Digitized by Google

K. L. m.

109-1- N. 36,883.

36-1-

Digitized by Google

FIC
71.674

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ

SIVE

PANDECTÆ

CANONUM

SS. APOSTOLORUM,

ET

CONCILIORUM

AB

Ecclesia GRÆCA receptorum;

NEC NON

Canonicarum SS. PATRUM Epistolarum:

Unà cum SCHOLIIS ANTIQUORUM singulis eorum annexis,

Et SCRIPTIS aliis huc spectantibus;

QUORUM PLURIMA

E

BIBLIOTHECÆ BODLEIANÆ

Aliarumque MSS. Codicibus nunc primum edita: reliqua cum iisdem MSS. summâ fide & diligentiâ collata.

Totum Opus in duos TOMOS divisum

GUILIELMUS BEVEREGIUS *Ecclesiæ Anglicanæ Presbyter,*

Recensuit, Prolegomenis munivit, & Annotationibus auxit.

OXONII,

E THEATRO SHELDONIANO.

Sumptibus GUILIELMI WELLS & ROBERTI SCOTT Bibliop. *LOND.*

M. DC. LXXII.

21674

Digitized by Google

Digitized by Google

REVERENDISSIMO
IN CHRISTO PATRI & DOMINO D.
GILBERTO
PROVIDENTIA DIVINA
ARCHIEPISCOPO
CANTUARIENSI
TOTIUS ANGLIÆ PRIMATI & METROPOLITANO,
Et Auguſtiſsimo Principi CAROLO II. M. Britanniæ, Franciæ & Hiberniæ Regi
A SECRETIORIBUS CONSILIIS.

AMPLISSIME PRÆSUL,

HAC tempeſtate, quando nihil fere placet niſi quod novitate commendatur, priſcæ Eccleſiæ jura in medium produxiſſe, ingratum prorſus videbitur Opus, & proinde aut ſupprimendum penitus, aut validiſsimo aliquo Patrocinio protegendum.

Hæc ſerio recolenti, animo meo protinus obverſaris, EMINENTISSIME PRÆSUL; Quis enim ſacros Eccleſiæ Canones pro dignitate tueri poterit, niſi qui ipſe doctiſsimus juxtà & ſanctiſsimus, mente illos complectitur, authoritate fovet, moribus exhibet; Præſidio demum ſuo ſub auſpiciis Auguſtiſsimi Principis

Digitized by Google

Principis, non illos modo, ſed & ipſam Britannici Orbis Eccleſiam quà quà patet, protegit & moderatur?

Quin & alio nomine Clementiæ veſtræ debetur hoc Opus, in cujus Laribus, THEATRO *nimirum illo, quo nihil pulchrius uſpiam, nihil magnificentius Sol videt, natum eſt atque in lucem editum: Ita certè ceu mancipium* Οἰκογενὲς *Glebæ Veſtræ ſe adſcriptitium geſtit; & origines ſuas, non tam agnoſcit, quam imputat jactitatque.*

Nec quidem ſinè numine aliquo contigiſſe reor, TYPOGRAPHEUM SHELDONIANUM, *cognominis ſibi molis æmulum, & (quæ inexhauſtæ à quâ utrumque fluxerat munificentiæ indoles eſt) geminum munus, Pandectis hiſce imbui primum & dedicari.*

Succedet deinceps, prælo obſtetricante, longo ordine SS. Patrum, Doctorum, Scriptorumque omnis generis erudita cohors, æternitatem ſuam SHELDONIANO *nomini, pariter ſacro, pariter æterno acceptam referens: In cujus felicitatis invidendam planè ſortem, me etiam aliquatenus perveniſſe duxerim, cui publica hæc & ſolennis data eſt occaſio, quâ clientelæ Veſtræ inſerar, & non modo apud præſens ſeculum, ſed & poſteros etiam memet profitear*

CLEMENTIÆ VESTRÆ

SERVUM HUMILLIMUM

ET OBSEQUIO OMNI

DEVINCTISSIMUM

ROB. SCOTT.

Digitized by Google

PROLEGOMENA.

ETiamſi Eccleſia in Imperio ſit, unumque cum eo in ſingulis regnis caput commune habeat, reapſe nihilominus ab eo diſtinguitur, non ſecus atque anima à corpore; hoc enim medici, illa Theologi curæ committitur: proinde homo ex duabus iſtis conflatus partibus, commune eſt utriuſque regiminis ſubjectum, ſub diverſo tamen reſpectu, Imperio quidem quatenus ζῶον πολιτικὸν eſt, Eccleſiæ autem quatenus ζῶον ἀθάνατον, ſempiternæ ſcilicet fœlicitatis, vel miſeriæ capax. Enimvero homo convenientis ſibi ſocietatis ex naturâ appetens, iſtiuſmodi neceſſe eſt ſubjiciatur legibus, quibus talis ſocietas conſervetur; ad eam autem integrè conſervandam nihil amplius requiritur, quam ut caveatur, ne unus alteri noceat, ſed ſinguli ſibi invicem proſpiciant, & ſuum cuique tribuatur. Huic itaque rei ab Imperio conſultum eſt: quod propterea externis tantum hominum actionibus, per corporea ſcilicet exertis organa, advigilat, ut eæ nimirum ſuos intra limites ità coerceantur, ut nihil ex iis mali, ſed quantum fieri poteſt boni commodique, & aliis ſingulis & toti communitati emergat, ut ita quiſque ſe, & ſuis, & aliorum etiàm ſocietate, quietè & tranquillè gaudeat. Verumenimvero homo non hominum tantum, ſed ipſius etiam Dei creatoris ſummique boni communione frui, eumque colere, & ad ſummam, quæ in creaturam conferri poteſt, fœlicitatem evehi ex naturâ comparatus eſt. Cùm is autem & veram erga Deum pietatem, & ſuam in eo beatitudinem neglectui habere plus nimio propenſus ſit; imprimis neceſſarium eſt, ut harum etiam rerum cura ei habeatur. Hæc autem Eccleſiæ concreditur: cui propterea, quoad ejus fieri poteſt, cavere incumbit, ut & debitus Deo omnipotenti honor à ſingulis exhibeatur, & ipſi ſuprema illa quibus nati apti ſunt gaudia conſequantur. Imperium igitur externis tantum hominum erga ſe invicem actionibus, Eccleſia omnibus eorum erga ipſum etiam Deum geſtibus intenta eſt: Illud corpora, hæc animas adminiſtrat. Chriſtiani, fateor, cives utrique ſubjiciuntur, ſed ei quatenus cives, huic quatenus Chriſtiani: & illud proinde præſentia tantum mala ab iis propulſare, hæc perpetua iis bona conciliare ſtudet. Vel ut ſummatim dicam, Imperium publicæ tantum in terris hominum quieti, Eccleſia æternæ etiam in cœlis eorum ſaluti conſulit.

II. Vel me tacente, nemo non videat quare hæc præmiſſa ſunt, & quid ex iis conſequetur. Ut enim ad præſcriptos Imperii conſequendos fines, leges ab eo ferantur neceſſe eſt, quibus ſinguli conſtringimur, & quarum ſervi omnes idcirco ſumus, ut liberi vivere poſſimus: ſic etiam Eccleſia præſtitutos ſibi fines nunquam aſſequetur, niſi ſuas habeat leges, quibus omnes teneantur, qui in ſpiritualem iſtam ſocietatem admiſſi ſunt. Et quidem inter Eccleſiaſticas haſce & civiles leges, non minus quam inter Eccleſiam ipſam & Imperium intereſt. Primo enim quantum ad pœnas iis annexas, leges civiles morte ſæpe puniunt, Eccleſiaſticæ nunquam, ut quibus vitam non eripere, ſed ſervare propoſitum eſt. Corpora ab utriſque caſtigantur, ſed ab illis externè, per verbera; ab his internè, per jejunia & luctus. Quinetiam leges Politicæ per publicam bonorum confiſcationem in delinquentes animadvertunt; Eccleſiaſticæ autem per depoſitionem, ſi Cle-

rici

Digitized by Google

rici sint, à gradu susceptо; sin laici, per segregationem à spirituali cœtu; & per anathemata iis inflicta: quæ sanè talia sunt supplicia, quorum exigendi potestatem nullus unquam Imperator sibi arrogavit; nec jure arrogare potuit; siquidem omnis ista ligandi & solvendi potestas, in Apostolis solis & ipsorum successoribus ab ipso Deo, à quo omnis autoritas derivatur, sita sit, nullâ regum mentione factâ. Si autem de fide loquamur Christianâ, & legibus ad Ecclesiasticam spectantibus disciplinam, ipsi etiam Imperatores Christiani ingenuè multoties professi sunt, nihil sibi juris in istiusmodi sanciendis rebus tributum esse. Sic Constantinus Magnus, Valentinianus, Marcianus, Theodosius, aliique quorum verba alibi retulimus. Quin ipse etiam omnium peritissimus legum Imperator Justinianus, in eâ fuit sententiâ, leges nempe Civiles non præcedere debere, sed sequi Ecclesiasticas, idque sine dedignatione: *Secundum sacras*, inquit, *& divinas regulas, quas etiam nostræ sequi non dedignantur leges.* Novel. LXXXIII. Hinc est, quod etiamsi Imperatores multa de Ecclesiasticis personis & rebus in Constitutionibus suis ediderint, nihil tamen de novo constituerunt, sed ea tantum, quæ ab Ecclesiasticis synodis prius constituta fuerant, ipsi suâ etiam autoritate confirmarunt: Adeo ut quæcunque in Codice, aut in novellis, de personis, causisve Ecclesiasticis afferantur, ab Ecclesiasticâ aliquâ potestate antea sancita fuerint, quam illuc relata; ut ex singulorum istiusmodi locorum inductione cuivis canonici pariter atque Politici perito juris facile patebit. Quod etiam ex eo ulterius elucescit, quòd ad Ecclesiasticas, quæ emerserunt, dirimendas lites, & leges instituendas, ipsi etiam Imperatores concilia Ecclesiastica convocare soliti fuerunt. Sic enim Nicænum primum Oecumenicum à Constantino Magno; Constantinopolitanum à Theodosio seniore; Ephesinum à Theodosio juniore: & ut reliqua taceam, Chalcedonense à Marciano Imperatore congregatum est: Neque ullus ex hisce Imperatoribus causam aliquam à synodo, quam convocavit, discutiendam prius determinavit, quam ab ipsâ synodo judicata est. Quicquid autem à synodis Ecclesiasticis decretum est, à civili etiam potestate confirmari solenne fuit. Unde & omnes propemodum Canones qui hoc libro continentur, ab Imperatore Justiniano Rhinotmeto iis subscribente corroborati sunt. Nimirum Principes Christiani, ut ad Ecclesiæ præsidium, æque ac ad Imperii regimen, civilem sibi commissam habentes potestatem, eâ Ecclesiasticam per imperii sui provincias stabilire autoritatem, Canonicas tueri leges, & cavere ut Ecclesia pace sub suo fruatur patrocinio, & autoritatem ipsi concreditam libere exerceat, ex officio suo tenentur; ut veteres etiam Ecclesiæ Patres docuerunt. Et idcirco, etiamsi ipsi Imperatores inconsultâ Ecclesiâ Ecclesiasticas nunquam ferant leges, ut latæ tamen in imperio cujusque conserventur, ipsis etiam per civilem suam autoritatem providere incumbit.

III. Sed dicet forsitan nonnemo, quod multi sane nuper dixerunt, sacras scripturas Ecclesiæ regendæ sufficientes esse, ac propterea aliis ei non opus esse legibus, quam quæ conceptis verbis ibi promulgantur. Sed miror equidem quo tandem fato hic cuipiam primo in mentem venit, quod nec ullam rationis speciem præ se fert. Licet enim quicquid ad æternam uniuscujusque salutem necessario credendum est aut faciendum, summâ Dei omnipotentis misericordiâ, in sacris illis Eloquiis clarissimè revelatum fuerit: quantum tamen ad Ecclesiasticam spectat disciplinam, divina illa oracula non eo fine scriptis mandata sunt, ut istam in singulis determinarent. Hoc ex eo satis abunde constat, quod de hac re generalia tantum axiomata in sacris scripturis proponantur, è quibus etiam ut particulares determinationes deducantur, ibidem præcipitur. Exempli gratiâ, in decimo quarto capite primæ Epistolæ ad Ecclesiam Corinthiacam, ab infallibili Dei spiritu præscribitur, ut omnia fiant πρὸς οἰκοδομήν· item ut omnia εὐσχημόνως, καὶ κατὰ τάξιν fiant; cùm tamen non docetur, quomodo aliquid ad ædificationem fiat: neque definitur quid decorum sit, & regulare, neque quomodo aliquid decenter, & regulariter instituatur. Hæc itaque Ecclesiæ isti determinanda perspicuè relinquuntur: quæ etiam ut illa

Digitized by Google

illa determinet, diserte hic præcipitur. Adeo ut nihil apertius esse possit, quam Spiritum Sanctum in his & similibus sacræ scripturæ locis dictandis, hoc tantum sibi proposuisse, ut generalia istiusmodi principia constitueret, è quibus particulares leges quotidie deducerentur: satis huic rei à se hoc modo prospectum judicans, cum ipse talem hominibus inspirâsset facultatem, qua speciales regulas ex generalibus istis præceptis, prout occasio postulaverit, efformarent. Et sane cum ipsa etiam recta ratio à Deo sit, quicquid per eam ex divinis illis præceptis colligitur, à Deo etiam est, æque ac ipsa illa præcepta à quibus colligitur: neque enim recta ratio aliquid ex iis colligere potest, quod ipsis non prius fuit à Deo insitum. Et hujusmodi quidem sunt omnes Ecclesiasticæ leges ritè constitutæ: quæ nimirum sacris scripturis non tantum non repugnant, verum etiam iis pariter atque naturalis ipsius legis edictis ita fundantur, ut per rectam ex iis rationem elici possint. Et quæcunque hoc modo Ecclesiasticæ sanciuntur leges, ab illis necesse est, observentur, qui ei subjiciuntur potestati, qua sancitæ sunt.

IV. Quinetiam ubi ista Ecclesiasticas sanciendi leges potestas resideat, & quomodo ab ea sanciendæ sunt, ab ipsis sacris scripturis haud obscurè indigitatur. Nimirum in Actis Apostolorum traditur, quòd cum quæstio in Ecclesia recens nata de circumcisione & lege Mosaica Gentilibus conversis imponenda exorta esset, ad hanc decidendam controversiam, & legem de ea re sanciendam Apostoli & seniores in synodo conveniebant, Συνήχθησαν δὲ οἱ Ἀπόστολοι, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου. Act. Apost. c. xv. ver. vi. Re in utramque partem deliberata, controversia decisa est, & Canon sive lex Ecclesiastica ea de re sancita, & in Epistola synodica promulgata, quod nimirum Gentilibus fidem Christianam amplexis nihil amplius imponendum est, quam ut ab istis quæ immolata sunt simulacris, & sanguine, & suffocatis, & fornicatione abstineant, ver. xxviii. xxix. Ubi primo observatum velim, absolute & in se neutiquam necessarium fuisse, ut omnes Apostoli tunc temporis convenirent ad hanc determinandam quæstionem, cum singuli eam determinare potuissent, siquidem unusquisque eorum infallibili in Ecclesiasticis præsertim omnibus dijudicandis causis spiritu donatus fuerit. Unde obvium est cuipiam colligere, eos ad hanc methodum in isto edendo statuto cœlitùs directos fuisse, ut futuræ Ecclesiæ innotesceret, quo pacto leges in ea ferendæ sunt. Nimirum ut ii quibus in Ecclesia animarum cura committitur, Apostolorum & seniorum, qui ibi commemorantur, successores, in unum congregati collatis omnium rationibus, illud pro lege statuant, quod in Dei gloriam & animarum sibi commissarum salutem magis conducere visum fuerit. Nec opus est illud totidem verbis in sacris scripturis contineatur. In Apostolica enim ista synodo tam è providentia quam scriptura Divina disputatum est: & Canon iste Apostolicus ex iis quæ Deus pro Gentilibus fecerat, æque ac ex iis quæ Judæis præceperat, collectus. Namque S. Petrus primò ostendit, ut Gentiles per suam Evangelii prædicationem ad Christum conversi, & per spiritum sanctificati fuerunt, vers. vii. viii. ix. Sanctus deinde Paulus & Barnabas declarant, quanta Deus miracula & prodigia inter gentes per ipsos ediderat. vers. xii. Quod S. Petrus demum asseruerat, S. Jacobus scriptis propheticis consentaneum esse probat, vers. xv. xvi. Quibus itaque perpensis, etiamsi nuspiam Dominus disertè imperasset, circumcisionem Gentilibus non imponendam esse, ipsi nihilo secius statuunt ne imponatur, nimirum quod hoc ad Ecclesiæ ædificationem magis expedire visum est. Hæc itaque forma est, atque ordo in controversiis definiendis, & Ecclesiasticis condendis legibus divinitùs præscriptus, & ab Ecclesiâ propterea perpetuò observandus.

V. Hâc ipsis Apostolis præmonstatâ viâ itum est etiam ab Apostolica ipsa & primitiva Ecclesia, licet diris adhuc persecutionibus exagitata. Namque & tribus prioribus à Christi navitate seculis, frequentia passim celebrata fuerunt Episcoporum concilia, à quibus Ecclesiasticæ, quæ emerserunt, causæ judicatæ sunt & leges conditæ, ut ex Tertul-

Digitized by Google

liano, Cypriano, Euſebio, aliiſque conſtat. Et his quidem temporibus Canones, qui Apoſtolorum dicuntur, & Apoſtolici, conſtituti ſunt, & in codicem canonum Eccleſiæ primitivæ, qui primum in hoc opere locum obtinet, collecti, ſub finem ſcilicet ſecundi, vel ſaltem ſub initium tertii à verbo incarnato ſeculi, uti in præfatione ad annotationes in eoſdem canones probatum dedimus. Contra opinionem iſtam à nobis ibi aſſertam nihil hucuſque objectum audivimus, niſi quod unus ex iſtis canonibus contra Eunomianos conſtitutus videatur, qui non niſi quarto labente ſeculo exorti ſunt. Is eſt canon Apoſtolicus L. quo cautum eſt ne baptiſma unâ ſed tribus immerſionibus peragatur. Sozomenus autem tradidit, nonnullos aſſeruiſſe Eunomium, alios Theophronium Cappadocem & Eutychium Eunomii diſcipulos, primùm affirmaſſe, quòd ſacrum baptiſma non tribus ſed unâ tantum merſione peragendum eſt, in mortem nimirum Domini, Soz. Hiſt. Eccleſ. l. VI. cap. XXVI. Hæc itaque opinio iſti ferendo canoni occaſionem dediſſe videtur. Verum, ut huic doctiſſimi viri objectioni paucis hic ſatis fiat, ſicet hoc ipſum eſſe quod in dicto Apoſtolico canone prohibetur conceſſerim, minime tamen exinde conſequitur, iſtum canonem antea non conſtitutum fuiſſe. Primò enim Sozomenus hoc in loco de ſuis tantum diebus loquitur, vel iis ſaltem quibus Eunomius & diſcipuli ejus Theophronius & Eutychius extiterunt: adeo ut nihil amplius ex iſtis verbis probari poſſit, quam antiquum baptizandi ritum ab aliquo eorum iſtis diebus innovatum eſſe; Ac proinde etiamſi demus Eunomium, vel alium aliquem primùm iſtis temporibus aſſeruiſſe, baptiſma non in Trinitatem, ſed in mortem Chriſti, atque ideo non trinâ ſed unâ merſione peragendum eſſe, nihil tamen obſtat quin nonnullis retro ſeculis, ad quæ Sozomenus nequaquam reſpicit, idem ab aliis aſſertum fuerit. Quod etiam ex eo indubium redditur, quod longe ante Eunomium, Monarchiani, Praxeani, aliique complures hæretici Trinitatem denegarant: qui autem Trinitatem negant, trinam in baptiſmo merſionem admittere non poſſunt; quippe quæ tres diſtinctas in divina natura perſonas ſupponit, in quas ſingulas baptizatur. Quinetiam Tertullianus Praxean in Trinitatem non baptizaſſe, ac proinde nec trinam adhibuiſſe merſionem, haud obſcure indicat, ubi de Chriſto adverſus Praxean loquens, ait, *Et noviſſime mandans ut tingerent in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, non in unum.* Tertul. adv. Prax. cap. XXVI. Neque enim video quare iſta verba, *Et non in unum*, adderet, niſi vel Praxeas ipſe, vel alius ſaltem aliquis hæreticus, non in Trinitatem, ſed *in unum*, Chriſtum ſcilicet, vel ejus mortem baptizandum eſſe contenderit. Sed ne diutius in his immoremur, hoc tantum adjiciam, quod non tantum ex Tertulliani aliorumque veterum ſcriptorum teſtimoniis, verum etiam ex ipſis Sozomeni verbis, loco ſupra citato, certiſſimum eſt, trinam in baptiſmo merſionem diu ante Eunomium ab Eccleſia Catholica uſitatum fuiſſe, uſque adeo ut ab ipſis etiam Apoſtolis manaſſe viſum fuerit, & Sozomenus eam vocaverit πλὴν ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων εἰσέτι καὶ ἐν πᾶσι φυλαττομένην παράδοσιν. Verum enimvero hoc nullibi in ſacris ſcripturis præceptum legitur. Præceptum eſt fateor, ut baptiſmus in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti celebretur: ut baptizatus autem ter, ſemel videlicet ad nomen cujuſque perſonæ, in aquam immergatur, nuſpiam præſcribitur. Nec veri quidem ſimile videtur, talem ritum in ipſum baptiſmatis ſacramentum aliter introductum fuiſſe, quam ab aliqua Apoſtolicorum ſaltem virorum ſynodo, ut qui ſoli eum inſtituendi poteſtatem habuerint. Adeo ut hic ex iis potius nobis videatur canonibus, è quibus veneranda reliquorum antiquitas evincatur, quippe qui ab ipſis Eccleſiæ Chriſtianæ primordiis obtinuerit. Hinc itaque conſtat, quod ſi quid ponderis in iſto argumento concedatur, ſaltem non tanti eſt, ut alia omnia, quæ plurima ad noſtram adſtruendam opinionem accumulavimus, eo unico ſubvertantur. Sed venia huic digreſſioni impetrata, redeamus unde divertimus.

VI. Cæ-

Digitized by Google

VI. Cæterum diſperſis tandem aliquando nigris perſecutionum nebulis, & læta per ſummam Dei miſericordiam Eccleſiæ indulta ſerenitate, multò frequentiora ubique terrarum coacta ſunt concilia, à quorum nonnullis reliqui, quos hoc opere exhibemus, canones conſtituti ſunt, aut confirmati. Prius autem quam de ſingulis agamus, locus exigit, ut pauca de conciliis in genere prælibemus: ut neminem fugiat, qualia fuerint concilia à quibus ſinguli Canones editi fuerunt. Conciliorum itaque duo fuerunt genera; Alia enim generalia, alia Particularia nuncupantur. Generalia ſunt ad quæ omnes totius Chriſtiani orbis Epiſcopi convocantur unde à S. Auguſtino, *Plenaria Concilia ex orbe univerſo*, non inepte appellata ſunt. Græci ea perpetuo vocant οἰκουμενικὰς συνόδους, hoc eſt, ſynodos ex toto τῆ οἰκουμένης, *terræ habitabilis* orbe collectas: licet vox οἰκουμένη etiam *Imperium Romanum* nonnunquam ſignificet, ut Luc. II. ver. 1. Ad conſtituendum autem hujuſmodi concilium, non opus eſt ut omnes totius orbis Epiſcopi eidem præſentes adſint, modo omnes accerſantur, ut adeſſe poſſint, ſi velint. Niſi autem omnes principalium quinque ſedium, Romanæ ſcilicet, Alexandrinæ, Antiochenæ, Conſtantinopolitanæ, & Hieroſolymitanæ Epiſcopi, vel per ſe, vel per Encyclicas Epiſtolas interſint, ea ſynodus Oecumenica, ſive generalis non habita eſt, præſertim poſtquam illi Patriarchæ audire cœperint. Neque etiam ullum eſt generale concilium, quod non Imperatoris juſſu, tam ex orientali, quam occidentali Eccleſia congregatum eſt. Sin hæc duo concurrant, ut Imperator orientis pariter atque occidentis concilium convocet, & celebriores illi Epiſcopi aliquo ex dictis modis interſint, illud Generale nominatum eſt Concilium, & univerſa Eccleſia ibidem congregata exiſtimatur. Hujuſmodi generalia Concilia, ſive Oecumenicas ſynodos, Romani plures, Græci octo tantum numerant, Nicænam I. ſub Conſtantino Magno, Conſtantinopolitanam I. ſub Theodoſio ſeniore, Epheſinam ſub Theodoſio juniore, Chalcedonenſem ſub Marciano, Conſtantinopolitanam II. ſub Juſtiniano, Conſtantinopolitanam III. ſub Conſtantino Pogonato, Nicænam II. Conſtantino & Matre ejus Irene imperantibus, & Conſtantinopolitanam IV. ſub Baſilio Macedone celebratam. Nonnulli nonam addunt ſub Andronico Palæologo & Joanne filio ejus adverſus Barlaam & Acondynum habitam: plerique autem eam ex Oecumenicarum ſynodorum numero potiore jure extrudunt. Particularia quæ dicuntur Concilia, in duas claſſes diſtribuantur. Sunt enim vel Provincialia, vel Diœceſana. Concilia Provincialia ſunt, quæ in ſingulis provinciis ſub earum metropolitanis celebrantur. In cujuſque enim Metropolitani poteſtate ſitum eſt, omnes provinciæ ſibi ſubjectæ Epiſcopos ad concilium convocare: qui etiam ad locum quem Metropolitanus elegerit, convenire tenentur, ex undeviceſimo ſynodi Chalcedonenſis, aliiſque canonibus hoc opere divulgatis. Concilia Diœceſana ea vocamus, quæ poſt Patriarchas conſtitutos à quovis illorum ex omnibus diœceſeos ſuæ provinciis coacta ſunt. Ut ſi Epiſcopus Antiochenus ex quindecim Orientis, quæ ſua eſt diœceſis, concilium congreget, illud *Diœceſanum* appellari meruit. Et ad hanc fere claſſem reducantur, quæ *Nationalia* dicuntur Concilia, quæ ex univerſis ſcilicet in natione aliqua conſtitutis provinciis ſub primate ſuo conflantur: ac propterea *Univerſalia* etiam, iſtius nimirum nationis reſpectu, nonnunquam audiunt. Cujus generis multa fuerunt in Africâ univerſalia dicta concilia, necnon in Galliâ, alibique. Sic etiam in Angliâ Nationalia ſæpe habuimus concilia, ex utrâque ſcilicet provinciâ, Cantuarienſi, & Eboracenſi convocata. Hiſce de variis Conciliorum generibus ſic prælibatis, proximo loco diſquirendum occurrit, à quibus, & qualibus Canones in hoc opere cum ſcholiis editi, primò conſtituti fuerint, aut confirmati, & quomodo in hoc corpus collecti ſunt.

VII. Primo itaque quarti æræ Chriſtianæ ſeculi quadrante propemodum elapſo, Oecumenicarum prima, & omnium poſt Apoſtolos celeberrima ſynodus, Conſtantini magni auſpiciis Nicææ coacta eſt; à quâ non modo vera de Chriſto fides contra Arium

Digitized by Google

expoſita, verum etiam viginti de Eccleſiaſticâ diſciplinâ canones ſanciti ſunt. Eodem etiam currente ſeculo nonnullæ provinciales ſynodi congregatæ ſunt: ut alias huc non pertinentes taceam, duæ, decem plus minus annis ante primam iſtam univerſalem, habitæ fuerunt, una Ancyræ, Neocæſariæ altera: è quibus illa XXV. hæc XIV. canones edidit, (licet in hoc opere XV. canones ſynodo Neocæſarienſi attribuantur, decimo tertio ſcilicet in duos diviſo.) Non diu poſt Nicænam, aliæ ſynodi Provinciales celebratæ ſunt, Gangrena, Antiochena, & Laodicena: quarum prima XX. altera XXV. & ultima LIX. canones condidit; Nam viceſimus primus canon ſynodo Gangrenæ hoc opere adſcriptus, non eſt proprie canon, ut in annotationibus ad eundem oſtendimus; & ſexageſimus Laodicenus, pars quinquageſimi noni à pleriſque habetur. Porro eodem ſeculo labente, anno ſcilicet CCCLXXXI. ſecunda Oecumenica ſynodus Conſtantinopoli celebrata eſt, à quâ non plures quam quatuor canones editi ſunt, quanquam hoc opere ſeptem ei attribuantur: ſed & illos quatuor plerique in tres contrahunt, quartum tertio conjungentes. Hic itaque omnes canones numero CLXVI. à duobus Oecumenicis & quinque provincialibus ſanciti conciliis in unum ſtatim corpus collecti ſunt, qui *Codex canonum Eccleſiæ univerſæ* dictus eſt. Et primum quidem codicem è pluribus non conſtitiſſe canonibus quam hic commemoratis, locupletem habemus teſtem Dionyſium Exiguum, qui in Epiſtola ad Stephanum, codici canonum Eccleſiaſticorum à ſe latine verſo præfixa, hæc habet, *Deinde regulas Nicænæ ſynodi, & deinceps omnium conciliorum, ſive quæ ante eam, ſive quæ poſtmodum factæ ſunt, uſque ad ſynodum centum quinquaginta pontificum, qui apud Conſtantinopolim convenerunt ſub ordine numerorum, id eſt, à primo capite uſque ad centeſimum ſexageſimum quintum, ſicut habetur in Græcâ authoritate, digeſſimus.* Ubi primò obſervetur hunc codicem à primo œcumenico concilio incepiſſe, & in ſecundo deſiiſſe, & deinde numerum canonum in eo collectorum fuiſſe CLXV. quem quidem numerum noſter ſupradictus CLXVI. unitate ſuperat. Sed ratio in promptu eſt. Nam Dionyſius Exiguus quartum & quintum canonum concilii Ancyrani pro unico habet, qui in omnibus Græcis codicibus diſtincte recenſentur. Verum ex eo quod iſte codex canonibus Conſtantinopolitanis terminatus fuerit, nec pluribus CLXV. vel CLXVI. conſtiterit, apertè conficitur, eundem collectum fuiſſe, ante tertiam Oecumenicam ſynodum, ſive Epheſinam; alioquin enim canones ab eâ etiam ſanciti in eundem haud dubie collecti fuiſſent. Hæc itaque prima canonum iſtorum, qui hoc opere publicantur, collectio, ex ſolis canonibus ſynodorum ſupradictarum, Nicænæ, Ancyranæ, Neocæſarianæ, Gangrenæ, Antiochenæ, Laodicenæ, & Conſtantinopolitanæ primæ, conflata eſt, idque ante quartum finitum ſeculum. Quiſnam iſtius fuerit collectionis autor, incertum eſt: ſed nihil certius quam eam diu in Eccleſiâ obtinuiſſe, priuſquam aliis canonibus aucta fuerit.

VIII. Quinto currente ſeculo, ſive anno Dom. CCCCXXXI. tertia generalis ſynodus contra Neſtorium Epheſi congregata eſt, cui octo hoc opere canones adſcribuntur: & adulto eodem ſeculo, ſive anno D. CCCCLI. quarta etiam Oecumenica ſynodus Chalcedone contra Eutychetem celebrata eſt; in cujus Actis codex canonum Eccleſiæ univerſæ, ſupra commemoratus laudatur, ut in annotationibus ad ſynodi Antiochenæ can. IV. & XVI. oſtenſum eſt; imo quidem primo ejuſdem ſynodi Chalcedonenſis canone, totus iſte codex univerſalis illius ſynodi autoritate confirmatur, ut ibidem probavimus. Hactenus enim etſi obtinuiſſet, (ut ab eo etiam apparet, quod ab hâc ſynodo citetur, & ſententia ſynodalis ex eo feratur) à nullo tamen generali ſynodo totus confirmatus fuerat. Poſtquam autem ſynodus hæc Chalcedonenſis canones in eo collectos confirmaverat, & ſic ſuos fecerat, adjunctam univerſalis concilii autoritatem habuit.

IX. Sexto demum à Chriſti natalitiis fluente ſeculo, Juſtinianus ſummam Imperii Romani tenuit. Hic autem decrevit, ut vim legum obtinerent omnes Eccleſiaſtici canones,

Digitized by Google

nes, qui à sanctis quatuor Oecumenicis conciliis prædictis, vel constituti fuerant, vel confirmati; scilicet à Nicæno, Constantinopolitano, Ephesino, & Chalcedonensi, Θεσπίζομεν inquit, τοίνυν τάξιν νόμων ἐπέχειν ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων ἐκτεθέντας, ἢ βεβαιωθέντας, τουτ' ἔστι τῆς ἐν Νικαίᾳ, καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ τῆς ἐν Εφέσῳ πρώτης, καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι. Justin. novel. cxxxi. Unde colligimus prisco codici canonum Ecclesiæ universæ, istis saltem temporibus, Ephesinos etiam atque Chalcedonenses canones adjectos fuisse, licet de ipso temporis articulo quo adjecti sunt, nihil habeamus. Quinetiam sub eodem Imperatore duo doctissimi claruerunt viri, Dionysius Exiguus & Joannes Antiochenus; è quibus ille æræ à Christi natalitiis computatæ institutor, veterem codicem canonum Græcè scriptum in latinum sermonem elegantissime transtulit, cui etiam præfixit canones Apostolicos quinquaginta, & subjunxit Chalcedonenses canones xxvii. (quibus Græcos canones finitos asserit) necnon canones à concilio Sardicensi xxi. & à concilio Carthaginensi cxxxviii. editos, ut ipse testatur in Epistolâ ad Stephanum dicens, *Tum sancti Chalcedonensis concilii decreta subdentes, in his Græcorum canonum finem esse declaramus. Ne quid præterea notitiæ vestræ credat velle subtrahere, statuta quoque Sardicensis concilii, atque Africani, quæ latine sunt edita, suis à nobis numeris cernuntur esse distincta.* Ille autem non primus fuit qui Græcos istos Canones, Latinos fecit. Ipse enim de antiquiori versione meminit, sub initium ejusdem Epistolæ, dicens, *Quamvis charissimus frater noster Laurentius, assiduâ & familiari cohortatione parvitatem nostram regulas Ecclesiasticas de Græco transferre pepulerit, confusione credo priscæ translationis offensus.* Unde palam est, ejus etiam diebus aliam fuisse, eamque priscam Græcorum canonum translationem, quæ eadem videtur atque ea quæ ex vetustissimo MS. in Christophori Justelli, de re canonicâ optime meriti, bibliothecâ in lucem non ita pridem emissa est; in quo Sardicenses & Chalcedonenses canones veteri codici adjuncti sunt, sed non item Apostolici & Africani. Porro eodem seculo & sub eodem quo Dionysius Exiguus Imperatore, claruit Joannes Scholasticus presbyter Antiochenus, qui etiam ab eodem ad Thronum Constantinopolitanum Eutychii expulsi loco promotus est. Hic autem omnes canones ab Ecclesia Græca tunc temporis receptos, in quinquaginta titulos digessit. Quod eximium opus vocavit συναγωγὴν τῶν κανόνων, *collectionem canonum*, cui indicem præfixit omnium canonum, quos ipse ad dicta quinquaginta capita reduxerat. Verum tam in isto indice quam in ipsa collectione præter canones in prisco codice congestos, ille Apostolicos etiam, Sardicenses, Ephesinos, Chalcedonenses, & S. Basilii nonnullos canones recenset, idque hoc ordine, Apostolorum canones lxxxv. Synodi Nicænæ xx. Ancyranæ xxv. Neocæsarianæ xiv. Sardicensis xxi. Gangrenæ xx. Antiochenæ xxv. Laodicenæ lix. Constantinopolitanæ i^æ. vi. Ephesinæ vii. Chalcedonensis xxvii. S. Basilii lxviii. Hos autem canones ille haud dubie in quinquaginta titulos non redegisset, nisi omnes in Græcorum nomocanonem antea recepti fuissent: quos propterea universos in Ecclesia Græca tunc dierum obtinuisse constat; etiamsi incertum sit, utrum à concilio aliquo, an à privato viro antiquus codex reliquis istis canonibus adauctus fuerit.

X. Septimo autem seculo [illegible]ente, & Justiniano secundo imperante, synodus in Trullo Constantinopoli hab[illegible], non modo eos omnes, quos Joannes Antiochenus in suum opus congesserat, verumetiam complures alios canones secundo ipsius canone confirmavit, nimirum canones concilii Carthaginensis, necnon Constantinopolitani sub Nectario Patriarcha C P. & Theophilo Alexandrino, in causa Agapii & Bagadii, cum uterque Episcopatum Bostræ sibi vendicaret, habiti: Item multorum Patrum canones, puta Dionysii Alexandrini, Petri Alexandrini, Gregorii Neocæsariensis sive Thaumaturgi, Athanasii Alexandrini, Basilii Cæsareæ Cappadociæ Archiepiscopi (cujus etiam

Digitized by Google

canones LXVIII. Joannes Antiochenus in ſuam collectionem retulit) Gregorii Nyſſeni, Gregorii Theologi, ſive Nazianzeni, Amphilochii Iconii, Timothei, Theophili, & Cyrilli Alexandrini, Gennadii Conſtantinopolitani, & unum denique canonem à concilio ſub Cypriano celebrato editum. Hi omnes in hoc opere exhibentur, Codex autem ex omnibus hiſce canonibus conſtitutus, prius collectus videtur, quam ab hac ſynodo confirmatus fuerit. A quo autem hujus ſynodi autoritate fultus eſt, in Eccleſia orientali diu ſolus obtinuit, unà cum canonibus numero CII. ab eadem ſynodo conſtitutis.

XI. Octavo deinde quaſi exeunte ſeculo, alia Nicææ coacta eſt ſynodus, quæ Græcis *Septima Oecumenica*, nuncupatur. Hæc etiam XXII. canones conſtituit, quorum primo ſex priorum univerſalium ſynodorum decreta confirmavit; Trullanos nimirum canones quintæ pariter atque ſextæ ſynodo adſcribens, neutra enim earum canones edidit, præter iſtos qui à ſynodo Trullana ſanciti ſunt, quæ propterea πενθέκτη, q. d. *Quiniſexta* Græcis paſſim appellatur. Canones igitur à Synodo iſta Trullana conſtitutos, una cum omnibus ab eadem confirmatis, ſecunda hæc Nicæna ſynodus ratos fecit. Qui autem ab eadem conditi ſunt canones, in nomocanonem idcirco relati videntur, quòd ab univerſali ſynodo editi crederentur: quicquid enim ab univerſali decretum eſt ſynodo, eo ipſo nomine religioſe obſervandum eſſe, Græci perpetuò judicarunt. In Baſilicis autem omnes etiam ſeptimæ hujuſce ſynodi canones legum vicem obtinere ſtatutum eſt. Θεσπίζομεν τοίνυν τάξιν νόμων ἐπέχειν τοὺς ἁγίους ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων ἑπτὰ συνόδων ἐκτεθέντας, ἢ βεβαιωθέντας, τοῦτ' ἔστι τῆς ἐν Νικαίᾳ. *Sancimus igitur ut ſacri Eccleſiaſtici canones legum vicem obtineant, qui à ſanctis ſeptem ſynodis conſtituti ſunt, aut confirmati, hoc eſt, Nicænâ &c.* Et recenſitis ſex primis Oecumenicis conciliis mox additur, Καὶ ὅτι πάσας τὰς ἐν Νικαίᾳ τὰς δηλουμένας, ἐξ ἧς οἱ τῶν ἁγίων εἰκόνων λυτιμαῖται ἐξ ἴσου τοῖς προλαβοῦσιν αἱρετικοῖς τὴν καθολικὴν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν ἀπεχρύσησε. τῶν γὰρ προφημένων ἁγίων συνόδων τὰ δόγματα, καθάπερ τὰς θείας γραφὰς δεχόμεθα, καὶ τοὺς κανόνας ὡς νόμους φυλάττομεν. *Ad ultimum, Nicæna ſecunda, in quâ illi qui adverſus ſanctas imagines furore perciti erant, pariter cum anterioribus hæreticis à Catholicâ Dei Eccleſiâ abdicati ſunt, Prædictarum enim ſynodorum decreta perinde ut divinas ſcripturas ſuſcipimus, & canones ut leges cuſtodimus.* Baſil. l. v. Tit. III. cap. II. Quæ eadem verba citantur etiam à Balſamone in nomocanonem Photii tit. I. cap. II. Quinetiam ipſe Photius in textu ibidem ait, Η γ'. διάταξις τοῦ β'. πάλιν τῶν νεαρῶν τοὺς τῶν ἑπτὰ συνόδων κανόνας θέλει κρατεῖν, καὶ τὰ δόγματα αὐτῶν ὡς τὰς θείας γραφάς. *Conſtitutio* III. *tit.* II. *novellarum ſeptem conciliorum canones vult valere, eorumque dogmata tanquam ſacras ſcripturas.* Ubi Balſamon obſervat, Conſtitutionem III. tit. II. novellarum, eſſe novellam Juſtiniani CXXXI. poſitam in Baſilicis loco ſupra citato. Verum enimvero Juſtinianus ille pluſquam ducentis annis prius mortuus eſt quam ſeptima illa iſta ſynodus Nicææ celebrata fuerit; qui proinde nihil de iſta ſynodo conſtituere potuit. Sed & Juſtinianus in iſta novella quatuor tantum univerſalia concilia confirmavit, uti ex verbis ejus ſuperiùs laudatis manifeſtum eſt, quæ etiam eadem ſunt, quæ in ipſa Juſtiniani novella, ut in Baſilicis relata, leguntur, niſi quod ἑπτὰ pro πατέρων ſubſtituatur, & tres aliæ ſynodo quatuor illis addantur, quæ à Juſtiniano confirmatæ ſunt. Quæ quidem Juſtiniani novellæ interpolatio priùs facta videtur, quàm Βασιλικαὶ λέξεις, ſive, ut Græcis vocant, Βασιλικὰ vel à Leone Philoſopho perfecta fuerint, vel à patre ejus Baſilio inchoata. Namque Photius, etiamſi Baſilio iſto imperante claruit, non tamen è Baſilicis, ſed è tertia conſtitutione ſecundi tituli novellarum, iſtam conſtitutionem citat. Unde conſtat illam Juſtiniani novellam corruptam fuiſſe, & dicta trium iſtarum ſynodorum acceſſione exauctam, anteaquam in Baſilicis poſita fuerit. Quo autem pacto, quove jure tanta acceſſio dictæ novellæ adjecta eſt, nobis haud ſatis liquet: Ac proinde, neque compertum habemus, qua autoritate ſeptima iſta ſynodus una cum canonibus ab eâ ſancitis, con-

Digitized by Google

confirmata eſt. Hoc tantum conſtat, canones ab ea conſtitutos in Græcorum nomocanonem ſtatim receptos fuiſſe, cum Photius Patriarcha Conſtantinopolitanus, qui minus quàm centum ab iſto concilio annis floruit, in nomocanone à ſe digeſto eos laudaverit.

XII. Nono denique fluente ſeculo, Photius Patriarchatum Conſtantinopolitanum obtinuit; ſub quo duæ habitæ fuerunt ſynodi, una quæ *Prima & Secunda* dicitur, in templo S. Apoſtolorum, Altera in templo S. Sophiæ, ſive ſapientiæ: quarum illa XVII. hæc III. canones expoſuit, quibus additis nomocanon abſolutus eſt. Additi ſunt autem ab ipſo Photio, ſub quo editi, idque primùm in nomocanone ab ipſo elaborato, ut colligere eſt ex ipſius præfatione in eundem nomocanonem, in bibliotheca juris canonici veteris ex MS. noſtro Bodleiano edita, ubi de ſuo ipſius opere loquens, ait, περὶ τούτοις ὁ ὃς μὴ ταῦτα ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρώτη καὶ δευτέρα συνόδοις ἐκείνοις τισὶν αἀρρήτοις διέσεσι καὶ πρώτοις ναὸν τῶν ἁγίων ἀποστόλων ποιησαμένη τῶν περιτομῆς ἀκροατήριον ἐτυπώσατο. ἀνὰ μὲν ὃς ἢ μετὰ ταῦτα συνόδος ὑπὲρ κοινῆ τῆς ἐκκλησίας ὁμοιοία συζᾶσα, καὶ τὸν ἐν Νικαίᾳ συνόδου ὑποστερεγίσασα, αἱρετικὸν ὁ πᾶν καὶ σχισματικὸν ἀποβαλοῦσα πλάνον, καὶ τούτοις τοῖς τῶν ἀδελφῶν συνόδων ἡμῶν συνέταξεν. *Præterea verò eos etiam canones complectitur, quos poſtea prima & ſecunda ſynodus Conſtantinopolitana in venerando Apoſtolorum templo celebrata, motâ ac ventilatâ quâdam controverſiâ ſancivit, necnon etiam quos illa ſynodus conſtituit, quæ communi Eccleſiæ concordiâ poſtmodum habita eſt, quæque Nicænam ſynodum confirmavit, omnem verò hæreticum atque ſchiſmaticum errorem ſuſtulit. Hos inquam eodem quo ſimilium ſynodorum canones ordine collocavit.* Poſtquam itaque Photius canones hoſce à duabus ſynodis ſub ſe celebratis editos in nomocanonem ſuum congeſſiſſet, Eccleſia orientalis iſtos ab eo uſque tempore tanquam partem canonici ſui juris perpetuò habuit, quo factum eſt, ut iſti etiam inter alios hoc operè recenſeantur, quo omnes canones à ſynodo aliquâ conſtituti aut confirmati, & ab Eccleſiâ Græcâ recepti, quique hucuſque commemorati ſunt, exhibentur. Hîc autem inſuper obſervandum eſt, inter Photii & Zonaræ ætatem primum canonum horum ordinem aliquantulum immutatum eſſe, ut concilia nimirum Oecumenica priori in loco, ordine quodque ſuo, omnia collocentur, cum non modo Concilii Trullani, ſed & Photii diebus ſynodi provinciales, Ancyrana, Neocæſarienſis, Gangrena, Antiochena, & Laodicena ante omnes Oecumenicas, præter Nicænam primam, juxta veterem codicem collocatæ fuerint.

XIII. Cùm hoc canonici Græcorum juris corpus omnibus hoc modo numeris ſuis abſolutum, omneſque Eccleſiaſticæ cauſæ ex canonibus in illud collectis per totam Græciam dijudicatæ fuiſſent; poſtea de ipſis canonibus & eorum autoritate nunquam controverſum eſt, ſed tantum de verâ ipſorum interpretatione. Quo factum eſt, ut complures è doctiſſimis viris & juris canonici peritiſſimis, multum ſtudii & laboris in iis interpretandis impenderint. Hoc ſtudiorum genus, duodecimo præcipuè ſeculo, in Oriente viguit, quo currente tres Eruditiſſimi viri, Theodorus Balſamon, Joannes Zonaras, & Alexius Ariſtenus claruerunt, qui omnes egregiam huic rei canonicæ operam dederunt. Horum itaque ſingulorum ſcholia in hoc libro exhibemus, idque ea methodo, ut ſinguli canones trium iſtorum Interpretum commentaria ſibi annexa habeant. In quibus tamen diſponendis ordinem temporis, quo quiſque ſcripſit, non obſervamus, ſed Theodorum Balſamonem, qui tempore poſtremus fuit, primo in loco conſtituimus, nimirum ob ſummam ejus in hiſce ſtudiis autoritatem, & maximam in Eccleſiâ dignitatem; Nam Patriarcha fuit, uti mox oſtendemus. De ſingulis autem hiſce Scholiaſtis, quos edimus ordine quem in libro occupant, ratio pariter atque conſuetudo poſtulat, ut nonnihil hoc loco præmittamus.

XIV. Theodorus Balſamon Conſtantinopoli oriundus eſt. Ipſe enim ſe Conſtantinopolitanum appellat, in alterâ interpretatione duodetriceſimi canonis Chalcedonenſis,

* * *

dicens,

Digitized by Google

dicens, Ἐγὼ δὲ Κωνσταντινουπολίτης ὢν ἀκραιφνέστατος, καὶ τοῦ ἁγιωτάτου θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέρος γεγονώς; *Ego verò, cùm Constnntinopolitanus civis sim integerrimus, & sanctissimi throni Constantinopolitani pars factus.* Unde simul colligitur eum in istâ Ecclesiâ primò ordinatum fuisse. Nimirum Diaconus, Nomophylax, atque etiam Chartophylax istius Ecclesiæ fuit, ut patet ex inscriptione Constitutionum Ecclesiasticarum quas ipse collegit, quæ in Codice M S. Nicolai Peirescii senatoris Aquissextiensis à Carolo Annibale Fabroto in notis ad easdem constitutiones citato, sic se habet, Θεοδώρου Διακόνου τῆς ἁγιωτάτης τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας νομοφύλακος, καὶ χαρτοφύλακος, καὶ πρώτου τῶν Βλαχερνῶν τοῦ Βαλσαμῶνος, τοῦ μετὰ χρόνους τινὰς γεγονότος πατριάρχου θεουπόλεως μεγάλης Αντιοχείας, *Theodori Diaconi sanctissimæ Dei Ecclesiæ nomophylacis & Chartophylacis, & primi Blachernarum Balsamonis, post aliquot verò annos Patriarchæ Theopolis magnæ Antiochiæ.* Quæ eadem ferè habentur & in inscriptione hujus operis mox citandâ. Quinetiam à Philotheo Patriarchâ in refutatione execrationum ab Harmenopulo scriptarum ὁ σοφὸς νομοφύλαξ appellatur. Ipse etiam se Chartophylacem fuisse in scholiis ad primum synodi Nicænæ 1. canonem testatus est, his verbis, Καὶ ὅτε δὲ χαρτοφυλακικὸν ἐνήργουν ὀφφίκιον καὶ μετὰ δὲ πατριαρχεῦσαι. E quibus ultimis verbis se Patriarcham etiam fuisse fidem facit; Antiochiæ scilicet, quam Patriarchalem sedem eum occupâsse Isaacii Angeli diebus, qui imperare cœpit anno Domini CIƆCLXXXV. ex Nicetæ Choniatæ annalibus discimus; qui memoriæ tradidit, ut dictus Imperator in animo habens Dositheum Patriarcham Hierosolymitanum ad sedem Constantinopolitanam Leontii expulsi loco promovere, & certior factus hoc contra canones esse, ad Balsamonem Antiochenum, utpote jure canonico exercitatissimum se contulerit, de hac re consulturus, Εἰδὼς δὲ τοὺς κανόνας τοῦτο μὴ συγχωροῦντας, μέτεισιν ὑπούλως τῶν διέποντα τῶν θρόνον τοῦ θεοῦ πόλεως μεγάλης Αντιοχείας, Θεόδωρον τῶν Βαλσαμὸν, ἄνδρα ὑπὸ τοὺς τότε πάντας ὄντα νομοτριβῆ. *Quod cum canones non permittere sciret, ad Theodorum Balsamum thronum Dei civitatis magnæ Antiochiæ administrantem, virum eâ ætate supra omnes alios juris consultissimum subdolè accedit.* Et paucis interjectis scribit, ut idem Imperator cum Balsamone colloquens simulaverit se eum voluisse Antiochiâ Constantinopolim transferre. Καὶ τοιαῦθ' ἕτερα σχετλιαστικῶς προαναβαλόμενος, ἐπήγαγε πάλαι μὲν βούλεσθαι μετενεγκεῖν αὐτὸν ἐκ τῆς Αντιοχέων ἐκκλησίας εἰς τὴν οἰκουμενικὴν περιωπὴν ὡς λύχνον τῆς τῶν νόμων τηλαυγείας πάμφωτον. *Hæc & id genus alia non sine questu præfatus subjunxit, olim fuisse sibi in animo illum ex Antiochenâ Ecclesiâ ad Oecumenicam dignitatem, ut illustrem legalis puritatis lucernam transferre.* Nicet. Choniat. in Isaac. Angel. lib. 11. E quibus simul constat quanti nominis atque in jure canonico authoritatis Theodorus hic Antiochenus tum dierum fuerit: Qui nihilominus ad thronum sibi commissum nunquam accedere potuit, Latinis tunc temporis Antiochiam tenentibus, ac propterea omnia Ecclesiastica, quæ ad Patriarchatum suum pertinebant negotia Constantinopoli administrare coactus est.

XV. Hunc porro Theodorum Balsamonem jure canonico paritur ac civili instructissimum fuisse, non tam ex aliorum testimoniis, quàm ex suis ipsius operibus constat. Multa siquidem composuit, quæ omnia ad Jurisprudentiam spectant. Hic enim autor fuit collectionis illius Constitutionum Ecclesiasticarum, quæ sub paratitlorum nomine à Joanne Leunclavio primo latinè edita est, & postea Græcè à Carolo Annibale Fabroto I C. ut idem Fabrotus in notis probavit. Plurimos etiam tractatus conscripsit, ut de patriarcharum privilegiis; de duobus illis officiis Chartophylacis & primi Defensoris; de quæstione ista, an unus & idem duabus consobrinis conjungatur: de incensis quæ à Patriarchâ dari solent eo die, quo catechesis habetur; & de convocatione quæ fit ad sacras monasteriorum ædes per tria signa, qui omnes sub meditatorum nomine septimum librum Juris Græco-Romani à Johanne Leunclavio emissi constituunt. Scripsit etiam responsa ad lxiv. canonicas interrogationes à Marco Alexandrino Patriarcha ipsi propositas, quæ etiam in quinto dicti Juris-Græco-Romani libro extant. Horum procœmio istæ interrogationes factæ dicuntur, Imperante Isaacio Angelo, & Georgio Patriarcha-

Digitized by Google

archatum Constantinopolitanum tenente, menſe Februario, indictione XIII. Anno poſt incarnationem Domini CIↃCCIII. μηνὶ φεβρουαρίῳ, ἰνδικτιῶνος ιγ'. ἐτῷ μετὰ τὴν σάρκωσιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ασγ'. Hæc autem ſibi non conſtant. Nam anno CIↃCCIV. a Venetis & Francis occupata eſt Conſtantinopolis. Verùm poſt Iſaacium, Alexius Angelus octo annos, & alius poſt eum Alexius, Ducas cognomine, aliquantiſper imperavit ante captam urbem; quinetiam poſt Georgium iſtum Xiphilinum Joannes Camaterus thronum Conſtantinopolitanum quinque annos & octo menſes adminiſtravit, priuſquam urbs à Latinis caperetur. Ac proinde ſi iſtæ interrogationes factæ fuerint ſub imperio Iſaacii, & patriarchatu Georgii, ante annum CIↃCCIII. factæ ſint neceſſe eſt. Neque etiam indictio convenit; iſto enim anno, non XIII. ſed VI. indictio currebat; in utroque itaque numero, & anni ſcilicet & indictionis, error admiſſus eſt. Nec video quomodo corrigatur, niſi pro ασγ'. ſcribatur, αρϛγ'. & ια'. pro ιγ'. Ut iſtæ nimirum interrogationes Balſamoni propoſitæ fuerint anno D. CIↃCXCIII. indict. XI. quo quidem anno Iſaacius Angelus imperium, & Georgius Xiphilinus Eccleſiam Conſtantinopolitanam gubernabat: quam facilis autem frequenſque ſit lapſus in Græcis deſcribendis numeris, neminem latet.

XVI. Inter omnia autem opera, quæ illuſtris hic in utroque jure princeps elaboravit, primum illud jure merito habetur, quo antiquos conciliorum patrumque canones interpretatus eſt, quodque his verbis inſcribitur, Ἐξήγησις τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων, τῶν τε ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων καὶ τῶν ἱερῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, ἁπλῶς δὲ καὶ τοπικῶν ἅπαν μερικῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων πατέρων· πρός τε καὶ λύσεως τῶν ἐναντιούντων νόμων, καὶ μὴ ἐναντιούντων, τῶν ἀναπτερουμένων ἐν τοῖς δέκα πρὸς τοῖς πέντε βίβλοις τοῖς κατ' ἀρχὰς τῶν κανόνων κεφαλαίοις· ποιηθεῖσα κατὰ πρόσταξιν βασιλικὴν καὶ πατριαρχικὴν Θεοδώρῳ τῷ βήτλῃ Βλαχέρνῃ ὁ ἀγιωτάτης τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας νομοφύλακι, χαρτοφύλακι, καὶ πρώτῳ τῶν Βλαχερνῶν, τῷ Βαλσαμῶνι, τῷ μετὰ χρόνους ὕστερον πατριάρχῃ θεουπόλεως μεγάλης Ἀντιοχείας καὶ πάσης ἀνατολῆς. *Expoſitio ſacrorum divinorumque canonum, ſanctorum celebratiſſimorumque Apoſtolorum & ſacrorum Oecumenicorum atque etiam provincialium ſive particularium conciliorum, reliquorumque ſanctorum Patrum: inſuper & declaratio efficacium atque inefficacium legum in quatuordecim titulis ante canones poſitis collocatarum; Elaborata juſſu Imperatorio atque Patriarchali, à Theodoro Balſamone, ſanctiſſimæ Dei magnæ Eccleſiæ Diacono, nomophylace, & Chartophylace, præfecto Blachernarum, qui etiam poſt aliquot annos Theopolis magnæ ſcilicet Antiochiæ & totius orientis Patriarcha factus eſt.* Hoc eſt eximium illud opus, quod totum hoc libro in publicum damus, niſi quod illam declarationem legum in titulo commemoratam, hoc eſt, nomocanonis Photii in quatuordecim titulos diſtributi, interpretationem prætermittere viſum eſt; partim quòd in bibliotheca veteris canonici juris non ita pridem edita eſt, & partim quod de legibus civilibus potiùs quàm de canonibus Eccleſiaſticis agit: unde & in ipſa hac canonum interpretatione, ubi de legibus politicis loquitur, ibique ſolùm, iſtam nomocanonis expoſitionem citat, ſub nomine τοῦ πρώτου συντάγματος. Ut in ſecundum canonem concilii Conſtantinopolitani, novellam citat καταγραφῇ εἰς τὸ ἑρμηνείᾳ τοῦ ε'. κεφ'. τοῦ α'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος: hoc eſt, *in interpretatione quinti capitis primi tituli Nomocanonis Photii ſitam.* Quod παρὸν σύνταγμα propterea appellat, quòd iſte nomocanon ipſis canonibus præfigi, & unum cum iis volumen componere ſolitus fuerit; quod hîc lectorem præmonitum eſſe ſufficiat. Cùm autem in titulo ſupra laudato, hoc opus elaboratum dicatur κατὰ πρόσταξιν βασιλικὴν καὶ πατριαρχικὴν, hoc idcirco aſſerit, quòd illud aggreſſus eſt juſſu Manuelis Comneni Imperatoris & Michaelis Anchiali Patriarchæ Conſtantinopolitani; ut ipſe ſub initium præfationis ſuæ in nomocanonem Photii, quæ eadem & huic canonum interpretationi inſervit, teſtatus eſt, dicens, τοῦτο δὴ ἡμῖν ὁπλοθέντες παρὰ τῆς θεοστέφους ἁγίας ἡμῶν αὐτοκράτορος ἁγίας Μαρίας Κομνηνῆς καὶ τοῦ πανευσεβεστάτου ἡμῶν δεσπότου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου τοῦ γενναίου ὑπάτου τῶν φιλοσόφων, κυροῦ Μιχαὴλ τοῦ Ἀγχιάλου, τοῦ ἱεροῦ κανόνας κατασκέψασθαι, καὶ ἃ ἐν αὐτοῖς ἀσαφῆ καὶ τοῖς νόμοις ὃ δοκεῖν ἐναντιούμενα σαφηνίσαι

Digitized by Google

νίσαι καὶ ἑρμηνεῦσαι. *Quapropter nos sanè, ubi à divinitùs coronato sancto nostro Imperatore D. Manuele Comneno, & sanctissimo domino nostro & Oecumenico Patriarchâ D. Michaele Anchialo, qui philosophorum princeps fuit, decretum esset, ut sacros canones diligenter inspiceremus, & quæ in illis obscuriora essent, modoque aliquo legibus adversari viderentur, declararemus, atque interpretaremur.* Ubi etiam observare licet, hoc ei opus impositum fuisse, prius quàm Patriarcha creatus esset, & cum adhuc officio aliquo in Ecclesia Constantinopolitana fungeretur: siquidem Patriarcham Constantinopolitanum Dominum suum appellet. Cœptum est igitur hoc opus Michaele Anchialo thronum Constantinopolitanum tenente; sed non consummatum est usque ad Georgium Xiphilinum ad sedem istam evectum anno Domini CIↃCXCI. plus minus. Huic enim Patriarchæ Balsamon præclarum hoc opus à se elaboratum dedicavit: & ad eundem carmina quædam dedicatoria conscripsit, quæ Gentianus Hervetus ex codice Tiliano latinè vertit in hunc modum.

Theodori Patriarchæ Antiocheni ad Sanctissimum Patriarcham Dominum Georgium Xiphilinum, Carmen.

Perquam pias traditiones canonum
In vasto ego mari tremens Atlantico
Pervasi, ut Ascræus Charybdin hospes trajicit,
Vel rubrum ut Pelagus Israelites senex,
Tuæ manus dextræ stabilitus gratiâ,
O Patriarcharum valde pium decus.
Unde bacilli mystici calamo levans
Illorum inaccessum itiner bifariam
Ipse in duobus tradidi scripto libris,
Quæ canonicæ disciplinæ sunt opera.
Te rogo, qui bonis nites actionibus,
Et luce doctrinæ cunctos illuminas,
Hujus libri columna itineris ut sies,
Ægyptiorum mores quidem exustulans,
Verùm in salutis viâ lucem porrigens.
Hæc tibi scribo Theodorus Balsamon,
Qui Patriarcha sum religione inclytæ
Antiochiæ, atque adeo Orientis totius.

XVII. Egregium hoc opus à Patriarchâ Antiocheno non citiùs editum est, quam summo à plerisque applausu exceptum, licet nonnullos invenerit malevolos, qui illud vellicare studuerant. Namque Constantinus Cabasila Archiepiscopus Dyrrachii hanc ad Joannem Episcopum Citri quæstionem proposuit. Αἱ παρὰ τοῦ μακαρίτου πατριάρχου Ἀντιοχείας Θεοδώρου τοῦ ἐπιλεγομένου Βαλσαμὼν γεγονυῖαι ἀποκρίσεις πρὸς τὰς ἐρωτήσεις Μάρκου. τοῦ ὁσιωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας εὑρίσκονται τινὰς παρεκβάσεις ποιούμεναι ἔν τε κανονικαῖς καὶ νομικαῖς διατάξεσι. δεῖ οὖν ταύταις προσέχειν; *A beatæ memoriæ Patriarchâ Antiochiæ, cognomine Balsamon, factæ responsiones ad interrogationes Marci sanctissimi Alexandriæ Patriarchæ, comperiuntur quasdam digressiones facere in canonicis & civilibus constitutionibus, an iis adhærendum sit necnè?* Respondet Joannes, Ὁ ἱερὸς οὗτος ἀνὴρ, ὁ Ἀντιοχείας, τρίβων μὲν ἦν ἐς ἀκριβὲς τῶν νομικῶν καὶ κανονικῶν νομοθετημάτων, καὶ παρὰ πᾶσιν ἐν τούτοις περιαδόμενος. τὰ μέντοι συγγράμματα τούτου, ὅσα πρὸς κανονικὰ καὶ νομικὰ λήμματα ἐξηνέχθησε, οὐκ ἐς τὸ πᾶν ἀκριβείας ἐχόμενα καταφαίνονται, τὸ παράδοξον· ἀλλ' ὡσπερεὶ ἐκ λήθης μάλιστα καὶ παροράσεως προΐοντα, καὶ που καὶ ἐφ' ἑαυτὸν μεριζόμενα. καὶ οὐκ ἄντις ἐφιστῶν τούτοις, οὐκ ἀπορήσειεν, εὑρίσκων τῇ ἐκείνου ἀκριβείᾳ τὰ ἑαυτοῦ συγγράμματα μὴ συντρέχοντα. Ἐγὼ δὲ καὶ ζῶντος ἐκείνου πολλῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει νομοτριβουμένων ἀκήκοα ἐπιλαμβανομένων τινῶν τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου γνωμοδοτημάτων, ὡς μὴ κατὰ μοῖραν ἐξενεχθέντων, ἔν τε κανόνων ἑρμηνείαις καὶ νόμων, καὶ ἄλλοις τοιοῖς δὲ συντάγμασι. *Divinus ille vir, Antiochiæ Patriarcha, accuratè percallebat civiles & canonicas constitutiones, & ab omnibus in hisce rebus celebratus fuit. Ejus autem scripta, quæ ad canonica & civilia lemmata edita sunt, non in omnibus, quòd mirum est, accurationem habere cernuntur, sed velut ex oblivione maxime & inconsiderantiâ procedentia; alibi etiam in seipsis divisa. Nec de eo dubitet, qui diligenter considerârit, inveniens ejus scripta subtilitati viri non respondentia. Ego autem etiam illo vivo multos audivi*

Con-

Digitized by Google

Constantinopoli legisperitos, qui quasdam viri illius sententias reprehenderent, quòd non essent rectè prolatæ in canonum & legum interpretationibus, & aliis hujusmodi voluminibus. Et deinde addit eum oportere in jurisprudentia instructissimum esse, qui hæc commentaria evolvit. Sed, ut ut ab aliis sugillatus fuerit, ipso etiam Joanne Judice, Balsamon canonicas æque ac civiles constitutiones accuratè tenuit, & ab omnibus propterea celebratus fuit.

XVIII. Quantæ autem autoritatis Balsamon ipse, & hæc illius in canones commentaria Constantinopoli olim fuerant, ipse Philotheus Patriarcha clarè satis indicat; quippe qui in refutatione scriptarum ab Harmenopulo execrationum, hæc habet, τοῦτο γὰρ φησιν ὁ ϛοφὸς νομοφύλαξ ἡ τῶν ὁμοίων σοι σπουδαστὴς Βαλσαμών, ὁ ἐν νόμοις τε ἡ κανόσι πολυμαθέστατος ἡ σοφώτατος, ὁ ἡ πατριάρχης Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης ἀναδειχθεὶς ὕστερον ὅπερ οὐδέ σε ἀγνοεῖν εἴποιμι ἂν ἔγωγε ποτε σοφότητι οἶμαι, ἡ σπουδᾶσαι τὰ τοιαῦτα, εἴπερ τινα. *Hoc enim tradit eruditus ille Nomophylax & consimilium tuis studiorum particeps Balsamon in legibus & canonibus summè instructissimus, & sapientissimus, qui & magnæ illius Antiochiæ Patriarcha tandem designatus est: id quod nec te quidem ignorare dicerem, virum doctum, & hujusmodi imprimis rerum studiosum.* Et paulo post, Ὁ τοίνυν προρρηθεὶς πατριάρχης Ἀντιοχείας, ὁ σοφὸς Βαλσαμών, τοὺς ἱεροὺς ἐξηγούμενος κανόνας, τά δὲ φησιν ἐν ᾧ προοιμίῳ τῆς ἐξηγήσεως τῶν κανόνων ἦν ὁ Γάγγρα συνόδου. Ἡνίκα παρῆσαν σύνοδοι. *Prædictus igitur Antiochenus Patriarcha, sapiens ille Balsamon, dum sacros exponit canones, hæc in præfatione expositionis canonum synodi &c.* Et deinde recitatis Balsamonis in synodum Gangrenam verbis, iisdem scilicet quæ in hoc opere loco ibi citato legas, illum in ea fuisse sententia asserit, quòd tomus synodalis, sub Constantino Porphyrogenneta Imperatore & Alexio Patriarcha factus, in usu esse desierit. Hoc enim ita esse ait, κατὰ τὸν σοφὸν Βαλσαμῶν, ὅπερ ἡμῖν ὁ σκοπὸς ἐδόκει ἐπιδεῖξαι, *secundum sapientem illum Balsamonem, quod nobis etiam propositum erat ostendere.* Nimirum ac si indubium illud redderetur, cùm sapiens ille Balsamon ita esse affirmaret. Quin & citantur Balsamonis scholia à Nicolao Hydruntino, in scholio è principio codicis Græci MS. Barberini, à Leone Allatio, de perpetua consensione Ecclesiæ occidentalis & Orientalis lib. cap. 1. xxi. laudato, ubi hæc habet, Εὗρον δ' ὅτως ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῇ βίβλῳ Θεοδώρου τοῦ Βαλσαμῶν πατριάρχου Ἀντιοχείας· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἑρμηνείᾳ τῶν νομοκάνονος· ὑμεῖς δὲ διελόντων εἴ πού τινι ἀπηχάφως σφάλμα γράφοντι ὃ φησὶ Κελεστίου (ἀπὸ γὰρ Κελεστίου, Κελεστῖνος μέμνηται) μὴ παρέχητε τοῖς ὕστερον γεγραμμένοις. ὁ γὰρ Κελεστῖνος πάπας τῶν Ῥώμης, ὀρθόδοξος, ὡς ἄνωθεν εἴρηται· ὁ δὲ Κελέστιος ὁμόφρων τῷ Νεστορίῳ, ἤτοι αἱρετικὸς ὢν. *Et cum essem Constantinopoli, illud ita esse comperi in libro Theodori Balsamonis Patriarchæ Antiocheni; Ille enim dicit in suâ canonum expositione; Tu verò inveniens in nonnullis codicibus errorem scripturæ circa Celestini nomen (namque pro Celestio Celestinus insertus est) dictis scriptis ne animum advertas. Nam Celestinus papa erat Romanus, orthodoxus, ut supra dictum est: Celestius verò cum Nestorio sentiebat, sive hæreticus erat.* Quæ ipsa Balsamonis verba extant in scholiis ejus ad primum synodi Ephesinæ canonem. Matthæus Blastares etiam in alphabetico ipsius syntagmate, secundo hujus operis tomo nunc primum edito, hæc Balsamonis scholia non citat modo, sed & subinde transcribit. Quinetiam Isidorus Mercator, ad latinam suam canonum versionem exornandam, hisce commentariis usus est. Is enim suæ duodecimi canonis synodi Gangrenæ versioni hæc interserit, *Beros videtur Balsamon Episcopus Antiochenus hunc locum interpretans, vocare vestes ex serico contextas.* Et ita quidem Balsamonem vocem βήρυς interpretatum esse, ex scholiis ejus in dictum canonem eluceset.

XIX. A tempore autem quo consummata sunt doctissima hæc Balsamonis in nomocanonem Photii, & conciliorum, patrumque canones commentaria, quadringentos propemodum annos inter Græcos latuerunt, Latinis plerisque incognita: donec Gentianus Hervetus, Tridenti, cum concilium ibi haberetur, commorans, & accuratum eorum nactus exemplar à Joanne Tilio, Episcopo Briocensi, illud latinè vertit: Quæ ejus versio sine Græco textu, à Guilielmo Morelio Lutetiæ Parisiorum typis mandata fuit anno,

Dom.

Digitized by Google

Dom. CIↃDLXI. Poſt multos autem annos bibliopolæ Pariſienſes Græcum quoddam conſecuti apographum, illud unà cum prædictâ Herveti verſione in publicam lucem emiſerunt, Lutetiæ Pariſiorum an. D. CIↃDCXX. Et hæc quidem editio, eaque ſola, ab eo uſque tempore doctorum manibus trita fuit. Verum enimvero licet ad iſtam exornandam editionem Pariſienſem, multa ex MSS. Vaticanis, & nonnulla ex codice hæredum Achillis Harlæi, primi in ſupremâ curiâ Pariſienſi præſidis, collecta fuerint; quamplurima tamen in ea doctis adhuc deſiderata ſunt. Multæ enim lacunæ in ipſo Græco textu relictæ ſunt, quæ à nullo exemplari Græco ſuppleri poterant: & ipſi editores ingenuè fatentur, ſe in nullum incidiſſe perfectum & expletum codicem Græcum, qui Latinam Herveti verſionem æquaret, quam nihilo ſecius adhibuerunt. Quo factum eſt, ut inter Græcum textum & latinam verſionem, quamplurimis in locis minime conveniat, cum exemplar, quo uſus eſt Gentianus Hervetus, nunc plura, nunc pauciora habuerit, quàm illud quod ejus verſioni adjunxerant. Et ubi totidem utrobique ſunt ſententiæ, ſenſus tamen hic atque ibi alius ſæpe deprehenditur.

XX. Cùm itaque Pariſienſis horum Balſamonis in canones commentariorum editio adeo mutila fuerit, atque imperfecta, ſummo rei canonicæ emolumento accidit, ut vetus admodum & completum eorundem exemplar in locupletiſſima noſtra bibliotheca Bodleiana Oxoniæ haberemus, quod quadringentis circiter abhinc annis, ut ex charta, characteribus, ligaturis, aliiſque iſtiuſmodi antiquitatis indiciis conjicimus, eleganti manu exaratum prælo tandem aliquando ſubjecimus, & publici hoc in opere juris fecimus. Neque enim fas erat, ut tam pretioſum juris canonici κειμήλιον in una bibliotheca diutiùs lateret: quo non modo omnes, quæ in priori fuerunt editione, lacunæ ſuppletæ ſunt; verumetiam alia quamplurima ibi deſiderata, hîc interſeruntur, & omnia ferè uſque adeo emendantur, ut vera Balſamonis Antiocheni in canones commentaria nunc primum in lucem emiſſa videantur.

XXI. Ad majorem tamen operis ornatum duobus aliis eorundem ſcholiorum codicibus MSS. uſi ſumus, Ætonienſi, & Amerbachiano; quorum illud Ampliſſimo Viro Richardo Alleſtry, SS. Theologiæ Profeſſori Regio in Academia Oxonienſi, & regalis collegii Ætoniæ conſtituti Præfecto acceptum ferimus: utpote qui curam adhibere dignatus eſt, ut variantes ex codice MS. in bibliotheca ejuſdem collegii repoſito lectiones colligerentur. Alter codex MS. quo adjuti ſumus, eſt vetuſtus ille & inſignis, qui in publicâ Academiæ Baſileenſis bibliothecâ extat, cui eum Clariſſimus vir Baſilius Amerbachius (à cujus nomine Amerbachianum appellamus) legato dedit anno Dom. CIↃDXCIII. quo inter alia, Balſamonis ſimul & Zonaræ in canones commentaria, nitido & vetuſto charactere deſcripta, continentur; ſed Zonarâ perpetuò Balſamoni præmiſſo. Hujus elegantis codicis uſum-fructum honoratiſſimi illius Academiæ Proceres ad hanc editionem adornandam permiſerunt nobis exhibendum per manum & induſtriam Doctiſſimi Viri Domini Joannis Rodolphi Wetſtenii, Filii, qui tanta fide, tanta diligentiâ MS. iſtum codicem cum Pariſienſibus Balſamonis & Zonaræ editionibus contulit, ut pares ei gratias referre nequaquam poſſimus; Neque nos ſolos, verùm & omnes omnino juris canonici ſtudioſos hoc ſingulari ipſius officio ſibi in æternum devinctos habebit. Omnes enim variantes lectiones exquiſitiſſimè collegit; & multa inſuper antiqua in canones ſcholia è codice iſto excripſit, quæ nec in Balſamonis, nec Zonaræ commentariis, nec alio, quantum ſcimus, codice habentur. Hoc ſanè dolendum eſt, quòd neſcio quo fato accuratæ iſtæ collectiones, per biennium fere in itinere hærentes, ſeriùs ad manus noſtras pervenerunt, quàm ut dicta ſcholia ipſi operis hujus corpori ſuis in locis interſeri poterant. Ne quis tamen de iis omnino hîc deſideratis conquereretur, ea omnia, latinè etiam à nobis verſa, annotationibus inſeruimus, ad eoſdem relata canones, quibus in codice Amerbachiano adſcripta ſunt. Ex variantibus autem lectionibus pro

Digitized by Google

pro comperto habemus, codicem istum Amerbachianum cum Bodleiano nostro plerunque convenire, etiam ubi Parisiensis editio ab utroque discrepat: adeo ut inter innumeras illas, quas clarissimus vir, MS. Amerbachianum cum Parisiensibus codicibus conferens, varias collegit lectiones, raro admodum ulla, notatu saltem digna, occurrat, quæ à codice nostro hîc impresso dissidet. Quod idem & de codice Ætonensi dicendum est. Namque inter tres hosce codices optimè convenit; quemadmodum in annotationibus multoties observare licet, ubi tres hosce codices se invicem confirmantes sæpe producimus. Inter eos autem & Parisiensem editionem multum discriminis passim occurrit, & idcirco etiamsi Latinam Gentiani Herveti versionem, quoad ejus fieri potuit, retinere eniteremur; eam tamen quamplurimis in locis immutare coacti sumus, ut Græco eam textui à nobis edito adaptaremus. Et ubi Gentianus Hervetus sensum alicujus loci, quod sæpe accidit, malè intellexit, vel saltem non bene expressit, nos versionem ejus emendavimus, & emendationis istiusmodi rationem in annotationibus ut plurimum reddidimus.

XXII. Hactenus de Balsamone, & eruditis ejus in canones commentariis: Sequitur Zonaras, qui sub Alexio Joanne Comneno floruit, & summos in imperio Orientali honores gessit: nam magnus Drungarius viglæ, & protoasecretarius fuit, sive primus à secretis. Post aliquot autem annos secularium pertæsus negotiorum, ad monasticam vitam secessit, quam transigens, multa scripsit, quibus posteros sibi obligatos tenet. Primò enim universalem conscripsit historiam à mundo condito usque ad Alexii Comneni Imperatoris, sub quo vixit, obitum, hoc est, usque ad annum Domini CIↃCXVIII. Elegantem etiam orationem composuit, quæ inscribitur, Ἰωάννου τοῦ Ζωναρᾶ τοῦ γενομένου μεγάλου δρουγγαρίου τῆς Βίγλης καὶ πρωτασηκρήτης λόγος πρὸς τοὺς τὸν φυσικὸν τῶν γυναικῶν ῥύπον οἰομένους. *Joannis Zonaræ, magni quondam Drungarii Viglæ, & primi à secretis oratio ad eos, qui naturalem feminis effluxum immunditiem existimant.* Extat in Juris-Græco-Romani lib. v. Quin etiam majorum jussu & amicorum suasu compulsus, canonico Græcorum juri interpretando egregiam operam navavit, quod eruditum opus à se conscriptum sic inscripsit; Ἐξήγησις τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων τῶν τε ἁγίων καὶ σεπτῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν ἱερῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν τοπικῶν ἤτοι μερικῶν, καὶ λοιπῶν ἁγίων πατέρων, πονηθεῖσα Ἰωάννῃ μοναχῷ τῷ Ζωναρᾷ, τῷ γενομένῳ μεγάλῳ Δρουγγαρίῳ τῆς Βίγλης, καὶ πρωτασηκρήτης. *Expositio sacrorum divinorumque canonum, tam sanctorum & venerandorum Apostolorum, quam sacrarum Oecumenicarum synodorum, sed & localium sive particularium, reliquorumque sanctorum Patrum, elaborata per Joannem Zonaram Monachum, qui fuit olim magnus Drungarius Viglæ, & primus à secretis.* Ipsi autem operi hanc præfationem præmisit, quam suo loco prætermissam hîc apponere visum est. Ἡ δήλωσις τῶν λόγων σου φωτεῖ καὶ σωφρονίζει νηπίους, ὡς ὁ θεὸς ἔφη διὰ τοῦ προφήτου, καὶ θεοπάτωρ Δαβίδ. λόγος δὲ τοῦ θεοῦ εἰκότως ἄν τις καὶ τοὺς τῶν θείων Ἀποστόλων καὶ πατέρων νομίσαιτο διατάγματα, ἐπειὶ τῷ θείῳ πνεύματι ἐσηχημένοι σοφοὶ ταῦτ' διετάξαντο. Εἴ τις οὖν ποιήσαιτο τινὰ τῶν ἱερῶν κανόνων σαφήνειαν, καὶ διὰ τοῦτον νῦν ἀναπτύξας δηλώσειε, φωτὸς μὲν ἁπλότητα καὶ ἀπλανείαν νηπιάζουσιν, καὶ μὴ πεφυκόσι τὸ καθαρὸν ἐξικνεῖσθαι τῶν κανόνων τῶν ἱερῶν. Διὰ ταῦτά μοι ἐγχειρητέον τῷ ἔργῳ, ὡς εἰς ὠφέλειαν ἴσως ἐσομένῳ πολλοῖς, καὶ ὡς δυνάμεις ἑκάστῃ διαλαγῇ τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων, καὶ σεπτῶν πατέρων, μᾶλλον δ' ὅτι, ὡς ἂν δόξη θεός, ἐξαίζας ποιητέον καὶ σωστέον μηδενὶ ἐξήγησιν. Μή τις δέ μοι καταγνοίη προπετείᾳ· ὑπὸ γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ τῷ πονήματι ἐγχειρῶ, ἀλλὰ πολλαχοῦ ὑπεκυψα, καὶ τῷ πόνῳ δέδωκα ἐμαυτόν, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν κατακριθῶ. *Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat parvulis; Hæc Deo dicit propheta, & divinus pater David. Porro Dei sermones meritò quis & probabiliter dixerit esse divinorum Apostolorum patrumque præceptiones, quia divino ipsi afflati doctique spiritu hoc instituerunt. Si quis igitur elucidationem sacrorum canonum fecerit, eorundemque sententiam referans declarârit, his quidem certè lumen intulerit, qui per simplicitatem morumque ruditatem sunt velut infantes, haud dum satis apti in sacrorum canonum profunditatem penetrare. Propterea mihi sumendum fuit hoc opus in manus, ut usui fortasse futurum multis, ut etiam pro meâ virili sit unaquæque sacrorum Apostolorum patrumque venerandorum*

Digitized by Google

dorum disposítio nota, Maximè quidem, prout dederit ipse Deus, peculiarem compendiosamque faciens enarrationem. Nullus autem me condemnet insolentiæ vel temeritatis. Nec enim meâ sponte labori manus admolior; sed rogatus obsecundavi, negotioque me dedi, ne propter inobedientiam coarguerer.

XXIII. In hisce autem scholiis in canones componendis, Zonaræ aliud atque Balsamoni propositum fuit. Hic enim civilis æque ac canonici juris consultissimus, utriusque concordiam persequitur, apparentes discrepantias componit, & canonicas quæstiones à se motas multoties solvit. At Zonaras è contra ipsis canonum verbis & sensui interpretandis strictè adhæret, raro admodum ad civiles leges digrediens. Hinc fit, quòd Balsamon totum Zonaræ commentarium totidem nonnunquam verbis transcribat; superfluum nimirum judicans, alia Zonaræ dictis addere, cum nihil in tali canone occurrat, de quo ex legibus politicis & imperialiabus constitutionibus disputatio instituatur, hoc est, nihil quod ad suum propositum pertineat. Subinde etiam Zonaræ interpretationem celato nomine perstringit; neque ullibi ejus mentionem facit, præterquam in commentariis ad Epistolam canonicam sancti Athanasii ad Ammum, ubi eum vocat ὑπερφυέστατον σχολιαστὴν Ζωναρᾶν, *summè excellentissimum illum Zonaram*, eumque dictam Epistolam σοφῶς καὶ ὑπερδιξίως, καὶ ὡς οὐκ ἄν τις κρείττονως, *Sapienter, & peraptissimè, atque ita ut nemo meliùs*, interpretatum esse affirmat.

XXIV. Quinetiam Matthæus Blastares Zonaræ scholia subinde citat, nomine etiam ejus nonnunquam iis præfixo, ut lit. E. cap. XI. Εἰ μήπως τις εἴποι, ὁ ὑπερφυὴς ἢ τοῦτό φησι Ζωναρᾶς, *Ne forte dixerit quispiam, Insignis autem hoc dicit Zonaras*, scilicet in syn. Chalced. can. 28. Alias rarò invenimus hæc Zonaræ commentaria ab antiquiori aliquo laudata; nisi quod Anonymus quidam à Leone Allatio, de perpetuâ consentione Ecclesiæ occidentalis & orientalis lib. II. cap. X. citatus, hæc de iis habeat. Τελευταῖος ἢ σφόδρα ἐκ ὁ Θαυμασὸς Ζωναρᾶς μοναχὸς Ἰωάννης τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνας τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων, καὶ τῶν ἑπτὰ ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ πάντων τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν σαφέστατα ἐκ βλασφήμως ἐξηγησάμενος, ἐκ ὑδαμοῦ τὸν πάπαν ὡς ὀρθόδοξον ὠνόμασε· μᾶλλον ἢ καὶ τῷ ἀναθέματι καθυπέβαλεν ἐκεῖνον τοὺς τὰ ὅρια πατέρων σαλεύοντας, καὶ ἀθετοῦντας τοὺς θείους κανόνας. *Omnium verò postremus, & admirabilis ille Joannes Zonaras Monachus, divinos sacrosque Canones sanctorum & perillustrium Apostolorum, & septem sanctarum Oecumenicarum synodorum, & omnium sanctorum patrum nostrorum, clarissimè & pijssimè interpretatus, nullo in loco Papam orthodoxum vocavit: sed eos potiùs, qui terminos patrum transmovent, & sacros canones pervertunt, anathemati subjecit.* Ex quo tamen uno testimonio satis abunde constat, quanti hæc canonum expositio à Joanne Zonarâ elaborata, apud Græcos suos æstimata fuerit.

XXV. Quod ad priores horum Zonaræ in canones commentariorum editiones spectat, primò quidem scholia ejus in canones Apostolorum sola latine versa & in lucem emissa sunt an. Dom. CIↃDLVIII. per Joannem Quintinum, in Academiâ Parisiensi juris canonici tunc temporis professorem. Postea Antonius Salmatia commentarios ejus etiam in canones Conciliorum latine versos edidit Mediolani, anno Dom. CIↃDCXVIII. Latinæ cujus versioni Typographus Parisiensis Græcum etiam textum ex Codice MS. in bibliothecâ regis Christianissimi erutum, addidit, & evulgavit Lutetiæ Parisiorum an D. CIↃDCXVIII. Sed adhuc desiderata erant commentaria ejus in canonicas sanctorum Patrum Epistolas, quæ propterea ibidem impressa sunt unà cum S. Gregorii Neocæsariensis sive Thaumaturgi, Macarii Ægyptii, & Basilii CIↃIↃCXXII. Adeo ut omnia Zonaræ in canones commentaria, ante hanc nostram eorum editionem Oxoniensem, simul nusquam prodierint. Ad hanc autem exornandam editionem, non modò variantibus lectionibus ex codice Henrici II. insignibus ornato, & ex altero illo Augusti Gallandi in Parisiensi foro advocati, in supplemento ad Parisiensem editionem collectis, usi sumus, verumetiam consultum ivimus antiquum MS. codicem in Bibliothecâ nostrâ Bodleianâ, quo

omnes.

Digitized by Google

omnes habentur Apoſtolorum canones unà cum Zonaræ & Balſamonis commentariis iis annexis. Summo autem ornamento huic noſtræ editioni fuit, Codex ille Amerbachianus ante commemoratus, ex quo variantes lectiones per univerſa Zonaræ non ſecus ac Balſamonis commentaria, clariſſimus vir, Joh. Rod. Wetſtenius ſupradictus, nobiſcum communicare dignatus eſt. Quibus omnibus codicibus ſummâ diligentiâ & fidelitate inter ſe collatis, perfecta tandem & completa Joannis Zonaræ in omnes Apoſtolorum, conciliorum, & Patrum canones commentaria, unà cum prioribus Latinis verſionibus, ſed innumeris in locis emendatis, & Græco textui longe accommodatioribus edimus.

XXVI. Poſt Balſamonis & Zonaræ commentaria, Epitome cujuſque canonis, & Alexii Ariſteni in eandem ſcholia hoc opere exhibentur. Quantum primo ad canonum epitomen ſpectat, ea partim in Bibliothecâ Juris canonici veteris edita eſt, idque ſub ipſius Alexii Ariſteni nomine, perinde nimirum ac ſi is epitomes iſtius autor fuiſſet. Sed multa ſunt, quæ iſti opinioni refragantur. Eadem enim epitome, licet alio conciliorum ordine obſervato, etiam Symeoni Logothetæ in eâdem bibliothecâ attribuitur. At veri prorſus diſſimile eſt, ut ambo canones in epitomen redigentes in eadem verba conſpirarent. Nec video quidem, quo jure hæc epitome utrivis eorum adſcribatur. Sanè Alexio Ariſteno adſcribi nequit, quippe qui eam nonnunquam redarguit, & autorem ejus, quicunque demum is fuerit, canonem non rectè intellexiſſe aſſerit, ut in ſcholiis ejus ad epitomen canonis Apoſtolici lxxv. dicit, Ὁ δὲ παρὸντα συνοψίσας κανόνα οὐ καλῶς τοῦτον ἐνόησεν, *Qui ſynopſin præſentis canonis fecit, eum non bene intellexit.* Et ad epitomen undeviceſimi canonis ſynodi Ancyranæ, ait, ὁ γοῦν συνοψίσας τὸν παρόντα κανόνα τὸν περὶ τὸ πλάτος κείμενον ἀφορισμὸν τῶν διγάμων, τῷ ἀθετοῦντι τὸν παρθενίαν παρέδραμε, *Qui hujus itaque canonis ſynopſin fecit, digamorum ſegregationem in latitudine poſitam in eum qui cœlibatus profeſſionem irritam fecit, tranſtulit.* Adeo ut ſole meridiano clarius eluceſcat, Alexium Ariſtenum hujus canonum epitomes autorem non fuiſſe.

XXVII. Quiſnam itaque epitomes hujus ſive abbreviationis canonum autor fuit, minus compertum habemus. Hoc ſaltem conſtare videtur, quod ea diu ante Ariſtenum memoriæ ſublevandæ cauſa confecta fuit, atque adeo ut nonnunquam totius cujuſvis canonis vicem ſuppleret, ejuſque loco citaretur. Cujus rei illuſtre habemus exemplum in Nicolai Hydruntini (qui ſub Alexio Angelo floruit) ſcholio ex Leone Allatio ſuperius citato, quod ſic incipit, Σχόλιον Νικολάου ἱδρῦντος, περὶ Κελεστίου καὶ Κελεστίου πάπων Ῥώμης. ὁ βλασφημῶν ἐν τῷ τέλει τοῦ τετάρτου κανόνος τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἁγίας συνόδου, οἵτινες τῷ κληρικῷ Κελεστίῳ ἢ Νεστορίῳ συμφρονήσωσιν, καθαιρετοὶ, μὴ ἀναγινωσκέτω Κελεστίῳ μετὰ τοῦ ν'. ἀλλὰ Κελεστίῳ χωρὶς τοῦ ν'. ὁ μὲν γὰρ Κελεστῖνος ἅγιος ἦν καὶ ὀρθόδοξος πάπας Ῥώμης, ὁ δὲ Κελέστιος ἦν αἱρετικός. *Scholium Nicolai Hydruntini de Celeſtino & Celeſtio Papis Romanis. Qui offendit in fine quarti canonis ſanctæ Epheſinæ ſynodi, Clerici,* qui Celeſtino ſive Neſtorio conſenſerint, deponendi, *ne legat Celeſtino cum n. ſed Celeſtio ſine n. Namque Celeſtinus ſanctus erat & orthodoxus Papa Romæ, Celeſtius autem hæreticus.* Iſta enim verba, Οἵτινες τῷ κληρικῷ Κελεστίῳ ἢ Νεστορίῳ συμφρονήσωσιν, καθαιρετοὶ, in ipſo quarto canone ſynodi Epheſinæ non inveniuntur; ſed in epitome iſtius canonis quam hîc exhibemus, totidem verbis leguntur; niſi quòd pro οἵτινες, in noſtro codice leviſſima mutatione ſcribatur εἴτινες. Unde palam eſt ipſam epitomen hîc citari, idque ſub nomine totius canonis. Adeo ut hæc canonum ſynopſis legis vicem iis ſuppleviſſe videatur, quibus integri canones haud præſto eſſent. Et hinc, ni fallor, eſt, quòd nunc Alexii Ariſteni, nunc Symeonis Logothetæ, & aliquando forſitan aliorum nomina ſibi inſcripta habeat, à quibus ad privatum uſum deſcripta fuit. Vel forſitan quòd Symeon Logotheta, non minùs quàm Alexius Ariſtenus, ſcholia in eam edidit, quæ modo perierunt. Et nos enim Ariſteni nomen ad epitomen eo tantum nomine præfiximus, quod ille eam interpretatus eſt.

XXVIII. Iſtam autem antiquam canonum abbreviationem olim factam fuiſſe, ex eo conſtat, quòd Alexius Ariſtenus tantum operæ & laboris in ea interpretanda conſumpſerit. Neque enim in re nihili ſe tamdiu exercuiſſe cenſendus eſt. Nec parum huic

* * * * *

pro

Digitized by Google

pro antiqua hujus epitomes autoritate argumento exinde accreſcit, quod Ariſtenus eam ſcholiis illuſtrare dignatus eſt, etiam poſt divulgata erudita illa Joannis Zonaræ in integros canones commentaria, Ariſtenus enim Zonara poſterior claruit, ſed anterior Balſamone, vel ſaltem eadem ætate. Balſamon enim eum commemoravit in ſua ſexti canonis Apoſtolici interpretatione, ubi ait, ὃν ὁ θεοφιλέστατος ἐκεῖνον καὶ μέγαν οἰκονόμον, καὶ Ἀριστηνὸν λέγει τριακονθημέρων δημοσιευμάτων τριῶν ἐπεφωνήκατο ἡ ἁγία σύνοδος ἀποχὴν τῆς δικαιοδοτικῆς ὀφφικίου. *Nam & incomparabilem illum, & magnum Oeconomum Ariſtenum, tribus publicis* XXX. *dierum edictis à juris dicendi officio ceſſare juſſit ſancta ſynodus.* Ubi etiam obſerves, quanto hic officio in Eccleſiâ Conſtantinopolitanâ functus eſt, cùm magnus in ea Oeconomus fuerit; item quanto eum elogio Balſamon ornat, θεοφιλέστατον appellans: quam honorificam ejus mentionem idem Balſamon etiam in ſcholiis ſuis ad ſynodi Trullanæ canonem XXXVII. facit, his verbis, παρεβάλετο γὰρ καὶ τοῦτον κανόνα ὁ θεοφιλέστατος ἐκεῖνος κῦρις Ἀλέξιος ὁ Ἀριστηνὸς τῷ ἁγιωτάτῳ ἐκείνῳ πατριάρχῃ ἱεροσολύμων κυρῷ Νικηφόρῳ. *Hunc enim canonem incomparabilis ille dominus Alexius Ariſtenus contra ſanctiſſimum illum Patriarcham Hieroſolymitanum Nicephorum protulit.* Ubi obiter etiam obſervatum velim, quantum in jure canonico interpretando nomen Alexius Ariſtenus tunc dierum habebat, cùm conſultus eſſet, & in iſto jure contra Patriarcham reſponderet. Ex iſtis inſuper verbis colligere eſt, quibus temporibus ille floruit. Namque Nicephorum ille Hieroſolymitanus, contra quem Ariſtenus iſtum canonem protulit, ſynodo interfuit Conſtantinopoli celebratæ anno mundi VICIↃIↃCLXXIV, ſive Chriſti, CIↃCLXVI. ut ex ſubſcriptionibus patet, quas Leo Allatius edidit, de perpetuâ conſenſ. Eccleſ. occidentalis & orientalis lib. II. cap. XII. Is erat annus Manuelis Comneni XXIII. cujus Imperatoris juſſu Balſamon ſua in canones commentaria aggreſſus eſt; ut è ſupradictis liquet. Sub eodem igitur Imperatore Ariſtenum etiam claruiſſe certum eſt: etiamſi Leo Allatius tractatu de ætate & interſtitiis, in collatione ordinum etiam apud Græcos ſervandis, eum juſſu Joannis Comneni, qui Manuelem proximus in imperio præceſſit, nomocanonem ſuum edidiſſe aſſeruerit.

XXIX. Porro hæc Alexii Ariſteni in dictam canonum ſynopſin commentaria, in codice MS. quem edimus, ſic inſcripta ſunt, Νομοκάνονον σὺν θεῷ ἑρμηνευθὲν παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου νομοφύλακος κυρίου Ἀλεξίου τοῦ Ἀριστηνοῦ, *Nomocanonum, Deo adſiſtente, interpretatum per Deo chariſſimum nomophylacem dominum Alexium Ariſtenum.* Ubi primo obſervare licet, hanc ipſam canonum in epitomen contractorum collectionem νομοκάνονον vocari: quo nomine etiam integrorum canonum collectio ſæpe nuncupatur. Nemo fateor inficias eat, quin veteres iſtiuſmodi ſolos libros, quibus νόμοι καὶ κτώνες leges civiles & canones Eccleſiaſtici ſimul collecti ſunt, νομοκανόνας appellarint; quemadmodum Joannes Antiochenus librum iſtum, quo canones ſolos in quinquaginta titulos digeſſit, ſimpliciter συναγωγὴν τῶν κανόνων vocavit; iſtum autem, quo canonibus Eccleſiaſticis leges Imperatorias & civiles adjunxit, νομοκανόνα nuncupavit. Et ob eandem etiam rationem Photii nomocanon nomen iſtud ſortitus eſt: quem Balſamon in præfatione ad eundem, etiam νομοκάνονον appellat. Verumenimvero quævis integrorum canonum collectio νομοκάνονον etiam nonnunquam audit: quod miror ab ullo unquam denegatum fuiſſe, cum hæc vox in iſto ſenſu ab ipſo Balſamone ſæpe uſurpetur; ut in nomocan. Phot. tit. I. cap. IX. ait, Αὐτὸς ἐπέμεινε λέγων, μὴ δίκαιον εἶναι κεραίαν ἀφανισθῆναι ἐκ τῶν ἐν τῷ νομοκανόνι γεγραμμένων, τῷ ὡς θεογράφους πλάκας παρὰ τῇ ἐκκλησίᾳ λογιζομένῳ. *Ipſe perſtitit dicens, non æquum eſſe ut vel apex aboleretur ex iis, quæ in nomocanono ſcripta ſunt, quod inſtar divinarum tabularum ab Eccleſiâ reputatur.* Ubi νομοκάνονον corpus canonum Eccleſiaſticorum aperte ſignificat, quemadmodum & in ejuſdem Balſamonis ſcholiis ad ſynodi Trullanæ canonem I. dicentis, Τὰ νῦν νεόγραφα νομοκάνονα, ὡς μὴ ἔχοντα τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ἁγιωτάτων καὶ σοφωτάτων βασιλέων καὶ πατέρων παρέδραμον· ἐψηλάφησα δὲ παλαιόγραφα νομοκάνονα. Et ſic paſſim alibi; ut nihil certius eſſe poſſit, quàm ipſas canonum collectiones

Digitized by Google

nes νομοκάνονα vocitari. Hoc autem nomen etiam ſynopſi canonum ab Alexio Ariſteno interpretatæ inſcriptum eſt, ut ex titulo ſuperius citato conſtat, quod prius expoſitam noſtram de hâc canonum epitome ſententiam egregie confirmat; cùm hæc eodem nomine, quo ipſa integrorum canonum collectio, νομοκάνονον ſcilicet, appelletur: nimirum quod totum jus canonicum in eâ non ſecus atque in ipſis canonibus exhiberi perſuaſum eſſet. Hoc itaque nomocanonum Alexius Ariſtenus interpretatus eſt, qui in inſcriptione Νομοφιλέστατος νομοφύλαξ nominatur, quem etiam magnum Oeconomum aliquando fuiſſe, Balſamonis verba ſuperiùs laudata fidem faciunt.

XXX. Hæc Ariſteni in nomocanonum abbreviatum ſcholia non memini ab antiquiori quopiam ſcriptore commemorata eſſe vel laudata; niſi quod ſcholiaſtes in codice Amerbachiano nonnulla ex iis mutuatus eſſe, & Balſamon ea nonnunquam citaſſe videatur, ut in annotationibus ſubinde obſervatum eſt. Ex recentioribus, Gilbertus Genebrardus libro de Trinitate Alexium Ariſtenum citat, eumque Diaconum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ fuiſſe affirmat. Leo Allatius hæc ſcholia ſæpe laudat, ſed ex bibliotheca Vaticana: nunquam enim antehac edita fuerunt. Ad hanc autem noſtram eorum editionem perpoliendam, quatuor uſi ſumus codicibus MSS. quorum unum nobiſcum communicavit clariſſimus vir Joannes Pearſon SS. Theologiæ profeſſor Margareticus in univerſitate Cantabrigienſi, qui in bibliotheca collegii SS. Trinitatis, cui ipſe præfectus eſt in eadem univerſitate, codicem iſtum nitidè exaratum inveniens, eundem nobis latinè vertendum concedere dignatus eſt, & ſic primam huic edendo operi occaſionem præbuit. Iſte autem Codex è longè vetuſtiori in bibliothecâ Bodleianâ Oxoniæ exſcriptus fuerat, quem propterea ſæpe conſulere neceſſum habuimus. Quin & alium ſuppeditavit Inſigniſſimus vir Thomas Brown SS. Theologiæ profeſſor, & capellæ regiæ Windeſoriæ præbendarius. Cùm opus autem pene ad umbilicum perductum fuerit, alius in ſupradictâ bibliothecâ Bodleianâ inventus eſt codex MS. eleganti & vetuſto charactere exaratus: è quo nonnulla excerpta ſunt, quæ in aliis codicibus deſiderantur, ac proinde poſt canonicas Epiſtolas, ad quas pertinent, in ſecundo tomo eduntur. Eorum autem collectionem pariter atque verſionem viro multis nominibus honorando D. Johanni Fell S. T. P. Eccleſiæ Cathedralis Chriſti Decano in Univerſitate Oxonienſi debemus, qui ad uberiorem hujus operis ornatum curavit, ut illud opus à docto quodam viro in eadem Academiâ perficeretur. Sed & eidem etiam præclarâ eruditione & inſigni pietate viro accuratam totius hujuſce operis editionem reſpublica canonica acceptam referat, quippe cujus ſolius cura atque concilio in omnibus adhibito, accuratè adeo & politè prodit.

XXXI. Hactenus de tribus iſtis eruditis egimus ſcholiaſtis, quorum commentaria ſingulis ferè canonibus annectuntur. Porro juxta fidem in ſpecimine hujus operis antehac datam, Arabicam Joſephi Ægyptii in quatuor prima œcumenica concilia eorumque canones paraphraſin, ad calcem primi tomi, qui totus ex conciliorum canonibus conſtat, adjecimus. Quiſnam primo iſte Joſephus fuerit, & quando ſcripſerit, ex præfatione ad MS. iſtum codicem in bibliotheca Bodleiana, ex quo iſtam ejus paraphraſin hauſimus, abundè conſtat. Ipſam præfationem ſi voles, tota ſic ſe habet, كان ضيرورة التلميذ الحقير في عبيد السيد المسيح المتجسد من العذري مسطره يوسف الشهر بالطبيب ابن المرحوم المشيح التاج قسيسا علي كنيسة ستنا السيدة العذري الزكية والدة الكلمة الخالقة الازلية الكاثوليكي بمصر المحروسة في سنة ستة الاف وتسعماية وستة وصار المذكور ابروطس علي الكنيسة المذكورة يوم الاربعا المبارك رابع عشر ايلول وهو عيد رفع عود الصليب الكريم سنة ستة الاف وثمان ماية وتسعة وتسعون لكون العالم الموافق لسابع عشر توت سنة الف وماية وسبعة للشهدا الابرار الموافق لثالث شوال سنة اثني وتسعون وسبعماية لسني الهجرة وكادت الشرطونية علي يد الاب الاقدس الطوباني الروحاني كير مرقص بابا وبطريرك مدينة العظمي الاسكندرية وساير الديار المصرية في كنيسة

Digitized by Google

كنيسة الملاك ميخاييل الكاثوليكي بمصر وللسول من الرب الاله المسيح بكل لسان اللجن
في كل صقع ومكان النبي انا الي خلاص جنس البشر ان يعيننا علي حفظ وصاياه
المخلصة ولعمل بما يرضي الثالوث الاقدس ويوقنا عن ميامنه في اليوم العظيم المرهوب ويسمعنا
ذلك الصوت الفرح القايل تعالوا يا مباركي ابي رثوا الملك المعد لكم من قبل انشا العالم
يكون ذلك امين بشفاعة ستنا السيدة العذري البتول وجميع القديسين اصحاب العمل المقبول
امين والسبح لله دايما ابدا ؛؛ *Humillimus è Domini Chriſti ex virgine incarnati ſervis diſcipulus, ſcriba ejus, Joſephus* Al-ſhaher Bil-tabib, *Filius* Al-marchum Al-maſhiki Al-tagi, *conſtitutus fuit presbyter ſuper catholicam Eccleſiam dominæ noſtræ, dominæ virginis immaculatæ, æterni verbi creatoris genitricis, in Ægypto cuſtoditam anno ſexies milleſimo nongenteſimo ſexto. Et factus fuerat idem* ⲁⲡⲁ *ſuper dictam Eccleſiam feriâ quartâ benedictâ decimâ quartâ die menſis elul, quo feſtum exaltationis ligni crucis honorabilis celebratur, anno ſexies milleſimo octingenteſimo nonageſimo nono à mundo condito; qui coincidit cum decimo ſeptimo die menſis Thoth, anno milleſimo centeſimo ſeptimo ſanctorum martyrum; qui convenit itidem tertio diei menſis Shawal, anno ſeptingenteſimo nonageſimo ſecundo annorum Hegiræ. Ordinatio autem ejus celebrata fuit per ſanctiſſimum, beatum, & ſpiritualem patrem dominum Marcum papam, & Patriarcham magnæ civitatis Alexandriæ, & omnium Ægypti locorum habitabilium in Catholicâ Eccleſiâ Angeli Michaelis in Ægypto. Et rogatum eſt à Domino Deo omni linguâ laudato, & in omni regione locoque honorato, qui ad genus humanum ſervandum venit, ut nos adjuvet ad cuſtodienda præcepta ipſius ſalutifera, & ad ea facienda quæ ſacroſanctæ Trinitati grata ſunt, & ſtatuat nos ad dextram ejus, in magno illo & terribili die, & nos exaudire faciat lætam iſtam vocem dicentem,* Venite O benedicti à patre meo, hæreditario jure poſſidete regnum vobis paratum ante mundi creationem. *Sic revera fiat per interceſſionem Dominæ noſtræ, dominæ immaculatæ virginis, & omnium ſanctorum, qui accepta opera perfecerunt. Amen. Et gloria ſit Deo in ſecula ſeculorum.* Ex hac præfatione apertiſſimè conficitur, quâ ætate Joſephus ſacerdos Ægyptiacus Arabicorum canonum collector & paraphraſtes vixit: ea namque certiſſimis temporum characteriſmis hîc definitur. Se enim Presbyterum ordinatum dicit anno mundi VICIↃIↃCCCCVI. hoc eſt Chriſti CIↃCCCXCVIII. Antea autem conſtitutus fuerat ابرطس ⲁⲡⲁ ejuſdem Eccleſiæ, quemadmodum & Balſamon ⲁⲡⲁ τῆς Βλαχερνῶν fuit. Joſephus autem ſe in hoc officio conſtitutum aſſerit anno Mundi conditi VICIↃIↃCCCXCIX. Auſer VCIↃICVIII. & reſiduus fiet annus Chriſti CIↃCCCXCI. qui tamen juxta hunc atque alios nonnullos Arabicos pariter atque Græcos ſcriptores à Kal. Septembribus anno præcedenti, ſive CIↃCCCXC. computandus eſt, non autem Romanorum more à Kalendis Januariis. Hoc præmiſſo omnia optimè hîc correſpondent. Dicit enim ſe decimo quarto die menſis elul conſtitutum fuiſſe, eamque quartam fuiſſe feriam. Menſis elul in anno Syriaco unà cum ſeptembri Juliano init. Anno autem Chriſti CIↃCCCXC. Cyclus ſolis erat XXVII. Ergo litera dominicalis B. Character XIV. diei ſeptembris in Kalendario Juliano eſt E. Ea itaque quarta erat feria. Iſto etiam die feſtum exaltationis crucis quotannis celebratur; ut rectè hîc aſſeritur. Porro hunc diem & annum mundi coincidere dicit cum XVII. die Thoth, anno CIↃCVII. Sanctorum Martyrum ſive æræ Diocletianæ. Ad CIↃCVII. adde CCLXXXIII. quo anno à Chriſti nativitate expleto iſta æra cœpit, & habebis itidem annum Chriſti CIↃCCCXC. Neomenia Thoth in anno Actiaco ſive Ægyptiaco fixo hîc uſurpato, in Auguſti XXIX. perpetuò incidit. Ergo XVII. dies Thoth in anno iſto Ægyptiaco idem eſt atque XIV. Septembris in anno Juliano. Denique neomenia Muharram anno Hegiræ IↃCCXCII. juxta methodum à nobis alibi traditam, incidit in Decembris XX. anno D. CIↃCCCLXXXIX. Ergo Neomenia Shawal iniit XII. die ſeptembris anno CIↃCCCXC. ac proinde tertius dies menſis Shawal anno Hegiræ IↃCCXCII. cum XIV. Septembris anno Domini

Digitized by Google

mini CIↃCCCXC. recte coincidit. Cùm omnes igitur hi temporum characteres à Josepho Ægyptio de sua in supradicto officio constitutione collati exacte adeò inter se conveniant, nihil apertius esse potest, quàm eum in isto constitutum fuisse anno Domini CIↃCCCXC. ac propterea trecentis abhinc annis plus minus claruisse.

XXXII. Hic itaque Josephus Sacerdos Ægyptiacus omnes propemodum canones ab Ecclesiâ Græcâ receptos Arabico idiomate παραφραστικῶς interpretatus est; idque in magno satis volumine MS. quod ex oriente allatum in Bibliotheca Bodleiana repositum habemus. Ex eo nos quatuor prima selegimus concilia Oecumenica, Nicænum 1. Constantinopolitanum 1. Ephesinum, & Chalcedonense, quæ sola à Justiniano confirmata sunt; & quicquid Josephus de iis ex Arabum & Ægyptiorum sententia dixit, hoc opere divulgamus: nisi quod is præter viginti istos synodi Nicænæ canones, quos solos Ecclesia Græca semper agnovit, alios, nescio quos, alio in loco eidem concilio adscribat, de quibus in annotationibus disputamus. Hîc interim observes, concilium Chalcedonense, & canones ab eo sancitos, in isthoc libro comprehendi: unde perspicuum redditur Ægyptios secus atque Æthiopes sive Abissinos istud etiam concilium admisisse, licet communis ipsorum Patriarcha Dioscorus injuste, ut iis visum est, ab eo condemnatus fuerit.

XXXIII. Cum hic autem Josephus iis vixerit diebus, quibus literæ, in Ægypto saltem, incultæ jacuerunt, & doctrina raro admodum inventa est, etiamsi is suis fortasse doctissimus visus fuerit, quæ tamen scripsit nobis Europæis, fœliciori solo & doctiori prognatis ætate, non minus quàm alia nonnulla scripta Arabica, jejuna videantur; præcipuè cum sensus nonnunquam perturbatus sit, & vix sibi cohærens; eadem subinde bis terve repetantur; canones ad alienum aliquando detorqueantur sensum, & nihil subtilitatis, eloquentiæ parum ullibi appareat. Siquidem autem hæc ipsa paraphrasis, sive collectio canonum, à doctissimis viris laudata fuerit, & à multis avidè expetita, tanquam si veteris Ecclesiæ legibus multum lucis allatura esset; ne quid celare aut dissimulare videremur, quod divinis hisce studiis profuturum hucusque creditum est, hanc saltem paraphraseos istius partem, qualis qualis est, publicare visum est; ex qua rectiùs de tota judicium feratur. Nec sane nulli inserviet usui. Primo enim receptus in Ægypto canonum cujusque concilii numerus ex ea innotescet: ubi etiam de vera alicujus canonis lectione ambigitur, quomodo is in codice Græco, ex quo hæc paraphrasis tralata est, lectus fuit, ex eadem conjiciatur. Nonnulli etiam Ecclesiæ Alexandrinæ ritus, unà cum doctrina, nimis antehac nobis incomperti, ex eadem eliciantur, ut juxta quos canones sæpe interpretatur. Ex hac etiam paraphrasi videre est, quo sensu quatuor istarum universalium synodorum decreta, ab eadem Ecclesia istis saltem diebus intellecta sunt. Quanto denique simplicior atque illiteratior videatur hæc paraphrasis, tanto clarius ex eâ elucescit, quæ fides octoginta istis Arabicis canonibus synodo Nicænæ adscriptis adhibenda est, qui ex Ægypto primùm allati sunt; quâ omnis eruditio multis ante annis expulsa fuit; adeo ut ipsi etiam sacerdotes plurimum ignorarent, quid sincerum quidve adulterinum esset; quibus propterea non mirum est, si fictitii isti canones pro genuinis synodi Nicænæ decretis subdole obtrusi fuerunt. Hisce itaque perpensis, candidos lectores æquiori erga hanc nostram paraphraseos istius editionem animo futuros speramus. Quod idem & erga latinam nostram versionem ab iis implorandum est. Stylus enim, quo Josephus utitur, cùm recentior sit, quam quo scripta Arabica antehâc edita fuerunt, à reliquorum Arabum idiomate, à vulgatis Grammaticorum regulis, & à veteris linguæ puritate subinde discedit. Unde sensus nonnunquam obscurior, &, nobis saltem, eum latinè exprimere conantibus, perplexior redditur, præsertim cùm aliud non præsto esset exemplar, quo errata graphica corrigerentur.

XXXIV. Adhuc ne quid rei canonicæ studiosis in hoc opere desideraretur, secundo illius tomo celebre illud à multis recentioribus laudatum, à nonnullis promissum,

* * * * * *

ad-

sed à nemine antehâc editum, Alphabeticum Matthæi Monachi, sive Blastaris syntagma adjunctum est, quod ab ipso autore sic inscribitur. Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον τῶν ἐμπεριεχομένων ἁπάντων ἱερῶν τε καὶ θείων κανόνων πονηθὲν τε ἅμα καὶ συντεθὲν παρὰ τοῦ ἐλαχίστου ἱερομονάχου ἐλαχίστῳ Ματθαίῳ τῷ Βλαστάρει. *Syntagma Alphabeticum rerum omnium, quæ in sacris divinisque canonibus comprehenduntur, elaboratum pariter & compositum per minimum ex Hieromonachis Matthæum Blastarem.* Ex quâ inscriptione constat, eum Hieromonachum fuisse, hoc est, Monachum consecratum, vel sacerdotem in monasterio aliquo ordinatum. Quando scripserit, ipse disertis verbis testatus est lit. Π. cap. VII. ubi ad cyclum lunæ inveniendum ait, κάθου δὲ ἐφ' ἡμῶν ϛωμγ'. *Statuatur præsens hic annus* VICIↃIↃCCCXLIII. Et paulo post, de cyclo solis inveniendo, ait, ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ ἡλίου κράτησον τοῖς χρόνοις δ' πλέον ἀρτίως ϛ'ωμγ'. ἔτος, *Similiter & de sole annum jam currentem* VICIↃIↃCCCXLIII. *digitis computa.* Aufer VCIↃIↃVIII. & reliquus fit annus æræ Dionysianæ CIↃCCCXXXV. quo propterea anno à Christi nativitate currente, Matthæus Blastares ista scribebat. Unde lucem mutuatur obscurus alioquin locus in præfatione ad idem opus, ubi ait, ὡς ἂν δὴ καὶ ὁ χρόνος λαθοῖεν εἴπερ τοῦ ἐκτυχόντος, ὃς ὑπ' αὐγὰς ἡλίου τὰ τ' παραγματείας προσοίσεται τοιαύτας, μετὰ τὴν ἑξαπλῆν αὖθις ἑκατοντάδα τέλεσι καὶ παραρχοῖ ἔτος τὴν φορὰν ἀπριβῶς ἐμπεῖραι τοῦ χρόνου. *Porro ne tempus quoque, quod hoc opus in lucem solarem protulit, lectores lateat, post sextuplicem rursus centuriam, annus quadragesimus tertius temporis cursum exactè emensus est.* Cùm primus, fateor, in hæc verba inciderem, mentem autoris haud statim assecutus sum: sed recolens postea eum ante definiisse annos quibus singulæ, universales saltem, synodi celebratæ fuerant, eum hoc in loco ad istos annos respectum habuisse deprehendi. Ultimum autem concilium, cujus celebrandi tempus indicat, est Nicænum secundum, quod habitum dicit anno mundi, VICIↃCCXCVI. & multis deinde interjectis, opus suum emissum asserit post sex alias centurias & annos XLIII. sive post annos IↃCXLIII. sin hi addantur ad VICIↃCCXCVI. annus emerget mundi VICIↃIↃCCCCXXXIX. Christi CIↃCCCCXXXI. Ex locis autem supra citatis colligere est, in isto numero VICIↃCCXCVI. ad IↃCXLIII. addendo, numeros denarios & monadicos puta XCVI. omittendos esse: His enim omissis & IↃCXLIII. ad VICIↃCC. additis, prior numerus exactè colligetur, nimirum VICIↃIↃCCCXLIII. Unde palam est ipsam etiam præfationem isto mundi anno juxta civilem Græcorum computum conscriptam esse, sive anno Christi CIↃCCCXXXV.

XXXV. Egregium hoc Matthæi Blastaris, (cujus quæstiones & causas matrimoniales Joannes Leunclavius in Juris Græco-Romani lib. VIII. edidit) Syntagma in lucem hîc emissum est, ex duobus optimæ notæ codicibus MSS. quorum unum vetustum satis & eleganter scriptum Bibliotheca Bodleiana; alterum vir spectatissimus D. Isaacus Vossius, celebre cujus nomen per omnium ora volitat, pro summa, quâ pollet, humanitate, & flagranti in rempublicam literariam, de qua tota optimè meritus est, amore, ex sua ipsius instructissima Bibliotheca suppeditavit. Hi itaque duo MSS. codices inter se collati sunt, & quicquid in uno defuit, ex altero suppletum est; adeo ut ambo hîc in lucem prodeant. Quod autem ad Latinam spectat versionem, nos eruditam tantum præfationem Latinam fecimus, ipsum operis corpus à doctis quibusdam viris Oxonienſibus translatum est. Ab iisdem etiam tractatus iste Matthæi Blastaris syntagmati appensus, de synodo quæ Photium restituit, ex MS. Bodleiano erutus est, & latinè versus, de quo nonnihil dicendum restat.

XXXVI. Iste tractatus, ut titulus ostendit, ex Becci operibus excerptus est. Joannes iste Beccus, Michaele Palæologo imperante, Chartophylax erat magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, ut testatur Nicephorus Gregoras, qui de eo hæc habet, Ἐν τούτοις μάλιστα τοῖς καιροῖς τῆς μεγάλης τοῦ ἐκκλησίας χαρτοφύλαξ ὄνομα Βέκκος, σεσωστὸς ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ λόγου καὶ παιδείας ζῆλος· πρὸς δὲ καὶ τῆς φύσεως συγκεκροτημένος χαρίσμασιν, ὅσοις τὴν τότε αἰῶνα ἤδεις. *His temporibus magnæ Ecclesiæ Chartophylax erat nomine Beccus, excellenti vir ingenio, & in*

Digitized by Google

in doctrinæ ſtudiis ab ineunte verſatus ætate, præterea tantis naturæ dotibus ornatus, quantis nullus alius iſtius ætatis. Nic. Greg. hiſt. Rom. lib. v. Poſtea ab eodem Imperatore ad Patriarchatum Conſtantinopolitanum evectus eſt, ut idem hiſtoricus tradidit his verbis, Δι' ἃ δὴ ἡ ὑπὲρ τὸ πατριαρχικὸν ἀναβεβηκὼς θρόνον, πάντα ἦν αὐτῷ τῷ βασιλῆ, ἡ γλῶττα, ἡ χεὶρ, ἡ κάλαμος γραμματέως ἐξυγράφων, ἡ λέγων, ἡ γράφων, ἡ δογματίζων. *Quamobrem Patriarchicâ ſede conſcensâ Imperatori unus fuit omnia, & lingua, & manus, & ceteris ſcriptoris calamus, & dicendo, & ſcribendo, & dogmata ſtatuendo.* Greg. ibid. Poſtquam autem octo in Patriarchico iſto throno annos ſediſſet, dignitate depoſitus, & in exilium miſſus, in carcere diem obiit, ut Pachymeres tradidit, dicens, Θνήσκει δὴ καὶ Ἰωάννης ὁ εἰς πατριάρχου ἀναβὰς ἀξίωμα ὁ Βέκκος, ἐν τῇ καθ' ὃ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου φρούριον εἱρκτῇ. *Moritur verò & Joannes Beccus Patriarcha dictus, in carcere, qui in ſancti Gregorii arce eſt.* Pachym. hiſt. lib. ix. Vita autem ſic defunctus eſt ſub Andronico ſeniore, qui imperium invaſit anno Chriſti CIↃCCLXXXIII. Hic multa conſcripſit, ſed nihil adhuc editum eſt præter epigraphas ejus in ſententias S. Patrum de proceſſione Spiritus Sancti, & ſententias ſanctorum patrum de eodem argumento, ab eo collectas, quas Petrus Arcudius Corcyræus Romæ edidit. Ut alia ejus ſcripta hactenus ἀνέκδοτα omittam, unum confecit librum inſcriptum, περὶ τῆς ἑνώσεως καὶ εἰρήνης τῶν τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Ῥώμης ἐκκλησιῶν. *De unione & pace veteris & novæ Romæ Eccleſiarum.* Et alterum de eodem argumento inſcriptum, περὶ τῆς αὐτῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης, ὅθεν τὸ σκανδάλου ἀλόγιστον καὶ ἐκ μόνης ἱστορίας ἀποδεικνύοτος. *De eâdem Eccleſiaſticâ pace, ex ipsâ hiſtoriâ ſolâ ſcandali abſurditas demonſtratur.* Hic autem liber in MS. bibliothecæ Vaticanæ, ſic incipit, ὡς ἂν μακάριον ἀληθῶς εἶναι τὸ διαγγελικὸν κηρύγματος. In hoc ſummum inter Joannem VIII. Papam Romanum, & Photium Conſtantinopolitanum conſenſum perſequitur, in ea præſertim celebranda ſynodo, quæ Photium in ſedem ſuam Conſtantinopolitanam reſtituit. Cùm ex hoc igitur erudito Becci Patriarchæ Conſtantinopolitani ſcripto nonnemo olim ea excerpſiſſet, quæ ad dictam ſynodum pertinent, excerpta iſta ſic inſcripſit, Περὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς Συνόδου ἥτις ἀποκατέστησε Φώτιον τὸν ἀνωτάτω πατριάρχην εἰς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως καὶ διέλυσε τὰ σκάνδαλα τῶν δύο ἐκκλησιῶν, τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Ῥώμης ἀπὸ τοῦ λόγου τοῦ Βέκκου οὗ ἡ ἀρχὴ, ὡς ἂν μακάριον. *De ſanctâ & Oecumenicâ ſynodo, quæ Photium ſanctiſſimum Patriarcham in ſedem Conſtantinopolitanam reſtituit, & duarum Eccleſiarum, veteris ſcilicet & novæ Romæ, ſcandala diſſolvit. Ex Becci oratione, cujus initium eſt.* Ὡς δὴ μακάριον. Cùm Acta igitur hujus ſynodi nondum edita, ſed ab omnibus deſiderata fuerint, dicta autem excerpta, ſic inſcripta, ex Becci ſcriptis in Bibliothecâ Bodleianâ inventa ſunt, in quibus magna pars Actorum continetur, eadem publicare viſum eſt, præſertim cum hæc ea ſit ſynodus, à quâ canones iſti ſub Photio conſtituti ſunt, quos etiam hoc opere cum commentariis edimus. Quæ hîc autem de iſtâ ſynodo dicta ſunt egregiè cum iis conveniunt, quæ Baronius ad annum 879. ex codicibus Vaticano & Columnenſi de eodem concilio ſcripſit.

XXXVII. Ad calcem denique totius operis annotationibus ſubjunximus; in quibus quid præſtitimus, vel ſaltem præſtare conati ſumus, paucis expediemus. Primo enim nobis minimè propoſitum fuit, in ſingulos canones eorumque ſcholia commentarios edere, quod operæ nobis pretium haud viſum eſt. Ac proinde iſtiuſmodi tantummodo locis, quæ obſcuriora viſa ſunt, quæ perperam ab aliis intellecta, aut majoris momenti, & frequentioris in Eccleſiaſticis diſcutiendis controverſiis uſûs, dilucidandis, vendicandis, & ad genuinum ipſorum ſenſum reſtituendis, totam, qualis qualis fuit, operam locavimus. Hinc etiam variantes paſſim lectiones ex codicibus tam MSS. quàm impreſſis, adnotavimus; Alia etiam quamplurima ſcholia, quæ ut neque ad Balſamonis, nec Zonaræ, nec Ariſteni ἑρμηνείας pertinentia, in ipſo operis corpore conſulto prætermiſſa ſunt, ex MSS. Bodleianis & Amerbachiano, ad ſuos quæque canones inter annotationes appoſuimus. Quicquid etiam ſcholiaſtes in Conſtantini Harmenopuli epitomen canonum conſcripſerunt, ad locum itidem quodque ſuum congeſſimus. Adeo ut nihil à Græcis quibuſlibet

Digitized by Google

bet in hoc canonici ipſorum juris corpus conſcriptum ad notitiam noſtram pervenit, quod non in hoc unico opere collectum exhibetur. Ut hæc autem omnia, quæ in plurimis codicibus manu exaratis & impreſſis diſperſa hujuſque latuerunt, in unum hoc corpus tandem aliquando colligerentur, & publici juris fierent; Omnes bonarum literarum & rei præſertim canonicæ ſtudioſi, celebri illi Bibliopolæ Londinenſi Roberto Scot ſingulares debent gratias, quippe qui nec ſumptui pepercit, nec labori, quo canonicum hoc opus inſtructiſſimum, quoad ejus fieri potuit, & accuratiſſimum in lucem prodiret.

XXXVIII. Quænam Eccleſiaſticæ leges hoc opere contineantur, quando & à quibus eæ ſancitæ fuerunt; quinam eruditi viri ſcholia in eaſdem ediderunt, & è quibus denique codicibus iſta ſcholia in hunc librum ſimul collecta ſunt, ex iis quæ hucuſque commentati ſumus, cuivis palam eſt. Adeo ut nihil aliud hîc modo præmittendum ſupereſſe videatur, quam ut debita cum honoris præfatione commemorem, promptiſſimam celeberrimæ Univerſitatis Oxonienſis in cœptis noſtris promovendis benevolentiam; ſpeciatim inſigniſſimi viri D^ni^ Petri Mews L. L. Doctoris, Decani Roffenſis, Collegii D. Jo. Bapt. Oxon. Præſidis, & Univerſitatis Vice-cancellarii opem & patrocinium; atque etiam Exteri poſterique certiores fiant, è quàm celebri prælo Typographico in publicam hoc opus lucem emiſſum eſt. Enimvero pauci abhinc anni elapſi ſunt, ex quo Reverendiſſimus noſter in Chriſto Pater, & Dominus, D. Gilbertus, Divinâ Providentiâ Archiepiſcopus Cantuarienſis, & totius Angliæ Primas & Metropolitanus, pro ardenti ipſius in Deum pietate, ſummo in literatos amore, & conſtanti in Academiam noſtram Oxonienſem benevolentiâ, ex ſuâ ſolius munificentiâ celeberrimum illud fundavit pariter atque extruxit Theatrum, quod de honorando ipſius cognomine Sheldonianum appellari meruit. Intra hoc illuſtre admodum ædificium, præter ampliſſimum illius ſinum publicis celebrandis comitiis deſtinatum, ſpatia quædam circumcirca relinquuntur, operibus Typographicis affabrè accommodata. Quæcunque autem Chalcographi, per æneos ſuos literarum Typos ex innumeris repoſitoriorum loculamentis celerrimâ manu raptos, ibi compoſuerunt, è prælis ſubtus ordine diſpoſitis, in Chartâ ſubditâ exprimuntur. Adeo ut unum illud Oecumenicum evaſurum ſit Theatrum, utpote non huic ſolum genti, ſed univerſo terrarum orbi pulcherrima literarum linguarumque omnium ſpectacula exhibiturum. Plurima ſanè jamdudum promiſſa ſunt, multa propediem exitura, quæ qualia futura ſunt, ex hoc ipſo opere, tanquam ex pede Hercules, non ineptè conjiciatur. Cum hoc enim, quod primum, tantæ ſaltem molis, ex eo prodiit, & illuſtriſſimo propterea illius Fundatori, ſummâ æterni numinis in Eccleſiam ſuam benignitate, adhuc ſuperſtiti, dedicatur, verè canonicum ſit opus, ſacraſque illas exhibeat leges, quibus Eccleſia Primitiva adminiſtrata eſt; haud inani ſpe ducimur, reliqua omnia, quæ Deo adſiſtente cumulatiſſimè ex eo quotannis exitura ſunt, ejuſdem fore generis, ut prorſus canonica, veteris & Catholicæ Eccleſiæ decretis & diſciplinæ conſentanea, tanto denique Fundatore, & ſanctiſſimi Præſulis benefacto digniſſima audiant: illud que tale per omnia ſecula maneat Theatrum, ut Deus ex eo gloriam, evangelium fidem, fides ſtabilimentum, Eccleſia pacem, Artes liberales atque ſcientiæ complementum, & omnes denique quotquot exortæ fuerint controverſiæ, ultimum finem conſequantur. Quod faxit Deus Opt. Max. etiam atque etiam orat

GUILIELMUS BEVEREGIUS.

Digitized by Google

ELENCHUS

eorum quæ

IN HOC OPERE CONTINENTUR.

IN TOMO PRIMO.

PROLEGOMENA.

Canones SS. Apoſtolorum Gr. Lat. cum Scholiis Theodori Balſamonis & Joannis Zonaræ Gr. Lat. plurimis in locis auctis et emendatis: item cum veteri cujuſque Canonis Epitome, et Alexii Ariſteni in eandem Scholiis, è Codd. Mſſ. in Bibliothecâ Bodleianâ aliiſque nunc primum in lucem editis. pag. 1

Canones Concilii Nicæni, primi œcumenici, cum ſcholiis, &c. ut ſupra. p. 58

Canones Concilii Conſtantinopolitani primi, œcumenici ſecundi, cum ſcholiis, &c. ut ſupra. p. 85

Canones Concilii Epheſini, œcumenici tertii, &c. cum ſcholiis. p. 99

Canones Concilii Chalcedonenſis, œcumenici quarti, cum ſcholiis, &c. p. 111

Canones Concilii ſexti in Trullo, cum ſcholiis, &c. p. 152

Canones Concilii Nicæni ſecundi, ſeptimi œcumenici dicti, cnm ſcholiis, &c. p. 284

Canones Concilii Conſtantinopolitani, primi & ſecundi dicti, in Templo SS. Apoſtolorum habiti, cum ſcholiis, &c. p. 331

Canones Concilii Conſtantinopolitani in Templo S. Sophiæ habiti, cum ſcholiis, &c. p. 360

Canones Concilii Carthaginenſis ſub S. Cypriano habiti, cum ſcholiis, &c. p. 365

* * * * * * *

Canones

Digitized by Google

Canones Concilii Ancyrani, cum ſcholiis, &c. p. 375

Canones Concilii Neocæſariani, cum ſcholiis, &c. p. 402

Canones Concilii Gangreni, cum ſcholiis, &c. p. 415

Canones Concilii Antiocheni, cum ſcholiis, &c. p. 429

Canones Concilii Laodiceni, cum ſcholiis, &c. p. 453

Canones Concilii Sardicenſis, cum ſcholiis, &c. p. 482

Canones Synodi Carthaginenſis, cum ſcholiis, &c. ut ſuprà. p. 509

Joſephi Ægyptii Proœmia & Paraphraſis Arabica in quatuor priorum generalium Conciliorum Canones, Arab. Lat. nunc primum in lucem editum, è Cod. MS. in Bibl. Bodleianâ. p. 683

IN TOMO SECUNDO

Part. I.

CANONES Dionyſii Alexandrini cum ſcholiis Theodori Balſamonis & Joannis Zonaræ. pag. 1

Canones Petri Alexandrini, cum ſcholiis, &c. p. 8

Canones Gregorii Thaumaturgi, cum ſcholiis, &c. p. 24

Canones S. Athanaſii, cum ſcholiis, &c. p. 37

Canones S. Baſilii, cum ſcholiis, &c. necnon cum veteri cujuſque Canonis Epitome, & Alexii Ariſteni in eandem ſcholiis. p. 47

Canones S. Gregorii Nyſſeni, cum ſcholiis Theodori Balſamonis. p. 151

Reſponſa Canonica Timothei Alexandrini Epiſcopi, cum ſcholiis Theod. Balſ. p. 163

Canones Theophili Alexandrini, cum ſcholiis Theod. Balſ. p. 170

Epiſtolæ Canonicæ Cyrilli Alexandrini, cum ſcholiis Theod. Balſ. p. 175

S. Gregorii Theologi ex Metricis ejus Poematibus, quinam libri ſint legendi veteris Teſtamenti & novi, cum ſcholiis Theod. Balſ. p. 178

S. Amphilochii ex Iambis ad Seleucum de eodem argumento. p. 179

Digitized by Google

Gennadii Patriarchæ Constantinopolitani Epistola Encyclica, cum scholiis Theodori Balsamonis. p. 181

Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani ad Adrianum Papam Romanum Epistola, de non faciendis pecuniâ ordinationibus, cum scholiis Theod. Bals. p. 185

Alexii Aristeni Epistolarum Canonicarum Synopsis.

Part. II.

Matthæi Blastaris Syntagma Alphabeticum rerum omnium quæ in sacris divinisque Canonibus comprehenduntur, Gr. Lat. è Codd. MS. nunc primum in lucem editum. p. 1

De sanctâ & œcumenicâ Synodo quæ Photium Patriarcham in Sedem Constantinopolitanam restituit, & novæ Romæ scandala dissolvit, Gr. Lat. nunc primum in lucem editum è Cod. MS. in Bibliothecâ Bodleianâ. p. 273

Acta octavæ Synodi Constantinopoli celebratæ ex Codice MS. in Bibl. Bodleianâ nunc primum in lucem editum. p. 293

Guilielmi Beveregii Annotationes uberrimæ in totum opus.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ.

CANONES SANCTORUM APOSTOLORUM.

ΚΑΝΩΝ α'.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ χειροτονείσθω ὑπὸ Επισκόπων δύο ἢ τριῶν.

ΒΑΛΣ. Ὁ ἀποστολικὸς ἔστω κανὼν, περὶ χειροτονίας διαλέγεται τῆς παρὰ ἀρχιερέως τελουμένης ἐπ' ἐκκλησίας· καθὼς καὶ ὁ μέγας Παῦλός φησι, χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει ἀλλοτρίαις ἁμαρτίαις· οὐ μὴν περὶ ψήφου, καθώς τινες εἶπον, ἀκολουθήσαντες τοῖς ἀγράφως λεγομένοις, διὰ τὴν τῶν χειρῶν ἔκτασιν, τὴν γενομένην ὅτε παρὰ τοῦ πλήθους τῶν πόλεων αἱ ψῆφοι τῶν ἀρχιερέων ἐγίνοντο· κἂν γὰρ ἡ ἐν Λαοδικείᾳ σύνοδος ἐν ε'. κανόνι φησὶ, μὴ δεῖν τὰς χειροτονίας ἐν παρουσίᾳ ἀκροωμένων γίνεσθαι, κἀκ τούτου τινὲς ὑπέλαβον καὶ τὸν κανόνα τοῦτον περὶ ψήφου διαλέγεσθαι· ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ μὴ καλῶς τούτους λέγειν, ὅτι καὶ ἡ ἐπ' ἐκκλησίας χειροτονία διὰ μυστικῶν εὐχῶν τελεῖται, κἂν ἐνώπιον πολλῶν γίνηται· ἄλλως τε τοῦ δ'. κανόνος τῆς ἐν Νικαίᾳ α'. ἁγίας συνόδου, διορίζομένου τὴν τοῦ Επισκόπου ψῆφον γίνεσθαι παρὰ πάντων τῶν τῆς ἐπαρχίας Επισκόπων ἢ τέως τριῶν, ἐγγράφως καὶ τῶν λοιπῶν συναινούντων, ἀπορῶ πῶς εἶπόν τινες τὸν κανόνα τοῦτον νοεῖσθαι περὶ ψήφου ἀρχιερέως, λέγοντα ὑπὸ Επισκόπων δύο ἢ τριῶν χειροτονεῖσθαι Επίσκοπον.

ΖΩΝΑΡ. Νῦν μὲν χειροτονία καλεῖται ἡ τῆς καθιερώσεως τοῦ ἱερᾶσθαι λαχόντος τελεσιουργία τῶν εὐχῶν, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπίκλησις· ἀπὸ τοῦ τὸν ἀρχιερέα τείνειν τὴν χεῖρα εὐλογοῦντα τῷ χειροτονούμενον· πάλαι δὲ καὶ αὐτὴ ἡ ψῆφος χειροτονία ὠνόμαστο· ὅτε γὰρ τοῖς τῶν πόλεων πλήθεσιν ἐξῆν ἐκλέγεσθαι τοὺς ἀρχιερεῖς, συνήεσαν τὰ πλήθη· καὶ οἱ μὲν, τόνδε ᾑροῦντο, οἱ δὲ τόνδε· ἵνα οὖν ἡ τῶν πλειόνων κρατοίη ψῆφος, λέγεται τείνειν τὰς χεῖρας τοὺς τὴν ἐπιλογὴν ποιουμένους, καὶ διὰ τούτων ἀριθμεῖσθαι τοὺς ἕκαστον ψηφιζομένους, καὶ τὸν παρὰ τῶν πλειόνων αἱρούμενον, εἰς τὴν ἀρχιερωσύνην προκρίνεσθαι· κἀντεῦθεν ἐξελήφθη τῆς χειροτονίας τὸ ὄνομα· τούτῳ δὲ καὶ οἱ τῶν συνόδων πατέρες οὕτως εὑρίσκονται χρησάμενοι, καὶ τὴν ψῆφον χειροτονίαν καλέσαντες· ἡ γὰρ ἐν Λαοδικείᾳ σύνοδος ἐν πέμπτῳ κανόνι φησὶ, μὴ δεῖν τὰς χειροτονίας ἐπὶ παρουσίᾳ ἀκροωμένων γίνεσθαι· χειροτονίας δὲ τὰς ψήφους ὠνόμασεν· ἐν γὰρ τῇ τελεσιουργίᾳ τοῦ ἀρχιερέως, μᾶλλον ἔθος πολλοὺς συνέρχεσθαι· ἐν δὲ ταῖς ψήφοις, διὰ τὸ εἰσάγεσθαι τινὰ αἰτιάματα κατὰ τῶν ψηφιζομένων ἀνδρῶν, ἀπηγόρευται τὸ παρεῖναί τινας, καὶ ἀκροᾶσθαι τούτων· χειροτονεῖσθαι δὲ ἔστω ὁ κανὼν διατάττεται Επίσκοπον παρὰ δύο Επισκόπων· ψηφίζεσθαι δὲ Επίσκοπον ὁ τέταρτος κανὼν τῆς πρώτης συνόδου ὁρίζει, παρὰ πάντων τῶν τῆς ἐπαρχίας Επισκόπων, ἢ τέως τριῶν, ἐγγράφως καὶ τῶν λοιπῶν συναινούντων.

ΑΡΙΣΤ. Δύο ἢ τρεῖς Επίσκοποι χειροτονοῦσιν Επίσκοπον.

Τρεῖς δὲ ἐξάπαντος ὀφείλουσι ψηφίζεσθαι Επίσκοπον, καὶ μὴ ἥττονες τούτων· εἴπερ δυσχερές ἐστι πάντας τοὺς ἐπαρχιώτας Επισκόπους ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναχθῆναι· καὶ ζήτει κανόνα τέταρτον τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, καὶ ιγ'. τῆς ἐν καρθαγένῃ, καὶ ιθ'. ἐν Ἀντιοχείᾳ.

ΚΑΝΩΝ β'.

Πρεσβύτερος ὑπὸ ἑνὸς Επισκόπου χειροτονείσθω, καὶ διάκονος, καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοί.

ΒΑΛΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν περὶ χειροτονίας ἀκολού-

CANON I.

EPISCOPUS à duobus vel tribus Episcopis ordinetur.

BALS. Hic Canon Apostolicus disserit de ordinatione, quæ fit ab Antistite in Ecclesia; sicut magnus quoque dicit Paulus, Nemini manus citò imponas, nec alienis peccatis communices: non autem de electione, ut nonnulli dicebant, secuti ea quæ dicebantur sine scriptis, per manuum extensionem, factam quando à populo civitatum electiones Antistitum fiebant. Etsi enim Laodicena Synodus dicit in quinto Canone non debere fieri ordinationes in præsentia audientium, & ideo nonnulli existimarunt hunc quoque Canonem loqui de electione, mihi tamen videtur eos non rectè dicere; Quę enim fit in Ecclesia ordinatio, per preces mysticas peragitur, etiamsi fiat coram multis: insuper cùm quartus Canon sanctæ primæ Synodi Nicenæ decernat debere fieri electionem Episcopi ab omnibus Episcopis provinciæ, vel à tribus saltem, reliquis in scriptis assentientibus; dubito quomodo dixerunt nonnulli hunc Canonem de electione Antistitis intelligi, qui dicit à duobus vel tribus Episcopis ordinandum Episcopum.

ZONAR. Nunc quidem Chirotonia vocatur absolutio precum, sanctique Spiritus invocatio, dum sacerdotio quis initiatur, & consecrationem sortitur. Ex eo dicta, quòd Pontifex extendat manum benedicens homini ad sacra deligendo: sed ipsum suffragium quondam nominatum est Chirotonia. Nam quum urbium cœtibus liceret eligere sacrorum præfectos, conveniebant ipsi cœtus, & alii quidem hunc, alii verò deligebant illum. Quatenus autem plurium suffragium vinceret, Eligentes ferunt solitos extendere manus; & per illas numerabantur, qui vel hunc, vel illum delegissent. A pluribus verò electum summo sacerdotio præfecere. Et hinc Chirotoniæ nomen desumptum, quo sic etiam Synodorum patres inveniuntur usi, Suffragium etiam nominantes Chirotoniam. Laodicensis nempe Synodus in quinto Canone dicit, Non oportere Chirotonias in Audientium præsentia fieri. Chirotonias autem appellavit suffragia. In plena enim Pontificis consummatione magis obtinebat consuetudo ut plures unà convenirent: sed in suffragiis ferundis, eò quòd inducerentur contra electos viros accusationes quædam, aliquos vetatur adesse, & has audire. Hic autem Canon à duobus Episcopis Episcopum jubet initiari. Sed quartus primæ Synodi Canon Episcopum creari definit ab omnibus Episcopis provinciæ: vel tribus interea, dum reliqui subscriptione consentiant.

ARIST. *Duo vel tres Episcopi ordinant Episcopum.*

Tres omnino debent ordinare Episcopum & non pauciores illis; siquidem difficile est omnes provinciæ Episcopos in unum convenire. Quære etiam Canonem quartum Synodi Nicenæ, & xiii. Carthaginensis, & xix. Antiochenæ.

CANON II.

Presbyter ab uno Episcopo ordinetur, & Diaconus, & reliqui Clerici.

BALS. Hic quoque Canon de ordinatione consequenter

Digitized by Google

conſequenter ſtatuens, probat etiam præcedentem Canonem accipi de ordinatione Epiſcoporum, non de eorum electione. Neque enim Presbyterum, vel Diaconum, vel alium Clericum priùs eligi & ſic ordinari docti ſumus.

A ὡς νομοθετῆσαι πρίσπι καὶ περὶ αὐτοῦ κανόνα ἐκλαμβάνειν περὶ Ἐπισκόπων χειροτονίας, ἀ περὶ ψήφου αὐτῶν. ἐπεὶ γὰρ ψηφίζεσθαι πρότερον πρεσβύτερον ἢ διάκονον, ἀνεδιδάχθημεν, ἢ ἕτερον κληρικόν, καὶ οὕτω χειροτονεῖσθαι αὐτόν.

Zonar. Et electionem, & ordinationem Presbyterorum, atque Diaconorum Canon remittit Epiſcopo: cui ſubjicientur ij, qui ordinantur.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τὴν ἔπιψηφον, καὶ τὴν χειροτονίαν τῶν πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, τῷ Ἐπισκόπῳ ἀναπέμπουσιν οἱ κανόνες· ᾧ ὑποκεῖσθαι μέλλουσιν οἱ χειροτονούμενοι.

Arist. *Unus Epiſcopus ordinat Presbyterum & Diaconum. Perſpicuus.*

ΑΡΙΣΤ. Εἷς Ἐπίσκοπος χειροτονεῖ πρεσβύτερον καὶ διάκονον. Σαφής.

B

Canon III.

ΚΑΝΩΝ γ'.

Si quis Epiſcopus, vel Presbyter, præter Domini de ſacrificio ordinationem, alia quædam ad altare attulerit, vel mel, vel lac, vel pro vino ſiceram factitiam, vel aves, vel aliqua animalia, vel legumina, præter ordinationem, deponatur, præterquam novas ſpicas vel uvam tempore opportuno. Ne liceat autem aliquid aliud ad altare offerre quàm oleum ad luminare, & incenſum tempore ſanctæ oblationis.

Εἴτις Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, παρὰ τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν τὸν περὶ τῆς θυσίας, προσενέγκῃ ἕτερά τινα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἢ μέλι, ἢ γάλα, ἢ ἀντὶ οἴνου σίκερα ἐπιτηδεύσας, ἢ ὄρνις, ἢ ζῶά τινα, ἢ ὄσπρια, παρὰ τὴν διάταξιν, καθαιρείσθω· πλὴν νέων χλόης, ἢ σταφυλῆς τῷ καιρῷ τῷ δέοντι. Μὴ ἐξὸν ὅ ἔστω, προσφέρεσθαί τι ἕτερον εἰς τὸ θυσιαστήριον, ἢ ἔλαιον εἰς τοὺς λυχνίους, καὶ θυμίαμα, τῷ καιρῷ τῆς ἁγίας προσφορᾶς.

Bals. Sacrificia quæ ex lege antiqua in templo fiebant, per ſanguinem & animalium cædem, prohibentes divini Apoſtoli, incruentum., quod à Domino traditum eſt, ſacrificium fieri juſſerunt, & Sacerdotem, qui præter hæc facit, deponendum eſſe ſtatuerunt. Eſt autem Sicera quidquid præter vinum inebriat. Cùm autem audis Canonem dicentem, Præterquam novas ſpicas vel legumina, ne putes per hæc permitti fieri ſacrificium, & hoc enim prohibetur; ſed dic ea offerri Sacerdoti, tanquam novorum fructuum primitias: & ut ea ex manibus Sacerdotis cum benedictione accipientes, Deo gratias agamus, qui ea nobis ſuppeditat, quæ ad victum noſtrum cultúmque ſufficiunt. Et ideo, ut eſt veriſimile, Patriarchæ quoque uvæ offeruntur in altari ſacrę ædis Blachernarum, peracto ſacro in feſto dormitionis ſanctiſſimę Deiparæ. Ego autem vidi quendam depoſitum; & ex venerandi Monaſterii regionis, cui præerat, præfectura ejectum, quòd caſeos & carnes ad altare inferret, conſilio cujuſdam improbi hominis, qui eum ſeduxit, & dixit hoc modo futuram plurimorum morborum medelam. Inceniſum autem & oleum propter ſacrificium non offertur, ſed ad templi illuminationem, & veræ Luci & Deo gratiarum exhibendam actionem. Lege ſextæ Syn. Can. xxviii. & xxxii. & lvii.

C

D

ΒΑΛΣ. Τὰς ἐκ τοῦ παλαιοῦ νόμου γινομένας θυσίας, διὰ αἵματος καὶ ζώων σφαγῆς, ἀπαγορεύσαντες οἱ θεῖοι ἀπόστολοι, τὸν παρὰ τοῦ κυρίου παραδοθέντα ἀναίμακτον θυσίαν ἐκέλευσαν γίνεσθαι, καὶ τοῦτον ποιοῦντα ἱερέα καθαιρεῖσθαι διωρίσαντο. σίκερα δέ ἐστι, πᾶν τὸ ἄνευ οἴνου μέθην ἐμποιοῦν· ἀκούων δὲ τοῦ κανόνος λέγοντος, πλὴν νέων χλόης, ἤγουν ὀσπρίων, μὴ νομίσῃς συγκεχωρῆσθαι τὴν διὰ ζύπων θυσίαν· καὶ τοῦτο γὰρ ἀπαγορεύεται· ἀλλὰ λέγε προσφέρεσθαι ζύπια τῷ ἱερεῖ, ὡς ἀπαρχὰς τῶν ἐπισίων καρπῶν· καὶ ἵνα λαμβάνοντες αὐτὰ ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ ἱερέως μετ' εὐλογίας, εὐχαριστῶμεν τῷ Θεῷ ἀναπέμποντι, τῷ οἰκονομοῦντι τὰ πρὸς ζωάρκειαν καὶ τροφὴν ἡμῖν. Διὰ γὰρ τοῦτο ὡς ἔοικε καὶ σταφυλὰς τῷ Παντοκράτορι προσφέρουσιν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ θείου ναοῦ τῶν Βλαχερνῶν, μετὰ τὴν ἱερατικὴν λειτουργίαν τῆς ἑορτῆς τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου· ἐγὼ δὲ εἶδον καθαιρεθέντα καὶ τὴν ἡγεμονίας ἐκβληθέντα τινὰ προεστῶτα τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς χώρας, διὰ δὲ τύρους καὶ κρέα ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ εἰσαγαγών, ἀπὸ συμβουλῆς δυσθέου τινὸς, πλανήσαντος αὐτὸν, καὶ εἰπόντος ἐκ τούτου τοὺς πολλῶν ἀῤῥωστημάτων θεραπείαν γενέσθαι. Θυμίαμα δὲ καὶ ἔλαιον οὐ χρὴ προσφέρεσθαι, ἀλλ' εἰς φωταγωγίαν τοῦ ναοῦ, καὶ εὐχαριστίαν τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς καὶ Θεοῦ. ἀνάγνωθι τὸν ς'· συνόδου κανόνας κθ'. λϐ'. νζ'.

E

Zonar. Dominus tradens diſcipulis ſuis illud quod agitur in incruento ſacrificio myſterium, hoc ipſum Pane, Vinóque conficiendum tradidit. Ob quod etiam ipſi Apoſtoli prohibuerunt aliud quid in ſacrificium adduci: Viníque loco aliâ potionis uti ſpecie vetuerunt, qualis eſt Sicera. Sicera autem eſt, quicquid præter Vinum facit ebrietatem, qualia ſunt, quæ per artem parant homines, ut eſt appellata potio, Choumeli; Et quæ ſimiliter apparantur. Uvas autem jam maturas, novásque ſpicas, videlicet, recenter enatas, & ad cibum jam perfecta legumina (Hoc enim ſignificatur per id quod dicitur, Tempore opportuno) permiſerunt afferri. Verùntamen non ut ſacrificia, iſthæc offerri, ſed tanquam primitias tempeſtivorum fructuum. Præterea, permiſſum eſt & afferri oleum, ut lumen per hoc accendatur vero lumini, incenſum quoque, tempore ſanctæ oblationis. Legas in Trullo ſynodi Canones xxxi, xxxii. & xxxviii.

F

ΖΩΝΑΡ. Ὁ κύριος παρέδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ τὸ δεῖν τῇ ἀναιμάκτῳ θυσίᾳ τελετῶν, ἄρτῳ καὶ οἴνῳ ζύμῃ τελεῖν παρέδωκε. διὸ καὶ οἱ ἀπόστολοι ἕτερόν τι πρὸς θυσίαν προσφέρεσθαι ἀπηγόρευσε· καὶ μὴ τὸ οἶνος ᾖ, ἑτέρῳ πόματι κεχρῆσθαι ἐκώλυσε, οἷ σίκερα· σίκερα δέ ἐστι, πᾶν τὸ μὴ οἶνος μέθην ἐμποιοῦν, οἷά εἰσιν ἃ ἐπιτηδεύουσιν ἄνθρωποι, ὡς ἡ λεγομένη χυμέλη, καὶ ὅσα ὁμοίως σκευάζονται. σταφυλὰς μὲν ἄρτι γλυκασίας πεπείρους, καὶ νέα χλόην, ἤτοι ἀρτιφανῆ, καὶ πρὸς βρῶσιν ἤδη καταλεκτὰ ὄσπρια, (τοῦτο γὰρ δηλοῖ) διὰ τὸ εἰπεῖν, ᾧ καιρῷ ᾧ δέοντι) προσφέρεσθαι συνεχώρησε· πλὴν οὐχ ὡς θυσίας ζύπια προσφέρεσθαι, ἀλλ' ὡς ἀπαρχὰς τῶν ὡρίων καρπῶν συγκεχώρηται μὲν προσφέρεσθαι καὶ ἔλαιον, ὥστε φῶς διὰ τούτου ἀναπτέσθαι τῷ ἀληθινῷ φωτὶ, καὶ θυμίαμα τῷ καιρῷ τῆς ἁγίας προσφορᾶς. ἀνάγνωθι τὸν ἐν Τρούλλῳ συνόδου κανόνας λα. λϐ. λη.

Arist. *Sacerdos qui lac, vel mel, vel Siceram, vel animalia, vel legumina altari affert, præter novas ſpicas, & uvam, & oleum, & ſuffitum, deponatur.*

ΑΡΙΣΤ. Ἱερεὺς ὁ γάλα, ἢ μέλι, ἢ σίκερα, ἢ ζῶα, ἢ ὄσπρια ᾧ θυσιαστηρίῳ προσάγων, πλὴν νέων χλόης, καὶ σταφυλῆς, καὶ ἐλαίου, καὶ θυμιάματος, καθαιρείσθω.

Afferre altari quæ hic numerantur, illud quidem ut

Τὸ προσάγειν ᾧ θυσιαστηρίῳ τὰ ἀπεριθμημένα, τὸ μὲν, ὡς

Digitized by Google

ὡς ἑλληνικὸν, τὸ δὲ ὡς Ἰουδαϊκὸν ἀπηγόρευται· ἀπαρχὰς δὲ τῶν νέων καρπῶν, ἤτοι ὀσπρίων, καὶ σταφυλῆς, προσφέρειν κατὰ τὸν τῆς γεωργίας καιρὸν, εἰς εὐχαριστίαν τοῦ δόντος Θεοῦ, ἐπιτέτραπται.

A Græcanicum, hoc ut Judaicum prohibetur. Primitias autem recentium fructuum, vel leguminum, vel uvæ passæ offerre secundum agriculturæ tempus, ad gratias agendas Deo danti, permittitur.

ΚΑΝΩΝ δ'.

Η ἄλλη πᾶσα ὀπώρα εἰς οἶκον ἀποστελλέσθω, ἀπαρχὴ τῷ Ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ θυσιαστήριον· δῆλον δὲ, ὡς ὁ Ἐπίσκοπος καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐπιμερίζουσι τοῖς διακόνοις, καὶ τοῖς λοιποῖς κληρικοῖς.

ΒΑΛΣ. Σημείωσαι καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ κανόνος, ὅτι ἐν τῷ ναῷ μόνα ὄσπρια καὶ σταφυλαὶ ὡς ἀπαρχαὶ τῷ Ἐπισκόπῳ προσάγονται· αἱ ὀπώραι δὲ καὶ τὰ λοιπὰ ἀποστέλλονται τῷ Ἐπισκόπῳ χάριν τοῦ δι' αὐτοῦ ἀξίαν τῷ Θεῷ εὐχαριστίαν δοθῆναι. ὅπως δὲ τὰ ἐπὶ τοῦ μνήμαις τῶν ἁγίων καὶ τῶν κατοιχομένων προσφερόμενα, καὶ κανίσκια λεγόμενα, διὰ πολυειδῶν ὀπωρῶν κοσμούμενα τῷ θυσιαστηρίῳ προσφέρονται, μαθήσῃ ἀπὸ τῶν εἰς τοὺς κεκοιμημένους λόγου τῶν μεγάλου Ἀθανασίου. σὺ δὲ εἰπὲ, ὅτι καὶ ἀπὸ τῶν παρόντος κανόνος ἀναγκάζονται οἱ Ἐπίσκοποι παρηγορεῖσθαι τοὺς κληρικοὺς αὐτῶν ἀπὸ τῶν εἰσόδων τῶν ἐκκλησιῶν.

B Bals. Nota etiam ex hoc præsenti Canone, quòd in templo sola legumina & uvæ, ut primitiæ, Episcopo offeruntur: fructus autem & reliqua mittuntur ad Episcopum: ut per eum, ut par est, Deo gratiæ agantur. Quomodo autem quæ in memoriis sanctorum & mortuorum offeruntur, & caniscia appellantur, omni genere fructuum ornata ad Altare offerantur, disces ex oratione magni Athanasii, De iis qui dormierunt. Tu autem dic quòd etiam ex præsenti Canone necesse habent Episcopi consolari Clericos suos ex reditibus Ecclesiarum.

ΖΩΝΑΡ. Τὰς ὀπώρας οὐκ εἰς τὸ θυσιαστήριον δεῖ προσάγεσθαι, ἀλλὰ τὸν βουλόμενον ἀπαρχὰς ἐξ αὐτῶν προσαγαγεῖν τῷ Θεῷ εἰς εὐχαριστίαν, τῷ Ἐπισκόπῳ ταύτας προσφέρειν, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις· κἀκείνους δεχομένους ταύτας μὴ εἰς οἰκείαν μόνην ἔχειν ἀπόλαυσιν, ἀλλὰ καὶ τῷ κλήρῳ διανέμειν παντί.

C Zonar. Fructus autumnales ad Altare non oportet afferre. Sed qui pro debita gratiarum actione vult ex his offerre Deo Decimas aut Primitias, Episcopo, Presbyterisque deferat ipsas. Qui quum susceperint eas, in domesticam suam solam non habeant utilitatem, nec soli fruantur: sed universo clero distribuant.

ΑΡΙΣΤ. Αἱ ὀπῶραι οἴκοι πεμπέσθωσαν, ἃς οἱ πρῶτοι τοῖς ἐξῆς διανέμοιεν.

Ἄνευ σταφυλῆς, τὰς ἀπαρχὰς τῶν ἄλλων ὀπωρῶν οὐ τῷ θυσιαστηρίῳ προσφέρειν δεῖ, ἀλλ' οἴκοι στέλλεσθαι τῷ Ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, ἐπὶ τῷ διανείμασθαι ταῦτα τοῖς διακόνοις καὶ τοῖς λοιποῖς κληρικοῖς· ἡ γὰρ σταφυλὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προσαχθήσεται, κατ' ἐξαίρετον τῶν ἄλλων ὀπωρῶν, ὡς καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς οἴνου, εἰς τελεσιουργίαν παραλαμβανομένου τῆς ἀναιμάκτου θυσίας.

D Arist. *Fructus domum mittantur, quos primi ordine sequentibus distribuant.*

Exceptâ uvâ passâ primitias aliorum fructuum non licet Altari offerre; sed domum mittere Episcopo & Presbyteris, ut distribuantur Diaconis & aliis Clericis. Uva enim in Ecclesia offertur peculiariter ab aliis fructibus, ut & à vino ex ea facto, quod assumitur ad perficiendum incruentum sacrificium.

ΚΑΝΩΝ ε'.

Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα μὴ ἐκβαλλέτω προφάσει εὐλαβείας· ἐὰν δὲ ἐκβάλλῃ, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ, καθαιρείσθω.

ΒΑΛΣ. Πρὸ τῆς ϛ'. Συνόδου τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ τῶν παλατίου γενομένης, ἐξῆν τοῖς Ἐπισκόποις ἔχειν γυναῖκας, καὶ μετὰ τὸ Ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, ὥσπερ ἔχουσιν αὐτὰς καὶ οἱ μετὰ τὸν γάμον χειροτονούμενοι ἱερεῖς ἢ διάκονοι· ἐπεὶ οὖν πρὸ τῆς Ἰουστινιανείου ριζ'. νεαρᾶς τῆς κειμένης ἐν βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν κή. τίτλῳ ζ'. ἄδειαν εἶχεν ὁ βουλόμενος ἐκ πάσης αἰτίας ἀποστέλλειν τῇ γυναικὶ αὐτοῦ διαζύγιον, φησὶν ὁ παρὼν κανὼν, μὴ ἔχειν ἄδειαν τὸν Ἐπίσκοπον, ἢ τὸν πρεσβύτερον, ἢ τὸν διάκονον, προφάσει εὐλαβείας ἐκβάλλειν τὴν οἰκείαν γυναῖκα. τὰ τῶν τοιούτου δὲ κανόνος ἐσχόλασε, ὅσον τέως εἰς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους. οἱ γὰρ Ἐπίσκοποι γυναῖκας ἔχειν, ὡς εἴρηται, μετὰ τὴν Ἐπισκοπὴν οὐ δύνανται· ἐκ τῶν μὴ λύεσθαι σήμερον ἄλλως πως συνοικέσιον οἱονδηποτοῦν, εἰ μὴ ἐκ τῶν αἰτιῶν τῶν ἐν τῇ ῥηθείσῃ νεαρᾷ περιεχομένων· αἳ καὶ εἰσὶν αὗται, τὸ φρονῆσαι τινὰ ἐκ τῶν ὁμοζύγων κατὰ βασιλέα. τὸ μοιχευθῆναι τὴν γυναῖκα· τὸ ἐπιβουλεύσασθαι θάτερον τῇ τοῦ ἑτέρου ζωῇ. τὸ συμποσιάζειν ἢ συλλούεσθαι τὴν γυναῖκα ἀνδράσιν ἐξωτικοῖς, μὴ βουλομένου τῶν ἀνδρός· τὸ ἔξω τῆς οἰκίας τῶν ἀνδρὸς μεῖναι τὴν γυναῖκα, εἰ μή τοιγε τυχὸν παρὰ τοῖς ἰδίοις γονεῦσι· τὸ τὴν γυναῖκα ἀπελθεῖν εἰς ἱπποδρόμιον δίχα γνώμης τῶν ἀνδρός· τὸ ἑλέσθαι τὸν μονήρη βίον θάτερον ἐκ τῶν ὁμοζύγων, καὶ ἄλλαι τινὲς ἀπογεγραμμέναι ἐν τῇ ῥηθείσῃ νεαρᾷ, ἣν καὶ ἀνάγνωθι.

Canon V.

Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus uxorem suam ne ejiciat religionis prætextu: sin autem ejecerit, segregetur: & si perseveret, deponatur.

Bals. Ante sextam Synodum, quæ fuit in Trullo palatii, licebat Episcopis habere uxores, etiam post dignitatem Episcopalem, quemadmodum & qui post matrimonium ordinantur Sacerdotes & Diaconi. Quoniam itaque ante cxvii. Justiniani novellam, quæ sita est in libro Basilic. xxviii. tit. vii. licebat cuilibet quavis ex causa mittere suæ uxori libellum repudii, dicit præsens Canon, non licere Episcopo, vel Presbytero, vel Diacono prætextu religionis suam uxorem ejicere. Hic autem Canon exolevit, quod ad Presbyteros & Diaconos attinet: Episcopi enim, ut dictum est, post Episcopatum uxores habere non possunt; quòd nunc non possit aliter solvi matrimonium quàm pro causis quæ in dicta novella continentur, quæ sunt hæ: Si quis ex conjugibus adversus Imperatorem conspiraverit. Si uxor adulterata fuerit. Si alteruter vitæ alterius insidiatus fuerit. Si uxor cum viris externis nolente marito convivetur, vel lavetur. Si extra domum mariti uxor manserit, nisi fortè apud suos parentes. Si uxor vadat ad equorum Circense curriculum præter voluntatem mariti. Si alteruter conjugum vitam Monasticam elegerit. Sunt etiam aliæ causæ in dicta novella contentæ, quam etiam lege.

Digitized by Google

ZONAR. Antiquitus disjungere licebat invicem cohabitantes & matrimonio conjunctos, idque sine causa, quandocunq; volebant. At Dominus, ut scribitur in Evangeliis, hoc vetuit. Igitur Apostoli secundum Domini ordinationem hoc etiam prohibent. Et interea nunc de sacratis ministris loquuntur: ut si religionis obtentu sacratus minister uxorem suam repudiarit, ab Ecclesia excludatur, usquequo persuasus fuerit eam recipere: quod si perseverat, ipsam non recipiens, à gradu etiam deponetur. Hoc enim videtur in calumniam fieri nuptiarum, tanquam mixtio conjugum faciat immunditiam. Scriptura verò dicit, Honorabiles nuptias, & impollutum cubile. Meminit autem Canon & Episcoporum conjuges habentium, quia liberum tunc erat Episcopis etiam legitimum cum mulieribus conjugium. Namque Synodus in Trullo, nuncupata sexta, prohibuit istud in duodecimo suo Canone. Lex etiam civilis conjugum divortia vetuit absque causa: certas enim definit causas, propter quas legitimè divortia fieri debent.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ παλαιὸν ἐξῆν διαζεύγνυσθαι τὰς συνοικούσας, καὶ χωρὶς αἰτίας, ὁπηνίκα ἐβούλοντο· ὁ δὲ Κύριος, ὡς ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ἔφη, τοῦτο ἀπηγόρευσε· καὶ τοῦτο ἡμῖν τοῦ Κυρίου διαταττομένου, καὶ οἱ ἀπόστολοι τοῦτο κωλύουσι· καὶ πῶς νῦν περὶ τῶν ἱερωμένων φασὶν, ὡς εἰ περφάσει εὐλαβείας ἱερωμένου τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἀποπέμψει, ἀφοριζέσθω, ἕως δὴ δηλαδὴ παιδὶ περσλαβέως αὐτῷ· εἰ δὲ ὀπιμένοι μὴ περσλαμβάνων αὐτῷ, καθαιρεθήσεται· ἔοικε γὰρ εἰς διαβολὴν εἶναι τοῦτο τοῦ γάμου, ὡς ἀκαθαρσίαν τὴν μίξεως ἐμποιούσης. τὸν δὲ τίμιον ἡ γραφὴ λέγει, καὶ τὴν κοίτην ἀμίαντον· Μέμνηται δὲ ὁ κανὼν καὶ Ἐπισκόπων ἐχόντων γυναῖκας, ὅτι τότε ἀκώλυτον εἶχον καὶ οἱ Ἐπίσκοποι τὸ περὶ γυναῖκας νόμεσθαι συζυγίαν. Ἡ γὰρ ἐν τῷ Τρούλλῳ Σύνοδος, ἡ λεγομένη ἕκτη, τοῦτο ἐκώλυσεν, ἐν δωδεκάτῳ αὐτῆς κανόνι· καὶ ὁ πολιτικὸς δὲ νόμος, τὰς ἀναίτιας διαζύγια ἀπηγόρευσε, ῥητῶς ὁρίσας αἰτίας, δι' ἃς νομίμως ὀφείλοιεν τὰ διαζύγια γίνεσθαι.

ARIST. *Sacerdos qui uxorem depellit, ipse à communione depellatur, at si non introducat, deponatur.*

Si quis Presbyter aut Diaconus uxorem suam prætextu religionis depellit sine justa causa, excommunicetur. Sin autem & post excommunicationem inemendabilis maneat, deponatur: quære etiam Canonem xii. sextæ Synodi in Trullo & xiii. idem constituentem.

ΑΡΙΣΤ. Τὴν βουλὸν ἱερεὺς ἐκβάλλων, ἀποβαλλέσθω· μὴ εἰσάγων δὲ, καθαιρείσθω.

Εἴτις πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, τὴν αὐτοῦ βουλὸν περφάσει εὐλαβείας ἐκβάλῃ, ἄνευ εὐλόγου αἰτίας, ἀφοριζέσθω· εἰ δὲ καὶ μετὰ ἀφορισμὸν ἀδιορθώτος μένῃ, καθαιρείσθω· καὶ ζητεῖται ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης Συνόδου κανόνα ιϑ. καὶ πρισκυδέκατον, τὰ αὐτὰ διαλαμβάνοντα.

CANON VI.

Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus seculares curas non suscipiat: alioqui deponatur.

BALS. De hominibus consecratis, qui seculares servitutes exercent, satis scripsimus in xiii. cap. viii. tit. præsentis operis. Cùm autem Apostolicus hic Canon dicat, Clericum, qui sic facit, deponendum, lxxxi. autem Canon Apostolicus & alii Canones dicant, vel cesset, vel deponatur: interrogaverit quispiam, quisnam est sequendus: & puto, quòd benignior. Nam clarum illum & magnum œconomum Aristenum xxx. dierum publicis edictis à juris dicendi officio cessare jussit sancta Synodus.

ΚΑΝΩΝ ϛ'.

Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμβανέτω, εἰ δὲ μὴ, καθαιρείσθω.

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν ἱερωμένων ἐνεργούντων διὰ λείας κοσμικὰς, ἱκανῶς ἐγράψαμεν ἐν τῷ ιγ'. κεφαλαίῳ τοῦ ἡ. τίτλου τοῦ προόντος Συντάγματος· τοῦτο δὲ τοῦ ἀποστολικοῦ κανόνος λέγοντος καθαιρεῖσθαι τὸν οὕτω ποιοῦντα κληρικὸν· τοῦ δὲ ἀποστολικοῦ κανόνος, καὶ ἑτέρων κανόνων λεγόντων, ἢ παυσάσθω ἢ καθαιρείσθω, ἐρωτήσῃ τις, τίνι προσκεῖν ὀφείλομεν· καὶ οἶμαι ὅτι τῷ φιλανθρωποτέρῳ· ὅτι καὶ τὸ ὑπέρτιμον ἐκεῖνον καὶ μέγα οἰκονόμον τὸ Ἀριστηνὸν, διὰ πλειόνων ἡμερῶν διαφωνημάτων πρώην, ἐπεφώνησαν ἡ ἁγία σύνοδος ἀποχεῖσθαι τοῦ δικαιοδοτικοῦ ὀφφικίου.

ZONAR. Interdicitur modo enumeratis, ne se negotiis immisceant secularibus. Vult enim Canon ipsos divino vacare servitio: séque asservare ab omni vitæ confusione, popularique tumultu, quod si non faciant, eos deponi jubet. Qua de re diversi quoque Synodorum Canones edicunt. Civiles etiam leges inhibent Deo consecratos negotiis seipsos ingerere. Ad orphanorum verò tantùm puerorum vocatos administrationem per legem, hanc duntaxat subire permittunt.

ΖΩΝΑΡ. Ἀποτέτραπται τοῖς ἀπηλθμμένοις, ὃ εἰς περάγματα ἑαυτὸς κοσμικὰ περιβάλλειν βέλει· διὰ γὰρ ὁ κανὼν τῇ θείᾳ ὑπηρεσίᾳ προλάζειν αὐτούς· καὶ ἔξω συγχύσεως καὶ θορύβου δημώδους τηρεῖν ἑαυτούς· εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιοῦσι, καθαιρεῖσθαι αὐτὸς προστάττει· περὶ τούτου δὲ καὶ Συνόδων κῆμοι διάφοροι διατάττονται· καὶ οἱ πολιτικοὶ δὲ νόμοι, κωλύουσι τοὺς ἱερωμένους εἰς περάγματα ἑαυτοὺς ἐμβάλλειν· εἰς δὲ μόνων ἐξοίκησιν ὀρφανῶν παίδων καλυμένους ὑπὸ τοῦ νόμου, παραχωροῦσι τούτῳ ὑπεισιέναι.

ARIST. *Seculares curas suscipiens Sacerdos, de sacerdotio deponitur.*

Seculares curas Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, suscipere non permittitur propter proprium turpe lucrum, nisi aliquando à legibus vocetur ad administranda infantium negotia, vel aliter petatur suscipere administrationem viduarum & orphanorum & infirmorum: si autem admonitus secedere, non paret, sed in administratione permanet, deponitur.

ΑΡΙΣΤ. Κοσμικὰς φροντίδας δεχόμενος ἱερεὺς, ἀφιερούσθω.

Κοσμικὰς φροντίδας Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος ἀναδέχεσθαι ἢ συγκεχώρηται δι' αἰσχροκερδείαν οἰκείαν, εἰ μή που ὑπὸ νόμων καλεῖται εἰς πραγμάτων ἀφηλίκων διοίκησιν, ἢ ἄλλως πως ἀπαιτεῖται ἀντιλαβέσθαι χηρῶν καὶ ὀρφανῶν καὶ ἀσθενῶν διοικήσεως· εἰ δὲ ὑπομνηθεὶς ἀποστῇ, καὶ πείθεται, ἀλλ' ἐπιμένει τῇ διοικήσει, καθαιρεῖται.

CANON VII.

Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, Sanctum Paschæ diem ante vernum æquinoctium cum Judæis celebraverit, deponatur.

BALS. Divini Apostoli nolunt nos festum cum Ju-

ΚΑΝΩΝ ζ'.

Εἴτις Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος τὴν ἁγίαν τοῦ πάσχα ἡμέραν πρὸ τοῦ ἐαρινοῦ ἰσημερίας μετὰ Ἰουδαίων ἐπιτελέσει, καθαιρείσθω.

ΒΑΛΣ. Οἱ θεῖοι ἀπόστολοι συνεορτάζειν ἡμᾶς μετὰ Ἰουδαίων

Digitized by Google

δαίων οὐ θέλουσι. διορίζονται οὖν τὸ κυριακὸν πάσχα γίνεσθαι παρ' ἡμῶν μετὰ τὸ ἐκείνους τελέσαι τὸ νομικὸν πάσχα. καὶ ἐπεὶ ἐκεῖνοι πρὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας τὸ πάσχα ἑορτάζουσιν, ὀφείλομεν ἡμεῖς ἑορτάζειν μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν. ἐαρινὴ δὲ ἰσημερία γίνεται οὐκ ὥς τινες φασὶ κατὰ τὴν κέ. τοῦ Μαρτίου μηνὸς, ἢ τὴν κ'. ἢ ἑτέραν οἱανδήτινα ὡρισμένην ἡμέραν, ἀλλ' ὅτε τύχῃ. ἀπὸ γὰρ τοῦ κυκλικοῦ ψήφου τοῦ ἡλιακοῦ δρόμου καὶ τῆς σελήνης, ἄλλοτε ἄλλως ἡ ἐαρινὴ γίνεται ἰσημερία. ὅτι οὖν ἐνομοθέτησεν ὁ Μωσῆς πάσχα τελεῖν τοὺς Ἰουδαίους ἐτησίως, ἤτοι διάβασιν τῶν κακῶν, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς Αἰγυπτιακῆς δουλείας· καὶ τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλως, ἀλλ' ἢ πρὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, τεσσαρεσκαιδεκαταίας οὔσης τῆς σελήνης ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ, ἤτοι τῷ Μαρτίῳ, ἑορτάζομεν καὶ ἡμεῖς τὸ κυριακὸν πάσχα, ἤτοι τὴν ἐκ τῆς δουλείας τοῦ διαβόλου ἐλευθερίαν ἡμῶν, ἣν διὰ τοῦ οἰκείου πάθους ὁ Χριστὸς καὶ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν ἐχαρίσατο. ἑορτάζομεν δὲ τοῦτο, οὐκ ὅτε τὸ Ἰουδαϊκὸν πάσχα τελεῖται, ἀλλὰ μετὰ τοῦτο, δηλονότι μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν, καὶ μετὰ τὴν ιδ'. ἡμέραν τοῦ πρώτου μηνὸς, ἤτοι τῆς πρώτης σελήνης τοῦ Μαρτίου μηνὸς, ἐν τῇ αὐτῇ μέντοι ἑβδομάδι, ὅτε καὶ τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀνάστασις, οὕτω τότε γεγόνασι. ζήτει καὶ τὸν ή. λόγον τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὃν συνεγράψατο εἰς τὸ πάσχα. ζήτει καὶ τὸν ογ'. κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ παρ' ἡμῶν παραγραφέντα περὶ τοῦ πάσχα.

ΖΩΝΑΡ. Εαρινὴν ἰσημερίαν τινὲς τὴν κέ. φασὶ τοῦ Μαρτίου· τινὲς δὲ τὴν κέ. τοῦ Απριλλίου. οἶμαι δὲ μήτ' ἐκείνην μήτε ταύτην τὸν κανόνα λέγειν. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γὰρ τὸ πάσχα πρὸ τῆς κέ. τοῦ Απριλλίου ἑορτάζεσθαι εἴωθεν. ἔστι δὲ ὅτε καὶ πρὸ τῆς κέ. τοῦ Μαρτίου, ὡς συμβαίνειν (εἰ οὕτως νοοῖτο ἡ ἐαρινὴ ἰσημερία) παρὰ τὸν κανόνα τοῦτον τὸ πάσχα ἑορτάζεσθαι. ἔοικεν οὖν ἄλλο τι ἐαρινὴν ἰσημερίαν τοὺς συνετοὺς ἀποστόλους ὀνομάζειν. ἡ δὲ πᾶσα τοῦ κανόνος διαταγὴ τοῦτό ἐστι, τὸ μὴ μετὰ Ἰουδαίων (ἤγουν κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν) ἑορτάζειν τὸ πάσχα χριστιανούς. χρὴ γὰρ προηγεῖσθαι τὸν ἀνέορτον ἐκείνων ἑορτὴν, καὶ οὕτως τὸ καθ' ἡμᾶς τελεῖσθαι πάσχα. ὁ δὲ μὴ τοῦτο ποιῶν ἱερωμένος καθαιρεθήσεται. τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἐν Αντιοχείᾳ σύνοδος ἐν πρώτῳ κανόνι διετάξατο, λέγουσα, τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου ὅρον εἶναι, περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα· εἰ καὶ μὴ εὑρίσκεται ἐν τοῖς κανόσι τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τοιοῦτος κανών.

ΑΡΙΣΤ. Καθαιρεῖται ὁ τελῶν μετὰ Ἰουδαίων τὸ πάσχα. Σαφής.

ΚΑΝΩΝ ή.

Εἴ τις Επίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἢ ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ προσφορᾶς γενομένης μὴ μεταλάβοι, τὴν αἰτίαν εἰπάτω. καὶ ἐὰν ᾖ εὔλογος, συγγνώμης τυγχανέτω. εἰ δὲ μὴ λέγοι, ἀφοριζέσθω, ὡς αἴτιος βλάβης γενόμενος τῷ λαῷ, καὶ ὑπόνοιαν ἐμποιήσας κατὰ τοῦ προσενέγκαντος, ὡς μὴ ὑγιῶς ἀνενέγκαντος.

ΒΑΛΣ. Επίσκοπον μὲν ἢ πρεσβύτερον οὐκ οἶδέ τις εἰσιόντα εἰς τὸ θυσιαστήριον καὶ ἱερουργήσαντα, καὶ μὴ μεταλαβόντα τῶν θείων ἁγιασμάτων. εἰ δέ τις ἐκ τούτων τοιοῦτόν τι εὑρεθῇ ποιήσας, οὐ μόνον ἀφορισθήσεται, ἀλλὰ καὶ μεγάλως κολασθήσεται, εἰ μὴ εὐλογωτάτην αἰτίαν καὶ προφανῆ εἴπῃ, τὴν θείαν μετάληψιν κωλύουσαν. οὐδὲ γὰρ τυχὸν σκάνδαλον ἐκ τούτου ἀναφύεται. ἐκ τῶν διακόνων δὲ τοὺς πλείους βλέπομεν εἰς τὸ θυσιαστήριον εἰσιόντας, καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας, ἀλλὰ μηδὲ ἁπτομένους τῶν ἁγίων. εἰ δέ τις ἐξ αὐτῶν χειραπτήσῃ, καὶ οὐ μεταλάβῃ, ἀφορισθήσεται κατὰ τὸν κανόνα. καὶ τινὲς μὲν οὕτως ἡρμήνευσαν τὸν κανόνα· τινὲς δὲ λέγουσιν, ὑπὸ τοῦ κανόνος ἀφορίζεσθαι πάντα ἱερωμένον μὴ μεταλαμβάνοντα, κἂν ἔξωθεν τοῦ ἁγίου βήματος ἵσταται, ὅπερ βαρύτατόν ἐστι.

dæis celebrare. Decernunt ergo ut Pascha dominicum à nobis celebretur postquam illi Pascha legale celebraverint. Et quia illi ante vernum æquinoctium Pascha celebrant, debemus nos post vernum æquinoctium celebrare. Est autem vernum æquinoctium, non, ut nonnulli dicunt, xxv. mensis Martii, vel xx. aut aliquis alius dies præstitutus: sed quando id evenerit. Ex cyclico enim calculo cursus Solis & Lunæ alias aliter est æquinoctium vernum: Quia ergo Moses Judæis constituit, ut Pascha, seu malorum transitum quotannis celebrarent, in memoriam liberationis à servitute Ægyptiaca: idque non aliter quàm ante vernum æquinoctium, existente xiiii. Luna in primo mense, seu Martio, nos quoque Pascha dominicum celebramus, seu nostram liberationem à captivitate diaboli, quam Christus & Deus noster nobis per suam passionem largitus est. Celebramus autem illud, non eo tempore quo Pascha Judaicum celebratur, sed post ipsum: scilicet postquam fuerit vernum æquinoctium, & post xiiii. Lunam primi mensis, seu primam Lunam Martii, sed in eadem hebdomade, quòd passio Domini & resurrectio sic eo tempore fuerunt. Quære etiam viii. orationem sancti Patris nostri Johannis Chrysostomi, quam scripsit de Pascha. Quære & lxxiii. Can. Syn. Carth. & quæ in eo à nobis scripta sunt de Pascha.

ZONAR. Vernum æquinoctium quidam vigesimum quintum diem Martii dicunt; quidam verò diem vigesimum quintum Aprilis. Ego verò existimo Canonem nec hunc, nec illum dicere. Frequenter enim Pascha celebrari ante vigesimum quintum Aprilis solet. Est autem quando celebratur & ante vigesimum quintum Martii; ita ut contingeret (si sic intelligeretur Æquinoctium vernum) contra Canonem hunc Pascha celebrari. Unde apparet Sapientes Apostolos aliud quippiam nominare, Vernum æquinoctium. Dispositio autem tota Canonis hoc vult, Christianos non cum Judæis (videlicet eadem die) celebrare Pascha. Nam ipsorum festum (quod festum non est) prius agi convenit: atque sic nostrum nos peragere Pascha: quod minimè faciens is qui Deo consecratus est, ordine movebitur. Hoc etiam Synodus in Antiochia Canone primo constituit, asserens in prima Synodo Nicææ, de festo Paschæ factum esse decretum: tametsi non invenitur in Nicænæ Synodi canonibus talis canon.

ARIST. *Qui celebrat Pascha cum Judæis, deponitur.* Perspicuus.

CANON VIII.

Si quis Episcopus, Presbyter, vel Diaconus, vel ex Sacerdotali catalogo, facta oblatione, non communicaverit, causam dicat: & si probabilis fuerit, veniam consequatur: si autem non dicat, segregetur, ut qui populo offensionis causa sit, & suspicionem dederit adversus eum qui obtulit, tanquam non rectè obtulerit.

BALS. Episcopum quidem vel presbyterum non novit quispiam ad altare accessisse, & sacrificasse, & sacramentis non communicasse. Si quis autem ex his inventus fuerit tale quid fecisse, non solùm segregabitur, sed etiam valde punietur, nisi justam aliquam & probabilem causam dixerit, quæ sanctam communionem prohibeat. Neque enim levis ex ea re offensio oritur: ex diaconis autem plurimos videmus ad altare accedere, & non communicare, sed nec sancta attingere. Si quis autem ex eis contrectaverit, & non communicaverit, segregabitur, ut vult Canon: & nonnulli quidem canonem sic sunt interpretati. Nonnulli autem dicunt unumquemque consecratum à Canone segregari, si non communicet, etiamsi sit extra sacrum tribunal: quod est gravissimum.

Digitized by Google

ALTERA EXPOSITIO.

Octavum & nonum Canonem alii quidem aliter ſunt interpretati; nos vero aliter. Unde eos ſimul conjungentes, dicimus, quòd qui in ſacrum catalogum annumerantur, & ſacramentorum myſteria peragunt, oblationi autem quæ fit non communicant, ſegregantur, niſi juſtam cauſam dixerint: Sacrati autem qui ſancta ſuper altare non tractant, & omnes laici fideles, qui non expectant, ſeu ad finem uſque non perſeverant, donec à dignis ſancta facta fuerit communicatio, ut inordinati ſegregantur. Dicere enim omnes nos fideles laicos, & conſecratos, qui ſacra non tractant, oportere quotidie ſanctis communicare, alioqui ſegregari, nec eſt ex ſententia canonis, nec poteſt fieri: & ideo nonus Canon dixit puniri fideles qui non permanent, & non addidit eos qui non communicant. Ita interpretare Canonem convenienter ii. Canoni Synodi Antiochenæ.

ZONAR. Canon dignos & præparatos ſemper eſſe vult omnes ad ſanctificationis communionem, maximéque Deo conſecratos miniſtros: propterea dicit, ſi quis horum non communicarit oblationi factæ (quæ fuerit allata videlicet) cauſam dicat. Hæc ſi rationabilis erit, venia dabitur. Si non dixerit, excommunicabitur: dat enim ſiniſtram populo ſuſpicionem adverſus eum ſacerdotem, qui ſacrum fecit incruentum: perinde ac ſi nollet hujus particeps eſſe, quòd in ſacrificante ſciret impedimentum aliquod ineſſe ad ſacrificium.

ARIST. *Sacerdos qui non communicat, dicat cauſam, non dicens autem à communione pellatur, ſuſpectum enim facit offerentem.*

Sacerdos, vel aliquis de catalogo ſacerdotali non communicans & cauſam propter quam illud facit non dicens, ut ſuſpicionem dans in illum qui offert incruentum ſacrificium, ſegregetur.

CANON IX.

Omnes fideles qui ingrediuntur, & ſcripturas audiunt, in precatione autem & ſacra communione non permanent, ut eccleſiæ confuſionem afferentes, ſegregari oportet.

BALS. Præſentis Canonis conſtitutio eſt acerbiſſima. Segregat enim eos qui in eccleſiam conveniunt, & non ad finem uſque expectant, nec communicant. Porrò autem alii quoque ſimiliter decernunt, ut omnes ſint parati, & digni communione, eóſque qui tribus dominicis non communicant, ſegregant.

ZONAR. Canon præſens exigit omnes, dum ſanctum celebratur ſacrificium, ad finem uſque in oratione, ſanctáque communione perſeverare. Siquidem tum temporis à Laicis exigebatur, ut frequenter communicarent. Synodi enim Sardicenſis extat Canon, & alter ejus quæ fuit in Trullo, & alius Antiochenſis, ut ſi quis per tres Dominicas præſens non communicarit, hic ab Eccleſia ſeparetur. Propter quod & præſens Canon excommunicat etiam non permanentes, ut ordinem turbantes: & ſecundus Antiochenæ ſynodi Canon de hoc ipſo loquitur.

ARIST. *Segregabis eum qui in precibus & communione non permanet.*

Qui non manet in Eccleſia uſque ad finem, ſed de eccleſiâ egreditur, dum adhuc ſacra liturgia celebratur, eum ut confuſionem facientem in eccleſiâ, ſegregari oportet.

CANON X.

Si quis cum excommunicato vel in domo unà precatus fuerit, is ſegregetur.

BALS. ἀκοινωνησίας, id eſt excommunicationis, vo-

A

Ετέρα ἑρμηνεία.

Τὰ περὶ τὸν ἡ. καὶ θ'. κανόνα, ἄλλοι μὲν ἄλλως ἡρμήνευσαν ἡμεῖς δὲ ἄλλως. ὅθεν συναπτοντες τὰ περὶ τούτων, λέγομεν ὅτι οἱ μὲν συναριθμούμενοι τῷ ἱερῷ καταλόγῳ, καὶ ὑπουργοῦντες εἰς τὰ τῆς ἁγιασμάτων μυστήρια, μὴ μεταλαμβάνοντες προσφορᾶς γενομένης, ἀφορίζονται, εἰ μὴ δίκαιον εἴπωσιν αἰτίαν. οἱ δὲ μὴ χειριζόμενοι τὰ ἅγια ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ἱερωμένοι, καὶ πάντες οἱ λαϊκοὶ πιστοὶ μὴ περιμένοντες, ἤτοι μὴ προσκαρτεροῦντες, μέχρι τέλους, καὶ ἕως ἂν ἡ ἁγία γένηται μεταλήψις παρὰ τῶν ἀξίων, ὡς ἄτακτοι ἀφορίζονται. ὁ γὰρ λέγειν ἡμᾶς ὀφείλειν πάντας τοὺς πιστοὺς
B λαϊκοὺς καὶ τοὺς μὴ χρηζομένους τὰ ἅγια ἱερωμένους, καθήκειν μεταλαμβάνειν τῆς ἁγιασμάτων, εἰ δὲ μή, ἀφορίζεσθαι, ὅπερ τῷ κανόνι δοκεῖ ὅπερ δυνατὸν ὂν γενέσθαι. δηλοῖ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ θ'. κανὼν εἰπὼν τοὺς μὴ παραμένοντας πιστοὺς κολάζεσθαι, καὶ ὑποτέθεται τοὺς μὴ μεταλαμβάνοντας. ἤτοι ἑρμηνεύουσιν τοὺς κανόνας κατὰ τὸν β'. κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου.

ZΩNAP. Ετοίμους πάντας ἀεὶ, καὶ ἀξίους τῆς τῆς ἁγιασμοῦ μεταλήψεως, ὁ κανὼν βούλεται εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἱερωμένους. διό φησιν, ὡς εἴ τις τούτων μὴ μεταλάβοι προσφορᾶς γενομένης (προσκομιδῆς, δηλαδὴ) ἢ τὴν αἰτίαν εἰπάτω. καὶ εἰ δίκαιον εἴη, συγγνωσθήσεται, ἢ μὴ λέγων, ἀφορισθήσεται. δίδοσι γὰρ κατὰ τοῦ ἱερέως ὑπόνοιαν τῷ ἀναίμακτον θυσίαν ποιήσαντος ὑπόνοιαν ὡς ἀγαθοῦ τῷ λαῷ, ὡς ἐξ ἐκείνου μεταλαβεῖν μὴ βουλόμενον, διά τι ζωοδώς αὐτοῦ κώλυμα. τοῦ ἱερουργίαν.

ΑΡΙΣΤ. Ἱερεὺς ὁ μὴ μεταλαμβάνων, λεγέτω τὸ αἴτιον· ἀφορίζεται γὰρ ὃ μὴ λέγων. ὕποπτον γὰρ πεποίηκε τὸν προσαγοντα.

Ἱερεύς, ἢ ἕτερός τις τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου μὴ μεταλαμβάνων, καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τοῦτο ποιεῖ, μὴ λέγων, ὡς ὑποψίαν δίδοὺς κατὰ τοῦ προσαγοντος τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, ἀφορίζεσθω.

D

CANON θ'.

Πάντας τοὺς εἰσιόντας πιστοὺς, καὶ τῶν γραφῶν ἀκούοντας, μὴ παραμένοντας δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἁγίᾳ μεταλήψει, ὡς ἀταξίας ἐμποιοῦντας τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀφορίζεσθαι χρή.

ΒΑΛΣ. Ὁ τοῦ παρόντος κανόνος διορισμὸς ἀριμύταξός ἐστιν. ἀφορίζει γὰρ τοὺς ἐκκλησιάζοντας καὶ μὴ παραμένοντας μέχρι τέλους, μηδὲ μεταλαμβάνοντας. ἄλλοι δὲ κανόνες παρομοίως διορίζουσι, πάντας ἑτοίμους εἶναι καὶ ἀξίους τῆς μεταλήψεως, καὶ τοὺς ἐπὶ τρισὶ κυριακαῖς μὴ μεταλαμβάνοντας ἀφορίζεσθαι.
E

ΖΩΝΑΡ. Πάντας ὁ παρὼν κανὼν ἀπαιτεῖ, τῆς ἁγίας ἐπιτελουμένης θυσίας, μέχρι τέλους προσκαρτερεῖν τῇ εὐχῇ, καὶ τῇ ἁγίᾳ μεταλήψει. καὶ οἱ λαϊκοὶ γὰρ συνεχῶς μεταλαμβάνειν τότε ἀπῄτουντο. κανὼν γάρ ἐστι τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, καὶ τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἑτέρος, καὶ ἄλλος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὡς εἴ τις ἐπὶ τρεῖς κυριακὰς παρὼν μὴ μεταλάβῃ, ἀφοριζέσθω. διὸ καὶ ὁ παρὼν κανὼν τοὺς μὴ παραμένοντας ὡς τὴν τάξιν συνέχοντας ἀφορίζει. καὶ ὁ δευτέρος κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου περὶ τούτου φησίν.

F ΑRIST. Ἀφορίσεις τὸν τῇ εὐχῇ καὶ τῇ μεταλήψει μὴ παραμένοντα.

Τὸν μὴ μέχρι τέλους προσκαρτεροῦντα τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἔτι τῆς ἁγίας λειτουργίας τελουμένης τῆς ἐκκλησίας ἐξερχόμενον, ὡς ἀταξίαν ἐμποιοῦντα τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀφορίζεσθαι χρή.

CANON ι'.

Εἴ τις ἀκοινωνήτῳ κἂν ἐν οἴκῳ συνεύξηται, ἔστω ἀφοριζέσθω.

Τὸ ῥῆμα τοῦ τῆς ἀκοινωνησίας, ἀφορισμός ἐστιν. ὁ τοίνυν ἀφωρισμένῳ

Digitized by Google

ἀφωρισμῷ συνδεδεμένῳ ὁτῳδήποτε, ἀφορισθήσεται καὶ ἂν Ἐπίσκοπός ἐστι καὶ λαϊκός. τοῦτο δὲ γέγραπται διὰ τοὺς λέγοντας ὅτι ὁ ἀφωρισμένος ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐξεβλήθη· εἴ τις οὖν μετ' αὐτοῦ συμψάλλῃ ἐν οἴκῳ, ἢ ἐν ἀγρῷ, οὐκ αἰτιαθήσεται. τοῦτον γάρ ἐστι λέγειν, ἐν ἐκκλησίᾳ ἢ ἔξωθεν τούτου συνδέεσθαι μετὰ τοῦ ἀφωρισμένου. συνομιλεῖν δὲ μετὰ τοῦ ἀφορισθέντος οὐ κωλυόμεθα. ἀναγνωθήτω καὶ ϛ'. κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου. A cabulum, idem est quod segregatio. Qui ergo una cum excommunicato quomodocunque precatus fuerit, segregabitur, etiamsi sit Episcopus vel laicus. Hoc autem scriptum est, propter eos qui dicunt, quòd qui est segregatus, ex ecclesia ejectus est. Si quis ergo una cum eo canit in domo, vel in agro, ei crimini non dabitur. Idem est enim seu in ecclesia seu extra ecclesiam orare cum excommunicato. Cum excommunicato autem colloqui non prohibemur. Lege etiam ix. canonem syn. Carthag.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ ἀφορίζόμενοι, διὰ ἁμαρτήματα δήπωθεν ἀφορίζονται. χρὴ οὖν τοιούτους μὴ συγκοινωνεῖν τινας. τοῦτο γὰρ εἰς καταφρόνησιν τοῦ ἀφορίσαντος ἀφορᾷ, ἢ μᾶλλον καὶ εἰς διαβολὴν, ὡς κακῶς ἀφορίσαντος. εἴ τις οὖν ἀκοινωνήτῳ (ἤγουν ἀφωρισμένῳ) συνδέηται, κἂν μὴ ἐν ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἐν οἴκῳ, κἀκεῖνος ἀφορισθήσεται. τοῦτο καὶ ὁ θ'. κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου φησί. B

Zonar. Qui separantur, ob peccata videlicet separantur. His igitur nullos oportet communicare. Hoc enim respicit ad ejus contemptum qui separavit: aut potius ad ejus calumniam, tanquam qui malè separaverit. Si quis igitur unà cum excommunicato (vel segregato) orabit, etiamsi non in Ecclesia sed in domo, pariter & hic excommunicabitur. Hoc etiam nonus canon Synodi Carthaginensis dicit.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ συνδεδεμένῳ ἀκοινωνήτῳ, ταὐτοκατάκριτος.

Ὁ συνδεδεμένος αἱρετικοῖς ἐν ἐκκλησίᾳ, ἢ ἐν οἴκῳ, ἀκοινώνητος ὡσαύτως ἔσται καὶ αὐτός.

Arist. *Qui cum excommunicato simul oraverit, eidem judicio subjicitur.*

Qui simul oraverit cum hæreticis in Ecclesiâ vel domo, ipse similiter sit excommunicatus.

C

ΚΑΝΩΝ ια'.

Εἴ τις καθηρημένῳ κληρικὸς ὢν κληρικῷ συνδεδεμένος, καθαιρείσθω καὶ αὐτός.

ΒΑΛΣ. Τινὲς δὲ συνδεδέσθαι ἐνταῦθα, ἀντὶ τοῦ συνιερουργῆσαι ἐξελάβοντο. ὃ δοκεῖ καὶ ἐμοί. οὐδὲ γὰρ παντὸς κληρικοῦ καθαιρεθέντος ἐξελήφθη ὁ κανών, ὃ μόνῳ οὖν ἱερέως. ἄλλοι δὲ εἶπον ἐνταῦθα τὸ καθαιρεθέντα ὑποβληθῆναι καὶ ἀφορισμῷ, καὶ διὰ τοῦτο κωλυθῆναι πρὸς μετὰ τούτου προσδυσχεραίνειν. ἐμοὶ δὲ καταναοῦται ὅτι σκοπὸς τοῦ κανόνι ἐνταῦθα ἐστὶ, κολάζεσθαι πάντα κληρικὸν συνδεδεμένον ὁτῳδήποτε κληρικῷ οἱῳδήποτε καθαιρεθέντι, καὶ μετὰ πρὸς καθαίρεσιν ἐνεργήσαντι ἱερατικόν τι. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ καθαίρεσις ἂν ἐπάγοιτο. ἀπὸ μόνοι τοῦ συνδεδέσθαί τινα ἀφωρισμένῳ τινὶ, καθαίρεσις οὐκ ἐπάγοιτο, ἀλλὰ ἀφορισμὸς, ὡς ὁ ι'. κανὼν ἐπιτάσσει. C D

Canon XI.

Si quis, cum sit clericus, unà cum deposito clerico oraverit, deponatur & ipse.

Bals. Nonnulli illud, unà precari, pro eo quod est, simul sacra facere, hic acceperunt. Sed mihi non ita videtur. De quovis enim clerico deposito accipitur canon, non autem de solo sacerdote. Alii autem dixerunt hîc depositum etiam segregationi subjici, & ideo esse prohibitam unà cum eo precationem. Ego verò intelligo, quòd canonis hoc est institutum, punire quemvis clericum, qui cum quovis deposito clerico, & post depositionem sacerdotale quidpiam operato, sit quomodocunq; precatus. Propterea enim depositio etiam illi infligitur. Ex eo autem quòd quis cum aliquo excommunicato precatus fuerit, non infligitur depositio, sed excommunicatio, ut decimus canon jubet.

ΖΩΝΑΡ. Τῶν καθαιρεθέντων τινὲς μὲν μόνης ἱερουργίας κωλύονται, οὐ μὴν τοῦ κοινωνίας, ἢ τοῦ συνεκκλησιάζειν. οἱ δὲ, σὺν τῇ καθαιρέσει καὶ ἀκοινώνητοί εἰσι, καὶ ἀφωρισμένοι. ἢ γοῦν ὁ κανὼν οὕτω περὶ καθαιρεθέντος ἐν ταὐτῷ καὶ ἀφορισθέντος νοηθήσεται, καὶ ὁ συνδεδεμένος τούτῳ ὑπὸ καθαίρεσιν ἔσται, ἢ τὸ συνεύξασθαι, ἀντὶ τοῦ συνιερουργῆσαι παραληφθήσεται. E

Zonar. Depositorum nonnulli quidem prohibentur à sola sacrorum celebratione: non etiam à communione, vel ab Ecclesiæ conventu. Quidam verò simul cum depositione sunt & excommunicati, & ab aliis segregati. Vel hic igitur canon de deposito, pariter & excommunicato venit intelligendus, & qui simul oraverit cum eo, depositioni futurus sit obnoxius; Vel, simul orasse, pro sacra simul peregisse, accipiatur.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ συνδεδεμένος καθηρημένῳ, ταὐτοκατάκριτος.

Ὁ συνδεδεμένος ἤτοι συλλειτουργῶν καθηρημένῳ, καθῃρημένος ἔσται καὶ αὐτός.

Arist. *Qui simul oraverit cum deposito, eidem judicio subjicitur.*

Qui simul oraverit vel sacra peregerit cum deposito, ipse etiam sit depositus.

ΚΑΝΩΝ ιβ', ιγ'.

Εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς ἀφωρισμένος, ἤτοι ἄδεκτος, ἀπελθὼν, ἐν ἑτέρᾳ πόλει δεχθῇ ἄνευ γραμμάτων συστατικῶν, ἀφοριζέσθω καὶ ὁ δεξάμενος καὶ ὁ δεχθείς. F

Εἰ δὲ ἀφωρισμένος εἴη, ἐπιτεινέσθω αὐτῷ ὁ ἀφορισμός.

ΒΑΛΣ. Ἕτερός ἐστιν ὁ ἀφωρισμένος, καὶ ἕτερος ὁ ἄδεκτος, ἤγουν ὁ μὴ δεχθεὶς εἰς Ἐπισκόπου εἰς τὸ δέ τι μὴ δεχθείς. ὁ μὲν γὰρ ἀφωρισμένος, ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνάξεως κωλύεται· ὁ δὲ ἄδεκτος, ἐκ πολλῶν τρόπων ἂν

Canon XII, & XIII.

Si quis clericus, vel laicus segregatus, sive non recipiendus, discedens, in altera urbe receptus fuerit absq; literis commendatitiis, segregetur, & qui excepit, & qui exceptus est.

Si verò fuerit excommunicatus, aggravetur in eundem excommunicatio.

Bals. Alius est segregatus, & alius is qui non est recipiendus, sive is qui ab Episcopo ad aliquid non admittitur. Qui enim segregatus est, ab ecclesiastica communione arcetur: qui autem non est recipiendus, multis

Digitized by Google

modis non admittitur. Illud enim Sive, pro eo quod est vel, disiunctivè accipitur, ut hoc ex sequenti canone probatur, qui dicit, Sin autem sit segregatus, &c. Dicunt ergo præsentes Canones xii. & xiii. si quis eum qui semel ad aliquid non recipiendus judicatus est, sine sui Episcopi commendatitiis literis sciens acceperit, segregetur; unà autem segregetur is quoque qui receptus est. Sin autem non est is ejusmodi, ut recipi non possit, sed segregatus, rursus qui eum suscepit, segregetur; segregati autem augeatur segregatio. Quære etiam xi. canonem iv. Synod. & Antiochenæ canonem vi. & Chalced. canonem xiii.

A δέχε). καὶ τὸ [ἤτοι] γὰρ ἀντὶ τοῦ [ἢ] διαζευκτικῶς κεῖ) ἐντός. καθὼς τοῦτο ὥρισα) ἀπὸ τοῦ ἑφεξῆς κανόν⊙ τοῦ λέγοντ⊙, εἰ δὲ ἀφωρισμέν⊙ εἴη, καὶ τὰ ἑξῆς. φασὶ γοῦν οἱ παρόντες κανόνες ὁ ιϐ'. καὶ ὁ ιγ'. ὅτι ὁ τὰ καθάπαξ ἀδεκτον ἔχ) εἰς τὸ δέ τι καλακριθέντα, ἄνδρ γραφῶν συναλιθῇ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου δεξάμεν⊙ ἐν εἰδήσῃ, ἀφοριζέσθω· συναφοριζέσθω δὲ καὶ ἐκεῖν⊙ ὁ δεχθείς· εἰ γὰρ ἄδεκτ⊙ σὺν ἐστὶν ὁ τοιοῦτ⊙, ἀλλὰ ἀφωρισμέν⊙, πάλιν ὁ μὴ τοῦτον δεξάμεν⊙, ἀφοριζέσθω τῷ ἠ ἀφωρισμένῳ ἐπιτεινέσθω ὁ ἀφορισμός. ζήτει καὶ τὰ ιά. κανόνα τῆς δ'. συνόδ⊙, καὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κανόνα ς'. καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι κανόνα ιγ'.

B

ZONAR. in CAN. XII. [Ἤτοι,] hoc in loco non est expositivum [ἀφορισμῶ] sed pro disiunctiva particula, ἢ, ponitur. De duobus enim dicere vult, de excommunicato & de non recipiendo: priusque disputat de non recipiendo. In Clero enim quidam ordinati (Lectores, verbi causâ, vel Cantores) postulant ordinari Diaconi, & Presbyteri. Qui verò sunt ipsos ordinaturi, in eorum vitam inquirentes, & quædam fortasse dubia comperientes, suspendunt ordinationem, donec quæ circumferuntur, ambigua de ipsis, dissolvantur. Hi vero ægrè ferentes ad alios adeunt, ab illisque recipiuntur. Hoc igitur præsens interdicit Canon, & quem pontifex putavit ad ordinationem non admittendum, jubet ab alio non recipi, sine commendatitiis epistolis ejus Episcopi, à quo examinabatur: commendatitiæ verò epistolæ sunt, quæ dantur Clericis, aut Laicis ab aliorum commercio separatis, aut Lectoribus in aliam civitatem abeuntibus, ipsos illius loci Episcopo commendantes, ut pœnis solutos, vel fideles existentes; de quo latius dictum est in undecimo canone quartæ Synodi. Quod si quis talem quempiam receperit, Canon tam suscipientem, quàm susceptum subjicit excommunicationi. Lege canonem Synodi Antiochenæ sextum & Chalcedonensis tertium.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ, ἤτοι, ἐντοῦθα οὐχ ἑρμηνευτικόν ἐστι τοῦ ἀφορισμοῦ, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ, ἢ, διαζευκτικῶς κεῖται. περὶ δύο γὰρ εἰπεῖν βούλεται, περὶ τοῦ ἀφωρισμένου καὶ ἀδέκτου. καὶ πῶς περὶ ἀδέκτου πρότερον διαλέγε). τινὲς γὰρ ἐν κλήρῳ τελεσμένοι (ἀναγνώσται, τυχὸν, ἢ ψάλται) ζητοῦσι χειροτονηθῆναι διάκονοι, καὶ πρεσβύτεροι. οἱ δὲ μέλλοντες χειροτονῆσαι αὐτοὺς ἐξετάζοντες τὰ κατ' αὐτοὺς, καί τινας ἴσως ἀμφιβολίας διείσκοντες, ὑπερτίθενται τὴν χειροτονίαν, μέχρις ἂν αἱ περὶ αὐτῶν ἀμφιβολίαι λυθῶσιν. οἱ δὲ ἀποδυσπετοῦντες ἑτέροις προσέρχονται, καὶ παρ' ἐκείνων προσδέχονται. τοῦτο γοῦν ὁ παρὼν κωλύει κανών, καὶ τὸ ἀπρόσδεκτον εἰς χειροτονίαν τῷδε τῷ ἀρχιερεῖ νομιζόμενον, μὴ προσδέχεσθαι παρ' ἑτέρου κελεύει, ἄνδρ συναλικῶν ἐπιστολῶν, τοῦ παρ' ᾧ ἐξητάζετο Ἐπισκόπου· συναλικαὶ δ' ἐπιστολαί εἰσιν, αἱ διδόμεναι κληρικοῖς, ἢ λαϊκοῖς ἀφωρισμένοις, ἢ ἀναγνώσταις, ἐν ἑτέρᾳ πόλει ἀπιοῦσι, καὶ συνιστῶσαι τῷ ἐκεῖ Ἐπισκόπῳ αὐτούς, ὡς λυθέντας τῆς ἐπιλιμνίου, ἢ πιστοὺς ὄντας. ἐπὶ τούτου πλατύτερον εἴρη) ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ κανόνι τῆς τελάρτης συνόδου. εἰ δέ τις τοιοῦτόν τινα δέξεται, καὶ τὸν δεξάμενον καὶ τὸν δεχθέντα ὑπάγει ἀφορισμῷ. Ἀναγνωθι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανόνα ς'. καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι τρίτον.

D

ARIST. *Qui recipit eum qui alibi non est recipiendus, ipse magis sit non recipiendus.*

ΑΡΙΣΤ. Ὁ δεξάμεν⊙ τὸν ἀλλαχοῦ ἀδεκτον, ἀδεκτότερ⊙.

Qui ab Episcopo aliquo examinatur, si recipiendus sit in sanctam Dei Ecclesiam, & dum hæc de ipso examinantur illinc recedens, & abiens ad alium Episcopum, recipiatur ab eo sine literis commendatitiis declarantibus inculpatum eum esse religione & vitâ, segregatus erit, & ipse, & qui recipit eum.

Ὁ παρ' Ἐπισκόπου τινὸς ἐξεταζόμεν⊙, εἰ προσδεκτέ⊙ ἐστὶ τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν τῷ τὰ κατ' αὐτὸν ἐξετάζεσθαι, ἐκεῖθεν ἀναχωρήσας, καὶ ἀπελθὼν εἰς ἕτερον Ἐπίσκοπον, προσδεχθείη παρ' ἐκείνου ἄνευ γραμμάτων συναλικῶν, δηλούντων τὸ ἀνεπίληπτον τῆς θρησκείας καὶ τοῦ βίου αὐτοῦ· ἀφωρισμέν⊙ ἔσται, αὐτός τε, καὶ ὁ προσδεξάμεν⊙ αὐτόν.

ZONAR. In Can. XIII. Suprascriptus canon de non recipiendo, & necdum ordinato, neque excommunicato promulgatus est: Sed præsens canon de ordinato statuit, & excommunicato, qui post excommunicationem ægrè ferens ad alium se confert pontificem, recipitúrque ab eo illius excommunicationis ignaro. Canon igitur talis jubet excommunicationem intendi.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ μὲν προγεγραμμέν⊙ κανὼν περὶ ἀδέκτου ἐξεφωνήθη, καὶ μήπω χειροτονηθέντ⊙, μηδὲ ἀφορισθέντ⊙· ὁ δὲ παρὼν κανὼν περὶ κεχειροτονημένου διατάττεται, καὶ ἀφωρισμένου, ὃς μὴ τὸν ἀφορισμὸν ἀποδυσπετήσας, ἑτέρῳ προσῆλθεν ἀρχιερεῖ, καὶ ἐδέχθη παρ' ἐκείνου τὸν ἀφορισμὸν ἀγνοοῦντ⊙· τοῦ γοῦν τοιούτου ἐπιτείνεσθαι κελεύει ὁ κανὼν τὸν ἀφορισμόν.

E

ARIST. *Qui segregationem suam mentitur, est minimè recipiendus.*

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τὸν ἀφορισμὸν ψευσάμεν⊙, ἀδεκτότατ⊙.

Si quis à proprio Episcopo segregatur, & proficiscens ad alium Episcopum celat segregationem, & ab eo recipitur, aggravetur ei segregatio, tanquam mentienti & decipienti Ecclesiam Dei.

Εἴ τις παρὰ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου ἀφορισθῇ, καὶ ἀπελθὼν εἰς ἕτερον Ἐπίσκοπον κρύψῃ τὸν ἀφορισμὸν, καὶ παρ' ἐκείνου προσδεχθείη, ἐπιτεινέσθω ὁ ἀφορισμὸς αὐτῷ, ὡς ψευσαμένῳ καὶ ἀπατήσαντι τὸν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ.

F

CANON XIV.

Episcopo non liceat sua relicta parochia, ad aliam transilire, etiamsi à pluribus cogatur, nisi sit aliqua causa rationi consentanea, quæ eum cogat hoc facere, utpote cùm possit ipse majus lucrum iis qui illic habitant pietatis verbo conferre; idque non ex se, sed multorum Episcoporum judicio & maxima exhortatione.

ΚΑΝΩΝ ιδ'.

Ἐπίσκοπον μὴ ἐξεῖναι καταλείψαντα τὸν ἑαυτοῦ παροικίαν, ἑτέραν ἐπιποδᾶν, κἂν ὑπὸ πλειόνων ἀναγκάζηται· εἰ μή τις εὐλογ⊙ αἰτία ᾖ, τοῦτο βιαζομένην αὐτὸν ποιεῖν, ὡς πλέον τι κερδ⊙ δυναμένου αὐτοῦ τοῖς ἐκεῖσε λόγῳ εὐσεβείας συμβάλλεσθαι· καὶ τοῦτο δὲ, σὺν αὐθ' ἑαυτῷ, ἀλλὰ κρίσει πολλῶν Ἐπισκόπων, καὶ παρακλήσει μεγίστῃ.

ΒΑΛΣ.

Digitized by Google

ΒΑΛΣ. Ὁ μὲν παρὼν ιδ'. κανὼν διορίζεται μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας Επίσκοπον ἐκ τῆς ἑαυτοῦ παροικίας εἰς ἑτέραν ἐπιπηδᾶν, κἂν ὠφελείας χάριν τοῦ λαοῦ τοῦτο ποιῇ· κἂν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῆς ἀλλοτρίας ἐνορίας εἰς τοῦτο παραβιασθῇ, εἰ μὴ συνοδικῇ ἐπιτροπῇ τοῦτο ποιήσει· ὁ δὲ ιϛ'. κανὼν τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου, ἀπόβλητον εἶναι λέγει τὴν ἄνευ συνοδικῆς γνώμης ὑφαρπάσαντα σχολάζουσαν ἐκκλησίαν· σὺ δὲ ἴσθι ὅτι κἂν ὁ παρὼν ιδ'. κανὼν ἀποστολικὸς οὐ κολάζει τὴν παρ' ἐνορίαν διδάσκοντα, ἀλλ' ἕτεροι διάφοροι κανόνες τοὺς παρ' ἐνορίαν ἐπισκοπικόν τι ἐνεργήσαντας καθαιρέσει καθυποβάλλουσι. ὃ δὲ παρ' ἐνορίαν σημειοῦσθαι κατὰ πρόσταξιν βασιλικὴν ἐκκεχώρηται. μητροπολίτης δέ τις εἰς ἐπισκοπὰς αὐτοῦ διαφόρους διδάξας παρὰ γνώμην τῶν Επισκόπων, καὶ αἰτιώμενος, ἐδικολογεῖτο μὴ ὀφείλειν παραβλαβῆναι διά τε ὃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ εἶναι τὰς ἐπισκοπὰς, διά τε ὃ μὴ ἐπάγεσθαι κόλασιν ὑπὸ τοῦ παρόντος κανόνος τῷ τοιούτῳ, καὶ διὰ ὃ μὴ εἶναι τάχα ἐπισκοπικὸν λειτούργημα ὃ διδάξαι ἢ σημειώσασθαι, ἅπερ τῇ μεγάλῃ συνόδῳ οὐκ ἤρεσκον. σημείωσαι οὖν τὰ ἐν τῷ παρόντι ιδ'. κανόνι γραφέντα. πρὸς δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ κ'. κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, ἔξωθεν ἑρμηνευθέντα περὶ τοῦ διδάξαντος Επισκόπου εἰς ἀλλοτρίαν ἐνορίαν, καὶ συμβίβασον ἄμφω τοὺς κανόνας.

Ετέρα ἑρμηνεία.

Απὸ τοῦ παρόντος ιδ'. κανόνος καταλαμβάνεται ὅτι ἡ μὲν κακεντρεχὴς ἐπιπήδησις ἀπὸ παροικίας εἰς παροικίαν Επισκόπου τινὸς κατακρίνεται· ἡ δὲ γινομένη μετάθεσις χάριτι ἀγαθῇ δι' εὔλογον μεγάλην αἰτίαν καὶ στηριγμὸν τῆς εὐσεβείας μετὰ μεγίστης παρακλήσεως Επισκόπων πολλῶν ἐπιτρέπεται. Επεὶ δὲ λέγουσί τινες μηδὲ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος ἐπιτρέπεσθαι τὴν μετάθεσιν, ἀλλὰ καιρικὴν μετάκλησιν Επισκόπου χάριν διδασκαλίας ἐκ τούτου ἀναφαίνεσθαι, ἀκουσάτωσαν ὅτι τοῦ κανόνος τοιοῦτόν τι μὴ λέγοντος πόθεν αὐτοὶ τοῦτο προβάλλονται; εἶτα καὶ ποῖα ὠφέλεια τῷ λαῷ τῆς χηρευούσης ἐκκλησίας ἔμελλε γενέσθαι ἀπὸ διδασκαλίας Επισκόπου ἅπαξ ἢ καὶ δὶς ἢ καὶ ἐπὶ χρόνων ῥητῶν διδάξαντος ἐν αὐτῇ, μηδὲν δέ τι ἕτερον ἀρχιερατικὸν ἐνεργήσαντος ἐν ταύτῃ, ὥστε γενέσθαι τὴν τοιαύτην μετάκλησιν μετὰ μεγάλης παρακλήσεως πολλῶν Επισκόπων· εἴπερ οὐκ ἔμελλεν ὁ μετακληθεὶς δικαίῳ ἀρχιερατικῷ διδάξαι, οὐκ ἐδεήθη ἂν παρακλήσεως πολλῶν Επισκόπων· ἐδύνατο γὰρ καὶ μόνος κηρύξαι τὴν εὐσέβειαν. Ἄλλως τε ὁ τοῦτο λέγων κατηγορεῖ καὶ τοῦ μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, καὶ τοῦ ἁγίου Πρόκλου, καὶ ἑτέρων πολλῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν μετατεθέντων ἀπὸ ἑτέρων θρόνων εἰς τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἢ καὶ εἰς ἑτέρους, ὡς ἀναξίως ἱερουργούντων μετὰ μετάθεσιν, ὅπερ ἐστὶν ἀσύγγνωστον.

ΖΩΝΑΡ. Διάφοροι συνοδικοὶ κανόνες κωλύουσι τοὺς Ἐπισκόπους ἀπὸ τῶν οἰκείων ἐκκλησιῶν εἰς ἑτέρας μεταβαίνειν· ἕκαστον γὰρ τῇ λαχούσῃ αὐτὸν ἐκκλησίᾳ ἐμμένειν διατάττονται, ἵνα μὴ πρὸς ἀλλήλους στασιάζωσιν· οὐκ ἐναντία τοίνυν οἱ κανόνες διατάττεσθαι λογισθήσονται· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν, περὶ τοῦ μὴ διαμείβειν τὰς ἐκκλησίας τοὺς Επισκόπους νομοθετοῦσι, καὶ τοῦτο κωλύουσιν· ὁ δὲ παρὼν κανὼν, περὶ τοῦ ἀπιέναι εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν, χρείας κατεπειγούσης, διδαχῆς χάριν, Ἐπίσκοπον διαλέγεται· ἴσως γὰρ ὁ τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης Επίσκοπος, οὐ πάνυ τοι πρὸς τὸ διδάσκειν ἐπιτήδειος ἔσται· ὁ δὲ προσκαλούμενος τυχὸν λογιώτερος ὤν, καὶ πρὸς διάλεξιν ἐπιτηδειότερος, διά τι συμβεβηκὸς ἀναγκαῖον ἂν εἴη τῇ πόλει ἐκείνῃ ἐπιδημῆσαι. καὶ τότε δὲ μὴ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπιέναι, ἀλλὰ προσκαλούμενον ὁ κανὼν αὐτὸν βούλεται· ἢ μᾶλλον κρίσει πολλῶν Επισκόπων παρακαλούμενον. οἱ μέντοι τῶν συνόδων κανόνες ἀποτρέπουσι πάντη ὃ ἐκ παροικίας εἰς ἄλλην μεταπηδᾶν παροικίαν Επίσκοπον, καὶ τὴν ἐκείνης ἐκκλησιαστικὴν ὑφαρπάζειν διοίκησιν, κἂν ἡ ἐκκλησία ἐκείνη χηρεύῃ Επισκόπου, κατὰ τὸν ιϛ'. κανόνα τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου. ὁ δὲ παρὼν τῶν ἁγίων Αποστόλων κανὼν προσκαίρως ἀπελθεῖν Επίσκοπον εἰς ἄλλην παροικίαν διδαχῆς χάριν καὶ διαλέξεως, δι' ὠφέλειαν τοῦ

BALS. Præsens quidem Canon xiiii. decernit non licere Episcopo ex sua Parochia ad aliam transilire, etiam si populi utilitatis gratia hoc fecerit, & ab alienæ regionis populo ad hoc cogatur, nisi hoc ex synodali permissione fecerit. xvi. autem Canon Antiochenæ syn. dicit, eum rejiciendum, qui absque synodali sententia vacantem ecclesiam arripuit. Tu autem scias, quod licet præsens xiiii. Canon Apostol. non punit eum qui docet extra suam diœcesin, alii tamen diversi canones eos, qui extra diœcesin aliquid sacerdotale exercent, depositioni subjiciunt. Characterem autem dare extra diœcesin, jussu Imperatorio permissum est. Quidam autem metropolitanus, qui in compluribus suis episcopatibus præter Episcoporum voluntatem docuerat, & accusabatur, respondebat dicens, justum non esse ut ex eo læderetur, quòd & episcopatus sint in sua potestate, & quòd præsens Canon ei pœnam non imponat, & quòd non sit fortè munus episcopale docere, vel dare characterem; quæ quidem magnæ synodo non placuerunt. Nota ergo quæ in hoc xiv. Canone sunt scripta, præterea verò, quæ in commentario in xx. canone synodi in Trullo alibi sunt annotata, de eo Episcopo qui extra limites suæ regionis docuerit, atque utrumque canonem concilia.

ALTERA INTERPRETATIO.

Ex hoc præsenti xiiii. canone deprehenditur quod astuta Episcopi alicujus de Parœciâ in Parœciam transitio condemnatur. Translatio autem bonâ gratiâ justam ob causam magnam & ad pietatem stabiliendam maximâ Episcoporum multorum adhortatione facta permittitur. Quoniam vero dicunt nonnulli nec ab hoc præsenti canone permitti translationem, sed tantum Episcopi ad tempus evocationem docendi gratiâ ex eo apparere, audiant, quod hoc Canone nihil ejusmodi dicente unde ipsi hoc proferunt? Deinde & quænam vacantis ecclesiæ populo futura est utilitas è doctrinâ Episcopi semel vel bis vel & dictis temporibus docentis in eâ, sed nullum aliud antistitis munus in eâ exercentis, ut ejusmodi evocatio cum magnâ Episcoporum multorum adhortatione fieret? Si quidem evocatus jure antistitis non docturus esset, nec indigeret multorum Episcoporum adhortatione, potuit enim & solus pietatem prædicare. Præsertim autem qui hoc dicit accusat & magnum Gregorium Theologum, & Sanctum Proclum, & alios multos sanctissimos Patriarchas, qui ab aliis thronis ad Constantinopolitanum vel etiam ad alios translati fuere, ut indignè post translationem sacra peragentes, quod veniâ est indignum.

ZONAR. Varii Canones Synodici prohibent Episc. à suis Ecclesiis in alias migrare: Sed unumquemque mandant in ea, quæ sorte sibi contigit, Ecclesia manere, ne dissideant inter se. Non ideo contraria Canones existimabuntur instituisse: sed illi quidem legem ponunt Episcopis, de non permutandis Ecclesiis suis: & hoc vetant. Præsens vero Canon loquitur de Episcopo qui, dum cogit utilitas, doctrinæ gratiâ, proficiscitur in aliam Ecclesiam: illius enim Ecclesiæ Episcopus forsitan non admodum sit idoneus ad docendum: Qui autem advocatur, fortè sit eloquentior, ac dicendi facultate instructior: unde contingit ut necesse sit ad illam se conferat civitatem. Et tunc quidem non sua sponte, sed evocatum, vel potius Episcoporum multorum judicio commonitum, Canon. vult abire. Canones igitur synodorum prorsus inhibent Episcopum de parœcia in aliam transilire parœciam, ipsiusque ecclesiasticam surripere administrationem, quanvis ea fuerit Episcopo viduata: juxta decimum sextum canonem synodi Antiochenæ. præsens autem canon sanctorum Apostolorum pro temporis ratione, vult aliam in parœciam transire Episcopum, doctrinæ, sermocinationisque causâ, propter utilitatem commorantis illic

Digitized by Google

illic populi. Neque tamen suâ solius hoc voluntate, sed ab aliis vocatum & dignum habitum non prohibet.

ARIST. *Non proficiscaris de throno ad thronum, nisi illis ibi utilior utpote docendi arte instructior judiceris. Et hoc multorum Episcoporum & judicio & adhortatione.*

Non oportet Episcopum propriam diœcesim relinquere & in alium thronum insilire, nisi forte approbetur, & judicetur illic habitantibus utilior utpote docendi arte magis instructus. & hoc quidem multorum Episcoporum & judicio & adhortatione. Aboletur autem hic canon. Nam decimus sextus canon in Antiochiæ synodo, vacantem Episcopum vacanti ecclesiæ præfici permittit. Sed post probationem perfectæ synodi, præsente & metropoleos Episcopo. Non autem vacantem nullo modo permittit in aliam civitatem transire, nec canon vigesimus primus in Antiochiæ synodo, nec decimus quintus in Nicenâ synodo, nec primus in Sardicensi.

CANON XV.

Si quis Presbyter, vel diaconus, vel omnino ex clericorum catalogo, relicta sua parochia in aliam abscesserit, & cùm penitus transierit, præter sui Episcopi sententiam in alia parochia maneat, eum non amplius celebrare jubemus, maximè si cum adhortante Episcopo ut rediret, non paruit, in contumacia & insolentia perseverans: is autem ibi ut laicus communicet.

BALS. Sextus canon syn. Chalced. jubet, non absolutè, sed in episcopatu, vel ecclesia, vel monasterio, ordinari clericos: nec possunt præter ejus qui eis præest sententiam, ad aliam abire provinciam, aut diœcesim, & clericatuum officia exercere: eum autem qui hoc facit, canon segregat, maximè si evocatus, & ad priorem parochiam redire jussus, non paruerit: eum tamen in alia civitate ut laicum versari canon non prohibet. Quære etiam xvi. canonem primæ syn. & quartæ can. v. Quare nota quòd non solùm commendatitiis literis clerico opus est, volenti in alia diœcesi agere, & quæ sunt clerici exercere: sed etiam. dimissoriis literis Episcopi qui eum fecit clericum. Nisi enim ejusmodi literas ostendat, prohibetur ab operatione. Quære etiam xvii. can. Syn. in Trullo.

ZONAR. Sextus in Chalcedone synodi canon statuit neminem debere absolutè ordinari, sed in Episcopatu, vel in Ecclesia aliqua, vel in monasterio. Qui sic igitur ordinatus Ecclesiam reliquerit, cujus fuit electus clericus, in aliámque discesserit, in hoc canone prohibetur à ministerio: maximè si vocatus non regreditur. Ipsi tamen indultum communicare tanquam Laico. Etiam decimus sextus canon primæ synodi, & quintus quartæ, similiter dicunt.

ARIST. *Omnis clericus propriam paræciam relinquens, & alienam inhabitans, & ab Episcopo exoratus & non rediens, excommunicatus est.*

Quicunque clericus propriam paroeciam relinquens, & ad alienam proficiscens, & non rediens quamvis vocatus à proprio Episcopo, ne postea ministret. Si autem & perseverat in istâc ordinis conturbatione deponatur; ut laicus autem ibi communicet. Quære & tertium canonem in Antiochiæ Synodo.

CANON XVI.

Sin autem Episcopus apud quem sunt, nihili faciens decretam adversus eos à munere cessationem, eos ut clericos receperit, segregetur ut immodestiæ & insolentiæ magister.

ἐκεῖσε λαοῦ. & τότε οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ προσκαλήμενον & ἀξιώμενον οὐ κωλύει.

ΑΡΙΣΤ. Θρόνῳ οὐκ ἐπιπηδήσεις ἐκ θρόνου εἰ μὴ τοῖς ἐκεῖ λυσιτελέστερον, ὡς διδασκαλικώτερος κρίνοιο, καὶ τοῦτο, πολλῶν Ἐπισκόπων καὶ διακρίσει καὶ παρακλήσει.

Οὐ δεῖ Ἐπίσκοπον τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν καταλιπεῖν, καὶ ἑτέρῳ θρόνῳ ἐπιπηδῆσαι, εἰ μή που δοκιμασθῇ καὶ κριθῇ τοῖς ἐκεῖσε ὠφελιμώτερος, ὡς διδασκαλικώτερος. & τοῦτο, πολλῶν Ἐπισκόπων & διακρίσει & παρακλήσει· ἀνῃρέθη δὲ ὁ κανὼν ἕκτος· ὁ γὰρ ἑξκαιδέκατος κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, τὸν μὲν σχολάζοντα Ἐπίσκοπον ἐπὶ σχολάζουσαν ἐκκλησίαν καθίσασθαι ὡρίζετο. ἀλλὰ μετὰ δοκιμασίας συνόδου τελείας, παρόντος & τοῦ τῆς μητροπόλεως Ἐπισκόπου. τὸν δὲ μὴ σχολάζοντα, οὐδ' ὅλως ὡρίζετο εἰς ἑτέραν πόλιν μεταβαίνειν ἢ πρὸ ὀκτὼ. κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, ἢ πρὸ ιέ. τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ἢ πρὸ πρώτης τῆς ἐν Σαρδικῇ.

ΚΑΝΩΝ ιέ.

Εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἢ ὅλως ἐκ καταλόγου τῶν κληρικῶν, ἀπολείψας τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν, εἰς ἑτέραν ἀπέλθοι, καὶ παντελῶς μεταστὰς διαμείνει ἐν ἄλλῃ παροικίᾳ παρὰ γνώμην τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου τὸν οὐκέτι λειτουργεῖν, εἰ μάλιστα προσκαλοῖτο αὐτὸν τοῦ Ἐπισκόπου αὐτοῦ, ἐπιμελῶς ἐκέλευσεν, ὑπομένων τῇ ἀταξίᾳ· ὡς λαϊκὸς μέντοι ἐκεῖσε κοινωνείτω.

ΒΑΛΣ. Ο ς'. κανὼν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου διατάττεται, μὴ ἀπολελυμένως, ἀλλ' ἐν ἐπισκοπῇ ἢ ἐκκλησίᾳ ἢ μοναστηρίῳ χειροτονεῖσθαι τοὺς κληρικούς. καὶ δύνανται οἱ λόγοι γνώμης τοῦ προεστῶτος αὐτοῖς εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν ἀπέρχεσθαι, καὶ ἐνεργεῖν τὰ τῆς κληρικατων ὀφφίκια αὐτοῖς. τὸν δὲ τοιοῦτόν τι ποιοῦντα ἀφορίζει ὁ κανών, καὶ μᾶλλον μετακαλούμενον, καὶ μὴ πειθόμενον ὑποστρέφαι εἰς τὴν πρότερον παροικίαν αὐτοῦ διάγειν μέντοι τοῦτον ἐν ἑτέρᾳ πόλει ὡς λαϊκὸν, οὐ κωλύει ὁ κανών. ζήτει καὶ τὸν ις'. κανόνα τῆς ά. Συνόδου, καὶ τὸν έ. κανόνα τῆς δ'. ὥστε σημείωσαι ὅτι ὁ μήνις συναπτικῆς χρείας ὁ κληρικὸς εἰς ἑτέραν βαλλόμενος διάγειν ἐπορίαν, καὶ ὡς κληρικῷ ἐνεργεῖν· ἀλλὰ καὶ ἀπολυτικῆς γραφῆς τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ ἰδίου κληρώσαντος. εἰ μὴ γὰρ καὶ τοιαύτην γραφὴν ὑποθήκην, κωλυθήσεται τῆς ἐνεργείας· ζήτει καὶ ὃ ις'. κανόνα τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου.

ΖΩΝΑΡ. Ο ἕκτος κανὼν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου διατάττεται, μὴ ἀπολελυμένως χειροτονεῖσθαί τινα, ἀλλ' ἐν ὁποιᾳοῦν ἐπισκοπῇ, ἢ ἐκκλησίᾳ τινὶ ἢ μοναστηρίῳ. ὁ γὰρ οὕτω χειροτονηθεὶς καὶ καταλιπὼν τὴν ἐκκλησίαν, ἧς ὠνομάσθη κληρικὸς, & εἰς ἄλλην ἀπελθὼν, τῆς λειτουργίας ὡρίζετο τοῦ κανόνος. Τοῦτον καλύει, καὶ μᾶλλον εἰ προσκαλοῖτο οὐκ ἐπανέρχοιτο. μεταλαμβάνειν δὲ, ὡς λαϊκῷ αὐτῷ ἐπιτρέπεται. καὶ ὁ ις'. κανὼν τῆς πρώτης συνόδου, καὶ ὁ έ. τῆς τετάρτης, ὁμοίως φασίν.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς ἅπας ὁ τῆς οἰκείας ἐκστὰς, & τὴν ἀλλοτρίαν οἰκῶν, καὶ πρὸς τοῦ Ἐπισκόπου δυσωπούμενος, καὶ μὴ παλινοστῶν, ἀκοινώνητος.

Οἷος δήποτε κληρικὸς τὴν ἑαυτοῦ καταλιπὼν παροικίαν, καὶ πρὸς ἑτέραν ἀπελθὼν, καὶ μὴ ὑποστρέψας, καὶ ταῦτα ὡρίζετο τοῦ ἰδίου προσκαλέσαντος Ἐπισκόπου, μηκέτι λειτουργείτω. εἰ δὲ καὶ ἐπιμένει τῇ ἀταξίᾳ ταύτῃ, καθαιρείσθω. ὡς λαϊκὸς μέντοι ἐκεῖσε κοινωνείτω. καὶ ζήτει τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανόνα τρίτον.

ΚΑΝΩΝ ις'.

Εἰ δὲ ὁ Ἐπίσκοπος, πρὸ ὧν τυγχάνουσιν, πρὸ οὐδὲν λογισάμενος τὴν κατ' αὐτῶν ὁρισθεῖσαν ἀργίαν, δέξηται αὐτοὺς ὡς κληρικοὺς, ἀφορίζέσθω ὡς διδάσκαλος ἀταξίας.

ΒΑΛΣ.

Digitized by Google

ΒΑΛΣ. Ὅρα ὅτι ὁ πρὸ κανὼν ἀφορίζει τὸν Ἐπίσκοπον τὸν ξωαριθμήσαντα τῷ οἰκείῳ κλήρῳ ἑτέρας ἐνορίας κληρικὸν ἄνευ ἀπολυτικῆς χάρτης τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου. μόνος δὲ ὁ Ἐπίσκοπος Καρθαγένης δύναται συγκαταλέγειν τῷ οἰκείῳ κλήρῳ ἑτέρων ἐνοριῶν κληρικούς, καὶ χωρὶς ἀπολυτικῆς χάρτης τῶν χειροτονησάντων αὐτούς. καὶ εὕρηται τοῦτο εἰς τοὺς κανόνας τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου. ἀλλὰ καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπίσκοπος ἐπ' ἐξουσίας ἔχει παρομοίως ποιεῖν. φησὶ γοῦν γ'. νεαρᾷ τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, ἤγουν τὸ ς'. κεφ. τοῦ ς'. πίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν. εἰ γὰρ ἐπὶ τῶν συναγῶν μοναστηρίων κωλύομεν ἐξ ἑτέρου μοναστηρίου εἰς ἕτερον μεταβαίνειν, πολλῷ μᾶλλον ἐν τοῖς διαβεβαιστάτοις κληρικοῖς τοῦτο ἐφήσομεν, κέρδος τε καὶ ἐμπορίας ἀπόδειξιν ἔχειν τὴν τοιαύτην ἐπιθυμίαν ἡγούμενοι. εἰ δὲ καί ποτε τοιαύτην τινὰ μετάσασιν ἡ σὴ μακαριότης, ἢ ἡ κατὰ καιρὸν βασιλεία γένηται συνιδὴ, μὴ ἄλλως τοῦτο περάτεως, πρὶν ἂν εἰς τὸν εἰρημένον ἡμῖν ἀριθμὸν ἀχθείσαι ὦσι πρᾶγμα. ἡ δὲ τοιαύτη νεαρὰ ἐγράφη πρὸς τὸν τότε πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως. σημείωσαι δὲ ὅτι καὶ ὑπὸ βασιλέως ἐνεδόθη μεταθέσεις ποιεῖν κληρικῶν.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ πολλαβὼν κανὼν ἀπείργει τῆς λειτουργίας τοὺς καταλιποῦντας τὴν ἐνορίαν, ἐν ᾗ ἐχειροτονήθησαν. ὁ δὲ παρὼν ἀφορίζει τὸν Ἐπίσκοπον ᾧ προσῆλθον, εἰ δέξεται αὐτοὺς ὡς κληρικούς, ἐν εἰδήσει τῇ ἐπιτιμίᾳ, ὡς ἀταξίας καὶ ἀκαταστασίας καταρχοντα.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τὸν τοιοῦτον ἐν γνώσει κατέχων, ταὐτοκατάκριτος.

Ὁ ἐν εἰδήσει γινόμενος Ἐπίσκοπος τῇ ὁριθέντι ἐπιτιμίᾳ κατὰ τοῦ τοιούτου κληρικοῦ, καὶ κατέχων αὐτὸν, ὡς κληρικὸν, ἀφορίζεσθαι ὡς διδάσκαλον ἀταξίας.

ΚΑΝΩΝ ιζ'.

Ὁ δυσὶ γάμοις συμπλακεὶς μετὰ τὸ βάπτισμα, ἢ παλλακὴν κτησάμενος, οὐ δύναται εἶναι Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ.

ΒΑΛΣ. Τὸν μετὰ τὸ ἅγιον βάπτισμα διγαμήσαντα ἢ πορνεύσαντα, κωλύει ὁ κανὼν Ἐπίσκοπον γενέσθαι ἢ ἱερατικήν τι ἐνεργεῖν τὰ περὶ τὸ ἁγίου βαπτίσματος πᾶσαν ἔχοντα παντοῖα ἁμαρτήματα, ὅπερ δεῖ καινοτάτην, καὶ ἔργον μόνης τῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος χάριτος. ἀνάγνωθι καὶ τὸν κ'. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου. ὅπως δὲ ἀναγνῶσιν πολλοὶ διγαμωσάντες, εἰς τοὺς οἰκείους τόπους συνετηρήθησαν, καὶ ἐν πιττακίων ἀρχιερατικῶν εἰς μείζονας βαθμοὺς προεβιβάθησαν, ἀγνοῶ.

Ἑτέρα ἑρμηνεία.

Ἐν τῇ παρούσῃ τοῦ ιζ'. κανόνος ἑρμηνείᾳ ἐγράψαμεν ἀγνοεῖν ὅπως οἱ ἀναγνῶσαι διγαμοῦντες οὐ καθαιροῦνται, ἀλλὰ διὰ πιττακίων ἀρχιερατικῶν εἰς μείζονας βαθμοὺς προκόπτουσιν, ἀρτίως δὲ τὰ τῶν νόμων καὶ τὰ τῶν κανόνων ἐπισκεπτικώτερον σκοπήσαντες καταλάβομεν τὸν παρόντα ιζ'. κανόνα καὶ τὸν ιη'. περὶ ἀρχιερέων, ἱερέων, διακόνων καὶ ὑποδιακόνων διαλαμβάνειν, οὐ μὲν καὶ περὶ ἀναγνωστῶν. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ καὶ περὶ τῆς χειροτονίας καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν διγαμήσαντες καθαιροῦνται, οἱ δὲ ἀναγνῶσαι πρὸ μὲν τῆς σφραγίδος διγαμήσαντες καθαιροῦνται, μετὰ τὴν σφραγίδα συγγινώσκονται, κωλύονται δὲ εἰς ἄλλον μείζονα προβαίνειν βαθμόν. φησὶ γὰρ ἡ ρλζ'. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ ἤτοι δ' λα'. καὶ δ' λβ'. κεφάλαιον τοῦ α'. πίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν ταῦτα ῥητῶς. Εἰ δὲ μετὰ τὴν χειροτονίαν πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἀγαγέσθαι γαμετὴν ἐκβαλλέσθω τοῦ κλήρου καὶ τῆς τάξεως τῆς πόλεως, ἐν ᾗ κληρικὸς ἦν, μετὰ τῶν ἰδίων πραγμάτων πρὸς ἰδιώτην παραδιδόσθω. Εἰ δὲ ἀναγνώστης δευ-

Bals. Nota quòd præsens Canon segregat Episcopum, qui suo clero connumeravit alterius diœcesis clericum absque sui Episcopi dimissoriis literis. Solus autem Episcopus Carthaginensis potest in suum clerum referre alterius diœcesis clericos, etiam absque dimissoriis literis eorum qui illos ordinarunt. Hoc autem invenies in Canonibus Carthaginens. synodi. Sed & Archiepiscopus Constantinopolitanus, potest similiter facere. Dicit enim expresè iii. novella Justiniani Imperatoris, seu ii. cap. ii. tit. iii. libri Basilicorum; Si enim in sacrosanctis monasteriis prohibemus ex alio monasterio transire in aliud, multo magis nec religiosissimis clericis hoc permittimus, lucri & negotiationis demonstrationem hanc habere cupiditatem existimantes. Si quando autem ejusmodi translationem tua beatitudo vel quæ tunc fuerit Imperialis majestas, faciendam duxerit, ne hoc aliter fiat, priusquam res ad dictum nobis numerum redacta fuerit. Ejusmodi autem novella scripta est ad Patriarcham Constantinopolitanum, qui erat tunc temporis. Nota autem quòd etiam Imperatori concessum est facere clericorum translationes.

Zonar. Antecedens Canon arcet eos à ministerio, qui paroeciam deseruerunt, in qua ordinati sunt. Præsens verò Canon excommunicat Episcopum, ad quem se contulerunt, si decretam sciens in eos pœnam, receperit ipsos ut clericos, tanquam confusionis & seditionis autorem.

Arist. *Qui talem sciens detinet eidem judicio subjicitur.*

Episcopus sciens supplicium decretum in talem clericum, & eundem detinens ut clericum, excommunicatur ut confusionem docens.

Canon XVII.

Qui post sanctum baptismum duobus conjugiis fuerit implicitus, vel habuerit concubinam, non potest esse Episcopus, vel presbyter, vel diaconus, vel omnino ex numero sacerdotali.

Bals. Eum qui post sanctum baptismum digamus fuerit, vel fornicatus sit, prohibet Canon fieri Episcopum, vel sacerdotale quidpiam exercere. Quæ enim ante baptismum admissa sunt omnis generis peccata prætermittit, cùm factus sit novum opus solâ gratia sancti spiritus. Lege etiam xx. Canonem sancti Basilii. Quomodo autem multi Lectores qui digami fuerant, in suis gradibus conservati, & per Archiepiscopalia pittacia ad majores gradus promoti sunt, ignoro.

Alia Interpretatio.

In præsenti xvii. Canonis interpretatione scripsimus nos ignorare quomodo Lectores qui duas uxores duxerant, non deponuntur, sed per pittacia Archiepiscopalia ad majores gradus provehuntur, modò autem leges & Canones diligentiùs perpendentes, deprehendimus præsentem xvii. Canonem & xviii. de Episcopis, sacerdotibus, diaconis, & hypodiaconis disceptare, non autem & de Lectoribus. Illi enim & ante ordinationem & post ordinationem secundas uxores ducentes deponuntur: Lectores autem si ante quidem vocationem digami fuerint deponuntur, si autem post vocationem, veniam consequuntur; prohibentur autem ad alium majorem promoveri gradum. Dicit enim cxxxvii. Justiniani novella, sive xxxi. & xxxii. cap. primi tit. tertii libri Basilicorum hæc expresè. Si autem post ordinationem Presbyter, vel diaconus, vel hypodiaconus uxorem duxerit è clero ejiciatur, & ordini civitatis, in quâ clericus erat, cum bonis suis tradatur. Si Lector autem secundam duxerit uxorem, aut primam, viduam verò, aut à viro separatam, aut sacris Canonibus prohibitam,

Digitized by Google

tam, ne poſtea ad alium eccleſiaſticum gradum provehatur: Si autem & quocunque modo provehitur, ex eo ejiciatur, & priori reſtituatur. Si velles autem Canonem & Lectores accipere, dic quod non poſſit eſſe vel fieri Lector, qui ante vocationem uxorem ſecundam duxerit, ubi enim cognitum fuerit, deponitur. Lectori verò, qui poſt vocationem duxerit uxorem ſecundam, ignoſcitur, quamvis ad majorem gradum non provehatur. Videas autem quomodo Lectores digami ad domeſticata, laoſynactata & alia officia per pittacia Archiepiſcopalia promoventur; dicimus quòd Eccleſiaſtica officia & Archonticia abuſivè vocantur gradus. Proprie enim gradus ſunt ſacerdotum, & diaconorum, & hypodiaconorum, & Lectorum; Officia autem & Archonticia ſunt honores & victus acquirendi occaſiones: unde & qui ab ineunte ætate Lector fuerit & ſecundam uxorem duxerit, ſine impedimento fiat clericus eccleſiaſticus, & domeſticus & populo congregator per pittacia, non autem & diaconus, aut hypodiaconus, qui hoc enim auſus fuerit deponetur.

A τέρθω γαμετὴν λάβῃ, ἢ πορνίδιον ὄν, ἢ διαξευχθεῖσάν τινι ἀνδρὶ, ἢ τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἀπηγορευμένῳ, μηκέτι εἰς ἄλλον ἐκκλησιαστικὸν βαθμὸν προβαινέτω· εἰ δὲ καὶ προβῇ ὁπωσδήποτε, ἐκβαλέσθω ἀπὸ καὶ τοῦ προτέρου ἀποκαθισάσθω. Εἰ δὲ θέλεις ἐκλαβέσθαι τὸν κανόνα καὶ τὰς ἀναγνώστας, εἶπε μὴ δύνασθαι εἴ τινες γενέσθαι ἀναγνώστριαι τὸ πρὸ τοῦ σφετερίσθαι διγαμήσαντα, καθαιρεῖται γὰρ μὴ ἀγνοούμενος. ὁ δὲ μὴ τὼ σφετερίδα διγαμήσας ἀναγνώστης συγγινώσκεται, κἂν ὑποκόπτῃ πρὸς μείζονα βαθμόν. ὅπως δὲ οἱ διγαμήσαντες ἀναγνῶσαι προκόπτουσιν εἰς δομεστικάτα καὶ λαοσυναξιάρχας καὶ ἄλλοια, ἀπὸ πιττακίων ἀρχιερατικῶν, λέγομεν ὅτι τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὀφφίκια καὶ ἀρχοντίκια, καταχρηστικῶς ὀνομάζονται βαθμοί. προέρχεται γὰρ βαθμὸς ὁ τῶν ἱερέων καὶ τῶν διακόνων, καὶ τῶν ὑποδιακόνων, καὶ τῶν ἀναγνωστῶν ἔστι. τὰ δὲ ὀφφίκια καὶ τὰ ἀρχοντίκια τιμαί εἰσι καὶ πορισμοῦ ἀφορμαί. διὸ καὶ ὁ νηπιόθεν γνησίως ἀναγνώστης καὶ δευτερογαμήσας ἀπαρεμποδίστως γενήσεται κληρικὸς ἐκκλησιαστικὸς δομεστικός τε καὶ λαοσυναξιάρχης ἀπὸ πιττακίων, εἰ μὴ ἦν διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος, ὁ τοῦτο γὰρ τολμήσας, καθαιρεθήσεται.

Zonar. Divinum lavacrum ſancti Baptiſmatis omnes credimus abluere ſordes ipſis baptizatis illitas ante Baptiſmum, nullúmque peccatum, quod ante Baptiſmum fuerit ab aliquo patratum, prohibet ad ſacerdotium promoveri baptizatum. Quòd ſi poſt baptiſmum ſcortatus fuerit, aut nuptiis duplicibus adhæſerit, indignus qualicunque ſacerdotio judicatur.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ θεῖον λουτρὸν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, πάντα τὰς δύο μὲν ἀποπλύνειν ῥύπον τοῖς βαπτισθεῖσιν ἐντακέντα πρὸ τοῦ βαπτίσματος, καὶ οὐδὲν ἁμάρτημα τῶν πρὸ τούτου γενομένων τινὶ, κωλύειν τὸν βαπτισθέντα προβιβάζεσθαι εἰς ἱερωσύνην. εἰ δὲ μὴ ὁ βάπτισμα πορνεύσῃ, ἢ γάμοις δυσὶ πρωτομιγήσῃ, ἱερωσύνης οἱασδήποτε ἀνάξιος κρίνεται.

Arist. *Quiſque ſecundis implicitus nuptiis, aut pellicem nutriens non fit ſacerdos.*

Quilibet Digamus ad ſacerdotium non eſt admittendus, multo magis qui pellicem nutrit.

ΑΡΙΣΤ. Ἀνιέρωτος ἅπας δίγαμος, ἢ παλλακὴν ἐπιτρέφων.

Ἅπας δίγαμος εἰς ἱερωσύνην ἀπροσδεκτος· πολλῷ δὲ μᾶλλον ὁ παλλακὴν ἐπιτρέφων.

Canon XVIII.

Qui viduam accepit, vel ejectam, vel meretricem, vel ſervam, vel mimam ſeu ſcenicam, non poteſt eſſe Epiſcopus, vel Preſbyter, vel Diaconus, vel omnino ex numero ſacerdotali.

ΚΑΝΩΝ ιή.

Ὁ χήραν λαβὼν, ἢ ἐκβεβλημένην, ἢ ἑταίραν, ἢ οἰκέτιν, ἢ τὴν ὀνομαζομένην σκηνῆς, ἢ δούλην, εἴη Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ.

Balſ. Nota præſentem Canonem. Vult enim non ſolùm eum qui eſt ſacratus, eſſe modeſtum & continentem, ſed etiam ejus conjugem: & ideo mulieres, quæ hic comprehenduntur, prohibuit cum ſacratis hominibus matrimonio conjungi, utpote quòd eas continenter vivere non credatur, propter earum ſordes & improbitatem. Si quis ergo cum ejuſmodi muliere matrimonio conjunctus fuerit, ſacerdotio non dignabitur, & poſt ſacerdotium deponetur etiam, ſi ejus uxor eo ſciente adulterata fuerit, & patiente. Lege etiam xxix. cap. ix. tit. præſentis operis; et decimum Canonem ſynodi Ancyranæ, & quæ in eo ſcripta ſunt præſentium duorum Canonum interpretationis gratiâ.

ΒΑΛΣ. Σημείωσαι τὸν προκείμενον κανόνα. βούλεται γὰρ μὴ μόνον τὸν ἱερωμένον σωφρονεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν σύμβιον τούτου. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τοῖς ἐνγάμοις προσεχομένας γυναῖκας ἐκώλυσε τοῖς ἱερωμένοις συναπτεσθαι· ὡς μὴ πιστευομένας σωφρονεῖν, διὰ δὲ φαῦλον ὂν βίου αὐτῆς. εἴ τις γοῦν τοιαύτῃ γυναικὶ συναφθῇ, οὐκ ἀξιωθήσεται ἱερωσύνης, καὶ μὴ τὴν ἱερωσύνην ἔχων καθαιρεθήσεται, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ μοιχευομένης, καὶ τοῦτο ἀνεχομένου. ἀνάγνωθι δὲ ὃ κθ'. κεφ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ πρώτου Συντάγματος, καὶ τ' ι'. κανόνα τοῦ ἐν Ἀγκύρᾳ Συνόδου καὶ τὰ ἐν αὐτῷ γεγραμμένα χάριν τῆς ἑρμηνείας τῶν παρόντων δύο κανόνων.

Zonar. Judæis etiam veteri ſuâ lege prohibitum fuit, Ne ſacerdotes ipſorum ducerent in matrimonium meretrices, vel in bello captas mulieres, aut ancillas & cauponatrices: & victum ſibi quærentes in taberna meritoria: & ſeparatas à viris. Quòd ſi fuerant hæc illis à lege mandata: multo magis his, qui ſecundum Evangelium ſunt ſacra celebraturi. Ecce enim ait templo quid amplius hîc eſt. Propterea, præſens Canon ſacris interdicit miniſtris, in uxorem, nec viduam ducere, nec à ſuo viro ejectam, nec meretricem, nec ancillam: ſed nec earum quampiam, quæ ludant in ſcena. Tales enim promiſcuè viventes, inverecunde cum quibuſvis occurrentibus converſantes & colloquentes, non creduntur pudicè vivere. Quamobrem, quiſquis aliquam de numeratis acceperit, hunc ad ullam ſacri miniſterii functionem provehi non permittit Canon.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἀπηγόρευτο πάλαι ὁ νόμος τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν πόρνας πρὸς γάμον ἄγεσθαι, ἢ αἰχμαλώτους, ἢ δούλας, καὶ ἐκ καπηλείας, καὶ ἐκ πανδοχεύειν τινὰ ζωὴν προσιζομένας, καὶ ἐξ ἀνδρῶν κεχωρισμένας. εἰ δὲ ἐκείνοις ταῦτα νενομοθέτητο, πολλῷ μᾶλλον τοῖς κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἱερουργεῖν μέλλουσιν. ἰδοὺ γὰρ φησι πλεῖόν τι τοῦ ἱεροῦ ὧδε. διὰ ταῦτα καὶ ὁ παρὼν κανὼν τοὺς ἱερωμένους κωλύει, μήτε χήραν εἰς γάμον ἄγεσθαι, μήτ' ἐκβεβλημένην ἀπὸ τοῦ οἰκείου ἀνδρὸς, μήτε πόρνην, μήτε δούλην, ἀλλὰ μηδέτινα τῶν ἐπὶ σκηνῆς. αἱ γὰρ τοιαῦται ἀδιαφόρως ζῶσαι, καὶ ἀναιδῶς προσομιλοῦσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν, οὐδὲ πιστεύονται σωφρονεῖν. τὸν γοῦν μέλλοντα ἐκ τῶν ἀπηλθυμένων λαβόντα, εἰς ἱερωσύνην οἱανδήποτε προβιβάζεσθαι ἢ συγχωρεῖ ὁ κανών.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Ἀπολελυμένην, ἢ χήραν, ἢ θεράπαινάν, ἢ μαιναάδα λαβὼν ἱερεὺς, ἀνίερος.

Καὶ ἔστω ὁ μὴ κοσμίαν γυναῖκα λαβὼν, ἢ παρθένον· ἀλλ' ἣν ἀπεβάλετο ἕτερος, ἢ χήραν, ἢ θεράπαινάν, ἢ μαινάδα· εἰς ἱερωσύνην ὑποβεβλήσθω.

A ARIST. *Qui dimissam, aut viduam, aut ancillam, aut insanam in uxorem duxit Sacerdos, Sacerdotio privatur.*

Sic etiam qui non modestam uxorem ducit & virginem, sed quam alius dimisit, aut viduam, aut ancillam, aut insanam, ad Sacerdotium non admittetur.

ΚΑΝΩΝ. ιθ'.

Ὁ δύο ἀδελφὰς ἀγαγόμενος ἢ ἀδελφιδῆ, ὑποβαλλέσθω εἰς κληρικούς.

CANON XIX.

Qui duas sorores duxit, vel consobrinam, non potest esse Clericus.

ΒΑΛΣ. Ἀδελφιδὴ λέγεται ἡ ἀνεψιά. Ὁ οὖν ἀγαγόμενον εἰς γάμον ἢ δύο ἀδελφὰς, ἢ θείαν καὶ ἀνεψιάν, ὑποχωρεῖ ὁ κανὼν κληρωθῆναι, ἀφισταμένης πάντως καὶ τοῦ γάμου. σὺ δὲ γίνωσκε ὡς οὐ μόνον ὁ τοιοῦτόν τι ποιήσας, ἀλλὰ καὶ ὁ ἕτερον γάμον κεκωλυμένον ἐξ αἵματος ἢ ἐξ ἀγχιστείας συναλλάξας, οὐ κληρωθήσεται, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ὑποτιμηθήσεται. οἷα δὲ εἰσὶ τὰ τῶν αἱμομίκτων ὑποτίμια, μαθήσῃ ἀπὸ διαφόρων κανόνων τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

B BALS. Ἀδελφιδὴ idem est quod ἀνεψιά. Eum ergo qui ducit in uxorem vel duas sorores, vel amitam; & consobrinam, non permittit Canon fieri Clericum, licet omnino matrimonium irritum fiat. Tu autem scias, quod non solum, qui ejusmodi quicquam fecerit, sed & qui aliud matrimonium propter consanguinitatem vel affinitatem prohibitum contraxit, non fiet Clericus, sed ei pœna potius imponetur. Quænam sunt autem pœnæ eorum qui cum consanguineis rem habent, disces ex diversis Canonibus magni Basilii.

ΖΩΝΑΡ. Ἡ γὰρ ἀθεμιτογαμία οὐ μόνον τοῦ κλήρου αὐτὸν κωλύει, ἀλλὰ καὶ ἐπιτιμίοις ὑποβάλλει. καὶ παρὰ τοῦ πολιτικοῦ δὲ νόμου τιμωρεῖται ὁ ἀθεμιτογαμῶν ἀφισταμένου καὶ τοῦ ἀθεμίτου γάμου.

C ZONAR. Illicitæ enim nuptiæ ipsum non solum arcent à Clero, sed etiam pœnis subjiciunt. Quin & per legem civilem punitur illegitimas iniens nuptias: quas & lex etiam distrahit.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ κεκλήρωται ὁ δύο ἀδελφὰς, ἢ ἀνεψιὰν ἀγαγόμενος.

ARIST. *Non fit Clericus qui duas sorores, aut consobrinam duxerit.*

Ὁ τοιοῦτος, σὺν τῇ μὴ δυνάσθαι κληρικὸς γενέσθαι, καὶ βαρυτάτοις ἐπιτιμίοις ὑποκεῖται, ἀφισταμένου καὶ τούτοις καὶ τοῦ ἀθέμιτου γάμου.

Talis cum pœnâ hac, quod non potest fieri Clericus, gravioribus etiam suppliciis subjicitur, distractis insuper & illegitimis nuptiis.

ΚΑΝΩΝ κ'.

CANON XX.

Κληρικοὺς ἐγγύας διδοὺς, καθαιρείσθω.

Clericus fidejubens deponatur.

D

ΒΑΛΣ. Τὸ διδόναι ἐγγύας, τινὲς μὲν λέγουσιν εἶναι τὸ ἐγγυᾶσθαι ὑπὲρ ἑτέρου τὸν κληρικόν· τινὲς δὲ τὸ διδόναι τὸν κληρικὸν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἕτερον ἐγγυητήν. Ὃ γοῦν λέγω καθαιρεῖσθαι τὸν κληρικὸν μὴ παραδεχόμενον εἰς δικαστήριον, ἢ εἰς ὀνοχὴν διὰ ἀπορίαν, ἢ δι' ἕτερον τρόπον εὔλογόν τινα, καὶ διὰ τοῦτο διδόντα ἐγγυητὰς χάριν τοῦ ἀπραγμονῆσαι ὀχλήσεως, φορτικώτατόν ἐστι, καὶ τῆς ἀποστολικῆς φιλανθρωπίας ἀνάξιον. Εἰ δὲ ἐγγυᾶσθαι τὸν κληρικὸν ὑπὲρ ἑτέρου, ποτὲ ἴσως κολασθήσεται. εἰ μὲν γὰρ χάριν κέρδους ἐγγυήσεταί τινα κληρικὸς, καθαιρεθήσεται, διὰ τὴν αἰσχρότητα τῆς ἐγγύας. εἰ δὲ πενθοῦντά τινα ἐγγυήσεται διὰ ἔλεον, ἢ διά τινα εὐσεβῆ αἰτίαν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἑτέρου παρεμβάλῃ, οὐ καθαιρεθήσεται. εὕρηται δὲ καὶ ἐν τῇ δ'. οἰκουμενικῇ Συνόδῳ πολλοὶ Ἐπίσκοποι καὶ κληρικοὶ ἐγγύας ἀπαιτήσαντες, καὶ ἀπαιτηθέντες, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐβλάβη. ἑρμηνεύσουσι δὲ ὅτως τὰ τῆς ἐγγύας ἀναγνῶναι δὲ καὶ τοῦ ρκγ'. Ἰουστινιάνειον νεαρᾶς κειμένου ἐν βιβλίῳ γ'. τῶν βασιλικῶν, τίτλῳ α'. ἤτοι κεφάλαιον ἀπὸ ιγ'. λέγον οὕτως ἐν μέρει. τοὺς δὲ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, καὶ ὑποδιακόνους, τῷ δικαίῳ καὶ μόνῳ τῆς ξυγκλείας εἰς ὑπηρεσίαν ἢ κενεαγωγείου κεκλημένους, τοῖς τοιούτοις λειτουργήμασι ὑποδέχεσθαι συγχωροῦμεν. καὶ μετ' ὀλίγα πάλιν· ἀλλ' οὐδὲ ἀπαιτητὰς δημοσίων ξυμπελφῶν ἢ σκληπλορεῖα ἢ μισθωτὰν τελῶν ἢ ἀλλοτρίων κτήσεων, ἢ κενεαγωγεῖα οἴκου, ἢ ἐντολέα δίκης, ἢ ἐγγυητὰς ὑπὲρ τούτων τῶν αἰτιῶν, Ἐπίσκοπον ἢ οἰκονόμον, ἢ ἄλλον κληρικὸν οἱουδήποτε βαθμοῦ, ἢ μοναχὸν ἰδίῳ ὀνόματι, ἢ τῆς ἐκκλησίας, ἢ τοῦ μοναστηρίου, ὑποτεισέναι ξυγχωροῦμεν, ἵνα μὴ διὰ ταύτης προφάσεως, καὶ τοῖς ἁγίοις οἴκοις ζημία γένηται, καὶ αἱ θεῖαι ὑπηρεσίαι ἐμποδίζωνται. ὥστε καὶ ἀπὸ τῶν ῥημάτων τούτων τῆς νεαρᾶς, τῶν λεγόντων μὴ γίνεσθαι ἱερωμένου τινὰ ἐγγυητὴν ὑπὲρ τούτων τῶν αἰτιῶν δηλονότι τῶν διαληφθεισῶν, πρόδηλον καλῶς ἐγγυᾶσθαι τὸν κληρικὸν ὑπὲρ ἑτέρων εὐσεβῶν αἰτιῶν, ὥσπερ καὶ

BALS. Fidejubere nonnulli esse dicunt, Clericum pro alio fidejubere: nonnulli autem Clericum pro seipso dare alium fidejussorem: dicere ergo deponi Clericum, qui ad judicium vel ad agendum, propter paupertatem, vel aliquam aliam justam causam non admittitur, & propterea dat fidejussores ut à molestia liberetur, est gravissimum, & Apostolica humanitate indignum. Si Clericus autem pro alio fidejubeat, fortasse quandoque punietur. Si enim Clericus lucri gratia pro aliquo fidejusserit, deponetur, propter fidejussionis turpitudinem: sin autem pro aliquo paupere fidejusserit propter misericordiam, vel propter aliquam piam causam seipsum pro alio ingesserit, non deponetur. Inventi sunt autem etiam in iv. universali Synodo multi Clerici & Episcopi, qui fidejussores & dederunt, & acceperunt, nec tamen ullus ideo læsus est. Fidejussionem ergo ita interpretare. Lege etiam cxxiii. Justiniani Novellam, quæ sita est in libro iii. Basilic. tit. primo seu cap. ejus xiii. quod sic dicit in parte; Presbyteros autem, & Diaconos, & Subdiaconos, qui solo jure cognationis ad tutelam vel curam vocantur, tale munus suscipere permittimus. Et paulo post iterum: Sed nec publicorum tributorum exactorem, vel receptorem, vel vectigalium aut possessionum alienarum conductorem, vel curatorem domus, vel causæ procuratorem, vel pro his causis fidejussorem, Episcopum, vel œconomum, vel alium Clericum cujuscunq; gradus, vel Monachum proprio nomine, vel Ecclesiæ, aut Monasterii, esse permittimus: ne hoc prætextu sanctis quoque domibus detrimentum afferatur, & divina ministeria impediantur. Quare ex his quoque verbis Novellæ, quæ dicunt non debere fieri sacratum aliquem pro his causis fidejussorem, iis videlicet quæ comprehensæ sunt, pulchre constat posse Clericum pro aliis piis causis fidejubere, sicut etiam seipsum ingerere

Digitized by Google

gerere. Quære etiam titulum nonum præsentis operis, cap. xxxiv. & xxvii. & quæ sunt in eis, & Chalced. Syn. Can. xxx.

ZONAR. Fidejubet aliquis aut pro se, aut pro alio. Qui vero pro alio fidejussorem se præstat, aut propter lucrum fidejubet, aut propter charitatem, propter quam nostras ipsorum animas pro fratribus ponere jubemur. Seipsum igitur pro alio subjicere obligationi, sive obnoxium se facere, ut fortè pro Publicano, vetatur. Antiquum siquidem est malum, Publicanum agere. Publicani vero sunt, qui publicorum tributorum redimunt exactiones. A talibus ergo, si manifestis non abundent facultatibus, fidejussores exiguntur, & nonnullos adducunt, qui bona sua propter eos oppignorant. Hoc igitur, & quæ sunt huic similia, prohibetur Clericis, ne se negotiorum molestiis, & actionibus interponant judicialibus. Suspicio namque est, quod ista propter lucrum ferant; Clericos autem dedecet esse turpis lucri cupidos. Propterea Depositionis pœna talibus infligitur. Quod si forte Clericus ab aliquo tractus ad judicium, satisdare judicio sistendi causa cogatur, istiusmodi satisdationes præstans statu suo non idcirco mulctabitur. Quandoquidem comperti sunt in Oecumenica synodo quarta congregati divini Patres, & qui convenerant unâ Senatores, ab Ægyptiis Episcopis exegisse fidejussiones judicio sistendi: vel qui satisdationibus destituebantur, his jusjurandum imperasse, dum tempus quærunt ad dilationem. Quod si Clericus ad judicium comperiens aliquem protractum, ob dandam sistendi se judicio cautionem, vel alio quoquo modo petitionis cujuspiam judicialis reum, qui custodiæ traditur, quia satisdare nequeat: Miseratus autem illum pro illo ipse fidejubet, ipsius calamitate motus, hunc non arbitror ordine suo movendum: sed apud Deum bonosque viros acceptum fore, velut Evangelici observatorem mandati. Et civilis præterea lex Clericos in jus vocatos satisdare jubet. Nota quod segregatio est etiam pœnas dare quæ è divinis ejiciunt terminis, & in pœnitentium loco constituunt.

ARIST. *Clericus fidejussiones non dat, dans autem deponitur.*

Non oportet Clericum in negotia se injicere, & fori judicialis molestias propter aliquod turpe lucrum. Si Paulo enim fortasse cum publico vel privato aliquo pactiones contrahente, & ei non creditur, sed fidejussiones exiguntur, Clericus pro illo fidejusserit, & semet obnoxium reddiderit, Talis ut contemptor proprii status & honoris propter lucrum quoddam factus deponetur. Si Clericus autem inveniens hominem oppressum & in custodia detentum, & aliter illinc non exiturum nisi aliquem dederit fidejubentem eum non confugiturum, & propter sympathiam & humanitatem talem in se receperit, & fidejusserit eum se judicio sistere quandocunque requisitus fuerit, non tantum non abjiciendus erit, sed laudandus judicabitur, ut ponens animam suam pro cognato. Clericis autem in jus vocatis exigi fidejussiones judicio se sistendi, hoc non reddit eos depositioni obnoxios. In quarta enim actione in Chalcedone Actorum, Sancta Synodus & considentes in eâ celeberrimi Præfecti, statuerunt Ægyptios Episcopos fidejussiones se sistendi dare, & illis destitutos jurejurando obstringi.

CANON XXI.

Eunuchus, si ex hominum quidem injuria factus sit, vel in persecutione virilibus privatus sit, vel sic natus est, & dignus est, fiat Episcopus.

παρεμβάλλειν ἑαυτόν. ζήτει καὶ σ'. πτῶμα τῆς παρούσης Συντάγματος, κεφ. λδ'. καὶ κζ'. καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου κανόνα λ'.

ΖΩΝΑΡ. Ἐγγύας τις δίδωσιν ἢ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἢ ὑπὲρ ἄλλου. καὶ ὁ ὑπὲρ ἄλλου διδοὺς, ἢ δι' κέρδος ἐγγυᾶται, ἢ διὰ ἀγάπην, δι' ἣν καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν πτύειν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἐντεταλμεθα. Ὃ μὴ οὖν ὑπὲρ ἄλλου ὑποβαλεῖν ἑαυτὸν, ἤτοι ἔνοχον ποιῆσαι, ὡς τυχὸν, ὑπὲρ τελώνου, κεκώλυται· ἀρχαία γὰρ κακία ὁ τελωνεῖν· τελῶναι δ' εἰσὶν, οἱ τὰς ἀπαιτήσεις ὠνούμενοι τῶν δημοσίων Συντελειῶν. Οἱ γοῦν τοιοῦτοι, εἰ μὴ φανερᾶς εὐπορίας ὑσίας, ἐγγύας ἀπαιτοῦνται, καὶ παραγουσί τινας ὑποπτείας δι' ἐκείνους τὰ ἑαυτῶν· τοῦτο τοίνυν καὶ ὅσα τούτῳ ἐοίκασιν, ἀπηγόρευται τοῖς κληρικοῖς· ἵνα μὴ ἑαυτὸς ὄχλῳ πραγμάτων καὶ ἐλκυσμοῖς παρεμβάλωσι, καὶ ἐπηρείαις σκληραῖς· ὑποπτεύονται γὰρ διὰ κέρδος τούτων ἀνέχεσθαι· αἰσχροκερδεῖς δὲ τοὺς κληρικοὺς εἶναι οὐ δεῖ· δι' ὃ καὶ ἡ καθαίρεσις τούτοις ἐπάγεται. Εἰ δέ πινος ἴσως κληρικὸς ἀναγόμενος τῆς εἰς δικαστήριον παρεδρίας χάριν ἐγγύας ἀπαιτεῖται, διδοὺς ταύτας οὐ βλαβήσεται παρὰ τὴν οἰκείαν ἀξίωσιν. ἐπεὶ δύρηται καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ οἰκουμενικῇ Συνόδῳ οἱ ἐν Χαλκηδόνι ἀθροισθέντες θεῖοι πατέρες, καὶ οἱ Συνόντες αὐτοῖς συγκλητικοὶ, τοὺς Αἰγυπτίους Ἐπισκόπους ἐγγύας ἀπαιτήσαντες παρεδρίας, ἢ τούτων ἀπορήσαντας, κελεύσαντες ἐξωμοσίαν ποιήσασθαι, ζητοῦντας καιρὸν εἰς ὑπέρθεσιν· εἰ δέ κληρικὸς ἐλκόμενόν τινα εὑρηκὼς, ἐγγύας ὑπὲρ παραστάσεως, ἢ ἄλλως πως, ἀπαιτούμενον, καὶ εἱρκτῇ παραπεμπόμενον, ὡς μὴ δυνάμενον παρασχεῖν τὰς ἐγγύας, ἐλεήσας αὐτὸν ὑπὲρ ἐκείνου ἑαυτὸν ὑποτίθεται τῇ ἐγγύῃ, ὁπλαδεὶς τῇ τοῦ πράγματος συμφορᾷ, οὐκ οἶμαι τοῦτον καθαιρεθήσεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀποδεχθήσεσθαι παρὰ θεοῦ τε καὶ συνετῶν ἀνδρῶν, ὡς εὐαγγελικὴν πληρώσαντα ἐντολήν. καὶ ὁ πολιτικὸς δὲ νόμος τοὺς κληρικοὺς δικαζομένους διδόναι ἐγγύας παρακελεύεται. Σημείωσαι ὅτι ἀφόρισμός ἐστι καὶ τὸ ἐν ὁπλίμοις γενέσθαι τοῖς ἐκβάλλουσι τῆς θείων παρεδόλων, καὶ πρὸς τὴν τῆς μετανοίας καθιστῶσι χώραν.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς ἐγγύας μὲ δίδωσι, δοὺς δὲ καθαιρεῖται.

Οὐ δεῖ τὸν κληρικὸν ἑαυτὸν εἰς πράγματα παρεμβάλλειν, καὶ δικαστηρίων ὀχλήσεις διά τινα αἰσχροκερδίαν· εἰ γὰρ τοῦ Παύλου τυχὸν μὴ ὂν δημοσίου ἢ καὶ ἰδιώτου τινὸς Συναλλάσσοντος, καὶ μὴ ἐμπιστευόμενος, ἀλλ' ἀπαιτούμενος ἐγγύας, κληρικὸς ἐγγυήσεται τοῦτον, καὶ καταστήσει ἔνοχον ἑαυτόν· ὁ τοιοῦτος ὡς καταφρονητὴς τῆς οἰκείας ἀξίας διά τι κέρδος γενόμενος, καθαιρεθήσεται. εἰ δὲ καὶ πόνῳ εὑρὼν ὁ κληρικὸς ἄνθρωπον, καὶ ἐν φυλακῇ κατεχόμενον, καὶ ἄλλως ἐκεῖθεν μὴ ἐξαγόμενον, εἰ μή τινα δοίη τὸν ἐγγυησάμενον αὐτὸν μὴ ἀποδρᾶναι· καὶ διὰ συμπάθειαν καὶ φιλανθρωπίαν ἀναδέξεται τὸν τοιοῦτον καὶ πᾶσαν ἐγγυήσεται ὁπόστου ἂν ζητηθῇ, καὶ μόνον οὐκ ἀποβλητέος ἔσται, ἀλλὰ καὶ ἐπαινετέος κριθήσεται, ὡς τοῦ ἑαυτοῦ ψυχὴν ὑπὲρ ὁμογενοῦς θέμενος. Ὃ δὲ τοὺς κληρικοὺς δικαζομένους ἀπαιτεῖσθαι ἐγγύας παρασάσεως, τοσοῦτον μὲ καθαιρέσει αὐτοὺς ἐνόχους καθίστησιν, ὅτι καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ πράξει τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων ἡ ἁγία Σύνοδος καὶ Συνεδρεύοντες αὐτῇ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες διέλαβον τοὺς Αἰγυπτίους Ἐπισκόπους ἐγγύας παρεδρείας παρασχεῖν, καὶ τούτων ἀπορήσαντας ἐξωμοσίᾳ καταπισθωθῆναι.

ΚΑΝΩΝ κά.

Εὐνοῦχος, εἰ μὲν ἐξ ἐπηρείας ἀνθρώπων ἐγένετό τις, ἢ ἐν διωγμῷ ἀφηρέθη τὰ τῆς ἀνδρῶν, ἢ ὕστερον ἔφυ, καὶ ἔστιν ἄξιος, Ἐπίσκοπος γινέσθω.

Digitized by Google

ΒΑΛΣ. Οἱ τέτταρες ἔτοι κανόνες, ἦγουν ὁ παρὼν καὶ οἱ ἀφεξῆς, τοῖς μὴ πρὸ τῆ κληρωθῆναι δυνηχαθεῖσι δι' ὀργὴν ἢ ὑπ' ἐφοδῆ ἐχθρῶν, συγγνωμονοῦσι, καὶ τῷ κλήρῳ συγκαταλέγουσιν, ἀξίους πάντως διϊσχυρισμένους· τοὺς δὲ μὴ τῇ ἱερωσύνῃ ἑαυτοὺς ἀκρωτηριάσαντας, κἂν ὑπὸ νόσου ἐβιάσθησαν, ὡσαύτως καὶ τοὺς πρὸ τῆς ἱερωσύνης δίχα νόσου τὰ παιδογόνα μόρια ἑαυτῶν περιελόντας κωλύουσι· τοὺς μὲν γὰρ καθαιροῦσι· τοὺς δὲ κληρικοὺς κωλύουσι· τοὺς δὲ λαϊκοὺς τοὺς δίχα νόσου ἢ ἐπηρείας ἑαυτοὺς ἀκρωτηριάσαντας, ὅτι ἔτι τελείως ἀφορίζουσιν· ὅθεν καὶ οἱ πλείους τῶν ἀνθρώπων οἱ προσεκτικώτεροι διὰ νόσον μέλλοντες δύνηχίζειν παῖδας αὐτῶν, τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ προσέρχονται, καὶ δήλῳ ποιοῦσι τῷ νόσον, καὶ τῷ τῶν διδύμων ἐκκοπῷ. Οἱ δὲ πολιτικοὶ νόμοι μεγάλως κολάζουσι τοὺς δυνηχίζοντας παῖδας αὐτῶν, ἢ δούλους, ἢ ἑτέρους τινὰς νόσῳ μὴ κατεχομένους. καὶ ἀνάγνωθι ὃ ιδ'. κεφ. τοῦ πρώτου τίτλου τοῦ πρώτου Ζωναράγματος, καὶ τῷ ξ'. νεαρᾷ τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ. ἐπεὶ δὲ εἰς τέλος διαιροῦνται οἱ δύνηχοι, ἦγουν εἰς θλιβίας τοὺς ἐκ γενετῆς τὰ παιδογόνα μόρια ἀποβαλόντας, ὡς ὑπὸ τῶν γονέων θλιβέντα καὶ ἀχρηστοδυσανλα· εἰς σπαδόνας, τοὺς ἐκ γενετῆς διδύμους μὴ ἔχοντας· πρὸς δὲ καὶ εἰς κανστρέατους, τοὺς λεγομένους σιδήρου ἀκρωτηριασθέντας· κάνστρον γὰρ παρὰ Ρωμαίοις ὁ σίδηρος· οἱ μὲν θλιβίαι καὶ οἱ σπάδονες ἀπροκρίτως ἱερωσύνης, ὡς μηδὲν κακοῦ τινος γεγονότες πρόξενοι ἑαυτοῖς, οἱ δὲ κανστράτοι κατὰ τὸν ἀνωτέρω διάταξιν πολὺ μὲν ἱερωσύνης, πολὺ δὲ κωλυσύνης.

A

B

C

ΒΑΛΣ. Hi quatuor Canones, præsens nimirum & tres quæ sequuntur, iis quidem qui antequam Clerici facti essent, propter morbum, vel hostium incursionem castrati sunt, ignoscunt, & eos in Clerum referunt, si omnino digni inveniantur: eos autem qui post Sacerdotium seipsos mutilaverunt, etiamsi à morbo coacti sint; similiter & eos, qui ante Sacerdotium absque morbo genitalia sua exscindunt, puniunt. Illos enim deponunt, hos vero Clericos fieri prohibent: Laicos autem, qui absque morbo vel injuriâ seipsos mutilant, tribus annis segregant. Unde etiam plurimi homines paulo considerationes, suos filios propter morbum castraturi, ad sanctissimam Ecclesiam accedunt, & morbum & testiculorum abscissionem aperiunt. Civiles autem leges valde puniunt eos qui suos filios, vel servos, vel alios morbo non oppressos castrant. Lege etiam xiiij. cap. primi tituli præsentis operis, & lx. Novellam Imperatoris Domini Leonis sapientis. Quia autem tria sunt Eunuchorum genera: viz. Thlibiæ, qui ab infantia genitales partes amiserunt, ut quæ eis à parentibus expressæ & inutiles factæ sunt: Spadones, qui à nativitate testiculos non habent: insuper & Castrati, qui ferro execti sunt, Castrum enim apud Romanos est Ferrum; Thlibiæ quidem & Spadones sine ullo præjudicio consecrabuntur, utpote qui sibi nullius mali auctores fuerint: Castrati autem, ut voluit superior constitutio, aliquando quidem ad sacros ordines admittentur, aliquando vero prohibebuntur.

ΚΑΝΩΝ κβ'.

Ὁ ἀκρωτηριάσας ἑαυτὸν, μὴ γινέσθω κληρικὸς, αὐτοφονευτὴς γάρ ἐστιν ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ θεοῦ δημιουργίας ἐχθρός.

CANON XXII.

Qui seipsum mutilavit, ne sit Clericus: est enim sui homicida & Dei opificii hostis.

ΚΑΝΩΝ κγ'.

Εἴ τις κληρικὸς ὤν, ἑαυτὸν ἂν ἀκρωτηριάσῃ, καθαιρείσθω· φονεύς γάρ ἐστιν ἑαυτοῦ.

CANON XXIII.

Si quis cum sit Clericus, seipsum mutilaverit, deponatur: est enim sui homicida.

D

ΚΑΝΩΝ κδ'.

Λαϊκὸς ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσας, ἀφοριζέσθω ἔτη τρία· βουλὴ γάρ ἐστι τοῦ ἑαυτοῦ ζωῆς.

CANON XXIV.

Laicus qui seipsum mutilavit, tribus annis segregetur: est enim suæ ipsius vitæ insidiator.

ΒΑΛΣ. Ἡ ἑρμηνεία τούτων κεφ. ἐγγέγραπται ἄνωθεν· ἀνάγνωθι καὶ τὸν περὶ παρθενίας λόγον τοῦ μεγάλου ἁγίου Βασιλείου, καὶ τὸν τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου, καὶ ἀπὸ τοῦ νομοκάνονος τοῦ Νηστευτοῦ περὶ τῶν εὐνηχαθέντων.

BALS. Interpretatio horum capitum superius scripta est; Lege & orationem de Virginitate Magni Sancti Basilii, & Sancti Epiphanii, & ex Nomocanone Nesteuti de iis qui Eunuchi facti sunt.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ δυνηχίζειν, εἰ μὴ διά τινα πάθος ἐνοκλοῦντα περὶ τὰ παιδογόνα μόρια γίνοιτο, καὶ τοῖς πολιτικοῖς ἀπηγόρευται νόμοις. Καὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ τοὺς ἐκτεμνομένους δούλους εἰς ἐλευθερίαν κολάζουσιν ἀναρπάζεσθαι· καὶ τοὺς συνηχίσαντας ἀποκεῖσθαι παυλοπαθείᾳ, καὶ δημεύσει, καὶ περιορισμῷ· ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς ἱεροῖς κανόσι τοῦτο κεκώλυται· ὁ μέντοι ὁ ἐκλεγεὶς ἱερωσύνης ἀπείργεται, εἰ μὴ αὐτὸς εἰς ἐκτομὴν παρέδωκεν ἑαυτόν· ὁ μὲν γὰρ παρ' ἑτέρων ἐκλεγεὶς, ὡς ἐπηρεασθεὶς, ἐλεεῖσθαι μᾶλλόν ἐστιν ἄξιος, ἀλλ' ἐκ μισεῖσθαι· διὸ καὶ εἰ ἄξιος ἐκ τοῦ βίου αὐτοῦ κρίνοιτο ἱερωσύνης, εἰς ταύτην προβιβάζεσθαι· ὃς ἐκ φύσεως τὰ παιδογόνα πεπήρωται μόρια (οὓς ἐν εὐαγγελίοις ὁ κύριος Εὐνούχους ἔτω γεγενημένους ὠνόμασε) τῷ κλήρῳ καταλεγῆναι καὶ κωλυθήσεται· ὁ δ' αὐτῷ τῷ ἐκτομῷ μηνοδυσάμενος, ἔτε εἰς κλῆρον καταταγήσεται· ἀλλὰ κἂν ἔφθη γεγόμενος κληρικὸς, τοῦ κλήρου ἐκδιωχθήσεται· εἰ δὲ λαϊκός ἐστιν ὁ εἰς ἐκτομὴν ἐκδοὺς ἑαυτὸν, ὅτι τριετίαν ἀφοριθήσεται· ὅτι θυλοι γὰρ ἑαυτῷ εἰσι δοκοῦσιν, ἀλλ' ὃ τοῦ σώματος ἐπικίνδυνον, καὶ τῇ τοῦ θεοῦ δημιουργίᾳ ἐναντίωνται· εἰς φύσιν γὰρ ἀνδρὸς πλάσαντος αὐτοὺς τοῦ θεοῦ, αὐτοὶ εἰς ἑτέραν φύσιν ἀλλοκοτον ἑαυτοὺς μεταπλάττουσιν· ὥς τε μήτε ἄνδρες εἶναι· οὐδὲ γὰρ τὰ τῆς ἀῤῥένων ἀποτελεῖν εἰσὶ δυνατοὶ, ἐπεὶ ποιεῖν οὐ δυνάνται ἄνθρωπον· μήτε γυναῖκες· οὐδὲ γὰρ τίκτειν ἔχουσι φύσιν· τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ὁ πρῶτος κανὼν τῆς πρώτης Συνόδου διατάττεται· ζήτει δὲ καὶ τὸν ἁγίου Βασιλείου κανόνα γ'. λβ'. καὶ ἀνά.

ZONAR. Castrare quempiam, nisi propter morbum circa genitalia membra irrumpentem, civilibus etiam prohibitum legibus: usque adeo ut exectos etiam servos in libertatem rapi jubeant; & castrantes eidem cladi, suorum quoque bonorum publicationi, pariter & exilio subjici: sed & sacris hoc similiter Canonibus vetitum. Non tamen exectus à Sacerdotio repellitur, si non se tradiderit exectioni. Nam castratus ab aliis, velut injuriâ graviter affectus, miseratione magis est dignus: nec est odio prosequendus. Ideo si Sacerdotio dignus ex sua vita judicetur, ad illud etiam promovebitur. Item qui natura genitalibus est partibus mutilatus (quos in Evangeliis Dominus Eunuchos sic genitos nominavit) Clero non inhibebitur adscribi. Qui vero castrationem sibi affectaverit, in Clerum non eligetur: sed & si jam factus sit Clericus, à Cleri propulsabitur ordine. Si vero Laicus est, qui se castrandum præbuit, in tres annos ab aliorum cœtu fidelium separabitur. Namque sui ipsorum videntur insidiatores esse, propter imminens facti periculum: Deique contrarium faciunt opificio. Nam, quum Deus ipsos in viri naturam formarit, in aliam naturam ab eâ prorsus alienam, sese transformant: ita ut neque viri sint, nec enim quæ sunt marium præstare possunt, quoniam procreare non possunt hominem: Neque sunt mulieres: non enim habent pariendi naturam. Synodi primæ Canon primus eadem etiam constituit. Quære & Sanct. Basil. can. iii. xxxii. & li.

Digitized by Google

ARIST. CAN. XXI. *Qui ex injuria hominum, aut natura factus est Eunuchus, si dignus est, consecratur; exectus autem nequaquam.*

CAN. XXII. *Laicus qui seipsum execuit, excommunicatur, & Clericus non fit.*

CAN. XXIII. *Qui in clerum cooptatus seipsum execuit, deponitur.*

CAN. XXIV. *Laicus qui seipsum mutilavit annos tres segregatur, ut sui insidiator.*

Qui involuntariè fit Eunuchus, Canoni non subjicitur, sed si dignus est Sacerdotio, propter hoc non prohibetur. Si quis sponte autem semetipsum fecerit Eunuchum, nullo modo fit Clericus; sed & si Clericus sit, deponitur, ut insidiator sui ipsius vitæ, & Dei opificii hostis.

CANON XXV.

Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, fornicationis, vel perjurii, vel furti convictus, deponatur, & non segregetur. Dicit enim scriptura, Non vindicabis bis in idipsum. Similiter reliqui quoque Clerici.

BALS. Illud, Non vindicabis bis in idipsum, ne dixeris accipi de quovis quomodocunque depositio: qui enim vel Magistratus potentia vel pecuniis Sacerdotium assecuti sunt, & deponuntur, & segregantur; ut dicit xxix. Canon Apostolicus, & xxx. Sed dic hoc accipi de iis solis qui deponuntur, propter peccata quæ in Canone præsenti continentur, & propter alia ejusmodi. Quære & Sancti Basilii Can. iii. xxxii. & li. Nota igitur Episcopos & Clericos hâc de causâ depositos, à fidelium communione non arceri. Lege & xxxii. Can. S. Basil.

ZONAR. Qui lapsi fuerint in dicta crimina, gradu suo deponuntur, non tamen excommunicantur. Ab ordine namque depositio judicatur sufficiens illorum punitio; Neque bis oportet eos afficere pœnâ. Sunt alia tamen delicta, de quibus convicti simul & ordine moventur, & à consortio fidelium separantur: ut qui vel pecunia, vel Principis potestate Pontificatum sibi vendicant.

ARIST. *In scortatione deprehensus Sacerdos, aut perjurio, aut furto, deponitur, non autem & segregatur; non sumes enim ultionem, inquit, bis de eodem.*

Sufficit judicium depositionis Sacerdoti in scortatione, perjurio aut furto deprehenso, & non oportet eum etiam segregari: ne duplici supplicio subjiciatur, quod est omnino inhumanum.

CANON XXVI.

Ex iis qui non ducta uxore ad Clerum promoti sunt, jubemus, si velint, uxorem ducere, Lectores & Cantores solos.

BALS. Ante ordinationem permittitur omnibus uxorem ducere, & ita eos ordinari Subdiaconos, Diaconos, & Presbyteros: post ordinationem vero solis Lectoribus & Cantoribus uxorem ducere concessum est.

ZONAR. Presbyteri quidem, & Diaconi, & Hypodiaconi ante ordinationem interrogantur, an continenter vivere velint, & si quidem pollicentur hoc, ordinantur: Si minus, ante ordinationem venire permittuntur ad nuptias; post nuptias autem ad ministerium deliguntur: Post ordinationem vero si prædicti uxores accipiant, à ministerio removentur. Solis autem Lectoribus, & Cantoribus etiam postquam sunt in Clerum delecti, matrimonium contrahere licet, in suoque statu proprio manere.

ΑΡΙΣΤ. Καν. κά'. Ὁ ἐξ ἐπηρείας ἀνθρώπων, ἢ ἐκ φύσεως εὐνοῦχος γενόμενος, ἄξιος ὢν, ἱερᾶται· ἐκτομίας δέ, οὔ.

Καν. κβ'. Ἑαυτὸν ἐκτεμὼν λαϊκὸς, ἀφορίζεται· καὶ κληρικὸς οὐ γίνεται.

Καν. κγ'. Ὁ μὴ κληρικὸν ἑαυτὸν ἐκτεμών, καθαιρεῖται.

Καν. κδ'. Λαϊκὸς ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσας, ἀφοριζέσθω ἔτη τρία, ὡς ἐπίβουλος ἑαυτοῦ.

Ὁ μὲν ἀκουσίως εὐνουχισθεὶς, τῷ κανόνι οὐκ ἐνέχεται· ἀλλ' εἰ ἔστιν ἄξιος τοῦ ἱερᾶσθαι, ἐκ τούτου οὐ κωλύεται. Εἰ δέ τις ἑαυτὸν ἐξουνούχισεν, οὐδ' ὅλως κληροῦται, ἀλλὰ καὶ κληρικὸς ὤν, καθαιρεῖται, ὡς ἐπίβουλος τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ δημιουργίας ἐχθρός.

ΚΑΝΩΝ κε'.

Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἐπὶ πορνείᾳ ἢ ἐπιορκίᾳ ἢ ἐπὶ κλοπῇ ἁλούς, καθαιρείσθω, καὶ μὴ ἀφοριζέσθω· λέγει γὰρ ἡ γραφὴ, οὐκ ἐκδικήσεις δὶς ἐπὶ τὸ αὐτό. ὡσαύτως καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοί.

ΒΑΛΣ. Τὸ οὐκ ἐκδικήσεις δὶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ, μὴ εἴπῃς ἐκλαμβάνεσθαι εἰς πάντα ὁπωσδήποτε καθαιρέμενον· οἱ γὰρ διὰ προστασίας ἀρχοντικῆς ἢ διὰ χρημάτων ἱερωσύνης ἀξιούμενοι, καὶ καθαιρῶν καὶ ἀφορίζουσι, ὥς φησιν ὁ κθ'. Ἀποστολικὸς κανὼν, καὶ ὁ λ'. Ἀλλ' εἰπὲ τοῦτο ἐκλαμβάνεσθαι εἰς μόνους τοὺς καθαιρουμένους διὰ ἁμαρτήματα περιεχόμενα τῷ παρόντι κανόνι, καὶ διὰ ἕτερα ὅμοια. ζήτει καὶ τοῦ ἁγίου Βασιλείου κανόνα γ'. λϐ'. καὶ νὰ σημείωσαι οὖν ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι καὶ οἱ κληρικοὶ οἱ ὅταν καθαιρούμενοι, τῆς μὲν τῶν πιστῶν κοινωνίας οὐκ ἀφορίζονται· ἀνάγνωθι καὶ ϛ λϐ'. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ τοῖς ῥηθεῖσιν ὑποπίπτοντες ἐγκλήμασι, καθαιροῦνται· οὐ μὴν καὶ ἀφορίζονται· ἱκανὴ γὰρ ἐκδίκησις δὶς ἐπὶ τοῦτον, κἂν ἡ καθαίρεσις· καὶ δὶς οὐκ ἔστιν ποινὴν τίνεσθαι οὐ χρή· εἰσὶ δ' ἕτερα ἐγκλήματα, οἷς οἱ ἁλόντες, καὶ καθαιροῦνται, καὶ ἀφορίζονται, ὡς ἡ διὰ χρημάτων, ἢ προστασίας ἀρχοντικῆς ἀρχιερωσύνης ἀξιωθέντες.

ΑΡΙΣΤ. Πορνείᾳ ἁλοὺς ἱερεὺς, ἢ ἐπιορκίᾳ, ἢ κλέμματι, καθαιρεῖται· οὐ μὴν καὶ ἀφορίζεται· οὐ γὰρ ἀποδώσει, φησὶ δὶς ἐπὶ αὐτό.

Ἀρχαῖόν ἐστιν ἡ κατάδικος τῆς καθαιρέσεως τῷ Συνεδρίῳ ἐπὶ πορνείᾳ, ἢ ἐπιορκίᾳ, ἢ κλοπῇ ἱερᾷ· καὶ οὐ δεῖ τοῦτον καὶ ἀφορίζεσθαι, ἵνα μὴ τῷ τιμωρίῳ διπλασίονα ὑπομένῃ, ὃ παντελῶς ἐστιν ἀφιλάνθρωπον.

ΚΑΝΩΝ κϛ'.

Τῶν εἰς κλῆρον προσελθόντων ἀγάμων, κελεύομεν βουλομένους γαμεῖν, ἀναγνώστας καὶ ψάλτας μόνους.

ΒΑΛΣ. Πρὸ τῆς χειροτονίας πᾶσιν ἐφεῖται Συνόδου γυναιξὶ καὶ οὕτω χειροτονεῖσθαι τούτους πρεσβυτέρους, διακόνους καὶ ὑποδιακόνους, μὴ ὄντα τῷ χειροτονίᾳ, μόνοις ἀναγνώσταις καὶ ψάλταις ἐνεδόθη γαμεῖν.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ μὲν πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι, καὶ ὑποδιάκονοι πρὸ τῆς χειροτονίας ἐρωτῶνται, εἰ σωφρονεῖν αἱροῦντο· καὶ εἰ μὲν ἐπαγγέλλονται τοῦτο, χειροτονοῦνται· εἰ δὲ μή, πρὸ τῆς χειροτονίας, εἰς γάμον ἐλθεῖν ἐπιτρέπονται, καὶ μετὰ τὸν γάμον χειροτονοῦνται· μετὰ δὲ τὴν χειροτονίαν, γυναῖκας οἱ εἰρημένοι λαμβάνοντες, καθαιροῦνται· μόνοις δὲ ἀναγνώσταις καὶ ψάλταις, καὶ μετὰ δὲ εἰς κλῆρον καταλεγῆναι, ἐφεῖται γάμου ἑαυτοῖς συναλλάττειν, καὶ μένειν ἄνθις ἐπὶ τῆς οἰκείας κατα-

στάσεως.

Digitized by Google

φάσεως· ὑπερδοξῳ ᾗ σωμάπεδιν γυναικὶ ὁ ιδ'. κανὼν τῆς Οἰκυμενικῆς τετάρτης συνόδου κωλύῃ αὐτούς.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἱερᾶσθαι μέλλων, εἰ βούλοιτο, προσγαμείτω· ἱερωθεὶς δὲ, ἀναγνώστης, καὶ ψάλτης μόνον.

Οὐκ ἔξεστί τινι μετὰ τὴν ἱερωσύνην πρὸς γάμον ἔρχεσθαι ἢ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀξίας μένειν· μόνοις δὲ ἀναγνώσταις καὶ ψάλταις τοῦτο ἐφεῖται.

ΚΑΝΩΝ κζ'.

Ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον, τύπτοντα πιστοὺς ἁμαρτάνοντας, ἢ ἀπίστους ἀδικήσαντας, καὶ διὰ τούτων φοβεῖσθαι θέλοντα, καθαιρεῖσθαι προστάττομεν. οὐδαμοῦ γὰρ ὁ κύριος τοῦτο ἡμᾶς ἐδίδαξε· τοὐναντίον δὲ, αὐτὸς τυπτόμενος, οὐκ ἀντέτυπτε. λοιδορούμενος, οὐκ ἀντελοιδόρει. πάσχων, οὐκ ἠπείλει.

ΒΑΛΣ. Οἱ τοῦ βήματος οὐκ ὀφείλουσιν ὑπὸ τοῦ θυμοῦ νικᾶσθαι, καὶ τύπτειν τοὺς εἰς αὐτοὺς ἁμαρτήσαντας, πιστοὺς δηλονότι, ἢ καὶ ἀπίστους· καὶ ἐντεῦθεν οἷς ἀμύνεσθαι αὐτοὺς καὶ ἐκφοβεῖν τοὺς λοιπούς. οἱ δὲ τοιοῦτόν τι ποιοῦντες, παρὰ τὴν τοῦ κυρίου διδασκαλίαν τῷ διῳρισμένῳ, τῷ τύπτοντι τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέφειν καὶ τὴν ἀριστερὰν, καθαιροῦνται. Ὁ δὲ πολιτικὸς νόμος τοὐναντίον διῳρίζεται, λέγων, ἔξεστι βίᾳ τὴν βίαν ἐξωθεῖν, καὶ ὅπλα ὅπλοις. καὶ νοηθήσεται πάντως τὰ τοιαῦτα νόμιμα εἰς τοὺς λαϊκούς, κἂν ἡ ἐντολὴ τοῦ κυρίου γνησίως ᾖσα, πρὸς πάντας ἐξεφωνήθη· ὁ μέντοι μετρίως σωφρονίζεσθαι παρὰ τῶν ἱερωμένων τοὺς μαθητὰς αὐτῶν καὶ τοὺς ἁμαρτάνοντας, καὶ μετὰ παρρησίαν μὴ διαστρεφομένους, ἐκκεχώρηται. ὅτι καὶ ὁ κύριος τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ ἐμπορευομένους, καὶ εἰς Θεῖον ἁμαρτάνοντας, ᾧ φραγγελλίῳ τύπτων ἐξήλασεν. ἀνάγνωθι ἢ τὸ θ'. κανόνα τῶν ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συνόδου τῶν λεγομένης α'. καὶ β'.

A Sed hos tamen decimus quartus Oecumenicæ quartæ Synodi Canon vetat alterius sectæ mulieri conjungi.

ARIST. *Qui ad Sacros ordines est promovendus, si velit uxorem ducat. Promotus autem, Lector & Cantor tantum.*

Non licet cuipiam post consecrationem nuptias inire & in dignitate eâ manere. Solis vero Lectoribus & Cantoribus hoc permittitur.

CANON XXVII.

Episcopum, vel Presbyterum, vel Diaconum, qui verberat fideles qui peccant, vel infideles qui injuriam fecerunt, & per hæc vult perterrefacere, deponi jubemus. Dominus enim nos nequaquam hoc docuit; contrà autem ipse verberatus non repercussit, maledictis petitus maledicta non retulit, patiens non minatus est.

BALS. Qui sunt ex sacro tribunali, non debent ab ira superari, & verberare eos qui in ipsos peccarunt, fideles scilicet, vel etiam infideles, eósque ita ulcisci, & terrere reliquos. Qui autem tale quid faciunt, præter doctrinam Domini quæ decernit, dextram percutienti maxillam, oportere sinistram quoque obvertere, deponuntur. Leges autem civiles contrarium decernunt, dicentes, licere vim vi repellere, & arma armis. Et hæ quidem leges omnino de Laicis intelligentur, licèt præceptum Domini, cùm sit generale, sit omnibus editum. Suos autem discipulos mediocriter castigari peccantes, & post denunciationem se non corrigentes, Sacerdotibus permissum est. Nam etiam Dominus eos qui in Templo vendebant, & in Deum peccabant, flagello percutiens exegit. Lege etiam nonum Canonem Syn. congregatæ in æde Sanctorum Apostolorum, & quæ prima & secunda dicta est.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ κύριος ἡμῶν καὶ θεὸς τοὺς μαθητὰς διδάσκων, τὰς ἑαυτοῦ ἐντολὰς, ἔφη· ἃ λέγω ὑμῖν, πᾶσι λέγω. τῶν δὲ θείων αὐτοῦ ἐντολῶν εἰσι, καὶ αἱ κελεύουσαι τῷ τύπτοντι τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέφειν καὶ τὴν ἀριστερὰν, καὶ τῷ ἀφαιρουμένῳ τὸ ἱμάτιον, καὶ τὸν χιτῶνα προσαποδύεσθαι. εἰ δὲ πᾶσι ταῦτα ἐντέταλται, πολλῷ πλέον παρὰ τῶν ἱερωμένων φυλάττεσθαι αὐτὰ χρὴ, ἵν' εἶεν καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπόγραμμος. διὰ τοῦτο καὶ ὁ πρῶν κανὼν ἀπαγορεύει τοῖς Ἐπισκόποις, καὶ τοῖς λοιποῖς τὸ τύπτειν τοὺς εἰς ἁπλοῦς ἁμαρτήσαντας, κἂν πιστοὶ εἶεν, κἂν ἄπιστοι. ἐλέγχειν γὰρ τοὺς ἀδικοῦντας ἄλλως ὀφείλουσι, καὶ περίεσθαι τῶν ἀδικουμένων. ἐπεὶ καὶ Τιμοθέῳ Παῦλος ὁ μέγας ἐντέλλεται τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐλέγχειν, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσιν· ἑαυτοὺς δὲ ἐκδικεῖν κωλύονται. μιμητὰς γὰρ χρὴ τοῦ κυρίου εἶναι, ὃς ἀνταποδοῦναι τοῖς εἰς αὐτὸν ἐμπαροινοῦσι ῥαπίσμασιν, οὐκ ἀνταπέδωκε, ἀλλὰ καὶ ὑπερηύχετο ἐκείνων. τοὺς δὲ ἐν τῷ ἱερῷ ἐμπορευομένους, ὡς εἰς Θεῖον ἁμαρτάνοντας, τῷ φραγγελλίῳ τύπτων, ἐκβαλεῖν ἐξήλασε καὶ ἤλεγξε λέγων, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, οἶκον ἐμπορίου. καὶ ὁ μέγας δὲ Παῦλος, οἷον δεῖ χρὴ τὸν Ἐπίσκοπον, διαλαλοῦμεν πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ μὴ πλέκτην εἶναι φησὶν· ἀναγνωστέον καὶ τὸν ἔννατον κανόνα τῶν λεγομένων πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου τῶν ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

D ZONAR. Dominus noster, atque Deus discipulos docens mandata sua sic ait, Quæ dico vobis, omnibus dico. Divinorum vero mandatorum ejus quædam præcipiunt obvertere sinistram maxillam percutienti dexteram; & auferenti pallium, insuper & tunicam exuere. Quod si mandata sunt hæc omnibus, multò magis oportet à Sacratis observari Ministris, ut sint aliis exemplo. Quam ob rem, præsens Canon vetat Episcopis, reliquisque, ne verberent eos qui se offenderint, Fideles, aut Infideles. Reprehendere quidem debent eos, qui per injuriam nocent aliis, ac defendere iniquè oppressos. Nam & Timotheo magnus ille Paulus præcepit arguere peccantes, ut cæteri metum habeant: seipsos autem ulcisci prohibentur. Imitatores enim Domini convenit esse: qui quum posset insultantibus, & ludibrio se habentibus talionem rependere, non reddebat; imò pro talibus orabat. In templo vero negotiantes, ut in divinam peccantes majestatem, flagello verberans inde expulit, ac reprehendit, inquiens, Ne facite domum patris mei, domum negotiationis. Magnus quoque Paulus constituens qualem oportet esse Episcopum, dicit inter alia, non percussorem. Legendus est etiam nonus Canon appellatæ Primæ & Secundæ Synodi, quæ fuit in Templo Sanctorum Apostolorum.

ΑΡΙΣΤ. Ἱερεὺς πιστὸν ἢ ἄπιστον τυπτήσας, καθαιρεῖται.

Ὁ τὸν εἰς αὐτὸν ἁμαρτήσαντα πιστὸν ἢ ἄπιστον τύπτων ἱερεὺς, καὶ διὰ τοῦ ἐνταῦθα φόβου τὸ μὴ καὶ ἕτερος εἰς αὐτὸν τὰ ὅμοια πλημμελεῖν διορθούμενος· ὡς ὑπεναντία ποιῶν τῷ κελεύοντι νόμῳ παρέχειν τῷ τύπτοντι τὴν σιαγόνα τύπτοντι καὶ τὴν ἄλλην, καθαιρεῖται, διὰ δὲ ἐξ αὐθαδείας καὶ ἀκαταχέτου θυμοῦ ἐπενεγκεῖν τὴν πληγήν. Ὁ δὲ τὸν εἰς τὰ ἱερὰ παρανομοῦντα σώφρονι μάστιγι σωφρονίζων,

ARIST. *Sacerdos qui fidelem aut infidelem percussit, deponitur.*

Sacerdos fidelem aut infidelem in ipsum peccantem percutiens, atque è timore exinde incusso, alios etiam ne similiter in ipsum peccarent, corrigens, ut contraria faciens legi quæ præcipit maxillam percutienti, exhibere & alteram, deponitur; quia ex arrogantiâ animoque qui nequit coerceri ictum infert. Qui autem in sacra peccantem prudenter castigat, sicut etiam Dominus è legali

gali templo ibidem cauponantes flagello ex funiculis facto abegit, non deponetur. Ob hanc enim rationem Viri Ecclesiastici legum custodes & vindices dicebantur, utpote qui à patribus antea constituti sunt, ad res hujusmodi ulciscendas.

A καθάπερ δὴ καὶ ὁ κύριος τῶ νομικῶ ἱερεῖ τὸν ἱερεπαπλευς τῷ ἐκ φρενίτιδος φλεγμονῆς ἀπήλαυνεν, ἢ καθαιρεθήσεται· διὰ τοῦτο γὰρ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ νομοφύλακες καὶ ἔκδικοι λέγονται· ὡς ἐκ πατέρων ἄνωθεν τεταγμένοι, τὰ τοιαῦτα ἐκδικεῖν.

Canon XXVIII.

Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus justè ob manifesta crimina depositus, sibi aliquando creditum ministerium attingere audeat, ab Ecclesia omnino abscindatur.

ΚΑΝΩΝ κή.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος καθαιρεθεὶς δικαίως ἐπὶ ἐγκλήμασι φανεροῖς, τολμήσειεν ἅψασθαι τῆς ποτὲ ἐγχειρισθείσης αὐτῷ λειτουργίας, παντάπασιν ἐκκοπτέσθω τῆς ἐκκλησίας.

B

Bals. Qui ob manifestum crimen est legitimè depositus, & ideo ne appellationis quidem habet auxilium, si prius ministerium suum attingere ausus fuerit, ut impudentissimus ab Ecclesia abscinditur. Si enim habet appellationis auxilium, & de eo quod adversus illum statutum est, adhuc ambigitur, non condemnabitur si ministret. Lex quidem civilis hæc dicit in libro iii. Basilic. tit. primo cap. primo, Episcopus à Synodo depositus, qui tumultum excitavit ut Episcopatum rursus acciperet, centum milliaribus longè à civitate ex qua ejectus est, habitet, nec ad Imperatorem accedens. Et si fortè rescribat, ea sint inutilia: & qui eum defenderit, indignationem incurrat. Quære & Antiochenæ Synodi Can. iiii. xii. & xv.

ΒΑΛΣ. Ὁ καθαιρεθεὶς τῶν νόμους διὰ φανερὰς ἔγκλημα, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ ἐκκλήτου βοήθειαν ἔχων, εἰ τολμήσει τῆς ποτὲ ἀφαθείσης λειτουργίας, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκκοπήσεται ὡς ἀναιδέστατος· εἰ γὰρ ἔχει βοήθειαν ἐκκλήτου, καὶ ἔτι ἀμφισβητήσιμόν ἐστι τὸ κεκριμένον κατ' αὐτοῦ, οὐ καταχειροτονηθήσεται λειτουργῶν. ὁ μέντοι πολιτικὸς νόμος φησὶν ἐν βιβλίῳ τρίτῳ τῆς βασιλικῆς πύλης ἀ· κεφ. ἀ· ταῦτα, Ἐπίσκοπος ἀπὸ συνόδου καθαιρεθεὶς, ὁ ποιήσας στασιώδες διὰ τὸ πάλιν τοῦ ἐπισκοπεῖν λαβεῖν, ἀπὸ ἑκατὸν μιλίων τῆς ἐξεβλήθη πόλεως οἰκείτω· μηδὲ βασιλεῖ προσιών. κἂν τύχῃ ἀντιγράφων, ἄχρηστα ἔστω· καὶ ὁ ὑποδεκτικὸς αὐτῶν κολασθήτω. Ζήτει καὶ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανόνα δ'. ιβ'. καὶ ιέ.

C

Zonar. Hi post justam depositionem peccantes, & honorem proprium (dico, Sacri ministerii) mordicus retinentes, ab Ecclesia jure expelluntur, & propter impudentiam summam; & quia nequeunt aliter puniri Canonicè: Jam enim depositi sunt; postremò & ab Ecclesia prorsus exscinduntur.

ΖΩΝΑΡ. Οὗτοι μὴ τὴν δικαίαν καθαίρεσιν ἀνύπαντες, καὶ τῆς οἰκείας τιμῆς (τῆς λειτουργίας, φημὶ) ἀντεχόμενοι, εἰκότως τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλονται, διά τε τὴν ἄκραν ἀναίδειαν, καὶ ὅτι οὐδὲ κολασθῆναι κανονικῶς δύνανται ἄλλως· ἤδη γὰρ πεκαθήρηνται· λοιπὸν καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκκόπτονται.

Arist. *Si qui legitimè deponitur, Sacra mysteria rursus attingat, est maximè ejiciendus.*

ΑΡΙΣΤ. Ὁ καθαιρεθεὶς συλλογώτατα, εἰ τῶν θείων ἅψεται πάλιν, ἐκκηρυκτότατος.

Qui post depositionem ob manifesta crimina justè factam, Sacrum ministerium rursus attingit, iste tanquam membrum putridum ab Ecclesia perfectè abscinditur.

D

Ὁ μὴ τὴν καθαίρεσιν τὴν συλλόγως ὅτι φανεροῖς ἐγκλήμασι γενομένην, τῆς θείας λειτουργίας πάλιν ἁψόμενος, τῆς ἐκκλησίας ἔστω ὡς σεσηπὸς μέλος ἐκκόπτεσθαι τέλεον.

Canon XXIX.

Si quis Episcopus, per pecunias hanc sit dignitatem assecutus, vel Presbyter, vel Diaconus, deponatur, & ipse, & qui eum ordinavit, & à communione etiam omnino exscindatur, ut Simon Magus à me Petro.

ΚΑΝΩΝ κθ'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος, διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκεχείρισται γένηται, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καθαιρείσθω, καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ χειροτονήσας καὶ ἐκκοπτέσθω καὶ τῆς κοινωνίας παντάπασιν, ὡς Σίμων ὁ μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου.

Canon XXX.

Si quis Episcopus secularibus Principibus usus, per eos Ecclesiam adeptus sit, deponatur, & segregetur, & omnes qui illi communicant.

ΚΑΝΩΝ λ'.

E

Εἴ τις Ἐπίσκοπος κοσμικαῖς ἀρχούσι χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατὴς ἐκκλησίας γένηται, καθαιρείσθω καὶ ἀφορίζέσθω, καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ ἅπαντες.

Bals. Præsentes duo Canones xxix. & xxx. non solùm deponunt, sed etiam à communione abscindunt, seu segregant eos qui per pecunias, Episcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi fiunt, & eos qui per Principum potentiam creantur Episcopi. Sancti enim Spiritus, inquiunt gratia non est venalis. Porrò autem Sancti quoque Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani Epistola ad Papam Adrianum, dicit esse tolerabiliorem Hæreticum Macedonium, qui Sanctum Spiritum servire, blasphemè dixit, eo qui pecuniis emit vel vendit Sancti Spiritus gratiam; qui enim vendit, vendit tanquam dominus: & qui emit, tanquam dominus futurus argentum solvit. Sanctissimi quoque Patriarchæ Gennadii, quæ passim legitur epistola, eos quoque anathemati subjicit, hæc dicens: Sit itaque & est abdicatus, & ab omni sacerdotali dignitate & ministerio alienus, & Anathematis execrationi subjectus tam qui vendit quàm qui emit. Sancti Spiritus gratiam, sive sit Clericus, sive Laicus: & hæc quidem sic se habent. Quæsiverit autem quispiam, cùm xxx. Can. solius Episcopi meminerit, similiter autem &

F

ΒΑΛΣ. Οἱ πρόσθεν δύο κανόνες ὁ κθ'. καὶ λ'. οὐ μόνον καθαιροῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς κοινωνίας ἐκκόπτουσιν, ἤτοι ἀφορίζουσι τοὺς διὰ χρημάτων Ἐπισκόπους ἢ πρεσβυτέρους ἢ Διακόνους γινομένους, καὶ τοὺς διὰ ἀρχόντων προστασίας Ἐπισκόπους γινομένους. ἡ γὰρ χάρις τοῦ πνεύματος, φασὶ, καὶ ἡ δόσις δὴ τοῦ ἁγίου Ταρασίου γενομένου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἡ πρὸς τὸν Πάπαν Ἀδριανὸν, φησὶ, φορητότερον εἶδε τὸν αἱρετικὸν Μακεδόνιον τὸν βλασφημήσαντα δουλεύειν τὸ ἅγιον πνεῦμα, τοῦ διὰ χρημάτων πωλοῦντος ἢ ὠνουμένου τὸ τοῦ πνεύματος πνεύματος χάρισμα, ὅτι ὁ μὲν πιπράσκων, ὡς δεσπότης πιπράσκει καὶ ὁ ἀγοράζων, ὡς δεσπόσων καταβάλλει τὸ ἀργύριον. ἡ δὲ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Γενναδίου ἐγκύκλιος δόσις καὶ ἀναθέματι τούτους καθυποβάλλει, ταῦτα λέγουσα, Ἐγὼ τοίνυν καὶ ἐσὶν ἀποκήρυκτος, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀξίας καὶ λειτουργίας ἀλλότριος, καὶ τῇ κατάρᾳ τοῦ ἀναθέματος ὑποκείμενος, ὁ διδοὺς καὶ ὁ λαμβάνων ὠνίου τὴν χάριν τοῦ πνεύματος, εἴτε κληρικὸς εἴτε λαϊκὸς εἴη. καὶ ταῦτα μὲν ἔστω.

Digitized by Google

τῶν. ἐρωτήσῃ δέ τις ὡς ϗ λ'. κανόν. Ἐπισκόπου μόνου μεμνημένου, ὡσαύτως καὶ τοῦ κθ'. κανόν. ὑποδιακόνων μὴ μεμνημένου ἢ ἀναγνωστῶν, ἐὰν πρεσβύτερός τις γένηται ἢ διάκον. ἢ ὑποδιάκον. ἢ ἀναγνώστης ἀφ' ὑποστάσεως ἄρχοντ. ἢ ὑποδιάκον. ἢ ἀναγνώστης διὰ δόσεως χρημάτων, τί ὀφείλει γενέσθαι; Λύσις. καὶ οὗτοι καθαιρεθήσονται καὶ ἀφορισθήσονται ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ πρόν. λ'. κανόν. λέγοντ. μὴ μόνους τοὺς πρωταιτίους τοῦ κακοῦ καθαιρεῖσθαι καὶ ἀφορίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας αὐτοῖς. καὶ ἡ ἐπιστολὴ δὲ τοῦ Γενναδίου ὡς εἴρηται, οὐ μόνον τοὺς ἱερωμένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς λαϊκοὺς τοὺς τοιοῦτον κακὸν πεπραχότας, ἀναθέματι καθυποβάλλει. ἀναγνῶθι καὶ τὸν δεύτερον κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, καὶ τὸ ε'. κεφάλαιον τοῦ α'. τίτλου τοῦ πρώτ. συντάγμ. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ.

ZΩNAP. Ἐν τῷ εἰκοστῷ πέμπτῳ κανόνι λέλεκται, μὴ δεῖν δὶς ἐκδικεῖν ἐπὶ τὸ αὐτό· ἐνταῦθα καὶ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς κανόσι τέσσαρι διπλοῦν ἐπάγει τὸν τιμωρίαν, διὰ τὸν τῆς κακίας ὑπερβολήν, καὶ τὸ τῶν ἁμαρτημάτων βαρύτητα. οὐδὲν γὰρ χεῖρον τοῦ τὸ θείαν χάριν ὠνίου ἑαυτῷ περιποιουμένου, ἢ χρημάτων, ἢ δυναστείας ἀρχοντικῆς, καὶ τοῦ ταύτην πωλοῦντος· ὡς δῆλον γὰρ ὠνεῖται ὃ τοῦ ἁγίου πνεύματος χάρισμα· καὶ γὰρ τὴν συνοδικὴν ἐπιστολήν, τὴν ἐπὶ Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως γενομένου πρὸς τὸν Πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανόν, φορτικώτερον μᾶλλόν ἐστι Μακεδόνιος, καὶ οἱ λοιποὶ πνευματομάχοι. ἐκείνων γὰρ κτίσμα καὶ δοῦλον τοῦ θεοῦ καὶ πατέρος ὃ ἅγιον πνεῦμα λοιδορούντων, ἤτοι, ὡς δοκοῦσι, δοῦλον ἑαυτῶν ποιοῦσιν αὐτό.

ΑΡΙΣΤ. Καν. κθ'. Ὁ ἐπὶ χρήμασιν ἱερεύς, μετὰ τοῦ χειροτονήσαντος καθαιρούμενος ἔσται, καὶ ὁ Σίμωνα, ἐσαεὶ ἀκοινώνητος.

Ἰδοὺ ἐνταῦθα δύο τὰ ἐπτίμια· καθαιρεῖται γὰρ ὁ τοιοῦτος, καὶ ἐσαεὶ ἀκοινώνητος μένει, διὰ τὸ τοῦ πάσματος μέγεθος.

ΑΡΙΣΤ. Καν. λ'. Ὁ δὲ ἀρχόντων Ἐπίσκοπος καθαιρούμενος, ἀφορίζέσθω.

Καὶ ἐστὶν ὡς μέγα πλημμελήσας ἁμάρτημα, καὶ καθαιρεῖται καὶ ἀφορίζεται· δεῖ γὰρ τὸ μέλλοντα χειροτονηθῆναι Ἐπίσκοπον, ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐπισκόπων καθίστασθαι· ἢ εἰ δυσχερές ἐστι τὸ πάντας ὁμοῦ συναχθῆναι, ὑπὸ τριῶν καὶ πλείονων Ἐπισκόπων ἁπάντων, συμψήφων γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων.

ΚΑΝΩΝ λά.

Εἴ τις πρεσβύτερος καταφρονήσας τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, χωρὶς συναγάγῃ, καὶ θυσιαστήριον ἕτερον πήξῃ, μηδὲν κατεγνωκὼς τοῦ Ἐπισκόπου ἐν εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, καθαιρείσθω ὡς φιλαρχος. τύραννος γάρ ἐστιν. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοὶ, καὶ ὅσοι ἂν αὐτῷ προσθῶνται. οἱ δὲ λαϊκοὶ ἀφορίζέσθωσαν. ταῦτα δὲ μίαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην τοῦ Ἐπισκόπου γινέσθω.

ΒΑΛΣ. Ἑκάστης πόλεως ἱερωμένοι καὶ λαϊκοὶ, ὀφείλουσιν ὑποκεῖσθαι τῷ ἰδίᾳ χώρᾳ Ἐπισκόπῳ, καὶ μετ' αὐτοῦ συνάγεσθαι καὶ ἐκκλησιάζειν, εἰ μὴ καταγνώσουσι τούτου ὡς ἀσεβοῦς ἢ ἀδίκου. τότε γὰρ ἀποδιϊσταμένοις αὐτοῦ, οὐκ ἐνέξονται. ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιήσας, καὶ ἀνόδυνος ἐκ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου ἀποχωρεῖς, καὶ ἰδίᾳ ἐκκλησιάζων, εἰ μὲν κληρικός ἐστι, καθαιρεθήσεται, ὡς φιλαρχος, εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορισθήσεται. πλὴν ταῦτα διορίζεται τὸν κανὼν μετὰ πρώτην, δευτέραν, καὶ τρίτην ἀποφώνησιν. ἀνάγνωθι καὶ τὸν ϛ'. κανόνα τῆς ἐν Γάγγρᾳ συνόδου, καὶ τὸν ι'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ· τούτῳ τῷ κανόνι καὶ τοῖς λοιποῖς τὰ τοιαῦτα διορίζομένοις οἱ περὶ ὑποθήμονοι οἱ κατὰ χώραν Μητροπολίται

A xxix. Subdiaconorum vel Lectorum mentionem non fecerit, si aliquis Presbyter, vel Diaconus, vel Subdiaconus, vel Lector Principis aut Magistratus potentia fiat, vel Subdiaconus, aut Lector datis pecuniis constituatur, quid debet fieri? Solutio. Hi quoque deponentur & segregabuntur ex fine præsentis xxx. Canonis, qui dicit, non solum primos auctores malorum deponi, & segregari, sed eos etiam qui illis communicant. Porrò autem Gennadii etiam epistola, ut dictum est, non solùm Sacratos, sed & Laicos, qui tale malum fecerunt, Anathemati subjicit. Lege etiam secundum Canonem Syn. Chal-
B ced. & quintum cap. primi tit. præsentis operis, & quæ sunt in eo.

ZONAR. In vigesimo quinto Canone, dictum fuit, Non oportere bis ob unum delictum sumere judicialem pœnam. Hîc & ambobus in his Canonibus duplicem adducit pœnam, propter sceleris magnitudinem, & peccatorum gravitatem. Nihil enim deterius eo, qui divinam gratiam, ceu venalem, sibi comparat, aut nummis, aut potestate Principis, nihilque pejus eandem vendente; Velut enim servum vendit charisma Sancti Spi-
C ritus: & juxta Synodicam epistolam sub Tarasio sanctissimo Patriarcha Constantinopoleos scriptam ad antiquiôris Romæ Papam Adrianum, tolerabilior certè est Macedonius, magisque tolerandi sunt reliqui Pneumatomachi: isti enim Spiritum sanctum magno quidem convitio contendunt esse creaturam, servúmque Dei Patris: hi vero (sicuti videntur) servum sibi faciunt ipsum.

ARIST. CAN. XXIX. *Qui pecuniâ sit Sacerdos, simul cum eo qui ipsum ordinavit, deponetur, Simonis adinstar in perpetuum excommunicatus.*

Ecce hic duo sunt supplicia, deponitur enim talis &
D in perpetuum manet excommunicatus, ob delicti magnitudinem.

ARIST. CAN. XXX. *Qui per Principes sit Episcopus, depositus segregetur.*

Et hic tanquam magni peccati reus, & deponitur & segregatur; oportet enim eum qui ordinandus est Episcopus ab omnibus in provinciâ Episcopis constitui: vel si difficile sit ut omnes unà conveniant, à tribus omnino Episcopis, una consentientibus & iis qui absunt.

CANON XXXI.

E *Si quis Presbyter, contempto proprio Episcopo, seorsim collectas egerit, & alterum altare fixerit, Episcopo suo in religione ac justitia nulla in re à se condemnato, deponatur, ut ambitiosus: est enim tyrannus. Similiter etiam & reliqui Clerici, & quotquot ei accesserunt. Laici autem segregentur. Hæc autem post unam alterámque ac tertiam admonitionem fiant.*

BALS. Et Sacrati & Laici uniuscujusque Civitatis debent subesse Episcopo diœceseos, & cum eo congregari, & in Ecclesia versari, nisi illum ut impium vel in-
F justum condemnarint: tunc enim si ab eo recesserint, eis non imputabitur. Qui autem præter hæc fecerit, & sine ratione à proprio Episcopo abscesserit; & separatim in Ecclesia fuerit, si est quidem Clericus, deponetur ut imperii cupidus: si autem Laicus, segregabitur. Sed Canon quidem hæc esse facienda decernit, post primam, secundam, & tertiam admonitionem. Lege etiam VI. Can. Synodi Gangr. & X. Carth. Hoc Canone, & reliquis qui eadem decernunt, freti Metropolitani provinciales & Episcopi, murmurant adversus eos qui

quærunt

Digitized by Google

quærunt ut cruces Patriarchales in suis regionibus figantur, & ideo sæpe quoque nonnulli Imperatoris & Patriarchæ aures obtuderunt, quærentes ut Patriarchalium affigendarum crucium datio auferretur: utpote quòd qui ea quærerent, & de his ad universalem Patriarcham referrent, eorum nullam rationem haberent. Sed non sunt exauditi: & cùm postularent proferri Canones, qui crucium ejusmodi figendarum concessionem permitterent, sanctissimæ Ecclesiæ pars eorum instantiam rejecit per longam non scriptam Ecclesiasticam consuetudinem, quæ pro Canonibus servata est tanto tempore quanti memoria haberi non potest, & in hodiernum usque diem. Nota præsentem Canonem Apostolicum decernentem Clericos ab Episcopis suis impunè discedere, si eos ut impios & injustos condemnent: & hoc novum est injustitiæ. Alioqui autem etiamsi omnium pessimus sit Episcopus aut Sacerdos, non debet quispiam ab eis discedere sed potius credere se per eos sanctificari; nam omnes inquit, (Chrysostomus) Deus non ordinat, sed per omnes operatur. Lege & xiii. Canonem Synodi in templo Sanctorum Apostolorum habitæ, & Chrysostomi interpretationem secundæ epistolæ ad Timotheum.

A καὶ Επίσκοποι, γογγύζουσι κατὰ τῶν ζητούντων σταυροπήγια πατριαρχικὰ εἰς τὰς ἐνορίας αὐτῶν. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ πολλάκις τινὲς ὤχλησαν τὰς βασιλικὰς καὶ πατριαρχικὰς ἀκοὰς, ζητοῦντες περιαιρεθῆναι τὴν δόσιν τῶν πατριαρχικῶν σταυροπηγίων· ὡς τῶν ζητούντων αὐτὰ, καὶ ποιουμένων τὴν τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἀναφορὰν, μηδὲ λόγου ἀξιούντων αὐτούς· ἀλλ' οὐκ εἰσηκούσθησαν· καὶ ταῦτα ζητοῦντες, κανόνας προκομισθῆναι τὴν τῶν τοιούτων σταυροπηγίων ἐκχωροῦντας ἔκδοσιν, ὡς τοῦ μέρους τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας γενναίως ἀποσκευασμένου τὴν τούτων ἔντασιν, διὰ τῆς μακρᾶς ἐκκλησιαστικῆς ἀγράφου συνηθείας, τῆς ἀντὶ
B κανόνων κρατησάσης ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων καὶ μέχρι τοῦ νῦν. Σημείωσαι τὸν παρόντα ἀποστολικὸν κανόνα διοριζόμενον ἀκινδύνως ἀποσχίζειν τοὺς κληρικοὺς ἀπὸ τῶν Επισκόπων αὐτῶν, καταγινώσκοντας τούτων ὡς ἀσεβούντων καὶ ἀδικούντων, καὶ ἔστι καινὸν τὸ τῆς ἀδικίας. ἐξ ἑτέρου δὲ τρόπου κἂν χείριστος πάντων ἐστὶν ὁ Επίσκοπος ἢ ὁ ἱερεὺς οὐκ ὀφείλει τὶς ἀποσχίζειν ἐξ αὐτῶν, μᾶλλον μὲν οὖν πιστεύειν δι' αὐτοὺς ἁγιάζεσθαι, πάντας γάρ φησιν, ὁ Θεὸς οὐ χειροτονεῖ διὰ πάντων δὲ ἐνεργεῖ· Ανάγνωσον καὶ τὸν ιγ'· κανόνα τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συνόδου, καὶ ἀπὸ τῆς πρὸς Τιμόθεον δευτέρας ἐπιστολῆς ἑρμηνείαν τοῦ λόγου.

Alia Interpretatio.

Post præsentis Canonis interpretationem cum aliquot Episcopis verba habens qui contra Patriarchalia murmurabant stauropegia ut scilicet præter Canones in suas diœceses missa, animadverti hæc rectè & Canonicè fieri, & earum regionum Episcopos sine causâ hoc eorum factum reprehendere. A Divinis enim Canonibus nec Metropolitæ, nec Archiepiscopi, nec Episcopi diœcesis constituta est, sed omnia Patriarchis distribuuntur, etiam omnes totius orbis terrarum diœceses, & ideo habent in iis nominum ipsorum relationem ab omnibus qui in ipsis sunt Episcopis. Et hoc manifestum est è sexto & septimo Canone primæ Synodi, & è secundo & tertio Canone secundæ, qui decernunt Alexandrinum pro provinciâ habere totam Ægyptum, Libyam, & Pentapolim: Antiochenum, Cœle-Syriam, Mesopotamiam, Ciliciam; & reliquos Patriarchas alias diœceses: unde etiam ut habentes jura ordinationis in assignatas ipsis diœceses juxta dictorum Canonum sententiam, & examinantes Antistites qui earum curam gerunt, & Canonicè corrigentes, justè & stauropegia in civitates dabunt, & in parœcias, sibi etiam impunè vendicabunt earum Clericos quoties voluerint. Quæ cum ita sint nulli Patriarchæ liceat in alterius Patriarchæ provinciam stauropegia mittere, ut nec Clericum ejus abducere, ne Ecclesiarum jura confundantur.

C

Ετέρα ἑρμηνεία.

Μετὰ τὴν τοῦ παρόντος κανόνος ἑρμηνείαν εἰς λόγους ἐλθὼν. μετά τινων ἀρχιερέων γογγυζόντων διὰ τὰ Πατριαρχικὰ σταυροπήγια ὡς δῆθεν ἀκανονίστως ἀποστελλόμενα εἰς τὰς ἐνορίας αὐτῶν, κατενόησα καλῶς καὶ κανονικῶς ταῦτα γίνεσθαι, καὶ μάτην τοὺς ἐγχωρίους Επισκόπους μέμφεσθαι τὴν τούτων ποίησιν. Απὸ γὰρ τῶν θείων κανόνων οὔτε Μητροπολίτου οὔτε Αρχιεπισκόπου οὔτε Επισκόπου ἐνορία ἐδόθη ἀλλὰ τὰ πάντα Πατριάρχαις ἀπενεμήθησαν, καὶ αἱ ὅλαι ἐνορίαι τῆς ὅλης οἰκουμένης, καὶ διὰ τοῦτο ἔχουσιν ἐν
D ταύταις τὴν ἀναφορὰν τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ἀπὸ πάντων τῶν ἐν αὐταῖς Επισκόπων· Καὶ τοῦτο δῆλον ἀπὸ τοῦ ϛ'. καὶ ζ'. κανόνος τῆς πρώτης συνόδου καὶ τοῦ β'. καὶ γ'. κανόνος τῆς δευτέρας, διοριζομένων τὸν Αλεξανδρείας ἔχειν ἐνορίαν πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον, τὴν Λιβύην, καὶ τὴν Πεντάπολιν. τὸν Αντιοχείας τὴν κοίλην Συρίαν, τὴν Μεσοποτομίαν, τὴν Κιλικίαν, καὶ τοὺς λοιποὺς Πατριάρχας τὰς ἑτέρας διοικήσεις. ὅθεν καὶ ὡς ἔχοντες δίκαια χειροτονίας εἰς τὰς ἀφορισθείσας αὐτοῖς διοικήσεις, κατὰ τὴν τῶν ῥηθέντων κανόνων περίληψιν, καὶ ἀνακρίνοντες τοὺς διέποντας ταύτας ἀρχιερεῖς, καὶ κανονικῶς διορθούμενοι, δικαίως καὶ σταυροπήγια δώσουσιν εἰς
E πόλεις καὶ παροικίας .... ὡσονται δὲ καὶ κληρικοὺς αὐτῶν ὁσάκις θελήσουσιν ἀποκριματίστως. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων οὐδενὶ τῶν Πατριαρχῶν ἐπ' ἀδείας ἔσται εἰς ἑτέρου Πατριάρχου ἐνορίαν ἀποστεῖλαι σταυροπήγια, ἀλλ' οὐδὲ κληρικὸν αὐτοῦ ἁρπάσαι, ἵνα μὴ συγχέωνται τὰ δίκαια τῶν ἐκκλησιῶν.

Zonar. Ordo tam cœlestia, quàm terrestria continet. Ordinis igitur boni rationem decet ubique servari, ab Ecclesiasticis maximè; & Presbyteros, & alios Clericos Episcopo subesse. Quòd si quis Presbyter, nulla in re proprium damnans Episcopum, neque tanquam delinquentem circa religionem, neque tanquam quid aliud agentem præter officium, prætérque justum, sed per ambitionem dominari cupiens illicita conventicula celebrarit, privatim concionans, & altare construens in quo sacrificet, ordine moveri Canon præcipit, & ipsum, & Clericos una cum eo convenientes: excommunicari verò Laïcos. Non autem vult Episcopos ad punitionem præcipites esse. Quapropter è vestigio minimè vult ipsos condemnationi subjicere: verùm, talium conventiculorum magistros tertiò commoneri jubet, ut ab inordinato con-

ΖΩΝΑΡ. Τάξις συνέχει καὶ τὰ οὐράνια, καὶ τὰ ἐπίγεια. δεῖ τοίνυν ἁπαντάχου τὴν εὐταξίαν φυλάττεσθαι, καὶ μᾶλλον παρὰ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ τοὺς λοιποὺς κληρικοὺς ὑπείκειν τῷ Επισκόπῳ. εἰ δέ τις πρεσβύτερος ἐν
F μηδενὶ κατεγνωκὼς τοῦ ἰδίου ἀρχιερέως, μήτε ὡς περὶ τὴν εὐσέβειαν σφαλλομένου, μήτε ὡς ἄλλο τι ποιοῦντος παρὰ τὸ καθῆκον καὶ δίκαιον, διὰ φιλαρχίαν δὲ παρασυναγωγὴν ποιήσει, ἰδιαιτάτως ἐκκλησιάζων, καὶ θυσιαστήριον πήξας ἐν τούτῳ ἱερουργεῖ, καθαιρεῖσθαι διατάττεται ὁ κανὼν, καὶ αὐτὸν, καὶ τοὺς αὐτῷ συνερχομένους κληρικοὺς, τοὺς δὲ λαϊκοὺς ἀφορίζεσθαι. οὐ ταχεῖς δὲ τοὺς Επισκόπους εἰς κόλασιν εἶναι βούλεται. διὸ οὐδὲ ἀπεντεῦθεν αὐτοὺς τῇ καταδίκῃ ὑπάγειν βούλεται, ἀλλ' ἐκ τρίτου τοὺς παρασυνάγοντας παρακαλεῖσθαι, ἀποστῆναι τοῦ ἀτάκτου ἐπιχειρήματος, ἐμμένοντας δὲ οὕτω καταδικάζεσθαι.

Digitized by Google

ζεσθαι. τῆς ὃ ἐν Γάγγρα γνωμένης συνόδου ὁ ἕκτος κανών, τοὺς ἀπὸ τοῦ καθολικοῦ ἐκκλησίαν ἰδίᾳ ἐκκλησιάζοντας παρὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου, ὑπὸ ἀνάθεμα ποιεῖται. ὁμοίως ὃ καὶ ὁ δέκατος κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου.

A atu desistant: pertinaces autem condemnari. Sextus autem in Gangra factæ Synodi Canon, anathemati subjicit eos qui, non ex Episcopi sententia, extra Ecclesiam catholicam privatim concionantur. Sic autem & decimus Canon Synodi Carthaginensis.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἐξ ἀναιτίου χωσθεὶς Ἐπισκόπου, καὶ πηγνὺς ἄλλο θυσιαστήριον, μὴ πρὸ δεξαμένων ἔξει τὸ ἐκπίπτον.

ARIST. *Qui ab Episcopo inculpato sese separat, & figit alterum Altare, unà cum recipientibus ordine cadet.*

Εἴ τις τὸν ἴδιον Ἐπίσκοπον ἀναιτίως κατέγνω, ὡς μήτε πρὸς εὐσέβειαν, μήτε πρὸς δικαιοσύνην προσκρούσαντα, καὶ συναγωγὴν λαῷ ἰδιάζουσαν ποιήσαντο, καὶ θυσιαστήριον ἕτερον πήξοι, καθαιρείσθω αὐτός τε ὡς φιλάρχης, καὶ οἱ συναγωνισάμενοι αὐτῷ κληρικοί. ταῦτα δὲ γίνεσθαι ὀφείλουσιν, εἰ μὴ ἐπιστρέφει δὶς καὶ τρὶς τοῦ Ἐπισκόπου τοῦτον παρακαλέσαντος.

Si quis proprium Episcopum sine causa condemnet, ut neque contra pietatem, nec contra justitiam peccantem, & conventum populi privatim faciat, & alterum Altare figat, deponatur, & ipse ut ambitiosus, & Clerici qui eum sequuntur. Hæc autem fieri debent, si non conversus sit, bis vel ter adhortante eum Episcopo.

ΚΑΝΩΝ λϚ'.

Εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος ὑπὸ Ἐπισκόπου γένοιτο ἀφωρισμένος, τοῦτον μὴ ἐξεῖναι ἄλλῳ ὑπ' ἄλλου δέχεσθαι, ἀλλ' ἢ ὑπὸ τοῦ ἀφορίσαντος αὐτὸν, εἰ μὴ δι' ὑπερβολὴν εὐσεβείας τελευτήσῃ ὁ ἀφορίσας αὐτὸν Ἐπίσκοπος.

Canon XXXII.

Si quis Presbyter vel Diaconus ab Episcopo sit segregatus, non liceat alii eum suscipere quàm qui ipsum segregavit: nisi fortè mortuus sit Episcopus qui eum segregavit.

ΒΑΛΣ. Τὰ μὲν ἄλλα ὅσα παρόντος κανόνος προνομοθέτηται ἐν ἑτέροις κανόσι. πῶς δὲ λύεται τοῦ ἀφορισμοῦ ὁ ἀφορισθείς, μάθε τὰ νῦν, καὶ εἰπέ, ὅτι ὅσα ἀφορίσματος ἀποβεβιωκότος, ἢ ὁ μετ' αὐτὸν Ἐπίσκοπος λύει τὸν ἀφορισμὸν, ἢ ὁ τὰ τελευτήσαντα προβαλόμενος πρῶτος ἀρχιερεὺς, πατριάρχης δηλαδὴ, ἢ μητροπολίτης, πλὴν μετ' ἐξέτασιν. ὅσα δὲ ἑτέρας παροικίας Ἐπίσκοπον λύειν τὸν ἀφορισθέντα μετὰ τελευτὴν τοῦ ἀφορίσαντος, οὐκ ὀφείλετε ποιεῖν.

BALS. Alia quæ sunt in præsenti Canone, sunt in aliis Canonibus prius exposita. Quomodo autem qui est segregatus, à segregatione absolvitur post mortem Episcopi qui eum segregavit, nunc accipe, & dic, quòd postquam è vivis excessit qui eum segregavit, vel qui succedit ei Episcopus segregationem solvit, vel is primus Antistes qui defunctum præfecit, Patriarcha scilicet, vel Metropolitanus, sed post examinationem. Alterius autem parochiæ Episcopo non permissum est, ut segregatum absolvat post mortem ejus qui segregavit.

ΖΩΝΑΡ. Περὶ τοῦ μὴ δέχεσθαι ἢ λύεσθαι τοὺς ὑπὸ τῶν ἰδίων Ἐπισκόπων ἀφωρισμένους ὑπ' ἄλλων, καὶ ἀνωτέρω εἴρηται· καὶ αὖθις ὁ αὐτὸς ἔστιν ὁ κανὼν διατάττεται. ἐπεὶ δὲ εἰκὸς ἴσως τὸν ἀφορίσαντα, ἢ αἰφνίδιον, ἢ ἐν ἀποδημίᾳ ὄντα θανεῖν, καὶ τὸν ἀφορισθέντα μηδὲν ὑπεύθυνον ἐπάγῃ, εἰ μὴ ἀπὸ καρδίας συγγνώμην τελευτήσῃ ὁ ἀφορίσας αὐτόν. καὶ ἔοικε μὲν ἀναχωρεῖν ὁ κανὼν τοῦτο εἰ τύχῃ τελευτήσας ὁ ἀφορίσας, καὶ ὑπ' ἄλλου δέχεσθαι τὸν ἀφορισθέντα. ἀλλὰ δὲ, ἀπὸ ἄλλου, οὕτως ἐξελήφθη, ἤγουν, ἀπὸ τοῦ διαδεξαμένου τὸν ἀρχιερατικὸν ἐξουσίαν τοῦ τελευτήσαντος. ἑτέρας γὰρ παροικίας Ἐπισκόπῳ, λῦσαι τὸν ὑπεύθυνον ὑπ' ἄλλου οὐ δέδοται, εἰ μή που συνοδικὴ ἐξέτασις γένηται, καὶ φανείη μὴ δικαίως ὁ Ἐπίσκοπος ἀφορίσας. τοῦτο γὰρ καὶ ζώντων ἔτι τῶν ἀφορισμάτων γίνεσθαι ὑπάρχει.

ZONAR. Superius etiam dictum fuit, ab aliis nec recipi, nec solvi pœnâ debere, quos proprii excommunicarant Episcopi: eadémque rursus ordinat hic Canon. Quoniam autem probabile forsitan est eum qui excommunicârat, vel repentine, vel in peregrinatione interiisse, & excommunicatum in imposita sibi pœna manere, subdit, Nisi casu mortuus est, qui excommunicarat eum. Et hic quidem Canon permittere videtur, si fortè mortuus est is qui excommunicavit, ab alio recipi excommunicatum. Sed illud, ab alio, sic accipitur, hoc est, ab eo, qui vita functi dignitatem pontificalem susceptt. Alterius enim diœceseos Episcopo non conceditur absolvere condemnatum ab alio, nisi fortè synodica fuerit inquisitio, & Episcopus injustè videatur excommunicasse. Nam, viventibus adhuc ipsis Excommunicatoribus, hoc etiam fieri permissum est.

ΑΡΙΣΤ. Ἀδεκτος ἑτέρῳ ὁ ὑπ' ἄλλου περιόντος ἀφωρισμένος.

ARIST. *Qui ab aliquo superstite segregatur, ab aliis non est recipiendus.*

Ὁ ἀφορισθεὶς ἀπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ζῶντος τοῦ ἀφορίσαντος αὐτὸν Ἐπισκόπου, οὐδὲ ὑπ' ἄλλου προσδέχεσθαι ὀφείλει.

Segregatus à proprio Episcopo Presbyter, vel Diaconus, vivente Episcopo qui eum segregavit, non debet ab alio recipi.

ΚΑΝΩΝ λγ'.

Μηδένα τῶν ξένων Ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων ἢ διακόνων, ἄνευ συστατικῶν προσδέχεσθαι· καὶ δοκιμάζεσθαι αὐτοὺς, διακρίνεσθαι. καὶ ἐὰν μὲν ὦσιν κήρυκες τῆς εὐσεβείας, προσδέχεσθαι· εἰ δὲ μή γε, τὰ πρὸς χρείαν αὐτοῖς ὑπουργήσαντες, εἰς κοινωνίαν αὐτοὺς μὴ προσδέξασθαι. πολλὰ γὰρ κατὰ συναρπαγὴν γίνεται.

Canon XXXIII.

Nullus externorum Episcoporum, vel Presbyterorum, vel Diaconorum, sine commendatitiis recipiatur: his verò allatis, examinentur. Et si fuerint præcones pietatis recipiantur: Sin minùs, iis quæ sunt necessaria, illis exhibitis, ad communionem eos ne admittatis. Multa enim per surreptionem fiunt.

ΒΑΛΣ. Τὸ δίχα συστατικῶν γραφῶν μὴ προσδέχεσθαι τοὺς ξένους Ἐπισκόπους ἢ πρεσβυτέρους ἢ διακόνους, προεδιδάχθημεν. ἀρτίως δὲ διορίζεται ὁ κανὼν διακρί-

BALS. Sine literis commendatitiis non admitti externos Episcopos, vel Presbyteros, vel Diaconos, antè didicimus. Nunc autem definit Canon, eos, etiamsi com-

Digitized by Google

mendatitias literas habeant, de pietate debere examinari: & si rectè de fide sentiant, ad communionem admitti: sin secus, ut suspectos recusari: alimentis autem non oportere eos frustrari definitum est. Et hæc quidem præsens Canon. Ex aliis autem Canonibus discs, quòd licèt quidam commendatitias literas afferant, & de fide rectè sentiant, dimissorias nihilominus literas suorum Episcoporum ostendere debent, alioqui sacris operari non permittentur: per commendatitias enim literas eos esse sacratos probatur: licere autem iis in aliena terra sacra peragere, non ex iis, sed ex dimissoriis literis ostenditur. Et ideo, ut est consentaneum, præsens Canon solius communionis meminit, non autem & B ministerii, utpote quòd ii qui literas tantum commendatitias habeant, in externa Ecclesia versari non prohibeantur.

A νεας τύτυς περὶ δυσεβείας, καὶ συγκατικὴν ἔχοντας· καὶ ἢ προσδέχεσθαι εἰς κοινωνίαν ὀρθοδόξυς ὄντας, ἢ προσκαιρεῖσθαι ὡς ἀμφιβόλυς· ζημῆν δ' αὐτὺς μὴ ἀποστερεῖν ὥρισαν. καὶ ὁ μὲν πᾶσι κανὼν ταῦτα. ἐξ ἑτέρων δ' κανόνων μαθήσῃ, ὅτι καὶν συγκατικά τινες ὑποφέρωσιν, καὶ οὐδὲ περὶ τὴν ὀρθοδοξίαν ἀμφίβολοι ὦσιν, ἀλλὰ καὶ ὕτως ἀπολυτικὰς γράφας τῶν οἰκείων Ἐπισκόπων ἐμφανίζειν ὀφείλυσιν, εἰ δὲ μή, ὑ προχωρηθήσονται ἱερυργεῖν· ὃ μὲν γὰρ ἱερωθῆναι αὐτὺς δεῖ τῶν συγκατικῶν γραφῶν ἐλέγχει· τὸ δ' ἐκχωρηθῆναι ὅπι ξένης ἱερυργῶν, οὐκ ἀπὸ τύτων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀπολυτικῶν γραμμάτων δείκνυσι. διὰ γὰρ τῦτο, ὡς ἔοικε, καὶ ὁ πᾶσι κανὼν κοινωνίας μόνης ἐμνήσθη, ὑ μὴν καὶ λειτυργίας, ὡς τῶν προσκομιζόντων συγκατικὰς μόνας γραφὰς ἐκκλησιάζειν ὅπι ξένης μὴ κωλυομένων.

Zonar. Sacris initiatos in una diœcesi ministros, discedentes in aliam, Canon sine commendatitiis prohibet excipi. Quòd si commendatitias attulerint, ne tum quidem sine probatione admittere permittit: sed examinare jubet, an sint orthodoxi, (nam qui commendatitiam dedit epistolam, fortè nescit, quòd errarent in fide) & si tales sint eos admittere, iisque communicare. Quòd si dubii, circa recta fidei dogmata videantur, unà cum talibus convictum vitari jubet: attamen iis necessaria benignè suppeditare, & sic missos facere. Eos enim ad vitam necessariis indigentes negligere, & sic dimittere, inhumanum judicatum fuit ab Apostolis, avaritiámque simul arguens eorum, qui eos non receperunt.

Ζωναρ. Τὺς ἐν ἑτέρᾳ χώρᾳ ἀπιόντας ἑτέρωθεν ἱερωμένυς ἀπαγορεύει ὁ κανὼν χωρὶς συγκατικῶν δέχεσθαι. Εἰ δὲ καὶ συγκατικὰ ὑποφέροιντο, οὐδὲ τότε ἀβασανίστυς προσίεσθαι συγχωρεῖ· ἀλλὰ ἀνακρίνειν εἰ ὀρθόδοξοι εἶεν, ἴσως γὰρ ἠγνόησεν ὁ δὺς τὴν συγκατικὴν ὑποστολήν, ὅτι σφάλλοιντο πρὸς τὴν πίστιν· καὶ τοιύτυς ὄντας προσδέχεσθαι, καὶ συγκοινωνεῖν αὐτοῖς. εἰ δ' ἀμφίβολοι περὶ τὰ ὀρθὰ δόξυσι δόγματα, τὴν μετ' αὐτῶν συνδιαγωγὴν παραιτεῖσθαι διακελεύεται. χωρεῖν δὲ τὰ πρὸς χρείαν αὐτοῖς, καὶ ὕτως ἐκπέμπειν. ὃ γὰρ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων ὑστερεῖσθαι ὄντας αὐτὺς παρορᾶν, καὶ ὕτως ἀπολύειν, ἀφιλάνθρωπον ἐνρίσθη τοῖς ἀποστόλοις, καὶ ἅμα φιλοπλουτίαν κατηγορεῖν τῶν μὴ προσδεξαμένων αὐτύς.

Arist. Sacerdos peregrinus sine literis commendatitiis non recipitur. Et profectus examinatur, & ab æquis judicibus admittitur: Sin minus, datis ei ad viam necessariis, dimittitur.

Αριστ. Ξένου Ἱερεὺς δίχα συγκατικῶν, ὑ προσδέχεται· καὶ ἑλθὼν ἐπανακρίνεται, καὶ τῶν ὀρθοτόμων προσίεται· εἰ δ' ὄ, τὰ πρὸς χρείαν ἐφοδιάζόμενον ἀποπέμπεται.

D

Sine literis commendatitiis non oportet quempiam peregrinum, Sacerdotem excipere. Si commendatiæ autem literæ afferantur, & sic tamen eum examinari oportet. Et si religiosus indubitatè invenitur, recipiatur ille. Si ambigitur autem an sit necne, suppeditentur ei quæ ad expensum sunt necessaria, & dimittatur.

Ἄνευ συγκατικῶν ὑ δεῖ ξένον ἱερέα προσδέχεσθαι· εἰ δὲ καὶ συγκατικὰ ἐπιφέροιτο, δέον αὐτὸν καὶ ὕτως ἐπανακρίνεσθαι· καὶ εἰ μὲν εὐσεβὴς ἀναμφιβόλως εὑρεθείη, προσίεσθαι τῦτον· εἰ δ' ἀμφιβάλλεται, τὰ πρὸς διοίκησιν ἐπιχορηγεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀποπέμπεσθαι.

Canon XXXIV.

Episcopos uniuscujusque gentis nosse oportet eum qui in eis est Primus, & existimare eum ut caput: & nihil facere quod sit magni momenti præter illius sententiam: E illa autem sola facere unumquemque quæ ad suam parochiam pertinent, & pagos qui ei subsunt: sed nec ille absque omnium sententia aliquid agat. Sic enim erit concordia, & glorificabitur Deus per Dominum Jesum Christum, & Pater per Dominum in Spiritu Sancto. Pater & Filius & Spiritus Sanctus.

Bals. Ordo omnia continet & cælestia & terrestria. Unde & præsens Canon decernit eos qui ordinant, debere honorari ab eis qui sunt ordinati. Hi enim sunt Primi & capita ipsorum; & ideo communi sententia constitutum est, ut quæ ultra illa quæ ad uniuscujusque administrationem pertinent, & ad ecclesiasticam constitutionem spectant, & magni momenti reputantur, non fiant absque F sententia primorum. Atque ipsi etiam Primo absque Episcoporum suorum sententia non licet ejusmodi aliquid facere. Sic enim, inquit, quæ est ex Deo concordia & dilectio inter eos conservabitur. Et hæc quidem est Canonis interpretatio. Quod autem ad illa quæ sunt magni momenti attinet, dic, verbi gratia, quòd multæ civitates propter gentium incursionem absque Episcopis manentes, œconomica ratione aliis Episco-

ΚΑΝΩΝ λδ'.

Τὺς Ἐπισκόπυς ἑκάστυ ἔθνυς εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν, καὶ μηδέν τι περάττειν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκείνυ γνώμης· ἐκεῖνα δὲ μόνα περάττειν ἕκαστον, ὅσα τῇ αὐτοῦ παροικίᾳ ὑπάλλει, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν χώραις. ἀλλὰ μηδὲ ἐκεῖνον ἄνευ τῆς πάντων γνώμης ποιεῖτω τι. ὕτω γὰρ ὁμόνοια ἔσται, καὶ δοξασθήσεται ὁ Θεὸς διὰ Κυρίυ Ἰησῦ Χριστῦ, καὶ ὁ πατὴρ διὰ Κυρίυ ἐν ἁγίῳ πνεύματι, ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Βαλσ. Τάξις συνέχει πάντα καὶ τὰ θεῖα, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπήκοα· ὅθεν καὶ ὁ πᾶσι κανὼν διορίζει τιμᾶσθαι τὺς χειροτονήσαντας ὑπὸ τῶν χειροτονηθέντων. ὗτοι γὰρ εἰσι πρῶτοι, καὶ κεφαλαὶ αὐτῶν· διὸ καὶ ὠφέλιμα καὶ κοινὴν γνώμην τὰ ἐπέκεινα τῆς διοικήσεως τῶν ἀνηκόντων ἑκάστῃ παροικίᾳ, εἰς ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν ἀποβλέποντα, καὶ βέλτιστα λογιζόμενα, μὴ γίνεσθαι χωρὶς γνώμης τῶν πρώτων. καὶ αὐτῷ δὲ τῷ πρώτῳ τοιῦτόν τι ποιεῖν ἄνευ γνώμης τῶν Ἐπισκόπων αὐτοῦ, οὐκ ἐνδέχεται. ὕτω γὰρ φησὶν ἡ πρὸς Θεὸν ὁμόνοια καὶ ἀγάπη συντηρηθήσεται μέσον αὐτῶν. καὶ ἡ μὲν ἑρμηνεία τῦ κανόνος τοιαύτη. Εἰπεῖν δ', χάριν τῶν βελτίωνος, ὅτι πολλαὶ πόλεις διὰ τὴν τῶν ἐθνῶν ὑποφορὰν ἀνεπισκόπητοι μένυσαι, καὶ λόγον οἰκονομίας Ἐπισκόποις ἑτέροις προσανατίθεσθαι.

Digitized by Google

ρατίθεν). Εἰ γοῦν ὁ πρῶτος ὑφ' ὃν αὗται τελοῦσι, δίχα γνώμης τῶν συλλειτουργῶν αὐτοῦ τιμὴν ἀναθέσιν τούτων ποιήσει, αἰτιαθήσεται. τοιαῦτά εἰσι τὰ μεγίστα, καὶ περὶ τούτων ὁ κανὼν διορίζει). Ὃ οὖν μὴ πράττειν τι δεῖ τὸν πρῶτον ἄνευ τῆς γνώμης τῶν Ἐπισκόπων αὐτοῦ, μὴ εἴπῃς νοεῖσθαι εἰς ἅπαντα τὰ πρὸς τούτου γινόμενα μέλλοντα, ἀλλ' εἰς μόνα τὰ μεγίστα. Εἰ γὰρ τοῦτο εἴπῃς, ὑποβιβασθήσεται ὁ χειροτονῶν τῷ χειροτονουμένῳ. ὡς τούτου μὴ κωλυθέντος πρωτάπασι ποιεῖν τι δίχα γνώμης τοῦ ὑπ' αὐτόν· ἐκείνων οὖν δεομένων τῆς τοῦ πρώτου προνοίας εἰς μόνα τὰ μεγίστα, ὅπερ ἄτοπον.

A pis attribuuntur. Si ergo Primus ſub quo hæ ſunt, ſine ſententia eorum qui ſunt miniſterii adjutores, hanc attributionem fecerit, reprehendetur. Ejuſmodi ſunt res magni momenti, & de iis definit Canon. Non poſſe autem Primum quidquam facere ſine ſententia Epiſcoporum ſuorum, ne dixeris eſſe intelligenda de omnibus quæ ab illo facienda ſunt, ſed de iis tantum quæ ſunt magni momenti. Si enim hoc dixeris, is qui ordinat, ei qui ordinatur, ſuberit, cùm is quidem omnino prohibeatur abſque ſententia eorum qui ei ſubſunt, aliquid agere: illi verò Primi præſentiâ ad ea tantùm quæ ſunt magni momenti opus habeant, quod eſt abB ſurdum.

ΖΩΝΑΡ. Ὥσπερ τὰ σώματα μὴ τῷ οἰκείῳ ἐνέργειν ὑγιᾶ σωζόμενα τῆς κεφαλῆς, πλημμελῶς κινοῦνται, ἢ καὶ ἄχρηστά εἰσι πρὸς τέλος, ἵνα καὶ τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὁ προεστὼς τούτου, καὶ τάξιν πληροῦν κεφαλῆς ὅπου τῆς οἰκείας διατηροῖτο τιμῆς, ἀτάκτως καὶ πλημμελῶς κινηθήσεται). Διὰ τοῦτο ὁ πρὸ τῶν κανὼν τοὺς ἑκάστης ἐπαρχίας πρώτους Ἐπισκόπους, τοὺς τῆς μητροπόλεως δηλονότι ἀρχιερεῖς, κεφαλὰς ἡγεῖσθαι τῶν ἄλλων Ἐπισκόπων τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, κελεύει, καὶ χωρὶς ἐκείνων μηδὲν ποιεῖν, ὃ εἰς κοινὴν ἀφορᾷ τῆς ἐκκλησίας κατάστασιν, οἷς ζητήσεις δογματικὰς, οἰκονομίας περὶ σφαλμάτων κοινῶν, καταστάσεις ἀρχιερέων, καὶ ὅσα τοιαῦτα· ἀλλὰ περὶ τούτων ἐκείνῳ συνιόντας συνδιασκέπτεσθαι, καὶ ὃ πᾶσιν ἄριστον δόξῃ ψηφίζεσθαι. ἕκαστον γὰρ τὰς τῆς ἰδίας ἐκκλησίας διοικήσεις, καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ χωρῶν πράττειν ἐξουσίαν ἔχοντας καθ' ἑαυτούς. πλὴν ἀλλ' οὐδὲ τῷ πρώτῳ ἐπισκόπῳ συγχωρεῖ τῇ τιμῇ καταχρώμενον, εἰς ὑπεροψίαν ταύτην ἀμείβειν, καὶ ἐναυθεντεῖν. καὶ χωρὶς γνώμης κοινῆς τῶν οἰκείων συλλειτουργῶν ποιεῖν τι τῶν εἰρημένων, ἢ τῶν ὁμοίων αὐτοῖς. βέλει γὰρ ὁμονοεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ συνδεδέσθαι τῷ τῆς ἀγάπης δεσμῷ, καὶ ὑπόδειγμα πρὸς ἀγάπην τε, καὶ ὁμόνοιαν τοῖς ὑπ' αὐτοὺς εἶναι κλήρους τε, καὶ τοῖς πλήθεσιν. ἵνα οὕτως δοξάζηται ὁ θεὸς, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν τὴν λέγουσαν, λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ὑμῶν ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. δοξασθήσεται δὲ ὁ θεὸς διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἐν τοῖς ἁγίοις πνεύματι· διὰ τούτου γὰρ οἱ ἀπόστολοι ἐσοφίσθησαν, καὶ τὰ ἔθνη ἐδίδαξαν.

ZONAR. Quemadmodum corpora, dum caput ſanam vim ſuam minimè conſervat, malè moventur, aut omnino ſunt inutilia: ſic etiam corpus Eccleſiæ, ſi non, qui ei præeſt, & ordine certo munus implet capitis, in ſuo conſervetur honore, intemperanter & inconditè commovebitur. Propterea, præſens Canon Primos cujuſque provinciæ Epiſcopos, Metropolitanos videlicet Archiepiſcopos, aliorum per eam provinciam Epiſcoporum caput exiſtimari jubet; ac ſine illis agere nihil, quod Eccleſiæ ſtatum communem reſpiciat: cujuſC modi ſunt, Dogmaticæ quæſtiones, ſuper erratis communibus diſpoſitiones, Pontificum conſtitutiones, & quæ ſunt ejuſmodi. De iſtis autem ad eum convenientes conſultare, & quod omnibus optimum videatur determinare: unumquemque verò, prout ipſi viſum fuerit, Eccleſiæ propriæ, ſubditorúmque ſibi locorum peculiariter adminiſtrationem gerere. Sed ne primo quidem Epiſcopo concedit, ut honore abutens hunc mutet in dominium, & uni ſibi poteſtatem arroget: modóque dictorum, vel ſimilium quid agat ſine communi ſuorum Conſacerdotum ſententia. Vult enim PontiD fices conſentire, charitatíſque vinculo colligari: & exemplum eſſe Clero ſibi ſubjecto, populóque, dilectionis, & concordiæ. Ut ſic Deus glorificetur ſecundum evangelicam doctrinam dicentem, Luceat lux veſtra coram hominibus, ut opera veſtra bona videant, & glorificent patrem veſtrum, qui in cœlis eſt. Glorificabitur verò Deus per Dominum, quum ſuum nomen ille manifeſtat hominibus, legéque latâ præcipit charitatem. Sed, & glorificabitur in Sancto Spiritu: Nam per hunc Apoſtoli ſapienter edocti fuerunt, & gentes docuerunt.

E

ΑΡΙΣΤ. Δίχα τοῦ πρώτου αὐτῶν ποιοῦσιν οὐδὲν οἱ Ἐπίσκοποι εἰ μὴ τὰ τῆς παροικίας αὐτοῦ ἑκάστου. καὶ ὁ πρῶτος ἄτερ ἐκείνων οὐδὲν, διὰ τὴν ὀφειλομένην ὁμόνοιαν.

ARIST. *Abſque Primate ſuo nihil agunt Epiſcopi, niſi quiſque ea quæ ſunt ſuæ paræciæ. Sed nec Primus aliquid agit ſine illis, propter debitam concordiam.*

Οὔτε οἱ Ἐπίσκοποι ἔτε οἱ μητροπολίται δεῖ γνώμην τοῦ αὐτῶν πρώτου ὀφείλουσί τι περιττὸν πράττειν, οἷς Ἐπισκόπους ψηφίζεσθαι, περὶ δογμάτων νέων ζητεῖν, ἢ ἐκποιήσεις ἐκκλησιαστικῶν τινων ποιεῖσθαι, εἰ μὴ τὰ ὑπερβάλλοντα τὴν ἑκάστου παροικίαν, καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ χώρας· ἀλλ' οὐδὲ ὁ πρῶτος ἄνευ γνώμης αὐτῶν δύναταί F τι τοιοῦτον ποιεῖν· οὕτω γὰρ ὁ τῆς ὁμονοίας ὅρος τηρηθήσεται.

Nec Epiſcopi nec Metropolitæ ſine ſententia Primatis ſui debent aliquid magni momenti facere, ut Epiſcopos eligere, in nova dogmata quærere, vel alienationes Eccleſiaſticorum ullorum facere, ſed tantum ea quæ ſpectant ad cujuſque paroeciam, & ad loca ſibi ſubjecta. Sed nec Primus abſque eorum ſententiâ poteſt aliquid ejuſmodi facere. Sic enim concordiæ terminus conſervabitur.

Digitized by Google

CANON XXXV.

Episcopus ne audeat extra suos fines facere ordinationes in urbibus & pagis sibi non subjectis: sin autem hoc fecisse convictus fuerit, præter eorum sententiam qui tenent urbes illas vel pagos deponatur & ipse, & ii quos ordinavit.

BALS. Extra diœcesin prohibitum est ordinare: & eum qui ejusmodi quicquam fecerit, præter voluntatem Episcopi illius regionis, Canon deponit una cum eo qui ordinatur. Hoc autem fiet etiam in Primates, qui in suorum Episcoporum diœcesi celebraverint præter eorum sententiam. Lege etiam Antioch. Syn. Can. xiii. & xxii. & ii. Syn. Can. ii. Et hæc quidem de ordinationibus, reliquisque sacris actibus, qui intra sacrarium fiunt. Si quis autem extra diœcesin characterem dederit, vel aliquid aliud fecerit quod non sit ex iis quæ sint intra Sacrum tribunal, aliquo alio modo prout Synodo videbitur, eum puniendum dicunt nonnulli. Quære etiam xvi. Canon. Sanctorum Apostolorum.

ZONAR. Et hic etiam Canon positus est ad unionis, ordinisque boni conservationem. Et nullum permittit ad alterius diœcesin abeuntem creare sacrorum ministros absque sententia & permissione Pontificis illius regionis. Sed nec ipsi totius provinciæ Metropolitæ licet ad alicujus eorum, qui sub se sunt, Episcoporum fines proficisci, prætérque legem quid agere, quod ad Pontificis munus pertineat. Deponi námque mandat & eum, qui sic ordinavit, simul & ordinatum. Synodus etiam Antiochensis hoc ita constituit in xiii. & in xxii. Canone, similiter & Oecumenica secunda Synodus in Canone ii.

ARIST. *Extra proprios terminos non est ordinandum. Qui autem præter sententiam eorum qui ibidem degunt, Sacros ordines ullibi peragit, ipse pro non ordinato habeatur simul cum eo qui ab ipso ordinatur.*

Non debet quispiam Episcoporum extra proprios terminos quempiam ordinare: qui autem hoc fecerit præter sententiam Episcopi qui loco præest, deponitur, & ipse & is qui ab eo ordinatur.

CANON XXXVI.

Si quis ordinatus Episcopus non suscipiat ministerium & curam populi sibi commissam, sit segregatus donec eam susceperit: similiter & Presbyter, & Diaconus. Sin autem profectus non susceptus fuerit, non sua quidem voluntate, sed propter populi improbitatem, ipse maneat Episcopus, Clerus autem civitatis segregetur, quòd ejusmodi insolentis populi correctores non fuerint.

BALS. Nonnulli χειροτονίαν hîc pro electione acceperunt, dixerúntque se mirari quomodo nonnulli nunc temporis ad Ecclesias electi, recusant. Præstantissimus autem Zonaras Canonem exponens accepit χειροτονίαν pro manuum impositione, & etiam pro electione. Ego verò rectè habere animadverti, si χειροτονία hoc in loco accipiatur pro impositione manuum. Meminit enim Presbyterorum & Diaconorum, qui ex more qui olim servabatur, mittebantur in alias regiones; ut docerent populum. Diaconos autem ordinari quidem, id est, characterem accepisse, didicimus: eligi autem non audivimus, sicut eliguntur Episcopi, & olim etiam Sacerdotes, ut dicit Canon xiiii. Syn. Laodicenæ. Decernit itaque præsens Canon; si quis Episcopus, vel Presbyter vel Diaconus, ad docendum pertinentem manuum impositionem acceperit, & suum munus non impleat, segregetur, donec eò ire statuerit quò jussus est. Sin autem cum accessisset, non susceptus fuerit, propter improbitatem populi regionis, Clerus

ΚΑΝΩΝ λέ.

Ἐπίσκοπον μὴ τολμᾶν ἔξω τῶν ἰδίων ὅρων χειροτονίας ποιεῖσθαι, εἰς τὰς μὴ ὑποκειμένας αὐτῷ πόλεις καὶ χώρας· εἰ δὲ ἐλεγχθείη τοῦτο πεποιηκὼς παρὰ τὴν τῶν κατεχόντων τὰς πόλεις ἐκείνας ἢ τὰς χώρας γνώμην, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς, καὶ οὓς ἐχειροτόνησεν.

ΒΑΛΣ. Παρ' ἐνοείαν χειροτονῆν κεκωλυμένον ἐστί. καὶ τὸ τοιοῦτόν τι ποιοῦντα, παρὰ γνώμην τοῦ ἐγχωρίου Ἐπισκόπου, καθαιρεῖ ὁ κανὼν σὺν τῷ χειροτονουμένῳ· τοῦτο δὲ ἔσται καὶ εἰς τοὺς πρώτους λειτουργήσαντας εἰς ἐνοείαν Ἐπισκόπων αὐτῶν παρὰ γνώμην τούτων. καὶ ἀνάγνωθι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανόνα ιγ'. καὶ κβ'. καὶ τῆς β'. συνόδου κανόνα β'. καὶ ταῦτα μὲν περὶ χειροτονιῶν, καὶ λοιπῶν ἱεροπραξιῶν τῶν ἐντὸς τοῦ βήματος. εἰ δέ τις πρὸς ἐνοείαν σημφωθήσεται, ἢ ἕτερόν τι πράξεται μὴ ὂν ἀπὸ τῶν ἐντὸς τοῦ βήματος, ἄλλως πως κἂν δοκῇ τῇ συνόδῳ, κολάζεσθαι τοῦτον λέγουσί τινες. ζήτει καὶ τὸ ις'. κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν πρὸς τὴν συντήρησιν τῆς ὁμονοίας, καὶ τῆς εὐταξίας ἐκτέθειται· καὶ οὐδένα πρόσεστι χωρεῖν εἰς ἑτέραν ἐνοείαν ἀπιόντα χειροτονῆν ἄνευ γνώμης καὶ πρόσεστι χωρήσεως τοῦ τῆς χώρας ἐκείνης ἀρχιερέως. οὐδὲ γὰρ αὐτῷ τῷ μητροπολίτῃ τῆς ἐπαρχίας ἔξεστιν εἰς ἐνοείαν τινὸς τῶν ὑπ' αὐτὸν Ἐπισκόπων ἀπιέναι, καὶ τελεῖν ἀρχιερατικόν τι πρᾶγμα. καθαιρεῖσθαι γὰρ πρόσκειται τὸν οὕτω χειροτονήσαντα, καὶ αὐτὸν τὸν κεχειροτονημένον. καὶ ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ σύνοδος. ὅτι οὕτως διετάξατο ἐν ιγ'. κανόνι, καὶ ἐν κβ'. ἡ δευτέρα οἰκουμενικὴ σύνοδος ἐν δευτέρῳ κανόνι.

ΑΡΙΣΤ. Μὴ χειροτονεῖν ὑπερόρια· ὁ δὲ παρὰ γνώμης τῶν ἐγχωρίων ἐπιτελῶν, μετὰ τοῦ τελομένου ἀτέλεστος.

Οὐκ ὀφείλει τις τῶν Ἐπισκόπων ἔξωθεν τῶν ἰδίων ὅρων χειροτονεῖν τινα. ὁ δὲ τοῦτο ποιῶν παρὰ γνώμην τοῦ κατὰ χώραν Ἐπισκόπου καθαιρεῖται, καὶ αὐτὸς καὶ ὁ ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθείς.

ΚΑΝΩΝ λς'.

Εἴ τις χειροτονηθεὶς Ἐπίσκοπος, μὴ καταδέχοιτο τὴν λειτουργίαν καὶ τὴν φροντίδα τοῦ λαοῦ τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ, τοῦτον ἀφωρισμένον τυγχάνειν, ἕως ἂν καταδέξηται· ὡσαύτως καὶ πρεσβύτερος καὶ διάκονος. εἰ δὲ ἀπελθὼν, μὴ δέχοιτο τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, ἀλλὰ παρὰ τὴν τοῦ λαοῦ μοχθηρίαν, αὐτὸς μενέτω Ἐπίσκοπος, ὁ δὲ κλῆρος τῆς πόλεως ἀφοριζέσθω, ὅτι τοιούτου λαοῦ ἀνυποτάκτου παιδευταὶ οὐκ ἐγένοντο.

ΒΑΛΣ. Τινὲς ὧδε τὴν χειροτονίαν ἀντὶ ψήφου ἐδέξαντο. καὶ εἶπον θαυμάζειν πῶς πράττουσι σήμερον οἱ ψηφιζόμενοι εἰς ἐκκλησίας. ὁ δὲ πάνσοφος Ζωναρᾶς ἑρμηνεύων τὸν κανόνα, ἐξελάβετο τὴν χειροτονίαν καὶ εἰς χειροθεσίαν, καὶ εἰς ψῆφον. ἐμοὶ δὲ ἐξ ὀρθῆς κατενοήθη χειροτονίαν ἐνταῦθα εἰπεῖν τὸν κανόνα, τὴν χειροθεσίαν. μέμνηται γὰρ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ἀποστελλομένων καθ' ὃ πάλαι ἐκρατεῖν, εἰς ἑτέρας χώρας, χάριν τοῦ διδάσκειν τὸν λαόν. Διακόνους δὲ χειροτονεῖσθαι μέν, τοῦτ' ἔστι σφραγίζεσθαι, ἐμάθομεν. ψηφίζεσθαι δὲ οὐκ ἠκηκόαμεν, ὥσπερ ψηφίζονται οἱ Ἐπίσκοποι· καὶ καθ' ὃ παλαιὸν καὶ ἱερεῖς, καθὼς φησὶν ὁ ιγ'. κανὼν, τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου. δηλοῖ γὰρ ὁ πρὸ τοῦ κανὼν, εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος χειροθεσίαν δέξηται διδασκαλικὴν καὶ μὴ ἀποπληροῖ τὴν Διακονίαν αὐτοῦ, ἀφορίζέσθω μέχρις ἂν καταδέξηται ἀπελθεῖν ἔνθα ὤφειλε. εἰ δὲ καὶ ἀπελθὼν μὴ προσδέχηται ἀπὸ μοχθηρίας τοῦ κατὰ χώραν λαοῦ

Digitized by Google

λαῦ, ὁ κληρ. μὲν, κ μὴ ᾖ μόμου αἴτι. τῆ κακῆ, ἀφορισθήσεται, ὡς μὴ παιδεύων ⓜ ἄτακτον λαόν. ὁ δὲ Ἐπίσκοπ. ἔχει τὴν οἰκείαν ἀξίαν. σημείωσαι οὖν πῶς τιμωρεῖται ὁ κληρ. διὰ τὴν ἀπαιδευσίαν τοῦ κοινολαοῦ· κ ἀνάγνωθι τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Συνόδ. κανόνα ιή. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κανόνα ιζ'. ιή. τῷ πρὸς Δόμνον ἐπιστολῇ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, τῆς πρώτης κ δευτέρας Συνόδ. τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνα ιε'. τῆς ζ'. Συνόδ. κανόνα β'. κ τῆς ἐν Χαλκηδόνι κανόνα κθ'.

A quidem, licet non fuerit auctor mali, segregabitur, ut qui insolentem populum non erudiat. Episcopus autem statum suum integrum habet. Nota ergo quomodo Clerus punitur propter populi insolentiam. Et lege Ancyr. Syn. Can. xviii. Antioch. Can. xvii. & xviii. epistolam Sancti Cyrilli ad Domnum: primæ & secundæ Syn. quæ habita est in templo sanctorum Apostolorum Can. xvi. septimæ Synod. Canon. ii. & Chalcedon. Can. xxix.

ΖΩΝΑΡ. Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε, φησὶν ὁ θεῖ. ἀπόστολ. τοῦτο γ καὶ ὁ παρὼν κανὼν διατάττεται· ⓜ γὰρ εἰς πρεσβύτερον λαῷ καλούμενον μὴ ἀντιτείνειν παρακελεύεται, ἀλλὰ καταδέχεσθαι τὸ θεῖον λειτούργημα, καὶ τῷ τοῦ λαοῦ πρεσβυτέρῳ, ἢ ἀντιλέγοντα, καὶ μὴ ἀπιόντα, ἀφωρισμένον εἶναι· τὰ αὐτὰ γὰρ καὶ περὶ πρεσβυτέρων, κ διακόνων. εἰ γὰρ ὁ μὲν Ἐπίσκοπ. ἀπῆλθεν εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτὸν, ὁ δὲ τῆς παροικίας ἐκείνης λαὸς οὐκ ἐδέξατο αὐτὸν διὰ οἰκείαν ἀνυποταξίαν, καὶ ἀναίδειαν, ἀλλ' ἐκ δέ τινα αἰτίαν τοῦ Ἐπισκόπου δικαίαν, ὁ μὲν Ἐπίσκοπ. μένει τῆς οἰκείας ἀξίας, τῆς ἀξίας δηλαδὴ, ὁ δὲ κληρ. τῆς παροικίας ἐκείνης ἀφορισθήσεται, ὅτι τὸν ἀνυπότακτον λαὸν οὐκ ἐπαίδευσεν. ὅρα τοίνυν, οἵους ὁ κανὼν βούλεται εἶναι τοὺς κληρικούς, ἐ πεπαιδευμένους μόνον, ἀλλὰ καὶ διδακτικοὺς, καὶ ἄλλους δυναμένους παιδεύειν, κ σωφρονίζειν· ἀνάγνωθι τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδ. κανόνα ιζ'. κ. ιή. κ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ ιή.

ZONAR. Parete iis, qui præsunt vobis, & subjecti estote, divinus ait Apostolus. Hoc etiam præsens Canon instituit. Illum enim qui vocatur ad populi regimen non reluctari, sed munus hoc divinum, populique præsidentiam recipere mandat; contradicentem vero & non abeuntem excommunicatum esse. de Presbyteris etiam, atque Diaconis eadem. Si vero se contulerit Episcopus in eam civitatem, quæ forte sibi contigit, illius autem parœciæ populus eum non excepit, non ob aliquam Episcopi vituperabilem causam, sed propter ipsius populi, qui subjici non vult, inobedientiam, & impudentiam: in proprio quidem manebit Episcopus honore, dignitate videlicet: illius vero parœciæ Clerus ab Ecclesiæ communione segregabitur, quod inobsequentem illum populum non docuerit. Ipse videas igitur, quales Canon vult esse Clericos: non solum doctos, verumetiam aptos natos ad docendum, qui possint, alios docere, modestosque reddere. Lege Synodi Antiochensis Canonem xvii. & xviii. & Ancyranæ xviii.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ νεοφώτιστ. εἰ δυσανακτῶ πρὸς τὸ ἐγχείρημα, ἀφορίζεται μέχρις ἂν καταδέξηται· εἰ γὰρ μὴ τῷ λαῷ μὴ δεχθείη, ὁ κληρ. ἀφορίζεται, ὅτι μὴ ⓜ ὄχλον πεπαίδευκεν, ὁ δὲ ἔστιν Ἐπίσκοπ.

ARIST. *Qui recens designatur, si gravetur munus ei demandatum segregatur, donec susceperit: si autem à populo non receptus fuerit, segregatur Clerus quod plebem non docuit. Hic autem manet Episcopus.*

Ὁ νεωστὶ χειροτονηθεὶς Ἐπίσκοπ. εἰ μὲ πείθεται ἀναδέξασθαι τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ φροντίδα τοῦ λαοῦ, ἀφορισμένος. ἕως, ἕως ἂν καταδέξηται. εἰ δὲ ἀπελθὼν πρὸς τὸν λαὸν μὲ δεχθῇ, μὲ διὰ πλῆμμα οἰκεῖον, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνων μοχθηρίαν, μενέτω μὲν Ἐπίσκοπ. ὁ δὲ κληρ. ἀφορίζεσθω, ὡς μὴ παιδεύσας ⓜ ἀνυπότακτον λαόν.

Episcopus recenter ordinatus, si non persuadeatur susscipere curam populi sibi commissam, segregetur donec susceperit. Si abiens autem, à populo non receptus fuerit, non propter suum delictum, sed propter istorum improbitatem, ipse quidem manet Episcopus, Clerus autem segregatur, utpote qui immorigerum populum non docuit.

ΚΑΝΩΝ λζ'.

Δεύτερον τοῦ ἔτους Συνόδ. γινέσθω τῆς Ἐπισκόπων, κ ἀνακρινέτωσαν ἀλλήλως τὰ δόγματα τῆς εὐσεβείας, κ τὰς ἐμπεσούσας ἐκκλησιαστικὰς ἀντιλογίας διαλυέτωσαν· ἅπαξ μὲν, τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς πεντηκοστῆς· δεύτερον δὲ, ὑπερβερεταίου δωδεκάτῃ.

CANON XXXVII.

Bis in anno fiat Episcoporum Synodus, & inter se examinent decreta religionis, & incidentes ecclesiasticas controversias dirimant: semel quidem quarta hebdomade Pentecostes: iterum autem Hyperberetæi duodecimo.

E

ΒΑΛΣ. Διὰ τὰ παρεμπίπτοντα κ' χώρας ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, ἀναγκαῖον ἐλογίσθη τοὺς Ἐπισκόπους ἑκάστης ἐπαρχίας Συνέρχεσθαι τῷ πρώτῳ αὐτῶν, ἐφ' ᾧ λύεσθαι τὰ ἀμφίβολα· κ ὁ μὲν παρὼν κανὼν, κ ὁ κα'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδ. κ ὁ ε'. τῆς ἐν Νικαίᾳ δὶς τοῦ ἔτους λέγουσι γίνεσθαι τὰς Συνόδους τῶν Ἐπισκόπων. ἡ γ'. Συνόδ. κ ἡ ἐν Νικαίᾳ δ δεύτερον, ἅπαξ τοῦ ἔτους ἐνέτειλαν Συνέρχεσθαι τοὺς Ἐπισκόπους· ὡσαύτως κ τὸ κ'. κ τὸ κά. κεφ. τοῦ α'. τίτλ. τοῦ τρίτου βιβλίου τῶν βασιλικῶν νεαρὰ ὄντα Ἰουστινιάνειον, ἅπαξ τοῦ ἔτους φασὶ τὰς Συνόδους γίνεσθαι· ὑπερβερεταῖον δ ὁ Ὀκτώβριός ἐστι μήν. ζήτει κ τοῦ παρόντ. Συντάγματ. τίτλ. ἡ. κεφ. ἡ.

F

ZONAR. Ob incidentes de dogmatis controversias, & alias Ecclesiasticas causas, propter illos etiam, qui sunt ab Episcopis excommunicationi subjecti, si suos excommunicatores accusent, à sacris Apostolis judicatum est necessarium, ut uniuscujusq; provinciæ convenirent Episcopi simul, bis in anno: & invicem communicarent, quæ oborirentur controversias, illasque dirimerent. Istarum vero duarum Synod. anniversariarum tempora, præsens quidem

Digitized by Google

quidem Canon, & Antiochenſis Synodi Canon xxi. quartam hebdomadem poſt Paſcha definiunt, & Autumni tempus, hoc eſt, Octobrem, qui dicitur Hyperberetæus. Primæ vero Nicænæ Synodi Canon v. unam fieri præcipit ante Quadrageſimam, & reliquam circa tempus Autumni. Quare viſum in deſcriptione Canonum pro Quinquageſima per oblivionem tranſcriptum fuiſſe, Quadrageſimam. Sed ea cauſa, quam Nicænus Canon adducit, neminem patitur hoc arbitrari, dicens, Una quidem ante Quadrageſimam, ut omni ſublata ſimultate, donum ſanctè offeratur Deo. De temporibus igitur ſic diſſentiunt. Duos attamen locales conventus unoquoque anno fieri conſtituunt. Oecumenica verò ſexta Synodus, & ſecunda Nicæna ſemel in anno Epiſcopos congregari ſanciunt, ob viæ tum moleſtias tum ſumptus. Nunc autem harum Synodorum magnus eſt ubique contemptus.

ARIST. *Bis ſingulis annis conveniant Epiſcopi, propter negotia, & dogmata: primò quidem quarta pentecoſtes hebdomade, ſecundò verò Octobris Duodecimo.*

Hic Canon nunc contrahitur. Octavus enim Canon ſextæ Synodi & ſextus Synodi Nicænæ ſecundæ, ſemel in anno Synodos Epiſcoporum in quàque provinciâ fieri præcipiunt, inter Paſcha & menſem Octobrem.

CANON XXXVIII.

Omnium rerum eccleſiaſticarum Epiſcopus curam gerat, & eas adminiſtret tanquam Deo intuente. Ne liceat autem ex eis aliquid ſibi vendicare, vel propriis cognatis, quæ Dei ſunt largiri. Si autem ſint pauperes, ut pauperibus ſuppeditet, ſed non eorum prætextu vendat quæ ſunt Eccleſiæ.

BALS. Eos quibus à gratiâ Sancti Spiritus credita eſt animarum adminiſtratio, abſurdum viſum eſt reddere rationem rerum Epiſcopatus; ſed tanquam intuente, inquit, Deo ea adminiſtrent, prout eis viſum fuerit. Cum autem dicat quiſpiam, Si hoc datum fuerit, vendet Epiſcopus ea quæ ſunt Eccleſiæ, & ea ſuis cognatis elargiendo diſſipabit: ſubjungit Canon, non licere Epiſcopo ea ad gratiam dare ſuis cognatis, vel vendere. Ex reditibus autem Eccleſiæ poſſe eum quæ ſunt utilia & neceſſaria auferre, & cognatis ſuis, ſi ſint pauperes, quæ ſunt ad vitam neceſſaria ſuppeditare viſum eſt. Juſtiniani autem Novella cxx. ſeu thema tertium cap. 15. ſecundi tituli v. libri Baſilic. hæc dicit præcisè: Oeconomis autem, & adminiſtratoribus, & chartulariis ſacroſanctorum domorum ubicunq; ſunt, & eorum parentibus, & filiis, & aliis vel genere vel affinitatis jure conjunctis, locationes, vel emphyteuſes, vel emptiones, vel hypothecas rerum immobilium, quæ ad eas ſacraſanctas domos pertinent, ſubire, vel per ſe vel per interpoſitam perſonam, ſicut & iis qui ſunt in Imperiali civitate, eiſdem pœnis prohibemus. Si vis autem ſcire quæ ſunt pœnæ, quære v. thema ejuſdem tit. & libri, quod ea perſequitur, & ſic apertè infert: Scientibus ipſis quod ſi tale quid factum fuerit, hoc quoque erit irritum, & omnes eorum facultates, & eorum qui accipiunt, & œconomorum, & chartulariorum, & adminiſtratorum, quibus dicto modo conjunguntur, ad ſacroſanctam domum, ex qua rem accipiunt, poſt eorum mortem redire jubemus. Colligens ergo dic quod ex Canone & ex Novella non ſolum ad gratiam, ſed nec ullo alio modo licet Epiſcopo, vel œconomo, vel ulli ex prius enumeratis in cognatos ſuos transferre Eccleſiarum vel ſacroſanctarum domorum immobilia.

ΑΡΙΣΤ. Δὶς κατ' ἔτος οἱ Ἐπίσκοποι συνίστασθαι διὰ τὰ πράγματα καὶ τὰ δόγματα. πρῶτα μὲν τῇ τετάρτῃ τῆς πεντηκοστῆς ἑβδομάδος· τῇ δὲ ὑπερβερεταίῳ δωδεκάτῃ δὲ δεύτερον.

ΚΑΝΩΝ λή'.

Πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ Ἐπίσκοπος ἐχέτω τὴν φροντίδα, καὶ διοικείτω αὐτὰ ὡς τοῦ θεοῦ ἐφορῶντος· μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτῷ ὀφειλέσθαί τι ἐξ αὐτῶν, ἢ συγγενέσιν ἰδίοις τὰ τοῦ θεοῦ χαρίζεσθαι· εἰ δὲ πένητες εἶεν, δοκιμαζέτω ὡς πένησιν, ἀλλὰ μὴ προφάσει τούτων τὰ τῆς ἐκκλησίας ἀπεμπολείτω.

ΒΑΛΣ. Τοὺς ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος ἐμπιστευθέντας τὴν τῶν ψυχῶν οἰκονομίαν, ἄτοπον ἐλογίσθη λογοπραγεῖσθαι χάριν τῶν προσόδων τῆς Ἐπισκοπῆς, ἀλλ' ὡς ἐφορῶντος τοῦ θεοῦ διοικείτωσαν φησι ταῦτα, καὶ ὃ δόξαν αὐτοῖς. ὥς τινος δ' εἰπόντος ὡς εἰ δοθείη τοῦτο, ἀπεμπολάτω ὁ Ἐπίσκοπος τὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ διασκορπίζῃ αὐτὰ πρὸς τοὺς οἰκείους συγγενεῖς, ἐπάγει ὁ κανών, μὴ ἔχειν ἐξ' ἀδείας τὸν Ἐπίσκοπον διδόναι ταῦτα καὶ χάριν πρὸς τοὺς συγγενεῖς τούτους, ἢ πιπράσκειν· ἐκ δὲ τῶν προσόδων τῆς ἐκκλησίας ἀποφέρειν τοῦτον τὰ χρειώδη καὶ ἀναγκαῖα, καὶ τοῖς συγγενέσιν ἐνδεέσιν ἔσι, τὰ πρὸς ζωάρκειαν χορηγεῖν δέδοκται. ἡ μέντοι ρκ'. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ, ἤτοι θέμα γ'. τοῦ ιέ. κεφ. τοῦ β'. τίτλου τοῦ έ. βιβλίου τῶν βασιλικῶν φησι ταῦτα ῥητῶς. τοῖς δὲ οἰκονόμοις καὶ διοικηταῖς καὶ χαρτουλαρίοις τῶν ὁπουδήποτε ὄντων εὐαγῶν οἴκων, καὶ τοῖς αὐτῶν γονεῦσι τε, καὶ παισὶ, καὶ τοῖς ἄλλοις, ἢ κατὰ γένος, ἢ κατὰ γαμικὸν δίκαιον αὐτοῖς συναπτομένοις, μισθώσεις ἢ ἐμφυτεύσεις ἢ ἀγορασίας ἢ ὑποθήκας πραγμάτων ἀκινήτων τοῖς αὐτοῖς εὐαγέσιν οἴκοις προσηκόντων, ὑπεισιέναι, ἢ δι' ἑαυτῶν, ἢ διὰ προσώπου, καθὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ βασιλίδι τῆς πόλεως ἔσιν ὅπῃ ταῖς αὐταῖς ποιναῖς ἀπαγορεύομεν. εἰ δὲ θέλεις μαθεῖν ποῖαί εἰσιν αἱ ποιναὶ, ζήτει δ' έ. θέμα τοῦ αὐτοῦ τίτλου καὶ βιβλίου, τὰ αὐτὰ διεξιόν, καὶ ἐπάγον ὅτως ῥητῶς· γινωσκόντων αὐτῶν ὡς εἰ τοιοῦτόν τι γένηται, καὶ τοῦτο ἀνίσχυρον ἔσῃ, καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν αὐτῶν τε καὶ τῶν λαμβανόντων καὶ τῶν οἰκονόμων καὶ χαρτουλαρίων καὶ διοικητῶν, οἷς κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον συνάπτουσι, εἰς τὸν εὐαγῆ οἶκον, ἐξ οὗ τὸ πρᾶγμα λαμβάνουσι, μετὰ τὴν αὐτῶν τελευτὴν ἐπανελθεῖν κελεύομεν. συναγαγὼν οὖν εἶπε, ὅτι ἐκ τοῦ κανόνος καὶ τῆς νεαρᾶς, οὐ μόνον κατὰ χάριν, ἀλλ' οὐδὲ καθ' ἕτερον τρόπον ἔχῃ ἐξ' ἀδείας Ἐπίσκοπος ἢ οἰκονόμος ἢ ἕτερος ἐκ τῶν ἀπηριθμημένων ἄνωθεν πρὸς συγγενεῖς οἰκείους μεταφέρειν τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἢ τῶν εὐαγῶν οἴκων ἀκίνητα.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς Επισκόπους μὴ λογοποιεῖσθαι ἐπὶ τῇ διοικήσει τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ὁ κανὼν διορίζεται. ἄτοπον γὰρ τοὺς τὴν τῶν ψυχῶν οἰκονομίαν ἐμπεπιστευμένους διαπιστεῖσθαι ἐπὶ διοικήσει χρημάτων. διὰ δὲ τὴν δεδομένην αὐτοῖς ἐξουσίαν ἐπάγει, ὃ μὴ δύνασθαί τι τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐξιδιοῦσθαι (τοῦτο γὰρ ὃ σφετερίζεσθαι) μηδὲ καταχρᾶσθαι τοῖς πτωχικοῖς ὡς ἰδίοις, ἢ συγγενέσι ταῦτα πρὸς χάριν διδόναι. εἰ δὲ πενομένους ἔχοιεν συγγενεῖς, ἐπιτρέπονται καὶ τούτοις, ὡς ἐνδεέσι, τὰ ἀναγκαῖα παρέχειν. χάριν δὲ τῆς πρὸς τοὺς πενομένους μεταδόσεως, τὰ τῶν ἐκκλησιῶν πιπράσκειν κωλύονται. τὰ γὰρ τῷ θεῷ ἀφορισθέντα ἐκποιεῖσθαι οὐ χρὴ, ἐκ δὲ τῶν προσόδων τὰς διαδόσεις ποιεῖν.

ΑΡΙΣΤ. Διοικείτω μετὰ κυρείας τὰ τῆς ἐκκλησίας ὁ Επίσκοπος πράγματα, μή τι τούτων συγγενεῖ εἰ μὴ ὡς πένητι χαριζόμενος.

Οὐκ ὀφείλει ὁ Επίσκοπος ἀνακρίνεσθαι ἐπὶ τῇ διοικήσει τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων, ἔξεστι γὰρ αὐτῷ μετὰ ἐξουσίας ταῦτα διοικεῖν, τοῖς μέντοι γε συγγενέσιν αὐτοῦ πενομένοις μεταδιδόναι τῶν ἀναγκαίων.

ΚΑΝΩΝ λθ'.

Οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, ἄνευ γνώμης τοῦ Επισκόπου μηδὲν ἐπιτελείτωσαν. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ πεπιστευμένος τὸν λαὸν τοῦ κυρίου, καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν λόγον ἀπαιτηθησόμενος.

ΒΑΛΣ. Τὸ μηδὲν ἐπιτελεῖν τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους ἄνευ γνώμης τοῦ Επισκόπου, μὴ εἴπῃς καθολικὸν εἶναι, ἀλλ' εἰ πὲ μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας τούτους ποιεῖν ὃ ὁτιοῦν ἀνῆκον τῷ Επισκόπῳ χωρὶς γνώμης αὐτοῦ, οἷον ὃ ἐκδιδόναι ἀκίνητα τῆς ἐκκλησίας, ὃ εἰσοδιάζειν τὰ περὶ αὐτὴν, ὃ ἐπιτιμᾶν, καὶ ἕτερα τοιαῦτα. ἡ γὰρ διοίκησις, φησὶν ὁ κανὼν, τῶν Επισκοπικῶν πραγμάτων, καὶ αἱ ψυχαὶ τοῦ λαοῦ, τῷ Επισκόπῳ ἐπιστεύθησαν. ἀνάγνωθι τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸ δεύτερον κανόνα ιβ'.

ΖΩΝΑΡ. Τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ διακόνοις ὑπὸ τοὺς κατὰ χώραν τελοῦσιν Επισκόπους ἀφ' ἑαυτῶν τι πράττειν οὐκ ἐκκεχώρηται· οἷον ἐπιτιμᾶν, καὶ ἀφορίζειν οὓς βούλονται· καὶ ὁπηνίκα ἢ λύειν ἀφορισμὸν, ἢ μειοῦν, ἢ ἐπιτείνειν. ταῦτα γὰρ τῆς ἀρχιερατικῆς εἰσιν ἐξουσίας. καὶ εἰ μὴ παρὰ τοῦ Επισκόπου ὃ ἐνδόσιμον λάβοιεν, τοιοῦτόν τι ποιεῖν οὐκ ἐφεῖται αὐτοῖς. περὶ τούτου ἀναγνωστέον κανόνα μγ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου.

ΑΡΙΣΤ. Ἄτερ Επισκόπου ποιεῖ πρεσβύτερος οὐδὲν καὶ διάκονος, καὶ γὰρ οὗτος πεπίστευται τὸν λαόν.

Οὐκ ἔξεστι πρεσβύτερον ἢ διάκονον ἄνευ γνώμης τοῦ ἰδίου Επισκόπου, ἢ τὸν λαὸν ἀφορίζειν, ἢ αὔξουν ἢ μειοῦν ἐπιτίμια, ἢ ἕτερόν τι τοιοῦτον ποιεῖν, ὡς τοῦ Επισκόπου τὸν λαὸν ἐμπεπιστευμένου, καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν λόγον ἀπαιτηθησομένου.

ΚΑΝΩΝ μ'.

Εστω φανερὰ τὰ ἴδια τοῦ Επισκόπου πράγματα (εἴ τε ἴδια ἔχει) καὶ φανερὰ τὰ κυριακά. ἵν' ἐξουσίαν ἔχῃ τὰ ἴδια τελευτῶν ὁ Επίσκοπος, οἷς βούλεται καὶ ὡς βούλεται καταλείψαι καὶ μὴ προφάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων διαπίπτειν τὰ τοῦ Επισκόπου, ἐσθ' ὅτε γυναῖκα καὶ παῖδας κεκτημένου, ἢ συγγενεῖς ἢ οἰκέτας. δίκαιον γὰρ παρὰ θεῷ καὶ ἀνθρώποις, ὃ μήτε τὴν ἐκκλησίαν ζημίαν τινὰ ὑπομένειν ἀγνοίᾳ τῶν τῶν Επισκόπου πραγμάτων, μήτε τὸν Επίσκοπον ἢ τοὺς αὐτοῦ συγγενεῖς προφάσει τῆς ἐκκλησίας δημεύεσθαι, ἢ καὶ εἰς πράγματα ἐμπίπτειν τοὺς αὐτῷ διαφέροντας, καὶ τὸν αὐτοῦ θάνατον δυσφημίαις περιβάλλεσθαι.

ΒΑΛΣ. Οἱ θεῖοι ἀπόστολοι μηδὲν τῶν δικαίου προτιμώμενοι, διωρίσαντο κεχωρισμένα εἶναι καὶ ἀνεπίκοινα, τὰ ἰδικῶς

ZONAR. Ab Episcopis super Ecclesiasticarum rerum administratione rationes exigi non debere, Canon determinat. Absurdum námque est iis pecuniarum dispensationem non credere, quibus animarum credita cura est. Cæterùm, propter hanc ipsis concessam potestatem, subdit illud: Non posse quid eorum, quæ sunt Ecclesiæ, proprium sibi vendicare (Hoc enim verbum σφετερίζεσθαι significat) nec pauperum rebus abuti, tanquam propriis: aut illas in gratiam largiri cognatis. Sin verò pauperes habeant consanguineos, his, velut indigentibus, necessaria suppeditare permittuntur. Atqui erogationis causa in pauperes, res Ecclesiæ vendere prohibentur. Quia, Quæ Deo sunt seposita, non oportet alienare: sed ex reditibus distributiones facere.

ARIST. *Episcopus cum potestate res Ecclesiæ administret, nihil ex iis Consanguineo suo nisi aut paupere largiens.*

Non debet Episcopus examinari de rerum Ecclesiasticarum administratione, licet enim ei cum potestate eas administrare, & consanguineis suis indigentibus necessaria supeditare.

CANON XXXIX.

Presbyteri & Diaconi sine sententia Episcopi nihil perficiant. ipse enim est cujus fidei populus Domini est crediditus, & à quo pro animabus eorum ratio exigetur.

BALS. Non oportere Presbyteros & Diaconos sine sententia Episcopi quidquam agere, ne dixeris esse universale, sed dixeris non licere eis aliquid facere, quod ad Episcopum pertineat, absque ejus sententia, sicut locare immobilia Ecclesiæ, reditus ejus importare, pœnas imponere, & alia ejusmodi. Administratio enim inquit Canon, rerum Episcopalium, & animæ populi, Episcopo creditæ sunt. Lege Nicenæ Syn. secundæ Canonem xii.

ZONAR. Presbyteris & Diaconis, qui sub Episcopis per singulas regiones dant operam sacris, à seipsis quid agere non est concessum. Veluti punire & segregare quos volunt, statímque vel segregationem laxare, vel minuere, vel intendere. Pontificialis enim sunt ista potestatis. Ac nisi indultum sit iis ab Episcopo, tale quid facere non est eis permissum. Super hoc legere convenit Canonem xliii. Synodi Carthaginensis.

ARIST. *Sine Episcopo nihil faciat Presbyter & Diaconus etenim huic creditus est populus.*

Non licet Presbytero, vel Diacono sine sententiâ proprii sui Episcopi vel excommunicare, vel intendere vel minuere pœnas, vel aliquid tale facere, quia Episcopo creditus est populus Dei, & ab eo animarum eorum exigetur ratio.

CANON XL.

Manifestæ sint Episcopi res propriæ (siquidem res habet proprias) & manifestæ res Dominicæ. Ut sit in potestate morientis Episcopi, propria, quibus vult, & ut vult, relinquere, & non rerum ecclesiasticarum occasione res Episcopi intercidant, qui nonnunquam uxorem habet & liberos, vel cognatos vel famulos. Est enim justum apud Deum & homines, ut nec Ecclesia damnum aliquod accipiat propter rerum Episcopi ignorationem: nec Episcopus, vel ejus cognati Ecclesiæ occasione proscribantur, vel in negotia litésque incidant qui ad eum attinent, & ejus mortem maledictis prosequantur.

BALS. Divini Apostoli justo nihil præferentes, definierunt separata esse debere & non communia, ea quæ sunt

Digitized by Google

sunt Episcopi propria, & quæ pertinent ad Ecclesiam; ut sit in Episcopi potestate quæ sua sunt, pro suo arbitrio administrare, & in vita, & in ultima dispositione: & nec Ecclesia damno afficiatur, prætextu debitorum Episcopi, quæ emergent: nec ejus voluntas vel in vita, vel in morte intercidat. Quamobrem constituitur, ut nisi Episcopus res quæ suæ erant, ante electionem declaraverit, similiter & quæ post electionem ad eum legitime devenerunt, nec sunt ecclesiasticæ, res omnes ejus apprehendat qui succedit Episcopus, & universa pars Ecclesiæ, & ea sibi attribuet. Omnino autem cogetur pro illius debitis respondere, nisi utique ejus facultatum inventarium ediderint. Tunc enim fiet, ut mihi videtur, quod dicit Lex in libro xxxv. tit. xiiii. cap. cxvii. Quære & præsentis operis tit. x. cap. v. & cap. ii.

ZONAR. Episcopos habentes bona privata Canon palam jubet hæc edere, ne misceantur Ecclesiasticis, sed sint ea manifesta, & quæ ad eos pertinebant ante Episcopatum, & ea, quæ fortasse post Episcopatum ipsis obvenerunt à cognatis, per hæreditatem, videlicet, aut legatum, vel alium similem modum. Sua siquidem propria possunt relinquere his, quibus volunt, Orthodoxis tamen Christianis: quæ verò sunt Ecclesiarum, debent administrare cum timore Dei, pauperibúsque dare. Si enim quæ sunt Ecclesiæ, & quæ sunt Episcopi, confusa sint invicem, post ejus mortem fortè Ecclesia, vel hæredes Episcopi molestias habebunt. Nam si casu debita quædam appareant Episcopi, creditores ad horum satisfactionem trahent Ecclesiæ bona. Sin è contrario, debita inveniantur Ecclesiæ, trahentur eorum, quæ fuerunt illius, bonorum successores, ut hæc impleant: & non sufficientibus fortè bonis Episcopi, propriis illi mulctabuntur: atque sic Episcopi memoria vel ab ipsis, vel à viris Ecclesiasticis infamabitur.

ARIST. *Bona Ecclesiæ, & bona Episcopi sint manifesta, ut & Episcopus testetur, & Ecclesia indemnis maneat.*

Oportet Episcopum cum deligitur ad Episcopatum, inventarium dare bonorum suorum, & manifesta ea facere, ut & bonorum etiam Ecclesiæ: ut propria sua & vivus & post mortem, ut sibi placeat, disponat, & Ecclesia retineat quæ sua sunt.

CANON XLI.

Jubemus Episcopum rerum Ecclesiæ potestatem habere. Si enim pretiosæ hominum animæ sunt ei credendæ, multo magis sunt committendæ pecuniæ, ut in ejus sit facultate omnia administrare, & iis qui egent, per Presbyteros & Diaconos subministrare, cum Dei timore, & omni religione; etiam (si sit opus) in necessarium suum usum accipere, & fratrum qui hospitio excipiuntur, ita ut ipse nullo modo egeat. Lex enim Dei statuit, ut qui altari assident, ex altari alantur; quandoquidem nec miles unquam suo viatico adversus hostes progreditur.

BALS. Præsens Canon expositus est per interpretationem xxxviii. Canonis, qui eadem dicit. Hic autem adjicit debere Episcopum amatorem pauperum esse, & largitionem in pauperes debere fieri per suos Presbyteros & Diaconos, si vult se servare ab omni suspicione immunem. Lege xxiiii. Can. Syn. Antioch. & epistolam Sancti Cyrilli ad Domnum.

A δικῶς τῷ Επισκόπῳ διαφέροντα, καὶ τὰ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνήκοντα· ἐφ' ᾧ ἔχειν ἐπ' ἐξουσίας τὸν Επίσκοπον τὰ οἰκεῖα οἰκονομεῖν κατὰ τὸ βουλητὸν αὐτῷ, ἐν ζωῇ, ἢ καὶ ἐν τελευταίαις διατυπώσεσι· καὶ μήτε τὴν ἐκκλησίαν ζημιοῦσθαι προφάσει τῶν ἀναφανησομένων χρεῶν τοῦ Επισκόπου, μήτε τὸ ἐπιτελεύτιον τούτου βούλημα, ἢ καὶ τὸ ἐν ζωῇ, διαπίπτειν. ὥστε πρίσταται ὡς εἰ μὴ ὁ Επίσκοπος ποιήσει κατάδηλα τὰ οἰκεῖα πρὸ τοῦ χειροτονηθῆναι, ὡσαύτως καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν περιελθόντα αὐτῷ ἐξ εὐλόγου τρόπου, καὶ μὴ ὄντα ἐκκλησιαστικά, ἀνθέξεται πάντων τῶν πραγμάτων αὐτοῦ ὁ μετ' αὐτὸν Επίσκοπος, καὶ τὸ μέρος ἅπαν τῆς ἐκκλησίας, καὶ οἰκειωθήσεται αὐτά.
B πάντως δὲ καὶ ἀναγκασθήσεται ὑπὲρ τῶν χρεῶν ἐκείνου ἀπολογεῖσθαι, εἰ μήπω ἀπογραφὴν ἔκθωνται τῆς τούτου περιουσίας. τότε γὰρ γενήσεται, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὅ τι ὁ νόμος φησὶν ἐν βιβλίῳ λε'. τίτλῳ ιδ'. κεφ. ριζ'. ζήτει καὶ τοῦ παρόντος συντάγματος τίτλον ι'. κεφ. ε'. καὶ κεφ. β'.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς ἔχοντας τῶν Επισκόπων ἰδίας περιουσίας, κελεύει ὁ κανὼν φανερὰς ταύτας ποιεῖν, ἵνα μὴ ἐπικοινῶνται τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς· ἀλλ' εἶεν φανερά, τά τε αὐτοῖς διαφέροντα, πρὸ τῆς Επισκοπῆς, καὶ τὰ ἴσως περιερχόμενα αὐτοῖς μετὰ τὴν Επισκοπὴν ἀπὸ συγγενῶν, κατὰ κληρονομίαν δηλαδὴ, ἢ λεγάτον, ἢ ἕτερον ὅμοιον τρόπον. τὰ μὲν γὰρ ἴδια
C δύνανται καταλιμπάνειν οἷς βούλονται, ὀρθοδόξοις μέντοι χριστιανοῖς· τὰ δὲ τῶν ἐκκλησιῶν διοικεῖν μετὰ φόβου θεοῦ, καὶ τοῖς πενομένοις διδόναι. εἰ γὰρ συγκεχυμένα τὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τοῦ Επισκόπου εἰσὶν, ἴσως ἡ ἐκκλησία, ἢ οἱ τοῦ Επισκόπου κληρονόμοι πράγματα ἕξουσι μετὰ θάνατον ἐκείνου. εἰ γὰρ τυχὸν χρέα τοῦ Επισκόπου ἀναφανῶσι, τὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς ἱκάνωσιν τῶν χρεῶν ἑλκύσουσιν οἱ δανεισταί. ἢ αὖθις, εἰ χρέα τῆς ἐκκλησίας εὑρεθεῖεν, ἑλκυσθήσονται οἱ τῶν ἐκείνου διάδοχοι, ταῦτα ἀποπληροῦν. καὶ μὴ ἐξαρκούντων ἴσως τῶν τοῦ Επισκόπου, καὶ τὰ οἰκεῖα ἐκεῖνοι ζημιωθήσονται. καὶ οὕτως ἡ μνήμη τοῦ Επισκόπου παρ' ἐκείνων, ἢ τῶν τῆς ἐκκλησίας, βλα-
D σφημηθήσεται.

ΑΡΙΣΤ. Τὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὰ τοῦ Επισκόπου προκείσθω πράγματα φανερὰ, ἵνα καὶ ὁ Επίσκοπος διατιθῆται, καὶ μένῃ ἡ ἐκκλησία ἀζήμιος.

Δεῖ τὸν Επίσκοπον ἐν τῷ προχειρίζεσθαι εἰς Επισκοπὴν, ἀπογραφὴν ποιεῖν τῶν οἰκείων πραγμάτων, καὶ φανερὰ ταῦτα τιθέναι, ὡσαύτως καὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας· ἵνα περὶ τῶν οἰκείων καὶ ζῶν, καὶ μετὰ θάνατον, κατὰ τὸ βουλητὸν αὐτῷ διάθηται, καὶ ἡ ἐκκλησία ἔχῃ τὰ ἑαυτῆς.

ΚΑΝΩΝ μα'.

E Προστάσσομεν τὸν Επίσκοπον ἐξουσίαν ἔχειν τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων. εἰ γὰρ τὰς τιμίας τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς αὐτῷ πιστευτέον, πολλῷ ἂν δέοι περὶ τῶν χρημάτων ἐντέλλεσθαι, ὥστε κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἐξουσίαν πάντα διοικεῖσθαι, καὶ τοῖς δεομένοις διὰ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ἐπιχορηγεῖσθαι μετὰ φόβου θεοῦ, καὶ πάσης εὐλαβείας· μεταλαμβάνειν δὲ καὶ αὐτὸν τῶν δεόντων (εἴγε δέοιτο) εἰς τὰς ἀναγκαίας αὐτοῦ χρείας καὶ τῶν ἐπιξενουμένων ἀδελφῶν, ὡς κατὰ μηδένα τρόπον αὐτὸν ὑστερεῖσθαι· ὁ γὰρ νόμος τοῦ θεοῦ διετάξατο, τοὺς τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντας ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου τρέφεσθαι. ἐπείπερ οὐδὲ στρατιώτης ποτὲ ἰδίοις ὀψωνίοις ὅπλα κατὰ πο-
F λεμίων ἐπιφέρεται.

ΒΑΛΣ. Ὁ παρὼν κανὼν ἡρμηνεύθη διὰ τῆς ἑρμηνείας τοῦ λή. κανόνος, τὰ αὐτὰ λέγοντος, ἐνταῦθα δὲ προστίθησι φιλόπτωχον· εἶναι τοῦ ἀρχιερέα, καὶ τὴν πρὸς τοὺς πένητας διάδοσιν διὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων αὐτοῦ γίνεσθαι, εἰ βούλεται ἑαυτὸν διατηρεῖσθαι ἀνώτερον πάσης ὑποψίας· ἀνάγνωθι τοῦ κδ'. κανόνα τῆς ἐν Αντιοχείᾳ Συνόδου, καὶ τὴν πρὸς Δόμνον ἐπιστολὴν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ἔστι ὁ κανὼν τῶν ὑξουσίαν πᾶσαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τῷ Ἐπισκόπῳ δίδωσι· τῶν ὃ πρὸς τὸς πενομένους ἀφώρισεν ἀφ' πρεσβυτέρων, καὶ ἀφ' γῶν κελεύει γίνεσθαι, ἵνα πάσης ὑποψίας ἀφαιρῆται ἑαυτὸν ὁ Ἐπίσκοπος. ἐκτὸς· δεῖ γὰρ καλὰ προνοεῖν ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὡς φησὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος· μεταλαμβάνειν ὃ καὶ αὐτὸν τὸν Ἐπίσκοπον τῶν τῆς ἐκκλησίας προσχωρεῖ, εἰς τὰς ἀναγκαίας, μόνον, χρείας· τὰ μὲν εἰς πρίτιον τι, πρὸς τροφὴν ἢ βλαχείαν ἀνῆκον· ἀλλ' ὥστε τὰ τῶν ζώων σωιζώντα, τοῦτον ἔχειν ἐκεῖθεν, ἃ, καθ' μέγαν ἀπόστολον, ἀφαιροφαί εἰσι, καὶ σκεπάσματα, καὶ τούτοις ἀρκεῖσθαι· ἵνα οὕτως αὐτός τε τρέφοιτο, καὶ οἱ ὑπ' ξενισθέντες αὐτῷ ἀδελφοὶ, μὴ πνος τῶν χρειωδῶν ὑστερῶνται. ὅρα τοίνυν ὅτι καὶ φιλόξενον εἶναι δεῖ Ἐπίσκοπον, καθὼς ὁ ἀπόστολος. Τιμοθέῳ καὶ Τίτῳ ὑπ' στέλλων διετάξατο. τὰ αὐτὰ ὃ καὶ ὁ εἰκοστὸς τέταρτος τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ σωόδου κανὼν ἀφατάττεται· καὶ ὁ μέγας Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Δόμνον ὑπιστολῇ.

ΑΡΙΣΤ. Ἐξουσιαζέτω τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὁ Ἐπίσκοπος πραγμάτων, καὶ τῶν ψυχῶν γάρ· καὶ διοικείτω πάντα καὶ τὸν θείαν λατρείαν. Σαφής.

ΚΑΝΩΝ μβ'.

Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ Διάκονος κύβοις σχολάζων, καὶ μέθαις· ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω.

ΚΑΝΩΝ μγ'.

Ὑποδιάκονος, ἢ ἀναγνώστης, ἢ ψάλτης, τὰ ὅμοια ποιῶν, ἢ παυσάσθω, ἢ ἀφοριζέσθω· ὡσαύτως καὶ λαϊκοί.

ΒΑΛΣ. Ἄλλως κολάζονται οἱ Ἐπίσκοποι, οἱ πρεσβύτεροι, καὶ οἱ διάκονοι, κύβοις καὶ μέθαις σχολάζοντες, καὶ ἄλλως οἱ ὑποδιάκονοι, οἱ ψάλται, οἱ ἀναγνῶσται, καὶ οἱ λαϊκοί. τοὺς μὲν γὰρ καθαιρεῖσθαί φασιν οἱ πρόσθεν δύο κανόνες, ἐὰν μὴ παύσονται, τοὺς δὲ ἀφορίζεσθαι· ζήτει καὶ τὸν θ' κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ σωόδου, καὶ τίτλον θ'. τοῦ πρόσθεν σωταγματος κεφ. κζ'. καὶ λέ. καὶ τίτλον ιγ'. κεφ. κθ'.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς Ἐπισκόπους, καὶ τοὺς τοῦ κλήρου πάντας, προσκλησιν ἅπασι πρὸς ἀρετὴν εἶναι χρὴ, καὶ ἀρχέτυπον, καὶ παροξυσμὸν πρὸς ἀγαθεργίαν· ἐπεὶ ὃ καὶ τούτων τινὰς εἰκὸς ἔστιν ἐκπίπτειν τοῦ καλοῦ, καὶ ἢ κυβεύειν, ἢ μεθύσκεσθαι, διατάττεται ὁ κανὼν ἢ παύεσθαι τοὺς τοιούτους, ἢ τοὺς μὲν Ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους καθαιρεῖσθαι, τοὺς δέ γε ὑποδιακόνους, καὶ ἀναγνώστας, καὶ ψάλτας, εἰ μὴ παύοιντο, ἀφορίζεσθαι. ἀλλὰ μὴν καὶ τοὺς λαϊκοὺς κύβοις, καὶ μέθαις σχολάζοντας. μὴ πίνειν γὰρ οἶνον εἰς μέθην, φησὶν ἡ γραφή. καὶ πάλιν, μὴ μεθύσκεσθαι οἴνῳ ἐν ᾧ ἔστιν ἀσωτία. ἀλλ' οὐδὲ καπηλικῶν πρᾶσθαι ἐργαστρίων κληρικὸς συγχωρεῖται, καθ' ἕνατον κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ σωόδου.

ΑΡΙΣΤ. Κανὼν μβ'. Ὁ κυβιστὴς καὶ πότην ἱερεὺς, εἰ μὴ παύοιτο, καθαιρείσθω.

Εἰ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος κυβεύων, ἢ μεθύων, εἰ μὴ παύοιτο, καθαιρεῖται· πολλῷ πλέον οἱ τῆς μείζονος ἀξίας ἱερατικῆς τετυχηκότες καθαιρεθήσονται, κυβεύοντες, ἢ μεθύοντες.

Κανὼν μγ'. Κληρικὸς, καὶ λαϊκὸς τὰ ὅμοια πράττων, ἀφοριζέσθω.

ΚΑΝΩΝ μδ'.

Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, τόκους ἀπαιτῶν τοὺς δανιζομένους, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω.

ΒΑΛΣ. Ὁ παλαιὸς νόμος φησὶν, οὐκ ἐκτοκιεῖς τὸ ἀργύριόν Σου τῷ ἀδελφῷ Σου, ἀκολέθως οὖν τούτῳ, ὁ μὴ πα-

ZONAR. Hic etiam Canon omnem quoque potestatem rerum Ecclesiasticarum committit Episcopo. Dispensationem tamen jubet inter pauperes fieri per Presbyteros & Diaconos, ut immunem se servet Episcopus ab omni suspicione. Honesta siquidem providere coram Deo, & hominibus oportet: ut divinus ait Paulus. Porrò ipsum Episcopum sumere de bonis Ecclesiæ permittit, ad necessarios, videlicet, usus: non in rem aliquam supervacaneam, quæ ad delitias, aut vitæ mollitiem pertineat: sed ex illis habeat ipse vitæ convenientia: quæ secundum magnum Apostolum, Alimenta sunt, & Tegumenta: & his esto contentus. Ut sic, & ipse nutriatur, & hospitio suscepti fratres rebus necessariis minimè destituantur. Ipse videas igitur, quod Episcopum oportet esse Hospitalem, quemadmodum Timotheo & Tito scribens Apostolus constituit. Eadem autem vigesimus quartus Antiochiæ Synodi Canon præcipit. Magnus quoque Cyrillus in Epistola ad Domnum.

ARIST. *Potestatem habeat Episcopus super res Ecclesiasticas, habet enim & super animas: & administret omnia secundum Divinam voluntatem.* Perspicuus.

CANON XLII.

Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, aleis & ebrietatibus vacans, vel desistat, vel deponatur.

CANON XLIII.

Hypodiaconus, vel Lector, vel Cantor, similia faciens, vel desistat, vel segregetur. Itidem & Laici.

BALS. Aliter puniuntur Episcopi, Presbyteri, Diaconi, aleis & ebrietatibus vacantes, & aliter Hypodiaconi, Cantores, Lectores, & Laici. Præsentes enim duo Canones dicunt illos quidem deponi nisi desistant, hos vero segregari. Quære & ix. Canonem Syn. in Trullo, & tit. ix. præsentis operis, cap. xxvii. & xxxv. & tit. xiii. cap. xxix.

ZONAR. Episcopos, & omnes de Clero, universis oportet esse incitamentum ad virtutem formamq; primam, & extimulationem ad bona opera. Quoniam autem probabile est nonnullos etiam istorum abhonesto deficere, & vel aleâ ludere, vel inebriari; Canon jubet hos vel desistere, vel Episcopos quidem, Presbyteros, & Diaconos, à gradu suo deponi: Subdiaconos autem, Lectores, & Psaltas, nisi desinant, excommunicari. Laicos etiam tesseris & ebrietatibus vacantes. Ad ebrietatem enim non bibere vinum jubet scriptura: rursusque, Non inebriari vino in quo est luxuria. Sed nec aliquis Clericus tabernæ cauponariæ præesse permittitur, secundum nonum Canonem Synodi in Trullo.

ARIST. CAN. XLII. *Sacerdos qui aleator est aut ebriosus, si non abstineat, deponatur.*

Si Presbyter aut Diaconus alea ludens aut vinolentus deponitur, multo magis majoris Ecclesiasticæ dignitatis participes deponuntur, aleâ lusitantes aut ebrioſi.

CAN. XLIII. *Clericus & Laicus similia faciens, excommunicetur.*

CANON. XLIV.

Episcopus, vel presbyter, vel Diaconus, usuras exigens à debitoribus, vel desistat, vel deponatur.

BALS. Antiqua lex dicit, Non fœnerabis fratri tuo usuram argenti tui. Hanc ergo legem sequutus hic Ca-

non,

Digitized by Google

non, deponi dicit, omnem Episcopum Presbyterum, & Diaconum, qui ad usuram dat nisi desistat Canon autem v. Synodi Carthaginensis & xvii. Synodi primæ, ac decimus Synodi in Trullo, Clericum omnem deponi dicunt, nisi ad usuram mutuari desinat. Quære etiam tit. ix. hujus operis cap. xxvii.

ZONAR. Hic quidem Canon jubet Episcopos, & Presbyteros, & Diaconos usuras non exigere. Quintus autem Synodi Carthaginensis Canon, omni Clerico vetat usuras accipere. Nam si vetere lege vetitum fuit hoc dicente, Fœnori non dabis argentum tuum fratri tuo: multo magis vetatur illis usuras capere, qui secundum Evangelium vivere pollicentur. Propterea, deponi præcipit ad usuram mutuantes, nisi desinant. Et decimus septimus Canon primæ Synodi, & decimus in Trullo Synodi hoc vetant.

ARIST. *Usuras exigens mutui Sacerdos, si non desistat, deponitur.*

Misereri postulatus, si auferat & aliena per usuras, deponitur, nisi desinat hoc facere.

CANON. XLV.

Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, qui cum Hæreticis solum comprecatus est, segregatur. Sin autem eis tanquam Clericis aliquid operari permiserit, deponatur.

BALS. Rogaverit quispiam, cur Episcopi una cum Hæreticis comprecati, & etiam Presbyteri, & Diaconi non deponuntur, sed solum segregantur, quemadmodum & qui cum aliquo segregato comprecatus, ut vult Apostolicus Canon x. Solutio. Ne hic dixeris Episcopum & reliquos una cum Hæreticis in templo orare. Hi enim deponentur, ut vult xlvi. Canon: sicut & qui eis permisit tanquam Clericis aliquid operari: sed accipe illud, comprecari pro eo quod est simpliciter communicare, & in Hæretici preces mitius affectum esse: eos enim tanquam execrabiles abhorrere, non autem eis familiariter uti debemus. Unde & sufficere visa est segregationis pœna.

ZONAR. Huc attinentia superius dicta fuerunt in antescriptis Canonibus.

ARIST. *Qui comprecatur cum Hæreticis excommunicatur. Deponitur autem qui eos Clericos existimat.*

Presbyter aut Diaconus cum Hæreticis tantum comprecatus, excommunicatur. Qui permittit autem eis tanquam consecratis & Clericis aliquid agere, deponitur.

CANON. XLVI.

Episcopum, vel Presbyterum, qui Hæreticorum Baptisma, vel Sacrificium admiserit, deponi jubemus. Quæ est enim conventio Christi cum Belial? vel quæ pars est fideli cum infideli?

BALS. Præsens quidem Canon eos qui Hæreticorum Baptismata vel Sacrificia admittunt, Episcopos vel Sacerdotes deponi decernit. Magna autem Constantinopolis Synodus sacratos quosdam, qui Eirenici illius Hæretici scripta tantum viderant, & non eis insultaverant, nec ea despuerant, justissimè deposuit.

ZONAR. Hæreticos illorumque ritus oportet ut Orthodoxi detestentur: Quin potius illos oportet argui, & ab Episcopis & Presbyteris admoneri, si fortè intelligant, & convertantur. Si vero quis Episcopus aut Presbyter ab ipsis baptizatum exceperit, aut oblatum quid ab eis ad Sacrificium acceperit ordine suo movendus est, utpote, qui suspicionem præbeat, aut similia se

A ρὼν κανὼν καθαιρεῖσθαί φησι πάντα Επίσκοπον, πρεσβύτερον, καὶ διάκονον, τοκίζοντα, εἰ μὴ παύσεται. ὁ δὲ ε΄. κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, καὶ ὁ ιζ΄. τῆς α΄. Συνόδου, καὶ ὁ ι΄. τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ, πάντα κληρικὸν λέγουσι καθαιρεῖσθαι εἰ μὴ παύσεται τοῦ τοκίζειν. ζήτει καὶ ϛ΄. τίτλον τοῦ παρόντος Συντάγματος, κεφ. κζ΄.

ΖΩΝΑΡ. Οὗτος μὲν ὁ κανὼν περὶ Επισκόπων, καὶ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων μὴ τόκους ἀπαιτεῖν διατάττεται. Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου πέμπτος κανὼν, παντὶ κληρικῷ τόκους λαμβάνειν ἀπαγορεύει, εἰ γὰρ τῷ παλαιῷ νόμῳ τοῦτο ἀπείρητο, λέγοντι, Οὐκ ἐκτοκιεῖς τὸ ἀργύριόν Σου τῷ
B ἀδελφῷ Σου, πολλῷ μᾶλλον ἂν εἴη τοῖς κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἐπαγγελλομένοις ζῆν, ἀπηγορευμένον τὸ τόκους λαμβάνειν. διὸ καὶ καθαιρεῖσθαι προστάττει τοὺς ἐπὶ τόκοις δανείζοντας, εἰ μὴ παύοιντο. καὶ ὁ ιζ΄. κανὼν τῆς πρώτης Συνόδου, καὶ ὁ δέκατος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦτο κωλύουσι.

ΑΡΙΣΤ. Τόκους ἀπαιτῶν δανείου ἱερεὺς, εἰ οὐ παύεται, καθαιρεῖται.

Ὁ ἀπαιτούμενος ἐλεεῖν, εἰ προσαφαιρεῖται καὶ τὰ ἀλλότρια διὰ τῶν τόκων, καθαιρεῖται, εἰ οὐ παύεται τοῦτο ποιῶν.

ΚΑΝΩΝ με΄.

C Επίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος αἱρετικοῖς Συνευξάμενος μόνον, ἀφοριζέσθω. εἰ δὲ καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς ὡς κληρικοῖς ἐνεργῆσαί τι, καθαιρείσθω.

ΒΑΛΣ. Ερωτήσει τις διὰ τί οἱ Συνευξάμενοι αἱρετικοῖς Επίσκοποι, πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, οὐ καθαιροῦνται, ἀλλὰ μόνον ἀφορίζονται, καθὼς καὶ ὁ Συνευξάμενος ἀφωρισμένῳ τινὶ, κατὰ ϛ΄ ἀποστολικὸν ι΄. κανόνα. Λύσις. ἐν τῷ μὴ εἴπῃς ἐν ναῷ ϛ΄ Επίσκοπον καὶ τοὺς λοιποὺς Συνεύξασθαι μετὰ αἱρετικῶν· οἱ τοιοῦτοι γὰρ καθαιρεθήσονται κατὰ ϛ΄ μϛ΄.
D κανόνα, καθὼς καὶ ὁ ἐπιτρέψας αὐτοῖς ὡς κληρικοῖς ἐνεργῆσαί τι. ἀλλ' ἐκλαβοῦ τὸ Συνεύξασθαι εἰς τὸ ἁπλῶς κοινωνῆσαι, καὶ ἡμερώτερον διατεθῆναι ἐπὶ τῇ εὐχῇ τοῦ αἱρετικοῦ. τοὺς γὰρ τοιούτους ὡς μύσῃ βδελύττεσθαι, οὐ μὴν οἰκειοῦσθαι ὀφείλομεν. ὅθεν καὶ ἀρκοῦσα ἔδοξεν ἡ τοῦ ἀφορισμοῦ τιμωρία.

ΖΩΝΑΡ. Τὰ περὶ τούτων ἐν προγεγραμμένοις κανόσι προείρηται.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ Συνευχόμενος αἱρετικοῖς, ἀφορίζεται· καθαιρεῖται δὲ ὁ καὶ κληρικοὺς τούτους ἡγούμενος.

Ὁ Συνευξάμενος μόνον αἱρετικοῖς ἢ πρεσβύτερος, ἢ
E διάκονος, ἀφορίζεται· ὁ δὲ ἐπιτρέψας αὐτοῖς ἐνεργῆσαί τι, ὡς ἱερωμένοις, καὶ κληρικοῖς, καθαιρεῖται.

ΚΑΝΩΝ μϛ΄.

Επίσκοπον ἢ πρεσβύτερον αἱρετικῶν δεξαμένους βάπτισμα ἢ θυσίαν, καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν· τὶς γὰρ Συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαρ· ἢ τὶς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου.

ΒΑΛΣ. Ὁ μὲν παρὼν κανὼν, τοὺς δεχομένους τὰ τῶν αἱρετικῶν βαπτίσματα καὶ τὰς θυσίας Επισκόπους καὶ ἱερεῖς, διορίζεται καθαιρεῖσθαι· ἡ δὲ μεγάλη Κωνσταντινουπόλεως
F Συνόδος διαφόρους ἱερωμένους ἰδόντας μόνον τὰ τοῦ αἱρετικοῦ ἐκείνου Εἰρηνικοῦ Συγγράμματα, καὶ μὴ θριαμβεύσαντας αὐτὰ μηδὲ καταπτύσαντας, καθεῖλεν ἐννομώτατα.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς αἱρετικοὺς, καὶ τὰς ἐκείνων τελετὰς, ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων βδελύττεσθαι χρή· μᾶλλον δὲ ἐλέγχεσθαι, καὶ νουθετεῖσθαι παρὰ τῶν Επισκόπων, καὶ πρεσβυτέρων, μήποτε Συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσιν. εἰ δέ τις Επίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος ϛ΄ ὑπ' ἐκείνων βαπτισθέντα δέξοιτο, ἢ προσαγωγήν τινα παρ' ἐκείνων εἰς θυσίαν προσαγομένην λάβοι, καθαιρεθήσεται, ὡς ὑπόνοιαν διδοὺς, ἢ τὰ ὅμοια ἐκείνοις φρονεῖν, ἢ

τέως

Digitized by Google

πως μὴ ἀποδύεσθαι πρὸς διόρθωσιν τῆς ἐκείνων κακοδοξίας. ὁ γὰρ ζηλωτὰς τῶν ἐκείνων τελετῶν, πῶς ἂν δύναιτο διαβάλλειν αὐτοὺς, καὶ ἀποπέμπειν τούτων συμβουλεύειν αὐτοῖς;

sentire cum ipsis, aut non eniti ad illorum opinionis perversæ correctionem. Comprobans enim illorum ritus, quomodo reprehendere istos possit, ac hortari, ut eos deserant?

ΑΡΙΣΤ. Βάπτισμα καὶ θυσίαν αἱρετικῶν δεξάμενος ἱερεύς, ἀνιέρωτος.

ARIST. *Baptisma & Sacrificium Hæreticorum recipiens Sacerdos, Sacerdotio privatur.*

Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ὁ μὴ κακίζων τὸ παρὰ τῶν αἱρετικῶν γινόμενον βάπτισμα, ἀλλὰ καταδεχόμενος τοῦτο, ἢ τὸ προσαγόμενον ὑπ' αὐτῶν εἰς θυσίαν παραδεχόμενος, καθαιρείσθω. Τί γὰρ μὴ ὑπάρχει συμφώνησις χριστῷ πρὸς Βελίαρ, ἢ μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου.

Episcopus vel Presbyter qui non damnat Baptisma ab Hæreticis factum, sed probat istud, aut oblata ab eis in Sacrificium admittit, deponitur. Quia nulla est concordia Christo cum Belial, nec pars ulla fideli cum infideli.

ΚΑΝΩΝ μζ'.

Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, ὃς κατὰ ἀλήθειαν ἔχοντα βάπτισμα, ἐὰν ἄνωθεν βαπτίσῃ, ἢ τὸν μεμολυσμένον παρὰ τῶν ἀσεβῶν ἐὰν μὴ βαπτίσῃ, καθαιρείσθω, ὡς γελῶν τὸν σταυρὸν τοῦ κυρίου, καὶ τὸν θάνατον, καὶ μὴ διακρίνων ἱερέας ψευδιερέων.

Canon XLVII.

Episcopus vel Presbyter, eum qui verè habet Baptisma, si de integro baptizaverit, vel si eum qui ab impiis pollutus est, non baptizaverit, deponatur, ut qui irrideat crucem Domini & mortem, & non discernat Sacerdotes à falsis Sacerdotibus.

ΒΑΛΣ. Κατὰ ἀλήθειαν βαπτίζεταί τις, ὅταν κατὰ τὸν κυρίου φωνὴν ἅπαξ βαπτισθῇ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. εἴ τις οὖν Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ὃς οὕτω βαπτισθέντα ὡς ἐξ ὑπαρχῆς ἀμερίμνως ἀναβαπτίσῃ, καθαιρεθήσεται· ὡσαύτως καθαιρεθήσεται καὶ ὁ μὴ ἀναβαπτίσας τοὺς ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν βαπτισθέντας. Τοῦτο δὲ ζητούμενον ἐνταῦθα, τοιοῦτόν ἐστιν, ἠχμαλωτίσθη τις τυχὸν ὑπὸ Πέρσαις, καὶ ἠναγκάσθη παρ' μυσαρῶν διδαγμάτων τούτων ἀκροάσασθαι, καὶ μιαροφαγῆσαι· μετὰ δὲ τὴν αἰχμαλωσίαν, ἐξομολογησάμενος ὅ γεγονὸς εἰς αὐτὸν, ἐπανῆλθεν ἄλλως εἰς κοινωνίαν παρὰ τοῦ κυρίου Ἐπισκόπου, ἢ τοῦ πρεσβύτερου, εἰ μὴ καὶ βάπτισμα ἐδέξατο. Ἐὰν οὖν τοῦτο ποιήσαντα, καὶ ἀναβαπτίσαντα ἄνθρωπον, καθαιρεῖ ὁ κανών. εἰπὲ δὲ καὶ ὅ ἐφεξῆς ὑπὸ τοῦ κανόνος διορίζόμενον, τίς ἐβαπτίσθη παρὰ αἱρετικοῦ· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ μολυσθῆναι· καὶ θέλων αὖθις βαπτισθῆναι καὶ συκοινωνῆσαι τοῖς χριστιανοῖς, ἐπροσδέχθη παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου ἢ τοῦ πρεσβύτερου, λέγοντος μὴ ὀφείλειν καὶ αὖθις βαπτίζεσθαι ἅπαξ βαπτισθέντα. φησὶ τοίνυν ὁ κανὼν καθαιρεῖσθαι Ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον μὴ δὶς βαπτίζοντα τοιοῦτον, ἀλλὰ δεχόμενον αὐτὸν μετὰ ἀκαθάρτου βαπτίσματος.

BALS. Verè Baptizatur quis, quando convenienter voci Domini semel baptizatus fuerit, in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. Si quis ergo Episcopus, vel Presbyter, eum qui sic baptizatus est, tanquam de integro nulla ejus cura habita rebaptizaverit, deponetur. Similiter deponetur & qui non rebaptizaverit eos qui ab Hæreticis baptizati sunt. Id autem quod hic quæritur est ejusmodi: Quidam à Persis fortè captus est, & coactus est execrabilia eorum dogmata audire, & immolatis vesci. Post captivitatem autem, confessus quod sibi factum fuerat, non alias ad communionem admissus est ab illius regionis Episcopo vel Presbytero, quam si Baptisma quoque suscepisset. Eum ergo qui sic fecit, & hominem rebaptizavit, deponit Canon. Dic autem & quod deinceps à Canone definitur, Baptizatus est quispiam ab impio: id enim est pollutum esse: & cum vellet rursus baptizari, & Christianis communicare, ab Episcopo seu Presbytero non est admissus, dicente non debere eum rebaptizari, qui semel baptizatus est. Dicit ergo Canon, deponi debere Episcopum seu Presbyterum, qui talem statim non baptizat, sed eum suscipit cum impuro Baptismate.

ΖΩΝΑΡ. Ἓν βάπτισμα τοῖς χριστιανοῖς παραδέδοται· τὸ γοῦν κατὰ τὴν τοῦ κυρίου διαταγὴν, καὶ τὸν τῶν θείων ἀποστόλων, καὶ πατέρων παράδοσιν (τοῦτο γὰρ δηλοῖ ὅ, κατὰ ἀλήθειαν) ἔχοντα βάπτισμα ἀναβαπτίζεσθαι ἄνωθεν, ἤγουν, ἐξ ἀρχῆς καὶ τελείως, ὡς τὸν μήπω βαπτισθέντας, ἀσεβές ἐστι· τὸ δὲ μὴ ἀναβαπτίζειν ὃ τὸν παρὰ αἱρετικῶν βαπτισθέντας, οὓς μεμολυσμένους ὠνόμασεν ὁ κανών, διὰ τὸ τοῦ αἱρετικοῦ βαπτίσματος βδελυρὸν, καὶ τοῦτο ὑπὸ μεγάλου αἰτίασιν. διὸ καὶ καθαιρεῖσθαι τὸν τοιοῦτος ἐκέλευσε· τὸν μὲν ὡς δύο βαπτίσματα παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ποιησάμενον· τὸν δὲ ὡς μὴ τὸν μεμολυσμένον διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, καθαίροντα τοῦ θείου λυτροῦ, καὶ διαπαίζοντα τὸν θάνατον τοῦ κυρίου, ὃν ὑπέμεινε διὰ τοῦ σταυροῦ· οἱ γὰρ εἰς Χριστὸν βαπτιζόμενοι, κατὰ τὸν μέγαν ἀπόστολον, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ βαπτίζονται. Ἀλλὰ καὶ ὁ σταυρὸς, κατὰ Χρυσόστομον, βάπτισμα λέγεται. Τὸ γὰρ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε, φησὶν ὁ κύριος. καὶ πάλιν· βάπτισμα ἔχω βαπτισθῆναι, ὃ ὑμεῖς οὐκ οἴδατε· ἀλλὰ καὶ ὅτι διαφορίαν ἔχουσι τῶν δυσεβῶν ἱερέων, καὶ τῶν ψευδιερέων τῶν αἱρέσεσι δηλονότι ὑποκειμένων, ἄξιοι κρίνονται καθαιρέσεως. τελείως μὲν οὖν βαπτίζειν τοὺς ἤδη βαπτισθέντας, ἀπηγόρευται πάντη, μύρῳ δὲ χρίειν αὐτοὺς μεμολυσθέντας ἔξεστιν· εἰ καὶ τοῦτο μέρος δοκεῖ τοῦ θείου βαπτίσματος.

ZONAR. Unum Baptisma Christianis traditum fuit. Igitur habentem Baptisma secundum Domini mandatum, & Apostolorum divinorum, Patrumque traditionem (Hoc enim significant illa in Canone verba secundum veritatem) rebaptizari ἄνωθεν, id est, ab integro, perfectéque, tanquam nondum baptizatos, impium est. Ac etiam non rebaptizare ab Hæreticis baptizatos, quos Canon Pollutos nominat, ob Hæretici Baptismatis abominationem, magnæ hoc etiam obnoxium est reprehensioni. Quamobrem, deponi tales mandavit: Alterum quidem, tanquam qui duo Baptismata contra Ecclesiæ traditionem faciat: Alterum vero, tanquam qui pollutum per illegitimum Baptisma non abluat divino lavacro: Dominique mortem, quam toleravit per Crucem, illudat. Qui enim in Christum baptizantur, secundum magnum Apostolum, in ejus mortem baptizantur. Sed & Crux, secundum Chrysostomum, Baptisma dicitur. Nam, Baptismate, quo ego baptizor, baptizabimini, dicit Dominus. Rursusque, Baptisma habeo, quo baptizari debeo, quod vos non novistis. Sed etiam quod illi delectum non habeant piorum Sacerdotum, falsorumque Sacerdotum Hæresibus scilicet subjectorum, digni depositione judicantur. Perfectè igitur baptizare prius baptizatos omnino vetatur; unguento autem ipsos pollutos ungere licet: etsi hoc quoque divini Baptismatis pars esse videtur.

Digitized by Google

ARIST. *Qui rebaptizat verè baptizatum, & non rebaptizat ab impiis pollutum, à Sacerdotio deponitur.*

Bis baptizari nemini permittitur, & qui denuo rebaptizat eum, vel à principio & de integro, deponitur. Unguento autem quidam juxta multos modos piè baptizatorum sanctificantur. Et qui non rebaptizat eum qui impiorum Baptisma recepit, sed admittit eum ut fidelem, deponitur.

A ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἀναβαπτίζων ⁂ ὄντως βεβαπτισμένον, ⁂ μὴ ἀναβαπτίζων ⁂ μεμολυσμένον ἀσεβόντεν, ἀνίερ⊖.

Δὶς ⁂ συγκεχώρηται βαπτίζεσθαι· καὶ ὁ ἀναβαπτίζων ἑαυτὸν ἄνωθεν, ἤτοι ἐξ ἀρχῆς, καὶ τὸ ὁλόκληρον, καθαιρεῖται· μύρῳ δέ τινες κατὰ πολλοὺς τόπους τῶν δυσεβῶς βαπτισθέντων ἀγιάζονται. Καὶ ὁ μὴ ἀναβαπτίζων ⁂ δεξάμενον βάπτισμα ἀσεβῶν, ἀλλὰ συγδεχόμενο⊖ αὐτὸν ὡς πιστὸν, καθαιρεῖται.

CANON XLVIII.

Si quis Laicus sua ejecta uxore vel aliam acceperit, vel ab alio solutam, segregetur.

B Εἴ τις λαϊκὸς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐκβαλὼν, ἢ ἑτέραν λάβοι, ἢ συγδεδεμένην ἀπολελυμένην, ἀφοριζέσθω.

BALS. Qui suam uxorem præter rationem ejicit, aliam accipere non potest; potiùs autem segregabitur; etiam qui liberam non accepit, sed solutam (est autem soluta, quæ non ex lege à suo marito est separata) etsi ut adulter condemnatur, convenienter ei quod dixit Dominus: Et qui solutam duxerit, mœchatur, segregatur. Quare apud Canones adulteri & fornicatoris ecclesiastica pœna est segregatio, sicut dicunt nonnulli: sed mihi non videtur. Lege etiam Canones Sancti Basilii, qui inter fornicatorem & adulterum differentiam C introducunt. Scias autem, quòd vir quidem, si adhuc constante matrimonio cum aliqua muliere liberâ rem habeat, fornicationem, non adulterium committit: non ita autem si cum ea quæ viro conjuncta est: tunc enim ut adulter punitur. Mulier autem, si cum alio quocunque, constante matrimonio coëat, ut adultera punitur. Et hæc quidem ita se habent. Justiniani autem Novella, quæ sita est in libro Basilic. xxviij. tit. vij. dicit, quòd etsi antè poterat uterque conjunx quando volebat, mittere libellum divortii; Vir enim dicebat, Mulier habe tibi res tuas, & mulier, Vir age res tuas: deinceps autem fit divortium ex certis causis. Hæ autem in No- D vella quoque causæ scriptæ sunt. Sed antiquitus quoque non fiebat libere divortium nisi cum cognitione judicis. Qui eam ergo uxorem duxit, quæ non sic dimissa est, adulterium commisit.

ΚΑΝΩΝ μή.

ΒΑΛΣ. Ὁ ἐκβαλὼν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα παρὰ λόγος, ὡ δοκεῖ λαβεῖν ἑτέραν, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἀφορισθήσεται. καὶ ὁ ἐλευθέραν ⁂ μὴ λαβών, ἀλλὰ καὶ ἀπολελυμένην, (ἔστι ⁂ ἀπολελυμένη, ἡ μὴ κατὰ νόμους χωρισθεῖσα τοῦ οἰκείου ἀνδρὸς) κἂν ὡς μοιχὸς κατακείνηται, κατὰ τὸ Κυρίου λόγον, ⁂ φάσκοντα, καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται, ἀφορίζεται. ὥστε παρὰ τοῖς κανόσι μοιχοὶ καὶ πόρνοι ἐκκλησιαστικὴν ἔντιμον ὁ ἀφορισμός ἐστι, καθά τινες λέγουσιν. ἐμοὶ ⁂ οὐ δοκεῖ· καὶ ἀναγνωτέον τοὺς κανόνας τοῦ ἁγίου Βασιλείου, χωρὶς ἂν εἰσάγοντας πόρνους καὶ μοιχούς. ἔσται ⁂ εἰδὼς ὅτι ὁ μὲν ἀνὴρ ἔτι τῇ σωοικεσίᾳ σωιζομένῃ, συμφθειρόμενο⊖ μετ' ἑτέρας γυναικὸς ἐλευθέρας, πορνείαν καὶ μοιχείαν ἁμαρτάνει· καὶ μέχρι μὴ ὑπανδρεύσῃ, τότε γὰρ ὡς μοιχὸς τιμωρεῖται. ἡ ⁂ γυνὴ ἑτέρῳ οἱωδήτινι συμφθαρεῖσα συνεσῶτος τῷ γάμῳ, ὡς μοιχαλὶς τιμωρεῖται· καὶ ταῦτα μὲν ὕστω. ἡ ⁂ Ιουστινιάνου⊖ νεαρὰ ἡ κειμένη ἐν βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν κη'. τίτλου ζ'. φησὶν ὡς εἰ μὲν ἠδυνάτο πρώην ἕκαστο⊖ τῶν ὁμοζύγων καθ' ὃν ἠθέλετο τρόπον ἀπολύειν ἔλλειν· ἔλεγε γὰρ ὁ ἀνὴρ, Γύναι πρᾶττε τὰ σά, καὶ ἡ γυνὴ, Ἀνερ πρᾶττε τὰ σά· ἀλλὰ ἐφεξῆς ἀπὸ ῥητῶν αἰτιῶν ἀπολύειν γίνεται. ἐγράφησ ⁂ καὶ ἐν τῇ νεαρᾷ αἱ τοιαῦται αἰτίαι. πλὴν καὶ τὸ παλαιὸν οὐκ ἐγίνετο αὐτονόμως τὸ ἀπολύειν, ἀλλὰ μετὰ δικαστικῆς ἀναγνώσεως. ὁ γοῦν γαμήσας τὴν μὴ ὕστως ἀπολυθεῖσ⊖, ἐμοιχᾶτο.

ZONAR. Verùm, si quis suam non ejiciat uxorem: sed hanc apud se retinens, cum alia corrumpatur: secundum quidem exactam rationem, committit adulterium: (Similiter & mulier si cum viro vivens alteri misceatur) secundùm vero civilem legem, tanquam fornicans judicatur. Quod etiam magnus Basilius insequens, hoc dicit. Si vir uxori cohabitans, cum altera fuerit, Fornicatorem talem judicamus: & magis ipsum extendimus in pœnis. E Non tamen habemus Canonem, quo adulterii crimini subjiciatur, si sit in non nuptam peccatum. Uxor itaque á fornicatione redeuntem maritum suum recipiet; Maritus verò pollutam ab ædibus suis excludet. Horum certè ratio non est expedita. Consuetudo autem sic obtinuit. Sed à viro sine causa dimissam, qui domum introducit, mœchus est manifestè secundum Domini sententiam dicentem, & qui repudiatam duxerit, mœchatur.

ΖΩΝΑΡ. Ἐὰν ⁂ μὴ ἐκβάλλῃ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκά τις, ἔχων ⁂ ταύτην παρ' ἑαυτῷ, ἑτέρᾳ συμφθείρηται, κατὰ μὲν ⁂ ἀκριβῆ λόγον μοιχείαν βλάπτει· ὥσπερ καὶ ἡ γυνὴ ἐὰν ἀνδρὶ συζῶσα, ἑτέρῳ μιγῇ· κατὰ ⁂ πολιτικὸν νόμον, ὡς ὁ πορνεύων κρίνεται. ᾧ καὶ ὁ μέγας Βασίλει⊖ ἑπόμεν⊖ ταῦτά φησιν· εἰ ἀνὴρ γυναικὶ συνοικῶν, μεθ' ἑτέρας γένηται, πόρνον κρίνομεν ⁂ τοιοῦτον, καὶ πλέον αὐτὸν παρατείνομεν ἐν τοῖς ἔντιμοις. ὅ μέντοι ἔχομεν κανόνα περὶ τῆς μοιχείας αὐτὸν ὑπάγειν ἐγκλήματι, ἐὰν εἰς ἐλευθέραν γάμου ἡ ἁμαρτία ᾖ. ὥστε ἡ μὲν γυνὴ ἀπὸ πορνείας ἐπανιόντα ⁂ ἄνδρα αὐτῆς, παραδέξεται· ὁ ⁂ ἀνὴρ τὴν μοιχεύσασαν, τῶν οἰκῶν αὐτοῦ ἀποπεμψάτω. τούτων ⁂ ὁ λόγο⊖ ὡ ῥᾴδιος. ἡ ⁂ συνήθεια ὅτου κεκράτηκεν. ὁ ⁂ τὴν ἐξ ἀνδρὸς ἀναιτίως ἀπολελυμένην εἰσοικιζόμενο⊖, μοιχός ἐστιν ἄντικρυς, κατὰ τὴν τοῦ κυρίου ἀπόφασιν τὴν λέγουσαν, καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας, μοιχᾶται.

ARIST. *Laicus suam ejiciens uxorem, & aliam, vel dimissam ducens, excommunicandus est.*

Sine aliqua causarum legibus sancitarum si quis uxorem suam ejiciet, & aliam ducet, excommunicatur.

ΑΡΙΣΤ. Τὴν οἰκείαν ἐκβάλλων ὁ κοσμικὸς, καὶ ἄγων ἑτέραν, ἢ ἀπολελυμένην, ἀφορισθήτω.

Ἄνδρί τινος τῶν νενομοθετημένων αἰτιῶν εἴτις τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐκβάλῃ, καὶ ἑτέραν ἀγάγῃται, ἀφορίζεται.

ΚΑΝΩΝ

ΚΑΝΩΝ μθ'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος παρὰ τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν μὴ βαπτίσῃ εἰς πατέρα, καὶ υἱόν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, ἀλλ' εἰς τρεῖς ἀνάρχους, ἢ τρεῖς υἱοὺς, ἢ τρεῖς παρακλήτους, καθαιρείσθω.

ΒΑΛΣ. Τὸν μὴ βαπτίζοντα Ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον παρὰ τὴν τοῦ Κυρίου διάταξιν εἰς ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀλλ' εἰς τρεῖς ἀνάρχους ἢ τρεῖς υἱοὺς ἢ τρεῖς παρακλήτους, καθαιρεῖσθαί φησιν ὁ κανών. ἦσάν γάρ τινες αἱρετικοὶ τοιαῦτα βλασφημοῦντες, καὶ οὕτω βαπτίζοντες. ἡμεῖς δὲ μίαν θεότητα πιστεύοντες ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν, ἓν βαπτίζομεν βάπτισμα, διὰ κλήσεως πατρὸς, υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος. διὰ τοῦτο δὲ Ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων μόνον ἐμνήσθη ὁ κανών, διότι ἑτέρῳ τινὶ οὐκ ἐφεῖται βαπτίζειν.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ κύριος εἰς τὸ κήρυγμα τοὺς μαθητὰς ἀποστέλλων, πορευθέντες μαθητεύσατε (ἔφη) πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. πάντα τοίνυν ὀρθόδοξον καὶ τοιαύτῃ ὑποταγῇ βαπτίζειν χρεών, ἀλλὰ μὴ εἰς τρεῖς ἀνάρχους, ἢ τρεῖς υἱοὺς, ἢ τρεῖς παρακλήτους. τοῦτο γὰρ παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσίν ἐστι, καὶ συνήθειαν. ἕνα γὰρ ἄναρχον ἡ ἐκκλησία παρέλαβε, τὸν πατέρα, διὰ τὸ, ἀναίτιον· καὶ ἕνα υἱὸν διὰ τὸ ἄῤῥητον γέννησιν· καὶ ἕνα παράκλητον, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τὴν ἐκπόρευσιν.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ μὴ βαπτίζων εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, ἀλλὰ παρεκβαίνων, ἀνιέρωτος.

ΚΑΝΩΝ ν'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος μὴ τρία βαπτίσματα μιᾶς μυήσεως ἐπιτελέσῃ, ἀλλὰ ἓν βάπτισμα εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου διδόμενον, καθαιρείσθω. ὁ γὰρ εἶπεν ὁ κύριος, εἰς τὸν θάνατόν μου βαπτίσατε· ἀλλὰ, πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

ΒΑΛΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν τῆς αὐτῆς δυνάμεώς ἐστι. διορίζει γὰρ διὰ τριῶν μὲν καταδύσεων τὸ μύησιν ἐπιτελεῖσθαι τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ἤγουν εἰς ὄνομα πατρὸς, υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος. ἅπαξ δὲ βαπτίζειν, διὰ τὸ ἑνιαῖον τῆς θεότητος, καὶ τὸ τρίτον τῆς ὑποστάσεων, ἢ διὰ τὸν ἐν τῷ σταυρῷ θάνατον τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ τριήμερον τούτου ἀνάστασιν. φησὶ γὰρ καὶ ὁ ἀπόστολος, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. τὰ δὲ βαπτίσματα ἐνταῦθα ἀντὶ καταδύσεων ὑπολαμβάνειν μοι. τὸν μέντοι διὰ μιᾶς καταδύσεως εἰς τὸν θάνατον τοῦ κυρίου βαπτίζοντα, καθαιρεῖσθαί φησιν ὁ κανὼν, ὡς παρὰ τὸ τοῦ κυρίου διδαχὴν ποιοῦντα, καὶ φανερῶς ἀσεβοῦντα.

ΖΩΝΑΡ. Τρία βαπτίσματα ἐνταῦθα τὰς τρεῖς καταδύσεις φησὶν ὁ κανὼν ἐν μιᾷ μυήσει, ἤγουν ἐν ἑνὶ βαπτίσματι· ὥστε τὸν βαπτίζοντα ἑκάστῃ τῶν καταδύσεων ἓν τῆς ἁγίας τριάδος ἐπιλέγειν ὄνομα. Τὸ γὰρ ἅπαξ καταδῦσαι τὸν βαπτιζόμενον εἰς τὴν ἱερὰν κολυμβήθραν, καὶ εἰς τὸν θάνατον τοῦ κυρίου τὴν μίαν ἐπιφημίζειν κατάδυσιν, ἀσεβές ἐστι. καὶ ὁ οὕτω βαπτίζων, καθαιρεθήσεται.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ μὴ τρισὶ μυῶν καταδύσεσιν, ἀλλὰ μιᾷ, εἰς τὸν τοῦ κυρίου θάνατον, [ὃ μὴ εἶπεν ὁ Κύριος] ἀνίερος.

Τῷ κυρίῳ εἰπόντι βαπτίζειν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος ἐναντιωθῇ τῷ δεσποτικῷ προστάγματι, καὶ εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτίσει, ὡς τὸ βάπτισμα τοῦ κυρίου καταγγέλλοντος θάνατον, καθαιρεθήσεται.

Canon XLIX.

Si quis Episcopus, vel Presbyter, ex Domini ordinatione non baptizaverit in Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, sed in tres Principii expertes, vel tres Filios, vel tres Paracletos, deponatur.

Bals. Episcopum, vel Presbyterum, qui non baptizat secundum Domini constitutionem, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, sed in tres Principii expertes, vel tres Filios, vel tres Paracletos, dicit Canon esse deponendos: erant enim quidam Hæretici, qui hæc blasphemè dicebant, & sic baptizabant: nos autem unam Deitatem credentes in tribus Personis, baptizamur in uno Baptismate, per invocationem Patris, Filii, & Spiritus Sancti. Ideo autem Episcoporum, & Presbyterorum tantum meminit Canon, eo quod alicui alii non permittitur baptizare.

Zonar. Dominus ad prædicationem mittens discipulos ait: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Necesse est igitur orthodoxum quemque baptizare secundum tale præceptum, & non in tres, qui principio careant, vel tres Filios, vel tres Paracletos. Id enim est contra ecclesiasticam traditionem & consuetudinem. Unum enim principii expertem Ecclesia sumpsit adorandum, Patrem, quia sine causa est, et unum Filium, propter ineffabilem generationem, & unum Paracletum, Spiritum Sanctum, propter processionem.

Arist. *Qui non baptizat in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, sed transgreditur, à Sacerdotio deponitur.*

Canon L.

Si quis Episcopus, vel Presbyter non tria unius Mysterii Baptismata perfecerit, sed unum Baptisma, quod datur in mortem Domini, deponatur. Non enim dixit Dominus, In mortem meam baptizate, sed, euntes docete omnes gentes, baptizantes ipsos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Bals. Hic quoque Canon est ejusdem potestatis: statuit enim per tres immersiones peragi oportere Mysterium sacri Baptismatis, scilicet in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: semel autem baptizare propter unitatem Deitatis, & Trinitatem Personarum: vel propter mortem Christi in cruce, & ejus triduanam resurrectionem. Dicit enim etiam Apostolus: In mortem ejus baptizati sumus. Baptismata autem hîc pro immersionibus accipi mihi videntur: eum igitur qui per unam immersionem in mortem Domini baptizat, Canon dicit deponendum, ut qui præter Domini doctrinam faciat, & apertè sit impius.

Zonar. Hic per tria baptismata Canon tres immersiones intelligit in uno mysterio, videlicet, in uno Baptismate. Sic ut ad unamquamque immersionem Baptizans addat unum Sanctæ Trinitatis nomen. Nam, semel eum, qui baptizatur, in sacrum lavacrum demergere, Et in mortem Domini duntaxat unam celebrare immersionem, impium est. Atque sic baptizans ordine movebitur.

Arist. *Qui non tribus initiat immersionibus, sed unâ, in mortem Domini (quod Dominus non dixit) à Sacerdotio deponitur.*

Domino mandante baptizare in nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti, si quis Episcopus aut Presbyter contrarium faciet Dominico mandato, & una immersione baptizabit, quia Baptisma Domini indicat mortem, deponetur.

Digitized by Google

A

Canon LI.

Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, vel omnino ex sacerdotali numero, à nuptiis, carnibus, & vino, non propter exercitationem, sed propter abominationem abstinet, oblitus quòd omnia valdè bona, & quòd masculinum & fœmininum fecit Deus hominem: sed blasphemans calumniatur opificium, vel corrigatur, vel deponatur, & ex Ecclesia ejiciatur. Similiter & Laicus.

Bals. Legitimas nuptias Ecclesia non rejicit: quia ob hanc causam Deus masculum & fœminam creavit: B nec eos qui carnibus vescuntur, & vino utuntur, abhorret, si omnia opportunè faciant, & sicut sacra tradunt oracula. Nihil enim eorum, inquit, quæ à Deo creata sunt, malum est: sed bona omnia sunt suo tempore. Sed nec eos rursus, qui ab his propter exercitationem abstinent, punit. Ideo animadvertendum est quomodo quis ab eis abstinet: & si quidem, ut vel maximè impii Bogomili, propter eorum odium, & quòd mali causa sint iis qui eis abutuntur, deponetur, si post denunciationem non corrigatur, vel quod magis est, etiam ex Ecclesia exterminabitur, ut qui adversus Dei creaturas blasphemet. Si autem propter exercitationem, & quandam religionem ab C iis abstinet, non condemnabitur. Et ideo multi etiam Monachi, qui satis longo tempore propter continentiam, nec caseum, nec ovum, nec vinum gustaverant, ea aliquando gustarunt, & omne quod malam de eis suspicionem afferebat, offendiculum amputaverunt. Ut beatus ille Eremita, qui Ferratus dictus est, & qui Eleæ Episcopus vocatus est, Monachus Theodulus, in Synodo, ut offendiculum, & improborum quorundam nugas tolleret, caseum & ovum gustaverunt.

Zonar. A nuptiis, & esu carnium, vinique potu propter abstinentiam temperare, probandum est. Sed D hæc abhorrere velut animæ perniciosa ac rejicere, non caret crimine. Nihil enim eorum, quæ fecit Deus, malum est, sed eorum abusus noxius est. Certè, si mulier mali causa foret, & vinum, & reliqua, exhibita nunquam fuissent à Deo. Quare, qui Dei facta damnat, in universum ejus opificium blasphemat. Cæterum, talis indiget correctione; si verò non corrigatur, ordine suo movebitur, & ab Ecclesia extrudetur. Non enim depositione tantùm dignus est, sed etiam, velut Hæreticus, in Ecclesiam non est recipiendus.

Arist. *Omnis Clericus à vino, carne, & nuptiis non propter exercitationem abhorrens, si non corrigatur, voce* E *præconis exterminatur.*

Hoc est, deponitur talis, & ex Ecclesiâ ejicitur.

Canon LII.

Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, eum qui à peccatis convertitur, non recipit, sed ejicit, deponatur: quoniam Christum molestia afficit, qui dixit: Gaudium est in cælo propter unum peccatorem pœnitentiam agentem.

Bals. Non est peccatum quod Dei benignitatem superet: & ideo omnes qui pœnitentia ducuntur, & à bono ad malum convertuntur, Dominus obviis ulnis excipit. Propter Peccatorum enim salutem è cœlo descendit, & dixit, Non veni vocare justos, sed peccatores, ad pœnitentiam. Episcopus ergo, vel Presbyter, qui eos qui sic convertuntur, non recipit, sed illius Novati instar eos abhorret, deponatur, ut qui Dei voluntati adversatur, qui dicit: Gaudium est in cœlo ob unum peccatorem pœnitentiam agentem. Nota ergo ex præsenti Canone, quòd non solis

ΚΑΝΩΝ νά.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τῶν καταλόγων τῶν ἱερατικῶν, γάμων καὶ κρεῶν καὶ οἴνου, οὐ δι' ἄσκησιν, ἀλλὰ διὰ βδελυρίαν ἀπέχεται, ὁπλαδόμιος ὅτι πάντα καλὰ λίαν, καὶ ὅτι ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ βλασφημῶν διαβάλλῃ τὴν δημιουργίαν, ἢ διορθώω, ἢ καθαιρείσθω, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκβαλλέσθω. ὡσαύτως καὶ λαϊκός.

ΒΑΛΣ. Τὸν ἔννομον γάμον ἡ ἐκκλησία οὐκ ἀποσείεται, ὅτι διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεὸς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν. οὐδὲ τοὺς κρεωφαγοῦντας καὶ οἴνῳ χρωμένους βδελύττεται, δικαίως πάντα ποιοῦντας, καὶ καλῶς τὰ ἱερὰ παραδιδόασι λόγια. οὐδὲν γάρ φησι τῶν παρὰ θεοῦ γινομένων, κακόν· ἀλλὰ πάντα καλὰ ἐν καιρῷ αὐτῶν. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἀπεχομένους τούτων αὖθις διὰ ἄσκησιν κολάζει. διὸ προσεκτέον τίνι τρόπῳ τούτων ἀπέχεταί τις. καὶ εἰ μὲν ὡς οἱ ἀθεώτατοι Βογόμιλοι διὰ βδελυρίαν, καὶ διὰ τὸ γινέσθαι παρώτια κακοῖς τοῖς κακῶς παραχρωμένοις αὐτοῖς, καθαιρεθήσεται, μᾶλλον δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας γνήσεται ἐκκήρυκτος, ὡς βλασφημῶν κατὰ τῶν τοῦ θεοῦ κτισμάτων. εἰ δὲ διὰ ἄσκησιν, καὶ διαλάβοι ἀπέχεται τούτων, οὐ κατακριθήσεται. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ πολλοὶ μοναχοὶ ὅπου χρόνοις ἱκανοῖς διὰ ἐγκράτειαν μήτε τυροῦ, μήτε ὠοῦ, μήτε οἴνου γευσάμενοι, ἔν τισι καιροῖς αὐτῶν ἀπεγεύσαντο, καὶ ἅπαν κακύποπτον σκάνδαλον, ὡς ὁ μακαρίτης ἐκεῖνος ἡσυχαστὴς ὁ Σεσιδηρωμένος λεγόμενος, καὶ ὁ κτησάμενος Ἐπίσκοπος Ἐλαίας μοναχὸς Θεόδουλος ὅπου σωσθῇ, διὰ παιρέσιν σκανδάλου καὶ φλυαρίας κακῶν τινων, τυροῦ καὶ ὠοῦ γευσάμενοι.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ μὲν διὰ ἐγκράτειαν ἀπέχεσθαι γάμου, καὶ κρεωφαγίας, καὶ οἰνοποσίας, ἀποδεκτέον. ὃ δὲ ταῦτα βδελύττεσθαι, ὡς βλαβερὰ πρὸς ψυχήν, καὶ ἀποστατέον, οὐκ ἀνέγκλητον. οὐδὲν γὰρ τῶν παρὰ θεοῦ γινομένων κακόν, ἀλλ' ἡ τούτων παράχρησις, βλαβερόν. εἰ δὲ κακίας αἰτία ἦν ἡ γυνὴ καὶ ὁ οἶνος, καὶ τὰ λοιπά, οὐκ ἂν παρῆχθησαν παρὰ τοῦ θεοῦ. ὥστε ὁ διαβάλλων τὰ ποιήματα τοῦ θεοῦ, κατὰ τῆς αὐτοῦ βλασφημεῖ δημιουργίας. λοιπὸν ὁ τοιοῦτος διορθώσεως δεῖται. εἰ δὲ μὴ διορθοῦται, καθαιρεθήσεται, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀποβληθήσεται. οὐ μόνον γὰρ καθαιρήσεως ἐστιν ἄξιος, ἀλλ' οὐδὲ προσδεκτέος εἰς ἐκκλησίαν, ὡς αἱρετικός.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς ἅπας, οἶνον, καὶ κρέα, καὶ γάμον, μὴ δι' ἄσκησιν βδελυσσόμενος, εἰ μὴ διορθοῖτο, ἐκκήρυκτος.

Τοῦτ' ἔστι, καθαιρεῖται ὁ τοιοῦτος, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλεται.

ΚΑΝΩΝ νβ'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, τὸν ἀποστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας οὐ προσδέχεται, ἀλλὰ ἀποβάλλεται, καθαιρείσθω· ὅτι λυπεῖ τὸν Χριστόν, τὸν εἰπόντα, χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

ΒΑΛΣ. Οὐκ ἔστιν ἁμαρτία νικῶσα τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ θεοῦ· διὰ τοῦτο πάντας τοὺς μετανοοῦντας, καὶ ἐπιστρεφομένους ἀπὸ τοῦ κακοῦ εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀγκαλίζεται ὁ κύριος. διὰ γὰρ τὴν σωτηρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν κατέβη ἐξ οὐρανῶν, καὶ εἶπεν, οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς, εἰς μετάνοιαν. ὁ οὖν μὴ προσδεχόμενος Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος τοὺς ὕπως ἐπιστρέφοντας, ἀλλὰ καὶ Ναυάτου ἐκείνου μιασπίζεται αὐτοὺς, καθαιρείσθω, ὡς ἐναντιούμενος τῷ τοῦ θεοῦ θελήματι, τὸν εἰπόντα, χαρὰ γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

ὥστε

Digitized by Google

ὥστε σημείωσαι δεῖ τοῦ παρόντος κανόνος ὅτι οἱ μόνοις Ἐπισκόποις καὶ ἱερεῦσιν ἐνεδόθη ἐξομολογήσεις ἀνθρώπων δέχεσθαι, καὶ συγχωρεῖν ἁμαρτήματα· ἀλλὰ καὶ οἱ πρεσβύτεροι μετὰ προσταγῆς Ἐπισκόπων δέχονται λογισμούς· ζήτει τὸν ς'. κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ γραφέντα.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ κύριος ἡμῶν δεῖται τοὺς ἁμαρτήσαντας ἐκλινεν οὐρανοὺς καὶ κατέβη· αὐτὸς γάρ ἔφη, οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν· ὁ γοῦν ἐξ ἁμαρτίας μετανοοῦντα, μὴ προσιέμενος, ἀντιφράττει Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν. ὁ γὰρ ἀντιφρόττων αὐτῷ καὶ ἀντιδιατατόμενος, οὐκ ἔστιν αὐτοῦ μαθητής· ὁ δὲ μὴ ὢν αὐτοῦ μαθητής, ἱερᾶσθαι οὐκ ἄξιος. πῶς γὰρ ὁ Ἀντίχριστον ἑαυτὸν καθιστῶν ἀναντιόμενος τῷ ἐκείνου θελήματι, δεκτὸς τυγχάνει αὐτῷ;

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τοῖς μετανοοῦσι μὴ συγγινώσκων, ἀσυγγνωστότερος.

Καὶ ὅτος, κληρικὸς ὤν, καθαιρεῖται, ὡς ἀνταγωνιόμενος τῷ κυρίῳ, εἰπόντι, χαρὰν γίνεσθαι ἐν οὐρανῷ ὅτι ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

A Episcopis & Sacerdotibus conceſſum eſt hominum confeſſiones audire, & peccata remittere: Sed etiam Presbyteri cum Epiſcopali permiſſione confeſſiones audiunt. Quære etiam vi. Can. Carth. Syn. & quæ in eum ſcripta ſunt.

ZONAR. Dominus noſter propter peccatores inclinavit cœlos, & deſcendit. Etenim dicit ipſe, Non veni vocare juſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam. Qui non recipit igitur ex peccato reſipiſcentem, contrarium quid facit Chriſto Deo noſtro. Qui verò contrarium quid agit, & ex adverſo illi opponitur, non eſt ejus diſcipulus. At verò qui non eſt ipſius diſcipulus, B indignus eſt, qui ſacrum faciat. Nam quomodo qui hoſtem Chriſti ſe gerit, ipſius repugnans voluntati, ab eo recipiatur?

ARIST. *Qui reſipiſcentibus non ignoſcit, ipſe ignoſcentia indignus eſt.*

Et hic, ſi ſit Clericus, deponitur, ut qui Domino adverſatur dicenti, gaudium eſſe in cœlo ſuper uno peccatore reſipiſcente.

ΚΑΝΩΝ νγ'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἑορτῆς μεταλαμβάνῃ κρεῶν καὶ οἴνου, βδελυσσόμενος καὶ διὰ ἄσκησιν, καθαιρείσθω, ὡς κεκαυτηριασμένος τὸ οἰκεῖον συνείδησιν, καὶ αἴτιος σκανδάλου πολλοῖς γινόμενος.

CANON LIII.

C *Si quis Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, in feſtis diebus carnem & vinum non ſumit, abhorrens, & non propter exercitationem, deponatur, ut qui habeat inuſtam conſcientiam propriam, & ſit multis offenſionis cauſa.*

ΒΑΛΣ. Κατὰ πᾶσαν κυριακὴν καὶ ἐν τῇ πάσῃ ἑορτὴν πανηγυρίζοντες οὐ νηστεύομεν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς Σαββάτοις πᾶσιν ἄνευ ἑνὸς Σαββάτου, τοῦ μεγάλου δηλαδή, νηστεύομεν, ἵνα μὴ δόξωμεν καὶ τοὺς Ἰουδαίους Σαββατίζειν. ὁ γοῦν ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις νηστεύων, εἰ μὲν ὡς βδελυττόμενος τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς βρῶσιν ἡμῖν δοθέντα, καὶ σκανδαλίζων ἐντεῦθεν τὸν λαὸν, καθαιρείσθω, Ἐπίσκοπος ὢν δηλονότι ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος. εἰ δὲ διὰ ἄσκησιν ἀπέχεται τούτων, συγγνωσθήσεται. καὶ ἀνάγνωθι τῷ εἰς τὰ νά. κανόνα ἑρμηνείαν, καὶ τὸ ιδ'. κανόνα τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Συνόδου. λαϊκὸς μέντοι ὅτω νηστεύων κακῶς, καὶ πενθῶν μετὰ τῶν Μαρκιανιστῶν αἱρετικῶν, ἀφορίζεται καὶ ὁ τέλος τοῦ νά. κανόνος.

D *Si quis Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, in feſtis diebus carnem & vinum non ſumit, abhorrens, & non propter exercitationem, deponatur, ut qui habeat inuſtam conſcientiam propriam, & ſit multis offenſionis cauſa.*

BALS. Omnem diem feſtum, & omnem diem dominicum celebrantes non jejunamus, ſed & Sabbatis omnibus, præterquam uno i. e. magno Sabbato, jejunium ſolvimus, ne juxta Judæorum ritus Sabbatum celebrare videamur. Qui ergo his diebus jejunat, ſiquidem ut ea quæ nobis à Deo in cibum data ſunt abhorrens, & D hinc populo offenſionis cauſam præbens, deponitur, ſi ſit videlicet Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus. Sin autem propter exercitationem ab eis abſtineat, ei ignoſcetur. Lege Canonis li. expoſitionem, & xiiii. Can. Syn. Ancyr. Laicus verò qui ſic malè jejunat, & cum Marcioniſtis Hæreticis luget, ſegregatur, ut in fine li. Canonis.

ΖΩΝΑΡ. Κεκανόνισται ἐν τοῖς Σαββάτοις, ἄνευ ἑνὸς τοῦ μεγάλου, καὶ ἐν ταῖς κυριακαῖς, καὶ ταῖς ἑορτασίμοις ἡμέραις, μὴ νηστεύειν. ἀλλὰ διάφοροι τῶν ἁγίων πατέρων, ἐν δέκα τυχὸν ἡμέραις, ἢ εἴκοσι, καὶ τούτων ἐπέκεινα, ἤσθιον· τινὲς δέ, καὶ ἄχρι τεσσαρακονθημέρου νηστείαν προέτεινον. ὥσπερ οὖν οὐ παραβαίνειν ἐκεῖνοι τοὺς κανόνας ἐκείνοις, ἐν Σαββάτοις νηστεύοντες, ὅτως οὐδ' εἴτις ἐν ὡρισμέναις ἡμέραις ἐθέλει ἐγκρατεύεσθαι, καὶ μέχρι τόσων ἐσθίειν, κἂν Σαββάτου ἐν αὐταῖς παρεμπίπτῃ, κἂν ἄλλη ἡμέρα τις ἑορτάσιμος, ὡς παραβάτης τῶν κανόνων κριθήσεται. εἰ δέ τις αὖ καθ' αὑτὰ τὰ Σαββάτα νηστεύει, ἢ ὡς βδελυττόμενος τὰ κρέα, καὶ οἶνον, τούτων ἀπέχεται, καὶ οὐδὲ ἐν ταῖς ἑορταῖς μεταλαμβάνῃ αὐτῶν, οὐ κριθήσεται ἐγκρατὴς λογισθήσεται, ἀλλὰ καὶ καθαιρέσεως κριθήσεται ἄξιος, ὡς πολλοῖς λογισμοὺς ὑποβάλλων βλασφημεῖν τὰ τοῦ θεοῦ τυγχάνειν ποιήματα, ὧν οὐδὲν κακόν ἐστιν, οὐδὲ ἀποβλητέον· καὶ ὁ τεσσαρεσκαιδέκατος τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Συνόδου κανών, τοὺς ἐν κλήρῳ θεσπίζει ἀπεχομένους κρεῶν, ἐφάπτεσθαι αὐτῶν, ἤτοι ἀπογεύεσθαι, καὶ ὅτως αὖθις ἐγκρατεύεσθαι· εἰ δὲ μὴ ὅτω ποιοῦσι, καθαιρεῖσθαι αὐτούς.

E *Sacerdos qui vinum & carnem non ſumit, niſi exercitationis cauſâ, deponitur.*

ΑΡΙΣΤ. Μὴ μεταλαμβάνων ἱερεὺς οἴνου, καὶ κρεῶν, εἰ μὴ διὰ ἄσκησιν, καθαιρεῖται.

ZONAR. Canonibus inſtitutum fuit, ut in ſabbatis (uno magno excepto) & in Dominicis, & in feſtivis diebus non jejunaretur. Attamen nonnulli ſanctorum Patrum in decem fortè diebus vel etiam viginti, ultráque dies iſtos, non comedebant. Et etiam quidam ad dies uſque quadraginta jejunium protendebant. Quemadmodum igitur in Sabbatis illi jejunantes tranſgredi Canones non judicabantur: ſic neque, ſi quis per certos quoſdam dies velit abſtinere, & per totidem comedere, ſive Sabbatum in ipſos inciderit, ſive alius dies feſtus, judicabitur ut Canonum tranſgreſſor. Si verò in Sabbatis quatenus ipſis jejunet: aut ut carnes abominans, & vinum, his abſtineat: nec etiam feſtis diebus ea ſumat: haudquaquam abſtinens exiſtimabitur, imo & dignus depoſitione judicabitur: ut qui multis cogitandi præbeat occaſionem, quod noxia ſint opera Dei: quorum tamen nullum malum eſt, nec abominandum. Decimus etiam quartus Ancyranæ Synodi Canon præcipit eos, qui ſunt in Clero carnibus abſtinentes, ut eas tangant, hoc eſt, ut deguſtent, deindéque ſic rurſus abſtineant: quod ſi hoc non faciant, ut ipſi deponantur.

F

Digitized by Google

A

Canon LIV.

Si quis Clericus in caupona comedens deprehensus fuerit, segregetur, præterquam si in publicum diversorium in via propter necessitatem diverterit.

Bals. Divini & Sancti Apostoli cùm vellent Clericos agere vitam ab omni reprehensione alienam, nec vulgus offendere, sed potiùs ad bonum excitare, decernunt, ut non solum ab omni turpi mercatura abstineant ut in aliis Can. dictum est; sed etiam ut ne in cauponam ingrediantur cibi potùsve sumendi causa: quandoquidem
B vilium & obscurorum hominum hæc sunt, & magnæ condemnationi obnoxia. Quam ob causam eum qui tale quid egerit Clericum segregari mandat Canon: eum autem qui in itinere propter necessitatem in caupona diversatus est, non punit propter circumstantiam. Qui ergo dicunt Clericos posse vini mercaturam facere, vel lavacra conducere, vel aliquam aliam turpem mercaturam exercere, malè dicunt. Si enim absolutè prohibitum est, ne Clericus cauponam ingrediatur, multo magis prohibebitur ejusmodi turpem mercaturam exercere, vel per se, vel per interpositam personam. Lege etiam Syn. Laodic. Can. xxiiii. & Carth. xl. Quia autem xlii. Canon Apostolicus Episcopum quidem, & Presbyterum, & Diaconum aleis vel ebrietatibus vacantes deponi jubet, si non cessaverint: Hypodiaconum autem,
C & omnem, ut semel dicam, Clericum tale quid facientem similiter & Laicos segregari, nisi corrigantur post denunciationem: existimo ego quòd hîc quoque post primam & secundam admonitionem, segregabitur Clericus qui cauponam ingreditur, & à malo non abstinet. Probatur autem hoc quoque ex eo quod dicit Canon: Si quis Clericus in caupona comedens deprehensus fuerit, sæpe scilicet malo usus.

Κανων νδ'.

Εἴ τις κληρικὸς ἐν καπηλείῳ φωραθείη ἐσθίων, ἀφοριζέσθω· πάρεξ τοῦ ἐν πανδοχείῳ ἐν ὁδῷ διὰ ἀνάγκην καταλύσαντος.

ΒΑΛΣ. Οἱ θεῖοι καὶ ἅγιοι ἀπόστολοι θέλοντες τοὺς κληρικοὺς ἀνεπιλήπτους βίου εἶναι, καὶ μὴ σκανδαλίζειν τοὺς πολλούς, ἀλλὰ μᾶλλον διεγείρειν εἰς τὸ ἀγαθόν· διορίζονται μὴ μόνον ἀπέχεσθαι τούτους πάσης ἐμπορείας αἰσχροκερδοῦς, ὡς εἴρηται ἐν ἑτέρῳ κανόνι, ἀλλὰ μηδὲ εἰς καπηλεῖον εἰσιέναι χάριν βρώσεως ἢ πόσεως. ἀσέμνων γὰρ ἀνδρῶν ταῦτα, καὶ μεγάλης κατακρίσεως ἄξια. διὸ καὶ τοιοῦτόν τι ποιοῦντα κληρικὸν ὁ κανὼν ἀφορίζεσθαι διορίζεται. ὃ δὲ καταλύσαντα εἰς πανδοχεῖον ἐν ὁδῷ διὰ ἀνάγκην, καὶ κωλύει διὰ τὸ θεσσαλικόν· οἱ γὰρ λέγοντες ὅτι δύναται κληρικὸς οἰναρία ἐμπορεύεσθαι, ἢ πανδοκεύειν λυσιτελῶν, ἢ ἑτέραν αἰσχροκερδῆ μετιέναι ἐμπορείαν, κακῶς λέγουσιν. εἰ γὰρ ὅ ἁπλῶς εἰσιέναι κληρικὸν εἰς καπηλεῖον κεκώλυται, πολλῷ μᾶλλον κωλυθήσεται ὁ ἐμπορεύεσθαι αὐτὸν τοιαύτην αἰσχρὰν ἐμπορείαν, ἢ δι' ἑαυτοῦ, ἢ διὰ προσώπου ἑτέρου. ἀναγνωσθήτω καὶ τοῦ ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανόνα κδ'. καὶ τοῦ ἐν Καρθαγένῃ κανόνος μ'. ἐπεὶ ὁ ἀποστολικὸς μβ'. κανὼν κελεύει μὴ Ἐπίσκοπον, κελεύει πρεσβύτερον, καὶ κελεύει διάκονον κύβοις ἢ μέθαις κωλύοντα καθαιρεῖσθαί φησιν, εἰ μὴ πεισθῶσιν· κελεύει ὑποδιάκονον καὶ πάντα ἁπλῶς κληρικὸν τοιοῦτόν τι ποιοῦντα, ὡσαύτως καὶ τοὺς λαϊκοὺς ἀφορίζεσθαι, εἰ μὴ διορθωθῶσι μετὰ τὴν νουθεσίαν· νομίζω ὅτι καὶ ἐνταῦθα μετὰ τὴν δευτέραν νουθεσίαν ἀφορισθήσεται ὁ ἐν καπηλείῳ εἰσερχόμενος κληρικός, καὶ μὴ ἀπεχόμενος τοῦ κακοῦ. ὥρισται δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ λέγειν κανόνα, εἴ τις κληρικὸς ἐν καπηλείῳ φωραθείη ἐσθίων, δηλονότι τῷ κακῷ χρησάμενος πολλάκις.

D Zonar. In sortem Dei vocatos oportet exemplo Laïcis esse vitæ venerandæ, & undiquáque inculpatos: Ne propter ipsos nomen Dei vituperetur. In cauponam autem ingredi, demonstrat hoc agentes, inhonestam vitam ducere: Neque tantùm circa cibum, potúmque corruptos ipsis mores esse, verùm etiam circa omnem aliam vivendi consuetudinem. Nam, quum promiscuè confluant in cauponam & inhonesti viri, & inhonestæ mulieres, qui cum talibus conversatur, eorum turpitudinis expers non erit: Mala nempe colloquia, corrumpunt bonos mores. Ideo Canon jubet istiusmodi Clericos segregari. Quòd si Clericus iter faciens, nec habens quò divertat, (hoc est, mansionem
E faciat, & quiescat) in cauponam tum per necessitatem sit ingressus, culpâ vacat, nec obnoxius est ulli pœnæ. Dicit hoc etiam vigesimus quartus Canon Synodi Laodicææ, & quadragesimus Synodi Carthaginensis.

Ζωναρ. Τὸν τῷ θεῷ κεκλημένους δεῖ καὶ τοῖς λαϊκοῖς ὑπόδειγμα εἶναι βίου σεμνοῦ, καὶ πάντοθεν ἀνεπιλήπτους, ἵνα μὴ δι' αὐτοὺς βλασφημῆται τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ· ὅ δὲ ἐν καπηλείῳ εἰσιέναι, βίον ἄσεμνον ἔχειν τοὺς αὐτὸ ποιοῦντας δείκνυσιν, καὶ οὐ περὶ βρῶσιν καὶ πόσιν μόνῳ διεφθάρθαι αὐτοῖς τὰ ἤθη, ἀλλὰ καὶ περὶ τὸ ἄλλο πᾶσαν διαγωγήν. ἀσέμνων γὰρ ἀνδρῶν τε, καὶ γυναικῶν ἐν τοῖς καπηλείοις συναγομένων, ὁ τούτοις συναναστρεφόμενος, σὺν ἀμέτοχος ἔσται τῆς ἐκείνων κακίας. Φθείρουσι γὰρ ἤδη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί. διὸ ἀφορίζεσθαι τοὺς τοιούτους κληρικοὺς προσκελεύεται ὁ κανών· εἰ δέ τις ὁδοιπορῶν ὁ κληρικὸς, καὶ μὴ ἔχων ἔνθα καταλύσῃ, τυτέστι, μονὴν ποιήσεται καὶ ἀναπαύσεται, ἐξ ἀνάγκης εἰς πανδοχεῖον εἰσέλθῃ, ἀναίτιος ἂν εἴη καὶ ἀπεμφορήτος. ὅ αὐτὸ φησι καὶ ὁ εἰκοστὸς τέταρτος τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανών, καὶ ὁ τεσσαρακοστὸς τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Aristot. Clericus qui absque itineris necessitate in cauponâ comedit, excommunicandus est.

Clerico iter facienti si in diversorium propter necessitatem divertit, ignoscendum est: qui sine illâ autem circumstantiâ in cauponâ manducat, excommunicandus.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ δίχα τῆς καθ' ἕτερον ἀνάγκης κληρικὸς εἰς καπηλεῖον ἐσθίων, ἀφορισθήτω.

Ὁ παροδεύων κληρικὸς, εἰ διὰ ἀνάγκην καταλύσει εἰς πανδοχεῖον, συγγνωσθήτω· ὁ δὲ χωρὶς περιστάσεως εἰς καπηλεῖον ἐσθίων, ἀφορισθήτω.

F

ΚΑΝΩΝ

A

ΚΑΝΩΝ νέ.

Εἴ τις κληρικὸς ὑβρίσῃ Ⓜ Ἐπίσκοπον, καθαιρείσθω. ἄρχοντα γὰρ τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς.

ΚΑΝΩΝ νϛ'.

Εἴ τις κληρικὸς ὑβρίσῃ πρεσβύτερον ἢ διάκονον, ἀφοριζέσθω.

ΒΑΛΣ. Οἱ δύο οἱ κανόνες ὅτοι ὁ νέ. καὶ ὁ νϛ'. κολάζουσι τοὺς ὑβριστὰς κληρικούς. ἀλλ' ὁ μὲν νέ. καθαιρεῖσθαι φησι Ⓜ κληρικὸν Ⓜ ὑβρίσαντα Ⓜ Ἐπίσκοπον· ὁ δὲ νϛ'. ἀφορίζεσθαι διορίζεται Ⓜ ὑβρίσαντα κληρικὸν πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, παντελῶς διὰ τὸ τιμιώτερα πλείονα χρεωστεῖσθαι τὸν Ἐπίσκοπον. οἱ μὲν κανόνες ὅτω διαιροῦσι τὸν τιμωρίαν τῶν ὑβριστῶν κληρικῶν. ὁ δὲ πολιτικὸς νόμος πάντα ὑβριστὴν ἀτιμοῦσθαι διορίζεται, ζημιοῦν τε διδόναι καὶ χρηματικὴν ποινήν. νομίζω δὲ ὅτι τῇ ἀτιμίᾳ ἐπακολουθεῖ καὶ καθαίρεσις.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ μὲν ἀρχιερεῖς, εἰς τύπον ὄντες τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ κεφαλὴ τοῦ τῆς ἐκκλησίας σώματος λογιζόμενοι, καὶ πλείονος τιμῆς εἰσιν ἄξιοι. διὸ καὶ ὁ ἐνυβρίσας αὐτοῖς καθαιρεῖται. οἱ δὲ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι χειρῶν σώζοντες τύπον, ὡς δὲ αὐτοῖς τὰς ἐκκλησιαστικὰς διοικήσεις ἐνεργοῦντος τοῦ Ἐπισκόπου, τιμᾶσθαι μὲν κἀκεῖνοι ἄξιοι, οὐχ ὡς ὁ Ἐπίσκοπος δέ. οὐ γὰρ ὁμοίως τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν χειρῶν ἐπιμελητέον· διὸ ὁ ὑβρίσας αὐτὸν ἧττον κολάζεται, μόνον ἀφοριζόμενος.

ΑΡΙΣΤ. Καν. νέ. Ὑβρίζων Ἐπίσκοπον κληρικὸς, καθαιρεῖται,

Καν. νϛ'. Πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἀφορίζεται.

D

ΚΑΝΩΝ. νζ'.

Εἴ τις κληρικὸς χωλὸν, ἢ κωφὸν, ἢ τυφλὸν, ἢ τὰς βάσεις πεπληγμένον χλευάσει, ἀφοριζέσθω. ὡσαύτως καὶ λαϊκός.

ΒΑΛΣ. Καὶ τοὺς κληρικοὺς καὶ τοὺς λαϊκοὺς ἀφορίζει ὁ κανὼν μὴ ἐλεοῦντας τοὺς ὁπωσδήποτε πεπηρωμένους τὸ σῶμα, ἀλλὰ παίσοντας ἀϊδεῖς. οἱ πλείους δὲ τὰ τοιαῦτα φορτικὰ ἔχουσι γελωτοποιὰ, τοῖς τοῦ θεοῦ κρίμασιν ἀντιφερόμενοι.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς μέλη τινὰ πεπηρωμένους ἐλεεῖσθαι πρόσηκεν, καὶ ὡς δυνατὸν ἀντιλαμβάνεσθαι τούτων, καὶ χειραγωγεῖν, ἀλλ' οὐκ ἐμπαίζειν. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ χλευάζειν. εἰ δέ τις τοῦτο ποιοῦντας λαϊκοὺς ὁ κανὼν ἀφορισμῷ ὑποβάλλει, τί ἂν τις λογίσαιτο περὶ κληρικῶν, οὓς, ὡς πολλάκις εἴρηται, ὑπόδειγμα πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ πρόξυσμὸν πρὸς ζηλότυπον τοῦ λαοῦ προκεῖσθαι χρεών;

ΑΡΙΣΤ. Ὡς δὲ καὶ τυφλὸν, καὶ κωφὸν, καὶ χωλὸν χλευάζων.

Ὁ ἐμπαίζων τυφλὸν, καὶ κωφὸν, ἢ χωλὸν, ἢ ἄλλως τὸ σῶμα πεπηρωμένον, ἀφορίζεται, ὡς Ⓜ πλάσαντα τούτους ὑπομεμφόμενος.

ΚΑΝΩΝ LV.

Si quis Clericus Episcopum contumelia affecerit, deponatur: Principi enim populi tui non maledices.

ΚΑΝΟΝ LVI.

Si quis Clericus Presbyterum vel Diaconum injuria affecerit, segregetur.

BALS. Hi duo Canones lv. & lvj. puniunt injuriosos Clericos: sed lv. dicit deponendum Clericum, qui Episcopum injuria affecit; lvj. autem decernit segregandum Clericum, qui Presbyterum, vel Diaconum injuria affecit: idque quia Episcopo major honor debetur. Canones quidem sic dividunt supplicium insolentium Clericorum. Jus autem civile definit, quemvis injuriam facientem notari infamia præter pœnam pecuniariam. Existimo autem quod infamiam sequitur etiam depositio.

ZONAR. Pontifices in typum Domini nostri Jesu Christi existentes, & caput Ecclesiæ corporis existimati, majore etiam sunt honore digni. Quapropter, qui aliquid in hos agit contumeliosè, deponitur. Presbyteri verò, & Diaconi manuum typum gerentes (per quos, ut per manus, Episcopus administrationes exercet ecclesiasticas) & hi quidem digni sunt honorari: non tamen ut Episcopus: nec enim capitis, & manuum cura similiter habenda est. Quapropter qui contumeliosus his fuerit, minus punitur: ab aliorum conventu solùm separatus.

ARIST. CAN. LV. *Clericus Episcopum contumeliâ afficiens, deponitur,*

CAN. LVI. *Presbyterum vel Diaconum contumeliâ afficiens, excommunicatur.*

CANON LVII.

Si quis Clericus claudum, vel surdum, vel cæcum, vel eum cui vitiosus est incessus, irriserit, segregetur. Similiter & Laicus.

BALS. Clericos & Laicos segregat Canon, qui eorum qui quomodocunque sunt corpore mutilati, non miserentur, sed eos irrident. Plerique autem ex ejusmodi rebus accipiunt ridendi occasionem, Dei judiciis resistentes.

ZONAR. Membris aliquibus mutilatos misereri convenit, illósque, quantum fieri potest, infirmos suscipere, manúque regere, non autem illudere. Hoc enim significat verbum, χλευάζειν. Quòd si Laïcos istud facientes Canon excommunicationi subjicit, quid existimet quispiam de Clericis, quos (ut sæpe dictum) populo propositos oportet esse virtutis omnis exemplo, stimuloque probitatis?

ARIST. *Sic vero & cæcum, & surdum & claudum irridens.*

Irridens cæcum, surdum, vel claudum, vel aliter corpore mutilatum, excommunicatur, ut formatorem eorum vituperans.

Digitized by Google

A

Canon LVIII.

Episcopus vèl Presbyter, qui Cleri vel populi curam non gerit, & eos pietatem non docet, segregetur: & si in negligentia & socordia perseveret, deponatur.

Bals. Episcopalis dignitas in docendo consistit: & omnis Episcopus debet docere populum pia dogmata, & statum orthodoxorum. Speculator enim ideo constituitur, ut quæ sui sunt populi, attendat: & ideo Episcopus est appellatus. Porrò autem etiam Presbyteri tales esse debent, quia etiam prope Episcopos sedent in superioribus cathedris. Episcopus ergo & Sacerdos, qui non sic facit, sed negligenter est affectus, segregatur: sin autem in socordia perseveret, etiam deponitur. Presbyteri enim secundum Episcopalem admonitionem, & non suo arbitrio docent.

B

Zonar. Inexcusabile est hoc omnis Episcopi debitum, docere sibi subditum populum pia dogmata, dirigeréque rectas in opiniones, & honestam vitam. Dicit enim Deus per Prophetam populorum prælatis, Si non denunciaveris, neque loquutus fueris, morietur injustus in injustitia sua: ejus autem sanguis de manu tua requiretur. Episcopus igitur, qui docendi curam negligit, excommunicatur. Et si ne sic quidem desistat à negligentia, deponitur. Similiter etiam Presbyteri. Exigit enim Canon & hos tales esse, qui docere quoque possint. Et ille magnus etiam Paulus Episcopum jubet aptum esse ad docendum, sobrium, videlicet, ac vigilantem, sed non pigrum vel negligentem. Nomen etiam Episcopi ad sobrietatem ipsum excitat. Nam σκοπὸς (id est, custos) nominatus est. Custodem verò vigilare oportet, non autem otio indulgere. Cathedra propterea constituitur Episcopis in edito & sublimi templi loco, quæ quidem res denotat qualem eum esse, & quòd ab illa sublimitate subditum populum respicere, valdéque diligenter observare debet. Ibi verò Presbyteri simul cum Episcopo adsistere unáque sedere jussi: ut per eam sic in alto sitam cathedram ipsi pariter inducantur populum cum providentia inspicere, ejusque mores componere, tanquam dati laboris socii Episcopo. In Trullo quoque Synodi Canon decimus nonus ait, Præsules oportet omni die, maximè Dominicis, omnem Clerum & populum docere.

C

D

Arist. *Pietatem non docens Episcopus excommunicatur: deponitur autem perseverans non docere.*

Episcopum oportet docere Clerum & populum pietatem, qui autem socordiâ institutionem istam prætermittit, excommunicatur. Si autem & post excommunicationem ad eam non excitatur, etiam deponitur.

E

Canon LIX.

Si quis Episcopus, vel Presbyter, cùm sit aliquis ex Clericis egenus, ea quæ sunt necessaria, ei non suppeditat, segregetur: sin autem perseveret, deponatur, ut qui fratrem suum interfecerit.

Bals. Didicimus quòd Episcopus debet post necessariam suam impensam, Ecclesiæque & Clericorum consuetam dispensationem, quæ supersunt ex Ecclesiæ reditibus, dare pauperibus: appellantur enim bona pauperum. Nunc autem decernit Canon, ut Episcopi & Presbyteri curam gerant ut suppeditent pauperibus Clericis ea quæ sunt necessaria, & eos quidem qui non ita faciunt, segregat: qui verò perseverant, deponit, ut qui causæ sunt mortis fratrum. Ne dicas autem, Quare punit Canon Presbyteros, qui res suas pauperibus Clericis non distribuunt? Finge enim Presbyterum possidere

F

ΚΑΝΩΝ νή.

Ἐπισκοπ. ἢ πρεσβύτερ. ἀμελῶν τῆ κλήρ, ἢ τῆ λαῆ, καὶ μὴ παιδεύων αὐτὸς τὴν εὐσέβειαν, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ τῆ ἀμελείᾳ καὶ ῥαθυμίᾳ, καθαιρείσθω.

ΒΑΛΣ. Τὸ Ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, διδασκαλικήν ἔξιν καὶ πᾶς Ἐπίσκοπ. ὀφείλει διδάσκειν ⁂ λαὸν τὰ εὐσεβῆ δόγματα, καὶ πῶς τὴν ὀρθοδόξων κατάστασιν. σκοπὸς γὰρ τίθεται, χάριν τοῦ ἐπισκοπεῖν τὰ ὑπὸ ⁂ λαὸν αὐτοῦ. κἀντεῦθεν καὶ Ἐπίσκοποι κέκληνται· καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὃ τοιοῦτο ὀφείλουσιν εἶναι, ὅτι καὶ πλησίον τῶν Ἐπισκόπων ἐν ταῖς ἀνωτέραις καθέδραις κάθηνται. ὁ γοῦν μὴ ποιῶν ὅπως Ἐπίσκ. καὶ ἱερεύς, ἀλλὰ ἀμελῶς διακείμενος, ἀφορίζεται· ἐπιμένων δὲ τῆ ῥαθυμίᾳ, καθαιρεῖται· οἱ πρεσβύτεροι γὰρ καὶ κατὰ δευτέραν ἐπισκοπὴν ἐπισκοπικὴν, καὶ οὐκ οἰκόθεν διδάσκουσι.

ΖΩΝΑΡ. Χρέος ἐστὶν ἀπαραίτητον παντὶ Ἐπισκόπῳ διδάσκειν ⁂ ὑπ' αὐτὸν λαὸν τὰ εὐσεβῆ δόγματα, καὶ πρὸς ὀρθοδοξίαν ῥυθμίζειν, καὶ βίον σεμνόν. φησὶ γὰρ ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς τῶν λαῶν προεστῶτας· εἰ μὴ ἀπαγγείλῃς, μηδὲ λαλήσῃς, ἀποθανεῖ ὁ ἄνομος ἐν τῇ ἀνομίᾳ αὐτοῦ, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρός σου ἀπαιτήσω· ὁ γοῦν τῆς διδασκαλίας ἀμελῶν Ἐπίσκοπος, ἀφορίζεται· εἰ δὲ μή ἐστι τῆς ἀμελείας ἀφίσταται, καὶ καθαιρεῖται· ὁμοίως καὶ οἱ πρεσβύτεροι. διδακτικὸς γὰρ εἶναι καὶ τούτου ἀπαιτεῖ ὁ κανών· καὶ ὁ μέγας ὃ Παῦλος, διδακτικὸν καὶ νηφάλιον εἶναι βούλεται ⁂ Ἐπίσκοπον (νήφοντα, δηλαδὴ, καὶ ἐγρηγορότα) ἀλλὰ μὴ ἀνεύθυνον, καὶ ἀμελῆ· καὶ ὄνομα ὃ τοῦ Ἐπισκόπου εἰς νῆψιν αὐτὸν διεγείρει. σκοπὸς γὰρ ὠνόμασται ⁂ ὃ σκοπὸν ἐγρηγορέναι δεῖ, ἀλλὰ μὴ ῥαθυμεῖν. διὰ τοῦτο τοῖς Ἐπισκόποις ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ καθέδρα ἐφ' ὕψους ἵδρυται, δηλονότι ἵνα πρόχειρος, οἷός ἐστὶν, καὶ ὅτι δεῖ ⁂ ὑπ' αὐτὸν λαὸν ὁρᾶν ἀφ' ὕψους, καὶ ἐπισκοπεῖν ἀκριβέστερον. καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνιζάνειν ἐκεῖ τῷ Ἐπισκόπῳ, καὶ συγκαθῆσθαι ἐβούλησε, ἵνα καὶ ἐκ τῆς ἀφ' ὕψους καθέδρας ἀναγωνται εἰς τὸ ἐφορᾶν ⁂ λαὸν, καὶ κατηχίζειν αὐτὸν, ὥσπερ σύμπονοι δοκοῦντες τῷ Ἐπισκόπῳ· καὶ ὁ τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ Συνόδου ιθ'. κανών, δεῖ φησι τοὺς προεστῶτας ἐν πάσῃ ἡμέρᾳ, ἐξαιρέτως δὲ ταῖς κυριακαῖς, πόλιν ⁂ κλῆρον καὶ ⁂ λαὸν ἐκδιδάσκειν.

Ἐπισκοπ. ἢ πρεσβύτερ. ἀμελῶν τῆ κλήρ, ἢ τῆ λαῆ, καὶ μὴ παιδεύων αὐτὸς τὴν εὐσέβειαν, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ τῆ ἀμελείᾳ καὶ ῥαθυμίᾳ, καθαιρείσθω.

ΑΡΙΣΤ. Τὴν εὐσέβειαν μὴ διδάσκων Ἐπίσκοπ. ἀφορίζεται· καθαιρεῖται δὲ μείζων ἀδιδακτ.

Διδάσκειν δεῖ ⁂ Ἐπίσκοπον τὸν κλήρον, καὶ τὸν λαὸν τὴν εὐσέβειαν· ὁ δὲ καταῤῥαθυμῶν τῆς διδασκαλίας ταύτης, ἀφορίζεται· εἰ δὲ καὶ μὴ ⁂ ἀφορισμὸν πρὸς τοῦτο διεγείρει, καὶ καθαιρεῖται.

ΚΑΝΩΝ νθ'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπ. ἢ πρεσβύτερ. ἢ διάκον. τινὸς τῶν κληρικῶν ἐνδεοῦς ὄντος, μὴ ἐπιχορηγῶν τὰ δέοντα, ἀφορίζέσθω· ἐπιμένων δὲ, καθαιρείσθω, ὡς φονεύσας ⁂ ἀδελφὸν αὐτοῦ.

ΒΑΛΣ. Ἐμάθομεν ὅτι ὁ Ἐπίσκοπ. ὀφείλει μὴ τὰ ἀναγκαῖα αὐτοῦ δαπανῶν καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὴν κληρικῶν συνήθη οἰκονομίαν, τὰ περιττεύοντα ἐκ τῶν εἰσόδων τῆς ἐκκλησίας, διαδιδόναι πρὸς πένητας· πτωχικὰ γὰρ καλοῦνται· ἀρτίως ὃ διορίζει ὁ κανὼν φροντίζειν τοὺς Ἐπισκόπους καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τὸ ἐπιχορηγεῖν τοῖς ἐνδεέσι κληρικοῖς τὰ χρειώδη, ὃ τοὺς μὴ ποιοῦντας ὅπως, ἀφορίζει, ἐπιμένοντας δὲ καθαιρεῖ, ὡς αἰτίους γινομένους τῷ θανάτῳ τῶν ἀδελφῶν. μὴ εἴπῃς δὲ τίνος χάριν τοὺς πρεσβυτέρους ὁ κανὼν κολάζει, καὶ οἰκεῖα πράγματα μὴ διανέμοντας πρὸς ἐνδεεῖς κληρικούς; Περιά-

Digitized by Google

ἐπιμάπιον γὰρ ἐγκρατῆ ⁂ πρεσβύτερον εἶ πραγμάτων ἐκκλησιαστικῶν, τυχὸν χωρεπίσκοπον πεφληνδένλα, ἢ πεφωτοπάπαν, κἀντοῦθεν δύπορήσαντα, καὶ ἀνάγκλω ἔχονλα τὸς πενομένυς χειραγωγεῖν, πολλῷ ⁂ μᾶλλον τὸς πένπλας κληρικύς. εἰ ⁂ μὴ τὸ τὸ εἴπης, ὁ Σωσορῶ πόιῳ ⁂πῳ ἀφορισθήσε) ἢ καθαιρεθήσε) πρεσβύτερο. μὴ διδὺς οἰκοθεν τὰ χρειώδη τῷ πενομένῳ Συγκληρικῷ αὐτοῦ. ὃ ⁂ φονεύσας ⁂ ἀδελφόν, μὴ εἴπης καὶ εἰς ἔργον ἐλθεῖν. κἂν γὰρ μὴ ἀπέθανε, γέγονε τοῦτο, ὅσον ὅπι τῇ τοῦ Επισκόπυ ἢ τοῦ πρεσβυτέρυ προθέσῃ.

ZONAP. Τὰ πρὸς ἐκκλησιῶν πράγματα, ἡ γραφὴ πλωχικὰ ὀνομάζῃ· καὶ δεῖ ταῦτα διαδίδοσθαι τοῖς πλωχοῖς. εἰ ⁂ τοῖς ἄλλοις ἐνδεέσιν ἐπαρκεῖν οἱ πρὸς ἐκκλησιῶν προεστῶτες ὀφείλυσι, ὡς ἐνὸν, πόσῳ μᾶλλον τοῖς ὑπ' αὐτὺς τελαγμένοις κληρικοῖς πενομένοις; καὶ ὁ μὴ τοῦτο ποιῶν ἀφορίζε), μένων ⁂ ἀδιόρθωτο., καὶ καθαιρεῖ). ὅτι, ὅσον ⁂ ἐπ' αὐτῷ, φόνευτής ὁ ἀδελφῷ φονευτής· ὁ γὰρ μὴ δύποθεν πρὸς συσατικῶν τῆς ζωῆς δανεῖ), ὁ δ' ἐυπορῶν, καὶ μὴ τοῦτον κηδόμυο., πολύτως φονευτὴς πέφυκε. τί γὰρ εἰ μὴ ἐκεῖνο. ἀπέθανεν, ἄλλοθεν αὐτῷ τῆς θείας προνοίας χορηγησάσης τὰ ζωαρκῆ;

ARIST. Επιδεῆ κληρικὸν σὺκ διεργαζόμυ ἱερεὺς, ἀφορίζε). καθαιρεῖται δὲ μένων ἀνίλεως. Σαφής.

KANΩN ξ'.

Εἴ τις τὰ ψευδεπίγραφα πρὸς ἀσεβῶν βιβλία, ὡς ἅγια, ὅπι τῆς ἐκκλησίας δημοσιεύει, ὅπι λύμη τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ κλήρυ, καθαιρείσθω.

BALS. Ακολύθως τῷ προνῖι ἀποσολικῷ κανόνι καὶ ἕτεροι κανόνες ὁρίζονται μὴ ἀναγινώσκεσθαι τὰ πρὸς ἀσεβῶν βιβλία, ἀλλὰ πυρὶ παραδίδοσθαι· ⁂ ζήτει πίτλον ιβ'. τοῦ προνῖο. Συντάγματο., κεφαλαίυ γ'. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ· ἐπεὶ δέ τινες ἐνόθευσαν εὐσεβῆ Συγγράμματα, ἢ ⁂ ὀρθοδόξων ὀνόματα ἐν ὕφῃ ἑτεροδόξῳ πεθείκασιν, ὡς ὁ αἱρετικὸς ἐκεῖνο. Παμφιλο. ἐποίησε. Θεολογικὰ ἔπη χρυσᾶ, τὰς αἱρετικὰς φλυαφείας Χρυσομάλλυ καλονομάζας, καὶ ὕπω τὺς ἁπλυστέρυς πλανήσας, διορίζε) ὁ κανὼν καθαιρεῖσθαι ⁂ τοιαῦτα πλοῦνία ἱερωμένον ὅπι λύμη τοῦ λαοῦ. ζήτει καὶ ⁂ πλείονα ἀποστολικὸν κανόνα, καὶ τὺς ἡρωϊκὺς στίχυς τοῦ ἁγίυ Γρηγορίυ τοῦ Θεολόγυ ⁂ τῆς ἐν τῇ Τρύλλυ Συνόδυ κανόνα ξγ'. ⁂ μάθῃς ποῖα βιβλία ὀφείλυσιν ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων ἀναγινώσκεσθαι. ὁ ἅγιο. Αμφιλόχιο., ὁ ἅγιο. Αθανάσιο., καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδο.

ZONAP. Πολλὰ βιβλία πρὸς πρὸς ἀσεβῶν ἐνοθεύθησαν εἰς βλάβλω τῶν ἁπλυστέρων· ὥσπερ καὶ αἱ πρὸς τοῦ ἁγίυ Κλήμυλος γραφεῖσαι τοῖς Επισκόποις ἀποστολικαὶ Διαταγαί, αἳ πρὸς τοῦτο καὶ Συνοδικῶς ἀπεβλήθησαν. τινὰ ⁂ καὶ πρὸς ἐκείνων Συντέθειν) ψευδεῖς ὀπιγραφὰς ἔχοντα, ὡς πρὸς πατέρων ἁγίων συγγεγραφότα· ἃ ⁂ ἐ ἀπόκρυφα καλύμενα. ταῦτα τοίνυν ἀπόβλητα εἶ) κελεύει ὁ κανών, καὶ εἰς ἀναγνωσιν μὴ προτίθεσθαι. Εἰ δέ τις δημοσίᾳ ταῦτα προφέρῃ, καὶ ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγινώσκειν πειρᾶται, τοῦτον ἱερωμένον ὄντα, καθαιρέσεως ἀξιοῖ· τὰ ⁂ ἀναγινώσκεσθαι ὀφείλοντα βιβλία τῆς παλαιᾶς, καὶ τῆς νέας γραφῆς ἀπηριθμηνται ἀκριβῶς· πρότερον μὲν ἐν τῷ τελυταίῳ κανόνι τῶν ἀποστολικῶν τύτων Διαταξέων· εἶτα καὶ ⁂ μεγάλῳ Αθανασίῳ, καὶ ⁂ μεγάλῳ καὶ σοφαζάτῳ πατρὶ Γρηγορίῳ ⁂ θεολόγῳ, καὶ ⁂ ἁγίῳ Αμφιλοχίῳ, καὶ ἀμφοτέροις τύτοις ἐμμέτρως. καὶ τῇ ἐν Καρθαγένῃ Συνόδῳ. ἡ δὲ λεγομένη ἕκτη Σύνοδο. ἡ ἐν ⁂ Τρύλλῳ ἐν τῷ ξγ'. κανόνι αὐτῆς, καὶ τοῦτο φησί· τὰ ψευδῶς ὑπὸ τῶν τῆς ἀληθείας ἐχθρῶν συμπλασθέντα μαρτυρολόγια, ὡς δὴ τὺς τοῦ Χριςοῦ μάρτυρας ἀτιμάζοτεν καὶ πρὸς ἀπιςίᾳ ἐνάγοιεν τὺς ἀκύοντας, μὴ δημοσιεύεσθαι, ἀλλὰ πυρὶ παραδίδοσθαι· τὺς δὲ παραδεχομένυς,

A bona eccleſiaſtica, ut qui ſit fortè promotus Chorepiſcopus, vel Protopapa, & qui ex eo dives evaſerit, & neceſſe habet pauperes ſuſtentare, multo autem magis pauperes Clericos. Niſi enim hoc dixeris, non video quomodo ſegregabitur, vel deponetur Presbyter, qui de ſuo non dat pauperi ſuo Conclerico quæ ſunt neceſſaria. Fratrem autem interfeciſſe, ne dixeris ad factum uſq; proceſſiſſe. Etſi enim non eſt mortuus, quod ad Epiſcopi tamen vel Presbyteri propoſitum attinet, id factum eſt.

ZONAR. Scriptura nominat Eccleſiarum bona πλωχικά. Et hæc πλωχοῖς, id eſt, inopibus diſtribui oportet. Quòd ſi præſides Eccleſiarum debent (ut licet per facultates) hæc aliis indigentibus erogare, quanto magis pauperibus Clericis, ſibi ſubjectis? Quod qui non facit, aliorum communione privatur; incorrigibilis autem permanens, ordine ſuo movetur: quia quantum in ſe eſt, fratris occiſor fuit. Nam, qui facultatem non habet earum rerum, quibus vita conſiſtit, is morietur, qui verò dives eſt & ei non adminiſtrat prorſus eſt homicida. Quid autem ſi non fuerit ille mortuus, aliunde ipſi divina providentiâ ſuppeditante res ad vitam ſuſtentandam ſufficientes?

ARIST. *Clerico indigenti non benefaciens Sacerdos, excommunicatur: deponitur autem ſi immiſericors permaneat.* Perſpicuus.

CANON LX.

Si quis falſo inſcriptos impiorum libros tanquam ſanctos, in Eccleſia publicat, ad populi & Cleri perniciem, deponatur.

BALS. Præſenti Apoſtolico Canoni conſequenter alii quoque definiunt Canones, non eſſe legendos impiorum libros ſed igni tradendos. Quære etiam xii. tit. præſentis operis, cap. iii. & quæ in ipſo ſunt. Quia autem nonnulli pia ſcripta adulteraverunt, vel etiam orthodoxorum nomina eorum qui malè ſenſerunt ſcriptis appoſuerunt, ut Hæreticus ille fecit Pamphilus, qui aurea theologica dicta nugas hæreticas Chryſomalli appellavit, & ita ſimpliciores decepit, decernit Canon Sacerdotem eſſe deponendum, qui hoc audet in populi perniciem. Quære etiam ultimum Canonem Apoſtolicum, & heroicos verſus Sancti Gregorii Theologi, & Syn. in Trullo Canonem lxiii. & ſcies quinam libri legi debent ab orthodoxis. Sanctus Amphilochius, Sanctus Athanaſius, & Carthaginenſis Synodus.

ZONAR. Ab impiis hominibus ſuppoſiti libri multi fuerunt in perniciem ſimpliciorum. Veluti ſunt Epiſcopis per ſanctum Clementem ſcriptæ Apoſtolicæ conſtitutiones, quæ propterea ſynodicè rejectæ ſunt. Ab illis quoque ſunt omnino quædam compoſita, falſas inſcriptiones habentia, perinde ac ſi forent à Sanctis Patribus conſcripta. ſunt & quædam nuncupata Apocrypha. Canon cenſet igitur hæc eſſe rejicienda, nec ad lectionem proponenda. Quòd ſi quis hæc publicè profert, in Eccleſiáque legere conatur, hunc etiam conſecratum miniſtrum, dignum depoſitione cenſet. Libri verò tam veteris, quàm novæ Scripturæ, qui legi debeant, exactè ſunt enumerati. Primùm quidem, in ultimo Canone iſtarum Apoſtolicarum conſtitutionum. Deinde etiam à magno Athanaſio, & à magno, ſapientiſſimóque Patre Gregorio theologo, & à ſancto Amphilochio, & ab his quidem duobus metricè. Et in Synodo Carthaginenſi. Nominata verò ſexta Synodus in Trullo, in ſexageſimo tertio Canone ipſius & hoc dicit. Quæ ſunt ab inimicis veritatis falsò conficta Martyrologia, ut Chriſti Martyres ignominiâ turpiter afficerent, & audientes inducerent ad incredulitatem, Ne publicentur,

ſed igni tradantur. Suſcipientes autem, vel his, tanquam veris, mentem adhibentes, anathematizamus.

ARIST. *Qui impii librum in Eccleſiâ publicat, deponitur.*

Qui in Eccleſia legit impiorum libros ut ſanctos, deponatur.

CANON LXI.

Si adverſus fidelem aliqua accuſatio intendatur, vel fornicationis, vel adulterii, vel alicujus alius prohibitæ actionis, & convictus fuerit, ad Clerum ne provehatur.

BALS. Qui fornicationis, vel adulterii, vel alicujus alius prohibitæ actionis accuſatus & convictus ſeu condemnatus eſt, non efficitur Clericus. Et nota hoc propter eos qui dicunt, ex eo ſolo quòd quis accuſatus fuerit, impediri ordinationem accuſatorum. Ecce enim dicit Canon, quód qui convicti ſunt, non ordinabuntur, non etiam qui ſolùm accuſati fuerint.

ZONAR. In adulterio, vel ſcortatione, vel alia quapiam abſurditate deprehenſus, non ſolùm à Sacerdotio prohibetur, ſed omnino nec in ullum quidem Cleri gradum promovetur. Ad Epiſcoporum verò Clericorúmque accuſationem neque Hæretici qualeſcúnque habiles erunt, neque Schiſmatici qui ſeorſum ab Eccleſia celebrant conventicula: neque qui propter crimina rejecti ſunt ab Eccleſia, vel communi ſocietate privati, niſi prius objectas ſibi culpas purgatione deleverint, ſive ſint Clerici, ſive Laïci. Sed nec illi, qui de crimine aliquo ſunt ad judicem delati, prius, quam criminis expertes apparuerint: ſecundum ſextum Canonem ſecundæ Oecumenicæ Synodi, quæ fuit in Conſtantinopoli.

ARIST. *Fidelis convictus de adulterio, fornicatione, & aliis criminibus, in Clerum non admittitur.*

Fidelis accuſatus adulterii, vel fornicationis, vel alicujus aliûs prohibitæ actionis & convictus, in Clerum non recipitur. Si infidelis autem quis ſit, & alicujus prædictorum peccatorum reus fuerit, ſi poſtea baptizetur, & poſt Baptiſma inculpabilem ſervet vitam ſuam, ſine prohibitione in Clerum etiam promovetur.

CANON LXII.

Si quis Clericus propter metum humanum Judæi, vel Græci, vel Hæretici, negaverit: ſi quidem nomen Chriſti, ejiciatur: ſi autem nomen Clerici, deponatur. Pœnitentiam autem agens, ut Laicus recipiatur.

BALS. Etſi Jus civile ei dat veniam, qui vi vel metu aliquid facere adactus eſt; jus tamen eccleſiaſticum vult omnes orthodoxos eſſe fidei confeſſores. ergo Clericus qui propter metum pœnæ negaverit nomen Chriſti, non ſolùm deponetur, ſed etiam tanquam membrum putridum, ex pulchro Eccleſiæ corpore abſcindetur: ſin autem ſe eſſe Clericum negaverit, deponetur: ſed & qui in utriſque egit purè pœnitentiam, ut Laicus admittetur. Nota ex hoc, quod qui tonſuræ characterem acceperunt, & deinde in Lectorum ordine conſtituti ſunt, ſi ſacras veſtes projecerint, & inſtar Laicorum converſati fuerint, non poſſunt quidquam tanquam Lectores agere, ſi rurſus ad Clerici habitum redierint, vel etiam Monachi facti fuerint: ſed ut Laici vitam agent. Si enim qui propter metum Clericatum ſuum negavit, deponitur, & tanquam Laicus ſolùm poſt pœnitentiam admittitur: multo magis qui talem ſua ſponte abnegationem admiſit, & ſanctum amictum illuſit, dignus priori Clericatu non cenſebitur.

ἢ ὡς ἀληθέσι τούτοις προσενέχοντας, ἀναθεματίζομεν.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἀσεβὴς βίβλον ἐκκλησιάζων, καθαιρεῖται.

Ὁ ἐν ἐκκλησίᾳ ἀναγινώσκων τὰ τῶν ἀσεβῶν βιβλία ἢ ἄγια, καθαιρείσθω.

ΚΑΝΩΝ ξα'.

Εἴ τις κατηγορίᾳ ἁλῷ καὶ πορνείας, ἢ μοιχείας, ἢ ἄλλης τινὸς ἀπηγορευμένης πράξεως, καὶ ἐλεγχθείη, εἰς κλῆρον μὴ προσαγέσθω.

ΒΑΛΣ. Ὁ ὅτι πορνείᾳ, ἢ μοιχείᾳ, ἢ ἄλλῃ τινὶ ἀπηγορευμένῃ πράξει κατηγορηθεὶς καὶ ἐλεγχθείς, εἴτοι καταδικασθείς, κληρικὸς οὐ γίνεται. καὶ σημείωσαι τοῦτο διὰ τοὺς λέγοντας ἀπὸ μόνου τοῦ κατηγορηθῆναι, τὸν τῶν κατηγορηθέντων ἐμποδίζεσθαι χειροτονίαν. ἰδοὺ γάρ, φησὶν ὁ κανών, ὅτι οἱ ἐλεγχθέντες οὐ κληρωθήσονται· οὐ μὴν οἱ μόνον κατηγορηθέντες.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ ἁλοὺς ἐπὶ μοιχείᾳ, ἢ πορνείᾳ, ἢ ἄλλῳ τινὶ ἀτοπήματι, οὐ μόνον ἱερωσύνης κωλύεται, ἀλλὰ οὐδὲ εἰς κλῆρον ὅλως προσάγεται. εἰς κατηγορίαν δὲ Ἐπισκόπων, καὶ κληρικῶν, οὔτε αἱρετικοὶ οἱοιδήτινες δέκτοι ἔσονται· οὔτε μὴν σχισματικοὶ συναγόντες, οὔτε οἱ διὰ αἰτιάματα ἀποβληθέντες τῆς ἐκκλησίας, ἢ ἀκοινώνητοι, εἰ μὴ πρότερον τὰς αἰτίας τὰς καθ' αὐτῶν ἀπορρίψουσι, κἂν κληρικοὶ ὦσι, κἂν λαϊκοί. ἀλλὰ οὐδὲ οἱ ὑπὸ κατηγορίαν ὄντες, πρὶν ἂν ἀθῷοι τῶν ἐγκλημάτων φανῶσι, καὶ τὸν ἕκτον κανόνα τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει.

ΑΡΙΣΤ. Πιστὸς ἐλεγχθεὶς ὅτι μοιχείᾳ, ἢ πορνείᾳ, ἢ ἄλλοις ἐγκλήμασιν ἄκλητος.

Ὁ καταγορηθεὶς πιστὸς ἐπὶ μοιχείᾳ, πορνείᾳ, ἢ ἄλλῃ τινὶ ἀπηγορευμένῃ πράξει, καὶ ἐλεγχθείς, εἰς κλῆρον οὐ προσδέχεται· εἰ δέ τις ἄπιστος ὢν, καὶ μαρτήσας τὰ τῶν ἀπηριθμημένων, εἶτα βαπτισθῇ, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα διατηρήσῃ τὸν βίον αὐτοῦ ἀνεπίληπτον, ἀκωλύτως καὶ εἰς κλῆρον προσάγεται.

ΚΑΝΩΝ ξβ'.

Εἴ τις κληρικὸς διὰ φόβον ἀνθρώπινον Ἰουδαῖος, ἢ Ἕλλην, ἢ αἱρετικός, ἀρνήσεται· εἰ μὲν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἀποβαλλέσθω· εἰ δὲ τὸ ὄνομα τὸ κληρικόν, καθαιρείσθω· μετανοήσας δὲ, ὡς λαϊκὸς δεχθήτω.

ΒΑΛΣ. Εἰ καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος συγγνώμης ἀξιοῖ τὸν διὰ φόβον ἢ βίαν καταδεθέντα ποιῆσαί τινα, ἀλλ' ὁ τῆς ἐκκλησίας νόμος, ὁμολογητὰς τῆς πίστεως θέλει πάντας εἶναι τοὺς ὀρθοδόξους. ὁ γοῦν διὰ φόβον κολάσεως ἀρνησάμενος κληρικὸς ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, οὐ μόνον καθαιρεθήσεται, ἀλλὰ καὶ ὡς σεσηπὸς μέλος ἐκ τοῦ καλοῦ τῆς ἐκκλησίας σώματος ἐκκοπήσεται· εἰ δὲ ἀρνήσεται κληρικὸς εἶναι, καθαιρεθήσεται· πλὴν καὶ ἐπ' ἀμφοτέροις ὁ μετανοήσας καθαρῶς δεχθήσεται ὡς λαϊκός. σημείωσαι δὲ ἀπὸ τούτου ὅτι οἱ σφενδόνην ὀπισθίδος λαβόντες, καὶ ἐνδεδυκότες εἰς ὕφασμα τῶν ἀναγνωστῶν καταστάντες, ἐὰν ῥίψωσι τὰ ἱερὰ ἄμφια, καὶ τῶν λαϊκῶν ἀναστραφῶσιν, οὐ δώσουσι τὸ ἐφεξῆς ἐνεργεῖν ὅπερ ἐάν πάλιν μεταχειρισθῶσι τὸν κληρικόν, ἢ καὶ μοναχοὶ γένωνται, ἀλλὰ λαϊκῶν ἀνύσουσι ἐξαγωγήν. εἰ γὰρ ὁ τὸν φόβον ἀρνησάμενος τὸ κλήρωσιν αὐτοῦ καθαιρεῖται, καὶ ὡς λαϊκὸς μόνον δέχεται μετὰ διάγνωσιν, πολλῷ μᾶλλον ὁ ἑκουσὶ τῷ τοιούτῳ ἄρνησιν πεποιηκὼς, καὶ παίξας τὸ ἅγιον σχῆμα, οὐκ ἀξιωθήσεται τῆς δευτέρας κληρώσεως.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Τὸς διὰ φόβον κολάσεως ἀρνησαμένους ὃ ὄνομα τῦ Χριςῦ, ἀποβλήτους ὁ κανὼν ὅλως πάντη τῆς ἐκκλησίας ποιῖται· τὸς δὲ τῦ κληρικῦ ὄνομα ἀπαρνησαμένους, καθαιρῆσθαι κελεύει, μετανοῦντας δὲ, ὡς λαϊκὸς δέχεται. ἡ ὅ ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδος τὸς μὴ ἀληθείας (ἀλλ' ὑ μὴ ὄντως δυσωδίας, καὶ κατασκοπῆς ὑποκειμένους φοβηθέντας τὰς βασάνους) καὶ θύσαντας πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους τ τιμῆς μὲν μετέχειν καὶ τ καθέδρας ὁρίζει, ἐνεργεῖν δέ τι ἱερατικὸν, ὑ ἐᾷ ποιεῖν.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ διὰ φόβον ἀνθρώπινον χριςὸν ἀρνησάμενος, ἀπόβλητος. ὁ ὅ μὴ χριςὸν, ἀλλὰ τὸ ὄνομα τῦ κληρικῦ ἀρνησάμενος, κληρικὸς ὢν, καθαιρεῖται· μετανοῶν δὲ, ὡς λαϊκὸς προσδέχεται.

ΚΑΝΩΝ ξγ'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τῦ καταλόγυ τῦ ἱερατικῦ, φάγῃ κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς αὐτῦ, ἢ θηριάλωτον, ἢ θνησιμαῖον, καθαιρείσθω. τῦτο γὰρ ὁ νόμος ἀπεῖπεν· εἰ ὅ λαϊκὸς εἴη, ἀφοριζέσθω.

ΒΑΛΣ. Τὸ, ὑ φάγῃ κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς αὐτῦ, ἐν τῇ βίβλῳ τῆς γενέσεως γενόμοθέτηται. ταῦτα δέ εἰσι τὰ πνικτά. ἀλλ' οὐδὲ θηριάλωτον ἢ θνησιμαῖον ἐδίειν ἔξεσιν· ὁ ὅ προσθεὶς ταῦτα ποιῶν, εἰ μὲν ἔςι κληρικὸς, καθαιρείσθω· εἰ ὅ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω· τὰ ὅ ὑπὸ ὀρνέων θηρευτῶν, ἢ κυνῶν, ἢ παρδάλεων θηρευόμενα καὶ πνιγόμενα, πῶς προσά τινων ἐδίονται, ἀγνοῶ. σημείωσαι οὖν καὶ κανόνα, διὰ τὸς Λατίνους τὰ πνικτὰ ἀδιαφόρως ἐσθίοντας.

ΖΩΝΑΡ. Τῦτο καὶ ἐν τῇ βίβλῳ τῆς γενέσεως ἀπηγόρευται, ὁ γὰρ θεὸς τοῖς ἀνθρώποις μὲν τὸν κατακλυσμὸν πάντα ἐδίειν ὡς λάχανα ὑποτρέφας, ἐπήγαγε, πλὴν κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς ὑ φαγεσθε. οἷά εἰσι τὰ παρά τινων ἐσθιόμενα πνικτά. τοῖς γὰρ ζώοις αὐτὸ ψυχῆς, ὅ αἷμά ἐςιν. ἀλλ' οὐδὲ θηριάλωτον, ἢ θνησιμαῖον ἐδίειν ἔξεσιν.

ΑΡΙΣΤ. Γλυόμενος διὰ πνικτῦ, ἢ θηριαλώτυ, ἢ θνησιμαίυ, καθαιρεῖται· ὁ ὅ λαϊκὸς, ἀφορίζεται.

ΚΑΝΩΝ ξδ'.

Εἴ τις κληρικὸς, ἢ λαϊκὸς εἰσέλθῃ εἰς Συναγωγὴν Ἰουδαίων ἢ αἱρετικῶν προσδύξασθαι, καὶ καθαιρείσθω, καὶ ἀφορίζέσθω.

ΒΑΛΣ. Ἐν μὲν τῷ μέ. ἀποστολικῷ κανόνι ἡρμηνεύθη πῶς ἡμῖν ὅπως νοῆται ὁ Συνοδίκαος μὴ αἱρετικῶν· ἐνταῦθα δὲ διορίζεται ὁ κανὼν, ὅτι ἐπὶ Συναγωγῇ Ἰουδαίων ἢ αἱρετικῶν προσδυξάμενον κληρικὸν μὲν ὄντα, καθαιρεῖσθαι, λαϊκὸν ὅ ἀφορίζεσθαι· ὕτω γὰρ διαιρετέον τὰ τῆς κολάσεως, ὅτι μηδὲ πόφασις καθαιρεῖσθαι ὅτι λαϊκόν. εἰ δὲ καὶ καθαιρεῖς καὶ ἀφορίζεσθαι εἴπῃς ὅτι τοιαῦτα ποιῦντα κληρικὸν, σὺκ ἁμάρτῃς τῦ δέοντος· ἀνάλυσον καὶ ὅτι κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ Συνόδυ, διορίζομένου, πόρρω ἀπέχειν τῶν Ἰουδαίων πάντας τὸς χριστωνύμυς, ἱερωμένυς δηλαδὴ καὶ λαϊκυς, καὶ μηδὲ μέχρι ἰατρείας ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας τύτοις συγκοινωνεῖν· ἢ μᾶλλον, τὸς μὲν καθαιρεῖς, τὸς δὲ ἀφορίζεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Μέγα ἁμάρτημα ὁ κανὼν ἡγεῖται, ὅ Χριςιανὸν εἰς Ἰουδαίων συναγωγὴν, ἢ αἱρετικῶν, χάριν προσδυχῆς, εἰσιέναι. τίς γὰρ συμφώνησις Χριςῷ πρὸς Βελίαρ;

ZONAR. Qui metu ſupplicii negaverunt Chriſti nomen, ab Eccleſia Canon præſens omnino rejicit. At eos, qui Clerici nomen abnegaverunt, deponi præcipit, facti verò pœnitentes, ut Laïcos recipi. In Ancyra verò Synodus, eos, qui verè timuerunt (non autem qui conſultò cogitatóque ſe metuiſſe tormenta ſimularunt) ſacrificantes etiam Presbyteros, atque Diaconos, honoris quidem & cathedræ participes eſſe definit: ſed agere quicquam ſacri non permittit.

ARIST. *Qui negat Chriſtum, & excommunicatus eſt: qui autem Clerum contempſerit, rediens pro Laico recipiendus eſt.*

Qui propter humanum timorem Chriſtum negaverit, excommunicatus eſt. Qui autem non Chriſtum ſed nomen Clerici negaverit, ſi ſit Clericus deponitur, reſipiſcens autem ut Laicus recipitur.

CANON LXIII.

Si quis Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, vel omnino ex ſacerdotali catalogo, comederit carnes in ſanguine animæ ſuæ, vel quid à feris captum, vel morticinum, deponatur: hoc enim lex prohibuit: ſi autem ſit Laicus ſegregetur.

BALS. Illud, Ne comedatis carnes in ſanguine animæ ſuæ, in libro Geneſis conſtitutum eſt. Hæc autem ſunt ſuffocata. Sed nec à fera captum, vel morticinum licet comedere. Qui autem præter hæc facit, ſi eſt quidem Clericus, deponatur: ſi verò ſit Laicus, ſegregetur. Quæ autem à venatoriis avibus vel canibus vel pantheris capiuntur, & ſuffocantur, quomodo ab aliquibus comeduntur, neſcio. Nota ergo Canonem, propter Latinos, qui ſuffocata indiſcriminatim comedunt.

ZONAR. Hoc etiam prohibitum fuit in libro Geneſeos. Nam quum Deus hominibus omnia, velut olera, comedere poſt diluvium permiſiſſet, addidit, Verum carnes in ſanguine animæ non comedite: qualia ſunt, quæ à nonnullis comeduntur, ſuffocata. Nam, Sanguis eſt animalibus animæ vice. Sed neque fas eſt, à fera captum, vel morticinum comedere.

ARIST. *Sacerdos qui ſuffocatum, aut à ferâ captum, aut morticinum guſtaverit, deponitur. Laicus autem excommunicatur.*

CANON LXIV.

Si quis Clericus aut Laicus in Synagogam Judæorum, vel Hæreticorum introierit ad orandum, & deponatur, & ſegregetur.

BALS. In xlv. Canone Apoſtolico à nobis interpretatum eſt, quomodo intelligitur illud: Vnà cum Hæreticis orare. Hic autem Canon conſtituit, ut qui in Judæorum vel Hæreticorum Synagoga oraverit, ſi ſit quidem Clericus, deponatur: ſi verò Laicus, ſegregetur. Ita enim pœnam dividit, quòd nec poſſit deponi Laicus. Si autem deponi & ſegregari dixeris Clericum qui hæc facit, minimè aberraveris. Lege & xi. Can. Syn. in Trullo, qui decernit ut omnes Chriſtiani nomen ſortiti, & Sacrati & Laici, à Judæis longè ſint remoti: & nec uſque ad medicinam, vel ullam aliam cauſam, cum eis communicent: vel hi quidem deponantur, illi verò ſegregentur.

ZONAR. Magnum peccatum Canon exiſtimat, Chriſtianum in Judæorum Synagogam, vel Hæreticorum, Orationis gratiâ ingredi. Nam, Quæ conſonantia

tia Christo cum Belial? Aut, Quæ pars fideli cum infideli? secundum magnum illum Apostolum, Siquidem Judæorum synagoga ne ipsis quidem sufficit ad sacrificium. Illis enim vetitum est extra Hierusalem hostiam offerre. Quòd si legem transgrediantur illi, quum suas intrant Synagogas, quantò magis Christianus orans cum Christi interfectoribus, Legis transgressor est judicandus? Hæreticorum verò coitio, qui deprædicant orthodoxis contraria, non est ab Orthodoxis honoranda, imo multò magis illa est abhorrenda. Propterea, nonnulli dicunt hunc Canonem duplici subjicere pœnæ, tanquam graviter peccantes, eos, qui tales introgrediuntur Synagogas ad orationem, depositioni (videlicet) & excommunicationi. Sed alii Canonem dicunt partiri pœnas in Clericos, & in Laïcos, & depositionem quidem contra sacratos decerni, contra Laïcos excommunicationem. Et ille quidem linguâ præditus aureâ Johannes in sermonibus contra Judæos valde increpat Antiochenos, quòd festa celebrarent unà cum Judæis. Vndecimus autem in Trullo Synodi Canon vetat omnibus, quæ sunt apud Judæos, Azymis vesci & cum ipsis cohabitare: vel in morbis ipsos accersere, ab eisdemque medelas capere, Vel unà cum ipsis lavare. Canonem verò non observantes, consecratos quidem ministros à gradu dejicit, Laïcos autem à communione rejicit.

A ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετ' ἀπίστου, καὶ τὸ μέγαν ἀπόστολον; ἢ γὰρ τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴ, οὐδ' αὐτοῖς ἐκείνοις εἰς θυσίαν ἀρκοῦσά ἐστιν. ἀπηγορευμένη γὰρ αὐτοῖς ἔξω τῶν Ἱερουσαλὴμ θυσίαν προσφέρειν. εἰ δ' ἐκεῖνοι εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν εἰσιόντες βλασφημοῦσι, πολλῷ πλέον χριστιανὸς, τοῖς τοῦ Χριστοῦ φονεῦσι συνευχόμενος, κριθείη βλασφημῶν; ἡ δὲ τῶν αἱρετικῶν συναξις, ἐναντία τοῖς ὀρθοδόξοις φρονούντων, καὶ κοινὴ ἡ τιμωρία ὀρθοδόξοις, μᾶλλον μὴν οὖν καὶ ἀποβλητέα. τινὲς μὴν οὖν ὡς μεγάλα ἁμαρτάνοντας τοὺς εἰσιόντας εἰς τὰς τοιαύτας συναγωγὰς δι' ὄχλου, διπλῆ φασὶ τιμωρεῖα τὸν κανόνα τοῦτον ὑπάγειν, καθαιρέσει (δηλαδὴ)
B καὶ ἀφορισμῷ. ἄλλοι δὲ μείζονα λέγουσι τὸν κανόνα τὰς τιμωρείας τοὺς κληρικοὺς τε, καὶ λαϊκούς. καὶ τὴν μὲν καθαίρεσιν κατὰ τῶν ἱερωμένων ψηφίζεσθαι. κατὰ δὲ γε τῶν λαϊκῶν, τὸν ἀφορισμόν. καὶ ὁ χρυσοῦς δὲ τῇ γλώττῃ Ἰωάννης ἐν τοῖς κατ' Ἰουδαίων λόγοις πάνυ καταδακτικῶς τῶν Ἀντιοχέων, ὡς συνεορταζόντων τοῖς Ἰουδαίοις. ὁ δὲ ἑνδέκατος τῶν ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου κανὼν, πᾶσιν ἀπαγορεύει ὅσα ἐθίζειν τὰ παρὰ Ἰουδαίοις ἄζυμα, καὶ ὅσα τούτοις προσοικειοῦσθαι, ἢ ἐν νόσοις αὐτοὺς προσκαλεῖσθαι, καὶ ἰατρείας παρ' αὐτῶν λαμβάνειν, ἢ συλλούεσθαι αὐτοῖς. καὶ τοὺς μὴ φυλάσσοντας τὸν κανόνα ἱερωμένους μὲν καθαιρεῖ, λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζει.

C

ARIST. *Qui cum Judæis orat, excommunicatur.*

Qui ingreditur synagogam Judæorum, aut Hæreticorum, & cum iis orat, Si Clericus quidem est, deponitur, ut ea quæ Judæorum sunt, sapiens, si Laicus autem excommunicatur. Episcopus verò, aut Presbyter, aut Diaconus qui in Domo tantum cum Hæreticis orat, excommunicatur, juxta Canonem xlv.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ Ἰουδαίοις συνευχόμενος, ἀφορίζεται.

Ὁ εἰσελθὼν εἰς συναγωγὴν Ἰουδαίων, ἢ αἱρετικῶν, καὶ προσευξάμενος μετ' αὐτῶν, εἰ μὲν κληρικός ἐστι, καθαιρεῖται, ὡς φρονῶν τὰ τῶν Ἰουδαίων· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζεται. Ὁ δὲ ἐν οἴκῳ συνευξάμενος μόνον αἱρετικοῖς Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἀφορίζεται, καὶ τὰ μετὰ κανόνα.

CANON LXV.

Si quis Clericus in jurgio quempiam pulsaverit, & uno ictu interemerit, ob impotentis animi sui effrænationem, deponatur: Laicus verò si fuerit, segregetur.

ΚΑΝΩΝ ξε'.

D Εἴ τις κληρικὸς, ἐν μάχῃ τινὰ κρούσας ἀπὸ μιᾶς ἑνὸς κρούσματος ἀποκτεῖναι, καθαιρείσθω, διὰ τὸ προπέτειαν αὐτοῦ· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

BALS. Sacri Mysterii ministri jussi sunt iram comprimere, sicut ex xxvii. Canone Apostolico declaratur. Hic autem decernit Canon, ut deponatur Clericus qui ab ira victus fuerit, & tempore concertationis aliquem percussum occiderit. Perinde autem ac si dixisset quispiam, non debere eum deponi, si ab una pulsatione mortuus sit qui vulnus acceperit, quòd forte non fuerit cædes voluntaria, infert Canon eum etiam deponi oportere qui uno ictu interfecerit. Diversi autem sancti Basilii Ca-
E nones Clericum, qui quomodocunque interfecerit, deponunt. Lege etiam lib. lx. tit. xxxix. cap. 1. decretum iii. & cap. v. decretum ii. & cap. xxvi. ix. tit. præsentis operis. Illic enim sitæ sunt dictæ leges. Similiter lege & Sancti Basilii Can. viii. xi. xliii. liiii. lv. lvi. lvii. & ea magis considera quæ ad animam pertinent. Animæ enim vulnera magis ecclesiastica quam civili curatione indigent.

ΒΑΛΣ. Οἱ τῆς ἱερᾶς ἁγιστείας ἁψάμενοι, τῷ θυμῷ κρατεῖν ἐκελεύσθησαν, καθὼς δηλοῦται καὶ ἀπὸ τοῦ κζ'. Ἀποστολικοῦ κανόνος. ἐνταῦθα δὲ διορίζεται ὁ κανὼν καθαιρεῖσθαι τὸν θυμῷ νικηθέντα. κληρικὸν, καὶ ἀφ' πληγῆς φονεύσαντά τινα ἐν καιρῷ φιλονεικίας. ὡς τινος δὲ εἰπόντος μὴ ὀφείλειν τοῦτον καθαιρεῖσθαι ἐὰν ἀπὸ κρούσματος ἑνὸς ἐπιλείψειν ὁ δεξάμενος τὴν πληγὴν, ἀφ' ὃ μὴ ἐκούσιον εἴη πάντα τὸν φόνον, ἐπάγει ὁ κανὼν καθαιρεῖσθαι καὶ τὸν ἀφ' μιᾶς πληγῆς φονεύσαντα. διάφοροι δὲ κανόνες τοῦ ἁγίου Βασιλείου, τὸν ὁπωσδήποτε φονεύσαντα κληρικὸν καθαιρῶσιν. ἀναγνωστὴ καὶ βιβλίου ξ'. τίτλου λθ'. κεφ. α'. θέματος γ'. καὶ κεφ. ε'. θέματος β'. καὶ κεφ. κς'. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ πρόχλου συντάγματος. ἐκεῖ γὰρ κατεγράφησαν οἱ ῥηθέντες νόμοι. ὡσαύτως ἀναγνωστὴ καὶ τοῦ ἁγίου Βασιλείου κανόνας ή'. ια'. ιγ'. νδ'. νε'. νς'. νζ'. καὶ σκόπει τούτοις μᾶλλον ὅσον τὰ εἰς ψυχήν. τὰ γὰρ ψυχικὰ τραύματα πλέον, δέονται θεραπείας ἐκκλησιαστικῆς, ἢ πολιτικῆς.

F ZONAR. Quum Dominus omnibus imperet, ut etiam obvertant sinistram verberanti maxillam dextram: & non obsistant: Clericus, qui quempiam percusserit in pugna, si percussus interierit, etiamsi uno ictu, tanquam temerarius, ordine movetur. Laïcus autem hoc faciens, excommunicatur. Pugnam vero contentionem, sed nihil amplius putes oportet.

ZΩΝΑΡ. Τῷ κυρίῳ τῷ τύπτοντι τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέφειν καὶ τὴν ἀριστερὰν καλοῦντος πᾶσι, καὶ μὴ ἀνθεστάναι· ὁ ἐν μάχῃ πλήξας τινὰ κληρικὸς, ἐὰν ὁ πληγεὶς ἀποθάνῃ, κἂν ἐκ μιᾶς πληγῆς, ὡς προπετὴς καθαιρεῖται. λαϊκὸς δὲ τοῦτο ποιήσας, ἀφορίζεται. μάχην δὲ φιλονεικίαν οἰητέον, ἀλλ' οὐχὶ πλείω.

ARIST. Judæis communicans, excommunicatur.

ΑΡΙΣΤ. Φονεὺς κληρικὸς καθαιρεῖται· λαϊκὸς ἀφορίζεται.

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ ξς'.

Εἴ τις κληρικὸς εὑρεθῇ τὴν κυριακὴν ἡμέραν νηστεύων, ἢ τὸ σάββατον (πλὴν τοῦ ἑνὸς μόνου) καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

ΒΑΛΣ. Τὸ σάββατον οὐ νηστεύομεν, ἵνα μὴ δόξωμεν ἰουδαΐζοντες. τὴν κυριακὴν πανηγυρίζομεν, διὰ τὴν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ παγκόσμιον χαρὰν καὶ ἀνάστασιν. καὶ ὅτι τὸ μὲν δημιουργίας ἐστὶν ὑπόμνησις, ἢ δὲ ἀναστάσεως μᾶλλον ἢ ἀναπλάσεως. καθ' ἣν μόνον τὸ μέγα σάββατον, καθ' ὃ τὸ κυριακὸν σῶμα ἐν τῷ τάφῳ ἄπνουν ἔκειτο, νηστεύειν καὶ τὸν τοῦ Κυρίου φωνὴν τὴν λέγουσαν, ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν, προσεταύχθημεν. ὁ γοῦν ταῦτα ποιῶν, εἰ μὲν ἐστὶ κληρικὸς, καθαιρείσθω, εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω. ὑπεξελέ μοι τοὺς θείους πατέρας τοὺς διὰ ἄσκησιν ἔστιν ὅτε νηστεύοντας, καὶ καταδίκην ταύτας τὰς ἡμέρας· ἵνα γὰρ καὶ κατακριθήσονται. ζήτει καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνα νά. καὶ νγ'.

ΖΩΝΑΡ. Καλὸν μὲν ἡ νηστεία. τὰ δὲ καλὰ καλῶς γινέσθω, εἰ δέ τις θεσμοὺς ἀποστολικοὺς, ἢ πατέρων ἁγίων παραβαίνων νηστεύῃ, ἀκούσεται ὅτι οὐ καλὸν τὸ καλὸν, ὅταν μὴ καλῶς γίνηται. ὅ κανὼν οὖν τοίνυν ἐν σαββάτῳ, καὶ κυριακῇ μὴ νηστεύειν θεσπίζοντος, ὁ μὲν κληρικὸς νηστεύων, ὑπὸ καθαίρεσιν γίνεται, ὑπὸ ἀφορισμὸν δὲ ὁ λαϊκός· εἰ μήπου δι' ὡρισμένων ἡμερῶν νηστεύοντός τινος, διὰ δέκα, τυχὸν, ἢ ὀκτὼ, δι' ἄσκησιν (ὡς ἤδη προεῖρηται) σωφρόνως ταῖς ὡρισμέναις ἡμέραις, καὶ σαββάτοις, καὶ κυριακαῖς. ὃ καὶ πολλοὶ τῶν ἁγίων πατέρων πεποιηκότες εὑρίσκονται, καὶ μέχρι τεσσαρακονταδος ἡμερῶν νηστεύοντες.

ΑΡΙΣΤ. Κυριακὴν, ἢ σάββατον ὁ νηστεύων, πλὴν ἑνὸς, ἀποκήρυκτος.

Καθαιρεῖται ὁ ἐκτὸς τοῦ μεγάλου σαββάτου ἕτερον, ἢ κυριακὴν νηστεύων· εἰ δὲ λαϊκός ἐστιν ὁ τοιοῦτος, ἀφορίζεται.

Canon LXVI.

Si quis Clericus deprehendatur die Dominico jejunans, aut Sabbato, præter unum solum, deponatur. Si vero Laicus, segregetur.

Bals. Sabbato non jejunamus, ne Judæos imitari videamur: diem Dominicum celebramus propter Domini & Servatoris nostri Jesu Christi, quæ est in universo mundo, lætitiam, & resurrectionem: & quoniam illud quidem mundi opificii est commemoratio, hæc vero resurrectionis vel potius reformationis. Uno autem magno Sabbato, quo Domini corpus exanime in sepulchro jacebat, jejunare jussi sumus: juxta vocem Domini dicentem, quando ablatus ab eis fuerit sponsus, tunc jejunabunt. Qui ergo præter hæc facit, si est quidem Clericus, deponatur: sin autem Laicus, segregetur. Excipe autem mihi divinos Patres, qui propter exercitationem nonnunquam jejunant etiam his diebus: hi enim non condemnabuntur. Quære etiam Sanctorum Apostolorum Can. li. & liii.

Zonar. Bona quidem res est jejunium. Bona verò bene fiant. Si quis autem sanctiones Apostolicas, aut sanctorum Patrum transgrediens jejunet, audiet, quòd bonum sit non bonum, eo quòd non bene fiat. Quum statuat igitur Canon in Sabbato vel Dominica non esse jejunandum, Clericus quidem jejunans depositionis pœnæ obnoxius est, & Laïcus, excommunicationis. Nisi per dies certos jejunet aliquis, per decem (verbi gratiâ) vel octo exercitii causâ (sicut ante jam fuit dictum) illisque determinatis jejunii diebus incidant & Sabbata, & Dominici dies. Quod & multi sanctorum Patrum fecisse comperiuntur, ad quadragesimum usque diem jejunantes.

Arist. *Qui Dominicâ aut Sabbato jejunat, excepto uno, ejicitur.*

Deponitur qui præter magnum Sabbatum, aliud Sabbatum aut Dominicam jejunat. Si autem Laicus est talis, excommunicatur.

ΚΑΝΩΝ ξζ'.

Εἴ τις παρθένον ἀμνήστευτον βιασάμενος ἔχει, ἀφοριζέσθω· μὴ ἐξέναι δὲ αὐτῷ ἑτέραν λαμβάνειν, ἀλλ' ἐκείνην κατέχειν ἣν ἠρέτισατο, κἂν πενιχρὰ τυγχάνῃ.

ΒΑΛΣ. Ὁ παρὼν κανὼν φησὶν ἀφορίζεσθαι τὸν βιασάμενον παρθένον μὴ μνηστευθεῖσαν ἑτέρῳ τινὶ, καὶ ἀναγκάζεσθαι ταύτῃ συνοικεῖν, κἂν πενιχρά ἐστι, κἂν ἀναξία τοῦ γένους αὐτοῦ. καὶ μὴ ταύτης ἀποδιίστασθαι, καὶ λαμβάνειν ἑτέραν. καὶ ὁ μὲν κανὼν ταῦτα ἐνέστησεν. ὁ γὰρ μεμνηστευμένην βιασάμενος, ὡς μοιχὸς τιμωρεῖται. καὶ ζήτει τὸν ιγ'. κανόνα τῆς ς'. Συνόδου. πρὸς δὲ τοῦτον ἔχειν τὸν τοῦ βίβλου ποιήσεται, τὴν βιασθεῖσαν κἂν πενιχρὰ ἐστι, καὶ μὴ συναπτέας ἑτέρᾳ, ζητητέον. ἴσως τι γὰρ ἐξεχωρήθη ὁ τὴν βίβλον πλημμελήσας καὶ ἐφεξῆς ἔχειν τὴν βιασθεῖσαν, καὶ μὴ λαμβάνειν ἑτέραν, καὶ ταῦτα τοῦ νόμου λέγοντος ἐν βιλίῳ ξ'. τίτλ. λζ'. κεφ. πά. ὁ βιασάμενον κόρην καὶ φθείρας αὐτὴν, χρηματισάτω, δώσει αὐτῇ καὶ τρίτον τῆς οὐσίας αὐτοῦ. ἔοικε τοίνυν ὡς ἀκολούθως τῷ τρίτῳ κεφ. τοῦ λζ'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου, τῷ διορίζομένῳ ἀναγκάζεσθαι τὸν μοιχὸν συμφέρον γυναικὸς παλλακευομένην, καὶ εἰς γάμου κοινωνίαν λαμβάνειν αὐτὴν, καὶ τὸν παρόντα κανόνα νοεῖσθαι. καὶ διὰ τὸν βίβλον μὲ ἀφορίζεσθαι τὸν ταύτην πλημμελήσαντα. διὰ δὲ τὸν σωτηρίαν τῆς παρθένου ἀναγκάζεσθαι αὐτὸν νομίμως ταύτῃ συνάπτεσθαι. ἀνάγνωθι καὶ τὸν παρόντα Συναγωγὴν τίτλον θ'. κεφ. λ'. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. καὶ βιβλίου τοῦ βασιλικοῦ ξ'. τίτλον νή. κεφ. γ'. λέγον, μὴ γαμείσθω ἡ ἁρπαγεῖσα τῷ ἁρπάζοντι αὐτήν. ἀλλὰ καὶ εἰ

Canon LXVII.

Si quis virginem non desponsam vi allata habet, segregetur: ei autem aliam accipere non liceat: sed illam retinere quam elegit etiamsi pauper sit.

Bals. Hic præsens Canon segregari dicit eum, qui non desponsam alicui alteri virginem violaverit, & cogi cum ea habitare, quamvis pauper sit, & genere illius indigna, neque ab illa sejungi, atque alteram sumere. Atque hæc quidem hoc Canone sancita sunt: nam qui desponsæ vim attulit, ut adulter punitur: quære & xciii. Can. vi. Syn. De eo autem, quòd qui vim attulit, eam quam violavit, habeat, etiamsi sit pauper, & alii non jungatur, quærendum est. Quare enim concederetur ei qui vi peccavit, & deinceps habere violatam & alteram non accipere, idque cùm Lex dicat in libro lx. tit. xxxvii. Cap. lxxxi. Qui puellæ vim affert, & eam corrumpit, ei nares abscindantur, & det ei etiam tertiam partem suarum facultatum: Videtur ergo hic quoque Canon intelligi convenienter iii. capiti xxxvii. tit. lx. libri, decernenti, eum qui cum continente muliere rem habet, eam in matrimonii societatem accipere: & propter vim quidem, segregari eum qui in istam peccavit, propter virginis autem salutem cogi ipsum ei legitimè copulari. Lege & præsentis operis tit. ix. cap. xxx. & quæ in eo sunt, & librum Basilic. lx. tit. lviii. cap. iii. dicentem: Ne nubat rapta ei qui eam rapuit: sed si tali matrimonii copulæ consenserint ejus parentes, exterminantur.

Digitized by Google

exterminantur. Et ne contraria existimaveris. Aliter enim punitur qui puellam rapuit, aliter qui vi virgini vitium attulit. Et raptus quidem propter ejus qui rapuit impudentiam, non condonatur. Per vim autem stupratio, si ab ea cui vis allata est, suscipiatur, remittitur. Sed qui illius voluntate cum virgine congressus est, alio modo punitur. Ait enim lex in libro lx. tit. xxxvii. cap. lxxx. Qui cum virgine puella coiit, illius quidem voluntate, parentibus autem ignorantibus, re cognita, si eam quidem in uxorem habere voluerit, & parentes consentiant, fiat contractus. Si autem una pars parentum, id est utriusvis personæ, non velit, si dives quidem est qui vitium attulit, violatæ puellæ det unam auri libram. Sin autem sit egentior, suarum facultatum dimidium: sed si in extrema sit paupertate, verberatus & tonsus exterminetur.

A Συναινέσωσι δὲ τοιέτῳ συνοικεσίῳ οἱ γονεῖς αὐτῆς· εἰ δὲ μὴ, ζημιούτω. ἐὰν δὲ μὴ συναινῶσιν οἱ γονεῖς αὐτῆς· εἰ μὲν ἐνδιαθήτως σοι. ἄλλως γὰρ κολάζεται ὁ ἁρπάσας κόρην, καὶ ἄλλως ὁ τὴν βίᾳ φθείρας παρθένον. καὶ ἡ μὲν ἁρπαγὴ συγχωρεῖται τῷ ἀναιδείᾳ τοῦ ἁρπάσαντος· ὁ δὲ συγκοιμώμενος τῇ βίᾳ γνησίᾳ φθορᾷ, ἐὰν μετὰ τὸ βιασθείσης καταδέχηται, συγκοιμᾶται. ὁ μέντοι παρθένῳ συναφθεὶς τὴν γνώμην ἐκείνης, ἑτερορίως τιμωρεῖται. φησὶ γὰρ ὁ νόμος ἐν βιβλίῳ ξ'. τίτλῳ λζ'. κεφ. π'. ὁ παρθένῳ κόρῃ μιγνύμενος, ἐκείνης μὲν προαιρέσει, ἀγνοούντων δὲ τῶν γονέων, τῆς προάξεως γιγνωσκομένης, εἰ μὲν θέλει αὐτῷ λαβεῖν εἰς γυναῖκα, καὶ συναινῶσι καὶ οἱ γονεῖς, γινέσθω ὁ συναλλαγμα· εἰ δὲ ἓν μέρος τῶν γονέων, τοτέρων ἑκατέρου προσώπου, ἐθελήσῃ, εἰ μὲν δύποροί ἐστιν ὁ φθορεὺς τῇ φθαρείσῃ δεδότω χρυσίου λίτραν μίαν· εἰ δὲ ἐνδεέστερος εἴη, τὸ ἥμισυ τῆς οὐσίας αὐτοῦ· εἰ δὲ παντελῶς εἴη ἀνύπορος, τυπτόμενος καὶ κειρόμενος, ἐξορίζεσθω.

B

Zonar. Qui virginem vi corrupit, si quidem jam alicui desponsam, veluti mœchus punitur: Sin non desponsam, Canon definit hunc habere illam debere, nec eam rejicere posse: tametsi paupercula foret, illoque fortassis indigna. Civili autem lege aliter punitur.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ παρθένον φθείρας βίᾳ, εἰ μὲν μεμνηστευμένῳ τινί, ὡς μοιχὸς τιμωρεῖται. εἰ δὲ ἀμνήστευτον, τῷ μὲν δεδόσθω ἔχειν αὐτὴν, καὶ μὴ ἀποπέμπειν ὁρίζεται, κἂν πενιχρὰ εἴη, καὶ ἀναξία ἴσως ἐκείνου. τῷ δὲ τοῦ πολιτικοῦ νόμου ἄλλως τιμωρεῖται.

C

Arist. *Qui puellæ vim attulerit, excommunicatus, habeat & eam licet pauperem.*

Qui virgini non desponsæ vim attulerit, eámque violaverit, excommunicetur, ne liceat autem ei aliam accipere, sed eam habere quam elegit, quamvis paupercula sit. Octava autem constitutio in lxxviii. capite xxxvii. tit. lx. lib. Basilicorum posita, statuit tali nasum esse amputandum, & tertiam partem substantiæ ejus dandam puellæ ab ipso violatæ & corruptæ.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ βιασάμενος κόρῃ, ἀφορίζομενος κατεχέτω, καὶ ἄπορον αὐτῇ συναρχυσάτω.

Ὁ βιασάμενος παρθένον ἀμνήστευτον, καὶ συμφθαρεὶς αὐτῇ, ἀφορίζέσθω, μὴ ἐξέστω δὲ αὐτῷ ἑτέραν λαβεῖν, ἀλλ' ἐκείνῃ κατέχειν ἣν ᾑρεῖσατο, κἂν πενιχρὰ τυγχάνῃ. ἡ δὲ ὀγδόη διάταξις ἡ ἐν τῷ ογ'. κεφαλαίῳ τοῦ λζ'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν κειμένη, προστάττει τὸν τοιοῦτον ῥινοκοπεῖσθαι, καὶ τὸ τρίτον τῆς οὐσίας αὐτοῦ δίδόναι τῇ παρ' αὐτοῦ βιασθείσῃ καὶ φθαρείσῃ κόρῃ.

Canon LXVIII.

Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus secundam ordinationem ab aliquo susceperit, deponatur & ipse, & qui ordinavit, nisi utique constiterit quòd ab Hæreticis ordinationem habeat. Qui enim ab eis baptizati, vel ordinati sunt, ut fideles vel Clerici sint, fieri non potest.

ΚΑΝΩΝ. ξή.

D Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος δευτέραν χειροτονίαν δέξεται παρά τινος, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας· εἰ μήγε ἄρα συμβαίη, ὅτι παρὰ αἱρετικῶν ἔσχε τὴν χειροτονίαν. τοὺς γὰρ παρὰ τῶν μὴ τῶν βαπτισθέντας ἢ χειροτονηθέντας, ἔτε πιστοὺς ἔτε κληρικοὺς εἶναι δυνατόν.

Bals. Is qui bis quovis modo ordinatus unum & eundem gradum Sacerdotalem suscepit, deponitur, nec ipse tantum, sed & qui sciens ipsum ordinavit. Videntur enim aut priorem ordinationem damnare, aut post defectionem à priore, fieri posteriorem, quod perfici nequit. Qui enim semel datæ sibi ordinationis gratiæ renuntiavit, non amplius potest aliquod Sacerdotale munus obire. Quoniam autem ordinatio & Baptisma Hæreticorum neque Clericos, neque fideles facit, decretum est sine periculo ordinari & baptizari eos, qui ab Hæreticis ordinati sunt, aut baptizati, quod quæ facta sint ab eis perinde habeantur, ac si facta non essent.

E

ΒΑΛΣ. Οκαθ' οἱονδήτινα τρόπον δὶς χειροτονηθεὶς ὅτι τῷ αὐτῷ καὶ ἑνὶ ἱερατικῷ ἀξιώματι, καθαιρεῖται, καὶ ὁ μόνον αὐτὸς ἀλλὰ καὶ ὁ συνειδὼς τοῦτον χειροτονήσας. ἐοίκασι γὰρ ἢ τῆς μετέρας χειροτονίας καταγινώσκειν, ἢ τὴν ἀπόστασιν τῆς μετέρας γίνεσθαι τῷ δευτέραν, ὅπερ τελεσθῆναι ἀδύνατον. ὁ γὰρ ἅπαξ παραιτησάμενος τῷ δοθείσῃ αὐτῷ χειροτονίας χάριν, οὐκέτι δύναται ἱερατικόν τι ἐνεργῆσαι. ὅτι δὲ ἡ χειροτονία καὶ τὸ βάπτισμα τῶν αἱρετικῶν, ἔτε κληρικοὺς ἔτε πιστοὺς ποιεῖ, ὡείδη; ἀκινδύνως χειροτονεῖσθαι καὶ βαπτίζεσθαι τοὺς παρὰ τῶν αἱρετικῶν χειροτονηθέντας ἢ βαπτισθέντας, ὡς τῶν γινομένων παρὰ τούτων οὐδὲ μηδὲ γινομένων λογιζομένων.

Zonar. Quempiam bis ordinari variè quis intelligere poterit. Aut enim tanquam despiciens eum, qui prius ordinavit, ordinationem secundam quærit: Aut etiam tanquam se putans majorem Spiritus gratiam susceperum, magisque sanctificatum iri per eum, qui secundo ordinaverit, ut fidem in eum habens: Vel quia fortassis à Sacerdotio defecerit, iterum velut de integro ordinatur: vel etiam propter alias forsitan causas. Quocunque autem modo hoc fecerit, & qui bis fuit ordinatus, & quisquis ordinavit eum, depositionis pœnæ subditur. Nisi forte prior ordinatio facta fuisset ab Hæreticis. Nec enim Baptisma Hæreticorum potest quempiam facere Christianum: nec ordinatio eorum efficere Clericum potest. Ab Hæreticis igitur ordinatos rursus ordinari, sine periculo est.

F

ΖΩΝΑΡ. Τὸ δὶς τινὰ χειροτονηθῆναι, διαφόρως ἄν τις νοήσῃ. ἢ γὰρ ὡς τὸ μετέρου αὐτὸν χειροτονήσαντος καταγινώσκων, δευτέραν χειροτονίαν ὑπιζνεῖται· ἢ ὡς καὶ τὸ δεύτερον αὐτὸν χειροτονήσαντος, πλειονά τινα χάριν τοῦ πνεύματος δέξεσθαι οἰόμενος, καὶ ἁγιασθήσεσθαι, ὡς πίστιν εἰς ἐκεῖνον ἔχων· ἢ ἀποστὰς τῆς ἱερωσύνης τυχὸν, αὖθις ὡς ἐξ ἄλλης ἀρχῆς χειροτονεῖται· ἢ καὶ δι' ἑτέρας ἴσως αἰτίας. ὡς δ' ἂν ἔλαβε ποιήσῃ, καὶ ὁ δὶς χειροτονηθεὶς, καὶ ὁ χειροτονήσας αὐτὸν, καθαιρέτῃ ὑποκείσθω. εἰ μή που ἡ προτέρα χειροτονία, παρὰ αἱρετικῶν ἐγένετο. ἔτε γὰρ βάπτισμα αἱρετικῶν δύναταί τινα ποιῆσαι Χριστιανὸν, ἔτε χειροτονία τῶν κληρικὸν ἐργάσαιτο ἄν. τοὺς οὖν παρὰ τῶν αἱρετικῶν χειροτονηθέντας αὖθις χειροτονεῖσθαι, ἀκίνδυνον.

Arist.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Ὁ διχειροτονηθεὶς, μὴ τῇ χειροτονησάσῃ καθαιρεῖται, εἰ μὴ αἱρετικὴ χεὶρ ἡ προτέρα.

Ὁ δευτέραν χειροτονίαν δεξάμενος Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ὡς δικῶν τὴν πρώτην βδελύσασθαι, μὴ τῇ χειροτονησάσῃ καθαιρεῖται, εἰ μὴ ὑπ' αἱρετικῆς ἡ προτέρα γέγονε.

A ARIST. *Qui bis ordinatur, simul cum ordinatore deponitur; nisi manus prior fuerit hæretica.*

Episcopus aut Presbyter qui secundam ordinationem susceperit, ut visus primam detestari, simul cum ordinatore deponitur; nisi prima facta fuit ab Hæretico.

ΚΑΝΩΝ ξθ'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ἀναγνώστης, ἢ ψάλτης, τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν τοῦ Πάσχα οὐ νηστεύει, ἢ τετράδα, ἢ παρασκευὴν, καθαιρείσθω· ἐκτὸς, εἰ μὴ δι' ἀσθένειαν σωματικὴν ἐμποδίζοιτο· εἰ δὲ λαϊκὸς εἴη, ἀφορίζέσθω.

B

CANON LXIX.

Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, vel Lector, vel Cantor, sanctam Paschæ quadragesimam non jejunat, vel quartum diem, vel Paraseuen, præterquam si propter imbecillitatem corporalem impediatur, deponatur: si sit autem Laicus, segregetur.

ΒΑΛΣ. Ὑπέξελε τὴν τετράδα καὶ τὴν παρασκευὴν τὰς πρὸ τῆς Ἀποκρέω, ἐν αἷς νηστεύουσιν οἱ Ἀρμένιοι διὰ τὴν Νινευΐτας, καὶ τὰς τῆς τυροφάγου διὰ τὴν τετραδίτας, καὶ τὰς τῆς διακινησίμου· πᾶσα γὰρ ἡ ἑβδομὰς αὕτη ὡς ἡ μεγάλη κυριακὴ λογίζεται. Ἡ τεσσαρακονθήμερος νηστεία τοῦ πάσχα, πρῶτα μὲν παρέδοθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου, νηστεύσαντος ὅση τοσαυταρίθμους ἡμέρας· εἶτα καὶ διὰ τοῦ παρόντος κανόνος ὑπὸ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. φησὶ γὰρ, εἴ τις πιστὸς οὐ νηστεύει τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν εἰ μὴ τὸ πάσχα, καὶ κατὰ πᾶσαν τετράδα καὶ παρασκευὴν (καὶ ἐν τούτοις γὰρ παρομοίως τῇ ἁγίᾳ τεσσαρακοστῇ ξηροφαγεῖν ὠρίσθημεν, ἀνὰ ὧν εἰρήκαμεν πρὸς τῶν τῆς Ἀποκρέω, ἐν αἷς νηστεύουσιν οἱ Ἀρμένιοι, καὶ τὰς τῆς τυροφάγου, καὶ τῆς διακινησίμου) εἰ μέν ἐστι κληρικὸς καθαιρείσθω, εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω. ὑπέξελέ μοι τὰς νοσοῦντας· ἔστι γὰρ καταλυσάμενοι διὰ ἀσθένειαν, συγγνωσθήσονται. διὰ κρέας γὰρ ὁ καταλύσας τις καθ' οἱανδήποτε τετράδα καὶ παρασκευὴν, ἀνὰ ὧν εἰρήκαμεν ἔμπροσθεν, κἂν τὰ λοίδια πένῃ. ὡσαύτως ὑπέξελέ μοι καὶ ἀπὸ τῆς τεσσαρακονθημέρου τὰ σάββατα καὶ τὰς κυριακάς. καταλύομεν γὰρ ὁμοίως καὶ εἰς ταύτας, κατὰ τὸν ΞΘ'. ἀποστολικὸν κανόνα. σημείωσαι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ πρόσθεν κανόνος, ὅτι κυρίως μία ἐστὶν νηστεία ἡ τεσσαρακονθήμερος ἡ τοῦ πάσχα· εἰ γὰρ ἦσαν καὶ ἄλλαι, ἐμνήσθη ἂν καὶ τούτων ὁ κανών, πλὴν καὶ κατὰ τὰς ἄλλας νηστίμους, ἤγουν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ τῆς κοιμήσεως τῆς ἁγίας Θεοτόκου, καὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, νηστεύοντες, οὐκ αἰσχυνόμεθα. Ἀναγνωσθὲν καὶ τὸ πρὸ ἡμῶν γεγραφὲν εἰς τὸν γ'. ἐρώτησιν τῶν γενομένων Συνοδικῶν ἀποκρίσεων ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Πατριάρχου κυροῦ Νικολάου.

C

D

ΖΩΝΑΡ. Ἐκ πρώτου ζήτει ὁ κανὼν ἀπαιτεῖ τοὺς πιστοὺς τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν τοῦ πάσχα, καὶ τετράδα, καὶ παρασκευὴν ἑκάστης τῶν ἄλλων ἑβδομάδων ἐν νηστείᾳ διάγειν, εἰ μή τις διὰ σωματικὴν ἀσθένειαν νηστεύειν οὐ δύναται· ἡ γὰρ νηστεία διὰ ταπείνωσιν ὑπενόηται τῆς σαρκός. εἰ δ' ἐκ νόσου, ἢ ἀσθενείας ἄλλης τινὸς καταπονοῖτο ἡ σὰρξ, ἡ ὑπὲρ τῆς νηστείας ταπείνωσις ἐκείνη, οὐκ ἀναγκαία. τοὺς μὲν οὖν ἡμῶν καθαιρεῖσθαι τοὺς φυλάττουσιν, ἱεροσυλεῖσθαι προστάττει ὁ κανών, λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζεσθαι. Σημειωτέον οὖν ὅτι ἐν ἴσῃ τάξει τίθησιν ὁ κανὼν τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν καὶ τὸ πάσχα, καὶ τετράδα, καὶ παρασκευήν.

E

ΑΡΙΣΤ. Τὸν μὴ νηστεύοντα τὴν τεσσαρακοστὴν, ἢ τετράδα καὶ παρασκευὴν, κληρικὸν, καθαιρήσεις, καὶ ὡς λαϊκὸν ἀφορίσεις· εἰ μὴ δι' ἀσθένειαν ἐμποδίζεται Σαφής.

F

BAL S. Excipe feriam quartam & sextam quæ sunt ante Apocreon sive carnisprivium, quibus jejunant Armenii propter Ninevitas; item feriam quartam & sextam Tyrophagi propter Tetraditas, ut & Diacinesimi; tota enim illa hebdomas tanquam magna Dominica reputatur. Quadragesimale Paschæ jejunium, primùm quidem à Domino traditum est, qui tot diebus jejunavit. Deinde per præsentem Canonem à Sanctis Apostolis. Dicit enim, Si quis fidelis non jejunat in sancta Quadragesima Paschæ, & in omni quarto die, & Paraseue (nam & in iis similiter ac in Quadragesima aridis vesci jussi sumus, exceptis iis de quibus loquuti sumus, nempe feriâ quartâ & sextâ ante carnisprivium, quibus jejunant Armenii, item Tyrophagi & Diacinesimi) si est quidem Clericus, deponatur: si verò Laicus, segregetur. Excipe mihi eos qui ægrotant. Hi enim si per pisces jejunium non solvant, eis venia datur. Per carnem autem non solvet quis quemcunque quartum diem, & Paraseuen, (exceptis iis de quibus verba ante fecimus) etiam si extremum spiritum agat. Similiter excipe mihi & ex quadragesima, Sabbata, & dies Dominicos. Nam & in his etiam jejunium solvimus, ut vult Apostolicus Canon lxvi. Nota & ex hoc præsenti Canone propriè unum esse jejunium Quadragesimale Paschæ. Si enim essent & alia, eorum Canon quoque meminisset. Sed & si in aliis jejunii diebus, scilicet sanctorum Apostolorum, dormitionis sanctissimæ Deiparæ, & natalis Christi, jejunaverimus, pudore non afficiemur. Lege & quæ à nobis scripta sunt in tertiam interrogationem responsionum Synodalium factarum in diebus Patriarchæ Domini Nicholai.

ZONAR. Omni modo Canon requirit, ut fideles agant in jejunio sanctam Paschæ quadragesimam, & uniuscujúsque cæterarum hebdomadarum diem quartum, atque Paraseuen: nisi quis ob imbecillitatem corporis jejunare non possit. Nam jejunium fuit introductum, ad humiliationem carnis: quòd si caro morbo, vel aliquâ aliâ infirmitate laboret, illa ex jejunio humiliatio non est necessaria. Hunc autem Canonem non observantes, Consecratos quidem deponi Canon jubet, Laïcos autem excommunicari. Notandum igitur quòd eodem in ordine Canon ponit, sanctam Paschæ Quadragesimam, & quartam feriam, & Paraseuen.

ARIST. *Clericum non jejunantem Quadragesimam, vel quartum diem, vel Paraseuen depones, Laicum autem excommunicabis: nisi per infirmitatem impeditur.* Perspicuus.

Digitized by Google

A

Canon LXX.

Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, vel omnino ex Clericorum catalogo, jejunat cum Judæis, vel cum ipsis festos dies agit, vel ab ipsis festi xenia accipit, (ut verbi gratia azyma, aut quid tale) deponatur. Si verò sit Laicus, segregetur.

Bals. Cùm præcepissent per alios Canones Apostoli, quid fieri debeat in eos qui cum Hæreticis precantur aut cum excommunicatis, jam decernunt, aut qui cum Judæis jejunant, aut azyma festivitatum ipsorum accipiunt, aut aliud ejusmodi aliquod munus, si quidem Clerici sint, deponi, sin Laici, excommunicari: Ne dixeris autem eos Judaizare, tanquam idem cum Judæis sentiant: omnino enim non depositioni vel segregationi solùm subjicientur, sed etiam absolutæ & omni ex parte perfectæ excommunicationi, uti etiam jubet xxix. Canon Laodic. Syn. sed dichos quidem rectè sentire & orthodoxos esse, sed ecclesiasticarum traditionum contemptores, & indiscriminatim viventes: & ideo ipsos mitiùs, ut qui offendiculum generent, puniri. Propterea namque & nos qui Judæis aliisque Hæreticis contraria & sentimus & agimus, solvimus citra dubitationem, quando illi jejunant, forte propter minas Ninives, vel alias quæ eis videntur causas. Ac ex hoc quidem quòd deponuntur vel segregantur ii qui à Judæis festorum ipsorum xenia accipiunt, azyma, & cætera, dicunt multi eos argui qui per azyma mysticum sacrificium faciunt. Si enim simpliciter azymum comesse Judaici festi, depositionem & segregationem inducit, eorum tanquam dominici corporis esse participes, & similiter ac illi pascha facere, quam non habebit condemnationem & animadversionem? Nota ergo hunc Canonem, & quære Carthaginen. Synodi Canonem lx.

Zonar. Si qui simul orat cum Excommunicato, vel depositio, per jam scriptos Canonas, pœnæ reus est, cum Judæis agens festum vel cum ipsis jejunans, vel aliquas eorundem festi partes ab illis accipiens, (Hominibus non separatis & excommunicatis, sed Christi occisoribus & procul exclusis à fidelium cœtu vel potius maledictis) quomodo non etiam dignus fuerit, Sacratus quidem, depositione; vel Laïcus, excommunicatione? Nam tametsi non sentiat, quod illi: multis tamen occasionem scandali præbet, in seque ipsum suspicionem, quasi Judaïcos habeat in honore ritus, simul & illorum conversatione contaminari creditur: ad quos Deus per Prophetam, prius etiam quàm Christum trucidassent, invenitur dixisse, Jejunium, & Ferias, & Festivitates vestras odit anima mea. Vigesimus autem nonus in Laodicæa Synodi Canon definit Christianos in Sabbatis ab operibus suis non debere vacare. Judaistæ verò sint Anathema, dicit. Et sexagesimus in Carthagine Synodi Canon prohibet agere festa, convivarique cum Gentilibus.

B

C

D

E

Canon LXXI.

Si quis Christianus oleum deferat in templum gentium, vel in Synagogam Judæorum, in eorum festis, vel lucernam accendit, segregetur.

F

Bals. Alio modo dictum est nullam esse societatem fideli cum infideli, unde & præsens Canon segregari dicit Christianum qui cum infideli quovis festa celebret, vel oleum aut lucernam ad ejus falsa sacrificia accendat, eo quòd iste cum infidelibus consentire censeatur. Atque ex hoc quidem Canone leviùs castigatur talis, ex aliis autem graviter punitur.

ΚΑΝΩΝ ο'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τῶν κατὰλόγου τῆς κληρικῶν, νηστεύει μετὰ Ἰουδαίων, ἢ ἑορτάζει μετ' αὐτῶν, ἢ δέχεται παρ' αὐτῶν τῶν τῆς ἑορτῆς ξένια (οἷον, ἄζυμα ἤ τι τοιοῦτον) καθαιρείσθω. εἰ δὲ λαϊκός εἴη, ἀφορίζέσθω.

ΒΑΛΣ. Ὀρθετήσαντες οἱ ἀπόστολοι μετὰ ἑτέρων κηρύνων τὰ ὀφείλῃ γίνεσθαι εἰς τοὺς Χριστιανοὺς μὴ αἱρετικῶν ἢ ἀφωρισμένων, ἄρτι καὶ Ἰουδαϊκελούντας τοὺς μετὰ Ἰουδαίων νηστεύοντας, ἢ δεχομένους τὰ παρὰ τῶν ἑορτῶν αὐτῶν ἄζυμα, ἢ ἕτερον ξένιον, κληρικοὺς μὲν ὄντας καθαιρεῖσθαι, λαϊκοὺς δὲ, ἀφορίζεσθαι. μὴ εἴπῃς ὅτι τούτους Ἰουδαΐζειν, ὡς καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ὁμόφρονας ὄντας· πάντως γὰρ καθαιρέσει μόνῃ ἢ ἀφορισμῷ καθυποβληθήσονται, ἀλλὰ καὶ παντελοῦς ἀκοινωνησίᾳ, καθὼς καὶ ὁ κθ'. κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου παραδίδωσι. ἀλλ' εἰπὲ τούτους ὀρθοδόξους μὲν εἶναι, καταφρονητὰς δὲ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων, καὶ ἀδιαφόρως ζῶντας· καὶ ἐντεῦθεν μᾶλλον ἐπιεικῶς αὐτοὺς ὡς σκανδαλοποιοὺς κολάζεσθαι. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἡμεῖς τὰναντία τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς ἄλλοις αἱρετικοῖς φρονοῦντες καὶ πράττοντες, κατακελεύομεν ἀνενδοιάστως, ὅταν ἐκεῖνοι νηστεύωσι, τυχὸν διὰ τὰς τῶν Νινευϊτῶν ἀπειλὰς, ἢ καὶ δι' ἑτέρας αἰτίας δοκούσας αὐτοῖς· ἀπὸ μέντοι τοῦ καθαιρεῖσθαι καὶ ἀφορίζεσθαι τοὺς λαμβάνοντας ἐξ Ἰουδαίων τὰ τῆς ἑορτῆς αὐτῶν ξένια, τὰ ἄζυμα δηλαδὴ, καὶ τὰ λοιπὰ, λέγουσιν οἱ πολλοὶ ἀλίσκεσθαι τοὺς ποιουμένους διὰ ἀζύμων τὸ μυστικὸν θυσίαμα. εἰ γὰρ ὁ ἁπλῶς, φησὶ, φαγεῖν ἄζυμα Ἰουδαϊκῆς ἑορτῆς, καθαίρεσιν ἐπάγει καὶ ἀφορισμὸν, ὁ μεταλαμβάνων αὐτῶν, ὡς κυριακὴν σύναξιν ποιούμενος, καὶ παρομοίως ἐκείνοις διὰ τούτων τὸ πάσχα ποιεῖν, ποίαν σὺν ἔξει κατάγνωσιν καὶ κόλασιν; σημείωσαι δὲ τὸν τοιοῦτον κανόνα, καὶ ζήτει τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου κανόνα ξ'.

ΖΩΝΑΡ. Εἰ ὁ ἀκοινωνήτῳ συνευξάμενος, ἢ καθημένῳ, διὰ τὰς ἤδη γεγραμμένας κηρύνας, κατὰ ὁπτιμίων ἐστὶν, ὁ μετὰ Ἰουδαίων ἑορτάζων, ἢ συνηστεύων αὐτοῖς, ἢ μερίδας τινὰς ἑορτῆς αὐτῶν ἐξ ἐκείνων δεχόμενος (ἀνθρώπων μὲν ἀφωρισμένων, οὐδὲ ἀκοινωνήτων, ἀλλὰ χριστοκτόνων, καὶ πόρρω τῆς τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως, ἢ μᾶλλον καταρατῶν) πῶς οὐκ ἂν εἴη ἄξιος ἱερωμένου ὢν καθαιρέσεως, ἢ λαϊκὸς ὢν ἀφορισμοῦ; κἂν γὰρ μὴ τὰ ἐκείνων φρονῇ, ἀλλά γε πολλοῖς σκανδάλου δίδωσιν ἀφορμὰς, καὶ ὑπόνοιαν καθ' ἑαυτοῦ ὡς τῶν Ἰουδαϊκῶν πλημμελετάς. ἅμα γὰρ καὶ μιαίνεσθαι πιστεύεται τῇ ἐκείνων συναναστροφῇ· περὶ ὧν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου, καὶ πρὸ τῆς χριστοκτονίας διείσκεται εἰρηκὼς, νηστείαν, καὶ ἀργίαν καὶ τὰς ἑορτὰς ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχή μου. καὶ ὁ κθ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου κανών, Χριστιανὸν ἐν Σαββάτῳ μὴ σχολάζειν ἐργάζεσθαι· οἱ δὲ Ἰουδαΐσαι ἀνάθεμα ἔστωσαν, φησί. καὶ ὁ ξ'. κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου κωλύει Χριστιανοὺς συνεορτάζειν, καὶ συμποσιάζειν Ἕλλησι.

ΚΑΝΩΝ οα'.

Εἴ τις Χριστιανὸς ἔλαιον ἀπενέγκοι εἰς ἱερὸν ἐθνῶν, ἢ εἰς συναγωγὴν Ἰουδαίων ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτῶν, ἢ λύχνους ἅψῃ, ἀφοριζέσθω.

ΒΑΛΣ. Διαφόρως εἴρηται ὅτι οὐδεμία κοινωνία πιστῷ μετὰ ἀπίστου. ὅθεν καὶ ὁ πρώτων κανὼν ἀφορίζεσθαί φησι τὸν Χριστιανὸν τὸν μετὰ οἱουδήτινος ἀπίστου συνεορτάζοντα, ἢ ἔλαιον, ἢ λύχνον ἀνάπτοντα, εἰς ψευδοπλετεῖον αὐτοῦ, ἤγουν ὃ λογίζεσθαι τοῦτον τοῖς ἀπίστοις ὁμόφρονα. καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ πρώτου κανόνος, ἐλαφρότερον ὁ τοιοῦτος κολάζεται, ἐξ ἑτέρων δὲ μεγάλως τιμωρεῖται.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Ὡς γὰρ τιμῶντα τὰ τῶν Ἰουδαίων, ἢ ἐθνικῶν, τῷ τὸ ἔλαιον ποιεῖται προσαγωγὴν, καὶ τῷ λυχναψίᾳ. εἰ δὲ τιμᾷ τὰ ἐκείνων ὄργια, καὶ τὰ αὐτὰ ἐκείνοις φρονεῖν λογισθήσεται.

A

ΑΡΙΣΤ. Καν. ο'. Λαϊκὸν ἀφορίσεις Ἰουδαΐζοντα, ἢ τὰ τῶν ἐθνῶν φρονοῦντα.

Καν. οα'. Τὸν δὲ κληρικὸν καθαιρήσεις.

Ὁ τὰ Ἰουδαίων φρονῶν, καὶ μετ' αὐτῶν Σαββατίζων, ἢ ἑορτάζων, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρεῖται· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζεται.

ΚΑΝΩΝ οϛ'.

Εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς, ἀπὸ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἀφέλῃ κηρὸν, ἢ ἔλαιον, ἀφοριζέσθω.

B

ΒΑΛΣ. Ἀφορίζεσθαί φησιν ὁ κανὼν πάντα πιστὸν ἀφελόμενον ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας κηρὸν ἢ ἔλαιον. Δεῖ ἀφελέσθαι δὲ μὴ νοήσῃς ὅτι κλοπῆς. ὁ γὰρ ἁλόντος τοιαύτῃ κηρὸν ἢ ἔλαιον ἐκκλησιαστικὸν· ἀφελόμενος, ὡς ἱεροσυλος κολασθήσεται· ἀλλ' εἰπὲ κολάζεσθαι ἐνταῦθα ὅ ἁπλῶς ἀφελέσθαι, καὶ κοινῶσαί τινα ὧν προσενεχθὲν τῷ θεῷ, κἂν κυριαρχικὸν δίκαιον ἔχῃ ὅτι τῷ ναῷ, κἂν διακονητὴς αὐτῶν ᾖ.

C

ΑΡΙΣΤ. Ἀφορίζεται ὁ κηρὸν ἢ ἔλαιον τῆς ἐκκλησίας Συλῶν· μετὰ τοῦ πενταπλοῦ τοῦτο καταδίκην.

Τὸ πλῆθος τῶν κανόνων, ὑ πενταπλοῦν βάλεται ἀποδίδοσθαι ὃ ἀποσυλώμενον, ἀλλ' αὐτό τε ἀποσυληθὲν, καὶ ὃ τούτου ὑπερέμπλεον.

ΚΑΝΩΝ οζ'.

Σκεῦος χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἁγιασθὲν, ἢ ἁγιάσαι, μηδεὶς ἐπ εἰς οἰκείαν χρῆσιν σφετερίζέσθω· παράνομον γάρ· εἰ δέ τις φωραθείη, ὑποπιπτέτω ἀφορισμῷ.

D

ΒΑΛΣ. Τὰ ἁγιάσαι τῷ οβ'. κανόνι καὶ ὁ παρὼν κανὼν διορίζεται, χάριν τοῦ μὴ κοινοῦσθαι τὰ τῷ θεῷ προσαγόμενα, καὶ ναοῖς ἀφιερέμενα· οἷα δήπουθεν σκεύη καὶ ἔπιπλα. τῷ γὰρ ὀνόματι τῆς ὀθόνης, πᾶν ὕφασμα δηλοῦται. ὁ Αχαρ δὲ ἐκεῖνος ἐδιωσάμην γλῶτταν χρυσῆν ἀπὸ τῶν ἐπαγγελθέντων τῷ θεῷ χρυσῶν ληφύρων, καὶ μήπω ἀφιερωθέντων, ἐλιθοβολήθη παγκῇ. ἀνάγνωθι καὶ ⓜ ι'. κανόνα τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων α'. καὶ β'. Συνόδου.

Zonar. Nam velut honorans ea, quæ Judæorum sunt, aut Gentilium, oleum offert, & lampadem accendit. Quòd si defert illorum festis honorem, jam eadem, quæ & illi, sentire censebitur.

Arist. Can. LXX. *Laicum Judaizantem aut Gentilia sapientem, excommunicabis.*

Can. LXXI. *Clericum autem depones.*

Qui quæ Judæorum sunt sapit, aut cum iis jejunat vel festum agit, si Clericus quidem sit, deponitur, si Laicus autem, excommunicatur.

Canon LXXII.

Si quis Clericus vel Laicus à sancta Ecclesia ceram vel oleum auferat, segregetur.

Bals. Segregari dicit Canon fidelem omnem, qui ab Ecclesia ceram vel oleum abstulerit. Auferre autem, ne de furto intelligas (qui enim ceram aut oleum Ecclesiasticum hoc consilio furatur, ut sacrilegus punitur) sed hic puniri dicas eum qui quovis modo auferat, & quod Deo dicatum est, commune faciat, sive imperii dominium in templo habeat, sive ejus sit minister.

Arist. *Excommunicatur qui ceram aut oleum Ecclesiæ aufert, illudque cum quintuplo persolvet.*

Latitudo Canonum non vult quintuplicatum reddi ablatum, sed illud ipsum quod aufertur & illius sesquiquintum.

Canon LXXIII.

Vas aureum, vel argenteum, vel velum sanctificatum nemo ampliùs in suum usum convertat: hoc fit enim præter jus & contra leges. Si quis autem deprehensus fuerit, multetur segregatione.

Bals. Eadem quæ Can. lxxii. Præsens etiam Canon decernit, quæcunque Deo fuerunt dedicata, & templis consecrata, non fieri communia & profana; qualia sunt vasa & supellex. Veli enim nomine, quicquid est textile, significatur. Achaz autem ille, cùm linguam auream ex aureis spoliis Deo quidem votis ac promissis, sed nondum consecratis, sibi ut propriam attribuisset, generatim ab omnibus, lapidibus obrutus est. Lege & x. Can. i. & ii. Synodi quæ fuit in templo Apostolorum.

Zonar. Ea, quæ Deo separata sunt, usu communi pollui non oportet. Sunt enim sanctificata, seu vas aliquod tale sit, seu pannus. (Nam per velum significat omne textum) sive sit oleum, sive cera. In Dei nempe templo facta hujuscemodi rerum oblatio sanctificat eas. Auferri non oportet igitur ab Ecclesia, nec ceram, nec oleum, nec vas aliquod sed neque pannum, qui Deo sit oblatus, & ista sumere in aliquem privatum usum. Propter hoc enim subjiciuntur excommunicationi. Certè Achaz nec oblata Deo, nec sanctificata subtraxit, sed solum promissa. Nihilominus pœnas dedit ab universo populo lapidibus obrutus.

ΖΩΝΑΡ. Τὰ τῷ θεῷ ἀφορισθέντα κοινοῦσθαι οὐ χρή. ἡγίασται γὰρ, κἂν σκεῦος ᾖ οἱονδήποτε, κἂν ὕφασμα, διὰ γὰρ τῆς ὀθόνης ἐδήλωσεν ἅπαν ὕφασμα, κἂν ἔλαιον εἴη, κἂν κηρὸς, ἢ γὰρ πρὸς ⓜ τοῦ θεοῦ ναὸν προσαγωγὴ τούτων, ἁγιάζει αὐτά. οὐ χρὴ οὖν ἔστι κηρὸν, ἔστι ἔλαιον ἀφαιρεῖσθαι τῆς ἐκκλησίας, ἔστι τι σκεῦος, ἀλλ' οὐδὲ ὕφασμα ἀναπτὸν τῷ θεῷ, καὶ εἰς οἰκείαν χρῆσίν τινα λαμβάνειν αὐτά. ἀφορισμῷ γὰρ διὰ τοῦτο ὑποκεινται. ὁ δὲ Αχαρ, οὐδὲ προσαχθέντα, οὐ ἁγιασθέντα ὑφείλετο τῷ θεῷ, ἀλλὰ μόνον ἐπαγγελθέντα· οὐ ὅμως ἔδωκε δίκην παγκοινῇ λιθοβοληθείς.

E

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἱερὰ σκεύη εἰς χρῆσιν σφετερίζόμενος, ἀφορίζεται.

Ὁ εἰς χρῆσιν οἰκείαν τὰ ἱερὰ οἰκειούμενος, σκεῦος ἢ ὀθόνιον, ἁγιασθέντα· εἰς παράνομον ἀφορισθήσεται.

F

Arist. *Qui sacra vasa in usum proprium transfert, excommunicatur.*

Qui in proprium usum sacra vertit, vas aut linteum, sanctificata; ut legem transgrediens, excommunicabitur.

Digitized by Google

A

Canon LXXIV.

Episcopum à viris fide dignis ob aliquid accusatum, ipsum ab Episcopis vocari necesse est: & si se quidem stiterit, & confessus, vel convictus sit, statuatur pœna. Si autem vocatus non paruerit, secundò etiam vocetur, missis ad ipsum Episcopis duobus. Si autem etiam sic non obedierit, vocetur & tertiò, duobus ad eum rursus missis Episcopis. Si autem vel sic aspernans & contumax se non stiterit, Synodus ea quæ videntur adversus eum pronuntiet, ne lucrifaccre videatur dum judicium subterfugit.

Bals. Quinam possint Episcopos & Clericos accusare, & quinam adversus eos testimonium ferant, lege præsentis operis tit. ix. cap. i. & quæ in eo sunt: & cap. ii. & quæ sunt in ipso. Præsens autem Canon statuit, accusatum Episcopum, ut ei crimen intendatur, legitimè ab Episcopis vocari: eum enim absentem condemnari, iniquum visum est: & præsentem quidem, & vel ex non refellendis probationibus, vel ex propria confessione, in judicio convictum, canonicè multari. Si autem non accesserit, à duobus rursus Episcopis vocari. Atqui & tertiò quoque, ut si ne sic quidem se stiterit, Synodus adversus eum pronuntiet, etiamsi pars una tantùm adsit, ea quæ sibi videbuntur: Ne contemptor, inquit, seu contumax, ex impudenti dilatione lucretur. Hæc cum decernat Canon, sæpe quæsitum est an per præsentem Canonem Synodo permissum sit, inobedientem ac contumacem Episcopum depositioni subjicere. Dixerunt autem aliqui, à misericordia nimis alienum esse, ut ob inobedientiam sive contumaciam deponatur Episcopus: sed aliter debere illum puniri. Si enim ea esset, inquiunt, Apostolorum sententia, ut deponeretur Episcopus, depositionis in hoc Canone meminissent. Alii autem dixerunt, quòd ex proximè edita à Deo coronati & sancti Imperatoris nostri veneranda Novella, quicunque is sit adversus quem actio intenditur, si in judicium vocetur, & post tres denunciationes per tres scriptas citationes accersitus, & non veniens, condemnatur vel una tantùm parte præsente. Si ergo etiam Episcopus cum datione libelli ac scriptis legitimis accusatus fuerit, & in jus vocatus, primum quidem per denunciationes, deinde etiam per tria scriptis mandata edicta, & se judicio non obtulerit, damnabitur vel una tantùm parte præsente. Hic ergo vocari, legitimè intelligitur, scilicet per xxx. dierum edicta, & non ut nonnulli dixerunt, per paucorum dierum scriptis mandatas denunciationes. Hoc autem alio modo dictum est in tribunali Imperiali, & magis in causa Episcopi Besænæ, & judicatum est, per tria legitima edicta debere vocari Episcopum, adversus quem actio intenditur, & ita propter contumaciam condemnari. Condemnari quidem Episcopum contumacem juxta illustris Imperatoris Domini Manuelis Comneni Novellam, extra omnem est controversiam. Sic enim ut dictum est, judicatum fuit apud regium & Divinum tribunal. A duobus autem Antistitibus & non aliter vocationem ejus fieri, ut nonnulli dixerunt, non est secundum legem nec è sententiâ præsentis Canonis. Cum hic enim scriptus fuit nec judicibus nec notariis patriarchalibus per se fidem haberi in usu fuit, & ideo determinatum fuit, Antistitum vocationes à duobus fieri Episcopis. Hodie autem cum judicibus & notariis patriarchalibus per se habeatur fides, necessario & quæ ab eis fiunt edicta, reprobari non possunt. Recte itaque condemnabitur qui per ea evocatus fuerit & in judicio non stiterit, quandoquidem edicta non sunt ex eo labefactata quia ab Antistitibus non fiunt.

Zonar. Et in sexagesimo primo Canone dictum fuit á nobis, quòd Episcopum non quivis accusare potest, sed inculpati, & orthodoxi homines: quod & significat

Κανων οδ'.

Ἐπίσκοπον καθηγορηθέντα ἐπί τινι παρὰ ἀξιοπίστων ἀνθρώπων, καλεῖσθαι αὐτὸν ἀναγκαῖον ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων· καὶ ἂν μὲν ἀπολογήσηται, καὶ ὁμολογήσῃ, ἢ ἐλεγχθείη, ὁρίζεσθαι ὃ δοκιμον. ἐὰν δὲ καλούμενος μὴ ὑπακούσῃ, καλείσθω καὶ δεύτερον, ἀποστελλομένων ἐπ' αὐτὸν δύο Ἐπισκόπων. ἐὰν δὲ καὶ οὕτω μὴ ὑπακούσῃ, καλείσθω καὶ τρίτον, δύο πάλιν Ἐπισκόπων ἀποστελλομένων πρὸς αὐτόν. ἐὰν δὲ καὶ οὕτως καταφρονήσας μὴ ἀπολογήσῃ, ἡ Συνοδος ἀποφαινέσθω κατ' αὐτοῦ τὰ δοκοῦντα, ὅπως μὴ δόξῃ κερδαίνειν φυγοδικῶν.

B

Βαλσ. Περὶ τοῦ τίνες δύνωνται κατηγορεῖν Ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, καὶ τίνες καταμαρτυρῶσιν αὐτῷ, ἀναγνωθι τὸν πρόχειρον Συντάγματος τίτλον θ'. κεφαλαίου α'. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ κεφάλειον ϛ'. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ πρὸ ἡμῶν καιρὸς διατάξας καὶ κατηγορηθέντα Ἐπίσκοπον χρεῖον ἐγκληματικῆς αἰτιάσεως, μεταγαλεῖσθαι καὶ νόμους ὑπὸ Ἐπισκόπων. ἀπόνοια γὰρ τοῦτον καταδικάζεσθαι, ἄδικον ἔδοξε. καὶ παρυπιάζουσα μὴ, καὶ ἐξ ἀναντιρρήτων ἐλέγχων ἢ ἀπὸ οἰκείας ὁμολογίας καταδικαζόμενον, ἡμερωτέρως ὑπομᾶσθαι. μὴ παρακμάζοντα δὲ, καλεῖσθαι καὶ αὖθις παρὰ Ἐπισκόπων δύο. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐκ τρίτου, ὡς ἂν εἰ μηδὲ ὅτως παρακμάσῃ, ἀποφαίνεσθαι κατ' αὐτοῦ ἡ Συνοδος καὶ μονομερῶς τὰ δοκοῦντα αὐτῇ· ὅπως, φησὶ, μὴ κερδήσῃ ὁ καταφρονητὴς ἐκ τῆς ἀναιδοῦς ὑπερθέσεως. ταῦτα τοῦ νόμου διορίζομένου, ἐξῆλθεν πολλάκις, εἴτε ἐνεδόθη δι' αὐτὸ τοιοῦτο νόμου τῇ Συνόδῳ, καὶ καθαιρέσει καθυποβάλλειν τὸν ἀπειθῆ Ἐπίσκοπον. καὶ εἶπόν τινες εἰς ἀσυμπαθές ἐστιν ἐξ ἀπειθείας καθαιρεῖσθαι Ἐπίσκοπον· ἄλλως δέ πως ὀφείλειν ὑπομᾶσθαι αὐτόν. εἰ γὰρ ἐν τοῖς θελητὸν φασι καὶ τοῖς ἀποστόλοις καθαιρεῖσθαι Ἐπίσκοπον, ἐμνήσθησαν ἂν ἐν τῷ νόμῳ καὶ καθαιρέσεως. ἄλλοι δ' εἶπον, ὡς καὶ ἀπὸ τῆς Συνεχοῦς ἐξενεχθείσης προσκυνητῆς νεαρᾶς τοῦ θεοσεβοῦς κράτους καὶ ἁγίου ἡμῶν αὐτοκράτορος, ἅπας συναγόμενος μεταγαλέσμενος εἰς δικαστήριον, καὶ μετὰ μείζονα μιμήματα ἀφὸ τειῶν ὑπομνημάτων ἐγγράφων, ἐλθεῖν παρεγυώμενος, καὶ μὴ ἐρχόμενος, καταδικάζεται, καὶ μονομερῶς. εἰ γὰρ καὶ Ἐπίσκοπος μετὰ δύσεως λιβέλλων καὶ νομίμων ἐγγράφων καθηγορηθῇ, καὶ μεταχληθῇ, πρῶτον μὲν ἀφὸ μιμημάτων, εἶτα καὶ ἀφὸ τριῶν ἐγγράφων ὑπομνημάτων, καὶ οὐκ ἀπαντήσῃ εἰς τὸ δικαστήριον, κἂν μονομερῶς καταδικασθήσεται. τὸ γὰρ καλεῖσθαι εἰκῇ, κατὰ νόμους νοεῖται, ἤγουν διὰ ὑπομνημάτων τριακονθημέρων, ἢ μὴ, ὡς τινες εἶπον, διὰ μιμημάτων ἐγγράφων ὀλιγοημέρων. τοῦτο δὲ ἐλαλήθη διαφόρως ἐπὶ βήματος βασιλικοῦ, καὶ μᾶλλον ἐν τῇ ὑποθέσει τοῦ Ἐπισκόπου Βεσαίνης· καὶ ἐκεῖθη ἀφὸ τριῶν νομίμων ὑπομνημάτων, ὀφείλειν μεταγαλεῖσθαι καὶ ἀναγόμενον Ἐπίσκοπον, καὶ ὅτως ἐξ ἀπειθείας καταδικάζεσθαι. τὸ μὲν καταδικάζεσθαι καὶ ἀπειθῆ Ἐπίσκοπον κατὰ τὴν νεαρὰν τοῦ ἀοιδίμου Βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ ἄμαχόν ἐστι. κέκριται γὰρ ὅτω καθὼς εἴρηται πρὸς τῷ βασιλικῷ καὶ θείῳ βήματι. δεῖ δὲ μὴ δύο ἀρχιερέων καὶ μὴ ἄλλως πως τὴν τούτου μεταχλησιν γίνεσθαι, ὡς τινες εἶπον, ἃ οὐκ ἔστι νομίμων οὐδὲ τῆς ἐννοίας τοῦ παρόντος κανόνος. ἅτε γὰρ ἔτι ἐγγράφη ὅτε δικαστῶν ὅτε παλεταφυλάκων νοταρίων ἐνήργει αὐτοπιστία, καὶ διὰ τοῦτο προβαίνει ὠφέλιμα τὰς τῶν ἀρχιερέων μεταχλήσεις ἐπὶ Ἐπισκόπων δύο. σήμερον δὲ τῆς τῶν δικαστῶν καὶ τῶν παρεταφυλάκων νοταρίων αὐτοπιστίας ἐνεργήσης, ἐξ ἀνάγκης καὶ τὰ δι' αὐτῶν γινόμενα ὑπομνήματα ἔχουσι τὸ ἀπαρέγχειρητον. καλῶς οὖν καταδικασθήσεται ὁ δι' αὐτῶν ὑπομνηθεὶς καὶ μὴ ἀπαντήσας εἰς τὸ δικαστήριον, ὡς τῶν ὑπομνημάτων μὴ καθαιρουμένων ἀπ' αὐτοῦ μὴ γνησίως παρὰ ἀρχιερέων.

Zonar. Καὶ ἐν τῷ ξα'. κανόνι εἴρηται ἡμῖν, ὡς οὐ πᾶς τις κατηγορεῖν Ἐπισκόπου δύναται, ἀλλ' ἀνεπίληπτοι ἄνθρωποι, καὶ ὀρθόδοξοι. τοῦτο οὖν καὶ ὁ κανὼν οὗτος δηλοῖ, διὰ τοῦ λέγειν,

παρὰ

παρὰ ἀξιοπίστων ἀνθρώπων. κἂν ὖν παρὰ τοιούτων καληγορῆται Επίσκοπος, ὁ χρὴ αὐτῷ ἀπόλογον καταψηφίζεσθαι· ἀλλὰ μεταπαλεῖσθαι αὐτὸν, καὶ ἐρχόμενον, πᾶσι κατ' αὐτῷ λεγομένων ἀκοῦσαι. ἀκούσας ὖν, ἢ ὁμολογήσῃ τὰ ἐπαλόμενα αὐτῷ αἰτιάματα, ἢ ἀρνήσεται ἐλεγχθήσεται, καὶ ὅτως ἡ ψῆφος ἐξενεχθήσεται· εἰ ὖν κληθεὶς ἅπαξ ὁ παραγένηται, καὶ δεύτερον ὁ ἡμῶν πρὸς αὐτὸν ὁρίζει. γίνεσθαι μεταμέλειαν, διὰ δύο Επισκόπων. καὶ ταύτης ὖν καταφρονῆται, καὶ τρίτον κελεύῃ καλεῖσθαι πρὸς τὸ ἐξέτασιν, ὁμοίως παρὰ Επισκόπων δύο. καὶ εἰ μὴ. ὖν ὅτως παραγένοιτο, ἀπόφασιν· γίνεσθαι κατ' αὐτῷ παρὰ τῆς Συνόδου, καὶ ἐκ μοίρας μᾶς. ἵνα μὴ ἐξ ἀναιδείας φυγοδικῇ ὠφελοῖτο, ὑπερτιθεμένης τῆς ζητήσεως τε καὶ ἀποφάσεως.

A hic Canon, dum dicit, ab hominibus fide dignis. A talibus igitur si accusetur Episcopus, in absentem non oportet sententiam ferre, sed eum citare: quúmque venerit, ea, quæ dicuntur in ipsum, audire. Postquam audierit autem, vel objecta sibi crimina fatebitur, vel inficians convincetur, atque sic sententia proferetur: Quòd si semel vocatus non adfuerit, etiam Canon definit à duobus Episcopis secundam fieri conventionem: quam si contemnat, à duobus similiter Episcopis tertio vocari præcipit ad examen. Et si nec sic quidem adfuerit à Synodo ferri sententiam jubet in ipsum, ex una etiam parte. Ne per impudentiam fugiens judicium consequatur commodum, protelatâ inquisitione atque sententia.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ καληγορέμενος Επίσκοπος, καὶ καλέμενος, καὶ ἐκ ἀκούων, καὶ δὶς καλείσθω, καὶ τρὶς· εἰδ' ὅπως μένοι, ὃ δόξαν ἡ Συνόδος ἀποφαινέτω.

ARIST. *Episcopus accusatus, & vocatus, & non parens, bis vocetur & ter. Si perseveret autem, quod sibi visum fuerit Synodus pronunciet.*

Τὸν καληγορέμενον ἐπί τινι παισμαλι παρὰ ἀξιοπίστων ἀνδρῶν Επίσκοπον, καὶ καλέμενον εἰς ὃ δικαστήριον, καὶ μὴ ὑπακούοντα, ἐκ ἀπενλοῦθεν ὀφειλῇ καταδικάζειν ἡ Συνόδος· ἀλλὰ καὶ δὶς, καὶ τρὶς μεταπαλεῖσθαι, στελλομένων εἰς αὐτὸν ἐφ' ἑκάστῃ προσκλήσει δύο Επισκόπων. εἰ ὖν ὅπως μένοι καταφρονῶν, καὶ μὴ ἀπαντῶν εἰς ὃ δικαστήριον, δοκιμάσῃ τὰ τῆς αἰτιάσεως καὶ κατὰ μίαν μοίραν ἡ Συνόδος, καὶ τὰ δοκοῦντα αὐτῇ κατ' αὐτὸν ψηφίσεται.

Episcopum de aliquo crimine accusatum à viris fide dignis, & ad tribunal vocatum, & non parentem, non ideo debet Synodus condemnare. Sed debet bis terque vocari, missis ad eum singulâ vocatione, duobus Episcopis. Si perseverat autem contemnens, & non se sistens tribunali, examinabit ea quorum accusatur, & jam ex una tantùm parte Synodus, & quæ sibi visa sunt in eum decernet.

ΚΑΝΩΝ οε'.

Εἰς μαρτυρίαν τοῦ κατὰ Επισκόπου αἱρετικὸν μὴ προσδέχεσθαι, ἀλλὰ μηδὲ πιστὸν ἕνα μόνον. ἐπὶ στόματος γὰρ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα.

Canon LXXV.

In testimonium adversus Episcopum Hæreticus ne admittatur: sed nec unus solus fidelis. In ore enim duorum vel trium stabit omne verbum.

ΒΑΛΣ. Καὶ ὡς ἄνωθεν εἶπον, εἰ θέλῃς μαθεῖν πόσοι καὶ τίνες καταμαρτυροῦσιν Επισκόπων ἢ κληρικῶν, ἀνάγνωθι τίτλον θ'. τοῦ πρώτου Συνοδικοῦ, κεφ. β'. ἐκ τοῦ πρώτου ὃ ἡμῶν μαθὼν μήτε αἱρετικὸν, μήτε ἕνα πιστὸν προσδέχεσθαι καταμαρτυροῦντα Επισκόπου· ἐπὶ γὰρ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων, φησὶ, πᾶν ῥῆμα σταθήσεται. πλὴν τοῦτο μὴ ἀδιαστίκτως νοήσῃς. ἀλλ' εἰπὲ κατὰ νομικὸν ἀκρίβειαν, ὡς εἰ μὲν χρηματικὴ ἔστιν αἰτίασις καὶ μέχρι λίτρας μᾶς, δύο μάρτυρες πιστοὶ ἐντιμοι κατὰ τοῦ Επισκόπου ἀνωμότως μαρτυροῦντες ἀρκέσουσιν. εἰ ὖν μέχρι πεντήκοντα λιτρῶν, τρεῖς· εἰ ὖν τέτων ἐπέκεινα, πέντε. εἰ δ' ἐκ ἔστι χρηματικὴ αἰτίασις, ἀλλὰ ἐγκληματικὴ, διὰ πέντε μαρτύρων πιστῶν καὶ ἐντίμων ὁμνυόντων, ἢ κατὰ Επισκόπου αἰτίασις ἀποδείκνυται· καὶ ἀνάγνωθι περὶ τέτων τοῦ α'. τίτλον τοῦ κα'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, πολλὰ τοιαῦτα διδάσκοντα.

BAL S. Jam, ut antè dixi, si scire velis quot & quinam adversus Episcopos vel Clericos testimonium dicant, lege titulum ix. præsentis operis cap. ii. Ex hoc autem Canone discis neque Hæreticum, neque unum fidelem ad testimonium dicendum adversus Episcopum admitti. In duobus enim aut tribus testibus, inquit, stabit omne verbum. Hoc autem sine distinctione ne intelligas. Sed dicas secundum juris rigorem quod si est causa pecuniaria, & usque ad libram unam, duo testes, fide digni, bonæ existimationis adversus Episcopum jurati testificantes sufficiant. Sin auten usque ad L. libras, tres. Si autem ultra hæc, quinque. Si autem non est pecuniaria causa, sed criminalis, per quinque fide dignos testes & jurantes, qui sunt & ipsi bonæ famæ, adversus Episcopum accusatio probatur. Et de hoc lege i. tit. lib. xxi. Basil. constit. qui hæc hujusmodi multa docet.

ΖΩΝΑΡ. Οὐ μόνον εἰς καληγορίαν αἱρετικὸς ὐκ ἔστι δεκτὸς, ἀλλ' οὐδὲ εἰς μαρτυρίαν. εἷς ὖν καταμαρτύρων κἂν πιστὸς εἴη, ὁ προσδεχθήσεται· καὶ Τιμοθέῳ γὰρ ὁ μέγας Παῦλος γράφων ὕτω φησὶ; κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παραδέχου, εἰ μὴ ἐπὶ δύο, ἢ τριῶν μαρτύρων. οἶμαι ὖν νῦν ἐπὶ καληγορίαις, ἐξ ὧν ἔκπωσις τοῦ οἰκείου βαθμοῦ τοῖς ἱερωμένοις ἐπάγεται, μὴ τοὺς δύο ἀρκεῖν μάρτυρας, κἂν πιστοὶ ὦσι, καὶ ἀνεπίληπτοι.

ZONAR. Hæreticus, non solum ad accusationem, sed nec ad testimonium venit admittendus. Nec unus in alium dicens testimonium, quamvis etiam sit fidelis, admittitur. Magnus enim Paulus ad Timotheum scribens sic dicit: Adversus Presbyterum ne recipias accusationem, nisi sub duobus, aut tribus testibus. Arbitror verò nunc in accusationibus, per quas consecratis ministris casus proprii gradus infertur, non sufficere duos testes, etsi fideles, & irreprehensibiles sint.

ΑΡΙΣΤ. Αἱρετικὸς ὁ καληγορῆ Επισκόπου· οὐδὲ πιστὸς εἷς.

ARIST. *Hæreticus non accusat Episcopum, nec unus fidelis.*

Ὁ τὸν παρόντα Συνοψίσας κανόνα ὁ καλῶς τοῦτον ἐνόησε. τὸ μὲν γὰρ, μὴ καληγορεῖν αἱρετικὸν Επισκόπου, ἢ μαρτυρεῖν κατ' αὐτοῦ, ἀληθές ἐστι· ὃ δὲ, μὴ δύνασθαι πιστὸν ἕνα Συνιστᾶν κατ' Επισκόπου καληγορίαν, ψεῦδες. μαρτυρία γὰρ ἑνὸς καθ' ἑνὸς ὁ προσδέχεται· καληγορία δὲ, ὁ παρ' ἑνὸς, καὶ παρὰ πλειόνων γίνεται.

Qui Synopsin præsentis Canonis fecit, non bene eum intellexit. Illud enim quod Hæreticus non potest accusare Episcopum, nec in eum testimonium dicere verum est; hoc autem quod unus fidelis non potest in Episcopum accusationem ferre, falsum: Testimonium enim unius contra quempiam non admittitur: Accusatio autem fit & per unum & per plures.

Digitized by Google

Canon LXXVI.

Quòd non oportet Episcopum fratri, vel filio, vel alii cognato gratificantem, ad Episcopatus dignitatem quem vult eligere. Episcopatus enim hæredes facere justum non est, ea quæ Dei sunt, humano affectu largientem. non enim licet Ecclesiam Dei in hæredes conferre. Si quis autem hoc fecerit, irrita quidem electio maneat, ipse autem segregatione multetur.

Bals. Præsens quidem Canon statuit non licere Episcopo cognatum loco suo in Episcopatu constituere, nec Spiritus gratiam ut humanam aliquam hæreditatem transmittere. Infirmat autem & irritam decernit hujusmodi electionem, & etiam Episcopum segregat. Tu autem dic, quòd etiam si non ad suum cognatum Episcopus Episcopatum transmiserit, sed ad alienum, idem erit. Episcopos enim à Synodis fieri decretum est. Et ideo etiam vita functus ille urbis Philippi Metropolitanus maximus, suæ metropoli sub hac conditione renuncians, si ejus œconomum urbis Philippi Metropolitanum pro se ipso sancta Synodus constitueret, non est exauditus, sed audiit quòd si res, quas post electionem ex Ecclesiæ reditibus acquirit, non potest dare, vel ad quos vult transmittere, multo magis Episcopatum. Lege Carth. Syn. Can. xxxii. & Antioch. Syn. Can. xxiii. dicentes non licere Episcopo, etiamsi moriatur, alium successorem suum Episcopum constituere.

Zonar. Pontificiam potentiam, Sancti Spiritus gratiæ donum convenit existimari. Gratiam Spiritus igitur, velut hæreditatem, quomodo quis in alterum transferet, ipsi gratificans? Propterea, non est Episcopis permissum, loco sui, quos volunt, alios in Ecclesias sibi subjectas inducere. Nam qui libertatem non habent relinquendi, quibus volunt, res, quas episcopatus sui tempore posse-derunt (nisi, quæ cognatorum successione ipsis obvenerunt, ut trigesimus secundus in Carthagine Synodi Canon dicit) quomodo ipsum Episcopatum transferent in alios, eos ut pastoralis potestatis hæredes, & distributionis earum rerum, quæ sunt pauperum relinquentes, & humanâ incitati affectione (videlicet, amore, vel respectu solo propinquorum) Deo dedicata, iis, quibus volunt, gratis donantes? Igitur si tale quid ab aliquo fiat, & irritum esse, quod fit, & qui fecerit, excommunicari, Canon mandat. Episcopos enim statutum est à Synodo creari. Synodi quoque in Antiochia vigesimus tertius Canon dicit, Episcopo non licere, tametsi vitâ defungatur, alterum instituere successorem suum. Hoc & his, qui sunt ex Israël, vetatur. Nam Moysi tanquam crimen objiciebatur, quòd Aaron & ejus filios ad sacerdotium promovisset. Ac nisi Deus per signa confirmasset ipsis Sacerdotium, forte fuissent ab illo depulsi.

Arist. *Episcopus vitâ discedens in suo loco Episcopum non constituit.*

Eum qui in Episcopatum deligendus est, ab omnibus provinciæ Episcopis constitui decretum est. Morientem autem Episcopum alium suo loco constituere, jus Hæreditatis introducit: Ecclesiam autem Dei nemo debet in hæredem conferre.

Canon LXXVII.

Si quis vel oculo orbatus, vel femore oblæsus, Episcopatu autem dignus sit, fiat: non enim corporis damnum eum polluit, sed animæ inquinatio.

ΚΑΝΩΝ οϛ'.

Οτι δὲ χρὴ Ἐπίσκοπον τῷ ἀδελφῷ, ἢ τῷ υἱῷ, ἢ ἑτέρῳ συγγενεῖ χαριζόμενον, εἰς ὃ ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς χειροτονῆσαι οὐ βέλεται. κληρονόμους γὰρ τῆς ἐπισκοπῆς ποιῆσαι οὐ δίκαιον, τὰ τοῦ θεοῦ χαριζόμενον παθεῖ ἀνθρωπίνῳ. οὐ γὰρ ἔξεστι τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν ὑπὸ κληρονόμους ὀφείλειν τιθέναι. εἰ δέ τις τοῦτο ποιήσει, ἄκυρος μὲν ἔσται ἡ χειροτονία· αὐτὸς δὲ ἐπιτιμάσθω ἀφορισμῷ.

Bals. Ὁμοίων κανόνων χρείζεται μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας τὸν Ἐπίσκοπον ἀντὶ ἑαυτοῦ τροχοῦσθαι οἰκεῖον εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν ἐγκαθίσαι, μηδὲ προπέμπειν τῷ χαίρειν τὸ πνεῦμα ὡς τινα κλῆρον ἀνθρώπινον. ἀκύρους δὲ καὶ τὴν ὕστερον γενομένην χειροτονίαν, καὶ ἀφορίζειν τὸν Ἐπίσκοπον. Οὗ δὲ εἶπε, ὅτι κἂν μὴ εἰς τροχοῦσθαι αὐτῷ προπέμψῃ ὁ Ἐπίσκοπος τὴν Ἐπισκοπὴν, ἀλλὰ πρὸς ἄλλο τι, ὃ αὐτὸ γένοιτο. τὰς γὰρ Ἐπισκόπους ὑπὸ τῶν συνόδων γίνεσθαι διατέτακται. διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀποβεβιωκὼς μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως ὁ μέγιστος, προαιρούμενος τὴν κατ' αὐτὸν μητρόπολιν ὑπὸ αἵρεσιν ταύτην, ἐφ' ᾧ οἰκονόμον αὐτοῦ ἡ ἁγία σύνοδος καταστήσῃ μητροπολίτην Φιλιππουπόλεως ἀντ' αὐτοῦ, οὐκ εἰσηκούσθη, ἀλλ' ἤκουσεν ὡς εἰ τὰ προάγματα ἅπαντα διοικοῖτο ὁ Ἐπίσκοπος μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐκ τῶν τῆς ἐκκλησίας εἰσόδων, καὶ δύναται δωρεῖσθαι ἢ προπέμπειν πρὸς ὃν βέλεται, πολλῷ μᾶλλον τὴν Ἐπισκοπήν. ἀναγνωστέον τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανόνα λβ'. καὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κανόνα κγ'. λέγοντα μὴ ἐξεῖναι Ἐπισκόπῳ κἂν τελευτᾷ, ἕτερον καθίσαι ἀντ' αὐτοῦ.

Zonar. Τὴν ἀρχιερατικὴν ἐξουσίαν, τῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος χάριτος δῶρον νομίζεσθαι χρή. πῶς οὖν τις τὴν χάριν ὡς πνεῦμα ὡς κλῆρον μεταβιβάσειε πρὸς ἕτερον, αὐτὸς χαριζόμενος; διὰ τοῦτο οὐ συγκεχώρηται τοῖς Ἐπισκόποις ἀνθ' ἑαυτῶν, ἑτέρους, οὓς βούλονται, εἰς τὰς καθ' αὐτοὺς ἐκκλησίας ἐγκαθίσαι. οἵτινες γὰρ ἃ εἵλήσαντο πράγματα ἐν τῷ τῆς Ἐπισκοπῆς καιρῷ οὐκ ἔχουσιν ἄδειαν καταλιμπάνειν οἷς βούλονται (εἰ μὴ ἄρα ἐκ διαδοχῆς συγγενῶν προελθόντα αὐτοῖς, ὡς ὁ τριακοστὸς δεύτερος κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου φησὶ) πῶς αὐτὴν τὴν Ἐπισκοπὴν εἰς ἑτέρους μεταβιβάσουσιν, ὥσπερ κληρονόμοις αὐτοὺς τῆς ποιμαντικῆς ἐξουσίας, καὶ τῆς οἰκονομίας τῆς πνευματικῆς προσώπων καταλιμπάνοντες, καὶ διὰ παθος ἀνθρώπινον (φιλίαν, δηλαδὴ, ἢ χάριν συγγενικὴν) τὰ τῷ θεῷ ἀφιερωθέντα, οἷς βούλονται χαριζόμενοι; εἰ ἦν πρόσκαιρόν τι ζημιοῦν τὸν τι λυμῆναι, καὶ ὃ γινόμενον ἄκυρον εἶναι φησὶν ὁ κανών, καὶ τοῦτο ποιήσαντα ἀφορίζεσθαι. τὰς γὰρ Ἐπισκόπους ὑπὸ τῶν συνόδων γίνεσθαι διατέτακται· καὶ ὁ εἰκοστὸς τρίτος κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου λέγει, μὴ ἐξεῖναι Ἐπισκόπῳ, κἂν τελεύτᾳ, ἕτερον καθίσαι ἀντ' αὐτοῦ. τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ἀπηγόρευται. τῷ γὰρ Μωϋσῇ ὡς αἰτίαμα ἐπενεκαλεῖτο, ὅτι τὸν Ἀαρὼν, καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας εἰς ἱερωσύνην προήνεγκε. καὶ εἰ μὴ διὰ σημείων ὁ θεὸς αὐτοῖς τὴν ἱερωσύνην ἐβεβαίωσε, τάχ' ἂν καὶ ἐξωθεῖντο αὐτῆς.

Arist. Ἐπίσκοπον ἀντ' αὐτοῦ Ἐπίσκοπον ἀποβιῶν οὐ καθίστησι.

Τὸν μέλλοντα εἰς Ἐπισκοπὴν προχειρίζεσθαι, πρὸς τὴν τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόπων καθίσασθαι κεκανόνισται. ὅ δή, καὶ Ἐπίσκοπον τελευτήσαντα ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ καθίσαι, κληρονομίας εἰσάγειν δίκαιον· τὸν δὲ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν ὡσεὶ κληρονόμον οὐδεὶς ὀφείλει τιθέναι.

ΚΑΝΩΝ οζ'.

Εἴ τις ἀνάπηρον ἢ τὸ ὀφθαλμὸν, ἢ σκέλος πεπληγμένον, ἄξιον δὲ ὂν Ἐπισκοπῆς, γινέσθω. οὐ γὰρ λώβη σωματικὸν αὐτὸν μιαίνει, ἀλλὰ ψυχῆς μολυσμός.

Digitized by Google

ΚΑΝΩΝ οή.

Κωφὸς ᾖ ὢν, ἢ τυφλὸς, μὴ γινέσθω Ἐπίσκοπος· οὐκ ὡς μεμιασμένου, ἀλλ' ἵνα μὴ τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα διζοίτο.

ΒΑΛΣ. Ἀπὸ μὲν τοῦ παλαιοῦ νόμου, οὐδεὶς λελωβημένος κατά τι μέρος τοῦ σώματος εἰς ἱερωσύνην προσεβίβαζεν. μᾶλλον μὲν οὖν ἐὰν μετὰ ἱερωσύνην ἔσχεν ἐκ πάθους λώβην τινά, ἐπαύετο τοῦ ἱερουργεῖν. οἱ δὲ θεῖοι ἀπόστολοι, τοὺς μὲν ἐμποδιζομένους τὰ τῆς ἱερωσύνης ἐνεργεῖν, μὴ προσιέσθαι δοκεῖσθαι. τοὺς δὲ δυναμένους ἐνεργεῖν, κἂν ἑτεροφθαλμοί ὦσι, κἂν χωλοί, τῆς χειροτονίας ἀξιοῦσθαι οὐκ ἀλλόσασιν. πλὴν γὰρ ψυχὴν θέλουσιν ἔχειν πάντας καθαρὰν καὶ ἀλώβητον, ἢ B μὴν σῶμα. ἆρα οὖν εἰ μετὰ τὴν ἱερωσύνην γένηταί τις κωφὸς ἢ τυφλὸς, ἢ ἄλλως ἐμπαθὴς ὁ σῶμα, καὶ ἢ δυσὶν ἱερατικὰ ἐνεργεῖν, μεταμεμελήσαι ἐκ τῆς ἱερωσύνης καὶ τὸν παλαιὸν νόμον; Λύσις· ἠδαμῶς· ἔστι γὰρ ἀσυμπαθὲς καὶ τῆς ἀποστολικῆς διδυδικίας ἀλλότριον, καὶ ἄξιον μᾶλλον ἐλέους ἢ τοῦ πάθους, καταχρίνεσθαι ὡς ἀνάξιον. καὶ πολλοὶ μὲν ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς καὶ διάκονοι, τυφλωθέντες, καὶ ἄλλως ἐκ πάσης ἀρρωστήσαντες, καὶ μὴ δυναμένους ἐνεργεῖν ἀρχιερατικόν τι, μέχρι τέλους ζωῆς αὐτοῖς, οὐ μετεκινήθησαν. καὶ ὁ νόμος δὲ φησιν ἐν βιβλίῳ ἡ. τίτλῳ α'. κεφ. α'. δεμάλι δ'. ὁ τυφλὸς καὶ δικάζειν δυνατὸν, καὶ σὺν ἀποκινεῖται τῆς Συγκλήτου. ἀρχὴν μὲν οὖν νέαν σὺν ἐγχειρίζεσθαι· πλὴν μένοι γε τοῦ πάθους εἶχε, μένει ἔχων.

ΖΩΝΑΡ. Ἡ μὲν διὰ Μωσέως δοθεῖσα τοῖς Ἰσραηλίταις διαταγὴ, ὁλοκλήρους τὸ σῶμα, καὶ μή τινα μῶμον ἔχοντας, τοὺς πρὸ ἐκείνοις ἱερωμένους εἶναι ἀπῄτει, καὶ οὐδεὶς λελωβημένος κατά τι μέρος τοῦ σώματος εἰς ἱερωσύνην προσίετο. ἀλλὰ κἂν μετὰ τὴν ἱερωσύνην πήρωσις μέλους, ἢ μορίου τινὸς τῶν ἱερωμένων συνέβη τινὶ, τῆς ἱερωσύνης μετεκίνησε. τοῖς δὲ ἀφ' ἡμῶν ἱερεῦσι μέλλουσι, κολόβωσις σώματος, εἰς κώλυμα ἐκλέγεσθαι. πλὴν ψυχὴν γὰρ ἔχειν ἀπαιτεῖ καθαρὰν, καὶ ἀλώβητον, εἴπερ τυχὸν, ἢ ἀμαυρόφως ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἢ χωλός ἐστιν, ἢ ἕτερόν τι πήρωμα ἔχει, μὴ προσιάμενον αὐτῷ πρὸς τὴν ἀρχιερατικὴν ἐνέργειαν, ἄξιος μέν γε κρίνεται πρὸς Ἐπισκοπὴν, ἀχειροτονηθῆναι δὲ καὶ κωλυθήσεται. εἰ δέ τινι, ὡς ἄμφω πεπήρωται τὰ ὄμματα, ἢ τὰ ὦτα κεκώφωται, ἢ ἄλλό τι πήρωμα ἔχει, δι' ὃ τὰς ἀρχιερατικὰς ἐνεργείας πληρῶν κεκώλυται, εἰς Ἐπισκοπὴν οὐ προβιβασθήσεται. ὁ γὰρ μὴ βλέπων, ἢ μὴ ἀκούων, ἢ τὴν δεξιὰν χεῖρα ἴσως ἔχων ἀργὴν, πῶς ἂν ἱερουργήσῃ, ἢ μεταχειρίσηται τὰ ἅγια, καὶ μεταδώσῃ ἑτέροις τούτων; ἢ ἄλλο τι ἀρχιερατικὸν ἐνεργήσῃ λειτούργημα;

ΑΡΙΣΤ. Καν. οζ'. Γίνεται χωλὸς, καὶ ἑτερόφθαλμος, ἄξιος ὑπάρχων, Ἐπίσκοπος.

Ἡ γὰρ τοῦ σώματος λώβη, καὶ βίον ἔχουσα ἀνεπίληπτον, εἰς Ἐπισκοπῆς ἀξίωμα προβιβασθῆναι οὐκ ἐμποδίζει· εἰ μή πως κωφὸς, ἢ τυφλός ἐστιν ὁ μέλλων χειροτονεῖσθαι· ὁ τοιοῦτος γὰρ, οὐχ ὡς μεμασμένος κωλύεται, ἀλλ' ὡς μὴ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δυνάμενος ἀπροσκόπως ἐνεργεῖν.

Καν. οή. Ὁ μέντοι τυφλὸς, καὶ κωφὸς, οὐ γενήσεται.

ΚΑΝΩΝ οθ'.

Εἰ τις δαίμονα ἔχει, κληρικὸς μὴ γινέσθω, ἀλλὰ μηδὲ τοῖς πιστοῖς συνευχέσθω. καθαρθεὶς δὲ, προσδεχέσθω. καὶ ἐὰν ᾖ ἄξιος, γινέσθω.

ΒΑΛΣ. Ὁ δαιμονιζόμενος ἐσθὴς λογισμοῦ καὶ διαθέσεως. κρίνεται οὖν ἐντεῦθεν ὑπὸ τοῦ κανόνος κεκωλῦσθαι ἢ τοῦ κλήρου συναλέγεσθαι, ἢ τοῖς πιστοῖς συνεύχεσθαι, ἵνα μὴ φαῦλα τινὰ καὶ ἄσεμνα διαστρέφωμεν, καὶ δαιμονιώδης ἐκβοήσῃς

Qui autem est surdus & cæcus, ne sit Episcopus; non ut pollutus, sed ne Ecclesiastica impediantur.

BALS. Antiqua quidem lege nullus ulla corporis parte mutilatus ad Sacerdotium promovebatur: imo potius si post Sacerdotium ex morbo vel casu aliquo læsus ac mutilatus esset, à sacrificio cessabat. Divini autem Apostoli, eos quidem, qui quo minus quæ sunt Sacerdotii, exequantur, impediti sunt, non admitti statuerunt: eos autem qui possunt, etiam si uno oculo careant, & claudi sint, qui eligantur, dignos haberi jussere. Animam enim puram & integram volunt omnes habere, non B autem corpus. Nunquid autem si post Sacerdotium fiat aliquis surdus vel cæcus, vel aliquo alio corporis vitio affectus, & non potest Sacerdotalia exequi, Sacerdotio movebitur juxta veterem legem? Solutio. Nequaquam: est enim à commiseratione disjunctum, & à recto Apostolico judicio alienum, ut qui misericordia potiùs dignus sit, propter id quod ei accidit, indignus judicetur. Ac multi quidem Antistites, & Sacerdotes, & Diaconi excæcati, & alioqui in summam imbecillitatem adducti, & qui nec sacerdotale quidpiam agere poterant, ad eorum usque vitæ finem non moti sunt. Etiam & lex dicit in lib. viii. tit. i. cap. i. them. iiii. Excæcatus etiam Judex C esse potest, & Senatu non movebitur, novum autem Magistratum non suscipit: sed quem ante morbum habebat, habere perseverat.

ZONAR. Lex quidem per Mosen data Israëlitis exigebat consecratos ipsorum ministros, integros esse corpore, notamque nullam habentes: ac nemo parte corporis aliquâ deformatus, aut mutilatus admittebatur ad Sacerdotium. Sed etiam post Sacerdotium si cui Sacerdotum membri, vel particulæ cujuspiam mutilatio contigisset, Sacerdotio mulctabatur. At iis, qui consecrandi D sunt apud nos, mutilatio corporis impedimento non annumeratur. Animam nempe requiritur habere puram, sine vitio, & sorde. Quòd si quis uno forte est oculo, vel strabos habet oculos, aut claudus est, aut aliam quam naturæ imperfectionem habet, ad Episcopale munus obeundum sibi non obstantem, dignus verò judicatur Episcopatu, non prohibetur ordinari. Si verò quis ambobus fuerit orbatus oculis, vel auribus obsurduerit, aut aliam quam mutilationem patitur, per quam sit prohibitus Episcopale munus implere, ad Episcopatum non promovebitur. Qui enim nihil videt, quive nihil audit, aut dextram manum fortassis habet, quâ nihil agere possit, quomodo sacra peragere, Sanctáve manibus tractare queat, E & aliis ea tradere, vel aliquod aliud Episcopale ministerium exercere?

ARIST. CAN. LXXVII. *Claudus, & altero oculo captus, si dignus sit, fit Episcopus.*

Læsio enim corporis eum qui inculpatam agit vitam in Episcopatus dignitatem promoveri non impedit, nisi forte surdus aut cæcus sit, qui ordinationem est susceptus. Talis enim non tanquam pollutus prohibetur, sed quia Ecclesiastica non potest sine offendiculo peragere.

CAN. LXXVIII. *Cæcus autem & surdus non fiet.* F

CANON LXXIX.

Si quis Dæmonem habeat, ne fiat Clericus, sed neque cum fidelibus precetur. Purgatus autem recipiatur, & si sit dignus, fiat.

BALS. Qui à Dæmone correptus est, ratione ac mente privatus est, atque idcirco vel in Clerum cooptari, vel cum fidelibus precari, hoc Canone prohibetur, ne fortè siquid mali aut inhonesti egerit, ac dæmoniacas voces emiserit, populum Dei conturbet, atque officium divinum

Digitized by Google

divinum impediat. Postquam autem ad se redierit, si dignus fuerit inventus, etiam Clericus fiet. Tertius quidem certè Canon Patriarchæ Alexandrini Timothei dicit, Si sit fidelis dæmone percitus, debet esse sanctorum mysteriorum particeps: & præsenti Canoni non adversatur. Ille enim de eo loquitur, qui per dilucida intervalla furore corripitur, & scit eo tempore quo resipuit, divinorum sacramentorum mysterium: præsens autem Canon de eo loquitur, qui est perpetuò furiosus. Si autem etiam de eo qui per dilucida furit intervalla, Canonem loqui dixeris, nec sic quidem ullum tibi erit impedimentum. Neque enim concedetur ei qui per dilucida intervalla furore corripitur, in Clerum cooptari, ne sacerdotium furoris tempore contumelia afficiatur, probrisque & blasphemiis numen appetatur.

A ποιήμνος, ⁂ τὸ θεῖ λαὸν ζωπαρέτῃ, ϗ τὴν δοξολογίαν τῦ ναῦ ἀγρύοι. μὴ δὲ τὴν ἀνάνηψιν, εἰ δίρεθῇ ἄξιος, γνήσεται ϗ κληρικός. ὁ μὲν τοι γ'. ἡμῶν τῦ παρχιάρχυ Αλεξανδρείας Τιμοθέυ, φησὶν, ἐὰν πιστὸς δαιμονίζηται, ὀφείλῃ μεταλαμβάνειν τῶν ἁγίων μυστηρίων· ϗ ὐκ ἐναντίῶται τῷ πρόντι κανόνι. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἀξελήφθη χάριν τῦ ὐκ ἀφαλείμματος μαινομένυ, ϗ εἰδότος κὴ ⁂ καιρὸν τῆς νήψεως τῶν θείων ἁγιασμάτων ὃ μυστήριον· ὁ δὲ πρὸν κανὼν περὶ τῦ διηνεκῶς μαινομένυ· εἰ δὲ ϗ περὶ τῦ ὐκ ἀφαλείμματος μαινομένυ εἴπῃς ⁂ κανόνα τοῦτον ἀφαλέγεσθαι, ϗ ὅτως ὐκ ἔσῃ ὅτι τι ἐμποδών. οὐδὲ γὰρ ἀφαχωρηθήσεται ὁ ὐκ ἀφαλείμματος μανόμνος κληρωθῆναι· ἵνα μὴ βλευβελίζηται ἡ ἱερωσύνη κὴ ⁂ καιρὸν τῆς μανίας αὐτῦ, ϗ βλασφημῆται ὃ θεῖον.

B

Zonar. Quisquis est immundus, tanquam vexatus à dæmone judicatur: simul etiam suspicio præbetur, quòd nisi dignum se habitaculum, hunc hominem dæmon invenisset, ob vitæ nequitiam, numquam fuisset ingressus in eum. Talis igitur quonam modo ad ordinationem quamlibet provehetur? Nam si vasi putri non creditur unguentum (secundum magnum in theologia Gregorium) quomodo receptaculo dæmonis gratia Spiritus sancti credetur? Sed & fidelibus nec simul orare quidem cum tali, præsens Canon præcipit. Atqui, tertius Alexandrini Patriarchæ Timothei Canon, responsionem continens ad eum, qui interrogaverat, Si fidelis à dæmonio correptus fuerit, an debeat sanctorum mysteriorum particeps esse? dicit, Nisi enuntiet mysterium, & nisi quo alio modo blasphemet, particeps esto. Igitur, præsenti Canoni contrariari videtur. At ego non puto. Sed Apostolicus quidem Canon de prorsus insano loqui judicabitur: & qui furoris non habet intervallum. Nam quomodo talis assumetur ad officium? Timothei verò responsio, de eo, qui per intervalla afficitur. Hic enim, dum non affligitur, sanctis Sacramentis dignus judicabitur. Agitatione verò dæmoniaca liberatus, si dignus fuerit judicatus, in Clerum deligetur.

C

D

Zωναρ. Ακάθαρτος ὥσπερ ὁ δαιμονιζόμνος κρίνεται· ϗ ἅμα ὑπόνοια δίδυται, ὡς εἰ μὴ ἄξιον ἑαυτῦ καλοικητήριον, ⁂ ἄνθρωπον ὁ δαίμων εὗρηκε, διὰ βίυ φαυλότητα, ὐκ ἂν εἰσέδυ αὐτόν. πῶς οὖν ὁ τοιῦτος εἰς χειροτονίαν τινὰ προαχθήσεται; εἰ γὰρ μῦρον δοχείῳ σαπρῷ ὐ πιστεύεται, ϗ ⁂ μέγαν ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριον, πῶς τῷ τῦ δαίμονος δοχείῳ ἡ χάρις τῦ ἁγίυ πνεύματος πιστευθήσεται; ἀλλὰ μηδὲ ζυνεύχεσθαι τοῖς πιστοῖς ⁂ τοιῦτον, ὁ πρὸν κανὼν διαζήτλει. ὁ δὲ τρίτος τῦ παλεμάρχυ Αλεξανδρείας Τιμοθέυ κανών, ἀπόκρισις ὢν πρὸς ⁂ ἐρωτήσαντα, ἐὰν πιστὸς δαιμονίζηται, εἰ ὀφείλῃ μεταλαμβάνειν τῶν ἁγίων μυστηρίων; φησὶν, ἐὰν μὴ ἐξαγορεύῃ ὃ μυστήριον, μήτε ἄλλως πως βλασφημῇ, μεταλαμβανέτω. ἔοικεν οὖν ἐναντιῦσθαι τῷ πρόντι κανόνι. ὐκ οἶμαι δέ. ἀλλ' ὁ μὲν ἀποστολικὸς κανὼν περὶ τῦ ὅλυ μαινομένυ λέγῳν κριθήσεται, ὡς μὴ ἄλειμμα ἔχοντος. πῶς οὖν ὁ τοιῦτος ἀφαλησθήσεται εἰς εὐχλίω; ἢ ὃ τῦ Τιμοθέυ ἀπόκρισις περὶ τῦ ὐκ ἀφαλειμμάτων πάσχοντος. ὁ γὰρ τοιῦτος ὅτι μὴ πάσχει, τῶν ἁγιασμάτων ἀξιωθήσεται. ἀπαλλαγεὶς δὲ τῆς δαιμονικῆς ἐνεργείας, εἰ ἄξιος κριθείη, κληρωθήσεται.

ARIST. *Dæmoniacus non fit Clericus, nec cum aliis orat: post purgationem autem si dignus sit: fit.*

Non fit Clericus qui Dæmonem habet, donec Dæmone liberatur: sed nec cum fidelibus orat. Morbo autem liberatus & ad preces admittitur, & ad Clerum, si dignus est, promovetur.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ δαιμονῶν ὐ κληρῦται, οὐδὲ ζωδύχεται· μὴ ὃ ⁂ καθαρμὸν, εἰ ἄξιός ἐστι, γίνεται.

Οὐ γίνεται κληρικὸς ὁ δαιμονῶν, μέχρις ἂν ἀπαλλαγῇ τῦ δαίμονος· ἀλλ' οὐδὲ ζωδύχεται τοῖς πιστοῖς. ἀπαλλαγεὶς ὃ τῦ πάθυς, ϗ εἰς δίχλω προσδέχεται, ϗ εἰς κλῆρον, εἰ ἄξιός ἐστι, προβιβάζεται.

CANON LXXX.

Eum qui ex vita gentili accesserit & baptizatus fuerit, vel ex improba vivendi ratione, non est æquum protinus Episcopum fieri. Iniquum est enim, ut qui sui nondum experientiam ostenderit, sit aliorum magister, nisi fortè hoc divina gratia fiat.

ΚΑΝΩΝ ϙ'.

Τὸν ἐξ ἐθνικῆς βίυ προσελθόντα ϗ βαπτισθέντα, ἢ ὐκ φαύλης ἀγωγῆς, ὐ δίκαιόν ἐστι παρ' αὐτὰ προχειρίζεσθαι Επίσκοπον. ἄδικον γὰρ, ⁂ μηδέπω πεῖραν ἐνδειξάμνον, ἑτέρων εἶ διδάσκαλον· εἰ μήπω ϗ θείαν χάριν τῦτο ψήφισται.

B

Bals. Scire debes ex x. Can. Sardic. Syn. & xvii. Can. Syn. habitæ in æde sanctorum Apostolorum, quæ prima & secunda dicitur, quòd neque fidelis Laicus illico ad episcopalem dignitatem provehitur, nisi præstituta tempora per alios gradus impleverit. Si autem fidelis Laicus non aliter fit Episcopus, multo magis nec ad Episcopatum provehetur qui recèns est illuminatus, aut mimus, nisi præstitutos gradus pervaserit tempore sufficienti: nec ei docere permittetur, nisi priùs fuerit edoctus mysterium: oportet ergo eum sufficienti tempore probari, & si dignus fortè inventus fuerit, provehi. Quære & secundum Can. primæ Syn. quæ eum deponi statuit qui præter hoc fecerit. Jam verò & magnus Paulus non juvenem prohibet, fieri Episcopum, sed recèns plantatum, quod vocat νεόφυτον. Illud autem, nisi hoc fortè divina

F

Βαλσ. Μαθεῖν ὀφείλεις ἀπὸ τε ί. κανόνος τῆς ἐν Σαρδικῇ ζωόδυ, ϗ τῦ ιζ'. κανόνος τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ζωόδυ τῆς λεγομένης α'. ϗ β'. ὅτι οὐδὲ πιστὸς λαϊκὸς ἀπευθύνθεν εἰς ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα προβιβάζεται, εἰ μὴ τὸς νενομισμένυς καιρὸς διὰ τῶν ἑτέρων πληρώσῃ βαθμῶν. εἰ ὃ πιστὸς λαϊκὸς ὐ χὶ ἄλλως πως Επίσκοπος, πολλῷ μᾶλλον ὐ προχειρισθήσεται εἰς Επισκοπὴν νεοφώτιστος ἢ σκωληκὸς, εἰ μὴ τὸς νενομισμένυς διέλθῃ βαθμὸς διὰ τῦ ἀρκοῦντος καιροῦ· οὐδὲ διδάσκειν ἐκχωρηθήσεται, μήπω διδαχθεὶς ὃ μυστήριον. χρὴ οὖν διὰ τῦ ἀρκοῦντος καιροῦ δοκιμάζεσθαι τὸν, ϗ ἄξιον ἴσως διρισκόμνον προχειρίζεσθαι· ζήτει ϗ ⁂ β'. κανόνα τῆς α'. ζωόδυ, ὁριζόμνον καθαιρεῖσθαι ⁂ τοὺς ταῦτα ποιοῦντας, ϗ ὁ μέγας ὃ Παῦλος ὐ ⁂ νέον ἀπαγορδύει, ἀλλὰ ⁂ ἐκ νέυ φυτευθέντα. ὃ μέντοι

Digitized by Google

μήτοι εἰ μήπω κῦ θείῳ χάριν τοῦτο γλύφῃ, νόησον ῥηθῆναι περὶ ἀποκαλύψεως. τῷ γὰρ ἀποστόλῳ Ἀνανίᾳ ἀπεκαλύφθη περὶ τοῦ μεγάλου Παύλου, ὅτι σκεῦός μοί ἐστιν ἐκλογῆς.

ZΩNAP. Ὁ ἄρτι τῇ πίστει προσελθών, καὶ ἀξιωθεὶς τοῦ θεοῦ βαπτίσματος, οὐκ αὐτίκα εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονηθήσεται. δεῖ γὰρ πρῶτον δοκίμιον ἑαυτὸν δοῦναι, ὅτι τε περὶ τὴν πίστιν ἐστὶν ὑγιὴς, καὶ περὶ τὸν βίον ἀνεπίληπτος. ταῦτα δὲ καιροῦ δέονται, οὐ γὰρ ἐν ὀλίγῳ δυνατὸν τὰ τοιαῦτα διαγινώσκεσθαι. Καὶ μὴ πεῖραν ἑαυτοῦ δεδωκότα διδάσκαλον ἑτέρων καθίστασθαι, ἄδικόν τε καὶ σφαλερόν. καὶ ὁ δεύτερος κανὼν τῆς οἰκουμενικῆς πρώτης Συνόδου τοῦτο ἀπαγορεύει· καὶ ὁ τοῦτο ποιῶν, καθαιρεῖσθαι κελεύει. καὶ Τιμοθέῳ δὲ γράφων ὁ μέγας Παῦλος, καὶ ὑπογράφων τῷ λόγῳ, Ἐπισκοπὴν προσηγόρευμαι, καὶ τοῦτό φησι, μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κρῖμα ἐμπέσοι τοῦ Διαβόλου. Ὃ δὲ, εἰ μήπου κῦ θείῳ χάριν, οὕτω νοητέον, εἰ μή που ἀποκαλυφθείη περὶ αὐτοῦ, ὡς χρὴ προβιβασθῆναι αὐτὸν εἰς ἐπισκοπήν. ὥσπερ περὶ τοῦ Παύλου τῷ Ἀνανίᾳ ἀπεκαλύφθη, εἰπόντος πρὸς αὐτὸν ἐν ὁράματι τοῦ κυρίου, ὅτι σκεῦός ἐκλογῆς μοί ἐστιν οὗτος, τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν, καὶ βασιλέων, υἱῶν τε Ἰσραήλ.

ARIST. Οὐκ ἐπισκοπεῖ νεοφώτιστος· οὐδὲ διὰ ταχέων, ὁ ἐκ φαύλης διαγωγῆς προσιών.

Τὸν νεωστὶ προσελθόντα, καὶ βαπτισθέντα, ἢ φαύλῳ ἐχόντα διαγωγῇ, σκηνικὸν τυχὸν ὄντα, ἢ ταξεώτην, οὐ δεῖ εὐθὺς προχειρίζεσθαι Ἐπίσκοπον, ἀλλὰ πρότερον πεῖραν αὐτοῦ λαμβάνειν, καὶ ὕστερον μετὰ τὰς ἱερατικὰς ἅπαντας βαθμοὺς ἀπροσκόπως διελθεῖν, καὶ εἰς ἐπισκοπὴν προχειρίζεσθαι.

KANΩN πά.

Εἴπομεν, ὅτι οὐ χρὴ Ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον καθιέναι ἑαυτὸν εἰς δημοσίας διοικήσεις, ἀλλὰ προσδικαιρεῖν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς χρείαις. ἢ πειθέσθω θεῷ, τοῦτο μὲν ποιεῖν, ἢ καθαιρείσθω. οὐδεὶς γὰρ δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν, κῦ τῷ κυριακὴν προσκελεύσαντι.

BAΛΣ. Ος'. Ἀποστολικὸς κανὼν ἀδιαστίκτως καθαιρεῖσθαι κελεύει τοὺς ἱερωμένους κοσμικὰς φροντίδας ἀναλαμβάνοντας. ὁ δὲ παρὼν κανὼν συμπαθέστερον τούτοις κεχρημάτικε. φησὶ γὰρ, ἢ παυσάσθωσαν, ἢ καθαιρείσθωσαν. ἔλκυσον οὖν εἰς μίαν ἔννοιαν τοὺς κανόνας πρὸς τὸ φιλανθρωπότερον, καὶ εἰπὲ ὡς καὶ ς'. κανόνα κῦ τοῦτον νοεῖσθαι. Ζήτει καὶ ις'. κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, καὶ δ'. τῆς πλάρης.

ZΩNAP. Ὁ ἕκτος κανὼν ὁ παρὼν Διατάγματος καθαιρεῖσθαι κελεύει τοὺς κοσμικὰς φροντίδας ἀναδεχομένους ἱερωμένους· ἔστι δὲ ὁ κανὼν σαφηνικὸς ἐκείνου τυγχάνων. οὕτω γὰρ χρὴ νοεῖν κἀκεῖνον, ὅτι εἰ μὴ πείθοιτο, καὶ ἀφίσταιτο τῶν κοσμικῶν πραγμάτων, τότε καθαιρεθήσεται. εἰ γὰρ ἀπέχεται τούτων, οὐκέτι μετέωνται δημοσίας διοικήσεις, ὅπερ τοῖς φθάσασι Συγγνωσθήσεται. διὸ καὶ ὁ προτέρου κανόνος μέμνηται ὁ κανών. ζητητέον δὲ καὶ ις'. κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, καὶ τρίτον τῆς πλάρης Συνόδου.

ARIST. Ἐπίσκοπος ἀνεπίσκοπος, ὁ δημόσια χειριζόμενος.

Ὁ εἰς δημοσίας διοικήσεις ἑαυτὸν ἐκδιδούς, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ Ἐπίσκοπος, ἢ παυσάσθω, ἢ μὴ πειθόμενος, καθαιρείσθω.

gratia fiat, de revelatione dici intellige. Apostolo enim Ananiæ revelatum est de magno Paulo, eum esse vas electionis.

ZONAR. Qui nuper ad fidem accessit, & Baptismo Dei dignus est judicatus, non mox in Episcopum deligetur. Etenim prius oportet experimentum sui dare, quòd & circa fidem sit integer, & circa vitæ suæ institutionem irreprehensus. Isthæc autem indigent tempore. Nec enim brevi momento dignosci talia possunt. Eum verò, qui nondum sui specimen ediderit, aliorum doctorem constitui, & iniquum est, & fallax. Secundus Oecumenicæ primæ Synodi Canon hoc etiam vetat: ac jubet eum deponi, qui hoc fecerit. Magnus quoque Paulus Timotheo scribens, & oratione depingens Episcopatui præponendum, hoc etiam dicit, non Neophytum, Ne in superbiam elatus in judicium incidat Diaboli: Verba autem illa, Nisi alicubi per divinam fieret gratiam, sic intelligenda: Si non alicubi de eo revelatum foret, quòd oporteat ipsum ad Episcopatum promoveri. Quemadmodum de Paulo fuit Ananiæ revelatum, ad illum per visionem dicente Domino, Quoniam vas electionis hic mihi est, ad portandum nomen meum coram gentibus, & regibus, & filiis Israël.

ARIST. *Recens illuminatus non fit Episcopus, neque qui nuper à malo vitæ genere recessit.*

Eum qui nuper advenit & baptizatus est, vel qui malo vivendi genere occupatus fuit, qui scenicus fortasse fuit aut apparitor, non oportet statim creare Episcopum, sed primùm experimentum illius accipere, & sic per omnes sacros gradus pervadere, & postea inoffensè debet ad Episcopatum designari.

CANON LXXXI.

Diximus non oportere Episcopum vel Presbyterum seipsum ad publicas administrationes demittere, sed in Ecclesiasticis negotiis versari. Vel ergo ita non facere persuadeatur, vel deponatur. Nemo enim potest duobus Dominis servire, secundum Domini præceptum.

BALS. Sextus Canon Apostolicus sacris initiatos indistinctè deponi jubet, qui mundanas in se curas suscipiunt. Præsens autem Canon in eos paulo clementiùs animadvertit. Dicit enim, vel cessent, vel deponantur. Trahe ergo Canonas in unam intelligentiam ad id quod est humanius, & dic etiam sextum Canonem huic convenienter intelligi. Quære & xvi. Canonem Carth. Syn. & quartum quartæ.

ZONAR. Sextus Canon præsentis libri deponi jubet consecratos ministros, qui mundanas curas suscipiunt. Hic autem Canon illius est expositivus. Sic enim convenit & eum intelligere, quod nisi pareat, & abstineat à secularibus negotiis, tunc deponetur. Ab illis enim si abstinuerit, ut non amplius publicas aggrediatur administrationes eorum, quibus antea fuerat occupatus, venia dabitur. Hic ideo Canon meminit etiam de priori Canone. Quærendus est etiam decimus sextus Canon Synodi in Carthagine, tertiúsque quartæ Synodi.

ARIST. *Episcopus de Episcopatu deponitur qui negotia publica tractat.*

Qui ad publicas administrationes se dejicit sive Presbyter, sive Diaconus, sive Episcopus, aut cessat, aut non persuasus, deponatur.

Digitized by Google

Canon LXXXII.

Servos in Clerum provehi ſine veniâ dominorum non permittimus ad poſſeſſorum moleſtiam. Domorum enim everſionem illud efficit. Si quando autem etiam dignus ſervus viſus ſit qui ad gradum eligatur, qualis noſter quoque Oneſimus viſus eſt, & domini conceſſerint ac liberaverint, & ædibus emiſerint, fiat.

Bals. De ſervis qui in Clerum cooptantur, lege etiam xxxvi. cap. primi tit. præſentis operis. Hic autem Canon nolens noſtris fratribus aliquid à nobis offendiculi afferri, non permittit ut alienus ſervus in Clerum promoveatur, etiamſi ſit prudentiſſimus & dignus, niſi & dominus ei rei conſenſerit, & eum priùs libertate dignum exiſtimaverit. Ad exemplum autem ſcriptum eſt & quòd factum eſt in Oneſimo. Scriptum eſt enim quòd hunc Oneſimum Philemonis ſervum magnus Paulus ad Philemonem remiſit, etiamſi ei viſus eſſet ad miniſterium utiliſſimus, dicens, Non eſſe juſtum eum ſine Philemonis voluntate in fidei prædicatione ſervire. Quare nec libertas, nec Sacerdotium, nec aliquid aliud dominum ignorantem à ſervi ſui dominio abalienant. Et lex quæ ſtatuit adverſus libertatem non dari reſtitutionem, de his non intelligitur, ſed de ſervo liberato ex voluntate imperfecti domini.

Zonar. Fideles decet ea fugere, quæ ſcandala generent aliquibus. Alienum verò ſervum contra domini ſententiam Clericum fieri, cauſa eſt ſcandali, atque moleſtiæ. Quam ob rem, prohibet hoc Canon, uti rem, quæ domos totas evertit. Fortaſſis enim ſervus ille procurator ſit domus domini ſui, vel tabernæ dominicæ præpoſitus, vel cujus fidei creditæ ſint pecuniæ ad negotiationem, & propterea domino ſuo moleſtiæ foret ejus ordinatio. Quòd ſi ſervus gradu ſacro dignus exiſtimetur, Epiſcopum de eo negotio cum domino communicare oportet. Et ſi is quoque conſenſerit, ordinetur. Magnus etenim Paulus Oneſimum Philemonis ſervum, cujus miniſterium ei judicabat utile, ſine domini voluntate non decrevit eum retinere, ſed ipſum remiſit ad Philemonem. Lex verò civilis ad ſervi libertatem ſufficere dicit, hunc, ipſius domino ſciente & non contradicente, in Clerum deligi.

Arist. *Servus non ſit Clericus, niſi conſenſu Domini: Qui autem dignus eſt, libertate donatus promovetur.*

Sine voluntate Domini non oportet ſervum in Clerum recipere. Libertate autem donatus, ſi dignus qui in Clerum recipiatur viſus ſit, admittitur.

Canon LXXXIII.

Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, exercitui vacans, & utraque obtinere volens, Romanum ſcilicet Magiſtratum, & ſacerdotalem adminiſtrationem, deponatur. Quæ ſunt enim Cæſaris, Cæſari; & quæ ſunt Dei, Deo.

Bals. Diverſi Canones Apoſtolici prohibuerunt ſacris initiatos publica negotia adminiſtrare. Præſens autem Canon jubet eos deponi qui exercitui vacant vel hujuſmodi militares commeatus adminiſtrant, & expeditionis militaris curam habent. Talis enim hîc militia exiſtimanda eſt, & non ea quæ fit armis. Illa enim omnino prohibita eſt. Et lege vii. Can. Chalced. Syn. tales anathemate ferientem, ſi non pœnitentiam agant. Quæſierit autem quiſpiam, an & hîc illud, Deſiſtat vel deponatur, locum habeat, quemadmodum & in lxxxi. Can. didicimus? An etiam ante edicta, Sacerdos qui rem militarem tractat illico deponetur? Solutio. Exiſtimo quòd

Κανων πβ'.

Οἰκέτας εἰς κλῆρον προχειρίζεσθαι ἄνευ τῆς τοῦ δεσπότου γνώμης, ἐκ δικαιοπραγίας, δηλονότι λύπην τῷ κεκτημένῳ οἴκων ὅλων ἀναστροφὴν ὁ τοιοῦτον ἐργάζεται. εἰ δέ ποτε καὶ ἄξιος φανείη ὁ οἰκέτης πρὸς χειροτονίαν βαθμοῦ, οἷς καὶ ὁ ἡμέτερος Ονήσιμος ἐφάνη, καὶ συγχωρήσωσιν οἱ δεσπόται, καὶ ἐλευθερώσωσιν, καὶ τῶν οἴκων ἐξαποστείλωσι, γινέσθω.

Βαλσ. Περὶ δούλων κληρωμένων ἀναγνωστέον καὶ ὁ λς'. κεφάλαιον τοῦ ά. τίτλου τοῦ πρόνλου. Συμβαίνει δέ ὁ κανὼν μὴ θέλων σκανδαλίζεσθαι ὑφ' ἡμῶν τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν, ἵνα μὴ χωρῇ εἰς κλῆρον προάγεσθαι δοῦλον ἀλλότριον, κἂν φρονιμώτατος ᾖ καὶ ἄξιος, εἰ μὴ καὶ ὁ δεσπότης πρὸς τοῦτο συναινέσῃ, καὶ πρότερον ἐλευθερίας αὐτὸν ἀξιώσῃ. ἐγράφη δὲ πρὸς τοῦτο δόγμα ἐξ ὧν γέγονεν ὅτι τῷ Ονησίμῳ. γέγραπται γὰρ ὡς τὸν τοιοῦτον Ονήσιμον δοῦλον ὄντα Φιλήμονος, ὁ μέγας Παῦλος ἀντέστρεψε πρὸς τὸν Φιλήμονα, κἂν χρησιμώτατος πρὸς διακονίαν ἔδοξεν αὐτῷ, εἰπὼν μὴ δίκαιον εἶναι ἄνευ γνώμης τοῦ Φιλήμονος τοῦτον διακονεῖν ἐν τῷ τῆς πίστεως κηρύγματι. ὥστε οὐδὲ ἐλευθερία, οὐδὲ ἱερωσύνη, οὐδ' ἄλλό τι ἀποξενοῦσι τὸν ἀγνοοῦντα δεσπότην, ἐκ τῆς κυριότητος τοῦ δούλου αὐτοῦ. καὶ ὁ νόμιμον ὂν ὁ διορίζόμενον, μὴ ἐλευθερίαν ἢ δίδοται ἀποκαλύψασις, ἢ νοεῖται περὶ τοιούτων, ἀλλὰ περὶ δούλου ἐλευθερωθέντος μὴ γνώμῃ δεσπότου ἀτελοῦς.

Ζωναρ. Τὰ ἐμποιοῦντα σκάνδαλά τισι, φεύγειν δεῖ τοὺς πιστούς. αἴτιον ὂν σκανδάλου καὶ λύπης, ὁ τὸ ἀλλότριον δοῦλον προσγνώμῃ τοῦ δεσπότου κληροῦσθαι. διὸ καὶ κωλύει τοῦτο ὁ κανών, ὡς οἴκους ὅλους ἀναστρέφον. ἴσως γὰρ διοικητὴς μὲν εἴη τοῦ οἴκου τοῦ δεσπότου αὐτοῦ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ἢ ἐργασηρίου δεσποτικοῦ προϊστάμενος, ἢ χρήματα ἐμπιστευόμενος δι' ἐμπορίαν, ἐξ ἧς ἡ χειροτονία αὐτοῦ διὰ ταῦτα εἰς λύπην ἔσται τῷ δεσπότῃ αὐτοῦ. εἰ δὲ ἄξιος ἱερατικοῦ βαθμοῦ κριθείη ὁ οἰκέτης, χρὴ τὸν Επίσκοπον κοινοῦσθαι τὰ περὶ αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ· ἐξ εἰ κἀκεῖνος συνδοκοίη, χειροτονηθήσεται. καὶ ὁ μέγας γὰρ Παῦλος Ονήσιμον δοῦλον ὄντα Φιλήμονος, καὶ οὐχρηστον αὐτῷ κριθέντα εἰς διακονίαν, οὐδὲ γνώμης τοῦ δεσπότου κατέσχεν ἐκ ἔκρινεν, ἀλλ' ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Φιλήμονα. ὁ δὲ πολιτικὸς νόμος ἀρκεῖν εἰς ἐλευθερίαν φησὶ τοῦ δούλου, ὃ εἰδότος τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, ἐ μὴ ἀντιλέγοντος, τῷ κλήρῳ καταλεγῆναι αὐτόν.

Αριστ. Οἰκέτης ἀκλήρωτος, πλὴν εἰ μὴ γνώμῃ δεσπότου· ὁ δὲ ἐπάξιος, ἐλευθερωθεὶς προβιβάζεται.

Ἀνευ γνώμης δεσπότου οὐ δεῖ οἰκέτην εἰς κλῆρον προσδέχεσθαι. ἐλευθερωθεὶς δέ, ἄξιος τῆς κληρώσεως φανεὶς, προσδέχεται.

Κανων πγ'.

Επίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, στρατείαν προλαμβάνων, καὶ βουλόμενος ἀμφότερα κατέχειν, Ρωμαϊκὴν ἀρχὴν καὶ ἱερατικὴν διάκρισιν, καθαιρείσθω. τὰ γὰρ Καίσαρος, Καίσαρι· καὶ τὰ τοῦ θεοῦ, τῷ θεῷ.

Βαλσ. Διάφοροι κανόνες ἀποστολικοὶ ἐκώλυσαν τοὺς ἱερωμένους δημοσιακὰ πράγματα διοικεῖν. ὁ δὲ πρῶτον κανὼν καθαιρεῖσθαι θεσπίζει τοὺς στρατείαν προλαμβάνοντας, ἤτοι τοὺς διακονητὰς τῆς στρατιωτικῆς σιτηρεσίων, πραγμάτων καὶ στρατολογιῶν. τοιαύτην γὰρ εἶναι τὴν στρατείαν ὑπολαμβάνον μοι, καὶ μὴ τὴν διὰ ὅπλων. ἐκείνην γὰρ πάντη ἀπηγόρευσαν. καὶ ἀναγνωστέον ϛ'. κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, ἀναθεματίζοντα τοὺς τοιούτους, εἰ μὴ μεταμεληθῶσιν. ἐρωτήσῃ δέ τις, ἆρα καὶ ἐνταῦθα, ὃ παυέσθω ἢ καθαιρείσθω ἔξῃ χώραν, καθὼς ἐν τῷ πα'. κανόνι ἐδιδάχθημεν; ἢ καὶ περὶ ὁπλοφορημάτων ὁ τὴν στρατείαν μεταχειριζόμενος ἱερωμένος ἀπεντεῦ-

ξεν

Digitized by Google

θεν καθαιρεῖσθω); Λύσις. οἶμαι ὅτι ἡ ὀνείδους, μετὰ ἐπιφώνησιν ὁ γραμματικῶν, εἰ μὴ παύσεται, καθαιρεῖσθω). πάντα γὰρ τὰ δημοσιακὰ, τοῖς αὐτοῖς αἰτίαν ἔχουσιν. ἀναγνωθι ἡ κεφ. λϐ'. τοῦ δ'. τίτλου τοῦ πρώτου Συντάγματος, ἡ τὰ ἐν αὐτῷ.

ΖΩΝΑΡ. Στρατείαν ἐνταῦθα οὐχ ὅπλων μεταχείρησιν, ἢ παρασκευὴν στρατιωτικῶν οἶμαι καὶ κανόνα λέγει, ἀλλὰ στρατιωτικῶν πραγμάτων διοίκησιν, οἷς σιτηρεσίων στρατιωτικῶν διανέμησιν, ἢ ὅπλων στρατιώτας ἀφωρισμένων ὑποδοχὴν, ἢ στρατολογίαν, ἢ ἃ διοικήσας ἄλλας τινὰς, ἃς ἡ οἱ πολιτικοὶ νόμοι στρατείας διείσηνται ὀνομάζοντες. τοὺς γοῦν τοιούτοις ποτὲ προλαζόντας ἱερωμένους, ὁ κανὼν ὑπὸ καθαίρεσιν πίπτουσι πάντως, εἰ μὴ τούτων ἀφίστανται. ἃ γὰρ δεῖ μιγνύειν τὰ ἄμικτα, τὰ Καίσαρος, φησὶ, ἡ τὰ τοῦ Θεοῦ. ὁ ἑβδομος δὲ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου ἕβδομος κανὼν, ἡ ἀναθεματίζεσθαι τοὺς τοιούτους μὴ μεταμελομένους ὁρίζει.

ΑΡΙΣΤ. Ἱερεὺς ἄρχων, ἀνίερος· τὰ γὰρ Καίσαρος, Καίσαρι· ἡ τὰ τοῦ Θεοῦ, τῷ Θεῷ.

Ὁ ῥωμαϊκὴν στρατείαν ἐνθέλων κατέχειν, ἡ ἱερατικὴν διοίκησιν, καθαιρείσθω· τὰ γὰρ Καίσαρος, Καίσαρι· ἡ τὰ τοῦ Θεοῦ, τῷ Θεῷ.

ΚΑΝΩΝ πδ'.

Ὅς τις ὑβρίσῃ βασιλέα ἢ ἄρχοντα παρὰ δίκαιον, τιμωρείαν τινυέτω. ἡ εἰ μὲν κληρικὸς, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

ΒΑΛΣ. Ὁ Μωσαϊκὸς νόμος φησὶν, ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς. ἀκολούθως οὖν αὐτῷ διορίζεται καὶ ὁ παρὼν κανὼν, ὁ ὑβρίζοντα βασιλέα, ἢ ἄρχοντα, κληρικὸν μὲν ὄντα καθαιρεῖσθαι, λαϊκὸν δὲ ἀφορίζεσθαι. ἡ τοῦτο μὲν ὅσον ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως. οἱ δὲ πολιτικοὶ νόμοι ἄλλως διαλυτοῦσι τὰ τῆς βασιλικῆς ὕβρεως. ἡ ἀνάγνωθι δὲ λς'. κεφ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ πρώτου Συντάγματος. τινὲς δὲ ἑρμηνεύοντες τὸ εἴτις ὑβρίσῃ βασιλέα ἢ ἄρχοντα παρὰ δίκαιον, εἶπον, πολλάκις ἐκλαμβάνεσθαι καὶ τὸ δίκαιον ἔλεγχον ἀντὶ ὕβρεως. νομίζω δὲ τοῦτο ἑρμηνεύεσθαι ἀπὸ τοῦ ιδ'. κεφ. τοῦ λς'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, ὅπου κατεγράφη εἰς δ' λς'. κεφάλαιον τοῦ δ'. τίτλου τοῦ πρώτου Συντάγματος.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ Μωσαϊκὸς νόμος, ἄρχοντά φησι, τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς. καὶ ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων Πέτρος, τὸν βασιλέα τιμᾶτε φησί. καὶ ὁ μέγας Παῦλος ὑπερδύχους κελεύει τοὺς βασιλέων, ἡ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ, ἡ ταῦτα ἀπίστων. ὑβρίζειν μὲν οὖν κεκώλυται πᾶς τις ἡ βασιλέως, ἡ ἄρχοντος. ἐλέγχειν δὲ ὃ πρακτέον ποιοῦντας τι, οὐ κεκώλυται, κἂν οἱ τοῦ ἐλέγχου λόγοι θρασύτεροι ὄντες ἴσως, εἰς ὕβριν τοῖς ἐλεγχομένοις λογίζωνται. τὸ δὲ δίκαιον γὰρ ὑβρίζειν οὐ παραχωρεῖ ὁ κανὼν, ὡς ἐξ ἀντιδιαστολῆς νοεῖσθαι, ὅτι ὁ δικαίως ἡ βασιλέων, ἡ μεγιστάνων καθαπτόμενος, οὐ κολάσεως ἄξιος· ὁ δὲ λς'. τίτλος τοῦ ξ'. τῶν βασιλικῶν βιβλίου ἐν κεφαλαίῳ ιγ'. ταῦτά φησιν· ἐάν τις κακῶς μνημονεύσῃ τοῦ βασιλέως, οὐχ ὑποκείσεται τιμωρίᾳ· ἀλλὰ χρὴ τὰ πρεπόντως τῷ βασιλεῖ μεμνῆσθαι. εἰ γὰρ ἀπὸ κουφότητος ἐξήλθε, καταφρονητέος· εἰ δὲ ἀπὸ μανίας, ἐλεημοσύνης ἄξιος, εἰ δὲ ὡς ἀδικούμενος, συγχωρητέος.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἄρχοντα, ἢ βασιλέα, παρὰ δέον ὑβρίζων, κληρικὸς καθαιρεῖται· λαϊκὸς ἀφορίζεται.

Ὁ Βασιλέα, ἢ ἄρχοντα δυσεβῶς ζῶντας ὑβρίζων, εἰ μὲν κληρικός ἐστι, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

hîc quoque post edictum, is qui exercitûs curam habet, si non desistat, deponetur. Omnia enim publica eandem causam habent. Lege etiam caput xxxii. Tituli noni præsentis operis, & quæ in illud scripta sunt.

ZONAR. Canonem non arbitror hîc appellare στρατείαν, Armorum tractationem, vel militum præfecturam: sed militarium rerum procurationem, veluti Militarium stipendiorum distributionem, vel annonæ nutriendis militibus sepositæ curam, vel militum descriptionem, vel etiam quas alias procurationes: quas quidem civiles leges inveniuntur etiam nominare στρατείας. Consecratos igitur istis qualibuscúmque vacantes Canon depositioni omnino subjicit: si non ab his abstineant. Nec enim decet non miscenda miscere: ea (dicit) quæ sunt Cæsaris, & ea quæ sunt Dei. Septimus autem in Chalcedone Synodi Canon tales quos non pœniteat, anathematizari decernit.

ARIST. *Sacerdos magistratum obiens, deponitur. Quæ enim Cæsaris sunt, Cæsari, & quæ Dei, Deo.*

Qui Romanam militiam retinere vellet, ac etiam sacerdotalem administrationem, deponatur. Quæ enim Cæsaris sunt, Cæsari, & quæ Dei, Deo.

CANON LXXXIV.

Quisquis Regem vel Principem præter jus contumeliâ affecerit, pœnas luat: & si sit quidem Clericus, deponatur: si verò Laicus, segregetur.

BALS. Lex Mosaica dicit: Principi populi tui non maledices. Ei ergo consequenter statuit & præsens Canon, eum qui Imperatorem vel principem injuria afficit, si sit quidem Clericus, deponi: si verò Laicus, segregari. Et hoc quidem quantum ad ecclesiasticam traditionem attinet. Civiles autem leges Imp. factam injuriam aliter vindicant. Lege autem xxxvi. cap. noni tit. præsentis operis. Nonnulli autem illud interpretantes, si quis Regem vel Principem præter jus contumelia afficit, dixerunt, sæpe etiam justam reprehensionem pro injuria accipi. Existimo autem hoc explicari à xiiii. cap. xxxvi. tit. lx. lib. Basil. quod situm est in xxxvi. cap ix. tit. Præsentis operis.

ZONAR. Mosaïca lex dicit, principi populi tui non maledices. Et coryphæus Apostolorum Petrus ait, Regem honorate. Et magnus Paulus, Orare jubet pro regibus, & omnibus, qui sunt in dignitate: Etiam si sint infideles. Igitur & Reges, & Magistratus afficere contumeliâ quísque prohibitus est. At hos reprehendere aliquid agentes contrà quam deceat, non prohibetur; etiamsi reprehensionum verba, fortè acerbiora existentia, ad reprehensorum contumeliam spectare existimentur. Non permittit enim Canon contra jus contumeliam facere; ut ex contraria distinctione intelligitur, quòd & reges & primates iustè increpans non est punitione dignus. Trigesimus sextus titulus libri Basilicorum sexagesimi in capite decimo tertio, Hæc dicit: Si quis malè mentionem regis fecerit, non subjacet pœnæ: sed quæ de illo sunt, Regi significari oportet. Nam si per levitatem excessit, contemnendus est. Quòd si per insaniam, miseratione dignus est. Quòd si velut injuriâ affectus, ei remittendum est.

ARIST. *Qui magistratum & regem contrà jus contumeliâ afficit, Clericus deponitur, Laicus excommunicatur.*

Qui regem aut magistratum piè viventes contumeliâ afficit, si Clericus est deponatur, si verò Laicus excommunicetur.

Digitized by Google

CANON LXXXV.

Sint nobis omnibus Clericis & Laicis libri venerandi & ſancti veteris quidem teſtamenti, Moſis quinque, Geneſis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium. Jeſu filii Nave unus. Judicum unus. Ruth unus. Regnorum quatuor. Paralipomenon, id eſt, derelictorum libri dierum, duo. Eſdræ duo. Eſther unus. Maccabæorum tres. Job unus. Pſalterii unus. Solomonis tres. Proverbia. Eccleſiaſtices. Cantica canticorum. Prophetarum, xii. Eſaiæ unus. Jeremiæ unus. Jezechielis unus. Danielis unus. Extrinſecus autem à vobis intelligatur, debere veſtros adoleſcentes diſcere ſapientiam eruditiſſimi Sirach. Noſtra autem id eſt, novi teſtamenti. Evangelia quatuor, Matthæi, Marci, Lucæ, Joannis. Pauli Epiſtolæ quatuordecim. Petri Epiſtolæ duæ, Joannis tres. Jacobi una. Clementis Epiſtolæ duæ, & Conſtitutiones vobis Epiſcopis per me Clementem in octo libris editæ, quæ non ſunt omnibus divulgandæ, propter ea quæ ſunt in eis myſtica: & actus noſtri Apoſtolorum.

BALS. A lx. quidem Canone didicimus non legere falſo inſcriptos inpiorum libros, tanquam ſanctos: nunc autem diſcimus quoſnam libros legere debeamus ex veteri Teſtamento & novo. Tu autem intelligas, quòd etſi hîc ſcriptum eſt, Conſtitutiones Clementis legi à nobis, ſed non divulgari debere, ſecundus tamen ſextæ Synodi Canon earum lectionem prohibuit, quòd in eis adulteratio facta ſit. Et lege eundem ſecundum Canonem ſtatuentem cum aliis quibuſdam ſolos lxxxv. Canones ſanctorum Apoſtolorum legere nos oportere, alium autem nullum curare, etiamſi eſſe dicatur ſanctorum Apoſtolorum Canon. Quæ autem à ſanctis Patribus & confeſſoribus ſcripta ſunt, & legere & amplecti debemus, ut quæ nos ad veram & orthodoxam fidem deducant.

ZONAR. Quum fideles Apoſtoli præſcripſiſſent, quomodo fideles Chriſti oporteat vivere, tandem ſubjunxerunt etiam quos libros deceat ipſos legere: illóſque recenſuerunt. Vt autem ſuperius alicubi dictum fuit, etiam librorum legendorum dinumerationes à variis ſanctis factæ patribus comperiuntur. Hoc autem fecerunt, quoniam varii nothi, & falsò inſcripti libri erant, vel etiamnum ſunt, & adulterati quidam: quales etiam quæ per Clementem promulgatæ fuerunt conſtitutiones. Ab Hæreticis enim quibuſdam & adulteratæ, & corruptæ fuerunt. Quapropter iſtas omnino legi vetuit Oecúmenica ſexta Synodus in ſecundo capite Canonum ab ea ſtatutorum. Aliæ verò quædam dinumerationes, alios præter hîc enumeratos libros, permittunt etiam legi, & Sapientiam Salomonis, & Judith, & Tobiam, & Apocalypſin Theologi.

Hi quidem ſunt igitur venerandiſſimorum Apoſtolorũ octoginta quinque Canones. Quibuſdam tamen in libris Canonas habentibus inveniuntur & alii Canones, uniuſcujuſque celebratiſſimorum Apoſtolorum nomine inſcripti. Sed in Trullo congregata Synodus ducentorum viginti ſeptem ſanctorum patrum, ſub regno Imperatoris Juſtiniani Rhinotmeti, quæ dicta eſt Sexta, ſanctos recenſens Canonas, ſic ait. Huic ſanctæ Synodo viſum fuit, Vt rati, & firmi maneant Canones à ſanctis & beatis patribus noſtris præceſſoribus recepti & approbati.. Traditique nobis etiam nomine ſanctorum & glorioſiſſimorum Apoſtolorum Canones octoginta quinque. Mox conſcriptas à ſancto Clemente Conſtitutiones, Quum dixiſſet has legi non oportere, & eas rejeciſſet, ob id quòd adulterina quædam, & aliena à pietate ſint ipſis ad Eccleſiæ perniciem inſerta ab Hæreticis, meminit ſynodicorum Canonum, & Oecumenicarum Synodorum, localium quoque, & à divinis patribus extra Synodos factorum

ΚΑΝΩΝ ϖέ.

Ἐγω ὑμῖν πᾶσι κληρικοῖς καὶ λαϊκοῖς, βιβλία σεβάσμια καὶ ἅγια· τῆς μὲν παλαιᾶς διαθήκης, Μωυσέως πέντε, Γένεσις, Ἔξοδος, Λευϊτικὸν, Ἀριθμοὶ, Δευτερονόμιον. Ἰησοῦ υἱοῦ Ναυῆ, ἕν. Κριτῶν ἕν. Ῥὺθ, ἕν. Βασιλέων, τέσσερα. Παραλειπομένων τῶν βίβλων τῶν ἡμερῶν, δύο. Ἔσδρα, δύο. Ἐσθὴρ, ἕν. Μακκαβαίων τρία. Ἰὼβ, ἕν. Ψαλτηρίου, ἕν. Σολομῶντος, τρία. Παροιμίαι. Ἐκκλησιαστής. Ἆσμα ἀσμάτων. Προφητῶν δεκαδύο. Ἡσαΐου ἕν. Ἱερεμίου ἕν. Ἰεζεκιὴλ ἕν. ἓν Δανιὴλ. ἔξωθεν δὲ ὑμῖν προσιστορείσθω μανθάνειν υἱοὺς τοὺς νέους τὴν σοφίαν τὴν πολυμαθῆ Σιρὰχ. Ἡμέτερα δὲ (τοῦτ' ἔστι, τῆς καινῆς διαθήκης) Εὐαγγέλια τέσσαρα, Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ, Ἰωάννου. Παύλου ἐπιστολαὶ δεκατέσσαρες. Πέτρου ἐπιστολαὶ δύο. Ἰωάννου, τρεῖς. Ἰακώβου μία. Ἰούδα, μία. Κλήμεντος ἐπιστολαὶ δύο. καὶ αἱ Διαταγαὶ ὑμῖν τοῖς Ἐπισκόποις δι' ἐμοῦ Κλήμεντος ἐν ὀκτὼ βιβλίοις προσπεφωνημέναι, ἃς οὐ χρὴ δημοσιεύειν διὰ πάντων, διὰ τὰ ἐν αὐταῖς μυστικά. καὶ αἱ Πράξεις ἡμῶν τῶν Ἀποστόλων.

ΒΑΛΣ. Ἀπὸ μὲν τοῦ ξ'. κανόνος ἐμάθομεν μὴ ἀναγινώσκειν ψευδεπίγραφα βιβλία ἀσεβῶν ὡς ἅγια. ἀρτίως δὲ μανθάνομεν, ποῖα βιβλία ἀναγινώσκειν ὀφείλομεν ἐκ τῆς παλαιᾶς διαθήκης καὶ τῆς νέας. Οὗ δὲ γίνωσκε ὡς εἰ καὶ γέγραπται ἐνλαυδοῖ ἀναγινώσκειν ἡμᾶς τὰς διαταγὰς τοῦ Κλήμεντος, πλὴν μὴ δημοσιεύειν αὐτάς, ἀλλ' ὁ ϛ'. κανὼν τῆς ς'. Συνόδου ἀπαγορεύσει τὴν τούτων ἀνάγνωσιν, διὰ ὃ γεγένηται παραποίησιν ἐν αὐταῖς. καὶ ἀνάγνωθι καὶ αὐτὸν β'. κανόνα, διορίζόμενον μὴ ἐξ ἄλλων τινῶν, μόνους τοὺς πέ. κανόνας τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἀναγινώσκειν ἡμᾶς, καὶ ἑτέρου τινὸς μὴ ὑπερέχεσθαι, κἂν λέγηται εἶναι τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών. τὰ δὲ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων καὶ ὁμολογητῶν συγγραφέντα καὶ ἀναγινώσκειν καὶ κατασκάζεσθαι ὀφείλομεν, ὡς εἰς τὴν ἀληθῆ καὶ ὀρθόδοξον πίστιν ἡμῶν ἀναγοντα.

ΖΩΝΑΡ. Διαταξάμενοι οἱ πιστοὶ ἀπόστολοι πῶς χρὴ τοὺς πιστοὺς βιοῦν, ἐπήγαγον πλουταῖον καὶ τίνα δεῖ αὐτοὺς ἀναγινώσκειν βιβλία, καὶ ταῦτα ἀπηρίθμησθαι. ὡς δὲ ἄνωθέν που εἴρηται, καὶ διαφόρων ἁγίων πατέρων ἀπαριθμήσεις τῶν ἀναγνωσέων βιβλίων διείρηται. τοῦτο δὲ πεποιήκασιν, ὅτι διάφορα νόθα συγγράμματα, καὶ ψευδεπίγραφα ἦσαν, ἢ καὶ εἰσί. τὰ δὲ καὶ νεοθουμία, οἷαι καὶ αἱ διὰ τοῦ Κλήμεντος ἐπιφοιτήσασαι διαταγαί. καὶ αὗται καὶ παρὰ κακοδόξων τινῶν ἐνοθεύθησάν τε, καὶ παρεφθάρησαν. διὸ καὶ ἀναγινώσκεσθαι ὅλως αὐτὰς ἀπηγόρευσεν ἡ οἰκουμενικὴ ἕκτη Συνόδος ἐν κεφαλαίῳ δευτέρῳ τῶν πρὸ αὐτῆς τεθέντων κανόνων. τινὲς δὲ τῶν ἄλλων ἀπαριθμήσεων διαχωροῦσιν ἀναγινώσκεσθαι μόνοις τοῖς ἐνδόξως ἀπηριθμημένοις, καὶ τὴν Σοφίαν Σολομῶντος, καὶ Ἰουδὶθ, καὶ Τωβίαν, καὶ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Θεολόγου.

Οὗτοι μέν ὧν εἰσιν οἱ τῶν πανσέπτων Ἀποστόλων πέ. κανόνες. διείρηται δὲ ἔν τισι τῶν τοὺς κανόνας ἐχόντων βιβλίων, καὶ ἕτεροι κανόνες ἐπ' ὀνόματι ἑκάστου τῶν πανευφήμων ἀποστόλων ἐπιγεγραμμένοι. ἀλλ' ἡ ἐν τῷ Τρούλλῳ συναθροισθεῖσα Συνόδος τῶν σιζ'. ἁγίων πατέρων ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμήτου, ἡ λεγομένη ἕκτη, ἀπαρίθμησιν ποιησαμένη τῶν ἱερῶν κανόνων, ὕστως φησίν· ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ Συνόδῳ μένειν βεβαίως, καὶ ἀσφαλεῖς τὸ ὑπὸ τῶν περὶ ἡμῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων δεχθέντας, καὶ κυρωθέντας. ἀλλὰ μᾶλλον παραδοθέντας ἡμῖν ὀνόματι τῶν ἁγίων καὶ ἐνδοξοτάτων ἀποστόλων πέ. κανόνας. εἶτα περὶ τῶν παρὰ τοῦ ἁγίου Κλήμεντος συγγραφῶν διαταξέων, εἰποῦσα, μὴ χρῆναι ταύτας ἀναγινώσκεσθαι, καὶ ἀποβαλλομένη αὐτάς, ὡς αἱρετικῶν νόθα τινά, καὶ ξένα τῆς εὐσεβείας, ὅτι λύμη τῆς ἐκκλησίας αὐταῖς παρενεφάνισαν, μέμνηται τῶν Συνοδικῶν κανόνων, τῶν τε οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ τῶν τοπικῶν, καὶ τῶν παρὰ θείων πατέρων ἐκτὸς Συνόδων ὁρισθέντων κανόνων. καὶ

ἐπὶ

Digitized by Google

ἐπὶ τούτοις ἐπάγει, μηδενὶ ἐξεῖναι τοὺς προδηλωθέντας παραχαράττειν κανόνας, ἢ ἀθετεῖν, ἢ ἑτέρους παρὰ τοὺς προκειμένους, παραδέχεσθαι κανόνας ψευδεπιγράφους ὑπό τινων συντεθέντας τῶν τὴν ἀλήθειαν καπελεύειν ἐπιχειρησάντων. ταῦτα τοῦ δευτέρου κανόνος τῆς ἕκτης συνόδου διατατομένου, καὶ μηδαμοῦ μνείαν ποιησαμένου ἑτέρων ἀποστολικῶν κανόνων, παρὰ τοὺς πέ. οὐκ ἐγκρίνεσθαι δεῖ τοὺς λεγομένους ἄλλους τῶν ἀποστόλων κανόνας, ἀλλ' ἀποκρίνεσθαι μᾶλλον, ὀβελίζεσθαί τε, καὶ ἀποβάλλεσθαι· ὡς ψευδεπιγράφους, καὶ νόθους καὶ τῶν ἀπηριθμημένων, καὶ τοῖς θείοις καὶ ἱεροῖς πατράσιν ἐγκεκριμένων ἐκτός.

A Canonum, deinceps his subjicit, Nemini fas esse supradictos Canones adulterare, vel improbare, vel alios præter propositos recipere Canones falsò inscriptos: quos quidam veritatem cauponari conati, composuerunt. Quum secundus sextæ Synodi Canon hæc ordinet, Nec usquam memoriam faciat aliorum Apostolicorum Canonum præter istos octoginta quinque, Non oportet alios ullos, qui dicantur Apostolorum, Canones approbari, sed magis reprobari, obelóque transfigi, & rejici: tanquam falsò inscriptos, & non legitimos, & extrâ numerum eorum, quos divini, sanctíque Patres judicio suo comprobarunt.

B

ΑΡΙΣΤ. Σεβάσμιος ἡ ἑξηκοντάβιβλος μόνον.

Ταῦτα μόνα πᾶσι κληρικοῖς, καὶ λαϊκοῖς βιβλία σεβάσμια καὶ ἅγια ὀφείλουσι κρίνεσθαι· ἤγουν, τῆς μὲν παλαιᾶς διαθήκης, πέντε· γένεσις, ἔξοδος, λευιτικὸν, ἀριθμοὶ, δευτερονόμιον. Ἰησοῦ υἱοῦ Ναυῆ, ἕν· κριτῶν, καὶ Ῥοὺθ, ἕν· βασιλειῶν τέσσαρα· παραλειπομένων τῆς βίβλου τῶν ἡμερῶν, δύο. ἔσδρα, δύο· ἐσθὴρ, ἕν· μακκαβαίων, γ. Ἰὼβ, ἕν. ψαλτήριον, ἕν· σολομῶντος, τρία· παροιμίαι· ἐκκλησιαστής· ᾆσμα ᾀσμάτων. προφητῶν, δεκαδύο· ἔξωθεν δὲ τούτων, καὶ αἱ σοφίαι τοῦ πολυμαθοῦς Σιράχ· τῆς δὲ καινῆς διαθήκης, εὐαγγέλια τέσσαρα· Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ, Ἰωάννου· Παύλου ἐπιστολαὶ, δεκατέσσαρες· Πέτρου ἐπιστολαὶ δύο· Ἰωάννου, τρεῖς· Ἰακώβου, μία· Ἰούδα, μία· Κλήμαντος αἱ ἐπιστολαὶ δύο· καὶ αἱ πράξεις τῶν ἀποστόλων· καὶ αἱ διαταγαὶ αἱ διὰ τοῦ αὐτοῦ Κλήμαντος τοῖς Ἐπισκόποις ἐν ὀκτὼ βιβλίοις προσπεφωνημέναι· ἃς οὐδὲ χρὴ δημοσιεύειν ἐπὶ πάντων, διὰ τὰ ἐν αὐταῖς μυστικά. μᾶλλον δὲ ὁ δεύτερος κανὼν τῆς ἐν τῷ τρούλλῳ γενομένης ἕκτης συνόδου παντελῶς ἀποβάλλεται τὰς τοιαύτας διατάξεις, διὰ τὸ ἐν αὐταῖς ὑπὸ τῶν ἑτεροδόξων προστεθῆναί τινα νόθα καὶ ξένα τῆς εὐσεβείας.

ARIST. *Sexaginta librorum Canon tantùm est venerandus.*

Isti soli libri Clericis & Laicis venerandi sanctique judicari debent, scilicet veteris quidem testamenti, Mosis quinque, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium. Jesu filii Nave unus. Judicum, & Ruth unus. Regum quatuor. derelictorum ex libro dierum duo. Esdræ duo. Esther unus. Maccabæorum tres. Job unus. Psalterium, unus. Solomonis tres. Proverbia. Ecclesiastes. Canticum Canticorum. Prophetarum duodecim. Insuper & extra hos & Sapientiæ eruditissimi Sirach.

C Novi autem testamenti Evangelia quatuor, Matthæi, Marci, Lucæ, Johannis. Pauli Epistolæ quatuordecim. Petri Epistolæ duæ. Johannis tres. Jacobi una. Judæ una. Clementis Epistolæ duæ, & acta Apostolorum. Et Constitutiones per eundem Clementem Episcopis in octo libris nuncupatæ, quas non oportet omnibus divulgare propter mystica quædam quæ in iis sunt. Potius autem secundus Canon sextæ Synodi in Trullo factæ, omnino rejicit istas constitutiones, quia spuria quædam & à pietate aliena in iis à Sectariis adduntur.

Digitized by Google

CANONES
NICENÆ PRIMÆ SANCTÆ ET OECUMENICÆ SYNODI.

BALS. SANCTA hæc & œcumenica Synodus habita fuit, imperante (decimo anno imperii ipsius) magno Constantino, coactis Niceæ, quæ est in Bithynia, cccxviii. Sanctis patribus adversus Arium Presbyterum Alexandrinæ Ecclesiæ, qui blasphemabat adversus filium Dei Dominum nostrum Jesum Christum, dicens eum non esse Deo & patri consubstantialem, sed creaturam, & quòd erat quando non erat: quem deposuit hæc sancta Synodus, & unà cum ei consentientibus anathemate percussit: decrevit autem esse filium patri consubstantialem, & Deum verum ac possessorem ac dominum & creatorem rerum omnium creatarum; non autem creaturam, nec quippiam factum. Hæc autem quæ Niceæ fuit Synodus, prima dicitur, si ad Oecumenicas referatur. Ante eam enim Synodi diversæ locales fuere. Sed hæc cùm œcumenicarum prima sit, reliquis quoque præponitur quæ ante ipsam fuerunt, Antiochenæ scilicet, quæ adversus Paulum Samosatenum congregata est sub Aureliano Imperatore, Ancyranæ, & Neocæsarianæ.

ZONAR. Sancta & œcumenica prima Synodus, magno Constantino imperante habita fuit, cum Niceæ in Bithynia octodecim supra trecentos sancti Patres convenissent, adversus Arium Alexandrinæ Ecclesiæ presbyterum, qui in Dei filium Dominum nostrum Jesum Christum blasphemabat, dicens eum Deo, Patriq; non consubstantialem, sed creaturam esse, & quòd erat quando non erat: hunc Sancta hæc synodus deposuit, & unà cum ei consentientibus anathemate percussit: ab eadémque Synodo Patri consubstantialem filium, Deum verum, ac Dominum, ac possessorem, & rerum creatarum omnium conditorem, non creatum aliquid, vel factitium esse definitum fuit. Dicitur verò Synodus hæc Nicæna prima, ad œcumenicas videlicet comparata, siquidem ante illam locales synodi complures celebratæ sunt: sed cum inter œcumenicas hæc sit antiquissima, idcirco ante alias etiam vetustiores, Antiochenam videlicet, contra Paulum Samosatenum Aureliano imperante congregatam, Ancyranam, in qua de illorum hominum, qui sæviente hostium Christiani nominis furore à religione defecerant, si errati pœnituisset, excipiendorum ratione deliberatum est; & Neocæsariensem, in qua Canones ad Ecclesiasticæ rei constitutionem spectantes editi sunt, priore loco collocata fuit.

CANON I.

SI quis à medicis in morbo excisus, vel à Barbaris excectus est, is in Clero maneat. Si quis autem cùm esset sanus, seipsum execuit, eum etiam in Clero recensitum cessare convenit, & deinceps nullum talem oportet promoveri. Quemadmodum autem hoc manifestum est, quòd de iis qui de industria hoc agunt, & seipsos audent excindere, dictum est: ita si aliqui à Barbaris vel dominis castrati sint, inveniantur autem & ii alioqui digni, tales in Clerum admittit Canon.

BALS. Divini canones Apostolici xxi. xxii. xxiii. & xxiv. satis nos docuerunt, quid fieri debeat in eos qui seipsos castrarunt: Consequenter igitur istis & hic præsens Canon decernit, eos qui seipsos execandos tradiderunt, vel ipsi suis sibi manibus virilia amputaverunt, in Clerum non cooptari, nec ad sacerdotium promoveri.

ΚΑΝΟΝΕΣ
ΤΗΣ ΕΝ ΝΙΚΑΙΑ ΠΡΩΤΗΣ ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

ΒΑΛΣ. Ἡ ἁγία αὕτη σύνοδος καὶ οἰκουμενικὴ γέγονε βασιλεύοντος (τῷ δεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ) τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἀθροισθέντων ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ ἁγίων πατέρων κατὰ Ἀρείου γενομένος πρεσβυτέρου τῆς κατὰ Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησίας, ὃς ἐβλασφήμει κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγων μὴ ὁμοούσιον εἶναι αὐτὸν τῷ θεῷ καὶ πατρὶ, κτίσμα δὲ, καὶ ὅτι ἦν ὅτε οὐκ ἦν, ὃν καθεῖλεν ἡ ἁγία σύνοδος αὕτη, καὶ ἀνεθεμάτισε μετὰ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ· ἐδογμάτισε δὲ ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν, καὶ θεὸν ἀληθινὸν καὶ δεσπότην καὶ Κύριον καὶ κτίστην τῶν κτισῶν ἁπάντων, ἀλλ' οὐ κτίσμα, οὐδὲ μυστικὸν ποίημα. πρώτη δὲ σύνοδος ἡ ἐν Νικαίᾳ αὕτη λέγεται πρὸς ταῖς οἰκουμενικαῖς ἀριθμεμένη. ἐπεὶ τοίνυν πρὸ αὐτῆς διάφοροι γεγόνασι σύνοδοι τοπικαί. ἀλλὰ τῶν οἰκουμενικῶν αὕτη ὅσα πρώτη, προτέτακται καὶ τῶν λοιπῶν τῶν πρὸ αὐτῆς γενομένων, τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ δηλαδὴ κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως συγκροτηθείσης ὅτε Αὐρηλιανοῦ βασιλέως, τῆς τε ἐν Ἀγκύρᾳ, ἐν ᾗ ζήτησις γέγονε περὶ τῶν ἐν καιροῖς διωγμῶν πρὸς πίστιν ἀρνησαμένων, καὶ μεταμεληθέντων· ὅπως δεῖ τούτους προσδέχεσθαι. καὶ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ, ἐν ᾗ περὶ ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως κανόνες ἐξεφωνήθησαν.

ΚΑΝΩΝ α'.

ΕΙ τις ἐν νόσῳ ὑπὸ ἰατρῶν ἐχειρουργήθη, ἢ ὑπὸ βαρβάρων ἐξετμήθη, οὗτος μενέτω ἐν τῷ κλήρῳ. εἰ δέ τις ὑγιαίνων ἑαυτὸν ἐξέτεμεν, τοῦτον καὶ ἐν τῷ κλήρῳ ἐξεταζόμενον παύεσθαι προσήκει. καὶ ἐκ τοῦ δεῦρο μηδένα τῶν τοιούτων προχωρεῖν προάγεσθαι. ὡσαύτως δὲ τοῦτο πρόδηλον, ὅτι περὶ τῶν ὁπωσδεύοντων ὃ πράγμα καὶ τολμώντων ἑαυτοὺς ἐκτέμνειν, εἴρηται. ὅτως εἴ τινες ὑπὸ βαρβάρων ἢ δεσποτῶν δυνηλάθησαν, οἱ εἰσκρινεῖς δὲ ἄλλως ἄξιοι, τοὺς τοιούτους εἰς κλῆρον προσίεται ὁ κανών.

ΒΑΛΣ. Οἱ ἀποστολικοὶ θεῖοι κανόνες ὁ κα'. ὁ κβ'. ὁ κγ'. καὶ ὁ κδ'. ἱκανῶς ἡμᾶς ἐδίδαξαν τί ὀφείλει γίνεσθαι εἰς τοὺς ἀκρωτηριαζομένους τοὺς διδύμους. ἀκολούθως οὖν τούτοις καὶ ὁ παρὼν κανὼν διατέτακται, μήτε τοὺς ἑαυτοὺς ἐκδότας εἰς ἐκτομὴν, ἢ αὐτόχειρας γενομένους κληροῦσθαι, ἢ εἰς ἱερωσύνην

σωίλω φεράγεδαι, ἀλλὰ κἂν φεφέφθασδι ἐν κλήρῳ τα-
χδῆναι, ἐκβάλλεδαι τέτες. μήτε τὲς ὑφ' ἑτέρων ἐπηρεασδέν-
τας, καὶ τῶν παιδογόνων σεπηδέντας μορίων, ἐὰν ἄξιοι κρί-
νωνται, ἱερωσύνης κωλύεδαι διὰ τέτο. ἀναγνωδι καὶ ⓜ ἡ.
κανόνα τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποςόλων Συνάξεως ζωοδό-
τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας. ἐπεὶ οὖν τὲς ἀποςολικὲς
κανόνας ἐρμηνεύοντες, ἐγράψαμεν κολάζεδαι ⓜ μὴ πάν
χειροτονίᾳ διὰ πάθος ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσαντα· ἀπὸ οὗ τέ
πρόντος κανόνος λέγοντος εἴ τις ἐν νόσῳ ὑπὸ ἰατρῶν ἐχει-
ρουργήδη, ἐκεῖ μενέτω ἐν ⓜ κλήρῳ· καὶ αὖδις, εἰ δέ τις ὑγι-
αίνων ἑαυτὸν ἐξέτεμε, τέτον καὶ ἐν τῷ κλήρῳ ἐξεταζόμενον
πεπαῦδαι πρεπικῶς· εἶπον τινὲς μὴ κολάζεδαι ⓜ μὴ πάν
κλήρωσιν διὰ πάθος ἀκρωτηριαδέντα· φαμὲν ὡς ὁ τοιέ-
τος κανὼν οὐ διαλέγεται περὶ τῶν ἀκρωτηριαδέντων μὴ
πάν ἱερωσύνῃ, ἀλλὰ πρὸ τῆς ἱερωσύνης· μὴ ὢν ταύτῃ,
εἰς ἀμφιβολίαν ἐμπεσόντων. εἰ δὲ καὶ πλέον ἀνδίσαταί τις καὶ
θέλῃ συγγνωμονηδῆναι ⓜ διὰ πάνδος μὴ πάν ἱερωσύνῃ
ἀκρωτηριάδέντα, ἀκουσάτω ὡς ἡ ρμβ' Ἰουσινιάνου νεαρὰ
ἡ κειμένη ἐν βίβλῳ ξ'. πίτλῳ νά. κεφαλαίῳ πελυταίῳ, ἥτις
καὶ κατεγρώδη ἐν κεφαλαίῳ ιδ'. τέτῳ πρώτῳ πίτλῳ τέτῳ πρόν-
τος σωτάγματος, ὁπισομίζῃ αὐτόν. Ταῦτα δὲ λέγομεν, ἐὰν
χωρὶς ψηφίσεως τῆς ἐκκλησίας μὴ πάν ἱερωσύνῃ ἀκρωτηρι-
ασδῇ τις· εἰ γὰρ κατ' ὀπτιλὴν ἐκκλησιαςικὴν δύνηδή
τις, καὶ μὴ πάν κλήρωσιν, ἃ προκειμαπάνσεται, ὡς ἐμοὶ
πως δοκεῖ, κἂν σὺν εἶδον τινὰ ἱερωμένον ἐκχωρηδέντα
διὰ νόσον δύνηδῆναι, πολλῶν τέτο ζητησάντων ζωοδικῶς·
καὶ ὅτε ὃ χαρτοφυλακεῖον ἐνήργουν ὀφφίκιον, ἀλλὰ καὶ μὴ ὃ
πατριαρχεύσας.

ΖΩΝΑΡ. Διάφοροι νόμοι τῶν ἁγίων ἀποςόλων, τὰ αὐτὰ τῷ πρόντι κανόνι διατάτ(ον), καὶ οἱ τῆς πολιτείας ὃ νόμοι· ἔοικε δὲ καταφρονηδῆναι τὸ πρᾶγμα καὶ μὴ τὲς κα-
νόνας, καὶ αὖδις τινὰς ἑαυτὲς ἀκρωτηριάζοντας φεράγειν εἰς κλῆρον· καὶ τὲς ὑφ' ἑτέρων ἐκβληδέντας κατ' ἐπήρειαν, μὴ φεράγειν. διὰ τέτο οὖν καὶ οἱ τῆς συνόδε ταύτης ⓜ πρόντα κανόνα ἐξέδεντο, διατάτόμενοι τὰ αὐτὰ τοῖς ἀπο-
ςολικοῖς κανόσι καὶ τοῖς νόμοις· ὥσε μήτε τὲς ἑαυτὲς ἐκδόντας εἰς ἐκβολήν, ἢ αὐθέρετος γνομένης κληρῶσαι, ἢ εἰς ἱερω-
σύνην ἀνάγειν· ἀλλὰ κἂν φεφέφθαι ἐν κλήρῳ ταχδῆναι, ἐκβάλλεδαι τέτε, μήτε τὲς ὑφ' ἑτέρων ἐπηρεασδέντας, καὶ τῶν παιδογόνων σεπηδέντας μορίων, ἐὰν ἄξιοι κρίνωνται ἱερωσύ-
νης, κωλύεδαι διὰ τῦτο φεραχδῆναι εἰς ἱερωσύνην. ἑαυτὸν δ' ἐκτεμών, οὐχ ὁ χερσὶν οἰκείαις ἀποκόψας ὃ μόρτον λέ-
γεται μόνος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄλλῳ ἐκὼν καὶ χωρὶς ἀνάγκης ἑαυτὸν εἰς ἐκτομὴν ὁδηγές. πλατύτερον ὃ τὰ περὶ τέτε ἐξήγη-
ται ἐν τῷ κά. καὶ β'. καὶ γ'. καὶ δ'. τῶν ἀποςολικῶν κανό-
νων.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ εὐνῦχοι εἰς κλῆρον δεχέδωσαν· οἱ δὲ ἐκτέ-
μνοντες ἑαυτὲς, μὴ δεχέδωσαν.

Εἴρηται καὶ ἐν τοῖς ἀποςολικοῖς κανόσιν, ἤτοι τῷ κβ'. κγ'. καὶ κδ'. ἄξιον ἱερωσύνης μὴ κολῦεδαι εἰς κλῆρον φεβι-
βάζεδαι, εἴπερ ἀκουσίως ἐξουνηλήδη· ⓜ δὲ ἑκουσίως ἀκρωτη-
ριάσαντα ἑαυτὸν, ὡς αὐτοφονευτὴν ἑαυτῦ, εἰς κλῆρον ὅλως
μὴ φεβεδέχεδαι, ἀλλὰ καὶ κληρικὸν ὄντα, καδαιρεῖδαι. τῆς
αὐτῆς δὴ καὶ ὁ παρὼν κανὼν ἐννοίας ἐστίν.

A Sed & si prius in Clericorum numerum sunt cooptati, eos ejici. Nec eos qui ab aliis execti membrisque genitalibus privati sunt, si digni sacerdotio judicentur, propterea prohiberi. Lege etiam Canonem octavum Synodi in templo sanctorum Apostolorum habitæ, quæ prima & secunda dicitur. Quoniam autem & Apostolicos Canones interpretantes, scripsimus eum quoque qui post ordinationem seipsum propter morbum, mutilavit, puniendum esse: Ex hoc autem præsenti Canone dicente, Si quis à medicis in morbo excisus est, is in Clero maneat: & rursus, Si quis autem cùm esset sanus, seipsum execuit, eum etiam in Clero recensitum cessare convenit: dixe-
B runt quidam eum non puniri, qui propter morbum; postquam in Clerum receptus est, mutilatus fuerit: dicimus hunc Canonem non loqui de iis qui post sacerdotium mutilati sunt, sed qui ante sacerdotium, iis autem postea controversia mota est. Sin autem magis etiam insistit aliquis, & ei vult ignosci, qui propter morbum post sacerdotium mutilatus est, audiat quod Justiniani novella cxlii. quæ in lx. Libro tit. li. cap. ultimo, sita est, quæ etiam collocata in cap. xiiii. primi tituli præsentis operis, isti os occludit. Hæc autem ita habere dicimus, si
C sine Ecclesiæ notitia post sacerdotium quis mutilatus fuerit. Si enim ex permissione Ecclesiastica quis castratus fuerit, etiam postquam Clericus sit, hoc ei nullum præjudicium afferet, ut mihi quidem videtur, etsi nullum vidi sacris initiatum, cui propter morbum permissum fuerit ut castraretur, idque cùm hoc multi Synodicè petierint, & cùm Chartophylacis officium exercerem; Sed & postquam Patriarcha essem.

ZONAR. Compluribus sanctorum Apostolorum Canonibus, & civilium quoque legum decretis, eadem quæ hoc Canone constituuntur; Verum etiam post Canones editos rem hanc totam neglectam fuisse, ac rursum aliquos qui se ipsi mutilaverant, in Clerum receptos, & qui ab
D aliis per injuriam excisi fuerant, exclusos fuisse facile apparet. Hunc igitur Canonem propterea Synodi hujus patres promulgavere, eadem quæ Apostolicis Canonibus, quæque legum sanctionibus definita fuerant, decernentes; ut nec eos, videlicet qui se sponte exsecandos præbuissent, quive se ipsi eunuchos fecissent, in Clerum admitti, aut ad sacerdotium evehi fas sit, quinimo etiam in Clerum antea receptos, eodem ejici. Nec verò qui ab aliis injuria affecti, genitalibúsque privati fuissent, si digni sacerdotio judicentur, ea de causa, quo minus in sacerdotium cooptari liceat, excludantur. Ac sui quidem exector ille dicendus est, non qui modo sibi ipse virilia e-
E vellit, sed & quicunque volens, nulla necessitatis excusatione se execandum tradit. Verum hæc vigesimo primo, secundo, tertio, & quarto Apostolorum Canone, fusius explicantur.

ARIST. *Eunuchi in Clerum recipiantur. Qui autem seipsos execant non recipiantur.*

Dicitur in Canonibus Apostolicis nempe xxii. xxiii. & xxiv. Sacerdotio dignum non prohiberi in Clerum promoveri, si involuntarie fiat Eunuchus. Spontaneè verò seipsum mutilantem, ut propriæ cædis auctorem in Cle-
F rum prorsus non admittendum esse: sed & si sit Clericus deponendum. Ejusdem itaque notionis est & præsens Canon.

CANON

Canon II.

Quoniam multa, vel neceſſitate vel urgentibus alioqui hominibus, præter Canonem eccleſiaſticum facta ſunt, ut homines qui è vita gentili ad fidem nuper acceſſerunt, & exiguo tempore catechumeni, (id eſt initiati) fuere ſtatim ad lavacrum ſpirituale deducant, & ſimul ac baptizati fuerint, ad Epiſcopatum vel Presbyteratum provehant, rectè habere viſum eſt, ut nihil deinceps tale fiat. Nam & catechumeno tempore opus eſt, & poſt baptiſmum, probatione majore. Apertum enim eſt ſcriptum Apoſtolicum quod dicit, Non neophytum, ne inflatus in judicium incidat & diaboli laqueum. Si autem procedente tempore, animale aliquod peccatum circa perſonam inventum fuerit, & à duobus vel tribus teſtibus convincatur, ceſſet qui talis eſt à Clero. Qui autem præter hæc facit, ut qui magnæ Synodo adverſus eſſe audeat, ipſe de clericatu in periculum veniet.

Bals. Ex octogeſimo quidem ſanctorum Apoſtolorum Canone didicimus, neque eum, qui ex gentili vitâ, neque eum, qui ex improba vivendi ratione ad Eccleſiam acceſſerit, ſubitò Epiſcopum creari. Lege verò quæ in eum ſcripta ſunt. At præſens Canon adjicit, neque Presbyterum ſtatim fieri talem, neque infidelem aliquem baptizari antequam priùs ſufficienter catecheſi fuerit eruditus: quòd hic tempore ad exploration[em] indigeat: qui verò ſecus fecerit, deponi ait. Cùm vero hic Canon puniat quæ poſt baptiſmum exoritura ſunt animalia peccata, quæſiverunt nonnulli, quænam ſunt peccata animalia, & cur animalium peccatorum meminit Canon, & non corporalium. Et nonnulli quidem dixerunt animalia eſſe peccata, quæ ex animæ perturbationibus, ut ex ſuperbia, & inobedientia, & aliis ejuſmodi naſcuntur, ea enim deponunt: ut Novatianorum hæreſis, & à nuptiis & carnium eſu importuna abſtinentia, ut vult v. Canon Apoſt. & alii. Ego autem dico, quod omne peccatum quod affert perniciem animæ, animale vocatur, ſive ex corporali, ſive ex animali appetitione principium accipiat. Propterea enim omnia peccata animales lapſus vocat Eccleſia. Quin etiam Canon peccatorum tantummodo animalium meminit, ut quæ etiam corporalia comprehendant. Quod autem non punitur baptizatus, & in Clerum aſſumptus, propter fornicationem, vel cædem, quam ante baptiſmum admiſit; lege xx. Can. ſancti Baſil. & quæ in eo ſunt, & ſanctorum Apoſtolorum Can. xvii.

Zonar. Sanctorum quoque Apoſtolorum octogeſimus Canon, qui ex Gentili vita, aut improba vivendi ratione acceſſerit, nequaquam ſubito Epiſcopum creari decernit. Et magni Pauli, Timotheum per Epiſtolam, qualem Epiſcopum eſſe oporteat, edocentis, voce, ne eligatur neophytus, admonemur. Idcirco hujus etiam Synodi Patres, neque quempiam ad fidem accedentem, niſi catecheſi, quantum ſatis fuerit, eruditum, mox baptizare, neve baptizatum illico, niſi ejuſdem fidei conſtantia, vitæque ratione penitus explorata, in Clerum cooptari liceat, decrevere. Quod ſi cujus probata ſatis morum integritas videbatur, decurſu temporis animali crimine infectus eſſe deprehenditur, eum ceſſare jubent. Quæritur verò, quodnam ſit animale peccatum, curve animalium tantum non corporalium quoque hic inducta mentio, cum præſertim corporalia longe frequentius, animalia non ita ſæpe depoſitione mulctentur. Quidam igitur, crimen omne quo læditur anima animale à ſanctis Patribus, qui hunc Canonem edidere, nuncupatum fuiſſe exiſtimant. Alii animalia peccata ea dicunt, quæ ex animi perturbationibus, elatione, exempli cauſa, ſuperbia, inobedientiáque oriuntur. Nam hæc quoque hominem, niſi curatione tollantur, depoſitioni obnoxium reddunt: id-

Κανων β'.

Επειδὴ πολλὰ, ἤτοι ὑπὸ ἀνάγκης, ἢ ἄλλως ἐπεισαμένων τῶν ἀνθρώπων, ἐγένετο παρὰ τὸν κανόνα τὸν ἐκκλησιαστικὸν, ὥστε ἀνθρώπους ἀπὸ ἐθνικοῦ βίου ἄρτι προσελθόντας τῇ πίστει, καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατηχηθέντας, εἰς τὸ πνευματικὸν λουτρὸν ἄγειν, καὶ ἅμα τῷ βαπτισθῆναι προάγειν εἰς ἐπισκοπὴν, ἢ πρεσβυτερίαν, καλῶς ἔδοξεν ἔχειν, τοῦ λοιποῦ μηδὲν τοιοῦτο γίνεσθαι. καὶ γὰρ καὶ χρόνου δεῖ τῷ κατηχουμένῳ, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα δοκιμασίας πλείονος· σαφὲς γὰρ τὸ ἀποστολικὸν γράμμα, τὸ λέγον, Μηδὲ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κρίμα ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ Διαβόλου. εἰ δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου, ψυχικόν τι ἁμάρτημα φύρεσθαι περὶ τὸ πρόσωπον, καὶ ἐλέγχοιτο ὑπὸ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων, πεπαύσθω ὁ τοιοῦτος τοῦ κλήρου. ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν, ὡς ὑπεναντίως τῇ μεγάλῃ συνόδῳ θρασυνόμενος, αὐτὸς κινδυνεύσει παρὰ τὸν κλῆρον.

Βαλς. Ἀπὸ μὲν τοῦ π'. κανόνος τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐμάθομεν μήτε τὸν ἐξ ἐθνικοῦ βίου προσελθόντα τῇ ἐκκλησίᾳ, μήτε τὸν ἐκ φαύλης διαγωγῆς, αὐτίκα προχειρίζεσθαι Ἐπίσκοπον· καὶ ἀναγνῶναι τὰ ἐν ἐκείνῳ γραφέντα. ὁ δὲ πρὸν κανὼν προστίθησι μηδὲ πρεσβύτερον αὐτίκα γίνεσθαι πιστὸν, μηδὲ ἄπιστόν τινα βαπτίζεσθαι πρὸ τοῦ ἱκανῶς κατηχηθῆναι, διὸ καὶ δεῖσθαι τοῦτον χρόνου εἰς δοκιμασίαν. τὸν δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῦντα καθαιρεῖσθαι φησί. τοῦ δὲ κανόνος κωλύοντος τὸ μὴ τὸ βάπτισμα ἀναφαινόμενα ψυχικὰ ἁμαρτήματα, ἠρώτησάν τινες ποῖά εἰσι ψυχικὰ ἁμαρτήματα, καὶ διὰ τί ψυχικῶν ἐμνήσθη ὁ κανὼν ἁμαρτημάτων, καὶ οὐ σαρκικῶν. καὶ ἄλλοι μὲν εἶπον ψυχικὰ ἁμαρτήματα εἶναι τὰ ἐκ ψυχικῶν παθῶν πικτώματα. οἷον ἐξ οἰήσεως, ἐξ ἀνηκοΐας, καὶ ἑτέρων τοιούτων, καὶ ταῦτα γὰρ καθαιρεῖσθαι· ὡς ἡ τῶν Ναυατιανῶν αἵρεσις, καὶ ἡ ἄκαιρος ἀποχὴ τοῦ γάμου, καὶ τῆς κρεωφαγίας, κτλ. κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ ἑτέρων. ἐγὼ δὲ φημὶ ὡς πᾶν ἁμάρτημα ἐπάγον τῇ ψυχῇ βλάβην, ψυχικὸν ὀνομάζεται, κἂν ἐκ σωματικῆς ὁρέξεως δέξηται τὴν ἀρχὴν, κἂν ἐκ ψυχικῆς. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ πρώτους τοὺς ἁμαρτήματα ψυχικὰ σφάλματα ἡ ἐκκλησία κατονομάζει. καὶ ὁ κανὼν ὃ μόνων ἐμνήσθη ἁμαρτημάτων ψυχικῶν, ὡς περιεχόντων καὶ τὰ σαρκικά. διὰ μέντοι τοῦ μὴ κωλύεσθαι βαπτισθέντα, καὶ κληρωθέντα, διὰ τὴν πρὸ τοῦ βαπτίσματος πορνείαν, ἢ φόνον, ἀναγνῶθι κανόνα κ'. τοῦ ἁγίου Βασιλείου, καὶ τὰ ἐκεῖ καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνα ιζ'.

Ζωναρ. Καὶ ὁ ὀγδοηκοστὸς ἡμῶν τῶν ἁγίων ἀποστόλων, τὸν ἐξ ἐθνικοῦ βίου προσελθόντα, ἢ ἐκ φαύλης διαγωγῆς, μὴ αὐτίκα προχειρίζεσθαι Ἐπίσκοπον ὁπωσοῦν· καὶ ὁ μέγας ὁ Παῦλος Τιμοθέῳ γράφων, καὶ οἷος εἶναι δεῖ τὸν εἰς ἐπισκοπὴν προαγόμενον διατάττόμενος, καὶ μὴ νεόφυτον εἶναι φησί. διὰ καὶ οἱ πατέρες ὅσοι ὁρίζουσι, μήτε τὸν τῇ πίστει προσερχόμενον αὐτίκα βαπτίζεσθαι, εἰ μὴ ἀρκούντως κατηχηθείη, μήτε βαπτισθέντα δίδοσθαι εἰς κλῆρον καταλέγεσθαι, μήπω δόντα δοκίμιον ἑαυτὸν, ὅπως τε πρὸς τὴν πίστιν ἔχῃ, καὶ ὅπως πρὸς τὸν βίον· εἰ δὲ καὶ μετὰ δοκιμασίας χρόνου ἀνεπιλήπτου δόξας, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἁμάρτημά τι ψυχικὸν ἔχων ἐλεγχθείη, παύεσθαι τοῦ λειτουργεῖν. ἀπορήσαι δέ τις ἂν εἰ ὃ ψυχικὸν ἁμάρτημα, καὶ διὰ τί ψυχικῶν ἐμνήσθη μόνον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ σαρκικῶν καθαιρῶν μᾶλλον πεφυκότων τοὺς πεπτωκότας αὐτοῖς· τὴν ψυχικῶν δέγε, ὡς ἐπ' ἐλάττιστον. οἱ μὲν οὖν τοὺς τῶν ἡμῶν ἐκδεδεμένους ἁγίους πατέρας πᾶν ἁμάρτημα εἰς ψυχὴν φέρον τὴν βλάβην, ψυχικὸν ὠνομάσθαι φασίν· οἱ δὲ ψυχικὰ φασιν ἁμαρτήματα, τὰ ἐκ ψυχικῶν παθῶν γινόμενα, οἷον ἐξ οἰήσεως καὶ ὑπερηφανίας, καὶ ἀνηκοΐας· καὶ ταῦτα γὰρ καθαιρέσει ἀθεράπευτα μένοντα ὑποβάλλουσι· δῆλον δὲ τοῦτο, ἐκ τῶν καλουμένων Ναυατιανῶν. ἐκεῖνοι γὰρ οὐ τοῖς δόγμα

Digitized by Google

δόγμα ἐσφάλοντο· ἀλλὰ καθαροὺς ἑαυτοὺς ἐξ οἰήσεως ὀνο-
μάζοντες, ὅτε τοὺς ἐν διωγμοῖς ἀδελφοὺς μετανοοῦντας
ἐδέχοντο, ὅτε διγάμοις ἐκοινώνουν· διὸ καὶ ἐξεκηρύχθησαν
τῆς τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως διὰ τὸ οἴησιν καὶ τὴν μισαδελφί-
αν. ἀὼτῶν· εἰ γὰρ ἐκεῖνοι διὰ ταῦτα καὶ τὴν ἐκκλησίας ἀπε-
βλήθησ, πῶς ἐκ ἂν ὁ δι' οἴησιν Επισκόπῳ αὐτοῦ μὴ πειθό-
μενοσ, καὶ ἀδιορθωτοσ μένων, καθαιρεθήσεται; καὶ ὁ πέμπτο-
σ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν τοὺς τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας προ-
φάσει εὐλαβείας ἐκβάλλοντας, ἀφορίζεσθαι κελεύει, ἐπιμένοντ-
τας δὲ καὶ καθαιρεῖσθαι· καὶ ὁ λς'. τῶν αὐτῶν διατάττεται,
τοὺς ψήφῳ τῶν Επισκόπων εἰς προεδρίαν καλουμένους, μὴ
καταδεχομένους δὲ ὃ λῃτούργημα, ἀφωρισμένους εἶ, ἕως ἂν
καταδέξωνται· ὥστε εἰ μὴ καταδέχοιντο, εἶεν διὰ βίου ἀφω-
ρισμένοι, οἱ δὲ διὰ βίου ἀφορισμένοι ὑδὲν ἀπεοίκα-
σι καθηρημένων· οἴημαι ὃ κρῆσσον εἰπεῖν, ὅτι πᾶν ἁμάρ-
τημα δικαίως ἂν ὀνομάζοιτο ψυχικὸν, ὡς ἐκ προαιρέσεως.
τῶν ψυχικῶν δυνάμεων τὴν ἀρχὴν ἔχον. εἰς τρία γὰρ τοῖς προὶ
τῶν ψυχὴν θεωρημένων διαιρεμένων, εἴς τε τὸ λογικὸν, τὸ ἐπι-
θυμητικὸν, καὶ τὸ θυμικὸν, ἐξ ἑκάστου τούτου αἱ ἀρεταὶ καὶ
αἱ κακίαι πεφύκασι φύεσθαι. αἱ μὲν ὅταν ὀρθῶς καὶ ὡς προσ-
τοῦ δημιουργοῦ ἡμῶν ἐνετέθησ, αὐταῖς χρεώμεθα· αἱ δὲ
κακίαι, ὅταν αὐταῖς προσχρώμεθα· τοῦ μὲν οὖν λογι-
κοῦ ἀρετὴ καὶ κατόρθωμα ἡ εὐσέβεια, καὶ αἱ τῷ θείῳ
προέπουσαι ἡμέτεραι ἔννοιαι, καὶ ἡ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ χείρονοσ ἀνε-
πισφαλὴς διάκρισις, ἅτε μὲν αἱρεῖσθαι δέον, τὸ δὲ ἀποτρέπεσθ-
ἡ δὲ ἐκ τούτων ἀπόπτωσις κακία καὶ ἁμαρτία ἕξι. τοῦ δ' ἐπιθυ-
μητικοῦ μέρους ἀρετὴ, ὃ πᾶσ ὅλως ἐρᾶν ὀρεκτὸν, τῆς
θείας φημὶ φύσεως, καὶ τὸν οἰκεῖον ἡμᾶς ἐκείνῃ δυναμέ-
νων προάξεων· ἡ δ' ἐκ τούτων προαιρετὴ καὶ εἰς γείνα φορὰ
τῆς ἐπιθυμίας ἁμάρτημα· ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ θυμικοῦ ἀρετὴ, ἡ
πρὸς τὸ κακὸν ἐναντίωσις καὶ ἀπέχθεια, καὶ ὃ πρὸς τοὺς
τοῦ σώματοσ ὀρέξεις ἀνδίσασθαι, καὶ μέχρις αἵματοσ πρὸς τὸ
ἁμαρτάνον ἀντικαθίστασθαι, καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τῆς ἀρετῆς
προμαχεῖν, καὶ μὴ τοῦ Δαβὶδ λέγειν· εἶδον ἀσωτευομένους, καὶ
ἐξετηκόμην· κακία δὲ ἡ πρὸς τὸ πλησίον ὀργὴ καὶ ὃ μίσοσ,
καὶ αἱ φιλόνικοι διαθέσεις, καὶ αἱ μνησικακίαι· ὅτων οὖν ὡς
εἴρηται ἐκ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων τῶν ἁμαρτημάτων συνιστα-
μένων, καλῶς οἱ θεῖοι πατέρες ψυχικὰ εἰρήκασιν ἁμαρ-
τήματα, καὶ τῷ μεγάλῳ Παύλῳ ἑπόμενοι λέγοντι· ἔστι
σῶμα ψυχικὸν, καὶ ἔστι σῶμα πνευματικόν. ψυχικὸν ὀνο-
μάζοντι, ὃ ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἡγεμονευομένου καὶ κυβερνωμένου,
καὶ ταῖς φυσικαῖς αὐτῆς δυλλόγοις δυνάμεσιν, ἐκδιδόν τε ἑαυ-
τὸ καὶ ὁπωμία, καὶ τοῖς γηίνοις προσεπικὸν, καὶ σαρκὶ ἁπλῶ-
σ ζῶντα φρονοῦν.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ ἐξ ἐθνικοῦ βίου, μὴ ταχέως εἰς πρεσβυτέρους
ἀγέσθωσαν· δικαὶ γὰρ τῆς ἐξ ἐτῶν χρόνου δοκιμασίας, κακὸς ὁ
νεόφυτοσ. εἰ δέ τις καὶ μετὰ τοῦ χειροτονίαν ἁμαρτή-
σας, ἀποδειχθῇ πρότερον, ὕστερον ὑτοῦ πεπαίδω τοῦ
κλήρου.

Τὰ αὐτὰ τῷ διδασκάλῳ κανόνι τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ
ὁ κανὼν ὅτοσ λέγει, ὃσ, ὃν ἅρτι βαπτιζόμενον μὴ εὐθὺς εἰς
Επισκοπὴν, ἢ εἰς πρεσβυτέριον ἄγειν· ἵνα μὴ, ὡς νεόφυτοσ,
τυφωθεὶς, εἰς παγίδα τοῦ διαβόλου καὶ κρῖμα ἐμπέσῃ· Δι-
γοῦν ὃν καὶ τοιοῦτον καὶ ἑνδέκατον κανόνα τῆς ἐν Σαρδικῇ
Συνόδου, προτρέπον εἰς ἕκαστον βαθμὸν, πᾶσαν ἀναγωγὴν,
ὑποδιακόνου, καὶ τῶν ἑξῆς, ἐκτελέσαι, κἂν ἐνὸς χρόνου μέ-
σου, καὶ ὅτως, εἰ ἄξιοσ τῆς θείας ἱερωσύνης κριθῇ,
τὸ μεγίστης ἀπολαῦσαι τιμῆς· ὥσπερ δὲ πάλιν καὶ μετὰ τοῦ χει-
ροτονίαν εἰ ἁμαρτήσας ἀποδειχθῇ, τῆς ἀξίας μετακι-
νεῖσθαι.

A que vel eorum exemplo, qui Navatiani dicebantur, facile apparet. Nec enim illi opinionis errore aliquo decipiebantur, sed cum se puros, insolenti fastidio elati nominarent, & eos qui turbulentis etiam temporibus lapsi sunt etiam resipiscentes repellebant, nec digamis communicabant. Quapropter ob superbiam & fratrum odium è fidelium societate eliminati sunt. Quod si quamobrem illi ab Ecclesia quoque ejicerentur, satis eæ justæ causæ visæ sunt: qui arrogantia tumens Episcopo suo non obtemperet, & in pertinacia manet, quid causæ sit quamobrem non is quoque depositione puniatur? Et verò quintus sanctorum Apostolorum Canon, eos qui uxores suas specie religionis ejiciunt, segregari, tum si in eo perstent, etiam deponi jubet. Quinetiam trigesimus sextus eorundem Canon eos quicunque Episcoporum calculo ad Præfecturas spirituales vocati munus obire recusaverint; donec id suscipiant, segregatos esse decernit. Ergò si id nunquam susceperint, perpetua, quoad vixerint, segregatione tenebuntur. Qui verò toto vitæ tempore segregati sunt, nihil à depositis differunt. Ego verò ita censeo, peccata omnia, propterea quod ex depravatis animæ facultatibus ortum ducunt, animalia merito dici posse. Cum enim tres sint animi veluti partes, ratio, cupiditas, ira, ex harum singulis, virtutes, ac vitia, virtutes quidem, si recte, & ea, quæ à conditore præscripta fuit, moderatione adhibita iis utamur, si verò iisdem abutamur, vitia nascuntur. Rationis igitur virtus, atque officium est, pietas, quæque numinis majestati conveniant, animis nostris informatæ notiones, tum inter honestum, ac turpe, inter id quod sequi, aut fugere oporteat, recta dijudicatio. Hæc nisi teneat, in vitium, criménque delabitur. Cupiditatis deinde virtus est, ea quæ amore verè digna sunt, divinam scilicet naturam, quæque imprimis actiones eidem conciliare nos queant, amore complecti. Alio si deflexerit, atque ad terrena cupiditas diverterit, crimine haudquaquam carebit. Pravitatem denique odisse, eique bellum habere semper indictum, appetitiones corporis coërcere, & ad necem usque sceleri adversari, & pro recta ratione, ac honestate depugnare, ac Davidis illud, Vidi prævaricantes, & tabescebam, usurpare, iræ virtus est. Eadem, ubi se in amicum intendat, odio effervescat, & ad contentiones prona feratur, injuriam altè recondat, in vitio est. Cum igitur ex animi facultatibus, ut diximus, peccata conflentur, jure peccata divini Patres, animalia nominavere: magnum quoque Paulum sequentes qui dicit, Est corpus animale, & est corpus spirituale. Animale nominans id quod animæ ductu, imperióque regitur, illíque inditis à natura facultatibus serviens, iræ se, cupiditatiq; permittit, ac terrenis perpetuo affixum est, & nihil supra ea cogitat.

ARIST. *Qui ex Ethnicâ vitâ prodeunt ne statim ad Presbyteros promoveantur. Nam sine probatione quæ fit progressu temporis, malus est neophytus. Si quis autem & post ordinationem antea deliquisse compertus sit, postea hic Clero expellatur.*

Eadem quæ octogesimus Canon Sanctorum Apostolorum, hic quoque Canon dicit, modo baptizatum non subito ad Episcopatum aut Presbyteratum promoveri; ne, ut neophytus, inflatus, in diaboli laqueum & judicium incidat. Oportet itaque talem juxta undecimum Canonem Synodi Sardicensis, priùs in unoquoq; gradu, nempe lectoris & hypodiaconi & reliquorum ministerium peragere saltem unius temporis spatium, & sic, si dignus divino sacerdotio judicetur, maximæ particeps fiat dignitatis: Sicut autem iterum & post ordinationem, si deliquisse compertus fuerit, dignitate amovetur.

A

CANON III.

Vetuit magna Synodus omnino, ne liceat Episcopo, nec Presbytero, nec Diacono, nec ulli penitus eorum qui sunt in Clero, introductam habere mulierem, præterquam utique matrem vel sororem, vel amitam, vel eas solas personas quæ omnem suspicionem effugiunt.

BALS. De introductis mulieribus lege xiiii. cap. vii. tit. præsentis operis, & quæ in eo sunt: & ex cxxiii. Justiniani Novella illic compendiosè posita intellige, quòd Clerici, qui post denunciationes, ab introductis mulieribus, quæ sunt præter personas quæ declarantur in præsenti Canone, non separantur, deponuntur. Episcopi autem quandocunque, & cum quacunque muliere cohabitare inveniuntur, ex eo deponuntur. Et hoc nota. Ac de introductis quidem mulieribus diversis temporibus multùm disceptatum est. Ac dicebant quidem nonnulli ἐπείσακτον ἢ συνείσακτον, eam esse, quæ pro legitima uxore introducta est, & cum aliquo fornicatoriè cohabitat. Alii autem dixerunt eam esse omnem mulierem alienam prorsus cum aliquo cohabitantem, etiamsi ab omni suspicione immunis sit. Et hoc videtur esse verius. Propterea inquit & magnus Basilius denunciat Sacerdoti per epistolam ad Gregorium presbyterum, ut ab introducta muliere separetur, & non ex eo ipsum deponendum decernit, licèt evidenter & citra ullam dubitationem peccet.

ZONAR. Sacris addictos homines abesse à culpa, ac ne suspicioni quidem aditum contra ipsos cuiquam relinqui vult Canon. Mulieres igitur, iis exceptis quarum in ipso Canone mentio, qui in sacrum ordinem adscripti sunt, domi habere omnino prohibentur. Quâ quidem lege non tantum sacris ordinibus initiatos, sed omnes etiam in Clerum lectos teneri placet. De hoc verò Canone magnus quoque Basilius meminit, ad Gregorium presbyterum scribens, atque ab eo, quam domi alebat mulierculam dimitti jubet. Quod si nullo, inquit, saniore consilio suscepto, sacris tamen ordinum muneribus fungi ausus fueris, universo populo eris anathema. Eadem Oecumenicæ quoque in Trullo Synodi quintus Canon edicit; hæc insuper adjungens, Hoc ipsum, & Eunuchi servent, ut ne qua videlicet aspergatur ipsorum famæ labes: quique contra Canonis præscriptum fecerint, siquidem Clerici fuerint, deponantur; si verò Laici, segregentur. Eadem, quæ sacri Canones, Novella tertio Basilicorum libro sita constituit. Septimæ vero Synodi capite decimo octavo, Episcopum, aut Præfectum in suburbium quoque in quo mulieres famulantur, nisi alio mulieres, dum Episcopi, vel Præfectus discesserint, abfuturæ concedant, proficisci vetitum est. Ancyranus verò Canon vndevigesimus, sub finem, ait, virgines ad quosvis accedere tanquam sorores prohibuimus.

ARIST. *Subintroductam nequis habeat præter matrem & sororem, & personas quæ omnem suspicionem effugiunt.*

Præter personas omnem lasciviæ suspicionem effugientes, puta matrem, sororem, amitam, & similes, aliam non permittit præsens Canon cum aliquo eorum qui consecrantur, cohibitare; ut nec quintus Canon Synodi sextæ in Trullo, nec duodevigesimus, & vigesimus secundus Nicænæ Synodi secundæ, nec magnus Basilius, ad Gregorium Presbyterum scribens ab introductâ muliere separari, quamvis septuaginta annorum esset, eique cum affectu cohabitare non statuebat.

ΚΑΝΩΝ γ'.

Απηγόρευσε ἡ μεγάλη Σύνοδος καθόλου, μήτε Ἐπισκόπῳ, μήτε πρεσβυτέρῳ, μήτε διακόνῳ, μήτε ὅλως τινὶ τῶν ἐν κλήρῳ, συνείσακτον ἔχειν, πλὴν εἰ μὴ πάντῃ μητέρα, ἢ ἀδελφὴν, ἢ θείαν, ἢ ἃ μόνα πρόσωπα πᾶσαν ὑποψίαν ἀποφεύγει.

ΒΑΛΣ. Περὶ συνεισάκτων ἀνάγνωθι τὸ ιδ'. κεφάλ. τοῦ ιη'. τίτλου τοῦ πρόχειρου Συντάγματος, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ μάλιστα ἀπὸ τῆς ἑκατοστῆς εἰκοστῆς τρίτης Συνοψιθείσης ργ'. Ἰουστινιανείου νεαρᾶς, ὅτι οἱ κληρικοὶ μὴ ἀφορμὰς μὴ χορηγούμενοι τῆς Συνεισάκτου, αἵτινες εἰσὶ παρὰ τὰ πρόσωπα τὰ δηλούμενα ἐν τῷ πρόχειρῳ κανόνι, καθαιροῦνται. οἱ δὲ Ἐπίσκοποι ὅτι δήποτε διατρίβοντες οἱαδήποτε γυναικὶ Συνοικοῦντες, ἀπενθύνθην καθαιροῦνται· καὶ σημείωσαι τοῦτο. περὶ μέντοι τῆς Συνεισάκτου, λόγος πολὺς ἐγένετο κατὰ διαφόρους καιρούς. καί εἰσιν τινες, ἐπείσακτον ἢ Συνείσακτον εἶναι τὴν ἀντὶ νομίμου γυναικὸς Συνταχθεῖσαν, καὶ Συνοικοῦσαν τινὶ πορνικῶς· ἄλλοι δὲ εἶπον εἶναι πᾶσαν γυναῖκα συνοικοῦσαν τινὶ ἀλλοτρίαν πάντως, κἂν ἀνύποπτος δοκῇ. καὶ ἔδοξε τοῦτο μᾶλλον εἶναι ἀληθέστερον. διὰ γὰρ τοῦτο φησὶ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, παραγγέλλοντα τῷ ἱερεῖ χωρισθῆναι τῆς Συνεισάκτου, ἀφ' ἧς ἐστὶ παιδίον, καὶ οὐκ ἀπεντεῦθεν καθαιρεῖσθαι αὐτὸν διορίζεται, ὡς ἀναμφιλέκτως καὶ σαφῶς ἁμαρτάνοντα.

ΖΩΝΑΡ. Βούλεται ὁ κανὼν τοὺς ἱερωμένους ἀνεγκλήτους εἶναι, καὶ μηδὲ μέχρις ὑποψίας καθ' αὑτοὺς εἶναί τισι παρόδου· διὰ πάντων ἀπηγόρευσε τοῖς ἱερωμένοις Συνοικεῖν γυναιξὶν ἄνευ τῶν εἰρημένων προσώπων. καὶ μόνον δὲ τοῖς ἱερωμένοις, ἀλλὰ καὶ αὐλείοις τοῖς κεκληρωμένοις, τοῦτο ἀπηγόρευε· καὶ ὁ μέγας δὲ Βασίλειος πρὸς Γρηγόριον πρεσβύτερον ἐπιστέλλων τοῦ τοιούτου μέμνηται κανόνος, καὶ χωρισθῆναι αὐτὸν τῆς Συνεισάκτου ἐπιτάσσει γυναικός· ἐὰν δὲ τολμήσῃς, φησὶ, μὴ διορθωσάμενος ἑαυτὸν ἀντέχεσθαι τῆς ἱερωσύνης, ἀνάθεμα ἔσῃ παντὶ λαῷ· καὶ ὁ πέμπτος δὲ κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ οἰκουμενικῆς Συνόδου τὰ αὐτὰ διατάττεται, προσθεὶς καὶ τάδε τὰ αὐτὰ δὲ τοῦτο καὶ οἱ εὐνοῦχοι παραφυλαττέτωσαν, ὅπως ἂν μεμπτὸν ἑαυτοῖς προσνέμωσι· οἱ δὲ παραβαίνοντες καὶ κανόνα, εἰ μὲν κληρικοί εἰσιν, καθαιρείσθωσαν· εἰ δὲ λαϊκοί, ἀφορίζέσθωσαν. καὶ ἡ ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν κειμένη τοιαύτη, τὰ αὐτὰ τοῖς ἱεροῖς κανόσι νομοθετεῖ· ὅ δὲ κατὰ τὴν ἑβδόμην Συνόδου ὀκτωκαιδέκατον κεφάλαιον, ὑδὲ ἐν προαστείῳ, ἔνθα γυναῖκές εἰσιν ὑπηρετοῦσαι παρὰ χωρὶς Ἐπισκόπῳ ἢ ἡγουμένῳ ἀπέναι· εἰ μὴ μεταστῶσιν αἱ γυναῖκες ἐκεῖθεν, ἕως ἂν ὑποχωρήσωσιν ὁ Ἐπίσκοπος ἢ ὁ ἡγούμενος· ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐννεακαιδεκάτου κανόνος ἐνεργεῖ τέλος φησί· τὰς μέντοι Συνερχομένας παρθένους τισὶν ὡς ἀδελφαῖς ἐκωλύσαμεν.

ΑΡΙΣΤ. Συνείσακτον μή τις ἐχέτω, μητρὸς δηλαδὴ, καὶ ἀδελφῆς, καὶ τῶν προσώπων, ἃ πᾶσαν ὑποψίαν ἀποδιδράσκουσιν.

Ἄνευ τῶν προσώπων τῶν πᾶσαν ὑποψίαν ἀσελγείας διαφευγόντων, οἷον μητρὸς, ἀδελφῆς, θείας, καὶ τῶν ὁμοίων, ἕτερον δὲ Συγχωρεῖ ὁ παρὼν κανὼν μετὰ τινος Συνοικεῖν τῶν ἱερωμένων, ὅτε ὁ πέμπτος κανὼν τῆς ἐν τῷ τρούλλῳ ἕκτης Συνόδου, ὅτε ὁ ιή. καὶ κβ'. τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου τὸ δεύτερον, ὅτε ὁ μέγας Βασίλειος, πρὸς Γρηγόριον πρεσβύτερον γράφων τῆς Συνεισάκτου γυναικὸς χωρισθῆναι καὶ ἑβδομηκονταετοῦς ὢν, καὶ οὐκ ἐλογίζετο ταύτῃ Συνοικεῖν ἐμπαθῶς.

ΚΑΝΩΝ

A

ΚΑΝΩΝ δ'.

Ἐπίσκοπον μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι. εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοιοῦτο, ἢ διὰ κατεπείγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξ ἀπαρχῆς τρεῖς τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμψήφων γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων, καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τότε τελεῖν χειροτονίαν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ κύρος τῶν γινομένων δίδοσθαι καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῷ μητροπολίτῃ.

Canon IV.

Episcopum oportet, maximè quidem ab omnibus qui sunt in provincia, constitui. Si autem sit hoc difficile, vel propter urgentem necessitatem, vel propter viæ longitudinem, tres omnino eundem in locum congregatos, absentibus quoque suffragium ferentibus, scriptisque assentientibus, tunc ordinationem facere: eorum autem quæ fiunt confirmationem, in unaquaque provincia à Metropolitano fieri.

ΒΑΛΣ. Τὸ καθίσασθαι ἤτοι ψηφίζεσθαι Ἐπίσκοπον ἐνταῦθα B δέδοκται. πάλαι γὰρ γινομένων τῶν ψήφων τῶν ἀρχιερέων διὰ τὸ πλήθος τῆς πολιτῶν, οἱ θεῖοι πατέρες, οὐκ ἠθέλησαν τοῦτο· ἵνα μὴ διὰ λαϊκῶν ἀνθρώπων ὁ τῶν ἱερωμένων διαφύηται βίος· καὶ διωρίσαντο ὑπὸ τῶν ἐπαρχιωτῶν Ἐπισκόπων ἑκάστης ἐπαρχίας ψηφίζεσθαι τὸν Ἐπίσκοπον. εἰ δὲ τοῦτο ἔστι δυσχερές, διά τινα δίλογον αἰτίαν, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ· μὴ ἄλλως τὴν ψῆφον γίνεσθαι, εἰ μὴ συνεισέλθωσι τρεῖς ἐπαρχιῶται Ἐπίσκοποι, ἔχοντες καὶ τοὺς ἀπόντας συμψήφους διὰ γνωμῶν ἐγγράφων. τὸν δὲ χειροτονίαν τότε, ἤτοι καθιέρωσιν, ἐπιφιλοτιμήσαντο τῷ πρώτῳ, ἤτοι τῷ μητροπολίτῃ, καὶ οὐ μόνον τὴν χειροτονίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ κῦρος τῆς ψήφου. διὰ γὰρ C τοῦτο καὶ ἀπὸ τῶν τριῶν τῶν ψηφιζομένων γίνεται μήνυμα τοῦ μέλλοντος ποιῆσαι τὴν χειροτονίαν, τοὺς ἕνα, ὃν θέλεται αὐτὸς, καὶ οὐκ ἐξ ἀνάγκης ὁ πρῶτος τεθεὶς, μιμῶνται, καὶ ἐφ' ἑξῆς οἱ λοιποί. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. τινὲς δὲ μητροπολίτας ψήφους Ἐπισκόπων αὐτοῖς ποιησάμενοι, εἰς τὰς τῶν πόλεων βασιλεύουσαν, μὴ τριῶν Ἐπισκόπων ἀλλοτρίων, ἢ καὶ ἰδίων, καὶ τῶν λοιπῶν ἐπαρχιωτῶν Ἐπισκόπων αὐτοῖς μὴ ὑπογραφέντες, ἐρωτηθέντες ὅπως τοῦτο ποιοῦσιν, ἐχρήσαντο εἰς βοήθειαν τοῦ ιγ'. κανόνι τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου. καὶ ἀναγνωσθέντα τὰ ἐν ἐκείνῳ τῷ κανόνι γραφέντα, καὶ τὸν ιθ'. κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου. καὶ ταῦτα μέν, D ὅταν ὁ μητροπολίτης σύνοδον πολλῶν ἐπαρχιωτῶν. εἰ δὲ ὡς οἱ πολλοὶ τῶν μητροπολιτῶν, ἕνα ἐπαρχιώτην Ἐπίσκοπον ἔχουσιν ἢ δύο, τότε ἐξ ἀνάγκης γενήσεται ἡ ψῆφος μετά τε τῶν ὄντων καὶ δι' ἐπιστολῶν ἐπαρχιωτῶν, καὶ μετὰ ἀλλοτρίων Ἐπισκόπων.

Balsamon. Constitui, vel suffragio creari Episcopum hîc visum est. Cùm enim antistitum electio à civium multitudine olim fieret, hoc divinis Patribus non placuit, ne à Laicis, sacris dedicatorum hominum vita discerperetur: & decreverunt, à provincialibus Episcopis uniuscujusque provinciæ Episcopum eligi. Si est autem hoc difficile, propter honestam aliquam causam, vel propter viæ longitudinem: non aliter fieri electionem, quàm si tres provinciales Episcopi convenerint, habentes eos etiam qui absunt vnà suffragium ferentes, per sententias scriptis mandatas. Ejus autem ordinationem, sive consecrationem, Primo, sive Metropolitano, honoris causa tribuerunt, & non solùm ordinationem, sed & electionis confirmationem: Et idcirco ex tribus electis, qui ordinationem facturus est, declarat eum quem ipse vult, & non ex necessitate, qui primus positus est declaratur, & deinde reliqui. Et in his quidem consistit Canon. Quidam autem Metropolitani, cùm ipsorum Episcoporum electione facta, in urbe aliarum regina, cum tribus Episcopis, alienis, vel propriis, cæterorum provincialium Episcoporum nulla ratione habita, interrogati essent, quomodo hoc facerent, ad sui defensionem usi sunt xiii. Can. Syn. Carthag. Et lege quæ in eo Canone scripta sunt; & decimum nonum Canonem Antioch. Syn. Et hæc quidem, quando Metropolitanus multos provinciales habuerit. Sin autem, ut multi Metropolitani unum tantùm vel duos provinciales Episcopos habeant, tunc necessariò fiet electio cum iis qui sunt & inveniuntur provincialibus, & cum alienis Episcopis.

ΖΩΝΑΡ. Ἐναντιῶσθαι δόξειεν ἂν ὁ πρῶτος κανὼν τῷ πρώτῳ κανόνι τῶν ἱερῶν ἀποστόλων. ὁ μὲν γὰρ Ἐπίσκοπον χειροτονεῖσθαι ὑπὸ Ἐπισκόπων δύο ἢ τριῶν διατάττεται· οὗτος δὲ ὑπὸ τριῶν, συναινούντων καὶ τῶν ἀπόντων, καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων· ἀλλ' οὐκ εἰσὶν ἐναντίοι· ὁ μὲν γὰρ τῶν ἁγίων ἀποστόλων χειροτονίαν, τὴν καθιέρωσιν καὶ χειροθεσίαν ὀνομάζει· ὁ δὲ τῆς Συνόδου ταύτης κανὼν καθίστασιν, καὶ χειροτονίαν τὴν ψῆφον καλεῖ. καὶ δηλοῖ μὴ ἄλλως ἀρχιερέως γίνεσθαι ψήφισμα, εἰ μὴ τρεῖς ὁμοῦ Συνέλθωσιν ἔχοντες καὶ τοὺς ἀπόντας Συντιθεμένους διὰ γραμμάτων· ἤγουν ὁμολογοῦντας, ὅτι ἕψονται κἀκεῖνοι τῇ κρίσει τῶν τριῶν ὁμοῦ Συνελθόντων γενησομένῃ ψήφῳ. μὴ ὢν τὴν ψῆφον δὲ κύριος, ἤτοι τὴν τελεσιουργίαν καὶ χειροθεσίαν καὶ καθιέρωσιν, τῷ Μητροπολίτῃ τῆς ἐπαρχίας δίδωσιν, ὥστε πρὸ ἐκείνου κυροῦσθαι τὴν ψῆφον· κυροῦται δὲ ὅταν ἕνα τῶν ψηφισθέντων, ὃν ἐκεῖνος ἐκλέξεται, χειροθετήσῃ μεθ' ἑτέρων δύο ἢ τριῶν Ἐπισκόπων κατὰ ἀποστολικὸν νόμον.

Zonar. Primo Canoni Apostolorum hunc Canonem adversari, forte aliquis suspicetur. Illo namque ab Episcopis duobus, tribusve, hoc autem trium suffragio, accedente absentium approbatione, & assensu per literas significato, Episcopum creandum esse decernitur. Verum nullo modo inter se (hi Canones) pugnant. Apostolico namque illo, creationis nomine, consecratio, E manuúmque impositio significatur: hujus verò Synodi Canon, constitutionis, ac creationis voce electionem intelligit. Ac decernit non aliter electionem Antistitis fieri nisi tres simul convenerint, cum quibus absentes quóque per literas paciscantur, hoc est, electionem quæ à tribus qui convenerint peragetur, se quoque approbaturos esse profiteantur. Latis verò suffragiis, confirmationem, hoc est absolutionem operis, manúumque impositionem, consecrationisque jus Metropolitano provinciæ adjudicat, ut ab eo electio confirmetur. Confirmatur ea porrò, cum unum, quem ipse ex electis approbarit, duobus F Episcopis, tribusve ex Apostolici Canonis præscripto adhibitis manuum impositione consecraverit.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοπον ὑπὸ πάντων ἐπαρχιωτῶν καθίστασθαι· εἰ δὲ μὴ, τινὲς τριῶν, τῶν δὲ λοιπῶν διὰ γραμμάτων συμψήφων γινομένων· τὸ μέντοι κράτος ὁ μητροπολίτης ἐχέτω.

Aristen. *Episcopus ab omnibus provincialibus constituitur, vel saltem à tribus, reliquis per literas assensum præbentibus. Confirmatio verò sit penes Metropolitam.*

Ὑπὸ δύο μέν, ἢ καὶ τριῶν Ἐπισκόπων Ἐπίσκοπος χειροτονεῖσθαι, καὶ τὸν πρῶτον κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων· ὑπὸ τριῶν δὲ ὁ ἐλάχιστον ψηφίζεσθαι· ἐὰν, ἴσως πάντες οἱ τῆς ἐπαρχίας Ἐπίσκοποι

A duobus quidem vel etiam tribus Episcopis ordinatur Episcopus, juxta primum Sanctorum Apostolorum Canonem, à tribus autem minimùm eligitur; si omnes

Digitized by Google

forsitan provinciæ Episcopi ob urgentem aliquam necessitatem aut viæ longitudinem adesse non possunt. Veruntamen debent & qui absunt sua præsentibus Episcopis & electionem facientibus suffragia ferre: post factam autem electionem potestatem habet metropolitanus ut unum è tribus electis quem ipse præfert, elrgat.

A Διὰ καταπείγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ παρουσιάσαι ἐ δύνανται. πλὴν ὀφείλουσι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπόντες διὰ γραμμάτων γνώμας Συμψήφους τοῖς παροῦσιν Ἐπισκόποις, καὶ τὴν ψῆφον ποιουμένους· τὴ μέντοι ἐξουσίαν, μᾶλλον τὸ γνώμης τὴ ψῆφον, ὁ μητροπολίτης ἔχῃ, ὥστε ἕνα τῶν τριῶν τῶν ψηφισθέντων, οὗ αἱρεῖται, ὁπλέξασθαι.

Canon V.

De iis qui à communione segregati sunt, sive Clericorum, sive laicorum sint ordinis, ab Episcopis qui sunt in unaquaque provincia, valeat sententia secundùm canonem qui pronuntiat, eos qui ab aliis ejecti sunt non ab aliis admittendos. Examinetur autem, nunquid vel simultate, vel contentione, vel aliqua ejusmodi Episcopi acerbitate, congregatione pulsi sint. Ut hoc ergo convenientem examinationem accipiat, rectè habere visum est, ut singulis annis, in unaquaque provincia bis in anno Synodi fiant: ut cum omnes provinciæ Episcopi in eundem locum communiter conveniant, ejusmodi quæstiones examinentur: & sic, quos Episcopum offendisse, constiterit, justè esse à congregatione separati apud omnes videantur, donec Episcoporum congregationi videatur pro iis humaniorem proferre sententiam. Synodi autem fiant, una quidem ante quadragesimam, ut omnibus animi sordibus sublatis, purum munus Deo. offeratur: Secunda autem circiter autumni tempus.

ΚΑΝΩΝ. ε'.

Περὶ τῶν ἀκοινωνήτων γνωμῶν, εἴτε τῶν ἐν κλήρῳ εἴτε τῶν λαϊκῷ ζάγματι, ὑπὸ τῶν καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν Ἐπισκόπων, κρατείτω ἡ γνώμη κατὰ κανόνα ἀφορριζόντα, τὺς ὑφ' ἑτέρων ἀποβληθέντας, ὑφ' ἑτέρων μὴ προσίεσθαι. ἐξεταζέσθω δὲ, μὴ μικροψυχίᾳ ἢ φιλονεικίᾳ ἢ τινὶ τοιαύτῃ ἀηδίᾳ τῶν Ἐπισκόπων ἀποσωλῆναι γένωνται. ἵνα οὖν τοῦτο τῷ πρέποντι ἐξέτασιν λαμβάνοι, καλῶς ἔχειν ἔδοξεν, ἑκάστου ἐνιαυτοῦ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν δὶς τοῦ ἔτους συνόδους γίνεσθαι· ἵνα κοινῇ πάντων τῶν Ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας ὄντι ὁ αὐτὸ συναγομένων, καὶ τοιαῦτα ζητήματα ἐξεταζόντων, καὶ ὅτως οἱ ὁμολογουμένως πρωτοκαθεδρίται τῷ Ἐπισκόπῳ κατὰ λόγον ἀκοινώνητοι παρὰ πᾶσιν εἶναι δόξωσι, μέχρις ἂν τῇ κοινῇ τῶν Ἐπισκόπων δόξῃ τοῦ φιλανθρωποτέραν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκτεῖναι ψῆφον. αἱ δὲ συνόδοι γινέσθωσαν, μία μὲν πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς, ἵνα πάσης μικροψυχίας ἀναιρουμένης, τὸ δῶρον καθαρὸν προσφέρηται τῷ θεῷ· δευτέρα δὲ, περὶ τὸ μετόπωρον καιρόν.

B Als. Eos qui ab Episcopis aliquibus excommunicati sunt, nec absoluti, à cæteris non admitti debere decretum est: quoniam autem verisimile est communicatum dicere se injustè excommunicatum fuisse, vel etiam mortem obiisse illum, à quo fuerat excommunicatus, præcipit Canon, quemadmodum & alii Canones decreverunt, ut singulis annis Episcopi omnes apud Primum ex ipsis bis, conveniant, ad solvendas dubitationes de excommunicatis, & reliquas Ecclesiasticas quæstiones. Acerbitas autem hic appellata est animi perturbatio. Cæterùm quæ de annuis Synodis hoc Canone continentur, hoc loco accuratiùs à nobis exposita non sunt, ut quæ non sint in usu: & quod viii. Canone Synodi quæ fuit in Trullo, & similiter Novella Justiniani sive xx. & xxi. capite primi tit. iii. lib. Basilicor. statutum est, ut semel tantùm convenirent Episcopi. Lege & ista capita. Quære & Can. xxxvii. Sanctorum Apost. Can. xiiii. Synodi Sardicen. Lege & viii. cap. tit. viii. præsentis operis.

B Ἀλς. Τὺς μέν τινων Ἐπισκόπων ἀφορισθέντας, καὶ μὴ λυθέντας, ὡς ἐλάττω μὴ παρ' ἑτέρων δέχεσθαι. ἐπεὶ δὲ φησὶ, εἰκὸς ἔστι λέγειν τὸ ἀφορισθέντα, ἀδίκως ἀφορισθῆναι, ἢ καὶ πλουτῆσαι τὸ ἀφορίσαντα, προστάσσεται ὁ κανὼν, καθὼς καὶ ἄλλοι κανόνες διωρίσαντο, δὶς τοῦ ἔτους συνέρχεσθαι πάντας τὺς Ἐπισκόπους παρὰ τῷ πρώτῳ αὐτῶν, ἐφ' ᾧ λύεσθαι τὰ περὶ τῶν ἀκοινωνήτων ἀμφίβολα, καὶ λοιπὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. ἀηδία δὲ ὠνόμασθαι ἐνταῦθα ἡ ἐμπάθεια. τὰ μέντοι προειρημένα τῷ πρώτῳ καιρῷ περὶ τῶν ἐτησίων συνόδων ἀγωνιστικώτερον ἐ διελήφθησαν παρ' ἡμῶν ἐνταῦθα, ὡς μὴ ἐνεργοῦντα, καὶ ὅτι ἀπὸ τοῦ ἡ. κανόνος τῆς ἐν Τρούλλῳ συνόδου, ὡσαύτως καὶ ἀπὸ Ἰουστινιανείου νεαρᾶς, ἥτοι τοῦ κ'. ἢ κα'. κεφαλαίου τοῦ α'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν Βασιλικῶν, ὥρισται ἅπαξ συνέρχεσθαι τὺς Ἐπισκόπους. καὶ ἀναγνωστέα τοιαῦτα κεφ. ζήτει καὶ τὸν λζ'. κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων· τὸ ιδ'. κανόνα τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου. ἀναγνωστέα καὶ δ' η'. καὶ τοῦ η'. τίτλου τοῦ πρόντου. Συλλόγου.

C Zonar. Sanctorum quoque Apostolorum multi Canones, qui à suis Episcopis segregati sunt, eos à nemine ad communionem admitti licere decernunt. Quoniam verò segregationem immerentibus irrogari quandoque contingit, ob ejus forte, qui segregavit iracundiam, vel simultatem, aut ob animi perturbationem aliquam, quam & acerbitatem hic nominavit, idcirco hunc Canonem sacri Patres edidere, quo segregationes, quandocunque scilicet ii qui segregati sunt, injustè se ab eo qui segregavit, communione motos esse conquerantur, examinari jubent. Eam verò causæ disquisitionem, à provinciæ Episcopis omnibus, aut certe si qui infirmitate valetudinis, aut itinere necessario, aliave justa causa impediti forte, cum reliquis non adfuerint, à pluribus haberi volunt. Porro duas Synodos singulis annis, quod sanctorum quoque Apostolorum Canone sancitum fuit, in unaquaque provincia celebrandas esse decrevere. Verum illi quidem uni Synodo habendæ, quartam hebdomadam Pentecostes; alteri Hyperberetæum, hoc est, Octobrem mensem præfinivere: sancti verò hujus Synodi Patres, tempus commutavere pro quartâ Pentecostes hebdomade ante quadragesimam celebrari Synodum decernentes: Ejúsque rei subdidere causam, ut omnis, in-

C Ζωναρ. Καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων διάφοροι κανόνες διαλαμβάνουσι, μὴ δέχεσθαι παρά τινων τὺς παρὰ τῶν ἰδίων Ἐπισκόπων ἀφορισθέντας. ἐπεὶ δὲ τινας ἀφορίζεσθαι μὴ δικαίως συμβαίνῃ, διὰ θυμὸν ἴσως καὶ μικροψυχίαν τοῦ ἀφορίσαντος, ἢ δι' ἐμπάθειάν τινα, διὰ καὶ ἀηδίαν ὠνόμασεν, διὰ τοῦτο πάντα κανόνα οἱ ἱεροὶ πατέρες ἐξέθεντο, ἐξετάζεσθαι διαλαμβάνοντες τὺς ἀφορισμούς, ὅταν φιλάσθῃ οἱ ἀφορισμένοι αἰτιῶνται τὺς ἀφορίσαντας, ὡς παρὰ δίκαιον ἀφορισθέντες· τῷ δὲ ἐξέτασιν, παρὰ τῆς Ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας γίνεσθαι, ἢ πάντων, ἢ τῆς πλειόνων, εἰ τινὰς μὲν συνίναι τοῖς λοιποῖς συμβαίνῃ δι' ἀσθένειάν ἴσως, ἢ ἀναγκαίαν ἀποδημίαν, ἢ ἄλλως ἀπαραίτητον αἰτίαν. γίνεσθαι δὲ συνόδους καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ὡρίσθαι δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ, ὅπερ καὶ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις κεκρόνισται. ἀλλ' οἱ μὲν τῷ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς Πεντηκοστῆς τῷ μίαν γίνεσθαι τῶν Συνόδων διετάξαντο· τῷ δ' ἑτέραν κατὰ Ὑπερβερεταῖον μῆνα, ἤγουν Ὀκτώβριον· οἱ δὲ τῆς Συνόδου ταύτης ἅγιοι πατέρες μὲν καιρὸν ἐνήλλαξαν, ἀντὶ τῆς τετάρτης ἑβδομάδος τῆς Πεντηκοστῆς πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς ὁρίσαντες τῷ Συνόδου γίνεσθαι· καὶ τῷ αἰτίαν ἐπίγα-

Digitized by Google

ἐπήχηον· ἵνα, φασί, πᾶσα μικροψυχία ἀφαιρῆται. ὁ γὰρ νομίζων μὴ δεδικαίως ἀφορισθῆναι, πάντως λυπεῖσθαι μέλλει τῇ ἀφορισμῷ. ὁ δὲ ἀφορίσας ἢ ἀκέων μὴ ἀνεγνωσμένος δεχόμενον τὸν ἀφορισθέντα ὃ βέλτιον, ἀλλὰ καταγελᾶν ἔοικε αὐτὸς οὐκ ἀπαθῶς πρὸς αὐτὸν διακείσεται. ὅτῳ δὴ πρὸς ἀλλήλους ἐκείνων αὐτοῖς πῶς ἂν προσενεχθείη ὃ δῶρον καθαρῶς τῷ θεῷ; διὰ τοῦτο πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς φαίνομεθα τιὼ μίαν συνόδον γίνεσθαι, τιὼ δὲ λοιπιὼ τῇ ὃ μεῖζονα. καὶ ὁ Ὀκτώβριος δὴ μείζων ἐστίν· ἐν δὲ ταῖς συνόδοις ταύταις ἐξετάζεσθαι τὰ τοιαῦτα ζητήματα διετάξαντο, καὶ οἱ ὁμολογουμένως καὶ μὴ ἀμφιβόλως πρασσεκφυκότες, εἰκὸς γὰρ ἀρνεῖσθαι τὸ βέλτιον θέσθαι τοῦ Ἐπισκόπου αὐτὸν ἐπικαλέμενον ἁμάρτημα, τῷ λόγον ἔχειν. δικαίως ἀκοινώνητοι ἔσονται πρὸ πᾶσι, μέχρις ἂν κοινῇ τοῖς Ἐπισκόποις δόξῃ φιλανθρωπότερόν τι περὶ αὐτοῦ ἀποφήνασθαι. ἀλλ' εἴποι τις ἂν πῶς καὶ ὃ ἀφορίσθη ἀνεβέτη πρὸ τοῦ κανόνος ἢ ψῆφος ἢ ὑπὲρ τοῦ ἀφορισθέντος, ἀλλὰ τῷ κοινῷ τῷ Ἐπισκόπων; τοῦτο δὴ οἶμαι εἰρῆσθαι, ὅταν ὁ ἀφορίσας σκληρύνηται, καὶ μὴ θέλῃ μετὰ καιρὸν, λῦσαι τὸν βέλτιον ἢ ἄνθρωπον, ἢ ἐὰν ἴσως ὁ ἀφορίσας τελευτήσῃ μὴ λύσας τὸ ἐπιτιμηθέντα. τότε γὰρ δέξεται τὴν συνόδου εἰ συνόδῃ τὸ καιρὸν τοῦ βέλτιμοῦ ἀρχῆσθαι, καὶ τιὼ μετάνοιαν τοῦ βέλτιμηθέντος, ἀναλόγων ὃ ἁμαρτήματι ψηφισαμένου ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ λῦσαι τῷ ἀνθρώπῳ ὃ βέλτιον, κἂν ὁ Ἐπίσκοπος αὐτὸς ἀπέχθεσθαι μένῃ καὶ ἀνένδοτος, κἂν ἀπεθάνῃ τυχόν. ὁ μὲν οὖν τῶν ἁγίων ἀποστόλων τριακοστὸς ἕβδομος κανών, ὁ δὲ πρὸν δὶς τοῦ ἔτους διατάττων γίνεσθαι συνόδους· ὁ δὲ ὄγδοος τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου καινίσας τοῦτο, ἅπαξ τοῦ σινιαυτοῦ διορίζεται ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ γίνεσθαι σύνοδον ἀπὸ τοῦ πάσχα μέχρις ὅλου τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός· ἐν τόπῳ, ὃν ὁ τῆς μητροπόλεως ὁρίσῃ ἀρχιερεύς. τοὺς δὲ μὴ συνερχομένους ἐπισκόπους ὑπαινίσσεται, καὶ ἐνδημοῦντας ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, καὶ μή τινα ἑτέραν ἀρρωστίαν βλάπτον καὶ ἀπραίτητον ἔχοντας, ἀδελφικῶς ἐπιπλήττεσθαι· ἦγουν μετὰ σπουδῆς ἐπιτιμᾶσθαι. νυνὶ δὲ τὸ τῶν συνόδων τούτων, πάντη καταπεφρόνηται ὡς μηδέποτε γίνεσθαι. περὶ ἐπιτιμίων τῶν μὴ ἀπαντησάντων ἐν ταῖς συνόδοις, ἀναγνωθι τῆς ἐν Καρθαγένῃ κανόνας ς'.

quiunt, simultas tollatur. Alterum namque, qui immerenti sibi pœnam segregationis inflictam esse existimet, omnino segreganti succensere necesse est. Rursum ubi damnationem ab eo qui segregatus est, non æquo animo latam, sed quærelis exceptam fuisse segregator inaudiverit, erit homini non amicissimus. Ita verò affectis utrinque mentibus, qua ratione munus Deo purè offeratur? Proinde alterius quidem ante quadragesimam, alterius verò Autumni tempore (nam in Autumnum October incidit) Synodi celebrandæ dies est constitutus. In Synodis autem istis, controversiarum ejusmodi discussionem induci placet: quosque manifesto & sine controversiâ nocentes esse, apparuerit (facilè namque fieri potest, ut objectum ab Episcopo crimen, ille cui mulcta irrogata est, perneget) tanquam ex præscripto rationis, hoc est jure communione privati ab omnibus habebuntur, donec Episcopis omnibus communi consilio humanius aliquid de iis statuere placitum fuerit.. Jam vero, dicet aliquis, cur ad Episcoporum potius conventum, quam ad Episcopum illum, qui segregationis auctor fuit, de eo qui segregatus est decernendi facultas delata? Ego verò id ita arbitror accipiendum, ut quoties auctor segregationis Episcopus æquo duriorem se præbeat, neque decursu temporis hominem pænâ absolvat, vel nondum absoluto forte decesserit, tunc quem & supplicii diuturnitate, & dolore animi, satis pœnarum pro criminis ratione dedisse cognitum sit, licet Episcopus ejus inexorabilis & implacabilis perseveret, aut forte defunctus sit, de illo statuendi, hominemque pœnâ absolvendi penes Synodum sit facultas. Sanctorum igitur Apostolorum Canon trigesimus septimus & præsens bis quotannis habendas esse Synodos decernunt. Octavus autem sextæ œcumenicæ Synodi, hac immutata constitutione decernit semel in unaquaque provincia, singulis annis, tempore quod intra Paschæ solemnia ad Octobrem usque extremum intercedit, loco vero eo, quem Metropolitanus elegerit, Synodum haberi. Qui verò Episcopi, nec valetudine impediti, nec à suis urbibus terrarum spatiis disjuncti, nec alia justa, necessariave occupatione detenti convenire neglexerint, fraternè corrigi, hoc est leni animadversione puniri jubet. Nostris vero temporibus tota hæc synodorum ratio eousque negligitur, ut nuspiam celebrentur. De illorum vero pœnis qui ad synodos non convenerint, vide syn. Carth. can. lxxvi.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ ὑπ' ἄλλων ἀφοριζόμενοι, ὑφ' ἑτέρων μὴ προσδεχέσθωσαν, πλὴν εἰ μή πως μικροψυχίαν, ἢ φιλονεικίαν, ἢ τι τοιοῦτον, ὁ ἀφορισμὸς ἦγεν· τοῦτο γὰρ ἕνεκεν ἔδοξε δὶς τοῦ ἔτους καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν σύνοδον γίνεσθαι· μίαν μὲν πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς, ἑτέραν δὲ περὶ τὸ μετόπωρον.

ARIST. *Ab aliis excommunicati ab aliis ne suscipiantur, nisi per pusillanimitatem, aut contentionem, aut quid istiusmodi excommunicatio facta sit. Eapropter enim visum est, ut bis quotannis in unaquaque provinciâ Synodus celebretur, una quidem ante quadragesimam, altera circa autumnum.*

Δεῖ, κατὰ τὴν παροιμίαν, τὸ πρωσανὲς ἐπάγειν καὶ τὴν ἴασιν· καὶ μὴ τὸ ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου ἀφορισθέντα, ὑφ' ἑτέρων προσδέχεσθαι ἀνεξετάστως οὕτω, καὶ χωρὶς Ζητήσεως· ἀλλὰ τὸ αἴτιον τοῦ ἀφορισμοῦ καταμαθόντας, μήποτε ὀρθῶς συλλόγως ἐπιπλέχθη ὁ ἀφορισμός· ὅπερ ἢ μικροψυχίας, ἢ φιλονεικίας, ἢ ἑτέρας τινὸς ἀνδίας τοῦ Ἐπισκόπου. ἵνα γὰρ μήτε οἱ ἀφοριζόμενοι, ὡς ἔτυχεν ἀφορίζονται, μήτε οἱ ἀφορίζοντες αὐτοὺς Ἐπίσκοποι καταφρονῶνται, ἑτέρων τούτους Ἐπισκόπων προσδεχομένων ἀνεξετάστως· δὶς τοῦ ἔτους καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν Σύνοδον γίνεσθαι τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ Συνόδῳ ἔδοξεν· ἵνα κοινῇ γνώμῃ πάντων τῶν Ἐπισκόπων τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, πᾶν ζήτημα ἐκκλησιαστικὸν, καὶ πᾶσα ἀμφιβολία λύηται· καθὼς καὶ ὁ λζ'. ἡμῶν τῶν ἁγίων ἀποστόλων διαρρήδην. πλὴν, ὡς ὀφεῖσα ἐξαίφνης, ὁ ὄγδοος κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ ἕκτης Συνόδου, καὶ ὁ ἕκτος τῆς ἐν Νικαίᾳ δ' δεύτερον, διὰ τὴν Συνοχὴν καὶ τὸ εὐθέως ἔχειν πρὸς εὐδιποφίαν τοὺς συναθροιζομένους Ἐπισκόπους, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ Σύνοδον γίνεσθαι διετάξαντο εἰς ἑκάστην ἐπαρχίαν, ἔνθα ἂν ὁ τῆς μητροπόλεως δοκιμάσῃ Ἐπίσκοπος, ἀνὰ μέσον τῆς ἁγίας τοῦ πάσχα ἑορτῆς, καὶ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός.

Oportet, ut ait proverbium, vulnerantem adjicere & medelam, & non à proprio Episcopo excommunicatum inexploratè adeo & sine examine ab aliis admitti, sed in excommunicationis causam inquirere ne forte injustè illata sit excommunicatio, ne ex pusillanimitate, aut contentione, aut aliâ aliquâ Episcopi acerbitate. Ut itaque nec excommunicati, ut contingat, excommunicentur, nec qui eos excommunicarunt contemnantur Episcopi, dum alii eos Episcopi sine examine admittunt, sanctæ huic Synodo bis quotannis in unaquàque provinciâ Synodum haberi visum est, ut communi omnium in istâ provinciâ Episcoporum sententiâ, omnis quæstio Ecclesiastica & controversia omnis determinetur: ut & xxxvii. Canon Sanctorum Apostolorum edicit. Sed ut ibi scripsimus, octavus sextæ Synodi in Trullo Canon, & sextus Nicænæ secundæ ob molestiam, & quod insufficientes sint ad tale suscipiendum iter congregati Episcopi, semel quotannis in unaquaque provinciâ fieri Synodum decreverunt, loco quem metropolis approbaverit Episcopus, intra sanctum paschæ festum & mensem Octobrem.

Digitized by Google

Canon VI.

Antiqui mores ſerventur qui ſunt in Aegypto, Lybia & Pentapoli, ut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium poteſtatem habeat, quandoquidem & Epiſcopo Romano hoc eſt conſuetum. Similiter & in Antiochia, & in aliis provinciis, ſua privilegia Eccleſiis ſerventur. Illud autem eſt omnino manifeſtum, quòd ſi quis abſque Metropolitani ſententia factus ſit Epiſcopus, eum magna Synodus definivit non eſſe Epiſcopum. Quòd ſi quidem communi omnium electioni, quæ & rationi conſentanea, & ex regula Eccleſiaſtica facta eſt, duo vel tres propter ſuam qua delectantur contentionem contradicant, vincant plurium ſuffragia.

Bals. Præſens & ſeptimus Canon ſtatuunt quatuor patriarchas, videlicet Romanum, Alexandrinum, Antiochenſem, & Hieroſolymitanum (de Conſtantinopolitano enim in aliis Canonibus tractabitur) ex antiquis moribus honorari: & Alexandrinum quidem Epiſcopum præeſſe provinciis Ægypti, & Libyæ & Pentapolis: Antiochenum ſimiliter Syriæ, Cœleſyriæ, Meſopotamiæ, & utrique Ciliciæ: Hieroſolymitanum autem, provinciis Palæſtinæ, Arabiæ, & Phœnices, Quoniam, inquit, & Romanus Epiſcopus præeſt occidentalibus provinciis. Sic autem volunt Canones, patriarchas ſuis præeſſe Metropolitanis, & rurſus Metropolitanos ſuis Epiſcopis, ut nihil magnum & arduum ſine iis fiat ab Epiſcopis qui ipſis ſubjecti ſunt: quocirca etiam jubent eum ne eſſe quidem Epiſcopum, qui ſine Primi ſententia factus eſt Epiſcopus, addentes, quòd ſi canonica facta electione quidam contradicant, obtinere debent juxta leges plurium ſuffragia. His ita definitis quæſivit aliquis, cùm præſens Canon definiat in omnibus cauſis plurium ſuffragium vincere, Novella autem conſtitutio potentis & ſacri noſtri Imperatoris Domini Manuelis Comneni quæ menſe Julio indictione xiiii. anno ιοο. cιο. ιο. c. lxxiiii. prolata eſt, cùm cæteris & hæc diſertis verbis definiat: Quòd ſi non omnium eadem ſententia fuerit, ſed aliqui à plurium ſententia diſſideant, aut par ſit numerus eorum qui diſſident: eorum ſententia præferatur, quibuſcum is ſentit, qui judicio præeſt: cuinam debemus attendere? Ac nonnulli quidem dixerunt, non exaudiri Novellam in cauſis Eccleſiaſticis, atque idcirco in ipſis vetera jura valere, eóſque Canones qui cum his convenientes ſanciti ſunt: alii verò contrà dixerunt Novellam pro toto mundo & omni cauſa locum habere, ac generalem eſſe legem: mihi verò locum habere non videtur Novella in Eccleſiaſticis electionibus, nec in Eccleſiaſticis quæſtionibus; quòd neque traditio canonica per eam ſit everſa. Quære etiam Canonem xix. Synodi Antiochenæ. Sanè quidem Patriarcha Hieroſolomytanus Æliæ Epiſcopus eſt appellatus, quòd urbs Hieroſolymorum aliquando Solyma, aliquando Jebus vocata ſit: poſtquam autem in ea per regem Solomonem conditum eſt celeberrimum illud templum, & in eo ſacra ſunt repoſita, Hieroſolyma eſt appellata: cùm verò in captivitatem redactus populus ejus eſſet à Babyloniis, & urbs everſa, poſtquam illam Romanorum Imperator Ælius Hadrianus inſtauraſſet, ex ejus nomine dicta eſt Ælia: generali autem nomine cùm ipſa urbs Hieroſolymorum, tum omnis ei ſubjecta regio, Palæſtina vocantur. Quæſitum eſt autem à nonnullis, quid eſt quod à Canone dicitur, habeat honoris conſequentiam, Metropoli proprio honore ſervato? Et audierunt Cæſaream eſſe Palæſtinæ metropolim: Hieroſolymorum autem Eccleſiam ejus epiſcopatum fuiſſe. Vult ergò Canon Metropoli ſua jura ſervari, etiamſi ab ea Ælia abſtracta eſt, & honoratus eſt ejus Epiſcopus propter ſalutiferam Chriſti paſſionem. Quære & viii. actionem acto-

Κανων ς'.

Τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ καὶ Πενταπόλει, ὥσωερ καὶ ἐν Αλεξανδρείᾳ Επίσκοπον πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν· ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν τῇ Ρώμῃ Επισκόπῳ τοῦτο σύνηθές ἐςιν· ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Αντιόχειαν καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις, τὰ πρεσβεῖα σώζεσθαι ταῖς ἐκκλησίαις. καθόλου δὲ σαφὲς ἐκεῖνο, ὅτι εἴ τις χωρὶς γνώμης τοῦ μητροπολίτου γένοιτο Επίσκοπος καὶ ζοιοῦτον ἡ μεγάλη σύνοδος ὥρισε μὴ δεῖν εἶναι Επίσκοπον. ἐὰν μέντοι τῇ κοινῇ πάντων ψήφῳ δι' ὀλίγων ἦσιν, καὶ κατὰ κανόνα ἐκκλησιαστικὸν δύο ἢ τρεῖς δι' οἰκείαν φιλονεικίαν ἀντιλέγωσι, κρατείτω ἡ τῶν πλείονων ψῆφος.

Bals. Ὁ πρὸ κανὼν καὶ ὁ ζ'. διορίζονται τοὺς δ'. πατριάρχας, δηλαδὴ καὶ Ρώμης, καὶ Αλεξανδρείας, τὸν Αντιοχείας, καὶ τὸ Ιεροσολύμων (περὶ γὰρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἑτέροις κανόσι διαληφθήσεται,) καὶ τὰ παλαιὰ ἔθη τιμᾶσθαι, καὶ τὸν μὲν Αλεξανδρείας, πρέσχειν τῶν ἐν Αιγύπτῳ, καὶ Λιβύῃ, καὶ Πενταπόλει ἐπαρχιῶν· τὸν Αντιοχείας ὁμοίως, τῆς Συρίας, τῆς κοίλης Συρίας, τῆς Μεσοποταμίας, καὶ ἑκατέρας Κιλικίας· τὸν δὲ Ιεροσολύμων, τῶν ἐν τῇ Παλαισίνῃ ἐπαρχιῶν, τῶν ἐν Αραβίᾳ καὶ τῶν ἐν Φοινίκῃ, ὅτι φησὶ καὶ ὁ Επίσκοπος τῆς Ρώμης πρέσχειν τῶν ἑσπερίων ἐπαρχιῶν. ὅτω δὲ θέλουσιν οἱ κανόνες πρέσχειν τοὺς Πατριάρχας τῶν ὑπ' αὐτὸν μητροπολιτῶν, καὶ πάλιν τοὺς μητροπολίτας τῶν ὑπ' αὐτοὺς Επισκόπων, ὥσε μηδὲν χωρὶς τούτων γίνεσθαι πρεῖτον παρὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς Επισκόπων· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ προκελεύονται μηδὲ εἶναι Επίσκοπον, ἄνευ γνώμης τοῦ πρώτου γενομένου Επισκόπου, προσιδόμενοι ὅτι ἐὰν κανονικῶς γνωμένης τῆς ψήφου τινὲς ἀντιλέγωσιν, ὀφείλει κρατεῖν καὶ τοὺς νόμους ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος· τούτων οὕτω διορισθέντων, ἠρώτησέ τις ὡς τοῦ μὲν πρόσθεν κανόνος διορίζομένου ὅτι πάσαις ταῖς ὑποθέσει τῶν πλειόνων ψῆφον νικᾶν· τῆς δὲ νεαρᾶς νομοθεσίας τοῦ κραταιοῦ καὶ ἁγίου ἡμῶν βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ τῆς καὶ τὸν Ιούλιον μῆνα τῆς ιδ'. ἰνδικτιῶνος τοῦ ς'χοδ'. ἔτους ἐξενεχθείσης, διορίζομένης μὴ τῶν ἄλλων καὶ ζοῦτα ῥητῶς· εἰ δέ γε μὴ ὁμογνωμονήσουσι πάντες, ἀλλά τινες διαφονῆσι τοῖς πλείοσιν, ἢ ἐξισῶνται οἱ διαφωνοῦντες, ἐκείνων τῶν ψῆφον προκρίνεσθαι, οἷς καὶ ὁ τοῦ δικαστηρίου προεδρεὺς συμφωνεῖ· τίνι προσέχειν ὀφείλομεν; καὶ τινὲς μὲν εἶπον μὴ ἐξακούεσθαι τῶν νεαρᾶν εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ὑποθέσεις, καὶ διὰ τοῦτο κρατεῖν ἐπ' αὐταῖς τὰ παλαιὰ νόμιμα, καὶ τοὺς ἑπομένως τούτοις διορισθέντας κανόνας· ἕτεροι δὲ ἀντιφθεγξάμενοι τῶν νεαρᾶν εἰς πάντα κόσμον καὶ πᾶσαν ὑπόθεσιν ἐκφωνηθῆναι, καὶ εἰς καινὴν διαμοθεσίαν εἶναι. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ μὴ ἔχειν χώραν τὰ τῆς τοιαύτης νεαρᾶς εἰς τὰς ψήφους τῶν ἐκκλησιῶν, ἢ εἰς ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα· ὅτι δὲ οὐδὲ κανονικὴ παράδοσις διὰ ταύτης ἀνεγράπη. ζήτει καὶ τὸ ιθ'. κανόνα τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου. ὁ μέντοι πατριάρχης Ιεροσολύμων, Επίσκοπος Αἰλίας ἐκλήθη, ὅτι ἡ τῶν Ιεροσολύμων πόλις ποτὲ μὲν Σόλυμα, καὶ Ιεβὺς ἐκαλεῖτο· μετὰ δὲ ᾠκήθη ἐν ταύτῃ. διὰ τὸν Βασιλέως Σολομῶντος τὸν περίπυσον ἐκεῖνον θεῖον ναὸν, καὶ ἀποτεθῆναι ἐν αὐτῇ τὰ ἱερά, ὠνομάσθη Ιεροσόλυμα· τοῦ δὲ ἐν αὐτῇ λαοῦ διὰ τῶν Βαβυλωνίων αἰχμαλωτισθέντος, καὶ τῆς πόλεως κατασκαφείσης, ἐπεὶ ὁ βασιλεὺς Ρωμαίων ὁ Αἴλιος Αδριανὸς ἀνήγειρε ταύτην, ἐκλήθη ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ Αἰλία. γραικῷ δὲ ὀνόματι αὐτή τε ἡ πόλις τῶν Ιεροσολύμων, καὶ πάντα τὰ ὑπ' αὐτὴν Παλαισίνη καλοῦνται. ἐζητήθη δὲ διά τινων τί ἐςὶ τὸ διὰ τοῦ κανόνος λεγόμενον, ἔχειν τὴν ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς τῇ μητροπόλει σωζομένου τοῦ οἰκείου ἀξιώματος καὶ ἤκουσεν μητρόπολιν εἶναι, ἐν Παλαισίνῃ δὲ Καισάρειαν, τὴν δὲ ἐκκλησίαν τῶν Ιεροσολύμων ταύτης ποτὲ ὑπήκοον εἶναι. θέλει οὖν ὁ κανὼν φυλάτεσθαι τῇ μητροπόλει τὰ οἰκεῖα δίκαια, κἂν ἐκ ταύτης ἀποσπάσθη ἡ Αἰλία, καὶ ἐπιμένῃ ὁ

Επί-

Ἐπισκοπῶ αὐτῆς, ἀλλὰ τὰ σωτηρίωδη τῆ Χριστῆ πάσῃ ζήτει
καὶ τιμᾶ. πρᾶξιν τῆς πρακτικῆς τῆς δ'. συνόδου, καὶ μάν-
θανε, ὅτι ἀπὸ αἱρεσκείας, Μαξίμου Ἐπισκόπου Ἀντιοχείας, καὶ
Ἰουβεναλίου Ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων, ἔδοξε τῷ μὲν Ἀντιοχείας
ἔχειν τὰς δ'. Φοινίκας, καὶ τῇ Ἀραβίαν, τῷ δὲ Ἱεροσολύμων
τὰς τρεῖς Παλαιστίνας. καὶ τότε μὲν οὕτως ὡρίσθη. σήμερον δὲ ἡ
τῆς πραγμάτων ἀνάγκη, ὡς ἔοικε, καὶ ταῦτα μετήμειψεν.

ZONAR. Βέλεται ὁ κανὼν τὰ παλαιὰ ἔθη κρατεῖν,
ὁ καὶ ἡμῖν μεταγενέστεροι, καὶ νόμοι πολιτικοὶ διορίζουσι. τὸν
Ἀλεξανδρείας μὲν Ἐπίσκοπον θεσπίζει τῶν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ
καὶ Πενταπόλει προέχειν, καὶ τῆς Ἀντιοχείας τῆς αὐτῇ ὑπο-
κειμένων ἐπαρχιῶν, Συρίας δηλαδὴ καὶ Κοίλης Συρίας, καὶ Κι-
λικίας ἑκατέρας, καὶ Μεσοποταμίας, καὶ τοὺς ἄλλους Ἐπισκόπους
τῆς ὑπ' αὐτὸν ἐξουσιάζειν χωρῶν, καθὼς καὶ τῷ ἐν τῇ Ῥωμαί-
ων ἐκκλησίᾳ προεδρεύοντι, τῆς Ἑσπερίων ἀρχὴν ἔθος ἐκράτησε. καὶ τοσοῦτον βέλεται προέχειν τοὺς Ἐπισκόπους ἐν ταῖς
ἐπαρχίαις αὐτῶν, ὥστε καθόλου δίδωσι τύπον μηδὲν χωρεῖν αὐ-
τῶν εἰς ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν ἀναφερόμενον γίνεσθαι, ἧς ὃ
μεῖζον καὶ κυριώτερον, ἡ τῶν Ἐπισκόπων χειροτονία ἐστί. λέγε
τοίνυν, εἰ γνώμης τοῦ μητροπολίτου χωρεῖς καταξαίη Ἐπί-
σκοπον, τοῦτον μὴ εἶναι Ἐπίσκοπον. κἂν γὰρ ὁ παλαιὸν τὰ πλήθη
τῆς πόλεως καὶ Ἐπίσκοπον ἐψηφίζοντο, ἀλλὰ ἐπὶ τότε μὲν τῷ
ψῆφον, τῷ μητροπολίτῃ τὰ περὶ αὐτῆς ἀνεφέρετο καὶ παρ' ἐ-
κείνου ἐκυροῦντο, καὶ ὃν ἐκεῖνος ἐδοκίμασεν, αὐτὸς τῆς χειροτο-
νίας ἠξίωτο. εἶτα ἐπάγει ὁ κανών, ὅπερ ἐλέχθη ἐν τῇ ψήφῳ
κανονικῇ ἔστω οἱ πλείονες συμφωνήσωσι, καὶ ὁμογνωμονήσωσι,
δύο ἢ τρεῖς φιλονεικῶς, ἀλλὰ σὺν εὐλόγως, καὶ τοῖς
ἄλλοις ἐναντιῶνται, ἡ τῶν πλόνων κρατείτω ψῆφος, ὃ καὶ
ἐν ῥητοῖς διατάξεσι τοῖς πολιτικοῖς νόμοις τεθέσπισται.
καὶ ὁ ἑνδεκαδέκατος ἡμῶν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου
τὰ αὐτὰ περὶ τῆς τῶν Ἐπισκόπων ἀνταλλαγίας διατάττε-
ται.

ARIST. Αἰγύπτου, καὶ Λιβύης, καὶ Πενταπόλεως, ὁ
Ἀλεξανδρείας ἐχέτω τὴν ἐξουσίαν· καὶ ὁ Ῥώμης, τῶν ὑπὸ
Ῥώμην· καὶ ὁ ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ οἱ λοιποὶ, τῶν οἰκείων.
εἰ δέ τις Ἐπισκόπῳ τῆς τοῦ μητροπολίτου δίχα γνώμης
γνώμης, μὴ ἔσται Ἐπίσκοπος. ὅτι δὲ τὴν τῶν πολλῶν
ψῆφον γινόμενον κατὰ κανόνας, εἰ τρεῖς τινὲς ἀντιλέγοιεν,
εἶεν ἀβέβαιοι.

Ἕκαστος τῶν Πατριαρχῶν τοῖς ἰδίοις προνομίοις ἀρκεῖσθαι
ὀφείλει, καὶ μή τινα τούτων ἐπαρχίαν ἑτέραν, οὐκ οὖσαν ἄνω-
θεν, καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ χεῖρα, ὑφαρπάζειν· τοῦτο
γὰρ τύφος ἐστὶ κοσμικῆς ἐξουσίας. Δεῖ δὲ καὶ τοὺς Ἐπισκόπους ἑκά-
στης ἐπαρχίας τῶν ἑαυτῶν πρῶτον ἐπιγινώσκειν, ἤγουν καὶ ἐν
τῇ μητροπόλει προεστῶτα Ἐπίσκοπον. καὶ δίχα γνώμης αὐ-
τοῦ Ἐπίσκοπον μὴ ψηφίζεσθαι. εἰ δέ τινα καὶ ψηφίσονται τινα πρὸς
γνώμην αὐτοῦ, καὶ τοῦτον μὴ εἶναι Ἐπίσκοπον. εἰ δὲ γνώμῃ τοῦ
μητροπολίτου οἱ Ἐπίσκοποι συνελθόντες ἐπὶ τὴν ψῆφον ποι-
ήσασθαι, εἰς τὸν αὐτὸν καὶ μίαν ἑ συνέλθωσι πάντες γνώμην,
ἀλλὰ δι' οἰκείαν φιλονεικίαν τινὲς λέγουσιν· ἡ τῶν πλειόνων
κρατείτω ψῆφος. καὶ ζήτει τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου κανόνα
ὄγδοον· ἀποστόλων κανόνα λδ'. συνόδου Ἀντιοχείας κανόνα
β'. καὶ γ'. καὶ συνόδου Σαρδικῆς κανόνα τρίτον.

rum quartæ Synodi, & cognoscas quòd Maximi Antioch. Episcopi sententia, & Juvenalis Hierosolymorum Episcopi, decretum est ut Antiochiæ quidem Episcopus haberet duas Phœnicias, & Arabiam: Hierosolymitanus verò tres Palæstinas: & tunc quidem ita constitutum est: hodie autem, rerum, ut videtur, vicissitudo, hæc etiam immutavit.

ZONAR. Antiquas consuetudines, quod aliis quoque posterioribus Canonum, legúmque civilium decretis cautum est, retineri vult Canon. Alexandrinum igitur Episcopum, iis qui in Ægypto, Libya, ac Pentapoli sunt, præsidere, Antiochenum subjectis sibi provinciis, Syriæ nimirum, Cœlesyriæ, Ciliciæ utrique, Mesopotamiæ, ac alios Episcopos, in regiones quemque sibi subjectas auctoritatem exercere, quemadmodum & Ecclesiæ Romanæ præses, in Occidentales provincias principatum consuetudine obtinet, præesse jubet. Tantumque Episcopis, in sua cuique ditione, juris esse vult, ut eorum quæ in Ecclesiastica administratione versentur, nihil penitus absque illorum auctoritate transigi licere patiatur. Cujus quidem præcipua, maximéque propria pars est Episcoporum ordinatio. Si quis igitur, inquit, inconsulto Metropolitano creatus fuerit, Episcopus omnino ne sit. Nam etsi olim populi suffragiis Episcopi in urbibus eligerentur, adhuc tamen post suffragium integra res ad Metropolitanum deferebatur, ab eoque confirmabatur electio, & quem ille approbasset, is demum manuum impositione creabatur. quod si in electione, subjicit Canon, verè canonicâ, consentientibus plurium inter se suffragiis, duo tresve contentionis studio, non aliqua certa ratione discrepent, aliisque adversati sint quod in pecuniaria quoque controversia civili lege cautum est, plurium sententia prævaleat. Quod idem undevigesimus quoque Antiochenæ Synodi Canon, in Episcoporum dissidio servandum esse pronunciat.

ARIST. *Super Ægyptum, Libyam, & Pentapolin Alexandrinus Episcopus potestatem habeat. Et Romanus super Romæ subjectos. Item Antiochenus, aliique super suos. Si quis autem sit Episcopus citra metropolitani sententiam, ne sit Episcopus. Quod autem multorum suffragio juxta Canones factum est, si tres aliqui contradicant, nullius sint autoritatis.*

Unumquemque Patriarcharum propriis privilegiis contentum esse oportet, & neminem eorum aliam provinciam, quæ antea & à principio sub suâ non fuerat potestate, usurpare, hoc enim secularis potestatis est superbia. Oportet autem & Episcopos cujusque provinciæ Primum suum agnoscere, videlicet Episcopum metropoli præsidentem: & sine ejus sententiâ Episcopum non eligere. Si autem & aliquem elegerint præter sententiam illius, talem non esse Episcopum. Si autem metropolitani sententiâ ad electionem faciendam convenientes Episcopi in unam eademque sententiam omnes non consentiant, sed nonnulli per contentionem suam aliis contradicant, plurium suffragia vincant. Quære & Synodi Ephesinæ Canonem octavum, Apostolorum Canonem xxxiiii. Synodi Antiochenæ Can. ix. Synodi Constantinopolitanæ Can. ii. & iii. & Synodi Sardicensis Canonem tertium.

CANON

CANON VII.

Quoniam obtinuit consuetudo & antiqua traditio, ut qui est in Ælia Episcopus, honoretur, habeat honoris consequentiam, Metropoli propria dignitate servata.

BALS. Præsens Canon expositus fuit in sexto Canone, qui est ante ipsum.

ZONAR. Quemadmodum superiori Canone, Alexandrino, Antiochenoq; Patriarchæ sua in ipsorum provinciis privilegia decreta sunt, sic Æliano Episcopo honorem in sua ditione habendum, suaque dignitate Hierosolymorum urbem, quæ Ælia dicitur, quippe quæ inter alias Palæstinæ, Arabiæ, Phœniciæque urbes excellat, honestandam esse hic Canon constituit. Vt enim hoc tempore, sic olim quoque regio illa universa, Palæstinæ nomen obtinuit. Vrbs vero ipsa jam inde ab antiquissimo tempore, Solyma, ac Iebus dicta, deinde Hierosolyma appellata fuit. Captam vero à Romanis & eversam, cum Romanorum Imperator Hadrianus instauraſſet, Æliamque de suo nomine, (Ælius siquidem ipse Hadrianus vocatus) nuncupasset, id postea illa nomen obtinuit: Nonnulli tamen hic Metropolim, Cæsaream nominare Canonem affirmant; Cæsaream vero in Palæstina sitam, Stratonis cognomine antiquis dictam.

ARIST. *Episcopus Æliæ honoretur, servatâ Metropoli sua dignitate.*

Novella cxxiii. in primo titulo primi libri posita, Hierosolymorum, quæ & Ælia dicitur, Episcopum, Patriarcham vocat. Oportet itaque secundum hunc Canonem Æliæ Episcopum Patriarchæ dignitate honorari. Sed quoniam Cæsarea prima est metropolis Palæstinæ & (sub eâ sit) sancta civitas, Patriarcham suo honore potiri oportet, sed & Cæsareæ Metropoli (cui antea subjacebat) suam servari diguitatem. Lege & Chalcedonensis Synodi Canonem duodecimum.

KANΩN ζ'.

Επειδὴ συνήθεια κεκράτηκε καὶ παράδοσις ἀρχαία, ὥστε τὸν ἐν Αἰλίᾳ Επίσκοπον τιμᾶσθαι, ἐχέτω τὴν ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς, τῇ μητροπόλει σωζομένου τοῦ οἰκείου ἀξιώματος.

Ὁ παρὼν κανὼν ἡρμηνεύθη ἐν τῷ πρὸ αὐτοῦ ἕκτῳ κανόνι.

ZΩNAP. Ωσπερ τῷ Αλεξανδρείας, καὶ τῷ Αντιοχείας ὁ πρὸ τούτου κανὼν τὰ προσοῦσα ἐν ἐπαρχίαις αὐτῶν ἀπένεμεν, οὕτως ὁ παρὼν κανὼν τῷ τῆς Αἰλίας Επισκόπῳ τιμὴν ἐν τῇ οἰκείᾳ ἐπαρχίᾳ ἐπεψηφίσατο, καὶ σώζεσθαι τὴν τῶν Ιεροσολύμων πόλιν, ἥτις Αἰλία λέγεται, τὸ οἰκεῖον ἀξίωμα διωρίσατο ὡς ὑπάρχειν μὲν τῶν ἐν Παλαιστίνῃ πόλεων, καὶ Αραβίαν καὶ Φοινίκην. καὶ πόλεις μὲν καὶ νῦν ἡ χώρα πᾶσα ἐκείνη, Παλαιστίνη ὀνόμασταί τε καὶ ὀνομάζεται. ἡ δὲ πόλις ἣ μὲν ἀρχαιότατον, Σόλυμα καὶ Ιεβοῦς ἐκαλεῖτο, ὕστερον δὲ ἐκλήθη Ιεροσόλυμα. μετὰ δὲ ἁλῶναι ὑπὸ Ρωμαίων καὶ κατασκαφῆναι, ὁ βασιλεὺς Ρωμαίων Αδριανὸς ἀνεγείρας τὴν πόλιν, Αἰλίαν αὐτὴν ἐπωνόμασεν ὀπὶ τοῦ οἰκείου ὀνόματος. Αἴλιος γὰρ Αδριανὸς ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο, καὶ ὅτως ἐχρημάτιζε. τινὲς δὲ Μητρόπολιν τὴν Καισάρειαν λέγουσιν ὀνομάσαι καὶ ταύτην. Καισάρειαν δὲ τὴν ἐν Παλαιστίνῃ, ἥτις τὸ παλαιὸν Στράτωνος ἐκαλεῖτο.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ Επίσκοπος Αἰλίας τιμάσθω· σωζομένου τῇ μητροπόλει τοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος.

Η' ἐκφωνηθεῖσα τρίτη νεαρὰ ἡ ἐν τῷ πρώτῳ τίτλῳ τοῦ πρώτου βιβλίου κειμένη, περὶ Ιεροσολύμων Επίσκοπον, ἥτις καὶ Αἰλία καλεῖται, πατριάρχην λέγει. δεῖ οὖν καὶ τὸν παρόντα κανόνα, καὶ τῆς Αἰλίας Επίσκοπον τῇ τοῦ πατριάρχου τιμᾶσθαι τιμῇ. Επεὶ δὲ ἡ Καισάρεια μητρόπολις τυγχάνει πρώτη Παλαιστίνης, καὶ ἡ ἁγία πόλις, δεῖ καὶ τὸν πατριάρχην τὴν οἰκείαν ἔχειν τιμὴν, σώζεσθαι δὲ καὶ τῇ Καισαρείᾳ τῇ μητροπόλει, [ὑφ' ἣν πρώτην ἐτύγχανε,] τὸ οἰκεῖον ἀξίωμα. καὶ ζήτει τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου κανόνα δωδέκατον.

CANON VIII.

De iis, qui seipsos καθαρὺς, id est, puros, quandoque nominant, ad Catholicam autem & Apostolicam Ecclesiam accedunt, sanctæ Synodo visum est, ut impositis eis manibus sic in Clero maneant: ante omnia autem hoc in scriptis ipsos profiteri convenit, quod adhærebunt & sequentur catholicæ Ecclesiæ decreta: id est, quòd & cum digamis communicabunt, & cum iis qui in persecutione lapsi sunt, in quibus & tempus constitutum est, & opportunitas præfinita, ut ipsi sequantur in omnibus Catholicæ Ecclesiæ decreta. Vbi ergo omnes, sive in vicis, sive in urbibus, ipsi soli inveniuntur ordinati, qui inveniuntur in Clero, erunt in eodem ordine. Si autem Catholicæ Ecclesiæ Episcopo vel Presbytero existente, accedunt aliqui, clarum est quòd Ecclesiæ quidem Episcopus, Episcopi dignitatem habebit: qui autem apud eos qui Cathari dicuntur, nominatur Episcopus, Presbyteri honorem habebit, nisi utique Episcopo placeat ipsum nominis honorem impertire. Si autem hoc illi non placeat, vel Chorepiscopi vel Presbyteri locum excogitabit, ut esse omnino in Clero videatur, ne in civitate duo sint Episcopi.

BALS. Novatus ille erat Romanorum Ecclesiæ Presbyter, ut scribit Eusebius Pamphili. Cùm autem facta esset persecutio, & multi propter metum mortis lapsi essent, & pœnitentiam agerent, ipse à Dæmone inflatus, eos nolebat admittere. Sed neque cum digamis, ut qui esset ipse continens communicabat. Qui ergo eadem atq;

KANΩN η'.

Περὶ τῶν ὀνομαζόντων μὲν ἑαυτοὺς Καθαρούς ποτε, προσερχομένων δὲ τῇ Καθολικῇ καὶ Αποστολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ὥστε χειροθετουμένους αὐτοὺς, μένειν οὕτως ἐν τῷ κλήρῳ. πρὸ πάντων δὲ τοῦτο ὁμολογῆσαι αὐτοὺς ἐγγράφως προσήκει, ὅτι συνθήσονται καὶ ἀκολουθήσουσι τοῖς τῆς Καθολικῆς δόγμασιν ἐκκλησίας, τοῦτ' ἔστι, καὶ διγάμοις κοινωνεῖν, καὶ τοῖς ἐν τῷ διωγμῷ παραπεπτωκόσιν· ἐφ' οἷς καὶ χρόνος τέτακται, καὶ καιρὸς ὥρισται· ὥστε αὐτοὺς ἀκολουθεῖν ἐν πᾶσι τοῖς δόγμασι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. ἔνθα μὲν οὖν πάντες εἴτε ἐν κώμαις εἴτε ἐν πόλεσιν αὐτοὶ μόνοι διεσώθησαν χειροτονηθέντες, οἱ διασωθέντες ἐν τῷ κλήρῳ ἔστωσαν ἐν τῷ αὐτῷ τάγματι· εἰ δὲ τοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας Επισκόπου ἢ πρεσβυτέρου ὄντος προσέρχονταί τινες, πρόδηλον, ὡς ὁ μὲν Επίσκοπος τῆς ἐκκλησίας, ἕξει τὸ ἀξίωμα τοῦ Επισκόπου· ὁ δὲ ὀνομαζόμενος παρὰ τοῖς λεγομένοις Καθαροῖς Επίσκοπος, τιμὴν τοῦ πρεσβυτέρου τιμὴν ἕξει. πλὴν εἰ μὴ ἄρα δοκοίη τῷ Επισκόπῳ ἡ τιμῆς τοῦ ὀνόματος αὐτὸν μετέχειν. εἰ δὲ τοῦτο αὐτῷ μὴ ἀρέσοι, ἐπινοήσει τόπον ἢ χωρεπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου ὑπάρχειν τοῦ ἐν τῷ κλήρῳ ὅλως δοκεῖν εἶναι, ἵνα μὴ ἐν τῇ πόλει δύο Επίσκοποι ὦσιν.

ΒΑΛΣ. Ο Ναυάτος ἐκεῖνος πρεσβύτερος ἦν τῆς τῶν Ρωμαίων ἐκκλησίας, καθὼς ἱστορεῖ ὁ τοῦ Παμφίλου Ευσέβιος. ὀργισθεὶς δὲ διωγμῷ, καὶ πολλῶν παραπεπτωκότων διὰ φόβον θανάτου, καὶ μετανοούντων, αὐτὸς ὑπὸ τοῦ δαίμονος φυσιούμενος, ἤθελε τούτους μὴ παραδέχεσθαι, ἀλλ' αὐτὸς διγά-

μους

μως ὡς δῆθεν σωφρονῶν κοινωνῆ. οἱ γοῦν τὰ ἐκείνου φρονήσαντες, Ναυατιανοὶ λέγονται, καὶ κατ' εἰρωνείαν καθαροί. ἐπεὶ ὁ Συνόδου γενομένης ἐν Ρώμῃ ὅτε Κορνηλίου Πάπα τῆς τῶν Ρωμαίων ἐκκλησίας, βασιλεύοντος Δεκίου, ἀνεθεματίσθη ὁ Ναυάτος, καὶ οἱ αἱρεσιῶται αὐτοῦ, φησὶν ὁ κανών, ὅτι εἰ τινες ἐκ τούτων μετ' εἰλικρινοῦς μετανοίας ἀποστῶσι τῆς προτέρας κακίας, καὶ ἀσφαλίσωνται φυλάττειν τὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας δόγματα, δεχθήσονται. καὶ εἰ μὲν εἰσι κληρικοί, ἔξουσι πρώτως τοὺς οἰκείους βαθμούς, ὡς μὴ σφάλλοντες πρὸς τὸ πίστιν, ἀλλ' ὡς μισάδελφοι καλακρινόμενοι. εἰ δὲ Επισκοπικὸν ἀξίωμα ἔχουσιν, ἄλλων μὲν κατὰ χώραν εἰς ὃν ἔτοι ἐπεκυρώθησαν, διεισκομένων Επισκόπων, αὐτοὶ ὄνομα Επισκόπου τι οὐκ ἐνεργήσουσι, ἀλλὰ φροντίσει ὁ Επίσκοπος ἢ μόνον ὄνομα τούτους ἔχειν Επισκόπου, ἢ δι' ἑτέρου καλεῖσθαι ὀνόματος. μὴ ὄντων δὲ ἐγχωρίων Επισκόπων, οἰκονομήσουσιν αὐτοὶ καὶ τὰ τῆς ἐπισκοπῆς. ὃ δὲ, ἐφ' ὧν καὶ χρόνος ὥρισται, καὶ καιρὸς τέτακται, ἐρρέθη περὶ τῶν προπεπτωκότων ἐν καιρῷ διωγμοῦ, καὶ τῶν διγάμων. ἀλλὰ καὶ οἱ κληρικοὶ μετὰ τὸ δεχθῆναι, τότε ἐν κλήρῳ συναριθμήσονται, ἐφ' ᾧ προεχειροτονήθησαν, ὅτε οὐκ ἐτύγχανον ἀντὶ τούτων ἕτεροι κληρικοί. Τινῶν δὲ τινων διεισκομένων, γνώσεται ὅ, τι καὶ περὶ τῶν Επισκόπων ἐγράφη ἄνωθεν. ἐρωτῶ δὲ, ἐάν τινες ἐκ τούτων πρὸς μείζονα βαθμὸν προαναβιβασθῆναι θελήσωσιν, ἐμποδισθήσονται ἀπὸ τοῦ κανόνος τούτου λέγοντος καὶ ὡς ἀρχάς, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ὥστε κεκρατημένους αὐτοὺς μόνον ὅτως ἐν τῷ κλήρῳ ἢ ἀκωλύτους προήχθαι; λύσις. ἀπὸ τοῦ π'. ἀποστολικοῦ κανόνος, καὶ τοῦ β'. κανόνος τῆς πρώτης Συνόδου δέδοκται καὶ τοὺς πάντη ἀπίστους καὶ βαθμοὺς ἱερᾶσθαι. ἵνα τι γοῦν οἱ Ναυατιανοὶ καὶ Καθαροὶ λεγόμενοι, ἢ προαναβιβασθήσονται, τῇ τῶν πίστιν, ὡς εἴρηται, μὴ σφαλλόμενοι ἀλλ' ὡς ἀσυμπαθεῖς καλακρινόμενοι; ὃ μὲν ἀυτοὺς ὅτως ἐν ᾧ κλήρῳ, μᾶλλον ὑπὲρ ἐκείνων ὠφελῆναι νοσται μοι. εἰκὸς γὰρ λέγειν τινὰς, ὀφείλειν δεχθῆναι μὲν αὐτοὺς, πλὴν εἰ ὡς ἁπλῶς πιστοὺς λαϊκοὺς, καὶ μὴ ἐνεργεῖν τοὺς προτέρους τούτων βαθμούς· ὅπερ οὐκ ἤρεσε τῇ Συνόδῳ. οὐκ ἐδέχθη, ἀλλ' ἐνεδόθη ἀποκατασταθῆναι τούτους εἰς τοὺς οἰκείους βαθμούς· τῷ δὲ ὀνόματι τῆς ἀποκαταστάσεως, καὶ τὸ δίκαιον τῆς προκοπῆς συναναφαίνεται.

A iste sentiebant, Novatiani dicuntur, & per ironiam καθαροὶ, id est, puri. Quoniam autem Synodo Romæ habita sub Cornelio Papa Romanorum Ecclesiæ, imperante Decio, anathemate percussus est Novatus, & qui ejus hæresin sequebantur, dicit Canon quòd si aliqui ex iis cum sincera pœnitentia à sua improbitate defecerint, & se Catholicæ Ecclesiæ decreta servaturos affirmaverint, suscipientur: & si sint quidem Clerici, proprios gradus habebunt, ut qui non quòd in fide errent, sed fratres odio habeant, condemnentur. Si autem Episcopalem dignitatem habeant, si alii inveniantur Episcopi in regione, in qua ipsi electi sunt, ipsi quidem nihil B Episcopale exercebunt: sed providebit Episcopus ut vel illi solum Episcopale nomen habeant, vel alio nomine appellentur. Si autem non sint in ea regione Episcopi, ipsi quoque Episcopatum administrabunt. Illud autem, In quibus & tempus constitutum est, & opportunitas præfinita, de iis qui tempore persecutionis lapsi sunt, & de diganis, dictum est: sed & Clerici, postquam susçepti fuerint, tunc Clero connumerabuntur in quo priùs ordinati fuerant, quando pro iis alii Clerici ordinati non fuerint. Si autem tales inveniantur, fiet & quod superiùs de Episcopis scriptum est. Quæro autem, si qui eorum ad majorem gradum provehi voluerint, an prohibebuntur ex hoc Canone, qui dicit in principio: Visum est sanctæ Synodo, ut eis impositis manibus, sic in Clero maneant: an citra impedimentum promovebuntur? Solutio. Ex lxxx. Can. Apost. & ii. Can. præsentis Syn. statutum est ut etiam qui sunt omnino infideles, per gradus ad sacerdotium admittantur. Quidni ergo Novatiani, & qui Cathari dicuntur, promovebuntur, qui ut dictum est, in fide non errant, sed tanquam immisericordes damnantur? Quòd autem illos in Clero manere constitutum est, id mihi pro eis magis facere videtur: verisimile enim erat dicere aliquos, debere quidem ipsos suscipi, sed esse simpliciter ut fideles laïcos, & non priores D suos gradus exercere: quod Synodo non placuit: sed concessum est ut ipsi in gradus suos restituerentur. Restitutionis autem nomine unà jus quoque promotionis ostenditur.

ΖΩΝΑΡ. Καθαροὶ λέγονται οἱ Ναυατιανοί. ὁ δὲ Ναυάτος πρεσβύτερος τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας, ὃς τοὺς ἐν τῷ διωγμῷ προπεπτωκότας, μετανοοῦντας οὐκ ἐδέχετο, ἔτε διγάμοις κοινωνῆ. δι' καὶν μὴ περὶ τὴν πίστιν ἐσφάλλετο, ἀλλά γε διὰ ἀσυμπαθὲς αὐτῷ καὶ μισάδελφον, Συνόδου γενομένης ἐν Ρώμῃ ἐπὶ Κορνηλίου τῆς Ρώμης Πάπα, Δεκίου βασιλεύοντος, ἀπεβλήθη, καὶ ἀνεθεματίσθη, ὡς ὁ τοῦ Παμφίλου Εὐσέβιος ἱστορεῖ. τοὺς γοῦν αἱρεσιώτας τούτου προερχομένους, δέχεσθαι ὁ κανὼν ὅτος οὐκ εἰᾷ, ὁμολογοῦντας ἐγγράφως, ὅτι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τηρήσουσι δόγματα, καὶ τοὺς δι' ἀνάγκην ἀρνησαμένους Χριστὸν δέξονται, καὶ οἰκονομήσουσιν αὐτοὺς κατὰ τοὺς καιροὺς τοὺς ὡρισμένους τῇ μετανοίᾳ τῶν προπεπτωκότων· τοῦτο γὰρ δηλοῖ ὃ ἐφ' ὧν καὶ χρόνος ὥρισται, καὶ καιρὸς τέτακται· καὶ τοῖς διγάμοις κοινωνήσουσι, καὶ εἰ κεχειροτονημένοι εἰσὶν εἰς Επισκόπους ἢ πρεσβυτέρους ἢ Διακόνους οἱ δὲ αὐτῶν προσιόντες τῇ ἐκκλησίᾳ, μένειν αὐτοὺς ἐν τῷ κλήρῳ καὶ τοὺς οἰκείους βαθμούς, ἐὰν ἴσως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐν αἷς ἐχειροτονήθησαν, ὐκ εἰσὶν ἕτεροι. ὅτι γὰρ οὐ περὶ τὴν πίστιν ἐσφάλοντο, ἀλλ' εἰς μισαδελφίαν καὶ ἄρνησιν μετανοίας τοῖς προπεπτωκόσι καὶ ὑπερέφυσι, λέγω τοῦτο δὲ τὴν χειροτονίαν αὐτῶν ἡ Συνόδος ἐδέξατο, καὶ μένειν αὐτοὺς ἐν τοῖς οἰκείοις βαθμοῖς διωρίσατο, εἰ μὴ Επίσκοπος εἴη ἐν τῇ καθολικῇ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκκλησίᾳ εἰ δὲ ἐν ἐκκλησίᾳ εἰσὶν ἔνθα Επίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ὁ μὲν Επίσκοπος ἔξει τὸ τῆς Επισκοπῆς ἀξίωμα καὶ τὸ ὄνομα· ὁ δὲ τοῖς Καθαροῖς κεκλημένος Επίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος ἔξει τιμὴν, ἢ πῶς χωρε-

ZONAR. Cathari (hoc est puri) Navatiani dicuntur. Fuit autem Navatus Romanæ Ecclesiæ presbyter, qui in persecutione lapsos, culpæ licet pertæsos, repellebat, atque à digamorum communione penitus abhorrebat. Propterea, quamvis nullo errore in iis quæ fidei sunt, teneretur, ob morum tamen implacabilitatem, E fraternúmque odium, in Synodo, quæ Cornelio Romanorum Papa, Decio imperante Romæ habita fuit, ut Eusebius Pamphili memorat, ejectus, atque anathemate damnatus est. Ex illo igitur hæreticorum grege, si qui cum Ecclesia in gratiam redire cupiant, eos hic Canon recipiendos esse decernit: Modo se tamen ab Ecclesiæ Catholicæ placitis non discessuros, ac eos, qui necessitate coacti Christum, & Deum negaverunt, ubi statuta criminibus expiandis tempora expleverint, (id namque verba illa indicant, in quibus & tempus constitutum est, & præfinita dies) admissuros, & cum digamis communicaturos esse, chirographi sui testimonio profiteantur. Ac siquidem, qui ex ipsis ad Ecclesiam accedunt, Epi- F scopi jam, aut Presbyteri, aut Diaconi creati sunt, neque Ecclesiæ forte, quarum ministerio ii sunt ascripti, alios habent, suum in Clero dignitatis ordinem retinere. Quod enim in fide nihil ejusmodi homines offenderint, sed tantum fraterno odio, veniáque lapsis & resipiscentibus deneganda peccarint, propterea ordinationem eorum admisit Synodus, & in suo quenquam gradu, nisi cum alter in eadem urbe Catholicarum partium Episcopus foret, manere voluit. At si in Ecclesiâ sunt, quæ Episcopum, aut Presbyterum habeat, Episcopi nomen, ac dignitatem

Digitized by Google

ipſe retinebit, qui verò apud Catharos Epiſcopus dictus fuerat, Presbyteri, aut Chorepiſcopi ad ſummum honore fungetur, ut in Clero connumeretur, eoque non excidat. Niſi eidem Catholici Epiſcopi indulgentia, Epiſcopi nomen, honorémque permittat. Functiones tamen Epiſcopi proprias, ne duo unius urbis Epiſcopi ſint, nequaquam exerceat.

ARIST. *Cathari dicti accedentes primo profiteantur, quòd Eccleſiæ ſanctionibus aſſentient, & cum digamis communicabunt, veniamque lapſis concedent. Et ſic qui repertus eſt Ordinatus, in eodem ordine conſtituatur. Ut ſi verè eſt Epiſcopus, ſit Epiſcopus. Qui verò apud Catharos Epiſcopus fuit, ſit Chorepiſcopus, vel Presbyteri, vel Epiſcopi honore gaudeat. In unâ enim Eccleſiâ duo non erunt Epiſcopi.*

Ex iis qui ad ſanctam catholicam & Apoſtolicam Dei eccleſiam veniunt, nonnulli quidam baptizantur, alii autem unguento illinuntur, alii vero ſolùm ſuam & aliam omnem hæreſin execrantur. Qui itaque à Novato decepti & Cathari ab eo nominati ſunt ut reſipiſcentiam eorum qui peccarunt non recipientes & ſecundas prohibentes nuptias, ſi ad Eccleſiam venerint, & confeſſi fuerint ſe & digamos admiſſuros, & iis quos peccatorum pœnituit veniam daturos, & omnia prorſus Eccleſiaſtica obſervaturos dogmata, & ſuam & alias execrantes hæreſes admittentur, & tantum ſancto unguento illinentur. Et ſi quidem aliqui eorum ſint Epiſcopi aut Chorepiſcopi, in eadem rurſus manebunt dignitate, niſi forte in eadem civitate alius catholicæ Eccleſiæ inveniatur Epiſcopus, ante adventum ipſorum ordinatus. Sic enim præferetur qui ab initio proprie erat Epiſcopus, & ſolus Epiſcopatûs thronum retinebit. Quoniam non oportet duos eſſe Epiſcopos in eadem civitate. Ille autem qui à Catharis dicitur Epiſcopus ut presbyter honorabitur, vel ſi Epiſcopo placuerit, & Epiſcopi nominis particeps erit, at jus aliquod epiſcopale non exercebit.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ λεγόμενοι Καθαροὶ προσερχόμενοι, πρῶτον ὁμολογείτωσαν, ὅτι Συνήσουσι τοῖς ἐκκλησίας θεσμοῖς, καὶ κοινωνήσουσι διγάμοις, καὶ συγχωρήσουσι τοῖς πεπτωκόσι. καὶ ὅταν ὁ διερωτώμενος κεχειροτονημένος εἶεν ἐν τῷ αὐτῷ τάγματι. οἷον, ὁ μὲν κωλύων Ἐπίσκοπος, εἴη Ἐπίσκοπος· ὁ δὲ πρὸς τοῖς καθαροῖς Ἐπίσκοπος, ἢ χωρεπίσκοπος ἔσω, ἢ πρεσβύτερος τιμὴν ἢ Ἐπισκόπου κεκλήσθω· οὐ γὰρ ἔσονται δύο εἰς μίαν ἐκκλησίαν Ἐπίσκοποι.

Ἀπὸ τῶν προσερχομένων τῇ ἁγίᾳ τοῦ θεοῦ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ, οἱ μὲν βαπτίζονται, οἱ δὲ μύρῳ χρίονται, οἱ δὲ μόνον ἀναθεματίζουσι τὴν ἰδίαν, καὶ πᾶσαν ἄλλην αἵρεσιν. Οἱ γοῦν δελεασθέντες ὑπὸ τοῦ Ναυάτου, καὶ καθαροὶ πρὸς αὐτοῦ ὀνομασθέντες, ὡς μὴ καταδεχόμενοι τὴν μετάνοιαν τῶν ἁμαρτησάντων, ἢ δεύτερον γάμον κωλύοντες, ἐὰν τῇ ἐκκλησίᾳ προσέλθωσι, καὶ ὁμολογήσωσι καὶ διγάμους προσδέχεσθαι, καὶ τοῖς ἁμαρτήμασι μελανοήσασι συγχωρεῖν, καὶ ἁπλῶς πᾶσι τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐπακολουθεῖν δόγμασι, τὴν ἰδίαν ἀναθεματίζοντες αἵρεσιν, καὶ τὰς ἄλλας προσδέχηται, καὶ μόνῳ τῷ ἁγίῳ μύρῳ χρισθήσονται. καὶ εἰ μέν τινες αὐτῶν εἰσὶν ἢ Ἐπίσκοποι, ἢ χωρεπίσκοποι, ἐν τῇ αὐτῇ πάλιν ἀξίᾳ μενοῦσιν, εἰ μή τις ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἕτερος Ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας εὑρίσκεται, ποὸ τῆς ἐλεύσεως αὐτῶν χειροτονηθῇ. προτιμηθήσεται γὰρ ὅτως ὁ ἐξ ἀρχῆς κυρίως Ἐπίσκοπος, καὶ μόνος τῆς Ἐπισκοπῆς θρόνον καθέξει. Δεῖ δὲ μὴ δύο Ἐπισκόπους ἐν μιᾷ πόλει τυγχάνειν· αὐτὸς γὰρ πρὸς τοῖς καθαροῖς ὀνομαζόμενος Ἐπίσκοπος, ὡς πρεσβύτερος τιμηθήσεται, ἢ, εἰ δόξει τῷ Ἐπισκόπῳ, καὶ τοῦ ὀνόματος μεθέξει τοῦ Ἐπισκόπου. Ἐπισκοπικόν δέ τι δίκαιον οὐκ ἐνεργήσει.

CANON IX.

Quicunque citra examinationem promoti ſunt Presbyteri, vel examinati ſua peccata confeſſi ſunt, eiſque confeſſis, præter Canonem moti homines manus impoſuerunt, eos Canon non admittit. Quod eſt enim à reprehenſione alienum, defendit Eccleſia.

BALS. Multa ſunt quæ ad ſacerdotium ne perveniatur, prohibent, cum quibus eſt & fornicatio. Si quis ergo fuerit fornicationis damnatus, ſive antequam conſecraretur, ſive poſtea, deponitur. Vnde dicit Canon, quòd ſi quis citra examinationem eſt conſecratus vel & ante ordinationem quidem eſt peccatum confeſſus, ſed præter Canonem eſt ordinatus, ex ordinatione non juvatur, ſed poſtquam id cognitum fuerit, deponitur. Dicebant enim nonnulli, quemadmodum baptiſma novum hominem facit eum qui baptizatus eſt, ita & ſacerdotium ea quæ priùs admiſſa ſunt peccata abſtergit: quod Canonibus non eſt conſonum.

ZONAR. Qui ad ſacros ordines evehuntur, vitæ integros, nec ullis vitiorum maculis, quibus infecti ab ordinibus arcentur, notatos eſſe ac illorum propterea vitam, & mores ſedulo examinari Canon jubet. Quod ſi qui forte, inquit temere nullóque delectu ad ſacros ordines admittantur, aut ſuamet vitia ipſi confitentes, contra Canonis præſcriptum, ordinibus inſigniti fuerint, non admittendos eſſe, nec quicquam iis illegitimam crea-

Εἴ τινες ἀνεξετάστως προήχθησαν πρεσβύτεροι, ἢ ἀνακρινόμενοι ὡμολόγησαν τὰ ἁμαρτήματα αὐτοῖς, καὶ ὁμολογησάντων αὐτῶν τὰ κωλύοντα κινήσαντες οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τοιούτοις χεῖρα ἐπέθηκαν, τοῦτους ὁ κανὼν οὐ προσίεται. Τὸ γὰρ ἀνεπιλήπτον ἐκδικεῖ ἡ ἐκκλησία.

ΒΑΛΣ. Διάφορα εἰσὶ τὰ κωλύοντα τὴν ἱερωσύνην, μεθ' ὧν ἔστι καὶ ἡ πορνεία. εἰ γοῦν καταληφθῇ τις πορνείαν ἁμαρτικῶς, κἂν πρὸ τῆς ἱερωθῆναι, κἂν ἅμα μὴ ζῶντα, καθαιρεῖται. ὅθεν φησὶν ὁ κανὼν ὅτι ἀνεξετάστως ἱερωθέντα, ἢ καὶ ἐξομολογησάμενον μὲν πρὸ τῆς χειροτονίας τὸ ἁμάρτημα, πρὸς δὲ κανόνος χειροτονηθέντα μὴ ὠφελεῖσθαι ἐκ τῆς χειροτονίας, ἀλλὰ μετὰ ἀφόρισιν καθαιρεῖσθαι. ἔλεγον γάρ τινες ὅπως ὥσπερ τὸ βάπτισμα νέον ἄνθρωπον ποιεῖ ὅτι βαπτισθέντα, ὅτω καὶ ἡ ἱερωσύνη τὰ πρὸ τῆς ἱερωσύνης ἁμαρτήματα ἀπαλείφει, ὅπερ τοῖς κανόσιν οὐκ ἔδοξεν.

ΖΩΝΑΡ. Ἀνεπιλήπτους καὶ καθαρεύοντας ἀπὸ ἁμαρτιῶν κωλυόντων ἱερᾶσθαι, βέλεται ὁ κανὼν τοὺς εἰς ἱερωσύνην προαγομένους εἶναι, καὶ βίον καὶ τὴν διαγωγὴν αὐτῶν ἐξετάζεσθαι. εἰδ' ἴσως τινές φησιν ἀνεξετάστως προαχθῶσιν εἰς ἱερωσύνης βαθμὸν, ἢ ἐκείνων ὁμολογησάντων τὰ ἑαυτῶν ἐλαττώματα, οἱ χειροτονῆσαι αὐτοὺς πρὸς κηρύκων χειροτονήσουσιν, ἀπροσδέκτους αὐτοὺς εἶναι δηλοῖ, καὶ μηδὲν ἐκ τῆς

Digitized by Google

τῆς χϑεροτονίας τῆς ἀνθέσμου ὠφελϑῆναι· καθαιρεθήσονται γάρ.

ARIST. Οἱ ἀνεξετάστως χειροτονέμενοι, εἰ μὲν ἐξῆς ἐλέγχοιντο ὅτι ἥμαρτον ὄντως, πεπαύσθωσαν.

Εἰ γὰρ ἁμαρτήσας τις διέλαθε, καὶ ἀνεξετάστως εἰς Ἐπισκοπὴν, ἢ πρεσβυτέρου βαθμὸν προήχθη· ἐὰν μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐλέγχηται ὅτι ἥμαρτε, τῆς ἱερωσύνης παυθήσεται.

A tionem prodesse decernit. Depositione namque mulctabuntur.

ARIST. *Qui sine examinatione ordinantur, si postea convincantur quod revera peccarunt, deturbentur.*

Si quis enim clam peccavit, & citra examinationem ad Episcopi aut Presbyteri gradum provectus fuit; si post ordinationem convictus fuerit quod peccavit, sacerdotio movebitur.

ΚΑΝΩΝ ι'.

Ὅσοι προεχειρίσθησαν παρὰ παραπεπτωκότων καὶ ἀγνοίαν, ἢ καὶ προδότων παρὰ προχειρισαμένων, τοῦτο ὑπὸ προκρίνῃ τῷ κανόνι τῷ ἐκκλησιαστικῷ. γνωσθέντες γὰρ καθαιρεθήσονται.

B

ΒΑΛΣ. Τοὺς ἀρνησαμένους μετανοίας εἰλικρινοῦς, δεχόμεθα, ἱερᾶσθαι οὐ παραχωροῦμεν, ἀλλὰ καὶ κληρικοὺς ὄντας καθαιροῦμεν, καθὼς τοῦτο φησὶν ὁ ξβ'. ἀποστολικὸς κανών. εἴ τινες οὖν ἐκ τούτων ἐχειροτονήθησαν, ἀγνοούντων παρὰ χειροτονησάντων, ἢ καὶ εἰδότων, μετὰ δέ γνῶσιν καθαιρεθήσονται, ὡς μὴ ὠφελούμενοι ἐκ τῆς χειροτονίας, κἂν ἐν εἰδήσῃ τοῦ χειροτονήσαντος αὐτὴν γένοιτο. ἴσως γὰρ εἴπέ τις ὠφελεῖσθαι αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ χειροτονηθῆναι παρ' ἀνθρώπων εἰδότων ὅ τούτων ἁμάρτημα, καὶ οἷς συγχωρησάντων αὐτὸ δεῖ τῆς χειροτονίας. ταῦτα δὲ περὶ ἱερέων καὶ διακόνων καὶ λοιπῶν ἐκληπτέον, οὐ μὴν περὶ Ἐπισκόπων. περὶ τούτων γὰρ ζήτει κ. ιϑ'. κανόνα τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Συνόδου καὶ τὰ ἐν αὐτῷ γεγραμμένα.

C

ZONAR. Τοὺς κύριον ἅπαξ Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνησαμένους εἶτα μετανοήσαντας εἰς ἱερωσύνην προάγεσθαι οὐ χρή. πῶς γὰρ ἱερεὺς ἔσεται, ὃς τῆς ἀγιάσματος δεῖ βίου σὺν αὐτῇ ἀξιοῦται, εἰ μὴ ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῷ; εἰ δ' ἴσως ἀγνοοῦντι τοῦ χειροτονοῦντος ἢ καὶ εἰδότος, ἱερωσύνης ἀξιωθείη, καθαιρεθῶσι αὐτὸν εἰ μετὰ ταῦτα γνωσθείη, ὁ πρῶτον κανὼν διατάττεται. Ὃ γὰρ ἀνθέσμως γενόμενον, τῷ κανόνι οὐ προκρίνῃ ἀντὶ τοῦ, οὐκ ἐμποδίζῃ οὐ βλάπτῃ.

D

CANON X.

Quicunque ex iis qui lapsi sunt, vel per ignorantiam, vel scientibus iis qui promoverunt, ordinati sunt, hoc Ecclesiastico Canoni non præjudicat. Ii enim cogniti deponuntur.

BALS. Eos qui Deum negaverunt, si sincerè pœnitentiam agunt, recipimus, ad sacros autem ordines eos non admittimus, sed &, si sint Clerici, deponimus, ut dicit lxii. Apostolicus Canon. Si qui ergo ex istis ordinati sunt, insciis illis qui ordinarunt, vel etiam scientibus, postquam id cognitum fuerit, deponentur; ut qui ex ordinatione non juventur, licèt ipsa sciente illo qui ordinat, facta sit. Posset enim fortasse aliquis dicere illos juvari, ex eo quòd ab hominibus essent ordinati, quibus eorum peccatum cognitum fuit, & qui per ordinationem illud quodammodo permiserunt. Hæc autem de Sacerdotibus & Diaconis & reliquis sunt intelligenda, non autem de Episcopis, de iis enim quære Can. xii. Synodi in Ancyra, & quæ in eo scripta sunt.

ZONAR. Qui Christum dóminum semel abnegaverunt, licet resipiscentes ad sacros ordines evehi non oportet. Quo pacto namque sacerdotis officia obeat, cui præterquam extremum spiritum agenti, ad sacrorum munerum perceptionem aspirare nullatenus licet? Quod si quis forte eo qui creavit insciо, aut etiam sciente, sacerdotio dignus habeatur, hominem, re patefacta, hic Canon deponi jubet. Neque enim quod contra legum interdicta effectum est, Canoni præjudicium affert, hoc est, illius auctoritatem non retundit, nec lædit.

ΚΑΝΩΝ ια'.

Περὶ τῶν παραβάντων χωρὶς ἀνάγκης, ἢ χωρὶς ἁρπαγῆς ὑπαρχόντων, ἢ χωρὶς κινδύνου, ἤ τινος τοιούτου, ὃ γέγονεν ὅτι τῆς τυραννίδος Λικινίου· ἔδοξε τῇ Συνόδῳ, εἰ καὶ ἀνάξιοι ἦσαν φιλανθρωπίας, ὅμως χρηστεύσασθαι εἰς αὐτούς. ὅσοι οὖν γνησίως μετανοοῦσιν, τρία ἔτη ἐν ἀκροωμένοις ποιήσουσιν ὡς πιστοὶ, καὶ ἑπτὰ ἔτη ὑποπεσοῦνται. δύο δὲ ἔτη χωρὶς προσφορᾶς κοινωνήσουσι τῷ λαῷ τῆς εὐχῆς.

E

F

CANON XI.

De iis qui sine necessitate, vel sine facultatum suarum ablatione, vel sine ullo periculo, vel aliquo ejusmodi, transgressi sunt; quod sub Licinii tyrannide factum est, synodo visum est, etsi humanitate indigni sunt; clementia tamen in eos uti. Quicunque ergo germanè pœnitentia ducuntur, tres annos inter auditores exigent, ut fideles, & septem annis prosternentur: duobus autem annis, absque oblatione, erunt orationum cum populo participes.

ΒΑΛΣ. Ο ξβ'. ἀποστολικὸς κανὼν διαλαμβάνει περὶ τῶν κατὰ βίαν παραβάντων κληρικῶν· ὁ δὴ πρῶτον, περὶ τῶν χωρὶς βίας ἀρνησαμένων Χριστόν· καί φησι δέχεσθαι τούτους, γνησίως ἤτοι ἀληθῶς μετανοοῦντας· καὶ τρία μὲν ἔτη ἔξω ἱστασθαι τοῦ ναοῦ, καὶ ἀκροᾶσθαι τῶν ὑμνῳδιῶν τοῦ Θεοῦ, ἑπτὰ δὲ

BALS. Lxii. Canon Apostolicus tractat de Clericis qui per vim transgressi sunt: præsens autem Canon, de iis qui sine vi Christum negaverunt: & dicit eos oportere recipi, si germanè, id est verè, pœnitentiam agant: & tribus quidem annis stare extra templum, &

Digitized by Google

Dei hymnos audire: ſeptem autem annis ſubſterni ſive intra Eccleſiam ſtare, ſed poſt ambonem, & cum catechumenis exire. Completo autem ſeptennio, cum fidelibus quidem unà comprecabuntur integre: poſt biennium verò digni habebuntur ſacramentis.

A ἔτη ὑποπίπτειν, ἤγουν ἵστασθαι ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, ὄπισθεν μένοντι τοῦ ἄμβωνος, καὶ ἐξέρχεσθαι μετὰ τῶν κατηχουμένων. πληρωθείσης δὲ τῆς ἐπταετίας ζωσθύξονται μὲν μετὰ τῶν πιστῶν καθολικήσεων, τῶν δὲ ἁγιασμάτων μετὰ διετίαν ἀξιωθήσονται.

Zonar. De iis qui ob violentiam multam & neceſſitatem fidem negarunt, alii Canones extant. Hic autem eos tangit, qui ſua voluntate à fidei propoſito deſciverunt. Ac hujuſmodi quidem homines, licet, inquit, indignos venia, ſi tamen germana pœnitentia, hoc eſt, vera, non ficta, & ſimulata duci conſtet, ardorémque animi non vulgarem præ ſe ferant, ex indulgentia videlicet quadam, fidelium numero aggregari placet. Et mandat ut triennium quidem inter Audientes agant, cum quibus ſcilicet extra templum religati in porticu conſiſtant, diviniſque ſcripturis audiendis vacent; Septem annis in ſubſtratione ſint, hoc eſt, in Eccleſiam quidem ingrediantur, verum poſt ambonem ſtent, & cum Catechumenis exeant; biennio demum, cum fidelibus ſtationem habeant, cumque iis precationi vacent, non tamen ad ſanctorum perceptionem, niſi elapſo decennii tempore, admittantur.

ΖΩΝΑΡ. Ἕτεροι μὲν κανόνες περὶ τῶν ἐκ βίας πολλῆς καὶ ἀνάγκης ἀρνησαμένων τὴν πίστιν διαγορεύουσιν, ὁ δὲ πρὸ ὀλίγου περὶ τῶν χωρὶς ἀνάγκης ἀποβαλόντων διαλαμβάνει, ὃς καὶ ἀναξίους μὲν φιλανθρωπίας φησὶν, ἀλλ' ὅμως καὶ τοὺς τοιούτους διὰ χρηστότητα δέχεται, εἰ γνησίως μεταμέλονται, τουτέστιν ἀληθῶς, ἀλλ' ὑπούλως, καὶ ἐψευσμένως, μετὰ θερμότητος· ὃ καὶ προθυμίας πολλῆς. καὶ τρία μὲν ἔτη ἀκροᾶσθαι διακελεύεται, ἤγουν ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἵστασθαι ἐν τῷ νάρθηκι καὶ τῶν θείων ἀκούειν γραφῶν, ἑπτὰ δὲ ἔτη ὑποπίπτειν, ἤτοι ἐντὸς μὲν τῆς ἐκκλησίας εἰσέρχεσθαι ἐν ᾧ τῷ ὀπισθεν μέρει τοῦ ἄμβωνος ἵστασθαι καὶ ἐξιέναι μετὰ τῶν κατηχουμένων· ἐναυτοὺς δὲ δύο ζωΐστασθαι καὶ ζωσθύκτους μετὰ τῶν πιστῶν, μὴ μέντοι καὶ τῆς τῶν ἁγιασμάτων μεταλήψεως ἀξιοῦσθαι, ἕως ἂν ἡ διετία παρέλθῃ.

B

Aris. *Quotquot citra neceſſitatem tranſgreſſi ſunt, etiamſi veniâ ſint indigni, aliquali tamen veniâ dignati duodecim annos proſternantur.*

Quicunque fidem citra neceſſitatem abnegarunt, quanquam humanitate ſint indigni, nihilominus aliquâ indulgentiâ conſentur digni, ut qui ex iis legitimè pœnitentiam egerint, tres quidem annos inter audientes ſive in foribus ſtent Baſilicis, & divinas ſcripturas audiant. Sed poſt illud triennium intra Eccleſiæ ambitum introducantur, & cum ſuccumbentibus in poſticâ Ambonis parte ſeptem annos permaneant, unà cum Catechumenorum exclamatione exeuntes. Et poſt ſeptennium expletum, per alios duos annos unâ cum fidelibus conſiſtant, participes cum eis precationum uſque ad myſtagogiam completam, divinæ autem communionis nec iſtis duobus annis participes fiant. Sed iis exactis & myſteriorum participatione digni habebuntur.

ΑΡΙΣΤ. Ὅσοι χωρὶς ἀνάγκης ἀπέβησαν, εἰ καὶ συγγνώμης ἦσαν ἀνάξιοι, συγγνώμης τινὸς ἀξιούμενοι, δώδεκα ἔτη ὑποπιπτέτωσαν.

C

Οἱ τὴν πίστιν ἀπηρνήσαντο χωρὶς ἀνάγκης, κἂν ἀνάξιοι φιλανθρωπίας ὦσιν, ὅμως συγγνώμης τινὸς ἀξιοῦνται· ὥστε τοὺς γνησίως ἐξ αὐτῶν μεταμελομένους, τρία μὲν ἔτη ἐν τοῖς ἀκροωμένοις, ἤτοι ἐν τοῖς βασιλικοῖς ἐξώναις πυλῶσι, τὴν θείων ἀκροάσεις γραφῶν. μετὰ δὲ τὸ τρίετες χρόνον, ἔνδον τοῦ περιβόλου τῆς ἐκκλησίας εἰσαχθέντας, καὶ μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων ἐν τῷ ὀπισθίῳ μέρει τοῦ ἄμβωνος ἑπτὰ ἔτη διατελέσαι, τὴν τῶν κατηχουμένων ἐκφώνησιν συνεξερχομένους· καὶ μετὰ πληρωθέντα τοῦ ἑπταετοῦς χρόνου, ὅτι δυσὶν ἄλλοις ἔτεσι μετὰ τῶν πιστῶν πλὴν Cύσασιν δέξασθαι, κοινωνοῦντας αὐτοῖς τῶν προσευχῶν μέχρι Cυμπληρώσεως τῆς μυσταγωγίας, τῆς θείας μέντοι μεταλήψεως οὐδὲ ὅτι τοῖς δυσὶ τούτοις μέλλουσιν ἔπεσθαι· ἀλλὰ μετὰ τοῦτο, καὶ τῆς μετοχῆς τῶν ἁγιασμάτων ἀξιωθήσονται.

D

Canon XII.

Qui autem à gratia quidem evocati, & primum ſuum ardorem oſtenderunt, & cingula depoſuerunt, poſtea autem ut canes ad ſuum vomitum reverſi ſunt, ut nonnulli etiam pecuniam profunderent, & beneficiis militiam aſſequerentur, hi decem annis proſternantur ſupplices, etiam poſt triennii auditionis tempus. In his autem omnibus examinare convenit conſilium & ſpeciem pœnitentiæ. Quicunque enim, & metu, & lacrymis, & tolerantia, & bonis operibus, converſionem opere & non tantùm habitu oſtendunt, hi impleto auditionis tempore quod præfinitum eſt, merito orationum communionem habebunt, cum eo quod etiam liceat Epiſcopo humanius aliquid de eis ſtatuere. Quicunque autem non adeo graviter tulerunt, ſatiſque ſibi eſſe putarunt in Eccleſias ingredi ad converſionem, tempus omnino impleant.

ΚΑΝΩΝ ιβ'.

Οἱ δὲ προσκληθέντες μὲν ἀπὸ τῆς χάριτος, καὶ τῷ πρώτῳ ὁρμῷ ἐνδειξάμενοι, καὶ ἀπεδέμενοι τὰς ζώνας, μετὰ δὲ ταῦτα ὅτι ὡς οἰκεῖον ἔμετον ἀναδραμόντες ὡς κύνες, ὡς τινὰς καὶ ἀργύρια προέδωκαν, καὶ βενεφικίοις κατορθώσαντο τὴν ἀναστρατείαν· ἤτοι δέκα ἔτη ὑποπιπτέτωσαν, μετὰ τὸν τριετῆ ἀκρόασιν χρόνον. ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις, προσοχὴ ἐξετάζειν τὴν προαίρεσιν καὶ τὸ εἶδος τῆς μετανοίας. ὅσοι μὲν γὰρ καὶ φόβῳ καὶ δάκρυσι καὶ ὑπομονῇ καὶ ἀγαθοεργίαις, τὴν ὁμοτρόπῳ ἔργῳ καὶ οὐ χρήματι ὁμολογίαν δείκνυσι, ὅτοι πληρώσαντες τὸν χρόνον τὸν ὡρισμένον τῆς ἀκροάσεως, εἰκότως τῶν εὐχῶν κοινωνήσουσι, μετὰ τοῦ ἐξεῖναι τῷ Επισκόπῳ καὶ φιλανθρωπότερόν τι περὶ αὐτῶν βουλεύσασθαι. ὅσοι δὲ ἀδιαφόρως ἤνεγκαν, καὶ ὡς ἔθνεσι τὴν εἴσοδον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀρκεῖν ἑαυτοῖς ἡγήσαντο πρὸς τὴν ὁμοτροπίαν, ἐξ ἅπαντος πληρέτωσαν καὶ χρόνον.

E

Balſ. Beneficium apud Latinos omne donum & benefactum dicitur. Quoniam ergo nonnulli milites, tempore perſecutionis divino zelo moti, ipſarum militiarum cingula depoſuerant, & ad martyrium impetu quodam procurrerant: poſtea autem dæmoniaca pœnitentia adacti, à martyrio defecerant, & infideles perſecutores ſecuti erant, & pecuniis vel aliis donis priores ſuas militias receperant, hoc enim eſt beneficium, ut dictum eſt, & ad proprium vomitum redierant, dicit Canon, quòd ſi ii cum ſincera compunctione ad Eccleſiam acceſſerint, recipientur, debentes tribus quidem annis

ΒΑΛΣ. Βενεφίκιον λέγεται παρὰ Λατίνοις πᾶν δώρημα, καὶ εὐεργέτημα. ἐπεὶ οὖν τινὲς στρατιῶται ἐν καιρῷ διωγμοῦ, ζήλῳ θείῳ κινηθέντες τὰς ζώνας τῶν στρατειῶν αὐτῶν ἀπέθεντο καὶ πρὸς μαρτύριον ὥρμησαν· ὕστερον δὲ ὑπὸ δαιμονιώδους μεταμελείας ζωωθηθέντες, ἀπέστησαν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τοῖς ἀπίστοις διώκταις προσεκολλήθησαν, καὶ χρήμασιν, ἢ ἄλλοις δωρήμασι, τοῦτο γάρ ἐστι τὸ βενεφίκιον ὡς εἴρηται, τὰς πρώτας αὐτῶν στρατείας ἔλαβον, καὶ εἰς τὸν οἰκεῖον ἔμετον ἀνέδραμον, φησὶν ὁ κανὼν ὡς εἴγε καὶ ἔτοι μετὰ εἰλικρινοῦς κατανύξεως προσέλθωσι τῇ ἐκκλησίᾳ, δε-

F

χθήσονται,

Digitized by Google

χθήσονται, ὀφείλοντες, τρία μὲν ἔτη ἔξωθεν τῆς ἐκκλησίας ἱστάσθαι, καὶ ἀκροᾶσθαι τῶν θείων γραφῶν, δέκα δὲ ἔτη ὑποπίπτειν ἤτοι ἱστάσθαι ὅπισθεν τῶν ἀμβώνων, καὶ ἐξέρχεσθαι μετὰ τῶν κατηχουμένων· μετὰ δὲ ταῦτα ζωοδύχεσθαι μετὰ τῶν πιστῶν· πρότερον δὲ τῶν ἀγιασμάτων οὐκ ἀξιοῦσθαι, εἰ μὴ διετία παρέλθῃ, καθὼς καὶ ἄνωθεν εἴπομεν, ὅτι καὶ ἔθνοι ἐν τῷ ἐκκλησίᾳ θεραπεύονται εἰσίν. ἐπέδωκε δὲ ὁ κανὼν τῷ Ἐπισκόπῳ μεῖον τὸ ὀπτίμιον καὶ τῷ τῶν ὀπτιμηθέντων ὀπτροφίᾳ.

A extra Eccleſiam ſtare, & divinas ſcripturas audire, decem autem annis ὑποπίπτειν, id eſt poſt ambonem ſtare, & cum Catechumenis exire, poſt hæc autem unà cum fidelibus orare: ſacramentis autem omnino digni non habeantur, niſi biennium præterierit, ſicut & ſuperiùs diximus. Quoniam & ii ſunt ex iis qui ſua ſponte labuntur. Concedit autem Canon Epiſcopo ut pœnam minuat, pro ejus cui pœna impoſita eſt, converſione.

ΖΩΝΑΡ. Περὶ στρατιωτῶν ὁ κανὼν διαλέγεται, καὶ ἀποῤῥιψάντων μὲν τὰς ζώνας, ἦγουν τὰ τῆς στρατείας σημεῖα, ὁρμήσαντων δὲ πρὸς μαρτυρίου ἐνδοξασμένων, ὡς καὶ ὑπὸ τῆς θείας χάριτος κληθῆναι φησὶν, ὡς δι' ἐκείνης ὑπερφυῶς πρὸς τὴν ἔνστασιν τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως, εἶτα ἐν μεταμελείᾳ γενομένων καὶ αὖθις εἰς τὴν στρατείαν ἐπιπηδησάντων στρατείου, καὶ ταύτην ἀργυρίοις ἀναλησαμένων ἢ βενεφικίοις. Διὰ μὲν γὰρ τῶν ἀργυρίων δηλοῦται τὰ χρήματα, διὰ δὲ τῶν βενεφικίων ἄπαν εἶδος χαρίτος καὶ δεξιώσεως. ἡ γὰρ Λατίνων διάλεκτος ἔστι ἡ λέξις, ἐνεργούμενα δηλοῖ πρὸς Ἑλλωΐδα μεθερμηνευομένη διάλεκτον. ἐνεργητὴς δέ τις, ἢ χρήματα παρέχων, ἢ ἄλλως θέλημα οἱονδήποτε πληρῶν τινος. δῆλον δὲ πάντως, ὅτι εἰδεῖς τοιοῦτος ἀναστατῶσαι ἠδυνήθη ἄν, εἰ μὴ τῇ πλάνῃ συνέθετο. τοὺς γοῦν τοιούτους μετὰ τὴν τριετῆ ἀκρόασιν, δηλονότι δεκαετίαν ὑποπίπτειν ὁ κανὼν διατάττεται, καὶ ἐξιέναι μετὰ τῶν κατηχουμένων. δίδωσι δὲ τῇ κρίσει τοῦ Ἐπισκόπου καὶ μεῖον τὸ ὀπτίμια, εἰ δύοι μὲν μελανοοῦντα θερμότητα ἐν τῇ μετανοίᾳ ἐπιδεικνύμενον, καὶ δάκρυσι μὲν θεὸν ἱλεούμενον, καὶ τῷ φόβῳ αὐτοῦ στοιχοῦμενον, καὶ τὴν ἐκ τῶν ὀπτιμιῶν κάκωσιν ὑπομένοντα, καὶ ἀγαθοεργίαις, ἤγουν ἀρεταῖς ἀσκήσει καὶ μεταδόσει τῇ πρὸς τοὺς δεομένους, εἰ σπουδάζοι ἡ χεὶρ αὐτοῦ, προσκείμενον, καὶ ὅλως εἰπεῖν, ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ὅσα ἐν σχήματι τὴν μετάνοιαν ἐνδεικνύμενον. εἰ δὲ ἀδιαφόρως καὶ ἀνημένως ὁρᾷ μὲν ὀπτιμηθέντα πρὸς τὴν ὀπτίμησιν βαρούμενον, καὶ ὅτι ὅλως παραχωρεῖται εἰσιέναι εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀρκούμενον, καὶ ὑ δακνόμενον καὶ λυπούμενον, ὅτι ὑ συνίστανται τοῖς πιστοῖς, ἀλλὰ καὶ ὄπισθεν τῶν ἀμβώνων ἱστάσθαι, καὶ ἐξιέναι μετὰ τῶν κατηχουμένων, τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ σχῆμα τοῦ εἰσιέναι, ὑ γὰρ ἀληθῶς εἰσέρχονται οἱ ὕστερον εἰσιόντες, ἀρχὴν αὐτὸν λογιζόμενον, μὲν ὅλον τῆς δεκαετίας χρόνον ἐν τῷ ὀπτιμίῳ τῆς ὑποπτώσεως πληρῶν αὐτὸν διακελεύεται ὁ κανών.

B C D

ZONAR. De militibus hoc Canone agitur, qui zonas, inſignia militiæ videlicet, obeundi martyrii cupiditate demonſtrata ſemel abjeciſſent, quos etiam cæleſti munere vocatos, atque ut ſolidam in veræ fidei profeſſione conſtantiam retinerent, divinitus confirmatos aſſerit, deinde mutato conſilio priorem militiam repetiverunt, ad eamque ſibi aditum, vel argento, vel beneficiis iterum aperuerunt. Ac argenti quidem nomine pecunia intelligitur, beneficii vero, quicquid in alterum gratiæ, benignitatiſque collocatur. Beneficium namque Latina vox eſt, *ἐνεργούμενα*, ſi Græce interpretemur, indicans. Ille verò beneficium contuliſſe dicitur, qui vel pecuniam largitus ſit, vel quomodocumq; alterius voluntati obſecundarit. Illud autem plane certum eſt, nemini reditum ad iſtiuſmodi militiam, niſi abdicata religione patuiſſe. Ejuſmodi igitur hominibus, poſt triennium inter Audientes exactum, decennii ſubſtratio, & cum Catechumenis abſceſſio mulctæ nomine, decreto Canonis præfinita. Epiſcopo tamen, ſi alicujus in luendis pœnis ardorem animi, in propitiando numine lacrymas, conceptúmque divinæ majeſtatis timorem in primis animadverterit, & hominem ob irrogata ſupplicia patienter dolere, & bonis actionibus, hoc eſt virtutum exercitationi operam dare, ac ſi manus ejus abundet, indigentibus elargiri, ſi denique, uno verbo, ſerio, non ficta ſpecie reſipiſcentiam demonſtrantem invenerit, de iiſdem pœnis aliquid pro arbitrio remittendi conceditur facultas. Si quem verò impoſitis pœnis leviter tangi videat, Atque eo quod Eccleſiam ingredi permittitur, ſatis eſt contentus, & non moleſtè fert, nec dolore movetur quod inter fideles non conſtituatur, ſed quod poſt ambonem ſtet, & cum Catechumenis exeat (Hoc enim præ ſe fert ſpeciem ingrediendi, ſed qui ſic ingreditur, vere non ingreditur) ſibi ſufficere arbitratur; totum ab eo decennium in ſubſtrationis pœna Canon expleri jubet.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ βιαζόμενοι, καὶ δέξαντες ἀντιστῆναι, εἶτα καταδηλούμενοι τῇ ἀσεβείᾳ, καὶ ἀναστρατευσάμενοι, δεκαετίαν ἀφορίζεσθωσαν. σκοπητέον δὲ ἐφ' ἅπασι τὸ εἶδος τῆς μελανοίας· καὶ θερμοτέρως μὲν μεταμελουμένῳ τὸν δεξάμενον τὸ ὀπτίμιον φιλανθρωπότερον ὁ Ἐπίσκοπος διατιθέσθω· ψυχροτέρως δὲ, δραστικώτερον.

E

ARIST. Qui vim paſſi & reſtitiſſe viſi, deinde impietati conſenſerunt, militiamque reſumpſerunt, decennium excommunicentur. Conſiderandum verò eſt in omnibus pœnitentiæ genus. Et ſi is qui pœnam ſuſcipit, ſe ferventiorem in pœnitendo geſſerit, humaniùs cum eo agat Epiſcopus, ſeveriùs verò ſi frigidiorem.

Ὅσοι ὑπὸ τῆς θείας χάριτος προσκληθέντες καὶ μὲν τῇ πρώτῃ ὁρμῇ βιασθέντες συνθέσθαι τῇ ἀσεβείᾳ ἀντέστησαν, ὥστε καὶ τὴν στρατιωτικὴν ἀποθέσθαι ζώνην· εἶτα ὑπεξάντες, καταδεδεγμένοι φρονεῖν τὰ τῶν ἀσεβῶν, ὥστε εἰς τὴν προτέραν αὐτοὺς καταστῆναι τιμὴν, καὶ τὴν στρατείαν αὖθις ἐπανα λαβεῖν· δεῖ πρότερον ἔτεσιν ἀκροώμενοι, δεῖ δεκαετίαν ὑποπίπτοντες· καὶ οὕτω τῆς πεῖρας ἀξιούσθωσαν· ἐξέστω δὲ τοῖς Ἐπισκόποις, καὶ μειῶν, καὶ αὔξειν, τὰ ὀπτίμια, πρὸς τὴν μετάνοιαν ἀφορῶσι τῶν ὀπτροφόντων, εἴτε συμφόβῳ καὶ ὑπομονῇ, καὶ δάκρυσι γίνεται, εἴτε καταφρονητικῶς, καὶ ἀδιαφόρως.

F

ARIST. *Qui vim paſſi & reſtitiſſe viſi, deinde impietati conſenſerunt, militiamque reſumpſerunt, decennium excommunicentur. Conſiderandum vero eſt in omnibus pœnitentiæ genus. Et ſi is qui pœnam ſuſcipit, ſe ferventiorem in pœnitendo geſſerit, humaniùs cum eo agat Epiſcopus, ſeveriùs vero ſi frigidiorem.*

Quicunque divinâ vocati gratiâ, primo quidem impetu compulſi in impietate ſocietatem inire reluctati ſunt, adeo ut militarem etiam zonam deponerent, poſtea cedentes quæ ſunt impiorum iterum ſapiunt, adeo ut ad priorem redeant iſti ſtatum, & militiam rursùs ſuſcipiant, per triennium ſtent audientes, per decennium ſuccumbentes, & ſic perfectione digni habeantur. Liceat autem Epiſcopis & minuere, & augere ſupplicia, ad converſorum reſpicientibus pœnitentiam, ſi cum timore & patientiâ, & lachrymis, aut contemptim & indifferenter fiat.

Digitized by Google

A

Canon XIII.

De iis autem qui excedunt, antiqua & canonica lex nunc quoque ſervabitur, vt ſi quis vita excedat, ultimo & maximè neceſſario viatico ne privetur. Si autem deploratus & communionem aſſecutus, rurſus in vivos relatus ſit, cum iis ſit qui orationum ſunt tantùm communionis participes. In ſumma autem, de quolibet excedente, & Euchariſtiæ participationem petente, Epiſcopus cum examinatione cum oblatione impertiat.

ΚΑΝΩΝ ιγ'.

Περὶ τῶν ἐξοδευόντων, ὁ παλαιὸς καὶ κανονικὸς νόμος διαφυλαχθήσεται καὶ νῦν, ὥστε, εἴ τις ἐξοδεύοι τελείως καὶ ἀναγκαιοτάτῃ ἐφοδίῳ μὴ ἀποστερεῖσθαι. εἰ δὲ ἀπογνωσθεὶς καὶ κοινωνίας πάλιν τυχών, πάλιν ἐν τοῖς ζῶσιν ἐξετασθῇ, μετὰ τῶν κοινωνούντων τῆς εὐχῆς μόνης ἔστω. καθόλου δὲ καὶ περὶ πάντος ὅτιν᾽ οὖν ἐξοδεύοντος, αἰτοῦντος τὸ μεταλαβεῖν εὐχαριστίας, ὁ Ἐπίσκοπος μετὰ δοκιμασίας μεταδιδότω τῆς θεοσεφοῦς.

B Bals. Hic eſt Canon generalis. Jubet enim, omnem cui pœna impoſita eſt, & ſacramentis eſt privatus, præclaro ſanctæ communionis viatico non privari, in extremo ſpiritu, cum examinatione Epiſcopi. Si non ſit autem Epiſcopus, cum examinatione ſacerdotum, ne bono viatico privetur, homo ob Epiſcopi abſentiam. Addit autem, quòd ſi talis poſt ſacramentorum participationem, mortem evaſerit, unà cum fidelibus precabitur. Sacramenta autem non aſſequetur, niſi præſtitutum pœnæ tempus omnino impletum fuerit. Puto autem, quòd tunc poſt ſanitatem unà cum fidelibus orare permittetur ei cui pœna impoſita eſt, quando & ante morbum unà cum eis precabatur. Si enim in loco audientium ſtabat, eundem habebit locum etiam poſt ſanitatem.

B ΒΑΛΣ. Οὗτος ὁ κανὼν γνωμικός ἐστι. θεσπιλδύεται γὰρ πάντα βαπτισθέντα, καὶ τῆς ἁγιασμάτων στερέμενον, ἀξιοῦσθαι τῆς καλῆς ἐφοδίου τῆς ἁγίας μεταλήψεως, ἐν ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς, μετὰ δοκιμασίας τοῦ Ἐπισκόπου. μὴ ὄντος δὲ Ἐπισκόπου μετὰ δοκιμασίας ἱερέων, ἵνα μὴ στερηθῇ τῆς καλῆς ἐφοδίου ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν ἀποδημίαν τοῦ Ἐπισκόπου. θορυβήσει δὲ ὡς εἰκὸς ὁ τοιοῦτος μετὰ τὴν μετάληψιν τῆς ἁγιασμάτων διαφύγῃ καὶ θάνατον, μετὰ τῶν πιστῶν μὴ σωθῆναι, τῆς δὲ ἁγιασμάτων οὐκ βαπτευθῆναι, εἰ μὴ πληρωθῇ πάντως ὁ νενομισμένος χρόνος τοῦ βαπτίσματος. νομίζω δὲ ὅτι τότε μετὰ τὴν ὑγείαν σωθῆναι δοῖς πιστοῖς συγχωρηθήσεται C ὁ βαπτισθείς, ὅτε καὶ πρὸ τῆς νόσου τούτοις συνήρχετο. εἰ γὰρ ἐν τόπῳ ἀκροωμένων ἵστατο, καὶ αὐτὸν ἕξει τόπον καὶ μετὰ τὴν ὑγείαν.

Zonar. Cum iis qui lapſi fuerant, ad conſtitutas pœnas, certa quoque tempora à communione abſtinendi ſancti Patres definiviſſent, iiſdem nihilominus in extremo vitæ diſcrimine poſitis, quamvis mulctæ nomine communione interdictum ſit, ſacramenta impartiri, ut eo quaſi viatico inſtructi decedant, nec ea quæ ex illis efficitur ſanctitate priventur, hoc Canone Patres jubent. Si cui verò in eo vitæ diſcrimine, communio quaſi morienti conceſſa eſt, ſeque is poſtea morti ſubtraxerit, cum D fidelibus quidem orare, non tamen iterum communicare ſacramentis licebit. Et verò quicunque in extremo ſpiritu, inquit Canon, luendis pœnis obnoxius, ſanctæ oblationi communicare ſe velle oſtendit, ei cum approbatione Epiſcopi, hoc eſt, re per illum examinata, & probata, fiat facultas.

ΖΩΝΑΡ. Διαταξάμενοι οἱ ἱεροὶ πατέρες περὶ βαπτισμάτων, ἐπὶ ὅτῳ καὶ ἐφ᾽ ὅσον οἱ περιπίπτοντες ἀκοινωνήτοις ἔσονται, ὁρίζουσι διὰ τοῦ παρόντος κανόνος, καὶ ὑπὸ βαπτισμὸν ἀκοινωνησίας ὡσί τινες, πλουτῶσι δὲ, μεταδίδοσθαι αὐτοῖς τῆς ἁγιασμοῦ· ἵνα ἐφόδιον αὐτὸ ἔχωσι, καὶ μὴ στερηθῶσι τοῦ ἐκ τούτων ἁγιασμοῦ. εἰ δέ τις περὶ τοῦ ζωοῦ κινδυνεύων ἀξιωθείη, ὡς θνήσκων τῆς κοινωνίας, εἶτα διαφύγῃ καὶ θάνατον, μετὰ τῆς πιστῶν μὴ σωθήσεται, καὶ μόνοι καὶ τῆς ἁγιασμοῦ μεταλήψεται. καὶ πᾶς δὲ ἐν βαπτισμῷ ὢν περὶ τοῦ τελευταίου γνώμης ἐξόδιον φησιν ὁ κανὼν, εἰ ζητεῖ μεταλαβεῖν τῆς ἁγίας θεοσεφοῦς, μεταλαμβανέτω, μετὰ δοκιμασίας ἤγουν γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου καὶ ἐξετάσεως.

Arist. *Vitâ exceſſuri communicent. Si quis autem eorum convaleſcat cum iis ſit qui precum ſunt participes & cum iis ſolum.*

Omnis fidelis in extremo ſpiritu boni viatici particeps fiet, ſanitati autem reſtitutus cum iis erit qui orationum E ſunt participes, ſed divinorum ſacramentorum partem non habebit. Sed expleto tempore quo in orationibus conſiſtere debet, poſtea & illâ gratiâ dignus habebitur.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ ἐξοδευόμενοι κοινωνείτωσαν· εἰ δέ τις αὐτῶν ὑγιάνοι, ἔστω μετὰ τῆς εὐχῆς κοινωνούντων, καὶ μόνον.

Πᾶς πιστὸς ἐν ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς νόμου τοῦ ἀγαθοῦ ἐφοδίου βαπτιζέσθω. ὑγιάνας δὲ, μετὰ τῆς κοινωνούντων τῆς εὐχῶν ἔσται· ὁ μέντοιγε καὶ τῆς θείων ἁγιασμάτων μεταλήψει· ἀλλὰ πληρώσας ἐν ταῖς εὐχαῖς καὶ τῆς συστάσεως χρόνον, ἔκτοτε καὶ τῆς χάριτος ταύτης ἀξιωθήσεται.

Canon XIV.

De catechumenis, & qui lapſi ſunt, viſum eſt ſanctæ & magnæ Synodo, ut ii tribus annis tantùm audientes, poſtea orent cum catechumenis.

ΚΑΝΩΝ ιδ'.

Περὶ τῶν κατηχουμένων καὶ παπτόντων ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, ὥστε τρισὶν ἔτεσι αὐτοὺς ἀκροωμένους μόνον, μετὰ ταῦτα εὔχεσθαι μετὰ τῶν κατηχουμένων.

Bals. Eum qui ex infidelitate ad veram fidem acceſſit, & initiatus eſt: & poſt initiationem aberravit, & priorem ſuperſtitionem repetiit, non ſimpliciter ad catechumenorum locum rurſus recipi redeuntem ſancti patres definiunt: ſed priùs triennio extra templum ſtare cum audientibus: eo autem impleto, in priorem ſtatum & ordinem catechumenorum recipi.

ΒΑΛΣ. Τὸν ἐξ ἀπιστίας τῇ ἀληθεῖ πίστει προσελθόντα, καὶ κατηχηθέντα, καὶ μετὰ τὸ κατήχεσιν πλανηθέντα, καὶ τὸ προτέρου δρησκείαν ζητήσαντα, μὴ ἁπλῶς δέχεσθαι εἰς F τόπον τῶν κατηχουμένων, πάλιν ἐπιστρέφοντα, οἱ ἅγιοι πατέρες διορίζονται, ἀλλὰ πρότερον ὅτι τριετίαν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἵστασθαι μετὰ τῶν ἀκροωμένων. πληρωθείσης δὲ ταύτης, ἀποκαθίστασθαι εἰς τὸν προτέραν τάξιν καὶ στάσιν τῶν κατηχουμένων.

Zonar. Qui ob fidei amplectandæ ſtudium inter Catechumenos relati, poſtea lapſi fuerint, eos ordine & ſtatione catechumenorum movendos eſſe, ac triennium inter Audientes exigere, eo elapſo, priorem ordinem &

ΖΩΝΑΡ. Εἰσί τινες προσελθόντες τῇ πίστει, καὶ γνώμοι κατηχούμενοι πάλιν πέσωσιν, ἐπιβιάζεσθαι τῆς τάξεως, καὶ τῆς στάσεως τῶν κατηχουμένων ὡρίσθησαν πρὸ τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ ἐν τῷ τῶν ἀκροωμένων βαπτισμῷ γίνεσθαι

Digitized by Google

ὅπ τριετίαν, εἶτα πάλιν ἐπιμέρχεσθαι πρὸς τὴν προσευχὴν μόνην καὶ φάσιν, καὶ συνίστασθαι τοῖς κατηχουμένοις.

ΑΡΙΣΤ. Εἴ τις προσκλαίοι κατηχούμενος, ἔτος τρισὶν ἀκροάσθω, καὶ μόνον· εἶτα μετὰ τῶν κατηχουμένων εὐχέσθω.

Δύο εἴδη τῶν κατηχουμένων. οἱ μὲν γὰρ ἄρτι προσέρχονται· οἱ δὲ γεγόνασι πλεώτεροι, ἐφ' ἱκανὸν τὸ τῆς πίστεως μυηθέντες. ὁ γοῦν πλεώτερος κατηχούμενος παραπεσὼν καὶ ἁμαρτήσας, ἀνεπιτίμητος οὐκ ἔσται, κἂν καὶ τὸ ἅγιον βάπτισμα ἱκανὸν ᾖ πάντα ῥύπον ψυχικὸν ἀποπλῦναι· ἀλλὰ μετὰ τῶν ἀκροωμένων συνταττέσθω, καὶ μετὰ τριετίαν μετὰ τῶν κατηχουμένων αὖθις συνίστασθαι. Καὶ ζήτει τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου κανόνα ε'.

ΚΑΝΩΝ ιέ'.

Διὰ τὸ πολὺν θόρυβον καὶ τὰς στάσεις τὰς γινομένας, ἔδοξε πανταπασι περιαιρεθῆναι τὴν συνήθειαν τὴν παρὰ τὸν κανόνα εὑρεθεῖσάν ἔν τισι μέρεσιν. ὥστε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μὴ μεταβαίνειν, μήτε Ἐπίσκοπον, μήτε πρεσβύτερον, μήτε διάκονον. εἰ δέ τις μετὰ τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην συνόδου ὅρον, τοιούτῳ τινὶ ἐπιχειρήσειεν, ἢ ἐπιδοίη ἑαυτὸν πράγματι τοιούτῳ, ἀκυρωθήσεται, ἐξαπαντος δὲ καταλυθήσεται τὸ κατασκεύασμα, καὶ ἀποκατασταθήσεται τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ ὁ Ἐπίσκοπος ἢ ὁ πρεσβύτερος ἐχειροτονήθη.

ΒΑΛΣ. Ὁ μὲν ἀποστολικὸς ιέ'. κανὼν, μηκέτι λειτουργείτω φησὶν ὁ κληρικὸς ὁ παρὰ γνώμην τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μεταβαίνων. ὁ δὲ παρὼν κανὼν τὰ αὐτὰ καὶ περὶ Ἐπισκόπων διορίζόμενος, ἄκυρον εἶναι φησὶ καὶ παρὰ ταῦτα ἴσως γινόμενον.

Ἑτέρα ἑρμηνεία.

Τοῦ ιδ'. ἀποστολικοῦ κανόνος τὸν μὲν ἀπὸ παροικίας εἰς παροικίαν βάσιν ἤτοι ἐπιδημίαν τῶν Ἐπισκόπων κωλύοντος τὸν δὲ μεταθέσιν ἐπιτρέποντος διὰ μεγάλην καὶ εὔλογον αἰτίαν· καὶ τοῦ ις'. κανόνος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου διορίζομένου ἐὰν χωλαίζοντα ὑπὸ χωλαίζεσθαι μεταβαίνειν μὴ διαγνώσεως καὶ παρακλήσεως πλείας συνόδου· ὡσαύτως καὶ τοῦ α'. καὶ δευτέρου κανόνος τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου μεγάλως κωλαζόντων διὰ μέθοδον καὶ οἰκονομίας φαύλης τὸν λαχεῖσθαι αὐτὸν καταλιμπάνοντα, καὶ μείζονα ἐκκλησίαν ἁρπάζοντα, καὶ τοῦ πρόντος ιέ'. κανόνος τῆς α'. συνόδου πανταπασι μὲν κωλύοντος τὸν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μετάβασιν τῶν Ἐπισκόπων, τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν διακόνων· μὴ κωλάζοντος ὅμως τοῦτον, ἀλλὰ διορίζομένου ἀκυροῦσθαι τὸ κατασκεύασμα, καὶ ἀποκαθίσαντος τῇ πρώτῃ ἐκκλησίᾳ τὸν Ἐπίσκοπον, ἢ τὸν πρεσβύτερον, ἢ τὸν διάκονον εἰς ὃν ἐχειροτονήθησαν, εἴποι τις ἐναντίους τοὺς κανόνας ἀλλήλοις, ἄλλα καὶ ἄλλα διαμοθετοῦντας. Ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο. Διαφορὰ γάρ ἐστι ἀλλήλοις, μεταθέσεως, μεταβάσεως, καὶ ἐπιβασίας. μετάθεσις γάρ ἐστιν, ἡ ἀπὸ παροικίας εἰς παροικίαν μετένεξις, ὅταν τύχῃ Ἐπίσκοπος πανσοφίᾳ κεκοσμημένος, μετακληθῇ παρὰ πλήθους Ἐπισκόπων, εἰς μείζονα ἐκκλησίας χρηάσεως βοήθειαν κινδυνευούσης παρὰ τὸν δυσέβειαν. οἷόν τι γέγονεν εἰς τὸν μέγαν Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, ἀπὸ τῶν Σασίμων εἰς Κωνσταντινούπολιν μετατεθέντα. ὃ ἔστιν αὖτη συγχωρητέα, καθὼς πρόσταται ἀπὸ τοῦ ιδ'. κανόνος τῶν ἁγίων ἀποστόλων. μεταβασίς ἐστιν, ὅταν τι χωλαίζων δηλονότι μὴ ἔχων παροικίαν, ὡς ὑπὸ ἐθνῶν κατεχομένην, ἀναγκασθῇ παρὰ Ἐπισκόπων πολλῶν εἰς χωλάζουσαν ἐκκλησίαν μεταβῆναι, διὰ τὸ παρὰ τὴν ὀρθοδοξίαν, καὶ τὰ λοιπὰ ἐκκλησιαστικὰ, χρησιμώτατον αὐτό. καὶ ἔστι καὶ αὖτη δεκτέα παρὰ τοῖς θείοις κανόσι τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ συνελθόντων ἁγίων πατέρων. ἐπιβασις δέ ἐστιν, ἡ αὐτόνομος, ἡ καὶ μετ' οἰκονομίας φαύλης

A stationem repetere, & cum Catechumenis orare, sanctorum patrum decreto cautum est.

ARIST. *Si quis Catechumenus lapsus fuerit, tres iste annos audiat idque solum, deinde cum Catechumenis oret.*

Duæ sunt species Catechumenorum: nonnulli enim modo advenerunt, alii evaserunt perfectiores, in fide sufficienter initiati. Perfectior itaque Catechumenus lapsus & peccans sine reprehensione non relinquitur, tametsi sacrum baptisma ad omnem diluendam sordem sufficiens sit, sed inter audientes collocatur, & post triennium cum Catechumenis rursum precatur. Quære & Synodi Neocæsariensis Can. v.

CANON XV.

Propter multum tumultum, & seditiones quæ fiunt, omnino visum est ut consuetudo quæ præter Canonem in nonnullis partibus invenitur, tollatur, ut à civitate in civitatem nec Episcopus, nec Presbyter, nec Diaconus transeat. Si quis autem post sanctæ & magnæ Synodi definitionem tale quippiam adgressus fuerit, vel si rei ejusmodi dederit, quod factum erit omnino infirmabitur, & Ecclesiæ restituetur cui Episcopus vel Presbyter ordinatus fuerit.

BALS. Apostolicus quidem decimus quintus Canon, Ne amplius ministret, inquit, Clericus, qui præter proprii Episcopi sententiam, à civitate in civitatem transit. Præsens autem Canon eadem etiam de Episcopis definiens, irritum esse statuit quod præter hæc fortasse factum fuerit.

ALTERA EXPOSITIO.

Cum xiiii. Canon Apostolicus à parochia in parochiam invasionem seu irruptionem prohibeat: translationem autem propter magnam & honestam causam permittat, & xvi. Canon Antioch. Synodi decernat, ut qui vacat in vacantem Ecclesiam transeat, cum dijudicatione & examinatione perfectæ Synodi: similiter primus & secundus Canon Sardic. Synod. eum valde puniat qui improba via ac ratione, eam quæ ipsum sortita est, relinquit, & majorem Ecclesiam occupat & arripit: & præsens xv. Canon primæ Synodi transitum Episcoporum Presbyterorum & Diaconorum à civitate in civitatem omnino prohibeat, eum autem non puniat, sed irritum esse decernat id quod factum fuerit, & priori Ecclesiæ restitui Episcopum & Presbyterum, vel Diaconum in quam ordinati erant, dixerit quispiam Canones sibi invicem repugnare, ut alia atque alia sancientes. At non ita est. Nam est differentia inter translationem, transitionem, & invasionem, translatio enim est, quæ fit à parochia in parochiam traductio: quando fortasse Episcopus varia ac multiplici scientia instructus ab Episcoporum multitudine, in majus Ecclesiæ viduæ de verâ religione in periculum adductæ, auxilium accersitus fuerit. Quod magno Gregorio Theologo usu venit, qui à Sasimis Constantinopolin translatus est: & ea est permittenda, quandoquidem à Sanctorum Apostolorum xiiii. Canone inducitur. Transitio est, quando vacans videlicet quispiam, non habens parochiam quæ à Gentilibus detinetur, à multis Episcopis in vacantem Ecclesiam transire coactus fuerit propter ejus in recta de fide sententiam & reliquis Ecclesiasticis utilitatem: & est hæc quoque suscipienda à divinis Canonibus Sanctorum patrum qui in Antiochia convenerunt. Invasio autem est libera, vel etiam cum malis artibus improbóque consilio, ejus qui vacat, vel qui etiam habet Ecclesiam Episcopi, ad viduam Ecclesiam injusta aggressio. Quam, qui in Sardic. syno-

do

Digitized by Google

do convenerunt sancti patres, adeò aversati sunt, ut qui eam admiserit, eum cum nullo posse Christiano communicare statuerint, & nec in extremo quidem spiritu eum laïca communione dignum censuerint. xv. autem primæ Synodi Canon de nullo ejusmodi mentionem faciens, nulli eorum, qui superius positi sunt, Canoni adversatur: neque enim de translatione, nec de transitione, nec de invasione docet: sed prohibet Episcopum, vel Presbyterum, vel Diaconum ab urbe in urbem ad suam parochiam pertinentem transmeare ac transilire, sicut ille Derci Episcopus dominus Ioannes, conatus est Derci thronum transferre in Philippopolin, in qua superiorem ipse jurisdictionem habeat, eo quod esset illa frequentior, & fuit synodicè prohibitus. Propterea enim non punitur hoc conatus Episcopus, sed in priorem suam cathedram reducitur. Quòd hoc autem verum sit, ex ipsis Canonis verbis declaratur, quæ civitatis meminerunt, non parochiæ. Vt idem enim Episcopus multas quidem habeat civitates intra limites ejus, fieri potest: sed nequaquam ut multas parochias seu diœceses. Sed & ex eo quòd Canon Presbyterorum & Diaconorum meminit, evidenter veritas ostenditur. Quæ enim translatio, vel transitio, vel invasio in his unquam potest tractari? Nulla omnino: sed sola transmutatio ab urbe in urbem, non alienam, sed ad parochiam, in quam ordinati sunt pertinentem, & propterea non deponuntur, ut qui extra fines suos sacra fecerint, sed Ecclesiæ, ad quam ordinati sunt, restituuntur.

A τοῦ σχολάζοντος, ἢ καὶ τοῦ ἔχοντος ἐκκλησίαν Ἐπισκόπου, πρὸς χηρεύουσαν ἐκκλησίαν παράλογος μετένεξις. ἢν τοσοῦτον οἱ ἐν Σαρδικῇ συνελθόντες ἅγιοι πατέρες ἐβδελύξαντο, ὥστε καὶ ἀκοινώνητον εἶναι παντὶ Χριστιανῷ καὶ ἐργάτην ταύτης διωρίσαντο, καὶ μηδὲ ἐν τῇ τελευταίαις ἀναπνοαῖς λαϊκῆς κοινωνίας ἀξιοῦσθαι αὐτόν. ὁ δὲ ιέ. κανὼν τῆς α΄. συνόδου περὶ μηδενὸς τοιούτου μνείαν ποιούμενος, οὐδ' ἐναντιοῦται τινὶ τῶν ἀνωτέρω καταστρωθέντων κανόνων. οὔτε γὰρ περὶ μεταθέσεως, οὔτε περὶ μεταβάσεως, οὔτε περὶ ἐπιβασίας διδάσκει, ἀλλὰ κωλύει τὸν μεταπίπτειν Ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἑτέραν ἀνήκουσαν τῇ αὐτῇ παροικίᾳ,
B ὥσπερ ποτε ὁ Ἐπίσκοπος Δέρκου ἐκεῖνος κύριος Ἰωάννης ἐπεχείρησε καὶ θρόνον τῆς Δέρκου, μεταγαγεῖν εἰς τὸν τοῦ φιλέα πρωτοπαπαδίκιον αὐτοῦ. διὰ τὸν πολυανθρωποτέραν εἶναι, καὶ ἐκωλύθη συνοδικῶς. διὰ γὰρ τοῦτο, οὐδὲ κολάζεται ὁ τοῦτο ἐπιχειρήσας Ἐπίσκοπος, ἀλλ' εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ καθέδραν ἐπανάγεται· ὅτι δὲ τοῦτο ἀληθές ἐστι, δηλοῦται καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν ῥημάτων τοῦ κανόνος, πόλεως μεμνημένου καὶ οὐχὶ παροικιῶν. καὶ αὐτὸν γὰρ καὶ ἕνα Ἐπίσκοπον, πολλὰς μὲν πόλεις ἔχειν ὡς ἐνορίαν, δυνατόν ἐστι· πολλὰς δὲ παροικίας οὐδαμῶς. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ μεμνῆσθαι καὶ τοιοῦτον κανόνα πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ἐναργῶς παρίσταται ἡ ἀλήθεια. ποία γὰρ μετάθεσις,
C ἢ μετάβασις, ἢ ἐπίβασις ἐπὶ τούτων τρακταϊσθείη ποτὲ; πάντως οὐδεμία. μετάπτωσις δὲ μόνη ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν οὐκ ἀλλοτρίαν, ἀλλὰ τῇ παροικίᾳ, εἰς ἣν ἐκληρώθησαν, ἀνήκουσαν. διὰ γὰρ τοῦτο οὐδὲ καθαιροῦνται ὡς παρ' ἐνορίαν ἱερουργήσαντες, ἀλλὰ τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ, εἰς ἣν καὶ ἐχειροτονήθησαν, ἀποκαθίστανται.

ZONAR. Ne ex alia Ecclesia in aliam, Episcopus, Presbyter, aut Diaconus migret Sanctorum quoque Apostolorum decreto constitutum est. Sed neglectam & contemptam constitutionem hoc Canone Synodus restituit: Ac sive de migrando è civitate in civitatem aliam Episcopus quispiam, Presbyter, aut Diaconus cogitarit, sive reipsa migrarit, cogitátaque perfecerit, irritum id haberi, cuique primo Ecclesiæ ordinatus est ad eam restituendum esse decernit. Neque enim licere cuipiam absolutè ac sine nomine, sed certo vel Episcopatui, vel Ecclesiæ, vel Monasterio nominatim addictum ordinibus insigniri, altero Canone definitum est.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ μὴ μετιέναι ἐξ ἐκκλησίας εἰς ἑτέραν Ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον, καὶ τοῖς ἱεροῖς κεκανόνισται ἀποστόλοις. ἀλλὰ παρορώμενον καὶ καταφρονούμενον τὸν διάταγμα ἡ ἁγία συνόδος αὕτη διὰ τοῦ παρόντος κανόνος ἀνεκαίνισε, διορισαμένη, κἂν ἐπιχειρήσῃ μεταβῆναι ἐκ πόλεως εἰς ἑτέραν πόλιν Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, κἂν μεταβαίῃ, καὶ εἰς ἔργον ἀγάγῃ τὸν ἐπιχείρημα, ἀκυροῦσθαι τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ, καὶ ἀποκαθίστασθαι ἐν ᾗ χειροτονούμενος ὠνομάσθη. ἕτερος γὰρ κανὼν διατάττεται, μηδένα ἀπολελυμένως ἤγουν ἀνωνύμως χειροτονεῖσθαι, ἀλλ' εἰς τὴν δὲ τὴν Ἐπισκοπὴν, ἢ τὴν ἐκκλησίαν, ἢ τὴν μονήν.

ARIST. *E civitate in civitatem neque Episcopus, nec Presbyter, nec Diaconus transiliat. Alioquin Ecclesiis in quibus ordinati sunt, rursus restituentur.*

ΑΡΙΣΤ. Ἐκ πόλεως εἰς πόλιν μήτε Ἐπίσκοπος, μήτε πρεσβύτερος, ἢ διάκονος μεταβαινέτω· ἐπεὶ πάλιν ἀποδοθήσονται ταῖς ἐκκλησίαις ἐν αἷς κεχειροτόνηνται.

Hic Canon non tantum Episcoporum translationes omnino tollit, sed & Presbyterorum & Diaconorum, & eos quoque qui tale quid facere vel aggrediuntur, restituit rursùm Ecclesiis in quibus ordinati fuere. Primus autem & secundus in Sardicâ Canon eos severiùs punit, excommunicationis supplicio eos subjiciens.

Κανὼν οὗτος, οὐ μόνον τὰς τῶν Ἐπισκόπων μεταθέσεις
E παντελῶς ἀναιρεῖ, ἀλλὰ καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, καὶ τοὺς ἐπιχειρήσαντας τοιοῦτόν τι ποιῆσαι, ἀποκαθιστᾷ πάλιν τῇ ἐκκλησίαις ἐν αἷς κεχειροτόνηνται· ὁ δὲ τῆς ἐν Σαρδικῇ πρῶτος καὶ δεύτερος κανὼν αὐστηροτέρως αὐτοὺς τιμωρεῖ, ἀκοινωνησίας τούτους ὑποβάλλων ἐπιτιμίῳ.

CANON XVI.

Quicunque temerè & inconsideratè, nec Dei timorem præ oculis habentes, nec Ecclesiasticum Canonem scientes, Presbyteri vel Diaconi, vel quicunque omnino in Canone recensentur, ab Ecclesiis secesserint, ii in aliena Ecclesia nullo modo recipi debent, sed omnino cogendi sunt in suas ipsorum parochias redire. Vel si perseverent, eos à communione separatos esse oportet. Sin autem etiam ausus fuerit quispiam eum qui ad alium pertinet, surripere, & in Ecclesia suâ ordinare, non consentiente proprio Episcopo, à quo recessit qui in canone censetur, irrita sit ordinatio.

ΚΑΝΩΝ ιϛ΄.

Ὅσοι ῥιψοκινδύνως μήτε καὶ φόβον τοῦ θεοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες, μήτε καὶ ἐκκλησιαστικὸν κανόνα εἰδότες, ἀναχωρήσουσι τῆς ἐκκλησίας, πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι, ἢ
F ὅλως ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι· οὗτοι οὐδαμῶς δεκτοὶ ὀφείλουσιν εἶναι ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ· ἀλλὰ πᾶσαν αὐτοῖς ἀνάγκην ἐπάγεσθαι χρὴ, ἀναστρέφειν εἰς τὰς ἑαυτῶν παροικίας, ἢ ἐπιμένοντας, ἀκοινωνήτους εἶναι προσήκει. εἰ δὲ καὶ τολμήσειέν τις ὑφαρπάσαι τὸν τῷ ἑτέρῳ διαφέροντα, καὶ χειροτονῆσαι ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ, μὴ συγκατατιθεμένου τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, οὗ ἀνεχώρησεν ὁ ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενος ἄκυρος ἔστω ἡ χειροτονία.

BALS. Ex fine decimi quinti Canonis ostenditur, quòd omnes qui ordinantur, vel ad Episcopatus eligun-

ΒΑΛΣ. Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ιέ. κανόνος παρίσταται, ὅτι πάντες οἱ χειροτονούμενοι ἢ εἰς Ἐπισκοπὰς ἐκληροῦντο, ἤτοι ἐχειροτονοῦντο

ἐχειροτονῆτο, ἢ εἰς μοναστήρια, ἢ εἰς θείους ναούς· ὅθεν ἀκολού-
θως τούτῳ καὶ ὁ ς'. κανὼν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ ὁ ι'. διο-
ρίζονται οὕτω τοὺς κληρικοὺς γίνεσθαι, καὶ τὰ παρὰ ταῦτα γε-
νησόμενα κυροθεσίαν ἀκυρῶσθαι. δηλ καὶ δέδοκται μὴ ἔχειν ἐπ'
ἀδείας τινὰ κληρικὸν ἀπὸ παροικίας εἰς παροικίαν μεταβαίνειν
καὶ ἀμείβειν τὸ κλῆρον ἄνευ γραφῆς ἀπολυτικῆς τοῦ χειροτονήσαν-
τος αὐτόν. τοὺς δὲ μεταπεπλεγμένους κληρικοὺς παρὰ τῶν χειρο-
τονησάντων αὐτοὺς, καὶ μὴ πειθομένους, ἀναστρέφειν, ἀκοινω-
νήτους αὐτοὺς εἶναι), ἤγουν μὴ παραχωρεῖσθαι συνιερουργεῖν τούτοις
εἰς τοῦτο γὰρ ὃ μὴ κοινωνίαν ἐκλαμβάνεται, τοῦτό μοι εἰς ὃ μὴ
ἐκκλησιάζειν, ἢ εἰς ὃ μὴ μεταλαμβάνειν τῶν ἁγιασμάτων,
ἀκολούθως πάντως τῷ ιε'. ἀποστολικῷ κανόνι, τῷ διορίζο-
μένῳ μὴ λειτουργεῖν τοὺς τοιούτους. ὁ δὲ ις'. ἀποστολικὸς κανὼν,
ἀφορισμῷ καθυποβάλλει καὶ δεξάμενον Ἐπίσκοπον ἐξ ἑτέρας
παροικίας κληρικὸν ἄνευ ἀπολυτικῆς γραφῆς τοῦ χειροτονή-
σαντος αὐτόν. ὥστε καλῶς ποιεῖ ὁ τῆς καιρὸς τῆς μεγάλης
ἐκκλησίας χαρτοφύλαξ, μὴ παραχωρῶν τοῖς ἐξω χειροτονή-
τοις ἱερατεύειν ἱερουργεῖν, μὴ φερεγγυίζουσι συστατικὰς καὶ
ἀπολυτικὰς γραφὰς τῶν χειροτονησάντων αὐτούς. ἀναγνωθ καὶ κα'. ἀποστολικὸν κανόνα, συνόδου Ἀντιοχείας κανό-
νας ιγ'. καὶ κβ'. συνόδου Ἐφέσου κανόνα η'.

A tur ſive ordinantur, vel ad monaſteria, vel ad divinas ædes. Vnde ei conſequenter & vi. Canon Chalced. Syn. & x. ſtatuunt Clericos ſic fieri, & quæ aliter facta fuerit, manuum impoſitionem irritam haberi. Quocirca etiam placuit non eſſe in Clerici poteſtate à civitate in civitatem migrare, & Clerum commutare ſine dimiſſoriis literis ejus qui ordinavit: Clericos autem qui ab eis qui ordinarunt ipſos, evocantur, & redire non perſuadentur, eſſe à communione ſeparatos, id eſt, non permitti eis ut ſimul ſacrificent. In ea enim ſignificatione non communicare accipitur: non autem in ea quæ eſt, in eccleſiam non accedere, vel ſacramenta non participare: idque omnino fit conſequenter xv. Canoni Apoſtolico, qui decernit eos non miniſtrare. xvi. autem Canon Apoſtolicus ſegregationi ſubjicit etiam Epiſcopum qui ex alia parochia Clericum recipit, ſine dimiſſoriis literis ejus qui eum ordinavit. Quare rectè facit is qui pro tempore eſt magnæ eccleſiæ Chartophylax, non permittens iis qui extra ordinati ſunt, ſacerdotibus, ſacrificare, niſi & commendatitias & dimiſſorias literas eorum à quibus ſunt ordinati, afferant. Lege & xxxv. Can. Apoſt. Synod. Antioch. Can. xiii. & xxii. & ſynod. Epheſ. Can. viii.

ZΩΝΑΡ. Ὁ μὲν περὶ τούτου κανὼν τοὺς ἀναχωρεῖν τῶν οἰκείων ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλαις προσερχομένους ἀποκη-
ρύσσεσθαι τῇ ἐκκλησίᾳ διορίζεται ἐν ᾗ κεχειροτόνηται ἕκα-
στος. οὗτος δὲ τοὺς μὴ πλημμελεῖν ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ἀκοινωνήτους
εἶναι) διατάσσεται. ἔοικεν οὖν ἐναντιοῦσθαι τῷ ιε'. κανόνι τῶν
ἁγίων ἀποστόλων. ἐκεῖνος γὰρ τοὺς καταλείψαντας κληρικοὺς
τοὺς ἑαυτῶν παροικίας, καὶ εἰς ἄλλην παροικίαν πάμπολλα
μεταστάντας παρὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου αὐτῶν μηκέτι λει-
τουργεῖν κελεύει, ὡς ὃ λαϊκοὺς κοινωνεῖν ὀπτεύει ἐκεῖ. οἶμαι
τοίνυν ὅτι τοῦ προλέγοντος κανόνος ὃ ἀκοινωνήτους εἶναι, ὕστε-
ρον νοεῖσθαι, ἤγουν μὴ συγκοινωνεῖν αὐτοῖς τοὺς ἱερατικοὺς δηλαδή.
ἀλλὰ ἀποτρέπεσθαι ὃ συνιερουργεῖν αὐτοῖς τοὺς τοιούτους· κοι-
νωνίαν, ἐνταῦθα τὰ ἁγίων πατέρων, ἐγὼ πάντως μεταλήψιν τῶν
ἁγιασμάτων ὀνομασθήτων, ἀλλὰ πάντως τῶν ἱερῶν συμμεταχεί-
ρισιν καὶ κοινοπραξίαν, καὶ ὃ συλλειτουργεῖν τοῖς οἱουσοῦν
προσῆλθον. ἔστω γὰρ νοούμενος ὁ πρὸ τοῦ κανὼν, ὁ ἀμφω-
νεῖν πρὸς τὸν ἀποστολικὸν κανόνα δόξῃ τινί. εἶτα ἐπάγῃ ὡς
εἰ Ἐπίσκοπός τις τὸν ἀφ' ἑτέρας πόλεως εἰς ἑτέραν μεταναστάσης κληρικὸν χειροτονήσῃ, προαγαγὼν ἴσως αὐτὸν
εἰς βαθμὸν μείζονα μὴ βουλομένου τοῦ Ἐπισκόπου, ἐξ οὗ ἀνεχώ-
ρησεν, ἄκυρος ἔσται ἡ χειροτονία.

ZONAR. Quicunque ſuis relictis Eccleſiis, in alias C divertiſſent, Eccleſiæ in qua quiſque ordinatus eſt, ſuperiori Canone reſtitui jubentur. Hic vero eos qui non paruerint reverti, ac propterea communione privatos eſſe decernit. Hinc ergo aliquis, Sanctorum Apoſtolorum decimo quinto Canoni, conſtitutionem hanc adverſari facile ſuſpicetur. Nam illo quoque, quicunque Clerici in aliam paroeciam, ſua relicta, invito Epiſcopo ſuo tranſmearint, ſacris unquam operari, facta nihilominus Laïcorum communicandi poteſtate, prohibentur. Communionis igitur privationem hoc loco eam intelligendam eſſe arbitror, qua initiati videlicet iis ſacra facientibus nullo modo communicare, ſed eos in ſacro miniſterio penitus averſari jubentur. Communioniſque nomine, D non ſacrorum myſteriorum perceptionem, ſed in ſacris muneribus, ac miniſteriis una cum iis ad quos accedunt obeundis ſocietatem hic à Patribus reor eſſe ſignificatam. Hac ſi quidem ratione explicatum, nihil hunc ab Apoſtolico canone diſcrepare, facile apparebit. Deinde ſubjicit, quod ſi quis Epiſcopus Clericum qui ab unâ in aliam urbem tranſivit ordinaverit, promovens fortaſſis eum in majorem gradum, Epiſcopo à quo diſceſſit, non conſentiente, irrita erit ordinatio.

ΑΡΙΣΤ. Ὅσοι πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι τῆς ἐκκλησίας ἀναχωρήσουσιν, ἀδεκτοὶ εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν γενήσονται· E ἀλλ' ὑποστρεφέτωσαν εἰς τὴν αὐτῶν παροικίαν. εἰ δέ τις τὴν ἑτέρῳ διαφέρουσαν χειροτονήσοι χωρὶς γνώμης τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου, ἄκυρος ἡ χειροθεσία.

ARIST. *Quotquot Presbyteri vel Diaconi ab Eccleſiâ receſſerint, in aliam Eccleſiam non ſunt admittendi, ad ſuam verò paræciam revertantur. Si quis autem eum qui ad aliam pertinet, ſine proprii Epiſcopi ſententiâ ordinaverit, irrita erit ordinatio.*

Καὶ ἔοικε ὁ κανὼν τὰ αὐτὰ τῷ πρὸ αὐτοῦ διορίζεται· ὥστε
μήτε τινὰ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον τῆς ἐκκλησίας ἐν ᾗ κε-
κλήρωται ἀναχωρήσαντα, ἐφ' ἑτέρᾳ Ἐπισκόπῳ παραδεχθῆναι·
ἀλλ' ὑποστρέφειν αὖθις εἰς τὴν ἑαυτῶν παροικίαν· εἰ δέ τις Ἐπί-
σκοπος τὸν ἑτέρῳ διαφέροντα κληρικὸν παραδέξεται, καὶ
χειροτονήσας αὐτὸν, εἰς μείζονα προαγάγῃ βαθμὸν ἐν τῇ
αὐτῶν ἐκκλησίᾳ, χωρὶς γνώμης τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου, ἀκυ-
ρωθήσεται ἡ χειροθεσία. F

Et hic Canon eadem ac prior decernit, ut nullus Presbyter aut Diaconus qui ab eccleſiâ in quâ Clericus factus fuit receſſit, ab alio Epiſcopo admittatur, ſed ut ad ſuam rurſus paroeciam redeat. Si quis autem Epiſcopus Clericum qui ad alium pertinet, receperit, & eum cùm ordinavit ad majorem in ſua Eccleſiâ gradum provexerit, præter proprii Epiſcopi ſententiam, irrita erit ordinatio.

Digitized by Google

A

Canon XVII.

Quoniam multi qui in Canone recensentur, plura habendi studium & turpe lucrum persequentes, divinæ scripturæ obliti sunt: quæ dicit, Argentum suum non dedit ad usuram: & fœnerantes, centesimas exigunt: æquum censuit sancta & magna synodus, ut si quis inventus fuerit post statutum usuras ex mutuo sumere, vel eam rem aliter persequi, sesquialteras exigens, vel aliquid aliud excogitare turpis quæstus gratia, è Clero deponatur, & sit alienus à Canone.

Bals. Quadragesimus quartus Canon Apostolicus, eos qui ex mutuo usuras exigunt, Presbyteros, vel Diaconos, deponi jubet, nisi cessent. Præsens autem Canon, omnes Clericos qui fœnerantur, vel sesquialteras exigunt, vel aliquod aliud turpe lucrum excogitant, deponi ἐδικαίωσεν, hoc est sic æquum censuit. Quære & quæ scripta sunt in dicto Apostolico Canone: & xxvii. cap. ix. tit. præsentis operis, dicens, ex parte ab iis qui sacris ordinibus initiati sunt, etiam usuras repeti, scilicet & ex eo quod interest, & ex mora. Cùm verò Apostolicus Canon, & alii, decernant sacerdotes fœnerantes deponi, nisi cessaverint, an eos attendere debemus, an præsentem Canonem, qui dicit ipsos ex hoc ipso deponi? Solutio. Vt mihi videtur, Clericus, post denunciationem, à turpi lucro non abstinens, deponetur, eò quòd Canon Apostolicus humaniùs loquatur. Nota ergo Canonem propter sacerdotes, qui vina cauponantur, & balnea conducunt, & quædam alia ejusmodi faciunt, & quæ Canoni non subjicitur, ultimam anchoram paupertatem prætexunt. Verbum autem quod in præsenti Canone comprehenditur, & dicit, vel rem aliter persequi, vel sesquialteras exigere, est hujusmodi: Quidam sacerdotes Canonem intelligentes, & ipsum circumscribentes, verba quidem servant, mentem autem negligunt. Dant enim nonnullis pecuniam, & tantam ex lucro partem se capturos paciscuntur: periculum autem agnituros qui eam accipiunt, & cùm sint revera fœneratores, verbo tamen societatem prætexunt. Hoc ergo Canon aversatur, & eos qui hujusmodi quid faciunt, deponit. Sesquialteras autem intellige leviores usuræ exactiones. Quamvis enim, inquit, centesimas usuras gravissimas non exigat Clericus, sive pro singulis nummorum libris, duodecim solidos: (centesimæ namque à Canonibus appellatæ sunt usuræ centesimæ, utpote quòd olim non exagia lxxii. Libra complecteretur, ut nunc usus obtinet, sed centum) petat autem dimidium totius usuræ, hoc est, sex solidos, vel etiam his pauciores: sic quoque deponetur. Scito autem quandoquidem hodie libra exagia complectitur lxxii. non C. ut olim, eum qui centesimas pro libra usuras se accepturum pactus est, non duodecim solidos exacturum, sed pro rata parte.

Zonar. Fœnus, veteri quoque lege vetitum universis fuit. Dicit enim, Pecuniam fratri tuo non fœneraberis. Quod si illa minus perfecta lex sanxit, multo magis nostra quæ perfectior est, & spiritalior. Ecce enim aliquid templo amplius est hic. Omnibus quidem igitur fœneratitio lucro interdictum, sed ab eorum instituto, qui sacro ordini mancipati, exemplo Laïcis, atque invitamento ad virtutem esse debent, alienissima ea ratio est. Proinde, quicunque in Canone recensentur, hoc est, in Clerum cooptati sunt, centesimas exigere prohibentur (usuras vid. centesimas.) & quidem cum multa sunt usurarum genera, graviores reliquis sunt centesimæ.

ΚΑΝΩΝ ιζ'.

Επειδὴ πολλοὶ ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι, τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν αἰσχροκερδίαν διώκοντες, ἐπελάθοντο τοῦ θείου γράμματος λέγοντος, ὃ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ, καὶ δανείζοντες ἑκατοστὰς ἀπαιτοῦσιν, ἐδικαίωσεν ἡ ἁγία καὶ μεγάλη Σύνοδος, ὡς εἴ τις εὑρεθείη μετὰ τοῦ ὅρου τοῦτον τόκους λαμβάνειν, ἐκ μεταχειρήσεως, ἢ ἄλλως μετερχόμενος τὸ πρᾶγμα, ἡμιολίους ἀπαιτῶν, ἢ ὅλως ἕτερόν τι ἐπινοῶν αἰσχροῦ κέρδους ἕνεκα, καθαιρεθήσεται τοῦ κλήρου, καὶ ἀλλότριος τοῦ κανόνος ἔσται.

ΒΑΛΣ. Ο μδ'. ἀποστολικὸς κανὼν τοὺς ἀπαιτοῦντας τόκους ἀπὸ δανείου, πρεσβυτέρους ἢ διακόνους, καθαιρεῖσθαί φησιν, εἰ μὴ παύσωνται. ὁ δὲ παρὼν κανὼν πάντας τοὺς κληρικοὺς τοὺς μετὰ τόκου δανείζοντας, ἢ ἡμιολίας ἀπαιτοῦντας, ἢ ἕτερόν τι αἰσχρὸν κέρδος ἑαυτοῖς ἐπινοοῦντας, καθαιρεῖσθαι ἐδικαίωσεν, ἀντὶ τοῦ οὕτω δίκαιον εἶναι ἔκρινε. ζήτει τὰ ἐν τῷ ῥηθέντι ἀποστολικῷ κανόνι γραφέντα, καὶ ὃ κζ'. κεφάλ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ παρόντος Συντάγματος, λέγον ἐν μέρει ἀπαιτεῖσθαι τόκους καὶ παρὰ ἱερωμένων, δηλονότι ἀπὸ διαφέροντος, καὶ τοὺς ἐξ ὑπερθέσεως. τοῦ δὲ ἀποστολικοῦ κανόνος, καὶ ἑτέρων διοριζομένων τοὺς ἱερωμένους τοκίζοντας καθαιρεῖσθαι εἰ μὴ παύσωνται· ἐρωτήσει τις, ἐκείνοις ὀφείλομεν προσχεῖν, ἢ τῷ παρόντι κανόνι, λέγοντι ἀπεντεῦθεν αὐτοὺς καθαιρεῖσθαι; Λύσις. ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μετὰ παραγγελίαν ὁ κληρικὸς μὴ ἀφιστάμενος τῆς αἰσχροκερδίας, καθαιρεθήσεται, διὰ τὸ τοῦ ἀποστολικοῦ κανόνος φιλανθρωπότερον· σημείωσαι οὖν τοῦ κανόνα διὰ τοὺς ἱερωμένους τοὺς ἐμπορευομένους οἰνάρια, καὶ βαλανεῖα πακτεύοντας, καὶ ἄλλα ἄττα τινὰ τοιαῦτα ποιοῦντας, καὶ προβαλλομένους ἀκανόνιστον τελευταίαν ἄγκυραν, τὴν πενίαν. τὸ δὲ ῥῆμα τὸ περιεχόμενον ἐν τῷ παρόντι κανόνι, καὶ λέγον, ἢ ἄλλως μετερχόμενος τὸ πρᾶγμα ἢ ἡμιολίας ἀπαιτῶν, τοιοῦτόν ἐστιν, Τινὲς τῶν ἱερωμένων, εἰδότες τοῦ κανόνα καὶ περιγράφοντες αὐτὸν, τὰ μὲν ῥήματα φυλάττουσι, τοῦ δὲ νοῦν ἀθετοῦσι. διδόασι γὰρ πρός τινας ἀργύρια, καὶ συμφωνοῦσι τοσήνδε μερίδα ἐκ τοῦ κέρδους αὐτοὺς λαμβάνειν, τοῦ δὲ κίνδυνον ἐπιγινώσκεσθαι παρὰ τῶν λαμβανόντων αὐτά· καὶ τῇ ἀληθείᾳ δανεισταὶ ὄντες, κοινωνοὶ λέγεσθαι σχηματίζονται. ἀποτρέπεται γοῦν καὶ τοῦτο ὁ κανὼν, καὶ καθαιρεῖ τοὺς ποιοῦντας τοιοῦτόν τι. ἡμιολίας δὲ νόησον τὰς ἐλαφροτέρας ἀπαιτήσεις τοῦ τόκου. κἂν καὶ, φησὶν, οὐκ ἀπαιτῇ ὁ κληρικὸς ἑκατοσταίους τόκους βαρυτάτους, ἤτοι ὑπὲρ ἑκάστης ὑπερπύρων λίτρας ὑπέρπυρα ιι. δώδεκα (ἑκατοσταὶ γὰρ παρὰ τῶν κανόνων ἐκλήθησαν οἱ ἑκατοσταῖοι τόκοι· ὡς ἐκ παλαιοῦ τῆς λίτρας μὴ ποσουμένης εἰς ἐξάγια οβ'. κατὰ δὲ σήμερον ἐνεργοῦν, ἀλλὰ εἰς ρ'.) ζητεῖ δὲ τὰ ἡμίση τοῦ ὅλου τόκου, ἤγουν ιι. ἓξ ἢ καὶ τούτων ἥττονα· καὶ οὕτω καθαιρεθήσεται. ἔσο δὲ εἰδὼς ὡς ἐπεὶ ἡ λίτρα σήμερον ἐξάγια ἔχει οβ'. καὶ οὐχὶ ρ'. ὡς δὲ παλαιὸν ὁ συμφωνήσας τόκους λαβεῖν ὑπὲρ λίτρας, οὐκ ἀπαιτήσει ιι. ιβ'. ἀλλὰ τὸ ἀναλογοῦν.

ΖΩΝΑΡ. Επὶ τόκῳ δανείζειν καὶ ὁ παλαιὸς νόμος ἅπασιν ἀπηγόρευσε. φησὶ γὰρ, οὐκ ἐκτοκιεῖς δὲ ἀργύριόν σου τῷ ἀδελφῷ σου· εἰ δὲ ὁ ἀτελέστερος τοῦτο ἐνομοθέτησε, πολλῷ πλέον ὁ τελεώτερος καὶ ὁ πνευματικώτερος. ἰδοὺ γὰρ πλέον, τοῦ ἱεροῦ ὧδε. ἅπασι μὲν οὖν ἀποτέτραπται τὸ ἐπὶ τόκῳ δανείζειν. εἰ δ' ἅπασι, μᾶλλον δὲ εἴη τοῖς ἱερωμένοις τοῦτο ἀνάρμοστον, οἳ καὶ τοῖς λαϊκοῖς εἰς ὑπόδειγμα καὶ παροξυσμὸν εἰς ἀρετὴν εἶναι ὀφείλουσι. διὸ καὶ ὁ κανὼν ἀπαγορεύει τοῖς ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζομένοις, ἤτοι τοῖς ἐν κλήρῳ τεταγμένοις ἑκαστοκὰς ἀπαιτεῖν, τόκους δηλαδὴ ἑκατοσταίους. πολυαρίθμων γὰρ ὄντων τῶν τόκων, βαρύτεροι τῶν ἄλλων οἱ ἑκατοσταῖοι εἰσίν.

ὥσπερ

ὥσπερ γὰρ τοῖς νῦν αἱ λίτραι μέχρι τῆς ἑβδομήκοντα δύο ἀριθμοῦνται· οὕτω τοῖς παλαιοῖς αἱ ἑκατοντάδες ἦσαν, καὶ ἴσως ὁ τόκος τῆς ἑκατὸν νομισμάτων, νομίσματα δώδεκα, ὃ δὴ καὶ ἑκατοστιαῖον ἐλέγετο, ὡς ὅτι τοῖς ἑκατὸν ἀπαιτούμενον. ἀπαγορεύσασα οὖν ἡ Σύνοδος λαμβάνειν τόκους τοὺς ἐν κλήρῳ, ἐπάγει τοῖς μὴ φυλάξουσι τὸν ὁρισμὸν καὶ ἡμόνα καὶ ὀπτίμιον, καί φησιν, ἐδικαίωσεν ἡ ἁγία σύνοδος, ἀντὶ τοῦ δίκαιον ἡγήσατο, ἵνα εἴ τις περιεθείη τὸ ὀφειλόμενον νῦν λαμβάνων τόκους ἐκ μεταχειρίσεως, ἦγουν ὡς οἷόν τινα φενακισμὸν ὑποκίζειν μεταχειριζόμενος ἢ ἄλλως μεταρχόμενος ὃ φενάκισμα. τινὲς γὰρ ἐκφεύγοντες ὃ λέγεται περὶ αὐτῶν ὅτι τόκους λαμβάνουσι, διδόασι τοῖς χρήζουσιν ἀργύρια, καὶ συμφωνοῦσι συμμερίζειν αὐτοῖς ὃ κέρδος· καὶ ὑ δανίζειν ἑαυτὲς, ἀλλὰ συκοινωνοὺς ὀνομάζουσι, καὶ ζημίας μὴ ὄντες κοινωνοὶ, ὅτι τῷ κέρδει μόνῳ κοινοφελοῦσι. ζοῦτα τοίνυν καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἀπαγορεύων ὁ κανὼν καθαιρεῖσθαι κελεύει τὲς τοιαῦτα τεχνάζοντας, ἢ ἕτερόν τι ἐπινοοῦντας αἰσχρὸν κέρδος χάριν, ἢ ἀπαιτοῦντας ἡμιολίας. εἰπὼν ἄνω περὶ ἑκατοστιαίων τόκων, ὃς τῶν τόκων ἐστὶν ὁ βαρύτερος· ὡς προείρηται πρόσκαιρον καὶ τὸν κυφοτέρου ἐμνήσθη τῆς ἡμιολίας, ἤ τις ἐστὶ τοῦ ὅλου τὸ ἥμισυ, ἤγουν τῶν δώδεκα νομισμάτων, ἃ πρός εἰσι τῆς ἑκατοστῆς ὁ πληρέστερος καὶ ὁλόκληρος τόκος. εἴποι δ' ἄν τις ζῆς ἡμιολίας, καὶ κατ' ἀριθμητικούς. ἐκείνοις γὰρ οἱ μὲν τῶν ἀριθμῶν ἐπιτρίτοι λέγονται, οἱ ὃ ἐπιτέταρτοι, ἐπιπέμπτοι τε καὶ ἔφεκτοι, οἱ ὃ ἡμιόλιοι, ὡς ὁ ἕξ, καὶ ὁ ἐννέα, ὅτι ὅλους ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς ἀριθμὺς, καὶ τὰ ἥμισυ αὐτῶν. ἔχουσι γὰρ ὁ μὲν ἕξ τὰ τέσσαρα καὶ τῶν τεσσάρων τὸ ἥμισυ, ὃ ἐστι τὰ δύο. ὁ ὃ ἐννέα, τὰ ἕξ, καὶ τούτων τὸ ἥμισυ τὰ τρία δηλονότι. ζῆ γοῦν ἡμιολίας, ὡς ἂν νοοῖτο αὐτὴ, τοῦτο μονονουχὶ λέγει ὁ κανὼν, ὡς εἰ μόνον τὸν βαρύτερον ὑ λήψονται τόκον οἱ ἐν τῷ κλήρῳ, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλον τινὰ μειοτώτερον.

A Ut enim hoc tempore libræ, ad ſeptuaginta, duabus additis, numerantur, ita priſci habuere centurias, atque in centenos nummos duodeni, fœnoris nomine, ſolvebantur. Ex quo centeſimæ quoque nomen, quod ex centenis exigeretur, petitum eſt. Synodus itaque cùm prohibuiſſet Clericos uſuras accipere, pœnam quoque in eos, qui non obtemperaverint, conſtituit. Et ait, ἐδικαίωσεν, hoc eſt, æquum cenſuit Sancta Synodus, ut ſi quis poſt ea quæ nunc ſtatuuntur, inventus fuerit uſuras ex tractatione, hoc eſt, quaſi inſtar negotiatoris fœnerationem ſibi tractandam ſuſcipiens, aut alia quacunque ratione exigens, (fœneratorii enim nominis infamiam aliqui declinantes, pecuniam ita dant mutuam, ut ſibi lucri partem B ex ea paciſcantur, nec ſe fœneratores, ſed ſocios dicunt, ac emolumentorum tantummodo participes, nullum interea jacturæ periculum ſubeunt.) Hæc igitur, & hujuſmodi omnia Canon vetat, eáque qui exercent, aut aliud quidpiam turpis lucelli gratia excogitaverint, aut ſeſquialteras exegerint, deponi jubet. Cum namque ſupra egerit de centeſimis, quæ ſunt omnium uſurarum, ut diximus, iniquiſſimæ, mox eam quæ minus injuriæ habet, ſeſquialteram quoque rejicit. Eſt autem ſeſquialtera, totius dimidium, duodecim videlicet nummorum altera pars, ex quibus conficitur centeſimæ integrum, atque perfectum fœnus. Sed dicat fortaſſe aliquis ſeſquialteras etiam juxta Arithmeticos. Apud illos namque numerorum alii ἐπίτριτοι dicuntur, hoc eſt, ſeſquitertii, alii ἐπιτέταρτοι, ἐπιπέμπτοι & ἔφεκτοι, quaſi ſeſquiquartos dicas, quintos, & ſextos, alii verò ſeſquialteri, ut ſenarius, & novenarius, quod totum, ac ejus præterea dimidiam partem contineant, ſenarius quidem quaternum, ejuſque dimidium, qui eſt binarius, novinarius ſenarium ſenariique dimidium, nempe ternarium. Sed quocunque demum pacto ſeſquialteram intelligas, ea videlicet Canonis eſt ſententia, ut Clericis non graviſſimarum ſolum, ſed mediocrium quoque uſurarum exactione in- D terdictum eſſe denuntiet.

ΑΡΙΣΤ. Εἴ τις τόκους, ἢ ἡμιολίας λαμβάνοι, ἀλλότριος ἔστω, μετὰ καὶ ὅσον τοῦτον τῆς ἐκκλησίας, καθαιρούμενος.

ARIST. *Si quis uſuras, aut ſeſquialteras accipit, alienus erit, & poſt hanc Eccleſiæ determinationem depoſitus.*

Οἱ μὲν ἑκατοστιαῖοι τόκοι, οἵτινες καὶ μείζονες τῆς τόκων πρώτων γνωρίζονται, τὰ δώδεκά εἰσι νομίσματα· οἱ ὃ ἥμισυς τούτων, τὰ ἕξ. εἴτις οὖν τῆς ἐφωμένων δανείσας τινὶ, ἢ τοὺς βαρυτέρους ἀπαιτήσῃ τόκους, ἤγουν τοὺς ἑκατοστιαίους, ἢ ἡμιολίας, ἤτοι τὸ ἥμισυ τούτων, ἤγουν τὰ ἕξ, ὡς τοῦ θείου ὁπλαδόμου γράμματος τοῦ λέγοντος, τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ὅτι τόκῳ· τοῦ κλήρου καθαιρεθήσεται· κἂν ὁ πατερικὸς πατρικὸς τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, καὶ ὁ δεκατος τῆς ἕκτης Συνόδου τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ, οὐκ ἀπενίδυθεν αὐτὸν καθαιρῶσιν· ἀλλ' ὅπως παραγγελθεὶς ὑ παύηται τοῦτο ποιῶν.

E Centeſimæ quidem uſuræ quæ & omnium habentur maximæ, duodecim ſunt numiſmata, dimidiæ autem earum, ſex. Si quis itaque è conſecratis mutuo dans alicui per uſuram vel graviores exiget uſuras ſive centeſimas, vel ſeſquialteras, ſive dimidium earum aut ſextas, ut divinæ oblitus ſcripturæ dicentis, pecuniam ſuam non dedit in uſuram, clero deponetur: Etſi quadrageſimus quartus Apoſtolorum Canon & ſextæ Synodi in Trullo decimus non exinde eum deponunt niſi quando admonitus hoc facere non deſinat.

Digitized by Google

A

CANON XVIII.

Pervenit ad ſanctam Synodum, quòd in nonnullis locis & civitatibus Diaconi dant Presbyteris Euchariſtiam, quod neque Canon, neque conſuetudo tradidit, ut qui offerendi poteſtatem non habent, iis qui offerunt, dent corpus Chriſti. Jam verò illud etiam cognitum eſt, quòd quidam ex Diaconis etiam ante Epiſcopos Euchariſtiam attingunt. Hæc ergo omnia auferantur, & Diaconi intra ſuas menſuras permaneant, ſcientes quòd ſunt quidem Epiſcopi miniſtri, Presbyteris vero minores. Accipiant autem ſuo ordine Euchariſtiam poſt Presbyteros, eis præbente Epiſcopo vel Presbytero. Sed nec in medio quidem Presbyterorum liceat Diaconis ſedere. Id fit enim præter Canonem & ordinem. Si quis autem non vult obedire, etiam poſt has conſtitutiones, à diaconatu deſiſtat.

B

BALS. Quòd magna ſit ſacerdotum dignitas, ſed multo major Epiſcoporum, & quòd debent Diaconis præponi, ex ipſis factis oſtenditur. Illis enim ſervitur, hi vero ſerviunt. Quidni ergo præferri debent ii quibus miniſtratur, iis qui miniſtrant? Quoniam autem nonnulli, inquit, Diaconi, ordinem in civitatibus diſſolventes, ante Epiſcopos accipiunt, & dant Presbyteris Euchariſtiam: & cùm omnino debeant à Presbyteris & ſacerdotibus ſanctificari, quoniam etiam Apoſtolus dicit, Quod minus eſt, ab eo quod eſt præſtantius, benedicitur: non ſtant iis quæ decreta ſunt, & in congregationibus etiam ſedent in medio Presbyterorum: definitum eſt ut Diaconi ab Epiſcopo vel Presbytero accipiant, & ut poſt ſacerdotes ſacrorum myſteriorum participes fiant: & ne in medio quidem Presbyterorum ſedeant: vel, ut ii qui non ad ita faciendum ſe morigeros præbuerint, à Diaconatu deſiſtant. Hæc definiente Canone, Diaconos quidem ante Epiſcopos accipere, vel dare Euchariſtiam aut ſacramenta ſacerdotibus, non permittitur: ſed nec Diaconum ad ſanctum altare in medio ſacerdotum ſedere. Vt autem nonnulli ex Eccleſiaſticis Diaconis, in congregationibus quæ ſunt extra ſacrum tribunal, ante ſacerdotes ſedeant, fieri videmus: & exiſtimo hoc fieri propter officia. Soli enim ii qui à Patriarcha officiis Eccleſiaſticis digni ſunt habiti, ſedent ante ſacerdotes. Fit autem & hoc præter rationem: lege vi. Synodi Canonem vii. At is qui pro tempore eſt ſanctiſſimæ Eccleſiæ magnæ chartophylax, in congregationibus quæ fiunt extra Synodum, ſedet non ſolùm ante ſacerdotes, ſed etiam ante Pontifices, ex conſtitutione inclyti Imperatoris domini Alexii Comneni, quæ ſic ſe habet: Regia mea adminiſtratio, quæ Eccleſiaſticæ honeſtatis maximam curam gerit, & bonum quidem ordinem, cùm in omni civili ratione quærit, tum autem multo magis in rebus divinis eum verſari ſtudet, quæ unicuique gradui Eccleſiaſtico ſunt ab initio tributa privilegia, & eam quæ in his hucuſque obtinuit conſtitutionem, deinceps quoque eſſe immutabilem, & perſeverare vult, & cenſet, ſanctiſſime domine, utpote quæ per tot annos ſuſcepta, & in uſu civili longo tempore verſata, & ab alio in aliud immutabilibus hucuſque tranſmiſſionibus vindicata ac bene confirmata ſit. Sed quoniam imperatoria mea ſublimitas didicit, quòd nonnulli Pontifices contentione quadam & gloriæ ſtudio incitati, Chartophylacis privilegium minuere conantur, & Canones in medium adducentes per eos contendunt illum ante Pontifices ſedere non oportere, quando aliquo uſu exigente oportet eos convenire & unà conſidere ante acceſſum ad tuam ſanctitatem, non ferendum regiæ meæ majeſtati viſum eſt, ut res quæ tanto tempore approbata eſt, & à prioribus Patriarchis, & ab aliis Pontificibus: ſed & ab iis qui nunc non juſtâ de causâ contendunt, longiſſimi temporis ſilentio admiſſa, nunc obiter aboleretur, & tanquam negle-

C

D

E

F

ΚΑΝΩΝ ιη'.

Ηλθεν εἰς τὴν ἁγίαν Σύνοδον, ὅτι ἔν τισι τόποις καὶ πόλεσι τοῖς πρεσβυτέροις τὴν εὐχαριστίαν οἱ Διάκονοι διδόασιν, ὅπερ οὔτε ὁ κανὼν ἔτι ἡ συνήθεια παρέδωκεν, τὸν ἐξουσίαν μὴ ἔχοντας προσφέρειν, τοῖς προσφέρουσι διδόναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. καὶ ἐκεῖνο δὲ ἐγνωρίσθη, ὅτι ἤδη τινὲς τῶν Διακόνων καὶ πρὸ τῶν Ἐπισκόπων τῆς εὐχαριστίας ἅπτονται. Ταῦτα οὖν πάντα περιῃρῆσθαι, καὶ ἐμμενέτωσαν οἱ Διάκονοι τοῖς ἰδίοις μέτροις, εἰδότες ὅτι τοῦ μὲν Ἐπισκόπου ὑπηρέται εἰσὶ, τῶν δὲ πρεσβυτέρων ἐλάττους. λαμβανέτωσαν δὲ τὴν τάξιν τῆς εὐχαριστίας μετὰ τοὺς πρεσβυτέρους, ἢ τοῦ Ἐπισκόπου μεταδιδόντος αὐτοῖς ἢ τοῦ πρεσβυτέρου. ἀλλὰ μὴ καθῆσθαι ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων ἐξέστω τοῖς Διακόνοις· παρὰ κανόνα γὰρ καὶ παρὰ τάξιν ἐστὶ τὸ γινόμενον· εἰ δέ τις μὴ θέλει πειθαρχεῖν καὶ μετὰ τούτους τοὺς ὅρους, πεπαύσθω τῆς Διακονίας.

ΒΑΛΣ. Ὅτι μέγα ἐστὶ τὸ τῶν ἱερέων ἀξίωμα, πολλῷ δὲ πλέον τὸ τῶν Ἐπισκόπων, καὶ ἔστιν ἐκ τῶν ἔργων πρόδηλον. οἱ μὲν γὰρ δουλεύονται, οἱ δὲ δουλεύουσι. πῶς γὰρ οὐκ ὀφείλουσι περισσῶς οἱ Διακονούμενοι τῶν Διακονούντων; ἐπεὶ δέ, φησὶν, τινὲς Διάκονοι τὴν τάξιν ἐν ταῖς πόλεσι παραλύοντες, πρὸ τῶν Ἐπισκόπων μεταλαμβάνουσι, διδόασι δὲ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις τὴν εὐχαριστίαν, καὶ ἁπλῶς ὀφείλοντες ἁγιάζεσθαι ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων, καὶ τῶν ἱερέων, ὅτι ὁ ἀπόστολός φησι, τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται, οὐκ ἐμμένουσι τοῖς δεδομένοις· καὶ ἐν ταῖς Συνάξεσι δὲ καθίζουσι μέσον τῶν ἱερέων· ὡρίσθη, ἀπὸ τοῦ Ἐπισκόπου ἢ τοῦ πρεσβυτέρου μεταλαμβάνειν τοὺς Διακόνους, καὶ μετὰ τοὺς ἱερεῖς τὰ ἁγιασμάτων ἀξιοῦσθαι, καὶ μηδὲ μέσον καθῆσθαι πρεσβυτέρων· ἢ μὴν τοὺς μὴ πειθαρχοῦντας οὕτω ποιεῖν, παύεσθαι τῆς Διακονίας. ταῦτα τοῦ κανόνος διοριζομένου, ὅ μὲ μεταλαμβάνειν τοὺς Διακόνους πρὸ τῶν Ἐπισκόπων, ἢ διδόναι αὐτοὺς τῷ εὐχαριστίᾳ ἢτοι τὰ ἅγια τοῖς ἱερεῦσιν, ἢ προχωρῆσαι· ἀλλ' οὐδὲ ὁ καθῆσθαι Διάκονον ἐν τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ μέσον τῶν ἱερέων· ὅ γε καθῆσθαι πινὰς ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Διακονίας εἰς τὰς ἔξω τοῦ βήματος Συνάξεις πῶς πρὸ τῶν πρεσβυτέρων βλέπομεν γινόμενον· καὶ οἶμαι γίνεσθαι τοῦτο διὰ τὰ ἀρχοντικά· μόνοι γὰρ οἱ ἀξιωθέντες ἀρχοντικῶν ἐκκλησιαστικῶν διὰ τὸ παρχάρχου, πρὸ τῶν ἱερέων καθίστανται. γίνεται δὲ τοῦτο παρὰ λόγους. Ἀναγνῶσον τῆς ς'. Συνόδου κανόνα ζ'. ὁ γὰρ νῦν καιρὸς χαρτοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, προκάθηται ἐν ταῖς ἔξω τῆς Συνόδου Συνάξεσι, καὶ μόνον τῶν ἱερέων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχιερέων, ἀπὸ προεδρίας τοῦ ἀοιδίμου Βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ὅτων ἐχέσης ἡ Βασιλεία μου τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐκοσμίας φροντίζουσα, καὶ ὃ δύσκολον, καὶ ἐν πλήθει μὴ ζητοῦσα τῷ πολιτεύεσθαι, ὅτι πλέον ἐστὶ τοῖς θείοις τοῦτο ἐμπολιτεύεσθαι ἀκωλύτως παρεμένει, καὶ ἀρχῆθεν ἀπονενεμημένα πρόνομα ἑκάστῳ τῶν ἐκκλησιαστικῶν βαθμῶν, καὶ τὸ ἄχρι καὶ δεῦρο διακρατήσαι ἐν τούτοις κατάστασιν, καὶ ὃ ἀναλλοίωτον καὶ εἰς τὸ ἑξῆς εἶναι καὶ ἀκμάζειν, βέλεται τε καὶ εὐδοκεῖ, ἁγιώτατε δέσποτα, ὡς καὶ παραδεχθείσαν ἀπὸ τοσούτων ἐτῶν, καὶ τῷ μακρῷ χρόνῳ ἐμπολιτευσαμένην, καὶ ταῖς ἀπ' ἄλλης εἰς ἄλλον καὶ τὸ ἀνεξάλλακτον ἕως τοῦ νῦν μεταβάσεσιν, διακριθεῖσαν, καὶ βεβαιωθεῖσαν καλῶς· ἐπεὶ δὲ νῦν ἡ Βασιλεία μου μάθοι ὡς τινες τῶν ἀρχιερέων ἀντιφιλοτιμούμενοι φέρουσι τὸ τοῦ χαρτοφύλακος ὑποβιβάσαι προνόμιον, καὶ κανόνας εἰς μέσον προσφέροντες, ἀπὸ τούτων φιλονεικοῦσι μὴ προκαθῆσθαι αὐτὸν τῶν ἀρχιερέων, ὁπηνίκα δεῖ τούτους Συνέρχεσθαι κατά τινα χρείαν, καὶ συνεδριάζειν καὶ ταυτὸν, πρὸ τῆς εἰς τὸ ἁγιώτατόν Σου εἴσοδον οὐκ ἀνάγκαιον τῇ Βασιλείᾳ μου ἔδοξε, πρᾶγμα ἀπὸ τοσούτου χρόνου βασανιζόμενον καὶ τοῖς πρὶν πατριάρχαις, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀρχιερεῦσιν, ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτοῖς τοῖς νῦν οὐκ ἐπ' εὐλόγῳ ἐλέγχοις πράγματι ἀπὸ τῆς πολυημέρου δεχθέν σιωπῆς, καὶ τὸ πρέλκιον ἀθετη-

Digitized by Google

ἀφετηθῆναι, ϛ ὡς τι τῆς ἠμελημένων ἀβλαβείας. τοίνυν A ctum quippiam convelleretur. Hanc ergo rem decernit
καὶ ἐφείζεται τοῦτο τι δίκαιον καὶ πάνυ δίκαιον τοῦτο. εἰ esse valde rationi consentaneam & justam. Si enim adhuc
μὲν γὰρ ἀειφίλονει καὶ πάλιν οἱ ἀρχιερεῖς μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, vellent pontifices immobilia non movere, nec quæ iis
μηδὲ τὰ τοῖς πρὶν δεδομένα παιγνίοις, ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτοῖς qui priùs fuerunt patribus placuêre, sed & iis ipsis longo
ἐκ τῆς μακρᾶς σιωπῆς, καὶ τῆς ἕως τοῦ νῦν ἀνο- silentio, & hucusque patientia probata fuere, ex incon-
χῆς, ὁκ παλιμβολίας ὥσπερ ἀναπαλαίειν, οὗ ἂν ἔχοι, καὶ stantiâ velut oppugnare, rectè se haberet, & eis gratia
χάριες ὅτι τὸ μάχιμον καταθέμενοι τὸ εἰρηναῖον προετιμη- haberetur, quod pugnandi studio abjecto, pacem præ-
καν. εἰ δὲ καὶ ἔτι τινὲς τῶν τοῦ κανόνος ῥημάτων ἀν- tulissent. Si autem etiam adhuc nonnulli, verba Cano-
τιποιούμενοι, (τῆς γὰρ ἐννοίας πόρρω ἀποδιεστήκασι) πειρῶνται, nis usurpantes (à sententia enim longe absunt) volun-
τὸ οἰκεῖον ζυσῆσαι θέλημα, ϛ ὅπη τὸ ἄτακτον ὑ καλῶς πρὸ tatem suam confirmare conantur, & non rectè ordinem,
τάξιν μεταβιβάζουσιν, ἐᾷ μὴ ἡ Βασιλεία μου πρὸ τοῦ κανόνος ad id quod est inordinatum, transferunt, permittit qui-
ἑρμηνεῦσαι καὶ σαφηνίσαι ὑφηγοῦ, ῥᾴστην ἔξαν καταληφθῆναι, B dem imperatoria mea serenitas Canonis interpretari &
καὶ διαγνωσθῆναι καλῶς τοῖς βαπτίσμασιν εἰς ἀκρίβειαν, καὶ κανο- declarare contextum, qui facilè comprehendi potest, &
νικῆς ἐννοίας ἀπτήσασιν αὐτὸ ὃ τοῦτο ζῆς ἀρχιερεῦσιν ὀφεί- pulchrè discerni iis qui exactè penetrant, & Canonicum
μᾷ, τί δήποτε τὸν κανόνα εἰδότες καὶ τὰ ῥήματα τούτου ἐξα- sensum attingunt. Hoc autem utique ipsum Pontificibus
κριβέμενοι, τῇ ἑαυτῶν συνειδήσιν ἀνθυλόγως ἐπάτησαν, probro est, quòd cùm Canonem scirent, & ejus verba
καὶ τοῦ κανόνος προεκκομμένου ἠνείχοντο, καὶ τὴν ὑφεδρίαν perfectè intelligerent, suam ipsorum conscientiam præ-
ὅπερ τῶν χαρτοφυλάκων ἠσπάζοντο· καὶ μαθὸν τοῦτο τῆς ter rationem conculcarunt, & dum disturbaretur Canon,
τῶν ἱερῶν κανόνων προφρονήσεως, τῇ ὅπη ταῖς λαχούσαις ἀπ- toleraverunt, atque inferiorem sessionem sub prioribus
τοῖς ἐκκλησίας ἀπέλαβεν δίδυσι, κανόνι συνιχοῦσα κἀνταῦθα Chartulariis amplexi fuerunt. Ideóque pro sacrorum
ἐκκλησιαστικῷ, καὶ τοῖς προφρονηθεῖσι τῶν κανόνων ἐκείνων Canonum contemptu mercedem hanc eis (majestas mea)
αὐτοὺς τοὺς ἱερεῖς κανόνας εἰς ἄμυναν ἀντεξάγουσα. οὐδὲ γὰρ δὴ tribuit, ut suas ad Ecclesias abigantur, Ecclesiastici
ἔχοιεν λέγειν οἱ τῶν δυτικῶν προεστῶτες ἀρχιερεῖς ὅπη χρόνον Canonis etiam hac in parte vestigiis insistens, & adversus
μακρὸν τῶν ἐμπιστευθέντων αὐτοῖς μὴ φροντίζοντες ποι- Canonum contemptores ipsos Canones sacros in subsidi-
μνίων, μηδ' ὡς ἐχρῆν ἐν τούτοις ὑπεσταπκότες ὡς ἡ πρὸ ἕω C um producens. Nec enim pontifices ii, qui Occidentali-
καταηχοῦσα τῶν ἑσθεῶν λύσσα, προσέπεσε τούτοις, καὶ bus Ecclesiis præsunt, & à multo jam tempore fidei suæ
τῷ Εσπερίῳ ἐντεῦθεν τῶν λογικῶν προβάτων ἀπειρήθη- creditorum ovilium curam nullam gessere, nec, uti con-
σαν. καὶ τὸ μὴν ὕστερον οἰκονομηθὲν παρὰ τῆς Βασιλείας μου, veniebat, iis præfuerunt, dicere poterunt, rabiem hosti-
πρὸ κείσιν αὐτοῖς τοῦ ἀποτελέσματος ἀπελέλοιπεν. ἐπεὶ lem, quæ per Orientem grassata fuit, ad ipsos pertigisse,
δὴ καὶ τοῦτο εἰς ἀκοὰς ἀνήχθη αὐτῷ, ὡς τινες τῶν τῆς atque hoc modo sibi ovium ratione præditarum inspecti-
ἐκκλησίας λογάδων ἐν ταῖς γινομέναις ψήφοις καταλιμπάνοντες, onem ademptam esse. Et hoc quidem in hunc modum à
προτιμῶνται δὲ τούτων ἔνιοι, ὑστερέβηκότες majestate mea dispositum eventus eis judicium relinquit.
ἴσως καὶ χρόνῳ καὶ καταστάσει βίου τῇ κρείττονι, καὶ μηδὲ Quia verò & illud ad aures ejus relatum est, quosdam
πολλὰ περὶ τῆς ἐκκλησίας πονήσαντες, οὐκ οὖν ἔδοξεν scilicet Ecclesiæ proceres eximios præteriri, quum ele-
οὐδὲ τοῦτο τὸ πρᾶγμα τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῶν ἀρχιε- ctiones fiunt, eisque præferri nonnullos, tam ætate quàm
ρέων ἐπάξιον. ὅθεν καὶ ὑποκείσθω πᾶσι φιλοθέως ὁμοῦ καὶ meliori vitæ conditione inferiores, quique non magnos
βασιλικῶς, μὴ παίζειν ἐν τοῖς ὑ παικτοῖς, μηδὲ παίζειν περὶ D pro Ecclesia labores sustinuerunt, nec igitur illa quidem
τὰ θεῖα χαρίζεσθαι. ἔνθα γὰρ ψυχὴ τὸ κινδυνεύομενον, τίνος res sacra pontificum Synodo digna visa est. Quapropter
φροντιστέον ἑτέρου; ἐκείνους δὲ προτιθέναι τῶν ἄλλων, καὶ omnibus religiosè pariter, & imperiali cum auctoritate
ἐν ταῖς ψήφοις τιμίαν χαρίζεσθαι, ὡς μὴ λόγου καὶ βίου mandat, ne ludant in minimè ludicris, nec affectui divi-
χρεμετῇ ἀνεπίληπτον, ἢ τοῦ λόγου σκάζοντος ἴσως, ὁ μακρὸς nis in rebus indulgeant. Nam ubi anima versatur in peri-
χρόνος, καὶ τὸ περὶ τὴν ἐκκλησίαν πολύπονον ἐπαναπληροῦσι culo, cujus alius rei potior habenda cura est? Illos autem
τὸ ἐλλιπές. ὅτων γὰρ ἂν ταῖς ψήφοις καλῶς διαπήσωσι, καὶ ὅπη præferant aliis, & honore suffragiorum dignentur, quos,
κρίμασι τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς οὐκ ἂν ἀλοῖεν ψηφοφοροῦντες τῷ unà cum doctrinâ, inculpata vita ornat: aut in quibus si
Θεῷ. doctrina fortè vacillet, longi temporis usus, & multi
E pro Ecclesia labores exantlati, quod deest, supplent. Sic
enim suffragiis suis rectè statuent, & à Deo suæ ad ani-
mæ condemnationem suffragia tulisse non arguentur.

ΖΩΝΑΡ. Τῷ εὐταξίᾳ ἁπανταχοῦ πρέπειν ἀναγ- Zonar. Ordinis quidem ubique rationem haberi
καιότατον, μάλιστα δ' ἐν τοῖς ἱεροῖς καὶ μεταχειριζομένοις τὰ necesse est, sed ab iis maxime hominibus, qui sacris or-
ἅγια. διὸ πρᾶγμα ἐκ τάξιν γινόμενον διορθοῦται ὁ κα- dinibus initiati sacrorum procuratione funguntur. Rem
νών. ὃ γὰρ τοὺς διακόνους μεταδιδόναι τοῖς ἱερεῦσι τῆς ἁγι- igitur in qua ordinis vitio peccabatur, hic Canon emen-
ασμοῦ, καὶ περὶ αὐτῆς, ἢ καὶ τοῦ Επισκόπου μεταλαμβάνειν davit. Quòd enim Diaconi sacerdotibus Eucharistiam
αὐτοῦ, ἀταξίας ἦν, ὅθεν προκελεύεται μηκέτι τοῦτο γίνεσθαι, ministrarent, eosque vel Episcopum quoque in ejus sum-
ἀλλ' ἕκαστον γινώσκειν ὃ ἴδιον μέτρον, καὶ εἰδέναι τοὺς διακόνους, ptione præverterent, id verò non sine ordinis perturbati-
ὅτι τῶν Επισκόπων ὑπηρέται εἰσὶν ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἐξ αὐτῆς τῆς one eveniebat. Proinde ut abstineant, ac suo singuli se
κλήσεως τοῦτο διδασκόμενοι, καὶ ὅτι μείζων ἡ ἀξία τῶν πρε- pede metiantur, in posterum monet. Et ut sciant Dia-
σβυτέρων παρὰ τὴν τῶν διακόνων. πῶς οὖν οἱ ἥττονες τοῖς coni se Episcoporum esse in sacris ministros, ab ipso no-
μείζοσι μεταδώσουσι τῆς εὐχαριστίας, ϛ οἱ μὴ διδόμενοι F mine hoc edocti; & quod major est Presbyterorum quam
προσφέρειν τοῖς προσφέρουσι; καὶ γὰρ ὁ μέγας ἀπόστολος, Diaconorum dignitas. Quo jure igitur humiliores hone-
χωρὶς πάσης ἀντιλογίας ὅ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐ- stioribus, & offerentibus, qui nulla ejusmodi potestate
λογεῖσθαι. ὁρίζει τοίνυν ἡ ἁγία συνοδος πρότερον τοὺς πρεσβυ- prædita sunt, Eucharistiam præbeant. Vt enim magnus
τέρους μεταλαμβάνειν, εἶτα τοὺς διακόνους, πρὸ πρεσβυτέρων Apostolus ait, Sine ulla contradictione, quod minus est,
αὐτοῖς, ἢ τῶν Επισκόπων μεταδιδόντων τοῦ ἁγίου σώματος καὶ à meliore benedicitur. Vt ergo Presbyteri primum, de-
αἵματος τοῦ κυρίου· ἀπαγορεύει δὲ καὶ ὃ ἐν μέσῳ πρεσβυτέ- inde Diaconi, Presbytero ipsis, aut Episcopo sacrosan-
ρων καθῆσθαι διάκονον, ὡς παρὰ κανόνα τοῦτο καὶ παρὰ τὴν ctum Domini corpus, & sanguinem ministrante com-
τάξιν τυγχάνοντος. τοὺς δὲ μὴ πειθαρχοῦντας παύεσθαι τῆς municent, sancta Synodus edicit. Medium verò & locum
διακονίας κελεύει. in sacerdotum concessu usurpare Diaconos vetat, quod ea
res, & canonum sanctionibus, & ordini adversetur. Qui
verò non paruerint, à sacro ministerio removeri jubet.

Digitized by Google

ARIST. *Diaconi intra proprios ſuos terminos maneant. Et nec Euchariſtiam Presbyteris miniſtrent, nec eam priùs tangant, neque inter Presbyteros ſedeant. Eſt enim contra Canonem & decentem ordinem, ſiquid iſtiuſmodi factum ſit.*

Hic præſens Canon indecorum fortaſſe aliquid & inordinatum inveniens in nonnullis factum civitatibus, illud emendat; & decernit ne quiſpiam Diaconorum Presbyteris divinam miniſtret communionem, neque illam ante eos tangat, ſed ut ii poſt Presbyteros hanc Euchariſtiam accipiant, vel ab Epiſcopo vel Presbytero, neque in medio Presbyterorum iſti ſedeant: ne ſupra eos inveniantur ſedentes.

A ΑΡΙΣΤ. Οἱ διάκονοι ἐν τοῖς ἰδίοις μέτροις μενέτωσαν· καὶ μήτε διδότωσαν εὐχαριστίαν τοῖς πρεσβυτέροις, μήτε πρότερον ταύτης ἅπτέσθωσαν, μηδὲ μέσον πρεσβυτέρων καθεζέσθωσαν· παρὰ κανόνα γὰρ καὶ εὐταξίαν ἐστίν, εἴ τι τοιοῦτον γένηται.

Ὁ παρὼν κανὼν ἀπορεπὲς ἴσως τι καὶ ἄτακτον διορᾷ ἔν τισι γινόμενον πόλεσι, διορθοῦται· καὶ διορίζεται, μή τινα τῶν διακόνων τοῖς πρεσβυτέροις ἐπιδιδόναι τὴν θείαν μετάληψιν, μήτε πρώτους αὐτοὺς ταύτης ἅπτεσθαι, ἀλλὰ μετὰ τοὺς πρεσβυτέρους τὴν εὐχαριστίαν ταύτην λαμβάνειν αὐτοὺς, ἢ παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου, ἢ παρὰ πρεσβυτέρου· μηδὲ μεταξὺ πρεσβυτέρων αὐτοὺς καθέζεσθαι· ἵνα μὴ καθήμενοι ἄνωθεν τούτων εὑρίσκωνται.

B

CANON XIX.

De paulianiſtis, qui deinde ad Catholicam Eccleſiam confugerunt, ſtatutum eſt, ut ii omnino rebaptizentur. Si qui verò tempore præterito in Clericorum numero erant, ſiquidem à culpa & reprehenſione alieni viſi fuerint, rebaptizati ordinentur à catholicæ Eccleſiæ Epiſcopo. Si verò examinatio eos non eſſe aptos deprehendit, deponi eos oportet. Similiter autem & Diaconiſſis, & omnino C *de omnibus qui inter Clericos annumerantur, eadem forma ſervabitur. Diaconiſſarum autem meminimus, quæ in habitu quidem cenſentur, quoniam nec ullam habent manuum impoſitionem, ut omnino inter laicos ipſæ connumerentur.*

ΚΑΝΩΝ ιθ'.

Περὶ τῶν Παυλιανιστῶν, εἶτα προσφυγόντων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ὅρος ἐκτέθηται, ἀναβαπτίζεσθαι αὐτοὺς ἐξάπαντος. εἰ δέ τινες τῶν προελθόντι χρόνῳ ἐν τῷ κλήρῳ ἐξητάσθησαν, εἰ μὴ ἄμεμπτοι καὶ ἀνεπίληπτοι φανεῖεν, ἀναβαπτιζόμενοι χειροτονείσθωσαν ὑπὸ τοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας Ἐπισκόπου. εἰ δὲ ἡ ἀνάκρισις ἀνεπιτηδείους αὐτοὺς δείκνοι, καθαιρεῖσθαι αὐτοὺς προσήκει. ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν Διακονισσῶν, καὶ ὅλως περὶ τῶν ἐν τῷ κλήρῳ ἐξεταζομένων ὁ αὐτὸς τύπος παραφυλαχθήσεται. ἐμνήσθημεν δὲ τῶν Διακονισσῶν, τῶν ἐν τῷ σχήματι ἐξεταζομένων, ἐπεὶ μηδὲ χειροθεσίαν τινὰ ἔχουσι, ὥστε ἐξάπαντος ἐν τοῖς λαϊκοῖς αὐτὰς ἐξετάζεσθαι.

BALS. Paulianiſtæ dicuntur Pauliciani. Editum eſt ergo à ſanctis patribus decretum, ſive Canon, & forma, ut ipſi rebaptizentur. Addit autem: quoniam nonnulli eorum, ut eſt veriſimile, per ignorantiam in Clerum ordinati ſunt, debet Epiſcopus eos rebaptizare, & tunc de eorum vitæ degendæ ratione poſt baptiſmum inquirere: &, ſi inculpatos invenerit, ſacerdotio quoque dignos judicare: ſin minùs, eos & ab ordinatione, quæ fuit ante baptiſmum, removere. Eadem autem in diaconiſſas quoque fiant. De diaconiſſis autem res ita ſe habet: Virgines aliquando ad Eccleſiam accedebant, & Epiſcopi ſuaſione ſervabantur, ut Deo dicatæ, ſed cum amictu laico. Id enim eſt, eas in habitu cenſeri. Cùm autem xl. annorum ætatis eſſent, diaconiſſarum quoque ordinationem recipiebant, ſi omnino dignæ inveniirentur. Si quæ ergo & ex iſtis, inquit, Paulianiſſæ erant, fiet & in his quod in maſculis ſuperiùs ſtatutum eſt. Quære & Carthaginen. Syn. Can. vi. & xliiii. Hæc cùm Canon ſtatuerit, dixerit quiſpiam, cùm quæ ante baptiſmum facta eſt ordinatio, ut ne facta quidem reputatur (Propterea enim Paulianiſtam poſt baptiſmum ordinari cautum eſt) quomodo dicit Canon eum poſt examinationem deponendum, ſi indignus inveniatur qui ordinetur? Solutio. Depoſitionis nomen hîc abuſivè pro expulſione acceptum eſt. Ante baptiſmum enim in clericatum ordinatio, clericatum non tribuit. Si autem nolis hoc dicere, ſtatue verba depoſitionis non accipi de ordinatione quæ fuit ante baptiſmum ſed de ea quæ fuit poſt baptiſmum. Deponetur enim, inquiunt partes, & qui poſt illuminationem indignè ordinatus eſt, ut vult univerſalis Canon, qui eos, qui poſt ordinationem peccant, deponit. De Paulianiſtis autem aliquando quæſitum eſt, quinam eſſent: & alii quidem alia dixerunt: Ego autem in diverſis libris inveni, quòd Manichæi Pauliciani dicti ſunt, à quodam Paulo Samoſateno mulieris Manicææ filio, cui nomen erat Callinice. Samoſatenus autem appellatus eſt, ut qui Samoſatenorum Epiſcopus nominatus fuit. Is prædicavit unum eſſe Deum, qui & pater & filius & ſanctus ſpiritus idem dicitur. Unus enim, inquit, eſt Deus, & filius ipſius in ipſo, quemadmodum in

D

ΒΑΛΣ. Παυλιανιστὰς λέγονται, οἱ Παυλικιανοί. ἐκτέθθαι γὼν παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ὅρος, ἤτοι κανών, καὶ τύπος, ἀναβαπτίζεσθαι αὐτούς. ἐπάγει δὲ, ὡς ἐπεὶ τῶν εἰκότων ἔστι τινὰς ἐκ τούτων κατ' ἄγνοιαν κληρωθῆναι, ὀφείλει ὁ Ἐπίσκοπος ἀναβαπτίζειν τούτους, καὶ ἔκτοτε πολυπραγμονεῖν τὸν μετὰ τὸ βάπτισμα βίον αὐτῶν· καὶ εἰ εὑρήσει ἀνεπιλήπτους, καὶ ἱερωσύνης ἀξίους· εἰ δὲ μή, καὶ τῆς περὶ τὸ βαπτίσματος χειροτονίας ἀπαλλοτριοῦν. τὰ αὐτὰ δὲ γινέσθωσαν καὶ εἰς τὰς Διακονίσσας. ζητοῦσι δέ τινες ὁ τῶν Διακονισσῶν πρᾶγμα· ἐπεὶ γὰρ ἔνιοι ποτὲ προσήρχοντο τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ κατὰ πρόνοιαν τοῦ Ἐπισκόπου ἐφυλάττοντο, ὡς ἀνατεθειμένοι τῷ Θεῷ, πλὴν μετὰ σχήματος λαϊκοῦ. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἐξετάζεσθαι αὐτὰς ἐν τῷ σχήματι. πεντηκοντούτεις δὲ ἡλικίας γινόμενοι, ἠξιοῦντο καὶ χειροτονίας Διακονισσῶν, διεισιόμενοι πάντως ἀξίαι. εἰ γοῦν καί τινες ἐκ τούτων φησὶ παυλιανίσαι ἔτυχον, γνήσεται καὶ ἐπ' αὐταῖς, εἴπερ καὶ ὅπῃ τοῖς ἄρρεσιν ὡρίσθη ἄνωθεν. ζήτει τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανόνας ς'. καὶ μδ'. ταῦτα τοῦ κανόνος διελεσαμένου, εἴπῃ τις ὡς ἐπεὶ ἡ περὶ τὸ βαπτίσματος χειροτονία ὡς μηδὲ γενομένη λογίζεται (διὰ γὰρ τοῦτο ὡρίσθη τοὺς Παυλιανίσαντας χειροτονεῖσθαι μετὰ τὸ βάπτισμα·) πῶς φησὶν ὁ κανὼν καθαιρεῖσθαι αὐτοὺς μετὰ ἐξέτασιν, ἀνάξιον τοῦ χειροτονηθῆναι διεισόμενον; λύσις. καταχρηστικῶς ἐνταῦθα παρελήφθη τὸ τῆς καθαιρέσεως ῥῆμα, ἀντὶ τῆς ἐξωθήσεως. ἡ γὰρ περὶ τὸ βαπτίσματος κλήρωσις, οὐκ ἔστι κλήρωσις. εἰ δὲ μὴ θέλεις εἰπεῖν, θεμάτισον τὰ ῥήματα τῆς καθαιρέσεως, μὴ ἐκλαμβάνεσθαι περὶ τῆς περὶ τὸ βαπτίσματος χειροτονίας, ἀλλὰ περὶ τῆς μετὰ τὸ βάπτισμα. καθαιρεθήσεται γὰρ, φασὶν οἱ πατέρες, καὶ ὁ μετὰ τὸ φώτισμα ἀναξίως χειροτονηθεὶς, κατὰ καθολικὸν κανόνα καθαιροῦντα τοὺς μετὰ πολυχειροτονίαν ἁμαρτάνοντας. περὶ δὲ τῶν Παυλιανισάντων, ἐρώτησις γέγονε, τίνες εἰσί. καὶ ἄλλοι μὲν ἄλλα εἶπον. ἐγὼ δὲ εὗρον ἐν διαφόροις βιβλίοις ὅτι Παυλικιανοὶ οἱ Μανιχαῖοι μετωνομάσθησαν, ἀπὸ Παύλου τινὸς Σαμοσατέως, υἱοῦ γυναικὸς Μανιχαίας, Καλλινίκης τὸ ὄνομα. Σαμοσατεὺς δὲ ἐκλήθη ὡς διαπρέψας Ἐπίσκοπος Σαμοσατέων. οὗτος ἐκήρυξεν ἕνα θεὸν εἶναι πατέρα, καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα καὶ ὠνὸν λεγόμενον. εἷς γὰρ, φησὶν, ἔστι θεὸς, καὶ ὁ υἱὸς

E

F

αὐτοῦ

ἐαυτῷ ἐν αὐτῷ, ὡς ὁ λόγος ἐν ἀνθρώπῳ. αὐτὸς γὰρ ὁ λόγος A homine ratio vel sermo. Ipsa autem ratio, cùm in terἐλθὼν ἐπὶ τῆς γῆς, ὠκησεν ἀνθρώπῳ Ἰησοῦ καλουμένῳ, καὶ πλὴ ram veniſſet, habitavit in homine qui dicebatur Jeſus, οἰκονομίαν πληρώσας, ἀνῆλθε πρὸς τὸν πατέρα. ὁ δὲ Ἰη- œconomiáque completa, aſcendit ad patrem. Hic autσοῦς οὗτος κάτωθεν ὁρᾶται Ἰησοῦς Χριστὸς, ὡς ἀπὸ Μαρίας ἀρξά- tem Jeſus, ex inferioribus regionibus eſt Jeſus Chriſtus, μενος. τοῦτον καθεῖλεν ἐν Ἀντιοχείᾳ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ut qui à Maria cœperit. Eum Antiochiæ depoſuerunt ὁ Θαυματουργὸς καὶ ἄλλοι τινές. ἐπὶ ἀμφιβολίᾳ δὲ ἐστὶ πρὸς τοῦ ſanctus Gregorius Thaumaturgus, & alii quidam. Rurεἰ ὀφείλουσιν οἱ ἀπὸ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Παυλιανίσαντες, ſus dubitatur an Chriſtiani qui ex orthodoxis ad Pauliἀναβαπτίζεσθαι. καὶ τινὲς μὲν λέγουσιν ὡς ἐκείνους ὁ κανὼν aniſtas defecerunt, rurſus debeant baptizari. Et nonβαπτίζειν, τοὺς ἐκ γενετῆς Παυλιανοὺς, ἐὰν μόνον τοὺς ἀπὸ nulli quidem dicunt, quòd eos ſolos jubet Canon rebaὀρθοδόξων πρὸς αἵρεσιν τῆς Παυλιανῶν ἀναδεξαμένους. τού- ptizari, qui à nativitate Pauliciani fuerint, non autem eos τους γὰρ ἅπαξ μύρῳ καὶ μόνῳ ἁγιάζεσθαι χρή. καὶ εἰς πίστωσιν τοῦ qui ex orthodoxis Paulicianorum hæreſin ſuſceperint. λόγου αὐτῆς, φέρουσι πολλοὶ Μουσουλμανίσαντας ἑαυτοῖς, B Eos enim vel ſola unctione ſanctificari oportet: & ad καὶ μὴ ἀναβαπτισθέντας, ἀλλὰ μυρωθέντας μόνον. ἐμοὶ δὲ ſuam rationem confirmandam afferunt, quod multi qui δοκεῖ τὸν κανόνα ταῦτα διορίζεσθαι μᾶλλον περὶ τῆς ἀπὸ ὀρ- ſua ſponte Muſulmaniſtæ fuerant, rebaptizati non fuθοδόξων εἰς αἵρεσιν Παυλιανῶν ἐκπεσόντων, καὶ βαπτι- erint, ſed tantùm unguento delibuti. Mihi autem videσμα δεξαμένων θρησκείας μυσαρᾶς· καὶ τοῦτο εἶναι κυρίως Παυ- tur hic Canon magis ſtatuere de iis qui ex orthodoxis in λιανισμὸν καὶ μόνον ὃ εἶναί τινα ἀρχῆθεν Παυλιανόν. Paulicianorum hæreſin ceciderunt, & execrandæ ſuperδιὸ καὶ τοὺς τοιούτους δεῖ κανόνα ὀφείλουσιν ἀναβαπτίζε- ſtitionis baptiſmum ſuſceperunt: & hoc eſſe propriè σθαι οἱ ζητοῦντες. ἀλλὰ καὶ ὁ ῥῆμα τοῦ ἀναβαπτισμοῦ, καὶ μι- Paulianiſmum, non ſolum eſſe aliquem à principio Pauκρὸν συμβάλλεται πρὸς ὃ λεγόμενον. ζήτει καὶ κανὼν μζ'. ἀπο- licianum. Et ideo ex ſententia hujus Canonis, debent στολικὸν κανόνα λέγοντα καθαιρεῖσθαι Ἐπίσκοπον καὶ qui tales ſunt, rebaptizari. Sed & rebaptizationis verπρεσβύτερον δὶς βαπτίζοντα ὃν δύτινα πιστὸν, καὶ μὴ bum non parum confert ad id quòd hîc dicitur. Quære βαπτίζοντα μεμολυσμένον πρὸ τῆς ἀσεβῶν. ἀναγνωθι C & xlvii. Canonem Apoſtolicum, dicentem deponendum καὶ τὸν τοῦ αὐτοῦ κανόνος ἑρμηνείαν, καὶ ζ'. κανόνα τῆς Episcopum & Presbyterum, qui quemcunque fidelem β'. συνόδου. bis baptizat, & eum non baptizat, qui ab impiis eſt inquinatus. Lege & ejuſdem Canonis interpretationem, & vii. Can. ii. Synodi.

ΖΩΝΑΡ. Τὸν τῆς αἱρέσεως τῶν Παυλιανίστων προσ- Zonar. Eos qui ex Paulicianorum hæreſi ad Caερχομένους τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ βαπτίζεσθαι ὁ κανὼν tholicam Eccleſiam accedunt, rebaptizari hic Canon ſtaπροστάσσει. ὅρος γὰρ ὁ τύπος ὁ κανὼν λέγεται. εἰ δέ τινες tuit. Definitionis enim nomine, forma, decretúmque τούτων ἐν κλήρῳ ἔτυχον τεταγῆναι, ἀγνοησάντων ἴσως τὴν intelligitur. Quod ſi qui ex eo numero ab iis, qui illos αἵρεσιν αὐτῶν τῶν χειροτονησάντων αὐτοὺς, τοὺς βίους μὴ hæreticos eſſe ignorarent, Clero fortè aſcripti ſunt, eos δὲ ἀναβαπτισθῆναι ἐξετάζεσθαι διορίζεται, καὶ βιάκεινεσθαι poſt alterum baptiſmum examinari, & qualis eorum vita καὶ βίον αὐτῶν καὶ μὴ δὲ βάπτισμα, καὶ εἰ ὑπεύθυνοι ἄμεμπτοι poſt baptiſmum fuerit explicari jubet; ac ſi quidem criκαὶ ἀνεπίληπτοι, χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου τῆς ἐκκλη- minis ſuſpicione, omnique reprehenſione vacare inventi D σίας ἢ πρεσβύτου. ἡ γὰρ πρώτη χειροτονία, ἡ αἱρετικῶν ὄν- ſint, ab illius Eccleſiæ Antiſtite, in quam dedere nomen, ordinibus inſigniri. Prior enim ordinatio, quâ dum των αὐτῶν νομιζομένη, οὐδὲ χειροτονία λογίζεται. πῶς γὰρ ὁ hæreſi tenerentur, initiati fuerint, Ordinatio non reputaμὴ καὶ τὸν ὀρθόδοξον πίστιν βεβαπτισμένον πνεύματος ἁγίου tur. Quomodo enim is, qui ritu ab orthodoxâ fide alieἐπιθέσει δύναται ἐν τῇ χειροτονίᾳ δέξασθαι πνεῦμα; εἰ no baptizatus, eſt manuum impoſitione ſpiritum ſanctum δὲ ἀνακρινομένοις ἀνεπιλήπτοις πρὸς χειροτονίαν εἰσίοιντο, accipiſſe credetur? Sin examinati ad ordinationem miκαθαιρεῖσθαι αὐτοὺς καλεῖ ἡ σύνοδος. διὸ τῆς καθαιρέσεως nus idonei judicentur, deponendos eſſe Synodus decerὄνομα ἐνταῦθα καταχρηστικῶς οἶμαι κεῖσθαι. καθαιρεῖται nit. Verum depoſitionis nomen hoc loco impropriè uγὰρ ὁ κυρίως χειροτονίᾳ δεξάμενος, καὶ εἰς ὕψος ἱε- ſurpatum eſſe arbitror. Deponitur enim qui proprie orρωσύνης ἀρθεὶς, ὁ δὲ τῷ ἀρχῷ μὴ χειροτονηθεὶς ἀλλ' dinatus & ad ſacri honoris faſtigium evectus fuit. Qui ἁπλῶς, πῶς ἢ πόθεν καὶ ἀπὸ ὕψους ποίου καθαιρεθήσεται; verò in principio non verè ordinatus fuit, quo pacto iſte, ἀντὶ γοῦν τοῦ εἰπεῖν ἐξωθήσεται τοῦ κλήρου πέφυκε καὶ πρόσ- E aut unde, aut ex quo honoris gradu deturbari queat? ληψιν δὲ καθαιρεθήσεται. ὅθ' αὐτὰ δὴ καὶ περὶ Διακονισσῶν Ejiciendos itaque homines à Clero, depoſitionis vocabuκαὶ τῆς ἁπλῶς ἐν κλήρῳ τεταγμένων διετυπώσατο, ὁ κανών. lo minus propriè adhibito Synodus indicavit. Eadem ὃ δὴ, ἐμνήσθημεν δὲ Διακονισσῶν τῆς ἐν σχήματι ἐξεταζομένων verò etiam in diaconiſſis, ac denique omnibus in Cleκαὶ τὰ λοιπὰ, τοιοῦτόν ἐστι. παρθένοι δὲ παλαιὸν προσηγορίᾳ rum receptis Canon ſervanda eſſe conſtituit. Illud vero, τῆς θεῷ ἁγνείαν ὁμολογοῦσαι, ἃς οἱ Ἐπίσκοποι καθιέρων κατὰ Diaconiſſarum autem meminimus, quæ in habitu cenſentόν ς'. κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, καὶ τῆς τούτων ἐφεύ- tur, & quæ ſequuntur, eſt ejuſmodi. Virgines olim Deo πτιζον φυλακῆς κατὰ τὸν μζ'. κανόνα τῆς αὐτῆς συνόδου, ἐξ dicatæ erant caſtimoniam profeſſæ, quas Epiſcopi conſeὧν δὴ παρθένων καὶ Διακόνισσαι ἐχειροτονοῦντο κατὰ καιρὸν crabant, ex Synodi Carthaginienſis Canone ſexto, earunπροσηγορίαν, ἤγουν ὅτε ἐτῶν ἐγένοντο μ'. αἱ δὲ τοιαύτας κατά démque cuſtodiæ curam gerebant, ex ejuſdem Synodi τι σχῆμα ἐνεδύοντο πρὸς τῆς Ἐπισκόπου ἐν τῷ κε'. ἐνιαυ- xlvii. Canone. Ex earum virginum numero opportuno τῷ τῆς ἡλικίας αὐτῶν κατὰ τὸν ρμ'. κανόνα τῆς εἰρη- F tempore, cum videlicet xl. annum impleviſſent, diacoμένης συνόδου. φαίνεται οὖν παρθένους ἡ σύνοδος αὐτὰς niſſæ ordinabantur. Verum hæ mulieres, xxv. ætatis anκαλεῖ Διακονίσσας ἐν τῷ σχήματι ἐξεταζομένας, χειρο- no certum quendam habitum ab Epiſcopis accipiebant, θεσίᾳ δὲ μὴ ἐχούσας, ἃς καὶ ἐν τοῖς λαϊκοῖς ἐξετάζεσθαι ut cxl. allatæ Synodi Canone videre eſt. Hujuſmodi ergo κελεύει, ὅτε ὁμολογήσουσι τὴν αἵρεσιν αὐτῶν, καὶ ἀπόσχων- virgines, diaconiſſarum nomine, quæ habitu cenſerentται αὐτῆς.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ Παυλιανίσαντες ἀναβαπτίζονται. καὶ εἴ τινες κλη- Arist. *Paulianiſtæ rebaptizantur: & ſi qui Clerici* ρικοὶ ἄμεμπτοι δείκνυνται, ἀναβαπτισθέντες χειροτο- *irreprehenſibiles videntur, rebaptizati ordinentur. Si* νείσθωσαν. εἰ δὲ μὴ ἄμεμπτοι δείκνυνται, καθαιρείσθωσαν. *vero non videntur irreprehenſibiles, deponantur. Diaco-*

niſſæ

Digitized by Google

nissæ autem seductæ, ut ordinationis non participes, inter laicos recenseantur.

Qui à Paulianistarum veniunt hæresi, rebaptizantur, & si aliqui eorum Clerici apud Paulianistas munere functi sunt, si inculpatam agant vitam, à Catholicæ Ecclesiæ Episcopo ordinantur: qui indigni autem deprehenduntur, deponuntur. Diaconissæ autem eorum, quoniam nullam habuerunt manuum impositionem, si ad Catholicam veniant Ecclesiam & baptizentur, inter laicos collocantur. Paulianistæ autem sunt qui à Paulo Samosatano descendunt, qui humilia de Christo sensit, dixitque eum communem esse hominem, & originem à Mariâ sumpsisse.

Canon XX.

Quoniam sunt quidam, qui in die dominico genu flectunt, & ipsis diebus Pentecostes: ut omnia similiter in omni parochia serventur, visum est sanctæ synodo, ustantes, Deo orationes effundant.

Bals. Apostolicus lxvi. Canon, eum qui quovis die dominico, vel quovis subbato, præter unum & solum sabbatum, scilicet magnum, jejunat, si sit quidem Clericus, deponi; si verò laicus, segregari jubet: Præsens autem Canon, in omni dominico, & omnibus Pentecostes diebus feriari, & omnes stantes orare decernit, ut qui cum Christo consurrexerimus, & supernam habitationem quæramus. Quæsitum est autem & ex dicto Apostolico Canone, qui nos non jejunare statuit quovis sabbato vel quovis dominico, & ex præsenti Canone, statuente non oportere nos genu flectere in dominico, & per totam Pentecosten: nunquid apparet non debere nos jejunare, sed jejunium solvere in omnibus diebus hebdomadis, ut in dominico. Et nonnulli quidem dixerunt totam Pentecosten ut unum diem dominicum existimari, & debere nos propterea diem festum agere, & neque jejunare, nec genu flectere. Mihi autem placet Canones in iis vim suam obtinere in quibus emissi sunt.

Zonar. Non esse Dominicis, aut Pentecostes diebus in genua procumbendum, cum aliorum Patrum, tum magni quoque Basilii præcepto admonemur; à quo etiam, cur id vetitum, ac stantibus per eos dies orare permissum, suis quidque rationum momentis explicatur. Quæ quidem sunt Primo ut cum Christo surgendnm, ac ea quæ sursum sunt quærenda nobis esse meminerimus: Deinde quod futuræ vitæ quam expectamus, Dominica dies imago existat, cum ipsa una sit & octava, sicut & à Mose in ea historia, qua rerum creationem persequitur, una non prima fuerit nuncupata; unamque illam, & vere octavam, carentémque occasu diem, ævum videlicet sempiternum quod futurum est, referat. Proinde ut alumnos suos Ecclesia ad ejus diei memoriam sæpius usurpandam, morèsque ad illam conformandos erudiret, ut stantes precaremur, edixit; ut supernam aspicientes hæreditatem, ipsam perpetuo contemplemur. Morem hunc igitur, genua, commemoratis diebus haud flectendi, ubique non observatum, hic Canon omnibus locis retineri jubet.

Arist. *Dominicis & Pentecostes diebus non oportet genu flectere, sed erectos homines orare.*

In dominicis & Pentecostes diebus non genu flectere, sed stantes deo preces fundere oportet.

αἱ δὲ διακόνισσαι ἐξαπατηθεῖσαι, ἐπεὶ μὴ χειροτονίας μετέχουσιν, ἐν τοῖς λαϊκοῖς ἐξεταζέσθωσαν.

Οἱ ἐκ τῆς τῶν Παυλιανιστῶν αἱρέσεως μετελθόντες, ἀναβαπτίζονται· καὶ εἴ τινες αὐτῶν ὡς κληρικοὶ ἐνήργουν παρὰ τοῖς Παυλιανισταῖς ἐὰν τὸν βίον ἄμεμπτον ἔχωσιν, ὑπὸ τοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας Επισκόπου χειροτονοῦνται· οἱ δὲ ἀνάξιοι εὑρίσκονται, καθαιροῦνται. αἱ δὲ διακόνισσαι αὐτῶν, ἐπεὶ μή τινα ἔχουσι χειροθεσίαν, ἐὰν τῇ καθολικῇ προσέλθωσιν ἐκκλησίᾳ, καὶ βαπτισθῶσι, μετὰ τῶν λαϊκῶν συντάττονται. Παυλιανισταὶ δέ εἰσιν, οἱ ἀπὸ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως καταγόμενοι, τοῦ ταπεινὰ περὶ τοῦ χριστοῦ φρονήσαντος, καὶ κοινὸν ἄνθρωπον αὐτὸν δογματίσαντος, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ Μαρίας εἰληφότα.

ΚΑΝΩΝ κ'.

Ἐπειδὴ τινές εἰσιν ἐν τῇ κυριακῇ, γόνυ κλίνοντες, καὶ ἐν ταῖς τῆς πεντηκοστῆς ἡμέραις· ὑπὲρ τοῦ πάντα ἐν πάσῃ παροικίᾳ ὁμοίως παραφυλάττεσθαι, ἑστῶτας ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τὰς εὐχὰς ἀποδιδόναι τῷ Θεῷ.

ΒΑΛΣ. Ο ἀποστολικὸς ξϛ'. κανὼν τὸν νηστεύοντα καθ' οἱανδήτινα κυριακὴν, ἢ οἱανδηποτοῦν σάββατον, πλὴν ἑνὸς καὶ μόνου σαββάτου, τοῦ μεγάλου δηλαδὴ, φησὶ κληρικὸν μὲν ὄντα καθαιρεῖσθαι, λαικὸν δὲ ἀφορίζεσθαι. ὁ δὲ παρὼν κανὼν διορίζεται κατὰ πᾶσαν κυριακὴν, καὶ ἐν πάσαις τοῦ τῆς πεντηκοστῆς ἡμέραις, πανηγυρίζειν, καὶ ἑστῶτας πάντας εὔχεσθαι, ὡς συναναστάντας τῷ Χριστῷ, καὶ τὰ ἄνω ζητοῦντας κατοικίαν. ἐζητήθη δὲ μὴ πότε ἀπὸ τοῦ ῥηθέντος ἀποστολικοῦ κανόνος, τοῦ διοριζομένου μὴ νηστεύειν ἡμᾶς καθ' οἱονδήποτε σάββατον, ἢ καθ' οἱανδήτινα κυριακὴν, καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, τοῦ διοριζομένου μὴ κλίνειν ἡμᾶς γόνυ ἐν κυριακῇ, καὶ δι' ὅλης τῆς πεντηκοστῆς, ἀναφαίνεται καὶ ὃ μὴ ὀφείλειν ἡμᾶς νηστεύειν δι' ὅλης τῆς πεντηκοστῆς, ἀλλὰ καταλύειν ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις τῆς ἑβδομάδος, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ κυριακῇ. καὶ τινὲς μὲν εἶπον ὡς μίαν ἡμέραν κυριώνυμον λογίζεσθαι τὴν ὅλην πεντηκοστὴν, καὶ ὀφείλειν ἡμᾶς διὰ τοῦτο πανηγυρίζειν, καὶ μήτε νηστεύειν μήτε γόνυ κάμπτειν. ἐμοὶ δὲ ἀρέσκει τοὺς κανόνας κρατεῖν ἐφ' ὧν ἐξεφωνήθησαν.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ μὴ κλίνειν γόνυ ἐν κυριακῇ, καὶ ἐν ταῖς τῆς Πεντηκοστῆς ἡμέραις, καὶ ἄλλοις πατρᾶσιν ἱεροῖς διατέτακται, καὶ τῷ μεγάλῳ δὲ Βασιλείῳ, ὃς καὶ τοὺς λόγους προστίθησι δι' οὓς ἀπηγόρευται τὸ κλίνειν γόνυ ἐν ταῖς ῥηθείσαις ἡμέραις, ἑστῶτας δὲ προσεύχεσθαι ἐπιτέτραπται, οἵ τινές εἰσι· τὸ συναναστῆναι ἡμᾶς τῷ Χριστῷ, καὶ τὰ ἄνω ζητεῖν ὀφείλειν· καὶ ὅτι τοῦ προσδοκωμένου αἰῶνος εἰκών ἐστιν ἡ κυριακὴ, ἡ αὐτὴ μία οὖσα καὶ ὀγδόη, ὡς καὶ παρὰ τοῦ Μωσέως ἐν τῇ κοσμογενείᾳ, μία καὶ οὐχὶ πρώτη ὀνομασθεῖσα, καὶ τὴν μίαν οὕτως καὶ ἀληθινὴν ὀγδόην ἐκείνην τυποῦσα, τὴν ἀνέσπερον ἡμέραν, τὸν ἄληκτον ἐκεῖνον αἰῶνα τὸν μέλλοντα. διὸ ῥυθμίζουσα τοὺς ἑαυτῆς τροφίμους ἡ ἐκκλησία τῆς ἡμέρας ἐκείνης μεμνῆσθαι, καὶ πρὸς ἐκείνην προετοιμάζεσθαι, ἑστῶτας διετάξατο εὔχεσθαι· ἵνα πρὸς τὴν ἄνω λῆξιν ὁρῶντες διηνεκῶς αὐτὴν φανταζώμεθα. τοῦτο γοῦν τὸ μὴ κλίνειν γόνυ ἐν ταῖς ῥηθείσαις ἡμέραις οὐ πανταχοῦ παραφυλαττόμενον ὁ παρὼν κανὼν τηρεῖσθαι παρὰ πάντων θεσμοτεθεῖ.

ΑΡΙΣΤ. Εν ταῖς κυριακαῖς, καὶ ταῖς τῆς πεντηκοστῆς ἡμέραις, οὐ δέον κλίνειν γόνυ, ἀλλ' ὀρθίους εὔχεσθαι τοὺς ἀνθρώπους.

Οὐ δέον κλίνειν γόνυ ἐν ταῖς κυριακαῖς, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς πεντηκοστῆς, ἀλλ' ἑστῶτας τὰς εὐχὰς ἀποδιδόναι τῷ Θεῷ.

ΚΑΝΩΝ

Digitized by Google

A

ΚΑΝΟΝΕΣ ζ'.

Τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλῃ δευτέρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

ΒΑΛΣ. ΖΩΝΑΡ. Ἡ Ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ δευτέρα σύνοδος γέγονεν ἐπὶ βασιλέως Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων πατέρων συνελθόντων κατὰ τῆς πνευματομάχων, οἵτινες ἐξέθεντο καὶ τοὺς νεωτεριζοντας κανόνας.

ΚΑΝΩΝ α'.

Ὡρισμένοι οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθόντες ἅγιοι πατέρες μὴ ἀθετεῖσθαι τὴν πίστιν τῶν πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας συνελθόντων. ἀλλὰ μένειν ἐκείνην κυρίαν, καὶ ἀναθεματίζεσθαι πᾶσαν αἵρεσιν· καὶ εἰδικῶς τὴν τῶν Εὐνομιανῶν, εἴτ' οὖν Ἀετιανῶν, καὶ τὴν τῶν Ἡμιαρείων, εἴτ' οὖν Πνευματομάχων, καὶ τὴν τῶν Σαβελλιανῶν, καὶ τὴν τῶν Μαρκελλιανῶν, καὶ τὴν τῶν Φωτεινιανῶν, καὶ τὴν τῶν Ἀπολιναριανῶν.

ΒΑΛΣ. Ἡ παροῦσα ἁγία δευτέρα Σύνοδος συνεκρότησε κατὰ Μακεδονίου, καὶ τῶν ὁμοδόξων ἐκείνῳ, κλῖσιν δὲ ἅγιον πνεῦμα δογματιζόντων, καὶ ὑπὸ Θεὸν καὶ ὁμότιμον Υἱῷ καὶ Πατρί, ὡς ὁ πρὸ ἡμῶν ἡμαρτύρησε καλῶς, ὡς τῆς θεότητος μετεχόντας τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· οἱ μὲν γὰρ ὑπ' αὐτῶν ἐβλασφήμουν. σκαλοῦντες ὑπ' ἀμαθίας, καὶ οἵτινες μὴ κλῖσιν καὶ ἀυτοὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα ἔλεγον. ἐπειδὴ ὑπ' οὐκ ὁμοίως τοῖς λοιποῖς κλίμασι γενέσθαι φρονοῦμεν ἀυτὸν, ἕτερον δὲ καὶ τινα τρόπον. ἐξ οὗ τοῦτο φαμὲν, ἵνα μὴ παθητὸν τὸν Πατέρα διὰ τῆς γνώσεως τραπέσθαι νομισθῇ, οὐκ ὁμοούσιον μὲν, ὁμοιούσιον δὲ τῷ Πατρὶ κατὰ λόγον καὶ τὸ πνεῦμα ἐδογμάτιζον. ἐπείπερ ὑπὲρ ἡ δευτέρα αὕτη Συνόδος τῷ προτέρῳ κανόνι, καὶ τῷ ἐν Νικαίᾳ πατέρων κηρυχθείσῃ ὀρθόδοξον πίστιν, καὶ πᾶσαν αἵρεσιν ἐθέσπισεν ἀναθεματίζεσθαι, ἐξαιρέτως δὲ τὴν τῶν Εὐνομιανῶν. ὁ δὲ Εὐνόμιος Γαλάτης ἦν, καὶ Κυζίκου Ἐπίσκοπος ἐξεκηρύχθη, τὰ αὐτὰ φρονῶν τῷ Ἀρείῳ, μᾶλλον μέντοι καὶ πλείω κείρονα. πρεπὸν γὰρ καὶ δοῦλον καὶ πάντα ἀνόμοιον τῷ Πατρὶ τὸν Υἱὸν ἐδογμάτιζεν. ὃς καὶ τὰς τῇ δόξῃ αὐτοῦ προσιεμένους, ἀνεβάπτιζε, κατὰ κεφαλὴν αὐτοὺς καταδύων, καὶ ἄνω στρέφων τὰς πόδας αὐτῶν, καὶ μίαν καταδυσιν βαπτίζων ἐποίει. καὶ τὴν κόλασιν δὲ τὴν μέλλουσαν, καὶ τὴν γέενναν, ἐφυλάττετο μὴ ἀληθῶς εἶναι, διὰ ἐκφοβήσειν δὲ μόνον ἀπειλοῦσαν. ἐκαλοῦντο δὲ οἱ αὐτοὶ καὶ Εὐδοξιανοὶ ἀπὸ Εὐδοξίου τινὸς συναιρεσιώτου τῷ Εὐνόμῳ, ὃς Κωνσταντινουπόλεως γεγονὼς Ἐπίσκοπος τὸν Εὐνόμιον Κυζίκου ἀρχιερέα κατέστησεν· οἱ καὶ ἀνόμοιοι ὠνομάζοντο, διὰ τὸ λέγειν τὸν υἱὸν, καὶ τὸ πνεῦμα, μηδεμίαν ὁμοιότητα κατ' οὐσίαν ἔχειν πρὸς τὸν πατέρα. ἀναθεματίζεσθαι δὲ θεσπίζει καὶ τοὺς Σαβελλιανοὺς, οἵτινες ἀπὸ Σαβελλίου τοῦ Λίβυος ὠνομάσθησαν, ὃς Πτολεμαΐδος τῆς Πενταπόλεως Ἐπίσκοπος γέγονε, συναλοιφὴν δογματίζων καὶ σύγχυσιν, τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς μιᾶς οὐσίας καὶ θεότητος εἰς ἓν πρόσωπον συναιρῶν καὶ συγχέων, καὶ ἓν τρισσοῦν ὄντα τῆς ἁγίας Τριάδος τέλειον πρόσωπον, λέγων τὸν αὐτὸν ποτὲ μὲν πατέρα φανῆναι, ποτὲ δὲ υἱὸν, ποτὲ δὲ ἅγιον πνεῦμα μεταμορφούμενον, καὶ ἄλλοτε ἄλλως μεταχηματιζόμενον. ὁμοίως δὲ καὶ ἀνάθεμα τίθησι καὶ τοὺς

CANONES VII.

Synodi Constantinopolitanæ Oecumenicæ secundæ.

BALS. & ZONAR. Sancta & œcumenica secunda Synodus, Constantinopoli magno Theodosio imperante celebrata est, cui quidem centum quinquaginta, contra nefarios Spiritus sancti hostes convocati Patres interfuere, ac eos qui proxime sequuntur, Canones edidere.

B

Canon I.

Statuerunt, qui Constantinopoli convenerunt sancti Patres, cccxviii. Patrum qui Nicæa convenerunt, fidem non abrogari, sed firmam manere, & omnem hæresin anathematizari: & specialiter Eunomianorum seu Eudoxianorum, & semiarrianorum, sive Spiritus sancti adversariorum, & Sabellianorum, & Marcellianorum, & Photianorum, & Apollinaristarum.

C

BALS. Præsens sancta secunda synodus congregata est adversus Macedonium, & eos qui erant ejusdem cujus ipse sententiæ, asserentes sanctum spiritum esse creaturam & non Deum, nec Patri & Filio consubstantialem: quos præsens Canon Semiarrianos appellat, ut qui mediam partem hæresis Arrianorum haberent. Hi enim & Filium & Spiritum, creaturam, & esse aliûs à patre substantiæ decernebant. Illi verò, Spiritus sancti adversarii, de Filio quidem rectè sentiebant, Sanctum autem Spiritum & creatum, & à divinitate alienum blasphemè asserebant. Appellabantur autem etiam Semiarriani, qui quidem creaturam & ipsi Filium & Spiritum D dicebant, sed se sentire inferebant eam non fieri eo modo quo reliquæ creaturæ sed alio quodam modo: idque ne per generationem Patri aliquam affectionem ab eis attribui quis putaret, qui non substantialem quidem, sed substantia similem Patri verbum & Spiritum Sanctum decernebant. Confirmavit autem hæc secunda synodus, per præsentem Canonem & orthodoxam fidem, quæ à sanctis patribus Nicææ edita est, & omnem hæresin statuit anathematizandam, præcipuè autem Eunomianorum. Eunomius enim cùm esset Galata, Cyzici dicebatur Episcopus, eadem quæ Arrius sentiens, & multo etiam pejora. Mutabilem enim, & servum, & omnino E Patri dissimilem Filium esse docebat. Qui etiam qui suæ opinioni assentiebantur, rebaptizabat, eos capite demergens, & eorum pedes sursum vertens, & inter baptizandum unam tantum demersionem faciebat. Jam verò & futuram punitionem & gehennam verè non esse nugabatur, & ad terrorem tantùm, eorum esse minas intentatas. Appellabantur autem iidem & Eudoxiani à quodam Eudoxio Eunomio hæretico: qui cùm esset Constantinopolitanus Episcopus, Eunomium Cyzici pontificem constituit. Qui etiam Anomioi (i. e. Dissimiles) nominabantur, quòd dicerent Filium & Spiritum nullam cum Patre, quod ad substantiam attinet, habere si- F militudinem. Anathematizari etiam jubet Sabellianos, qui quidem à Sabellio Libyco denominati sunt, qui Ptolemaidis, quæ urbs est Pentapolis, fuit Episcopus; is coalitionem quandam ac commixtionem decernendo, tres hypostases unius essentiæ ac divinitatis in unam personam conjungebat ac confundebat, & pro sancta Trinitate unam trium nominum personam statuebat, dicens eum aliquando ut Patrem apparuisse, aliquando ut Filium, aliquando autem ut Spiritum sanctum transformatum, & aliàs aliter transfigu-

Digitized by Google

ratum. Similiter autem anathemati ſubjicit etiam Marcellianorum hæreſin, quæ à Marcello Hæreſiarcha appellatur, qui ex Ancyra quidem Galatiæ urbe ortus eſt; ejuſdemque Epiſcopus fuit: idem autem quod Sabellius ſentiebat. Sed & Photinianorum hæreſin anathemati ſubjicit. Ii verò ex Photino denominationem habuêre, qui ex Sirmio quidem oriundus illic Epiſcopatum geſſit, in eadem autem quâ Paulus Samoſatenus opinione fuit: & neque ſanctam Trinitatem confitebatur, & Spiritum ſolum nominabat Deum omnium opificem, verbum autem prolatitium eſſe ſentiebat, & divinum aliquod imperium, deo deſerviens ad univerſi productionem, tanquam mechanicum aliquod inſtrumentum: Chriſtum autem nudum hominem prædicabat, qui Dei verbum ſuſceperat, non ut eſſentiale, ſed ut prolatitium, & à Maria exiſtentiæ ſuæ principium cepiſſe eum decernebat. Et multas alias ejuſmodi ineptias Paulus Samoſatenus proferebat, quem depoſuit Antiochena ſynodus. Cum reliquis autem, Apollinarii quoque hæreſin anathemate condemnat. Apollinarius autem, Laodiceæ, quæ eſt in Aſſyria, erat Epiſcopus, & de Dei œconomia apertè blaſphemabat. Dicebat enim, Dei Filium corpus quidem animatum ex ſancta Deipara accepiſſe, ſed mentis expertem, cùm videlicet divinitas pro mente ſufficeret, & irrationalem ut animam Domini ſentiebat: & ſic nec eum eſſe perfectum hominem dicebat, & unam in Servatore naturam eſſe docebat.

A τῆς Μαρκελλιανῶν αἱρεσιν, ἥτις ἀπὸ Μαρκέλλου αἱρεσιάρχου καλεῖται· ὃς ἐξ Ἀγκύρας μὲν ὥρμητο τῆς Γαλατικῆς, καὶ αὐτῆς Ἐπίσκοπος γέγονεν. ὅπερ ὁ τῷ Σαβελλίῳ ἐδογμάτιζεν. ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν Φωτεινιανῶν αἵρεσιν, ἀναθέματι ὑποβάλλει· οἱ ὃ ἀπὸ Φωτεινοῦ ἔχουσι τὸ κλῆσιν, ἐκ Σιρμίου μὲν ὁρμώμενοι, κἀκεῖσε ἐπισκοπήσαντος, τὰ αὐτὰ ὃ Παῦλος τῷ Σαμοσατεῖ φρονήσαντες, καὶ μήτε τὸν ἅγιον Τριάδα ὁμολογοῦντες, καὶ πνεῦμα μόνον ὀνομάζοντες Θεὸν δημιουργὸν ἁπάντων, ὃν ὃ λόγον προφορικὸν φρονοῦντες, καὶ θεῖόν τι προσταγμα, ὑπουργοῦντα τῷ Θεῷ εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ πάντος, ὡς ὄργανόν τι μηχανικόν. B ὃν ὃ Χριστὸν, ψιλὸν κηρύττουσι ἄνθρωπον, ὃν τὸν Θεοῦ λόγον ὑποδεξάμενον, σὺν ὡς ὑσιώδη, ἀλλ' ὡς προφορικὸν, καὶ ἀπὸ Μαρίας τὸν ἀρχὴν εἰληφέναι τὴν ὑπάρξεως αὐτὸν δογματίζουσι. καὶ ἄλλα ὃ πλείονα ὁ Σαμοσατεὺς ἐληρώδη Πωῦλος, ὃν καθεῖλεν ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδος· τοῖς λοιποῖς δὲ, καὶ τὴν τῶν Ἀπολιναρείων ἀναθέματι συγκαταδικάζει αἵρεσιν. ὁ δὲ Ἀπολινάριος τὴν ἐν Ἀσσυρίᾳ Λαοδικείας Ἐπίσκοπος ἦν ὃς περὶ τὴν οἰκονομίαν φανερῶς βλασφημῶν. ἔλεγε γὰρ τὸν μὲν τοῦ Θεοῦ σῶμα μὲν ἔμψυχον ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου ἀναλαβεῖν, ἄνουν δὲ, ὡς τῆς θεότητος ἀρκούσης ἀντὶ νοὸς, καὶ ἄλογον ὥσπερ τὸν ψυχὸν τὸ κυρίου ἐφόρει. καὶ οὔτως καὶ οὐδὲ τέλειον ἄνθρωπον αὐτὸν ἔλεγε, καὶ μίαν φύσιν ὅτι τοῦ Σωτῆρος ἐδίδασκεν.

Zonar. Contra Macedonium ejuſque aſſeclas, qui Spiritum ſanctum creaturam eſſe, non Deum aſſerebant, & Patri ac filio conſubſtantialem negabant, ſynodus hæc ſecunda celebrata fuit. Quos quidem, eo quod alterum hæreſeos Arianæ caput amplecterentur, Semiarianos hìc Canon vocat. Nam cum Ariani filium quoque, cum ſancto ſpiritu inter creatas res numerarent, ac diverſam à Patris ſubſtantia naturam utrique tribuerent: Macedoniani, de filio nihil opinati ſecus, ſanctum ſpiritum creaturam, & à divinitate alienum impiè affirmabant. Fuit aliud quoque Semiarianorum genus, qui cum utramque filii, ſpiritúſque perſonam inter res creatas non eodem tamen modo, ſed alio quodam & à reliquis diverſo genitam, conſtituerent, eo tantum, ne in Patre, propterea quod genuiſſet, paſſionis aliquid admittere cogerentur; eaſdem Verbi, ac ſancti Spiritus perſonas, non Patri conſubſtantiales, ſed tantum ſubſtantiæ ſimilis eſſe aſſerebant. Quæ igitur ad orthodoxam fidem ſpectantia in Nicæna ſynodo à ſanctis patribus promulgata ſunt, ea primo rata, firmáque haberi, deinde omnes hæreticorum errores anathemati ſubjectos eſſe, præcipuè verò Eunomianorum, ſynodus hæc ſecunda per præſentem Canonem decrevit. Eunomius porro, in Galatia natus, Cyziceni Epiſcopi nomen obtinuit, ac iiſdem quibus Arius, quin & pluribus, & gravioribus multo erroribus tenebatur. Filium quippe, mutabilem, & ſervum, & rebus omnibus Patri diſſimilem conſtituebat; quiq; animum ad ipſius opiniones appuliſſent, eos elatis in ſublime pedibus, capite in aquam demiſſo, demerſione una contentus, rebaptizabat. Futura ſupplicia, gehennæq; cruciatum, nihil aliud quam fabulas ad terrorem hominum excogitatas eſſe nugabatur. Hi Eudoxiani quoque ab Eudoxio, qui eâdem quâ Eunomius hæreſi infectus, Conſtantinopoli cum eſſet Epiſcopus, Eunomium Antiſtitem Cyzicenæ urbi præfecerat, appellati. Iidem, propterea quod filio, ac Spiritui, ſpectata ſubſtantiæ ratione, nihil cum Patre ſimile intercedere vellent, Anomioi (i. e. Diſſimiles) nuncupati. Jubet etiam anathematizari Sabellianos, qui à Sabellio quodam Libyco nomen accepere. Is Ptolemaidis, quæ urbs in Pentapoli fuit, Epiſcopus, concretione quadam confuſioneque excogitata, tres hypoſtaſes unius eſſentiæ at divinitatis in unam perſonam conjungebat ac commiſcebat, ac unam in Trinitate, tribus licet variam nominibus, perſonam agnoſcebat. Cum unum,

ΖΩΝΑΡ. Κατὰ Μακεδονίου καὶ τῶν ὁμοδόξων ἐκείνῳ ἡ δευτέρα Σύνοδος Συγκεκρότηται κτίσμα τὸ ἅγιον πνεῦμα δογματίζόντων καὶ ὑ θεὸν, ὑδ' ὁμοούσιον πατρὶ, καὶ υἱῷ, ὡς ὁ τῶν κανὼν Ημαρείους καλεῖ, ὡς καὶ τὸ ἡμῶν μελέχρονται τὴν τῶν Ἀρειανῶν αἱρέσεως. οἱ μὲν γὰρ, καὶ υἱὸν τὸ καὶ τὸ πνεῦμα, ἑτεροούσια τῷ πατρὶ καὶ κτίσματα ἐδογμάτιζον· οἱ δὲ Πνευματομάχοι μὲν μὲ τὸν υἱὸν, ὑγιὴς ἐφρόνουν· τὸ δὲ ἅγιον πνεῦμα κτίσιν καὶ ἀλλότριον τὴν θεότητος ἐβλασφήμουν. ἐκαλοῦντο δὲ Ημάρτοι καὶ οἵ τινες κτίσμα μὲ καὶ ὠλοὶ καὶ υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα ἔλεγον, ἐπῆγον δὲ, ὅτι ὐχ' ὁμοίως τοῖς λοιποῖς κτίσμασι χαίρειν φρονοῦσιν ὠλοὶ, ἕτερον δέ τινα ζῆσον. καὶ τοῦτο φασὶν, ἵνα μὴ πάθος τῷ πατρὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς προσάπτειν νομισθῇ, οἱ ὐχ' ὁμοούσιον μὲν, ὁμοιούσιον δὲ τῷ πατρὶ καὶ λόγον, καὶ τὸ πνεῦμα ἐδογμάτιζον. ἐκύρωσε δὲ ἡ δευτέρα Σύνοδος αὐτὴ ἀπὸ τὸ πρόντος κανόνος, καὶ τὸν ἐν Νικαίᾳ πρὸ τῶν ἁγίων πατέρων κηρυχθέισαν ὀρθόδοξον πίστιν, καὶ πᾶσαν αἵρεσιν ἐδίκαισεν ἀναθεματίζεσθαι, ἐξαιρέτως δὲ τὸν τῶν Ευνομιανῶν. ὁ δὲ Ευνόμιος Γαλάτης ὢν, Κυζίκου Ἐπίσκοπος ἐχρημάτιζε, ζ' αὐτὰ φρονῶν τῷ Αρείῳ, μᾶλλον μέντοι καὶ πλείω καὶ χείονα. πρεπὸν γὰρ καὶ δῆλον, καὶ κ' πόντου ἀνόμοιον τῷ πατρὶ καὶ υἱὸν ἐδογμάτιζεν, ὃς καὶ τὲς τῇ δόξῃ αὐτῆ προσιδεμένους ἀνεβάπτιζε· κ' κεφαλῆς αὐτὲς καταδύων, καὶ ἄνω στρέφων τὲς πόδας αὐτῶ, καὶ μίαν καταδυσιν βαπτίζων ἐποίῃ. καὶ τὸν κόλασιν δὲ τὸν μέλλοντα, καὶ τὸν γέενναν, ἐφλυάρῃ μὴ ἀληθῶς εἶν), δι' ἐκφόβησιν δὲ μόνων ἀπειλοῦσαι. ἐκαλοῦντο δὲ οἱ αὐτοὶ καὶ Ευδοξιανοὶ ἀπὸ Εὐδοξίου τινὸς Συμπρεσβύτου τῷ Εὐνομίῳ. ὃς Κωνσταντινουπόλεως γέγονεν Ἐπίσκοπος Εὐνόμιον Κυζίκου ἀρχιερέα κατέστησεν. οἱ καὶ Ανόμοιοι ὠνομάζοντο, διὰ τὸ λέγειν υἱὸν κ' τὸ πνεῦμα μηδεμίαν ὁμοιότητα κατ' οὐσίαν ἔχειν πρὸς πατέρα. ἀναθεματίζεσθαι δὲ θεσπίζει, καὶ τὲς Σαβελλιανές. οἵ τινες ἀπὸ Σαβελλίου τοῦ Λίβυος ὠνομάσθησ, ὃς Πτολεμαΐδος τῆς Πενταπόλεως Ἐπίσκοπος γέγονε, Συμπλοκὴν δογματίζων, ζ' Σύγχυσιν, ζ' τὰς τρεῖς ὑποστάσης τῆς μιᾶς οὐσίας κ' θεότητος, εἰς ἓν πρόσωπον Συμπλοκῶν κ' Συγχέων, κ' ἓν τρισσοῦσιν ὄντα τῆς τριάδος τριώνυμον πρόσωπον, λέγων ὃ αὐτὸν ποτὲ μὲν ὡς πατέρα φανλῶς, ποτὲ δὲ ὡς υἱὸν, ποτὲ δὲ ὡς πνεῦμα

Digitized by Google

μα ἄγιον μεταμορφούμενον. καὶ ἄλλοτε ἄλλως μεταχηματιζόμενον. ὁμοίως δὲ καὶ ἀνάθεμα τίθησι, καὶ τῇ τῆς Μαρκελλιανῶν αἱρέσεως, ἥτις ἀπὸ Μαρκέλλου αἱρεσιάρχου κεκλῆται, ὃς ἐξ Ἀγκύρας μὲν ὥρμητο τῆς Γαλατικῆς, καὶ αὐτῆς Ἐπίσκοπος γέγονεν, ὕστερος δὲ τῷ Σαβελλίῳ ἐδόξαζεν. ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν Φωτεινιανῶν αἱρέσει ἀνάθεμα ἐπιβάλλει. οἱ γὰρ ἀπὸ Φωτεινοῦ ἔχουν τὸ κλῆσιν, ἐκ Σιρμίου μὲν ὁρμώμενοι, κἀκεῖσε ἐπισκοπήσαντος, τὰ αὐτὰ τῷ Παύλῳ τῷ Σαμοσατεῖ φρονήσαντος, καὶ μήτε τὸ ἁγίαν τριάδα ὁμολογοῦντος, καὶ πνεῦμα μόνον ὀνομάζοντος. Ⓐ θεὸν δημιουργὸν ἀποφαίνων, Ⓑ ὃ λόγον προφορικὸν φρονοῦντος, καὶ θεῖόν τι πρόσταγμα ὑπάρχειν τῷ θεῷ εἰς τὸ προσχωρεῖν τῇ πλάσει, ὡς ὄργανόν τι μηχανικόν. Ⓒ ὃ Χριστὸν ψιλὸν κηρύττοντος ἄνθρωπον Ⓓ τὸν θεὸν λόγον ὑποδεχάμενον, ἐφ' ᾧ ἐποιήθη, ἀλλ' ὡς προφορικὸν, καὶ ἀπὸ Μαρίας τὸ ἀρχὴ εἰληφέναι τῆς ὑπάρξεως αὐτὸν δογματίζοντος. καὶ ἄλλα ὅ πλείω ὁ Σαμοσατεὺς ἐληρῳδεῖ Παῦλος, ὃν καθεῖλεν ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ Σύνοδος. τοῖς λοιποῖς δὲ καὶ τὸ τῆς Ἀπολιναρίου ἀναθέματι Συνκαταδικάζει αἵρεσιν. ὁ δὲ Ἀπολινάριος τῆς ἐν Συρίᾳ Λαοδικείας Ἐπίσκοπος διὰ τοῦτο φανερῶς βλασφημῶν, ἔλεγε γὰρ Ⓔ υἱὸν τοῦ θεοῦ σῶμα μὲν ἔμψυχον ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου ἀναλαβεῖν, ἄνουν δὲ ὡς τῆς θεότητος ἀρχέσης ἀντὶ νοὸς, καὶ ἄλογον ὥσπερ τὸ ψυχῇ τῇ κατ' ἐφόδῳ. καὶ ὅτως οὐδὲ τέλειον ἄνθρωπον αὐτὸν ἔλεγε, καὶ μίαν φύσιν ὅτι τοῦ Σωτῆρος ἐδίδασκεν.

ΑΡΙΣΤ. Ἡ κατὰ Νικαίαν πίστις κρατείτω. τὰ δὲ κατὰ αἱρέσεων ἀναθεμα ἐχέτω. Σαφής.

idémq; numen, nunc Patris ſpecie, nunc Filii, nunc ſancti Spiritus, idem alio alias habitu mutatum, ſeſe mortalibus videndum exhibuiſſe contenderet. Inde, Marcellianorum, cui nomen Marcellus hæreſiarcha dedit, hæreſis quoque damnata. Hic ex Ancyra, Galatiæ urbe ortus, ejuſdem poſtea Epiſcopus, & quidem Sabelliana peſte infectus fuit. Eodem, Photiniani quoque, (nomen iis à Photino auctore) decreto jugulati. Porro Photinus ortus è Sirmio, mox in eadem urbe Epiſcopatus honore perfunctus eſt. Sed iiſdem quibus Paulus Samoſatenus erroribus depravatus, neq; Sanctam Trinitatẽ admittebat, ſolúmq; pro Deo, rerum omnium conditore ac parente, Spiritum agnoſcebat; Verbum, quiddam eſſe prolatum extrinſecus, videlicet ipſum divinæ mentis imperium, ipſi Deo ad rerum molitionem fabrilium inſtrumentorum more deſerviens, opinabatur. In Chriſto nihil, præter nudum hominem agnoſcebat, Illi, Dei verbum, non eſſentiale quidem, ſed illud prolatum tantummodo inſedeſſe, neque Chriſtum aliud ſui initium, quam à Maria parente habuiſſe aſſeverabat. Hæc, & alia plura, Samoſatenus ille Paulus effutiebat, quem depoſitione ſynodus Antiochena mulctavit. Eadem poſtremo, quæ in cæteros, in Apollinariſtas quoq; anathematis pœna conſtituta. Fuit Apollinarius, Laodicenæ, ejus quæ in Syria eſt, urbis Epiſcopus, qui de ſacrò divinæ incarnationis myſterio manifeſtò blaſphemus fuit. Siquidem filium Dei, corpus quidem animatum ex ſanctæ Deiparæ viſceribus ſibi adjunxiſſe fatebatur, verum mentis & rationis expertem, quaſi mentis locum divinitas expleret, Chriſti domini animum eſſe opinabatur. Et ſic eum nec perfectum hominem dicebat, & unam in Servatore naturam prædicabat.

ARIST. *Fides Nicæna obtineat: Hæreſes verò anathema habeant.* Perſpicuus.

ΚΑΝΩΝ β'.

Τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν Ἐπισκόπους τῶν ὑπερορίοις ἐκκλησίαις μὴ ἐπιέναι, μηδὲ συγχέειν τὰς ἐκκλησίας, ἀλλὰ κατὰ τοὺς κανόνας τὸν μὲν Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπον, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ μόνον οἰκονομεῖν, τοὺς δὲ τῆς ἀνατολῆς Ἐπισκόπους, τὴν ἀνατολὴν μόνην διοικεῖν· φυλατομένων τῶν ἐν τοῖς κανόσι τοῖς κατὰ Νικαίαν πρεσβείων τῇ Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ· καὶ τοὺς τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως Ἐπισκόπους τὰ κατὰ τὴν Ἀσιανὴν μόνον οἰκονομεῖν, καὶ τοὺς τῆς Ποντικῆς, τὰ τῆς Ποντικῆς μόνα, καὶ τοὺς τῆς Θρᾴκης τὰ τῆς Θρᾴκης μόνον οἰκονομεῖν. ἀκλήτους δὲ Ἐπισκόπους ὑπὲρ διοίκησιν μὴ ὑπερβαίνειν ἐπὶ χειροτονίαις ἢ τισιν ἄλλαις οἰκονομίαις ἐκκλησιαστικαῖς. φυλατομένου δὲ τοῦ προκειμένου περὶ τῆς διοικήσεως κανόνος, δῆλον ὡς τὰ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἡ τῆς ἐπαρχίας Σύνοδος διοικήσει τὰ ἐν Νικαίᾳ ὡρισμένα. τὰς δὲ ἐν τοῖς βαρβάροις ἔθνεσι τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, οἰκονομεῖσθαι χρὴ κατὰ τὸ κρατήσαν ἔθος τῶν πατέρων.

Epiſcopi ultra diœceſin in Eccleſias extra ſuos terminos ne accedant, nec Eccleſias confundant, ſed ſecundùm Canones, Alexandriæ quidem Epiſcopus, Ægyptum ſolam regat, orientis autem Epiſcopi, orientem ſolum adminiſtrent, ſervatis privilegiis ac præeminentiis, quæ ſunt in Nicæni concilii Canonibus Antiochenæ Eccleſiæ. Et Aſianæ diœceſis Epiſcopi, quæ ſunt in ſola Aſiana adminiſtrent, & Ponticæ Epiſcopi Ponticam tantùm regant, & Thraciæ Thraciam. Non vocati autem Epiſcopi ultra diœceſin ne tranſeant, ad ordinationes, vel aliquas alias adminiſtrationes Eccleſiaſticas. Servato autem præſcripto de diœceſibus Canone, clarum eſt quòd unamquamque provinciam provinciæ ſynodus adminiſtrabit, ſecundùm ea quæ fuerunt Nicææ definita. Quæ autem in barbaris ſunt gentibus, dei Eccleſias, adminiſtrare oportet, ſecundùm patrum, quæ ſervata eſt, conſuetudinem.

CANON II.

BALS. Can. vi & vii. primæ Syn. definierunt quænam diœceſes Romano Papæ, Alexandrino, Antiocheno, & Hieroſolymitano ſubeſſe debent. Præſens autem Canon definit, Aſiæ Epiſcopos, Ponticæ, Thraciæ, & alios, ea quæ in ſuis ſunt finibus adminiſtrare, & nulli eorum licere ultra ſuæ regionis limites juriſdictionis ſuæ exercitium extendere, & Eccleſiarum jura confundere. Si autem oporteat Epiſcopum aliquem, à propria regione in aliam, propter ordinationem, vel aliam juſtam cauſam, migrare: non inordinatè, &, ut ita dicam, prædonis more eam invadere, ſed cum illius loci Epiſcopi permiſſione. Quoniam autem in barbaris gentibus tunc erant fidelium Eccleſiæ, ubi fortaſſe multi non ordinabantur Epiſcopi ut ad ſynodum ſufficerent: aut neceſſe etiam erat, eos qui verbo fortaſſe inſignes erant, in tales quoque aliorum provin-

cias venire, ad eos confirmandos qui ad fidem accedebant, concessit sancta synodus, tamen quoque adhuc consuetudinem servari, etiamsi sit præter Canones, propter rei necessitatem. Nota ergo ex præsenti Canone quòd olim omnes provinciarum metropolitani erant ipsi per se suarum provinciarum capita, & à propriis synodis ordinabantur. Id autem immutatum est à xxviii. Canone Chalcedonen. synodi, quæ definit, Ponticæ, & Asianæ, & Thracicæ diœcesis metropolitanos, & aliquos etiam alios, qui eo Canone continentur, à Constantinopol. Patriarchâ ordinari, eique subjici. Si autem alias etiam Ecclesias inveneris, quæ principales & per se sint capita, ut Bulgariam, Cyprum, Iberiam, ne mireris. Bulgariæ enim Archiepiscopum honoravit rex Justinianus. Et lege cxxxi. ejus novellam, quæ in Basilic. lib. v. tit. iii. cap. i. posita ad interpretationem v. cap. primi tit. præsentis operis: Archiepiscopum Cypri honoravit tertia synodus. Et lege ejusdem syn. Can. viii. & Can. xxxix. syn. vi. Iberiæ autem Episcopum honoravit Antiochenæ synodi dijudicatio. Dicitur enim quòd tempore sanctissimi Patriarchæ divinæ civitatis magnæ Antiochiæ, Domini Petri, fuit synodica ordinatio, qua statutum est liberam esse ac principalem, & per se caput, Ecclesiam Iberiæ, sed tamen tunc Antiocheno Patriarchæ subjectam. Jam verò & Sicilia certis abhinc annis urbis Canstantinopolitanæ throno subjecta, tyrannicis manibus ab ea avulsa est: eámque ad jus suum pristinum redire cupio, auxilio divinæ gubernantis nostri imperatoris, tanquam quæ in servitutem abducta filia, ad liberam matrem revertatur. Quòd liceat quidem ex œconomiæ ratione, alias Ecclesias quæ à gentilibus occupantur, aliis Ecclesiis concedere, ex præsenti, ut videtur, Canone traditum est. Jam enim Constantinopolitana synodus metropolitano Nazianzeno dedit Ecclesiam Ancyræ, & aliis diversis Antistitibus alias ejusmodi Ecclesias. Quibusdam autem etiam id ipsum concessum est, ut sedeant in ipso throno traditæ Ecclesiæ in sacro tribunali.

ZONAR. Ut in Ecclesiis tranquillitas, concordiáque vigeret, & ab Apostolis primo, & à sanctis Patribus non mediocri studio, curaque postea est elaboratum. Nam illi quidem, ne cui Episcopo sua relicta, in alterius parœciam insilire liceat, decimoquarto Canone sanxere. Patres autem in prima Nicæna synodo congregati, antiquas consuetudines, in hac parte retinendas, & quemque thronum provincias sibi subjectas administrare sexto, & septimo Canone decreverunt. Idem hîc quoque statuitur, ac Episcopus quilibet Ecclesias, extra diœcesim suam, hoc est subjectam sibi provinciam, ditionisque suæ terminos positas invadere (verbo invadendi, latrocinium quodammodo, impressionemque turbulentam indicante) & alîus limites ingredi prohibetur. Hoc enim intelligitur per Episcopum ultra diœcesim ad sacram aliquam functionem exercendam non vocatum, sed adhortatum, & à pluribus ad id persuasum Episcopis juxta dictum Canonem Apostolicum. Ecclesiastica autem cujusque provinciæ negocia, nimirum electiones, ordinationes, & de excommunicationibus, mulctis, aliisque ejusmodi controversiarum decisiones synodi provincialis auctoritate administrari, & constitui placet. Quæ vero inter barbaras gentes Ecclesiæ fidelium excitatæ fuerunt, cum pauciores forte Episcopos haberent, quam qui synodo cogendæ satis esse possent, aut si quis ibidem dicendi facultate præstaret, eum ad novos Christi milites confirmandos, atque in proposito fidei suscepto stabiliendos, in alienam quandoque parœciam commeare etiam necesse foret, nihil ex antiqua consuetudine, in ea re synodus censuit immutandum.

A λάμποντας προσφοιτᾷν, καὶ ἐν ταῖς τῶν ἄλλων τοιαύταις ἐπαρχίαις, ὥστε ἐπιστηρίζειν τοὺς τῇ πίστει προσιόντας, ἐνέδωκεν ἡ ἁγία σύνοδος, καὶ εἰσέτι πολιτεύεσθαι τὸ τοιοῦτον ἔθος, κἂν παρὰ κανόνας ἐστὶ, διὰ τὸ ἀναγκαῖον τοῦ πράγματος. σημείωσαι δὲ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος ὅτι τὸ παλαιὸν πάντες οἱ τῶν ἐπαρχιῶν μητροπολῖται αὐτοκέφαλοι ἦσαν, καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων συνόδων ἐχειροτονοῦντο. μετετυπώθη δὲ τὰ περὶ τούτου ὑπὸ τοῦ κη'. κανόνος τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, διορισαμένης τοὺς μητροπολίτας τῆς Ποντικῆς, καὶ Ἀσιανῆς, καὶ Θρακικῆς διοικήσεως, ἔτι δὲ καὶ ἑτέρους τινὰς τῷ αὐτῷ κανόνι περιεχομένους, ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κων-
B σταντινουπόλεως χειροτονεῖσθαι, καὶ ὑποκεῖσθαι αὐτῷ. εἰ δὲ καὶ ἑτέρας ἐκκλησίας αὐτοκεφάλους εὑρίσκεις ὡς τὴν Βουλγαρίας, τὴν Κύπρου, τὴν Ἰβηρίας, μὴ θαυμάσῃς. ὃς μὲν γὰρ ἀρχιεπίσκοπον Βουλγαρίας ἐτίμησεν ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανός. καὶ ἀνάγνωθι τὴν ῥλά. νεαρὰν αὐτοῦ κειμένην ἐν βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν ε'. τίτλῳ γ'. κεφ. α'. καταστρωθεῖσαν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ε'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος. ὃς Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου ἐτίμησεν ἡ γ'. σύνοδος. καὶ ἀνάγνωθι τῆς αὐτῆς συνόδου κανόνα η'. καὶ ὃς λθ'. κανόνα τῆς ς'. συνόδου. ὃς δὲ Ἰβηρίας ἐτίμησε διάγνωσις τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου. λέγεται γὰρ ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου
C πατριάρχου θεουπόλεως μεγάλης Ἀντιοχείας, κυροῦ Πέτρου, γέγονεν οἰκονομία συνοδική, ἐλευθέραν εἶναι, καὶ αὐτοκέφαλον, τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἰβηρίας, ὑποκειμένην τότε τῷ πατριάρχῃ Ἀντιοχείας. ἡ μέντοι Σικελία πρὸ χρόνων μετρητῶν ὑποκειμένη τῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὑπὸ τυραννικῶν χειρῶν ἐκ ταύτης ἀπεσπάσθη· καὶ εὔχομαι ἵνα καὶ αὕτη ἐπανέλθῃ εἰς τὰ πρότερα δίκαια τῇ ἀντιλήψει τοῦ θεοκυβερνήτου ἡμῶν αὐτοκράτορος, ὡσεί τις αἰχμαλωτισθεῖσα θυγάτηρ πρὸς ἐλευθέραν μητέρα. τὸ μέντοι προσηνῶσθαι κατὰ λόγον οἰκονομίας ἐκκλησίαις τισὶν ἑτέρας ἐκκλησίας ὑπὸ ἐθνῶν κατεχομένας, ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὡς ἔοικεν, ἐνδίδοται. αὐτίκα γὰρ ἡ ἐν
D Κωνσταντινουπόλει συνόδος δέδωκε τῷ μητροπολίτῃ Ναζιανζοῦ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀγκύρας, καὶ ἑτέροις ἀρχιερεῦσι διαφόροις ἑτέρας τοιαύτας ἐκκλησίας. τισὶ δὲ ἐνεδόθη καὶ αὐτὸ τὸ καθῆσθαι εἰς τὸν ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι θρόνον τῆς ἐπιδοθείσης ἐκκλησίας.

ΖΩΝΑΡ. Κατάστασιν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ εἰρήνην πολιτεύεσθαι, διὰ πολλῆς φροντίδος, καὶ οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι καὶ οἱ θεῖοι πατέρες μετέπειτα ἐποιήσαντο· οἱ μὲν γὰρ ἀπόστολοι ἐν τεσσαρεσκαιδεκάτῳ κανόνι μὴ ἐξεῖναι Ἐπισκόπῳ ἑτέρᾳ ἐπιπηδᾷν καταλιπόντι τὴν ἑαυτοῦ διετάξαντο. οἱ δὲ ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ κατὰ Νικαίαν συναθροισθέντες πατέρες, ἐν ἕκτῳ, καὶ ἑβδόμῳ κανόνι, τὰ ἀρχαῖα κρατεῖν ἔθη καὶ ἕκαστον θρό-
E νον τὰς ἀνηκούσας αὐτῷ ἐπαρχίας διέπειν ἐθεσμοθέτησαν. τοῦτο δὲ καὶ ὁ παρὼν κανὼν διορίζεται, καὶ Ἐπίσκοπος ὑπὲρ διοίκησιν, ἤγουν ὑπὲρ τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν ἐν ταῖς ὑπερορίοις ἐκκλησίαις ταῖς οὔσαις δηλαδὴ ὑπὲρ τὰ ἀφωρισμένα ἑκάστῳ ὅρια, μὴ ἐπιέναι διακελεύεται, διὰ τοῦ ἐπιέναι τὴν λῃστρικὴν οἷον ἐμφαίνων καὶ ἄτακτον ἔφοδον, καὶ μηδὲ ἐπιβαίνειν ἑτέρου ἐνορίᾳ. τοῦτο γὰρ τὸ ὑπὲρ διοίκησιν Ἐπίσκοπον ἄκλητον ἐπὶ οἱαδήτινι ἱερατικῇ διοικήσει, ἀλλὰ παρακαλούμενον καὶ παρὰ πλειόνων Ἐπισκόπων πρὸς τοῦτο ἐπιτρεπόμενον κατὰ ὃς εἰρημένον ἀποστολικὸν κανόνα. τὰς δὲ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐκκλησιαστι-
F κὰς διοικήσεις, ἤγουν ψήφους, καὶ χειροτονίας, καὶ ἀμφιβολιῶν λύσεις ἐν ἀφορισμοῖς καὶ ἐπιτιμίοις καὶ λοιποῖς τοιούτοις τὴν ἑκάστης ἐπαρχίας σύνοδον θεσπίζει οἰκονομεῖν· ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν βαρβάροις ἔθνεσιν ἐκκλησίαι τότε ἦσαν πιστῶν, ὅπου ἴσως οὐ πολλοὶ ἦσαν Ἐπίσκοποι, ὥστε ἀρκεῖν εἰς σύνοδον, ἢ καὶ ἀναγκαῖον ἦν, εἴ τις ἐν λόγῳ διαλάμπων ἦν, ἐκεῖ προσφοιτᾷν, καὶ ταῖς τῶν ἄλλων παροικίαις, ὥστε ἐπιστηρίζειν τοὺς τῇ πίστει προσιόντας, καὶ βεβαιοῦν ἐν αὐτῇ τὸ κρατῆσαν ἔθος μέχρι τότε ἐν τοῖς τοιούτοις ἐνδέδωκεν ἡ ἁγία σύνοδος καὶ εἰσέπειτα πολιτεύεσθαι.

ΑΡΙΣΤ.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Ὑπερόριος μηδεὶς Συγχείτω τὰς ἐκκλησίας, μήτε χειροτονῶν, μήτε ἐνθρονίζων. ἐπὶ μέντοι τῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκκλησιῶν, ἡ τῶν πατέρων κρατείτω Συνήθεια.

Ἐν πολλοῖς τῶν κανόνων εἴρηται, ὅτι οὐ δεῖ Ἐπίσκοπον ἀλλοτρίας ἐπιβαίνειν Ἐπισκοπῆς· ἀλλ' ἕκαστον ἐντὸς τῶν ἰδίων ὅρων μένειν, καὶ μὴ πηδᾶν ὑπερόρια, καὶ τὰς ἐκκλησίας Συγχέειν. ἐπὶ μέντοι τῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκκλησιῶν, τῶν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ καὶ Πενταπόλει, κατὰ τὸν ἕκτον κανόνα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω.

A ARIST. *Nullus peregrinus Ecclesias confundat, neque ordinans, neque in sede collocans. Veruntamem in Ecclesiis, quæ sunt inter Gentiles, Patrum consuetudo servetur.*

In multis Canonibus dicitur, quòd non oportet Episcopum ad alienum transire Episcopatum; sed quemque intra suos manere terminos, & ultra suos limites non transilire, & Ecclesias confundere. De iis autem, quæ apud gentes sunt Ecclesiis, in Ægypto, Libia, & Pentapoli, secundum sextum Nicæni Concilii Canonem antiquæ consuetudines vim habeant.

B

ΚΑΝΩΝ γ'.

Τὸν μέντοι Κωνσταντινουπόλεως Ἐπίσκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ῥώμης Ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ῥώμην.

ΒΑΛΣ. Ἡ πόλις αὕτη τοῦ Βύζαντος, οὐκ εἶχε τιμὴν ἀρχιεπισκόπου, ἀλλὰ παρὰ τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας ἐχειροτονεῖτο ποτὲ Ἐπίσκοπος ἐν αὐτῇ. ἱστορεῖται γὰρ ὡς εἰ καὶ ἦν ὁ Βυζάντιον πόλις καθ' ἑαυτὴν διεξαγομένη, ἀλλ' ἐπολιορκήθη ὑπὸ Σεβήρου Ῥωμαίων αὐτοκράτορος, καὶ ὑπετέθη Πειρινθίοις. Πείρινθος δέ ἐστιν ἡ Ἡράκλεια. τοῦ δὲ μεγάλου Κωνσταντίνου μεταγαγόντος ἐν αὐτῇ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας τῶν Ῥωμαίων, μετωνομάσθη Κωνσταντινούπολις, καὶ νέα Ῥώμη, καὶ πασῶν τῶν πόλεων βασιλίς· κατὰ τὴν β'. σύνοδον ἐτιμήθη ὁ θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀνάγνωσον τοῦ α'. τίτλου τοῦ παρόντος Συντάγματος κεφ. ζ'. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. κἀντεῦθεν καὶ οἱ τῆς β'. Συνόδου ἅγιοι πατέρες διωρίσαντο ἔχειν τὸν Ἐπίσκοπον αὐτῆς τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν Ἐπίσκοπον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ῥώμην. τούτων δὲ οὕτω διορισθέντων, τινὲς τὴν (μετὰ) πρόθεσιν, οὐκ ὑποβιβασμὸν τῆς τιμῆς νενοήκασιν, ἀλλ' ἐξελάβοντο αὐτὴν εἰς τὸ μετὰ χρόνον μόνον· χρώμενοι πρὸς Συγκρότησιν τοῦ λόγου αὐτῶν, καὶ τῷ κη'. κανόνι τῆς δ'. συνόδου, λέγοντι, τὰ ἴσα πρεσβεῖα τῷ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἁγιωτάτῳ θρόνῳ, ἔχειν τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ὑπάρχοντα. Σὺ δὲ ἀνάγνωθι τὴν ρλ'. Ἰουστινιάνειον νεαρὰν τὴν κειμένην ἐν βιβλίῳ ε'. τῶν βασιλικῶν, τίτλῳ γ'. καὶ καταστρωθεῖσαν εἰς τὸ σχόλιον τοῦ ε'. κεφαλ. τοῦ α'. τίτλου παρόντος συντάγματος, καὶ τὸ λς'. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ Συνόδου, λέγοντα εἶναι δεύτερον τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον. ζήτει καὶ κεφάλ. α'. τῶν η'. τίτλου τοῦ παρόντος Συντάγματος. κατεστρώθησαν γὰρ ἐκεῖσε παρ' ἡμῶν διάφοροι νόμοι περὶ τῶν προνομίων τῆς παλαιᾶς Ῥώμης, καὶ τῆς νέας, καὶ ὁ τοῦ ἁγίου μεγάλου Κωνσταντίνου ἔγγραφον θέσπισμα, ὃ γενόμενον πρὸς τὸν ἅγιον Σίλβεστρον τὸν τότε Πάππαν Ῥώμης, χάριν τῶν ἀπονενεμημένων προνομίων τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης. ὃ δὲ χειροτονεῖσθαι σήμερον τὸν κατὰ καιροὺς ἁγιώτατον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τοῦ κατὰ καιροὺς μητροπολίτου Ἡρακλείας, οὐκ ἄλλοθέν ἐστιν, ἀλλ' ἢ ἀπὸ τῶν ὑποτεθῆναι, ὡς ἄνωθεν εἴρηται, Πειρινθίοις ἤτοι Ἡρακλειώταις τὴν πόλιν τοῦ Βύζαντος. καὶ σημείωσαι πόθεν δικαιοῦται ὁ Ἡρακλείας χειροτονεῖν τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως. εὕρηται δὲ ἐν τῷ χρονικῷ τοῦ Σκυλίτζη, ὅτι ἐχειροτονήθη πατριάρχης Σε. Σύγκελλος, ὁ ἀδελφὸς τῶν Βασιλέως κυροῦ Λέοντος τῶν σοφοῦ, παρὰ τῶν Καισαρείας, διὰ τὸ προτελευτῆσαι τὸν Ἡρακλείας. ἡμεῖς δὲ εἴδομεν καὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου ὅτι Λεόντιος τὶς μοναχὸς ἀπὸ τοῦ βουνοῦ τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου, ἐχειροτονήθη παρὰ Δημητρίου τοῦ Καισαρείας διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.

C

D

E

F

ΖΩΝΑΡ Περὶ τῶν ἄλλων πατριαρχικῶν θρόνων τοῦ ἀνωτέρου κανόνος διαταξαμένου οὕτως καὶ τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέμνηται, καὶ ἔχειν αὐτὸν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς, ἤτοι τὰ πρωτεῖα, ἢ τὸ ἐξαίρετον ἐθέσπισεν, ὡς νέαν Ῥώμην καὶ βασιλίδα τῶν πόλεων μετὰ τὸν Ῥώμης Ἐπίσκοπον. τινὲς

CANON III.

Constantinopolitanus Episcopus habeat prioris honoris partes post Romanum Episcopum, eo quòd sit ipsa nova Roma.

BALS. Ipsa quidem urbs Byzantina Archiepiscopi honorem non habebat, sed ab Heracleæ metropolitano Episcopus aliquando in ipsa ordinabatur. Scribitur enim quòd etiamsi esset Byzantium civitas quæ per se regeretur, à Severo tamen Romanorum Imperatore obsessa est, & Perinthiis subjecta. Est autem Perinthus, Heraclea. Cùm autem magnus Constantinus Romani Imperii sceptra in eam transtulisset, Constantinopolis nominata est, & nova Roma, & omnium urbium regina. Et juxta secundam Synodum honoratus fuit thronus Constantinopolis: lege primi tit. hujus operis cap. vii. & quæ sunt in eo. Et ex hoc sancti secundæ syn. patres definierunt, ejus Episcopum honoris habere prærogativam post antiquæ Romæ Episcopum, eo quod sit nova Roma. His autem sic definitis, quidam præpositionem (Post) non esse honoris submissionem excogitarunt: sed ipsam ad hoc quod est post tempus solummodo acceperunt; ad sui dicti comprobationem iv. quoque synodi xxviii. Canonem afferentes, dicentem, Æqualia privilegia antiquæ Romæ sanctissimo throno habere thronum Constantinopolitanum, thronum secundum post illum existentem. Tu autem lege cxxx. Justiniani novellam, quæ in v. libro Basil. posita est, tit. iii. & collocata in commentario v. cap. primi tit. præsentis operis: & xxxvi. Canonem synodi quæ fuit in Trullo, dicentem esse secundum Constantinopolis thronum. Quære & primum caput viii. tit. præsentis operis. Illic enim positæ sunt à nobis diversæ leges de privilegiis antiquæ Romæ & novæ, & sancti Constantini Magni scriptum decretum, quod factum est ad sanctum Silvestrum tunc temporis Romæ Papam, de privilegiis veteris Romæ Ecclesiæ attributis. Quòd autem hodie ordinetur sanctissimus pro tempore patriarcha Constantinopolitanus, ab eo qui est pro tempore Heracleæ metropolitanus, non est aliunde quàm ex eo quòd subjecta fuerit ut superiùs dictum est, Perinthiis sive Heracleanis Byzantina civitas. Et nota unde Heracleæ Episcopus Patriarcham constantinopolitanum ordinandi jus habuerit. Invenitur autem in Chronico Scylitzæ, quòd ordinatus est Patriarcha Se. Syncellus, frater Imperatoris Domini Leonis sapientis, à Cæsareæ Archiepiscopo, quòd esset præmortuus Heracleæ Archiepiscopus. Sed & nos etiam vidimus sub imperio Isaacii Angeli quod Leontius quidam monachus à colle sancti Auxentii ordinatus fuit à Demetrio Cæsareæ Episcopo talem ob causam Patriarcha Constantinopolis.

ZONAR. Cum de aliis Patriarchalibus thronis superiori Canone definitum sit, de Constantinopolitano à Patribus hoc loco actum, eique primi honores, privilegiáque singularia quippe novæ Romæ, ac reginæ urbium, post Romanum Episcopum, decreta. Quod quidem ita accepere nonnulli, non ut inferiorem dignitatis gradum

Digitized by Google

dum, sed temporis posteriorem ab hac constitutione edita seriem, hac præpositione, post, significari vellent. Erat siquidem urbs antiqua Byzantium, quæ suis legibus usa est. Severo autem Romanorum imperatore, per Romanos obsessa, & bellum per triennium passa, tandem civibus in eâ rerum necessariarum inopiâ laborantibus, capta est, & mœnia quidem ejus solo æquata, juraque civilia ablata, & ipsa Perinthiis subjecta fuit. Est vero Perinthus, quæ alio nomine Heraclæa: atque hinc Heraclienſi Antistiti, Patriarchæ ordinatio attribuitur, ut per quem Episcopo Byzantino manus sunt impositæ. Postea hæc eadem urbs magna à magno Constantino instaurata, ac de ejus nomine dicta, ac novæ quoque Romæ titulo honestata fuit. Illa ergo particula, post, solum ordinem temporis, non inferiorem honoris gradum respectu veteris Romæ indicari, quidam existimavere. Quam quidem sententiam suam, vigesimo octavo Synodi Chalcedonensis Canone confirmare nituntur: Ibi namque, mentione hujus Canonis injecta, hæc postea subjiciuntur. [De privilegiis sanctissimæ Ecclesiæ Constantinopolis novæ Romæ eadem nos quoque sancimus. Veteris enim Romæ throno quòd civitas ista imperaret patres jure privilegia tribuere, & eâdem ratione moti centum quinquaginta Dei amantissimi Episcopi sanctissimum novæ Romæ thronum æqualibus privilegiis dignati sunt, rectè judicantes quæ urbs imperio, ac Senatu honestata, ac iisdem cum vetere urbium Regina, muneribus ornata foret, eam in Ecclesiastica quoque Republica, æqualibus cum illa honoribus extollendam, ac secundam ab illa collocandam esse] Dicunt igitur, cùm æqualibus illam dignam honoribus censeant, quomodo præpositio (post) subjectionem significare intelligi potest? Verum Justiniani novella centesima trigesima, imperatoriarum Constitutionum libro quinto titulo tertio, Canonem aliter explicat, quemadmodum & ab illo Imperatore intellectus est. Sanctissimum namque, ait, veteris Romæ Papam, ex sanctarum synodorum placitis, totius Ecclesiastici ordinis principem esse, beatissimum vero Constantinopolitanæ urbis, novæ Romæ, Episcopum secundum ab Apostolica veteris Romæ sede locum obtinere, aliis omnibus honore superiorem esse decernimus. Hinc igitur perspicuè apparet subjectionem, & diminutionem per præpositionem, post, significari. Cum alioqui præsertim, honoris æqualitas in utraque sede retineri nullatenus queat. Nam sive ipsa Præsulum nomina recitanda, sive in eodem consessu utrique assidendum, sive utriusque chirographo eadem syngrapha sit firmanda, alterum certe præferri necesse est. Quicunque ergo particulam, post, solam temporis seriem, non inferiorem quoque dignitatis gradum significare contendat, is & vim huic loco inferat, & sententiam neque rectam, neque bonam eliciat. Quin & Trullanæ synodi Canone trigesimo sexto, præpositio, post, subjectionem aperte notat, dicente, post antiquæ Romæ thronum, secundus Constantinopolitanæ sedi locus assignetur; deinde subjungit, post hanc Alexandrina, inde Antiochena, & post Antiochenam demum Hierosolymitana numeretur.

μὴν οὖν τὸ μετὰ θέσιν οὐχ ὑποβιβασμὸν τῆς τιμῆς δηλοῦν νενόηκασιν, ἀλλὰ δὲ μετάχρονον τῆς ταύτης συστάσεως. ἀρχαία μὲν γὰρ πόλις ἦν ὁ Βυζάντιον, καθ' ἑαυτὸ διοικούμενον. ὅτε Σεβῆρος ὁ τῶν Ρωμαίων αὐτοκράτωρ πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῆς Ρωμαίων, καὶ ὅτι πρὸς ἑνιαυτὸν καὶ πόλεμον ὑποσὰν, ὕστερον ἑάλω τῆς ἀναγκαίων ἐπιλιπόντων τοῖς ἐν αὐτῇ, καὶ καθῃρέθη μὲν τὰ τείχη αὐτῆς, ἀφῃρέθη δὲ τὰ πολιτικὰ δίκαια, καὶ ὑπετέθη Περινθίοις. Πέρινθος δ' ἐστὶν ἡ Ηρακλεία, ὅθεν τῷ Ηρακλείας, καὶ ἡ χειροτονία τοῦ παντὸς ἀπονενέμηται, ὡς πρὸς αὐτὸν χειροθετουμένου τοῦ Επισκόπου τοῦ Βυζαντίου. ὕστερον δὲ πρὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἡ μεγάλη αὕτη ᾠκοδομήθη πόλις, καὶ εἰς ὄνομα ἐπεκλήθη ἐκείνου, καὶ νέα ὠνομάσθη Ρώμη, διὸ δὴ καὶ πρόσθεσιν τὴν μετ' ἔνιοι τοῦ χρόνου δηλωτικὴν ἔφασκεν εἶναι, καὶ οὐχ ὑποβιβασμὸν τῆς τιμῆς πρὸς τὴν πρεσβυτέραν Ρώμην. χρῶνται δὲ πρὸς κατασκευὴν τῶν ἐκείνου λόγου, τῷ εἰκοστῷ ὀγδόῳ κανόνι τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου μεμνημένῳ μὲν τοῦ παρόντος κανόνος, ἐπαγομένῳ δὲ, ὅτι καὶ ἡμεῖς τὰ αὐτὰ ψηφιζόμεθα περὶ τῆς πρεσβείων τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κωνσταντίνου πόλεως νέας Ρώμης· καὶ γὰρ τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, διὰ δὲ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ πατέρες εἰκότως ἀπεδέδωκασι τὰ πρεσβεῖα, καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ ἴσα κινούμενοι οἱ ἑκατὸν πεντήκοντα θεοφιλέστατοι Επίσκοποι τὰ πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῷ τῆς νέας Ρώμης ἁγιωτάτῳ θρόνῳ, δικαίως κρίναντες τὴν βασιλείαν καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσῃ πόλιν, καὶ τῷ ἴσων ἀπολαύειν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρᾳ βασιλίδι Ρώμῃ, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν. φασὶν οὖν, ὅτι ἐπεὶ τῷ ἴσων ἀξιοῦσιν αὐτὴν τιμῷ, πῶς νοηθήσεται ἡ μετὰ θέσις ὑποπτώσεως δηλωτική; ἢ ὅτι τοῦ Ιουστινιανοῦ ἐκδοθεῖσα πρώιμος νεαρὰ κεφαλὴ εἰς βιβλίον τῷ Βασιλικῷ πέμπτον, τίτλον πρῶτον ἄλλως νομοθετεῖ τοὺς κανόνας δίδωσι, καθὼς φησὶ τοῦ βασιλέως ἐκείνου ἐπιστολή. φησὶ γὰρ, θεσπίζομεν τοὺς τῷ ἁγίων συνόδων ὅρους καὶ ἁγιώτατον τὸν πρεσβυτέρας Ρώμης Πάπαν πρῶτον εἶναι πάντων τῷ ἱερέων, καὶ ὁ μακαριώτατον Επίσκοπον Κωνσταντίνου πόλεως, καὶ νέας Ρώμης, δευτέραν τάξιν ἐπέχειν μετὰ ἀποστολικὸν θρόνον τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, τῷ ὁ ἄλλων πάντων προτιμᾶσθαι. ἐντεῦθεν οὖν ἐναργῶς δείκνυται ἡ μετὰ θέσις ὑποβιβασμὸν δηλοῦσα, καὶ ἐλαττίωσιν. καὶ ἄλλως ὁ ἀδύνατον δοκεῖ εἶναι δὲ ταυτὸν τιμῆς καὶ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς θρόνοις φυλάττεσθαι. ἀνάγκη γὰρ ἐν τῇ ἀναφορᾷ τῶν ὀνομάτων τῶν προκαθημένων αὐτῶν καὶ μὲν πρότερόν, τὸν δὲ δεύτερόν, καὶ ἐν καθέδραις ὅτε συνέλθοιεν, καὶ ἐν ὑπογραφαῖς ὅτε τούτων δεήσοι. ἤγουν τοῦ μετὰ ἐξήγησις, ἡ λέγουσα τοῦ χρόνου δηλωτικὴν εἶναι τὴν θέσιν, οὐχ ὑποβιβασμοῦ, βεβιασμένη ἐστὶ, καὶ ἀλλοίας οὐκ οὔσης οὐδ' ἀγαθῆς. ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου προκαθεδρεύσας ἔκδοσις κανόνων ἀναδήλως δείκνυσι τὴν μετὰ θέσιν ὑποβιβασμὸν δηλοῦσαν, δεύτερον λέγων καὶ θρόνον τῆς Κωνσταντίνου πόλεως λογίζεσθαι μετὰ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, εἶτα ἐπάγει, μεθ' ὃν ὁ τῆς Αλεξανδρέων ἀριθμεῖσθω θρόνος, εἶτα ὁ τῆς Αντιοχείας, καὶ μετὰ τοῦτον ὁ τῆς Ιεροσολυμίτων.

Arist. *Constantinopolitanus Episcopus post Romanum proximus honoretur.*

Eadem privilegia, eundemque, quem Romanus Episcopus honorem habebit & Episcopus Constantinopolitanus; quemadmodum & vigesimus octavus synodi Chalcedonensis Canon hunc Canonem intellixit; quoniam ipsa est nova Roma, ac honoratur & imperio & senatu. Nam præpositio (post) hîc non honorem, sed tempus significat; ac si diceret quispiam, quòd post multos annos Episcopus Constantinopolitanus Romano æqualem habuerit honorem.

ΑΡΙΣΤ. Ο Κωνσταντινουπόλεως, μετὰ Ρώμης τετίμηται.

Τῶν αὐτῶν πρεσβείων καὶ τῆς αὐτῆς μεθέξει τιμῆς τῷ Ρώμης Επισκόπῳ καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Επίσκοπος· καλῶς καὶ ὁ εἰκοστὸς ὄγδοος κανὼν τῶν ἐν Καλχηδόνι συνόδου τοῦτον ἐνόησε, διὰ τὸ εἶναι τοιοῦτον νέαν Ρώμην, καὶ τιμηθῆναι βασιλείᾳ τε, καὶ συγκλήτῳ. Τὸ γὰρ, μετὰ, ἐνταῦθα, οὐ τῆς τιμῆς, ἀλλὰ τοῦ χρόνου δηλωτικόν· ὡς ἂν εἴποι τις, ὅτι μετὰ πολλοὺς χρόνους τῆς ἴσης τιμῆς τῷ Ρώμης, μετέσχε καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως.

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ δ'.

Περὶ Μαξίμου τοῦ Κυνικοῦ, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀταξίας τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει γεγομένης· ὥστε μήτε Μάξιμον Ἐπίσκοπον ἢ γεγενῆσθαι ἢ εἶναι, μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας, ἐν οἱῳδήποτε βαθμῷ κλήρου, πάντων καὶ τῶν παρὰ τοῦτον καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ γεγομένων ἀκυρωθέντων.

ΒΑΛΣ. Τὰ τοῦ δ'. τότου κανόνος ἰδικά εἰσι, καὶ ἑρμηνείας οὐ δέονται. ἱστόρηται γὰρ ὅτι ὁ Μάξιμος οὗτος Αἰγύπτιος τῷ φιλοσόφου κυνικοῦ, κυνικοὶ γὰρ ἐλέγοντο διὰ τὸ αὐθαδες καὶ θρασύ, καὶ ἀναιδές. καὶ προσελθὼν τῷ μεγάλῳ πατρὶ Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ, καὶ κατηχηθεὶς ἐβαπτίσθη, καὶ ἐκληρώθη, καὶ φίλος αὐτῷ. τοῦ γὰρ πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἐφέσει γενομένου, ἐσπούδασε διὰ χρημάτων ἀποσταλέντων εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Αλεξανδρείας χειροτονηθῆναι. τῶν γὰρ ἰδίων Ἐπισκόπων ἀλλοίων εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐπιχειρησάντων καὶ αὐτὸ τὸ θέλημα τοῦ Μαξίμου ποιῆσαι, ἐπεὶ ὑπὸ τῶν πιστῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀπηλάθησαν, ἀπῆλθον εἰς καβουκλείου τινὸς, καὶ ἐχειροτόνησάν ἀκανονίστως τὸν Μάξιμον. ἡ ὁσία οὖν σύνοδος αὐτὸν ἀπεκήρυξε τοῦτον, ὁρίσασα μήτε Ἐπίσκοπον αὐτὸν γεγενῆσθαι ἢ εἶναι, καὶ ὅσους ἀκανονίστως χειροτονήθηναι, μήτε τοὺς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας οἱουδήποτε βαθμοῦ κληρικοὺς εἶναι. ὁ δὲ αὐτὸς Μάξιμος ὕστερον γνωσθεὶς τὰ Απολιναρίου φρονῶν, ἀνεθεματίσθη. Εὕρηται δὲ εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὃν συνεγράψατο ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Γρηγόριος. καὶ μέμνηται τούτου ὁ Θεολόγος ἔν τινι τῶν μὴ ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγινωσκομένων ἐπ' ἐκκλησίαις λόγων αὐτοῦ.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ Μάξιμος οὗτος Αἰγύπτιος τῷ φιλόσοφος Κυνικός. Κυνικοὶ γὰρ ἐλέγοντο διὰ τὸ αὐθαδες καὶ θρασύ, καὶ ἀναιδές. καὶ προσελθὼν τῷ μεγάλῳ πατρὶ Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ καὶ κατηχηθεὶς ἐβαπτίσθη· εἶτα, καὶ τῷ κλήρῳ συγκαταλέγη, καὶ πάνυ τῷ ἁγίῳ πατρὶ ἐκείνῳ φίλος ἦν, ὡς καὶ ὁμοδίαιτος εἶναι. ἐν ἐφέσει γὰρ τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως γενομένου, χρήματα στείλαι εἰς Αλεξάνδρειαν, κἀκεῖθεν Ἐπισκόπους ἄγειν χειροτονήσοντας αὐτὸν ἀρχιερέα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔχων καί τινα συνεργὸν τῶν οἰκειοτάτων τοῦ Θεολόγου. ἤδη γὰρ τῆς ἐκκλησίας ἔνδον γενόμενοι, περὶ δὲ πλείστου τὸν πλεῖστον γνωσθέντες, ἀπηλάθησαν ὑπὸ τῶν πιστῶν, καὶ ἀπελαθέντες οὐκ ἐφησύχασαν, ἀλλ' εἰς οἰκίδιόν τινος εἰσδύντες χοραύλου τινὸς, τοῦτον χειροτονοῦσι τὸν Μάξιμον, εἰ καὶ μηδὲν ἀπώναντο τῆς περὶ ταῦτα μοχθηρίας, οὐδὲ γὰρ ἀνύσαι τι δεδύνηντο. ἀπεκηρύχθη οὖν καὶ οὗτος ὁ παράνομος κανὼν ὑπὸ τῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ συνόδῳ συνελθόντων ἁγίων πατέρων ὁρισάντων μήτε Ἐπίσκοπον αὐτὸν γεγενῆσθαι, ἢ εἶναι, καὶ ὅσους ἀκανονίστως χειροτονηθῆναι, μήτε παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας κληρικοὺς ὑπάρχειν. ὕστερον δὲ γνωσθεὶς τὰ Απολιναρίου φρονῶν, καὶ ἀνεθεματίσθη. τότου καὶ ὁ Θεολόγος, ἔν τινι τῶν μὴ ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγινωσκομένων λόγων αὐτοῦ, μέμνηται.

ΑΡΙΣΤ. Μάξιμος ὁ Κυνικὸς τῶν Ἐπισκόπων ἀλλότριος· καὶ πᾶς ἀνίερος, ὃς ἐκείνῳ κεκλήρωται.

Ὅτι περ οὗτος τὴν ἐκκλησίαν ἐσκεδασε, καὶ ταραχῆς αὐτὴν καὶ θορύβου ἐνέπλησε, λύκος ἀντὶ ποιμένος ὀφθεὶς, καὶ πόρτα συγχωρῶν ἑτοίμως τοῖς παίουσιν, ὑπὲρ ἓνος τοῦ ἀσεβεῖν ἐν τοῖς δόγμασι καὶ τὸν μέγαν ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριον. ἀλλότριος οὖν καὶ ὁ Μάξιμος οὗτος τῶν Ἐπισκόπων ἔστω, καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντες, ἐν οἱῳδήποτε βαθμῷ κλήρου, ἀνίερος.

Canon IIII.

Statuerunt etiam de Maximo Cynico, & ejus petulantia & insolentia, quæ fuit Constantinopoli; ut nec Maximus Episcopus factus fuerit, vel sit, nec qui ab eo ordinati fuerunt, in ullo, quicunque is sit, gradu Cleri: omnibus, & quæ circa ipsum fuerunt, & quæ ab illo facta sunt, infirmatis.

Bals. Quæ sunt in iiii. Canone sunt specialia, nec interpretatione indigent. In historiis autem traditum est, quòd hic Maximus fuit Ægyptius, philosophus Cynicus. Cynici autem dicebantur propter eorum arrogantiam, audaciam, & impudentiam. Et cùm ad magnum Patrem Gregorium Theologum accessisset, fidei mysteriis imbutus, baptizatus est, & in Clerum cooptatus, eique familiaris effectus est. Cùm autem patriarchalem Constantinopolis sedem desiderasset, pecuniis ad Alexandriæ Episcopos missis magno studio contendit ut eligeretur. Cùm autem ii Episcopi Constantinopolim venissent, & ex Maximi voluntate facere aggressi essent, quoniam à fidelibus ab Ecclesia expulsi sunt, in cujusdam Chorauli domum venerunt, & Maximum non Canonicè elegerunt. Hæc ergo sancta synodus eum abdicavit, definiens nec ipsum factum fuisse vel esse Episcopum, eo quòd contra leges ordinatus est, nec eos qui ab ipso ordinati essent, cujuscunque sunt gradus, esse Clericos. Hic autem Maximus, cùm postea intellectum esset eum cum Apollinario sentire, anathemate ictus est. Invenitur autem in vitâ S. Gregorii Theologi quam conscripsit discipulus ejus Gregorius. Meminit etiam istius Theologus, in quadam ex suis orationibus, quæ in Ecclesiis non leguntur.

Zonar. Maximus hic fuit Ægyptius, Philosophus Cynicus. Cynici porro dicebantur propter eorum arrogantiam, audaciam, ac impudentiam. Is cum se ad magnum Patrem Gregorium Theologum contulisset, imbutus ab eo fidei mysteriis, postea baptizatus fuit. Et demum etiam Clero adscriptus, sancto patri adeo familiaris fuit, ut ad mensæ quoq; communionem ab eadem admitteretur. Postea cum Patriarchalem Constantinopolitanæ sedis dignitatem concupiisset, pecuniæ numerum mittit Alexandriam, sibique inde subornat Episcopos Constantinopolis Patriarcham illum electuros; ex intimis etiam Theologi quodam ejus adiutore. Qui quidem, cum in Ecclesia jam constitissent, nondum perfecta re deprehensi, atque à fidelibus ejecti, non propterea quieverunt, sed Choraulæ cujusdam domum ingressi, Maximum Patriarcham ordinant, quamvis nihil ei profuit istiusmodi improbitas, nec quicquam enim perficere potuerunt. Hominem igitur, secundæ synodi Sancti Patres hoc Canone notavere, nec Episcopum factum fuisse aut esse, ordinatum quippe contra leges, nec quibus ordines contulisset, in Clericorum numero habendos esse definiunt. Eundem postea, cum ab Apollinario stetisse cognitum esset, anathemate damnavere. Ac hujus quidem hominis, apud Theologum, in iis, quas Ecclesia non recitat, orationibus, mentionem alicubi factam reperias.

Arist. *Maximus Cynicus ab Episcopis alienus, & quisquis ab eo in Clerum adscriptus est, profanus habetur.*

Quoniam hic Ecclesiam dilaceravit, eamque perturbatione & tumultu implevit, lupus pro pastore visus, & omnia offendentibus prompte concedens, eo solùm quod in dogmatis impius fuit, secundum magnum Theologum Gregorium. Alienus itaque ab Episcopis erit Maximus, & qui ab eo ordinati fuere, quocunque tandem Cleri gradu, inter profanos habiti.

Canon.

Digitized by Google

A

Canon V.

Quod ad volumen attinet Occidentalium, etiam eos ſuſcipimus qui Antiochiæ unam Patris & Filii & ſancti Spiritus Deitatem confitentur.

Bals. Hic quoque Canon eſt ſpecialis. In hiſtoriis enim ſcriptum eſt, quòd Imperator Conſtantius, magni Conſtantini filius, Arrianus factus, primam ſynodum evertere conatus eſt. Cùm hoc autem reſciviſſet ejus frater Conſtans, qui Occidentalibus partibus dominabatur, fratri ſuo bellum literis minatus eſt, niſi rectam fidem labefactare deſineret. Viſum eſt ergo Imperatoribus, ut Sardicæ ſeu Triaditzæ Epiſcopi convenirent, & de iis quæ Nicææ decreta erant, diſceptarent. Congregatis itaque trecentis quadraginta & uno Epiſcopis, confirmatum eſt ſanctum ſymbolum patrum qui Nicææ convenerant: &, qui non ita ſentiebant, anathemati ſubjecti ſunt. Volumen ergo ſeu tomum Occidentalium hanc dixit definitionem ſecunda ſynodus, quæ etiam ab Antiochenis ſuſcepta eſt. Volumen autem hoc Occidentalium dixit, quoniam ſoli Occidentales Epiſcopi ediderunt. Orientales enim, qui erant ſeptuaginta, dicebant, niſi ejicerentur ſanctus Paulus confeſſor & magnus Athanaſius, ſe ſynodo non communicaturos. Cùm autem Occidentales hoc facere recuſarent, Orientales Epiſcopi ſtatim à ſynodo receſſerunt. Et ideo ſoli illi Occidentales Nicænam definitionem confirmarunt, & diſſimile anathematizarunt, & Orientales Epiſcopos condemnarunt. Obſerva autem ex hiſtoriis hîc relatis Sardicenſem ſynodum ante hanc ſecundam habitam eſſe.

Zonar. Conſtantius magni Conſtantini filius, Imperator, cum Arrianis faveret, primam ſynodum convellere omni ſtudio nitebatur. Hoc veteris Romæ Papa Conſtanti fratri Conſtantii ſignificavit: Hic autem Conſtantio bellum, niſi à rectæ fidei oppugnatione deſiſteret, miſſis literis denuntiavit. Hinc de Synodo habenda, déque Concilii Nicæni decretis in ea diligenter cognoſcendis, inter ambos Imperatores convenit. Sardicæ igitur unus & quadraginta ſupra trecentos Epiſcopi congregati ſunt, qui decreto edito, & ſanctum Nicænum Symbolum confirmarunt, & ei contrarium ſentientes abdicarunt. Hoc igitur decretum, Occidentalium volumen ſive tomum ſynodus hæc ſecunda nominat; cujus auctoritatem amplexos quoque Antiochenos probat. Per Occidentales verò, qui Sardicæ convenerunt, Epiſcopos intelligit. Sardica porro eſt, quam nunc Triadizzam vocant. Tomum autem dixit Occidentalium, eo quod ſoli Occidentis Epiſcopi decretum illud edidere. Nam Orientis quidem Epiſcopi ſeptuaginta, niſi S. Paulus confeſſor, & magnus Athanaſius è Concilio exirent, ſe Synodo non intereſſe clamabant. Hoc autem cùm Occidentales, ut facerent, adduci non potuerint, è ſynodo ſtatim Orientales Epiſcopi ſe proripuerunt. Proinde à ſolis Occidentalibus Nicænæ ſynodi decreta confirmata ſunt, qui & quod ab ea diverſum eſt anathematizârunt, & Orientis Epiſcopos condemnarunt. Nota autem ex iis quæ hic traduntur, quod Synodus Sardicenſis ante hanc ſecundam habita fuit.

Arist. *Patrem, & Filium, & Spiritum S. conſubſtantiales aſſerens Occidentalium tomus, facilè admittitur.* Perſpicuus.

ΚΑΝΩΝ ε'.

Περὶ τῦ τόμυ τῆς δυτικῆς, ϗ τὺς ἐν Ανποχείᾳ ἀποδεξάμενα τὺς μίαν ὁμολογῦντας πατρὸς ϗ ὑοῦ ϗ ἁγίυ πνεύματος θεότητα.

Βαλς. Καὶ ἔστ ὁ κανὼν ἰδικός ἔζιν. ἱςόρηται γὰρ ὅτι Κωνςάντιος ὁ βασιλεὺς, ὁ υἱὸς δὲ μεγάλυ Κωνςαντίνυ Αρειανίσας, ἐσπευδε ἀναιρέψαι τὸν περὶτὸν Σωσόδον. μαθὼν δὲ τῦτο Κώνςας ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ, τῆς ἑσπερίων κυριεύων μερῶν, ἀπείλησε διὰ γραφῶν πόλεμον τῷ ἀδελφῷ αὐτῦ, εἰ μὴ παύσαιτο τὸν ὀρθὸν πίςιν ταλαιπωρῶν. ἔδοξεν οὖν τοῖς βασιλεῦσι, Συνελθεῖν ἐν Σαρδικῇ ἤτοι τῇ Τριαδίτζῃ τὺς Επισκόπυς, ϗ διαγνωμονῆσαι περὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ δογματιθέντων. Συναθροισθέντων οὖν τριακοσίων τεσσαράκοντα πρὸς τῷ ἑνὶ Επισκόπων, ἐβεβαιώθη τὸ ἅγιον σύμβολον τῆς ἐν Νικαίᾳ πατέρων· ϗ οἱ μὴ ὄντα φρονοῦντες ἀνεθεματίσθησ. Τόμον οὖν τῆς δυτικῆς † ὅρον τὸν ἔφησαν ἡ ϛ'. Σωσόθ. † ϗ περὶ τῆς Ανποχέων δεχθέντα· τόμον δὲ εἶπε τῆς δυτικῆς, ὅτι μόνοι οἱ δυτικοὶ Επίσκοποι τῦτον ἐξέθεντο. οἱ γὰρ ἐξ ἑῴας, ὁ. ὄντες ἔλεγον, ὡς εἰ μὴ τὸ Σωεδρίῳ ἐξέλθωσιν ὁ ἅγιος Παῦλος ὁ ὁμολογητὴς, ϗ ὁ μέγας Αθανάσιος, ὐ κοινωνήσυσι τῇ Σωόδῳ. τῦτο δὲ ποιῆσαι μὴ ἀνεχομένων τῆς δυτικῆς, αὐτίκα ἀπέςησθαι τῆς Σωόδυ οἱ τῆς ἑῴας Επίσκοποι. διὸ ϗ μόνοι οἱ δυτικοὶ † τὸν τῆς Νικαίας ὅρον ἐβεβαίωσε, ϗ ἀνεθεμάτιζε τὸ ἀνόμοιον, ϗ τῆς ἑῴων Επισκόπων κατεψηφίσαντο. σημείωσαι δὲ ἀπὸ τῶν ἐντὸς ἱςορηθέντων, ὅτι ἡ ἐν Σαρδικῇ Σωόδος περὶ τῆς δυτέρας γέγονε Σωόδυ.

Zonar. Conſtantius magni Conſtantini filius, Imperator, cum Arrianis faveret, primam ſynodum convellere omni ſtudio nitebatur. Hoc veteris Romæ Papa Conſtanti fratri Conſtantii ſignificavit: Hic autem Conſtantio bellum, niſi à rectæ fidei oppugnatione deſiſteret, miſſis literis denuntiavit. Hinc de Synodo habenda, déque Concilii Nicæni decretis in ea diligenter cognoſcendis, inter ambos Imperatores convenit. Sardicæ igitur unus & quadraginta ſupra trecentos Epiſcopi congregati ſunt, qui decreto edito, & ſanctum Nicænum Symbolum confirmarunt, & ei contrarium ſentientes abdicarunt. Hoc igitur decretum, Occidentalium volumen ſive tomum ſynodus hæc ſecunda nominat; cujus auctoritatem amplexos quoque Antiochenos probat. Per Occidentales verò, qui Sardicæ convenerunt, Epiſcopos intelligit. Sardica porro eſt, quam nunc Triadizzam vocant. Tomum autem dixit Occidentalium, eo quod ſoli Occidentis Epiſcopi decretum illud edidere. Nam Orientis quidem Epiſcopi ſeptuaginta, niſi S. Paulus confeſſor, & magnus Athanaſius è Concilio exirent, ſe Synodo non intereſſe clamabant. Hoc autem cùm Occidentales, ut facerent, adduci non potuerint, è ſynodo ſtatim Orientales Epiſcopi ſe proripuerunt. Proinde à ſolis Occidentalibus Nicænæ ſynodi decreta confirmata ſunt, qui & quod ab ea diverſum eſt anathematizârunt, & Orientis Epiſcopos condemnarunt. Nota autem ex iis quæ hic traduntur, quod Synodus Sardicenſis ante hanc ſecundam habita fuit.

Zonar. Κωνςάντιος ὁ βασιλεὺς ὁ υἱὸς τῦ μεγάλυ Κωνςαντίνυ Αρειανίσας, ἐσπευδεν ἀναιρέψαι τὸν περὶτὸν Σωσόδον. τῦτο ὁ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Πάπας, ἀνιώσης πρὸς Κώνςαντα † ἀδελφὸν δὲ Κωνςαντίυ. ὁ δὲ πόλεμον ἠπείλησε διὰ γραμμάτων τῷ ἀδελφῷ, εἰ μὴ παύσαιτο τὸν ὀρθὸν πίςιν ταλαιπωρῶν. ἔδοξεν οὖν τοῖς βασιλεῦσιν ἀμφοῖν Σύνοδον γενέσθαι, ϗἐκείνην διαγνωμονῆσαι περὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ δογματισθέντων. Συνθεσίσθη οὖν ἐν Σαρδικῇ Επίσκοποι τριακόσιοι τεσσαράκοντα ϗ εἷς, οἳ ϗ ὅρον ἐξέθεντο βεβαιοῦντα τὸ ἅγιον σύμβολον τῆς ἐν Νικαίᾳ πατέρων, τὺς δὲ ἐναντία φρονοῦντας ἀποκηρύτλοντα. τόμον οὖν τῆς δυτικῆς, † ὅρον τῦτον, φησὶν ἡ δυτέρα συνόδ. ὃν δεξαμένυς ϗ τὺς ἐν Αντιοχείᾳ ἀποδέξατο. δυτικὺς δὲ τὺς ἐν Σαρδικῇ αἱθεριαδίτζας φησὶν Επίσκοπυς. Σαρδικὴ δ' ἔστιν, ἡ νῦν λεγομένη Τριάδιτζα. τόμον δὲ εἶπε τῆς δυτικῆς, ὅτι μόνοι οἱ δυτικοὶ Επίσκοποι τῦτον ἐξέθεντο. οἱ γὰρ ἐξ ἑῴας ὁ. ὄντες ἔλεγον, ὡς εἰ μὴ τὸ συνεδρίῳ ἐξέλθωσιν ὁ ἅγιος Παῦλος ὁ ὁμολογητὴς, ϗ ὁ μέγας Αθανάσιος, ὐ κοινωνήσυσι τῇ Σωόδῳ. τῦτο δὲ ποιῆσαι, μὴ ἀνεχομένων τῆς δυτικῆς, αὐτίκα ἀπέςησθαι τῆς συνόδυ οἱ τῆς ἑῴας Επίσκοποι. διὸ ϗ μόνοι οἱ δυτικοὶ † τὸν τῆς Νικαίας ὅρον ἐβεβαίωσε, ϗ ἀνεθεμάτισε τὸ ἀνόμοιον ϗ τῆς ἑῴων Επισκόπων κατεψηφίσαντο. σημείωσαι δὲ ἀπὸ τῶν ἐντὸς ἱςορηθέντων, ὅτι ἡ ἐν Σαρδικῇ Σωόδος περὶ τῆς δυτέρας γέγονε συνόδυ.

Arist. Ὁ πατέρα ϗ υἱὸν ϗ ἅγιον πνεῦμα ὁμουσίῳ παραδιγμῶν τῆς δυτικῆς τόμος, ὐαποδεκτός. Σαφής.

ΚΑΝΩΝ

A

ΚΑΝΩΝ ς'.

Ἐπειδὴ πολλοὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν συνταξίαν συγχύσαι καὶ ἀνατρέψαι βουλόμενοι, φιλεχθρως καὶ συκοφαντικῶς αἰτίας τινὰς κατὰ τῶν οἰκονομούντων τὰς ἐκκλησίας ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων συμπλάττουσιν, οὐδὲν ἕτερον ἢ ψέγειν τὰς τῶν ἱερέων ὑπολήψεις, καὶ ταράττειν τῶν εἰρηνευόντων λαῶν κατασκευάζειν ὀχλήσεις· τούτου ἕνεκεν ὥρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνηθροισμένων Ἐπισκόπων, μὴ ἀνεξετάστως προσίεσθαι τοὺς κατηγόρους, μηδὲ πᾶσιν B ἐξεῖναι προσέρχεσθαι τὰς κατηγορίας ποιεῖσθαι κατὰ τῶν οἰκονομούντων τὰς ἐκκλησίας, μηδὲ μὴν πάντας ἀποκλείειν. Ἀλλ' εἰ μέν τις οἰκείαν τινὰ μέμψιν, τουτ' ἔστιν, ἰδιωτικήν, ἐπάγοιτο κατὰ Ἐπισκόπου, ὡς πλεονεκτηθείς, ἢ ἄλλο τι αὐτὸς ὁ δίκαιον κατ' ἐαυτοῦ πεπονθὼς, δεῖ πρὸς τοιούτων κατηγοριῶν μὴ ἐξετάζεσθαι, μήτε πρόσωπον τοῦ κατηγόρου, μήτε τὴν ὑπόκειμένην. Χρὴ γὰρ πρώτην ζητεῖν, τὸ, τε Συνόδου τοῦ Ἐπισκόπου ἐλεύθερον ἔχειν, καὶ τὴν ἀδικίαν λέγοντα, οἵαν φησὶν ἢ ὑπόκειται, τὴν δικαίων τυγχάνειν. εἰ δὲ ἐκκλησιαστικὸν εἴη τὸ ὑποφερόμενον ἔγκλημα τοῦ Ἐπισκόπου τότε δοκιμάζεσθαι χρὴ πρὸς κατηγορίων τὰ πρόσωπα ἵνα πρῶτον μὲν αἱρετικοῖς μὴ ἐξῇ C κατηγορίας κατὰ τῶν ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων ὑπὲρ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ποιεῖσθαι. αἱρετικοὺς δὲ λέγομεν, τούς τε πάλαι τῆς ἐκκλησίας ἀποκηρυχθέντας, καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα ὑφ' ἡμῶν ἀναθεματισθέντας. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τοὺς τῇ πίστει μὲν τῇ ὑγιεῖ προσποιουμένους ὁμολογεῖν, ἀποχωρήσαντας δὲ καὶ ἀντισυνάγοντας τοῖς κανονικοῖς ἡμῶν Ἐπισκόποις. ἔτι τε δὲ καὶ εἴ τινες πρὸς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας δεῖ αἰτίαις τισὶ προκατεγνωσμένοι εἶεν καὶ ἀποβεβλημένοι, ἢ ἀκατηγόρητοι, εἴτε ἀπὸ κλήρου εἴτε ἀπὸ λαϊκοῦ τάγματος, μηδὲ τούτους ἐξεῖναι κατηγορεῖν Ἐπισκόπου, πρὶν ἂν ὁ οἰκεῖον ἔγκλημα πρότερον ἀποδύσωνται. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ὑπὸ κατηγορίαν D προσλαμβάνοντας ὄντας, μὴ πρότερον δεῖ δεκτοὺς εἰς Ἐπισκόπου κατηγορίαν ἢ ἑτέρων κληρικῶν, πρὶν ἂν ἀθῷοι ἑαυτοὺς πρὸς ἐπαχθέντων αὐτοῖς ἀποδείξωσιν ἐγκλημάτων. εἰ μήτοι τινὲς, μήτε αἱρετικοὶ, μήτε ἀκοινώνητοι εἶεν, μήτε κατεγνωσμένοι ἢ προκατηγορημένοι ὅτι τισὶ πλημμελήμασι, λέγοιεν ὃ ἔχει τινὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ τοῦ Ἐπισκόπου κατηγορίας, τούτους κελεύει ἡ ἁγία Σύνοδος πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἐπαρχίας πάντων Ἐπισκόπων ἐνίσασθαι τὰς κατηγορίας, καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἐλέγχειν τὰ ἐγκλήματα τῶν ἐν αἰτίαις τισὶν Ἐπισκόπου. εἰ δὲ συμβαίη ἀδυνατῆσαι τοὺς ἐπαρχιώτας πρὸς διόρθωσιν τῶν ὑποφερομένων ἐγκλημάτων E τῷ Ἐπισκόπῳ, τότε αὐτοὺς προσιέναι μείζονι Συνόδῳ τῆς Διοικήσεως Ἐπισκόπων ἐκείνης, ὑπὲρ τῆς αἰτίας ταύτης συγκαλυμμένων, καὶ μὴ πρότερον ἐνίσασθαι τὴν κατηγορίαν, πρὶν ἢ ἐγγράφως αὐτοὺς ὑπομνήσασθαι κίνδυνον, εἴπερ ἐν τῇ τῶν προκειμένων τάξει συκοφαντοῦντες τὸ κατηγορούμενον Ἐπίσκοπον ἐλεγχθεῖεν. εἰ δέ τις καταφρονήσας πρὸς τὰ προδηλωθέντα δεδογμένων, τολμήσειεν ἢ βασιλικὰς ἐνοχλῆσαι ἀκοὰς, ἢ κοσμικὰς ἀρχόντων δικαστήρια, ἢ οἰκουμενικὴν συνοδον ταράσσειν, πάντας ἀτιμάσας τοὺς τῆς Διοικήσεως Ἐπισκόπους, ὃν τοιοῦτον ὄντα πάμπαν εἰς κατηγορίαν μὴ ἔστι δεκτὸν, ὡς καθυβρίσαντα τοὺς κανόνας, καὶ τὸ ἐκ- F κλησιαστικὸν συμφωνούμενον εὐταξίαν.

ΒΑΛΣ. Σημείωσαι ὦ πρόνοια κρίνει χρὴ ἐνιστάντων ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια κατὰ τῶν Ἐπισκόπων καὶ λοιπῶν ἱερωμένων. ἀνάγνωθι καὶ ὦ ρκθ'. κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, καὶ τοὺς εἰς τὸν ἑρμηνεύοντα αὐτὸν καταστρωθέντας νόμους. καὶ μάθοις ἐκ τοῦ πρόνοια κρίνον, καὶ ἐξ ἐκείνων, τίνες κωλύονται γυμνάζειν κατ' ἱερωμένων ἐγκληματικὰς ἀγωγάς. Οὐκ ἐπαύσατο ποτὲ ὁ πολέμιος ἡμῶν Σατανᾶς ἀφ' ὑποφανίας μιαιφόνων τὰς ὑπολήψεις

CANON VI.

Quoniam multi Ecclesiasticum ordinem confundere & subvertere volentes, inimicè & sycophanticè adversus orthodoxos Episcopos, qui Ecclesias administrant, accusationes quasdam confingunt, nihil aliud quam sacerdotum bonam famam lædere, & in pace degentium populorum tumultus concitare conantes: ea de causa decrevit sancta synodus Episcoporum, qui Constantinopoli convenerunt, non sine examine accusatores admittere, nec omnibus, eorum qui Ecclesias administrant accusationes permittere, nec omnes excludere. Sed si quis propriam quidem querelam, id est, privatam, intendat Episcopo, ut oppressus, vel aliàs injuria aliqua ab ipso affectus, in ejusmodi accusationibus, nec accusatoris personam, nec religionem examinari. Omnino enim oportet, & Episcopi conscientiam esse liberam, & eum, qui injuriam sibi factam esse conqueritur, cujuscunque tandem sit religionis, jus obtinere. Si autem sit crimen Ecclesiasticum, quod Episcopo intenditur, tunc examinare oportet personas accusatorum. Ut primùm quidem hæreticis non liceat orthodoxos Episcopos de rebus ecclesiasticis accusare. Hæreticos autem dicimus, & qui olim ab Ecclesia ejecti sunt, & qui sunt postea à nobis anathematizati. Ad hæc autem, & eos qui sanam quidem fidem confiteri præ se ferunt, in Schisma autem abeunt, & adversus Canonicos nostros Episcopos congregationem faciunt. Præterea autem, & si aliqui eorum ab Ecclesia ob aliquas causas priùs condemnati & ejecti, vel excommunicati fuerint, sive ex Clero, sive ex laicorum ordine sint, nec iis licere Episcopum accusare priusquam proprium crimen absterserint. Similiter autem & eos, qui sub priore accusatione laborant, non priùs ad Episcopi vel aliorum clericorum accusationem admitti, quàm se objectorum sibi criminum insontes ostenderint. Sed si nonnulli, nec hæretici, nec excommunicati fuerint, nec priùs damnati, vel aliquorum criminum accusati, dicant autem se habere Ecclesiasticas aliquas adversus Episcopum criminationes, eos jubet sancta synodus primùm quidem apud provinciæ Episcopos accusationem intendere, & coram eis probare crimina Episcopo objecta. Quòd si evenerit, ut provinciales Episcopi crimina, quæ Episcopo intentata sunt, corrigere non possint, tunc ipsos accedere ad majorem synodum diœceseos illius Episcoporum pro hac causa convocatorum, & accusationem non priùs intendere, quàm æquale sibi periculum scriptis statuant, siquidem in rebus examinandis, accusatum Episcopum calumniari convicti fuerint. Si quis autem iis, quæ (ut priùs declaratum est) decreta fuerunt, contemptis, ausus fuerit vel Imperatoris aures molestia afficere, vel secularium principum judicia, vel universalem synodum perturbare, neglectis omnibus diœceseos Episcopis, eum nullo modo esse ad accusationem admittendum, ut qui Canonibus injuriam fecerit, & Ecclesiasticum ordinem everterit.

BALS. Nota præsentem Canonem, propter illos qui lites intendunt criminales adversus Episcopos & reliquos ex ordine sacerdotali: lege etiam Canonem CXXIX. synodi Carthaginensis, & leges in ejus expositione allegatas: ac ex hoc Canone & ex illis discas quinam prohibeantur criminales actiones adversus eos, qui sacris ordinibus initiati sunt, intentare. Non cessavit unquam inimicus noster satan, bonorum hominum existimationem, & maximè Episcoporum, per calumniam polluere. Et propterea

Digitized by Google

pterea definierunt patres, quemvis hominem, ſive bonæ
ſit exiſtimationis, ſive infamis, fidelis, & infidelis, priva-
tam quidem cauſam, hoc eſt, pecuniariam adverſus Epi-
ſcopum habentem admitti, & cum eo in judicio conveni-
enti litigare. Pro cauſa autem criminali, vel quacunque
Eccleſiaſtica quæſtione, quæ depoſitionem, vel etiam
pœnam Epiſcopo inducit, eum non aliter trahi, quam ſi
accuſatoris perſona priùs examinata fuerit. Hæreticis
enim nullo modo permiſſum eſt Epiſcopum accuſare. Se-
parati autem, vel qui ſunt etiam quomodocunque priùs
accuſati, non poſſunt adverſus Epiſcopum vel Clericum
accuſationem inſtituere, niſi priùs ſeipſos, eorum quæ
eis objiciuntur, inſontes oſtenderint. Aclicèt ſit talis accu-
ſator, non ſimpliciter nec temere vult Canon, Clericum,
vel Epiſcopum trahi: ſed cum omni legitima obſervatio-
ne, & per ſcripturam, vel depoſitionem accuſatoris,
quæ eum eidem pœna ſubjiciat, niſi crimen, cujus ip-
ſum inſimulat, probaverit. Sed & Epiſcopi ſive Clerici
accuſationem, primùm quidem apud Metropolitanum
agitari: ſi autem non poſſit regionis ſynodus cauſam ſol-
vere, tunc, inquit, eam audiet major ſynodus. Eum au-
tem qui præter hæc facit, & vel ad Imperatorem acce-
dit, vel ad ſecularia judicia, vel ad univerſalem ſynodum,
non eſſe ad accuſationem admittendum, ut qui Canones
injuria afficiat, & Eccleſiaſticum ordinem pervertat. Pri-
vatas autem nominavit Canon pecuniarias cauſas, ad cri-
minalium differentiam, quæ quidem publicæ dicuntur, ut
quæ ab omnibus, qui ſunt ex populo, moveantur: quod
non eſt in cauſis pecuniariis. Is enim ſolus eas movet, cu-
jus intereſt. Cùm autem audis præſentem Canonem,
dicentem, hæreticos etiam eos, qui ſanam fidem confiteri
præ ſe ferunt, ſeparantes autem ſe, adverſus Canonicos
noſtros Epiſcopos congregationem faciunt, ne pugnare
exiſtimes cum ii. Canone magni Baſilii, non nominante
hæreticos ſchiſmaticos. Sed dic illos ſchiſmaticos à præ-
ſenti Canone hæreticos appellari, qui aliena ſentiunt, &
ſimulatione quidem ac ſpecie ſunt orthodoxi, ſunt autem
re vera hæretici: ſancti autem Baſilii Canonem de aliis
ſchiſmaticis docere, qui ſunt revera quidem orthodoxi,
ſed propter aliquem eccleſiaſticæ quæſtionis prætextum,
ſe per arrogantiam à fratrum integritate abſciderunt: &
lege dictum Canonem ſancti patris. Ex ultimo autem
dicto præſentis Canonis, dicentis, ad accuſationem non
eſſe admittendum, qui præter Canonem facit, ut qui ſit
in Canones contumelioſus, conati ſunt nonnulli di-
cere, eum etiam infamiæ ſubjici. Mihi autem vide-
tur non ex eo, illum, qui adeò inordinatè actio-
nem intendit, injuriarum actione teneri, ut ſit in-
famis; & conſequenter deponatur, propter regulam
quæ dicit, Expreſſa nocent: non expreſſa non nocent.
Aliquo autem alio modo punietur prout judici videbitur.
Cùm autem Epiſcopus aliquis pro criminali cauſa in
ſanctam Conſtantinopolitanam ſynodum tractus eſſet, &
petiviſſet ut à ſuo Metropolitano & propria ſynodo judi-
caretur, ut vult hic præſens Canon, dixerunt nonnulli,
quòd quoniam Metropolitanus præſens vult ſuum Epi-
ſcopum à magna ſynodo judicari, apud eam rectè judica-
bitur. Contra autem dixerunt nonnulli, non eſſe ſitum
ejus judicium in poteſtate Metropolitani, ſed ſynodi quæ
eſt apud ipſum. Multum etiam Epiſcopi intereſſe, ut in
propria ſynodo judicetur, & ad aliam ſynodum non tra-
hatur. Et propterea nec locum quidem habere, Metro-
politani admiſſionem. Præterea dixerunt nonnulli Ca-
nonem loqui de univerſali ſynodo, magnam autem ſyno-
dum, quæ eſt Conſtantinopoli, non eſſe univerſalem:
Et propterea nec locum habere in hac cauſa. Mihi autem
videtur, quod etiamſi ſynodus, quæ eſt habita Conſtan-
tinopoli, non eſt univerſalis ſynodus, cùm alii quoque
Patriarchæ non adſint: eſt tamen major omnibus ſyno-
dis, & ejus Archiepiſcopus univerſalis patriarcha voca-

A τ̃ ἀγαθῶν ἀνθρώπων, καὶ μᾶλλον τ̃ Ἐπισκόπων. καὶ δὴ τοῦτο
ὥρισαν οἱ πατέρες, πότερα ἄνθρωπον ἔντιμον, καὶ ἄτιμον, πι-
στὸν, καὶ ἄπιστον, ἰδιωτικῶν μὴ τοσοῦτον, τυτέστι χρηματικῶν
καὶ Ἐπισκόπου ἔχοντα, προσδέχεσθαι καὶ δικάζεσθαι πρὸς τῇ προσ-
φόρῳ δικαστηρίῳ. χάριν οὖν ἐγκληματικῆς τοσοῦτου, ἢ ὀνο-
κλησιαστικοῦ οἱουδήπον. ζητήματος καθαίρεσιν ἢ καὶ ὁπτίμων
ἐπαγωγὴ τῷ Ἐπισκόπῳ, μὴ ἄλλως τοῦτον ἕλκεσθαι, εἰ μὴ
πρότερον ἐξετασθῇ ὁ πρόσωπον τ̃ κατηγόρου. τοῖς γὰρ αἱρετι-
κοῖς οὐδ' ὅλως ἐνεδόθη κατηγορεῖν Ἐπισκόπου. οἱ δ' ἀφωρισμέ-
νοι, ἢ καὶ προκατηγορηθέντες ὁπωσδήποτε, ὑ δυόαν τ̃ Ἐπι-
σκόπου ἢ κληρικῶ κατηγορίαν εἰσάγειν, εἰ μὴ ἑαυτοὺς ἀπολυ-
σωσι τ̃ κατηγορίας. καὶ τ̃ κατηγόρου δ τοιοῦτου ὄντα, ὑ ἁπλῶς
καὶ ὡς ἔτυχε θέλῃ ὁ κρίνων τ̃ κληρικὸν ἢ τ̃ Ἐπίσκοπον ἕλκε-
σθαι, ἀλλὰ μετὰ πάσης νομικῆς ἐξετάσεως, καὶ μάλιστα ἐγγρα-
φῆς ἤτοι μάλα καταθέσεως τ̃ κατηγόρου καὶ ὑποβολῆς
τοῦτον τῇ ταυτοπαθείᾳ, εἰ μὴ δ εἰσαγόμενον πρὸς αὐτὸ ἔγ-
κλημα ἀποδείξῃ. ἀλλὰ καὶ τῷ κατηγορεῖσθαι τ̃ Ἐπίσκοπου
ἢ δ κληρικοῦ πρῶτον πρὸς τῇ μητροπολίτῃ γίνεσθαι· εἰ δ
ὑ δυνηθῇ ἡ ἐγχώριος συνοδος λῦσαι τῷ τοσοῦτον, τότε,
φησὶν, ἀκροάσεται ταύτης μείζων Συνοδος. ἃ δ πρὸς ταῦ-
τα ποιοῦντα, καὶ ἡ βασιλεὺς προσερχόμενον, ἢ κοσμικοῖς ἄρχου-
σιν, ἢ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, ἀπροσδέκτον εἰς κατηγορίαν ἐστί,
B ὡς ὑβρεισὴν τ̃ κανόνων καὶ τ̃ ἐκκλησιαστικῆς συνταξίας λυμε-
ώνα. ἰδιωτικὰς δ ὠνόμασεν ὁ κρίνων τὰς χρηματικὰς τοσο-
τέσς, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τ̃ ἐγκληματικ̃, αἵτινες δημό-
σιαι λέγονται, ὡς κινούμεναι πρὸς πάντος τ̃ τ̃ δήμου, ὅπερ ὅπι
τ̃ χρηματικ̃ ἀγωγῶν οὐκ ἔστι. μόνον γὰρ ὁ ἔχων δ διαφέ-
ρον, ταύτας κινεῖ. ἀκόλουθον δ τ̃ κανόνος λέγοντος,
αἱρετικὰς, καὶ τὰς τῷ πίστιν μὴ τ̃ ὑγιῆ προσποιουμένους ὁμο-
λογεῖν, ἀποχισμάτων δ καὶ ἀντισυναγωγὰς τοῖς κανονικοῖς τ̃-
μῶν Ἐπισκόποις, μὴ ἐναντιοῦσθαι τ̃ β'. κρίνοντι τ̃ μεγάλου Βα-
σιλείου μὴ ὀνομάζοντι αἱρετικὰς τοὺς χρηματικούς. ἀλλ' εἰπὲ ἐ-
κείνους τοὺς χρηματικὰς ὀνομάζεσθαι ὑπὸ τ̃ πρόσθε κανόνος
αἱρετικὰς τοὺς ἀλλοτριοφρονοῦντας, καὶ κ̃ προσποιουμένους μὴ ὀρθο-
D δοξοῦντας, κ̃ ἀληθῶς δ ὄντας αἱρετικούς· ὁ δὲ κρίνων τοῦ
ἁγίου Βασιλείου ἕτερόν χρηματικῶν διδάσκειν, τῶν ὄντων
μὲ ὀρθοδόξων τῇ ἀληθείᾳ, δι' ἥν τινα προφάσιν ἐκκλησια-
στικοῦ ζητήματος, ἀποχισθέντων ἑαυτοὺς κ̃ ἀλλοτριότητα ἀπὸ
τ̃ ὁλότητος τ̃ ἀδελφῶν· καὶ ἀναγνωσθὲν τ̃ ῥηθέντα κανόνα τ̃
ἁγίου Παύλου. ἀπὸ μύστου τ̃ πολυταγοῦς ῥητῶν τ̃ πρόσθεν κρίνοντος,
τοῦ λέγοντος. ἀνεδεκτὸν εἰς κατηγορίαν εἶναι τ̃ δῆμον τ̃
κρίνοντα ποιοῦντα, ὡς ὑβριστὴν τ̃ κρίνοντων, ἐπεχείρησέν τινες
τινὲς, καὶ ἀτιμίᾳ τοῦτον καθυποβάλλειν. ἐμοὶ δ δοκεῖ ἀπὸ τούτου
μὲν γνώσεως, τ̃ ὅτως ἀσυγχύτως ἀναγορεύσαι, ἔνοχον τῇ πρὸς
ὕβρεως ἀγωγῇ, ὥστε ἀτιμωθῆναι· καὶ ἀκολούθως καθαιρεθῆναι,
δι' τ̃ κανόνα τ̃ λέγοντα, Τὸ φανερὸν βλαπτέον, δ ἀπατηπτω-
μένον ὑ βλαπτέον· ἄλλως δέ πως τιμωρηθήσεται κ̃ δ δοκῶν
ᾧ δικάζουσι. Ἐπισκόπου δέ τινος ἑλκυσθέντος χάριν ἐγκληματι-
κῆς τοσοῦτου εἰς τ̃ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίαν Συνοδον,
καὶ ζητήσαντος πρὸ τ̃ κρίσιν τοῦ μητροπολίτου αὐτοῦ, ἐκ τ̃ οἰκείας
συνόδου κ̃ τ̃ πρόσθεν κανόνα, εἶπον τινές· ὡς ἐπεὶ ὁ μητρο-
πολίτης πρωσιάζων θέλει τ̃ Ἐπίσκοπον αὐτοῦ πρὸς τῇ με-
γάλῃ συνόδῳ κριθῆναι, καλῶς πρὸς ταύτῃ κριθήσεται. ἀντι-
έθεντο δ' ἕτεροι, μὴ κεῖσθαι τῷ κρίσιν τούτου, πρὸς τῇ ἐξου-
σίᾳ τοῦ μητροπολίτου, ἀλλὰ τῇ κατ' αὐτὸν Συνόδῳ. ἔτι δὲ
καὶ μέγα διαφέρον τ̃ Ἐπίσκοπον, εἰς τὴν οἰκείαν δικά-
ζεσθαι Συνοδον, καὶ μὴ συλλεσθαι εἰς ἑτέραν Συνοδον.
καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ χώραν ἔχειν τῷ τοῦ μητροπολίτου καθαδο-
χήν. ἔτ' εἶπον τινὲς πρὸς οἰκουμενικῆς Συνόδου τ̃ κανόνα
διαλέγοντες· τ̃ δὲ ὂν Κωνσταντινουπόλει μεγάλην Συνοδον, μὴ
εἶναι οἰκουμενικήν. καὶ δι' τοῦτο μηδὲ χώραν ἔχειν ὅλη τῇ πρόσθε
τοσότ. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὅτι ἡ ὂν Κωνσταντινουπόλει Συνοδος,
κἂν οἰκουμενικὴ Συνοδος ὐκ ἔστιν, ὡς μὴ πρωσιαζόντων
καὶ τ̃ ἄλλων πατριαρχῶν, ἀλλὰ μείζων ἐστὶ πασῶν τ̃ Συνό-
δων, καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τούτης, οἰκουμενικὸς πατριάρχης
καλεῖται.

Digitized by Google

καλεῖ). καὶ ὁ μὲν Μητροπολίτης, ἀλλ' ὁ Ἐπίσκοπος ἔχει, ἢ ὁ ἑλκωθεὶς κληρικός. διὸ εἰ βλαβήσεταί τις ἐξ ἀνάγκης ἐκ τῆς τοῦ μητροπολίτου καταδοχῆς, διὰ τὸν νόμον τὸν λέγοντα· Τὰ παρ' ἑτέρων γινόμενα, ἑτέρους οὐκ ὠφελοῦσιν, οὐδὲ βλάπτουσιν.

A tur. Et Metropolitani quidem non interest, sed Episcopi, vel Clerici qui trahitur. Quamobrem nec lædetur quidem quispiam ex his ex Metropolitani admissione, propter legem quæ dicit: Quæ ab aliis fiunt, alios nec juvant, nec lædunt.

ΖΩΝΑΡ. Ἐνταῦθα διατίθενται οἱ θεῖοι πατέρες τίνας δεῖ προσδέχεσθαι Ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν κατηγορίας, καὶ τίνας ἀπροσδέκτους εἶναι, καὶ φασιν, ὅτι εἰ μὲν ἰδιωτικὸν δίκαιόν τινα ἐνίστησί τις τῷ Ἐπισκόπῳ, οἷον ἀδικίαν ἐπικαλῶν αὐτῷ, ἀφαίρεσιν δήθεν πράγματος ἀκινήτου, ἢ κινητοῦ, ἢ ὕβριν, ἢ τι τοιοῦτον, οἷος ἂν εἴη ὁ ἐναγών, προσδεχθήσεται, κἂν ἄπιστος δηλαδὴ, κἂν αἱρετικὸς, κἂν ἀφωρισμένος, ἢ καὶ πλέον τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐκκεκομμένος. δεῖ γὰρ πάντας ὁποίας ἂν εἶεν θρησκείας, ἢ καταστάσεως ἀδικεῖσθαι λέγοντας, προσιέναι, καὶ τὸ δίκαιον τυγχάνειν. ἰδιωτικὸν δὲ δίκαιον εἶπον, διαστέλλοντες ταῦτα ἀπὸ τῶν ἐγκληματικῶν. ἰδιωτικὰ μὲν γὰρ λέγονται, αἱ εἰς χρήματα τὴν ζημίαν ἐπάγουσαι· ἐγκληματικαὶ δὲ, αἱ εἰς τὴν οἰκείαν καθάρασιν καὶ καταγομένην ζημίωσαι. διὸ καὶ ἐπάγαγον· εἰ δὲ ἐκκλησιαστικὸν εἴη ὃ ἐπιφερόμενον ἔγκλημα τῷ Ἐπισκόπῳ, τοιοῦτον τυγχάνει, οἷον ἐκπώλωσιν ἀυτὸν τῆς ἱερωσύνης ἐπάγειν, ἱεροσυλίαν δηλαδὴ, ἢ ὅτι δόσει χρημάτων, χειροτονίαν, ἢ ἀρχιερατικοῦ δικαίου τινὸς πλεσιουργίαν ἐν ἀλλοτρίᾳ ἐνορίᾳ, χωρὶς γνώμης τοῦ ἐκείσε ἀρχιερέως, καὶ ὅσα τούτοις εἰσὶν ὅμοια, τότε καταμόνον ἀκριβῶς ἐξετάζεσθαι, καὶ αἱρετικὸν ὄντα μὴ προσδέχεσθαι· αἱρετικοὺς δὲ πάντας καλεῖ τοὺς παρὰ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν δοξάζοντας, κἂν πάλαι ἀπεκηρύχθησαν, κἂν προσφάτως, κἂν παλαιαῖς αἱρέσεσι κεκοινωνῶσι, κἂν νέαις· καὶ οὐ μόνον τοὺς παρὰ τὴν ὑγιῆ πίστιν σφαλλομένους ἀποπέμπεται ὁ κανὼν πρὸς Ἐπισκόπων ἐκκλησιαστικὸν κατηγορίαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀποχισθέντας ἐκ τῶν ἰδίων Ἐπισκόπων, καὶ ἐκείνοις ἀνασυνάγοντας, κἂν δοκῶσιν ὀρθοδοξεῖν. χρηματιστικοὶ δέ εἰσι καὶ μέγα Βασίλειον, οἱ διὰ αἰτίας τινὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ ζητήματα ἰάσιμα πρὸς ἀλλήλους διενεχθέντες. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς διὰ αἰτίας οἱασδήποτε ἀποβεβλημένους τῆς ἐκκλησίας, ἢ ἀκοινωνήτους, ἀποβεβλημένους δὲ τοὺς πλείως ἐκκεκομμένους τῆς ἐκκλησίας νοητέον. τοὺς δὲ πρὸς καιρὸν ἀφορισθέντας ἐδήλωσαν οἱ θεῖοι πατέρες διὰ τοῦ εἰπεῖν ἀκοινωνήτους· καὶ κληρικοὶ εἶεν οἱ τοιοῦτοι, καὶ λαϊκοί. καὶ ὅτι γὲ οὐ προσδεκτοὶ πρὸς κατηγορίαν Ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν λογίζονται, μέχρις ἂν τὸ οἰκεῖον αἴτιαμα ἀποσκεδάσωσιν, καὶ ἀνεγκλήτους καθαρήσωσιν ἑαυτούς. ἀλλὰ μὴν καὶ τοὺς ὑπὸ κατηγορίαν ὄντας τινὰ καταπεμφθέντας τῆς αὐτῶν καθαρίσεως, μὴ προσιέσθαι διακελεύεται ὁ κανὼν κατηγορίας Ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, εἰ μὴ αὐτὸς τὴν ἐπενεχθέντων αὐτοῖς ἐγκλημάτων ἀπολύσωσιν. εἰ δὲ μηδεμιᾶς τῶν εἰρημένων αἰτιῶν ἔνοχοι εἰσὶν οἱ κατηγοροῦντες, ἀλλ' ἀνέγκλητοι διαμένοιεν πάντοθεν, τότε εἰ μὲν Ἐπίσκοπος ὁ καταγορεύμενος εἴη, οἱ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης Ἐπίσκοποι συνιόντες, ἀκροάσονται τῆς καταγορίας, καὶ ἡ λύσει τὴν ὑπόθεσιν, ἢ εἰ μὴ δυνηθῶσι λύσαι αὐτὴν, μείζονι συνόδῳ προσελθόντες. μείζονα δὲ σύνοδον λέγει τὴν. τῆς διοικήσεως ὅλης Ἐπισκόπων. ἐπαρχίαν μὲν γὰρ νοητέον τυχὸν τὴν Ἀδριανούπολιν, ἢ τὴν Φιλιππούπολιν, καὶ τοὺς περὶ αὐτὰς Ἐπισκόπους· διοίκησιν δὲ τὴν Θρᾴκην ὅλην ἢ τὴν Μακεδονίαν. ὅπερ οὖν οἱ τῆς ἐπαρχίας πρὸς διόρθωσιν τῶν κατηγορούντων ἀρκοῦσι, τότε συναγέσθωσαν τῆς διοικήσεως Ἐπίσκοποι ὁ κανὼν διατάττεται, καὶ λύειν τὸν τοῦ Ἐπισκόπου λεγόμενον. εἰ δὲ κληρικὸς εἴη ὁ κατηγορούμενος, πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον ᾧ ὑπόκειται, ὁ ἐναγὼν ἐνιστάτω τὴν κατηγορίαν. καὶ εἰ μὴ πρὸς ἐκείνου λυθείη ἡ ὑπόθεσις, τότε τῷ ἐξῆς προσβήσεται, ὡς ἄνωθεν εἴρηται. ὃ πρότερον δὲ καὶ ἐνάγοντα τὴν κατηγορίαν ἐγκλήματος ἐνίοτε οἱ ἱεροὶ πατέρες ὡρίσαντο τοῦ

ZONAR. Quibus hominibus Episcoporum, Clericorúmve accusatio permittenda, quibusque neganda sit, sancti patres hoc loco decernunt; dicentes, Quòd si quis privatam quidem litem intendat Episcopo; veluti, de injuriâ illum postulans, rei scilicet, sive mobilis, sive immobilis, ablatione, aut de contumelia illata; aut de hujusmodi aliquo alio; qualiscunque tandem sit actor, infidelis nempe, vel hæreticus, vel excommunicatus, aut etiam ab Ecclesiâ Catholicâ penitus ejectus, admittetur. Vniversis etenim cujuscunque demum religionis vel statûs sint, si injuriam sibi aliquo modo factam putent, in judicium venire, ac jus suum obtinere, ut liceat, par est. Privatam dixere controversiam, eam à criminalibus distinguentes. Sunt autem privatæ, quæ pecuniaria demum æstimatione litis absolvuntur. Criminales verò, unde vitæ statum damnatus amittit. Propterea addunt; si verò Ecclesiasticum sit crimen, quod Episcopo objicitur, tale forsan, quod ab officio sacerdotali depositione mulctetur, sacrilegium videlicet, aut ordinis mercenaria collatio, aut in aliena diœcesi, non impetratâ prius ab illius loci Episcopo facultate, functionis Episcopalis administratio, & quæ his similia sunt: tunc accusatorem diligenter examinari, &, si sit Hæreticus, non admittere. Hæreticos autem omnes vocat, qui ab orthodoxâ fide dissentiunt, sive jam olim ab Ecclesia, sive nuper ejecti, sint sive antiquis erroribus, sive novis adhæserint. Nec tantum, quorum male sana est fides; sed schismaticos quoque, qui, repudiata Episcopi sui auctoritate, conventicula seorsim celebravere, etiamsi inter orthodoxos alioqui locum obtinere posse videantur, arcendos omnino Canon ab Episcoporum crimination decernit. Sunt porrò schismatici, definiente magno Basilio, qui ob lites aliquas Ecclesiasticas, & controversias, quæ dirimi aliqua ratione possint, causam inter se dissidii nacti fuere. Similiter, & qui ab Ecclesiâ, quacunque demum de causâ, ejecti sunt, & excommunicati; per ejectos autem, qui ab Ecclesiæ corpore penitus excisi sunt intelligendi; per excommunicatos verò, ad certum tempus tantummodo segregatos sancti patres indigitârunt, sive Clerici sint, sive Laici. Atque hos judicant ad Episcoporum Clericorúmve accusationem non esse admittendos, donec proprium crimen diluerint, seque innocentes esse probaverint. Sed & quorum ita delata sunt nomina, ut de vitæ suæ statu judicio certare cogantur; nisi se priùs à culpis sibi objectis immunes esse demonstrarint, ad Episcoporum aut Clericorum accusationem admitti vetat omnino Canon. Si verò nullis istiusmodi causis obnoxii sint accusatores, sed inculpati prorsus inveniantur; tunc, siquidem Episcopus sit, qui in judicium vocatur, illius provinciæ Episcoporum conventus causam cognoscat, & vel quæstionem definiat; vel si id minùs potuerit, ad majorem synodum deferant. Per majorem autem synodum, eam, quæ ex universis diœceseos Episcopis conflatur, intelligit. Provinciam etenim, Adrianopolim, exempli causa, vel Philippopolim, cum iis, qui in eo tractu degunt, Episcopis dicimus; Thraciam verò totam vel Macedoniam diœcesin. Quando ergo delatis criminibus corrigendis Provinciales Episcopi haud sufficiant, tum diœceseos Episcopos convenire, & quæ contra Episcopum proferuntur solvere jubet Canon. Clericum verò si quis accuset, coram ejusdem Clerici Episcopo actionem intendat. Quòd si litem non dirimat, ad superiores judices gradatim causa deferetur, ut supra diximus. Neque verò delatorem priùs accusationem instituere, quàm scripto professus sit, se eidem pœnæ

obnoxium esse, si objecta crimina non probaverit, quam reus patrati facinoris evictus (modo aliquam) subiturus sit, sancti Patres, (legem civilem in hoc imitati) definierunt. His verò ita constitutis, addunt; quicunque hujus Canonis auctoritate neglecta coram Imperatore, aut Principibus secularibus, aut Oecumenica synodo actionem instituere aggressus fuerit, quippe in Episcopos omnes diœcesanos injurius, tum in Canones contumelios us, postremo Ecclesiasticæ, quod in ipso fuit tranquillitatis eversor, ad accusationem omnino non esse admittendus.

ARIST. *Et qui malâ opinione imbutus est, si injuriam patiatur, accuset Episcopum. Si vero Ecclesiasticorum sit crimen, ne dicat. Neque etiam alius antea condemnatus, dicat. Ne dicat excommunicatus, vel ejectus, vel criminibus quibuslibet accusatus, donec intentata sibi crimina dilucrint. Accusent autem Orthodoxus, communionis particeps, non condemnatus, non accusatus; Et provincialibus crimen moveatur. Si vero non possint causam solvere, ad majorem se convertant Synodum, ac sine professione ejusdem affectus, ne audiantur. Qui autem contra hæc Imperatorem adit, eique molestiam exhibet, abdicetur.*

Eorum, qui Episcopos aut Clericos accusant, personas examinare oportet, ne forte Hæreticus sit iste, aut condemnatus, & ejectus & excommunicatus, vel ab aliis de criminibus accusatus, & nondum ab accusatione absolutus. Et si hujusmodi sint qui accusant, accusare non permittuntur. Sin orthodoxus sit & vitâ inculpatus, & non excommunicatus, qui contra Episcopum Ecclesiasticam instituit accusationem, admittatur, & apud provinciales Episcopos moveatur actio. Si illi autem non sufficientes fuerint ad corrigenda Episcopo objecta crimina: tunc accusator & ad majorem accedat synodum, & priùs scriptum det, se eandem subituram poenam si calumniator evictus fuerit: & sic accusationem intendat. Qui autem aliter fecerit, aut ad Imperatorem tumultu accesserit, & Episcopum accusaverit, aut secularium principum tribunalia hunc in finem adiverit, ad accusationem non est admittendus. Hæreticus autem injuria affectus ab Episcopo, cum accusare non prohibeatur.

A πολιτικῷ νόμῳ ἐπόμβοι εἰ μὴ ἐγγράφως ὁ κατήγορος ἀσφαλίσηται, ἔνοχον ἑαυτὸν μὴ ἀποδείξαντα τῷ καθηγορέιῳ, ταυλοπαθείᾳ, ὥστε αὐτὸν ὑποσῆναι, εἴ τι ἔμελλε παθεῖν ὁ καθηγορέμβος ἀποδφκνυμένης τ κατ' αὐτῦ αἰτιάσεως. ταῦτα δὲ ὁρίσαντες οἱ θεῖοι πατέρες ἐπήγαγον, ⊕ μὴ τηρήσαντα ⊕ ξυνοδικὸν τῦτον κανόνα, ἀλλ' ἢ βασιλᾶ προσελθύσαμβον, ἢ κοσμικῆς ἀρχυσιν, ἢ οἰκυμβικῇ ξυνόδῳ, ἀδεκτον εἰς κατηγορέιαν, εἰς ἀτιμάσαντα τὸς τῆς διοικήσεως Επισκόπυς, καὶ τὸς κανόνας ὑβρίσαντα, καὶ τῷ τῆς ἐκκλησίας εὐταξίαν συγχέαντα.

B ΑΡΙΣΤ. Καὶ ὁ κακόδοξος πλεονεκτέμβος ἐγκαλείτω κατ' Επισκόπυ· εἰ μ ἐκκλησιαζικῶν εἴη ὃ ἔγκλημα, μὴ λεγέτω· μὴ λεγέτω μ μήδ' ἄλλος, εἰ προκατεγνωσμένος· μὴ λεγέτω ἀκοινώνητος, ἢ ἀπόβλητος, ἢ κατηγορύμβος ἕν ποιν, ἕως ἀποδύσωνται τὰ οἰκεῖα. κατηγορείτωσαν μ ὁ ὀρθόδοξος, ὁ κοινωνικὸς, ὁ ἀκατάγνωστος, ὁ ἀκατηγόρητος· καὶ κινείσθω τοῖς ἐπηρεάζυσι τὸ ἔγκλημα· εἰ δ' ἀδυνατοῖεν, πρὸς μείζονα περιπέσθωσαν ξυνόδον, καὶ δίκα ἐγγράφης τῆς ταυλοπαθείας, μὴ ἀκυέσθωσαν. Ὁ δὲ παρὰ ταῦτα τῷ βασιλεῖ προσιὼν καὶ ἐνοχλῶν, ἀποκύρυκτος.

C

Δεῖ τὰ πρόσωπα τῶν καθηγορύντων Επισκόπων, ἢ κληρικῶν, ἐξετάζειν, μήποτε αἱρετικός ἐστιν ἐκεῖνος, ἢ κατεγνωσμένος, καὶ ἀποβεβλημένος, καὶ ἀκοινώνητος, ἢ ἄλλ' ἐπί τισιν κατηγορύμβος ἐν' ἐγκλήμασι, ⊕ μήπω φανεὶς ἀθῷος τῆς αἰτιάσεως. Καὶ εἰ τοῦτοι οἱ καθηγοροῦντες εἶεν, μὴ προσδέχεσθαι αὐτὸς εἰς αἰτίασιν. Εἰ δ' ὀρθόδοξός ἐστι, ⊕ βίον ἀνεπίληπτος, καὶ κοινωνικὸς, ὁ τῶν ἐκκλησιαζικῶν μέρος ὑπὲρ Επισκόπυ, προσδεχέσθω, καὶ κινείσθω πρὸς τοὺς ἐπηρεάζυσι Επισκόποις, τὸ ἔγκλημα· εἰ δ' ἐκεῖνοι ἴσως ἀδυνατήσυσι πρὸς διόρθωσιν τῶν ὑπὲρ Επισκόπυ ἐγκλημάτων τῶν Επισκόπυ· τότε καὶ μείζονι ὁ κατήγορος προσερχέσθω ξυνόδῳ, ⊕ διδότω πρότερον ἔγγραφον, ὡς τῶν ταυλοπαθείαν ὑποσήσεται, εἰ συκοφαντῆς ἐλεγχθῇ· καὶ ὕτω ξυνιέτω τῶν καθηγορέιν. Ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν, καὶ τῆ βασιλεῖ δι' ὄχλυ χινόμβος, καὶ καθηγορῶν Επισκόπυ, ἢ κοσμικῶν ἀρχόντων δικαστηρείοις προσερχόμβος, ἄδεκτος εἰς κατηγορέιαν. αἱρετικὸς δὲ, ἀδιαπόητος ὑπὲρ Επισκόπυ, ὑ κωλυθήσεται ἐγκαλεῖν κατ' αὐτῦ.

D

CANON VII.

ΚΑΝΩΝ ζ.

E

Eos, qui rectæ fidei se adjungunt, & parti eorum, qui ex Hæreticis servantur, recipimus, secundum subjectam hic consequentiam & consuetudinem. Arrianos quidem & Macedonianos, & Sabbatianos, & Novatianos, qui seipsos vocant Catharos & Sinistros: & Quartadecimanos sive Tetraditas, & Apollinaristas, recipimus, dantes quidem libellos, & omnem hæresin anathematizantes, quæ non sentit ut sancta Dei Catholica & Apostolica Ecclesia: & signatos sive unctos primùm sancto chrismate, & frontem, & oculos, & nares, & os, & aures: & eos signantes dicimus, Signaculum doni spiritus sancti. Atqui Eunomianos, qui una demersione baptizantur, & Montanistas, qui hic dicuntur Phryges, & Sabellianos, qui idem esse patrem & filium docent, & alia quædam perniciosa faciunt: Et alias omnes hæreses (quoniam hic multi sunt, & maximè qui ex Galatarum regione prodierunt) quicunque ex his rectæ fidei adscribi volunt, ut Græcos admittimus, & primo quidem die ipsos Christianos facimus: secundo, catechumenos: deinde tertio, exorcizamus ipsos, ter in

Τὸς προστιθεμένους τῇ ὀρθοδοξίᾳ καὶ τῇ μερίδι τῶν Ζωζομένων ἀπὸ αἱρετικῶν, δεχόμβα καὶ τ ταυτολογυμένων αἱρεσιν, δεχόμβα τ Σαβατιανὸς & Ναυατιανὸς, καὶ Ναυατιανὸς, τὸς λεγονλας ἑαυτὸς καθαρὸς καὶ ἀγελερὸς, καὶ τὸς Τεσσαρεσκαιδεκατίτας ἤτοι Τετραδίτας, καὶ Απολιναριτὰς δεχόμβα, διδόνλας λιβέλλυς, καὶ ἀναθεματίζονλας πᾶσαν αἵρεσιν, μὴ φρονοῦσαν ὡς φρονεῖ ἡ ἁγία τ Θεῦ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία· καὶ σφραγιζομένυς ἤτοι χριομένυς πρῶτον τῷ ἁγίῳ μύρῳ, τὸ τ μέτωπον καὶ τὸς ὀφθαλμὸς καὶ τὰς ῥῖνας καὶ τὸ στόμα καὶ τὰ ὦτα· καὶ σφραγίζονλες αὐτὸς, λέγομβ, Σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίυ. Εὐνομιανὸς μέντοι τὸς εἰς μίαν καταδυσιν βαπτιζομένυς, καὶ Μοντανιστὰς τὸς ἐνθάδε λεγομένυς Φρύγας, καὶ Σαβελλιανὸς τὸς ὑιοπατορείαν διδάσκονλας, καὶ ἕτερά τινα χαλεπὰ ποιῦνλας, καὶ τὰς ἄλλας πάσας αἱρέσεις (ἐπειδὴ πολλοί εἰσιν ἐνθάδε, μάλιστα οἱ ἀπὸ τ Γαλατικῆς χώρας ὁρμώμβοι) πίπτονλας τὸς ἐφ' ἑαυτῷ διανοίας προστίθεσθαι τῇ ὀρθοδοξίᾳ, ὡς Ελληνας δεχόμβα, καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ποιοῦμβ αὐτὸς Χριστιανὸς, τῇ δ δευτέρᾳ κατηχυμένυς, ἔπα τῇ τρίτῃ ἐξορκίζομβ

μὴν αὐτὸς, μὴ τῷ ἐμφυσᾶν τρίτον εἰς ὃ τροσωπον καὶ εἰς τὰ ὦτα. καὶ ὕτως κατηχοῦμὴν αὐτὸς, καὶ ποιοῦμὴν χρονίζειν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀκροᾶσθαι τῆς γραφῶν, καὶ τότε αὐτὸς βαπτίζομὴν.

faciem eorum & aures insufflando. Et sic eos in Religionis fundamentis instituimus, & curamus ut diu in Ecclesia versentur, & audiant scripturas, & tunc ipsos baptizamus.

ΒΑΛΣ. Εἰς δύο διαιρεῖ ὁ κανὼν τὺς αἱρετικὺς τὺς προσερχομένους τῇ ἐκκλησίᾳ· καὶ τὺς μὲν φησι δεῖν μύρῳ χρίεσθαι, ἀναθεματίζοντας πρῶτον πᾶσαν αἵρεσιν, καὶ ὁμολογοῦντας πίστιν, ὡς ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία φρονεῖ· τὺς δὲ δεῖν χρίεσθαι ἐξ ὀρθοῦ βαπτίζεσθαι. καὶ τοὺς μὲν μόνῳ μύρῳ χρίεσθαι ὀφείλοντας, εἶπον οἱ Ἀρειανὺς, Μακεδονιανὺς, Ἀπολιναριστὰς, καὶ Ναυατιανὺς τὺς Καθαροὺς λεγομένους, ὧν τὰς αἱρέσεις προεδηλώσαμὴν ἐν τῷ πρώτῳ κανόνι τῆς παρούσης συνόδου. Οἱ Ναυατιανοὶ δὲ ἐκλήθησαν καὶ Σαββατιανοὶ ἀπό τινος πρεσβυτέρου τινὸς Σαββατίου, καὶ τὺς Ἰουδαίους σαββατίζοντας. καλοῦνται δὲ οἱ αὐτοὶ καὶ ἀριστερεῖς, ὡς τῷ ἀριστερὰν χεῖρα βδελυττόμενοι, καὶ μὴ ἀνεχόμενοι δι' αὐτῆς ὅ τι οὖν ὑποδέχεσθαι. τεσσαρεσκαιδεκατίτας δὲ λέγονται ἤγουν τεσσαρεσκαιδεκατίται, οἵ τινες τὸ πάσχα πλύνουσιν οὐκ ἐν κυριακῇ, ἀλλ' ὅτε τεσσαρεσκαιδεκατιαία ἡ σελήνη γένηται, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ τύχῃ, ὅπερ τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας ἐστὶν ἰδιαίτατον. οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ τεσσαρεσκαιδεκατίται λέγονται, ὅτι τὸ πάσχα ἑορτάζοντες, οὐ καταλύουσιν, ἀλλὰ νηστεύουσιν, ὥσπερ ἡμεῖς τὰς τεσσαράδας. ποιοῦσι δὲ τοῦτο καὶ τῆς Ἰουδαίους. ἔστι γὰρ μὲν ὃ πασχάσαι ὅτι ὅλαις ἑπτὰ ἡμέραις νηστεύουσι, τυρίδας, καὶ ἄζυμα ἐσθίοντες κατὰ τὸν παλαιᾶς νόμου διάταξιν. τὺς δὲ ἀναβαπτίζεσθαι ὀφείλοντας εἶπον οἱ Εὐνομιανὺς, τὺς εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτίζομένους, καὶ Μοντανιστὰς, τὺς ἔτι κληθέντας ἀπὸ Μοντανοῦ τινός, ὃς ἐκάλεσεν ἑαυτὸν παράκλητον, καὶ δύο φαύλων γυναικῶν, τῆς τε Πρισκίλλας καὶ τῆς Μαξιμίλλας, ψευδοπροφητείαις ἀποφοιβάζοντος· περὶ δὲ καὶ Σαβελλιανὺς τὺς ἔτι τινὰς ὀνομαζομένους ἀπό τινος Σαβελλίου λέγοντος μὴ δεῖν ἄλλων αὐτῷ φλυαρειῶν, καὶ αὐτὸν εἶναι πατέρα, καὶ αὐτὸν υἱόν, καὶ αὐτὸν ἅγιον πνεῦμα, ὡς εἶναι ἐν μιᾷ ὑποστάσει τρεῖς ὀνόματα· ὡς ἐν ἀνθρώπῳ σῶμα, καὶ ψυχὴ καὶ πνεῦμα, ἢ ὡς ἐν ἡλίῳ τρεῖς ἐνεργείας, ἤγουν τὸ τῆς διαφορείας χῶρον, τὸ φωτιστικὸν, καὶ τὸ θαλπτόν. λέγονται δὲ οἱ Μοντανισταὶ, Φρύγες, ἢ ἔκ τινος αἱρεσιάρχου Φρυγὸς, ἢ ἀπὸ τῆς ἐν Φρυγίᾳ ἀναφαιμωσάσης πρώτως τοιαύτης αἱρέσεως. περὶ τούτων καλοῦνται καὶ Πεπουζιανοὶ ἀπό τινος Πεπούζας καλουμένης κώμης αὐτῶν καὶ τοῦ Ἱερουσαλήμ. οἱ δὲ νηστεύουσι τὺς γάμους ὡς μυσαρὺς, νηστεύουσιν ἀλλόκοτον νηστείαν, τὸ πάσχα μιαιφονοῦσιν, εἰς ἓν πρόσωπον τοῦ ἁγίου Τριάδα συναιροῦσι, καὶ συγχέουσι, καὶ αἷμα παιδὸς κατακεντουμένου, ἀλεύρῳ συμφύροντες, καὶ ἀρτοποιοῦντες προσφέρουσιν. καὶ ταῦτα μὲν ὕστως. ἐὰν δέ τις ὀρθόδοξος Μοντανιστὴς γένηται ἢ Σαβελλιανὸς, καὶ βάπτισμα αἱρετικὸν δέξεται ἢ μὴ δέξεται, ἆρα ὁ νεόφωτος μύρῳ χρισθήσεται, ἢ ἀναβαπτισθήσεται ὡς οἱ λοιποὶ Μοντανισταί; ζήτει προὶ τούτου τῆς α'. συνόδου κανόνα ιθ'. καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνα μζ'. σημείωσαι δὲ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος ὅτι πάντες οἱ βαπτιζόμενοι εἰς μίαν κατάδυσιν, πάλιν βαπτίζονται.

Balsamon. Præsens Canon hæreticos ad Ecclesiam accedentes in duo dividit, & hos quidem chrismate inungi, omnem primùm hæresin anathematizantes, & credere profitentes, ut sancta Dei sentit Ecclesia: illos verò decernit rectè de integro baptizandos. Ac eos quidem, qui solo chrismate inungi debent, dicit esse Arrianos, Macedonianos, Apollinaristas, & Novatianos, qui etiam Cathari dicuntur, quorum hæreses declaravimus in primo Canone præsentis secundæ synodi. Novatiani autem appellati sunt & Sabbatiani, à quodam Presbytero Sabbatio, qui, more Judaico, sabbata servabat. Nominantur autem iidem & Siniſtri, utpote manum siniſtram abhorrentes, & ut per eam quidquam accipiant in animum non inducentes. Quartadecimani autem seu Tetraditæ dicuntur, qui Pascha non in die Dominico celebrant, sed quando quartadecima luna fuerit, quicunque is sit dies: quod est Judaicæ superstitionis maximè proprium. Iidem autem etiam Tetraditæ dicuntur, quòd cùm Pascha celebrant, jejunium non solvunt, sed jejunant sicut & nos, quartas ferias: faciunt autem hoc ritu Judaico. Ii enim, postquam Pascha celebraverint, totos septem dies jejunant, lactucas agrestes & azyma comedentes, juxta veteris legis constitutionem. Rebaptizandos autem esse dixit Eunomianos, qui una demersione baptizant, & Montanistas, à quodam Montano sic dictos, qui se Paracletum appellabat: & per duas improbas mulieres, Priscillam, & Maximillam, falsas prophetias ut Phœbi numine afflatus edebat. Præterea autem & Sabellianos, à Sabellio quodam sic nominatos, qui etiam cum aliis quibusdam nugis dicebat, eundem esse patrem, filium, & spiritum sanctum; ut sint in una persona tria nomina, sicut in homine corpus, & anima & spiritus: vel ut in sole triplex efficacia, scilicet circumferentiæ figura, vis illuminandi, & vis calefaciendi. Dicuntur autem Montanistæ Phryges, vel à quodam hæresiarcha Phryge, vel ex eo quòd primùm è Phrygia hæc hæresis exorta sit. Præterea autem vocantur & Pepuziani, ex quadam regione Pepuza dicta ab eis Hierusalem. Qui autem tales sunt, nuptias ut abhorrendas solvunt, alienum jejunium jejuniant, Pascha pervertunt, sanctam Trinitatem in unam personam contrahunt & confundunt, & sanguinem pueri, qui punctus fuerit, farinæ commiscentes, & panes facientes, offerunt. Et hæc quidem ita. Si quis autem orthodoxus, Montanista vel Sabellianus factus sit, & hæreticorum baptismum susceperit, num talis chrismate inungetur, aut rebaptizabitur, ut cæteri Montanistæ? Quære de hoc primæ synodi Can. xix. & sanctorum Apostolorum Canonem xlvii. Nota autem ex præsenti Canone, quòd omnes una demersione baptizati rebaptizantur.

ΖΩΝΑΡ. Ὅπως χρὴ δέχεσθαι τὺς ἐξ αἱρέσεων προσερχομένους τῇ ὀρθῇ πίστει, ὁ πρὼν διδάσκει κανών. τὺς μὲν οὖν τούτων, οὐκ ἀναβαπτίζεσθαι διατάττεται, ἀλλὰ λιβέλλους ἀπαιτεῖσθαι, ἔγγραφα δηλονότι τὰς δόξας αὐτῶν ἀναθεματίζοντα καὶ σπιλοῦντα τὴν κακοδοξίαν αὐτῶν, καὶ πᾶσι αἵρεσιν ἀναθέματι ὑποβάλλοντα. οἱ δὲ ἔτι Ἀρειανοὶ, καὶ Μακεδονιανοὶ, καὶ Ναυατιανοὶ, οἱ ἑαυτὺς καθαροὺς ὀνομάζοντες, ὧν τῆς αἱρέσεως προδεδηλώκαμὴν, καὶ Σαββατιανοὶ, ὧν ἦρξε Σαββάτιός τις πρεσβύτερος τῆς αἱρέσεως ὅ Ναυάτου κἀκεῖνος ὢν, ἔσχε δέ τι καὶ πλέον ἐκεῖνος, καὶ ὃ καθηγήσατο τῆς αἱρέσεως εἰς κακίαν νικῆσαι, καὶ τοῖς Ἰουδαίοις συνεορτάζων, καὶ Τεσσαρεσκαιδεκατίται, οἳ δὲ πάσχα ἑορτάζουσιν οὐκ ὂν κυριακῇ, ἀλλ' ὅτε τεσσαρεσκαιδεκατιαία ἡ σελήνη γένηται, ὃν οἱᾳδ' ἡμέρᾳ τύχῃ ταύτῃ πλήρη γένεσθαι· ἑορ-

Zonar. Redeuntibus ad rectam fidem hæreticis, quæ cum eis agendi ratio tenenda sit, hoc Canone præscribitur. Alios etenim, non iterato baptismo, sed libellos tantummodo exhibentes, hoc est, scriptos à se codicillos, quibus opiniones suas damnent, & errorem suum infamiâ notent, & universam hæresim execrentur, admitti placet. Sunt in eo numero Arriani, Macedonianique & Novatiani, illi, qui sese Catharos nominant, quorumque hæreses supra indicavimus; & Sabbatiani, quibus præfuit Sabbatius quidam presbyter is quoque ex hæresi Navati, sed qui aliquid tamen ad eam addidisset, & magistrum Navatum improbitate superasset, festivósque dies cum Judæis coli vellet. Cum his Quartadecimani quoque qui Paschæ solennia non die Dominicâ sed decimaquarta luna, quocunque tandem die plenam illam fieri contigerit, jejuniis autem & pervigilio noctem ducentes

Digitized by Google

centes celebrant & Apollinariſtæ. Ab his igitur homi- A
nibus, quoniam in ea, quæ de baptiſmo eſt, diſciplina, nihil à nobis diſcrepant, eodémque prorſus, quo Orthodoxi, ritu baptizantur, baptiſmum propterea repeti non oportet. Suos igitur ſigillatim, & alios generatim ac univerſe errores deteſtati, ſacro chriſmate inunguntur, aliaque Canone præſcripta peragunt. Eunòmiani verò, & Sabelliani, quorum hæreſes antea explicuimus, & Montaniſti, à Montano ſic dicti, qui & Phryges nominabantur, vel ab hæreſiarcha Phryge, vel quod ea ex Phrygia hæreſis extitiſſet, multóſque in ea regione mortales occupaſſet. Montanus ille igitur, paracletum ſe eſſe jactabat, geminásque, quæ illum ſolitæ ſequi, mulieres, B
prophetiſſas Priſcillam, & Maximillam, nominabat. Iidem, quod Pepuziam, Phrygiæ oppidum, divinis honoribus, Hieruſalem quippe ſuam vocitantes, celebrarent, Pepuzianorum quoque cognomen aſſecuti. Ab illis divortia conjugum permiſſa, & à certis quibuſdam ciborum generibus abſtinentia imperata, tum Paſchæ dies in alienum tempus rejecta, & in unam perſonam ſancta Trinitas contracta & confuſa. Illi quoque, compuncti aculeolis pueri expreſſo ſanguine farinam conſpergere, indéque confectum panem in uſum ſacrorum adhibere, tum ex eo particulam, communicandi ſpecie, ſibi quiſque deſumere ſoliti ſunt. Eos igitur, & alios omnes C
hæreticos, ſancti patres baptizari præceperunt. Baptiſmo namque, vel nullo penitus, vel ritu certè ab Eccleſiæ Catholicæ inſtitutis alieno initiati ſunt, ac proinde, quaſi eo perpetuo caruiſſent, haberi placet: quod iis verbis [ut Græcos eos admittimus] indicatur. Deinde recenſet Canon quæ ab iis peragenda ſunt, & ut primò initientur, & divino juxta noſtros ritus myſterio inſtruantur, & poſtea baptizentur.

παίζυσι ᾖ, νηπεύοντες τότε, καὶ ἀγρυπνοῦντες, καὶ Απολιναριασταί· οὐκ ἀναβαπτίζονται οὖν ὅτι, ὅτε τὸ ἅγιον βάπτισμα κατ' οὐδὲν ἡμῶν διαφέρονται, ἀλλ' ὅπως τοῖς ὀρθοδόξοις βαπτίζονται. ἀναθεματίζοντες οὖν ἕκαστος τὴν οἰκείαν αἵρεσιν ἰδικῶς, καὶ πᾶσαν ᾖ κοινῶς αἵρεσιν, χρίονται τῷ ἁγίῳ μύρῳ, καὶ τὰ ἄλλα πληροῦται καθ' ὃν κανόνα. οἱ ᾖ Εὐνομιανοὶ καὶ Σαβελλιανοὶ, ὧν αἱ αἱρέσεις ἤδη πρὸ ἡμῶν ἐδηλώθησαν, καὶ Μοντανιασταί, οἱ ἀπὸ Μοντανοῦ τινος τὴν κλῆσιν ἔχον· καὶ Φρύγες ᾖ ὠνομάζοντο, ἢ τοῦ αἱρεσιάρχου αὐτῶν Φρυγὸς ὄντος, ἢ τὴν ἀρχὴν ἐκ Φρυγίας ἀναφανείσης τοιαύτης αἱρέσεως, καὶ πολλῶν ἐν αὐτῇ πλανηθέντων. ὁ Μοντανὸς οὖν ἑαυτὸν παράκλητον ἐποιήσατο, καὶ δύο γυναῖκας ἐπομένας ἔχων αὐτῷ Πρίσκιλλαν, καὶ Μαξιμίλλαν προφήτιδας αὐτὰς ἐκάλει. καὶ Πεπουζιανοὶ ᾖ οἱ ζηλωταὶ προσηγορεύοντο, Πέπουζάν τινα τῆς Φρυγίας κώμην ἐκθειάζοντες, ἣν Ιερουσαλὴμ αὐτὴν ὀνομάζοντες. οἱ καὶ τοὺς γάμους λύειν ἐπέτρεπον, καὶ βρωμάτων ἀπέχεσθαι ἐδίδασκον, καὶ ᾗ πάσχα διέστρεφον, καὶ εἰς ἓν πρόσωπον τὴν ἀλήθειαν πρὸ αὐτῶν συνέκλειον καὶ συνέχεον· καὶ αἷμα παιδὸς κατακεντουμένου ἀλλήλοις συμφύροντες, καὶ ἀζύμοις ποιοῦντες προσέφερον, καὶ ἐξ αὐτοῦ μεταλάμβανον. τούτους τοίνυν, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας αἱρετικοὺς βαπτίζεσθαι οἱ ἱεροὶ πατέρες ἐνέστησαν. ἢ γὰρ οὐκ ἔτυχον τοῦ θείου βαπτίσματος, ἢ τυχόντες οὐκ ὀρθῶς εἰς καὶ τούτων τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας αὐτοῦ ἔτυχον. διὸ καὶ ὡς μηδὲ ἀρχὴν βαπτισθέντας αὐτοὺς λογίζονται. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, ὡς Ελληνας αὐτοὺς δεχόμεθα. ἐξῆς ᾖ καταλέγει ὁ κανὼν τὰ ἐπ' αὐτοῖς πλύνεια, καὶ ὅπως προτερον κατηχοῦνται, καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς μυοῦνται θεῖον μυστήριον, εἶτα βαπτίζονται.

Aris t. *Quartadecimani, ſive Tetraditæ, Arrianus, Novatianus, Macedonianus, Sabbatianus, Apolinarianus cum libellis recipiendi ſunt, uncti nimirum omnibus* D
ſentiendi organis.

Hi Libellos dantes, & omnem execrantes hæreſim recipiuntur, ſolo chriſmate ſancto uncti oculos, nares, aures, os, & frontem; & eos ſignantes dicimus; ſignaculum doni ſpiritus ſancti.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ τεσσαρεσκαιδεκατῖται, εἴτουν τεσσαρακοσταί, Ἀρειανοί, ὁ Ναυάτιανὸς, ὁ Μακεδονιανὸς, ὁ Σαββατιανὸς, ὁ Απολιναριανὸς, μετὰ λιβέλλων ἀποδεκτοὶ χριόμενοι δηλαδὴ πάντα τὰ ἀνθρώπεια.

Οὗτοι λιβέλλους διδόντες, καὶ πάσῃ αἱρέσει ἀναθεματίζοντες, δέχονται, μόνῳ τῷ ἁγίῳ μύρῳ χριόμενοι, ὀφθαλμοὺς, ῥῖνας, στόμα, καὶ μέτωπα· καὶ ὅταν τῷ σφραγίζειν αὐτοὺς, λέγομεν· Σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου.

Can. VIII. Aris t. *Eunomiani, unâ merſione baptizati, Sabelliani, & Phryges, tanquam Gentiles accipiantur.*

KAN. η'. Οἱ καταδύσει μιᾷ βαπτιζόμενοι Εὐνομιανοὶ, Σαβελλιανοὶ, καὶ Φρύγες, ὡς ἕλληνες δεχέσθω.

Hi autem & baptizantur, & unguntur, quia ut Græci recipiuntur: & tempore idoneo ante baptiſma ſacris myſteriis inſtituuntur, & divinas ſcripturas audiunt. E

Οὗτοι καὶ βαπτίζονται, καὶ χρίονται, ὅτι ὡς ἕλληνες παραδέχονται· καὶ καιρὸν ἱκανὸν πρὸ τοῦ βαπτίσματος κατηχοῦνται, καὶ τῶν θείων γραφῶν ἀκροῶνται.

F

KANONES

A

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ Οἰκουμενικῆς τρίτης συνόδου.

Ἡ Τρίτη ἁγία καὶ Οἰκουμενικὴ σύνοδος, γέγονεν ὅτε βασιλέως Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, ἀθροισθέντων ἐν Ἐφέσῳ ἁγιωτάτων πατέρων κατὰ Νεστορίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὃς ψιλὸν ἄνθρωπον ἐδογμάτιζε τὸν Χριστόν, ἵνα λοιπὸν ὁ αὐτὸς κατὰ φύσιν τὸν τοῦ Θεοῦ. καὶ οὐ Θεοτόκον τὴν ἁγίαν B παρθένον ἀνεί χε λέγειν, ἀλλὰ χριστοτόκον. ὃς καὶ καθῃρέθη καὶ ἀνεθεματίσθη παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων.

ΚΑΝΩΝ α'.

Ἐπειδὴ ὃ ἐχρῆν καὶ τοὺς ἀπολιφθέντας τῆς ἁγίας συνόδου, καὶ δι' τινα αἰτίαν ἢ ἐκκλησιαστικὴν, ἢ σωματικὴν, μὴ ἀγνοῆσαι τὰ ἐν αὐτῇ πεπραγμένα, γνωρίζομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιότητι καὶ ἀγάπῃ, ὅτι εἴ τις μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας ἀποστατήσας τῆς ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς συνόδου, προσέθετο τῷ τῆς ἀποστασίας συνεδρίῳ, C ἢ μετὰ τοῦτο προσεθείη, ἢ τὰ τῇ Κελεστίου ἐφρόνησεν ἢ φρονήσῃ, οὗτος καὶ τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόπων ἀλλοτριώτερόν τι δύναται, πάσης ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἐντεῦθεν ἤδη ἀπὸ τῆς συνόδου ἐκβεβλημένος, καὶ ἀνενέργητος ὑπάρχων. ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόποις, καὶ τοῖς πέριξ μητροπολίταις τοῖς τὰ τῆς ὀρθοδοξίας φρονοῦσιν ὑποκείσεται εἰς ὃ πάντα, καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς Ἐπισκοπῆς ἐκπεσεῖται.

ΒΑΛΣ. Τοῦ Νεστορίου καθαιρεθέντος, ἐπέστη ἐν Ἐφέσῳ ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἰωάννης μετὰ Θεοδωρήτου Ἐπισκόπου πόλεως Κύρου· καὶ Ἴβα Ἐδέσσης καὶ ἑτέρων· καὶ ὡς ἠγνοημένης τῆς καθαιρέσεως αὐτοῦ, ἐμέμψατο τὰ γεγονότα, καὶ τῆς συνόδου προϊσάμενον ἅγιον Κύριλλον Πάπαν Ἀλεξανδρείας, ἐπέχοντα καὶ τόπον Κελεστίνου τοῦ Πάπα Ῥώμης· ἀλλὰ μὴν καὶ Μέμνονα Ἐπίσκοπον Ἐφέσου, ὡσαύτως καθεῖλεν. ὁ μὴν καὶ Θεοδώρητος καὶ κατὰ τῶν ιβ'. κεφαλαίων· ἃ ὁ μέγας ἐξέθετο Κύριλλος εἰς ἔλεγχον τῆς κακοδοξίας Νεστορίου, δώδεκα κεφάλαια ἔπεσι συνεγράψατο, εἰς ἀναιρεσιν καὶ ἀνασκευὴν ἐκείνων· καὶ ὁ Ἴβας ὁμοίως ἐπιστολὴν ἐποιήσατο. ἅπινα ἡ δ'. συνόδος ὡς ἀσεβῆ ἀπεκήρυξε. καὶ αὐτοὶ δὴ οἱ τῆς γ'. συνόδου πατέρες, ὅ τε κατὰ τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας Ἰωάννου καὶ τῶν λοιπῶν γεγονὸς κατὰ E τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαθόντες, τούτους μὲν ὡς ἀναιτίως καθαιρεθέντας ἀπεκατέστησε· τῷ Ἰωάννῃ δὲ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ πρεσβεύσασι Ἐπισκόποις πάσης ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἀλλοτριότερα ἐποίησαν, ὡς τῷ τοῦ Νεστορίου καὶ τοῖς τῷ Κελεστίου ἀσεβῆ δόγματα καταπασαμένοις. διορίζεται οὖν ὁ κανὼν, ὡς ἐπεὶ ἐχρῆν πάντας τοὺς Ἐπισκόπους, διὰ πάσης ἀπολιφθέντας, διὰ τὸ ἀγνοεῖν τὰ πεπραγμένα, ὀφείλειν πάντες εἰδέναι, ὅτι εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ προσεπέθη, ἢ προσθείη τῇ τῆς ἀποστασίας συνεδρίῳ, δηλονότι τῇ μέρει τοῦ Ἰωάννου Ἀντιοχείας καὶ τοῦ Κελεστίου, οὗτος καθῃρημένος ἔσται, καὶ οὐδέν τι ὀφελήσει ἱερατικὸν ἐνεργήσαι· ἀλλὰ πάντες οἱ πέριξ μητροπολῖται καὶ Ἐπίσκοποι ἀπόβλητον τοῦτον ἕξουσιν, ὡς ἤδη τοῦ Ἐπισκοπικοῦ καθεδροῦ ἀπαλλοτριωθέντα. καὶ ὁ μὲν κανὼν ταῦτα φησί· σὺ δ' ἴσως ἐν τισιν ἀντιγράφοις σφάλμα γραφικὸν ὂν περὶ τοῦ Κελεστίου, (ἀντὶ γὰρ Κελεστίου Κελεστίνου μέμνηται) μὴ προσκόπτε τοῖς ὕστερον γεγραμμένοις. ὁ γὰρ Κελεστῖνος Πάπας τῆς Ῥώμης, ὀρθόδοξος, ὡς ἄνωθεν εἴρηται, ὁ δὲ Κελέστιος ὁμόφρων τοῦ Νεστορίου, ἤτοι αἱρετικός.

ΖΩΝΑΡ. Τῶν ἱερῶν πατέρων συναθροισθέντων ἐν Ἐφέσῳ, καὶ συζητήσεως περὶ τῆς περὶ τοῦ Νεστορίου εἰσα-

CANONES SANCTÆ ET OECVMENICÆ TERTIÆ SYNODI.

Sancta & Oecumenica tertia synodus fuit sub Imp. Theodosio minori, congregatis Ephesi ducentis patribus adversus Nestorium patriarcham Constantinopolitanum, qui Christum solum esse hominem docebat: ei autem secundum habitudinem unitum fuisse Dei filium. Et ideo nec Deiparam sanctam virginem dici ferre poterat, sed Christiparam. Qui & depositus est, & à sanctis patribus anathematizatus.

Canon I.

Quoniam oportet etiam eos qui sanctæ synodo non interfuerunt, propter aliquam causam, vel ecclesiasticam, vel corporalem, non ignorare ea quæ in ipsa statuta sunt, vestræ sanctitati & dilectioni notum facimus, quòd si quis provinciæ Metropolitanus à sancta & universali synodo deficiens, apostasiæ seu defectionis consessui ac conventiculo adhæsit, vel posthac adhæserit, vel cum Celestio sensit aut senserit, is adversus suæ provinciæ Episcopos nihil penitus agere potest, omni Ecclesiastica communione abhinc jam à synodo ejectus, & ad nullum exercendum munus efficiúmque idoneus existens. Sed & ipsis provinciæ Episcopis, & qui sunt circumcirca, Metropolitanis orthodoxè sentientibus, omnino subjicietur, & de episcopatus gradu dejicietur.

Bals. Depositio Nestorio, Ephesi insurrexit Joannes patriarcha Antiochenus, cum Theodorito Cyri Episcopo, & Iba Edessæ, & aliis, & tanquam in eorum absentia depositione facta, quæ facta fuerant reprehendit, & sanctum Cyrillum Papam Alexandrinum, synodo præsidentem, & Celestini Romani Papæ locum tenentem; quinetiam Memnonem Ephesi Episcopum, præter rationem deposuit. Ac Theodoritus quidem etiam adversus xii. capita, quæ magnus Cyrillus ediderat, ad improbam Nestorii refellendam opinionem, xii. alia conscripsit ad illorum eversionem & confutationem; & Ibas similiter epistolam fecit. Quæ quidem quarta synodus, ut impia rejecit. Et ipsi etiam tertiæ Synodi patres, cùm quod ab Antiocheno patriarcha Joanne & reliquis factum fuerat, in Cyrilli, & eorum qui unà cum ipso erant, depositione, intellexerunt; eos quidem ut sine causa depositos restituerunt: Joannem autem, & qui cum eo erant, xxx. Episcopos, ab omni ecclesiastica communione alienos fecerunt, ut Nestorii & Celestii impia dogmata complexos. Decernit ergo Canon, quòd, quoniam oportet aliquos Episcopos, qui justis de causis non interfuerunt, non ignorare ea quæ facta sunt, debent omnes scire, quòd si quis Episcopus adhæsit, vel adhæserit apostasiæ seu defectionis conventiculo, parti scilicet Joannis Antiocheni, & Celestii, is erit depositus, & nihil penitus sacerdotale exercebit: sed omnes qui sunt circumcirca, Metropolitani, & Episcopi, eum ejectum habebunt, ut qui à gradu Episcopali jam sit alienatus. Et hæc Canon quidem dicit. Tu autem in nonnullis inveniens exemplaribus scriptoris errorem de Celestino (pro Celestio enim Celestini meminit) ne attenderis iis quæ sic scripta sunt. Celestinus enim Papa Romanus erat orthodoxus, ut superiùs dictum est. Celestius autem idem quod Nestorius sentiens, sive hæreticus.

Zonar. Cum Ephesi synodus convenisset, ac in ea quæstio de Nestorii erroribus agitata esset, præsidente orthodoxis

Digitized by Google

thodoxis patribus Cyrillo papa Alexandrino beatæ memoriæ, Celestini veteris Romæ papæ locum etiam tenente, eique strenuè operam navante Ephesino Episcopo Memnone: novæ Romæ hujus, ac reginæ urbium Patriarcha Nestorius condemnatus, & sanctorum patrum sententiâ depositus fuit. Sed cum trium postea dierum intervallo Joannes Antiochenus Patriarcha, magno Episcoporum comitatu, quibus Theodoretus Cyropolitanus, & Ibas Edessenus Antistites præerant, adfuisset, quod adventus illorum à synodo non expectatus fuit, irritati, & Nestorii depositionem rescindere, & sanctos, Cyrillum, & Memnonem Ephesinum vicissim pœna depositionis afficere conati sunt. Ac Theodoretus quidem capita duodecim, à magno Cyrillo, ad confutandos Nestorii errores fidémque stabiliendam vulgata, totidem ipse ad ea labefactenda, ac evertenda capitibus editis oppugnavit. Idem, Ibas quoque emissa epistola, præstitit. Diúque discordibus animis utrinque certatum, donec à synodo in eos Antistites, Nestorianis quippe erroribus haud dubie implicatos, depositione animadversum. Hæ causæ scilicet hujus Canonis constituendi, quo provinciarum Episcopis, qui à synodo abfuerant, Antiocheni Patriarchæ, sociorumque synodi auctoritate constituta damnatio significatur; Nestorianósque vel qui jam essent, vel qui postea futuri essent Antistites, jure omni de Episcopis quibuscunque, aut Laïcis quidpiam statuendi, spoliatos esse decernitur.

ARIST. *Si Metropolitanus, relictâ synodo Celestino adhæsit vel adhæserit, rejiciendus.*

CANON II.

Si autem nonnulli provinciales Episcopi sanctæ synodo non interfuerunt & apostasiæ accesserunt, vel accedere conati fuerunt, vel cùm etiam Nestorii depositioni subscripsissent, ad apostasiæ consessum recurrerunt, ii omnino, ut sanctæ synodo visum est, sint à sacerdotio alieni, & gradu excidant.

BALS. Hic Canon secundus in primo Canone est expositus, ut qui eadem cum illo tractet. Hic autem adjungit, eos etiam esse depositos, qui in Nestorii quidem depositione subscripserunt, Joannis autem Antiocheni parti postea accesserunt. Quoniam autem præsens Canon in fine meminit alienationis à sacerdotio, & casus à gradu, dic ita accipi ut alienetur quidem à sacerdotio Episcopus, à gradu autem excidant Clerici, in quibus propriè gradus sumuntur: ita ut clerici quidem ad partem eorum qui defecerunt quomodocunque accedentes, sint depositi. Interim autem Canon primus loquens in fine de Episcopis, Episcopatum quoque gradum dicit.

ZONAR. Cum Antiochenus Patriarcha Joannes, & Theodoretus, & Ibas, sanctorum Patrum decreta, ut diximus, infirmare conati fuissent, alios quoque in suam sententiam Præsules adduxere, quorum aliqui non venerant in conventum synodi, alii cum adfuissent etiam Nestorii depositionem suis subscriptionibus confirmarant. Quos quidem propterea Canon, sacri muneris dignitate, spoliandos esse decernit, quod de Episcopis intelligendum est: illud autem, gradu excidere de Clericis accipiendum: hi enim sub gradibus continentur. Sacerdotes enim majorem gradum sive dignitatem, Diaconi autem minorem, & sic deinceps reliqui obtinent.

ARIST. *Et quicunque Episcopus Nestorio assentitur, favetque, abdicandus.*

γομένων καθοδόξων γενομένας διορισάντων, περιγραφέντα τῶν ὀρθοδόξων πατέρων τὸ ἐν ἁγίοις Κυρίλλω Πάπα Ἀλεξανδρείας, ἐπέχοντας ὃ καὶ τὸν τοπον Κελεστίνου τοῦ Πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, Συναιρομένου τῷ ἁγίῳ Κυρίλλῳ καὶ Μέμνονος Ἐπισκόπου Ἐφέσου· καθεδηγήθη ὁ Νεστόριος Πατριάρχης ὢν τῆς νέας Ρώμης ταύτης καὶ βασιλίδος τῶν πόλεων, καὶ ψήφῳ τῶν ἱερῶν πατέρων καθηρῆσθαι. μεθ' ἃς πρεῖς ἡμέρας ὁ Ἀντιοχείας πατριάρχης Ἰωάννης ὄντως σὺν πλείοσιν Ἐπισκόποις, ὧν προεξῆρχον ὁ Κύρου πόλεως Θεοδώρητος καὶ Ἴβας Ἐδέσσης, λυπηθέντες ὅτι ἐγένοντο καὶ πρὸ αὐτῶν ἐλθοῦσιν οἱ τῆς Συνόδου ἀνέμειναν, τῇ καθαιρέσει τε τοῦ Νεστορίου ἐμέμφαντο, καὶ τὸν ἅγιον Κύριλλον τόν τε Ἐφέσου Μέμνονα ὑπὸ καθαίρεσιν ἐποιήσαντο. ὁ μέντοι Θεοδώρητος καὶ κατὰ τῶν δώδεκα κεφαλαίων, ἃ ὁ μέγας ἐξέθετο Κύριλλος εἰς ἔλεγχον τῆς κακοδοξίας τοῦ Νεστορίου, σπουδὴν ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, δώδεκα κεφάλαια ἕτερα ἐκδέδωκεν, εἰς ἀναιροπιὼ καὶ ἀνασκευὴν ἐκείνων. καὶ ὁ Ἴβας ὁμοίως ὕστερον ἐποίησατο. καὶ μέσον αὐτῶν διαφορὰ μεγάλη γέγονεν, ὡς καὶ καθαιρέσει παρὰ τῆς Συνόδου τοὺς ἀρχιερεῖς ἐκείνους ὑποβληθῆναι, οἷα τοῖς Νεστορίου συνηθέσμοις. Διὰ ταῦτα τοίνυν καὶ ὁ πρῶτος κανὼν ἐξεπέδη, διδάσκων τοὺς μὴ τῇ Συνόδῳ πρεσβείας τῶν ἐπαρχιῶν Ἐπισκόπους τῷ τοῦ Ἀντιοχείας καὶ τῶν ἄλλων Συνοδικῷ καταδίκῳ, καὶ ὡς ἐν ἀρχιερατικῆς φρονημίοις χώρας διαφέρειν τι τῶν Ἐπισκόπων ἢ λαϊκῶν, ἔπι τοὺς τοῦ Νεστορίου φρονήσεις, ἔτι μᾶλλον τοὺς φρονήσεις.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ δὲ ἀποδραθεὶς τῆς Συνόδου μητροπολίτης τῷ Κελεστίνῳ ἀντίκηται, ἢ ἀνθέξηται, ἀποβλητέος.

ΚΑΝΩΝ ϛ'.

Εἰ δέ τινες ἐπαρχιῶται Ἐπίσκοποι ἀπελείφθησαν τῆς ἁγίας Συνόδου, καὶ τῇ ἀποστασίᾳ προσεπέθεντο, ἢ προσέθεσθαι πεφαντάκασιν, ἢ καὶ ὑπογράψαντες τῇ τοῦ Νεστορίου καθαιρέσει ἐπαλινδρόμησαν πρὸς ὃ τῆς ἀποστασίας συνέδριον· τούτους πάντη καὶ ὅλως τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ ἀλλοτρίους εἶναι τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῦ βαθμοῦ ἐκπίπτειν.

ΒΑΛΣ. Τὰ τοῦ πρόσθεν ϛ'. κανόνος ἡρμηνεύθησαν ἐν τῷ α'. κανόνι, ὡς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ ἀναλαμβάνοντος. προστίθησι δὲ οὗτος καθηρημένους εἶναι καὶ τοὺς ὑπογράψαντας μὲν ἐν τῇ καθαιρέσει τοῦ Νεστορίου· ὕστερον δὲ προσθέντας τῷ μέρει τοῦ Ἰωάννου Ἀντιοχείας. ὅπου δὲ ὁ κανὼν ἐν τῷ τέλει μέμνηται ἀλλοτριώσεως ἱερωσύνης καὶ ἐκπτώσεως βαθμοῦ, εἰπὲ ἐκλαμβάνεσθαι τὴν μὲν ἀλλοτρίωσιν τῆς ἱερωσύνης εἰς τοὺς Ἐπισκόπους, τὴν δὲ ἔκπτωσιν τοῦ βαθμοῦ εἰς οὓς κυρίως οἱ βαθμοὶ ἐξελήφθησαν. ὥστε καὶ τοὺς προσεθέντας κληρικοὺς τῷ μέρει τῶν ἀποστησάντων ὁπωσδήποτε, καθηρημένους εἶναι. πέρας δὲ ὁ α'. κανὼν περὶ Ἐπισκόπων λέγων ἐν τῷ τέλει, φησὶ καὶ τὴν Ἐπισκοπικὴν βαθμόν.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦ Ἀντιοχείας Ἰωάννου καὶ Θεοδωρήτου, καὶ Ἴβα, ὡς εἴρηται ἐναντιωθέντων τοῖς δόξασι τῶν ἁθροισμῷ τῶν πατέρων, τινὲς καὶ τῶν ἄλλων Ἐπισκόπων συνεπήχθησαν ἐκείνοις, οἱ μὲν ἀποδραθέντες τῆς Συνόδου, οἱ δὲ συμπρεσβεύσαντες, καὶ τῇ τῆς καθαιρέσεως τοῦ Νεστορίου ψήφον τὰς οἰκείας ὑπογραφὰς βεβαιώσαντες. περὶ τοιούτων οὖν ὁ πρῶτος κανὼν ἐκπίπτειν εἶναι τῆς ἱερωσύνης ἐκείνους ἀποφαίνεται, τοῦτο περὶ τῶν Ἐπισκόπων νοητέον. οἱ δὲ καὶ τοῦ βαθμοῦ ἐκπίπτοντας, περὶ κληρικῶν ἐκληπτέον. εἴτοι γὰρ ὑπὸ βαθμοὺς εἰσιν. οἱ μὲν ὧν ἱερεῖς μείζονός εἰσι βαθμοῦ ἤτοι ἀξίας, οἱ δὲ διάκονοι ἥττονος καὶ καθεξῆς οἱ λοιποί.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ ὅστις Νεστορίῳ σύμφρων καὶ ὁμόφρων Ἐπίσκοπος, ἀποκήρυκτος.

ΚΑΝΩΝ

A

ΚΑΝΩΝ γ'.

Εἰ δέ τινες τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει ἢ χώρᾳ κληρικῶν ὑπὸ Νεστορίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ὄντων τῆς ἱερωσύνης ἐκωλύθησαν διὰ τὸ ὀρθῶς φρονεῖν, ἐδικαιώσαμεν καὶ τούτους τὸν ἴδιον ἀπολαβεῖν βαθμόν. κοινῶς δὲ τοὺς τῇ ὀρθοδόξῳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ συμφρονοῦντας κληρικοὺς, κελεύομεν τοῖς ἀποστατήσασιν ἢ ἀφισταμένοις Επισκόποις, μηδ' ὅλως ὑποκεῖσθαι κατὰ μηδένα τρόπον.

ΒΑΛΣ. Τῶν εἰκότων ἦν τινὰς κληρικοὺς ὀρθοδόξους μὴ φρονῆσαι τὰ τοῦ Νεστορίου ἢ τὰ τῶν συμφρονησάντων αὐτῷ Επισκόπων, καὶ διὰ τοῦτο ἀφορισθῆναι. ἀποκαθίστησιν οὖν ὁ κανὼν τούτους εἰς τοὺς οἰκείους βαθμοὺς, προσεπάγων μὴ μόνους αὐτοὺς ἔχειν τὰς οἰκείας ἐπιτιμίας, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς κληρικοὺς τῶν τοιούτων Επισκόπων μηδ' ὅλως ὑποκεῖσθαι αὐτοῖς ὡς ἀποστατήσασιν.

ΖΩΝΑΡ. Πατριάρχης ὢν ὡς εἴρηται Κωνσταντινουπόλεως ὁ Νεστόριος, ἀφώρισέ τινας κληρικοὺς μὴ συμφρονοῦντας αὐτῷ. καὶ ἐν ἄλλαις δὲ πόλεσιν οἱ ὁμοδοξοῦντες ἐκείνῳ Επίσκοποι τὸ αὐτὸ πεποιήκασι. τοὺς οὖν τῆς ἱερωσύνης κωλυθέντας, ὡς μὴ συντιθεμένοις τῇ τοῦ Νεστορίου, καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτῷ κακοδοξίᾳ, ἡ ἁγία συνόδος διὰ τοῦ παρόντος κανόνος ἀποκατέστησεν εἰς τοὺς οἰκείους βαθμούς. καὶ διωρίσατο τοὺς ὀρθοδόξους κληρικοὺς τοῖς ὁμογνωμονοῦσι τῷ Νεστορίῳ Επισκόποις μὴ ὑποκεῖσθαι κατὰ μηδένα τρόπον, μήτε ὡς κληρικοὺς, μήτε ὡς ἱερωμένους ἁπλῶς, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς Επισκόποις ὑποκειμένους ἢ καὶ κανονικὰ τελεῖν αὐτοῖς ὀφείλοντας.

ΑΡΙΣΤ. Ος ὑπὸ Νεστορίου τῆς ἱερωσύνης κεκώλυται, ἱερώτατος ὁ δεκτέος ἐκείνῳ, ἀνίερος.

CANON III.

Si qui autem in unaquaque urbe, vel regione Clerici sub Nestorio & iis qui cum ipso, sacerdotio sunt interdicti, eo quòd rectè sentiant, ut ii quoque proprium gradum recipiant, justum censuimus. Communiter autem omnibus, qui cum orthodoxa & universali synodo consentiunt, Clericis jubemus, iis, qui desciverunt vel desciscunt, Episcopis nullo penitus modo subjici.

BALS. Est verisimile aliquos Clericos orthodoxos non sensisse idem, quod Nestorius & qui illi consentiebant Episcopi, & propterea fuisse excommunicatos. Hic ergo Canon eos restituit in proprios gradus, inferens præterea, eos non solùm habere suos honores ac dignitates, sed omnes talium Episcoporum Clericos eis nequaquam subjici, ut qui desciverint.

ZONAR. Cum Patriarcharum Nestorius, ut diximus, Constantinopoli gereret, Clericos quosdam ab ipso dissentientes excommunicavit. Idem autem & in aliis urbibus à Nestorianæ factionis Episcopis factitatum. Eos itaque qui à sacerdotio depulsi sunt, eo quòd malæ Nestorii, eique consentientium opinioni, assensum non præberent, per hunc Canonem in proprios gradus restituit sancta synodus, & orthodoxos Clericos Episcopis cum Nestorio sentientibus nequaquam obtemperare statuit neque ut Clericos, neque ut in sacerdotium similiter cooptatos; licet eo ipso Episcopis sint subjecti, vel etiam Canonica ipsis persolvere teneantur.

ARIST. *Cui à Nestorio sacerdotium interdicitur, sacerdotio est dignissimus; qui vero ab illo suscipitur, profanus.*

D

ΚΑΝΩΝ δ'.

Εἰ δέ τινες ἀποστατήσαιεν τῶν κληρικῶν, καὶ τολμήσαιεν ἢ κατ' ἰδίαν ἢ δημοσίᾳ τὰ τοῦ Νεστορίου ἢ τὰ τοῦ Κελεστίου φρονῆσαι, καὶ τούτους εἶναι καθῃρημένους, ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου δεδικαίωται.

ΒΑΛΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν ὅμοιος τοῖς πρὸ αὐτοῦ ἐστί. φησὶ γὰρ καθῃρημένους εἶναι τοὺς κληρικοὺς τοὺς φρονήσαντας τὰ τοῦ Νεστορίου ἢ τοῦ Κελεστίου, εἴτε διδάσκουσιν αὐτὰ, εἴτε καὶ μή. τὸ δὲ δεδικαίωται, ἐξελήφθη ἀντὶ τοῦ, δίκαιον ἔδοξε.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ πάλιν περὶ κληρικῶν ὁ κανὼν οὗτος διαλαμβάνει τοῖς αἱρετικοῖς συμφρονησάντων. καὶ εἴτε ἰδίᾳ, φησὶ, καὶ καθ' ἑαυτοὺς τὰς ἀθέσμους δόξας φρονῶσιν, εἴτε δημοσίᾳ πάντας διδάσκουσιν, καὶ κηρύττουσι, καθῃρημένους εἶναι τοὺς τοιούτους ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου δεδικαίωται. ἀντὶ τοῦ δίκαιον ἐκρίθη. καὶ ἔδοξε, καὶ ὁ Κελέστιος δὲ ὁμόφρων τῷ Νεστορίῳ ἦν.

ΑΡΙΣΤ. Εἴ τινες τῶν κληρικῶν Κελεστίνῳ ἢ Νεστορίῳ συμφρωνήσαιεν, καθαιρετέοι.

CANON IV.

Si qui autem Clerici defecerint, & ausi sint, vel privatim vel publicè, cum Nestorio aut Celestio sentire, eos quoque depositos esse sanctæ synodo justum visum est.

BALS. Hic quoque Canon præcedentibus est similis. Dicit enim Clericos esse depositos, qui cum Nestorio vel Celestio sentiunt, sive eadem docent, sive non. Vox autem δεδικαίωται pro justum visum est, accipiebatur.

ZONAR. De clericis hæreticis consentientibus hoc quoque Canone actum; quos quidem, inquit, sive soli perversis opinionibus privatim adhæserint, sive publicè docendis, & in vulgus disseminandis operam navarint, pro depositis haberi à sancta synodo δεδικαίωται, i. e. justum judicatum est. Et visum est quod Celestius quoque Nestorio consentiebat.

ARIST. *Si qui Clerici Celestino vel Nestorio assentiantur, sunt deponendi.*

F

ΚΑΝΩΝ ε'.

Οἷοι δὲ ἐπὶ ἀτόποις πράξεσι κατεκρίθησαν ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου ἢ ὑπὸ τῶν οἰκείων Επισκόπων· καὶ τούτοις ἀκανονίστως, κατὰ τὴν ἐν ἅπασιν ἀδιαφορίαν αὐτοῦ, ὁ Νεστόριος, καὶ οἱ τὰ αὐτοῦ φρονοῦντες, ἀποδοῦναι ἐπειράθησαν, ἢ πειραθεῖεν, κοινωνίαν ἢ βαθμὸν, ἀνωφελήτους εἶναι, καὶ μένειν οὐδὲν ἧττον καθῃρημένους ἐδικαίωσαν.

ΒΑΛΣ. Εμαθες, ὅτι μητροπολῖται καὶ Επίσκοποι δύνανται κρίνειν τοὺς κληρικοὺς αὐτῶν, καὶ ἀφορισμῷ ἢ καὶ καθαιρέσει ἔστιν ὅτε καθυποβάλλειν. ἐπεὶ οὖν ὁ Νεστόριος,

CANON V.

Quicunque autem propter indigna sua facta à sancta synodo, vel à propriis Episcopis condemnati sunt, & iis non Canonicè, prout omnia facit indiscriminatim, Nestorius, vel qui idem cum eo sentiunt, restituere tentaverint communionem, vel gradum, id nihil eis prodesse, & depositos nihilo secius manere justum putarunt.

BALS. Didicisti quòd Metropolitani & Episcopi possunt suos Clericos judicare, & excommunicationi, & nonnunquam etiam depositioni subjicere. Quoniam

P ergo

Digitized by Google

ergo Neſtorius, & qui cùm eo ſentiebant, neſcio quos ejuſmodi in communionem non canonicè receperunt, vel in priores etiam gradus reſtituerunt, ut eos hac ratione ad ſe traherent; dicit Canon, Clericos nihil ex eo juvari, ſed manere depoſitos, vel etiam ſegregatos. At ἐδικαίωσε hic idem eſt ac, juſtum putârunt.

A καὶ οἱ ζ᾽ αὐτῷ φρονοῦντες, τοιούτους τινὰς ἀκανονίστως εἰς κοινωνίαν ἐδέξαντο ἢ καὶ εἰς τοὺς προτέρους βαθμοὺς ἀποκατέστησαν, ἵνα τούτους τοιούτῳ τρόπῳ ἑλκύσωσι πρὸς ἑαυτούς, φησὶν ὁ κανὼν μηδὲν ὠφελεῖσθαι τοὺς κληρικοὺς ἀφ᾽ οὗ τοῦτο, ἀλλὰ μένειν καθῃρημένους, ἢ καὶ ἀφωρισμένους· ὃ δὴ, ἐδικαίωσαν, ἀντὶ τοῦ δίκαιον εἶναι ἔδοξεν.

Zonar. Clerici quidam in flagitiis quibuſdam deprehenſi quæ depoſitioni & ſuorum graduum privationi eos ſubjiciunt, depoſiti, aut ſegregati fuerant. Quos poſtea Neſtorius Patriarcha, præter Canonum ſanctiones indifferenter, id eſt abſque ullo diſcrimine admiſerat; & non diſtinguens inter vetitum & non vetitum, communionem aut gradum iis reſtituerat. Nihil igitur hujuſmodi hominibus, quod adverſus conſtitutiones canonicas actum fuerat, prodeſſe, depoſitionéque ut antea nihilominus teneri Patres ἐδικαίωσε, id eſt, æquum cenſuerunt, vel pœnæ nomine decreverunt ut ſint depoſiti. Nam δικαιῶσαι nonnunquam etiam punire ſignificat, unde δικαιωτήρια, id eſt tormenta, ſuam appellationem habent.

ΖΩΝΑΡ. Κληρικοί τινες ὅτι ποιν αἰτίαις ἁλόντες, καθαιρέσεως καὶ ἐκπώσεως τῆς οἰκείων βαθμῶν ὑπαγόμενοι αὐτοὺς καθῃρέθησαν, ἢ ἀφωρίσθησαν· ὁ δὴ Νεστόριος οἷα Πατριάρχης, ἀκανονίστως ἐδέξατο τοὺς τοιούτους ἀδιαφόρως, ἀντὶ τοῦ χωρὶς διαστολῆς, μὴ διαστείλας μέσον κεκωλυμένου καὶ ἀκωλύτου, ἀποδοὺς αὐτοῖς κοινωνίαν ἢ βαθμόν. τοὺς γοῦν τοιούτους ἀνωφελήτους εἶναι οἱ πατέρες ἐθέσπισαν, μηδὲν δηλονότι ὠφελουμένους ἐκ τῆς ἀκανονίστου πράξεως, καὶ μένειν οὐδὲν ἧττον καθῃρημένους ἐδικαίωσαν, ἀντὶ τοῦ δίκαιον ἐψηφίσαντο, ἢ ἐδικαίωσαν, ἀντὶ τοῦ ἐκόλασαν, ὥστε εἶναι καθῃρημένους. λαμβάνεται γὰρ ὁ δικαιῶσαι, καὶ ὅτι τοῦ κολάσαι, ὅθεν λέγομεν τὰ ἐκεῖθεν δικαιωτήρια.

Ariſt. Ab Epiſcopo condemnatus, ſi à Neſtorio ſuſcipitur, id nihil ei proſit.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ καθαιρεθεὶς ὑπὸ Ἐπισκόπου, καὶ ὑπὸ Νεστορίου δεχθεὶς, ἀνωφελήτως.

Nonnulli eorum, qui in Epheſinâ ſynodo congregati fuerunt Metropolitani, ſeipſos ſeparabant, & Neſtorii Epiſcopi Conſtantinopolitani, hominum cultoris & impii, & Judæorum opinionibus conſentientis, & Celeſtini etiam Romæ Epiſcopi dogmata amplectebantur. Alii autem ſynodum deſerebant, & nolebant ſuffragiis ſuis profanos iſtos impioſque Epiſcopos condemnare, ſed potiùs iis adhærebant, & fovebant. Propterea itaq; decrevit ſancta ſynodus, eos, qui Neſtorium & Celeſtinum ſunt amplexi & cum iis ſenſerunt, abdicatos eſſe, & ab eccleſia excindi: eos autem quibus à Neſtorio aut Celeſtino ſacerdotium eſt interdictum, eo quòd recte ſenſerunt, ſuum rurſus recipere gradum: ut & eos, qui à propriis Epiſcopis depoſiti fuerunt, & ab iis admiſſi, & abſoluti, profanos eſſe & rurſum depoſitos.

Τινὲς τῶν ἀθροισθέντων ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ συνόδῳ μητροπολῖται ἀπέστησαν ἑαυτοὺς, καὶ τοῦ Νεστορίου τοῦ Ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ ἀνθρωπολάτρου καὶ δυσσεβοῦς, καὶ ἰουδαιόφρονος, καὶ τοῦ Κελεστίνου δὲ τῆς Ῥώμης Ἐπισκόπου ἐφρόνησαν δόγματα. τινὲς δὲ καὶ ἀπελείφθησαν, καὶ σὺν ἠθέλησαν καταψηφίσασθαι τῶν ἀνιέρων τούτων καὶ δυσσεβῶν Ἐπισκόπων. ἀλλὰ μᾶλλον ἀντείχοντο τούτων, καὶ περιέχοντο. διὰ τοῦτο γοῦν ὥρισεν ἡ ἁγία συνόδος τοὺς ἀντεχομένους Νεστορίου καὶ Κελεστίνου, καὶ τὰ ἐκείνων φρονοῦντας, ἀποκηρύκτους εἶναι, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκκόπτεσθαι· τοὺς δὲ ὑπὸ Νεστορίου ἢ Κελεστίνου, ἢ ἱερωσύνης κωλυθέντας, διὰ δ᾽ ὀρθῶς φρονεῖν, καὶ ἴδιον πάλιν ἀπολαβεῖν βαθμόν· ὥσπερ πάλιν τοὺς ὑπὸ τῶν ἰδίων Ἐπισκόπων καθαιρεθέντας καὶ παρ᾽ αὐτῶν προσδεχθέντας καὶ δικαιωθέντας, ἀνιέρους εἶναι καὶ αὖθις καθῃρημένους.

Canon VI.

Similiter autem, ſi qui voluerint, quæ in ſancta Epheſina ſynodo de ſingulis acta ſunt, quovis modo labefactare: decrevit ſancta ſynodus, ſi ſint quidem Epiſcopi vel Clerici, à proprio gradu omnino excidere, ſi autem laici, excommunicatos manere.

Κανων ϛ'.

Ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τινες βουληθεῖεν τὰ περὶ ἑκάστου πεπραγμένα ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τῇ ἐν Ἐφέσῳ οἱῳδήποτε τρόπῳ παραχαλοῦειν· ἡ ἁγία σύνοδος ὥρισεν, εἰ μὲ Ἐπίσκοποι εἶεν ἢ κληρικοὶ, τοὺς οἰκείου πάντελῶς ἀποπίπτειν βαθμοὺς· εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀκοινωνήτους ὑπάρχειν.

Bals. Canon clarus eſt: ſtatuit enim eos, qui labefactant quæ Epheſi acta ſunt, ſi quidem Clerici ſint, deponi: ſin vero laici, excommunicatos eſſe. Vii. autem Canon dicit anathemate Laicos feriendos, qui contrà ac decretum eſt, ſentiunt. Et ne contraria eſſe exiſtimes. Magna eſt enim differentia, an quis adverſetur, an de re aliqua dubitet. Et propterea, qui de iis, quæ jam pulchrè anteà confirmata ſunt, dubitat, excommunicabitur. Qui autem adverſatur, ut contraria ſentiens, anathemate ferietur.

ΒΑΛΣ. Σαφὴς ἐστὶν ὁ κανών. διορίζει γὰρ τοὺς παραλύοντας τὰ ὁπωσοῦν τῇ Ἐφέσῳ πεπραγμένα, κληρικοὺς μὲ ὄντας καθαιρεῖσθαι, λαϊκοὺς δ᾽ ἀκοινωνήτους εἶναι. ὁ δὲ ζ'. κανὼν ἀναθεματίζεσθαι λέγει τοὺς λαϊκοὺς τοὺς ἐναντία φρονοῦντας τοῖς δόγμασι. καὶ μὴ ἐναντιωθῇ σοι. ἔστι γὰρ μεγάλη διαφορὰ τοῦ ἐναντιοῦσθαι, καὶ τοῦ ἀμφιβάλλειν τινὰ περί τινος πεπραγμένου. καὶ διὰ τοῦτο ὁ μὲν ἀμφιβάλλων περὶ τῶν ἤδη καλῶς πεφρωνωμένων, ἀφορισθήσεται. ὁ δὲ ἐναντιούμενος τούτοις, ὡς ἐναντιόφρων, ἀναθεματισθήσεται.

Similiter autem, ſi qui volunt, quæ in ſancta Epheſina ſynodo de ſingulis acta ſunt, quovis modo labefactare: decrevit ſancta ſynodus, ſi ſint quidem Epiſcopi vel Clerici, à proprio gradu omnino excidere, ſi autem laici, excommunicatos manere.

Zonar. Superiorum Canonum decretis, de iis peculiariter, qui apoſtatis & ſynodo adverſantibus conſentiant, quique Neſtorianæ hæreſeos dogmata amplexi fuerant, conſtitutum: hic vero omnes, qui aliquam hujus ſanctæ ſynodi conſtitutionem convellere, aut infirmare conati fuerint, generatim, & univerſe condemnat. Ac in ſacerdotium cooptatos quidem deponi, laïcos vero communione moveri jubet Synodus. Atque hæc quidem Epheſi acta. Cum vero inter ſe factionibus diviſi Præſules diſſiderent, univerſos Imperator Conſtantinopolim advocavit, pacémque, omni motu animorum ſedato, inter eos conciliavit; & Theodoretus capita illa,

ΖΩΝΑΡ. Οἱ μὲν ἀνώτεροι κανόνες ἰδικῶς περὶ τῶν ὁμοφρονησάντων τοῖς ἀποστάταις καὶ ἐναντιωθείσι τῇ συνόδῳ, καὶ τῷ Νεστορίῳ προσδούσι διετάξαντο. οὗτος δὲ ὁ παρὼν, κοινῶς πάντας τοὺς ἀναιρέσειν τι τῶν δοξάντων τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ ἐπιχειροῦντας καταδικάζει. καὶ τοὺς μὲν ἱερωμένους ποιεῖ ὑπὸ καθαίρεσιν· τοῖς δὲ λαϊκοῖς ἀκοινωνησίαν ἐπάγει. ταῦτα μὲν οὖν ἐν Ἐφέσῳ ἐπράχθησαν· ἐπεὶ δὲ κατ᾽ ἀλλήλων οἱ ἀρχιερεῖς ἐθρύοντο, καὶ σχίσμα ἦν τῶν αὐτοῖς, ὁ βασιλεὺς πάντας εἰς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων μετεκαλέσατο, καὶ συνεβίβασε, καὶ εἰρηνεύσε, καὶ ὁ Θεοδώρητος τὰ τῶν αὐτῶν γραφέντα κεφάλαια

φάλαια δι' ἔριν κατέθετο συγγράψασθαι, καὶ ἀπεβάλετο ταῦτα, καὶ τοῖς ψηφισθεῖσι παρὰ τῆς Συνόδου συνέθετο, καὶ τῇ τοῦ Νεστορίου καθαιρέσει, κἀκεῖνος καὶ οἱ λοιποὶ συνευδόκησαν. Συμβόλου δὲ δυσσεβοῦς ἐκτεθέντος παρὰ τοῦ Νεστορίου, καὶ ἀναγνωσθέντος ἐκείνου τε καὶ τοῦ παρὰ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ ἁγίων πατέρων τῶν ἐν τῇ πρώτῃ Συνόδῳ ἐξεφωνήθη ὁ κανὼν οὗτος.

ΑΡΙΣΤ. Ἀκοινώνητος ὁ λαϊκὸς ὁ ἀντοφθαλμῶν τῇ Συνόδῳ· ὁ κληρικὸς ἔτι καὶ ἀποκήρυκτος.

Ὁ τὰ παρὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ Συνόδου πραχθέντα ἀνακρίνων, ἢ ὅλως παραγαλεύων, εἰ μὲν Ἐπίσκοπός ἐστιν, ἢ κληρικὸς, τοῦ οἰκείου βαθμοῦ παντελῶς ἐκπιπτέτω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἔστω ἀκοινώνητος.

ΚΑΝΩΝ ζ'.

Τούτων ἀναγνωσθέντων, ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος, ἑτέραν πίστιν μηδενὶ ἐξεῖναι προφέρειν ἤγουν συγγράφειν ἢ συντιθέναι, παρὰ τὴν ὁρισθεῖσαν παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν τῇ Νικαέων συναχθέντων πόλει, σὺν ἁγίῳ πνεύματι. τοὺς δὲ τολμῶντας ἢ συντιθέναι πίστιν ἑτέραν ἤγουν προκομίζειν ἢ προφέρειν τοῖς θέλουσιν ἐπιστρέφειν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, ἢ ἐξ Ἑλληνισμοῦ, ἢ ἐξ Ἰουδαϊσμοῦ, ἤγουν ἐξ αἱρέσεως οἱασδήποτε· τούτους, εἰ μὲν εἶεν Ἐπίσκοποι ἢ κληρικοὶ, ἀλλοτρίους εἶναι, τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ἐπισκοπῆς, καὶ τοὺς κληρικοὺς τοῦ κλήρου· εἰ δὲ λαϊκοὶ εἶεν, ἀναθεματίζεσθαι. κατὰ τὸν ἴσον δὲ τρόπον, εἰ φωραθεῖέν τινες εἴτε Ἐπίσκοποι εἴτε κληρικοὶ ἢ φρονοῦντες ἢ διδάσκοντες τὰ ἐν τῇ προκομισθείσῃ ἐκθέσει παρὰ Χαρισίου τοῦ πρεσβυτέρου, περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἤγουν τὰ μιαρὰ καὶ διεστραμμένα τοῦ Νεστορίου δόγματα, ἃ καὶ ὑποτέτακται· ὑποκείσθωσαν τῇ ἀποφάσει τῆς ἁγίας ταύτης καὶ οἰκουμενικῆς Συνόδου. ὥστε δῆλον, ὅτι ὁ μὲν Ἐπίσκοπον ἀπαλλοτριοῦσθαι τῆς Ἐπισκοπῆς καὶ εἶναι καθῃρημένον, ὁ δὲ κληρικὸν ὁμοίως ἐκπίπτειν τῶν κλήρου· εἰ δὲ λαϊκός τις εἴη, καὶ οὗτος ἀναθεματιζέσθω, καθὼς προείρηται.

ΒΑΛΣ. Τοῦ γεγονότος ἰδίκτου χάριν τῶν δογματισθέντων παρὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἁγίας Συνόδου, ἀναγνωσθέντος ἐπὶ κοινοῦ, ὡσαύτως καὶ τοῦ ἁγίου συμβόλου τοῦ ἐκτεθέντος ἐν τῇ πρώτῃ Συνόδῳ, ἐξεφωνήθη ὁ κανὼν οὗτος, καὶ ὡρίσθη ἑτέραν πίστιν μὴ συντιθέναι τινά. εἰ δέ τινες τολμήσουσι τοῖς ἐξ Ἑλλήνων ἢ Ἰουδαίων, ἢ ἐξ ἑτέρων αἱρετικῶν προσερχομένοις τῇ ἐπιγνώσει τῆς ἀληθείας, προσφέρει ἑτέραν πίστιν, Ἐπίσκοποι μὲν ὄντες καὶ κληρικοὶ, καθαιρείσθωσαν. λαϊκοὶ δὲ, ἀναθεματιζέσθωσαν. ὃ αὐτὸ γίνεσθαι καὶ εἰς τοὺς δεχομένους τὰ τοῦ Νεστορίου, καὶ διδάσκοντας ταῦτα. ἐπεὶ δὲ καὶ πρεσβύτερός τις λεγόμενος Χαρίσιος τὰ μυσαρὰ τοῦ Νεστορίου δόγματα οἰκειούμενος, προεκόμισεν ἔκθεσιν τινὰ τῶν Συγγραφέντων παρὰ τοῦ Νεστορίου, καὶ κατεγνώσθη αὕτη ὡς ἀσεβὴς, διορίζεται ὁ κανὼν, ταῖς αὐταῖς καταδίκαις ὑποκεῖσθαι καὶ τοὺς φρονοῦντας ἢ διδάσκοντας τὰ ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐκθέσει περιεχόμενα.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ δυσσεβὴς Νεστόριος οὐ μόνον τὰ ἄθεα αὐτοῦ ἐδίδασκε δόγματα, καὶ ἀναφανδὸν ἐκήρυττεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλέον θρασυνθεὶς, καὶ σύμβολον ἐξέθετο περιέχον τρανῶς ὅσα περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ θεοῦ κακῶς ἐφρόνει, καὶ ἐβλασφήμει. τοῦτο δὲ σύμβολον τῇ συνόδῳ προκομισθὲν παρὰ Χαρισίου τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ ἀναγνωσθὲν κατεγνώσθη ὡς ἀσεβείας μεστόν. καὶ ὥρισαν οἱ θεῖοι πατέρες ὃ ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ συντεθὲν σύμβολον κρατεῖν, καὶ ὅσα ἐν ἐκείνῃ ἐδογματίσθησαν, ἑτέραν δὲ πίστιν μήτε συντίθεσθαι παρά τινων, μήτε συγγράφεσθαι· εἰ δέ τινες τολμήσαιεν ἐξ Ἑλλήνων ἢ Ἰουδαίων, ἢ ἐξ αἱρετικῶν προσερχομένοις τισὶ τῇ ἐπιγνώσει τῆς ἀληθείας, προσφέρειν ἑτέραν πίστιν, διδάσκειν δηλαδὴ, καὶ κατηχεῖν αὐτοὺς διεστραμμένα καὶ ἀλλότρια τῆς τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίας, τοὺς τοιούτους

A contentionis studio antea scripserat, penitus abjecit, omnibúsque synodi decretis assensus, Nestorii quoque damnationem cum cæteris approbavit. Cùm vero symbolum impietatis plenum à Nestorio compositum, synodóque oblatum fuisset, & simul cum eo symbolum quoque, quod trecenti decem & octo sancti Patres in prima Synodo promulgaverant, recitatum esset, sequens hic Canon editus est.

ARIST. *Laicus qui synodo resistit, excommunicatur; Clericus verò & abdicatur.*

Qui ea, quæ in Synodo Ephesinâ acta sunt, examinat & labefactat, si quidem Episcopus sit aut Clericus, gradu suo omninò excidat, sin autem laicus, excommunicetur.

CANON VII.

His lectis, decrevit sancta synodus, non licere cuiquam aliam fidem afferre, vel scribere, vel componere, quàm quæ à sanctis patribus, qui Niceæ congregati sunt in sancto spiritu, definita est. Qui autem aliam audent fidem componere, vel adducere, vel offerre iis qui se ad veritatis agnitionem volunt convertere, vel ex gentilitate, vel ex Judaismo, vel ex quacunque secta; eos, si sint quidem Episcopi, vel clerici, ab episcopatu esse alienos Episcopos, & à clero clericos; si autem sint laici, anathematizari. Eodem autem modo si deprehensi fuerint aliqui, sive Episcopi, sive clerici, sive laici, vel sentire, vel docere ea quæ sunt in allata à Charisio Presbytero expositione de humanæ naturæ susceptione unigeniti filii Dei, sive scelerata & perversa Nestorii dogmata, quæ etiam subjectà sunt; subjiciantur sententiæ hujus sanctæ & universalis synodi, ut scilicet Episcopus quidem sit ab Episcopatu alienus & depositus: clericus, autem Clero similiter excidat. Si sit verò quis laicus, anathematizetur & ipse, ut priùs dictum est.

BALS. Cùm edictum, factum eorum gratia, quæ à sancta Ephesina synodo decreta erant, in conventu lectum esset: similiter & sanctum symbolum, quod in prima synodo est expositum, prolatus est hic Canon, & cautum ne quis aliam fidem componeret. Si qui autem ausi fuerint iis, qui ex Græcis, vel Judæis, vel aliis hæreticis, ad veritatis cognitionem accedunt, aliam fidem offerre, si sint quidem Episcopi, vel Clerici, deponantur: laici autem anathematizentur. Idipsum autem fiat & in eos qui Nestorii decreta suscipiunt, & ea docent. Quoniam autem Presbyter quidam dictus Charisius, execrabilia Nestorii dogmata amplectens, eorum, quæ à Nestorio conscripta sunt, expositionem quandam attulit, & ipsa quoque ut impia damnata est; decernit Canon, eidem damnationi subjici etiam eos, qui sentiunt, vel docent ea, quæ in tali expositione comprehenduntur.

ZONAR. Impius ille Nestorius, Commenta sua nefaria docuisse palam, atque in vulgus disseminasse non contentus, eousque præterea audaciæ provectus est, ut etiam symbolum, universis in eo, quæ de incarnati Filii & verbi Dei mysterio perperam excogitata blasphemare solitus erat, disertè explicatis, edere non dubitarit. Hoc symbolum à Charisio Presbytero ad synodum allatum, recitatumque, ut impietatis plenum condemnatum est; ac in prima synodo compositum symbolum, cum universis ejusdem synodi decretis, retinendum esse, neque aliam fidem ab aliquo excogitari, aut scriptis consignari licere sancti patres decreverunt. Si qui autem Græcis vel Judæis, vel hæreticis, qui ad veritatis cognitionem pervenire velint, aliam fidem proponere, hoc est, docere; & à Sanctorum Patrum doctrina discrepantia atque aliena

Digitized by Google

ena catechiſmi nomine tradere auſi fuerint, eos dicunt, ſi Epiſcopi ſint aut Clerici epiſcopatu vel Clero excidere, depoſitos nimirum; Laicos vero excommunicari. Similiter & qui Neſtorianis erroribus animum applicuerint, eoſque ſuſceperint, vel aliquid eorum, quæ in impio ejuſdem ſymbolo explicantur, in vulgus diſſeminarint (Dei filium ſcilicet, ac Verbum non ex ſancta Virgine deſumpſiſſe carnem, ſed purum hominem eſſe Chriſtum, eique poſtea filium Dei, ac Verbum ex quâdam habitudine fuiſſe unitum, tum in duos filios, ac duas hypoſtaſes dividi Chriſtum & Deum, nec Dei, ſed Chriſti tantummodo, parentem fuiſſe Sanctam virginem) iiſdem pœnis, ſive Epiſcopi, ſeu Clerici, ſen Laïci fuerint, obnoxios eſſe: ac ad ſacros quidem ordines admiſſos depoſitione, Laïcos vera excommunicatione mulctandos eſſe, ſancta Synodus decernit.

A φασὶν Ἐπισκόπους ὄντας, ἢ κληρικοὺς ἐκπίπτειν τῆς Ἐπισκοπῆς, ἢ τοῦ κλήρου καθαιρουμένους δηλονότι, λαϊκοὺς δὲ τυγχάνοντας ἀναθεματίζεσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς τὰ Νεστορίου φρονοῦντας καὶ δεχομένους, ἢ καὶ διδάσκοντας τὰ ἐν τῇ πρὸς ἐκείνους Συντεθέντι Συμβόλῳ βλασφημηθέντα, λέγοντος μὴ ⳨ υἱὸν καὶ λόγον τοῦ Θεοῦ σεσαρκῶσθαι ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου ἀνεληφέναι, ἀλλὰ ψιλὸν μὲν ἄνθρωπον εἶ ⳨ Χριστὸν, καθ' ὃν τρόπον ἕτερον ἄπερ ἐνωθῆναι ⳨ υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ λόγον, εἰς δύο υἱοὺς καὶ δύο ὑποστάσεις διαιροῦντος ⳨ Χριστὸν καὶ Θεὸν, ἢ τὸν ἁγίαν παρθένον μὴ Θεοτόκον, ἀλλὰ Χριστοτόκον καλοῦντος, ζῆς αὐτοῖς ὑποκεῖσθαι ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐψηφίσατο, κἂν Ἐπίσκοποι εἶεν, κἂν κληρικοί, κἂν λαϊκοί, ὥστε τοὺς μὲν ἱερωμένους καθαιρεῖσθαι, τοὺς δὲ λαϊκοὺς ἀναθεματίζεσθαι.

B

ARIST. *Epiſcopus, qui aliam quàm Nicenam fidem proferet, alienus ab Eccleſiâ habetur: Laicus verò expellitur.*

ΑΡΙΣΤ. Ὁ πίστιν ἑτέραν τῆς ἐν Νικαίᾳ προσαγούσης Ἐπίσκοπος ἀλλοτρίωται, λαϊκὸς δὲ καὶ ἐξωστράκισται.

Qui præter fidem à ſanctis patribus Nicææ congregatis compoſitam, aliud impium attulerit ſymbolum, ad ſubverſionem exitiumque eorum, qui ex Helleniſmo, aut Judaiſmo, aut aliâ quacunque hæreſi ad veritatis notitiam convertuntur; ſi quidem laicus ſit, anathematizetur; ſin Epiſcopus aut Clericus, epiſcopatu & clero deponatur.

C

Ὁ παρὰ τὴν πίστιν τὴν παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ Συναθροισθέντων Συντεθεῖσαν ἕτερον σύμβολον δυσθεὲς προσκομίζων, εἰς καταστροφὴν καὶ ἀπώλειαν τῶν ἐξ Ἑλληνισμοῦ, ἢ Ἰουδαϊσμοῦ, ἢ ἐξ οἱασδηποτοῦν αἱρέσεως ὄντων ἐπιστρεφόντων εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας· εἰ μὲν λαϊκός ἐστιν, ἀναθεματιζέσθω· εἰ δὲ Ἐπίσκοπος, ἢ κληρικὸς, τῆς Ἐπισκοπῆς, καὶ τοῦ κλήρου ἀλλοτριούσθω.

CANON VIII.

Rem præter leges eccleſiaſticas & ſanctorum patrum Canones innovatam, & omnium libertatem attingentem, renunciavit nobis in primis pius Epiſcopus Riginus, & qui cum eo ſunt Cypriorum provinciæ religioſiſſimi Epiſcopi, Zeno & Euagrius. Quamobrem quoniam communes morbi majori medicina opus habent, ut qui majus etiam damnum afferant, & maximè ſi neque antiqua conſuetudo conſecuta eſt, ut Antiochenæ civitatis Epiſcopus in Cypro ordinationes faciat, quemadmodum & libellis & propriis vocibus nos docuerunt viri religioſiſſimi, qui ad ſanctam ſynodum acceſſerunt: iis, qui ſacroſanctis Cypri eccleſiis præſunt, fraudi ac probro non erit, nec ulla vis aut impedimentum eis afferetur, ſi ſecundùm ſanctorum patrum Canones & antiquam conſuetudinem, per ſe religioſiſſimorum Epiſcoporum electiones faciant. Idem autem & in aliis diœceſibus, & quæ ſunt ubique, provinciis ſervabitur: ut nullus religioſiſſimorum Epiſcoporum, provinciam aliam, quæ non multis retrò annis & ab initio ſub ſua, vel eorum, qui illum præceſſerunt, manu fuerit, invadat: Sed & ſi quis invaſerit, & ſibi per vim ſubmiſerit, eam reddat, ne patrum Canones tranſiliantur, nec ſub ſacerdotalis muneris prætextu ſecularis poteſtatis faſtus ſubeat, nec libertatem paulatim imprudentes amittamus, quam nobis proprio ſanguine dedit dominus Jeſus Chriſtus, omnium hominum liberator. Sanctæ ergo & univerſali ſynodo viſum eſt, ut unicuique provinciæ pura & inviolata ſerventur jura, quæ ab initio & multis retro annis habet, ſecundum conſuetudinem quæ jam olim ſervata, poteſtatem habente unoquoque Metropolitano, actorum exemplaria ad ſuam ſecuritatem accipere. Si quis autem conſtitutionem aliquam iis, quæ nunc definita ſunt, repugnantem attulerit, eam quoque eſſe irritam viſum eſt toti ſanctæ & univerſali ſynodo.

D

E

F

ΚΑΝΩΝ η'.

Πρᾶγμα παρὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς καὶ τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων πατέρων καινοτομούμενον, καὶ τῆς πάντων ἐλευθερίας ἁπτόμενον, προσήγαγεν ὁ θεοφιλέστατος Συνεπίσκοπος Ῥηγῖνος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εὐλαβέστατοι Ἐπίσκοποι τῆς Κυπρίων ἐπαρχίας Ζήνων καὶ Εὐάγριος· ὅθεν ἐπειδὴ τὰ κοινὰ πάθη μείζονος δεῖται τῆς θεραπείας, ὡς καὶ μείζονα τὰ βλάβη φέροντα, καὶ μάλιστα εἰ μηδὲ ἔθος ἀρχαῖον προηγήσατο, ὥστε τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Ἀντιοχέων πόλεως ἐν Κύπρῳ ποιεῖσθαι χειροτονίας, καθὰ διά τε τῶν λιβέλλων καὶ τῶν οἰκείων φωνῶν ἐδίδαξαν οἱ εὐλαβέστατοι ἄνδρες, οἱ πρὸς τὴν ἁγίαν Συνόδῳ παρεσταλμένοι, ἔξεσται δὲ ἀνεπηρέαστον καὶ ἀβίαστον τοῖς τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν τῶν ἐν Κύπρῳ προεστῶσι καὶ τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων πατέρων καὶ τὴν ἀρχαίαν Συνήθειαν, δι' ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας τῶν εὐλαβεστάτων Ἐπισκόπων ποιεῖσθαι. ὃ δὲ αὐτὸ καὶ ὅλῃ τῶν ἄλλων διοικήσεων καὶ τῶν ἀπάντων ἐπαρχιῶν φυλαχθήσεται· ὥστε μηδένα τῶν θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων ἐπαρχίαν ἑτέραν οὐκ οὔσαν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὸν αὐτοῦ ἤγουν τῶν ὑπ' αὐτοῦ χεῖρα καταλαμβάνειν· ἀλλ' εἰ καί τις κατέλαβεν καὶ ὑφ' ἑαυτὸν πεποίηται βιασάμενος, τοῦτον ἀποδιδόναι, ἵνα μὴ τῶν πατέρων οἱ κανόνες παραβαίνωνται, μηδὲ ἐν ἱερωσύνης προφάσει ἐξουσίας τύφος κοσμικῆς παρεισδύῃ, μηδὲ λάθωμεν τὴν ἐλευθερίαν καὶ μικρὸν ἀπολέσαντες, ἣν ἡμῖν ἐδωρήσατο τῷ ἰδίῳ αἵματι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ πάντων ἀνθρώπων ἐλευθερωτής. ἔδοξε τοίνυν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, σώζεσθαι ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ καθαρὰ καὶ ἀβίαστα τὰ αὐτῇ πρέποντα δίκαια ἐξ ἀρχῆς ἄνωθεν, καὶ ὃ πάλαι κρατῆσαν ἔθος, ἀδίαφον ἔχοντος ἑκάστου μητροπολίτου ζῆλον τῶν πεπραγμένων πρὸς ὃ οἰκεῖον ἀσφαλὲς ἐκλαβεῖν. εἰ δέ τις μαχόμενον τύπον τοῖς νῦν ὡρισμένοις προκομίσοι, ἄκυρον τοῦτον εἶ ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ πάσῃ καὶ οἰκουμενικῇ Συνόδῳ.

BALS. Antequam Romanorum imperium à magna Antiochia abalienaretur, dux in eam ab Imperatore mittebatur, & is in Cyprum præfectum mittebat tan-

ΒΑΛΣ. Πρὸ τοῦ ἀποξενωθῆναι τὴν βασιλείαν τῶν Ῥωμαίων ἀπὸ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας, δοὺξ ἐν αὐτῇ παρὰ τοῦ βασιλέως ἐπέμπετο, καὶ οὗτος στρατηγὸν εἰς Κύπρον ἀπέστελλεν,

ὡς

Digitized by Google

ὡς ὑποκειμένῃ τῇ Ἀντιοχείᾳ. οἱ δὲ Κύπριοι Ἐπίσκοποι καθ' ἑαυτὸς διῆγον καὶ ἐχειροτονοῦντο. τοῦ γοῦν τότε ὄντος ὀπισχοῦντος, ὡς ἔοικεν, χειροτονίας ποιῆσθαι εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν Κυπρίων, προφάσει τοῦ στέλλεσθαι στρατηγὸν ἐν τῇ νήσῳ ὑπὸ τοῦ δυκὸς Ἀντιοχείας, ἀνηνέχθη τὰ περὶ τούτου τῇ ἐν Ἐφέσῳ Συνόδῳ παρὰ Κυπρίων Ἐπισκόπων. καὶ αὖτη πρὸ προόδου, ἤτοι πρὸ προσελθούσιν τούτων δεξαμένη, ὥρισε τοὺς Κυπρίους Ἐπισκόπους, κατὰ τοὺς κανόνας καὶ πρὸ ἀρχαίαν Συνήθειαν, δι' ἑαυτῶν χειροτονεῖσθαι· καθὼς, φησὶ, τοῦτο γνήσεται, καὶ εἰς τὰς λοιπὰς διοικήσεις καὶ ἐπαρχίας, μὴ δυναμένου τινὸς Ἐπισκόπου ἑτέραν ἐπαρχίαν σφετερίζεσθαι, μὴ ὑποκειμένην ἀνέκαθεν αὐτῷ· μᾶλλον μὴν οὖν καὶ τοὺς τοιοῦτόν τι πρίασθαι, καὶ κτῆσιν, καὶ αὐθεντίαν, ἀλλοτρίαν ἐνοείας καταλιπόντας, ἀπολῦσαι αὐτήν, ἵνα μὴ παραβαίνωσι οἱ κανόνες, καὶ προφάσει τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας κοσμικῆς ἤτοι κενοδοξίας τύφος εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἀναφαίνηται. ἐξεχώρησε δὲ καὶ ἑκάστῳ τῶν μητροπολιτῶν ἐκλαβέσθαι τὰ ἴσα τοῦ τοιούτου κανόνος εἰς οἰκείαν ἀσφάλειαν, καὶ μηδὲ κρατεῖν ἕτερον ἔγγραφον τύπον, ἤγουν βασιλικὸν πρόσταγμα ἐνδιατιθέμενον τῷ κανόνι τούτῳ, πρός τινος προκομιζόμενον. καὶ ἀναγνωσθὲν ὁ β'. κανόνα τῆς β'. συνόδου, ὁ νή'. τῆς δ'. συνόδου, ὁ λθ'. τῆς ς'. συνόδου, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς. καὶ μέχρις πῶς ὑποτέτακται αἱ ὑπὸ τὸν Ρωμαίων ἐκκλησίαν, ἄνευ τινῶν, τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ZONAR. Ὁ τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας ἀρχιερεὺς ὑφ' ἑαυτὸν εἵλκε τοὺς τῶν Κυπρίων Ἐπισκόπων χειροτονίας, ὡς ἔχει τῆς Κύπρου ὁ παλαιὸν πάλαι ὑπὸ τὸν δοῦκα Ἀντιοχείας. πρὸ γὰρ τοῦ δυκὸς Ἀντιοχείας ἐστέλλετο ἐκεῖ στρατηγός. πρὸ τούτου προσῆλθόν τινες τῶν Κυπρίων Ἐπισκόπων τῇ συνόδῳ ταύτῃ, λέγοντες τοῦτο αὐτὸ, καὶ δι' ἐγγράφων ἀναφέροντες, ὅτι δὴ ἐξ ἔθους παλαιοῦ δίκαιον ἔχειν ὁ Ἀντιοχείας, χειροτονεῖν τοὺς Ἐπισκόπους Κυπρίων. ἐψηφίσατο οὖν ἡ συνόδος τῷ προόδου ἤτοι τῷ προσέλθουσιν δεξαμένη τῶν Ἐπισκόπων, ὃ ἀνεπιτρέπτον, καὶ ἀβίαστον ἔχειν τοὺς τῶν Κυπρίων Ἐπισκόπους, κατὰ τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν. ὁ μὲν τριακοστὸς πέμπτος κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ ὁ πρῶτος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, μὴ τολμᾶν τοὺς Ἐπισκόπους κελεύουσι ποιεῖσθαι χειροτονίας εἰς τοὺς μὴ ὑποκειμένους αὐτοῖς ἐπαρχίας, εἰ δὲ μή, ἄκυρα μὲν τὰ παρ' ἐκείνων προχειρίσματα εἶναι, αὐτοὺς δὲ καθαιρεῖσθαι. καὶ ὁ ἕκτος δὲ κανὼν, καὶ ὁ ἕβδομος τῆς πρώτης οἰκουμενικῆς συνόδου τὰ ἀρχαῖα ἔθη, κρατεῖν τοῖς ἀρχιερεῦσι κελεύουσιν. οἷς δὴ κανόσιν ἑπόμενοι καὶ οἱ τῆς συνόδου ταύτης πατέρες ὥρισαν καὶ τοὺς Κυπρίων Ἐπισκόπους δι' ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας ποιεῖν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ Ἐπισκόπων ποιεῖν, τὸν δὲ γινόμενον καὶ ἀπόβλητον, καὶ μή τινα τῶν Ἐπισκόπων σφετερίζεσθαι ἐπαρχίαν μὴ ἔσθ' ἅπαξ ἀνωθεν ἦγεν ἐκπαλαι καὶ ἀρχῆθεν ὑπ' αὐτὸν καὶ ὑπὸ τοὺς πρὸ αὐτοῦ. εἰ δέ τις, φασὶν, ἁρπάσας ἐπαρχίαν μὴ ἀνήκουσαν αὐτῷ ἀποδότω ταύτην τοῖς βιασθεῖσι καὶ ἀφαιρεθῆσιν αὐτήν· ἵνα μὴ παραβαίνωνται οἱ κανόνες, καὶ ἀφορμὴν ἔχοντες τὴν ἱερατικὴν, καὶ ταύτην οἷόν τι πρόκαλυμμα προβαλλόμενοι κοσμικῆς ἐξουσίας κενοδοξίαν πλεονεκτικῶς εἰς ἑαυτοὺς ἕλκωσιν οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ δουλούμενοι τοῖς μὴ ἔχουσι δίκαιον ἀφαιρεθῆναι τὴν ἐλευθερίαν, ἣν ὁ κύριος ἡμῖν ἐδωρήσατο, τὸ οἰκεῖον κενώσας αἷμα ὑπὲρ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἐλευθερίας. δεῖ ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ τὰ οἰκεῖα δίκαια καὶ τὸ παλαιὸν ἔθος φυλάττεσθαι ἡ ἁγία σύνοδος ἐψηφίσατο, καὶ τοῖς Μητροπολίταις ἄδειαν ἔδωκε τὰ ἐψηφισμένα ἐκλαβέσθαι, κἂν τύπος, φησὶν, ἤγουν ἔγγραφόν τι προκομισθῇ τυπῶν καὶ ὁρίζον ἄλλα παρὰ τὰ νῦν ὡρισμένα, ἄκυρος ἔστω.

ARIST. Τηρεῖσθω τῇ ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ προσόντα δίκαια, καθαρὰ, ἀβίαστα, ὁ δὲ τύπον ἀντικείμενον τούτοις εἰσάγων, ἀνόητος.

Ὅσοι τῶν Ἐπισκόπων βίᾳ ὑπὸ τὴν αὐτῶν χεῖρα ἐπαρχίαν ἑτέραν ἐποιήσαντο, ἣν ἔσθ' ἅπαξ ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπ' αὐ-

A quam Antiochiæ ſubjectam. Cyprii autem Epiſcopi per ſe degebant, & ordinabantur. Cùm ergo qui tunc erat Antiochiæ Epiſcopus conaretur, ut eſt veriſimile, in Eccleſiis Cypriorum ordinationes facere, eo prætextu quòd præfectus à duce Antiochiæ in inſulam mitteretur, de ea re à Cypriis Epiſcopis ad ſynodum, quæ erat Epheſi, relatum eſt. Ea vero, proceſſu ſive poſtulatione eorum admiſsâ, decrevit Cyprios Epiſcopos ſecundùm Canones & antiquam conſuetudinem per ſeipſos ordinari: Quemadmodum, inquit, hoc fiet & in cæteris diœceſibus & provinciis, cùm nullus Epiſcopus aliam ſibi provinciam vendicare poſſit, quæ non ſibi longo retrò tempore ſub-
B jecta fuerit: ſed potiùs eos, qui tale quid faciunt, & vi propriáque auctoritate alienam regionem detinent, eam dimittere, ne Canones tranſiliantur, & ſacerdotalis officii prætextu ſecularis poteſtatis ſive vanæ gloriæ faſtus in antiſtites oriatur. Conceſſit autem & unicuique Metropolitano hujus Canonis exemplaria ad propriam ſecuritatem accipere: & nullam aliam ſcriptam conſtitutionem ſive Imperialem juſſionem, huic Canoni repugnantem, ab aliquo allatam valere. Lege & ſecundum Can. ſecundæ ſyn. xxviii. Can. quartæ ſyn. xxxix. Can. ſextæ ſyn. & quæ in eos ſcripta
C ſunt: & ſcies quomodo eccleſiæ, quæ Romæ ſuberant, throno Conſtantinopolis ſubjectæ fuerint, exceptis aliquibus.

ZONAR. Cypri Epiſcopos creandi jus Antiochenæ ſibi Eccleſiæ Antiſtes vindicabat, fortè quòd in Antiocheni Ducis ditione ea inſula priſcis temporibus fuiſſet: Nam à duce Antiocheno præfectus illic mittebatur. Ejus rei querelam Cyprii quidam Epiſcopi ad ſynodum detulere, neque id unquam Antiocheno Patriarchæ juris fuiſſe, ut ab eo Cypriarum urbium Epiſcopi ordinarentur, tum viva ipſimet oratione tum ſcriptis in eam ſententiam codicillis, docuere. Epiſcoporum itaque proceſſu, ſive ſupplicatione approbatâ ſtatuit ſyno-
D dus Cypriorum Epiſcopos, ſecundùm ſanctorum Patrum Canones & antiquam conſuetudinem, illæſos & indemnes fore. Nam Canones quidem, & Apoſtolorum trigeſimus quintus, & Antiochenæ ſynodi tertius, ne in alienis provinciis ſibi non ſubjectis ordinationes facere Epiſcopi audeant, ſecus, irritum eſſe quod fecerint, ipſos vero deponi jubent: Oecumenicæ vero primæ ſynodi ſextus & ſeptimus, antiquas conſuetudines, ab ipſis quoque Eccleſiarum Præſulibus, ſervandas eſſe decernit. Quorum Canonem veſtigiis Patres hîc quoque reverendi inſiſtentes, ut à Cypriis Epiſcopis ejus inſulæ Antiſtites ordinentur, idémque locis omnibus omnino ſervetur,
E neu provinciam aliquam, quæ non ſibi & antiquioribus Epiſcopis ſubjecta jam inde ab initio fuerit, invadere Epiſcopo liceat, decrevere. Quod ſi provinciam non ſuæ ditionis quiſpiam uſurpaverit, iis, inquiunt, quibus invitis eſt ablata, atque uſurpata, reſtituat: Ne vel ex eo, ſcilicet, auctoritas Canonum infringatur, vel ſacri muneris obeundi ſtudium ambitioni prætexentes, ad inanem terrenæ poteſtatis amplificandæ cupiditatem Antiſtites delabantur: noſque proinde, dominatu eorum, quibus nulla juſta imperandi cauſa eſt oppreſſi, libertatis jactu-
F ram faciamus, quam nobis Dominus largitus eſt, ſuo ipſius ſanguine pro hominum libertate effuſo. Quamobrem ſua cuique provinciæ jura, ſancta ſynodus, facta etiam Metropolitanis hujus edicti deſcribendi poteſtate, ex antiqua conſuetudine ſervari jubet; & ſi typus, inquit, vel ſcriptum aliquod jam decretis contraria exprimens & conſtituens proferatur, irritum ſit.

ARIST. *Serventur ſua cuique provinciæ jura, pura ac inviolata. Qui vero contrariam hiſce formam introducit, futilis eſt.*

Quicunque Epiſcopi alienam provinciam ſuæ poteſtati vi ſubjecerint, quæ olim & ab initio ſub illis non fuit,

Digitized by Google

ant alterius Episcopatus usurpaverint privilegium, nihil ex eo causæ eorum addetur, sed ad illos rursus Episcopos, qui jus ad eas habuerunt, restituantur. Nam pura & inviolata debent cuique provinciæ servari jura, & sub sacerdotalis muneris prætextu secularis potentiæ fastum non subire. Si quis autem constitutionem aliam, iis quæ hic decernuntur adversantem & pugnantem, introduxerit, nullum ex eo emolumentum capiet.

Ατὲς· ἢ παρανόμον τι ὑπισχνῆς ἑτέρας ὑφήρπασθαι, ὐδὲν τῶν ἐκ τύτυ δικαιωθήσονται· ἀλλ' ἐπανασωθῶσιν αὖθις πρὸς τὰς ἐχούσας δίκαιον ἐπ' αὐτὰς Επισκόπους. ὅτι γὰρ καθήκει καὶ ἀβίαστα ὀφείλουσιν ἑκάστη ἐπαρχία φυλάττειν τὰ δίκαια· καὶ μὴ τύφον κοσμικῆς ἐξουσίας ἐν ἱερωσύνης προσχήματι παρεισδύεσθαι. Ο' δὲ τύπον εἰσάγων ἕτερον τοῖς ἐπιτρέπειν ὀφείλουσιν ἀντικείμενον καὶ μαχόμενον, ὐδέν τι ὠφελήσεται.

EPISTOLA EJUSDEM S. Ephesinæ Synodi ad sacram in Pamphylia synodum, de Eustathio, qui fuit eorum Metropolitanus.

ΕΠΙΣΤΩΛΗ ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΕΝ ΕΦΕΣΩ ἁγίας συνόδυ, πρὸς τὴν ἐν Παμφυλίᾳ διαγῆ συνοδον, περὶ Εὐσταθίυ τῦ γενομένου αὐτῶν μητροπολίτυ.

Cum divinitùs inspirata scriptura dicat, Fac omnia cum consilio, maxime quidem oportet eos, qui sacerdotis gradum sortiti sunt, quàm fieri potest accuratissime omnia quæ sunt agenda inquirere ac examinare. Iis enim, qui vitam ita volunt instituere, circa ea, quæ ad se pertinent, spem pulchrè collocatam habere, & tanquam secundo vento ea pro voto succedere continget: & magnam quidem habet verisimilitudinem oratio. Sed acerbus & intolerabilis dolor mentem aliquando opprimens, eam & valde perturbat, & ab eorum, quæ fieri oportet, persecutione abducit, & persuadet ut quod injuriam facere suapte natura consuevit, id tanquam aliquid conducibile respiciat. Tale quid in primis pio & religioso Episcopo Eustathio accidisse vidimus. Canonice enim, ut perhibetur, electus est. Cùm autem esset à nonnullis perturbatus, ut ait, & in inopinatas rerum circumstantias incidisset, deinde præ nimiâ negotii gerendi fugâ ob ingruentes sibi curas animum despondisset, cum maledicta, quæ in eum ab imminentibus adversariis congerebantur, amovere posset, renunciationis libellum nescimus quomodo obtulit. Oportebat enim eum, ut cui sacerdotalis cura semel mandata est, ei cum spirituali robore insistere, & labores veluti subire, & sudorem, cui merces proposita est, lubenter suscipere. Quoniam autem seipsum semel negligentem esse ostendit, idque ei potiùs propter negotii ac laboris fugam, quàm propter inertiam ac socordiam accidit, vestra pietas religiosissimum ac maxime pium fratrem nostrum & coëpiscopum Theodorum ecclesiæ curam gesturum necessariò ordinavit. Neque enim erat honestum ut ea vidua esset, & absque rectore essent Servatoris greges. Sed quoniam flens accessit, non de civitate, nec de ecclesia cum religiosissimo Episcopo Theodoro, cujus meminimus, ambitiosè contendens, sed Episcopi interim honorem & appellationem postulans: Omnes senis vicem condoluimus, & communes esse ejus lacrymas arbitrati, scire contendimus, an legitimam depositionem prædictus subjerit, an ab aliquibus, qui famam ejus elevârunt, aliquorum gravium & indignorum criminum convictus fuerit. Atqui didicimus nihil ejusmodi ab eo factum esse, prædictoque pro crimine potius fuisse ipsam renunciationem. Vnde nec de vestra pietate querimur, quæ in ejus locum, ut par fuit, prædictum Theodorum ordinavit Episcopum. Sed quoniam viro non nimis vehementer succensere est consentaneum, quòd sit negotiorum & laborum fugitantior: sed senis potiùs misereri oportet, qui extra civitatem, quæ cum tulit, & patrios ritus vitæque instituta, tam longo tempore fuerit, æquum censuimus & statuimus, ut sine omni contradictione episcopatus no-

Μετὰ βουλῆς πάντα ποιῆ, τῆς θεοπνεύστυ λεγούσης γραφῆς· χρὴ μάλιστα τοὺς ἱερατὴν λαχόντας μὴ πάσης ἀκριβείας τὴν ἐφ' ἅπασι τοῖς πρακτέοις ποιεῖσθαι σκέψιν. Μακαριοῦσι γὰρ ὅσοι ἐθέλουσιν, ἐν καλῷ τῆς ἐλπίδος κεῖσθαί τε κατ' αὐτὰς, καὶ ὡς ἐξ οὐρίας ἐν τοῖς κατ' ὀρθὸν ἀποφέρεσθαι συμβαίνῃ. καὶ πολὺ τὸ γε εἰκὸς ὁ λόγος ἔχει. Ἀλλ' οἶδεν ἔνδ' ὅτι θρηνεῖα καὶ ἀφόρητος λύπη κατασκήψασα νῦν, καταθολῶσαί τε θᾶσσον αὐτὸν, καὶ τῆς πρὸ δεόντων ἀπαγορεύσαι θέρας, ἀναπεῖσαί τε ὃ πεφυκὸς ἀδικεῖν ὡς τι πρὸς ὀνησιφόρων ἰδεῖν· τοιῦτόν τι πεπονθότα πθεάμθα ἅπαν εὐλαβέστατον καὶ θεοσεβέστατον Επίσκοπον Εὐστάθιον· κεχρεωτόνηται μὲν γὰρ, ὡς μεμάρτυρηται, κανονικῶς· πδορυβημένος δ', ὥς φησι, πρός τινων, καὶ ἀδοκήτοις περιστάσεσιν ἐμβεβηκὼς, εἶτα ἐκ πολλῆς ἄγαν ἀπραγμοσύνης ἀπρεπῶς τὴν ἀντίστασιν πρὸς ἐπενηνεγμένων αὐτῷ φρενιτίδων, καὶ θλασφήμου πρὸς ἐπφυομένων αὐτῷ δυσφημίας ῥωσθέντος, παραιτήσεως οὐκ ἴσμεν ὅπως προσενέγκασθαι βιβλίον· ἔδη γὰρ ὡς ἅπαξ ἐγκεχρεισμένον ἱερατικῇ φρενιτίδι, ταύτης ἔχεσθαι μετ' ὀργῆς πνθμαπικῆς, καὶ δὴ ἀνταποδύεσθαι τοῖς πόνοις, καὶ ἱδρῶτα θ ἔμμισθον ἐθελοντεὶ ὑπομένειν. ἐπειδὴ δ' ἅπαξ ὀλιγώρως ἔχοντα πρόδηλον ἑαυτὸν, τοῦτο παθὸν ἐξ ἀπραγμοσύνης μᾶλλον, ἢ ὄκνου καὶ ῥᾳθυμίας, κεχρεώστηκεν ἀναγκαίως ἡ ὑμετέρα θεοσέβεια θ εὐσεβέστατον καὶ θεοσεβέστατον ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ συνεπίσκοπον Θεόδωρον, φροντιοῦντα τῆς ἐκκλησίας. οὐ γὰρ ἦν ἀκόλυθον χηρεύειν αὐτὴν, καὶ ὅπως ἅπαξ δίχα ποιμένος εἶναι τὰ ποίμνια. ἐπειδὴ δ' προσῆλθεν κλαίων, ὑ περὶ τῆς πόλεως, οὐδὲ τῆς ἐκκλησίας φιλονεικῶν τῷ μνημονευθέντι θεοσεβεστάτῳ Επισκόπῳ Θεοδώρῳ, ἐξαιτῶν δ' πως παρὰ τοῦ Επισκόπυ τιμὴν καὶ κλῆσιν, συνηλγήσαμεν ἅπαντες τῇ προσβύτῃ, καὶ κοινὸν εἶ) λογισάμενοι θ αὐτῆ δάκρυον, ἐσπεύδομεν μαθεῖν, εἰ καθαίρεσιν ἔννομον ὑπομεμένηκεν ὁ μνημονευθεὶς, ἤγουν ὅτι τισι τῶν αὐτόθεν ἐλήλεγκται φευδῶν καταφλυαρησάντων αὐτοῦ τῆς ὑπολήψεως· καὶ δὴ ἐμάθομεν παρεγένετο μὲν τοιοῦτον οὐδέν, γνώσεσθαι δ' μᾶλλον τῷ μνημονευθέντι ἀντὶ ἐγκλήματος τὴν παραίτησιν· ὅθεν οὐδὲ τῇ ὑμετέρᾳ θεοσεβείᾳ ἐμεμψάμεθα, χρεωτονησάσῃ δεόντως εἰς θ αὐτοῦ τόπον θ μνημονευθέντα Επίσκοπον Θεόδωρον. ἐπειδὴ δ' τῇ ἀπραγμοσύνῃ τοῦ ἀνδρὸς οὐ σφόδρα φιλονεικεῖν ἀκόλυθον, ἔδη δ' μᾶλλον ἐλεῆσαι πρεσβύτην, ἔξω τε πόλεως τῆς ἐνεγκούσης αὐτὸν, καὶ πατρῴων ἐνδιαιτημάτων, ἐν μακροῖς ὅτῳ γεγονότα χρόνοις, ἐδικαιώσαμεν καὶ ὠείσαμεν δίχα πάσης ἀντιλογίας ἔχειν αὐτὸν, τό τε τῆς Επισκοπῆς ὄνομα, καὶ τιμὴν, καὶ κοινωνίαν· οὕτω μέντοι, ὥστε μὴ χρεωστεῖν αὐτὸν

Digitized by Google

τὸν, μήτε μὴν ἐκκλησίαν καταλαβόντα ἱερουργεῖν ἐξ ἰδίας αὐθεντείας. ἀλλ' εἰ ἄρα συμπαραλαμβανόμενον, εἴτουν ὑπηρετούμενον, εἰ τύχοι, παρὰ ἀδελφοῦ καὶ συνεπισκόπου, κατ' ἀνάθεσιν καὶ ἀγάπην τὴν ἐν Χριστῷ. εἰ δέ τι βουλεύσαιτο χρηστότερον ἐπ' αὐτῷ ἢ νῦν, ἢ εἰς τὸ μετὰ ταῦτα, ἀρέσει καὶ τοῦτο τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ.

men habeat, & honorem & communionem: ita tamen, ut neque ipse ordinet, neque ecclesias occupans propria auctoritate sacra obeat; nisi vel utique adsumptus, sive etiam, si evenerit, permissus à fratre & coëpiscopo, secundùm dispositionem & dilectionem, quæ est in Christo. Si quid autem benignius ei consulueritis vel nunc vel in posterum, id quoque placebit sanctæ synodo.

ΒΑΛΣ. Παμφυλία ἐστὶν ἡ τῆς Ἀτταλίας ἐπαρχία. καὶ ἐπεὶ Εὐστάθιός τις ὑπεσπούδασεν ἐν αὐτῇ, παρῃτήσατο ἐγγράφως τὴν Ἐπισκοπὴν διά τινας ὀχλήσεις καὶ πραγματικὰς, πάλιν ὑπερκλήτους μετὰ δακρύων, μόνην τιμὴν Ἐπισκόπου καὶ κλῆσιν ἔχειν, ἐδυσωπήθη ἡ ἁγία σύνοδος· καὶ ὥρισε, διὰ τὸ πρέσβυς ὑπισχνεῖσθαι πρὸς τὸν ἐν Παμφυλίᾳ σύνοδον ἀποταλείσης ἐλέους ἀξιωθῆναι καὶ γήρους· καὶ καὶ μὲν ἐν Παμφυλίᾳ χειροτονηθέντα Ἐπίσκοπον Θεόδωρον πάλιν εἶναι Ἐπίσκοπον, καὶ τὸν Εὐσάθιον, ὡς μὴ καθαιρεθέντα, ἀλλὰ διὰ ἀναγκαιοσύνην παραιτησάμενον, ἔχειν κατ' οἰκονομίας λόγον ἃ ἐζήτησεν, τὸ ὄνομα καὶ τιμὴν Ἐπισκόπου, καὶ κοινωνίαν, τὸ μεταλαμβάνειν ἐντὸς τοῦ θυσιαστηρίου· μηδὲν δέ τι ἐνεργεῖν ὑπηρετικὸν εἰ μὴ κατὰ θέλησιν τοῦ ἐγχωρίου Ἐπισκόπου ὑπηρετῆ. οὐδὲ γὰρ ἔκρινε δίκαιον φιλονεικεῖν τινὰ τῇ ἀναγκαιοσύνῃ τοῦ ἀνδρὸς, ἤτοι τῇ μὲν τὰ πράγματα ἀνεπιτηδείοτερα αὐτοῦ. ταῦτα τῆς ὑπερόλης λαμβανούσης, λέγουσί τινες ἐνδοθῆναι τοῖς ἀρχιερεῦσι ἀπὸ ταύτης παραιτεῖσθαι τοὺς θρόνους τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ὑπερκαθέζεσθαι. εἰ μὴ γὰρ τοῦτο, φασὶ, δυνατόν, οὐκ ἂν ἡ σύνοδος τῷ Εὐσταθίῳ παρεχώρησεν ὄνομα ἔχειν Ἐπισκόπου καὶ τιμὴν, καὶ μὴ θελήσεως τοῦ ἐγχωρίου Ἐπισκόπου ἱερουργεῖν. οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο ὡς οἰόμεθα ἀληθές. τὸ γὰρ ὑπὸ τῶν πατέρων ὁρισθὲν, κατ' οἰκονομίας λόγον ὠφέλησε. καὶ οὐ χρὴ τὸ κατ' οἰκονομίαν διά τι χρήσιμον εἰσενεχθὲν, εἰς ὑπόδειγμα ἕλκεσθαι, καὶ ὡς κανόνα κρατεῖν εἰς τὸ ἑξῆς· ἄλλως τε τῆς ὑπερόλης μὴ λεγούσης τὸν μὲν οἰκονομίαν τῆς ἐπισκοπῆς παραιτήσασθαι τὸν Εὐσάθιον, ὑποκρατῆσαι δὲ τὸν ἱερωσύνην. (οὐ γὰρ ἂν οὐδὲ παρεκλήτευσε λαβεῖν ὅπερ εἶχεν,) ἀλλὰ μᾶλλον διαλαμβάνεσθαι παραιτήσασθαι αὐτὸν τὴν Ἐπισκοπήν. καὶ τῶν πατέρων μὴ διωρισαμένων ὃ καὶ συμπάθειαν ὅτι τῷ Εὐσταθίῳ γινόμενον κρατεῖν καὶ ἐφεξῆς, πόθεν ἔστι διαιροῦσι τὰ ἀδιαίρετα, καὶ νομοθετοῦσι τὰ μὴ τῇ ὑπερόλῃ περιεχόμενα; καὶ ταύτην τὴν οἰκονομίαν νομίζω μὴ ἀπορεμερίμνως γεγενῆσθαι. τῶν γὰρ κανόνων καὶ τῆς πρὸς Δόμνον ὑπερόλης τοῦ ἁγίου Κυρίλλου διοριζομένων, λιβέλλους παραιτήσεως μὴ προσάγειν τινὰς τῶν ἱερέων (εἰ γὰρ, φησὶν, εἰσὶν ἄξιοι τοῦ λειτουργεῖν, ἑστάσθω ἐν τούτῳ· εἰ δὲ ἀνάξιοι, μὴ ἀπὸ παραιτήσεως ἀξιπαθέσθω, κατεγνωσμένοι δὲ μᾶλλον ὅτι πράγμασι) πῶς ἂν τις εἴποι τὸν ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον, καὶ μᾶλλον τὸν προεδρεύσαντα ταύτης μέγαν Κύριλλον ὑποφανλίως ἑαυτῷ καὶ τοῖς λοιποῖς πατράσι διορίσασθαι; ἀλλ', ὡς ἔοικε, τῆς παραιτήσεως τοῦ Εὐσταθίου μὴ οὔσης βεβαίας, ἀλλὰ καταδυομένης, ἐν ᾧ κατένδυσε καὶ λόγον οἰκονομίας ἡ ἁγία σύνοδος, εἰς ἃ διωρίσαντο. ὅτι δὲ τοιαύτη ἦν ἡ παραίτησις τοῦ Εὐσταθίου, παρίσταται καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ὑπερόλης, λεγούσης ὡς οὐκ ἴσμεν ὅπως παραιτήσεως προσενήνεκται βιβλίον ὁ Εὐσάθιος, καὶ οὗ ξενιζομένης ὅτι τῇ ταύτης παραδοχῇ. εἰ γὰρ οὐ κατεσείετο ὑπό τινος αὐτῆ, οὐδὲ ὁ ὀνομάζεσθαι Ἐπίσκοπον, καὶ ἱερουργεῖν ἵνα ἐδόθη αὐτῷ. ὥστε ὁ διὰ τῆς πρόσεως ὑπερόλης οἰκονομηθὲν, οὐκ ἔστι καθολικόν. δηλοῦται δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ γράψαι τοὺς πατέρας, ὡς εἴωθε παρὰ τῶν ἐγχωρίων καὶ ἕτερόν τι χρηστότερον ἡμῖν γενόμενα, ἀρέσκει τοῦτο τῇ συνόδῳ. ἔτι εἰπὲ ὡς τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου διοριζομένης μηδένα ἀπολελυμένως χειροτονεῖσθαι, ὁ ὑποκρατήσας Ἐπίσκοπος μόνην τὴν ἱερωσύνην, ὡς τινές φασι, ποίων ἱερέων ἱεραρχὴς ὀνο-

Balsamon. Pamphilia est Attaliæ provincia. Et quoniam quidam Eustathius, qui in ea Episcopus fuerat, episcopatui scriptis renunciavit propter quasdam vexationes ac molestos negotiorum casus, rursusque lacrymis supplicavit, ut solùm Episcopi honorem & nomen haberet, exorata est sancta synodus, & per præsentem epistolam ad synodum, quæ erat in Pamphylia, missam, statuit misericordia dignum esse senem, & Theodorum quidem, qui in Pamphylia electus est, rursus esse Episcopum: Eustathium autem, ut qui non esset depositus, sed, ut negotia laboréque fugeret, renuntiasset, ex dispensationis ratione, ea quæ petivit, habere, nomen scilicet & honorem Episcopi & communionem, id est intra altare participare, nihil tamen episcopale exercere, nisi ex regionis Episcopo id ei permissum sit. Neque enim æquum esse censuit, ut viro graviter succenseretur, quòd esset negotiorum laborúmque fugitantior, vel quòd ad ea gerenda esset ineptus. Cùm hæc tractet epistola, dicunt nonnulli ex ea esse antistitibus permissum, ut ecclesiarum quidem thronis renuncient, & tamen antistitum dignitatem obtineant. Si enim inquiunt, hoc fieri non posset, synodus Eustathio non permisisset, ut Episcopi nomen & honorem haberet, & cum Episcopi regionis voluntate sacra obiret. Non est autem hoc, ut existimo, verum. Quod enim à patribus definitum est, ex dispensationis ratione definitum est: & non oportet, quod per dispensationem propter aliquid utile introductum est, ad exemplum trahi, & tanquam Canonem deinceps valere: & maximè cùm epistola non dicat Eustathium episcopatûs administrationi renunciasse, episcopalem autem dignitatem tenuisse. (Neque enim supplicasset ut id haberet, quod habebat) sed potiùs differit, eum renunciasse episcopatui. Et cùm patres non definierint, ut id, quod Eustathio propter commiserationem factum est, deinceps quoque vim habeat, quanam ratione dividunt isti quæ non debent dividi, & tanquam leges sanciunt ea, quæ epistola non comprehenduntur? Porro & hanc dispensationem existimo non inconsiderate factam esse. Cùm enim Canones, & sancti Cyrilli ad Domnum epistola, decernant, ne ulli sacerdotes renunciationum libellos afferant. (Si enim, inquit, sacra ministeria obire digni sunt, in eo permaneant: sin autem indigni, ne per renunciationem exeant, sed potiùs, rebus ipsis condemnati) quomodo dixerit quispiam Ephesinam synodum, & eum potiùs qui ei præerat magnum Cyrillum, sibi & reliquis patribus contraria statuisse? Sed, ut est verisimile, cùm Eustathii renunciatio firma non esset, sed in quibusdam labaret, ex dispensationis ratione annuit sancta synodus ad ea, quæ definiit. Quòd autem esset ejusmodi Eustathii renunciatio, ex ipsa etiam epistola apparet, quæ dicit: Nescio quomodo renunciationis libellum attulit Eustathius; & ob ejus receptionem veluti in admirationem adducitur. Si ipsa enim ab aliquo non labefactaretur, nec ut Episcopus nominaretur, & ut sacri muneris aliquid obiret, ei permitteretur. Quod itaque per hanc epistolam œconomicè provisum est, non est universale. Hoc autem etiam ex eo declaratur, quòd patres scripserunt; quòd si à religionis Episcopis benignius aliquid in senem fiat, id quoque placet synodo. Præterea cùm Chalcedonensis synodus nullum absolutè ordinandum esse decernat, qui solùm sacerdotalem, ut dicunt, dignitatem obtinebit Episcopus; quorumnam sacer-

ſacerdotum antiſtes eſſe dicetur, vel quoſnam docebit? & quorumnam Episcopus erit? Nullorum omnino. Quare nec poteſtate quidem ſola ſacerdotalis dignitas obtinebitur. Quære etiam decimum Canonem ſancti Petri Alexandrini Episcopi.

A μαθήσεται, ἢ τίνας διδάξῃ; ποίων ἔσῃ καὶ ὑποπτεύσει; πάντως οὐδὲ τίνων. διὸ οὐδὲ ἐν δυνάμει μόνη ἡ ἱερωσύνη ὑποκρατηθήσεται. ζήτει καὶ τὸν δεκατον κανόνα τοῦ ἁγίου Πέτρου ἀρχιεπισκόπου Αλεξανδρείας.

Zonar. Euſtathius, de quo in Epiſtola ſermo, Pamphyliæ Episcopus fuit. Pamphylia autem eſt Attaliæ provincia. Vir itaq; prædictus cùm in difficiliora tempora incidiſſet, præ puſillanimitate, & negotiorum fuga moleſtè ferens, Episcopatui ſcriptis renunciavit. Ac alius quidem illic electus eſt. Euſtathius verò multis cum lacrymis in ſanctam hanc ſynodum poſtea venit, non civitatem ſibi, non Eccleſiam vindicans, aut ea quo minus à ſucceſſore haberentur recuſans: ſed nomen tantùm Episcopi & honorem petens, nimirum Episcopi nomine honeſtari, Episcopalémque in conſeſſu locum, ac ſi quæ alia ſunt hujuſmodi, obtinere volens. Senis vicem igitur condoluimus, inquit ſancta ſynodus, communéſque ejus lacrymas exiſtimavimus, & diſcere conati ſumus, num aliquorum flagitiorum, convictus homo Canonicè depoſitus fuiſſet. Cum vero nihil tale factum eſſe comperiſſemus, ſed illum, haud ſanè rebus gerendis habilem, Episcopatu, quo ſe ipſemet abdicaverat, excidiſſe: nos hominem, quod à negotiis abhorreret, ſive rebus gerendis minus idoneus fuerit, objurgare haud honeſtum eſſe exiſtimavimus; ſed potiùs ſenectute confecto, & patria multos jam annos ac patriis ſedibus orbato, miſericordiæ aliquid impartiendum eſſe judicavimus. Itaque & Episcopi nomen, & dignitatem, communionémque ab eo retineri decrevimus, & juſtum cenſuimus. Ita ſcilicet, ut ei ſecretiora adyta intrare, ibique communicare, non tamen aut ipſi ſacra facere, aut ordinibus quempiam inſignire fas ſit, niſi vel Episcopus aliquis eum ſibi ſocium in ſacris peragendis vel ordinando adſciverit, vel ab ipſo regionis iſtius Episcopo tale quippiam ei facere ſit permiſſum. Atque hæc quidem nos, inquit ſynodus, homini indulſimus. Quòd ſi benignius aliquid, vel nunc, vel in poſterum, illi conſulueritis, id eſt, ſi plus aliquid juris vel privilegii illi conceſſeritis, nobis acceptum erit. Ex hac ſynodi conſtitutione colligunt quidam, licere Episcopis Eccleſias ſuas, dignitate Episcopali nihilominus retenta, dimittere. Sed ego contrarium potiùs hinc puto effici, quod olim qui Episcopatibus renunciarunt omnibus quæ acceperunt privati ſunt, & neque jus aliquod Episcopale poſt renunciatiationem retinebant, neque Episcopi appellabantur. Si enim, Episcopatu quamvis depoſito, adhuc Episcopalia jura retineri mos erat, cur tandem lachrymans Euſtathius in ſanctam ſynodum venit, ſibique Episcopi honorem ac nomen precibus obtinere contendit? et de ea re litteras ad Pamphyliæ ſynodum dandas Epheſina hæc ſynodus cenſuit? Potius igitur Antiſtitum muneris episcopalis detrectationem nec ſine culpâ eſſe, nec tunc fuiſſe, ex hac Epiſtolâ apparet, quæ dicit; cùm à negotiis vehementer abhorrens præ curis animo concidiſſet, renunciationis, neſcimus quomodo, libellum obtulit. Oportebat enim eum, ut cui ſacerdotalis cura ſemel mandata eſt, ei cum ſpirituali robore inſiſtere, & labores veluti ſubire, & ſudorem, cui merces propoſita eſt, lubenter ſuſcipere. Non fuiſſe igitur antiqui moris Eccleſiarum renunciationes, exinde ſatis conſtat, quod ſynodus ſcribit, quòd neſcimus quomodo renunciationis libellum obtulit. Admirantium namque facti novitatem & dubitantium erat dicere, quod neſcimus quomodo id factum fuit. Si vero res uſitata fuiſſet, de ea non dubitaretur. Quæ verò ſubjiciunt [Cui namque ſemel Episcopalis cura demandata fuiſſet, ei inſiſtere illum oportuit] & quæ ſequuntur, ea, nullam ejuſmodi ſacerdotalis oneris deponendi facultatem fuiſſe, quin id potius maximè vetitum, & criminoſum fuiſſe, ſatis apertè demonſtrant. Etenim ſi, qui nunc primùm ad Paſtoralis curæ ſollicitudinem vocantur, niſi decreto pareant ſecundum Apoſtolorum

Zωναρ. Ο Εὐσάθιος ὃν μέμνηται ἡ ὑπόθεσις αὕτη, Επίσκοπος ἦν τῆς Παμφυλίας. Παμφυλία δέ ἐστιν ἡ τῆς Ατταλείας ἐπαρχία. ὁ οὖν ῥηθεὶς ἀνὴρ ἀφιστάσεσιν ἐμπεπτωκὼς, καὶ ἀπαρδύας ἀφὼ μικροψυχίαν καὶ ἀφεγμοσύνην, ἐγγράφως ἀφῆκε τὸν ἐπισκοπὴν. καὶ ἐκεῖ μὲν ἄλλος κεχειροτόνηται, ὁ δὲ Εὐσάθιος, κλαίων προσῆλθε τῇ ἱερᾷ ταύτῃ συνόδῳ, οὐ τὸν τόπον, οὐ τὴν ἐκκλησίαν διακαλούμενος, οὐδ' ἀμφισβητῶν τοῖς αὐτῷ τῷ μετ' αὐτὸν χειροτονηθέντι, ὄνομα δὲ καὶ τιμὴν αὐτῷ Επισκόπου, καλεῖσθαι δηλαδὴ θέλων Επίσκοπος, καὶ τιμὴν ἔχειν ἐν καθέδραις καὶ τοιούτοις ἄλλοις Επισκόποις προσήκουσιν. φησὶν οὖν ἡ ἱερὰ σύνοδος, ὅτι συμπλησθέντες τῷ προσώπῳ, καὶ κοινὸν ἡγησάμεθα τὸ αὐτοῦ δάκρυον, καὶ ἐζητήσαμεν μαθεῖν, εἰ κανονικῶς καθῃρέθη ὁ ἀνάξιος, πινῶν ἴσως κατηγορησάντων αὐτοῦ ἐπ' αὐτοῖς τισιν. ἐπεὶ δὲ μηδὲν τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ γεγονέναι ἐμάθομεν, παρεκτὸς ὃ αὐτὸν τὴν Επισκοπὴν, καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸν σκοπεῖν δι' ἀφεγμοσύνην, οὐκ ἀκόλυτον ἐλογισάμεθα φιλονεικεῖν τῇ ἀφεγμοσύνῃ τοῦ ἀνδρὸς, ἤτοι τῇ περὶ τὰ πράγματα ἀνεπιτηδειότητι· δεῖν δὲ μᾶλλον ἐκείνῳ ἐλεῆσαι καὶ γεραιὸν ὄντι χρόνοις πολλοῖς τῆς πατρίδος αὐτοῦ, καὶ πατρώων ἐνδιαιτημάτων ἐκπεπτωκότα. ᾠήσαμεν, καὶ δίκαιον ἡγησάμεθα ἔχειν αὐτὸν ὃ ὄνομα τῆς ἐπισκοπῆς καὶ τὸν τιμὸν, καὶ τὸν κοινωνίαν, ὅ, ἐντὸς τοῦ δυσαρέστου εἰσιέναι δηλαδὴ, καὶ μεταλαμβάνειν, μήτε δὲ ἱερουργεῖν αὐτὸν, μήτε χειροτονεῖν, εἰ μὴ συμπαραληφθείη παρ' ἑτέρου Επισκόπου, ὥστε συλλειτουργῆσαι ἐκείνῳ ἢ συγχειροτονῆσαι, ἢ ὁπωσοῦν ἴδιόν τι ποιῆσαι παρὰ τοῦ τῆς ἐνορίας ἐκείνης Επισκόπου. καὶ ἡμεῖς μὲν ταῦτα, φησὶν ἡ σύνοδος, δεδώκαμεν αὐτῷ· εἰ δέ τι βουλεύσαιτε κρεῖττον ὑμεῖς ἐπ' αὐτοῦ, ἢ νῦν ἢ μὴ ταῦτα, ἥξομεν εἰ καὶ πλέον τι παρέχοιτε αὐτῷ δίκαιον, ἢ θεσμόν, καὶ τοῦτο ἀρεστὸν ἡμῖν δόξῃ. ἐκ ταύτης συνοδικῆς οἰκονομίας οἴονταί τινες ἐκδέδοσθαι τοῖς Επισκόποις παραιτήσασθαι τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν, τὸν δὲ ἀρχιερωσύνην ἀφαιρεῖσθαι. οἶμαι δὲ τοὐναντίον μᾶλλον ἐνταῦθεν καταλαμβάνεσθαι, ὅτι πάλαι οἱ τῆς ὑποσπάς παραιτούμενοι, εἴ τι ὡς ἐδέχοντο πάντων ἀξιόπιστον, καὶ ὅτι ἀρχιερατικόν τι δίκαιον μὴ τὴν ἀφαίρεσιν εἶχον, ὅτι Επίσκοποι ὠνομάζοντο· εἰ γὰρ λῷον ἔθος, ὥστε παραιτησάμενον ἀρχιερατικὰ δίκαια ἔχειν, τί δήποτε ὁ Εὐσάθιος μὴ δακρύων προσῆλθε τῇ ἱερᾷ συνόδῳ, καὶ ἠτεῖτο καλεῖσθαι Επίσκοπος, καὶ Επισκόπου ἔχειν τιμήν; καὶ ἡ σύνοδος ἔγραφε περὶ τούτου τῇ κατ' Παμφυλίαν συνόδῳ; μᾶλλον μὴν οὖν ἀπὸ τῆς ὑποσπάδος ταύτης, καὶ ὅλως παραιτεῖσθαι τὰς ἀρχιερεῖς τάξεις ἐπισκοπὰς οὐκ ἀνέκλητον φαίνεται εἶναι, ἐπὶ γίνεσθαι τότε, λεγούσης, ὡς ἀπειρηκὼς πρὸς τὰς φροντίδας ἐκ πολλῆς ἀφεγμοσύνης, παραπόσεως, οὐκ ἴσμεν ὅπως, προσενέγκαιτο βιβλίον. ἔδει γὰρ ὡς ἅπαξ ἐγκεχειρισμένον ἱερατικὴν φροντίδα, ταύτης ἔχεσθαι μετ' ἐρωσίας πνευματικῆς, καὶ οἷς ἀντιαποδύεσθαι τοῖς πόνοις, καὶ ἱδρῶτα ἐμμιμεῖσθαι ἐθελοντὶ ὑποκείμενον. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔθος ἦν τοῖς ἀφαιρέσεις ἐκκλησιῶν γίνεσθαι τότε, ἐμφαίνεται ἀπὸ τῆς γράψαι τὴν συνόδον, ὡς οὐκ ἴσμεν ὅπως παραιτήσεως προσενέγκαιτο βιβλίον. ξενιζομένων γὰρ ὅτι τῇ πράξει, καὶ ἀπορούντων ἐγὼ ὃ λέγω, ὡς οὐκ ἴσμεν ὅπως ἐγένετο τόδε. εἰ δὲ σαφῶς ἐγένετο, οὐκ ἂν ἠπορεῖτο. ὃ δὲ διαφέρει· ἔδει γὰρ ὡς ἅπαξ ἐγκεχειρισμένον ἱερατικὴν φροντίδα ἔχεσθαι ταύτης, καὶ τὰ ἑξῆς δίδωσιν ἐννοεῖν, ὅτι ὃ παραιτεῖσθαι τὰς ἱερατικὰς φροντίδας οὐκ ὑποτεταγμένον, ἀλλ' ὑποτεταγμένον μᾶλλόν ἐστι καὶ ὑπ' αἰτίασιν. εἰ γὰρ οἱ ἄρτι προσιόντες καλούμενοι εἰς ποιμαντικὴν λειτουργίαν λαοῦ εἰ μὴ πείθοιντο τοῖς ψηφιζομένοις αὐτοῖς, ἀφωρισμένοι εἰσὶ, καὶ

Digitized by Google

Digitized by Google

ſacerdotum antiſtes eſſe dicetur, vel quoſnam docebit? & quorumnam Epiſcopus erit? Nullorum omnino. Quare nec poteſtate quidem ſola ſacerdotalis dignitas obtinebitur. Quære etiam decimum Canonem ſancti Petri Alexandrini Epiſcopi.

A μαθήσεται, ἢ τίνας διδάξῃ; ποίων ὃ γὲ ὑπισχνεῖται; πάντως οὐδὲ τίνων. δῆλ οὐδὲ ἐν δυνάμει μόνη ἡ ἱερωσύνη ὑποκρατηθήσεται. ζήτει καὶ ϖ δέκατον κῆρυνα τῦ ἁγίου Πέτρου ἀρχιεπισκόπου Αλεξανδρείας.

ZONAR. Euſtathius, de quo in Epiſtola ſermo, Pamphyliæ Epiſcopus fuit. Pamphylia autem eſt Attaliæ provincia. Vir itaq; prædictus cùm in difficiliora tempora incidiſſet, præ puſillanimitate, & negotiorum fuga moleſtè ferens, Epiſcopatui ſcriptis renunciavit. Ac alius quidem illic electus eſt. Euſtathius verò multis cum lacrymis in ſanctam hanc ſynodum poſtea venit, non civitatem ſibi, non Eccleſiam vindicans, aut ea quo minus à ſucceſſore haberentur recuſans: ſed nomen tantùm Epiſcopi & honorem petens, nimirum Epiſcopi nomine honeſtari, Epiſcopalémque in confeſſu locum, ac ſi quæ alia ſunt hujuſmodi, obtinere volens. Senis vicem igitur condoluimus, inquit ſancta ſynodus, communéſque ejus lacrymas exiſtimavimus, & diſcere conati ſumus, num aliquorum flagitiorum, convictus homo Canonicè depoſitus fuiſſet. Cum vero nihil tale factum eſſe comperiſſemus, ſed illum, haud ſanè rebus gerendis habilem, Epiſcopatu, quo ſe ipſemet abdicaverat, excidiſſe: nos hominem, quod à negotiis abhorreret, ſive rebus gerendis minus idoneus fuerit, objurgare haud honeſtum eſſe exiſtimavimus; ſed potiùs ſenectute confecto, & patria multos jam annos ac patriis ſedibus orbato, miſericordiæ aliquid impartiendum eſſe judicavimus. Itaque & Epiſcopi nomen, & dignitatem, communionémque ab eo retineri decrevimus, & juſtum cenſuimus. Ita ſcilicet, ut ei ſecretiora adyta intrare, ibique communicare, non tamen aut ipſi ſacra facere, aut ordinibus quempiam inſignire fas ſit, niſi vel Epiſcopus aliquis eum ſibi ſocium in ſacris peragendis vel ordinando adſciverit, vel ab ipſo regionis iſtius Epiſcopo tale quippiam ei facere ſit permiſſum. Atque hæc quidem nos, inquit ſynodus, homini indulſimus. Quòd ſi benignius aliquid, vel nunc, vel in poſterum, illi conſulueritis, id eſt, ſi plus aliquid juris vel privilegii illi conceſſeritis, nobis acceptum erit. Ex hac ſynodi conſtitutione colligunt quidam, licere Epiſcopis Eccleſias ſuas, dignitate Epiſcopali nihilominus retenta, dimittere. Sed ego contrarium potiùs hinc puto effici, quod olim qui Epiſcopatibus renunciarunt omnibus quæ acceperunt privati ſunt, & neque jus aliquod Epiſcopale poſt renunciatiationem retinebant, neque Epiſcopi appellabantur. Si enim, Epiſcopatu quamvis depoſito, adhuc Epiſcopalia jura retineri mos erat, cur tandem lachrymans Euſtathius in ſanctam ſynodum venit, ſibíque Epiſcopi honorem ac nomen precibus obtinere contendit? et de ea re litteras ad Pamphyliæ ſynodum dandas Epheſina hæc ſynodus cenſuit? Potius igitur Antiſtitum muneris epiſcopalis detrectationem nec ſine culpâ eſſe, nec tunc fuiſſe, ex hac Epiſtolâ apparet, quæ dicit; cùm à negotiis vehementer abhorrens præ curis animo concidiſſet, renunciationis, neſcimus quomodo, libellum obtulit. Oportebat enim eum, ut cui ſacerdotalis cura ſemel mandata eſt, ei cum ſpirituali robore inſiſtere, & labores veluti ſubire, & ſudorem, cui merces propoſita eſt, lubenter ſuſcipere. Non fuiſſe igitur antiqui moris Eccleſiarum renunciationes, exinde ſatis conſtat, quod ſynodus ſcribit, quòd neſcimus quomodo renunciationis libellum obtulit. Admirantium namque facti novitatem & dubitantium erat dicere, quod neſcimus quomodo id factum fuit. Si vero res uſitata fuiſſet, de ea non dubitatetur. Quæ verò ſubjiciunt [Cui namque ſemel Epiſcopalis cura demandata fuiſſet, ei inſiſtere illum oportuit] & quæ ſequuntur, ea, nullam ejuſmodi ſacerdotalis oneris deponendi facultatem fuiſſe, quin id potius maximè vetitum, & criminoſum fuiſſe, ſatis apertè demonſtrant. Etenim ſi, qui nunc primùm ad Paſtoralis curæ ſollicitudinem vocantur, niſi decreto pareant ſecundum Apoſtolorum

ΖΩΝΑΡ. Ο Εὐσάθιος ὗ μέμνηται ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, Επίσκοπος ἦν τῆς Παμφυλίας. Παμφυλία δέ ἐστιν ἡ τῆς Ατταλείας ἐπαρχία. ὁ οὖν ῥηθεὶς ἀνὴρ ὑποστάσεσιν ἐμπεσὼν, καὶ ἀπαθυμίᾳ δηλῳ μικροψυχίαν καὶ ἀποδημοσύνην, ἐγγράφως παρητήσατο τὴν ἐπισκοπήν. καὶ εἰ μὲν ἄλλος κεχειροτόνητο, ὁ δὲ Εὐσάθιος, κλαίων προσῆλθε τῇ ἱερᾷ ταύτῃ συνόδῳ, ὑ τὴν πόλιν, οὐ τὴν ἐκκλησίαν διακαλύμμενος, ὑδ ἀμφισβητῶν τοῦ αὐτοῦ τῷ μετ' αὐτὸν χειροτονηθέντι, ὄνομα ὃ καὶ τιμὴν αὐτοῦ Επίσκοπε, καλεῖσθαι δηλαδὴ θέλων Επίσκοπος, καὶ τιμὴν ἔχειν ἐν καθέδραις καὶ τοιούτοις, ἄλλοις Επίσκοποις προσήκουσιν. φησὶν οὖν ἡ ἱερὰ σύνοδος, ὅτι σωπλησάμενοι τῷ πρεσβύτῃ, καὶ κοινὸν ἡγησάμεθα ὃ αὐτῦ δάκρυον, καὶ ἐζητήσαμεν μαθεῖν, εἰ κανονικῶς καθῃρέθη ὁ θεοσέβεστος, τινῶν ἴσως κατηγορημάτων αὐτῦ ἐπ' ἀτόποις πισὶν. ἐπεὶ ὃ μηδὲν τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ γεγονέναι ἐμάθομεν, παρεκτήσαντες ὃ αὐτὸν τὴν Επισκοπὴν, καὶ δι' τοῦτο αὐτὸν ἐκπεσεῖν διὰ ἀποδημοσύνην, ὐκ ἀκόλυτον ἐλογισάμεθα φιλονεικεῖν τῇ ἀποδημοσύνῃ τῦ ἀνδρός, ἤτοι τῇ δεῖ τὰ πράγματα ἀνεπιτηδειότητι· δεῖν ὃ μᾶλλον ἐκείναμεν ἐλεῆσαι ϖ γεραιὸν ὄντι χρόνοις πολλοῖς τῆς πατρίδ. αὐτῦ, καὶ πατρώων ἐνδιαιτημάτων ἐκπεπτωκότα. ϖ οἰκτείσαμεν, καὶ δίκαιον ἡγησάμεθα ἔχειν αὐτὸν ὃ ὄνομα τῆς ἐπισκοπῆς καὶ τὴν τιμὴν, καὶ τὴν κοινωνίαν, ὃ, ἐντὸς τῦ θυσιαστηρίυ εἰσιέναι δηλαδὴ, καὶ μεταλαμβάνειν, μήτε ὃ ἱερουργεῖν αὐτὸν, μήτε χειροτονεῖν, εἰ μὴ συμπαραληφθείη πρὸ ἑτέρυ Επισκόπου, ὥστε συλλειτουργῆσαι ἐκείνῳ ἢ συλχειροτονῆσαι, ἢ ὁπωσοῦν τι ποιῆσαι πρὸς τῦ τῆς ὁποίας ἐκείνης Επισκόπυ. καὶ ἡμεῖς μὲν ταῦτα, φησὶν ἡ συνόδ. , δεδώκαμεν αὐτῷ· εἰ δέ τι βελτίονα δεησόμενοι ὑμεῖς ἐπ' αὐτῦ, ἢ νῦν ἢ μετ' ταῦτα, ἥξομεν εἰ καὶ πλέον τι παρασχοίτε αὐτῷ δίκαιον, ἢ θεσμόν, καὶ τοῦτο ἀρεστὸν ἡμῖν δοξῇ. ἐκ ταύτης συνοδικῆς οἰκονομίας οἴονταί τινες ἐκδέδοσθαι τοῖς Επισκόποις παρρησίαν τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν, τὴν ὃ ἀρχιερωσύνην ἀπαρνεῖσθαι. οἶμαι δὲ τοὐναντίον μᾶλλον ἐντεῦθεν καταλαμβάνεσθαι, ὅτι πάλαι οἱ τῆς ὑποστάσεως παρρησιαζόμενοι, εἴ τε ὡς ἐδέχοντο πάντων ἐξέπιπτον, καὶ ὅτε ἀρχιερατικόν τι δικαίον μὴ τὴν παρρησίαν εἶχον, ὅτε Επίσκοποι ὠνομάζοντο· εἰ γὰρ ἐκ τοῦ ἔθους, ὥστε ϖ παρρησιασάμενον ἀρχιερατικὸ δίκαια ἔχειν, τί δήποτε ὁ Εὐσάθιος μὴ δακρύων προσῆλθε τῇ ἱερᾷ συνόδῳ, καὶ ἠτεῖτο καλεῖσθαι Επίσκοπος, καὶ Επίσκοπε ἔχειν τιμήν; καὶ ἡ σύνοδος ἔγραφε περὶ τούτου τῇ κατ' Παμφυλίαν συνόδῳ; μᾶλλον μὲν οὖν ἀπὸ τῆς ὑποστολῆς ταύτης, καὶ ὃ ὅλως παρρησιαζόμενος τὰς ἀρχιερεῖς πάσας ἐπισκοπὰς ἐκ ἀνέκλητον φαίνεται εἶναι, ὅθεν γίνεσθαι τότε, λεγούσης, ὡς ἀπειρηκὼς πρὸς τὰς φροντίδας ἐκ πολλῆς ἀθεσμοσύνης, παρρησίας, ἐκ ἴσμεν ὅπως, προσενήμασε βιβλίον. ἔδει γὰρ ὡς ἅπαξ ἐγκεχειρισμένον ἱερατικὴν φροντίδα, ταύτης ἔχεσθαι μετ' ἐρωσίας πνευματικῆς, καὶ οἷς ἀντιποδύεσθαι τοῖς πόνοις, καὶ ἱδρῶτα ϖ ἔμμισθον ἐθελοντὶ ὑπομένειν. ὅτι μὲ οὖν ἐκ ἔθος ἦν παρρησίας ἐκκλησιῶν γίνεσθαι τότε, ἐμφαίνεται ἀπὸ ϖ χράψαι πρὸς συνοδον, ὡς ἐκ ἴσμεν ὅπως παρρησίσεως προσενήνεκται βιβλίον. ξενιζομένων γὰρ ὅτι τῇ πράξει, καὶ ἀποροῦντων ὃ λέγειν, ὡς ἐκ ἴσμεν ὅπως ἐγένετο τόδε. εἰ ὃ σωπήσας ἐγένετο, ἐκ ἂν ἠπορεῖτο. ὃ ὃ ὑπέφερεν· ἔδει γὰρ ὡς ἅπαξ ἐγκεχειρισμένον ἱερατικὴν φροντίδα ἔχεσθαι ταύτης, καὶ τὰ ἑξῆς δίδωσιν ἔννοιαν, ὅτι ὃ παρρησίας τοῖς ἱερατικοῖς φροντίσι ἐκ ὑπερεραμμένον, ἀλλ' ὑποπεραμμένον μᾶλλόν ἐστι καὶ ὑπ' αἰτίαν. εἰ γὰρ οἱ ἄρτι προσιόντες καλούμενοι εἰς ποιμαντικὴν λειτουργίαν λαοῦ εἰ μὴ πειθοίντο τοῖς ψηφιζομένοις αὐτοῖς, ἀφωρισμένοι εἰσὶ, κτλ.

Digitized by Google

ϖ λϛ'. κφμόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἕως ἂν καθαδέ- A
ξωνται, καὶ κϛ' ϖ ιζ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου,
πῶς οἱ χειροτονηθέντες, καὶ πῶ τοῦ λαοῦ προσασέμ
κατα δεξάμενοι, ἀπραγμόνως δεχθήσονται προαιτούμενοι,
καὶ ὃ εὐχερεσθὲν αὐτοῖς ὑπὸ τῆς θείας χάριτος λη-
τούργημα ἀπρομαινόμενοι, οὐκ ὀπτιμηθήσονται μᾶλλον,
ἀλλὰ καὶ γέρας ἕξουσι ὃ κωλῦσαι Ἐπίσκοποι, καὶ τυ-
χάνειν τιμῆς ἀρχιερατικῆς; ὅτῳ ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ συνό-
δου, ὡς προσῆκον ἀπένειμε τῷ χειροτονηθέντι εἰς
προκοπήν; καὶ μὴ δεχθέντι ϖαρὰ τοῦ ὄχλου λαοῦ, ἢ ϖρὸ
αὐτῶν οἰκείᾳ, ἀλλὰ ϖαρὰ τὸ τοῦ λαοῦ ἀταξίαν, καὶ κακο- B
ηθίαν, ὡς ὁ ὀκλωκαθέκτης αὐτῆς ϖροέχει κανών. καὶ ἡ
γραφὴ δὲ τὸ ῥηθείσης ὀπισθίας δείκνυσιν, ὡς οἰκονομίᾳ ὃ
πᾶν ἐϖὶ τῇ μικροψυχίᾳ τοῦ Εὐγαδίου, καὶ τὸ
τῆς λύπης σφοδρόν. ϖροέχει γὰρ, ὡς ἐπειδὴ ϖροσῆλθε
κλαίων, καὶ ἐξαυτῆς τόδε καὶ τόδε, συνηλγήσαμεν ἅπαντες τῷ
ϖρεσβύτῃ, καὶ κοινὸν ἐλογισάμεθα τὸ αὐτοῦ δάκρυον. καὶ
μετά τινα, ἐπεὶ ἦ τῇ ἀφραξμοσύνῃ τοῦ ἀνδρὸς ἡ σφόδρα
φιλονεῖκος ἀκόλυθον. ἔδει ἦ μᾶλλον ἐλεῆσαι ϖρεσβύτῃ
καὶ τὰ ἑξῆς. ἐκ τούτων οὖν ἐμφαίνεται, ὅτι τὰ δάκρυα
καὶ τὸ βαθὺ γῆρας δυσωπηθέντες τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου,
καὶ μή τι αὐτῷ συμβαίη ἐυλαβηθέντες ἐκ τῆς ἀμέτρου C
λύπης ϕηνόμησαν ὅσα καὶ ϕηνόμησαν, ἀλλ' οὐχ' ὡς τυ-
ποῦντες ταῦτα, καὶ ὕτω γίνεσθαι, καὶ εἰς τὸ ἑξῆς δια-
μένοι. ἤδεσαν γὰρ τοὺς κφμόνας πάντως, καὶ οὐκ ἂν ἐναντία
τοῖς ἀποστολικοῖς κφμόσι, καὶ τοῖς ϖρὸ αὐτῶν ἁγίων ϖα-
τέρων ὥριζον διατάγμασι, ϵ ϖραιτεῖσθαι τοῖς βουλο-
μένοις ἐνεδίδουν, καὶ ϖρονομίων ἀρχιερατικῶν ἀπολαύειν,
καὶ μὴ πῶ ϖραίτησιν. πῶς γὰρ ἔμελλον τοῦτο ποιῆσαι οἱ
φρονοῦντες ὅτι ϖᾶσι ἐγκεχειρισμένον ἱερατικῶ φρον-
τίδα χρὴ ταύτης ἔχεσθαι μετ' εὐρωστίας πνευματικῆς,
καὶ ὅσα ἐπήγαγον ἐφεξῆς; ὅτι ἦ τὸ σύμπαν τοῖς δά-
κρυσι τοῦ ϖρεσβύτου ἐκείνου κατακλασθέντες ἐποίησαν, D
δηλοῦται καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων ῥημάτων τῆς ἐπιστολῆς, καὶ
ἐκ τοῦ γράψαι· εἰ δέ τι βουλεύσεσθε χρηστότερον ἐπ' αὐτῷ,
ἀρέσῃ καὶ τοῦτο τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ. ἴσσυτον γὰρ ϖᾶν-
δρα ἠλέησαν τοῖς ἐκείνου καμφθέντες δάκρυσι καὶ
τῇ Συμφορᾷ, ὡς καὶ τοὺς ἄλλους ϖροσκινῆσαι εἰς ἔλεον
ἐκείνου, καὶ ϖροκαλεῖν εἰς Συμπάθειαν. εἰ ἦ ὡς κανόνα
τῷ Συνοδικῷ ταύτῳ ἐπιστολῷ δέχονται, καὶ οὐχ' ὡς
οἰκονομίαν ἐπ' ἐκείνῳ γνωμένῳ τῷ Εὐγαδίῳ, τί μὴ
καὶ τοῖς ϖραιτησαμένοις τὰς ἑαυτῶν ἐκκλησίας, καὶ τῷ
ἀρχιερωσύνῃ αὐτῷ εἰς αὖθις ϖροσιᾶσαι καὶ ϖροσκλαί-
ουσι διδόασιν ὄνομά τε ὀπισθῆς καὶ ἀρχιερατικὰ δίκαια E
καὶ τιμάς. ἐκεῖνο γὰρ ἅπαντα καθαίπαξ ϖραιτησά-
μενο φαίνεται, καὶ πάντων ἐκπεπωκώς, ἐκ τοῦ λέγειν
τοὺς τῆς Συνόδου, ὅτι ἐζητοῦμεν μαθεῖν, εἰ καθαίρεσιν
ἔννομον ὑπομεμένηκεν, ἤγουν ὅτι ϖισὶ τῶν ἀτόπων ἐλη-
λεγμένων· καὶ δὴ ἐμαθόμεν τοιοῦτον μὴ οὐδὲν ϖεϖρά-
χθαι, γνώσθαι ἦ μᾶλλον τῷ Εὐγαδίῳ ἀντὶ ἐγκλή-
ματο τῇ ϖραίτησιν. ὥσϖερ οὖν εἰ ἐϖ' ἀτόπῳ τινὶ ἐά-
λω, οὕτως ἵν' ἁπάντων τῶν τῆς ὀπισθῆς δικαίων
ἐκπεπωκὼς ἐκ τῆς ϖραιτήσεως, καὶ καθηρῆσθαι αὐ-
τῇ δοκεῖν. ἀλλ' ὅμως ἡ Συνοδ. τοῖς ἐκείνου δάκρυ-
σιν ἐπικαμφθεῖσα ἐψηφίσατο, ὅσα τῇ ἐπιστολῇ ϖροέχον-
ται. τοῖς γοῦν ὡς κφμόνα καὶ τυπὸν δεχομένοις αὐτὸν, F
οὐδὲ τὸν ϖραιτησάμενον πῶ τε τῶν ϖεγμάτων ἀφίκη-
σιν, καὶ τῷ ἀρχιερωσύνῃ αὐτῷ διαιρουμένας κατ' ἐκεί-
νους αὖθις ϖροσιέσθαι καινόν δόξει, καὶ ψηφίζεσθαι σφίσι
κλῆσιν Ἐπισκόπου ἱερουργίαν τε καὶ τιμήν. ἐκ συνόχως οὖν
ϵ ἀγνοίας τῶν σεπτῶν ἐκείνων ϖατέρων καταγράζουσι
οἱ ὡς κανόνι χρώμενοι τῇ ὀπισθῇ ταύτῃ, καὶ ἐνδίδωσι ἐξ
αὐτῆς νομίζοντες ϖραιτεῖσθαι τοὺς Ἐπισκόπους τὰς ἐκκλησίας
αὐτῶν, τῷ δ' ἀρχιερωσύνῃ ϖροκατέχειν. οἱ γὰρ τοῦτο δι-
δόντες, καὶ κφμόνι ἑτέρῳ ἐναντίων). ἡ γὰρ ἐν Χαλκηδόνι συνόδ. ϖῶν
ἐξακοσίων τριακοντα ἁγίων ϖατέρων ἐν ἕκτῳ κφμόνι,

trigesimum sextum, & Antiochenæ synodi decimum se- A
ptimum canonem, quoad recusandi finem facerent, se-
gregentur; quomodo ii, qui ordinantur, & populi curam
susceperunt, ei renunciantes, & oblatum sibi divina gratia
ministerium repudiantes, facile admittentur, & non pœna
potiùs afficientur; sed & præmium, Episcopi scilicet no-
men & honorem, habebunt? Nam ea quidem præmii lo-
co homini, qui à parœcia, in quam destinatus fuerat, non
suo vitio, sed impotenti multitudinis depravatæ licentia
excluderetur, ut ejusdem synodi decimo octavo Canone
videre est, Antiochena synodus attribuit. Quinetiam ob
demissum Eustathii animum & dolore confectum dispen- B
sationem illam omnino concessam fuisse ipsiusmet epistо-
læ contextus ostendit. Sic enim habet: [Quoniam mul-
tis cum lacrymis in synodum venit, hoc atque illud po-
stulans, doluimus, inquiunt, senis vicem, communésque
illius lacrymas duximus.] Et paulo post. [Sed quoniam
viro non nimis succensere consentaneum est quòd sit ne-
gotiorum fugitantior, sed senis potiùs misereri oportet,
& quæ sequuntur.] Quibus ex verbis apparet, reverentia
quadam Eustathii lacrymarum, & pœnè jam præcipita-
tæ senectutis adductos, ac ne quid homini ex nimio dolo-
re gravius accideret veritos, ea Patres de illius honoribus
decrevisse, non ut exemplum in eo homine constituerent, C
aut legem posteris præscriberent. Nec enim illi sanctio-
nes Canonicas ignorabant, aut contraria Apostolorum
Patrúmque priorum constitutionibus decreta sancire
mens erat: neque Episcopatus abjiciendi, eóque etiam
dimisso Episcoporum prærogativis fruendi, cuilibet ho-
mini facultatem esse voluerunt. Quo pacto namque id
velle potuissent, qui impositum Episcopalis curæ onus
spirituali animi firmitate sustinendum esse, & quæ dein-
ceps addidere, persuasum haberent? Porro senis lacrymis
inflexos ad misericordiam Patres decretum hoc edidisse,
cum ex aliis multis Epistolæ verbis, tum ex his, quæ se-
quuntur, facile apparet; Quod si vos, inquiunt mitius
aliquid de hoc homine statueritis, id quoque sancta syno- D
dus gratum, acceptúmque habebit. Tanta enim Patrum
animos, ejus hominis lacrymis & calamitate emollitos, mi-
seratio ceperat, ut alios quoq; ad misericordiam illi tribu-
endam ipsimet incitarent, & ad ejus commiserationem
provocarent. Quod si hanc Synod. Epist. Canonis vim ha-
bere, & non in ea solius Eustathii causam agi putant; quid-
ni iis etiam, qui ecclesiarum suarum curam, & sacerdotii
quoque Episcopalis dignitatem deposuerunt, si postea
iterum accedant & lacrymas fundant, Episcopi nomen ac
Episcopalia jura honorémque concedi putant oportere?
Illum namque se omnibus uno tempore abdicasse, omni-
búsque simul excidisse, synodi verba illa indicant. Quæ- E
sivimus, inquiunt, an legitima depositione mulctatus,
hoc est, an alicujus flagitii convictus foret Eustathius;
nec tale quidquam didicimus contigisse, sed ipsam potiùs
renunciationem illi pro crimine fuisse: qui tamen eo no-
mine, quasi manifesti sceleris reus teneretur, ita omni Epi-
scopali jure ex renunciatione penitus exciderat, ut depo-
sitionis veram speciem ea animadversio præ se ferre omni-
no existimaretur, nisi synodus quæcunque hac Epistola
continentur, ejusdem commota lacrymis decrevisset.
Quam quidem qui Canonis & exempli vim obtinere
contendunt, mirum iis non videbitur, aut novum, eos qui
se negotiorum administrationi subtraxerint, & summi sa- F
cerdotii dignitate (quæ duo ex istorum sententia divisa
sunt) abdicarint, rursus admitti, iisque Episcopi nomen
ac honores, cum sacrorum procuratione decerni. Sed re-
verendorum illorum Patrum mentem profectò non asse-
quuntur, qui huic Epistolæ Canonis auctoritatem tribu-
unt, ac per eam Episcopis Ecclesias suas, summi sacerdo-
tii retenta dignitate, dimittendi potestatem factam fuisse
arbitrantur. Et verò Canonis alterius auctoritati, qui ita
sentiunt, haud dubie adversantur. Nam in synodo Chal-
cedonensi, cui sexcenti triginta interfuere Patres, ne quem

Digitized by Google

Presbyterum, aut diaconum absolutè ordinari aut aliquem omnino clero adscribi liceat, nisi certæ Ecclesiæ urbis aut pagi, aut martyrio, aut monasterio nominatim addictum, sexto Canone constituitur. Quicunque vero absolute ordinati sunt, irritam esse talem ordinationem, & functiones ordinum exercendi potestatem nequaquam habere, in ejus qui contulit contumeliam, decernitur. Quòd si quorum longe inferior est dignitas, eos non nisi certo loco addictos ordinibus insigniri, nec insignitos, functiones ordinum, quos susceperunt, exercere fas est, tantumque in re facinoris inesse Patres statuerunt, ut illum ipsum, qui ordines contulisset, afficiendum contumelia esse judicarent; cujus longe major, vel amplissima potius ex omnibus est honoris majestas, eum nullo certo loco addictum, nulli propriè sedi destinatum esse Episcopum licebit? Episcopique nomen ac summi sacerdotii jura nihilominus retinebit? At vero, quicunque Episcopus renunciatur, civitati cuipiam nominatim præficitur, ac illius Episcopus appellari solet. Quicunque igitur civitatem, cui præfectus erat, reliquit, ac in eo sacrorum procurationem, gregisque sibi à summo sacerdote commendati curam deseruit, quid habebit amplius ex quo Episcopi nomen obtinere merito debeat? Quorum ille namque speculator, aut custos? Ipsum enim nomen actionem, exercitationemque significat. Qui vero actionem defugit nomine quoque spoliatur. Porro in quem Episcopi nomen haud cadit, quo jure is sacerdotii dignitate retenta, sacri magistratus prærogativis ac honore perfruetur? Quomodo verò hierarcha nominabitur, qui nec ullum subjectum sibi clerum habet, nec ulla in sacris initiatos homines auctoritate præditus est? At cui hierarchæ appellatio verè non convenit nec actio convenit: qui enim communione nominis excluditur, re ipsa multo magis careat necesse est. Reliquum igitur ut nemo Episcopatûs sibi impositum munus accipiens, ei renunciet, nisi se sacerdotio indignum fateatur. Si quis vero concesserit eum qui renunciat, omnino non Canonice illud suscepisse, omni sacri muneris dignitate, summique sacerdotii prærogativis unà cum renunciatione ipse renuncians excidet. Renunciationes autem non admittendas esse vel ex tertio Sancti Cyrilli ad Domnum epistolæ capite liquidò apparet; dicente, Jam aliter res se habet, ab Ecclesiasticis sanè institutis aliena, Libellos scilicet renunciationum profere quosdam ex altaris ministris, & cætera. Vide præterea quæ in Canonem decimum sancti martyris Petri Alexandrini Archiepiscopi scripsimus.

ARIST. *Eustathius cùm fortiter debuit resistere (hoc enim omnis debet Episcopus) terga dans leviter refugit. Theodorus in ejus locum ordinatus est. Ille vero lachrymas effundens & pudore confusus honorem repetit. Qui alium illius loco ordinavit, insors est, cum detrectationem ejus pro crimine habeat.*

Eustathius hic Episcopus cum litium erat fugitans & ecclesiæ negotia sustinere non potuit, nec curis eum invadentibus resistere nec eas depellere, negotiorum administrationi renunciavit, & ejus loco alius ordinatus fuit. Postea ad Ephesinam accessit synodum, episcopatum rursùs repetens. Et quamvis non exauditus fuit, cùm semel eum abdicasset, & alius ejus loco fuisset ordinatus: Episcopalem tamen honorem habere quæritans, & communionem, & sine omni contradictione in eâ confirmatus fuit, ut ipse nominaretur Episcopus, & honoris cathedræque particeps esset, & sacra perageret, non ex propriâ auctoritate, sed quando secundum affectionem & in Christo charitatem à fratre & coepiscopo permitteretur. Sympathiæ autem ratione ducti patres hujusce synodi, synodo Pamphyliæ, in quâ sacra celebravit Eustathius, proposuerunt, benignius aliquid de eo statuere, aut nunc aut postea; hoc autem erat, ut vel in vacantem ecclesiam designarent, vel aliter eum manu ducerent.

A μηδένα ἀπολελυμμένως χειροτονεῖσθαι πεδίσπικε, μὴ πρεσβύτερον, μὴ διάκονον, μήτε τινὰ ὅλως τῶν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῷ τάγματι, εἰ μὴ ἰδικῶς ἐν ἐκκλησίᾳ πόλεως, ἢ κώμης, ἢ μαρτυρίῳ, ἢ μοναστηρίῳ ὁ χειροτονούμενος ὥρισται τοῦτο, τοὺς δὲ ἀπολύτως χειροτονουμένους ἄκυρον ἔχειν τὴν τοιαύτην χειροτεσίαν, καὶ μηδαμοῦ δύνασθαι ἐνεργεῖν ἐφ' ὕβρει τοῦ χειροτονήσαντος. ἐπεὶ τοίνυν οἱ ἧττονος ὄντες βαθμοῦ ἀπολύτως χειροτονεῖσθαι ἢ συγχωρεῖται, ἀλλὰ καὶν χειροτονηθῶσιν, ἀνενέργητοι μένουσι, καὶ τοσοῦτον ὃ πρᾶγμα ἔδοξεν ἀπρέπειαν, ὡς καὶ τὸν χειροτονήσαντα κρίνεσθαι ὕβρεως ἄξιον, πῶς ὁ μείζονος ἀξίας, μᾶλλον B ὢν τῆς ὑφειμένας πασῶν ἀπολύτως, καὶ ἀνωνύμως, Ἐπίσκοπος ἔσεται; καὶ κληθήσεται, καὶ ἀξιωθήσεται δικαίων ἀρχιερατικῶν; πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς χειροτονούμενος πόλει τινὶ ὑπακρύτης, κἀκείνης Ἐπίσκοπος ὀνομάζεται. ὁ γοῦν τὴν ἐφ' ἣν ἐπεκρύχθη, λιπὼν, καὶ παραιτησάμενος ἐν αὐτῇ ἱεράσθαι, καὶ ἐπισκοπεῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ μεγάλου ἀρχιποίμνιον, πῶς Ἐπίσκοπος κληθήσεται τοῦ λοιποῦ τίνας ἐπισκοπῶν; ὃ γὰρ ὄνομα τούτου πράγματός ἐστι, καὶ ἐνεργείας δηλωτικόν· ὁ δ' ἀποστασιάσας τὴν ἐνέργειαν ἐκπέπτωκε καὶ τῆς κλήσεως. Ἐπίσκοπος ἢ καλεῖσθαι μὴ πεφυκὼς, τινι δικαίῳ C τῆς ἱερωσύνης δέδεκται, καὶ ἀρχιερατικοῦ θεσμοῦ, καὶ τιμῆς ἀπολαύσει; πῶς δὲ καὶ ἱεράρχης ὀνομασθήσεται ὁ μὴ κλῆρον ὑφ' ἑαυτὸν ἔχων, οὐδ' ἄρχων ἱερωμένων; ᾧ ἢ μὴ θέσει θεὸς ἀλήθειαν τῆς ἱεραρχίας ὃ ὄνομα, οὐ δὴ ἐνέργεια θέσεως. ὁ γὰρ τοῦ ὀνόματος μὴ μετέχων, μᾶλλον οὐκ ἂν μεδέξει τοῦ πράγματος. λοιπὸν οὕτω σοδεὶς ὁ αὐτῷ ὑπεδὲν λειτούργημα τῆς ἐπισκοπῆς δεχθήσεται παραιτούμενος, εἰ μὴ ἀνάξιον ἑαυτὸν τῆς ἱερωσύνης ὁμολογεῖ. εἰ δέ τις δώσει, πάντως δὲ οὐ κρίνεται δεχθῆναι ὁ παραιτούμενον, πάσης ἀξίας ἱερατικῆς καὶ παντὸς δικαίου τῆς ἀρχιερωσύνης ἅμα τῇ παραιτήσει D ἐκπεσεῖται ὁ παραιτούμενος. ὅτι ἢ παραιτήσις οὐ χρὴ δέχεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ πρώτου κεφαλαίου τῆς πρὸς Δόμνον ὑποτολῆς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου φανερῶς ἀποδείκνυται, λέγοντος· καὶ ἑπέρως ἢ πρᾶγμά ἐστιν ἅπερ τοῖς τῆς ἐκκλησίας ἀρέσκον νόμοις, ὃ λιβέλλους παραιτήσεων προσάγειν τινὰς τῶν ἱερουργῶν, καὶ τὰ ἑξῆς. ζήτει καὶ τὰ γραφέντα εἰς τὸν δεκάτον κανόνα τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Πέτρου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας.

ARIST. Ἀντέχειν ὀφείλων Εὐσταθίος καρτερῶς· [τοῦτο γὰρ ἅπας Ἐπίσκοπος] νῶτα δίδωσιν, ἀνωφελῶς παρητήσατο· Θεόδωρος ἀντὶ τούτου κεχειροτόνηται· ὁ δὲ, κλαίων καὶ δυσωπῶν, τὴν τιμὴν αἰτεῖ· ὁ ἀντ' ἐκείνου χειροτονήσας ἀνδίδωσιν, ἔχων δηλαδὴ τὴν ἐκείνου παραίτησιν ἀντ' ἐγκλήματος.

Ο Ἐπίσκοπος ἦν Εὐσταθίος ἀποδιδράσκων ὤν, καὶ μὴ δυνάμενος τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἀντέχεσθαι, ἐπὶ τοὺς ἐπερχομένας αὐτῷ φροντίδας ἀνδίσασθαι, καὶ διακρίνειν ταῦτας· παρητήσατο τὴν τῶν πραγμάτων διοίκησιν· καὶ ἐχειροτονήθη ἀντ' αὐτοῦ ἕτερος. εἶτα τῇ ὖν Ἐφέσῳ συνόδῳ παρεσπλήθη, αὖ τὴν Ἐπισκοπὴν ἀναπαλέμενος· εἰ γὰρ ἂν, οὐδὲ εἰσηκούσθη, ἅπαξ ταύτην παραιτησάμενος, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἕτερος χειροτονηθέντος· ἀλλὰ τὴν ὑπισκοπικὴν τιμὴν ζητῶν ἔσχεν, καὶ τὴν κοινωνίαν· καὶ ἐδικαιώθη ἐπ' αὐτῇ, χωρὶς πάσης ἀντιλογίας, ὥστε Ἐπίσκοπον αὐτὸν ὀνομάζεσθαι, καὶ τὰ τιμῆς, καὶ τὰ καθέδρας μετέχειν, καὶ ἱερουργεῖν, οὐκ ἐξ ἰδίας αὐθεντίας· ἀλλ' ὅπως παρ' ἀδελφοῦ καὶ συνεπισκόπου ὑπεραπῇ, καὶ ἀφέσεσιν καὶ ἀγάπην τὴν ἐν Χριστῷ. καὶ Συμπαθῶ ὃ λόγον οἱ τῆς συνόδου ταύτης πατέρες ἐποιήσαντο τῇ ὖν Παμφυλίᾳ συνόδῳ, εἰς ἣν ἐπλεῖ καὶ ὁ Εὐσταθίος, χρηστοτέρον τι περὶ αὐτοῦ βουλεύσασθαι, ἢ νῦν, ἢ μετέπεσεν· ὅ ὃ ἦν, ἢ εἰς ἐκκλησίαν κολάζεσθαι προχειρίσασθαι· ἢ ἄλλως χειραγωγῆσαι αὐτόν.

KANONES

A

ΚΑΝΟΝΕΣ λ'.

Τῆς ἁγίας πεπάρτης ϗ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς ἐν Χαλκηδόνι.

ΖΩΝΑΡ. ϗ ΒΑΛΣ. Ἡ Ἁγία πεπάρτη ϗ οἰκουμενικὴ σύνοδος γέγονεν ἐν ταῖς χρόνοις τῆς βασιλείας Μαρκιανοῦ ἑξακοσίων τριάκοντα ἁγίων πατέρων συναθροισθέντων ἐν Χαλκηδόνι κατὰ Διοσκόρου τοῦ πρωτοθρόνου τῆς μεγαλοπόλεως Ἀλεξανδρείας, καὶ Εὐτυχοῦς ἀρχιμανδρίτου Κωνσταντινουπόλεως, οἵ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὁμολόγουν μὲν τὸν παρὰ ὁμολογοῦμεν, περὶ δὲ τῆς ἐναν θρωπήσεως ἐβλασφήμουν, καὶ φέροντες τὸν τοῦ Νεστορίου διαίρεσιν, δύο υἱοὺς εἰσάγοντος, εἰς ἄλλο κακὸν ἐκ διαμέτρου ἐνέπιπτον. τὰς γὰρ δύο φύσεις τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος μετὰ τὴν ἕνωσιν συγχεῖν καὶ εἰς μίαν ἀποτελεσθεῖσαν φύσιν ἀσεβῶς ἐδογμάτιζον, ὡς καὶ τῇ θεότητι προσαρμόζειν τὰ πάθη. ἀλλὰ καὶ τὴν σάρκα οὐχ ὁμοούσιον ἡμῖν ἀνέφηναν κύριον ἔλεγον, οὐδὲ ἐκ τῆς παναγίας αἱμάτων συμπαγεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀῤῥήτως πως καὶ ἀθρόως σεσαρκῶσθαι αὐτὸν ἀνέπλαττον, καὶ ἄλλα δὲ ἐφλυάρουν, ἃς καθεῖλε, καὶ ἀνεθεμάτισεν ἡ ἁγία σύνοδος αὕτη, τέλειον θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν δογματίσασα, ἐν δύο φύσεσιν ἀδιαιρέτως καὶ ἀσυγχύτως. ἔξέθετο δὲ καὶ κανόνας τοὺς ὑποτεταγμένους.

B

CANONES XXX.

Sanctæ & Oecumenicæ quartæ Synodi Chalcedonensis.

ZONAR. & BALS. Sancta & œcumenica quarta Synodus Marciano imperante celebrata fuit, sexcentis triginta Patribus, adversus Dioscorum, in Alexandrina inclyta urbe Præfectum, & Constantinopoleos Archimandritam (seu cœnobii præfectum) Euthychetem, coactis; qui Christum dominum Patri consubstantialem cum faterentur, de incarnationis tamen mysterio nefariè loquebantur, dúmque Nestorii Christum dissecantis, duósque filios constituentis errorem declinant, in aliud malum huic ex diverso oppositum sunt delapsi. Vtramque scilicet, Dei naturam & hominis, postquam sibi invicem copulatæ, atque connexæ fuerunt, ita permixtas esse, atque inter se penitus in unam naturam coaluisse impiè asserebant, ut divinitatem quoque affectionibus & perturbationibus obnoxiam constituere minime vererentur. Corpus quoque, non ejusdem cum humanis corporibus naturæ, nec ex virgineis concretum sanguinibus suscepisse Dominum, sed inexplicabili quadam & diviniore prorsus ratione, incarnatum illum esse somniabant; aliáque deblaterabant hujusmodi, proindéque à sancta synodo depositi atque anathemate percussi sunt: Eadem synodus Deum, hominémque perfectum in duabus indivisis impermixtisq; naturis Christum Dominum esse definivit. Et verò subjectos quoque Canones edidit:

C

D

ΚΑΝΩΝ α'.

Τὰς παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων καθ' ἑκάστην συνόδου ἀχρι τοῦ νῦν ἐκτεθέντας κανόνας κρατεῖν ἐδικαιώσαμεν.

Canon I.

Qui à sanctis patribus in unaquaque synodo hucusque expositi sunt, observari Canones æquum censuimus.

ΒΑΛΣ. Ἐδικαίωσαν οἱ πατέρες, ἀντὶ τοῦ δίκαιον ἦν ἔκριναν, κρατεῖν τοὺς πρὸ τῆς δ'. συνόδου ἐκτεθέντας κανόνας ὑπὸ τῶν πρὸ αὐτῶν ἁγίων πατέρων. καὶ μὴ εἴπῃς, πῶς οὐκ ἐμνήσθη ὁ κανὼν τοπικῶν συνόδων καὶ Οἰκουμενικῶν; ἀπὸ γὰρ τοῦ κυρωθῆναι τοὺς παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων καθ' ἑκάστην συνόδον μέχρι τοῦ τότε καιροῦ συντεθέντας κανόνας, σημαίνονται πασῶν τῶν συνόδων τὰ ψηφίσματα.

E

ΖΩΝΑΡ. Καὶ αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι καὶ αἱ τοπικαὶ αἱ πρὸ ταύτης τῆς ἁγίας συνόδου γεγονυῖαι κανόνας ἐξέθεντο, τοὺς μὲν εἰς ὅλην σωτηρίαν ἀκριβῆ, τοὺς δὲ εἰς ἐκκλησιαστικὴν ἀφορῶντας κατάστασιν, καὶ τοὺς ἐκκλησίας ῥυθμίζοντας. ἀποδεκτοὺς οὖν ἐκείνους οἱ ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ συνάθροισθέντες ἅγιοι πατέρες ἐπεκύρωσαν καὶ τοῦτον τὸν κανόνα, καὶ κρατεῖν ἐδικαίωσαν, ἀντὶ τοῦ δίκαιον ἔκριναν καὶ ἡγήσαντο.

F

ΑΡΙΣΤ. Οἱ τῶν ἁγίων πατέρων ἑκάστης συνόδου κανόνες κρατείτωσαν.

Qui à sanctis patribus in unaquaque synodo hucusque expositi sunt, observentur.

BALS. Ἐδικαίωσε (i.e.) justum censuerunt patres, ut qui à sanctis patribus, qui eos præcesserunt, ante quartam synodum editi sunt Canones, observentur, & vires suas obtineant. Nec dixeris: Quomodo non meminit Canon provincialium & œcumenicarum synodorum? Ex eo enim quòd confirmentur, qui à sanctis patribus in unaquaque synodo ad id usque tempus compositi sunt Canones, omnium synodorum decreta firma ac stabilia redduntur.

ZONAR. Multa, fidei dogmatibus stabiliendis, & Ecclesiasticæ disciplinæ, moribúsque sanciendis, œcumenici, provincialésque ante sanctam hanc Synodum celebrati conventus, promulgatis Canonibus decrevere. Ea igitur omnia decreta Patres sancti in hâc synodo congregati hoc Canone confirmarunt, & obtinere judicarunt; hoc est, justum senserunt, & existimarunt.

ARIST. *Canones cujusque synodi sanctorum Patrum observentur.*

Digitized by Google

A

Canon II.

Si quis Episcopus propter pecunias ordinationem fecerit, & non venalem gratiam in venditionem deduxerit, & propter pecunias ordinaverit Episcopum, vel Chorepiscopum, vel Presbyterum, vel aliquem eorum qui in Clero annumerantur, vel propter pecunias promoverit œconomum vel Defensorem, vel Paramonarium (seu Monasterii Administrum,) vel omnino aliquem ex Canone, turpis quæstus gratiâ: qui hoc tentasse convictus fuerit, de proprio gradu in periculum veniat: & qui est ordinatus, ex ordinatione vel promotione quæ instar mercatorum venundatur, nihil juvetur: sed sit à dignitate vel curatione, quam pecuniis adeptus est, alienus. Si quis autem adeò turpibus & nefariis lucris interessor apparuerit, hic quoque, si sit quidem Clericus, proprio gradu excidat: sin verò Laicus sit vel Monachus, anathematizetur.

B

Bals. Xxix. Canon Sanctorum Apostolorum & xxx. & alii, eos valde puniunt & qui ordinant, & qui propter pecunias ordinantur. Hic vero præsens Canon decernit, non solùm eos deponendos, sed eos etiam qui characterem sic tribuunt, eósque quibus datur: præterea autem, & eos qui sic promovent, vel etiam promovebuntur. Episcopi enim, Chorepiscopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi ordinantur; Cantores, Lectores, Præsides, & alii, charactere designantur; Oeconomi autem, Chartularii, Paramonarii (seu monasteriorum Administri) & alii promoventur. Et hoc ex præsenti Canone apparet, qui dicit; Ex ordinatione vel promotione, quæ instar mercatorum venundatur, nihil juvetur. Ordinationis enim nomine etiam characteris impressio comprehenditur, ut per manum facta: sed non itidem promotio. Ipsa enim etiam sine characteris datione perficitur. Apparet autem hoc etiam ex eo quod dicit Canon: Sed sit alienus à dignitate vel curatione, quam pecuniis assecutus est. Non hos autem solos punit, ut dictum est; sed eos etiam, qui interessores fuerint, si sint Laici vel Monachi, anathematizat. Nota quod dicitur de Paramonario & Oeconomo. De Chorepiscopis autem quære synodi, quæ fuit Neocæsareæ, Can. xiii.

C

D

Zonar. Pluribus aliis Apostolorum synodorúmque decretis, pretio redempta, aut principum virorum auctoritate extorta ordinum collatio prohibetur. Idem hoc Canone, fusiùs tamen explicata constitutione, decernitur. In eo siquidem, & quibus ordines conferri, & quicunque promoveri possunt, enumerantur. Nam alii quidem, quo in numero Episcopi, Presbyteri, Diaconi, & Hypodiaconi sunt, ordinantur: nonnulli, ut Lectores, Cantores, ac hujusmodi alii, (quod ipsum non sine manuum impositione contingit) solo charactere signantur, alii demum, ut Oeconomi, Defensores, Paramonariique (seu Monasteriorum Administri) promoventur. Ne quem igitur ex his omnibus mercede interposita creari liceat, hoc Canone constitutum, quique non venalem Spiritus sancti gratiam, inæstimabilem videlicet, venditioni non subjectam ob superexcellentem & incomparabilem ejus naturam vendere (hoc enim est in venditionem deducere) deprehensi fuerint, in periculum de suo gradu venire, hoc est, eo moveri ac deponi jubentur. Atque hæc quidem in eos, qui, vel ordinibus conferendis, vel alicui ad ea munera, quæ in Canone recensentur, eligendo, ac omnino Ecclesiasticæ militiæ adscribendo, mercenariam operam locavere, statuuntur. Qui vero eosdem ordines promotionesve sunt emercati, nihil eos ex hac sacrorum nundinatione, sordidáque negotiatione juvari decretum est. Si namque Ecclesiastici ordinis homines mercenariam operam quomodocunque alteri locare, profanave negotia turpi lucro inhiantes tractare sacris constitutionibus vetitum

E

F

ΚΑΝΩΝ β'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος, δι' χρήματα χειροτονίαν ποιήσαιτο, καὶ εἰς ἀγορᾶσιν καταγάγοι τὸ ἀδώρητον χάρισμα, καὶ χειροτονήσοι δι' χρήματα Ἐπίσκοπον, ἢ χωρεπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ἕτερόν τινα τῶν ἐν κλήρῳ καταριθμημένων, ἢ περιβάλλοιτο δι' χρήματα οἰκονόμον, ἢ ἔκδικον, ἢ παραμονάριον, ἢ ὅλως τινὰ τοῦ κανόνος, δι' αἰσχροκερδίαν· ὁ τοῦτο διαπραξάμενος ἐλεγχθεὶς κινδυνευέτω πεσεῖν ἀπὸ οἰκείου βαθμοῦ· καὶ ὁ χειροτονούμενος, μηδὲν ὠφελείσθω ἐκ τῆς κατ' ἐμπορείαν ὠφελείας χειροτονίας ἢ προβολῆς· ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας ἢ τοῦ φροντίσματος, οὗπερ δι' χρήματα ἔτυχεν. εἰ δέ τις καὶ μεσιτεύων φανῇ τοῖς οὕτως αἰσχροῖς καὶ ἀνδεμότοις λήμμασιν, καὶ αὐτός, εἰ μὴ κληρικὸς εἴη, τοῦ οἰκείου ἐκπιπτέτω βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ μοναζων, ἀναθεματιζέσθω.

ΒΑΛΣ. Οκθ'. κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ ὁ λ'. καὶ ἕτεροι μεγάλως πεφροντίσατο τοὺς διὰ χρημάτων χειροτονοῦντας καὶ χειροτονουμένους. ὁ δὲ παρὼν κανὼν διορίζεται, μὴ μόνον τούτους καθαιρῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς οὕτω σφραγίζοντας ἢ σφραγιζομένους, πρὸς δὲ, καὶ τοὺς οὕτω προβαλλομένους, ἢ προβαλλησομένους. οἱ μὲν γὰρ Ἐπίσκοποι, οἱ χωρεπίσκοποι, οἱ πρεσβύτεροι, οἱ διάκονοι, ὁ οἱ ὑποδιάκονοι, χειροτονοῦνται, οἱ ψάλται, οἱ ἀναγνῶσται, οἱ ἄρχοντες καὶ ἕτεροι σφραγίζονται, οἱ δὲ οἰκονόμοι, οἱ χαρτουλάριοι, οἱ παραμοναρίοι, καὶ ἕτεροι προβάλλονται. καὶ τοῦτο πρόδηλον ἀπὸ τοῦ πρώτου κανόνος, λέγοντος, μηδὲν ὠφελεῖσθαι ἐκ τῆς κατ' ἐμπορίαν ὠφελείας χειροτονίας ἢ προβολῆς. τῷ γὰρ ὀνόματι τῆς χειροτονίας καὶ ἡ σφραγὶς παρείσπεται, ὡς διὰ χειρὸς γινομένη, ὅπερ μᾶλλον καὶ ἡ προβολή. οὕτω γὰρ καὶ δίχα σφραγῖδος πλεῖται. ἀναφαίνεται δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ εἰπεῖν τὸν κανόνα, ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας ἢ τοῦ φροντίσματος, ὅ ἐπὶ χρήμασιν ἔτυχεν. ὃ μόνους δὲ τούτους κωλύει, ὡς εἴρηται, ἀλλὰ καὶ τοὺς μεσάσαντας μοναχοὺς ἢ λαϊκοὺς ὄντας ἀναθεματίζει. σημείωσαι δὲ τοῦ παραμοναρίου καὶ τοῦ οἰκονόμου. περὶ δὲ χωρεπισκόπου ζήτει τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου κανόνα ιγ'.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ συνόδων ἄλλων κανόνες εἰσὶ διάφοροι περὶ τοῦ μὴ χειροτονεῖσθαί τινας ἐπὶ δόσει χρημάτων, μήτε μὴν διὰ προεδρίας ἀρχοντικῆς· ὁ δὲ παρὼν κανὼν ἔοικε πλατύτερον λέγειν περὶ τούτου διατάττεσθαι), καὶ ἀπαριθμεῖται τοὺς χειροτονουμένους, καὶ τοὺς προβαλλομένους. οἱ μὲν γὰρ χειροτονοῦνται ὡς Ἐπίσκοποι, καὶ πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι, καὶ ὑποδιάκονοι· οἱ δὲ σφραγίζονται μόνον, καὶ τοῦτο δὲ χειροθεσίαι ἐστὶν, ὡς ἀναγνῶσται καὶ ψαλται, καὶ οἱ τούτοις ὅμοιοι· οἱ δὲ προβάλλονται, ὡς οἰκονόμοι καὶ ἔκδικοι καὶ παραμοναρίοι. πρώτους οὖν τούτους ἀπαγορεύει ὁ κανὼν ὅπως δόσει χρημάτων γίνεσθαι, καὶ τοὺς τῷ ἀδώρητον χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος, τῷ ἀτιμήτον δηλαδὴ τῷ προσόντι μὴ ὑποπίπτουσαν, διὰ τὸ ὑπερφυὲς αὐτῆς καὶ ὑπέρτιμον πωλεῖσθαι (τοῦτο γὰρ τὸ εἰς πρᾶσιν καταγάγειν) ἐλεγχομένους κινδυνεύειν πεσεῖσθαι τοῦ οἰκείου βαθμοῦ, ἀντὶ τοῦ ἐκπίπτειν τοῦτο καθαιρουμένους. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῶν ἐν χρήμασι χειροτονουμένων, ἢ καὶ προβαλλομένων ὅλως τινὰ τῶν τοῦ κανόνος ἤτοι τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τάγματος. τοὺς δὲ χειροτονουμένους ὅπως δόσει χρημάτων, ἢ προβαλλομένους, μὴ ὠφελεῖσθαι ἐκ τῆς κατ' ἐμπορείαν χειροτονίας, ἤγουν κατὰ προεδρικοῦ αἰσχροκερδείας διαπτῶτες). εἰ γὰρ τοὺς ἐν τῷ κλήρῳ καταλεγομένους οἱ ἱεροὶ κανόνες κωλύουσιν ἀλλοτρίων κτημάτων γίνεσθαι μισθωτὰς, καὶ κοσμικὰ πράγματα ἐργολαβεῖν διὰ αἰσχροκέρδειαν κατὰ ἐφεξῆς κανόνα,

Digitized by Google

κανόνα, καὶ κγ΄ ιϛ΄. κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, A
λέγοντος μὴ δεῖν Ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον
ἐκλήπτορας, γίνεσθαι, ἢ προκυρᾶτορας, μηδὲ ἐκ τινος αἰσχρᾶς
ἢ ἀτίμου πραγματος ζῆν ποιεῖσθαι, καὶ κγ΄ μέγαν
ἀπόστολον φάσκοντα, οὐδεὶς στρατολογούμενος ἐμπλέκεται τοῖς
τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ, καὶ
κζ΄ τοὺς πολιτικοὺς νόμους· πολλῷ μᾶλλον μὴ τὰ τοιαῦτα
ἐμπορεύεσθαι ἀπαγορεύουσί τινας, καὶ ὤνιον κτᾶσθαι τὴν
χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος. δεῖ καὶ ἐκείνους ἐκπίπτειν τῆς
ἀξίας ἢ τοῦ βαθμοῦ. τοῦτο δὴ τῷ προβαινόντων ὁ πρὼν
κανὼν διατάττεται, καὶ τοὺς μέσους ἢ γινομένους ἐν τοῖς
τοιούτοις, καὶ σπουδὴν εἰσάγοντας ὥστε τινὰς δὴ χρήμασι B
χειροτονηθῆναι, ἢ προβληθῆναι. καὶ ἐκείνους κληρικοὺς μὲν
ὄντας καθαιρεῖσθαι κελεύει, λαϊκοὺς δὲ, ἢ μονάζοντας,
ἀναθεματίζεσθαι. ὁ δὲ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν κθ΄. καὶ
καθαιρεῖσθαι κελεύει τοὺς δὴ χρήμασι χειροτονουμένους,
καὶ τῆς κοινωνίας ἐκπίπτειν ὡς Σίμων ὁ μάγος· κοι-
νωνίαν δὲ νοητέον ἐνταῦθα, οὐ τὴν τῶν ἁγιασμάτων μετά-
ληψιν, ἀλλὰ καὶ τὴν μετὰ πιστῶν σύναξίν τε καὶ
σύσασιν. ὁ γὰρ Σίμων ὑπὸ τοῦ Πέτρου τῆς τῶν πιστῶν
ὁμηγύρεως τέλεον ἐξεκόπη, χρήματα προσαγαγὼν
αὐτῷ καὶ αἰτήσας δωρεὰν αὐτὸς ἀντὶ τούτων τὴν χάριν τοῦ
ἁγίου πνεύματος. οὐ μόνον δὲ τοὺς χειροτονήσαντας, ἢ χει- C
ροτονηθέντας δὴ χρήμασι κολάζει ὁ κανών, ἀλλὰ καὶ
τοὺς ὑποχειρήσαντας, κἂν πρό τινος εἰς ἔργον ὃ κακὸν ἦν
ἐλέγχθησαν.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἐξωνούμενος, ἢ ὁ πωράσκων χειροτονίαν
μέχρι ἢ προσμοναρίου, περὶ τοὺς βαθμοὺς ὑπεύθυνοι.
καὶ οἱ μεσάζοντες, κληρικοὶ μὲν ἐκπιπτέτωσαν· λαϊκοὶ
ἢ μοναχοί, ἀναθεματιζέσθωσαν.

Καθὰ καὶ μέγας Βασίλειος, χείρων ἐστὶ ἢ Μακεδονίου τοῦ
πνευματομάχου ὁ τὴν ἄφατον τοῦ θεοῦ χάριν πωράσκων. D
ἔστω οὖν καὶ ὁ χειροτονῶν, καὶ ὁ χειροτονούμενος δὴ χρήμασι,
τοῦ οἰκείου βαθμοῦ ἀλλότριος. κἂν ἐν ἑκάστῳ βαθμῷ τις
κληρικὸς κεχειροτόνηται. ἀλλὰ καὶ οἱ μεσάζοντες δὴ ταῖς τοι-
αύταις χειροτονίαις, εἰ μὲν κληρικοί εἰσιν, ἐκπιπτέσθωσαν
τοῦ οἰκείου βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἢ μονάζοντές εἰσιν, ἀνα-
θεματιζέσθωσαν.

ΚΑΝΩΝ γ΄.

Ἦλθεν εἰς τὴν ἁγίαν σύνοδον, ὅτι τῶν ἐν τῷ κλήρῳ κατει-
λεγμένων τινὲς, διὰ αἰσχροκερδίαν ἀλλοτρίων κτημά-
των γίνονται μισθωταί, καὶ πραγματα κοσμικὰ ἐργο-
λαβοῦσι, τῆς μὲν τοῦ Θεοῦ λειτουργείας καταφρονοῦν- E
τες, τοὺς δὲ τῶν κοσμικῶν ὑποστρέχοντες οἴκους, καὶ οὐσιῶν
χρήσεις ἀναδεχόμενοι διὰ φιλαργυρίαν. ὥρισεν τοίνυν
ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος, μηδένα τῶν λοιπῶν, μὴ Ἐπί-
σκοπον, μὴ κληρικὸν, μὴ μονάζοντα, ἢ μισθοῦσθαι κτή-
ματα, ἢ πράγματα, ἢ ἐπεισάγειν ἑαυτὸν κοσμικαῖς δρα-
κύσσαις· πλὴν εἰ μήπω ἐκ νόμων καλεῖται εἰς ἀφηλίκων
ἀναγκαίαν ἐπιτροπήν· ἢ ὁ τῆς πόλεως Ἐπίσκοπος ἐκ-
κλησιαστικῶν ἐπιτρέψοι φροντίζειν πραγμάτων, ἢ ὀρφα-
νῶν ἢ χηρῶν ἀπροστατήτων, καὶ τῶν προσώπων τὰ μάλιστα
τῆς ἐκκλησιαστικῆς δεομένων βοηθείας, διὰ τὸν φόβον τοῦ F
Θεοῦ. εἰ δέ τις παραβαίνοι τὰ ὡρισμένα τοῦ λοιποῦ ἐπι-
χειρεῖν, ὁ ζημιοῦσθαι ἐκκλησιαστικοῖς ὑποκείσθω ἐπι-
τιμίοις.

ΒΑΛΣ. Διάφοροι κανόνες ἐκώλυσαν τοὺς μοναχοὺς
καὶ τοὺς κληρικοὺς κοσμικῶν πραγμάτων φροντίδας μὴ ἀναδέ-
χεσθαι, καὶ ἀλλοτρίων ὑποθέσεων καὶ δουλειῶν ἐργολάβους γίνεσθαι.
καὶ ὡς τῶν κανόνων ἴσως ἀθετουμένων, ὥρισαν οἱ ἅγιοι πα-
τέρες τοὺς τοιούτων πραττοντας ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔπι-
τιμον. οὗ δὲ τοῦτό ἐστιν εἰπεῖν σαφέστερον ἐν τῷ ς΄. Απο-
στολικῷ κανόνι, καὶ ἐν τῷ πα΄. καὶ ἐν τῷ πγ΄. καὶ ἀναγνῶναι

est, ut ex proximo, & ex Carthaginensis synodi decimo-sexto Canone facile apparet, quo susceptores esse, aut procuratores, vel ex turpi aliqua, aut indigna negotiatione sibi victum quærere Episcopi, Presbyteri aut Diaconi prohibentur, & ex magni Apostoli præterea verbis; Nemo, inquit, militans implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat, qui milites delegit, ac ex ipsis quoque legum civilium sanctionibus apertè colligitur; multo minus rerum talium mercaturam exercere, emptamque sancti Spiritus gratiam possidere, per easdem constitutiones cuiquam licere existimandum est. Quamobrem & istos movendos esse dignitate, vel gradu. Idem & de promotis decernit hic præsens Canon: & eos, qui intercessores sunt in istiusmodi negotiis operamve suam in his ordinum promotionumve nundinationibus commodarint, si Clerici sint, deponi, si Laici, aut monachi, anathemate plecti jubet. At vigesimo nono Apostolorum Canone, qui ordines emercati fuerint, & depositione mulctari, &, quemadmodum Simoni illi mago factum est, communione moveri præcipiuntur. Quæ quidem communio non de sola sacrorum mysteriorum perceptione, sed de illorum quoq; consuetudine, & congressu cum fidelibus accipi debet. Simon enim cum oblata pecunia pro ea sibi vicissim S. Spiritus gratiam rependi postulasset, ex universo fidelium cœtu à Petro exterminatus fuit. Neq; verò eos tantum qui propter pecunias ordinarunt aut ordinati sunt, sed & quicunq; facinus attentaverint, etsi deprehensis haud processerit, iisdem nihilominus pœnis Canon obnoxios esse decernit.

ARIST. *Qui emit, & vendit ordinationem, usque ad Prosmonarium, circa gradus periclitetur. Quinetiam mediatores, Clerici quidem gradu excidant, Laici verò vel Monachi, anathematizentur.*

Juxta magnum Basilium etiam ipso Macedonio qui contra sanctum pugnavit spiritum, pejor est iste qui non venalem dei gratiam vendit. Et iste ergo qui ordinat, & qui pecuniâ ordinatur, à gradu suo alienus erit, quamvis in ultimo cleri gradu ordinatus fuit. Sed & qui mediatores sunt in istiusmodi ordinationibus si quidem clerici sint, gradu suo excidant, si autem laici sint aut monachi, anathematizentur.

CANON III.

Pervenit ad sanctam Synodum, quòd eorum qui in clerum cooptati sunt, quidam propter turpe lucrum alienas possessiones conducunt, & secularia negotia exercent, divinum ministerium negligentes, secularium vero domos subeuntes, & eorum facultatum administrationes propter avaritiam suscipientes. Definiit ergo sancta & magna synodus neminem deinceps, nec Episcopum, nec Clericum, nec Monachum, vel possessiones vel res conducere, vel secularibus possessionum administrationibus seipsum ingerere: nisi utique ex lege ad inexcusabilem impuberum tutelam vocetur, vel civitatis Episcopus eum rerum Ecclesiasticarum curam gerere permittat, vel orphanorum, vel viduarum, quibus non providetur, & personarum, quæ Ecclesiastico auxilio maximè indigent, propter timorem Dei. Siquis autem quæ statuta sunt deinceps transgredi aggressus fuerit, is pœnis Ecclesiasticis subjiciatur.

BALS. Diversi Canones prohibuerunt Monachos & Clericos curas secularium negotiorum suscipere, alienásque causas & ministeria tractare. Et tanquam fortasse non observatis canonibus, statuerunt sancti patres, eos qui tale quid faciunt, Ecclesiasticis pœnis teneri. Cujusmodi autem id sit apertius diximus in vi. Canone Apostolico, & in lxxxi. & lxxxiii. & lege e & quæ in ipsos

Digitized by Google

scripta sunt, & xiii. cap. viii. tit. præsentis operis. Quære & Carth. Syn. Can. xvi. & vii. syn. Can. x. Quoniam autem statuit Can. Episcopos, Clericos, & Monachos, impuberum posse tutelas suscipere, si quidem ex legibus vocentur, & rerum Ecclesiasticarum curam, & orphanorum quoque curationes, vel viduarum, vel aliarum personarum, quibus aliter non providetur, & Ecclesiastico auxilio indigent, siquidem id eis Episcopus permittat: Justiniani autem cxxiii. novella, quæ posita est in libro iii. tit. primo cap. xii. dixit: Religiosissimos Episcopos & Monachos nullo modo tutores vel curatores cujuscunque personæ fieri concedimus: Presbyteros autem, & Diaconos, cognationis jure, eoque solo, ad tutelas vel curas vocatos, tale ministerium suscipere concedimus: Dixerit quispiam non debere Episcopos, & Monachos quovis modo fieri tutores vel curatores, ut qui à novella sint prohibiti. Mihi autem videtur novella edita esse ad impediendum tantum Episcopos vel Monachos, ne sint suâ sponte tutores vel curatores, nisi quando scilicet legibus ad id vocantur. Si enim Episcopali permissione omnem administrationem suscipiant, ut hoc Canone & sequenti continetur, eis nullum præjudicium afferetur. Presbyteri quidem, Diaconi & Lectores, ut vult hic præsens Canon & novella, etiam sine Episcopali permissione, orphanorum tutores & curatores fiunt, quando ad hoc à lege vocantur. Scias autem quod tutores quidem dantur impuberibus masculis à primo usque ad xiiii. annum, & ipsum, quemadmodum fœminis quoque usque ad xii. & ipsum: Curatores verò minoribus, usque ad xxv. annum inclusivè, sive masculi, sint, sive fœminæ. Eis autem omnibus res Ecclesiasticas exercere indistinctè visum est; quamvis præsens Canon dicat hoc cum Episcopali permissione fieri. Dic ergo in summam contrahens, Quicunque in Canone continentur, Episcopali quidem permissione, non solum Ecclesiastica negotia, sed & civilia citra ullum præjudicium exercebunt: præterea autem etiam omnem tutelam & curam. Si talis autem non intercedat permissio, Episcopi quidem & Monachi nec tutelam, nec curam gerent, ne nunc quidem quando lege ad hoc vocantur. Clerici autem, solum quando lege ad hoc vocantur, curam & tutelam gerent. Omnes autem ex iis communiter non impedientur Ecclesiastica administrare negotia etiam sine permissione Episcopali. Lxviii. autem Imp. Domini Leonis philosophi novella solis Monachis & Clericis concessit, ut sint tutores & administratores ultimarum voluntatum, & eas exercebunt, quamvis sint secularia negotia, etiam sine Episcopali permissione. Ejus autem novellæ prætextu exercent etiam Episcopi tutelas in ultimis voluntatibus, & interrogati quomodo hoc faciunt quoniam ex hoc nihil quod sit validum possunt dicere, Canones & leges proferunt, quæ statuunt ad omnes pias & ad animas pertinentes dationes debere Episcopos intercedere. Mihi autem hoc facere videtur pro antistitibus qui sunt in regione, non etiam pro iis qui ultra suæ regionis limites tutores scripti sunt. Lege ergo diligentius superius positam Justiniani Novellam. Quia autem & lxxxvi. ejusdem Imperatoris philosophi novella Episcopos & Clericos segregari decernit, qui causas agunt, vel fidejubent, vel civilia quædam exercent; & nisi se corrigant, eis etiam depositionem induci: ne dicas eam repugnare Apostolicis superioribus Canonibus, sed dic eam illis æquivalere, ut qui exponantur, eos non aliter deponi, quam si post denunciationem non cessaverint. Quæ autem de sacerdotibus causas agentibus & fidejubentibus, in xiii. cap. viii. tit. præsentis operis, & in xx. Apostolicum Canonem scripta sunt, ad præsentis quoque novellæ interpretationem sufficiunt.

A τούτους τε καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ δ' ιγ'. κεφ. τοῦ η'. τίτλου τοῦ παρόντος Συντάγματος. ζήτει καὶ τὸν ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου κανόνα ιϛ'. καὶ τὸν ζ'. Συνόδου κανόνα ι'. ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν κανὼν διορίζεται τοὺς Επισκόπους, κληρικούς τε καὶ μοναχοὺς ἀφηλίκων ἐπιτροπὰς ἀναδέχεσθαι, εἴπερ ἐκ νόμων καλοῦντο, καὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων φροντίδας, καὶ προστασίας ὀρφανῶν, ἢ χηρῶν, ἢ ἄλλως ἀπρονοήτων προσώπων, καὶ τὸν ἐκκλησιαστικῆς δεομένων βοηθείας, εἴπερ παρὰ τοῦ Επισκόπου ἐπιτρέποιντο· ἡ δὲ ρκγ'. Ιουστινιάνειος νεαρὰ ἡ κειμένη ἐν βιβλίῳ τρίτῳ, τίτλῳ α'. κεφ. ιβ'. φησὶ, τοὺς δὲ θεοφιλεστάτους Επισκόπους καὶ μοναχοὺς, ἐκ μηδενὸς τρόπου ἐπιτρόπους ἢ κουράτωρας οἱουδήτινος
B προσώπου γίνεσθαι συγχωροῦμεν, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους τῷ δικαίῳ καὶ μόνῳ τῆς συγγενείας, εἰς ἐπιτροπὰς ἢ κουρατωρείας καλουμένους, τὴν τοιαύτην λειτουργίαν ὑποδέχεσθαι συγχωροῦμεν· εἴπῃ τις μὴ ὀφείλειν τοὺς Επισκόπους, καὶ τοὺς μοναχοὺς ἐξ οἱουδήτινος τρόπου γίνεσθαι ἐπιτρόπους ἢ κουράτωρας, ὡς ὑπὸ τῆς νεαρᾶς κωλυθέντας. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τὴν νεαρὰν ἐκφωνηθῆναι εἰς μόνον δὲ ἐμποδίζεσθαι τοὺς Επισκόπους καὶ τοὺς μοναχοὺς γίνεσθαι οἴκοθεν ἐπιτρόπους ἢ κουράτωρας· ἢ ὅταν ὑπὸ τῶν νόμων εἰς τοῦτο καλῶνται. κατὰ γὰρ ἐπισκοπικὴν ἐπιτροπὴν πᾶσαν διοίκησιν ἀναδεχόμενοι, κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ παρόντος κανόνος καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν, οὐ προκριματισθήσονται. οἱ μέντοι πρεσβύτεροι,
C διάκονοι, καὶ ἀναγνῶσται κατὰ τὸν παρόντα κανόνα καὶ τὴν νεαρὰν, χωρὶς ἐπισκοπικῆς ἐπιτροπῆς γίνονται ὀρφανῶν ἐπίτροποι καὶ κουράτωρες, ὅτε ὑπὸ τοῦ νόμου πρὸς τοῦτο καλοῦνται. γίνωσκε δὲ ὅτι ἐπίτροποι μὲν δίδονται τοῖς ἀνήβοις ἄρρεσιν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἐνιαυτοῦ, μέχρι τοῦ ιδ'. καὶ αὐτοῦ· ὥσπερ καὶ τοῦ θηλείαις, μέχρι τοῦ ιβ'. καὶ αὐτοῦ· κουράτωρες δὲ τοῖς ἀφήλιξι μέχρι τοῦ κε'. χρόνου καὶ αὐτοῦ, κἂν ἄρρενες ὦσιν κἂν θηλεῖαι· ἐνεργεῖν δὲ πάντας τούτων πράγματα ἐκκλησιαστικὰ ἀδιαστίκτως δέδοκται, κἂν ὁ παρὼν κανὼν φησὶ μετὰ ἐπισκοπικῆς ἐπιτροπῆς τοῦτο γίνεσθαι· ὥστε συναγαγὼν εἰπέ, ὅτι πάντες οἱ τῷ κανόνι περιερχόμενοι, κατ' ἐπιτροπὴν ἐπισκοπικὴν οὐ μόνον ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ πολιτικὰ ἐνεργήσουσιν ἀποκριματίστως. πρὸς δὲ καὶ πᾶσαν
D ἐπιτροπὴν καὶ κουρατωρείαν. μὴ μεσολαβούσης δὲ τοιαύτης ἐπιτροπῆς, οἱ μὲν Επίσκοποι καὶ οἱ μοναχοὶ οὐκ ἐπιτροπεύσουσιν, οὐδὲ κουρατωρεύσουσιν, οὐδὲ ὅτε εἰς τοῦτο ἐκ νόμου καλοῦνται. οἱ δὲ κληρικοὶ μόνον ὅτε καλοῦνται ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιτροπεύσουσι καὶ κουρατωρεύσουσι. πάντες δὲ κοινῶς οὐκ ἐμποδισθήσονται διοικεῖν πράγματα ἐκκλησιαστικὰ, καὶ δίχα ἐπιτροπῆς ἐπισκοπικῆς. ἡ μέντοι ξη'. νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου ἐνέδωκε μόνοις τοῖς μοναχοῖς καὶ τοῖς κληρικοῖς ἐπιτρόπους γίνεσθαι καὶ διοικητὰς ἐπὶ τελευταίων βουλημάτων, καὶ ἐνεργήσουσι ταῦτα, κἂν κοσμικῶν πραγμάτων διοίκησίς ἐστι, καὶ δίχα ἐπισκοπικῆς ἐπιτροπῆς. τῇ
E προφάσει δὲ τῆς τοιαύτης νεαρᾶς ἐνεργήσουσι καὶ Επίσκοποι ἐπιτροπὰς ἐπὶ τελευταίων βουλημάτων· καὶ ἐρωτώμενοι πῶς τοῦτο ποιοῦσιν; ἐπεὶ ἀπὸ ταύτης οὐδέν τι ἐνδύναμον ἔχειν λέγουσι, προβάλλονται τοὺς κανόνας καὶ τοὺς νόμους τοὺς διορίζομένους, εἰς πάσας τὰς ψυχικὰς διαδόσεις τοὺς Επισκόπους μεσολαβεῖν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ πρόσφορον εἶναι τοῦτο εἰς τοὺς ἐγχωρίους ἀρχιερεῖς, οὐ μὴν καὶ εἰς τοὺς παρ' ἐνορίαν γραφέντας ἐπιτρόπους. ἀνάγνωθι οὖν καὶ ἐπιστατικώτερον τὴν ἄνωθεν καταστρωθεῖσαν Ιουστινιάνειον νεαράν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ πϛ'. νεαρὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως τοῦ φιλοσόφου διορίζεται ἀφορίζεσθαι τοὺς Επισκόπους καὶ τοὺς κληρικοὺς
F συνηγοροῦντας ἢ ἐγγυωμένους, ἢ πολιτικά τινα ἐνεργοῦντας, καὶ εἰ μὴ διορθωθῶσιν, ἐπάγεσθαι αὐτοῖς καὶ καθαίρεσιν, μὴ εἴπῃς ἐναντιοῦσθαι ταύτην τοῖς διαληφθεῖσιν ἀποστολικοῖς κανόσιν, ἀλλ' εἰπὲ ἰσοδυναμεῖν ἐκείνοις, ὡς ἐκληφθεῖσι, μὴ ἄλλως τούτους καθαιρεῖσθαι, εἰ μὴ μετὰ παραγγελίαν οὐ παύσωνται. τὰ μέντοι περὶ τῶν συνηγορούντων καὶ ἐγγυωμένων ἱερωμένων γραφέντα εἰς δ' ιγ'. κεφ. τοῦ η'. τίτλου τοῦ παρόντος Συντάγματος, καὶ εἰς ϛ κ'. ἀποστολικὸν κανόνα, ἀρκοῦσιν εἰς ἑρμηνείαν καὶ τῆς παρούσης νεαρᾶς.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων οἱ κανόνες τοῦτο κωλύουσι καὶ ἀρχαίων συνόδων, καὶ οἱ νόμοι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ οὕτως ἐφυλάττετό τε, καὶ φυλάττεται. διὸ καὶ ἡ ἱερὰ αὕτη Σύνοδος ἔσπευσε κωλύσαι ὃ παρὰ κρυφὰς γινόμενον, εἰ μὴ καὶ καταρθῶσαι ὁ προέθετο ἴσχυσε. φησὶ γοῦν, ὅτι τινὲς τῶν ἐν τῷ κλήρῳ πεπαγμένων ἀλλοτρίων κτημάτων γίνονται μισθωταί, καὶ πράγματα κοσμικῶν ἐργολαβοῦσι. ὃ δὲ ἐργολαβεῖν καὶ τοῖς νόμοις διαβεβλημένον ἐστίν. ἐργολαβεῖν δέ ἐστι τὸ ἀλλοτρίας ὑποθέσεις ἢ πράγματα ἐπεισέρχεσθαί τινας διὰ κέρδος, φορτίδων καὶ δορυφόρων κοσμικῶν ἢ καὶ εἰδώλων ἀμέτροις, καὶ ὑπὲρ ἀλλοτρίων διοικήσεσιν ἐνισχυρύνας διὰ φιλαργυρίαν. ὥρισεν οὖν ἡ ἁγία συνοδος, μήτε Ἐπίσκοπον μήτε κληρικὸν μήτε μονάζοντα τοιοῦτόν τι ποιεῖν, ἢ μόνον ἐπίτροπον γίνεσθαι παίδων ἀφηλίκων, διὰ μὴν τῆς ὀπιτροπῆς τῶν ἀνήβων μνησθεῖσα· (τούτοις γὰρ ὄπιτροποι δίδονται.) διὰ τῆς εἰπεῖν ἀφηλίκων κουρατωρείας μνημονεύσασα, ἄνηβοι μὲν γάρ εἰσιν οἱ ἥτινες τῶν ιδ'. ἐτῶν, ἀφήλικες δὲ οἱ τοῖς μὲν ἥβαις ὑφαπαβάντες, ἥτινες δὲ τῶν κε'. ἐνιαυτῶν, ὧν περίσσανται οἱ κουράτορες, καὶ τότε καλέμενοι ἐκ τοῦ νόμου εἰς ὀπιτροπὴν ἢ κουρατωρείαν, ἀπραιτήτως ὑπεισιένας ταύτας κελεύει τούτους, ἐπὰν μὲν ἑαυτὸς ὀπτρίπλειν τοιαύταις διοικήσεσι. καὶ ὅτε δὲ ὁ τῆς πόλεως Ἐπίσκοπος ἐν ᾗ κεκλήρωνται οἱ ἱερωμένοι, ἢ παροικοῦσιν οἱ μοναχοὶ (καὶ τοὺς μοναχοὺς γὰρ τῇ ἐκάστης πόλεως Ἐπισκόπῳ ὑποκεῖσθαι ὁ μετὰ τοῦτον θεσπίζει κανών) παραμὲν ἐκκλησιαστικῶν ἀναδήσῃ προέτιδα, καὶ ὀρφανῶν καὶ χηρῶν ἀπροστατεύτων. οὕτω γὰρ καὶ ταῖς παραξέσιν ἰσορροπα τῷ θείῳ Λουκᾷ τοὺς ἀποστόλους ποιῆσαι προχειρισαμένους τοὺς ἑπτὰ διακόνους, ἵνα μὴ ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ παρορῶνται αἱ χῆραι. ἢ προσώπων ὀπτρέψῃ ἀντέχεσθαι διὰ τὸν φόβον τοῦ κυρίου, ἢ διὰ κέρδος, ἢ διὰ δόξαν, τῶν μάλιστα ἐκκλησιαστικῆς δεομένων βοηθείας, οἷοί εἰσιν οἱ τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ προσφεύγοντες, δεδιότες δυνάστας ὑφ' ὧν ἀδικοῦνται), ἢ πάσχοντες ἴσως, καὶ τοῦ τῆς ἐκκλησίας ζητοῦντες ὀπηρετεῖν, καὶ οἱ ἀδίκως εἰς δουλείαν ἑλκόμενοι, καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι, δι' ὃς ἔκδικοι γίνονται. τοὺς δὲ παραβαίνοντας τὰ ὡρισμένα ζοῦτα ὀπτιμίοις ὑποκεῖσθαι κελεύει. τὰ δὲ τῶν ὀπτιμίων ἢ προστέθεικεν εἴδη. τί δήποτε; ὅτι οἱ περὶ τούτων τῶν σεπτῶν ἀποστόλων κανόνες, ὁ μὲν ἕκτος, καὶ ὁ πγ'. τοὺς κοσμικὰς φροντίδας ἀναλαμβάνοντας, ἢ Ρωμαϊκὴν ἀρχὴν καὶ διοίκησιν ἱερατικὴν ἀξίαν μετιέναι ὀπχειρήσαντας καθαιρεῖσθαι προστάττει. ὁ δὲ πά. τῶν αὐτῶν κανόνων μὴ καθιέναι αὐτοὺς τοὺς ἱερωμένους εἰς δημοσίαν ὀφείζει διοίκησιν, καὶ ὀπφέρει· ἢ πειθέσθωσαν οὖν τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἢ καθαιρείσθωσαν. ὡς οὖν ἤδη τῶν ὀπτιμίων τούτων ὀρισάντων παρὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἡ συνοδος αὕτη παρεσιώπησε ταῦτα, ὅθεν καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ πεποίηκε συνοδος. κἀκείνη γὰρ ἐν ιϛ'. κανόνι περὶ τούτου θεσμοθετήσασα, οὐκ ἐπήγαγεν ὀπτίμιον, διὰ τὴν αὐτὴν πάντως αἰτίαν, ἀλλὰ ταῦτα καὶ τῶν εἰρημένων κανόνων διαταξαμένων, ὃ κακὸν ἀθεράπευτον ἔμεινε. διὸ καὶ ἡ ἕκτη σύνοδος ἐν ια'. κανόνι τὰ αὐτὰ πάλιν ἀνενεώσατο, καὶ ὑδ' ὅτου ἴασις τῆς νόσου ταύτης ἐφεύρε. καὶ μέχρι γὰρ νῦν γίνεται ὃ κακὸν καὶ οὐδεὶς ὁ ἀνακόπτων αὐτό, ἢ πατριάρχης, ἢ βασιλεύς, οὔτε Ἐπίσκοπος. παρορῶνται γοῦν οἱ τοσοῦτοι κανόνες, καὶ τοῖς ὕστερον καθηρημένοις ἐκ τῶν κανόνων συλλαμβάνουσι καὶ συγκοινωνοῦσιν οἱ πατριάρχαι καὶ οἱ Ἐπίσκοποι.

A

B

C

D

E

F

ZONAR. Et Apoſtolicis & ſynodicis jam olim decretis, & legum quoque civilium ſanctionibus damnata hæc conſuetudo fuit, neque tamen vel antiquis vel noſtris illa temporibus ullatenus intermiſſa. Ejus itaque convellendæ ſtudio, quæ ſacris nimirum Canonibus adverſaretur, hæc conſtitutio, quamvis irrito ea quoque ſucceſſu, à ſynodo promulgata. Quoniam igitur quidam, inquiunt, ex iis qui Clero adſcripti ſunt, alienis agris colendis operam locant, & negotiorum ſecularium, quod civili quoque lege vetitum eſt, conductores fiunt. Sunt vero conductores, qui ſpe lucri aliena onera vel negotia tractant, ſeque proinde curis humanarum rerum perturbationibúſque, atque adeo contentionibus implicantes, alienarum quoque poſſeſſionum adminiſtrationem, auri cupiditate illecti, ſuſcipere non recuſant. Ne quid ergo hujuſmodi in poſterum Epiſcopo aut Clerico aut Monacho liceat, niſi ſi tamen minorum quorundam tutela ſuſcipienda ſit, hoc Canone decernitur: Ac tutelæ quidem nomine impuberum curam ſynodus innuit, (iis nempe tutores aſſignantur) quod autem minorum mentionem fecerit, curatoris munus indicavit. Sunt namque impuberes, qui annis xiiii. minores ſunt: Minores verò, qui puberes cum ſint, annum tamen ætatis xxv. nondum attigere, quibus quidem curatores dari ſolent. Sed hæc ipſa, inquit, tutoris curatoriſve munia tum demum ſubeant, cum ea legibus ſuſcipere neceſſario coguntur, non ea ſibi ultro ipſi depoſcant atque appetant. Et cum Epiſcopus urbis, in quâ ſacerdotes in Clerum cooptati ſunt, & juxta quam Monachi inhabitant, (nam & monachos cujuſque urbis Epiſcopis ſubjectos eſſe debere proxime ſequenti Canone conſtitutum reperias) negotiorum Eccleſiaſticorum procurationem, pupillorumve aut viduarum, quibus non providetur, curam commendaverit. Sic etenim, in Actis quoque S. Lucas factum fuiſſe ab Apoſtolis memorat, qui ſeptem Diaconos elegerunt, ne in miniſterio videlicet quotidiano viduæ ſpernerentur. Certorum quoque hominum patrocinium, qui ſeſe maxime auxilii Eccleſiaſtici indigentes obtulerint, Eccleſiaſticis viris, qui in eo non ſpe lucri, aut inanis gloriæ cupiditate, ſed ſola erga Deum pietate ducantur, eodem Epiſcopo permittente, amplecti liceat. Tales ſunt, qui dynaſtarum metu, per quos injuſte vexantur, ad Eccleſiam confugiunt; quive, licet aliquid forte offenderint, ſuppetias ſibi nihilominus ab Eccleſia ferri poſtulant, tales, & qui injuſtè in ſervitutem rediguntur, cæteríque hujuſmodi, quibus ſublevandis Defenſores creari conſuetum eſt. Si quis autem contra hujus decreti conſtitutiones quidpiam admiſerit, pœnis hominem obnoxium eſſe decernit. Pœnarum tamen nomina nulla ſigillatim adjuncta. Quid ita? quia ſcil. Apoſtolici hac de re promulgati Canones vi. & lxxxiii. qui ſe negotiis ſecularibus implicaverint, aut Romanum magiſtratum ſimul cum Sacerdotali adminiſtratione invadere attentarint, depoſitione mulctari jubet: lxxxi. verò eorundem Canonum, poſtquam à quacunque publicæ adminiſtrationis procuratione ſacris initiatos homines abſtinere juſſit, & ſubjungit, Aut hoc igitur, non facere ſibi perſuaderi ſinant, aut deponantur. Pœnarum igitur certa deſignatione, quippe quæ jam antea Apoſtolorum auctoritate definitæ fuerunt, S. Synodus hoc loco ſibi ſuperſedendum eſſe ſtatuit. Quod idem Carthaginenſis quoq; Synodus tenuit: etenim illa Canone xvi. decreto hac de re edito, eandem prorſus rationem ſecuta, nullam pœnam appoſuit. Verum iſta licet Canonicis conſtitutionibus ita definita fuiſſent, nihil tamen is morbus videlicet remittebat, eadémq; proinde decreta vi. Synodus xi. Canone renovanda cenſuit. Neque tamen idcirco facta malo huic medicina, quod omnibus locis nunc quoque graſſatur, & nemo coërcendæ huic peſti, non Patriarcha, non Imperator, non Epiſcopus animum intendit. Deſpectui itaq; jam habentur tam multi Canones, & iis, qui ſic à Canonibus deponuntur, Patriarchæ & Epiſcopi comminiſtrant, & communicant.

ARIST.

Digitized by Google

ARIST. *Qui domorum ſecularium curam ſuſcipiunt, corripiendi ſunt, niſi forſitan ad inexcuſabilem inpuberum adminiſtrationem lex eos vocaverit: vel Epiſcopus orphanorum, vel viduarum curam permittit.*

Clerici in ſecularium domos ad filios ſervoſque eorum edocendos recipiantur, juxta decimum Nicænæ ſynodi ſecundæ Canonem: negotiorum autem eorum curam ne ſuſcipiant, niſi reprehenſioni ſe ſubjecerint. Verum orphanorum & viduarum & aliorum miſerorum adminiſtrationem ſibi commiſſam habeant, ut & cognatorum ſuorum ſi impuberes ſint curam, ſi à lege cognationis jurè, ipſi ad hoc vocantur. Epiſcopis autem vel monachis B nec cognatorum ſuorum tutoribus aut curatoribus eſſe licet. At illi omnes rerum ad ſpirituales diſtributiones poſt diſceſſum à quibuſvis relictarum adminiſtratores fiunt. Et tales vocantur etiam Tutores, juxta ſexageſimam octavam Imperatoris domini Leonis philoſophi novellam.

ΑΑΡΙΣΤ. Οἱ κοσμικῶν οἴκων ἐπιμέλειαν ἀναδεχόμενοι, ἐπιτιμητέοι· πλὴν εἰ μὴ καλέσει νόμος εἰς ἀφηλίκων διοίκησιν ἀπαράιτητον· ἢ ὁ Ἐπίσκοπος, ὀρφανῶν καὶ χηρῶν ἐπιμέλειαν ἐπιτρέψει.

Οἱ τοῦ κλήρου, ἐν τοῖς οἴκοις τῶν κοσμικῶν, πρὸς διδασκαλίαν τῶν παίδων αὐτῶν, καὶ τῶν οἰκετῶν προσλαμβανέσθωσαν, καὶ Ⓜ δέκατον κανόνα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸ δεύτερον. ἐπιμελείσθω δὲ τῶν πραγμάτων αὐτῶν μὴ ἀναδεχέσθωσαν, εἰ μὴ βέλονται ἐπιτιμηθῆναι. ὀρφανῶν δὲ, καὶ χηρῶν, καὶ ἄλλων ἐλεεινῶν διοίκησιν ἐπιτρεπέσθωσαν· ὥσπερ καὶ συγγενῶν ἰδίων ἀφηλίκων ὄντων κηδεμονίαν, εἴπερ νόμος αὐτοὺς ἐκ τούτου καλέσει, δικαίῳ τῆς συγγενείας. Ἐπίσκοποι δὲ, ἢ μοναχοὶ, οὐδὲ συγγενῶν ἐπίτροποι, ἢ κυράτορες γινέσθωσαν. διοικηταὶ δὲ ἔστωσαν πάντες τῶν μὴ τῷ ἐκκλησίᾳ καταλιμπανομένων πραγμάτων ὑπό τινων εἰς ψυχικὰς διαδόσεις γίνονται. καὶ καλοῦνται καὶ οἱ τοιοῦτοι ἐπίτροποι, κατὰ τὴν ἕξηκοστὴν ὀγδόην νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου.

CANON IIII.

Qui verè & ſincerè monaſticam vitam aggrediuntur, digni convenienti honore habeantur. Quoniam autem nonnulli monachico prætextu utentes, & Eccleſiaſtica & civilia perturbant negotia, temere & citra ullam diſcriminis rationem in urbibus circumcurſantes, quinetiam monaſteria ſibi conſtituere ſtudentes; viſum eſt nullum uſquam ædificare nec conſtruere poſſe monaſterium, vel oratoriam domum, præter ſententiam ipſius civitatis Epiſcopi: Monachos autem, qui ſunt in unaquaque regione & civitate, Epiſcopo ſubjectos eſſe, & quietem amplecti, & ſoli jejunio & orationi vacare, in quibus ordinati ſunt locis fortiter perſeverantes, nec Eccleſiaſticis nec ſecularibus negotiis ſe ingerere vel communicare, propria relinquentes monaſteria, niſi quandoque à civitatis Epiſcopo propter uſum neceſſarium eis permiſſum fuerit. nullum autem in monaſteriis ſervum recipi, ad hoc ut ſit monachus, præter voluntatem ſui domini. Eum autem, qui hanc noſtram definitionem tranſgreditur, definivimus eſſe excommunicatum, ne nomen Dei blaſphemetur: civitatis autem Epiſcopum oportet eam quam par eſt monaſteriorum curam gerere.

KANΩN δ'.

Οἱ ἀληθῶς καὶ εἰλικρινῶς Ⓜ μονήρη μετιόντες βίον, τῆς προσηκούσης ἀξιοῦσθωσαν τιμῆς. ἐπειδὴ δέ τινες τῷ μοναχικῷ κεχρημένοι προσχήματι, τά τε τῆς ἐκκλησίας καὶ τὰ πολιτικὰ διαταράττουσι πράγματα, προϊόντες ἀδιαφόρως ἐν ταῖς πόλεσιν, οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ μοναστήρια ἑαυτοῖς σωρεύειν σπεύδοντες· ἔδοξεν μηδένα μήτε μηδαμοῦ οἰκοδομεῖν, μηδὲ σωρεύειν μοναστήριον ἢ εὐκτήριον οἶκον παρὰ γνώμην τοῦ τῆς πόλεως Ἐπισκόπου· τοὺς δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν καὶ χώραν μοναζοντας, ὑποτετάχθαι τῷ Ἐπισκόπῳ, καὶ τὴν ἡσυχίαν ἀσπάζεσθαι, καὶ προσέχειν μόνῃ τῇ νηστείᾳ καὶ τῇ προσευχῇ, ἐν οἷς τόποις ἐτάχθησαν προσκαρτεροῦντας, μήτε δὲ ἐκκλησιαστικοῖς μήτε βιωτικοῖς πράγμασιν ἐπεισφρεῖν πραγματείαν ἢ ἐπιχωρεῖν καταλιμπάνοντας τὰ ἴδια μοναστήρια· εἰ μήποτε ἄρα ἐπιτραπείη διὰ χρείαν ἀναγκαίαν ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως Ἐπισκόπου· μηδένα δὲ προσδέχεσθαι ἐν τοῖς μοναστηρίοις δοῦλον ἄνευ γνώμης τοῦ ἰδίου δεσπότου· Ⓜ δὲ βεβαίνοντα τοῦτον ἡμῶν Ⓜ ὅρον, ὠρίσαμεν ἀκοινώνητον εἶναι, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ βλασφημῆται. Ⓜ μήτοι Ἐπίσκοπον τῆς πόλεως, χρὴ τὴν δέουσαν προνοίαν ποιεῖσθαι τῶν μοναστηρίων.

D

BALS. Nota permitti Epiſcopis, ut monachis civilium negotiorum adminiſtrationem concedant: quòd ſi Epiſcopis hoc indultum eſt multo magis Imperatoribus permittitur. Eos qui purè, hoc eſt verè & non ſimulatè, ſunt Monachi, honorari debere dicit Canon: eos verò qui monachali amictu tanquam prætextu utuntur, & homines decipiunt, reprimendos & in ſuæ tonſuræ locum remittendos eſſe viſum eſt, ut qui cùm Eccleſias tum negotia civilia perturbent. Per medium enim forum progredientes, & ſe ſecularibus negotiis ingerentes, fortaſſe etiam docentes, perturbant, hoc eſt humana & divina dividunt ac confundunt, nec ſinunt, ut ea ex propria ſua natura exerceantur: ſecularia ſcilicet negotia à laicis: Monachica autem & Eccleſiaſtica, ab iis qui ſunt Deo dedicati. Quoniam autem, inquit, iidem propter ambitionem etiam monaſteria de integro excitare conantur, ne Epiſcopo ſubjiciantur, definitum eſt nemini licere vel monaſterium vel oratorium præter Epiſcopi mentem uſquè excitare: ſubjici autem Monachos omnes regionis Epiſcopo, & fortiter perſeverare in ea manſione in qua tonſi ſunt. Adjicit autem eos etiam rerum Eccleſiaſticarum communionis & adminiſtrationis non eſſe participes, nec etiam eorum quæ ad vitam pertinent, ſeu civilium, niſi forte civitatis Epiſcopus eis propter uſum neceſſarium hoc permiſerit. Servos autem præter dominorum voluntatem non eſſe tondendos decretum eſt: vel eum certè, qui hoc decretum tranſgreditur, eſſe excommunicatum. Jam verò

E

F

ΒΑΛΣ. Σημείωσαι, ὅτι ἐφεῖται τοῖς Ἐπισκόποις δοῦναι ἐπιτρέπειν μοναχοῖς διοίκησιν πολιτικῶν πραγμάτων. καὶ ἐὰν τοῖς Ἐπισκόποις τοῦτο ἐνεδόθη, πολλῷ πλέον τοῖς βασιλεῦσιν ἐκκεχώρηται. τοὺς καθαρῶς, τουτέστιν ἀληθῶς καὶ μὴ καθ' ὑπόκρισιν, μοναζοντας, τιμᾶσθαι φησὶν ὁ κανών· τοὺς δὲ τῷ μοναχικῷ ἱματίῳ κεχρημένους ὡς ἐν προσχήματι, καὶ πλανῶντας τοὺς ἀνθρώπους, σωφρονίζεσθαι, καὶ εἰς τοὺς ἀποκάρτους αὐτῶν πάντως δέδοκται, ὡς ταράττοντας τούς τε ἐκκλησίας καὶ τὰ πολιτικὰ πράγματα. προϊόντες γὰρ ἀδιαφόρως ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ, καὶ παρεμβάλλοντες ἑαυτοὺς κοσμικοῖς πράγμασιν, ἴσως δὲ καὶ διδάσκοντες, ταράττουσι, τουτέστι μερίζουσι καὶ συγχέουσι τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα, μὴ ἐῶντες ταῦτα κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ἐνεργεῖσθαι, ἤγουν τὰ μὲν πραγματικὰ ὑπὸ τῶν λαϊκῶν, τὰ δὲ μοναχικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ ὑπὸ τῶν ἀνατεθειμένων τῷ Θεῷ. ἐπεὶ δέ, φησιν, οἱ αὐτοὶ διὰ φιλαρχίαν καὶ μοναστήρια πειρῶνται ἐκ καινῆς ἀνεγείρειν, ἐφ' ᾧ μὴ ὑποκεῖσθαι τῷ Ἐπισκόπῳ, ὥρισται μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας τινὰ ὁπωσδήποτε μοναστήριον ἀνεγείρειν ἢ εὐκτήριον οἶκον παρὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου, ὑποκεῖσθαι δὲ πάντας τοὺς μοναχοὺς τῷ κατὰ χώραν Ἐπισκόπῳ, καὶ προσκαρτερεῖν ἐν ᾗ ἀπεκάρησαν μονῇ. προσίδοσαν δὲ εἴ τινες καὶ ἀμελήσαντες τῆς κοινωνίας καὶ διοικήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἢ τῶν βιωτικῶν, ἤτοι πολιτικῶν, εἰ μή πως ὁ τῆς πόλεως Ἐπίσκοπος διὰ χρείαν ἀναγκαίαν ἐπιτρέψῃ τοῦτο. τοὺς δὲ λαϊκοὺς δὲ παρὰ γνώμην τῶν δεσποτῶν μὴ ἀποκείρειν θέσθαι, ἢ μᾶλλον Ⓜ προσβαίνοντα ταῦτα, τοῦτον Ⓜ ὅρον

Digitized by Google

ὄφειλον ἀκοινώνητον εἶναι. Ⓐ μήτοι Ἐπίσκοπον τῆς πόλεως χρὴ, φησὶ, φροντίδα τῶν μοναστηρίων. σημείωσαι οὖν ὅτι ἐκεῖσε οἱ μοναχοὶ προσκαρτερεῖν καὶ μονάζειν ὀφείλουσιν, ἔνθα δηλ. ἀπετάξαντο, ἤγουν ἀπεχώρησαν. καὶ ὅτι κατὰ ἐπιτροπὴν τοῦ Ἐπισκόπου δύνανται μοναχοὶ διοικεῖν οὐ μόνον ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ βιωτικά, τουτέστι πολιτικά. εἰ δὲ δύναται τοῦτο ποιεῖν ἡ ἐπισκοπικὴ ἐπιτροπὴ, πολλῷ πλέον ποιήσῃ ἡ βασιλικὴ ἐξουσία ἡ προβαλλομένη καὶ Ἐπισκόπους. Περὶ γὰρ τούτου, ὡς ἔοικε, καὶ ὁ μητροπολίτης ἐκεῖνος ὁ Σίδης ἀπρεπτοδίτου τοῦ τῆς βασιλείας οἰκονόμου προσώπῳ τοῦ βασιλέως κυροῦ Μιχαὴλ τοῦ δούκος· καὶ ὁ μητροπολίτης ἐκεῖνος Νεοκαισαρείας ἀνεχάλασε τὰ τῆς πόλεως ἁλμύρια δίκαια, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἀρχιερεῖς καὶ μοναχοὶ προμοίως ἐνήργησαν δουλείαν βασιλικὴν καὶ δημοσιακήν. ἀνάγνωθι καὶ κα'. κανόνα τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συγκροτηθείσης συνόδου. ζήτει καὶ περὶ δούλων μοναζόντων παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου ὅλ. κεφ. τοῦ α'. πίναξ τοῦ πρόντος συντάγματος.

A civitatis Episcopum oportet, inquit, Monasteriorum curam gerere. Nota ergo quòd Monachi illic perseverare & permanere debent, ubi seculo renunciarunt seu tonsi fuerunt: & quòd ex permissione Episcopi possunt Monachi non solùm Ecclesiastica negotia administrare, sed ea etiam quæ ad vitam pertinent, hoc est civilia. Si autem hoc potest facere Episcopalis permissio, id multò magis faciet potestas Imperialis, quæ etiam Episcopos promovet. Propterea enim, ut est consentaneum, ille etiam metropolitanus Sides absque ullo impedimento imperii negotia administrabat, in persona Imperatoris domini Michaël Ducæ. Quin & ille Neocæsareæ B Metropolitanus maritima civitatis jura conscripsit: & alii etiam Antistites ac Monachi Imp. & publica ministeria similiter exercuerunt. Lege & primum caput Synodi congregatæ in templo Sanctorum Apostolorum. Quære etiam de servis, qui præter dominorum voluntatem sunt Monachi, xxxvi. cap. primi tit. præsentis operis.

ΖΩΝΑΡ. Τιμᾶς ἀξίους τοὺς ἀληθῶς μονάζοντας καὶ εἰλικρινῶς ἀντὶ τοῦ καθαρῶς, καὶ οὐχ' ὑποκεκριμένως ἢ πρός κακίᾳ ὑπούκτως μετιόντας τὸν μοναδικὸν πολιτείαν ἡ ἁγία σύνοδος ἔκρινε. τοὺς δὲ τῷ μοναδικῷ σχήματι κεχρημένους ὡς ἐν προσχήματι ἀντὶ τοῦ δι' ὑπόδειξιν μόνον εἰς δόλεαρ, C ὥστε δι' αὐτοῦ τοὺς ἀνθρώπους ἀπατᾶν, ἵνα ὡς ὁ ἅγιον σχῆμα ἠμφιεσμένοι τιμῶνται), τὰς ἐκκλησίας ὑποδύνωσι, καὶ διδάσκειν ἴσως ὑπέχωσιν, ἤ τι ἕτερον ἐκκλησιαστικὸν ἐνεργεῖν, καὶ εἰς τὰ τῆς πόλεως πράγματα ἑαυτοὺς εἰσπλοῦντας, καὶ δίκαιον ταῦτα δόλους, καὶ οὕτω ταράσσοντας τὰς ἐκκλησίας τε καὶ τοὺς πολιτείας, οὐκ ἀληθῶς μοναχοὺς ἡγεῖται ἡ σύνοδος. καθάπαξ γὰρ πάντι ἀπηγόρευσε μηδαμοῦ οἰκοδομεῖν μοναστήριον ἢ εὐκτήριον, μὴ ἐν πόλει, μὴ ἐν κώμῃ, μὴ ἐν ἐρήμοις, καὶ ὄρεσι παρὰ γνώμην τοῦ κυρίου τῆς χώρας Ἐπισκόπου, καὶ τοὺς μοναχοὺς τῆς ἑκάστης πόλεως Ἐπισκόπῳ ὑποτάσσεσθαι ἐκέλευσε, καὶ ἡσυχάζειν ἐν οἷς ἀπετάξαντο τόποις, ἐργαζομένους τὰς ἀρετὰς, καὶ ἀμεθέκτους ὄντας πραγμάτων ἐκκλησιαστικῶν ὁμοῦ καὶ πολιτικῶν, μηδὲ καταλιμπάνειν τὰ ἴδια μοναστήρια, καὶ δίκαιον εἶναι κοινωνεῖν πράγμασι, εἰ μή τις ὁ τῆς πόλεως Ἐπίσκοπος ὑπουργόν τινα πρὸς πράγματα οἰκονομίας ἀναγκαίας χρείαν ἀναλαμβάνῃ, κρίνας ἴσως αὐτὸν ὑπηρεσίας πρὸς τοιαύτην δίκαιον, καὶ ἀποῶν ἑτέρων πρὸς τὸ πρᾶγμα τοιοῦτον. ταῦτα καὶ ἡ σύνοδος ἡ ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συγκροτηθεῖσα ἐν τῷ πρώτῳ κανόνι διακελεύεται, καὶ ὁ ιζ'. κανὼν τῆς ἑβδόμης συνόδου. ἐξῆς δὲ ὁ κανὼν οὗτος οἰκονομεῖ μὴ προσδέχεσθαι δούλους ἐν μοναστηρίῳ μονάσαι θέλοντας, εἰ μὴ γνώμῃ τῶν δεσποτῶν· ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ βλασφημῆται. εἰ γὰρ ἄκοντος τοῦ δεσπόζου δούλου τινὸς κάρῃ, βαρὺ τοῦτο ἡγήσεται ὁ κύριος αὐτοῦ, καὶ βλασφημήσῃ κατὰ τοῦ ἁγίου σχήματος καὶ τῆς μοναχῶν· ἡ δὲ κατ' αὐτοῦ βλασφημία, καὶ εἰς τὸ θεῖον αὐτὸ διαβήσεται. βλασφημηθήσεται δὲ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ παρὰ τῶν ἀπίστων, καὶ ὅτε τοὺς μοναχοὺς ὁρῶσιν ἐν πόλεσι περιερχομένους, καὶ πολιτικὰ χρηματίζοντας πράγματα. ὑποτάξας δὲ ὁ κανὼν τοῖς κατὰ τόπον Ἐπισκόποις τοὺς μοναχοὺς, καὶ τὰ μοναστήρια ἐπάγει· Ⓐ μήτοι Ἐπίσκοπον τῆς πόλεως χρὴ τῶν θείων προνοίαν ποιεῖσθαι τῶν μοναστηρίων. δύο πραγματεύομεν ἐν ταυτῷ τότε μὴ πράγματα ἔχειν τοὺς μοναχοὺς, μηδὲ ὀχλήσεις παρὰ δὲ αὐτῶν, ἀλλ' εἶναι ἀπερισπάστους, καὶ ἡσυχάζειν, καὶ μόνων φροντίζειν τῶν εἰς ψυχικὴν συντείνοντων ὠφέλειαν, καὶ ὁ Ⓐ Ἐπίσκοπον κἀντεῦθεν κέρδος ψυχικὸν περιποιεῖν ἑαυτῷ, καὶ εἰς δόξαν εἶναι θεοῦ. λαμπάτω γάρ φησιν ὁ κύριος, ὁ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ δοξάσωσι Ⓐ πατέρα ὑμῶν Ⓐ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν ἐκκλησιῶν χρήματα, πτωχικὰ ὀνομάζονται, καὶ εἰς ἐνδείας ἐτάθησαν ἀμαλίσκεσθαι, καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ εἰς ἑαυτὸν ἐκ τού-

ZONAR. Qui verè ac syncerè, hoc est animo puro, nec ulla simulationis aut pravitatis labe infuscato, monasticum vitæ genus elegere, iis honorem ex merito deberi sancta synodus existimavit. At quicunque habitu, in prætextum, id est, in ostentationem solùm ad decipiendum utuntur, ut illius obtentu faciliùs homines in fraudem alliciant, ac in sancta veste ipsi sibi honorem aucupentur, cum interea, & Ecclesias obeant, & in iis sibi forte vel docendi munus, vel aliam Ecclesiasticæ auctoritatis partem usurpent, iidémque se urbanis negotiis immisceant, eaque administrare velint, Ecclesiæque simul, ac civitatis statum proinde perturbent, iis verò Monachi nomen convenire synodus haud putat. A Monachis verò quibuscunque monasterium oratoriumve, sive in urbe, sive in oppido, sive in locis desertis, aut montibus, aut ubivis denique, invito cujusque regionis Episcopo, exædificari prorsus D vetat, eosdemque singularium urbium Episcopis subjectos esse, & in iis, quibus destinati sunt locis, silentio vitam agere, virtutúmque exercitationi vacare, cæterum neque Ecclesiasticorum neque civilium negotiorum partem ullam attingere jubet: neque vero, ut rebus gerendis vacare liceat, monasterii sui stationem relinquant, nisi re necessaria coactus Episcopus, aliorumque hominum facultate destitutus, monachorum alicui, probatæ sibi in eo genere industriæ, negotii procurationem committendam esse existimaverit. Eadem, in templo quoque sanctorum Apostolorum habita synodus Canone primo, & decimo septimo Canone synodus sexta decernit. Hinc de servis ad monasticam vitam, nisi dominorum voluntate, E non admittendis, ne Christi nomen scilicet blasphemetur, hoc Canone constitutum. Cujus etenim servus invito ipso detonsus fuerit, rem totam nimirum iniquo animo feret, sanctumque habitum execrabitur, totumque monachorum genus convitiis proscindet, convitia vero in habitum eum conjecta ad ipsum etiam Deum transibunt. Divinum quoque nomen, qui monachos tota urbe volitantes, publicæque administrationi intentos viderint, à fide alieni homines blasphemabunt. Quoniam verò, cujusque regionis Episcopis, ejus loci Monachos & monasteria subjici Canon hic voluit; Episcopus civitatis inF quit, vicissim opportunam monasteriis curam impendat oportet. Ac duo quidem hæc simul curabit, alterum, ut operosis negotiorum curis ac molestiis soluti, tranquillam & quietam vitam, ea solum, unde fructus animo existat, meditantes, Monachi agant: alterum, ut eadem opera spiritualibus incrementis, divinæque gloriæ emolumentis, ipse quoque Episcopus proficiat. Luceat enim, inquit Dominus, lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Quoniam verò Ecclesiarum bona, bona pauperum appellantur, egenorumque sublevandæ inopiæ destinata sunt; ne Episcopo quidem, nisi cui nullæ dome-

Digitized by Google

sticæ facultates suppetant, atque in usus tantum maxime necessarios, aliquid ex eorum proventibus ad se avertere concessum est; ut quadragesimo primo Apostolico, & Antiochenæ synodi vigesimo quinto Canone explicatur. Quomodo etiam Monachis, quibus nullæ sunt facultates, si necessariis ad vitam subsidiis destituantur, ut egentibus ea, quæ ad victum utilia sunt, ab Episcopo suppeditari, Canon hic jubet.

ARIST. *Domus oratoria, vel Monasterium citra Episcopi sententiam, non sunt extruenda. Omnis autem Monachus Episcopo subjiciatur, & è mansione, nisi ab eo invitetur, ne discedat. Servus autem, nisi Domino consentiente, monasticam vitam ne ingrediatur.*

Præter provincialis Episcopi sententiam monasterium aut Ecclesiam condere non oportet. Sed & omnes monachos ei subjectos esse, & à monasterio in quo collocati fuerunt non recedere, nisi ob aliorum emolumentum ab Episcopo permittantur. Servus autem præter domini voluntatem in monasterium, ut monasticam agat vitam, ne admittatur. Qui hæc autem decreta transilierit, excommunicabitur. Oportet vero & Episcopum necessariam monasteriorum curam gerere.

CANON V.

De Episcopis, vel Clericis, qui à civitate in civitatem transeunt, placuit eos qui editi sunt à sanctis patribus Canones, vires obtinere.

BALS. Variè expositus est hic Canon, nec de eo frustra est labor suscipiendus.

ZONAR. Plures Sanctorum Apostolorum Canones in hanc sententiam editi atque à nobis explicati sunt: Plures quoque synodici, quos quidem hic Canon servandos esse decernit. Eadem iterum inculcare supervacui, vel etiam stulti laboris fuerit. Quid iis constitutionibus hac de re definitum sit, si quis scire velit, ipsosmet Canones adeat, ex iis namque totius decreti rationem, & quibus ex locis, & quo modo ex sua civitate in aliam migrare Episcopo permissum sit, facile intelligit.

ARIST. *Qui è civitate in civitatem transeunt, Canonibus de his rebus sanctis subjiciantur.*

Dicitur & in xiii. synodi Antiochenæ Canone, ne ausit Episcopus è sua ad aliam transire provinciam, aut aliquos præter Episcopi provincialis voluntatem ordinare, aut aliquod aliud Episcopale munus obire, nisi vellet ea quæ à se facta sunt irrita manere, & se confusionis suæ pœnam dare, ut hinc à sancta triade depositum: idem igitur & hic Canon decernit.

CANON VI.

Nullum absolutè ordinari, nec Presbyterum, nec Diaconum, nec omnino aliquem eorum qui sunt in ordine Ecclesiastico: nisi specialiter in Ecclesia civitatis vel pagi, vel martyrio, vel monasterio, is qui ordinatur, designetur. Eos autem, qui absolutè ordinantur, decrevit sancta Synodus irritam ac invalidam habere ejusmodi manuum impositionem, & nusquam exercere ac operari posse ad ejus, qui ordinavit, contumeliam.

BALS. Quemadmodum ordinantur Antistites ad hanc vel illam Ecclesiam, ita dicit Canon Clericos quoq; specialiter ad hoc templum, vel hoc monasterium, & non absolutè ordinari: quæ autem non ita facta fuerit, ordinationem irritam esse ac invalidam, eúmque qui alibi præter ordinantis voluntatem celebravit ad ejus contumeliam, nequaquam posse celebrare. Nota ergo, quòd etiam, qui

A τῶν πλεῖω τῆς ἀναγκαίων πάνυ, ὅπε μὴ ἔχοι οἰκόθεν, ἐκεῖθεν διαπομπᾶν ἐφεῖται, ὡς ὁ μα'. κεφαλαίων τῆς ἁγίων ἀποστόλων φησὶ, καὶ ὁ νέ. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου. καὶ τοῖς μοναχοῖς τοίνυν πράγματα μὴ ἔχουσι, καὶ λειπομένοις τῆς ἀναγκαίων ἅπαντα ὁ κεφαλαίων χορηγεῖν τὸν Ἐπίσκοπον, ὡς ἐνδέχεται, τὰ χρειώδη πρὸς τὴν ζωήν.

ΑΡΙΣΤ. Εὐκτήριον οἶκος, ἢ μοναστήριον, γνώμης δίχα τοῦ Ἐπισκόπου, οἰκοδομεῖται. ἅπας ὁ μοναχὸς ὑποτετάχθω τῷ Ἐπισκόπῳ· καὶ τῆς μονῆς, εἰ μὴ παρ' αὐτοῦ προτρέποιτο, μὴ ἀφιστάσθω. δοῦλος δὲ, εἰ μὴ γνώμῃ τοῦ δεσπότου, μὴ μοναζέτω.

B Ἀνὰ γνώμης τοῦ κατὰ χώραν Ἐπισκόπου, οὐ δεῖ μοναστήριον, ἢ ἐκκλησίαν κτίζεσθαι· ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς μοναχοὺς ὑποτάσσεσθαι αὐτῷ, καὶ τῆς μονῆς, ἐν ᾗ ἀτετάχθη, μὴ ὑπαναχωρεῖν, εἰ μὴ ὑπηρετοῖεν τῷ Ἐπισκόπου δι' ἑτέρων ὠφέλειαν· δοῦλον δὲ, μὴ γνώμῃ τοῦ δεσπότου, ἐν μοναστηρίῳ μὴ προσδέχεσθαι πρὸς τῷ μοναχεῖν· ὁ δὲ παραβαίνων τὸ ὁρισθέν, ἐκκλησιαστικῆς ἀκοινωνησίας. χρὴ δὲ καὶ τὸν Ἐπίσκοπον τῆς θείας προνοίαν ποιεῖσθαι τῶν μοναστηρίων.

C

CANON V.

Περὶ τῶν μεταβαινόντων ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν Ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, ἔδοξε τοῖς περὶ τούτων πεφενέσι κανόνας κεῖσθαι τῶν ἁγίων πατέρων ἐχύρωσιν τῶν ἰσχύν.

ΒΑΛΣ. Διαφόρως ἐξηγήθησαν τὸ τοῦ τοιούτου κανόνος, καὶ οὐ χρὴ περὶ τῆς οὐσίας μεταμορφοῦν.

ΖΩΝΑΡ. Κανόνες διάφοροι τῶν ἁγίων ἀποστόλων περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης εἰσὶν, οἱ καὶ ἐξηγήθησαν· ἀλλὰ μὴν καὶ διαφόρων συνόδων, οὓς καὶ κρατεῖν ὁ παρὼν κανὼν διαζώννυται. ὃ γοῦν πάλιν τὰ αὐτὰ ἐξηγεῖσθαι περιττόν, ἢ καὶ μεταμορφία ἔξιν. ὁ δὲ βουλόμενος γνῶναι τί περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης οἱ κανόνες ἑκάστοτε ὁρίζουσι, ζητησάτω αὐτὸς, καὶ γνώσεται τὰ ὀφειλόμενα, καὶ πότε, καὶ πῶς Ἐπίσκοπος ἐκ τῆς ἰδίας πόλεως ἅπτεται εἰς ἑτέραν.

D ΑΡΙΣΤ. Οἱ μεταβαίνοντες ἐκ πόλεως εἰς πόλιν, τοὺς περὶ τούτων κανόνας ὑποπιπτέτωσαν.

Εἴρηται καὶ ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ κανόνι τῷ ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, μὴ τολμᾶν Ἐπίσκοπον μεταβαίνειν ἐκ τῆς ἰδίας ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν, καὶ χειροτονεῖν τινὰς, ἄνευ γνώμης τοῦ κατὰ χώραν Ἐπισκόπου, ἢ ἕτερόν τι ἐπισκοπικὸν δίκαιον πράττειν· εἰ μὴ βέλοι καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ πραττόμενα ἄκυρα μένειν, καὶ αὐτὸν δίκην δοῦναι τῆς ἀταξίας αὐτοῦ, καθηρημένον ἐντεῦθεν ὄντα ὑποτῆς ἁγίας τριάδος. τοῦτο γὰρ ἐβούλετο ὁ κανὼν εἰπεῖν.

E

CANON VI.

Μηδένα ἀπολελυμένως χειροτονεῖσθαι, μήτε πρεσβύτερον μήτε διάκονον μήτε ὅλως τινὰ τῶν ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ τάγματι· εἰ μὴ ἰδικῶς ἐν ἐκκλησίᾳ πόλεως ἢ κώμης, ἢ μαρτυρίῳ ἢ μοναστηρίῳ, ὁ χειροτονούμενος ἐπικυρώσοιτο. τοὺς δὲ ἀπολύτως χειροτονουμένους ὥρισεν ἡ ἁγία συνόδος ἄκυρον ἔχειν τὴν τοιαύτην χειροθεσίαν, καὶ μηδαμοῦ δύνασθαι ἐνεργεῖν ἐφ' ὕβρει τοῦ χειροτονήσαντος.

F ΒΑΛΣ. Ὥσπερ χειροτονοῦνται οἱ ἀρχιερεῖς εἰς τήνδε τὴν ἐκκλησίαν, οὕτω φησὶν ὁ κανὼν χειροτονεῖσθαι καὶ τοὺς κληρικοὺς ἰδικῶς εἰς τόνδε τὸν ναόν, ἢ εἰς τόνδε τὸ μοναστήριον, καὶ μὴ ἀπολελυμένως· τὸ γὰρ μὴ οὕτω νομιζόμενον χειροτονίαν ἄκυρον εἶναι, καὶ τὸν μὲν χειροτονήσαντα ἀλλαχοῦ ἐνεργήσαντα ἐφ' ὕβρει τούτου, μηδαμοῦ δύνασθαι

διάδαγ ἐνεργεῖν. σημείωσαι ὅ ὅτι καὶ οἱ χειροτονούμενοι μοναχοὶ, κληρικοὶ λέγονται, καὶ τῷ κατ' τόπον ὑποκεῖν᾽ Επισκόπῳ, καὶ ὅτι ὀφείλουσι χωρὶς συστατικῆς γραφῆς καὶ ἀπολυτικῆς τοῦ Επισκόπου εἰς ἑτέραν ἐνορίαν ἱερουργεῖν. ἀνάγνωσον καὶ ϟ. κανόνα τῆς πρέσβεως σιώδου. ἐπεὶ δέ τινες ἐκλαμβάνεσθαι λέγουσι τὸν κανόνα εἰς μόνους πρεσβυτέρους, διακόνους, καὶ ὑποδιακόνους, ἀλλὰ μὴν καὶ εἰς ἀναγνώστας, διὰ τὸ μὴ χειροτονεῖσθαι καὶ τούτους, καὶ ἐντεῦθεν διάδαγ αὐτοὺς ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μεταβαίνειν, καὶ δίχα ἐπισκοπικῆς συστατικῆς γραφῆς καὶ ἀπολυτικῆς· φαμὲν ὅτι καὶ οἱ ἀναγνῶσται κληρικοί εἰσι, καὶ χειροθεσίαν ἀρχιερέων ἔχουσι, διὰ χειρὸς τοῦ ἀρχιερέως δηλαδὴ σφραγῖδα. καὶ πρώτως κρατήσας καὶ ὅτι τούτοις ὁ κανών.

ΖΩΝΑΡ. Ιερεῖς καὶ διάκονος, ἢ ὅλως τινὰ τῶν ἐντεταγμένων ἐν κλήρῳ διεταξάτο ἡ σιώδος αὖτη μὴ χειροτονεῖσθαι ἀπολελυμένως, ὥστε ὅπου βέλεται ἀπέναι, καὶ ἱερουργεῖν, ἢ τινὰ ποιεῖν ἱερατικὴν τάξιν· ἀλλ' ἕκαστον χειροτονούμενον ἐν τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως, ἢ τῆς κώμης, ἢ τῷδε τῷ ναῷ ᾧ εἰς μάρτυρος οἱουδήτινος ὄνομα φηγδομημένῳ, ἢ ᾧ μοναστηρίῳ ὀνομάζεσθαι. καὶ ὥσπερ νῦν ἕκαστον τῶν ἀρχιερέων τῆσδε τῆς πόλεως Επίσκοπον ὁ χειροτονῶν αὐτὸν πρεσβεύειν λέγῃ, ὕτως ὃ παλαιὸν πᾶς χειροτονούμενος τῆσδε τῆς ἐκκλησίας ἱερεὺς ἢ διάκονος, ἢ κληρικὸς ἁπλῶς ὠνομάζετο, εἰ καὶ νῦν τοῦτο πάντη καταπεφεύγῃ. τοὺς ὅ ὕτω χειροτονουμένους μὴ ὠφελεῖσθαι ἐκ τῆς χειροτονίας, ἡ ἁγία σιώδος ὥρισεν. ἠρνήσατο γὰρ αὐτοῖς πρὸ ἐνέργειαν, ὥστε μή τι ἱερατικὸν δίκαιον ἐνεργεῖν, καὶ τοῦτο ἐφ' ὕβρει τῆς χειροτονήσαντος. ὕτω γὰρ ὕβρις ἦν ἐκείνου, ὃ ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντα ἀφαιρεθῆναι πρὸ ἀπονεμηθείσης αὐτῷ ἐνέργειαν παρὰ τοῦ χειροτονήσαντος αὐτὸν ἀρχιερέως, καὶ ὡς μὴ χειροτονηθέντα λογίζεσθαι.

ΑΡΙΣΤ. Επὶ μαρτυρίοις, ἢ μοναστηρίοις, ἀλλ' οὐκ ἀπολύτως χειροτονήσεις· εἰ δὲ μή, ἀχειροτόνητος ὁ δηθὲν χειροτονούμενος.

Τὸν μέλλοντα γνησίως πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ὅλως ἐν ἐκκλησιαστικῷ τάγματι συγκαταλεγῆναι, μὴ ἄλλως παραδέχεσθαι εἰς χειροτονίαν, εἰ μὴ ἐν ἐκκλησίᾳ πόλεως, ἢ κώμης ἢ μοναστηρίῳ εὐρίσκοιτο πρότερον ὑπὸ βαθμόν τινα πολὺν ἐκκλησιαστικὸν, καὶ δουλεύων ἐν αὐτῇ. Εἰ δὲ ἀπολελυμένος τις ὢν, πρεσβύτερος, ἢ διάκονος χειροτονηθῇ, μὴ ὢν ἐν ἐκκλησίᾳ ὑπό τινα βαθμὸν, οὐκ ὠφεληθήσεται ἐκ τούτου, ἀλλ' ἄκυρος ἔσται ἡ ἐπ' αὐτῷ χειροθεσία.

ΚΑΝΩΝ ζ'.

Τοὺς ἅπαξ ἐν κλήρῳ τεταγμένους ἢ μοναστὰς, ὡρίσαμεν μήτε εἰς στρατείαν, μήτε εἰς ἀξίαν κοσμικὴν ἔρχεσθαι. ἢ τοῦτο τολμῶντας, καὶ μὴ μεταμελομένους, ὥστε ἐπιστρέψαι ἐπὶ τοῦτο ὃ διὰ Θεὸν πρότερον εἵλοντο, ἀναθεματίζεσθαι.

ΒΑΛΣ. Μὴ ἐναντιωθῇς τῷ πγ'. κανόνι τῶν ἁγίων ἀποστόλων, λέγοντι μόνον καθυπερεῖσθαι τοὺς κολάζοντας στρατείας πρεσβυτέρους ἢ διακόνους, ἀλλ' εἶπε ὅτι ἐκεῖ μὲν μὴ ἱερατικῷ σχήματος στρατιωτικαῖς ἐνηχολεῖτο διὰ λείαις ὁ ἱερωμένος· ἐνταῦθα δὲ τὸ ἱερὸν στολὴν ἀπέδητο καὶ ἐστρατεύσατο ἐπιθυμίᾳ κοσμικῆς ἀξίας. καὶ διὰ τοῦτο ἐκεῖ μὲν ὁ μὴ μὴ ἀναγκαλίαν ἐπιστρέφων καθαιρεῖται, ἐνταῦθα δὲ ὁ μὴ μεταμελόμενος ἀναθεματίζεται. τὸ γὰρ καθαίρεσιν αὐτοὺς ἑαυτῷ ἐψηφίσατο, καὶ πρὸ καταδίκης ἀπογυμνώσας ἑαυτὸν τῆς ἱερᾶς στολῆς, καὶ λαϊκὸς γεγονώς. ἐπεὶ δὲ ἑρμηνεύοντες τὸν πγ'. ἀποστολικὸν κανόνα, εἴπομεν μὴ ἀπεντεῦθεν καθαιρεῖσθαι τοὺς δημοσιακὰς διακονίας ἐνεργοῦντα, ἀλλὰ μὴ ἀναγκαλίαν, ἐρωτήσει τις, γένηται τοῦτο καὶ εἰς τὸν ἀποδέμενον τὸν ἱερὸν στολὴν καὶ στρατευσάμενον, ἢ καὶ πρὸ ἀναγκαλίας ἀπεντεῦθεν ἀναθεματισθήσεται; οἰόμεθα

A ordinantur Monachi, dicuntur Clerici, & loci Episcopo subjiciuntur, & non debent sine commendatitia & dimissoria Episcopi scriptura in alia regione sacra celebrare. Lege etiam viii. Can. præsentis Syn. Quoniam autem dicunt nonnulli Canonem accipi de solis Presbyteris, Diaconis & Subdiaconis, non autem etiam de Lectoribus, eo quòd per manus impositionem non ordinentur, & ideo posse eos ex urbe in urbem transire, etiam sine Episcopali scriptura dimissoria & commendatitia: dicimus etiam Lectores esse Clericos, & habere antistitis manuum impositionem, eam scilicet quæ per antistitis manus fit characteris dationem: & omnino in his etiam valebit hic
B Canon.

ZONAR. Sacerdotes & Diaconos absolutè ordinari, aut alium quemvis hominem ita Clero adscribi, ut ubicunque voluerit proficiscatur sacraque administret, aut sacerdotalem aliquem exerceat functionem, hic Canon vetat. Sed unumquemque Ecclesiæ cuipiam urbanæ, aut oppidanæ, aut dicato martyribus templo, vel monasterio nominatim addictum, ita demum ordinibus insigniri jubet. Et ut nunc dierum quemlibet Antistitum certæ cujusdam civitatis Episcopum, qui eum ordinat promoveri dicit, sic quicunque olim ordinibus insignitus esset, certæ cujusdam Ecclesiæ Sacerdos, Diaconus, Clericusve
C (quamvis hæc postea tota ratio sit neglecta) simpliciter nuncupabatur. Qui sic vero ordinantur, iis nihil prodesse manuum impositionem sancta synodus decrevit, iis enim exercitium negavit, adeo ut nullum opus sacrum peragant, in ejus qui ordines contulit contumeliam. Inuritur enim haud dubiè collatori nota dedecoris, cum ei, cui sacros ordines contulit, ab ipso Antistite communicata obeundi sacra ministeria facultas eripitur, hominémq; eodem loco, ac si nunquam initiatus fuisset, haberi decernitur.

ARIST. *In Martyriis vel Monasteriis, sed non absolutè ordinabis. Alioquin qui ibidem ordinatur, pro non ordinato habetur.*

Qui Presbyteri aut Diaconi aut alium quemcunque ordinem Ecclesiasticum est susceperturus, ne aliter ad ordinationem admittatur, nisi in civitatis aut pagi alicujus Ecclesiâ aut Monasterio in aliquo gradu Ecclesiastico egisse, & in eâ inserviisse priùs inveniatur. Si autem qui absolutus est, Presbyter aut Diaconus ordinetur, cum non sit sub aliquo gradu in Ecclesiâ, nihil ex eo commodi capiet, sed manuum in eum impositio irrita erit.

CANON VII.

E *Eos qui in Clero semel ordinati sunt, & itidem Monachos, statuimus nec ad militarem expeditionem, nec ad secularem dignitatem posse venire. Qui autem hoc audent, & non pœnitentia ducti ad id reverturtur, quod propter Deum priùs elegerant, anathematizari.*

BALS. Ne contrarium esse existimens Canonem sanctorum Apostolorum, Canoni lxxxiii. dicenti deponi solùm Presbyteros, vel Diaconos, qui militiæ vacant: sed dic, quod illic quidem cum sacerdotali amictu militaribus ministeriis vacabat sacerdos: hîc autem sacrum vestitum exuerat, & militaverat secularis dignitatis desiderio. Et propterea illic quidem, nisi post denunciationem
F reversus fuerit, deponitur: hîc autem is, quem non pœnitet, anathematizatur. Ipse enim depositionis sententiam in se tulit, qui se sacra veste etiam ante condemnationem exuit, & laicus factus est. Quoniam autem Apostolicum Canonem lxxxiii. interpretantes, ex eo ipso duximus eum non deponi qui publica ministeria obibat, sed post denunciationem: interogaverit quispiam, fiet ne hoc etiam in eum qui sacrum amictum exuit & militavit: an etiam ante denunciationem est ex eo ipso anathematizatus: puto igitur quòd hic quoq; post denunciationem ana-

Digitized by Google

thematizabitur, nisi convertatur. Vt autem hoc dicam mihi persuadent verba Canonis dicentis, anathematizari eos qui hoc malum audent, & non pœnitentia ducuntur, ut ad hoc convertantur, quod propter Deum priùs elegerant. Atque etiam lxxxiii. Canon Apostolicus ita est expositus, ex eo quod dicat expressè eum deponi qui vacat militiæ, & vult utrumque obtinere, & Romanum magistratum, & sacerdotalem administrationem. Præter hæc autem scias quòd vii. & viii. novella Imperatoris domini Leonis Philosophi statuunt Clericos & Monachos, qui vestitum mutaverunt, & laici facti sunt, etiam invitos ad priorem habitum reverti. Quoniam autem cum hoc quoque necessario anathematizantur, ne sic quidem Clerici vel Monachi reputabuntur: sed toto vitæ tempore in monasterio includentur. Puto autem, quòd qui sic mutato amictu militarunt, ut vult præsens Canon, punientur, qui autem non militarunt, mitiore aliquo supplicio afficientur. Sed tamen nihil ii sacerdotale exercebunt. Lege lxii. Canonem sanctorum Apostolorum, & ejus interpretationem.

ZONAR. In eos qui retento Clerici habitu militiæ vacant, prophanósque magistratus ambire non dubitant, depositionis pœna, octogesimo tertio Apostolico Canone constituta fuit: quo loco etiam, quid sit militiæ vacare nos explicavimus: Hoc vero Canone de Monachis & Clericis, qui sacro habitu rejecto, aut ornatum militarem, tanquam militiæ professione censendi, aut prophanum alium, quasi magistratus in Republica candidati sumpsere, decernitur. Quos quidem, nisi mutato consilio ad prioris vitæ rationi accommodato usi fuerint, anathemate plecti jubet. Qui namque se sacri ordinis dignitate ipsimet abdicassent, isti non depositioni tanquam pœnæ subjiciendi judicati sunt: & idcirco graviori supplicio digni existimantur.

ARIST. *Qui Clericus fit aut Monachus si militiam aut dignitatem arroganter affectet, maledictus.*

Si qui monachi vel qui semel in Clero sunt constituti vitam solitariam Clericamque deserentes, & habitum immutantes, ad militiam transierint, & secularem adierint dignitatem, & facti eos non ita pœniteat, ut ad habitum illum convertantur quem priùs elegerant, anathematizentur. Concinit ergo præsenti Canoni etiam octava Imperatoris domini Leonis philosophi novella, non permittens Monachis laici habitum resumere. Verum constitutio xi. in sexagesimo secundo capite tit. primi lib. quarti Basilic. posita, & præsenti Canoni & isti novellæ adversatur.

CANON VIII.

Clerici ptochotrophiorum, monasteriorum, & templorum martyrum, sub potestate Episcoporum, qui sunt in unaquaque civitate, ex sanctorum patrum traditione permaneant, & non per arrogantiam se à proprio Episcopo, subducant. Qui hanc autem constitutionem evertere ausi fuerint: si sint quidem Clerici, Canonum pœnis subjiciantur: si autem Monachi vel laici, sint excommunicati.

BALS. Vt est verisimile, dicebant aliquando nonnulli, solos Episcopatus vel Metropolis Clericos regionis Episcopo subjici: Monachos autem vel etiam Clericos divinorum templorum, quæ sunt in orphanotrophiis vel etiam gerocomiis, vel etiam in martyriorum Ecclesiis, Episcopo non subjici, etiamsi sint in ejus diœcesi, sed eis qui monasteria & reliqua ædificarunt. Hanc ergo Canonibus repugnantem eorum orationem divini patres rejicientes, statuerunt eos omnes esse in potestate Episcopi regionis, secundum sanctorum patrum de eo traditionem:

A οὖν ὅτι καὶ οὗτοι μετὰ ἐπιφώνησιν ἀναθεματισθήσεται, εἰ μὴ ἐπιστρέψει. τοῦτο δὲ λέγειν πείθουσι μὲ τὰ ῥήματα τοῦ κανόνος, τὰ λέγοντα ἀναθεματίζεσθαι τοὺς τολμῶντας τὸ τοιοῦτον κακὸν, καὶ μὴ μεταμελομένους, ὡς ἐπιστρέψαι ἐπὶ τοῦτο, ὃ διὰ Θεὸν πρότερον εἵλοντο. καὶ ὁ ῥηθεὶς δὲ πγ'. ἀποστολικὸς κανὼν οὕτως ἡρμηνεύθη ἐκ τοῦ λέγειν ἐν μέρει καθαιρεῖσθαι τοὺς σχολάζοντα στρατείᾳ, καὶ βουλόμενον ἀμφότερα κατέχειν, Ρωμαϊκὴν ἀρχὴν καὶ ἱερατικὴν διοίκησιν. ἐπὶ τούτοις γίνωσκε, ὅτι ἡ ζ'. καὶ η'. νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου διορίζονται τοὺς κληρικοὺς καὶ τοὺς μοναχοὺς μεταχηματισθέντας, καὶ λαϊκοὺς γενομένους, καὶ ἄκοντας πρὸς τὸ πρότερον σχῆμα ἀποκαθίστασθαι. ἐπεὶ δὲ σὺν τούτῳ καὶ ἀναθεματίζονται ἐξ ἀνάγκης, οὐδὲ ὡς κληρικοὶ ἢ μοναχοὶ λογισθήσονται, ἀλλὰ διὰ βίου ἐγκλεισθήσονται εἰς μοναστήρια. οἴομαι δὲ ὅτι οἱ οὕτω μεταχηματισθέντες στρατευσάμενοι μὲν κατὰ τὸν πρόντα κανόνα κολασθήσονται, μὴ στρατευσάμενοι δὲ, ἄλλως πως μετριώτερον τιμωρηθήσονται, πλὴν ἱερατικόν τι οὐδὲ οὗτοι ἐνεργήσουσι. ἀνάγνωθι καὶ τὸν ξβ'. κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ τὴν ἑρμηνείαν αὐτοῦ.

ΖΩΝΑΡ. Ο μὲν ὀγδοηκοστὸς τρίτος κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων περὶ τῶν μενόντων ἐν τῷ τῶν κληρικῶν σχήματι, στρατείᾳ δὲ σχολαζόντων, καὶ ἀρχὰς μετιόντων κοσμικὰς, διατάττει, καὶ κελεύει καθαιρεῖσθαι αὐτοὺς, ἔνθα καὶ τί ἐστιν ἐκεῖ τὸ σχολάζειν στρατείαις ἡρμήνευται· ὁ δὲ πρὸν κανὼν περὶ μοναχῶν καὶ κληρικῶν διαλέγεται, ἀποδυσαμένων τὸ σχῆμα τὸ ἱερὸν, καὶ ἀμφιασαμένων στρατιωτικὸν ἔνδυμα ὡς στρατευσαμένων, ἢ πολιτικὸν, ὡς ἀξιώματος ἐπιθυμησάντων κοσμικοῦ, οὓς, εἰ μὴ μεταμεληθεῖεν, καὶ ἐπιστρέψοιεν εἰς τὸν βίον, ὅνπερ προείλοντο, καὶ σχῆμα τῷ βίῳ κατάλληλον ἀναλάβοιεν, αὖθις ἀναθεματίζεσθαι ὥρισεν. αὐτοὶ γὰρ ἑαυτοὺς τῆς ἀξίας τῆς γυμνώσαντες οὐκέτι καθαιρέσει ὑπαχθῆναι ὡς κολάσει ἐκρίθησαν. διὸ καὶ μείζονος κολάσεως ἐνομίσθησαν ἄξιοι.

ΑΡΙΣΤ. Ο κληρωθεὶς, ἢ μονάσας, εἰ ἐπὶ στρατείαν, ἢ ἀξίαν ἀπαυθαδιάσοι, ἐπάρατος.

Εὰν οἱ μονασταὶ, ἢ οἱ ἅπαξ ἐν κλήρῳ ταχθέντες, καταλιπόντες τὸν μονήρη βίον, ἢ τὸν ἐν κλήρῳ, καὶ τὸ σχῆμα μεταλλαξάμενοι, ἐπὶ στρατείαν μεταπέσωσιν, ἢ κοσμικὴν ἀξίαν μετέλθωσι, καὶ οὐ μεταμεληθῶσιν, ὥστε ἐπιστρέψαι ἐπὶ τὸ σχῆμα τοῦτο ὃ διὰ θεὸν πρότερον εἵλοντο, ἀναθεματιζέσθωσαν. συνάδει γοῦν τῷ πρόντι κανόνι καὶ ἡ ὀγδόη νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ λέοντος τοῦ φιλοσόφου, μὴ συγχωροῦσα τοῖς μοναστοῖς λαϊκοῦ σχῆμα ἀναλαμβάνειν· κἂν ἡ ἑνδεκάτη διάταξις ἡ ἐν τῷ ἑξηκοστῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τοῦ πρώτου τίτλου τοῦ τετάρτου βιβλίου τῶν βασιλικῶν κειμένη, καὶ τῷ πρόντι κανόνι, καὶ τῇ νεαρᾷ ταύτῃ ἐναντιοῦται.

ΚΑΝΩΝ η'.

Οἱ κληρικοὶ τῶν πτωχείων καὶ μοναστηρίων καὶ μαρτυρίων, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει Επισκόπων, κατὰ τὴν τῶν ἁγίων πατέρων παράδοσιν διαμενέτωσαν· καὶ μὴ κατὰ αὐθάδειαν ἀφηνιάτωσαν τοῦ ἰδίου Επισκόπου· οἱ δὲ τολμῶντες ἀνατρέπειν τὴν τοιαύτην διατύπωσιν, εἰ μὲν εἶεν κληρικοὶ, τοῖς τῶν κανόνων ὑποκείσθωσαν ἐπιτιμίοις· εἰ δὲ μονάζοντες ἢ λαϊκοὶ, ἔστωσαν ἀκοινώνητοι.

ΒΑΛΣ. Ὡς ἔοικεν, ἔλεγον ποτέ τινες, μόνους τοὺς κληρικοὺς τῆς ἐπισκοπῆς ἢ τῆς μητροπόλεως ὑποκεῖσθαι τῷ κατὰ χώραν Επισκόπῳ· τοὺς δὲ μοναχοὺς ἢ καὶ τοὺς κληρικοὺς τῶν ἐν τοῖς ὀρφανοτροφείοις καὶ γηροκομείοις θείων ναῶν ἢ καὶ τῶν ἐκκλησιῶν τῶν μαρτυρίων, μὴ ὑποκεῖσθαι τῷ Επισκόπῳ, κἂν ὑπὸ τὴν ἐνορίαν τούτου ὦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς δομήτορσι τῶν μοναστηρίων καὶ τῶν λοιπῶν. τὸν γοῦν τοιοῦτον ἀκανόνιστον αὐτῶν λόγον οἱ θεῖοι πατέρες ἀποσκευαζόμενοι, ὥρισαν πάντας τούτους ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν εἶναι τῶν κατὰ χώραν Επισκόπου κατὰ τὴν περὶ τούτου τῶν ἁγίων πατέρων παράδοσιν.

τοὺς

Digitized by Google

τὰς δὲ τολμῶντας ἀναστρέπειν τοῦτο, ἤγουν θέλοντας μὴ ὑποκεῖσθαι ἰδίῳ τῷ Ἐπισκόπῳ, κληρικοὺς μὲν ὄντας ὑποπιμᾶσθαι τῷ τοῦ Ἐπισκόπου κρίματι· ὁ δὲ δοκῶν αὐτῷ, μοναζόντας δὲ ἢ λαϊκοὺς, ἀκοινωνήτους εἶναι, ἤγουν ἀφωρισμένους. πτωχεῖα δὲ λέγονται, πάντα τὰ εἰς πτωχῶν τροφὴν ἀφορισθέντα. οἱ γοῦν σήμερον λέγοντες μοναχοὶ ἢ κληρικοὶ μὴ ὑποκεῖσθαι τῷ πατριάρχῃ ἢ τῷ ἐγχωρίῳ Ἐπισκόπῳ, ὡς ἀπὸ ἐλευθέρας μονῆς ἢ ἐκκλησίας ὄντες, περιαλλόμενοι δῆθεν καὶ κληρικῶν τυπικοὺς διατάγματα, τί πρὸς ταῦτα ἀπολογήσονται; πάντων τοίνυν. κἂν γὰρ δομήτωρ τις μοναστηρίου ἢ ἐκκλησίας, ἐν τυπικῷ ἢ διατάξει αὐτοῦ διορίσηται μὴ ὑποκεῖσθαι τοὺς μοναχοὺς ἢ τοὺς κληρικοὺς τούτων τῷ κῷ χωρεπισκόπῳ, ἐὰν εἰσακουσθήσεται, ὡς τοῖς θείοις καὶ ἱεροῖς κανόσιν ἐναντίως διατάξαμενος, καὶ ἀνυπόστατα γράψας. περὶ δὲ τῶν διαλατομένων παρὰ τοῦ βασιλέως χάριν τῶν παρὰ τούτων κτιζομένων μοναστηρίων καὶ ἐκκλησιῶν, ζήτει ἐν πράξει σιωόδου ς'. καὶ ζ'. κανόνα.

ZONAR. Πάντας τοὺς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ πόλεσι κληρικοὺς καὶ ταῖς τούτων ἐνορίαις μοναχοὺς οἱ θεῖοι κανόνες τοῖς Ἐπισκόποις ὑπείκειν κελεύουσι. διὸ καὶ ὁ παρὼν κανὼν τοὺς τῶν πτωχείων κληρικοὺς τῷ Ἐπισκόπῳ ὑπέταξε, πτωχεῖα δὲ εἰσὶ τὰ εἰς πτωχῶν ἀφωρισμένα τροφεῖα καὶ διοίκησιν, τὰ γηροκομεῖα δηλονότι, ὀρφανοτροφεῖα, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐν οἷς καταπαθεῖς ἀνακίνται, καὶ τρέφονται. ἵνα γὰρ μὴ οἱ ἐν αὐλοῖς ἀνακείμενοι σὺν χῶν εἶεν ἀμέθεκτοι, μὴ δυνάμενοι εἰς τοὺς ἐν ἐκκλησίαις συναξὶς ἀπέναντι διὰ γήρους καθ' ὑπερβολὴν βαρύτητα, ἢ πηρώσεις σωματικὰς, ἢ νόσους, τροφὴν ἔλεγε τοῖς τῶν πτωχείων διοικηταῖς, καὶ κληρικοὺς καταλόγους, ἵν' ἐκπεμπται παρ' αὐτῶν ἡ τοῦ θείου ὑμνῳδία, καὶ οἱ ἐν αὐτῇ ἀνακείμενοι ἀπαλλαπώσεως ταύτης ἀκούσωσι. καὶ τοὺς τοιούτους τοίνυν κληρικοὺς, καὶ τοὺς τῶν μαρτυρείων τῶν ἐπ' ὀνόματι μαρτύρων οἰκοδομηθέντων ναῶν, τῷ κῷ χωρεπισκόπῳ ὑποκεῖσθαι ἡ πρᾶξις κελεύει σιωόδου. ἀλλὰ καὶ τοὺς τῶν μοναστηρίων. τῷ ὀνόματι δὲ τῶν κληρικῶν, καὶ τοὺς ἐν μοναστηρίῳ ὄντας ἱερωμένους διέλαβεν, ὅτι μηδένα χειροτονεῖσθαι ἀπολελυμένως ἢ τοιαύτη σιωόδου. ὥρισεν ἐν τῷ ἕκτῳ κανόνι. ἐπεὶ οὖν καὶ οἱ μοναχοὶ χειροτονέμενοι, τῆς μονῆς τῆσδε ὀνομάζοντο ἱερεῖς ἢ διάκονοι, καὶ ἐφεξῆς οἱ τῶν κατωτέρων ταγμάτων, εἰκότως κεκληρῶσθαι ἔκαστοι τῇ μονῇ, ἢ ὀνομάσθησαν, ἐνομίζοντο, καὶ κληρικοὺς καὶ αὐτοὺς οἱ τῆς σιωόδου θεῖοι πατέρες ἐκάλεσαν. τούτους οὖν ἅπαντας ὑποκεῖσθαι κελεύει τῷ Ἐπισκόπῳ, μηδὲ ἀφηνιάζειν, ἀντὶ τοῦ, τῆς ἐξουσίας ἐκείνου ἐκφεύγειν τε καὶ ἀποστρατᾶν, ὥσπερ πῶλος ἀποπτύσας τὸν χαλινόν· ὄνος γὰρ ἡ ἡνία· τοὺς δὲ παραβαίνοντας τὸν κανόνα, κληρικοὺς μὲν ὄντας, κανονικοῖς ὑποπιμίοις ὑπέκειτο τῇ τοῦ Ἐπισκόπου ἐξουσίᾳ καὶ διακρίσει καταλιπὼν τὸν τῶν ὑποπιμίων ποιότητα. μοναχοὺς δὲ ὄντας, ἢ λαϊκοὺς ἀκοινωνήτους εἶναι ὥρισατο. πῶς δὲ περὶ κληρικῶν διαλεγόμενος ὁ κανὼν λαϊκῶν ἐμνήσθη; οἶμαι τοίνυν τοιαύτῃ εἶναι τὴν ἔννοιαν τῶν πατέρων, τοὺς κληρικοὺς μὴ ἐφ' ἑαυτῶν πλημμῶν καταναυδύεσθαι τῶν ἀρχιερέων ἔκριναν καὶ ἀποστρατᾶν τῆς ἐξουσίας αὐτῶν. ἀλλ' ἴσως δυσαιτοῖς πεποιθότας τισὶ θάρσος ἐκείνοις περιποιοῦσιν ἐκ τῆς σφῶν δυνασείας, ἢ μᾶλλον θράσος πρὸς τὸ αὐθαδίσθαι, κἀκείνους οὕτω τῇ ἀκοινωνησίᾳ ὑπάγει.

ARIST. Ὁ ἐν πτωχείῳ, ἢ σεμνείῳ κληρικὸς, βλεπέτω τὸν ἔξουσίαν τοῦ Ἐπισκόπου τῆς πόλεως· ὁ δὲ τούτου ἀφηνιάζων, γινωσκέτω τὸ ὑποπιμον.

Ὑποκεῖσθαι δὲ ὅτι ὀφείλουσι τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ Ἐπισκόπου τῆς πόλεως· εἰ δὲ πείθονται κατ' οἰκείαν αὐθάδειαν ὑπ' αὐτὸν τελεῖν, τοῖς τῶν κανόνων ὑποπιμίοις ὑποπεσοῦνται.

Eos autem qui hoc evertere audeant, vel nolint Episcopo subjici; si sint quidem Clerici, ab Episcopo puniri, prout ei visum fuerit: si autem monachi vel Laici sint, excommunicatos esse seu segregatos. Ptocheia verò dicuntur omnia, quæ sunt designata, ut mendicis provideatur. Clerici ergo vel monachi, qui dicunt hodie se Patriarchæ vel regionis Episcopo non esse subjectos, tanquam sint liberæ manfionis vel Ecclesiæ, proferentes utique etiam à fundatoribus factorum statutorum ordinationes, quid ad hæc respondebunt? omnino nihil. Etiamsi enim quis fundator monasterii, vel Ecclesiæ, in statutis suis, vel ordinatione sua decreverit, non subjici eorum Monachos vel Clericos regionis Episcopo, non audietur, ut qui divinis sacrisque Canonibus contraria statuerit, & quæ stare non possunt, scripserit. De iis autem quæ ab Impp. ordinantur, propter ea quæ à se extruuntur monasteria & Ecclesias, quære præsentis synodi Can. vi. & xvii.

ZONAR. Quicunq; Ecclesias vel urbes, vel attinentes urbi regiones Clerici, aut Monachi colunt, Episcoporum auctoritati subjecti esse decreto divinorum Canonum omnes jubentur. Quocirca & hic Canon Ptocheiorum Clericos Episcopo subjicit. Sunt vero Ptocheia domus quæ pauperibus sustentandis curandisve destinatæ sunt, quales eæ videlicet, in quas aut pupilli, aut alii ætate variisq; morborum generibus confecti homines recipi, & ali solent. Ne iis enim, qui in illis accumbunt, precationum omni fructu carere necesse foret, per effœtam senectutem aut mutilati corporis debilitatem, aut morbos, Ecclesias, quique in iis celebrantur conventus, adeundi erepta potestate; curam habuerunt hospitalium domorum conditores, & in eis ædiculas excitare, & divinis laudibus persolvendis Clericos constituere, ut ad eas auscultandas tota illa qualiscunque familia non difficile conveniret. Eos igitur Clericos, quique in martyriis, templis scilicet martyrum nomini dicatis, agunt, suæ quemque regionis Episcopo subjectos esse synodus præsens jubet. Quin & idem de monasteriorum quoq; Clericis statuit. Nomine vero Clericorum etiam eos, qui sunt in Monasteriis, consecratos indicavit. Cùm enim quenquam ad sacros ordines admitti, nisi certæ cuidam Ecclesiæ addictum hujus synodi sexto Canone vetitum sit, proindéq; quicunque ordinibus insigniti Monachi forent, certi alicujus monasterii Sacerdotes, aut Diaconi, aut deinceps, sui quisq; ordinis nomine, dicerentur; idcirco ejusdem monasterii Clero adscripti quodammodo putabantur, eosq; synodi sancti Patres hoc loco Clericorum appellatione complexi sunt. int igitur illi omnes, inquit Canon, Episcopo subjecti, neq; habenas excutiant, hoc est, Episcopi imperium detrectent & reluctentur, ut Equuleus respuens frænum; hoc enim est ἡνία. Quicunq; porro hujus decreti constitutionem violarint, si quidem Clerici sint, Canonicis pœnis Episcopi potestate ac judicio eligendis subjicit; si vero Monachi, aut Laici, communione privatos esse decernit. Sed cùm Clericos tantum hæc constitutio attingat, quomodo Laïcorum quoque mentio injecta est? Patrum igitur eam mentem fuisse arbitror, ut Clericos sua sponte Antistitibus per impudentiam obsistere, eorumq; auctoritati adversari nunquam ausuros esse existimarent; sed fortassis è quibusdam potentioribus per potestatem suam fiduciam illis, vel potiùs audaciam ad superbiam usque evectam, ingenerantibus persuasos; proinde illos quoque excommunicationi subjicit.

ARIST. *Qui in Ptocheio aut Monasterio degit Clericus, Episcopi civitatis autoritati se submittat: Qui vero excussis habenis ab eo resilit, pœnam luat.*

Et hi Episcopi civitatis auctoritati subjici debent. Si autem per arrogantiam suam ei se subjicere non persuadeantur, Canonum suppliciis subjicientur.

Digitized by Google

CANON IX.

Si quis Clericus habeat cum Clerico litem, proprium Episcopum ne relinquat, & ad secularia judicia ne excurrat: sed causam prius apud proprium Episcopum agat: vel Episcopi voluntate apud eos, quos utraque pars elegerit, judicium agitetur. Si quis autem præter hæc fecerit, Canonicis pœnis subjiciatur. Si Clericus autem cum proprio vel etiam alio Episcopo litem habeat, à provinciæ Synodo judicetur. Si autem cum ipsius provinciæ metropolitano Episcopus vel Clericus controversiam habeat, diœcesis exarchum adeat, vel Imperialis urbis Constantinopolis thronum, & apud eum litiget.

BALS. Postquam definiissent sancti patres, omnes Clericos regionis Episcopo subjici (Clericorum autem nomine etiam Monachi continentur) per præsentem Canonem inferunt non licere Clerico apud judicium civile adversus Clericum actionem intendere, sed apud proprium Episcopum: vel ejus voluntate, apud eos quos partes voluerint, qui tamen debent esse idonei, id est, Ecclesiastici. Est enim verisimile, futurum ut nolit quandoq; Episcopus causam audire justa aliqua de causa. Eum autem qui præter hæc facturus est, Canon Canonicis pœnis subjicit. Et hæc quidem ita se habent, quando unius regionis duo Clerici inter se invicem habent controversiam. Si autem Clericus habet actionem adversus proprium Episcopum, vel adversus alium Episcopum, examinabitur causa apud idoneum provinciæ Metropolitanum. Si autem Episcopus vel metropolitani Clericus habet actionem adversus metropolitanum, decernit Canon ut de causa cognoscat, vel diœcesis exarchus, vel patriarcha Constantinopolitanus. Debemus ergo dicere, quòd si quis Clericus adversus Clericum vel Episcopum vel Metropolitanum agere velit, forum rei secundum leges sequatur. Clerici enim & Monachi apud regionis Episcopum trahentur, Episcopus apud Metropolitanum, Metropolitanus apud Patriarcham: & non licebit, verbi gratia, Clerico Episcopatus Athyræ apud Heracleæ Metropolitanum adversus conclericum suum actionem intendere: sed ut superius dictum est, facere cogetur. Interrogabit autem quispiam, si Clericus noluerit apud proprium Episcopum cum synclerico litigare, sed apud metropolitanum actionem intenderit, num causa cadet & propriam actionem amittet: quod quidem futurum est, si eum ad judicium seculare traxerit? Solutio. Causa quidem non cedet, ut qui non ad civile judicium actionem intentaverit: sed secundum præsentem Canonem in eum animadvertetur. Nec tibi contrarium esse putetur vi. cap. primi tit. iii. lib. Basilic. dicens: Apud Patriarcham quoque primum actionem quispiam intendere potest, & petere per literas ejus sibi dari judicem aliquem loci Episcoporum, cujus recusata sententia patriarcha rursus judicabit. Sed lege præsentem Canonem diligenter, xv. Can. Carth. Syn. vi. ii. Syn. & i. cap. ix. tit: præsentis operis, & quæ in eo sunt: quæ quidem apparentem contrarietatem dissolvunt. Quod autem hîc dictum est, Vel Episcopi voluntate, apud eos quos utraque pars voluerit, judicium agitetur, ne dicas accipi de judice eligendo, qui jurisdictionem non habet; eum enim partium voluntas judicem facit & pœnæ stipulatio, quod quidem ex præsenti Canone non apparet: sed de judice, qui habet Ecclesiasticam jurisdictionem, sed non est partibus idoneus. Quamobrem, qui præter proprii Episcopi voluntatem apud non competens judicium litigare elegerit, etiamsi sit Ecclesiasticus secundum præsentem Canonem punietur. Provinciæ autem exarchus est, ut mihi quidem videtur, non uniuscujusque provinciæ Metropolitanus, sed Metropolitanus totius diœcesis. Diœcesis autem est, quæ multas sub se habet provincias. Hoc au-

ΚΑΝΩΝ θ'.

Εἴ τις κληρικὸς πρὸς κληρικὸν πρᾶγμα ἔχοι, μὴ ἐγκαταλιμπανέτω ⟨τὸν⟩ οἰκεῖον Ἐπίσκοπον, καὶ ἐπὶ κοσμικὰ δικαστήρια μὴ καταντιχέτω· ἀλλὰ πρότερον τὴν ὑπόθεσιν γυμναζέτω πρὸς τῷ ἰδίῳ Ἐπισκόπῳ, ἢ γοῦν γνώμῃ αὐτοῦ τοῦ Ἐπισκόπου πρὸ οἵων ἂν τὰ ἀμφότερα μέρη βάλωνται τῆς δίκης συγκροτήσῃ· εἰ δέ τις πρὸς ταῦτα ποιήσοι, κανονικοῖς ὑποκείσθω τιμωρίοις. εἰ δὲ καὶ κληρικὸς πρᾶγμα ἔχοι πρὸς τὸ ἴδιον ἢ καὶ πρὸς ἕτερον Ἐπίσκοπον, πρὸς τὴν συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας δικαζέσθω· εἰ δὲ πρὸς τὸ αὐτῆς ἐπαρχίας μητροπολίτου Ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς ἀμφισβητοίη, καταλαμβανέτω ἢ ἔξαρχον τῆς διοικήσεως, ἢ τὸν τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, καὶ ἐπ' αὐτῷ δικαζέσθω.

ΒΑΛΣ. Ὁρθοτάσσονται οἱ ἅγιοι πατέρες πάντας τοὺς κληρικοὺς ὑποκεῖσθαι τῷ κατὰ χώραν Ἐπισκόπῳ (τῷ ὀνόματι δὲ τοῦτῳ κληρικῷ καὶ οἱ μοναχοὶ περιέχονται) ἐπάγουσι διὰ τοῦ παρόντος κανόνος μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας κληρικὸν πρὸς πολιτικὸν δικαστήριον ἐνάγειν κατὰ κληρικοῦ, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἴδιον Ἐπίσκοπον, ἢ κατὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου, πρὸ οἵων ἂν τὰ μέρη θελήσωσιν, ὀφείλουσι δὲ πάντως φερεσφόροις, ἤγουν ἐκκλησιαστικοῖς. εἰκὸς γάρ ἐστι μὴ θέλειν τὸν Ἐπίσκοπον ἀκροάσασθαι τῆς ὑποθέσεως διά τινα βλαβερὸν αἰτίαν· ἐν οἷς δὲ πρὸς ταῦτα ποιήσουσι, κοσμικοῖς ὑποβάλλειν ὁ κανών. καὶ ταῦτα μὲν ὅταν δύο κληρικοὶ μιᾶς ἐπαρχίας κατ' ἀλλήλων δικαστήρια ἔχωσιν. εἰ δὲ κληρικὸς ἔχοι ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, ἢ καθ' ἑτέρου Ἐπισκόπου, τὰ τῆς ὑποθέσεως ἐξετασθήσονται πρὸς τῷ φερεσφόρῳ μητροπολίτῃ τῆς ἐπαρχίας. εἰ δὲ κατὰ μητροπολίτου ἔχοι ἀγωγὴν Ἐπισκόπου ἢ κληρικὸς μητροπολίτου, διορίζει ὁ κανὼν δικάζειν τῷ ὑποθέσει, ἢ τὸν ἔξαρχον τῆς διοικήσεως, ἢ τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως. ὀφείλομεν οὖν λέγειν ὡς εἴπερ κληρικὸς μέλλοι γυμνάσαι ὑπόθεσιν κατὰ κληρικοῦ ἢ Ἐπίσκοπος ἢ μητροπολίτου, πρὸς φόρον τοῦ ἀναγομένου κατὰ νόμους ἀκολουθείτω. οἱ μὲν γὰρ κληρικοὶ καὶ μοναχοὶ πρὸς τὸν ἐγχωρίου Ἐπισκόπου ἑλκυσθήσονται, ὁ Ἐπίσκοπος πρὸς τὸν μητροπολίτην, καὶ ὁ μητροπολίτης πρὸς τὸν πατριάρχην. καὶ σὺν ἔσται πρόφασιν τυχὸν κληρικῷ τῆς ὑποστῆς τοῦ Αὐθέα πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἡρακλείας ἀναγαγεῖν κατὰ συγκληρικοῦ αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς ἄνωθεν εἴρηται, ποιῆσαι ἀναγκασθήσεται. ἐρωτήσῃ δέ τις, ἐὰν κληρικὸς θελήσῃ παρὰ τῷ ἰδίῳ Ἐπισκόπῳ δικάσασθαι κατὰ συγκληρικοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὸς τὸν μητροπολίτην ἀνάγῃ, ἐκπεσεῖται τῆς οἰκείας ἀναγωγῆς, ὅταν ἔμελλε παθεῖν εἰ παρὰ εἰς κοσμικὸν δικαστήριον εἵλκυσε τοῦτον; Λύσις. οὐκ ἐκπέσῃ μὲν τῆς οἰκείας ὑποθέσεως, ὡς μὴ ἀναγαγὼν εἰς πολιτικὸν δικαστήριον· ἐπιτιμηθήσεται δὲ κατὰ τὸν κανόνα. μὴ ἀναπωδῇ δέ σοι ὁ ς'. κεφάλ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, λέγον, διωατὸν καὶ πρὸς τὸν πατριάρχην πρῶτον αἰτήσασθαι, καὶ αἰτεῖν διὰ γραμμάτων αὐτοῦ, δοθῆναί τινα δικαστὴν τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου· ἧς παραπιθείσης τῆς ψήφου, πάλιν ὁ πατριάρχης δικάζῃ. ἀλλὰ ἀνάγνωσον μετ' ὀλίγας τὸν παρόντα κανόνα, τὸν ιε'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, τὸν ς'. τῆς β'. συνόδου καὶ τὸν α'. κεφάλ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, λύονται οἱ ἐναντιοφανεῖς. ὃ δὲ εἰρημένον ἐνταῦθα, ἤγουν γνώμῃ τοῦ Ἐπισκόπου, πρὸ οἵων ἂν τὰ ἀμφότερα μέρη βάλωνται τὰ τῆς δίκης συγκροτεῖσθαι, μὴ εἴπῃς ὡσεὶ αἱρετὸν δικαστὴν ἐκλαμβάνειν, μὴ ἔχοντος δικαιοδοσίαν· τοῦτον γὰρ θέλησις τῶν μερῶν ποιεῖ δικαστὴν καὶ ἐπερώτησις φερεσίμου, ὅταν ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος οὐκ ἀναφαίνεται· ἀλλὰ πρὸς δικαστὴν ἔχοντος δικαιοδοσίαν ἐκκλησιαστικὴν, ἀφερεσφόρου ὄντος τοῖς μέρεσιν. ὥστε ὁ δίκαιος γνώμης τοῦ ἐγχωρίου Ἐπισκόπου καταδεξάμενος κληρικὸν πρὸς ἀφοροσφόρου δικαστηρίου δικάσασθαι, κἂν ἐκκλησιαστικὸς ᾖ, ὑποτιμηθήσεται κατὰ τὸν παρόντα κανόνα. ὁ μέντοι ἔξαρχος τῆς διοικήσεως ἐστὶν ὡς ἐμοὶ δοκεῖ ὁ ἐκ-

ς ης

σης ἐπαρχίας μητροπολίτης, ἀλλ' ὁ τ ὅλης διοικήσεως μητροπολίτης. διοίκησις δέ ἐστιν ἡ πολλὰς ἐπαρχίας ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ. τοῦτο δὲ ὃ τ ἐξάρχων θεσμὸν σήμερον οὐκ ἐνεργεῖ. κἂν γὰρ λέγωμεν ἔξαρχοί τινες τῶν μητροπολιτῶν, ἀλλὰ τοὺς ἐν ταῖς διοικήσεσιν ὄντας ἑτέρους μητροπολίτας οὐκ ἔχουσιν ὅλως ὑποκειμένους ἀυτοῖς. ἔοικεν οὖν ἑτέρους τινὰς εἶναι κτ. τοὺς τότε καιροὺς, ἐξάρχους τῶν διοικήσεων, ἢ τούτους μὴν εἶναι, ἀποφαίνεσθαι ὑπὸ τῶν νόμων δοθέντα τούτοις θεσμόμενα.

A tem exarchorum privilegium non est hodie in usu. Etsi enim dicuntur exarchi quidam ex Metropolitanis, sed tamen alios Metropolitanos, qui sunt in diœcesibus, non habent omnino sibi subjectos. Est ergo verisimile alios tunc temporis fuisse exarchos diœcesum, vel esse quidem adhuc ipsos, sed quæ eis data sunt à Canonibus privilegia exoleviſse.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς κληρικοὺς πράγματα πρὸς ἀλλήλους ἔχοντας, δίκας δηλονότι καὶ ὑποθέσεις, βέλει ὁ κανὼν ἐπὶ τῷ ἰδίῳ Ἐπισκόπῳ ταύτας γυμνάζειν, καὶ μὴ ἀπέναντι B δημοσίων δικαστηρίων, τοῦτο γὰρ εἰς ὑπερφρόνησιν καὶ ὕβριν τοῦ Ἐπισκόπου ἔρχεται. ἢ τοῦτο γνώμῃ τοῦ Ἐπισκόπου, ἤτοι αὐτοῦ συγκαταθεμένου. παρ' οἷς τὸ ἀντίδικα μέρη αἱρέσεται ζητεῖσθαι τὰς ὑποθέσεις. τοὺς δὲ μὴ φυλάσσοντας τὸν κανόνα ἐπιτιμᾶσθαι κανονικῶς παρὰ τῶν Ἐπισκόπων αὐτῶν. ταῦτα μὲν ὅτι περὶ ἀλλήλους δικάζουσι οἱ κληρικοί· εἰ δὲ κληρικὸς τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου ἢ ἑτέρου, καὶ δίκην ἐνίστασι κατ' αὐτοῦ, τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης Ἐπισκόπους καθίζειν δικαστὰς ὁ κανών. συνιόντας καὶ ἀκροάσασθαι τῶν ὑποθέσεων, καὶ ψηφίσασθαι. εἰ δὲ πρὸς τὸν Μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας ἔχοι πρᾶγμα, ἤγουν ἀμφισβολίαν τινά, καὶ δίκην Ἐπισκόπου, ἢ κληρικὸς, ἢ τῆς διοικήσεως ἐκείνης, παρ' ἣν καὶ οἱ ἀμφισβητοῦντές εἰσιν, ἔξαρχον βέλει ὁ κανὼν διαιτητὴν τῆς ὑποθέσεως γίνεσθαι, ἢ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπίσκοπον. ἐξάρχους δὲ τῆς διοικήσεων, τοὺς παροικάρχας εἶναι φασίν· ἄλλοι δὲ τοὺς Μητροπολίτας. πλατύτερον δὲ περὶ τούτου ἐν τῷ ιζ'. κανόνι εἰρηται.

ZONAR. Negotia, lites nimirum & controversias, si quæ inter Clericos exortæ sint, coram Episcopo proprio agitari Canon decernit; non autem apud seculares judices, quoniam id in ipsius Episcopi contemptum & contumeliam cedit; aut interim voluntate Episcopi, sive ipso consentiente, coram quibus communi consilio utraq; pars elegerit causas transigi. Quique constitutionem hanc violarint, canonicis ab Episcopis suis pœnis mulctari jubet. Atque hæc quidem, cum inter se judicio Clerici conflictantur. Quòd si vel suo vel alteri cuipiam Episcopo Clerici actionem intendant, illius provinciæ Episcopos in isto casu judices Canon constituit, qui congregati quæstionem audient & definient. Sin autem cum provinciæ Metropolitano aliquid habeat Episcopus aut Clericus negotii sive controversiæ, & actionis, ad diœceseos in quâ litigantes habitant Exarchum, vel Constantinopolitanæ urbis Archiepiscopum, arbitrium totius causæ deferendum. Exarchorum porro diœcesanorum nomine nonnulli Patriarchas, alii Metropolitanos intelligi volunt. Sed de his fusius decimo septimo Canone agemus.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικοὶ διαδικαζόμενοι, εἰ ἀφέντες τὸν Ἐπίσκοπον, κοσμικοῖς κριτηρίοις προσέλθοιεν, κοσμικῶς ἐυθυνέσθωσαν. καὶ κληρικὸς Ἐπισκόπου διαφερόμενος, μενέτω τὴν σύνοδον· καὶ μητροπολίτου Ἐπισκόπου, καὶ Κωνσταντινουπόλεως ἐξαιτείτω. D

ARIST. *Clerici litigantes, si relicto Episcopo ad seculária judicia se conferant, Canonicè puniantur. Et Clericus cum Episcopo contendens, Synodum expectet, & Episcopus cum Metropolitano, ad Constantinopolitanum provocet.*

Οὐ δεῖ κληρικὸν, ἔχοντα κτ. κληρικὸν, δικάζεσθαι παρὰ κοσμικοῖς δικασταῖς, ἀλλὰ παρὰ τῷ ἰδίου Ἐπισκόπου. εἰ δὲ τι οἰκεῖον ἔτυχε. ἀφεὶς Ἐπίσκοπον, κοσμικοῖς προσέλθοι δικαστηρίοις, κανονικῶς ἐπιτιμήσεται· ὥσπερ δὴ καὶ κτ. Ἐπισκόπου ἔχων ὁ κληρικὸς, παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας ὀφείλει δικάζεσθαι· ἀλλὰ καὶ Ἐπίσκοπος, ἢ κληρικὸς, εἰ κτ. μητροπολίτου ἔχοι τινὰ ὑπόθεσιν, ἢ παρὰ τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως, ἤτοι τῷ παροικάρχῃ, ὑφ' ὃν τελοῦσιν οἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων μητροπολῖται, δικάζεσθαι· ἢ παρὰ τῷ παροικάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως· ὅπερ θεσμὸν ὑπάρχει τῶν ἄλλων E παροικαρχῶν ἐδόθη, ἔστε ἀπὸ τῶν κανόνων, ἔστε ἀπὸ τῶν νόμων, τὸ δικάζεσθαι μητροπολίτου τελοῦντα ὑφ' ἕτερον παροικάρχου παρὰ παροικάρχῃ ἑτέρῳ εἰ μὴ μόνῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως.

Non oportet Clericum, qui contra alium Clericum aliquid habet, à judicibus secularibus judicari, sed à proprio Episcopo. Si proprium autem relinquens Episcopum secularia judicia adiverit, Canonicis pœnis subjiciatur. Similiter autem & contra Episcopum si quid habuerit Clericus à provinciali synodo judicari debet. Sed & Episcopus aut Clericus si contra Metropolitanum causam aliquam habuerit, vel apud diœceseos Exarchum, sive patriarcham cui subsunt provinciarum illarum Metropolitani litigare debet, vel apud patriarcham Constantinopolitanum. Quod quidem privilegium nemini aliorum Patriarcharum concessum fuit, nec à Canonibus nec à legibus, ut Metropolitanus qui uni subjacet Patriarchæ, ab alio judicaretur; nisi soli Constantinopolitano.

ΚΑΝΩΝ ι'.

Μὴ ἐξεῖναι κληρικὸν ἐν δύο πόλεων κτ. ταυτὸν καταλέγεσθαι ἐκκλησίαις, ἐν ᾗ τε τ ἀρχὴν ἐχειροτονήθη, καὶ ἐν ᾗ προσέφυγε, ὡς μείζονι δόξῃ κενῆς ἐπιθυμίαν· τοὺς δὲ γε τοῦτο ποιοῦντας ἀποκαθίστασθαι τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ πρὸ ἀρχὴν ἐχειροτονήθη, ἐκεῖ μόνον λειτουργεῖν· εἰ μήπερ ἤδη τις μετετέθη ἐξ ἄλλης εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν, μηδὲν τοῖς προτέραις ἐκκλησίαις, ἤτοι τῷ ὑπ' αὐτὸν μαρτυρίων ἢ πτωχείων ἢ ξενοδοχείων ὑπηρετοῦσιν προσήκειν. τοὺς δὲ γε πλουσίους, μὴ ὃν ὅσον τῆς μεγάλης καὶ οἰκουμενικῆς ταύτης συνόδου προτιμᾶν τῶν νῦν ἀποφαινομένων, ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος ἐκπίπτειν τοῦ ἰδίου βαθμοῦ.

CANON X.

Non licere Clerico in duarum civitatum Ecclesiis eodem tempore in catalogum referri, & in ea, in qua à principio ordinatus est, & in ea, in quam tanquam ad majorem confugit, propter inanis gloriæ cupiditatem: eos autem, qui hoc faciunt, propriæ Ecclesiæ restitui, in qua ab initio ordinati sunt, ut illic solùm ministrent. Sed si jam quispiam ex alia in aliam Ecclesiam translatus est, nihil prioris Ecclesiæ vel eorum quæ sub ea sunt martyriorum, vel ptochotrophiorum, vel xenodochiorum rebus communicare. Eos autem qui ausi fuerint, post magnæ hujus & universalis Synodi definitionem, aliquid eorum, quæ nunc sunt prohibita, facere, statuit sancta Synodus eos proprio gradu excidere.

ΒΑΛΣ. Τινὲς δοξομανοῦντες κληρικοὶ μεθίστανται ἀπὸ πόλεων μικροτέρων εἰς ἑτέρας μείζονας πόλις, τυχὸν ἀπὸ τῆς Ἀθύρας εἰς Ἡράκλειαν. φησὶν οὖν ὁ κανὼν μὴ ἔχειν

BALS. Quidam Clerici insano gloriæ amore impulsi, à parvis urbibus in alias majores commigrant, ut verbi gratia, ab Athyra Heracleam. Dicit ergo Canon, Nemi-

Digitized by Google

Nemini licere hoc facere,& propter honorem ejus qui ordinavit, & quia fieri non potest ut unus & idem subjiciatur duobus Episcopis. Eum autem, qui hoc facere aggressus fuerit, restitui Ecclesiæ in qua priùs ordinatus fuerat, ut illic solùm ministret. Iis verò, qui ante hunc Canonem in duarum regionum Ecclesiis ordinati sunt, pœnam statuit, ut prioris Ecclesiæ jura revocare nequeant. Deinde eos deponendos decernit, qui aliquid facere ausi fuerint eorum quæ sunt in eo prohibita. Hæc cùm ita habeant, quidam illud, Non esse aliquem Clericum in duarum urbium Ecclesiis,etiam ad duas unius civitatis Ecclesias accipiebant. Non est autem hæc Canonis sententia, ut mihi videtur. Quomodo autem non potest Clericus ex una regione in aliam abscedere, sine commendatoria & dimissoria scriptura ejus qui eum ordinavit; & quomodo punitur qui hoc fecerit, & qui eum excepit, didicisti à xv. & xvi. Canone Apostolico. Si quis autem interrogaverit, cur præsens Canon in principio quidem dicit priori Ecclesiæ restituendum eum qui à civitate in civitatem transilierit, in fine autem jubet hujus transgressorem deponi? Dic, quòd eum qui à civitate in civitatem transiliit, in secunda autem Ecclesia in Clerum nondum est cooptatus, primæ jubet restitui: eum autem qui in secunda Ecclesiâ in Clerum est cooptatus & constitutus suo excidere gradu. Quod autem talis non est exinde depositus nisi post denunciationem lege xv. Canonem Apostolicum, & syn. in Trullo Canonem xvii.

ZONAR. Clericum aliquem, duarum simul urbium Ecclesiis hic Canon adscribi vetat. Fiebat enim ut cui in minore forte civitate locus obtigisset, is ambitione ductus in urbis amplioris Ecclesiam in Metropolitanam scilicet ex Episcopali, aut in patriarchalem ex Metropolitana transcribi cuperet. Quos quidem omnes ad eam Ecclesiam, cui primum addicti sunt, redire synodus constituit. Hæc autem post Canonem editum fieri jubet. Si quis autem inquit ex Ecclesia in Ecclesiam translatus est,in eâ ad quam transfertur manens, ex prioris Ecclesiæ è quâ translatus est negotiis nullam omnino partem attingat. Quam enim Ecclesiam sponte reliquit, cum ea nullum consortium nihilve commune amplius habere debet. Quicunque verò hujus constitutionis auctoritate neglecta, aliquid hoc Canone vetitum attentare ausi fuerint,suo gradu moveri, hoc est, depositione mulctari placet. Verum tertio Basilic. libro, titulo tertio, Novella decima sexta cautum est ne alicujus Ecclesiæ Clerico demortuo, ibidem in ejus locum alius confestim subrogetur, sed ex alia Ecclesia, in qua præfinitum jam inde à primis temporibus numerum Clerici superent, qui demortui locum expleant, accersiri jubet, donec ad eum numerum, qui initio præscriptus est, Ecclesiæ cujusque Clerici revocentur.

ARIST. *In duarum urbium Ecclesiis Clericus in Catalogum non refertur. Sin verò relatus fuerit priori restituetur. Si quis autem jam translatus sit, in prioris Ecclesiæ rebus nullo modo particeps sit.*

Eidem sub duobus ministrare Episcopis & ambobus esse Clerico non permittitur. Sed si propter inanis gloriæ cupiditatem ad majorem confugerit Ecclesiam, ei rursùs restituetur in quam priùs ordinatus fuit. Sin Episcopi sui voluntate in aliam Ecclesiam translatus fuerit, & ibi in Clerum cooptatus; nullam in prioris Ecclesiæ rebus partem habeat, nisi proprio vellet gradu excidere, talia inexplebili cupiditate aggrediens.

A πινὰ ἐπ' ἀδείας τοῦτο ποιῶν, ἀλλά τε τῷ πιμιῷ τῆς χειροτονήσεως τόπον, καὶ ἀλλὰ ὃ ἀδιάλυτον ἔχῃ καὶ ἕνα δύο Ἐπισκόποις ὑποκεῖσθαι. καὶ ὃ τοῦτο ποιῶν ὑπεχρήσθω ἀποκαθίσασθαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐν ᾗ πρώτως ἐχειροτονήθη, ἐφ' ᾧ μόνον λειτουργεῖν. τοῖς δὲ πρὸ τοῦ κανόνος τούτου εἰς δύο ἐνορίων ἐκκλησίας ταχθεῖσι, πιμωρίαν ἐπάγει ὃ μὴ διὰ τὰ τῆς πρώτης ἐκκλησίας δίκαια. εἶτα διορίζεται καθαιρεῖσθαι τοὺς τολμήσοντας ἀλλαχοῦ τι ἐκ τῶν ἀπηγορευμένων ἐν τούτῳ. τούτων δὲ ὄντων ἐχόντων, τινὲς δὲ μὴ γίνεσθαι τινὰ κληρικὸν ἐν δύο πόλεων ἐκκλησίαις, καὶ εἰς δύο ἐκκλησίας μιᾶς πόλεως ὑποδεξάμενον. οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο τῆς ἐννοίας τοῦ κανόνος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. ὅπως δὲ ὁ δυνάμενος κληρικὸς ἐξ ἑτέρας ἐνορίας εἰς ἑτέραν ἀπέρχεσθαι, δίχα συστατικῆς καὶ ἀπολυτικῆς γραφῆς τοῦ χειροτονήσαντος αὐτόν, καὶ ὅπως κολάζεται ὁ τοῦτο ποιήσας καὶ ὁ δεξάμενος αὐτόν, ἔμαθες ἀπὸ τοῦ ιε'. καὶ ις'. ἀποστολικοῦ κανόνος. εἰ δέ τις ἐρωτήσῃ διὰ τί ὁ πρῶτον κανὼν καὶ τὰς ἀρχὰς μὲν ἀποκαθίστασθαι φησὶ εἰς τὴν πρώτην ἐκκλησίαν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μεταπηδήσαντα, καὶ ὁ τέλος προσκελεύεται καθαιρεῖσθαι τοῦτο προβάλλω; εἰπέ, ὅτι μὲν μεταπηδήσαντα ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, μήπω δὲ κληρωθέντα εἰς τὴν δευτέραν ἐκκλησίαν, ἀποκαθίστασθαι διορίζεται εἰς τὴν πρώτην· τὸν δὲ κληρωθέντα καὶ ἐγκαταστάντα εἰς τὴν δευτέραν, ἐκπίπτειν τοῦ οἰκείου βαθμοῦ. περὶ δὲ τοῦ μὴ δεῖν ἀπεντεῦθεν καθηρημένον, ἀλλὰ μὴ προσγελᾶν, ἀνάγνωθι τὸν ιε'. ἀποστολικὸν κανόνα, καὶ τὸν ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου κανόνα ιζ'.

ΖΩΝΑΡ. Δύο πόλεων ἐκκλησίαις καταστατέον τινὰ ὡς κληρικὸν ὁ πρῶτος ἀπαγορεύει κανών. ἴσως γὰρ εἰς πόλιν μικρὰν ἐχειροτονήθη, ἀλλὰ διὰ φιλοδοξίαν εἰς μείζονος πόλεως ἐκκλησίαν, εἰς μητρόπολιν τυχὸν ἢ ἐξ Ἐπισκοπῆς μεταπεθῆναι, ἢ ἐκ μητροπόλεως εἰς πατριαρχεῖον. τοὺς τοιούτους οὖν ἡ σύνοδος ὥρισεν ἀποκαθίστασθαι τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν ᾗ ἐχειροτονήθησαν. ταῦτα δὲ μετὰ τὸν κανόνα ἐκέλευσε γίνεσθαι. εἰ δέ ἤδη, φησί, τις μετετέθη ἐξ ἐκκλησίας εἰς ἐκκλησίαν, μόνον ἐν τῇ μεταθέσει μὴ ἐνοχλείτω τοῖς πράγμασι τῆς ἐκκλησίας, ἐξ ἧς μετετέθη. ἀποσὰς γὰρ ἐκείνης οὐδεμίαν μετουσίαν πρὸς αὐτὴν ἔξει, οὐδὲ κοινόν τι αὐτῇ πρὸς ἐκείνην ἕξει. τὸν δὲ μὴ φυλάσσοντας τὰ πεπραγμένα, ὑπεχρεώσας δέ τι ποιεῖν παρὰ τὰ τοῦ κανόνος ἀπαγορευθέντων ἐκπίπτειν κολάζει τοῦ οἰκείου βαθμοῦ, ἤτοι καθαιρέσει. ἡ δὲ ις'. νεαρὰ κειμένη εἰς τὸ τρίτον τίτλον τοῦ τρίτου βιβλίου τῶν βασιλικῶν διατάσσεται, εἰ πλουτήσει ἐν ἐκκλησίᾳ τινὶ κληρικὸς, μὴ ζητεῖν ἄλλον χειροτονεῖσθαι ἐκεῖ, ἀλλ' εἰ ἑτέραις ἐκκλησίαις εἰσὶ κληρικοὶ πλείονες τοῦ ἐξ ἀρχῆς ἑκάστῃ αὐτῶν ταχθέντος ἀριθμοῦ, ἐκεῖθεν μεταγαγεῖν τινάς, καὶ ἀντὶ τῶν λειψάντων αὖθις εἰσάγειν, μέχρις ἂν εἰς τὸν ἀρχῆθεν ὡρισμένον ἀριθμὸν καταστῇ οἱ ἐκκλησίας ἑκάστης κληρικοί.

ΑΡΙΣΤ. Δύο πόλεων ναοῖς κληρικὸς ὁ καταλέγεται· εἰ ὃ καταλεχθείη, τῷ πρώτῳ ὑπεξρεφέσθω. εἰ δὲ μεταπέσοι τις ἤδη, μηδὲ κοινωνείτω καθόλου τινα τύπον τοῖς τῆς πρώτης ἐκκλησίας.

Οὐ συγκεχώρηται ὁ αὐτὸς ὑπὸ δύο Ἐπισκόπους πλεῖν, καὶ ἀμφοτέρων εἶναι κληρικός· ἀλλὰ εἰ δι' ὑπερβολὴν δόξης κενῆς μείζονι ἐκκλησίᾳ προσφύγῃ, ἀποκαταστάθήσεται αὖθις εἰς ὃν ἐχειροτονήθη πρότερον· εἰ δὲ μὴ γνώμης τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν μεταπέσοι, καὶ κληρωθῇ· μὴ μετεχέτω ὅλως ἐν τοῖς τῆς πρώτης ἐκκλησίας πράγμασιν, εἰ μὴ βούλεται τοῦ ἰδίου ἐκπεσεῖν βαθμοῦ, τοιαῦτα δὲ ἀπλησίαν ὑπερχειρῶν.

CANON

A

ΚΑΝΩΝ ια'.

Παύλας τοὺς πένητας καὶ δεομένους ἐπικουρίας μετὰ δοκιμασίας ἐπισολίοις ἤτοι εἰρηνικοῖς ἐκκλησιαστικοῖς μόνοις ὁδοὺς ὠφείλομεν, καὶ μὴ συστατικοῖς· λέγω δὲ, τὰς συστατικὰς ἐπιστολὰς προσήκειν τοῖς ὑπ' ἐν ὑποληψει μόνοις προτείνεσθαι προσώποις.

ΒΑΛΣ. Συστατικαὶ γραφαὶ λέγονται αἱ διδόμεναι κληρικοῖς παρὰ τῶν χειροτονησάντων αὐτοὺς Ἐπισκόπων, καὶ σωιστῶσαι ἢ τοὶ δηλοποιοῦσαι τὴν χειροτονίαν τέτων, καθὼς πρίσει ἀπὸ τοῦ ιγ'. κανόνος. τῆ πρόσης ζωσόδε. συστατικαὶ γραφαὶ λέγονται αἱ διδόμεναι Ἐπισκόποις ἢ κληρικοῖς ἢ καὶ λαϊκοῖς ἀφορισθεῖσι, ἐ ἄλλως ὑμομόμοις ἐν ὑποληψει εἶναι ἀγαθῆ· καθὼς τοῦτο πρίσεται ἀπὸ τοῦ πρόσθ. κανόνος. αἱ μὴν ἀπολυτικαὶ γραφαὶ αἱ καὶ εἰρηνικαὶ λεγόμεναι, ἕτεραί εἰσι. λέγονται δὲ ἀπολυτικαὶ μέ, ὡς πρισῶσαι καὶ γνώμῃ καὶ ἀπόλυσιν ἀρχιερατικὴν ὁ κληρικὸν ἢ ὁ Ἐπίσκοπον μεταπεσεῖν· εἰρηνικαὶ δὲ, ὅτι τοιαύτης προκομιζομένης γραφῆς παρὰ χειροτονηθέντος, εἰρήνη ἔσται μέσον τῶν ἀρχιερέων. ἔτι γὰρ ὁ δεχόμενος ὁ ἄλλοτριον κληρικὸν ὁ σωάδελφον αὐτοῦ ἐλλιπὴ καὶ προκριματιάσεται, ὅτε ὁ κληρικὸς βλαβήσεται ὡς ὑβρίζων τὸν χειροτονήσαντα αὐτόν. φησὶν οὖν ὁ κανὼν ὅτι τοὺς μὴ δεομένους συστατικῶν ἐπιστολῶν, ἤτοι τοὺς μὴ δόξαντας προφάσιν ἐκ ἀγαθὴν ἀφορισθέντας ἢ ὑποπτους ὄντας, (περὶ γὰρ δεομένων συστατικῶν οὐκ ἔστι λόγος ἐνταῦθα) δεῖ μόνων εἰρηνικῶν γραφῶν ὀφείλομεν ἐφοδιάζειν. ὥρισε γοῦν τὰ περὶ πενήτων καὶ δεομένων ἐπικουρίας, οὐκ ὡς τῶν λοιπῶν τὸν ὑπὸ ὁ Ἐπίσκοπον μὴ ὀφειλόντων ἔτως ἐφοδιάζεσθαι· ἀλλ' ὅτι ἐπὶ πλέον οἱ πενητεύοντες τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπικουρίας δέονται. καλῶς γοῦν προσετέθη, ταῦτα δίδοσθαι μετὰ δοκιμασίας. εἰ γὰρ ἄδικόν ἐστι τὸ τοῦ δεομένου ζήτημα, κἂν πένης ᾖ, οὐ δοθήσεται αὐτῷ ἐπιστολή. ζήτει ὁ ιϛ'. ιέ'. ιζ'. καὶ λγ'. ἀποστολικὸν κανόνα, ὁ ιζ'. τῆς ἐν τῷ Τρέλλῳ ζωσόδε, καὶ ὁ ια'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, καθαιροῦντα ὁ Ἐπίσκοπον ὁ ἀνὸν ἐπιστολῆς εἰρηνικῆς ἢ μητροπολίτην ἀπελθόντα εἰς βασιλέα. ὅτι γὰρ ἀναγκάζονται οἱ Ἐπίσκοποι πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτὸν βοηθεῖν διὰ γραμμάτων, εἴπερ δι' ἑαυτοῦ ὑ δύνωνται πρεσβεύειν, δηλοῦται ἀπὸ τοῦ ζ'. ὁ η'. κανόνος τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου. σημείωσαι οὖν, ὅτι οἱ θέλοντες ἱερουργεῖν εἰς ἀλλοτρίας ἐνορίας, ὀφείλουσι μὴ μόνον συστατικὰς ἐπιστολὰς προκομίζειν, ἀλλὰ καὶ εἰρηνικάς.

ΖΩΝΑΡ. Εἰρηνικαὶ μὲν ἐπιστολαί εἰσιν, αἱ λεγόμεναι ἀπολυτικαί, οἷαί εἰσιν αἱ διδόμεναι τοῖς Ἐπισκόποις παρὰ τοῦ Μητροπολίτου, οἷς ὑποκείνται, καὶ τοῖς Μητροπολίταις παρὰ τῶν Πατριαρχῶν, ὑφ' ὧν προχειρίζονται, ὅτε δεῖ τινα χρείαν ἀναγκαίαν ἅπασι πρὸς βασιλέα, καὶ οἷαί εἰσιν αἱ προκόμμαι κληρικοῖς παρὰ τῶν οἰκείων Ἐπισκόπων, θέλουσιν εἰς ἑτέραν πόλιν ἀπελθεῖν, καὶ καταλεγῆναι τῇ ἐκεῖ ἐκκλησίᾳ, περὶ τοῦ ιζ'. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρέλλῳ τῶν παλαιῶν συνόδου Συρίας. καὶ ἄλλαι πλείονταί εἰσιν. εἰρηνικαὶ δὲ λέγονται, ὡς εἰρήνην βραβεύουσαι. εἰ γάρ τις ἐξ ἑτέρας πόλεως εἰς ἑτέραν ἀπέλθῃ κληρικὸς ἄνευ γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου αὐτοῦ, ὑπὸ ἐπιτιμίον ἐστί, καὶ κεῖνος καὶ ὁ δεξάμενος αὐτόν. ὁ μὲν γὰρ κληρικὸς παύεται τῆς λειτουργίας· ὁ δὲ Ἐπίσκοπος ὁ τοῦτον δεξάμενος ἀφορίζεται, κατὰ τὸ ιέ. κανόνα, καὶ ις'. ἀποστολικόν. οἱ δὲ πρὸς βασιλέα ἀπιόντες Ἐπίσκοποι, ἄνευ γραμμάτων τοῦ Μητροπολίτου καὶ τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐπισκόπων, ἐκπίπτουσιν, ὑ μόνον τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀξίας τῆς ἱερατικῆς κατὰ τὸ ια'. κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου. συστατικαὶ δὲ ἐπιστολαί λέγονται, αἱ ἐγχειριζόμεναι κληρικοῖς ἢ λαϊκοῖς ἀφωρισμένοις, ἢ ἀγνώστοις πρόσπασιν ἐν ἑτέρᾳ πόλει ἀπιοῦσι, καὶ σωιζῶσαι ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ Ἐπισκόπῳ τὸν ἄνδρας, ὡς λυθέντας τοῦ ἐπιτιμίου ἢ πιστοὺς ὄντας, κατὰ τὸ ιϛ'. ἀποστολικὸν κανόνα, καὶ τὸ λγ'. ἢ ὅταν καθηγορία κατά τινος γένῃ, καὶ φανῇ ἀδίκως ὁ καθηγορηθείς, καὶ δοθῇ αὐτοῦ ἐπιστολὴ συνιστῶσα αὐτὸν τῷ πρὸς ὃν

CANON XI.

Omnes pauperes, & qui auxilio indigent, cum examinatione, cum epistolis seu pacificis Ecclesiasticis solis viam ingredi statuimus, & non cum commendatitiis: quoniam literas commendatitias iis solis personis, quæ sunt suspectæ, præberi oportet.

BALS. Commendatitiæ scripturæ dicuntur, quæ dantur Clericis, ab iis, qui illos ordinarunt, Episcopis, eos commendantes, ac eorum ordinationem declarantes, ut ex xiii. Can. hujus Syn. ostenditur. Commendatoriæ autem scripturæ dicuntur, & eæ quæ dantur Episcopis vel Clericis vel etiam Laicis segregatis, & qui alioqui fuerunt in non bona existimatione: sicut hoc ex præsenti Canone ostenditur. Dimissoriæ vero, quæ etiam pacificæ dicuntur, aliæ sunt: Dicuntur autem dimissoriæ, ut quæ ostendant, ex voluntate ac dimissione antistitis Clericum vel Episcopum transiturum. Pacificæ autem dicuntur, quòd cùm talis affertur scriptura ab eo qui ordinatus est pax erit inter antistites. Neque enim qui alienum Clericum recipit, confratrem suum opprimet, & ei præjudicabitur, nec detrimentum accipiet Clericus, tanquam ei, qui ipsum ordinavit, injuriam faciens. Dicit ergo Canon, quod eos quidem qui commendatoriis literis opus non habent, eos scilicet qui propter minùs bonam aliquam existimationem non sunt segregati vel suspecti, (de iis enim, qui commendatoriis literis opus habent, hîc non agitur) per solas pacificas scripturas in via instruere debemus. Hæc autem de pauperibus, & iis qui auxilio indigent, definiit, non quod reliqui, qui subsunt Episcopo, non hoc debeant viatico instrui: sed quod ut plurimum, qui sunt pauperes, Ecclesiastico auxilio indigent. Rectè autem additum est, ut cum examinatione dentur. Si enim est iniquum ejus qui indiget postulatum, etiamsi est pauper, ei non dabitur epistola. Quære xii. xv. xvi. & xxxiii. Canonem Apostolor. xvii. syn. in Trullo: & xi. Antioch. syn. deponentes Episcopum, qui sine pacifica Metropolitani epistola ad Imperatorem abierat. Quòd autem necesse habent omnes Episcopi, iis, quibus præsunt, literis suis opem ferre, si per se præsentes esse nequeant, ex vii. & viii. Sardicensis Syn. ostenditur. Nota ergo, quod qui volunt in aliis regionibus sacra celebrare, debent non solùm commendatitias epistolas afferre, sed etiam pacificas.

ZONAR. Pacificæ Epistolæ sunt, quæ alio nomine dimissoriæ dicuntur, Cujus generis eæ sunt, quæ Episcopis à Metropolitanis, quibus subjecti sunt, & Metropolitanis à Patriarchis, à quibus designantur, dari solent, cum ad Imperatorem necessaria de causa mittuntur; & quales sunt illæ, quæ clericis quoq; ab Episcopis suis, si in aliam urbem migrare, Ecclesiæq; quæ ibi est clero adscribi velint traduntur; ut xvii. Can. Synodi in Trullo palatii habitæ continetur. Sunt nonnullæ præterea ejusdem rationis aliæ. Pacificæ porro, quasi pacem conciliantes, appellatæ sunt. Si quis enim clericus ex hac in aliam urbem absq; Episcopi sui facultate proficiscatur, tum Clericus ipse, tum qui eum admittit uterq; mulctæ est obnoxius. Ac Clerico quidem sacro ministerio interdicitur, Episcopo autem, qui eum admisit, ex xv. & xvi. Apostol. Canone, segregationis pœna irrogatur. Qui vero Episcopi, absq; Metropolitani sui provincialiumq; Episcoporum literis, ad imperatorem abierint, non communione tantum, sed & sacerdotii dignitate, ex Antiochenæ Synod. Can. xi. privantur. Commendatitiæ vero Epistolæ dicuntur quæ segregatis antea Clericis aut Laicis, aut omnino ignotis hominibus in aliam urbem migrantibus xii. ac xxxiii. Canonis Apostolici decreto tradi consuevere, virosque, ut à pœnis solutos aut fideles, illius civitatis Episcopo commendantes. Accipiunt ii quoq; commendatitias, qui vocati in judicium se à culpa immunes ostenderint, quibus & ei ad quem missi sunt

Digitized by Google

Episcopo commendentur, & falsa delatione ipsorum innocentiam tentatam fuisse testatum fiat. Cum hæc igitur esset ratio epistolarum, qui inopia pressi, vel auxilii quoquo modo indigentes, ab Ecclesia sibi opem exposcerent, pacificas iis hominibus, non autem commendatitias litteras concedi Canon oportere decernit. Fuit namq; Episcopalis officii pauperum, pupillorumque ac viduarum, adversus potentiorum injurias & illata detrimenta, rerumq; ad illos pertinentium ablationes Ecclesiæ opem implorantium, defensionem suscipere; adeo ut cum sui negotii causa Imperatorem adire ac interpellare Episcopi vetarentur, ut hoc facerent illorum gratia, qui ad Ecclesiam confugissent, aut Diaconos suos ad indigentium auxilium, & eorum, qui ob delictum aliquod pœnis vel exilio damnati fuerunt, liberationem, mitterent, vii. & viii. Sardicensis Synodi Can. illis concedebatur. His igitur hominibus, qui se omnimodo opis indigos profiterentur, suppetiis, quas optaverant, ferendis, ab Episcopis litteræ tradebantur, eæque pacificæ dicebantur, pacem scilicet illis, quibus aut Principum aut Primatum iracundia causam injustæ damnationis attulisset, afferentes. Litteras porro ejusmodi, Canon, nisi explorata postulationis æquitate cuiquam concedi vetat. Nec enim inconsulte ac temere omnes, sed quos injuste vexati compertum sit, auxilio juvandi. Si quis etenim injuriâ afficiens aut malum perpetrans ad Ecclesiam confugerit, ei suppetiæ non sunt ferendæ. Ne miserearis, inquit, pauperis in judicio. Nam quia paupertas animis ad misericordiam alliciendis idonea est, sacræ litteræ injurii, licet pauperis, in judicio misereri non sinunt. Si quis igitur obæratus ad Ecclesiam confugerit, ne quid amplius exigatur ab eo, quam jus postulat, curabit Episcopus; quæ autem jure debet, Episcopo nequaquam interpellante, persolvet. Similiter & in reliquis.

A ἀπεσάλη, ϗ διδάσκουσα συκοφαντικῶς αὐτὸν καλυπτερηθῆναι. ὅπως ἐχόντων τὴν ὑπερολὴν τούτων, φησὶν ὁ κανών, τοῖς πένησι καὶ δεομένοις βοηθείας, καὶ διὰ τοῦτο προσερχομένοις τῇ ἐκκλησίᾳ, εἰρηνικὰς δεῖν δίδοσθαι ὑπερολὰς ἐκ τῆς ἐκκλησίας, καὶ μὴ συστατικάς. χρέος γὰρ εἶχον οἱ ἀρχιερεῖς ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν προσφευγόντων τὴν ἐκκλησίαν πενήτων, ἢ ὀρφανῶν καὶ χηρῶν, ὡς καλαδυωμενομένων ἴσως, ἢ ἀδικουμένων, ἢ ἀποστερουμένων τῶν ἀνηκόντων αὐτοῖς. ϗ τοσοῦτον, ὥστε κωλυόμενοι οἱ Ἐπίσκοποι ἀπέναι πρὸς βασιλέα διὰ δεήσεις οἰκείας καὶ ἀνοχλησίαν, ὑπηρέτουν τοῦτο ποιεῖν διὰ τοὺς τῇ ἐκκλησίᾳ προσφεύγοντας, ἢ σέλλων διακόνους ἰδίους εἰς ὑπηρεσίαν τῶν δεομένων, ϗ εἰς καταλλαγὴν τῶν διὰ πλημμέλειαν καλαδικασθέντων κολασθῆναι ἢ μετριασθῆναι, ὡς ὁ ζ'. καὶ ὁ ν'. κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου διαλαμβάνει. τοῖς γὰρ καθ' οἱονδήποτε τρόπον ὑπηρεσίας δεομένοις ἐπεχείρουν ὑπερολὰς οἱ Ἐπίσκοποι βοηθοῦντες αὐτοῖς, ἐφ' οἷς ἐδέοντο, καὶ κεῖναι εἰρηνικαὶ ἐκαλοῦντο, ὡς εἰρήνην βεβαιοῦσαι, ταῖς δὲ ὀργῇ ἀρχόντων ἢ δυναστευόντων ἄδικον γνώμην παρεῖχον. παρέχειν οὖν ταύτας αὐτοῖς ὁ κανὼν διαπίπτεται μὴ δοκιμασίας. ὁ γὰρ ἁπλῶς ϗ ἀδοκιμάστως πάντι προσερχομένῳ δεῖ βοηθεῖν, ἀλλὰ τῷ ἀδικουμένῳ. εἰ γάρ τις ἀδίκως προσέλθῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἢ κακουργῶν, οὐ χρὴ τοῖς τοιούτοις ὑπηρετεῖν. μὴ ἐλεήσῃς γάρ φησι, πλούσιον ἐν κρίσει. ἐπεὶ γὰρ ἡ πενία πρὸς οἰκτὸν ἐστιν εὐκαταφορον, ἀδικοῦντα, φησὶν ἡ γραφὴ, μὴ ἐλεήσῃς ἐν κρίσει, κἂν πλούσιος ᾖ. εἰ γάρ τις χρεωστῶν προσρυῇ τῇ ἐκκλησίᾳ, μὴ ἀδίκως μὲ ἀπαιτηθῆναί τι αὐτὸν δεῖ διὰ φροντίδος ποιεῖσθαι τὸν Ἐπίσκοπον· ὁ γὰρ δικαίως χρεωστεῖ, ἀποδώσει, πρὸς τοῦτο τοῦ Ἐπισκόπου μὴ κωλύοντος. ὁμοίως ϗ ἐπὶ τῶν λοιπῶν.

B

C

D

ARIST. *Pauperes auxilio indigentes, Epistolis pacificis, sed non commendatitiis iter faciant: Nam commendatitiæ suspectis tantum personis exhibentur.*

ΑΡΙΣΤ. Οἱ δεόμενοι ὑπηρεσίας πένητες, ὑπερολαῖς εἰρηνικαῖς ἀλλὰ μὴ συστατικαῖς ὁδεύετωσαν. αἱ γὰρ συστατικαὶ τοῖς ἐν ὑπολήψει μόνοις πάρεχονται.

Epistola pacifica est quæ sine ullo scandalo advehenti traditur; commendatitia autem quæ inculpatum vitâ & religione afferentem attestatur. Qui pauperes itaque auxilio indigent, cum literis Episcoporum pacificis iter facere debent, ut qui opem iis ferre possunt, misericordiâ in eos commoveantur. Epistolis autem commendatitiis iis non opus est: hæ enim Presbyteris & Diaconis & reliquis Clericis exhibentur.

Εἰρηνικὴ ὑπερολή ἐστιν, ἣ ἄνθρωπον σκανδάλου τινὸς τῷ ἐπηχθισμένῳ ἐγχειρίζομένη· συστατικὴ δὲ, ἣ τὸ ἀνεπίληπτον τοῦ βίου καὶ τῆς θρησκείας ὑφ' ὑπηρετουμένῳ προσμαρτυροῦσα. οἱ γοῦν δεόμενοι βοηθείας πένητες, μὴ εἰρηνικῆς ὑπερολῆς τῶν Ἐπισκόπων ὁδεύειν ὀφείλουσιν, ἵν' ἐλεῶνται ὑπὸ τῶν δυναμένων βοηθεῖν αὐτοῖς. συστατικῆς δὲ ὑπερολῆς οὐδὲν χρείαν ἔχουσιν· αὕτη γὰρ πρεσβυτέροις, ϗ διακόνοις, ϗ τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν κλήρῳ πάρεχονται.

E

CANON XII.

Pervenit ad nos, quod quidam, cum præter ritus Ecclesiasticos ad potentatus accessissent, per pragmaticas unam provinciam in duas diviserunt: ut ex uno duo essent Metropolitani in eadem provincia. Statuit ergo sancta Synodus, ne Episcopus deinceps tale quid audeat: quoniam is, qui hoc aggreditur, à suo gradu excidit. Quæcunque autem civitates per literas Imp. Metropolis nomine honoratæ sunt, solo honore fruantur, & qui ejus Ecclesiam administrat Episcopus, servatis scilicet veræ Metropoli suis juribus.

F

ΚΑΝΩΝ ιϚ'.

Ηλθεν εἰς ἡμᾶς, ὥς τινες παρὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς θεσμὰς προσδραμόντες δυναστείαις, διὰ πραγματικῆς τινὸς μέλλουσι ἐπαρχίαν εἰς δύο κατατέμνειν, ὡς ἐκ τούτου δύο μητροπολίτας εἶναι ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ· ὥρισεν τοίνυν ἡ ἁγία Σύνοδος, μηδὲν τοιοῦτο τολμᾶσθαι παρὰ Ἐπισκόπου. ἐπεὶ ϗ τοιοῦτο ὑπερβαίνοντα ἐκπίπτειν τοῦ ἰδίου βαθμοῦ. ὅσαι δὲ ἤδη πόλεις διὰ γραμμάτων βασιλικῶν ϗ τῆς μητροπόλεως ἐτιμήθησαν ὀνόματι, μένειν ἀπολαύοντας τῆς τιμῆς, ϗ ὁ τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆς διοικῶν Ἐπίσκοπος, σωζομένων δηλονότι τῇ κατ' ἀληθείαν μητροπόλει τῶν οἰκείων δικαίων.

BALS. Imperialia jussa, Pragmatici typi dicuntur. Dicit ergo Canon, quod quoniam nonnulli Episcopi, propter imperandi cupiditatem, Imp. jussione contenderunt, ut Metropolitanorum honore afficerentur, & ex eo provinciam unam in duos Metropolitanos diviserunt, deponi debent, non solum is qui tale mandatum Imperiale acquisiverit, sed & qui tale quid aggredi ausus fuerit.

ΒΑΛΣ. Τὰ βασιλικὰ προστάγματα πραγματικοὶ τύποι λέγονται. φησὶ γοῦν ὁ κανὼν ὡς ἐπεί τινες Ἐπίσκοποι διὰ φιλαρχίαν ἐσπούδασαν κατὰ πρόσταξιν βασιλικὴν εἰς μητροπολίτας τιμηθῆναι, καὶ ἐντεῦθεν τὴν μίαν ἐπαρχίαν διελεῖν εἰς μητροπολίτας δύο, ὀφείλουσι καθαιρεῖσθαι, μὴ μόνον ὁ ποιήσας τὴν τοιαύτην πρόσταξιν, ἀλλὰ ϗ ὁ τολμήσας τοιούτου τι ἐπιχειρῆσαι. πῶς μέντοι φησὶν ὁ κανὼν τιμηθείσας

Digitized by Google

πμηθείσας ἐκκλησίας ἀπὸ ἐπισκόπων εἰς μητροπόλεις κτ᾽ A
ψηφίσεως ξιν βασιλικὴν, δηλοῦται ἔχειν μόνην τὴν τιμὴν, ὡς
τῶν λοιπῶν δικαίων τῆς ψηφιζόντων ἐπ᾽ αὐταῖς τῇ κτ᾽ ἀληθείαν
μηδὲν ὀφειλόντων μένειν ἀκινητομήτων. ταῦτα δὲ κανό-
νος διοριζομένου εἴπῃ τις, καὶ πῶς δέχεται βασιλεὺς διαφόρους
ἐπισκόπους εἰς μητροπόλεις ἐτίμησε; ἀντίκα γὰρ ἡ μητρόπολις
Λακεδαιμονίας, ἐπισκοπὴν ἦν τῆς παλαιῶν Πατρῶν, τὴν
Μάδιτα τῆς Ἡρακλείας, ἡ Ἄβυδος τοῦ Κυζίκου. καὶ ἄλλαι
δὲ ἐπισκοπαὶ ἐτιμήθησαν. ἔοικεν οὖν ἀπὸ τοῦ λη᾽. κεφαλαίου
τῆς πρώτης τοῦ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ τοῦ ιζ᾽. κανόνος τῆς
πρώτης συνόδου, τοὺς τοιούτους γίνεσθαι ὁρισμοὺς παρὰ τῶν
βασιλέων, κτ᾽ τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς ἄνωθεν ἐξουσίαν. Διὰ B
γὰρ τοῦτο καὶ παρέκτησε δ γ᾽. κεφ. τοῦ πρώτου τίτλου δ
γ᾽. βιβλίου τῶν βασιλικῶν· ὅθεν καταχρώνται εἰς δ κ᾽. κεφ. δ
α᾽. τίτλου τοῦ πρόντος συντάγματος. τὰ μέντοι ὀφειλόμενα
δεῖ καὶ παρὰ τῷ πρώτῳ, ἤγουν μητροπολίτῃ, κτ᾽ τῆς
ἐκκλησίας τῆς τιμηθείσης ἀπὸ ἐπισκοπῆς εἰς μητρόπολιν, ἐζήτη-
σαν τινες μαθεῖν ὁποῖά εἰσι· καὶ ἔκυρσαν ὅτι πλὴν δ καλοῦ-
σι τινὲς ἐπισκοπὴν μητρόπολιν, κτ᾽ τὰ ἄλλα πάντα ὑποκεί-
σθαι ὀφείλει τῇ παλαιᾷ μητροπόλει ὀφειλ. ὁ γὰρ ταύτης Ε-
πίσκοπος παρὰ τοῦ παλαιοῦ μητροπολίτου χειροτονηθήσεται,
καὶ παρ᾽ αὐτῷ κριθήσεται, καὶ ἁπλῶς αὐτῷ ὑποκείσεται. ἀνά- C
γνωθι καὶ ϛ᾽. β᾽. κανόνα τῆς β᾽. συνόδου, καὶ ϛ᾽. ζ᾽. καὶ ς᾽. κα-
νόνα τῆς πρώτης συνόδου. ταῦτα ἢ διὰ προστάξεως βασι-
λικῆς ἄλλως μεταπλασσόμενα, καθὼς ἄνωθεν εἴρηται. διὰ-
γνωθι καὶ τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου κανόνα λη᾽. καὶ ὃ
ἐν ᾧ χρόνῳ αὐτὸ κατέχρωσεν, βασιλικὸν σημείωμα, ἐν
μέρει. ἐπεὶ ἦν κτ᾽ ϛ᾽ ἀπρίλλιον μιᾶς τῆς ια᾽. Ἰνδικτ. τοῦ
ς᾽. ἔτους ἀπολυθέντος πρόσπαιδὸς χρυσοβύλλου, τοῦ
θεοστέφους κρατίστου, καὶ ἀγίου ἡμῶν αὐτοκράτορος κυρίου Ἰσα-
ακίου τοῦ ἀγγέλου, καὶ τὰς δικαλυμμένας μητροπολίτιδας τὰς
διαφερούσας τούτοις ἐπισκοπὰς, καὶ εἰς μητροπόλεις ἢ ἀρ-
χιεπισκοπὰς τιμηθείσας, ἐπιζημίουσας, οὐκ ἦτον ἢ καὶ τοὺς
ἐπιχειρήσοντας ὅτε δήποτε τῷ βασιλικῷ ἀποστερῆσαι πρό-
πτῳ, τοῦ δικάζειν ἐπισκοπὰς εἰς μητροπόλεις, ἢ ἀρχιεπι-
σκοπὰς κτ᾽ τῷ δοθεῖσθαι αὐτοῖς ἄνωθεν ἐξουσίαν, ἠρώτησέ
τινων· τί ἐστὶ τὸ προειρημένον τῷ κανόνι, χάριν τοῦ ἔχειν
τὰς τιμηθείσας μητροπόλεις μόνην τὴν τιμὴν, ὡς τῶν ἄλ-
λων δικαίων σωζομένων τῇ κτ᾽ ἀληθείαν μητροπόλεσι; φαμὲν
ὅτι καὶ ὁ περὶ τούτου ἀμφίβολον λύεται, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ βασιλι-
κοῦ σημειώματος. συνέζητήθη γὰρ, καὶ μετὰ πολλὰς δικαιο-
λογίας διελήφθη χάριν τούτου ταῦτα ῥητῶς, καὶ ὅτι μὲν
καθολικῷ λόγῳ καὶ διαγνώσει γνικῶς ἐκπεθεμένας τὰς εἰς
ὑπερθεσμότερον δεῖνα ἀναβιβαζομένας ἐκκλησίας πρὸς-
τάξει βασιλικῇ, καὶ τῆς τιμῆς ἀξιοῦσθαι χρεών, καὶ τοὺς E
ψήφους ἐν ἀδείᾳ προβαίνειν κτ᾽ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλη-
σίᾳ παρακολουθοῦντα τύπον κανονικὸν τῆς μητροπολιτῆς
συνιόντων, καὶ ἀρχιεπισκόπους καὶ μητροπολίτας ψηφιζο-
μένων, ἅπερ βασιλεία μου διαγνώσει, καὶ ἡ θεία καὶ ἱερὰ
σύνοδος, τῷ διατάγματι ἔφεται τούτῳ· ὡς τὸ ἐκκλη-
σιαστικὸν τυπικὸν ἀκριβῶς διαφυλατόμενόν ἀκρίβειαν, καὶ τῆς κανονικῆς
εὐθύτητος μὴ ἐκπίπτοντι. ἀνάγνωθι οὖν εἰς πλάτος, τὸ
προκείμενον σημείωμα, καὶ εἰπὲ πρὸς τοὺς λέγοντας, ὡς εἰ
μὴ ἔστι τῷ ἀναγράφεσθαι τὸν ἐπισκοπὸν εἰς μητρόπολιν, ἢ
ἀρχιεπισκοπὸν, προτεθῇ πρὸς τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας,
ὃ τοὺς ψήφους τούτων γίνεσθαι κτ᾽ πρωτοπὸν παν- F
αρχικὸν, ὁ κατ᾽ ἀλήθειαν μητροπολίτης ποιῇ τὸν ψήφον
αὐτῶν· τοῦτο γὰρ φυλάττεται καὶ μέχρι τοῦ νῦν εἰς τὴν οἰκου-
μένην παραδίδωσι χειροτονούμενον πρὸς τῆς Ἡρακλείας.
Διὰ δὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἤτοι Βυζάντιον ποτὲ τῆς
Ἡρακλείας ἐπισκοπὴν. ὅτι ἀπὸ τοῦ τοιούτου σημειώματος
πᾶσα τοιαύτη διαλογία περιῄρηται, καὶ ὁ Κωνσταντινου-
πόλεως οὐκ ἐξ ἀνάγκης πρὸς τῆς Ἡρακλείας χειροτονῆται·
εὕρηται γὰρ καὶ Στέφανος ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέον-
τος τοῦ σοφοῦ πατριάρχης χειροτονηθεὶς Κωνσταντινουπόλεως,

Eas autem Eccleſias, que ante præſentem Canonem ex Epiſcopali dignitate Metropolium honore Imperialibus juſſis affectæ ſunt, ſolum honorem habere ſtatuit, utpote quod reliqua jura, quæ illis adſunt, veræ Metropoli citra ullam innovationem manere debeant. Hæc cum à Canone ſtatuantur, dixerit quiſpiam, Et quomodo permulti Imperatores permultos Epiſcopatus Metropolium honore affecerunt? Jam enim Lacedæmoniæ Metropolis erat Epiſcopatus veterum Patrarum; Madita Heracleæ, Abydus Cyzici. Et alii etiam epiſcopatus honorati ſunt. Mihi ergo videtur ex xxxviii. Can. Syn. in Trullo, & xvii. Can. præſentis Syn. ejuſmodi fieri ab Imperatoribus diviſiones ſecundùm poteſtatem illis ſupernè datam. Propterea enim etiam exolevit iii. caput primum tit. iii. lib. Baſilicor. quod collocatum eſt in xx. cap. primi tit. præſentis operis. Quænam autem jura eſſe debent apud primum, ſcilicet Metropolitanum, in Eccleſia, quæ ex Epiſcopatu in Metropolis dignitatem evecta eſt, quidam diſcere deſiderarunt; & illis dictum fuit, quòd præterquam quòd Epiſcopatus Metropolis vocatur, in aliis omnibus antiquæ Metropoli debet ſubjici. Ejus enim Epiſcopus ab antiquo Metropolitano ordinabitur, & ab ipſo judicabitur, & ei omnino ſubjicietur. Lege etiam ii. Canonem ii. Synodi & vi. & vii. Can. primæ Syn. Hæc autem per imperialem juſſionem aliter transformantur, ut ſuperiùs dictum eſt. Lege & Syn. in Trullo Can. xxxviii. & ſpecialiter Imp. conſtitutionem, quæ partim in illius expoſitione ſita eſt. Quoniam autem menſe Aprili xi. indict. anno 6701. edita ſumma cum veneratione ſuſcipienda aurea Bulla à Deo coronati, fortiſſimi & ſancti Imper. noſtri, Domini Iſaacii Angeli, quæ & Metropolitanis Epiſcopatus ad ſe pertinentes, & metropolium vel Archiepiſcopatuum honore donatos, ad ſe revocantibus, & iis itidem qui imperialem circunſpectionem privare conabuntur, ne Epiſcopatus in Metropoles & Archiepiſcopatus erigat ſecundum ſibi datam à ſuperis poteſtatem, os occludit, à nonnullis quæſitum eſt, quid eſt quod Canone comprehenditur, ut honore affectæ Metropoles ſolum honorem habeant, utpote aliis juribus veræ metropoli ſervatis? Dicimus de ea re dubitationem ab hac imperatoris conſtitutione diſſolvi. Quæſitum enim eſt, & poſt multas allatas ad juſtam eſſe rem oſtendendam rationes, hæc ejus rei gratia expreſsè dicta ſunt, & quod univerſali ratione, & generaliter expoſita diſpoſitione, Eccleſias quæ juſſione Imperat. in altiorem thronum eriguntur, honore quoque dignas cenſeri oporteat, & electiones libere procedere ex forma canonica, quæ in magna Eccleſia conſecuta eſt, Metropolitanis convenientibus, & Archiepiſcopos ac Metropolitanos eligentibus, quod & Imp. mea ſublimitas decernit, & hanc conſtitutionem Divina & ſancta quoque ſequetur Synodus, ut quæ Eccleſiaſticum ritum accurare ſervet, & à canonica rectitudine non excidat. Lege ergo diffusè hanc conſtitutionem, & dic iis qui dicunt, quòd niſi dum erigitur Epiſcopatus in Metropolim vel Archiepiſcopatum, ab Imperial. poteſtate adjectum fuerit, Eorum electiones Patriarchali ſuaſione & auctoritate debere fieri, verus Metropolitanus eorum electionem faciet. hoc enim etiam hucuſque ſervatur in univerſali Patriarcha, qui ab Heracleæ Archiepiſcopo ordinatur, quoniam fuerit aliquando Conſtantinopolis ſive Byzantium Heracleæ antiſtitis Epiſcopatus: dic, inquam quòd hac conſtitutione omnis juris omnino allegatio tollitur, nec Conſtantinopolitanus neceſſario ab Heracleæ Epiſcopo ordinatur. Inventum eſt enim etiam Stephanum Imp. domini Leonis ſapientis fratrem ordinatum fuiſſe Conſtantinopoleos Patriarcham

Digitized by Google

à Theophane metropolitano Cæsareæ. Et paucis abhinc annis Leontius à Demetrio Cæsareæ Metropolitano.

παρὰ Θεοφάνους μητροπολίτου Καισαρείας. καὶ πρὸ ὀλίγων χρόνων ὁ Λεόντιος παρὰ Δημητρίου τοῦ Καισαρείας.

ZONAR. Principem dignitatis locum Episcopi quidam ambitiose affectantes, Imperatores adire, atque ut edicto suo, quod hic pragmatici typi nomine intellexere Patres, ipsorum Episcopatibus honorem Metropoleos decerneret, precibus ab eo contendere soliti sunt. Hinc factum, ut in duas provincias una divideretur, duosque eadem provincia Metropolitanos, & quidem crebris ob idipsum dissidiis, contentionibusque distractos haberet. Quod & in Cappadocum provinciâ quondam, Gregorio Theologo in epitaphio magni Basilii referente, cum Tyanea nova Metropolis constituta esset, evenit. Propterea Canonem hunc, quo de nova Metropoli instituenda laborare aut agere Episcopi prohibentur, Synodus promulgavit: tale vero aliquid aggredi ausos, vel hoc ipso deponi jubet. Nec enim eum tantummodo puniri, qui cogitata perfecerit, sed ipsam quoque, quamvis irrito eventu, perficiendi voluntatem, iisdem pœnis obnoxiam esse decernit. Verum hæc quidem promulgato Canone sic agi placuit. Quæ vero urbes, ante hanc constitutionem, Imperatoris decreto Metropolitani tituli dignitate ornatæ fuerant (quas enim obscurius antea pragmaticas, nunc Imperatorias litteras, sive Imperatoris decretum planius nuncupavit) ab iis, earumque Episcopis, concessum honorem patitur retineri; ne qua vero re antiquæ Metropolitanæ sedi molesti sint, sed ei quæ veram, ac temporis diuturnitate firmatam appellationem Metropoleos retinet, ita sua jura serventur, ut ne ex iis quidquam novus sibi Metropolitanus usurpet. Sed hujus etiam Canonis auctoritas obsolevit; nec defuere nostris quoque temporibus Imperatores, quorum edictis Episcopales Ecclesiæ ad Metropolitani fastigii culmen evectæ sunt.

ZΩΝΑΡ. Ἐπίσκοποί τινες διὰ φιλοτιμίαν καὶ φιλαρχίαν προσιόντες τοῖς βασιλεῦσι διὰ πραγματικῶν ἐγγράφων· ταῦτα γὰρ εἰσι τὰ πραγματικὰ· ἠτοῦντο τὰς οἰκείας ἐπισκοπὰς τῇ τῆς Μητροπόλεων τιμῇ καλῶς· ὡς ἔτω συμβαίνειν, εἰς δύο ἐπαρχίας τὴν μίαν μερίζεσθαι, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ δύο μητροπολίτας εἶναι, καὶ ἔτως διαφέρεσθαι ἀλλήλοις τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης Ἐπισκόπους. ὅπερ ποτὲ καὶ ἐν τῇ Καππαδοκῶν ἐπαρχίᾳ Συμβέβηκε, τῆς πόλεως τῶν Τυανέων νέας Μητροπόλεως γενομένης, ὡς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ ἐπιταφίῳ τοῦ μεγάλου Βασιλείου φησί. Διὰ ταῦτα τοίνυν ἡ κανόνα τοῦτον ἡ Σύνοδος ἔθετο, κωλύουσα μὴ γίνεσθαι τοιαῦτα, μηδὲ ζητεῖν τοὺς Ἐπισκόπους νέας ὀνομάζεσθαι Μητροπόλεις· ἡ ὃ ἐπιχειροῦντα τοιαύτῃ πράξει καθαιρεῖσθαι, καὶ διὰ μόνου τοῦ ἐπιχειρῆσαι. ὁ γὰρ εἰς πρᾶξιν ἀγαγόντα τοῦ ἐπιχειρῆσαι κολάζει μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ μόνον ἐπιχειροῦντα, κἂν μὴ τύχῃ τοῦ ἐφετοῦ. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν μέχρι ἡ κανόνα ὧδε γίνεσθαι. τὰς δὲ πρὸ τοῦ κανόνος τιμηθείσας πόλεις εἰς Μητροπόλεις διὰ γραμμάτων βασιλικῶν· ἀγδοήκοντα ὠνόμασε πραγματικὰ, ἐνταῦθα ἐσαφήνισε καὶ γράμματα ἔφη βασιλικά· ἀπολαύειν προσέχρησε τιμῆς μόνης, καὶ ζῆν ἐν αὐταῖς Ἐπισκόπους, μὴ ἐνοχλεῖν δὲ τῇ παλαιᾷ Μητροπόλει, σώζεσθαι δὲ ἐκείνην τῇ ὡς ἀληθῶς Μητροπόλει, ὡς τῷ χρόνῳ βεβαίως κτησαμένῃ τῷ κλήσιν, τὰ δίκαια πάντα, μήτινος προσκοπτομένου διὰ τὸ νέον Μητροπολίτου. καὶ ἔστι δὲ ὁ κανὼν ἡ φυλάττεται. τινὲς γὰρ Ἐπίσκοποι καὶ ἐφ' ἡμῶν διὰ βασιλικῶν προσταγμάτων εἰς τιμὴν ἀνήχθησαν Μητροπόλεως.

ARIST. *In duas provincias una provincia non scinditur: Qui autem sciderit, Episcopatu dejicitur. Quæ vero imperatoris rescripto scissæ sunt civitates honore solo fruantur, ut & Episcopus ibidem constitutus: ei vero quæ verè est Metropolis, propria jura conserventur.*

ΑΡΙΣΤ. Εἰς ἐπαρχίας δύο ἐπαρχία μία ἡ τεμνέτω· ὁ δὲ τεμών, ἀνεπίσκοπος. αἱ δὲ γράμματι βασιλικῷ τιμηθεῖσαι πόλεις, τῆς τιμῆς ἀπολαυέτωσαν μόνης, καὶ ὁ αὐτόθι Ἐπίσκοπος. τῇ δὲ ἀληθῶς μητροπόλει τὰ οἰκεῖα σωζέσθω.

Episcopus qui potentatus adit, & Episcopatum suum Metropolis nomine honorari contendit, ut ex eo una provincia in duas divideretur, suo gradu excidet. Quicunque autem episcopatus non Episcoporum studio sed potius ob eorum virtutem & civitatum dignitatem per literas imperiales ut Metropoles honorari assecuti sunt, honore illo & solo fruentur. Ei autem quæ verè est Metropolis, cui antea suberant, propria servabuntur jura: & antea enim & postea istius Episcopus eum qui ab imperatore postea honoratus fuit constituet, Et omnes provinciæ Episcopatus illum & solum Metropolitanum habebunt, & non simul dividentur & ipsi secundum provinciæ divisionem, & si quid aliud jus Episcopale in totâ provinciâ habuit, illæsum ipsi servabitur. Et nihil omnino de ejus privilegiis auferetur, & honorato dabitur.

Ὁ προσελθὼν διωκήσεως Ἐπίσκοπος, καὶ σπουδάσας τιμηθῆναι τῷ ἐπισκοπείῳ αὐτοῦ τῷ τῆς μητροπόλεως ὀνόματι, ὡς ἐκ τούτου τὴν μίαν ἐπαρχίαν μερισθῆναι εἰς δύο· τοῦ ἰδίου ἐκπεσεῖται βαθμοῦ. ὅσαι δὲ τῶν ἐπισκοπῶν, οὐκ ἀπὸ σπουδῆς τῶν Ἐπισκόπων, ἀλλὰ μᾶλλον δι' ἀρετὴν αὐτῶν, ἢ διὰ τιμὴν τῶν πόλεων, ἔφθασαν διὰ βασιλικῶν γραμμάτων τιμηθῆναι ὡς μητροπόλεις, ἀπολαύσουσι τῆς τιμῆς, καὶ μόνης· τῇ δὲ οὔσῃ ἀληθείαν μητροπόλει, ὑφ' ἣν ἐτέλουν τὸ πρότερον, τὰ οἰκεῖα φυλαχθήσονται δίκαια. ἄνωθεν γὰρ καὶ αὖθις ὁ ταύτης Ἐπίσκοπος τοῦ μὲν ταῦτα τιμηθέντος ὑπὸ βασιλέως κριθήσῃ· καὶ αἱ τῆς ἐπαρχίας πᾶσαι ὑποκείσονται τούτου, καὶ μόνου, μητροπολίτου ἔξουσι, καὶ οὐ συμμεριοῦνται καὶ αὐταὶ τῇ τῆς ἐπαρχίας διαιρέσει. καὶ εἴ τι ἄλλο ὑποκόπων δίκαιον ἐν πάσῃ τῇ ἐπαρχίᾳ εἶχεν, ἀκέραιον αὐτῷ συλληφθήσεται. καὶ ἁπλῶς οὐδέν τι ἀφαιρεθήσεται τῶν προσόντων αὐτῷ, καὶ ᾧ τιμηθέντι δοθήσεται.

KANΩN

A

ΚΑΝΩΝ ιγ'.

Ξένους κληρικοὺς καὶ ἀγνώστους ἐν ἑτέρᾳ πόλει δίχα συστατικῶν γραμμάτων τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, μηδόλως μηδαμοῦ λειτουργεῖν.

ΒΑΛΣ. Καὶ πάλιν οἱ ἅγιοι πατέρες ὡρίζοντο τοὺς κληρωθέντας ἔν τινι ἐκκλησίᾳ, ἐν ἑτέρᾳ πόλει μὴ λειτουργεῖν ἄνευ συστατικῶν γραμμάτων τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου. καὶ τινὲς μὲν εἶπον συστατικὰς γραφὰς ὀνομάζειν τὰς ἀπολυτικὰς εἰρηναίας· ἄλλοι δὲ εἶπον περὶ συστατικῶν γραφῶν λέγειν τὸν κανόνα, διδομένων ἀνθρώποις κατηγορηθεῖσι, καὶ μετ' ἐξέτασιν ἀθωωθεῖσιν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ὁ κανὼν διορίζεσθαι περὶ συστατικῶν γραμμάτων συνιστώντων εἰς τιμὴν τοῦ κληρικοῦ χειροτονίαν, καὶ ἀπολυόντων αὐτὸν καὶ ἄλλοσε ἐνεργεῖν. τὰ γὰρ συνιστῶντα τιμὴν ἐπάγουσιν ὑπόληψιν συστατικὴν, καὶ λαϊκοῖς δίδονται, περὶ ὧν οὐδεμία γέγονεν ἐνταῦθα μνεία. ἀναγνωσθήτω καὶ τιμὴν ἑρμηνείας τοῦ ια'. κανόνος.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτο περὶ τῆς συνόδου ταύτης ὥρισαν οἱ θεῖοι ἀπόστολοι ὁ καταλιπόντα τὸν ἑαυτοῦ παροικίαν, καὶ εἰς ἑτέραν μετοικήσαντα πρὸς γνώμην τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου κελεύσαντες μηκέτι λειτουργεῖν δεδημόσιον τῇ ἀταξίᾳ, ὡς ὁ λαϊκὸν κοινωνεῖν ὡς ιε'. ἀποστολικὸς περιέχει κανών. καὶ ὁ πρὸ οὗ κανὼν τὰ αὐτὰ διαζωγραφεῖται, καὶ ὁ δίχα γραμμάτων τοῦ Ἐπισκόπου ἀπόντα ἐν ἑτέρᾳ πόλει κελεύει μήτε ἐκεῖ, μήτε που ἀλλαχοῦ λειτουργεῖν. τοῦτο γὰρ ὅτι ὁ μηδόλως μηδαμοῦ. ἐπεὶ δ' ἐνταῦθα συστατικῶν ἐμνήσθη ὁ πατὴρ, δείκνυται ἐκ τούτου, ὅτι καὶ ὅτε τισι κατηγορήθησαν οἱ κληρικοὶ οἱ διαχωρήσαντες τῆς ἰδίας παροικίας. αἱ γὰρ συστατικαὶ τοῖς κατηγορηθεῖσι δίδονται, ὅπερ ἀνθρώποις φανῶσιν ὡς ἤδη δεδήλωται, ἢ ὅτι ἀφωρισμένοι ἦσαν τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς, δίχα συστατικῶν, ἀκοινώνητος εἰς πόλιν ἑτέραν.

Τοῦτο ἐν πολλοῖς τῶν κανόνων κεῖται, ὡς οἱ ξενοχρεοῦντες κληρικοὶ, μὴ ἐπιφερόμενοι συστατικὰ τῶν Ἐπισκόπων αὐτῶν, εἰς πόλιν ἑτέραν οὐ συγκεχώρηται λειτουργεῖν.

CANON XIII.

Externos Clericos & ignotos in alia civitate sine proprii Episcopi commendatitiis literis nusquam ullo modo ministrare.

BALS. Sancti patres etiam rursus definiunt, eos, qui in aliqua Ecclesia in Clerum sunt cooptati, in alia Ecclesia non ministrare, sine commendatiis literis proprii Episcopi. Et nonnulli quidem dixerunt commendatitias hîc literas pro dimissoriis dictas esse: alii autem Canonem de commendatitiis literis loqui, quæ dantur accusatis hominibus, qui post examinationem innocentes inventi sunt. Mihi verò videtur hic Canon de literis commendatitiis definire, quæ Clerici ordinationem declarant, eúmque dimittunt ut etiam alibi ministret. Commendatitiæ enim, quæ ad tollendam suspicionem dantur, etiam Laicis præbentur, de quibus nulla hîc fit mentio. Lege & xi. Canonis interpretationem.

B

ZONAR. Et ante hanc Synodum editam, Apostolico Canone decimo quinto, quicunque relicta suâ parœcia in alteram invito Episcopo suo commigrarint, donec in ea pervicacia manserint, à sacro ministerio arceri, ac laïcorum more tantum communicare jubentur. Eadem hic quoque Canon statuit, & qui sine Episcopi sui literis in aliam civitatem abierit, vel in ea, vel alio quocunque loco sacris operari vetat. Hoc etenim verba illa significant, [nullibi, nullo modo] Ex eo verò, quòd hic Epistolæ commendatitiæ fiat mentio, Clericos, qui è suâ parœcia diverterent, reos antea criminis alicujus factos esse facile apparet. Comendatitiæ namque literæ iis qui crimine objecto se insontes probavissent, ut diximus, vel qui priùs ab Episcopo suo segregati fuissent, tradi consuevere.

C

D

ARIST. *Clericus sine literis commendatitiis in alius urbis communionem non recipitur.*

Hoc in multis Canonum ponitur, quod qui in alienâ parœciâ ordinantur Clerici, commendatitias Episcoporum suorum non afferentes literas, in aliâ ministrare civitate non permittuntur.

ΚΑΝΩΝ ιδ'.

Ἐπειδὴ ἔν τισιν ἐπαρχίαις συγκεχώρηται τοῖς ἀναγνώσταις καὶ ψάλταις γαμεῖν, ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος, μὴ ἐξεῖναί τινι αὐτῶν ἑτερόδοξον γυναῖκα λαμβάνειν· τοὺς δὲ ἤδη ἐκ ταύτης γάμου παιδοποιήσαντας, εἰ μὲν ἔφθασε βαπτίσαι τὰ ἔκγονα καὶ τοῖς αἱρετικοῖς, προσάγειν αὐτὰ τῇ κοινωνίᾳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· μὴ βαπτίσαντας δὲ, μὴ δύνασθαι ἐπιβαπτίζειν αὐτὰ ὅτι τοῖς αἱρετικοῖς, μήτε μὴν συναπτεῖν πρὸς γάμον αἱρετικῷ ἢ Ἰουδαίῳ, ἢ Ἕλληνι, εἰ μὴ ἄρα ἐπαγγέλλοιτο μεταπίπτειν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, ὃ σωζόμενον πρόσωπον τῷ ὀρθοδόξῳ. εἰ δέ τις τοῦτον τὸν ὅρον παραβαίη τῆς ἁγίας συνόδου, κανονικῷ ὑποκείσθω ἐπιτιμίῳ.

E

F

ΒΑΛΣ. Ὡς ἔοικεν ἔν τισι μὲν χώραις ἐξεχωρεύοντο ἀναγνώσται καὶ ψάλται γαμικὰ συναλλάγματα συνηγάτουν ἀκωλύτως τῷ ἀποστολικῷ κανόνι κε'. ἔν τισι δὲ καὶ ὅτοις παρὰ λόγως ἐκωλύοντο. ὡρίσθη οὖν διὰ τοῦ παρόντος κανόνος, ὡς εἰ καὶ ἐφειμένον ἐστὶν αὐτοῖς γυναῖκα λαμβάνειν, ἀλλ' οὐκ ἔξεστιν ἑτεροδόξοις συναπτεσθαι, τοὺς δὲ παιδοποιήσαντας ἐκ τοιούτου γάμου, πρόσθεν τὰ οἰκεῖα τέκνα παρὰ τῇ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίᾳ. ἐφ' ᾧ εἰ μὲν ἔφθασαν αὐτὰ βαπτίσαι παρὰ αἱρετικοῖς, χριθῆναι μόνον ὑπὸ ἁγίου

CANON XIV.

Quoniam in nonnullis provinciis concessum est Lectoribus & Cantoribus uxores ducere, decrevit sancta synodus nulli eorum licere diversæ à rectâ opinionis uxorem ducere: eos autem qui ex ejusmodi matrimonio liberos susceperunt, si eos quidem baptizare apud hæreticos prævenerint, ad catholicæ Ecclesiæ communionem adducere: Si autem non baptizaverint, non posse eos apud hæreticos baptizare, sed neque hæretico, vel Judæo, vel Gentili matrimonio conjungere, nisi utique persona, quæ orthodoxæ conjungitur, se ad orthodoxam fidem convertendam spondeat. Si quis autem hoc sanctæ Synodi decretum transgressus fuerit, Canonicis pœnis subjiciatur.

BALS. In nonnullis quidem, ut est verisimile, provinciis, Lectoribus & Cantoribus permittebatur matrimonia contrahere consequenter Apostolico xxvi. Canoni. In nonnullis autem id eis præter rationem prohibebatur. Per præsentem ergo Canonem definitum est, quòd etiamsi eis permissum est uxores accipere, diversæ tamen à rectâ opinionis mulieribus eis conjungi non licet, & ut qui ex tali matrimonio liberos susceperint, eos ad orthodoxorum Ecclesiam adducant: ut si ii quidem

Digitized by Google

ab hæreticis baptizati fuerint, ſancto ſolùm chriſmate inungantur: ſin minus, ab Eccleſia baptizentur. Similiter definitum eſt, ne eorum liberi hæreticis vel Judæis vel Græcis conjungantur, niſi utique prohibitæ perſonæ polliceantur à ſua hæreſi vel ſuperſtitione recedere. Tunc enim ſi ad orthodoxam fidem accèſſerint, conſequentur quoque nuptiæ. Eos antem qui hæc tranſgrediuntur, canonicis pœnis ſubjicit ſynodus. Lege Laod. ſyn. can. x. & xxxi. & Carth. xxi. & invenies ſeparari matrimonium, quod cum hæretico contractum eſt. Exiſtimo autem, etiam cum ſeparatione, eos quoq; puniri ſecundum præſentem canonem. Sic enim ad concordiam deducentur canones. Rectè autem dixit, eos, qui antea ex Hæreticis ſuſcepti ſunt, liberos ad Eccleſiæ communionem adduci. Scis enim hæreticos in duo dividi; & in eos qui, quod ſecundum nos eſt, myſterium, & divinam condeſcenſionem ſuſcipiunt, in quibuſdam autem falluntur, quos etiam accedentes chriſmate ſolo inungimus: & in eos qui hoc omnino non ſuſcipiunt, & ſunt infideles, Judæos ſcilicet & Græcos: quos etiam baptizamus. Communionis ergo nomine utrumque declaravimus, ut vel chriſmate ungantur vel baptizentur. Lege vii. Can. ii. Syn. primum cap. iv. tit. xxviii. lib. Baſilic. & lxxii. Canon. Synodi in Trullo. Et nota ſecundum præſentem Canonem videri partem Eccleſiæ cogere, ut Latinos rejiciamus, qui uxores ex Romania volunt accipere.

μύρου· εἰ δὲ μή, βαπτιδῆναι τοῦ τῆς ἐκκλησίας. ὡσαύτως ὠφέλει μὴ σωσάπλεδαι τὰ τούτων τέκνα αἱρετικοῖς ἢ Ἰουδαίοις ἢ Ἕλλησιν, εἰ μήπω τὰ κεκωλυμμένα πρόσωπα καθάπτονται ἀποστήναι τῆς οἰκείας αἱρέσεως ἢ θρησκείας. πλὴν καὶ τὰ ἐὰν προσελθῶσι τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, ἐπανορθώσει καὶ ὁ γάμος. τοὺς μέντοι παραβαίνοντας ταῦτα, κανονικοῖς ἐπιτιμίοις καθυποβάλλει ἡ σύνοδος. ἀναγνωθὴ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανόνας ιʹ. καὶ λαʹ. καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ κανόνα καʹ. καὶ διήκουσε διαμένειν μὲν μετ' αἱρετικῆς συνάντα γάμον. οἰόμεθα δὲ σὺν τῷ διασαφοῦντι, ἐπιτιμᾶσθαι τούτους καὶ τοὺς παρόντα κανόνα. οὕτω γὰρ οἱ κανόνες συμβιβασθήσονται. καλῶς δὲ εἶπεν ὀφείλειν τοὺς περὶ τούτου πεπεισμένους ἐξ αἱρετικῆς παῖδας, προσάγεσθαι τῇ κοινωνίᾳ τῆς ἐκκλησίας. οἶδας γὰρ ὅτι οἱ αἱρετικοὶ εἰς δύο διαιροῦνται, εἴς τε τοὺς δεχομένους μέν τι καθ' ἡμᾶς μυστήριον, καὶ πλανᾶσθαι συγκαταβαίνειν, ἔν τισι δὲ σφαλλομένους, οὓς καὶ μύρῳ μόνῳ χριομένῳ προσερχομένους, καὶ εἰς τοὺς πάντη μὴ δεχομένους τοῦτο καὶ ὄντας ἀπίστους, Ἰουδαίους δηλονότι καὶ Ἕλληνας, οὓς καὶ βαπτίζομεν. ᾧ ὀνόματι μιᾶς τῆς κοινωνίας ἐδηλώθησαν καὶ ἀμφότεροι, ὥστε ἢ μύρῳ χριόμενοι ἢ βαπτιζόμενοι. ἀναγνωσθὲν τοῦ ζʹ. κανόνα τοῦ βʹ. συνόδου, τοῦ αʹ. κεφ. τοῦ δʹ. τίτλου τοῦ καʹ. βιβλίου τῆς βασιλικῆς, καὶ τὸν οβʹ. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου. καὶ σημειωσάμενοι ὅτι καὶ τοὺς πάντη κανόνα, ὡς ἔοικεν, ἀναγκάζει τὸ μέρος τῆς ἐκκλησίας τοὺς Λατίνους ἐξόμνυσθαι θέλοντας γυναῖκας λαβεῖν ἐκ τῆς Ρωμυλίας.

Zonar. Hoc idem & Laodicena Synodus x. & xxxi. & Carthaginenſis xxi. Canone ſanxere: & in Trullo palatii celebrata œcumenica Synodus pluribus adhuc verbis explicavit. Sed Carthaginenſis de ſolis Clericis, quemadmodum & hic Canon, loquitur: Laodicena vero, & Trullana, orthodoxorum prorſus omnium matrimonia cum hæreticis damnat, ac nuptiali quamvis fœdere contracto irrita nihilominus eſſe decernit. Non omnibus tamen locis, ut ipſa hujus Canonis verba ſatis indicant, Lectoribus olim & Cantoribus, poſtquam in illum ordinem cooptati forent, uxores ducere permiſſum fuit; quamvis Apoſtolico Canone xxvi. hæc continente. Ex omnibus qui in clerum leguntur, ſi cœlibes ſint, matrimonia inire Lectoribus ſolis & Cantoribus liceat. Clericos igitur orthodoxos, conjugio cum fœminis à recta religione alienis in poſterum ſociari omnino ſynodus vetat. Qui vero ſociati antea, liberos quoq; ſuſcepere, eos licet ab hæreticis jam baptizatos ducere, atque Eccleſiæ Catholicæ ſiſtere jubentur. Adducti enim, vel ſancto chriſmate ſolum inungentur, ſi ab Hæreticis recepto ab Eccleſia more baptizati ſint; vel, ſi a lieno ab eccleſiaſtica conſuetudine damnatoque ritu initiati, ſalutaribus undis iterum repetito baptiſmo expiabuntur. Nondum vero baptizatos nullo modo ab hæreticis baptizandos eſſe; neque quidem filiorum ſuorum nomine quicquam de nuptiis, cum hæretico, Judæo, aut Græco jungendis agere, debere decernit. Sunt vero hæretici, qui myſteria noſtræ religionis ita recipiunt, ut in quibuſdam tamen hallucinentur, atque ab orthodoxis diſſentiant. Judæi autem, qui nefario ſe Chriſti parricidio contaminavere, & Græcorum appellatione, à fide prorſus alieni & idolorum cultores ſignificantur. Quod ſi fidem amplecti ſe velle hæreticorum quiſpiam aut infidelium polliceatur, cum eo paciſci de nuptiis, non tamen eas, antequam promiſſa qui ea dedit impleverit, celebrari licere decernitur. Qui ſecus fecerit, canonicis in eum pœnis animadverti jubent.

Ζωναρ. Τοῦτον καὶ ἡ ἐν Λαοδικείᾳ σύνοδος ἐν ιʹ. καὶ λαʹ. κανόνι διετυπώσατο, καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ ἐν καʹ. διεπάξατο, καὶ ἡ ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ παλατίου συνᾶσα οἰκουμενικὴ σύνοδος πλατύτερον διωρίσατο. ἀλλ' ἡ μὲν ἐν Καρθαγένῃ σύνοδος ὁμοίως τῷ παρόντι κανόνι περὶ μόνων κληρικῶν διαλέγεται· ἡ δὲ ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ ἡ ἐν τῷ Τρούλλῳ, καθάπαξ πάντι ὀρθοδόξῳ ἀπαγορεύει συναλλάττειν γάμον πρὸς αἱρετικούς, καὶ διασπᾶσθαι τοιοῦτον γάμον, κἂν γένηται, προσκελεύει. ὡς δὲ ἐκ τῆς συγγραφῆς τοῦ παρόντος κανόνος δηλοῦται, ὑπαλλαχοῦ τότε τοῖς ἀναγνώσταις καὶ ψάλταις ἐφίστο μετὰ τὸν χειροθεσίαν λαμβάνειν γυναῖκας, καὶ τοι δὲ κς'. κανόνος τῶν ἁγίων ἀποστόλων περιέχοντος ταῦτα· Τοὺς εἰς κλῆρον προελθόντας ἀγάμους, κελεύομεν βουλομένους γαμεῖν ἀναγνώστας καὶ ψάλτας μόνον. καὶ εἰς τὸ ἑξῆς μέν, ἀπηγόρευσεν ἡ σύνοδος αὖθις τοὺς ὀρθοδόξους κληρικοὺς ἑτεροδόξοις συνοικεῖν γυναιξί· τοὺς δὲ ἤδη συνῳκηκότας, καὶ ἐξ ἐκείνων παιδοποιήσαντας ἀπαρτᾶν τοὺς οἰκείους παῖδας προσάγειν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, κἂν ἔφθασεν ὑπὸ αἱρετικῶν βαπτισθῆναι. προσαχθέντες γὰρ ἡ τοῦ ἁγίου χρίσματι χρισθήσονται μόνον, εἰ ὑπὸ αἱρετικῶν ἐβαπτίσθησαν, ὧν τὸ βάπτισμα δεκτὸν τῇ ἐκκλησίᾳ λογίζεται, ἢ καὶ ἄνωθεν βαπτισθήσονται, εἰ ἀπόβλητον τὸ βάπτισμα τῶν βαπτισμάτων αὐτοὺς αἱρετικῶν τῇ ἐκκλησίᾳ δέξιν. εἰ δὲ ἕτερα βαπτίσματος ἔτυχον, μηκέτι ὑπὸ αἱρετικῶν βαπτίζεσθαι μήτε μιᾷ ὀνόματι τῶν παίδων αὐτῶν συναλλάττειν γάμον πρὸς αἱρετικούς, μήτε πρὸς Ἰουδαῖον, μήτε πρὸς Ἕλληνα, αἱρετικοὺς μὲν τοὺς τὰ καθ' ἡμᾶς δεχομένους, μυστήριον λέγων, ἔν τισι δὲ σφαλλομένους, καὶ διαφερομένους τοῖς ὀρθοδόξοις. Ἰουδαίους δὲ τοὺς χριστοκτόνους, καὶ Ἕλληνας τοὺς πάντη ἀπίστους, καὶ εἰδώλων προσκυνητάς· εἰ δ' ἴσως ὁ αἱρετικὸς, ἢ ὁ ἄπιστος ἐπαγγέλλεται συνθέσθαι τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, ὃ μὲν συναλλαγμα προβήσεται, ἢ δὲ συναφθα ὑπερθήσεται, μέχρις ἂν τὸν ἐπαγγελίαν πληρώσῃ ὁ ταύτην ποιησάμενος. ὁ δὲ τούτων παραβάτης ἐπιτιμίοις κανονικοῖς ὑποκείσεται.

ARIST.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπεὶ ὁδὸς ψάλτης, ἢ ἀναγνώστης, εἰ γήμας ἐπέκωσε; προσάγει τῇ κοινωνίᾳ τὰ τέκνα, εἴπερ ἐκεῖσε βεβάπτισται· εἰ δ' ἔτι ἀβάπτιστα; οὐκ ἔτι βαπτίζεται τοῖς αἱρετικοῖς.

A ARIST. *Cantor aut Lector à rectâ fide alienus, si uxore ductâ liberos genuerit, eos ad communionem adducit, si ibidem baptizati sunt. Si vero nondum sunt baptizati, apud hæreticos postea non baptizantur.*

Τὸ συναπτέσθαι ὀρθόδοξον αἱρετικῇ γυναικί, ἢ τὸ ἀνάπαλιν, καὶ ὁ δέκατος ἡμῶν, καὶ ὁ τριακοστὸς πρῶτος τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, καὶ ὁ δεύτερος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου, καὶ ὁ παρὼν ὅτος ἀπαγορεύουσιν. εἰ δέ τις τῷ ψάλτῃ καὶ τοῖς ἀναγνώσταις πρὸ τῶν κανόνων τούτων ἐπεύξατο γυναῖκα ἔλαβε, καὶ ἐτέκνωσεν ἐξ αὐτῆς, καὶ τὰ τέκνα ἐβάπτισε πρὸς τοῖς αἱρετικοῖς μένων, προσαγέτω ταῦτα τῇ κοινωνίᾳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· εἰ δ' ἀβάπτιστα αὐτὰ ἔχοι, μηκέτι πρὸς τοῖς αἱρετικοῖς ποιούμενος τὴν ἀναστροφὴν, βαπτιζέτω· ἀλλ' ἐκεῖθεν ὑπαναχωρῶν, τῇ καθολικῇ προσαγέτω ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ θείῳ ταῦτα καταξιούτω βαπτίσματος.

B Orthodoxum hæreticæ matrimonio conjungi mulieri, aut vice versâ & decimus & trigesimus primus synodi Laodicenæ Canon, & secundus sextæ in Trullo synodi, & hic præsens prohibent. Si quis autem è Cantoribus aut Lectoribus ante editos hosce Canones alterius sectæ duxerit uxorem, & liberos ex eâ susceperit, eosque baptizaverit, dum apud hæreticos manserit, istos Ecclesiæ catholicæ communioni adducat. Si vero nondum baptizati fuerint, ne posthac apud hæreticos retrorsum se convertens eos baptizet. Sed illinc recedens, catholicæ adducat Ecclesiæ & divino eos dignetur baptismo.

ΚΑΝΩΝ ιε'.

CANON XV.

Διάκονον μὴ χειροτονεῖσθαι γυναῖκα πρὸ ἐτῶν τεσσαράκοντα, καὶ ταύτην μετ' ἀκριβοῦς δοκιμασίας. εἰ δέ γε δεξαμένη τὴν χειροτονίαν, καὶ χρόνον τινὰ παραμείνασα τῇ λειτουργίᾳ, ἑαυτὴν τῷ ἐπισκόπῳ γάμῳ, ὑπείσακτα τοῦ Θεοῦ χάριν, ἡ τοιαύτη ἀναθεματιζέσθω μετὰ τοῦ αὐτῆς συναφθέντος.

C *Diaconissam non esse mulierem ordinandam ante annum quadragesimum, & eam cum accurata examinatione. Si autem postquam ordinatione susceptâ ministerio aliquo tempore permansit, seipsam matrimonio tradiderit, Dei gratiæ injuriam faciens, ea, unà cum illo qui ei conjunctus est, anathematizetur.*

ΒΑΛΣ. Τὰ τοῦ παρόντος κανόνος πάντη ἐκόλαψε. διάκονισσα γὰρ σήμερον οὐ χειροτονεῖται, κἂν καταχρηστικῶς τινὲς τὴν ἀσκητρίαν διακόνισσαν λέγωνται· ὅτι κανών ἐστι διορίζόμενος μὴ εἰσέρχεσθαι γυναῖκας ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι. ἡ γοῦν μὴ δυναμένη ἐν τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ εἰσελθεῖν, πῶς τὰ τῆς διακόνου ἐνεργήσῃ; ἀνάγνωσον ιδ'. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ ιε'. λέγοντας καθαιρεῖσθαι τὴν διακόνισσαν χειροτονηθεῖσαν πρὸ τοῦ πληρῶσαι τεσσαρακοντέτη χρόνον. ὁ δὲ παρὼν φησὶ κανών, ἀναθεματίζεσθαι τὴν μετ' ἐκείνην γάμοις ἑαυτὴν ὑποδοῦσαν, ὡς ὑβρίσαι τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν. περὶ δὲ μοναζουσῶν, ὁ ἑφεξῆς διδάσκει κανών. ζήτει καὶ τὸν μεγάλου Βασιλείου κανόνα ιζ'. καὶ κδ'.

D BALS. Quæ in præsenti Canone tractantur, omnino exolevere. Diaconissa enim hodie non ordinatur, etiamsi quædam ascetriæ abusivè Diaconissæ dicantur. Est enim Canon, qui statuit mulieres in sacrum tribunal non debere ingredi. Quæ ergo ad sanctum altare accedere non potest, quomodo Diaconatus officium exercebit? Lege & xiiii. Can. Syn. in Trullo, & xv. dicentes deponendam Diaconissam, quæ ordinata est priùs quam quadragesimum annum expleviſſet. Præsens autem Canon dicit anathematizari mulierem, quæ post ordinationem se nuptum dederit, ut quæ Dei gratiam injuria afficiat. De monialibus autem sequens docet Canon. Quære & magni Basilii Canonem xvii. & xxiiii.

ΖΩΝΑΡ. Διὰ δὲ εὐεξαπάτητον τῆς γυναικὸς, καὶ εὐόλισθον, οὐχ ἧττον τῆς παρακόντα ἐτῶν γυναῖκα χειροτονεῖσθαι διάκονον ὁ πρὼν βάλλει κανών, καὶ ὁ ιδ'. ὁ καὶ ιε'. ἡμῶν τὴν ἐν τῷ Τρούλλῳ οἰκουμενικῶς συνόδου ὁμοίως φησὶ καὶ τὰς πρώτας ὁριαθέντας ἐφ' ἑκάστῳ χρόνους χειροτονηθέντας καθαιρεῖσθαι κελεύει. καὶ παρακόντα ὃ ἔστιν ἑπταετῶς τῷ γυναῖκα μετ' ἀκριβῆ δοκιμασίαν χειροτονεῖσθαι βάλλει ὁ ἡμῶν οὗτος, τὸν βίον καὶ τὴν διαγωγὴν αὐτῆς ἀκριβεμένης. εἰ δὲ δέξεται τὴν χειροτονίαν, καὶ μετά τινα χρόνον ἀρνήσεται τὴν χάριν τοῦ πνεύματος, καὶ ὑπανδρῷ ἑαυτὴν γάμῳ, ἀναθεματίζεσθαι, καὶ ἐκείνῳ καὶ ᾧ αὐτὴν γαμετῇ διακελεύεται. ὁ δὲ μέγας ἀπόστολος Παῦλος Τιμοθέῳ ὑπιστέλλων. χήρα μὴ καταλεγέσθω, φησὶν, ἐλαττόνων ξ'. ἐτῶν. διὰ τί οὖν ὅτως διαταξαμένου τοῦ Παύλου, ἡ συνοδος αὕτη παρακόντα ἐτῶν ἔτι τὴν χειροτονουμένην εἰς διακόνισσαν διετύπωσαν; φασὶν οὖν ὅτι ὁ μὲν ἀπόστολος περὶ χηρῶν διωρίσατο· ἡ δὲ συνοδος αὕτη, περὶ παρθένων. ἡ γοῦν ἑαυτὴν μέχρι τοῦ παρακοστοῦ χρόνου ἐν ἁγνείᾳ τηρήσασα, καὶ ἀπείρατος μείνασα τῆς ἐκ συναφείας ἀνδρώας ἡδονῆς, ἅτε δὴ τῆς διακόνου χάρισμα δεξαμένη ῥᾴον πιστεύεται ἀποκλῖναι εἰς γάμον καὶ εἰς ὑπανδρίαν ἐλθεῖν μίξεως, ἧς ἄπω πεπείραται· ἡ δὲ χήρα συνῆς ἀνδρώας καταπολαύσασα, καὶ γευσαμένη τῆς ἐξ ἀνδρώας μίξεως ἡδονῆς· μᾶλλον ἂν εἴη πρὸς τὸ πάθος ὑπόκλινής. διὸ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ιη'. τῶν ἑαυτοῦ κανόνων, οὐχ ὁμοίως παρθένον κανονικὴν ἐκπεσοῦσαν κολάζει,

ZONAR. Cum mulieres aut capi fraudibus, aut sponte ad deteriora labi facillimum sit, idcirco minorem quadraginta annis Diaconissam eligi, hujus Canonis sanctione vetitum est. Idem Trullanæ quoque Oecumenicæ Synodi xiiii. ac xv. Canone constitutum; ac iis, qui præfinita singulis ordinibus tempora anteverterint, depositio irrogata. Sed hanc quoq; quadragenariam mulierem non sine strictâ examinatione, diligenter explorata prius ac probata vivendi ratione, hic Canon admittit. Quòd si in album Diaconissarum relata, decursu postea temporis, sancti Spiritus munere repudiato, nuptiis sese implicaverit, utrumque tam mulierem, quam illum cum quo nupta fuerit, anathemate plectendos esse decernit. At verò magnus Apostolus Paulus ad Timotheum scribens: Vidua, inquit, ne eligatur minor sexaginta annis. Cur igitur sic Paulo præcipiente, xl. annos natam mulierem ordini Diaconissarum adscribi licere Synodus constituerit? Dicunt Apostolum quidem de viduis, synodum autem de virginibus statuisse. Nam quæ se ad quadraginta annos integram incorruptamque conservarit, nec ullam ex virili commercio voluptatis partem degustaverit, postea Diaconatus quoque honore & gratia auctam, animum ad nuptias intendere, & ejus vitæ cupiditate, cujus nullum antea usum habuit, accendi non ita facile est. At vidua, quippe in cubile viri olim deducta voluptatúmque illecebris delinita, erit ad libidinem proclivior. Proinde magnus quoque Basilius decimo octavo suo Canone quamvis in æquali peccato, graviorem tamen virgini ex Canonicis san-

Digitized by Google

sanctionibus electæ, quàm viduæ, pœnam infligit. Atque viduam quidem ancillæ, quæ fornicata est, & scelere domini sui domum impleverit: virginem verò sponsæ adulterio pollutæ comparat. Idcirco virginem adulterorum pœnis subjici: viduam autem instar ancillæ in flagitio deprehensæ puniri jubet. Viduam igitur, quòd libidini longe proclivior sit quam virgo, ætate provectiorem eligi oportere, magnus Apostolus censuit. Hinc & sapientissimus ille Basilius, vigesimo quarto Canone, de vidua, quæ in numerum viduarum relata postea nupserat loquens, addit; Quòd si sexaginta annis minorem viduarum ordini adscripserimus, nostrum jam illud crimen, non mulierculæ fuerit.

ARIST. *Diaconissa, nisi quadraginta annos nata, non ordinatur. Si vero quæ per matrimonium initum sacro muneri dedecus attulerit, anathema.*

Non oportet mulierem ante annum quadragesimum ordinari Diaconissam. Si autem cum quadragesimum ætatis attigerit annum ordinetur, & post ordinationem in matrimonio versetur, ut injuriam Dei gratiæ faciens, anathematizetur.

CANON XVI.

Virginem, quæ se domino Deo dedicavit, similiter & monachos non licere matrimonio conjungi. Sin autem hoc feciſſe inventi fuerint, sint excommunicati. Ostendendæ autem in eos humanitatis auctoritatem habere statuimus Episcopum ejus loci.

BALS. Olim quædam mulieres cum laicali habitu ad Deum accedebant, & virginitatem profitebantur. Definiunt ergo Patres eos qui hoc professi fuerint, sive sint viri Monachi, sive mulieres, ab iis, quæ voverunt ac professi sunt, non discedere, nec matrimonio conjungi debere. Horum autem transgressores excommunicatos esse seu segregatos. Segregationis autem potestatem, ejusque vel extensionem, vel diminutionem, illius loci Episcopo attribuerunt. Hodie autem Constantinopoli nec sunt virgines cum laicali habitu Deo consecratæ, nec est virginum domicilium (quod Parthenon dicitur.) Solus autem sanctus ille Thebarum metropolitanus Caloctenes fecit Thebis parthenonem, & laicas in ipso virgines ordinavit. Et ideo æternum hoc est ejus monumentum, eique eo nomine gratia agenda est. Si autem velis etiam has ascetrias dicere virgines, nihil impedimenti invenies, nisi eas etiam velis Monachis assimilare propter tonsuram, & quòd earum pacta conventa seu vota fiant in Ecclesia. Lege xix. Can. Synodi Ancyranæ, quæ bigamorum eas pœnis subjicit: Syn. in Trul. xliiii. Basilii Magni lx. & xix. Hi enim ut fornicatores, illi verò ut adulteros, qui vota sua non servaverint, condemnant. Ne ergo in aliquo eorum repugnantiam esse existimes: sed dic, quòd quoniam Episcopi potestati pœna permissa est, ipse peccatorem pro arbitrio puniet cum examinatione. Lege & librum xxviii. tit. vi. cap. i. in quo decernitur non solùm separari illicitas nuptias, utpote cum cognata, eásve quæ præter legum præcepta fiunt, aut cum ea, cujus is, qui ipsam ducit, tutelam gerit; & nefarias seu damnatas, ejus scilicet quæ Deo dedicata est: sed & eos, qui contraxerunt, publicari & segregari, & si sint humilis loci etiam flagellis cædi. Quamobrem non solùm fiet quod jubet novella, sed etiam pœnæ consequentur.

ΚΑΝΩΝ ις'.

Παρθένον ἀναθεῖσάν ἑαυτὴν τῷ δεσπότῃ θεῷ, ὡσαύτως καὶ μοναζούσας μὴ ἐξεῖναι γάμῳ προσομιλεῖν. εἰ δέ τις εὑρεθείη τοῦτο ποιοῦντες, ἔστωσαν ἀκοινώνητοι. ὡρίσαμεν δὲ ἔχειν τὴν αὐθεντίαν τῆς ἐπ' αὐτοῖς φιλανθρωπίας καὶ τὸν τόπον Ἐπίσκοπον.

ΒΑΛΣ. Τὸ παλαιὸν γυναῖκες τινὲς προσήρχοντο τῷ Θεῷ μετὰ λαϊκοῦ σχήματος, καὶ ὁμολόγουν παρθενεύειν. διορίζονται τοίνυν οἱ πατέρες τοὺς ὁμολογήσαντας τοῦτο, κἂν ἄνδρες εἶεν μοναζοντες, κἂν γυναῖκες, μὴ ἀφίστασθαι τῆς ὁμολογημένων, καὶ γάμοις προσομιλεῖν. τοὺς δὲ παραβάτας τούτων ἀκοινωνήτους ἤτοι ἀφορισμένους εἶναι. τὴν μέντοι ἐξουσίαν τοῦ ἀφορισμοῦ ἤτοι τὴν ἐπέκτασιν ἢ τὴν μείωσιν ὡς ἐγχωρίῳ Ἐπισκόπῳ ἀνέθεντο. σήμερον δὲ πῶς ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, ὅτε παρθένοι μετὰ λαϊκοῦ σχήματος τῷ Θεῷ ἀνατίθενται, ὅτε παρθενῶν ἔστι μόνος ὁ ἅγιος μητροπολίτης ἐκείνου Θηβῶν ὁ Καλοκτένης ἐποίησε παρθενῶνα εἰς Θήβας, καὶ ἔταξε παρθένους ἐν αὐτῷ λαϊκάς. διὸ καὶ ἔστι τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ αἰωνίζον, καὶ χάριν τούτου. εἰ δὲ θέλοις εἰπεῖν τὰς ἀσκητρίας τοιαύτας παρθένους, οὐδὲν εὑρήσεις ἐμπόδιον, εἰ μήπω θέλοις ταύτας παραιτήσασθαι τὰς μοναζούσας διὰ τὸν ἀποκαρσιν, καὶ τὰς ἐπ' ἐκκλησίας συνθήκας αὐτῶν. ἀναγνωσον καὶ ιθ'. κανόνα τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου, τῷ περὶ διγάμων ὄντα τούτους καθυποβάλλοντα, τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ μδ'. καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ξ'. καὶ ιθ'. οἱ μὲν γὰρ ὡς πόρνους, οἱ δὲ ὡς μοιχοὺς τοὺς ἀθετητὰς τῶν ὁμολογιῶν αὐτῶν καταδικάζουσι. μή μοι οὖν ἐναντιωθῇς τινὶ ἐξ αὐτῶν· ἀλλ' εἰπὲ ὅτι ἐπεὶ παρὰ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἐπισκόπου τὸν τῶν παρθένων ἀνετράπησαν, αὐτοὺς ἁμαρτήσαντας καὶ δοκοῦντας αὐτῶν παρθένους μετὰ δοκιμασίας. ἀνάγνωθι καὶ βιβλίον κη'. τίτλον ς'. κεφ. α'. διορίζόμενον μὴ μόνον διγαμεῖν καὶ ἀθέμιτον γάμον, ἤτοι καὶ μετὰ συγγενοῦς καὶ παράνομον, ἤτοι καὶ μετὰ τῆς ἐπιτροπευομένης, καὶ καταγνωστὸν δηλονότι καὶ μετὰ τῆς τῷ Θεῷ ἀνατεθειμένης. ἀλλὰ καὶ δημεύειν τοὺς συνοικεσίους καὶ ἐξορίζειν, ἀτελεῖς δὲ ὄντας καὶ μαστίζεσθαι. ὥστε οὐ μόνον τὰ τῆς νεαρᾶς γέγονεν, ἀλλὰ καὶ ἐπιτίμια ἐπανηλθεν.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Τὸς ὁμολογήσαντας παρθενεύειν καὶ ἄνδρες εἶεν, καὶ γυναῖκες, ὡς ἀνάθημα ἑαυτὸς προσαγαγόντας τῷ θεῷ βέλεται ὁ κανὼν τὴν ὁμολογίαν φυλάττειν, καὶ μὴ παραβάτας τῆς ὡμολογημένων διείσκεσθαι. εἰ γὰρ τὰς πρὸς ἀλλήλους ὁμολογίας ἐμπεδοῖ ὁ θεὸς μέσος παρεληφθεὶς καὶ τὴν θεολόγων φωνὴν, πόσος ὁ κίνδυνος, ὧν πρὸς αὐτὸν ἐνθέμεθα συνθήκας, τούτων παραβάτας διείσκεσθαι; εἰ δέ τινες διορθεῖεν μὴ τὴν ὁμολογίαν γάμον ἐλόμενοι, ἀκοινώνητοι ἦσαν ἢ ἀφωρισμένοι εἶεν τούτους ὁ κανὼν διατάττεται· τὴν δὲ ἐξουσίαν τοῦ φιλανθρωπεύσασθαι ἴσως καὶ λύσαι δοκιμον αὐτοῖς ἢ ἐλαφρῦναι, καὶ τὸν χρόνον αὐτοῖς συγχεῖλαι τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ καθ' ὅπον Ἐπισκόπου ἀνέθετο. ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου ιθ'. κανὼν, οἱ παρθενίαν, φησὶν, ἐπαγγελλόμενοι, καὶ ἀθετοῦντες τὴν ἐπαγγελίαν καὶ τοὺς διγάμων ὅρον συμπληροῦτωσαν. ὁ δὲ μθ'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου· μοναχὸς, φησιν, ὅτι πορνείᾳ ἁλοὺς, ἢ πρὸς γάμον γυναῖκα ἀγαγόμενος τοῖς τοὺς πορνεύοντας ὑποβληθήσεται δικαίοις. ὁ δὲ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ξ'. κανὼν ὅτως προσέχει· ἡ παρθενίαν ὁμολογήσασα καὶ ἐκπεσοῦσα τῆς ἐπαγγελίας, καὶ χρόνον τὸν δεδομένον τῆς μοιχείας ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς καθ' ἑαυτὴν ζωῆς, πληρώσει. ὅ αὐτὸ καὶ ὁ τῶν μοναχῶν ἐκπεσόντων. ἐν δὲ τῷ ιά'. αὐτοῦ κανόνι, τὴν τοὺς πορνευόντων δικαίῳ καταδικάζει τοὺς μὴ τὴν ὁμολογίαν μεταθεμένους μοναζοντας εἰς φιλόσαρκον καὶ ἡδονικὸν βίον.

ZONAR. Qui se viri aut fœminæ virginitatis legibus adstringentes Deo instar anathematis devoverunt, in suscepto consilio permanere, ac promissi fidem nullo modo infirmare Canon jubet. Si namque hominum inter se conventa Deo quasi advocato aut adstipulatore, ex Theologorum sententia, firmari solent, quid illi factum iri arbitrabimur, qui fidem ipsi Deo voluntaria pactione obligatam fallere non dubitarit? Quicunque igitur professione continentiæ edita, deinde se nuptiis alligarint, communione privatos, hoc est, segregationi obnoxios esse decernit: sed ita tamen, ut clementiæ aliquid hujusmodi hominibus impartiri, totamque pœnam, vel ejus partem aliquam condonare, deque temporis præfiniti summa, quod libitum fuerit, deducere Episcopo liceat. Ac Ancyranæ quidem Synodi decimus nonus Canon, Qui se virginitatis voto, dicit, obligavere, si fidem promissi fregerint, digamorum legibus judicentur. Trullanæ autem sextæ Synodi quadragesimus quartus Canon: Monachus, ait, qui cum scorto deprehensus fuerit, uxoremve duxerit, scortatorum pœnas luat. At vero magni Basilii Can. lx. quæcunq; virginitatem professa mulier à proposito defecerit, pœnas adulterio in vitæ suæ dispensatione constitutas jubetur expendere. Eademque lege monachos si peccarint, teneri placet. Quos etiam, si monachatum professi se ad vitam mollem voluptariamque postea converterint, scortatorum pœnis teneri ejusdem Basilii undecimo Canone decretum est.

ΑΡΙΣΤ. Μοναζοντες, ἢ μοναζουσαι, μὴ γαμείτωσαν· ἐπεὶ, ἔξωσαν ἀκοινώνητοι.

ARIST. *Monachi vel Moniales matrimonium ne contrahant, quod si fecerint, excommunicentur.*

Οὗτοι τῆς ἐπαγγελίας αὐτῶν ἐκπεσόντες, καὶ τὰς συνθήκας αὐτῶν ἀθετήσαντες, ἀκοινωνησίᾳ ὑποκείνται· ὁ δὲ ἑξηκοστὸς κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου τῷ τῆς μοιχείας ὄγκῳ τούτους καθυπάγει.

Hi promisso suo excidentes, & fœdera suo violantes, excommunicationi subjiciuntur. At sexagesimus Basilii magni Canon fornicationis pœnæ eos subjicit.

D

ΚΑΝΩΝ ιζ'.

CANON. XVII.

Τὰς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἀγροικικὰς παροικίας ἢ ἐγχωρίους, μένειν ἀσφαλιζόμενος τοῖς κατέχουσιν αὐτὰς Ἐπισκόποις, καὶ μάλιστα εἰ τριακονταετῆ χρόνον ταύτας ἀδιαφόρως κατέχοντες φυλάττουσιν. εἰ δὲ ἐντὸς τῶν τριάκοντα ἐτῶν γεγένηταί τις ἢ γένοιτο πρὸς αὐτὸν ἀμφισβήτησις, ἐξεῖναι τοῖς λέγουσιν ἀδικεῖσθαι, πρὸς τούτων κινεῖν πρὸς τὴν Συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας. εἰ δέ τις ἀδικεῖτο πρὸς ἰδίου μητροπολίτου πρὸς τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως, ἢ τῷ Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ δικαζέσθω, καθὼς προείρηται. εἰ δὲ καί τις ἐκ βασιλικῆς ἐξουσίας καινισθῇ πολις ἢ καὶ αὖθις καινισθείη, τοῖς πολιτικοῖς καὶ δημοσίοις τύποις καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παροικιῶν ἡ τάξις ἀκολουθείτω.

Quæ sunt in unaquaque provincia, rurales vicanasque parochias, firmas & inconcussas manere apud eos qui illas tenent Episcopos: & maximè si xxx. annorum tempore eas sine vi detinentes administraverint. Si autem intra xxx. annos fuit aliqua vel fuerit de iis controversia, licere iis qui injuriam sibi fieri dicunt, de iis litem movere apud Synodum provinciæ. Si quis autem injuria afficiatur à proprio Metropolitano, apud exarchum diœcesis, vel Constantinopolitanam sedem litiget, sicut prius dictum est. Sin autem etiam civitas aliqua ab imperatoria auctoritate innovata est vel etiam de inceps innovata fuerit, civiles & publicas formas Ecclesiasticarum quoque parochiarum ordo consequatur.

ΒΑΛΣ. Τινὲς εἶπον ἐνταῦθα μὴ περὶ ἐνοριῶν λέγειν τὸν κανόνα, ἀλλὰ περὶ ἐπέων δικαίων διαφερόντων ἑκάστης ἐπαρχίας ἐπισκοπῆς. οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο ἀληθὲς καθὼς δηλοῦται ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ κανόνος λέγοντος δύνασθαι τὸν βασιλέα ὅτι πᾶς ὑπ' αὐτοῦ καινισθείσας ἢ καινισθησομένας πόλεσιν, ὑποτυποῦν τὰ βουλητέα αὐτῇ χάριν τῶν ἐπισκοπικῶν δικαίων. καὶ ἀναγνωσθὶ τὸν ιβ'. κανόνα τῆς παρούσης συνόδου. καὶ λή. τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου. ὃ δὲ λέγει ὁ παρὼν κανὼν, τοιοῦτόν ἐστιν, ἤθελον τινὲς ἐξακριβοῦν τοὺς περὶ τῶν ἐνοριῶν κανόνας εἰς πολιτικὰς ἐνορίας, οὐ μὴν καὶ εἰς συνελεύσεις ἀγροικίας. ὡρίσθη οὖν κατέχειν ἀμάχως τοὺς Ἐπισκόπους, τὰς ὅπου τριακονταετίαν νεμηθείσας παρ' αὐτῶν ἐνορίας ἀδιαφόρως, κἂν ἀγροικικαὶ ὦσιν, εἴτε μικραὶ, αἳ καὶ μονοίκια λέγονται, κἂν ἐγχώριοι, εἴτε πολλὰς κατοίκους ἔχουσι. εἰ

Quidam dicebant Canonem hic non loqui de regionibus seu diœcesibus, sed de aliis juribus ad uniuscujusque provinciæ Episcopatum pertinentibus: Non est autem hoc verum, ut ostenditur ex fine Canonis dicentis, posse Imperatorem, in iis quæ à se innovatæ sunt vel innovabuntur civitatibus, pro Episcopalibus juribus statuere quæ volûerit. Lege & xii. Can. præsentis Syn. & xxxviii. Syn. in Trul. Quod autem dicit hic Canon tale est: Volebant quidam eos Canones, qui de regionibus, seu diœcesibus loquuntur, intelligi de civitatum regionibus: non autem de vilibus ac ruralibus. Decretum est ergo, ut Episcopi citra controversiam obtineant regiones à se xxx. annis non vi possessas, sive sint rurales seu parvæ, quæ etiam μονοίκια, (hoc est unam tantum domum habentes) dicuntur: sive sint ἐγχώριοι, id est, multos habitatores habentes. Si autem intra xxx. annos

T istius

istius nomine actionem alius Episcopus intenderit, apud provinciæ Synodum quid de eo fit statuendum observabitur. Sin autem Metropolitanus suum Episcopum injuria afficiat, apud diœcesis Exarcum, vel apud Patriarcham de finibus judicio contendetur. Quæ autem ab Imperatoribus per publicas formas sive jussiones Imp. pro innovatis vel innovandis à se civitatibus decernuntur, manere ut decreta fuerint, utpote quòd debeat Ecclesia sequi ea quæ sic decernuntur. Cum hæc ita se habeant, ne dixeris eos quidem, qui xxx. annis sine vi regiones possident, moveri non posse: qui autem non sunt tales, id est, eos qui vi possident, etiam post xxx. annum, adversus eos agi posse. Sed lege postremum caput ij. tit. lib. v. Basilic. sive cap. i. novellæ cxi. sic dicens: Omnis actio venerabili domo competens, sive sit personalis, sive hypothecaria, quadraginta annos non excedit convenientibus unicuique religiosæ domui opportunis præscriptionibus, sed propria quidem tempora servantibus; & antiquam legem quæ extra est, sic dicentem: Præsens quidem novella constitutio Ecclesiis adversus privatos agentibus quadragenariam annorum præscriptionem accommodat. xvii. autem Canon. Chalced. Synodi in quinto cap. primi tit. Nomocanonis positus, Ecclesiis adversus Ecclesias agentibus, dat xxx. annorum spacium. Ne mireris autem illud. Ex ea enim cxi. novella, & ex iii. cap. iii. tit. lib. v. sive novellâ cxxxi. Ecclesiæ quoque habent alia privilegia. Dicit enim hoc caput: Pro longi autem temporis præscriptionibus x. & xx. & xxx. annorum, sanctis Ecclesiis & omnibus aliis venerabilibus locis, solam xl. annorum præscriptionem opponi jubemus. Hoc ipso etiam servato in legatorum quoque pios usus relicta sunt. Quamobrem Ecclesiæ quidem, si adversus religiosas domos non agunt, solo quadraginta annorum spacio excluduntur. Qui autem adversus eas agunt, per legitimas exceptiones ab Ecclesiis extruduntur. Cæterum quando Ecclesiæ inter se invicem agunt, quadraginta annorum privilegium non habebunt, sed jure communi utentur. Nota autem ex hoc Canone, quod licet Imp. auferre Ecclesiastica privilegia. Si enim eis permittitur ea quæ voluerint de regionum finibus ordinare pro innovatis à se urbibus: multo magis, ut mihi videtur, Episcopatus Metropolium honore donabunt, & eorum qui præerunt promotiones designabunt, & alia quædam, pro ea quam habent potestate, jubebunt.

A δὲ, φησὶν, ὄντος τῆς ῥιᾳκονῖλα ἐπῆλ ἀναγάγῃ ἕτερος. Ἐπίσκοπος χάριν τέτε, ἀλλὰ τῇ σωόδῳ τῆς ἐπαρχίας τὰ περὶ τέτου τριπλάσεται. ἐὰν ὁ μητροπολίτης ἀδικῇ Ἐπίσκοπον ἀπὸ, ἀλλὰ τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως ἢ ἀλλὰ τῷ πατριάρχῃ, τὸ περὶ τῆς ἐνοείας κριθήσεται. τὰ μὴν τοὶ ἀλλὰ τῶν βασιλέων ὁριζόμενα ἢ δημοσίων τύπων, ἤτοι βασιλικῶν ἀποσταλμάτων, χάριν τῶν ἀλλὰ τέτων καινιζομένων ἢ καινιζομένων πόλεων μᾶλλον καλῶς ὠρίσθαι· ὡς καὶ τῆς ἐκκλησίας ὀφλέσης ἀκολουθεῖν τοῖς ὕτω ὁριζομένοις. τέτων ὕτως ἐχόντων μὴ εἴπῃς, τὸς μὴ ἀβιάστως κατέχοντας ὅτι ῥιακονταετίᾳ ἐνοείλῃ ἀλλὰ χαλύτυς εἶ· τὸς δὲ μὴ τοιέτους, ἤγουν τὸς κτ βίαν νεμομένους καὶ μὴ ῥιακονταετίαν ἀνάγκαζε. Ἀλλὰ ἀνάγνωσον ὃ πλέον τάγον κεφάλαιον τὸ ϛ'. τίτλου τοῦ ε'. βιβλίου τῶ βασιλικῶν· ἤγουν κεφάλαιον α'. τῆς ρια'. νεαρᾶς, ὕτως λέγον, πᾶσα ἀγωγὴ προσήκουσα σεπτῷ οἴκῳ, εἴτε προσωπικὴ εἴτε ὑποθηκαρία ἐστὶν, οὐκ ἐκβαίνῃ τὰ τεσσαράκοντα ἔτη, τῶν ἁρμοζουσῶν ἑκάστῳ οἴκῳ πιστῷ συναγῇ προσκαίρων παραγραφῶν, φυλατομένων μόνοις τὸς οἰκείους χρόνους. καὶ τὰ ἔξωθεν αὐτῶ παλαιὸν ὕτω λέγοντα· ἡ μὲν πρώτη νεαρὰ διάταξις κτ ἰδιωτικῶν ἀναγέσαις τῆς ἐκκλησίαις τῷ παραιακονταετίᾳ ὑφαπλοῖ. ὁ δὲ ιζ'. κεφαλαίων τῆς B ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου κείμενον. ἐν τῷ ε'. κεφ. ϛ α'. τίτλου τῶ νομοκάνονος, τῆς ἐκκλησίαις κτ ἐκκλησιῶν ἀναγέσαις ῥιακονταετίᾳ δίδωσι. μὴ θαυμάσῃς δὲ τέτο. ἀπὸ γὰρ τῆς τοιαύτης ρια'. νεαρᾶς, καὶ ἀπὸ γ'. κεφ. ϛ γ'. τίτλου ϛ ε'. βιβλίου ἤτοι τῆς ρλα'. νεαρᾶς, καὶ ἕτερον. προνόμιον αἱ ἐκκλησίαι ἔχυσι. φησὶ γὰρ ὁ τοιέτον κεφ. ἀντὶ τῶν χρονίων παραγραφῶν δέκα καὶ εἴκοσι, καὶ ῥιακονταετηριδικῶς τῆς ἁγίαις ἐκκλησίαις ϛ τοῖς ἄλλοις ἅπασι σεβασμίοις τόποις μόνῳ τῷ τῆς μ'. ἐνιαυτῶν παραγραφῷ ἀντιπίπτειν προστάτομεν. τέτε αὐτὸ φυλατομένου καὶ ὅτι τῇ ἀπαιτήσῃ τῶ ληκάτων, καὶ τῶν κληρονομῶν αὐτῶν εἰς ὑσεβῆς αἰτίας καταλελειμμένων. ὥστε αἱ μὲν ἐκκλησίαι μὴ κτ ὀναγῶν οἴκων ἀνάλυσαι, C ἀλλὰ μόνης τῆς ποσαραιακονταετίας ἀποκλείονται. οἱ δὲ κτ τέτων ἐναγόντες ἀλλὰ τῶν νομίμων παραγραφῶν ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν ἐξωθοῦνται. ὅταν μέντοι ἐκκλησίαι κατ' ἀλλήλων ἐνάγωσι, ὃ τῆς ποσαραιακονταετίας ὐκ ἔχυσι προνόμιον, ἀλλὰ τοῖς κοινοῖς νόμοις χρῶνται. σημειώσαι δὲ ἀπὸ τοῦ πρόνλ. κεφ. ὅτι ἔξεσι τῷ βασιλεῖ προνόμια ἐκκλησιαστικὰ ἀφαιρεῖσθαι. εἰ γὰρ ἐφεῖ τέτοις τὰ βελτίω αὐτοῖς περὶ ἐνοειῶν ἐπιτρέπεσθαι χάριν τῶν καινιζομένων ὑπὸ τέτων πόλεων· πολλῷ πλέον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὀρθοδοξίᾳ εἰς μητρόπολιν τιμήσουσι, καὶ προχειρήσεις ἡγεμονικὰς ὑποτυπώσουσι, καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα ἐνδελεχέως προστάξουσι. D E

ZONAR. Cum alieni juris usurpatio, ac vicinorum injuriæ, earumque rerum rapina, quæ ad nos nulla ratione pertinent, vetita sit universis; tum Episcopum ab omni ejusmodi noxa multo magis abesse par est, cujus imitatione subditi animum ad omne virtutum genus conformare debent. Quicunque igitur paroecias obtinent, sive rusticanas sive paganas, ne possessione illos moveri liceat, hoc Canone definitum. Simili prorsus constitutione cum ea quæ in Ephesina tertia Synodo edita est, hoc tantum discrimine, quod in illa de provinciis, amplioribusque locis, quibus etiam Episcopi præfici soliti sunt, constitutum: de paroeciis, quarum & angusti fines, nec multa celebritas esset, hoc loco actum, quæ quidem in rusticanas paganásq; dividuntur. Ac rusticanas quidem dicunt eas, quæ in remotis locis positæ, exiguo incolarum numero excultæ sunt, quæ & μονοίκια, (hoc est, unam domum habentes) vocantur. Paganas vero, prædiis & pagis proximas, & majore incolentium multitudine frequentes. Ne quam igitur ex ejusmodi quibuscunq; paroeciis Episcopo eam obtinenti eripi liceat, hoc Canone decretum;

ZΩNAP. Τὸ ἀλλοτρίοις ἐπιβαίνειν δικαίοις, καὶ τὰς πλησιάζοντας ἀδικεῖν, καὶ ὑφαρπάζειν τὰ μὴ σφίσι προσήκοντα, ἅπασι κοινῶς ἀπηγόρευται. πολλῷ γὰρ μᾶλλον Ἐπισκόποις, οἷς κὰ ἀρχέτυπον ὀφείλυσι προκεῖσθαι τοῖς ὑπ' αὐτὸς, εἰς μίμησιν πάντας ἀγαθοῦ. Ἀνεπιζήτητοίνυν ὁ κτμὸν ἐστὶ τῆς παροικίας ἀποβιαστὰς εἶ πρὸς τοῖς κατέχυσιν αὐτῆς, κἂν ἀπροίκιαι εἶεν, κἂν ἐγχώριοι, τὰ αὐτὰ ὥρισεν τῇ τ τρίτῃ Συνόδῳ ψήφῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ κολούσης. πλὴν ὅσον ἐκείνη μὲν περὶ ἐπαρχιῶν κὰ ἐνοειῶν μειζόνων διετάξατο, ἐν αἷς κὰ Ἐπίσκοποι ἐχειροτονοῦντο· αὕτη γὰρ περὶ παροικιῶν, αἳ τινες εἶεν ἂν ἐνοείαι μικραὶ καὶ ὐ πολυπληθεῖς, ὡς εἰς ἀπροικιακὰς καὶ ἐγχωρίους διαιρεῖ. ἀπροικιακὰς μὲν οὖν φασιν εἶ τὰς ἐν ἐρημίαις κτμένας. ϵ ὀλίγυς ἐχόσας τὰς ἐν αὐταῖς οἰκήσεις, αἳ καὶ μονοίκιαι λέγον. ἐγχωρίους δὲ τὰς ἀγροῖς κὰ κώμαις πλησιαζόσας, καὶ πλείονας τὰς κατοίκυς ἐχόσας. ταύτας οὖν τὰς παροικίας, ὁπόταί ποτ' ἂν εἶεν παρὰ τοῖς κατέχυσιν αὐτῆς Ἐπισκόποις ἀναφαιρέτυς εἶ διακελεύεται, κὰ ὅτι πλέον αὐτοῖς ταύτας διαφέρειν φησὶν, εἰ ὅτι τελεσκόπια ἐνιαυτὸς ἀβιάστως,

Digitized by Google

ἀδιάσως, τυπτέσι μή τινα βιασάμενοι, καλῇ ᾗ πίστει, ἤτοι A
χωρεῖς τινὸς ἀδίκου αἰτίας κατέχον αὐτούς, καὶ φιλονόμησε.
ἡ γὰρ τριακονταετία αὐτοῖς τῷ αὐτῷ καθ' ἑαυτὸ βεβαίαν ἔδοξε
το. εἰ δὲ ἐντὸς τῶν λ'. ἐτῶν ἀφαιρεῖταί τις λέγων αὐτῷ τὸ τοιοῦτον
παροικίαν ἀφαιρεῖσθαι, πρὸς τὴν τῆς ἐπαρχίας Συνόδου
ζητεῖσθαι τὸν ὑποθέσιν βούλεται. εἰ δὲ ὁ τῆς ἐνορίας Ἐπι-
σκοπος ἴδιόν μητροπολίτου αἰτιᾶται, πρὸς τὸν ἔξαρ-
χον τῆς διοικήσεως δικάζεσθαι αὐτούς, ἢ τὸν Κωνσταντι-
νουπόλεως Ἐπισκοπον. τινὲς μὲν οὖν ἐξάρχους τὸν διοι-
κήσεων τοὺς πατριάρχας φασὶ, καὶ εἰς σύστασιν τοῦ οἰ-
κείου λόγου χρῶνται τῷ λθ'. κανόνι τῆς ἐν Καρθαγένῃ
Συνόδου, λέγοντι· Ὡς τῆς πρώτης καθέδρας Ἐπίσκοπον B
μὴ λέγεσθαι ἔξαρχον τῶν ἱερέων, ἢ ἄκρον ἱερέα, ἢ τοιοῦτόν τι ποτε, ἀλλὰ μόνον Ἐπίσκοπον τῆς πρώτης καθέδρας.
ἄλλοι δὲ τοὺς μητροπολίτας τῶν ἐπαρχιῶν φασὶν ὀνομάζεσθαι
ἐξάρχους, Ὡς ἕκτον κανόνα αὐτῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου πρὸς
τοῦτο λέγοντες εἰς πίστιν λέγοντα, χρὴ ὑπομιμνήσκεσθαι δὲ γραμ-
μάτων τοῦ ἐξάρχου τῆς ἐπαρχίας, λέγω δὴ τοῦ Ἐπισκόπου
τῆς μητροπόλεως. κρεῖττον δ' ἂν εἴη τοὺς μητροπολίτας τῶν
ἐπαρχιῶν ἐξάρχους λέγεσθαι, ὡς ὁ ῥηθεὶς κανὼν τῆς ἐν
Σαρδικῇ Συνόδου τούτους ὠνόμασεν· ὥστε τοιαύτῳ εἴη τοῦ
κανόνος τούτου τὴν ἔννοιαν, διαιρεῖσθαι δηλαδὴ τὰ δι-
καστήρια, καὶ ὅτε μὲν Ἐπισκόπου πρὸς Συνεπισκόπου ἐνά- C
γοι, ἢ κληρικὸς πρὸς Ἐπίσκοπον, τότε Ὡς μητροπολί-
του καθίζειν δικαστὴν, ὃν δὴ ἔξαρχον τῆς διοικήσεως ὀνο-
μάζει· ὅτε δὲ Ἐπίσκοπος πρὸς τὸν μητροπολίτου αὐτοῦ δί-
κην ἔχει, τότε τῷ Κωνσταντινουπόλεως ὑπερέπειν τὸ δικαστή-
ριον. οὐ πάντων ἢ τῶν μητροπολιτῶν πάντως ὁ Κωνσταν-
τινουπόλεως, καθίσται δικαστὴς, ἀλλὰ τῶν ὑποκειμένων
αὐτῷ· οὐ γὰρ δὴ καὶ τὸν τῆς Συρίας μητροπολίτας, ἢ τὸν
τῆς Παλαιστίνης καὶ Φοινίκης, ἢ τὸν τῆς Αἰγύπτου ἄνοντας
ἑλκύσαι δικάσαθαι παρ' αὐτῷ, ἀλλ' οἱ μὲν τῆς Συρίας, τῷ
τοῦ Ἀντιοχείας ὑποκεῖνται φόρῳ· οἱ δὲ τῆς Παλαιστίνης,
τῷ τῶν Ἱεροσολύμων· οἱ δὲ τῆς Αἰγύπτου, Ὡς πρὸς τὸν D
Ἀλεξανδρείας δικάσονται, παρ' ὧν καὶ χειροτονοῦνται, καὶ
οἵσπερ ὑποκεινται. ἐλέγοντο δὲ ἔξαρχοι καὶ ἕτεροι, ἤγουν
ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ ὁ Ἐφέσου, καὶ ὁ Θεσσα-
λονίκης, καὶ ὁ Κορίνθου, οἷς λέγεται ἀφ' τοῦτο καὶ
πρεσβύτερον δοκεῖν πολυσταύρια φορεῖν ἐν ταῖς ἐκκλη-
σίαις αὐτῶν.

ARIST. Ἐγχώριον, καὶ ἀγροικικὴν παροικίαν, εἰ τριακον-
ταετίαν ἐφέδησαν, κατεχέσθωσαν· εἰ δὲ ταύτης ἐντὸς,
εἴεν ἐπίδικοι. εἰ δὲ κεκαίνισται ὑπὸ βασιλικῆς κελεύσεως πό-
λις, ταῖς πολιτικαῖς καὶ δημοσίοις τύποις ἀκολουθείτω καὶ ἡ E
τῶν ἐκκλησιαστικῶν παροικιῶν τάξις.

Εἰ μὲν καὶ ἰδιωτῶν ἔχον ἀγωγὰς αἱ ἐκκλησίαι πρός τινων
ἀκινήτων, ἢ ὅτι παρεκτὸς τριακονταετίαν ἡσύχασαν, μηδ' ὅλως
ὀχλήσασαι τοὺς κατέχοντας· οὐκ ἐπὶ ταύτας ἐνδυνάμως κινῆ-
σαι δύανται πραφερασικῶς ἐκβοηθούμεναι. Εἰ δὲ ἐκκλησία ἔχοι
καὶ ἐκκλησίας, ἐπεὶ ἴσον δίκαιον εἰσὶ καὶ ἀμφότεραι, ἐὰν ὅτι
τριακονταετίαν οὐκ ἐλάλησεν, ἀλλ' ἡσύχασεν· εἰ μὲν ταῦτα
κινήσοι, ἀφ' τῆς τοῦ χρόνου προθεσμίας ἐξωθεῖται. Ἀμαθύτ-
τεται γὰρ καὶ ὁ πρὸ ἡμῶν, ὡς ἐὰν κατέχον ὅτι τριακον-
ταετίαν τινὲς τῶν Ἐπισκόπων ἑτέρων Ἐπισκόπων ἀγροικικὰς
παροικίας, ἢ ἐγχωρίους, ἀπερισπαλύτως καθεζέτωσαν τοι-
αῦτας· εἰ δὲ ἐντὸς τῆς τριακονταετίας ἀμφιβολία πρὸς αὐτῶν F
γένοιτο, τῇ προθεσμίᾳ τῆς τριακονταετίας οἱ κατέχοντες ταύ-
τας οὐκ ἐκβληθήσονται, ἀλλὰ κριθήσονται πρὸς αὐτῶν πρὸς
τὴν συνόδου τῆς ἐπαρχίας μὴ τῶν οἰομένων ἀδικεῖσθαι.
ἀγροικικὰς δὲ ἐνταῦθα παροικίας, καὶ ἐγχωρίους νοήσῃς, οὐ
πόλεις τινὰς καὶ κώμας, ἀλλ' ἀγρούς· καὶ ἐγχωρίους μὲν τοὺς
ἐν μέσοις ἀγροῖς καὶ κώμαις κειμένους, ἀγροικικοὺς δὲ τοὺς
τούτων ἀφεστῶτας, καὶ ἐν ἐσχατιαῖς ἱδρυμένους, οὓς καὶ μο-
νοίκια νῦν λέγουσιν. εἰ δὲ βασιλεὺς ἐκ νέου πόλιν ἐκαί-
νισεν, ἢ καὶ αὖθις καινίσει, ᾧ φιλονεικήσῃ πρὸς αὐτῆς ὁ γει-

præfertim verò, si triginta annorum spatio, nulla vi, hoc est nulla cujusquam injuria sed bona fide sive sine injustis quibusvis mediis retentam administraverit. Hoc namque triginta annorum intervallum, possessioni stabiliendæ, sufficere decreverunt. Quòd si quis ante id tempus elapsum hujusmodi parœciæ possessionem ad se pertinere contendat, eam controversiam in provinciali conventu cognosci atque examinari placet. Si tamen litem Metropolitano suo Episcopus intendat, diœcesano Exarcho aut Constantinopolitano Episcopo in ea re arbitro ac disceptatore utentur. Exarchi porro diœcesani nomine nonnulli Patriarchas intelligunt, suamque sententiam trigesimo nono Carthaginensis Synodi Canone confirmare nituntur, qui Episcopum primæ cathedræ, vel Exarchi Sacerdotum, vel summi Sacerdotis, vel alio prorsus, quam hoc uno, Episcopi primæ Cathedræ titulo, appellari vetat. Alii Metropolitanos provinciarum Exarchi appellatione designari, idque sexto Synodi Sardicensis Canone satis probari arbitrantur, dicente, Litteris provincialis exarchi, Metropolitani videlicet Episcopi admoneri oportet. Quæ nobis quoque opinio magis probatur, ut Exarchi scilicet provincialis nomine Metropolitanos intelligamus, quomodo illos laudatus Canon Sardicensis Synodi nominavit, ex quo hujusmodi Canonis sententia existet, fora inter se ac judicia discriminans, ut siquidem, inquit, adversus Episcopum Episcopus alius, aut Clericus adversus Episcopum judicio contendat, apud Metropolitanum, quem alio nomine Exarchum diœceseos vocat, causa transigatur: si vero cum Metropolitano ipso Episcopus litiget, tunc ad Constantinopolitanum controversia deferatur. Non omnium autem Metropolitanorum sed ei tantum subjectorum Constantinopolitanus constituetur judex: neq; enim Syriæ, Palæstinæ, Phœniciæ, aut Ægypti Metropolitas, invitos ad sua subsellia Constantinopolitanus trahet; sed Syriæ Metropolit. causam Antiochenus cognoscet, de Palæstinis Hierosolymitanus; de Ægyptiis Alexandrinus Patriarcha pronunciabit. Ab illis namque & creantur, & eorundem imperio subjiciuntur. Exarchos porro alios quoque Præsules, Cæsareæ nimirum quæ in Cappadocia, Ephesi, Thessalonicæ, Corinthiq; Episcopos nuncupavere, quibus etiam propterea, prærogativæ nomine, polystauria in suis Ecclesiis gestare permissum.

ARIST. *Vicana, & ruralis paræcia si triginta annos possessæ fuerint, possideantur. Si vero intra illud tempus, controversiæ de iis moveantur. At si imperatoris jussu urbs renovata fuit, & Ecclesiasticarum quoq; paræciarum ordo, civiles & publicas formas sequatur.*

Si Ecclesiæ de immobilibus quibusdam contra privatos habuerint actiones & quadraginta annos quieverunt, nullam omnino possessoribus afferentes molestiam, postea eas potenter movere nequeunt ut dicantur aliquo modo ejectæ. Si autem Ecclesia contra Ecclesiam actionem habeat, cum ambæ æqualis sint juris, si per triginta annos nihil locuta fuerit, sed quieta manserit, si postea actionem moverit, ob temporis præscriptionem ejicitur. Statuit ergo & præsens Canon, quòd si Episcopi aliqui per triginta annos aliorum Episcopatuum rurales aut regionales tenuerint parœcias, Eas inconcussè retineant, Si autem intra annos triginta orta sit de iis controversia, qui dum triginta isti præterlabantur anni eas detinuerunt, non ejicientur, sed pro iis litigabunt apud synodum provincialem, cum iis qui sibi videntur injuriâ affecti. Rurales autem hîc parœcias & regionales ne putes civitates esse aliquas aut vicos, sed agros: & regionales, quidem (agros) in mediis agris & vicis positos; rurales autem ab iis remotos, & in ipsis extremitatibus collocatos, quos & monœcia nunc vocant. Si verò imperator de novo urbem extruxit, vel in posterum extruet, non

Digitized by Google

de illâ contendet vicinus Episcopus, nec eam sub suam trahere parœciam studebit, sed politicos & publicos sequetur typos, ut illius provinciæ aut parœciæ Episcopus eam sub se habeat, cui antea ascripta & subjecta fuit.

A τυιάζων Επισκοπ., ἢ ὑπὸ τὴν παροικείαν αὐτῆ ποιῆσαι ταύτην ἐπεγκαλέσῃ· ἀλλὰ τοῖς πολιτικοῖς ἢ δημοσίοις τύποις ἀκολουθήσῃ. ὥς ε ἐκείνης τῆς ἐπαρχίας, ἢ παροικίας ἡ Επίσκοπον ταύτην ὑφ' ἑαυτὸν ἔχῃ, εἰς ἣν αὐτὴ ἀναπεγράφη ἐξ ἀρχῆς πλεῖν.

Canon XVIII.

Conjurationis vel sodalitatis crimen ab externis etiam legibus est omnino prohibitum: multo autem magis hoc in Dei Ecclesia fieri prohibere oportet. Si qui ergo Clerici vel Monachi inventi fuerint, vel conjurati, vel sodalitates comparantes, vel aliquid struentes adversus Episcopos aut Conclericos proprio gradu omnino excident.

ΚΑΝΩΝ ιη'.

Τὸ τῆς συωμοσίας ἢ φρατρείας ἔγκλημα, ἢ ἔξω τῆς ἔξω νόμων πάντη κεκώλυ. πολλῷ δὴ μᾶλλον ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ τοῦτο γίνεσθαι ἀπαγορεύειν πρέπει. εἴ τινες τοίνυν κληρικοὶ ἢ μοναζοντες εὑρεθεῖεν, ἢ Συωμοσύμμοι ἢ φρατριάζοντες, ἢ καταστάσεις τυρβάζοντες Επισκόποις, ἢ συγκλητικοῖς, ἐκπίπτειν πάντη τοῦ οἰκείου βαθμοῦ.

B

Bals. Conjuratio est, malas aliquas suas voluntates firmare, jurejurando inter se invicem dato & accepto. Sodalitas autem (quæ φρατρεία Græcè dicitur,) est convenire & consentire aliquos alicujus mali faciendi gratia. Externas autem leges vocat Canon civiles, quoniam earum plurimæ ab externæ seu prophanæ scripturæ peritis seu Græcis, sunt compositæ. Dicit ergo, quòd quoniam lex quoque civilis & sodales & malos etiam conjuratores punit, deponi debent qui tale quid faciunt Clerici, vel Monachi. AcCanon quidem eos, qui adversus Episcopos vel Conclericos aliquid struunt aut moliuntur, juxta illud, Coagulatum est cor eorum, id est, induratum est, deponi jubet. Existimo autem & eos, qui adversus Laicos tale quid faciunt, sacerdotes similiter puniri. Lege & xxxvii. caput ix. tit. præsentis operis, & syn vi. Can. xxxiv.

Βαλσ. Συωμοσία ἐστί, ὅ κατεμπεδῶσαι τινὰς κατὰ τινὰ οἰκεῖα θελήματα μετ' ὅρκου ἀμοιβαδὸν πρὸς ἀλλήλους γινομένου. φρατρεία δέ ἐστι, ὅ συνελθεῖν καὶ ὁμοφρονῆσαι τινὰς χάριν τοῦ ποιῆσαι τόδέ τι κακόν. ἔξω μὲν νόμους ὁ κανὼν καλεῖ τοὺς πολιτικούς, διότι οἱ τοὺς πλείστους ἐξ αὐτῶν πρὸς τῶν τῆς ἔξω γραφῆς σοφῶν ἦσαν τῶν Ελλήνων συνετέθησαν. φησὶ γοῦν ὡς ἐπεὶ καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος τὰς φρατριὰς καὶ συωμότας κολάζει, ὀφείλουσι καθαιρεῖσθαι οἱ τοιοῦτόν τι ποιοῦντες κληρικοί, ἢ μοναζοντες. καὶ ὁ μὲν νόμος τοὺς μετ' Επισκόπων ἢ συγκλητικῶν τυρβοῦντας, ἤτοι καταστάσεις, μετ' ὀλίγον ἢ καρδία αὐτῶν, ἀντὶ τοῦ ἐσκληρύνθη, καθαιρεῖσθαι φησίν. οἶμαι δὲ καὶ τοὺς μετὰ λαϊκῶν τοιοῦτόν τι ποιοῦντας ἐοικέναι ὁμοίως κολάζεσθαι. ἀνάγνωσον καὶ ὅ λζ. κεφ. τοῦ ἐνάτου τίτλου τοῦ πρόνλο. συλλογισμοῦ καὶ τῆς ς'. συνόδου νόμους λδ'.

C

Zonar. Civilium quoque legum sanctionibus, quas externas, quòd à Græcis omnes fere conditæ sint appellavit Canon, conjurationis scelus & vetitum & vindicatum fuisse constat, quod etiam ex libro sexagesimo, titulo trigesimo sexto, capite quarto; & titulo quinquagesimo primo, cap. primo, Lege tertia, facile apparet. Est vero conjuratio, cum adversus aliquos inito consilio, nunquam se quieturos donec cogitata perfecerint, mutuo se invicem jurejurando complures obligavere. Quo pacto ex Judæis nonnulli, ut in Actis sanctus Lucas memorat, conspiratione facta sua ipsi ea conditione capita devovere, ut si cibi aliquid aut potûs, nisi Paulo interfecto, gustassent, diris omnibus execrationibúsque devincti atque obnoxii tenerentur. Sodalitas autem (Græcè φρατρεία,) conventiculum est, & ad maleficia suscipienda quorundam consensio. Ab hujusmodi igitur improbitate multo magis & sacerdotes & Monachos abesse par est. Quòd si ex iis aliqui, inquit Canon, se conjurationibus aut sodalitatibus implicuisse, nefarii quidpiam molientes, deprehensi fuerint, (id namque significat verbum τυρβοῦντες, quasi, flagitii aliquid ac sceleris struentes, cui affine est illud, Coagulatum est cor eorum, quasi diceret, Induratum est) eos gradu suo moveri jubet.

D

Ζωναρ. Καὶ τοῖς πολιτικοῖς νόμοις, οὓς ἔξω ἐκάλεσεν ὁ κανὼν διότι οἱ παρὰ Ελλήνων πάντας σχεδὸν συντεθεῖσθαι, ὅ τῆς συωμοσίας ἔγκλημα κεκώλυται καὶ κεκήλασται, ὡς ἔστιν εὑρεῖν ἐν βιβλίῳ ἑξηκοστῷ, τίτλῳ τριακοστῷ ἕκτῳ, κεφαλαίῳ δ'. καὶ τίτλῳ να'. κεφαλαίῳ πρώτῳ διατάγματι τρίτῳ. συωμοσία δ' ἐστί, ὅ, τινὰς κατά τινων βουλεύσασθαι, καὶ ἀλλήλους ὅρκοις συνδῆσαι μὴ ἀποστῆναι τοῦ ἀτόπου βουλεύματος, μέχρις ἂν τοῦτο ἐκτελεσθείη· ὅθεν ἐν ταῖς πράξεσιν ἱστόρηται τῷ θείῳ Λουκᾷ, λέγοντι, ὅτι ποιήσαντές τινες τῶν Ιουδαίων συστροφὴν, ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς, λέγοντες μήτε φαγεῖν, μήτε πιεῖν, ἕως ἂν ἀποκτείνωσι τὸν Παῦλον. φρατρεία δέ ἐστι κακοβελὲς βουλίον, καὶ συμφωνία τινῶν ἐπὶ πράξεσι φαύλαις. ταῦτα τοίνυν πολλῷ μᾶλλον ἀποτρέπεσθαι χρὴ τοὺς ἱερωμένους, καὶ τοὺς μοναζοντας. εἰ δέ τινες εὑρεθεῖεν, φησὶν ὁ κανών, τοιοῦτοι συωμοσύμμοι ἢ φρατριάζοντες, καὶ τινὰ μηχανώμενοι (τοῦτο γάρ ἐστι, τυρβοῦντες, ἀντὶ τοῦ σκληρὰ καὶ πονηρὰ κατασκευάζοντες, ἢ ὅ, ἐτυφώθη ἡ καρδία αὐτῶν, ἀντὶ τοῦ ἐσκληρύνθη) τοὺς τοιούτους ἐκπίπτειν κελεύει τοῦ οἰκείου βαθμοῦ.

E

Arist. *Clerici, & Monachi si conventicula celebrare, & contra Episcopum conjurare comperti fuerint, gradibus suis excidant.*

Αριστ. Κληρικοὶ καὶ μοναζοντες, εἰ φωραθεῖεν ἢ φρατριάζοντες, ἢ Συωμοσύμμοι κατ' Επισκόπου, τῆς βαθμῶν αὐτῆς ἐκπιπτοῖεν.

F

Conjuratio aut sodalitas, si in cujuspiam, qualiscunque fuerit, senatorum eversionem fiat, à legibus majorem omnibus aliis delictis constitutam habet mulctam. Propterea itaque & hic Canon eos, qui contra Episcopos conjurationes faciant aut sodalitates, gradibus suis deponi statuit.

Η Συωμοσία, καὶ ἡ φρατρεία, εἰ δέοι ἀναιρέσεώς τινος τῆς οἱωνδήποτε συγκλητικῆς γένηται, μείζονα τιμωρίαν τῶν ἄλλων ἐγκλημάτων ἀπὸ τῶν νόμων ἔχει τὸ καταδίκιον. διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ὁ κανὼν τοὺς καθ' Επισκόπων Συωμοσίας ἢ φρατρείας ποιουμένοις, ἐκπίπτειν τῶν οἰκείων βαθμῶν ὁρίζει.

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ ιθ'.

Ηλθεν εἰς τὰς ἡμετέρας ἀκοὰς, ὡς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αἱ κεκανονισμέναι συνόδοι τῶν Ἐπισκόπων οὐ γίνονται, καὶ ἐκ τούτου πολλὰ παραμελεῖται τῶν διορθώσεως δεομένων ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. ὥρισε τοίνυν ἡ ἁγία σύνοδος καὶ τοὺς τῶν ἁγίων πατέρων κανόνας, δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὅπου ὁ αὐτὸς συνηρέχθην κατ' ἐκάστην ἐπαρχίαν τοὺς Ἐπισκόπους, ἔνθα ἂν ὁ τῆς μητροπόλεως Ἐπίσκοπος δοκιμάσῃ, καὶ διορθοῦσθαι ἔκαστα τὰ ἀνακυπτόντα· τοὺς δὲ μὴ συνιόντας Ἐπισκόπους, ἐνδημοῦντας ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, καὶ ταῦτα ἐν ὑγείᾳ διάγοντας, καὶ πᾶσι ἀπαραιτήτου καὶ ἀναγκαίας ἀσχολίας ὄντας ἐλευθέρους, ἀδελφικῶς ὑπομιμνήσκεσθαι.

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν ἐτησίως ὀφείλουσαν γίνεσθαι συνόδων ζήτει ⓝ ε'. κανόνα τῆς α'. συνόδου καὶ τὰ ἐν αὐτῷ.

ΖΩΝΑΡ. Περὶ τῶν ἐτησίως διαταχθεισῶν γίνεσθαι συνόδων ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ· καὶ ἐν τοῖς τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόσιν ἐξήγηται, καὶ ἐν τῷ ε'. κανόνι τῆς πρώτης συνόδου, καὶ ζητητέον ἐκεῖνα.

ΑΡΙΣΤ. Δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ συνόδους κελεύω, ἵνα δοκῇ τῷ Ἐπισκόπῳ τῆς μητροπόλεως· καὶ λυέσθω τὰ ἀνακυπτόντα.

Ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, ὅ, δὶς τοῦ ἔτους γίνεσθαι Σύνοδον, ἐκωλύθη διὰ τὸν ἕκτου κανόνος τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου ὁ δεύτερον, καὶ τοῦ αὐτοῦ κανόνος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης Συνόδου, διὰ τὸ συνοχλεῖν, καὶ ὅ ἐνδεῶς ἔχειν πρὸς ὁδοιπορίαν τοὺς συναθροιζομένους Ἐπισκόπους· καὶ ὥρισθη ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ γίνεσθαι, ἀπὸ τῆς ἁγίας τοῦ πάσχα ἑορτῆς καὶ μέχρι Συμπληρώσεως τοῦ ὀκτωμβρίου μηνός.

B

C

D

Canon XIX.

Pervenit ad aures noſtras, quod in provinciis Canonibus conſtitutæ Epiſcoporum Synodi non fiant, & ex eo multa Eccleſiaſtica negligantur, quæ correctione indigent. Statuit ergo ſancta Synodus ſecundum ſanctorum patrum Canones, ut bis in anno eundem in locum conveniant uniuſcujuſque provinciæ Epiſcopi, ubi Metropolis Epiſcopo melius eſſe videbitur, & ſingula emergentia corrigant: Epiſcopi autem, qui non conveniunt, ſed in propriis urbibus domi manent, ſi quidem ſani ſunt, & ab omni inexcuſabili & neceſſario negotio liberi, fraternè reprehendantur.

Bals, De Synodis, quæ debent ſingulis annis fieri, quære v. Canon. primæ Synodi, & quæ in eum ſcripta ſunt.

Zonar. Quæ de anniverſariis Synodis in unaquaque provincia celebrandis conſtituta ſunt, ea noſtris commentariis in Sanctorum Apoſtolorum Canones, & in quintum primæ Synodi Canonem, ſatis explicavimus: illa autem quærenda ſunt.

Arist. *Bis quotannis celebretur Synodus ubi Metropolis Epiſcopo viſum fuerit: & emergentia determinentur.*

Ut antea dictum eſt, bis quotannis haberi Synodum, ex ſexto Canone Nicænæ Synodi ſecundæ, & octavo ſextæ Synodi in Trullo Canone prohibetur ob moleſtiam, & quod Epiſcopi, quos convenire oportet, non ſufficienter ad iter faciendum inſtruantur; & decretum fuit ſemel quotannis Synodum fieri, à ſancto paſchæ feſto uſque ad completum Menſem Octobrem.

ΚΑΝΩΝ κ'.

Κληρικοὺς εἰς ἐκκλησίαν τελωνοῦντας, καθὼς ἤδη ὡρίσαμεν, μὴ ἐξεῖναι εἰς ἄλλης πόλεως ταττέσθαι ἐκκλησίαν· ἀλλὰ στέργειν ἐκείνῃ ἐν ᾗ λειτουργεῖν ἐξαρχῆς ἠξιώθησαν· ἐκτὸς ἐκείνων, οἵτινες ἀπολέσαντες τὴν ἰδίαν παροικίαν ἀπὸ ἀνάγκης, εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν μεταβαίνουσιν. εἰ δέ τις Ἐπίσκοπος μὴ ὢν ὅσιον τοῦτον, ἄλλῳ Ἐπισκόπῳ παρασήκηλα δέξοιτο κληρικὸν, ἔδοξεν ἀκοινώνητον εἶναι καὶ τὸν δεχόμενον καὶ τὸν δεξάμενον, ἕως ἂν ὁ μεταστὰς κληρικὸς εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανέλθοι ἐκκλησίαν.

ΒΑΛΣ. Περὶ τούτου ἀρχαίως ὅπωσδεν ἐξηγησάμεθα. μὴ ἐναντιωθῇ δέ σοι ὁ κγ'. κανὼν τῆς παρούσης Συνόδου, μὴ ἐπιτάττων ἀφορισμὸν τοῖς ἐν ἀλλοτρίᾳ χώρᾳ διατρίβουσι κληρικοῖς, ἀλλὰ διορίζόμενος διώκειν τούτους. ἀναγνωσθήτω δὲ καὶ τὰ ἐν ἐκείνῳ γραφέντα.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ περὶ τούτων ἐν διαφόροις κανόσιν ἐξήγηται, καὶ ἀρκοῦσιν ἐκεῖνα.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς ἑτέρας πόλεως εἰς ἑτέραν μὴ ταττέσθω· ὁ δὲ τὴν οἰκείαν ἀπολέσας παροικίαν, εἰ ἐπ' ἄλλην ἐκκλησίαν ἐλήλυθεν, ἀνεπίμεμπτος. Ἐπίσκοπος δὲ ξένον κληρικὸν εἰσδεξάμενος, μὴ τοῦ δεχθέντος, ἕξει τὸ ἀκοινώνητον.

Ἐν πολλοῖς τῶν κανόσιν εἴρηται, τὸ μὴ τάττεσθαι κληρικὸν ἑτέρας πόλεως εἰς ἑτέραν, ἄνευ γνώμης τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου. ἔστω γοῦν καὶ ὁ Ἐπίσκοπος ὁ τὸν ξένον κληρικὸν τῇ ἰδίᾳ ἐπισκοπῇ κληρώσας, καὶ αὐτὸς ὁ κληρωθείς, ἀφωρισμένος, μέχρις ἂν αὐτὸς ὁ κληρικὸς εἰς τὴν ἰδίαν ἐκ-

Canon XX.

Clericos in Eccleſiis miniſterio fungentes, quemadmodum jam ſtatuimus, non licere in alius civitatis Eccleſia ordinari: ſed illa eſſe contentos, in qua ab initio ut miniſtrarent digni habiti ſunt: præter illos, qui amiſſa ſua patria in aliam Eccleſiam neceſſario tranſierunt. Si quis autem Epiſcopus poſt hoc decretum Clerum, qui ad alium Epiſcopum pertinet, ſuſceperit, placuit eſſe excommunicatos, eumque qui ſuſceptus eſt, & eum qui ſuſcepit, donec Clericus qui migravit in ſuam Eccleſiam redeat.

Bals. De eo ſuperius ſatis dictum eſt. Ne tibi autem contrarius eſſe videatur xxiii. Canon præſentis Syn. qui Clericis in aliena regione verſantibus ſegregationem non inducit, ſed eos expelli oportere ſtatuit. Lege autem quæ in eo ſcripta ſunt.

Zonar. De his etiam in diverſis Canonibus commentaria edidimus, & ea ſufficiunt.

Arist. *Clericus unius civitatis in alterâ non conſtituetur. Qui vero ſuam amiſit patriam, ſi in aliam Eccleſiam venerit, irreprehenſibilis eſt. Epiſcopus autem extraneum Clericum ſuſcipiens, una cum ſuſcepto excommunicabitur.*

Hoc in multis Canonibus dicitur, ne unius civitatis Clerici in aliâ conſtituantur, præter ſui Epiſcopi ſententiam. Et ipſe itaque Epiſcopus, qui alienum Clericum in ſuo Epiſcopatu elegerit, & ille qui electus fuerit excommunicabitur, uſquedum idem Clericus in ſuam Eccle-

Digitized by Google

siam redierit. Qui Clericum autem, qui suam amisit patriam ex necessitate quadam receperit, culpari nequit.

A κλησίαν ἐπιμέλθοι. Ὁ δὲ τὴν οἰκείαν πατρίδα ἀπολέσαντα κληρικὸν ἀπό τινος ἀνάγκης δεξάμενος ἀνεπιτίμητος.

Canon XXI.

Clericos vel Laicos, Episcopos aut Clericos accusantes, non indiscriminatim, ac citra inquisitionem admittere ad accusationem, nisi eorum existimatio prius examinata fuerit.

Bals. Quære vi. Can. ii. Syn. & præsentis Canonis disces interpretationem.

Zonar. Sexto quoque secundæ Synodi Canone idem statuitur. Quæ in eum igitur scripsimus, ad hujus quoque Canonis explicationem satis superque sufficiunt.

Arist. *Clericus vel Laicus, qui Episcopum temere accusat, non admittendus.*

Oportet existimationem eorum, qui Episcopos aut Clericos accusant, examinare, & non sine probatione eos ad accusationem admittere, sive Clerici sint ii qui accusant, sive Laici. Ne forte ejecti sint, aut excommunicati, aut criminum aliquorum accusati, & nondum compertum sit illos vitio vacare; aut aliter vitâ culpatâ, & à religione aliena. Multi enim hujusmodi Ecclesiasticum confundere & evertere volentes ordinem, calumniosas contra inculpatos & orthodoxos Episcopos Clericosque accusationes consarcinant.

ΚΑΝΩΝ κα'.

Κληρικοὺς ἢ λαϊκοὺς κατηγορούντας Ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, ἁπλῶς καὶ ἀδοκιμάστως μὴ προσδέχεσθαι εἰς κατηγορίαν, εἰ μὴ πρότερον ἐξετασθείη αὐτῶν ἡ ὑπόληψις.

ΒΑΛΣ. Ζήτει κανόνα ϛ'. τῆς β'. Συνόδου, καὶ μάθῃς τὴν τοῦ παρόντος κανόνος ἐξήγησιν.

B

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ ἕκτος κανὼν τῆς δευτέρας Συνόδου περὶ τούτων διατάττει. ἃ οὖν ἐγράφη ἐκεῖ, εἰς ἐξήγησιν καὶ τοῦ παρόντος κεφαλαίου ἀρκοῦσι.

ΑΡΙΣΤ. Ἀδοκιμάστως κληρικὸς ἢ λαϊκὸς Ἐπισκόπου κατηγορῶν, ἀνεπίδεκτος.

Δεῖ τὰς ὑπολήψεις τῶν κατηγορούντων Ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν ἐξετάζεσθαι· καὶ μὴ ἀποδοκιμάστως αὐτοὺς εἰς κατηγορίαν αὐτῶν παραδέχεσθαι, κἂν κληρικοί εἰσιν οἱ κατηγορούντες, κἂν λαϊκοί· μή ποτε ἀποβεβλημένοι τοῦτοι εἶεν, ἢ ἀκοινώνητοι, ἢ ἐπ' ἐγκλήμασί τισι κατηγορούμενοι, καὶ μήπω φανέντες ἀνεύθυνοι, ἢ ἄλλως πως τὸν βίον ἐπίμεμπτοι, ἢ τὴν θρησκείαν ἀλλότριοι. πολλοὶ γὰρ τοιοῦτοι τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν συγχεῖν καὶ ἀνατρέπειν βουλόμενοι, συκοφαντικὰς αἰτίας συῤῥάπτουσι κατὰ τῶν ἀνεπιλήπτων καὶ ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων, καὶ κληρικῶν.

C

Canon XXII.

Non licere Clericis post mortem proprii Episcopi res, quæ ad ipsum pertinent, rapere, quemadmodum & adsumentibus, prohibitum est: aut qui hoc fecerint, de proprio gradu in periculum venire.

Bals. Præsens Canon deponi jubet Clericos, qui post mortem proprii Episcopi res, quæ ad illum pertinent, rapiunt; & non solùm ipsos, sed & reliquos, qui eorum sibi custodiam vendicant; Metropolitanos scilicet, & alios, apud quos mortuus est Episcopus, qui etiam παραλαμβάνοντες, hoc est, adsumentes, dicuntur. Tunc autem dicitur Episcopus res habere, & de iis disponere ac testari potest, quando, ut vult xl. Canon Apostolicus, cùm primùm fuit electus, quæ sunt sua propria, & quæ Episcopatus, descripsit. Nisi enim ita fecerit, omnia quæ sunt ejus ad Ecclesiam pertinebunt. Descriptione autem factâ, ut dictum est, si intestatus morietur Episcopus existimo quòd secundùm leges cognati ejus, qui ab intestato vocantur, ei succedent. Etsi enim nonnulli ex lxxxi. Can. Syn. Carth. dixerunt esse in potestate succedentis Episcopi, ut bona ejus qui mortuus est intestatus, ut voluerit, administret: sed mihi videtur, quòd ex eo Canone statuente debere eum, qui intestato Episcopo succedit, Episcopum, descriptionem facere ejus voto congruentem, ostenditur maximè debere fieri secundùm leges rerum defuncti successionem. Hoc enim si fecerit, ejus voto convenientem descriptionem faciet. Quære etiam xxiv. Can. Antioch. Syn. & Syn. in Trul. Can. xxxv.

Zonar. Quadragesimus quoque sanctorum Apostolorum Canon, quænam Episcopi propriæ possessiones, quæque Deo dicatæ sint, notum omnino ac testatum esse decernit; Episcopóque, quod ad proprias possessiones attinet, illas testamento cuicunque libitum fuerit legandi potestatem facit. Eadem Antiochenæ Synodi quarto & vigesimo Canone constituta. Hoc etiam Canone, quæ

ΚΑΝΩΝ κβ'.

Μὴ ἐξεῖναι κληρικοὺς μετὰ θάνατον τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου ἁρπάζειν τὰ διαφέροντα αὐτῷ πράγματα, καθὼς καὶ τοῖς παραλαμβάνουσιν ἀπηγόρευται· ἢ τοὺς τοῦτο ποιοῦντας κινδυνεύειν περὶ τοὺς οἰκείους βαθμούς.

D

ΒΑΛΣ. Ὁ παρὼν κανὼν καθαιρεῖσθαι φησὶ τοὺς κληρικοὺς τοὺς μετὰ θάνατον τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου ἁρπάζοντας τὰ τούτῳ διαφέροντα πράγματα, καὶ οὐ μόνον αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς χρεωστοῦντας φυλακὴν τούτων, μητροπολίτας δηλαδὴ καὶ ἑτέρους παρ' οἷς ἐτελεύτησεν ὁ Ἐπίσκοπος, οἳ καὶ παραλαμβάνοντες καλοῦνται. τότε δὲ λέγεται ἔχειν ὁ Ἐπίσκοπος πράγματα, καὶ δύναται διατίθεσθαι, ὅταν κατὰ τὸν μ'. ἀποστολικὸν κανόνα, ἀπογράψηται, ἅμα τῷ χειροτονηθῆναι, τὰ οἰκεῖα καὶ τὰ τῆς ἐπισκοπῆς. εἰ γὰρ μὴ οὕτω ποιήσει, πάντα τὰ τούτου τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνήκουσιν. ἀπογραφῆς δὲ γενομένης, ὡς εἴρηται, ἐὰν ἀδιάθετος ὁ Ἐπίσκοπος τελευτήσῃ, νομίζω ὅτι κατὰ νόμους ὑπὸ τῶν ἐξ ἀδιαθέτου καλουμένων προσγενῶν αὐτοῦ κληρονομηθήσεται. κἂν γάρ τινες ἀπὸ τοῦ πα'. κανόνος τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, εἶπον ἔχειν ἐπ' ἀδείας τὸν μετ' ἐκεῖνον Ἐπίσκοπον τὰ πράγματα τοῦ ἀδιαθέτως τελευτήσαντος Ἐπισκόπου κατὰ τὸ βουλητὸν αὐτῷ οἰκονομεῖν. ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ ὅτι ἀπὸ τοῦ τοιούτου κανόνος λέγοντος ὀφείλειν ἐπιγινόμενον Ἐπίσκοπον, τοῦ ἀδιαθέτου Ἐπισκόπου τὴν διατύπωσιν ἁρμοδίαν τῷ αὐτοῦ ἐπαγγέλματι ποιήσασθαι· μάλιστα παρίσταται κατὰ νόμους γίνεσθαι τὴν διαδοχὴν τῶν πραγμάτων τοῦ τελευτήσαντος. τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἁρμοδίαν διατύπωσιν ποιήσει τῷ αὐτοῦ ἐπαγγέλματι. ζήτει τὸν κδ'. κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, καὶ τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ κανόνα λε'.

E

F

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ τεσσαρακοστὸς τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν φανερὰ εἶναι ὁρίζει τὰ ἴδια πράγματα τοῦ Ἐπισκόπου, καὶ τὰ κυριακὰ φανερὰ, καὶ ἐξουσίαν δίδωσι τῷ Ἐπισκόπῳ τὰ οἰκεῖα, οἷς βούλεται, καταλιμπάνειν. καὶ ὁ κδ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανὼν τὰ αὐτὰ διατάττει. καὶ ὁ παρὼν δὲ κανὼν ἀπαγορεύει τὰ τῷ Ἐπισκόπῳ διαφέροντα πράγματα

Digitized by Google

σμαῖα ἀφ' ἧς κληρικὴν ἁρπάζεσθαι ἐκείνου θανόντος. ὃ δὲ, καθὼς καὶ τοῖς προλαμβάνουσιν ἀπηγόρευται, νοητέον καὶ ἐπὶ λέ. κεφάλαια τῆς ἐν τῇ Τρούλλῳ συνόδου, κωλύοντα καὶ μητροπολίτῃ ᾧ ἐπέκειτο ὁ τελευτήσας Ἐπίσκοπος, μήτε τι τῶν τῆς ἐκκλησίας, μήτε τῶν ἰδικῶν τοῦ Ἐπισκόπου σφετερίζεσθαι· ἀλλ' εἰ μὲν εἴεν ἐν τῇ ὑπηρετῇ κληρικοί, τῶν ἐκείνων κελεύονται τὰ πράγματα φυλάττεσθαι, μέχρις ἂν ἕτερος Ἐπίσκοπος γένηται· εἰ δ' οὐκ εἴεν ἴσως κληρικοὶ, τῷ μητροπολίτῃ τὸν τέτων ἀναπόδεμνον φυλακὴν, ἵν' ἀποδοίη ταῦτα ἀκηνοτόμητα τῷ χειροτονηθησομένῳ Ἐπισκόπῳ. προλαμβάνον- B τας οὖν τοὺς κληρικοὺς ἢ τοὺς μητροπολίτας φησὶν, ὡς τὸν τῶν πραγμάτων φυλακὴν ἐμπιστευομένους. τοῖς δ' ἁρπάζουσιν, ἢ νοσφιζομένοις τι τῶν τῆς ὑπηρεσίας ἢ τοῦ Ἐπισκόπου πραγμάτων ἐπιτίμιον ἐπάγει τὸν ἔκπτωσιν τῶν οἰκείων βαθμῶν. καταλιμπάνειν δ' Ἐπίσκοπον αἱρετικοῖς τὰ οἰκεῖα κεκώλυκε, μᾶλλον δὲ τοιούτοις καταλιπὼν κατ' ἀνάθεμά ἐστιν· ἀλλοτρίου δὲ τοῦ Ἐπισκόπου τελευτήσαντος, ὁ μετ' ἐκεῖνον Ἐπίσκοπος τὰ ἐκείνου ὠφείλησε οἰκονομεῖν πράγματα διαφέρως, καὶ ᾧ κε'. καὶ πα'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανόνα.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ δὲ ἀνθρώπων Ἐπισκόπου γεγυμνωμένου τὰ ἐκείνου ἁρπάζων, τοῦ βαθμοῦ ἁμαρτήσεται.

Οἱ τῶν κληρικῶν τὰ τοῦ Ἐπισκόπου πράγματα διαρπάζοντες μὴ θάνατον ἐκείνου, πρὸ ἰδίου βαθμοῦ κινδυνεύουσι.

ΚΑΝΩΝ κγ'.

Ἠλθεν εἰς ἀκοὰς τῆς ἁγίας συνόδου, ὡς κληρικοί τινες καὶ μοναζοντες μηδὲν ἐγκεχειρισμένοι ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, ἔξω δὲ ὄντες καὶ ἀκοινώνητοι γεγονότες παρ' αὐτοῦ, καταλαμβάνουσι τὴν βασιλίδα τῶν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐπὶ πολὺ ἐν αὐτῇ διατρίβουσι, παραχὰς ἐμποιοῦντες, καὶ θορυβοῦντες τὴν ἐκκλησιαστικὴν καθίσασιν, ἀναστρέφουσί τε οἰκους τινῶν· ὥρισεν τοίνυν ἡ ἁγία συνόδος, τοὺς τοιούτους ὑπομιμνήσκειν μὲν πρότερον τὴν τῆς ἐκδίκου τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης ἐκκλησίας ὅτι δεῖ ἐξελθεῖν τῆς βασιλευούσης πόλεως· εἰ δὲ τοῖς αὐτοῖς πράγμασιν ἐπιμένοιεν ἀναστρεφόμενοι, καὶ ἀκοινώνητοι αὐτοὶ διὰ τὸν αὐτὸν ἐκδίκου ἐκβάλλειν, καὶ τοὺς ἰδίους καταλαμβάνειν τόπους.

ΒΑΛΣ. Ἀπαγορεύουσιν οἱ πατέρες κληρικοὺς ἢ μοναζόντας παρὰ γνώμην τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, πολλάκις καὶ ἀφωρισμένους ὄντας, καταλαμβάνειν τὴν Κωνσταντινού- E πολιν, καὶ ἐπὶ πολὺ ἐν αὐτῇ διατρίβειν, διὰ ὃ μὴ ἔχειν ἴσως διακονίας ἐκκλησιαστικάς· τοῦτο γὰρ φησὶν ἀναστρέφειν τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν, καὶ τοὺς οἴκους τῶν παραδεχομένων αὐτούς. καὶ ἐντεῦθεν μὲν ἐκδιώκεσθαι τούτους καὶ ἀκοινωνήτους ὁ κανὼν ὁρίζεται, εἰ μὴ θελήσωσι παρὰ τὸν ἐκδίκων· ὑπομιμνησκόμενοι ἐκόντες ὑποχωρῆσαι. ὁ δὲ κ'. κανὼν τῆς πρώσης συνόδου ἀκοινωνήτους εἶναι φησὶ καὶ δεκτέους καὶ δεξαμένους. καὶ μὴ ἐναντιωθῇ σοι, ἀλλ' εἰπὲ ὅτι ἐκεῖ μὲν ἔφθασε δεχθῆναι, καὶ διὰ τοῦτο ἀκοινωνησία καταλυέτω σὺν τοῖς δεξαμένοις αὐτοὺς Ἐπισκόποις· ἐντεῦθεν δὲ οὐκ ἐδέχθησαν εἰσέτι, καὶ διὰ τοῦτο διώκου, καὶ ἀναγκάζονται ἀπελθεῖν ἔνθα ἐχειροτονήθησαν. ἀναγνωθι καὶ τὸ ις'. ἀποστολικὸν κανόνα.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς κληρικοὺς βέλει ὁ κανὼν ταῖς ἐκκλησίαις προϊσταμένους, αἷς ἐκληρώθησαν, κἂν ἴσως μὴ κρίνοιντο παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου εἰς ἐγχείρισιν πραγμάτων ἢ τοῦ διοικήσειν ἐπιτήδειοι, κἂν ἴσως καὶ ἐπιμεθῶσι παρ' αὐτοῦ τῆς τῆς ἀκοινωνησίας ἐπιτιμίῳ, καὶ μὴ ἀποσπάσῃ, καὶ ἀλλαχοῦ ἀπέναι καὶ διατρίβειν ἐκεῖ, ἵνα παραχὰς καὶ θορύβους ποιῶν, καὶ συγχέων τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν κακὸν ὑπόδειγμα τοῖς ἄλλοις κληρικοῖς γινόμενος, καὶ οἴκους τινῶν ἀναστρέφοντας, ἢ τῶν μεμυημένων αὐτοὺς κληρικῶν, καὶ τῇ

A Episcopus propria possedit, eo vita functo Clerici rapere atque ad se avertere prohibentur. Verba autem illa [Quemadmodum assumentibus quoque vetitum est] ex synodi Trullanæ Canone trigesimo quinto intelligere facile est. Eò siquidem loci ne Metropolitano etiam Episcopo, cum aliquis ex subjectis sibi Episcopis decesserit; vel ex Ecclesiæ vel ex ipsius Episcopi bonis quidquam in rem suam convertere liceat interdictum: sed siquidem in Episcopatu Clerici aliqui sint, eorum fidei ac diligentiæ, quoad alter Epscopus subrogetur, ea bona commendata esse; sin verò nulli forsitan sint Clerici, à Metropolitano interea asservari, eique, qui suffectus fuerit Episcopo, ad B libellam omnia reddi jubetur. assumentium ergo nomine Clericos aut Metropolitanos intelligit, quorum fidei res illæ creditæ atque commendatæ sunt. Qui vero aliquid ex bonis Episcopatus, aut Episcopi propriis rapiunt aut alienant, ordinum suorum gradibus amoveri decernit. Hæreticos autem testamento hæredes scribere Episcopi prohibentur: quin, si fecerint, etiam anathemate eos teneri constitutum. Quòd si nullo facto testamento Episcopus decesserit, quicunque in ejus locum fuerit suffectus, de illius fortunis ex xxii. & lxxxi. Syn. Carth. Can. quod Deo gratissimum fore arbitrabitur, statuet.

C ARIST. *Qui Episcopo vitâ functo, illius bona rapit, gradu dejicietur.*

Quicunque Clerici Episcopi bona post mortem ipsius diripiunt, de gradibus suis in periculum veniunt.

CANON XXIII.

Pervenit ad aures sanctæ synadi, quòd Clerici quidam & Monachi, quibus nihil à proprio Episcopo mandatum est, & sunt etiam nonnunquam ab ipso communione segregati, ad Imp. Constantinopolis urbem se conferunt, D *& in ea diu morantur, turbas excitantes, statumque Ecclesiasticum perturbantes, & aliquarum domos subvertunt. Statuit ergo sancta Synodus, ut ii priùs à sanctissimæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ defensore admoneantur, ut Imp. urbe excedant: Si autem in iisdem negotiis impudenter perseverent, ut per ipsum defensorem vel inviti ejiciantur, & in propria loca revertantur.*

BALS. Prohibent patres Clericos vel Monachos, præter proprii Episcopi voluntatem, & qui sunt sæpe etiam segregati, Constantinopolim accedere, & diu in ea manere, eò quòd non habeant fortasse Ecclesiastica ministeria: hoc enim, inquit, evertit statum Ecclesiasticum, & domos eorum qui illos suscipiunt. Et hîc quidem jubet Canon eos vel invitos expelli, si à defensoribus moniti nolint sua sponte recedere. Vigesimus autem præsentis Synodi Canon Excommunicatos esse dicit, tam eum qui susceptus est, quàm eum qui suscepit. Nec id tibi esse contrarium videatur; sed dic, quòd illic quidem jam susceptus erat, & propterea excommunicatione condemnantur, cum iis, qui illos susceperunt, Episcopis: hîc autem non erant susceptus, & propterea expelluntur, & eò redire coguntur, ubi ordinati fuerant. Lege & xvi. Canonem Apostolicum.

ZONAR. Ut Clerici quamvis forsitan Ecclesiæ suæ regendæ sive administrandæ ab Episcopo minus idonei judicentur, imo vero etiamsi communione forte privati sint, in Ecclesiis maneant quibus in Clerum cooptati sunt, & non se subducant, aut alio commorandi causa se conferant, Ecclesiasticámque tranquillitatem per tumultum seditionémque perturbent, exemplo aliis item Clericis noxii, ac privatæ quoque quietis eversores, sive Clericorum, quos imitatione sui ad Ecclesiasticos ordines turbandos pelliciunt,

Digitized by Google

ciunt sive aliorum, à quibus recepti negotiis forte administrandis præficiuntur, hoc Canone constitutum. Qui secus fecerint, à defensore admonitos, ex urbe, in quam immigrarunt excedere vult Canon; contumaces vero ac in sua importunitate, inobedientia videlicet impudentiáque obfirmatos, vel commissorum sibi etiam negotiorum administrationem mordicus retinentes, ejici à defensore vel invitos, atque in suam stationem compelli jubet. Eademque constitutione monachos quoque teneri decretum est.

ARIST. *Clerici & Monachi qui Episcopi injussu Constantinopoli commoranitur, & turbas excitant, urbe expellantur.*

Clerici aut monachi, qui præter Episcopi sui sententiam Constantinopoli inveniuntur, & ibi Ecclesiasticum perturbant statum, ab Ecclesiæ Constantinopolitanæ Exarcho civitate expellantur.

CANON XXIV.

Quæ semel voluntate Episcopi consecrata sunt monasteria, perpetuo manere monasteria, & res quæ ad ea pertinent servari, eáque non amplius fieri secularia habitacula. Eos autem, qui hoc fieri permittunt, Canonum pœnis subjici.

BALS. Præsens Canon, qui statuit non fieri secularia diversoria, nec communia fieri quæ de Episcopi sententia consecrata sunt monasteria, eas quoque res servari, quæ ad ipsa pertinent, ut & de monasteriorum ædificatione tacite præcipit, eo quod dicit Episcopi voluntate. Sed quomodo fieri debeant monasteria, à primo Canone Synodi quæ fuit in templo sanctorum Apostolorum, fusiùs disces; & etiam à primo capite primi tit. iv. libri Basilic. quod est cap. lii. cxxiii. Justiniani novellæ, quæ compendio posita est in i. cap. xi. tit. præsentis operis. Interrogaverit autem quispiam, cum quanam custodia res monasteriorum servari jubet Canon, & quænam eæ sint. Ac nonnulli quidem dixerunt omnia monasteriorum tam mobilia quàm immobilia ut ipsa etiam monasteria inalienabilia confervari. Mihi autem videtur Canon hic loqui de magna custòdia, summa scilicet diligentia. Immobilium enim ad ea pertinentium, & præterea etiam sacrorum vasorum nonnunquam alienatio permittitur. Lege totum ii. tit. lib. v. Basilic. docentem justis quibusdam de causis, non solùm dari pignori, sed quavis etiam alienatione alienari Ecclesiarum immobilia & sacra vasa. Quoniam autem dicit eos, qui permittunt communia fieri monasteria, Canonum pœnis subjici, rogaverit quispiam, quænam eæ sint. Scias ergo quòd xiii. Canon vii. Syn. dicit, eos qui sacra communia faciunt, & ea in antiquam formam non restituunt, si sint quidem sacerdotes, debere deponi: Laicos vero vel Monachos segregari. Lege & xlix. Can. Syn. in Trullo.

ZONAR. Cum aliis, quæ primo Canone synodi in templo sanctorum Apostolorum habitæ continentur, & hæc definivit sancta synodus, ne cuiquam nisi Episcopi sententia ac voluntate monasterium extruere liceat & deinceps. Idem libro quarto Basilic. titulo primo, civili quoque lege decretum est. Quæ igitur ea conditione, hoc est Episcopo consentiente, religiosásque preces adhibente monasteria consecrata ac Deo dicata sunt, ne communia reddantur præcipit Canon, sed usum monasterii in posterum semper obtineant, nec profana ac secularia habitacula fiant, ut & bona quoque ad se pertinentia sine fraude possideant. Monasterium verò quodcunque, aut nulla

A τάξῃ μὴ ἐμμενόντων τῆς ἐκκλησίας, ἢ τῷ δεχομένων αὐτὸς καὶ εἰς οἰκονομίαν πραγμάτων ἴσως χρωμένων αὐτοῖς. τὸς τοιούτους οὖν παρὰ τῶν ἐνδίκων ὑπομιμνήσκεσθαι βέλτιον ὁ κῆμων ἐξιέναι τῆς πόλεως, ἢ προικοῦσιν. εἰ δ' μὴ πείθοιντο, τοῖς αὐτοῖς δ πράγμασιν ὑπομένοιεν, τῇ ἀνυποταξίᾳ δηλαδὴ, καὶ ἀναισχυντίᾳ, ἢ τῇ διοικήσῃ τῶν αὐτοῖς ἐγχειρισθέντων πραγμάτων, ἐκβάλλεσθαι καὶ ἄκοντας ὁ κῆμων διατάττει) παρὰ τοῦ ἐνδίκου, καὶ εἰς τὸς ἰδίους ἀπέναι τόπους. περὶ αὐτῶν καὶ περὶ μοναχῶν.

B ΑΡΙΣΤ. Οἱ Ἐπισκόπου δίχα, τῇ Κωνσταντίνου διατρίβοντες πόλῃ, κληρικοὶ καὶ μονάζοντες, & ταραχὰς ἀνεγείροντες, τῆς πόλεως ἐλαυνέσθωσαν.

Οἱ παρὰ γνώμης τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου διεστώμενοι ἐν Κωνσταντινουπόλῃ κληρικοὶ καὶ μονάζοντες, καὶ τ' ἐκκλησιαστικὰ θορυβοῦντες καταλάσσειν, διατοῦ ἐνδίκου τῆς κτ Κωνσταντινοπόλιν ἐκκλησίας, τῆς πόλεως ἐλαυνέσθωσαν.

ΚΑΝΩΝ κδ'.

C Τὰ ἅπαξ καθιερωθέντα μοναστήρια, κτ γνώμῃ Ἐπισκόπου, μηδὲν εἰς ὃ διλωνεὲς μοναστήρια, καὶ τὰ ἀνήκοντα αὐτοῖς πραγματα φυλάττεσθαι, καὶ μηκέτι γίνεσθαι ταῦτα κοσμικὰ καταγώγια. τὸς δὲ συγχωροῦντας τοῦτο γίνεσθαι, ὑποκεῖσθαι τοῖς ἐκ τῶν κανόνων ὑπευθύνοις.

BALS. Ὁ πρὸν κανὼν διορίζόμενος μὴ γίνεσθαι κοσμικὰ καταγώγια, μηδὲ κοινοῦσθαι τὰ κτ γνώμῃ τοῦ Ἐπισκόπου καθιερωθέντα μοναστήρια, φυλάττεσθαι ὅ καὶ τὰ ἀνήκοντα αὐτοῖς πράγματα, ἀσυμφανῶς παρακελεύεται, καὶ τὰ περὶ τῆς ποιήσεως τῶν μοναστηρίων, διὰ τοῦ εἰπεῖν, κτ γνώμῃ τοῦ Ἐπισκόπου. μαθήσῃ δ' πλατύτερον πῶς ὀφείλουσι γίνεσθαι τὰ μοναστήρια, ἀπὸ τοῦ α'. κανόνος τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων D ἀποστόλων συνόδου, καὶ ἀπὸ τοῦ α'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ δ'. βιβλίου τῶν Βασιλικῶν· ἔνθα δὲ κεφ. νβ'. τῆς ρκγ'. Ἰουστινιανείου νεαρᾶς, συνοψισθὲν εἰς θα'. κεφ. τοῦ ια'. τίτλου τοῦ πρόνοιας συντάγματος. ἐρωτήσῃ δέ τις κτ ποίας φυλακῆς τὰ περὶ μοναστηρίων φυλάττεσθαι ὁ κῆμων παρακελεύεται, καὶ ποῖα ταῦτα εἰσί. καὶ τινὲς μὲν εἶπον ὀφείλειν πάντα τὰ τῶν μοναστηρίων κινητὰ & ἀκίνητα, ὡς καὶ αὐτὰ τὰ μοναστήρια σωτηρίαν ἀνεκποίητα. ἐμοὶ δ δοκεῖ ὅτι ὁ κανὼν ἐνταῦθα περὶ φυλακῆς λέγει μεγάλης, δηλονότι ἄκραν ὑπομελείας. πρὸς γὰρ διαφερόντων τούτοις ἀκινήτων, περὶς δ καὶ πινῶν ἱερῶν σκευῶν, ἔστιν ὅτε ἡ ἐκποίησις ὑπαρέπεται). καὶ ἀνάγνωθι παρὰ ὅλον δεύτερον τίτλον τοῦ ε'. βιβλίου τῶν Βασιλικῶν, διδάσκοντα ἐξ εὐλόγων αἰτιῶν τινῶν, μὴ μόνον ὑποτίθεσθαι τὰ τῆς ἐκκλησιῶν ἀκίνητα καὶ ἱερὰ σκεύη, ἀλλὰ καὶ ἐκποιεῖσθαι κτ πᾶσαν ἐκποίησιν. ἐπεὶ δ φησὶ τὸς συγχωροῦντας κινεῖσθαι τὰ μοναστήρια, ὑποκεῖσθαι τοῖς τῶν κανόνων ὑπευθύνοις, ἐρωτήσῃ τὶς ποῖα ταῦτα εἰσί. γίνωσκε οὖν ὅτι ὁ ιγ'. κῆμων τῆς ζ'. συνόδου φησὶ τὰς τὰ ἱερὰ κοινωνίας, καὶ μὴ ἀποκαθισώσας αὐτὰ εἰς ὃ ἀρχαῖον σχῆμα, ἱερωμένους μὲν ὄντας, καθαιρεῖσθαι, λαϊκὸς δ' ἢ μοναχὸς ἀφορίζεσθαι. ἀνάγνωσον καὶ παρὰ μθ'. κῆμονα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου.

ZΩNAP. Ὁ παρὼν κανὼν τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν F ἁγίων ἀποστόλων συνόδου Συνόδου περιέχει μὲν τῶν ἄλλων καὶ ταῦτα· ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος μηδενὶ ἐξεῖναι μοναστήριον οἰκοδομεῖν χωρὶς τῆς τοῦ Ἐπισκόπου γνώμης καὶ βουλῆς, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος ἐν βιβλίῳ πεμπτῳ τῶν Βασιλικῶν κείμενος τίτλῳ παρόντι, τὰ αὐτὰ διορίζεται. τὰ γοῦν ὅπου κτ γνώμῃ δηλονότι τοῦ Ἐπισκόπου καθιερωθέντα μοναστήρια, ἤγουν διὰ τῆς εὐχῆς ἐκείνα ἀναπεφθέντα τῷ θεῷ, μὴ κοινοῦσθαι ἔξεστ ὁ κανὼν διατάττει), μένειν δ' ἀεὶ μοναστήρια, καὶ μὴ κοινὰ καὶ κοσμικὰ καταγώγια γίνεσθαι, φυλάττεσθαι δ καὶ τὰ αὐτοῖς ἀνήκοντα πράγματα

ξμαλα ὡς εἴγε μὴ κῦ γνώμλω Επισκόπυ συςαίη μονὴ, ὐδ' A
συχὴ αὐτῦ τῆς οἰκοδομῆς φροηγήσηται, κὴ οἱά τις ἀρραγὴς
καταβληθείη θεμέλιος, σὸκ μονὴ λογιαθήσεται· Διφ τῦτο
γδ κἀμοὶ ἐπήνεγκε ὅ, κῦ γνώμλω Επισκόπυ. τὸς ὃ ταῦ-
τα παραβαίνοντας κανονικοῖς ὑποκεῖσθαι ἐψη-
φίσαλο.

ΑΡΙΣΤ. Μοναςήριον Επισκόπυ γνώμη παγὲν, μενέτω ARIST. *Monaſterium Epiſcopi ſententiâ extructum immutabile maneat: Et quicquid ad ipſum pertinet, ne alienetur. Qui vero ſecus facere aggredietur, non eſt innoxius.*
ἀμεταποίηλον· κὰ ὅ, τι τύτῳ ἀνήκῃ, ἢ τῦ ἀνεκποίητον·
ὁ δ' ἄλλως ἐπιχερῶν, σὸκ ἀνδύσεται.

B

Τὰ μὴ δίκα γνώμης τῦ Επισκόπυ κλιαθέντα μοναςήρια, Quæ præter Epiſcopi ſententiam extruuntur monaſteria nec ſtare poſſunt nec ſacra eſſe. Quod autem ex Epiſcopi voluntate excitatur monaſterium, cum divini ſit juris, immutabile debet manere, & ſecularium non fieri diverſorium, ſed & ſervari bona ipſius immobilia nullo modo alienata. Qui hæc autem tranſgreſſus fuerit, pœnis Canonicis obnoxius erit.
κὰ ἀσύςατά εἰσι, κῦ ἀνίερα. ὃ ὃ μὴ βυλῆς Επισκόπυ
κλιαθὲν μοναςήριον, ὡς θείυ δικαίυ ὂν, ὀφείλλ μένειν
ἀμεταποίηλον, κῦ μὴ κοσμικῶν κατάγωγιον γίνεσθαι· φυλάτ-
τεσθαι ὃ κῦ τὰς ἀκινήτυς αὐτῦ κλίσεις ἀνεκποιήτυς. ᾧ ὃ
ἀθετυῶτα ταῦτα, τοῖς ἐκ τῶν κανόνων ἔνοχον εἶ ὀπ-
τιμίοις.

ΚΑΝΩΝ κέ.

CANON XXV.

C

Επειδή τινες τῶν Μητροπολιτῶν, ὡς προειρήκαμεν, ἀμε- *Quoniam nonnulli Metropolitani, ut ſæpe à nobis ad-*
λοῦσι τῶν ἐγκεχειρισμένων αὐτοῖς ποιμνίων, κὰ ἀνα- *ditum eſt, & greges ſibi commiſſos negligunt, & Epi-*
βάλλονται τὰς χειροτονίας τῶν Επισκόπων, ἔδοξε τῇ *ſcoporum ordinationes differunt: Sanctæ Synodo*
ἁγίᾳ Συνόδῳ ἐντὸς τριῶν μηνῶν γίνεσθαι τὰς χει- *placuit, ut intra tres menſes ordinationes fiant,*
ροτονίας τῶν Επισκόπων, εἰ μήποτε ἄρα ἀνάγκη *niſi inexorabilis utique neceſſitas effecerit ut dila-*
τις ἀπαραίτητος ἀνάγκη παραςήσασα ὀπταδῆναι κῦ τῆς ἀνα- *tionis tempus prorogetur. Si autem hoc non fece-*
βολῆς χρόνον. εἰ ὃ μὴ τῦτο ποιήσουσι, ὑποκεῖσθαι *rint, eos Eccleſiaſticæ pœnæ ſubjici. Viduæ vero*
ἐκκλησιαςικῷ ὀπτιμίῳ. τιμᾶ μέντοι τοιάσδον τῆς *Eccleſiæ reditum apud Eccleſiæ œconomum ſalvum*
χηρευούσης ἐκκλησίας σῶζον παρὰ τῷ οἰκονόμῳ τῆς *cuſtodiri.*
αὐτῆς ἐκκλησίας φυλάτεσθαι.

D

ΒΑΛΣ. Οἱ θεῖοι πατέρες τὰς τῶν πολλῶν κακεν- Balſ. Divini patres improbas multorum invaſiones amputantes, ſtatuerunt non eſſe in Metropolitanorum poteſtate Epiſcoporum ordinationes diu differre, ſed eas intra trimeſtre ſpacium facere. Et hæc quidem de Metropolitanis qui neminem in Epiſcopatus ſuos eligunt: de electis autem & differentibus ſuſceptionem aut renunciationem ſæpe quæſitum fuit quid fieri debet. Et nondum determinatur quid ſit faciendum. Dico itaque quod trimeſtre ſpatium poſt electionem electo extendi debet ad ſuſcipiendum, vel renunciandum: quod etiam Metropolitano ad aliquem in Epiſcopatum ſuum eligendum ab hoc Canone conceditur. Et ſi intra tres iſtos menſes qui electus eſt nec ſuſcipit, nec renunciat, altera fieri debet electio, iſte vero qui diſtulit poſt trimeſtre ſpatium ordinationem revocare nequit, ſed potius Eccleſiaſticè corrigitur, utpote qui futiliter ludit in rebus minime ludicris, Deique gregem injuriâ afficit. Electum autem ab eo qui elegit citari non oportet, quoniam nec Metropolitanus à Patriarchâ ad eligendum citatur. Collige autem hanc interpretationem etiam ex capit. viii. tituli primi & lib. iii. Baſilic. quo examinatio emergentis de electo controverſiæ in trimeſtre ſpacium contrahitur. Quod etiam ſitum eſt in interpretatione capit. viii. tituli primi præſentis operis. Debet autem ordinationes celebrare intra trimeſte ſpatium, ne res Epiſcoporum ex ea re detrimento afficiantur, & populi doctrina ac inſtructio negligatur. Si autem propter inevitabilem aliquam neceſſitatem, inquiunt, Epiſcopi provectio prohibetur (fortè enim civitas, quæ eſt Epiſcopo vidua, à gentibus capta eſt, nec facile poteſt illuc quiſquam venire) prorogabitur omnino ordinatio. Porro E-

E

F

V piſcopatus

Digitized by Google

piscopatus reditus ab ejus œconomo inferri vult Canon, qui quidem debent dari, non Metropolitano, sed Episcopo, qui est eligendus, etiamsi ad tres menses differatur electio, vel etiam ultra. Metropolitanos autem, qui præter hæc faciunt, pœnæ subjicit: quænam vero sit ista nescio. Existimo autem eam esse quæ à Synodo definietur. Nota ergo quomodo intelligitur illud, Inexorabilis necessitas. Neque enim si Episcopatus injuria aliqua forensi vexetur, aut aliqua alia ejusmodi ratione agitetur, id justam Episcopi electionis dilationem Metropolitano concedit. Lege etiam nonum cap. primi tituli præsentis operis, & quæ in illud scripta sunt.

νία. τὸ μέντοι παράσοδον τῆς ἐπισκοπῆς, παρὰ τοῦ οἰκονόμου ταύτης εἰσπράζεσθαι θέλει ὁ κανών, δυσὶν ὀφείλειν οὐ τῷ μητροπολίτῃ, ἀλλὰ τῷ χειροτονηθησομένῳ Ἐπισκόπῳ, κἂν ἐπὶ τρίμηνον ἡ χειροτονία ὑπερτεθῇ, κἂν ἐπὶ πλέον. τοὺς δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῦντας μητροπολίτας ἐπιτιμίῳ καθυποβάλλει· οἵῳ δέ τινι ἐστὶν, οὐκ οἶδα· νομίζω δὲ παρὰ τῆς Συνόδου ὁρισθησόμενον. σημείωσαι οὖν πῶς νοεῖται ἡ τῆς ἀπαραιτήτου ἀνάγκης. ἡ γὰρ ἐπηρεάζεσθαι τὴν τῆς ἐπισκοπῆς ὑπὸ παρανόμου ἀδικίας, ἢ ἕτερόν τι τοιοῦτον, ἀναβολὴν ἄλογον χειροτονίας Ἐπισκόπου τῷ μητροπολίτῃ οὐ δίδωσι. ἀνάγνωθι καὶ κεφ. ϑ'. τοῦ α'. τίτλου τοῦ πρόχ. Συντάγματος. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ.

ZONAR. Ne Metropolitani quos penes Episcopos creandi jus est, diu eam rem differant, hoc Canone constitutum. Proinde tempus quoque ultra quod creationem hujusmodi extendere minime liceat, trium videlicet mensium intervallum, definivit. Nec enim commissos eorum curæ populos suo Episcopo diu carere, ac incertos consilii nemine ipsis viam præmonstrante, vagari par est. Si tamen interea, quo minus intra spatium trimestre constitui Episcopus possit, causa aliqua necessaria aliquando impediat; ut si forte captam urbem barbarus occupaverit, nec ad eam aditus cuiquam ita facile pateat: tum demum præfinitum illud tempus extendi & ordinationem deferri licere decernit; qui vero contra constitutionem hanc fecerit, Ecclesiasticis pœnis subjici jubet. Quamdiu autem Episcopi ordinatio differatur, sive per tres menses, sive urgente aliqua necessitate, per plures, proventus futuro Episcopo ab Ecclesiæ Oeconomo reservari debent; ita scilicet, ut quæ opus fuerint in Episcopatûs necessarios usus erogatis, reliqua deinde, si qua forte supererunt, sarta tecta conservet.

ZΩNAP. Τὰς τῶν Ἐπισκόπων χειροτονίας μὴ δεῖ πολὺ ὑπερτίθεσθαι τοὺς μητροπολίτας, οἷς ἡ ἐκείνων ἀνήκει προχείρισις, ὁ πρὼν κανὼν ὁρίζεται. ὅϑεν καὶ χρόνον, ὃν ἐντὸς χειροτονῆσαι δέον τοὺς Ἐπισκόπους, ἔταξεν, ὁ δὲ ὅρισε τρίμηνον. οὔτε γὰρ δεῖ πολὺ χρὴ τοὺς ὑπ' ἐκείνους λαοὺς ἀνεπισκόπητους εἶναι, καὶ ὡς ἔτυχε φέρεσθαι, μὴ ὄντος τοῦ καταρτίζοντος αὐτούς. εἰ δέποτε Συμβαίη ἀπραίτητός τις αἰτία κωλύουσα τὸν ὁρισμὸν τοῦ τριμήνου προχείρισιν, ὑπαδήσεταί φησιν, ὁ χρόνος καὶ ὑπερτεθήσεται ἡ χειροτονία. ἴσως γὰρ ἑάλω ὑπὸ βαρβάρων ἡ πόλις ἐκείνη, καὶ οὐκ ἔστι ῥάδιον ἀπελθεῖν ἐκεῖσέ τινα. τοὺς δὲ μὴ ὅπως ποιοῦντας, ὑποκεῖσθαι κελεύει ἐκκλησιαστικοῖς ἐπιτιμίοις. ἐφ' ὅσον δὲ ἡ χειροτονία τοῦ Ἐπισκόπου ὑπερτεθῇ, εἴτε ἐπὶ τρίμηνον, εἴτ' ἐπὶ πλέον ἀνάγκης ἐπικαμψάσης, ἡ προσοδος φυλάττεσθαι ὀφείλει τῷ χειροτονηθησομένῳ Ἐπισκόπῳ, παρὰ τοῦ οἰκονόμου τῆς ἐκκλησίας ποιοῦντος τὰς ἀναλώσεις ἐξόδους τῆς ἐπισκοπῆς, τὰ δὲ περιττεύοντα ἴσως φυλάττοντος.

ARIST. *Intra tres menses Episcoporum ordinationes fiant: necessitas autem inevitabilis tempus prorogat. Alioquin autem, qui ordinat pœnæ obnoxius erit. Reditus vero penes Oeconomum maneat.*

ΑΡΙΣΤ. Ἐντὸς μιῶν τριῶν αἱ τῶν Ἐπισκόπων τελοῦνται χειροτονίαι· παρατείνει δὲ καιρὸν ἀνάγκη τις ἀπραίτητος· εἰ δὲ μή, ὁ χειροτονῶν ὑπόκειται ἐπιτίμοις· ἡ μὲν πρόσοδος μενέτω τῷ οἰκονόμῳ.

Metropolitanorum nonnulli greges sibi commissos negligentes, & Episcoporum differentes ordinationes, in mandatis habent intra tres menses post unius Episcopi mortem alium ordinare Episcopum. Nisi forsitan ob inevitabilem aliquam necessitatem prorogetur tempus. Si autem plusquam tres menses Episcopo vacaverit Ecclesia sine inevitabili necessitate Metropolitanus reprehensioni subjicietur. Reditus autem vacantis Ecclesiæ ab œconomo salvi interea custodientur.

Τινὲς τῶν μητροπολιτῶν τῶν ἐγκεχειρισμένων αὐτοῖς ἀμελοῦντες ποιμνίων, καὶ τὰς τῶν Ἐπισκόπων χειροτονίας ἀναβαλλόμενοι, ὡρισμένης ἐντὸς τριῶν μιῶν μὴ πλουτιεῖ τῷ Ἐπισκόπῳ ἕτερον χειροτονεῖν Ἐπίσκοπον· εἰ μή τινα ἀπραίτητον ἀνάγκη ὑπαδῇ ὁ καιρός. εἰ δὲ πλέον τῆς τριμήνου Ἐπισκόπου χηρεύσει ἡ ἐκκλησία, ἄνευ τινὸς ἀπραιτήτου ἀνάγκης, ὁ μητροπολίτης ὑποπιμηθήσεται· ἡ μέν τοι προσοδος τῆς χηρευούσης ἐκκλησίας ἐν τῷ μεταξὺ σωθήσεται τῷ τοῦ οἰκονόμου σῶα φυλαχθήσεται.

CANON XXVI.

Quoniam in nonnullis Ecclesiis, ut sæpe à nobis auditum est, Episcopi absque œconomis tractant res Ecclesiasticas, placuit, omnem Ecclesiam Episcopum habentem, ex proprio Clero œconomum quoque habere, qui ex Episcopi sui sententiâ res Ecclesiasticas dispenset: ut nec sine testibus sit Ecclesiæ administratio, atque ideo res ejus dissipentur, & probrum ac dedecus sacerdotio inuratur. Si autem hoc non fecerit, eum Divinis etiam Canonibus subjici.

ΚΑΝΩΝ κϛ'.

Ἐπειδὴ ἔν τισιν ἐκκλησίαις, ὡς ἔθος ἐπιδημεῖν, δίχα οἰκονόμων οἱ Ἐπίσκοποι τὰ ἐκκλησιαστικὰ χειρίζουσι πράγματα, ἔδοξεν πᾶσαν ἐκκλησίαν Ἐπίσκοπον ἔχουσαν, καὶ οἰκονόμον ἔχειν ἐκ τοῦ ἰδίου κλήρου, οἰκονομοῦντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κατὰ γνώμην τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου· ὥστε μὴ ἀμάρτυρον εἶναι τὴν οἰκονομίαν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐκ τούτου σκορπίζεσθαι τὰ αὐτῆς πράγματα, καὶ λοιδορίαν τῇ ἱερωσύνῃ περιτρίβεσθαι. εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσοι, ὑποκεῖσθαι αὐτὸν τοῖς θείοις κανόσιν.

Bals. Ut est verisimile, ante præsentem Canonem, complures Episcopi laicos faciebant œconomos. Divini

ΒΑΛΣ. Ὡς ἔοικε πρὸ τοῦ παρόντος κανόνος οἱ πλείους τῶν Ἐπισκόπων λαϊκοὺς ἐποίουν οἰκονόμους. τοῦτο οὖν οἱ θεῖοι πατέρες

Digitized by Google

πατέρες διορθέμενοι παρακελεύονται διὰ κληρικῶν τὰ οἰκονομεῖσθαι τὰ ἐκκλησιαστικὰ κατὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου· ἐφ' ᾧ καὶ δῆλόν τι ἔσται τῆς εἰσόδου τῆς ἐκκλησίας, καὶ μὴ σκορπίζεσθαι, καὶ τὸν Ἐπίσκοπον ἀβλαβῆ φυλάττεσθαι· τὸν δὲ μὴ ποιοῦντα ὕτως ἀρχιερέα ὑποκεῖσθαι τοῖς κανόσι παρακελεύονται. μὴ γὰρ ἐναντιοῦσθαι τῷ λη'. καὶ τῷ μα'. κανόνι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. καὶ γὰρ ἀνεκλόγιστον ἔχουσιν οἱ Ἐπίσκοποι, ἀλλ' οὐκ ἐφεῖται τούτοις ὡς ἰδιωτικοῖς, καὶ δεσποτικῶς αὐτοῖς διαφέρουσι τοῖς ἐκκλησίας πράγμασι προσῆκον, ὅτι καὶ τὰ περιττεύοντα μετὰ τὰς ἀναλώσεις ἐξόδους τοῖς πένησι διδόναι ἀναγκάζονται, ὅτι καὶ πτωχικὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ λέγονται πράγματα. εἰ γὰρ οἰκονομοῦνται ταῦτα διὰ κληρικῶν, ἀνέγκλητος ἔσται ὁ Ἐπίσκοπος, καὶ οὐδέ τις γογγύσει κατ' αὐτοῦ, ὡς μὴ τὰς ὑπ' αὐτῷ κληρικὰς ἢ καὶ ἄλλας πενομένας, χρεωστηθήσεται. εἰ τάχα δὲ ὃ ὀπίσω τῶν παραβαινόντων τοὺς κανόνας οὐ κεῖται, ἀλλὰ ἀνάγνωθι καὶ ια'. κανόνα τῆς ζ'. Συνόδου, καὶ μάθῃς τι γίνεται εἰς τοὺς μὴ διοικοῦντας Ἐπισκόπους διὰ κληρικῶν τὰ τῆς ἐκκλησιῶν αὐτῶν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ εἰς τοὺς ἡγουμένους.

A ergo patres hoc corrigentes, jubent per Clericos res Ecclesiasticas administrari de sententia Episcopi: ut & manifesti sint Ecclesiæ reditus, nec dissipentur, & Episcopus à probro ac reprehensione alienus conservetur. Antistitem autem, qui non ita facit, Canonibus subjici jubent. Ne repugnare autem hæc existimes xxxviii. & xli. Can. Sanctorum Apostolorum. Etsi enim potestatem reddendæ rationi non obnoxiam habeant Episcopi, iis tamen non permittitur, ut tanquam propriis & jure dominii ad se pertinentibus Ecclesiæ rebus utantur: adeo ut, post necessarias impensas, ea quæ supersunt pauperibus erogare cogantur. Res enim Ecclesiasticæ dicuntur bona pauperum. Si ea ergo per Clericum administrentur, à reprehensione alienus erit Episcopus, neq; quisquam adversus eum murmurabit, quod Clericos qui ei subsunt, aut & alios egentes forte non sublevet, nec sustentet. Si autem forte pœna eorum, qui præsentem Canonem transgrediuntur, hic non sita est, sed lege xi. Canonem vii. Syn. & intelliges quid fit in Episcopos, qui per Clericos suarum Ecclesiarum bona non administrant, & quid in eos etiam, qui præficiuntur.

ΖΩΝΑΡ. Τῶν μὲν ἐξουσίαν τῆς διοικήσεως τῶν ἐπισκοπῆς ἐπῆφθαι πράγματα, οἱ κανόνες τοῖς Ἐπισκόποις ἀναπεφάσικεν· οὐ βέλονται δὲ καθ' ἑαυτοὺς ταῦτα διοικεῖν, μή τινος ἔχοντος εἴδησιν. οὐδὲ οἰκείας τινὰς, συγγενεῖς τυχὸν ἢ ἰδίους θεράποντας προϊστᾶν οἰκονόμους, ἀλλ' ἐκ τοῦ κλήρου τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ οἰκονόμον προβάλλεσθαι παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου. ὥστε ἐκείνου τὰ τῆς ἐκκλησίας διοικοῦντος κατὰ γνώμην Ἐπισκόπου, δῆλον ἔσται, ὅπως προνοήσεται τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, καὶ μὴ ὑποψίαν καὶ τοῦ Ἐπισκόπου φύεσθαι ὡς κακῶς ἀναλίσκοντος τὰ τῆς ἐκκλησίας. τοῦτο γὰρ δηλοῦται διὰ τοῦ σκορπίζεσθαι, καὶ λοιδορεῖσθαι καὶ ἀρχιερέα ὡς ἀδέσμως καὶ οὐκ εὐσεβῶς χρώμενον τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς, καὶ ὕτως ἀπιστίαν τοῖς ὑπ' αὐτὸν πίπτειν κατ' αὐτοῦ, καὶ σκανδάλων ἀφορμὰς διδόναι αὐτοῖς διὰ τῆς δυσθείσης αὐτῷ ἐξουσίας. ἁρμόσουσι γὰρ αὐτῷ τὰ τοῦ μεγάλου Παύλου ῥητὰ λέγοντος· βλέπετε μή πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη προσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενοῦσιν, καὶ μελὰ πίνα· ὕτως δὲ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἁμαρτάνοντες, καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὸ συνείδησιν ἀσθενοῦσαν, εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε. τοὺς δὲ μὴ διὰ οἰκονόμων ἐκ τοῦ κλήρου ὄντων διοικοῦντας τὰ πράγματα τῶν ἐκκλησιῶν ὀπίσω κανονικῶς. τὰ αὐτὰ δὲ νοητέον καὶ ὅτι τοῖς προεστῶσι μονῶν, εἰ καὶ νῦν οὔτε τοῖς πλείοσι τῶν ἀρχιερέων, οὔτε τισὶν ἡγουμένοις μοναχῶν ταῦτα παραφυλάττον).

ZONAR. Penes Episcopos Episcopalia bona administrandi jus, & auctoritatem, Canones esse voluerunt. Non volunt autem ut ea per seipsos administrent, nemine conscio. Neque vero ex domesticis ipsius Episcopi cuiquam, propinquo forte, aut uni é familia, sed homini ex Episcopatus clero delecto, Oeconomi munus ab eodem mandari placet. Quo quidem, ex Episcopi tamen sententia, bona procurante, & quos in usus Ecclesiastici reditus insumantur facile apparebit, nec erit cur quispiam in Ecclesiæ patrimonio dissolutum Episcopum fuisse suspicari queat (id enim dissipandi verbo ostenditur) eumque, quasi sacros proventus perdite irreligioseque effundentem, convitiis contumeliisque proscindat. Qua quidem ex re, cum Episcopi fides multitudini suspecta esse consuevit, tum offensiones quoque populi, velut ex odio male gestæ potestatis, excitantur. Huc illa namque magni Pauli spectant: Videte ne licentia vestra offendiculum fiat infirmis; Et paulo infra, Sic in fratres peccantes. & verberantes ipsorum conscientiam infirmam, in Christum peccatis. Qui vero administrandis Ecclesiarum bonis delectos ex clero Oeconomos non præfecerint, canonicis in eos pœnis animadverti jubent. Quæ item de Monasteriorum Præfectis eodem modo accipienda sunt; Quamvis hoc tempore decreti hujus auctoritatem, & plerique Præsules, & nonnulli etiam Monachorum Rectores omnino contemnant.

ΑΡΙΣΤ. Οἰκονόμος κατὰ πάσας ἔστω τὰς ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ κλήρου. ὁ δὲ τούτου καταφρονῶν Ἐπίσκοπος οὐκ ἀνέγκλητος.

ARIST. *Oeconomus in omnibus Ecclesiis de Clero constituatur. Episcopus autem qui hoc contemnit, non est extra noxam.*

Ἀπὸ τοῦ κλήρου δεῖ ἕκαστον τῶν Ἐπισκόπων προχειρίζεσθαι οἰκονόμον, εἰς ὃν τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα διοικεῖν, καὶ γνώμην αὐτοῦ. εἰ δέ τις οἰκονόμου κεκλημένου τὰ τῆς ἐκκλησίας διορίσεται τις Ἐπίσκοπος διοικεῖν, ὡς λοιδορεῖται τῇ ἱερωσύνῃ προσηκόντων, διὰ τοῦτο ἀβλαβῆ καὶ ἀμάρτυρον οἰκονομίαν, κανονικῶς ὑποτιμήσεται.

Quemque Episcoporum oportet è clero suo œconomum constituere, ad negotia Ecclesiastica secundum ipsius sententiam administranda. Si quis autem Episcopus sine œconomo constituto Ecclesiasticica administrare inveniatur, ut convitium Sacerdotio fiat, Canonicis pœnis subjicietur.

Digitized by Google

Canon XXVII.

Eos, qui nomine conjugii mulieres rapiunt, vel opem ferunt, vel consentiunt iis qui rapiunt, statuit Synodus, si sint quidem Clerici, proprio gradu excidere: sin autem Laici, anathematizari.

Bals. Præsens Canon, & xcii. Canon Syn. in Trul. eodem omnino modo se habent, definientes, eos qui mulieres rapiunt, vel rapientibus opem ferunt, vel consentiunt, si sint quidem Clerici, deponendos; laicos autem anathematizandos. Lege & tit. ix. præsentis operis, cap. xxx. & quæ ibi sunt. Similiter & lxvii. Apostolicum Canonem. Illic enim fusius docuimus, quomodo punitur raptor, & quomodo qui vim attulit. Dicet autem fortasse quispiam, & quomodo similiter qui rapit, & qui fert opem, & qui consentit, puniuntur? Dic igitur, quod & eos qui opem ferunt, & qui consentiunt, non minus quam eum qui rapuit, aversatur & odio habet Canon. Qui enim rapuit, nefarium amorem prætextum habet. Illi verò, solius improbitatis & iniqui propositi accusantur, quod quidem civitatis honestatem ac decus evertit. Is autem opem ferre dicitur, qui facto ipso, cum eo qui rapit, raptum struit ac molitur. Consentiens autem, qui per consilium, vel aliud etiam auxilium cum eo, qui peccatum admisit, concurrit. Quære & lv. Imp. Domini Leonis philosophi novellam, punientem eum, qui unà cum raptu puellæ vim attulit, non solum per rerum publicationem, sed etiam per pœnam corporalem; similiter & eos qui illi consenserunt: & tractantem, aliter puniri eos qui vi armata rapuerunt, & aliter eos qui non sic se improbè gesserunt; puniri autem etiam & patrem, si factum approbaverit.

Zonar. Et legum civilium decretis in raptores mulierum graves admodum pœnæ constitutæ, vetitis etiam, quamvis eas offensione dimissa virginis pater approbet, raptoris cum rapta muliere nuptiis: Et Canonum quoque sanctionibus, ne impunitum id facinus relinqueretur, provisum. Verum hic Canon aliis severius in raptores animadvertit, Clericos quidem deponens, in Laicos verò anathema denuncians. Nec solum rapinæ auctores, sed eos etiam qui opem ferunt vel consentiunt iisdem pœnis subjicit. Neque id quidem injuria. Qui etenim ex raptu sibi uxorem comparavit, ad facinus illud perpetrandum impellentem se amorem pro excusatione habet, qui vero opem fert aut consentit, cum nihil sit quod ad nequissimam actionem incitare illum poterat, præter propriam pravitatem, per quam solam cum raptore convenit concurritque venia magis indignus est. Ac adjutores quidem intelligimus, qui ad scelus patrandum operam suam raptori commodarunt: consentire vero eos dicimus, quorum manus quidem à scelere abfuit, consilio tamen ac studio delinquentibus suppetias ac opem tulerunt.

Arist. *Clericus mulierem rapiens Ecclesia expellatur: Laicus autem, sit anathema; ut & quicunque isti opitulatur.*

Magnam quidem etiam à legibus habet mulctam qui mulierem rapit, nec minus à Canonibus habet supplicium. Clericus enim, ut loquitur præsens Canon, deponitur; Laicus autem, & qui ei in raptu mulieris opem ferunt, anathematizantur, usquedum raptam, si desponsata quidem fuerit, suo sponso, si soluta autem parentibus ejus restituerunt, juxta vigesimum secundum Basilii magni Canonem.

Κανων κζ'.

Τὺς ἁρπάζοντας γυναῖκας ἐπ' ὀνόματι Συμοικεσίου, ἢ συμπεράτονίας, ἢ Συναιρεμένυς τοῖς ἁρπάζυσιν, ὥρισεν ἡ ἁγία Συνοδ Θ., εἰ μὲν κληρικοὶ εἶεν, ἐκπίπτειν τῦ ἰδίυ βαθμυ· εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀναθεματίζεσθαι.

Βαλσ. Ὁ πρὸν ἡμῶν κὴ ὁ ρβ'. τῆς ἐν τῷ Τρύλλῳ Συνόδυ ἀκριβολάκτως ἔχυσι· διοριζόμενοι τὺς ἁρπάζονλας γυναῖκας, ἢ Συμπεράτονλας, ἢ Συναιρομένυς τοῖς ἁρπάζυσι, κληρικὺς μὲν ὄντας καθαιρεῖσθαι, λαϊκὺς δὲ ἀναθεματίζεσθαι. ἀνάγνωθι κὴ τίτλον θ'. τῦ πρόντ Θ. Συντάγματ Θ. κεφάλ. λ'. κὴ τὰ ἐν αὐτῷ. ὡσαύτως καὶ Ⓜ ξζ'. ἀποστολικὸν κανόνα. ἐκεῖσε γὰρ πλατύτερον ἐδιδάξαμεν πῶς τιμωρεῖται ὁ ἅρπαξ, καὶ πῶς ὁ βίαν πεποιηκώς. ἴσως δέ τις ἐρεῖ, κὴ πῶς ὁμοίως ὁ ἁρπάζων κὴ ὁ Συμπεράτων, καὶ ὁ Συναιρόμεν Θ., κολάζονται; εἰπὲ οὖν ὅτι κὴ τὺς Συμπεράτονλας, κὴ τὺς Συναιρομένυς ἐσὶ τίτλον τῦ ἁρπάσματ Θ. μισάτλε ὁ κανών. ὁ μὲν γὰρ ἁρπάζων ἔχει Ⓜ ἄθεσμον ἔρωτα πρόφασιν, οἱ δὲ κακίας μόνης κὴ ἀδίκυ κατηγορῦνται προθέσεως, καὶ ἀσρεφείας τὴν τῆς πόλεως κοσμιότητα. ἔτι δὲ συμπεράτων ὁ πραγματικῶς τὴν ἁρπαγὴν καταρτύων σὺν τῷ ἁρπάζοντι Συναιρόμεν Θ. δὲ ὁ ἀπὸ Συμβελῆς, ἢ κὴ ὑπηρεσίας ἄλλης συντρέχων τῷ πλημμελήσματι. ζήτει κὴ λέ. νεαρὰν τῦ βασιλέως κύρυ Λέοντ Θ. τῦ φιλοσόφου πιμορῦσθαι Ⓜ μὴ ἁρπαγῆς βιασάμενον κόρην, οὐ μόνον ἀπὸ πραγμάτων ἀφαιρέσεως, ἀλλὰ κὴ ἀπὸ σωματικῆς ποινῆς· ὡσαύτως κὴ τὺς συναιρομένυς αὐτοῖς· κὴ ἀπολαμβάνεσθαι ἄλλως τιμωρεῖσθαι τὺς ἕνοπλον ἁρπαγὴν πονησαμένυς, καὶ ἄλλως τὺς μὴ ὕτως ἀτακτήσαντας· τιμωρεῖσθαι δὲ κὴ Ⓜ πατέρα ἐὰν καταδέξηται τὸ γεγονός.

Ζωναρ. Καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι σφοδρῶς τὺς ἁρπαγας γυναικῶν κολάζυσι, Ⓒ εἶναι εἰς γυναῖκα συζεύγνυσθαι τῷ ἁρπαγεῖ Συγχωροῦσι τῷ ἁρπαγι, κἂν ὁ ταύτης πατὴρ Συναινῇ συγχωρῶν τὸ ἔγκλημα· Ⓒ οἱ κανόνες δὲ κολάζυσι τὺς τοιύτυς· ὥστε δὲ ὁ κανὼν δριμύτερον τῶν ἄλλων ἐπεξέρχεται τὺς ἁρπαγὴν πλημμελῦντας, τὺς μὲν κληρικὺς καθαιρῶν, τὺς δὲ λαϊκὺς ἀναθεματίζων. κὴ οὐ μόνον τὺς ἁρπάζοντας τιμωρεῖται, ἀλλὰ κὴ τὺς Συμπράττοντας ἢ Συναιρομένυς ὑπὸ Θ̄ς αὐτὰς ποιεῖται κολάσεις, κὴ εἰκότως. ὁ μὲν γὰρ ἑαυτῷ ἁρπάζων γυναῖκα ἔχει Ⓜ ἔρωτα πρὸς τὴν ἀνδρείαν πρᾶξιν αὐτὸν βιαζόμενον· ὁ δὲ Συμπράτων ἢ συναιρόμεν Θ. μᾶλλον ἂν εἴη ἀσύγνως Θ., μηδὲν ἔχων πρὸς τὴν ἐξάγιστον πρᾶξιν συνελαύνον αὐτὸν, ἢ τὴν οἰκείαν κακίαν δι' ἣν μόνην Συντρέχει τῷ τὴν ἁρπαγὴν ἀμβλύνοντι. Συμπράττοντας δὲ νοητέον τὺς συνεργῦντας ὅπῃ τῇ ἁρπαγῇ· συναιρομένυς δὲ τὺς μὴ ἔργῳ Συμβοηθήσαντας, συμβυλὴ δὲ κὴ σπουδὴν εἰσαγαγόντας, κὴ ὕτως ὑπηρετήσαντας κὴ ἀντιλαβομένυς τῶν πλημμελόντων.

Αρισ. Κληρικὸς ἁρπάζων γυναῖκα, ἀνεκκλησίας Θ· ὁ δὲ λαϊκὸς, ἔστω ἀνάθεμα· κὴ τῦτο κὴ ὁ συναιρόμεν Θ.

Ἔχει μὲν κὴ ἀπὸ τῶν νόμων μεγάλην κὴ καθάπαξ ὁ ἁρπαγὴν ποιούμεν Θ. γυναικὸς οὐκ ἔλατον δὲ κὴ ἀπὸ τῶν κανόνων ἔχει τὸ ὑπτίμιον. ὁ μὲν γὰρ κληρικὸς, ὡς ὁ πρὸν Ἀγαλαμβάνει κανών, καθαιρεῖται· ὁ δὲ λαϊκὸς, κὴ οἱ συναιρόμενοι τύτῳ ἐν τῇ τῆς γυναικὸς ἁρπαγῇ, ἀναθεματίζονται, μέχρις ἂν τὴν ἁρπαγεῖσ, εἰ μὴ προμνηστευθεῖσα ἦν, ᾧ οἰκείῳ μνηστῆρι ἀποκαταστήσωσιν· εἰ δὲ ἐκόλαζυσα, τοῖς γονεῦσιν αὐτῆς· κὴ Ⓜ εἰκοστὸν δεύτερον κανόνα τῶν μεγάλυ Βασιλείυ.

Κανων

A

ΚΑΝΩΝ κή'.

Παντὶ τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων ὅροις ἑπόμενοι, καὶ τὸν ἀρτίως ἀναγνωσθέντα κανόνα τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων γνωρίζοντες, καὶ αὐτῷ καὶ ἡμεῖς ὁρίζομέν τε καὶ ψηφιζόμεθα περὶ τῶν πρεσβείων τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης. καὶ γὰρ τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ πατέρες εἰκότως ἀπεδέδωκασι τὰ πρεσβεῖα. καὶ τῇ αὐτῇ σκοπῷ κινούμενοι οἱ ἑκατὸν πεντήκοντα θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι, τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῷ ἁγιωτάτῳ θρόνῳ, εὐλόγως κρίναντες, τὴν βασιλείᾳ καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν, καὶ τῶν ἴσων ἀπολαύουσαν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρᾳ βασιλίδι Ρώμῃ, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν. καὶ ὥστε τὸν τῆς Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς καὶ τῆς Θρακικῆς διοικήσεως μητροπολίτας μόνους, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς Ἐπισκόπους τῶν προειρημένων διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προειρημένου ἁγιωτάτου θρόνου τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης ἐκκλησίας· δηλαδὴ ἑκάστου μητροπολίτου τῶν προειρημένων διοικήσεων χειροτονοῦντος τοὺς τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόπους, καθὼς τοῖς θείοις κανόσι διηγόρευται. χειροτονεῖσθαι δέ, καθὼς εἴρηται, τοὺς μητροπολίτας τῶν προειρημένων διοικήσεων παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπισκόπου, ψηφισμοῖς συμφώνων κατὰ τὸ ἔθος γινομένων, καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀναφερομένων.

B

C

ΒΑΛΣ. Περὶ τοῦ πῶς ἐπιμήθη ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνος, εἰπομεν εἰς τὸν γ'. κανόνα τῆς δευτέρας συνόδου, καὶ ἀνάγνωθι τοῦτον, καὶ ὁ α'. κεφ. τοῦ η'. τίτλου τοῦ πρόχειρου. σημείωσαι δὲ ὅτι πρὸ τοῦ κανόνος τούτου οὐκ ἐχειροτόνουν οἱ πατριάρχαι τοὺς μητροπολίτας, ἀλλ' οἱ ἑκάστης ἐπαρχίας Ἐπίσκοποι· καὶ ὅτι οἱ μητροπολίται ἔχουσι τὰ ἀρχιερατικὰ δίκαια εἰς τὸ ποιεῖν Ἐπισκόπους, καὶ ὅτι οὐκ ὀφείλουσι οἱ πατριάρχαι ἢ οἱ μητροπολίται προυσιάζειν εἰς τὰς ψήφους τῶν μητροπολιτῶν ἢ τῶν Ἐπισκόπων. ζήτει καὶ τὸν δ'. κανόνα τῆς α'. συνόδου, τῆς β'. συνόδου κανόνα ς'. τῆς γ'. ι'. καὶ τῆς ς'. λθ'. γίνωσκε δὲ ὅτι Ποντικοὶ λέγονται μητροπολίται οἱ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ προκείμενοι μέχρι τῆς Τραπεζοῦντος, καὶ ἐνδοτέρω. Ἀσιανοὶ οἱ περὶ τὴν Ἔφεσον, Λυκίαν, Παμφυλίαν, καὶ τὰ πέριξ αὐτῶν, ὑπὲρ ἀνατολικοί, ὡς φασί τινες. τῆς ἀνατολῆς ὁ Ἀντιοχείας ἔχει χειροτονίαν. καὶ Θρακικοὶ οἱ δυτικοί· καὶ γάρ τινες τὴν Θρᾴκην μέχρι τῶν ὁρίων Μακεδονίας ἐσενοχώρησαν, καὶ εἶπον τοὺς τῆς Μακεδονίας μητροπολίτας, Θετταλούς, Ἑλλαδικούς τε καὶ Πελοποννησίους, ποτὲ χειροτονεῖσθαι παρὰ τοῦ Πάπα Ρώμης, καὶ πρίσασθαι τοῦτο δῆθεν ἐκ τοῦ μὴ ἐνδοδῆναι τῷ Κωνσταντινουπόλεως τὸ τοῦτο χειροτονεῖν· ἀλλὰ σὺ τοῖς λεγομένοις μὴ προσέχῃς. τὸ γὰρ ὄνομα τῆς Θρᾴκης περιέχονται αἱ μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Δυρραχίου μητροπόλεις. τὸν δὲ Πάπαν μάκαρα λέγουσί τινες χειροτονεῖν ποτὲ τὸν Θεσσαλονίκης, καὶ ἑτέρους Δυτικοὺς μητροπολίτας. λεγάτους γὰρ εἶχε τούτους. ὅπου δὲ εἶπε δεῖ) ἐν τοῖς βαρβάροις τὴν Αλανίαν, τὴν Ρωσίαν καὶ ἑσπέρας. οἱ μὲν γὰρ Αλανοὶ τῆς Ποντικῆς εἰσὶ διοικήσεως, οἱ δὲ Ρῶσσοι τῆς Θρακικῆς. περὶ δὲ τῶν λεγάτων τοῦ Πάπα Ρώμης, καὶ τίνες ἦσαν εἰσὶ, καὶ πῶς ἐνεδόθη αὐτοῖς ἡμετέρους μητροπολίτας ἔχειν λεγάτους, εἰρήσεται μετὰ τὴν συμφώνησιν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ Συνόδου.

D

E

F

Canon XXVIII.

Sanctorum patrum decreta ubique sequentes, & Canonem, qui nuper lectus est, centum & quinquaginta Dei amantissimorum Episcoporum agnoscentes, eadem quoque & nos decernimus ac statuimus de privilegiis sanctissimæ Ecclesiæ Constantinopolis novæ Romæ. Etenim antiquæ Romæ throno, quòd urbs illa imperaret, jure patres privilegia tribuêre. Et eadem consideratione moti centum quinquaginta Dei amantissimi Episcopi, sanctissimo novæ Romæ throno æqualia privilegia addixerunt, rectè judicantes, urbem, quæ & imperio & senatu honorata sit, & æqualibus cum antiquiori regina Roma privilegiis fruatur, etiam in rebus Ecclesiasticis, non secus ac illam, extolli ac magni fieri, secundam post illam existentem. Ut & Ponticæ, & Asianæ & Thracicæ diœcesis Metropolitani soli, præterea & Episcopi prædictarum diœcesium, quæ sunt inter barbaros, à prædicto throno sanctissimæ Constantinop. Ecclesiæ ordinentur; unoquoque scilicet prædictarum diœcesium Metropolitano cum provinciæ Episcopis provinciæ Episcopos ordinante, quemadmodum Divinis Canonibus est traditum: Ordinari autem, sicut dictum est, prædictarum diœcesium Metropolitanos à Constantinop. Archiepiscopo, convenientibus de more factis electionibus & ad ipsum relatis.

Bals. Quomodo sit honoratus thronus Constantinopolitanus, in iii. Can. Syn. secundæ dictum est: & lege eum, & primum cap. viii. tit. præsentis operis. Præsens autem Canon postquam dixit, habere quidem thronum Constantinopolis Romanorum Ecclesiæ privilegia, esse autem secundum post illum, adjicit, quosdam Metropolitanos ab illo ordinari, ut & unusquisque ipsorum rursus debeat cum sua Synodo, eos qui subsunt Episcopos ordinare. Metropoleon vero electiones à Metropolitanis de more fieri, & quod factum est ab illis ad Patriarcham referri, ut ejus examinatione ex tribus electis unus ordinetur. Nota ergo, quòd ante hunc Canonem Patriarchæ non ordinabant Metropolitanos, sed uniuscujusque provinciæ Episcopi: & quod Metropolitani antistitum jura habent ad faciendos Episcopos, & quòd non debent Patriarchæ seu Metropolitani in Metropolitanorum aut Episcoporum electionibus interesse. Quære iv. Can. primæ Syn. secundæ Syn. Can. ii. tertiæ viii. & sextæ xxxix. Scias autem, quod Metropolitani dicuntur Pontici, qui prope Euxinum Pontum habitant Trapezuntem usque, & interiùs. Asiani, qui sunt circa Ephesum, Lyciam, & Pamphyliam, & partes circumjacentes; non Orientales, ut dicunt quidam. Antiochia enim habet Orientis ordinationem. Et Thracici, Occidentales. Etsi enim nonnulli Thraciam ad Macedoniæ usque terminos in angustum redegerunt, dixerunt Macedoniæ Metropolitanos, Thessalos, Helladicos, & Peloponnesios à Papâ Romano aliquando fuisse ordinatos, & hoc utique ex eo probari, quod non concessum sit Constantinopolitano Patriarchæ eos ordinare: sed tu his fidem ne adhibueris. Thraciæ enim nomine comprehenduntur Metropoles usque ad ipsum Dyrrhachium. Quidam autem malè dicunt, Papam aliquando ordinasse Thessalonicensem, & alios Occidentales Metropolitanos. Hos enim habuit legatos. Episcopatus autem dic esse inter barbaros, Alaniam, Russiam & alios. Alani enim sunt Ponticæ diœcesis: Russi verò Thraciæ. De legatis autem Papæ Romani & quinam hi sunt, & quomodo illi concessum est, ut nostros Metropolitanos legatos haberet, dicetur post allocutionem synodi quæ fuit in Trullo.

Digitized by Google

ALTERA EXPOSITIO.

Ac preſens quidem Canon ſtatuit Conſtantinopolitanum Archiepiſcopum habere privilegia Papæ Romæ, & eum quemadmodum & ille, in omnibus rebus Eccleſiaſticis honorari ac magni fieri, convenienter iij. Canoni ſecundæ Syn. Nonnulli autem videntes eum nolle Papæ Romani privilegio ſe jactare & extollere (neque enim Imp. loro ei caput tegitur, nec cum imp. ſceptris, ſignis, & vexillis progreditur, nec imperial. præ ſe fert auctoritatem, nec revera induitur & equitat ſecundum id quod Imperiali decreto continetur à ſancto magno Conſtantino ad Papam Romanum ſanctum Silveſtrum & ſucceſſores ejus facto) dicunt ea quæ his Canonibus continentur exoleviſſe & in uſu non eſſe, id etiam quod dicunt ex hoc confirmantes, quod in imperialibus longo poſt tempore ſcriptis & repurgatis non ſitæ ſint leges, quæ definiant Conſtantinopolitanum Archiepiſcopum habere Romani Papæ privilegia quemadmodum & nos ea declaravimus in primo cap. viii. tit. præſentis operis. Ego verò, cum Conſtantinopolitanus civis ſim integerrimus, & ſanctiſmi Conſtantinopolitani throni factus Dei gratia pars opportuniſſima, volo & opto, ut Archiepiſcopus Conſtantinopolitanus, citra ullum tamen offendiculum, habeat omnia privilegia, quæ à divinis Canonibus ſunt illi honorificè conceſſa.

ZONAR. Conſtantinopolitanæ urbis thronum antiquæ Romæ throno nullo pacto dignitate cedere, ſed æqualibus illi prærogativis honeſtatum fuiſſe, non ſunt qui evincere contendant. Verum hæc controverſia ſecundæ Synodi tertio Canone ſatis jam explicata eſt, hallucinariq; in ea re ejuſmodi homines demonſtratum; quem locum quicunque animadverterit, regiam hanc urbem ſecundam honoris ac dignitatis ordine conſtituendam eſſe facile intelliget. Nam æqualibus frui privilegiis ob imperium & Senatum dicitur: quamvis illud, mutato rerum ſtatu, in tyrannidem degeneravit; hic vero, ſplendore priſtino amiſſo defecit. Ut ſanctorum illorum Patrum ea mens fuerit, quoniam urbs imperio ac Senatu, ſicut olim Roma ornata fuit, eam Eccleſiaſticis quoq; prærogativis iiſdem omnibus, quibus illa honeſtari oportere, ac primum quidem inter alias omnes Eccleſias, ab illâ verò ſecundum dignitatis locum obtinere. Omnibus namque modis æqualem, propter allatas eo loco rationes, intelligere non poſſumus, niſi forte dixerit quiſpiam quoniam divini illi patres ſpiritu ſancto illuminati præviderunt, Romanam Eccleſiam propter errores ſuos ab orthodoxorum cœtu ſegregandam, atque omni fidelium conſortio eliminandam fore, primas huic detulerunt; atq; ita iiſdem eam prærogativis in omnibus decorarunt, quæ ut illa aliquando, principatum olim obtinebit. Nam præpoſitionem, poſt, juxta eos de poſt in tempore conſtitutæ reginæ urbium, intelligi non permittit Canon xxxvi. Synodi Trullanæ, ſecundum Conſtantinopolis thronum poſt veteris Romæ thronum conſtituens & ſubjungens, Poſt hunc Alexandrinus numeretur thronus, deinde Antiochenus, & poſt eum Hieroſolymitanus. Sicut igitur, ubi de aliis ſedibus ſermo eſt, inferiorem dignitatis gradum præpoſitio illa, poſt, ſignificet, ita etiam, cum de Conſtantinopolitana ſede agitur, eodem modo accipiendam eſſe facile conſtat. Et verò clariſſimus Patriarcha Nicephorus divinus, in duodecimo ſcriptorum ſuorum contra Iconomachos capite hæc habet: Eſſe verò iſtos [Iconomachos ſcilicet] ab eccleſia catholica prorſus excluſos atque ejectos, vel ipſæ litteræ quæ à beatiſſimo Antiſtite veteris Romæ hoc eſt, à prima & Apoſtolica ſede miſſæ ſunt ſatis ſuperque teſtantur. His igitur de throni magnæ hujuſce civitatis ordine & honore à ſacra Synodo conſtitutis, de diœceſibus etiam illi olim ſubjiciendis differit, quas dicit eſſe Ponticam, Aſia-

Ετέρα ἑρμηνεία.

Ο μὲν πρῶν κανὼν διορίζεται ἔχειν τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπίσκοπον, τὰ πρεσβεῖα τῆς Πάπα Ρώμης, καὶ κατ' ἐκεῖνον ὅτι πᾶσι τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι μεγαλωΐως, ἀκολούθως τῷ πρώτῳ κανόνι τῆς β'. συνόδου. τινὲς δὲ βλέποντες τοῦτον ἵνα μηδενὸς τῶν πρεσβείων τῆς Πάπα Ρώμης ἀποσεμνυνόμενον, (ὅτε γὰρ ὑπὸ βασιλικῆς λώρας ἡ κεφαλὴ καταλαμβάνεται) ὅτε μὴ βασιλικοὶ σκήπτρα καὶ σήνων καὶ βάντων προβάλλεται, ὅτε ἀξιώματα προβάλλεται βασιλικά, ὅτε ἀληθινὰ ἐνδιδύσκεται, καὶ καθημένου καὶ τὴν ἐπίληψιν τῆς γενομένης βασιλικοῦ διατάγματος, ἀλλὰ τοῦ ἁγίου μεγάλου Κωνσταντίνου, πρὸς τὸν Πάπαν Ρώμης ἅγιον Σίλβεστρον, καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν) λέγουσι ἀπηρτῆσθαι τὰ τῶν κανόνων, κατασκευάζοντες τὸν οἰκεῖον λόγον καὶ ἀπὸ τοῦ μὴ καθαιρεθῆναι εἰς τὰ βασιλικὰ, τὰ μεταγενεστέρως καὶ πολὺ συγγραφέντα καὶ διαπαρατεθέντα, τοὺς νόμους τοὺς διορίζομένους ἔχειν τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἴσα τὰ πρεσβεῖα τῆς Πάπα Ρώμης, καθὼς καὶ ἡμεῖς προδηλώσαμεν τὰ περὶ τούτου, ἐν τῷ ά. κεφ. τοῦ η'. τίτλου, τῆς πρώτης συντάγματος. ἐγὼ δὲ Κωνσταντινουπολίτης ὢν ἀκραιφνέστατος, καὶ τοῦ ἁγιωτάτου θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέρος γενόμενος τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ καμειώτατον, θέλω καὶ δι' ὅρκου ἔχειν τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀσκανδάλιστον πάντα τὰ πρὸ τῶν θείων κανόνων φιλοτιμηθέντα αὐτῷ πρεσβεῖα.

ΖΩΝΑΡ. Διάζονταί τινες καταστασιάζειν μὴ ἐλαττοῦσθαι τῇ τιμῇ τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνου τοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, ἀλλὰ τῶν ἴσων πρεσβείων ἐκείνη καταπολαύειν. ἤδη μὲν οὖν ἐν τῷ γ'. κανόνι τῆς δευτέρας συνόδου εἴρηται περὶ τούτου, καὶ ἀποδέδεκται μὴ εὐσχήμως ἐκείνους λέγειν, καὶ ζητητέον τὰ ἐκεῖ εἰρημένα ἀρκοῦντα εἰς ἀπόδειξιν τοῦ δευτέραν ταύτην βασιλίδα πόλιν καὶ τάξιν τῆς τιμῆς κρίνεσθαι. ὃ γὰρ τῶν ἴσων ἐπολαύειν πρεσβείων, δηλοῖ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν σύγκλητον εἶναι· εἰ καὶ ἡ μὲν εἰς τυραννίδα μετημειπται· ἡ δὲ συγκέκλεισται καὶ ἐκλέλοιπε· τοῦτο λεγόντων τῶν ἁγίων πατέρων ἐκείνων, ὅτι δεῖ βασιλείαν ἐπιμένειν ἡ πόλις αὕτη καὶ συγκλήτῳ ὡς ἡ πάλαι Ρώμη, δεῖ αὐτὴν καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι, ὡς ἐκείνην τιμᾶσθαι, πᾶσιν τῶν ἄλλων πρετιμωμένην ἐκκλησιῶν, δευτέραν δὲ μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν. τῶν ἴσων γὰρ ἐν ἅπασιν ἀξιοῦσθαι ταύτην ἀμήχανον, δι' ἃς αἰτίας ἐκεῖσε εἰρήκαμεν, εἰ μή που τις εἴποι ὅτι προορῶντες ἐν πνεύματι ἅγιοι οἱ θεῖοι πατέρες ἐκεῖνοι, ὡς ἀποπεμπόσεται τῆς τῶν ὀρθοδόξων ὁλοκληρείας, καὶ ἐξοστρακιεῖται τῆς ὁμηγύρεως τῶν πιστῶν διὰ δόγματα ἑτερόδοξα ἡ Ρωμαίων ἐκκλησία, πρὸς τοῦτο ἐλογίσαντο· καὶ οὕτως τῶν αὐτῶν ἐκείνη δικαίων ἐν πᾶσιν ἀξιοῦσθαι πρωτεύειν μέλλουσαν, ὡς ἐκείνη ποτέ. τοῦτο γὰρ μὴ προθέσει ἡ συγχωρεῖ κατ' ἐκείνους νοεῖσθαι ὅτι τῷ μὴ χρόνῳ τῆς συστάσεως τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, ὁ λς'. κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ συνόδου δευτέρου θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τάττων μετὰ τὸν τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, καὶ ἑπόμενον, μεθ' ὃν ὁ τῆς Αλεξανδρείας ἀριθμεῖσθαι θρόνου, εἶτα ὁ τῆς Αντιοχείας, καὶ μετὰ τοῦτον, ὁ τῆς Ιεροσολυμιτῶν. ὡς γὰρ ὅτι τῶν ἄλλων θρόνων ἡ μετὰ πρόθεσις ὑποβιβαστικὸν δηλοῖ, οὕτω καὶ ὅτι τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐτέθη. καὶ οὕτω νοεῖσθαι χρεών. καὶ ὁ ἐν παγκιάρχαις ὁ ἀοίδιμος Νικηφόρος ὁ θεῖος ἐν τῷ ιβ'. τῶν πρὸς αὐτὸν συγγραφέντων κεφαλαίων καὶ τῶν εἰκονομάχων ταῦτά φησιν· ὅτι οἱ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀπερρίμμενοι εἰσὶ σαφῶς μαρτυροῦσι καὶ τὰ πεμφθέντα γράμματα παρὰ τοῦ μακαριωτάτου ἀρχιερέως τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, τουτέστι τοῦ πρώτου καὶ ἀποστολικοῦ θρόνου. ταῦτα δὲ τῆς τάξεως καὶ τιμῆς διαταξαμένη ἡ ἱερὰ σύνοδος τοῦ θρόνου τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης, διαλέγεται καὶ περὶ

Digitized by Google

τῶν τῆς ἐπαρχίας μελλουσῶν αὐτῇ διοικήσεων καὶ ταύτας εἶναί φησι, τὴν Ποντικὴν, τὴν Ἀσιανὴν, καὶ τὴν Θρᾳκικήν· ὧν δὲ διοικήσεων καὶ τὰς χειροτονίας τῆς μητροπολιτικῆς μόνων ἀνατίθησι τῷ Κωνσταντινουπόλεως. εἴρηται δὲ ὃ μόνων, ἵνα μὴ καὶ τὰς τῆς Ἐπισκόπων χειροτονίας σφετερίσηταί τις τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐπισκόπων. ἐκείναις γὰρ ἑκάστῳ τῆς μητροπολιτικῆς οἷς ἀνέκαθεν ἀνῆκον, εἰάθησθη. δεῖ καὶ διαφέρειν ὁ κανὼν ὃ δηλαδὴ ἑκάστης μητροπολίτου χειροτονοῦντος τοὺς τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόπους μετὰ τῆς Ἐπισκόπων τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας. ἀνατίθησι δὲ τῷ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὴν χειροτονίαν τῆς Ἐπισκόπων τῆς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἔθνεσι, τοῖς οὖσιν ἐν ταῖς ῥηθείσαις διοικήσεσιν. οἷοί εἰσιν οἱ Ἀλανοὶ καὶ οἱ Ῥῶσοι, οἱ μὲν γὰρ, τῇ Ποντικῇ διοικήσει, οἱ δὲ Ῥῶσοι τῇ Θρᾳκικῇ συμπαροικεῖν). ἵνα δὲ μὴ τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως νομισθῶσιν οἱ θεῖοι πατέρες ἐκεῖνοι δὲ πᾶν τῆς χειροτονίας ἀνατιθέναι, ὥστε ποιεῖν ἐκεῖνον ὅπῃ τῇ χειροτονίαις κατ' ἐξουσίαν ἃ βούλε), ἐφρόντισαν χειροτονεῖσθαι πρὸ αὐτοῦ τοὺς μητροπολίτας συμφώνων ψηφισμάτων γινομένων, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀναφερομένων μόνον οὕτω τοῦτο λέγοντες· ὅτι οὐχ' ὡς βούλεται ὁ Κωνσταντινουπόλεως χειροτονήσῃ μητροπολίτας, ἀλλ' ἢ ἐπ' αὐτὸν σύνοδος τὰς ψήφους ποιήσεται. καὶ ἐφ' ὃν ἂν οἱ ψηφιζόμενοι συμφωνήσουσιν, ἐξ ἐκείνων χειροτονήσῃ ἀναφερομένων τῶν ψηφισμάτων πρὸς αὐτόν. τισὶ μὲν οὖν ὃ μόνων, οὕτω νενόηται καλῶς εἰρημένον· ἄλλοι δὲ εἰς ἀχρεολογίαν φασὶ πεπλῶσθαι τῶν λοιπῶν διοικήσεων ἀφαιρουμένων τῶν πατέρων τὰς ἄλλας διοικήσεις, καὶ τὰς εἰρημένας μόνας ἀνατιθεμένων τῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. αἱ γὰρ λοιπαὶ διοικήσεις, ἥ τε Μακεδονίας δηλαδὴ καὶ Θετταλίας, Ἑλλάδος τε καὶ τῆς Πελοποννήσου, καὶ τῆς λεγομένης Ἠπείρου καὶ τοῦ Ἰλλυρικοῦ τῇ Ῥώμης τῆς παλαιᾶς Ἐπισκόπῳ τότε ἀνέκειντο.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τῆς νέας Ἐπισκόπος Ῥώμης τῷ τῆς παλαιᾶς ὁμότιμος, διὰ τὴν τῶν σκήπτρων μετάθεσιν· ὅθεν οἱ Πόντου, καὶ Θρᾴκης, καὶ Ἀσίας, καὶ οἱ Βάρβαροι, τῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως κεχειροτονῆσθαι.

A nam & Thracicam : quarum quidem diœceſium Metropolitanos ſolos à Patriarcha Conſtantinopolitano ordinari jubet. Sed ſolos, inquit, Metropolitanos, ne Epiſcopos quoq; creandi jus Conſtantinopolitanus ſibi quandoque Antiſtes aſſumeret. Illud enim unicuique Metropolitano quos penes olim quoque fuerat, eſt relictum. Idcirco ſubjungit Canon, hoc viz. unoquoque Metropolitano provinciæ ſuæ Epiſcopos, adhibitis aliis ejuſdem provinciæ Epiſcopis, ordinante. Epiſcoporum verò illorum, qui apud barbaras nationes in dictis diœceſibus degunt, quales Alani ſunt & Ruſſi, illi quidem Ponticæ diœceſi, hi verò Thracicæ adjuncti, Conſtantinopolitano etiam Præſuli ordinationem demandat. Verùm ne à divinis patribus, quæ ad creationem Metropolitanorum pertinent, univerſa Conſtantinopolitani auctoritati conceſſa eſſe putarentur, ut ipſi quæcunque collibitum eſſet, pro poteſtate ſtatuere liceret; idcirco, ab illo quidem, ſed conſentientibus tamen aliorum ſuffragiis, atque ad eum delatis, Metropolitanos creandos eſſe decernunt. Quibus nimirum verbis id apertè indicare voluerunt; non fas eſſe Conſtantinopolitano Præſuli Metropolitanos, arbitratu ſuo quos voluerit, conſtituere; ſed quos, ſuffragiis inſpectis, concordibus votis per ſubjectam ſynodum deſignatos eſſe cognoverit, ex eo numero aliquem ab ipſo ſcilicet eſſe deligendum exiſtimavere. Ac verbum quidem [ſolum] hoc pacto nonnulli intelligendum exiſtimavere. Alii, ut enumeratas diœceſes à reliquis ſegregarent, eáſque tantum Conſtantinopolitanæ ditioni adjudicatas eſſe declararent, id verbum à Patribus adhibitum fuiſſe arbitrantur. Nam aliæ diœceſes, Macedoniæ ſcilicet ac Theſſaliæ, totiúſque Græciæ & Peloponeſi; & ejus quæ Epirus dicitur, ac Illyrici veteris Romæ Epiſcopo tunc temporis aſcriptæ fuerunt.

ARIST. *Novæ Romæ Epiſcopus eodem atque veteris honore fruatur, propter imperii tranſlationem. Quapropter Ponti, Aſiæ, Thraciæque Epiſcopi ut & Barbari à Conſtantinopolitano ordinentur.*

Ἰστέον ὅτι ὁ Κωνσταντινουπόλεως τῷ τῆς Ῥώμης Ἐπισκόπῳ, καὶ τῶν ἴσων ἀπολαύει πρεσβείων, διὰ τὸ βασιλεία τε καὶ συγκλήτῳ ταύτῃ τιμηθῆναι· ὑποκείσονται δὲ αὐτῷ μόνοι οἱ τοῦ Πόντου, καὶ Ἀσίας, καὶ τῆς Θρᾴκης μητροπολῖται, καὶ χειροτονήσουσι δὲ ὑπ' αὐτοῦ. ὡσαύτως καὶ οἱ ἐν ταῖς τοιαύταις διοικήσεσι τῶν βαρβάρων Ἐπίσκοποι. ἥ τε γὰρ τῆς Μακεδονίας, καὶ Ἰλλυρίων, καὶ Θετταλίας, καὶ Ἀττικῆς, καὶ Πελοποννήσου, καὶ πάσης Ἠπείρου, καὶ τῶν ταύτης ἐθνῶν διοίκησις ὑπὸ τῆς Ῥώμης τῷ τότε ἐτέλει.

Epiſcopus Conſtantinopolitanus æqualem habet Romano honorem, & æqualibus fruetur privilegiis, quia ipſa imperio & ſenatu honoratur. Subjecti autem ipſi erunt ſoli Ponti, & Aſiæ, & Thraciæ Metropolitani, & ab ipſo ordinati. Similiter & qui in iſtiuſmodi ſunt diœceſibus Barbarorum Epiſcopi. Nam Macedoniæ, & Illyriorum, & Theſſaliæ, & Atticæ, & Peloponeſi, & Epiri univerſæ, & illius gentium diœceſis ſub Romano tunc temporis erat.

ΚΑΝΩΝ κθ'.

Ἐπίσκοπον εἰς πρεσβυτέρου βαθμὸν φέρειν ἱεροσυλίαν ἔχειν. εἰ δὲ αἰτία τις δικαία ἐκείνους ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐπισκοπῆς ἀποκινεῖ, οὐδὲ πρεσβυτέρου τύπον κατέχειν ὀφείλουσιν. εἰ γὰρ ἐκτός τινος ἐγκλήματος ἀποκινήθησαν τοῦ ἀξιώματος, πρὸς τὴν τῆς ἐπισκοπῆς ἀξίαν ἐπανατρέψουσιν. Ἀνατόλιος ὁ εὐλαβέστατος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπεν· ὅτι οἱ λεγόμενοι ἀπὸ τῆς ἐπισκοπικῆς ἀξίας εἰς τὸν τοῦ πρεσβυτέρου τάξιν καταπελευθέναι, εἰ μὲν ἀπὸ ἐυλόγων τινῶν αἰτιῶν καταδικάζονται, εἰκότως οὐδὲ τῆς πρεσβυτέρου ἐντὸς ἄξιοι τυγχάνουσιν εἶναι τιμῆς· εἰ δὲ δίχα τινὸς αἰτίας εὐλόγου εἰς ἥττονα καταβιβάσθησι βαθμόν, δίκαιοι τυγχάνουσιν, εἰ γὰρ ἀνεύθυνοι φανεῖεν, τὴν τῆς ἐπισκοπῆς ἐπαναλαβεῖν ἀξίαν τε καὶ ἱερωσύνην.

ΒΑΛΣ. Γέγραπται καὶ τὸ τέλη τῶν πρακτικῶν τῆς δ'. συνόδου, ἀνενεχθῆναι κατὰ Φωτίου Ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως Τύρου τῷ βασιλεῖ Μαρκιανῷ, ὡς ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Βηρυτῶν πόλεως καιρὸν εὐφυᾶ, ἀπέσπασεν ἀπὸ τῆς

CANON XXIX.

Epiſcopum in Presbyteri gradum deducere eſt ſacrilegium. Si qua autem juſta cauſa illos ab Epiſcopali actione removet, nec Presbyteri debent locum obtinere. Sin autem abſque ullo crimine dignitate moti ſunt, ad Epiſcopalem dignitatem redibunt. Anatolius religioſiſſimus Conſtantinopolitanus Archiepiſcopus dixit; Ii qui dicuntur ab Epiſcopali dignitate ad Presbyteri ordinem deſcendiſſe, ſi juſtis quidem aliquibus de cauſis condemnantur, jure nec Presbyteri quidem honore digni ſunt: Sin autem ſine aliqua probabili cauſa ad inferiorem gradum depreſſi ſint, jure, ſi quidem nulli crimini obnoxii deprehendantur, Epiſcopatus auctoritatem & ſacerdotium recipient.

BALS. Scriptum eſt in fine Actorum iv. ſynodo relatum fuiſſe à Photio Metropolis Tyri Epiſcopo ad regem Marcianum, quòd Epiſcopus Beritenſis civitatis, arrepta occaſione, diverſos Epiſcopatus ab Eccleſia Tyriorum avulſit, Byblum, Botrin, Tripolin, Orthoſiadem, Arcadem,

Digitized by Google

Arcadem, & Antaradum, & eos qui ab ipso Photio ordinati fuerant, depositos Episcopos, in Presbyteri locum deduxit. Hoc cum observassent, qui secundum imperiale decretum Chalcedone convenerant patres, cum civilibus magistratibus statuerunt æquum esse, Tyriorum Ecclesiæ restitui ablatos, ut dictum est, Episcopatus, & habere depositos Episcopos priores honores. Et Romanæ quidem Ecclesiæ loci conservatores pronunciarunt, Episcopum in Presbyteri locum deducere est sacrilegium, & cæt. Anatolius autem & magistratus & reliqua Synodus, secuti sunt. Lege primum & ii. Can. Syn. Ancyr. Neocæsar. Syn. Can. ix. Syn. vi. Can. iii. xxvi. & sancti Basilii Can. xxvii. & lxx. Excipe mihi eos qui post ordinationem uxores duxerunt. Ii enim postquam à ministerio cessaverunt, quædam agunt. Lege lxxix. novellam Imp. domini Leonis philosophi, sitam in vi. Can. vi. Syn. & finem interrogationum factarum ad sanctam Constantinopolitanam Synodum, & responsiones ad illas tempore sanctissimi illius Patriarchæ domini Nicolai.

A ἐκκλησίας τῶν Τυρίων διαφόρους ἐπισκοπὰς, Βύβλον, Βότρυν, Τρίπολιν, Ορθωσιάδα, Αρκὰς καὶ Αντάραδον, καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Φωτίου χειροτονηθέντας Επισκόπους καθελὼν, εἰς πρεσβυτέρου τόπον κατήγαγεν. τοῦτο γοῦν τηρήσαντες κατὰ βασιλικὸν ὁρισμὸν οἱ ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντες πατέρες, μετὰ καὶ πολιτῶν ἀρχόντων ὥρισαν δίκαιον εἶναι ἀποκαταστῆναι τῇ τῶν Τυρίων ἐκκλησίᾳ τὰς ἀφαιρεθείσας, ὡς εἴρηται, ἐπισκοπὰς, καὶ ἔχειν τοὺς καθαιρεθέντας Επισκόπους τὴν προτέραν τιμήν. οἱ μὲν τοποτηρηταὶ τῆς ἐκκλησίας Ρώμης ἀπέφηναν, τὸ, Επίσκοπον εἰς πρεσβυτέρου βαθμὸν φέρειν, ἱεροσυλία ἐστὶ· καὶ τὰ ἑξῆς. ὁ Ανατόλιος δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ λοιπὴ σύνοδος ἠκολούθησε.

B ἀνάγνωσθι ΘΕ α'. καὶ β'. κανόνα τῆς ἐν Αγκύρᾳ συνόδου. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου κανόνα θ'. συνόδου ς'. κανόνα γ'. κς'. καὶ τοῦ ἁγίου Βασιλείου κανόνα κζ'. καὶ ο'. ὑπέξελέ μοι τοὺς μετὰ τὴν χειροτονίαν γαμήσαντας. οὗτοι γὰρ μετὰ τὸ παυσθῆναι τῆς λειτουργίας, ἐνεργοῦσι τινά. καὶ ἀνάγνωσθι τὴν οθ'. νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, καταστρωθεῖσε εἰς ΘΕ ς'. κανόνα τῆς ς'. συνόδου· καὶ τὸ τέλος τῶν γεγονυιῶν ἐρωτήσεων πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίαν σύνοδον, καὶ τὰς ἐπ' αὐτῷ ἀποκρίσεις κατὰ τὴν ἐφημερίαν τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυροῦ Νικολάου.

Zonar. Neminem ex Episcopali fastigio ad Presbyteri gradum demitti licet. Vel enim à summo sacerdotio ob crimina quædam ejicitur, & omni sacerdotii quoque inferioris functione talis indignus existimabitur: vel sine causâ Episcopi dignitate privatur, proindéque non in Presbyteri ordinem referri, sed ei dignitatem præter meritum ereptam reddi, ac in eum, unde per injuriam dejectus fuit, honoris locum restitui decet. Ex Episcopatu enim in Presbyteri gradum dejici quenquam, sacrilegium nominat Canon. Exuitur quippe ille per injuriam summi sacerdotii dignitate, quam qui eripit, non modò rem sacram, sed aliquid etiam re sacra majus atque præstantius rapit. Summi siquidem sacerdotis obtestatione ac precibus templa illapsu sancti Spiritus consecrantur, suámque sacræ res aliæ sanctitatem accipiunt; majorem autem esse, qui res sanctas efficit, ipsis rebus sanctificatis omnino necesse est.

C ΖΩΝΑΡ. Τοὺς Επισκόπους οὐ δεῖ κατάγεσθαι εἰς πρεσβυτέρου βαθμόν. ἢ γὰρ διά τινα αἰτιάματα τῆς ἀρχιερωσύνης ἐκβάλλεταί τις, καὶ οὐδὲ ἱερεὺς ὁ τοιοῦτος δύναται εἶναι· ἢ χωρὶς αἰτίας εἴργεται τῶν εἶναι Επίσκοπος, καὶ οὐ κατενεκθήσεται εἰς πρεσβυτέρου τάξιν, ἀλλ' ὡς μάτην ἐκπεσὼν τὴν οἰκείας ἀξίαν καὶ ἐξ οὐδεμιᾶς δικαίας αἰτίας, ἐπανδιήψεται ΘΕ οἰκεῖον τόπον, καὶ ἔσται αὖθις Επίσκοπος. τὸ γὰρ ἐξ ἐπισκοπῆς εἰς πρεσβυτέρου βαθμὸν καταχθῆναι ἱεροσυλίαν ὁ κανὼν ὠνόμασε. συλᾶταί γε τὴν ἱερωσύνην ὁ ταύτης οὐκ ἐνδίκως στερούμενος, καὶ ὁ ἀδίκως στερῶν αὐτῆς τὸν ἔχοντα ταύτην οὐχ' ἱερόν τι συλᾷ, ἀλλὰ καί τι πλέον, καὶ μεῖζον. διὰ γὰρ τῆς ἐπικλήσεως

D τοῦ ἀρχιερέως οἱ ναοὶ καθιερούνται τῇ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπιφοιτήσει, καὶ τὰ ἱερὰ ἁγιάζονται, καὶ μεῖζον πάντως τὸ ἁγιάζον τοῦ ἁγιαζομένου.

Arist. *Qui Episcopum ad Presbyteri gradum detrudit sacrilegus est. Qui enim crimini obnoxius, etiam sacerdotio indignus est. Qui vero insons dejectus est, sit Episcopus.*

ΑΡΙΣΤ. Ο καταβιβάζων Επίσκοπον εἰς πρεσβύτερον, ἱερόσυλος· ὁ γὰρ ὑπαίτιος, καὶ ἀνίερος· ὁ δὲ καταβιβασθεὶς ἀναίτιος, ἔστω Επίσκοπος.

Episcopum ad Presbyteri gradum deducere, palam est sacrilegium. Vel enim crimini obnoxius est, & sacerdotio deponitur, vel extra culpam est, & Episcopatus dignitate non debet amoveri.

Ιεροσυλία ἐστὶν ἄντικρυς, τὸ τὸν Επίσκοπον εἰς πρεσβυτέρου κατάγειν βαθμόν. ἢ γὰρ ὑπαίτιός ἐστι, καὶ καθαιρεῖται τῆς ἱερωσύνης· ἢ ἐκτός τινος ἐγκλήματος, καὶ οὐκ ὀφείλει μετακινεῖσθαι τοῦ τῆς Επισκοπῆς ἀξιώματος.

Canon XXX.

Quoniam religiosissimi Ægypti Episcopi, non ut catholicæ fidei adversantes, sanctissimi Archiepiscopi Leonis epistolæ subscribere differebant, sed dicentes in Ægyptiaca diœcesi hanc esse consuetudinem, ut præter voluntatem & mandatum Episcopi nihil tale faciunt, & petunt concedi sibi usque ad ordinationem futuri magnæ civitatis Alexandrinorum Episcopi: justum nobis & humanum visum est, ut ipsis in eodem habitu in imperiali urbe manentibus remissio concedatur, donec ordinatus fuerit magnæ Alexandrinorum civitatis Archiepiscopus. Vnde in proprio habitu manentes, vel fidejussores dabunt, si hoc ab eis fieri potest, vel eorum jurejurando fides habebitur.

ΚΑΝΩΝ λ'.

Επειδὴ οἱ εὐλαβέστατοι Επίσκοποι τῆς Αἰγύπτου, οὐκ ὡς μαχόμενοι τῇ καθολικῇ πίστει, ὑπογράψαι τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Λέοντος ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀνεβάλλοντο, ἀλλὰ φάσκοντες ἔθος εἶναι ἐν τῇ Αἰγυπτιακῇ διοικήσει παρὰ γνώμην καὶ διατύπωσιν τοῦ ἀρχιεπισκόπου μηδὲν τοιοῦτο ποιεῖν. καὶ ἀξιοῦσιν ἐνδοθῆναι αὐτοῖς ἄχρι τῆς χειροτονίας τοῦ ἐσομένου τῆς τῶν Αλεξανδρέων μεγαλοπόλεως Επισκόπου· εὔλογον ἡμῖν ἐφάνη καὶ φιλάνθρωπον, ὥστε αὐτοῖς μένουσιν ἐπὶ τοῦ ὁμοίου σχήματος ἐν τῇ βασιλευούσῃ πόλει, ἔνδοσιν παραχεθῆναι, ἄχρις ἂν χειροτονηθῇ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Αλεξανδρέων μεγαλοπόλεως. ὅθεν μένοντες ἐπὶ τοῦ οἰκείου σχήματος ἢ ἐγγύας παρέξουσιν, εἰ τοῦτο αὐτοῖς δυνατὸν, ἢ ἐξωμοσίας καταπιστευθήσονται.

Bals. Scriptum est in iv. Actione actorum iv. Synodi, quòd post Dioscori Alexandriæ Episcopi depositionem, xiii. Ægyptii Episcopi ex Alexandrina diœcesi

ΒΑΛΣ. Γέγραπται ἐν τῇ τετάρτῃ πράξει τῶν πρακτικῶν τῆς δ'. συνόδου, ὅτι μετὰ τὴν καθαίρεσιν Διοσκόρου Επισκόπου Αλεξανδρείας, τρισκαίδεκα Επίσκοποι Αἰγύπτιοι παρουσι-

Digitized by Google

προσιάζοντες ἀπὸ τῆς διοικήσεως Αλεξανδρείας, τῷ μὴ Εὐτυχέα καὶ τὰ δόγματα ἀυτῦ ἀνεθεμάτισαν· ὑπογράψαι ὃ ἀκολούθως καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τῇ ἐπὶ τοῦ ἁγίου Λέοντος Πάπα Ρώμης, ὧ ἁρμόττει τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως Φλαβιανῷ, ὡς συνοικοῦντες τοῖς ἐν αὐτῇ, οὐκ ἐπείθοντο, λέγοντες ἀσύνηθες εἶναι τῇ κατ' αὐτοὺς Αἰγυπτιακῇ διοικήσει, πρότερον γνώμην τοῦ Επισκόπου Αλεξανδρείας τοιοῦτόν τι ποιεῖν, καὶ παρακαλοῦντες ἐνδοθῆναι αὐτοῖς, μέχρις ἂν Αλεξανδρείας Αρχιεπίσκοπος ψήφισηται· ὅπερ οὖν τινὲς οὐ παρεδέχοντο τούτους ταῦτα λέγοντας, ὥρισεν ἡ συνοδος μηδὲν τι ἀυτοῖς παθεῖν κακὸν, ἀλλὰ μένειν ἔτι τῆς οἰκείας ἐπιτιμίας, καὶ ἀναμένειν τὴν τοῦ Αλεξανδρείας χειροτονίαν. ἐν τῷ μέσῳ δὲ ἢ ἐξωμοσίας δοῦναι παρεστάσεως, ἢ ἐὰν μὴ δύνωνται δοῦναι ἐξωμοσίας, ἐξωμοσίαν καταπιστευθῆναι. ἐξωμοσία δέ ἐστι ὃ εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ βασιλέως, ἢ εἰς τὴν οἰκείαν σωτηρίαν ὀμόσαι τινά. καλεῖται ὃ ἐξωμοσία, ὅτι οὐκ ἀναγεται ὁ ὅρκος· ἔστι γὰρ τῶν νομοθετῶν εἰς τοὺς νενομισμένους πέντε ὅρκους, ἀλλ' ἔξω τούτων ἐστί. καὶ ἀνάγνωσον δὲ ἡ. θέμα τοῦ κ'. κεφ. τοῦ ς'. τίτλου τοῦ ζ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, καὶ τὰ ἔξωθεν αὐτῷ γεγραμμένα. σημείωσαι δὲ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος ὅπως ἑρμηνεύεται ὁ ἀποστολικὸς κ'. κανὼν, ὁ λέγων, κληρικὸς ἐγκύας διδοὺς καθαιρείσθω, καὶ ἀνάγνωσον τὴν τούτου ἑρμηνείαν.

A præsentes Eutychen & ejus dogmata anathematizarunt: subscribere autem consequenter epistolæ sancti Leonis Papæ Romani, quam misit ad Flavianum Patriarcham Constantinopolitanum, ut iis quæ in ea erant assentientes, non persuadebantur: dicentes esse inusitatum in sua Ægyptiaca diœcesi præter Alexandrini Archiepiscopi sententiam tale quid facere, & petentes id sibi concedi donec Alexandrinus Archiepiscopus factus sit. Quoniam ergo quidam eos sic dicentes non admittebant, definiit Synodus eos nihil mali pati oportere, sed in proprio statu manere, & Alexandrini Archiepiscopi ordinationem expectare. Interea autem vel dare fidejussores de sistendo, B vel si fidejussores dare non possunt, eorum jurijurando fidem haberi (Græcè est ἐξωμοσία.) Est autem ἐξωμοσία, dum in caput Imperatoris vel in propriam salutem jurat quispiam. Dicitur autem ἐξωμοσία, quod non reducitur hoc jusjurandum secundum jurisperitos ad quinque jurisjurandi species lege statutas, sed est extra eas. Lege viii. them. xx. cap. vi. tit. vii. lib. Basilic. & quæ extra scripta sunt. Nota autem ex hoc præsenti Canone quomodo exponitur xx. Canon Apostolicus, dicens, Clericus fidejubens deponatur: & lege ejus interpretationem.

C

ΖΩΝΑΡ. Εν τῇ τετάρτῃ Συνόδῳ τῇ ἐν Χαλκηδόνι συγκροτηθείσῃ κατὰ Διοσκόρου τοῦ Εὐτυχοῦς καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῖς, παρῆσάν τινες τῶν ἐξ Αἰγύπτου Επίσκοποι, οἱ παρητοῦντο ὑπογράψαι τοῖς δόγμασι τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ἐπομένῃ τῇ ὁσίᾳ τοῦ ὁσίου Λέοντος πάπα Ρώμης, ὧ ἐπέστειλε τῷ ἁγιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως Φλαβιανῷ. παρητοῦντο δὲ, οὐχ' ὡς ἀπαρεσκόμενοι τοῖς δόξασι τῇ Συνόδῳ· ἀλλ' ὅτι Αλεξανδρείας οὐκ ἦν τηνικαῦτα ἀρχιεπίσκοπος, λέγοντες ἔθος εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ, ἀρχιερεῦσι μηδέν τι πράττειν ἐκκλησιαστικὸν παρὰ γνώμην τοῦ Αλεξανδρείας Αρχιεπισκόπου, καὶ ἀξιοῦντες ἐνδοθῆναι αὐτοῖς, μέχρις ἂν Αλεξανδρείας Αρχιεπίσκοπος ψήφηται. οἱ μὲν οὖν τῆς Συνόδου ἀρχιερεῖς ὑποπτεύοντες ὡς ἑτεροδοξοῦσιν οἱ Αἰγύπτιοι Επίσκοποι, καὶ διὰ τοῦτο βούλονται βεβαιῶσαι δι' ὑποσημασίας οἰκείας τὰ Συνοδικῶς ψηφισθέντα, καθαίρεσιν ἐκείνων καταψηφίζονται. οἱ δὲ συμπαρόντες τῇ Συνόδῳ ἄρχοντες, καὶ ἡ σύγκλητος, διέγνων δεῖν ἐνδοθῆναι αὐτοῖς μένειν ἔτι τῆς οἰκείας τιμῆς τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξίας, ἀναμένειν τὴν χειροτονίαν τοῦ Αλεξανδρείας Αρχιεπίσκοπου. οἱ δέ γε τῆς Συνόδου ἀρχιερεῖς, σκῆψιν τὴν ὑπέρθεσιν ὑπολαβόντες εἶναι, ἵνα τυχόντες ἀδείας ὑποχωρήσωσιν, ἤτουν ἐγγύας δοῦναι αὐτοὺς παραμένειν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων· καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ ἡ σύγκλητος ἀπεφήναντο, ἢ ἐγγύας αὐτοὺς παρέχειν εἰ δυνατὸν ἐγγυητάς, ἢ ἐξωμοσίαν καταπιστεύειν. ἐξωμοσία δ' ἐστὶ, ὅ εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ βασιλέως, καὶ εἰς τὴν οἰκείαν σωτηρίαν ὀμόσαι.

ZONAR. In quarta Synodo contra Dioscorum ac Eutychetem eorumque gregales Chalcedone celebrata, Ægyptii quidam Episcopi cum adessent, ut ejusdem Synodi decreta, ex S. Leonis Romani Papæ ad Flavianum beatissimum Constantinop. Archiepisc. missis litteris edita, chirographo suo confirmarent, adduci non poterant. Non quod ea quidem, ut ferebant, illi minus probarent: sed quod Alexandriæ Archiepiscopus tunc quidem nullus erat; Ægyptiorum Episcoporum consuetudinis esse dicentes, nihil inconsulto Alexandrino Archiepiscopo de rebus Ecclesiasticis constituere; idcirco par- D vi sibi temporis moram, donec is creatus fuisset, concedi postulabant. Sed Ægyptiis Episcopis quod eorum nempe fidem suspectam haberent, atque ideo Synodice decreta suis subscriptionibus confirmare noluerunt, depositionis pœnam Synodi Antistites irrogavere. Qui tamen in Synodo Principes viri aderant simul cum senatu, ut, manentibus ipsis in proprio dignitatis Episcopalis habitu, Alexandrini Archiepiscopi creationem expectarent, concedi oportere arbitrabantur. Verum Syn. Antistites delationem illam prætextum esse, ut nacti libertatem discederent, suspicati, de illorum in urbe Constantinopolitana mansione sponsores dari postulabant. Qua quidem postulatione à Principibus quoque & Senatu probata, Ægyptiis, ut vel fidejussores darent, si quos haberent, vel certe sacramento fidem suam obstringerent, imperatum. Est vero sacramentum hoc loco, cum jusjurandum per imperatoris caput & salutem, perque ipsius juramtis salutem concipitur.

ΑΡΙΣΤ. Εἰθισται τοῖς Αἰγυπτίοις, εἰ μὴ ὁ Αρχιεπίσκοπος ἐπιτρέπει, μὴ ὑπογράφειν. ἐντεῦθεν ἄμεμπτοι μὴ ὑπογράφοντες τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ὁσίου Λέοντος, ἕως Αρχιεπίσκοπος αὐτοῖς γένηται.

ARIST. *Mos est Ægyptiis, nisi Archiepiscopus permiserit, non subscribere. Quocirca minime culpandi sunt, qui S. Leonis Epistolæ non subscribunt, usque dum Archiepiscopus iis creatus fuerit.*

ΕΘ. ἐπεκράτησεν ἐν τῇ Αἰγυπτιακῇ διοικήσει, ἄνευ ἐπιτροπῆς τοῦ Αρχιεπισκόπου αὐτῆς, μὴ ὑπογράφειν τοὺς Επισκόπους. Επεὶ ὃ αὕτη ἡ ἐν Χαλκηδόνι ἁγία Συνόδος ἐπὶ Μαρκιανοῦ τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως, καὶ τοῦ τότε ὄντος Αρχιεπισκόπου Αλεξανδρείας Σωσιλέου, τοῦ βεβήλου καὶ αἱρετικοῦ Διοσκόρου, τοῦ, φαντασίᾳ τὴν σάρκα μυθολογήσαντος φορέσαι ἄνωθεν, καὶ ἐν μιᾷ φύσει αὐτὸν ὑπάρχειν, καὶ τῇ θεότητι πάθη προσνέμοντος, καὶ τοῦ θρόνου καθείλεν αὐτὸν, καὶ ὕστερον ἕτερος ἀντ' αὐτοῦ τοῦ δυσσεβοῦς προβληθεὶς Πατριάρχης, καὶ τοῦτο τῇ τοῦ ἁγίου πάπα Λέοντος

F In diœcesi Ægyptiacâ obtinuit consuetudo, ut Episcopi sine Archiepiscopi permissione non subscriberent, cum itaque hæc Sancta Synodus sub religiosissimo Imperatore Marciano contra profanum & hæreticum Dioscorum Alexandriæ tunc Archiepiscopum, qui Dominum imaginatione tantum carnem gestasse, & in una tantum natura eum existere, fabulatus est, & divinitati passiones attribuit, Chalcedone convenit, & throno eum deposuit, & nondum erat alius istius impii loco creatus Patriarcha. Propterea orthodoxissimæ Sancti Papæ Leonis Epistolæ subscribere non sunt coacti, sed re-

Digitized by Google

missio iis concessa fuit usque dum Alexandriæ Episcopus crearetur. Et sic secundum ejus mandatum subscribebunt. Rogati sunt autem fidejussores dare, vel in Imperatoris caput jurare, se patienter ibidem mansuros, donec Alexandrinorum civitas Episcopum habuerit.

A ὀρθοδόξου τούτῃ ἐπιστολῇ ὑπογράψαι οὐκ ἠναγκάσθησαν. Ἀλλ' ἐνεδόθη αὐτοῖς, μέχρις ἂν χειροτονηθῇ τῆς Ἀλεξανδρέων Ἐπίσκοπος, καὶ ὅτου κελεύσει αὐτὸ ὑπογράψουσι. ἀπητήθησαν δὲ δέναι ἐγγυητάς, ἢ εἰς τὸν τοῦ βασιλέως κεφαλὴν ἐπομόσαντας προσκαρτερεῖν ἐνταῦθα μέχρις ἂν ἡ τῶν Ἀλεξανδρέων πόλις Ἐπίσκοπον δέξηται.

DE QUINTA SYNODO.

Περὶ τῆς πέμπτης Συνόδου.

BALS. QUinta Synodus fuit sub Justiniano Imp. primo, cum centum & quinquaginta quinque S. Patres Constantinopoli convenissent: quæ confirmavit ea quæ à quarta Synodo decreta sunt, & eos, qui adversus eam maledicè loquebantur & blasphemabant, anathematizavit, scilicet Origenem, & impia ejus decreta & scripta; Euagrium & Didymum, & quæ ab ipsis exposita sunt capita; & præterea Mopsuestiæ Theodorum, Nestorii magistrum, & blasphemam ejus doctrinam; Anthimum item & Petrum & Zooram, & qui erant ejusdem cum illis opinionis; & conscripta à Theodorito capita, & Ibæ epistolam. Canones autem non edidit.

B ΒΑΛΣ. Ἡ ε'. Συνόδου ἐγένετο ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ βασιλέως τοῦ πρώτου, ἑκατὸν ἑξήκοντα πέντε ἁγίων πατέρων συνελθόντων ἐν Κωνσταντινουπόλει. ἥτις ἐπεκύρωσε τὰ δογματισθέντα ὑπὸ τῆς ἁγίας δ'. Συνόδου, καὶ τοὺς κατ' αὐτῆς βλασφημησάντας ἀνεθεμάτισεν, ἤγουν Ὠριγένην καὶ τὰ αὐτοῦ ἀσεβῆ δόγματα καὶ συγγράμματα, Εὐάγριόν τε καὶ Δίδυμον, καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς ἐκτεθέντα κεφάλαια, ἔτι δὲ τόν τε Μοψουεστίας Θεόδωρον, καὶ Νεστορίου διδάσκαλον, καὶ τὰς αὐτοῦ βλασφήμους διδασκαλίας, Ἀνθιμόν τε καὶ Πέτρον καὶ Ζωῦρον, καὶ τοὺς ὁμοδοξοῦντας αὐτοῖς· καὶ τὰ παρὰ τοῦ Θεοδωρήτου συγγραφέντα κεφάλαια, καὶ τὴν Ἴβα
C ἐπιστολήν. κανόνας δὲ οὐκ ἐξέδετο.

ZONAR. QUinta Synodus Justiniani primi Imp. temporibus, centum & sexaginta quinq; Sanctis Patribus Constantinopoli congregatis celebrata fuit. Ea quartæ Synodi decreta omnia sanxit & confirmavit, &, qui contra illam nefarie obloquebantur, anathemate damnavit; Origenem etiam, & impia ejus scripta, ac absurda dogmata, Euagrium & Didymum, evulgataque ab iisdem capita. Tum Nestorii magistrum Theodorum Mopsuestiensem, ac impias ejus doctrinas. Anthimum quoque & Petrum & Zooram, cum gregalibus
D suis. Capita demum à Theodoreto conscripta, & Ibæ epistolam. Nullos vero Canones ea Synodus promulgavit.

ΖΩΝΑΡ. Ἡ πέμπτη Συνόδου ἐγένετο ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ βασιλέως τοῦ πρώτου, ἑκατὸν ἑξήκοντα πέντε ἁγίων πατέρων συνελθόντων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἥτις ἐπεκύρωσε τὰ δογματισθέντα ὑπὸ τῆς ἁγίας τετάρτης Συνόδου καὶ ἐβεβαίωσε, καὶ τοὺς κατ' αὐτῆς ἀνεθεμάτισε, καὶ Ὠριγένην καὶ τὰ αὐτοῦ ἀσεβῆ συγγράμματα καὶ ἀλλόκοτα δόγματα, Εὐάγριόν τε καὶ Δίδυμον καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς ἐκτεθέντα κεφάλαια. καὶ πρὸς τούτοις Μοψουεστίας Θεόδωρον Νεστορίου διδάσκαλον, καὶ τὰς αὐτοῦ βλασφήμους διδασκαλίας. Ἀνθιμόν τε καὶ Πέτρον καὶ Ζωώραν, καὶ τοὺς ὁμοδοξοῦντας αὐτοῖς. καὶ τὰ παρὰ τοῦ Θεοδωρήτου συγγραφέντα κεφάλαια· καὶ τὴν Ἴβα ἐπιστολήν. κανόνας δὲ ἡ ἁγία αὕτη σύνοδος οὐκ ἐξέθετο.

DE SEXTA SYNODO.

Περὶ τῆς ἕκτης Συνόδου.

BALS. SExta Synodus fuit in hac urbium regina Imperante Constantino Pogonato Justiniani patre, Heraclii vero nepote, cum clxx. Sancti Patres convenissent adversus Theodorum, qui in Phara Episcopatum gesserat, Honorium qui Romæ, Cyrum qui Alexandriæ, Sergium, Pyrrhum, Paulum, & Petrum, qui Ecclesiæ Constantinopolitanæ præfuerant, Macarium Antiochenum, & Stephanum ejus discipulum, & Polychronium delirum senem, qui ausi fuerant dogma introducere, Dominum nostrum Jesum Christum unam voluntatem & unam operationem habere, postquam incarnatus est. Quos cum iis qui consentiebant illis, ex Ecclesia amputavit & anathematizavit sancta hæc Synodus: duas naturales voluntates & duas operationes
F similes habere post incarnationem statuens Dominum nostrum Jesum Christum, non in divisione personarum, sed quod nulla natura ex duabus naturis, quæ sunt in Christo, est sine voluntate vel operatione; ne utriusque naturæ sublatis hisce proprietatibus, operatione dico & voluntate, duæ quoque naturæ, quarum sunt proprietates, unà auferri videantur. Sed hæc quoque Synodus Canones non edidit.

E ΒΑΛΣ. Ἡ ἕκτη Συνόδου ἐγένετο ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων βασιλεύοντος Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου πατρὸς μὲν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀπογόνου δὲ τοῦ Ἡρακλείου, ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ἁγίων πατέρων συνελθόντων καὶ Θεοδώρου ἐπισκοπεύσαντος ἐν Φαρᾷ, Ὀνωρίου Ῥώμης, Κύρου Ἀλεξανδρείας, Σεργίου, Πύρρου, Παύλου, καὶ Πέτρου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας προεδρευσάντων, Μακαρίου Ἀντιοχείας καὶ Στεφάνου τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ, καὶ Πολυχρονίου, τοῦ νηπιόφρονος γέροντος, τῶν πλημεσάντων δόγματίσαι, ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἔχειν μετὰ τὴν σάρκωσιν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐς μετὰ τῶν συμφρονέντων αὐτοῖς ἐξέκοψε τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀνεθεμάτισεν ἡ
F ἁγία αὕτη Συνόδος· δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας ὁμοίας ἔχειν μετὰ τὴν σάρκωσιν δογματίσασα, καὶ κυρώσασα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, οὐκ ἐν διαιρέσει προσώπων, ἀλλ' ὅτι μηδεμία φύσις τῶν δύο φύσεων ὅτι Χριστός, ἀθετηθῇ· ἵνα μὴ τῶν ἰδιωμάτων τούτων ἑκατέρας φύσεως ἀναιρουμένων, τῆς ἐνεργείας λέγω καὶ τῆς θελήσεως, καὶ αἱ δύο φύσεις, ὧν εἰσὶν ἰδιώματα, συναναιρεθῆναι δοκῶσιν. οὐδὲ αὕτη μέντοι ἡ σύνοδος κανόνας ἐξέθετο.

ZONAR.

Digitized by Google

A

ΖΩΝΑΡ. Ἡ ἕκτη συνόδ. γέγονεν ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων βασιλεύοντ. Κωνσταντίνου τοῦ πωγωνάτου τοῦ ἐγγόνου Ἡρακλείου, ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ἁγίων πατέρων συναθροισθέντων κατ' Θεοδώρου ἐπισκοπεύσαντ. ἐν Φαρᾶν, Ὠνωρίου Ῥώμης, Κύρου Ἀλεξανδρείας, Σεργίου, Πύρρου, Παύλου, Πέτρου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας προεδρευσάντων, Μακαρίου Ἀντιοχείας καὶ Στεφάνου τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ, καὶ Πολυχρονίου τοῦ νηποφέροντ. γέροντ. τῶν τολμησάντων ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν δογματίσαι ἔχειν καὶ τὸν σάρκωσιν Θ. κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὃς καὶ τῶν συμφρονούντων αὐτοῖς, B ἐξέκοψε τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀνεθεμάτισεν ἡ ἁγία αὕτη συνόδ., δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας ὁμοίας ἔχειν καὶ τὸν σάρκωσιν δογματίσασα. καὶ κωφώσασα Θ. κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὡς ἐν διαιρέσει προσώπων, ἀλλ' ὅτι ἐστὶ μία φύσις τοῦ δὲ δύο φύσεων ὁ Χριστὸς ἀθελήτ. καὶ ἀνενέργητ. ἵνα μὴ τῶν ἰδιωμάτων, τούτων ἑκατέρας φύσεως ἀναιρουμένων, τῆς ἐνεργείας λέγω καὶ τῆς θελήσεως, καὶ αἱ φύσεις ὦν εἰσιν ἰδιώματα συναναιρεθῶσιν δικῶσιν. ἐστὶ αὕτη μέν τοι ἡ συνόδ. κεφάλαια ἐξέθετο.

ZONAR. SExta Synodus imperante Constantino, Pogonato Heraclii nepote, in hac urbium regina habita fuit; cum adversus Theodorum, qui Pharæ Episcopatum gesserat; Honorium, quem Alexandria; Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, quos Ecclesia Constantinopolitana præsides habuerat; Macarium Antiochenum, ejusque auditorem Stephanum, stultumque & ineptum senem Polychronium, centum & septuaginta Sancti Patres convenissent. Qui cum unam in Domino nostro Jesu Christo voluntatem, postquam is hominem induit, unamque efficiendi vim extitisse profiteri ausi forent; à sancta Synodo, cum omnibus qui eodem errore tenerentur, ab Ecclesiæ corpore excisi, atque anathemate notati sunt. Quæ quidem Synodus, duas in Christo voluntates postquam humanam sibi naturam adjunxit, duoque similia agendi principia omnino admittenda & agnoscenda esse definivit. Non quia Dominum nostrum Jesum Christum personarum multiplicitate divisum vellet, sed quod ex duabus in eo naturis neutram, aut voluntate sua, aut agendi facultate, caruisse existimaret. Ne iis, quæ cujusque naturæ propria sunt, voluntate nimirum & agendi vi, ex alterutra natura sublatis, ipsam quoque naturam, C cujus eæ facultates propriæ sunt, sustulisse viderentur. Sed ne hujus quidem Syn. Can. ulli usquam editi sunt.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΛΕΓΟΜΕΝΗΣ ἕκτης Συνόδου.

ΒΑΛΣ. Τοῦ δευτέρου Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμήτου δηλαδὴ βασιλεύοντ., ὃς ἦν υἱὸς τοῦ πωγωνάτου Κωνσταντίνου, Συνῆλθον Ἐπίσκοποι ρκεʹ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ κατὰ κέλευσιν τοῦ ῥηθέντ. αὐτοκράτορ., καὶ κανόνας ἐξέθεντο εἰς κατάστασιν ἐκκλησιαστικήν.

DE SYNODO, QUÆ *Sexta dicitur.*

ZONAR. CUm secundus Justinianus, is scilicet qui ab amputato naso Ῥινότμητος dictus est, regnaret, qui quidem erat Pogonati Constantini filius, convenerunt Episcopi ccxxvii. jussu dicti Imperatoris, & ad constitutionem Ecclesiasticam Canones ediderunt.

ZΩΝΑΡ. Διὸ τοῦ δευτέρου Ἰουστινιανοῦ, τοῦ ῥινοτμήτου δηλαδὴ, βασιλεύοντ., ὃς ἦν υἱὸς τοῦ πωγωνάτου Κωνσταντίνου, Συνῆλθον Ἐπίσκοποι ρκεʹ εἴκοσι ἑπτὰ καὶ κέλευσιν τοῦ ῥηθέντ. αὐτοκράτορ., καὶ κανόνας ἐξέθεντο εἰς κατάστασιν ἐκκλησιαστικὴν, βεβαιωθέντας καὶ παρὰ τοῦ εἰρημένου βασιλέως, ἥτις καὶ αὕτη ἕκτη ὀνομάζεται, ὅτι τε μὴ περὶ πίστεως καὶ δογμάτων ἐν αὐτῇ γέγονε ζήτησις, ὥστε αὐτῇ ἰδιαιτάτην παρὰ τοῦτο λογίζεσθαι Σύνοδον, καὶ ὅτι τὸ τῆς ἔκθης ὑστέρημα πῶς κανόνων ἔκθεσιν αὕτη ἀνεπλήρωσε, καὶ παρὰ τὸ ἀκόλουθον πρὸς ἐκείνην ἔχει, Συνεθμήθη ἐκείνῃ. E

ZONAR. IGitur Justiniano secundo, qui Ῥινότμητος (ab amputato scilicet naso) dictus est, Constantini Pogonati filio imperium tenente, ab eodem Imperatore jussi, septem & viginti supra ducentos Episcopi convenere, atque ad Ecclesiasticam rem constituendam confirmatos etiam ejusdem Imperatoris auctoritate Canones edidere. Atque hæc quidem Synodus, sextæ appellationem ipsa quoque retinuit, tum quia nihil in ea de rebus ad fidei dogmata pertinentibus, ex quo proprio nomine Synodus censenda fuerit, quæsitum est; tum, quia sextæ superioris lacunas, quod ad Canonum editionem attinet, illa explevit. Et quoniam proxime eam sequebatur, una cum eâ recensita est.

Digitized by Google

A

CANONES SANCTORUM

Patrum qui in Trullo Imperialis Palatii Constantinopoli convenerunt, tempore Justiniani religiosissimi & Christianissimi nostri Imperatoris.

Sanctorum patrum, qui in Trullo Palatii Imperialis Constantinopoli convenerunt, ad Justinianum religiosissimum Imperatorem Oratio Dedicatoria.

Imprimis pio & Christi amantissimo Imperatori Justiniano sancta & universalis Synodus divino piæ vestræ potentiæ nutu & decreto congregata in hac à Deo custodita & regia civitate.

Cum ineffabilis ac divina redemptoris & servatoris nostri Jesu Christi gratia omnem terrarum orbem comprehenderit, & vivificum veritatis præconium sit omnium auribus disseminatum, populus quidem sedens in ignorantiæ tenebris, vidit magnam cognitionis lucem, & ab erroris vinculis liberatus est, cum regno cœlorum antiqua servitate permutata: qui autem à primi spendoris pulchritudine propter elationem extrusus est, primus draco, spiritus, magnus Assyrius, à priùs captivis capitur, & fit incarnati verbi potentiâ ab omni fortitudine alienus, quemadmodum scriptum est, quod inimici romphæa defecerunt in finem. Ubique enim cultus rationalis lege sancitur, & holocaustum offertur: Deúsque, qui sacrificatur ac communicatur ad corporum simul & animarum conservationem, eos qui sunt ejus participes deificat. Quamobrem & dæmones fugantur, & sacer hominum qui congregatur cœtus in Ecclesiis mysticè sanctificatur, deliciarum Paradisus omnibus apertus est, & tandem fiunt nova omnia. Sed quoniam homicida diabolus contra præpotentem Dominum cervicem semel attollebat, parturiensque defectionis laborem peperit, non ferens videre nos à transgressionis lapsu excitatos ad cœlum evolare per primitias nostras, hoc est Christum, qui se dedit pro nobis redemptionis pretium: non destitit improbitatis tela torquere, & animi perturbationibus fideles sauciare, ut à data illis spiritus efficacia honoréque ac gratia separarentur. Nec bonus noster Athlothetes & salutis dux ac princeps Deus, auxilii nos expertes reliquit, in unaquaque generatione excitans, qui in hujus vitæ stadio, cultus ac religionis armis instructi, adversus eum in acie starent, & manus cum eo consererent: qui stricto spiritus gladio, quod est verbum Dei, & sic cum malo congressi, quam in nos exercebat tyrannidem dissolverunt, gregum duces effecti, & vias domini populis sternentes ac præparantes, ne in iniquitatis præcipitia, propter ejus quod est melius ignorantiam, detrudantur ac prolabantur. Oportebat enim eum, qui, ut essemus, nobis largitus est, & tanta depressionis humilitatísque magnitudine nostrum sibi genus vendicavit, & ad se revocavit ac reduxit; nobis quoque semitam, ut bene essemus, ostendere per Ecclesiæ luminaria ac doctores, qui nostros secundùm Deum gressus illuminantes dirigunt, & ad Evangelium incitant: quorum etiam conversatio in cælis est, ut ait divinus Apostolus. Unde etiam nobis vitam nunc negligentius agentibus, & ratiocinationis considerationisq; otio indormientibus, cum nobis incautis viæ insidiator inimicus se injecerit, & virtutem paulatim suffuratus, nobis ejus loco vitium supposuerit: qui magnam hanc præsentis mundi navem clavo assidens regit Christus Dominus noster, te sapientem nobis gubernatorem, pium Imperatorem, verè præsidem excitavit, dispensantem sermones in judicio, in seculum veritatem servantem, facientem judicium & justitiam in medio terræ, & in via ab omni repre-

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΩΝ ΕΝ ΚΩΝ-

ςαντινουπόλει ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ Βασιλικοῦ παλατίου συνελθόντων ἁγίων πατέρων, ἐπὶ Ἰουςινιανοῦ τοῦ εὐσεβεςάτου καὶ φιλοχρίςου ἡμῶν Βασιλέως.

Προσφωνητικὸς λόγος τῶν ἐν Κωνςαντινουπόλει ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ βασιλικοῦ παλατίου συνελθόντων ἁγίων πατέρων πρὸς Ἰουςινιανὸν τὸν εὐσεβέςατον βασιλέα.

B

Τῷ εὐσεβεςάτῳ καὶ φιλοχρίςῳ βασιλεῖ Ἰουςινιανῷ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος ἡ κατὰ θεῖον νεῦμα καὶ θέσπισμα τοῦ εὐσεβεςάτου ὑμῶν κράτους συναθροισθεῖσα κατὰ ταύτην θεοφύλακτον καὶ βασιλίδα πόλιν.

ΤΗΣ ἀῤῥήτου καὶ θείας χάριτος τοῦ λυτρωτοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ πᾶσαν περιλαβούσης τὴν γῆν, καὶ τοῦ ζωηφόρου τῆς ἀληθείας κηρύγματος ταῖς ἁπάντων ἀκοαῖς ἐνσπαρέντος· ὁ μὲν λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει τῆς ἀγνοίας, φῶς εἶδε μέγα τῆς ἐπιγνώσεως, καὶ τῶν τῆς πλάνης ἠλευθερώθη δεσμῶν, C βασιλείαν οὐρανῶν τῆς παλαιᾶς δουλείας ἀνταλλαξάμενος· ὁ δὲ τοῦ κάλλους τῆς πρώτης λαμπρότητος δι' ἔπαρσιν ἀπωσθεὶς, ὁ πρῶτος δράκων, ὁ νοῦς, ὁ μέγας ὁ Ἀσσύριος, ὑπὸ τῶν πρὶν αἰχμαλώτων ἁλίσκεται, καὶ γίνεται τῇ δυνάμει τοῦ σαρκωθέντος λόγου πάσης ἰσχύος ἀλλότριος, καθὼς γέγραπται, ὅτι τοῦ ἐχθροῦ ἐξέλειπον αἱ ῥομφαίαι εἰς τέλος. πανταχοῦ γὰρ λατρεία λογικὴ νενομοθέτηται, καὶ ὁλοκάρπωσις ἀναφέρεται, καὶ ὁ θεὸς θυόμενος καὶ διαδιδόμενος εἰς σωμάτων ὁμοῦ καὶ ψυχῶν περιποίησιν, θεουργεῖ τοὺς μετέχοντας, ὑφ' οὗ καὶ δαίμονες φυγαδεύονται, καὶ ἱερὰ τῶν ἀνθρώπων ἀθροιζομένη πανήγυρις ἐπ' ἐκκλησίαις μυςικῶς ἁγιάζεται, καὶ τῆς τρυφῆς ὁ παράδεισος τοῖς πᾶσιν ἀνέῳκται· καὶ τέλος, γίνεται τὰ πάντα καινά. D ἀλλ' ἐπεὶ ὁ ἀνθρωποκτόνος διάβολος ἅπαξ κατέναντι πάντα κράτορος κυρίου τραχηλιάσας καὶ ὠδινήσας, καὶ τεκὼν πόνον τῆς ἀποςάσεως, μὴ φέρων βλέπειν ἡμᾶς ἐγερθέντας τοῦ τῆς παραβάσεως πτώματος, καὶ τὸν οὐρανὸν διαπτάντας διὰ τῆς ἀπαρχῆς ἡμῶν, τοῦτ' ἔςι Χριςοῦ, τοῦ δόντος ἑαυτὸν λύτρον ὑπὲρ ἡμῶν· οὐκ ἀνῆκεν τὰ τῆς κακίας βέλη κινῶν, καὶ τοὺς πιςοὺς τιτρώσκων τοῖς πάθεσιν, ὡς ἂν χωρισθεῖεν τῆς δοθείσης αὐτοῖς ἐνεργείας τοῦ πνεύματος, τιμῆς τε καὶ χάριτος. οὐδὲ ὁ ἀγαθὸς ἡμῶν ἀθλοθέτης καὶ τῆς σωτηρίας ἀρχηγὸς παρεῖδεν θεὸς ἀβοηθήτους ἡμᾶς, καθ' ἑκάςην ἀνιςῶν γενεὰν τοὺς, ἐν ᾧ βίου τούτου ςαδίῳ, διὰ τῶν ὅπλων αὐτῷ τῆς εὐσεβείας παραταξαμένους, καὶ τὸν πρὸς αὐτὸν συνάψαντας E πόλεμον· οἱ τὴν τοῦ πνεύματος σπασάμενοι μάχαιραν, ὅ ἐςιν ῥῆμα θεοῦ, καὶ οὕτως συμπλακέντες τῷ πονηρῷ, τὴν καθ' ἡμῶν τυραννίδα κατέλυσαν, ὁδηγοὶ τῶν ποιμνίων γενόμενοι, καὶ τὰς ὁδοὺς κυρίου τοὺς λαοὺς εὐθετίζοντες, ὅπως μὴ κατὰ κρημνῶν τῆς ἀνομίας ὑπ' ἀγνοίας τοῦ κρείττονος ὠθοῖντό τε καὶ διολισθαίνοιεν. ἔδει γὰρ τὸν τὸν εἶναι ἡμῖν χαρισάμενον, καὶ τοσούτῳ μεγέθει συγκαταβάσεώς τε καὶ ταπεινώσεως τὸ ἡμέτερον γένος μεταποιήσαντα, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἀνακαλεσάμενον καὶ ἀναβιβάσαντα καὶ τὴν εἰς τὸ εὖ εἶναι τρίβον ἡμῖν ὑποδείξαντα διὰ τῶν τῆς ἐκκλησίας λαμπτήρων καὶ διδασκάλων, φωταγωγούντων τὰ κατὰ θεὸν ἡμῶν διαβήματα, καὶ πρὸς τὸ εὐαγγέλιον παρορμώντων· ὧν καὶ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει κατὰ τὸν θεῖον ἀπόςολον· ὅθεν καὶ νῦν ἡμῖν F τὸν οἰκεῖον βίον διεξάγουσι ῥαθυμώτερον, καὶ τῇ τῶν λογισμῶν ἀργείᾳ καθεύδουσιν, ὡς ἐπεισελθεῖν ἀφυλάκτοις τὸν ὁδοςάτην ἐχθρὸν, καὶ κατὰ μικρὸν τὴν ἀρετὴν ὑποκλέψαντα, τὴν κακίαν ἡμῖν ἀνθυπενεγκεῖν· ὁ τὴν μεγίςην ταύτην τοῦ παρόντος κόσμου πηδαλιουχῶν ὁλκάδα Χριςὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, σὲ τὸν σοφὸν ἡμῖν κυβερνήτην τῆς εὐσεβῆ βασιλέα προςάτην ὄντως ἀνέςησεν, οἰκονομοῦντα τοὺς λόγους ἐν κρίσει, φυλάσσοντα εἰς τὸν αἰῶνα ἀλήθειαν, ποιοῦντα κρῖμα καὶ δικαιοσύνην ἐν μέσῳ τῆς γῆς, καὶ ἐν ἀμώμῳ ὁδῷ πορευόμενον· ὃν ἡ σοφία κυοφορήσασα, καὶ μαιεύσασα, καλῶς ταῖς ἀρεταῖς ἐκθρέψατά τε καὶ περιςείλασα, καὶ

θείου

θείᾳ πληρώσασα πυθμένα τῆς Ⓞ, ὀφθαλμὸν οἰκουμένης ἀπέδειξεν, τῇ τοῦ νοῦ καθαρότητι καὶ τῇ λαμπρότητι διαυγάζοντα φανῶς ὃ κατήκοον· ᾧ τὸν ἑαυτῆς ἐκκλησιάρχην προέθετο, καὶ Ⓢ νόμον αὐτῆς μελετᾶν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐδίδαξεν, πρὸς καθαρτήριον καὶ οἰκοδομὴν τῶν ὑπὸ χεῖρα λαῶν· ὃς ᾧ θερμῷ τῷ πρὸς θεὸν πόθῳ Ⓢ ζηλωτικῶ ὑπερβαλὼν φλυκτὶς, καὶ τὴν ἁμαρτίαν ἐκκεντήσας ᾧ κράτει τῆς εὐσεβείας καὶ σωτείρας, καὶ ὃ ποίμνιον τῆς κηδείας τε καὶ φροντίδος ἐκπεφευγὼς προείλω· ἔφερεν γὰρ Ⓢ τῶν οἰκείων μὴ τὴν ἄνω ῥοπὴν ἢ ἀνθρωπείᾳ ῥώμῃ ἐπάλληλον, μὴ μόνον ὃ καθ' ἑαυτὸν σώζειν, καὶ ὅπως ἂν ὁ οἰκεῖος αὐτῷ διαδιδοίτο βίος, ἀλλὰ καὶ πᾶσι ὃ ἀρχόμενον ἐκ περιωμμίας διορίζειν, καὶ τὸ πολλῆς τῶν πραγμάτων συγχύσεως ἐπικλυζόντων πάντοθεν τῶν πνευμάτων τὸ πονηρίας καὶ ὃ σῶμα ἡμῶν ἐκταράσσοντα καὶ ταπεινώσεως. ἐπεδὴ γὰρ αἱ ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ δύο συνόδοι, αἱ κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδα καὶ θεοφύλακτον πόλιν συναθροισθεῖσαι, ἡ μὲν ὅτε τῶν χρόνων Ἰουστινιανοῦ τοῦ τῆς θείας λήξεως, ἡ δὲ ὅτε τοῦ ἐν εὐσεβεῖ τῇ μνήμῃ γενομένου ἡμῶν βασιλέως Κωνσταντίνου, πατρὸς τοῦ σοῦ ἡμερότητος, ὃ ὠφεῖ τὸ πίστεως παραχρῆμα ἀφανωθῆναι μυστήριον, ὑδαμῶς ἱερὰς κανόνας ἐνέγραψαν· καθάπερ αἱ λοιπαὶ ἅγιαι τέσσαρες οἰκουμενικαὶ συνόδοι, δι' ὧν ἀπεστήσαν μὲν οἱ λαοὶ τὸ χεῖρον καὶ ταπεινοτέρας ἀφορμῆς, ὅτε δὲ Ⓢ κρείττονα καὶ ὑψηλότερον μεταθῶνται βίον· ἐντεῦθέν τε ὃ ἔθνος ὃ ἅγιον, ὃ βασίλειον ἱεράτευμα, ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν, ὑπὸ πολλῶν ἐξ ἀταξίας παθῶν ἀφισταμένων, καὶ ὑποσυρομένων, καὶ μικρὸν τοῦ θείας μεμύσθαι ἀπορραγὲν καὶ ἀφαλισθὲν, καὶ τῇ ἀγνοίᾳ καὶ λήθῃ τῆς τῆς ἀρετῆς κατορθωμάτων ἀπολιθῆσαι, καὶ ἀποστολικῶς εἰπεῖν, Ⓦ ὑὸν τοῦ θεοῦ καταπατῆσαι, καὶ ὃ αἷμα τῆς διαθήκης, ἐν ᾧ ἡγιάσθη, κοινὸν ἡγησάμενον, τὸν τοῦ πνεύματος Ⓞ ὕβρισε χάριν. τοῦτο λίαν ὡς ἀφιέσιον λαὸν ὄντα σωσαγαγεῖν βουληθεὶς, μίσει τοῦ ὃ πλημμύρημον ἀφέβαλον ὄντα ὃ ὄφις ὄντως Ⓞ Χριστοῦ, καὶ τῇ αὐτοῦ ἀποκαταστήσαι αὐλῇ, καὶ πεῖσαι φυλάττειν τοὺς ἐντολάς τε καὶ τὰ θεῖα προστάγματα δι' ὧν τῆς νεκρῶν ἀπογραφέντες ἔργων ζωοποιούμεθα, πᾶσάν τε ἀφεικόσας σωτηρίας σκέψιν, καὶ θεὸν ἐκζητήσας κατὰ ὃ φάσκον ῥητὸν, οἱ ζητοῦντες Ⓢ κύριον διήσουσι γνῶσιν μετὰ δικαιοσύνης· οἱ δὲ ὀρθῶς ζητοῦντες αὐτὸν διήσουσιν εἰρήνην. τὴν ἁγίαν ταύτην καὶ θεολεκτον οἰκουμενικὴν ἀθροισθῆναι συνόδον ὠφέλησας, ὅπως τῇ τῆς πολέως ὄντι ὃ αὐτὸ συνελθούσῃ τε καὶ συμπνοίᾳ, καταρθωθείη σοι εἰς ὅσον ὃ ἀνυδαζόμενον· ἀλλὰ καὶ εἴ τι λείψανον Ἑλληνικῆς ἢ Ἰουδαϊκῆς σκαιότητος Ⓞ, τῷ τῆς ἀληθείας ὠρίμῳ στάχυϊ ἐξηκαταμέμικται, ἐκ ῥίζης αὐτῆς ὡς ζιζάνιον ἀρθείη, καὶ καθαρὸν ἀποδειχθείη ὃ τῆς ἐκκλησίας λήϊον. ὅπου γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι ἐν ᾧ ἐμῷ ὀνόματι ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἡ κυρία ἔφη φωνή. καὶ πάλιν ὁ Ἱερεμίας ἡμῖν ἀνακέκραγε· ἐκζητήσατέ με ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν, καὶ ὀφθήσομαι ὑμῖν. ὅτι τοίνυν τοιαύτην κατὰ θεὸν εὐσεβείας συνελθόντες καὶ ταύτῃ τῇ θεοφύλακτον καὶ βασιλίδα πόλιν, κανόνας ἱεροὺς ἀνεγράψαμεν. ὁμοῦ τῆς εὐσεβείας δεόμενα, τοὺς τῶν φρὶν ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ πόλῃ ὅτε τῶν ἐν εὐσεβεῖ τῇ μνήμῃ γενομένου ἡμῶν βασιλέως συναθροισθέντων πατέρων φωνὰς σοὶ προσάγοντες, ἵνα ὥσπερ τοῖς τῆς κλήσεως γράμμασιν τὸν ἐκκλησίαν τετιμήκασι, οὕτω καὶ τῶν δοξάντων δι' εὐσεβῶν κεραιῶν ὑποφαίνῃς τὸ τέλος. ὁ δὲ κύριος στηρίξαι σου τὸν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ πρόκοπον ἡμέραις ἡμέρων· καὶ προσθεῖναι τῇ ὑπηκόῳ κράτει καὶ τῆς βασιλείας τῆς ἐν ὑφανοῖς τὸν ἀπολαυσιν.

hensione aliena procedentem; quem cùm sapientia concepisset, eique obstetricis officium præstitisset, pulchrè virtutibus enutritum & ornatum, divinoque Spiritu repletum, orbis terrarum oculum effecit, qui mentis puritate & splendore subjectos apertè illuminas, cui suam Ecclesiam commendavit, & legem ejus noctu diúque meditari docuit, ad populorum, qui sunt sub ejus manibus, perfectionem & adificationem; qui tuo in Deum desiderii ardore Phinees zelum superas, & pietatis ac prudentiæ robore confosso peccato, gregem quoque à vitio & exitio subtrahere voluisti. Oportebat enim eum, qui post supernum momentum humani generis gubernaculum suscepisset, non solum id quod ad se pertinet considerare, & quomodo sua à se vita dirigatur; sed & omnes, quibus imperat, ex maximis fluctibus servare, & à multa confusione, undique obruentibus improbitatis spiritibus & humilitatis nostræ corpus perturbantibus, eripere. Quoniam autem sanctæ & universales duæ Synodi in hac Imp. & Dei observatrice civitate congregatæ; una quidem temporibus divinæ sortis Justiniani; altera verò sub piæ memoriæ Imperatore Constantino, tuæ mansuetudinis patre; ad paternè declarandum fidei mysterium, sacros Canonas nequaquam conscripserunt, sicut reliquæ sanctæ quatuor universales Synodi, per quos populi quidem à deteriore & abjectiore vivendi ratione recedant, ad meliorem autem & altiorem vitam se traducant: Et ex hoc gens sancta, regale sacerdotium, pro quo Christus mortuus est, à multis perturbationibus animi propter mores incompositos distractum ac divulsum, & à divino stabulo propemodum abruptum & abscissum, & propter ignorantiam ac oblivionem à bonis & ex virtute factis prolapsum, & Dei filio, ut apostolicè loquar, conculcato; sanguinem quoque testamenti, in quo est sanctificatum, communem arbitratum, spiritus gratiam contumelia affecit. Hanc, utpote peculiarem populum, reducere, instar Christi qui errantem in montibus ovem quærit, & suo stabulo restituere, & mandata divinaque præcepta, per quæ à mortuis operibus recedentes vivificamur, ut servet persuadere valde cupiens, omníque salutis provisione ac perpensione cogitata, Deóque quæsito, ut vult id quod dicit, Quærentes Dominum inveniunt cognitionem cum justitia; qui autem ipsum rectè quærunt, invenient pacem: & sanctam hanc & divinitùs electam universalem Synodum congregari decrevisti, ut multorum simul congressione unanimique consensione, id, quod magno studio contenditur, à te rectè & ordine efficiatur; sed & si quæ Judaicæ vel gentilis improbitatis reliquiæ maturo veritatis frumento immixtæ sint, radicitus tanquam lolium evellantur, & pura Ecclesiæ seges ostendatur. Ubi enim sunt duo vel tres in nomine meo congregati, illic sum in medio illorum, inquit Dominus. Et rursus per Hieremiam nobis clamavit, Quærite me in toto corde vestro, & apparebo vobis. Propterea ergo tuæ pietatis jussu in hac Dei observatricè & Imp. urbe congressi, sacros Canones scripsimus. Quamobrem tuam pietatem rogamus, eas, quæ priùs in hac Dei observatrice civitate à congregatis sub bonæ memoriæ Imperatore nostro patribus editæ sunt, voces tibi adducentes, ut quemadmodum convocationis scriptis Ecclesiam honoraste, sic & eorum quæ decreta sunt piâ subsignatione finem obsignes. Dominus autem imperium tuum stabiliat ac confirmet in pace ac justitia, & generationum generationibus transmittat: & terrenæ quoque potentiæ adjiciat, ut etiam cælesti regno fruaris.

ΒΑΛΣ. Ἀπὸ τοῦ προόντος προσφωνήματος τοῦ γενομένου πρὸς Ⓢ βασιλέα Ἰουστινιανὸν Ⓢ τὸν Ῥινότμητον λεγόμενον, παρείσακται ὅτι τῶν δύο οἰκουμενικῶν συνόδων, τῆς πέμπτης δηλαδὴ τοῦ γενομένης βασιλεύοντος Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου, καὶ τῆς ἕκτης τοῦ γενομένης βασιλεύοντος Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, μὴ ποιησασῶν κανόνας εἰς κατάστασιν τῶν ἐκ-

B A L S. Ex præsenti allocutione, quæ ad imperatorem Justinianum, qui etiam Rhinotmetus (ab inciso naso) dictus, habita est, ostenditur, quòd cum duæ universales Synodi, quinta scilicet, quæ fuit regnante magno Justiniano, & sexta, tempore Constantini Pogonati, non fecerint Canones ad Ecclesiarum constitutionem, Synodus

hæc facta est ad supplementum duarum. Propterea enim nec sexta propriè nominatur, sed πενθέκτη, id est quinisexta: nam quod quintæ & sextæ Synodo deerat, replevit. Est autem etiam universalis. Etsi enim Occidentales Episcopi, Itali scilicet & Latini, ab ejus Synodi Canonib. opportunè icti, eam non esse universalem institerunt, nec Romani Papæ legatos in ea adfuisse, eò quod sit alia sexta Synodus, quæ regnante Constantino Pogonato facta est, ut diximus; hanc autem longo post tempore factam fuisse jussu Justiniani ῥινοτμήτου, id est, trunco naso: ego tamen eos audire non patiens, & hujus allocutionis contextum potius respiciens, & deinceps Canones dicentes; Definit hæc sancta & universalis Synodus hæc & hæc: recens quidem scripta Nomocanona, ut quæ eorum Imperatorum & Patrum, qui Synodos exposuerunt, subscriptiones non haberent, præterii; antiquitus autem scripta Nomocanona versavi, & ex subscriptionib. inveni, quòd & in hac Synodo, quæ in Trullo magni palatii congregata est, aderant Basilius quidam Gortynæ Cretæ Insulæ metropolis Episcopus, & quidam Ravennæ Episcopus, totius Synodi Romanæ Ecclesiæ vicem gerentes; & non solùm ipsi, sed & qui tunc erant Papæ legati, Thessalonicæ, Sardaniæ, Heracleæ in Thracia, & Corinthi, Episcopi. Sunt autem legati, qui à facie dicuntur, qui etiam particularem habent jurisdictionem, ut hoc ostenditur ex secundo titulo sexti libri Basilic. Quòd autem Papa Romanus jus ordinationis in nostris regionibus non habuit, ut nonnulli hallucinantur, dicentes Thessalonicensem & alios ab eo ordinari; sed habuit legatos, hoc est à facie, qui interesse, quando opus erat, debebant, probatur quidem certè & ex aliis multis, & quod aliquando quidem, ut Papæ legati adessent Thessalonicæ, Athenarum, & Corinthi Episcopi; aliquando verò Corinthi, Cretæ, Patrarum, Ravennæ, & cæteri; nonnunquam verò & alii. Ut manifestum sit eos esse Papæ legatos, quos singuli illorum elegerunt, non tamen eum sub se habere tot extra suos fines Episcopos, & eos ordinare. Ut autem Papa ex nostris etiam regionibus legatos haberet, excogitatum est propter viæ longitudinem. Si vis ergo de his fusiùs audire, lege primum à Constantino Cæsare scriptæ historiæ caput. Nota quamobrem Synod. in Trullo imperialis palatii congregata sexta propriè non vocatur, sed quinisexta; & quod hæc etiam Synodus fuit universalis, & quod nulla nostrarum Ecclesiarum papæ Romano unquam subjecta fuit.

A κλησιῶν, γέγονεν αὕτη ἡ συνόδος εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν δύο. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ οὐδὲ ἕκτη κυρίως κατονομάζεται, ἀλλὰ πενθέκτη· ἀνεπλήρωσε γὰρ τὸ ὑστέρημα τῆς τε πέμπτης καὶ τῆς ἕκτης συνόδου. ἔστι δὲ καὶ οἰκουμενική. κἂν γὰρ οἱ δυτικοὶ Ἐπίσκοποι, Ἰταλοὶ δηλονότι καὶ Λατῖνοι ὑπὸ τῶν κανόνων τῆς τοιαύτης συνόδου καιρίως πληττόμενοι διενίσταντο μὴ εἶναι ταύτην οἰκουμενικὴν, μηδὲ τοποτηρητὰς τοῦ Πάπα Ῥώμης ἐν αὐτῇ πρεσβεύειν, διὰ τὸ ἄλλην εἶναι τὴν ἕκτην σύνοδον τὴν ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου γενομένην, ὡς εἴρηται, ταύτην δὲ μετὰ χρόνους γενέσθαι πολλοὺς κατὰ κέλευσιν τοῦ ῥινοτμήτου Ἰουστινιανοῦ· ἀλλ' ἐγὼ μὴ ἀνεχόμενος ἀκούειν τοιούτων, καὶ μᾶλλον

B βλέπων τὴν ὑφὴν τοῦ προσφωνήματος τούτου, καὶ ἐφεξῆς τοὺς κανόνας λέγοντας, ὥρισεν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη σύνοδος τάδε καὶ τάδε· τὰ μὲν νεόγραφα νομοκάνονα, ὡς μὴ ἔχοντα καὶ ὑπογραφὰς τῶν ἐκθεμένων τὰς συνόδους βασιλέων καὶ πατέρων παρέδραμον, ἐψηλάφησα δὲ παλαιόγραφα νομοκάνονα, καὶ εὗρον ἐκ τῶν ὑπογραφῶν, ὅτι καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ συνόδῳ ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ βασιλικοῦ παλατίου συστάσῃ, παρῆσαν βασιλεῖός τις Ἐπίσκοπος τῆς Γορτινέων μητροπόλεως τῆς νήσου Κρήτης, καί τις Ἐπίσκοπος Ῥαβένης, ὃς τόπον ὑπέχοντες πάσης τῆς συνόδου τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης, καὶ οὐ μόνον αὐτοὶ, ἀλλὰ καὶ οἱ τότε ὄντες λεγάτοι τοῦ Πάπα, ὁ Θεσσαλονίκης, ὁ Σαρδανίας, ὁ

C Ἡρακλείας Θρᾴκης, καὶ ὁ Κορίνθου. λεγάτοι δέ εἰσιν οἱ ἐκ προσώπου λεγόμενοι, οἵ τινες καὶ μερικὴν δικαιοδοσίαν ἔχουσι, καθὼς τοῦτο παρίσταται ἀπὸ τοῦ β'. τίτλου τοῦ ς'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν. ὅτι δὲ ὁ Πάπας Ῥώμης οὐκ εἶχε δίκαιον χειροτονίας εἰς τὴν ἡμετέραν ἐνορίαν, καθὼς τινὲς πλανῶνται, λέγοντες ὃς Θεσσαλονίκης καὶ ἑτέρους ὑπὸ τούτου χειροτονεῖσθαι, ἀλλὰ λεγάτους εἶχε, τουτέστι ἐκ προσώπου, ὅτε δεήσει παρεσιάζειν ὀφείλοντας, παρίσταται μὲν καὶ ἀπὸ ἄλλων πολλῶν, τέως δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ποτὲ μὲν ὡς λεγάτους παρεσιάζειν τῶν Πάπα τὸν Θεσσαλονίκης, τὸν Ἀθηνῶν, καὶ τὸν Κορίνθου, ποτὲ δὲ τὸν κορίνθου, τὸν Κρήτης, τὸν Πατρῶν, τὸν Ῥαβένης, καὶ ἑτέρους, ἐνίοτε δὲ ἄλλους. ὡς εἶναι δῆλον ἐκείνους εἶναι τοῦ Πά-

D πα λεγάτους, οὓς ὁ καθ' ἕνα τούτων ἠρετίσατο, οὐ μὴν ἔχειν τοσούτους ὑπηρορίους Ἐπισκόπους ὑφ' ἑαυτὸν, καὶ χειροτονεῖν τούτους. τὸ δὲ ἔχειν τὸν Πάπαν λεγάτους τινὰς καὶ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἐνορίας, ἐπενοήθη διὰ τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ. εἰ θέλεις οὖν μαθεῖν τὰ περὶ τούτου πλατύτερον, ἀνάγνωθι τὸ πρῶτον τῆς παρὰ τοῦ Καισαρέως Κωνσταντίνου συγγραφείσης ἱστορίας. σημείωσαι διὰ τί οὐ λέγεται ἕκτη κυρίως σύνοδος ἡ ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ βασιλικοῦ παλατίου συστᾶσα, ἀλλὰ πενθέκτη, καὶ ὅτι οἰκουμενικὴ καὶ αὕτη σύνοδος ἐστί· καὶ ὅτι εὐδεμία τῶν ἡμετερῶν ἐκκλησιῶν ὑπέκειτο πότε τῷ πάππᾳ Ῥώμης.

ZONAR. Sunt ista prooemii loco Canonum editioni præfixa, quibus ad imperatorem Iustinianum, eum qui ῥινότμητος dictus allocutio Synodi continetur, quomodo & propter quas causas eadem Synodus jussu Imperatoris convenerit explicans. Nempe cum duabus œcumenicis quinta & sexta Synodo, quarum altera Justiniano magno, altera Constantino Pogonato Justiniani Rhinotmeti, ad quem sermo est, patre imperante habita fuit, multa de fidei dogmatibus quæsita & sancita forent, nullos tamen ad Ecclesiasticam rem constituendam, moresque Christiani populi conformandos, Canones præcedentium adinstar Synodorum promulgarunt. Hinc curæ fuit Imperatori ne ignoratione officii sui à recto virtutis tramite populus deflecteret, & liberiorem vivendi rationem nactus in improbitatis ac vitiorum barathrum postremo delaberetur. Synodus itaque per illum indicta, in qua congregati patres illi, editis Canonibus, quæ in superioribus Synodis desiderata fuerant, expleverunt. Quos quidem Canones ab hâc Synodo editos, ut chirographi sui auctoritate confirmet, eóque quasi signo impressos & munitos velit, Imperatorem hoc scripto ad extremum rogant, illudque votis demum pro eodem Imperatore nuncupatis absolvunt.

ΖΩΝΑΡ. Ἡ γραφὴ αὕτη προοίμιόν ἐστι τῆς συγγραφῆς

E τῶν κανόνων, καὶ πρὸς βασιλέα Ἰουστινιανὸν ὃς ῥινότμητον ἐκ τῆς συνόδου προσφώνησις διηγουμένη πῶς καὶ διὰ τίνα αἰτίαν ἡ τῆς συνόδου ταύτης συνάθροισις γέγονε κελεύσει βασιλικῇ, καὶ ὅτι δύο οἰκουμενικαὶ σύνοδοι, ἥτε πέμπτη δηλαδὴ, καὶ ἡ ἕκτη, ἡ μὲν ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου συστᾶσα, ἡ δὲ βασιλεύοντος Κωνσταντίνου τοῦ πωγωνάτου, ὃς ἦν πατὴρ τοῦ, πρὸς ὃν ὁ λόγος, βασιλέως Ἰουστινιανοῦ τοῦ ῥινοτμήτου, περὶ δογμάτων ζητήσεις καὶ ψήφους ἐποιήσαντο, κανόνας δὲ, ὡς αἱ προλαβοῦσαι σύνοδοι, οὐκ ἐξέθεντο εἰς κατάστασιν ἐκκλησιαστικὴν, καὶ εἰς ὠφέλειαν τοῦ πιστοῦ λαοῦ. καὶ διὰ τοῦτο φροντὶς τῷ εἰρημένῳ γέγονε βασιλεῖ, ἵνα μὴ ἀγνοίᾳ τοῦ προσήκοντος ἀποπλανῶνται τῆς

F ἐναρέτου ζωῆς οἱ λαοὶ, καὶ πρὸς ἀδιάφορον ἐκκλίνοιεν βιοτὴν, καὶ τέλος πρὸς τὸ τῆς κακίας κατολισθαίνοιεν βάραθρον. ἀθροισθῆναι οὖν σύνοδον ὥρισε, κἀντεῦθεν ἠθροίσθησαν οἱ πατέρες ἐκεῖνοι, καὶ κανόνας ἐξέθεντο τὸ ὑστέρημα τῶν εἰρημένων συνόδων ἀναπληροῦντες. καὶ τέλος ἀξιοῖ ἡ γραφὴ αὕτη ὃς βασιλέα δι' οἰκείας ὑπογραφῆς βεβαιῶσαι τοὺς παρὰ τῆς αὐτῆς συνόδου τεθέντας κανόνας, καὶ ταύτην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς ἐπισφράγισμα, εἶτα εἰς εὐχὴν τὴν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως τραπεῖσα καταπαύει τὸν λόγον.

ΚΑΝΩΝ

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ α'.

Τάξις ἀρίστη πάντος ἀρχομένου καὶ λόγου καὶ πράγματος, ἐκ θεοῦ τε ἄρχεσθαι, καὶ εἰς θεὸν ἀναπαύεσθαι, κατὰ τὴν θεολόγον φωνήν. ὅθεν καὶ τῆς εὐσεβείας ὑφ' ἡμῶν ἤδη διαπρυσίως κηρυττομένης, καὶ τῆς ἐκκλησίας, ἐφ' ᾗ Χριστὸς τεθεμελίωται, διηνεκῶς αὐξανούσης καὶ προκοπτούσης, ὡς τῶν τοῦ λιβάνου κέδρων ταύτην ὑπερεκτείνεσθαι· καὶ νῦν ἀρχὴν τῶν ἱερῶν ποιούμενοι λόγων, χάριτι θείᾳ ὁρίζομεν ἀκαινοτόμητόν τε καὶ ἀπαράτρωτον φυλάττειν τὴν παραδοθεῖσαν πίστιν ἡμῖν, ὑπό τε τῶν αὐτόπτων καὶ ὑπηρετῶν τοῦ λόγου τῶν θεοκρίτων ἀποστόλων· ἔτι δὲ καὶ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ γενομένου ἡμῶν βασιλέως, κατὰ Ἀρείου τοῦ δυσσεβοῦς, καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ δογματισθείσης ἐθνικῆς ἑτεροθείας ἢ πολυθείας (εἰπεῖν οἰκειότερον·) οἳ τῇ ὁμογνωμοσύνῃ τῆς πίστεως τὸ ὁμοούσιον ἡμῖν ἐπὶ τῶν τριῶν τῆς θεαρχικῆς φύσεως ὑποστάσεων ἀπεκάλυψάν τε καὶ διετράνωσαν, μὴ ἐπικεκρύφθαι τῷ μοδίῳ τῆς ἀγνωσίας τοῦτο παραχωρήσαντες, ἀλλὰ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα προσκυνεῖν μιᾷ προσκυνήσει τοὺς πιστοὺς ἀναφανδὸν ἐκδιδάξαντες, καὶ τὴν τε τῶν ἀνίσων βαθμῶν τῆς θεότητος δόξαν καθελόντες καὶ διασπάσαντες, τάτε ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν συστάντα ἐκ ψάμμου κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας μειρακιώδη ἀθύρματα καταβαλόντες καὶ ἀνατρέψαντες. ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου τοῦ γενομένου ἡμῶν βασιλέως ὑπὸ τῶν ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει συναχθέντων ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων πατέρων κηρυχθεῖσαν πίστιν κρατύνομεν, τὰς θεολόγους περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος φωνὰς ἀσπαζόμενοι, καὶ τὸν βέβηλον Μακεδόνιον τοῖς προτέροις ἐχθροῖς τῆς ἀληθείας συνεξελαύνοντες, ὡς δοῦλον αὐθαδῶς τὸ δεσπόζον δοξάσαι τολμήσαντα, καὶ σχίσαι τὴν ἄτμητον μονάδα λῃστρικῶς προσελόμενον, ὡς ἂν μὴ ἐντελὲς ἡμῖν τὸ τῆς ἐλπίδος εἴη μυστήριον· τῷ βοιλυρῷ τούτῳ καὶ κατὰ τῆς ἀληθείας λυττήσαντι, καὶ Ἀπολινάριον τὸν τῆς κακίας μύστην συγκατακρίναντες, ὃς ἂν οὖν ἄψυχον τὸν κύριον ἀνειληφέναι σῶμα δυσσεβῶς ἐξηρεύξατο· ἐντεῦθεν καὶ οὗτος ἀτελῆ τὴν σωτηρίαν ἡμῖν γενέσθαι συλλογιζόμενος. ἀλλὰ μὴν καὶ παρὰ τῶν ἐν Ἐφεσίων πόλει τὸ πρότερον συναχθέντων, ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ υἱοῦ Ἀρκαδίου γενομένου ἡμῶν βασιλέως, διακοσίων θεοφόρων πατέρων ἐκτεθέντα διδάγματα, ὡς κράτος ἀῤῥαγὲς τῆς εὐσεβείας, ἐπιφραγίζομεν, ἕνα Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ σαρκωθέντα κηρύττοντες, καὶ τὴν αὐτὸν ἀσπόρως τεκοῦσαν, ἄχραντον ἀειπάρθενον, κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν θεοτόκον δοξάζοντες· καὶ τὴν ληρώδη τοῦ Νεστορίου διαίρεσιν, ὡς ἀπῳκισμένην θείας μοίρας ἀποδιώκοντες, ἄνθρωπον ἰδικῶς καὶ θεὸν ἰδικῶς τὸν ἕνα Χριστὸν δογματίζοντος, καὶ τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀνανεοῦντος δυσσέβειαν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν Χαλκηδονέων μητροπόλει, ἐπὶ Μαρκιανοῦ καὶ αὐτοῦ γενομένου ἡμῶν βασιλέως, τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα θεοκρίτων πατέρων στηλογραφηθεῖσαν πίστιν ὀρθοδόξως ἐπικυροῦμεν· ἥτις τὸν ἕνα Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἐκ δύο συντεθέντα τῶν φύσεων, καὶ ἐν δύο ταῖς αὐταῖς δοξαζόμενον φύσεσιν, μεγαλοφώνως τοῖς πέρασι παραδέδωκεν, καὶ Εὐτυχέα τὸν ματαιόφρονα, τὸν δοκήσει τὸ μέγα τῆς οἰκονομίας μυστήριον τελεσθῆναι ἀποφηνάμενον, ὡς ἀποτρόπαιόν τι καὶ μίασμα τῶν ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας περιβόλων ἐξήλασεν. σὺν αὐτῷ δὲ καὶ Νεστόριον καὶ Διόσκορον, τὸν μὲν, τῆς διαιρέσεως, τὸν δὲ, τῆς συγχύσεως ὑπερασπιστήν τε καὶ πρόμαχον, τοὺς ἐκ διαμέτρου τῆς ἀσεβείας πρὸς ἓν ἐκτεπτωκότας ἀπολείας καὶ ἀθεότητος βάραθρον. ἀλλά γε καὶ τὰς εὐσεβεῖς φωνὰς τῶν ἑκατὸν ἑξήκοντα πέντε θεοφόρων πατέρων, τῶν κατὰ τὴν ταύ-

CANON I.

Ordo est optimus omnis qui orationem & rem incipit, & à Deo incipere, & in Deum desinere, ut dicit Theologus. Quocirca cùm & pietas à nobis clarè prædicetur, & Ecclesia, in qua Christus est fundamentum, assidue augeatur ac promoveatur, ut ea supra cedros libani extollatur; & nunc sacros sermones ordientes, Divinâ gratiâ statuimus fidem ab iis, qui & ipsi spectatores fuerunt & verbi Ministri, à Deo electis nempe Apostolis traditam, citra ullam innovationem immutabiliterque ac inviolabiliter esse servandam; præterea autem & cccxviii. sanctorum & beatorum patrum, qui Nicææ convenerunt sub Constantino, nostro Imperatore, adversus impium Arium, & gentilem ab eo decretam Deitatis diversitatem, vel Deorum potiùs, (ut aptius dicam) multitudinem, qui unanimi fidei agnitione eandem omnino substantiam sive consubstantialitatem in tribus Divinæ naturæ personis & revelarunt & declararunt, hanc sub ignorantiæ modo absconsam esse non sinentes, sed Patrem & filium & spiritum sanctum una adoratione fideles adorare apertè docentes, & inequalium divinitatis graduum opinionem detrahentes ac divellentes, & ab hæreticis ex arena constructa adversus rectam opinionem puerilia ludibria dejicientes & subvertentes. Similiter & eam, quæ sub Theodosio, qui fuit noster imperator, à cl. sanctis patribus, qui in hac urbe Imperatoria convenerunt, prædicata est, fidem confirmamus, de spiritu sancto voces quæ eum deum esse statuunt, amplectentes, & prophanum Macedonium unà cum prioribus veritatis inimicis expellentes, ut qui eum, qui dominatur, servum esse arroganter decernere ausus sit, & insectilem unitatem secare prædonis more voluerit, ut non esset perfectum fidei nostræ mysterium: una etiam cum isto odioso ac detestabili, quique adversus veritatem fuit rabie percitus, etiam Apollinarem ejusdem iniquitatis mystam unà condemnantes, qui dominum corpus mente seu intelligentia non præditum sumpsisse impie eructavit; hinc quoque imperfectam nobis fieri salutem ratiocinans. Jam verò, & quæ in Ephesiorum civitate à ducentis divinis patribus sub Theodosio Arcadii filio Imperatore nostro primo congregatis expositæ sunt doctrinæ, tanquam infractum pietatis robur obsignamus, unum Christum filium Dei & incarnatum prædicantes, &, quæ ipsum sine semine peperit, impollutam semper virginem, propriè & verè Deiparam decernentes: & ineptam Nestorii divisionem, tanquam à divina sorte semotam, persequentes, hominem separatim, & Deum separatim, unum Christum decernentis, & impietatem Judaicam renovantis. Quinetiam eam, quæ in Calcedonensium metropoli sub Marciano, qui fuit & ipse imperator noster, à ccccccxxx. descripta est patribus à Deo delectis fidem orthodoxè confirmamus; quæ unum Christum filium Dei, ex duabus naturis compositum, & in duabus eisdem naturis creditum; magna ac sublimi voce terrarum finibus tradidit, & stultè ac ineptè sentientem Eutichen, qui magnum œconomiæ mysterium existimatione solum perfectum esse putabat, tanquam avertendum aliquod portentum, tetramque pestem ex sacris Ecclesiæ ambitibus exturbavit. Unà autem cum eo etiam Nestorium & Dioscorum, quorum ille quidem divisionis, hic vero confusionis defensor erat & propugnator; qui quidem ex impietatis diametro ad unum perditionis & impietatis

Digitized by Google

pietatis barathrum deciderant. Sed & clxv. divinorum patrum in hac civitate Imp. congregatorum sub Justiniano piæ memoriæ, qui fuit imperator noster, pias voces & à spiritu editas cognoscimus, & posteros nostros docemus. Qui Theodorum Mopsuestiæ, Nestorii magistrum, & Origenem & Didymum & Evagrium, qui Græcas fabulas rursus fictas retulerunt, & corporum quorundam & animarum circuitiones & immutationes seu transmigrationes de integro nobis revocarunt suis quibusdam mentis deliriis ac somniis, & in mortuorum resurrectionem impiè ac contumeliosè insultarunt: & quæ à Theodorito scripta sunt adversus rectam fidem & xii. beati Cyrilli capita, & eam, quæ dicitur Ibæ, epistolam, synodicè anathematizarunt & execrati sunt. Porrò sextæ quoque Synodi, quæ in hac civitate Imp. sub divinæ memoriæ Imp. nostro Constantino nuper congregata fuerat, fidem, quæ majorem firmitatem ex eo accepit, quòd pius imperator noster ejus decisiones suo signaculo muniit ad futuram in omnia secula securitatem, inviolatam nos servare profitemur, quæ duas naturales volitiones sive voluntates duásque naturales operationes in incarnata unius Domini nostri Jesu Christi veri Dei œconomia nos piè opinari debere apertè docuit: iis, qui rectum veritatis decretum adulteraverant, & unam voluntatem ac operationem unam in uno Domino Deo nostro Jesu Christo populos docuerant, pia sententia condemnatis, Theodoro, inquimus, Episcopo Pharam, Cyro Alexandriæ, Honorio Romæ, Sergio, Pyrrho, Paulo, Petro, qui in hac religiosa Deique observatrice civitate præsederunt, Macario, qui fuit Antiochensium Episcopus, Stephano ejus discipulo, & insipiente Polychronio: hac ratione intacto & illibato communi corpore Dei nostri Jesu Christi ab eis servato. Atque, ut semel dicam, omnium qui in Dei Ecclesia decora ornamentáque fuerunt, & luminaria in mundo vitæ rationem obtinentia, firmam fidem valere, & usque ad seculi consummationem inconcussam ac illabefactatam permanere sancimus, eorúmque scripta ac decreta divinitus tradita: rejicientes omnes, & anathematizantes, quos rejecerunt & anathematizarunt, ut veritatis inimicos, & qui adversus Deum inaniter fremuerunt, & injustitiam in altum meditati sunt. Si quis autem ex omnibus prædicta pietatis decreta non tenet & amplectitur, sicque opinatur & prædicat, sed iis contrà adversari conatur, sit anathema, & secundum expositum prædictorum sanctorum & beatorum Patrum decretum, à Christiano quoque catalogo ut alienus extrudatur & excidat. Nos enim his prius definitis neque aliquid adjicere neque quidquam adimere omnino statuimus, vel ullo modo potuimus.

τῳ τῳ βασιλίδα σωαγηγερμένων πόλιν ὅτι Ἰουστινιανοῦ τῆ τῆς εὐσεβοῦς λήξεως γλωμένῳ ἡμῶν βασιλέως, ὡς ὑπὸ τῆ πνεύματι θ. ἐξενεχθείσας γινώσκομεν, καὶ τὰς μεθ' ἡμᾶς ἐκδιδάσκομεν. οἱ Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας, καὶ Νεστορίου διδάσκαλον, Ὠριγένη τε καὶ Δίδυμον καὶ Εὐάγριον, τὰς παλαιὰς Ἑλληνικὰς ἀναπλασαμένους μυθοποιΐας, καὶ σωμάτων τινῶν καὶ ψυχῶν ἡμῶν περιόδους καὶ ἀλλοιώσεις ἀναπεμπάσμους ταῖς τῆ νεῳ διαφοραῖς τε καὶ ἐνδιαθέσεσιν, καὶ εἰς τὸν τῶν νεκρῶν δυσσεβῶς ἐμπαροινήσαντας ἀναβίωσιν. πάντα γεγραφέναι φαμὲν Θεοδωρίτου καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τῆ μακαρίου Κυρίλλου, καὶ τὴν λεγομένην Ἶβα ἐπιστολὴν, συνοδικῶς ἀνεθεματίσαντο τε καὶ ἐβδελύξαντο. καὶ τὴν ὑπὸ τῆς ἁγίας συναθροισθείσης καὶ ταύτην τὴν βασιλίδα πόλιν ὅτι ἐπὶ τῆ ἐν θείᾳ τῆ λήξει γλωμένου ἡμῶν βασιλέως Κωνσταντίνου ἔκτης ἁγίας συνόδου πίστιν, ἣ μᾶζόνως τὸ κῦρος ἐδέξατο, δι' ὧν ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς σφαλίσατο τοὺς ταύτης τόμους κατασφαλίσαντο, ὡς τὴν ἐν ᾧ πάντι αἰῶνι ἀσφάλειαν, καὶ αὖθις ὁμολογοῦμεν φυλάττειν ἀπαρεγχείρητον, ἢ δύο φυσικὰς θελήσεις ἤτοι θελήματα, καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ὅτι τὴν ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ ἑνὸς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ δοξάζειν ἡμᾶς θεοφιλῶς διεζάφησεν, τοὺς δὲ ταύτης τῆς ἀληθείας δόγμα παραχαράξαντας, καὶ ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ὅτι τοῦ ἑνὸς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοὺς λαοὺς ἐκδιδάξαντας, τῆ τῆς εὐσεβείας ψήφῳ καταδικάσασα, φαμὲν Θεόδωρον τὸν τῆς Φαρὰν, Κύρον τὸν Ἀλεξανδρείας, Ὠνόριον τὸν Ῥώμης, Σέργιον, Πύῤῥον, Παῦλον, Πέτρον, τοὺς ἐν τῆ ταύτῃ θεοφυλάκτῳ προεδρεύσαντας πόλει, Μακάριον τὸν γλωμένον τῶν Ἀντιοχέων Ἐπίσκοπον, Στέφανον τὸν ἀπὸ μαθητοῦ, καὶ τὸν ἄφρονα Πολυχρόνιον. ἐντεῦθεν ἀνέπαφον τηρῆσαι τὸ κοινὸν σῶμα Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν. καὶ συνελόντα φάναι, πάντων τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ διαπρεψάντων ἀνδρῶν, οἱ γεγόνασι φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, τὴν πίστιν κρατεῖν βεβαίαν, καὶ μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος ἀσάλευτον διαμένειν θεσπίζομεν, καὶ τὰ αὐτῶν θεοπαράδοτα συγγράμματά τε καὶ δόγματα πάντας ἀποβαλλόμενοί τε καὶ ἀναθεματίζοντες, οὓς ἀπεβάλοντο καὶ ἀνεθεμάτισαν ὡς τῆς ἀληθείας ἐχθροὺς, καὶ τοῦ θεοῦ φρυαξαμένους κενὰ, καὶ ἀδικίαν εἰς ὕψος ἐκμελετήσαντας· εἰ δέ τις τῶν ἁπάντων μὴ τὰ προφρημένα τῆς εὐσεβείας δόγματα κρατεῖ καὶ ἀσπάζεται, καὶ ὕπως δοξάζει τε καὶ κηρύττει, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἴσθι τούτων ὅπαρξις, ἔστω ἀνάθεμα κτ. ᾗδη ἐκπεπτέναι ὅσον ὑπὸ τῶν προδηλωθέντων ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων, καὶ τῆ Χριστιανικοῦ καταλόγου, ὡς ἀλλότριον, ἐξωθεῖσθαι καὶ ἐκπεπτῶσθαι. ἡμεῖς γὰρ ἔτι προσθέναι τι, ἔτι μὴν ὑφαιρεῖν τὰ προορισθέντα πάντελῶς ἀπαγορεύομεν, ἢ καθ' ὁντιναοῦν δεδιωρίσμεθα λόγον.

ARIST. *Apostolorum fides non est innovanda. Patrum Nicenorum fides perfecta est, quæ Arii Divinitatis gradus introducentis dogma per consubstantialitatem subvertit.*

ΑΡΙΣΤ. Ἡ τῶν ἀποστόλων πίστις ἀκαινοτόμητος. ἡ τῶν ἐν Νικαίᾳ ὁλόκληρος, ἣ τὸ Ἀρείου δόγμα βαθμὸν εἰσάγον θεότητος διὰ τῆ ὁμουσίου κατέῤῥεψε.

Synodus sub Theodosio magno habita, inviolata maneat, quæ Macedonium qui Spiritum sanctum servum esse asseruit, deposuit.

Ἡ ὅτι Θεοδοσίου τοῦ μεγίστου σωτῆρος, ἀσφαλὴς μένοι, ἣ Μακεδόνιον δοῦλον εἰπόντα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθῄρηκε.

Qui sub Theodosio minori Ephesi convenerunt ducenti perpetuo reverendi, qui Nestorium separatim hominem & separatim Deum esse Dominum asserentem, expulserunt.

Οἱ ὅτι τοῦ μικροῦ Θεοδοσίου εἰς Ἔφεσον συνελθόντες διακόσιοι, ἀεισέβαστοι· ἄνθρωπον ἰδικῶς, καὶ θεὸν ἰδικῶς τὸν κύριον εἰπόντα Νεστόριον, ἐξελάσαντες.

Qui Chalcedone Marciano convenerunt, æternâ memoriâ sunt celebrandi, qui Eutychen, qui imaginatione magnum perfici mysterium dicere ausus est, deposuerunt, & Nestorium & Dioscorum ex diametro æqualia observantes.

Οἱ κτ. τῷ Χαλκηδόνα τῷ Μαρκιανῷ συνελθόντες, ἀείμνηστοι, Εὐτυχέα, δοκήσει τελεσθῆναι τὸ μέγα μυστήριον φάσκα τολμήσαντα καθελόντες, καὶ Νεστόριον, καὶ Διόσκορον, τοὺς ἐκ διαμέτρου ἴσα φρονήσαντας.

Eis

Εἰς τὴν βασιλεύουσαν πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ συνεληλυθεῖσαν, οἳ Ὠριγένην σωμάτων καὶ ψυχῶν περιόδους ἀποφηνάμενον, καὶ Θεοδώρητον κατὰ τῶν δώδεκα κεφαλαίων θρασυνθέντα Κυρίλλου, ἀνεθεμάτισε.

Εἰς τὴν Κωνσταντίνου ἐπὶ Κωνσταντίνου Συνείληκται σύνοδος, ἣ Ὀνώριον τῶν Ῥώμης, καὶ Σέργιον Κωνσταντινουπόλεως, ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν δογματίσαντας, ἀποβέβληκεν.

Αὕτη ἡ σύνοδος ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ εἰνοτμήτου Συναθροισθεῖσα, καὶ τοὺς ἀποστολικοὺς κανόνας, καὶ τὰς προγενομένας οἰκουμενικὰς ἓξ Συνόδους, καὶ τὰς τοπικὰς τὰς ἑπτὰ βεβαίας μένειν ὁρίσασα, καὶ ἀκαινοτομήτους καὶ ἀπαρατρεώτους φυλάττεσθαι, ἐξέθετο καὶ τοὺς ὑπτεταγμένους κανόνας, εἰς ψυχῶν θεράπειαν καὶ ἰατρείαν παθῶν· καὶ πρώτως αὐτίκα τὴν τῶν ἀποστολικῶν κανόνων παράδοσιν βεβαιοῖ· καθεξῆς δὲ τῶν οἰκουμενικῶν, καὶ τοπικῶν συνόδων τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἐπισφραγίζει. γέγονε δὲ ἡ μὲν πρώτη σύνοδος ἐν Νικαίᾳ, ἐπὶ τοῦ ἐν ἁγίοις βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, κατὰ Ἀρείου τοῦ δυσσεβοῦς, ἐθνικὴν ἑτεροθείαν εἰπεῖν οἰκειότερον δογματίσαντος, καὶ τῶν υἱὸν τοῦ θεοῦ τῶν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν χριστὸν τῶν ἀληθινὸν θεὸν, κτίσμα εἰπεῖν τολμήσαντος, καὶ οὐχ ὁμοούσιον τῷ θεῷ καὶ πατρί.

Ἡ δὲ δευτέρα ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐπὶ βασιλέως Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, κατὰ Μακεδονίου τοῦ πνευματομάχου, τοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον βλασφημήσαντος, καὶ μὴ θεὸν αὐτὸ εἶναι λέγοντος· προσέτι δὲ, κατὰ Απολιναρίου τοῦ Λαοδικέως, καὶ Σαβελλίου τοῦ Λιβύος, τῶν φρονούντων τε καὶ λεγόντων ἄψυχον εἶναι καὶ ἄνουν τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ θεοῦ Ἰησοῦ χριστοῦ σάρκα.

Ἡ δὲ τρίτη ἐν Εφέσῳ, ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, κατὰ Νεστορίου τοῦ ἀνθρωπολάτρου τοῦ τῶν χριστὸν δυσσεβῶς διαιρούντος καὶ κατατέμνοντος, καὶ ψιλὸν ἄνθρωπον αὐτὸν εἶναι λέγοντος, καὶ οὐ θεὸν σεσαρκωμένον· καὶ δύο υἱοὺς, καὶ ὑποστάσεις δύο ἐπὶ τοῦ ἑνὸς χριστοῦ τοῦ θεοῦ δογματίζοντος, ὅθεν μηδὲ θεοτόκον, ἀλλὰ χριστοτόκον ὀνομάζοντος τὴν ὑπεραγίαν παρθένον Μαρίαν, τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν τῶν θεὸν τῶν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν χριστόν.

Ἡ δὲ τετάρτη, ἐν Χαλκηδόνι, ἐπὶ Μαρκιανοῦ τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως, τοῦ γαμβροῦ ἐπ' ἀδελφῇ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, κατὰ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς, τῶν τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ ἐν φαντασίᾳ γενέσθαι μυθολογησάντων, καὶ ἐν μιᾷ φύσει αὐτὸν ὑπάρχειν λεγόντων, καὶ προνεμόντων τῇ θεότητι τὰ παθήματα.

Ἡ δὲ πέμπτη, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου, ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τοῦ παράφρονος Ὠριγένους, Εὐαγρίου τε, καὶ Διδύμου, τῶν τὰς ἑλληνικὰς ἀναπλασαμένων μυθοποιΐας, καὶ αὐτὰ τὰ σώματα ἃ νῦν περικείμεθα ἀνωήτως εἰπόντων μὴ ἀνίστασθαι· καὶ παράδεισον αἰσθητὸν μὴ γενέσθαι, ἐκ τοῦ θεοῦ μήτε εἶναι· καὶ ἐν σαρκὶ μὴ πλασθῆναι τῶν Ἀδάμ· καὶ τέλος εἶναι τῆς κολάσεως, καὶ δαιμόνων εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν. καὶ ἑτέρας μυρίας βλασφημίας ληρωδησάντων.

Ἡ δὲ ἕκτη ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ Θεοδώρου τοῦ τῆς Φαρᾶν Επισκόπου, Ὀνωρίου Ῥώμης, Κύρου Αλεξανδρείας, Σεργίου τε, καὶ Πύῤῥου, Παύλου καὶ Πέτρου, τῶν γενομένων Κωνσταντινουπόλεως Επισκόπων, καὶ ἑτέρων τῶν τὴν αἵρεσιν αὐτῶν ἀνακαινισάντων· οὗτοι γὰρ οἱ θεομάχοι, καὶ ἀσεβέστατοι ἓν θέλημα, μίαν ἐνέργειαν ἔχειν τῶν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν χριστὸν καὶ μετασαρκω-

A *Centum sexaginta quinque in imperiali civitate sub Justiniano congregati sunt, qui Originem, qui corporum ac animarum periodos asseruit, & Theodoretum, qui contra duodecim Cyrilli Capita sese offerre ausus est, anathematizarunt.*

Constantinopoli sub Constantino collecta est synodus, quæ Honorium Romæ, & Sergium Constantinopolis præsulem, voluntatem & unam operationem prædicantes, rejecit.

B Hæc Synodus sub Justiniano Rhinotmeto congregata, & apostolicos Canones & sex synodos œcumenicas, quæ ante ipsam habitæ fuere, & septem provinciales firmas manere cum decrevissit, easque nec innovatas nec depravatas custodiri, & subjectos Canones ad animæ medelam & passionum curationem exposuit, & imprimis Canonum apostolicorum traditionem confirmat; deinceps autem sacros Oecumenicorum & provincialium conciliorum Canones approbat. Habita autem prima quidem Synodus Nicææ, sub imperatore, qui inter sanctos est, Constantino magno, contra impium Arium, qui Ethnicam numinum diversitatem aptius loqui pro dogmate habuit, & Dei filium Dominum no-
C strum Jesum Christum, verum Deum, creaturam dicere non erubuit, & Deo patri non esse Consubstantialem.

Secunda autem Synodus habita est Constantinopoli sub imperatore Theodosio magno contra Macedonium spiritus sancti inimicum, qui in spiritum sanctum impia profudit verba, dixitque eum non esse Deum; & etiam contra Apolinarium Laodicææ, & Sabellium Libyæ, qui senserunt pariter & dixerunt, sine animâ & mente esse Domini nostri & Dei Jesu Christi carnem.

D Tertia autem Ephesi fuit, sub Theodosio minori contra Nestorium hominis cultorem, qui Christum impiè divisit, & dissecuit, eumque nudum esse hominem dixit & non Deum incarnatum, & duos filios & duas personas in uno Christo Deo docuit, unde & sanctissimam virginem Mariam, quæ ipsum Deum Dominum nostrum Jesum Christum peperit, non deiparentem, sed Christi parentem vocavit.

E Quarta vero Chalcedone, sub religiosissimo Imperatore Marciano, genero Theodosii minoris ex sorore, contra Dioscorum & Eutychem, qui Dei & sospitatoris nostri Jesu Christi incarnationem imaginatione tantum fieri fabulati sunt, eumque in unâ solâ naturâ existere dixerunt, & Deitati passiones attribuerunt.

Quinta autem sub Justiniano magno Constantinopoli habita est contra delirantem Origenem, Evagrium & Didymum, qui Græcanica refingentes figmenta, & ipsa hæc corpora, quibus cingimur, stultè dixerunt non resurgere, & Paradisum sub sensum non cadere, nec à Deo esse, & in carne non formatum fuisse Adamum, &
F punitionis futurum esse finem, & dæmonum ad statum pristinum restitutionem, & alias innumeras delirantium blasphemias.

Sexta autem sub Constantino Pogonato habita fuit Constantinopoli, contra Theodorum Episcopum Pharam, Honorium Romæ, Cyrum Alexandriæ, Sergiumque & Pyrrhum, Paulum & Petrum, qui Ecclesiæ Constantinopolitanæ præfuerunt, & alios qui eorum hæresim renovarunt. Hi enim Deo repugnantes & nequissimi, cùm Dominum nostrum Jesum Christum etiam post incar-

Digitized by Google

incarnationem unam voluntatem & unam operationem habere docuerunt, ab hac synodo anathemate percutiebantur. Canones autem nec à quinta Synodo sub Justiniano magno habitâ nec ab hâc sextâ sub Constantino Pogonato congregatâ editi fuere. Dicitur autem & illa sub Constantino Pogonato Synodus sexta, & hæc præsens, quæ sub filio ejus Rhinotmeto habita, sexta quoque, quia ambæ ut una visa est synodus, quoniam hæc post viginti septem annos habita fuit, & vel omnes verisimile est vel saltem plurimos Episcoporum eosdem fuisse qui hic & qui ibi convenerunt, & quod easdem quæstiones eademque dogmata congregati sunt.

A σιν δογματίσαντες, ὑπὸ τῆς συνόδου ταύτης ἀναθεματίσθησαν. κανόνες δὲ, οὔτε παρὰ τῆς πέμπτης Συνόδου τῆς ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου γενομένης, οὔτε παρ' αὐτῆς τῆς ἕκτης, τῆς ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ πωγωνάτου Συναθροισθείσης, ἐξετέθησαν. λέγεται δὲ καὶ ἡ ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου Σύνοδος ἕκτη, καὶ ἡ παροῦσα, ἡ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ ῥινοτμήτου γενομένη, ἕκτη· διότι ὡς μία ἔδοξαν Σύνοδος καὶ ἀμφότεραι, διὰ τὸ μετὰ εἰκοσιεπτὰ χρόνους ταύτην γενέσθαι, καὶ τοὺς αὐτοὺς ἴσως εἶναι, ἢ τοὺς πλείονας τῶν Ἐπισκόπων, τοὺς ἐνταῦθα, κἀκεῖ συναθροισθέντας, καὶ περὶ τῶν αὐτῶν ζητημάτων τε καὶ δογμάτων τὴν συνέλευσιν ποιησαμένους.

B

Canon II.

Hoc quoque huic sanctæ synodo pulcherrime & honestissimè placuit, ut ab hoc nunc tempore deinceps, ad animarum medelam & perturbationum curationem firmi stabilésque maneant, qui à sanctis & beatis patribus qui nos præcesserunt, suscepti ac confirmati sunt, atque adeo nobis etiam traditi sunt, sanctorum & gloriosorum Apostolorum nomine lxxxv. Canones. Quoniam autem in his nobis Canonibus præceptum est, ut eorundem sanctorum Apostolorum per Clementem Constitutiones susciperemus, quibus jam olim ab iis, qui à fide aliena sentiunt ad Ecclesiæ exitium adulterina quædam & à pietate aliena introducta sunt, quæ divinorum nobis decretorum elegantem ac decoram speciem obscurarunt: has constitutiones ad Christianissimi gregis ædificationem ac securitatem commodè rejecimus, hæreticæ falsitatis fœtus nequaquam immiscentes, & germanæ ac integræ Apostolorum doctrinæ inserentes. Obsignamus etiam reliquos omnes Canones, qui à sanctis & beatis nostris patribus expositi sunt, id est à trecentis decem & octo divinitus inspiratis patribus, qui Nicææ convenerunt, iisque qui Ancyræ, & iis etiam qui Neocæsareæ, similiter & qui Gangris; præterea & iis qui in Antiochia Syriæ, atque iis etiam qui in Laodicea Phrygiæ; præterea autem & cl. patribus qui in hac Dei cultrice & imp. civitate convenerunt, & ducentis qui in Ephesiorum metropoli priùs coacti sunt, & sexcentis triginta sanctis & beatis patribus, qui Chalcedone; similiter & iis qui Sardicæ, & qui Carthagine, & qui rursus in hac Dei cultrice & imp. urbe convenerunt sub Nectario, qui imperiali huic civitati præsidebat, & Theophilo, qui fuit Alexandriæ Archiepiscopus. Quinctiam Canones Dionysii, qui fuit Archiepiscopus magnæ Alexandrinorum civitatis, Petri qui fuit Alexandriæ Archiepiscopus & martyr, Gregorii Neocæsareæ Episcopi, qui Thaumaturgus dictus est, Athanasii Alexandrini Archiepiscopi, Basilii Archiepiscopi, Cæsareæ Cappadociæ, Gregorii Episcopi Nyssæ, Gregorii Theologi, Amphilochii Iconii, Timothei Archiepiscopi Alexandrini primi, Theophili Archiepiscopi ejusdem Alexandriæ magnæ civitatis, Cyrilli Alexandriæ Archiepiscopi, & Gennadii, qui fuit patriarcha hujus Dei cultricis & imp. civitatis. Præterea vero & à Cypriano, qui Aphrorum regionis fuit Archiepiscopus & martyr, & Syn. quæ sub ea fuit, emissum Canonem, qui in prædictorum præsulum locis & solum, secundùm traditam eis consuetudinem, servatus est. Et nulli licere prius declaratos Canones adulterare, vel abolere, vel alios præter priùs hîc propositos Canones admittere, à quibusdam falsa adjecta inscriptione

ΚΑΝΩΝ Β'.

Ἔδοξε δὲ καὶ τοῦτο τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ συνόδῳ κάλλιστά τε καὶ σπουδαιότατα, ὥστε μένειν καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν βεβαίους, καὶ ἀσφαλεῖς, πρὸς ψυχῶν θεραπείαν καὶ ἰατρείαν παθῶν, τοὺς ὑπὸ τῶν πρὸ ἡμῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων δεχθέντας καὶ κυρωθέντας, ἀλλὰ μὴν καὶ παραδοθέντας ἡμῖν ὀνόματι τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων ἀποστόλων ὀγδοήκοντα πέντε κανόνας. ἐπειδὴ δ' ἐν τούτοις τοῖς κανόσι ἐντέταλται δέχεσθαι ἡμᾶς τὰς τῶν αὐτῶν ἁγίων ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος διατάξεις, αἷς τισι πάλαι ὑπὸ τῶν ἑτεροδόξων ἐπὶ λύμῃ τῆς ἐκκλησίας νόθα τινὰ καὶ ξένα τῆς εὐσεβείας παρενετέθησαν, ὃ εὐπρεπὲς κάλλος τῶν θείων δογμάτων ἡμῖν ἀμαυρώσαντα· τὴν τοιούτων διατάξεων προσφόρως ἀποβολὴν πεποιήμεθα πρὸς τὴν τοῦ Χριστιανικωτάτου ποιμνίου οἰκοδομὴν καὶ ἀσφάλειαν, οὐδαμῶς ἐγκρίνοντες τὰ τῆς αἱρετικῆς ψευδολογίας κυήματα, καὶ τῇ γνησίᾳ τῶν ἀποστόλων καὶ ὁλοκλήρῳ διδαχῇ παρενείροντες. ἐπισφραγίζομεν δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας κανόνας τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων ἡμῶν ἐκτεθέντας, τοῦτ' ἔστιν τῶν τε ἐν Νικαίᾳ συναθροισθέντων τριακοσίων δεκαοκτὼ θεοφόρων πατέρων, καὶ τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ, ὡσαύτως καὶ τῶν ἐν Γάγγραις· πρὸς τούτοις δὲ καὶ τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας· ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Φρυγίας· προσέτι καὶ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα τῶν ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι συνελθόντων πόλει, καὶ διακοσίων τῶν ἐν τῇ Ἐφεσίων μητροπόλει τὸ πρότερον συναγηγερμένων· καὶ τῶν ἐν Καλχηδόνι τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων· ὡσαύτως καὶ τῶν ἐν Σαρδικῇ· ἔτι μὴν καὶ τῶν ἐν Καρθαγένῃ· προσέτι γε μὴν καὶ τῶν αὖθις ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει συνελθόντων ἐπὶ Νεκταρίου τοῦ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως προέδρου, καὶ Θεοφίλου τοῦ γενομένου Ἀλεξανδρείας Ἀρχιεπισκόπου· ἀλλὰ μὴν καὶ Διονυσίου ἀρχιεπισκόπου γενομένου Ἀλεξανδρείας μεγαλοπόλεως, καὶ Πέτρου γενομένου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας καὶ μάρτυρος, καὶ Γρηγορίου Ἐπισκόπου γενομένου Νεοκαισαρείας τοῦ θαυματουργοῦ, Ἀθανασίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, Βασιλείου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκείας, Γρηγορίου Ἐπισκόπου Νύσσης, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Ἀμφιλοχίου τοῦ Ἰκονίου, Τιμοθέου Ἀρχιεπισκόπου γενομένου Ἀλεξανδρείας τὸ πρότερον, Θεοφίλου ἀρχιεπισκόπου τῆς αὐτῆς Ἀλεξανδρείας μεγαλοπόλεως, Κυρίλλου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρείας· καὶ Γενναδίου πατριάρχου γενομένου τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως· ἔτι μὴν καὶ τὸν ὑπὸ Κυπριανοῦ τοῦ γενομένου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀφρων χώρας καὶ μάρτυρος, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου ἐκτεθέντα κανόνα, ὃς ἐν τοῖς τῶν προειρημένων προέδρων τόποις, καὶ μόνον, κατὰ τὸ παραδοθὲν αὐτοῖς ἔθος, ἐκράτησεν· καὶ μηδενὶ ἐξεῖναι τοὺς προδηλωθέντας παραχαράττειν κανόνας, ἢ ἀθετεῖν, ἢ ἑτέρους παρὰ τοὺς προκειμένους παραδέχεσθαι κανόνας ψευδεπιγράφως ὑπό τινων συντεθέντας τῶν τὴν ἀλήθειαν·

Digitized by Google

ἀλήθειαν καπηλεύσν ὄπιχθρησθμότων. εἰ δέ τις ἀλῶ κανόνα τινὰ τῶν εἰρημένων κινοτομῆσ ἢ ἀναιρέπειν ὄπιχειρῶν, ἔνοχον ἔσεσθαι καὶ αὐτὸν τοιοῦτον κανόνα, ὡς αὐτὸς ἀφαιρεῖται, τὴν ὄπιτιμίαν δεχόμενον, καὶ δι' αὐτῆς ἐν ᾧ ἔπταικε παιδευόμενον.

A *compositos, qui veritatem canponari conati sunt. Si quis autem, quod prædictorum Canonum aliquem innovare vel subvertere conetur, convictus fuerit, reus erit secundum eum Canonem, ut ipse pronunciat Canon, pœnam luens, & per ipsum in eo, in quo offendit, medelam suscipiens.*

ΒΑΛΣ. Τοῦ παρόντος κανόνος μέμνησο διλωσεκῶς· ὄπιστομίζεις γὰρ δι' αὐτοῦ τοὺς λέγοντας μὴ ἐκπεπλῶσθαι παρὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνας πέ. μηδὲ παρὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῆς θερμαμένης ἔχειν τὸ τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίαν τὸ πρεσβεῖα τῆς παλαιᾶς Ῥώμης, οἱονδηποτοῦν κανόνα. σημείωσαι δὲ καὶ τὸ νομιζόμενον παρὰ τούτου ὄπικύρωσιν τῶν τοπικῶν ἁγίων Συνόδων, καὶ τῶν ὀρθοτηθέντων δογμάτων παρά τινων ἁγίων πατέρων. πολλοὶ γὰρ ἀξιοῦσι μὴ κρατεῖν ταῦτα, ὡς μὴ νομόμενα παρὰ οἰκουμενικῶν Συνόδων, μηδὲ παρὰ βασιλέων κρατυνθέντα.

B Balsamon. Hujus præsentis Canonis perpetuò recordare. Per ipsum enim os eis occludes, qui dicunt à sanctis Apostolis non fuisse editos lxxxv. Canones, nec à sancta & universali Syn. quæ Constantinopolitanorum Ecclesiam veteris Romæ privilegia habere decrevit, ullum penitus editum fuisse Canonem. Nota autem per hunc quoque factam localium sanctarum Synodorum comfirmationem, & decretorum à quibusdam sanctis Patribus factorum. Multi enim ea nequaquam observari debere existimant, ut quæ neque ab universalibus Synodis facta sint, nec ab imperatoribus confirmata.

ΖΩΝΑΡ. Ἐντεῦθεν ἄρχεται τῶν κανόνων, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τὰ παρὰ τῶν ἱερῶν καὶ πρωτοστατῶν ἀποστόλων φυλάττεσθαι παραγγέλλεται, ὁμοίως καὶ τὰ παρὰ τῶν προηγησαμένων συνόδων δογματισθέντα μὴ παρεξιέναι μηδὲ κατά τι παραβαίνειν ποσῶς ὁρίζεται. εἶτα καὶ ἀναριθμεῖ τὰς Συνόδους, καθ' ὧν ἐκάστη Συνήχθη, καὶ τίνα τὰ πρὸς ἐκείνων ἀσεβῶς εἰσαχθέντα, καὶ τίνα τὰ παρ' ἑκάστης Συνόδου δογματισθέντα καὶ κυρωθέντα, καὶ πόσων τῶν ἁγίων πατέρων τὴν πίστιν καὶ τὰ δόγματα, ἀσάλευτα καὶ βέβαια διαμένειν παρεγγυᾷ, καὶ τὰ ἐκείνων συγγράμματα σέβειν, ἀποβάλλεσθαι δὲ καὶ ἀναθεματίζειν τοὺς τῆς ἀληθείας ἐχθρούς· τοῖς δὲ μὴ ὕτως φρονοῦσι τε καὶ ποιοῦσι, δοξάζουσί τε καὶ κηρύττουσιν ὄπιτιμᾷ καὶ ποιᾶται ὑπὸ ἀνάθεμα. ἔτε γὰρ εὑρεθέναι τί, φησι, δεδωκήμεθα τοῖς παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων διεγνωσμένοις, ἔτε τι προπηλῶσ ὑφαιρεῖν, ἀλλὰ ἐκείνοις ἐν πᾶσιν ἑπόμεθα.

C Zonaras. Ducitur ab hoc loco initium Canonum, ac quæ quidem à sanctis & reverendissimis Apostolis sancita sunt imprimis servare jubentur, deinde synodica quoque in hoc tempus edita decreta, ne violare aut ulla ex parte infirmare liceat constituitur. Commemorantur inde cum ipsæ Synodi, tum ii contra quos quæque habita fuit; quidque, aut illi impie senserint, aut quid uniuscujusque Synodi vicissim auctoritate definitum & confirmatum sit explicatur. Tum sanctorum Patrum fidem ac dogmata inviolata ac firma omnino teneri, eorum nos scriptis ac auctoritati acquiescere, veritatis hostes aversari, ac diris omnibus devovere jubent. Si qui vero aliter senserint fecerintve, opinati fuerint aut docuerint, eos castigant, & anathemati subjectos esse definiunt. Nec enim, inquiunt, aliquid invenimus, quod sanctorum Patrum placitis addi, aut demi posset; sed ea in omnibus sequimur.

D

ΑΡΙΣΤ. Τὰ παρὰ τῶν ἑτεροδόξων κλοπιμαίῳ ἐμβεβλημένα τοῖς ἁγίοις Κλήμεντος τῶν ἀποστόλων διαταξέσιν, ἀποκήρυκτα.

Arist. *Quæ ab heterodoxis Apostolorum per Clementem Constitutionibus furtim inserta sunt, abdicentur.*

Ἐν τοῖς ἀποστολικοῖς κανόσι παρὰ τοῖς ἄλλοις τῆς τῆς καινῆς καὶ παλαιᾶς διαθήκης βιβλίοις, καὶ τὰς διαταξέις τῶν ἀποστόλων, τὰς διὰ Κλήμεντος ἐν ὀκτὼ συντεθείσας βιβλίοις, σεβασμίας καὶ ἁγίας ἔχειν ὠφέληκεν. ὁ δὴ πρὸν κανὼν διὰ τὸ νόθα τινὰ καὶ ξένα τῆς εὐσεβείας ὑπὸ τῶν ἑτεροδόξων παρεμπεπλῶσθαι ἐν αὐταῖς ὄπ' λύμη τῆς ἐκκλησίας, ἀποβάλλεσθαι αὐτὰς ἐκκελεύεται, πρὸς οἰκοδομὴν καὶ ἀσφάλειαν τῶν Χριστιανικωτάτων πραγμάτων.

In Canonibus Apostolicis, præter alios novi & veteris testamenti libros, & constitutiones Apostolorum, à Clemente in octo libris compositas venerandas & sacras habere nobis in mandatis datur. At præsens Canon, quia spuria quædam & à pietate aliena in istis ab Heterodoxis adduntur ad Ecclesiæ exitum, abjici ea præcipit, ad gregis Christianissimi ædificationem & securitatem.

E

ΚΑΝΩΝ γ'.

Canon III.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλόχριστος ἡμῶν βασιλεὺς τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ προσεφώνησεν συνόδῳ, ὥστε τοὺς ἐν τῷ κλήρῳ καταλεγομένους, καὶ ἄλλοις τὰ θεῖα διαπορθμεύοντας, καθαροὺς ἀποφαίνειν καὶ λειτουργοὺς ἀμώμους, καὶ τῆς νοερᾶς τοῦ μεγάλου θεοῦ, καὶ θυμιατοῦ καὶ ἀρχιερέως, θυσίας ἀξίους, ἀναγκαῖόν τε τὰ ἐξ ἀθέσμων γάμων τέκνοις ὄπηρξένται μώσπροὸς τούτῳ ὁ τῆς μὲν τῆς Ρωμαίων ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τὸ τῆς ἀκριβείας τηρεῖν κανόνα προτεθειμένων· τῆς δὲ κατὰ τὸ τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως θεῖον, ὃ τῆς φιλανθρωπίας καὶ συμπαθείας εἰς ἓν ἀμφότερα μίξαντες, παιδικῶς ὁμοῦ καὶ θεοφιλῶς, ὡς μήτε τὸ πρᾶον ἔκλυτον, μήτε σύφον τὸ αὐστηρὸν καταλείφοιμεν· καὶ μάλιστα τῶν ἐξ ἀγνοίας πλημμελῶς εἰς ὄνησιν ὀλίγων ἀνθρώπων πλῆθος διήκοντας, σωφρονοῦμεν ὥστε τοὺς μὲν δυσὶ γά-

Quoniam pius Christique amator Imperator noster hanc sanctam & universalem Synodum allocutus est, ut qui in clerum relati sunt, & aliis divina transmittunt, puros & à & reprehensione alienos ministros efficiant, quod intelligentia percipitur, magni Dei, qui est & sacrificium & Pontifex, sacrificio dignos, & quæ ex nefariis nuptiis iis insita sunt probra ac dedecora repurgent: & præterea alii quidem sanctissimæ Romanorum Ecclesiæ exactissimum Canonem servandum proponant; alii verò, sub hoc Dei observatricis & Imperatoriæ urbis throno, quod fuit humanitatis & misericordiæ, utrisque paternè simul & religiosè mixtis, ut neque quod est mite nimis strictum, dissolutum, neque quod est austerum, relinquamus; & maximè cum ex ignorantia lapsus in non exi-

F

Digitized by Google

guam hominum multitudinem pervadat, omnes simul de- A
cernimus eos qui duobus quidem matrimoniis implicati fuere, & usque ad xv. prateriti mensis Januarii, preterita iiii. indictionis, anni 6109. peccato servierunt, & non ab ea resipiscere voluerunt, depositioni Canonicæ subjicere: eos autem, qui in tale quidem bigamiæ scelus lapsi sunt, ante nostrum autem decretum id quod est utile agnoverunt, & malum à se absciderunt, & hanc adulterinam & alienam congressionem procul seipsis abegerunt; vel eos etiam, quorum uxores in secundis nuptiis jam mortuæ sunt, vel ipsi etiam ad conversionem respexe- B
runt, & continentiam didicerunt, & priorum suarum iniquitatum obliti sunt, sive sint Presbyteri, sive Diaconi, eos ab omni quidem sacerdotali ministerio sive exercitio jam cessare, præfinito aliquo tempore punitos, honorem autem in cathedra & statione participare, prima sede contentos, & cum fletu à Domino postulantes, ut eis condonetur peccatum ignorantiæ. Neque enim convenit, ut is alteri benedicat, qui debet propria curare vulnera. Eos vero, qui uni quidem uxori copulati sunt, si vidua erat quæ accepta est; similiter & eos, C
qui post ordinationem uni matrimonio se applicarunt, hoc est, Presbyteros, Diaconos, & Hypodiaconos, brevi aliquo tempore à sacro ministerio prohibitos, & punitos, rursus propriis gradibus restitui, ad alium gradum nequaquam promovendos, eis nefario manifeste dissoluto conjugio. Hæc autem in iis qui deprehensi sunt usque ad xv. ut dictum est, mensis Ianu. iv. indictionis, in prius declaratis delictis & solum sacerdotalibus statuimus, abhinc definientes, & renovantes canonem, qui dicit eum, qui duobus matrimoniis post baptismum im-
plicatus fuerit, vel concubinam habuerit, non posse D
esse Episcopum, vel Presbyterum, vel Diaconum, vel omnino ex Sacerdotali catalogo. Similiter & qui viduam accepit, vel dimissam, vel meretricem, vel servam, vel scenicam non posse Episcopum, vel Presbyterum, vel Diaconum, vel omnino ex sacerdotali Catalogo.

μοις δευτερόνομας, καὶ μέχρι τῆς πεντεκαιδεκάτης τοῦ παρελθόντος Ιανουαρίου μηνὸς τῆς παρελθούσης τεσσαρεσκαιδεκάτης ἰνδικτιῶνος, ἔτους ἑξακισχιλιοστοῦ ἑκατοστοῦ ἐνάτου, δουλωθέντας τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ μὴ ἀνανήψαντας ταύτης ἀπελθεῖν μόνους, καὶ ἀπαρέσαντας κανονικῇ ἐπιβολῇ· τοὺς δὲ τῷ τοιούτῳ μὴ τῆς διγαμίας μόνῃ ἀποπεσόντας, πρὸ δὲ τῆς ἡμῶν ἐπιγνώσεως τὸ συμφέρον ἐπεγνωκότας, καὶ τὸ κακὸν ἐξ ἑαυτῶν ἀπορρίψαντας, καὶ πόρρω που ξένιον ταύτην καὶ νόθον συμπλοκὴν ἐκδιώξαντας, ἢ καὶ ὧν αἱ πρῶται δεύτερον γάμον γυναῖκες ἤδη τετελευτήκασιν, ἢ οἱ αὐτοὶ πρὸς ἐπιστροφὴν εἶδον μεταμανθάνοντες τὸ σωφρονεῖν, καὶ τῶν πρώην αὐτοῖς ἀπαναμενόντων ταχέως ἐπιλανθάνομενοι, εἴτε πρεσβύτεροι εἴτε διάκονοι ὄντες τυγχάνοιεν, τούτους ἔδοξε πεπαῦσθαι μὲν πάσης ἱερατικῆς λειτουργίας, ἤτοι ἐνεργείας, ἤδη δὲ ῥητόν τινα χρόνον ἐπιτιμηθέντας· τῆς δὲ τιμῆς τῆς ἐν τῷ καθέδρᾳ καὶ στάσει μετέχειν, ἀρκεμβοῦς τῇ πρεσβυτέρᾳ, καὶ πρὸς κλαίοντας τὸν κύριον συγχωρηθῆναι αὐτοῖς ὑπὲρ τῆς ἀγνοίας ἀνόμημα. σύνεγγυς γὰρ ἕτερον τῷ τὰ οἰκεῖα τιμελεῖν ὀφείλοντα τραύματα, ἀνακλίνεσθαι. τοὺς δὲ γαμετῇ μιᾷ μιᾷ συναφθέντας, εἰ χήρα δὲ ἡ προσληφθεῖσα ἐτύγχανεν, ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς μετὰ τὴν χειροτονίαν γάμῳ ἐπὶ προσομιλήσεσι, τοῦτ' ἔστιν πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ ὑποδιακόνους, ἤδη δέ τινα χρόνον εἰρχθέντας τῆς ἱερᾶς λειτουργίας καὶ ὑπεσταλμένας, ὥστε αὐτοῖς ἐν τοῖς οἰκείοις ἀποκαταστῆναι βαθμοῖς, μηδαμῶς ἐν ἑτέρῳ προκόπτοντας βαθμῷ, προδήλως διαλυθέντος αὐτοῖς τοῦ ἀνδρὸς συνοικεσίου. ταῦτα δὲ δὴ τοῖς καταληφθεῖσιν μέχρι τῆς πεντεκαιδεκάτης, ὡς εἴρηται, τοῦ Ιανουαρίου μηνὸς, τῆς τετάρτης ἰνδικτιῶνος, ἐν τοῖς προδηλωθεῖσι πλαίσμασι καὶ μόνον ἱερατικοῖς ἐπιτιμήμασι, ὁρίζοντες ἀπὸ τοῦ πρόσθεν, καὶ ἀνανεύμενοι ⁂ κανόνα ⁂ διαγορεύοντα, ⁂ δυσὶ γάμοις συμπλακεῖσι μετὰ τὸ βάπτισμα, ἢ παλλακὴν κεκτημένον, μὴ δύνασθαι εἶναι Ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τῶν ἱερατικῶν. ὡσαύτως καὶ ⁂ χήραν λαμβάνοντα, ἢ ἐκβεβλημένην, ἢ ἑταίραν, ἢ οἰκέτην, ἢ τῷ ὄντι τὸ σκηνῆς, μὴ δύνασθαι εἶναι Ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον, ἢ ὅλως τῶν καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ.

B A L S. Præsens Canon de quibusdam, quæ priùs dicta sunt, constituit: & propterea in ejus interpretationem nihil scriptum est. Quæ autem in posterum firma & rata esse circa finem canonicè constitutum est, sunt sanctorum Apostolorum, xvii. & xviii. qui cum, ut est verisimile, non observati essent, eos patres renovaverunt. Quære ergo illic eorum interpretationem, præcipue autem ea quæ scripta sunt in xii. Can. Ancyr. Synodi. E

B A Λ Σ. Ο πρὸ ἡμῶν τοὺς περὶ τῶν λαϊκῶν τινῶν διατυποῦντας, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐγράφη τι εἰς ἑρμηνείαν αὐτοῦ. ἃ δὴ κρατεῖν καὶ ἐφεξῆς κεκανόνισται τοὺς τῶν ἁγίων ἀποστόλων, εἰσὶ κανόνες ιζ'. καὶ ιή. ὡς παραβαινομένους, ὡς ἔοικεν οἱ πατέρες ἀνενεώσαντο. ζήτει οὖν τὰς τούτων ἑρμηνείας ἐκεῖσε· ἐξαιρέτως δὲ τὰ γραφέντα εἰς ⁂ ιβ'. κανόνα τῆς ἐν ἀγκύρᾳ Συνόδου.

Z O N A R. Quæ ad hunc tertium Canonem pertinent, illi quippe solum tempori, quo Canon editus est, accommodata, nullamque postea vim amplius habitura prætermissa sunt. Quæ autem apud posteros quoque firma Patres esse voluerunt, Apostolico decimo septimo & decimo octavo Canone continentur: quos passim neglectos hæc Synodus censuit renovandos. Illi vero ambo Canones explicantur: & eorum explicationem siquis quæsiverit, inter Apostolicos Canones suo loco eam reperiet.

Z Ω N A P. Τὰ μὲν τοῦ τρίτου κανόνος τότε ὡς χρειακὰ καὶ ὅτι τοῖς τότε δὲ οἰκονομίαν ὀφειλόντα, ἃ μέν τοι γε καὶ ὅτι τοῖς ἐξῆς κρατεῖν ὀφείλοντα εἰάθησαν· ἃ δὲ κρατεῖν καὶ ὅτι τῷ ἐφεξῆς κεκανόνισται, τῶν ἁγίων ἀποστόλων εἰσὶ κανόνες ἑπταικαιδεκάτος, καὶ ὀκτωκαιδέκατος, ὡς παραβαινομένους ἢ συνόδου αὖθις ἀνενεώσατο. οἱ τοιγοῦν δὴ καὶ ἄμφω κανόνες ἐξηγήθησαν, καὶ ὁ ζητῶν τὰ τούτων ἐξήγησιν εὑρήσει αὐτὰ ἐν τοῖς τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόσιν.

A R I S T. *Sacerdotes, qui secundas contraxerunt nuptias & non resipiscunt, deponuntur. Qui autem à malo abstinent, definito tempore cessabunt. Vulneratus enim non benedicit. Qui nefariis autem nuptiis implicati sunt, & qui post ordinationem matrimonium contraxerunt, post tempus definitum ad gradus suos restituantur, ulterius non promovendi matrimonio scil. dissoluto. Sin post decretum, cum prohibiti fuerint, depositi maneant.* F

A P I Σ T. Ἱερεῖς δίγαμοι, καὶ ἀμεταμέλητοι, καθηρέωνται. οἱ δὲ κακὸν ἀμελήσαντες, ὅτι ῥητὸν παύσουσι χρόνον· ἐκ εὐλογεῖ γὰρ ὁ τραυματίας. καὶ οἱ παρανόμως γαμήσαντες, καὶ οἱ μετὰ τὴν χειροτονίαν συζυγέντες μετὰ ῥητὸν χρόνον τοὺς βαθμοὺς γνωριζέτωσαν, ἀπερίκλητοι μένοντες, δηλαδὴ τῆς συζυγίας ἀφέμενοι. εἰ δὲ μετὰ ⁂ ὅρον κωλυόμενοι, καθηρημένοι μενέτωσαν.

Synodi hujusce patres, ut malum quod jam factum fuit emendarent, & futurum propulsarent, præsentem

Οἱ τῆς Συνόδου ταύτης πατέρες, καὶ τὸ γινόμενον διορθέμενοι κακὸν, καὶ τὸ μέλλον ἐξασφαλιζόμενοι, τὰ πρόσθεν κανό-

να

Digitized by Google

ια ἐξέθεντο, καὶ διορίζονται, ὡς ὅσοι μὲν τῶν ἱερέων καὶ διακόνων δευτέραν ἔλαβον γαμετὴν πρὸ τῆς αὐτῶν συνελεύσεως, καὶ ἔμειναν μέχρι τῆς παρουσίας αὐτῶν ἀμεταμέλητοι, τοὺς ἀθέσμους γάμους μὴ διασπάσαντες, καθαιρέσει κανονικῇ ὑποβληθήσονται, καὶ εἰς τοὺς λαοὺς μεταπέσωσιν. ὅσοι δὲ πρὸ τῆς συνελεύσεως αὐτῶν μεταμεληθέντες, τὸ συμφέρον ἐπέγνωσαν, καὶ τὴν ξένην καὶ νόθον ταύτην συμπλοκὴν ἀπεδίωξαν τῆς μὲν ἱερωσύνης παυθήσονται, ἐπιτιμηθέντες καὶ ἐπὶ ῥητὸν ἤδη χρόνον, μόνης δὲ τῆς τιμῆς μεθέξουσι τῆς κατὰ τὴν καθέδραν, καὶ στάσιν, καὶ ἀρκεθήσονται τῇ προεδρίᾳ, τῷ κυρίῳ προσκλαίοντες συγχωρηθῆναι αὐτοῖς δὲ ἐκ τῆς ἀγνοίας ἀνόμημα. ἀνακόλουθον γὰρ ὡς τραυματίαν γενόμενον, ἕτερον εὐλογεῖν. ἀλλὰ καὶ οἱ πρὸ τῆς χειροτονίας, πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι, καὶ ὑποδιάκονοι, μιᾷ μὲν γαμετῇ συναφθέντες, χήρᾳ δὲ τυγχανούσῃ· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἑνὶ γάμῳ προσομιλήσαντες, τῆς μὲν ἱερωσύνης τέλεον οὐ παυθήσονται, ἀλλ' ἐπὶ ῥητόν τινα ἐπιτιμηθήσονται χρόνον καὶ τῆς ἱερᾶς κωλυθήσονται λειτουργίας, καὶ εἰς τοὺς οἰκείους αὖθις ἀποκαταστῶσι βαθμοὺς, προδήλως διαλυόμενοι δὲ ἄθεσμον συνοικέσιον, καὶ μηδαμῶς ἐν ἑτέρῳ μείζονι βαθμῷ προκόπτοντες, ἀλλ' ἧς εὑρέθησαν μένοντες τάξεως. καὶ ταῦτα μὲν προσέταξαν γενέσθαι, διὰ δὲ τὴν φιλανθρωπίαν τε καὶ συμπάθειαν, πρὸ τῆς αὐτῶν, ὡς εἴρηται, συνελεύσεως. ἔκτοτε δὲ, μετὰ ὡς ὅρον τοῦτον, καὶ ὡς κανόνα, οὐδέν τι τοιοῦτον γίνεσθαι συγχωροῦσιν. ἀλλὰ καὶ ὡς δυσὶ γάμοις συμπλακέντα, μετὰ δὲ βάπτισμα, ἢ παλακὴν κτησάμενον, ἢ χήραν λαβόντα, ἢ παρ' ἑτέρου ἐκβεβλημένον, ἢ πόρνην, ἢ οἰκέτην, ἢ τῶν ἐπὶ σκηνῆς· μὴ δύνασθαι εἶναι Ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ὑποδιάκονον· κατὰ τοὺς ἀποστολικοὺς κανόνας, ὡς ἑπτακαιδέκατον, καὶ ὀκτωκαιδέκατον, διορίζονται.

A edidere Canonem, & decernunt, quod quicunque quidem Sacerdotes & Diaconi secundam duxerunt uxorem ante hunc eorum conventum, & usq; ad ipsorum adventum impœnitentes mansere, nefarias istas non distrahentes nuptias, depositioni Canonicæ subjicientur, & ad Laicos decident. Quicunque autem ante ipsorum conventum resipiscentes quod expedit agnoverunt, & alienam istam spuriamque congressionem expulerunt, sacerdotio quidem fungi supersedebunt, ad præfinitum etiam tempus puniti, illius autem honoris solius participes erunt qui in cathedrâ est & statione, & primæ sedi acquiescent, domino lachrymis supplicantes ut peccato suo per ignorantiam admisso venia concederetur. Non enim convenit, ut qui ipse est vulneratus alteri benedicat. Sed & Presbyteri & Diaconi & Hypodiaconi, qui ante ordinationem unam duxerant uxorem, sed quæ vidua sit; similiter & qui post ordinationem uni matrimonio se applicuerunt, sacerdotio quidem non penitus abscedent, sed ad præfinitum aliquod tempus punientur, & à sacro ministerio prohibiti erunt, & ad proprios tandem gradus iterum restituentur, nefarium conjugium manifesto dissolventes, & ad alium gradum majorem nequaquam promovendi, sed in eodem quo inventi fuerunt ordine permanentes. Et hæc quidem constituerunt fieri, & ob humanitatem & commiserationem, ante eorum, ut dictum est, conventum. Post hanc autem constitutionem & Canonem nihil ejusmodi fieri permittunt, sed & illum, qui binis implicatus est nuptiis, post baptismum, aut pellicem retinet, aut viduam, aut ab alio dimissam, aut meretricem, aut servam, aut scenicam ducit, non posse Episcopum, aut Presbyterum, aut Diaconum, aut Hypodiaconum fieri, juxta decimum septimum, & decimum octavum Apostolorum Canones decernunt.

ΚΑΝΩΝ δ'.

Εἴτις Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὑποδιάκονος ἢ ἀναγνώστης ἢ ψάλτης ἢ θυρωρὸς, γυναικὶ ἀφιερωμένῃ τῷ Θεῷ μιχθείη, καθαιρείσθω, ὡς τὴν νύμφην τοῦ χριστοῦ διαφθείρας· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

ΒΑΛΣ. Πρὸ πάντων σημείωσαι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι δὲ παλαιὸν οὐκ ἀπ' εὐνούχων μόνον δὲ τῶν ψαλτῶν τάγμα συνίστατο, καθὼς γίνεται σήμερον· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μὴ τοιούτων. δὲ τάγμα δὲ τῶν ἀναγνωστῶν, οὐ διὰ δὲ ψάλλειν αὐτοὺς, ἐτυπώθη, ἀλλὰ διὰ δὲ ἀναγινώσκειν ἐπ' ἄμβωνος τὰς θείας γραφὰς μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ὄρθρου· ἐξ οὗ καὶ ἀναγνῶσται καλοῦνται. φησὶ γὰρ καθαιρεῖσθαι τοὺς ψάλτας ὥσπερ καὶ τοὺς λοιποὺς κληρικοὺς μιγνυμένους ταῖς τῷ θεῷ ἀφιερωθείσαις· καὶ οὐ μόνον τούτους κολάζει, ἀλλὰ καὶ τοὺς λαϊκοὺς τοιοῦτόν τι ποιοῦντας ἀφορίζει. οὐκ ἔστι δὲ καινὸν ἐὰν καθαιρῆται κληρικὸς ἐκ τούτου τοῦ ἁμαρτήματος. ἀπὸ γὰρ τοῦ κε'. ἀποστολικοῦ κανόνος, καὶ ὁ οἱανδήτινα πορνεύσας γυναῖκα κληρικὸς καθαιρεῖται· πολλῷ οὖν πλέον ὁ τὴν νύμφην τοῦ Χριστοῦ καὶ δὲ σκεῦος δὲ ἀνατεθειμένον τῷ θεῷ μολύνων καθαιρηθήσεται. ἀνάγνωθι καὶ τοῦ ἁγίου Βασιλείου κανόνα ιη'. κ'. καὶ ξ'. μανθάνων μέντοι πῶς τιμωροῦνται οἱ τοιαύταις γυναιξὶ μιγνύμενοι, μὴ ἀποδιαστείλῃς παρθενίαν ἢ χηρείαν, ἀλλὰ περὶ πάσης γυναικὸς ἀφιερωθείσης τῷ θεῷ λέγε ὡς κανόνα ἐκφωνηθῆναι. ἔσο δὲ εἰδὼς ὅτι ὁ τοιαύτῃ γυναικὶ μιγνύμενος λαϊκὸς, ἀπὸ μὲν τοῦ παρόντος κανόνος ἀφορίζεται· ἀπὸ δὲ τοῦ ε'. κεφαλαίου τοῦ α'. τίτλου τοῦ δ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, ἤγουν τῆς ρκγ'. νεαρᾶς, κεφαλικῶς τιμωρεῖται. ἀνάγνωθι καὶ δὲ λ'. κεφ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΖΩΝΑΡ. Ὥσπερ σκεῦος οἱονδηποτοῦν ἢ ὀθόνην ἀνατεθέντα θεῷ, κἀντεῦθεν ἁγιασθέντα σφετερίζεσθαί τις καὶ χρᾶσθαι αὐτοῖς κωλύεται, ἢ τοῦτο ποιῶν ἀφορίζεται κατὰ ὡς ἑβδο-

CANON IIII.

Si quis Episcopus vel Presbyter vel Diaconus vel Subdiaconus vel Lector vel Cantor vel Ostiarius cum muliere Deo dedicata coierit, deponatur, ut qui Christi sponsæ vitium attulerit: Sin autem Laicus, segregetur.

BALS. Ante omnia nota ex hoc præsenti Canone, quod olim cantorum ordo, non ex eunuchis solùm, ut hodie fit, constituebatur; sed & ex iis qui non erant ejusmodi. Lectorum autem ordo, non ut ipsi cantarent, constitutus est, sed ut in ambone divinas scripturas legerent post finitum matutinum; unde etiam Lectores appellantur. Dicit enim deponendos Cantores, sicut & reliquos Clericos, qui cum mulieribus Deo consecratis coëunt: & non solum in eos animadvertit; sed Laicos etiam, qui tale quid faciunt, segregat. Non est autem novum, si Clericus propter tale delictum deponatur. Ex xxv. enim Canone Apostolico, etiam qui qualemcunque mulierem stupravit Clericus, deponitur: multò autem magis qui sponsam Christi & vas Deo dedicatum polluit, deponetur. Lege & sancti Basiliii Canonem xviii. xx. & lx. Cùm autem discis, quomodo puniuntur qui cum talibus mulieribus rem habent, ne subdistinguas virginem an viduam, sed de omni muliere Deo consecrata dic locutum esse Canonem. Scias autem quòd Laicus, qui cum tali muliere rem habet, à præsenti quidem Canone segregatur: à v. autem cap. primi tit. iiii. lib Basilic. seu cxxiii. Novel. capite punitur. Lege & xxx. cap. ix. Tit. præsentis operis.

ZONAR. Ut vas quodcunque aut vestem Deo dicatam, ac proinde sanctam, ad se quempiam avertere, iisq; uti, vetitum est, aut qui id ausus fuerit secundùm septuagesimum

Digitized by Google

gesimum tertium sanctorum Apostolorum Canonem segregatur: sic, multoque magis, qui Deo sacratam, sive virginem, sive etiam commercii virilis haud inexpertam mulierem, violaverit, non impunis abiit; sed si sacris ordinibus initiatus aut omnino in clerum cooptatus sit, ut sacrilegus vel etiam gravioris culpæ reus, quippe qui fœminam Deo consecratam, desponsámque rapuit, deponetur; si verò Laicus sit qui talia audet, segregatione mulctabitur. Sed si initiatus aliquis cum non sacra, at laici ordinis fœmina rem habuerit, depositionis mulctam nihilominus non effugiet.

A μηκοσὸν πείνην κφμόνα τῶν ἱερῶν ἀποστόλων· ὕτω κὴ πολλῷ πλέον τὸν ἀφιερωθέντα θεῷ φθείρων τις καὶν πόρδένος ᾖ, καὶν ἀνδρὸς ὢν πείρᾳ πρότερον γνομένη, σὺν ἀπμόρπτος ἔσται, ἀλλ' εἰ μὴ ἱερωμένος εἴη ὁ τοῦτο ποιήσας, ἢ ὅλως ἐν κλήρῳ κατειλεγμένος, καθαιρεθήσεται ὡς ἱεροσυλος, ἢ κὴ βαρύτερόν τι τολμήσας· τὸν γὰρ τῷ θεῷ ἀφιερωθέντα ἐσύλησεν. εἰ δὲ λαϊκὸς ὁ τολμητίας ὑπάρχει, ἀφορισμῷ ὑποβληθήσεται. καὶν δὲ μὴ ἀφιερωμένη γυναικὶ μιχθῇ τις τῶν ἱερωμένων, ἀλλὰ λαϊκῇ, καθαιρεθήσεται.

B

ARIST. *Clericus Dei sponsæ conjunctus, deponitur: Laicus autem excommunicatur.*

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς νύμφῃ θεοῦ συναπτόμενος, καθαιρείσθω· ὁ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

Hic quidem Canon eum, qui virgini consecratæ & desponsatæ Deo copulâ matrimoniali conjungitur, si quidem Clericus est, deponit: sin Laicus excommunicat. At decimus octavus Basilii magni Canon talem ut Adulterum reputat, eumque ad communionem non aliter admittit, nisi à peccato prius cessaverit.

Ο μὲν κανὼν ὅτος τὸν γαμικῶς συναφθέντα τῇ πρὸ τέρᾳ τῇ καθιερωθείσῃ καὶ νυμφωθείσῃ θεῷ, εἰ μὲν κληρικός ἐστι, καθαιρεῖ αὐτόν· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζει. ὁ δὲ ὀκτωκαιδέκατος τοῦ μεγάλου Βασιλείου κφμῶν, ὡς μοιχὸν κὴ τοιοῦτον λογίζεται, κὴ εἰς κοινωνίαν αὐτὸν ἄλλως ὑποδέχεται, εἰ μὴ πρότερον τῆς ἁμαρτίας παύσῃ.

CANON V.

KANΩN ε'.

C

Nullus eorum qui in sacerdotali catalogo recensentur, extra eas, quæ in Canone inseruntur, à suspicione alienas personas, degens, mulierem possideat vel ancillam, se nulli reprehensioni obnoxium ex hoc servans. Si quis autem quæ à nobis definita sunt transilierit, deponatur. Hoc ipsum autem etiam eunuchi servent, ut inculpati sint providentes. Qui autem transgrediuntur, si sint quidem Clerici, deponantur: si vero Laici, segregentur.

Μηδεὶς πῶς ἐν ἱερατικῷ καταλόγῳ, τῶν ἐν τῷ κφμόνι ἐμφερομένων ἀνυπόπτων προσώπων ἐκτὸς ἀφώγων, γυναῖκα κεκτήσθω ἢ θεραπαινίδα, ὃ ἀνεπιλήπτον ἑαυτῷ ἐντεῦθεν τηρῶν. εἰ δὲ παραβαίνῃ τις τὸ πῶς ἡμῶν ὁρισθέν, καθαιρείσθω. ὅπερ καὶ τοὺς εὐνούχους φυλάττεσθαι, ὃ ἄμεμπτον ἑαυτοῖς προνοούμενοι παραβαίνοντες ᾖ, εἰ μὲν κληρικοί εἰσιν, καθαιρείσθωσαν, εἰ δὲ λαϊκοί, ἀφορίζέσθωσαν.

BALS. In iii. Can. primæ Syn. Nicenæ fusiùs scripsimus de iis quæ dicit præsens Canon, & quære quæ in illo adscripta sunt. Et nota ex omnibus, quòd etiam eunuchi segregantur, qui cum alienis mulieribus cohabitant.

D ΒΑΛΣ. Ἐν τῷ πείτῳ κφμόνι τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου πλατύτερον ἐγράψαμεν περὶ ὧν φησὶ κὴ ὁ πῶρων κφμών. Ζήτει τὰ ἐν ἐκείνῳ παραγεγραμμένα. κὴ σημείωσαι ἐκ πάντων ὅτι κὴ οἱ εὐνοῦχοι ἀφορίζονται μὴ γυναικῶν ἀλλοτρίων συνοικοῦντες.

ZONAR. Quoniam eadem hoc loco, quæ Nicenæ quoque primæ Synodi Canone tertio definiuntur, vide quæ ibi diximus.

ΖΩΝΑΡ. Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ πέμπτος κφμὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου ὡρίσατο, κὴ ζητητέον τὰ ἐν ἐκείνῳ εἰρημένα.

ARIST. *Eunuchus etiam sacerdos ancillam, vel aliam, exceptis iis, in quas nulla cadit suspicio, personis, ne possideat.*

ΑΡΙΣΤ. Καὶ εὐνοῦχος ἱερεὺς θεραπαινίδα, ἢ ἑτέραν, πλὴν τῶν ἀνυπόπτων, μὴ κεκτήσθω πρόσωπων.

E

Sacratos introductas habere mulieres, licet Eunuchi sint, aut admodum senes, & præsens Canon, & Basilii magni ad Gregorium presbyterum epistola prohibet, nisi forte mulieres sint personæ extra omnem suspicionis aleam positæ, puta Matres, sorores, amitæ, materteræ, & ejusmodi aliæ. Eos autem, qui hæc decreta transilierint, deponi jubent. De Eunuchis autem plus etiam addit hic præsens Canon, quod licet Laici sint, & unà cum mulieribus, quæ non sunt ex cognatis istis personis omnem suspicionem effugientibus, cohabitent, excommunicantur.

Τὸ ἐπιτρέπειν ἔχειν τοὺς ἱερωμένους γυναῖκας, καὶν εὐνοῦχοί εἰσι, καὶν ἄγαν γεραιοὶ, κὴ ὁ πῶρων κανὼν κὴ ἡ τοῦ μεγάλου Βασιλείου πρὸς Γρηγόριον πρεσβύτερον ἐπιστολὴ κωλύει, εἰ μή πως τῶν ἀνυπόπτων προσώπων εἰσὶν αἱ γυναῖκες, οἷον μητέρες, ἀδελφαί, κὴ πρὸς πατρὸς ἢ πρὸς μητρὸς θεῖαι, καὶ ἄλλαι τινὲς τοιαῦται. τοὺς δὲ παραβαίνοντας τὸ ὁρισθέν, καθαιρεῖσθαι προστάττουσιν. ὅπερ δὲ τὸ συνήθων ὃ πλέον ὁ πῶρων ἐπάγει κανών, ὅτι καὶν λαϊκοί εἰσι, κὴ συνοικῶσι γυναιξὶ μὴ ἔσαις ἀπὸ τῶν ἀνυπόπτων συγγενικῶν προσώπων, ἀφορίζονται.

CANON VI.

KANΩN ς'.

Quoniam in Apostolicis Canonibus dictum est, eorum, qui non ducta uxore in Clerum promoventur, solos Lectores & Cantores uxorem posse ducere: & nos hoc servantes, decernimus, ut deinceps nulli penitus Hypodiacono, vel Diacono vel Presbytero, post sui ordinationem, conjugium contrahere liceat. Si autem fuerit hoc ausus facere, deponatur. Si quis autem eorum, qui

Ἐπειδὴ πῶς τοῖς ἀποστολικοῖς κανόσιν εἴρηται, τῶν εἰς κλῆρον προσαγομένων ἀγάμων μόνους ἀναγνώστας κὴ ψάλτας γαμεῖν· κὴ ἡμεῖς τοῦτο πῶς φυλάττοντες, ὁρίζομεν, ἀπὸ τοῦ νῦν μηδαμῶς ἐξέσται ὑποδιάκονον ἢ διάκονον ἢ πρεσβύτερον, μετὰ τὸ ἐπ' αὐτῷ χειροτονίαν, ἔχειν ἄδειαν, ἑαυτῷ συνιστᾶν συνοικέσιον. εἰ δὲ τοῦτο τολμήσει ποιῆσαι, καθαιρείσθω· εἴ τις βούλοιτό τινα τῶν εἰς κλῆρον προσερχομένων

χομένων γάμε νόμῳ συναπτεσθαι γυναικὶ, πρὸ τῆς ✠ A ὑποδιακόνου ἢ διακόνου ἢ πρεσβυτέρου χειροτονίας τοῦτο ποιείτω.

in Clerum accedunt, velit lege matrimonii mulieri conjungi, antequam Hypodiaconus vel Diaconus vel Presbyter ordinetur, hoc faciat.

ΒΑΛΣ. Οκς'. Ἀποστολικὸς κανὼν διορίζει μόνους ἀναγνώστας καὶ ψάλτας νομίμως συναπτεσθαι γάμοις. περὶ δὲ τῶν ἄλλων κληρικῶν οὐδέν τι φησί. καὶ διὰ τοῦτο πλατύνοντες ἀκολούθως τούτῳ τῷ διδασκαλίαν, οἱ ἅγιοι πατέρες διορίζουσιν ἐντεῦθεν ἀναγνώστας μὲν καὶ ψάλτας γαμεῖν· ἕτερον δέ τινα παρὰ τούτους, πρὸ τοῦ ὑποδιάκονον ἢ διάκονον ἢ πρεσβύτερον, μετὰ τὴν χειροτονίαν μὴ λαμβάνειν νόμιμον γυναῖκα, ἢ μὴν ἐκ παραβάσεως τοῦ κανόνος καθαιρεῖσθαι. ὅπως B δὲ διάφυσιν ἔτοι παραιτέμενοι τὴν χειροτονίαν καὶ γυναῖκας λαμβάνοντες, μαθήσῃ ἀπὸ τῆς οθ'. νεαρᾶς τοῦ Βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, λεγούσης ἐν μέρει ταῦτα ῥητῶς· οὐκ ἀποδεχόμενοι οὖν τῆς παραιρέσεως ✠ παλαιὸν νομοθέτην, ὃς βέλει πρεσβύτερον ἢ διάκονον ἢ ὑποδιάκονον, μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ χειροθεσίαν συναφθέντα γυναικὶ, πάντελῶς τοῦ ἐνεργεῖν ὑποξίσασθαι σχήματος, ✠ πρὸς ✠ λαϊκὸν βίον ἐπανατρέφειν, ἀκυροῦμεν ὃ δόγμα· διισχίζομεν δὲ μόνῃ τῇ ὑποχωρήσει τῆς τάξεως, ἐφ' ᾗ πρὸ τοῦ γάμου ἐγνωρίζοντο, ἀρχέσθαι τὴν δίκην αὐτοῖς. τοῦ δὲ κληρικοῦ σχήματος καὶ τῆς ἄλλης ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ὑπηρεσίας, ἧς C ἐφάπτεσθαι οὐκ ἀνθέμεθον, μὴ πάντῃ πάσι τὴν ἀλλοτρίωσιν καταδικάζεσθαι. ἔστι δ' ὁ παρὰ τῆς τοιαύτης νεαρᾶς ἀναιρεθεὶς νόμος κεφ. λ'. τοῦ ια'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, κεφάλ. κζ'. τῆς κγ'. Ἰουστινιανείου νεαρᾶς.

Balsam. Canon Apostolicus decernit, ut soli Lectores & cantores legitima matrimonia contrahant. De aliis autem Clericis nihil dicit. Et propterea eorum doctrinam sancti patres consequenter extendentes, hîc quidem Lectores & Cantores uxores ducere posse decernunt: nullum autem alium præter hos, sive Hypodiaconum sive Diaconum sive Presbyterum, post ordinationem legitimam uxorem accipere, vel propter Canonis transgressionem deponi. Quomodo autem hi degunt, qui ordinationem recusant & uxores accipiunt, disces ex lxxix. Imperatoris domini Leonis sapientis Novella, hæc partim expresse dicentis; non admittentes ergo hac in re veterem legislatorem, qui vult Presbyterum vel Diaconum vel Subdiaconum, post sui ordinationem uxori conjunctum, à tali omnino habitu recedere, & ad vitam laicam converti, decretum infirmamus: sancimus autem sufficientem iis esse pœnam, si solo ordine careant in quo ante matrimonium dignoscebantur; non autem à clericali habitu & alio in Ecclesiis ministerio, quod tangere non est illicitum, omnino alieni esse condemnentur. Est autem lex que ab hac novella sublata est cap. xxx. tit. xi. lib. iii. Basilic. quòd est xxvii. cap. Novellæ Justiniani xxiii.

ΖΩΝΑΡ. Ο εἰκοστὸς ἕκτος ἀποστολικὸς κανὼν περὶ τούτου διατίθεται, ᾧ ἑπόμενοι καὶ οἱ τῆς συνόδου ταύτης τὰ αὐτὰ διατάττουσι), τῇ κληρικῇ μετὰ τὸν εἰς κλῆρον καταταγὴν μόνους ἀναγνώστας καὶ ψάλτας νομίμους γάμους συναψάσειν ὀρίζοντες, ὑ μήτοι πρεσβυτέρους ἢ διακόνους, οὐδὲ μὴν ὑποδιακόνους. τούτους γὰρ, περὶ τῆς χειροτονίας, λαμβάνειν γυναῖκας ἐφίησιν ὁ κανὼν, μετὰ D τὴν χειροτονίαν συφορεῖν ὀπτάσεται, ἢ περὶ γάμον ὀκνήσαντας καθαιρεῖσθαι.

Zonar. Apostolico Canone vigesimo sexto, cujus hoc loco Patres auctoritatem secuti decretum hoc edidere, hæc eadem constituta reperias. Ne cuiquam igitur, inquiunt, ubi semel in clerum est cooptatus, præter eos qui solis Cantorum aut Lectorum ordinibus initiati sunt, uxorem postea ducere ullo modo liceat. Presbyteris autem Diaconis & Hypodiaconis etiam nullo modo. Iis enim ante ordinationem uxores ducere permittit Canon, post ordinationem autem abstinere mandat, vel ad matrimonium se convertentes deponi.

ΑΡΙΣΤ. Ο χειροτονηθεὶς εἰ ζεύγνυται, καθαιρεῖται· εἰ γὰρ βούλοιτο, προζευχθῆναι ὀφείλει.

Arist. *Qui ordinatur, si matrimonium contrahit, deponitur: Si enim velit, antèa matrimonio conjungi debet.*

Decimus quidem Synodi Ancyranæ Canon jubet eum, qui Presbyteri aut Diaconi gradum est susceperus, & cum eum susceperit, ante testatus est se non posse innuptum manere, sed velle uxorem ducere, etiam post ordinationem matrimonium inire, & in proprio manere ministerio. Præsens autem Canon istum evertit Canonem & omnino prohibet Presbyterum Diaconum aut Hypodiaconum post ordinationem fœminam sibi matrimonio conjungere, vigesimum sextum Canonem Apostolicum sequens: & decernit eum qui post ordinationem hoc facere ausus fuerit, deponi; cuique concedens libertatem, ante ordinationem lege matrimoniali se fœminæ conjungendi.

● μὴν δέκατος κανὼν τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου προστάττει, ✠ μέλλοντα χειρίζεσθαι πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, καὶ προμαρτυράμενον, ἐν ᾧ γίνεται, μὴ δύνασθαι μένειν ἄγαμον, ἀλλὰ λαβεῖν ἐντελεῖ γυναῖκα, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν εἰς γάμον ἔρχεσθαι, καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ μένειν ὑπηρεσίᾳ. ὁ δὲ πρῶτος E τῶν κανόνων ✠ τοιοῦτον ἀναιρεῖται κανόνα, καὶ πάντελῶς ἀπείργει μετὰ τὴν χειροτονίαν ✠ πρεσβύτερον, ✠ διάκονον, γαμικὸν ἑαυτῷ συνιστᾶν συνοικέσιον, τῷ εἰκοστῷ ἕκτῳ ἀποστολικῷ κανόνι ἑπόμενος· καὶ διορίζει, ✠ μετὰ τὴν χειροτονίαν τοῦτο κωλύσαντα ποιῆσαι, καθαιρεῖσθαι· δίδοὺς ἄδειαν ἑκάστῳ πρὸ τῆς χειροτονίας γαμικῷ νόμῳ συναπτεσθαι γυναικί.

Decimus quidem Synodi Ancyranæ Canon jubet eum, qui Presbyteri aut Diaconi gradum est susceperus, & cum eum susceperit, ante testatus est se non posse innuptum manere, sed velle uxorem ducere, etiam post ordinationem matrimonium inire, & in proprio manere ministerio. Præsens autem Canon istum evertit Canonem & omnino prohibet Presbyterum Diaconum aut Hypodiaconum post ordinationem fœminam sibi matrimonio conjungere, vigesimum sextum Canonem Apostolicum sequens: & decernit eum qui post ordinationem hoc facere ausus fuerit, deponi; cuique concedens libertatem, ante ordinationem lege matrimoniali se fœminæ conjungendi.

ΚΑΝΩΝ ζ'.

Canon VII.

Ἐπειδὴ δέ μεμαθήκαμεν ἔν τισι τῶν ἐκκλησιῶν, διακόνους τυγχάνειν ὀφφικίων ἐκκλησιαστικῶν ἐξουσίας, ἐνίους F τινὰς αὐτῶν αὐθαδείᾳ καὶ αὐτονομίᾳ κεχρημένους πρὸ τῆς τῶν πρεσβυτέρων καθέδρας, ὁρίζομεν ὥστε τὸν διάκονον κἂν ἐν ἀξιώματι, τοῦτ' ἔστιν ἐν ὀφφικίῳ ᾧ οἱῳδήποτε ἐκκλησιαστικῷ τυγχάνοι, ✠ τοιοῦτον μὴ πρὸ τοῦ πρεσβυτέρου καθέζεσθαι, ὅπως, εἰ μὴ ὁ πρόσωπον ἐπέχων τοῦ οἰκείου πατριάρχου ἢ μητροπολίτου, ἐν ἑτέρᾳ πόλει παραγένηται ὅπου τινὶ κεφαλαίῳ. τότε γὰρ, ὡς ✠ ἐκείνου τόπον ἀναπληρῶν, τιμηθήσεται. εἰ δέ τις τοιοῦτο τολμήσει τυραννικῷ χρώμενος ὁρμῇ διαφθεῖραι a

Quoniam in nonnullis Ecclesiis Diaconos officia Ecclesiastica habere didicimus, & ex hoc nonnullis eorum arrogantia & licentia fretos ante Presbyteros sedere: statuimus, ut Diaconos; etiamsi in dignitate, id est, in quovis sit officio Ecclesiastico, ante Presbyterum ne sedeat, præterquam si Proprii Patriarchæ vel Metropolitani vicem gerens; adsit in alia civitate super aliquo capite. Tunc enim, ut locum illius implens, honorabitur. Si quis autem Tyrannica adductus audacia tale quid efficere ausus fuerit, is ex proprio gradu dejectus, sit omnium ultimus ejus ordinis, in cujus est catalogo in sua

Digitized by Google

ſua Eccleſia; Domino noſtro præcipiente, ne primis ſedibus delectemur, ſecundùm eam, quæ in ſancto evangeliſta Luca, ut ex ipſo Domino noſtro & Deo profecta, poſita eſt, doctrinam. Iis enim, qui vocati erant, dicebat hanc parabolam; Quando ab aliquo ad nuptias invitatus fueris, ne in primo loco accubueris, ne forte quiſpiam te honoratior ab eo invitatus fuerit, iſque qui te & ipſum invitavit, veniat & dicat, Da ei locum, & tunc incipies cum pudore ultimum locum tenere: ſed quando invitatus fueris, in ultimo loco accumbe, ut quando venerit qui te invitavit, dicat tibi, Amice aſcende altius; tunc erit tibi gloria coram iis qui tecum occumbunt. Nam quiſquis ſe extollit, humiliabitur, & qui ſe humiliat, exaltabitur. Hoc ipſum autem etiam ſervabitur in reliquis ſacris ordinibus: quandoquidem ſecularibus ſeu mundanis dignitatibus ſpiritales præſtantiores eſſe ſcimus.

ὁ τοιοῦτος ἐκ τοῦ οἰκείου καταβιβασθεὶς βαθμοῦ, ἔσχατος πάντων γινέσθω τοῦ ἐν ᾧ τάξει καταλέγεται τάγματος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἐκκλησίᾳ· τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ τοῦτο, μὴ χαίρειν ἐν ταῖς πρωτοκλισίαις, κατὰ τὸν ἐν ᾧ ἁγίῳ εὐαγγελίστῃ Λουκᾷ, ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ θεοῦ κειμένου διδασκαλίαν. ἔλεγε γὰρ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολὴν τοιάνδε· ὅταν κληθῇς ὑπό τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μήποτε ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ σοι· δὸς τούτῳ τόπον· καὶ τότε ἄρξῃ μετ' αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. ἀλλ' ὅταν κληθῇς, ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκώς, εἴπῃ σοι, φίλε προσμάθηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον πάντων συνανακειμένων σοι. ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν, ὑψωθήσεται. ὃ δὴ καὶ φυλαχθήσεται καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν ταγμάτων· ἐπειδὴ τοι καὶ τὸν κόσμον ἀξιωμάτων κρείττονα πνευματικὰ ὑπερβάλλει.

Bals. Xviii. Canon Syn. primæ Nicenæ jubet deponi Diaconos qui ſedent in medio Presbyterorum. Præſens autem Canon eos, qui ſic faciunt, ex proprio gradu dejici jubet. Si enim aliis fortè Diaconis in gradu prior erat qui ſe impudenter geſſit, & ante Presbyteros ſedit, in ultimum locum dimittetur, & erit in gradu omnium infimo, nec id quod habet officium Eccleſiaſticum ſeu dignitas ei proderit. Sin autem à ſuo Patriarcha vel Metropolitano in aliquam urbem miſſus fuerit, ut locum illius repleturus, tunc perinde, ac qui ipſum miſit, reputabitur & honorabitur. Quomodo verò xviii. quidem Can. Nic. Syn. eum, qui in medio Presbyterorum ſedit, Diaconum deponendum dicit: hic autem leviùs in eum animadvertit, nempe dimiſſione? Sol. Ille quidem Canon de iis, qui in ſacro tribunali tempore ſacrificii ſe impudenter geſſerunt, & ante ſacerdotes ſederunt, loquitur; de hujuſmodi enim omnino diſſerit, ſcilicet de iis Diaconis, qui ſacerdotibus communionem porrigunt, & quædam alia ejuſmodi indigna faciunt. Præſens autem Canon loquitur de Diaconis, qui extra ſacrum tribunal in quavis cathedra ante Presbyteros ſederunt, & ideo eis lenius ſupplicium infligit. Officia autem Eccleſiaſtica dicuntur ἀρχοντικά. Canon autem idipſum vult etiam ſervari in aliis ſacris ordinibus: ne quis dignitate vel officio fretus, adverſus alios extollatur, & adverſus eos qui altiori gradu ſunt, efferatur; Hypodiaconus forte adverſus Diaconum, vel Lector adverſus Hypodiaconum. Spirituales enim dignitates ſecularibus, inquit, ſunt præſtantiores. Nota verò quod etiam è præſenti Canone manifeſtum eſt Eccleſiaſtica officia ſive dignitates gradus eſſe Eccleſiaſticos ut Diaconica & cætera. Miror autem quomodo, cum Canon ſtatuat eum, qui miſſus eſt, obtinere locum mittentis quod ad honorem attinet, Gortynenſis Epiſcopus Baſilius, qui in hac Synodo totius Romanæ Eccleſiæ jure præſens aderat, poſt quatuor Patriarchas & quoſdam Metropolitanos ſubſcripſiſſe invenitur. Sed, ut eſt probabile, ipſe quoque erat Papæ legatus, & ideo ſubſcripſit poſt Patriarchas, ſicut & cæteri legati, ſcilicet Theſſalonicenſis Epiſcopus & Heracleanus & alii. Conſtantinopolitanus autem chartophylax, quomodo cùm ſit Diaconus, ante Antiſtites ſedet, in primæ Synodi xviii. Can. dictum eſt. Nota autem & Canonem qui dicit, ſpirituales dignitates eſſe præſtantiores ſecularibus dignitatibus. Sed ne hoc eò traxeris, ut nonnulli dicebant, ad Eccleſiaſticas dignitates imperatoriis præferendas. Interpretare autem hoc adverſus Hypodiaconos, qui fortaſſe ſuperbè & inſolenter ſe gerunt adverſus Diaconos, vel Diaconos qui adverſus Presbyteros: & dic, quòd ſi in ſecularibus dignitatibus non licet ei, qui eſt minoris dignitatis, præſidere vel præferri ei, qui eſt majore dignitate honoratus, multo magis non licet hoc facere iis qui ſunt Eccleſiaſticis dignita-

Βαλσ. Ὁ ιη'. κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου καθαιρεῖσθαί φησι τοὺς ἐν μέσῳ πρεσβυτέρων καθεζομένους διακόνους. ὁ δὲ πλέον κανὼν τοὺς οὕτω ποιοῦντας ὑποβιβάζεσθαι ἐκ τοῦ οἰκείου βαθμοῦ προστάττει. εἰ γὰρ τύχοι τῶν ἄλλων διακόνων πρεσβαθμιώτερος ὢν ὁ ἀναγνωσθεὶς καὶ πρὸ τῶν πρεσβυτέρων καθίσας, κατενεχθήσεται εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, καὶ ἔσται πάντων ὑποβαθμιος, μὴ ὠφελούμενος ἐκ τοῦ αὐτῷ πρόσοντος ἴσως ἐκκλησιαστικοῦ ὀφφικίου ἤτοι ἀξιώματος. εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ οἰκείου πατριάρχου ἢ μητροπολίτου ἔν τινι πόλει σταλῇ, ὡς ἐν τόπον ἐκείνου ἀναπληρώσων, τότε ὡς αὐτὸς ὁ στείλας αὐτὸν λογισθήσεται καὶ τιμηθήσεται. πῶς οὖν ὁ μὲν ιη'. κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου καθαιρεῖσθαί φησι τὸν ἐν μέσῳ πρεσβυτέρων καθίσαντα διάκονον, εἰσὶ δὲ κουφότερον κολάζῃ αὐτόν, ἤγουν διὰ ὑποβιβασμοῦ; Λύσις. ἐκεῖνος μὲν ὁ κανὼν περὶ τῆς εἰς ὃ βῆμα ἐν ἱερουργίαις καιρῷ ἀναιδεσαμένων, καὶ περὶ τῶν ἱερέων καθισάντων, φησὶν, ὅτι καὶ περὶ τῶν τοιούτων δίχα δίκης καθαιρεῖσθαι), δηλονότι περὶ διακόνων μεταδιδόντων ἱερεῦσι καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀνάξια διακρατούμενων. ὁ δὲ πλέον κανὼν περὶ τῆς ἐπὶ τὸ βῆμα ἐν τυχούσῃ καθέδρᾳ καθισάντων διακόνων περὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ διὰ τοῦτο μετριωτέραν ἐπάγει τὴν κόλασιν· ὀφφίκια μέν τοι ἐκκλησιαστικὰ λέγονται τὰ ἀρχοντικά. ὃ δὴ κρατεῖν βέλει ὁ κανὼν καὶ ὅτι τῶν ἄλλων ἱερῶν ταγμάτων, ὥστε μήτινα ἀξιώματι θαρρεῖν ἢ ὀφφικίῳ καταπαίρειν τῶν ἄλλων, καὶ θρασυνεῖν καὶ τῶν ὑποβαθμιωτέρων αὐτῷ, ὑποδιάκονον τυχὸν καὶ διάκονον, ἢ ἀναγνώστην καὶ ὑποδιάκονον. κρείττω γάρ φησιν εἶναι τὰ πνευματικὰ ἀξιώματα τῶν κοσμικῶν. σημείωσαι δὲ ὅτι καὶ ἀπὸ τοῦ πρώτου κανόνος πρίσας τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀρχοντικὰ ἤτοι ἀξιώματα βαθμοὺς εἶναι ἐκκλησιαστικούς, ὡς τὰ διακονικὰ καὶ τὰ λοιπά. θαυμάζω δὲ πῶς τοῦ κανόνος δηλουμένου ἀποσταλέντα ἐπέχειν τόπον τοῦ ἀποστείλαντος, ὅσον καὶ τῷ τιμῷ, ὁ Ἐπίσκοπος τῶν Γορτυναίων Βασίλειος πρωτιάζων ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ, δικαίῳ πάσης τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης, διείσκεται ὑπογράψας μετὰ τοὺς πατριάρχας καὶ τινας μητροπολίτας. ἀλλ' ὡς ἔοικε καὶ αὐτὸς λεγάτος ἦν τοῦ Πάπα· καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τοὺς πατριάρχας ὑπέγραψεν ὥσπερ καὶ οἱ λοιποὶ λεγάτοι, ἤτοι ὁ Θεσσαλονίκης, ὁ Ἡρακλείας καὶ ἕτεροι. ὁ δὲ χαρτοφύλαξ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως προκάθηται τῶν ἀρχιερέων διάκονος ὤν, εἴρηται ἐν τῷ ιη'. κανόνι τῆς πρώτης συνόδου. σημείωσαι δὲ καὶ κανόνα λέγοντα κρείττονα εἶναι τὰ πνευματικὰ ἀξιώματα τῶν κοσμικῶν ἀξιωμάτων· πλὴν μὴ ἐλκύσῃς τοῦτο, ὡς τινὲς εἶπον, χάριν τοῦ προτιμᾶσθαι τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα τῶν βασιλικῶν. ἐρωτῶσιν τοῦτο εἰς τοὺς καθεσθαζομένους τυχὸν ὑποδιάκονος καὶ διάκονον, ἢ διάκονος καὶ πρεσβυτέρων, καὶ εἰπὲ ὅτι εἰ ὁ ἐν τοῖς κοσμικοῖς ἀξιώμασιν οὐκ ἔξεστι τῷ ἥττονι ἀξίᾳ ὄντι προκαθῆσθαι ἢ προτιμᾶσθαι τοῦ μείζονι τετιμημένου ἀξιώματι,

μαπ, πολλῷ πλέον οὐκ ἔξεσι τοῦτο ποιεῖν τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀξίαις τετιμημένοις, ἃς καὶ πνευματικὰς ἐκάλεσε, καὶ χρεώστοι πᾶσιν ὑποταξίαν ἐκ τῆς ἐπαγγέλματος αὐτῶν. σημείωσαι οὖν ὃ κεῖται ὀνομάζοντα ὧδε ὃ κανὼν τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς βαθμοὺς ἀξιώματα. πολλάκις γὰρ εἰς τὸ δικαστήριον εἶπον τινὲς μήτε τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἄρχοντας μήτε τοὺς μητροπολίτας ἐν ἀξιωματικῷ μοίρᾳ συνατάττεσθαι, καὶ ὅλως τοῦτο μηδὲ δυνατὸν εἶναι τὸν κλῆρον ὃ ἐκκλησιαστικὸν κυβερνήτου εἶναι ἢ Ἐπισκόπου, ἀλλὰ ταπεινόν. ἐμοὶ δὲ τοῦτο οὐδαμῶς καὶ ἀναγνωστέον τὸ α. κεφάλαιον ὃ τοῦ α. τίτλου τοῦ πρώτου συναγωγαῖος, καὶ τὸ ἐκδοθὲν καταστρωθὲν ἔγγραφον διάταγμα ὃ ἁγίου μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ τὸ ρόλιον τοῦ λς'. κεφαλαίου τοῦ α'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος. B

ZONAR. Ὁ ὀκτωκαιδέκατος κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου μὴ ἐν μέσῳ πρεσβυτέρων καθῆσθαι τοὺς διακόνους κελεύει, τοὺς δὲ μὴ πεισθαρχοῦντας παύεσθαι τῆς διακονίας. ὁ δὴ παρὼν ἡμῶν τοῖς ἀυθαδῶς πρὸ τῶν πρεσβυτέρων καθῆσθαι ἀναισθυνομένοις οὐκ ἐκπλῆσιν τῆς διακονίας εἰς κόλασιν τῆς αὐθαδείας ἐπάγει, ἀλλὰ ὑποβιβασμὸν ἐκ τοῦ οἰκείου βαθμοῦ. εἰ γὰρ τυχὸν τῶν ἄλλων διακόνων πρωτοβαθμιώτερος. ἵνα ὁ ἀναισθυνόμενος, καὶ πρὸ τῶν πρεσβυτέρων καθίσας, κατενεχθήσεται εἰς ἔσχατον τόπον, καὶ ἔσται πάντων ὑποβάθμιος. εἰ δὲ ὑπὸ ὃ οἰκείου παπριάρχου ἢ μητροπολίτου ἔν τινι πόλει σταλῇ, ὡς ἂν τόπον ἐκείνου ἀναπληρώσων, τότε ὡς αὐτὸς ὁ πέμψας αὐτὸν λογισθήσεται καὶ τιμηθήσεται. πῶς οὖν ὁ μὲν τῶν κανόνων ἐν μέσῳ πρεσβυτέρων καθίσματα βαρύτερον κολάζει, παύων αὐτὸν τῆς διακονίας, ὅτι ὃ κουφοτέρῳ ἐπάγει τινὶ τιμωρίᾳ τῷ περικαθίσματι πρεσβυτέρου, καταβιβάζων αὐτὸν εἰς ἔσχατον τόπον τοῦ οἰκείου βαθμοῦ; φασὶν οὖν ὅτι ὁ μὲν τῆς πρώτης συνόδου κανὼν ὧδε τῶν ἐν βήματι ἐν ἱερουργίας καιρῷ καθεζομένων ἐν μέσῳ πρεσβυτέρων φησὶν, ὅτε διάκονος μᾶλλον καὶ ὑπηρετεῖν τοῖς ἱερεῦσιν ὀφείλουσι καὶ παρεστάναι αὐτοῖς· ὁ δὲ τῆς συνόδου ταύτης ὧδε τῶν ἐκτὸς βήματος ἐν τυχούσῃ καθέδρᾳ πρεκαθισμάτων πρεσβυτέρων. πάντα γὰρ μᾶλλον τοῖς ἱερεῦσιν οἱ διάκονοι χρεωστοῦσι τιμᾶν, μᾶλιστα δὲ ἐν ἱερουργίᾳ. ὀφφίκια δὲ ἐκκλησιαστικὰ τὰ ἀρχοντίκια λέγει. τὸ αὐτὸ δὲ κρατεῖν βούλεται ὁ κανὼν καὶ ὅτι τῶν ἄλλων ἱερῶν ταγμάτων, ὥστε μή τινα ἀξιώματι κοσμικῷ διαῤῥοῦντα ἢ ὀφφικίῳ, καταναυδύεσθαι τῶν ἄλλων, καὶ θρασύεσθαι κατὰ τῶν πρωτοβαθμιωτέρων αὐτῶν, ὑποδιάκονον τυχὸν κατὰ διάκονος, ἢ ἀναγνώστην κατὰ ὑποδιάκονος. κρείττων γάρ, φησι, τὰ πνευματικὰ ἀξιώματα τῶν κοσμικῶν, μονονουχὶ τοῦτο λέγων· εἰ ἐν τοῖς κοσμικοῖς ἀξιώμασιν οὐκ ἔξεστι τῷ ἥττονι ἀξίας ὄντι πρεκαθῆσθαι ἢ προτιμᾶσθαι τῷ μείζονι τετιμημένῳ ἀξιώματι, πολλῷ πλέον οὐκ ἔξεστι τοῦτο ποιεῖν τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀξίαις τετιμημένοις, ἃς καὶ πνευματικὰς ἐκάλεσεν, ὡς ὑπ' ἀνθρωπίνου χάριν παρέχεσθαι ὀφειλούσας, ἀλλὰ κατὰ θείαν χάριν δοκλήσει τοῦ θείου πνεύματος. C D E

ARIST. Καὶ ὀφφίκιον ἔχων διάκονος, εἰ μὴ τοποτηρητὴς εἴη πατριάρχου, ἢ Ἐπισκόπου, πρὸ τῶν πρεσβυτέρων καθεζόμενος, ἀπάντων ἐσχατώτερος ἔσοιτο. F

Τοὺς κοσμικοὺς τύφους, καὶ τὰς προκλισίας οἱ θεῖοι πατέρες ἐκ τῆς ἐκκλησίας διαιρούμενοι, προστάττουσι, μηδένα τῶν διακόνων, κἂν οἱονδηποτοῦν ἐκκλησιαστικὸν ὀφφίκιον ἔχῃ, τῶν πρεσβυτέρων καθέζεσθαι ἄνωθεν, εἰ μήτε, ὡς τοποτηρητὴς, ὃ πρόσωπον ἐπέχει τοῦ οἰκείου πατριάρχου, ἢ μητροπολίτου, ἐν ἑτέρᾳ πόλει σταλείς, χάριν κανονικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων· τότε γὰρ, ὡς ἂν ἐκείνου τόπον ἀναπληρῶν, τιμηθήσεται. εἰ δὲ ἄλλως τολμήσῃ τις τῶν διακόνων,

tibus honorati, quas etiam ſpirituales appellavit; qui quidem ex ſua profeſſione debent omnem bonum ordinem obſervare. Nota ergo Canonem, qui circa finem nominat eccleſiaſticos gradus dignitates. Nonnulli enim ſæpe in judicio dixere, nec Eccleſiaſticos præfectos, nec Metropolitanos inter dignitates collocari, & propterea nec potentem quidem eſſe Eccleſiaſtici Cubicularii vel Epiſcopi ordinem, ſed vilem. Hoc autem mihi ita eſſe non videtur. Et lege primum cap. viii. tit. præſentis operis, & illic poſitum ſcriptiſque mandatum ſancti Conſtantini magni, qui eſt Apoſtolis æqualis, decretum, & commentarium xxxvi. cap. primi tit. præſentis operis.

ZONAR. Ne medium in Presbyterorum conſeſſu locum Diaconi occupent xviii. primæ in Nicæâ Synodi Canone interdictum eſt, contumaceſque à miniſterio arceri eadem conſtitutione decretum. Hic vero Canon, qui honeſtiorem ſedendi locum impudenti temeritate ſacerdotibus præripuerit, eum in arrogantiæ ſuæ pœnam non à miniſterio quidem repelli, ſed de ſuo gradu deturbari jubet. Proinde ſi primum forte locum inter Diaconos obtinuerat, qui adeo impudenter ſe gerit & ante Presbyteros ſedet, in poſtremum detrudetur, honoreque cæteris omnibus inferior habebitur. Si quem tamen Diaconum, muneris ſui vicarium, in urbem aliquam Patriarcha vel Metropolitanus deſtinarit, debitos ipſis Præſulibus honores legato deferri, eodemq; quo ille loco haberi placet. Sed cum altero Canone, qui medius inter Presbyteros conſederit, illi ceſſationis à miniſterio pœna gravior inflicta ſit, qua ratione factum arbitremur, ut qui honeſtiorem locum ſacerdote aſſidente occuparit, cum eo hic Canon remiſſius agat, levioreque animadverſionis genere nihil aliud quam poſtremum inter ſui ordinis homines gradum obtinere jubeat? Id igitur ita nonnulli explicant, ut de Diaconis, qui dum ſacra myſteria peraguntur, in ſacrario medii inter Presbyteros conſedere, quo quidem tempore eos maxime ſacerdotibus inſervire atque aſtare oportuerat, primæ Synodi Canonem accipi velint: hunc vero de iis, qui extra ſacrarium, alio quocunque conſeſſu, digniorem ſibi inter ſacerdotes locum arrogarint, intelligendum eſſe arbitrentur. Cum enim ubique ſacerdotes vereri Diaconi debeant, tum id eos, dum opera rei divinæ miniſterio impenditur, præſtare maxime decet. Officia vero Eccleſiaſtica Αρχοντίκια vocat. Idem porrò ut in aliis quoque ſervetur ſacris ordinibus, neve, quia profanam ſcilicet dignitatem magiſtratum ve quis obtineat, inſolenter efferri, ac in ſuperiori ordine conſtitutis, Diacono verbi cauſâ Hypodiaconus, aut huic Lector inſultare temere audeat, hac conſtitutione decretum. Eſt Eccleſiaſtica ſiquidem civili quacunque dignitate præſtantior. Cujus quidem argumenti ea vis eſt, ut quoniam inter eos qui profanos magiſtratus gerunt, ei, qui inferioris eſt dignitatis, anteſedere aut præferri ei, qui majori dignitate honoratur, non licet; multo magis iis idem non liceat, qui Eccleſiaſticis ornantur dignitatibus, quas etiam ſpirituales Canon hoc loco nominat, quippe quæ non hominum ſed Dei gratiæ, ſpiritus ſancti invocatione, conferri debent.

ARIST. *Diaconus etiam officium aſſecutus, niſi Patriarchæ vel Epiſcopi locum teneat, ſi ante Presbyteros ſederit omnium erit infimus.*

Faſtus ſeculares & primos accubitus patres Divini ab Eccleſiâ amputantes, ſtatuunt neminem Diaconorum, qualecunque Eccleſiaſticum habeat officium, ante Presbyteros ſedere; niſi forte, ut vicarius, Patriarchæ ſui aut Metropolitani vicem gerat, in aliam civitatem miſſus canonicarum quarundam & Eccleſiaſticarum cauſa quæſtionum: tunc enim, ut illius locum implens, honorabitur. Si quis autem Diaconus tyrannicâ adductus au-

Digitized by Google

daciâ, aliter ausus fuerit supra Presbyterum sedere, suo gradu dejectus erit, & omnium ultimus Diaconorum evadet.

A τυραννικῷ θράσει χρώμενος, τῶν πρεσβυτέρων ἄνωθεν καθεσθῆναι, τοῦ ἰδίου βαθμοῦ καταβιβασθήσεται, καὶ πάντων ἔσχατος τῶν διακόνων γενήσεται.

CANON VIII.

In omnibus ea, quæ à nostris sanctis patribus decreta sunt, nos quoque rata ac firma esse volentes, Canonem quoque renovamus, qui jubet singulis annis uniuscujusque provinciæ Episcoporum Synodos fieri, ubi Metropolitanus Episcopus satius esse duxerit. Quoniam autem propter aliquas Barbarorum incursiones & quasdam alias incidentes causas, non possunt qui Ecclesiis præsident Synodos bis in anno facere, visum est, ut omnino semel in anno, propter Ecclesiasticas quæstiones, ut verisimile est, emergentes, prædictorum Episcoporum in unaquaque provincia fiat synodus, à sancto Pascha festo, & usque ad Octobris mensis complementum, singulis annis, in loco quem, ut prædictum est, Metropolitanus Episcopus aptiorem judicaverit: ii autem, qui non conveniunt, Episcopi, cum in suis civitatibus agant & sani sint, & ab omni inevitabili & necessario negotio liberi, fraternè corripiantur.

B

C

ΚΑΝΩΝ η'.

Ἐν πᾶσι τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν θεσπισθέντα καὶ ἡμεῖς κρατεῖν βουλόμενοι, ἀνανεοῦμεν καὶ τὸν κανόνα τὸν διαγορεύοντα καθ' ἕκαστον ἔτος Συνόδους τῶν ἑκάστης ἐπαρχίας γίνεσθαι Ἐπισκόπων, ἔνθα ἂν ὁ τῆς μητροπόλεως δοκιμάσῃ Ἐπίσκοπος. ἐπειδὴ δὲ διά τινας τε τῶν βαρβάρων ἐπιδρομὰς, διά τε προσπιπτούσας ἑτέρας αἰτίας, ἀδυνάτως οἱ τῶν ἐκκλησιῶν πρόεδροι ἔχουσιν δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰς Συνόδους ποιεῖσθαι, ἔδοξεν, ὥστε τρόπῳ παντὶ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὴν τῶν προγεγραμμένων Ἐπισκόπων, διὰ τὰ ὡς εἰκὸς ἀναφυόμενα ἐκκλησιαστικὰ κεφάλαια, ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ γίνεσθαι σύνοδον, ἀπὸ τῆς ἁγίας τῶν πάσχα ἑορτῆς, καὶ μέχρι συμπληρώσεως τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἑκάστου ἔτους κατὰ τὸν τόπον, ὃν ὁ τῆς μητροπόλεως, καθὰ προείρηται, δοκιμάσει Ἐπίσκοπος. τοὺς δὲ μὴ συνιόντας Ἐπισκόπους, ἐνδημοῦντας ταῖς ἑαυτῶν πόλεσιν, καὶ ταῦτα ἐν ὑγείᾳ διαγόντας, καὶ πάσης ἀπαραιτήτου καὶ ἀναγκαίας ἀσχολίας ὄντας ἐλευθέρους, ἀδελφικῶς ἐπιπλήττεσθαι.

BALS. Quomodo & quando debeant Episcopi ad suos primos convenire, ut Synodi habeantur, & Ecclesiasticæ quæstiones solvantur, in diversis præcedentibus Canonibus dictum est. Lege & caput octavum tituli octavi præsentis operis, & quæ ibi scripta sunt. Præsens autem Canon nihil plus quàm alii dicit, præterquam ut semel fiant in anno Synodi. Lege & quartæ Synodi Canon. decimum nonum, & primæ Synodi Canonem quintum, & Sanctorum Apostolorum Canonem trigesimum septimum. Dicat autem non nemo, quòd cùm Episcopi quotannis apud Metropolitanos convenire cogantur, Metropolitani apud patriarcham convenire non cogentur. Vel enim illi apud patriarcham conveniunt, & provincialium Episcoporum Synodos cessare usu venit, vel non conveniunt, & patriarchæ Synodi non fient. Et hæc quidem dicat aliquis, verisimile est. Tu autem diligentius lege caput vigesimum tituli primi lib. tertii, hæc ex parte dicens, omnimodo unam Synodum quotannis celebrari mandamus in unaquaque provinciâ, vel Junio vel Septembri mense, & eos qui ab illis ordinantur, alios autem Episcopos ordinandi jus non habent apud beatissimos patriarchas convenire. Apud religiosissimos autem Metropolitanos cujusque provinciæ qui ab iis ordinati sunt. Nota igitur ex hac novella quam ob rem provinciales Patriarchæ Constantinopolitani vocantur, Archiepiscopus Derci, Messanæ, Parii, Apri, & alii nonnulli Archiepiscopi, & Metropolitani, quibus nulli subsunt Episcopi. Illi enim & soli ad patriarcham semel quotannis convenire compelluntur. Reliquas autem causas ab aliis allatas ne admittas. Lege & finem dicti vigesimi capitis statuentis summis suppliciis subjiciendos esse præsules, qui Episcopos hujusmodi celebrare synodos non compellunt.

D

E

F

ΒΑΛΣ. Περὶ τοῦ πῶς καὶ πότε ὀφείλουσιν οἱ Ἐπίσκοποι παρὰ τοῖς πρώτοις αὐτῶν συνέρχεσθαι, ὥστε γίνεσθαι Συνόδους, καὶ λύεσθαι τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, εἴρηται ἐν διαφόροις προλαβοῦσι κανόσιν. ἀνάγνωθι καὶ κεφ. η'. τοῦ η'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ παρὼν κανὼν οὐδέν τι πλέον τῶν ἄλλων φησὶν, ἀλλ' ἢ τὸ γίνεσθαι ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰς Συνόδους. ἀνάγνωθι καὶ τῆς δ'. Συνόδου κανόνα ιθ'. καὶ τῆς α'. Συνόδου κανόνα ε'. καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνα λζ'. εἴποι δέ τις ὡς τῶν Ἐπισκόπων ἀναγκαζομένων παρὰ τοῖς μητροπολίταις ἐτησίως συνέρχεσθαι, οἱ μητροπολῖται οὐκ ἀναγκασθήσονται παρὰ τῷ πατριάρχῃ συνελθεῖν. ἢ γὰρ οὗτοι παρὰ πατριάρχῃ συνέρχονται, καὶ συμβαίνει, τὰς τῶν ἐπαρχιωτῶν Ἐπισκόπων Συνόδους ἀπράκτους, ἢ οὐ συνέρχονται, καὶ αἱ πατριαρχικαὶ σύνοδοι οὐ γενήσονται. καὶ ταῦτα μὲν ἴσως ἐρεῖ τις· σὺ δὲ ἀνάγνωθι ἐπιστατικώτερον τὸ κ'. κεφάλ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου λέγον ἐν μέρει οὕτως, κελεύομεν πᾶσι τρόποις μίαν Σύνοδον γίνεσθαι καθ' ἕκαστον ἔτος ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ, ἢ τῷ Ἰουνίῳ ἢ τῷ Σεπτεμβρίῳ μηνὶ, καὶ συνιέναι παρὰ μὲν τοῖς μακαριωτάτοις πατριάρχαις ἐκείνους τοὺς παρ' αὐτῶν χειροτονουμένους, μὴ ἔχοντας δὲ δίκαιον ἄλλους Ἐπισκόπους χειροτονεῖν· παρὰ δὲ τοῖς ὁσιωτάτοις μητροπολίταις ἑκάστης ἐπαρχίας τοὺς ὑπ' αὐτῶν χειροτονουμένους· σημείωσαι οὖν ἀπὸ ταύτης τῆς νεαρᾶς τὴν αἰτίαν, δι' ἣν λέγονται ἐπαρχιῶται τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Δέρκου, ὁ Μεσήνης, ὁ Παρίου, ὁ Ἄπρω, καὶ ἄλλοι τινὲς Ἀρχιεπίσκοποι καὶ μητροπολῖται μὴ ἔχοντες Ἐπισκόπους· οὗτοι γὰρ ἀναγκάζονται, καὶ μόνοι παρὰ τῷ Πατριάρχῃ ἅπαξ ἐνιαυτοῦ συνέρχεσθαι· τὰς δὲ λοιπὰς αἰτίας παρά τινων λεγομένας μὴ παραδέχου· ἀνάγνωσον καὶ τὸ τέλος τοῦ ῥηθέντος κ'. κεφαλ. διορίζομένου ἐσχάτας τιμωρίας, ὑφίστασθαι τοὺς ἄρχοντας τοὺς μὴ καταναγκάζοντας τοὺς Ἐπισκόπους τὰς τοιαύτας Συνόδους ποιεῖν.

ZONAR. Quod Apostolicis antea synodicisque Canonibus cautum fuerat, hæc quoque synodus renovata constitutione decrevit, ac, ut singulis annis in unaquaque provincia synodus haberetur, edixit; adeo ut omni modo, hoc est nullo causæ cujusquam obtentu tergiversationeque admissa Synodus in unaquâque provinciâ semel quotannis habeatur propter e-

ΖΩΝΑΡ. Καὶ οἱ θεῖοι ἀπόστολοι καὶ αἱ προλαβοῦσαι Σύνοδοι περὶ τῶν ἐτησίων τούτων Συνόδων κανόνας ἐξέθεντο, καὶ ἡ Σύνοδος αὕτη, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ γίνεσθαι Συνόδους ἐν ταῖς ἐπαρχίαις διετάξατο, ἀνανεοῦσα τοὺς κειμένους περὶ αὐτοῦ κανόνας, ὥστε ἐκ παντὸς τρόπου, ἀντὶ τοῦ ἀπαραιτήτως καὶ ἀπροφασίστως, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ γίνεσθαι Σύνοδον,

Digitized by Google

ἀφ' τὰς ἀναφυομένας, ἐκκλησιαστικὰς αἰτίας. γίνεσθαι ἢ ταύτῃ ἀπὸ τοῦ πάσχα ⓠ. μέχρις ὅλου τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός. ἐγράφη ἢ περὶ τούτου πλατύτερον ἐν τοῖς περὶ λαβὴν κανόσιν.

mergentes in Ecclesia difficultates; idque à festo Paschatis ad finem usque mensis Octobris. Sed de his fusiùs in superiorum Canonum explicatione disseruimus.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπεὶ μὴ δὶς δυνατὸν, ἅπαξ ἐνιαυτοῦ ἔτους γίνεσθω συνόδους, μέσον τοῦ πάσχα καὶ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός.

ARIST. *Quandoquidem bis nequit, semel quotannis saltem celebretur Synodus, inter Pascha & mensem Octobrem.*

Διὰ τὰς περισταθείσας δυσχερείας τοῖς Ἐπισκόποις, καὶ τὰς τῶν βαρβάρων ἐπιδρομὰς, ὅρισται τοῦ ἔτους γίνεσθαι σύνοδον ἐπὶ τοῦ παρόντος Ⓒυνεσάλη κήμονος· καὶ ᾠήθη, ἅπαξ ἐφ' ἑκάστου ἐνιαυτοῦ γίνεσθαι σύνοδον, μεταξὺ τοῦ πάσχα καὶ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός.

Propter difficultates Episcopis accidentes, & Barbarorum incursiones, decretum de Synodo bis quotannis celebrando à præsenti Canone contrahitur; & decernitur, semel in singulis annis haberi Synodum inter pascha & mensem Octobrem.

ΚΑΝΩΝ θ'.

Canon IX.

Μηδενὶ ἐξεῖναι κληρικῷ καπηλικὸν ἐργαστήριον ἔχειν. εἰ γὰρ τῷ τοιούτῳ εἰσιέναι ἐν καπηλείῳ οὐκ ὥρισται, πόσῳ μᾶλλον ἄλλοις ἐν τούτῳ διακονεῖσθαι, καὶ ἃ μὴ θέμις αὐτῷ ἐγχειρεῖν; εἰ δέ τι τοιοῦτον διαπραξάσθω, ἢ παυσάσθω ἢ καθαιρείσθω.

Nulli licere Clerico cauponiam habere tabernam. Si enim in cauponam ingredi non est permissum, quanto magis & aliis in ea ministrare, & ea, quæ non licet ipsi tractare? Si quid autem tale fecerit, vel cesset, vel deponatur.

ΒΑΛΣ. Ὁ μὲ νδ'. κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἀφορίζεσθαι λέγει τοὺς ἐθιούλας ἐν καπηλείῳ κληρικούς· ὁ δὲ παρὼν κανὼν διορίζεται, μὴ ἔχειν κληρικὸν καπηλικὸν ἐργαστήριον, ἤγουν μὴ ἐνεργεῖν ἐμπορείαν καπηλικήν. εἰ γὰρ καὶ ἐπ' ἀλλοτρίαν ἔχει καπηλικὸν ἐργαστήριον, καὶ ἄλλοις ἑτέροις τοῦτο ἐκδίδωσι, κανὸν οὐκ ἔστι. τοῦτο γὰρ καὶ κατὰ μοναστηρίων καὶ ἐκκλησιῶν διαφόρων γίνεται· ὥστε ὃ ἔχειν ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ ἐνεργεῖν ἐκλάμβανε. ἐπεὶ δὲ ἕτερόν ἐστι τὸ εἰσέρχεσθαι ἐν καπηλείῳ ἀλλοτρίῳ καὶ ἐθίειν, καὶ ἕτερον τὸ ἐμπορεύεσθαι καπηλικῇ τέχνῃ, ἐν μὲν τῷ ἀποστολικῷ κανόνι ἀφορίζεσθαί φησι τοὺς ἐθιούντας ἐν καπηλείῳ κληρικὸν, καὶ μετὰ ταῦτα μὴ διορθούμενον μετὰ ταῦτα, πάντως διὰ τὸ μετριώτερον τοῦ ἁμαρτήματος· τὸν δὲ ἐνεργοῦντα κληρικὸν καπηλικὸν ἐργαστήριον, μὴ διορθούμενον μετὰ ταῦτα, καθαιρεῖσθαί φησιν ὁ παρὼν κανὼν, πάντως διὰ τὸ βαρύτερον τοῦ ἁμαρτήματος. ἀνάγνωθι τὰ προγεγραμμένα ἐν τῷ ῥηθέντι νδ'. ἀποστολικῷ κανόνι, καὶ Συνόδου Λαοδικείας κανόνα κδ'. Συνόδου Καρθαγένης κανόνα μ'. καὶ βιβλίου δ'. τῶν Βασιλικῶν, τίτλου α'. κεφ. τελευταῖον, ὅπερ κατεγράφη ἔξωθεν τοῦ λε'. κεφ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ πρόχειρου. Συντάγματος.

BALS. Quinquagesimus quartus Apostolorum Canon Clericos segregari jubet, qui in caupona comedunt. Decernit autem præsens Canon, ne Clericus habeat cauponiam officinam, sive ne cauponiam mercaturam exerceat. Si enim cauponiam officinam in dominio habet, & eam aliis elocat, novum non est. Hoc enim etiam apud monasteria & diversas fit Ecclesias. Quamobrem, habere hic, pro eo quod est exercere, accipe. Quoniam autem aliud est in alienam cauponam ingredi & comedere, & aliud cauponariam exercere: in Canone quidem Apostolico Clericum, qui in caupona comedit, & post denunciationem non corrigitur, eo omnino quòd peccatum sit levius, segregandum dicit. Clericum autem, qui cauponiam tabernam exercet, nec post denunciationem corrigitur, præsens Canon, quoniam gravius omnino peccatum est, dicit esse deponendum. Lege quæ adscripta sunt in dicto quinquagesimo quarto Canone Apostolico, & Synodi Laodic. Can. xxiv. Synod. Carth. Canon xl. & iv. libri Basilic. tit. primi cap. ultimum quod extra xxxv. cap. ix. tit. præsentis operis, positum est.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ ἔχειν καπηλικὸν ἐργαστήριον κληρικὸν νοητέον ὃ δι' ἑαυτοῦ ἐνεργεῖν αὐτὸν ἐν αὐτῷ καὶ ὑπηρετεῖν. οὐ γὰρ βλαβερὸν, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐστὶν ἀπρεπὲς ὃ καπηλείου ἀφίστασθαι κληρικὸν, καὶ τοὺς εἰς αὐτὸ εἰσιόντας ὑποδέχεσθαι, καὶ βεβήλους ἀποτίθεναι αὐτοῖς, καὶ οἶνον ἐγχέειν. ᾧ γὰρ ἀπηγόρευται ὅλως εἰς καπηλεῖον εἰσέρχεσθαι καὶ νδ'. κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων, πῶς οὗτος ἐν αὐτῷ διάνοιαν ἔξει ἀναχωρεῖν; τὸν τε τοῦτο ποιοῦντα, ἢ παύεσθαι βέλεται ὁ κανὼν ἢ καθαιρεῖσθαι. εἰ δέ τις κληρικὸς ἰδίου ἐργαστήριον ἔχων ἑτέρῳ αὐτὸ ἐκμισθώσῃ, ἵνα τινὰ οἰκείαν κατάστασιν ἐκβλαβήσεται.

ZONAR. Quod cauponiam domum habere clerici hoc Canone prohibentur, id ita accipiendum est, ut eis videlicet operas in caupona locare, ejusque ministeriis inservire ne liceat. Turpe siquidem, atque ab ordinis dignitate vehementer alienum, exercendæ cauponæ clericum præsidere, excipiendis hominibus, apponendis ferculis præsto esse, pincernæque quodammodo operam ac ministeria hospitibus exhibere. Cui enim ut Apostolico Canone quinquagesimo quarto videre est, ad cauponam divertere omnino non permissum, quo pacto talis in eo perpetuo versabitur? Qui igitur id fecerit, aut ab eo instituto cessare, aut depositione mulctari Canon jubet. Domum tamen ejusmodi habere, ac locare alteri, Clericis quoque sine ulla dignitatis jactura concessum est.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ εἰσιέναι ἐν καπηλείῳ κεκώλυται κληρικὸς, καὶ ἔχειν κωλυθήσεται μᾶλλον· ἢ τοίνυν παυθήσονται, ἢ καθαιρεθήσονται.

ARIST. *Si cauponam ingredi prohibetur Clericus, & habere magis prohibebitur: vel itaque desistant, vel deponantur.*

Οὐκ ἔξεστι κληρικὸν καπηλικὸν ἐργαστήριον ἔχειν, καὶ ἐνεργεῖν ἐν αὐτῷ· εἰ γὰρ κεκώλυται ἐν ἀλλοτρίῳ καπηλείῳ εἰσέρχεσθαι, εἰ μὴ δι' ἀνάγκην τοῦτο ποιήσει,

Non licet Clerico cauponariam habere officinam, & in eâ operari. Si enim alterius cauponam ingredi prohibetur, nisi forsitam ob necessitatem illud fecerit: multo magis e-

Digitized by Google

um habere cauponam & aliis in ea miniſtrare non oportet. Qui hoc autem facere auſus fuerit, & ceſſare non perſuadetur, deponetur.

A πολλῷ πλέον ἔχειν αὐτὸν καπηλεῖον ὐ χρὴ, ϗ ἄλλοις ἐν τούτῳ διακονεῖν. ὁ δ' τολμῶν τοῦτο ποιεῖν, ϗ μὴ ὑπακούων παιδεύεσθαι, καθαιρείσθω.

Canon X.

Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, qui uſuras, vel quæ dicuntur centeſimæ accipit, vel ceſſet, vel deponatur.

ΚΑΝΩΝ ι'.

Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, τόκους ἢ τοὺς λεγομένας ἑκατοστὰς λαμβάνων, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω.

Bals. In xvii. Canone i. Syn. ſatis ſcripſimus de omnibus ſacerdotibus, ſeu ſacris initiatis qui uſuras accipiunt, vel aliquod aliud turpe lucrum ſibi excogitant. Et lege quæ in illo ſcripta ſunt; & invenies ſolutionem repugnantiæ quæ eſſe videtur illius Canonis & præſentis. Præſens enim Canon, & Apoſtolicus xliv. vel ceſſare, vel deponi jubent eum qui tale quid facit. Xvii. autem Canon primæ Synodi eum deponi jubet. Lege & xxvii. cap. ix. tit. præſentis operis.

B

Βαλσ. Εν τῷ ιζ'. κανόνι τῆς α'. συνόδου ἱκανῶς ἐγράψαμεν περὶ πάντων τῶν ἱερωμένων, τῶν λαμβανόντων τόκους, ἢ ϗ ἕτερόν τι αἰσχρὸν κέρδος ἑαυτοῖς ἐπινοούντων. ϗ ἀναγνῶναι τὰ ἐν ἐκείνῳ γεγραμμένα· ϗ διήσεις τὴν λύσιν τῆς δοκούσης ἐναντιοφανείας, ἐκείνου τε ϗ κανόνος. ϗ τοῦ πρώτου. ὁ μὲν γὰρ πρῶτος κανὼν, ϗ ὁ ἀποστολικὸς μδ'. ἢ παύσασθαι ἢ καθαιρεῖσθαί φησι τὸν τοιοῦτόν τι ποιοῦντα. ὁ δὲ ιζ'. κανὼν τῆς α'. συνόδου καθαιρεῖ τοῦτόν φησιν. ἀναγνωσθὶ ϗ ὁ κζ'. κεφάλαιον τοῦ θ'. τίτλου τοῦ πρώτου συντάγματος.

Zonar. Uſuras exigere, non Epiſcopi ſolum, Presbyteri, & Diaconi, ſed & omnes in Canone recenſiti, primæ Synodi decimo ſeptimo Canone prohibentur. Ibi nos, & quid centeſima ſit explicavimus, & fuſiùs, quæ ad ipſius Canonis explicationem pertinent, executi ſumus. Ad ea igitur lectorem remittimus. Sed & eadem, quæ hoc loco, Laodicenæ quoque Synodi quarto Canone præcipiuntur.

C

Ζωναρ. Ο τῆς πρώτης συνόδου ἑπτακαιδέκατος κανὼν τοὺς Ἐπισκόπους ϗ πρεσβυτέρους ϗ διακόνους μόνον κωλύει λαμβάνειν τόκους, ἀλλὰ ϗ τοὺς ἐν τῷ κλήρῳ ἐξεταζομένους. ἔνθα ϗ τί ἔστιν ἑκατοστὴ ἡμιολία, καὶ πλατύτερον τὰ περὶ τοῦ κανόνος ἐξήγηται, ϗ ζητητέον ἐκεῖσε. τὰ αὐτὰ δ' ϗ ὁ τέταρτος κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κελεύει.

Arist. *Epiſcopus, Presbyter, & Diaconus qui uſuras accipit, niſi ceſſet, deponatur.* Perſpicuus.

Αριστ. Ἐπίσκοπος, πρεσβύτερος, ϗ διάκονος τόκους λαμβάνων, εἰ μὴ παύοιτο, καθαιρείσθω. Σαφής.

Canon XI.

Nemo eorum qui in ſacerdotali ordine enumerantur, vel Laicus, Judæorum azyma comedat, vel ullam cum eis familiaritatem ineat, vel in morbis accerſat, vel ab eis medicinas accipiat, vel unà cum eis in balneis omnino lavetur. Si quis autem hoc facere aggreſſus fuerit, ſi ſit quidem Clericus, deponatur: ſi autem Laicus, ſegregetur.

D

ΚΑΝΩΝ ια'.

Μηδεὶς τῶν ἐν ἱερατικῷ καταλεγομένων τάγματι, ἢ λαϊκὸς, τὰ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἄζυμα ἐσθιέτω, ἢ τούτοις παρεισοικιζέσθω, ἢ ἐν νόσοις παρακαλείσθω, ϗ ἰατρεῖας παρ' αὐτῶν λαμβανέτω, ἢ ἐν βαλανείοις τούτοις σὺν αὐτοῖς συλλουέσθω. εἰ δέ τις τῶν παράξαι ἐπιχειροίη, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζέσθω.

Bals. Sancti patres nos cum Judæis nullam communionem habere volentes, ſtatuunt nos non debere cum eis feſta celebrare, nec accipere, nec comedere, quæ nunc ab illis fiunt azyma, nec ab eis medicinam accipere, nec cum eis lavari. Eos autem qui præter hæc faciunt, ſi ſint quidem Clerici, deponi jubent: ſi verò Laici, ſegregari. Quære Laod. Syn. Can. xxxi. xxxii. xxxvii. xxxviii. & ſanctorum Apoſtolorum Canonem lxx. & ejus interpretationem. Nec dicat quiſpiam, quod illa azyma vetiti ſunt comedere quæ dantur ab hæreticis, non autem ſacrificium facere, per azyma, vel abſolutè comedere azyma; quoniam nos quoque diverſo modo azyma comedimus, quæ dicuntur λειπαμάβατα. Audiet enim quod non azyma comedere ſit prohibitum, ſed per azyma more Judaico feſta celebrare. Quod eſt autem majus feſtum incruento ſacrificio, quod Dominus noſter Jeſus Chriſtus tradidit tempore mortis ſuæ & feſti Paſchalis? Quia autem ſanctis patribus ne in mentem quidem venit nos per azyma celebraturos, quemadmodum hoc quoque fit à Judæis, quibus ſtatutum eſt cum agno & azymis & lactucis agreſtibus Paſchæ feſtum celebrare, ex eo clarum quod omne feſtum Judaicum aboleverint. Propter Latinos qui cum Azymis feſta celebrant, & propter eos qui à Judæis vel reliquis hæreticis medicamenta accipiunt: omnes enim iſti ſegregantur.

E

F

Βαλσ. Μηδεμίαν κοινωνίαν ἔχειν ἡμᾶς μετὰ τῶν Ἰουδαίων οἱ θεῖοι πατέρες θέλοντες, διορίζονται μὴ συνεορτάζειν τούτοις ἡμᾶς, μηδὲ λαμβάνειν ϗ ἐσθίειν ἀπ' αὐτῶν τὰ νῦν παρ' αὐτῶν γινόμενα ἄζυμα, μηδὲ ἰατρεύεσθαι παρὰ τούτων, ἢ συλλούεσθαι. τοὺς δὲ ποιοῦντας παρὰ ταῦτα, κληρικοὺς μὲν ὄντας παρακελεύεται καθαιρεῖσθαι, λαϊκοὺς δὲ, ἀφορίζεσθαι. ζήτει τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανόνα λα'. λβ'. λζ'. ϗ λη'. καὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανόνα ο'. ϗ τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν. καὶ μή τις λεγέτω ὡς ἐκεῖνα τὰ ἄζυμα ἐκωλύθησαν ἐσθίεσθαι τὰ παρὰ τῶν αἱρετικῶν διδόμενα, ὑ μοὶ δοκεῖ γίνεσθαι θυσίαν παρὰ ἀζύμων, ἢ ἁπλῶς δ' ἐσθίειν ἄζυμα, ὅτι καὶ ἡμεῖς διαφόρως ἐσθίομεν ἄζυμα τὰ λεγόμενα λειπαμάβατα. ἀκέσῃ γὰρ ὡς ὐ δ' ἐσθίειν ἄζυμα κεκώλυται, ἀλλὰ δι' παρὰ ἀζύμων τὸ τοὺς Ἰουδαίους ἑορτάζειν. ποία δ' μείζων ἑορτὴ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας ἐστὶν, ἣν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἡμῖν παρέδωκε τὸ καιρὸν τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ϗ τῆς πασχαλίου ἑορτῆς; ὅτι δ' οὐδὲ εἰς νοῦν ἦλθε τοῖς ἁγίοις πατράσι δι' ἑορτάζειν ἡμᾶς μετὰ ἀζύμων, καθὼς τοῦτο ϗ παρὰ τῶν Ἰουδαίων τῶν ὀφειλόντων μετ' ἀμνοῦ ϗ ἀζύμων ϗ πικρίδων πρὸ τοῦ πάσχα ποιεῖν ἑορτὴν, δῆλόν ἐστιν ἀπὸ τοῦ καταργῆσαι αὐτοὺς πᾶσαν Ἰουδαϊκὴν ἑορτήν. διὰ τοὺς Λατίνους τοὺς ἑορτάζοντας μετ' ἀζύμων, ϗ διὰ τοὺς ἰατρευομένους παρὰ Ἰουδαίων

Digitized by Google

ων, ἢ λοιπῶν αἱρετικῶν πάντες γὰρ ἔτοι ἀφωρισμένοι εἰσίν. σημείωσαι δὲ παρόντα κανόνα διδάσκοντα περὶ τῶν ἀζύμων· καὶ ὅτι οἱ παρὰ Ἰουδαίων ἢ ἄλλων αἱρετικῶν ἰατρευόμενοι κολάζονται.

A Nota præsentem Canonem, qui de azymis instruit; & quod illi, qui à Judæis vel etiam aliis hæreticis medicis curantur, puniuntur.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ ἑβδομηκοστὸς κθμὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων ὁρίζει μήτε συνεορτάζειν τοῖς Ἰουδαίοις, μήτε πνὰ παρ' αὐτῶν δέχεσθαι ξένια τῶν παρ' αὐτοῖς ἑορτῶν· ἔστι δὲ ὁ κθμὼν οὗτος οἰκείως αὐτοῖς, ἀντὶ τοῦ φιλίως συνχωρεῖν, ἢ παρ' αὐτῶν ἰατρεύεσθαι νοσοῦντας, ἢ συλλέεσθαι ὅλως αὐτοῖς. καὶ ὁ λϐ'. κθμὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου ἀπαγορεύει αἱρετικοῦ εὐλογίας λαμβάνειν· καὶ ὁ λζ'. τῆς αὐτῆς συνόδου κθμών, καὶ ὁ λη'. μὴ δεῖν φησι παρὰ Ἰουδαίων ἢ αἱρετικοῦ τὰ πεμπόμενα ἑορτασικὰ λαμβάνειν, μηδὲ συνεορτάζειν αὐτοῖς, ἢ ἄζυμα λαμβάνειν, καὶ κοινωνεῖν τῆς ἀσεβείας αὐτῶν. ἐπάγει δὲ ὁ κανὼν ἔστι τοῖς παραβαίνουσι τὸ ὡρισμένα κόλασιν, τοῖς μὲν ἐν κλήρῳ καθαίρεσιν, τοῖς δὲ λαϊκοῖς ἀφορισμόν.

B ZONAR. Ne festos dies cum Judæis simul celebrare, neve munuscula ab iis anniversariis eorum celebritatibus mitti solita accipere liceat, sanctorum etiam Apostolorum septuagesimo Canone interdictum fuit. Hoc autem Canone cum iis amicitiam jungere, (i.e.) familiaritatem inire, & illorum opera ægrotantes curari, & eodem cum illis balneo uti omnino prohibemur. Hæreticorum etiam benedictiones Laodicenæ Synodi trigesimus secundus Canon accipere vetat. Ejusdem quoque synodi xxxvii. & xxxviii. à Judæis vel hæreticis missa ex festivo apparatu xenia recipere, aut cum eis festos dies celebrare, aut azyma ab illis accipere, eorumque proinde impietati communicare negat oportere. Indicit autem hic Canon non obtemperantibus mulctam, Clericis quidem depositionem, Laïcis vero segregationem.

ΑΡΙΣΤ. Ἄζυμα Ἰουδαίων ἀποπτυστέα· ὁ δὲ καὶ ἰατροὺς αὐτοὺς προσκαλούμενος, ἢ συλλουόμενος, ἐκπίπτωτω.

ARIST. *Azuma Judaica sunt respuenda. Quinetiam qui eos medicos accersit, vel unà cum iis lavat, deponitur.*

C

Οὐδεμία χριστιανοῖς κοινωνία πρὸς Ἰουδαίους· διὰ τοῦτο γοῦν ὅσοι διρεθῶσι τὰ τούτων ἄζυμα ἐσθίοντες, ἢ εἰς ἰατρείαν αὐτοὺς προσκαλούμενοι, ἢ συλλουόμενοι τούτοις, ἢ ἄλλως πως αὐτοῖς οἰκειούμενοι, εἰ μὲν κληρικός ἐστι καθαιρεθήσεται· εἰ δὲ λαϊκός, ἀφορισθήσεται.

Nulla est Christianis cum Judæis communio. Propterea itaque quicunque eorum azyma comedere, aut ad medicationem eos vocare, aut cum iis unà lavare, aut aliter cum iis familiaritatem inire deprehendatur, si quidem Clericus est, deponetur, si vero Laicus, excommunicabitur.

ΚΑΝΩΝ ιβ'.

Καὶ τοῦτο δὲ εἰς γνῶσιν ἡμετέραν ἦλθεν, ὡς ἔν τε τῇ Ἀφρικῇ καὶ Λιβύῃ, καὶ ἑτέροις τόποις, οἱ περὶ σκέπτεσθαι θεοφιλέστατοι πρόεδροι συνοικεῖν ταῖς ἰδίαις γαμεταῖς, καὶ μετὰ τὴν ἐπ' αὐτοὺς προελθοῦσαν χειροτονίαν, ὑπαρξῖναντο, πρόσκομμα τοῖς ἐνταῦθεν ἄλλοις πιθέντες καὶ σκάνδαλον. πολλῆς οὖν ἡμῖν οὔσης ἀνάγκης, τὸ πάντα πρὸς ὠφέλειαν τῶν ὑπὸ χεῖρα ποιμνίων διαπεράτωσθαι, ἔδοξεν, ὥστε μηδαμῶς ὃ τοιοῦτον ἀπὸ τοῦ νῦν γίνεσθαι. τοῦτο δὲ φαμὲν, οὐκ ἐπ' ἀθετήσει ἢ ἀνατροπῇ τῶν ἀποστολικῶς νενομοθετημένων, ἀλλὰ τὴν σωτηρίας καὶ τὴν προκοπῆς τῆς ὅπι ὃ κρείττον τῶν λαῶν προβαλλόμενοι, ἃ ὃ μὴ δοῦναι μόνῳ τινὶ τὰ τῆς ἱερατικῆς καταστάσεως. φησὶ γὰρ ὁ θεῖος ἀπόστολος· πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε, ἀπρόσκοποι γίνεσθε, καὶ Ἰουδαίοις, καὶ Ἕλλησι, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, καθὼς κἀγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσιν· μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ. εἰ δέ τις φρονεῖν τὸ τοιοῦτο φρονῶν, καθαιρείσθω.

CANON XII.

Porro hoc quoque ad nostram cognitionem pervenit, quod in Africa & Libya & aliis locis, quidam ex iis, qui illic sunt religiosissimi præsules, cum propriis uxoribus, etiam postquam ad eos processit ordinatio, unà habitare non recusant, ex eo populis offendiculum & scandalum afferentes. Cum itaque studium nostrum in eo magnopere laboret, ut omnia ad gregis in manus nostras traditi nobisque commissi utilitatem fiant, nobis visum est, ut nihil ejusmodi deinceps ullo modo fiat. Hoc autem dicimus, non ad ea abolenda & evertenda, quæ apostolicè antea constituta sunt, sed populorum salutis & ad meliora progressionis curam gerentes, & ne status ecclesiasticus ullo probro afficiatur. Dicit enim Divinus Apostolus, Omnia ad Dei gloriam facite, sine offendiculo estote & Judæis, & Græcis, & Dei Ecclesiæ, quemadmodum & ego per omnia omnibus placeo, non quærens meam utilitatem, sed multorum, ut serventur. Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Si quis autem tale quid agere deprehensus fuerit, deponatur.

ΒΑΛΣ. Πρὸς κρείττονα βιοτὴν προάγοντες τοὺς τῆς ἐκκλησίας προφήτους οἱ θεῖοι πατέρες, προσκαλοῦνται πάντη ἀποδιίστασθαι τοὺς ἀρχιερεῖς μετὰ τὴν χειροτονίαν τῶν ἰδίων γαμετῶν. ἵνα ὃ μὴ δόξωσιν ἐναντίως ποιεῖν τῷ ε'. ἀποστολικῷ κανόνι τῷ προαγορεύοντι τοῖς Ἐπισκόποις συνεῖναι ταῖς οἰκείαις γυναιξὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν· ἐπάγουσιν ὡς ἐκ ἐνδεχόμενοι τοῖς θείοις ἀποστόλοις ταῦτα διορίζοντας, ἀλλ' ὡς θέλοντες τὴν ἐκκλησιαστικὴν καλάσασιν εἰς πλείονα εὐλαβείαν προκοπήν· μονονουχὶ τοῦτο λέγοντες, ὅτι οἱ μὲν θεῖοι ἀπόστολοι ἀρχὴν ἐκέισε τῆς πίστεως, συγκαταβατικώτερον διατάξαντο πρὸς τοὺς τῇ πίστει προσερχομένους. ἄρτι δὲ τῆς εὐαγγελικοῦ κηρύγματος πλατυνθέντος, χρὴ φασι καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς τὸν οἰκεῖον βίον ἀποδιδύσκειν πρὸς ἀκριβῆ σωφροσύνην. εἰ δὲ συνοικεῖν ταῖς οἰκείαις γαμεταῖς οἱ Ἐπι-

BALS. Ad meliorem vitam Ecclesiæ alumnos sancti patres provehentes, jubent omnino antistites, postquam sunt ordinati, à propriis uxoribus secedere. Ne autem contra v. Apostolicum Canonem facere videantur, qui Episcopis cum suis uxoribus post ordinationem habitare permittit, inferunt, quod non divinis apostolis adversantes hæc decernunt, sed statum Ecclesiasticum in pulchriorem ordinem provehi volentes: propemodum, hoc dicentes; quod divini quidem Apostoli, cum fides tantum inciperet, se in eos, qui ad fidem accedebant, ita gerebant, ut ad eorum imbecillitatem se magis demitterent. Nunc autem cum evangelii prædicatio sit magis amplificata, Oportet, inquiunt, & Pontifices ad perfectam continentiam vitam suam dirigere. Si autem Episcopis cum propriis uxoribus habitare

Digitized by Google

bitare non permittetur: multo magis & ipsis tanquam uxoribus uti permittetur; sed nec eis cum alienis uxoribus habitare concedetur, ut omne offendiculum amputetur. Lege librum iii. Basilicor. tit. i. cap. liv. lv. lvi. quæ quidem, cum cxxiii. Justiniani Novellæ sint capita, Episcopos deponendos decernunt, qui cum quacunque muliere cohabitant.

σκοποι ὑ πλεονεκτοῦνται, πολλῷ πλέον ὑ κεκρῆσθαι αὐτὰς ὡς γαμετὰς ἐκχωρηθήσονται· ἀλλ' ὡστε μὴ ἑτέροις γυναιξὶ συνοικεῖν παρεχωρηθήσονται διὰ τοιαύτης αἱρέσεως πρώτος σκανδάλου. ἀναγνωσθι καὶ βιβλίον τρίτον τῆς βασιλικῆς πίτλω α'. κεφ. νδ'. νε'. καὶ νς'. ἅτινα τῆς ρκγ'. Ιουστινιανείου νεαρᾶς ὄντα κεφ. ὁρίζονται καθαιρεῖσθαι τοὺς Επισκόπους, οἱαδήτινι συνοικοῦντας γυναικί.

ZONAR. Ne Episcopo, Presbytero, aut Diacono, uxorem suam sub prætextu pietatis repudiare liceat, quinto Apostolico Canone cautum est; quique id fecerit, segregari primo, ac si tum quoque pertinax fuerit, depositione mulctari decretum. Hoc verò Canone, ubi renunciatus aliquis Episcopus fuerit, uxorem, si quæ nondum sacris ordinibus initiato ducta foret, sub eodem tecto ne habeat, constitutum. Et vere non se studio evertendæ contrariis sanctionibus Apostol. constitutionis adductos, sed populorum saluti, atque in virtutibus progressioni consulentes, ac ne qua inde sacro ordini macula inureretur providentes, Episcopis uxorum, quas antea duxerant, commercio & consuetudine interdicendum censuisse, auctores Canonis addidere. Quasi divinos scilicet Apostolos, nascente ac emergente tum primum fide, neque adhuc sonitu divinæ prædicationis latiùs evulgato mitius cum iis, qui fidem amplecterentur, ac remissiùs egisse, nec ab eis omnes perfectionis numeros exigentes, aliquid tum imbecillitati ipsorum, tum inveteratæ apud omnes gentes, atque adeo apud ipsos Judæos, consuetudini indulsisse affirment. Nam & summis Judæorum sacerdotibus uxores habere per leges licebat, neque id vero Græcorum sacrificulis ulla constitutione interdictum fuit. Nunc vero longe latéque propagata religione, ac diligentius quæ ad sanctiorem vitæ normam pertinent constitutis, augescente indies Euangelico cultu, severioribus, inquiunt, vitam suam continentiæ legibus adstringere ipsi quoque Episcopi debent, ut non modo ab alienis uxorib. abstineant, sed ab iis quoque, quas thori consortes habuere: neque solum lecti socias non admittant, sed nec sub eodem tecto aut iisdem ædibus degere patiantur. Nam etsi fieri potest, ut castos se nihilominus atque integros servent, aliis tamen offendiculo & scandalo erunt. Quo loco magnum quoque Paulum sancti Patres producunt, dicentem. Sine offensione estote & Judæis & Græcis & Ecclesiæ Dei, quemadmodum & ego omnibus in omnibus placeo, non meam utilitatem quærens, sed multorum, ut salventur. Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Postremo qui huic Canoni non obtemperaverint, eis depositionis mulctam irrogari jubent.

ΖΩΝΑΡ. Ο πέμπτος ἀποστολικὸς κανὼν φησὶ· Επίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα μὴ ἐκβαλλέτω προφάσει εὐλαβείας· ἐὰν δὲ ἐκβάλῃ ἀποτασσέσθω, ἐπιμήσιον δὲ, καθαιρείσθω. ὁ δὲ πρὸ ἡμῶν κωλύει τοὺς ἀρχιερεῖς μὴ τῷ χειροτονίᾳ συνοικεῖν ταῖς πρὸ τῆς ἱερωσύνης γυναιξὶν αὐτῶν, καὶ φασιν οἱ τότε ἐκδήμιοι καὶ ἡμῶνα, ὅτι οὐκ ἀναιρέποντες τὰ νενομοθετημένα τοῖς ἀποστόλοις καὶ ἀντινομοθετοῦντες κωλύομεν τοῖς Επισκόποις τῷ μὴ τῶν πρώτων συμβίων αὐτῶν συνοικεῖν, ἀλλὰ θέλοντες τῷ σωτηρίαν τῶν λαῶν, καὶ τῷ ὅπι ὁ κρείττων αὐτῶν προκοπῇ, καὶ ὥστε μή τινα μῶμον ἐκ τούτου προσπορίζεσθαι τῇ ἱερωσύνῃ, μονονουχὶ δ' τοῦτο λέγοντες, ὅτι οἱ μὲν θεῖοι ἀπόστολοι ἀρχὴν ἐχούσης τῆς πίστεως, καὶ θείου κηρύγματος οὔπω πλατυνθέντος συγκαταβατικώτερον διετίθεντο πρὸς τοὺς τῇ πίστει προσερχομένους, ἐκ πολλοῦ ἀπαίτουν τὸ πλέον, ἀλλ' ἀνεδίδουν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτῶν, καὶ τοῖς ἔθεσι τοῖς ἐθνικοῖς, καὶ Ιουδαϊκοῖς. οἵ τε γὰρ τῶν Ιουδαίων ἀρχιερεῖς γυναιξὶ συνοικεῖν συγκεχωρημένον εἶχον ἐκ τοῦ νόμου, καὶ τοῖς Ελλήνων ἀρχιερεῦσιν ὁ γάμος ἀκώλυτος ἦν. ἅρπι δὲ τοῦ κηρύγματος πλατυνθέντος καὶ εἰς κρείττω καθάσιν καὶ τάξιν τῶν πιστῶν ἐληλυθότων, καὶ τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας ὑπεδείσης, ξένην φασὶ καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς τοῦ οἰκεῖον βίον πρὸς ἀκριβῆ σωφροσύνην ἀπολυνθῆν, ὡς μὴ μόνον ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι γυναικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν πρότερον αὐτοῖς συνηθουμένων, καὶ μὴ μόνον σύνης αὐταῖς μὴ κοινωνῆν, μηδὲ μίξεως, ἀλλὰ μηδὲ συνοικεῖν αὐταῖς, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ κατοικίᾳ συζῆν. οἱ μὲν γὰρ ἴσως καὶ τοῦ σωφρονεῖν ζήσονται, ἄλλοις δὲ πρόσκομμα καὶ σκάνδαλον ἔσονται. καὶ φησὶν οἱ ἱεροὶ πατέρες ἐκεῖνοι καὶ τὸν μέγαν Παῦλον λέγοντα, ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ιουδαίοις καὶ Ελλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, καθὼς κἀγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. μιμηταί μου γίνεσθε καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ. εἶτα τοῖς μὴ τὸν κανόνα τοῦτον φυλάττουσιν ἐπάγουσιν ἐπιτίμιον τὴν καθαίρεσιν.

ARIST. Etiamsi dictum sit uxores non ejiciendas esse, nihilominus ad melius progressioni consulentes, præsuli ordinato, cum uxore amplius ne cohabitet, in mandatis damus.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ καὶ λέλεκται μὴ ἐκβάλλειν γυναῖκας, ἀλλὰ τῆς ὅπι τὸ κρεῖττον προκοπῆς φροντίζομεν, τῷ χειροτονουμένῳ προέδρῳ μηκέτι συνοικεῖν γυναικὶ παραγγέλλομεν.

Quintus sanè Canon Apostolicus nec Episcopum nec Presbyterum nec Diaconum uxorem suam religionis prætextu ejicere vellet; sed & ab eo qui hoc fecerit pœnas petit; eumque si corrigi non potest, deponit. Hic autem Canon Episcopis, postquam ad Episcopatum ordinati sunt, unà cum suis cohabitare uxoribus non permittit; non in eorum quæ Apostolicè sunt constituta contemptum & eversionem illud faciens, sed populi salutis & ad meliora progressionis curam gerens, & ne status Sacerdotalis probo aliquo afficeretur. Omnia enim, inquit divinus Apostolus, ad Dei gloriam facite, sine offendiculo estote & Judæis & Græcis, & Ecclesiæ Dei, quemadmodum & ego per omnia omnibus placeo, non meam quærens utilitatem sed multorum, & ut serven-

Ο μὲν Αποστολικὸς πέμπτος κανὼν, ὅτι Επίσκοπον, ὅτι πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, προφάσει εὐλαβείας ἐκβάλλειν βέλεται· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ποιοῦντα ἐπιτιμᾷ, καὶ ἀδιορθώτον μένοντα καθαιρεῖ. ἔτος δὲ ὁ κανὼν ὁ συγχωρῶν τοῖς Επισκόποις, μὴ τὸν ὅπι αὐτοῖς προελθούσης τῆς ἐπισκοπῆς χειροτονίαν, ταῖς ἰδίαις συνοικεῖν γαμεταῖς, οὐκ ἐπ' ἀθετήσει καὶ ἀναιρέσει τῶν ἀποστολικῶν νενομοθετημένων τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ὅπι τὸ κρεῖττον προκοπῆς τοῦ λαοῦ φροντίζων, καὶ τοῦ μὴ δοῦναί μῶμόν τινα κατὰ τῆς ἱερατικῆς καταστάσεως. πάντα γὰρ, φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος, εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε, ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ιουδαίοις καὶ Ελλησι, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ· καθὼς ἐγὼ πάντα πασιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ συμφέρον

Digitized by Google

συμφέρον, ἀλλὰ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς ἐγὼ χριστοῦ. καὶ δὴ τοῦτο πράσσοντα Ἐπίσκοπον, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν τῆς ἐπισκοπῆς τῇ ἰδίᾳ γαμετῇ συνοικοῦντα, καθαιρεῖσθαι προστάττει.

A tur. Imitatores mei estote; sicut ego sum Christi. Episcopum autem, qui hoc fecerit, & post ordinationem ad Episcopatum cum suâ habitaverit uxore, deponi jubet.

ΚΑΝΩΝ ιγ'.

Ἐπειδὴ ἐν τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ ἐν τάξει κανόνος παραδεδόσθαι διέγνωμεν, τοὺς μέλλοντας διακόνου ἢ πρεσβυτέρου χειροτονίας ἀξιοῦσθαι, καθομολογεῖν ὡς οὐκέτι ταῖς αὐτῶν συνάπτονται γαμεταῖς· ἡμεῖς τῷ ἀρχαίῳ ἐξακολουθοῦντες κανόνι τῆς ἀποστολικῆς ἀκριβείας καὶ τάξεως, τὰ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν κατὰ νόμους Συνοικέσια, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ἐῤῥῶσθαι βουλόμεθα, μηδαμῶς αὐτῶν τὴν πρὸς γαμετὰς Συνάφειαν διαλύοντες, ἢ ἀποστεροῦντες αὐτοὺς τῆς πρὸς ἀλλήλους κατὰ καιρὸν καὶ προσήκοντα ὁμιλίας· ὥστε, εἴ τις ἄξιος εὑρεθείη πρὸς χειροτονίαν ὑποδιακόνου ἢ διακόνου ἢ πρεσβυτέρου, τοῦτος μηδαμῶς κωλυέσθω ἐπὶ τοιοῦτον βαθμὸν ἐμβιβάζεσθαι, γαμετῇ Συνοικῶν νομίμῳ· μήτε μὴν ἐν τῷ τῆς χειροτονίας καιρῷ ἀπαιτείσθω ὁμολογεῖν, ὡς ἀποστήσηται ἀπὸ τῆς νομίμου πρὸς τὴν οἰκείαν γαμετὴν ὁμιλίας· ἵνα μὴ ἐντεῦθεν καὶ ἐκ θεοῦ νομοθετηθέντα, καὶ εὐλογηθέντα τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ, γάμον καθυβρίζειν ἐκβιασθῶμεν· τῆς τοῦ εὐαγγελίου φωνῆς βοώσης, ἃ ὁ θεὸς ἔζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω· καὶ τοῦ ἀποστόλου διδάσκοντος, τίμιον καὶ γάμον, καὶ τὴν κοίτην ἀμίαντον· καὶ, δέδεσαι γυναικὶ, μὴ ζήτει λύσιν. ἴσμεν δὲ, ὥσπερ καὶ οἱ ἐν Καρθαγένῃ Συνελθόντες, τῆς ἐν βίῳ σεμνότητος τῶν λειτουργῶν τιθέμενοι πρόνοιαν, ἔφασαν, ὥστε τοὺς ὑποδιακόνους, τοὺς τὰ ἱερὰ μυστήρια ψηλαφῶντας, καὶ τοὺς διακόνους καὶ πρεσβυτέρους, κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους, καὶ ἐκ τῶν συμβίων ἐγκρατεύεσθαι· ἵνα καὶ ὃ διὰ τῶν ἀποστόλων παραδοθὲν, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχαιότητος κρατηθὲν καὶ ἡμεῖς ὁμοίως φυλάξωμεν, καιρὸν ἐπὶ πάντος ἐπιστάμενοι πράγματος, καὶ μάλιστα νηστείας καὶ προσευχῆς. χρὴ γὰρ τοὺς τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντας, ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν ἁγίων μεταχειρήσεως ἐγκρατεῖς εἶναι ἐν πᾶσιν, ὅπως δυνηθῶσιν, ὃ παρὰ τοῦ θεοῦ ἁπλῶς αἰτοῦσιν, ἐπιτυχεῖν. εἴ τις οὖν τολμήσοι παρὰ τοὺς ἀποστολικοὺς κανόνας κινούμενος, τινὰς τῶν ἱερωμένων, πρεσβυτέρων φαμὲν ἢ διακόνων ἢ ὑποδιακόνων ἀποστερεῖν τῆς πρὸς τὴν νόμιμον γυναῖκα συναφείας τε καὶ κοινωνίας, καθαιρείσθω· ὡσαύτως, καὶ εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα προφάσει εὐλαβείας ἐκβάλλει, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ καθαιρείσθω.

B C D E

Canon XIII.

Quoniam Romanæ Ecclesiæ pro Canone traditum esse cognovimus, ut Diaconi vel Presbyteri, qui ut ordinentur, digni existimandi sunt, profiteantur se non amplius suis uxoribus conjungendos: nos antiquum Canonem Apostolicæ perfectionis ordinisque servantes, hominum in sacris ordinibus legitima conjugia deinceps ex hoc temporis momento firma & stabilia esse volumus, nequaquam eorum cum uxoribus conjunctionem dissolventes, vel eos mutua tempore convenienti consuetudine privantes. Quamobrem, si quis dignus inventus fuerit, qui Hypodiaconus vel Diaconus vel Presbyter ordinetur, is ad talem gradum assumi nequaquam prohibeatur, si cum legitima uxore cohabitet. Sed neque ordinationis tempore ab eo postuletur, ut profiteatur se à legitima cum uxore consuetudine abstenturum: ne ex eo à Deo constitutas & sua præstantia benedictas nuptias injuria afficere cogamur; evangelica voce exclamante, Quæ Deus conjunxit, homo ne separet; & Apostolo docente, Honorabiles nuptias, & thorum immaculatum; &, Alligatus es uxori, ne quære solutionem. Scimus autem, sicut & qui Carthagine convenerunt, ministrorum gravitatis honestatisque curam gerentes, dixerunt, ut Subdiaconi, qui sacra mysteria contrectant, & Diaconi & Presbyteri, propriis terminis à consortibus abstineant. Ut & quod per Apostolos traditum est, & ab ipsa usque antiquitate servatum, nos quoque similiter servemus, tempus in omni re scientes, & maximè in jejunio & oratione. Oportet enim eos qui divino altari assident, in sanctorum tractandorum tempore esse omnino continentes, ut possint id, quod à Deo simpliciter petunt, obtinere. Si quis ergo præter Apostolicos Canones, incitatus sit aliquem eorum qui sunt in sacris, Presbyterorum, inquimus, vel Diaconorum vel Hypodiaconorum conjunctione cum legitima uxore & consuetudine privare, deponatur. Similiter & si quis Presbyter vel Diaconus suam uxorem pietatis prætextu ejecerit, segregetur: & si perseveret, deponatur.

ΒΑΛΣ. Κωλύσαντες οἱ θεῖοι πατέρες τοὺς Ἐπισκόπους μετὰ τὴν χειροτονίαν ταῖς οἰκείαις Συνοικεῖν γυναιξὶν, ὑποδιαστέλλουσι τὰ περὶ τῶν διακόνων καὶ τῶν ἱερέων· καὶ διορθούμενοι ὥσπερ ὃ γινόμενον χάριν τούτων εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίαν, δηλονότι ὃ ἀναγκάζεσθαι καὶ τούτους μετὰ τὴν χειροτονίαν ἀπέχειν ἐκ τῶν πρότερον συζευχθεισῶν αὐτοῖς γυναικῶν· ἀναστέλλοντες δὲ καὶ τοὺς ἴσως μέλλοντας εἰπεῖν κωλύεσθαι καὶ τούτους Συνεῖναι ταῖς οἰκείαις γυναιξὶν, ὥσπερ δὴ κεκώλυνται καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, διορίζονται τοὺς ἀξίους χειροτονίας μὴ ἀποζευγνύεσθαι ἐκ τῶν προτέρων νομίμων γυναικῶν αὐτῶν. προστιθέασι δὲ μὴ ἔχειν τούτους τὴν μετὰ τῶν ὁμοζύγων αὐτῶν Συνάφειαν ἀδιάφορον· ἀλλὰ ἀποδιΐστασθαι τούτων, κατὰ καὶ καιρὸν τῆς ἐφημερίας αὐτῶν, ἤγουν καθ' οὓς ἱερουργοῦσι καιρούς. ὥσπερ τοῦτο διωρίσατο καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδος ἐν τῷ γ'. καὶ κε'. καὶ ο'. κανόνι. καὶ ὁ γ'. κανὼν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας Διονυσίου· τοὺς δὲ τολμῶντας ἀποστερεῖν μετὰ τὴν χειροτονίαν τοὺς διακ-

F

Bals. Cùm prohibuissent sancti patres Episcopis cum propriis uxoribus habitare post ordinationem, de Diaconis & Sacerdotibus subdistinguunt; & veluti corrigentes quod ea de causa fit in Romana Ecclesia, scilicet quod & ii post ordinationem cogantur à prius sibi conjunctis uxoribus abstinere: reprimentes autem & eos, qui fortasse dicturi erant prohiberi & illos cum suis uxoribus coire, quemadmodum prohibentur & Antistites; decernunt eos, qui ut ordinentur digni sunt, à prioribus suis legitimis uxoribus non separari. Adjiciunt autem eos non cum suis conjugibus conjunctionem indiscriminatim habituros; sed ab iis abstenturos vicis suæ tempore, eo scilicet tempore quo sacrificant: sicut hoc definiit & Carthaginensis Synodus in iii. & xxv. & lxx. Can. & iii. Canon Dionysii Archiepiscopi Alexandrini. Eos autem, qui audeant post ordinationem Diaconos & Sacerdotes cum prioribus suis legitimis uxoribus consuetudine privare, deponendos dicunt. Præterea autem

Digitized by Google

autem & ipsos qui ordinantur, suas uxores pietatis prætextu expellentes, segregandos statuunt: sin autem in malo persistant, seu eas non accipiant, etiam deponendos. Excipe mihi sacerdotes, qui sunt in Ecclesiis barbaricis. Lege & xxx. Canonem hujus synodi de his quoque statuentem. Ne repugnare autem existimes iii. Can. Carth. Syn. dicenti, prohiberi à conjunctione cum suis uxoribus, vicis suæ tempore, Episcopos, Presbyteros & Diaconos. Ejusdem enim Synodi Canon iv. & xxv. & præsens, etiam Hypodiaconos adjicit. Nota ex præsenti Canone, quod sacerdotes & Diaconi & Hypodiaconi, ut qui sacra tractant, à suis abstineant uxoribus vicium suarum temporibus necesse est. Qui itaque perpetuo & indies propemodum ministrant, & sacra attingunt, quonam modo se excusabunt? Lege & iii. xxv. & lxx. Can. Synodi Carthaginensis & quæ in iis scripta sunt.

A κόνους καὶ τοὺς ἱερεῖς τῆς μετὰ τῶν προτέρων νομίμων γυναικῶν αὐτῶν συναφείας, καθαιρεῖσθαι φασί. προσέτι γε μὴν καὶ αὐτοὺς τοὺς χειροτονουμένους, προφάσει εὐλαβείας τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἐκβάλλοντας, ἀφορίζεσθαι διορίζονται· ἐπιμένοντας δὲ τῷ κακῷ, ἤγουν μὴ προσλαμβανομένους ταύτας, καὶ καθαιρεῖσθαι. ὑπέξελέ μοι τοὺς ἐν ταῖς βαρβαρικαῖς ἐκκλησίαις ἱερεῖς. καὶ ἀνάγνωθι ϛ λ'. κανόνα τῆς παρούσης Συνόδου περὶ τούτων θεσμοθετοῦντα. μὴ ἐναντιωθῇς δὲ τῷ γ'. κανόνι τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, λέγοντι κωλύεσθαι τῆς μετὰ τῶν ὁμοζύγων αὐτῶν συναφείας, κατὰ ϛ καιρὸν τῆς ἐφημερίας αὐτῶν, Επισκόπους, πρεσβυτέρους καὶ διακόνους. ὁ γὰρ δ'. κανὼν τῆς αὐτῆς συνόδου, B καὶ ὁ κε'. καὶ ὁ παρὼν, καὶ τοὺς ὑποδιακόνους προστίθησι. σημείωσαι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι ἀναγκάζονται οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ διάκονοι καὶ οἱ ὑποδιάκονοι, ὡς τὰ ἱερὰ μεταχειριζόμενοι, ἀπέχεσθαι τῶν ἰδίων γυναικῶν κατὰ τοὺς καιροὺς τῶν ἐφημεριῶν αὐτῶν. οἱ γοῦν δι' ὅλου καὶ σχεδὸν καθ' ἑκάστην λειτουργοῦντες καὶ ψηλαφῶντες τὰ ἅγια, τί ἀπολογήσονται; ἀνάγνωσον καὶ γ'. κε'. καὶ ο'. κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς.

ZONAR. In Romana Ecclesia morem invaluisse, vimque in ea legis obtinere divini Patres aiunt, ut quicunque sacerdotes, aut Diaconi fiunt, sibi nihil in posterum cum uxoribus, quibus ante sociati fuerant, amplius omnino commercii fore profiteantur, & spondeant. At nos, inquiunt, nihil ejusmodi postulamus, verum Apostolico Canone edocti, contractum cum justa uxore connubii fœdus, ratum inviolatumque esse volumus, neque quo minus mutua inter se consuetudine, congressuque, habita nihilominus temporum ratione, conjuges perfruantur, prohibemus. Si quis igitur sacro se presbyteratus, aut diaconatus, aut subdiaconatus ordine dignum præbeat, eligi, quamvis uxori alligatum, nulla ex eo divortii imposita necessitate hominem licebit: ne alioqui nuptias, quas & suo ipse conspectu dominus honestavit, & miraculis ibidem editis consecravit, improbare videamur. Quarum quidem etiam sanctitatem, aliis quoque sacrarum literarum testimoniis asserere nituntur. Deinde quod in connubiali copula temporis rationem ab initiatis habendam esse antea dictum est, id nunc allato synodi Carthaginensis decreto, quale sit explicant: quo scilicet quibus tractandarum rerum sacrarum cura demandata est, per vices suas, constitutaque ipsis divini ministerii tempora, abstinere ab uxorum contagione jubentur. Quod idem Alexandrini quoque Archiepiscopi Dionysii Canone tertio sancitum est. Quod si qui nihilominus ab uxoris legitimæ consociatione, & commercio, sacerdotes, aut Diaconos, aut Hypodiaconos conetur abducere, depositionis, quæ maxima esse potest, homini pœnam Patres denuntiant. Sed nec sacris ordinibus initiatis, quos diximus, uxores suas religionis obtentu repudiare permissum, quin segregari primo, si id fecerint, ac nisi postea mutata sententia easdem reduxerint, eos deponi præterea jubent.

ΖΩΝΑΡ. Εν τῇ Ρωμαίων ἐκκλησίᾳ φασὶν οἱ θεῖοι πατέρες ἔθος κρατῆσαι, καὶ ὡς κανόνα ἐκείνοις κρίνεσθαι τοὺς χειροτονουμένους ἱερεῖς καὶ διακόνους, συντίθεσθαι καὶ ὁμολογεῖν ἀπέχεσθαι C τελείως μετὰ τὴν χειροτονίαν τῶν πρότερον αὐτοῖς συζευχθεισῶν γυναικῶν. τοῦτο δὲ ἡμεῖς οὐκ ἀπαιτοῦμέν φασιν, ἀλλὰ τῷ κανόνι τῷ ἀποστολικῷ ἀκολουθοῦντες, τὰ νόμιμα συνοικέσια τῶν εἰς ἱερωσύνην ἐρχομένων κρατεῖν βουλόμεθα, καὶ ἱερωμένα εἶναι, καὶ ἀδιάλυτα, καὶ οὐκ ἀποστεροῦμεν αὐτοὺς τῆς πρὸς ἀλλήλους συναφείας, καὶ μετὰ ϛ προσήκοντα καιρὸν ὁμιλίας. ὃς τοίνυν ἄξιος φανείη χειροτονίας πρεσβυτέρου ἢ διακόνου ἢ ὑποδιακόνου ἔχων γυναῖκα οὐ κωλυθήσεται τῆς τοιαύτης χειροτονίας, οὔτε ἀπαιτηθήσεται ὁμολογῆσαι ὡς ἀποστήσεται τῆς πρὸς τὴν οἰκείαν γαμετὴν ὁμιλίας. ὡς ἂν μὴ ἐντεῦθεν διαβάλλοιτο ὁ γάμος, ὃν ὁ κύριος παρουσιάσας, καὶ ἐν αὐτῷ θαυματουργήσας, εὐλόγησε. καὶ ἑτέραις D δὲ γραφικαῖς χρήσεσι κέχρηνται περὶ τοῦ γάμου. εἶτα ὃ εἶπον ἀνωτέρω περὶ τοῦ κατὰ ϛ προσήκοντα καιρὸν ὁμιλεῖν ταῖς γαμεταῖς τοὺς ἱερωμένους σαφηνίζουσι· καὶ μέμνηνται τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου διαταξαμένης τοὺς τὰ ἱερὰ ψηλαφῶντας ἤτοι μεταχειριζομένους κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους, ἤγουν μετὰ τὰς ἐφημερίας αὐτῶν καὶ τοὺς καιροὺς καθ' οὓς ἱερουργοῦσιν, ἐκ τῶν συμβίων ἐγκρατεύεσθαι. καὶ ὁ τρίτος δὲ κανὼν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Αλεξανδρείας Διονυσίου τὰ αὐτὰ διατάττεται. καὶ ἐπὶ τούτοις ἀπειλοῦσιν οἱ ϛ κανόνα θέμενοι πατέρες τοῖς ἀποστερεῖν ἐπιχειροῦσι πρεσβυτέρους ἢ διακόνους E ἢ ὑποδιακόνους τῆς πρὸς τὴν νόμιμον γυναῖκα συναφείας εἰς ὃ παντελὲς καθαίρεσιν. ἀλλ' οὐδὲ τοῖς εἰρημένοις ἱερωμένοις συγχωρεῖ τὰς οἰκείας γυναῖκας ἐκβάλλειν προφάσει εὐλαβείας· ἀφορίζει γὰρ τοὺς τοιούτους μέχρις ἂν προσλάβωνται αὖθις τὰς οἰκείας συμβίους, ἐπιμένοντας δὲ καθαιρεῖ.

ARIST. *Etiamsi Romani eum, qui Diaconus vel Presbyter ordinatus est, uxorem suam dimittere velint; nos tamen Diaconorum & Presbyterorum conjugia rata, firmaque manere volumus.*

ΑΡΙΣΤ. Κἂν οἱ Ρωμαῖοι ϛ εἰς διάκονον ἢ πρεσβύτερον προαγόμενον ἀφεῖναι τὴν γυναῖκα βεβούληνται· F ἡμεῖς ἐῤῥῶσθαι τὰ διακόνων καὶ πρεσβυτέρων βουλόμεθα συνοικέσια.

Et si in Ecclesiâ Rom. ut in Can. ordine hoc obtinuit, ut qui ad Presbyteratum aut Diaconatum est promovendus ante ordinationem confiteatur, se non amplius uxori suæ conjungi; sed omnem cum eâ congressionem dissolvere: tamen, ut Evang. & Apost. curæ contrarium, ab hoc Can. non admittitur, qui quidem decernit Presbyteros & Diaco. conjugia sua legitime inita nequaquam dissolvere,

Ει καὶ ἐν τῇ Ρωμαίων ἐκκλησίᾳ, ὡς ἐν τάξει κανόνος, κρατεῖ τὸ, ϛ μέλλοντα γενέσθαι πρεσβύτερον ἢ διάκονον, πρὸ τῆς χειροτονίας ὁμολογεῖν ὃ μηκέτι συνάπτεσθαι τῇ αὐτοῦ γαμετῇ, ἀλλὰ τὴν πρὸς αὐτὴν συνάφειαν διαλύειν· ἀλλ' οὖν ὡς ἐναντιούμενον καὶ τῇ εὐαγγελικῇ καὶ τῇ ἀποστολικῇ ἀκριβείᾳ, ἄδεκτόν ἐστι καὶ τῷ παρόντι κανόνι·

καὶ

Digitized by Google

καὶ διορίζεται μηδαμῶς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους τὰ κατὰ νόμους συστάντα συνοικέσια διαλύειν· ἀλλὰ τὴν πρὸς τὰς γαμετὰς αὐτῶν συνάφειαν διατηρεῖν, ἀπέχεσθαι δὲ τῆς πρὸς αὐτὰς ὁμιλίας κατὰ τὸν καιρὸν τὸν προσήκοντα, τοῦτ' ἔστιν, ἐν τῷ καιρῷ τῆς νηστείας καὶ τῆς τῶν ἁγίων μεταχειρήσεως· ὅπως δυνηθῶσιν ὃ παρὰ τοῦ θεοῦ αἰτοῦσιν ἁπλῶς ἐπιτυχεῖν· τὸν δὲ ἐπιχειρήσαντα προφάσει εὐλαβείας τὴν ἑαυτοῦ ἐκβαλεῖν γυναῖκα, ἀφορίζεσθαι· εἶτα καὶ ἀδιόρθωτον μένοντα, καθαιρεῖσθαι κατὰ τὸν ἀποστολικὸν πέμπτον κανόνα.

A sed cum uxoribus suis conjunctionem observare, à consuetudine autem cum iis abstinere tempore convenienti, hoc est, in jejunii & sacrorum tractandorum tempore; ut possint id, quod à Deo simpliciter petunt, obtinere. Is autem qui pietatis prætextu uxorem suam ejicere aggressus est, segregatur, & si in emendabilis maneat, deponitur, juxta quintum Canonem Apostolicum.

ΚΑΝΩΝ ιδ'.

Ο τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων ἡμῶν πατέρων κρατείτω κανὼν καὶ ἐν τούτοις, ὥστε πρεσβύτερον πρὸ τῶν τριάκοντα ἐτῶν μὴ χειροτονεῖσθαι, κἂν πάνυ ᾖ ὁ ἄνθρωπος ἄξιος, ἀλλ' ἀποστερεῖσθαι· ὁ γὰρ κύριος Ιησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει ἐβαπτίσθη, καὶ ἤρξατο διδάσκειν· ὁμοίως, μήτε διάκονον, πρὸ τῶν εἰκοσιπέντε χρόνων, ἢ διακόνισσαν πρὸ τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν χειροτονεῖσθαι.

Canon XIIII.

B

Sanctorum divinorúmque patrum nostrorum canon in his quoque valeat, ut Presbyter ante xxx. annos non ordinetur, etiamsi sit homo valde dignus, sed reservetur. Dominus enim Jesus Christus xxx. anno baptizatus est, & cœpit docere. Similiter nec Diaconus ante xxv. annos, nec Diaconissa ante quadraginta annos ordinetur.

ΚΑΝΩΝ ιε'.

Υποδιάκονος μὴ ἧττον τῶν εἴκοσι χρόνων χειροτονείσθω. εἰ δέ τις τῶν ἐν οἱαοῦν ἱερατικῇ καταστάσει παρὰ τοὺς ὁρισθέντας χειροτονηθείη χρόνους, καθαιρείσθω.

Canon XV.

C

Subdiaconus ne minor xx. annis ordinetur. Si quis autem eorum, qui sunt in statu sacerdotali, præter præfinita tempora ordinatus fuerit, deponatur.

ΒΑΛΣ. Σημείωσαι ὅτι ἀπὸ τῶν παρόντων δύο κανόνων καθαιρέσει καθυποβάλλονται οἱ παρὰ τοὺς ὁρισθέντας τοῖς κανόσι χρόνους χειροτονούμενοι. οἱ παρόντες δύο κανόνες ὁ ιδ'. καὶ ὁ ιε'. τοὺς χρόνους ὑποτυποῦσι τῶν ἐν τῷ βήματι ἐξυπηρετούντων, ἤγουν ἱερέων, διακόνων, ὑποδιακόνων, καὶ διακονισσῶν. καὶ διορίζονται τὸν πρεσβύτερον τριακονταετῆ γεγονότα χειροτονεῖσθαι· τὸν διάκονον κε'. χρόνων· τὸν ὑποδιάκονον εἰκοσαετῆ. καὶ τὴν διακόνισσαν τεσσαρακονταετῆ. τοὺς δὲ μὴ ὑπερβάντας τοὺς τοσούτους χρόνους καὶ χειροτονουμένους, καθαιρεῖσθαι. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς τῶν τεσσάρων τούτων βαθμῶν χειροτονίας. ὃ δὲ κη'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν περὶ κληρώσεως ἀναγνώστου διδάσκον, διορίζεται μὴ εἶναι τοῦτον ἥττονα τῶν δεκαοκτὼ ἐνιαυτῶν. καὶ ἀνάγνωθι ὃ κη'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τῶν παρόντος συντάγματος, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, ἀνάγνωθι καὶ τὴν ιστ'. νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, διοριζομένην ἀκολούθως τῷ παρόντι κανόνι, γίνεσθαι ὑποδιάκονον τὸν πληρώσαντα τὰ εἴκοσι ἔτη.

Bals. Nota ex his duobus canonibus depositioni obnoxios reddi eos qui extra tempora canonibus assignata ordinantur. Præsentes duo Canones, xiiii. & xv. eorum tempora describunt qui in sacrario serviunt, scilicet Sacerdotum, Diaconorum, Subdiaconorum & Diaconissarum; & statuunt Sacerdotem ordinandum, qui fuerit xxx. annos natus, Diaconum qui xxv. Subdiaconum qui xx. & Diaconissam, quæ xl. eos autem qui hæc tempora non excesserint & ordinati fuerint, deponendos. Et hæc quidem de horum iiii. graduum ordinatione. xxviii. autem caput primi tituli iii. libri Basilicor. docens de Lectoris in clerum cooptatione, decernit eum non debere esse minorem xviii. annis. Lege etiam cap. xxviii. primi tituli præsentis operis, & quæ in eo sunt. Et lege etiam xvi. novellam Imp. domini Leonis philosophi, quæ presenti canoni consequenter statuit, demum fieri Subdiaconum oportere qui vigesimum annum compleverit.

D

E

ΖΩΝΑΡ. Οἱ κανόνες οὗτοι τοὺς χρόνους τάσσουσι τῶν χειροτονουμένων, καὶ τὸν μὲν πρεσβύτερον τριακονταετῆ χειροτονεῖσθαι ὁρίζουσι, τὸν δὲ διάκονον κε'. γεγονότα ἐτῶν, τὴν δὲ διακόνισσαν τεσσαρακοστὸν ἀνύσασαν ἐνιαυτὸν, πρὸ δὲ τῶν χρόνων τούτων μὴ χειροτονεῖσθαι αὐτοὺς, κἂν πάνυ δόξωσιν ἄξιοι τῆς χειροτονίας, ἀλλ' ἀποτηρεῖσθαι, φυλάττεσθαι δηλαδὴ, ἀναμένοντας καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ χρόνου τελείωσιν· ὑποδιάκονον δὲ εἰκοσαετῆ χειροτονεῖσθαι. εἰ δέ τις πρὸ τῶν ῥηθέντων χρόνων χειροτονηθείη, τῆς τῶν κανόνων παραβάσεως ὑφέξει τὴν καθαίρεσιν. καὶ ὁ ιε'. δὲ τῆς τετάρτης συνόδου κανὼν ὁμοίως περὶ τοῦ χρόνου τῶν διακονισσῶν διατάττεται.

Zonar. Initiandorum sacris ordinibus ætates canon hic uterque describit, ac in Sacerdote creando trigesimum, in Diacono vigesimum quintum, in Diaconissa quadragesimi anni finem expectari jubet, neque qui minor sit, quamvis se dignum is maxime ostenderit, quenquam ad ordines admitti; verum seponi hominem, hoc est, dum ad cætera ejus merita ætatis quoque maturitas accesserit, expectari placet; Hypodiaconum autem viginti annis natum ordinari. Si quis verò ante prædictam ætatem ordinibus initiatus sit, violati canonis pœnas depositione luet. Eadem de Diaconissarum ætate quartæ quoque Synodi decimo quinto canone constituta sunt.

F

ΑΡΙΣΤ. Καν. ιδ'. Πρεσβύτερος τριακονταετίας ἐνδέων, καὶ διάκονος εἰκοσιπενταετίας, καὶ διακόνισσα τεσσαρακονταετίας.

Arist. Can. xiiii. *Presbyter annos triginta, Diaconus viginti quinque, & Diaconissa quadragina nata*, ordinatur.

Digitized by Google

A

ARIST. *Et Hypodiaconi viginti annos nati eliguntur.*

Quamvis nonnulli admodum digni inveniantur, nemo tamen intra præfinita cuique ordini tempora in gradum aliquem provehatur. Sed quicunque, sive Presbyter ante annos triginta, sive Diaconus ante viginti quinque, sive Hypodiaconus ante viginti fit, deponetur. Sic & Diaconissa si ante quadraginta annos fiet.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ εἰκοσαετίας ὑποδιάκονοι εὐκαθαίρετοι.

Κἂν ἄγαν τινὲς εὑρίσκωνται ἄξιοι, ἀλλ' οὐδεὶς ἐντὸς τῶν ὁρισθέντων ἐφ' ἑκάστῳ τάγματι χρόνων τοῦ βαθμοῦ τύχῃ· ἀλλ' ὅστις, ἢ πρεσβύτερος πρὸ τριάκοντα ἐτῶν, ἢ διάκονος πρὸ εἰκοσιπέντε, ἢ ὑποδιάκονος πρὸ τῶν εἴκοσι, καθαιρεθήσεται· ὥσπερ καὶ διακόνισσα, εἰ πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν γένηται.

CANON XVI.

Quoniam Actuum liber septem Diaconos ab Apostolis constitutos esse tradit; Neocæsariensis autem Synodus sic in à se editis canonibus apertè disseruit; quòd septem debent esse Diaconi ex canone, etiamsi sit magna civitas: ex libro porro Actuum persuadeberis: nos cùm dicto Apostolico patrum mentem adaptassemus, invenimus eos esse locutos, non de viris qui ministrant mysteriis, sed de ministerio quod in usu mensarum adhibebatur, cùm liber Actuum sic habeat: In diebus illis, cùm discipulorum multitudo cresceret, fuit Græcorum murmur adversus Hebræos, quòd despiciebantur eorum viduæ in ministerio quotidiano. Duodecim ergo, accersita discipulorum multitudine, dixerunt, Non æquum est ut verbo Dei relicto mensis ministremus, Deligite ergo, fratres ex nobis viros septem, de quibus bonum sit testimonium, Spiritu sancto & sapientia plenos, quos huic usui præficiamus: nos autem in oratione & verbi ministerio fortiter perseverabimus. Et placuit sermo toti præsenti multitudini, & elegerunt Stephanum virum plenum fide & Spiritu sancto & Philippum & Prochorum & Nicanorem & Timonem & Parmenam, & Nicolaum proselytum Antiochenum, quos statuerunt coram Apostolis. *Hæc interpretans Ecclesiæ doctor Joannes Chrysostomus, sic prosequitur:* Est operæ pretium admirari, quomodo non est scissa multitudo in virorum electione, quomodo non sunt ab ipsis rejecti ac reprobati Apostoli. Quamnam autem habebant hi auctoritatem, & quam acceperunt ordinationem, scire est necessarium. Nunquid Diaconorum? Atqui hoc non est in Ecclesiis. Sed est presbyterorum dispensatio? Atqui nullus adhuc erat Episcopus, sed soli Apostoli. Unde nec Diaconorum nec Presbyterorum nomen existimo apertum esse ac manifestum. *Post hæc ergo nos quoque prædicamus, ut prædicti septem Diaconi, non de iis accipiantur, qui mysteriis serviunt, ut est prius exposita doctrina: sed eos esse, quibus fuit concredita ac tradita dispensatio eorum quæ tunc collecta fuerant. Qui nobis in hoc quoque forma fuère humanitatis & studii in eos qui indigent.*

BALS. Præsens canon interpretatur, vel potiùs & corrigit xv. can. Neocæsar Syn. qui dicit, Diaconi septem debent esse secundùm canonem, etiamsi sit magna civitas. Persuadeberis autem ex libro Actuum. Dicit enim, Liber Actuum non tractat de Diaconis, qui in sacro tribunali ministrant, sed de ministris, qui alimenta dispensant eorum qui Christi evangelium prædicant. Quoniam tunc nec erant Episcopi neque Diaconi neque Presbyteri. Quare & verbis, ad dicti sui confirmationem appositis, ex libro Actuum & magni etiam Chrysostomi interpretatione usi, statuerunt dictum canonem non esse sequendum. Est autem consentaneum, quòd & antea sic intelligebantur quæ in Neocæsariensi synodo continentur.

ΚΑΝΩΝ ιϛ'.

B Επειδὴ ἡ τῶν πράξεων βίβλος ἑπτὰ διακόνους ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καταστῆναι παραδίδωσιν· ἡ δὲ κατὰ Νεοκαισαρείαν συνόδος οὕτως ἐν τοῖς ἐκτεθεῖσι παρ' αὐτῶν κανόσι σαφῶς διεξῆλθον, ὅτι διάκονοι ἑπτὰ ὀφείλουσιν εἶναι κατὰ τὸν κανόνα, κἂν πάνυ μεγάλη ἡ πόλις ἦ· πεισθήσῃ δὲ ἐκ τῆς βίβλου τῶν πράξεων· ἡμεῖς τῷ ἀποστολικῷ ῥητῷ τὴν νοῦν ἐφαρμόσαντες τῶν πατέρων, εὕρομεν ὡς ὁ λόγος αὐτοῖς οὐ περὶ τῶν τοῖς μυστηρίοις διακονουμένων ἀνδρῶν ἦν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν ταῖς χρείαις τῶν τραπεζῶν ὑπουργίας, τῆς τῶν πράξεων βίβλου οὕτως ἐχούσης. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ελλήνιστῶν πρὸς τοὺς Εβραίους, ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν. προσκαλεσάμενοι οὖν οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν, εἶπον· οὐκ ἀρεστὸν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις. ἐπισκέψασθε οὖν ἀδελφοὶ ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτὰ, πλήρεις πνεύματος ἁγίου καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης· ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν· καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους, καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ πνεύματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον, καὶ Πρόχωρον, καὶ Νικάνορα, καὶ Τίμωνα, καὶ Γαρμενᾶν, καὶ Νικόλαον προσήλυτον ἐν Αντιοχείᾳ, οὓς ἤστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων. ταῦτα διερμηνεύων ὁ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλος Ιωάννης ὁ Χρυσοστόμος, οὕτως διέξεισιν· θαυμάσαι ἄξιον, πῶς οὐκ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος ἐπὶ τῇ αἱρέσει τῶν ἀνδρῶν, πῶς οὐκ ἀπεδοκιμάσθησαν ὑπ' αὐτῶν οἱ ἀπόστολοι. ὁποῖον δὲ ἆρα ἀξίωμα οὗτοι εἶχον, καὶ ποίαν ἐδέξαντο χειροτονίαν, ἀναγκαῖον μαθεῖν· ἆρα τὴν τῶν διακόνων; καὶ μὴν τοῦτο ἐν ταῖς ἐκκλησίαις οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ τῶν πρεσβυτέρων ἐστὶν ἡ οἰκονομία; καί τοι οὐδέπω οὐδεὶς Επίσκοπος ἦν, ἀλλ' οἱ ἀπόστολοι μόνον· ὅθεν οὔτε διακόνων οὔτε πρεσβυτέρων οἶμαι τὸ ὄνομα εἶναι δῆλον καὶ φανερόν. ἐπὶ τούτοις οὖν κηρύσσομεν καὶ ἡμεῖς, ὥστε τοὺς προειρημένους ἑπτὰ διακόνους, μὴ ἐπὶ τῶν τοῖς μυστηρίοις διακονουμένων λαμβάνεσθαι, κατὰ τὴν προερμηνευθεῖσαν διδασκαλίαν· ἀλλὰ τοὺς τὴν οἰκονομίαν τῆς κοινῆς χρείας τῶν τότε συνηθροισμένων ἐγχειρισθέντας τούτους ὑπάρχειν· οἱ τύπος ἡμῖν κἂν τούτῳ γεγόνασι τῆς περὶ τοὺς δεομένους φιλανθρωπίας τε καὶ σπουδῆς.

ΒΑΛΣ. Ο παρὼν κανὼν ἐφερμηνευτικός ἐστι, μᾶλλον δὲ καὶ διορθωτικὸς τοῦ ιε'. κανόνος τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, λέγοντος, διάκονοι ἑπτὰ ὀφείλουσιν εἶναι κατὰ τὸν κανόνα, κἂν πάνυ μεγάλη εἴη πόλις· πεισθείσῃ δὲ ἐκ τῆς βίβλου τῶν πράξεων. φησὶ γὰρ, ὡς ἡ βίβλος τῶν πράξεων οὐ περὶ διακόνων διαλαμβάνει τῶν ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι διακονούντων, ἀλλὰ περὶ τῶν διακονιτῶν τῶν οἰκονομούντων τὰς διατροφὰς τῶν κηρυττόντων τὸ τοῦ Χριστοῦ εὐαγγέλιον· ὅτι οὐδὲ Επίσκοποι ἦσαν τότε, οὐδὲ διάκονοι, οὐδὲ πρεσβύτεροι. διὸ καὶ χρησάμενοι πρὸς σύστασιν τοῦ λόγου αὐτῶν τοῖς προσφόροις ῥήμασι ἐκ τῆς βίβλου τῶν πράξεων, ναὶ μέντοι καὶ ἑρμηνείαν τοῦ μεγάλου Χρυσοστόμου, διωρίσαντο τῷ ῥηθέντι κανόνι μὴ ἀκολουθεῖν. ἔοικε δὲ, ὅτι καὶ πρὸ τούτου οὕτως ἐννοῦντο τὰ ἐν τῷ κανόνι τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου περιεχόμενα.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

A

ΖΩΝΑΡ. Ο τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συναόσης συνόδου πεντεκαιδεκάτου κανὼν οὕτω φησί. Διάκονοι ἑπτὰ ὀφείλουσιν εἶναι κατὰ τὸν κανόνα, κἂν πάνυ μεγάλη εἴη ἡ πόλις. πεισθήσῃ δὲ ἀπὸ τῆς βίβλου τῶν πράξεων. τοῦτον οὖν τὸν κανόνα οἱ τῆς συνόδου ταύτης πατέρες διακρίνουσι μὴ δυσχερῶς ἐκλαβέσθαι τὸ διακόνων ὄνομα τὸ ἐν ταῖς πράξεσι λεγόμενον. μηδὲ γὰρ περὶ τῶν ἐν τῇ θείᾳ ἱερουργίᾳ διακονεῖν μελλόντων ἀνδρῶν τὴν φροντίδα τότε εἶναι, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν ταῖς τραπέζαις ὑπηρεσίας, καὶ τῆς περὶ τὰς τροφὰς τῶν πλήθους πρὸς πιστευόντων οἰκονομίας. καὶ τὸν μέγαν Ἰωάννην τὸν τῶ γλώττῃ χρυσοῦν παραφαίνοντα ἑρμηνεύοντα τὰ ἐν ταῖς πράξεσι περὶ B τούτων ῥητὰ καὶ λέγοντα, μήτε διακόνων μήτε πρεσβυτέρων δηλωτικὸν εἶναι τὸ ὄνομα. καὶ φασὶ καὶ οἱ πατέρες ἐκεῖνοι τοὺς ἐν ταῖς πράξεσιν ἑπτὰ διακόνους μὴ δεῖν περὶ ἐν ἱεροῖς μυστηρίοις διακονημάτων λαμβάνεσθαι, ἀλλὰ περὶ οἰκονομούντων ὅπως προφοιτῶσι οἱ περὶ τοὺς ἀποστόλους ἀθεριζόμενοι καὶ πιστεύοντες, ὃς καὶ τύπον ἡμῖν γεγονέναι φασὶ περὶ τοὺς δεομένους πανδοκῆς τε καὶ μεταδόσεως. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις τελευτᾷ μή τι πλέον προστεθεὶς πλέον, αἰδοῖ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνελθουσῶν οἶμαι τὴν σύνοδον· συνάγονται δέ, ὅτι ἐπεὶ ἐκεῖνοι τῇ πράξει τῶν ἀποστόλων ὡς ὑποβάθρᾳ ἐχρήσαντο τῇ περὶ τῶν ἑπτὰ διακόνων, εἰς τὸ οἰκεῖον μὴ C πλείους τῶν ἑπτὰ διακόνων ἐν πόλει εἶναι, κἂν πάνυ μεγάλη ἡ πόλις εἴη, οἱ δὲ περὶ τὰ ἀποστόλων ἐκλεγέντες εἰς διακονίαν, ἤγουν ἱερουργίας ἦσαν διάκονοι, ἀλλ' ὑπηρέται καὶ οἰκονόμοι τροφῶν, ὑφ' τὸ πρόσταγμα τὸν ἀριθμὸν τῶν διακόνων εἰς τὸ ἕβδομον ἐξενοχώρησαν ἀριθμὸν καὶ ὅτι τῶν μεγάλων πόλεων. ὅθεν καὶ περὶ τοῦ κανόνος τούτου ὁ τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ κανὼν ἐφυλάττετο. ὁ μὲν γὰρ Ἰουστινιανὸς ἐξήκοντα πρεσβυτέρους, διακόνους δὲ ἑκατὸν, καὶ διακονίσσας τεσσαράκοντα ἐν τῇ μεγάλῃ εἴασεν ἐκκλησίᾳ, ὡς ἐν βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν πρώτῳ κεῖται, πίνακι δευτέρῳ. ὁ δὲ Ἡράκλειος ἐπηύξησε τὸν ἀριθμὸν καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ τῶν λοιπῶν κλη- D ρικῶν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ· καὶ ἄμφω δὲ ἦσαν οἱ βασιλεῖς πρὸ τῆς ἕκτης ταύτης ἦσαν συνόδου. καὶ αἱ λοιπαὶ δὲ τῆς Κωνσταντίνου πόλεως ἐκκλησίαι πολλοὺς εἶχον κληρικούς, καὶ πλείονας τῶν πρὸ τῶν δυναμένων αὐτοὺς ἐν αὐταῖς ταχθέντων ὡς ἔστιν εὑρεῖν ἐν τῷ πρώτῳ τίτλῳ τῆς πέμπτης βιβλίου τῶν βασιλικῶν.

ZONAR. Septem ex legum præscripto sufficere in una, quamvis magna, civitate Diaconos, idque ex Actorum libro conjici facile posse, decimoquinto Neocæsarienſis Synodi canone declaratum est. Illum igitur canonem Synodi Patres hoc loco reprehendunt, neque satis Diaconorum nomen, quod ex Actis affertur, intellectum esse pronuntiant. Neque enim de Diaconis, qui sacro altaris ministerio assisterent, sed quibus cura mensarum ac fidelium multitudini suppeditandi commeatus incumberet, accipiendum; Divi quoque Chrysostomi verba eadem explicantis, & nec de Diaconis nec Presbyteris intelligi posse asseverantis, testimonio confirmant. Septem igitur illos Actorum Diaconos fuisse, non qui sacris ministeriis, dum res divina peragitur, obeundis vacarent, sed qui hominibus amplectendæ fidei studio ad Apostolos assidue commeantibus alimenta prospicerent; à quibus exemplum quoque in egenos charitatis piæque liberalitatis ad nostra usque tempora ductum esse affirmant. Atque hic quidem, reverentia, ut arbitror, erga Patres synodi Neocæsarienſis auctores, nullo adjecto verbo canon absolvitur. Ex quo tamen effici planum est, quoniam actis Apostolorum quasi fundamento Neocæsarienses nitebantur, ut in quacunque magna licet ac ampla urbe septem Diaconorum numerum præfinirent; qui vero ab Apostolis Diaconi designati fuerant, non sacrorum ministri, sed rei potius cibariæ præfecti & œconomi adhibebantur, nequaquam adeo angustis septenarii terminis in magnarum quoque urbium celebritate Diaconorum numerum coërceri debuisse. Igitur etiam ante hunc canonem editum Neocæsarienſi constitutioni minime obtemperatum est. Sexaginta siquidem Presbyteris, Diaconis centum, quadraginta Diaconissis magnam Ecclesiam censeri Justinianus voluit, ut Basilic. libro iii. titulo ii. videre est: eúmque numerum, tam in Sacerdotibus & Diaconis, quam in reliquo omni clero Heraclius amplificavit, cum utrumque tamen Imperatorem ante hujus sextæ Synodi tempora vixisse constet. Reliquo quoque Constantinopolitanæ urbis Ecclesiæ plures Clericos habuere, aucto etiam numero qui præfinitus iis ab earum conditoribus initio fuerat, quemadmodum tertio Basilic. libro, titulo primo, licet animadvertere.

ΑΡΙΣΤ. Γινωσκέτω, ὁ λέγων ἑπτὰ διακόνους εἶναι κατὰ τὸ εἰρημένον ταῖς πράξεσιν, ὅτι ὁ περὶ τῶν διακόνων τοῖς μυστηρίοις ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τῶν τραπέζαις ὑπηρετούντων.

E

ARIST. *Qui septem esse Diaconos, juxta quod in Actibus dictum est, affirmat, sciat, quòd non de Diaconis, qui Mysteriis, sed qui mensis ministrant, ibidem sermo habetur.*

Ο τεσσαρακαιδέκατος κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, ἀπὸ τῆς βίβλου τῶν πράξεων δεῖξαι ὁρμηθείς, ἑπτὰ διακόνους ἐφ' ἑκάστῃ πόλει, κἂν πάνυ μεγάλη ᾖ, καθίσαι ὥρισε, τοῖς μυστηρίοις ὑπηρετήσοντας. Ο δὲ πρὸ κανὼν μὴ καλῶς φάσκει νοῆσαι τὸν τοιοῦτον σύνοδον, τὸ ἐν τῇ βίβλῳ τῶν πράξεων περὶ τῶν ἑπτὰ διακόνων κείμενον ῥητόν. οὐ γὰρ περὶ τῶν διακονημάτων, φησὶ τοῖς θείοις μυστηρίοις ἀνδρῶν ἐμοὶ ἡ φροντὶς τὸ τότε τοῖς ἀποστόλοις, ἀλλὰ περὶ τῶν ὑπουργούντων ἐν ταῖς τραπέζαις, καὶ τὴν οἰκονομίαν ἐμπεπιστευμένων τῆς κοινῆς χρείας τῶν τότε συναθροισμένων. διὰ τοῦτο γοῦν αἱ ἐκκλησίαι οὐκ ἀπαιτηθήσονται, κατὰ F τὸν κανόνα ἐκεῖνον, ἀνὰ ἑπτὰ διακόνους ἔχειν εἰς τὴν τῶν θείων μυστηρίων διακονίαν· ἀλλὰ ἑκάστη, πρὸς τὰς εἰσόδους αὐτῆς, ἕξει καὶ τὸ πόσον τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ τῶν λοιπῶν κληρικῶν.

Decimus quartus Synodi Neocæsarienſis canon ex Actuum videlicet libro ductus, septem Diaconos in unaquâque civitate, quamvis admodum magna sit, constitui decrevit, mysteriis servientes. At præsens canon ait synodum illam non recte intelligere sermonem de septem Diaconis in Actuum libro positum. Non enim de hominibus, inquit, qui divinis ministrant mysteriis intelligendi sunt Apostoli, sed de iis qui in mensis subserviunt; & quibus concredita est dispensatio eorum, quæ communi usui tunc collecta fuerunt. Propterea ab Ecclesiis non exigetur secundùm illum canonem, ut singulæ septem habeant Diaconos ad divinorum mysteriorum ministerium. Sed quæque, secundum reditus suos, & Presbyterorum & Diaconorum & reliquorum Clericorum numerum habebit.

Digitized by Google

CANON XVII.

Quoniam diverſarum Eccleſiarum Clerici, propriis, in quibus ſunt ordinati, relictis Eccleſiis, ad alios Epiſcopos ſe contulerunt, & ſine proprii Epiſcopi ſententia in alienis Eccleſiis conſtituti ſunt, & ex eo ipſos reddi inſolentes evenit: Statuimus, ut à præſenti menſe Januario præteritæ quartæ indictionis, nullus omnino Clericus, in quocunque ſit gradu, poteſtatem habeat ſine proprii Epiſcopi ſcripta dimiſſoria in alienæ Eccleſiæ catalogum referri. Qui enim à præſenti nunc tempore hoc non ſervat, ſed quod in ſe eſt eum, qui illi manus impoſuit, dedecore afficit, deponatur & ipſe, & qui eum præter rationem ſuſcepit.

BALS. Sæpiùs diximus, quòd omni clerico, qui foris ordinatus eſt, duas ſcripturas afferre opus eſt ejus qui eum ordinavit, commendatitiam ſcilicet & dimiſſoriam, ut illa quidem utatur ad comprobationem illius gradus qui ei ineſſe dicitur: hac verò, ut citra ullum impedimentum ab alia Eccleſia in clerum cooptetur. Nota ergo præſentem canonem maximè neceſſarium eſſe, & Clericum qui non illius virtute receptus eſt, & Epiſcopum qui eum recepit ſine dimiſſoriâ ejus qui illum ordinavit, deponi jubere. Cùm hoc enim ſæpè ſynodicè dictum eſſet, dixerunt quidam, unam vel ſolam ſcripturam ſatis eſſe ei qui eſt foris ordinatus, ſcilicet commendatitiam. Excipe mihi Conſtantinopolitanum & Carthaginenſem Epiſcopum. Ii enim ſoli, ut ſæpe dictum eſt, poſſunt alienos Clericos ſuſcipere præter voluntatem eorum qui ipſos ordinarunt.

ZONAR. Multi in hanc ſententiam alii canones editi ſunt. Hic quoque Clericum in aliam Eccleſiam, abſque impetrata ſcripta ab Epiſcopo facultate, tranſire, tanquam eo contumeliam Epiſcopo ſuo, quantum in ipſo eſt, inferentem, non finit. Nam is certe auctoritatem Epiſcopi dignitatémque contemnit, quicunque alio, nulla migrationis ab eo facta poteſtate, proficiſcitur. Proinde utrumque, tum qui diſceſſerit, tum Epiſcopum ipſum à is exceptus fuerit, deponi jubet.

ARIST. *Qui Clericun peregrinum excipit, ordinatque, unà cum Clerico male ordinato deponetur.*

Nemini Clericorum citra ſui Epiſcopi voluntatem in aliâ Eccleſiâ conſtitui permittitur. Si quis autem Epiſcopus alienum admiſerit Clericum ſine literis ejus Epiſcopi dimiſſoriis, & in ſuâ Eccleſiâ collocaverit, licet in eâdem dignitate maneat, ſive ad majorem gradum provehatur, ambo etiam deponentur.

CANON XVIII.

Eos qui barbaricæ incurſionis prætextu, vel aliquo alio modo propter aliquam circunſtantiam emigrarunt, clericos, poſtquam modus ille ac circunſtantia ceſſarit, vel barbaricæ incurſiones, propter quas ſeceſſerant, rurſus in ſuas jubemus Eccleſias reverti, nec eas diu abſque ulla occaſione relinquere. Si quis autem, non uſ præſens vult canon, abfuerit, ſegregetur, donec ad ſuam Eccleſiam redeat. Hoc ipſum autem etiam in eo fiat Epiſcopo, qui illum detinet.

BALS. Magnis laudibus digni ſunt patres. Eccleſiaſtici enim ordinis & uniuſcujuſque Epiſcopi honoris curam gerentes, ſtatuerunt Clericos, qui propter juſtas aliquas ac probabiles cauſas, ſine eorum à quibus ordi-

ΚΑΝΩΝ ιζ.

Ἐπειδὴ πολλῶν ἐκκλησιῶν κληρικοὶ, τὰς ἰδίας, ἐν αἷς ἐχειροτονήθησαν, ἐκκλησίας καταλιπόντες, πρὸς ἑτέρους ὠικειώθησαν ἐπισκόπους, καὶ γνώμης ἰδίᾳ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου ἐν ταῖς ἀλλοτρίαις καταστάσεσιν ἐκκλησίαις, ἐκ τούτου τε συμβαίνει ἀνυποτάκτους αὐτοὺς καταστῆναι· ὁρίζομεν ὥστε ἀπὸ τοῦ παρόντος Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς παρελθούσης τετάρτης ἰνδικτιῶνος, μηδένα τῶν ἀπάντων κληρικῶν, κἂν ἐν οἱῳδήποτε τυγχάνῃ βαθμῷ, ἄδειαν ἔχειν, ἐκτὸς τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου ἀπολυτικῆς ἐγγράφου, ἐν ἑτέρᾳ καταλέγεσθαι ἐκκλησίᾳ. ἐπεὶ ὁ μὴ τοῦτο ἀπὸ τοῦ νῦν φυλάττων, ἀλλὰ καταχύνων τόγε ἐπ' αὐτὸν τὸν τῶν χειροτονίαν αὐτῷ ἐπιτεθεικότα, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ παραλόγως αὐτὸν προσδεξάμενος.

ΒΑΛΣ. Πολλάκις εἴπομεν ὅτι χρεία ἐστὶ πάντι κληρικῷ ἐξωχειροτονήτῳ διττὰς γραφὰς ἐπιφέρεσθαι τοῦ χειροτονήσαντος αὐτὸν, συστατικὴν δηλαδὴ καὶ ἀπολυτικὴν, ὡς ἂν τῇ μὲν χρήσηται εἰς ἐπισύστασιν τοῦ λεγομένου προκοπῆναι αὐτῷ βαθμοῦ· τῇ δὲ εἰς ὃ ἀπαφεμποδίστως ἐφ' ἑτέρας ἐκκλησίας κλήρῳ συγκαταλεγῆναι. σημείωσαι οὖν τὸ παρόντα κανόνα ἀναγκαῖον εἶναι, καὶ διορίζόμενον καθαιρεῖσθαι τόν τε πρὸ τούτου δεξάμενον ἐπιθέντα κληρικὸν, καὶ τὸν ἀναδεξάμενον αὐτὸν ἐπίσκοπον, χωρὶς ἀπολυτικῆς τοῦ χειροτονήσαντος αὐτόν. πολλάκις γὰρ τοῦτο λελυθέντος σωματικῶς, τινὲς εἶπον μόνῳ καὶ μόνῃ γραφῇ τῷ ἐξωχειροτονήτῳ ἀρκεῖν, συστατικῇ δηλαδή. ἀπόξελέ μοι τὸν Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸν Καρχηδόνος. ὅτοι γὰρ μόνοι δεδώκασι, ὡς πολλάκις εἴρηται, ἀλλοτρίους κληρικοὺς δέχεσθαι παρὰ γνώμην τῶν χειροτονησάντων αὐτούς.

ZΩNAP. Περὶ τούτου πολλοὶ κανόνες ἀπηγορεύσασι καὶ ὅτου ἢ συγχωρεῖ ἄνδρα γραφῆς τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου μεταθεσθαί τινα κληρικὸν εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν, ὡς καταχύνοντα ὅσον ἐπ' αὐτῷ τὸν χειροτονήσαντα αὐτόν. εἰς γὰρ καταφρόνησιν ἐκείνου ἡ ἀτιμίαν ἐστὶ τὸ ἀλλαχοῦ ἀπελθεῖν ἐκείνου μὴ ἐπιτρέψαντος. διὸ καὶ καθαιρεῖσθαι ἀπάγει τόν τε προσελθόντα ἐπισκόπῳ ἑτέρῳ, καὶ αὐτὸν τὸν δεξάμενον.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ προσδεχόμενος ξένον κληρικὸν, καὶ χειροτονῶν, σὺν τῷ κακῶς χειροτονηθέντι καθήρηται.

Οὐδεὶς τῶν κληρικῶν ἄνευ γνώμης τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ καταλέγεσθαι συγχωρήσει. εἰ δέ τις ἐπίσκοπος τὸν ἀλλότριον προσδέξεται κληρικὸν ἄνευ ἐγγράφου ἀπολυτικοῦ τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ, καὶ τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐγκαταστήσει, κἂν ὅτι τῆς αὐτῆς ἀξίας αὐτὸν φυλάξῃ, κἂν καὶ εἰς μείζονα χειροτονηθήσῃ καθαρηθήσονται καὶ ἀμφότεροι.

ΚΑΝΩΝ ιη'.

Τοὺς προφάσει βαρβαρικῆς ἐπιδρομῆς, ἢ ἄλλως πως ἐκ θείας ἀνάγκης μεταναστάντας χρόνους κληρικοὺς, ἡνίκα δ' ἂν ὁ τρόπος αὐτοῖς ἀποπαύσῃ, ἢ αἱ τῆς βαρβάρων ἐπιδρομαὶ, δι' ἃς τῷ ἀναχώρησιν ἐποιήσαντο, αὖθις ἐν ταῖς οἰκείαις ἐκκλησίαις προστάσσομεν ἀνέρχεσθαι, καὶ μὴ ἐπὶ πολὺ παύτας ἀπροφασίστως καταλιμπάνειν. εἰ δέ τις μὴ κατὰ τὸν παρόντα ἁγιώτατον κανόνα, ἀφορίζέσθω μέχρις ἂν πρὸς τῷ οἰκείαν ἐκκλησίαν ἐπαναδεάμοι, τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς καθ' ἡμᾶς αὐτοῦ ἐπισκόπῳ γινέσθω.

ΒΑΛΣ. Μεγάλων εἰσὶν ἐγκωμίων ἄξιοι οἱ πατέρες. τῆς γὰρ ἐκκλησιαστικῆς διατάξεως καὶ τῆς τιμῆς ἑκάστου τῷ ἐπισκόπων φροντίζοντες, ὥρισάν τινας δικαίους λόγους αἰτίας μεταναστάσεως κληρικοῖς, χωρὶς ἀπολυτικῆς γραφῆς τῶν

χρεω-

Digitized by Google

χλερονησάντων αὐτὸς, πάλιν δραμεῖν εἰς τὸν οἰκεῖον κλῆρον, ἀπελθόντος τῆς προφάσεως δι' ἣν ἀνεχώρησαν· καὶ μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας εἰς ἑτέρας ἐκκλησίας καταλέγεσθαι. Τὸν δὲ μὴ πειθόμενον ὑποστρέψαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν καταέχοντα τοῦτον Ἐπίσκοπον ἀφορίζεσθαι. εἴποι δέ τις, ὡς εἰ μὲν Ἐπίσκοπος τοιοῦτόν τι ποιήσῃ, ὑφ' οὗ τὸν μητροπολίτου ἀφορισθήσεται· ὡσαύτως καὶ ἐὰν μητροπολίτης καταφρονήσῃ τοῦ κανόνος, ὑφὰ τοῦ πατριάρχου κολασθήσεται. εἰ δὲ αὐτοκέφαλος ἀρχιεπίσκοπος ἢ πατριάρχης χωρὶς τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, (ἔστι γὰρ ἔλαβεν ἐξουσίαν οἵαν εἴπομεν) ὑπὸ τὸν κανόνος ἁλίσκεται, ὑφὰ τίνος ἀφορισθήσεται; οἶμαι οὖν ὑφὰ τοῦ μείζονος ἀρχιερέως.

A nati sunt dimissoriis literis, emigrarunt, ad suum clerum reverti, cùm illa præterierit circunstantia propter quam secesserunt; nec eis licere in aliarum Ecclesiarum catalogum referri: eum autem, cui persuaderi non potest ut redeat, quinetiam & Episcopum qui ipsum detinet, segregari. Dixerit autem quispiam, quòd si Episcopus quidem tale quid fecerit, à Metropolitano excommunicabitur: similiter & si Metropolitanus Canonem contempserit, à Patriarcha punietur. Si autem Archiepiscopus, qui est primas & caput, vel Patriarcha, præter Constantinopolitanum (is enim habet eam quam diximus facultatem) quòd canonem transgressus sit, convincatur, à B quo excommunicabitur? Existimo ergo, quòd à majore Pontifice.

ΖΩΝΑΡ. Τινὲς κληρικοὶ ὑφὰ βαρβάρων ἐφόδους, ἢ φορολόγων ἀπηνείας, ἢ λιμὸν ἴσως τὴν χώραν αὐτῶν καταλαβόντα, ἢ καὶ δι' ἑτέρας αἰτίας μεταναστεύοντες εἰς χώρας ἄλλας ἀπῆσαν. τοὺς οὖν βιαίους βέλει ὁ κανὼν τῆς αἰτίας ἀφαιρεθείσης, δι' ἣν μεταναστάντες τῶν ἰδίων γεγόνασι πόλεων καὶ ἐκκλησιῶν, εἰς αὐτὰς ὑποστρέφειν, καὶ μὴ ὑπομένειν τὴν χώραν, ἢ ταραχθέντος τοῦ προφάσεως ἀπελθόντος· τοὺς δὲ μὴ ἐπανιόντας κληρικοὺς, ὡς ἀπροφασίστους τῶν ἐκκλησιῶν καταλιμπάνοντας, ἐν αἷς κατελάχθησαν, καὶ ἑτέραις προσλαζομένους ἀφορίζεσθαι κελεύει, ἕως ἂν ἐπανέλθωσι πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐξ ἧς ὑπεχώρησαν. καὶ τὸν Ἐπίσκοπον δὲ τὸν δεξάμενον καὶ καταέχοντα αὐτοὺς ἀφορισμῷ ὑποτίθησι, μέχρις ἂν καθέξῃ αὐτούς.

Zonar. Vel incursionibus barbarorum, vel acerbitate illorum qui tributa exigunt, vel fortasse fame regionem occupante, vel ob alias ejusmodi causas aliquando fiebat, ut in alienas terras, domestica sede relicta, migrare clerici quidam cogerentur. Eos igitur, ubi primum causa illa, propter quam sese ab urbibus Ecclesiisque suis abjunxere, sublata fuerit, ad eas reverti, neque diutius in externa regione ad quam accesserunt, prætextu cessante peregrinari canon jubet. Clericos autem, qui C non redeunt, ut Ecclesias in quibus ordinati sunt, sine causâ relinquentes, & aliis vacantes segregari jubet, usque dum ad Ecclesiam, è quâ emigrabant, revertantur: ipsum porro Episcopum qui eos admisit & detinet, segregatori subjicit, quamdiu eos detinet.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ὑφὰ βαρβαρικῆς ἐπιδρομῆς μεταναστὰς, παυσαμένης τῆς ἐπιδρομῆς παλινοστείτω πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἣν κεκλήρωται· εἰ δὲ μή, μετὰ τοῦ προσληφθέντος ἀφορίζεσθω.

Arist. *Qui barbaricam propter incursionem emigravit cessante incursione, ad Ecclesiam in cujus clerum cooptatus est revertatur. Sin minus, una cum eo, ad quem accessit, segregatur.*

Ὁ μὴ μὲν ὑφά τινα περίστασιν ἀναχωρήσας κληρικὸς τῆς ἐκκλησίας ἣν ἐκληρώθη, καὶ πρὸς ἑτέραν ἀπελθὼν ἐκκλησίαν, καὶ ὑφὰ τοῦ ἐκείσε Ἐπισκόπου προσδεχθεὶς, καὶ τοῖς κληρικοῖς αὐτοῦ συγκαταλεγείς, καθαιρεῖται, σὺν τῷ προσδεξαμένῳ αὐτόν· καθὼς ὁ προγεγραμμένος ἑπτακαιδέκατος ὅρίζει κανών. Ὁ δὲ δι' ἐπιδρομὴν βαρβάρων, ἢ περίστασιν ἄλλην μεταναστὰς τῆς ἰδίας ἐκκλησίας νομίμου κληρικὸς, ἐὰν, τοῦ αἰτίου δι' ὃ ὑπεχώρησεν ἐπιλείψαντος, οὐ θελήσει πάλιν ἐπανελθεῖν εἰς τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ ἐν ᾗ ἐκληρώθη, ἀφορίζεται, σὺν τῷ καταέχοντι αὐτὸν Ἐπισκόπῳ, μέχρις ἂν πρὸς αὐτὴν ἐπανασκάμῃ· ἡ δὲ αἰτία, δι' ἣν μὴ ἔστιν ἀφορίζεται, ἐκεῖνος μὲν καθαιρεῖται, οὗτος δὲ οὐδαμῶς· οὐδὲ γὰρ, ὡς ἐκεῖνος, καὶ οὗτος, ἐξ ἀρχῆς ὑπεχώρησεν ἄνευ δικαίου λόγου καὶ αἰτίας. καὶ ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῷ, τὸν τῆς χειροτονίας αὐτῷ ἐπιτεθεικότα οὐ παρέβλαψε καὶ καταῆχησεν· ἀλλὰ δι' ἀνάγκην τοῦτο πεποίηκε.

Clericus, qui sine causâ aliquâ necessariâ ab Ecclesiâ D in quâ in clerum cooptatus fuit, recedit, & aliam adit Ecclesiam, & ab Episcopo qui ibi est admittitur, & inter Clericos ejus recensetur, deponitur, unà cum eo qui eum admisit ut canon decimus septimus ante-scriptus decernit. Qui autem ob barbarorum incursionem aut aliam circumstantiam causamve justam Ecclesiâ suâ emigrat Clericus, si, causâ illâ ob quam migravit cessante, ad Ecclesiam suam, in quâ in clerum cooptatus fuit, non vult redire, segregatur, unà cum Episcopo qui eum retinet, usque dum ad eam recurrat. Causa autem, propter quam hic quidem segregatur, ille autem deponitur, justa est. Nec enim ut ille, sic hic, ab initio sine justâ causâ recessit. Quandoquidem ille eum, qui ordinationem ipsi imposuit, quantum in eo fuit, injuriâ & probro non E affecit sed necessario hoc fecit.

ΚΑΝΩΝ ιθ'.

Ὅτι δεῖ τοὺς ὑφ' ἐκκλησιῶν προεστῶτας, ἐν πάσῃ μὲν ἡμέρᾳ ἐξαρέτως δὲ ταῖς κυριακαῖς, πρώτα τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν ἐκδιδάσκειν τοὺς τῆς εὐσεβείας λόγους, ἐκ τῆς θείας γραφῆς ἀναλεγομένους τὰ τῆς ἀληθείας νοήματά τε καὶ κρίματα, καὶ μὴ ὑπερβαίνοντας τοὺς ἤδη τεθέντας ὅρους, ἢ τὰ ἐκ τῶν θεοφόρων πατέρων παραδόσιν· ἀλλὰ καὶ εἰ γραφικὸς ἀνακινηθείη λόγος, μὴ ἄλλως τοῦτον ἑρμηνεύεσθαι, ἢ ὡς ἂν οἱ τῆς ἐκκλησίας φωστῆρες καὶ διδάσκαλοι διὰ τῶν οἰκείων συγγραμμάτων παρέθεντο· καὶ μᾶλλον ἐν τούτοις διδοκιμεῖτωσαν, ἢ λόγους οἰκείους συντάττοντες, ἵνα μὴ ἔσῃ ὅτε περὶ τοῦτο ἀπόρως ἔχοντες ἀποπίπτοιεν τοῦ προσήκοντος. Διὰ γὰρ τῆς τῶν εἰρημένων πατέρων διδασκαλίας οἱ λαοὶ ἐν γνώσει γενόμενοι, τῶν τε σπουδαίων καὶ αἱρετῶν καὶ τῶν ἀσυμφόρων καὶ ἀποβλήτων, τὸν βίον μεταῤῥυθμίζουσι πρὸς τὸ βέλτιον,

Canon XIX.

Quòd oportet eos qui præsunt Ecclesiis, in omnibus quidem diebus, sed præcipuè dominicis, omnem clerum & populum docere pietatis & rectæ religionis eloquia, ex divina scriptura colligentes intelligentias & judicia veritatis, & non transgredientis jam posita terminos, vel divinorum patrum traditionem: sed & si ad scripturam pertinens controversia aliqua excitata fuerit, nè eam aliter interpretentur, quam ut Ecclesiæ luminaria & doctores suis scriptis exposuerunt; & majorem ex iis laudem assequantur, quàm si proprios sermones componant, ne dum quandoque ad id hæsitant, ab eo, quod convenit, excidant. Per dictorum enim patrum doctrinam, populi, ad eorum quæ sunt bona & expetenda, & inutilia ac rejicienda, cognitionem venientes, vitam in melius componunt, nec ignorantiæ

Digitized by Google

vitii convincuntur, ſed doctrinæ mentem adhibentes, ſeipſos ad id, ne mali quid eis accidat, excitant, & imminentium ſuppliciorum metu ſibi ſalutem procurant.

κὴ τῷ τῆς ἀγνοίας ὑκ ἀλίσκονται πάθῃ ἀλλὰ σφοσήκοντες τῇ διδασκαλίᾳ, ἑαυτὲς σφὸς ὃ μὴ κακῶς παθεῖν σφοθήσυσιν, κὴ φόβῳ τῶν ἐπηρτημένων τιμωριῶν τὸ σωτηρίαν ἑαυτοῖς ἐξεργάζονται.

BALS. Episcopi Ecclesiarum doctores constituuntur: & propterea dicit canon eis omnino necesse esse, cui præsunt populum semper docere, & multo magis in diebus dominicis: in quibus omnes ferè solent in Ecclesiis interesse, ut qui à suis artificiis operibúsque cessent. Eos autem docere oportere decernit, non quæ nimiam continent digressionem, & pro arbitrio, sed ea quæ à sanctis patribus tradita sunt. Et patres quidem hæc. Nonnulli autem hujusmodi præceptum negligunt, eo quòd, ut est verisimile, eis pœna non infligatur: ut mihi autem videtur, etiam à lviii. canone sanctorum Apostolorum hi valde puniuntur. Dicit enim, Episcopus vel Presbyter clerum vel populum negligens, & eos pietatem non docens, segregetur: sin autem in socordia perseveret, deponatur. Nota ergo ex hoc canone, quòd populum docere solis Episcopis datum est, & magnæ Ecclesiæ doctores patriarchæ jure docent. Hoc autem etiam ostenditur ex novella illustris Imp. domini Alexii Comneni, quæ describit, & quomodo & quinam debent in Ecclesiis eligi, & decernit omnibus doctoribus, tam iis qui sunt extra Ecclesiam, quàm iis qui sunt intra, singulis tres numismatum libras, & singulis frumenti modios quinquaginta; & hæc apertè decidit. Sit autem & hic doctoribus honor tributus ut iterum in propriis Ecclesiis, propter quas secesserunt, statim post officiales proximi patriarchæ assideant, tanquam ejus personam repræsentantes. Et audimus enim, quòd qui pontificis locum tenet, maximum habet honorem, & huic rei nemo poterit contradicere. Et rursum qui autem & verbo & opere digni sunt quorum ratio habeatur, ad doctrinæ ministerium introducantur, & per docendi munera ad officia provehantur. Propterea enim, mortuo qui pro tempore Patriarcha, nec ipsi docere possunt.

ΒΑΛΣ. Διδάσκαλοι τῶν ἐκκλησιῶν οἱ Ἐπίσκοποι καθίστανται· κὴ δεῖ τὔτο φησὶν ὁ κανὼν ἔχειν τέτυς πᾶσιν ἀνάγκλιν, κὴ ἀεὶ μᾶλλον διδάσκειν τὸν ὑπ' αὐτὲς λαὸν, πολλῷ δ μᾶλλον ἐν ταῖς κυριωνύμοις, ἐν αἷς εἰώθασιν ἅπαντες σχεδὸν τῇ ἐκκλησίᾳ σφοσεδρύειν, τῶν ἐργοχείων αὐτῶν ἀπαλλατλόμενοι. διδάσκειν δ τέτυς διορίζε δ ὑ πρεσβυτικώτερα τινὰ κὴ οἰκοθεν, ἀλλ' αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ σφὸ τῶν ἁγίων πατέρων παραδεδόμενα· κὴ οἱ μὲν πατέρες ταῦτα. τινὲς δ ἀμελῆσι τῇ τοιέτυ αὐτῶν ἐπαγγέλματος, δεῖ δ μὴ ἀπρεπείας αὐτοῖς, ὡς ἔοικε, ποιεῖν. ἐμοὶ δ δοκεῖ ὡς ἀπὸ τῆ νη'. κανόνος τῶν ἁγίων ἀποστόλων μεγάλως ἔτοι κολάζονται. φησὶ γὰρ, Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἀμελῶν τῇ κλήρυ ἢ τῆ λαῆ, κὴ μὴ παιδεύων αὐτὲς τὸ εὐσέβειαν, ἀφοριζέσθω. ὃ πιμένων δ τῇ ῥαθυμίᾳ καθαιρείσθω. σημείωσαι δὲν ἀπὸ τῆ παρόντος κανόνος, ὅτι δ διδάσκειν τὸν λαὸν μόνοις ἐνδέδωται τοῖς Ἐπισκόποις, κὴ οἱ διδάσκαλοι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας δικαίῳ τῆ πατριάρχυ διδάσκυσι. παρίσα δ τὔτο κὴ ἀπὸ τῆς νεαρᾶς τῆ ἀοιδίμυ βασιλέως· κὴ τίνες ὀφείλυσι φηφίζεσθαι εἰς τὰς ἐκκλησίας. κὴ τυπωσάσης τοῖς διδασκάλοις πᾶσι τῆς τε ἐντὸς ὄσι δηλαδὴ τῆς ἐκκλησίας, κὴ τῆς ἐκτὸς ἀνὰ νομισμάτων λίτρας τρεῖς, κὴ ἀνὰ σίτυ μοδίυς πεντήκοντα· κὴ διοριζομένης ἐν μέρει κυρῦ Ἀλεξίυ τῆ Κομνηνῆ, τῆς ὑποτυπώσης ὅπως ταῦτα ῥητῶς. ἔτω κὴ αὕτη τοῖς διδασκάλοις, δι' ἃς τὸ ἀναχωρησιν ἐποιήσαντο αὖθις ἐν ταῖς οἰκείαις ἐκκλησίαις ἀπονενεμημένη τιμὴ, ὃ δεύτυς μετὰ τὰς ἀρχοντίκας ἵσασιν, τοῦ ἀγωγίτω πατριάρχη παρισαμένυς, ὡς ἐκπροσωπουμένους αὐτῆ. κὴ ἀκόλυθον γὰρ τὸν πληροῦντα τὸν τῆ ἀρχιερέως τόπον μείζονα ἔχειν ἀεὶ τιμὴν κὴ σπεῦσαι πρὸς τῦτο δυνήσεται ἀπολειπεῖν. κὴ πάλιν· οἱ δ ἀξιολόγοι καλά τε λόγον κὴ πρᾶξιν, εἰσηγάγωσθαι εἰς τὴν τῆς διδασκαλίας ἀφαγνίαν, κὴ δεῖ τῆ διδασκαλικῶν προβαινέτωσαν εἰς τὸ ἀρχοντικία. δεῖ γὰρ τῦτο κὴ πλουτήσαντος τῆ κῆ καιρὸς πατριάρχυ, σπεύδειν αὐτοὶ διδάσκειν.

ZONAR. Et Apostolico quinquagesimo octavo canone in Episcopum, qui cleri populique sibi commissi curam obire, eósque religiosæ vitæ præceptis erudire neglexerit, segregatio primum, ac nisi postea socordiam exuerit, depositionis quoque pœna constituta est. Et magnus præterea Paulus, dum in ea quæ est ad Timotheum epistola formam conditionésque Episcopi describit, docendi quoque facultate præditum esse oportere demonstrat. Ad Titum quoque scribens; Oportet, inquit, Episcopum amplecti eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere. Hæc & Synodi hujusce Patres secuti, hoc edito canone, cum aliis quoque, tum Dominicis præsertim diebus, Episcopi oratione populum ad pia religionis studia informari, ac institui jubent. Per eos enim dies vacationem à laboribus nacti homines in Ecclesiam conveniunt, & Divinas scripturas audiunt. Quocirca si istis præsertim diebus doceant, majorem exinde fructum populus feret. Quæ porro doceant, non ab ipsis inventa, sed ex sacris literis repetita proferri volunt, quarum quidem explicationem ex sanctorum Patrum fontibus hauriant, non ipsi sibi ex ingenio suo arbitrióque confingant. Si enim judicio in ea re suo uterentur, hærebunt forsitan nonnunquam & à vero aberrabunt. Sanctorum verò Patrum præceptis instituta atque imbuta multitudo, quid potissimum sequi

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ πεντηκοσὸς ὄγδος κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν τὸν ἀμελοῦντα Ἐπίσκοπον τῆ οἰκείυ κλήρυ ἢ τῆ λαῆ, κὴ μὴ ἐκπαιδεύοντα αὐτοῖς τὸ εὐσέβειαν ἀφορίζει, ὑπμένοντα δ τῇ ῥαθυμίᾳ κὴ καθαιρεῖ. κὴ ὁ μέγας Παῦλος Τιμοθέῳ μὲν ὑπετέλλων, κὴ οἷς δεῖ τὸν Ἐπίσκοπον εἶναι διατιθέμενος, κὴ διδακτικὸν αὐτὸν τυγχάνειν σφοσκελεύει. τῷ δὲ γε Τίτῳ γράφων, ἀντέχεσθαι δεῖν, φησὶ, τὸν Ἐπίσκοπον τῆ κατ' διδαχὴν πιτῆ λόγυ, ἵνα δυνατὸς ᾖ κὴ σφοκαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ὑγιαινύσῃ, κὴ τὰς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. τέτοις κὴ οἱ τῆς συνόδυ ταύτης ἑπόμενοι τὸν παρόντα κανόνα ἐξέθεντο, ἀεὶ μὲν δεῖν λέγοντες τὰς Ἐπισκόπυς διδάσκειν τὸν λαὸν τὰς τῆς εὐσεβείας λόγυς, μάλιστα δ ἐν ταῖς κυριακαῖς. ἐν γὰρ αὐταῖς σχολάζοντες ἐκ τῶν ἐργοχείων αὐτῶν οἱ ἄνθρωποι συνέρχονται εἰς τὰς ἐκκλησίας, κὴ ἀκροῶνται τῶν θείων γραφῶν. εἰ δῶν ἐν ζύταις μᾶλλον διδάσκυσι, πλείων ἔται κὴ ἡ ὠφέλεια τῆ λαῆ. διδάσκειν δ αὐτὰς βέλον δ μὴ οἰκοθεν, ἀλλ' ἐκ τῆς θείας γραφῆς, κὴ ταύτῃ ἑρμηνεύειν κατ' πῶ τῶν θείων πατέρων ἐξήγησιν, ἀλλὰ μὴ ἐξ οἰκείων νοημάτων καὶ λογισμῶν. εἰ γὰρ τοῖς οἰκείοις, φασὶ, ῥᾳῶν δ λογισμοῖς, ἴσως κὴ ἁπτήσυσί ποτε, κὴ ἐκπεσοῦνται τῆ προσήκοντος. ἐκ δὲ τῆς τῶν θείων πατέρων διδασκαλίας γνώσονται οἱ λαοὶ, τίνα μὲν δεῖ αἱρεῖσθαι,

Digitized by Google

ἀιρεῖσθαι, τίνα ὀφείλει ἀποτρέπεσθαι, καὶ πῶς οἰκείαν ζωὴν ἀποδυνᾶται πρὸς ἀρετὴν, ἐκφοβούμενος δὲ ἐξ ἀγνοίας τὴν θείων ἐντολῶν ὀλιγαρκίαν εἰς ἁμαρτήματα, καὶ φόβῳ τῶν μελλουσῶν κολάσεων ὀκ τῆς καρδίας ἀναμιμνήσκοιτο.

A quidve fugere oporteat, sine controversia diijudicare, morèsque suos ad virtutis normam conformare facile poterit, neque transversam divini imperii ignoratio aget, séque ab omnibus vitiorum maculis futuri supplicii recordatione puram integrámque conservabit.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ προεστὼς ἐκκλησίας, καὶ ἐξαίρετον τῆς κυριακῆς διδασκέτω τὰ δόγματα· καὶ διερμηνευέτω, μὴ οἰκοθεν, ἀλλὰ ὡς οἱ θεῖοι πατέρες διέλαβον.

ARIST. *Præsul Ecclesiæ dominicis præsertim diebus dogmata doceat, & interpretetur, non pro suo arbitrio, sed ut Divini patres tradiderunt.*

Οἱ Ἐπίσκοποι ἐν πάσαις μὲν ἡμέραις, ὀφείλουσι τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν ἐκδιδάσκειν τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα· ἐξαιρέτως δὲ ἐν τῇ κυριακῇ. καὶ εἴ τις γραφικὴν τις αὐτοῖς ἐρωτήσῃ λόγον, μὴ οἰκοθεν τοῦτον ἑρμηνευέτωσαν· τοῦτο γὰρ ἔστιν αὐτοῖς εὐδοκίμησις, τὰς παραδόσεις τῶν θεοφόρων πατέρων, καὶ καὶ αὐτὰς λύειν τὰ ἐρωτώμενα· καὶ μὴ οἰκείους λόγους συντίθεσθαι· ἵνα μὴ ἀπόρως ἴσως ἔχοντες πρὸς τὸ ἀφ' ἑαυτῶν λῦσαι ταῦτα, τῆς ἀληθοῦς ἑρμηνείας πόρρω ἐκπέσωσιν. τὸν δὲ ἀμελοῦντα τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ διδάσκοντα αὐτοὺς τὰ εὐσέβειαν, πρῶτα μὲν ἀφορίζει ὁ πεντηκοστὸς ὅδδοος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, εἶτα τῇ ῥαθυμίᾳ ἐπιμένοντα καθαιρεῖ.

B] Et si quis scripturarum mentem eos rogaverit, ne pro arbitrio illam interpretentur; hoc enim iis laudem conciliat, si divinorum patrum traditiones sciant, & secundùm eas solvant quæstiones, & non sua verba componant; ne forte cum non possint à seipsis eas solvere, verâ interpretatione procul decidant: eum autem qui clerum & populum negligit, eosque pietatem non docet, primo quidem excommunicat quinquagesimus octavus sanctorum apostolorum canon, postea, si in negligentiâ perseverat, etiam deponit.

ΚΑΝΩΝ κ'.

Μὴ ἐξέστω Ἐπισκόπῳ εἰς ἑτέραν τὴν μὴ αὐτῷ προστετηκυῖαν πόλιν δημοσίᾳ διδάσκειν. εἰ δέ τις φωραθείη τοῦτο ποιῶν, τῆς ἐπισκοπῆς παυέσθω· καὶ ὁ τῷ πρεσβυτερίῳ ἐνεργείτω.

CANON XX.

C

Ne liceat Episcopo in alia, quæ ad se non pertinet, civitate publicè docere. Si quis autem hoc facere deprehensus fuerit, ab Episcopatu desistat; Presbyteri autem munere fungatur.

ΒΑΛΣ. Ὁ κανὼν σαφής ἐστι· διορίζεται γὰρ μὴ διδάσκειν δημοσίᾳ Ἐπίσκοπον εἰς πόλιν μὴ ἀνήκουσαν αὐτῷ. ἀτιμία γάρ, φησι, τοῦτό ἐστι τῇ χώρᾳ ἀρχιερέως, καὶ ἀμαθίας κατάκρισις. τοῦτο δὲ νόει, ὅταν γίνηται παρὰ γνώμην τοῦ ἐγχωρίου Ἐπισκόπου. εἰ γὰρ τῇ γνώμῃ αὐτοῦ τοιοῦτόν τι ποιήσῃ τις, οὐ προκεκριμένος, ὅτι καὶ ἱερουργεῖ τις εἰς ἀλλοτρίαν ἐνορίαν ἀποκεκριμένως θελήσει τοῦ ἐγχωρίου αὐτοῦ. καὶ ὁ μέγας δὲ ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριος, τοῦ Στασίμων Ἐπίσκοπος ὤν, πολλοὺς λόγους ἀνέγνω εἰς Ναζιανζῷ, τοῦ πάλαι αὐτῷ ἐν ταύτῃ ἀρχιεραλδίοντος, καὶ παρίσταται τοῦτο ἀπὸ τοῦ λόγου τοῦ ὕστερος ἔχοντος, τί λύεις τάξιν ἐπαινουμένην; καὶ ὁ σοφώτατος ἐκεῖνος μητροπολίτης Ἐφέσου, κῦρος Ἰωάννης, ὁ καὶ ποταμὸς περιττῶν τὰ τῆς φιλοσοφίας ῥεύματα, καὶ κολπώδης λεγόμενος, εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτὸν ἀφορμώμενος, μετ' ἀξιώσεως τῶν καθ' χώραν ἀρχιερέων δημοσίᾳ ἐδίδασκεν. ἀνάγνωθι· καὶ εὑρήσεις κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων. καλῶς δὲ προσκεῖται τῷ κανόνι τὸ δημοσίᾳ. ἰδιαιτάτως γὰρ ἀπολογεῖσθαι πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας περί τινος ἐκκλησιαστικῆς προβλήματος ἔξεστι παντὶ καὶ πανταχοῦ, καθὼς καὶ ὁ ια'. κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου τὰ περὶ τούτου διαγορεύει. εἰ δέ τις ἀπορήσει πῶς ὁ μὲν κθ'. κανὼν τῆς δ'. συνόδου λέγει, ὅτι τὸ ἐξ Ἐπισκόπου εἰς πρεσβυτέρου ἀξίαν καταγαγεῖν, ἱεροσυλία ἐστίν· ὁ δὲ παρὼν κανὼν φησίν, εἴ τις φωραθείη τοῦτο ποιῶν, παυέσθω τῆς ἐπισκοπῆς, τὰ δὲ τῷ πρεσβυτέρου ἐνεργείτω· ἀκούσει ὅτι ἐκεῖ περὶ καθαιρέσεως φησὶν εὐλόγου ἢ περιαλόσεως· ἢ γὰρ διὰ αἰτίαμά τι εὔλογον ἐξεβλήθη τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ οὐδὲ πρεσβύτερος ἔσται· ἢ ἀναιτίως καὶ οὐδὲ ὕστερος εἰς πρεσβυτέρου βαθμὸν καταταχθήσεται, ἀλλ' ἔσται αὖθις Ἐπίσκοπος. ἐνταῦθα δὲ, ἁμάρτημα μέν ὁ Ἐπίσκοπος κωλύων αὐτὸν τῆς ἱερωσύνης οὐκ ἤμβλε· φιλοδοξία δὲ καὶ δόξης ἔρως ὃ ἥμαρτεν. ἵνα γοῦν ἀντίρροπον τῇ τιμωρείαν ἔξῃ τῷ πλαισμάτι αὐτοῦ καὶ ταπεινωθῇ, παύεται μὲν τῆς ἐπισκοπικῆς τιμῆς, καταλάττεται δὲ εἰς πρεσβυτέρου τιμήν. τὸ γὰρ καθαιρεῖσθαι τοῦτον, καὶ γίνεσθαι ἱερέα οὐ δέδοκται τοῖς παλαιοῖς· ἀνάγνωσον, καὶ τὸν ιή'. κανόνα τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου, τὸν ἐνεργῆσαι ἐκλαβοῦς εἰς τὴν διδασκαλικὴν ἐνέργειαν, καὶ μὴ εἰς τὴν ἱεροπραξίαν. οἱ γὰρ ἱερεῖς τὸ παλαιὸν ἐξ ἀνάγκης εἶχον τὸ διδάσκειν.

Ne liceat Episcopo in alia, quæ ad se non pertinet, civitate publicè docere. Si quis autem hoc facere deprehensus fuerit, ab Episcopatu desistat; Presbyteri autem munere fungatur.

BALS. Canon est apertus. Decernit enim, ne Episcopus publicè doceat in civitate quæ ad se non pertinet. Est enim, inquit, hoc dedecus pontificis illius regionis, & ejus ignorantiæ condemnatio. Hoc autem intellige, quando fit præter mentem illius regionis Episcopi. Si quis enim ejus voluntate tale quid fecerit, id ei præjudicium non afferet. Nam & in alia regione sine ullo præjudicio sacra celebrat quispiam, ejus qui illam habet voluntate. Quinetiam magnus theologus Gregorius, cùm Stasimorum esset Episcopus, multa legit Nazianzi, cùm ejus in ea civitate esset Pontifex: & hoc ostenditur ex oratione quæ sic habet; Cur solvitis ordinem laudabilem? Porrò & sapientissimus ille Ephesi Metropolitanus dominus Joannes, qui instar fluvii philosophiæ fluenta effudit, & κολπωδὸς, (id est, Sinuosus) dictus est, in eam regionem veniens, quæ illum erat sortita, cum auctoritate illius regionis Antistitum publicè docuit. Lege & xiv. canonem sanctorum Apostolorum. Canoni autem rectè adjicitur illud, publicè. Privatim enim interrogantibus de Ecclesiastica aliqua quæstione respondere licet cuilibet & ubique, sicut & xi. canon Sardicensis Synodi de ea re apertè loquitur. Si quis autem dubitet, quomodo xxix. canon iv. Synodi dicit, quòd ex Episcopo ad Presbyteri dignitatem deducere, est sacrilegium: præsens autem canon dicit, si quis hoc facere deprehensus fuerit, ab Episcopatu cessat, Presbyteri autem munere fungatur; audiet, quòd illic quidem dicit de depositione justa vel injusta; vel enim propter justam causam Episcopatu dejectus est, & ne Presbyter quidem erit: vel sine causa, & ne sic quidem ad Presbyteri gradum deprimetur, sed erit rursus Episcopus. Hîc autem Episcopus quidem peccatum non admisit, quòd eum à sacerdotio arceat, sed gloriæ tantùm cupiditate & laudis amore peccavit. Ut ergo, quod suo peccato respondeat, supplicium habeat, & humilis evadat, ab Episcopatus quidem honore desistit, in Presbyteri autem honore collocatur. Ut is enim deponatur, & sacerdos fiat, patribus visum non est. Lege & xviii. can. Anc. Syn. Sacerdotis autem munus, accipe etiam de docendi munere, & non de sacrificii celebratione. Sacerdotes enim antiquitus necesse habebant etiam docere.

ZONAR.

Digitized by Google

A

ZONAR. Ne qua inter Episcopos causa offensionis existeret, nulli propterea Episcopo publice in aliena urbe docendi facultatem Patres esse voluerunt. Nec enim id sine aliqua præfecti urbis istius Episcopi contumelia fieri potest. Sed publice tantum docendi facultate interdictum; ut vicissim, quidpiam ex eo privatim quærenti satisfacere, seorsimq; docere, nequaquam Episcopo vetitum, nec aliquid eum qui id faciat in se culpæ suscipere intelligamus. Sed de hac re fusiùs Sardicensis quoq; Synodi undecimo canone constitutum. Dubitaverit porro aliquis, cùm hominem de Episcopali fastigio dejectum, cogi in Presbyterorum ordinē sine sacrilegio non posse, undetrigesimo quartæ Synodi Canone definitum sit, qua ratione Episcopum hoc loco, qui istud faciat, ab Episcopatu cessare, & Presbyterimunere fungi Canon decernat. Igitur in quarta Synodo de justa, vel injusta depositione sermonem esse dicemus. Vel enim ob gravem delicti culpam qui Episcopus fuerat, ea dignitate spoliatus est, ac ne inter sacerdotes quoq; locum teneat idem crimen efficiet; vel innocenti mulcta irrogata, proindéque ne tum quidem sacerdotibus annumerari, sed Episcopali fastigio unde per injuriam dejectus fuerat, restitui hominem oportebit. Hic verò Episcopus nullum, ex quo sacerdotio moveri debeat, in se facinus admisit: sola is ambitione, laudísque immoderata cupiditate peccavit. Ut igitur peccato animadversio respondeat, temerariáque hominis elatio comprimatur, ab Episcopatu gerendo desistere, atq; in Presbyterorum ordinem traduci jubet.

ZΩΝΑΡ. Τοῖς Επισκόποις τὰς τῶν σκανδάλων περιαιροῦντες ἀφορμὰς οἱ θεῖοι πατέρες ὥρισαν μὴ διδάσκειν Επίσκοπον δημοσίᾳ ἐν πόλει μὴ ἀνηκούσῃ αὐτῷ. τοῦτο γὰρ εἰς ἀτιμίαν ἐστὶ τοῦ τῆς πόλεως ἐκείνης ἀρχιερέως. δημοσίᾳ δὲ διδάσκειν κεκώλυται, ὡς ἐξ ἀντιδιαστολῆς νοεῖσθαι, ὡς εἴτις αὐτῷ κατ' ἰδίαν προσέλθοι ἐρωτῶν αὐτὸν, ἐκείνῳ πρὸς τὸ ἐρώτημα ἀποκρινόμενος, καὶ διδάσκων καθ' ἑαυτὸν, οὐχ ἁμαρτάνει. καὶ ὁ ἑνδέκατος δὲ κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου θεσμοτεθεῖ τὰ περὶ τούτου πλατύτερον. ἀπορήσει δέ τις, πῶς ὁ μὲν εἰκοστὸς ἔννατος κανὼν τῆς τετάρτης συνόδου λέγει, ὅτι B τὸ ἐξ Επισκόπου εἰς πρεσβυτέρου ἀξίαν καταγαγεῖν ἱεροσυλία ἐστίν· ὁ δὲ παρὼν κανών φησιν, εἴ τις φωραθείη τοῦτο ποιῶν, παυέσθω τῆς ἐπισκοπῆς, τὰ δὲ τοῦ πρεσβυτέρου ἐνεργείτω· εἴποι οὖν ἄν τις, ὅτι ἐκεῖ περὶ καθαιρέσεώς φησιν εὐλόγου ἢ παραλόγου. εἰ γὰρ διὰ αἰτίαμά τι ἐξεβλήθη τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ διὰ τὸ ἁμάρτημα, ἐκεῖνος οὐ δὲ πρεσβύτερος ἔσται, ἢ ἀναιτίως ἐξεβλήθη τῆς ἐπισκοπῆς καὶ οὐδ' οὕτως εἰς πρεσβυτέρου βαθμὸν καταχθήσεται, ἀλλ' ἔσται αὖθις Επίσκοπος. ἐνταῦθα δὲ ἁμάρτημα μὲν ὁ Επίσκοπος κωλύον αὐτὸν τῆς ἱερωσύνης οὐχ ἥμαρτε, φιλοδοξία δὲ ἦν καὶ δόξης ἔρως, ὃ ἥμαρτεν. ἵνα γοῦν C ἀντίρροπον τὴν τιμωρίαν ἕξῃ τῷ πταίσματι αὐτοῦ, καὶ ταπεινωθῇ, παύεται μὲν τῆς ἐπισκοπῆς, κατάγεται δὲ εἰς πρεσβυτέρου τόπον.

ARIST. *Episcopus in aliâ urbe ne publicè doceat. Sin hoc fecisse deprehensus fuerit, ab Episcopatu desistat, Presbyteri muneribus fungens.*

ΑΡΙΣΤ. Επίσκοπος ἐν ἑτέρᾳ πόλει δημοσίᾳ μὴ διδασκέτω· εἰ δὲ φωραθῇ, παυέσθω τῆς ἐπισκοπῆς, τὰ τῶν πρεσβυτέρων ἐνεργῶν.

Episcopus qui hoc facit, quoniam per ostentationem & superbiam & Episcopi, qui ibi præest, contemptum publicè docet, ut eum pudefacere & vilipendere & alienam cathedram sibi conciliare contendens, justè Episcopatu deponitur. Qui aliena enim petit, & suis privatur. Sed ad Presbyterorum locum deducitur, & inter eos munere fungetur. Et nota quando etiam Episcopus ad Presbyteri locum reducitur. Nam undetrigesimus Synodi Chalcedonensis canon è contra sacrilegium vocat Episcopi ad Presbyteri gradum deductionem & hunc præsentem canonem ex eo canone catholico exceptum habeas.

Ο τοῦτο ποιῶν Επίσκοπος, ἐπεὶ δι' ἀλαζονείαν καὶ τύφον καὶ καταφρόνησιν τοῦ ἐκεῖσε Επισκόπου δημοσίᾳ διδάσκει, ὡς D σωουδάζων καταισχύνειν, καὶ κατευτελίζειν, καὶ τὴν ἀλλοτρίαν καθέδραν ἑαυτῷ προμνηστεύεσθαι· εὐλόγως παυθήσεται τῆς ἐπισκοπῆς· ὁ γὰρ τῶν ἀλλοτρίων ἐφιέμενος, καὶ τῶν ἰδίων στερίσκεται· εἰς δὲ τὸν τόπον τῶν πρεσβυτέρων κατενεχθήσεται, καὶ κατ' αὐτῶν ἐνεργήσει. καὶ σημείωσαι, πότε καὶ Επισκοπος εἰς πρεσβυτέρου τόπον κατάγεται. ὁ γὰρ εἰκοστὸς ἔννατος κανὼν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ἱεροσυλίαν ἄντικρυς καλεῖ, τὸ, τὸν Επίσκοπον εἰς πρεσβυτέρου κατάγειν βαθμόν· καὶ ἔχε τὸν παρόντα κανόνα ὑπεξῃρημένον ἐκ τοῦ καθολικοῦ ἐκείνου κανόνος.

CANON XXI.

E

ΚΑΝΩΝ κα'.

Qui canonicorum quidem criminum rei facti, & propterea perfectæ ac perpetuæ depositioni subjecti, in laicorum locum detrusi sunt; siquidem ad conversionem sua sponte respicientes peccatum delent, propter quod à gratia exciderunt, & ab eo se penitus alienos efficiunt, cleri habitu tondeantur: Sin autem non sua sponte hoc elegerint, comam sicut laici nutriant, utpote qui mundanam seu secularem conversationem vitæ cælesti præposuerint.

Οἱ ἐπ' ἐγκλήμασι κανονικοῖς ὑπεύθυνοι γινόμενοι, καὶ διὰ τοῦτο παντελεῖ τε καὶ διηνεκεῖ καθαιρέσει ὑποβαλλόμενοι καὶ ἐν τῷ τῶν λαϊκῶν ἀπωθούμενοι τόπῳ· εἰ μὲν ἑκουσίως πρὸς ἐπιστροφὴν ὁρῶντες ἀθετοῦσι τὴν ἁμαρτίαν, δι' ἣν τῆς χάριτος ἐκπεπτώκασι, καὶ ταύτης τέλεον ἀλλοτρίους ἑαυτοὺς καθιστῶσι, τῷ τοῦ κλήρου κειρέσθωσαν σχήματι· εἰ δὲ μὴ τοῦτο αὐθαιρέτως αἱρήσονται, καθάπερ οἱ λαϊκοὶ, τὴν κόμην ἐπιτρεφέτωσαν, ὡς τὴν ἐν κόσμῳ ἀναστροφὴν τῆς οὐρανίου ζωῆς προτιμήσαντες.

F

BALS. Nota ex hoc præsenti canone, quòd qui propter aliquod crimen deponuntur, ut laici reputantur, nec possunt post depositionem aliquid agere, quod ad Clericum ulla ratione pertineat. Eos autem solos, qui à peccato recesserint propter quod depositi fuerant, à fornicatione forte vel aliquo alio, decernit canon esse tondendos capite, ut clericos, id est, habere papalem tonsuram, & Clerici habitu indui. In eos enim est mitior ac clementior propter pœnitentiam.

ΒΑΛΣ. Σημείωσαι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι οἱ ἀπό τινος ἐγκλήματος καθαιρούμενοι, ὡς λαϊκοὶ λογίζονται, καὶ οὐ δύνανται μετὰ τὴν καθαίρεσιν ἐνεργεῖν οἷον δήτι ἀνῆκον κληρικῷ· μόνους δὲ τοὺς ἀποστάντας τοῦ ἁμαρτήματος δι' ὃ καθῃρέθησαν, τυχὸν τῆς πορνείας ἢ ἑτέρου τινὸς, διορίζεται ὁ κανὼν κείρεσθαι τὴν κεφαλὴν κατὰ κληρικοὺς, ἤγουν ἔχειν παπαλήθραν, καὶ ἐνδύεσθαι σχῆμα κληρικοῦ. φιλανθρωπώτερον γὰρ ἐπὶ τούτοις διατίθεται διὰ τὴν μετάνοιαν.

τοὺς

Digitized by Google

τὴς δὲ γε ἀμεταθέτως ἐξεχομένυς τῆς ἁμαρτίας, τρέφειν τῷ κόμῳ ἀφικελεύεται, καὶ λαϊκὺς, ἵνα ἔχιεν πλείονα αἰσχύνλν, μὴ παραχωρήμενοι ἐν μετοχῇ κληρικοῦ ὅλως ἦι, ἀλλὰ καὶ αὐτῆ τῷ ἐνδύματος σεμνομένοι. καὶ ὁ μὲ κανὼν ταῦτα. ἡ δὲ οθ'. νεαρὰ τῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τῦ φιλοσόφυ καταμφῶς δρειζομένη τὺς μὴ χειροτονίαν γαμοῦντας, ἐυδοκεῖ μήτε τῷ ἡήματος τῆς κληρικῆς αὐτὺς ἀπαλλοτριοῦσθαι, μήτε τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κοινοτέρας ὑπηρεσίας. καὶ ἡ ζ'. νεαρὰ τῦ αὐτῦ βασιλέως, τὺς ἀπὸ κληρικῆς τροὺς λαϊκὺς μεταχηματισθέντας, καὶ ἄκοντας τροὺς αὐτὸ πάλιν ἀποκαθίσασθαι δρείζεται. φαίνεται οὖν ἐναντιότης ἐν τύτοις. ἐμοὶ μὲν δοκεῖ τὸ μὴ κανόνα νομοθετεῖν τροὶ τῶν καταδικαζομένων διὰ ἔγκλημά τι τροσαγηλθέν, καὶ ἀμεταθέτως ἐξεχομένων τῦ κακῦ· οἷς διὰ μοιχείαν, διὰ ἁρπαγὴν, διὰ ἱεροσυλίαν· τῷ δὲ νεαρᾷν, τροὶ τῶν μὴ τῷ χειροτονίαν διγαμησάντων, ὅτε κἂν καθαίρεσιν ἐπάγῃ, ἀλλ' οὖν διὰ τὸ γάμον συγγινώσκεται. καὶ διὰ τῦτο τροεχωρήθη οἱ τῦτοι ὑπὸ τῆς νεαρᾶς ἐνεργεῖν τὰ ἔξω τῦ βήματος· οἱ δὲ λοιποὶ οἱ μεταχηματισθέντες, ὡς οἶομαι, καὶ τῷ νεαρᾷν ἀναγκασθήσονται μὴ κατορχεῖσθαι τῦ ἁγίυ χήματος.

A Ii autem, qui in peccato perpetuò hærent, comam nutrire jubentur ut laici, ut majori pudore afficiantur, nec in cleri participatione ullo esse modo eis permittatur, sed ipso etiam amictu priventur. Et hæc quidem canon. lxxix. autem Imp. domini Leonis philosophi novella eos deponi debere statuens, qui ducunt uxores post ordinationem, vult neque eos à clericorum habitu alienari, nec à communione ministerii in Ecclesia. Et vii. ejusdem Imp. novella, eos, qui à Clericis in laicos transmutati sunt, eôdem rursus vel invitos redire jubet. Videtur igitur in his esse repugnantia. Existimo autem canonem quidem de iis statuere, qui propter delatum aliquod crimen condemnati, malo assiduè inhærent; quemadmodum propter adulterium, propter rapinam propter sacrilegium: Novellam autem, de iis qui post ordinationem uxorem duxerunt; quod quidem etsi inducit depositionem, eis tamen propter matrimonium ignoscitur. Et ideo eis à novella permissum est, ut ea exerceant quæ fiunt extra sacrum tribunal: reliqui autem transmutati cogentur, ut puto, ex Novellæ sententia & à sancto habitu non desilire.

ZΩNAP. Διάφορά εἰσιν ἐγκλήματα δι' ἃ καθαιρεῦνται οἱ ἱερωμένοι καὶ ἐξωθοῦνται τῦ κλήρου, καὶ συναριθμοῦνται τοῖς λαϊκοῖς. κείσθω δὲ νῦν ἡμῖν εἰς τράδειγμα ἡ πορνεία. εἰ γοῦν, ἁλῷ τις πορνεύσας τρεσβύτερος ἢ διάκονος, καθαιρεῖσθαι καὶ συντάσσεσθαι λαϊκοῖς. εἰ μὲν οὖν μὴ τῷ καθαίρεσιν ἑκουσίως τρὸς μετάνοιαν ἀπενδύσῃ, καὶ ἀπόσχῃ τῆς ἁμαρτίας, δι' ἣν τῆς ἱερωσύνης ἐξέπεσε, καὶ τέλεον τῷ σώματος ἀναλλοτριώσῃ ἑαυτὸν, ἐφίησιν αὐτῷ ὁ κανὼν καὶ κληρικοὺς κείρεσθαι, ὥστε τῷ χήματι τέως κεκοσμῆσθαι τῷ κληρικῷ, καὶ μὴ πάντη αἰσχύνεσθαι εἰς λαϊκῦ καταχθέντα καὶ χῆμα καὶ τόπον. εἰ δὲ ὑπομένει τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ οὐκ αἱρεῖται τῷ ὑπερορίῳ ἑκουσίως, τρέφειν αὐτὸν τῷ κόμῳ ἀφικελύεσθαι καὶ λαϊκοὺς, καὶ μὴ τὰς τῆς κορυφῆς ξυρᾶσθαι τρίχας. ἵν' αἰσχύνοιτο ὡς εἰς λαϊκοὺς ἀπωσθεὶς ὁ πρὶν ἱερεὺς ἢ διάκονος, καὶ ὅτω ποτὲ σωφρονήσῃ, καὶ τῆς ἁμαρτίας ἀπόσχηται.

ZONAR. Multa sunt criminum genera, ob quæ initiatos deponi & clero moveri, atque inter Laicos referri decretum est. Sed ponatur, exempli causa, fornicatio. Si quis ergo fornicationis reus deprehendatur, Presbyter aut Diaconus deponi ac Laicis adscriptus censeri debet. Verum, si postquam ordine motus est ad pœnitentiam sponte se dederit, séque ab ea culpa, ob quam sacerdotio mulctatus est, quàm longissime abduxerit & à peccato penitus abstinuerit, tonderi hominem Clericorum more canon permittit; ut eo videlicet, qui Clericorum proprius est, ornatu concesso, reliquo Laicorum habitu utentis, ad Laicorum locum dejecti, pudor ignominiáque minuatur. Quòd si nullum abdicandi dedecoris ac vitæ emendandæ sua sponte consilium capiat, ex Laicorum consuetudine nutrire comam, capillóque abradendo penitùs abstinere jubent: ut cum se antea Sacerdotem aut Diaconum, nunc in Laicorum ordines relatum non sine rubore animadvertat, ita demum se ipse colligat, & à peccato abstineat.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ δηλονοτὶ καθηρημένος, καὶ εἰς τὺς λαϊκὺς ἀπωσθεὶς, μεταμελόμενος καθαιρείσθω, καὶ κειρέσθω μόνον. εἰ δὲ μὴ, τῷ κόμῳ ἐπιτρεφέτω.

ARIST. *Qui jam depositus & ad Laicos detrusus est, pœnitentiâ ductus deponatur, & tondeatur solum. Sin minus, comam nutriat.*

Ὁ μὲν τῆς ἀξίας μετακινηθεὶς τρεσβύτερος ἢ διάκονος, τῆ δὲ τιμῆς μετέχων καὶ τῆ καθέδρας· καὶ τὺς λοιποὺς τὺς ἐν κλήρῳ τῷ κεφαλῷ ὀφείλει ἀποκείρεσθαι. ὁ δ' ἐπ' ἐγκλήμασι γενομένως κατάθεσθαι, καὶ καθαιρεθεὶς, καὶ εἰς τὸ πόσον τῆς λαϊκῆς ταχθεὶς, εἰ μὲν ἑκουσίως ἀθετεῖ τῷ ἁμαρτίαν, δι' ἣν τὸ χάριτος ἐστερήθη καὶ τῆς τιμῆς, καὶ τροὸς ἐπιστροφῷ ὁρᾷ, καὶ τὺς κληρικοὺς τῆς κεφαλῆς τὰς τρίχας κειρέσθω· εἰ δὲ οἰκείᾳ γνώμῃ τῦ πταίσματος οὐκ ἀφίσται, ἀλλὰ τροστίθειν τῦτο ἀρνεῖται, καὶ τὺς λαϊκοὺς τῷ κόμῳ ἐπιτρεφέτω· ὡς τροτιμησάμενος τὴν ἐν κόσμῳ ἀνατροφὴν τῆς ἐπουρανίου ζωῆς.

Presbyter quidem aut Diaconus dignitate motus, sed honoris & cathedræ particeps, reliquorum adinstar Clericorum, caput detondere debet. Qui criminum vero reus factus est, & depositus, & in Laicorum ordine collocatus, si sua sponte peccatum, propter quod gratia & honore privatus fuit, rejicit, & ad conversionem respicit, Clericorum more capillos capitis detondeat. Si autem suâ voluntate delicto non abstineat, sed illud facere recusat, Laicorum ad instar comam nutriat, ut mundanam conversationem vitæ cœlesti præferens.

ΚΑΝΩΝ κβ'.

CANON XXII.

Τὺς διὰ χρήματα χειροτονυμένους, εἴτε Ἐπισκόπυς ἢ οἱουσδήποτε κληρικούς, καὶ ἐ κατὰ δοκιμασίαν καὶ τῦ βίυ αἵρεσιν, καθαιρεῖσθαι τροστάττομεν. ἀλλὰ καὶ τὺς χειροτονήσαντας.

Eos qui pecuniis ordinantur, sive Episcopos sive qualescunq; Clericos, & non ex examinatione ac vitæ electione, deponi jubemus: sed & eos etiam qui ordinaverunt.

ΒΑΛΣ. Περὶ χειροτονυμένων διὰ χρήματα ἢ διὰ τροστάσιαν ἀρχόντων, εἰς διαφόρους κανόνας ἐγράψαμεν τὰ εἰκότα. καὶ ὁ παρὼν κανὼν καθαιρεῖσθαί φησι τὸν ὕτω χειροτονηθέντα καὶ χειροτονήσαντα.

BALS. De iis qui propter pecunias ordinantur, vel propter magistratuum mandatum, in diversos canones scripsimus ea quæ sunt consentanea. Præsens autem canon eum deponi jubet, qui ordinatus est, & qui ordinavit.

Digitized by Google

ZONAR. Innumeri hac de re canones editi fuere: ſerpebat tamen adhuc indies malum, & Eccleſias velut gangræna depaſcebatur. Proinde hunc canonem ſextæ quoque hujus Synodi Patres ſuperioribus addidere; ac ſi quis Epiſcopus Clericúſve quicunque dignitatem ordinémve emercatus, non autem explorata morum gravitate approbatus, & religioſam vitam ac inculpabilem elegiſſe inventus fuerit, deponi jubent. Neque vero eo, qui pecuniis ordinatur, depoſito, qui ordines ei contulit impune feret; ſed eum quoque depoſitionis eadem pœna teneri decretum eſt. Porro de hac eadem re pluribus in aliorum canonum explicatione diſſeruimus.

ARIST. *Qui pecuniis ordinatur, unà cum ordinante deponatur.* Perſpicuus.

CANON XXIII.

Ut nullus, ſive Epiſcopus ſive Presbyter ſive Diaconus, immaculatam præbens communionem, ab eo qui communicat, ejus participationis gratia, obolos vel quamvis aliam ſpeciem exigat. Non eſt enim vænalis gratia, nec pro pecuniis, Spiritus ſanctificationem impertimur: ſed ea iis, qui digni ſunt, abſque ulla calliditate eſt communicanda. Si quis autem eorum, qui ſunt in cleri catalogo ab eo, cui immaculatam impertit communionem, ullam ſpeciem exigere viſus fuerit, deponatur, ut Simoniaci erroris & maleficij æmulator.

BALS. Cùm ſatis longo abhinc tempore in quodam loco, qui Calotychas appellatur, & in Cherſoneſi regione poſitus eſt, ſancta dominica Paſchæ Chriſti reſurrectionis diverſarer, vidi quaſdam illius loci mulierculas, & quoſdam homunculos, poſt matutinam divinam Pſalmodiam, ad catholicæ Eccleſiæ templum confluentes, cum ovis gallinæ panis fermento mixtis, & cum falſis carnibus, & cum aliis quibuſdam eſculentis, vel etiam ad aliquid aliud aptis: & interrogavi quamnam ob cauſam hoc fieret; & audivi, quòd unuſquiſque iis quibus poteſt donis ſacerdotem, qui populo divina ſacramenta porrigit, proſequitur. Neque enim aliter cuiquam licet ſacramenta percipere: & tunc quidem reprehendi quod fiebat. Cùm autem nuper in hunc præſentem canonem incidiſſem, ei gratias egi, ut qui ab iis, qui communicant ſacramentis, obolos vel ullam aliam ſpeciem exigi prohibet. Quoniam, inquit, non venditur, nec pecuniis ſanctificatio impertitur: ſed iis qui digni ſunt, ſancta dona gratis diſtribuuntur. Propterea enim, ut eſt probabile, etiam ſancta donatio à vulgo ſacramenta dicuntur. Eum autem, qui aliter fecerit, deponendum decernit canon, ut qui ſit Simoniacæ improbitatis & erroris æmulator.

ZONAR. Quibus divina & tremenda myſteria populo impertiendi cura demandata eſt, obolos aut rem aliam, quæcunque demum ea ſit, à communicantibus exigere canon vetat. Nec enim vænalis, inquit, eſt gratia, neque pretio ſanctitas comparatur, ſed dignis hominibus gratuita largitione confertur. Qui verò aliquid à communicantibus etiam minimum exigere auſus fuerit, quaſi Simoniaci erroris ac improbitatis æmulatorem deponi placet. Iſte enim oblato pretio, rependi ſibi viciſſim ſancti ſpiritus gratiam poſtulabat.

ARIST. *Qui immaculatam impertitur communionem, & obolum vel aliud quodcunque exigit, deponatur.* Perſpicuus.

ΖΩΝΑΡ. Μυρίοι κανόνες περὶ τούτου ἀφορρύσιν, ἀλλ' ἔτι ὃ κακὸν, ὡς γάγγραινα, τὰς ἐκκλησίας ἐνέμετο, διὸ καὶ οἱ τῆς ἕκτης ταύτης συνόδου τὸν κανόνα τοῦτον ἐξέθεντο καί φασιν, ὡς εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ οἱοσδήποτε κληρικὸς ὅτι χρήμασι τὴν χειροτονίαν ὠνήσαιτο, καὶ ὁ περιθεὶς δοκιμασθείς, καὶ εὑρεθεὶς βίον αἱρετισάμενον. σεμνόν τε καὶ ἄμεμπτον, ὁ τοιοῦτος καθαιρείσθω. καὶ ὁ μὴ χειροτονηθεὶς ὅτι χρήμασι καθαιρεθήσεται, ὁ δὲ χειροτονήσας αὐτὸν ὅτως ἀτιμώρητος ἔσαι, ἀλλὰ κἀκεῖνος τῇ καθαιρέσει ὑποβληθήσεται. ἐξήγηται δὲ τὰ περὶ τούτου πλατύτερον ἐν ἑτέροις κανόσιν.

ΑΡΙΣΤ. Ο χειροτονηθεὶς ὅτι χρήμασι, συγκαθαιρείσθω τῷ χειροτονήσαντι. Σαφής.

ΚΑΝΩΝ. κγ'.

Περὶ τοῦ μηδένα τῶν εἴτε Ἐπισκόπων εἴτε πρεσβυτέρων ἢ διακόνων, τὸ ἀχράντου μεταδιδόντα κοινωνίας, πρὸς τοῦ μετέχοντος εἰσπράττειν, τὸ τοιαύτης μεταλήψεως χάριν, ὀβολὸν ἢ εἴδους ὁτιοῦν. οὐδὲ γὰρ πεπραμένη ἐστὶν ἡ χάρις, οὐδὲ χρήμασι ὁ ἁγιασμὸς τοῦ πνεύματος μεταδίδοται, ἀλλὰ τοῖς ἀξίοις τοῦ δώρου ἀπανουργήτως μεταδοτέον. εἰ δέ φανείη τις τῶν ἐν κλήρῳ καταλεγομένων ἀπαιτῶν ὧν μεταδίδωσι τῆς ἀχράντου κοινωνίας, ὅτι οἱουοῦν εἴδους, καθαιρείσθω, ὡς τὸν Σίμωνος ζηλωτὴς πλάνης καὶ κακουργίας.

ΒΑΛΣ. Καταλύσας πρὸ χρόνων ἱκανῶν εἰς χωρίον τὶ Καλοτυχάδα ὀνομαζόμενον, καὶ ἐν ᾧ θέματι Χερρονήσου κείμενον, τὴν ἁγίαν κυριώνυμον τοῦ πάσχα τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσεως, εἶδον χωριτικὰ γύναια καὶ ἀνδράρια, μετὰ τὴν ἑωθινὴν θείαν ὑμνῳδίαν τῷ ναῷ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας συρρέοντα, μετ' ὀρνιθείων ὠῶν ζύμης ἄρτου συνειλουμένων, καὶ μετὰ κρεῶν πεπαριγμένων, καὶ μετ' ἄλλων τινῶν εἰδῶν βρωσίμων, ἅ καὶ πρός ἄλλό τι ὀνητὰ εἶναι. καὶ πρώτησα τίνος χάριν τοῦτο γίνεται, καὶ ἤκουσα ὡς ἕκαστος δεῖται καὶ ἱερέα καὶ μεταδιδόντα τοῦ λαοῦ τῶν θείων ἁγιασμάτων, ἐφ' οἷς δύναται. ἄλλως γὰρ οὐκ ἔξεστιν ἐντυχεῖν τινὰ τῷ ἱερεῖ, καὶ τῶν ἁγιασμάτων μεταλαβεῖν· καὶ τότε μὲν ἐμεμψάμην τὸ γινόμενον. ἀρτίως δὲ ἐντυχὼν τῷ παρόντι κανόνι, ἠυχαρίστησα αὐτῷ ὡς κωλύοντι ἀπαιτεῖσθαι τοὺς μεταλαμβάνοντας τῶν ἁγιασμάτων, ὀβολὸν ἢ οἱονδήποτε εἶδος. ὅτι φησὶν ὁ πεπρακὼς οὐδὲ χρήμασιν ὁ ἁγιασμὸς μεταδίδοται· ἀλλὰ δῶρον τοῖς ἀξίοις δίδοται. διὰ γὰρ τοῦτο ὡς ἔοικε καὶ ἁγία δωρεὰ καὶ κοινολαΐτας λέγονται τὰ ἅγια. ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν καθαιρεῖσθαι ὁ κανὼν διορίζεται, ὡς τῆς κακίας καὶ τῆς πλάνης τοῦ Σίμωνος ζηλωτήν.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς μεταδιδόντας τῷ λαῷ τῶν θείων καὶ φρικτῶν μυστηρίων κωλύει ὁ κανὼν ἀπαιτεῖν ἀπὸ τῶν μεταλαμβανόντων ὀβολοὺς ἢ οἱονδήποτε εἶδος. ἡ γὰρ χάρις, φησὶν, ὅτι πεπράσκεται, οὐδὲ χρήμασιν ὁ ἁγιασμὸς μεταδίδοται, ἀλλὰ δῶρον τοῖς ἀξίοις δίδοται. ὁ δέ τι ἀπαιτῶν τοὺς μεταλαμβάνοντας, κἂν ἐλάχιστον εἴη, καθαιρείσθω, ὡς τοῦ Σίμωνος ζηλωτὴς πλάνης καὶ κακουργίας. ἐκεῖνος γὰρ ἐζήτει δοθῆναι αὐτῷ ὅτι χρήμασιν ὤνιον τὴν χάριν τοῦ πνεύματος.

ΑΡΙΣΤ. Ο τὸ ἀχράντου μεταδιδοὺς κοινωνίας, καὶ ὀβολὸν ἀπαιτῶν ἢ ἕτερον εἶδος, καθαιρείσθω. Σαφής.

ΚΑΝΩΝ

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ κδ'.

Μὴ ἐξέσω τινὶ τῶν ἐν ἱερατικῷ καταλεγομένων τάγματι, ἢ μοναχῷ, ἐν ἱπποδρομίαις ἀνιέναι, ἢ θυμελικὴν παρανίων ἀνέχεσθαι. Ἀλλ' εἰ καί τις κληρικὸς κληθείη ἐν γάμῳ· ἡνίκα τὰ πρὸς ἀπάτλιον εἰσέλθοιεν παίγνια, ἐξαναστήτω, καὶ αὐτίκα ἀναχωρείτω· οὕτω τῆς τῶν πατέρων ἡμῶν προστατούσης διδασκαλίας. εἰ δέ τις ὅτι τούτῳ ἄλλῳ, ἢ παυσάσθω ἢ καθαιρείσθω.

Canon XXIIII.

Ne cui liceat eorum qui in ſacerdotali ordine enumerantur, vel Monachorum, in equorum curriculis ſubſiſtere, vel ſcenicos ludos ſuſtinere. Sed & ſi quis Clericus ad nuptias vocetur, quando ad deceptionem comparata ludicra ingreſſa fuerint, ſurgat & è veſtigio diſcedat, patrum noſtrorum ſic jubente doctrina. Si quis autem ejus rei conjunctus fuerit, vel ceſſet vel deponatur.

ΒΑΛΣ. Ἀκολούθως τῷ νδ'. κανόνι τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου ἀπαγορεύει καὶ ὁ παρὼν κανών, εἰς ἱπποδρομίαν B ἀνιέναι ἱερατικὸς ἢ μοναχὸς, ἢ θυμελικὴν παρανίων ἀκούειν· προσθέμενος τοὺς μετακαλουμένους εἰς γάμον κληρικούς (δοκεῖ γὰρ μοναχῶν εἰπεῖν ἄτοπον ἐλογίσθη τοῖς πατράσι, διὰ δὲ πάντα ἀπρεπὲς) ἀναχωρεῖν ἅμα τῇ εἰσελθεῖν τὰ παίγνια. πλὴν ὁ μὲν κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου οὐ κολάζει τοὺς ἀθετητὰς τούτου· ἐπεὶ δὲ παραινεῖ παύσασθαι τοὺς τοιοῦτόν τι ποιοῦντας. μὴ παυομένους δὲ καθαιρεῖσθαι δηλοῖ. ταῦτα τῶν δύο τῶν τούτων κανόνων λεγόντων, καὶ κωλυθέντων τὸ μικροῦ τῶν ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς ἐκκλησίας τῶν μοναχῶν καὶ τῶν ἱερωμένων πάντων ἀπελθεῖν εἰς τὰς γινομένας ἱπποδρομίας, εἶπον C τινὲς ὅτι ὁ μὲν μὴ ἀπελθεῖν μοναχὸν ἢ κληρικὸν εἰς ἱπποδρόμιον, μηδὲ ἰδεῖν θεωρίαν τὸ ὄψιν ἐκθηλύνουσαν, μηδὲ ῥημάτων ἀκροάσασθαι καταγοητευόντων τὸ ἀκοὴν, ἐπαινετόν ἐστιν καὶ πολλῆς εὐχαριστίας ἄξιον. ὥσπερ καὶ ὁ παρθενεύειν καὶ τὰ λοιπὰ τὰ τὸν ἄνθρωπον ἁγιάζοντα. εἰ δέ τις μὴ δυνάμενος παρθενεύειν γαμήσει, ἢ κολασθήσεται. καὶ ὁ μὴ δυνάμενος πάντως ἐνδύνειν ἀπέχεσθαι, ἐὰν ἀνέλθῃ εἰ ἱπποδρόμιον, συγγνωσθήσεται. καὶ μᾶλλον ἐὰν ἐφάπαξ καὶ οὐ κατὰ χρῆσιν εἰς τοῦτο ἐκδώσει ἑαυτόν. ὁ γὰρ κανὼν ἐστὶ, φασὶ, τὰς ποτὲ γινομένας ἱπποδρομίας ἀπαγορεύει, οὐ μὴν τὰς σήμερον τελουμένας κατ' ἐπιτροπὴν καὶ D παρουσίαν βασιλικήν. τότε μὲν γὰρ τῶν δήμων κατεξουσιαζόντων ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις, καὶ ποιούντων ταύτας ὅτε καὶ ὅπως ἠβούλοντο, ἐκ διαφαινομένων οἰκείων, ὡς καὶ ἐχόντων οἴκους καὶ ἵππους καὶ ἱππῶνας, τὰς καὶ μέχρι καὶ νῦν θεωρουμένους, καὶ προσόδους χάριν τῶν ἱπποδρομιῶν, καὶ τοῦ βασιλέως προσκαλουμένου, καὶ εἰς τοῦτο μὴ ἐξουσιάζοντος, πολλὰ θρασιώδη καὶ ἄτοπα συνέπιπτον γίνεσθαι κατὰ τῆς ἱπποδρομίας χαρὰν· τῶν μὲν προστιθεμένων τῷ δήμῳ τῶν Βενετῶν, τῶν δὲ τῷ μέρει τῶν Πρασίνων. ἐν καιροῖς δέ τισι καὶ πόλεμοι συνεκροτήθησαν ἐμφύλιοι μέσον τῶν ἀντιθέτων μερῶν, καὶ κατὰ τοῦ βασιλείου θεάτρου ἀναιδῆ ῥήματα οἱ δημόται ἀπηρύξαντο, καθὼς ἀπὸ διαφόρων χρονικῶν τοῦτο δείκνυται. οἷόν τι γέγονε ὅτε τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, ὅτε τοῦ Ἀναστασίου, ὅτε τοῦ Φωκᾶ τοῦ τυράννου, καὶ ἐπὶ ἑτέρων βασιλέων· ἀλλὰ καὶ συνθικίζειν τὰ μέρη μὴ κωλυόμενα, ἀλλά κότλε καὶ τύχης τὸ νίκλω ἀνεκαλοῦντο. ὅπερ τοῖς θείοις κανόσι παντελῶς ἀπηγόρευται. ἐπέτρεπον δὲ καὶ τὰς θηριομαχίας καὶ ἄλλα τινὰ αἰσχρὰ καὶ ἀπρεπῆ. διὰ γὰρ τοῦτο φασὶ καὶ ὁ νά. κανὼν τῆς πρώτης συνόδου ἀπαγορεύει τοὺς μίμους, καὶ τὰ θέατρα, καὶ τὰ τῶν κυνηγίων θεάματα, καὶ τὰς ἐπὶ σκηνῆς ὀρχήσεις· καὶ διορίζεται τοὺς καταφρονητὰς αὐτοῦ κληρικοὺς μὲν ὄντας, καθαιρῶς, λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζεσθαι. καὶ ὁ τέλος τοῦ ιε'. κανόνος τῆς ἐν Καρθαγένῃ F συνόδου λέγει οὕτω ῥητῶς. καὶ ὥστε τοὺς τέκνα τῶν ἱερέων θεάματα κοσμικὰ μὴ ἐκτελεῖν μηδὲ θεωρεῖν. τοῦτο δὲ καὶ πᾶσι Χριστιανοῖς ἀεὶ κεκήρυκται, ὥστε ὅπου βλασφημίαι εἰσὶ μὴ προσιέναι. σήμερον δὲ τῶν ἱπποδρομιῶν τελουμένων καὶ παρουσίαν βασιλικὴν ἔχα τοιούτου ἀποτροπάς τινος, κακόντι γενέσθαι τὸν ἱππεύειν. διὸ εἶπον ὡς ἐπαινετὸν μὲν ἔστι δὲ μηδὲ ὅλως ἡδονῆς ἕξι ἱπποδρομίας ἢ ἄλλου τινὸς θεάτρου γεύσασθαι τινά· ἀκόλαστον δὲ καὶ δεῖ εἰς τοιαύτας ἱπποδρομίας κληρικοὺς ἀπέρχεσθαι. εἰ γὰρ πᾶσα ἱπποδρομία ἦδε ἐκ-

Βαλς. Conſequenter liv. canoni Synodi Laodicenæ prohibet etiam præſens can. in equorum curriculum aſcendere vel Sacerdotes vel Monachos, vel ſcenicos etiam ludos audire: adjiciens, ut Clerici ad nuptias vocati (de Monachis enim dicere patribus á ratione alienum viſum eſt, quòd id ſit nimis indecorum) recedant cùm primùm ludicra ingreſſa fuerint. Sed Laodicenæ quidem Syn. can. in ejus contemptores non animadvertit: hic autem admonet quidem, ut qui tale quid faciunt deſiſtant; ſi autem non deſiſtant, deponendos decernit. Cùm hi duo Canones hæc dicant, & propemodum ab Eccleſiæ parte prohibiti ſint Monachi & Sacerdotes omnes ad equorum curſus videndos accedere; dixerunt nonnulli, quòd Clericum quidem vel Monachum ad equorum curriculum non accedere, nec ſpectaculum quod effœminat aſpicere, nec verba aures præſtringentia audire, eſt laudabile & maximè commendandum; quemadmodum & eſſe virginem, & reliqua quæ hominem ſanctificant. Si quis autem, cùm virgo eſſe nequeat, uxorem duxerit, non punietur: & qui non poteſt ab omni voluptate abſtinere, ſi in equorum curriculum fuerit ingreſſus, ei venia dabitur; & magis ſi ſemel, non autem ſi immodicè utens, ſe ei dicaverit. Hic enim can. inquiunt, curſus, qui olim fiebant, vetat, non autem qui nunc fiunt, permittente ac præſente principe. Tunc enim cùm populus in illis equorum curriculis nimia libertate vel potiùs licentia uteretur, equorúmque curſus celebraret quomodo & quando volebant, inq; propriis expenſis, ut qui haberet & domos & equos & ſtabula, quæ ad hunc uſque diem ſervantur, & reditus pro illis celebrandis curriculis, & Imperator invitaretur, nullam autem ad eam rem poteſtatem haberet illius curſus tempore multa turbulenta & abſurda fieri contingebat; cum alii quidem populo Venetorum, alii verò Praſinorum parti adjungerentur: aliquando verò etiam bella inteſtina excitata ſunt inter adverſas partes, & in Imperatoris conſpectu verba etiam impudentia populares eructarunt, quemadmodum ex diverſis Chronicis oſtenditur; ſicut factum eſt regnante Juſtiniano, & tempore Anaſtaſii, & Phocæ tyranni, & aliorum Imper. Sed & depoſitis pignoribus ludere partes prohibitæ, non per talos & fortunam victoriam provocabant; quod quidem divinis canonibus eſt omnino prohibitum. Permittebantur autem & belluarum certamina, & multa alia indecora ac turpia. Propterea enim, inquiunt, & li. can. præſentis Syn. prohibet mimos & theatra & venationum ſpectacula & ſaltationes in ſcena: & ſtatuit, ut qui ipſum contemnerent, ſi ſint quidem clerici, deponantur, laici verò ſegregentur. Et finis xv. can. Carth. Syn. ſic apertè dicit. Et quòd filii Sacerdotum ſpectacula ſecularia non perficiant nec ſpectent. Hoc autem etiam omnibus chriſtianis ſemper eſt prædicatum, ut ubi ſunt maledicta ac blaſphemia ne accedant. Hodie autem, cùm equorum curſus Imp. præſente fiant, nec ſit ejuſmodi fugiendum & averſandum quidpiam, nulla eſt penitus ſuſpicio illic mali quicquam fieri. Quamobrem dicebant, quòd eſt quidem laudabile nullam penitus quempiam voluptatem guſtare ex equorum curriculo vel ex aliquo alio grato: Impune autem eſt & ad ejuſmodi equorum curſus Clericos accedere. Si enim omnis equorum curſus, & qui olim fiebat & qui hodie fit, eſt prohibitus, ut multi inquiunt, quemadmo-

Digitized by Google

dum & spectacula omnia & venationes, cogetur quis dicere, neque omnino tale quid unquam debere fieri ab Imp. vel ullo alio: cessasse autem ac exolevisse leporum cum canibus venationes, ne laici, ut equorum cursibus & spectaculis & venationibus vacantes, segregationi subjiciantur, quod est absurdum. Quocirca debent & equorum curricula & spectacula & venationes in duo dividi, ut dictum est; in ea quæ sunt omnino aversanda & fugienda, & ad quæ non solùm Clericis, sed neque Laicis accedere permittetur, metu excommunicationis; & in ea quæ permissa sunt, quæ sunt hodie in usu, ad quæ non solùm Laici, sed & Clerici citra ullum præjudicium accedent. Quòd autem, inquiunt, non omnia spectacula equorúmque curricula cannones prohibuerunt, sed ea demum quæ sunt periculosa ac turpia, ex lxi. Carthaginensis Synodi canone apertè ostenditur, qui hæc expressè dicit; Porrò & illud petere, ut theatricorum ludorum spectacula in dominicis & in reliquis Christianorum fidei festis diebus fieri prohibeantur; maximè quoniam in octava sancti Paschatis populus ad equorum curricula potiùs quàm ad Ecclesias convenit; & ut debeant præstituti eorum dies transferri, quando occurrerint: nec debet ullus Christianus cogi ad hæc spectacula. Si enim equorum cursus esset à canonibus omnino prohibitus, non petiissent patres, ne equorum cursus & spectacula fierent diebus dominicis, & in reliquis festis seu Paschalibus diebus, sed ea omnino celebrari ægre tulissent. Jam verò etiam magnus Ecclesiæ doctor Johannes Chrysostomus, solos equorum cursus, qui fiunt diebus dominicis, dissuadet. Adjiciebant autem & iis quæ à se dicuntur, nullam aliam ob causam esse hodie lectores populares, quàm quòd equorum cursus hodie fieri videantur permissione Ecclesiastica, & prior popularium laicorum indignitas, & omnia quæ turpia & indecora erant, cessaverint. Cur enim inquiebant, lectoribus popularibus solis se in equorum curricula ingerere, & ex populo incipere permissum est, reliquis autem Lectoribus, & omnibus, ut semel dicam, sacris initiatis, equorum curriculi fores occluserunt? Ad suam autem sententiam confirmandam etiam v. cap. viii. tit. lx. lib. Basilic. usi sunt, quod sic dicit; Constitutio prohibet ludos, & quinq; exceptis quasdam etiam pœnas statuit adversus eas qui ludunt aleis, præsidi civitatis & provinciarum rectoribus & Episcopis quærere & prohibere permittens, & omnes qui in iis fiunt contractus rejicere. Ex permissis autem ludis dat actionem, eorúmque mutuo data fuerint, eo nomine actionem permittit, & x. librarum pœnam adversus eos, qui hanc constitutionem transiliri permiserint, decernit. Et dicebant, pentathlon, hoc est ludos quinque esse permissos, luctam, pugilatum, cursum, saltum, & discum. Ligneum autem equestre certamen esse lege prohibitum, quòd hoc quoq; aleæ vel talentorum reprehensionis causam habeat; quemadmodum in xxix. cap. xiii. tit. præsentis operis declaratur. Et hæc quidem de equorum curriculis nonnulli dixere. De mimis autem & ludis scenicis nullam penitus divisionem fecere, sed canonis decreto submisere. Plures autem, & maximè qui sunt paulo religiosiores, quibus ipse etiam assentior, hæc non sibi sufficere putavere; dicentes, debere canones ad id quod est animæ utilius exponi, non ad id quod est dissolutius & magis indifferens.

ZONAR. Equorum cursibus & ludis scenicis interesse sacris initiati, ac monachi omnes hoc canone prohibentur. Quin vocatum ad nuptias Clericum, ubi se primum ludiones ostenderint, recedere jubet. Sic enim patres nostri docuere. Patres autem Episcopos intellige, qui in Laodiceâ congregati Synodum in ea urbe celebravere. Nam ut sacro ordine initiati homines Clericive alii, ad

A παλαι τελουμένη καὶ ἡ σήμερον γινομένη ἀπαγορεύεται κατὰ τοὺς πολλοὺς, ὥσπερ δὴ καὶ πάντα τὰ θεώρια καὶ τὰ κυνήγια, ἀναγκασθήσεταί τις εἰπεῖν, μηδὲ ὅλως γίνεσθαί τι τοιοῦτον ποτὲ τῶν καιρῶν παρὰ βασιλέως ἢ ἑτέρου τινός. ἀπρακτῆσαι δὲ καὶ τὰ μετὰ κυναρίων λαγοκυνήγια, ἵνα μὴ καὶ οἱ λαϊκοὶ εἰς ἱπποδρομίας καὶ θεωρίας καὶ κυνήγια ἀσχολούμενοι, ἀφορισμῷ ὑποπέσωσιν, ὅπερ ἄτοπον. διὰ γοῦν τοῦτο ὀφείλουσι τὰ τῆς ἱπποδρομίας καὶ τὰ τῶν θεωριῶν καὶ τὰ τῶν κυνηγίων εἰς δύο διαιρεῖσθαι, ὡς εἴρηται· εἰς τὰ πάντη ἀποτρόπαια, εἰς ἃ μὴ μόνον κληρικοὶ, ἀλλ' οὐδὲ λαϊκοὶ παραχωροῦνται ἀπέρχεσθαι, τῷ φόβῳ τοῦ ἀφορισμοῦ, καὶ εἰς τὰ ἐπιτε-
B τραμμένα, τὰ καὶ σήμερον ἐνεργοῦντα, εἰς ἃ οὐ μόνον λαϊκοὶ ἀλλὰ καὶ κληρικοὶ ἀποκριματίστως ἀπελεύσονται. ὅτι δὲ, φασὶν, οὐ πάντα τὰ θεώρια καὶ τὰ ἱπποδρόμια οἱ κανόνες ἀπηγόρευσαν, ἀλλὰ τὰ κινδυνώδη καὶ αἰσχρὰ, δηλοῦται ἀπὸ τοῦ ξά. κανόνος τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, λέγοντος ταῦτα ῥητῶς. κἀκεῖνο δὲ αἰτῆσαι ἵνα τὰ θεώρια τῶν θεατρικῶν παιγνίων ἐν ταῖς λοιπαῖς φαιδραῖς τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως ἡμέραις κωλύωνται, μάλιστα δὲ, ὅτι ἐν τῇ ὀγδοάδι τοῦ ἁγίου πάσχα οἱ ὄχλοι μᾶλλον εἰς τὰς ἱπποδρομίας ἤπερ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνέρχονται, ὀφείλειν μετενεχθῆναι τὰς ὡρισμένας αὐτῶν ἡμέρας ὅτε ἀπαντήσει. καὶ
C μὴ ὀφείλειν τινὰ τῶν Χριστιανῶν εἰς τὰ θεώρια ταῦτα ἀναγκάζεσθαι. πάντως γὰρ εἰ παρὰ τῶν κανόνων πᾶσα ἱπποδρομία ἐκωλύετο, οὐκ ἂν οἱ πατέρες ᾐτήσαντο μὴ γίνεσθαι τὰς ἱπποδρομίας καὶ τὰ θεώρια ἐν ταῖς κυριωνύμοις καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἑορτασίμοις ἡμέραις, ἤγουν ταῖς πασχαλίοις, ἀλλ' ἐδυσώπησαν ἂν παντελῶς ταῦτα σχολάσαι. καὶ τῆς ἐκκλησίας δὲ ὁ μέγας διδάσκαλος ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν Ἰωάννης, μόνας ἀποτρέπει τὰς κατὰ τὰς κυριωνύμους γινομένας ἱπποδρομίας· προσετίθουν δὲ τοῖς λεγομένους ὑπ' αὐτοῦ, δι' οὐδὲν ἕτερον ἀναγνώστας εἶναι δημότας σήμερον, ἀλλ' ἢ διὰ τὸ φαίνεσθαι κατὰ προτροπὴν ἐκκλησιαστικὴν τὰς ἱπποδρομίας γίνεσθαι. καὶ τὴν προ-
D τέραν ἀταξίαν τῶν λαϊκῶν δημοτῶν καὶ πάντα τὰ ἀπρεπῆ καὶ ἄσεμνα σχολάσαι· ἵνα τί γὰρ, εἶπον, ἀναγνώσταις δημόταις μόνοις παρεχωρήθη ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις παραβάλλειν, καὶ τοῦ δήμου κατάρχεσθαι· τοῖς δὲ λοιποῖς ἀναγνώσταις καὶ ἱερωμένοις ἁπλῶς τὰς θύρας τῆς ἱπποδρομίας ἀπέκλεισθαι; ἐχρῶντο δὲ πρὸς ἐπισύστασιν τοῦ λόγου αὐτῶν καὶ τῷ ε. κεφαλ. τοῦ η. τίτλου τοῦ ξ. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, οὕτω λέγοντι. ἡ διάταξις κωλύει τὰ παίγνια. καὶ πέντε ὑπεξαιρουμένων ὁρίζει καί τινα ἐπιτίμια κατὰ τῶν κυβευόντων, ἐπιτρέπουσα καὶ τῷ ἐπάρχῳ τῆς πόλεως καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῖς Ἐπισκόποις ζητεῖν καὶ κωλύειν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς γινό-
E μενα συναλλάγματα ἀποτρέπειν. δίδωσι δὲ ἀγωγὰς ἐκ τῶν τετραμμένων παιγνίων, καὶ ἀπαίτησιν τῶν ἐντεῦθεν χρεωστηθέντων, δέκα λιτρῶν ἐπιτίμιον ὁρίζουσα κατὰ τῶν συγχωρούντων παραβῆναι τὴν διάταξιν. καὶ ἔλεγον, πένταθλον, ἤγουν πέντε παίγνια εἶναι ἀκώλυτα, πάλην, πυγμὴν, δρόμον, δίαλμα, καὶ δίσκον. τὸ δὲ ξύλινον ἱππικὸν εἶπον κωλύεσθαι ὑπὸ τῶν νόμου, διὰ τὸ ἔχειν καὶ τοῦτο αἰτίαν κύβου ἤγουν κόττου, καθὼς ἐν τῷ κθ'. κεφαλ. τοῦ ιγ. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος δηλοῦται. καὶ ταῦτα μὲν εἶπον τινὲς περὶ τῶν ἱπποδρομιῶν. περὶ δὲ τῶν μίμων καὶ τῶν θυμελικῶν παιγνίων οὐδεμίαν ἐποίησαν διαίρεσιν, ἀλλ' εἰς ὅλον διορισμὸν τοῦ κανόνος αὐτὰ ἀνήρτησαν. οἱ πλεί-
F ους δὲ, καὶ μᾶλλον οἱ εὐλαβέστεροι, οἷς συντίθεμαι καὶ αὐτὸς, οὐκ ἠρέσθησαν ἐπὶ τούτοις. εἰπόντες ὀφείλειν τοὺς κανόνας πρὸς τὸ ψυχωφελήστερον ἑρμηνεύεσθαι, οὐ μὴν πρὸς τὸ ἐκκεχυμένον καὶ ἀδιάφορον.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν ἱπποδρομίαις καὶ ἐν παιγνίοις θυμελικοῖς παρουσιάζειν ἱερωμένους ἢ ἀσκητὰς ἅπαντας ἀπαγορεύει ὁ κανὼν ἐστὶ. ἀλλὰ κἂν κληρικός τις, φησὶν, εἰς γάμον κληθείη, ὅτε τὰ παίγνια εἰσέλθοιεν, οὕτω ἀναχωρείτω ἐκεῖθεν· οὕτω γὰρ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐδίδαξαν. πατέρας δ' ἐνταῦθα φασὶν οἱ τῆς συνόδου ταύτης τοὺς ἐν Λαοδικείᾳ συνελθόντας Ἐπισκόπους, καὶ τοὺς ἐκεῖ συγκροτήσαντας

συγκροτήσωμεν σύνοδον. φησὶ γὰρ ὁ νδ'. τῆς τοιαύτης συνόδου κανών, ὅτι εἴ δεῖ ἱερατικὸς ἢ κληρικὸς πινας θεωρίας θεωρῆν ἐν γάμῳ ἢ δείπνοις, ἀλλὰ πρὸ τῆ εἰσέρχεσθαι θυμελικὸς ἐγείρεσθαι αὐτὸς, καὶ ἀναχωρῆν ἐκεῖθεν. οἱ μὲν οὖν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου οὐκ ἐπήγαγον τοῖς μὴ τηροῦσι τὸν κανόνα τὸ ὀπτίμιον· οἱ δὲ τῆς ἕκτης ταύτης συνόδου παύσασθαι τοὺς τοιοῦτόν τι ποιοῦντας φοβοῦνται, μὴ παυομένους δὲ, ἀλλ' ἔτι ἐγκλίνοντας τῆς ἀρχαίου τάξεως, καθαιρῆσθαι προστάττουσι.

A nuptiarum aut convivii celebritatem vocati, ſpectaculis non interſint, ſed antequam hiſtriones producantur exurgant, ſéque inde removeant, ejus Synodi quarto & quinquageſimo canone conſtitutum eſt. Sed nullam iis, qui canoni non paruiſſent, Laodicenæ Synodi Patres decrevere pœnam. Patres autem ſextæ hujuſce Synodi, ne quid ſimile in poſterum aliquis audeat, quique auſus fuerit, neque ſe ab ejuſmodi deformitate removerit, etiam depoſitione mulctari jubent.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς ἢ μοναχὸς ἐν ἱπποδρομίαις ἀνιὼν, ἢ εἰς μελλόντων εἰσιέναι θυμελικῶν ἐν γάμῳ μὴ προεξιὼν, καθαιρείσθω.

B ARIST. *Clericus vel Monachus, qui ad equorum curſus ſe confert, vel in nuptiis, cùm ingreſſuri ſunt hiſtriones, non prius exit, deponatur.*

Οὐκ εὐθὺς καθαιρεῖται ὁ κληρικὸς, ἡνίκα δ' ἂν εἰς γάμον κληθεὶς ὑπ' ἐξαναστῆ καὶ ὑποχωρήσῃ, τῶν πρὸς ἀπάτην εἰσερχομένων παιγνίων· ἀλλ' ὁπόταν τοῦτο ποιῶν, μὴ πεισθεὶς παύεσθαι· μὴ παυόμενος δὲ καθαιρεῖται. ὡσαύτως καὶ ὁ ἐν ἱπποδρομίαις ἀπερχόμενος.

Non ſtatim deponitur Clericus quando ad nuptias vocatus non ſurgit & diſcedit, cum ad deceptionem facti incipiunt ludi; ſed quando hoc faciens ceſſare non perſuadeatur. Non ceſſans autem deponitur; ut qui equorum curſus adit.

ΚΑΝΩΝ κέ.

Πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀνανεοῦμεν καὶ τὸν κανόνα τὸν ἁγιοπρεπέστατα καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν ἀγροικικὰς παροικίας ἢ ἐγχωρίους, μένειν ἀσφαλεστάτους παρὰ τοῖς κατέχουσιν αὐτὰς Ἐπισκόποις, καὶ μάλιστα, εἰ τριακονταετῆ χρόνον αὐτὰς ἀδιαστάτως διακατέχοντες φυλάττοιεν. εἰ δὲ ἐντὸς τῶν τριάκοντα ἐτῶν γεγένηταί τις ἢ γένηται περὶ αὐτὸ ἀμφισβήτησις, ἐξεῖναι τοῖς λέγουσιν ἠδικῆσθαι, περὶ τούτου κινεῖν παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας.

Canon XXV.

C *Præterea renovamus etiam canonem, qui dicit uniuſcujuſque Eccleſiæ agreſtes, & quæ ſunt in regione, parochias firmas manere apud Epiſcopos qui eas poſſident, & maxime ſi xxx. annorum ſpatio eas ſine vi poſſidentes adminiſtraverint. Si autem intra xxx. annos fuit vel fuerit aliqua de iis controverſia, licere iis, qui ſe injuria affectos dicunt, de eo actionem movere apud Synodum provinciæ.*

ΒΑΛΣ. Οὗτος ὁ ἀνανεούμενος κανὼν τῆς δ'. συνόδου, ὅστις κανών ἐστιν ιζ'. καὶ ἀνάγνωθι τὴν ἑρμηνείαν αὐτοῦ.

Bals. Hic renovatus canon eſt iiii. Synodi canon xvii. & lege ejus interpretationem.

D

ΖΩΝΑΡ. Οὗτος ὁ ἀνανεούμενος κανὼν τῆς πεμπτης συνόδου ἐστὶν ἑπταικαιδέκατος, ὃς ἐξηγήθη ἐκεῖσε καὶ ζητητέον τὰ ἐκεῖ γεγραμμένα.

Zonar. Eſt is canon, quem hoc loco renovant, quartæ Synodi decimus ſeptimus. Nos eum ſuo loco explicavimus. Tu quæ ibi ſcripta ſunt vide.

ΑΡΙΣΤ. Ἀγροικικὰς καὶ ἐγχωρίους παροικίας, ὅτι τριακονταετίαν ἐρχόμεναι, κατεχέσθωσαν· ἐνδὸν δὲ, τὸ ἀμφισβητήσιμον ἔξουσι.

Aριστ. *Agreſtes & regionales paræciæ triginta annos poſſeſſæ, retineantur. Intra autem illud tempus, controverſia de iis moveatur.*

Ἀγροικικὰς παροικίας λέγει [ὡς καὶ ἐν τῇ ἑκτακαιδεκάτῳ κανόνι τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἐγράψαμεν,] τὰς ἰδιοτάτας τῶν ἐκκλησιῶν ἀγρὰς, καὶ μὴ ἀνακεκοινωμένας, ὅλως ὄντας ἔν τισι κώμαις ἢ καὶ χωρίοις· ἃς καὶ μονοίκια νῦν λέγουσιν· ἐγχωρίους δὲ, τὰς ἐν μέσοις χωρίοις ἢ κώμαις κειμένας ἀγρούς. εἴ τις οὖν τῶν Ἐπισκόπων ὅλην τριακονταετίαν κατέχῃ τοιαύτην τινὰ ἐγχώριον, ἢ καὶ ἀγροικικὴν παροικίαν, ἑτέρῳ προσφερεῖ Ἐπισκόπῳ, καὶ ὑδεμίαν ὑπόθεσιν ὀχλήσει περὶ αὐτῆς ἐντὸς τῆς τριακονταετηρίδος, ἀπαρασαλεύτως οὕτω καθέξει· εἰ δὲ ἀμφιβολία γέγονε περὶ αὐτῆς μέσον ἀμφοτέρων τῶν Ἐπισκόπων, μήπω τῆς τριακονταετίας διαδραμούσης, ἔξεστι τῷ οἰομένῳ ἀδικεῖσθαι παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς ἰδίας ἐπαρχίας περὶ ταύτης κινεῖν.

Aristot. *Agreſtes & regionales paræciæ triginta annos poſſeſſæ, retineantur. Intra autem illud tempus, controverſia de iis moveatur.*

Agreſtes Paræcias dicit (ut & in decimo ſeptimo Synodi Chalcedonenſis canone ſcripſimus) maximè propriios Eccleſiarum agros, & cum aliis communicatos, qui integre ſunt in vicis quibuſdam aut oppidulis, quos & monœcia nunc vocant: Regionales autem agros, in mediis regionibus aut vicis ſitos. Si quis itaque Epiſcoporum per triginta annos talem aliquam regionalem aut agreſtem paræciam poſſedit ad alium pertinentem Epiſcopum, & de eâ nulla movetur moleſtia intra triginta annorum ſpatium eam, inde non movendus poſſidebit. Si autem inter ambos Epiſcopos mota de eâ fuerit controverſia priuſquam triginta anni elapſi fuerint, licet ei, qui ſibi injuriam fieri ratus eſt, apud propriæ provinciæ Synodum actionem movere.

ΚΑΝΩΝ κϛ'.

Πρεσβύτερον, ὃν καὶ ἄγνοιαν ἀθέσμῳ γάμῳ συμπλακέντα, καθέδρας μὲν μετέχειν, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ κανόνος ἡμῖν νομοθετηθέντα, τῶν δὲ λοιπῶν ἐνεργειῶν, ἀπέχεσθαι. ἀρκετὸν γὰρ τῷ τοιούτῳ ἡ συγγνώμη. εὐλογεῖν δὲ ἕτερον τὰ οἰκεῖα τημελῶν ὀφείλοντα τραύματα, ἀνακόλουθον. εὐλογία γὰρ ἁγιασμοῦ μεταδοσίς ἐστιν. ὁ δὲ τὸν

Canon XXVI.

Presbyterum per ignorantiã illicitis nuptiis implicatum eſſe quidem cathedræ participem, ſecundùm ea quæ ſunt in ſacro can. decreta, à reliquis autem operationibus abſtinere. Etenim tali ſatis eſt, ſi venia detur. Ut autẽ alii benedicat qui debet ſua curare vulnera, eſt incongruum. Benedictio enim eſt ſanctificationis impertitio. Qui autem id non habet propter delictum ex ignorantia, quomodo alteri id impertiet?

Digitized by Google

Nec ergo publicè nec privatim benedicat, nec Domini corpus aliis distribuat, nec aliquod aliud ministerium ob eat; sed prima sede contentus Domino defleat, ut illi ex ignorantia peccatum remittatur. Manifestum enim est, quòd nefarium istiusmodi conjugium dissolvetur, nec virum eâ ullo modo consuetudinem habebit, per quam sacra operatione privatus est.

μὴ ἔχων, ἀλλ' ὃ ἐκ τῆς ἀγνοίας πεπλημμέλημα, πῶς ἑτέρῳ μεταδώσει; μὴ τοίνυν δημοσίᾳ μήτε ἰδίᾳ εὐλογείτω· μήτε τὸ σῶμα τοῦ κυρίου διανεμέτω ἑτέρῳ, μήτε τι ἄλλο λειτουργείτω. ἀλλ' ἀρκείσθω τῇ καθέδρᾳ, καθεζέσθω τῷ κυρίῳ συγχωρηθῆναι αὐτῷ ὃ ἐκ τῆς ἀγνοίας ἀνόμημα. πρόδηλον γάρ, ὡς ὁ τοιοῦτος ἄθεσμος γάμος ἀλυθήσεται, καὶ ἀνδρωθεὶς ὁ ἀνὴρ μετανοίαν ἕξει περὶ τούτου, δι' ἣν τῆς ἱερᾶς ἐνεργείας ἐστερήθη.

Balsamon. Canones Neocæsar. syn. ante præsentem synodum scripti sunt. Propterea enim & præsens canon illorum compositionis meminit, dicens ix. illius synodi canoni consequenter, non licere ei, qui per ignorantiam suæ cognatæ legitimè conjunctus est, & sacerdos postea factus, offerre, vel aliquid aliud sacerdotale exercere; sed sola cathedra dignum censeri, quoniam non ex scientia, sed per ignorantiam peccavit. Porrò & cathedra tunc dignus putabitur, quando ab illicito conjugio sejunctus fuerit, & pœnitentiæ opera ostenderit, quæ suadebunt ut mitius cum eo agatur. Si enim ab illicito conjugio non separatur, ignorantia nihil ei proderit; sed à magistratus potestate & matrimonium illicitum dissolvetur. Hæc autem ex eo apparent, quod dicit canon; sed prima sede contentus, Domino defleat; & ex eo quod dicit nuptiæ autem dissolventur. Porro & ix. canon Neocæsar. Syn. propter aliud ejus qui depositus est studium, eum in reliquis quoque manere jubet. Quære & xxvii. canonem sancti Basilii, & vigesimum primum præsentis Synodi. Postquam autem matrimonium illicitum ex effectu apparuerit propter cognationem, is qui postquam resciverit in peccato permanet, non solùm cathedra dignus non reputabitur, sed etiam tanquam incestus reus punietur, non secus ac laici. Dicit enim liber lx. tit. xxxvii. cap. xli. decr. Illicitæ nuptiæ non confirmantur, & propterea, si ante accusationem solutæ fuerint, pœna remittitur. Et decret. vii. In illicito matrimonio, quod per ignorantiam contractum est, dat veniam natura & ætas & peccati correctio: & maximè si quis nondum ipsum accusaverat.

Βαλσ. Οἱ κανόνες τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου περὶ τῆς προούσης συνόδου ἐγράφησαν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτον καὶ μέμνηται ὁ πρὸ κανὼν τῆς συνόδου ἐκείνων, λέγων ἀκολούθως τῷ θ'. κανόνι τῆς συνόδου ἐκείνης, μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας τὸν ἐν ἀγνοίᾳ μὲν πρόσληψιν αὐτοῦ νομίμως συναφθέντα, καὶ μὲν τοῦτον ἱερωθέντα, προσφέρειν, ἢ ἄλλό τι ἱερατικὸν ἐνεργεῖν· μόνης δὲ καθέδρας ἀξιοῦσθαι ἀλλ' ὃ μὴ ἐν εἰδήσει, ἀλλ', ἐν ἀγνοίᾳ ἁμαρτόντα, καὶ τῆς καθέδρας δὲ τότε ἀξιωθήσεται, ὅτε τῆς ἀθέσμου συνοικεσίου ἀποστῇ, καὶ δείξῃ ἔργα μετανοίας, προσκαλοῦντα ἡμέτερα συμπαθέστερόν τι ὑπὲρ αὐτοῦ. εἰ γὰρ ἔχεται τοῦ ἀθέσμου γάμου, ἀλλὰ τὴν ἄγνοιαν οὐκ ὠφεληθήσεται, ἀλλὰ καὶ ἀρχοντικῆς ἐξουσίας καὶ ὁ ἄθεσμος γάμος λυθήσεται. ταῦτα δὲ ἀναφαίνεται ἀπὸ τοῦ λέγειν τὸν κανόνα· ἀλλ' ἀρκούμενος τῇ προεδρίᾳ, προσκλαέτω τῷ κυρίῳ· καὶ ἀπὸ τοῦ εἰπεῖν· ὁ δὲ γάμος ἀλυθήσεται. καὶ ὁ θ'. δὲ κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου ἀλλὰ τὴν ἄλλην σπουδὴν καθαιρηθέντος, μένειν αὐτὸν ἐν τοῖς λοιποῖς προσκελεύεται. ζήτει καὶ τὸν κα'. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου, καὶ τὸν κα'. τῆς προούσης συνόδου. τοῦ γάμου δὲ ἀπὸ τελέσματος ἀθέσμου ἀναφανέντος ἀλλὰ τὴν συγγένειαν, ὁ μὲν εἰδήσιν ὑπομένων τῇ ἁμαρτίᾳ, οὐ μόνον καθέδρας οὐκ ἀξιωθήσεται, ἀλλὰ καὶ ὡς αἱμομίκτης πεμφθήσεται καὶ λαϊκούς. φησὶ γὰρ βιβλίον ξ'. τίτλῳ λζ'. κεφ. μά. θέματι ς'. ὁ ἀθέμιτος γάμος ἐστὶ βεβαιοῦται· καὶ ἀλλὰ τοῦτον ἐὰν πρὸ κατηγορίας λυθῇ, συγχωρεῖται ἡ ποινή. καὶ θέματι ζ'. ὅτι τῷ ἐν ἀγνοίᾳ γενομένῳ ἀθέμιτῳ γάμῳ δίδωσι συγγνώμην φύσις καὶ ἡλικία καὶ ἡ ἐπανόρθωσις τοῦ ἁμαρτήματος· καὶ μάλιστα εἰ μήπω τὶς αὐτὸν κατηγόρησεν.

Zonar. Qui in corpus suum peccaverit, ac ordinibus postea insignitus fuerit, quod ne offerat, inter reliquos propter aliud studium manens, Neocæsarienses Synodi nono canone constitutum est. Et magnus Basilius xxvii. can. cujus hic quoq; meminit, qui se vetitis nuptiis inscius illigaverit, solo cathedræ honore concesso, à reliquis sacrorum munerum functionibus omnino abstinere jubet. Eadem hic quoq; decreta; ut qui se damnatis videlicet nuptiis imprudens implicuerit, sibiq; forte consanguineam, ignorata propinquitate, sociarit, cathedræ solo honore contentus, quod reliquum est nullum omnino sacerdotale munus attingat, quodque ejus ignorationi noxa condonata sit, bene secum ac feliciter actum esse sibi persuadeat. Benedicere verò alteri, inquit, qua ratione audeat, qui de sua potius expianda culpa sollicitus esse debet? Est nàmque benedictio spiritualis quædam gratiæ sanctitatisque communicatio. Quicunq; igitur, quod in ipso sanctitatis & gratiæ fuit, propter offensionem ab ipso patrati facinoris amisit, aliis impertire qua ratione poterit? Neque igitur is publice neque privatim benedicet, neq; dominicum corpus cuiquam impertietur, sed cathedra contentus sit, pœnitentiam agens, ut delictum sibi remittatur. Connubium porro damnatum rescindat, atq; se penitus ab omni consanguineæ mulieris commercio abducat, ac ita demum concessum cathedræ honorem obtinebit. Nam si incestæ nuptiæ maneant, cathedræ quoque jus omne amittet; quin ab Ecclesia uterq; conjux ejicietur, & male contractum inter ipsos fœdus secularis judex pro potestate dissolvet.

Ζωναρ. Καὶ ὁ ἔνατος κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου περὶ ἡμαρτηκότος ἐν σώματι καὶ χειροτονηθέντος, φησὶν, ὅτι μὴ προσφερέτω, μένων ἐν τοῖς λοιποῖς διὰ τὴν ἄλλην σπουδήν. καὶ ὁ εἰκοστὸς ἕβδομος τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανών, περὶ τοῦ ἀθέσμου γάμου πεπαρέντος ἐν ἀγνοίᾳ, φησὶ, καθέδρας μὲν τοιοῦτον μετέχειν, τῶν δὲ λοιπῶν ἐνεργειῶν ἀπέχεσθαι, οὗ δὴ κανόνος ὁ παρὼν μέμνηται κανὼν, καὶ τὰ αὐτὰ διατάττεται καὶ περὶ ἀγνοίαν εἰς ἄθεσμον γάμον ἐμπεπλωκότα, συγγνώμης τυχὸν οἰκείας μεγένετο, ὡς ἀγνοήσαντα τὸ συγγενείαν, καθέδρας μόνης μετέχειν κελεύων, ἕτερον δέ τι ἱερατικὸν δίκαιον μὴ ποιεῖν. ἀρκεῖν γάρ αὐτῷ, ὅτι συγγνωμονεῖται διὰ τὴν ἄγνοιαν. πῶς δὲ εὐλογήσει, φησὶν, ὁ τοιοῦτος ἕτερον, ὃς μᾶλλον τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων φροντίζειν χρεώστης; ἡ γὰρ εὐλογία χάριτος πνευματικῆς καὶ ἁγιασμοῦ ὄντι μετάδοσις. ᾧ δὲ ἡ μέτεστι χάρις ὑπ' ἁγιασμοῦ διὰ τὸ πεπλημμέλημα, πῶς ἂν ἑτέρῳ δυνηθείη μεταδοῦναι αὐτῆς; ἔτε οὖν δημοσίᾳ ἔτε ἰδίᾳ εὐλογήσει, ἔτε τὸ σῶμα τοῦ κυρίου διανεμεῖ· ἀλλ' ἀρκεθήσεται τῇ καθέδρᾳ μετανοῶν, ἵν' αὐτῷ συγχωρηθῇ τὸ ἁμάρτημα. ὁ δὲ ἄθεσμος γάμος λυθήσεται, καὶ οὐκέτι πρὸς τὴν γυναῖκα ἐκείνην εἰσελεύσεται ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος καὶ ἕτως ἕξει τὴν τῆς καθέδρας τιμήν. εἰ γὰρ μὴ διασαθείη τὸ ἄθεσμον συνοικέσιον, ἔτε τὴν καθέδραν ἕξει, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐξωθήσεται ἄμφω οἱ ἀλλήλοις ἀθέσμως μιγνύμενοι, καὶ ὁ ἄθεσμος γάμος δι' ἀρχοντικῆς ἐξουσίας λυθήσεται.

ΑΡΙΣΤ.

Digitized by Google

A

ΑΡΙΣΤ. Πρεσβύτερος ἀθέσμῳ περιπεσὼν γάμῳ, καὶ καθαιρεθεὶς, καθέδρας μετεχέτω, καὶ μόνον, πάντως διαλυθεὶς τοῦ μιάσματος.

Εἴ τις πρεσβύτερος πρὸ τῆς χειροτονίας γυναῖκα ἔλαβεν, ἢ χήραν, ἢ πόρνην, ἢ τὴν δι' ἀκολασίας, ἢ ἑτέραν τινὰ τῶν ἀπηγορευμένων, ἐν ἀγνοίᾳ· τῆς μὲν ἱερωσύνης παυθήσεται, τῆς δὲ καθέδρας τῶν πρεσβυτέρων μεθέξει. Διαλυθήσεται δὲ καὶ ὁ τοιοῦτος ἄθεσμος γάμος, δι' οὗ τῆς ἱερατικῆς ἐνεργείας στερεῖται.

ARIST. *Presbyter in illicitum matrimonium incidens, & depositus, cathedræ sit particeps, & solùm, à scelere prorsus abstinens.*

Si quis Presbyter ante ordinationem uxorem duxit, aut viduam, aut meretricem, aut scenicam, aut aliam quamcunque earum quæ prohibentur, in ignorantiâ, à sacerdotio quidem cessabit, at cathedræ Presbyterorum particeps erit. Dissolvetur autem & illegitimum istiusmodi conjugium, per quod facto ministerio privatur.

B

ΚΑΝΩΝ κζ'.

Μηδεὶς τῶν ἐν κλήρῳ καταλεγομένων ἀνοίκειον ἐσθῆτα ἀμφιεννύσθω, μήτε ἐν πόλει διάγων, μήτε ἐν ὁδῷ βαδίζων, ἀλλὰ στολαῖς κεχρήσθω ταῖς ἤδη τοῖς ἐν κλήρῳ καταλεγομένοις ἀπονεμηθείσαις. εἰ δέ τις διαπέσοιτο ὅ τοιοῦτον, δεῖ ἑβδομάδα μίαν ἀφορίζεσθω.

ΒΑΛΣ. Τινὲς τῶν κληρικῶν, ὡς ἔοικεν, ἔξω τῆς ἐνεγκαμένης αὐτοὺς διατρίβοντες, μὴ ἀνοικείων στολῶν ἐδάδιζον· ἢ καὶ ἐν πόλει διάγοντες ὁμοίοις ἐχρῶντο σκεβλήμασι. τοῦτο οὖν ἐπανορθέμενοι οἱ πατέρες, διωρίσαντο μηκέτι τοιοῦτόν τι γίνεσθαι· ἢ μᾶλλον τοὺς καὶ τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ἀφορίζεσθαι δεῖ ἑβδομάδα μίαν. καὶ ὁ ις'. τῶν κανόνων τῆς ζ'. συνόδου μὴ δεῖν φησὶν ἱερατικὸν ἄνδρα πολυτελέσιν ἱματίοις χρῆσθαι. ἀνοίκειον δὲ τῶν κληρικῶν στολή ἐστιν, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν στρατιωτῶν ἐνδύματα. ταῦτα γὰρ εἴποτέ τις κληρικὸς ἐνδυθῇ, μεγάλως κολασθήσεται. ἀλλὰ καὶ πολυτελῆ χρυσόφαντα σκεβλήματα· δὲ δημοτικῶς λεγόμενα μαργαλιὰ γράμματα καὶ ἀντίπανα, καὶ τὰ ὑπὸ κογχύλης πορφυρίζοντα ἱμάτια· ἀρετῆς γὰρ καὶ εὐσημοσύνης ὑπόδειγμα οἱ κληρικοὶ ὀφείλουσιν εἶναι, οὐ μᾶλλον βλακείας καὶ ἀσχήμονος ἀγωγῆς.

C

CANON XXVII.

Nullus eorum, qui in cleri catalogum relati sunt, vestem sibi non convenientem induat, neque in civitate degens, neque iter ingrediens: sed utatur vestibus quæ antehac iis, qui in clerum relati sunt, attributa fuere. Si quis autem tale quid fecerit, una septimana segregetur.

BALS. Quidam Clerici, ut est verisimile, extra patriam quæ eos tulit versantes, cum vestibus sibi nequaquam convenientibus incedebant: vel etiam in civitate degentes, similibus vestimentis utebantur. Patres ergo hoc corrigentes, statuerunt ne tale quid fiat amplius: vel eos quidem certè, qui præter hæc faciunt, una septimana segregandos. Porrò & vii. Syn. can. xvi. dicit, non oportere sacerdotem uti sumptuosis vestibus. Stola autem clerico nequaquam conveniens est, nec vestes militum: si quis enim clericus iis unquam indutus fuerit, vehementer punietur. Sunt vero sumptuosa auro intexta vestimenta, quæ vulgo dicuntur μαργάλλια γράμματα, & ἀντίπανα, & vestes purpureæ. Virtutis enim & honestatis exemplum debent esse Clerici, non autem stolidæ ac inhonestæ vitæ.

D

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς τῷ θεῷ καθιερωμένους παντα χόθεν δεῖ κεκτῆσθαι τὸ σχῆμα καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἔξω φαινομένης αὐτῶν κατασκευῆς. ἄνθρωπος μὲν γὰρ εἰς πρόσωπον, φησὶν ἡ γραφή· θεὸς δὲ εἰς καρδίαν. καὶ τὰ μὲν τῆς καρδίας κινήματα γνωστὰ τῷ θεῷ· οἱ ἄνθρωποι δὲ ἐκ τῶν ἐκτὸς τεκμαίρονται τὰ ἔνδον καὶ ἀφανῆ. εἰ γοῦν ὁρῶμεν τοὺς τῷ θεῷ κεκληρωμένους μὴ τῷ τύπῳ καὶ τῇ συνηθείᾳ τῇ περὶ τὸ στολὴν ἐμμένοντας, ἀλλ' ἀνοικείως τῇ ἑαυτῶν κατασκευῇ ἐξαλλάττοντας, καὶ ἢ λαμπράς τινας ποικίλας τε καὶ πολυτελεῖς ἀμφιεννυμένους στολὰς, ἢ στρατιωτικά τινα περικειμένους ἐνδύματα ὡς δῆθεν δύσαλλος ἐσομένους ὁδὸν ἀνύοντας, καταγνώσονται τῶν πρώτων, καὶ ἐκ τῆς ἔξωθεν ἀζήκτου περιφορᾶς τοιαῦτα κρινοῦσι τὰ τῷ θεῷ κεκληρωμένων καὶ τὰ ἐντός. ὁ δὲ μέγας Παῦλος, ἀπρόσκοποι, φησὶ, γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ. ὁ γοῦν πρῶτον κανὼν πᾶσιν ἐπιτέλλεται τοῖς ἐν κλήρῳ ταῖς συνήθεσι κεχρῆσθαι στολαῖς, καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν ὁδῷ. ἢ μὴ τοῦτο ποιοῦντας, ἀλλὰ παρεξιόντας τὴν συνήθειαν, ἀφορίζεσθαι δεῖ ἑβδομάδα μίαν. καὶ ὁ ιε'. τῆς ζ'. συνόδου κανὼν μὴ δεῖν φησιν ἱερατικὸν ἄνδρα πολυτελέσιν ἱματίοις κεχρῆσθαι.

ZONAR. Qui seipsos Deo dicarunt, modestiam in ipso quoque corporis habitu & ornatu externo conservare ac tueri debent. Nam homo quidem, ut sacræ testantur literæ, faciem intuetur: Deus autem cor. Ac arcanas quidem animi cogitationes divina vis inspicit: homines verò ab externa specie ad interiora & latentia suspicionibus & conjectura perveniunt. Quamobrem si in Dei sortem vocatos nequaquam consueto sui ordinis hominibus, sed longe dissimili ac diverso habitu, uti quispiam animadvertat, eósque, vel splendida variéque elaborata veste indutos, vel militari ornatu, quasi ad iter agendum, bene præcinctos conspiciat, fideles damnabit, atque ex præpostero illo habitu, omnium qui clero adscripti sunt, animum ac mores æstimabit. At vero, Sine offensione, magnus Paulus ait, estote Judæis & Græcis & Ecclesiæ Dei. Universos igitur, qui in clerum cooptati sunt, consuetis, tum in urbe tum in itinere, vestibus hic canon uti jubet. Qui vero secus fecerint, atque à consuetudine in eo recepta se abduxerint, unius hebdomadæ spatio segregandos esse discernit. Et verò, ne sacerdotalis ordinis virò sumptuosis vestibus uti liceat, decimo sexto quoq; septimæ Synodi canone constitutum est.

E

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς, μήτε ἐν ὁδῷ μήτε ἐν οἴκῳ, ἀνοίκειον ἐσθῆτα ἀμφιεννύσθω. εἰ δὲ μὴ, δεῖ ἑβδομάδα μίαν ἀφορίζέσθω. Σαφής.

F

ARIST. *Clericus nec itinere nec domi vestem non convenientem induat, Alioquin, unâ septimâ segregetur.* Perspicuus.

CANON

CANON XXVIII.

Quoniam in diverſis Eccleſiis intelleximus, uva ad altare allata, ex quadam quæ invaluit conſuetudine, miniſtros, poſtquam hanc incruento oblationis ſacrificio conjunxerint, utraque ſimul populo diſtribuere: ſimul etiam decernendum eſſe perſpeximus, ut nullus Sacerdos hoc amplius faciat, ſed ad vivificationem & peccatorum remiſſionem ſolam oblationem populo impertiat; tanquam primitias autem uvæ allationem exiſtimantes, Sacerdotes eam ſeorſim benedicentes petentibus impertire, ad fructum datori gratiarum actionem, per quos corpora noſtra divina diſpoſitione augentur & aluntur: Si quis itaque Clericus præter hæc decreta fecerit, deponatur.

BALS. De iis, quæ in præſenti canone declarantur, ſatis in iv. Apoſtolico canone ſcripſimus. Lege ergo quæ in illo ſcripta ſunt.

ZONAR. Multæ locis quibuſdam ab Eccleſiaſticæ diſciplinæ gravitate alienæ conſuetudines ſunt receptæ. Quarum ex numero ea quoque fuit, ut uvarum primitiæ templo allatæ, divinóque & incruento ſacrificio adjunctæ, populo dividerentur. Morem igitur ejuſmodi canon hic damnat, abeoque ſacri ordinis homines in poſterum abſtinere jubet. Solùm porro, inquit, ſacram oblationem, qua peccatorum veniam obtineant, niſi ſi qui ad eam participandam minus probati acceſſerint, populo impertiri conceſſum ſit. Uvas autem, ut primitias allatas, à Sacerdotibus benedici & populo diſtribui, ut exinde frugum datori, omniúmque quæ ad carnis victum cultúmque neceſſaria ſunt largitori gratias agant. Qui ſecus fecerit, in eum depoſitione animadverti jubet.

ARIST. *Uvæ à nonnullis incruento ſacrificio conjunguntur. Ne quis autem hoc ampliùs audeat, decretum eſt.*

Uvas quidem tempore convenienti ſuper altare offerre, eáſque à ſacerdotibus benedici, & petentibus diſtribui, tertius ſanctorum Apoſtolorum canon permittit. At eas incruento conjungere ſacrificio & utrumque ſimul populo diſtribuere præſens canon prohibet, mandátque ne quiſpiam è Sacerdotibus hoc ampliùs audeat. Alioquin, eum qui fecerit, deponi.

CANON XXIX.

Carthaginenſis Synodi canon dicit, ut ſancta altaris non niſi à jejunis hominibus peragantur, excepto uno die in anno, in quo cœna domini peragitur: tunc fortaſſe propter aliquas in iis locis occaſiones Eccleſiæ utiles patribus hac diſpenſatione uſis. Cùm nihil ergo nos inducat, ut accuratam diligentiam relinquamus, Apoſtolicas ac Paternas traditiones ſequentes ſtatuimus, non oportere in quadrageſima poſtrema, ſeptimana quinta feria jejunium ſolvere, & totam quadrageſimam injuria afficere.

BALS. Sancti patres qui Carthagine convenerant, ſcientes quòd Dominus noſter Jeſus Chriſtus, poſtquam legale Paſcha feciſſet, & etiam cum ſuis diſcipulis comediſſet, myſticum quoque Paſcha peregit, & incruentum ſacrificium tradidit, juſſerunt alio quidem toto tempore eſſe jejunos, qui ſancta tractant, Diaconos & Sacerdotes: in magna autem quinta feria, ubi commederint, ſacrum celebrare. Hoc ergo non eſſe faciendum ſanctæ Synodi ſextæ patres ſtatuerunt, dicentes, quòd tunc quidem fortaſſe, propter

ΚΑΝΩΝ κή.

Ἐπειδὴ ἐν ἀφόροις ἐκκλησίαις μεμαθήκαμεν, σταφυλῆς ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ προσφερομένης καί τι κρατῆσαν ἔθος, τοὺς λειτουργοὺς ταύτῃ τῇ ἀναιμάκτῳ τῆς προσφορᾶς θυσίᾳ συνάπτοντας, ὅτως ἅμα τῷ λαῷ ἀπογεύεσθαι ἀμφότερα, συνείδομεν, ὥστε μηκέτι τοῦτο τινὰ τῶν ἱερωμένων ποιεῖν, ἀλλ' εἰς ζωοποίησιν καὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν ἄφεσιν τῷ λαῷ τὴν προσφορᾶς μόνης μεταδιδόναι. ὡς ἀπαρχήν τε τὴν σταφυλῆς λογιζομένους προσενέγκειν, ἰδικῶς τοὺς ἱερεῖς εὐλογοῦντας τοῖς αἰτοῦσι ταύτης μεταδιδόναι πρὸς τιμὴν τοῦ δοτῆρος τῶν καρπῶν εὐχαριστίαν, δι' ὧν τὰ σώματα ἡμῶν κατ' αὐτὸν θεῖον ὅρον αὔξει τε καὶ συνέχεται. εἴ τις οὖν κληρικὸς παρὰ τὰ ἀφορισθέντα ποιήσει, καθαιρείσθω.

ΒΑΛΣ. Περὶ τούτου ἐν τῷ πρόσθεν κανόνι δεδηλωμένων ἀκριβῶς ἐψαύσαμεν ἐν τῷ τετάρτῳ ἀποστολικῷ κανόνι. ἀναγνωσθήτω οὖν τὰ ἐν ἐκείνῳ γεγραμμένα.

ΖΩΝΑΡ. Πολλαί πού τισιν ἔθη ἀλλότρια τῆς ἐκκλησιαστικῆς κεκράτηκε καταστάσεως. ὧν καὶ τοῦτο, σταφυλῆς ὡς ἀπαρχῆς κομιζομένης ἐν τῷ ναῷ, συνάπτειν τοὺς ταύτῃ τῇ θείᾳ καὶ ἀναιμάκτῳ θυσίᾳ, καὶ μεταδιδόναι τῷ λαῷ. τοῦτον οὖν ὁ κανὼν ἀποτρέπεται, καὶ μηκέτι γίνεσθαι κελεύει παρά τινος τῶν ἱερωμένων, ἀλλ' ἰδίᾳ μὲν τῷ λαῷ μόνης μεταδιδόναι τῆς προσφορᾶς εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν τοῖς ἀναξίως ταύτης μετέχουσι. τῷ δὲ σταφυλῇ ὡς ἀπαρχῇ προσαγομένῃ εὐλογεῖσθαι παρὰ τῶν ἱερέων, καὶ διανέμεσθαι τῷ λαῷ, ἵν' εὐχαριστῶσιν τῷ τῶν καρπῶν δοτῆρι καὶ χορηγῷ τῶν ἀναγκαίων ἡμῖν πρὸς σύστασιν τῆς σαρκός. εἰ δέ τις φησὶ παρὰ τὰ διατεταγμένα ποιήσῃ, καθαιρείσθω.

ΚΑΝΩΝ κθ'.

Ὁ τὸν ἐν Καρθαγένῃ διαγορεύει κανών, ὥστε ἅγια θυσιαστηρίου, εἰ μὴ ὑπὸ νηστευόντων ἀνθρώπων, μὴ ἐπιτελεῖσθαι, ἐξαιρημένης μιᾶς ἐτησίου ἡμέρας, ἐν ᾗ ὁ κυριακὸν δεῖπνον ἐπιτελεῖται. ἴσως τινικαῦτα διά τινας καὶ τοὺς τόπους προφάσεις τῇ ἐκκλησίᾳ λυσιτελούσης τῶν θείων ἐκείνων πατέρων τῇ αὐτῇ χρησαμένων οἰκονομίᾳ. μηδενὸς οὖν ἡμᾶς ἐναγοντος καταλιπεῖν τινὰ ἀκρίβειαν, ὁρίζομεν, ἀποστολικοῖς καὶ πατρικαῖς ἑπόμενοι παραδόσεσιν, μὴ δεῖν ἐν τεσσαρακοστῇ τῇ ὑστεραίᾳ ἑβδομάδι τινὰ πέμπτον λύειν, καὶ ὅλον τὸν τεσσαρακοστὸν ἀτιμάζειν.

ΒΑΛΣ. Οἱ ἐν Καρθαγένῃ συναχθέντες ἅγιοι πατέρες, εἰδότες ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τὸ ποιῆσαι τὸ νομικὸν πάσχα σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ φαγεῖν, ἐτέλεσε καὶ τὸ μυστικὸν πάσχα καὶ τὴν ἀναιμάκτου θυσίαν παρέδωκε, παρεκελεύσατο καὶ μὴ τὸ ἄλλον χρόνον νήστεις εἶναι τοὺς τὰ ἅγια μεταχειριζομένους διακόνους καὶ ἱερεῖς· καὶ διὰ τὴν μεγάλην πέμπτην, μὴ δὲ φαγεῖν, ἱερουργεῖν. τοῦτο οὖν μὴ γίνεσθαι διωρίσαντο οἱ τὲ ς'. σωσθένης παλαιστίνης· εἰ πόντης, ὅτι τότε μὲν ἴσως, διά τινα

Digitized by Google

ἄλλην αἰτίαν ἢ λυσιτελῆ ταῖς ἐκκλησίαις, τοῦτο οὕτω γίνεσθαι οἰκονομικῶς διωρίσθη. ἀρτίως δὲ μηδενὸς ἀναγκαίου κατεπείγοντος, οὐ χρὴ τὰς ἀποστολικὰς καὶ πατρικὰς παραδόσεις παραβαίνεσθαι. εἰσὶ δὲ αὗται, ὁ ξθ'. κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων· ὁ ν'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, καὶ ἕτεροι.

A justam aliquam causam & Ecclesiis utilem, hoc ita fieri oportere œconomicè statutum est. Sed nunc cùm nihil necessarium urgeat, non oportet Catholicas & paternas traditiones transgredi: sunt autem hæ, lxix. can. Sanctorum Apostolorum, l. Laodic. Syn. & alii.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ μὲν ἐν Καρθαγένῃ πατέρες νήσεις καὶ ἄλλον ὅλον χρόνον τὰς ἁγίας τῆς θυσιαστηρίου ὑπηλοῦντας ὕδωρ ἱεροσυρτοῦντας διετάξαντο εἶναι, ἀνὰ τὴν μεγάλης πέμπτης. ἐν ταύτῃ γὰρ ὁ κυριακὸν δεῖπνον ὑπηλθον. οἱ δὲ τῆς ἕκτης ταύτης συνόδου καὶ τότε νήστεις εἶναι δεῖν διὰ τὸ κωλύον. τότε ὠρίσαντο τοὺς ἁγίας χειζοντας καὶ τελοῦντας, εἰπόντες ὡς ἴσως οἱ θεῖοι πατέρες ἐκεῖνοι ὠκνομήσαν τότε τοῦτο διά τινας αἰτίας τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοὺς τόπους ἐκείνους λυσιτελεῖς. νῦν δὲ μηδενὸς ἀναγκαίου κατεπείγοντος, πρέπειν πάντως ἀκριβείαν καὶ τὰς ἀποστολικὰς καὶ πατρικὰς παραδόσεις ἃς χρή· καὶ ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ λύειν πάντως καὶ μίαν ἑβδομάδα, καὶ τεύξεται ἀτιμάζειν καὶ ἀχρειοῦν ὅλην τὴν τεσσαρακοστήν. ἀποστολικὰς δὲ καὶ πατρικὰς παραδόσεις καὶ ἐξηκοστὸν ἔνατον κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων νόμασιν οἱ θεῖοι πατέρες εἶπον, καὶ καὶ πεντηκοστὸν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου. ὁ μὲν γὰρ τοὺς μὴ νηστεύοντας τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν τοῦ πάσχα, εἰ μὴ δι' ἀδένειαν σωματικὴν ἐμποδίζοιντο, ἱερωμένους ὄντας καθαιρεῖ, λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζει. ὁ δὲ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ, οὐ δεῖ, φησί, τῇ τεσσαρακοστῇ ἐν τῇ ὑστέρᾳ ἑβδομάδι τὴν πέμπτην λύειν, καὶ ὅλην τὴν τεσσαρακοστὴν ἀτιμάζειν, ἀλλὰ δεῖ πάσῃ ξηροφαγοῦντας νηστεύειν.

Zonar. Cum reliquo toto anni tempore sacra altaris mysteria à jejunis hominibus celebranda esse Patres olim Carthagine decrevissent, quintam nihilominus magnam, ut vocant, feriam, quod solennis in ea cœnæ Dominicæ apparatus exhiberi soleat, excepere. Sed eum quoque diem à sacrorum ministris jejunio transigi, sextæ hujus Synodi Patres hujus canonis constitutione jubent. Habuerunt siquidem forte divini illi Patres, inquiunt, aliquas causas, ob quas iis in locis decretum illud Ecclesiæ profuturum existimarent; nunc verò necessitatis omni excusatione sublata, sanctionibus Apostolicis Patrúmque decretis negligentiùs obtemperare, ac unius diei violato jejunio totam, quãtum in nobis est, Quadragesimam deturpare, collectúmque tot dierum spatio fructum effundere, non oportet. Quod vero de Apostolicis Patrúmque constitutionibus asserunt, in eo sexagesimum nonum Apostolorum canonem, & Laodicenæ Synodi quinquagesimum intellexere. Nam Apostolicus ille quidem, qui sacram Quadragesimam Paschali celebritati præfixam, valetudine nequaquam impediti, non jejunarint, depositionis quidem, si sacris initiati sunt, Laicos vero segregationis pœna teneri jubet. Laodicenus autem canon, Non oportet, inquit, in quadragesimæ postremâ septimanâ quintæ feriæ jejunium solvere, & totam Quadragesimam injuriâ afficere, sed totam Quadragesimam jejunare oportet, aridis vescentes.

ΑΡΙΣΤ. Τινὲς τῶν πατέρων, τῇ ἡμέρᾳ τοῦ θείου δείπνου μὴ δειπνῆσαι προσῆγον. ἔδοξε τοίνυν τῇ συνόδῳ τοῦτο μὴ γίνεσθαι· μηδ' ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ, τῇ ὑστέρᾳ ἑβδομάδι, τὴν πέμπτην λύειν, καὶ ὅλην τὴν τεσσαρακοστὴν ἀτιμάζειν.

Arist. *Quidam è Patribus Cœnæ Dominicæ die cœnati offerebant. Visum est ergo Synodo, hoc non faciendum esse, nec in ultimâ Quadragesimæ septimanâ quintæ feriæ jejunium solvere, & totam Quadragesimam injuriâ afficere.*

Ἡ μὲν ἐν Καρθαγένῃ συνοδος ὥρισεν ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ πρώτῳ κανόνι, ἀπὸ νηστικῶν ἀνθρώπων τελεῖσθαι τὰ ἅγια, ἀνὰ μίαν ἑτησίαν ἡμέραν, ἐν ᾗ ὁ κυριακὸν δεῖπνον ὑπηλθον. ὁ δὲ κανὼν οὗτος φυλάττων ὃ ἀκριβὲς, οὐδὲ ταύτην ἡμέραν παρεξαιρεῖ· ἀλλὰ προστάττει καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἤγουν τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ, καὶ τοὺς ἱερεῖς νηστικοὺς ὄντας τὸ ἀναίμακτον θυσίαν ὑπηλθεῖν· ἵνα μὴ διὰ τὸ παράβασιν τῆς μιᾶς ἡμέρας ὅλην τὴν τεσσαρακοστὴν ἀτιμάζομεν.

Synodus quidem Carthaginensis in Quadragesimo primo canone decrevit sancta à jejunis hominibus peragi, excepto uno die in anno in qua Cœna Dominica peragitur. Hic autem canon, rigorem juris observans, nec istum diem excipit. Sed jubet etiam in istâ feriâ sive magnâ quintâ Sacerdotes etiam jejunos incruentum sacrificium celebrare; ne ob unius diei transgressionem totam Quadragesimam injuriâ afficeremus.

ΚΑΝΩΝ λ'.

Πάντα πρὸς οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας βουλόμενοι διαπράττεσθαι, καὶ τοὺς ἐν ταῖς βαρβαρικαῖς ἐκκλησίαις ἱερέας οἰκονομεῖν διεγνώκαμεν. ὥστε εἰ καὶ ἀποστολικὸν κανόνα, καὶ περὶ τῆς προφάσει δυσβρεσίας τὴν οἰκείαν γαμετὴν μὴ ἐκβάλλειν, ὑπερβαίνειν οἴονται δεῖν, καὶ πέρα τῶν ὡρισμένων ποιεῖν· ἐκ τούτου τι μᾶλλον τῶν οἰκείων συμφωνοῦντες συμβίων, τοῖς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας ἀπέχονται· οἰόμεθα τούτους μηκέτι ταύταις συνοικεῖν καθ' οἱονδήποτε τρόπον, ὡς ἂν ἡμῖν ἐντεῦθεν ὀφθείη τῆς ὑποθέσεως πρόοδος τὴν ἀπόδειξιν. πρὸς τοῦτο δὲ αὐτοῖς, καὶ δι' ἄλλό τι ἢ διὰ τὸ τῆς γνώμης μεταβολὴν, καὶ ὃ τι ἡδέως ἀπεξενωμένον καὶ ἀπαγὲς, ἐνδεδώκαμεν.

Canon XXX.

Ad Ecclesiæ ædificationem omnia facere volentes, etiam Sacerdotes, qui sunt in Barbaricis Ecclesiis, dispensare constituimus. Quare si Apostolicum canonem, de uxore non ejicienda religionis prætextu, se transgredi debere existimant, & ultra ea quæ sunt constituta facere; & ideo communi cum suis consortibus consensu inito, à mutua consuetudine abstinent, statuimus, eos non amplius cum illis ullo modo cohabitare debere, ut ex eo nobis perfectam sui promissi demonstrationem præbeant: Hoc autem illis, non propter aliud quàm eorum pusillanimitatem externosque ac nòn satis firmos mores concessimus.

ΒΑΛΣ. Ἐμαθον οἱ ἅγιοι πατέρες, ὅτι οἱ τῆς βαρβαρικῶν χωρῶν ἱερεῖς προφάσει δυλαβείας ἀπεχοντο καὶ κοινῷ αἱρέσεως τῶν οἰκείων γαμετῶν. εἶπον οὖν ὡς καὶ ὁ ἀποστολικὸς ε. κανὼν ἀπαγορεύει τοῖς πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις

Bals. Resciverunt sancti Patres, quòd Barbaricarum regionum Sacerdotes pietatis prætextu, communi consensu à propriis uxoribus abstinebant. Dixerunt ergo, quòd etiamsi Apostolicus v. can. Presbyteris & Diaconis interdicit

Digitized by Google

interdicit ſuas legitimas uxores dimittere; & id quod à dictis ſit Sacerdotibus non diſſolvere, eſt Apóſtolico can. contrarium: tamen quoniam ea, quæ propter pietatem fiunt ab aliquibus, non diſſolvere, ſed potiùs conſtituere, & ædificare oportet; hoc eis ex diſpenſationis ratione facere permitteretur, propter barbaros eorum abjectique & puſilli animi mores, & à morum Eccleſiaſticorum conſtitutione alienos, & etiam propter eorum imbecillitatem, & in fide infirmitatem. Deinde adjicitur, eos non ſolum à propriis uxoribus ſejungendos, ſed nec eos cum ipſis ullo modo cohabitare debere. Sic enim, aiunt, certò probabunt, ſe non fictè, ſed verè & propter puram ac ſinceram religionem Deo continentiam voviſſe. Nota ergo hoc veluti privatim editum eſſe, & de ſolis Sacerdotibus debere intelligi, qui ſunt in barbaris regionibus, non etiam de cæteris. Ego verò varios Epiſcopos, qui ex Ruſſia venerant, atque adeò ipſum Alaniæ Metropolitanum, de ea re ſciſcitatus, etiam accepi, præſentem canonem in iis regionibus locum non habere, licèt ſint barbaricæ: ſed quemadmodum noſtri, eorum quoque Sacerdotes proprias uxores habere etiam poſt ordinationem. Interrogabit autem quiſpiam, cùm canon dicat communi conſenſu & voluntate fieri ſeparationem, ſi hoc fieri nolit mulier, an canon locum non habebit? Sol. Exiſtimo non eſſe juſtum, ut cogatur mulier à proprio marito ſeparari, propter Apoſtolicum canonem, qui ſuperiùs dictus eſt, & propter Juſtiniani novellam, quæ non ſinit conſenſu ſolvi matrimonia.

A ἀποπέμπεσθαι τὰς νομίμους αὐτῶν γυναῖκας, καὶ ὅτι τὸ τοῖς ἁγιωθεῖσι ῥηθέντων ἱερέων γινόμενον οὐ καταλύειν ἐστὶ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα· ἀλλ' ἐπεὶ τὰ κατ' εὐλάβειαν τισὶν γινόμενα, οὐ καταλύειν, ἀλλὰ μᾶλλον σώζειν καὶ οἰκοδομεῖν δέον ἐστίν, ἀνεχωρησάτωσαν καθ' ὑπερβολὴν οἰκονομίας αὐτοῖς τοῦτο ποιεῖν, διὰ τὸ βαρβαρικὸν ἦθος τούτων καὶ μικρόψυχον, καὶ ἀπεξενωμένον τῆς καταστάσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐθῶν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ διὰ τὸ ἀπαγὲς αὐτῶν τὸ πρὸς τὴν πίστιν καὶ ἀσύγκριτον. εἶτα προσετέθη, αὐτοὺς μὴ μόνον διαζεύγνυσθαι ἀπὸ τῶν οἰκείων γαμετῶν, ἀλλὰ μηδὲ συνοικεῖν αὐταῖς καθ' οἱανδήποτε τρόπον. οὕτω γάρ φασι πληροφορήσειν μὴ καθ' ὑπόκρισιν, ἀλλὰ ἀληθῶς διὰ καθαρὰν εὐλάβειαν ὑποφέσθαι τὸν θεὸν σωφρονεῖν. σημειωτέον οὖν τοῦτο ὡς ἰδικῶς ἐκφωνηθέν, καὶ ὀφεῖλον ἐξακούεσθαι εἰς μόνους τοὺς ὄντας ἱερεῖς ἐν χώραις βαρβαρικαῖς, καὶ μὴ καὶ εἰς τοὺς λοιπούς. ἐγὼ δὲ ἐρωτήσας διαφόρους Ἐπισκόπους περὶ τούτου, ἀπὸ Ῥωσίας ἐλθόντας, ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν μητροπολίτην Ἀλανίας, καὶ ἔμαθον μὴ ἐνεργεῖν τὸ τοῦ προκειμένου κανόνος εἰς τὰς τοιαύτας χώρας, καὶ ταῦτα ὄντας βαρβαρικάς· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἡμετέρους ἱερεῖς κἀκείνους ἔχειν τὰς οἰκείας γυναῖκας καὶ μὴ τὴν χειροτονίαν ἐρωτᾶσθαι δέ τινα ὡς τοῦ κανόνος λέγοντος καὶ συμφωνίαν κοινὴν καὶ ἀρέσκειαν γίνεσθαι τῷ διαζεύξαι, ἐὰν ὁ θέλων τοῦτο γνώσεται ἡ γυνὴ, ἀναγκάσαντος τοῦ κανόνος; Λύσις. οὐομαι μὴ δίκαιον εἶναι καταναγκάζεσθαι τὴν γυναῖκα τοῦ οἰκείου συζύγου ἀποδιίστασθαι, διότι καὶ ἀνωθεν ῥηθὲν ἀποστολικὸν κανόνα, καὶ διὰ τὴν Ἰουστινιάνειον νεαρὰν τὴν μὴ ἐπιτρέπουσαν καὶ συναίνεσιν λύεσθαι τὰ συνοικέσια.

B

C

D

Zonar. Cum Apoſtolorum v. can. uxores religionis ſpecie repudiare Presbyteri Diaconique prohibeantur; Sacerdotes tamen aliqui barbarorum Eccleſiis adſcripti, qui & Apoſtolica ſcilicet decreta ſuperanda, & aliquid ultra quam illi conſtituerant, faciendum ſibi eſſe perſuaſum haberent, mulierum quoque forte ipſarum voluntate, ab earum commercio abſtinere ſoliti ſunt. Ea igitur conſuetudine, propter Sacerdotum hujusmodi barbaros, agreſtéſque mores, nec ſatis præterea firmâ ac ſolidam in fide conſtantiam (utrumque enim illis verbis, τῷ ἀπεξενωμένῳ, & τῷ ἀπαγεῖ, indicare voluerunt) prudentiæ quodam artificio conſultò admiſſa, qui ex condicto cum uxoribus divortium fecere, ne eas ſub eodem quoque tecto habere liceat, à Patribus hoc canone conſtitutũ. Hinc enim, cùm & eos implere promiſſi fidem facile apparebit, tum vero conſtantiores in ſuſcepto continentiæ conſilio, diſſociatio procul amandatæ uxoris efficiet. Cum iis enim cohabitare, eaſque continuo aſpicere ad veneream congreſſionem ſit iis forſitan incitamento.

Ζωναρ. Τῷ πέμπτῳ κανόνι τῶν ἱερῶν ἀποστόλων ἀπαγορεύοντι τοῖς πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις ἀποπέμπεσθαι τὰς οἰκείας γαμετὰς, ὡς τάχα θέλοντας σωφρονεῖν, οἱ ἐν βαρβαρικαῖς ἐκκλησίαις ἱερεῖς οἰόμενοι δεῖν ὑπερβαίνειν τὴν ἀποστολικὴν ἐντολὴν, καὶ πλέον τι τῶν ὑπ' ἐκείνων ὁρισθέντων ποιεῖν, ἐκ συμφώνου τάχα τῶν συνοικουσῶν αὐτοῖς γυναικῶν ἀπείχοντο τῆς πρὸς αὐτὰς ὁμιλίας. τοῦτο οὖν οἱ τῆς συνόδου ταύτης κατ' οἰκονομίαν δεξάμενοι διὰ τὸ τῶν ἱερέων ἐκείνων βάρβαρον ἦθος καὶ ἄγριον· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἀπεξενωμένον· καὶ διὰ τὸ μὴ βεβηκὸς αὐτῶν πρὸς τὴν πίστιν μηδὲ πολὺ ἑδραῖον, ὃ δηλοῦται διὰ τοῦ ἀπαγές, ὥρισαν, τοὺς ἐκ συμφώνου ἀπέχεσθαι κελεύοντας τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας, μηδὲ συνοικεῖν, ἵνα τε ἀπόδειξις εἴη τοῦτο τοῦ πληροῦν ὃ ἐπηγγείλαντο, καὶ ἵνα καὶ πρὸς σωφροσύνην μᾶλλον ἐπιῤῥοννύωνται, πόῤῥω τῶν περὶλυσιν αὐτῶν διαγόντες γαμετῶν. τὸ γὰρ ταύτας συνοικεῖν καὶ ὁρᾶν αὐτὰς συνεχῶς, εἰς παροξυσμὸν μίξεως γένοιτο ἂν αὐτοῖς.

E

Arist. *Qui in Barbaricâ etiam conſtituuntur Eccleſiâ Sacerdotes, ſi ex conſenſu ab uxorum commercio abſtineant, atque propterea cum iis quocunque modo commercium ampliùs non habebunt.*

Presbyterum vel Diaconum, qui religionis prætextu uxorem ſuam ejicit, v. can. Apoſtolicus excommunicari decrevit, vel etiam deponi, ſi eam ad ſe rurſus accipere non perſuadetur. Quidam autem Sacerdotes in barbaris viventes Eccleſiis, & ſe debere aliquid amplius, quam quod in can. Apoſtolico conſtituitur, facere exiſtimantes, uxores quidem ſuas non ejiciebant, cum iis autem conſentiebant à mutuâ conſuetudine abſtinere. Hujus itaque barbarorum iſtorum Sacerdotum conſenſum hic canon non improbans, decernit eos non ampliùs cum iis quocunque modo cohabitare, ut abſolutam & perfectam ſui promiſſi demonſtrationem exhibeant. Hoc autem permiſit hæc Synodus propter exterños eorum & non ſatis firmos mores & puſillanimitatem.

Αριστ. Καὶ οἱ ἐν βαρβαρικῇ ἐκκλησίᾳ ἱερεῖς, εἰ τῆς τῶν Συμβίων ἐκ συμφώνου ὁμιλίας ἀπέχονται, ἀλλ' οὖν μηκέτι ταύταις κατ' οἱονδηποτοῦν ὁμιλήσουσι τρόπον.

F

Τὸν προφάσει διλαβείας τῇ ἑαυτῆς γυναῖκα ἐκβαλόντα πρεσβύτερον ἢ διάκονον ὁ ἀποστολικὸς πέμπτος κανὼν ὥρισεν ἀφορίζεσθαι, ἢ καὶ καθαιρεῖσθαι, εἰ ἐπαναλαβεῖν ταύτην αὖθις οὐ πείθεται· οἱ δὲ ἱερεῖς ἐν ταῖς βαρβαρικαῖς ἐκκλησίαις ὄντες, καὶ πλέον τι τῆς ἀποστολικῆς κανόνος πράττειν οἰόμενοι, τὰς μὲν ἰδίας γαμετὰς οὐκ ἐδιώκων, συνεφώνουν δὲ μετ' αὐτῶν τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας ἀπέχεσθαι· τὴν τοιαύτην συμφωνίαν τῶν βαρβάρων τούτων ἱερέων ὁ κανὼν οὐκ ἀποδοκιμάζων ὁρίζει, μηκέτι τούτους ταύταις συνοικεῖν καθ' οἱονδήποτε τρόπον, ὡς ἂν ἀπηρτισμένην καὶ πλείαν τῆς ὑποσχέσεως αὐτῶν πλήρωσιν τὴν ἀπόδειξιν. ἐκδίδωσι δὲ πρὸς τοῦτο ὁ συνοδικὸς αὐτὸς, διὰ τὸ ἀπεξενωμένον τῶν ἤθους αὐτῶν καὶ ἀπαγὲς, καὶ τὴν τῆς γνώμης μικροψυχίαν.

Digitized by Google

ΚΑΝΩΝ λϛ'.

Τὸς ἐν τοῖς δικτυείοις οἴκοις ἔνδον οἰκίας τυγχάνοντι λειτουργοῦντας ἢ βαπτίζοντας κληρικὸς, τὸ τοιοῦτον γνώμῃ τοῦ τοπικοῦ Ἐπισκόπου, ὁρίζομεν. ὥστε εἴ τις κληρικὸς μὴ τοῦτο οὕτως φυλάττοι, καθαιρείσθω.

ΒΑΛΣ. Παρασυναγωγὴν ὁ νόμων ἡγεῖται ὃ ἱερουργήσαί τινα ἢ βαπτίσαι ἐν δικτυείῳ οἴκῳ παρὰ γνώμην τοῦ κατὰ χώραν ἀρχιερέως. ἐν ὀντανθα μὲν, τοὺς τοιοῦτόν τι ποιοῦντας ἱερεῖς καθαιρεῖσθαι οἱ πατέρες ὁρίζονται. ἐν δὲ τῷ νθ'. κανόνι, καὶ τοὺς ἔχοντας τὰ δικτύεια λαϊκοὺς ἀφορίζουσι. σὺ δὲ ἀνάγνωθι τὴν δ'. νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ὅτως ἔχουσαν μέν τι προοίμιον· ὁρίζομεν οὖν οὐ μόνον τοὺς ἐκάστης καθολικῆς ἱερεῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱερεῖς ἑκάστης οἰκίας ἄδειαν ἔχειν ἐν πάσαις ταῖς οἰκίαις ἱερατεύειν τε καὶ μυσταγωγεῖν, ὃς ἂν προσκαλεῖται αἱροῖτο ὁ ἑκάστης οἰκίας δεσπόζων. καὶ τὴν ιέ. ὅτως ἔχουσαν ἐν μέρει. ὁρίζομεν οὖν καλῶς περὶ θυσιῶν, ὅτω καὶ περὶ τοῦ σωτηρίου βαπτίσματος, τὸ ἐξεῖναι αὐτὸ ἐν παντὶ δισεβῶν δικτυείῳ τοῖς βουλομένοις τελεῖν. πλὴν καὶ τούτων ὅτως ἐχόντων, ἐὰν κωλυθῇ τις παρὰ τοῦ ἐγχωρίου ἀρχιερέως ἱερουργῆσαι ἢ βαπτίσαι ἐν δικτυείῳ, ὃς δὲ ποιήσει τοιοῦτόν τι, καθαιρεθήσεται, μὴ ὠφελούμενος ἐκ τῶν νεαρῶν. ὁ δὲ μὴ ῥητῶς κωλυθεὶς, δοκεῖ σιωπηρῶς καὶ γνώμῃ ἐπισκοπικῇ τοῦτο ποιεῖν. διὰ τοῦτο γὰρ ὡς ἔοικεν ἐπενοήθησαν καὶ τὰ ἀνυπόνοητα, καὶ γίνονται παρὰ τῶν κατὰ χώραν ἀρχιερέων καθ' ὃν καιρὸν ποιοῦσιν ἐνθρονισμὸν ἐκκλησίας, ἐφ' ᾧ τίθεσθαι αὐτὰ εἰς τὰς ἁγίας τραπέζας τῶν δικτυείων· καὶ ἀρκεῖν μόνον ἀντὶ τῶν καταρτιζόντων τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, καὶ λογιζομένων μίσων τῆς ἁγίας τραπέζης, ἤγουν τὸ ἐνθρονισμοῦ τῶν ἀνοίξεων καὶ τῶν ἐγκαινίων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἀναφαίνεσθαι τὸ καὶ δεύτερον δισκοπικὸν γίνεσθαι ἐν τῷ δικτυείῳ τὴν ἱερουργίαν.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ παρασυνάγειν καὶ θυσιαστήρια ἱστᾶν τοὺς ἱερωμένους, γνώμης χωρὶς τοῦ Ἐπισκόπου ὑφ' ὃν τελοῦσιν, τοῦτο καθαίρεσιν αὐτοὺς ἄγει, καὶ ὁ πέμπτον κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου. ὁ γοῦν ἐν δικτυείῳ λειτουργῶν ἢ βαπτίζων ἐντὸς οἰκίας ὄντι, παρὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου τῆς πόλεως ἐκείνης, παρασυνάγει· ἐνδίκως τοίνυν καθαιρεθήσεται.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ μὴ μετὰ γνώμης Ἐπισκόπου, ἔνδον οἴκου εἰς δικτύειον μὴ προσαγάγῃς.

Ὁ μὲν πεντηκοστὸς ὄγδοος κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κωλύει ἐν δικτυείῳ ἔνδον οἰκίας ὄντι, παρὰ Ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου τὴν θείαν λειτουργίαν ἐπιτελεῖσθαι. ὁ δὲ παρὼν κανὼν τοῦτο ἀναιρεῖ, καὶ προστάττει, καὶ γνώμῃ τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου, τοὺς ἱερεῖς λειτουργεῖν ἐν τοῖς δικτυείοις οἷς ἔνδον οἰκίας ἐστὶ· καὶ ὃ παρὰ γνώμην αὐτοῦ τοῦτο ποιοῦντα καθαιρεῖ.

ΚΑΝΩΝ λβ'.

Ἐπειδὴ εἰς γνῶσιν ἡμετέραν ἦλθεν, ὡς ἐν τῇ τῶν Ἀρμενίων χώρᾳ οἶνον μόνον ἐν τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ προσφέρουσιν, ὕδωρ αὐτῷ μὴ μιγνύντες, οἱ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν ἐπιτελοῦντες, προσπεμφθέντος καὶ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον φάσκοντα ἐκ τοῦ εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον ἑρμηνείας ταῦτα· τίνος ἕνεκεν οὐκ ὕδωρ ἔπιεν ἀναστάς, ἀλλ' οἶνον; ἄλλην αἵρεσιν πονηρὰν προσρίζον ἀναστῶν. ὅτι γάρ εἰσί τινες ἐν ταῖς μυστηρίοις ὕδατι κεχρημένοι, δῆλον ὅτι καὶ νήφοντα τὰ μυστήρια παρέδωκεν, καὶ νήφοντα ἀναστὰς χωρὶς μυστηρίων καὶ ψιλὴν τράπεζαν προσέθετο, οἴνῳ ἐρρῆθη, ἐκ τοῦ γεννήματος φησὶν ἡ ἄμπελος, ἄμπελος δὲ οἶνον, οὐκ ὕδωρ γεννᾷ· ἐκ τούτου τε τὸ διδάσκαλον οἴονται ἀναιρεῖν τὴν τοῦ ὕδατος ἐν τῇ ἱερᾷ θυσίᾳ προσαγωγήν· ὡς ἂν μὴ καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν κατέχοντα τῇ ἀγνοίᾳ

Canon XXXI.

Clericos, qui in oratoriis quæ ſunt intra domos miniſtrant, vel baptizant, hoc illius loci Epiſcopi ſententia facere debere, decernimus. Quare ſi quis Clericus hoc non ſic ſervaverit, deponatur.

Bals. Conventiculum exiſtimat eſſe canon, ſi quis in oratorio, quod eſt intra domum, præter Antiſtitis ſententiam ſacrificet, vel baptizet. Et hìc quidem eos qui ſic faciunt Sacerdotes deponendos Patres ſtatuunt. In quinquageſimo autem nono canone Laicos etiam, qui habent oratoria, excommunicant. Tu autem lege quartam Novellam Imperatoris domini Leonis ſapientis, quæ ſic habet poſt proœmium: Statuimus ergo, non ſolùm uniuſcujuſque Catholicæ Sacerdotes, ſed etiam Sacerdotes uniuſcujuſque domus, habere poteſtatem in omnibus domibus celebrandi & myſteria peragendi, quoſcunque adſciſcere voluerit qui unicuique domui præeſt. Et xv. quæ ſic viciſſim habet. Statuimus ergo, ſicut & de ſacrificiis, ita etiam de ſacro baptiſmate, ut id liceat volentibus peragere in omni piorum oratorio. Sed quamvis hæc ita ſe habeant, ſi quis à regionis Antiſtite ſacrificare vel baptizare in oratorio prohibitus fuerit, is verò qui tale quid fecerit, deponetur, nec ei novellæ proderunt. Is autem, qui non eſt expreſsè prohibitus, videtur etiam tacitè ex Epiſcopi ſententia hoc facere. Propterea enim, ut eſt veriſimile, excogitata ſunt menſalia, & fiunt à regionis Antiſtibus, quo tempore faciunt Eccleſiæ inthronizationem, ut ponantur ea ſupra ſanctas menſas oratoriorum; & ſufficiant non ſolùm pro iis quæ ſanctum altare perficiunt, & ſanctæ menſæ tabulæ exiſtimantur, ſcilicet inthronizatione apertionum & dedicationum, ſed ut oſtendatur ex Epiſcopi permiſſione in oratorio fieri ſacrificium.

Zonar. Conventus privatim agere, altariave excitare, niſi Epiſcopo cujus in ditione ſunt conſentiente, ſacris initiati quinto Antiochenæ Synodi canone, depoſitionis quoque propoſita pœna, prohibentur. Quicunque igitur in oratorio privatæ domus ſacra fecerit, baptiſmumve invito Epiſcopo adminiſtraverit, is conventus agit: jure igitur depoſitione mulctatur.

Arist. *Niſi cum Epiſcopi conſenſu in oratorio, quod intra domum eſt, non offeres.*

Quinquageſimus quidem octavus Synodi Laodicenſis canon ſacrum miniſterium in oratorio quod intra domum eſt, ab Epiſcopo fieri aut Presbytero vetat. At præſens canon illud evertit, & mandat, Epiſcopo iſtius loci ita volente, Sacerdotes in oratoriis quæ ſunt intra domum ſacra facere. Eum autem, qui præter illius voluntatem hoc facit, deponit.

Canon XXXII.

Quoniam ad noſtram cognitionem pervenit, quòd in Armeniorum regione vinum tantùm in ſacra menſa offerunt, aquam illi non miſcentes, qui incruētum ſacrificium peragunt, adducentes Eccleſiæ Doctorem Joannem Chryſoſtomum hæc dicentem in interpretatione Evangelii ſecundùm Matthæum: Quamobrem non aquam bibit cùm ſurrexit, ſed vinum? improbam aliam hæreſin radicitùs extirpans. Quoniam enim nonnulli aqua in myſteriis uſi ſunt, oſtendens quòd, & quando myſteria tradidit, & quando poſtquam ſurrexiſſet abſque myſteriis, ſolam ac nudam menſam appoſuit, Uſus eſt, inquit, vinò ex germine vitis; vitis autem vinum, non aquam generat; & ex eo aquæ in ſacrificio adjunctionem doctorem ſubvertere exiſtimant: Ut non ab hoc tempore in poſterum

Digitized by Google

ignorantia teneantur, patris sententiam orthodoxè A *aperimus. Cùm enim improba Hydroparastatarum antiqua esset hæresis, qui pro vino sola aqua in proprio sacrificio usi sunt, refellens hic vir divinus iniquam ejusmodi hæresis successionem, & ostendens, quòd directè Apostolicæ traditioni adversetur, dictum astruebat sermonem. Quoniam autem & suæ Ecclesiæ, ubi est illi pastoralis administratio tradita, aquam vino miscendam tradidit, quando incruentum peragi sacrificium oporteret, ex precioso nostri Redemptoris & Servatoris Christi Dei latere ex sanguine & aqua contemperationem ostendens, quæ in to-* B *tius mundi vivificationem, & peccatorum redemptionem effusa est. Et in omni etiam Ecclesia, ubi spiritualia lumina refulserunt, hic ordo divinitùs traditus servatur. Nam & Jacobus Christi Domini nostri secundùm carnem frater, cui Hierosolymitanæ Ecclesiæ thronus primùm est creditus, & Basilius Cæsariensium Ecclesiæ Archiepiscopus, cujus gloria omnem terrarum orbem pervasit, mystico nobis in scriptis tradito sacrificio, ita peragendum in sacro ministerio ex aqua & vino sacrum calicem ediderunt. Et qui Carthagine convenerunt sancti patres, adeò aper-* C *tè & præcisè mentionem fecere, ut in sanctis nihil plus quàm corpus & sanguis Domini offeratur, ut ipse Dominus tradidit, hoc est panis & vinum aqua mixtum. Si quis ergo Episcopus vel Presbyter, non secundùm traditum ab Apostolis ordinem facit, &, aquam vino miscens, sic immaculatum offert sacrificium, deponatur ut imperfectè mysteriũ enuncians, & quæ tradita sunt innovans.*

τὴν τοῦ πατέρος διάνοιαν ὀρθοδόξως ἀποκαλύπτομεν. τῆς γὰρ πονηρᾶς τῶν Ὑδροπαραστατῶν αἱρέσεως παλαιᾶς ὑπαρχούσης, οἳ ἀντὶ οἴνου μόνῳ τῷ ὕδατι ἐν τῇ οἰκείᾳ θυσίᾳ κέχρηνται, ἀνασκευάζων οὕτως ὁ θεοφόρος ἀνὴρ τὴν παράνομον τῆς τοιαύτης αἱρέσεως διαδοχὴν, καὶ δεικνὺς ὡς ἐξ ἐναντίας τῆς ἀποστολικῆς ἵενται παραδόσεως, τὸν εἰρημένον κατεσκεύασε λόγον. ἐπεὶ καὶ τῇ κατ' αὐτὸν ἐκκλησίᾳ, ἔνθα τὸν ποιμαντικὴν ἐνεχειρίσθη ἡγεμονίαν, ὕδωρ οἴνῳ μιγνῦναι παρέδωκεν, ἡνίκα τὸν ἀναίμακτον θυσίαν ἐπιτελεῖσθαι δεήσειεν, τὸν ἐκ τῆς τιμίας πλευρᾶς τοῦ λυτρωτοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆρος Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἐξ αἵματος καὶ ὕδατος κρᾶσιν παραδεικνὺς, ἥτις εἰς ζωοποίησιν παντὸς τοῦ κόσμου καὶ ἁμαρτιῶν ἐξεχύθη ἀπολύτρωσιν. καὶ κατὰ πάσης δὲ ἐκκλησίας, ἔνθα οἱ πνευματικοὶ φωστῆρες ἐξέλαμψαν, ἡ θεόσδοτος αὕτη τάξις κρατεῖ. καὶ γὰρ καὶ Ἰάκωβος ὁ κατὰ σάρκα Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀδελφὸς, ὃς τῆς Ἱεροσολυμιτῶν ἐκκλησίας πρῶτος τὸν θρόνον ἐνεπιστεύθη, καὶ Βασίλειος ὁ τῆς Καισαρέων ἐκκλησίας Ἀρχιεπίσκοπος, οὗ τὸ κλέος κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διέδραμεν, ἐγγράφως τὴν μυστικὴν ἡμῖν ἱερουργίαν παραδεδωκότες, οὕτω τελειοῦν ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ ἐξ ὕδατος καὶ οἴνου τὸ ἱερὸν ποτήριον ἐκδεδώκασιν. καὶ οἱ ἐν Καρθαγένῃ συναχθέντες ὅσοι πατέρες, οὕτω ῥητῶς ἐπεμνήσθησαν, ἵνα ἐν τοῖς ἁγίοις μηδὲν πλέον τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου προσενεχθείη, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ κύριος παραδέδωκεν, τοῦτ' ἔστιν, ἄρτου καὶ οἴνου ὕδατι μεμιγμένου. εἴ τις οὖν Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, μὴ κατὰ τὴν παραδοθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τάξιν ποιεῖ, καὶ ὕδωρ οἴνῳ μιγνὺς οὕτω τὴν ἄχραντον προσάγει θυσίαν, καθαιρείσθω, ὡς ἀτελῶς τὸ μυστήριον ἐξαγγέλλων, καὶ καινίζων τὰ παραδεδομένα.

BALS. Armenii, cum aliis quæ eis aderant hæresibus, solo vino in sanctis mysteriis usi sunt: & dicebant se facere consequenter iis, quæ à magno Ecclesiæ Doctore, linguáque aureo, Joanne Chrysostomo conscripta sunt in sua Evangelii interpretatione secundùm Matthæum; quæ tractant, non per aquam, sed vinum sacrum calicem exhiberi; cùm tamen non doceat sanctus per solum vinum oblationem fieri. Hoc ergo, quod sic fit ab Armeniis, subvertentes divini patres, per vinum & aquam sacrum calicem offerri oportere statuerunt, interpretantes verba Chrysostomi, non ut ab Armeniis dicebatur esse accipienda; sed ad Hydroparastatarum, qui per aquam solam sancti calicis oblationem faciebant, hæresis eversionem esse conscripta. Confutatis ergo ac collisis iis, quæ ab ipsis decreta sunt, & ex multis aliis, & ex tradito etiam sacrificio à prædicto sancto patre, & à magno Basilio, Episcopos & Presbyteros depositioni subjecerunt, qui sancti calicis sacrificium per vini & aquæ unionem non faciunt. Hæc autem divina incitatione commoti præceperunt. In divina enim passione Dei & Domini nostri Jesu Christi, non sanguinem tantùm, sed etiam aquam emisit ejus per lanceam punctum latus, ut duarum ejus naturarum non confusam vnionem ostenderet. Nota ergo, quòd à præsenti canone duæ hæreses subvertuntur: Una quidem Hydroparastatarum, qui sola aqua in sancti calicis sacrificio utuntur; Alia autem Armeniorum, qui id per vinum solum faciunt. Quoniam autem non solùm Armenii, sed etiam Latini reprehendunt aquæ ferventis in sacrum calicem immissionem, dicentes eam non esse traditam ab Evangelico vel canonico præcepto, & ideo malè fieri, & adversus hanc divinam traditionem, quæ decernit per aquam & vinum faciendam sancti calicis oblationem: audiant, quòd

ΒΑΛΣ. Οἱ Ἀρμένιοι μετὰ τῶν προσουσῶν αὐτοῖς ἄλλων αἱρέσεων, οἴνῳ μόνῳ κέχρηνται ἐν τοῖς ἁγίοις μυστη-
D ρίοις· καὶ λέγουσι τοῦτο ποιεῖν ἀκολούθως τοῖς γραφεῖσι παρὰ τοῦ μεγάλου τῆς ἐκκλησίας διδασκάλου, καὶ χρυσοῦ τὴν γλῶτταν Ἰωάννου, ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ἐξηγήσει αὐτοῦ, τοῖς διαλαμβάνουσι μὴ δι' ὕδατος τὸ ἅγιον ποτήριον προσάγεσθαι, ἀλλὰ δι' οἴνου· καὶ ταῦτα τοῦ ἁγίου μὴ διδάσκοντος διὰ οἴνου μόνου τὴν προσαγωγὴν γίνεσθαι. τὴν γοῦν οὕτω γινομένην θυσίαν παρὰ τῶν Ἀρμενίων ἀνατρέποντες οἱ θεῖοι πατέρες, διωρίσαντο διὰ οἴνου καὶ ὕδατος ἱερὸν ποτήριον προσάγεσθαι, ἑρμηνεύσαντες τὰ Χρυσοστομικὰ ῥήματα, μὴ ἐκλαμβάνεσθαι πρὸς τὰ παρὰ τῶν Ἀρμενίων λεγόμενα, ἀλλ' εἰς ἀναίρεσιν γραφῆναι τῆς αἱ-
E ρέσεως τῶν Ὑδροπαραστατῶν, τῶν δι' ὕδατος μόνου τὴν προσαγωγὴν τοῦ ἁγίου ποτηρίου ποιουμένων. συγκροτήσαντες τὰ παρὰ τούτων διορισθέντα, ἔκ τε ἄλλων πολλῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ ἐκ τῆς παραδοθείσης θυσίας, παρά τε τοῦ ῥηθέντος ἁγίου πατρὸς ἡμῶν, καὶ παρὰ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, καθαιρέσει ὑπέβαλλον τοὺς Ἐπισκόπους καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τοὺς μὴ ποιοῦντας τὴν θυσίαν τοῦ ἁγίου ποτηρίου διὰ ὕδατος ἑνώσεως καὶ οἴνου. ταῦτα δὲ παρεκελεύσαντο θεοκινήτως. ἐν γὰρ τῷ θείῳ πάθει τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐκ αἷμα μόνον, ἀλλὰ καὶ ὕδωρ ἐξήγαγεν ἡ διὰ λόγχης νυγεῖσα θεῖα τούτου πλευρὰ, ἵνα τὴν τῶν
F δύο τούτου φύσεων παραστήσῃ ἀσύγχυτον ἕνωσιν. σημείωσαι οὖν ὅτι δύο αἱρέσεις ἀνατρέπονται διὰ τοῦ παρόντος κανὸν. μία μὲν, τῶν Ὑδροπαραστατῶν, τῶν χρωμένων ὕδατι μόνῳ ἐν τῇ τοῦ ἁγίου ποτηρίου θυσίᾳ· ἑτέρα δὲ ἡ τῶν Ἀρμενίων, τῶν διὰ οἴνου μόνου ποιούντων αὐτήν. ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον οἱ Ἀρμένιοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Λατῖνοι αἰτιῶνται τὴν εἰς τὸ ἅγιον ποτήριον τοῦ ζέοντος εἰσβολὴν, λέγοντες μὴ παραδοθῆναι ταύτην ἀπὸ εὐαγγελικῆς ἢ κανονικῆς παραγγελίας, κἀντεῦθεν γίνεσθαι κακῶς, καὶ ὑπεναντίως δῆθεν τῇ θείᾳ ταύτῃ παραδόσει, τῇ διοριζομένῃ δι' ὕδατος καὶ οἴνου τὴν τοῦ ἁγίου ποτηρίου γίνεσθαι προσαγωγήν· ἀκουσάτωσαν, ὅτι

Digitized by Google

ὅτι ὃ ζέον περιπνέμωμεν, τῷ δὶ ὕδατος καὶ οἴνου ἕνωσιν A fervens addita, quæ fit per aquam & vinum ſancti
τῆ ἁγίου ποτηρίου οὐ μεταβάλλῃ, ὅτι δ' οὐκ ἔστιν ἕτερόν calicis, unionem non mutat; quoniam non eſt aliquid
τι παρὰ τὸ ὕδωρ. βάλλεται δὲ εἰς πληροφορίαν τῆ ζῆν aliud præter aquam. Injicitur autem ad ſignificandum,
ζωοποιὰ τὰ ἀπὸ τῆς ἁγίας πλευρᾶς τῆ κυρίου ἡμῶν Ἰη- quòd ſunt vivifica, quæ ex ſancto Domini noſtri Ieſu
σοῦ Χριστοῦ ῥύσηματα, τουτέστιν αἷμα δηλονότι καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ Chriſti latere fluxerunt, ſanguis ſcilicet & aqua, & non
μὴ νεκρά· ὅτι δὲ τῆ θαύματος μέγεθος καὶ ἐκ τούτου mortua; quoniam ex hoc quoque miraculi magnitudo
πιστοῦται. ἀπὸ γὰρ νεκροῦ σώματος μὴ πεφυκότος κα- oſtenditur. Cùm enim ex corpore mortuo ſuapte natura
ταῤῥέειν ζέοντος αἵματος, ἐκ τῆ κυριακοῦ σώματος καὶ non ſoleat fervens ſanguis egredi, ex corpore Domi-
μετ' θάνατον αἷμα καὶ ὕδωρ ζέοντα ἐξέῤῥυσεν, ὡς ἐκ nico etiam poſt mortem ſanguis & aqua ferventes ef-
ζωοποιοῦ σώματος ζωοποιά. εἰ δέ τις εἴποι, καὶ διὰ τί fluxerunt, ut ex vivifico corpore vivifica. Si quis au-
πρὸ τῆ ἁγιασθῆναι ὁ ἅγιον ποτήριον οὐ βάλλεται τὸ ζέον tem dixerit, Et cur, antequam ſit ſanctificatus ſanctus
εἰς τὴν ἕνωσιν, ἀλλὰ μετὰ τὸν ἁγιασμόν; ἀκουσάτω, ὅτι ἐὰν B calix, fervens aqua ad unionem non injicitur, ſed poſt
ἐβάλλετο τὸ ζέον μετὰ τὸ καιρὸν τῆς ἑνώσεως, ἔμελλε κα- ſanctificationem? audiet, quòd ſi injiceretur fervens
ταψύχεσθαι μέχρι τῆς τῶν ἁγίων μεταλήψεως, καὶ ἀπε- tempore unionis, ad ſanctorum uſque participationem
πλοῦτο τὸ πρᾶγμα εἰς τὸ φορτικὸν λόγον. διὰ γοῦν refrigeraretur, & res in priorem ſtatum deſineret. Pro-
τοῦτο αἰτίαν ταύτην βάλλεται τὸ ζέον ἐν τῷ ἁγίῳ ποτη- pter hanc ergo cauſam fervens in ſanctum calicem in-
ρίῳ μετὰ τὴν ὕψωσιν, καὶ μεταλαμβάνουσιν αὐτοῦ οἱ πι- jicitur poſt elevationem, & fideles ei tanquam vivi-
στοὶ ὡς ζωοποιοῦ. οἱ μέντοι Ἴβηρες ἱερεῖς ζέον ἐν ᾧ ἁγίῳ ficæ communicant. Ac Iberi quidem ſacerdotes fer-
ποτηρίῳ οὐ βάλλουσιν, ὀρθοδοξότατοι καὶ ταῦτα ὄντες· ventem aquam in ſanctum calicem non injiciunt, licet
καὶ ἐρωτηθέντες ποτε σωφρονικῶς, πῶς τοῦτο ποιοῦσιν, εἶ- ſint alioqui in primis orthodoxi, & ſynodicè aliquan-
πον, μηδέποτε ὕδατι θερμῷ χρήσασθαι τινὰ Ἴβηρα εἰς do interrogati quomodo hoc faciunt, dixerunt, nun-
πόσιν οἴνου, ἀπὸ ἐγχωρίου συνηθείας μακρᾶς. καὶ διὰ quam ullum Iberum, aqua calida uſum eſſe ad vini
τοῦτο μηδὲ αὐλοὺς χρῆσθαι ζέοντι εἰς τὰ ἅγια. ἀναδι- potionem, ex longa regionis conſuetudine: & pro-
δαχθέντες δὲ τὸ μυστηρίου τὴν δύναμιν, ἐπετράπησαν ἐν τῷ C pterea eos ne ferventi quidem aqua uti ad ſacramen-
ἁγίῳ ποτηρίῳ βάλλειν ἀνενδοιάστως ζέον κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ta. Myſterii autem facultatem edocti, citra ullam re-
ἁγίας μεταλήψεως. σημείωσαι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, cuſationem perſuaſi ſunt in ſacrum poculum ferven-
ὅτι πρῶτος ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος ὡς πρῶτος tem ſanctæ participationis tempore injicere. Nota ex
ἀρχιερατεύσας τῆς Ἱεροσολυμιτῶν ἐκκλησίας παρέδωκε τῷ præſenti canone, quod primus ſanctus Iacobus Domi-
θείαν ἱερουργίαν, ἥτις παρ' ἡμῖν ἀγνοεῖται, παρὰ δὲ τοῖς ni frater, ut Hieroſolymitanæ Eccleſiæ Archiepiſco-
Ἱεροσολυμίταις καὶ τοῖς Παλαιστινοῖς ἐνεργεῖται ἐν ταῖς pus primus ſacram Liturgiam tradidit, quæ à nobis
μεγάλαις ἑορταῖς. οἱ δὲ Ἀλεξανδρεῖς λέγουσιν ὅτι καὶ τοῦ non agnoſcitur, ab Hieroſolymitanis vero, & Paleſtinæ
ἁγίου Μάρκου ἢ μᾶλλον ὡς τὰ πολλά. Ἐγὼ δὲ σωφρο- incolis in Feſtis majoribus uſurpatur. Alexandrini ve-
νικῶς, μᾶλλον δὲ καὶ ἐνώπιον Βασιλείου τοῦ ἁγίου ἐλάλησα ro dicunt à ſancto etiam Marco conſtitutam eſſe, quâ
τότε· ὅτε ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἐνεδήμει εἰς τὴν etiam, ut plurimum utuntur. Ipſe vero ſynodicè, vel
βασιλεύουσαν. μέλλων γὰρ λειτουργεῖσθαι μετ' ἐμῶν καὶ τοῦ potiùs coram ſancto Imperatore de hac re ſermonem ha-
οἰκουμενικοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ὥρμησε κρατεῖν τὸ bui; quo tempore Patriarcha Alexandrinus in urbium
τῆς τοῦ Ἰακώβου λειτουργίας κοντάκιον, ἀλλ' ἐκωλύθη παρ' D reginâ agebat. Enimvero nobiſcum & œcumenico in
ἡμῶν, καὶ ὑπέσχετο λειτουργεῖν, καθὼς καὶ ἡμεῖς. magnâ Eccleſia ſacra celebraturus, Iacobi liturgiæ vo-
lumen obſervare voluit, ſed à nobis prohibitus eſt,
& ſe non ſecus ac nos ſacra celebraturum pollice-
batur.

ΖΩΝΑΡ. Τὰ θεῖα μυστήρια, ὁ ἄρτος λέγω καὶ τὸ ποτήριον, τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ κυρίου παρίστησιν ἡμῖν. αὐτὸς γὰρ ἄρτον διδοὺς τοῖς οἰκείοις ὁ κύριος μαθηταῖς, λάβετε, φάγετε, ἔφη· τοῦτό ἐστι σῶμά μου. καὶ τὸ ποτήριον παρέχων αὐτοῖς, πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, ἔφη· τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον. ἐπεὶ οὖν ἐν τῷ θείῳ πάθει αὐτοῦ, κενῶν τὸ οἰκεῖον αἷμα ὁ κύριος νυχείσης λόγχῃ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ, οὐχ αἷμα μόνον, ἀλλὰ καὶ ὕδωρ ἐξήγαγεν, ἀναγκαίως πάντως τῇ ἐκκλησίᾳ νενόμισται ἐν τοῖς ἱεροῖς μυστηρίοις ὕδωρ τῷ οἴνῳ παρακιρνᾶν. ἀλλ' οἱ Ἀρμένιοι οἴνῳ μόνῳ ἐκέχρηντο ἐν τῇ μυστικῇ τραπέζῃ, χεώμενοι τῇ εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον ἐξηγήσει τοῦ Χρυσοστόμου καὶ θείου πατρός. τοῦτο οὖν ἀναιροῦντες οἱ τῆς συνόδου ταύτης πατέρες τὰ ῥήματα τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τὸν αὐτοῦ λόγον σαφηνίζουσι, καὶ φασιν, ὅτι τὴν τοῦ Ὑδροπαραστατοῦ αἵρεσιν ἀναιρέπων, οὐ μόνῳ ὕδατι τὸν θυσίαν ἱερουργεῖν οἰόμενοι κέχρηνται, καὶ δεινῶν αὐλοὺς ἐναντίως τοῖς παροῦσι, καὶ τοῖς ἱεροῖς ἀποστόλοις παραδιδομένους καὶ ποιοῦντας οἰκεῖον κατεσκεύασε λόγον, ἀλλ' οὐκ ὀπτρέπων οἶνον μόνον ἐν τοῖς μυστηρίοις παραλαμβάνειν. καὶ αὐτὸς γὰρ οὕτω ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἐκκλησίᾳ οἶνον καὶ ὕδωρ ἐν τοῖς μυστηρίοις λαμβάνεσθαι παραδέδωκε, καὶ οἱ λοιποὶ πατέρες καὶ φωστῆρες τῆς ἐκκλησίας παραδιδάσκασιν, ἄρτῳ καὶ οἴνῳ ὕδατι μεμιγμένῳ τὸν ἀναίμακτον θυσίαν ἐπιτελεῖν. καὶ ὅτι τούτοις ἐπάγουσιν οἱ τῆς ἔκτης ταύτης συνόδου τοῖς παλαιοῖς καὶ παρούσι κανόσι

ZONAR. Panis ſacer & calix, divina myſteria, ipſum nobis Chriſti Domini corpus, & ſanguinem exhibent. Nam panem ſuis ille quidem diſcipulis porrigens, Accipite, comedite, inquit; hoc eſt corpus meum. Calicem verò præbens, Bibite ex hoc omnes E ait; Hic eſt ſanguis meus, qui pro vobis & pro multis effunditur. Quoniam ergo in divinâ paſſione, haſtâ trajecto latere ejus ſanguinem ſuum Dominus effundens, non ſanguinem ſolum, ſed & aquam emiſit, Eccleſia proinde in ſacris quoque myſteriis vinum infuſa aqua miſceri omnino neceſſarium exiſtimavit. Verum Armenii vinum in myſtica menſa merum adhibebant, divini Patris Chriſoſtomi in Evangelium Matthæi explicationem in ejus argumentum adducentes. Eo igitur errore damnato, Chryſoſtomi verba Patres hujus ſynodi explicant, quæque iis ſententia ſit ſubjecta demonſtrant. Nec enim, inquiunt, ut ſolius vini potionem in ſacris myſteriis adhibendam doceret; ſed ut Hydroparaſtatarum, qui ſola aqua F ſacrum faciendum opinarentur, hæreſim convelleret, eoſque ſanctiſque Apoſtolis Patribus contraria ſentire & facere doceret, ſermonem illum inſtituit. Etenim & ipſe, in Eccleſia quam tenuit, vinum aqua dilutum in myſtica oblatione adhibendum tradidit, & reliqui Patres Eccleſiæque lumina, eundem incruenti ſacrificii pane & vino, admixta aquæ potione, conficiendi ritum tradidere. Et præterea vi. hujus ſynodi patres ſubjiciunt iis, qui præſentem canonem

Digitized by Google

transgrediuntur, quæ transgreſſioni juſta credebant. Nam ſi Epiſcopus aliquis aut Presbyter acceptam ab Apoſtolis conſuetudinem neglexerit, ac vinum, aqua nullatenus infuſa, in ſacrificio puriſſimo obtulerit, hominem, myſterii quippe imperfecte enuntiati reum, deponi jubent. Minus verò perfectè myſterium enuntiat; quia, cùm ex morientis Domini latere ſanguis & aqua ſimul, ut diximus, emanarint: ſacrificium tamen ſola vini oblatione perficiendo, ex Domini corpore ſanguinem ſolum effuſum fuiſſe opere ipſo demonſtrat, & ſacris Evangeliſtarum teſtimoniis adverſatur, & tradita immutat, dum juxta antiquam conſuetudinem non ſacrificat.

A ἃ διὰ τὸ παράδοσιν πείθονται· καὶ φασίν, εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος μὴ κατὰ τὸ παραδοθεῖσμ ὑπὸ τῶν ἁγίων ἀποστόλων τύπον ποιοῖ, καὶ ὕδωρ οἴνῳ μὴ μεμυϊ ὕτων προσάγοι ἄχραντον θυσίαν, καθαιρείσθω, ὡς ἀτελῶς τὸ μυστήριον ἐξαγγέλλων. ἀτελῶς γὰρ τὸ μυστήριον ἐξαγγέλλει, διὰ τὸ οἴνῳ μόνῳ δεῖν τῇ θυσίᾳ κεχρῆσθαι, τῷ κυρίου ὡς ἔφημεν αἷμα καὶ ὕδωρ ἐκ τῆς οἰκείας πλευρᾶς ἐν τῷ πάθει προχέοντος. διδάσκει γὰρ πραγματικῶς αἷμα μόνον ἐκ τῆς τοῦ κυρίου κενωθῆναι σαρκὸς, καὶ ἐναντιοῦται τοῖς ἱεροῖς διαγελιστῶν, καὶ καινίζει τὰ παραδεδομένα, μὴ κατὰ τὸ ἀρχαῖον θεσμὸν παράδοσιν.

B

ARIST. *Chryſoſtomus Hydroparaſtatarum evertens hæreſim, quando, dicit, & paſſus eſt Dominus & ſuſcitatus, vino uſus eſt. Hoc arripientes Armenii, vinum ſolum offerunt, non intelligentes, ipſum etiam Chryſoſtomum, & Baſilium, & Jacobum vino aquâ commixto uſos fuiſſe, & ut ita nos offeramus, tradidiſſe. Si quis ergo vel ſolo vino, vel aquâ ſolâ, & non mixtâ, utitur, deponatur.*

Τῶν Ὑδροπαραστατῶν αἱρεσιν ὁ Χρυσόστομος, ἐπείπερ, φησὶ κατὰ τὸ πεπονθὸς ὁ κύριος, καὶ ἐγήγερται, οἴνῳ ἐχρήσατο· τοῦτο λαβόντες οἱ Ἀρμένιοι, οἶνον προσάγουσι μόνον· οὐκ εἰδότες, καὶ αὐτὸν τὸν Χρυσόστομον, καὶ Βασίλειον, καὶ Ἰάκωβον οἴνῳ μεμιγμένῳ ὕδατι κεχρημένους, καὶ ἡμῖν οὕτω παραδεδωκέναι προσάγειν. εἴ τις οὖν ἢ οἴνῳ μόνῳ, ἢ ὕδατι μόνῳ, ἀλλ' οὐ μεμιγμένῳ χρῷτο, καθαιρείσθω.

Armenii à Chryſoſtomi in Matthæi Evangelium interpretatione, in quâ Hydroparaſtatarum, qui aquâ ſolâ in incruentâ oblatione utebantur, hæreſim auferre conatus eſt, ſeducti, vinum ſolum offerunt. Non intelligentes impii, quod ad hoc reſpicit tota ſancti patris oratio, ut Hydroparaſtatarum hæreſim tolleret, iiſque vino etiam in myſteriis uti perſuaderet. Sed arbitrantes, quòd ille aquæ in iis immiſſionem refellens, ad eorum redargutionem ſeſe oppoſuit, vinum ſolum offerunt, ignorantes quòd & ipſe Chryſoſtomus, & Baſilius magnus, & Domini frater Jacobus vinum aquæ immiſcentes ſacrificium offerebant: & nobis ita offerre tradiderunt. Si quis itaque Epiſcopus aut Presbyter, non ſecundum hanc Apoſtolorum & divinorum Patrum traditionem, immaculatum offert ſacrificium, deponatur, ut non accuratè myſteria evulgans, & tradita contemptui habens.

C Ἀπὸ τῆς εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον διαγέλιον ἑρμηνείας τοῦ Χρυσοστόμου οἱ Ἀρμένιοι πλανηθέντες, ἐν ᾗ τὸν τῶν Ὑδροπαραστατῶν αἵρεσιν ἔπαυσεν ἀναιρῆσαι, τῷ ὕδατι μόνῳ ἐν τῇ ἀναμάκτῳ κεχρημένων θυσίᾳ, οἶνον μόνον προσάγουσι· μὴ νοήσαντες οἱ δυσσεβεῖς, ὡς εἰς τοῦτο ὁρᾷ ἡ πᾶσα κατασκευὴ τοῦ ἁγίου, εἰς τὸ ἀναιρῆσαι τὸν αἵρεσιν τῶν Ὑδροπαραστατῶν, καὶ πεῖσαι αὐτοὺς καὶ οἴνῳ χεῖσθαι ἐν τοῖς μυστηρίοις. ἀλλὰ νομίσαντες, ὅτι ἀναιρέπων τὸ ὕδωρ ἐμβάλλεσθαι ἐν αὐτοῖς, περὶ οὗ ἔλεγχον ἀντεκατέστη αὐτῶν, οἶνον μόνον προσφέρουσιν, ἀγνοοῦντες, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ μέγας Βασίλειος καὶ ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος οἶνον μιγνύντες ὕδατι τὸν D θυσίαν προσέφερον, καὶ ἡμῖν οὕτω προσάγειν παραδεδώκασιν. εἴ τις οὖν Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, μὴ κατὰ τὸν παράδοσιν ταύτην τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν θεοφόρων πατέρων, τὴν ἄχραντον προσάγει θυσίαν, καθαιρείσθω, ὡς ἁπλῶς τὸ μυστήριον ἐξαγγέλλων, καὶ ἀθετῶν τὸ παραδεδομένα.

CANON XXXIII. ΚΑΝΩΝ λγ'.

Quoniam cognovimus, in Armeniorum regione eos ſolùm in cleri ordinem referri, qui ſunt ex genere ſacerdotali, iis, qui hoc facere aggrediuntur, mores Judaïcos ſequentibus; nonnullos autem eorum, etiam non tonſos, ſacros Cantores & divini templi Lectores conſtitui: decernimus, ut deinceps non liceat iis, qui volunt aliquos ad clerum adducere, ad ejus qui manus imponitur, genus reſpicere; ſed examinantes an digni ſint juxta præſcripta in ſacris canonibus decreta, qui in cleri catalogum referantur, eos Eccleſiaſticos promovere, ſive ſint ex majoribus ſuis ſacerdotibus, ſive non; ſed etiam ut nulli ex omnibus eorum liceat, qui ſunt in Clericorum ordinem relati, populo in ſuggeſtu divinas ſcripturas recitare, niſi is ſacerdotali tonſura uſus fuerit, & benedictionem à ſuo paſtore canonicè ſuſceperit. Si quis autem aliter facere deprehenſus fuerit, deponatur.

E Ἐπειδήπερ ἐγνωμεν ἐν τῇ τῶν Ἀρμενίων χώρᾳ μόνους ἐν κλήρῳ τοὺς ἐκ γένους ἱερατικοῦ καταγεσθαι, Ἰουδαϊκοῖς ἔθεσιν ἑπομένους τὸ τῶν προτέρων ἐπιχειρούντων· τινὰς δὲ αὐτῶν καὶ μὴ ἀποκειρομένους ἱεροψάλτας καὶ ἀναγνώστας θεῖα νάω καθίστασθαι συνείδομεν, ὥστε ἀπὸ τοῦ νῦν μὴ ἐξεῖναι τοῖς κλῆρον βουλομένοις προσάγειν τινὰς, εἰς τὸ γένος ἀποβλέπειν τοῦ προχειριζομένου· ἀλλὰ δοκιμάζοντες, εἰ ἄξιοι εἶεν, καὶ τοὺς τεθέντας ἐν τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ὅρους, ἐν κλήρῳ καταλεγῆναι, τούτους ἐκκλησιαστικοὺς προχειρίζεσθαι, εἴτε καὶ ἐκ προγόνων γεγόνασι ἱερέων, εἴτε καὶ μή. ἀλλὰ μηδέ τινα τῶν ἀπλήτων συγχωρεῖν ἐπ' ἄμβωνος, κατὰ τὸν τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταλεγομένων τάξιν, τοὺς θείους τῷ λαῷ λόγους ἀποφωνεῖν· εἰ μή τι ἂν ἱερατικῇ κυρᾷ χρήσοιτο ὁ τοιοῦτος, καὶ τὴν εὐλογίαν ὑπὸ τοῦ οἰκείου ποιμένος κανονικῶς ὑποδέξοιτο. εἰ δέ τις φωραθείη παρὰ τὰ προγεγραμμένα ποιῶν, ἀφοριζέσθω.

F

BALS. Hæc duo præſens canon corrigit, & quod in Armeniorum regione malè fiebat, ut non aliàs fierent Clerici, niſi ij qui ex genere ſacerdotali deſcendiſſent; & quòd in ſuggeſtu divinæ ſcripturæ legebantur ab iis qui Epiſcopales tonſuras non habebant: illud quidem, ut Iudaïcum (lege enim apud Iudæos cautum eſt, ut ex

ΒΑΛΣ. Δύο ταῦτα ὁ παρὼν κανὼν διορθοῦται, τό τε τὴν χώραν τῶν Ἀρμενίων κακῶς νενόμισται, χαίρειν τὸ μὴ ἄλλως γίνεσθαι κληρικοὺς, ἀλλὰ μόνους τοὺς ἐκ γένους ἱερατικοῦ καταγομένους· καὶ τὸ ὅτι ἄμβωνος ἀναγινώσκεσθαι τὰ θεῖα λόγια, παρὰ τῶν μὴ ἐχόντων ἐπισκοπικὰς ἐπικειρίδας, ὃ μὲν, ὡς Ἰουδαϊκὸν, (νενομοθέτηται γὰρ παρὰ Ἰουδαίοις ἀπὸ τῆς Λευιτικῆς

Digitized by Google

Λευιτικῆς φυλῆς καὶ μόνης τὸς ἱερᾶς γίνεσθαι) Ὃ δὲ, ὡς ἀλογάτως τελούμενον. φασὶν οὖν οἱ πατέρες, ἐκείνους ἐν τῷ κλήρῳ καταλέγεσθαι, μὴ τοὺς ἐκ γένους κληρικῆς ὄντας, ἀλλὰ τοὺς ἀξίους, καὶ καθ' ὁπιλονοῦν ὁπισοῦν πρότιμωμένους, κἂν μὴ ἐκ γένους τοιούτου ὦσιν· ὡσαύτως τὰς ἐπ' ἄμβωνος ἀναγινώσκεσθαι μόνους ποιεῖν τοὺς εἰς τοῦτον ἀποκληρωθέντας, ἤγουν τοὺς ἔχοντας ὁπισοῦν ὁπικουρίδας. ταῦτα τοῦ θείου κανόνος προσκελευομένου, καὶ ἀφορίζοντος τοὺς παρὰ ταῦτα ποιοῦντας, ἐλαλήθη πολλάκις περὶ διαφόρων ἀρχιερέων ἐχόντων ἀπὸ χρυσοβύλλων κληρικοὺς, ἤγουν τῆς Ἀθηνῶν, τῆς Μεσημβρίας καὶ ἑτέρων, ὡς οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων κληρικῶν καταναγκάζοισιν αὐτοὺς μὴ τοὺς ἀξίους τῷ κλήρῳ καταπάτειν, ἀλλὰ τούτους πολλάκις ὄντας καὶ λαϊκοὺς, καὶ τὴν δουλείαν τῆς ἐκκλησίας δι' ἑτέρων παρ' ἐκείνων διδομένην γίνεσθαι· καὶ ἐν τῇ βασιλευούσῃ δὲ ταύτῃ τῶν πόλεων ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων μεγάλων μαρτύρων τεσσαρακοντᾶ, καὶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου τῷ κυρίῳ, καὶ ἐν ἑτέροις θείοις ναοῖς, ἔχουσι λαϊκοὶ ἀλλὰ μὴν καὶ μοναστήρια διάφορα, κληρικά τε ὀφφίκια. πλὴν οἱ μὲν ἀρχιερεῖς ἤκουσμεν, ὡς ὁ παρὼν κανὼν ὁπισθομίζει τοὺς ὀχλοῦντας αὐτούς, ὃ δὲ γινόμενον εἰς τὰς ῥηθείσας καθολικὰς ἐκκλησίας, ὅπως παραχωροῦνται, ἀγνοοῦμεν. σημειωσάμενοι δὲ ὅτι ἅμα τῷ δέξασθαί τινα σφραγῖδα ὁπικουρίδος ἀπὸ χειρὸς ἀρχιερατικῆς, κληρικὸν τοῦτον ἔχει ὁ κανών. ἤκουσα γάρ τινων λεγόντων, μὴ εἶναι ἀναγνώστην μηδὲ λέγεσθαι κληρικὸν, οὐδὲ εἰς κλῆρον ναοῦ μὴ καταθέντα ἀλλὰ μόνην ἔχοντα ὁπικουρίδα. δεῖ δὲ ἔχειν ἐπ' ἀδείας ἀκινδύνως αὐτὸν μεταχηματίζεσθαι εἰς λαϊκὸν, ὥσπερ ἐμοὶ τέως οὐ δοκεῖ. ἀλλὰ δὴ τοὺς μὴ ἔχοντας μοναχοὺς ὁπικουρίδα ἀρχιερατικὴν, ἀλλὰ μοναχικὴν ἀπόκαρσιν, λέγουσί τινες δύνασθαι ἐπ' ἄμβωνος ἀναγινώσκειν ἀπόστολον καὶ τὰ λοιπὰ κτὶ κληρικοὺς, ὡς ἀρκούσης δῆθεν τῆς ἀποκάρσεως ἀντὶ τῆς ὁπικουρίδος. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τὸ μὲ πρὸ ἡγουμένου ἱερέως καταστάντα ἀναγνώστην μοναχὸν, κτὶ τὸ ιδ'. κεφάλαιον τῆς ζ'. συνόδου καλῶς ἀναγινώσκειν ἐπ' ἄμβωνος· τὴν δὲ μόνην ἀποκάρσιν ἔχοντα, μὴ δύνασθαι τοῦτο ποιεῖν. καὶ ἀναγνωτέον τὰ γραφέντα εἰς τὴν ῥηθέντα κεφάλαια τῆς ζ'. συνόδου.

tribu Levitica eáque ſola Sacerdotes fierent; hoc verò, ut quod inconſideratè fieret. Dicunt itaque patres, illos in clero ordinari oportere, non qui ex genere Clericorum, ſed qui digni ſunt, & Epiſcopali electione præponuntur, etiamſi non ſint ex tali genere: ſimiliter & in ſuggeſtu eos ſolos legere debere, qui ad hoc in Clericorum numerum relati ſunt, eos ſcilicet qui habent Epiſcopales tonſuras. Hæc cùm ſacer canon jubeat, & eos excommunicet qui aliter faciunt, ſæpe dictum eſt à diverſis antiſtibus, qui habent ex aurea bulla Clericos, Athenarum ſcilicet, & Meſembriæ & aliis; quod, qui ex antiquis Clericis deſcenderunt, ipſos cogunt eos qui non ſunt clero digni ordinare, atque adeò etiam qui ſæpe ſunt laïci; & quòd Eccleſiæ officium per alios ab illis datos fiat. Jam & in hac regina urbium, in æde ſanctorum magnorum martyrum quadraginta, & in æde ſanctiſſimæ deiparæ Domini, & in aliis divinis templis, habent Laïci & complura etiam monaſteria & clericorum officia. Sed audierunt Antiſtites, quòd præſens canon eis omnibus os occludit, qui eis moleſtiam exhibent. Quod autem fit in dictis catholicis Eccleſiis, quomodo permittitur, neſcio. Nota autem, quòd ſimul ac acceperunt aliqui tonſuræ characterem à manu Antiſtitis, eos pro Clericis habet canon. Audivi enim nonnullos dicentes, non eſſe Lectorem, nec dici Clericum, qui in Clerum templi non relatus eſt, ſed ſolam habet tonſuram. Et ideo ei licere in laïcalem habitum tranſmutari: quod mihi quidem non videtur: Sed & monachos, qui non habent Epiſcopales coronas, ſed monachicam tonſuram, dicunt nonnulli poſſe in ſuggeſtis legere Apoſtolum & reliqua, quemadmodum & Clerici, tanquam monachalis tonſura utique ſufficiat pro tonſura clericali. Mihi autem videtur monachum, qui à Sacerdote qui præeſt Lector eſt conſtitutus, ſecundùm xiiii. canonem vii. Synodi, in ſuggeſtu poſſe legere: eum autem, qui ſolam habet monachalem tonſuram, hoc facere non poſſe, & lege quæ ſcripta ſunt in dictum canonem vii. Synodi.

ΖΩΝΑΡ. Τοῖς Ἰουδαίοις ἡ Λευιτικὴ φυλὴ εἰς ἱερωσύνην ἀφώρισται, ἐξ ἧς μόνης οἱ ἱερᾶσθαι μέλλοντες ἐλαμβάνοντο. τοῦτον οὖν καὶ παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις γινόμενον ὁ παρὼν κωλύει κανών, θεσπίζων μὴ περὶ γένους ἀφορᾶν τοὺς μέλλοντας εἰς κλῆρον παρίεναι τινὰς, ἀλλὰ δοκιμάζειν τὸν βίον αὐτῶν, καὶ τοὺς ἀξίους, κτὶ τὰ ὀφειλόμενα παρὰ τῶν θείων κανόνων δύνεσθαι, ἐξ οἵου ἂν εἴεν γένους, ἐκείνους ἐκκλησιαστικῶς προχειρίζεσθαι, κἂν προγόνους μὴ εἶχον ἱερατικούς· ἀλλὰ μηδὲ ἐπ' ἄμβωνος συγχωρεῖσθαι, φησὶν, ἀναγινώσκειν τινά; καὶ τὰς θείας γραφὰς ὑποφωνεῖν τῷ λαῷ, ὃς καὶ κτὶ παρὰ ἱερατικὴν συνήθειαν τὴν κόμην κεκαρμένος, ὑπὸ τοῦ οἰκείου ποιμένος διλογηθεὶς κανονικῶς, ἤγουν παρὰ συνήθη σφραγῖδα δεξάμενος. Τοὺς δὲ ἄλλως ποιοῦντας παρὰ τὰ ὀφειλόμενα ὁ κανὼν ἀφορίζει.

ZONAR. Iudæis ſola tribus Levitica in Sacerdotium ſeparata fuit, è quâ ſolâ qui ſacra celebrarent eligebantur. Eum igitur, ab Armeniis quoque uſurpatum, morem hic canon damnat; neque ullam in clero legendo generis & familiæ rationem haberi, ſed uniuſcujuſque vitam ac mores inſpici jubet. Ac ſi quidem ex præſcripta ſacris canonibus norma digni homines reperti fuerint, quocunque demum genere, & quamvis majoribus nullo ſacerdotii munere perfunctis ſint prognati, Eccleſiaſtico tamen ordini adſcribi licere decernunt. Sed neque præterea cuiquam, inquiunt, ſuggeſtum aſcendere, divinaſque ſcripturas ibidem recitare aſtante populo liceat, niſi cui prius, uſitata ſacris hominibus conſuetudine detonſa coma, benedictionem ex præſcripto canonum ſuus paſtor impertiverit, hoc eſt, charactere de more conſignaverit. Qui verò hujus canonis decreta violârint, eos canon ſegregatione puniendos eſſe decernit.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ χειροτονίας ἐπάξιος, καὶ ἱερατικῆς τελῶν γένους καὶ ἑτέρου, χειροτονείσθω. μὴ κεκαρμένος καὶ διλογίας τυχών, ἐπ' ἄμβωνος ἱερὰς λόγους μὴ ἀναγνώσεται.

ARIST. *Qui ordinatione dignus eſt, ſive à genere Sacerdotali ſive alio prognatus, ordinetur. Qui non detonſus & benedictionem aſſecutus eſt, è ſuggeſtu ſacras ſcripturas ne legat.*

Τοῖς Ἰουδαϊκοῖς ἐπόμενοι ἔθεσιν οἱ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀρμενίων, μόνους τοὺς ἐκ γένους ἱερατικῆς ὄντας εἰς κλῆρον προσδέχονται. ἀλλὰ καὶ τοὺς μὴ διλογίας τυχόντας ἐπισκοπεῖν, καὶ ἱερατικῇ κειραμένους, ἱεροψάλτας καθίστων, καὶ τῷ λαῷ ἐπ' ἄμβωνος τὰς ἱερὰς βίβλους ἀναγινώσκειν ἐπέτασσον. Διὰ τοῦτο γοῦν ταῦτα καὶ ἀμφότερα ὁ παρὼν ἔτος ἀπαγορεύων κανὼν, προστάττει, μήτε εἰς τὸ γένος

Qui in Armeniorum ſunt regione Iudaïcos ſequentes mores eos ſolos, qui ex genere ſunt Sacerdotali, in clerum admittunt. Sed & eos, qui Epiſcopi benedictionem non habuerunt, nec Sacerdotali tonſurâ ſunt uſi, ſacros Lectores conſtituebant, & è ſuggeſtu ſacros libros populo legere imperabant. Propterea horum utrumque prohibens hic præſens canon, mandat nec ad genus illius reſpicere, qui in clerum promoveri

Digitized by Google

veri cupit; sed hoc tantum perscrutari an dignus sit: nec cuiquam concedere, ut legat aut cœnat è suggestu, nisi à suo Episcopo canonicam susceperit benedictionem, & tonsurâ Sacerdotali utatur: eum verò, qui contra ea quæ hîc decernuntur, fecerit, deo ni.

A ἀφορᾶν τῆ βυλομένυ εἰς κλῆρον θεραπθῶαι, ἀλλὰ τῦτο μόνον ἀνερευνᾶν, εἰ ἄξιός ἔςι· μήτε τινὶ συγχωρεῖν; ὥςε ἀναγινώσκειν ἢ ψάλλειν ἐπ' ἄμβωνος, εἰ μὴ πρὰ τῆι δια Επισκόπυ βυλογίας τύχῃ κανονικῆς, καὶ ἐκκλησιαςικῆ κυρᾶ χειροτονίας. Ⓦ δὲ πρὰ τὰ ἐνταῦθα διατεταγμένα ποιοῖτα, ἀφορίζεσθαι.

CANON XXXIV.

Porrò autem, cùm & hoc canon sacerdotalis apertè edicat, quòd conjurationis vel sodalitatis crimen, etiam ab externis legibus est vetitum; multo autem magis hoc fieri in Ecclesia prohibere oportet: nos quoque observare studemus, ut si qui Clerici aut Monachi B *inventi sint, vel conjurantes vel sodalitates ineuntes, vel adversus Episcopos vel conclericos aliquid struentes, à proprio gradu prorsùs excidant.*

ΚΑΝΩΝ λδ'.

Καὶ τῦτο δὲ τῆ ἐκκλησιαςικῆ κανόνος σαφῶς ἀπαγορδύονθος, ὡς τὸ τῆς συωμοσίας ἢ φρατρίας ἔγκλημα καὶ πρὰ πολλῶ ἔξω νόμων κεκώλυται· πολλῶ δὲ μᾶλλον ἐν τῆ ἐκκλησίᾳ τῦτο γίνεσθαι ἀπαγορδύειν πρέπει· καὶ ἡμεῖς φυλάτ[illegible]ειν σπυδάζομεν, ὡς εἴ τινες κληρικοὶ ἢ μοναχοὶ δίρεθεῖεν, ἢ συωμνύμενοι ἢ φρατειάζοντες, ἢ καταστάσεις τυρδύοντες Επισκόπων ἢ συγκληρικῶν, ἐκπίπτωσθαι πάντη τῆ οἰκείυ βαθμυ.

BALS. De conjuratione & sodalitate scripsimus etiam in xviii. canone Chalcedon. Synodi. Lege autem eum, & quæ in eum scripta sunt. Est autem aliquando quæsitum, an ii etiam puniri debeant, qui boni alicujus gratia conjurationem fecêre, fortè si conspiraverint ac conjuraverint, sine Imperatoris vel magistratûs jussu, se pro defendendâ ab hostibus oppugnatâ urbe morituros, vel aliquem suæ civitatis eversorem de medio sublaturos, vel aliquid aliud boni facturos. Ac nonnulli quidem dixerunt, quòd, quoniam rarò accidit ut pro aliqua re bona aliqui conjurent, & nec à canonibus vel legibus expressè permissum est, conjurare omnino prohibitum est, ne boni prætextu multi, iidémque leviores, in multa mala incidant, se boni aliquid facere existimantes. Hinc autem excepta sit Imperatoria & magistratuum potestas, quæ mala ulciscitur, & populum ad honesta excitat. Usi sunt autem & iii. cap. xxxvii. tit. lx. libri dicente circa medium. Puniri eum qui bellum gerit injussu Imperatoris; & quæ in eo est, præscriptione dicente, Etiam si is vicerit, punitur. Alii autem præsenti canone utentes, & legibus quæ à nobis positæ D sunt in xxxvii. cap. ix. tit. præsentis operis, quæ omnino docent de conjuratione, quæ adversus aliquos struitur, dixerunt, eas solas, quæ ad malum fiunt, conjurationes prohiberi & puniri; non autem eas quæ alicujus boni gratia fiunt. Mihi autem videtur omnem conjurationem à lege puniri, tum propter ea quæ superiùs dicta sunt, & quòd incertus sit ejus eventus; & eò magis, quòd turbam quomodocunque cogi sine Imperatoris facultate à lege valde punitur, etiamsi in bonum facta videatur conjuratio. Inveniens autem constitutionem Imperatoris Domini Alexii filii Imperatoris Domini Manuelis Comneni sitam in conve- E nientibus secretis mense Julio Indict. xv. factam, & statuentem magnos nobilesque Principes, qui conjurarunt, non condemnandos esse, quoniam quod factum est conjuratio non reputatur, sed legitimum jusjurandum, quia pro illius Imperio juratum est. Nè dicas conjurationem quæ fit ad malum puniri, quæ vero ad bonum facta est commendari; sed dic omnem conjurationem puniri, propter prædictas causas. Quæ autem in Imperatoriâ prædictâ constitutione continentur privata esse, & Imperatoriâ misericordiâ digna: non autem legum & Canonum interpretationes.

BALS. Περὶ συωμοσίας Ⓒ φρατρίας ἐφάψαμθα ἐν Ⓒ ιή. κανόνι τ ἐν Χαλκηδόνι συνόδυ. καὶ ἀναγνωτέον, καὶ τὰ ἐν αὐτῆ. ἐζητήθη δὲ πότε, εἰ ὀφείλυσι κολάζεσθαι καὶ οἱ συωμοσίας ποιήσαντες χάριν ἀγαθυ τινος, τυχὸν ἐὰν ὁμογνωμονήσωσι Ⓒ ὁμόσωσι χωρὶς προστάξεως βασιλικῆς ἢ ἀρχοντικῆς ὑπὲρ καταπολεμυμένης ὑπὸ ἐχθρῶν πόλεως ἀποθανεῖν, ἢ ἀναιρῆσαί τινα λυμεῶνα τῆς κατ' αὐτὺς πόλεως, ἢ ἄλλό τι ἀγαθὸν ποιῆσαι. καὶ τινὲς μὲν εἶπον, C ὡς ἐπεὶ σπανίως γίνεται τὸ ὑπὲρ ἀγαθυ φρόνημα Ⓒ συωμόσασθαί τινας, καὶ ὅτι ῥητῶς ὑπὸ τῶν νόμων ἢ τῶν κανόνων τῦτο ὑπειρηται, κεκώλυται πάντη τὸ συωμνύειν, ἵνα μὴ τῆ προφάσει τῦ ἀγαθυ οἱ πολλοὶ καὶ ἐλαφρότεροι εἰς πολλὰ κακὰ ἐμπίπτωσι, νομίζοντες ἀγαθόν τι ποιεῖν. διαιρεθῆ δὲ ἐντεῦθεν καὶ ἡ βασιλικὴ καὶ ἀρχοντικὴ ἐξυσία, ἡ τὰ κακὰ διεκδικυσα, καὶ εἰς τὸ καλὸ Ⓦ δῆμον διεγείρυσα. ἐρρήσθω δὲ καὶ περὶ τῶ λς'. τίτλυ τῦ ξ'. βιβλίυ λέγοντι περὶ τὰ μέσα, κωλάζεσθαι τ πολεμυντα πρὰ κέλευσιν βασιλέως καὶ τῆ ἐν αὐτῆ προγραφῆ λεγύσῃ, κἂν νικήσῃ ἔνοχ τιμωρεῖται. ἕτεροι δὲ τῶ πρόντι κανόνι χρώμενοι, καὶ τοῖς καθεστωσιν πρ' ἡμῶν νόμοις εἰς Ⓒ λζ'. κεφ. τῦ θ'. τίτλυ τῦ πρόντος συντάγματος, διδάσκυσι δι' ὅλυ περὶ συωμοσίας κατά τινων τυρδυσείσης, ἀντίκεινται μόνας τὰς ἐπὶ κακῷ γινομένας συωμοσίας κωλύεσθαι καὶ κολάζεσθαι, οὐ μὴν καὶ τὰς χάριν ἀγαθυ τινός. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ πᾶσαν συωμοσίαν ὑπὸ τῦ νόμυ κωλάζεσθαι· δι' ἅπερ ἄνωθεν εἴρηται, καὶ λεχθὸν ὂν ἀδήλῳ ἔῃ) Ⓒ ἀποτέλεσμα ταύτης, καὶ μᾶλλον, ὅτι καὶ Ⓒ συάγεσθαι ὄχλον ὁπωσδήποτε χωρὶς ἐξυσίας βασιλικῆς μεγάλως ὑπὸ τῦ νόμυ τιμωρεῖται, κἂν ἐπὶ δοκοῦντι ἀγαθῷ γίνηται ἡ συωμοσία· δύρισκων δὲ σημείωμα τῦ βασιλέως κυρῦ Αλεξίυ τῦ υἱῦ τῦ βασιλέως κυρῦ Μανυὴλ τῦ Κομνηνῦ καταγραφὲν ἐν τοῖς περσφόροις σκρίτοις γενομένυ καὶ μῆνα Ἰύλιον, τῆς ιέ. ἰνδικτ. καὶ λαμβάνων μὲ ὑποκεῖσθαι καθοσίωσιν τὺς τότε συωμοσαμένυς μεγάλυς καὶ ὑψηλὺς ἀρχοντας λέγω Ⓒ ὅτι μὴ λογίζεσθαι συωμοσίαν τὸ γεγονός, ἀλλὰ δημόσιον ὅρκον λέγω Ⓒ τὸν ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτῦ Ⓦ ὅρκον γενέσθαι. μὴ εἴπῃς πὼ ὅτι κακῷ γενομένῳ συωμοσίαν ὐδύνεσθαι, πὼ δὲ ὅτι ἀγαθῷ ὐλογεῖσθαι, ἀλλὰ λέγε πᾶσαν συωμοσίαν ὐδύνεσθαι λέγω τὰς προρρηθείσας αἰτίας. τὰ δὲ τῷ ῥηθέντι βασιλικῷ σημειώματι περιεχόμενα ἰδικὰ ἔῃ) καὶ ἄξια συμπαθείας βασιλικῆς· οὐ μὴν ἑρμηνείας νόμων καὶ κανόνων ἔῃ).

F

ZONAR. Hunc qui de conjuratione est Canonem duodevigesimum quarta Synodus numerat, eundemque à nobis suo loco explicatum reperies.

ΖΩΝΑΡ. Ο περὶ τῆς συωμοσίας κανὼν ἔκτος τῆς πεπάρτης ἐστὶ συνόδυ ὀκτωκαιδέκατος, ὃς ἐκεῖσε ἡρμήνευται.

ARIST.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Εἴ τινες κληρικοὶ ἢ μοναχοὶ συνωμοσίας ἢ φρατρίας ποιήσαιεν, ἢ συσκευὰς κατ' Επισκόπου ἢ συγκληρικοῦ· τῶν βαθμοῦ ἐκπιπτέτωσαν. Σαφής.

ΚΑΝΩΝ λε'.

Μὴ ἐξέστω τινὶ τῶν πάντων μητροπολιτῶν τελευτῶντος Επισκόπου, τελοῦντος ὑπὸ τὸν κατ' αὐτὸν θρόνον, τὰ αὐτοῦ πράγματα ἢ τῆς κατ' αὐτὸν ἐκκλησίας ἀφαιρεῖσθαι ἢ σφετερίζεσθαι· ἀλλ' ὑπὸ παραφυλακὴν ἔστωσαν τῶν κλήρου τῆς ἐκκλησίας, ἧς ὁ τελευτήσας ἐτύγχανεν πρόεδρος, μέχρι τῆς ἑτέρου Επισκόπου παραγωγῆς· ἐκτὸς εἰ μὴ κληρικοὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ οὐκ ὑπελείφθησαν· τηνικαῦτα γὰρ ὁ μητροπολίτης ταῦτα παραφυλάξει ἀμείωτα, τῷ χειροτονηθέντι Επισκόπῳ πάντα ἀποδιδούς.

ΒΑΛΣ. Εν τῷ κβ'. κανόνι τῆς δ'. συνόδου γέγραπται, καθαιρεῖσθαι τοὺς ἁρπάζοντας κληρικοὺς τὰ διαφέροντα τῷ ἀποθανόντι Επισκόπῳ πράγματα· ὁ δὲ παρὼν κανὼν κωλύει καὶ μητροπολίτην σφετερίζεσθαι ταῦτα. ἀκούων δὲ ὡς ὑπὸ φυλακὴν ὀφείλουσιν εἶναι ταῦτα, ἢ παρὰ τῷ κλήρῳ, ἢ παρὰ τῷ μητροπολίτῃ, ὅταν οὐκ ὦσι κληρικοὶ, ἐφ' ᾧ δοθῆναι τῷ χειροτονηθησομένῳ Επισκόπῳ, μὴ εἴπῃς ἐξ ἀνάγκης ὀφείλειν τοῦτο γίνεσθαι. Εἰ γὰρ ὁ τελευτήσας Επίσκοπος ἐποίησεν ἀπογραφὴν, κατὰ καὶ μ'. ἀποστολικὸν κανόνα, ἅμα τῷ χειροτονηθῆναι, τοῖς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοις τούτου δοθήσεται τὰ ἐκείνου πράγματα. καὶ ἀνάγνωθι τὰ ἐν τῷ ῥηθέντι κβ'. κανόνι χάριν τούτου γραφέντα. ἐπὶ τούτους, ἔχε ἐπὶ μνήμης καὶ ὃ κατὰ καὶ Σεπτέμβριον μῆνα τῆς ιδ'. ἰνδικτιῶνος ἀπολυθὲν πρόσταγμα τῶν κραταιοῦ καὶ ἁγίου ἡμῶν βασιλέως, χάριν τῶν μὴ ἁρπάζεσθαι τὰ τοῖς τελευτῶσιν Επισκόποις ἀνήκοντα παρὰ τῶν πρακτόρων, καὶ τάδε κατὰ ῥῆμα διαλαμβάνον. πρᾶγμα καὶ εἰς θεοῦ τολμώμενον περιφρόνησιν, καὶ εἰς ἀθέτησιν θεσμῶν φυσικῶν παρὰ τῶν, ὅ φασι, μήτε θεοῦ ὄπιν, μήτ' ἀνθρώπων νέμεσιν ὑφορωμένων, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἀνεκτὸν ὅλως ἐλογίσθη τῇ βασιλείᾳ μου, εἰς ἀκοὰς αὐτῇ πεπτωκός· ἔνθεν τοι καὶ ὡς πάντη τῶν τῶν χριστωνύμων ἀνάξιον ἐπαγγέλματος, διορθοῦται τοῦτο ἡ βασιλεία μου. ἀνηνέχθη γὰρ αὐτῇ, ὡς ἐν τῶν ἀπὸ τῶν ζῆν ἐκδημίαις τῶν ὁπουδήποτε ἀρχιερατευόντων ἐν τῶν τῶν θεοῦ ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις, πῆ μὲν καὶ πρὸ τῆς αὐτῶν ἐκφορᾶς, πῆδε καὶ μετὰ τὴν ἐκφοράν, οἱ κατὰ χώραν ἐνεργοῦντες, προφάσει τῆς αὐτῶν τελευτῆς, τῶν τε κελλίων αὐτῶν ἀπανθρώπως κατεπεμβαίνουσι, καὶ τῶν ὑπὸ τὰς λαχούσας αὐτοὺς ἐκκλησίας ἀκινήτων, καὶ ἀφαιροῦνται μὲν ἅπαντα τὰ ἐν τούτοις παρευρεθέντα τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς· καθολικὴν δὲ ποιοῦνται τῶν τοιούτων ἀκινήτων ἀπαίτησιν, καὶ παντοίως ἑτέρως ταῦτα συντρίβουσιν· ἡ δὲ βασιλεία μου μηδὲ μέχρι καὶ εἰς ἄκουσμα μόνον ἀνεκτὴν ἡγησαμένη τὴν τοιαύτην τόλμαν αὐτῶν, ἵνα μὴ καὶ τῆς ἐπὶ τοῖς θανάτοις τῶν ἀρχιερέων ἐπιούσης τῶν κατ' αὐτοὺς ἐκκλησίαις ζημίας καὶ συμφορᾶς, οὗτοι βαρυσυμφορώτεροι γίνοιντο, καὶ τῆς ἐπὶ αὐτοῖς ἀνίας ἀνιαρώτεροι, διορίζεται διὰ τῆς παρούσης προστάξεως, μηκέτι παρὰ τῶν κατὰ χώραν τὰς δουκικὰς ἀρχὰς διεπόντων ἢ ἀναγραφὰς ἢ ἕτερ' ἄττα δικαίῳ τῶν δημοσίου ἐνεργούντων, τοιοῦτόν τι κατὰ τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν, ἢ τῶν ὑπ' αὐτὰς ἀκινήτων, ἢ τῶν κελλίων τῶν ἀρχιερέων, ἐν τῶν αὐτῶν τελευταῖς τῶν λοιποῦ νεωτερισθῆναι· ἀλλ' εἰ μὲν ἐνδιαθήκως οἱ ἀρχιερεῖς τελευτῶεν, κατὰ τὰς αὐτῶν βουλάς τε καὶ διατάξεις ἅπαντα γίνεσθαι, ὅσον ἐπὶ τοῖς παρευρισκομένοις ἐν τοῖς κελλίοις αὐτῶν· εἰδ' ἴσως καὶ ἀδιάθετοι ἀπαλλάττοιντο, πάντα καὶ οὕτω συντεληθῆναι κατὰ δὲ τοῖς ἱεροῖς κανόσι καὶ τοῖς νόμοις δοκοῦν. τοῖς ἀκινήτοις μέντοι τῶν χηρευουσῶν ἐκκλησιῶν οὐδὲ πόδα ὅλως ἐπιβαλεῖ τις τῶν κατὰ χώραν δουκῶν ἢ τινῶν ἑτέρων, ὡς εἴρηται, οὐδέ τι οἱονοῦν ἐκεῖθεν ὁπωσοῦν ἀναλάβηται· ἀλλὰ πάντα παρὰ τῶν μερῶν τῶν τοιούτων ἐκκλησιῶν ἐν αὐτοῖς οἰκονομηθήσεται, καθὼς ἄρα καὶ περὶ τούτου νομίμως καὶ κανονικῶς διηγόρευται, μέχρις ἂν δηλαδὴ οἱ μετὰ τοὺς τεθνηκότας ἀρχιερεῖς εἰς ἐκκλησίας ἐπι-

A ARIST. *Si qui Clerici aut Monachi conjurationes vel sodalitates inierint, vel insidias contra Episcopum aut Conclericum struxerint, gradu excidant.* Perspicuus.

CANON XXXV.

Nulli omnium Metropolitanorum liceat, mortuo Episcopo qui ejus throno subest, res ejus vel ipsius Ecclesiæ auferre vel sibi vendicare; sed sint sub custodia Cleri Ecclesiæ, cui defunctus præfuit, usque ad alterius Episcopi promotionem: nisi in eadem Ecclesia non relicti sint Clerici. Tunc enim Metropolitanus ea non diminuta servabit, ordinato Episcopo omnia reddens.

BALS. In xxii. Canone iv. Synodi scriptum est, deponendos Clericos, qui rapiunt bona quæ ad mortuum Episcopum pertinent. Præsens autem Canon prohibet Metropolitanum ea sibi vendicare. Cùm autem audis ea debere esse sub custodia, vel apud Clerum, vel quando non fuerint Clerici, apud Metropolitanum, ut dentur ordinando Episcopo: ne dixeris hoc debere necessariò fieri. Si enim defunctus Episcopus inventarium fecerit (ut vult xl. Canon Apostolicus) cùm primùm fuit ordinatus; hæredibus ejus ab intestato illius bona dabuntur. Et lege quæ in dicto xxii. Canone de eo scripta sunt. Præterea autem, tene memoria constitutionem potentis sanctique Imperatoris domini Emanuelis Comneni Septembri mense xiv. indictione emissam, de non rapiendis, ab exactoribus, bonis quæ ad defunctos Episcopos pertinent, quæ quidem hæc verbatim complectitur: Res, quæ & in Dei contemptum, & ad legum naturæ infirmationem, ab iis qui, ut aiunt, neque Dei vocem neque hominum vindictam formidant, ut est verisimile, audetur, non ferenda omnino Imperiali meæ potestati, cùm ad ejus aures pervenisset, visa est. Quamobrem eam, ut omnino Christiana professione indignam, mea corrigit Imperialis potestas. Ei enim relatum est, quòd in excessu è vita eorum, qui ubivis Pontificatum gerunt in sanctissimis Dei Ecclesiis, partim quidem & antequam funus efferatur, partim verò & postquam elatum fuerit, ii, qui in ea regione fisci procurationem exercent, ipsorum mortis prætextu, eorum cellas inhumanè invadunt, & Ecclesiarum, quæ eis obtigerant immobilia, & omnes quidem facultates, quæ in illis inventæ fuerint, auferunt: universam autem ejusmodi immobilium exactionem faciunt, & ea alioqui omnino eliquant. Imperialis ergo mea potestas ne vel auditu quidem ferendam eorum esse audaciam existimans, ne cùm damnum & calamitas ex Antistitum morte ad eorum Ecclesias pervaserit, hi multo majorem calamitatem invehant, & ea sint quam jam habent molestia longè molestiores; statuit per hanc præsentem constitutionem, ne ab iis, qui ducales magistratus gerunt, vel descriptiones, vel aliqua alia publici jure exercent, tale quid in sanctissimas Ecclesias, vel earum immobilia, vel Antistitum cellas, in eorum morte deinceps ampliùs innovetur: sed si testati quidem moriantur Antistites juxta eorum voluntatem & ordinationem omnia fiant, quod ad ea attinet quæ in eorum cellis inveniuntur. Quòd si fortè etiam intestati decesserint, omnia quoque fiant, prout in sacris Canonibus & legibus fieri præscriptum est. Atqui in viduarum Ecclesiarum immobilia ne pedem quidem omnino immittet aliquis ex ducibus, vel aliquibus aliis, ut dictum est: sed nec quælibet illinc pars quomodocunque auferatur, sed omnia à partibus ejusmodi Ecclesiarum in ipsis administrabuntur, quemadmodum de ea legitimè & Canonicè edictum est, donec scilicet, qui post mortuos Antistites in Ecclesias renunciati sunt, in regione fuerint, & eorum

Digitized by Google

rum administrationem susceperint. Interim sciat is, qui ad infirmationem alicujus eorum, quæ à præsenti Imperialis potestatis meæ constitutione decreta sunt, processerit; quòd etiamsi Deus in tali ejus támque audaci incepto in præsentia siluerit, omnino in futurum dignum ejus supplicium reservans; Imperialis tamen mea potestas eum acerbiùs in præsentia aggredietur, pœnis eum corporalibus subjiciens, & suorum membrorum truncationibus, bonorúmque publicationi, & diuturno exilio. Non solùm enim ex eo simplum reddet Ecclesiæ, quod ei illo modo ab ipso auferendum est, sed etiam à fisco talis quantitatis duplum absque ulla commiseratione exigetur, perfectissima ea de re cognitione per Antistitem ei, qui pro tempore Mysticus erit, datâ, qui etiam utraque administrare debet: de suo autem peccato omnino excusationem non habebit. Venit enim Imperialis mea potestas, & eis per præsentem constitutionem evangelicè locuta est; quæ in sacro chartophylacio reponetur, sanctissimis Ecclesiis sufficiens futura, si ejus solùm exempla authentica ac competenti fide munita ab ipsis partibus ostendantur. Ea enim archetypi vim habebunt, & exhibentibus ad æternam securitatem erunt.

A κηρυττόμενοι καὶ χώραν γενόμενοι αὐτοῖ, τ τούτων οἰκονομίαν ἀναδέξων). εἰδέναι ὀφείλοντ τῦ, εἰς ἀδετησιν τινὸς τ ὀν τῇ πρέσῃ προσλάξῃ τ βασιλείας μυ διωρισμένων, χωρησάντ, ὡς εἰ καὶ θεὸς ὅπι τῷ τοιούτῳ αὐτῷ τολμήματι πρός τε τὸ παρὸν ὠδασιωπήσε), πάντως εἰς τὸ μέλλον αὐτοῖς τ ἀξίαν δίκλω ταμιεύομ, ἀλλ ἡ βασιλεία μυ, καὶ εἰς τὸ παρὸν, πικρότερον αὐτὸ μετελθύσε), σωματικῆς ποινᾶς αὐτὸν καθυποβαλοῦσα, μελῶν τε οἰκείων ἀκρωτηριασμοῖς, καὶ τ ὑπαρχόντων δημεύσει, καὶ ἐξορίᾳ μακρᾷ. ὁ μόνον γὰ τὸ ἁπλοῦν ἀπενεγθὲν ἀποδώσει ὁ τοιοῦτ τῇ ἐκκλησίᾳ, τὸ ἐξ αὐτῆς τοιοῦτρπως πρὸ αὐτῦ ἀφαιρεθησόμνον, ἀλλὰ καὶ B πρὸς τῷ δημοσίῳ εἰς τὸ διπλοῦν ἀσυμπαθῶς ἀπαιτηθήσεται τ τοιαύτῃ ποσότητα· εἰδήσεως ἀκριβεστάτης διδομένης περὶ τούτυ πρὸς τῦ θειοτάτυ ἀρχιερέως τῆς κ τ ἡμέρας μυστικῷ, ὃς καὶ ὀφείλει καὶ ἄμφω οἰκονομεῖν· πρόφασιν γ πάντως ἕξει περὶ τ ἁμαρτίας αὐτῦ. ἦλθε γὰ ἡ βασιλεία μυ, δυσγελικῶς τ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ κ τ πρέσης προστάξεως, ἥτις καταστρωθήσε), καὶ τῷ ἱερῷ χαρτοφυλακίῳ ἐναποτεθήσε), ἀρκέσουσα ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις, κἂν ἰσότυπα καὶ μύνα ταύτης πεπισωμένα πρὸ τ μερῶν αὐτῦ ἐμφανίζῃ). ἔξουσι γὰ κἀκεῖνοι ἰσχὺν ταὐτά, καὶ τοῖς ποιουμένοις προσέσονται εἰς ἀσφάλειαν αἰωνίζυσ.

C

ZONAR. Idem argumentum quartæ quoque Synodi Canon vigesimus secundus exequitur. Ibi & hujus Canonis mentio à nobis facta, & alia, per quæ ejusdem explicationi satisfactum arbitramur, allata fuere.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ εἰκοστὸς δεύτερ κανὼν τ τετάρτης συνόδυ περὶ τούτυ τ κεφάλαιον διαλαμβάνει. ἔνθα καὶ τῦ παρόντ κανόν ἐμνήσθημεν, ἀρκεῖ οὖν τὰ εἰρημένα ἐκεῖ.

ARIST. *Episcopo vitâ defuncto, Clerus bona reservabit. Si vero nullus relinquatur Clericus, Metropolitanus ea conservabit, donec alter ordinetur.*

ΑΡΙΣΤ. Τελευτῶντ ἐπισκόπυ ὁ κλῆρ φυλάξει τὰ πράγματα· εἰ δὲ μὴ ὑπολέλειπται κληρικὸς, ὁ μητροπολίτης ταῦτα διαφυλάξει, ἕως τ ἑτέρυ χειροτονίας.

Nec Clericis post mortem Episcopi sui nec Metropolitano licet quicquam è vacantis Ecclesiæ bonis auferre, sed omnia custodiri debent ab illis ipsis Clericis, usque dum alius Episcopus constituatur. Si forte autem Clericus in illa non relinquatur Ecclesiâ, Metropolitanus ea imminuta servabit omnia futuro Episcopo redditurus.

Οὔτε τοῖς κληρικοῖς μ τ πλουτῶ τ ἐπισκόπυ αὐτῶν, D ἔτε τῇ μητροπολίτῃ ἔξεσιν ἀφαιρεῖσθά τι τ τ χηρευούσης ἐκκλησίας πραγμάτων· ἀλλὰ πάντα ὀφείλυσι παραφυλάττεσθαι παρ' αὐτῷ δὴ τ κληρικῷ, μέχρις ἂν ἕτερος ἐπίσκοπος χειροτονηθῇ. εἰδ' ἴσως κληρικὸς ἐν τῇ τοιαύτῃ οὐκ ὑπελείφθη ἐκκλησία, ὁ μητροπολίτης ταῦτα φυλάξει ἀμείωτα, ἀποδωσῶν μέλλων πάντα τῷ χειροτονηθησομένῳ ἐπισκόπῳ.

CANON XXXVI.

Renovantes quæ à sanctis centum & quinquaginta patribus, qui in hac à Deo conservatâ & regia urbe, & sexcentis triginta, qui Chalcedone convenêre, constituta sunt, decernimus, ut thronus Constantinopolitanus æqualia privilegia cum antiquæ Romæ throno obtineat, & in Ecclesiasticis negotiis ut ille magnifiat, ut qui sit secundus post illum. Post quem, magnæ Alexandrinorum civitatis numeretur thronus, deinde Antiochia, & post eum Hierosolymitanæ civitatis.

E

BALS. De secundo & tertio Canone secundæ Synodi, & xxviii. Can. quartæ Synodi loquuntur. Et lege quæ in eos à nobis scripta sunt.

ΚΑΝΩΝ λϛ'.

Ἀνανεύμνοι τὰ παρὰ τ ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων πατέρων τ ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ ταύτῃ καὶ βασιλίδι πόλει συνελθόντων, καὶ τ ἑξακοσίων τριάκοντα τ ἐν Καρχηδόνι συνελθόντων νομοθετηθέντα, ὁρίζομν τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον τ ἴσων ἀπολαύειν πρεσβείων τ τ πρεσβυτέρας Ῥώμης θρόνυ, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκεῖνον μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ὑπάρχοντα, μεθ' ὃν ὁ τῆς Αλεξανδρέων μεγαλοπόλεως ἀριθμείσθω θρόν, εἶτα ὁ Αντιοχείας καὶ μετὰ τοῦτον ὁ τῆς Ιεροσολυμιτῶν πόλεως.

F

ZONAR. Quæ à nobis de Constantinopolitana sede in eorum Canonum, qui hîc laudantur, explicatione dicta sunt, ea quærenda; quæ qui legerit, plura in hanc sententiam, ut arbitror, non requiret.

ΖΩΝΑΡ. Τὰ ἐν τῇ ἐξηγήσει τ εἰρημένων κανόνων, ὧν μέμνηται ὁ παρὼν κανών, εἰρημένα ἡμῖν περὶ τ θρόνυ τ Κωνσταντινουπόλεως ζητητέον, καὶ οἶμαι ὡς ὁ πλειόνων δεήσει τοῦτον ἀναγινώσκοντι.

ARIST.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Ο Κωνσταντινουπόλεως μ῀ τ῀ Ρώμης ἴσω, A
πρῶ ἴσων ἀπολαύων πρεσβείων· μεθ' ὃν ὁ τῆς Αλεξανδρείας· ἐξῆς ὁ Αντιοχείας· εἶτα ὁ Ιεροσολύμων.

ARIST. *Thronus Constantinopolitanus post Romanum proximus, æqualibus fruatur privilegiis. Post eum Alexandrinus, deinceps Antiochenus, & deinde Hierosolymitanus.*

Τὸ τ῀ Κωνσταντινουπόλεως τ῀ ἴσων ἀπολαύειν πρεσβείων μ῀ τ῀ Ρώμης, ὕτως ἐν τῷ τρίτῳ κανόνι τ῀ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου ἡρμηνεύσαμεν, καὶ ἐν τῷ εἰκοστῷ ὀγδόῳ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου· ὥστε μὴ κατὰ τ῀ τιμὴν δεύτερον τ῀ Ρώμης πάντως, ἀλλὰ κατὰ τὸν χρόνον. οὕτω γοῦν καὶ ἐνταῦθα δεῖ νοεῖν, τ῀ μὲν πρόθεσιν τ῀ χρόνου εἶναι δηλωτικὴν, ἀλλ' οὐ τ῀ τιμῆς. μ῀ γὰρ χρόνους πολλοὺς τ῀ ἴσων πρεσβείων τῇ Ρωμαίων ἐκκλησίᾳ καὶ ὁ θρόνος οὗτος τ῀ Κωνσταντινουπόλεως ἔτυχε, διὰ δὲ, βασιλείαν τε καὶ συγκλήτῳ τιμηθῆναι τ῀ πόλιν ταύτην, ἔσχε τ῀ ἴσων ἀπολαύειν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρᾳ Ρώμῃ. B

Episcopum Constantinopolitanum æqualibus frui privilegiis post Romanum, sic in tertio Synodi Constantinopolitanæ, & in vigesimo octavo Synodi Chalcedonensis Canone interpretati sumus ut non honoris, sed temporis respectu secundus à Romano collocetur. Sic itaque & hîc intelligendum est præpositionem, post, tempus indicare, non autem honorem. Nam post annos multos æqualia Romanæ Ecclesiæ obtinuit thronus hic Constantinopolitanus privilegia; eò quòd imperio & Senatu hæc civitas honorata est, æqualibus veteri Romæ gaudet privilegiis.

ΚΑΝΩΝ λζ'.

CANON XXXVII.

Επειδὴ κατὰ διαφόρους καιροὺς βαρβαρικαὶ ἐπιδρομαὶ γεγόνασιν ἔφοδοι, καὶ πλῆθος πόλεων ἐνεδύσατο ὑποχείριοι τοῖς ἀνόμοις κατέστησαν, ὡς ἐνεδύσατο μὴ δυνηθῆναι τ῀ τοιαύτης πόλεως προέδρου, μ῀ τ῀ ἐπ' αὐτῷ ἱερατείαν, καὶ οἰκεῖον θρόνον καταλαβεῖν, καὶ ἐν αὐτῷ ἱερατικῇ καταστάσει ἐνιδρυθῆναι· καὶ ὕτω κατὰ τ῀ κρατοῦσαν ἔθος τῆς ἱερατείας καὶ πάντα ἃ τῷ Επισκόπῳ ἀνήκει πράττειν τε καὶ μεταχειρίζεσθαι· ἡμεῖς τ῀ τίμιον καὶ σεβάσμιον τῇ ἱερωσύνῃ φυλάττοντες, καὶ μηδαμῶς πρὸς λύμην τ῀ ἐκκλησιαστικῶν δικαίων τ῀ ἐθνικὴν ἐπιρρέειαν ἐνεργεῖσθαι βουλόμενοι, τοῖς ὕτω χειροτονηθεῖσι, καὶ διὰ τ῀ προκειμένην αἰτίαν ἐν τοῖς ἑαυτῶν μὴ ἐγκαταστᾶσι θρόνοις, ὃ ἀπορριπτίζον τηρεῖσθαι συνεωράκαμεν, ὥστε καὶ χειροτονίας κληρικῶν διαφόρων κανονικῶς ποιεῖν, καὶ τῇ τ῀ προεδρίας ἀνδρείᾳ καὶ τ῀ ἴδιον ὅρον κεκρηπῶς, καὶ βεβαίαν καὶ γενομισμένην εἶναι πᾶσιν ὑπ' αὐτῶν προϊοῦσαν διοίκησιν. ὑπὸ γὰρ τ῀ ἀνάγκης καιρῷ τ῀ ἀκριβείας παρεγραφείσης, ὁ τ῀ οἰκονομίας ὅρος παρεισεδύσης.

Quoniam diversis temporibus Barbaricæ incursiones fuere, & ex eo plurimæ civitates ab iniquis subjugatæ, ut ideo non possit ejus civitatis præsul, postquam ordinatus fuerit, suum thronum occupare, & in sacerdotali statu in eo collocari; & sic pro ea quæ invaluit consuetudine, ordinationes & omnia quæ ad Episcopum pertinent, agere & tractare: nos honorem ac venerationem sacerdotio servantes, & gentilem injuriam nequaquam ad Ecclesiasticorum jurium perniciem posse quidquam agere volentes, eis qui sic ordinati sunt, & propter prædictam causam in suis thronis non sunt constituti, ut absque ullo ex ea re præjudicio conserventur decrevimus, & ut diversorum Clericorum ordinationes canonicè faciant, & præsulatûs auctoritate secundùm proprios fines utantur, & sit firma ac legitima quæcunque sub iis procedit administratio. Non enim à tempore necessitatis exacta juris observatione circumscripta dispensationis terminus definietur.

ΒΑΛΣ. Σημειώσαι τ῀ παρόντα κανόνα διὰ τοὺς λέγοντας, μὴ δύνασθαι τόν τε Αντιοχείας καὶ Ιεροσολύμων πατριάρχας, καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς μὴ φθάσαντας εἰς τὰς ἰδίας ἐκκλησίας ἀπελθεῖν, καὶ ἐνθρονιαθῆναι μὴ δύνασθαι, διαγινώσκειν χρεὼν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων λαλουμένων συνοδικῶς ἢ χειροτονεῖν, ἢ ἄλλο τι ἀρχιερατικὸν ἐνεργεῖν· ἀνίσχυσε γὰρ τοὺς τοιούτους. προσέβαλετο γὰρ τ῀ τοιοῦτον κανόνα ὁ ὑπερίμαχος ἐκεῖνος κύριος Αλέξιος ὁ Αριστηνὸς καὶ τ῀ ἁγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου Ιεροσολύμων κυροῦ Νικηφόρου. ὁ λς'. Αποστολικὸς κανών, καὶ ὁ ιζ'. καὶ ὁ ιη'. τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου, τοὺς μὲν Επισκόπους, τοὺς μ῀ τὸ χειροτονηθῆναι μὴ ὑποδημήσαντας εἰς τὰς παροικίας αὐτοὺς, ἀφορισμῷ καθυποβάλλουσι· τοὺς δ', μὴ διὰ αἰτίαν οἰκείαν, ἀλλὰ διά τινα προφασιν δίλογον, μὴ ἀπελθόντας, ἀνυπεύθυνους εἶ φασὶ, καὶ διορίζονται ἔχειν τούτους τ῀ οἰκείαν τιμὴν τοιαύτην, ὥσπερ ἂν εἰ κατ῀ χώραν ἐνεδήμησε, καὶ ἐνεθρονίσθησε. ὁ δ' πρῶν κανὼν διατάσσει τοὺς Επισκόπους, τοὺς μὴ δυνηθέντας διὰ βαρβαρικὴν ἔφοδον ἀπελθεῖν εἰς τοὺς παροικίας αὐτοῖς θρόνους, προμοίως τιμᾶσθαι, καὶ ἐνεργεῖν ἀποκριματίσαι πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ, καὶ ἁπλῶς λογίζεσθαι, ὥσπερ εἰ κατ῀ χώραν ἀπῆλθον, καὶ ἐνεθρονίσθησε. ὥστε καὶ ὁ μητροπολίτης Ικονίου καὶ ἕτεροι Ανατολικοὶ μητροπολίται μὴ ἐλθόντες ἐκκλησίας, ὡς κρατουμένας ὑπὸ βαρβάρων, καλῶς Επισκόπους χειροτονοῦσι, καὶ πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ ἐνεργοῦσι, κἂν μὲ ἔφθασαν ὅλως εἰς τὰς παροικίας αὐτοὺς ἐκκλησίας ἀπελθεῖν καὶ ἐνθρονισθῆναι. Εἶδον γὰρ τοῦτο πολλάκις λαληθὲν καὶ εἰς ἀμφιβολίαν ἐλθόν. ἀνάγνωθι καὶ τ῀ κζ' τ῀ Νοεμβρίου μηνὸς τῆς β'. ἰνδικτιῶνος ἀπολυθεῖσαν πρόταξιν θ῀ αοιδίμου βασιλέως κυροῦ Αλεξίου τ῀ Κομνηνοῦ, καὶ διοριζομένην τοὺς ψηφισθέντας εἰς Ανατολικὰς

BALS. Nota præsentem Canonem propter eos qui dicunt, Patriarchas Antiochenum & Hierosolymitanum, & alios qui ad Ecclesias suas non prius veniebant, nec posse in throno constitui ad causas Ecclesiasticas, de quibus Synodicè agendum est, dignoscendas, vel ad ordinandum, vel aliud quippiam Sacerdotale celebrandum; hujusmodi enim hominibus os occludit. Hunc enim Canonem incomparabilis ille dominus Alexius Aristenus contra sanctissimum illum Patriarcham Hierosolymitanum dominum Nicephorum protulit. Xxxvi. Canon Apostolicus, & xvii. & xviii. Antiochenæ Synodi, Episcopos quidem, qui postquam ordinati fuerint in eas quæ illis obtigerunt diœceses non proficiscuntur, segregationi subjiciunt: eos autem, qui non sua culpa, sed propter causam aliquam rationabilem, non accesserint, puniendos non esse dicunt, & eos suum honorem habere decernunt, perinde ac si in regione versati, & in sede collocati essent. Præsens autem Canon decernit Episcopos, qui non potuerint, propter barbaricam incursionem, in eos qui eis obtigerunt thronos proficisci, similiter honorari, & sine ullo præjudicio omnia Pontificialia exercere, & omnino reputari, perinde ac si in regionem accessissent, & in throno suo collocati essent. Quamobrem & Iconii Metropolitanus, & Orientales alii Metropolitani, non habentes Ecclesias, ut quæ à barbaris teneantur, Episcopos rectè ordinant, & pontificialia omnia exercent, etiamsi omnino in Ecclesias, quæ illos sortitæ sunt, non venerint, nec in throno collocati fuerint. Vidi enim hoc sæpe dictum, & in controversiam deductum. Lege &, quæ in mense Novembri secunda indictione emissa est, constitutionem illustris Imperatoris domini Alexii

Digitized by Google

Comneni, & decernentem eos, qui in Orientales Eccleſias electi ſunt, habere in poſterum Monaſteriorum præfecturas,& fraternitates,& officia,ad illos pertinentia. Quæ verbatim ſic ſe habet, Didicit Imperialis mea poteſtas ſanctiſſime domine & univerſalis Patriarcha, quod cum in Dei eccleſia electiones procedant, quidam eorum, qui electi ſunt, in monaſteriis gubernantes & domus adminiſtrationis curam gerentes, vel alia etiam miniſteria exercentes, & omnino Monachi exiſtentes, alii autem in magna Dei Eccleſia,& in aliis,ex officiis & aliis muneribus ac miniſteriis, ea quæ victui ſufficiunt poſſidentes, ægre ferunt Pontificale jugum ſubire, & illis Eccleſiis præeſſe, in quas renunciati ſunt, veriti ne cum ejuſmodi Eccleſiæ in Orientis partibus ſint, eis neceſſaria deſint; utpote, cum Eccleſiæ quidem, in quibus electi ſunt, admodum indigentes ſint & illis omnino inacceſſæ, priventur autem & ipſi, eo quòd illarum curam ſuſcipiant, præfecturis & œconomiis, quæ ſibi adſunt, & aliis muneribus, & iis, quæ ſimpliciter dicuntur fraternitates, & officiis, & quibuſdam aliis miniſteriis. Mea itaque ſtatuit Imperialis poteſtas, ea,quæ ad ipſos pertinent, diſpenſativa quadam ratione diſponens, ne quis poſthac Pontificale jugum ſubire recuſet. Ii enim omnes etiam rurſus fruentur iis, quæ ſibi adſunt, præfecturis, & œconomiis, & aliis item miniſteriis ac muneribus & officiis, & quæ illis adſunt fraternitates: & doctrinæ rationem ſubeuntes, perficiente à ſe ſuſcepto ordine, illorum quoque reditus libere percipient, donec remiſſionem acceperint, & ab ea, quæ nunc eſt, Cleri calamitoſa ſorte ad meliorem Cleri ſucceſſum eis attributarum Eccleſiarum, quæ ab eis, ut dixi, adiri non poſſunt, ut quæ ab infeſtiſſimis teneantur hoſtibus, pervenerint. Sed, quæ à mea Imperiali poteſtate conſtituta ſunt, locum non habebunt in officiis vel gradibus Sacerdotum & Diaconorum & cæterorum cleri magnæ Dei Eccleſiæ. Pone ergo præſentem conſtitutionem in Codicibus Chartophylacii magnæ Dei Eccleſiæ.

A ἐκκλησίας ἔχειν αὖθις ζῷ σεσσύλα αὐτοῖς ἡγεμόνα καὶ ἀδελφάτα ἢ ὀφφίκια. ἤ τις ἔχῃ κῦ ῥῆμα ὕπως, ἀνέμαθεν ἡ βασιλεία μου ἁγιώτατε δέσποτά μου καὶ οἰκουμενικὲ πατριάρχα, ὅτι πᾶσι ἐν ταῖς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαις ψήφων σεβασμιωτάτων, τινὲς πᾶσι εἰς τὰς ψήφους ἐπιλεγόντων ἡγεμονεύοντες ἐν μοναστηρίοις καὶ οἰκονομοῦντες, ἢ καὶ ἕτερας τινὰς ὑπηρεσίας διενεργοῦντες, καὶ ἁπλῶς τυγχάνοντες μοναχοί, ἕτεροι δ' ὄντες τῇ τοῦ θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν ἑτέραις, ἀπό τε ὀφφικίων καὶ ἑτέρων τινῶν λῃτουργιῶν τὰ ζωάρκη κεκτημένοι, δυσχερῶς ἔχουσι ⓜ τῆς ἱερωσύνης ζυγὸν ὑποδῦναι, καὶ ταῖς ἐκκλησίαις ἐπιστατῆσαι αἷς ἐπικεκρύφασι, δεδίασι μήποτε πᾶσι τοιούτων ἐκκλησιῶν ἐν τοῖς τῆ Ἀναζολῆς μέρεσι διαφερόντων, ἐπιλείψειε τούτοις τὰ ἀναγκαῖα· ἅτε πᾶσι μὲν ἐν αἷς ἐπεφημίσθησαν ἐκκλησιῶν πάντα τυγχανόντων ἀπόρων καὶ ἀσχόλων ἀνθρώπων πάμπαν, σεσυλημένων δὲ καὶ αὐτῶν, διὰ δὲ τὸ ἐπισκευὴν τούτων ὑποεισελθεῖν, πᾶσι σεσυσσῶν ἀνθρώπων ἡγεμονικῶν καὶ οἰκονομικῶν, καὶ ἑτέρων λειτουργικῶν, καὶ τῶν ἁπλοϊκῶς λεγομένων ἀδελφάτων ἢ καὶ ὀφφικίων, καὶ ἑτέρων τινῶν ὑπηρεσιῶν. διαφέρεται τοίνυν ἡ βασιλεία μου οἰκονομικῷ τινι λόγῳ διαθεῖναι τὰ κατ' αὐτούς, μή τινα τούτων μὴ ταῦτα δυσχεραίνειν πᾶσι ζυγῷ τῆς ἀρχιερωσύνης ὑποδραμεῖν. πρῶτος γὰρ ὅτου καταπολαύσουσι καὶ πάλιν πᾶσι σοσσυσῶν ἀνθρώπων τε καὶ οἰκονομικῶν, πᾶσι ἑτέρων τε ὑπηρεσιῶν καὶ λειτουργικῶν καὶ ὀφφικίων, καὶ πᾶσι σεσσύντων αὐτοῖς ἀδελφάτων· καὶ ⓜ τῆς διδασκαλίας ὑποεισερχόμενοι λόγον, καὶ τῷ τελειοποιὸν τάξιν ἀναδεξάμενοι, καὶ τὰ ἀπ' ἐκείνων σεσσθὲν καθεξουσιάσωσι μέχρις ἂν ἄνεσιν λάβοιεν, καὶ ἀπὸ τῆ νῦν δυσκλείας καταλάβοιεν σεσὶ εὐκλείαν τὴ πᾶσι ἐπιφημισθεισῶν ἀνθρώποις ἐκκλησιῶν, ὡς εἴρηται, ἀβάτων ὑσῶν τούτοις, ὡς ὑπὸ τῶν ἐχθίστων καταλαμβανομένων ἐχθρῶν. πλὴν τὰ ἐν τῷ ὁρισμένα σοσὶ τῆ βασιλείας μου ἐκ ὅτι τὰ ἀρχοντικῶν κρατήσει καὶ τὰ βαθμοῦ τὰ ἱερέων τε καὶ πᾶσι διακόνων καὶ τὰ λοιπῶν τῆ κλήρῳ τῆ τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας. καταρρωσον οὖν ὁ πρὸν πιττάκιον ἐν τοῖς κώδιξι τῆ
D χαρτοφυλακίᾳ τῆ τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας.

ZONAR. Qui aſſignatum Præfecturæ munus defugiunt, Antiochenæ Synodi xvii. Can. ſegregantur. Qui vero Paſtores renunciati, non aliquo ſuo vitio, ſed vel à multitudine excluſi, vel alia cauſa,in qua culpa ipſi vacarent, impediti, muneris ſui partes obire vetarentur, iis ut honore nihilominus & miniſterii prærogativis frui liceat decimo octavo ejuſdem ſynodi Can. conſtitutum. Idem hoc Canone, fuſius explicata conſtitutione,decernitur.Si quis enim,inquit,ad Epiſcopatum evectus,deſtinatam ſibi civitatem, quippe à barbaris forte occupatam, obire non
E queat, omnia is privilegia, ſibi pro munere præfecturæ, quam obtinet debita,nihilominus vindicabit. Itaq; & clericos ordinibus inſignire, canonicè tamen,hoc eſt, ſervatis in eo Canonum ſanctionibus poterit,& honorem Epiſcopi & cathedræ dignitatem obtinebit. Eſt hæc namq; præſulatûs auctoritas ſecundum proprios finos ſive prout definitum eſt & conſtitutum,honore affici illam civitatem,ita ut prima ſit forte, vel ſecunda, vel alia deinceps. Non enim de ea dejicietur, propterea quod ſacram ipſius urbis Cathedram tenere adhuc non potuerit.Sed & quæcunque Epiſcopali auctoritate ab eo conſtituta actave fuerint,rata omnia & quam optimo jure firma haberi placet. Nec e-
F nim, quia temporum iniquitate,excitatæq;à barbaris procellæ periculo excluſus Eccleſiæ ſuæ poſſeſſionem Epiſcopus adire non poſſit,idcirco circumſcribetur diligentia, & œconomiæ ſive diſpenſationis termini anguſtius definientur;hoc eſt,non ea de cauſa minus exactè ac religiosè Can.ſervari placet, quorum auctoritate Epiſcopis, in ſua cuique diœceſi, de omnibus quæ ad eam pertinent ſtatuendi eſt conceſſa facultas.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς κληθέντας εἰς λαοῦ σεσασίαν, καὶ μὴ πειθομένους ἀπελθεῖν, ἀφορίζῃ ὁ ἑκτοκαιδέκατος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου κανών. τοὺς δὲ χειροτονηθέντας, μὴ ἀπελθόντας δὲ, ἀ σᾶσ' αἰτίαν οἰκείαν, ἀλλ' ἢ διὰ τὸ τοῦ λαοῦ σᾶσαίτησιν, ἢ δι' ἑτέραν αἰτίαν ἐκ ἐξ αὐτῶ ἡμομένου, ὁ ἑκτωκαιδέκατος τῆς αὐτῆς Συνόδου κανὼν μετέχειν τῆς τιμῆς καὶ τῆς λῃτουργίας κελεύει. τοῦτο δὲ πλατύτερον καὶ ὁ σᾶσῶν θεσπίζῃ κανών, λέγων, ὡς ἐάν τις εἰς ὑποσκοπὴν σεσαχθεὶς μὴ δυνηθῇ ἀπελθεῖν εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτὸν πόλιν, ὑσὸ βαρβάρων ἴσως κατεχομένην, ὁ τοιοῦτος ἅσᾶν ἔξει σεσνόμιον ἀρχιερατικὸν ἀνῆκον αὐτῶ. καὶ χειροτονήσει γὰρ κληρικοὺς, πλὴν μέντοι κανονικῶς, ὡς οἱ κανόνες δηλαδὴ διατάττονται, καὶ τὴν τιμὴν ἕξει τοῦ Ἐσκόσου καὶ καθέδρας ἀξιωθήσεται. αὕτη γὰρ ἡ τῆς σεσεδρίας αὐθεντία καὶ ⓜ ἴδιόν ὅσον, ἤγουν καθὼς ὥρισται καὶ τετύπωται σᾶσαν τὴν πόλιν ἐκείνην, σεσῶτον ἂν τυχὸν, ἢ δύσιαν, ἢ ἑφεξῆς. ἐὰ γὰρ ὑσοκιβαθήσεται, διὰ δὲ μὴ ἐνιδρυθῆναι αὐτῇ τῇ ἱερᾷ καθέδρᾳ. ἀλλὰ καὶ ὅσα ἂν διοικήσῃ καὶ διαφαίξηται ἀρχιερατικῷ δικαίῳ, βέβαια ἔσονται σᾶντα, καὶ νόμιμα λογισθήσονται. ἐὰ γὰρ ἐκ τοῦ μὴ δυνηθῆναι αὐτὸν ἀσελθεῖν εἰς τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆ διὰ τὸν ἀνάγκην τῆ καιροῦ, καὶ τὰ σεῖσασιν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, σᾶχρα φήσει ἢ ἀκριβῆ, καὶ ὁ τῆς οἰκονομίας ὅρος σεριορισθήσεται, ἀντὶ τοῦ συχολιῶ ἔχει τινὰ καὶ ἐλαττωθήσεται ἡ τῶν κανόνων ἀκρίβεια, δεδόσθαι τοῖς Ἐσκόποις ἐξουσίαν τῆς διοικήσεως τῶν ἐν ταῖς ἐσκοσαῖς αὐτῶν σάντων.

ΑΡΙΣΤ.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοπος ὁ ἐπὶ βαρβάρων ἐφόδου μὴ ὑπὸ τὸν θρόνον, καθέδραν τῷ οἰκείῳ ἐχέτω, καὶ οἰκονομείτω, καὶ πάντα τὰ τῆς ἱερωσύνης ἐνεργείτω βεβαιότατα.

A ARIST. *Episcopus qui propter barbarorum incursionem in throno non collocatur, & Cathedrâ suâ fruatur, & ordinet, atque omnibus sacerdotis muneribus firmissimè fungatur.*

Εἴτις Ἐπίσκοπος χειροτονηθῇ, καὶ ἐπὶ τὰς τῶν βαρβάρων ὑποδρομὰς οὐ δυνηθῇ ἀπελθεῖν εἰς ἰδίαν ἐχειροτονήθη πόλιν, ὥστε ἐν αὐτῇ ἐγκατασταθῆναι, καὶ ἐγκαθιδρυθῆναι ἱερατικῇ καθέδρᾳ· μὴ κωλυέσθω ἐνεργεῖν ἃ τοῖς Ἐπισκόποις ἀνήκει, ἀλλὰ πάντα θεατιζέσθω καὶ μεταχειριζέσθω, καὶ τῷ ἐν τῇ καθέδρᾳ τιμιώτερος ἐχέτω, καὶ χειροτονίας κληρικῆς διαφόρων κανονικῶς ποιείτω, καὶ πᾶν ὑπ' αὐτῷ θεσπισθὲν καὶ κανονικῶς ἀκρίβειαν ἔχον βέβαιον. ἡ γὰρ ἀνάγκη τῷ χωρῷ εἰς περιγραφὴν αὐτὸν οὐ γνήσεται, ὥστε τῷ ὑποστατικῷ αὐτοῦ ἐλαττῶσαι ἀξίαν.

Si quis Episcopus ordinetur, & propter barbarorum incursiones non possit ad urbem, in quam ordinatus erat, se recipere, ut in eâ constituatur, & in statu collocetur sacerdotali: ne prohibeatur agere quæ ad Episcopum pertinent, sed omnia faciat tractetq;, & honoris qui in cathedrâ est particeps sit, & clericorum variorum ordinationes B Canonicè faciat, & quicquid ab eo secundum jus Canonicum factum fuerit firmum habeatur. Temporis enim necessitas eum non circumscribet, ut dignitas ejus Episcopalis ullo modo imminuta sit.

ΚΑΝΩΝ λη'.

Τὸν ἐκ τῶν πατέρων τεθέντα κανόνα καὶ ἡμεῖς φυλάττομεν, ὃς οὕτω διαγορεύει· εἴ τις ἐκ βασιλικῶν ἐξουσίας καινισθῇ πόλις, ἢ αὐθις καινισθείη, τοῖς πολιτικοῖς καὶ δημοσίοις τύποις καὶ ἡ τῶν ἐκκλησιαστικῶν C πραγμάτων τάξις ἀκολουθείτω.

CANON XXXVIII.

Canonem, qui à patribus factus est, nos quoque observamus, qui sic edicit: Si qua civitas ab Imp. potestate innovata sit, vel posthac innovanda, civiles ac publicos typos & Ecclesiasticarum quoque rerum ordo consequatur.

ΒΑΛΣ. Ἐν μὲν τῷ ιβ'. κανόνι τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου, ἐγράψαμεν ὅσα δὴ καὶ ἐγράψαμεν. ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ παρὼν κανὼν διορίζει τοὺς ὑπὸ βασιλικῆς ἐξουσίας ἀνεγερθείσας πόλεις ἢ καὶ ἀνεγερθησομένας τιμᾶσθαι καὶ ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν, καθὼς ἡ βασιλικὴ ὑποτυπώσει θεσπίζεται, τουτέστιν ἔχειν αὐτὰς ἢ ὑποσπῆς ἀξίωμα ἢ μητροπόλεως. (δεῖν γὰρ ἔστιν ἀκολουθεῖν τῷ ἐκκλησιαστικῷ τάξιν τοῖς πολιτικοῖς καὶ δημοσίοις τύποις ἤτοι τοῖς βασιλικοῖς θεσπίσμασι.) φαμὲν ὡς ἐνεδόθη μὲν ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος τῷ βασιλεῖ ὑποσπὰς ποιεῖν ἐκ νέου, ἑτέρας δὲ ἀναγκὴν εἰς δίκαια μητροπόλεως, καὶ ὑποτυποῦν τὰ περὶ τῆς ψήφου αὐτῶν, καὶ τῆς ἄλλης οἰκονομίας καὶ ὃ δόξῃ αὐτῷ. πέως δὲ ὀφείλει εἰδέναι ὅτι καὶ ἐν Μαΐου μηνὶ τῇ ί. ἰνδικτιῶνι τοῦ ςφλέ. ἔτους, γέγονε σημείωμα παρὰ τοῦ αἰοιδίμου βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, διαλαμβάνον, ὡς τῆς μητροπόλεως τῆς Βασιλαίας καὶ ἡ μητροπόλεως Μαδύτων χηρευουσῶν καὶ μελλουσῶν ψηφισθῆναι, διανέστησαν οἱ μητροπολῖται ὁ Ἡρακλείας καὶ ὁ Ἀγκύρας, καὶ εἶπον μὴ ὀφείλειν τὰς τοιαύτας ἐκκλησίας, κἂν ἐτιμήθησαν τῇ τῆς μητροπόλεως ἀξιώματι, παρὰ τοῦ μέρους τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ψηφισθῆναι, ἀλλὰ παρ' αὐτῶν· διὰ ὃ τὴν ἐκκλησίαν τῶν Μαδύτων ὑποσπᾶσθαι τοῦ Ἡρακλείας, τὴν δὲ ἐκκλησίαν τῆς Βασιλαίας ὑποσπᾶσθαι τοῦ Ἀγκύρας. ζητουμένων δὲ τῶν τοιούτων μητροπολιτῶν καὶ τοῦ ιϛ'. κανόνι τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, διορίζομένου σώζεσθαι τῇ κατ' ἀλήθειαν μητροπόλει τὰ προσόντα αὐτῇ δίκαια ὑπὸ τῇ τιμηθείσῃ ἐκκλησίᾳ, διάγνωσις γέγονε βασιλικὴ καὶ παρουσίᾳ καὶ τῆς τότε συνοδιαγνωμονούσης συνόδου, ἐφειμένον εἶναι τοῦ βασιλέως προεδρίας θρόνον ταῖς ἐκκλησίαις χαρίζεσθαι, καὶ τὰς ὑποσπὰς καὶ τὰς ἀρχιεπισκοπὰς εἰς μητροπόλεις ἀνάγειν· καὶ τὰ περὶ τῶν ψήφων αὐτῶν καὶ τῆς ἄλλης διαθετήσεως ὑποτυπῶν κατὰ τὸ αὐτῷ θελητόν, μὴ ἐμποδιζομένῳ πρὸς τοῦτο ἐκ τοῦ κανόνος τοῦ διοριζομένου φυλάττεσθαι τῇ μητροπόλει τὰ καὶ ἡ τιμηθείσης ὑποσπᾶς προσόντα αὐτῇ ἀρχῆθεν δίκαια. καὶ ἀνάγνωσθι δὲ τοιοῦτον σημείωμα ἐρμηνευτὸν πῶς ὀφείλει νοεῖσθαι δὲ σώζεσθαι τὰ δίκαια τῆς παλαιᾶς μητροπόλεως, καὶ ὃ μὴ κατατέμνεσθαι τὴν μίαν ἐπαρχίαν εἰς δύο. ἡμεῖς γὰρ διὰ ὃ πολύστιχον εἶναι, οὐ κατεγράψαμεν αὐτὸ ἐνταῦθα ἐξολοκλήρου. ὃ αὐτὸ δὲ σημείωμα, μὴ τῆς διηγήσεως τοῦ προσέχοντος, ὀφείλειν ψηφίζεσθαι τὰς τιμηθείσας ἐκκλησίας καὶ προεδρίαν βασιλικῷ παρὰ τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως,

Canonem, qui à patribus factus est, nos quoque observamus, qui sic edicit; Si qua civitas ab Imp. potestate innovata sit, vel posthac innovanda, civiles ac publicos typos & Ecclesiasticarum quoque rerum ordo consequatur.

BALS. In xii. Canone Chalcedonensis Synodi scripsimus quæ quidem scripsimus. Quoniam autem præsens quoque Canon statuit eas, quæ Imperatoriâ potestate excitatæ, vel etiam excitandæ sunt civitates, ab Ecclesiis quoque honorari, sicut Imperiale jussum descripserit; id est, ut ipsæ habeant vel Episcopalem dignitatem vel Metropolitanam: (oportet enim Ecclesiasticum ordinem civiles & publicos, D sive Imperatorios typos sequi.) Dicimus, quod etiam à præsenti Canone Imperatori datum est Episcopatus novos facere, alias autem in jura Metropoleos erigere, & de eorum electione aliaque administratione, prout ei visum fuerit, statuere. Interim autem debet scire, quod in mense Maio, decimâ indictione, anno VIMDXCV. exiit edictum ab illustri Imperatore domino Alexio Comneno in hunc tenorem, quod cum Metropolis Basilæi & Metropolis Madytana viduæ essent, & Antistitum electionem fieri oporteret, exurrexerunt Heracleanus & Ancyranus Metropolitanus, & dixerunt, non debere eas Ecclesias, etiamsi metropolium dignitate honoratæ sint, à magnæ Ecclesiæ partibus earum Antistitum electionem suscipere, sed ab ipsis: eo quod Madytana quidem Ecclesia sit Heracleæ Episcopatus, Basilæi autem Ecclesia sit Ancyrani Metropolitani Episcopatus. Et cum usi essent ii Metropolitani xii. Canone Chalcedonensis Synodi, quæ decernit servanda veræ Metropoli jura, quæ illi adsunt in honorata Ecclesia; decretum fuit Imperiale in præsentia Synodi, quæ tunc erat, consentientis unaque decernentis, licere Imperatoribus pontificalem thronum Ecclesiis largiri, & Episcopatus vel Archiepiscopatus in Metropoles erigere: eaque, quæ ad electionem pertinent & reliquam dispositionem, prout ipse voluerit, describere, nec à Canone impediri, qui statuit Metropoli jura servari, quæ illi adfuerunt ab initio in honorato Episcopatu. Et lege hoc edictum, quod interpretatur quomodo intelligi debeat illud, servari jura antiquæ Metropolis, & hoc, non dividendam esse unam provinciam in duas. Nos enim, eo quod sit prolixius, hic integrum non posuimus. Hoc ipsum autem edictum, post decretum quod continet, debere Ecclesias quæ sunt honoratæ jussu imperiali à throno Constantinopolitano

Digitized by Google

Præſulum electionem accipere, nec eos, qui paulo ante erant Metropolitanæ ullam in eis partem habere; hæc quoque expreſſe continet. Quoniam autem rurſus quoque Antiſtites, Chalced. Synodi Canonem adducentes, eos qui ex ſupplicatione altiore throno digni habiti ſunt, dicebant, præter Canones honorem perfectiorem conſequi, & rationis expertes eorum appetitiones coerceri volebant & canonicam auctoritatem afferebant; Imperium meum & Imperiali ſua poteſtate, quod à divinis Canonibus ei datum eſt privilegium, neglectui haberi non ſinens, & antiſtitum ob honoris provocationem ſupplicationes, ut non Canonicas neque legitimas, appellationis eventum accipere nolens ſtatuit, epiſcopatum non aliter in ſublimiorem thronum erigendum, Archiepiſcopatus ſcilicet vel Metropolis, quam ſi qui tunc eſt Imperator proprio motu impulſus, nulla humana indecore gratia intercedente, voluerit illam, quæ ſuperior eſt ac eminentior, dignitatem ei præbere, vel propter civitatis honorem, vel propter ejus fidem in ſanctam Eccleſiam, vel ejus, qui illi præeſt, virtutem honorans, & ex eo ſua ſponte incitatus ad largiendum honorem. Ac ei quidem, qui propter humanam affectionem, & mores non laudatos, ordinem ſublimem largitur divinorum Canonum metus intentatur. In quos ne ſæpe Imperator impingat, permittit & ſanctiſſimo, qui pro tempore eſt, Patriarchæ, non aliter à quovis allatam de cujuſcunque Eccleſiæ primatu chartam confirmare, nec ejus præſulum inter Archiepiſcopos vel Metropolitanos recipere, quam poſtquam de ea re ad Imperialem poteſtatem Patriarcha retulerit, & quid ſacris cautum ſit Canonibus docuerit, & intellexerit, quod Imperator, proprio motu, juſta de cauſa Eccleſiæ hunc honorem largitus eſt. Tunc enim & eam admittet, & in eorum qui ſub ſe ſunt antiſtitum numerum illum cooptabit, qui præſtantiorem honorem ab Imp. ſortitus eſt. Nota ergo quæ à præſenti Imp. edicto dicuntur, de Eccleſiis honoratis erectiſque ex Epiſcopatibus & Archiepiſcopatibus in Metropoles.

A κὴ μηδὲν μετέχειν ἔτι αὐτῆς τὰς πρώτας μητροπόλεις· ἀλλαμβάνει κὴ ταῦτα ῥητῶς. ἐπεὶ ὃ οἱ ἀρχιερεῖς κὴ αὖθις ἐκ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου κανόνα προσφέροντες, τὸν ἐκ προσευλόγησεως ὑψηλοτέρου ἀξιωμένους θρόνου, πρὸς κανόνας ἔλεγον τῆς τελειοτέρας τυγχάνειν τιμῆς, κὴ ἤθελον ταῖς ἀλογίστοις ὁρμαῖς ἐπιτιθῆναι κώλυμα, ἃ ἤσθη κανονικὴν προσφέροντες ἀξίωσιν, ἡ βασιλεία μου κὴ τῇ βασιλικῇ ἐξουσίᾳ ὃ πρὸς τῶν θείων κανόνων δεδομένον ταύτῃ προνόμιον προεμένας μὴ θέλουσα, κὴ τὸν ἔτι ἐπιποθούμενον τιμῆς προσευλόγησις τῶν ἀρχιερέων ὡς μὴ ἡμονικὰς, μηδ' ἔννομον, ὃ τῆς ἐφέσεως ἀποτέλεσμα μὴ λαμβάνειν ἐτέλεσε, σὺν δικαίᾳ μὴ ἄλλως ἔτι σκοπιὰ εἰς προβαθμιώτερον θρόνον ἀναγκὰς, ἀρχιεπισκοπῆς δηλονότι ἢ μητροπόλεως, εἰ μὴ ὁ κῦ καιρὸς βασιλέως οἴκοθεν ὁρμηθεὶς, χάριτος ἀνθρωπίνης μὴ μεσολαβέσης ἐκ συνηρεπῆς, βεληθείη ταύτῃ ὃ ἐπιφανεστάτης ἀξίωμα προσαχθῆν· ἢ τιμῇ τῆς πόλεως, ἢ πίστει τῇ πρὸς τὸν σωτῆρα ἐκκλησίαν, ἢ τοῦ προεστῶτος αὐτῆς τὸν ἀρετὸν σεβασθείς, καὶ πεῖσθεν αὐθορμήτου γενόμενος πρὸς ὃ χαρίσασθαι τὸν τιμὸν. καὶ τῷ γε δι' ἀνθρωπίνου προσπαθείαν καὶ ζῆτον ἐπὶ ἐπαινέμενον ὃ ὑπερβεβηκὸς χαριζομένῳ τῆς τάξεως, ὃ ἀπὸ τῶν θείων κανόνων δέον ἐπιμαρτύρεται. οἷς ἵνα μὴ προπέσῃ πολλάκις ὁ βασιλεὺς, ἐφίησι κὴ B τοῦτο τῷ κῦ καιρὸς ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ· μὴ ἄλλως καταγραννύειν ὃ πρὸ οἱουδήποτε προκομιζόμενον πιττάκιον χάριν προεδρίας τῆς οἰασοῦν ἐκκλησίας, μηδὲ τὰ προεστῶτα αὐτῆς τοῖς Αρχιεπισκόποις ἢ τοῖς μητροπολίταις συγκαταλέγειν, εἰ μὴ ὁ πατριάρχης πρὸ τούτου ἀνενεγκὼν τῇ βασιλικῇ ἐξουσίᾳ, κὴ τὰ πρὸ τῶν θείων κανόνων ἀναδιδάξας, μάθοι ὡς κῦ ὃ ἐφειμένον οἴκοθεν ὁ βασιλεὺς ἐξ εὐλόγου προφάσεως τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ τιμὸν ἐχαρίσατο. τότε γὰρ κὴ προσδέξεται τοῦτο, κὴ τῇ τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων ὁμηγύρει συγκαταλέξει τὸν εἰληχότα ἐκ βασιλέως τὸ κρείττω τιμὸν. σημείωσαι οὖν τὰ τοῦ πρόντος βασιλικοῦ σημφώνατος ῥητὰ, χάριν τῶν τιμωμένων ἐκκλησιῶν ἀπὸ Επισκόπων κὴ ἀρχιεπισκόπων εἰς μητροπόλεις. C D

ZONAR. Renovari urbes, hoc eſt excitari, quæ nullæ fuerant, ab Imperatoribus conſuevere, quibus cætera urbium privilegia, aut Epiſcopatus quoque honorem, aut etiam Metropolitani forte tituli dignationem, edictis promulgatis, quos etiam publicos typos, pragmaticos alibi, & imperatorias literas vocavere, dilargiri ſoliti ſunt: Pragmaticis igitur hujuſmodi vel publicis typis Eccleſiaſtici quoque ordinis diſpoſitionem accommodandam ſuadet Canon, ut ſive Epiſcopatus appellationem nova urbs habuerit, ſeu ad Metropolitani faſtigii honorem, evecta ſit eodem prorſus Eccleſiaſticorum jurium ordine recenſeatur. E

ZΩΝΑΡ. Καινίζουσι πόλεις οἱ βασιλεῖς, ἀντὶ τῆς νέας ἀνεγείρουσι, κὴ διδόασι ταύταις προνόμιον πολιτικὸν, ἢ κὴ τιμῶσιν αὐτὰς εἰς ἐπισκοπὰς, ἢ κὴ μητροπόλεις τυχὸν διὰ προσταγμάτων ἐγγράφων, ἃ καὶ δημοσίους τύπους ὠνόμασθη, ἄλλως δὲ πραγματικοὺς καλεῖ, καὶ βασίλεια γράμματα. τούτοις οὖν τοῖς πραγματικοῖς ἢ δημοσίοις τύποις προκαλεῖται ὁ κανὼν καὶ τὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξιν ἀκολουθεῖν. ὡς εἴτε ἐπισκοπὴν ἔσχε κλῆσιν ἡ καινὴ πόλις, εἴτε εἰς μητροπόλεως ἀνήχθη τιμὸν, ὕστερον καὶ διὰ τῆ τάξεῖ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαίων καταλογίζεσθαι.

ARIST. *Si quæ de novo ab Imperatore extructa eſt civitas, vel extruetur, politicos publicoſque typos rerum etiam Eccleſiaſticarum ordo conſequatur.*

ΑΡΙΣΤ. Εἴτις ἐκαινίσθη πόλις ἐκ βασιλέως, ἢ καινισθείη, τοῖς πολιτικοῖς κὴ δημοσίοις τύποις, κὴ ἡ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τάξις ἀκολουθείτω.

Quæ ab Imperatore de novo extruitur aut extruetur urbs ſub ejus Epiſcopi diœceſi erit, ſub quâ deſcripta eſt, & cui ſubjacere juſſa. Licet enim alterius Epiſcopi paroeciæ proximior ſit, eam tamen ſibi non vendicabit qui vicinior eſt, ſed civiles & publicos typos etiam talis civitas ſequetur, quemadmodum & in decimo ſeptimo Synodi Chalcedonenſis Canone decretum eſt. F

Η πρὸ βασιλέως καινισθεῖσα, ἢ κὴ καινισθησομένη πόλις, ὑπὸ τὴν ἐποικίαν ἐκείνου ἔσται τοῦ Επισκόπου, ὑφ' ὃν ἀναπεγράφη κὴ ὑποτέθη πάλαι. κἂν τῇ προοικίᾳ ἑτέρου Επισκόπου μᾶλλον ἐγγίζει, οὐκ ἐκδικήσει αὐτὴν ὅτως ὁ γειτνιάζων, ἀλλὰ τοῖς πολιτικοῖς κὴ δημοσίοις τύποις ἐπακολουθήσει κὴ ἡ τοιαύτη πόλις, καθὼς κὴ ἐν τῷ ἑπταικαιδεκάτῳ κανόνι τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου ὥρισται.

CANON XXXIX.

Cum frater & comminiſter noſter Joannes, inſulæ Cypri præſul, unà cum ſuo populo in Helleſpontica provincia, & propter barbaricas incurſiones, & ut à Gentilium ſervitute liberarentur, & Chriſtianiſſimæ potentiæ ſceptris purè ſubjicerentur, à prædicta inſula emigraverint; clementis Dei providentia, & pii Chriſtique amantis Imperatoris noſtri labore, conſtituimus; ut citra ullam innovationem ſerventur quæ à divinis patribus, qui E-

ΚΑΝΩΝ λθ'.

Τοὺς ἀδελφοὺς κὴ συλλειτουργοὺς ἡμῶν Ιωάννου τοῦ τῆς Κύπρου νήσου προέδρου ἅμα τῷ οἰκείῳ λαῷ ὅτι τὸν Ελλησπόντιον ἐπῆλθον, διά τε τὰς βαρβαρικὰς ἐφόδους, διά τε τὸ τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερωθῆναι δουλείας, κὴ καθαρῶς τοῖς σκήπτροις τοῦ Χριστιανικωτάτου κράτους ὑποταγῆναι, τῆς εἰρημένης μεταναστάντος νήσου, προνοίᾳ τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ, κὴ μόχθῳ τοῦ φιλοχρίστου κὴ εὐσεβοῦς ἡμῶν βασιλέως, σωρωθέντα, ὥστε ἀκαινοτόμητα διατηρηθῆναι τὰ περὶ τὸν ἐν Εφέσῳ

Εφέσῳ δὲ πρότερον συνελθόντων θεοφόρων πατέρων τῷ A θρόνῳ τοῦ προγεγραμμένου ἀνδρὸς παρασχεθέντα προνόμια, ὥστε τὴν νέαν Ιουστινιανούπολιν τὸ δίκαιον ἔχειν τῆς Κωνσταντινουπόλεως· καὶ ὅπερ ἐπ' αὐτῇ καθιστάμενον θεοφιλέστατον Επίσκοπον, πάντων προεδρεύειν τῶν τῆς Ελλησποντίων ἐπαρχίας, καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων Επισκόπων χειροτονεῖσθαι κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν· τὰ γὰρ ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ ἔθη καὶ οἱ θεοφόροι ἡμῶν πατέρες παραφυλάττεσθαι διεγνώκασιν, τοῦ τῆς Κυζικηνῶν πόλεως Επισκόπου ὑποκειμένου τῷ προέδρῳ τῆς εἰρημένης Ιουστινιανουπόλεως, μιμήσει τῶν λοιπῶν ἁπάντων Επισκόπων, τοῦ ὑπὸ ὅπερ λεχθέντα θεοφιλέστατον πρόεδρον Ιωάννην· ὑφ' οὗ χρείας καλούσης, καὶ ὁ τῆς αὐτῆς Κυζικηνῶν πόλεως Επίσκοπος χειροτονηθήσεται. B

ΒΑΛΣ. Ἀπὸ μὲν τοῦ η'. κανόνος τῆς γ'. συνόδου παρίσταται, ὅτι ἐκ προσελεύσεως Επισκόπου τινὸς Κυπρίων, Ριγίνου ἐπιλεγομένου, ὡρίσθη αὐτοκέφαλον εἶναι τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου· καὶ ἐκωλύθη ὁ Αντιοχείας χειροτονίας ἐν αὐτῇ ποιεῖν. ὁ δὲ παρὼν κανὼν ἐξενεχθεὶς ἀπὸ αἰτήσεως ἑτέρου ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Ιωάννου, ἐπικυροῖ μὲν καὶ τὰ ἐν Εφέσῳ πεπραγμένα, ὀνομάζων καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κυπρίων νέαν Ιουστινιανούπολιν. διορίζεται δὲ ἔχειν αὐτὴν καὶ τὰ δίκαια τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡσαύτως καὶ τὰς ἐκκλησίας τοῦ ἐπαρχιῶν τοῦ C Ελλησπόντου, καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κυζίκου· καὶ γίνεσθαι τὰς τοῦ Επισκόπων αὐτῶν χειροτονίας παρὰ τοῦ Επισκόπου Κύπρου. σήμερον δὲ οὐδεμία ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιῶν τούτων τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου ὑπόκειται, ἀλλ' οὐδὲ τὰ δίκαια τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔχει. καὶ ζητητέον ὅπως τοῦτο γίνεται. Ελλήσποντος μέντοι ἐστὶ τὰ ἀπὸ τῆς Αβύδου καὶ μέχρι τῆς Θρᾴκης παρεκτεινόμενα ἀνατολικὰ ὅρια.

ΖΩΝΑΡ. Εν τῇ τρίτῃ συνόδῳ ἐψήφισται παρὰ τοῦ τῆς συνόδου ἐκείνης θείων πατέρων, τοὺς Κυπρίους Επισκόπους δι' ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας τοῦ Επισκόπων ποιεῖν. ἐπειρᾶτο γὰρ ὁ D Αντιοχείας τότε ὑφ' ἑαυτὸν καὶ τὴν Κύπρον ἔχειν, καὶ παρ' ἐκείνου χειροτονεῖσθαι τοὺς ἐν αὐτῷ Επισκόπους. τοῦτο οὖν προνόμιον καὶ ὁ κανὼν οὗτος ἀκαινοτόμητον προσεῖναι ψηφίζεται τοῦ ἐκκλησίαις τοῦ ἐν τῇ Κύπρῳ, καὶ προστίθησι τῇ νέᾳ πόλει, ἥτις Ιουστινιανούπολις ἐπεκλήθη, δὲ ἔχειν δὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δίκαιον. καὶ ὥσπερ τῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑποτέθειται ἥτε Ασιανὴ καὶ ἡ Ποντικὴ καὶ ἡ Θρᾳκικὴ ἐπαρχία, οὕτω καὶ τούτῳ δέδοται προεδρεύειν τῆς Ελλησποντίων ἐπαρχίας, ὑποκεῖσθαι δὲ αὐτῷ καὶ τὸν Κυζίκου Επίσκοπον, καὶ παρ' αὐτοῦ χειροτονεῖσθαι. καὶ αὕτη γὰρ ἡ πόλις, τὸν Κύζικον φημὶ, Ελλησπόντιός ἐστιν. εἰ μὲν οὖν καὶ εἰς ἔργον ἦλθεν ἡ περὶ τῆς Κυζίκου ψῆφος ποτὲ, οὐκ οἶδα· E τέως δὲ οὐ κρατεῖ τὰ τῆς ψήφου, ὅσον πρὸς τὸν Κύζικον. ἀλλὰ οὐδ' ἐπὶ τοῦ ἄλλαις Ελλησποντίων χώραις καὶ πόλεσι πρόσεστί τι τῷ Κύπρου δίκαιον.

ΑΡΙΣΤ. Η νέα Ιουστινιανούπολις δὲ δίκαιον ἐχέτω Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὁ ταύτης πρόεδρος πάντων Ελλησποντίων, πρὸς οὓς μετῴκισε προεδρευέτω, καὶ ὑπὸ τοῦ οἰκείων Επισκόπων χειροτονείσθω· ὡς οἱ ἐν Εφέσῳ ἐθέσπισε.

Οὗτος ὁ τῆς τοῦ Κυπρίων νήσου πρόεδρος Ιωάννης, (αὕτη γάρ ἐστι καὶ νέα Ιουστινιανούπολις) διὰ τὰς τοῦ βαρβάρων ἐφόδους, καὶ τὸ τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερωθῆναι δουλείας, καὶ καθαρῶς τοῖς σκήπτροις τοῦ Χριστιανικωτάτου κράτους ὑποταγῆναι, μετανάστης τῆς Κύπρου γενόμενος, καὶ εἰς τὸν τοῦ Ελλησποντίων μετοικίσας ἐπαρχίαν· ἐπετράπη τὸ δίκαιον ἔχειν Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τοῦ Ελλησποντίαις ἐπισκοπαῖς, καὶ πάντων τοῦ ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐπαρχίᾳ Επισκόπων προεδρεύειν αὐτὸν, καὶ ἰδιαιτάτην ἀρχὴν ἔχειν, καὶ ὑπὸ τοῦ ἰδίων Επισκόπων χειροτονεῖσθαι· καθὼς καὶ ἡ ἐν Εφέσῳ συνόδος ὥρισεν. ἐπεὶ δὲ ἡ Κύπρος τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερώθη χειρὸς, ἐπανῆλθον πάλιν αἱ καθ' Ελλήσποντον μητροπόλεις πρὸς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον.

phesi olim convenerunt, prædicti viri throno privilegia concessa sunt; ut nova Justinianopolis Constantinopolis jus habeat, &, qui in ea constituitur, in primis pius ac religiosissimus Episcopus, præsit omnibus Hellespontiorum provinciæ Episcopis, & à suis Episcopis eligatur, ex antiqua consuetudine. Mores enim, qui sunt in unaquaque Ecclesia, divini etiam nostri patres servandos censuerunt, Cyzicenorum civitatis Episcopo prædictæ Justinianopoleos Præsuli subjecto existente, ad imitationem reliquorum omnium Episcoporum, qui subsunt prædicto Dei amantissimo præsuli Joanni, à quo, cùm usus postulaverit, etiam ipsius Cyzicenorum civitatis Episcopus ordinabitur.

BALS. Ab viii. Canone iii. Syno. apparet, quòd ex supplicatione cujusdam Cypriorum Episcopi, Rhegini dicti, statutum est ipsam Cypri Ecclesiam esse principalem ac primam: & prohibitus est Antiochenus Episcopus facere in ea ordinationes. Presens autem Canon editus ad postulationem alterius Archiepiscopi Cypri, Joannis, confirmat quidem quæ Ephesi acta sunt, nominans etiam Cypriorum Ecclesiam novam Justinianopolin. Statuit autem, illam quoque habere jura Constantinopolis, similiter & Ecclesias provinciarum Hellesponti, & Ecclesiam Cyzici; & ipsorum Episcoporum ordinationes à Cypri Episcopo fieri. Hodie autem nulla ex his Ecclesiis Cypri Archiepiscopatui subjicitur, sed neque habet jura Constantinopolis. Quærendum ergo quomodo hoc fiat. Hellespontus quidem est, qui ab Abydo ad Thraciam usque extenduntur fines orientales.

ZONAR. Cypri Episcopis, ejus insulæ Episcopum quemque renuntiandi auctoritas, divinorum tertiæ Synodi patrum decreto adjudicata est, Antiochenus enim Cyprum sub se habere, & Episcopos ibidem ordinare conatus est. Prærogativam igitur suam Cypri Ecclesiis inviolatam servare hic Canon jubet; novámque urbem, quæ Justinianopolis dicta, æquali cum urbe Constantinopolitana jure esse decernit. Et quemadmodum Constantinopolitanæ sedi Asiana provincia, Pontica, Thraciáque subjectæ, sic Hellespontica Justinianopolitanę adjudicata, & in Episcopum Cyzicenum auctoritas (nam ipsa quoque Cyzicus in Hellesponto est) ejusdémque renuntiandi facultas permissa. Hoc autem de Cyzico decretum utrum unquam in usu fuit, haud facile dixerim, nunc quidem hoc decretum, quod ad Cyziceni electionem attinet, negligi constat. Sed neque in Hellesponti regiones urbésque ulla hoc tempore Cypri Episcopo est potestas.

ARIST. *Nova Justinianopolis Constantinopoleos jus obtineat, ejusque præsul omnibus Hellespontiorum Episcopis, ad quos emigravit, præsit, & à suis Episcopis ordinetur: uti patres Ephesini decreverunt.*

Hic qui Cypriorum præsidebat insulæ Johannes (hæc namque est & nova Justinianopolis) propter Barbarorum incursiones, & ut infidelium servitute eximeretur, planeque Christianissimæ potentiæ sceptris subjiceretur, insulâ decedens, & ad Hellespontiorum se recipiens provinciam, patrum indulgentiâ in Hellespontiacis Episcopalibus jus Constantinopolitanum habere, omnibusque in ea provincia Episcopis præsidere, & maximè propriam habere auctoritatem, & à suis Episcopis ordinari permissus est: quemadmodum & Synodus Ephesina decrevit. Póstquam autem Cyprus gentilium manibus liberata fuit, quæ in Hellesponto erant Metropoles ad thronum Constantinopolitanum redierunt.

CANON

Digitized by Google

Canon XL.

Quoniam Deo herere per ſeceſſum ex vitæ ſtrepitu, valde eſt ſalutare, oportet nos non ſine examinatione eos, qui vitam monaſticam eligunt, non intempeſtivè admittere: ſed nobis à patribus traditum decretum in eis quoque ſervare, ut vitæ ſecundùm Deum profeſſionem, ut jam firmam & à ſcientia ac judicio factam, tunc admittamus, poſt rationis complementum. Qui ergo monachicum jugum eſt ſubiturus, ne ſit minor quàm decem annos natus, ejus quoque rei examinatione in præſulis arbitrio ſita, an augeri tempus conducibilius exiſtimet ad introductionem & conſtitutionem in vita monaſtica. Etſi enim magnus etiam Baſilius, in ſacris ſuis Canonibus, eam, quæ ſe ſua ſponte Deo offert, & virginitatem amplectitur, ſi decimum ſeptimum annum compleverit, in virginum ordinem referendam eſſe ſtatuit: ſed tamen de viduis & Diaconiſſis exemplum ſecuti, in dictum tempus, analogia & proportione habita, eos, qui vitam monaſticam elegerunt, deduximus. In divino enim Apoſtolo ſcriptum eſt, lx. annorum viduam in Eccleſia eligendam: ſacri autem Canones quadraginta annorum Diaconiſſam ordinandam eſſe ſtatuerunt, cùm Eccleſiam Dei gratia potentiorem evaſiſſe & ulterius procedere vidiſſent, fideliúmque, ad divinorum mandatorum obſervationem, firmitatem ac ſtabilitatem. Quod quidem cùm nos quoque optimè intellexiſſemus, perfectè ſtatuimus benedictionem gratiæ, ei qui certamina ſecundùm Deum aggreſſurus eſt, veluti quoddam ſignaculum celeriter imprimentes, hinc eum ad non diu cunctandum & tergiverſandum inducentes, vel potiùs etiam ad boni electionem & conſtitutionem incitantes.

Bals. Magnus quidem Baſilius in xviii. ſuo Canone eas, quæ poſt ſedecim annos ſe virginitatem ſuſcipere profitentur, admittit: ut quæ bonum à malo poſſint ſecernere ac eligere. Præſens autem Canon eum qui x. annos natus eſt, ſi monachus eſſe elegerit, non rejicit: ſed eum ad vitam monaſticam non aliter recipiendum decernit, quàm ſi ab Epiſcopo probatus fuerit. Adjicit autem ſe hæc ſtatuere, quoniam Eccleſia Dei gratia ad anteriora procedat, & ad divinorum mandatorum obſervationem firmior ac validior evadat. Uſus eſt autem ad eorum confirmationem etiam iis quæ de Diaconiſſis in iv. Synodo dicta ſunt, dicens: Quòd cùm ſanctus Paulus decreverit, quæ ſexaginta ſunt annorum, viduas in Diaconiſſarum ordinem poſſe referri, patres virginem xl. annos natam Diaconiſſam ordinari cenſuerunt: ut ex eo colligatur, patres nihil abſurdum decreviſſe, qui imperfectos tondendi tempus ab xviii. anno ad decimum redegerint. Eſt autem magna iis agenda gratia, quòd non quemcunque x. annos natum, nulla diligentiori perſcrutatione facta, tonderi permiſerint: ſed hoc Epiſcopi prudentiæ ac judicio reliquerint. Fortaſſe enim ejus examinatio, hunc quidem, qui decimum annum exceſſerit, ad tonſuram admittet: illum verò repellet. Atque hæc quidem ſunt, quæ in Canone continentur. Tu autem lege vi. Novellam Imperatoris domini Leonis philoſophi, quæ continet illum quidem, qui xvi. annum complevit vel xvii. abſque ullo impedimento poſſe tonderi, ut vult magnus Baſilius, atque etiam teſtari: eum autem, qui anno ætatis ſuæ decimo Monachus eſſe voluerit, poſſe quidem liberè hoc facere, ex ſententia hujus Canonis; de bonis autem, quæ habet, teſtamentum facere non poſſe, ſed expectare, donec xv. annum attigerit. Interea autem ſi mortuus fuerit, ejus quidem ſervi manumittentur, reliquæ autē facultates bifariàm dividentur; & duas quidem partes accipiet monaſterium, tertia verò pars cognatis dabitur. Quòd ſi defuncto non fuerint cognati, tertia quoque pars monaſterio accreſcet.

Κανων μ'.

Επειδὴ τῷ θεῷ πολλὰ δοξ, δι' ἃ ἐκ τοῦ τὸν βίον θορύβων ἀναχωρήσεως, λίαν ὄντι σωτήριον, χρὴ ἀνεξετάστως ἡμᾶς παρὰ καιρὸν τὸν τῆ μονήρη βίον αἱρεμένων προσίεσθ. ἀλλὰ καὶ παραδοθέντα ἡμῖν παρὰ τῶν πατέρων καὶ ἐν αὐτοῖς φυλάττειν ὅσον, ὥστε τῷ ὁμολογίᾳ τοῦ κατὰ θεὸν βίου, τότε προσίεσθ, ὡς ἤδη βεβαίαν καὶ ἀπὸ γνώσεως καὶ κρίσεως γινομένην, μετὰ τὸν τοῦ λόγου συμπλήρωσιν. ἔστω τοίνυν ὁ μέλλων τὸν μοναχικὸν ὑπερέχεσθαι ζυγὸν, μὴ ἧττον ἢ δεκαετὴς, ἐν τῷ προτέρῳ κειμένης καὶ τοῦτο δοκιμασίαν, εἰ τὸν χρόνον αὐτὸν αὐξηθῆναι λυσιτελέστερον ἡγήσεται πρὸς τὸν ἐν τῇ μονήρει βίῳ εἰς ἀγωγὴν καὶ κατάστασιν. εἰ γὰρ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτοῦ κανόσι, τὴν ἑκουσίως ἑαυτὴν προσάγουσαν τῷ θεῷ, καὶ τὴν παρθενίαν ἀσπαζομένην, ἐπὶ πλεῖον καὶ δεκαετὲς διανύσασαν χρόνον, τῇ τῶν παρθένων τάγματι ἀριθμεῖσθαι νομοθετεῖ· ἀλλ' οὖν τῇ τῶν χηρῶν τε καὶ διακονισσῶν παραδείγματι κατακολουθήσαντες, εἰς τὸν εἰρημένον χρόνον ἀναλόγως τὸν τῆς μονήρη βίον ἑλομένους προεκρίναμεν· ἐν γὰρ τῷ θείῳ ἀποστόλῳ γέγραπται, ἑξήκοντα ἐτῶν τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καταλέγεσθαι χήραν· οἱ δὲ ἱεροὶ κανόνες τεσσαράκοντα ἐτῶν τὴν διακόνισσαν χειροτονεῖσθαι παραδεδώκασιν, τῇ ἐκκλησίᾳ χάριτι θείᾳ κραταιοτέραν γινομένην, καὶ ὅπη γε πρόσω βαίνουσαν ἑωρακότες, καὶ ὅτι τῶν πιστῶν πρὸς τὴν τῶν θείων ἐντολῶν τήρησιν πάγιόν τε καὶ ἀσφαλὲς· ὅθεν καὶ ἡμεῖς ἄρτια καταλαμβανόμενοι, ἀρτίως διορισάμεθα τὴν διάγνωσιν τῆς χάριτος τῷ μέλλοντι τῆς τοῦ θεοῦ ἀγώνων ἐπάρχεσθαι, ὥσπερ τινα σφραγῖδα ταχέως ἐντυπαινόμενοι, ἐντεῦθεν αὐτὸν πρὸς τὸ μὴ ὅπη πολὺ ὀκνεῖν καὶ ἀναδύεσθαι προβιβάζοντες· μᾶλλον μὲν οὖν καὶ πρὸς τὴν τῶν ἀγαθῶν ὁρμὴν ὄντες ἐκλογὴν καὶ κατάστασιν.

Βαλσ. Ο μὲν μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ιη'. κανόνι αὐτοῦ τοὺς μετὰ τὰ δεκαξ ἔτη ὁμολογήσας παρθενίαν προσδέχεσθ· ὡς δυναμένους τὸ καλὸν ἀπὸ τοῦ φαύλου διακρίνειν καὶ ἐπιλέγεσθαι. ὁ δὲ παρὼν κανὼν τὸν δεκαετῆ μονάσαι αἱρεῖσθαμένων οὐκ ἀποπέμπεσθ· πλὴν οὐκ ἄλλως τοῦτον εἰς τὸν μοναδικὸν βίον παραδέχεσθαι δύνασθ, εἰ μὴ μετὰ δοκιμασίας τοῦ Επισκόπου. προστίθησι δὲ ταῦτα νομοθετῶν, διὰ τὸν ἐκκλησίαν χάριτι θεοῦ ὅπη τὰ πρόσω προβαίνειν, καὶ παγιωτέραν γίνεσθαι τὴν τῶν θείων ἐντολῶν σωτήρησιν. ἐχρήσατο δὲ εἰς ὑπομνηματισμὸν τούτων καὶ τοῖς περὶ διακονισσῶν εἰρημένοις ἐν τῇ τετάρτῃ συνόδῳ· εἰπὼν, ὅτι τοῦ θείου Παύλου διαλαξαμένου τὰς ἐξήκοντα ἐτῶν ὕσας χήρας τῇ τῶν διακονισσῶν καταλέγεσθαι τάγματι, οἱ πατέρες τὴν παρθένον τὴν τεσσαρακοντούτιδα χειροτονεῖσθαι διακόνισσαν ὥρισαν· ὡς ἐντεῦθεν συναγωγῆς, μηδέν τι τοὺς πατέρας διαμαρτεῖν ἄτοπον, ὑποβιβάσαντας τὸν χρόνον τῆς ἀποκάρσεως τῶν ἀτελῶν καὶ ἀπὸ ιη'. εἰς ι'. αὐτὸν προσησάντας. δικαιοσύνας δὲ ἄξιοι μεγάλης εἰσὶν, ὅτι οὐκ ἐξεχώρησαν πρώτῃ δεκαετῆ ἀπολυτραγμονήτως ἀποκείρεσθ, ἀλλὰ διὰ τῆς διακρίσεως τοῦ Επισκόπου τὰ περὶ τούτου ἀνέθεντο. ἴσως γὰρ δοκιμασία αὐτοῦ, τόνδε μὲν ἀναβαίνειν τὸν δεκαετῆ χρόνον εἰς ἀπόκαρσιν προσδέξεσθ· τόνδε δὲ ἀποπέμψει. καὶ τὰ μὲν τοῦ κανόνος ἐν τούτοις. σὺ δὲ μάθοις τὴν ἐκτὸς νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, διαλαμβάνουσαν, τὸν μὲν ἄρρενα χρόνον ις'. ἢ ιζ'. ἀπροσκόπτως ἀποκείρεσθ, καὶ τὸ μέγα Βασίλειον, καὶ διατίθεσθ· τὸν βουλόμενον μονάσαι μετὰ τὸν ι'. ἐνιαυτὸν τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἔχειν μὲν ἐπ' ἀδείας τοῦτο ποιεῖν, καὶ τοῦ παρόντα κανόνα· διαλύειν δὲ χάριν τοῦ προσίεσθαι αὐτὸν μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ προσμένειν μέχρις οὗ τὸν πεντεκαιδεκάτου χρόνου ἅψηται. ἐν τῷ μέσῳ δὲ εἰ τελευτήσει, οἱ μὲν οἰκέται αὐτοῦ ἐλευθερωθήσονται, τὰ δὲ λοιπὰ τούτου οὐσία διαιρεθήσεται διχῇ, καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τὸ μοναστήριον λήψεται, τὸ δὲ τρίτον τοῖς συγγενέσι τούτου δοθήσεται. μὴ ὄντων δὲ συγγενῶν τῷ τελευτήσαντι, καὶ τὸ τρίτον εἰς τὸ μοναστήριον προσχωρήσει.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

A

ΖΩΝΑΡ. Ο μὲν μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ αὐτοῦ κανόνι μὴ πρὸ ἐξκαίδεκα ἢ ιζ ἑπτακαίδεκα ἔτη τῆς παρθένων ὁμολογίας ἐγκρίνεσθαι διαρρήδην· τὰς δὲ περὶ τῆς ἡλικίας ταύτης συγκαταθέσεις παιδικὰς ἡγεῖται φωνάς. ὁ δὲ τῆς συνόδου ταύτης κανὼν δεκαέτιν φησὶν εἶναι δεῖν, τὸν μοναχικὸν ζυγὸν ὑποφέρουσαν. ιζ μέμνηται μὲν τοῦ κανόνος τοῦ μεγάλου Βασιλείου, λέγων δὲ οἰκονομεῖν τοῦτο, ὡς τῆς ἐκκλησίας κατασταθείσης γενομένης, ιζ τῆς πίστεως ἔτι πλέον στηριζομένης, ιζ τῶν πιστῶν πρὸς τήρησιν τῶν θείων ἐντολῶν μᾶλλον ἑδραιωμένων. κέκρικε δὲ εἰς παράδειγμα ιζ τῶν περὶ τῶν ἀγαμονισσῶν κανόνι τῆς τετάρτης συνόδου, λέγων, ὅτι τοῦ θείου Παύλου ἐξήκοντα ἐτῶν τὰς χήρας καταλέγεσθαι διαξαμένου, οἱ πατέρες τὴν παρθένον παραιτήσασθαι ἐτῶν ὄντα χειροτονεῖσθαι διάκονον ὥρισαν διὰ τὴν αὐτὴν πρόνοιαν αἰτίαν, ὡς τῆς πίστεως βεβαιοτέρας γενομένης, ιζ τῶν ἀνθρώπων προθυμοτέρων πρὸς τὴν τῶν ἐντολῶν φυλακήν. πλὴν ιζ ὅ γε περὶ τοῦ χρόνου τῆς χήρας Επισκόπῳ ἀναπίθησιν· ἵνα ἐκεῖνος σκοπῇ ἐφ' ἑκάστῳ τῶν τὸν μονήρη βίον αἱρουμένων, εἰ δέον αὐξηθῆναι αὐτῷ τὸν χρόνον, ἢ ιζ δεκαέτιν διεχθῆναι.

ZONAR. Puellas ad virginitatis professionem non nisi sexdecim aut septemdecim annis majores, Basilius Magnus decimo octavo canone admitti jubet: si quæ vero ante id tempus promissiones interceſſerint, non magis illis quam puerorum vocibus auscultandum arbitratur. Hic autem canon, qui decem modo annos natus sit, ad monasticæ disciplinæ exercitationes ac munia admittendum esse decernit. Et canonis quidem à Basilio editi meminit, sed quoniam hoc tempore & Ecclesiæ aliquid roboris, & fidei plus omnino firmitatis accesserit, sintque fidelium animi ad capessenda divinæ legis imperia paratiores, hoc dispensasse dicit. Similéque exemplum ex quarta Synodo de Diaconissis profert, dicens; Cùm viduam sexaginta annis natam eligi divus Paulus statuisset, eandem prorsus rationem secuti Patres, quod aucta fidei constantia, altiores divini quoque obsequii amor in humanis pectoribus radices egisset, quadragenariam virginem in album Diaconissarum referri licere decreverunt. In quo tamen rem totam, quod ad ætatem attinet, Episcopi arbitrio permittit; ut quicunque se monasticæ vitæ studio teneri ostenderit, num exacto decennio illico admittendum, an ætatis progressum aliquem expectandum putet, ipse dispiciat.

B

C

ΑΡΙΣΤ. Ο μονάζων μονάσῃ δεκαετής. εἰ γὰρ καὶ ὁ θεῖος Βασίλειος τῷ ἀποκειρομένην τὸν ἑπτακαιδέκατον ἀνύειν χρόνον ἀπέφηνεν· ἀλλ' ἐπεὶ τῷ ἀποστόλῳ ἐξηκονταέτιν οὖσαν τῷ ἐν ἐκκλησίᾳ χήραν ἐγγυῶντο, οἱ πατέρες τὴν διακονίσσαν ἔφησαν τεσσαρακονταέτην γίνεσθαι, κατασταθείσης τῆς ἐκκλησίας γενομένης· ιζ ἡμεῖς ὀξυτέραν τὴν σφραγῖδα τῷ μονάζοντι σημαινόμεθα.

ARIST. *Monachus decem annos natus vitam monasticam aget. Etiamsi enim Divus Basilius detonsam septemdecim annos transigere censuerit: At quoniam Apostolus viduam sexagenariam Ecclesiæ desponsam tradit, Patres Diaconissam quadragenariam ordinari dixerunt, Ecclesiâ firmiori redditâ; & nos quoque citius monacho sigillum imponimus.*

D

Ο μὲν ὀκτωκαιδέκατος κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ὑπὲρ τοῦ δεκαεξ ἢ ιζ δεκαεπτὰ ἔτη λέγει ὀφείλειν εἶναι τὴν προσάγουσαν ἑαυτὴν τῷ κυρίῳ, ιζ ἀποταξαμένην τῷ γάμῳ· ἵνα αἱ ὑποσχέσεις αὐτῆς βέβαιαι ὦσι, ιζ ἀθετοῦσα ταύτας ἀπαραιτήτως κολάζηται. τὰς γὰρ παιδικὰς φωνὰς ὁ προσήκειν, φησὶ, κυρίας ὅτι τῶν τοιούτων ἡγεῖται. ὁ δὲ παρὼν κανὼν τὸν μὴ ἥττονα τῶν δέκα ἐτῶν μονάσαι θέλοντα προσδέχεται, ἀναβιβάσας τοῦτο ὅτι τῷ χρόνῳ δοκιμασίαν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἡγουμένου, εἴτε ἡγεῖται λυσιτελέστερον αὐξηθῆναι αὐτὸν πρὸς τὴν ἐν τῷ μονήρει βίῳ διαγωγὴν ιζ κατάστασιν. ἐλαττοῖ δὲ τὸν χρόνον τὸν ὁρισθέντα παρὰ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, διὰ τὸ τὴν ἐκκλησίαν χείρονι θείᾳ κραταιοτέραν ὁρᾶν, ιζ ὅτι τὰ πρόσωπα προβαίνουσαν καὶ προκόπτουσαν, καὶ τοὺς πιστοὺς πρὸς τὴν τῶν θείων ἐντολῶν τήρησιν ἀσφαλεστέρους καὶ παγιωτέρους δείκνυσθαι. καὶ γὰρ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ὅτι πρὸς τὸ κρεῖττον ἡ ἐκκλησία προέκοψεν, πλατύνασαν οἱ ἱεροὶ κανόνες καὶ τὸν χρόνον τῆς διακονίσσης, καὶ τεσσαρακονταέτιν ἐτῶν χειροτονεῖσθαι ταύτην ὥρισαν· εἰ καὶ ὁ ἀπόστολος ἐξηκονταέτιν ἐτῶν τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μέλλουσαν καταλεγῆναι χήραν προστάττει.

Decimus quidem octavus Basilii magni canon eam, quæ se Domino offert & matrimonio renunciat, supra sexdecim vel etiam septemdecim esse annos debere dicit: ut promissa ejus firma fiant, eaque violans inexorabiles luat pœnas. Pueriles enim voces, inquit, in hisce ratas existimare non convenit. At præsens canon eum, qui non minor est quam decem annos natus, & monachum agere cupit, admittit, de tempore examinationem præsulis judicio committens, an augeri tempus conducibilius existimet ad introductionem & constitutionem in vitâ monasticâ. Tempus autem à Basilio magno definitum minuit canon, quia Ecclesiam gratiâ divinâ potentiorem esse, & ulteriùs procedere & provehi, & fideles ad divinorum mandatorum observationem firmiores & stabiliores videri deprehendissent patres. Ob eandem enim rationem, quoniam, viz. ad melius procedit Ecclesia, sacri Canones & Diaconissæ tempus imminuunt, eamque cum quadraginta sit annorum ordinari statuunt; etiamsi Apostolus ipse viduam quæ in Ecclesiâ est eligenda sexaginta esse annorum jubet.

E

F

Digitized by Google

A

Canon XLI.

Eos, qui in urbibus vel vicis in clauſuris volunt ſecedere, & ſibi ipſis ſeparatim ſeu in ſolitudine mentem adhibere, prius quidem in monaſterium ingredi oportet, & anachoreticam vivendi rationem exercere, & ſpatio triennii ei, qui manſioni præeſt, in Dei timore parere, & obedientiam in omnibus, ut æquum eſt, implere, & ita de ejus vitæ eligendæ inſtituto profitentes, & quòd eam ex toto corde ſua ſponte amplectuntur, ab ejus loci præſule examinari: deinde ſic alio anno extra clauſuram fortiter ſe gerere, ut ſcopus eorum evadat manifeſtior. Tunc enim plenè atque perfectè ſignificabunt, quòd non inanem gloriam captantes, ſed propter ipſum revera pulchrum ac honeſtum, hanc ſolitudinem perſequuntur. Poſt tanti autem temporis complementum, ſi in eodem eligendæ vitæ inſtituto permaneant, includi ipſos, & eis non amplius licere, quando etiam voluerint, ex tali manſione egredi, niſi propter communem utilitatem, vel aliam neceſſitatem ad mortem urgentem, ad id trahantur, & ita cum benedictione loci illius Epiſcopi. Qui autem ſine his jam dictis cauſis ex ſuis habitaculis exire aggrediuntur, primò quidem vel invitos dictâ clauſurâ coerceri, deinde jejuniis & aliis afflictionibus ipſos curare, ſcientes, quemadmodum ſcriptum eſt, quòd Nemo, qui manum aratro immiſit, & retro converſus eſt, eſt aptus regno cælorum.

B

C

Bals. Magna quædam res eſt, & inceptum valde audax, ſeparatim & in ſolitudine quieſcere ac ſilentium agere; ſeipſúmque in exigua domuncula, tanquam toto vitæ ſuæ tempore mortuum, includere. Et propterea à patribus conſtitutum eſt, ne quiſpiam ubilibet & quomodocunque abſque diligenti inveſtigatione includatur: ſed ut is quidem, qui hoc facere voluerit, priùs triennio, ei qui monaſterio præeſt, ſubjectum & morigerum ſe præbeat, & ex prioribus plenè declaret, quænam futura ſit in poſterum ejus vitæ ratio, cum probatione ac examinatione regionis illius Epiſcopi. Deinde extra clauſuram uno adhuc anno ſe fortiter gerat. Quòd ſi ne ſic quidem viſus fuerit, is qui includi petit, propter mores improbos hoc facere, ſed propter ipſum honeſtum & animæ ſalutis deſiderium, is ab Epiſcopo includatur, ut ex clauſtro amplius non exeat; præterquam propter communem utilitatem, vel propter mortis periculum: ad hæc, ut nec is aliter ſit exiturus, quàm cum Epiſcopali permiſſione. Si autem aliter, & non propter dictas cauſas exierit, primum quidem vel invitus includatur, ubi priùs erat: deinde & commiſſum ab eo delictum ſupplicio curetur. Neque enim is eſt, inquiunt, à Deo recipiendus, qui ſe bonum aliquod & ſalutare facturum profeſſus, ſuorum poſtea promiſſorum pœnitentiam agit. Nota ergo ejus, qui eſt includendus, quatuor annorum probationem. In externis enim regionibus è veſtigio includitur qui vult includi, abſque Epiſcopali permiſſione & conſuetis canticis. Nota ſimiliter, quòd ſine Epiſcopali permiſſione non licet ei, qui incluſus eſt, ex clauſurâ ſuâ egredi, etiamſi ſit cauſa ſanctiſſima, quæ ei exeundum eſſe ſuadeat. Eos autem, qui non ſic egrediuntur, etiam invitos ab Epiſcopo rurſus includi. Et hæc quidem decernit canon. Primum autem caput cxxxiii. Novellæ, quæ ſita eſt in libro iiii. Baſilic. capite xiiii. hæc dicit; Statuimus neminem omnino propriam habere habitationem, neq; eam quæ dicitur cellula, niſi quis velit ſolus, & uno vel duobus fortaſſe utens adminiſtris, vitam in contemplatione & ſilentio tranſigere: ſed ſi plures omnino ſint viri, unam eſſe eandémque congreſſionem, & orantium, & naturæ opera facientium,

D

E

F

Κανων μά.

Τὸς ἐν πόλεσιν ἢ χωρίοις ἐν ἐγκλείσεσι βυλομένυς ἀναχωρεῖν, καὶ ἑαυτοῖς καταμόνας προσέχειν, πρότερον ἐν μοναστηρίῳ εἰσιέναι δεῖ, καὶ τῷ ἀναχωρητικῷ παραδιετεῖ ἀσκήσει, καὶ ὅπη τελετῇ χρόνῳ τῷ τῆς μονῆς ἐξάρχοντι ἐν φόβῳ θεοῦ ὑποτάττεσθαι, καὶ τῷ κῷ πάντα, ὡς προσήκει, ὑπακοὴν ἐκπληροῦν, καὶ ὕτως ὁμολογοῦντας περὶ τῆς ἐν τῷ τοιούτῳ βίῳ προαιρέσεως, καὶ ὡς ἐξ ὅλης καρδίας ἑκουσίως τοῦτον ἀσπάζονται, ὑπὸ τοῦ κῦ τὸν τόπον δοκιμάζεσθαι πρόεδρυ· εἶθ' ὕτως ἐφ' ἕτερον ἑνιαυτὸν ἔξωθεν προσκαρτερεῖν τῆ ἐγκλείσρας, ὡς ἂν ὁ σκοπὸς αὐτῆς πλειόνως φανερωθῇ. τοιαῦτα γὰρ πληροφορίαν παρέξουσιν, ὡς ὐ κενὴν δοξομβμοι δόξαν, ἀλλὰ δι' αὐτὸ τὸ ὄντως καλὸν τὴν ἡσυχίαν ταύτην διώκουσι. μῦ δ τὴν τοσαύτης χρόνυ συμπλήρωσιν, εἰ τῇ αὐτῇ προαιρέσει ἐμμένοιεν, ἐγκλειστῆναι αὐτὸς, καὶ μηκέτι τινὶς ἐξεῖναι, ὅτε βέλονται, τῆς τοιαύτης καταμονῆς ἀφίστασθαι ἐκτὸς, εἰ μὴ διὰ κοινὴν λυσιτέλειαν, ἢ ἑτέραν ἀνάγκην πρὸς θάνατον αὐτὸς βιαζομένην, πρὸς τοῦτο ἕλκοιντο, καὶ ἕτως μετ' εὐλογίας τῆς κῦ τὸν τόπον Ἐπισκόπυ. τῶν δ εἰρημένων προφάσεων εἴ τις ἐγχειροῦντας ἐκ τῶν καταγωγίων αὐτῶν ἐξιέναι, πρωτοτύπως μὲν ἀκονίας αὐτὸς καθειργνύειν ἐν τῇ εἰρημένῃ ἐγκλείστρᾳ, ἔπειτα δ νηστείαις καὶ ἑτέραις σκληραγωγίαις αὐτὸς θεραπεύειν, εἰδότας, κῦ τὸ γεγραμμένον, ὡς οὐδεὶς βαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ στραφεὶς εἰς τὰ ὀπίσω, εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

D

Βαλσ. Μέγα τι καὶ τολμηρὸν, καταμόνας ἡσυχάσαι τινά, καὶ ἐν βεαχυτάτῳ οἰκίσκῳ ἐγκλεῖσαι ἑαυτὸν ὡς νεκρωθέντα παρ' ὅλον τὸν τῆς οἰκείας ζωῆς χρόνον. καὶ διὰ τοῦτο νενομοθέτηται πρὸ τῶν πατέρων, μὴ ἁπλυσταγμονήτως ἐγκλείειὸς τινα ὁπυδήποτε· ἀλλὰ τὸν βυλόμβμον τοῦτο ποιῆσαι, πρότερον ὅπη τελετίᾳ πρὸ καθηγυμένῳ ὑποτάττεσθαι· καὶ διδόναι πληροφορίαν ἐκ τῶν προτέρων τῆς εἰς ὃ μέλλον διαγωγῆς αὐτοῦ, μῦ δοκιμασίας τοῦ κῦ χάριν Ἐπισκόπυ. εἶτα προσκαρτερεῖν ἔξωθεν τῆς ἐγκλείστρας καὶ ἐφ' ἕτερον ἑνιαυτόν. καὶ εἰ μηδὲ ὕτως ἀναφανῇ ὁ τὸ ἐγκλεῖσὸς ζητῶν, διὰ φαῦλον πρόπον τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ διὰ αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ δι' ἔφεσιν ψυχικῆς σωτηρίας, ἐγκλείεσθαι τοῦτον διὰ τοῦ Ἐπισκόπυ, ἐφ' ᾧ μηκέτι ἐξελθεῖν τῆς ἐγκλείστρας ἐκτὸς, εἰ μὴ διὰ κοινὴν λυσιτέλειαν ἢ διὰ κίνδυνον θανάτυ· καὶ ταύτην δὲ τὴν ἐξέλυσιν μὴ ἄλλως γίνεσθαι, εἰ μὴ μῦ περὶ ἐπῆς ὑποψίας. εἰ δ ἄλλως, καὶ μὴ διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας ἐξέλθῃ, πρῶτον μέν, καὶ ἄκοντα ἐγκλείεσθαι ἔνθα καὶ πρότερον ἦν· εἶτα καὶ δι' ὑπερτιμίων τὸ ἁμαρτὸς διὰ τύτυ ὁλίσθημα θεραπεύειν. ἀνένδεκτος γάρ φασιν ὑπὸ τῷ θεῷ ὁ ἐπαγγελάμβνος τὶ ἀγαθὸν καὶ σωτηριώδες ποιῆσαι, καὶ τῶν οἰκείων ὑποσχέσεων ὅπαδεν ἐκ μεταμελείας γενόμενος. σημείωσαι οὖν τὴν προαιρετίαν δοκιμασίαν τοῦ μέλλονος ἐγκλειστῆναι. εἰς τὰς ἔξω δὲ χώρας ἅμ' ἕπος ἅμ' ἔργον ἐγκλείεται ὁ βυλόμβμος, δίχα ὑποσχῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῶν συνήθων ψαλτῳδημάτων. ὡσαύτως σημείωσαι, ὅτι χωρὶς ἐπισκοπικῆς ὑπερτροπῆς ὐκ ἔξεστιν ἐγκλείστῳ ἐξιέναι ἀπὸ τοῦ ἐγκλειστηρίυ, κἂν δι' εὐλογωτάτην ἔστιν αἰτία, προσκαλοῦσα τὸν τοιοῦτον ἐξέλυσιν. τὰς δ μὴ ὕτως ἐξερχομένας, καὶ ἀκονίας ἐγκλείεσθαι πάλιν πρὸ τοῦ Ἐπισκόπυ. καὶ ὁ μὲν κανὼν ταῦτα διορίζεται. τὸ δ' α'. κεφ. τῆς ρλγ'. νεαρᾶς τῆς κειμένης ἐν βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν δ'. κεφ. ιδ'. φησὶ ταῦτα· θεσπίζομεν μηδένα παντελῶς ἰδίαν ἔχειν οἴκησιν, μηδὲ τὸ καλούμενον κελλίον, εἰ μή τις βούλοιτο μόνος ὢν καὶ ἑνὶ τυχὸν ἢ δύο χρώμβμος ὑπουργοῖς, κατὰ τὸν ἐν θεωρίᾳ τε καὶ ἡσυχίᾳ διάγοντα βίον· ἀλλ' ὅλως ὄντων πλειόνων ἀνδρῶν

Digitized by Google

ἀνδρῶν, μίαν ἢ ἢ τὴν αὐτὴν συνέλευσιν, ἢ διχομένων, καὶ τὰ τῆς φύσεως ἔργα ποιεῖσθαι νοούντων, ὁπόσα ἀμέμπτά τε καὶ ἀδιάβλητα καθέστηκε· καὶ κοινῇ μὲν, ὡς εἴρηται, σπεῦδαι, κοινῇ δὲ καθεύδειν, ἢ εἰ μὴ τοσοῦτον εἴη ὃ πλῆθος, ὅσον εἰς ἕνα οἶκον χωρεῖσθαι, ἐπείτοιγε τυχὸν δύο ἢ τρεῖς οἴκους ἢ τοὺς δεχομένους αὐτοὺς, μηδένα μέντοι πάντελῶς ἴδιον ἔχειν μηδὲν, ἀλλ' ἐν κοινῷ ζῆν νύκτωρ τε ἢ μεθ' ἡμέραν, ἵνα αἱ νύκτες αὐτοῖς τὸν αὐτὸν τῆς ἡμέρας ἔχωσιν ὠφελητήριον. εἰ γὰρ καθεύδουσιν ἅπαντες ἀεὶ, ἀλλὰ πρόδηλον, ὡς οἱ μὲν ἐν τῷ καθεύδειν εἰσὶν, οἱ δὲ ἐγρηγόρασι· καὶ πάντως ἔσονταί τινες τοὺς καθεύδοντας ἐποπτεύοντες. εἰ δέ τινα οἰκήματα ἔστιν ἐν οἱῳδήποτε μοναστηρίῳ τοῦ ὑπὸ τὸν οἰκεμενικὸν πατριάρχου τούτου τοῦ μεγαλοπόλεως, ἢ τοῦ ὑπὸ σὲ ὄντων ἀγιωσύνης, εἴτε δι' ἢ αὐτῆς ὑποποιήσθω, εἴτε παρ' ἡμῶν αὐτῶν ᾠκοδομημένων, ἢ παρ' ἑτέρων· ταῦτα πάντα καθαιρήσεις πρόποις ἅπασιν; ἀνοίξεις τε αὐτοῖς τὴν ἀλλήλων θέαν, καὶ ὄψονται πάντα τὰ παρ' ἀλλήλων πραττόμενα. τί γὰρ δὴ καὶ διλαβηθήσονται τοῦτο πεπόνθασιν, ἅπαξ ἑαυτοὺς ἀναθέντες τῷ θεῷ, καὶ ἀπειπόντες πᾶσιν δημώδη διαίταν; καὶ τοῦτο μὲν ταύτῃ κρατεῖν νῦν τε καὶ εἰς τὸν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον βουλόμεθα, ὥσπερ, ὡς εἴρηται, ἔχειν οἰκησιν ἰδίαν, ἀλλὰ συναθροιζομένων ἀπάντων καὶ θεωμένων τὰ παρ' ἀλλήλων πραττόμενα. πρόδηλον γὰρ, ὅτι τὰ τοιαῦτα σπεύδουσιν αὐτὰ καθεστάναι, οἷα παντελῶς ἀνεπίληπτα μένει. εἰ δέ τις ὀφθείη τοσοῦτον ἀναιδὴς, ὥστε τολμᾷν ὅπως χρεῖν πράττειν τι τῶν νενομοθετημένων, ὁ τῆς μονῆς ἡγούμενος ταῦτα ἐξεταζέτω. βουλόμεθα γὰρ τὴν νῦν σφοδροτέραν γενέσθαι πρᾶξιν. λέγουσιν οὖν τινες ἀνανεῦσθαι τῷ κανόνι τούτῳ νεαρᾶν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, τὸν μὲν κανόνα λέγειν τὴν ἔγκλεισιν ἐκφωνηθῆναι, τὴν δὲ νεαρὰν λέγειν τοὺς ἔχοντας κελλία εἰς κοινόβια μοναστηρίων. καὶ ἔστι μεγάλη διαφορὰ ἀμφοτέρων τῶν νομοθεσιῶν· καὶ οὐ τοῦτο ἐστὶν ἀνανεῦσαι τὰ ὁρθετηθέντα. σήμερον δὲ εἰς μὲν τὰ γυναικεῖα μοναστήρια ἐνεργοῦσι τὰ τῆς νεαρᾶς· εἰς δὲ τὰ ἀνδρῶα οὐδαμοῦ.

quæcunque à vituperatione ac reprehenſione aliena ſunt; & communiter quidem, ut dictum eſt, comeſſe, communiter autem dormire, & ſi ſit tanta multitudo, quantam una domus comprehendat, etſi duæ ſunt fortaſſe vel tres domus quæ eos ſuſcipiunt; nullus tamen quidquam omnino proprium habeat, ſed in communi noctu & diu vivat, ut noctes eandem illis habeant obſervationem, quam dies. Non enim omnes ſemper dormiunt; ſed clarum eſt, quòd alii quidem dormiunt, alii verò vigilant: & erunt ſemper aliqui, qui dormientes obſervent. Si ſint autem aliqua domicilia in quovis monaſterio eorum, quæ ſunt ſub univerſali Patriarcha hujus magnæ civitatis, vel quæ ſunt ſub tua ſanctitate, ſeu in eodem circumcirca incolatu, ſive quæ ſunt à nobis ædificata ſive ab aliis: ea omnia omnino dirues, & eis aperies ſui invicem ſpectaculum, & videbunt omnia quæ à ſe invicem fiunt. Cur enim hoc facere cavebunt, cùm ſe Deo ſemel dicarint, & omnem populare rem vivendi rationem valere juſſerint? Et hoc quidem ſervari volo, & nunc & in omne deinceps tempus, nullo, ut dictum eſt, habente propriam habitationem, ſed congregatis omnibus & ea quæ à ſe invicem fiunt ſpectantibus. Clarum eſt enim, quòd ea ſtudebunt eſſe ejuſmodi, ut ab omni penitus reprehenſione aliena maneant. Si quis autem uſque adeò impudens viſus fuerit, ut eorum, quæ lege cauta ſunt, tranſgredi aliquid conari audeat, qui illi præeſt manſioni hoc examinet. Volumus enim nunc acriorem fieri obſervationem. Dicunt itaque nonnulli novellam canoni adverſari. Mihi autem videtur quidem canon loqui de anachoretarum incluſionibus, Novella autem eſſe edita propter eos, qui in monaſteriorum cœnobiis habent cellas. Et eſt magna utrarumque legum differentia: & ideo, hac ratione non repugnant quæ iis conſtituta ſunt. Hodie autem in mulierum quidem Monaſteriis locum habent quæ Novella cauta ſunt; in virorum autem minimè.

ZONAR. Σφαλερὸν ἡγήσαντο οἱ θεῖοι πατέρες, ὃ ἐκ κοσμικῆς διαγωγῆς τινας εἰς ἀναχωρητικὸν καθίστασθαι βίον, καὶ ἑαυτοὺς ἐγκλείειν βραχέσιν οἰκίσκοις, καὶ αὐτοὺς ἑαυτοῖς ἐπὶ καθηγητάς. διὸ τοὺς βουλομένους τοιοῦτόν τι, πρότερον εἰς ἀσκητήριον εἰσιέναι κελεύουσι, καὶ ὅπως τριετίαν ἐν ὑποταγῇ γίνεσθαι, ὕτω τε παιδοτριβεῖσθαι τῷ ἀναχωρητικῷ διαγωγὴν, καὶ διὰ γυμνάσιας ἐν ὑπακοῇ ὁμολογεῖν, ὅτι ὁλοψύχως αἱροῦνται τὴν ἀναχώρησιν· καὶ πάλιν ὅταν κρίνωσιν ἀρχιερέως αὐτοὺς δοκιμάζεσθαι, καὶ πάλιν ὅπως ἑαυτὸν ἕτερον προσμένειν τῆς ἐγκλείστρας ἐκτὸς, ἵνα μᾶλλον τὸ ἀμεταθετον φανεῖη τῆς γνώμης αὐτῶν, ὕτω τε πληροφορήσαντες ὡς ὑ δόξης ἕνεκά ἐστι ἀνθρωπίνης ἀλλὰ δι' ἀρετῆς· ἐργασίαν τὴν ἡσυχίαν ζητοῦσιν, ἐγκλεισθήσονται, μηκέτι ἐξελεύσόμενοι τοῦ οἰκίσκου, εἰ μή που διαθεῖεν ὑπ' ἀνάγκης τινὸς ὁρώσης ἢ πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν ἴσως τῆς χώρας ἐν ᾗ διάγουσιν, ἢ διὰ κίνδυνον ἴσως θάνατον ἀπειλοῦντα. καὶ οὕτως μὲν γνώμης καὶ διλογίας τοῦ Ἐπισκόπου ἐξελεύσονται. εἰ δὲ ἄλλως καὶ μὴ διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας ἐξέλθωσι, πρῶτον μὲν καὶ ἄκοντας αὐτοὺς ἐγκλείεσθαι ἔνθα καὶ πρότερον, οἱ πατέρες ὥρισαν· εἶτα καὶ βαρυτιμίοις αὐτοὺς ὑποβάλλεσθαι· ἵνα νηστείαις καὶ σκληραγωγίαις ἑαυτοὺς θεραπεύσωσιν, ἧσυν δὲ τῆς ἑαυτῶν γνώμης ἀμετάβολον.

ZONAR. Qui ſe ex communi vitæ conſuetudine ad anachoreticum inſtitutum ſubitò transferunt, cellulæque anguſtiis incluſi facti ſibi duces vivendi, degunt, periculoſo ſe negotio haud dubie committere divini Patres exiſtimavere. Quos igitur aliquid ejuſmodi animo agitare contingat, aſceterium prius ingredi, ibique ſe tribus annis majorum imperiis obſequentes præbere jubent, ut eo pacto anachoreticæ diſciplinæ præceptis imbuti, ac in exercitatione parendi multum diuque verſati, remotum illud ab hominum ſocietate vitæ genus ex animo ſe amplecti velle demonſtrent. Tum mentem eorum ipſe quoq; loci Antiſtes exploret, uniuſque anni præterea ſpatium, probandæ magis conſtantiæ, extra cellæ ſepta exigat. Hinc ubi ſe non laudis humanæ ſtudio, ſed virtutis exercendæ deſiderio ſolitudinem adamaſſe fidem fecerint, ita demum includi volunt, ut omnem ſibi penitus ex ſtatiuncula ſua amplius egrediendi poteſtatem ereptam eſſe intelligant: Niſi ſi forte neceſſaria cauſa, vel aliquid in publica totius regionis, ubi degunt, commoda futurum procurandi, vel periculum, ex quo mors fortaſſe impendeat, declinandi, exire compellat. Et ſic porro, Epiſcopo annuente, ipſiſque benedicente, egredientur. Qui verò nulla ejuſmodi cauſa intercedente egreſſi fuerint, primo vel invitos ad ſuas clauſuras rejici, deinde pœnis quoque in eos animadverti patres jubent: ut jejuniis ſeverioréque diſciplinæ ratione exerciti, ea veluti medicina, animum levitatis inconſtantiæque morbis liberare nitantur.

Digitized by Google

A

ARIST. *Qui clausuram ingressurus est, triennium in monasterio prius agat, & priusquam includatur alium annum transigat, & sic ingrediatur. Et ne egrediatur, nisi mors aut communis utilitas cogat.*

Eum qui clausuram ingredi & sibi soli attendere cupit, oportet primo in monasterium secedere, & per triennii spatium ei, qui mansioni præest, in Dei timore subjici; & sic à loci illius Episcopo propositum ejus examinari, an suâ sponte & ex toto animo talem vitam amplectatur. Et si adhuc confiteatur eodem modo se eam desiderare, alio etiam anno extra claustrum patienter B maneat, ut planius demonstret se non ob vanam gloriam, sed ob ipsum bonum, solitudinem persequi; post tempus autem illud elapsum si in eâdem sententiâ permanens inveniatur: tunc includatur, & amplius illinc non exeat, nisi forte communis utilitas proponatur, aut alia necessitas mortem ei minata: tunc enim cum Episcopi, qui loco præest, benedictione egredietur. Sine dictis autem causis si egrediatur, primo quidem etiam invitus includetur, deinde autem jejuniis & aliis tractationibus duris subjicietur, & per eas pusillanimitatis suæ medelam inveniet, sciens, juxta quod scriptum est, quod nemo, qui manum suam aratro immisit, & retro conversus est, C aptus est Cœlorum regno.

ΑΡΙΣΤ. Ο ἐγκλεισθησόμενος, τριετίαν προδιάγων ἐν τῷ μοναστηρίῳ, καὶ πρὸ τῆς ἐγκλείστρας ἕτερον ἐνιαυτὸν μετιὼν, οὕτως εἰσίτω· ἐὰν μὴ ἐξίτω, εἰ μὴ βιάζοι θάνατος, ἢ πρὸς τὸ κοινὸν λυσιτέλεια.

Τὸν εἰς ἐγκλείστραν βουλόμενον εἰσιέναι, καὶ ἑαυτῷ μόνῳ προσέχειν, δεῖ πρότερον ἐν μοναστηρίῳ εἰσελθεῖν, καὶ ἐπὶ τριετῆ χρόνον ὑποταγῆναι τῷ τῆς μονῆς προεστῶτι ἐν φόβῳ θεοῦ, καὶ οὕτως ὑπὸ τοῦ κατὰ χώραν Επισκόπου τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ δοκιμασθῆναι, εἰ ἑκουσίως καὶ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας τὸν τοιοῦτον βίον ἀσπάζηται. καὶ εἰ ἐπιμένει ὁμολογῶν τοιοῦτο τρόπως ἐπιποθεῖν αὐτὸν, καὶ ἐφ' ἕτερον ἐνιαυτὸν προσκαρτερεῖν ἔξωθεν τῆς ἐγκλείστρας, ὡσὰν περισσωτέραν παρέξει πληροφορίαν, ὡς οὐ διὰ ματαίαν δόξαν τὴν ἡσυχίαν μεταδιώκει, ἀλλὰ δι' αὐτὸ τὸ καλόν· μετὰ δὲ τὴν τοῦ τοσούτου χρόνου παραδρομὴν εἰ ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὑρίσκεται γνώμης ἱστάμενος, ἐγκεκλεῖσθαι αὐτὸν, καὶ μηκέτι ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθαι, εἰ μήπου κοινὴ ὠφέλεια πρόκειται, ἢ ἑτέρα ἀνάγκη, θάνατον ἐπαπειλοῦσα αὐτῷ· τηνικαῦτα γὰρ, μετ' εὐλογίας τοῦ κατὰ χώραν Επισκόπου ἐξελεύσεται. ἄνευ δὲ τῶν εἰρημένων προφάσεων εἰ ἐξέλθῃ, πρῶτα μὲν ἄκων ἐγκλεισθήσεται, ἔπειτα δὲ νηστείαις καὶ ἑτέραις σκληραγωγίαις ὑποπέσῃ, καὶ δι' αὐτῶν τῆς μικροψυχίας αὐτοῦ θεραπείαν εὑρήσει, γινώσκων, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὡς οὐδεὶς βαλὼν τὴν χεῖραν αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ στραφεὶς εἰς τὰ ὀπίσω, εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

CANON XLII.

Eos qui dicuntur Eremitæ, qui quidem nigris vestibus induti & capite comati urbes obeunt, & cum viris laicis ac mulieribus versantur, & propriæ professioni faciunt injuriam, statuimus, si elegerint quidem tonsis comis reliquorum monachorum amictum suscipere, eos in monasterio constitui, & inter fratres referri. Quòd si hoc non elegerint, eos omnino ex urbibus expelli, D & eremos habitare; ex quibus sibi etiam denominationes confinxere.

BALS. Complures populi seductores, urbes obeuntes, induuntur nigris vestibus, & sunt intonsis capillis, jejunium ac squallorem præ se ferentes, & simpliciores decipientes, ac monachalem professionem injuria afficientes. Ac nonnulli quidem eorum, unà cum viris laicis mulieribúsque versantes, & in triviis dæmoniacis doctrinis circumstrepentes, pro populo utique precantur, & pœnitentiam prædicant. Alii verò dicunt se E Dei jussu ex solitudine in civitates venisse, ut futura quædam prædicant: & simplicioribus bona quædam impudenter pollicentur, lucri & mercimonii gratia. Hæc ergo Synodus statuit, ut eis comæ tondeantur, & in monasteria introducantur, ut monasticam in eis vitam agant. Sin autem hoc nolint, ut ex urbibus expellantur, quò in Eremis eam vivendi rationem persequantur, quam sibi, non ex veritate, sed ex fallacia & morum improbitate, confinxere. Neque enim in Eremo propter animæ salutem habitavissent, si hanc reipsa necessariò tenuissent, ad urbes accedere non concessi.

ZONAR. Antiquum hoc malum est, in hominum F pectoribus ab ipso malorum omnium auctore & parente disseminatum. Olim quoque igitur non defuere, qui nigro amictu, comáque nequaquam detonsa, sed in cincinnos plexa & intorta, in pectus humerósque defluente, ita demum urbes pervolitarent, & cum Laicis viris pariter ac fœminis, non sine injuria monasticæ professionis ac instituti, assiduè versarentur. Eos igitur homines detonsa coma in monasteria deduci, ibique cum monachis degentes eadem vitæ munia obire: quòd si hoc non volunt, omnino ex urbibus extrudi, ac in Ere-

ΚΑΝΩΝ μβ'.

Τοὺς λεγομένους ἐρημίτας, οἵ τινες μελανειμονοῦντες καὶ τὰς κεφαλὰς κομῶντες περιάγουσι τὰς πόλεις, μεταξὺ ἀνδρῶν λαϊκῶν καὶ γυναικῶν ἀναστρεφόμενοι, καὶ τὸ οἰκεῖον ἐπάγγελμα καθυβρίζοντες, ὁρίζομεν, εἰ μὲν αἱροῦνται τὰς κόμας ἀποκειράμενοι τὸ τῶν λοιπῶν μοναχῶν ἀναδέξασθαι σχῆμα, τούτους ἐν μοναστηρίῳ ἐγκαθίστασθαι, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐγκαταλέγεσθαι· εἰ δὲ μὴ τοῦτο προέλοιντο, παντάπασιν αὐτοὺς τῶν πόλεων ἀπελαύνεσθαι, καὶ τὰς ἐρήμους οἰκεῖν, ἐξ ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἑαυτοῖς ἀνεπλάσαντο.

ΒΑΛΣ. Πολλοὶ λαοπλάνοι τὰς πόλεις περιέρχονται μελανειμονοῦντες καὶ ἀκειροκόμαι, νηστείαν καὶ ἀλουσίαν ὑποκρινόμενοι, καὶ ἀπατῶντες τοὺς ἁπλουστέρους, καὶ τὸ μοναχικὸν ἐπάγγελμα καθυβρίζοντες. καὶ οἱ μὲν ἐξ αὐτῶν μετὰ λαϊκῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν συνδιάγοντες, καὶ τὰς τριόδους δαιμονιώδεσι διδάγμασι καταβομβοῦντες, εὔχονται δῆθεν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μετάνοιαν κηρύσσουσιν. οἱ δὲ λέγουσι καθ' ὁρισμὸν θεοῦ ἐξ ἐρήμου εἰς τὰς πόλεις ἐλθεῖν, ἐφ' ᾧ προμηνύσαι τινὰ μέλλοντα· καὶ ἀναιδῶς ἀγαθά τινα τοῖς ἁπλουστέροις ἐπαγγέλλονται, χάριν κέρδους καὶ ἐμπορίας. τούτων οὖν ἡ σύνοδος αὕτη διορίζεται τὰς κόμας κείρεσθαι, καὶ ἐν μοναστηρίοις εἰσάγεσθαι, ὥστε τὸν μονήρη βίον διάγειν ἐν αὐτοῖς. εἰ δ' οὐ βούλονται τοῦτο, ἐκδιώκειν αὐτοὺς ἐκ τῶν πόλεων, ὡς ἂν ἐν ἐρήμοις διάγωσι· καὶ ἣν ἑαυτοῖς ἀνεπλάσαντο διαγωγὴν, οὐκ ἐξ ἀληθείας, ἀλλ' ἀπὸ πλάνης καὶ τρόπου σκαιοῦ. οὐδὲ γὰρ ᾤκησαν τὴν ἔρημον διὰ σωτηρίαν ψυχῆς, εἰ ταύτην πραγματικῶς ἐξ ἀνάγκης ἔχωσι, μὴ παραχωρούμενοι ἐν πόλεσι παραβάλλειν.

ΖΩΝΑΡ. Παλαιὰ ἡ κακία, ἀεὶ ταύτην ταῖς τῶν ἀνθρώπων καρδίαις τοῦ ἀρχεκάκου ἐνσπείροντος. ἦσαν γὰρ καὶ πάλαι τινὲς, οἱ μέλανα περιβλήματα ἐνεδύοντο, καὶ τὰς κόμας οὐκ ἔκειρον, ἀλλ' εἴων εἰς βοστρύχους αὐτὰς καθισταμένας τοῖς στέρνοις αὐτῶν καὶ τοῖς ὤμοις περικεῖσθαι, καὶ οὕτω τὰς πόλεις περιέτρεχον, καὶ λαϊκοῖς ἀνδράσι συνῆσαν καὶ γυναιξὶ, τὸ μοναχικὸν ἐπάγγελμα καθυβρίζοντες. τούτοις ἡ σύνοδος αὕτη προστάσσει τὰς κόμας κείρεσθαι, καὶ ἐν μοναστηρίοις εἰσάγεσθαι, ὥστε μοναχοῖς συνοικεῖν τε καὶ συνασκεῖν· εἰ δ' οὐ βούλονται τοῦτο, παντελῶς τῶν πόλεων ἀπελαύνεσθαι,

Digitized by Google

λεύεσθαι, ἵνα ἐν ἐρήμοις διάγωσιν, ἐξ ὧν τὴν ἐπωνυμίαν τὸ ἐρημῖται καλεῖσθαι ἑαυτοῖς ἀνεπλάσθησαν. οὐ γὰρ ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἐσχήκασι τὴν ἐπωνυμίαν, ἀλλὰ ψευδῶς ταύτην ἑαυτοῖς ἐπανόμασαν, καὶ πλάσμα αὐτοῖς τὸ σχῆμα καὶ τὸ ὄνομα.

ΑΡΙΣΤ. Μελανείμων, καὶ ἀκερσεκόμης ἐρημίτης, εἰ μὴ κειρόμενος ἐκβάλλοιτο τῆς μοναστηρίου, τῆς πόλεως ἀπελαυνέσθω.

Οἱ τὰς πόλεις περιτρέχοντες, ὡς δῆθεν ἐρημῖται, καὶ τὰς κεφαλὰς κομῶντες, καὶ μελανειμονοῦντες, ἢ εἰς μοναστήριον εἰσερχέσθωσαν, τὰς τρίχας κειρόμενοι, καὶ τὸ σχῆμα τῶν λοιπῶν μοναχῶν ἀναδεχόμενοι· ἢ εἰ μὴ τοῦτο αἱρῶνται, τῶν πόλεων ἀπελαυνέσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ οἰκεῖον ἐπάγγελμα καθυβρίζωσι· καὶ τοὺς ἐρημίας οἰκείσθωσαν, ἐξ ὧν καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἐκλήσαντο.

A mis, unde Eremitarum sibi falsum nomen adsciverant, relegari Synodus jubet. Nec enim nomen illud ex vero ductum, sed quod sibimet ipsi falsò indiderant, cum habitu mendaci nomen quoque fictum habuere.

ARIST. *Eremita nigris vestibus indutus, & comas non detonsus, nisi detonsus monasterio includatur, urbe expellatur.*

Qui urbes percurrunt, ut scilicet Eremitæ, & capitum comam nutriunt, & nigris induuntur vestibus, vel monasterium ingrediantur, capillos detonsi, & reliquorum Monachorum habitum suscipientes, vel si hoc non elegerint, urbibus abigantur, ne professioni suæ injuriam faciant: & Eremos inhabitent, è quibus & nomen sortiti sunt.

ΚΑΝΩΝ μγ'.

Ἐξὸν ὑπάρχει Χριστιανῷ τὸν ἀσκητικὸν ἑλέσθαι βίον, καὶ πρὸ πολυτελείας τῆς βιωτικῆς σχημάτων ζάλην ἀποθέμενον ἐν μοναστηρίῳ εἰσιέναι, καὶ κεῖρ ὅ μοναχικὸν σχῆμα ἀποκαρῶναι, κἂν ἐν οἱῳδήποτε παίσματι ἁλῷ· ὁ γὰρ σωτὴρ ἡμῶν θεὸς ἔφη· Τὸν ἐρχόμενον πρός με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω. ὡς οὖν τῆς μοναχικῆς πολιτείας, τῆς ἐν μετανοίᾳ σηλογραφούσης ζωὴν ἡμῖν, τῇ γνησίως ταύτῃ προσπαθούντι σπουδοκόμῳ, καὶ οὐδεὶς αὐτὸν παρεμποδίσῃ πρόπου πρὸς τὸν οἰκεῖον σκοπὸν ἀποπλήρωσιν.

ΒΑΛΣ. Ὡς ἔοικεν, ἐκωλύοντο τινὲς τὴν ἀπόκαρσιν προαιρούμενοι, ἢ διά τι τοῦ βίου αὐτῶν αἰσχρόν τε καὶ ἀδιάφορον, ἢ διά τι πλημμέλημα. φησὶν οὖν ὁ κανὼν, ὅτι οὐδὲν ἁμάρτημα κωλύει τὸν Χριστιανὸν τὸν ἀσκητικὸν ἑλέσθαι βίον, καὶ διὰ μετανοίας τὸν θεὸν ἐξιλεώσασθαι. ὅτι οὐδέν ἐστιν ἁμάρτημα τὴν τοῦ θεοῦ νικῶσαν φιλανθρωπίαν. καὶ ὁ σωτὴρ ἔφη, τὸν ἐρχόμενον πρός με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω. καὶ ἕτεροι δὲ κανόνες, Ναυαλιανῶν εἰσὶ λέγουσι, δι μὴ δέχεσθαι τὴν μετάνοιαν τῶν προσερχομένων, ἀλλὰ ἐᾶν τοὺς πλημμελήσαντί τι, κἂν ὑπερβάλλα τοῦτο ἐστὶ τῆς ἀπογνώσεως καὶ πέλαγος βυθοῦ. κατασκευάζοντες δὲ οἱ πατέρες τὴν οἰκείαν νομοθεσίαν, λέγουσιν, ὅτι ὥσπερ ἡ στήλη τὸ στηλογραφούμενον ζωγραφεῖ, οὕτω καὶ τὸ μοναχικὸν ἐπάγγελμα τὴν μετάνοιαν ὑπογράφει τοῦ μοναχοῦ. ταῦτα δὲ νόησον ὅτι τὴν ἀπόκαρσιν οὐκ ἐμποδίζει ἡ ἀτελὴς ἡλικία ἢ ἄλλο τι εὔλογον. τότε καὶ γὰρ ἡ ἐπισκοπικὴ δοκιμασία ἐπιτρέψει τὸ ποιητέον, κατὰ τὸν μ'. κανόνα τῆς πρώτης συνόδου. εἰ δὲ θέλεις μαθεῖν, ὡς πολλαὶ αἰτίαι εἰσὶ κωλύουσαι τὴν ἀπεντεῦθεν ἀπόκαρσιν, ἀνάγνωθι κεφ. γ'. τοῦ α'. τίτλου τοῦ δ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, συνοψισθὲν ἐκ τοῦ πατριάρχου ἐκ τῶν μέσων τοῦ γ'. κεφ. τοῦ ια'. τίτλου τοῦ πρώτου. σωτάγματος, καὶ καταχωσθὲν εἰς τὸ σχόλιον τοῦ λϛ'. κεφ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ πρώτου. σωτάγματος.

ΖΩΝΑΡ. Πταισμάτων μέγεθος ἢ πλῆθος, ἀπογνώσιν μετανοίας τοῖς εἰς τὴν θείαν ἀφορῶσι φιλανθρωπίαν οὐ δεῖ ἐμποιεῖν. τοῦτο δὲ ὁ κανὼν οὕτός φησιν, ἔξεστι λέγων πᾶσι, κἂν μεγάλα ἡμάρτηκε, τὸν ἀσκητικὸν ἑλέσθαι βίον, καὶ ἐν μοναστηρίῳ ἀποκαρῆναι, καὶ τὴν μοναχικὴν μεταλαβεῖν πολιτείαν, ἥτις ἡμῖν τὴν ἐν μετανοίᾳ ζωὴν σηλογραφεῖ. ὡς γὰρ ἡ στήλη δείκνυσιν ἡμῖν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ σηλογραφουμένου· οὕτω καὶ τὸ μοναχικὸν ἐπάγγελμα τὴν μετάνοιαν ἡμῖν ὑπογράφει καὶ σχηματίζει, καὶ ταύτης μεμνῆσθαι παρασκευάζει διηνεκῶς.

Licet Christiano vitam ascéticam eligere, & rerum ad vitam pertinentium depósita tempestate, monasterium ingredi, atque instar monachi tonderi, in quocunque delicto deprehensus fuerit. Servator enim noster Deus inquit, Eum qui ad me venit non ejiciam foras. Tanquam ergo monachali vitæ agendæ instituto in pœnitentia nobis vitam describente, ei, qui ad illud sincerè accedit, acquiescimus ac favemus; nec ulli ei mores impedimentum afferent, quo minus proprium scopum adimpleat.

BALS. Ut est verisimile, prohibebantur quidam qui tonderi volebant, ad hoc inducti, vel propter suam vitæ turpitudinem sordésque ac contemptum, vel propter aliquod delictum. Dicit ergo canon, quòd nullum peccatum prohibet Christianum vitam ascéticam eligere, & per pœnitentiam Deum placare. Neque enim ullum est peccatum, quod Dei clementiam superet. Porrò etiam Servator noster dixit, Eum, qui ad me venit, non ejiciam foras. Et alii etiam canones dicunt Novatianorum esse, eorum qui accedunt pœnitentiam non suscipere, sed sinere eos qui offenderunt, si magnum sit aliquod delictum, profundo desperationis obrui. Patres autem id quod à se decretum est confirmantes, dicunt, quòd sicut columna id, quod in ea describitur, exprimit, ita & monachica professio monachi pœnitentiam describit. Hoc autem intellige, quando tonsuram non impedit ætas imperfecta, vel aliquid aliud rationabile. Tunc enim Episcopalis examinatio id quod erit agendum excutiet, ut vult xl. Canon præsentis Synodi. Si vis autem scire quàm multæ sint causæ, quæ hic tonderi prohibeant, lege cap. iii. tit. 1. lib. iiii. Basilic. à Patriarcha in Synopsin redactum circa medium iii. cap. undecimi tit. præsentis operis, & positum in commentario xxxii. cap. ix. tit. præsentis operis.

ZONAR. Peccatorum magnitudo aut multitudo efficere non debet, ut ii qui ad Dei misericordiam intuentur, spem propitiandi sibi pœnitentia numinis abjiciant. Idem hic quoque canon asserit, ac unicuique integrum esse affirmat, valde scelerato quamvis & nefario, vitam ascéticam eligere, & in monasterio tonderi, monasticámque disciplinam amplecti, quæ nobis in pœnitentiâ vitam describit. Ut enim columna quod in eâ describitur nobis exprimit, sic monastica professio pœnitentiæ imaginem ita effingit ac exprimit, ut eam ex animis nostris elabi aut effluere nunquam omnino patiatur.

ARIST. *Quilibet vitæ procellam fugiens, & monaſterium ingredi cupiens, ejus rei licentiam habeat.*

Deo & ſervatore noſtro dicente, Eum qui venit ad me nullo modo ejiciam foras; licet omni Chriſtiano turbulentam vitæ fugere tempeſtatem, & ad monaſterium ſe recipere, & tonderi, etiamſi omnem perpetraverit iniquitatem. Sincere enim agentes pœnitentiam Deus recipit, & nulli mores eis impedimento erunt, quo minus ſcopum ſuum attingent.

CANON XLIIII.

Monachus fornicationis convictus, vel qui ad matrimonii communionem vitæque ſocietatem uxorem duxit, fornicatorum pœnis ſecundùm canones ſubjicietur.

BALS. Quòd fornicatorum pœnis ſubjiciatur, qui fornicatus eſt monachus, eſt ut clementiſſimum amplectendum ac recipiendum. Fortè enim dixerit quiſpiam, non ex æquo debere puniri Laicos & Monachos fornicantes. Quòd autem fornicatorum ſolùm pœnis puniatur, qui venit ad matrimonii ſocietatem Monachus, non eſt, ut exiſtimo, ſine diſtinctione. Vidi enim, tempore ſanctiſſimi illius Patriarchæ domini Lucæ, Monachum quendam Leontium Muzacem nomine, cùm veſte militari indutus ſynodicè adſtitiſſet, & ab ea muliere, cùm qua matrimonii ſocietate male vixerat, ſeparari non perſuaderetur; ea de cauſa cum ſeveritate monachalibus fuiſſe veſtimentis indutum, & carceri traditum, & aliàs valde punitum. Mihi ergo videtur, quòd præſens canon illum Monachum, qui in matrimonio verſatus eſt, fornicatorum pœnis ſubjiciendum dicit, qui ſua ſponte ab illicitis nuptiis ſejunctus eſt, & ad priorem monachalem ſtatum reverſus eſt ac confeſſus. Qui enim non ſua ſponte ab illicito matrimonio recedit, propter apertam impudentiam graviter punitur: ut dicit ii. decret. undecimi cap. primi tit. quarti libri, quod eſt pars cxxiii. Novellæ Juſtiniani. Lege autem hoc, poſitum in primo commentario xxxii. cap. ix. tit. præſentis operis. Quære & xvi. can. iiii. Syn. & lege can. xix. Anc. Syn. & can. lx. magni Baſilii, dicentes; Graviùs puniri monachos, qui virginitatem profeſſi ſunt, eámque non ſervaverunt. Et dic canones inter ſe non pugnare; eo quòd hic, ſive præſens canon, de Monachis confitentibus ſtatuat: illi verò de condemnatis, qui propterea graviùs puniuntur.

ZONAR. Qui virginitatis voto obſtricti, fidem promiſſi poſtea fallerent, eos decimo ſexto canone quarta Synodus communione privatos eſſe decernit; iiſque clementiæ aliquid impertiendi, ac animadverſionis moram contrahendi, vel etiam, ſi res tulerit, augendi, poteſtatem Epiſcopo defert: at undevigeſimus Ancyranæ Synodi canon eos digamorum pœnis teneri jubet, qui virginitatem profeſſi, à ſuſcepto conſilio propoſitoque poſtea deſciverint. Magnus autem Baſilius in canone ſexageſimo, ait; Quæ mulier virginitatis votum nuncupavit, & fidem voti non ſolvit, ea adulterorum pœnas luet. Idem ab eo de monachis quoque decretum. Hic autem canon, ſi quis monachus cum muliere deprehenſus fuerit, ſibive fœminam matrimonio copulârit, mulctam, inquit, ſcortatoribus conſtitutam perſolvat. Atque hunc quidem canonem, quippe poſt alios editum, ex omnibus arbitror retinendum.

ARIST. *Monachus matrimonio conjunctus, aut fornicatus, pœnas fornicatoris luat.*

Æquales pœnas dabit Monachus, ſive fornicatus fuerit, ſive ad matrimonii communionem uxori conjunctus.

ΑΡΙΣΤ. Ἄδειαν ἅπας, ὁ πρὸ ζάλην τὸν βίου φεύγων, καὶ εἰς μοναστήριον εἰσιέναι βουλόμενος, ἀπενέχθητω.

Τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν εἰπόντος, τὸν ἐρχόμενον πρός με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω, ἔξεστι παντὶ χριστιανῷ πρὸ πολυτρόπου ζάλης τοῦ βίου φεύγειν, καὶ εἰς μοναστήριον ἀπέρχεσθαι, κἂν πᾶσαν διεπεπράξατο ἁμαρτίαν. γνησίως γὰρ τοὺς μετανοοῦντας δέχεται ὁ θεὸς, καὶ οὐδεὶς αὐτοὺς τρόπος ἀφεμποδίσαι πρὸς τὸ οἰκεῖον σκοπὸν ἀποκλήσουσιν.

ΚΑΝΩΝ μδ'.

Μοναχὸς ὁ ὑπὸ πορνείᾳ ἁλοὺς, ἢ πρὸς γάμου κοινωνίαν καὶ συμβίωσιν γυναῖκα ἀγόμενος, τοῖς τῶν πορνευόντων ὑποτιμίοις καὶ τοὺς κανόνας ὑποβληθήσεται.

ΒΑΛΣ. Τὸ μὲν ὑποτιμίοις πορνευόντων καθυποβάλλεσθαι τὸν πορνεύσαντα μοναχὸν, προσκυπτέον ἔχειν ὡς συμπαθέστερον. ἴσως γάρ τις εἴποι μὴ ὀφείλειν ὁμοίως κολάζεσθαι τοὺς λαϊκοὺς καὶ τοὺς μοναχοὺς πορνεύσαντας. Ὃ δὲ μόνον ὑποτιμᾶσθαι καὶ πόρνους τὸν πρὸς γάμου κοινωνίαν ἐλθόντα μοναχὸν, οὐκ ἔστιν, ὡς οἶμαι, ἀδιάκριτον. εἶδον γάρ, ὅτε τῷ ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυροῦ Λουκᾶ, μοναχόν τινα Λεόντιον Μυζάκην καλούμενον, μὴ ἐξῆτος στρατιωτικῶς ἐσταλμένον σωματικῶς, καὶ μὴ πειθόμενον ἀποζυγηθῆναι τῆς κακῶς συμβιωτευούσης αὐτῷ κατὰ γάμου κοινωνίαν γυναικός· καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἀυστηρίας τὸ μοναχικὸν ἐνδυθέντα, καὶ εἰρκτῇ παραδοθέντα, καὶ ἄλλως μεγάλως κολασθέντα. δοκεῖ μοι οὖν, ὡς ὁ πρὸ κανὼν ἐκεῖνον τὸν μοναχὸν, τὸν γάμῳ προσομιλήσαντα, λέγει τοῖς τῶν πορνευόντων ὑποτιμίοις καθυποβάλλεσθαι, τὸν ἑκουσίως ἀποστάντα τοῦ ἀθέσμου γάμου, καὶ πρὸς τὸ πρότερον μοναδικὸν ἐπανελθόντα κατάστασιν καὶ ὁμολογησάμενον. ὁ δ' ἑκουσίως τοῦ ἀθεμίτου γάμου μὴ ἀφισάμενος, μεγάλως τιμωρεῖται διὰ τὴν προφανῆ ἀναίδειαν· καθὼς φησι ὁ β'. θέμα τοῦ ια'. κεφ. τοῦ α'. πίτλου τοῦ δ'. βιβλ. μέρος ὂν τοῦ ρκγ'. Ἰουστινιανείου νεαρᾶς. καὶ ἀνάγνωθι τοῦτο, καὶ λαμπρῶθεν εἰς τὸ α'. σχόλιον τοῦ λϛ'. κεφ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ πρώτου σωζυγικοῦ. ζήτει καὶ τὸν ις'. κανόνα τοῦ δ'. σωόδου, καὶ ἀνάγνωσον κανόνα ιθ'. τοῦ ἐν Ἀγκύρᾳ σωόδου, καὶ κανόνα ξ'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου, λέγοντας, βαρυτέρως κολάζεσθαι τοὺς μοναχοὺς, τοὺς παρθενίαν ἐπαγγειλαμένους καὶ μὴ φυλάξαντας τὸ ὁμολογηθέν· καὶ τοὺς μὲν πρὸ κανόνας τοὺς παφόντα κανόνα, τοὺς τῶν ἐξομολογουμένων μοναχῶν νομοθετεῖν· τοὺς δὲ τοὺς τῶν καταπεφρονημένων, καὶ διὰ τοῦτο κολαζομένων πικρότερον.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ μ' ἐκκαιδέκατος τῆς τετάρτης σωόδου κανὼν ἀκοινωνήτους εἶναι ψηφίζεται τοὺς ὁμολογήσαντας παρθενεύειν, καὶ μὴ φυλάξαντας τὸ ὁμολογηθέν· καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ τὸ διακρίνειν ἀνατίθησι τοῦ φιλανθρώπου, καὶ συγγνώμην αὐτοῖς, ἢ καὶ ὀφειλὴν ἴσως ὁ ὑποτίμιον. ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ σωόδου κανὼν ἐννεακαιδέκατος τὸν τῶν διγάμων ὅρον ἐκπληροῦν ὁρίζει τοὺς παρθενίαν ἐπαγγειλαμένους, καὶ μὴ φυλάξαντας τὸ ὁμολογηθέν. ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν κανόνι ἑξηκοστῷ φησιν· ἡ παρθενίαν ὁμολογήσασα, καὶ ἐκπεσοῦσα τῆς ὁμολογίας, τὸν χρόνον τοῦ ὑποτιμίου τῆς μοιχείας ἐκπληρώσει· ὁμοίως καὶ ὁ τῶν μοναχῶν. ὁ δὲ παρὼν κανὼν τῷ τῶν πορνευόντων ὑποτιμίῳ καθυποβάλλει τὸν ὑπὸ πορνείᾳ ἁλόντα μοναχὸν, ἢ γάμον ἑλόμενον. οἶμαι τοίνυν τὸν κανόνα τοῦτον δεῖν μᾶλλον κρατεῖν, ὡς τῶν ἄλλων μεταγενέστερον.

ΑΡΙΣΤ. Μοναχὸς ζευγνύμενος, ἢ πορνεύων, δεχέσθω τὸ τοῦ πορνευόντος ὑποτίμιον.

Ἐπίσης ὁ μοναχὸς ὑποτιμηθήσεται, κἂν τε πορνεύσῃ, κἂν τε πρὸς γάμου κοινωνίαν γυναικὶ συζυγῇ. τὸ δ' ὑποτίμιον τοῦ

Digitized by Google

τῶν πορνευόντων ἐν ἐπλὰ ἔζιν ἔτεσι, καὶ ἓν πενθηκοστὸν ἄγνατον κανόνα τῆ μεγάλη Βασιλείω. δύο γὰρ ἔτη προσκλαίει, δύο ἀκροᾶται, δύο ὑποπίπτει, ἐν ἑνὶ συνίσταται τοῖς πιστοῖς, καὶ τῆ ὀγδόη δέχεται εἰς κοινωνίαν.

A Fornicatorum autem pœna est septem annorum, juxta quinquagesimum nonum Basilii magni canonem; Duos namque annos deflet, duos audit, duos substernitur, unum cum fidelibus consistit, & octavo ad communionem admittitur.

ΚΑΝΩΝ μέ.

Canon XLV.

Ἐπειδὴ μεμαθήκαμεν, ἔν τισι γυναικείοις μοναστηρίοις τὰς μελλούσας τῆ ἱερᾶ ἐκείνη καλλιερείᾳ σκήματος, πρότερον σηρικαῖς καὶ παντοίαις στολαῖς, ἔτι μὴν καὶ κοσμίοις χρυσῷ καὶ λίθῳ πεποικιλμένοις, ὑπὸ τῶν προσαγόντων αὐτὰς προεκκεῖσθαι, καὶ οὕτω τῆ θυσιαστηρίῳ προσιούσας, ἐκδιδύσκεσθαι τὸ τοσοῦτο τῆς ὕλης ἀμφίασιν, καὶ ἀχράντῳ μίτρᾳ τε γίνεσθαι ἐπ' αὐτῆς τὸ τῆ σχήματος δόλογίαν, καὶ τὸ μέλαν αὐτὰς ἔνδυμα ἀμφιέννυσθαι· ὁρίσαμεν, ὥστε μηκέτι ἀπὸ τοῦ νῦν τοῦτο γίνεσθαι. ὀφείλει γὰρ διαγὰς ὑπάρχειν, τὸ ἤδη καὶ τῆς οἰκείας προαιρέσεως ἀποθεμένῳ πᾶσαν τὸ τῆ βίου τερπνότητα, καὶ ἀσπασαμένῳ τὸ τῆ θεὸν πολιτείαν, καὶ βεβαιώσασθαι ταύτῃ λογισμοῖς ἀκλινέσιν, καὶ οὕτω τῆ μοναστηρίῳ προσελθοῦσαν, αὖθις εἰς ἀνάμνησιν ἔρχεσθαι τοῦ τοιούτου φθαρτοῦ τε καὶ ῥέοντος κόσμου ἐλθεῖν, ὧν ἤδη ἐποιήσατο λῆθον· ἐκ τούτου τε ἀμφίβολον καταλιπεῖν, καὶ τὸ ψυχὴν ἐκταραχθῆναι δίκην κυμάτων ὑπακλυζόντων, καὶ τῆδε κἀκεῖσε προσερρεφόντων, ὡς μήτε δάκρυον ἔζιν ὅτε λοιπὸν ἀφιεῖσθαι καὶ τὸ ἐν τῆ καρδίᾳ ἔχειν τοῦ σώματος καλάνυξιν ὑποδείξασθαι. ἀλλ' εἰ καὶ βραχύ τι, ὡς εἰκὸς, ἐκπηδήσειεν δάκρυον, μὴ μᾶλλον τῆς ἔχειν τὸν ἀσκητικὸν ἀγῶνα ἔχειν θέσεως χάριν, ἢ διὰ τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ καταλιπεῖν, καὶ τοῖς ὁρῶσιν τοῦτο παρελθὸν λογισθῆναι.

Ὅτε οἱ θεῖοι πατέρες ἔμαθον τότε εἰς τὰ γυναικεῖα γίνεσθαι μοναστήρια, καὶ θεαρέστως ἐκώλυσαν, τοῦτο καὶ νῦν γίνεσθαι καὶ τοῖς κελλιωτικοῖς καὶ μάλιστα μοναστηρίοις. τὸ δὲ μέλλουσαν ἀποκείρεσθαι στολίζουσι νυμφικῶς μὲ ἐνδυμάτων πολυτελῶν καὶ κοσμίων χρυσῷ καὶ λίθοις πεποικιλμένων, καὶ αὐτὸ τὸ ὥραν χρόνου τῆς ἀποκάρσεως, καὶ ἐν τῷ ναῷ ταύτῃ οὕτω κεκοσμημένην εἰσάγουσι· τοῦ δὲ κύριον ἐπισκόπου τῆς ἀποκάρσεως, τὸ μὲν ματαίαν ἐκείνην ἐνδυμασίαν καὶ τὴν πολυτελῆ στολὴν ἐκ τῆς νυμφευομένης ἀποδύσασθαι, ἔνδυμα δὲ μέλαν ταύτῃ περιτιθέναι. τοῦτο οὖν γίνεσθαι ἡ ἁγία ἐκώλυσε συνόδος, ὡς πρεπτικὸν κοσμικῆς ἐπιθυμίας, καὶ ἧττον τῶν βλεπόντων καταγινωσκόμενον. ὡς ἔοικε δὲ, εἰ ἄλλο τι παρεδόθη τοιοῦτον σωτηρίωδες θέσπισμα, ἀλλ' ἢ διὰ τὸ μὴ ἐπάγεσθαι κόλασιν τοῖς τότε καταφρονηταῖς. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὅτι πολῖται οἱ τοὺς κανόνας παραβαίνοντες καὶ δοκοῦν τῷ ἐγχωρίῳ Ἐπισκόπῳ τιμωρηθήσονται· κἂν μὲν ἐξεφωνήθη παρὰ κανόνων ἔν τισι δὲ εἴδει τῆς ἐπιτιμίου.

Quoniam intelleximus, in nonnullis mulierum monasteriis, mulieres quæ sacro illo amictu dignæ habentur, prius sericis & omnis generis vestibus, præterea autem & mundis auro & gemmis variatis, ab iis qui illas ducunt, exornari, & sic ad altare accedentes, exui tanto opum apparatu, & statim in illis fieri habitus benedictionem, illásque nigro amictu indui: statuimus ne hoc deinceps fiat. Neque enim fas est, ut quæ jam propria voluntate omnem vitæ jucunditatem deposuit, & eam quæ est secundùm Deum vitæ agendæ rationem amplexa est, firmísque ac stabilibus rationibus eam confirmavit, & ita ad monasterium accessit, per ornatum hujusmodi corruptibilem & caducum, ea quorum jam oblita erat in memoriam revocet; & ex eo anceps reddatur, & ejus anima perturbetur instar exundantium fluctuum, húcque & illuc versantium, ut nec reliquam nonnunquam lacrymam emittendo cordis per corpus compunctionem ostendat: sed & si exigua aliqua, ut est consentaneum, lacryma exilierit, non magis propter affectionem quam habent propter exercitatorium certamen, quàm propterea quòd mundum & mundana seu secularia relinquant, ea à videntibus profluxisse putetur.

ΖΩΝΑΡ. Κωλύει ὁ κανὼν τὰς κείρεσθαι μελλούσας κοσμεῖσθαι πρότερον στολαῖς λαμπροτέραις, χρυσοῖς τε καὶ λίθοις, καὶ οὕτω τῷ θυσιαστηρίῳ προσάγεσθαι, κἀκεῖ τὴν μὲν φλυαρίαν ἐκείνην ἐκδύεσθαι, ἐνδύεσθαι δὲ τὰ μοναχικὰ ἄμφια, καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῖς δόλογίαν γίνεσθαι, καὶ ὁρίζει μηκέτι τοῦτο γίνεσθαι. ἥτις γὰρ ἐκυσίως, φησὶν, ἀπέθετο τὸν βιωτικὸν, καὶ ἠσπάσατο τὴν καθ' θεὸν πολιτείαν, καὶ τῷ μοναστηρίῳ προσῆλθεν, αὖτη εἰς ἀνάμνησιν αὖθις ἔρχεται τῆς κοσμικῆς ὕλης τε καὶ τρυφῆς· καὶ τῷ κοσμεῖσθαι τοῖς φθαρτοῖς καὶ ῥέουσι κόσμοις, καὶ ἐκταράσσεται τὴν ψυχὴν τῆς μνήμης τῶν ἡδέων τῷ κόσμῳ ἐπεγειρομένης, καὶ δίκην κυμάτων καταβαπτιζούσης αὐτήν· καὶ τοσοῦτον ὡς μηδὲ κατάνυξιν αὐτῇ τότε προσγίνεσθαι, ἵνα πικραίνῃ τὰ δάκρυα. εἰ δὲ καὶ δακρύσῃ, φησὶ, κἀκεῖνο τοῖς ὁρῶσιν ἀμφίβολον κρίνεται, τῶν πλειόνων διὰ τὴν τῷ κόσμῳ τέρψιν καὶ τῶν ἡδέων αὐτῷ λογιζομένων δακρύειν αὐτήν.

Balsamon. Quod didicerunt divini patres in mulierum fieri monasteriis, & piè ac sanctè prohibuerunt, hoc nunc vel maximè fit à cellulariis monasteriis. Eam enim quæ est tondenda, instar sponsæ sumptuosis & splendidis vestibus auro ac gemmis variatis, in ipso ferè tonsuræ tempore induunt, & eam sic exornatam in templum introducunt: cùm autem instat tonsuræ tempus, supervacaneam illam & sumptuosam vestem sponsæ exuunt, & illam nigris vestimentis induunt. Ne autem hoc fieret, sancta prohibuit Synodus, ut quod & ad mundi cupiditatem excitet, & à videntibus damnetur. Ut est autem verisimile, non aliam ob causam contemnitur hoc salutare decretum, quàm quòd ejus contemptoribus supplicium quoque non simul ab eo inducatur. Mihi autem videtur, quòd omnes, qui canones transgrediuntur, pro regionis Episcopi arbitratu punientur, etiamsi in nonnullis non fuerit genus supplicii canonibus expressum.

Zonar. Mulieres, antequam tondeantur, splendido vestium apparatu, auróque ac gemmis conspicuas ad altare sistendi, ibique illa ornatus inanitate exutis, monastica indumenta de more consecrata tribuendi consuetudinem hic canon damnat; idque in posterum fieri omnino vetat. Nam quæ mulier, inquit, omnibus hujus seculi rebus à se sponte abdicatis, religiosúmque vivendi institutum secuta ad monasterium accesserat, hæc, ubi sese fluxo & caduco ornatu comptam atque excultam videt, mundanarum sordium profanæque voluptatis iterum revivíscente memoria, commovetur animo ac perturbatur, terrenarúmque suavitatum identidem subeunte recordatione, quasi fluctibus vicissim ingruentibus absorbetur: usque adeo, ut nec compunctio quidem, quam testantur lachrymæ, ei excitetur. Nam etsi aliquis etiam, inquit, fletus existat, dubiæ tamen adhuc intuentibus lacrymæ illæ & suspectæ sunt; quas nimirum plerique vitæ solutioris ac earum, quibus carituram se animadvertit, voluptatum desiderio expressas esse arbitrantur.

Arist.

Digitized by Google

A

ARIST. *Parentes eam, quæ monasticam vitam eligit, sericis non induent, & sic habitum ei circumponent. Hoc enim est labentis mundi in animum revocatio.*

Patres intelligentes, quod mulieres quædam, quæ monastico amictu habentur dignæ, primo sericis vestimentis, & alio omnis generis auro & lapidibus variegato amictu, ab iis qui eas introducunt induuntur, & sic omni modo ornatæ altari afferuntur; postea talis materiæ amictum exuentes, habitus benedictionem statim recipiunt, & nigro vestimento induuntur: hoc non amplius fieri jubent. Nec licitum enim nec B sanctum est, ut illa, quæ omnem vitæ jucunditatem per propositum suum deposuit, & eam quæ secundum Deum est vivendi rationem amplectitur, & rationibus quæ everti nequeunt eandem confirmavit, & sic monasterium accessit, rursum per corruptibilem & fluentem ornatum ad eorum recordationem venire, quorum modo oblita fuerat, & animam exundantium ad instar fluctuum perturbari, eamque huc & illuc circumvertere, ut neque lachrymam emittat, quæ cordis compunctionem ostendat.

ΑΡΙΣΤ. Οὐκ ἀμφιάσουσιν οἱ γονεῖς σηρικοῖς τὴν προελομένην μονάσαι, καὶ οὕτω τὸ σχῆμα περιθήσουσιν· ἀνάμνησις γὰρ τοῦτο τοῦ ῥέοντος κόσμου.

Μανθάνοντες οἱ πατέρες, ὥς τινες τῶν γυναικῶν τοῦ μοναδικοῦ καταξιοῦσθαι μέλλουσαι σχήματος, πρότερον σηρικὰ ἱμάτια ἐνδιδύσκονται, καὶ παντοίαν ἄλλην στολὴν χρυσῷ καὶ λίθοις πεποικιλμένην, ὑπὸ τῶν προσαγόντων αὐτὰς, καὶ οὕτω κεκοσμημέναι πολυτελῶς, τῷ θυσιαστηρίῳ προσάγονται· εἶτα τὴν τοσαύτης ὕλης ἀμφίασιν ἀποδυόμεναι, παραχρῆμα τὴν τοῦ σχήματος εὐλογίαν δέχονται, καὶ τὸ μέλαν ἔνδυμα ἀμφιέννυνται· προστάττουσι μὴ τοῦτο ἀπὸ τοῦ νῦν γίνεσθαι. οὐδὲ γὰρ εὐαγὲς, οὐδὲ ὅσιον, τὸ τὴν ἤδη διὰ τῆς οἰκείας προαιρέσεως ἀπορρίψασαν, πᾶσαν τὴν τοῦ βίου τερπνότητα, καὶ τὴν κατὰ θεὸν πολιτείαν ἀσπασαμένην, καὶ λογισμοῖς ταύτην ἀπεριτρέπτοις βεβαιώσασαν, καὶ οὕτω τῷ μοναστηρίῳ προσελθοῦσαν, αὖθις εἰς ἀνάμνησιν διὰ τοῦ τοιούτου φθαρτοῦ καὶ ῥέοντος κοσμοῦ ἐλθεῖν, ὧν ἤδη ἐποιήσατο λήθην, καὶ τὴν ψυχὴν, δίκην κυμάτων ἐπικλυζόντων, ἐκταραχθῆναι, καὶ τῇδε κἀκεῖσε περιστρέφειν αὐτήν· ὡς μηδὲ δάκρυον ἐπαφῆναι, καὶ τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ κατάνυξιν ἐπιδείξασθαι.

C

CANON XLVI.

Quæ vitam asceticam eligunt, & in monasteriis sunt constitutæ, ne omnino progrediantur. Siqua autem inexorabilis necessitas ad hoc trahit, cum benedictione & permissione ejus, quæ præest, hoc agant: túncque non solæ per se, sed cum aliquibus vetulis, & quæ in monasterio primæ sint, cum mandato ejus quæ præfecta est. Eis autem omnino extra cubare non licet. Sed & viri qui vitam monasticam consectantur, urgente necessitate, & ipsi, cum benedictione ejus cui regimen creditum est, procedant. Quamobrem qui transgrediuntur D *id quod est nunc à nobis decretum, sive sint viri, sive mulieres, convenientibus pœnis subjiciantur.*

BALS. Alii quoque canones statuunt non debere Monachos, circuncursare ubi velint. His ergo consequenter præsens canon de Monachis mulieribus decernit, eis non licere monasterio egredi. Quòd si inexorabilis necessitas eas ad egrediendum urgeat, ne sic quidem egredi licere absque benedictione & permissione ejus quæ præest, & nisi unà cum illis egrediantur anus aliquæ piæ ac sanctæ monachæ. Eis autem omnino extra cubare, seu extra mansionem pernoctare, E non permittit. Et hæc quidem de mulieribus Monachis. Jubet autem Monachos propter solam inexorabilem necessitatem à mansione egredi cum benedictione & permissione ejus qui præfectus est. Qui autem hæc transgrediuntur, monachos vel monachas, convenientibus suppliciis ab eo qui præest subjici. Lege & ii. juss. xi. cap. primi tit. iiii. lib. Basilic. quod quidem est pars cxxiii. Justiniani Novellæ, & redacta circa finem iiii. cap. xi. tit. præsentis operis. Nota autem, quòd mulieribus quidem non est omnino concessum extra monasterium permanere, seu pernoctare: viris autem ne pernoctent non est prohibitum. Et quòd muliebris quidem cum F aliis religiosis mulieribus egredi permittitur extra monasterium, urgente quandoque necessitate, idque omnino propter muliebris animi lubricitatem & inconstantiam. Monachi verò per se & soli, cum rectoris benedictione, ad urgentia ministeria & solùm abeunt. Hæc autem omnia, ut mihi videtur, dicenda de iis, qui propter juventutem suspecti sunt: non autem de iis, qui propter senium & virtutem à suspicione sunt alieni.

ΚΑΝΩΝ μϛ'.

Αἱ τὸν ἀσκητικὸν αἱρούμεναι βίον, καὶ ἐν μοναστηρίοις καταττόμεναι, καθόλου μὴ προϊέτωσαν. εἰ δέ τις ἀπαραίτητος αὐτὰς ἀνάγκη πρὸς τοῦτο ἕλκοι, μετ' εὐλογίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς προεστώσης τοῦτο πραττέτωσαν· καὶ τότε μὴ μόναι καθ' ἑαυτὰς, ἀλλὰ μετά τινων πρεσβυτίδων καὶ πρωτευουσῶν ἐν τῷ μοναστηρίῳ, μετ' ἐντολῆς τῆς καθηγουμένης. παντελῶς δὲ αὐταῖς ἐξωκοιτεῖν οὐκ ἔξεστιν. ἀλλὰ καὶ ἄνδρες οἱ τὸν μονήρη μετερχόμενοι βίον, χρείας ἐπειγούσης, καὶ αὐτοὶ μετ' εὐλογίας τοῦ τὴν ἡγουμένειαν ἐμπεπιστευμένου προϊέτωσαν· ὥστε οἱ παραβαίνοντες τὸν νῦν ὁρισθέντα παρ' ἡμῶν ὅρον, εἴτε ἄνδρες εἶεν, εἴτε γυναῖκες, προσφόροις ἐπιτιμίοις ὑποβληθήτωσαν.

ΒΑΛΣ. Καὶ ἄλλοι διάφοροι κανόνες διορίζονται μὴ περιπολεῖν τοὺς μοναχοὺς ἔνθα βούλονται. ἀκολούθως οὖν τούτοις καὶ ὁ παρὼν κανὼν διορίζεται περὶ τῶν μοναζουσῶν, μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας τοῦ μοναστηρίου ἐξέρχεσθαι. ἀπαραιτήτου δὲ χρείας κατεπειγούσης, τὴν ἐξέλευσιν μηδ' οὕτω ποιεῖν χωρὶς εὐλογίας καὶ προτροπῆς τῆς καθηγουμένης, καὶ μέντοι καὶ συναπελεύσεως τινῶν πρεσβυτίδων εὐλαβῶν μοναζουσῶν. ὅλως δὲ ἐξωκοιτῆσαι αὐτὰς ἤγουν ἔξω τῆς μονῆς διανυκτερεῦσαι, οὐ παραχωρεῖ. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν μοναζουσῶν. τοὺς δὲ μοναχοὺς παρακελεύεται διὰ ἀπαραίτητον καὶ μόνην χρείαν τῆς μονῆς ἐξέρχεσθαι μετ' εὐλογίας καὶ προτροπῆς τοῦ καθηγουμένου. τοὺς δὲ παραβαίνοντας ταῦτα μοναχοὺς καὶ τὰς μοναζούσας, προσφόροις ἐπιτιμίοις παρὰ τοῦ προεστῶτος καθυποβάλλεσθαι. ἀνάγνωθι καὶ τὸ β'. θέμα τοῦ ια'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ δ'. βιβλίου τοῦ βασιλικῶν, μέρος ὂν τῆς ρκγ'. Ιουστινιανείου νεαρᾶς, καὶ συνοψισθὲν περὶ τοῦ τέλος τοῦ δ'. κεφ. τοῦ ια'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος. σημείωσαι οὖν ὅτι γυναιξὶν μὲν οὐκ ἐνεδόθη ὅλως ἔξω τοῦ μοναστηρίου καταμεῖναι, ἤγουν νυκτερεύσαι οὐκ ἐκωλύθησαν. καὶ ὅτι αἱ μὲν γυναῖκες μετὰ ἑτέρων εὐλαβῶν μοναζουσῶν ἐξέρχεσθαι τῆς μονῆς παραχωροῦνται, ἀνάγκης ἔστιν ὅτε κατεπειγούσης, πάντως διὰ τὸ ὀλισθηρὸν τοῦ γυναικείου φρονήματος. οἱ δὲ μοναχοὶ καθ' ἑαυτοὺς καὶ μόνους ἀπίασι, μετ' εὐλογίας ἡγουμενικῆς, εἰς τὰς κατεπειγούσας δουλείας καὶ μόνον. ταῦτα δὲ πάντα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, περὶ ὑπόπτων διὰ τὴν νεότητα ὀφείλομεν εἰπεῖν, οὐ μὴν καὶ περὶ ἀνυπόπτων διὰ γῆρας καὶ ἀρετήν.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Τὰς μοναζούσας ἀφορίτους βούλονται οἱ πατέρες ἔχειν ἐν τῇ μονῇ. εἰ δέ ποτέ τις γένηται ἀναγκαῖος ἀναγκη ἐξελθεῖν τὸ μοναστηρίου μοναζούσης, καὶ τότε μετὰ ἐπιτροπῆς τῆς προεστώσης ἐξέρχεσθαι διατάττουσι, καὶ μηδὲ μόνας, ἀλλὰ σωφρονεστέρας καὶ τινας τῶν γηραιοτέρων, καὶ προηθουσῶν τῷ τε χρόνῳ καὶ τῇ ἀρετῇ, καὶ μηδὲ ἔξω τῆς μονῆς ἢ νύκτα διάγειν. τοῦτο γὰρ τὸ ἐξωκοιτεῖν. καὶ οἱ ἀσκηταὶ δέ φησιν ὁ κανὼν, ὅτε χρεία τις κατεπείγῃ μετὰ εὐλογίας τοῦ ἡγουμένου ἐξιέτωσαν. οἱ δὲ μὴ οὕτω ποιοῦντες, κἂν ἄνδρες κἂν γυναῖκες ὦσι, προσφόρως ἐπιτιμάσθωσαν, ἀντὶ τοῦ κατὰ τὸν ἑκάστου διάθεσιν ὁ προεστὼς αὐτοῖς ἐπαγέτω τὸ ἐπίτιμον, ἢ μαλακώτερον ἢ σφοδρότερον. τοῖς μὲν γὰρ ταπεινουμένοις καὶ μεταμελουμένοις ἐπὶ τῷ σφάλματι ἀνήκει τὸ ἐπίτιμον, καὶ ποιεῖσθαι κουφότερον· τοῖς δὲ σκληρυνομένοις καὶ ἀναιδευομένοις ἐντονωτέραν δεῖσθαι καὶ βαρυτέραν τὴν ἐπίτιμησιν, καὶ οὕτω προσφόρως ἑκάστῳ ἐπιτιμᾶσθαι.

ΑΡΙΣΤ. Οὐκ ἔξεισι μοναζοῦσα τῆς μονῆς, εἰ μὴ μετὰ εὐλογίας τῆς προεστώσης. καὶ οὐδὲ μόνη, ἀλλὰ μετ' ἐπιτρεπούσης πρεσβύτιδος· ἐξώκοιτος δὲ τὸ παράπαν ἡ γένηται. κατὰ ταυτὸ καὶ μοναζων, εἰ μὴ μετ' ἐπιτροπῆς ἡγουμένου, τῆς μονῆς μὴ ἐξιέτω.

Τὸ μὲν, μένειν ποτὲ καθ' οἱονδήτινα τρόπον ἔξω τῆς μοναστηρίου μοναζούσαν, παντελῶς ὁ κανὼν ἀπηγόρευσε· τὸ δὲ, ἀναγκης ἀπαραιτήτου ἐπεμπιπτούσης ταύτῃ ἐξέρχεσθαι τῆς μονῆς μετὰ γνώμης καὶ εὐλογίας τῆς προεστώσης, καὶ αὖθις ἐπιστρέφειν, καὶ μένειν ἐν αὐτῇ, ἢ κεκώλυσεν, ἀλλὰ ἐπιτρέπει γίνεσθαι. πλὴν καὶ ἐν τούτῳ προστίθησι, τὸ μὴ μόνην ἐξέρχεσθαι, ἀλλὰ μετὰ τινῶν πρεσβυτίδων, καὶ προηθουσῶν ἐν τῷ μοναστηρίῳ· ὡσαύτως δὲ, οὐδὲ μοναχὸν, ἄνευ εὐλογίας τοῦ προεστῶτος αὐτῆς, βάλεται. τῆς μοναστηρίου ἐξελθεῖν. τὰς δὲ παραβαίνοντας τὰ ὁρισθέντα, προσφόροις ἐπιβάλλει ἐπιτιμίοις.

ΖΟΝΑR. Monialibus extra monaſterii ſepta egrediendi facultatem eſſe Patres vetuere. Quòd ſi neceſſaria exeundi cauſa quandoque inciderit, id non niſi Præfectæ facultate impetrata, nec tamen ſolis, ſed earum, quæ cum ætate grandiores tum moribus præ cæteris probatæ ſint, honeſto comitatu ſeptis, licere decernunt; & extra monaſterium nullo modo pernoctent, (id enim verbo ἐξωκοιτεῖν planè indicatum.) Sed monachi quoque, inquit canon, cum id aliqua neceſſitas poſtulaverit, Præfecto ipſis benedicente egrediantur. Qui ſecus fecerint, ſive viri ſive mulieres, in eos accommodate atque appoſite, hoc eſt, leviore aut acerbiore pœna, prout quemque affectum animo viderit, Præfectus animadvertat. Quos enim animo conſternatos, culpæque pertæſos cognorit, leviore in eos erit animadverſione contentus: contumaces vero atque arrogantes, omnino ſeveriùs accipiet, eaque ratione accommodatè atque appoſitè pœnam ſingulis decreviſſe exiſtimabitur.

ARIST. *Monialis monaſterio non egredietur, niſi ejus quæ præfecta eſt benedictione: & neque ſola, verùm cum aliâ vetulâ. Extra vero cubare nullo modo licet. Eodem modo & Monachus, niſi præfecto permittente, monaſterio non egredietur.*

Monialem quocunque modo extra monaſterium unquam manere canon omnino prohibet: eam autem, ſi inexorabilis aliqua inciderit neceſſitas, manſione exire cum voluntate & benedictione ejus qui præeſt, & rurſum redire, & in eâ manere non prohibet, ſed fieri permittit. Sed & in eo addit, eam non ſolùm exire, ſed cum vetulis quibuſdam & quæ ſunt in monaſterio primæ. Similiter verò, nec monachum, ſine benedictione ejus qui ipſi præeſt, monaſterio exire vellet. Hæc autem decreta tranſilientes convenientibus pœnis ſubjicit.

ΚΑΝΩΝ μζ'.

Μήτε δὲ ἐν ἀνδρείῳ μοναστηρίῳ γυνὴ, μήτε ἐν γυναικείῳ ἀνὴρ καθευδέτω. παντὸς γὰρ προσκόμματος καὶ σκανδάλου ἔξω εἶναι δεῖ τοὺς πιστοὺς, καὶ πρὸς τὸ εὔσχημον καὶ εὐπρόσδεκτον τῷ κυρίῳ καὶ ἑαυτοῖς διατίζειν βίον. εἰ δέ τις τοῦτο πράξοι, εἴτε κληρικὸς εἴη, εἴτε λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

CANON XLVII.

Neque mulier in virorum monaſterio, neque vir in mulierum dormiat. Extra offendiculum enim & ſcandalum fideles eſſe oportet, & ad id quod eſt decorum ac honeſtum, Deoque gratum, vitam ſuam componere. Si quis autem hoc fecerit, ſive ſit Clericus, ſive Laïcus, ſegregetur.

ΒΑΛΣ. Παντὸς σκανδάλου ἀπηλλάχθαι ὁ κανὼν οὐχὶ τοὺς μοναχοὺς μόνους ἀπαιτεῖ, ἀλλὰ καὶ τοὺς πιστοὺς ἅπαντας, καὶ μήτε ἑαυτοῖς δι' ἑτέρων πορίζειν σκάνδαλα, μήθ' ἑτέροις δι' ἑαυτῶν· τοὺς δὲ μοναχοὺς πολλῷ πλέον. τὸ δὲ ἐν γυναικείῳ μοναστηρίῳ καθεύδειν ἄνδρας ἢ τοὐναντίον, καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις σκανδάλων αἴτιον ἔσεσθαι καὶ ἄλλοις. ἔμφυτον γὰρ τῇ σαρκὶ τὸ πῦρ τὸ ἐκ τῆς πανδῶν, καὶ μόλις, ἡμῶν ὕλης ἀναπτέσης αὐτὸ πόρρω καθιστῶσιν ἑαυτὲς, μαλθακώτερον ἡμῖν ἂν. εἰ δὲ ἡμεῖς αὐτῷ προσθησόμεθα ὑπεκκαύματα, λάβρον ἔσεσθαι, καὶ καταφρήσει ὡς χόρτον ἡμᾶς ῥᾳδίως. τί δ' ἂν ἔσεσθαι ἀνδράσι πρὸς ὃ τῆς ἐπιθυμίας πῦρ δραστικώτερον ὑπέκκαυμα γυναικὸς, ἢ γυναιξὶν αὖθις, ἀνδρὸς, πρὸς ἔξαψιν τῆς φλογός; καὶ οὕτω μὲν ἀλλήλοις οἱ μοναχοὶ λαβαὶς σκανδάλου παρέξουσιν, ἑτέρους δὲ σκανδαλίσουσιν ὀφθῆναι γυναῖκας ἐν ἀνδρῶν καταγωγίοις διανυκτερεύσας, ἢ ἄνδρας ἐν ἀσκηπίοις γυναικῶν. καχύποπτοι γὰρ οἱ πλείους καὶ ἀφορμὰς ζητοῦντες σκανδάλων καὶ βολῶν. διὸ καὶ τοῖς πατράσιν ἀπηγόρευται τοῦτο. τοὺς δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῦντας ἀφορισμῷ κολάζουσι. καὶ ὁ μὲν κανὼν ταῦτα. Ὁ δὲ β'. κεφ. τῆς ρκγ'. Ἰουστινιανείου νεαρᾶς, ἤτοι δ' ιε'. κεφ. τῷ ά. πίτλου τῷ δ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, φησίν· οὐκ εἰσελεύσεται δὲ, οὔτε γυνὴ παντελῶς εἰς ἀνδρικὸν μοναστήριον, οὐδὲ ἀνὴρ εἰς γυναικεῖον, ἢ προφάσει τελευτήσαντος κἀκείσε κειμένου μνήμης, ἢ καλὰ ἄλλην αἰτίαν.

BALS. Ab omni ſcandalo eſſe remotos exigit canon, non ſolùm Monachos, ſed & omnes fideles, & nec eis ſcandala per alios, nec aliis per eos dari: ſed multo magis Monachos. In mulierum autem monaſterio dormire viros, vel contrà, & illis ipſis eſt offenſionis cauſa, & aliis. Carni enim innatus eſt animi perturbationum ignis, & vix, nobis etiam procul à materiâ quæ eum accendit noſmet conſtituentibus, debilior fiat. Quòd ſi nos ei fomites addiderimus, erit acris & vehemens, &, ſicut fœnum, facilè nos incendet. Quod autem viris ad ignis cupiditatem poteſt eſſe acrius fomentum muliere, vel mulieribus rurſus, viris, ad flammam excitandam? Et ſic inter ſe quidem Monachi offenſionis anſam præbebunt; aliis verò ſcandalum afferent, cùm viderint mulieres in virorum habitaculis pernoctantes, vel viros in mulierum aſceteriis. Sunt enim quàm plurimi ſuſpicioſi, offenſionúmque & calumniæ occaſionem quærunt. Quãobrem & hoc quoque à patribus interdictum eſt. Eos autem, qui aliter faciunt, ſegregatione puniunt. Et hæc quidem canon. Secundum autem caput cxxiii. Novellæ, ſeu xv. caput primi tit. iiii. libri Baſilic. dicit: Non ingredietur autem omnino, nec mulier in virorum monaſterium nec vir in mulierum, vel prætextu memoriæ ac monumenti alicujus mortui qui illic poſitus eſt, vel aliam ob cauſam. Et maximè, ſi quis fratrem

Digitized by Google

fortè vel ſororem vel aliquem ex ſuo genere in monaſterio ſe habere dixerit: non eſt enim cognatio Monachis, qui eam quæ eſt in cælo vitam æmulati ſunt. Quid enim ſibi volunt qui ſic ingrediuntur, ſi non aliquid eorum, quæ ſunt prohibita, volunt agere? Cùm ergo, quæ viris conveniunt, poſſint viri in virorum monaſterio facere, & ſimiliter quæ mulieribus attributa ſunt, in mulierum monaſteriis mulieres facere: nullus quoque miſceatur alteri, nec ſi quis fortè dicatur frater vel ſoror vel alius cognatus. Neque enim alicui eo prætextu introire permittimus. Si enim ipſa principia abſciderimus, & eam quæ per viſum animis infunditur fraudem, &, quæ ex eo oritur, prolapſionem prohibuerimus, erit multo facilior & planior ſacris concertatoribus vitæ melioris correctio. Omnes ergo illi legi pareant, & nec viri in mulierum monaſteriorum ſepulcris reponantur, neç mulieres in virorum inhumentur monaſteriis. Neque enim viris Gynæcea, nec rurſus mulierum catalogis virorum habitacula conveniunt. Hinc nec propter defunctos indecoras has congreſſiones à ſuperſtitibus fieri volumus: ne ex eo naturæ ad ſeipſam detur aditus, ut quomodo non fas eſt ſe delicatè gerat & ludat, & res divinas injuria afficiat, & pietatis utique prætextu & ſub ſanctitatis ſpecie ea agat, quæ ne dicere quidem nec cogitare fas eſt eos qui honeſtam vitam monaſticam perſequuntur. Cùm hoc autem ſit apertum, neceſſe eſt eos qui ſepulturis deſerviunt, & eos maximè qui lectum ferunt, & qui fodiunt, ad monaſterium accedere. Et in virorum quidem monaſteriis res eſt facilis, ſed non ſic in mulierum, propter dictam prohibitionem. Statuimus itaque, ſi quando quid ejuſmodi futurum eſt, & ſepelienda ſit mulier in tali mulierum monaſterio (virum enim non admittimus) ut religioſiſſimæ quidem mulieres in ſuo monaſterio maneant; ſola autem oſtiaria vel oſtiariæ & ipſa fortè rectrix, ſi velit, adſint iis quæ fiunt: & illi cùm primùm juſta & exequias quàm celerrimè fecerint, & ſepulcrum foderint, corpúſque contexerint, ſtatim recedant, nec ullis à ſe viſis religioſiſſimis fœminis, nec eis viciſſim ab ullis earum conſpectis. Sed nec viri alium excogitent prætextum, quo ad mulierum monaſteria accedant, vel mulieres ad monaſteria quæ viris dedicata ſunt, ab obtentu eorum quæ in exequiis & juſtis mortuo præbendis fiunt; ut qui eorum memo iam faciunt, tertio & nono die convenientes, vel quando quadraginta dies venerint, vel etiam annus: cùm liceat quidem mulieribus, ſi mulierum ſit monaſterium, omnia facere; ſin autem virorum, viris; & non talium obſervationum prætextu ſanctis monaſteriis aliquam infamiæ notam inurere.

A καὶ μάλιστα εἴτις ἀδελφὸν τυχὸν ἢ ἀδελφὴν ἢ τινα τῶν ἐκ τοῦ γένους ἔχειν ἐν τῷ μοναστηρίῳ φήσει· συγγένεια γὰρ τοῖς μοναχοῖς οὐκ ἔστι, τοῖς γε καὶ ἐν οὐρανῷ ζηλώσασι βίον. τί γὰρ δὴ καὶ βουλόμενοι τὰς τοιαύτας εἰσόδους ποιήσονται, εἰ μὴ βέλτιόν τι πράττειν τῶν ἀπηγορευμένων; ἔξον οὖν καὶ τὰ ἀνδρεῖα πρέποντα ἐν τοῖς ἀνδρικοῖς μοναστηρίοις ἄνδρας ποιεῖν, καὶ τὰ γυναιξὶν ὁμοίως ἀπονενεμημένα, ἐν τοῖς γυναικείοις μοναστηρίοις πράττειν γυναῖκας, οὐδενὸς ὑπεμνυμένου θατέρῳ· οὐδὲ εἴτις τυχὸν εἴη λέγοιτο ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ ἢ ἄλλος συγγενής. οὐδὲ γὰρ κατ' αὐτὴν τὴν πρόφασιν εἰσιτητὸν εἶναί τισι συγχωροῦμεν. εἰ γὰρ αὐτὰς τὰς ἀρχὰς ἐκκόψομεν, καὶ τὴν δι' αὐτῆς τῆς ὁράσεως εἰσκεινομένην ταῖς ψυχαῖς ἀπάτην, καὶ ἡ ἐντεῦθεν ὄλισθον καλύσομεν· ἕξει πολλῷ ῥᾴων τε καὶ εὐκολωτέρα τοῖς ἱεροῖς ἀγωνισταῖς ἡ τοῦ κρείττονος βίου κατόρθωσις. πρέπει τοίνυν τῷδε τῷ νόμῳ πειθέσθωσαν, καὶ μήτε ἄνδρες ἀποτιθέσθωσαν ἐν γυναικείων μοναστηρίων τάφοις, μήτε γυναῖκας ἀνδρικοῖς μοναστηρίοις κατορυττέσθωσαν. οὐδὲ γὰρ ἀνδράσι γυναικωνίτιδες πρέποισιν, οὔτε αὖθις ἄνδρωνες τῇ τῶν γυναικῶν καταλόγοις. οὐδὲ ἐντεῦθεν ἀφ' οὗ τοὺς τελευτήσαντας τοῖς θεοῦσι τὰς ἀχήμονας ταύτας ὑπομίξαι γίνεσθαι βουλόμεθα· ἵνα μὴ πάροδος ἐντεῦθεν γένηται τῇ φύσει πρὸς ἑαυτὴν, ἃ μὴ δέμις κρυφῇ τε καὶ παίζειν, καὶ τὰ θεῖα καταισχύνειν πράγματα, καὶ δυσεβείας δῆθεν προκαλύμματι καὶ τῷ τῆς ὁσίας σχήματι ταῦτα πράττειν, ἅπερ οὐδὲ λέγειν οὐδὲ ἐννοεῖν τοῖς μονήρη βίον ἀσκοῦσι καλόν. ἐκείνου δὲ οὕτω φανεροῦ ὄντος, ἀνάγκη καθέστηκε· τοὺς ταῖς ταφαῖς ὑπηρετουμένους, καὶ μάλιστα τοὺς τὴν κλίνην φέροντας, τούς τε ὀρύττοντας, εἰσφοιτᾶν εἰς τὰ μοναστήρια. καὶ ἐν μὲν τοῖς ἀνδρικοῖς μοναστηρίοις τὸ πρᾶγμα δύκολόν ἐστιν, ἐν δὲ τοῖς γυναικείοις οὐχ οὕτως, διὰ τὴν εἰρημένην ἀπαγόρευσιν. διεσπίζομεν τοίνυν εἴποτε μέλλοι τοιοῦτον γίνεσθαι, καὶ δαίπεδαί τις γυνὴ ἐν γυναικείῳ μοναστηρίῳ (ἄνδρας γὰρ οὐκ ἐφίεμεν) τὰς μὴ δύλαβεστάτας γυναῖκας ἐν τῷ οἰκείῳ μένειν μοναστηρίῳ· μόνῃ δὲ τῇ θυρωρὸν ἢ τὰς θυρωρούς, καὶ τῇ ἡγουμένῃ ἴσως αὐτῇ, εἰ βουληθείη, πρέπειναι τοῖς γινομένοις· καὶ δᾶττον ἐκείνους πράξαι τὰ περὶ τὴν ὁσίαν νενομισμένα, καὶ ὡς τάφον ὀρύξαι, καὶ τὸ σῶμα καλύψαι, δύο δὲ ἀποχωρεῖν μὴ τεθεαμένους τινὰς τῶν δυλαβεστάτων γυναικῶν, μήτε τῶν τινων αὐτῶν θεασθέντας. ἀλλὰ μηδὲ ὑπονοείτωσάν τι πρόφασιν ἢ ἄνδρες τῶν εἰς γυναικεῖα μοναστήρια πρόοδον, ἢ γυναῖκες τῶν ἀνδράσιν ἀφωρισμένων, καὶ προφάσει τῶν περὶ τὴν ὁσίαν πραττομένων· ἃς δὴ μνήμας ποιοῦσιν, εἰς τρίτην καὶ ἐνάτην σωιόντες ἡμέρας, ἢ ἑνίκα τεσσαράκοντα ἐξήκοιεν, ἢ καὶ ἐνιαυτός. ἔξον, εἰ μὲν γυναικεῖον εἴη τὸ μοναστήριον, γυναῖκας ἀπρεπῆ πράττειν· εἰ δὲ ἀνδρῶον, ἄνδρας· καὶ μὴ προφάσει τῶν τοιούτων παρατηρήσεων ἀδοξίαν τινὰ τοῖς διαγήσι μοναστηρίοις περιτρίβεσθαι.

Zonar. Offenſiones omnes & ſcandala evitare, neque vel ex aliis ſibi peccandi occaſiones quærere, vel aliis ipſi præbere, non aſcetæ, ſed omnes quidem fidei myſteriis initiati, proindeque multo magis monachi hoc canone jubentur. Quòd ſi in monaſteriis mulierum viri pernoctent, aut contra, in eo, tum ipſorum qui id faciunt tum aliorum quoque, offenſionem aliquam intercedere neceſſe eſt. Carni enim innatus eſt animi perturbationem ignis, & vix nobis, procul à materiâ, quæ eum accendit, noſmet conſtituentibus debilior fiat. Quod ſi etiam fomitem ipſimet ingeramus, invaleſcet vehementiùs, nóſque nullo negotio fœni ſtipulæve inſtar abſumet. Quid porrò ad cupiditatis in homine flammam excitandam muliere vehementius? quid viciſſim, ut inflammetur hoc igne mulier, homine periculoſius? Erunt igitur tum ſibi invicem, qui in monaſteriis degunt, offen-

Ζωναρ. Παντὸς σκανδάλου ἀπηλλάχθαι ὁ κανὼν οὐχὶ τὰς ἀσκητὰς ἀπαιτεῖ, ἀλλὰ τοὺς πιστοὺς ἅπαντας, καὶ μήτε ἑαυτοῖς δι' ἑτέρων προφέρειν σκάνδαλα, μήτε ἑτέροις δι' ἑαυτῶν, τοὺς δὲ μοναχοὺς πολλῷ πλέον. ὃ δὲ ἐν γυναικείῳ μοναστηρίῳ καθεύδειν ἄνδρας, ἢ τοὐναντίον, καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις σκανδάλων αἴτιον ἔσαι καὶ ἄλλοις. ἔμφυτον γὰρ τῇ σαρκὶ ὁ πῦρ ὁ ἐκ τῶν παθῶν, καὶ μόλις ἡμῖν ὕλης ἀναπούσης αὐτὸ πόῤῥω ἑαυτοὺς καθιστῶσι μαλθακώτερον γένοιτ' ἄν. εἰ δὲ ἡμεῖς αὐτῷ παρατιθείμεθα ὑποκαύματα, λαυρὸν ἔσται, καὶ καταφρήσ ὡς χόρτον ῥᾳδίως ἡμᾶς. τί δ' ἂν ἔσαι ἀνδρὸς πρὸς ὃ τῆς ὀπθυμίας πῦρ δεσικώτερον ὑπέκκαυμα γυναικὸς, ἢ γυναιξὶν αὖθις ἀνδρὸς πρὸς ἕξαψιν τῆς τοιαύτης φλογός. καὶ οὕτως μὴ ἀλλήλοις οἱ μοναταὶ λαβὰς σκανδάλου πρόξουσιν, ἑτέρους δὲ σκανδαλίζουσιν, ὁρῶν-

Digitized by Google

τας γυναῖκας ἐν ἀνδρῶν καταγωγίοις ἀγρυπνεῖν ἀναγκάζοντας, ἢ ἀνδρας ἐν ἀσκητηρίῳ γυναικῶν ὁμοίως ποιοῦντας. ταχὺ γὰρ οἱ πλείους, καὶ ἀφορμὰς ζητοῦντες σκανδάλων ἢ καὶ διαβολῶν. διὸ χρὴ τοῖς πατράσιν ἀπηγορευται τοῦτο ὡς ἐκ ὀφθαλμῶν τοὺς δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῦντας ἀφορισμῷ κολάζουσιν.

A sionis causa, tum aliis quoque, quicunque aut muliebrem in diversorio virili, aut virorum in muliebri ascesterio pernoctationem animadverterint. Suspicioli etenim sunt plerique homines, quique offensionis & calumniæ occasiones undique aucupantur. Eam rem igitur, à recti specie quippe alienam, Patres hac constitutione damnant; quique constitutioni non paruerint, eos segregatione mulctari jubent.

ΑΡΙΣΤ. Οὔτε γυναῖκα χρεὼν ἐν ἀνδρῶν καθεύδειν μοναστηρίῳ· οὔτε γυναικῶν, ἄνδρα. Σαφής.

ARIST. *Neque mulierem in virorum, nec virum in mulierum monasterio dormire oportet.* Perspicuus.

ΚΑΝΩΝ μή'.

CANON XLVIII.

B

Η τῆς πρὸς ὁπισκοπῆς προαιρέσεως ἀναγορευθέντος γυνὴ χωρὶς κοινῆς συμφωνίας τῆς οἰκείου ἀνδρὸς προαφορισθεῖσα, μετὰ τὸ ἐπ' αὐτῷ τῆς ὁπισκοπῆς χειροτονίαν, ἐν μοναστηρίῳ εἰσίτω πόρρω τῆς τοῦ Επισκόπου καταγωγῆς φκοδομημένῳ, καὶ τῆς ἐκ τοῦ Επισκόπου προνοίας ἀπολαυέτω. εἰ δὲ μὴ ἀξία φανείη, καὶ πρὸς τὸ τῆς διακονίας ἀναβιβασθήσεται ἀξίωμα.

Uxor ejus, qui ad Episcopalem dignitatem promotus est, communi sui viri consensu prius separata, postquam in Episcopum ordinatus est, monasterium ingrediatur procul ab Episcopi habitatione extructum, & Episcopi providentia fruatur. Sin autem digna visa fuerit, etiam ad diaconatus dignitatem provehetur.

ΒΑΛΣ. Οἱ μὲν ἅγιοι ἀπόστολοι ἐν πέμπτῳ κανόνι διορίζόμενοι, Επίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα μὴ ἐκβαλέτω προφάσει δυλαβείας, ἐνέδωκαν τοῖς Επισκόποις καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἔχειν τὰς οἰκείας γυναῖκας. οἱ δὲ τῆς παρούσης συνόδου ἅγιοι πατέρες ἐν μὲν τῷ ιβ'. κανόνι διωρίσαντο ὅσα δεῖ καὶ ὥρισαν. ἀρτίως δὲ παρακελεύονται τὸν ψηφισθέντα εἰς ἐπισκοπὴν ἀποδιίστασθαι τῆς προσούσης αὐτῷ γυναικὸς, καὶ κοινὴν ἀρέσκειαν, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐν μοναστηρίῳ εἰσέρχεσθαι τὴν γυναῖκα, πόρρω ὄντι τῆς ὁπισκοπῆς. ὃ γὰρ ἀλλήλους ὁρᾶν συνεχῶς, ἀναμιμνήσκειν μέλλει πάντως αὐτοὺς τῆς προτέρας διαγωγῆς τε καὶ συμβιώσεως, καὶ ἐκκαίειν τὸν ἔρωτα. οὕτω δὲ τούτου γινομένου, ἀξιοῦσθαι τὴν γυναῖκα παρὰ τοῦ Επισκόπου προνοίας σωματικῆς, ἐνδεῆ οὖσαν· εἰ γὰρ δύποροῖ, οὐδέν τι δοθήσεται αὐτῇ παρὰ τοῦ Επισκόπου. οὐ γὰρ αὐτὸς δύποροῦν δύναταί τι εἰς ἑαυτὸν δαπανᾶν ἐκ τῆς εἰσόδων τῆς ὁπισκοπῆς. εἰ δὲ καὶ ὁ βίος τῆς γυναικὸς σεμνός ἐστι καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς διακονίας ἄξιος, καὶ πρὸς ταύτην προαναβιβασθήσεται. ταῦτα τοῦ κανόνος διορίζομένου, ἐρωτήσει τις, ὡς τῆς ρκζ'. Ιουστινιανείου νεαρᾶς τῆς πολλάκις ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ καταγραφείσης, ἀπαγορευούσης τὸ κατὰ συναίνεσιν τῆς ὁμοζύγων λύεσθαι τὸν συνοικέσια, πῶς ὁ παρὼν κανὼν διορίζεται ἀποδιίστασθαι κατὰ συναίνεσιν τοῦ ὑποψηφίου ἀνδρὸς τὴν γυναῖκα; Λύσις. κατὰ συναίνεσιν μὲν οὐ λύεται συνοικέσιον· ἐξ δυλόγου δὲ αἰτίας λύεται. καὶ ὥσπερ τοῦ ἑνὸς τῆς ὁμοζύγων ἀποκειρομένου λέγομεν ἀγαθῇ χάριτι τὴν διάζευξιν γίνεσθαι· οὕτω καὶ τοῦ ἀνδρὸς ψηφισθέντος, λυθήσεται μετὰ τὴν χειροτονίαν καὶ τὸ συνοικέσιον. καὶ οὐ δοκεῖ κατὰ συναίνεσιν λύεσθαι τοῖς νόμοις ἀποδεδεκτον· πρὸ δὲ τῆς χειροτονίας οὐ λύεται, ὅτι εἰκὸς ἔστιν αὐτὸν μὴ προβῆναι διά τινα ἀναφυησόμενα δύλογα αἴτια. τί δὲ, τῆς γυναικὸς μὴ ἀρεσκομένης ἰδιοκατῆσαι ἐκ τοῦ ψηφισθέντος ὁμοζύγου αὐτῆς, ἐμποδιάσεται ἡ χειροτονία; Λύσις. δοκεῖ μοι τὸν ψῆφον ἀκυροῦσθαι, ἐὰν ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς ἀνακαλῆται τὴν συζυγίαν. διὰ τοῦτο γὰρ εἴρηκεν ὁ κανὼν, καὶ συναίνεσιν καὶ αὐτῆς τὴν διάστασιν γίνεσθαι· εἰς μὴ δυναμένην γενέσθαι, εἰ αὕτη ἀπαναίνεται τὴν διάζευξιν. εἰ δὲ τις ἐρεῖ, καὶ μὴν ἡ ἀποκαρσις καὶ μὴ θέλοντος θατέρου τῶν ὁμοζύγων γίνεται ἀσφαλῶς, εἰπὲ πρὸς αὐτὸν, ὅτι ὅτι μὲν τῆς ἀποκάρσεως, ὁ ὠφελεφθεὶς δύναται πρὸς συζυγίαν ἑτέραν ἐλθεῖν, ὡς ἐκ ἀδικεῖται τοσοῦτον· ὅτι δὲ τῆς χειροτονίας, οὐ δύναται πρὸς ἕτερον γάμον ἐλθεῖν ἡ τῷ χειροτονηθέντος γυνὴ ἀποκειρομένη, καὶ ὡς μεγάλως ἐντεῦθεν ἀδικουμένη, εἰσακουσθήσεται μὴ θέλουσα τὴν διάζευξιν.

Βαλs. Sancti quidem Apostoli in v. canone definientes, Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus suam uxorem ne ejiciat pietatis prætextu, concesserunt Episcopos post ordinationem habere proprias uxores. Præsentis autem Synodi sancti patres in xii. quidem canone definierunt, quæ tandem definierunt. Nunc autem jubent eum, qui electus est Episcopus, ab ea quam habet uxore communi consensu separari, & post consecrationem mulierem monasterium ingredi, quod sit longè ab Episcopatu. Se enim invicem frequenter intueri, priorem eorum vitæ rationem ac consuetudinem est omnino in memoriam eis revocaturum, & amorem accensurum. Cùm hoc autem sic fiat, mulierem quidem ab Episcopo dignam existimari providentia corporali, si sit pauper: sin autem sit locuples, nihil ei ab Episcopo dabitur; quoniam nec si ipse quidem sit locuples, ex Episcopatû reditibus quidquam potest in seipsum expendere. Si autem ejus uxoris vita sit gravis & gradu diaconatûs digna, ad eam quoque provehetur. Hæc cùm à canone decernantur, interrogabit quispiam, cùm Iustiniani cxxvii. Novella, quæ in præsenti libro sæpe posita est, prohibeat conjugum consensu dissolvi matrimonium, quomodo decernit præsens canon, uxorem ab electo marito consensu separari? Solutio. Consensu quidem non solvitur matrimonium: sed justa de causa solvitur: & quemadmodum, si unus ex conjugibus tondeatur, dicimus bona gratia separationem fieri: ita, & viro electo post ordinationem solvetur conjugium. Nec videtur consensu solvi matrimonium, quod legibus non admittitur. Ante ordinationem autem non solvitur, quoniam consentaneum est eum fortè non provehendum propter aliquas probabiles causas exorturas. Quòd si mulieri non placeat seorsum à suo conjuge, qui electus est, vitam agere, impedietúrne ordinatio? Solutio. Videtur mihi esse infirmanda electio, si uxor mariti conjugium revocet. Propterea enim dixit canon, ejus quoque consensu separationem fieri: ut quæ non possit fieri, si ipsa divortium recuset. Si quis autem dicat, Atqui monachalis tonsura, etiam nolente altero ex conjugibus, fit securè; dic ei, quòd in tonsura quidem, is qui relictus est, potest ad alterum venire conjugium, nec tanta injuria afficitur: in consecratione autem non potest ad alterum venire matrimonium consecrati Episcopi uxor quæ tondetur, & ut quæ magna ea ex re injuria afficiatur, audietur si nolit separari. Quòd autem ordinati

Digitized by Google

dinati uxor tonderi, & monasticam vitam agere non cogetur, coram Imperatore sancto Domino Isaacio Angelo disceptatum est, mense Septembri indictionis v. præsentibus tribus Patriarchis, Constantinopolitano, Antiocheno, & Hierosolymitano, & Metropolitanis circiter xl. & judicatum est, quòd ordinati uxor necessariò detonderi debet. Quære igitur dictam constitutionem, in Chartophylacio repositam. Præterea interrogabit aliquis, cur, cùm canon dicat, Nullum monasticam vitam invitum subire oportere, ejus, qui electus est, uxor, quæ nihil mali fecit, in monasterium includitur? Sol. Dicunt quidam, quòd quoniam canon non statuit expressè eam esse tondendam, includetur quidem in monasterio, tonderi tamen non cogetur, quemadmodum & adulteratæ mulieres, vel quæ alias extremè deliquerunt: & maximè quoniam etiam ad Diaconatus dignitatem vult eam posse provehi, quæ aliquando mulieribus laïcis concedebatur. Mihi autem videtur oportere eam necessariò tonderi. Licebat enim ei ante consecrationem, ut dictum est, à proprio marito non separari, & ita efficere, ut nec consecratio nec tonsura locum haberet. Quoniam autem per consecrationem divortium elegit, per tonsuram cogetur separationem perficere, & non ludere ubi non est ludendum. Cum laïco enim habitu eam esse in monasterio, supplicii non beneficii opus est: quod ad non parvum consecrationis dedecus spectat. Quare nec vi suscipi tonsura, sed sponte ac consilio reputatur. Quòd autem laïcæ solum mulieres dignæ Diaconissæ dignitate habeantur, verum non est. Nam & monachæ ea dignæ habebantur. Alioqui si concessum fuerit, ut cum laïco habitu ingrediatur monasterium, ejus qui consecratus est uxor, justè ac probabili de causa extrà quoque versari quæret, fortè autem etiam cum alio viro conjungi, vel etiam cum eo, qui Episcopus factus est, consuetudinem habere: quod quidem est absurdum, & contra divinorum canonum voluntatem. Nota ergo hæc omnia, & maximè propter eos qui existimant Sacerdotum uxores posse etiam secundò nubere. Existimo enim, quòd ab hoc canone, eis secundò nubere non permittetur. Quoniam autem in multis nomocanonis invenitur Iustiniani novella (sita in iii. lib. Basilic. tit. primo cap. vii. quod quidem positum est à nobis in cap. xxiii. primi tituli præsentis operis) quæ statuit ad Episcopalem dignitatem non esse provehendum qui habet uxorem vel liberos, vel eum alioqui, qui præter hæc facit, deponendum, & frequens de ea re mentio facta est: Dicimus eam Novellam exoleviſſe, eo quod in Basilicis non ponitur; hunc autem canonem esse in usu, & secundam Novellam Imperatoris Domini Leonis philosophi, quam lege, quæ hæc apertè decernit circa finem. Nostra igitur Imperatoria, quæ ex Deo est, majestas, si mandatis Divinis insistatur, id longè convenientius fore animadvertens, consonam illis profert legem; & quemadmodum ipsis videtur ad primarium Sacerdotium promoveri, qui illo honore alioqui dignus sit, etiamsi liberos habeat legitimos: & ita quidem censens, ut à lege quæ contradicere ausa fuit, in audaciæ pœnam perpetuum in futurum exigatur silentium.

A Τὸ πρὸ τοῦ μὴ ἀναγκάζεσθαι τὴν γυναῖκα τοῦ χειροτονηθέντος ἀποκείρεσθαι καὶ μοναζειν, ἐλαλήθη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως τοῦ ἁγίου κυροῦ Ισαακίου τοῦ Ἀγγέλου τῷ ἁγίῳ πρωτοβεστιαρίῳ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς τοῦ ε'. ἰνδικτιῶνος, παρόντων τῶν πατριαρχῶν θείων, τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ μητροπολιτῶν ὡσεὶ μ'. καὶ διεγνώσθη ὀφείλειν ἀποκείρεσθαι καὶ τὸ ἀπαραίτητον τὴν γυναῖκα τοῦ χειροτονηθέντος. ζήτει οὖν τὸ τοιοῦτον σημείωμα κατασωθὲν ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ. ἔτι ἐρωτήσῃ τις διὰ τί τοῦ κανόνος λέγοντος μηδένα μονήρη βίον ἄγοντα ὑποδύεσθαι, ἢ τοῦ χειροτονηθέντος γυνὴ μηδὲν ἀδικήσασα ἐγκλείεται εἰς τὸ μοναστήριον; Λύσις. τινὲς λέγουσιν ὡς ἐπεὶ ὁ κανὼν ὁ διορίζεται αὐτὴν ῥητῶς ἀποκείρεσθαι, ἀποκλεισθήσεται μὲν εἰς τὸ μοναστήριον, ἀποκαρῆναι δὲ οὐκ ἀναγκασθήσεται, κατὰ τὰς μοιχευθείσας γυναῖκας, ἢ καὶ ἄλλως ἐκάτως φθαρησούσας· καὶ μάλιστα ὅτι καὶ πρὸς τὸ τῆς διακονίας ἀξίωμα θέλει ταύτην προάγεσθαι, ὃ πρὸ τοῦ λαϊκῆς γυναιξὶ ποτὲ χαριζόμενον. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ἐξ ἀνάγκης ὀφείλειν αὐτὴν ἀποκείρεσθαι. ἐξὸν γὰρ ταύτην πρὸ τῆς χειροτονίας, ὡς εἴρηται, μὴ διαζυγῆναι τοῦ οἰκείου ἀνδρὸς, κἀντεῦθεν καὶ τὴν χειροτονίαν ἀπεκτῆσαι καὶ τὴν ἀπόκαρσιν. ἐπεὶ δὲ διὰ τὴν χειροτονίαν τὴν διάζευξιν ὑπέστησαν, ἀναγκασθήσεται διὰ τῆς ἀποκάρσεως πλείωσαι τὸ διαζύγιον, καὶ μὴ παίζειν ἐν οὐ παικτοῖς. τὸ γὰρ μὴ λαϊκοῦ σχήματος ἐν αὐτὴν εἰς τὸ μοναστήριον, κολάσεως ἔργον ἐστὶν οὐκ ἀνεργασίας· ὅθεν εἰς ἀτιμίαν τῆς χειροτονίας ἀφορᾷ οὐ μικράν. διὸ οὐδὲ λογίζεται ἀναγκαστικὴ ἡ ἀπόκαρσις, ἀλλὰ αἱρετή. τὸ δὲ λαϊκὰς μόνας γυναῖκας ἀξιοῦσθαι διακονικοῦ ἀξιώματος, οὐκ ἔστιν ἀληθές· καὶ μοναζούσας γὰρ ἠξιοῦτο αὐτό. ἄλλως τε εἰ δοθῇ μὴ λαϊκοῦ σχήματος ἐν εἰς τὸ μοναστήριον τὴν τοῦ χειροτονηθέντος γυναῖκα, ζητήσῃ δύλογος καὶ ἐκτὸς διακριθῆν αὐτῷ, ἴσως δὲ καὶ συζευχθῆναι ἑτέρῳ ἀνδρὶ, ἢ καὶ μὴ τὸ ὑποκρύπτεσθαι σωφρονεῖν· ὅθεν ἄτοπον καὶ τοῖς θείοις κανόσιν ἀβούλητον. σημείωσαι οὖν ταῦτα πάντα διὰ τὰς ἀξιούσας δευτερογαμεῖν τὰς τῶν ἱερέων γυναῖκας. νομίζω γὰρ ὡς ἀπὸ τοῦ πρόντος κανόνος οὐ διαχωρισθήσονται δευτερογαμήσας. ἐπεὶ δὲ ἐν πολλοῖς τῶν νομοκανόνων διείσκεται νεαρὰ Ἰουστινιάνου (κεῖται δὲ ἡ τοιαύτη νεαρὰ καὶ εἰς βιβλίον γ'. τῶν βασιλικῶν, τίτλ. α'. κεφ. ζ'. ὅθεν καπηλεῖα ἐν ἡμῶν εἰς κεφ. κγ'. τοῦ α'. τίτλου τοῦ πρόντος συντάγματος,) δύνεζομένην μὴ ἀνάγεσθαι εἰς ἀξίωμα ὑποσκοπικὸν ἔχοντα γυναῖκα ἢ τέκνα, ἢ μᾶλλον διὰ ταῦτα χειροτονηθησόμενον καθαιρεῖσθαι, καὶ ἐλαλήθησάν τὰ πρὸ πολλοῦ πολλάκις, λέγομεν ὡς τὰ τῆς τοιαύτης νεαρᾶς ἀπεκτήσαμεν διὰ τὸ μὴ πεθεῖναι εἰς τὰ βασιλικὰ, καὶ ἐνεργοῦσι διὰ τοῦ πρόντος κανόνος, καὶ ἡ δευτέρα νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, ἣν καὶ ἀνάγνωθι, δύνεζομένῳ πρὸ τοῦ πλήθους ταῦτα ῥητῶς. ἡ οὖν ἐκ θεοῦ βασιλεία ἡμῶν τοῦτο ἁρμοδιώτερον κατανοοῦσα τοῖς θείοις ἐπεσθαι ἐντάλμασι, σύμφωνον ἐκείνοις ἐκφέρει νόμον. καὶ ὥσπερ αὐτοῖς δοκεῖ τὸ πρὸς ἀρχιερωσύνην ἀνάγεσθαι τὸ ἄξιον τιμῆς, κἂν ὦσι γονεῖς νόμῳ τετιμημένοι· οὕτως ὑπείζουσα καὶ ἀντιφθέγγεσθαι θρασυνθέντα νόμον, δίκην τῆς θρασύτητος, τῷ εἰς καὶ ἔπειτα χρόνον καὶ διηνεκῆ ἀφωνίαν εἰσπράττεσθαι.

ZONAR. Si quis maritus ad Episcopale munus vocetur, eum non ab uxore invita divelli, sed ea consentiente & volente divortium fieri; eo vero facto, ne vel sub eodem tecto, vel in vicinis ædibus uxor habitet, sed in monasterio procul ab Episcopi statione degat, hoc canone constitutum. Mutuus namque & quotidianus illorum inter se conspectus, prioris vitæ consuetudinisque memoriam proculdubio renovabit, & amoris in utroque flammam accendet. Uxori vero longè,

ΖΩΝΑΡ. Οὐκ ἀκούσης τῆς γυναικὸς διαζεύγνυσθαι αὐτῆς καὶ ἄνδρα βούλεται ὁ κανὼν καλούμενον εἰς ὑποσκοπὴν, ἀλλ' ἐκ συμφώνου, καὶ διαζυχθεῖσθαι μὴ συνοικεῖν αὐτῷ, μήτ' ἐγγὺς τῆς ἐκείνου κατοικίας οἰκεῖν, ἀλλ' ἐν μοναστηρίῳ πόρρω κειμένῳ τῆς τοῦ Ἐπισκόπου καθεδρας. ὁ γὰρ ἀλλήλους ὁρᾶν συνεχῶς ἀναμιμνήσκειν μέλλει πρώτης αὐτοὺς τῆς προτέρας διαγωγῆς τε καὶ συμβιώσεως, καὶ ἐκκαίειν σφίσι καὶ ἔρωτα. πόρρω δὲ οὔσης προνοίας

Digitized by Google

θεσνοίας ἀπολαύῃ κἀκεῖθεν τῷ Ἐπισκόπῳ. τοῦτο δὲ νοητέον, ὅτι μὴ οἴκοθεν ἐκείνη διώκηται εἰς τὰς ἀναγκαίας ἐφόδους ἑαυτῇ. εἰ γὰρ αὐτὸς ὁ Ἐπίσκοπος ὑ συγκεχώρηται περαιτέρω τῶν ἀναγκαίων εἰς ἑαυτὸν δαπανᾶν ἐκ τῶν τῆς ὁσίας προσόδων, καὶ τοῦτο, ὅτι μὴ οἴκοθεν αὐτοῖς τῶν ἀναγκαίων, πῶς ὑ μᾶλλον τῇ θεσνῷ συνοικοῦσῃ αὐτῷ κωλυθήσεται χορηγεῖν τι ἐκ τῶν τῆς ἐκκλησίας, δυναμένῃ προσίζεσθαι τὰ πρὸς ἐξοίκησιν ἄλλοθεν; ὡς γοῦν ἐνδεεῖ καὶκείνῃ, ὅτι μὴ ἔχει, πρόξει ἐκ τῶν τῆς ὁσίας. εἰ δὲ καὶ ὁ βίος αὐτῆς σεμνὸς εἴη, καὶ τῆς βαθμοῦ τῆς διακονίας ἄξιος, ἐς θεὸς ταύτῃ προβιβασθήσεται.

ΑΡΙΣΤ. Ἡ διαζευχθεῖσα τῷ Ἐπισκόπῳ μέλλοντος δέξασθαι, μὴ πρὸ χειροτονίας εἰσίτω πρὸς μοναστήριον, τῆς ὁσιακοπῆς πορρωτάτω, καὶ ἀπολαυέτω τῆς θεσνοίας τοῦ Ἐπισκόπου.

Διὰ τὸ μὴ σκάνδαλον καὶ πρόσκομμα τοῖς λαοῖς εἶναι, δεῖ πρὸ καιροῦ συμφωνίαν, ἢ ἀνδρὸς αὐτῆς διαζευχθείσης, ἢ πρὸς ὁσιακοπῆς προέδρίαν ἀναγομένης, εἰς μοναστήριον εἰσέρχεσθαι, μὴ πρὸ χειροτονίας αὐτοῦ, πόρρω κείμενον τῆς τοῦ Ἐπισκόπου καταμονῆς. πρὸ δὲ προνοίας αὐτῆς πᾶσαν γίνεσθαι παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου.

ΚΑΝΩΝ μθ'.

Ἀνανεούμενοι καὶ τοῦτον ὡς ἱερὸν κανόνα, ὁρίζομεν ὥστε τὰ ἅπαξ καθιερωθέντα μοναστήρια καὶ γνώμῃ Ἐπισκόπου, μένειν εἰς ὃ διηνεκὲς μοναστήρια, καὶ τὰ ἀνήκοντα αὐτοῖς πράγματα φυλάττεσθαι τῷ μοναστηρίῳ, καὶ μηκέτι δυνάσθαι γίνεσθαι αὐτὰ κοσμικὰ καταγώγια, μηδὲ ὑπό τινος τῶν ἁπάντων κοσμικοῖς ἀνθρώποις ταῦτα ἐκδίδοσθαι, ἀλλ' εἰ καὶ μέχρι νῦν γέγονε τοῦτο, μηδαμῶς κρατεῖσθαι ὁρίζομεν· τοὺς δὲ ἀπὸ τοῦ νῦν τοῦτο πράττειν ὑπεύθυνους, ὑποκεῖσθαι τοῖς ἐκ τῶν κανόνων ἐπιπλήξεσι.

ΒΑΛΣ. Ὁ κδ'. κανὼν τῆς δ'. συνόδου προρρήθη, ὡς ἔοικεν, ἀνανεοῦται ἀρτίως. καὶ ἀνάγνωθι τὸν ἐκείνου ἑρμηνείαν καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ιγ'. κανόνος τῆς ζ'. συνόδου ἀναγκαίαν οὖσαν.

ΖΩΝΑΡ. Οὗτος ὁ κανὼν προερμήνευται. κδ'. ὢν τῆς δ'. συνόδου.

ΑΡΙΣΤ. Ὅσα καὶ γνώμῃ Ἐπισκόπου πέπηγε μοναστήρια, μήπω κοσμικοῖς καταγώγια γινέσθω· οὐδὲ κοσμικοῖς ἀνδράσιν ἐκδίδοσθαι.

Τὰ αὐτὰ τῷ εἰκοστῷ πρώτῳ κανόνι τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, καὶ ὁ κανὼν οὗτος λέγει. ὁ δὴ τέταρτος κανὼν τῆς αὐτῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου κωλύει δὲ κτίζεσθαι μοναστήριον, ἄνευ βουλῆς καὶ τύπου Ἐπισκόπου.

ΚΑΝΩΝ ν'.

Μηδένα τῶν ἁπάντων εἴτε λαϊκὸν εἴτε κληρικὸν κυβεύειν ἀπὸ τοῦ νῦν. εἰ δέ τις τοιοῦτο φωραθείη πρᾶττων, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζέσθω.

ΒΑΛΣ. Ἐν τῷ μβ'. καὶ ἐν τῷ μγ'. κανόνι τῶν ἁγίων ἀποστόλων γέγραπται τοὺς κυβεύοντας παύεσθαι, ἢ μέλλει καθαιρεῖσθαι ἢ ἀφορίζεσθαι. ὁ δὲ πρὼν κανὼν διορίζεται ἀπευθύνων καθαιρεῖσθαι τοὺς ἱερωμένους κυβεύοντας, καὶ τοὺς λαϊκοὺς ἀφορίζεσθαι. ἀνάγνωθι καὶ κεφ. κζ'. καὶ λθ'. τοῦ θ'. πίνακος τοῦ πρόντος συντάγματος, καὶ τὰ ἐν τούτοις γεγραμμένα. ζητεῖται δὲ, ὡς τοῦ πρόντος κανόνος μὴ διοριζομένου ἀκολούθως τοῖς ἀποστολικοῖς κανόσι μὴ συμπαθείαις κολάζεσθαι τοὺς κυβεύοντας,

inquit, agenti, Episcopi cura providentiáque subveniet. Quod quidem ita est accipiendum, nisi mulieri scilicet, ex domestica istius copia, opportuna vitæ subsidia suppeditari queant. Si namque Episcopo ipsi, ne sui quidem commodi causa, quidquam ex Episcopatus sui proventibus, præterquam in necessarios uius, idque nisi domesticis facultatibus destituto, insumere concessum est: quanto minus illi ad uxoris relictæ subsidium derivare aliquid ex Ecclesiæ bonis, si mulieri vitæ opportunitates aliunde suppeditentur, licebit? Igitur uxori quoque, ut indigenti, cum eam cuncta fecerint, ex Episcopali proventu submministrabit. Quòd si etiam morum gravitate dignam se honore Diaconatûs exhibuerit, ad eum quoque gradum evehi fas esse decernit.

ARIST. *Quæ à futuro Episcopo separatur, post ordinationem Monasterium ingrediatur, procul Episcopatus situm, & Episcopi curâ fruatur.*

Ne scandalum & offensio populo detur, oportet eam communi consensu à viro suo ad Episcopatus dignitatem promoto separatam, Monasterium, post ipsius ordinationem, procul ab Episcopi habitatione extructum ingredi: Episcopum autem ei omnino providere.

CANON XLIX.

Hunc sacrum etiam Canonem renovantes, decernimus, ut quæ Episcopali voluntate semel consecrata fuerint Monasteria, semper Monasteria maneant, & res quæ ad ipsa pertinent Monasterio serviantur, & ea non possint esse amplius secularia habitacula, nec ab ullo secularibus tradi hominibus; sed etiam si hoc hucusque factum est, nequaquam servandum decernimus: eos autem, qui in præsentia & deinceps hoc facere aggrediuntur, Canonum quoque pœnis subjici.

BALS. Vigesimus quartus Canon quartæ Synodi contemptus, ut est verisimile, hîc renovatur. Et lege eam quæ illic est interpretationem, & interpretationem Can. xiii. Syn. vii. quæ necessaria est.

ZONAR. Hic Canon antea interpretatus est, ut qui sit xxiiii. Syn. iiii..

ARIST. *Quæcunque Episcopi sententiâ extructa sunt Monasteria, ne secularibus postea fiant habitacula, nec hominibus secularibus elocentur.*

Eadem quæ vigesimus quartus Synodi Chalcedonensis, etiam hic Can. dicit. Cæterùm quartus ejusdem Synodi Chalcedonensis Can. prohibet extrui Monasterium, sine ejus qui loco præest Episcopi voluntate.

CANON L.

Nullus sive Laicus sive Clericus, ab hoc deinceps tempore alea ludat. Si quis autem hoc facere deprehensus fuerit, si sit quidem Clericus, deponatur: Sin Laicus, segregetur.

BALS. Eos qui ludunt alea cessare, vel deponi ac segregari, in xlii. Canone & in xliii. sanctorum Apostolorum scriptum est. Præsens autem Canon decernit, ab hoc tempore Sacerdotes, qui aleâ ludunt, deponi, & Laicos segregari. Lege & xxvii. cap. & xxxix. ix. tit. præsentis operis, & quæ in iis scripta sunt. Quæritur autem, cùm præsens Canon non decernat consequenter Apostolicis Canonibus, eos qui alea ludunt

Digitized by Google

poſt denunciationem puniri, quemnam ſequi debeamus? Et mihi quidem videntur eſſe ſequendi Apoſtolici canones, utpote humaniores, & quòd præſens Synodus in ejus ix. canone de Clerico, qui cauponatoriæ officinæ præeſt, ſtatuens, non eum ex eo ipſo punit, ſed dicit, vel ceſſet, vel deponatur.

ZONAR. Hoc ludi genus xlii. & xliii. Apoſtolici canonis decreto interdictum reperias.

ARIST. *Nec Laicum alea ludere oportet.* Perſpicuus.

A τίνι προσέχειν ὀφείλομεν, καὶ πῶς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ τοῖς ἀποστολικοῖς κανόσιν, ὡς καὶ φιλανθρωποτέροις, καὶ ὅτι ἡ παροῦσα συνοδος ἐν τῷ κανόνι αὐτῆς ἐνάτῳ τὸν κληρικὸν προϊσταμένην καπηλικῆς ἐργαστηρίου διαστέλλομένη, οὐκ ἀπεντεῦθεν τοῦτον κωλύει, ἀλλὰ φησιν, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω.

ZΩNAP. Καὶ ὁ μϚ'. καὶ ὁ μγ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών τοῦτο κωλύουσιν.

ΑΡΙΣΤ. Οὐδὲ τοὺς λαϊκοὺς κυβεύειν δέον. Σαφής.

CANON LI.

ΚΑΝΩΝ να'.

B

Omnino prohibet hæc ſancta & univerſalis Synodus, eos qui dicuntur mimi, & eorum ſpectacula, deinde venationum quoque ſpectationes, eáſque quæ fiunt in ſcena ſaltationes perfici. Si quis autem præſentem canonem contempſerit, & ſe alicui eorum quæ ſunt vetita dederit, ſi ſit quidem Clericus, deponatur: ſi vero Laicus, ſegregetur.

Καθόλου ἀπαγορεύει ἡ ἁγία αὕτη καὶ οἰκουμενικὴ συνοδος, τοὺς λεγομένους μίμους, καὶ τὰ τούτων θέατρα, εἶτα γε μὴν καὶ τὰ περὶ κυνηγίων θεωρία, ἢ τὰς διὰ σκηνῆς ὀρχήσεις ἐκτελεῖσθαι. εἰ δέ τις τὸ παρόντος κανόνος καταφρονήσει, καὶ πρός τι ἑαυτὸν περὶ ἀπαγορευμένων τούτων ἐκδῷ· εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζέσθω.

BALS. In xxiiii. canone præſentis Synodi plurima ſcripſimus de equorum curriculis, venationibus & reliquis ſpectaculis: quinetiam de mimis & ſaltationibus in ſcena, & lege ea. Interrogaverit autem quiſpiam, cur ille quidem canon ſtatuit, ſacris initiatos & Monachos, qui in equorum curriculis vel ludis thymelicis ſeu ſcenicis verſantur, ceſſare vel deponi: præſens autem canon dicit indiſtinctè, eos qui hujuſmodi rebus ſe dedunt, ſi ſint quidem Clerici, deponi, ſi Laici verò, ſegregari? Sol. Alterum eſt tolerabilius, aſcendere quandoque aliquem ad equorum curricula, aut in ludis ſcenicis deprehendi: alteri autem venia dari non poteſt, ſi quis ejuſmodi rebus ſe dediderit, & hoc opus perpetuò exerceat. Unde, qui ſemel quidem, prudentéſque ac ſcientes peccant, ut ceſſent admonentur: ſi nolint, deponuntur. Qui autem malo utuntur, ſi ſint quidem Clerici, ex eo deponuntur: ſi autem Laici, ſegregantur. Scias autem, quòd etiamſi in illo canone ſcripſimus quæ à nonnullis dicuntur, quòd non prohibentur qui hodie fiunt equorum curſus: ſed tamen ſcenicas ſaltationes, & mimorum in thymele ſpectacula, indiſtinctè prohiberi omnes aſſerunt ex utriſque canonibus. Venationum autem ſpectationes vocat canon, beſtiarum pugnas, eæ enim prohibentur, non tamen & leporum venationes. Propter horum autem Can. pœnas videntur eſſe excogitati ludi Imp. Contopactes ſcilicet, Maro, Achilles, Octoëchus & cæteri, ut qui ſpectantibus diſſolutionem & immodicum riſum non movent.

ZONAR. Non remiſſe aut diſſolute vitam inſtituere, ſed eam quæ ſanctos viros decet morum integritatem ac ſeveritatem tueri, ex præſcripto Evangelicæ diſciplinæ fideles jubentur. Igitur ea omnia, per quæ animus minime neceſſaria remiſſione laxari, ejuſdémque contentio diſſolvi poteſt, undeque riſus immodici & cachinnationes exiſtunt, vetita hujus canonis decreto atque interdicta fuere. Sunt ejus generis mimorum ludicræ artes, qui nūc Arabas, nunc Armenios, nunc ſervi perſonam, nunc alia quædam imitatione effingentes, colaphis ſibi viciſſim impactis ſtrepituque incompoſito riſus inconditos movent, rudiorumq; proinde ſimplices animos quodam quaſi furore percellunt. Venationum vero ſpectacula, quæ hîc prohibentur non ea intelligēda ſunt, cùm feræ canum miniſterio, aut alia ſimili ratione captātur; Nec enim ſpectaculi vicem, ſed actionis potiùs cujuſdam ea res obtinet. Verùm in magnis urbibus feræ beſtiæ, leones nimirum urſique, alebantur, quæ quidem, cum ſtatis temporibus producerentur in theatrum, ibíque vel cum tauris, vel etiā cum hominibus, aut captivis aut rei capitalis damnatis, cōmitterentur, plures eo aſpectu oblectari ſoliti ſunt.

C

D

E

F

ΒΑΛΣ. Ἐν τῷ κδ'. κανόνι τῆς παρούσης συνόδου ἐγράψαμέν τινα διάφορα περὶ τῶν ἱπποδρομιῶν, τῶν κυνηγίων, καὶ τῶν λοιπῶν θεωριῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τῶν μίμων καὶ τῶν διὰ σκηνῆς ὀρχήσεων, καὶ ἀναγνωσθῆναι ταῦτα. ἐρωτήσαί δέ τις, διὰ τί ἐκεῖνος μὲν ὁ κανὼν διορίζεται τοὺς ἱερωμένους καὶ τοὺς μοναχοὺς, τοὺς ἀσχολουμένους ἐν ἱπποδρομίαις ἢ θυμελικοῖς παιγνίοις, παύεσθαι ἢ καθαιρεῖσθαι· ὁ δὲ παρὼν φησιν ἀδιαστίκτως, τοὺς εἰς τὰ τοιαῦτα ἐκδόντας ἑαυτοὺς, κληρικοὺς μὲν ὄντας καθαιρεῖσθαι, λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζεσθαι; Λύσις. ἕτερόν ἐστι φορητότερον τὸ ἀνιέναι τινὰς εἰς ἱπποδρομίας ἔστιν ὅτε, ἢ διὰ θυμελικοῖς παιγνίοις ἁλῶναι· καὶ ἕτερον ἀσύγγνωστον τὸ ἐκδοῦναι ἑαυτοὺς εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ τοῦτο ἔργον ἔχειν διηνεκές. ὅθεν καὶ οἱ μὲν ἐφάπαξ μὴ προσοχῆς ἁμαρτάνοντες, διηνωνοῦνται παύεσθαι· εἰ μὴ θέλοιεν, καθαιρεθῶσι. οἱ δὲ καθεζόμενοι τῇ κακῇ, κληρικοὶ μὲν ὄντες ἀπεντεῦθεν καθαιροῦνται, λαϊκοὶ δὲ, ἀφορίζονται. ἔγὼ δὲ οἶδα, ὡς εἰ καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ κανόνι ἐγράψαμεν τὰ παρά τινων λεγόμενα, χάριν τοῦ μὴ κωλύεσθαι τοὺς σήμερον πλημμελοῦντας ἱπποδρομίαις, ἀλλά γε τοὺς διὰ σκηνῆς ὀρχήσεις καὶ διὰ θυμέλης τῶν μίμων θεωρίαν ἀδιαστίκτως κωλύεσθαι πάντες λέγουσι, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κανόνων. κυνηγίων δὲ θεωρία λέγει ὁ κανὼν τοὺς θηριομαχίας· αὗται δὲ κωλύονται μὲν τὰ λαγωκυνήγια. ἔοικε δὲ διὰ τὰ τῶν τοιούτων κανόνων ἔκτιμα ἔκπονηθῆναι τὰ βασιλικὰ παίγνια· ὡς κενταυρομαχίαν, καὶ Μάευρα, καὶ Ἀχιλλέα, τὸν Ὀκτώηχον, καὶ τὰ λοιπά. ὡς μὴ διάχυσιν καὶ γέλωτα ἄσεμνον ἐμποιοῦντα τοῖς βλέπουσιν.

ZΩNAP. Τὸ πιστὸν ἡ ἀκρίβεια τῆς συναγελικῆς πολιτείας μὴ δυσμενῶς καὶ διαμεχυμένως βιοῦν βέλεται, ἀλλ' ὡς πρέπει ἁγίοις. διὰ τοῦτο οὖν ὁ κανὼν ἔστ' ὅσα διάχυσιν τῇ ψυχῇ ἐμποιοῦσι φθορὰ ὁ δύναγκον, ἐκλύουσί τε καὶ χαυνοῦσι τὸν τόνον αὐτῆς, καὶ πρὸς γέλωτας βεσμοτώδεις φθορικοὺς καὶ καταχυμὸς, ἀπαγορεύσει, οἷά εἰσι τὰ τῶν μίμων, οἱ ποτὲ μὲν Ἀραβίτας μιμέμενοι, ποτὲ δὲ Ἀρμενίους, ποτὲ δὲ δούλους, ἐνίοτε δ' ἕτερ' ἄττα τοῖς διὰ κόρρης ῥαπίσμασι καὶ ψοφήμασι, γέλωτας ἀπρεπεῖς κινοῦσι, καὶ οἷον ἐκβακχεύουσι τοὺς ἀφελεστέρους ἢ ἀκροστικτοτέρους. τὰ δὲ τῶν κυνηγίων θεώρεια, ἃ δ' ἀηδίαν διὰ τῶν κυνῶν ἢ ἄλλως ἔχει. τοῦτο γὰρ οὐ θεώρεον, ἀλλ' ἔργον ἔχειν. ἐν ταῖς πόλεσι δὲ ταῖς μεγίσταις θηρία ἐτρέφοντο λέοντες καὶ ἄρκτοι, καὶ κατά τινας καιροὺς ἐξήγοντο εἰς τὰ θέατρα, καὶ ποτὲ μὲν ταύροις ἐμάχοντο, ποτὲ δὲ καὶ ἀνθρώποις, αἰχμαλώτοις τυχὸν ἢ κατακρίτοις, καὶ ἦσθη τοῦτο τοῖς θεωμένοις πρὸς ἡδονήν.

ταῦτα

ταῦτα δὲ ἀπαγορεύει γίνεσθαι ὁ κανών, ὡς ὠμότητα κατηγορῶντα τῶν θεωμένων, καὶ τὰς ἑτέρων συμφορὰς χαρμονὰς οἰκείας λογιζομένων. ☩ τὰς δὴ σκηνῆς δὲ ὀρχήσεις κωλύει. σκηνὴ δέ ἐστιν ἡ μεταποίησις καὶ ὑποκρισις, ὅθεν καὶ σκηνικοὶ λέγονται οἱ ὑποκρινόμενοι, καὶ ἀπεικάζοντες ἑαυτοὺς ποτὲ μὲν δούλοις, ποτὲ δὲ δεσπόταις, ποτὲ δὲ στρατηγοῖς καὶ ἄρχουσιν. ὥσπερ οὖν ταῦτα ἐκώλυσεν ὁ κανὼν ἀφ' ὧν μίμων, οὕτω καὶ τὰς δὴ σκηνῆς ὀρχήσεις, εἴπερ δι' ἀνδρῶν γίνοιντο ἁρμοττῶς λογιζομένων, καὶ σχημονούντων ἐν τῷ ὀρχεῖσθαι, εἴτε δι' γυναικῶν εἰς ἀκολασίαν τοὺς ὁρῶντας ἐκκαλουμένων. τοῖς δὲ μὴ φυλάσσουσι ☩ κανόνα, ἀλλ' ἐκδιδοῦσιν ἑαυτὸς δι' αὐτῶ ἀπαγορδεῖσι, κληρικοῖς μὲν ὅσι καθαίρεσιν ἐπάγει· λαϊκοῖς δὲ ἀφορισμόν.

A Ea igitur ſpectacula, quippe ſævitiæ aſtantium argumenta, qui aliena clade ad ſuas ipſi voluptates abuterentur, edi vetat Canon. Saltationes quoque in ſcenis exhiberi ſolitas damnat. Scena porro aſſimulatio atque imitatio quædam eſt, unde ſcenici hiſtriones dicuntur, qui ſervos aut dominos, nonnunquam exercituum ductores ac Principes viros agendo imitantur. Ut ergo iſta mimorum appellatione, ita ſcenicas ſaltationes, ſive à viris incompoſito ac turpi motu inter ſaltandum laſcivientibus, ſive à fœminis ad libidinem ſpectatores provocantibus, exerceantur, eodem hoc canone ſublata eſſe voluere. Cujus quidem auctoritate neglecta, ſi quis ad ea, quæ hîc vetita ſunt, animum adjunxerit, depoſitione Clericos, Laicos verò ſegregatione mulctandos eſſe decernit.

B

ΑΡΙΣΤ. Οὐδὲ μῖμον εἶναι, οὐδὲ θεάτρων, καὶ κυνηγίων ἀνέχεσθαι· ἀφορίζεται γάρ. ὁ δὲ κληρικὸς καθαιρεῖται.

ARIST. *Nec hiſtrionem agere, nec ſpectaculis & venationibus ſe indulgere: ſegregatur enim. Clericus autem deponitur.*

Καὶ οἱ λαϊκοὶ χριστιανοὶ ὄντες σεμνῶς ἀπαιτοῦνται ἁμαρτάνειν. καὶ διὰ τοῦτο ὁ κανὼν τοὺς κυβεύοντας ἐξ αὐτῶν, ἢ ὀρχήσεις δὴ σκηνῆς διπτελοῦντας, ἢ μίμους γινομένους, καὶ εἰς θέαν ἀνθρώπους διπτωμάζοντας, ἢ εἰς κυνηγέσια ἀναστρεφομένους, ἀφορίζει· κληρικοὺς δὲ εἴ τι τῶν ἀπαγορδομένων ποιήσουσι, καθαιρεῖ.

Etiam Laici Chriſtiani religioſè vitam agere admonentur. Propterea canon eos, qui ex illis alea ludunt, vel ſaltationes in ſcenâ peragunt, vel hiſtriones facti ſunt, & ad ſpectaculum homines congregant, aut in venationibus ſunt occupati, excommunicat. Clericos autem, ſi qui ex iis quæ prohibentur fecerint, deponit.

C

ΚΑΝΩΝ νβ'.

Ἐν πάσαις ταῖς τῶν ἁγίας τεσσαρακοστῆς τῶν νηστειῶν ἡμέραις, πλὴν τοῦ σαββάτου καὶ κυριακῆς καὶ τῆς ἁγίας τοῦ εὐαγγελισμοῦ ἡμέρας, γινέσθω ἡ τῶν προηγιασμένων ἱερὰ λειτουργία.

Canon LII.

In omnibus ſanctæ Quadrageſimæ jejunii diebus, præterquam Sabbato & Dominica & ſancto Annunciationis die, fiat ſacrum præſanctificatorum miniſterium.

ΒΑΛΣ. Αἱ τῶν νηστειῶν ἡμέραι, πένθους εἶναι ἐτάχθησαν καὶ κατανύξεως εἰς ἐξίλασμα τῶν ἐφ' ᾧ σφαλμάτων. τὸ δὲ προσάγειν τῷ θεῷ θυσίαν, πανηγυρίζειν ἐστί. τὸ δὲ πανηγυρίζειν σχῆμά τι ἄλλο ἐστὶν ἢ χαρμονή. πῶς οὖν ἂν ταυτὸν δύναταί τις πενθεῖν καὶ χαίρειν; διὰ τοῦτο ὥρισαν οἱ πατέρες μὴ γίνεσθαι θυσίαν δι' ὅλης τῆς τεσσαρακοστῆς ἀνὰ πᾶν σαββάτου καὶ τῆς ἡμέρας τοῦ εὐαγγελισμοῦ. ἐν ταύταις γὰρ πανηγυρίζειν, ἀλλ' ἢ πενθεῖν ἢ νηστεύειν, ἢ γόνυ κάμπτειν, προστεταγμεθα. πῶς δὲ λειτουργίαν τῶν προηγιασμένων ἀναίμακτον θυσίαν ἢ λέγομεν, ἀλλὰ προσαγωγὴν τῆς ἤδη προσαχθείσης καὶ τελεσθείσης θυσίας καὶ πλειάς ἱεροτελεστίας. νομίζω δὲ, ὅτι καὶ τὰ ἀκριβῆ τῶν μοναστηρίων, διὰ ☩ πρόντα κανόνα, περὶ τῆς τυροφάγου ψάλλουσι καὶ ἀναγινώσκουσι τοὺς κανόνας καὶ τὰ μαρτύρια τῶν κατὰ τὴν ὅλην τεσσαρακοστὴν προβαινουσῶν ἑορτῶν καὶ μνημῶν ἁγίων. σημείωσαι οὖν καὶ ἀπὸ τοῦ πρόντος κανόνος, ὅτι κυρίως μία ἐστὶ τεσσαρακονθήμερος. εἰ γὰρ ἐπεγινώσκετο καὶ ἑτέρα, ὡρίσθη ἂν καὶ ἐν ἐκείνῃ μὴ γίνεσθαι τὴν ἱεροτελεστίαν διὰ τελείας θυσίας, ἀλλὰ διὰ προηγιασμένων, καθὼς ὡρίσθη τοῦτο γίνεσθαι καὶ ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ τοῦ μεγάλου Πάσχα.

D Quomodo ergo poteſt quis ſimul & mœrere & lætitia diffundi? Et ideo ſtatuerunt Patres non fieri ſacrificium tota Quadrageſima, præterquam Sabbato & die Dominico & die Annunciationis. In his enim feſtum agere, non deflere vel jejunare vel genu flectere, juſſi ſumus. Præſanctificatorum autem miniſterium incruentum ſacrificium non dicimus, ſed oblationem priùs oblati & perfecti ſacrificii ſacríque myſterii. Exiſtimo autem, quòd quæ accuratam rationem ſequuntur monaſteria, propter præſentem canonem, ante Quinquageſimam canunt & legunt canones, & martyria feſtorum & ſacrarum memoriarum, quæ tota Quadrageſima proveniunt. Nota autem ex hoc canone, quòd propriè una eſt Quadrageſima. Si enim alia eſſet, cautum fuiſſet, ne in illa fieret ſacrum myſterium per perfectum ſacrificium, ſed per præſanctificata, ſicut etiam cautum eſt, ne fiat in magni Paſchæ Quadrageſima.

E

ΖΩΝΑΡ. Αἱ τῶν νηστειῶν ἡμέραι πένθους εἶναι ἐτάχθησαν, καὶ κατανύξεως εἰς ἐξίλασμα τῶν ἐφ' ᾧ σφαλμάτων. τὸ δὲ τῷ θεῷ προσάγειν θυσίας πανηγυρίζειν ἐστί. τὸ δὲ πανηγυρίζειν χαρμονῆς ἐστι. καὶ πῶς ἐν ταυτῷ τις πενθεῖν δύναται καὶ διακεχύσθαι; διὰ τοῦτο ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις τῆς τεσσαρακοστῆς ἡμέραις ἡ τῶν προηγιασμένων λῆψις λειτουργία, ἡ τότε γινομένης τῆς ἀναιμάκτου θυσίας, ἀλλὰ τῆς ἤδη προσαχθείσης καὶ τελεσθείσης αὖθις προσαγομένης. κατὰ δὲ τὰ Σάββατα καὶ τὰς κυριακὰς, ἐπεὶ ἐν ταύταις νηστεύειν ἀπηγόρδ), ἐνδέδ) καὶ θυσίαν προσφέρειν καὶ τελείαν λῃτουργεῖν λειτουργίαν. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμέραν τοῦ εὐαγγελισμοῦ. τιμῶμεν γὰρ οὕτω ὡς ἀρχὴν καὶ κεφάλαιον τῆς σωτηρίας ἡμῶν, καὶ πανηγυρίζομεν ἐν αὐτῇ. διὸ οὐδὲ μνήμας ἁγίων ἐπιτελεῖν συγκεχώρηται ἐν ταῖς τῶν νηστειῶν ἡμέραις, εἰ μὴ ἐν σαββάτῳ καὶ κυριακῇ, κατὰ ☩ να. κάν. τῆς ἐν Λαοδ. συνόδου.

F

ZONAR. Jejuniorum tempora mœrori potiſſimum dicata, expiandiſque intimo animi dolore cujuſque criminibus conſtituta ſunt. Deo porro ſacrificare feſtivæ celebritatis eſt, ea verò celebritas hilaritatis atque lætitiæ. At quo pacto quiſpiam & mœrere poteſt & gaudio ſimul effundi? Proinde aliis quidem Quadrageſimæ diebus celebrari ex præſanctificatis ſacra myſteria conſuevere, neque ullus tunc quidē ſacrificii incruenti uſus admittitur, ſed eorum, quæ jam conſecrata ſemel atque altari admota ſunt, oblatio iteratur, Sabbatis verò ac Dominicis diebus, per quos exerceri jejunia leges haud ſivere, & ſacrificium offerre, & undique ſuis partibus abſolutum liturgiæ munus exhibere cōceſſum eſt. Similiter & Annunciationis die. Eam enim, ut principium caputq; ſalutis noſtræ, veneramur, feſtumque in eâ celebramus. Atque id etiam cauſæ fuit, cur ſanctorū quoque memoriam publice colere, quotieſcunq; jejunii tēpora inciderint, Sabbatis Dominiciſque diebus exceptis, li. Laodic. Syn. can. vetitū ſit.

Habet

Digitized by Google

Habet siquidem sanctorum commemoratio jucunditatem & lætitiam. Jejunii vero dies non gaudio, sed luctu transigi par est.

ARIST. *Per totam Quadragesimam, præterquam Dominicâ, Sabbato & Annunciationis die, præsanctificata offeruntur.*

Ratio quare totâ Quadragesimâ, præterquam Sabbato, Dominicâ, & die Annunciationis, panis non offertur, sed præsanctificata celebrantur, descripta est, quantum nobis licuit, in quadragesimo nono Synodi Laodicensis canone.

A ἡ γὰρ μνήμαι τῶν ἁγίων χαρμόσυνοι· ἐν δὲ ταῖς τῶν νηστειῶν ἡμέραις πενθεῖν, ἀλλὰ μὴ χαίρειν χρεών.

ΑΡΙΣΤ. Δι' ὅλης τῆς τεσσαρακοστῆς, πλὴν κυριακῆς καὶ Σαββάτου καὶ τῆς ἡμέρας τοῦ εὐαγγελισμοῦ, τὰ προηγιασθέντα προσφέρεται.

Ἡ αἰτία δι' ἣν ἐν ὅλῃ τῇ τεσσαρακοστῇ, ἄνευ σαββάτου καὶ κυριακῆς καὶ τῆς ἡμέρας τοῦ εὐαγγελισμοῦ, ἄρτος οὐ προσφέρεται, ἀλλὰ προηγιασμένα πληροῦται, ἐγράφη κατὰ δὲ ἡμῖν ἐγχωρεῖ ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ἐννάτῳ κανόνι τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου.

B

CANON LIII.

Quoniam spiritualis affinitas corporum conjunctione major est, in nonnullis autem locis cognovimus quosdam, qui ex sancto & salutari baptismate infantes suscipiunt, postea quoque cum matribus illorum viduis matrimonium contrahere: statuimus, ut in posterum nihil fiat ejusmodi. Si qui autem post præsentem canonem hoc facere deprehensi fuerint, ii quidem primò ab illicito istiusmodi matrimonio desistant: deinde & fornicatorum pœnis subjiciantur.

ΚΑΝΩΝ νγ'.

Ἐπειδὴ μείζων ἐστὶν ἡ κατὰ πνεῦμα οἰκειότης τῆς τῶν σωμάτων συναφείας· ἐγνωμεν δὲ ἔν τισι τόποις τινὰς ἐκ τοῦ ἁγίου καὶ σωτηριώδους βαπτίσματος παῖδας ἀναδεχομένους, καὶ μετὰ τοῦτο ταῖς ἐκείνων μητράσι χηρευούσαις γαμικὸν συναλλάσσοντας συνοικέσιον, ὁρίζομεν, ἀπὸ τοῦ νῦν μηδὲν τοιοῦτον γενέσθαι. εἰ δέ τινες μὴ τὸν νῦν κανόνα φωραθεῖεν τοῦτο ποιοῦντες, πρωτοτύπως μὲν οἱ τοιοῦτοι ἀφισάνωσαν συνοικεσίου τοιούτου τοῦ παρανόμου. ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς τῶν πορνευόντων ὑπομείοις ὑποβληθήτωσαν.

C

D

BALS. Præsens canon fornicatorum pœnis subjicit eos, qui suas commatres viduas in matrimonii societatem accipiunt: decernens has quoque esse divellendas contra leges contractas nuptias. Existimo ergo, quòd ille quidem fornicatorum pœnis subjicietur, qui ab eo malo protinus recedit, & id confitetur. Qui enim in peccato perseverat, etiam fortasse plusquam ii, qui cum consanguineis rem habent, punietur. Lege postremum decretum decimi capitis quinti tituli vigesimi octavi libri Basilic. positum in secundo Commentario quinti capitis decimi tertii tituli præsentis operis. Cùm hæc ita se habeant, quæsiverunt nonnulli, ad quem usque gradum in ejusmodi spirituali cognatione matrimonium prohibeatur. Et nonnulli quidem dixerunt, quòd quoniam & ex canone & ex lege major est spiritualis cognatio cognatione carnali, debemus ea sequi quæ constituta sunt de carnalibus nuptiis prohibitis. Compluribus autem non ita visum est, sed ad eas solas personas, quæ lege continentur, ejusmodi cognationem extenderunt, & prohibitionem intentarunt. Vigesimo quarto verò Imperatoris domini Leonis philosophi novella, quæ vetat adoptatos matrimonio conjungi cum liberis ejus qui adoptavit, hæc circa finem inducit. Sed qui olim quidem non convenienti ratione est adoptatus, etiam si turpe quid & indecorum habet matrimonium, non tamen quòd contra leges fecerint, tenetur. Nunc autem cùm justo & convenienti ritu fiat adoptio, & per sacrum mysterium hi quidem ad parentum, illi verò ad filiorum ordinem locúmque deducantur: non jam restat ratio ulla ob quam filii adoptivi cum filiis naturalibus ejus qui adoptavit matrimonio jungantur. Sancimus ergo, nequaquam licere eos, qui fratrum nomen sic subierunt, fraternitatis nomen conjugii nomine commutare. Nota ergo ex novella, quòd sicut prohibentur quædam personæ, quæ per sacrum baptismum cognationem invicem acceperunt, matrimonio conjungi, ita etiam prohibentur quæ per adoptionem fraternitatis cognationem acceperunt. Nota præterea quod per sacras preces fit adoptio. Tene ergo hoc memoria: neque enim alibi invenitur, & ideo à multis ignoratur. Cùm autem lex dicat, Adoptio imitatur naturam, & ideo prohibeat eunuchos adoptare filium, & eum in sua potestate habere: xxvi. ejusdem Imperatoris philosophi Novella hoc fieri permisit, quam lege. Similiter

E

F

ΒΑΛΣ. Ὁ πρὸν κακὸν ὑπομείοις πορνευόντων ὑποβάλλῃ τὰς τὰς συντέκνους αὐτῷ χηρευούσας εἰς γάμου κοινωνίαν λαμβάνοντας· διῃρεζόμεθα διαστατέα καὶ θετὰ γάμον. οἰόμεθα οὖν, ὅτι ἐκεῖνος ὑπομείοις πορνευόντων ὑποβληθήσεται, ὁ ἑτοίμως ἀφιστάμενος τοῦ κακοῦ, καὶ ἐξομολογούμενος. ὁ γὰρ ὑπομένων τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ ἴσως τάχα ἁμομίκτως σχεδὸν κολασθήσεται. καὶ ἀνάγνωθι τὸ πεντακοστὸν θέμα τοῦ ι. κεφ. τοῦ ε. τίτλου τοῦ κη'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, καταγρωθὲν εἰς χίλιον β'. τοῦ ε. κεφ. τοῦ ιγ'. τίτλου τοῦ πρόντος συντάγματος. τούτων οὕτως ἐχόντων, ἠρώτησαν τινὲς μέχρι πόσου βαθμοῦ ὅτι τῆς κατὰ πνεῦμα τοιαύτης συγγενείας ὁ γάμος κωλύεται. καὶ τινὲς μὲν εἶπον, ὡς ἐπεὶ καὶ ἀπὸ τοῦ κανόνος καὶ ἀπὸ τοῦ νόμου μείζων ἡ πνευματικὴ συγγένεια ἐστὶ τῆς κατὰ σάρκα συγγενείας, ὀφείλομεν ἀκολουθεῖν τοῖς νομοθετηθεῖσι χάριν τῆς σαρκικῆς κεκωλυμένων γάμων. τοῖς πλείοσι δὲ τοῦτο οὐκ ἔδοξεν, ἀλλ' εἰς μόνα τὰ πρόσωπα τὰ τῷ νόμῳ περιεχόμενα τῇ τοιαύτῃ συγγένειαν, καὶ ἐξέτειναν, καὶ τῇ κώλυσιν ἐπέτειναν. ἡ μέντοι νεαρὰ τοῦ βασιλέως Κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου κωλύουσα τὸν υἱοθετημένον πρὸς γαμικὴν ὁμιλίαν συνάπτεσθαι τοῖς τοῦ υἱοθετησαμένου παισὶν, ἐπάγει περὶ τοῦ τέλους ταῦτα. ἀλλὰ πάλαι μὲν μὴ κατὰ λόγον υἱοθετημένων προσώπων, εἰ καὶ ὁ γάμος ἔχει πως τὸ ἄδοξον, ὅμως οὐκ ἐκινδύνευεν. νῦν δὲ κατὰ θεσμὸν γινομένης καὶ πρέπουσα καὶ δίκαιον τῆς υἱοθετήσεως, καὶ σχολαστικῆς ἱερᾶς, τῶν μὲν εἰς γονέων τάξιν καθισταμένων, τῶν δὲ, εἰς τὴν τῶν παίδων, οὐκέτι περιλείπεται λόγος εἰς γάμον συνάπτεσθαι τοῖς κατὰ φύσιν τοῦ ὑποποιησαμένου παισὶ, τοὺς ὑποποιητοὺς παῖδας. τοιγαροῦν καὶ θεωρίζομεν μηδαμῶς ἐξεῖναι τοὺς ὕστως ὑποσεβεσθέντας τὸ τῶν ἀδελφῶν ὄνομα, πρὸς τὸ τῆς συζυγίας, ἀντὶ τοῦ τῆς ἀδελφότητος μεθαρμόζεσθαι. σημείωσαι οὖν ἀπὸ τῆς νεαρᾶς, ὅτι ὥσπερ κωλύονταί τινα πρόσωπα διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος λαβόντα πρὸς ἄλληλα συγγένειαν, γαμικῶς συνάπτεσθαι, ὕστως κωλύονται καὶ τὰ διὰ τῆς υἱοθεσίας λαβόντα συγγένειαν ἀδελφότητος. ἔτι σημείωσαι ὅτι καὶ διὰ ἱερᾶς εὐχῆς γίνεται υἱοθεσία. ἔχε οὖν τοῦτο ὅτι μνήμης. οὐδὲ γὰρ εὕρηται που ἀλλαχοῦ κείμενον, καὶ διὰ τοῦτο ἀγνοεῖται τοῖς πολλοῖς. τοῦ δὲ νόμου λέγοντος, ἡ θέσις μιμεῖται τὴν φύσιν, καὶ διὰ τοῦτο κωλύοντος τοὺς εὐνούχους λαμβάνειν εἰς θέσιν υἱόν, καὶ ἔχειν αὐτὸν ὑπεξούσιον, ἡ κς'. νεαρὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως τοῦ φιλοσόφου ἐχεχώρησεν τοῦτο γίνεσθαι· ἀναγνωθὲν ταύτῃ. ὡσαύτως

καὶ

καὶ ἡ κζ'. νεαρᾷ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ μὴ μόνας τὰς παιδοποιησάσας γυναῖκας υἱοθετεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰς παρθένους· ὥστε καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων υἱοθετηθέντας ἔχειν, ὡς γνησίους, δίκαια κληρονομίας ἐπ' αὐτῶν· καὶ μηδὲ δεῖσθαι προσ θέσεως βασιλικῆς ἢ προσέξεως δικαστικῆς, χάριν τοῦ ὑποποιήσασθαί τινα γνησίου ἢ ἀγνησίου. καὶ ἀναγνωσον τὴν ἰδιαίτερον νεαρὰν. πολλάκις γὰρ ἤκουσα ἀπὸ πολλῶν καὶ ταῦτα περιβαλλομένων τὸ νομικὸν καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν, μὴ ἔχειν χώραν τὰ τῆς υἱοθεσίας· ἀρτίως δὲ μηδὲ ἀπὸ μόνης εὐχῆς καὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀναδοχῆς γίνεσθαι νόμιμον υἱοθεσίαν· ὅθεν αἱ ῥηθεῖσαι βασιλικαὶ νεαραὶ οὐκ ἀνέχονται λέγεσθαι. σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι τῷ σεκρέτῳ τοῦ ἱεροῦ χαρτοφύλακος κατέστρωται σημείωμα ἔτους ἐπινεμήσεως ἔχον· μηνὶ Μαΐῳ ιζ'. ἡμέρᾳ β'. ἰνδικτ. ιε'. προκαθημένου Νικολάου τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, συνεδριαζόντων συγκλητικῶν καὶ πολιτικῶν δικαστικῶν τοῦ δεῖνος καὶ τοῦ δεῖνος, καὶ θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν. ὁ πανευτιμότατος ἀντέρτιμος Γρηγόριος ὁ Ξηρὸς βιβλίον προσκομίζας τὸν σήμερον συνοδικῶς ὄντως ἔχον. ἡ Μαρία, ἔχουσα υἱὸν γνήσιον τὸν Κωνσταντῖνον, γέγονεν ἀνάδοχος διὰ τοῦ ἁγίου καὶ ἁγίου βαπτίσματος τῆς Εἰρήνης· ἐγέννησε δὲ ὁ Κωνσταντῖνος Θεόδωρον, καὶ ἡ Εἰρήνη Θεοδώραν, καὶ αὖθις ἐγέννησε ἡ Θεοδώρα Ἄνναν· θέλων οὖν ὁ Θεόδωρος νομίμῳ γάμῳ συζευχθῆναι τῇ Ἄννῃ, ἠρώτησε μαθεῖν εἰ ἐφεῖται τοῦτο ποιῆσαι· ἀνεγνώσθη τοίνυν ὅτι συνόδῳ ὁ νγ'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, καὶ τὸ ς'. δόγμα τοῦ ι'. κεφ. τοῦ ε'. πίτλου τοῦ κη'. βιβλίου ἔχον ἐν μέρει ὕστως· ὁ μνώμενος ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τινὰ δεξάμενος, ἢ δυνάσταν αὐτὸν ὕστερον πρὸς γάμον ἀνάγεσθαι, ὡς δηθὲν δυγατέρα αὐτοῦ γενομένην, οὐδὲ τὸν τούτης μητέρα ἢ δυγατέρα, ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ· ἐπειδὴ οὐδὲν ἄλλο δύναται ὕστως εἰσαγαγεῖν παρανομὸν θέσιν καὶ δικαίαν γάμου κώλυσιν, ὡς ὁ τοιοῦτος δεσμὸς, διὰ τοῦ θεοῦ μεσαζοντος αἱ ψυχαὶ αὐτῶν συνάπτονται. καὶ διεγνώσθη κεκωλυμένον εἶναι τὸ ἁλληφθὲν συνάλλαγμα, ὡς οὐκ ἀναγόμενον εἰς πέμπτον βαθμόν· ἅτε τοῦ προτιμᾶσθαι κατὰ τὸν τοιοῦτον νόμον περίληψιν τοῦ πνευματικοῦ συγγενείαν τῆς φυσικῆς ἤτοι τῆς σαρκικῆς. τοῦτο δὲ ὠφέλει κρατεῖν καὶ ὅτι τῆς υἱοθεσίας, θέσις τοῦ ἐκ ταύτης συγγένειαν ἀπὸ θεοῦ καὶ διὰ θείων εὐχῶν πλέκειν συνίστασθαι καὶ τοῦ τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ νεαρᾶν.

ZONAR. Τοὺς γὰρ οἰκείας συντέκνους χηρεύσας εἰς συμβίωσιν γαμικὴν λαμβάνοντας ἀφίστασθαι τοῦ τοιούτου συνοικεσίου κελεύει ὁ κανών, τοῦ μὲν δευτέρου γάμου διαστωμένου, ἐκείνους δὲ τοῖς τῆς πορνεύοντων ἐπιτιμίοις ὑποβάλλεσθαι.

ARIST. Τοὺς ἀναδεχομένους παῖδας ἀπὸ βαπτίσματος, οὐκ ἐάσεις συναφθῆναι ταῖς τῶν παίδων μητράσιν· εἰ δέ τις καὶ συναφθείη, μετὰ τὴν ἀποσυναφθῆναι καὶ ὁ ἐπιτίμιον γνοίη.

Ἡ κατὰ πνεῦμα οἰκειότης, μείζων τῆς σωματικῆς συγγενείας ἐστί. διὸ τοῦτο γοῦν τῶν πορνευόντων ἐπιτιμίῳ ἔνοχον καθίστησιν ὁ κανὼν ἐστὶν ὃν καὶ πρὸς γάμου κοινωνίαν τῇ μητρὶ τοῦ παιδὸς συναφθέντα, τὴν πρὸ αὐτοῦ ἀναδεξαμένου ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, πρότερον διαλύων καὶ ὁ πρώτος νόμος συνοικέσιον.

A & xxvii. ejuſdem Imperatoris Novella decernit, non eas ſolas mulieres, quæ filios peperierunt, poſſe adoptare, ſed etiam virgines; ut etiam qui ab eis adoptati fuerint, non ſecus ac ſi in earum poteſtate eſſent, jus earum hæreditatis habeant: & ne Imperatoris quidem juſſione opus habeant, vel judiciali actione, ut poſſint eum qui eſt in alterius poteſtate, vel eum qui eſt ſui juris adoptare. Illam etiam Novellam lege. Multos enim ſæpe audivi atque adeò in jure civili & Eccleſiaſtico valde verſatos, dicentes non habere locum adoptionem; nunc autem nec ex ſola precatione Eccleſiæque receptione legitimam adoptionem fieri: quod B quidem dictæ regiæ Novellæ dici non ſinunt. Scias autem, quòd in ſacri cuſtodis ſigilli Patriarchalis ſecreto conſtitutio reponitur verbatim ſic ſe habens. Menſe Maio, die xvii. Feria ii. Indict. xv. præſidente ſanctiſſimo noſtro domino & Oecumenico Patriarchâ Nicolao, aſſidentibus Senatoriis Magiſtratibus & judicibus politicis, his & illis, & religioſiſſimis Metropolitanis. Vir longe clariſſimus incomparabilis Gregorius Xerus ſcripturam hodie ad Synodum attulit, quæ ſic ſe habet. Maria habens filium germanum Conſtantinum, ſuſceptrix fuit Irenes ex divino ſanctoque baptiſmate. Conſtantinus genuit Theodorum, & Irene Theodoram, & C Theodora rurſum genuit Annam. Theodorus itaque legitimum matrimonium cum Annâ contrahere flagitans, an hoc fieri liceat ſcire rogavit. Lectus ergo eſt in Synodo Can. liii. ſanctæ & œcumenicæ in Trullo Synodi, & etiam decretum vi. cap. x. tit. v. lib. xxviii. ſic habens expreſsè; Qui quampiam à ſacro baptiſmate ſuſcepit, non poteſt eam poſtea uxorem ducere, ut quæ facta ſit ipſius filia, neque matrem ejus filiamve; ſed nec filius ejus: Quandoquidem nihil aliud æque poteſt inducere paternam affectionem juſtamque matrimonii prohibitionem, ac hujuſmodi nexus, quo Deo intercedente animæ eorum conjunguntur. Et decretum eſt dictum con- D tractum prohibitum eſſe, ut qui ad quintum gradum non perveniat; propterea quod, juxta quæ in hac lege continentur, ſpiritualis cognatio naturali ſive carnali præferatur. Ut hoc autem & in adoptione valeat cautum eſt, eo quod quæ ex eâ etiam contrahitur cognatio à Deo & per divinarum precum myſteria conſtituitur, juxta inclyti Imperatoris D. Leonis Sapientis Novellam.

ZONAR. Qui commatres ſuas, viro poſtea orbatas, in matrimonii ſocietatem accepere, ab illarum commercio, eo quod contra leges initum eſt, fœdere diſſoluto ſejungi, utrumque verò conjugem pœnis E ſcortatorum teneri Canon decernit.

ARIST. *Qui filios à baptiſmate ſuſceperunt, cum filiorum matribus copulari non permittes. Si quis autem copulatus ſit, poſt ſeparationem, pœnam etiam ſubeat.*

Spiritualis affinitas major eſt corporali cognatione. Quare eum fornicatorum pœnæ obnoxium reddit hic Canon, qui filii ab ipſo in ſacro baptiſmo ſuſcepti matrem ſibi in matrimonii communionem aſſumit, primo illegitimum conjugium F diſſolvens.

Digitized by Google

A

Canon LIV.

Cùm divina Scriptura nos apertè doceat, Non ingredieris ad omnem consanguineum carnis tuæ, ad revelandam ejus turpitudinem: divinus Basilius nonnullas prohibitas nuptias in suis canonibus enumeravit; multis silentio præteritis, & his utrisque nobis utilitatem attulit. Turpium enim nominum multitudine evitata, ne verbis orationem pollueret, generalibus nominibus impuritates complexus est: per quas legibus vetitas nuptias nobis in summa ostendit. Quoniam autem propter ejusmodi silentium, & quòd B *non discerni posset illicitarum nuptiarum prohibitio, seipsam natura confudit, nobis visum est ea paulò apertius exponere, ab hoc deinceps tempore decernendo, ut qui cum fratris sui filia matrimonii societatem coierit, (vel pater & filius, qui cum matre & filiâ, vel cum duabus puellis sororibus, pater & filius, vel cum duobus fratribus, mater & filia, vel fratres duo cum duabus sororibus) in septennii Canonem incidant, iis apertè separatis à nefario contubernio.*

Bals. Quidam lxxxvi. magni Basilii Canone utentes, qui nuptias propter cognationem vetitas C enumerat, dicebant omnes alias his exceptis non esse prohibitas. Divini ergo patres hoc subvertentes, primùm quidem dixerunt omnem cum sua cognatione conjunctionem prohiberi per Mosaicam Legem, quæ sic habet; Non ingredieris ad omnem consanguineum carnis tuæ ad revelandam ejus turpitudinem: deinde, veluti prædictum magnum Patrem defendentes, subjunxerunt, quòd etiamsi non expressè hic divinus Pater in suis Canonibus omnes propter cognationem interdictas nuptias comprehenderit, sed quoniam has impuras nominavit, ut quæ sint propter cognationem prohibitæ, omnes communi ratione com- D prehendit, & paucis verbis non solùm enumeratas prohibuit, sed & omnes quæ à cognatione deducuntur. Nec oportet dici eas non esse prohibitas quæ propter verecundiam non sunt expressæ. Et ideo definierunt illicitas & nefarias nuptias esse has & has; hoc adjecto, quòd, qui ab illis apertè desistunt, id est cum confessione, & sine condemnatione, ex septennii Canone puniuntur; ut manifestum sit eos vehementiùs puniri, qui non facilè desistunt, sed condemnantur. Hoc enim apparet ex verbis Canonis, quæ dicunt; His apertè desistentibus à nefario contubernio. E Quoniam autem de vetitis nuptiis latiùs scripsimus in ii. cap. xiii. tit. præsentis operis, id lege, & quæ in ipsum scripta sunt longe utilissima.

Zonar. Cum de magno Basilio quæsitum esset, an marito defunctæ uxoris sororem sibi matrimonio jungendi facultas esset, ille verò negavit licere. Tum, adversus eos qui secus opinabantur scribens, sententiam suam, pro ea qua mire valebat ingenii præstantia, egregie confirmavit. Inde verò, cum nuptiarum genera quædam legibus interdicta sigillatim commemorasset, reliqua deinde uno impuritatis vocabulo complexus est & indicavit. Atque hæc quidem sic à divino Patre cõstituta ejus- F dem octogesimo sexto Canone explicata reperias. Eo igitur Canone quidam utentes quæcunque eo loco nuptiæ inter damnatas nequaquam enumeratæ fuerant, easdem quasi concessas usurpare ipsi nitebantur, violatáque naturæ lege cum propinquis coibant. Proinde illum Canonem hoc loco Synodus spectavit, eâque ratione adducta, multa in eo sanctum virum silentium involvisse defendit, ne scilicet dum damnati conjugii genera universa persequitur, orationem suam verborum turpitudine

Κανων νδ'.

Τῆς θείας ἡμᾶς ὕτως σαφῶς ἐκδιδασκέσης γραφῆς, ὃτι εἰσελθύσῃ πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκός σου ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην αὐτῆ· ὁ θεοφόρ. Βασίλει. τινὰς τ' ἀπηγορευμένων γάμων ἐν τοῖς οἰκείοις κανόσιν ἀπηριθμήσατο, σιωπῇ τὸ πλῆθος παραδραμών, κ) κατ' ἀμφότερα κατασκευάσας ἡμῖν ὃ ὠφέλιμον. ὃ γὰρ τῆς αἰσχρῶν ὀνομασιῶν πλήθ. παραπεσάμψ., ὡς ἂν μὴ τῷ λόγον καταρυπαίνῃ τοῖς ῥήμασιν, ἡλικοῖς ὀνόμασι τὰς ἀκαθαρσίας διέλαβεν· δι' ὧν παρεκτικῶς ἡμῖν τὰς παρανόμους γάμους ὑπέδειξεν. ἐπειδὴ δὲ τῇ τοιαύτῃ σιωπῇ κ) ᾧ ἀδιαγνώστῳ τῆς τῆς ἀθέσμων γάμων ἀπαγορεύσεως ἑαυτὴν ἡ φύσις συνέχεεν, συνοίδαμψ γυμνότερον τὸ περὶ τούτου ἐκθέσθαι, ὁρίζοντες ἀπὸ τ' νῦν, τ' τῇ οἰκείᾳ ἀδελφῇ πρὸς γάμου κοινωνίαν συναπτόμενον (ἢ πατέρα κ) υἱόν, μητέρι κ) θυγατρί, ἢ δυσὶ κόραις ἀδελφαῖς, πατέρα κ) υἱόν, ἢ ἀδελφοῖς δυσὶ, μητέρα κ) θυγατέρα, ἢ ἀδελφὼ δύο, δυσὶν ἀδελφαῖς) ὑπὸ τῆς ἐπαιτίας πίπτειν κανόνα, ἀφιεμένων αὐτῆ προδήλως τῷ παρανόμου συνοικεσίου.

Βαλσ. Τινὲς τῷ πς'. κανόνι τ μεγάλου Βασιλείου χρώμενοι ἀπηριθμοῦντο γάμους κεκωλυμένους διὰ συγγένειαν, ἔλεγον πάντας τοὺς μετὰ τούτους ἀκωλύτους εἶ). τοῦτο οὖν ἀναιρέποντες οἱ θεῖοι πατέρες, πρῶτον μὲν εἶπον πᾶσαν συγγενικὴν συναφειαν κωλύεσθαι διὰ τ Μωσαϊκῆ νόμου τ' διαλαμβάνοντ., ὃτι εἰσελθύσῃ πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκός σου ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην αὐτῆ· εἶτα παραπολογούμενοι ὥσπερ τῷ ῥηθέντ. μεγάλου πατέρ., ἐπήγαγον, ὡς εἰ κ) μὴ ῥητῶς ὁ θεοφόρ. οὗτ. πατὴρ ἐν τοῖς οἰκείοις κανόσι πάντας τοὺς κεκωλυμένους συγγενικοὺς γάμους διέλαβεν, ἀλλ' ἐπεὶ τούτους ἀκαθάρτους ὠνόμασεν, ὡς ἀπηγορευμένους διὰ τὴν συγγένειαν, τῷ κοινῷ λόγῳ πάντας συμπεριέλαβε, κ) διὰ ῥημάτων ὀλίγων ἡ μόνον τοὺς ἀπηριθμημένους ἐκώλυσεν, ἀλλὰ κ) πάντας τοὺς ἀπὸ συγγενείας καταγομένους. κ) ἡ χρὴ τοὺς δι' ὑλάβειαν μὴ ἐκφωνηθέντας ἀκωλύτους καταγομάζεσθαι. διὸ κ) ὥρισεν γάμους ἀθέσμους εἶ) τόνδε κ) τόνδε· προσθέμενοι, τοὺς ἀφισαμένους αὐτῶν προδήλως, τουτέστι μ' ἐξομολογήσεως, κ) χωρὶς κατακρίσεως, τῷ τῆς ἐπαιτίας κανόνι ὑπομένειν· ὡς εἶ) δῆλον, σφοδρότερον κολάζεσθαι τοὺς μὴ ἀφισαμένους ῥᾳδίως, ἀλλὰ κατακρινομένους. τοῦτο γὰρ ἀναφαίνεται ἀπὸ τῶν ῥημάτων τ κανόν. τῶν λεγόντων· ἀφισαμένων αὐτῶν προδήλως τῷ παρανόμου συνοικεσίου. ἐπεὶ δὲ περὶ κεκωλυμένων γάμων πλατύτερον ἐγράψαμψ εἰς ὃ β'. κεφ. τ' ιγ'. τίτλου τ' πρόντ. συντάγματ., ἀνάγνωθι τοῦτο κ) ζ' ὂν αὐτῷ χρησιμώτατα ὄντα.

Zonar. Ο μέγας Βασίλειος ἐρωτηθεὶς εἰ δύναιτό τις μ' θάνατον τῆς ἰδίας συμβίου τῇ ἀδελφῇ ἐκείνης συναπτεσθαι, ἀπηγόρευσε τοῦτο. κ) περὶ τοὺς ὃ ἐναντίον φρονοῦντας γράψας ᾧ οἰκεῖον λόγον ἰσχυρότατα κατεσκεύασε, κ) ἀξίως τ' βάθους τῆς διανοίας αὐτ. εἶτα καί τινων ἀθέσμων ἐμνήσθη γάμων κ) ἀπηγορευμένων, τοὺς ἄλλους τῷ τῆς ἀκαθαρσίας ὀνόματι συμπεριλαβὼν κ) σαφηνίσας. ἡ δὲ περὶ τούτων διάταξις ἐν τοῖς κανόσιν ἠρίθμηται τ θεολήπτου πατρὸς ὀλδοηκοστοῦ ἕκτ. ἅπα κανών. τούτῳ οὖν τῷ κανόνι τινὲς κεχρημένοι, τοὺς μὴ ἀπηριθμημένους ἐν αὐτῷ γάμους ὡς παρανόμους ἀκωλύτους ἐβιάζοντο φρονεῖν, κ) τῷ φύσιν συνέχειν συγχύσει μιγνύμενοι. διὰ ταῦτα πρὸς τὸν κανόνα τοῦτον ἀπεῖδεν ἡ Συνοδ., κ) ἀπολογεῖται μὲν διά τι τὰ πλείω σιωπῇ ὁ ἅγι. παρέδραμψ· ἵνα φησὶ μὴ τὸν λόγον καταρυπαίνῃ τοῖς ῥήμασιν ἕκαστον τῶν ἀθέσμων γάμων ἀπαριθμῶν, παρεκτικῶς δὲ τῷ τῆς ἀκαθαρσίας

ὀνόματι

ἀνόμασι τὸς βλασφήμους γάμους ὑπέδηξεν. εἶτα ἐπήγαγον οἱ τῆς συνόδου πατέρες καὶ γάμους ἀθέσμους, οὓς καὶ ἀπαριθμήσαντο, καὶ βλασφημεῖσθαι μὲν τοὺς τοιούτους γάμους ὁπωσοῦν παντὸς ὁμολογήσαντο, τοὺς δὲ ἁμαρτάνοντας αὐτοῖς τῇ τῆς ἐπταετίας κανόνι ὑποτιμᾶσθαι.

A inquinaret, ac idcircò generatim omnia voluisse uno impuritatis nomine indicare. Singulos deinde vetitarum nuptiarum modos Patres ipsi percensent, ac ejusmodi quidem conjugia omnino dissolvi, ea verò qui attentarint, septennii canone puniri jubent.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ συγχωρήσεις ἀδελφῆ συζευχθῆναι ἀδελφοῦ· οὐδὲ θυγατρὶ καὶ μητρὶ, υἱὸν καὶ πατέρα· οὐδὲ δυσὶν ἀδελφοῖς μητέρα καὶ θυγατέρα· οὐδὲ δυσὶν ἀδελφαῖς, ἀδελφούς· εἰ δέ τι τοιοῦτον καὶ γένοιτο, μετὰ τῆς διαλύσεως ἐπταετίαν ὑποπίπτειν.

ARIST. *Fratris filium cum fratris filiâ matrimonio conjungi non permittes; nec cum filiâ & matre, filium & patrem; nec matrem & filiam cum duobus fratribus, nec fratres duabus sororibus. Si quid autem istiusmodi factum fuerit, unà cum matrimonii dissolutione septennio subjicientur.*

Καὶ ὅτι οἱ γάμοι, ὡς ἀπηγορευμένοι, διαλυθήσονται· καὶ οἱ συναλλάξαντες αὐτοὺς, κατὰ τὸν πρόντα κανόνα καὶ τὸν ἑβδομηκοστὸν ὄγδοον τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ὃν ἑαυτὸν προσκλαύσονται, διετίαν ὑπακροάσονται, τριετίαν ὑποπεσοῦνται, καὶ τῷ ἑβδόμῳ συστήσονται μετὰ τῶν πιστῶν· καὶ ὅτως, ἐὰν μετὰ δακρύων μετανοήσωσι, τῶν θείων ἁγιασμάτων ἀξιωθήσονται.

B Et hujusmodi conjugia ut prohibita dissolventur: & qui ea contrahunt juxta præsentem & septuagesimum octavum Basilii magni canonem, unum annum deflebunt, duos audient, tres substernentur, & septimo unà cum fidelibus consistent; & sic, si cum lachrymis resipiscant, divinis Sacramentis digni habebuntur.

ΚΑΝΩΝ νέ'.

CANON LV.

Ἐπειδὴ μεμαθήκαμεν, τοὺς ἐν τῇ Ρωμαίων πόλει ἐν ταῖς ἁγίαις τῆς τεσσαρακοστῆς νηστείαις τοῖς ταύτης σαββάτοις νηστεύειν, παρὰ τὴν παραδοθεῖσαν ἐκκλησιαστικὴν ἀκολουθίαν· ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ὥστε κρατεῖν καὶ ἐπὶ τῇ Ρωμαίων ἐκκλησίᾳ ἀπαραλύτως τὸν κανόνα, τὸν λέγοντα, εἴ τις κληρικὸς εὑρεθείη τῇ ἁγίᾳ μεγάλῃ νηστεύων ἢ τὸ σάββατον, πλὴν τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζεσθω.

C *Quoniam intelleximus eos, qui sunt in Romanorum civitate, in sanctis Quadragesimæ jejuniis ejus Sabbatis jejunare, præter Ecclesiasticam traditam consequentiam: sanctæ Synodo visum est, ut in Romanorum quoque Ecclesia inviolabiliter obtineat canon, qui dicit: Si quis Clericus inventus fuerit in sancto Dominico vel Sabbato jejunare, præter unum & solum, deponatur: sin autem Laicus, segregetur.*

ΒΑΛΣ. Καὶ εἰς ἄλλα μὲν πολλὰ, τέως δὲ καὶ διὰ τὸν πρόντα κανόνα, λέγουσιν οἱ τῆς παλαιᾶς Ρώμης, μὴ εἶναι τὴν ἁγίαν ταύτην συνόδον οἰκουμενικὴν, καθὼς καὶ ἐν τῷ προοιμίῳ αὐτῆς ἐγράψαμεν. ὡς γὰρ σίδηρος διῆλθε τὴν καρδίαν αὐτῶν, καὶ σκληρύνει τούτους ὡς ὑπεναντίως ποιοῦντας τῷ ἀποστολικῷ κανόνι, τῷ λέγοντι, εἴτις κληρικὸς εὑρεθείη τῇ ἁγίᾳ μεγάλῃ καὶ τῷ σαββάτῳ νηστεύων, πλὴν τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζέσθω. ὃ μὴ οὖν τούτους συγγνώμης ἀξιωθῆναι, τῆς αὐτῆς ἐξερχομένους ἰδιορυθμίας καὶ πάλιν· καὶ νηστεύοντας μὴ μόνον τὰ σάββατα τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπά. Ἐγὼ δὲ εἶδον πινὰς Λατίνους αἰτιωμένους διὰ τοῦτο, καὶ ματαίαν προβάλλομένους πρόφασιν, πρὸς εἰς τὸν ἅγιον πάφον τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπέλθωσιν, καὶ πρὸς χάριν τούτου κρατήσασθαι νηστείαν ἐκ συνηθείας μακρᾶς. ἄλλους δὲ εἶδον μὴ ἀπελθόντας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ νηστεύοντας ὁμοίως· καὶ ἄλλους ἀτιμάζοντας πρὸ τοιαύτην νηστείαν καὶ ἀδιαφόρως κατὰ τὰ σάββατα καταλύοντας, ἀπελθόντας καὶ ταῦτα εἰς τὸ τοῦ Κυρίου πάφον. σὺν ἔχω γοῦν εἰπεῖν ὅπως ταῦτα οὕτω πρὸς τῶν τοιούτων γίνονται. ἔοικε δὲ ὡς τοῖς ἔθεσι μᾶλλον ἢ τοῖς κανόσιν ἀκολουθεῖν.

D Bals. Tum propter alia multa, tum etiam propter præsentem canonem, dicunt, qui veterem Romam incolunt, non esse sanctam hanc Synodum Oecumenicam, sicut & in ejus procœmio scripsimus. Tanquam enim ferrum cor eorum pervasit, eósque pungit, ut qui contra Apostolicum canonem faciant, qui dicit; Si quis Clericus inventus fuerit sancto Dominico & Sabbato jejunare, præterquam uno & solo, deponatur: si autem Laicus, segregetur. Ii ergo venia digni non sunt, qui suæ rursus privatæ constitutioni inhærent, & non solum in sanctæ Quadragesimæ Sabbatis jejunant, sed & in reliquis omnibus. Ego autem vidi quosdam Latinos, qui, cùm propterea reprehenderentur, inanem quoque excusationem afferebant, ad sanctum nempe Domini & Servatoris nostri Jesu Christi sepulchrum aditionem, & quod hujus rei gratia ex longa consuetudine obtinuit jejunium. Alios autem vidi, qui Hierosolymam non venerant, & similiter jejunabant: & alios qui ejusmodi jejunium contemnebant & indiscriminatim in Sabbatis solvebant, qui etiam ad Domini sepulchrum venerant. Non possum itaque dicere quomodo hæc ab illis sic fiant. Videntur autem ii consuetudinem potiùs sequi, quàm Canones.

ΖΩΝΑΡ. Διορθώσασθαι δὲ σφάλμα τοῦτο τῶν Λατίνων ἡ συνόδος ἐπεχείρησεν, ἀλλ' ἀδιάρθωτοι καὶ αὖθις οἱ ἀλαζόνες ἔμειναν τε καὶ μένουσι. μήτε τοῖς παλαιοτέροις κανόσι πειθόμενοι, τοῖς ἄνδρα τοῦ ἑνὸς σαββάτου δὲ μεγάλου δηλαδὴ μὴ νηστεύειν ἐν σαββάτῳ κελεύουσι, μήτε τούτῳ, ὅπερ φόμενοι. καὶ μήτε τὴν καθαίρεσιν οἱ ἱερωμένοι ὑπολαβόμενοι, μήθ' οἱ λαϊκοὶ τὸν ἀφορισμόν.

E Zonar. Latinorum hoc peccatum emendare Synodus conata est; verum in sua pertinacia hactenus permanserunt arrogantes, hodieque permanent. Neque verò, aut antiquos canones audiunt; qui omne in Sabbato jejunium, uno excepto, nempe magni Sabbati die, vetitum esse voluere, aut hujus quoque moventur auctoritate. Quin & depositionem quoque qui sacris initiati sunt, & segregationem jejunantibus indictam Laici negligunt.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ Ρωμαῖοι τοῖς τῆς τεσσαρακοστῆς νηστεύουσι σάββασιν· ὑπομιμνήσκει τοίνυν ἡ συνόδος καὶ ὅτι τούτων τὸν ἀποστολικὸν κανόνα κρατεῖν.

ARIST. *Romani Quadragesimæ Sabbatis jejunant: admonet itaque Synodus in his etiam canonem Apostolicum valere.*

Μαθοῦσα αὕτη ἡ ἁγία συνόδους τοὺς ἐν τῇ Ρωμαίων πόλει

F Intelligens hæc sancta Syn. eos, qui in Romanorũ sunt

Digitized by Google

civitate, ſexageſimum quartum ſanctorum Apoſtolorum canonem alio præterquam magno Sabbato aut die Dominico non jejunare mandantem, tranſilire: decrevit, & in Romanorum Eccleſiâ illum Apoſtolorum canonem firmè inviolabiliterque obſervandum eſſe.

A ἑξηκοστὸν πέμπτον κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων παραβαίνοντας, καὶ φορτίζοντα, ἄνδρα τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ, ἕτερον σάββατον, ἢ κυριακὴν μὴ νηστεύειν· ὥρισε καὶ ἐν τῇ Ρωμαίων ἐκκλησίᾳ ἀπαράλυτον καὶ τοιοῦτον ἀποστολικὸν κανόνα φυλάττεσθαι.

Canon LVI.

ΚΑΝΩΝ νϛ'.

Similiter accepimus & in Armeniorum regione & in aliis locis, in Sabbatis & Dominicis ſanctæ Quadrageſimæ, quoſdam ova & caſeum comedere. Viſum eſt ergo & hoc, ut tota Dei Eccleſia, quæ eſt in univerſo terrarum orbe, unum ordinem ſequens, jejunium perficiat, & abſtineat, ſicut ab omni mactabili, ſic ab ovis & caſeo, quæ quidem ſunt fructus & fœtus eorum à quibus abſtinemus. Si autem hoc non ſervaverint, ſi ſint quidem Clerici, deponantur: ſin autem Laici, ſegregentur.

Ὡσαύτως μεμαθήκαμεν ἔν τε τῇ Ἀρμενίων χώρᾳ καὶ ἐν ἑτέροις τόποις, ἐν τοῖς σάββασι καὶ ἐν ταῖς κυριακαῖς τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς, ᾠά τινας καὶ τυρὸν ἐσθίειν· ἔδοξε τοίνυν καὶ τοῦτο, ὥστε πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν, μιᾷ κατακολουθοῦσαν τάξει, τὴν νηστείαν ἐκπληροῦν, καὶ ἀπέχεσθαι, ὥσπερ ἀπὸ παντὸς σφαγίου, οὕτω δὲ καὶ ᾠῶν καὶ τυροῦ, ἃ καρπός εἰσι καὶ γεννήματα ὧν ἀπεχόμεθα. εἰ δὲ μὴ τοῦτο φυλάττοιεν, εἰ μὲν κληρικοί εἶεν, καθαιρείσθωσαν· εἰ δὲ λαϊκοί, ἀφορίζέσθωσαν.

B

Bals. In præcedenti quidem canone ſtatutum eſt, in Sabbatis & dominicis ſanctæ Quadrageſimæ non eſſe jejunandum. Armenii itaque & quidam, ut eſt veriſimile, orthodoxi ex hoc Canone errantes, in dictis Sabbatis comedebant ova & caſeum, ut quæ eſſent ſanguinis expertia & autumni fructibus ſimilia. Hoc itaque corrigens definit Synodus, omnes Dei Eccleſias debere unum ordinem ſequi, & abſtinere omnes ab omni mactabili, quoniam & ova & caſei, etiamſi fructus reputentur, quia tamen ea, ex quibus illa proceſſerunt, non comedimus, ne eis quidem ipſis veſci ac jejunium ſolvere debemus. Ac eos quidem, qui hæc decreta non ſervant, ſi ſint quidem Clerici, deponi jubet Canon; Laicos verò ſegregari. Ac eidem quidem omnino pœnæ ſubjiciuntur & qui per caſeum & ovum jejunium ſolvunt omni quartâ & ſextâ Feriâ, ſeu Paraſceve; quoniam ſtatutum eſt, ut fideles his diebus jejunent, quemadmodum & in Quadrageſima.

C

D

Βαλσ. Ἐν τῷ προλαβόντι κανόνι νενομοθέτηται, μὴ νηστεύειν ἐν τοῖς σαββάτοις καὶ ταῖς κυριακαῖς τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς. Ἀρμένιοι οὖν καὶ τινὲς ὀρθόδοξοι, ὡς ἔοικε, πλανηθέντες ἀπὸ τούτου τοῦ κανόνος, κατέλυον ἐν τοῖς ῥηθεῖσι σαββάτοις, καὶ ᾠὰ καὶ τυρόν, ὡς δηθὲν μὴ μετέχοντα αἵματος, ἀλλ' ἐοικότα καρποῖς ὀπωρινοῖς. τοῦτο οὖν διορθούμενη ἡ σύνοδος, διορίζεται, μιᾷ τάξει κατακολουθεῖν τὰς ὅλας ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ, καὶ πάντας ἀπέχεσθαι παντοίου, ὅπερ καὶ τὰ ᾠὰ κἂν καρποὶ λογίζωνται, ἀλλ' ἐπεὶ τὰ ἐξ ὧν ταῦτα γεννῶνται σὺν ἐσθίομεν, οὐδὲ εἰς ἐκεῖνα καταλύειν ὀφείλομεν. τοὺς μέντοι μὴ φυλάττοντας τὰ διαταγμένα, κληρικοὺς μὲν ὄντας, καθαιρεῖσθαι κελεύεται ὁ κανών· λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζεσθαι. καὶ πάντως τῷ αὐτῷ ἐπιτιμίῳ ὑποκεῖνται καὶ οἱ ἐν τυρῷ καὶ ᾠῷ καταλύοντες εἰς τὰς ὅλας τεσσαράδας καὶ παρασκευάς· ὅτι νενομοθέτηται κατὰ ταύτας νηστεύειν τοὺς πιστούς, ὥσπερ, καὶ εἰς τὴν τεσσαρακονθήμερον νηστείαν.

Zonar. Qui in iis regionibus Chriſtiani degebant, cum canonem, ut arbitramur, quo jejunium Sabbatis ac Dominicis Quadrageſimæ prohibetur, reperiſſent, ovis ſeſe per eos dies & caſeo ſaginabant. Id ergo cum emendare Synodus cuperet, ab iis quoque cibis abſtinendum eſſe decernit. Quemadmodum enim, inquit, omni mactabili, animantibus videlicet, quæ mactari jugularive ſolent, nequaquam veſcimur, ita & quæ ex iiſdem animantibus gignuntur attingere non oportet. Et eos qui hæc decreta non obſervant, Clericos deponi, Laicos verò ſegregatione puniri jubet.

Ζωναρ. Οἱ ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις Χριστιανοὶ δυσεβοῦντες, ὡς ἔοικε, τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, μὴ δεῖν ἐν τοῖς σαββάτοις καὶ ταῖς κυριακαῖς τῆς τεσσαρακοστῆς νηστεύειν, ᾠὰ καὶ τυρὸν ἐσθίειν ἐν αὐταῖς ἤθιζον. τοῦτο οὖν διορθουμένη ἡ σύνοδος ἀπαγορεύει τὰ τοιαῦτα ἐσθίειν, λέγουσα ὅτι ὥσπερ ἀπεχόμεθα παντοίου θυτοῦ, ζώων δηλαδὴ θυομένων ἤτοι σφαζομένων, οὕτω καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν γινομένων ἀπέχεσθαι δεῖ, καὶ τοὺς μὲν τὰ διατεταγμένα ταῦτα φυλάττοντας κληρικοὺς καθαιρεῖσθαι κελεύει· τοὺς δὲ λαϊκοὺς ἀφορίζεσθαι.

E

Arist. *Armenii ova & caſeum Quadrageſimæ Sabbatis comedunt. Cautum eſt igitur, ut totus terrarum orbis ab iſtis etiam abſtineat: Sin minus ſegregari.*

Ἀριστ. Οἱ Ἀρμένιοι ᾠὰ καὶ τυρὸν τοῖς τῆς τεσσαρακοστῆς ἐσθίουσι σάββασιν· ὥρισται τοίνυν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην καὶ τούτων ἀπέχεσθαι· εἰ δὲ μή, ἀφορίζεσθαι.

Canon LVII.

ΚΑΝΩΝ νζ'.

Quòd ad altare mel & lac offerre non oportet.

Ὅτι οὐ χρὴ ἐντὸς θυσιαστηρίου μέλι καὶ γάλα προσφέρειν.

Bals. De eo fusè ſcripſimus in iii. Canone ſanctorum Apoſtolorum, nec ea ſunt rurſus repetenda. Quære & xxviii. Can. præſentis Synodi.

F

Βαλσ. Περὶ τούτου πλατέως ἐγράψαμεν ἐν τῷ γ'. κανόνι τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ οὐ χρὴ πάλιν αὐτῶν παλιλογεῖν. ζήτει καὶ ιη'. κανόνα τῆς παρούσης συνόδου.

Zonar. Hoc tertio quoque ſanctorum Apoſtolorum Can. vetitum eſt, in quo cum melle ac lacte hujus generis alia quædam præterea recenſentur.

Ζωναρ. Τοῦτο καὶ ὁ τρίτος κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων κεκώλυκε, τῷ μέλιτι καὶ τῷ γάλακτι καὶ ἕτερα εἴδη συναπαριθμησάμενος.

Arist. *Ad altare mel & lac offerri nono portet.* Perſpicuus.

Ἀριστ. Ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ οὐ χρὴ μέλι καὶ γάλα προσφέρεσθαι. Σαφής.

Mnθὶς

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ νή'.

Μηδεὶς τῶν ἐν λαϊκοῖς τεταγμένων ἑαυτῷ τὰ θεῖα μυστήρια μεταδιδότω, παρόντος Ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου ἢ Διακόνου· ὁ δέ τι τοιοῦτον τολμήσας, ὡς παρὰ τὰ διατεταγμένα ποιῶν, ὅτι ἑβδομάδα μίαν ἀφορίζέσθω, ἐντεῦθεν παιδαγωγούμενος, μὴ φρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν.

ΒΑΛΣ. Ἄλλοι μὲν κανόνες διέφοροι ἐκώλυσαν παρὰ λαϊκῶν τὰ ἅγια μυστήρια μεταχειρίζεσθαι, καὶ ἢ ἑτέροις μεταδιδόναι αὐτῶν, ἢ ἑαυτοῖς· ὅτι Ἐπισκόποις καὶ ἱερεῦσι καὶ Διακόνοις τοιοῦτον ἀπεκλείσθη ἀξίωμα. ὁ δὲ παρὼν κανὼν τὸ αὐτὸ ἐκείνοις παρακελευόμενος, καὶ ἀφορισμῷ καθυποβάλλων ὅτι ἑβδομάδα μίαν ἀφ' ἧς παρὰ τὰ διατεταγμένα ποιοῦσι, παρεστήσην ὡς τότε ταῦτα ὁ λαϊκὸς οὐ τολμήσει ποιῆσαι, ὅτε πάρεστιν Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ Διάκονος διαιμόνιος μεταχειρίζεσθαι τὰ ἅγια. λέγουσι γοῦν τινες ἐξ ἀντιδιαστολῆς, ὡς ὅταν ὁ πάρεστί τις ἐξ αὐτῶν, διὰ προκειμένην ἀνάγκην, καλῶς μεταδώσει τις ἑαυτῷ τῶν θείων ἁγιασμάτων· ἐμοὶ δὲ οὐ δοκεῖ. τοιοῦτον γὰρ τολμηθῆναι ἀπὸ ἑρμηνείας καὶ ἀντιδιαστολῆς οὐκ ἐκχωρηθήσεται. οἱ μὲν Λατῖνοι ἄζυμα διηνεκῶς ἐγκόλπια φέροντες, καὶ λαϊκοὶ ὄντες, οὐ μόνον ἑαυτοῖς τούτων μεταδιδόασιν ὡς ἁγιασμάτων, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ μεταχειρίζεσθαι τὰ ἅγια, καὶ ἑτέροις αὐτῶν μεταδιδόναι, τοῖς ἱερωμένοις δέδοται. ὁ δὲ ἄνευ ἀνάγκης, μὴ παρόντος δηλονότι ἱερωμένου, μεταχειρίζεσθαι ταῦτα τολμῶν καὶ ἑαυτῷ τούτων μεταδιδόναι, ἱερωσύνης αὐτῷ δοκεῖ ἁρπαγὴν ἀξίωμα. τῦτο δὲ οἴησιν ἐκείνῳ προσμαρτυρῶ· διὸ καὶ ἀφορισμῷ μιᾶς ἑβδομάδος κολάζεται, ἵνα μάθῃ, φησὶ, μὴ φρονῶν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἵνα ταπεινωθῇ, καὶ ἐπιγνῷ ἑαυτόν, καὶ μὴ τοῖς ὑπὲρ αὐτὸν ἐγχειρῇ.

ΑΡΙΣΤ. Λαϊκὸς μεταδιδόσιν ἑαυτῷ· εἰ δὲ μή, ἑπταήμερον ἀφορίζεται.

Οὐ δεῖ λαϊκὸν ἑαυτῷ τῶν θείων μυστηρίων μεταδιδόναι, παρόντος Ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου ἢ Διακόνου. ὁ δὲ τοῦτο ποιοῦντα ὥρισεν ἡ συνοδος ὅτι ἑβδομάδα μίαν ἀφορίζεσθαι, ἵνα παιδαγωγηθῇ μὴ φρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν.

ΚΑΝΩΝ νθ'.

Μηδαμῶς ἐν δίκτηρίῳ οἴκῳ ἔνδον οἰκίαν τυγχάνοντι βάπτισμα τελείου· ἀλλ' οἱ μέλλοντες ἀξιοῦσθαι τοῦ ἁγιάσματος φωτισμάτων, ταῖς καθολικαῖς προσερχέσθωσαν ἐκκλησίαις, κἀκεῖσε τῆς δωρεᾶς ταύτης ἀπολαυέτωσαν· εἰ δέ τις ἁλῷ τὰ παρ' ἡμῶν ὁρισθέντα μὴ φυλάττων, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκός, ἀφορίζέσθω.

ΒΑΛΣ. Τὰ εἰς τὸν ἑρμηνείαν τοῦ παρόντος κανόνος γεγραμμένα σημείωσαι, καὶ πρόσχες μᾶλλον τῇ νεαρᾷ τοῦ φιλοσόφου, καὶ μὴ τῷ παρόντι κανόνι, χάριν τῶν γινομένων βαπτισμάτων εἰς τὸ εὐκλήρισον.

Ετέρα ἑρμηνεία.

Τοὺς ἐν δίκτηρίῳ οἴκῳ καὶ μὴ ἐν καθολικαῖς ἐκκλησίαις βαπτίζοντας ἱερεῖς, καθαιρεῖσθαί φησιν ὁ κανών· καὶ τοὺς συμπαραστάντας αὐτοῖς κληρικοὺς μὲν ὄντας καθαιρεῖσθαι, λαϊκοὺς δὲ, ἀφορίζεσθαι. ὁ δὲ ιβ'. κανὼν τῆς α'. καὶ β'. συνόδου τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων συναθείσης, παρομοίως κολάζεσθαί φησι τοὺς ποιοῦντας τοιοῦτόν τι παρὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου. ὥστε καὶ γνώμην ἐπισκοπικὴν καὶ πρὸ τούτου τοιαῦτα ἐγίνοντο. Ζήτει καὶ τὸν λά. κανόνα τῆς παρούσης συνόδου, καὶ τὰς ἐκεῖ καταστρωθείσας νεαρὰς τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, ἤγουν τὸν δ'. καὶ τὸν ιέ. καὶ μάθῃς, ὅτι παρὰ τούτων ἐξεχωρήθη ὃ ἐν δικτηρίοις οἴκοις ἱερουργεῖν καὶ βαπτίζειν.

Canon LVIII.

Nemo eorum qui sunt in ordine Laïcorum divina sibi mysteria impertiat, præsente Episcopo vel Presbytero vel Diacono. Qui autem tale quid ausus fuerit, ut præter ea quæ sunt constituta faciens, una septimana segregetur, ex eo edoctus, non ampliùs sapere quàm sapere oportet.

Bals. Alii quidem diversi canones prohibuerunt, ne à laïcis sancta mysteria tractarentur, & ea aliis vel sibi impertirent: quoniam Episcopis & Presbyteris & Diaconis talis data est dignitas. Præsens autem canon eadem cum illis præcipiens, & unius quoque septimanæ segregationi eum subjiciens, qui præter ea quæ sunt statuta facit: id etiam adjicit, quòd hæc tunc Laïcus non audebit facere, quando adest Episcopus, Presbyter vel Diaconus, qui sacra tràctare potest. Dicunt igitur quidam, sumpta à contrario distinctione, quòd quando non adest eorum aliquis, propter oblatam sibi necessitatem, sibi quis rectè divina sacramenta impertiet. Mihi autem non videtur: ut enim tale quid audeant, ex interpretatione & è contrario sumpta distinctione, non concedetur. Latini autem azyma assiduè in sinu ferentes, etiamsi sint Laici, ea non solùm sibi ut sacramenta impertiunt, sed etiam aliis.

Zonar. Sancta tractare, eáque cæteris impertiri, qui sacris initiati sunt, soli debent. Quòd si quis, nisi necessaria causa adductus, cum nullus videlicet ex initiatis adfuerit, ea contingere, sibique ipse ministrare audeat, hic sibi sacri ordinis dignitatem videtur arrogare. Hoc autem arrogantem de se opinionem eum concepisse ostendit. Proinde unius hebdomadæ segregatione punitur; ut discat, inquit, non plus sapere quam oportet sapere, sed humilis factus seipsum cognoscat, majoráque suis meritis aggredi reformidet.

Arist. *Laïcus sibi non impertit. Alioquin septimanâ segregetur.*

Non oportet laïcum sibi divina impertire mysteria præsente Episcopo vel Presbytero vel Diacono. Eum autem, qui hoc fecerit, decrevit Synodus unâ septimanâ segregari, ut discat non sapere plusquam oportet sapere.

Canon LIX.

In æde oratoria, quæ est intra domum, baptismus nequaquam peragatur: sed qui ab omnibus sordibus aliena illuminatione digni habendi sunt, ad Catholicas Ecclesias accedant, & ibi hoc illi munere perfruantur. Si quis autem, quæ à nobis constituta sunt, non servare convictus fuerit, si sit quidem Clericus, deponatur: si autem Laicus, segregetur.

Bals. Quæ in hujus canonis interpretatione scripta sunt nota, & attende potiùs Philosophi novellæ, & non præsenti canoni de baptismatis in æde oratoriâ celebrandis.

Alia Interpretatio.

Sacerdotes, qui in oratorio & non in catholicis Ecclesiis baptizant, deponi jubet canon: & eos quidem, qui eis opem ferunt, si sint Clerici, deponi; si Laici verò, segregari. Duodecimus autem primæ & secundæ Synodi canon, quæ in sanctorum Apostolorum æde congregata est, eos similiter puniendos dicit, qui præter proprii Episcopi sententiam tale quid faciunt. Quocirca voluntate Episcopi hæc quoque fiebant antea. Quære etiam xxxi. can. præsentis Synodi, & illic sitas novellas Imp. domini Leonis Philosophi, iv. scilicet & xv. & intelliges, quòd per eas permissum est in domesticis oratoriis seu sacellis sacra peragere ac baptizare.

Digitized by Google

ZONAR. Videtur hoc quidem canone, ne baptiſmus in privato ſacello miniſtretur, penitus interdictum; quique id auſus fuerit, initiatum deponi, Laicos vero ſegregatione teneri placet. Duodecimus vero canon primæ & ſecundæ in templo ſanctorum Apoſtolorum habitæ Synodi, à clero ſepoſitos, hoc eſt, Epiſcopi auctoritate ex omni clero loci illius, qui in privata æde ſacra facturi ſunt, eíque muneri ſeparatim addictos eſſe oportere decernit. Illud ergo ex utroque hoc canone efficitur, ut in tali oratorio ſacra peragere, baptiſmúmque miniſtrare, nec omnino vetitum, nec omnibus permiſſum eſſe intelligamus: ſed qui ejuſmodi ſacra miniſteria privatim obituri ſunt, eos delectos, & bene cognitos eſſe Patres voluerunt; nec alium præterea ad illa quenquam admitti, nec cujuſque ſacerdotis voluntati hoc conceſſum eſſe; ſed ex regionis Epiſcopo veniam impetrari. Quicunque verò ſeſe non vocati operi accinxerint, deponi, quique eis communicaverint, ſegregari jubet. Primo quoque & trigeſimo canone eadem hæc ſexta Synodus in ejuſmodi oratorio ſacra myſteria peragere & baptizare, niſi Epiſcopo annuente, vetat.

ARIST. *In ædibus oratoriis intra domum conſtitutis baptiſmum non celebrabunt. Qui hoc autem non obſervat, Clericus quidem deponitur: Laicus autem ſegregatur.*

In oratorio quod eſt intra domum ſacra facere, ita volente regionis iſtius Epiſcopo, trigeſimus primus Synodi præſentis canon præſcripſit: licet quinquageſimus octavus Synodi Laodicenſis canon illud ab Epiſcopis aut Presbyteris fieri prohibuit. Baptiſmum autem celebrari in ejuſmodi ædibus oratoriis præſens canon vetat, mandatque eos, qui divinâ illuminatione habebuntur digni, catholicas adire Eccleſias, & in iis dono iſto pertrui. Sin minùs, eum, qui decreta hæc transgreditur, ſi quidem Clericus ſit, deponi: ſi verò Laicus, ſegregari.

ΖΩΝΑΡ. Ο μὲν κανὼν οὗτος καθάπαξ ἔοικε κωλύειν δὲ γίνεσθαι βάπτισμα ἐν δικτηρίῳ ἐντὸς οἴκου ὄντι, καὶ τοῦτο τολμήσαντα ἱερωμένον καθαιρεῖ, λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζει. ὁ δὲ δωδέκατος κανὼν τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συνάξεως, ἀποκεκληρωμένους εἴ βούλεται τοὺς ἐν δικτηρίῳ λειτουργοῦντας ἔνδον οἰκίας ὄντι, ἀντὶ τῶν ὡρισμένους ἐκκεχωρημένους παρὰ τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου. τοῦτο οὖν ἐξ ἀμφοῖν τῶν κανόνων τούτων καταλαμβάνεται, ὅτι μὲν πάντη κεκώλυται ὁ ἱερουργεῖν ἐν δικτηρίῳ τοιούτῳ καὶ βαπτίζειν, ὅτι πάντη ἐπετέτραπτο, ἀλλὰ ὡρισμένους καὶ ἐγνωσμένους ἤθελον οἱ πατέρες εἴ τοὺς μέλλοντας ἐν δικτηρίοις ἱερουργεῖν, καὶ παρ' ἐκείνους ἑτέρῳ μὴ ἐξεῖναι τοῦτο ποιεῖν, μηδὲ τῷ ἐκάστου ἱερέως βουλήματι τοῦτο ἄνετον εἴ· ἀλλὰ τοῦ Ἐπισκόπου δὲ ἐν χώρας λαμβάνειν πρὸ ἐκχώρησιν. τὸν δὲ ἐξ οἰκείας ὁρμῆς τοῦτο ποιοῦντας καθαιρεῖσθαι, καὶ τῆς μεταδοσίας τῆς κοινωνίας αὐτῶν ἀφορίζεσθαι. καὶ ὁ πεντηκοστὸς πρώτου κανὼν τῆς ἕκτης συνόδου τοιοῦτος καὶ γνώμῃ τοῦ Ἐπισκόπου ἱερουργεῖν καὶ βαπτίζειν ἐν δικτηρίῳ τοιούτῳ οἴκῳ προστάσσει.

ΑΡΙΣΤ. Ἐν δικτηρίοις οἴκοις ἔνδον οἴκου σὺν διατελέσουσι, βάπτισμα. ὁ δὲ μὴ φυλάξας, κληρικὸς μέν, καθαιρεῖται· λαϊκὸς δὲ, ἀφορίζεται.

Τὸ μὲν, ἐν δικτηρίῳ οἴκῳ ἔνδον οἰκίας τυγχάνοντι λειτουργεῖν μὴ γνώμης τοῦ κατὰ χώραν Ἐπισκόπου, ὁ πεντηκοστὸς πρώτος κανὼν τῆς πρώτης συνόδου προεκτέθειται· καὶ ὁ πεντηκοστὸς ὄγδοος κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου τοῦτο κωλύσαι γίνεσθαι παρὰ Ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων. τὸ δὲ βάπτισμα τελεῖσθαι ἐν δικτηρίοις τοιούτοις οἴκοις ὁ παρὼν ἀπαγορεύει κανὼν, καὶ προστάττει τοὺς μέλλοντας ἀξιοῦσθαι τοῦ θείου φωτίσματος, ταῖς καθολικαῖς ἐκκλησίαις προσέρχεσθαι, καὶ ἐν αὐταῖς τῆς δωρεᾶς ταύτης ἀπολαύειν· εἰ δὲ μή, καὶ παραβαίνοντα τὰ ὡρισμένα, εἰ μὲν κληρικὸς, καθαιρεῖσθαι· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζεσθαι.

CANON LX.

Cùm clamet Apoſtolus, quòd qui Domino adhæret unus eſt ſpiritus, clarum eſt, quòd qui etiam cum contrario init familiaritatem ac conſuetudinem, cum illo conjunctione unum fit. Eos ergo qui ſe dæmone correptos eſſe ſimulant, & morum improbitate eorum figuram & habitum ſimulatè præ ſe ferunt, viſum eſt omni modo puniri, & ejuſmodi afflictionibus laboribúſque ſubjici oportere, quibus ii qui verè à dæmone correpti ſunt, ut à dæmonis operatione liberentur, jure ſubjiciuntur.

BALS. Eos qui ad lucrum ſibi parandum ſe dæmone correptos eſſe ſimulant, & cum mala ſatanica conſcientia quædam dæmoniaca inſtar vatum gentilium prædicant, canon puniendos eſſe decernit, iis denique afflictationibus laboribúſque ſubjici, quibus ſubjiciantur & qui verè dæmoniaci fuerint, ut à dæmone liberentur. Dicit autem & eorum ſimulatione dæmones quoque illis familiares fieri. Ego autem, cùm videam ejuſmodi complures civitates obeuntes, & non puniri, ſed ut ſanctificatos à quibuſdam obviis ulnis excipi, cauſam ſcire deſidero, & correctionem poſtulo. Atqui Stauracium illum Oxybaphum, qui revera juſtus erat, eam autem quæ eſt propter Deum ſtultitiam agebat propter ſeductores, cum Hypocritis per ignorantiam ponebam: fortaſſe autem à me nonnulli quoque alii præjudicio affecti ſunt. Oportebat ergo talia per præſentem canonem prohiberi, ne boni propter malos puniantur. Multi enim ſunt modi ſalutis animæ, & poteſt quis per eos ſervari abſque ullo ſcandalo. Hæc autem non ex meopte ingenio dico, ſed ex bonorum

ΚΑΝΩΝ ξ.

Τοῦ ἀποστόλου βοῶντος, ὅτι ὁ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἓν πνεῦμά ἐστι, σαφὲς ὅτι καὶ ὁ τῷ ἐναντίῳ ἑαυτὸν οἰκειῶν, ἓν γίνεται τῇ πρὸς αὐτὸν συναφείᾳ. τοὺς τοίνυν δαιμονᾶν ὑποκρινομένους, καὶ ἤθων φαυλότητι προσποιητῶς τὰ ἐκείνων σχηματιζομένους, ἔδοξεν ὅπῃ δυνατὸν τιμωρεῖσθαι πάντι, καὶ τοιούτοις ἀνίοις σκληραγωγίαις καὶ πόνοις ὑποβάλλειν, οἷς ἂν οἱ ἀληθῶς δαιμονῶντες πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς τοῦ δαίμονος ἐνεργείας ἀξίως ὑποβάλλοιντο.

ΒΑΛΣ. Τοὺς σχηματιζομένους δαιμονᾶν διὰ πορισμὸν κέρδους, καὶ κηρύσσοντας μετὰ φαύλου σωφρόνου σατανικοῦ δαιμονιώδη τινὰ καὶ ἴδιον τῶν Ἑλλήνων προφήτιδας, ὁ κανὼν βλασφημεῖσθαι ὁρίζει, ἤγουν τιμωρεῖσθαι, καὶ σκληραγωγίαις καὶ πόνοις ὑποβάλλεσθαι τοιούτοις, οἷς ἂν οἱ ἀληθῶς δαιμονῶντες ὑποβληθεῖεν, ἵνα ἀπαλλαγεῖεν τοῦ δαίμονος. φησὶ δὲ καὶ τὸ προσποιησιν αὐτοὺς δαίμονας οἰκειοῦσθαι. ἐγὼ δὲ βλέπων πολλὰς τοιούτους τὰς πόλεις περερχομένους, καὶ μὴ κολαζομένους, ἀλλὰ καὶ ὡς ἡγιασμένους ἀσπαζομένους παρά τινων, ζητῶ μαθεῖν τὴν αἰτίαν, καὶ ἐξαιτῶ τὴν διόρθωσιν. ἀλλὰ μέντοι σωτήριον ἐκεῖνον τὸ Ὀξυβάφον, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς δίκαιον, ὑποκρινόμενον τὸν διὰ θεὸν μωρίαν διὰ τοὺς ἀπατεῶνας, μετὰ τοῦ ὑποκριτοῦ ἐνδεμένον καὶ ἄγνοιαν· πλὴν ὁμοίως δὲ ἐμοὶ καὶ ἕτεροι ἴσως ἴνα ἐκπαιδευθῶμεν. ἔδει οὖν τὰ τοιαῦτα κωλυθῆναι κατὰ τὸ πρόσφατα κανόνα, ἵνα μὴ καὶ οἱ ἀγαθοὶ διὰ τοὺς φαύλους βλασφημῶνται. πολλοὶ γὰρ εἰσι τρόποι σωτηρίας ψυχῆς, καὶ δυνατόν τις δι' αὐτῶν σωθῆναι σκανδάλου δίχα πάντως. ταῦτα δὲ λέγω, οὐκ οἰκόθεν, ἀλλ' ἐξ ἀφηγήσεως καλῶν ἀνδρῶν,

Digitized by Google

ἀνθρώπων, πλάσμασιν μὴ τὴν τοιαύτην διαίρεσιν δῶσιν ἀμαγωγεῖν, καταγνόντων δὲ τούτης ὡς ἐπωλέθρου, καὶ καταγούσης εἰς σατανικὴν μερίδα. ἀλλά τοι τοῦτο καὶ διάφοροι ἀγιώτατοι πατριάρχαι πολλοὺς συσκαθημένους μετ' ἀλύσεων ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Νικήτα, καὶ ἑτέρους τοὺς περιόδους περιερχομένους, καὶ προσποιουμένους δαιμονᾶν, κατέχον μετ' αὐθεντίας, καὶ εἰς δημοσίας φρουρὰς κατέκλεισεν ἀκολούθως τῷ κανόνι.

A virorum narratione, qui hanc utique Deo gratam vivendi rationem effinxerunt, ſed eam, ut perniciosam & ad partem ſatanæ deducentem, condemnarunt. Et eam ob cauſam multi etiam ſancti Patriarchæ multos cum catenis aſſidentes in æde ſancti magni martyris Nicetæ, & alios trivia obeuntes, & ſe dæmone corripi præ ſe ferentes, cum auctoritate detinuerunt, & in publicis cuſtodiis canoni conſequenter incluſerunt.

ΖΩΝΑΡ. Τινὲς προσποιούμενοι δαιμονᾶν εἰς πόρον κέρδους τῇ ὑποκρίσει ταύτῃ ἐκέχρηντο, ἢ καὶ νῦν κέχρηνται. τοῦτο κωλύει ὁ κανὼν ἐπιτιμᾶσθαι ὀφείλοντας. καὶ οὐχ ἁπλῶς ἐπιτιμᾶσθαι, ἀλλὰ βαρύτερον καὶ σκληραγωγίαις αὐτοὺς καὶ πόνοις ὑποβάλλεσθαι τοιούτοις, οἵοις ἂν οἱ ἀληθῶς δαιμονῶντες ὑποβληθεῖεν, ἵν' ἀπαλλαγεῖεν τοῦ δαίμονος. λέγει γάρ, ὅτι ἔστι πρόσωπα φαυλότητα τῷ δαίμονι προσοικειοῦντες ἑαυτοὺς ἕν γίνονται τῇ πρὸς αὐτὸν συναφείᾳ, καὶ ἐπάγει μαρτυρίαν ἐκ τοῦ μεγάλου Παύλου λέγοντος, ὁ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἓν πνεῦμά ἐστιν.

B Zonar. Quidam homines, cùm à dæmone ſe correptos eſſe ſimularent, ea ſimulatione, quod nunc quoque contingit, ad quæſtum abutebantur. Id hoc canone vetitum eſt, ac ejuſmodi impoſtores pœnis, & quidem gravioribus, coërcendos eſſe decretum. Eos quippe iiſdem laboribus & aſperitatibus exerceri placet; quibus qui arreptitii revera ſunt, dæmonis fugandi cauſa fatigantur. Nam illi, inquit, ob morum improbitatem ſe in familiaritatem cacodæmonis inſinuantes, impuro ſpiritui intima conjunctione copulantur: quam rem magni Pauli teſtimonio confirmat; Qui Deo, inquit, adhæret, unus eſt ſpiritus.

ΑΡΙΣΤ. Εἴ τις ὑποκρίνεται δαιμονᾶν, τὰ τῶν δαιμονώντων ἐπιτίμια ὑποσήσεται.

C Arist. *Qui dæmone ſe correptum ſimulat, dæmoniacorum pœnas ſubibit.*

Εἰ ὁ κολλώμενος τῷ κυρίῳ, καὶ τῷ ἀποστόλῳ, ἓν πνεῦμά ἐστι, φανερὸν ὡς ὁ τῷ διαβόλῳ ἑαυτὸν οἰκεῖον, ἓν γίνεται τῇ πρὸς αὐτὸν συναφείᾳ. διὰ τοῦτο τὸν ὑποκρινόμενον δαιμονᾶν, καὶ τὰ ἐκείνων φαίνειν σχηματιζόμενον, τοιαύταις αὐτὸν σκληραγωγίαις ὑποβάλλει καὶ πόνοις, οἵοις ἂν καὶ τὸν ἀληθῶς δαιμονῶντα πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς τοῦ δαίμονος ἐνεργείας.

Si qui Domino conglutinatur, ſecundùm Apoſtolum, unus eſt ſpiritus, manifeſtum eſt, quòd qui cum diabolo familiaritatem init, cum iſto conjunctione unum fit. Quapropter eum, qui ſe dæmoniis correptum ſimulat, & eorum opera perficere præ ſe fert, talibus eum afflictionibus ſubjicit & laboribus, qualibus & revera dæmone correptum, ut dæmonis operatione eximatur.

ΚΑΝΩΝ ξά'.

Canon LXI.

D

Οἱ μάντεσιν ἑαυτοὺς ἐκδιδόντες ἢ τοῖς λεγομένοις ἑκατοντάρχοις, ἤ τισι τοιούτοις, ὡς ἂν παρ' ἐκείνων μάθοιεν, ὅ, τι ἂν αὐτοῖς ἐκκαλύπτεσθαι βούλοιντο καὶ τὰ πρόλυσι ὑπὸ τῶν πατέρων παρειλημμένα, ὑπὸ τὸν κανόνα πιπτέτωσαν τῆς ἐξαετίας. τὸν αὐτὸν δὲ τούτῳ καθυποβάλλεσθαι δεῖ, καὶ τοὺς τὰς ἄρκτους ὑπαγομένους, ἢ τοιαῦτα ζῷα, πρὸς παίγνιον καὶ βλάβην τῶν ἁπλουστέρων, καὶ τύχην, καὶ εἱμαρμένην, καὶ γλυκαλογίαν, καὶ τοιούτων τινῶν ῥημάτων ὄχλον καὶ τοὺς τῆς πλάνης λήρους φωνοῦντας, τάς τε λεγομένας νεφοδιώκτας, καὶ γυτδύτας, καὶ φυλακτηρίους, καὶ μάντεις, ὑπομένοντας ὑπὸ τούτοις καὶ μὴ μετατιθεμένους καὶ ἀποφεύγοντας τὰ ὀλέθρια ταῦτα καὶ Ἑλληνικὰ ὑπηνεύματα, πανταπασιν ἀπορρίπτεσθαι τῆς ἐκκλησίας ὀφείλομεν, καθὼς καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες διαγορεύουσι. τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος, ἢ τίς συγκατάθεσις ναῷ θεοῦ μετ' εἰδώλων; ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετ' ἀπίστου; τίς δὲ συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαρ;

D

Qui vatibus ſeipſos tradiderunt, vel iis qui Centuriones dicuntur, vel aliis ejuſmodi, ut ab illis diſcant, ſi quid ſibi revelari velint: convenienter iis quæ de ipſis à patribus nuper conſtituta ſunt, ſexennii canoni ſubjiciantur. Eidem autem eos quoque ſubjici oportet, qui urſas vel ejuſmodi animalia, ad ludum & ſimpliciorum noxam circumferunt, & fortunam, ac fatum, & genealogiam, & quorundam ejuſmodi verborum multitudinem ex fallaciæ impoſturæque nugis proferunt: eoſque, qui nubium perſecutores & incantatores & amuletorum præbitores & vates appellantur. Eos autem, qui in iis perſiſtunt, & non ab ejuſmodi perniciosis gentilibúſque ſtudiis avertuntur & aufugiunt, Eccleſia omnino exturbandos decernimus: ſicut & ſacri canones dicunt. Quæ eſt enim luci cum tenebris communicatio? ut ait Apoſtolus; vel quæ templo Dei cum idolis conſenſio? vel quæ fideli cum infideli pars eſt? Quæ autem Chriſto eſt cum Belial concordia?

ΒΑΛΣ. Ἐν τῷ κε'. κεφ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος κατεστρώσαμεν διαφόρους νόμους περὶ μάγων καὶ ἐπαοιδῶν καὶ ἑτέρων τοιούτων, καὶ ἀναγνῶναι τούτους. ὁ δὲ παρὼν κανὼν διορίζεται, μηδένα μάντεσιν ἢ γόησιν προσέρχεσθαι ἢ τοῖς λεγομένοις ἑκατοντάρχοις, ἢ τοῖς ὑπουργουμένοις τὰς ἄρκτους ἢ τοῖς νεφοδιώκταις; ἢ τοῖς γυτδύταις, ἢ τοῖς παρέχουσι τὰ φυλακτήρια. εἰ δέ τις τοῦτο ποιήσῃ, ὅτι ἐξαετίαν ἀφορισθήσεται· καὶ ὑπομένων τῷ κακῷ, τῆς ἐκκλησίας ἐκκηρυχθήσεται, καὶ οὐκέτι μετὰ τῶν ὀρθοδόξων συναυλισθήσεται. τίς γὰρ, φησι, κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; καὶ τὰ ἑξῆς. Ταῦτα τοῦ κανόνος διορίζομένου, καὶ ἀποτρέποντος τὰς δαιμονιώδεις τοιαύτας ἐργασίας, ὡς ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ ἐθνικῆς ἀπιστίας καταγομέ-

E

F

Bals. In xxv. cap. ix. tit. præſentis operis diverſas leges poſuimus de magis, incantatoribus & aliis ejuſmodi, quas lege. Præſens autem canon conſtituit, ne quis ad vates vel præſtigiatores accedat, vel ad eos qui dicuntur Centuriones, vel ad eos qui urſas trahunt, vel ad nubium perſecutores, vel incantatores, vel ad eos qui præbent amuleta. Si quis autem hoc fecerit, ſexennio ſegregabitur: & ſi in malo perſeveret ab Eccleſia publicè ejicietur, & non amplius cum orthodoxis verſabitur. Quæ eſt enim, inquit, communicatio luci cum tenebris? & cætera. Cùm canon hæc decernat, & ejuſmodi dæmoniacas operationes avertat, ut quæ à gentili infidelitate oriantur, particulatim quærenda ſunt quæ hoc canone comprehenduntur.

Digitized by Google

duntur. Vates dicuntur palmæ inſpectores, iique qui in pelve divinant, & ii qui per ſacrificia patrem ſuum Satanam de re aliqua interrogant: & omnes, ut ſemel dicam, qui per quædam ſigna ex ſuggeſtione dæmoniaca ſcire futura profitentur, & ſe dæmoni addicunt. Centuriones ſunt qui à nobis primicerii dicuntur: erant autem antiquitùs homines ſenes, utique prudentiores, & ſe reliquis conſulere præ ſe ferentes; qui quidem cùm per execrabiles hujuſmodi operationes ſimpliciores ſeducerent, ut pſeudothei colebantur. Urſas trahere dicuntur ii, qui arctotrophi, id eſt, urſorum altores, appellantur: qui quidem in capite & totius animalis corpore tincturas appendentes, & pilos ex ipſo tondentes, eos unà cum tincturis dant, ut remedia & amuleta, & tanquam in morbis & faſcinantibus oculis aliquid conferre poſſint. Alii verò ſerpentes in ſinu geſtantes, qui etiam ἀνιζήμοι dicuntur, hunc quidem die maligno, illum verò felici ſidere natum eſſe dicunt, & futuras felicitates & infelicitates annunciant, & alia quædam nugantur, quæ nec ſcribi quidem digna ſunt. Nubium perſecutores dicuntur, qui, quæ multis ignota ſunt, ex nubibus prænuntiant. Nonnulli enim nubes aſpicientes, & præcipuè quando ſole occidente ſunt maximè candentes, ſe ex iis ſcire veritatem nugantur: & ex hac quidem nube, quæ columbæ (Græcè φάτται dictæ) eſt ſimilis, dicunt, φάσσειν, hoc eſt, caſum, vel eventum interroganti imminere; ex altera, quæ homini enſem intentanti ſimilis eſt, bellum ſignificant; ex alia, quæ eſt leoni ſimilis, Imperatoris mandatorum executionem prædicunt, & alias quaſdam alienas nugas Apollineorum inſtar vatum debacchantur. Incantatores autem, quot videas, qui divina quædam cantica dicunt, & nominum martyrum meminerunt, vel etiam ſolius ſanctiſſimæ virginis? Quæ omnia divini patres & Eccleſiæ doctores eſſe fugienda ſtatuunt, & plus quàm alij, ſanctus Chryſoſtomus, in homiliis de ſtatuis apertè ſic dicens: Non ſolùm alligata amuleta, ſed & carmina ſeu incantationes ei applicas, temulentas & delirantes aniculas in tuam domum & introducens, & non erubeſcis, nec pudore ſuffunderis, ſi poſt tantam humanitatem ad hæc ſtupefactus attonitúſque reddaris; &, quod eſt deceptione gravius, quando ne hæc facias admonitus, te defendere exiſtimans, dicis, Chriſtiana eſt mulier quæ hæc incantat, & nihil aliud quàm Dei nomen loquitur. Propterea ergo, inquit, eam magis odi & averſor, quæ Dei nomine in eo abuſa eſt, quòd cùm dicat ſe eſſe Chriſtianam, ea quæ ſunt Græcorum oſtentet. Nam & dæmones Dei nomen loquebantur, ſed erant dæmones: & Chriſto ſic dicebant, Novimus te quis ſis, ſanctus Dei; os tamen eis occludebat, & expellebat. Amuletorum autem præbitores dicuntur, qui fraude dæmonis eis, qui à ſe decipiuntur, ſacculos quoſdam ex ſericis filis contextos, qui & πυξία dicuntur, præbent, quæ aliquando quidem intus habent ſcripturas, aliquando verò falſa quædam alia, quæcunque inciderint. Dicunt autem hæc juvare, ſi ex collis eorum, qui illa accipiunt, perpetuò pendeant, ad omne malum vitandum. Si haberem tempus narrandi ea quæ vidi ſynodicè puniri, de iis magnam narrationem conficerem: ſed pauca jam dicentur. Præfectus quidam Hoſii de re ejuſmodi accuſatus, manifeſtò deprehenſus eſt in ſinu ferens indumentum infantis nuper nati, & dixit hoc ſibi datum fuiſſe à quadam muliere, ad avertendum eiſque os occludendum, qui adverſus eum dicere conarentur. Unde etiam condemnationi ſubjectus fuit. Alius ſacerdos accuſatus, quòd magna quinta feria ſanctum panem dabat diverſis mulieribus & viris, ut convinceretur qui rem aliquam ſurripuerat, qui ex eo, quòd hoc non facilè ebibit, bibit poculum depoſitionis. Et alius ſacerdos, cum Evangelio ligno alligato, quod

A νας, ζητητέον τὰ κατὰ μέρος τῷ κανόνι προσεχόμενα. μάντεις λέγονται οἱ παλαμοσκόποι, οἱ λεκανομάντεις, οἱ διὰ δυσιῶν καὶ πυθέρα αὐτῷ καὶ σατανᾶν ἐρωτῶντες, ἁπλῶς πάντες· οἱ δι' τινων σημείων ἐξ ὑποθήκης δαιμονικῆς τὰ μέλλοντα βλέπειν προαγορεύοντες, καὶ τῷ δαίμονι ἑαυτοὺς προκατιδόμενοι. ἐκαλόνταρχοί εἰσιν οἱ πρὸ ἡμῶν λεγόμενοι πριμικήριοι· ἦσαν δὲ οἱ παλαιὸν ἄνθρωποι γηραλέοι, φρονιμώτεροι δοκοῦντες, καὶ κατὰ συμβουλὴν τῶν λοιπῶν ὑποφέροντες, οἵ τινες διὰ ποιούτων μαγειῶν ἐργασιῶν τοὺς ἁπλουστέρους πλανῶντες, ὡς ψευδόθεοι σεβάζοντο. ἄρκτους θηρεύειν λέγονται, οἱ καλούμενοι ἀρκτοτρόφοι οἵ τινες βάμματα ἐξαρτῶσι κατὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ὅλου σώματος τοῦ ζώου, καὶ τρίχας κείροντες ἐκ τούτου, διδόασιν ταύτας σὺν τοῖς βάμμασιν, ὡς φυλακτήρια, καὶ ὡς δυναμένας λυσιτελῆσαι ἐν νόσοις καὶ ἐν βασκάνοις ὀφθαλμοῖς. ἄλλοι δὲ τοὺς ὄφεις ἐγκολπιζόμενοι, οἱ καὶ ἀνιζήμοι λεγόμενοι, ὃν μὲν φασι γεγενθλιῶσθαι εἰς ἡμέραν κακοποιόν, ὃν δὲ αὐτῶν ἀστέρα ἀγαθὸν, δύτυχίας καὶ δυσχίας γενησομένας ἀπαγγέλλουσι, καὶ ἄλλα τινὰ φλυαροῦσι, μηδὲ γραφῆ παραδοθῆναι ἄξια. νεφοσκόπαι, λέγονται, οἱ ἐκ τῶν νεφῶν προμαντεύοντες δῆθεν τὰ τοῖς πολλοῖς ἄγνωστα. τινὲς γὰρ βλέποντες τὸ νέφος, καὶ μᾶλλον ὅταν δυσκόντου τοῦ ἡλίου γίνονται πυρωδέστερα, φλυαροῦσιν ἐκ τούτων μαντεύειν ἀλήθειαν. ἐκ τοῦ δὲ μὴ γὰρ τοῦ νέφους ἐοικότος πτῶσιν, φάσσειν λέγουσι τῷ ἐρωτῶντι ἐπελθεῖν· ἐξ ἑτέρου ἐοικότος ἀνθρώπῳ σπάθην ὑποφερομένῳ, πόλεμον προμαντεύουσιν· ἐξ ἄλλου ἐοικότος λέοντι, βασιλικῶν προσταγμάτων προλέγουσιν ἐνέργειαν, καὶ ἄλλα τινὰ ἀλλόκοτα ἀποφοιβάζουσι φλυαρήματα. γυναῖκας δὲ πόθεν ἂν ἴδῃς λέγοντας θεῖα τινὰ ψαλμῳδήματα, καὶ μεμνημένους ὀνομάτων μαρτυρικῶν, ἢ καὶ αὐτῆς τῆς ἁγίας θεοτόκου; ἄπιστα δὲ οἱ θεοφόροι πατέρες καὶ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι φεύγειν διορίζονται, καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων, ὁ θεῖος Χρυσόστομος, λέγων εἰς τοὺς ἀνδριάντας ταῦτα ῥητῶς· οὐ φάρμακα δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπῳδὰς αὐτῷ φέρεις, γραϊδία μεθύουσα καὶ παραπαίουσα εἰς τὴν οἰκίαν σαυτῆς εἰσάγων, καὶ σὺν αἰσχύνῃ, οὐδὲ ἐρυθριᾷ μὴ τοσούτῳ φιλανθρωπίαν πρὸς ταῦτα ἐπιτομένου, καὶ ὃ χαλεπώτερον τῆς ἀπάτης, ὅταν μὴ κωλυόμενος ταῦτα μὴ ποιεῖν, δοκῇ ἀπολογεῖσθαι, φησὶ, Χριστιανή ἐστιν ἡ γυνὴ ἡ ταῦτα ἐπάδουσα, καὶ οὐδὲν ἕτερον φθέγγεται ἢ τὸ θεοῦ ὄνομα. διὰ τοῦτο μὲν οὖν αὐτὴν μᾶλλον μισῶ καὶ ἀποστρέφομαι, ὅτι τοῦ θεοῦ τῷ ὀνόματι κακῶς κέχρηται, ὅτι λέγουσα Χριστιανὴ εἶναι, τὰ τῶν Ἑλλήνων ὑποδείκνυται. καὶ γὰρ οἱ δαίμονες τοῦ θεοῦ ὄνομα ἐφθέγγοντο ἀλλ' ἦσαν δαίμονες· καὶ ὅτε ἔλεγον πρὸς Χριστὸν, οἴδαμέν σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ, καὶ ὅμως ἐπεστόμιζεν αὐτοὺς καὶ ἀπήλαυνε. φυλακτήριοι δὲ λέγονται, οἵ κατὰ ἀπάτην δαιμονικὴν διδόντες τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἀπατωμένοις δίματά τινα ἐκ σερικῶν νημάτων ὑφασμένα, καὶ πυξία λεγόμενα, ἔχοντα ἔσωθεν ποτὲ μὲν γραφὰς, ποτὲ δὲ ψευδή τινα ἕτερα τὰ συμπίπτοντα· καὶ λέγοντες ὀφείλειν ταῦτα διλωσοῦν ἐκ τῶν παχέων τῶν λαμβανόντων αὐτὰ ἐξεωρῆσθαι εἰς φυλακὴν παντὸς κακοῦ. εἴωθε οὖν εἴ τι κακὸν ἀφηγήσασθαι ὅσα εἶδον τοιαῦτα συνοδικῶς ἐκδικηθέντα, μεγάλην ἂν τὴν περὶ τούτων ἐποιησάμην ἀφήγησιν. εἰρήσεται δὲ ὀλίγα αὐτίκα. πρῶτος τις τοῦ Ὁσίου περὶ τοιούτων τινῶν κατηγορηθεὶς, διρέθη ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐγκόλπιον ἔχων ἔνδυμα νεογνοῦ παιδίου, καὶ εἶπε τοῦτο δεδόσθαι αὐτῷ παρά τινος γυναικὸς εἰς ἀποτροπὴν καὶ βασκανίαν τῶν ἐπιχειρούντων κατ' αὐτοῦ λέγειν. ὅθεν καὶ καθοσιώσει ὑπέπεσεν. ἕτερος ἱερεὺς αἰτιαθεὶς, ὡς διδοὺς τὸ ἅγιον ἄρτον τῆς μεγάλης πέμπτης διαφόροις γυναίοις καὶ ἀνδράσιν, ἐφ' ᾧ ἐλεγχθῆναι τὸ ἀποσυλήσαντα τὸ δέτι προσάγμα· ἐν τῷ μὴ ῥᾳδίως τοῦτον καταπιεῖν, καθαιρέσεως ποτήριον ἔπιε. καὶ ἄλλος ἱερεὺς μετ' εὐαγγελίου ξύλῳ συνδεδεμένῳ, καὶ κυκλικῶς περιφερόμενος

ςρεφομένου κατηγορηθεὶς ἐρωτήσεις ποιεῖν περί τινων ὑποθέσεων διὰ ψαλμῶν Δαβιδικῶν, καὶ διὰ τοῦτο πολλοὺς ἀναντίους εἰς μεγάλας ὀχλήσεις ἀγαγὼν, ἀσύγνωςος ἔμεινε. μοναχοὶ δὲ πολλοὶ, καὶ ταῦτα καθηγηταὶ, συνοδικῶς ἐκολάσθησαν, ὅτι προσῆλθον γυναιξί τισι, μετὰ κριθαρίων ἀπαγγελλούσαις τὰ παρά τινων ἀγνοούμενα. τοιαῦται εἰσὶ καὶ αἱ λεγόμεναι κρίτρια, αἱ ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ταῖς ἁγίαις εἰκόσι προσεδρεύουσαι, καὶ κηρύσσουσαι ἐκ τούτων μανθάνειν τὰ μέλλοντα, καὶ προλέγουσαι, ὡσεί τινες ἔχουσαι Πύθωνος πνεῦμα, τὰ ἀγνούμενα. γίνωσκε δὲ ὅτι ὁ μὲν παρὼν κανὼν τοὺς προσερχομένους τούτοις, ὡς εἴρηται, κολάζει. ἄλλοι δὲ κανόνες καὶ οἱ καταςρωθέντες νόμοι ἐν τῷ κέ. κεφ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, οὐ μόνον τούτους, ἀλλὰ καὶ τοὺς προσταιτίους καὶ αὐτουργοὺς μεγάλως κολάζουσιν. ἀκούων δὲ ἐπὶ ἑξαετίαν κολάζεσθαι τοὺς προσελθόντας τοιούτοις τισὶ, λέγε τούτους λαϊκούς. οἱ γὰρ ἱερωμένοι καθαιρεθήσονται· σημείωσαι δὲ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι ὁ μὲν ἁμαρτάνων καὶ ἐπιςρέφων συγγινώσκεται, καὶ μετρίως κολάζεται· ὁ δὲ ἐπιμένων τῷ κακῷ, καὶ ἄκων πρὸς τὸ βέλτιον μεταῤῥυθμιζόμενος, μεγάλως κολάζεται. καὶ ἐνταῦθα γὰρ, ὁ μὲν προσελθὼν καὶ ἐξομολογούμενος τὸ ἁμάρτημα δι' ἀφορισμοῦ ἐξαετοῦς κολασθήσεται, ἢ καὶ συμπαθέςερον κατὰ τὸ δόξαν τῷ Επισκόπῳ. ὁ δὲ ἐπιμένων τῷ κακῷ ἐκκήρυκτος τῆς ἐκκλησίας γενήσεται. ἐπεὶ δὲ ἤκουσά τινος λέγοντος, ὀφείλειν συγγινώσκεσθαι τοὺς χάριν θεραπείας σωματικῆς ἢ ἑτέρου τινὸς σωτηριώδους τοιαῦτα πράττοντας, λέγω ὅτι τῆς τοῦ δαίμονος μεθοδείας καὶ τοῦτό ἐςιν. ὁπωσδήποτε γὰρ χρᾶσθαι τοιούτῳ τινὶ ὀλεθριώτατόν ἐςι. καὶ ἀνάγνωσον τοὺς καταςρωθέντας νόμους εἰς τὸ σχόλιον τοῦ κέ. κεφ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ τὴν ξέ· νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, διορίζομένην περὶ τὸ τέλος ταῦτα ῥητῶς· εἴτις δὲ ὅλως τοιαῦτα φωραθείη μαγγανευόμενος, εἴτε προφάσει τῆς τοῦ σώματος θεραπείας, εἴτε ἀποτροπῆς τῆς τῶν καρπίμων βλάβης, τὴν ἐσχάτην εἰς πραττέσθω ποινὴν, τῶν ἀποςατῶν κόλασιν ὑφιςάμενος.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς πιςοὺς οὐδενὶ κεχρῆσθαι δέον ἐςὶ τῶν οἷς οἱ ἐθνικοὶ καὶ ἄπιςοι κέχρηνται, καὶ οἷς ἐκέχρηντο Ελληνες μαντείαις λέγω καὶ γοητείαις καὶ τοιούτοις ἄλλοις οἱοισδήτισι καλουμένοις, ὀνόμασιν οὐδὲ ζητεῖν διὰ τοιούτων μανθάνειν ἃ γνῶναι βούλονται. φασὶ γὰρ οἱ θεοφόροι πατέρες καὶ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι, καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων ὁ θεῖος Χρυσόςομος, ὅτι κἂν τὸ τῆς ἁγίας τριάδος ὄνομα ἐπιλέγηται τοῖς τοιούτοις, κἂν ἁγίων γίνωνται ἐπικλήσεις, κἂν τὸ σημεῖον τοῦ θείου ςαυροῦ ἐπάγηται, φεύγειν δεῖ τὰ τοιαῦτα καὶ ἀποτρέπεσθαι. διὸ καὶ οἱ τῆς συνόδου ταύτης πατέρες τοὺς τοιοῦτόν τι ποιοῦντας ἐπὶ ἑξαετίαν ἀφορίζεσθαι διωρίσαντο. (ἀλλὰ τὸν ἀφορισμὸν ἐπὶ λαϊκῶν νοητέον· οἱ γὰρ ἱερωμένοι καθαιρεθήσονται. ἐν οἷς γὰρ πταίσμασιν οἱ λαϊκοὶ ἀφορίζονται, ἐν τούτοις οἱ ἱερωμένοι καθαιροῦνται) ἐπιμένοντας δὲ τούτοις, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκκόπτεσθαι, ἤγουν τῆς τῶν πιςῶν ὁμηγύρεως. καὶ οὐ μόνα τὰ εἰρημένα κωλύει γίνεσθαι ὁ κανὼν, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ ἐπιτιμίῳ ὑποβάλλει καὶ τοὺς τὰς ἄρκτους ἐπισυρομένους ἢ τοιαῦτα ζῶα πρὸς παίγνιον καὶ βλάβην τῶν ἁπλουςέρων. καὶ γὰρ βάμματα ἐξαρτῶσιν αὐτῶν, καὶ τρίχας κείροντες ἐξ αὐτῶν, διδόασι γυναιξὶν ὡς φυλακτήρια, καὶ ὡς τάχα ἐν νόσοις, ἢ βασκάνοις ὀφθαλμοῖς λυσιτελεῖν τι δυνάμενα· αἱ δὲ ταῦτα ὡς ἀναγκαῖα λαμβάνουσαι, μισθὸν ἐκείνοις παρέχουσι, καὶ ἀξιοῦσι τὰ τέκνα αὐτῶν τοῖς νώτοις τοῦ θηρὸς ἐπιθέσθαι, ὡς δή τινων κακῶν ἀποτροπῆς ἐσομένης ἐκ τούτου τοῖς παισὶν ἑαυτῶν καὶ τοὺς τύχην ὀνομάζοντας καὶ εἱμαρμένην καὶ γενεαλογίαν. ταῦτα δὲ Ελληνικῆς εἰσι φλυαρίας. ὁμοίως ἐπιτιμᾶσθαι διακελεύεται· τίς γάρ φησι κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; καὶ τὰ διὰ τούτοις συνημμένα λοιπὰ τοῦ ἀποςόλου ῥητά.

in orbem circumagebatur, accusatus, quòd interrogationes faceret de quibusdam rebus per Psalmos Davidicos, & multis propterea insontibus negotia ac molestias exhiberet, veniam impetrare non potuit. Multi etiam monachi, atque adeò priores, synodicè puniti sunt, quòd ad quasdam mulieres accessissent, quæ cum hordeo, ea quæ ab aliis ignorātur, enunciant. Hæ sunt quæ dicuntur κρίτρια, quæ Ecclesiis & sanctis imaginibus assidentes, & se ex iis discere futura prædicantes, non secus ac quæ Pythonis habent spiritum quæ ignorantur prædicunt. Scias ergo, quòd præsens quidem canon eos, qui ad illos accedunt, ut dictum est, punit. Alii autem canones, & leges sitæ in xxv. cap. ix. tit. præsentis operis, non eos solùm, sed & primos auctores ac effectores valde puniunt. Cùm autem audis eos qui ad aliquos hujusmodi accedunt sexennio puniri, dic eos Laicos. Qui enim sunt sacris initiati deponentur. Nota autem ex præsenti canone, quòd ei quidem, qui peccat & convertitur, datur venia, & leviter punitur: qui autem in malo perseverat, & invitus ad id quod est melius traducitur, graviter punitur. Nam & hîc, qui accessit & peccatum confessus est, per sexennii segregationem puniatur, vel etiam mitiùs ut Episcopo videbitur: qui autem in malo perseverat ex Ecclesia expellitur. Quoniam verò audivi quendam dicentem, eis debere ignosci, qui pro corporali medela, vel aliqua alia re salutifera hæc faciunt, dico quòd hoc quoque est occulto diaboli circumventio. Nam quomodocunque ea re uti est perniciocissimum. Lege quæ in commentario xxv. cap. ix. tit. præsentis operis positæ sunt leges, & lxv. Novellam Imp. domini Leonis philosophi, hæc circa finem expressè definientem: si quis autem omnino hac præstigiatoria arte uti deprehensus fuerit, sive corporis medelæ prætextu, sive avertendæ à fructibus noxe, extremum luat supplicium, apostatarum pœnam subiens.

ZONAR. A vaticinationibus & præstigiis & quocunque demum nomine appellentur ejusmodi aliis, quibus ethnici homines & à fide alieni Græcique quondam addicti fuerant, prorsus abstinere, neque his artibus ignota sibi vestigare fideles oportet. Ita enim Deo pleni Patres & Ecclesiæ magistri, ac ex omnibus divinus in primis Chrysostomus docent, etiamsi sanctæ Trinitatis nomen ejusmodi actionibus admisceatur, si cœlites etiam advocentur, divinéque insuper signum crucis interponatur, fugere tamen ea nos ac penitus aversari debere. Proinde hujus quoque Synodi Patres, qui tale quidpiam admiserint, segregari ad sex annos jussere: (Quæ tamen de laicis accipienda segregatio est: sacri námque ordinis homines depositione punientur. Nam quæ ob crimina segregatio laicis irrogatur, ob ea sacris ordinibus initiati depositione mulctari solent) ac, nisi postea resipuerint, ab Ecclesiæ corpore abscindi, hoc est, è toto fidelium cætu eliminari. Nec ea solùm, quæ diximus, Canon fieri vetat, sed eos quoque qui ursas aliáve id generis animantia ad imperitorum oblectamentum simul noxámq; circunducunt, iisdem pœnis obnoxios esse decernit. Suspensas enim de corporibus ferarum tincturas, detractósque iisdem villos pro amuletis contra morbos & fascinationes mulierculis tradunt: illæq; pretium quasi accepto necessario medicamento persolvunt, infantésq; suos, veluti probato ad calamitates avertendas remedio, feræ tergo imponi rogant. Tum qui fortunæ aut fati aut genealogiæ nomen usurpaverit, quæ omnia prophanæ superstitionis sunt, iisdem pœnis canon mulctandos esse constituit. Quæ enim, ait, societas luci cum tenebris? aliáque deinceps Apostoli verba continuat.

Digitized by Google

ARIST. *Qui centurionibus vel dæmonibus seipsum tradit, ut aliquid secreti ediscat, sexennium substernatur. Eodem modo & qui ursum circumfert, qui incantatoribus & nubium persecutoribus se conjungit, & fortunæ fatoque fidem habet, ab Ecclesiæ conventu arceatur.*

Eos, qui Ethnicorum sequuntur mores, & vatibus ac incantatoribus seipsos tradiderunt, ut arcana quædam ex iis discerent; & eos similiter qui ursos, aut alia quæcunque animalia ad ludum & simpliciorum deceptionem circumferunt, & fortunam & fatum & genealogias proferunt, eosque qui incantatoribus fidem habent, & istis qui nubium persecutores dicuntur, decrevit sancta synodus sex annos pœnam luere, ita ut quatuor annos inter substratos permaneant, ac duos alios annos cum fidelibus constituantur, & sic divinis Sacramentis haberi dignos. Si autem nec per inflictam pœnam corrigi possunt, & à Græcanicis istis institutis non convertuntur, Ecclesiâ prorsus abjiciendos esse.

CANON LXII.

Calendas, & Bota, & Brumalia ut vocantur, & conventum, qui in primo Martii mensis die fit, ex fideliũ civitate omnino tolli volumus; sed & publicas mulierum saltationes multam noxam exitiúmque afferentes; quin etiam eas, quæ nomine eorum qui falso apud Græcos dii nominati sunt; vel quæ à viris ac mulieribus fiunt saltationes ac mysteria, more antiquo & à vita Christianorum alieno, amandamus & expellimus: statuentes, ut nullus vir deinceps muliebri veste induatur, vel mulier veste viro conveniente; sed neque comicas vel satyricas vel tragicas personas induat, neque execrandi Bacchi nomen uvam in torcularibus exprimentes invocent, neque vinum doliis infundentes risum moveant, ignorantiâ vel vanitate ea quæ à dæmonis impostura procedunt exercentes. Eos ergo, qui deinceps aliquid eorum quæ scripta sunt aggredientur, ubi ad horum cognitionem pervenerint, si sint quidem Clerici, deponi jubemus: si verò Laici, segregari.

BALS. Nota præsentem canonem, & quære correctionem in iis, quæ fiunt à Clericis in festo Natalis Christi, & festo Luminarium, adversus eum, & magis in sanctissima magna Ecclesia. Ex Chronologicâ enim historiâ Scylitzæ, hoc malum non fuisse ab antiquis traditum, sed ex permissione Theophylacti Patriarchæ Constantinop. filii Imp. domini Romani Lacapeni pro comperto habetur. Enumerat enim hic historicus, unà cum reliquis improbis & diversis ejusdem Patriarchæ actis, hoc malum. Calendæ dicuntur decem primi dies mensis, nonæ secundi, idus tertii. Sic autem appellatæ sunt à tribus proceribus Romanis, qui Romanos à malo famis eripuerunt. Mos ergo erat apud Romanos in eorum memoriam festum annuatim paulo gentiliùs magisque more Græco celebrare, & quædam indecora facere: quod etiamnum fit à quibusdam rusticis, primis Januarii mensis diebus, non more Romano calendarum & reliquorum recordantibus, sed eo quòd Luna tunc temporis renovetur, & ejus fundamentum ab hujus mensis principio statuatur, & quòd existiment se lætè ac jucundè totum annum transacturos, si in ejus principio festum celebraverint. Ejusmodi festum est alienum, & ea quæ dicuntur Rusalia, quæ post sanctum Pascha ex mala consuetudine fiunt in externis regionibus. Bota & Brumalia Græca festa sunt; Illud quidem, quod fit pro falso nominato Deo Pane, qui

A ΑΡΙΣΤ. Ὃς ἑαυτὸν ἑκατοντάρχοις ἢ δαίμοσιν ἐπιδῷ, ὥστε τι τῶν ἀπορρήτων μανθάνειν, ἑξαετίαν ὑποπιπτέτω. κατὰ ταὐτὸ καὶ ὁ ἄρκτον ἐπισυρόμενος, ὁ γυντευταῖς καὶ νεφοδιώκταις κολλώμενος, καὶ εἱμαρμένῃ καὶ τύχῃ πιστεύων, τῆς ἐκκλησίας ἀποσυναγωγός.

Τοὺς ἐξακολουθοῦντας τοῖς ἔθεσι τῶν ἐθνῶν, καὶ μάντεσιν ἢ ἐπαοιδοῖς ἑαυτοὺς ἐκδεδωκότας, ὡσὰν μάθωσιν ἐξ αὐτῶν ἀπόρρητά τινα· ὡσαύτως καὶ τοὺς ἐπισυρομένους τὰς ἄρκτους ἢ ἕτερά τινα ζῶα πρὸς παίγνιον καὶ πλάνην τῶν ἁπλουστέρων, καὶ τύχην καὶ εἱμαρμένην καὶ γενεαλογίας λέγοντας, καὶ τοὺς πιστεύοντας τοῖς γοητευταῖς καὶ τοῖς λεγομένοις νεφοδιώκταις, ὥρισεν ἡ σύνοδος ἑξαετίαν ἐπιτιμᾶσθαι· ὥστε ἐν τέσσαρσιν ἔτεσι μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων ἵστασθαι, ἐπὶ δὲ δυσὶν ἄλλοις ἔτεσι συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς, καὶ οὕτως ἀξιοῦσθαι τῶν θείων ἁγιασμάτων. εἰ δὲ ἀδιόρθωτοι μένουσι καὶ μετὰ τὸ ἐπιτίμιον, καὶ τῶν ἑλληνικῶν τούτων ἐπιτηδευμάτων οὐ μετατίθενται, τῆς ἐκκλησίας παντάπασιν ἀπορρίπτεσθαι.

B

ΚΑΝΩΝ ξβ'.

Τὰς οὕτως λεγομένας Καλάνδας, καὶ τὰ λεγόμενα Βοτὰ, καὶ τὰ καλούμενα Βρουμάλια, καὶ τὴν ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἡμέρᾳ ἐπιτελουμένην πανήγυριν, καθάπαξ ἐκ τῆς τῶν πιστῶν πολιτείας περιαιρεθῆναι βουλόμεθα· ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς τῶν γυναίων δημοσίας ὀρχήσεις, καὶ πολλὴν λύμην καὶ βλάβην ἐμποιεῖν δυναμένας· ἔτι μὴν καὶ τὰς ὀνόματι τῶν παρ' Ἕλλησι ψευδῶς ὀνομασθέντων θεῶν, ἢ ἐξ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν γινομένας ὀρχήσεις καὶ τελετὰς, κατά τι ἔθος παλαιὸν καὶ ἀλλότριον τοῦ τῶν Χριστιανῶν βίου, ἀποπεμπόμεθα· ὁρίζοντες, μηδένα ἄνδρα γυναικείαν στολὴν ἐνδιδύσκεσθαι, ἢ γυναῖκα τὴν ἀνδράσιν ἁρμόδιον· ἀλλὰ μήτε προσωπεῖα κωμικὰ ἢ σατυρικὰ ἢ τραγικὰ ὑποδύεσθαι, μήτε τοῦ βδελυκτοῦ Διονύσου ὄνομα τὴν σταφυλὴν ἀποθλίβοντας ἐν ταῖς ληνοῖς ἐπιβοᾷν, μηδὲ οἶνον ἐν τοῖς πίθοις ἐπιχέοντας γέλωτα ἐπικινεῖν, ἀγνοίας τρόπῳ ἢ ματαιότητος τὰ τῆς δαιμονιώδους πλάνης ἐνεργοῦντας. τοὺς οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν τι τῶν προειρημένων ἐπιτελεῖν ἐγχειροῦντας, ἐν γνώσει τούτων καθισταμένους, τούτους, εἰ μὲν κληρικοὶ εἶεν, καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν· εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀφορίζεσθαι.

C

D

ΒΑΛΣ. Σημείωσαι τὸν παρόντα κανόνα, καὶ ζήτησον διόρθωσιν ἐπὶ τοῖς γινομένοις παρὰ τῶν κληρικῶν εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς γενήσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν φώτων, ὑπεναντίως τούτῳ· καὶ μᾶλλον εἰς τὴν ἁγιωτάτην μεγάλην ἐκκλησίαν. καταλαμβάνεται γὰρ ἀπὸ τῆς χρονικῆς ἱστορίας τοῦ Σκυλίτζη, ὅτι οὐδὲ ἀρχαιοπαράδοτον ἐστὶ τὸ κακὸν, ἀλλὰ ἐξ ἐπιτροπῆς τοῦ χρηματίσαντος πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Θεοφυλάκτου, τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως κυροῦ Ρωμανοῦ τοῦ Λακαπηνοῦ. ἀπαριθμεῖται γὰρ ὁ τοιοῦτος ἱστορικὸς, μετὰ τῶν λοιπῶν φαύλων καὶ ἀλλαφόρων ἐργασιῶν τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου καὶ τὸ τοιοῦτον κακόν. Καλάνδαι λέγονται αἱ πρῶται δέκα ἡμέραι τοῦ μηνὸς, νόνναι αἱ δεύτεραι, καὶ εἰδοῖ αἱ τρίται. ἐκλήθησε δὲ οὕτως ἀπό τινων τριῶν Ρωμαίων μεγιστάνων ἀνδρῶν, ἐν καιρῷ λιμοῦ τοὺς περὶ τὴν Ρώμην ἀποτρεψάντων. εἴθιστο γοῦν παρὰ Ρωμαίοις, εἰς μνήμην τούτων ἐτησίως πανηγυρίζειν Ἑλληνικώτερον, καί τινα ἄσεμνα διαπράττεσθαι, ὅπερ καὶ μέχρι τῶν νῦν παρά τινων ἀγροῦν γίνεται κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς, οὐ κατὰ Ρωμαίους μεμνημένων τῶν καλανδῶν καὶ τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ διὰ τὸ τηνικαῦτα τὴν σελήνην ἀνακαινίζεσθαι, καὶ τὸν θεμέλιον ταύτης ψηφίζεσθαι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, καὶ νομίζειν μετὰ εὐθυμίας τὸν ὅλον διελθεῖν αὐτοὺς ἐνιαυτὸν, ἐὰν ἐν τῇ καταρχῇ τούτου πανηγυρίσωσι. τοιαύτη πανήγυρις ἀλλόκοτός ἐστι, καὶ τὰ λεγόμενα ῥουσάλια, τὰ μετὰ τὸ ἅγιον Πάσχα ἀπὸ κακῆς συνηθείας ἐν ταῖς ἔξω χώραις γινόμενα. τὰ Βοτὰ καὶ τὰ Βρουμάλια, ἑορταὶ ἦσαν Ἑλληνικαὶ, ἡ μὲν τελουμένη χάριν τοῦ ψευδωνύμου θεοῦ τοῦ Πανὸς, τοῦ ἐφορῶντος, ὡς ἐφλυάρουν

E

F

οἱ

οἱ Ἕλληνες, ἅ τῷ βοτῷ, ἤγουν τὰ τῷ τροβάτων καὶ τῷ λοιπῶν ζώων. ἡ δὲ χάρις τοῦ Διονύσου, τοῦ σωτῆρος, ὡς ὀνῆνοι ἐβλασφήμουν, τοῦ οἴνου. Βρόμιος γὰρ ὀνόμαθετον τοῦ Διονύσου. καὶ ἦν Μάρτιον μηνὶ ἐτελεῖτο πανήγυρις Ἑλληνικὴ μεγάλη διὰ τὴν τῶν ὡρῶν καὶ τοῦ ἀέρος εὐκρασίαν· ὅτε καὶ ὀρχήσεις ἀπρεπεῖς ἐγίνοντο διά τινων γυναικείων καὶ ἀνδρῶν. ἅπαντα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια οἱ ἅγιοι πατέρες ἀποστρεφόμενοι, ἐπήγαγον μηδένα ἄνδρα ὁτεδήποτε κεχρῆσθαι γυναικείᾳ στολῇ, ἢ τοὐναπαλιν· ἀλλὰ μηδὲ προσωπεῖα κωμικὰ ὑποδύεσθαι ἢ τραγικὰ ἢ σατυρικά· μήτε μὴν τοῦ Διονύσου ὄνομα ἐν ταῖς λιμναῖς ὀνομάζειν, μηδὲ τοῖς πίθοις ἐγχεομένου τοῦ οἴνου γελᾶν καὶ ὑπερχαίρειν. τοὺς δὲ τοιοῦτόν τι ὑπερχρήσοντας ποιῆσαι μὴ τὸ λαθεῖν εἴδησιν τοῦ κανονικοῦ ὅρου, κληρικοὺς μὲν ὄντας, καθαιρεθῆναι· λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζεσθαι. ζητητέον οὖν τίνα εἰσὶ τὰ κωμικὰ προσωπεῖα, τίνα τὰ τραγικά, καὶ τίνα τὰ σατυρικά. καὶ κωμικὰ μὲν εἰσι τὰ γελωτοποιὰ καὶ ἐφύβριστα, ὡς τὰ συγγραφέντα παρὰ τοῦ Ἀριστοφάνους. τραγικὰ, τὰ ὠδιπαθῆ καὶ τὰ θρηνώδη, ὡς τὰ τοῦ Εὐριπίδου ἰαμβεῖα. καὶ σατυρικὰ, τὰ εἰς ὕμνον τοῦ Διονύσου πεπλεγμένα ὀργιαστικὰ παρὰ Σατύρων καὶ Βακχῶν. ταῦτα τῷ πατέρων ὁρισαμένων ἁγιοπρεπῶς, καὶ τοῦ ξδ'. κεφ. τῆς ρκγ'. Ἰουστινιανείου νεαρᾶς, ἤτοι τοῦ ιγ'. κεφ. τοῦ α' τίτλου τοῦ δ'. βιβλίου ὠδιπελδομένου παῦτα ῥητῶς. πᾶσι δὲ καθάπαξ τοῖς ἐν κοσμικοῖς ἀναστρεφομένοις, καὶ μάλιστα τοῖς τὰ σκηνικὰ μετερχομένοις, ἀνδράσι τε καὶ γυναιξί, καὶ μὴν καὶ ταῖς προϊσταμέναις, ἀπαγορεύομεν κεχρῆσθαι σχήματι μοναχοῦ ἢ ἀσκητρίας, ἢ ὁτῳδήποτε τρόπῳ τοῦτο μιμεῖσθαι. ὅπερ εἰ ἁμένων πάντων τῶν τολμώντων ἢ χρήσασθαι τῷ τοιούτῳ σχήματι, ἢ μιμήσασθαι, ἢ ἐμπαῖξαι εἰς οἱανδήποτε ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν, ὅτι καὶ σωματικὰς τιμωρίας ὑποστήσονται, καὶ ἐξορίαν παραδοθήσονται. προνοούντων τοιούτου μόνον τοῦ κλήρου τόπον ὁσιωτάτων Ἐπισκόπων καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς κληρικῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀρχόντων, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς τάξεων, καὶ τοῦ κλήρου τόπον ἐκδίκων. οἱ δὲ σκηνικοὶ παντοῖα προσωπεῖα ὑποδύονται, καὶ ἀδεῶς τοὺς μοναχοὺς ἐμπαίζουσι καὶ τοὺς κληρικούς. ἀλλὰ καὶ τινες κληρικοὶ κατά τινας ἑορτὰς, περὶ διάφορα μεταχηματίζονται προσωπεῖα. καὶ ποτὲ μὲν, ξιφήρεις ἐν τῷ μεσοναῷ τῆς ἐκκλησίας μετὰ στρατιωτικοῦ ἀμφίου εἰσέρχονται, ποτὲ δὲ, καὶ ὡς μοναχοὶ προοδεύουσιν, ἢ καὶ ὡς ζῶα τετράποδα. ἐρωτήσας οὖν, ὅπως ταῦτα ἀπρεπῶς γίνεται, οὐδέν τι ἕτερον ἤκουσα, ἀλλ' ἢ ἐκ μακρᾶς συνηθείας ταῦτα τελεῖται. τοιαῦτά εἰσιν ὡς ἐμοὶ δοκεῖ καὶ τὰ παρά τινων δομεστικευόντων ἐν κλήρῳ γινόμενα, ἢ ἄρτια τοῖς δακτύλοις καὶ λιθόχρυσα τυπτόντων, καὶ φύκη τοῖς γνάθοις δῆθεν ἐπιτιθεμένων καὶ ὑποχρινομένων ἔργα τινὰ γυναικεῖα, καὶ ἕτερα ἀπρεπῆ, ἵνα πρὸς γέλωτα τοὺς βλέποντας μετακινήσωσι. τὸ δὲ γελᾶν τοὺς ἀγρότας ἐγχεομένους τοῦ οἴνου τοῖς πίθοις, ὡσεί τι ἀπρεπόμενον ἐξ ἀνάγκης ὀφεῖλον τοῖς λιμναζεῦσιν· εἰ μήτις εἴπῃ τὴν σατανικὴν ταύτην ἐργασίαν καταργεῖσθαι, διὰ τοῦ λέγειν τοὺς ἀγρότας συχνότερον ἐφ' ἑκάστῳ μέτρῳ καλόν ὄ, κύριε ἐλέησον. τὰ μέντοι ποτὲ γινόμενα ἀπρεπῆ παρὰ τῶν νοταρίων παιδοδιδασκάλων καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων νοταρίων, μετὰ προσωπείων σκηνικῶν διερχομένων τὴν ἀγορὰν, πρὸ χρόνων τινῶν κατηργήθη, καθ' ὁρισμὸν τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυροῦ Λουκᾶ.

ut Græci nugabantur, pecoribus, scilicet ovibus, & reliquis animalibus, prospicit & eorum curam gerit: Hoc vero pro Baccho, vini, ut illi impie dicebant, conservatore. Est enim Bromius Bacchi epitheton. Mense autem Martio fiebat magna Græca concio, seu universalis conventus, propter bonam temporum & aëris temperiem: quo tempore etiam indecoræ saltationes à quibusdam mulierculis virisque fiebant. Quæ omnia & his similia sancti patres aversantes, nulli viro permittebant muliebri stola ullo modo uti, vel contrà; sed neque personas induere comicas vel tragicas vel satyricas: nec Bacchi quidem, nomen in torcularibus nominare, nec vino doliis infuso ridere & cachinnari. Eos autem qui tale quid facere adorti fuerint, postquam canonici decreti cognitionem ceperint, si sint quidem Clerici deponi: si verò Laici, segregari. Quærendum ergo est quænam sint comicæ personæ, quæ tragicæ, & quæ satyricæ. Ac sunt quidem comica, quæ risum movent & sunt petulantia ac contumeliosa, ut quæ ab Aristophane scripta sunt. Tragica, quæ movent affectus & sunt lamentabilia, ut Euripidis Iambica. Et satyrica, quæ in Bacchi hymnum ac laudem celebrantur orgia à Satyris & Bacchis. Cùm patres hæc sanctè statuerint, & lxiiii. cap. cxxiii. Justiniani nov. sive, xiii. cap. primi tit. iiii. lib. Basilic. hæc expressè dicat: Omnibus autem omnino qui in secularibus versantur, & iis maximè, qui scenica tractant, viris & mulieribus, atque iis etiam quæ præsunt, interdicimus, ne Monachi amictu vel ascetriæ utantur, vel eum quovis modo imitentur, scientibus universis, qui audent vel tali uti amictu, vel imitari, vel in quamcunque Ecclesiasticam constitutionem illudere, quòd etiam corporalia supplicia subibunt, & exterminabuntur: huic rei prospicientibus, non solùm locorum sanctissimis Episcopis & qui sub eis sunt Clericis, sed etiam civilibus & militaribus magistratibus, eisque subjectis ordinibus, & locorum defensoribus. Histriones autem quasvis personas induunt, Monachósque & Clericos securè ludificantur. Sed & quidam Clerici in quibusdam festis varias personas suscipiunt & effingunt: & aliquando quidem ense cincti cum militaribus vestibus in Ecclesiæ meditullium ingrediuntur, aliquando verò ut Monachi progrediuntur, vel ut quadrupedia animalia. Cùm itaque interrogassem, quomodo hæc fieri permissum sit, nihil aliud audivi, quàm hæc longa consuetudine fieri. Ejusmodi sunt, ut mihi videtur, & quæ à quibusdam, qui in clero sunt, domesticorum instar fiunt, qui aërem digitis ut aurigæ feriunt, & genis fucos apponunt, & muliebria quædam opera fingunt, & alia indecora, ut spectatoribus risum moveant. Ridere autem agrestes vino infuso doliis, est aliquid veluti necessariò consequens iis, qui in lacum ingrediuntur, vinitoribus: nisi quis dixerit hanc satanicam operationem exoleviisse, eo quòd agrestes frequentiùs dicant in unaquâque ferè mensura, Kyrie eleison. Quæ porro indecora aliquando fiebant à notariis, adolescentium institutoribus, in sanctorum notariorum festo, cum scenicis personis forum obeuntibus, ante aliquot annos exoleverunt, sanctissimi illius Patriarchæ domini Lucæ decreto.

ZONAR. Καλάνδαι εἰσὶν αἱ πρῶται ἑκάστου μηνὸς ἡμέραι, ἐν αἷς εἴθιστο τοῖς Ἕλλησι ποιεῖν τινας πλετάς. καὶ τὰ Βοτὰ δὲ καὶ τὰ βρουμάλια Ἑλληνικαὶ ἦσαν ἑορταί. Βρόμιος γὰρ ὀνόματι ἦν τοῦ Διονύσου. καὶ τἆλλα ὁμοίως, ἃ πάντα κωλύουσι γίνεσθαι οἱ πατέρες παρὰ τῶν πιστῶν. εἴρηνται δὲ καὶ τὰς τῶν γυναικῶν δημοσίας ὀρχήσεις, ὡς εἰς ἀκολασίας ἐρεθισμὸν τοῖς θεωμένοις αὐτάς, καὶ ὅσα τοῖς Ἕλλησιν ἐπράττοντο ἐξ ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ὀνόματι

ZONAR. Sunt Calendæ primi mensis cujusque dies, quos Græci solenni religione ac ceremonia de more celebrabant. Bota quoque & Brumalia Græcorum festi dies fuere. Bromius siquidem Bacchi epithetum. Eos igitur aliósque ejusmodi Græcorum festos dies, ne cultu aliquo prosequi fidelibus liceat, Patres decrevere. Publicas quoque mulierum saltationes, quibus spectandis videlicet ad libidinem homines incitantur, tum quæcunque Græci viri aut fœminæ, commentitiorum

Digitized by Google

numinum honori tribuentes, peragere soliti sunt, exhiberi vetant. Præterea viris muliebri ornatu, virili fœminis, quæ bacchantium sibi consuetudo permiserat; quinimo personarum quoque, comicæ, tragicæ, Satyricæve usu penitus interdictum. Est verò comica persona, quæ ad alios scommate perstringendos assumitur. Tragica, quæ perturbationes animi ac dolores incitat. Satyrica, demum, eorum qui Baccho initiarentur propria fuit. Satyrorum siquidem, sicut & Baccharum, è Bacchi comitatu esse dicebatur illa furoris attoniti plena saltatio. Ad hæc neque Bacchi nomen in torcularibus passim cieri, neque merum, interea dum in doliis conditur, risu & cachinno prosequi sinunt. Porro Bacchus à Græcis in Deorum numero habitus, quem ebrietatis præsidem viníque largitorem agnoscebant. Hi tamen mores à rusticis, eorum quæ faciunt ignoratione, nunc quoque retinentur. Verùm hic canon, sacri ordinis Clericum, si ejusmodi quidpiam sciens admiserit, deponi; Laicum verò segregari, jubet.

A τῶν ψευδωνύμων θεῶν αὐτῶν, καὶ μὴ κεχρῆσθαι πολλοὺς ἄνδρας γυναικείαις στολαῖς, ἢ ταῖς γυναῖκας ἀνδρώαις, εἶα ἐποίουν οἱ τῷ Διονύσῳ βακχεύοντες· ἀλλὰ μηδὲ προσωπεῖα Κωμικὰ ὑποδύεσθαι, ἢ Τραγικά, ἢ Σατυρικά. Κωμικὰ μὲν οὖν προσωπεῖά εἰσι τὰ εἰς σκώμματά τινων ὑπηνδυόμενα. Τραγικὰ δὲ τὰ προπαθῆ καὶ ἀρλιώδους ἐμποιοῦντα. τὰ δὲ Σατυρικὰ τῶν ὑπὸ τῷ Διονύσῳ πλουμένων ἦσαν. καὶ οἱ Σάτυροι δέ, ὡς αἱ Βάκχαι, τῆς περὶ τὸν Διόνυσον ἐμπλήκτου χορείας ἐλέγοντο εἶναι. μήτε μὲν τὸ τοῦ Διονύσου ὄνομα ἐν ταῖς λίμναις ὀνομάζειν, μήτε τοῖς πίθοις ἐγχεομένου τοῦ οἴνου γελᾶν καὶ ὑπακαγχάζειν. ὁ δὲ Διόνυσος θεὸς ὠνομίζετο τοῖς Ἕλλησιν, ἔφορος τῆς μέθης καὶ τοῦ οἴνου δοτήρ. ἃ καὶ νῦν γίνονται παρὰ τοῖς ἀγρόταις, μὴ εἰδόσιν ἃ ποιοῦσιν. ὁ δὲ κανὼν κελεύει τοὺς μὲν ἱερωμένους καθαιρεῖσθαι προστάσσει, τοιοῦτόν τι ποιοῦντας ἐν γνώσει· τοὺς δὲ λαϊκοὺς ἀφορίζεσθαι.

B

ARIST. *A fidelium vitæ ratione auferantur Bota, & Calendæ, & Brumalia, & in Deorum honorem saltationes, & Comicæ, & Satyricæ, & Tragicæ personæ, & Bacchi in torcularibus invocatio, risúsque in doliis. Qui autem post canonem in his persistunt, obnoxii sunt.*

ΑΡΙΣΤ. Περιαιρείσθω τῆς πίστεως Βοτὰ πολιτείας, καὶ αἱ καλάνδαι, καὶ τὰ βρυμάλια, καὶ αἱ ὀρχήσεις εἰς θεούς, καὶ τὰ κωμικά, καὶ σατυρικά, καὶ τραγικὰ πρόσωπα, καὶ ἡ ὑπὸ λίμναις τῷ Διονύσῳ ἐπίκλησις, καὶ ὁ ὑπὸ τοῖς πίθοις γέλως· οἱ δὲ ὑπομένοντες μὴ τὸν κανόνα, ὑπόδυνοι.

C

Omnem idololatriam & vanitatem è fidelium conversatione patres tollentes, non permittunt ea, quæ in præsenti Canone disertè numerantur, à Christianis peragi: Sed si sint quidem Clerici, qui hæc & hujusmodi faciunt, deponi jubet canon; sin vero Laici, segregari.

Πάντα τὰ τῆς εἰδωλικῆς καὶ ματαιότητος ἐκ τῆς τῶν πιστῶν πολιτείας οἱ πατέρες διαιροῦντες, οὐκ ἀνέχονται τελεῖσθαι παρὰ τῶν χριστιανῶν τὰ ἐν τῷ παρόντι κανόνι ῥητῶς ἀπηριθμημένα· ἀλλ' εἰ μὲν κληρικοί εἰσιν οἱ τοιαῦτα ποιοῦντες, παύεται καθαιρέσεως· εἰ δὲ λαϊκοί, ἀφορίζεσθαι.

CANON LXIII.

Quæ à veritatis hostibus falsò conficta sunt Martyrum historiæ, ut Christi Martyres ignominia afficerent, & qui eas audituri essent, ad infidelitatem deducerent, in Ecclesiis non publicari jubemus, sed eas igni tradi. Qui eas autem admittunt, vel tanquam veris iis mentem adhibent, anathematizamus.

ΚΑΝΩΝ ξγ'.

Τὰ ψευδῶς ὑπὸ τῶν τῆς ἀληθείας ἐχθρῶν συμπλασθέντα μαρτυρολόγια, ὡς ἂν τοὺς Χριστοῦ μάρτυρας ἀτιμάζοιεν, καὶ θεοῦ ἀπιστίαν ἐναγοίεν τοὺς ἀκούοντας, μὴ ἐπ' ἐκκλησίαις δημοσιεύεσθαι προστάσσομεν, ἀλλὰ ταῦτα πυρὶ παραδίδοσθαι. τοὺς δὲ ταῦτα παραδεχομένους, ἢ ὡς ἀληθῆσι τούτοις προσέχοντας, ἀναθεματίζομεν.

D

BALS. Non latuit sanctos patres, quòd multi infideles & Christum exosi, sanctorum Martyrum & confessorum certamina non admittentes, vel etiam Christianos qui hæc recipiunt irridentes, quædam falsa & aliena, suâque improbitate digna confinxerunt, tanquam à martyribus dicta vel facta essent: ut qui in ea incidérent, vel ad infidelitatem deducerentur vel risum, sanctique ignominia ac probro afficerentur. Et ideo statuerunt hæc scripta non omnino in vulgus edenda, sed esse igni mandanda: eos autem, qui hæc admittunt, esse anathematizandos. Propter hanc itaque causam, ut est consentaneum, lxxxv. canon sanctorum Apostolorum definiit, quinam libri legi debeant ex antiquo testamento, & quinam ex novo: & re iqua ut adulterina obelisco confodit. Magna itaque beato Metaphrastæ agenda est gratia, qui martyrum pro veritate certamina non sine multis laboribus & sudoribus repurgavit & exornavit, ad Dei laudem & sanctorum Martyrum perennem gloriam. Porrò sanctissimus ille Patriarcha dominus Nicolaus Muzalon, cùm vitam sanctæ Parasceves, quæ in quodam Callicratiæ vico colebatur, à quodam vicano ineptè ac indoctè, & sanctæ angelica vivendi ratione indigne compositam invenisset, eam igni mandari jussit: & Diacono illi Basilico mandavit, vitam ejus Deo gratã conscribere.

E

F

ΒΑΛΣ. Οὐκ ἔλαθε τοὺς ἁγίους πατέρας, ὅτι πολλοὶ τῶν ἀπίστων καὶ μισοχρίστων μὴ παραδεχόμενοι τοὺς τῶν ἁγίων μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν ἆθλους, ἢ καὶ καταμωκώμενοι τῶν ταῦτα δεχομένων Χριστιανῶν, συνεπλάσθη τινα ψευδῆ καὶ ἀλλόκοτα, καὶ ἄξια τῆς αὐτῶν κακίας, ὡς δῆθεν παρὰ τῶν μαρτύρων λαληθέντα ἢ πραχθέντα· ἐφ' ᾧ τοὺς ἐντυγχάνοντας ἐναγεῖς εἰς ἀπιστίαν ἢ γέλωτα, καὶ τοὺς ἁγίους παρευρίζεσθαι. διὸ καὶ ὥρισε τὰ τοιαῦτα συγγράμματα μὴ δημοσιεύεσθαι ὅλως, ἀλλὰ κρύπτεσθαι· τοὺς δὲ παραδεχομένους ταῦτα ἀναθεματίζεσθαι. ἐφ' ᾧ τῷ τοιούτῳ ὄντι, ὡς ἔοικεν, αἰτίαν καὶ ὁ πε. κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων διωρίσατο, ποῖα ὀφείλουσι βιβλία ἀναγινώσκεσθαι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς διαθήκης, καὶ ποῖα ἀπὸ τῆς νέας· καὶ τὰ λοιπὰ ὡβέλισεν ὡς νενοθευμένα. χάριτες οὖν τῷ μακαρίτῃ μεταφραστῇ τῶν τὰ μαρτυρικὰ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας σκάμματα πολλοῖς πόνοις καὶ ἱδρῶσι κατακαλύναντι, εἰς ὕμνον θεοῦ καὶ δόξαν αἰωνίζουσι τῶν ἁγίων μαρτύρων. ὁ ἁγιώτατος δὲ πατριάρχης κῦρ Νικόλαος ὁ Μυζάλων, δόρων συγγραφέντα τὸν βίον τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, τῆς ἐν τῷ χωρίῳ τῇ Καλλικρατείᾳ τιμωμένης, πρᾴ τινος χωρίτου ἰδιωτικῶς καὶ ἀναξίως τῇ ἀγγελικῇ διαγωγῇ τῆς ἁγίας, ὥρισεν πυρὶ παραδοθῆναι· καὶ ἐπέτρεπε τῷ διακόνῳ ἐκείνῳ τῷ Βασιλικῷ συγγράψασθαι τὸν ταύτης θεάρεστον βίον.

ZONAR. Quidam à fine alieni homines, nostrorum accusationi & contumeliis intenti, nonnulla plena absurditatis & ineptiarum, quasi à martyribus dicta aut effecta fuissent, literis consignaverant: ut in eo scilicet fidei nostræ contemptus, & sanctis quoque martyribus ignominia conciliaretur. Eorum non modo lectione interdi-

ΖΩΝΑΡ. Ὑπό τινων, ὡς ἔοικε, τελούντων διαβάλλειν τὰ τῶν Χριστιανῶν συγγράφησάν τινα, ὡς λεχθέντα καὶ πραχθέντα παρὰ τῶν ἁγίων μαρτύρων, ἀλλόκοτα ἢ καὶ γελοῖα, ἵν' οὕτω καταγελῶτο μὲν ἡ πίστις ἡμῶν, ὑβρίζοιντο δὲ καὶ οἱ μάρτυρες. τὰ γοῦν τοιαῦτα οὐ μόνον ἀναγινώσκεσθαι

Digitized by Google

σκεδαν κωλύει ὁ κανὼν, ἀλλὰ καὶ κάμνειν αὐτὰ ἀπαιτεῖ. εἰ δέ τινες τούτοις χρῶνται πιστεύοντες ὡς ἀληθέσιν, ἀναθεματίζεσθαι κελεύει αὐτούς.

ARIST. Martyrologia ab ethnicis conficta in Ecclesiâ ne publicentur.

ΑΡΙΣΤ. Τὰ ὑφ' Ἑλλήνων συμπλασθέντα μαρτυρολόγια μὴ ἐκκλησιάζοιτο.

Martyrologia in Christi martyrum ignominiam ab ethnicis conscripta non oportet in Ecclesiis legere, sed igni tradere. Si quis autem deprehendatur ea, ut vera, recipiens, anathemate percutiatur.

Οὐ δεῖ ἐπ' ἐκκλησίαις ἀναγινώσκεσθαι, ἀλλὰ καὶ πυρὶ παραδίδοσθαι, τὰ παρὸς ὕβριν τοῦ τοῦ χριστοῦ μαρτύρων παρὰ τῶν Ἑλλήνων γραφέντα μαρτυρολόγια· εἰ δέ τις εὑρεθῇ, ὡς ἀληθῆ ταῦτα παραδεχόμενος, ἀναθεματιζέσθω.

KANΩN ξδ'. — CANON LXIV.

Ὅτι οὐ χρὴ δημοσίᾳ λαϊκὸν λόγον κινεῖν ἢ διδάσκειν, ἀξίωμα ἑαυτῷ διδασκαλικὸν ἐντεῦθεν περιποιούμενον, ἀλλ' εἴκειν τῇ παρὰ θεσθείσῃ παρὰ τοῦ κυρίου τάξει, καὶ θύρας τοῖς πρὸ χάριν τοῦ διδασκαλικοῦ λαβεῖν λόγου ἀνοίγειν, καὶ τὰ θεῖα παρ' αὐτῶν ἐκδιδάσκεσθαι. ἐν γὰρ τῇ μιᾷ ἐκκλησίᾳ διάφορα μέλη πεποίηκεν ὁ θεὸς, κατὰ πρὸ τοῦ ἀποστόλου φωνήν. ἵνα ὁ θεολόγος ἑρμηνεύων Γρηγόριος, σαφῶς πρὸ ἐν τάξεις παρίστησι, λέγων· ταύτην αἰδώμεθα πρὸ τάξιν ἀδελφοί, ταύτην φυλάττωμεν. ὁ μὲν, ἔστω πειθήνιος· ὁ δὲ, γλῶττα· ὁ δὲ, χεὶρ· ὁ δὲ ἄλλό τι· ὁ δὲ, διδασκέτω· ὁ δὲ μανθανέτω· καὶ μὴ βραχέα· καὶ ὁ μανθάνων ἐν εὐπειθείᾳ, καὶ ὁ χορηγῶν ἐν ἱλαρότητι, καὶ ὁ ὑπουργῶν ἐν εὐθυμίᾳ· μὴ πάντες γλῶσσα, τὸ ἑτοιμότατον· μὴ πάντες ἀπόστολοι, μὴ πάντες προφῆται, μὴ πάντες διερμηνεύωμεν· καὶ μετά τινα, τί σεαυτὸν ποιεῖς ποιμένα, ὀφθαλμὸν ὤν; τί γὰρ κεφαλὴ, πῶς τυγχάνων; τί στρατηγεῖν ὀπιθέλεις, τεταγμένος ἐν στρατιώταις; καὶ ἑτέρωθι ἡ σοφία παρακελεύεται, μὴ ἴδοι ταχὺς ἐν λόγοις· μὴ συμπρεκτείνου πένης ὢν πλουσίῳ, μηδὲ ζήτει τῶν σοφῶν εἶναι σοφώτερος. εἰ δέ τις ἀλλῷ τὸν πρόντα παρασαλεύων κανόνα, ὅπερ ἡμέρας τεσσαράκοντα ἀφορίζεσθω.

Quòd non oportet laicum publicè disputare vel docere, docendi auctoritatem ex eo sibi vindicantem, sed ordini à Domino traditò cedere, & aurem iis, qui docendi gratiam acceperunt, aperire, & divina ab eis doceri. In una enim Ecclesia diversa membra fecit Deus, ut est vox Apostoli: Quam interpretans Gregorius Theologus, eum qui in iis est ordinem apertè commendat, dicens: Hunc ordinem revereamur fratres, hunc servemus. Hic quidem sit auris; ille verò lingua; hic autem manus; ille verò aliquid aliud. Hic quidem doceat: ille verò discat. Et paulo pòst, Et qui discit, in docilitate, & qui suppeditat, in hilaritate, & qui opem fert ac subministrat, in alacritate. Ne simus omnes lingua, quod est promptissimum; ne omnes Apostoli; ne omnes Prophetæ; ne omnes interpretemur. Et post quædam, Cur te pastorem facis cùm sis ovis? Cur caput efficeris, cum sis pes? Cur Imperator esse conaris, cum relatus sis in numerum militum? Et alibi jubet sapientia, ne sis velòx in sermonibus; ne, cum sis pauper, unà cum divite extendaris; nec quæras sapientibus esse sapientior. Si quis autem præsentem canonem labefactans deprehensus fuerit, xl. diebus segregetur.

ΒΑΛΣ. Τὸ διδάσκειν τὸν τοῦ κυρίου λαὸν, καὶ ἑρμηνεύειν τὰ θεῖα δόγματα, μόνοις ἐδόθη παρὰ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς παρὰ τούτων ὀφτρεπομένοις. ὡς ἔοικεν οὖν τινὲς λαϊκοὶ, ἴσως πεπαιδευμένοι σοφίαν, διελέγοντο δημοσίᾳ περί τινων ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, καὶ διδασκαλικὸν ὑπεκρίνοντο ἀξίωμα. τοῦτο ἀπαγορεύοντες οἱ ἅγιοι πατέρες, διωρίσαντο μηκέτι τοιοῦτόν τι γίνεσθαι, καὶ συγχέεσθαι τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑποταξίαν. ἀλλ' ἐπεί φασιν ἐκ διαφόρων μελῶν ὁ θεὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐστερέωσέ τε καὶ ὕψωσε, καὶ οἱ λαϊκοὶ διδάσκεσθαι ἐτάχθησαν, καὶ διδάσκειν, ὀφείλουσι μᾶλλον ὑπέχειν τὸ οὖς τοῖς διδάσκουσιν, ἢ τὴν γλῶτταν κινεῖν, καὶ σκανδαλίζειν πολλάκις· καὶ ἕκαστον μένειν ἐν ᾗ ἐκλήθη τάξει, καθὼς τὸ γράμμα τὸ ἱερόν. ἐχρήσαντο δὲ, εἰς ἀπόδειξιν τοῦ λόγου αὐτῶν, καὶ γραφικοῖς διαφόροις ῥητοῖς, ἀποστολικοῖς δηλαδὴ, θεολογικοῖς, καὶ προφητικοῖς. τοὺς μέντοι παραβαίνοντας καὶ παρόντα κανόνα, ὅπερ τεσσαράκοντα ἡμέραις ἀφορίζεσθαι διωρίσαντο. ἐρωτήσει δέ τις, ὡς τοῦ κανόνος κωλύοντος δημοσίᾳ διδάσκειν ἢ διαλέγεσθαι τοὺς λαϊκοὺς περὶ ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, κωλυθήσονται κληρικοὶ καὶ μοναχοὶ παρομοίως τοῖς λαϊκοῖς ἢ οὔ; Λύσις. ἐπεὶ τὸ διδάσκειν μόνων τῶν ἀρχιερέων ἐστὶ, καὶ τῶν τεταγμένων εἰς τοῦτο, εἴτις ἐξ αὐτῶν τὸν κανονικὸν παραβαίνων παράγγελίαν, ὑπόδυνος ἔσται, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἐν τῇ κατεξετάσει τοῦ εὐαγγελικοῦ ῥητοῦ, τοῦ λέγοντος, ὁ πατήρ μου μείζων μου ἐστὶ, πολλοὶ μοναχοὶ καὶ κληρικοὶ, ὅτι περὶ τούτου ἀντιθετικῶς ἢ ἐλάλησαν ἢ ἔγραψαν, ἐκολάσθησαν· καλῶς δὲ προσετέθη τὸ δημοσίᾳ. ἐπείτοιγε κατ' ἰδίαν ἐρωτώμενός τις σωστὸς περί τινος δογματικῆς ὑποθέσεως, ἢ περὶ ἄλλης ψυχωφελοῦς αἰτίας, οὐ κωλυθήσεται τὸ δοκοῦν αὐτῷ

BALS. Populum Domini docere, & divina decreta interpretari, solis Antistibus à divina spiritus gratia concessum est, & iis quibus ab illis permissum est. Ut est ergo verisimile, quidam Laici & fortè etiam docti, de quibusdam Ecclesiasticis argumentis publicè disputabant, & quandam auctoritatem docendi præ se ferebant. Divini ergo patres hoc prohibentes, statuerunt, ne quid amplius ejusmodi fieret, ne Ecclesiæ ordo confunderetur. Sed quoniam, inquit, Deus ex diversis membris Ecclesiam suis stabiliit & erexit, & constitutum est ut Laici docerentur, non docerent, debent potiùs aurem docentibus præbere, quàm linguam movere, ac multos offendere: & unusquisque manere in quo vocatus est ordine, ut dicit sacra scriptura. Ad ejus autem, quod dixerunt, confirmationem diversis scripturæ dictis Apostolicis scilicet, & theologicis, & Propheticis usi sunt. Eos autem qui præsentem can. transgrediuntur lx. diebus segregari jusserunt. Interrogaverit autem quispiam, cùm can. prohibeat Laicos de rebus Ecclesiasticis publicè docere vel disserere, an Clericus vel Monachus prohibebitur similiter ac Laici, an non? Solutio. Quoniam docere solorum est Antistitum, & eorum qui ad hoc sunt ordinati, si quis ex eis canonicum præceptum transgressus fuerit, is, ut mihi videtur, canone tenebitur. Propterea enim & evangelici dicti examinatione, quod dicit; Pater meus major me est, multi Monachi & Clerici, quoniam de eo contentiosè, vel locuti fuerant, vel scripserant, puniti sunt. Rectè autem adjectum est illud, publicè. Si quis enim intelligens privatim de aliqua decreti materia, vel de alia ad animæ utilitatem pertinente causa, interrogetur, non prohibebitur id quod sibi videtur respondere. Iiij. enim cap. i. tit.

Digitized by Google

primi lib. Basilic. dicit, Nemo vel Clericus vel Monachus militans, vel quicunque is sit alius cogens multitudinem, publicè de fide differat. Videtur enim injuriam facere Chalcedon. Syn. quæ omnia aptè definiit; quæ etiam dat omnibus hæreticis nostra cognoscenda. Quocirca si is quidem, qui hæc facit, fuerit Clericus, à Clericorum conventu excidet: si autem miles, à militia. Reliqui autem, prout cujusque fuerit conditio, punientur.

ZONAR. Ordinem ab unoquoque, in quem vocatus est, retinendum, divino oraculo admonemur. Idem hic quoque canon præcipit, laicúmque hominem, neque publice disputationem de fide instituere, neque docendi sibi munus usurpare, verùm quibus ea docendi cura demandata est silentio attentas aures præbere jubet. Unicum est enim Ecclesiæ corpus, quod ex multis membris perficitur, ut divinus Apostolus docet. Deinde Theologi verba, hoc Apostoli dictum interpretantis, subnectit. Tum illa quoque sapientiæ subjicit, Ne sis velox in loquendo, & quæ sequuntur. Qui vero canoni non obtemperaverint, quadraginta dierum segregatione mulctari placet. Privatim tamen quis interroganti respondere, ac propositæ ab eo quæstioni docendo satisfacere, non prohibebitur.

ARIST. *Laicus ne doceat: Non enim omnes Prophetæ; non omnes Apostoli.*

Unusquisque debet suum cognoscere ordinem, & non se pastorem facere, cum sit ovis, vel caput se efficere, cùm sit pes: sed ordine à Domino tradito contentum esse, & aurem iis aperire qui docendi gratiam acceperunt. Omnes enim non sunt prophetæ, nec omnes Apostoli. Quapropter Laici neque doceant, nec verba dogmatica moveant, docendi autoritatem sibi exinde vendicantes.

A ἀποκρίνεσθαι. καὶ ὅτ δ'. τῆ κεφάλ. τῦ α'. τίτλυ τῦ β'. βιβλίυ τῆς βασιλικῆς, φησὶ, μηδεὶς ἢ κληρικὸς ἢ μοναχὸς στρατευόμενος, ἢ ἄλλος οἱοσδήποτε πληθὺν σωμάτων δημοσίᾳ πρὸς τὸ πίστεως ἀβαλεγκλῶ. ὑβρίζειν γὰρ δοκεῖ τὴν ἐν Χαλκηδόνι συνοδον, τὰ δεόντως πάντα ἀκριβωσαμένην, ἥτις καὶ τοῖς αἱρετικοῖς πᾶσι δίδωσι γινώσκειν τὰ ἡμέτερα. ὥστε οὖν εἰ μὲν κληρικὸς εἴη ὁ ταῦτα ποιῶν, τῦ συλλόγυ τῆς κλήρυ ἐκπεσεῖται· εἰ δὲ στρατευόμενος, τῆς στρατείας. οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ τὴν ἰδίαν τύχην τιμωρεῖσθαι.

B ΖΩΝΑΡ. Ἕκαστος ἐν ᾗ ἐκλήθη τάξει, ἐν ταύτῃ μενέτω, φησὶν ἡ θεία γραφή. τῦτο δὲ καὶ ὁ κανὼν ἐπάγει νομοθετεῖ, καὶ λαϊκὸν δημοσίᾳ ἀβαλέγεσθαι περὶ πίστεως, ἢ διδάσκειν ὡς διδάσκαλον, ἁπλῶς βάλλει, ἀλλ' ὑπέχειν τὸ ὖς τοῖς ταχθεῖσιν εἰς τὸ διδάσκειν. ἓν γάρ ἐστι σῶμα ἡ ἐκκλησία, ἐκ πολλῶν μελῶν συγκειμένη καὶ ἑνὸς θείου ἀποστόλου. εἶτα τῦ θεολόγυ ἐπάγει ῥητὰ, ἑρμηνεύοντος τὰ ἀποστολικὰ ῥήματα, καὶ προσεπάγει τὰ τῆς σοφίας λεγούσης, μὴ ἴσθι ταχὺς ἐν λόγοις, καὶ τὰ λοιπά. τοὺς δὲ παραβαίνοντας τὸν κανόνα, ὅτι ἡμέρας πεντήκοντα ἀφορίζει. ἰδίᾳ δέ τις ἐρωτώμενος, καὶ κωλυθήσεται ἀποκρίνεσθαι καὶ διδάσκειν τὰ ἐρωτώμενα.

C ΑΡΙΣΤ. Λαϊκὸς μὴ διδάσκοι· μὴ γὰρ πάντες προφῆται, μὴ πάντες ἀπόστολοι.

Ἕκαστος ὀφείλει τὴν ἑαυτῦ τάξιν εἰδέναι, καὶ μὴ ποιμένα ἑαυτὸν ποιεῖν, ποδάτον ὤν, ἢ κεφαλὴν καθίστασθαι τῶν τυγχάνων· ἀλλ' ὑπείκειν τῇ παραδοθείσῃ παρὰ τῦ κυρίυ τάξει, καὶ τὸ ὖς διανοίγειν τοῖς τὴν χάριν τῦ διδασκαλικῦ λόγυ λαβοῦσιν. οὐ γὰρ πάντες προφῆται, οὐδὲ πάντες ἀπόστολοι. διὰ τῦτο οἱ λαϊκοὶ μήτε διδασκέτωσαν, μήτε λόγυς δογματικοὺς κινείτωσαν, ἀξίωμα διδασκαλικὸν ἐγγεῦθεν ἑαυτοῖς περιποιούμενοι.

D

CANON LXV.

Qui in noviluniis à quibusdam ante suas officinas & ædes accenduntur, rogos, supra quos etiam antiqua quadam consuetudine salire nonnulli ineptè ac delirè solent, jubemus deinceps cessare. Quisquis ergo tale quid fecerit, si sit quidem Clericus, deponatur: sin autem Laicus, segregetur. In quarto enim libro Regum scriptum est, Et ædificavit Manasses altare universæ militiæ cœli, in duobus atriis domus Domini, & filios suos traduxit per ignem, sortibúsque & auguriis auspiciísque usus est, & fecit ventriloquos, & divinatores multiplicavit, & perrexit facere malum coram domino, ut eum ad iram provocaret.

BALS. Novilunia dicebantur dies primi mensium. Mos ergo erat apud Judæos & Græcos festum tunc agere & genu flectere, ut totum mensem feliciter transigerent. De quibus Deus quoque dixit per Prophetam: Novilunia vestra & sabbata odit anima mea. Sed & ante suas officinas & ædes rogos incendebant, & supra eos saliebant, per id existimantes ea quæ illis priùs obtigissent mala comburi, foréque ut in alia bona inciderent. His ergo consequenter faciebant etiam quidam orthodoxi eo tempore quo hæc habita est Synodus. Unde etiam patres ea cessare jusserunt; & eum quidem qui tale quid feeisset, si esset Clericus, deponi; si verò Laicus, segregari sanxerunt. Cùm autem vellent ostendere hæc esse mala maxima, & à Deo alienationem: ex quarto quoque libro Regum verbis usi sunt, de rege Manasse, qui Deum ad iram provocavit, quia in domus Domini atriis sacrificavit militiæ cœli, astris scilicet, & quòd filios suos per ignem traduxit, sortibúsque & auguriis auspi-

ΚΑΝΩΝ ξέ.

Τὰς ἐν ταῖς νουμηνίαις ὑπό τινων πρὸ τῶν οἰκείων ἐργαστηρίων ἢ οἴκων ἀναπτομένας πυρκαϊὰς, ἃς καὶ ὑπεραλέσθαί τινες κατά τι ἔθος ἀρχαῖον ὑπερπηδῶσι, καὶ τῦτο παντελῶς καταργηθῆναι προστάττομεν. ὅστις οὖν τοιῦτόν τι πεπράξοι, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω. γέγραπται γὰρ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν· καὶ ᾠκοδόμησε Μανασσῆς θυσιαστήριον πάσῃ τῇ στρατιᾷ τῦ οὐρανῦ, ἐν ταῖς δυσὶν αὐλαῖς οἴκου κυρίυ, καὶ διήγαγε τὰ τέκνα αὐτῦ ἐν πυρὶ, καὶ ἐκληδονίζετο καὶ οἰωνίζετο, καὶ ἐποίησεν ἐγγαστριμύθους, καὶ γνώστας ἐπλήθυνε, καὶ ἐπλήθυνε τῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίυ, τῦ παροργίσαι αὐτόν.

E

BAΛΣ. Νουμηνίαι ἐλέγοντο αἱ πρῶται ἡμέραι τῶν μηνῶν. εἴθιστο οὖν παρὰ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησιν ἑορτάζειν τοιαῦτα καὶ γονυκλιτεῖν, ὡς ἂν τὸ μηνιαῖον διάστημα εὐτυχῶς διέλθωσι· περὶ ὧν καὶ ὁ θεὸς εἶπε διὰ τῦ προφήτου, τὰς νουμηνίας ὑμῶν καὶ τὰ σάββατα μισεῖ ἡ ψυχή μου. ἀλλὰ καὶ ἔμπροσθεν τῶν ἐργαστηρίων αὐτῶν καὶ τῶν οἰκείων ἀνῆπτον πυρκαϊὰς, καὶ ἐπάνω ἐπήδων ἐκείνων, νομίζοντες διὰ τῦτο τὰ προσυμβάντα ἴσως αὐτοῖς δυσχερῆ κατακαίεσθαι, καὶ ἑτέροις ἀγαθοῖς ἐντυγχάνειν. ἀκολούθως οὖν τούτοις ἐποίουν καί τινες ὀρθόδοξοι ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν αἷς ἡ πρῶτα γέγονε σωτηρία. ἔνθεν τοι καὶ διωρίσαντο οἱ πατέρες καταργηθῆναι ταῦτα. καὶ τοιῦτόν τι ποιήσαντα, κληρικὸν μὲν ὄντα, καθαιρεῖσθαι· λαϊκὸν δὲ, ἀφορίζεσθαι. θέλοντες δηλῶσαι ὅτι μέγιστόν τι κακὸν ταῦτα εἰσὶ, καὶ ἀποκαλοτείωσις τῦ θεῦ, ἐχρήσαντο καὶ ῥήμασιν ἀπὸ τῆς δ'. τῶν βασιλειῶν, περὶ τῦ βασιλέως Μανασσῆ τῦ θεὸν παροργίσαντος, ὅτι ἔθυσεν ἐν ταῖς αὐλαῖς τῦ οἴκυ κυρίυ τῇ στρατιᾷ τῦ οὐρανῦ, ἤτοι τοῖς ἄστροις, καὶ ὅτι

Digitized by Google

ὅτι διήγαγε τὰ τέκνα αὐτῆ ἐν πυρὶ, καὶ ἐκληδονίζετο καὶ οἰωνίζετο, καὶ ἐγγαστριμύθους καὶ γνώστας ἐπλήθυνε. καὶ τοῖς μὲν περὶ τῶν πυρκαϊῶν ὅπως ἐτελοῦντο, εἴπομεν ἄνωθεν. κληδὼν δέ ἐστιν ἡ ἀπό τινων σημείων μαντεία. οἰωνισμὸς ἡ ἀπὸ κραυγῶν ἢ πτήσεως οἰωνῶν, ὅ ἐστιν ἀγρίων πτερωτῶν ζώων, περὶ ὧν αἱρετή τις μάθησις· ἐξ οὗ καὶ οἰωνοσκόποι λέγονται. ἐγγαστρίμυθοι δὲ καὶ γνῶσται λέγονται πάντες οἱ σατανικῶς ἐνθουσιῶντες, καὶ προλέγοντες δῆθεν τὰ ἄγνωστα· ὡς οἱ κρίτριαι, οἱ ἀθίγγανοι, οἱ ψευδοπροφῆται, ἐρημῖται, καὶ ἕτεροι. ταῦτα τοῦ κανόνος ὁρίζομένου, ἡ μὲν τῆς νουμηνίας ἑορτὴ προαμνημονεύτων χρόνων ἐχόλασε, καὶ ἀντὶ ταύτης, θεοῦ χάριτι, ἱλαστήριοι εὐχαὶ πρὸς θεὸν καὶ ἁγιασμοὶ ἐπ' ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ πρώτου λαοῦ γίνονται καθ' ἑκάστην ἀρχομηνίαν, καὶ ὕδασιν εὐλογίας οὐκ ἀντιλογίας χριόμεθα. ἡ δὲ τῶν πυρκαϊῶν δαιμονιώδης τελετὴ καὶ αἱ κληδόνες ἐγίνοντο, μέχρι τῆς ἐφημερίας τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Μιχαὴλ τοῦ γενομένου ὑπάτου τῶν φιλοσόφων, εἰς ταύτην πέρας τὴν τῶν πόλεων βασιλεύουσαν, οὕτως. κγ' τῷ ἑσπέρᾳ τῆς κγ'. τοῦ Ἰουνίου μηνὸς ἠθροίζοντο ἐν ταῖς ῥυμαῖς καὶ ἔν τισιν οἴκοις ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ πρωτότοκον κορασίον νυμφικῶς ἐκόλιζον. μιᾷ γοῦν συμποσιάσαι καὶ βακχικώτερον ὀρχήσασθαι, καὶ χορεῦσαι καὶ ἀλαλάξαι, ἔβαλον ἐν ἀγγείῳ συνόμῳ χαλκῷ θαλάττιον ὕδωρ, καὶ εἴδη τινὰ ἑκάστῳ ζώντων ἀνήκοντα· καὶ ὥσπερ τῆς παιδὸς ἐκείνης λαβούσης ἰσχὺν ἐκ τοῦ σατανᾶ προμηνύειν τὰ ἐρωτώμενα, αὐτοὶ μὲν πρὸ τοῦ δέ τινος ἀγαθοῦ ἢ καὶ ἀποτροπαίου ἀνεβόων ἐρωτηματικῶς. τὸ δὲ κορασίον ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ἀγγείῳ ἐμβληθέντων εἰδῶν τὸ συμβατυχὸν ἐδήλου, ὑπεδείκνυεν· ὃ καὶ λαμβάνων ὁ ἀνόητος τούτου δεσπότης, ἐπληροφορεῖτο τάχα τὰ ἐπ' αὐτῷ συνεχθῆναι μέλλοντα, εὐτυχῆ τε καὶ δυστυχῆ. τῇ ἐπαύριον δὲ μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν σὺν τῷ κορασίῳ εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς ἀφικόμενοι, καὶ ὕδωρ θαλάττιον ἀφθόνως ἀναλαμβανόμενοι, τὰς κατοικιῶν αὐτῶν ἔῤῥαινον· καὶ οὐ μόνον ταῦτα ἐτελοῦντο πρὸς τῶν εὐσυνετωτέρων, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἀπὸ κόρτου πυρκαϊὰς ἀνάπτοντες, ἐπήδων ὑφάνω αὐτῶν, καὶ ἐκληδονίζοντο ἤτοι ἐμαντεύοντο περὶ εὐτυχίας καὶ δυστυχίας καὶ ἄλλων τινῶν, δαιμονιωδῶς. τὰς δ' ἔνθεν κἀκεῖθεν εἰσόδους αὐτῶν, καὶ τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ ἐτελεῖτο ἡ κληδὼν, σὺν τοῖς προκειμένοις ὑπαίθροις, χρυσίζουσι πέπλοις καὶ σηρικοῖς καπνοκόσμοις ὑφάσμασιν. ἀλλὰ μὴν καὶ φυλλάσι δένδρων κατεστεφάνουν, εἰς πλεῖον καὶ ὑποδοχὴν, ὡς ἔοικε, τοῦ οἰκειωσαμένου αὐτοὺς σατανᾶ· ἃ δὴ πάντα ὁ ῥηθεὶς ἁγιώτατος πατριάρχης μηδεμίᾳ πάσης ὀλιγωρίας καταργηθῆναι ἐπέτρεψεν· ὃ καὶ γέγονε. καὶ νῦν εὐδοκοῦντος θεοῦ, τὰ τοιαῦτα θεοσυγῆ ἔργα παντελῶς ἀπεράντῳ· ὡς τῶν ἐν ταῖς γλυτονίαις ὄντων προκριτωτέρων καὶ τῶν ἱερέων ὀπτιμηδέντων, παντοίως φροντίζειν καὶ μὴ ἀφιέναι χωρεῖν τοιοῦτόν τι γίνεσθαι. ἠμύετο δὲ καὶ τὰς ἀπὸ τῶν κορωνῶν καὶ τῶν κοράκων καὶ τῶν λοιπῶν ἀγρίων ζώων οἰωνοσκοπίας καταργηθῆναι, ὡσαύτως καὶ τὰς φλυαρίας τῶν Κριτριῶν καὶ τῶν ἑτέρων λαοπλάνων. τὸ μέντοι, διήγαγε τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πυρὶ, ὁ μέγας Κύριλλος, ἐξηγούμενος τῷ προφήτῃ Ἡσαΐαν, ἀντὶ τοῦ ὁλοκαύτωσε, ἡρμήνευσεν, ἤγουν θυσίαν προσήγαγε τοῖς δαίμοσιν.

ZΩNAP. Εθη Ἑλληνικά τε καὶ ἐθνικὰ καὶ παράδοσιν ἐποίουν τινὲς, καὶ ποιοῦσι, μηδὲ εἰδότες τί δηλοῦσι τὰ γινόμενα παρ' αὐτοῖς· οἷόν ἐστι καὶ τὸ πυρκαϊὰς ἀνάπτειν ἔμπροσθεν ἐργαστηρίων καὶ οἰκιῶν, καὶ αὐτῶν ὑφάλλεσθαι, καὶ τοῦτο δὲ ὁ κανὼν ἀπείργυσι γίνεσθαι, καὶ τοὺς τοιοῦτόν τι πράττοντας, κληρικοὺς μὲν ὄντας, καθαιρεῖ, λαϊκοὺς δὲ, ἀφορίζει. εἶτα δηλοῖ, ὅτι ἀπηγορευμένα εἰσὶ ταῦτα καὶ τῷ παλαιοτέρῳ νόμῳ, ἐκ τῆς τετάρτης τῶν βασιλειῶν ἐποιήσατο τὴν ἀπόδειξιν λέγουσης· καὶ ᾠκοδόμησε Μανασσῆς θυσιαστήριον, καὶ τὰ ἑξῆς.

ciisque usus est, & ventriloquos divinatores multiplicavit. Ac de rogis quidem seu pyris priùs diximus quomodo fierent. Sors autem est divinatio, quæ fit per signa. Augurium est ex volatu vel garritu avium, hoc est, sylvestrium pennatorum animalium, eorum quæ quis scire desiderat, cognitio; unde & auspices seu avium inspectores augurésque dicuntur. Ventriloqui autem aruspicésque dicuntur omnes, qui satanica incitatione afflati, dicunt ea quæ cognosci non possunt, ut Critriæ, Athingani, pseudoprophetæ, Eremitæ & alii. Hæc statuente Canone, Novilunii quidem festum ante annos omnem memoriam superantes cessavit, & ejus loco Dei gratia propipitiatoriæ preces ad Deum ac sanctificationes in Ecclesia à fideli populo fiunt, in uniuscujusque mensis principio, & aqua benedictionis, non contradictionis, inungimur. Rogorum autem dæmoniacum mysterium sortésque fiebant, usque ad tempus sanctissimi Patriarchæ domini Michaëlis, qui fuit philosophorum princeps in hac urbium regina, hoc modo. Xxiii. mensis Junii vespere cogebantur in littoribus & quibusdam ædibus viri & mulieres, & primogenitam puellam instar sponsæ ornabant. Postquam ergo convivati essent, & bacchantûm ritu saltâssent & choreas duxissent, in festisque consuetas exclamationes usurpâssent, in vas oris contractioris marinam aquam injiciebant, & res quasdam ad unumquemq; eorum pertinentes: & tanquam puella illa à Satana facultatem accepisset futura prædicendi, ipsi quidem de bono aliquo, vel etiã aversando ac fugiendo quopiam, interrogando exclamabant. Puella autem ex rebus in vas injectis eam, quæ incidisset, eductam ostendebat; Quam etiam accipiens stultus ejus dominus, certior forsan fiebat de prosperis vel adversis ex eo eventuris. Postridie autem cum tympanis & choris unà cum puella ad littora venientes, & aquam marinam copiosè accipientes, ædes suas aspergebant: & à paulò sapientioribus hæc non solùm fiebant, sed & per totam noctem rogos ex fœno accendentes, supra eos saliebant, & sortiebantur seu divinabant de felicitate & infelicitate, & de quibusdam aliis, planè dæmoniacé. Eorum autem hinc & illinc aditus, & domunculam, in qua sors illa fiebat, unà cum iis sub dio locis quæ propè erant, aureis vestibus & sericeis textibus exornabant. Quinetiam arborum foliis coronabant, ad honorandum, ut verisimile est, & excipiendum Satanam, qui illos sibi familiares effecerat. Quæ quidem omnia prædictus sanctissimus Patriarcha cum omni diligentia prohiberi & penitùs aboleri curavit; quod & factum. Et nunc, ut Deo placuit, hæc opera Deo invisa omnino exoleverunt; ideo quòd qui propè habitabant, & judices & sacerdotes sæpe sunt reprehensi, & admoniti, ut omnino curarent ac viderent, ne quid tale fieret. Ac utinam corvorum & cornicum & reliquarum ferarum avium inspectiones abolitæ essent: similiter autem & Critriarum nugæ & aliorum populi seductorum. Illud autem, Traduxit filios suos per ignem, magnus Cyrillus, prophetam Esaiam explicans, interpretatus est, in holocausto obtulit seu sacrificabat dæmonibus.

ZONAR. Græcorum ethnicorúmque consuetudines à majoribus acceptas nonnulli servabant, hodiéq; servant, etsi quid iis, quæ per ipsos geruntur, indicetur haud satis intelligant. Tale illud est, cum pro foribus officinæ aut domus rogos incendunt saltúq; transiliunt. Atq; id quidem, & fieri vetat canon, & qui fecerit Clerico depositionis, Laico verò segregationis pœnam injungit. Deinde ut hæc antiqua quoque lege vetita fuisse ostendat, rei demonstrandæ illa ex quarto Regum protulit; Et ædificavit Manasses altare, & quæ sequuntur. Ergo si

Digitized by Google

si qui minus perfecta vivendi lege tenebantur, prava hæc nihilominus esse, Deique iracundiam elicere arbitrantur: quanto magis ea nobis, qui magis perfectam, magisque spiritualem legem accepimus, & iniqua & inconcessa videri debent? Verba porro illa, Et traduxit filios suos per ignem, hujus quidem Synodi Patres videntur accipere, pro his, transilire fecit ignem accensum. Magnus vero Cyrillus illud, traduxit filios suos per ignem, hoc est, holocaustum obtulit dæmonibus sacrificans, interpretatus est. Ita ille in suis in Esaiam commentariis. Et sortibus usus est. Sors autem est, cum per signa quædam fortuna cujuspiam infortuniave indagatur; quod quidem hoc quoque tempore nonnullis fortunæ suæ cognoscendæ cupidis est usitatum. Et utebatur auspiciis. Auspicium vero est, cum volatus avium (nam aves vocantur οἰωνοὶ) clangor & alia hujusmodi observantur: quæ observatio οἰωνοσκοπία à Græcis dicta, maximóque olim in honore tota hæc auspiciorum ratio apud Romanos habita est. Militiam porro cœli stellas intellige.

A εἰ οὖν παρὰ τοῖς τὸν ἀτελέστερον δεξαμένοις νόμον ταῦτα πονηρὰ ἐδόκει, καὶ εἰς ὀργὴν κυρίου. πόσῳ μᾶλλον ἐφ' ἡμῖν, τοῖς τὸν τελεώτερον καὶ πνευματικώτερον παραλαβοῦσι νόμον, ἄθεσμα ταῦτα καὶ ἀπηγορευμένα λογίζεσθαι χρή; ὃ δὲ, καὶ διήγαγε τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πυρὶ, οἱ μὲν τῆς συνόδου ταύτης πατέρες ἐοίκασι νοῆσαι, ἀντὶ τοῦ, ὑπερπηδᾷν ἐποίει ὃ ἀναπτόμενον πῦρ. ὁ δὲ μέγας Κύριλλος. ὃ διήγαγε τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πυρὶ, ἀντὶ τοῦ, ὡλοκαύτωσεν, ἡρμήνευσε, θυσίας προσάγων τοῖς δαίμοσι. τοῦτο δὲ τὸν Ησαΐαν φησὶν ἐξηγούμενος. καὶ ἐκληδονίζετο· κληδὼν λέγεται ὃ διά τινων ζητεῖν γνῶναι, εἰ μέλλοι τις B εὐπραγῆσαι ἢ δυσπραγῆσαι, οἷα καὶ νῦν ποιοῦσί τινες θέλοντες τὴν τύχην τὴν ἰδίαν καταμαθεῖν. καὶ οἰωνίζετο· οἰωνισμός δ' ἐστὶ ὃ ἐπιτηρεῖν τὰς τῶν ὀρνέων πτήσεις. οἰωνοὶ γὰρ τὰ ὄρνεα λέγονται· καὶ τὰς αὐτῶν κλαγγὰς, καὶ τοιαῦτά τινα, ἃ καὶ οἰωνοσκοπίαι παρὰ τοῖς Ελλησιν ὠνομάζοντο, καὶ ἐν τάξει τιμῆς μεγίστης ἡ οἰωνοσκοπικὴ παρὰ Ρωμαίοις λελόγιστο. στρατιὰν δὲ τοῦ οὐρανοῦ τοὺς ἀστέρας νοητέον.

ARIST. *Rogi, qui noviluniis in officinis extruuntur, & qui eos transiliunt, abrogentur.*

ΑΡΙΣΤ. Αἱ ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἐν νουμενίαις πυρκαιαὶ, καὶ οἱ ταύτας ὑπεραλλόμενοι, καταργείσθωσαν.

Quidam coram officinis domibúsve suis rogos accendentes, eis juxta antiquam quandam consuetudinem insiliebant. Et illud abolentes patres, jubent, quòd si quidem Clericus inveniatur aliquid ejusmodi faciens, deponetur: si Laicus autem, segregabitur. Nam & Manasses per ignem filios suos traducens, & auguriis usus, Deum ad iram provocavit.

C Τινὲς ἔμπροσθεν τῶν ἐργαστηρίων ἢ τῶν οἴκων πυρκαιὰς ὑπανάπτοντες, ἐν αὐταῖς κατά τι ἀρχαῖον ἔθος ἐπήδων. καὶ καταργοῦντες αὐτὸ οἱ πατέρες προστάττουσιν, ὡς εἰ μὲν κληρικὸς εὑρεθήσεται τοιοῦτόν τι πράττων, καθαιρεθήσεται· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορισθήσεται. καὶ γὰρ ὁ Μανασσῆς ἐν πυρὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ διαγαγὼν, καὶ οἰωνιζόμενος, παρώργησε τὸν θεόν.

CANON LXVI.

A sancta Christi Dei nostri resurrectionis die usque ad novum dominicum, tota septimana in sanctis ecclesiis vacare fideles jugiter oportet psalmis & hymnis & spiritualibus canticis, in Christo gaudentes festúmque celebrantes, & divinarum scripturarum lectioni mentem adhibentes, & sanctis mysteriis jucundè & lautè fruentes. Sic enim cum Christo unà resurgemus & exaltabimur. Nequaquam ergo prædictis diebus equorum cursus vel aliquod publicum fiat spectaculum.

ΚΑΝΩΝ ξϛ'.

Απὸ τῆς ἁγίας ἀναστασίμου Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας μέ- D χρι τῆς καινῆς κυριακῆς, τὴν ὅλην ἑβδομάδα ἐν ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις σχολάζειν δεῖ ἀπαραλείπτως τοὺς πιστοὺς, ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, εὐφραινομένους Χριστῷ καὶ ἑορτάζοντας, καὶ τῇ τῶν θείων γραφῶν ἀναγνώσει προσέχοντας, καὶ τῶν ἁγίων μυστηρίων κατατρυφῶντας. ἐσόμεθα γὰρ οὕτω Χριστῷ συνανιστάμενοί τε καὶ συνανυψούμενοι. μηδαμῶς οὖν ἐν ταῖς προκειμέναις ἡμέραις ἱπποδρόμια ἢ ἑτέρα δημώδης θέα ἐπιτελείσθω.

BALS. Tanquam unus dies dominicus per omnia reputatur ea quæ post sanctam Domini & Dei & Servatoris nostri Jesu Christi resurrectionem currit septimana: in eo verò quod genu non flectatur, & tota etiam Pentecoste. Quoniam autem festi celebrandi prætextu apud quosdam inoleverant equorum cursus, & alia etiam publica ludicra spectacula, statuerunt patres, nos sic festum non oportere celebrare in hac paschali hebdomade, sed religiosè & quoad fieri potest, sancte videlicet ecclesia vacare, divinísque canticis satiari: & tanquam jam digni simus resurrectionem domini celebrare, divinis mysteriis jucundè lautéque perfrui, & unà consurgere cum eo qui resurrexit, & nos in cœlum unà sustulit, Christo Deo nostro. Nota ergo quòd omnes fideles debent esse parati sancta mysteria participare unoquoque die, si fieri potest, quemadmodum & in aliis canonibus ante scriptum est. Cùm autem canon hæc statuat, interrogaverit quispiam, quomodo artifices post diem tertium hujus septimanæ suas mechanicas artes & opera exercent? Existimo ergo eos malè hoc facere. Etsi enim à præsenti Canone non puniuntur, qui festum sic solvunt: ab alio tamen Canone, qui Laicos, qui non sunt agricolæ & in diebus

ΒΑΛΣ. Ως μία κυριώνυμος ἡμέρα λογίζεται κατὰ πάντα ἡ μετὰ τὴν ἁγίαν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ E καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ τρέχουσα ἑβδομὰς, κατὰ δὲ ὃ μὴ γόνυ κάμπτειν, καὶ ἡ ὅλη πεντηκοστή. ἐπεὶ δὲ ἑορτῆς καὶ πανηγύρεως ἀφορμὴ ἐνομίζοντό τισιν αἱ ἱπποδρομίαι, πρὸς δὲ καὶ αἱ ἄλλαι δημοτικαὶ παιγνιώδεις θεῖαι, διωρίσαντο οἱ πατέρες, μὴ οὕτως ἑορτάζειν ἡμᾶς κατὰ ταύτην τὴν πασχάλιον ἑβδομάδα, ἀλλὰ θεοφιλῶς καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν ἁγιοπρεπῶς δηλονότι σχολάζειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ διὰ τῶν θείων ψαλτωδημάτων κορέννυσθαι· καὶ ὡς ἤδη ἀξίους γενομένους ἑορτάσαι τὴν τοῦ κυρίου ἀνάστασιν, κατατρυφᾷν τῶν θείων μυστηρίων, καὶ συνανίστασθαι τῷ ἀναστάντι, καὶ ἡμᾶς εἰς οὐρανοὺς ἀνυψώσαντι, F Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν. σημείωσαι οὖν ὅτι πάντες οἱ πιστοὶ ὀφείλουσιν ἐν ἑτοιμότητι εἶναι τοῦ μεταλαμβάνειν τῶν ἁγίων μυστηρίων καθ' ἑκάστην εἰ δυνατὸν, καθὼς καὶ ἐν ἑτέροις κανόσι τοῦτο προείρηται. τοῦ δὲ κανόνος ταῦτα διορίζομένου, ἐρωτήσει τις, οἱ χειρωνάκται μετὰ τὴν τρίτην τῆς ἑβδομάδος ταύτης τὰ οἰκεῖα ἐργάζονται ἐργόχειρα; νομίζω οὖν, ὅτι κακῶς τοῦτο ποιοῦσι. κἂν γὰρ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος οὐ κολάζονται οἱ οὕτω τὴν ἑορτὴν καταλύοντες· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἑτέρου κανόνος τοῦ ἀφορίζοντος τοὺς λαϊκοὺς, μὴ ὄντας γεωργοὺς, καὶ κατὰ τὰς κυριωνύμους,

Digitized by Google

κωλυνόμενοι ἐργαζομένης, ἢ ἵνα κολασθήσονται. Ζήτει καὶ τῷ νῦ. νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, διαλαμβάνουσαν μηδὲ αὐτοὺς τοὺς γεωργοὺς τῷ κυριώνυμον ἐργάζεσθαι. ὥστε ἀπηγόρευται καὶ αὐτοῖς τὴν ὅλην πασχάλιον ἑβδομάδα ἐργάζεσθαι, ὡς μιᾶς κυριωνύμου λογιζομένης αὐτῆς.

ZONAR. Εορτάζειν οἱ ἀπὸ Χριστοῦ κεκλημένοι ὀφείλομεν, ἢ τρυφὰς ἑαυτοῖς καὶ λαμπρότητας καὶ ἀνέσεις ὑπισχνούμενοι, ἀλλὰ πνευματικῶς διαφαινόμενοι. πνευματικὴ δὲ ἔξις διαφανείη, τὸ ἄδην τῷ κόσμῳ, καὶ δοξάζειν αὐτὸν, ἐφ' οἷς ἐποίησε θαυμασίοις, ῥυσάμενος ἡμᾶς ἐκ τῆς δουλείας τῶν διαβόλου. οὕτω τοίνυν καὶ τῷ τοῦ Πάσχα ἑορτῷ βέλει ἑορτάζειν ἡμᾶς ὁ κανὼν, ὅλῳ τῷ ἑβδομάδι ἐν ἐκκλησίαις σχολάζοντας, ἐν ψαλμοῖς τε καὶ ὕμνοις ᾄδοντας τῷ κυρίῳ, καὶ οὕτως ἐν Χριστῷ ἑορτάζοντας καὶ τῇ μελέτῃ προσέχοντας τῶν θείων γραφῶν, καὶ σχολαζούσης τῶν θείων μυστηρίων. καὶ οὕτω φησὶν ἐσόμεθα Χριστῷ συναναστάμενοι, καὶ συναναψόμενοι. ἀναστάμενοι μὲν τοῦ πτώματος τῆς ἁμαρτίας, καὶ τῆς χαμαιζήλου καὶ γηΐνης ζωῆς· ἀναψόμενοι δὲ πρὸς ὑψηλοτέραν καὶ πνευματικωτέρῳ τῷ ὄντι ἀφορμῇ. ὅθεν ὅτε ἱπποδρομίας ἐν τῇ τοῦ Πάσχα ἑβδομάδι γίνεσθαι συγχωρεῖ, ὅτε θέας ἑτέρας δημώδεις, ἐν αἷς δηλονότι ὁ δῆμος ἀθροίζεται θεώμενος τὰ γινόμενα.

ARIST. Τῇ μετὰ τὴν ἀνάστασιν πᾶσαν ἑβδομάδα πᾶς ἐκκλησιαζέτω πιστός.

Ἐν ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις δεῖ σχολάζειν τοὺς πιστοὺς, καὶ ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις διάφραίνεσθαι πᾶσαν τὴν ἑβδομάδα τὴν μετὰ τὴν ἁγίαν ἀνάστασιν χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

KANΩN ξζ'.

Η θεία ἡμῖν γραφὴ ἐνετείλατο, ἀπέχεσθαι αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας. τοῖς οὖν δι' τὴν λίχνον γαστέρα αἷμα οἱουδηποτοῦν ζώου τέχνῃ τινὶ κατασκευάζουσιν ἐδώδιμον, καὶ ἔτω τοῦτο ἐσθίουσι, προσφόρως βλητιμῶμεν· εἴ τις οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν αἷμα ζώου ἔδεται βλιχθρήσει οἱῳδήποτε τρόπῳ, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζεσθω.

BALS. Γέγραπται ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων, μὴ ἔδειν ἡμᾶς οἱουδηποτοῦν αἷμα, ἢ ζῶον πνικτὸν, ἀπέχεσθαι δὲ καὶ πορνείας. ὁ δὲ Μωσαϊκὸς νόμος προσκελεύεται, αἷμα μὴ φαγεῖν. ἐπεὶ οὖν τινὲς αἷμα μὴ ἦν ἥδιον, ἐποίουν δέ τινα ἐδώδιμα ἔκτε ἄλλων καὶ ἐξ αἱμάτων, καὶ ἔλεγον φυλάττειν τὰ τῆς θείας γραφῆς, ὅτι οὐκ ἦν ἥδιον ἀμέσως αἷμα, ὥρισαν οἱ ἅγιοι πατέρες, τὴν τοιαύτην παρεγγραφὴν τῆς θείας νομοθεσίας σχολάσαι· καὶ τὸν καθ' οἱονδήτινα λόγον ἢ τέχνην φαγόντα αἷμα ζώου τινὸς, κληρικὸν μὲν ὄντα καθαιρεῖσθαι· λαϊκὸν δὲ ἀφορίζεσθαι. καὶ ὁ μὲν κανὼν ταῦτα· οἱ δὲ Λατῖνοι ἀδιαφόρως ἐσθίουσι τὰ πνικτά· ἀλλὰ καὶ οἱ Αδριανουπολῖται, ὡς ἀκούω, τοῖς αἵμασι τῶν ζώων χρῶνται μετ' ἐδωδίμων τινῶν. ζήτει καὶ τῷ νή. νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, διορίζομένην, τοὺς μὲν πωλοῦντας ἢ ἐδίους εἶδος οἱουδηποτοῦν αἱματηρὸν δημοσίεσθαι καὶ αἰκίζεσθαι καὶ διὰ τῆς ὀνου κυρᾶς τιμωρεῖσθαι, καὶ ἀφυλία καταικρίνεσθαι· τοὺς δὲ μὴ τὰ τοιαῦτα διεκδικοῦντας ἀρχοντας δέκα λιτρῶν χρυσίου προστίμῳ δίδυνεσθαι.

ZONAR. Τὸ αἷματος ἀπέχεσθαι, καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας· ἐν ταῖς προάξεσι γέγραπται. πινῶν γὰρ λεγόντων δεῖν τοὺς πιστοὺς περιτέμνεσθαι, συνελθόντες οἱ ἀπόστολοι καὶ ὁ ἀδελφόθεος Ιάκωβος ἐβουλεύσαντο περὶ τούτου, καὶ ἐπεστάλκασι τοῖς πιστοῖς ἀπέχεσθαι τῶν εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας, καὶ μηδὲν πλέον αὐτοῖς βαρεῖν. καὶ ἐν τῇ γενέσει ὁ Δημιουργὸς, Θ κρέας ἐν αἵματι ψυχῆς οὐ φάγεσθε. τῇ θείᾳ τοίνυν γραφῇ καὶ οἱ θεῖοι πατέρες ἑπόμενοι, ἐπεὶ ἔμαθόν τινας μεθόδοις τισὶ θ αἷμα τῶν σφαττομένων ζώων ποιοῦντας ἐδώδιμον, καὶ ἐσθίοντας

A dominicis operantur, segregat, ii quoque punientur. Quære etiam liv. domini Imp. Leonis sapientis Novellam, statuentem ne ipsos quidem agricolas in die dominico operari debere. Quare eis quoque prohibitum est tota paschali septimana operari, nempe cùm ipsa unus dies dominicus reputetur.

ZONAR. Non delitias aut luxum otiave sectantes, sed spirituali gaudio exultabundi, festos dies agere Christiani debemus. Spiritualis porro lætitiæ est canticis numen venerari, illiúsque laudes, pro iis quæ admirabilia præstitit, quodque diabolo mancipatos in libertatem nos asseruit, celebrare. Hanc ergo rationem Paschæ B quoque festos atque solennes dies agitandi præscribit Canon, ut ea nimirum septimana, perpetuam in Ecclesiis stationem agentes, psalmis hymnisque Domino concinendis occupati, in Christo proinde lætemur, sacrarúmque litterarum accurata meditatione tempora traducentes, divinorum mysteriorum epulis insaturabiliter expleamur. Atque hoc pacto, inquit, cum Christo simul exurgere, atque ad altiora simul eniti continget. A peccati scilicet lapsu menteque humi depressâ & ad terrena abjectâ exurgemus: ad sublimiorem autem & verè spiritualem vivendi rationem excitabimur. Proinde nec equestres ludos tota Paschatis hebdomada, C nec alia publica spectacula, ad quæ nimirum tuenda multitudo convenit, exhibendi facultatem esse decernit.

ARIST. *Quisque fidelis per totam post resurrectionem hebdomadam in Ecclesiâ versetur.*

In sanctis Ecclesiis fideles oportet vacare, & in Psalmis & hymnis gaudio exultare totam septimanam post sanctam Christi veri Dei nostri resurrectionem.

CANON LXVII.

Divina nobis scriptura mandavit, à sanguine & suffocato & fornicatione abstinere. Eos ergo, qui propter lautum & delicatum ventrem cujuscunque animalis sanguinem arte aliqua esculentum condiunt ac instruunt, & sic illo vescuntur, ut par est punimus. Si quis ergo deinceps animalis sanguinem quovis modo comedere aggrediatur, si sit Clericus, deponatur: sin Laicus, segregetur. D

BALS. Scriptum est in Actibus Apostolorum, Ne nos quemvis sanguinem comedamus, vel suffocatum animal, & etiam à fornicatione abstineamus. Atque etiam lex jubet Mosaica, Sanguinem ne comedatis. Quoniam ergo nonnulli sanguinem, non quidem comedebant, nonnulla autem esculenta & ex aliis & ex sanguine faciebant, & se sacram scripturam observare dicebant, quòd non sanguinem nulla re intercedente comederent, statuerunt sancti patres, ejusmodi sacræ legis circumscriptionem cessare oportere; eúmque, qui quavis arte vel ratione animalis sanguinem comederit, si sit quidem Clericus, deponendum: sin verò Laicus, segregandum. Et hæc quidem canon. Latini verò indiscriminatim suffocata comedunt. Adrianopolitani etiam, ut audio, animalium sanguine cum quibusdam esculentis utuntur. Quære & Imp. domini Leonis Sapientis novellam lviii. quæ statuit eos, qui quamcunque sanguinolentam speciem comedunt, publicandos & corpore puniendos, & impressa cuti tonsura notandos, & perpetuo exilio condemnandos: eos autem, qui hæc non vindicant, magistratus x. librarum auri mulcta corrigendos. E F

ZONAR. A sanguine, suffocato & fornicatione abstinendum esse in Actis Apostoli decrevêre. Cum enim circumcisionem fidelibus necessariam esse nonnulli asseverarent, convenêre simul Apostoli cum fratre Domini Jacobo, & consilio ea de re habito, fideles ab idolothytis, sanguine, suffocato & fornicatione, nihil eis præterea oneris imponentes, abstinere jusserunt. Verùm in Genesi quoque præceptum hujusmodi extat: Carnem, in sanguine animæ non comedetis. Divinæ igitur scripturæ auctoritatem, cum mactatorum animantium sanguinem à nonnullis quadam

Digitized by Google

arte condiri, atque ab iis esitari cognovissent, id hoc Canone fieri vetuere; quiq; non paruerint, Clericos quidem depositione: Laicos verò segregatione mulctari jubent.

ARIST. *Clericus sanguinem edens deponitur: Laicus autem segregatur.* Perspicuus.

CANON LXVIII.

Nemini licere veteris & novi testamenti librum, sanctorumve nostrorum & approbatorum præconum ac doctorum, corrumpere vel conscindere, vel librorum cauponatoribus, vel iis qui dicuntur unguentarii, vel alii cuicunque, ad eum perdendum tradere: nisi utique omnino, vel à tineis, vel ab aqua, vel aliquo alio modo redditus fuerit inutilis. Qui autem tale quid facere deinceps deprehensus fuerit, anno uno segregetur. Similiter & qui tales libros emit, si eos quidem ipse non ad suam utilitatem retineat, nec alteri, ad ejus beneficium, & ut ii permaneant, vendat, sed eos corrumpere aggressus fuerit, segregetur.

BALS. Nonnulli turpis quæstus gratia divinarum scripturarum libros ementes delebant, vel etiam conscindebant, Dei quæ ex ea re proficiscebatur condemnationem non reputantes. Hæc ergo divini sanctique patres corrigentes, nulli licere statuerunt corrumpere, vel conscindere, vel vendere unguentariis vel librorum cauponatoribus, ad delendum vel conscindendum, quemcunque librum divinæ scripturæ, & ex vetere testamento & novo: nisi talis liber vel ab aqua, vel à vermibus, vel ab alio modo, ab igne videlicet, fuerit omnino redditus inutilis: eum autem, qui aliter facit, anno uno segregandum, eúmque etiam, qui ejusmodi libros emit, & eos non possidet vel ad suam vel ad alienam utilitatem. Cùm autem audis canonem dicentem, non esse delendos vel quomodocunque corrumpendos libros veteris vel novi testamenti, vel aliquem alium ex divina scriptura, dic canonem de iis libris loqui, quos permissum est legi. Eos enim, qui non sunt in usu, si quis deleat & conscindat, non punietur. Nota autem hæc propter librorum cauponatores, qui divinarum scripturarum membranas delent: & ne admiseris eos dicentes, quod licet hunc divinæ scripturæ librum delere, & alium loco deletorum transcribere. Dato enim uno absurdo, multa quoque alia absurda consequentur: sed sunt quidem laudandi bibliopolæ.

ZONAR. Veteris ac novi testamenti, divino spiritu dictante, conscriptos libros, ut & sanctorum Patrum ac Doctorum, qui non sine probatione videlicet admissi receptique sunt, (multi namque res fidei, multi sacrarum literarum interpretationes scripserunt, verùm improbatis postea damnatisque operibus prosecuti fuerant.) Sacros igitur veteris ac novi testamenti, & probatorum Patrum libros hic Canon studiosè conservari jubet. Neque vero eos inquit corrumpere aut conscindere, vel librorum cauponatoribus, unguentariisve perituros tradere cuiquam liceat. Cauponatores autem librorum, non qui libros vendunt, sed quæ in libris scripta sunt obliterantes, ipsisve alia ratione, ita ut scriptura intereat, abutentes Canon intelligit. Si quæ verò forte exemplaria sic à tineis corrosa sunt, ut corrupta penitus censeantur, vel superfusa aqua, aut alio malo ita consumpta, ut nullo amplius usui legentibus esse possint, ea si quis obliteraverit, non idcirco pœnam Canonis violatori propositam, ut uno anno segregetur, incurret. Reus autem violati Canonis est, tum qui vendit libros, tum qui emit, eo nomine ut corrumpat.

ARIST. *Divinas scripturas non corrumpes nec corrumpendas trades, nisi sint prorsus inutiles.*

Non licet cuipiam veteris & novi testamenti vel etiam eximiorum & sanctorum nostrorum magistrorum

A αὐτὸ, ἀλλὰ τῷ κανόνι τοῦτο κεκωλύκασι ὃ τοιοῦτόν τι ποιεῖν, ὑπολιμπάνοντες τοῖς τοιοῦτόν τι ποιοῦσιν, εἰ μὲν κληρικοὶ εἶεν, καθαίρεσιν· εἰ δὲ λαϊκοὶ ἀφορισμόν.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς αἷμα ἐσθίων καθαιρεῖσθω, λαϊκὸς δὲ ἀφορίζεσθω. Σαφής.

ΚΑΝΩΝ ξη'.

Περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναί τινι τῶν πάντων βιβλίων τῆς παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης, τῶν τε ἁγίων καὶ ἐγκρίτων ἡμῶν κηρύκων καὶ διδασκάλων, διαφθείρειν ἢ κατατέμνειν, ἢ τοῖς βιβλιοκαπήλοις, ἢ τοῖς λεγομένοις μυρεψοῖς, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἀπόντων πρὸς ἀφάνισμὸν ἐκδιδόναι· εἰ μή τι ἄρα τέλεον, εἴτε ὑπὸ σητῶν ἢ ὕδατος ἢ ἑτέρῳ τρόπῳ ἀχρειωθῇ. ὁ δέ τι τοιοῦτο ποιεῖν ἀπὸ τοῦ νῦν ἁλισκόμενος, ὑπὸ ἐνιαυτὸν ἀφοριζέσθω· ὁμοίως καὶ ὁ τοὺς τοιούτους βίβλους ὠνούμενος, εἰ μήτε αὐτὸς ταύτας κατέχει πρὸς οἰκείαν ὠφέλειαν, μήτε ἑτέρῳ πρὸς ἐνέργειαν καὶ τὸ ἀφαιρεῖναι ἀποδιδῷ, ἀλλὰ ταῦτα ἀφθείρειν ἐπιχειρήσοι, ἀφοριζέσθω.

BALS. Τινὲς δὲ αἰσχροκέρδειαν βιβλίων τῶν θείων γραφῶν ἐμπορευόμενοι ἀπώλεσφον, ἢ καὶ καθέτεμνον, μὴ συλλογιζόμενοι τὴν ἐντεῦθεν τῷ θεῷ κατάκρισιν. διορθούμενοι οὖν τὰ περὶ τούτου οἱ θεῖοι καὶ ἅγιοι πατέρες, διωρίσαντο μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας τινὰ τῶν ἀπόντων ἀφθείρειν ἢ κατατέμνειν ἢ πωλεῖν πρὸς μυρεψοὺς ἢ βιβλιοκαπήλους, χάριν ἀπαλοιφῆς ἢ κατατομῆς, οἱονδηποτοῦν βιβλίον ἐκ τῆς θείας γραφῆς, ἔκτε τῆς παλαιᾶς δηλονότι διαθήκης καὶ τῆς νέας, εἰ μήπω τὸ τοιοῦτον βιβλίον, ἢ ἀπὸ ὕδατος ἢ ἀπὸ σκωλήκων ἢ ἀπὸ ἑτέρου τρόπου, πρὸς δηλονότι, παμπάλαι ἀχρειωθῇ· τὸν δὲ περὶ ταῦτα ποιοῦντα ὑπὸ ἐνιαυτὸν ἀφορίζεσθαι, καὶ τὸν ἐξωνούμενον ὕστερον ταῦτα, καὶ μὴ ὑπακτώμενον αὐτὰ ἢ διὰ οἰκείαν ἢ διὰ ἀλλοτρίαν ὠφέλειαν. ἀκόλουθον δὲ τῷ κανόνι λέγοντι, μὴ ἀπαλείφεσθαι ἢ ὁπωσδήποτε διαφθείρεσθαι βιβλίον τῆς παλαιᾶς ἢ τῆς καινῆς διαθήκης, ἢ ἕτερον ἐκ τῆς θείας γραφῆς, περὶ ἐκείνων τῶν βιβλίων λέγειν τὸν κανόνα διαλέγεσθαι τῶν ἐκχωρηθέντων ἀναγινώσκεσθαι. τὰ γὰρ ἀποχρησάμενα, καὶ καταταμόντων τις καὶ ἀπαλείφων, οὐ κωλυθήσεται. σημείωσαι ταῦτα διὰ τοὺς βιβλιοκαπήλους, τοὺς ἀπαλείφοντας τὰς μεμβράνας τῶν θείων γραφῶν, καὶ μὴ παραδέξῃ τούτους λέγοντας, ὡς ἐφεῖται δέ τι ἐκ τῆς θείας γραφῆς ἀπαλείφειν, καὶ ἕτερον ἐν τοῖς ἀπαλειφεῖσι μεταγράφειν. ἑνὸς γὰρ ἀτόπου δοθέντος, καὶ ἕτερα πολλὰ ἄτοπα συμπαρακολουθήσουσιν· οἱ μῦθοι βιβλιοπῶλαι ἐπαινετέοι εἰσί.

ΖΩΝΑΡ. Τὰ βιβλία τῆς θεοπνεύστου γραφῆς, τῆς τε παλαιᾶς διαθήκης καὶ τῆς καινῆς· καὶ τὰ τῶν ἁγίων πατέρων καὶ διδασκάλων τῶν ἐγκριθέντων δηλαδὴ τῶν μὴ δοκιμασίας δεχθέντων. (πολλοὶ γὰρ συνεγράψαντο περὶ πίστεως λόγους καὶ ἑρμηνείας γραφῶν, ἀλλ' ἀπεβλήθησάν καὶ ἀπεδοκιμάσθησαν.) τὰ γοῦν τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης βιβλία, καὶ τὰ τῶν ἐγκριθέντων πατέρων φυλάττεσθαι ὁ κανὼν κελεύει, ἀλλὰ μὴ διαφθείρεσθαι, μηδὲ κατατέμνεσθαι, μηδὲ τοῖς βιβλιοκαπήλοις, ἢ τοῖς μυρεψοῖς ἐκδίδοσθαι εἰς ἀφανισμόν. βιβλιοκαπήλους δέ, τοὺς τὰ βιβλία πωλοῦντας φησὶν ὁ κανών, ἀλλὰ τοὺς ἀπαλείφοντας ἢ καὶ ἄλλως χρωμένους τοῖς βίβλοις εἰς ἀφανισμὸν τὸ ἐν αὐτοῖς γεγραμμένων. τὰ δὲ ὑπὸ σκωλήκων ἴσως βρωθέντα ὡς τέλεον διαφθαρῆναι, ἢ ὑπὸ ὕδατος, ἢ ἄλλως ἀχρεωθέντα, ὡς μὴ χρησιμεύειν εἰς ἀνάγνωσιν, εἰ ἀπαλείψῃ τις, οὐκ ὑποπεσεῖται τῷ ἐπιτιμίῳ, ὅπερ ἔστι δὲ ὑπὸ ἐνιαυτὸν ἀφορίζεσθαι τὸν παραβαίνοντα τὸν κανόνα. παραβάτης δ' ἔστι καὶ ὁ πωλῶν ταύτας ὑπὸ διαφθορᾷ καὶ ὕστερος ὠνούμενος.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ διαφθαρεῖς θεῖον βιβλίον. οὐδὲ δώσεις διαφθαρῆναι· εἰ μὴ τέλεον καταχρεία.

Οὐκ ἐξέστι τινὶ τῶν ἁπάντων βιβλίων τῆς παλαιᾶς ἢ τῆς καινῆς διαθήκης, καὶ τῶν ἐγκρίτων καὶ ἁγίων ἡμῶν διδασκάλων

Digitized by Google

διδασκάλων διαφθείραν, ἢ τοῖς βιβλιοπῶλοις, ἢ τοῖς μυρεψοῖς διδόναι, πρὸς τὸ καταλῦσαι καὶ ἀφανίσαι αὐτὸ, εἰ μὴ τέλεον ἠχρειώθη ὑπὸ σητῶν, ἢ ὕδατος, ἢ ἑτέρου τρόπου. ὁ δὲ παραβαίνων τὸ ὁρισθὲν, ὑπὸ ἐνιαυτὸν ἀφορίζεται.

A librum quemvis corrumpere, vel librorum cauponatoribus aut unguentariis tradere, ad eum destruendum perdendumve, nisi reddatur prorsus inutilis à tineis aut aquâ aut alio modo. Qui hoc autem decretum transgreditur, anno segregatur.

ΚΑΝΩΝ ξθ'.

Canon LXIX.

Μὴ ἐξέστω τινὶ τῶν ἀπὸ τῶν λαϊκῶν τελοῦντι ἔνδον ἱερᾶς εἰσιέναι θυσιαστηρίου, μηδαμῶς ὅτι τοῦτο τῆς βασιλικῆς ἀπορρήτου ἐξουσίας καὶ αὐθεντείας, ἕνεκα δ' ἂν βουληθείη προσάξαι δῶρα τῷ πλάσαντι, κατά τινα ἀρχαιοπρεπῆ παράδοσιν.

Non liceat cuipiam ex Laicorum numero intra sacri altaris septum ingredi: ab eo tamen nequaquam prohibita potestate & auctoritate. Imperatoria quando quidem luerit creatori dona offerre, ex antiquissima traditione.

ΒΑΛΣ. Ἀπαγορεύει ὁ κανὼν εἰσιέναι τοὺς λαϊκοὺς ἔνδον τοῦ θείου θυσιαστηρίου, ὡς ὄντος τούτου ἀφωρισμένου μόνοις τοῖς ἱερωμένοις. τῷ βασιλεῖ δέ, καὶ λαϊκῷ ὄντι, ἐνεδόθη φησὶ τοῦτο, ἕνεκα προσάξαι δῶρα τῷ θεῷ αἱρετίσει, κατά τινα παλαιὰν παράδοσιν. ὅπως οὖν εἰς τὸ θεῖον ἄδυτον τοῦ περικλύτου ναοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἐν τῇ Χαλκῇ ἀκωλύτως εἰσέρχεται ὁ βουλόμενος, ἀγνοῶ. περὶ δέ γε τῶν Λατίνων μανθάνω, ὅτι οὐ μόνον λαϊκοὶ ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες εἰς τὸ ἅγιον βῆμα εἰσέρχονται καὶ κάθηνται, ἱσταμένων πολλάκις καὶ τῶν ἱερουργούντων. περὶ μέντοι τῶν βασιλέων εἶπόν τινες, τοῖς ῥήμασιν ὑπακαθήμενοι τοῦ κανόνος, ὅτι τότε οὐ κωλυθήσονται ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου εἰσιέναι, ὅτε προσαγαγεῖν δῶρα τῷ θεῷ μέλλουσιν, οὐ μὴν ὅτε χάριν προσκυνήσεως μόνον βουληθῶσιν εἰσελθεῖν ἐν αὐτῷ· ἐμοὶ δὲ τοῦτο οὐ δοκεῖ. οἱ γὰρ πατριάρχας προβαλλόμενοι ὀρθόδοξοι βασιλεῖς δι' ὑπερβολὴν τῆς ἁγίας τριάδος, καὶ χρισθέντες Κύριοι, ἀκωλύτως ὅτε καὶ βούλονται εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον εἰσέρχονται, καὶ θυμιῶσι καὶ σφραγίζουσι μετὰ τοῦ ἱερέως, καθὼς οἱ ἀρχιερεῖς.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ θυσιαστήριον τοῖς ἱερωμένοις ἀφώρισται. διὸ καὶ ὁ κανὼν τοῖς λαϊκοῖς ἀπαγορεύει πᾶν πρὸς αὐτὸ εἴσοδον. τῷ δὲ βασιλεῖ μόνῳ παραχωρεῖ τῆς εἰς τὸ θυσιαστήριον εἰσόδου, ὅτε προσάγῃ δῶρα τῷ θεῷ. ὥσπερ οἱ ὑπαποτολογούμενοι ἑαυτῶν οἱ τοῦτο δόντες τῷ βασιλεῖ τὸ προνόμιον τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς αὐθεντείας ἐμνήσθησαν, μονονουχὶ τοῦτο λέγοντες, ὅτι οὐδὲ τοῦτον, καθὸ λαικός ἐστιν, ἐξὸν ἦν ἐντὸς εἰσιέναι τοῦ θυσιαστηρίου· ἀλλὰ διὰ πᾶν τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν αὐθεντείαν, ἐνεδόθη αὐτῷ ἀρχῆθεν τοῦτο παραδόντων τῶν παλαιοτέρων πατέρων.

Proinde Laicos ab illius ingressu arceri canon jubet; sed ita, ut Imperatori tamen, cum sacra munera Deo oblaturus accesserit, sacra adyta intrandi soli sit facultas. Quasi verò se abundanter excusarent, qui hanc Imperatori prærogativam concesserant, Imperatoriæ potestatis supremæque auctoritatis mentionem idcirco injecere, ferme hoc dicentes, quòd Imperatori quoque, qua Laicus est, ad sacrum altare ingredi non licet: sed propter eam, qua præditus est, supremæ potestatis ac autoritatis amplitudinem, id ei pervetusto antiquorum Patrum exemplo ipsi quoque concedere non recusarunt.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ μὴ βασιλεύς, οὔτις τῶν λαϊκῶν εἰς ἱλαστήριον εἰσῆσιν.

Τοῖς κοσμικοῖς τὸ ἱλαστήριον ἄβατον· βασιλεὺς δὲ οὐ κεκώλυται εἰσέρχεσθαι ἐν αὐτῷ, ὁπόταν ἂν βουληθῇ, καὶ προσάγειν δῶρα τῷ θεῷ.

ARIST. *Nullus Laicus excepto Imperatore ad altare accedit.*

Laicis altare est inaccessum. Imperator autem non prohibetur intra septum ejus ingredi, quandocunque voluerit dona etiam Deo offerre.

ΚΑΝΩΝ ο'.

Canon LXX.

Μὴ ἐξέστω ταῖς γυναιξὶν ἐν τῷ χωρῷ τῆς θείας λειτουργίας λαλεῖν· ἀλλὰ καὶ τῷ φωνῷ Παύλου τοῦ ἀποστόλου, σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ἐπιτέτραπται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ' ὑποτάττεσθαι, καθὼς καὶ ὁ νόμος φησίν· εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν.

Ne liceat mulieribus divini ministerii tempore loqui; sed secundum Apostoli Pauli præceptum sileant. Non enim eis loqui permissum est, sed subjici, sicut dixit lex: si quid autem volunt discere, domi proprios maritos interrogent.

ΒΑΛΣ. Γράφων Κορινθίοις ἐπιστέλλων ὁ μέγας Παῦλος, παραγγέλλει ταῖς γυναιξὶ σιγᾶν, καὶ τοῖς οἰκείοις ἀνδράσιν ὑποτείνειν, κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, τὸν λέγοντα, πρὸς τὸν ἄνδρα σου γύναι ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει. ἀκολούθως οὖν τούτοις διορίζεται ὁ κανὼν, μὴ λαλεῖν τὰς γυναῖκας ἐν χωρῷ τῆς θείας λειτουργίας, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀνδρῶν οἴκοι μανθάνειν περὶ ὧν θέλουσι· τοῦτο δὲ ὁρισθὲν οὕτω, μὴ εἴπῃς καθ' ὃν τὸν καιρὸν τῆς λειτουργίας κωλύει

Proinde Laicos ab illius ingressu arceri canon jubet; sed ita, ut Imperatori tamen, cum sacra munera Deo oblaturus accesserit, sacra adyta intrandi soli sit facultas. Quasi verò se abundanter excusarent, qui hanc Imperatori prærogativam concesserant, Imperatoriæ potestatis supremæque auctoritatis mentionem idcirco injecere, ferme hoc dicentes, quòd Imperatori quoque, qua Laicus est, ad sacrum altare ingredi non licet: sed propter eam, qua præditus est, supremæ potestatis ac autoritatis amplitudinem, id ei pervetusto antiquorum Patrum exemplo ipsi quoque concedere non recusarunt.

ARIST. *Nullus Laicus excepto Imperatore ad altare accedit.*

Laicis altare est inaccessum. Imperator autem non prohibetur intra septum ejus ingredi, quandocunque voluerit dona etiam Deo offerre.

Canon LXX.

Ne liceat mulieribus divini ministerii tempore loqui; sed secundum Apostoli Pauli præceptum sileant. Non enim eis loqui permissum est, sed subjici, sicut dixit lex: si quid autem volunt discere, domi proprios maritos interrogent.

BALS. Corinthiis scribens magnus Paulus, præcipit mulieribus silere, & maritis suis subjectas esse, convenienter legi Mosaicæ, quæ dicit, Ad virum tuum mulier conversio tua, & ipse dominabitur tibi. His ergo consequenter decernit canon, ne mulieres divini ministeri tempore loquantur, sed domi à viris suis ea discant, quæ scire volunt. Hoc autem sic constituto, ne dixeris eas quidem prohiberi loqui tempore ministerii: in aliis autem Ecclesiasticis conventibus

Digitized by Google

nihil vetare eas loqui. Debent enim tunc quoque tacere. Ut est autem verisimile, mulieres quædam eo tempore divinas scripturas legere præ se ferentes, concionari sæpe aggrediebantur, & ad interrogationes ac responsiones se comparare. Quod quidem patribus nequaquam mulieribus convenire visum est; ideoque est prohibitum. Privatim autem prudentiores interrogare de aliquibus animæ conducibilibus, novum non est. Lege & viii. lib. Basil. tit.i. cap.i. decret. v. quod prohibet mulieres publicè causas agere, sic expressè dicens; Pro se solis causas agunt mulier & cæcus: mulier enim virili officio non fungitur,& xxi.lib.tit.1.cap.xi.dicens,Mulier in testamento non fert testimonium: in aliis autem dicit testimonium, in quibus viri non accersuntur. Et xlviii. novellam Imp. domini Leonis Sapientis; quæ prohibet mulieres in conventionibus & contractibus ferre testimonium: in partu autem, & in iis, in quibus solus fœmininus aspectus admittitur, non etiam oculi hominum, eas testimonium præbere permittit. Quære & Justiniani cxviii. novellam, seu caput xiiii. iiii. tit.xxxvii. libri Basilic. quæ prohibet mulieres fieri tutrices, & hæc præcisè dicit; Fœminis enim nos quoque prohibemus,ne tutelæ munera subeant,nisi sit mater vel avia. Iis enim solis secundum hæreditatis ordinem tutelam quoque subire permittimus, si scriptis & aliis nuptiis, & senatusconsulti Velleiani auxilio renunciaverint. Si hæc enim servaverint, omnibus qui in transversa sunt linea cognatis in tutela præferentur, testamentariis demum tutoribus eas anteeuntibus. Defuncti enim voluntatem & electionem præferri volumus. Lege & tit.v.ejusdem libri cap.xx.thema iii.dicens; Mulier non est curatrix.

ΖΟΝΑΡ. Σιγᾶν ὁ μέγας Παῦλ. ταῖς γυναιξὶν ὑπιτάττει, ὑ κ᾽ τὸν καιρὸν μόνον τῆς λειτουργίας, ἀλλ᾽ ὅλη πάσης συνελεύσεως τῶν πιστῶν. τοῦτο ὃ κ τοῖς ἔξωθεν ἁρμόδιον ἔδοξε· φησὶ γάρ τις τῶν ποιητῶν, γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει. πῶς ὃ ὁ παρὼν κανὼν σιγὴν αὐταῖς ὑπιτάττει ἐν τῇ τῆς λειτουργίας καιρῷ. εἰ δέ τι φησὶ μαθεῖν θέλουσι, τοὺς οἰκείους ἄνδρας οἴκοι ἐρωτάτωσαν. κ τοῦτο ὃ ἀποστολικὸν ὄντ. νόμον ὃ ταῦτα ὠνόμασεν ὁ κανὼν τὰ ἀποστολικὰ διατάγματα.

ZONAR. Silentium fœminis, non solùm quandiu sacra mysteria peraguntur, sed ubicunque fideles convenerint, magnus Paulus indicit. Hoc autem iis etiam, qui sunt extra Ecclesiam, conveniens visum est. Mulieres enim,inquit poëta nescio quis, ornat silentium. Hic vero canon sacri ministerii tempore fœminas silere duntaxat jubet. Si quid autem scire cupiunt, viros,inquit canon,idque ex Apostolo,domi interrogent. Legis porro nomine Apostolica oracula hoc canone significantur.

ΑΡΙΣΤ. Γυναιξὶ λαλεῖν ἐπ᾽ ἐκκλησίας ὐκ ὑπιτέρπαμεν.

ARIST. *Mulieribus in Ecclesiis loqui non permittitur.*

Εἰ γὰρ θελήσουσί τι μαθεῖν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν.

Si enim discere aliquid vellent, maritos suos domi interrogent.

ΚΑΝΩΝ οα΄.

Τοὺς διδασκομένους τοὺς πολιτικοὺς νόμους μὴ δεῖν τοῖς Ἑλληνικοῖς ἔθεσι κεχρῆσθαι, μήτε μὴν ἐπὶ θεάτρων ἀναγεσθαι, ἢ τὰς λεγομένας κωλίτρεας ἐπιτελεῖν, ἢ ὅλως τῷ κοινῷ χρῆσιν τολμᾶν ἑαυτοῖς παρέχειν· μήτε καθ᾽ ὃν καιρὸν τῶν μαθημάτων ἀπάρχονται, ἢ πρὸς τὸ τέλος αὐτῶν καταντῶσιν· ἢ καθόλου φανεραὶ διὰ μέσης τῆς τοιαύτης παιδεύσεως. εἰ δέ τις ἀπὸ τοῦ νῦν τοῦτο πρᾶξαι τολμήσει, ἀφοριζέσθω.

CANON LXXI.

Eos, qui docentur leges civiles, Græcis moribus uti non oportere, & neque in theatrum induci, neque quæ dicuntur Cylistræ peragere, vel præter usum communem sibi vestes induere, nec quo tempore disciplinam aggrediuntur, vel ad finem ejus perveniunt, vel,ut in summa dicam,in ejus doctrinæ dimidio: si quis autem deinceps hoc facere ausus fuerit, segregetur.

ΒΑΛΣ. Ο μέγας ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριος γράφει εἰς τὸν ἐπιτάφιον τοῦ μεγάλου Βασιλείου λόγον τοῦτο, ὡς οἱ πλεῖστοι κ ἀφρονέστεροι τ ἐν Ἀθήναις νέων σοφιστομανοῦντες, κ κατ᾽ τοὺς ἱπποδρομομανοῦντας μαχόμενοι πρὸς τοὺς ἀντιδέτους, προκαταλαμβάνουσι τὰς πόλεις κ τὰς ὁδούς· κ τοὺς νεηλύδας σοφιστὰς δεξιοῦνται μετ᾽ πομπείας κ ξεναγώγιας, καί τινων ἑτέρων παιδιῶν σωνήθων τοῖς σοφιστοῖς. ὡς ἔοικεν οὖν εἴθιστο πόλις κ ἐν ταύτῃ τῇ βασιλούσῃ τῶν πόλεων, ὅτε κ ἡ τῶν νόμων μάθησις ἤκμαζε, τοιούτοις Ἑλληνικοῖς ἔθεσι κεχρῆσθαι

BALS. Magnus Theologus Gregorius hæc scribit in funebri magni Basilii oratione; quòd plurimi, iique stultissimi, ex adolescentibus qui erant Athenis, sophistico quodam furore perciti,& non secus ac ii,qui equestris cursus certaminis furioso desiderio tenentur, contra adversarios suos pugnantes, urbes viásque anticipant, & recenter advenientes sophistas excipiunt & complectuntur, magna splendidâque pompa deducentes, & hospitaliter comitantes, & alia quædam ludibria sophistis familiaria facientes. Ut est ergo credibile, in hac

χρῆσθαι τινὰς, καὶ τὰς μέλλοντας πρὸς τὸν τῶν νόμων μάθησιν ἀποδύεσθαι, ἢ τὰς ἐκ μέσης τῆς διδασκαλίας προσδεύοντας, ἢ τὰς πλουσθένειας μετὰ πομπῆς καὶ πολυτέλειαν ἀσυνήθων ἱματίων θεατρίζειν· καὶ ἐκ τούτου τὰς πατέρας θεσμοθετῆσαι τὸ ἐν τῇ κρόνῃ κανόνι. κυλίστραι δὲ ἐγίνοντο, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μεταξὺ τοῦ διδασκόντων. τοῦ μὲν γὰρ ἰδιεμένου τὸν δὲ τὸν μαθητὴν, τοῦ δὲ, ἑτέρωθεν ἀντιπίπτοντος, αἱ κυλίστραι ἐπενοήθησαν, καὶ τὸ ἐκ τῆς τύχης ἀποτέλεσμα, ὡς γίνεται σήμερον ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις χάριν τοῦ κιγκέλλου. ταῦτα οὖν πάντα οἱ ἅγιοι πατέρες ἀπαγορεύοντες, καὶ Ἑλληνικὰ ἔργα καλοῦντες, διορίζονται μηδέν τι τοιοῦτον γίνεσθαι πάντως, διὰ τὸ πολλὰ σκάνδαλα ταραχώδη χάριν τούτων ἀναφύεσθαι μέσον τῶν πιστῶν, καὶ ἐθνικῆς εὐτυχίας ἢ δυστυχίας εἰς ὄνειδος γινόμενον. τοὺς δὲ παραβάτας τοῦ κανόνος ἀφορισμῷ ὑποκεῖσθαι παρεκελεύσθη.

ZΩΝΑΡ. Τὸ ἔθεσιν Ἑλληνικοῖς τοὺς πιστοὺς χρᾶσθαι οὐ πᾶσιν οἱ θεῖοι πατέρες ἀπαγορεύουσιν. ἐπεὶ οὖν καὶ οἱ τοὺς πολιτικοὺς μανθάνοντες νόμους ἔθεσι τοιούτοις ἐκέχρηντο, καὶ σχολὰς ἀλλοκότους τινὰς ἐνεδύοντο τοῦ μαθήματος ἀρχόμενοι, ἢ καὶ πρὸς τὸ τέλος τούτων γινόμενοι, κωλύσει καὶ ταῦτα πάντα ὁποῖά ποτ' ἂν ἦσθη τὰ παρ' ἐκείνων γινόμενα, καὶ ἀφορισμὸν τοιούτόν τι πραξάντων καταψηφίζονται.

ΑΡΙΣΤ. Ἀφορίζεται νομομαθὴς ἔθει ἑλληνικῷ χρώμενος, καὶ θεάτροις ἐπαγόμενος, καὶ κυλίοις, ἢ τοῖς κοινοῖς χρῆσιν σχολιζόμενος.

Ἔθεσιν εἰ χρήσεταί τις ἑλληνικοῖς, τοὺς πολιτικοὺς νόμους ἐνδιδασκόμενος, ὅτε θέατρα ἴσως ἀναγόμενος, ἢ τὰς λεγομένας κυλίστρας ὑπελῶν, ἢ σχολάς τινας τοῖς κοινοῖς χρῆσιν ἐνδιδυσκόμενος, ἀφορισθήσεται.

A urbium regina hæc consuetudo invaserat, quando legum quoque disciplina vigebat, ut quidam his Græcis moribus uterentur, & eos, qui legum erant disciplinam aggressuri, vel qui per mediam doctrinam processerant, vel qui jam perfecti erant, cum magna quadam pompa & sumptuosis insuetis vestibus in theatrum deducerent; & ideo statuisse patres ea quæ sunt in præsenti canone. Cylistræ autem fiebant, ut mihi videtur, inter eos qui docebant. Cùm enim hic sibi discipulum vendicaret, ille verò ex altera parte resisteret, Cylistræ excogitatæ fuere, idque fortuitu, ut fit hodie in equorum curriculis pro cancellis. Hæc ergo omnia prohibentes sancti patres, & Græca opera nominantes, statuunt nihil tale fieri omnino oportere, eo quòd multa offendicula turbulenta eorum gratia inter fideles nascantur, & sit id, quod eo modo fit, gentilitiæ felicitatis vel infelicitatis præmium. Eos autem, qui canonem transgrediuntur, segregationi subjici jusserunt.

ZONAR. Profanas ethnicorum consuetudines nulla in re divini Patres à fidelibus usurpari patiuntur. Cùm igitur ex iis aliquas juris civilis candidati adhuc retinerent, ac peregrino vestium ornatu, sive cum studiorum curriculum ingrederentur, sive cum eorundem metam attigissent, induti prodirent; hæc, & alia ejus generis omnia, quæcunque ab illis fieri consueverunt, prohibent; quique tale quidquam admiserint segregari jubet.

ARIST. *Qui juri discendo incumbit, more Gentili utens, & ad theatra deductus, & sese volutans, vel præter communem consuetudinem indutus, segregatur.*

Moribus Gentilibus si quis usus sit, civiles edoctus leges, ad theatra fortasse deductus, aut Cylistras dictas peragens, aut vestes præter usum communem induens, segregabitur.

KANΩN οβ'.

Μὴ ἐξεῖναι ὀρθόδοξον ἄνδρα αἱρετικῇ συνάπτεσθαι γυναικί, μήτε μὴν αἱρετικῷ ἀνδρὶ γυναῖκα ὀρθόδοξον ζεύγνυσθαι· ἀλλ' εἰ καὶ φανῇ τι τοιοῦτον ὑπό τινος τῶν ἀπόντων γινόμενον, ἄκυρον τὸν γάμον ἡγεῖσθαι, καὶ τὸ ἄθεσμον διαλύεσθαι συνοικέσιον. οὐ γὰρ χρὴ τὰ ἄμικτα μιγνύναι, οὐδὲ τῷ προβάτῳ τὸν λύκον συμπλέκεσθαι, καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ μερίδι τὸν τῶν ἁμαρτωλῶν κλῆρον· εἰ δέ τις παραβῇ τὰ παρ' ἡμῶν ὁρισθέντα, ἀφορίζέσθω. εἰ δέ τινες, ἔτι ἐν τῇ ἀπιστίᾳ τυγχάνοντες, καὶ οὔπω τῇ τῶν ὀρθοδόξων ἐγκαταλεγέντες ποίμνῃ, ἀλλήλοις γάμῳ νομίμῳ ἡρμόσθησαν, εἶτα ὁ μὲν τὸ καλὸν ἐκλεξάμενος, τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας προσέδραμεν· ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ τῆς πλάνης κατεχέσθη δεσμοῦ, μὴ πρὸς τὰς θείας ἀτενίσαι ἀκτῖνας ἐλόμενος (δοκεῖ δὲ τῷ πιστῷ ἡ ἄπιστος συνοικεῖν, ἢ ὅ ἔμπαλιν ἡ ἄπιστος τῇ πιστῇ) μὴ χωριζέσθωσαν κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον. ἡγίασται γὰρ ὁ ἄπιστος ἀνὴρ ἐν τῇ γυναικὶ, καὶ ἡγίασται ἡ ἄπιστος γυνὴ ἐν τῷ ἀνδρί.

Non licere virum orthodoxum cum muliere hæretica conjungi, neque verò orthodoxam cum viro hæretico copulari: sed & si quid ejusmodi à quopiam factum apparuerit, irritas nuptias existimare, & nefarium conjugium dissolvi. Neque enim ea quæ non sunt miscenda misceri, nec ovem cum lupo, nec peccatorum sortem cum Christi parte conjungi oportet: si quis autem ea quæ à nobis decreta sunt, transgressus fuerit, segregetur. Si autem aliqui, qui adhuc infideles sunt, & in orthodoxorum gregem nondum relati, sunt inter se legitimo matrimonio conjuncti; deinde hic quidem, eo quod est honestum electo, ad lucem veritatis accurrerit: ille verò erroris vinculo detentus fuerit, nolens divinos radios fixis oculis intueri (si infideli uxori placeat cum viro fideli habitare, vel vice versa viro infideli cum fideli uxore) ne à se invicem separentur juxta divinum Apostolum. Nam Sanctificatus est vir infidelis per mulierem, & sanctificata est mulier infidelis per virum.

ΒΑΛΣ. Ὁ πολιτικὸς νόμος τὸν γάμον ὁρίζεται κοινωνίαν καὶ συγκλήρωσιν θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου. ἀκολούθως οὖν τούτῳ διορίζονται οἱ ἅγιοι πατέρες, μὴ συναπτέσθαι κατὰ νόμον γάμου ὀρθόδοξον ἄνδρα αἱρετικῇ γυναικὶ, ἢ ὅ ἀνάπαλιν· ἀλλ' εἴ ποτε γένηταί τι τοιοῦτον, διασπᾶσθαι τὸ συνοικέσιον ὡς ἀνυπόστατον. τίς γὰρ φασι κοινωνία ἔσται λύκῳ καὶ ἀρνείῳ, ἐναντιοφρονοῦσι κατὰ πάντα καὶ ἐχθραίνουσι πρὸς ἄλληλα τὰ διαγωγῆς διάφορον; καὶ οὐ μόνον διασπᾶσθαι τὸ συνοικέσιον, ἀλλὰ καὶ τὸν τοιοῦτόν τι τολμήσαντα ἀφορίζεσθαι. εἰ μέντοι ἕτερος τῶν ὁμοζύγων προέληται τῷ ὀρθόδοξον πίστιν, οὐ διὰ τοῦτο τὸ συνοικέσιον διασπασθήσεται. ὁ γὰρ μέγας ἀπόστολος Παῦλος διορίσατο, ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ

Balsamon. Lex civilis definit matrimonium, societatem & communicationem divini & humani juris. Huic ergo consequenter sancti patres decernunt, jure matrimonii non esse conjungendum virum fidelem mulieri infideli, vel è contra: sed & si quid ejusmodi factum fuerit, divellendum esse matrimonium, ut quod consistere non possit. Quæ est enim, inquiunt, lupo cum agno societas, quorum est penitus contraria voluntas, sibique sunt invicem in omnibus adversi & infesti, quòd sit contraria eorum vivendi ratio? Et non solùm separandum esse matrimonium, sed & eum, qui tale quid ausurus est, segregandum esse. Sed si, alter ex conjugibus fidem orthodoxam elegerit, non propterea separabitur matrimonium.

Digitized by Google

Magnus enim Apoſtolus Paulus in Epiſtolâ ſuâ ad Corinth. ſtatuit, eos non eſſe ſeparandos, quoniam ſanctificatus eſt vir infidelis per fidelem mulierem, & contrà, ſanctificatur infidelis mulier per virum qui credidit. Eſt autem ſpes fore ut ejuſdem ſint ſententiæ conjuges, ſi alter ex ipſis fidem orthodoxam elegerit. Nota ergo præſentem canonem propter Iberos, qui ſuas filias Agarenis indiſcriminatim in matrimonio collocant. Similiter nota & verbum canonis, quod dicit, Infideli autem mulieri cum viro fideli, cohabitare placet? vel contrà, infideli viro cum muliere fideli? ne ſeparentur. Si quis enim horum ſeparari maluerit, matrimonium ex eo divelletur. Quod quidem factum eſt tempore ſanctiſſimi Patriarchæ domini Theodoti. Separatus eſt enim à ſua infideli uxore Baſilicus Buccinator, poſtquam baptizatus fuerat, cum decreto Patriarchali: utpote quæ à viri ſuaſione induci non poſſet ut baptizaretur. Lege & decimum caput primi tituli præſentis operis, & quæ in eo ſunt.

A ἀυτῦ, τὺς τοιύτυς μὴ χωρίζεσθαι, ὅτι ἡγίασται ὁ ἄπις. ἀνὴρ ἀγὰ τ πιςῆς γυναικὸς, κ ἀντιςρόφως, ἁγιάζε ἡ ἄπις. γυνὴ ἀγὰ τ πιςευκότ. ἀνδρός. ἔςι ἢ κ ἐλπὶς ὁμοφρονῆσαι τὺς ὁμοζύγυς ὀκ ἄ προελέσθαι θάτερον ἐξ ἀυτῶν τ ὀρθόδοξον πίςιν. σημείωσαι ὧν τὸν παρόντα κανόνα, ἀγὰ τὺς Ιβηρας τὺς ἀλλοφύλους τὰ οἰκεῖα θυγάτρια τοῖς Αγαρηνοῖς ἐκγαμίζονλας. ὡσαύτως σημείωσαι κ ὃ ῥῆμα τ κανόν. ὃ λέγον, δίδοκεῖ ἢ τῷ πιςῷ ἡ ἄπις. συνοικεῖν; ἢ τὸ ἔμπαλιν, ὁ ἄπις. τῇ πιςῇ; μὴ χωρίζέσθωσαν. εἰ γὰ αἱρετίσεταί τις τέτων ἀγαζυγῶσαι, ἀπεντεῦθεν ὁ γάμ. ἀγαπαθήσε. ὅπ γέγονε κ ὀλίγ τ ἡμερῶν τ ἀγιωτάτ πατριάρχ κυρ Θεοδότ. διεζύγη γὰρ Βασιλικὸς Βυκινάτωρ μ ὃ βαπτισθῆναι ἀπὸ τ ἀπίςυ γυναικὸς ἀυτῦ, μ πατριαρχικῷ ὁρισμῷ., ὡς μὴ πειθομένης βαπτισθῆναι μ τῷ ἀνδρὸς ἀγάκλησιν. ἀνάγνωσον κ τὸ ί. κεφ. τῦ α'. τίτλυ τῦ παρόντ. συντάγματ., καὶ τὰ ἐν αὐτῷ.

B

Zonar. De iis qui inter ſe non ita pridem matrimonii fœdere juncti ſunt, ſi eorum alterum fidelem eſſe, alterum à fide abhorrere contigerit, canonem hunc ſacri & divini Patres promulgaverunt; eoque ſocietatem ejuſmodi damnant, & poſtquam etiam contracta fuerit, reſcindi jubent. Non enim ea, inquiunt, miſcenda ſunt, quæ naturam, ut inter ſe miſceri poſſint, non habent. Nam qui ſimul ita vivunt, ut eorum animi, in iis quæ ad fidem pertinent, contrario modo affecti ſint, quo pacto eos in aliis rebus convenire poſſe quiſpiam arbitretur? quorumque ſenſus, in iis quæ ſunt fidei, quorum prima eſt atque præcipua ratio, minime congruunt, quo pacto inter ſe æquis animis in reliqua vitæ ſocietate communicábunt? Quamobrem, & nuptiarum fœdus male contractum reſcindi, & eos inſuper, qui canonem hunc violaverint, ſegregari volunt. Atque hæc quidem de matrimonio nuper inito, quo hæreticam ſibi mulierem vir orthodoxus copularit, aut contra, Patres ſanxere. Quòd ſi quo tempore uterque ab orthodoxis diffidebat, mutuam inter ſe conjugii ſocietatem contraxere, decurſu vero temporis, alterâ perſonâ adhuc errorum tenebris involutâ, altera agnita veritate fidem amplexa eſt, tunc quidem divini Patres magni Pauli præceptis ſtandum eſſe decernunt. Si enim, ait, cum fideli vitæ ſocietatem infidelis retinere velit, aut contra, ne ſegregentur. Sanctificatus eſt enim vir infidelis per mulierem, & è contra.

Ζωναρ. Οἱ τὺς συνόδυ ταύτης ἱερεῖς κ θεῖοι πατέρες περὶ τ ἅρτι ζευγνυμένων εἰς γάμυ κοινωνίαν νομοθετῦσιν· ὧν τὸν μὲν, πιςὸν ἔι) ἀποτιθέμενον τῷ ἄπις. ἢ τοὐναντίον. κ ἀπαγορεύυσι, τὰς τοιαύτας συζυγίας, καὶ γενομένας ὃ θραύειν κελεύυσιν. ἐ γὰ χρή φασι μιγνυῶαι τὰ ἄμικτα. εἰ γὰρ ἡ τ ψυχῆς περὶ τῷ πίςιν θέσις ἐναντία τοῖς συνοικῦσι, πῶς ἂν περὶ τἀ ἄλλα ὁμόψυχοι ἔσονλ), ἢ πῶς ἐν τῷ μείζονι, τ πίςει λέγω, ἀσύμβατοι ὄνλες, καὶ ἀκοινώνηλοι, συμβαίειν ἀλλήλοις καὶ συγκοινωνήσαιεν ἂν τοῖς λοιποῖς; διὸ καὶ μ τῷ λύσιν τ ἀθέσμυ τέτυ γάμυ, καὶ ἀφορίζεσθαι βέλονται τὺς τὸν παρόντα κανόνα παραβαίνονλας. ταῦτα μὲν ὧν περὶ τῶν ἅρτι πρώτως ζευγνυμένων ἀλλήλοις εἰς γάμυ κοινωνίαν οἱ πατέρες φασὶ, τῦ μὲν ὀρθοδόξυ τυγχάνοντος τῆς ἢ μὴ τοιαύτης. εἰ ἢ ὅτε εἰς γάμον συνῆλθον ἀλλήλοις, κ ἄμφω τῶν ὀρθοδόξων ἠλλοτριώντο, εἶτα τὸ μὲν τῶν προσώπων ἐπέγνω τῷ ἀληθειαν, κ προσῆλθε τῇ πίςει, τὸ ἢ ἔτι τῷ σώτει τῆς πλάνης συνέχεται, τῇ τῦ μεγάλυ Παύλυ διαλαγῇ ἕπεδαι κ οἱ πατέρες ὕτοι ψηφίζονται. εἰ γὰρ θέλει, φησὶ, τῷ πιςῷ ἡ ἄπις. συνοικεῖν, ἢ τοιοὐτον, μὴ χωρίζέσθωσαν, ἡγίασται γὰρ ὁ ἄπις. ἀνὴρ ἐν τῇ γυναικὶ, κ τὸ ἔμπαλιν.

C

D

Canon LXXIII.

Cùm crux nobis vivifica ſalutare oſtenderit, nos omnem diligentiam adhibere oportet, ut ei, per quem ab antiquo lapſu ſalvati ſumus, eum quem par eſt honorem habeamus. Quamobrem & mente & ſermone & ſenſu adorationem ei tribuentes, crucis figuras, quæ à nonnullis in ſolo ac pavimento fiunt, omnino deleri jubemus, ne incedentium conculcatione victoriæ nobis trophæum injuria afficiatur. Eos itaque, qui deinceps crucis ſignum in ſolo conſtruunt, ſegregari decernimus.

Bals. Nonnulli in Eccleſiarum vel aliorum etiam locorum pavimentis crucis ſigna in lapide, vel aliqua alia ſpecie, imprimebant. Hoc ergo prohibens canon, dicit, quòd ſalus hominum per crucem vivificam

Κανων ογ'.

Τῷ ζωοποιῷ ςαυρῷ δειξάντ. ἡμῖν τὸ σωτήριον, πᾶσάν σπουδὴν ἡμᾶς τιθέναι χρὴ, τῷ τιμιῷ τῷ ἀξίαν ἀποδιδόναι τῷ δι' ὃ σεσώσμεθα τ παλαιᾶ θραπώματ. ὅθεν κ νῷ κ λόγῳ κ αἰσθήσει τὴν προσκύνησιν αὐτῷ ἀπονέμοντες, τὰς ἐν τῷ ἐδάφει τῷ ςαυρῷ τύπυς ὑπό τινων κατασκιαζομένυς ἐξαφανίζεσθαι πρυτοίως προστάτομεν, ὡς ἂν μὴ τῇ τῶν βαδιζόντων καταπατήσῃ τὸ τῆς νίκης ἡμῖν τρόπαιον ἐξυβρίζοιτο. τὺς ὧν ἀπὸ τῦ νῦν τῦ ςαυρῦ τύπον ὃν ἐδάφυς καταςκιαζοντας ὁρίζομεν ἀφορίζεσθαι.

E

F

Βαλσ. Τινὲς ἐν ἐδάφεσιν ἐκκλησιῶν ἢ κ ἄλλων τόπων ςαυρικὰ σημεῖα ἀπὸ λίθυ ἢ ἀπὸ ἑτέρυ τινὸς εἴδυς ἐχάρατον. τῦτο ὧν κωλύων ὁ κανὼν, φησὶν ὅτι ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων ἀγὰ τῦ ζωοποιῦ ςαυρῦ γέγονε. κ χρὴ ἡμᾶς τὸν ἀνάλογον τιμὴν

Digitized by Google

τιμῶ καὶ προσκυνήσιν αὐτῷ ἀπονέμειν, νῷ καὶ λόγῳ καὶ αἰσθήσει· ἤτοι νῷ μὲν, διὰ εὐχαριστίας σιωπηρᾶς· λόγῳ, διὰ τῆς πρὸς πάντας ὁμολογίας τοῦ γεγονότος ἀγαθοῦ πρὸς ἡμᾶς· καὶ αἰσθήσει, ὅταν τὸν σταυρικὸν τύπον ἐν ἐδάφει κατασκευάσαντες προσκυνοῦμεν. ὅθεν καὶ τοὺς ὁπουδήποτε διεσκορπισμένους τύπους τοῦ σταυροῦ ἐν ἐδάφει διορίσασθαι ἀφανισθῆναι, ὡς ἂν μὴ καταπατῆται ὑπὸ τῶν βαδιζόντων ὁ κατὰ τοῦ διαβόλου τρόπαιον ἡμῶν· τοὺς δὲ ἐπιχειροῦντας σταυρὸν τύπον ἐν ἐδάφει κατασκευάσαι, ἀφορισμῷ καθυποβάλλειν· φησὶ δὲ καὶ ὁ ε'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ α'. βιβλίου, μήτε μοναχὸς μήτε ἕτερός τις ἐν δημοσίῳ τόπῳ, ἢ ἐν ᾧ θέα ἐπιτελεῖται, σταυρὸν ἐπιβαλλέτω ἢ λείψανα ἁγίων. καὶ κεφ. ς'. μηδεὶς ἐν ἐδάφει ἢ μυλίτῃ λίθῳ ἢ ἐν μαρμάρῳ ἐδαφικῷ ἐγγλυφέτω ἢ γραφέτω σταυρόν· ἀλλὰ περιαιρείσθω, πολὺ βαρυτέρᾳ τοῦ παραβαίνοντος ὑφισταμένου ποινῇ. καὶ κεφ. νή. τοῦ α'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου λέγον ἐν μέρει, ἀλλὰ καὶ τοὺς τιμίους σταυροὺς, μὴ ὧν ἐν ταῖς λιταῖς ἐξέρχονται, μὴ ἀλλαχόσε πλὴν εἰ μὴ ἐν διαγήσει τόποις ἀποτίθεσθαι. ταῦτα τοῦ κανόνος καὶ τῶν νόμων διορισμένων, σταυρὸν μὲν ἐν ἐδάφει ὑπολαμβάνει τις κατασκευάσαι ἀπὸ τινος ὕλης· ἅγιαι δὲ εἰκόνες καὶ σταυροὶ ἐν δημοσίοις ὁδοῖς παρὰ τοῦ θέλοντος ἀναστηλοῦνται. καὶ ἡμεῖς μὲν, διὰ πίστιν τὴν πρὸς τὸν θεὸν καὶ τοὺς ἁγίους αὐτοῦ καθαρὰν πίστιν, τὰ ὁπουδήποτε ἀνασταλέντα τοιαῦτα ἅγια προσκυνοῦμεν καὶ καταπατοῦμεν. οἱ δὲ νόμοι, ὡς ἔοικε, διὰ τοὺς τῶν ἀπίστων καὶ τῶν ἀδιαφόρως ζώντων κακίας, τὰ ῥηθέντα γεγράφασιν. οἶμαι δὲ ὅτι ἐκεῖνοι καθυποβάλλονται ἀφορισμῷ, οἱ ἁπλούστεροι, καὶ δι' ὑπόκρισιν θεῖον καταβάλλοντες ἐν τῷ ἐδάφει τίμιον σταυρόν· οἱ γὰρ κακῇ διαθέσει τοιοῦτόν τι ποιοῦντες, χαίρειν τοῦ τὸν σωτηριώδη τύπον τοῦ σταυροῦ, διὰ τοῦ καταπατεῖσθαι, παρυβρίζεσθαι, ὡς ἀσεβεῖς κολασθήσονται.

A facta est, & oportet nos ei convenientem & proportione respondentem honorem adorationémque tribuere, mente, sermone & sensu: mente scilicet, per tacitam gratiarum actionem; sermone, per boni quòd in nos factum est apud omnes confessionem; & sensu, quando eam actu videntes salutamus. Unde etiam omnes qui ubivis inveniuntur, crucis typos in pavimento deleri & tolli jubet, ne ab incedentibus conculcetur nostrum adversus diabolum trophæum: eos autem, qui aggressi fuerint crucis figuram in solo construere, jubet segregationi subjici. Dicit autem & v. cap. primi tituli primi libri; Nec monachus nec ullus alius in publico loco, vel in quo spectaculum peragitur, crucem imponat, vel sanctorum reliquias. Et cap. vi. Nemo in solo, vel molari lapide, vel B marmore pavimenti, crucem insculpat vel pingat: sed auferat, eo qui id transgreditur gravissimum subeunte supplicium. Et cap. lviii. primi tit. iii. lib. imperat præcisè dicens; Sed & pretiosas cruces, cum quibus in supplicationibus egrediuntur, non alibi quàm in sanctis locis reponi. Hæc cùm & canon & leges statuant, crucem quidem in pavimento non audet quis ex aliqua materia construere: sanctæ autem imagines & cruces in publicis viis à volente eriguntur. Et nos quidem, propter puram erga Deum & ejus sanctos fidem, sancta ejusmodi ubicunque erecta adoramus & salutamus. Leges C autem, ut est consentaneum, propter infidelium, eorúmque qui sine ulla honesta consideratione indiscriminatim vivunt, improbitates, hæc scripserunt. Existimo ergo, quòd illi segregationi subjiciuntur, qui sunt simpliciores, & propter pietatem in solo pretiosam crucem fabricantur. Qui enim mala animi affectione hoc agunt, ut salutaris crucis figura, eo quòd conculcetur, contumelia afficiatur, ut impii punientur.

ΖΩΝΑΡ. Τῷ κυρίῳ ἡμῶν καὶ θεῷ καὶ σωτῆρι Χριστῷ ἐν τῷ σταυρῷ κρεμασθέντι ἡμεῖς σεσώσμεθα, καὶ τῆς ἀρχαίας δουλείας τῆς ἁμαρτίας ἠλευθερώμεθα. τούτῳ τοίνυν τῷ τῆς νίκης ἡμῖν αἰτίῳ πολὺ τιμῶ ἀπονέμειν χρῶναι φασὶν οἱ ἱεροὶ πατέρες, καὶ νῷ καὶ λόγῳ καὶ αἰσθήσει. νῷ μὲν οὖν ἀποδιδόαμεν, ὅτε καθ' ἑαυτὸς ἐνθυμούμενοι καὶ λογιζόμενοι ὅσων ἀγαθῶν ἐτύχομεν δι' αὐτοῦ, ἐκπλησσόμεθα πρὸς εἰς ἡμᾶς διὰ ἐργασίαν τοῦ θεοῦ· λόγῳ δὲ, ὅτε καὶ πρὸς ἑτέρους ταῦτα λέγοντες, χάριτας ὁμολογοῦμεν τῷ σωσαντι ἡμᾶς· αἰσθήσει δὲ, ὅτε αὐτὸν ὁρῶντες προσκυνοῦμεν καὶ καταπατοῦμεν. ἐπεὶ δέ τινες, ὡς ἔχα πλείονα τιμῶ νέμοντες τῷ σταυρῷ, παντάχοῦ ἐτύπων αὐτὸν, πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις καὶ ἐν ἐδάφεσι· τοῦτο ὁ κανὼν ἀπαγορεύει κανὼν, κελεύων μὴ ἐν ἐδάφει τυποῦσθαι σταυρὸν, καὶ ὅτω δὲ τῆς νίκης ἡμέτερον τρόπαιον ἀτιμάζεσθαι καταπατούμενον. τοὺς δὲ τοῦτο τολμῶντας ὑπάγει ἀφορισμῷ.

ZONAR. Domino nostro Deo ac servatore Jesu Christo cruci affixo, nos salutem adepti, atque ab antiqua peccati tyrannide liberati sumus. Crucem igitur, D quippe quæ salutis nostræ causam præbuit, mente, sermone & sensu colendam à nobis esse sancti Patres affirmant. Ac mente quidem illam veneramur, cum tacita meditatione, quam ingentia bona per illam ad nos devenerint recolentes, tantæ Dei in nos beneficentiæ magnitudinem obstupescimus; Sermone, cum eadem illa sermonibus usurpantes, quantum proinde nostro salvatori debeamus, apud alios profitemur. Sensu verò, cum eam aspicientes veneramur atque salutamus. Quoniam igitur nonnulli, studio forte ampliùs honestandæ crucis, eam cum aliis locis tum in pavimento quoque efformabant: id fieri præsens canon, ac ex eo nostræ E victoriæ trophæum per contumeliam conculcandum proponi, vetat. Qui vero id ausi fuerint, segregationi obnoxios esse decernit.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἐν ἐδάφει σταυρὸς ἀφανίζεται.

Πᾶσαν σπουδὴν χρὴ τιθέναι ἡμᾶς, πολὺ ἀξίῳ ἀποδιδόναι τιμῶ τῷ ζωοποιῷ σταυρῷ, δι' οὗ τοῦ πάλαι σεσώσμεθα παραπτώματος· καὶ ἐὰν ἐν τῷ ἐδάφει ὁ τοῦ σταυροῦ τύπος καταεσκευάσθη ὑπό τινος, ἀπαλοιφέσθω, ἵνα μὴ τῇ τῶν βαδιζόντων καταπατήσει ὁ τῆς νίκης ἡμῶν ἐφυβρίζηται τρόπαιον.

ARIST. *Crux in pavimento, tollitur.*

Omnem adhibere debemus diligentiam, ut dignum vivificæ cruci tribuamus honorem, per quam ab antiquo lapsu servamur: Et si à quopiam in pavimento crucis figura ponitur, deleatur, ne incedentium conculcatione victoriæ nostræ trophæum injuriâ afficiatur.

ΚΑΝΩΝ οδ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τοῖς κυριακοῖς ἢ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, καὶ ἔνδον ἐν τῷ οἴκῳ ἐσθίειν, καὶ ἀκλίτα στρωννύειν. οἱ δὲ τοῦτο ποιεῖν κωλύοντες, ἢ παυσάσθωσαν ἢ ἀφοριζέσθωσαν.

CANON LXXIV.

Quòd non oportet in Dominicis locis vel Ecclesiis agapas, ut vocant, facere, & intus in æde comedere, & accubitus sternere. Qui autem hoc ausi fuerint, vel cessent vel segregentur.

ΒΑΛΣ. Ὁ μέγας Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ὑπεσχολῇ αὐτοῦ μέμφεται τοὺς ἐν ἐκκλησίαις συμποσιάζοντας, λέγων, μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ

BALS. Magnus Paulus in epistola sua ad Corinthios eos reprehendit, qui in Ecclesia convivantur, dicens: An non habetis domos ad edendum vel bibendum? An Dei Ecclesiam contemnitis, & eos qui non habent pudore

Digitized by Google

dore afficitis? Quoniam ergo omnis locus Domino consecratus Dominicus dicitur, etiam si non est Ecclesia, sed templi vestibulum aut aliquid aliud sacrum, statuit canon, ne aliqui in Ecclesia conviventur, vel in ejusmodi locis: (Hoc enim vocat ἀγάπην, id est dilectionem, vel quòd sit dilectionis efficiens eámque constituens, vel quòd fiat propter dilectionem:) sed neque intra domum Dei comedant, & accubitus sternant. Eos autem qui tale quid faciunt, & post denunciationem non abstinent, segregationi subjici. Et vocatur quidem Agape, fraternitas, & quæ propter eam ineuntur convivia. Quæ quidem sunt prohibita, ut quæ offendiculorum & contumeliarum, & nonnunquam etiam conjurationum & sodalitatum, causæ essent. Accubitus autem dicitur omnis imposita strati strues, quæ in altitudinem erecta apud Latinos idem est, quod ἀναπίπτω. Nonnulli ergo, ut videtur, lectulos in medium templi submittentes, hujusmodi toros seu strata, vel ad majores delicias, vel alioqui ad suam quietem faciebant: quod est etiam prohibitum. Nonnulli autem dicere conati sunt, idem esse locum Dominicum & Ecclesiam: & interpretati sunt illud, Vel, ut conjunctivum, & non disjunctivum. Mihi autem non ita visum est. Postquam enim dixisset non faciendas agapas in Dominicis vel in Ecclesiis, prohibet comedere & accubitus sternere in solis ædibus sive Ecclesiis. Quamobrem est differentia inter Ecclesias & pronaos, & alios locos Dominicos.

A ἔχοντας; ἐπὶ οὖν πᾶς τόπος τῷ κυρίῳ ἀνατεθειμένος κυριακὸς λέγεται, κἂν μὴ ἐκκλησία ᾖ, ἀλλὰ προναος τυχὸν ἢ ἕτερόν τι ἱερὸν, διορίζεται ὁ κανὼν, μὴ συμποσιάζειν τινὰς ἐν ἐκκλησίαις ἢ ἐν τοιούτοις τόποις· (τοῦτο γὰρ ἀγάπην καλεῖ, ἢ ὡς συστατικὸν ἀγάπης, ἢ δι' ἀγάπην γινόμενον) ἀλλὰ μηδὲ ἔνδον B οἴκου τοῦ Θεοῦ ἐσθίειν καὶ ἀνάκλιτα στρωννύειν. τοὺς γοῦν τοιοῦτόν τι ποιοῦντας, καὶ μετ' εὐαγγελίαν μὴ διορθουμένους, ἀφορισμῷ καθυποβάλλειν. καὶ ἀγάπη μὲν καλεῖται ἡ ἀδελφοσύνη καὶ τὰ διὰ ταύτης συμπόσια· ἃ τινα ἐκωλύθησαν ὡς πράγματα σκανδάλων καὶ ὕβρεων, ἔστιν ὅτε καὶ συνομοσιῶν καὶ φατρειῶν. ἀνάκλιτον δὲ λέγει πᾶν ὑπόθετον στρωμνῆς κατασκεύασμα εἰς ὕψος ἠρμένον καὶ μαλακόν. ἀνάκλιτα γὰρ παρὰ Λατίνοις, τὸ ἀναπίπτω. τινὲς γοῦν ὡς ἔοικεν ὑποστελλόμενοι κλινίδια ἐν τῷ μεσονάῳ εἰσάγειν, ἢ καὶ διὰ θρύψιν πλείονα ἐποίουν ἢ ἀλλοτρόπως εἰς ἀνάπαυσιν αὐτῶν στρωμνὰς τοιαύτας, ὅθεν καὶ ἐκωλύθη. ἐπεχείρησαν δέ τινες εἰπεῖν, ὅτι αὐτὸ εἶναι κυριακὸν τόπον καὶ ἐκκλησίαν· καὶ ἡρμήνευσαν τὸ ἢ, συμπλεκτικὸν καὶ οὐ διαζευκτικόν· ἐμοὶ δὲ οὐκ ἔδοξε, μὴ γὰρ τὸ εἰπεῖν μὴ γίνεσθαι ἀγάπας ἐν κυριακοῖς ἢ ἐν ἐκκλησίαις, κωλύει δὲ ἐσθίειν καὶ ἀνάκλιτα στρωννύειν εἰς μόνους τοὺς οἴκους, ἤγουν τὰς ἐκκλησίας. ὥστε διαφορά ἐστιν ἐκκλησιῶν καὶ προναίων καὶ ἄλλων C κυριακῶν τόπων.

Zonar. Moris antiqui fuit divinorum mysteriorum communione peractâ convivia, cibariis ditiorum liberalitate collatis, ac per eos tenuioribus quoque ad mensæ societatem admissis, celebrare? cujus etiam magnus Paulus epistola ad Corinthios meminit, eósque, quod privatim aliis non expectatis epularentur, objurgat. Unusquisque, inquit, suam cœnam præoccupat in edendo; & alius quidem esurit, alius autem ebrius est. Nunquid enim domos non habetis, ut manducetis & bibatis? aut Ecclesiam Dei contemnitis, & confunditis eos qui non habent? Hanc igitur epulandi consuetudinem, quam etiam agapen sive charitatem nuncupavit, quasi à charitate profectam, vel quia charitatis efficiens sit, (nam illa mensæ communio quandam inter eos, qui una cibum capiunt, procreat charitatem) in Ecclesiis renovatam, convenientibus intra sacra templa vestibulave ad vescendum convivis, hic canon improbat, neque in Ecclesiis, aut intra sacrarum domorum septa, sed alicubi extra epulari jubet: accubitus etiam sterni vetat. Est autem accubitus Latina vox: Idem enim Latinis accumbo, quod ἀναπίπτω. Strata vero altius excitata molliorâque, quæ delitiarum inertiæque sunt, significat. Dominici porro nomen pro Ecclesia passim canones usurpâsse reperias. Hic autem canon solus inter Ecclesiam atque Dominicum fortè discriminis aliquid statuit. Particulam vero, Aut, non habere hoc loco disjungendi vim, sed explicationis gratia, pro, Sive, posisitam esse arbitror. Siquidem in sacris quoq; libris particulam, &, non copulativè, sed causaliter pro voce, Enim, invenimus usurpatam. Ut in iis verbis, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax: causam divinæ gloriæ concelebrandæ scriptura explicat, pacem terris conciliatam; ut pro voce, Enim, particula, Et, sit accipienda. David quoq; Da nobis auxilium, ait, de tribulatione, & vana salus hominis. Tu, inquit, auxiliare, hominum enim adjumenta ad salutem inania atque irrita sunt. Libri quoque, quibus legum sanctiones continentur, disjunctivam conjunctionem pro copulativa non raro adhibent. Sic libro quadragesimo quarto, titulo tertio, Si quis scripserit, Hic vel ille meus hæres esto, aut Hunc vel illum manumittam; illud, Vel, conjunctive, pro, Et, accipi voluere. Et ejusdem libri titulo decimo quinto; Si legavero uxori meæ ornamenta, vel quæcunq; ejus gratia comparavi, ad eam omnia lege per-

Ζωναρ. Ἀρχαῖον ἔθος ἦν τὸ μετὰ τὴν κοινωνίαν τῶν θείων μυστηρίων συσσίτια γίνεσθαι καὶ συμπόσια τῶν πλουσίων χρημάτων τὰ βρώματα, προσκαλουμένων δὲ καὶ τοὺς πένητας· ὃ καὶ ὁ μέγας Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους δευτέρᾳ μέμνηται, μεμφόμενος αὐτοῖς, ὅτι ἰδίᾳ ἤσθιον μὴ ἀναμένοντες καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ἐπῄνων, ἕκαστος τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν, καὶ ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει. μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς ὃ ἐσθίειν καὶ πίνειν, ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; τοῦτο οὖν τὸ τῆς συμποσίων ἔθος, ὃ καὶ ἀγάπην ἐκάλεσεν ὁ κανών, ἢ διὰ τὸ ἐξ ἀγάπης γίνεσθαι, ἢ ὡς ἀγάπης συστατικὸν (τὸ γὰρ συνεσθίειν εἰς ἀγάπην πρὸς ἀλλήλους ἄγει τοὺς συνεσθίοντας) ἐν ἐκκλησίαις ὕστερον γινόμενον ἔνδον τῶν θείων ναῶν ἢ τῆς προτεμενισμάτων ἐσθιόντων τῆς συνερχομένων εἰς τὸ φαγεῖν αἰτιᾶται ὁ κανὼν σφᾶς, καὶ κελεύει μὴ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ταῦτα ποιεῖν, καὶ ἐντὸς τῆς θείων οἴκων ἐσθίειν, ἀλλ' ἔξω πῦ· μηδὲ ἀνάκλιτα στρωννύειν. ἢ δὲ λέξις τῆς ἀκυτωνβίτων Λατίνων ἐστίν. ἀκούμβω γὰρ παρὰ Ρωμαίοις τὸ ἀναπίπτω. σημαίνει δὲ στρωμνὰς ἠρμένας εἰς ὕψος, καὶ μαλακάς. αὗται δὲ τρυφῆς καὶ βλακείας εἰσί. πολλαχοῦ δὲ τὸ τοῦ κυριακοῦ ὄνομα εὕρῃ ἐν τοῖς κανόσιν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας λαμβανόμενον, μόνος δ' ὁ κανὼν ἵστος διαστέλλει τάχα πρὸς ἐκκλησίαν καὶ τὸ κυριακόν. οἶμαι δὲ τὸ, ἢ, ἐνταῦθα μὴ διαζευκτικῶς κεῖσθαι, ἀλλ' ὡς ἑρμηνευτικὸν, καὶ ἀντὶ τοῦ, ἤτοι. δύναιτο γὰρ καὶ ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ τὸ, ἢ, μὴ ὡς σύνδεσμον συμπλεκτικὸν παραλαμβανόμενον, ἀλλ' ὡς αἰτιολογικὸν, καὶ ἀντὶ τοῦ, γάρ, δεχόμενον. ὡς ὅπου λέγει, δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη· αἰτίαν τοῦ δοξάζειν τὸν θεὸν πιθανὴν τῆς γραφῆς, ὅτι ἐπὶ γῆς εἰρήνη, τοῦ, καὶ, ἀντὶ τοῦ, γάρ, τεθέντος. καὶ ὁ Δαβὶδ δέ φησι, δὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως, καὶ ματαία σωτηρία ἀνθρώπου. σὺ λέγων βοήθει· ἡ γὰρ ἀνθρωπίνη σωτηρία ματαία καὶ ἀνωφελής. καὶ ἐν ταῖς νομικαῖς δὲ βίβλοις εὕρῃ πολλάκις ὁ διαζευκτικὸς σύνδεσμος ἀντὶ συμπλεκτικοῦ παραλαμβανόμενος. φησὶ γὰρ βιβλίον μδ'. πίτλος γ'. ἐάν τις γράψῃ, ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα ἔστω μου κληρονόμος, ἢ τόνδε ἢ τόνδε ἐλεύθερον, ἔδοξε τὸ, ἢ, ἀντὶ τοῦ, καὶ, δεχθῆναι συμπλεκτικοῦ. καὶ πίτλος ιέ. τοῦ αὐτοῦ βιβλίου φησίν· ἐὰν λιγατεύσω τῇ γυναικί μου κόσμια, ἢ ὅσα χάριν αὐτῆς ἠγορασάμην, πάντα λαμβάνει· τοῦ, ἢ, συνδέσμου, ἀντὶ τοῦ, καὶ, παραλαμβανομένου. καὶ ὁ δεύτερος

Digitized by Google

δεύτερος ὁ τίτλος φ δευτέρᾳ βιβλίῳ, ὃς περὶ ῥημάτων διαγράπται σημασίας, ἐν κεφαλαίῳ νγ'. φησὶν· ὁ συμπλεκτικὸς καὶ ὁ διαζευκτικὸς ἔσθ' ὅτε ἀντὶ ἀλλήλων παραλαμβάνονται. οὕτως οὖν ἔοικασι καὶ οἱ τῆς συνόδου ταύτης πατέρες τῷ, ἢ, ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ, ἤτοι, χρήσασθαι.

A veniunt: conjunctione, Vel, pro, Et, intellecta. Et ſecundo titulo ſecundi libri, qui de verborum ſignificatione inſcribitur, capite quinquageſimo tertio; Conjunctivæ particulæ quandoque, inquit, pro disjunctivis, ac viciſſim hæ pro illis uſurpantur. Eodem modo igitur ab hujus quoque ſynodi Patribus particulam, Vel, pro, Sive, adhibitam fuiſſe exiſtimarim.

ΑΡΙΣΤ. Ἀγάπην ἐν κυριακαῖς τελεῖσθαι, οὐδὲ ἀνάκλιτα στρώννυσθαι· ἀλλ' οἱ μὴ παυόμενοι ἀφορίζονται.

ARIST. *Agapæ in Eccleſiis non ſunt peragendæ, nec accubitus ſternendi: Quinetiam qui non deſiſtunt, ſegregantur.*

Οὐ δεῖ τὸν τοῦ θεοῦ οἶκον κοινὸν ἡγεῖσθαι οἶκον, καὶ ἐν αὐτῷ τὰς λεγομένας ἀγάπας τελεῖσθαι, καὶ ἔνδον ἐσθίειν, ἢ στρωννύειν ἀνάκλιτα. τὸν γοῦν τοῦτο ποιεῖν τολμῶντα, εἰ μὴ παύοιτο, ἀφορίζεσθαι.

Non oportet Dei domum communem domum exiſtimare, & in eâ Agapas dictas peragere, & intus comedere, aut accubitus ſternere: Is autem, qui hoc auſus eſt facere, & non ceſſat, ſegregatur.

ΚΑΝΩΝ οε'.

Τοὺς δεῖ τὸ ψάλλειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις παραγινομένους βυλόμεθα, μήτε βοαῖς ἀτάκτοις κεχρῆσθαι καὶ τῇ φύσιν πρὸς κραυγὴν ὀνιαίζεσθαι, μήτε τι ὑπολέγειν τῶν μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ ἁρμοδίων τε καὶ οἰκείων· ἀλλὰ μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ κατανύξεως τὰς ψαλμῳδίας προσάγειν τῷ τῶν κρυπτῶν ἐφόρῳ θεῷ. δίλαβεῖς γὰρ ἔσεσθαι τοὺς υἱοὺς Ισραὴλ τὸ ἱερὸν ἐδίδαξε λόγιον.

Canon LXXV.

Eos, qui in Eccleſiis ad pſallendum accedunt, volumus, nec inordinatis vociferationibus uti & naturam ad clamorem urgere, nec aliquid eorum, quæ Eccleſiæ non conveniunt & apta non ſunt, aſciſcere: ſed cum magna attentione & compunctione pſalmodias Deo, qui eſt occultorum inſpector, offerre. Pios enim fore filios Iſrael ſacrum docuit oraculum.

ΒΑΛΣ. Αἱ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαι οἶκοι προσευχῶν λέγονται, ὅθεν καὶ οἱ προσευχόμενοι παρακαλεῖν τὸν θεὸν ὀφείλουσι μετὰ δακρύων καὶ ταπεινώσεως, καὶ μὴ μετὰ ἀτάκτου καὶ ἀναιδοῦς σχήματος. διωρίσαντο οὖν οἱ πατέρες, μὴ γίνεσθαι τὰ ἱερὰ ψαλμῳδήματα διὰ βοῶν ἀτάκτων καὶ ὑπερβαλλόντων, καὶ τὴν φύσιν παραβιαζομένων· μήτε μὴν διά τινων καλλιφωνιῶν ἀνοικείων τῇ ἐκκλησιαστικῇ κατασκευῇ καὶ ἀκολουθίᾳ, οἷά εἰσι τὰ θυμελικὰ μέλη, καὶ αἱ παρῳδίαι ποικιλίαι τῆς φωνῆς· ἀλλὰ μετὰ πολλῆς κατανύξεως καὶ θεαρέστου τρόπου προσάγειν τῷ θεῷ τὰς δεήσεις, ᾧ οἶδε τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας ἡμῶν. ταῦτα γὰρ παρεκελεύσατο ἀκολούθως τῷ εὐαγγελικῷ ῥητῷ, τῷ διορίζομένῳ, μὴ καθὼς ἐθνικοὺς δοκεῖν ἡμᾶς μετὰ βατταλογίας καὶ κραυγῆς, ὡς οἰομένους εἰσακουσθῆναι διὰ τὴν πολυλογίαν ἡμῶν, ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ προσάγειν τὸν ὕμνον τῷ θεῷ· ποιεῖν δὲ καὶ τὰς αἰτήσεις ὁμοίως, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσῃ ἡμῖν ἐν τῷ φανερῷ. ἐπεὶ δέ, φασι, καὶ ὁ Μωσαϊκὸς νόμος εἶπεν ἐν τῷ Λευιτικῷ, δίλαβεῖς ποιεῖτε τοὺς υἱοὺς Ισραὴλ, μᾶλλον ἡμεῖς, οἱ τοῦ νόμου τούτου δεξάμενοι τὸ πλήρωμα, ὀφείλομεν δίλαβέστεροι εἶναι, καὶ κατὰ νενομισμένα πολιτεύεσθαι. ἐπεὶ δὲ παρὰ διαφόροις ἁγιωτάτοις πατριάρχαις ἐλαλήθη, μὴ μόνον ἐν ταῖς ἑορταῖς γίνεσθαι τοιαῦτα παρὰ τῶν ψαλτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν παννυχίσι καὶ μνημοσυνοις τεθνεώτων· γεγόνασι διάφορα σημειώματα συνοδικὰ ἀφορισμῷ καθυποβάλλοντα τοὺς τοιαῦτα ποιοῦντας, καὶ μὴ διὰ ψαλμῳδημάτων καὶ ἀλληλουϊαρίων λιτῶν καὶ ψαλλομένων κατὰ τὸ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας ἐκπληροῦντας τὸν παννύχιον ψαλμῳδίαν. ἀνάγνωθι καὶ τὸν ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανόνα ρή'. καὶ τὰ ἐν ὠτῷ γραφέντα· ὡσαύτως ἀνάγνωθι καὶ τὸν εἰς τὸ Σεραφιμὰ καὶ εἰς τὸ, εἶδον τὸν κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου, λόγον τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. κωλύει γὰρ τὰς θυμελικὰς ψαλμῳδίας καὶ ὀρχήσεις τῶν χειρῶν, καὶ τὰς ἐκτεταμένας φωνὰς καὶ κινήσεις.

BALS. Dei Eccleſiæ dicuntur domus orationis; unde etiam qui orant, cum lachrymis Deum orare debent & cum humilitate, non autem cum inordinato & impudente habitu. Statuerunt ergo patres, non eſſe ſacra canenda cantica & pſalmodias inordinatis & intentis vociferationibus, & naturæ vim afferentibus; nec etiam quibuſdam flexis modulatiſque vocibus, Eccleſiaſticæ conſtitutioni & conſequentiæ non convenientibus, cujuſmodi ſunt modi ſcenici & ſupervacaneæ vocis varietates: ſed cum multa compunctione & moribus piis & ſanctis Deo preces offerre, qui novit cordium noſtrorum occulta. Hæc autem juſſerunt conſequenter dicto Evangelico, quod ſtatuit; Non oportere nos, ſicut & ethnici, cum loquacitate & clamore precari, tanquam per multiloquium noſtrum nos exaudiendos arbitremur, ſed in occulto, Deo hymnum offerre: facere autem petitiones ſimiliter, ut pater noſter cœleſtis, qui videt in abſcondito, nobis reddat in aperto. Quoniam autem, inquiunt, Lex quoque Moſaica dixit in Levitico, pios filios Iſrael futuros, nos quoque, qui hujus legis complementum accepimus, magis pii eſſe debemus, &, prout conſtitutum eſt, nos gerere. Quoniam autem apud diverſos ſanctiſſimos Patriarchas dictum eſt, non ſolùm in feſtis hæc fieri à cantoribus, ſed etiam in vigiliis & mortuorum monumentis: fuerunt multa ſynodalia edicta ſegregationi ſubjicientia eos, qui talia faciunt, & non per cantica, & triodia ſimplicia miniméque elaborata, & ſecundum Eccleſiæ conſtitutionem cantata nocturnam pſalmodiam peragunt. Lege & Synodi Carthaginenſis canonem cviii. & quæ in eum ſcripta ſunt. Lege etiam patris noſtri Johannis Chryſoſtomi jam inter beatos, homiliam in ſeraphim, item in illud, Vidi Dominum ſedentem in throno alto & elato. Prohibet enim pſalmodias ſcenicas, & manuum geſticulationes, voceſque protractas & vibratas.

ΖΩΝΑΡ. Ἡ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις γινομένη ψαλμῳδία παράκλησίς ἐστι πρὸς θεὸν, δεομένων ἡμῶν, ἵλεον ἔσεσθαι τὸ θεῖον ἡμῖν, ἐφ' οἷς αὐτῷ προσηνέγκαμεν. οἱ γὰρ παρακαλοῦντές τε καὶ δεόμενοι ταπεινὸν ἦθος καὶ κατηφὲς ἔχειν ὀφείλουσι. τὸ δὲ βοᾶν καὶ κραυγάζειν, ὑπερταραττομένου ἦθους, ἀλλὰ θρασέος ἐστὶ καὶ ἀλαζονευομένου. διὸ καὶ τοὺς ψάλλοντας ἐν ἐκκλησίαις ὁ κανὼν ἀπαιτεῖ μετὰ προσοχῆς καὶ κατανύξεως ψάλλειν, ἀλλὰ μὴ ἀτάκτως βοᾶν, καὶ τῇ φωνῇ ἐνιαίζεσθαι πρὸς κραυγήν. κραυγὴ δ' ἐστὶν ὑπιτεταμένη φωνὴ καὶ βίᾳ ἐκπηγνυμένη. καὶ ὑμόνον τοῦτο

Zonar. Pſalmos in Eccleſia recitandi conſuetudo deprecatio quædam eſt ad Deum, qua numinis, ob ea quæ admiſimus irritati, pacem nobis ac veniam votis ſupplicibus imploramus. Supplicantes vero ac rogantes humili, abjectoque habitu incedere par eſt. Clamores autem inconditæque vociferationes, non demiſſionis, ſed elati ac temerè exultantis animi ſunt argumentum. Qui ergo pſalmis in Eccleſia recitandis vacant, eos attentè ac mærentium habitu pſallere, non inconditis ac violentis vociferationibus (eſt verò vociferatio intenta & vehementiore conatu exploſa vox,) obſtrepere jubet Canon.

Digitized by Google

Neque id tantum, ſed quidquam præterea minus accommodatum atque ab Eccleſiæ ſanctitate alienum, quales ſunt infracti illi modorum ſoni argutæque cantilationes, atque ad ſcenicos meretricióſque ritus nimis evariata modulatio, quibus præcipua hoc tempore in templis canentium cura impenditur, adhiberi vetat. Quibus ſic conſtitutis, teſtimonium quoque poſtea ex ſacris literis profert. Pios namque, inquit, fore filios Iſraël ſacro oraculo edocti ſumus. Nos autem filiorum Iſraël nomine ſignificari indicant illa Divi Pauli; Non enim, omnes qui ex Iſraël ſunt, ii ſunt Iſraëlitæ, neque qui ſemen ſunt Abrahæ, omnes filii; ſed in Iſaac vocabitur tibi ſemen: id eſt, non qui filii carnis, hi ſunt filii Dei; ſed qui filii ſunt promiſſionis æſtimantur in ſemine.

A ἀπαγορδύῃ, ἀλλ', εἴ τι ὄπλεγκν συγχωρεῖ ἀνοίκειον καὶ ἀνάρμοστον ἐκκλησίᾳ, οἷά εἰσι τὰ κεκλασμένα μέλη καὶ μινυρίσματα, καὶ ἡ ποικίλη περὶ μελῳδιῶν ποικιλία, εἰς ᾠδὰς ἐκτρεπομένη θυμελικὰς καὶ εἰς ἄσματα πορνικά, τὰ νῦν ἐν ψαλμῳδίαις ὀπτηδυόμενα μάλιστα. ταῦτα διατείνεται καὶ γραφικὴν μαρτυρίαν, λέγων. δίκαιοι γὰρ ἔσονται τὸν υἱὸν Ισραὴλ τὸ ἱερὸν ἐδίδαξε λόγιον. ὑμεῖς δὲ Ισραὴλ ἐσμὲν ἡμεῖς κατὰ τὸν ἅγιον Παῦλον, λέγοντα, οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ισραὴλ οὗτοι Ισραὴλ, οὐδ' ὅτι εἰσὶ σπέρμα Αβραὰμ πάντα τέκνα, ἀλλ' ἐν Ισαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα· τουτέστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς ταῦτα τέκνα θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα.

B

ARIST. *Inordinata pſallentium vociferatio non admittitur, & qui adſciſcit quæ Eccleſiis non conveniunt.*

Cum compunctione & attentione multâ Pſalmodias Deo occultorum inſpectori offerre oportet, & non inordinatas edere vociferationes, & naturam ad clamorem urgere; Filios enim Iſrael pios fore ſacrum docuit oraculum: ſed nec quicquam, quod non aptum & accommodatum eſt Eccleſiaſticæ conſtitutioni, pſallere oportet.

ΑΡΙΣΤ. Ἀτακτον κραυγὴ τοῦ ψάλλοντος ἄδεκτος· καὶ ὁ ὄπλεγων τὰ ταῖς ἐκκλησίαις ἀνάρμοστα.

Μετὰ κατανύξεως καὶ εὐσοχῆς πολλῆς, δεῖ τὰς ψαλμῳδίας προσφέρειν τῷ τῶν κρυπτῶν ἐφόρῳ θεῷ, καὶ μὴ ἀτάκτοις βοαῖς κραδαίνειν βοάν, καὶ πλὴν φύσιν πρὸς κραυγὴν ἐκβιάζεσθαι. δίκαιοι γὰρ ἔσονται τὸν υἱὸν Ἰσραὴλ τὸ ἱερὸν ἐδίδαξε λόγιον· ἀλλὰ μηδὲ πᾶν ψάλμα ἀνοίκειον, καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ καταστάσει μὴ ὂν ἁρμόδιον.

CANON LXXVI.

Quòd non oportet intra ſanctos ambitus cauponatoriam officinam, vel quæ fiunt per aromata ſpecies proponere, vel alias venditiones facere, ſuam venerationem Eccleſiis ſervantes. Servator enim noſter & Deus, per ſuam in carne vitæ agendæ rationem nos inſtituens, non facere domum patris ſui domum negotiationis juſſit; qui etiam nummulariorum æs effudit, & eos, qui ſacrum commune faciebant, ejecit. Si quis ergo in prædicto delicto deprehenſus fuerit, ſegregetur.

C

ΚΑΝΩΝ οϛ'.

Οτι δεῖ ἔνδον τῶν ἱερῶν περιβόλων καπηλεῖον ἢ τὰ ἄλλα ἀρώματων εἴδη προτιθέναι, ἢ ἑτέρας πράσεις ποιεῖσθαι, ὃ σεβάσμιον τῆς ἐκκλησίας φυλάττοντας. ὁ γὰρ σωτὴρ ἡμῶν καὶ θεὸς ἡμᾶς ἐν σαρκὶ πολιτείας παιδαγωγῶν ἡμᾶς, μὴ ποιεῖν τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐμπορίου οἶκον προσεκελεύσατο· ὃς καὶ τῶν κολυβιστῶν τὸ κέρμα ἐξέχεεν, καὶ τοὺς τὸ ἱερὸν κοινοποιοῦντας ἀπέλασεν. εἴ τις οὖν ὅτι τῷ προκειμένῳ ἀλῷ πλημμελήματι, ἀφοριζέσθω.

D

BALS. Sanctarum Eccleſiarum convenientem honorem, eorúmque quæ ad illas pertinent, ſancti patres conſervantes, nec ſuſtinentes ut ab ullo omnino quæ ſunt ſacra fiant communia, decreverunt non eſſe proponendas aromaticas ſpecies intra ſanctos ambitus, nec in eis fieri cauponatoriam officinam, nec intra ipſos aliquid omnino vendi: ſed eos eſſe à mercatorum communione alienos; Quoniam, inquiunt, Dominus quoque noſter Jeſus Chriſtus & Deus, per ſuam in carne vitæ agendæ rationem, nos docens eſſe valde diſertè puniendum eum, qui quod eſt ſacrum commune facit, & domum Dei domum negotiationis reddit, nummularios, hoc eſt, menſarios ſeu argentarios ex ſacris ambitibus abegit, (κόλυβος autem exiguum nummum ſignificat.) Et æs eorum, hoc eſt, nummos expoſitos effudit. Eos ergo, qui hoc facere auſi fuerint, ſegregationi ſubjecerunt. Cum autem permulti ſanctiſſimi Patriarchæ, & ab Auguſtali & à propinquioribus magnæ Eccleſiæ veſtibulo partibus, nummularios, & cruſtularum fructuumq; venditores, & reliquos mercatores, expelli juſſiſſent, dicebant quidam, canonem Eccleſiaſticos ambitus nominare porticus ac veſtibula uniuſcujuſque templi, ſed non & phialas aliaſq; divinarum ædium partes, quæ eis unitæ ſunt: hoc autem pluribus non placuit. Dicebant enim, quòd quoniam canon de Eccleſiâ non meminit: (Quòd enim in medio templi vel in ejus veſtibulo ſit caupona vel mercatorum conventus, nulli Chriſtiano ne in mentem quidem venerit, ut quod ſit à pietate alieniſſimum) ſed de ſacris templi ambitibus, de his debemus omnem dubitationem adducere. Omnes autem illos eſſe ſacros ambitus dixerunt, qui rationis expertium animantium conculcationi permiſſi non ſunt, etiamſi alio quodam modo ſint communes: Ex xii. cap. primi tit. v. lib. quod dicit; Uſque ad terminos Eccleſiæ in foro publico ſecuritatem habeant, qui confugerunt interioribus lavacris vel hortis vel domiciliis vel porticibus vel atriis utentes,

E

F

ΒΑΛΣ. Τῷ ἀνάλογον τιμὴν τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν καὶ τῶν περὶ αὐτὰς σωτηρίων οἱ θεῖοι πατέρες, καὶ μὴ ἀνεχόμενοι ὅλως κοινωθῆναι τοῖς ἁγίοις τινὰ τὰ ἱερά, διωρίσαντο μὴ προτίθεσθαι ἀρωματικὰ εἴδη ἔνδον τῶν ἱερῶν περιβόλων, μηδὲ καπηλεῖον γίνεσθαι ἐν αὐτοῖς μηδὲ ἁπλῶς ἐπιτρέπεσθαί τι ἔνδον τούτων· ἀλλ' εἰ ἀνεπιτηδεύητα πρὸς τοὺς ἐμπορευομένους, ὅτι, φασὶ, καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ θεὸς, προστακτικῶς διδάσκων ἡμᾶς ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου πολιτείας αὐτοῦ, μεγάλως κολάζεσθαι τὸν κτίναντα τὸ ἱερὸν, καὶ οἶκον ἐμπορίου τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ποιοῦντα, τοὺς κολυβιστὰς, τουτέστι τοὺς τραπεζίτας, ἐκ τῶν ἱερῶν περιβόλων ἐξήλασε, κόλυβος δὲ τὸ λεπτὸν νόμισμα· καὶ τὰ κέρματα αὐτῶν, τουτέστι τὰ ἐξ νομισμάτων προχεῖα, ἐξέχεεν. τοὺς γοῦν τοιοῦτόν τι ποιήσαντας τολμήσαντας ἀφορισμῷ καθυπέβαλον. διαφόρων δὲ ἁγιωτάτων πατριαρχῶν παρεδεξάντων ἀπὸ τε τοῦ αὐγουσεώνος καὶ τῶν προσεχῶν μερῶν τῷ προναῷ τὰ ἁγιώτατα τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας τοὺς τραπεζίτας διωχθῆναι, καὶ τοὺς ψωμοπώλας καὶ ὀπωροπώλας, καὶ τοὺς λοιποὺς ἐμπόρους, εἶπόν τινες, ὡς περιβόλους ἐκκλησιαστικοὺς ὁ κανὼν ὀνομάζῃ τοὺς προναοὺς ἐκτὸς ναοῦ, καὶ μὴν τὰς φιάλας καὶ τὰ ἕτερα μέρη τῶν θείων ναῶν, τὰ σωλωσμένα αὐλοῖς. τοῖς πλείοσι δὲ τοῦτο οὐκ ἤρεσεν. εἶπον γάρ, ὡς ἐπεὶ ὁ κανὼν ἐκκλησίας οὐκ ἐμνήσθη, (τὸ γὰρ ἐν μεσοναῷ ἢ προναῷ καπηλεῖον γενέσθαι ἢ ἀγοραστῶν συνέδριον, ὥστε εἰς ἐνθύμησιν τινὸς Χριστιανοῦ ἐλθοι, ὡς ἀσεβέστατον) ἀλλὰ ἱερῶν περιβόλων ναοῦ, ὀφείλομεν περὶ τούτων πᾶσαν εἰσάγειν ἀμφιβολίαν. πάντες δὲ ἐκείνους εἶπον εἶναι ἱεροὺς περιβόλους, τοὺς μὴ ἁπλυθέντας εἰς ἀλόγων ζώων καταπάτησιν, καὶ ἀλλοτρόπως κεκινωθέντας. ἀπὸ μέντοι τοῦ ιβ'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ ε'. βιβλίου, τοῦ λέγοντος, μέχρι τῶν ὅπου τῆς δημοσίας ἀγορᾶς τῆς ἐκκλησίας ὅρων τὸ ἀσφαλὲς ἐχέτωσαν οἱ προσφυγόντες τοῖς ἐνδοτέροις λουτροῖς ἢ κήποις

ἢ

ἢ οἰκήμασι ἢ ϛοαῖς ἢ αὐλαῖς χρώμενοι, καὶ κωλυέσθωσαν ἐντὸς τοῦ ναοῦ ὑπνοῦν ἢ ἐσθίειν· μὴ εἴπῃς καὶ τὰ λυτρὰ καὶ τοὺς κήπους καὶ τὰς ϛοὰς τὰς συνεζευγμένας ταῖς ἐκκλησίαις ἱερὸν πεδίον εἶναι, ὡς ἐντεῦθεν κωλύεσθαι καὶ ὅ προτίθεσθαι ὤνια ἐπ' αὐτοῖς. ταῦτα γὰρ μέρη μὲν τῆς ἐκκλησίας λογίζονται· ἱερὰ δὲ πεδία οὐ λεχθήσονται· καὶ ὡς κοινὰ μέν, τῆς τιμῆς τῆς ἱερῶν πεδίων οὐκ ἀξιωθήσονται· δίκῃ δὲ τοῦ τῆς ἐκκλησίας προνόμιον, ὁ ἐξ αὐτῆς ἁρπάσας πρόσφυγα κωλυθήσεται. σημείωσαι δέ, ὅτι ἐντὸς μόνου τοῦ ναοῦ ἐσθίειν καὶ πίνειν τοὺς προσφυγας κεκώλυται.

A & prohibeantur intra templum dormire vel comedere. Lavacra et hortos & porticus Eccleſiæ conjuncta ſacros ambitus eſſe ne dixeris, ut illic etiam prohibeantur proponi venalia. Hæc enim Eccleſiæ quidem partes reputabuntur: ſacri autem ambitus non dicentur. Et, ut communia quidem, ſanctorum ambituum honore digna non habebuntur: ſed propter Eccleſiæ privilegium, qui eum, qui eò confugit, ex ipſis abripuerit, punietur. Nota verò, intra ſolum templum edere ac bibere prohiberi eos, qui ad ipſum confugerint.

ΖΩΝΑΡ. Ο οἰκός μου, τοῖς Ἰουδαίοις ἔφη ὁ κύριος, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν. ἵν' οὖν μὴ καὶ τοῖς πιστοῖς τοῦτο ῥηθῇ, ἀπηγόρευσαν οἱ πατέρες ἔνδον τῶν ἱερῶν πεδίων καπηλεῖα συνιστᾶν, ἢ ἐδώδιμα προτιθέναι εἰς πρᾶσιν, ἢ ἕτερά τινα. οὐκ εἶπον δὲ ἔνδον τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ τῶν ἱερῶν πεδίων. πεδία δ' εἰσὶν ἱεροὶ αἱ τῶν θείων ναῶν ἅπασαι περιοχαί· ὥστε ἃ δ' ἂν προτεμενίσμασιν, ἃ δ' ἂν προαυλίοις τοιοῦτόν τι γίνεσθαι παραχωρεῖ ὁ κανών· εἰ δὲ νῦν ἀνόμως ταῦτα γίνονται. καθασκευάζουσι δὲ τὸν οἰκεῖον λόγον οἱ πατέρες ἐκ τοῦ εὐαγγελίου, λέγοντες, τὸν χριστὸν τοῦτο παραδοῦναι ἡμῖν, λέγοντα τοῖς Ἰουδαίοις, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορείου, καὶ ἀπελάσαντα ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοὺς θεοκαπήλους, καὶ τῶν κολλυβιστῶν τὸ κέρμα ἐκχέαντα. κολλυβισταὶ δ' εἰσὶν οἱ τὰ λεπτὰ νομίσματα πωλοῦντες, ἤτοι τοὺς νόμμους· κόλλυβος γὰρ παρ' Ἕλλησι τὸ λεπτὸν νόμισμα, ὃ παρὰ Ῥωμαίοις νόμμος καλεῖται. καὶ κέρμα δὲ τὸ νόμισμα λέγεται.

B Zonar. Domus mea, dixit Dominus ad Judæos, domus orationis vocabitur: vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum. Ne igitur eadem fidelibus objici queant, ne intra ſacri loci ambitum cauponas extruere, neve eſculenta aut alia quæcunque venalia habere liceat, Patres decrevêre. Neque vero intra Eccleſiam, ſed intra ſacri loci ambitum ea fieri vetant. Sunt vero ſacri ambitus omnia ſanctorum templorum ſepta, ita ut neque in templorum areis, neque in veſtibulis aliquid ejuſmodi fieri canon ſinat: quamvis ea nunc impie fiant. Suam vero ſententiam Patres ex Evangelio confirmant, nos ita à Chriſto edoctos eſſe dicentes; qui & Judæis, ne domum Patris ſui domum negotiationis facerent, imperavit, & ſacrilegos nundinatores à templo expulit, & C nummulariorum æs effudit. Sunt vero κολλυβισταὶ, ſeu nummularii, qui exigua numiſmata, hoc eſt, nummos, vendunt. Κόλλυβος enim apud Græcos exiguum numiſma eſt, quod à Romanis nummus vocatur. Eſt vero κέρμα, idem quod numiſma.

ΑΡΙΣΤ. Ἐν ἱερῷ περιβόλῳ καπηλεῖον οὐ δεῖ εἶναι, οὐδὲ πωλούμενα βρώματα μάταια· καὶ ὃς ἀμφοτέροις ὁ ποιῶν, ἀφορίζεται.

Aʀɪsᴛ. *Intra ſacrum ambitum caupona conſtitui non debet; ac ibidem cibos vendi ineptum: & qui utrumvis facit, ſegregatur.*

Τὸν τοῦ θεοῦ οἶκον μὴ ποιεῖν ἐμπορείου οἶκον παρεκελεύσατο ὁ σωτὴρ ἡμῶν καὶ θεός, διὰ τοῦτο οὐ χρὴ ἔνδον τῶν ἱερῶν περιβόλων καπηλεῖον συνιστᾶν, καὶ τὰ διὰ βρωμάτων εἴδη προτιθέναι, ἢ ἑτέρας πράσεις ποιεῖσθαι. εἴ τις οὖν τοιοῦτόν τι φανῇ πλημμελῶν, ἀφοριζέσθω.

D Dei domum domum negotiationis non facere juſſit ſoſpitator & Deus noſter: quapropter intra ſacros ambitus non oportet officinam cauponatoria minſtituere, & quæ per edulia fiunt ſpecies proponere, aut alias facere venditiones. Si quis itaque in hujuſmodi peccato deprehenſus fuerit, ſegregabitur.

ΚΑΝΩΝ οζ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς ἢ ἀσκητὰς ἐν βαλανείῳ μετὰ γυναικῶν ἀπολύεσθαι· μηδὲ πάντα Χριστιανὸν ἢ λαϊκόν. αὕτη γὰρ πρώτη καταγνῶσις παρὰ τοῖς ἔθνεσιν. εἰ δέ τις ὅπερ τοῦτο φωραθείη, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκός, ἀφορίζέσθω.

Cᴀɴᴏɴ LXXVII.

Quòd non oportet ſacris initiatos vel Clericos vel Aſcetas lavari cum mulieribus: nec omnem Chriſtianum vel Laicum. Hæc eſt enim prima condemnatio apud gentes. Si quis autem hac in re deprehenſus fuerit, ſi ſit quidem Clericus, deponatur: ſin verò Laicus, ſegregetur.

E

Βαλς. Ὡς ἔοικε περὶ τῆς σωόδου ταύτης ἐλέουντο ἱερώμενοί τινες καὶ μοναχοὶ καὶ λαϊκοὶ μετὰ γυναικῶν, μὴ ὑπερθέμενοι τῆς ἀποστολικῆς θείας παραγγελίας, τῆς λεγούσης, ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ. διορθέμενοι οὖν τοῦτο οἱ ἅγιοι πατέρες, ὡς ἀπρεπέστατον καὶ σκανδαλοποιόν, καὶ διεγεῖρον εἰς δαιμονιώδεις ἐπιθυμίας, φέρον τε τοὺς χρωμένους τῇ ἀσέμνῳ ταύτῃ ἀγωγῇ εἰς μεγάλην κατάγνωσιν, διωρίσαντο τὸν ὕπως ἀδιαφόρως καὶ ἀπρεπῶς εἰς τὸ ἑξῆς μετὰ γυναικὸς λουόμενον, κληρικὸν μὲν ὄντα, καθαιρεῖσθαι· λαϊκὸν δέ, ἀφορίζεσθαι. σημείωσαι δὲ ὅτι ὁ κανὼν διαφορὰν ποιεῖται κληρικῶν, ἱερωμένων, λαϊκῶν, καὶ ἀσκητῶν. ἱερώμενοι γάρ εἰσιν, οἱ τοῦ βήματος, οἱ καὶ χειροτονούμενοι· Ἐπίσκοποι δηλονότι, ἱερεῖς, διάκονοι καὶ ὑποδιάκονοι. κληρικοί, πάντες οἱ ἐκτὸς τοῦ βήματος ἐν ναοῖς ὑπηρετούμενοι, ἤγουν ἀναγνώσται, θεωροί, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. μοναχοὶ δὲ οἱ μοναχοὶ ὅσοι οὐκ ἔφθασαν ἐπισκοπικὸν σφενδόνην δέξασθαι, ἀλλὰ μόνον ἐπικουρίδα μοναχικόν. οἱ γὰρ τὴν φραγγίδα δεξάμενοι ἐπισκοπικὸν μοναχοί, κληρικοὶ λέγονται. ἀσκητῶν δὲ καὶ μοναχῶν οὐδεμία διαφορά.

F

Bals. Ut eſt veriſimile, ante hanc Synodum lavabantur Sacerdotes quidam & Monachi & Laici cum mulieribus, Apoſtolicum divinum præceptum non curantes, quod dicit; Sine offendiculo ſitis & Judæis & Græcis & Eccleſiæ Dei. Corrigentes hoc ergo ſancti patres, ut maximè indecorum & offenſionem ſcandalúmque afferens, & ad dæmoniacas cupiditates excitans, & eos qui hoc turpi inſtituto utuntur ad magnam condemnationem deducens; ſtatuerunt, ut qui deinceps adeò inconſideratè & indecorè cum muliere lavabitur, ſi ſit quidem Clericus, deponatur: ſi verò Laicus, ſegregetur. Nota autem, quòd canon facit differentiam inter ſacris initiatos, Clericos, Laicos & Aſcetas. Sacris initiati ſunt, qui ſunt ex ſacro tribunali, qui etiam ordinantur; Epiſcopi ſcilicet, Sacerdotes, Diaconi & Hypodiaconi. Clerici, omnes qui extra ſacrum tribunal in templis ſerviunt, ut lectores, oſtiarii, & alii ejuſmodi. Aſcetæ autem Monachi, qui Epiſcopalem characterem non accepere, ſed ſolam tonſuram monachalem. Monachi enim, qui Epiſcopalem tonſuram accepere, dicuntur Clerici. Aſcetarum autem & monachorum nulla eſt differentia.

Digitized by Google

Dic ergo in ſummam redigens, quòd qui ſunt quidem ex ſacro tribunali in ſcriptis jurare debent: qui autem ſunt extra tribunal, ut Laici jurabunt, etiamſi ſint Monachi. Quidam autem Laici, cùm in balneis unà cum conjugibus lavantur, & propterea reprehenduntur, dicunt iſtud ab hoc canone non prohiberi. Sunt enim caro una, & nihil turpe ac indecorum inter eos fieri videatur, cùm à ſe invicem non ſint disjuncti corporibus: illos autem puniri, qui cum ſcortatione ſe turpiter & indecorè gerunt, naturæque pudendorum nullo penitus pudore afficiuntur. Hæc autem religioſioribus non placuêre, dicentibus hoc eſſe primam apud gentes condemnationem, ut dicit canon: & ideo id eſſe puniendum quomodocunque fiat: & quòd etiamſi videantur conjuges unum eſſe corpus, eis tamen non permittitur ſuis membris malè uti. Si enim ita eſſet, nec ii qui ſibi mortem conſciſcere conati ſunt, punirentur.

A σωαγαγών οὖν εἰπὼν, ὡς οἱ μὲν τῶ βήματος δι' ἐγγραφῆς ὀμνύειν ὀφείλυσιν· οἱ δ' ἐκτὸς τοῦ βήματος καὶ λαϊκὸς ἐπομόσονται, κἂν μοναχοὶ ὦσι. τινὲς μέντοι λαϊκοὶ μετὰ τῶν οἰκείων ὁμοζύγων ἐν βαλανείοις λυόμενοι, καὶ χάριν τούτου ἐλεγχόμενοι, λέγουσι μὴ κωλύεσθαι τοῦτο ὑπὸ τοῦ κανόνος. σὰρξ γὰρ μία εἰσὶ, καὶ οὐδέν τι ἄσεμνον δοκεῖ γίνεσθαι μέσον αὐτῶν, μὴ διεσπασμένων ἀλλήλων τοῖς σώμασιν· ἐκεῖνος δὲ κολάζεσθαι, τὸν σὺν τῇ πορνείᾳ καὶ ἀσχημόνως διαγωγίας, καὶ τῆς φύσεως μὴ αἰσχυνομένους τὴν ἀσωτέρειαν. οὐκ ἤρεσεν δὲ ταῦτα τοῖς θείοις πατράσιν, εἰπεῖν κελεύσασιν πρώτην εἶναι τοῦτο τοῖς ἔθνεσιν, ὡς ὁ κανὼν φησι, κἀντεῦθεν καὶ κολάζεσθαι ὅπως δὴ ποτὲ γινόμενον· καὶ ὅτι κἂν δοκῶσι οἱ ὁμόζυγοι ἓν σῶμα εἶναι, ἀλλ' οὐκ ἐφεῖται αὐτοῖς κακῶς τοῖς οἰκείοις χρήσασθαι μέλεσιν. ἐπεὶ τοιγε εἰ τοῦτο ἦν, οὐδὲ οἱ ὑπερχρήσαντες ἑαυτοὺς ἀνελεῖν ἵνα σχολάζωσιν.

B

Zonar. Oportet, inquit divinus Apoſtolus Paulus, bona providere coram Deo & hominibus; & alibi, Sine offenſione eſtote & Judæis & Græcis & Eccleſiæ Dei. Quòd ſi viri cum mulieribus ſimul laventur, magnam offenſionem apud eos, qui id conſpicati fuerint, ea res facile excitabit. Etenim ſi vel ipſe mulieris in privata domo aut in via forte occurrentis aſpectus perturbationum fluctus in animis virorum ut plurimùm commovet: una cum iis lavari, quî fieri poteſt, ut non iiſdem laticibus ipſorum quoque mentem demergat, & cupiditatis aliquid excitet? Quòd ſi etiam demus aliquos, quamvis eodem balneo cum fœminis utentes, id ſine periculo facere: quominus tamen, & qui vident offenſionem ex ea re capiant, & fidelium in eo licentiam tacita cogitatione damnent, id qua ratione quiſquam vitare poſſit? His igitur de cauſis, id canon Chriſtianis omnibus vetitum eſſe decernit: qui vero id fecerint, ſi quidem ſacrati fuerint, hoc eſt, ex eorum numero qui circa ſacrum tribunal verſantur, aut Clerici, hoc eſt, clero quacunque ratione adſcripti, depoſitione: Aſcetas vero & Laicos ſegregatione puniri jubet. Eſt porro hic canon idem cum Laodicenæ ſynodi trigeſimo, quamvis illic abſque ulla pœnarum mentione editus.

C

D

Ζωναρ. Ὁ θεῖος ἀπόστολος Παῦλος, δεῖ, φησι, καλὰ προνοεῖσθαι ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων· καὶ πάλιν, ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ. Ὅταν οὖν ἄνδρας συλλούσθαι γυναιξὶ, σκάνδαλον μέγα τοῖς ὁρῶσι τοῦτο δύνασθαι ἐμποιεῖν. εἰ γὰρ καὶ ἡ ἐν οἰκίᾳ ἢ ἐν ὁδῷ ἐντυχία τὴν γυναικὸς ζάλλει τῷ λογισμῷ τῶν ἐντυγχανόντων αὐτῆς ἀνδρῶν ὡς τὰ πολλὰ ἐμποιεῖ· τὸ ταύταις συλλούσθαι πῶς οὐκ ἂν τὸν νοῦν τῶν συλλουομένων αὐτῆς καταβάπτισε, καὶ εἰς ἐπιθυμίαν ἠρέθισεν; εἰ δέ τις καθ' ὑπόθεσιν μὴ βλάπτεσθαι ἴσως τινὰς, κἂν συλλέων γυναιξίν· ἀλλά γε τοὺς ὁρῶντας τοῦτο σκανδαλίζεσθαι, καὶ καταγινώσκειν τῶν τοῦτο ποιούντων πιστῶν, τίς ἂν ποτὲ δύνηθείη φυγεῖν; Διὰ ταῦτα τοίνυν ἀπαγορεύει τοῦτο ὁ κανὼν πᾶσι Χριστιανοῖς· τοῖς δὲ τοῦτο ποιοῦσιν, ἱερατικοῖς μὲν οὖσι, τοῖς περὶ τὸ βῆμα δηλαδὴ καὶ κληρικοῖς τοῖς ἄλλως ἐν κλήρῳ τεταγμένοις, καθαίρεσιν ὁρίζει τὸ ἐπιτίμιον· ἀσκητὰς δὲ καὶ λαϊκοῖς ἐπάγει ἀφορισμόν. ἔστι δὲ ὁ κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συγκροτηθείσης συνόδου τεσσαρακοστός ἐστιν, ἀνδρῶν ἐπιλιμίων ἐκεῖσε ἐκφωνηθείς.

Aris t. *Chriſtianus cum mulieribus non lavatur: Clericus enim deponitur; Laicus autem ſegregatur.* Perſpicuus.

ΑΡΙΣΤ. Χριστιανὸς γυναιξὶν οὐ συλλούεται. κληρικὸς μὲν γὰρ καθαιρεῖται· λαϊκὸς δὲ ἀφορίζεται. Σαφής.

Canon LXXVIII.

Quòd oportet eos, qui illuminantur, fidem diſcere, & quinta ſeptimanæ feria Epiſcopo vel Presbyteris renunciare.

ΚΑΝΩΝ οη'.

Ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους τὴν πίστιν ἐκμανθάνειν, καὶ τῇ πέμπτῃ τῆς ἑβδομάδος ἀπαγγέλλειν τῷ Ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς πρεσβυτέροις.

E

Bals. Quomodo qui recèns ſunt illuminati debent fidem orthodoxam doceri, à diverſis canonibus didicimus. Præſens autem canon iis adjicit, nobis ſufficere non debere aſſertiones eorum qui illuminantur, affirmantium, ſe rectam fidem fuiſſe edoctos: ſed eos quidem oportere ſacra oracula diſcere totis primis quatuor diebus ſeptimanæ; quinto autem die ea Epiſcopo, vel iis quibus hoc ab illo permittetur, ſcilicet Catechiſtis, renunciare. Sic enim facientes perfectè demonſtrabunt, quòd tota anima ad fidem orthodoxam acceſſerunt, & in divinis ejus myſteriis initiati, ſatiſque confirmati ſunt. Hoc autem non ſemel facient, ſed per totam ferè ſuam vitam. Præſens autem canon omnino idem eſt cum canone xliii. Synodi Laodicenæ.

F

Βαλσ. Οἱ νεοφώτιστοι ὅπως ὀφείλυσι διδάσκεσθαι τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, ἀπὸ διαφόρων κανόνων ἐμάθομεν. ὁ δὲ παρὼν κανὼν προστίθησι, μὴ ἀρκεῖν ἡμᾶς ταῖς καταθέσεσι τῶν φωτιζομένων, διδαχθέντας ἀναδιδαχθῆναι τὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως· ἀλλὰ μανθάνειν μὲν αὐτοὺς τὰ ἱερὰ λόγια δι' ὅλων τῶν πρώτων τεσσάρων ἡμερῶν τῆς ἑβδομάδος, καὶ δὲ τῇ πέμπτῃ ἀπαγγέλλειν αὐτὰ τῷ Ἐπισκόπῳ, ἢ τοῖς ὑπηρετησομένοις παρὰ τούτου, ἤγουν τοῖς κατηχηταῖς. οὕτω γὰρ ποιοῦντες δώσουσιν ἐντελῆ πληροφορίαν, ὡς ὁλοψύχως τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει προσῆλθον, καὶ τὰ θεῖα ταύτης ἐμυήθησαν μυστήρια, καὶ ἱκανῶς ἐστηρίχθησαν. τοῦτο δὲ οὐκ ἅπαξ ποιήσουσιν, ἀλλὰ σχεδὸν διὰ ὅλης τῆς ζωῆς αὐτῶν. ὁ μέντοι παρὼν κανὼν μγ'. ἐστὶν ἀπαράλλακτος τοῦ ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου.

Zonar. Eſt hic canon idem cum Laodicenæ Synodi quadrageſimo tertio, iiſdem namque verbis inter alios ejus Synodi canones recenſetur. Porro eos qui illuminantur, hoc eſt, ad illuminationem ſe comparant, & inter catechumenos numerantur, myſteria fidei ediſcere, & quinto quoque cujuſlibet hebdomadæ die, quæ tota hebdomada didicêre, audiente Epiſcopo aut Sacerdoti-

Ζωναρ. Οὗτος ὁ κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου ἐστὶ τεσσαρακοστὸς τρίτος, αὐτοῖς γὰρ ῥήμασι τοῖς ἄλλοις κάμνουσι τῆς συνόδου ἐκείνης ἐγκαταρίθμηται. κελεύει δὲ τοὺς φωτιζομένους, ἤγουν τοὺς πρὸς τὸ φώτισμα ἑτοιμαζομένους καὶ κατηχουμένους τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐκμανθάνειν καὶ τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ ἑκάστης ἑβδομάδος ἀπαγγέλλειν, ἃ διὰ τῆς ἑβδομάδος

Digitized by Google

ἑβδομάδ☉ ἐμαθον, τῷ Ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς πρεσβυτέροις. τοῦτο ὃ γίνεσθαι, ἵνα μὴ ἀμύητ☉ τῶ καθ' ἡμᾶς μυστηρίω ὤν τις βαπτιδῇ, καὶ ἀστήρικτ☉ ὢν ὑπὸ αἱρετικῆς ὑποσυρῇ καὶ ὑποκλαπῇ.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ φωτισθεὶς, τῇ πίστιν ἀπαγγελλέτω τῇ πέμπτῃ τῆς ἑβδομάδ☉.

Δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ θείῳ φωτίσματι, καθὼς ὁ τεσσαρακοστὸς ἕκτ☉ κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου διαλαμβάνει, τῇ πίστιν ἐκμανθάνειν, καὶ τῇ πέμπτῃ τῆς ἑβδομάδ☉, καθ' ἣν μέλει φωτισθῆναι τῷ Ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς πρεσβυτέροις ταύτην ἀπαγγέλλειν.

ΚΑΝΩΝ. οθ.

Ἀλόχευτον τὸν ἐκ τῆς ἀφθόρου θεῖον τόκον ὁμολογοῦντες, ὡς καὶ ἀσπόρως συλλαβόντα, καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ κηρύσσοντες, τὸν ἐξ ἀγνοίας πραττόμενά τι τῶν μὴ δεόντων, διορθώσῃ καθυποβάλλομεν. ὅθεν ἐπειδή τινες μετὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν γεννήσεως δεικνυμένην σεμίδαλιν ἕψοντες, καὶ ταύτην ἀλλήλοις μεταδιδόντες, προφάσει τιμῆς δῆθεν λοχοῦς τῆς ἀρτιτέκτου παρθενομήτορος, ὁρίζομεν μηδὲν τοιοῦτον ὑπὸ τῶν πιστῶν πλεῖσθαι. οὐ γὰρ τιμή γε τοῦτο τῇ παρθένῳ, τῇ ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον τὸν ἀχώρητον τεκούσῃ λόγον σαρκὶ, ἐκ νοσούντων τε καὶ καθ' ἡμᾶς κτίσμα τὸν ἄφεκτον αὐτῆς τόκον ὁρίζειν καὶ ὑποχράφειν. εἴ τις οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν πράττων τοιοῦτο φωραθείη, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζέσθω.

ΒΑΛΣ. Μαθόντες οἱ ἅγιοι πατέρες, ὅτι τινὲς διὰ τιμὴν τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν καὶ θεοτόκου ἑορτάζουσι, μετὰ μίαν ἡμέραν τῆς γεννήσεως τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὰ ὁπλόχεια ταύτης μὴ σεμιδάλεως ἑψητῆς, καὶ ἑτέρων τινῶν εἰδῶν, ὥρισαν μηκέτι τοῦτο γίνεσθαι παρὰ τῶν Χριστιανῶν. τὸν γὰρ τόκον, φασὶ, τῆς θεομήτορ☉ ὁμολογοῦμεν μὴ τοιοῦτον γενέσθαι, καθὼς ἀφ' ἑτέρων λοιπῶν γυναικῶν γίνεται, ἀλλὰ ἀλόχευτον, ὅτι καὶ ἡ σύλληψις ὑπὲρ φύσιν καὶ ἐκ πνεύματ☉ ἁγίου ἐγένετο. τὴν γὰρ μὴ γνοῦσαν λοχείαν, πῶς ἡμεῖς τὰ τῶν λοχευομένων διαπραξόμεθα; ὅθεν οὐκ ἔστι τοῦτο τιμὴ τῆς ἁγίας παρθένου, τῆς ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον τεκούσης τὸν θεὸν λόγον σαρκὶ ἄνευ ὠδίνων μητρικῶν. κἀντεῦθεν οὐ χρὴ τὰ ὑπὲρ φύσιν συνεξισοῦσθαι τοῖς κατὰ φύσιν, καὶ οὐ κοινοῦσθαι ταῦτα, καὶ ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς γενέσεων ὑποχράφεσθαι. τοίνυν καὶ διορίζον☉ τὸν τοιοῦτόν τι ποιήσαντα, κληρικὸν μὲν ὄντα, καθαιρεῖσθαι· λαϊκὸν δὲ, ἀφορίζεσθαι. ἀλλ' ὅτι τοῦτο καὶ Χριστῷ χαρίεντέως εἰς ταύτην τὴν τῶν πόλεων βασιλεύουσαν ἔδοξέ τι τολμᾶν τοιοῦτον παρά τινα, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἄῤῥητον γέννησιν τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν, ἑορτάζει τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν τὴν ὁπλόχειαν τῆς ὑπαγίας θεοτόκου διὰ θείων ψαλμῳδημάτων καὶ ὑμνῳδίας ἐκκλησιαστικῆς.

ZΩNAP. Τινὲς δοκοῦντες εἰς τιμὴν τῆς ἁγίας παρθένου καὶ θεομήτορος ποιεῖν τι ἐν τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ μετὰ τὴν ἑορτὴν τῆς ἁγίας γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἐποίουν τινὰ, οἷα δὴ ταῖς λοχευομέναις γίνονται γυναιξί. ταῦτα οὖν κωλύει γίνεσθαι ὁ παρὼν κανὼν, ἀλόχευτον εἶναι λέγων τὸν τόκον τῆς ἁγίας παρθένου. λοχεία δ' ἐστὶν ἡ μετ' ὠδίνων τοῦ βρέφους ἔκτεξις, καὶ ἡ τῶν αἱμάτων ἀκόλουθος ῥύσις· ὧν μὴ πεφυκέναι τὴν θεοτόκον πιστεύομεν. ταῦτα γὰρ ταῖς φυσικῶς ἐμπαθέσιν παραμαρτεῖ· τῇ δὲ ὑπὲρ φύσιν ἡ σύλληψις. ἐγένετο γὰρ πνεύματ☉ ἁγίου ἐγένετο, καὶ ὁ τόκος τῶν φυσικῶν ἐστὶ παθῶν ὑπέρτερος. τὴν γοῦν μὴ γνοῦσαν λοχείαν πῶς ἡμεῖς τὰ τῶν λοχευομένων διαπραξόμεθα; οὔκουν καὶ ἡ μὴ τῆς ὑπαγίας παρθένου ἐστὶ, δεῖ γίνεσθαί τι δὴ τῷ ἀνεκφράστῳ τόκῳ αὐτῆς, οἷα δὴ τῶν ἄλλων γίνεται γυναικῶν

A bus, recitare jubet. Id vero ita fieri, ne mysteriorum nostræ religionis ignarus aliquis baptizetur, ac proinde parum stabilis hæreticorum artibus se à recto tramite auferri abducive patiatur.

ARIST. *Illuminatus quintâ hebdomadis feriâ fidem renunciet.*

Eum qui divinam adit illuminationem, ut & quadragesimus sextus Synodi Laodicensis Canon statuit, fidem oportet discere, & quintâ hebdomadis, quâ illuminandus est, feriâ, eam Episcopo aut Presbyteris renunciare.

CANON LXXIX.

Absque puerperio editum ex virgine Divinum partum esse confitentes, ut qui sine semine constitutus sit, idque toti gregi annunciantes, Eos qui ex ignorantia faciunt quod non decet, correctioni subjicimus. Quare quoniam aliquos post sanctæ Christi Dei nostri nativitatis diem similam coquere compertum est, & eam sibi invicem impartiri, honoris scilicet prætextu puerperii impollutæ virginis matris; statuimus, ut deinceps nihil tale fiat à fidelibus. Neque enim hoc honor est virgini, quæ supra mentem & sermonem, quod comprehendi non potest, verbum peperit carne, ex communibus, & iis quæ in nobis fiunt, inenarrabilem ejus partum definire ac describere. Si quis ergo deinceps hoc facere aggressus fuerit, si sit quidem clericus, deponatur: si verò laicus, segregetur.

BALS. Cùm intellexissent sancti patres, quòd quidam propter honorem impollutæ dominæ nostræ & deiparæ, post unum diem natalis Dei & Servatoris nostri Jesu Christi, ejus puerperium celebrant cum cocta similа & quibusdam aliis speciebus; statuerunt hoc à Christianis non esse amplius faciendum. Dei matris enim partum, inquiunt, talem non fuisse profitemur, quemadmodum à reliquis fit mulieribus, sed absque puerperio: quoniam conceptio & supra naturam & ex sancto spiritu facta est. Ei ergo, quæ puerperium non novit, quomodo nos ea quæ ad puerperas pertinent peregerimus? Quare non est hoc honor sanctæ virginis, quæ supra mentem & sermonem Deum verbum peperit carne, absque ullis maternis in partu dŏloribus. Quocirca non oportet ea, quæ sunt supra naturam, iis, quæ sunt secundùm naturam, exæquare, & ea veluti communia reddere, ex nostrísque terrestribus describere & metiri. Statuunt ergo, ut qui est hoc facturus, si sit quidem Clericus, deponatur: sin verò Laicus, segregetur. Hanc ergo ob causam, Christi Dei gratia, in hac urbium regina nemo tale quidpiam audet facere: sed post ineffabilem Christi Dei nostri nativitatem, fidelium cœtus sanctissimæ deiparæ festum celebrat divinis canticis hymnísque Ecclesiasticis.

ZONAR. Nonnulli, se in eo semper virginis ac Dei matris honori aliquid deferre existimantes die, qui sanctam Christi natalis festivitatem proxime consequitur, quædam facere soliti sunt, ex iis quæ in aliarum quoque mulierum puerperio agi consuevere. Eas res igitur hic canon prohibet, sanctæ virginis partum absque ullo puerperio fuisse dicens. Est vero puerperium emissio fœtus, quam doloris sensus ac profluvium sanguinis comitantur: quibus quidem malis nullatenus obnoxiam fuisse deiparam credimus. Partus etenim naturales ista consequuntur; ejus vero conceptio fuit supra naturam: nam à spiritu sancto effecta est, ejusdémque partus nequaquam iis, quæ partum naturalem proprie consequuntur, obnoxius fuit. Quæ igitur puerperium non agnovit, quid nos ei quæ puerperarum sunt exhibebimus? Est id quidem sacrosanctæ virgini contume-

Digitized by Google

lioſum potius, quam honorificum, eorum aliquid in ejus eximio partu, quale in aliarum mulierum fœtura contingit, uſurpari. Qui ergo tale quidpiam admiſerit, depoſitione Clericos: Laicos vero ſegregatione teneri jubet.

A

ARIST. *Qui poſt deiparæ feſtum ſimilam vel aliud quidlibet, propter ea quæ dicuntur Puerperia, præparat, ſegregatur.*

Hoc virgini, quæ ſupra mentem & ſermonem incomprehenſibile peperit carne verbum, non eſt honor, ex communibus & iis quæ in nobis ſunt, inenarrabilem ejus partum definire & deſcribere. Si quis itaque poſt ſanctæ Chriſti veri Dei noſtri nativitatis diem ſimilam coquere deprehenditur, eamque aliis exhibere, puerperii ſcilicet immaculatæ virginis matris honoris prætextu; ſi quidem Clericus eſt, deponetur: ſin vero Laicus, ſegregabitur. Divinum enim è virgine partum, ut ſine ſemine conſtitutum, ſine puerperio editum confitemur.

B

CANON LXXX.

Si quis Epiſcopus vel Presbyter vel Diaconus, vel eorum qui in clero enumerantur, vel Laicus, nullam graviorem habeat neceſſitatem vel negotium difficile, ut à ſua Eccleſia abſit diutiſſimè, ſed in civitate agens, tribus diebus dominicis in tribus ſeptimanis unà non conveniat, ſi ſit quidem Clericus, deponatur: ſin verò Laicus, communione moveatur.

C

BALS. Alii quidem diverſi canones alio modo puniunt Epiſcopos & Clericos, qui aliquandiu à ſuis Eccleſiis peregre abſunt. Præſens autem canon non ſolùm Epiſcopos & Clericos, ſed etiam Laicos, qui à ſuis regionibus in alieno ſolo degentes abſunt, cogit unà cum fidelibus communicare & orare; & ſtatuit, quòd ſi quis eorum, nulla neceſſitate propoſita, morbi ſcilicet, vel graviſſimæ ſervitutis, quæ ei non concedit ut in Eccleſia verſetur, tribus diebus dominicis cum fidelibus non convenerit, & unà non oraverit, ſed in hanc ſalutiferam communionem negligenter affectus fuerit, ſi ſit quidem Clericus, deponatur: ſi verò Laicus, à communione moveatur, hoc eſt, ſegregetur. Ex eo enim duorum alterum apparet, eum vel divina præcepta divinaſque pſalmodias & orationes non curare, vel non eſſe fidelem. Cur enim xx. diebus cum Chriſtianis in Eccleſia verſari noluit, unáque cum Dei fideli populo communicare?

D

E

ZONAR. Qui tribus hebdomadis ab Eccleſia ſua, nulla gravi neceſſitate difficilive alia cauſa impediti, abfuerint, verùm in urbe degentes cum fidelibus in Eccleſiam non convenerint, ſi quidem Epiſcopi aut Clerici ſint, eos canon deponi: laicos autem ſegregari, (hoc namque illud eſt, communione moveri) jubet.

ARIST. *Si quis nullâ cogente neceſſitate Eccleſiam tribus dominicis derelinquat, communione privatur.*

Qui ab Eccleſiâ tribus diebus dominicis abeſt, ſine neceſſitate aliqua & difficultate graviſſimâ, ſi quidem Clericus eſt, deponitur: ſin vero Laicus, ſegregatur.

F

πιστευσῶν τὸν ἢ τοιοῦτόν τι περάτωσιν, κληρικὸς μὲν ὄντας, καθαιρεῖ· λαϊκὸς δέ, ἀφορίζει.

ΑΡΙΣΤ. Ἀφορίζεται ὁ μετὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Θεοτόκου, σεμίδαλιν ἢ ἄλλο τι κατασκευάζων, διὰ τὰ λεγόμενα ὠδῖνος.

Οὐκ ἔστι τοῦτο τιμὴ τῇ παρθένῳ, τῇ ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον τὸν ἀχώρητον τεκούσῃ λόγον σαρκὶ, ἐκ τῶν κοινῶν τε καὶ καθ' ἡμᾶς τὰ καλὰ τὸν ἄφραστον αὐτῆς τόκον ὁρίζειν καὶ ὑπογράφειν. διὰ τοῦτο εἴ τις μετὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἁγίας χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν γεννήσεως σεμίδαλιν εὑρίσκεται ἕψων, καὶ ταύτην παρέχων τισὶ, προφάσει τιμῆς δῆθεν λοχείων τῆς ἀχράντου παρθενομήτορος· εἰ μὲν κληρικός ἐστι, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκός, ἀφοριζέσθω. ἀλόχευτον γὰρ ὁμολογοῦμεν τὸν ἐκ τῆς παρθένου θεῖον τόκον, ὡς καὶ ἀσπόρως συλλαβόντα.

ΚΑΝΩΝ ϙ'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἢ τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταλεγομένων, ἢ λαϊκὸς, μηδεμίαν ἀνάγκην βαρυτέραν ἔχοι ἢ πρᾶγμα δυσχερὲς, ὥστε δὴ πλείονα ἀπολείπεσθαι τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐν πόλει διάγων, τρεῖς κυριακὰς ἐν ταῖς ἑβδομάσι μὴ συνέρχοιτο, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀποκινείσθω τῆς κοινωνίας.

ΒΑΛΣ. Ἄλλοι μὲν κανόνες διαφόροις ἀλλοτρόπως κολάζουσι τοὺς Ἐπισκόπους καὶ τοὺς κληρικοὺς ἐφ' ἱκανὸν ἀποδημοῦντας ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν. ὁ δὲ παρὼν κανὼν οὐ μόνον Ἐπισκόπους καὶ κληρικοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς λαϊκοὺς τοὺς ἀπὸ τῶν χωρῶν αὐτῶν ἐν ἀλλοδαπῇ διαγίνεσθαι, καὶ συναγωγὴν μὴ τῶν πιστῶν συγκοινωνεῖν καὶ συνεύχεσθαι· καὶ διορίζεται, ὡς ἐάν τις ἐκ τούτων μηδεμιᾶς προκειμένης ἀνάγκης, νόσου τυχὸν ἢ δυλείας βαρυτάτης μὴ συναγωνίσηται αὐτῷ ἐκκλησιάζειν, δὴ τρεῖς κυριακὰς οὐ συμέλθῃ μετὰ τῶν πιστῶν καὶ συνεύξηται, ἀλλ' ἀμελῶς διατεθῇ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ σωτηριώδει κοινωνίᾳ, κληρικὸς μὲν ὢν, καθαιρείσθω· λαϊκὸς δέ, ἀποκινείσθω τῆς κοινωνίας, τουτέστιν, ἀφορίζέσθω. δυσὶν γὰρ θατέρου ἐκ τούτου ἀναφαίνεται, ἢ μηδεμίαν φροντίδα τίθεσθαι τοιοῦτον τῶν θείων εὐαγγελίων καὶ τῆς εἰς θεὸν δύσεως καὶ ὑμνῳδίας, ἢ ὃ μὴ εἶναι πιστόν· ἵνα τί γὰρ ἐπὶ εἴκοσιν ἡμέρας μετὰ τὰ Χριστουγέννα ἐκκλησιάσαι οὐχ ὑπετίθετο, καὶ συγκοινωνῆσαι τῷ πιστῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ;

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας ἀπολειφθέντας τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν, ἄνευ βαρείας ἀνάγκης τινὸς ἢ δυσχερείας ἑτέρας, ἀλλ' ἐν πόλει διαγούσας, μὴ συνερχομένους δὲ εἰς ἐκκλησίαν τοῖς πιστοῖς, Ἐπισκόπους μὲν καὶ κληρικοὺς ὄντας ὁ κανὼν καθαιρεῖσθαι προστάττει· λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζεσθαι. τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ἀποκινεῖσθαι τῆς κοινωνίας.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ μὴ δι' ἀνάγκην ἀπολιμπάνεταί τις τῆς ἐκκλησίας δὴ τρισὶ κυριακαῖς, ἀκοινώνητος.

Ὁ τῆς ἐκκλησίας ἐν τρισὶ κυριακαῖς ἀπολειφθεὶς, ἄνευ βαρυτάτης ἀνάγκης, ἢ δυσχερείας τινὸς, εἰ μὲν κληρικός ἐστι, καθαιρεῖται· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζεται.

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ ϖα΄.

Ἐπειδήπερ ἔν τισι χώραις μεμαθήκαμεν ἐν τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ ἐν προσθήκης μέρει ἐκφωνεῖσθαι μετὰ τὸ, ἅγιος ἀθάνατος, τὸ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς ἐλέησον ἡμᾶς· τοῦτό τε ὑπὸ τῶν πάλαι ἁγίων πατέρων, ὡς τῆς δυσσεβείας ἀλλότριον, ἐκ τῆς τοιαύτης ἀπέλασεν ὕμνου, σὺν τῷ τὸν τοιαύτην φωνὴν καινοργήσαντι προσκόμματι αἱρετικῷ· καὶ ἡμεῖς κυροῦντες τὰ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν δυσσεβῶς τεθεσμοθετημένα, ἀναθεματίζομεν ἔτι μετὰ τὸν παρόντα ὅρον μεταδεχομένους τὴν τοιαύτην φωνὴν ἐπ' ἐκκλησίαις, ἢ ἄλλως πως τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ τὸν νάπλουν. καὶ εἰ μὲν ἱερατικός ἐστιν ὁ παραβάτης τῶν ὁρισθέντων, ἀπογυμνοῦσθαι τοῦτον τῆς ἱερωσύνης προστάττομεν· εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ μοναχός, ἀφορίζεσθαι.

Ὁ ματαιόφρων ἐκεῖνος καὶ βλάσφημος Πέτρος ὁ Κναφεὺς, προσθήκην ἐν τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ ἐποίησε, μετὰ τὸ ἐκφωνεῖσθαι τὸ, ἅγιος ἀθάνατος, εἰπὼν ὀφείλειν λέγεσθαι τὸ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ἐλέησον ἡμᾶς. ἣν δὴ προσθήκην ἡ ἐκκλησία ὑπεδέξατο, ὡς παρῳδάγουσαν τὸν τέταρτον πρόσωπον, καὶ ἀναμένουσαν τιθεῖσαν τὸν τοῦ Θεοῦ υἱὸν τῷ τοῦ πατρὸς συνυπόστατον δύναμιν, καὶ ἀναμένουσαν, τὸν ἐσταυρωμένον Χριστὸν, ὡς ἄλλον ὄντα παρὰ τὸν ἰσχυρὸν, ἢ ὡς παθητῷ τῷ τριάδα δοξάζουσαν, καὶ συσταυροῦσθαι τῷ υἱῷ τὸν πατέρα καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ ἐδογμάτισεν ὑσσεβῶς τὸν τρισάγιον ὕμνον χάριν τῆς τριάδος λέγεσθαι· ὅπερ τι ἄρα μὴ τῆς τριαδικῆς ἁγιότητος τὰς τρεῖς τῆς ὑποστάσεως θεότητος ὑποστάσεις τὰ ἅγια σεραφὶμ ἡμῖν ὑπεμφαίνουσι· διὰ δὲ τῆς μιᾶς κυριότητος τὴν μίαν τῆς θεαρχικῆς τριάδος οὐσίαν τε καὶ βασιλείαν γνωρίζουσιν. εὕρηται δὲ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ, ὅτι λιμοῦ ποτε ἐν Κωνσταντινουπόλει λαοῦ διά τινα πτόλαιον ἀπειλοῦντος ἐπὶ Πρόκλου ἀρχιεπισκόπου γεγενημένου, ἁφαρπαγῆναι παιδίον ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ οὕτω μυηθῆναι ὑπ' ἀγγελικῆς τινος διδασκαλίας τὸν τρισάγιον ὕμνον, ἅγιος ὁ Θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς. καὶ αὖθις ὑποστραφέντος τοῦ παιδίου, καὶ τὸ μηνυθὲν ἀπαγγείλαντος, ἅσαι τὸν ὕμνον ἅπαν τὸ πλῆθος, καὶ οὕτω κοπάσαι τὴν ἀπειλήν. καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ δὲ καὶ οἰκουμενικῇ τετάρτῃ συνόδῳ τῇ ἐν Χαλκηδόνι, οὕτως ὑμνεῖσθαι ὁ τρισάγιος ὕμνος παραδέδοται. ἀλλὰ τῆς τῶν πολλῶν καὶ βλασφημάτων καινίας μηδὲ διὰ τούτων πρὸς τὸ ὀρθόδοξον δόγμα μεταριθμηθείσης, ὡς ἔοικεν, οἱ κατὰ ταύτην συνελθόντες τὴν συνοδον ἅγιοι πατέρες, διορθωσάμενοι τὰ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων περὶ τοῦ τρισαγίου ὕμνου τεθεσμοθετημένα, ἀναθέματι καθυπέβαλλον τοὺς μετὰ τὸν παρόντα κανόνα τῷ προσθήκῃ τοῦ Κναφέως τὸ τρισαγίῳ συναπλοῦσθαι· καὶ εἰ μὲν ἱερατικός ἐστι, φασὶν, ὁ παραβαίνων, καθαιρεῖσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ μοναχὸς, ἀφορίζέσθω. τοῦ δὲ κανόνος ἀναθεματίζοντος τοὺς τῷ κακόδοξον ταύτην προσθήκην παραδεχομένους, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀναθεματισμοῦ μὴ μόνον ἀτίμων γινομένων τῶν ἀναθεματιζομένων, ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἀπώλειαν ὑφισταμένων, καὶ πάσης τῆς ἐν κόσμῳ διαγωγῆς ἀπαλλοτριουμένων, θαυμάζω πῶς ὁ κανὼν, συνῳδὸς τῷ ἀναθεματισμῷ, καθαιρέσεως ἐμνήσθη καὶ ἀφορισμοῦ. ἀλλ', ὡς ἔοικε, τὰ περὶ τούτου εἰς τὸν ὕστερον κρίσιν ἀνήρτησεν, ἐφ' ᾧ τὸν μὲν παραδεξάμενον τὸν βλάσφημον ταύτην προσθήκην καὶ ῥᾳδίως μετατιθέμενον καθαιρεῖσθαι, ἢ ἀφορίζεσθαι· τὸν δὲ μὴ μετατιθέμενον ἀλλ' ἔτι τῆς βλασφήμου φλυαρίας ἀνεχόμενον, ἀναθεματίζεσθαι, καὶ οὕτω μὴ μόνον τῆς ἱερωσύνης ἢ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἀπογυμνοῦσθαι, ἀλλὰ καὶ τελοῦσθαι, ἐφ' ᾧ μὴ μεταδοῦναι τῆς αἱρέσεως καὶ ἄλλοις.

Canon LXXXI.

Quoniam in nonnullis locis didicimus, in sanctissimo hymno additamenti loco dici post illud, Sanctus immortalis, hoc, Qui crucifixus est pro nobis, miserere nostri; id autem ab antiquis sanctis patribus, ut à pietate alienum, ex hoc hymno ejectum cum scelerato hæretico, qui hanc vocem innovavit: nos quoque confirmantes ea quæ à sanctis nostris patribus piè constituta sunt, anathematizamus eos, qui post præsens decretum ejusmodi vocem in Ecclesiis admittunt, vel aliquo alio modo sanctissimo hymno adjungunt. Et si est quidem sacerdotalis ordinis qui transgressus est, eum sacerdotio privari jubemus: sin autem Laicus vel Monachus, segregari.

Bals. Stolidus ille & blasphemus Petrus Fullo in sanctissimo hymno fecit additamentũ, dicens, postquam dictum esset, Sanctus immortalis, debere dici, Qui crucifixus es pro nobis, miserere nostri. Quod quidem additamentum Ecclesia non admisit, ut quod quartam personam inducat, & Dei filium, Servatoris scilicet consistentem facultatem, seorsum ponat, & Christum crucifixum tanquam alium à forti, & tanquam affectionibus subjectam trinitatem glorificet, & Patrem unà cum Filio crucifigat & spiritum sanctum. Et decrevit quidem sanctissimum hymnum piè dici de sancta trinitate, quod per trinam sanctitatem tres supersubstantialis deitatis personas sancta nobis seraphim ostendant: per unam verò dominationem unam divinæ Trinitatis substantiam regnúmque significant. In Ecclesiastica autem historia inventum est, cùm populus Constantinopoli supplicaret, propter quasdam divinitùs intentatas minas, quæ tempore Procli Archiepiscopi fuêre, ex populo raptum fuisse puerum, & sic ter sanctum hymnum ab angelica aliqua doctrina fuisse institutum, Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis, miserere nostri: & converso rursus puero, cùm quod institutum erat renunciasset, universam multitudinem hymnum ceciniſſe, & sic minas cessâsse. Porrò autem & in sancta & universali Chalcedon. Synodo sic sanctissimum hymnum canendum esse traditum est. Sed cùm ne sic quidem multorum eorúmque blasphemorum improbitas ad orthodoxum decretum traducta esset, ut est verisimile, qui in hac Synodo convenerant sancti patres, iis, quæ à sanctis patribus, qui Chaleedone convenerant, de hoc sanctissimo hymno constituta erant, confirmatis, anathemati eos subjecerunt, qui post præsentem canonem Fullonis additamentum Trisagio adjungant: Et si est quidem sacerdotalis, inquit, ordinis, qui transgreditur, deponatur: sin autem Laicus vel Monachus, segregetur. Cùm autem canon eos anathematizet, qui malum hoc additamentum suscipiunt, & ex anathematizatione non solùm fiant, qui anathematizantur, infames, sed omnis etiam generis exitium subeant, & ab omni in mundo conversatione alienentur, miror quomodo canon depositionis & segregationis unà cum anathematismo meminit. Sed, ut est verisimile, hoc quoque Episcopali discretioni ac prudentiæ relictum est, ut qui blasphemum quidem hoc additamentum admisit & facile convertitur, deponatur vel segregetur: qui autem non convertitur, sed blasphemis nugis adhæret, anathematizetur; & sic non solùm sacerdotio vel Ecclesiastica communione privetur, sed etiam exterminetur, ut non aliis quoque hæresin communicet.

Zonar.

Digitized by Google

ZONAR. Quidam affectionibus obnoxiam divinitatem existimantes, trisagio hymno verba illa, Qui pro nobis crucifixus est, addidêre. Quod quidem ante hanc Synodum alii quoque sancti Patres, ut adulterinum rectæque sententiæ minùs consentaneum, repudiavêre; & à quibusdam adhuc, ut credibile est, usurpatum, hujus Synodi auctores ex trisagio tollunt; quique id nihilominus adhibuerint, ac trisagio quomodocunque adjunxerint, anathemate damnant. Atque hujus decreti violatores, sacratos quidem depositione; Monachos verò aut Laicos segregationis pœna teneri jubent.

ARIST. *Qui hymno trisagio, illud, Qui Crucifixus, adjungit, heterodoxus censetur.*

Dicitur, quod sub Theodosii junioris imperio Puer in campi precibus sublatus est, & per multas horas in sublimi suspensus; & audivit vocem divinam, ne hoc, *Qui pro nobis crucifixus*, in Trisagio adderetur, ut vesanus Paulus Samosatenus delirè effutiebat. Si quis itaque talem vocem hymno Trisagio adjunxerit, ut heterodoxus anathemate percutietur. Invenies autem in Damasceno cap. liii. de Trisagio plenius tractans; & propter quam causam puer in sublimi attollebatur.

CANON LXXXII.

Inter nonnullas venerabilium imaginum picturas, agnus, qui digito Præcursoris monstratur, depingitur, qui ad gratiæ figuram adsumptus est, verum nobis agnum per legem Christum Deum nostrum præmonstrans. Antiquas ergo figuras & umbras, ut veritatis signa & characteres, Ecclesiæ traditas amplectentes, gratiam & veritatem præponamus, eam ut legis impletionem suscipientes. Ut ergo quod perfectum est, saltem coloribus effigiatum, omnium oculis subjiciatur, agni ejus, qui tollit peccatum mundi, Christi Dei nostri instar hominis characterem, etiam in imaginibus deinceps pro veteri agno statui jubemus, ut per ipsum verbi Dei humiliationem mente comprehendentes, ad memoriam quoque ejus in carne conversationis, ejúsque passionis & salutaris mortis manu ducamur, ejúsque quæ ex eo facta est mundo redemptionis.

BALS. Quando adversus Ægyptiorum primogenita Moses jussu Dei elocutus est, jussit ab Hebręis agnum interfici, & ejus sanguine Judæorum limina inungi: ut à primogenitorum destructore ad eos adiri non posset. Hic ergo agnus præfigurabat Dominum. Unde etiam magnus propheta angelisque æqualis præcursor, cùm Dominum & Deum nostrum Jesum Christum vidisset, dixit, Ecce agnus Dei, filius patris, qui tollit peccatum mundi. Quidam ergo in sacris imaginibus sanctum pręcursorem describentes, è regione ejus agnum imprimebant, qui à pręcursoris digito monstrabatur. Hoc ergo sancta Synodus prohibens, statuit, quòd quoniam agnus in typum veritatis acceptus est; umbrę autem & signa & typi præterierunt, utpote cùm veritas exhibeatur: typos quoque & umbras, ut signa veritatis, amplectimur; sed veritatem præponimus. Et ideo typum quidem cessare statuerunt; pro agno autem in sanctis imaginibus ipsum Dominum & Deum nostrum Jesum Christum humana forma describi. Si hæc autem ita se habeant, eos malè facere arbitror, qui in Ecclesia columbas emittunt pro sancti spiritus adventu: & qui pro illâ stellâ, quæ novo modo apparuerat & erat admirabilis, cereos accendunt: & qui ineffabilem & salutarem Domini & Dei & Servatoris nostri Jesu Christi generationem puero & thoro strato exprimunt, & quæ sunt supra rationem & mentis cogitationem humanis studiis describunt.

A ΖΩΝΑΡ. Οἱ τῇ θεότητι πάθος προσαρμόζοντες προσέθεντο τῷ τρισαγίῳ τὴν προσθήκην ταύτην, ὃ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς. ὅπερ καὶ πρὸ τῆς συνόδου ταύτης ὑφ' ἑτέρων ἁγίων πατέρων, ὡς νόθον καὶ τῆς ὀρθῆς δόξης ἀλλότριον, ἀπεβλήθη, καὶ ἔστι δὲ παρά τινων, ὡς ἔοικε, λεγόμενον, οἱ τῆς συνόδου ταύτης τοῦ τρισαγίου αὐτὸ ἐξορίζουσιν, ἀναθέματι καταδικάζοντες τοὺς ἔτι αὐτὸ παραδεχομένους, καὶ τῷ τρισαγίῳ ὁπῳδήποτε συνάπτοντας. καὶ καθαιροῦσι μὲν τοὺς ἱερατικοὺς παραβαίνοντας τὰ ὁρισθέντα, τοὺς δὲ μοναχοὺς ἢ λαϊκοὺς ἀφορίζουσιν.

B ΑΡΙΣΤ. Τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ ὁ συνάπτων τὸ, ὁ σταυρωθεὶς, ἑτερόδοξος.

Λέγεται, ὡς ἐπὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ ἤρθη παιδίον ἐν τῇ τοῦ κάμπου λιτῇ, καὶ ἐπὶ πολλὰς ὥρας μετέωρον γέγονε, καὶ ἤκουσε θείας φωνῆς, μὴ προστιθέναι ἐν τῷ τρισαγίῳ τὸ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ὡς ὁ παράφρων Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς ἐληρώδει. εἴ τις οὖν τὴν τοιαύτην φωνὴν τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ συνάψει, ὡς ἑτερόδοξος ἀναθεματισθήσεται. εὑρήσεις δὲ καὶ ἐν τῷ Δαμασκηνῷ νγ'. κεφάλαιον διαλαμβάνον πλατύτερον περὶ τοῦ τρισαγίου, καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν ἤρθη τὸ παιδίον.

C ΚΑΝΩΝ πβ'.

Εν τισι τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ προδρόμου δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὃς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος, τὸν ἀληθινὸν ἡμῖν διὰ νόμου προϋποφαίνων ἀμνὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. τοὺς οὖν παλαιοὺς τύπους καὶ τὰς σκιὰς, ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε καὶ προχαράγματα, τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένους κατασπαζόμενοι, τὴν χάριν προτιμῶμεν καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὡς πλήρωμα νόμου ταύτην ὑποδεξάμενοι. ὡς ἂν οὖν ὃ τέλειον κἂν ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσιν ὑπογράφηται, τὸν τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν κόσμου, ἀμνοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτῆρα καὶ ἐν ταῖς εἰκόσιν ἀπὸ τοῦ D νῦν, ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἀμνοῦ, ἀναστηλοῦσθαι ὁρίζομεν, δι' αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως τοῦ Θεοῦ λόγου κατανοοῦντες, καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας, τοῦ τε πάθους αὐτοῦ καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι, καὶ τῆς ἐντεῦθεν γενομένης τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως.

ΒΑΛΣ. Οτε τὴν κατὰ τῶν πρωτοτόκων Αἰγυπτίων ἀπειλὴν διελάλησε κατὰ κέλευσιν τοῦ θεοῦ ὁ Μωϋσῆς, ἐνετείλατο τοῖς Εβραίοις σφαγιάσαι ἀμνὸν, καὶ τῷ αἵματι τούτου χρισθῆναι τὰς Ιουδαϊκὰς φλιὰς, ὡς ἂν ἄβατοι ὦσι τῷ τοῦ πρωτοτόκων ὀλοθρευτῇ· προετύπου οὖν ὁ τοιοῦτος ἀμνὸς τὸν E Κύριον. ὅθεν καὶ ὁ μέγας ἐν προφήταις καὶ ἰσάγγελος πρόδρομος ἰδὼν τὸν Κύριον Ιησοῦν Χριστὸν καὶ Θεὸν ἡμῶν, εἶπεν, ἰδοὺ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. τινὲς οὖν ἐν ἁγίαις εἰκόσι τὸν ἅγιον πρόδρομον ἀναστηλοῦντες, ἀμνὸν ἀντικρὺ αὐτοῦ ἀνεχάραττον ὑπὸ τοῦ προδρόμου δακτυλοδεικνούμενον. τοῦτο τοίνυν ἡ ἁγία σύνοδος ἀποτρέπουσα, ὥρισεν, ὡς ἐπεὶ ὁ ἀμνὸς εἰς τύπον τῆς ἀληθείας παρελήφθη, αἱ σκιαὶ δὲ καὶ οἱ τύποι καὶ τὰ σύμβολα παρῆλθον, ὡς τῆς ἀληθείας παῤῥησιασθείσης· κατασπαζόμεθα μὲν καὶ τοὺς τύπους καὶ τὰς σκιὰς ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολα, προτιμώμεθα δὲ τὴν ἀλήθειαν. διὸ καὶ ὥρισεν τὰ μὲν τοῦ τύπου σχολάσαι· ἀντὶ δὲ ἀμνοῦ, ἐν ταῖς ἁγίαις εἰκόσιν F ἀναστηλοῦσθαι αὐτὸν τὸν κύριον ἡμῶν Ιησοῦν Χριστὸν καὶ Θεὸν ἡμῶν, κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτῆρα. εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχουσι, νομίζω ὅτι κακῶς ποιοῦσιν οἱ ἐπ' ἐκκλησίας περιστερὰς ἀπολύοντες ἀντὶ πνεύματος ἁγίου ἐπιδημίας, καὶ ἀντὶ τοῦ ἀστέρος ἐκείνου τοῦ ὑπερφυοῦς καὶ καινοφανοῦς κηρὸν ἀνάπτοντες· καὶ τὴν ἀπόῤῥητον καὶ σωτήριον ἐν σπηλαίῳ γέννησιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ διὰ παιδὸς καὶ στρωμνῆς ὑποτυποῦντες, καὶ τὰ ὑπὲρ λόγον καὶ ἔννοιαν ἀνθρωπίνοις ἐπιτηδεύμασι διαγράφοντες.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Ο τοῖς Ἑβραίοις ὑπὸ Μωσέως ἐντα- A
λθεὶς σφαγιαζόμενος ἀμνός, ᾧ τῷ αἵματι αἱ φλιαὶ τῶν οἴ-
κων αὐτῶν χριαθεῖσαι ἄβατοι τῷ τῶν πρωτοτόκων ἔσφη ὀ-
λοθρευτῇ, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν προετύπου
καὶ προεικόνιζεν. ὅθεν καὶ ὁ Βαπτιστὴς δεικνύων τοῖς λαοῖς
τὸν Χριστὸν, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ, ἔφη, ὁ αἴρων τὴν
ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. ἐγράφετο οὖν ἐν εἰκόσιν ἀμνὸς, καὶ ὁ
προδρομεὺς τῷ δακτύλῳ δεικνύων αὐτόν. τοῦτο δὲ μὴ γί-
νεσθαι ἡ συνοδος αὕτη θεσπισθεῖσα, λέγουσα, ὅτι τοὺς μὲν
τύπους καὶ τὰς σκιὰς τιμῶμεν ὡς σύμβολα τῆς ἀληθείας
καὶ προχειρίσματα, προτιμῶμεν δὲ τὴν χάριν καὶ τὴν
ἀλήθειαν· καὶ ὁρίζομεν μηκέτι ἐν εἴδει ἀμνοῦ γράφε- B
σθαι τὸν ἀρτιον τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ τὸν
ἀνθρώπινον χαρακτῆρα ἀναπλουσθαι αὐτὸν ἐν εἰκόσιν· ἵν'
οὕτω καταγνῶμεν τὴν συγκατάβασιν τοῦ θεοῦ λόγου, καὶ
τὸ τῆς αὐτοῦ ταπεινώσεως ἄμετρον, καὶ μνημονεύωμεν τῆς ἐν
σαρκὶ ἀναστροφῆς αὐτοῦ, καὶ τοῦ πάθους καὶ τοῦ σωτηρίου θανά-
του, καὶ ὅσων εὐεργεσιῶν ἐτύχομεν δι' αὐτοῦ.

Zonar. Qui ab Hebræis agnus Moſe præcipiente immolatus eſt, cujus ſanguine conſignata domorum limina primogenitorum interfectori inacceſſa fuere, is Chriſti Ieſu Domini noſtri typum ac imaginem referebat. Quapropter & Baptiſta, cum Chriſtum populo indicaret, Ecce, inquit, agnus Dei, qui tollit peccatum mundi. Proinde in imaginibus quoque agnus, cum præcurſore illum intento digito monſtrante, effingebatur. Quod quidem hæc Synodus fieri vetat, figuras dicens, & umbras, ut ſigna veritatis indicia- que, veneramur; ſed gratiam & veritatem, longè pluris facienda eſſe judicamus: ac ne in poſterum is, qui peccatum mundi tollit, agni ſpecie in imaginibus pingatur, ſed humano habitu ac figura exprimatur, decernimus; ut hinc, quæ noſtra cauſa Verbi Dei abjectio demiſſioníſque immenſitas fuerit, intelligamus, ejúſque in carne converſationis, & paſſionis ac mortis quoque ſalutaris, &, quæcunque demum in nos contulit, beneficiorum, memoriam perpetuò conſervemus.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ χαράξεις ἀμνὸν εἰς τύπον Χριστοῦ· ἀλλ' ἐκεῖνον αὐτόν.

Arist. *Non depinges agnum in typum Chriſti: ſed illum ipſum.*

Ο ἀμνὸς εἰς τύπον προελήφθη τοῦ ἀληθινοῦ Χριστοῦ C
τοῦ θεοῦ ἡμῶν. καὶ ὑ χρὴ τὸν τύπον προτιμᾶσθαι τῆς ἀλη-
θείας, καὶ ἀμνὸν ἐν ταῖς σεπταῖς εἰκόσιν ἐγχαράσσειν, τῷ δα-
κτύλῳ τὸν προδρόμου δεικνύμενον· ἀλλὰ αὐτὸν τὸν Χριστὸν καὶ
θεὸν ἡμῶν, καὶ ἐν ταῖς γραμματουργίαις καὶ τὸ ἀνθρώπινον
ἐγχαράττειν.

Agnus in veri Chriſti Dei noſtri typum aſſumptus fuit. Et non oportet typum veritati præponere, & agnum in venerabilibus imaginibus præcurſoris digito monſtratum depingere: ſed ipſum Chriſtum & Deum noſtrum etiam coloribus delineatum forma humana exprimere.

ΚΑΝΩΝ πγ'.

Canon LXXXIII.

Μηδεὶς τοῖς σώμασι τῶν τελουτησάντων τὴν εὐχαριστίαν με-
ταδιδότω. γέγραπται γὰρ, λάβετε, φάγετε· τὰ δὲ τῶν
νεκρῶν σώματα, οὐδὲ λαβεῖν δύνανται, οὐδὲ φαγεῖν.

Nemo mortuorum corporibus Euchariſtiam communicet. Scriptum eſt enim, Accipite, comedite. Mortuorum autem corpora nec accipere poſſunt, nec comedere.

ΒΑΛΣ. Ο Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς D
δειπνήσας μετὰ τῶν οἰκείων μαθητῶν, καὶ τοῖς ἄρτοις τούτοις
μεταδιδοὺς, λάβετε, φάγετε, ἔφησε, τοῦτ' ἔστι τὸ σῶ-
μά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν·
καθὼς τοῦτο ἐν εὐαγγελίοις γέγραπται. εἴωθεν γοῦν πρὸ τῆς
συνόδου ταύτης πολλοί τισι μεταδιδόναι τῶν θείων ἁγιά-
σματων (ταῦτα γὰρ εὐχαριστίαν οἱ πατέρες ὠνόμασαν) σώ-
μασι νεκροῖς. τοῦτον οὖν κωλύοντες οἱ πατέρες, διωρίσαντο
μηκέτι τοιοῦτόν τι γίνεσθαι. ὅτι, φασὶ, γέγραπται, λάβετε,
φάγετε· τὰ δὲ σώματα τῶν νεκρῶν, οὔτε λαβεῖν ἔτι φαγεῖν
δύανται. ἀνάγνωσον καὶ τὸ ιη'. κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ E
συνόδου. Τὸ μύρῳ χρεωκόπεσθαι τοῖς ἀρχιερεῦσι μετὰ τελευ-
τὴν ἄγιον ἄρτον, καὶ οὕτως ἐνταφιάζεσθαι, νομίζω γίνε-
σθαι εἰς ἀποτροπὴν τῶν δαιμονίων, ἵνα δι' αὐτοῦ ἐφοδιάζό-
μενον πρὸς οὐρανὸν, ὁ τῆς μεγάλης καὶ ἀποστολικῆς καθα-
ξιωθεὶς ἐπαγγέλματος.

Bals. Dominus & Deus noſter Ieſus Chriſtus, cùm unà cum ſuis diſcipulis cœnans eis panem impertiiſſet, dixit, Accipite, comedite; hoc eſt corpus meum, quod pro vobis frangitur in remiſſionem peccatorum: ſicut hoc ſcriptum eſt in Evangeliis. Ante hanc ergo Synodum mos erat nonnullis divina ſacramenta (ea enim patres Euchariſtiam nominavêre) corporibus mortuis impertire. Patres ergo hoc fieri prohibentes, tale quid non ampliùs faciendum decreverunt. Quoniam, inquiunt, ſcriptum eſt, Accipite, comedite: mortuorum autem corpora non poſſunt accipere, nec comedere. Lege & xviii. can. Carth. Syn. Quòd autem ſanctus panis Antiſtitibus poſt mortem tradatur, & ſic ſepeliantur, exiſtimo hoc fieri ad avertendos dæmonas, & ut per ipſum, tanquam viaticum, deducatur ad cœlum, qui magna & Apoſtolica profeſſione dignus eſt habitus.

ΖΩΝΑΡ. Εθος ἦν παλαιὸν μεταδίδοσθαι τοῖς νεκροῖς
σώμασι τὸ τελουτησάντων τὸ σώματος καὶ τὸ αἵματος τοῦ κυ-
ρίου. τὴν γὰρ εὐνόμασαν εὐχαριστίαν, ὅτι εὐχαριστεῖν ἡμᾶς
χρὴ μεταλαμβάνοντας τούτων, ὡς ἀξιωθέντας τοιούτων
δωρεῶν. τοῦτον τίνων γίνεσθαι ὁ κανὼν ἀπηγόρευσε, καὶ τὴν
αἰτίαν ἐπάγει λέγων, ὅτι ὁ κύριος μεμερισμένων τὸν ἄρτον τοῖς F
μαθηταῖς, λάβετε, φάγετε, εἶπε· τὰ δὲ νεκρωθέντα σώ-
ματα ὔτε λαβεῖν, οὔτε φαγεῖν δύανται. καὶ ὁ ὀκτωκαιδέκα-
τος κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου περὶ τῆς συνόδου
ταύτης ἀπηγόρευσε τὸ τῆς εὐχαριστίας μεταδίδοσθαι τοῖς νε-
κροῖς.

Zonar. Antiquæ conſuetudinis fuit corpus & ſanguinem Domini mortuorum corporibus impertiri. Illa ſiquidem Euchariſtiæ nomine intelliguntur, quod ea dum percipimus, ſit à nobis, qui ejuſmodi muneribus digni habiti ſimus, gratiarum actio adhibenda. Id igitur hic canon fieri vetuit, ejúſque rei rationem hanc ſubdit, quod panem Dominus in diſcipulos dividens, Accipite, ait, & comedite: mortuis autem cadaveribus neque accipere neque comedere datum eſt. Carthaginenſis quoque Synodi decimooctavo canone, jam olim ante hanc ſynodum, Euchariſtiam vita functis præbere ne liceat interdictum eſt.

ΑΡΙΣΤ. Σώματι νεκρῷ οὐ μεταδοτέον τῶν ἁγιασμάτων.

Arist. *Corpori mortuo ſacramenta non ſunt communicanda.*

Ἐπειδὴ γέγραπται, λάβετε, φάγετε· τοῖς δὲ τῶν νεκρῶν

Quoniam ſcriptum eſt, Accipite, edite; at mortuorum

tuorum corporum nec accipere poſſunt, nec comedere: nemo mortuis divina Sacramenta communicabit.

σώματα ὔτε λαβεῖν ὔτε φαγεῖν δύνανται· ὐδεὶς μεταδώσει τοῖς τελευτήσασι τ᾽ θείων καὶ ἁγιασμάτων.

Canon LXXXIV.

Canonicas patrum leges ſequentes, de infantibus quoque decernimus, quoties non inveniuntur firmi teſtes, qui eos indubiè baptizatos eſſe dicant, nec ipſi propter ætatem de ſibi tradito myſterio aptè reſpondere poſſint, debere ſine ulla offenſione baptizari: ne forte ejuſmodi dubitatio eos tali ſanctitatis puritate privet.

ΚΑΝΩΝ ϖδ'.

Τοῖς κανονικοῖς τ῀ν πατέρων θεσμοῖς κατακολουθοῦντες, ὁρίζομεν καὶ περὶ τ῀ν νηπίων, ὁπόταν μὴ εὑρίσκωνται βέβαιοι μάρτυρες, οἱ ταῦτα ἀναμφιβόλως βαπτισθέντα αὐτὰ λέγοντες, καὶ αὐτὰ ζῶντα διὰ τὴν ἡλικίαν περὶ τῆς παρα δοθείσης αὐτοῖς μυσταγωγίας ἀποκρίνασθαι ὑπευθύνως ἰσχύσιν, χωρὶς τινος προσκόμματος ὀφείλειν ταῦτα βαπτίζεσθαι· μήποτε ὁ τοιοῦτος διασμὸς ἀποστέρηση αὐτὰ τῆς τοιαύτης τ῀ ἁγιασμοῦ καθαίρσεως.

B

Bals. Patres, qui Carthagine convenerant, quorum præſens canon meminit, unum baptiſmum confitentes ex ſancti ſymboli comprehenſione, can. lxxii. ſtatuerunt, ut qui in infantia dicuntur eſſe baptizati ſive non, ſi non ſint firmi teſtes, qui eos eſſe baptizatos plenè & integrè probent, baptizentur. His ergo conſequenter patres in præſenti canone ea ipſa ſtatuerunt, quæ & qui Carthagine convenerunt jusſerant: ut ii ſcilicet baptizarentur, de quibus dubitabatur, an baptizati eſſent, ſi nec illi ipſi probare poſſint ſe fuiſſe baptizatos, eo quòd neſciant quid ſibi in infantia factum ſit (nam ἡλίκια eſt ætas imperfecta) nec teſtes adducunt, qui probent eos fuiſſe baptizatos. Eſt enim timendum, ne propter dubitationem infantes ſacro baptiſmate & regno cœlorum, quod per id datur, priventur, prout eſt vox Domini dicentis, Niſi quis per aquam & ſpiritum renatus fuerit, non intrabit in regnum cœlorum. Hæc autem conſtituta ſunt, quon am non permittebant aliqui, ut tales propter dubitationem baptizarentur: ne eos, qui anteà baptizati fuerant, rebaptizare viderentur. De ea re autem ſæpe ſynodicè controverſia exorta eſt. Cùm enim infantes ex Chriſtianorum regione à Scythis & Agarenis bello capti eſſent, & Romanis divenditi, dubitatum eſt, an oporteat venundatos baptizari. Dicebant enim nonnulli, quoniam ex Chriſtiana regione capti ſunt, præſumptio eſt eos fuiſſe in regione baptizatos in infantia, nec rebaptizandos. Placuit verò potiùs baptizandos eſſe, eo quòd hi neſciant, an in infantia baptizati fuerint, nec ulli inveniantur qui baptiſmum affirment. De iis autem, qui ex infidelium regione capiuntur, eos eſſe baptizandos indiſtinctè ſtatutum eſt: niſi teſtes profiteantur eos poſt captivitatem fuiſſe baptizatos. Tempore autem ſanctiſſimi Patriarchæ domini Lucæ ſynodicè adfuerunt Agareni, & cùm ab eis poſtularetur ut baptizarentur, dixerunt, quòd in ſuis regionibus antea baptizati fuerant. Et interrogati quomodo reſponderunt, eſſe conſuetudinem ut omnes Agarenorum infantes ab orthodoxis ſacerdotibus baptizarentur: non tamen admiſſi fuerunt. Audierant enim, quòd baptiſmus, quem infideles à Chriſtianis petunt, non bona affectione & orthodoxo propoſito petitur; ſed propter corporalem medicinam. Perſuaſum eſt enim Agarenis, fore ut ſui liberi à dæmone vexentur, & tanquam canes malè oleant, niſi baptiſmum Chriſtianum aſſequantur. Quamobrem, non ut omnium animæ ſordidum mundatorem, divinæque lucis & ſanctificationis præbitorem, baptiſmum poſtulant; ſed tanquam veneficium & incantationem. Quidam autem eorum dicebant ſe matres habere orthodoxas, ſéque earum cura fuiſſe ab orthodoxis baptizatos: ſed nec ii exauditi ſunt, quoniam teſtes non adducebant, qui hoc ipſum pro teſtimonio dicerent; imo potiùs condemnati ſunt, quòd non bonam de ſe exiſtimationem dabant, quòd rectè ad fidem non accederent. Propterea & hos omnes baptizari permiſſum eſt.

C

D

E

F

Βαλσ. Οἱ ἐν Καρθαγ῀νι συνελθόντες πατέρες, ὧν ὁ παρὼν κανὼν μέμνηται, ἓν βάπτισμα ὁμολογοῦντες, καὶ τὸ τ῀ ἁγίου συμβόλου προλαβόντες, ὥρισαν ἐν κανόνι οβ'. τοὺς ἐν νηπιότητι λεγομένους βαπτισθ῀ναι, εἴτε καὶ μὴ βαπτίζεσθαι, ἐὰν μὴ ὦσι μάρτυρες βέβαιοι πληροφοροῦντες αὐτοὺς βαπτισθ῀ναι. ἀκολούθως οὖν τούτοις ἐνθεσμοθέτησαν οἱ πατέρες ἐν τ῀ παρόντι κανόνι αὐτὰ ἐκεῖνα, ὅσα καὶ οἱ ἐν Καρθαγ῀νι συνελθόντες προεκελεύσαντο· δηλονότι βαπτίζεσθαι τὲς ἀμφιβαλλομένους βαπτισθ῀ναι, εἰ μήτε αὐτοὶ ἐκεῖνοι δύνανται πληροφορ῀σαι ὅ βαπτισθ῀ναι, διὰ ὃ μὴ εἰδέναι τί γέγονεν εἰς τούτους ἐν νηπιότητι (ἡλίκια γάρ ἐστιν ἡ ἀτελὴς ἡλικία) μηδὲ μάρτυρας φέρεσθαι πληροφοροῦντας ὅ βαπτισθ῀ναι αὐτούς. δέος γάρ ἐστι, μήποτε διὰ τὸ διασμὸν ἀποστερηθῶσι τὸ νήπια τ῀ θείου βαπτίσματος, καὶ τ῀ς διὰ τ῀ν διδομένης βασιλείας τ῀ν οὐρανῶν, καὶ τὸ τ῀ κυρίου φωνὴν τὸ λέγουσαν, ἐὰν μή τις γεννηθ῀ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὸ βασιλείαν τ῀ν οὐρανῶν. ταῦτα δὲ νενομοθέτηται, ὅτι τινὲς οὐ προεχώρουν διὰ τὸ ἀμφιβολίαν βαπτίζεσθαι τοὺς τοιούτους· ἵνα μὴ δόξωσιν ἀναβαπτίζειν τοὺς προβαπτισθέντας. περὶ δὲ τούτου πολλάκις ἀμφισβήτησις γέγονε συνοδικῶς. νηπίων γὰρ ἀπὸ Χριστιανικ῀ς χώρας αἰχμαλωτισθέντων παρὰ Σκυθῶν καὶ Ἀγαρηνῶν, καὶ διαπεπραθέντων πρὸς Ρωμαίους, ἀμφιβολία γέγονεν, εἰ χρὴ τοὺς πωληθέντας βαπτισθ῀ναι. ἔλεγον γάρ τινες, ὡς ἐπεὶ ἀπὸ Χριστιανικ῀ς χώρας ἠχμαλωτίσθησαν, πρόληψίς ἐστι βαπτισθ῀ναι κ῀ χώραν ἐν νηπιότητι, καὶ οὐ χρὴ αὖθις ἀναβαπτισθ῀ναι. ἤρεσε δὲ μᾶλλον ὀφείλειν βαπτισθ῀ναι, διὰ ὃ μὴ εἰδέναι τούτους εἰ ἐν νηπιότητι ἐβαπτίσθησαν, μήτε τινὰς δύνασθαι διαβεβαιουμένους ὅ βάπτισμα. περὶ δὲ τ῀ς ἀπὸ χώρας ἀπίστων αἰχμαλωτιζομένων ὠφέλει, ἀδιαφθόρους αὐτοὺς βαπτίζεσθαι· εἰ μὴ μάρτυρες ὁμολογοῦσι βαπτισθ῀ναι τούτους μ῀ τὸ αἰχμαλωσίαν. ὅτι δὲ τ῀ς ἡμερῶν τ῀ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Λουκᾶ, πρέσβεσθαι Ἀγαρηνοὶ συνοδικῶς, καὶ ἀπαιτέμενοι βαπτισθ῀ναι, εἶπον, ὡς ἔθος ἐστὶ εἰς τὰς χώρας αὐτ῀ς βαπτισθ῀ναι. καὶ ἐρωτώμενοι ὅπως, ἀπελογήσαντο, ὅτι συνήθεια ἔστι πάντα τὰ νήπια τ῀ς Ἀγαρηνῶν βαπτίζεσθαι παρὰ ὀρθοδόξων ἱερέων· ἀλλ᾽ οὐ προσδέχθησαν. ἠκούσθη γάρ, ὡς ὃ παρὰ τ῀ς ἀπίστων ζητούμενον ἀπὸ τ῀ς Χριστιανῶν βάπτισμα, οὐ κατὰ διάθεσιν ἀγαθὴν καὶ προαίρεσιν ὀρθόδοξον ζητεῖται· ἀλλὰ διὰ θεραπείαν σωματικήν. δέδοκται γὰρ παρὰ τοῖς Ἀγαρηνοῖς, τὰ πάντα τέκνα δαιμονᾶν καὶ κατὰ κύνας ὄζειν, εἰ μὴ βαπτίσματος τύχωσι Χριστιανικοῦ. κἀντεῦθεν σὺν ὡς καθαρτήριον πάντως ῥύπους ψυχικοῦ, καὶ φωτὸς θείου καὶ ἁγιασμοῦ πάντων ἀναπαλοῦνται ὅ βάπτισμα, ἀλλ᾽ ὡς φαρμακείαν ἢ ἐπῳδήν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτ῀ς εἶπον μητέρας ἔχειν ὀρθοδόξους, καὶ ἀπὸ σπουδ῀ς τούτων βαπτισθ῀ναι αὐτὲς παρὰ ὀρθοδόξων· ἀλλ᾽ οὐδὲ οὗτοι εἰσηκούσθησαν, ὅτι οὐ παρέσησαν μάρτυρες τοῦτο αὐτὸ μαρτυροῦντες. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ κατεγνώσθησαν, ὡς μὴ ἀγαθὴν πρόληψιν διδόντες καθ᾽ ἑαυτ῀ς, εἰς ὃ μὴ προσέρχεσθαι τ῀ πίστει ὀρθ῀ς. διὸ καὶ ἐξεχωρήθη πάντας τούτους βαπτισθ῀ναι.

Zonar.

Digitized by Google

A

ΖΩΝΑΡ. Εν βάπτισμα ὁμολογεῖν ἐκ τοῦ θείου συμβόλου τῆς πίστεως δεδιδάγμεθα. ὅτι δὲ ὁ κύριος ἔφη, εἰ μή τις γεννηθῇ δι ὕδατος καὶ πνεύματος οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, διὰ τοῦτο ἔδοξε τοῖς ἱεροῖς πατράσι παλαιοτέρων πατέρων ἐξακολουθοῦσι θεσμοῖς, εἰ ἀμφίβολόν ἐστι βαπτισθῆναί τινας, ἐκείνων μὲν μὴ εἰδότων εἰ ἐβαπτίσθησαν διὰ νηπιότητα καὶ ὀλίαν ἀτελῆ τῆς ἡλικίας αὐτῶν (ἡλικία γὰρ ἡ κεῖρα ἐρμηνεύεται) καὶ ὑπό τινες δύνωνται εἰδότες καὶ μαρτυρῶντες, ὅτι ἐβαπτίσθησαν, βαπτίζεσθαι αὐτοὺς χωρὶς πνος προσκόμματος, ἀντὶ τοῦ μή πινος ἐμποδίου ὄντος διὰ τὸ ἀγνοεῖσθαι εἰ ἐβαπτίσθησαν. τοῦτο δέ, φασιν, ὁρίζομεν, ἵνα μὴ διὰ διταγμὸν καὶ ἀμφιβολίαν τὸ, εἴτε ἐβαπτίσθησαν εἴτε μή, σκηπτῶσι τῆς τοιαύτης ἐκ ἀγιασμοῦ καθάρσεως, καὶ ἔξω μείνωσι τῆς τοῦ θεοῦ βασιλείας καὶ τοῦ κυρίου ἀπόφασιν.

ZONAR. Unum baptiſma confiteri divino fidei ſymbolo edocti ſumus. Quoniam verò Domini illa verba ſunt, Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu non intrabit in regnum cœlorum, propterea ſancti Patres, antiquiorum Patrum ſecuti decreta, ſtatuere; ut ſi de aliquibus, ſint baptizati nec ne, incertum ſit, cum nec ipſi ob infantiam ætatemque teneram (eſt idem namque κεῖρα, quod ætas) ſe baptiſmo initiatos norint, nec aliorum, qui id ſciant, teſtimonio baptizatos eſſe probari poſſit, ſine offenſione, hoc eſt, ſine ulla mora cunctationéque, cum nihil de illorum baptiſmo certi cognitum ſit, baptizentur. Hoc vero, inquiunt, ita decernimus, ne ob incertam ambiguámque de baptiſmo ſuſcepto ab his hominibus controverſiam, tali ſanctitatis puritate priventur, atque à Dei regni aditu ex dominica aſſertione prohibeantur.

B

ΑΡΙΣΤ. Οἱ μὴ γινώσκοντες, μηδὲ μαρτυρούμενοι βαπτισθῆναι, βαπτιζέσθωσαν.

ARIST. *Qui nec cognoſcunt, nec per teſtes probare poſſunt, ſe baptizatos eſſe, baptizentur.*

Ὅσοι ἀγνοοῦσιν εἰ ἐν τῇ νηπιώδει αὐτῶν ἡλικίᾳ ἐβαπτίσθησαν, καὶ οὐδὲ διείσονταί τινες ἀξιόπιστοι μάρτυρες ἀναμφιβόλως αὐτοὺς βεβαιοῦντες βαπτισθῆναι· χωρὶς πινος προσκόμματος βαπτιζέσθωσαν.

Quotquot ignorant, an in infantili ſuâ ætate baptizati fuerint; & non inveniuntur aliqui teſtes fide digni, qui extra controverſiam confirmatum dent, eos C fuiſſe baptizatos: ſine ullo ſcandalo baptizentur.

ΚΑΝΩΝ πέ.

CANON LXXXV.

Ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων βεβαιοῦσθαι πᾶν ῥῆμα γραφικὰς παραλαμβάνομεν. τοὺς οὖν ὑπὸ τῶν οἰκείων δεσποτῶν ἐλευθερουμένους δούλους ὅτι ἐπὶ τριῶν μάρτυσι, τῆς τοιαύτης τιμῆς ἀπολαύειν δίκαιόν ἐσμεν, οἳ ὅ κύριος παρόντες τῇ ἐλευθερίᾳ προσοίσουσιν, καὶ ὅ πιστὸν ἐξ ἑαυτῶν τοῖς γινομένοις παρέξουσιν.

In duobus vel tribus teſtibus confirmari omne verbum ex ſcriptura accepimus. Servos ergo, qui à ſuis dominis ſub tribus teſtibus manumittuntur, eo frui honore decernimus; qui præſentes libertati vires & firmitatem afferent, &, ut iis quæ ab ipſis facta ſunt fides habeatur, efficient.

BALS. Εἶπεν ἐν εὐαγγελίοις ὁ κύριος, ὅτι ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων πᾶν ῥῆμα σταθήσεται. διὸ καὶ ὁ παρὼν κανὼν διορίζει τοὺς λέγοντας ἐλευθερίας αἰτιωθῆναι παρὰ τῶν οἰκείων δεσποτῶν, μὴ ἀναλαμβάνεσθαι πολλοὺς μάρτυρας χάριν ἀποδείξεως τούτου αὐτῷ παρέχειν· ἀλλὰ διὰ τριῶν μαρτύρων σωτηρίαν τὸ λεγόμενον προσεῖναι αὐτοῖς ἐλευθερίαν. ἦσάν γάρ τινες, ὡς ἔοικε, λέγοντες ὀφείλειν τὴν ἐλευθερίαν ἀποδεικνύεσθαι διὰ πλειόνων μαρτύρων, πέντε τυχὸν ἢ καὶ ἓξ. ὅπερ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ οὐκ ἤρεσεν. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. ἐπράκτευσε δὲ πολλάκις, εἰ τῷ νόμῳ λέγοντος ἐν βιβλίῳ κα'. πτλῳ α'. καὶ βιβλ. κγ'. τίτ. α'. ὅτι μὲν τῆς ἐπέκεινα τῶν μιᾶς ὑπερπύρων λίτρας προσήκουσιν, ὀφείλειν διὰ πλειόνων μάρτυρας ἤγεσθαι· ὅτι δὲ ὑποδεεστέρας λίτρας ὑπερπύρων μιᾶς καὶ κατωτέρω, ἀρκεῖν μάρτυρας δύο, ἀναλαμβάνεσθαι ὁ ἐλευθερούμενος καὶ τὸ παρόντα κανόνα διὰ τριῶν μάρτυρας ἤγεσθαι. καὶ πῶς ἐμοὶ ἔδοξε, δύο καὶ μόνους ἀρκεῖν μάρτυρας εἰς ἀπόδειξιν ἐλευθερίας, διὰ ὃ ὑπιδάλπεως παρά τε τοὺς νόμων καὶ τοὺς κανόνων πλέον πρώτων τὴν ἐλευθερίαν· ἄλλως τε ἐπεὶ σὺν ὑπερβαίνῃ τίμημα δούλου οἱουδήποτε μίαν ὑπερπύρων λίτραν, νενομοθέτηται δὲ ὑπὲρ μιᾶς ὑπερπύρων λίτρας ἀρκεῖν μάρτυρας δύο, πάντως καὶ εἰς ἀπόδειξιν ἐλευθερίας δύο ἀρκέσουσι μάρτυρες, ἀκολούθως τῷ παρόντι κανόνι τῷ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἐκφωνηθέντι, καὶ λέγοντι ἐξ ἀρχῆς, ὅτι δύο ἢ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. καὶ ὅτι ἐξ αἰτίας τοῦ ἀποδείξεως οὐκ ἂν ἀξιατίμητος ἐλευθερία δίδοται τῷ ἀντιδίκῳ, ἀλλὰ ἡ δουλεία, ἥτις ἀποτιμᾶται ὡς ἄνωθεν εἴρηται, ἧς καὶ δοθείσης διὰ νομισμάτων ἐλευθερωθήσεται ὁ ἐλευθερούμενος. ἀνάγνωθι καὶ τὸ νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, τὸ ἐξενεχθεῖσθαι χάριν τοῦ μὴ δέχεσθαι ἀντιφάσεις μαρτύρων, ὅταν παράγονται μάρτυρες παρὰ τοῦ ἐλευθερούμενος, καὶ χάριν τοῦ μὴ γίνεσθαι ἐλευθέρους τοὺς ἱερολογημένους δούλους, τὸ καὶ ταῦτα ῥητῶς διεξιέναι. δύο ταῦτα ὅτι ζῶς ἀκοὰς τῆς βασιλείας μου ἦλθεν ἁγιώτατα δέσποτα, ὡς τινὲς τῶν προσερχομένων ᾧ ἁγίῳ

D

BALS. Dominus dixit in Evangeliis; In duobus vel tribus teſtibus ſtabit omne verbum. Et ideo præſens quoque Canon ſtatuit, ut qui ſe dicunt fuiſſe manumiſſos à ſuis dominis, non neceſſe habeant ad hoc oſtendendum multos teſtes adducere: ſed per tres teſtes probare libertatem quæ illis adeſſe dicitur. Erant enim nonnulli, qui, ut eſt veriſimile, dicebant, oportere eum eſſe liberum oſtendi per plures teſtes, quinque fortaſſe vel ſex: quod quidem ſanctæ Synodo non placuit. Et hæc quidem in hoc canone continentur. Sæpe autem tractatum eſt, an cùm lex dicat in libro xxii. tit. i. & lib. xxiii. tit. i. in negotiis, quæ unam hyperpyrorum libram excedunt, debere tres teſtes adduci, in cauſis autem unius hyperpyrorum libræ & inferioribus ſufficere duos teſtes; cogatur, qui ad libertatem proclamat, ex præſenti canone tres teſtes adducere. Et mihi quidem viſum eſt, ad oſtendendam libertatem duos ſolos teſtes ſufficere, eo quòd leges & canones libertati maxime faveant; & quandoquidem cujuſlibet ſervi pretium unam hyperpyrorum libram non excedit, in una autem hyperpyrorum libra conſtitutum eſt duos teſtes ſufficere, omnino & ad oſtendendam libertatem duo teſtes ſufficient, præſenti canoni conſequenter, qui eſt pro libertate editus, & dicit ab initio, In ore duorum vel trium teſtium ſtabit omne verbum; & quòd ex infirmitate probationum inæſtimabilis libertas non datur adverſario, ſed ſervitus quæ æſtimatur, ut ſuperiùs dictum eſt, qua etiam data, pecuniis liberabitur qui ad libertatem proclamat. Lege etiam novellam Imperatoris domini Alexii Comneni, quæ edita eſt de non admittendis teſtibus qui contra opponuntur, quando teſtes adducuntur ab eo qui ad libertatem proclamat, & de eo, quòd liberi ſervi non fiant, qui ſacram benedictionem acceperint: quæ hæc his verbis perſequitur. Duo hæc ad aures Imperialis meæ poteſtatis pervenerunt, ſanctiſſime domine, quòd quidam eorum, qui ad ſanctum & ma-

E

F

Digitized by Google

gnum divini verbi ſapientiæ templum accedunt, ad libertatem proclamantes, & genus ſuum ad libertatis oſtenſionem allegantes (dicunt enim ſe ex liberis parentibus eſſe natos, Bulgaris fortè vel aliquibus aliis, quos in ſervitutem noſtra non accepit respublica) ea quidem quæ dicunt demonſtrare permittuntur. Et poſtquam teſtes omni exceptione majores, & in quos nulla cadit criminatio, adduxerint, ad alios eis teſtes opponendos eorum domini procedunt; & ſic cùm ii, qui provocant, non poſſint amplius in judiciis perſiſtere, ſervilis conditionis onere rurſus opprimuntur: & quando matrimoniales fiunt ſervorum conſuetudines & convinctiones in noſtra republica, eas tamen ſacra non conſequitur benedictio, caventibus dominis ne ſervi inter ſe invicem cum ſacra benedictione conjungantur, ne ex eo ad libertatem conveniant. Eorum autem utrumque convenienti correctione opus habere cenſuit; & propterea hanc conſtitutionem magna cum cautione & obſervatione edidit, per quam ſtatuitur de his qui ad libertatem proclamant ſervis, ne ii, qui contrà adducuntur, teſtes vim ullam locúmve habeant, in quocunque ſeu civili ſeu Eccleſiaſtico judicio: ſed ii ſoli, qui in jus vocant, legitimas probationes afferant; & ſi ii quidem teſtibus abundent, qui jure ſunt recipiendi, neque calumnia inducti, teſtium jurejurando judicium ſolvatur; ſed non contrariæ etiam per teſtes probationes eorum dominis permittantur, ne magna adverſariorum inæqualitas ſit inferioribus damni cauſa. Sed quemadmodum in iis, qui idem tributum ſolvunt, lex beatiſſimi domini Baſilii potentibus adverſus pauperes contrarias probationes per teſtes non permiſit: ſic & hîc dominis adverſus ſervos vis contrariæ per teſtes probationis extincta erit, & ſola apud eos valebit adverſus ipſos teſtes illata criminatio; contraria non omnino per teſtes probatione excluſa, quando ii, qui trahunt in ſervitutem, adverſus illos, qui jure ſunt liberi, ſervis in jus vocatis teſtes, produxerint. Inferioribus enim & imbecillis præſens conſtitutio gratificatur, & quod eos juvet ſubminiſtrat: non autem pro majoribus & potentioribus editur. Adjicit autem & ſacras benedictiones, non ſolùm apud liberos, ſed etiam apud ſervos valere. Et nuptias non alias legitimas & Chriſtiana inſtitutione dignas eſſe & exiſtimari, niſi etiam benedictio eos, qui conjunguntur, colliget. Abſurdum enim eſſet, cùm una in omnibus Chriſtiana fides valeat, & unus ſit in confeſſo baptiſmus, per quem ad Dominum deducti ſumus, & eadem ſalus à nobis omnibus qui credimus ſperetur, nonnullis hanc obortam eſſe ſuſpicionem, quòd ſervi ſint boni minùs participes; & liberi quidem matrimonio invicem conjungantur, priùs oratione colligati: ſervi autem à tali bono excidant, & Deum non aſſumant in congreſſus benedictione, vel metuant, quòd ſi aſſumpſerint, eorum dominus in dominio injuria afficeretur, illorum dominio privatus. Si hoc autem locum habuerit, ſanctum quoque baptiſmum timere oportet, ne ſervi dominium ſibi vendicent: ſed etiam immaculatorum myſteriorum aſſumptionem, ne per eam ab illis quoque alienentur. Quo fiet ut in ſervis intereat magnum & venerabile divinæ fidei nomen: & non ſolùm ſervi hominum, ſed etiam diaboli homicidæ, fient homines. Eorum autem domini in periculum quoque venient, ne dum hominum miniſterio privari formidant, à Dei gloria ſeipſos abalienare ſuſtineant, ſed neque hoc eſt rationi conſentaneum, & ſacram benedictionem in ſervis quoque valere æquum, & Chriſtiana inſtitutione dignum eſt. Verum enimvero fortuna novit in hominibus diverſa eſſe dominium & ſervitutem, & quæ noſtra accepit respublica, ea in iis quoque valere oportet. Unus autem dominus omnium, una fides, unum baptiſma:

A μεγάλῳ τε καὶ θείῳ ναῷ τῆς τοῦ θεοῦ λόγου σοφίας, εἰς ἐλευθερίαν ἀναφωνοῦντες, καὶ προφάσιν τῆς ἐλευθερίας τὸ γένος ποιούμενοι (φασὶ γὰρ ἐξ ἐλευθέρων γεγενῆσθαι γονέων, Βουλγάρων τυχὸν ἢ τινῶν τοιούτων ὃς εἰς δουλείαν ἡ καθ' ἡμᾶς ἡ πολιτεία, εἰς ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων ἀφίενται. καὶ πειδὴ παρασήσονται μάρτυρας ἀδιαβλήτους, εἰς ἀντιπαράστασιν μαρτυρίαν οἱ κύριοι τούτων χωροῦσι, καὶ οὕτως τῶν ἐγκαλούντων διὰ τέλους σιωπωμένων τοῖς δικαστηρίοις ἀδυνατούντων, ἡ δουλικὴ τύχη πάλιν τοῖς βαρυφορτίζεται· καὶ ὅτι γαμικαὶ δούλων ὁμιλίαι τε καὶ συναρμογαὶ σπουδαὶ τῷ καθ' ἡμᾶς γίνονται πολιτεύματι, οὐ μήν

B τοιγε καὶ ἱερολογία ταύταις ἀκολουθεῖ, τῶν κυρίων αὐτῶν διαβαλλομένων μεθ' ἱερολογίας ἀλλήλους συναπτειν τοὺς δούλους, ἵνα μὴ πρὸς ἐλευθερίαν ἐντεῦθεν συνέλθωσι. καὶ τῆς προσηκούσης ἄμφω διορθώσεως ἔγνωκε δεῖν· καὶ διὰ τοῦτο τὸ παρὸν διάταγμα συμπεπληρωμένως ἐξέθετο, δι' οὗ διορίζεται καὶ τῶν εἰς ἐλευθερίαν ἀναφωνούντων δούλων, ἀντιθεσατικὴν μαρτυρίαν μὴ κρατεῖν, μηδὲ χώραν ὅλως ἔχειν αὐτῇ, πρὸ οἱουδήτινι πολιτικῷ ἢ ἐκκλησιαστικῷ δικαστηρίῳ· ἀλλὰ τοῖς ἐγκαλοῦσι μόνοις τὰς ἀποδείξεις καὶ νόμους ἐπάγεσθαι, κἂν εἴ που μαρτυρίων διορήσειεν οὗτοι νόμοις δεκτῶν καὶ μὴ παραιτουμένων διαβολαῖς, τῇ τῶν μαρτύρων ὅρκῳ τὴν δίκην λύεσθαι· ἀλλὰ

C μὴ καὶ ἀντιθεσάσεις τοῖς κυρίοις αὐτῶν ἐγχωρεῖσθαι ἵνα μὴ τὸ πολὺ τῶν ἀντιδίκων ἄνισον, βλάβης αἴτιον τοῖς ἐλαχιστοτέροις γένηται. ἀλλ' ὥσπερ ὅπου τῶν ὁμοτελῶν ἡ τοῦ μακαρίτου κυροῦ Βασιλείου νομοθεσία τοῖς δυνατοῖς καὶ τῶν πενήτων ἀντιθεσάσεις οὐκ ἐξεχώρησεν· οὕτω καὶνίζειν δεῖ τοῖς κυρίοις καὶ τῶν δούλων ἀπεσβεσμένον ἔσαι τὸ τῆς ἀντιθεσάσεως ἰσχυὸν, καὶ μόνη κρατήσει παρὰ τούτοις ἡ καὶ τῶν μαρτύρων διαβολή· τῆς ἀντιθεσάσεως πάντως μὴ ἀποκλειομένης τοῖς ἐγκαλουμένοις δούλοις, ὅπου τοὺς μάρτυρας καὶ τῶν ἐν νο-

D μῇ ἐλευθερίας ὄντων οἱ πρὸς δουλείαν ἕλκοντες τούτους παράγωσι. τοῖς γὰρ ἐλαχιστέροις καὶ ἀσθενέσιν ἡ παροῦσα διάταξις χαρίζεται τῷ ῥοπῷ, ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ τῶν δυνατῶν καὶ μᾶλλον ἰσχυροτέρων ἐκτέθειται. πρεσταθήσει δὲ καὶ τὰς ἱερολογίας μὴ μόνον παρὰ τοῖς ἐλευθέροις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς δούλοις κρατεῖν. καὶ γάμον μὴ ἄλλως ἔννομόν τε καὶ τῆς Χριστιανικῆς καταστάσεως ἄξιον εἶναί τε καὶ νομίζεσθαι, εἰ μὴ καὶ ἱερολογία τοὺς συναπτομένους σωθεῖ. ἄτοπον γὰρ ἂν εἴη, μιᾶς ἐν πᾶσι τῆς Χριστιανικῆς κρατούσης πίστεως καὶ βαπτίσματος ὁμολογουμένου ἑνὸς, δι' οὗ προσήλυθα τῷ Κυρίῳ, καὶ τῆς αὐτῆς σωτηρίας ἐλπιζομένης πᾶσιν ἡμῖν τοῖς πιστεύουσιν, ὑποπτέχειν ἑνίους ὑπόνοιαν, ὡς τοῖς δούλοις ἧττον μέτεστι τοῦ καλοῦ· καὶ τὸν μὴ ἐλευθέρους καὶ γάμον ἀλλήλοις συναπτεσθαι θείᾳ συνδουμένους δυνῇ προτέρου· τοὺς δούλους δὲ,

E τοιούτου ἀπαπτειν καλοῦ, καὶ μὴ παραλαμβάνειν θεὸν ἐπ' εὐλογίᾳ τῆς συνελεύσεως, ἢ δεδιέναι, ὡς εἰ παραλαμβάνετο, ἀδικηθείη ἂν πρὸς τοῦ δεσποτείαν ὁ τούτων κύριος, τῆς ἐπ' αὐτοῖς κεκτημένης δεσποτείας. οὕτω γὰρ εἰ τοῦτο κρατοίη, δεδιέναι χρὴ καὶ τὸ ἅγιον βάπτισμα, μὴ δοῦλοι ξενοθεῖεν τῶν δεσποτειῶν· ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ πρὸ αἰῶνος μυστηρίων μεταλήψιν, μὴ καὶ διὰ ταύτης ἐκείνων ἀλλοτριωθεῖεν. καὶ-

F τοῦθεν ἐκ τῶν δούλων οἰκήσεται τὸ μέγα καὶ σεβάσμιον τῆς θείας πίστεως ὄνομα· καὶ οἱ δοῦλοι μόνον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνθρωποκτόνων γενήσονται ἄνθρωποι. συγκινδυνεύσουσι δὲ καὶ οἱ κύριοι τούτων, φόβῳ τοῦ μὴ διαπεσεῖν ὑπηρεσίας ἀνθρώπων, τῆς τοῦ θεοῦ δόξης ἀποξενοῦν ἑαυτοὺς ἀνεχόμενοι. ἀλλ' οὔτε τοῦτο λόγον ἔχει δίκαιον. καὶ τὸν ἱερολογίαν ἐξ ἀνάγκης καὶ ὅπου τῶν δούλων κρατεῖν, δύσλογον καὶ Χριστιανικῆς ἐπάξιον καταστάσεως. ἀλλὰ γὰρ ἐν ἀνθρώποις οἶδεν ἡ τύχη δεσποτείαν καὶ δουλείαν διάφορα, καὶ ἄπερ ἡ καθ' ἡμᾶς πολιτεία φέλαβε ταῦτα καὶ ὅπου τούτων κρατεῖν. εἷς δὲ κύριος πάντων, μία πίστις, ἓν βάπτισμα,

καὶ

δὲ δουλείαν καὶ δεσποτείαν ὅσην καὶ πίστιν διάφορα ὑ γινώσκομεν, ὅτι καὶ πάντες ὁπόσοι δοῦλοι ἐσμὲν τῷ ἐκ δουλείας λυτρώσαντι ἡμᾶς ὡς ἀξ ἀυτοῦ θείῳ καὶ ζωοποιῷ αἵματι. καὶ ἐπεὶ ταῦτα καλῶς τούτοις καὶ λυσιτελῶς διατέτακται, δεῖ τὸν μεγάλων ἁγιωσύνην σε δῆλα ταῦτα θέσθαι ἀπανταχοῦ τοῖς ἁγίων ἐκκλησιῶν, ὡς ἂν οἱ ἐν αὐταῖς προεστῶτες ὕτω τι πρὸς τοὺς περὶ τῶν ἐλευθερίων δοκιμάζωσιν, ἀντιπαρατιθέντες μαρτυρίαν καὶ τοῖς δούλων τοῖς δεσπόταις μὴ συγχωροῦντες, καὶ πᾶσι δῆλοι καταφανὲς ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν ἐνοριαῖς, ὡς οἱ μὴ μὴ ἱερουργίας ἀλλήλοις συναπτόντες τοὺς δούλους, οὐχὶ θεοφιλῆ γάμον συνιστῶσιν ἐν αὐτοῖς· ἀλλὰ σκοτεινοῦσθαι μίξιν κατύνουσιν. ὃς γὰρ μὴ συναπτῇ θεὸς διὰ ἱερολογίας παραλαμβανόμενος, ὅτοι πάντες εἰς ἁμαρτίας συνέρχονται. καὶ εἴ που προσαγορευθείη τοῦτο πρὸ οἱουδήτινος ὅτως ἀπὸ τοῦδε γινόμενον, ἴστωσαν οἱ δεσπόται ὡς ὑ μόνον θείῳ μηνύματι κατασήσονται ἔνοχοι, ἀλλὰ καὶ τῶν δούλων ἀλλοτριωθήσονται, εἰς ἐλευθερίαν ἁρπαζομένων. ἔξὸν γὰρ αὐτοῖς καὶ νόμοις θεῷ συναπτῆν ἀλλήλοις τοὺς δούλους, καὶ τὸ ὅτι αὐτοῖς δεσποτείαν ἔχειν ἀλαθητον, εἰ μὴ τοῦτο ποιοῖεν, ἑαυτοῖς δικαίως πάντως τὸ τῆς δεσποτείας ἐπάγοιεν ἔκπτωσιν. ὃ δὲ πρὸν διάταγμα ὑ μόνον ὀφείλει ἐν ταῖς καταγγελίαις τῶν ἐκκλησιῶν διαγινώσκεσθαι, ἀλλὰ καὶν τοῖς πολιτικοῖς δικαστηρίοις καταστρωθῆναι. γνώσεσθαι δὲ διάφορον καὶ εἰς τοὺς τῶν ἐπηρχωτῶν προεστῶτας ἀρχῶν, ὡς ἂν εἴδησιν ἔχωσι πάντες τὸ καλῶς παρὰ τῆς βασιλείας ἡμῶν ὁριζόντων. ὅπου δὲ καὶ γάμοι ἐφθάσθησαν ἤδη γνώσεσθαι ὅτι προσώποις δυσκόλως ἔχουσι τύχῃ, καὶ οἱ γάμοι κατῆλθον παρέλυτον συνήθειαν προβεβήκασι, δεῖ καὶ ὅτι τούτων τὸ ἱερολογίαν γνώσεσθαι, ἵνα διὰ ταύτης, καὶν ὀψὲ γένηται, ὃ σεβάσμιον ἔχωσι, τῶν ἀνωτέρων εἰρημένων παρατηρήσεων καὶ ὅτι τῷ τοιούτῳ γάμῳ κατεῖν ὀφλησόντων.

& quod ad fidem quidem attinet, dominii & servitutis differentiam non cognoscimus; quoniam omnes sumus ex æquo servi ejus, qui nos ex servitute divino suo & vivifico sanguine redemit. Et quoniam hæc rectè his & utiliter constituta sunt, oportet magnam tuam sanctitatem hæc omnia in omnibus Ecclesiis manifesta reddere: ut qui eis præsunt, ea quæ ad libertatem pertinent sic examinantes contrarias testium probationes adversus servos dominis non permittant, & omnibus in suis provinciis manifestum efficiant, quòd qui non cum sacra benedictione servos invicem conjungunt, non Deo gratum inter eos matrimonium constituunt: sed fornicatorium coitum confirmant. Quos enim non conjungit Deus per sanctam benedictionem assumptus, hi omnes ad peccata conveniunt. Et sicubi hoc ab aliquo, quicunque is sit, abhinc factum renunciatum fuerit, sciant domini, quòd non solùm iræ divinæ erunt obnoxii, sed à servis quoque abalienabuntur, eis abductis in libertatem. Cùm eis enim liceat servos suos jure in Deo invicem conjungere, & integrum in eis habere dominium, nisi hoc fecerint, jure omnino ab eorum dominio excident. Præsens autem constitutio non solùm debet in Ecclesiis quæ ubique sunt promulgari, sed in omnibus etiam civilibus judiciis deponi: tradi autem etiam iis, qui in provinciis Magistratus gerũt, ut quæ ab Imperatoriâ nostrâ auctoritate bene decernuntur, omnibus innotescant. Quoniam autem in personis servilem fortunam habentibus nuptiæ priùs factæ sunt, & nuptiæ convenienter iniquæ, quæ hucusque invaluit, consuetudini processerunt; oportet in iis quoque sacram benedictionẽ fieri, ut per eam, etiãsi tardè fiat, id quod est colendum ac venerandum habeant, superioribus quoque observationibus etiam in hisce nuptiis valere debentibus.

ΖΩΝΑΡ. Ἀξιατίμητον πρᾶγμα τὸν ἐλευθερίαν, ἤγουν διατιμηθῆναι καὶ τιμὴν ὁρισθῆναι ἐπ' αὐτῇ μὴ δυναμένων οἱ τῆς πολιτείας (εἰ) νόμοι φασί. ὡς οὖν περὶ μεγάλου πράγματος ἐσομένης τῆς μαρτυρίας, ὅτε δεήσῃ μαρτυρίας περὶ ἐλευθερίας, ἀπητοῦντο οἱ τὰς ἀποδείξεις ποιούμενοι πέντε τυχὸν ἢ καὶ πλείονας παρέχειν μάρτυρας, ὡς τοσούτων καὶ ἐφ' ἑτέραις ὑποθέσεσι παραιτουμένων. τοῦτο οὖν ἀναιρῶν ὁ κανὼν ὅτι σκοπὸς τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἱκανὸς ὁρίζει ἀρκεῖν, καὶ τὸν γραφὴν παρέχει εἰς σύστασιν τῆς θεσμοθεσίας, λέγουσαν, ὅτι δύο ἢ τριῶν μαρτύρων στα θήσεται πᾶν ῥῆμα, ἀντὶ τοῦ βεβαιωθήσεται, κυρωθήσεται.

ZONAR. Rem inæstimabilem esse libertatem, hoc est, impossibile esse, ut æstimetur, vel pretium ejus constituatur, leges civiles docent. Igitur, quoties de libertate, quippe de non levis momenti re testimonium ferri oporteret, quorum intererat probationes afferre, quinque scilicet aut plures etiam (quod totidem in aliis quoque disceptationibus dari consuevissent) testes exhibere cogebantur. Qua quidem consuetudine hîc damnata Can. (qui nimirum libertati faveat) trium quoque testimonium satis esse decernit; & stabiliendæ constitutioni ex sacris literis illa profert, in ore scilicet duorum aut trium testium stabit omne verbum, hoc est, firmum ac ratum esse judicabitur.

ΑΡΙΣΤ. Ἐλευθερούμενος ὑπὸ δεσπότου δοῦλος. ὅτι δυσὶ μάρτυσιν, εἴη ἀδούλωτος. Σαφής.

ARIST. *Servus à domino sub duobus testibus manumissus, libertate donetur.* Perspicuus.

ΚΑΝΩΝ πϛ'.

Τοὺς ὅτι ψυχῶν ὀλέθρῳ πόρνας ὑποσυνάγοντας καὶ συνεφέροντας, εἰ μὲν κληρικοί εἶεν, καθαιρεῖσθαι ὁρίζομεν. εἰ δὲ λαϊκοί, ἀφορίζεσθαι.

CANON LXXXVI.

Eos, qui ad animarum lapsum meretrices cogunt & alunt, si sint quidem Clerici, deponi definimus: sin verò Laici, segregari.

ΒΑΛΣ. Ὥσπερ ὁ πολιτικὸς νόμος κολάζει τοὺς πορνοβοσκούς, ὕτω καὶ ὁ κανὼν διορίζεται τοὺς ὑποσυνάγοντας πόρνας, καὶ διὰ τοῦτο συνωδοῦντας εἰς ψυχικὴν ἀπώλειαν τοὺς πολλούς, καὶ ὑ μόνον ὑποσυνάγοντας, ἀλλὰ καὶ συνεφέροντας, ἤγουν τὰ ἀναγκαῖα αὐταῖς ὑποχορηγοῦντας (τῷ γὰρ ὀνόματι τῆς τροφῆς καὶ ἐνδυμασίας, καὶ τὰ λοιπά, τὰ πρὸς ἀκολασίαν τοὺς ἁπαλωτέρους ἕλκοντα, προσέχονται) κληρικοὺς μὲν ὄντας, καθαιρεῖσθαι, λαϊκοὺς δὲ, ἀφορίζεσθαι. ὑ πρὸς τοῦτο δὲ οἱ μόνον ὑποσυνάγοντες καὶ μὴ συνεφέροντες αὐταῖς ὑ τιμωρηθήσονται· ἀλλὰ κἀκεῖνοι ὁμοίως κολασθήσονται. εἶπε δὲ ὁ κανὼν ὅ συνεφέροντες, ὅτι ἐξ ἀνάγκης τῇ συναγωγῇ ἀκολουθεῖ καὶ ἡ λοιπὴ φορτὶς τῶν ὑποσυναγομένων. ὑ γὰρ ὅ συναγαγεῖν μόνον ἄξιόν ἐστι κολάσεως· ἀλλὰ συνάγει τις πολλάκις πόρνας χάριν τοῦ ἀποδέσθαι

BALS. Quemadmodum lex civilis lenones, qui meretrices alunt, punit, ita & Canon decernit eos, qui meretrices cogunt, & multos ea ratione ad animæ exitium veluti protrudunt; & non solùm eos qui cogunt, sed & qui alunt sive eis necessaria suppeditant (alimenti enim nomine & indumenta & reliqua, quæ molliores ad intemperantiam attrahunt, comprehenduntur) si sint quidem Clerici, deponendos: sin verò Laici, segregandos. Non autem idcirco qui solùm quidem cogunt, & eas non nutriunt, non punientur: sed in eos quoque similiter animadvertetur. Dixit autem Can. illud, Et alunt, quoniam ubi coëgerint, necessariò quoque sequitur, ut coactarum cura deinceps ab iis geratur. Neque enim solùm cogere supplicium meretur: Meretrices enim sæpe cogit quispiam, ut eis illa,

Digitized by Google

quæ ſunt ſalutaria, ſuggerat, vel ut earum opera ad tractandum aliquod miniſterium utatur, vel ut det eas magiſtratui caſtigandas. Quære librum lx. Baſilic. tit. xxxviii. cap. i. Si pater filiam, vel dominus ſervam nutriat ad quæſtum meretricium, perdant quam habent in eas poteſtatem. Adjicit autem conſtitutio, Per Epiſcopum & Magiſtratum eis quoque ferri debere auxilium: & quòd ſi ad hoc reſiſtat pater vel dominus, publicantur & exterminantur. Ac ſecundum quidem caput viles lenones ſimiliter punit: eos autem, qui ſunt militaris ordinis, publicandos dicit. Ejuſdem autem libri & tituli cap. iii. quod eſt Juſtiniani Novella, valde punit eos, qui arte & dolo & neceſſitate aliquas in hanc intemperantiam attrahunt, & iis mercaturam exercent. Lege ergo hoc caput diligentiús. Dicunt enim nonnulli, quòd id illos punit qui ſeducunt, & aliquo artificio vel neceſſitate mulieres aliquas ad fornicationem attrahunt: non autem eos qui illas ſuſcipiunt, quæ ſpontanea voluntate fornicationem eligunt propter naturæ neceſſitatem vel etiam paupertatem. Ad hoc autem probandum utuntur, & nonnullis ipſius Novellæ verbis, & præſenti Canone puniente, non eos ſolùm qui meretrices cogunt, ſed etiam qui eas nutriunt, per fraudem & adulationem eas in malum impellentes. Porro autem & quod hodie actu fit in lenonum officinis videtur cum eorum dicto concurrere. Mihi autem videtur, quòd leges & Canones quemcunque lenonem indiſtinctè puniunt, & omnem meretricem ad temperantiam retrahunt. Lege & xci. Novellam Imperatoris domini Leonis Philoſophi, quæ non permittit ut veteri lege aliquis degat cum concubinis.

A

B

C

ZONAR. Meretrices alere civilium quoque legum ſanctiones vetant. Alere vero meretrices eſt, eis ob lucrum ex meretricio quæſtu percipiendum, cum animarum pernicie alimenta ſuppeditare. Quam rem, ſi civiles quoque leges prohibeant, multo illam certe magis Eccleſiaſticæ ac ſpirituales debent averſari. Proinde graviores etiam pœnæ Clericis in hoc genere delinquentibus irrogatæ. Illos ſiquidem (quod non ita crebro reperias) deponi ſimul & ſegregari jubet. Pro quovis enim alio ſupplicio in eos, qui clero adſcripti fuerant, plerumque depoſitio ſola ſufficere viſa fuit. Laicos verò, qui id fecerint, ſegregatione puniendos eſſe decernit.

D

ARIST. *Qui meretrices in animarum exitium cogit, ſegregatur.* Perſpicuus.

CANON LXXXVII.

E

Quæ maritum reliquit, eſt adultera, ſi venerit ad alium, ut vult ſacer & divinus Baſilius, qui ex Hieremia Propheta hoc optimè collegit: quòd ſi alii viro uxor fuerit, ad maritum ſuum non convertetur, ſed polluta, polluetur: & rurſus, Qui detinet adulteram, eſt & inſipiens & impius. Si itaque præter rationem à marito ſeceſſiſſe appareat; ille quidem venia dignus eſt: hæc verò pœna. Illi autem venia dabitur, ut Eccleſiæ communicet. Sed is qui legitimè ſibi datam uxorem relinquit, & aliam ducit, ex Domini ſententia eſt adulterii judicio obnoxius. A Patribus autem noſtris ſtatutum eſt: ut qui ſunt ejuſmodi uno anno defleant, biennio audiant, triennio ſubſternantur, & ſeptimo cum fidelibus conſiſtant, & ſic oblatione digni habeantur, ſi cum lachrymis pœnitentiam egerint.

F

BALS. Dominus & Deus noſter JESUS CHRISTUS interrogatus, an liceat marito uxorem quavis ex cauſa dimittere, hoc vetuit, dicens: Quòd qui uxorem ſuam reliquit præterquam fornicationis cauſa,

αὐτᾶς τὸ ζωτηριώδη, ἢ χρεαγωγίας ἀξιῶσαι σωματικῆς, ἢ ὑποδεδῆναι τῷ ἄρχοντι χάριν συφερονισμοῦ. ζήτει βιβλίον ξ. τοῦ βασιλικοῦ τίτλῳ λή. κεφ. α'. ἐὰν πατὴρ θυγατέρα ἢ δεσπότης δούλην πορνοβοσκῇ, ἀπολλύτωσαν τὸ ἐπ' αὐταῖς ἐξουσίαν. προστίθησι δὲ ὁ κεφάλαιον, ἔχειν τὸν Ἐπισκόπου καὶ τὸν ἄρχοντα αὐτὰς βοηθεῖαν· καὶ ὅτι ἐὰν ἀνθίστηται πρὸς τοῦτο ὁ πατὴρ ἢ ὁ δεσπότης, δημεύονται καὶ ἐξορίζονται. καὶ ὁ δεύτερον κεφάλαιον τοὺς μὲν ἁπλῶς πορνοβοσκοὺς ὁμοίως τιμωρεῖ, τοὺς δὲ στρατείαν ἔχοντας δημεύεσθαι φησι. ὁ μοίτοι γ'. κεφ. τοῦ αὐτοῦ βιβλίου καὶ τίτλου, ὅπερ ἐστὶ νεαρὰ Ἰουστινιάνου, μεγάλως κολάζει τοὺς σωτῆρα καὶ δόλῳ καὶ ἀνάγκῃ εἰς τὸν τοιοῦτον ἀσέλγειαν ἄγοντας, καὶ ἐμπορευομένους ταῦτα. ἀναγνωστέον οὖν ὁ πιθανὸν κεφάλαιον ὀξυτικώτερον. λέγουσι γάρ τινες, ὡς ἐκείνους τοῦτο κολάζει τοὺς πλανῶντας, καὶ μετά τινος μεθόδου ἢ ἀνάγκης μεθέλοντας εἰς πορνείαν γυναῖκάς τινας· ὑμεῖς δὲ τοὺς προσδεχομένους τοὺς ἐκείνων βουλῆσι τὸν πορνείαν ἑλομένους, διὰ φύσεως ἀνάγκην ἢ καὶ πενίαν. ἀγνοοῦσι δὲ καὶ πρὸς ὑπόσυσιν τοῦ λόγου αὐτοῦ, καὶ ῥήμασί τισι τῆς αὐτῆς νεαρᾶς, καὶ τῷ προσθέντι κανόνι μὴ μόνον τοὺς ὑπάγοντας πόρνας κολάζοντι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιτρέφοντας, τουτέστι διὰ πλάνης καὶ κολακείας συνωδοῦντας αὐτὰς εἰς τὸ κακόν. καὶ τὸ σήμερον δὲ νόμιμον πραγματικῶς εἰς τὰ πορνοβοσκεῖα διενεχθέντα συνηρέχθη τοῖς λόγοις αὐτοῦ. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὅτι πάντα πορνοβοσκὸν οἱ νόμοι καὶ οἱ κανόνες ἀδιαστίκτως κολάζουσι, καὶ πᾶσαν πόρνην εἰς σωφροσύνην μεθέλουσιν. ἀναγνωστὶ καὶ τῇ κά. νεαρᾷ τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, μὴ ἐξεχωρούσης καὶ τὸν παλαιὸν νόμον διάγειν τινὰ μετὰ παλλακῆς.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ πορνοβοσκεῖν καὶ τοῖς πολιτικοῖς ἀπηγόρευται νόμοις. πορνοβοσκεῖν δ' ἐστὶ τὸ τρέφειν πόρνας διὰ κέρδος τοῦ μισθώματος. ὅπερ βλάβη ψυχῶν. εἰ δὲ τοῖς τῆς πολιτείας τοῦτο νομοῖς ἀπηγόρευται, πολλῷ τῷ μέσῳ εἴη ἂν ἀποπεφραμμένον τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς καὶ πνευματικοῖς. διὸ καὶ βαρύτατα τοῦτο κολάζει ὁ κανὼν ὅπ' κληρικούς. καθαιρεῖσθαι γὰρ αὐτοὺς ἐν ταὐτῷ καὶ ἀφορίζεσθαι διατίθεται, ὅπερ σπανιάκις διείσκεται. ἀντὶ γὰρ πίστις ἑτέρας τιμωρίας ὡς ὅπι τὸ πολὺ τοῖς κεκληρωμένοις ἀρκεῖν νενομοθέτηται ἡ καθαίρεσις. τοὺς δὲ λαϊκοὺς ἀφορίζεσθαι προσέταξε τοῦτο ποιοῦντας.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ συνάγων πόρνας ἐπ' ὀλέθρῳ ψυχῶν, ἀφορίζεται. Σαφής.

ΚΑΝΩΝ πζ.

Ἡ καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα μοιχαλίς ἐστιν, εἰ ἐπ' ἄλλον ἦλθε, καὶ τὸν ἱερὸν καὶ θεῖον Βασίλειον, ἐκ τῆς Ἱερεμίου προφητείας αἱρεῖται τοῦτο ἀναλεξάμενον· ὅτι ἐὰν γυνὴ γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ, οὐκ ὑποστρέψει πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἀλλὰ μιαινομένη μιανθήσεται. καὶ πάλιν, ὁ ἔχων μοιχαλίδα, ἄφρων καὶ ἀσεβής. εἰ οὖν φανῇ τοῦ ἀνδρὸς ἀλόγως ἀναχωρήσασα, ὁ μὲν συγγνώμης ἐστὶν ἄξιος· ἡ δὲ ὑπομείων. ἡ δὲ συγγνώμη τούτῳ πρὸς τὸ κοινωνεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ δοθήσεται. ὁ μέντοι καταλιμπάνων τὴν νομίμως συναφθεῖσαν αὐτῷ γυναῖκα, καὶ ἑτέραν ἀγόμενος, καὶ τὴν τοῦ κυρίου ἀπόφασιν, τῷ τῆς μοιχείας ὑπόκειται κρίματι. κεκανόνισται δὲ καὶ ὑπὸ τῶν πατέρων ἡμῶν, τὸν τοιοῦτον ἐνιαυτὸν προσκλαίειν, διετίαν ἐπακροᾶσθαι, τριετίαν ὑποπίπτειν, καὶ τῷ ἑβδόμῳ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς, καὶ ὕστερον τῆς προσφορᾶς καταξιοῦσθαι, ἐὰν μετὰ δακρύων μετάνοιάν ᾖ.

ΒΑΛΣ. Ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐρωτηθείς, εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ τὴν γυναῖκα ἀπολύειν καὶ πᾶσαν αἰτίαν, ἀπηγόρευσε τοῦτο, εἰπών, ὅτι ὁ ἀπολύσας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐκτὸς

Digitized by Google

ἐκτὸς λόγου πορνείας, καὶ γαμήσας ἑτέραν, μοιχᾶται. καὶ ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀοίδιμος Ἰουστινιανὸς, τοὺς πάλαι κρατοῦντας νόμους, καὶ ἐκχωροῦντας τοῖς ὁμοζύγοις λύειν χωρὶς εὐλόγου αἰτίας τὰ συνοικέσια, καὶ λέγοντα, ἕνα ἕκαστον πρὸς τὸν ἕτερον, πράττε τὰ σεαυτοῦ, ἀνήρησε διὰ τῆς νεαρᾶς ριζ'. τῆς κειμένης ἐν τῷ ζ'. τίτλῳ τοῦ κη'. βιβλίου, καὶ ἀπαριθμουμένης τὰς αἰτίας δι' ἃς καὶ μόνας ὀφείλουσι λύεσθαι τὰ συνοικέσια. ὅθεν συνανηρέθη καὶ ὁ Ἑβραϊκὸς νόμος, ὁ ἐνδιδοὺς τοῖς ἀνδράσι βιβλίον ἀποστασίου πέμπειν ταῖς γυναιξὶν, καὶ τὴν ὁμοζυγίαν λύειν. ἀκολούθως οὖν καὶ ὁ παρὼν κανὼν φησιν, ὅτι ἡ τοῦ ἄνδρα καταλιποῦσα γυνὴ, ἐὰν μετὰ ἑτέρου συμφθαρῇ, ὑπόκειται τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι, καθὼς τοῦτο καὶ ὁ μέγας Βασίλειος φησὶν ἔντε τῷ θ'. αὐτοῦ κανόνι καὶ ἐν τῷ κα'. ἀναλεξάμενος αὐτὸ ἀπὸ τῆς Ἱερεμίου προφητείας, τῆς λεγούσης, ἐὰν γυνὴ ἀπὸ τῆς ἀνδρώας ὁμοζωΐας ἐξελθοῦσα, ἑτέρῳ μιανθῇ, οὐ δύναται ὑποστρέψαι πρὸς τοῦ ἄνδρα αὐτῆς, ὡς μοιχευθεῖσα. ἀλλὰ καὶ ὁ Σαλομὼν ἐν ταῖς παροιμίαις εἶπεν, ὁ μιγνύμενος μετὰ μοιχαλίδος, τουτέστι μετὰ ἐχούσης ἄνδρα, ἄφρων ἐστὶ καὶ ἀσεβής. τιμωρεθήσεται οὖν ἡ οὕτω μοιχεύσασα δι' ἐπιτιμίων κανονικῶν. ὁ ἀνὴρ δὲ, ὡς μὴ πταίσας, συγγνώμης ἀξιωθήσεται, τουτέστιν οὐκ ἐπιτιμηθήσεται. ὁ καταλιμπάνων μέντοι τὴν οἰκείαν σύζυγον καὶ ἑτέραν ἀγόμενος κατὰ γάμου κοινωνίαν, ὡς μοιχὸς τιμωρηθήσεται κατὰ τὴν τοῦ κυρίου ἀπόφασιν. τῶν μοιχῶν δὲ ἐπιτίμια εἰσὶν ἀπὸ τοῦ οζ'. κανόνος τοῦ αὐτοῦ μεγάλου πατρὸς, τὸ προσκλαίειν ἐνιαυτὸν ἔξω τοῦ προνάου, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐν τῷ αὐτῷ κανόνι περιεχόμενα. καὶ ὁ μὲν κανὼν ταῦτα. ὁ δὲ πολιτικὸς νόμος τοὺς μοιχοὺς ἀλλοτρόπως κολάζει. καὶ ἀνάγνωθι βιβλίον ξ'. τίτλου λζ'. κεφ. ογ'. καταστρωθὲν εἰς τὰς ἑρμηνείας τοῦ δ'. καὶ ε'. κεφ. τοῦ ιγ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος· καὶ τὴν ριζ'. καὶ ρλδ'. νεαρὰν τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, τὰς κειμένας ἐν τῷ ζ'. τίτλῳ τοῦ κη'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, καὶ συνοψισθείσας εἰς τὸ διαληφθὲν δ'. καὶ ε'. κεφ. καὶ τὴν λβ'. νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, ῥινῶν ἐκτομῇ τὴν μοιχὸν καὶ τὴν μοιχαλίδα κολάζουσαν, καὶ διορίζομένην τὴν μὲν ἄνδρα τῆς μοιχευθείσης κερδαίνειν τὴν προῖκα, αὐτὴν δὲ ἐν μοναστηρίῳ περιορίζεσθαι, καὶ ἄκουσαν μὴ ἀποκείρεσθαι. τὰ μέντοι προσόντα ἴσως αὐτῇ πράγματα ἐπέκεινα τῆς προικὸς οἰκονομεῖσθαι, καθὼς αὐτὴ ἡ νεαρὰ διορίζεται. σημείωσαι δὲ, ὅτι ἀπὸ μὲν τοῦ παρόντος κανόνος ἡ καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα ὡς μοιχαλὶς οὐ κολάζεται, εἰ μὴ μετὰ ἑτέρου συμφθαρῇ· ἀπὸ δὲ τῶν διαληφθεισῶν νεαρῶν λύεται τὸ συνοικέσιον ἀπὸ μόνου τοῦ μεῖναι τὴν γυναῖκα ἔξω τῆς οἰκίας τοῦ ἀνδρὸς παρὰ γνώμην αὐτοῦ, εἰ μή τι γε τυχὸν παρὰ τοῖς γονεῦσιν τοῖς ἰδίοις. ἆρα δὲ ἀπολελυμένη λέγεται καὶ ἡ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐκβληθεῖσα; Λύσις. οὐδαμῶς. φησὶ γὰρ ἡ ῥηθεῖσα ριζ'. νεαρὰ ἐν μέρει ταῦτα. εἰ μέντοι συμβῇ τινα δίχα μιᾶς τῶν προειρημένων αἰτιῶν τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν τοῦ ἰδίου οἴκου ἐξωθῆσαι, ὥστε ἐκείνην μὴ ἔχουσαν γονεῖς, πρὸς οὓς δύναται μεῖναι, ἐξ ἀνάγκης ἔξω τὴν νύκτα διάγειν, κελεύομεν, μηδεμίαν εἶναι τῷ ἀνδρὶ ἄδειαν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν διαζύγιον πέμπειν τῇ γυναικὶ, διότι παρ' αὐτὸς τούτου αἴτιος γίνεται. τὸ μέντοι γραφικὸν τὸ λέγον· οὐκ ἐπιστρέψει πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἡ μοιχευθεῖσα, νόει περὶ ἀνδρὸς μὴ θέλοντος ἀναλαβέσθαι ταύτην. εἰ γὰρ συγχωρεῖ τὸ ἔγκλημα ὁ ἀνὴρ, ἀκωλύτως αὐτὴν ἀναλάβεται ἐντὸς διετίας, κατὰ τὴν αὐτὴν νεαράν. ἐπεὶ δέ φησιν ὁ κανὼν ὡς ἐκείνη ἡ γυνὴ τιμωρεῖται ὡς μοιχαλὶς, ἡ ἀλόγως ἀναχωρήσασα τοῦ ἀνδρὸς, εἴποι τις, ὡς ἡ τοῦ ἀνδρὸς εὐλόγως ἀναχωρήσασα οὐ τιμωρηθήσεται. οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο ἀληθές. οὔτε γὰρ μετὰ εὐλόγου αἰτίας, οὔτε μετὰ παραλόγου δύναται ἡ γυνὴ ἀναχωρεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, χωρὶς δικαστικῆς ἐπιτροπῆς, καθὼς τοῦτο φησὶν ὁ θ'. κανὼν τοῦ ἁγίου Βασιλείου, καὶ διάφοροι Ἰουστινιάνειοι νεαραὶ κείμεναι ἐν τῷ ζ'. τίτλῳ τοῦ κη'. βιβλίου ὅθεν καὶ τὰ τοῦ κανόνος ὀφείλομεν ἐκλαβέσθαι ἐκ περιουσίας· ἢ εἰπεῖν ἄλογον ἀναχώρησιν τῆς γυναικὸς εἶναι τὴν χωρὶς δικαστικῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἀναχώρησιν. ἐρωτήσει δέ τις, ὡς τῶν κανόνων τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἤτοι τοῦ θ'. καὶ τοῦ κδ'. λεγόντων τὴν μὲν γυναῖκα ἑτέρῳ

A & alteram uxorem ducit, mœchatur. Et inclytus Imperator Justinianus, leges quæ olim locum habebant, & conjugibus permittebant conjugia sine justa causa solvere, & unicuique alteri dicere, Res tuas gere, per cxvii. novellam sustulit, quæ sita est in vii. tit. xxviii. lib. & causas enumerat, propter quas & solas solvi debent matrimonia. Quamobrem lex quoque Hebraica una sublata est, quæ libellum repudii mittere mulieribus & conjugium solvere viris permittebat. Consequenter ergo præsens quoque Canon dicit, quòd mulier, quæ, relicto marito, cum altero polluta fuerit, est adulterii crimini
B obnoxia, quemadmodum hoc quoque magnus dixit Basilius in ix. suo Canone, & xxi. hoc colligens ex prophetia Hieremiæ dicentis, Si mulier à mariti communi vitæ societate egressa, cum altero polluta fuerit, non potest ad maritum suum reverti, ut quæ adulterata sit. Sed etiam Salomon dixit in Proverbiis, Qui coit cum adultera, id est, cum ea quæ habet maritum, stultus est & impius. Quæ ergo sic est adulterata, canonicis pœnis mulctabitur. Maritus autem, ut qui non offenderit, venia dignus censebitur, id est, non punietur. Qui autem relinquit propriam conjugem, & alteram ducit uxorem, ut adulter punietur, ex Domini sententia.
C Adulterorum autem pœna est in lxxvii. Canone ejusdem magni Patris, anno uno extra templi vestibulum deflere, & reliqua, quæ in eo Canone continentur. Et hæc quidem Canon. Lex autem civilis adulteros alio modo punit. Et lege librum lx. tit. xxxvii. cap. lxxiii. situm in interpretatione cap. iv. & v. tit. xiii. præsentis operis. Et cxvii. & cxxxiv. Novellam Imperatoris Justiniani, sitas in vii. tit. xxviii. lib. Basilic. Et compendio reductas in prædicta capita iv. & v. & xxxii. Imperatoris domini Leonis Philosophi novellam, quæ narium truncatione punit adulterum & adulteram, & statuit adulteræ quidem maritum lucrari do-
D tem; ipsam autem in Monasterio includi, invitam tamen non tonderi: res autem, quas habet ultra dotem, administrari, quemadmodum ipsa novella statuit. Nota ergo, quòd ex præsenti quidem Canone quæ virum dimisit ut adultera non punitur, nisi cum alio polluta fuerit: ex prædictis autem novellis solvitur matrimonium, eo quòd solùm manserit mulier extra domum mariti præter ejus voluntatem, nisi forté apud suos parentes. Nunquid autem ea etiam soluta dicitur, quæ à marito ejecta est? Solutio. Nullo modo: prædicta enim cxvii. Novella hæc dicit præcisé. Sin autem contigerit aliquem absque una præ-
E dictarum causarum uxorem suam ex propriis ædibus extrudere, ut illa quidem, cùm parentes non habeat apud quos possit manere, necessariò foris noctem agat, jubemus nullo modo licere marito propter hanc causam mulieri mittere libellum repudii, quoniam ipse hujus rei causa est. Id autem quod scriptum est, Non revertetur ad virum suum adulterata, intellige de viro, qui non vult eam recipere: si vir enim crimen condonat, eam absque ullo impedimento rursus accipiet intra biennium, ut vult Novella. Quoniam autem dicit Canon, eam esse puniendam mulierem tanquam adulteram, quæ à marito nullam
F ob causam secessit, dixerit quispiam, quòd quæ ob rationabilem causam à marito recessit, non punietur. Non est autem hoc verum: neque enim rationabili, neque non rationabili de causa potest mulier à marito discedere sine permissione judicis, quemadmodum hoc dicit ix. Canon sancti Basilii, & diversæ Justiniani novellæ sitæ in vii. tit. xxviii. lib. unde etiam debemus Canonem ex abundanti accipere: vel dicere injustam mulieris discessionem esse ejus sine judiciali permissione recessum. Rogaverit autē quispiam, cùm Can. S. Basilii, ix. scilicet & xxiv. dicant mulierē quidem quæ cum altero polluitur,

Digitized by Google

polluitur, mœchari; virum autem, qui cum alia scortatur, non condemnari: (non enim habemus, inquit, Canonem, quo eum adulterii crimini subjiciamus.) Quomodo præsens Canon indistinctè dicit, eum qui aliam duxit, adulterii judicio teneri? Solutio. Differentia est inter virum, qui cum muliere libera, viva sua uxore, rem habuerit, & eum qui in matrimonii societatem secundam uxorem duxit. Ille enim non est adulter, sed punitur ut fornicator. Hic verò est adulter, & ut adulter punitur. Quare Canones inter se non repugnant. Et quomodo canonicè quidem puniuntur qui fornicantur, dictum est. Octogesimum autem tertium caput xxxvii. tit. lx. lib. decreto secundo, hæc dicit: Qui habet uxorem, & fornicatur, per duodecim ictus alternis inflictos castigetur. Qui verò uxorem quidem habet, & cum sua ancilla rem habet, re cognita, hic quidem verberatus castigetur: ejus autem loci magistratus receptam ancillam vendat extra provinciam, ejus pretio in publici ærarii partem illato. Qui autem in alienam ancillam fornicationem exercet, si sit quidem locuples, det ancillæ domino pro delicto numismata xxxvi. Si sit autem humilis & abjectæ conditionis, verberetur, & pro suis facultatibus, det ex proportione xxxvi. numismatum. Quòd autem lex æquè ac Canones eum punit ut adulterum, qui secundam uxorem duxit, dicit penultimum cap. ejusdem tit. Qui duas uxores habere conatus est, non lege, sed suæ facto voluntatis, adulterii crimini rectè subjicietur. Quæ autem ei postea nupsit, si ipsum habere legitimam uxorem ignorabat, ei venia dabitur. Quare per distinctionem à contrario sumptam, quæ sciebat adulteratur. Animadverte autem, quòd Patres ubique puram pœnitentiam in animæ delictis exigunt: & propterea concesserunt Episcopis, qui sunt in eo loco, pœnas augere vel diminuere, pro ejus qui punitur compunctione.

ZONAR. Et veterum legum decretis, & diuturni temporis consuetudine, matrimonia vel sine causa dissolvendi facultas erat; ac tam viro, quam uxori, alteri conjugi dicere, Res tuas gere vir, vel res tuas gere mulier, atque ita conjugii contractum fœdus rescindere permissum fuit. Quod Hebræorum quoque concessere leges. Viro siquidem, ut repudii libellum uxori mittere, séque ab illius consuetudine abjungere liceret, facultas data. Id vero nunc Christianorum instituto haud conceditur: sed connubii dissociandi certæ quædam ac definitæ causæ sunt, quarum nisi aliqua extiterit, abscedere invicem inter se matrimonii jure sociatos sit nefas. Et vero Dominus, an viro uxorem quacunque de causa dimittendi jus esset rogatus, id vetuit. Nam qui uxorem suam, inquit, excepta fornicationis causa dimiserit, & alteram duxerit, mœchatur. Et qui dimissam duxerit, mœchatur. Hanc igitur rationem divini quoque Patres secuti mulierem, quæ sine causa relicto viro alteri nupserit, adulteram vocavere: quæ quidem etiamsi ad virum suum reverti postea velit, nequaquam invito illo excipietur. Polluta est enim. Quæ igitur mulier, inquit Canon, à viro absque causa secessit, pœnis, iis nimirum quæ in adulteros constitutæ sunt, mulctabitur: viro autem ignosci, & eam, quæ in Ecclesia est, communionem concedi placet. Ex quo contra intelligi licet, quæ non temere se à viro abjunxerit, sed aut illius nimia morositate, aut injuriis victa, aut aliis modis ab eodem irritata discesserit, illam extra culpam fore, sed à viro pœnas, quippe qui culpæ causam uxori præbuerit, exigendas. Qui verò, inquit Canon, uxore dimissa aliam duxerit, adulterii reus ex ipsius Domini verbis existimabitur: indéque qua pœna talis homo mulctandus sit, quidque cum eo agendum, Canon differt. Quinimo pugnantia cum magno Basilio affirmare hoc loco Patres videntur. Nam is mulierem quidem, quæ contracto nuptiarum fœdere cum alio viro rem habuerit,

A συμφθειρομένῳ μοιχᾶσθαι, τὸν δὲ ἄνδρα μὴ ἑτέρας πορνεύοντα μὴ κατακρίνεσθαι (οὐ γὰρ ἔχομεν, φησὶ, κανόνα τῇ τῆς μοιχείας αὐτὸν ὑπάγειν ἐγκλήματι) πῶς ὁ πρῶτον κεφάλαιον ἀσυμφορολογήτως φησὶ, τὸν ἑτέραν ἀγόμενον τῇ τῆς μοιχείας ὑποκεῖσθαι κρίματι; Λύσις. Διαφορά ἐστι τοῦ συμφθαρέντος ἀνδρὸς μὴ ἐλευθέρας γυναικὸς, ζώσης τῆς γυναικὸς τούτου, καὶ τοῦ τὴν γάμου κοινωνίαν ἀγαγόντος δευτέραν γαμετήν. ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὐ μοιχᾶται, ἀλλ' ὡς πόρνος τιμωρεῖται· οὗτος δὲ μοιχᾶται, καὶ κολάζεται ὡς μοιχός· ὅθεν οἱ κανόνες οὐκ ἐναντιοῦνται ἀλλήλοις. καὶ ὅπως μὲν κολάζονται κανονικῶς οἱ πορνεύοντες, εἴρηται. ὁ δὲ πγ'. κεφ. τοῦ

B λζ'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου φησὶν ὁ Βέματι ταῦτα· ὁ ἔχων γυναῖκα, καὶ πορνεύων, ἅμα δώδεκα πληγὰς τῶν σωφρονιζέσθω. ὁ μοιχὸς γυναῖκα ἔχων, καὶ τῇ ἰδίᾳ δούλῃ μιγνύμενος, διαγινωσκομένης τῆς πράξεως, ἔστω μὲν τυπτόμενος σωφρονιζέσθω· ὁ δὲ κατὰ τόπον ἄρχων ἀναλαμβάνων τὴν δούλην, ὑπὲρ ἐπαρχίαν αὐτὴν πωλείσθω, τῆς τιμῆς αὐτοῦ τῷ μέρει τοῦ δημοσίου εἰσπραττομένης. ὁ δὲ εἰς ἀλλοτρίαν δούλην πορνεύων, πλὴν μὲν εὐπόρων ὑπαρχόντων, πλειόνων ὑπὲρ τοῦ πλήσματος τῷ δεσπότῃ τῆς δούλης νομίσματα λς'. εἰ δὲ εὐπορὸς εἴη, τυπτέσθω, καὶ καθ' ὅσον εὐπορῇ, κατ' ἀναλογίαν πλὴν λς'. νομισμάτων διδότω. ὅτι δὲ καὶ ὁ νόμος ὅπως ζῶσι

C κανόσιν ὡς μοιχὸν τιμωρῇ καὶ δευτέραν γυναῖκα ἀγόμενον, φησὶ δὲ ὠφελιτέλευτον κεφάλ. τοῦ αὐτοῦ τίτλου· ὁ δύο γυναῖκας ἔχειν πειραθείς, οὐ νόμῳ, ἀλλὰ φάκελῳ προαιρέσεως, καλῶς ὑποκείσεται τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι. ἢ δὲ, εἰ ἠγνόει αὐτὸν ἔχειν νόμιμον γαμετὴν, συγγνωσθήσεται. ὥστε ἐξ ἀφαιρέσεως, ἣ γινώσκουσα μοιχᾶται. φέρε δὲ, ὅτι πολυτρόπως οἱ πατέρες τὴν καθαρὰν μετάνοιαν ὅπου τῆς ψυχικῆς σφαλμάτων ἀπαιτοῦσι. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἐξεχώρησαν τοῖς κατὰ τόπον Ἐπισκόποις, αὔξειν καὶ μειοῦν τὰ ὀφειλόμενα, πρὸς τὴν τοῦ ὀφειλομένου κατάνυξιν.

D ΖΩΝΑΡ. Πάλαι μὲν τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἐκ τῶν νόμων τῶν παλαιῶν καὶ ἐξ ἔθους μακρὸν ἐνεδέδοτο λύειν καὶ ἀναιτίως τὰ συνοικέσια, καὶ ἐξεῖναι καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ τῷ συνοίκῳ προφάσει λέγειν, τὰ σαυτοῦ πρᾶττε, ἢ τὰ σαυτῆς πρᾶττε, καὶ λύειν τὸν γάμον. ὅπερ καὶ τοῖς Ἑβραίοις νενομοθέτηται. ἐνεδέδοτο γὰρ τοῖς ἀνδράσι βιβλίον ἀποστασίου πέμπειν ταῖς γυναιξὶ, καὶ τῆς μετ' αὐτῶν ἀφίστασθαι συνοικέσεως. νυνὶ δὲ τοῦτο παρὰ Χριστιανοῖς οὐ κρατεῖ· ἀλλ' αἰτίαι τινὲς ὡρισμέναι εἰσὶν, αἳ τὸν γάμον διώσανται λύειν, καὶ ἄνευ μιᾶς ἐκείνων χωρίζεσθαι τοὺς συνοικοῦντας ἐννόμῳ γάμῳ οὐκ ἔξεστι. καὶ ὁ κύριος δὲ τοῖς ἐρωτήσασιν, εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ τὴν γυναῖκα

E ἀπολύειν κατὰ πᾶσαν αἰτίαν, ἀπηγόρευσε τοῦτο, εἰπὼν, ὅτι ὁ ἀπολύσας τὴν γυναῖκα ἐκτὸς λόγου πορνείας, καὶ γαμήσας ἑτέραν μοιχᾶται. καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται. κατὰ τοῦτον οὖν τὸν λόγον καὶ οἱ θεῖοι πατέρες τὴν ἀναιτίως καταλιποῦσάν τὸν ἄνδρα καὶ ἑτέρῳ γαμουμένῳ μοιχαλίδα ἐκάλεσάν, ἥτις κἂν ἐπιστρέψαι βουληθῇ πρὸς τὸν ἴδιον ἄνδρα, ἄκοντος αὐτοῦ οὐ προσδεχθήσεται. μεμίανται γάρ. ἢ οὖν ἀλόγως ἀναχωρήσασα τοῦ ἀνδρὸς, φησὶν ὁ κύριος, ἀτιμίων ἀξία, ἤγουν τῶν τῆς μοιχείας· ὁ δὲ ἀνὴρ συγγνωμονηθήσεται καὶ ἀξιωθήσεται τῆς ἐν ἐκκλησίᾳ κοινωνίας. ὥστε ἐξ ἀντιδιαστολῆς νοεῖσθαι δίδοται, ὅτι εἰ μὴ ἀλόγως ἀνεχωρήσε τοῦ ἀνδρὸς, ἐμπεραινομένου ἵνα αὐτῇ προσῇ σωφρονοῦν, ἢ κακουχουμένη, ἢ τινὰς αἰτίας ἔχουσα πρὸς τοῦ ἀνδρὸς ἐπιγομένας, ἐκείνη ἔσται ἀναίτιος, καὶ ὁ ἀνὴρ ἀτιμωθήσεται ὡς αὐτὸς αἴτιος τῆς ἁμαρτίας τῇ γυναικὶ γεγονώς. ὁ μέντοι καταλιμπάνων, φησὶν ὁ κύριος, τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, καὶ ἑτέραν ἀγόμενος τῷ τῆς μοιχείας ὑποκειται κρίματι κατὰ τὴν τοῦ κυρίου ἀπόφασιν, καὶ ἐξῆς ἐπάγει πῶς ὁ τοιοῦτος ἀτιμωθήσεται καὶ οἰκονομηθήσεται. ἐοίκασι δὲ οἱ πατέρες ὅτοι καὶ ἐναντιοῦσθαι τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ· ἐκεῖνος μὲν τὴν μὲν γυναῖκα ἑτέρῳ συμφθειρομένην τοῦ γάμου σωισαμένου

μοιχαλίδα

μοιχαλίδα καλῆ. καὶ ἀποπέμψει λέγει ταύτῃ τῶν οἰκων A
αὐτῆ ὁ ἀνήρ. ἡ δὲ γυνὴ ἐκ πορνείας ἐπανιόντα τὸν ἄνδρα αὐ-
τῆς προσδέξεται. ὁ γὰρ ἔγκριμα, φησι, κανόνα τῆ τῆς μοι-
χείας αὐτὸν ὑπάγειν ἐγκλήματι, ἐὰν εἰς ἑλευθέραν γά-
μου ἁμάρτῃ. ἀλλ' οὐκ ἐναντιοῦνται οἱ κανόνες ἀλλήλοις.
ὁ μὲν γὰρ μέγας Βασίλειος περὶ πορνεύσαντος λέγει τῆ
γάμου σωιζαμένου, καὶ συμφθαρέντος ἑτέρᾳ ἐξ ἀνδρὸς
ἐλευθέρᾳ· ὁ δὲ πρῶν κανὼν περὶ τῆ ἀναιτίως ἀποπεμ-
ψαμένου τὴν γυναῖκα αὐτῆ, καὶ ἑτέραν ὡς ζώσα νόμιμον
γαμετὴν εἰσοικισαμένου, ὃν καὶ ὁ κύριος ἐν εὐαγγελίοις
μοιχὸν ἐκάλεσε.

ΑΡΙΣΤ. Ἡ ἐξ ἀνδρὸς ἐπ' ἄλλον ἰοῦσα, μοιχαλίς· καὶ ὁ B
ἀπὸ γυναικὸς ἐπ' ἄλλην, κατὰ τὸ κύριον, ὁμοίως
μοιχός. Σαφής.

ΚΑΝΩΝ πθ'.

Μηδεὶς ἔνδον ἱεροῦ ναῦ κτῆνος. Ὃ οἱονοῦν εἰσαγέτω· ἐκτὸς,
εἰ μή τις ὁδοιπορῶν μεγίστης καταλαβέσης ἀνάγκης
οἰκίσκου καὶ καταγωγῆς ἀπορῶν ἐν τῷ τοιούτῳ κατα-
λύσει ναῷ. Διὰ γὰρ τὸ μὴ τὸ κτῆνος ἔνδον εἰσενεχθῆναι,
αὐτὸ μὲν ἔξεστιν ὅτε διαφθαρήσεται· ὁ δὲ τῇ τοῦ ὑποζυγίου
ἀποβολῇ, καὶ τῷ ἐντεῦθεν ἀπόρως ἔχειν τῆς ὁδοῦ τὸν ὁδοι- C
πορίαν ὁρμῶς, κινδύνῳ θανάτου παραδοθήσεται. Ὃ γὰρ
σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον γεγενῆσθαι, ὥστε διὰ
πάντων προτιμητέαν εἶναι τὸν τοῦ ἀνθρώπου
σωτηρίαν τε καὶ ἀπάθειαν. εἰ δέ τις φυγαδεῖν χωρεῖς
ἀνάγκης, ὡς εἴρηται, κτῆνος· εἰσάγων εἰς ἱερὸν, εἰ
μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορι-
ζέσθω.

ΒΑΛΣ. Ὡς ἔοικε συμβῆ ποτὲ ὲν δριμυτάτῳ χει-
μῶνι καταλύσαι τινὰς εἰς ναὸν παρακείμενον ἐν δημοσίᾳ
ὁδῷ· καὶ ἡ μὲν ἀπειλὴ τῆς χιόνος κατηναγκάζετο τούτους ἔν- D
δον τοῦ ναοῦ εἰσελθεῖν μετὰ τῶν ἵππων αὐτῶν, καὶ τὸν ἀπὸ τῆς
ψύχους θανατηφόρον κάκωσιν ἐκφυγεῖν· τὸ αἰδέσιμον δὲ τῆς
ναοῦ οὐ παρεχώρησεν αὐτοὺς τοῦτο ποιῆσαι· ἀλλ' αὐτοὶ μὲν εἰσ-
ελθόντες ἐν τῷ ναῷ, τὸν ἐκ τοῦ κρύους κίνδυνον ἔφυγον, τὰ
δὲ ὑποζύγια αὐτῶν ἔξω τοῦ ναοῦ ἑστηκότα τῆ ψύχους γέγονασι
παράκλημα, ὡς ἐντεῦθεν καὶ τοὺς ἀνθρώπους τὸ ὅμοιά τοῖς
ἀλόγοις ζώοις παθεῖν, ἢ ὡς ἀπὸ τῆς θλίψεως, ἢ ὡς μὴ δυνα-
μένους πεζῇ βαδίσαι, διὰ τὴν ὑπερβολικὴν τῆς ὥρας κατά-
ψυξιν. τοῦτο οὖν διορθούμενοι οἱ ἅγιοι πατέρες, διωρίσαντο
μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας τινὰς κτῆνος οἱονδηποτοῦν ἔνδον εἰσά-
γειν ναοῦ, εἰ μὴ καταπείγοι ἀνάγκη μεγίστη· τηνικαῦτα γάρ, E
φασι, καὶ τὸ κτῆνος ἐν τῷ ναῷ εἰσαχθήσεται, ἵνα μὴ σὺν
αὐτῷ καὶ ὁ ἄνθρωπος θανάτῳ παραδοθῇ. ἐπάγουσι δὲ πρὸς
καταισχύνην τῶν λόγων αὐτῶν καὶ τὴν τοῦ Κυρίου διδασκαλίαν, τοῦ
σάββατον καταλύσαντος, καὶ εἰπόντος πρὸς τοὺς αἰτιω-
μένους αὐτὸν, ὡς προτιμοτέρα ἔστιν ἡ τοῦ ἀνθρώπου σωτηρία
παρὰ τὴν τοῦ σαββάτου φυλακήν. τὸ γὰρ σάββατον γέγονε
διὰ τὸν ἄνθρωπον, οὐ μὴν ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββα-
τον. ὅπως δὲ μὴ γένηται τοῦτο τοῖς ἀδιαφόρως ζῶσιν ἀφ-
ορμὴ κακίας, ὥστε ἀνεπικαλύπτως καὶ χωρὶς ἀνάγκης
τὸν ἅγιον ναὸν τοῦ θεοῦ κοινοποιῆσαί τε καὶ βεβηλῶσαι, διωρί-
σαντο, καὶ μὴ χωρὶς ἀνάγκης μεγάλης τοιαύτης, κτῆ- F
νος οἱονδηποτοῦν εἰσάγοντα ἐν τῷ ναῷ, κληρικὸν μὲν ὄντα,
καθαιρεῖσθαι· λαϊκὸν δὲ ἀφορίζεσθαι. τί δὲ, πετεινὰ πλέ-
οντα, περδικάς τε δηλονότι καὶ περιστερὰς, καὶ ἄλλως τοιού-
τους ἀδιαφόρως εἰσαγάγῃ τις ἐν ναῷ; Λύσις. ὧδε ταῦτα, ὡς
ἐμοὶ δοκεῖ, ἵνα μὴ τὸ ἅγιον διὰ τῶν σκηνέσεων βεβη-
λωθῇ.

adulteram vocat, eámque maritus, inquit, à ſuis ædibus A
amandabit. Veruntamen ex fornicatione redeuntem
maritum ſuum uxor excipiet. Nullus enim, inquit,
extat Canon, cujus auctoritate, qui cum ſoluta mu-
liere peccarit, adulterii reus agi queat. Sed nullo mo-
do inter ſe hi Canones pugnant. Nam magnus qui-
dem Baſilius de eo homine agit, qui manentibus
nuptiis fornicatus, & cum muliere nulli viro ſocia-
ta pollutus eſt: hic vero Canon eos tangit, qui uxo-
re ſine causâ dimiſſa aliam ſibi, quaſi pro juſta ſcilicet
conjuge habituri, adjunxerint, quos quidem adulteros
ipſe in Evangelio Dominus appellavit.

ARIST. *Quæ à viro ſuo ad alium accedit, adultera* B
eſt: Et qui ab uxore ad aliam, juxta Domini ſermonem,
ſimiliter mœchus eſt. Perſpicuus.

CANON LXXXVIII.

Nemo intra ædes ſacras quodvis jumentum introducat:
niſi fortè viator quiſpiam, maxima urgente neceſſitate,
domunculæ vel diverſorii indigens, in id templum di-
verterit. Niſi enim jumentum introductum fuerit,
ipſum quidem nonnunquam peribit: hic verò, propter
jumenti amiſſionem, & facultatis ad iter peragendum ex
eo profectam inopiam, mortis periculo tradetur. Sabba-
tum enim propter hominem factum eſſe docemur; quam-
obrem & per omnia præferendam eſſe exiſtimare homi-
nis ſalutem & incolumitatem. Si quis autem deprehen-
ſus fuerit ſine neceſſitate jumentum in templum introdu-
cere, ſi ſit quidem Clericus, deponatur: ſin verò Laicus,
ſegregetur.

BALS. Ut eſt veriſimile, accidit quandoque ut in
maxima tempeſtate diverterent quidam in templum,
quod prope viam publicam ſitum erat; & vis qui- D
dem nivis eos urgebat in templum ingredi cum ſuis
equis; & lethiferum frigoris incommodum effugere;
templi autem reverentia non permittebat eis hoc fa-
cere: ſed ipſi quidem templum ingreſſi, frigoris peri-
culum evitarunt; eorum autem jumenta, quæ extra
templum ſteterant, à frigore conſumpta fuere; quo fa-
ctum eſt, ut idem quoque hominibus quod beſtiis
eveniret; vel propter afflictationem, vel quòd non poſ-
ſent ire pedites propter nimiam temporis refrigeratio-
nem. Hoc ergo corrigentes ſancti Patres decreverunt,
nemini licere quodvis jumentum in templum intro-
ducere, niſi maxima urgeat neceſſitas: tunc enim, inquit,
jumentum quoque in templum introducetur, ne homo E
unà cum ipſa morti tradatur. Ad ejus autem quod di-
cunt probationem, Domini quoque doctrinam inſerunt,
qui Sabbatum diſſolvit, & eis, qui ipſum reprehende-
bant, dixit, præferendam eſſe hominis ſalutem obſer-
vationi Sabbati. Sabbatum enim factum eſt propter homi-
nem, non autem homo propter Sabbatum. Ne hoc au-
tem fiat iniquitatis occaſio iis qui inconſideratè & abſ-
que ullo diſcrimine vivunt, & abſque ullo impedimento
& nulla propoſita neceſſitate ſanctum Domini templum
commune prophanúmque efficiant, ſtatuerunt, ut qui
ſine magna ejuſmodi neceſſitate quodvis jumentum in
templum introducit, ſi ſit quidem Clericus, deponatur: F
ſin autem Laicus, ſegregetur. Quid verò, alatas vo-
lucres, perdices ſcilicet & columbas & paſſeres, an quis
citra ullam diſtinctionem in templum introducet? So-
lutio. Nequaquam, ut mihi videtur, ne ſanctum per
excrementa prophanetur.

Digitized by Google

Zonar. Sacra templa in honore habere ac venerari debemus. Proinde nec in illa jumentum quodvis introduci conceditur: nisi forte in itinere aliquem maxima necessitas, aut coortæ videlicet tempestatis, aut imbrium sese intolerabili impetu effũdentium, oppresserit. Tunc enim etiamsi jumentum intra sacras ædes compulerit, non tamen ob eam rem aliquid culpæ contrahet; ne illud quidẽ foris relictum male pereat, ipse vero Dominus, cum iter inceptum prosequi non possit, nec alterius forte jumenti copia suppetat, conficiatur mærore, aut ipsius quoque vitæ periculum subeat. Testimonia vero ex sacris quoque literis hujus Can. auctores producunt. Sabbatum enim, inquit Scriptura, propter hominem factum est, & ut quiescat servus tuus & jumentum tuum. Quare jumenti quies, non ipsius jumẽti, sed hominis gratia præcepta est, ut illo post quietem vegetior ꝑ mox uteretur. Quod idem magnus quoque Paulus asserit, Nunquid enim, ait, de bobus cura est Deo? Qui vero, necessitate nulla cogente, jumentum intra templi sepla compulerit, depositione Clericum, Laicum verò, segregatione puniri decretum est.

A ΖΩΝΑΡ. Τιμῆς ἄξια τὰ ἱερὰ καὶ σεβάσματα· διὸ οὐδέ τι κτηνῶδες ἐν αὐτοῖς εἰσάγεσθαι συγχωρηται· εἰ μή που τις ὁδιπορῆ καὶ ἀνάγκη μεγίστη χειμῶνος τυχὸν ἢ ῥαδιάων ὄμβρων καὶ ἀφορήτων καταλάβῃ αὐτόν· τότε γὰρ κἂν ἐντὸς ἱεροῦ τὸ ὑποζύγιον εἰσαγάγῃ, ἀνέγκλητος ἔσεται, ἵνα μὴ τὸ μὴ ἔξω μεῖναν ἀφαφαρῇ, ὁ δὲ μὴ ἔχων ὅπως τὸ λοιπὸν τῆς ὁδιπορείας ἀνύσῃ, ἀπόρως ἴσως ἔχων ἕτερον κτήσασθαι, τῇ λύπῃ καταπονῇ, ἢ καὶ εἰς τὸν ζωὴν κινδυνεύσῃ. Βεβαίωσι δὲ καὶ ἀπὸ τῆς γραφῆς μαρτυρίας οἱ θέμενοι τὸν κανόνα. φησὶ γὰρ ἡ γραφὴ, τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, καὶ ἵνα ἀναπαύσηται ὁ δοῦλός σου καὶ τὸ ὑποζύγιον. ὥστε ἡ τοῦ κτήνους ἀνάπαυσις οὐ δι' αὐτὸ νενομοθέτηται, ἀλλὰ διὰ τὸν ἄνθρωπον, ἵνα ἀναπαυθὲν ἔχῃ τοῦτο εἰσάπειτα ἀκμαιότερον. τοῦτο δὲ καὶ ὁ μέγας Παῦλός φησι, λέγων, μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ; ὁ δὲ χωρὶς ἀνάγκης μεγίστης κτήνος εἰσάγων ἐν ἱερῷ, κληρικὸς μὲν ὢν καθαιρεθήσεται· λαϊκὸς δὲ ἀφορισθήσεται.

B

Arist. *Intra sacras ædes jumentum non introducitur: nisi maximâ in viâ necessitate cogente.*

ΑΡΙΣΤ. Ἱερῶν ἔνδον οὐκ εἰσάγεται κτῆνος· εἰ μὴ καταλαβόισης ἐν ὁδῷ μεγίστης ἀνάγκης.

Si quis autem citra necessitatem, aliud habens diversorium, intra sacrum templum jumentum suum introducit, si sit quidem Clericus deponetur: sin verò Laicus, segregabitur.

C Εἰ δέ τις χωρὶς ἀνάγκης, εὐπορῶν ἑτέρου καταγωγίου, ἔνδον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τὸ ὑποζύγιον αὐτοῦ εἰσάξει, εἰ μὲν κληρικός ἐστι, καθαιρεθήσεται· εἰ δὲ λαϊκός, ἀφορισθήσεται.

Canon LXXXIX.

Dies salutiferæ passionis jejunio & oratione & cordis compunctione peragentes fideles, circa mediam magni Sabbati noctem jejunium solvere oportet; cùm divini Evangelistæ, Matthæus & Lucas, ille quidem per vesperem Sabbati: hic verò per id, valde diluculo, noctis nobis tarditatem describant.

ΚΑΝΩΝ πθ'.

Τὰς τοῦ σωτηρίου πάθους ἡμέρας ἐν νηστείᾳ καὶ προσευχῇ καὶ κατανύξῃ καρδίας διατελοῦντας, χρὴ τοὺς πιστοὺς περὶ μέσας τὰς περὶ τὸ μέγα σάββατον νυκτὸς ὥρας ἀπονηστίζειν, τῶν θείων εὐαγγελιστῶν Ματθαίου καὶ Λουκᾶ, τοῦ μὲν, διὰ τὸ ὀψὲ Σαββάτων ῥήματος· τοῦ δὲ, διὰ τοῦ ὄρθρου βαθέος, τὸ βραδύτητα τῆς νυκτὸς ἡμῖν ὑπογραφόντων.

D

Bals. Et in Apostolicis Canonibus & in Synodalibus statutum est, ne in Sabbato, vel in Dominico, præter unum & solum Sabbatum, magnum scilicet, jejunetur. In eo enim jussi sumus jejunare. His ergo consequenter præsens quoque Canon statuens, omnibus diebus salutiferæ Christi & Dei nostri Passionis jejunare oportere & orare cum compunctione, id est, non simulatè, in quibus magnum quoque Sabbatum connumeratur: adjicit, & eo ipso quoque Sabbato post sex horas noctis jejunium solvere fideles, eo quòd resurrexerit Christus Deus noster, secundùm divinos Evangelistas, Matthæum & Lucam, circa noctis dimidium; cùm ille quidem dicat, Vespere Sabbati venerunt Mariæ ad sepulchrum Domini, & corpus ejus non invenerunt: hic verò medium noctis describat, eo quòd dicit, Erat summum mane quando venerunt mulieres ad monumentum. Et hæc quidem ita se habent. Dixerit autem quispiam, quòd quoniam statuit Canon, ut omnibus salutaris Passionis diebus jejunemus, magno autem Sabbato jejunium solvamus ad mediam noctem, alterum duorum necessariò dicendum proponitur, vel omnibus Dominicæ Passionis diebus, qui propriè post quartam Feriam præfiniuntur, nos omnino jejunare, & ab omni cibo abstinere oportere, solo autem Sabbato jejunium solvere, ut dictum est, vel hoc Sabbato magis jejunium solvere quàm aliis diebus salutaris Christi Passionis. Cur enim statutum esset, ut mediâ hujus nocte jejunium solvamus, si omnibus his diebus æqualiter jejunare deberemus? Mihi autem videtur esse eximium magni Sabbati jejunium, aliisque Christi Passionis diebus præstantius, quoniam tunc in sepulchro jacebat corpus ejus quod visum erat. Oportet ergo in aliis quoque diebus jejunare cum compunctione, propter Passionem Christi & Dei nostri: multo autem magis magno Sabbato, quando redemptio nostra è mortis vinculis

E

F

ΒΑΛΣ. Καὶ ἐν ἀποστολικοῖς κανόσι καὶ ἐν συνοδικοῖς νενομοθέτηται μὴ νηστεύειν ἐν σαββάτῳ ἢ ἐν κυριακῇ ἄνευ ἑνὸς καὶ μόνου σαββάτου, τοῦτο δηλονότι τοῦ μεγάλου. καὶ τοῦτο γὰρ νηστεύειν προσετάχθημεν. ἀκολούθως οὖν τούτοις καὶ ὁ παρὼν κανὼν ὁρίζων καὶ πάσας ἡμέρας τοῦ σωτηρίου πάθους τοῦ χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν νηστεύειν καὶ προσεύχεσθαι μετὰ κατανύξεως, τυτέστι μὴ καθ' ὑπόκρισιν, ἐν αἷς καὶ τὸ μέγα συναριθμεῖται σάββατον· προστίθησι, καὶ τὸ αὐτὸ σάββατον μετ' ἐξ ὥρας τῆς νυκτὸς ἀπονηστίζειν τοὺς πιστοὺς, διὰ τὸ ἀναστῆναι τὸν Χριστὸν καὶ Θεὸν ἡμῶν καὶ τοὺς θείους εὐαγγελιστὰς, τὸν Ματθαῖον καὶ τὸν Λουκᾶν, περὶ τὸ μεσότητα τῆς νυκτός. ὡς τοῦ μὲν λέγοντος, ὀψὲ Σαββάτων ἦλθον αἱ Μαρίαι εἰς τὸν τάφον Κυρίου, καὶ οὐκ εὗρον τὸ σῶμα αὐτοῦ· τοῦ δὲ, ὑπογράφοντος τὸ μεσότητα τῆς νυκτός, διὰ τοῦ εἰπεῖν, ὄρθρου λίαν βαθέος ὅτε αἱ γυναῖκες ἦλθον εἰς τὸ μνημεῖον. καὶ ταῦτα μὲν ἔτως. εἴποι δέ τις, ὡς ἐπεὶ ὁ κανὼν διορίζεται πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ σωτηρίου πάθους νηστεύειν ἡμᾶς, ἀπονηστίζειν δὲ τὸ μέγα σάββατον ἐν ὥρᾳ μεσονυκτίου, προκειται ἐξ ἀνάγκης δυοῖν θάτερον εἰπεῖν, ἢ δι' ὅλων τῶν ἡμερῶν τοῦ κυριακοῦ πάθους, τῶν ψηφιζομένων κυρίως μετὰ τὴν τετράδα, καθόλου νηστεύειν ἡμᾶς, καὶ παντὸς ἀπέχεσθαι βρώματος, καὶ μόνον δὲ τὸ σάββατον ἀπονηστίζειν, ὡς εἴρηται, ἢ κατὰ τὸ ζητούμενον σάββατον καταλύειν ἡμᾶς πλέον τῶν ἄλλων ἡμερῶν τοῦ σωτηριώδους πάθους τοῦ Χριστοῦ. ἵνα τί γὰρ ὡρίσθημεν κατὰ τοῦτο ἀπονηστίζειν ἐν μεσονυκτίῳ, εἰ ὅλας νηστεύειν μέλλομεν κατὰ πάσας ὁμοίας ἡμέρας; ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὅτι ὑπεξῃρημένη ἐστὶν ἡ νηστεία τοῦ μεγάλου σαββάτου, καὶ προτιμότερον τῶν ἄλλων ἡμερῶν τοῦ Χριστοῦ, ὅτε τότε κατέκειτο ἐν τῷ τάφῳ τὸ τεθραμμένον σῶμα αὐτοῦ· χρὴ οὖν ἐν ταῖς ἄλλαις μὲν ἡμέραις νηστεύειν μετὰ κατανύξεως διὰ τὸ πάθη τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν· πολλῷ δὲ πλέον καὶ τὸ σάββατον,

ὅτε

Digitized by Google

ὅτε ἡ ἐκ τῶν δεσμῶν τοῦ θανάτου ἀπολύτρωσις ἡμῖν κατηρτύετο. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ οἱ εὐλαβέστεροι δι' ὅλου τοῦ σαββάτου, καὶ μέχρις ἕκτης ὥρας τῆς νυκτὸς, ἐν ταῖς ἐκκλησίαις παρεδρεύουσι· καὶ κοινωνοῦντες τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταλαμβάνοντες, ἄπονται ἄρτου καὶ ὕδατος, ἴσως δὲ καὶ οἴνου πάντως μετρίου. κατὰ δὲ τὴν ἑβδόμην ὥραν, ἀκούοντες τῆς ἐωθινῆς ὑμνῳδίας, ὅτι καὶ ὁ Χριστὸς ἀνέστη, ἐκφωνήσαι, ἐπιστρέφουσι εἰς τὰς κατοικίας αὐτῶν τῆς μεγάλης κυριακῆς ἑορτολογίαν ἀναμένοντες. ὅτι δὲ ἀπὸ τῆς ζ'. ὥρας τῆς νυκτὸς τῆς περὶ τῆς κυριακῆς ἄρχει ἡ κυριώνυμος, δῆλον μὲν καὶ ἀπὸ τῆς γένεσις τῆς ἀνατάσεως τοῦ ἡλίου, ἤγουν τῆς φάσεως τῆς ἡμέρας ἀπὸ τῆς ζ'. ὥρας τῆς περὶ αὐτῆς νυκτός. δῆλον δὲ καὶ ἀφ' ὧν ὁ μέγας πατὴρ ἡμῶν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἑρμηνεύσας. μετὰ γὰρ τὸ ἐπιστομίσαι τοὺς λέγοντας μὴ ἀναστῆναι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τριήμερον, καὶ εἰπεῖν, ὡς εἰ καὶ δοίη τις μὴ τριήμερον ἀναστῆναι τὸν Κύριον, εὐχαριστέον μᾶλλόν ἐστιν, ὅτι καὶ περὶ τῆς ὀφειλομένης προθεσμίας τῆς τριῶν ἡμερῶν ἐγήγερται ὁ Χριστὸς, καὶ ἐμέλλον αἰτιατέον. ὑπομέμφοιτο γάρ τις καὶ τὸν ὀλιγοστόμενον καταβάλλοντα τὸ χρέος περὶ τῆς ὀφειλομένης προθεσμίας εἰς καταβολὴν, ὅσον ἄτοπον προστιθέντα, ὡς ἐπεὶ τὸ ἐν οἱαδήποτε ὥρᾳ τῆς ἡμέρας γινόμενον, τῆς ψηφιζομένης ἀπὸ ἑβδόμης ὥρας τῆς πρὸ αὐτῆς νυκτὸς, καὶ καταλειπούσης μέχρις ἕκτης ὥρας τῆς μετὰ ταύτην νυκτὸς, ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ γεγονέναι δοκεῖ· καλῶς λέγομεν ὡς τριήμερος γέγονεν ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸν αὐτὸν ἀφόβως ἐπαγγελίαν. καὶ γὰρ τὸν παρασκευὴν ἀποθανεῖν, ἥτις ἐστὶ πρώτη ἡμέρα· δευτέρα, τὸ σάββατον. καὶ ἐπεὶ ἥψατο καὶ τῆς ἑβδόμης ὥρας τῆς νυκτὸς τῆς πρὸ τῆς κυριακῆς, λογίζεται καὶ ἡ κυριακὴ τρίτη ἡμέρα. ὁ μὲν ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης περὶ τοῦ ἁγίου πάσχα διδάσκων, φησὶ ταῦτα ῥητῶς. ἑσπέρα μὲν γὰρ λοιπὸν ὅτε ἐτελέσθη τὸ ἱερὸν σκῆνος καὶ ἅγιον σῶμα· νὺξ δὲ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην πρὸ τῆς παρασκευῆς παρεδέξατο. εἶτα ἡ τῆς παρασκευῆς ἡμέρα τῇ ἐπεισάκτῳ νυκτὶ παρεμπεσοῦσα, εἰς μίαν νύκτα καὶ εἰς ἡμέρας δύο καταφηφίζεται. ἐν γὰρ ταῖς τρισὶν ὥραις ἐγένετο σκότος ὅλῃ πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ. αὕτη ἐστὶν ἡ κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας καινοτομηθεῖσα νύξ, τὰ δύο τμήματα τῶν ἡμερῶν διαγραφοῦσα, τὸ μὲν, ἀπὸ τῆς πρωΐας ἕως τῆς ἕκτης ὥρας· τὸ δὲ ἀπὸ τῆς ἐνάτης ὥρας ἕως τῆς ἑσπέρας. ὥστε ἕως μέχρι τούτου δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας. εἶτα ἡ πρὸ τοῦ σαββάτου ἡμέρα ἔχει τὰς τρεῖς νύκτας καὶ τὰς τρεῖς ἡμέρας.

ZONAR. Τὰς τοῦ παθους ἡμέρας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν νηστείᾳ καὶ κατανύξει ἀνύειν τοὺς πιστοὺς ὁ κανὼν ἀπαιτεῖ. ἐν κατανύξει δὲ καρδίας, τοῦτ' ἔστι, μὴ ὑποκεκριμένην εἶναι τὴν κατάνυξιν ἔξω μόνον φαινομένην, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς καρδίας ἀπτομένην. περὶ δὲ τὸ μέσον τῆς νυκτὸς τοῦ σαββάτου ὑπνωσκούσης τῆς κυριακῆς προσήκει ἀπονηστίζειν, ἀντὶ τοῦ βρώσεως ἄπεσθαι, ὡς ἤδη γενομένης τῆς ἀναστάσεως. ὁ μὲν γὰρ εὐαγγελιστὴς, φησὶ, Ματθαῖος, ὀψὲ σαββάτων εἰπὼν, ὁ δὲ Λουκᾶς, ὄρθρου βαθέως, τὴν βραδυτῆτα τῆς νυκτὸς ἡμῖν ὑπογράφουσιν, ἀντὶ τοῦ, ἀργὸν ἦλθε, καθυστέρησε. καὶ νῦν δέ φασι τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ὅτε καὶ τὴν παρασκευὴν, ὅτε καὶ τὸ σάββατον ἐσθίειν. καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας δὲ Διονύσιος περὶ τούτου ἐρωτηθεὶς τὰ αὐτὰ πλατύτερον ἀπεκρίνατο.

ARIST. Τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ περὶ μέσας νύκτας τὴν νηστείαν διακριτέον.

Ὁ μὲν Ματθαῖος, ὀψὲ σαββάτων ἀναστῆναι λέγει τὸν κύριον· ὁ δὲ Λουκᾶς, ὄρθρου βαθέως· δεῖ γοῦν τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ ἄχρι μεσονυκτίου νηστεύειν, καὶ ἔπειτα μεταλαμβάνειν, ὃν βουλόμενον, φησὶ, διὰ τὸ καταλαμβάνειν ἐκ τῶν ῥημάτων τούτων τῶν εὐαγγελιστῶν, περὶ μέσας ὥρας τῆς νυκτὸς ἀναστῆναι τὸν κύριον.

A adornabatur. Propterea enim & qui ſunt religioſiores toto Sabbato, & uſque ad horam ſextam noctis, in Eccleſiis aſſident: & hora ſexta divinis Sacramentis communicantes, panem & aquam guſtant, fortaſſe autem & modicum vini. Septima autem hora matutinas Pſalmodias audientes, quando etiam illud, Chriſtus reſurrexit, dicitur, domum ſuam revertuntur, magni dominici ſacrorum celebrationem expectantes. Quod autem à ſeptima hora noctis, quæ eſt ante dominicum, incipit dies dominicus, manifeſtum eſt ex eo quòd ortus Solis, ſive diei illuminatio, eſt à ſeptima hora noctis, quæ eum præceſſit: clarum eſt & ex iis B quæ noſter magnus Pater Joannes Chryſoſtomus interpretatus eſt. Poſtquam enim os iis occluſit, qui dicunt Chriſtum die tertio non reſurrexiſſe, & dixit, quòd etiamſi dederit quiſpiam Dominum tertio die non reſurrexiſſe, gratiæ magis eo nomine ei agendæ ſunt, quòd etiam ante præfinitum trium dierum terminum Chriſtus reſurrexerit, quàm eſt reprehendendus: reprehenderit enim etiam eum quiſpiam, qui fœnori accepit, quòd ante præſtitutum ſolutioni terminum debitum ſolverit, quod eſt abſurdum: hoc adjicit; Quòd ſi id quòd in quacunque hora diei fit, qui à ſeptima hora præcedentis noctis incipit, & ſextâ horâ ſequentis noctis deſinit, in eo ipſo die factum eſſe vi- C detur: rectè dicimus, quòd die tertio fuit Chriſti reſurrectio, ut ipſe verè eſt pollicitus. In Paraſceve enim mortuus eſt, qui eſt dies primus: ſecundus, Sabbatum: & quoniam ſeptimam quoque horam noctis, quæ eſt ante dominicum, attigit, etiam dominicus tertius dies putatur. Jam verò ſanctus Gregorius Nyſſenus de ſancto Paſcha docens, hæc dicit expreſsè; Veſpera enim erat, quando manducatum eſt ſacrum illud & ſanctum corpus: quam quidem veſperam nox quæ Paraſcevem antecedit, excepit. Deinde dies Paraſceves introducta nocte diſciſſus in unam noctem & duos dies D reducitur. Tribus enim horis fuerunt tenebræ ſuper univerſam terram. Hæc eſt enim in medio diei nox innovata, duas dierum ſectiones per ſe deſcribens, hanc quidem à mane uſque ad ſextam horam: illam verò ab hora nona uſque ad veſperam; ita ut huc uſque duæ ſint noctes & duo dies. Deinde dies præcedentis Sabbati habet tres noctes & tres dies.

ZONAR. Dies illos, quibus Chriſtus Jeſus Dominus noſter dolores acerbiſſimos pertulit, jejuniis & compunctione Canon à fidelibus trãſigi oportere decernit. Cordis vero compunctione, hoc eſt, compunctione non fore ſimulatam, externa tantùm ſpecie apparentem; ſed quæ E ipſius quoque cordis penetralia contingat. Circiter vero mediam Sabbati noctem, quam dies mox dominicus excipit, ad ſolvenda jejunia, hoc eſt, cibi aliquid ſumẽdum, quaſi redivivo jam à mortuis Chriſto, invitat. Nam Evãgeliſta quidem, inquit, Matthæus, Veſpere ſabbati, cum dixerit; Lucas autem, Valde diluculo, noctis illius tarditatem nobis deſcribunt, hoc eſt, ſignificant, indicant. Et vero nunc quoque aiunt, eos qui Hieroſolymis degunt, neque toto paraſceves, neque Sabbati die, cibi aliquid deguſtare. Et Dionyſius quoque Alexãdrinus, cùm ex eo de hac re quæreretur, eadem hæc fuſiùs explicata reſpõdit.

F

ARIST. *Magno Sabbato uſque ad mediam noctem in jejunio perſeverandum eſt.*

Matthæus quidem veſpere Sabbati reſurrexiſſe dicit Dominum: Lucas autem valde diluculo. Magno itaque Sabbato uſque ad mediam noctem oportet jejunare, & tunc, qui vult, alimentum ſumere, quoniam ex verbis illis Evangeliſtarum circiter medias noctis horas reſurrexiſſe Dominum deprehendimus.

Digitized by Google

A

Canon XC.

Dominicis genu non flectere à divinis noſtris Patribus, Chriſti reſurrectionem honorantibus, Canonicè accepimus. Ne ergo hujus obſervationis evidentiam ignoremus, fidelibus manifeſtum facimus, quòd poſt veſpertinum Sacerdotum ad Altare Sabbato ingreſſum, ex conſuetudine quæ ſervatur, nemo genu flectat uſque ad ſequentem veſperam in die dominico: in qua poſt ingreſſum in veſpertino ſeu completorio, genua rurſus flectentes Domino preces ſic offerimus. Servatoris enim noſtri B *reſurrectionis veluti præcurſorem noctem, quæ poſt Sabbatum fuit, accipientes, hymnos ab ea ſpiritualiter incipimus, feſtum ex tenebris in lucem tranſmittentes, ut in perfecto & integro die ac nocte nos inde reſurrectionem celebremus.*

Bals. Viceſimus Canon Nicenæ Synodi, xxv. Canon ſancti Petri Alexandrini, & xxvii. reſponſum Epiſtolæ magni Baſilii ad Amphilochium, (horum enim ſancti Patres meminerunt, & divinos Patres appellant) ſtatuerunt, genu non eſſe flectendum in diebus dominicis, vel in diebus Pentecoſtes. His er- C go conſequenter decernit quoque præſens Canon, ſanctam Domini reſurrectionem eſſe honorandam. Quoniam autem nonnulli dubitabant, unde & ex quanam hora dominicus incipit, & ad quam uſque completur, hoc quoque fidelibus manifeſtè & perſpicuè declarârunt, & dixerunt eum incipere poſt veſpertinam Sabbati hymnodiam, & deſinere ad complementum lychnicum, id eſt, veſpertini officii Dominicæ. Et tunc quidem, ſcilicet poſt veſpertinum Sabbati uſquè ad complementum veſpertini dominicæ, genua flectere non oportere, propter Chriſti reſurrectionem: poſt dominicæ verò lychnicum, genua D rurſum flectere & preces Deo effundere. Ad hujus autem rei confirmationem adjicit Canon, quòd Chriſti etiam reſurrectio veſpere Sabbati, hoc eſt, ante diem dominicum extitit: ut feſtum ex tenebris in lucem deſineret, & celebratio reſurrectionis per integrum diem integrámque noctem fieret. Cùm hæc ita ſe habeant, dixerit quiſpiam, eâ quæ ſunt in præſenti Canone repugnare doctrinæ præcedentis Canonis. Illic enim dictum eſt, diem dominicum numerari à ſeptima hora præcedentis noctis, & hora ſexta ſequentis noctis deſinere. Nunc autem decretum eſt, dominicum numerari poſt lychnicum Sabbati, & deſinere veſpera ejuſdem etiam dominicæ. Non ſunt autem contraria. E A naturali enim cæleſtium corporum motu, & ex iis quæ magnus Damaſci Doctor inquit, dies ita incipit & deſinit, ſicut in lxxxix. Canone dictum eſt, Præſens autem Canon ſimiliter jubens per totum diei & noctis ſpatium nos Domini reſurrectionem celebrare, non habens autem neceſſe tunc docere de diurno ſpacio, ſed quomodo & quando nos oportet ad feſti celebrationem & pœnitentiam componere, dicit, quòd poſt lychnicum, Sabbati ea, quæ ad reſurrectionis feſtum celebrandum pertinent, componenda ac paranda ſunt: ita & poſt veſpertinum dominicæ ea quæ ad pœnitentiam. Si enim hoc non fecerimus, ſed uſque ad ho- F ram ſeptimam veſperæ poſt dominicum pœnitentiæ præparationem diſtulerimus, tanquam in ea completo dominico, populi poſt dominicum, populo feſtum celebrante ignotum erit tempus poſt dominicum, feſtum celebrantes manſerint, eo quòd multis atque adeò pluribus ſit incognitum quando veniat hora ſeptima, & quando terminetur ſexta. Obſerva ergo Canones, ubi & quomodo editi ſunt: nec eos dixeris inter ſe repugnare. Spiritus enim ſanctus in omnibus locutus eſt.

ΚΑΝΩΝ ϛ'.

Τὰς κυριακὰς μὴ γόνυ κλίνειν ἐκ τῶν θεοφόρων ἡμῶν πατέρων κανονικῶς παρελάβομεν, τιμῶντες τὸν τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν. ὡς ἂν οὖν μὴ ἀγνοοῦμεν τὸ σαφὲς τῆς τοιαύτης παραδόσεως, δῆλον τοῖς πιστοῖς καθιστῶμεν, ὥστε μὴ τὸν ἐν τῷ Σαββάτῳ ἑσπερινὸν τῶν ἱερωμένων πρὸς τὸ θυσιαστήριον εἴσοδον, καὶ τὸ καλούμενον ἔθος, μηδένα γόνυ κλίνειν μέχρις τῆς ἑφεξῆς τῆς κυριακῆς ἑσπέρας· καθ' ἣν μὴ τὴν ἐν τῷ λυχνικῷ εἴσοδον αὖθις τὰ γόνατα κάμπτοντες, ἕτω τὰς εὐχὰς τῷ κυρίῳ προσάγομεν. τῆς γὰρ σωτηρίου ἡμῶν ἐγέρσεως πρόδρομον τὸν μὴ τὸ σάββατον νύκτα παραλαμβάνοντες, τὸν ὕμνων ἐντεῦθεν πνευματικῶς ἀπαρχόμενα, εἰς φῶς ἐκ σκότους τὴν ἑορτὴν καταλήγοντες, ὡς ἐν ὁλοκλήρῳ ἐντεῦθεν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ πανηγυρίζειν ἡμᾶς τὴν ἀνάστασιν.

ΒΑΛΣ. Ὁ κ'. κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ὁ ιε'. κανὼν τοῦ ἁγίου Πέτρου Ἀλεξανδρείας, καὶ τὸ κζ'. κεφάλαιον τῆς πρὸς τὸν Ἀμφιλόχιον ἐπιστολῆς τοῦ μεγάλου Βασιλείου (τούτων γὰρ οἱ ἅγιοι πατέρες μέμνηνται καὶ θεοφόρους πατέρας καλοῦσιν) ὥρισεν, μὴ κλίνειν γόνυ ἐν ταῖς κυριακαῖς ἢ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς πεντηκοστῆς. ἀκωλύτως ἂν αὐτοῖς ἔχρῆν ὁ πᾶσιν ἡμῶν, πανσόφως τὴν τοῦ κυρίου ἁγίαν ἀνάστασιν. ἐπεὶ δέ τινες διηπόρουν, ὅθεν καὶ ἐκ ποίας ὥρας ἡ κυριώνυμος ἄρχεται, καὶ μέχρι τίνος συμπεραίνεται, κατέσημεν καὶ τοῦτο δῆλον καὶ σαφὲς τοῖς πιστοῖς, καὶ εἶπον ταύτην ἄρχεσθαι μὲν τὴν ἑσπερινὴν ὑμνῳδίαν τοῦ Σαββάτου, καὶ καταλήγειν μέχρι τῆς συμπληρώσεως τοῦ λυχνικοῦ, ἤτοι τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς κυριακῆς. καὶ τότε μὲν, ἤγουν μὴ τὸ ἑσπερινὸν τοῦ σαββάτου μέχρι πεντωτώσεως τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς κυριακῆς, μὴ κλίνειν γόνυ, διὰ τὸ τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν. μὴ δὲ τὸ λυχνικὸν τῆς κυριακῆς, αὖθις τὰ γόνατα κάμπτειν καὶ τῷ κυρίῳ προσεύχεσθαι. προστίθησι δὲ εἰς κατασκευὴν τούτου ὁ κανὼν, ὅτι καὶ ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν ἑσπέραν τοῦ σαββάτου, τουτέστι πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς κυριακῆς, ἦγονεν, ἵνα ἀπὸ τοῦ σκότους τὸ τῆς ἑορτῆς καταλήξωσι πρὸς φῶς, καὶ ἡ πανήγυρις τῆς ἀναστάσεως γίνηται διὰ ὁλοκλήρου νυχθημέρου. τούτων οὕτως ἐχόντων, εἴποι τις ἐναντιοῦσθαι τὸ ἐν τῷ πρόντι κανόνι τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ προλαβόντος κανόνος. ἐκεῖ μὲν γὰρ εἴρηται, τὴν κυριώνυμον ψηφίζεσθαι ἀπὸ τῆς ζ'. ὥρας τῆς πρὸ αὐτῆς νυκτός, καὶ καταλήγειν μέχρι τῆς ἕκτης ὥρας καὶ αὐτῆς τῆς μὴ ταύτῃ νυκτός· ἀρτίως δὲ δέδεκται, τὴν κυριακὴν ψηφίζεσθαι μὴ τὸ λυχνικὸν τοῦ σαββάτου, καὶ καταλήγειν μέχρι τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ αὐτοῦ τῆς αὐτῆς κυριακῆς. σὺκ εἰσὶ δὲ ἐναντία. ἀπό τε γὰρ τῆς φυσικῆς κινήσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων, καὶ ἐξ ὧν ὁ μέγας τῆς Δαμασκοῦ διδάσκαλος φησὶν, ὅτως ἡ ἡμέρα ἄρχεται καὶ πληροῦται, καθὼς ἐν τῷ πθ'. κανόνι εἴρηται. ὁ γὰρ πρὸν κανὼν παρομοίως παραδιακελεύομενος δι' ὅλης ἡμερονύκτου πανηγυρίζειν ἡμᾶς τὴν τοῦ κυρίου ἀνάστασιν, μὴ ἔχων δὲ ὁ νομοθέτης ἀναγκαζόμενον διδάξαι περὶ τῆς ἡμερησίου διαστήματος, ἀλλὰ περὶ τοῦ πῶς δεῖ καὶ πότε συντρέπεσθαι ἡμᾶς εἰς πανήγυριν καὶ μετάνοιαν, φησὶν, ὅπως μὴ τὸ λυχνικὸν τοῦ σαββάτου τὸν χρὸς πανήγυριν τῆς ἀναστάσεως συντρεπτέον· ὡσαύτως καὶ μὴ τὸ ἑσπερινὸν τῆς κυριακῆς, τὸν χρὸς μετάνοιαν. εἰ μὴ γὰρ οὕτω ποιήσομεν, ἀλλὰ μέχρι τῆς ἑβδόμης ὥρας μὴ τὴν κυριακὴν ἑσπέραν ἀναμείνωμεν, καὶ τὸν συντρεπτικὸν τῆς μετανοίας, ὡς ἐν ταύτῃ συμπληρουμένης τῆς κυριωνύμου, λάθοιεν ἂν πανηγυρίζοντες καὶ μὴ τὴν κυριώνυμον, διὰ τὸ πολλοῖς, μᾶλλον δὲ τοῖς πλείοσιν ἀδιάγνωστον εἶναι τὴν ὑπεστασίαν τῆς ἑβδόμης ὥρας, καὶ τὸ πέλος τῆς ἕκτης. σωτήριόν ἐστι τὸν κανονικὸν, ἔνθα καὶ ὅπως ἐξεφωνήθη· καὶ μὴ εἴπῃς ἐναντιοῦσθαι. ἐν πᾶσι γὰρ ὁ πανάγιον πνεῦμα ἐλάλησεν.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Τὸ μὴ κλίνειν γόνυ ἐν κυριακῇς ἢ ἐν ταῖς τῆς Πεντηκοστῆς ἡμέραις ἀλάφοροι νομοθετοῦσι κανόνες, καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ὃς καὶ ταύτας αἰτίας προσίδησι, δι' ἃς ἀπαγορεύει. ἔστι δὲ ὁ κανὼν περὶ μόνης τῆς κυριακῆς ἀλλαττόμενος, καὶ ἐκ ποίας ὥρας μέχρι τινὸς οὐδὲ κλίνειν γόνυ σαφῶς ἀφίησιν, μέχρι τίνος καὶ ὁ σάββατον ἑσπερινὴν εἴσοδον εἰς τὸ δυσιαστήριον τῶν ἱερωμένων, μηδένα γόνυ κλίνειν μέχρι τῆς ἑσπέρας τῆς κυριακῆς, ὅτε δηλαδὴ αὖθις ἡ εἴσοδος γίνεται τῶν ἱερωμένων, ἔκτοτε γὰρ κλίνοντες γόνυ καὶ ὄντως εὐχόμενοι οὐχ ἁμαρτήσομεν. ἡ γὰρ μέχρι σάββατον νὺξ τῆς κυριακῆς λογίζεται, ἵνα καὶ ἐν ὕμνοις θεὸν ἀλάλητον, φησὶν ὁ κανών, ἐκ σκότους εἰς φῶς τὴν ἑορτὴν διαπέμποντας, καὶ οὕτως ἐν ὁλοκλήρῳ νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ σημαίνειν ἡμᾶς τὴν ἀνάστασιν.

ΑΡΙΣΤ. Μετὰ τὴν ἑσπερινὴν εἴσοδον τοῦ σαββάτου μὴ γονυκλίνῃς, ἄχρι τῆς ἑσπερινῆς καὶ τὴν κυριακὴν εἰσόδου.

Ἐκ τῶν θεοφόρων πατέρων κανονικῶς παραλάβομεν, μὴ γονυκλίνειν ἐν ταῖς κυριακαῖς, ὡς τιμῶντες τὴν τοῦ κυρίου ἀνάστασιν. ἵνα γοῦν μὴ ἀγνοῆται ἡ παράτηρησις αὕτη, ὅπως ὀφείλει γίνεσθαι, δῆλον αὐτὴν οἱ πατέρες τοῖς πιστοῖς διὰ τοῦ κανόνος τούτου πεποιήκασιν, ὥστε μὴ τὸν ἐν τῷ σαββάτῳ ἑσπερινὸν τῶν ἱερωμένων πρὸς τὸ δυσιαστήριον εἴσοδον, μὴ γονυκλίνειν, μέχρι τῆς ἑφεξῆς καὶ τὴν κυριακὴν ἑσπερινῆς εἰσόδου· ὡς ἐν ὁλοκλήρῳ νυχθημέρῳ σημαίνειν ἡμᾶς τὴν ἀνάστασιν.

ΚΑΝΩΝ ιζ'.

Τὰς τὰ ἀμβλωθρίδια διδούσας φάρμακα, καὶ τὰς δεχομένας τὰ ἐμβρυοκτόνα δηλητήρια, τῷ τοῦ φονέως ὑπέπεσε κρίματι.

ΒΑΛΣ. Ἐπίσης κολάζει ὁ κανὼν τῷ ὑπεύθυνῳ τοῦ φονέως τὰς διδούσας φάρμακα δηλητήρια χάριν τοῦ ἀμβλωθῆναι τὰ ἔμβρυα, καὶ τὰς δεχομένας αὐτά. καὶ ὁ μὲν κανὼν τοιούτου ὑπευθύνου κολάζει ταύτας. καὶ διορίσεις τὰ εἴδη τῶν ὑπευθύνων ἐν τῷ β'. κανόνι τοῦ ἁγίου Βασιλείου, καὶ ἐν τῷ κα'. κανόνι τῷ ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου. ὁ δὲ α'. κεφ. τοῦ λθ'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου φησὶ τοῦτα ῥητῶς. τῷ νόμῳ ἀνδροφόνων ὑποκειται ὁ φονεύων ἄνθρωπον, καὶ ὁ καθ' ὁδὸν ποιῶν ἐμπρησμόν, καὶ ὁ ἀλλὰ φόνον ἢ κλοπὴν μεθ' ὅπλων πεζιῶν, καὶ ὁ ἀρχῆς ἢ δικαστηρίου δημοσίου στρεβλώσας, καὶ ἀπουδάζας πλαστῶς κατηγορηθῆναί τινα καὶ ἀναιτίως καταδικασθῆναι, καὶ ὁ ὅτι ἀναιρέσει κατασκευάσας ἢ δεδωκὼς φάρμακον, καὶ κεφ. γ'. τῷ νόμῳ ἀνδροφόνων κατέχεται. καὶ ὁ ἀλλὰ ὅ φονεύσας ἄνθρωπον φάρμακον ποιῶν ἢ πιστεύσων ἢ ἔχων. εἰσὶ δὲ φάρμακα ὑγίειαν ἐμποιοῦντα, καὶ τὰ λεγόμενα φίλτρα. οἱ δὲ τὰ φίλτρα ποιοῦντες δημευόμενοι ἐξορίζεσθωσαν. εἰ δέ καί τις μὴ κακῷ λογισμῷ δώσῃ γυναικὶ συλληπτικὸν, καὶ ἀποθάνῃ ἡ λαβοῦσα, ἐξορίζεται. καὶ θέμα γ'. τοῦ αὐτοῦ κεφ. λέγον τοῦ τὰς ἀρχὰς, κατέχεται τῷ τοῦ ἀνδροφόνων νόμῳ, καὶ ὁ πυρπολητὴς στρεπτῶς διδοὺς φάρμακον ἢ σαλαμάνδραν ἢ ἀκόνιτον ἢ πιτυοκάμπην ἢ βούβρωσιν ἢ μανδραγόραν ἢ κανθαρίδας. καὶ θέμα δ'. ἡ ποινὴ ἡ κατ' ἀνδροφόνων, ὅτι μὲν ἐντίμων, ὁροθεσιασμός ἐστι καὶ τελεία δήμευσις· ὅτι δὲ τῶν εὐτελῶν, ξύφει καὶ θηρίοις ὑποβληθῆναι. καὶ ταῦτα μὲν ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ νόμου καὶ τῶν κανόνων. ἀπελύθησαν δὲ νεαραὶ τοῦ φονέων ἀκουσίων καὶ ἑκουσίων διαφοραὶ, διά τε τοῦ βασιλέως κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, καὶ τοῦ θεοσεβοῦς καὶ ἁγίου ἡμῶν αὐτοκράτορος κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, ὧν αἱ δυνάμεις σωωφέλησαν ἐν τοῖς τοῦ φονέων κανόσι τοῦ μεγάλου Βασιλείου. ἐρωτήσει δέ τις, ὡς ἐκ μόνου τοῦ δοῦναί τινα τρὸς γυναῖκα ἀμβλωθρίδια ὑποπέσοιτο τῷ τῶν φονέων εἰκλήματι· ἢ χρεία ἔστι

A ZONAR. Non esse dominicis aut Pentecostes diebus flectenda genua multi canones decrevêre. Eadem Basilii quoque mens fuit, qui præterea causas, propter quas ea consuetudo sit damnata, subnectit. Hic vero canon de solo die dominico statuit, tempúsque à primo ad extremum, in quo genua procumbere minime liceat, aperte describens, ait; à sabbato quidem, cum primum vespere ad altare initiatorum chorus ingreditur, nemo genu flectat, ad usque diei dominici veſperam, quando scilicet alter initiatorum fit ingressus, tunc enim genua flectentes, & sic orantes non peccabimus. Quæ nox etenim sabbatum consequitur, ea propria Dominicæ lucis existimatur, quam etiam hymnis, inquit canon, B traducere, festivam celebritatem è tenebris in lucem transmittentes, & sic totâ nocte dieque resurrectionem nos celebrare oportet.

ARIST. *Post vespertinum Sabbati ingressum, usque ad vespertinum Dominicæ ingressum, genua ne flectas.*

A divinis patribus canonicè accepimus, Dominicis genu non flectere, ut Domini resurrectionem honorantes. Ut itaque hæc observatio non ignoretur, quomodo fieri debet, eam patres per hunc canonem C fidelibus manifestam effecerunt; ut post vespertinum Sacerdotum in Sabbato ad altare ingressum, genu non flectere debemus, usque ad sequentem in die Dominico vespertinum ingressum, ut per integrum noctis & diei spatium nos resurrectionem celebremus.

CANON XCI.

Eas quæ dant abortionem cientia medicamenta, & quæ fœtus necantia venena accipiunt, homicidæ pœnis subjicimus.

BALS. Eadem pœnâ, quâ homicidam, punit Canon eas, quæ dant venena, ut provocetur abortio, & D quæ accipiunt. Et hic quidem Canon illas tali pœna afficit. Pœnarum autem genera invenies in ii. can. sancti Basilii, & in xxi. can. Synodi Ancyr. Primum autem caput xxxix. tit. lx. lib. hæc dicit expressè: Lege de homicidis tenetur is, qui hominem occidit, & qui dolo suscitat incendium, & qui, vel furandi vel cædis faciendæ gratia, cum armis obambulat, & qui, cùm magistratum gereret vel judicio præesset, procuraverit ut quis fictè accusaretur, & innocens condemnaretur, & qui ad tollendum de medio venenum præparaverit vel dederit. Et cap. iii. Lege de homicidis latâ tenetur, qui E ad hominem occidendum medicamentum facit, vel emit, vel habet. Sunt autem pharmaca, quæ sanitatem afferunt, & quæ dicuntur amatoria. Qui autem faciunt amatoria, publicatis bonis exterminentur. Quòd si quis etiam non malo animo mulieri dederit medicamentum ad concipiendum, eóque accepto mortua sit, in exilium mittitur. Ejusdémque capitis thema tertium, dicens in principio: Lege de homicidis latâ tenetur, & quicunque pigmentarius temere dat medicamentum, vel salamandram, vel aconitum, vel pityocampam vel bupreſtim vel mandragoram vel cantharides. Et thema iv. adversus homicidas pœna est, in F claris quidem exilium & perfecta bonorum publicatio: in humilioribus autem ensi & bestiis subjici. Et hæc quidem ex veteri lege & antiquis canonibus. Emissæ sunt autem de homicidis, tam voluntariis quam involuntariis, diversæ novellæ ab Imp. domino Constantino Porphyrogenneta, & præstantissimo sanctoque Imp. nostro domino Emanuele Comneno, quarum vires in canonibus magni Basilii de homicidis in compendium redactæ sunt. Interrogaverit autem quispiam, an ex eo, quòd dederit quispiam mulieri medicamentum ad abortionem, homicidii tenebitur;

an opus sit ut sequatur etiam eventus vel cædes? Solutio. Quod superiùs positum est caput iii. xxxix. tit. lx. lib. constituit, non eum solùm qui dat venenum puniri ut homicidam, sed eum etiam qui tale quid habet: & ii. thema primi capitis ejusdem tit. & lib. dicit; Qui eo fuit animo ut vellet interficere, etiamsi non interfecerit, sed sauciaverit, est homicida: & qui noluit interficere, etiamsi interfecerit, non est homicida. Affectio autem, ex instrumento ejus qui percussit, apparet & probatur. Sed magni Basilii canones etiam eum qui non sponte interfecit, quomodocunque fuerit, puniunt ut homicidam, contra ac comprehenditur hac lege, & aliter quam decernit vi. thema iii. cap. xxxix. tit. lx. lib. quod sic dicit: Lex de homicidis dolum requirit, & non magnam negligentiam. Quare si quis, seipso ex alto dejecto, vel ramo arboris deorsum misso, quempiam occiderit, præsenti lege non tenetur. Jam verò xxxi. Imp. domini Leonis Philosophi novella dat viro potestatem matrimonium dissolvendi cum uxore, quæ illius semen abortione sciens ejicit.

A τῆ γλυκάδι καὶ ἀποτέλεσμα ἤγουν φόνον; Λύσις. Ὁ κανὼν ἔμπροσθεν ἀνωθεν γ'. κεφ. τῆ λθ'. τίτλου τῆ ξ'. βιβλίου, διορίζεται, μὴ ὡς δόντος μόνον δηλητήριον φάρμακον ὡς φονέα πεμφθῆναι, ἀλλὰ καὶ ὡς ἔχοντά τι τοιοῦτον. καὶ ὁ β'. θέμα τῆ α'. κεφ. τῆ αὐτῆ τίτλου καὶ βιβλίου, φησὶν, ὁ σκοπὸν ἐχθικὸς τῆ φονεῦσαι, κἂν μὴ φονεύσῃ, ἀλλὰ τραυματίσῃ, φονεύς ἐστι· καὶ ὁ μὴ θελήσας φονεῦσαι, ἐὰν φονεύσῃ, οὐκ ἔστι φονεύς. ἡ δὲ βάσανος ἐκ τῆ πλήξαντος ὀργάνου ἐλέγχεται. οἱ μέντοι κανόνες τῆ μεγάλου Βασιλείου, καὶ ὡς ἀκουσίως φονεύοντα, ὡς ἂν ἔχει, ὡς φονέα κολάζουσι, διὰ τὸ παρειληφέναι τῆ τοιούτου νόμου, καὶ παρὰ ὅ'. θέμα τῆ γ'. κεφ. τῆ λθ'. τίτλου τῆ ξ'. βιβλίου, ὃ λέγον οὕτως· ὁ περὶ ἀνδροφόνων νόμος δόλον βασανίζει, καὶ οὐ μεγάλην ἀμέλειαν. ὅθεν ἐάν τις ἑαυτὸν ἐξ ὕψους ῥίψας, ἢ κλάδου ἀπὸ δένδρου, φονεύσει τινά, οὐκ ὑπόκειται τῷ παρόντι νόμῳ. ἡ μέντοι λα'. νεαρὰ τῆ Βασιλέως κυροῦ Λέοντος τῆ φιλοσόφου δίδωσιν ἄδειαν τῷ ἀνδρὶ διαζυγῆναι τῆς γυναικὸς αὐτῆ γάμον, βασανιζόμενος ἀμβλωσιγενοῦς παρ' ἐκείνου σπορᾶς.

B

Zonar. Mulieres, postquam ex furtivo concubitu concepêre, prolem eam, ne prodantur, medicamentis quibusdam epotis in utero necant, indéque vitâ destitutam ejiciunt. Eas igitur quæ ejusmodi pharmaca aliis præbent, tum eas quæ accipiunt, homicidarum pœnis canon teneri jubet, ac meritò quidem: quippe quæ non modo conceptam prolem, sed ipsas etiam quandoque prægnantes mulieres, quod magnus quoque Basilius canone secundo testatur, è medio tollunt. Ancyranæ verò Synodi canone vigesimo primo mulieres ejusmodi decennii segregatione puniuntur.

ΖΩΝΑΡ. Γυναῖκες λάθρα τισὶ μιγνύμεναι καὶ συλλαμβάνουσαι, ἵνα μὴ γνωσθεῖεν, φάρμακά τινα πίνουσι, δι' ὧν τὰ ἔμβρυα διαφθείρουσι, καὶ οὕτως αὐτὰ νεκρὰ ἀποβάλλονται. τὰς οὖν διδούσας τὰ τοιαῦτα φάρμακα, καὶ τὰς λαμβανούσας τῇ τῆς φονέων βαρυτιμίᾳ καταδικάζει, καὶ εἰκότως. οὐ μόνον γὰρ τὰ ἔμβρυα κτείνουσιν αἱ τοιαῦται, ἀλλὰ ἐνίοτε καὶ αὐτὰς ζώσας ἐγκύους, ὃ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν δευτέρῳ κανόνι φησίν· ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου κανὼν κα'. τὰς τοιαύτας γυναῖκας δεκαετίᾳ ἀφορίζει.

C

Aрist. *Et qui dat, & quæ accipit medicamenta abortionem cientia, est homicida.*

ΑΡΙΣΤ. Καὶ ὁ διδούς, καὶ ἡ λαμβάνουσα ἀμβλωτρίδα ἀνδροφόνοι.

Subjiciuntur homicidæ pœnis & illæ, quæ fœtus necantia accipiunt medicamenta, & qui ea istis exhibent.

D Ὑπόκεινται τῇ τῆς φονέως βαρυτιμίᾳ, καὶ αἱ τὰ ἐμβρυοκτόνα φάρμακα λαμβάνουσαι, καὶ οἱ παρέχοντες ταῦτα αὐταῖς.

Canon XCII.

Eos qui nomine matrimonii mulieres rapiunt, vel qui operâ opéque suâ raptores adjuvant, statuit sancta Synodus, si sint quidem Clerici, proprio gradu excidere: sin verò Laici, anathemate percuti.

Κανὼν ϟβ'.

Τοὺς ἁρπάζοντας γυναῖκας ὅπι ὀνόματι συμοικεσίου, ἢ συμπεραίτιονται ἢ συναιρυμμύους τοῖς ἁρπάζουσιν, ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος, εἰ μὲν κληρικοὶ εἶεν, ἐκπίπτειν τοῦ οἰκείου βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀναθεματίζεσθαι.

Bals. Præsens canon idem est omnino cum xxvii. canone Chalcedon. Synodi. Et quære quæ in eo scripta sunt, & ix. tit. præsentis operis, cap. xxx. & quæ in eum scripta sunt. Similiter & lxvii. can. Apost. Quid autem, si quis mulierem non rapuerit nomine matrimonii, sed fornicationis gratiâ, non punietur unà cum iis, qui illum opera & ope sua adjuvant? Solutio. Maximè. Hoc est enim sine controversia: id autem, quod dubitationem afferebat, erat prætextus matrimonii. Dicebant enim nonnulli, eum nihil mali fecisse, qui rapuit mulierem, ut ei legitimè conjungeretur, quæ fortasse etiam indigna est ejus genere, & ex eo maximè vi abducta. Quod quidem patribus non visum est, ut quod & ad improbitatem incitet, & civitatum bonum ordinem evertat. Præterea interrogaverit quispiam, si post raptum velit rapta cum raptore legitimè habitare, an audietur? Solutio. Nequaquam. Dicit enim cxliii. Iustiniani novella, sive iii. cap. lviii. tit. lx. lib. hæc expresse: Rapta ei, qui illam rapuit, ne nubat. Sed & si ejus parentes tali matrimonio consenserint, in exilium mittuntur. Quartum autem, v. & vi. ejusdem tituli & libri caput dicit, raptam mulierem raptoris bona lucrari, quæ ei matrimonio legitimè conjungi noluerit. Si hoc enim voluerit, publicantur ejus facultates, & raptoris, & eorum qui ad malum opem tulerint, sive sint eorum parentes, sive alieni. Lege etiam totum istum lviii.

E

F

ΒΑΛΣ. Ὁ πρὸ κανὼν ἀπερίλλακτός ἐστι κανὼν κζ'. τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου. καὶ ζήτει τὰ ἐν αὐτῷ προγεγραμμένα, καὶ τίτλον θ'. τῆ παρόντος συντάγματος κεφ. λ'. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. ὡσαύτως καὶ ὃν ξζ'. ἀποστολικὸν κανόνα. τί δὲ, ἐὰν μὴ ὀνόματι συμοικεσίου ἁρπάσῃ τις γυναῖκα, ἀλλὰ διὰ πορνείαν, οὐ κολασθήσεται σὺν τοῖς συμπεραίξασι καὶ συναραμμύοις αὐτῷ; Λύσις. καὶ μάλιστα. τοῦτο γὰρ ἀζήτητόν ἐστι. Ὃ δὲ ποιοῦσι τὸ ζήτησιν ὑπῆρχεν ἡ πρόφασις τοῦ συμοικεσίου. ἔλεγον γάρ τινες, μηδέν τι κακὸν ποιῆσαι ὃν ἁρπάσμασι γυναῖκα διὰ τὸ νομίμως συναφθῆναι αὐτῇ, ἴσως καὶ ἀναξίαν οὖσαν τῷ γένει τούτου, καὶ ἀντοῦθεν μεγάλως χειραγωγουμένῳ. ὅπερ τοῖς πατράσιν οὐκ ἔδοξεν, ὡς πονηρεπιλήκτων κακίας, καὶ τὸ δύταξίαν καταῤῥέφον τὰ πόλεων. ἔτι ἐρωτήσει τις, εἰ μὴ τῷ ἁρπαγῷ θελήσει ἡ ἁρπαγεῖσα συναφθῆναι νομίμως τῷ ἁρπαγῇ, ἀκουσθήσεται; Λύσις. οὐδαμῶς. φησὶ γὰρ ἡ ῥηγ'. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ, ἤτοι Ὃ γ'. κεφ. τῆ νη'. τίτλου τῆ ξ'. βιβλίου, ταῦτα ῥητῶς. μὴ γαμέσθω ἡ ἁρπαγεῖσα τῷ ἁρπάσμτι αὐτῷ. ἀλλ' εἰ καὶ συναινέσουσι τῷ τοιούτῳ συμοικεσίῳ οἱ γονῆς αὐτῆς, πεζοφορίζονται. Ὃ δὲ δ'. καὶ ε'. καὶ ς'. κεφ. τῆ αὐτῆ τίτλου καὶ βιβλίου λέγουσι, τὸ ἁρπαγῆσαι κερδαίνειν τὰ τῶν ἁρπάσμτος πράγματα, μὴ θελήσαντος συζυγηθῆναι νομίμως αὐτῇ. ἐπείτοιγε εἰ θελήσει τοῦτο, δημεύεται ἥπερ περιουσία ταύτης, καὶ τῶν ἅρπαγος, καὶ τῶν συναιρομένων ὅπι ἦν κακῷ, κἂν τε γονῆς τούτων ὦσι, κἂν τε ἀλλότριοι. ἀναγνωθ

νάγνωθι καὶ τὸν αὐτὸν νή. ὅλον τίτλον, καὶ μαθήσῃ, ὅτι πᾶς ἁρπάσας γυναῖκα οἱανδήτινα, κἂν ἔστιν μνηστὴ αὐτοῦ, κἂν δούλη, ἢ ἀπελευθέρα, εἰ μὲν μεθ' ὅπλων, αὐτὸς μὲν ξίφει τιμωρεῖται· οἱ δὲ συμπράττοντες καὶ συναιρόμενοι αὐτῷ τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ῥινοκοποῦνται. εἰ δὲ χωρὶς ὅπλων, ὁ μὲν ἅρπαξ χειροκοπεῖται· οἱ δὲ βοηθοὶ αὐτοῦ τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ἐξορίζονται. ταῦτα μὲν οὕτω γίνονται, κἂν καὶ αὐτὴ ἡ γυνὴ ἐπὶ τῇ ἁρπαγῇ συναινέσῃ. ἀνάγνωθι καὶ τὴν λε'. νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ.

ΖΩΝΑΡ. Οὗτος ὁ κανὼν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἐστὶν εἰκοστὸς ἕβδομος· εἴπομεν οὖν περὶ τούτου ἐκεῖ.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ ἁρπάζοντες γυναῖκας, καὶ οἱ συμπράττοντες καὶ συναιρόμενοι, κληρικοὶ μὲν, καθαιροῦνται· λαϊκοὶ δὲ ἀναθεματίζονται.

Τὰ αὐτὰ διαλαμβάνει τῷ πρόντι κανόνι καὶ ὁ εἰκοστὸς ἕβδομος κανὼν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου· ἐγράφη δὲ πρὸ ἡμῶν ἐν ἐκείνῳ, ὡς μέχρις ἂν τὴν ἁρπαγεῖσαν ἀποκαταστήσωσιν οἱ ἁρπάσαντες, εἰ μὲν προμνηστευθεῖσα ἦν, τῷ οἰκείῳ μνηστῆρι· εἰ δὲ σχολάζουσα, τοῖς γονεῦσιν αὐτῆς· καὶ ἀναθεματισμὸν, λαϊκοὶ ὄντες, οὐκ ἐκφεύξονται.

ΚΑΝΩΝ ϛγ'.

Η ἀναχωρήσαντος τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀφανοῦς ὄντος, πρὸ τοῦ πεισθῆναι περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἑτέρῳ συνοικοῦσα, μοιχᾶται· καὶ ὡσαύτως καὶ στρατιώτιδες, αἱ τῶν ἀνδρῶν ἀφανῶν ὄντων γαμηθεῖσαι, τῷ αὐτῷ ὑπόκεινται λόγῳ, ὥσπερ καὶ αἱ διὰ τὴν ἀποδημίαν τοῦ ἀνδρὸς μὴ ἀναμείνασαι τὴν ἐπάνοδον. πλὴν ἔχει τινὰ συγγνώμην ὃ πρᾶγμα ἐνταῦθα διὰ ὃ μᾶλλον πρὸς θάνατον εἶναι τὴν ὑπόνοιαν. ἡ δὲ τῷ καταλειφθέντι πρὸς καιρὸν παρὰ τῆς γυναικὸς κατὰ ἄγνοιαν γημαμένη, εἶτα ἀφεθεῖσα διὰ ὃ ἐπανελθεῖν πρὸς αὐτὸν τὴν προτέραν, ἐπόρνευσεν μὲν, ἐν ἀγνοίᾳ δέ· γάμου οὖν οὐκ εἰρχθήσεται. κάλλιον δὲ, ἐὰν μείνῃ οὕτως. εἰ δὲ γε ὁ στρατιώτης ἐπανέλθοι χρόνῳ ποτὲ, οὗ ἡ γυνὴ διὰ τὴν ἐπὶ πολὺ ἐκείνου ἀπόλειψιν ἑτέρῳ συνήφθη ἀνδρὶ, ἔστω, εἰ προαιρεῖται, τὴν οἰκείαν αὖθις ἐπαναλαμβανέτω γυναῖκα, συγγνώμης αὐτῇ ἐπὶ τῇ ἀγνοίᾳ δεδομένης, καὶ τῷ ταύτην εἰσοικεισαμένῳ κατὰ δεύτερον γάμον ἀνδρί.

ΒΑΛΣ. Τινὲς γυναῖκες τῶν οἰκείων ἀνδρῶν ἀναχωρησάντων ἐκ τῆς ὁμοζωΐας τούτων, ἢ διά τινα αἰτίαν στρατιωτικὴν ἀποδημούντων, καὶ ἀφανῶν γενομένων, ὡς μηδὲ ἀναδιδαξάντων ἢ ταύτας ἢ ἑτέρους τινὰς τὰ περὶ αὐτοὺς, ἀδηλίαν ἔχουσαι τοῦ θανάτου αὐτῶν, ἑτέροις συνήφθησαν. φησὶ γοῦν ὁ κανὼν, ὡς μοιχαλίδας ταύτας κολάζεσθαι, μετὰ ὃ ἐκείνους ὑποστρέψαι, διὰ ὃ μὴ ἀναμεῖναι μαθεῖν τέλειόν τι περὶ τοῦ θανάτου αὐτῶν. οὐδὲ γὰρ ἔχουσι πρόφασιν εὔλογον τὴν τῶν ἀνδρῶν εἰς πολὺ ἀποδημίαν καὶ ἀδηλίαν τοῦ θανάτου αὐτῶν. ἡ δὲ κατ' ἄγνοιαν γαμηθεῖσα τάχα νομίμως τῷ διαχισθέντι πρὸς καιρὸν ἀπὸ τῆς οἰκείας συζύγου, εἶτα ἐκ τούτου ἀναχωρήσασα, διὰ τὸ τὸν σύμβιον αὐτοῦ πάλιν θελῆσαι συνοικεῖν τῷ οἰκείῳ ἀνδρὶ, μοιχείαν μὲν οὐχ ἥμαρτεν, ἐπόρνευσε δέ. ἔχει μέντοι εὔλογον πρόφασιν τὴν ἄγνοιαν. διὸ καὶ ἑτέρῳ νομίμως γαμηθῆναι οὐ κωλυθήσεται. ζήτει καὶ ϛ μϛ'. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου. συμβουλευτικῷ τρόπῳ ὑποτιθέασιν οἱ πατέρες τῇ γυναικὶ μὴ συζευχθῆναι ἑτέρῳ, ἀλλὰ καρτερῆσαι καὶ ἐξιλεώσασθαι τὸ ἁμάρτημα διὰ μετανοίας. καὶ τῷ ἐπαναζεύξαντι δὲ στρατιώτῃ ἐξεχώρησαν, εἰ θέλει, ἀνακαλέσασθαι τὸν ἑτέρῳ συζευχθεῖσαν γυναῖκα αὐτοῦ, ὠφείλουσαν συγγνώμης ἀξιωθῆναι, ὡς ἀπελπίσασαν τὴν ἐπάνοδον τοῦ οἰκείου ἀνδρός· ὥσπερ δὴ συγγνωσθήσεται καὶ ὁ εἰς δεύτερον γάμον αὐτὴν ἀγαγόμενος. τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐρωτήσει τις, διὰ τί ἄνω μὲν ὁ κανὼν φησι μοιχᾶσθαι τὰς γυναῖκας, τοῦ τε ἀναχωρήσαντος,

A tit. & scies, quòd quicunque mulierem ullam rapuit, sive sit ejus sponsa, sive ancilla, sive liberta, si cum armis quidem, de ipso supplicium gladio sumitur: qui eum autem ope operâque sua adjuverunt, verberati & tonsi, naribus truncantur. Sin autem sine armis, raptori quidem manus amputatur: qui autem ei opem tulerunt, verberati & tonsi, in exilium mittuntur. Hæc autem ita fiunt, etiamsi ipsa mulier raptui consenserit. Lege & xxxv. novellam Imperatoris Domini Leonis sapientis.

ZONAR. Est hic Canon Synodi Chalcedonensis vigesimusseptimus: de quo suo loco diximus.

B

ARIST. *Qui mulieres rapiunt, & qui adjuvant opemque ferunt, Clerici quidem deponuntur: Laici vero anathemate percutiuntur.*

Eadem quæ hic statuit & vigesimus septimus Synodi Chalcedonensis Canon. In eo autem à nobis scriptum est, quòd donec illi, qui rapuerunt, raptam restituerint, si desponsata quidem fuit, sponso ipsius: si soluta autem, ipsius parentibus: si sint Laïci, anathematismum non effugient.

C

CANON XCIII.

Uxor viri qui secessit, & non apparet, antequam de ejus morte certior facta sit, alteri cohabitans, adulteratur: similiter & militum uxores, quæ non apparentibus maritis nupserunt, in eandem rationem incidunt; quemadmodum & quæ propter mariti peregrinationem reditum non expectant. Sed res hic quidem aliquam veniam habeat, quòd sit major ejus mortis suspicio. Ea autem, quæ illi, qui ad tempus erat ab uxore relictus, nupsit per ignorantiam, deinde dimissa est, quòd prior ad ipsum redierit, est quidem fornicata, sed per ignorantiam: à matrimonio ergo non arcebitur. Meliùs autem si sic manserit. Sin autem miles aliquanto pòst tempore redierit, cujus uxor propter longam illius absentiam alteri viro conjuncta est, is, si velit, propriam uxorem recipiat, ipsi venia propter ignorantiam data, eique qui illam in secundis nuptiis domum duxit.

D

BALS. Quædam mulieres, cùm sui mariti ab earum vitæ societate se sejunxissent, vel propter militarem causam quampiam peregre profecti essent, nec usquam apparerent, ut qui neque ipsas neque ullos alios de se certiores fecissent, cùm de ipsorum morte incertæ essent, aliis matrimonio conjunctæ sunt. Dicit ergo Canon, eas ut adulteras puniri, postquam illi redierint, quòd non expectaverint ut scirent de eorum morte aliquid certius. Non justum enim habent prætextum, longam suorum maritorum peregre absentiam, & de morte eorum incertitudinem. Quæ autem per ignorantiam fortè legitimè nupsit ei, qui ad tempus à propria conjuge sejunctus est, deinde ab eo secessit, quòd ejus uxor velit rursus cum proprio marito cohabitare; adulterium quidem non commisit, sed fornicata est. Habet tamen justam excusationem, ignorantiam. Quare nec alteri nubere prohibebitur. Quære & xlvi. Can. sancti Basilii. Suadent tamen patres mulieri, ne alii conjungatur, sed se fortiter & continenter gerat, & peccatum pœnitentia expiet. Porrò & militi, qui reversus est, permiserunt; si velit, uxorem suam alteri conjunctam revocare, eámque venia dignam censeri, ut quæ viri sui reditum desperaverit: quemadmodum & illi ignoscetur, qui ipsam duxit in secundum matrimonium. Cùm hæc ita se habeant, rogaverit quispiam, Cur canon quidem dicit superiùs adulterari mulieres, tam ejus qui discessit, quam

E

F

Digitized by Google

quàm militis, ſi alteri nupſerint, antequam planè de virorum ſuorum morte certiores factæ fuerint: in fine autem decernit militis uxori ignoſci oportere, éique qui illi in ſecundis nuptiis copulatus eſt? Solutio. Magna eſt differentia inter uxorem militis & aliam. Illa enim, ſimul ac peregre profectus eſt miles, habet aliquam de ejus morte ſuſpicionem; quemadmodum & præſens Canon, poſtquam dixit de milite, hoc expreſſe dicit; ſed res hîc quidem aliquam habet veniam, hoc eſt, militis uxori ignoſcitur, quòd ſit major de morte ſuſpicio: quod etiam xxxi. & xxxvi. Canones ſancti Baſilii ſtatuunt. Alia autem nihil poteſt ejuſmodi allegare. Simul enim ac è domo ſua maritus exceſſit, incertam quoque ejus eſſe abſentiam cognovit: & propterea ne veniam quidem meretur. Ad hæc dixerit quiſpiam, Quòd cùm matrimonium, cum eo qui à propria uxore relictus eſt & libera ſeu ſoluta muliere, non poſſit conſiſtere, quænam relicta eſt ratio de ea alteri viro non conjungenda, maximè cum ignoraverit matrimonium viri qui relictus eſt? Solutio. Cùm quidam dicerent, quòd etiamſi non fuit adulterium à muliere commiſſum propter ignorantiam, admiſſa eſt tamen fornicatio, & cùm ſit fornicata, debet ex canonibus de fornicatione puniri, & ideo nec alij quidem viro conjungi, ut quæ ſit extra ambitus Eccleſiaſticos: patres hoc etiam ſolventes, dixerunt, quòd fornicatio quidem commiſſa eſt; ſed quoniam mulier, non more fornicatorio, ſed legitimè ei, qui relictus erat, conjuncta fuit, ſcortatorum pœna non punietur; ſed digna Eccleſiaſtica communione cenſebitur, nec alii conjungi prohibebitur. Ne autem viderentur patres adhortari mulieres ad id quod eſt minùs pium, dixerunt eſſe melius ut quieſcant. Etſi enim per ignorantiam peccarunt: ſed quod ad eas quidem attinet, primum matrimonium reputatur illud quod non poteſt conſiſtere, nec debent ſecundò nubere, niſi velint pœnis earum, quæ ſecundo nubunt, ſubjici. Præterea interrogabit quiſpiam, Nunquid & qui militis uxorem per ignorantiam duxit, ei venia dabitur? Solutio. Maximè. Si enim prodeſt mulieri ignorantia, multo magis & virum, qui eam duxit, indemnem nulloque præjudicio affectum conſervabit, ut qui ne ſcire quidem debeat. Quid verò, ſimiles ſuam uxorem recipere voluerit, an ea fient quæ Canone comprehenduntur? Sin autem recuſet, nequaquam; ſed ipſa cum alio vitam tranſiget? Solutio. Poſt reditum militis, exinde ſecundum matrimonium diſſolvitur: & ſi velit quidem miles eam ſuſcipere, ei licet hoc facere. Sin minùs, nec cum ſecundo quidem viro cohabitabit. Multo magis autem ſi cum eo vivere perſeveraverit, ei venia non dabitur, ſed ut adultera punietur. Illis enim eſſe dandam veniam dicunt patres, quæ à ſecundo matrimonio promptè recedunt, & ignorantiæ peccatum agnoſcunt: non autem quæ reſiſtunt & adulterium eligunt. Et hæc quidem Canon. Lex autem civilis, x. ſcilicet cap. vii. tit. xxviii. lib. quod quidem eſt novella Iuſtin. cxvii. dicit uxores eorum, qui ſunt in acie, & in militares ordines relati ſunt, militum & reliquorum, debere expectare maritorum reditum, quantumcunque tempus præterierit: & etiamſi de ejus morte literis certiores factæ fuerunt, debere quoque alterum annum expectare, & ei poſtea veniam dandam eſſe, ſi cum alio viro matrimonium contrahat, quod non debet ſeparari. Viceſima autem ſecunda Iuſtiniani novella, ſive v. caput vii. tit. xxviii. lib. ſtatuit quinquennio debere expectare mulierem vel maritum, quando quis ex ipſis bello captus fuerit, & an vivat incertum eſt: poſt quinquennium autem, alterum matrimonium contrahere. Lege ergo hanc Novellam, & xxxiii. Imp. domini Leonis ſapientis Novellam ſtatuentem non licere prætextu captivitatis ſolvi matrimonium, nec parti, quæ libera conſervata eſt, licere

A πρὸς δὲ καὶ τὸν στρατιώτου, ἑτέροις γαμηθεῖσας περὶ ἁπλοῦς πληροφορίας τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς· ἐν τῷ τέλει δὲ διορίζεται συγγινώσκεσθαι τῷ γυναῖκα τοῦ στρατιώτου, καὶ ⁂ σωαφθέντα αὐτῇ μὴ δεύτερον γάμον; Λύσις. πολλὴ διαφορά ἐστι τῆς γυναικὸς τοῦ στρατιώτου καὶ τ' ἄλλης. ἡ μὲν γὰρ ἅμα τῷ ἀποδημῆσαι ⁂ στρατιώτῃ, ὑποπτίαν ἔχει ⁂ θάνατον, καθὼς καὶ ὁ νόμων κανών, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν τοῦ στρατιώτου, φησὶ ταῦτα ῥητῶς· πλὴν ἔχει τινὰ συγγνώμην ὃ τοιοῦτον πρᾶγμα ἐνέχον, ἤγουν συγγινώσκεται ἡ τοῦ στρατιώτου γυνὴ, διὰ δὲ μᾶλλον πρὸς θάνατον εἰ τὴν ὑπόνοιαν· ὅταν καὶ ὁ λα'. καὶ ὁ λς'. κανὼν τοῦ ἁγίου Βασιλείου θεσμοθετοῦσιν. ἡ ἄλλη δὲ ἐστίν B τι τοιοῦτον προβάλλεσθαι δυνάτας. ἅμα γὰρ τῇ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτῆς ἀναχωρήσῃ τοῦ ἀνδρὸς ἐγίνωσκε τὴν ἀφανῆ τούτου ἀποδημίαν· καὶ διὰ τοῦτο ἐστὶ συγγνώμης ἀξιοῦται. πρὸς τούτοις εἴποι τις, ὡς τοῦ γάμου τοῦ γνομένου μὴ ⁂ καταλειφθέντος πρὸς τῆς οἰκείας συζύγου, καὶ τῆς ἐλευθέρας γυναικὸς, ἀνυποστάτου ὄντος, ποῖος λόγος ὑπελίπετο χάριν τοῦ μὴ σωαφθῆναι αὐτὴν ἑτέρῳ ἀνδρὶ, ἀγνοήσασάν καὶ ταῦτα ⁂ πρῶτον γάμον τοῦ καταλειφθέντος ἀνδρός; Λύσις. τινῶν λεγόντων, ὅτι κἂν μοιχεία οὐ γέγονε πρὸς τῆς γυναικὸς διὰ τ' ἄγνοιαν, ἀλλὰ πορνεία ἐτελέσθη, καὶ ὀφείλει ἡ πορνεύσασα κεῖ τοὺς περὶ τὴν πορνείας C κανόνας ὑπιτιμηθῆναι, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ συζυγίαν ἀνδρὶ, ὡς ἔξω οὔσῃ τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιβόλων· οἱ πατέρες καὶ τοῦτο λύοντες ἔφησαν, ὅτι πορνεία μὲν γέγονεν· ἐπεὶ δὲ ἡ γυνὴ οὐ πορνικῷ τρόπῳ, ἀλλὰ νομίμως συνεζύγη τῷ καταλειφθέντι, πορνευόντων ὑπιτιμίοις οὐκ ὑποπεσεῖται, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἀξιωθήσεται, καὶ ἑτέρῳ συζυγῆναι οὐ κωλυθήσεται. ἵνα δὲ μὴ δόξωσι προτρέπειν τὰς γυναῖκας πρὸς τὸ ἀνδυλαβέστερον, εἶπον κάλλιον εἶναι ἡσυχάζειν αὐτάς. κἂν γὰρ ἐν ἀγνοίᾳ ἥμαρτον· ἀλλ' ὅσον τὸ εἰς αὐτὰς πρῶτος γάμος λογίζεται ἐκεῖνο τὸ ἀνυπόστατον, καὶ οὐκ ὀφείλουσι δευτερογαμῆσαι, εἰ μὴ βούλονται τοῖς τῆς δευτερογαμούντων ὑπιτιμίοις ὑποπεσεῖν. ἔτι ἐρωτήσῃ τις, ἆρα καὶ D ὁ τοῦ τοῦ στρατιώτου γυναῖκα ἐν ἀγνοίᾳ ἀναγόμενος συγγνωσθήσεται; Λύσις. καὶ μάλιστα. εἰ γὰρ ὠφελεῖ τὴν γυναῖκα ἡ ἄγνοια, πολλῷ μᾶλλον ⁂ ἄνδρα ⁂ τοιοῦτον ἀναγόμενον ἀπροκρίματιστον σωτηρήσει, ὡς μηδὲ εἰδέναι ὀφείλοντα. τί δὲ, τοῦ στρατιώτου αἱρετισθέντος μὲν ἀναλαβέσθαι τὴν οἰκείαν ὁμόζυγον, ἠθέλησε τὰ τῷ κανόνι προσεχόμενα; ἀποφαινομένου δὲ, οὐδαμῶς· ἀλλ' ἔσται αὐτὴ μετ' ἄλλου συμβιοτεύουσα; Λύσις. μετὰ τὴν ὑποστροφὴν τοῦ στρατιώτου, ἀπεντεῦθεν ὁ δεύτερος γάμος διασπᾶται· καὶ εἰ μὲν θέλει ὁ στρατιώτης λαβεῖν αὐτὴν, ἔχει ἐπ' ἀδείας τοῦτο ποιεῖν. εἰ δὲ μὴ, οὐδὲ μετὰ τοῦ δευτέρου ἀνδρὸς συνοικήσει. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ εἰ ὑπομείνῃ μετὰ τούτου συμβιοτεύουσα, συγγνώμης οὐκ ἀξιωθήσεται, ἀλλὰ καὶ ὡς μοιχαλὶς τιμωρηθήσεται. ἐκείνας γὰρ συγγνωμονεῖσθαι φασὶν οἱ πατέρες, τὰς ἑτοίμως ἀφιεμένας τοῦ δευτέρου συνοικεσίου, καὶ σωτιθεμένας τῷ ἐξ ἀγνοίας ἁμαρτήματι· οὐ μὴν τὰς ἀνθιεμένας καὶ τὴν μοιχείαν προελομένας. καὶ ταῦτα μὲν ὁ κανών. ὁ δὲ πολιτικὸς νόμος, ἤτοι τὸ ί. κεφ. ⁂ ζ'. τίτλου ⁂ κη'. βιβλ. ὅπερ ἐστὶ νεαρὰ Ιουστινιάνου ριζ'. φησὶ ταῖς γυναιξὶ τῶν ἐν ταξατιώνι ὄντων καὶ στρατείας καλαλειπομένων στρατιώτου καὶ λοιπῶν, προσμένειν τὴν ὑπόδημίαν τῶν ἀνδρῶν, κἂν ὅσος προέλθῃ χρόνος· καὶ κἂν δέξωνται γράμματα πληροφορητικὰ ⁂ θανάτου αὐτοῦ, ἀναμένειν καὶ ἕτερον ἐνιαυτόν, καὶ μετὰ τοῦτο συγγνωστὸν εἶναι τὴν μετ' ἑτέρου ἀνδρὸς γάμον ταύτης, μὴ ὀφείλοντα δίκαιον ἀθῶαι. ἡ μέντοι κβ'. Ιουστινιάνειος νεαρὰ, ἤτοι τὸ ε'. κεφ. τοῦ ζ'. τίτλου τοῦ κη'. βιβλ. διορίζεται ὅτι πενταετίαν ἀναμένειν τὴν γυναῖκα ἢ ⁂ ἄνδρα, ὅταν τις ἐξ αὐτοῦ αἰχμαλωτισθῇ καὶ ἀδηλία ᾖ τὸ τούτου ζωῆς. μετὰ δὲ τὴν πενταετίαν ἕτερον συναλλάττειν γάμον. ἀναγνωθήσεται τὴν τοιαύτην νεαρὰν, ὡσαύτως καὶ τὴν λγ'. νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, διορίζομένην μὴ λύεσθαι προφάσει τῆς αἰχμαλωσίας γάμον, μηδὲ τῷ ἑλευθέρῳ σωτηρηθέντι μέρει ἐξεῖναι πρὸς

Digitized by Google

ad alterum matrimonium respicere : sed & si alii conjunctus fuerit, licet parti, quæ ex captivitate reversa est, proprium membrum revocare, secundas autem nuptias distrahere. Cùm ergo Canon hæc omnia decernat, quæ superiùs dicta sunt, & leges ea jubeant quæ proximè scripta sunt, interrogaverit quispiam, Utrisnam mentem adhibere debemus? Dicimus, quòd & iis quæ sunt in Canone, & quæ sunt in lege, unicuique eorum opportune: & eas quidem ex Canone adulteras esse dixerimus mulieres, de quibus Canon, quæ aliis nupserunt, priusquam planè certiores factæ fuerint de morte maritorum suorum, qui non comparent. Hoc enim Novellæ quoque jubent. Militis autem uxorem, quæ non ut Novella continetur nupserit, venia non esse dignam existimabimus; sicut & eam, quæ secundum illam fecerit, non reprehendemus. Quòd autem liceat omnibus adulterarum mulierum maritis eas recipere etiam post reditum, dic communiter, & non in sola militis uxore, ut dicta cxvii. Novella continetur, quæ redacta est in cap. iii. xiii. tit. præsentis operis. Quoniam autem Canon quidem de captivis nihil constituit, dicta autem Justiniani Novella statuit quinquennio expectare debere relictam partem liberam, & sic sine ullo præjudicio alterum matrimonium contrahere; cui quidem definitioni adversatur xxxiii. Novella Imp. domini Leonis sapientis, quæ dicit indistinctè, captivum, qui reversus est semper revocare proprium membrum: dic Justiniani Novellam abrogatam esse à dicta novella Imp. domini Leonis sapientis. Præterea ne tibi contrarium videatur penultimum thema xi. cap. xxxvii. tit. lx. lib. dicens; Si diu absentem virum falsò periisse mulier audiverit, & fama persuasa alii se sine dolo matrimonio junxerit, non punitur. Sed dic hoc esse jure Digestorum, & à dictis novellis esse sublatum.

A

B

C

D Zonar. Quæ mulier, viro peregrinante, neque longo temporis intervallo revertente, cum illum decessisse nondum plane compertum sit, alteri viro nupserit, adulterii crimen admittit. Militum quoque uxores, si viris ipsarum non apparentibus aliis nupserint, adulterii culpa non vacant. Quibus tamen, quod in milite vitam inter tumultus bellorum agente mortis suspicio faciliùs fidem inveniat, faciliorem se canon in ignoscendo præbet. De his autem magnus quoque Basilius eodem trigesimoprimo & trigesimo sexto canone statuit, vel potius ejus canones in hunc locum Synodus totidem verbis transtulit. De uxoribus porro militum quam diligentissimè legum civilium sanctionibus cautum est; Ut quamvis nuntiato virorum interitu, non tamen, nisi iis omnibus quæ decimaseptimâ Novellâ in libro vigesimo octavo, titulo septimo, cap. septimo Basilic. positâ, continentur, servatis, alteri cuipiam nubant. Siquæ vero mulier, inquit hic canon, viro ad tempus ab uxore suâ relicto, factum ignorans, nupserit, tum uxore priore redeunte ab illo dimissa fuerit, cum quo secundis forte nuptiis copulata coiverat: instar fornicatricis, non ut adultera condemnabitur, nec quidquam, quominus, si velit, alteri viro nubat, obstabit. Atque hoc quoque magni item Basilii quadragesimo sexto canone constitutum est. Quòd si uxor militis, maritum interiisse rata, alteri nupserit, ac revertatur postea miles, suam is, si voluerit, uxorem recipiet; Cui quidem ob ignorantiam ignoscitur, adeo ut non punitur; Quinetiam nec is, qui eam legitimè duxit, illam ob causam punietur.

E

F

Arist. *Viro non apparente, quæ aliam prius acceperit, quàm certior facta sit, adulteratur. Vir autem reversus, si voluerit, eam recipiet.*

Concinit præsenti Canoni & centesima decima septima Iustiniani novella in septimo titulo vigesimi octavi

ctavi libri Basilic. posita. Illa etenim jubet, quod si mulier militem habuerit virum, qui in expeditione peregre profectus sit, ea autem didicerit illum mortem obiisse, non aliter ea alias nuptias ineat, nisi pro certo habuerit à primis numeri in quo vir ejus militabat, propositis etiam sanctis Evangeliis, & per actionis monumenta confitentibus, quòd vir ejus revera vitâ defunctus sit, & hujusmodi monumenta acceperit, & post certam hujusmodi persuasionem, unius etiam anni spatium manserit. Si autem præter hanc observationem alias nuptias iniverit, & illa, & qui eam ducit, ut adulteri puniendi sunt. Si autem hâc factâ observatione isti, qui cum juramento eam fecerunt certiorem, mentiti fuisse deprehendantur; istis militiâ denudandos esse, & decem librarum auri pœnam ei, quem falsò dixerunt diem obiisse, persolvere jubet: enim autem, si velit, uxorem suam recipere non prohibet.

A B

Canon XCIV.

Eos, qui Gentilium sacramenta jurant, canon pœnis subjicit: & nos iis quoque segregationem decernimus.

Bals. Magnus Basilius in canone lxxxi. pœnis subjicit, non eos solùm, qui sua sponte dæmoniaca sacrificia attigerunt, & gentilium sacramenta jurârunt, sed eos etiam qui non sponte ad ea detrusi sunt. Ei ergo canoni consequenter, præsens quoque canon eos segregat. Sunt autem sacramenta gentilium, quæ jurantur à gentilibus. Alii enim in deos falsò appellatos credentes, in eorum nomina jurabant. Alii credebant in elementa, & alii in quædam alia. Rogaverit autem quispiam, cùm præsens canon canonis sancti Basilii meminit, qui eos punit, qui sponte vel involuntariè ad dæmonas accesserunt, & gentilium sacramenta jurârunt: Si quis ad dæmonas quidem non accesserit, neque pollutus fuerit, sed orthodoxam fidem colens, gentilium sacramenta contemptim juraverit, punietur, an non? Solutio. Punietur; sed non æquè ac ii qui ad dæmonas accesserunt: sed paulò mitiùs, ut visum fuerit loci illius Episcopo. Nam & magnus Basilius ponit differentiam inter eos, qui ad dæmonas accesserunt, & juraverunt; & mitiùs punit eum, qui propter magnam necessitatem illicita gustavit, & gentilium sacramenta juravit: segregationi tamen omnes indiscriminatim subjicientur, ut divinorum quoque præceptorum contemptor, illic ubi non opus est ludere, non ludendum esse sciat. Quid verò, si quis sacramentum non gentilium juraverit, sed insolens, utpote per suos liberos, vel aliquid aliud, quod fidem non offendit, punietúrne? Solutio. Quartum caput & quintum v. tit. xxii. libri, eos qui per improbatam religionem jurant, aversantur. Dicit enim quartum caput, Sicut defertur jusjurandum, ita etiam debet jurari: si enim cùm ego per Deum detulerim, per caput tuum juraveris, vel per tuos liberos, non est firmum ac ratum. Quare si detuli tibi per caput tuum, & sic juraveris, jusjurandum valere debuit. Et v. cap. Rectè tibi defero ut per salutem tuam jures: omne enim licitum jusjurandum ex delatione juratum servatur, & quicunque per propriam religionem juraverit. Et postremum thema ejusdem cap. Jusjurandum quod per improbatam religionem concipitur, non servatur. Improbata autem est religio, quæ est præter orthodoxam fidem. Orthodoxus ergo, non aliorum Christianorum, sed eorum, qui malè sentiunt, more jurans, non solum ex eo jurejurando nihil juvabitur, sed etiam ex canonibus punietur.

C D E F

ΚΑΝΩΝ ϛδ'.

Τοὺς ὁμνύοντας ὅρκους Ἑλληνικοὺς ὁ κανὼν ὀπτιμίοις καθυποβάλλει· καὶ ἡμεῖς τούτοις τὸν ἀφορισμὸν ὁρίζομεν.

ΒΑΛΣ. Ὁ μέγας Βασίλειος ἐν κανόνι πα'. ὀπτιμίοις καθυποβάλλει οὐ μόνον τοὺς ἑκουσίως τῶν δαιμονιωδῶν θυμάτων ἁψαμένους, καὶ ὀμόσαντας Ἑλληνικοὺς ὅρκους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκουσίως εἰς τοῦτο συμπαρενεχθέντας. ἀκολούθως οὖν τῷ τοιούτῳ κανόνι καὶ ὁ παρὼν ἀφορίζει τούτους. Ἑλληνικοὶ δὲ ὅρκοι εἰσὶν, οἱ παρὰ τῶν Ἑλλήνων ὀμνύμενοι. οἱ μὲν γὰρ εἰς ψευδωνύμους θεοὺς πιστεύοντες, ὤμνυον εἰς τὰ τούτων ὀνόματα· ἄλλοι ὤμνυον εἰς τὰ στοιχεῖα, καὶ ἕτεροι εἰς ἄλλα τινά. ἕκαστος δέ τις, ὡς τῷ παρόντι κανόνι μεμνημένου τοῦ κανόνος τοῦ ἁγίου Βασιλείου τοὺς κολάζοντας τοὺς ἑκουσίως ἢ ἀκουσίως παρελθόντας ζοῖς δαίμοσι, καὶ ὀμόσαντας Ἑλληνικοὺς ὅρκους, ἐάν τις ζοῖς δαίμοσι μὲν μὴ προσέλθῃ, μηδὲ μιανθῇ, ἀλλὰ τῷ ὀρθόδοξον πίστιν σεβομένῳ, ὀμνύει ὅρκους Ἑλληνικοὺς ἐκ καταφορᾶς, κολασθήσεται ἢ οὔ; Λύσις. κολασθήσεται· ὡς ὤμοσε δὲ τοῖς παρελθοῦσι τοῖς δαίμοσι, ἀλλὰ μετριώτερον, καὶ ᾧ δοκοῦμεν ἡμῖν χώραν ἐποιήσαμεν. ὅτι καὶ ὁ μέγας Βασίλειος διαφορὰν ποιεῖ τῶν παρελθόντων τοῖς δαίμοσι, καὶ ὀμοσάντων· καὶ μετριώτερον κολάζει τὸν διὰ ἀνάγκην μεγάλην τῶν ἀθεμίτων γευσάμενον καὶ Ἑλληνικοὺς ὅρκους ὀμόσαντα. τῷ μέντοι ἀφορισμῷ διαφορᾶς πάντες ὑποβληθήσονται· ἵνα μάθῃ καὶ ὁ καταφορητὴς τῶν θείων παιγνιδίων, μὴ παίζειν ἐν οὐ πρακτοῖς. τί δὲ, ἐὰν ὀμόσῃ τις ὅρκον μὴ Ἑλληνικὸν, ἀλλὰ ἀσωπήν, τυχὸν εἰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ, ἢ εἰς ἕτερον, μὴ προσκεύων εἰς τὴν πίστιν, τιμωρηθήσεται; Λύσις. ὃ δ'. κεφ. καὶ ὃ ε'. τοῦ ε'. τίτλου τοῦ κβ'. βιβλ. τοὺς κατ' ἀδοκίμου θρησκείας ὀμνυμένους ὅρκους ἀποτρέπονται. φησὶ γὰρ ὃ δ'. κεφ. ὡς ὑποφέρεται ὁ ὅρκος, οὕτως ἐποφείλει ὀμνύεσθαι. εἰ γὰρ ἐμοῦ ἐπάγοντος τὸν θεὸν ὀμόσαι, κατὰ τῆς κεφαλῆς σου ὀμόσεις, σὸν ἔρρωται. ὥστε εἰ ἐπήγαγόν σοι κατὰ τῆς κεφαλῆς σου καὶ ὤμοσας οὕτως, ὤφειλεν εἶναι ὁ ὅρκος ἔρρωμένος. καὶ ὃ ε'. κεφ. καλῶς ὑποφέρω σοι κατὰ τῆς σωτηρίας σου ὀμόσαι· πᾶς γὰρ ἀθεμίτος ὅρκος ἐξ ἐπαγωγῆς ὁμοσθεὶς, φυλάττεται· καὶ ὅστις ὀμόσει κατὰ τὴν ἰδίαν θρησκείαν. καὶ ὃ πλησιαίτατον θέμα τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου, ὁ κατ' ἀδοκίμου θρησκείας ὀμνύμενος ὅρκος, οὐ φυλάττεται· ἀδόκιμος δὲ θρησκεία ἐστὶν, ἡ παρὰ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν. ὁ γοῦν ὀρθόδοξος μὴ κατὰ τοὺς λοιποὺς χριστωνύμους ὀμνύων, ἀλλὰ κατὰ τοὺς κακοδόξους, οὐ μόνον οὐκ ὠφεληθήσεται ἀπὸ τοῦ ὅρκου, ἀλλὰ καὶ τιμωρηθήσεται κατὰ τοὺς κανόνας.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

A

ΖΩΝΑΡ. Τὰ τῶν Ἑλληνικῶν ἔθη καὶ τὰ τῶν ἐθνικῶν ἀποστόπαια τοῖς πιστοῖς. διὸ οὐδὲ ὅρκους Ἑλληνικοὺς ὀμνύειν ἐπιτετράμμεθα. καὶ ὁ μέγας δὲ Βασίλειος ἐν ὀγδοηκοστῷ πρώτῳ κανόνι περὶ τῶν ἐθνικοὺς ὀμοσάντων ὅρκους ὅπως οἰκονομηθήσονται διατάττει. καὶ ὁ πολιτικὸς δὲ νόμος ἐν εἰκοστῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν κείμενος τίτλῳ ε'. κεφ. δ'. φησί· πᾶς θεμιτὸς ὅρκος ἐξ ἐπαγωγῆς ὀμοθεὶς φυλάττεται, ὡς ἐξ ἀντιδιαστολῆς νοεῖσθαι, ὅτι ὁ ἀθέμιτον ὅρκον ὀμόσας, οἷον, μὰ τὸν ἥλιον καὶ τοιούτους, οὐκ ἀναγκασθήσεται φυλάξαι αὐτόν.

ΑΡΙΣΤ. Ο ἑλληνικοῖς ὅρκοις ὀμνύμενος, ἐπιτιμητέος· ἀφορίζεται γάρ. Σαφής.

ΖΟΝΑΡ. Græcorum & Gentium ritus fideles penitus aversari debent. Quare neque Græcorum jurejurando nobis uti permissum est. Et verò magnus Basilius, quo modo Græcorum juramentis utentes puniendi sint, canone octogesimo primo præscribit. Lex autem civilis Basilic. libro vigesimo secundo, titulo quinto, capite quarto, sita ait, Omne licitum jusjurandum ex delatione juratum servatur: ut ex adverso intelligi liceat, eum qui vetito se jurejurando obstrinxerit, veluti qui per solem, aut quid aliud ejusmodi iurârit, ut id servet nequaquam esse cogendum.

B

ARIST. *Qui Gentilium juramentis utitur, puniendus nam segregatur.* Perspicuus.

ΚΑΝΩΝ ϛε'.

Τοὺς προστιθεμένους τῇ ὀρθοδοξίᾳ καὶ τῇ μερίδι τῶν σωζομένων ἀπὸ αἱρετικῶν, δεχόμεθα κατὰ τὴν ὑποτεταγμένην ἀκολουθίαν τε καὶ συνήθειαν· Ἀρειανοὺς μὲν καὶ Μακεδονιανοὺς καὶ Ναυατιανοὺς, τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς Καθαροὺς, καὶ Ἀριστερούς, καὶ τοὺς Τεσσαρεσκαιδεκατίτας, ἤγουν Τετραδίτας καὶ Ἀπολιναριστὰς, δεχόμεθα διδόντας λιβέλλους, καὶ ἀναθεματίζοντας πᾶσαν αἵρεσιν μὴ φρονοῦσαν ὡς φρονεῖ ἡ ἁγία τοῦ θεοῦ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία, σφραγιζομένους ἤτοι χριομένους πρῶτον τῷ ἁγίῳ μύρῳ τότε μέτωπον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς ῥῖνας καὶ τὸ στόμα καὶ τὰ ὦτα· καὶ σφραγίζοντες αὐτοὺς λέγομεν· σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου. περὶ δὲ τῶν Παυλιανισάντων, εἶτα προσφυγόντων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ὅρος ἐκτέθειται, ἀναβαπτίζεσθαι αὐτοὺς ἐξάπαντος. Εὐνομιανοὺς μέντοι τοὺς εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτιζομένους, καὶ Μοντανιστὰς τοὺς ἐνταῦθα λεγομένους Φρύγας, καὶ Σαβελλιανοὺς, καὶ τοὺς υἱοπατορίαν δοξάζοντας, καὶ ἕτερά τινα χαλεπὰ ποιοῦντας, καὶ πάσας τὰς ἄλλας αἱρέσεις, ἐπεὶ πολλαί εἰσιν ἐνταῦθα, μάλιστα οἱ ἀπὸ τῆς Γαλατῶν χώρας ὁρμώμενοι· πάντας τοὺς ἀπ' αὐτῶν θέλοντας προστίθεσθαι τῇ ὀρθοδοξίᾳ, ὡς Ἕλληνας δεχόμεθα· καὶ τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν ποιοῦμεν αὐτοὺς Χριστιανούς· τὴν δὲ δευτέραν κατηχουμένους· εἶτα τὴν τρίτην ἐξορκίζομεν μετὰ τοῦ ἐμφυσᾶν τρίτον εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εἰς τὰ ὦτα· καὶ οὕτω κατηχοῦμεν, καὶ ποιοῦμεν χρονίζειν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀκροᾶσθαι τῶν γραφῶν, καὶ τότε αὐτοὺς βαπτίζομεν. καὶ τοὺς Μανιχαίους δὲ καὶ τοὺς Οὐαλεντινιανοὺς, καὶ Μαρκιονιστὰς, καὶ τοὺς ἐκ τῶν ὁμοίων αἱρέσεων. τοὺς δὲ Νεστοριανοὺς χρὴ ποιεῖν λιβέλλους, καὶ ἀναθεματίζειν τὴν αἵρεσιν αὐτῶν καὶ Νεστόριον καὶ Εὐτυχέα καὶ Διόσκορον καὶ Σεβῆρον, καὶ τοὺς λοιποὺς ἐξάρχους τῶν τοιούτων αἱρέσεων, καὶ τοὺς φρονοῦντας τὰ αὐτῶν, καὶ πάσας τὰς προαναφερομένας αἱρέσεις· καὶ οὕτω μεταλαμβάνειν τῆς ἁγίας κοινωνίας.

C

D

E

CANON XCV.

Eos, qui rectæ de fide sententiæ accedunt, & parti eorum qui ex hæreticis servantur, subjecto ordine & consuetudine recipimus; Arianos quidem & Macedonianos & Novatianos, qui seipsos Catharos appellant, & Aristeros & Quartadecimanos seu Tetraditas & Apollinaristas recipimus, dantes libellos, & omnem hæresin anathematizantes, quæ non sentit ut sentit sancta Dei universalis & Apostolica Ecclesia, sancto primùm chrismate & frontem & oculos & nares & os & aures consignatos sive inunctos: & eos consignantes dicimus, Signaculum doni Spiritus sancti. De iis autem, qui Pauliani sectam secuti sunt, deinde ad catholicam Ecclesiam confugerunt, statutum est ut ii omnino rebaptizentur. Eunomianos quoque, qui unâ demersione baptizant, & Montanistas qui hîc dicuntur Phryges, & Sabellianos qui filium idem esse cum patre existimant, & alia quædam gravia faciunt, & omnes alias hæreses, quoniam multi hîc sunt, & maximè qui ex Galatarum regione profecti sunt; omnes ex iis, qui ad rectam de fide sententiam volunt accedere, ut Græcos recipimus: & primo quidem die eos Christianos facimus, secundo autem catechumenos; deinde tertio adjuramus, simul etiam ter in faciem & aures inspirantes; & sic initiamus, & diù in Ecclesia versari & scripturas audire facimus, & tunc ipsos baptizamus. Quin etiam Manichæos, & Valentinianos, & Marcionistas, & similes Hæreticos. Nestorianos autem oportet libellos facere, & hæresin suam anathematizare, & Nestorium & Eutychem & Dioscorum & Severum, & reliquos talium hæreseωn principes, & qui eadem cum illis sentiunt, & omnes prædictas hæreses: & sic esse sanctæ communionis participes.

ΒΑΛΣ. Περὶ τοῦ κανόνος τούτου ἑβδόμου ὄντος τῆς οἰκουμενικῆς β'. συνόδου, ἱκανῶς ἐκεῖσε ἐγράψαμεν, καὶ οὐ χρὴ περὶ τῶν αὐτῶν παλιλογεῖν. ἐπεὶ δὲ προσετέθη παρὰ τῆς συνόδου ταύτης, ὀφείλειν καὶ τοὺς Μανιχαίους καὶ τοὺς Οὐαλεντίνους καὶ τοὺς Μαρκιονιστὰς, καὶ τοὺς ἐκ τῶν ὁμοίων αἱρέσεων, κατὰ τοὺς Εὐνομιανοὺς καὶ τοὺς Μοντανιστὰς βαπτίζεσθαι· τοὺς δὲ Νεστοριανοὺς μετὰ τὸ δοῦναι λιβέλλους τῆς πίστεως αὐτῶν, καὶ ἀναθεματίσαι Νεστόριον καὶ Εὐτυχέα καὶ Διόσκορον καὶ Σεβῆρον, καὶ τοὺς λοιποὺς ὁμοφρονοῦντας αὐτοῖς, καὶ τὰς αἱρέσεις αὐτῶν, μεταλαμβάνειν τῆς κοινωνίας· φέρε περὶ τούτων καὶ μόνων ἀρτίως εἴπωμεν. Μανιχαῖοι μὲν οὖν εἰσιν, οἱ τὰ τοῦ Μανέντος φρονοῦντες. ὅστις Μάνης Παράκλητον ἑαυτὸν ἐκάλει· καὶ Χριστὸν δὲ δοκήσει μόνῃ φανῆναι εἰσηγήσατο. καὶ δύο ἀρχὰς πονηράν τε καὶ ἀγαθὴν, ἤγουν Θεόν τε καὶ ὕλην, καὶ τὰ τῆς παλαιᾶς διαθήκης ἐβλασφήμει· σελήνῃ καὶ ἄστρασιν ὡς θεοῖς προσκυνεῖν ἐπέτρεψε. σαρκὸς ἀνάστασιν ἠρνήσατο· καὶ βοτάνας καὶ δένδρα καὶ ὕδωρ ἔμψυχα εἶναι ἀπεφήνατο.

F

BALS. De hoc canone, qui est septimus universalis secundæ synodi, satis illic scripsimus, & non oportet eadem repetere. Quoniam autem ab hac synodo adjectum est, debere etiam Manichæos & Valentinos & Marcionistas, & alios ejusmodi hæreticos, quemadmodum Eunomianos & Montanistas, baptizari; Nestorianos autem suæ fidei libellos tradere & anathematizare Nestorium & Eutychen & Dioscorum & Severum, eósque qui eadem cum illis sentiunt, & eorum hæreses, & sic esse communionis parrticipes: age de iis quoque solis in præsentia dicamus. Manichæi ergo sunt, qui id quod Manes sentiunt; qui quidem Manes seipsum paracletum appellabat: Christúmque sola opinione apparuisse dictitabat. Introduxerat autem duo principia, malum & bonum, scilicet Deum & materiam; & adversus vetus testamentum blasphemabat; lunam & stellas ut Deos adorare permittebat; carnis resurrectionem negabat; herbas & arbores & a-

Digitized by Google

quam & arbores animata esse asserebat. Valentiniani sunt, qui Valentis Imperatoris tempore inventi sunt, Bogomili seu Massaliani & Euchitæ & Enthusiastæ. Marcionistæ autem, qui à Marciano deducuntur: qui quidem Marcion tria dixit esse principia; primum quidem Deum, qui suprà est, invisibilem; secundum, visibilem & creatorem & opificem; & tertium, diabolum. Baptizabat autem non solùm semel, sed ter quoque: mulieribus quoque baptizare permittens. Nestoriani autem dicuntur, qui, sicut & Nestorius, Deum verbum separant, & hominem qui ab eo assumptus est. De quo in prooemio tertiæ Synodi scripsimus. Similiter & de hæresi Eutychis, Dioscori & Severi, quæ par erat, tractavimus in prooemio iv. Synodi. Hæc igitur consule.

A Οὐαλεντινιανοί εἰσιν, οἱ εὑρεθέντες κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ Οὐάλεντος βασιλέως, Βογόμιλοι ἤτοι Μασσαλλιανοὶ καὶ Εὐχῖται καὶ Ἐνθουσιασταί. Μαρκιονισταὶ δὲ, οἱ ἀπὸ Μαρκίωνος καταγόμενοι. ὅστις Μαρκίων, τρεῖς ἀρχὰς εἶπε· πρώτην τὸν ἄνω Θεὸν ἀόρατον· δευτέραν, τὸν ὁρατὸν καὶ κτίστην καὶ δημιουργόν· καὶ τρίτην, τὸν διάβολον. ἐβάπτιζε δὲ, οὐ μόνον ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τρίτου· παραχωρῶν καὶ ταῖς γυναιξὶ βαπτίζειν. Νεστοριανοὶ δὲ λέγονται, οἱ κατὰ τὸν Νεστόριον χωρίζοντες τὸν θεὸν λόγον, καὶ τὸν προληφθέντα τούτῳ ἄνθρωπον. περὶ οὗ ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς τρίτης συνόδου ἐγράψαμεν. ὡσαύτως καὶ περὶ τῆς αἱρέσεως τοῦ Εὐτυχοῦς, τοῦ Διοσκόρου, καὶ τοῦ B Σευήρου, τὰ εἰκότα διελάβομεν ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς τετάρτης συνόδου. ἀνάγνωθι οὖν ταῦτα.

ZONAR. Idem est hic Canon cum secundæ œcumenicæ Synodi septimo. Quæ igitur ibi dicta sufficiunt. Nam eadem in ejusdem rei explicatione qui repetat frustra, suscepti laboris reprehensionem haud effugiet.

ΖΩΝΑΡ. Οὗτος ὁ κανὼν τῆς οἰκουμενικῆς δευτέρας ἐστὶ συνόδου ἕβδομος. ἃ οὖν ἐκεῖ εἴρηται ἀρκοῦσι. ὃ γὰρ αὖθις τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν λέγειν ματαιοπονία κριθήσεται.

ARIST. *Eos, qui ab hæreticis conversi sunt, sic admittimus: Arrianos, Macedonianos, Novatianos qui & Cathari, Aristeros, qui & Quartadecimani sive Tetraditæ, & Apolliniaristas, omnem hæresim anathematizantes, sancto chrismate inungimus, frontem, oculos, nares, os & aures, & consignantes dicimus, Signaculum doni Spiritus sancti. Amen.*

ΑΡΙΣΤ. Τοὺς ἀπὸ αἱρετικῶν ἐπιστρέφοντας οὕτω δεχόμενοι. C Αρειανοὺς, Μακεδονιανοὺς, Ναυατιανοὺς, τοὺς καὶ καθαροὺς, ἀριστεροὺς τοὺς καὶ τεσσαρεσκαιδεκατίτας, ἤγουν τετραδίτας, καὶ Απολλιναριαστὰς, ἀναθεματίζοντας πᾶσαν αἵρεσιν, χρειόμεν τῷ ἁγίῳ μύρῳ μέτωπον, ὀφθαλμοὺς, ῥῖνας, στόμα καὶ ὦτα, καὶ σφραγίζοντες λέγομεν, Σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου Αμήν.

Nonnulli hæreticorum baptizantur; alii sancto chrismate solùm unguntur; alii autem omnem hæresin & suam anathematizantes in communionem admittuntur. Quinam verò baptizantur, & quinam solo chrismate unguntur; quinam autem & suam & alias execrantur hæreses, & hoc solo satisfaciunt, & ad communionem recipiuntur, præsenti canone indicantur: licet multæ hæreses prætermittuntur. Interim autem Paulianistas à Paulo Samosatano seductos & alios hæreticos orthodoxæ fidei accedentes, etiam ut Græcos recipientes & baptizantes, primo die omnes suas hæreses reposcimus execrari, eosque facimus, quantum ad hoc, Christianos; secundo autem die eos verbum veritatis docemus & deinceps reliqua facimus: & sic, cùm aliquamdiu in Ecclesiâ permanserunt, & divinas audierunt scripturas, divino baptismo eos dignamur. Paulianistas rebaptizamus. Eunomianos, Montanistas, Sabellianos, & omnes ex eis ut Græcos recipimus: & primo die eos facimus Christianos; secundo Catechumenos; tertio adjuramus, ter in faciem & aures inspirantes; & sic eos initiamus, & diu in Ecclesiâ versari & scripturas audire facimus; & tunc eos baptizamus. At Manichæos & Valentinianos & Marcionistas, & Severianos, & alios ejusmodi hæreticos, libellos dantes anathematizare oportet omnem hæresin, & sic sanctæ communionis participes esse.

Τινὲς τῶν αἱρετικῶν βαπτίζονται· ἄλλοι τῷ ἁγίῳ μύρῳ χρίονται μόνῳ· ἕτεροι δὲ πᾶσαν αἵρεσιν, καὶ τὴν αὐτῶν ἀναθεματίζοντες εἰς κοινωνίαν προσδέχονται· τίνες δὲ οἱ βαπτιζόμενοι, καὶ τίνες οἱ μόνῳ μύρῳ χριόμενοι, τίνες δὲ οἱ τὴν ἰδίαν αἵρεσιν, καὶ τὰς ἄλλας ἀναθεματίζοντες, καὶ τούτῳ D μόνῳ ἀρκούμενοι, καὶ εἰς κοινωνίαν παραδεχόμενοι τῷ παρόντι κανόνι δηλοῦνται· κἂν καὶ πολλαὶ τῶν αἱρέσεων παρελείφθησαν. τέως δὲ τοὺς Παυλιανιστὰς τοὺς ἀπὸ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως καταγομένους, καὶ τοὺς λοιποὺς αἱρετικοὺς, τοὺς προσερχομένους τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, καὶ ὡς ἕλληνας παραδεχόμενοι καὶ βαπτίζοντες, τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τὰς αἱρέσεις αὐτῶν ἀπαιτοῦμεν ἀναθεματίζειν, καὶ ποιοῦμεν αὐτοὺς, ὅσον κατὰ τοῦτο, χριστιανούς· τῇ δὲ δευτέρᾳ κατηχοῦμεν αὐτοὺς τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, καὶ ἐφεξῆς τὰ λοιπὰ ποιοῦμεν· καὶ οὕτω μετὰ τὸ χρονίσαι αὐτοὺς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ τῶν θείων γραφῶν ἀκροάσασθαι, τοῦ θείου καταξιοῦμεν βα- E πτίσματος. Παυλιανιστὰς ἀναβαπτίζομεν. Εὐνομιανοὺς, Μοντανιστὰς, Σαβελλιανοὺς, καὶ πάντας τοὺς ἀπ' αὐτῶν, ὡς ἕλληνας, δεχόμενοι· καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ποιοῦμεν αὐτοὺς χριστιανοὺς, τῇ δευτέρᾳ κατηχομένους, τῇ τρίτῃ ἐξορκίζομεν, ἐμφυσῶντες τρίτον εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ τὰ ὦτα· καὶ οὕτω κατηχοῦμεν, καὶ ποιοῦμεν χρονίζειν ἐν τῷ ναῷ, καὶ ἀκροᾶσθαι τῶν γραφῶν· καὶ τότε αὐτοὺς βαπτίζομεν. καὶ Μανιχαίους δὲ καὶ Οὐαλεντινιανοὺς, καὶ Μαρκιωνιστὰς, καὶ Σευεριανοὺς καὶ τοὺς ἐκ τῶν ὁμοίων αἱρέσεων, χρὴ, λιβέλλους διδόντας, ἀναθεματίζειν πᾶσαν αἵρεσιν, καὶ οὕ- F τω μεταλαμβάνειν τῆς ἁγίας κοινωνίας.

KANΩN

Digitized by Google

ΚΑΝΩΝ ϟϛ'.

Οἱ ⊛ Χριστὸν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐνδυσάμενοι, πλὴν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ πολιτείαν μιμεῖσθαι ἡδωμολόγησαν. τοὺς οὖν τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ πείρας πρὸς λύμην τῶν ὁρώντων ἐν διανοίαις ἐμπλοκῆς ὑφαπτούσας καὶ διαπλέκουσας, καὶ δέλεαρ προτιθέντας ἐντεῦθεν ταῖς ἀσθενεστέραις ψυχαῖς, διὰ παιδαγωγῶν τοὺς αὐτοὺς καὶ σωφρόνως βιοῦν ἐκδιδάσκοντες, πρὸς δὲ, ἀφέντας τὴν ἐκ τῆς ὕλης ἀπάτην καὶ ματαιότητα, πρὸς τὸ ἀνώλεθρον καὶ μακαρίαν ζωὴν ⊛ νοῒ μετὰ φόβου θείου ἔχειν ἀναστροφὴν, καὶ Θεῷ πλησιάζειν καὶ B ὅ ἐστιν ἀπὸ τῆς ἐν βίῳ καθαρσεως, καὶ ⊛ ἔνδον ἢ ⊛ ἔξω ἄνθρωπον μᾶλλον κοσμεῖν ἀρεταῖς καὶ χρηστοῖς καὶ ὁμοίοις τοῖς ἤθεσιν· ὡς τὸ μηδὲν λεῖψανον φέρειν ἐν ἑαυτοῖς τοῦ ἐναντίου σκαιότητος. εἰ δέ τις παρὰ ⊛ πρόνοια κανόνα ἀφήρηται, ἀφορισθήτω.

BALS. Ex magni Pauli Epistola ad Galatas ducto principio, quæ quidem præcisè dicit, Quicunque in Christum baptizati estis, Christum induistis, statuerunt sancti Patres eos pœna inflicta corrigere, qui scitè excogitatis compositisque nexibus capillos pleniores & C elegantiores efficiunt, ut per ipsos, veluti per escam quampiam, infirmorum animas attrahant. Debent enim, inquiunt, omnes fideles ad supernam beatámque vitam respicere, & cum Dei timore conversari: ut, quoad ejus fieri potest, ad eum appropinquent, & internum magis hominem, animum scilicet, omni virtute exornent, & non externum. Si quis autem præter præsentem canonem deinceps vitam instituit, segregationi subjicietur. Dicit autem & magnus Paulus, Vir, si comam alit, est illi ignominia. Porrò & lex Mosaica dicit in Deuteronomio, Non facietis cincinnos in capite vestro. Nota ergo hæc, propter eos qui capillos nectunt, vel implicant, vel D tingunt, vel cum aqua madefaciunt, vel aliquo alio modo capillos suos pleniores elegantioresque faciunt, vel iis alienos connectunt: similiter & propter eos, qui instar mulierum partes, quæ sunt circa suum caput, ornant.

ZONAR. Quicunque in Christum baptizati estis, magnus Paulus ait, Christum induistis. Qui vero divino baptismo initiati Christum induerunt, ad illius vivendi normam mores conformare, omnesque puritatis, temperantiæ atque innocentiæ numeros implere, nec verò rerum terrenarum vanitati adhærescere, aut supervacuo nimisq; affectato & operoso corporis ornatui indulgere decet. Quæ porro magis affectata ac supervacanea exornandi corporis ratio, quam eorum, qui capillum variis nexibus implicant, multa arte disponunt, in partes concinne dividunt, eoque imbecilliores in fide animos, quique propterea ad intemperantiam facilius delabuntur, velut quadam esca deceptos, in fraudem alliciunt? Igitur divini illi Patres implexi nodis apteque ac studiosè compositi capilli meminere. Nihil enim aliud, ut videtur, in ornatu comarum eo tempore peccabatur. Nihil eorum scilicet, quæ nostris temporibus in capillo tingendo fingendóque homines elaborant; qui quidem omne studium suum eo conferunt, ut comam alant, ac cincinnorum fimbrias, fœminarum ritu, si fieri possit, ad zonam usque demittant. In quo non solùm illi nimirum de non tondendo capillo solliciti sunt, sed etiam, præterquam quod ferramenti omne genus à capite amovent, omnia præterea comæ nutriendæ aut augendæ medicamenta studiosè nimis atque accuratè conquirunt. Fingunt sibi exinde crines, calamistro, quo crispi fiant, intorquentes; tingunt quoque, ut flavescant, & auri speciem referant. Alii aqua madefactos in sole explicant, ejusque radiis torreri patiuntur, ut ater inde capillorum color immutetur. Sunt etiam qui mentitam cæsariem, nativo ac ingenito crine abraso, induunt. Atque hæc quidem hoc tempore,

ΖΩΝΑΡ. Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε, ὁ μέγας Παῦλός φησιν· οἱ δὲ διὰ τοῦ θείου βαπτίσματος ⊛ Χριστὸν ἐνδυσάμενοι, κατ' ἐκεῖνον ὀφείλουσι πολιτεύεσθαι, καὶ πᾶσαν ἁγνείαν καὶ σωφροσύνην μετιέναι καὶ καθαρότητα, καὶ μὴ τῇ τῆς ὕλης προσπεπλεγμένῃ ματαιότητι, καὶ ὃ σῶμα κοσμεῖν περιττῶς τε καὶ περιέργως. τί δ' ἂν γένοιτο περιεργότερόν τε καὶ περιττότερον κόσμημα τοῦ τὰς πείρας τῆς κεφαλῆς πλέκειν, καὶ δι' ἀλλήλων ἐνείρειν καὶ διασπᾶζειν, δέλεαρ αὐτὸν ἀπάτης προτιθέντας ταῖς ἀσθενεστέραις πρὸς τὴν πίστιν ψυχαῖς, κἀντεῦθεν πρὸς ἀκολασίαν εὐολίσθους; οἱ μὲν οὖν θεῖοι πατέρες ἐκεῖνοι τοῦ δι' ἐμπλοκῆς δύθετίζειν καὶ διασπᾶζειν τὰς κόμας ἐμνήσθησαν. ἔσθιον γὰρ ἕτερον τότε παρὰ τὸν κόμων τισὶν, ὡς ἔοικε, περιεργασθαι, οἷα νῦν τοῖς τριχοβάπταις καὶ τριχοπλάσταις περιεργάζεται, πᾶσαν σπουδὴν ποιουμένοις κομᾶν, καὶ γυναικώδεις φέρειν βοστρύχους μέχρι ζωστῆρος καθιεμένους, εἰ δυνατόν. τοῦτο δ' οὐκ ἐκ μόνου τοῦ μὴ κείρειν τῆς κόμης ὃ περιττὸν σφίσιν ὑπετέθυται, ἀλλὰ πρὸς δὲ μὴ σίδηρον ἀναβαίνειν ὅλῃ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν, καὶ ἅπασαν τὴν κόμην τρέφειν αὐτοῖς πεφυκὸς, καὶ βαθυσθαι ποιεῖν περιείργασαι. πλάττονταί τε σφίσιν αἱ κόμαι καλλίμοις σπουδύμεναι, ἵν' αὐταῖς ἐλίττειν προσχήματα καὶ βάπτονται δὲ, ἵν' εἶεν ξανθαὶ καὶ χρυσίζουσαι. οἱ δὲ καὶ ὕδατι τὴν τρίχα τῆς κεφαλῆς ποιοῦντες διάβροχον, εἰλητηρείοις ταύτην ἐν ἀκμῇ θέρους ἀνέχονται, ἵν' αὐτοῖς ὁ μέλας μεταβληθείη τὸ τῶν τριχῶν· εἰσὶ δ' οἳ καὶ νόθους πλοκάμους περιτιθέασιν ἑαυτοῖς, τῇ ἐλάφῳ τε καὶ ζυμφῇ ξυεώμενοι τρίχωσιν. καὶ ἡ μὲν κόμη νῦν ἔτω τοῖς πλείοσιν

Qui Christum per baptismum induerunt, ejus in carne vitæ agendæ rationem imitari professi sunt. Eos ergo, qui capillos ad videntium detrimentum scitè excogitatis nexibus adornant & componunt, & infirmis animis escam ea ratione objiciunt, convenienti supplicio paterne curamus, ipsos instituentes & temperanter vivere docentes, ut relicta fraude & vanitate, quæ ex sordibus mundanis oritur, ad interitûs expertem beatamque vitam mentem assidue traducant, & in timore puram & sanctam conversationem habeant, & Deo, quoad ejus fieri potest, appropinquent, per vitæ puritatem, & internum magis quàm externum hominem virtutibus & bonis inculpatisque moribus exornent, ut nullas in se ferant reliquias perversitatis usque adeò repugnantis: si quis autem præter hunc canonem versatus sit, excommunicetur.

ZONAR. Quicunque in Christum baptizati estis, magnus Paulus ait, Christum induistis. Qui vero divino baptismo initiati Christum induerunt, ad illius vivendi normam mores conformare, omnesque puritatis, temperantiæ atque innocentiæ numeros implere, nec verò rerum terrenarum vanitati adhærescere, aut supervacuo nimisq; affectato & operoso corporis ornatui indulgere decet. Quæ porro magis affectata ac supervacanea exornandi E corporis ratio, quam eorum, qui capillum variis nexibus implicant, multa arte disponunt, in partes concinne dividunt, eoque imbecilliores in fide animos, quique propterea ad intemperantiam facilius delabuntur, velut quadam esca deceptos, in fraudem alliciunt? Igitur divini illi Patres implexi nodis apteque ac studiosè compositi capilli meminere. Nihil enim aliud, ut videtur, in ornatu comarum eo tempore peccabatur. Nihil eorum scilicet, quæ nostris temporibus in capillo tingendo fingendóque homines elaborant; qui quidem omne studium suum eo conferunt, ut comam alant, ac cincinnorum fimbrias, fœminarum ritu, si fieri possit, ad zonam usque demittant. In quo non solùm illi nimirum de non tondendo capillo solliciti F sunt, sed etiam, præterquam quod ferramenti omne genus à capite amovent, omnia præterea comæ nutriendæ aut augendæ medicamenta studiosè nimis atque accuratè conquirunt. Fingunt sibi exinde crines, calamistro, quo crispi fiant, intorquentes; tingunt quoque, ut flavescant, & auri speciem referant. Alii aqua madefactos in sole explicant, ejusque radiis torreri patiuntur, ut ater inde capillorum color immutetur. Sunt etiam qui mentitam cæsariem, nativo ac ingenito crine abraso, induunt. Atque hæc quidem hoc tempore,

Digitized by Google

in componendo ornandóque capillo, à plurimis usurpantur. Contra vero omnia, quod ad barbam attinet, fieri consuevere. Quibus etenim juvenilis ille flosculus primum innascitur, illum subitò, ne in lanuginem excrescat, sed ipsorum in facie lævitas oberret, sintque mulierum instar teneri ac molles, abradi jubent. Quibus vero longius ætate provectis densiores fere pili mento enascuntur, illi, ne demissiore barba conspiciantur, à novacula quidem abstinent, testæ vero ignito fragmento barbæ admoto, quicquid è mento altiùs eminet depascuntur, tantúmque linquunt, ut lanuginis modo pubescentis similitudo appareat; ac jam in viros adsciti, nihil ab adolescentioribus, primo ævi flore pubescentibus, differre videantur. Quæ quidem, non à tenuioribus modo, sed ab ipsis quoque longe amplioris fortunæ hominibus usurpantur. Hinc diffusum longe latéque malum universos pene occupavit, ac instar pestis cujusdam, in eos qui Christianorum nomine censentur irruens, ubique fere grassatur. Idque cum in Deuteronomio quidem divinum illud & antiquissimum extet præceptum, Non facietis, inquit, cincinnos in capite vestro, neque barbæ vestræ speciem corrumpetis. Et magnus quoque Paulus ait, Vir, si comam nutriat, ignominia illi est. Hujus itaque Synodi Patres, quicunque eorum, quæ supra ab ipsis commemorata sunt, quidpiam admiserit, paterne in illos animadverti, ac segregatione puniri volunt. Nostri vero Patres hoc tempore, qui in capillo & barba ea quæ diximus peccant, ac deformiùs adhuc lasciviunt, eoque ornatu Ecclesiam ingrediuntur, non modo impunè abire patiuntur; sed & iis benedicunt, & sacra mysteria communicare volentibus, (proh facinus) impertiunt. Neque verò qui hæc prohibeat quisquam est: non Patriarchæ, non alii Præsules, non Monachi demum, quos parentum se spiritualium loco tam insigniter inverecundi homines agnoscere profitentur.

A οὐδεπίζεται τι καὶ διεσπάσας· ἄπερ δὲ τοὐναντίον περὶ τὸν πώγωνα διαφεύλεται. οἷς μὲν γὰρ ἄρτι τὸ νεοπίδιον ἄνθος φύεται, ξυρᾶται αὐτίκα, ἵνα μὴ εἰς ἴουλον καταστῇ, ἀλλὰ λιότης αὐτῷ ὑπαφρέπῃ ταῖς ὄψεσι, καὶ οἷ εἰπεῖν γυναικίζοντό τε καὶ μαλακίζοιντο. οἷς δὲ προήκων ὁ χρόνος καὶ συσήματα χαλὸν ποιῇ τὰς τρίχας τοῦ πώγωνος φύεσθαι, ἵνα μὴ τὸν ὑπωπίου φέροιεν καθειμένου, ἤτοι ἀπέχονται μὲν ξυροῦ, κεκμηκὸς δ' ὅμως ἀναῦσμα ἄνθρακι ἐκπυρούμενον τῇ ὑπωπίῳ προσφέρουσι, καὶ τούτῳ τὸν πώγωνα ἅπαν ἐκπυροῦσι τὸ ὑπερῆμμένον, λείπουσι δὲ τοσοῦτον, ὡς δοκεῖν ἄρτι τὸν ἴουλον φύεσθαι· καὶ τὲς εἰς ἄνδρας ἤδη πελάζοντας νεανίσκοις ἐοικέναι πρώτοις ὑπωπίοις. ταῦτα δὲ, B οὐ τοῖς τυχοῦσι μόνοις ὑπάρχειν δύεται, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑπερλίαν αὐτοῖς. ὅθεν κατενεχθὲν τὸ κακὸν ἐγκέκριται πρόδημον, καὶ ὡς τι νόσημα ὑπόδημον ἐνσκῆψαν τοῖς χριστωνύμοις πάντας σχεδὸν ὑποδύσκεται. καὶ ταῦτα τοῦ μὲν θείου καὶ παλαιοτάτου θεσμοῦ ἐν τῷ Δευτερονομίῳ λέγοντος, οὐ ποιήσετε σισύρα ἐκ τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς ὑμῶν, οὐδὲ φθερεῖτε τὸν ὄψιν τοῦ πώγωνος ὑμῶν. τοῦ δὲ μεγάλου Παύλου, ἀνὴρ ἐὰν κομᾷ, ἀτιμία αὐτῷ ἐστι, λέγοντος. οἱ μὲν οὖν τῆς σωφροσύνης ταύτης πατέρες, τὲς ἄκρας εἰρήκασιν ἄνω ποιοῦντας, ὑπερμῶσι παρεικῶς, καὶ ἀφορισμῷ ὑποβάλλουσιν. οἱ δὲ νῦν πατέ- C ρες, τὲς τὰ ἀπειθημένα ποιοῦντας περὶ τὸν κόμιον τε καὶ τὸν πώγωνα, ἔτι μᾶλλον ἀχημονοῦντας, καὶ ὅτως εἰσιόντας ἐν ἐκκλησίᾳ, οὐ μόνον ἀνεπιτιμήτους ἐῶσιν, ἀλλὰ καὶ εὐλογοῦσι, καὶ τῶν ἁγιασμάτων αὐτοῖς μεταλαβεῖν αὐτῶν βουλομένοις, βαθεῖ τῇ ἀτοπίᾳ, μεταδιδόασι. καὶ ὁ κωλύων ταῦτα οὐδείς· οὐ Πατριάρχης, οὐκ ἄλλοι ἀρχιερεῖς, οὐ μοναχοί, οἷς ὡς πατράσι χρῶνται πνευματικοῖς οἱ ὅτως ἀχημονοῦντες.

ARIST. *Qui capillos artificiosis nexibus intorquent, in spectantium perniciem, segregantur.*

Eos qui caput adornant, & capillos suos nexibus concinnè disponunt, ad simpliciorum damnum eorumque qui socordius vivunt, segregari decrevit Synodus. Nos enim puram oportet habere conversationem & in timore, & Deo appropinquare, quantum possumus, per vitæ puritatem, ac internum hominem pariter ac externum virtutibus adornare.

D ΑΡΙΣΤ. Οἱ τὰς κόμας ἐν πλοκῇ διανοίᾳ πρὸς λύμιον ἐργαζόμενοι τῶν ὁρώντων, ἀφορίζονται.

Τὲς κομῶντας τὸν κεφαλὴν, καὶ τὰς τρίχας αὐτῶν ἐν πλοκῇ διαθετίζοντας, πρὸς βλάβην τῶν ἁπλουστέρων καὶ ῥαθύμως βιούντων, ἀφορίζεσθαι ἡ συνοδος ὥρισε· δεῖ γὰρ ἀγνὸν τὸν ἀναστροφὴν ἡμᾶς ἔχειν, καὶ ἐν φόβῳ, καὶ θεῷ πλησιάζειν, καλὰ δυνατὸν ἡμῖν, διὰ τῆς ἐν τῷ βίῳ καθαρσεως, καὶ ἀρεταῖς κοσμεῖν τὸν ἔνδον καὶ τὸν ἔξω ἄνθρωπον.

CANON XCVII.

Eos, qui vel cum uxore cohabitant, vel alioqui indiscriminatim sacra loca communia faciunt, & contemptim in ea afficiuntur, & sic in eis permanent, etiam ex catechumeniis quæ sunt in venerabilibus templis extrudi jubemus. Si quis autem hæc non servaverit, si sit quidem Clericus, deponatur: sin verò Laicus, segregetur.

BALS. Sacra loca dicuntur, quæ sunt Deo dedicata, ædes scilicet divinæ, & divinarum ædium porticus seu vestibula, & catechumenia, & quæ circa ea sunt. Neque enim sacra loca dixeris omnia quæ sunt Ecclesiæ attributa, domos scilicet, & reliqua habitacula. Quidam ergo templa tenentes, nulla penitus distinctione habita, cum suis mulieribus habitabant in catechumeniis & habitaculis, inter sanctum & prophanum nullum penitus discrimen facientes, sed promiscuè his omnibus utentes. Quamobrem sancti quoque Patres statuerunt, eos, qui sacra loca per contemptum communia faciunt, non solùm ab Ecclesiis expelli, etsi jus in eis habeant, sed ab ipsis etiam catechumeniis. Propterea enim, nec lege quidem caverunt, ut ex templis ejicerentur, quòd id esset extra omnem controversiam. Quoniam autem, qui habent Ecclesias,

ΚΑΝΩΝ ϟζ.

E Τὲς ἢ γαμετῇ συνοικοῦντας, ἢ ἄλλως ἀδιακρίτως τὲς ἱερὲς τόπους κοινοποιοῦντας, καὶ καταφρονητικῶς περὶ αὐτὲς ἔχοντας, καὶ ὕτως ἐν αὐτοῖς καταμένοντας, καὶ ἐκ τῶν ἐν τοῖς σεβασμίοις ναοῖς κατηχουμένων προστάσσομεν ἐξωθεῖσθαι. εἰ δέ τις μὴ τοῦτο φυλάξῃ, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζέσθω.

F ΒΑΛΣ. Ἱερὰ τόποι λέγονται οἱ ἀφωρισμένοι τῷ Θεῷ, ἤγουν οἱ θεῖοι ναοὶ, οἱ πρόναοι, κατηχουμενεῖα, καὶ τὰ περὶ αὐτά. μηδὲ γὰρ εἴπῃς ἱερὲς τόπους, πάντας τὲς προσκεκλημένους ταῖς ἐκκλησίαις, ἤγουν ἐνοικικὰ καὶ λοιπὰ οἰκήματα. τίνες γοῦν κατέχοντες ναὲς κατ' οἶκον ἀδιαφόρως μετὰ τῶν γυναικῶν ἐν τοῖς περὶ αὐτὲς κατηχουμενείοις καὶ οἰκήμασι, μὴ διαστέλλοντες μέσον ἁγίου καὶ βεβήλου, ἀλλ' ἀδιακρίτως τούτοις κεχρημένοι· ὅθεν καὶ διωρίσαντο οἱ ἅγιοι πατέρες, τὲς ὕτω καταφρονητικῶς κοινοποιοῦντας τὲς ἱερὲς τόπους, μὴ μόνον ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐξωθεῖσθαι, κἂν ἔχωσι δίκαια ἐπ' αὐταῖς, ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν κατηχουμενείων. διὰ γὰρ τοῦτο, οὐδὲ εἰς νομοθεσίαν ἔφερον τὸ ἐκβάλλεσθαι τούτους ἀπὸ τῶν ναῶν, ὡς εἰδότες ἤδη αὐτὸ ἀναμφίβολον. ὅτι δὲ ἤθελον οἱ ἔχοντες τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ κατηχουμενεῖα κατέχειν, εἶπον οἱ πατέρες, ὡς οὐ μόνον ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ

Digitized by Google

ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς κατηχουμενείων ἵνα ἐξωθῶνται. καλῶς δὲ οὐκ ἐμνήσθησαν ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ ἱερῶν τόπων. Ὁ γὰρ καταμένων μετὰ γυναικὸς ἐν ἐκκλησίᾳ ἀσεβέστατόν ἐστι· καὶ οὐδὲ εἰς ἐνθύμησιν ἦλθε τοῖς παραξαι τὸ λυμαντήριον ὅλως τοιοῦτόν τι θράσος. κοινοποιοῦνται δὲ οἱ ἱεροὶ τόποι, διὰ τῶν καταμενόντων μετὰ γυναικῶν διὰ ἀλαλαγῆς μελισμάτων ἀσημόνων καὶ ἀπρεπῶν, καὶ διὰ καταστολῆς ἐκκλησιῶν ἢ μαγειρείων ἢ ἄλλων τοιούτων. τοὺς μέντοι ἐκβάτας ὁ κανών, κληρικοὺς μὲν ὄντας, καθαιρεῖσθαι διορίζονται· λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζεσθαι. ἀναγνωστέον καὶ ὁ ιβ'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ ε'. βιβλίου, ὅταν περὶ εἰς τὸν ἐφεμενείαν τοῦ πέ. κανόνος. καὶ μὴ ἐναντιωθῇ σοι, διδάσκον ὅσα τῆς ἐκκλησίας ἐστὶ τὰ λουτρὰ καὶ τοὺς κήπους καὶ τὰς στοὰς ταύτης, καὶ διὰ τοῦτο μὴ δικαιοῦν τινα ἀφέλκειν ἐκ τούτων τοὺς φεύγοντας· καὶ γὰρ τοῦτο καὶ μόνον δοκοῦσι καὶ ταῦτα τῆς ἐκκλησίας μέρη. ἐπίτοιγε καὶ αὐτὸ ὁ κεφ. διορίζεται ἐν τούτοις καὶ ὑπονοῶ καὶ ἐδάφη, ἅτε εἰς τὸν ναὸν ἐκωλύθησαν γίνεσθαι. Ὁ μέντοι κεφ. τοῦ αὐτοῦ βιβλίου καὶ τίτλου, καὶ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀπὸ τῆς ὁρῶν ταύτης, ἐξέλκειν διορίζεται τοὺς ἀνθρωφόνους τοὺς μοιχοὺς καὶ τοὺς ἁρπαγας. τοῖς γὰρ τοιούτοις τόπος ἀσυλίας οὐκ ἔστιν· ὅτι, φησὶν, οὐ τοῖς ἀδικοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀδικουμένοις οἱ νόμοι βοηθοῦσιν. ἀναγνωστέον καὶ τὸν ογ'. νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, ὁμοίως κολάζουσαν καὶ τοὺς ὑπερέποντας τοὺς εἰς τὰ κατηχουμένια κατοικίαν.

ZONAR. Ἱεροὺς τόπους οὐ τοὺς θείους ναοὺς ἐνταῦθα καλεῖ, ἀλλὰ τοὺς περὶ αὐτοὺς κατοικίας, οἷά εἰσι τὰ λεγόμενα κατηχούμενα. εὐδηλος γὰρ ἂν εἴη τολμητίας, ὡς ἐντὸς ναοῦ συνοικεῖν γαμετῇ. ἐν οἰκίαις δὲ πάνυ συνημμέναις ναοῖς καὶ ἐν τοῖς κατηχουμένοις ὤκουν τινὲς μὴ σεμνῶς ἴσως διοικοῦντες, καὶ καταφρονητικῶς εἶχον περὶ τοὺς τόπους τοὺς ἱεροὺς, ἀδιακρίτως οἰκοῦντες ἐν αὐτοῖς, ἀντὶ τοῦ μὴ διαστέλλοντες μηδὲ διακρίνοντες μέσον ἁγίου καὶ βεβήλου. τοὺς οὖν ὕτως ἔχοντας ἐξωθεῖσθαι τῶν κατηχουμένων ὁ κανὼν διατάττεται, καὶ τοὺς μὴ φυλάττοντας αὐτὸν, κληρικοὺς μὲν καθαιρῶν· λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζει. ὅτι δὲ καὶ συγκείμενα τοῖς θείοις ναοῖς φερόμενα ἀξιοῦται, φησὶ τὸ δωδέκατον κεφάλαιον τοῦ πρώτου τίτλου τοῦ ε'. βιβλίου, ὡρίεχον ὕτως· μέχρι τοῦ ὅπη τῆς δημοσίας ἀγορᾶς τῆς ἐκκλησίας ὅρων τὸ ἀσφαλὲς ἐχέτωσαν οἱ φεύγοντες τοῖς ἐνδοτέροις λυτροῖς, ἢ κήποις, ἢ οἰκήμασιν, ἢ στοαῖς, ἢ αὐλαῖς χρώμενοι, καὶ κωλυέσθωσαν ἐντὸς τοῦ ναοῦ ὑπονοῶ ἢ ἐδάφη.

ARIST. Ὁ ὑπονοίας, καὶ καταφρονητικῶς μένων ἐν τῷ ναῷ, ἐξωθείσθω καὶ τῶν κατηχουμενείων· εἰ δὲ μὴ φυλάττοι, καθαιρείσθω, ἢ ἀφορίζέσθω.

Οἱ κοινοποιοῦντες τοὺς ἱεροὺς οἴκους, καὶ ἐν αὐτοῖς καταφρονητικῶς καταμένοντες, κἂν ἄζυγοί εἰσιν, ἐξωθοῦνται καὶ τῶν κατηχουμενείων· ὡσαύτως καὶ οἱ γυναιξὶ συνοικοῦντες, καὶ οἰκοῦντες ἐν αὐλοῖς· καὶ ὅστις τοῦτο οὐ φυλάξει, ἀλλὰ ἀδιακρίτως ἔχει περὶ αὐτοὺς τοὺς θείους ναοὺς, εἰ μὲν κληρικός ἐστι, καθαιρεῖται· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζεται.

A Catechumenia quoque detinent, dixerunt Patres, quòd non solùm ab Ecclesiis, sed etiam à Catechumeniis expellentur. Pulchrè autem admodum Ecclesiarum mentionem non fecerunt, sed sacrorum locorum. Cum muliere enim in Ecclesiis habitare est maximè impium: & nec Patribus quidem venit in mentem, fore ut ab ullo tam impium scelus suscipiatur. Fiunt autem sacra loca communia, per turpium & minimè decentium cantuum communicationem, ex eo quòd cum mulieribus in iis maneatur, & per cellularum vel coquinarum & aliorum ejusmodi extructionem. Ac canonis quidem transgressores, si sint quidem Clerici, deponendos decernunt: Laicos verò excommunicandos. Lege & xii. cap. primi tit. v. B lib. quod positum est in interpretatione lxxxviii. can. Nec tibi contrarium esse videatur, quòd doceat terminos Ecclesiæ esse lavacra & hortos & porticus ejus, & propterea non posse quempiam ex iis eos abstrahere, qui illuc confugerunt: in eo enim solo videntur esse partes Ecclesiæ. Ipsum enim caput in iis & dormire & comesse quoque posse decernit: quæ quidem in templo fieri prohibentur. Ac vicesimum quidem primum ejusdem libri & tit. caput & ab Ecclesia, & ab ejus finibus, extrahendos esse decernit homicidas, adulteros & raptores. Ejusmodi enim hominibus nullus est asyli locus: quoniam, inquit, non iis, qui injuria afficiunt, sed iis qui injuria affi- C ciuntur, leges auxilium ferunt. Lege & lxxiii. Imp. domini Leonis Philosophi Novellam, quæ eos etiam similiter punit, qui in Catechumeniis habitari permittunt.

ZONAR. Sacrorum locorum nomine, non hic templa, sed adjunctas templis habitationes, qualia sunt, quæ Catechumena appellantur, intelligit. Neque enim quisquam audax adeo fuerit, ut intra divini templi septa cum uxore habitare velit. In ædibus verò templis adjunctis, & in Catechumeniis nonnulli degebant, qui forte vitam haud satis castè integréque agerent, quique sacrorum locorum dignitatem contemnerent, ac in iis sine discrimine, hoc est, quid inter sacrum & profanum interesset minimè æstimantes, versarentur. Eos igitur homi- D nes è Catechumeniis canon ejiciendos esse decernit, quique non paruerint, depositione Clericos: Laicos vero segregatione teneri jubet. Suis verò prærogativis adjuncta quoque sacris ædibus loca ornata fuisse, ex iis facile apparet, quæ duodecimo cap. tituli primi libri quinti sic habentur. Quicunque ad Ecclesiam confugerint, usque ad fori publici terminos securitate fruantur; sive in interioribus lavacris, sive hortis, aut domibus, aut porticibus, aut aulis commorentur. Neque cuiquam intra ipsius templi fines cubandi cibive sumendi fiat facultas.

ARIST. *Uxori addictus, & per contemptum in templo* E *manens, è Catechumeniis etiam expellatur. Si hoc autem non servaverit, deponatur, vel segregetur.*

Qui sacras ædes communes faciunt, & in eis sine respectu permanent, etiamsi cœlibes sint, extruduntur etiam è Catechumeniis. Similiter & qui cum uxoribus suis cohabitant, & in eis commorantur. Et quicunque hoc non observaverit, sed indifferenter se gesserit erga ipsas divinas ædes, si quidem Clericus est, deponitur: sin verò Laicus, segregatur.

F

CANON

A

Canon XCVIII.

Qui alteri desponsam mulierem, eo adhuc vivo cui desponsata est, in nuptiarum ducit societatem, adulterii crimini subjiciatur.

Bals. Legislatores sponsalia definiunt, mentionem ac promissionem futurarum nuptiarum. Dicebant ergo nonnulli, quòd si quis alteri desponsam in matrimonium duxerit, non est adulter, sed neque fornicator. Neque enim fornicationem admisit, quòd cum ea legitimo matrimonio junctus est. Neque verò adulterium perpetravit, quoniam non est adhuc sub marito. Hoc ergo non admittentes sancti Patres, decreverunt, ut tanquam adulter condemnetur, qui ad nuptiarum societatem eam accepit., quæ est alteri desponsa; utpote quòd inter sponsos osculum processit, & arrhæ datæ sunt pro contrahentium partium securitate. Nec sponsus aliam uxorem potuit aliter ducere, nisi legitimè prima sponsalia solverit. Et hæc quidem ex præsenti canone. Multo autem magis is nunc ut adulter condemnabitur, quando ex illustris Imperatoris domini Alexii Comneni veneranda novella, de sponsalibus, Sponsalia ferè in omnibus perfectis nuptiis æquivalent: nec aliis modis solvuntur, quàm quibus jam perfectum distrahitur matrimonium. Ne mireris autem, Patres nihil de muliere statuisse. Si is enim punitur, qui eam ducit, qui forte uti potest prætextu ignorantiæ, multo magis punietur mulier, quæ nihil tale potest dicere, dum vivit ejus sponsus. Ille quidem punietur ut adulter, qui cùm alteri desponsam esse sciret, eam uxorem duxerit. Mulier autem, quomodocunque se res habeat, ut adultera punietur. Quid verò? Qui in matrimonii societatem alienam sponsam ducit, ut adulter punitur: qui verò cum ea fornicatus est, non ut adulter punitur? Solutio. Sive in matrimonio, sive fornicatorie quis cum ea, quæ alterius est sponsa, sciens rem habuerit, ut adulter punitur. Ille enim solus, qui sponsalia ignoravit, ut fornicator punitur. Adjicitur autem canoni, ad matrimonii societatem aliquem alterius sponsam uxorem ducere, propter causam priùs declaratam in principio interpretationis. Et hæc quidem de muliere alteri desponsa dicta sunt. Si enim non processerunt sponsalia, sed conventa pœnæ stipulatione munita, cujusmodi sunt, quæ hodie fiunt matrimonii vincula; non punietur quis ex eo, quo pacta conventa transgressus sit, & cum alia persona matrimonium contraxerit. Scias autem, quòd à lege Mosaïca sponsalia pro nuptiis reputabantur, & sponsa uxor nominabatur, & si vir alter eam ducebat, ut adulter puniebatur. Dicit enim lex in veteri Testamento; Et humiliavit uxorem proximi, ejus scilicet sponsam devirginavit. Porrò sancta quoque Virgo & Dei mater, itidem Josephi uxor appellata est. Dicit enim Divinum & sacrum Evangelium, Ne timeas accipere Mariam uxorem tuam. Lege & xciii. Novellam Imperatoris domini Leonis Philosophi, quæ solvi sponsalia statuit, si postea mulier prægnans inventa fuerit ex præcedente alieni seminis susceptione.

B

C

D

E

F

Altera Interpretatio.

Nota ex præcedenti canone, quod & ante Imperatoris domini Alexii Comneni Novellam sponsalia, nisi justam ob causam, non dissolvebantur. Propterea enim in adulterii crimen incidebat, qui vel fornicatione, vel matrimonio alterius sponsæ conjunctus est. Sed & hoc præterea scias, quod sancti Patres, ut ait Canon, eum, qui alterius sponsam in matrimonium ducit, adulterii

ΚΑΝΩΝ ϛή.

Ὁ ἑτέρῳ μνηστευθεῖσαν γυναῖκα, ἔτι τῆς μνηστευσαμένου ζώσης, πρὸς γάμου κοινωνίαν ἀγόμενος, τῷ τῆς μοιχείας ἐπονείδιστῳ ἐγκλήματι.

ΒΑΛΣ. Τὴν μνηστείαν οἱ νομοθέται ὁρίζονται μνήμην καὶ ἐπαγγελίαν τῶν μελλόντων γάμων. ἔλεγον οὖν τινες, ὡς εἴπερ ἡ ἑτέρῳ μνηστευθεῖσα καὶ νόμον γάμου ἀγαγήσθαι, οὐκ ἔστι μοιχὰς, ἀλλ' οὐδὲ πόρνος. πορνείαν μὲν γὰρ οὐκ ἥμαρτεν, ὅτι νομίμως συνεζύγη μετὰ ταῦτης. μοιχείαν δὲ οὐκ ἐπλημμέλησεν, ὅτι ὑπάνδρου οὐκ ἔτι ἔστιν. τοῦτο τοίνυν μὴ προσδεξάμενοι οἱ ἅγιοι πατέρες, ὥρισαν, ὡς μοιχὸν κατακρίνεσθαι καὶ πρὸς γάμου κοινωνίαν λαμβάνοντα τὴν ἑτέρῳ μεμνηστευμένην, ὅτι τὸ φίλημα προέβη μέσον τῶν μνηστήρων, καὶ ἀῤῥαβῶνες ἐδόθησαν χάριν ἀσφαλείας τῶν συναλλαξάντων μερῶν. καὶ οὐκ ἄλλως ὁ μνηστὴρ ἑτέραν γυναῖκα λαβεῖν ἠδυνάτο, εἰ μὴ κατὰ νόμου τὸν προκείμενον μνηστείαν ἔλυσε. καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ κανόνος ταῦτα. πολλῷ δὲ πλέον σήμερον ὡς μοιχὸς ὁ τοιοῦτος κατακριθήσεται, ὅτε μὴ ἀπὸ τῆς περὶ μνηστείας προσκυρησάσης νεαρᾶς τοῦ ἀοιδίμου ἁγίας βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἡ μνηστεία κατὰ πάντα χρεὼν ἰσοδυναμεῖ τῷ τελείῳ γάμῳ· καὶ ἄλλως οὐ λύεται, εἰ μὴ καθ' ἃς τρόπους καὶ ὅλον διασπᾶται συνοικέσιον, μὴ θαυμάζῃς δὲ, ὅτι περὶ τῆς γυναικὸς οὐκ ἐτεσμοθετήθη τι παρὰ τῶν πατέρων. εἰ γὰρ κωλύεται ὁ ταύτην ἀγόμενος, δυνάμενος ἴσως προβάλλεσθαι καὶ ἄγνοιαν, πολλῷ πλέον ἡ γυνὴ τιμωρηθήσεται ἡ μηδὲν τοιοῦτον εἰπεῖν ἐξισχύουσα ζώντος τοῦ μνηστῆρος αὐτῆς. ὅκνος μήτοι ὡς μοιχὸς τιμωρηθήσεται, ὁ ἐν εἰδήσει, τὸν μεμνηστευμένον ἑτέρῳ γαμήσας· ἡ δὲ γυνὴ, ὡς ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ὡς μοιχαλὶς κολασθήσεται. τί δὲ; ὁ μὲν εἰς γάμου κοινωνίαν ἀγόμενος τὴν ἀλλοτρίαν μνηστὴν, ὡς μοιχὸς κολάζεται, ὁ δὲ πορνεύσας μετὰ ταύτης, οὐ τιμωρεῖται ὡς μοιχός; Λύσις. εἴτε γάμου κοινωνίαν, εἴτε πορνικῶς συμφθαρῇ τις ἐν εἰδήσει μετὰ τῆς ἑτέρῳ μεμνηστευμένης, ὡς μοιχὸς κολάζεται. μόνος γὰρ ὁ ἀγνοήσας τὴν μνηστείαν ὡς πόρνος τιμωρεῖται. πρόσκειται δὲ τῷ κανόνι ὅ πρὸς γάμου κοινωνίαν ἀγαγέσθαι τινὰ τὴν τοῦ ἑτέρου μνηστὴν, διὰ τὴν δηλωθεῖσαν αἰτίαν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἑρμηνείας. καὶ ταῦτα μὲν περὶ μεμνηστευμένης ἑτέρῳ γυναικός. εἰ γὰρ ἡ προέβη μνηστεία, ἀλλὰ συμφωνία δόξῃ προστίμου κατωχυρωμένη, οἷά εἰσι τὰ σήμερον καλούμενα δεσμοτικὰ χαρτία, ἡ τιμωρηθήσεταί τις ἐκ τούτου, ὡς παραβάντων τὰ συμφωνούμενα, καὶ συναλλάττων μετ' ἑτέρου πρεσώπου γάμον. γίνωσκε δὲ, ὅτι καὶ ἀπὸ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου ἡ μνηστεία ὡς γάμος ἐλογίζετο· καὶ ἡ μνηστὴ γαμετὴ κατωνομάζετο, καὶ ὁ ταύτην ἀγόμενος ἕτερος ἀνὴρ, ὡς μοιχὸς ἐκολάζετο. φησὶ γὰρ ὁ νόμος ἐν τῇ παλαιᾷ· καὶ ἐταπείνωσε τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον, ἤγουν διεπαρθένευσε τὴν μνηστὴν τούτου. καὶ ἡ ἁγία παρθένος καὶ θεομήτωρ, οὕτω γυνὴ τοῦ Ἰωσὴφ ἐχρημάτισε. φησὶ γὰρ ὁ θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαρίαν τὴν γυναῖκά σου. ἀνάγνωθι καὶ τὴν ιγ'. νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, διορίζομένην λύεσθαι τὴν μνηστείαν, ἐὰν μετὰ ταύτην ἡ γυνὴ φωραθείη ἐγκυμονοῦσα ἐκ προϋποδοχῆς ἀλλοτρίων σπερμάτων.

Ετέρα ἑρμηνεία.

Σημείωσαι ἀπὸ τοῦ πρόσθεν κανόνος, ὅτι καὶ πρὸ τῆς νεαρᾶς τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, οὐκ ἐλύετο ἡ μνηστεία, εἰ μὴ ἀπὸ εὐλόγων αἰτίων. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τῷ τῆς μοιχείας ἐπονείδιστον ἐγκλήματι ὁ συναπτόμενος πορνικῶς ἢ γαμικῶς τῇ ἑτέρῳ μεμνηστευμένῃ· γίνωσκε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ μὲν ἅγιοι πατέρες, ὡς ὁ κανὼν φησὶ, τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι καθυποβάλλουσι καὶ τὸν τοῦ ἑτέρου μνηστὴν εἰς γάμον

Digitized by Google

γάμον ἀηθμυον. τινὲς δὲ τῶν λοιπῶν ἔνθεν τῆς τοιαύτης ἐνοχῆς συμβάλλουσιν αὐτὸν ἀπαλλάττειν· λέγουσι γάρ, ὡς ἐὰν πρὸ τοῦ γάμου συνέλθωσιν ὅ, τε μνηστὴρ καὶ ἡ μνηστὴ, καὶ τέκνωσι παῖδα, φυσικὸν εἶναι τοῦτον καὶ πορνομυῆ· ἑνὸς τῶν μνηστήρων τελευτήσαντος πρὸ τοῦ γάμου. ἡμεῖς δὲ φαμεν, ὅτι καὶ πρὸ τῆς νεαρᾶς τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, τῆς ἐξισωσάσης τὸ μνηστείαν καὶ πάντα τῷ γάμῳ, τοῖς μνηστῆρσι γαμικὰ κατ' ἀλλήλων ἐκ τῶν νόμων ἐδόθησαν δίκαια. ἤ, τε γὰρ μνηστὴ, πρὸ τῶν γάμων λυομένης τῆς μνηστείας, τὸ ἐκ προικὸς ἀγωγὴν ἐκίνει χάριν τῆς δοθείσης τῷ μνηστῆρι προικὸς, καὶ τὸ δεύτερον θέμα τοῦ ιζ. κεφ. τοῦ ζ. τίτλου τοῦ θ'. βιβλίου, λέγον· ἡ μνηστὴ διδοῦσα προῖκα, εἰ μὴ γαμηθῇ, ἔχει δ' τῆς προικὸς προνόμιον· καὶ κ' δ' οδ'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου, τοῦ κθ'. βιβλίου, λέγον, ἡ μνηστὴ παρεχομένη προῖκα καὶ μὴ γαμηθεῖσα, καὶ ἡ ἥττων τῶν ιβ'. ἐτῶν, προνόμιον ἔχει ἀπαιτήσεως κατὰ μίμησιν τῆς προικός· δ δὲ προνόμιον ἐν ταῖς προσωπικαῖς ἀγωγαῖς χώραν ἔχει· καὶ μνηστὴρ, καθά τε ἐν πρόσθεν κανόνα καὶ κ' δ' ή. κεφ. τοῦ νή. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου, καὶ κατὰ δ γ'. θέμα τοῦ ιβ'. κεφ. τοῦ ξ'. τίτλου τοῦ ζ'. βιβλίου, δικαίῳ ἀνδρὸς ἐκείνῃ τὸ μοιχικὸν κατά τε τῆς μνηστῆς ἑτέρῳ συμφθαρείσης πρὸ τοῦ γάμου, καὶ κατὰ τοῦ ταύτην μοιχεύσαντος. εἰ γοῦν πρὸ τῆς νεαρᾶς τοιαῦτα δίκαια εἶχον κατ' ἀλλήλων οἱ μνηστῆρες, πολλῷ πλέον διὰ τὴν νεαρὰν, τὴν δηλουμένην ἰσοδυναμοῦν καὶ πάντα τὸ μνηστείαν τῷ γάμῳ, δηλ. τὸν τῶν ἁγίων καὶ θείων εὐχῶν τελεσθήν· διὸ καὶ ὁμόζυγος ὁ μνηστὴρ κληθήσεται τῆς ἰδίας μνηστῆς· καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν γνησθεὶς, γνήσιος αὐτῶν ἔσται πᾶς καὶ κληρονόμος, καὶ ὑποτεχθήσεται τῷ πατρί· ἐκ τοῦ μὴ γενέσθαι γάμον, καὶ μηδένα λόγον ἐμποδιζομένου.

ΖΩΝΑΡ. Νῦν μὲν ἡ μνηστεία γάμῳ ἰσοδυναμοῦ, ἐκ νεαρᾶς τοῦ βασιλέως Κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. καὶ πάλαι δὲ, ἐπεὶ φίλημα τῶν μνηστευομένων ὅτι τῇ μνηστείᾳ ἐγίνετο, καὶ ἀῤῥαβὼν τῇ γυναικὶ παρείχετο παρὰ τοῦ ἀνδρὸς, εἰκότως καὶ τότε ὁ ζωντος τοῦ μνήστορος τὸν μνηστὴν εἰς γάμον ἀηθμυον, τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι καθίστατο ἔνοχος. κἂν ἐξέλιπε τότε λύσῃ τὸν μνηστείαν τῆς ποινῆς τοῦ φονεύσαι παρεχομένης. ἀλλ' εἰ, μήπω τῆς μνηστείας λυθείσης, μνηστὴ λίπῃ ἡ γυνὴ ἑτέρου, καὶ ὁ ταύτην λαβὼν μοιχὸς εἰκότως ἐκρίνετο. ὅπου δὲ ἤτε φίλημα ἔτε δόσις ἀῤῥαβῶνος παρηκολούθησεν, ὡς νῦν γίνεται διὰ τῶν λεγομένων δεσμῶν, κἂν ἕτερος λάβῃ τὴν γυναῖκα, οὐκ ὑποπεσεῖται τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι.

ΑΡΙΣΤ. Μοιχός ἐστιν ὁ τὴν ἑτέρῳ μνηστευθεῖσαν ἀγόμενος. Σαφής.

ΚΑΝΩΝ ϛθ'.

Καὶ τοῦτο δὲ ἐν τῇ Ἀρμενίων χώρᾳ γίνεσθαι μεμαθήκαμεν, ὡς τινες ἔνδον ἐν τοῖς ἱεροῖς θυσιαστηρίοις μέλη κρεῶν ἕψοντες, προσάρτισιν ἀφαιρέματα τοῖς ἱερεῦσιν, Ἰουδαϊκῶς ἀπονέμοντες· ὅθεν ἡμεῖς τῆς ἐκκλησίας φυλάττοντες ἀκηλίδωτον, ὁρίζομεν, μὴ ἐξεῖναί τινι τῶν ἱερέων ἀφωρισμένα κρεῶν μέλη παρὰ τῶν προσαγόντων λαμβάνειν, ἀλλ' οἷς ἀρέσῃ ὁ προσάγων, τούτοις ἀρκείσθωσαν, ἔξω τῆς ἐκκλησίας τοιαύτης γινομένης προσαγωγῆς· εἰ δέ τις μὴ τοῦτο ποιῇ, ἀφοριζέσθω.

ΒΑΛΣ. Οἶδας, ὅτι τοῦ Μωϋσέως κελεύσαντος τοῖς Ἰσραηλίταις, καὶ τὸ κριὸν τῆς ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἐξελεύσεως αὐτῶν, σφαγιάσαι ἀμνὸν, καὶ χρίσαι ἐξ τοῦ αἵματος τὰς φλιὰς τῶν οἰκιῶν αὐτῶν, ὅπως φύγωσι καὶ ἐκ τοῦ ὀλοθρευτοῦ τῶν πρωτοτόκων κίνδυνον, δέδοκται παρὰ Ἰουδαίοις ἐξ θυσίας ἀμνοῦ καὶ ἄλλων τινῶν ζώων ἐξιλεοῦσθαι καὶ θεὸν ἐν ἡμέραις τισίν. ἡ δὲ θυσία αὕτη ἐν ἄλλῳ μὲν τόπῳ ἐγίνετο, ἐν ἑτέροις δὲ τὰ κρέα ἥψουν. καὶ ἐμερίζετο. τινὰ γοῦν μέρη τοῦ θυομένου ζώου τοῖς ἱερεῦσι προσήγοντο ἔξω λόγου τινὰς, περὶ ὧν οὐκ ἔστι καιρὸς λέγειν. ἐπεὶ

A crimini subjiciunt. Nonnulli autem è doctis nimirum, istiusmodi obligatione eum artificiosè liberant. Dicunt enim, quòd si ante nuptias sponsus & sponsa conveniant, & filium procreaverint, naturale id esse peccatum, & fornicationis speciem: si unus è desponsis ante nuptias moriatur. Nos autem dicimus, quòd etiam ante Imperatoris domini Alexii Comneni novellam, quæ matrimonio in omnibus sponsalia æquiparavit, sponsis matrimonialia in se invicem jura à legibus concessa sunt. Sponsa enim, si sponsalia ante nuptias dissolvantur, de dote actionem movet ob datam sponso dotem, juxta secundum thema cap. xvii. tit. vii. lib. ix. dicens: Mulier dotem dans, si nupta non fuerit, dotis privilegium habet. Et juxta cap. lxxiv. tit. i. lib. xxix. dicens: Sponsa, quæ dotem dedit, & non nupsit, & quæ minor est xii. annis, privilegium repetendi habet secundùm dotis similitudinem. Privilegium autem in actionibus personalibus locum habet. Et sponsus, juxta præsentem Canonem, & cap. viii. tit. lviii. lib. lx. & thema iii. cap. xii. tit. vii. lib. lx. jure viri, tam contra sponsam ab alio ante nuptias corruptam, quam contra eum qui cum ea adulterium commisit, adulterii actionem movebat. Si sponsi itaque ante novellam hujusmodi in se invicem jura habuerant, multò magis per novellam, quæ sponsalia nuptiis ob sacrarum, divinarumque precum celebrationem in omnibus æquivalere statuit. Quapropter etiam conjux suæ sponsæ appellabitur sponsus; & qui ex iis procreatur, legitimus eorum erit filius & hæres, & patri erit sub potestate, nullo modo impeditus, quod nuptiæ non celebratæ sunt.

ZONAR. Sponsalia, hoc quidem tempore, ex Imperatoris Alexii Comneni Novella, ejusdem sunt cum nuptiis potestatis. Et olim quidem quoniam osculum à viro in sponsalibus cum arrabone mulieri præbitum esset, jure fiebat, ut qui viro superstite sponsam duxisset, adulterii reus ageretur; ac tum sponsalia rescindere, & mulctam ex condicto præfinitam exigere licebat. At si, sponsalibus nondum dissolutis, mulier alterius erat sponsa, & qui eam ducebat, adulter jure judicabatur. Quòd si nec osculum nec aliquid arrabonis nomine intercessisset, ut in iis, quæ dicuntur vincula, hoc tempore fieri consuevit; tunc, etsi mulierem sibi alter adjunxerit, ab adulterii nihilominus criminis immunis existimabitur.

ARIST. *Adulter est qui alteri desponsam ducit.* Perspicuus.

CANON XCIX.

Porrò hoc quoque in Armeniorum regione fieri didicimus, quòd quidam intus in sacris altaribus carnium membra coquentes frusta offerunt Sacerdotibus Judaicè distribuentes. Quocirca Ecclesiam immaculatam servantes, statuimus, nulli licere Sacerdoti separata carnium membra ab offerentibus accipere; sed iis sint contenti, quæ offerenti visa fuerint, ejusmodi oblatione extra Ecclesiam factâ: si quis autem hoc non fecerit, segregetur.

BALS. Scis, quòd cùm Moses jussisset Israëlitis, suæ ex Ægypto egressionis tempore, agnum interficere, & ejus sanguine domorum postes inungere, ut, quod ex primogenitorum exterminatore impendebat, periculum effugerent: Judæis hinc visum est, per agni & aliorum quorundam animalium sacrificium, Deum quibusdam diebus placare. Ipsum autem sacrificium in alio quidem loco fiebat: in alio autem coquebantur carnes & dividebantur. Aliquas ergo partes animalis quod sacrificabatur, Sacerdotibus propter aliquas rationes afferebant, de quibus non est dicendi tempus. Quoniam

Digitized by Google

autem didicêre ſancti Patres, quòd in Armeniorum A regione per animalia quidem non fiunt ſacrificia, ſed carnium partes intra altare coquuntur, & ex iis fruſta quædam, ſcilicet membra ſeparata, pedes fortè & caput, vel aliquid ejuſmodi, Sacerdotibus more Judæorum offerunt, ſtatuerunt, nec in altari carnium membra coquere, nec extra ipſum tales ſeparatas partes Sacerdotibus offerre ex antiqua conſuetudine oportere: ſed ejuſmodi ceſſare, & Sacerdotes à Laicis oblationem ſuſcipere debere, in quibuſcunque rebus & generibus ipſi voluerint. Ut eſt autem veriſimile, propter conſuetudinem quæ in Armeniis obtinuit, conceſſerunt ſancti Patres, ut Laici Sacerdotibus offer- B rent quæ ipſi vellent. Apud nos enim nemo cogitur aliquid hujuſmodi facere. Dixerit autem quiſpiam, quomodo, cùm Canon tractet de duobus quæ in Armeniorum regione fiebant, de coquendis ſcilicet carnium membris in altari, & de fruſtis Sacerdotibus in Eccleſiâ offerendis, ſolam carnium in Eccleſia oblationem Patres prohibuerunt? Solutio. In altaribus carnium membra coquere apud Chriſtianos eſt omnino prohibitum, ex quo per animalia ceſſavit ſacrificium; & propterea de eo patribus dicere non placuit: unde & de ſolis fruſtis, quæ Sacerdotibus offeruntur, lex conſtituit; nempe cùm de eo ſolùm capite C quæſtio inſtituta eſſet.

δὲ μεμαθήκασιν οἱ ἅγιοι πατέρες, ὡς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀρμενίων θυσίαι μὲν ἀπὸ ζώων οὐ γίνονται, μέρη δὲ κρεῶν ἐντὸς τοῦ θυσιαστηρίου ἕψονται, καὶ ἐκ τούτων ἀφαιρέματά τινα, ἤγουν ἀφωρισμένα μέλη, πόδας τυχὸν καὶ κεφαλὴν, ἢ ἕτερόν τι ζωιοῦτον, τοῖς ἱερεῦσιν Ἰουδαϊκῶς προσάγουσιν, ὥρισεν, μήτε ἐντὸς τοῦ θυσιαστηρίου μέλη κρεῶν ἕψεσθαι, μήτε ἐκτὸς αὐτοῦ προσάγεσθαι τοιαῦτα ἀφωρισμένα μέλη τοῖς ἱερεῦσι κατὰ τὸ πάλαι κρατοῦν ἔθος· ἀλλὰ τὴν τοιαύτην προσαγωγὴν σχολάσαι, καὶ δέξιοῦσθαι τοὺς ἱερεῖς ἀπὸ τῶν λαϊκῶν, ἐν οἷς ἕτοιμοι θέλουσιν εἶδέσί τε καὶ σκεύεσι. ὡς ἔοικε δὲ, διὰ τὴν κρατήσασαν ἐν Ἀρμενίοις συνήθειαν, ἐνέδωκαν οἱ πατέρες, προσάγειν τοὺς λαϊκοὺς τοῖς ἱερεῦσι τὰ αὐτοῖς αἱρετά. πῶς γὰρ ἡμῖν οὐδεὶς ἀναγκάζεται τοιοῦτόν τι ποιεῖν. εἴποι δέ τις, πῶς τῷ κανόνι διαλαμβάνοντι περὶ δύο τινῶν γινομένων εἰς τὴν χώραν τῶν Ἀρμενίων, ἤγουν περὶ τοῦ ἕψεσθαι μέλη κρεῶν ἐν τοῖς θυσιαστηρίοις, καὶ περὶ τοῦ ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας προσάγεσθαι τοῖς ἱερεῦσιν ἀφαιρέματα κρέων, μόνῳ τῷ ἐπ' ἐκκλησίας προσαγωγῷ τῶν κρεῶν οἱ πατέρες ἐκώλυσαν; Λύσις. Ὃ ἐν τοῖς θυσιαστηρίοις μέλη κρεῶν ἕψεσθαι, πάντη παρὰ Χριστιανοῖς ἀπηγόρευται, ἐξότου ἡ ἀπὸ τῶν ζώων ἐπαύθη θυσία, καὶ διὰ τοῦτο εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ τοῖς πατράσιν οὐκ ἔδοξεν. ὅθεν καὶ περὶ μόνων τῶν ἀφαιρεμάτων τῶν τοῖς ἱερεῦσι προσαγομένων ἡ θεσμοθεσία γέγονεν, ὡς τούτου τυχὸν τῇ κεφαλαίᾳ εἰς ἔτι πιστὸν ζητήσιν.

Zonar. Hebræorum inſtituto, quicunque ſacrificaverât, ex mactato animali pectuſculum aliáſque ejuſdem animalis particulas, non ſine ſua quidque ratione latentiſque myſterii ſignificatione, Sacerdotibus offerebant. Apud Armenios vero, nulla quidem animalia immolabantur, ſiquidem illa ſacrificandi conſuetudo Chriſtianorum legibus ſublata fuit: ſed intra altare decoctis carnibus, ex iis certa ac definita quædam Sacerdotibus largiebantur. Quam quidem conſuetudinem, quippe Judæo- D rum mores adhuc redolentem, Synodus damnat; ac carnes quidem in Eccleſia coquere, aut in eadem definita illa Sacerdotibus offerri vetat: promiſcuè vero quæcunque demum offerêtes maluerint extra Eccleſiam offerendi, idque prorſus inveterati apud eos moris habita ratione, poteſtatem facit. Per Ἀφαίρεμα porro id quod offerentes largiuntur intelligi debet, ex eo ſcilicet, quòd à toto mactati animalis corpore abſtractum ſit, appellatione deducta.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ θύοντες παρ' Ἰουδαίοις προσῆγον τοῖς ἱερεῦσιν ἐκ τοῦ πνυμμόνος ζώου τὸ σπθώδιον, καὶ ἕτερα τοῦ ζώου μέρη, ἃ καὶ λόγους εἶχον, δι' οὓς προσήγοντο, καὶ ὠφελείας. παρὰ δὲ τοῖς Ἀρμενίοις, ζώων μὲν θυσίαι οὐκ ἐπιτελοῦνται, ἐπεὶ δὲ ζῶα προσάγειν εἰς θυσίαν ἀπηγόρευται τοῖς Χριστιανοῖς. ἕψοντες δὲ κρέα τοῦ θυσιαστηρίου ἐντὸς, ἔξ ἐκείνων προσῆγον τοῖς ἱερεῦσιν ὡρισμένα τινά. ὅπερ ὡς Ἰουδαϊκὸν κωλύει ἡ σύνοδος, καὶ τὸ μὲν ἕψειν ἐν ἐκκλησίᾳ, ἢ ὡρισμένα προσάγειν ἐν αὐτῇ τοῖς ἱερεῦσιν ἀπαγορεύει· τὸ δὲ προσάγειν αὐτοῖς οἷα καὶ ὅσα οἱ προσάγοντες βέλονται, ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἐφῆκε, καὶ τοῦτο δὲ πάντως διὰ τὴν κρατήσασαν παρ' ἐκείνοις συνήθειαν ἐφῆκεν ἡ σύνοδος. ἀφαίρεμα δὲ τὸ προσαγόμενον λέγεται, ὡς ἐκ τοῦ ὅλου σώματος ἀφαιρούμενον.

Arist. *Nonnulli more Judaico carnes in templis coquunt. Qui igitur hoc permiſerit, vel quippiam ex illis acceperit, non eſt habendus Sacerdos: ſi quis autem ſuâ* E *ſponte offeret, ipſe, quod offerenti placuerit, accipiat, oblatione extra Eccleſiam factâ.*

ΑΡΙΣΤ. Ἰουδαϊκῶς τινες ἐν ἱεροῖς ἕψουσι κρέα. ὃς τοῦτο οὖν συγχωρήσειεν, ἢ λάβῃ τι ἐξ αὐτῶν, οὐκ ἱερεύς· εἰ δέ τις οἰκοθεν ἄροι, ὅδε καὶ ὃ ἀρέσκον τῷ προσάγοντι λαβέτω, ἔξω τῆς ἐκκλησίας γινομένης τῆς προσαγωγῆς.

Quidam in Armeniorum regione carnium membra coquentes in ſacris ædibus offerebant, nonnulla eorum ſeparata Judæorũ more Sacerdotibus diſtribuentes. Hoc itaque factum fuiſſe intelligentes Patres, ampliùs fieri prohibent, jubentque non licere Sacerdotibus ſeparata carnium membra repoſcere, ſed illis acquieſcere quæ offerenti placent; eorum autem oblationem extra Eccleſiam fieri: Sin minus, ſegregari iſtum, qui aliter facit.

F

Τινὲς ἐν τῇ τῶν Ἀρμενίων χώρᾳ μέλη κρεῶν ἕψοντες ἐν τοῖς ἱεροῖς οἴκοις προσῆγον, ἀφωρισμένα τινὰ τούτων τοῖς ἱερεῦσιν Ἰουδαϊκῶς ποιοῦντες. τοῦτο γοῦν οἱ πατέρες μαθόντες νόμον, κωλύουσι γίνεσθαι, καὶ προστάττουσι, μὴ ἐξεῖναι τοῖς ἱερεῦσιν ὡρισμένα μέλη κρεῶν ἀπαιτεῖν, ἀλλ' ἐκείνοις ἀρκεῖσθαι, οἷς ἀρέσκεται ὁ προσάγων, τὴν δὲ προσαγωγὴν τούτων ἔξω τῆς ἐκκλησίας γίνεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ἀφορίζεσθαι καὶ ἄλλως ποιοῦντα.

KANΩN

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ ρ'.

Οἱ ὀφθαλμοί σου ὀρθὰ βλεπέτωσαν, καὶ πάσῃ φυλακῇ τήρει σὴν καρδίαν, ἡ σοφία διακελεύεται· ῥᾳδίως γὰρ τὰ ἑαυτῶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν αἱ τοῦ σώματος αἰσθήσεις εἰσκρίνουσι. τὰς οὖν τὴν ὅρασιν καταγοητευούσας γραφὰς, εἴτε ἐν πίναξιν, εἴτε ἄλλως πῶς ἀνατιθεμένας, καὶ τὸν νοῦν φθειρούσας καὶ κινούσας πρὸς τὰ τῶν αἰσχρῶν ἡδονῶν ὑπεκκαύματα, οὐδαμῶς ἀπὸ τοῦ νῦν οἱῳδήποτε τρόπῳ προστάσσομεν ἐγχαράττεσθαι· εἰ δέ τις τοῦτο πράττειν ἐπιχειρήσοι, ἀφοριζέσθω.

B

ΒΑΛΣ. Πρώτη τῶν αἰσθήσεων ἡ ὅρασίς ἐστι, καὶ ὀφείλομεν διὰ ταύτης ἐπὶ πᾶν ἀγαθὸν ὁδηγεῖσθαι· οὐ μὴν δι' αὐτῆς κατὰ τὸν προπάτορα προδιδόναι τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ. εἶδε γάρ, φησι κἀκεῖνος, ὃ φυτὸν ὡς ὡραῖον, καὶ ἠπατήθη, καὶ ἔφαγε, καὶ τῷ θανάτῳ ὑπόδικος γέγονεν. ἐπεὶ τοίνυν τινὲς ἐρωτομανοῦντες, καὶ περὶ τὴν βιοτὴν ἀδιάφοροι, ἐν πίναξιν, ἢ ἐν τείχοις, ἢ ἐν ἄλλοις τισὶν εἴδεσιν εἰκόνιζον ἐρωτίδια, ἢ καί τινα μυσαρὰ, ὅπως τὰς σαρκικὰς αὐτῶν ἐπιθυμίας διὰ τῆς πρὸς ταῦτα ὁράσεως ἐκπραίνωσιν, ὥρισαν οἱ ἅγιοι πατέρες, χρησάμενοι καὶ μαρτυρίαις γραφικαῖς, σχολάσαι ταῦτα παντάπασιν, ὡς καταγοητεύοντα ἤτοι ἀπατῶντα τὴν ὅρασιν, καὶ εἰσκρίνοντα, ἤτοι εἰσβάλλοντα εἰς τὴν ψυχὴν πᾶν εἴτι κακὸν, καὶ παραίτια ὄντα αἰσχρῶν καὶ ἀσέμνων τολμημάτων, καὶ διαφθειρόντων τὸ κατ' εἰκόνα θεοῦ. τοὺς δὲ τοιοῦτόν τι τολμήσαντας καθ' οἱονδήτινα τρόπον, ὑπευθύνους εἶναι ἀφορισμῷ. σημείωσαι τοῦτο· παρὰ γὰρ οἴκοις πλουσίων τινῶν, οὐ μόνον γραφαὶ τοιαῦται καὶ ταῦτα χρυσόπαστοι μετὰ πάσης ἀσχημοσύνης ἐξεικονίζονται, ἀλλὰ καὶ διὰ γυψίνων κατασκευασμάτων στηλογραφοῦνται ἀνθρωπόμορφα εἰκονίσματα.

C

ΖΩΝΑΡ. Γραφάς τινες, ἤτοι ζωγραφίας ἀσέμνους ἐν τοίχοις καὶ πίναξιν ἐνεχάραττον, αἳ τοὺς ὁρῶντας ἐξεκαλοῦντο πρὸς ἡδονὰς καὶ πράξεις αἰσχρὰς, καὶ πρὸς ἐπιθυμίας ἠρέθιζον σαρκικάς. ταύτας οὖν ὁ κανὼν ἐν οἱοδενὶ τόπῳ γίνεσθαι συγχωρεῖ, τάς τε γραφικὰς μαρτυρίας παράγων, καὶ λέγων, ὡς ῥᾳδίως αἱ αἰσθήσεις τὰ δι' αὐτῶν ὁρώμενα ἢ ἀκουόμενα τυχὸν εἰσκρίνουσιν ἐπὶ τὴν ψυχὴν, ἀντὶ τοῦ εἰσῳθοῦσιν, εἰσάγουσι. διὸ καὶ τοὺς τοιαῦτα ποιοῦντας κολάζει ἀφορισμῷ.

D

ΑΡΙΣΤ. Αἱ πρὸς τὰ αἰσχρὰ κινοῦσαι τὴν ὅρασιν γραφαὶ, ἀζωγράφητοι. ὁ δὲ παραβαίνων, ἀφορίζεται.

Οἱ ὀφθαλμοί σου ὀρθὰ βλεπέτωσαν, καὶ πάσῃ φυλακῇ τήρει σὴν καρδίαν· ἡ σοφία διακελεύεται. διὰ τοῦτο γοῦν δέον ἔκριναν οἱ πατέρες τὸ ἐν πίναξιν, ἢ ἐν τοίχοις γίνεσθαι ζωγραφίας πρὸς αἰσχρὰ κινούσας τὴν ὅρασιν, καὶ διαφθειρούσας τὸν νοῦν, κωλύεσθαι· τὸν δὲ παραβαίνοντα τοῦτο προσέταξαν ἀφορίζεσθαι.

E

ΚΑΝΩΝ ρα'.

Σῶμα Χριστοῦ καὶ ναὸν τὸν κατ' εἰκόνα θεοῦ κτισθέντα ἄνθρωπον ὁ θεῖος ἀπόστολος μεγαλοφώνως ἀποκαλεῖ. πάσης οὖν αἰσθητῆς κτίσεως ὑπερκείμενος ὁ τῷ σωτηρίῳ πάθει τῶν οὐρανίου τυχὼν ἀξιώματος, καὶ ἐσθίων καὶ πίνων Χριστὸν, πρὸς ζωὴν διὰ παντὸς μεταρμόζεται τὸν αἴδιον, ψυχῇ καὶ σώματι μεθέξει τῆς θείας ἁγιαζόμενος χάριτος· ὅστε, εἴτις τῶν ἀχράντου σώματος μετασχεῖν ἐν τῷ τῆς συνάξεως βουληθείη καιρῷ, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ τῇ μετουσίᾳ γενέσθαι, τὰς χεῖρας σχηματίζων εἰς τύπον σταυροῦ, οὕτω προσίτω καὶ δεχέσθω τὴν κοινωνίαν τῆς χάριτος. τοὺς γὰρ ἐκ χρυσοῦ ἢ ἄλλης ὕλης ἀντὶ χειρός τινα δοχεῖα κατασκευάζοντας πρὸς τὴν τοῦ θείου δώρου ὑποδοχὴν, καὶ δι' αὐτῶν τῆς ἀχράντου κοινωνίας ἀξιουμένους, οὐδαμῶς προσιέμεθα, ὡς προτιμῶντας τῆς τοῦ θεοῦ εἰκόνος τὴν ἄψυχον ὕλην καὶ ὑποχείριον. εἰ δέ τις ἁλῷ τῆς

F

CANON C.

Oculi tui recta aspiciant, & omni custodiâ serva cor tuum, jubet Sapientia: corporis enim sensus sua facilè in animam infundunt. Picturas ergo, quæ oculos præstringunt, sive in tabulis, sive alio quovis modo fiant, & mentem corrumpunt, & ad turpium voluptatum movent incendia, nullo modo deinceps exprimi jubemus: si quis autem hoc facere aggressus fuerit, deponatur.

BALS. Primus sensuum est visus, & per eum debemus ad omne quod bonum est deduci: non autem per ipsum, quemadmodum & noster primus pater, Dei præcepta prodere. Vidit enim, inquit & ille, arborem, quòd pulchra esset, & deceptus est, & comedit, & sub mortis potestatem redactus est. Quoniam ergo nonnulli insano amore capti, & vitam negligentem agentes, in tabulis, vel etiam in parietibus, vel in aliquibus aliis rebus, cupidines quosdam, vel etiam alia quidem execranda depingebant, ut carnales suas cupiditates per eorum aspectum peragerent; statuerunt sancti Patres, scripturæ quoque testimoniis utentes, ea omnino cessare oportere, utpote quæ sensum præstringunt seu fallunt, & in animam infundunt seu immittunt omne malum, turpibusque & inhonestis inceptis, quæque Dei imaginem corrumpunt, causam præbent: eos autem, qui tale quid quovis modo ausuri sunt, esse segregationi obnoxios. Nota hoc: in ædibus enim quorundam divitum, non solùm ejusmodi picturæ, eæque auro distinctæ, cum omni turpitudine effinguntur; sed etiam per gypseas structuras, hominum repræsentatrices imagines, describuntur.

ZONAR. Γραφὰς, hoc est Picturas habitu inverecũdo in parietibus ac tabulis aliqui efformabant, quarum aspectus ad voluptates, facta obscœna, flagitiosásq; libidines excitaret. Eas ergo quocunque loco Canon adhiberi vetat, ac repetito etiã ex sacris literis testimonio, quæ externis sensibus, oculis nimirum forte aut auribus, usurpamus, in animum facile transfundi, hoc est insinuari atque immitti, docet. Quamobrem & eos, qui ejusmodi quidpiam admiserint, segregatione puniendos esse decernit.

ARIST. *Picturæ quæ ad turpia aspectum movent, non sunt pingendæ: qui enim transgreditur, segregatur.*

Oculi tui recta aspiciant, & omni custodiâ serves cor tuum, Sapientia jubet. Quapropter Patres necessarium judicârunt, picturas in tabulis aut parietibus ad turpia moventes aspectum, & mentem corrumpentes fieri prohibere. Qui hoc autem transgressus fuerit, eum segregari jubent.

CANON CI.

Corpus Christi & templum esse hominem ad imaginem Dei creatum altâ voce proclamat divinus Apostolus. Omnem ergo sensilem creaturam superans is, qui salutari passione cœlestem dignitatem est assecutus, & Christum bibens & comedens, æternæ vitæ prorsus adaptatur, animam & corpus divinæ gratiæ participatione sanctificans: Quare, si quis immaculati corporis in synaxis tempore esse particeps voluerit, etiã antequã ejus fiat communio, manus in crucis formã figurãs, sic accedat & gratiæ cõmunionẽ accipiat. Eos enim, qui ex auro vel ex alia materia quædã loco manus receptacula efficiũt, ad divini muneris susceptionẽ, & per ipsa immaculatã cõmunionẽ recipiũt, minimè admittimus, ut qui inanimatã subjectamque materiã Dei imagini præferant: si quis autẽ deprehensus fuerit

Digitized by Google

immaculatam communionem iis impertiens, qui ejuſmodi A
receptacula afferunt, & ipſe ſegregetur, & is qui affert.

BALS. Iis temporibus divites quidam pauperes, ut eſt veriſimile, irridentes, ex auro vel argento vel aliqua alia ſpecie vaſa ſeu receptacula conſtruentes, prætextu religionis & metus Dei, iis veluti manibus utebantur, & ſacroſanctum Domini & Dei & Servatoris noſtri JESU CHRISTI corpus ſanctæ Communionis tempore in eis recipiebant. Et ab initio quidem hoc fortaſſe à quibuſdam propter pietatem excogitatum eſt, fortaſſe exiſtimantibus manum non eſſe dignam Dominicum corpus ſuſcipere, quæ turpia quædam & indigna tangit. Procedente autem tempore, ad animæ perniciem converſa eſt B
pietas, utpote iis, qui illa faciunt, pauperioribus præferri quærentibus, & ſe alioqui arroganter & inſolenter jactantibus. Quoniam ergo hoc ſanctis Patribus multorum ſcandalorum & offendiculorum cauſam præbere, ut & in noſtrum quoque corpus, ad imaginem Dei factum, contumelioſum eſſe viſum eſt, dixerunt, quòd cùm magnus Apoſtolus Paulus corpus Chriſti & Dei imaginem, & quavis creatura pretioſiorem, hominem vocet, ut qui divinorum Sacramentorum participatione dignus habeatur, & ex eo & anima & corpore ſanctificetur; non debent ulli, inanimatas & ſubjectas ſpecies, ex auro & quibuſdam aliis materialibus factas, ei præferre: vel alioqui ii quidem, qui præter hæc faciunt, ſegregantur, & ii ſcilicet, qui ejuſ- C
modi materialibus ad corporis Chriſti ſuſceptionem utuntur, & qui eis hoc præbet. Ne mireris autem, nec cauſam rogaveris, propter quam in quibuſdam Eccleſiis datur Laicis ſanctum Chriſti corpus, nec eis in manu traditur, ut hoc Canone continetur: recta enim fides, & Dei timor, & ab omni ſuſpicione aliena pietas, hoc tradidit, non Laicorum indignitas. Exiſtimo autem hoc Canone eos coargui, qui auctoritates ſeu dignitates generiſque nobilitatem allegant, ſanctæ communionis tempore, & præponi quærunt.

ZONAR. Nonnulli religione forte adducti, & ſacro- D
rum donorũ veneratione, quibuſdam receptaculis ex auro aliave multi pretii materia comparatis, immaculatum Domini corpus excipere, eâque ratione communicare ſoliti ſunt. Quod quidem, licet à religione profectum, tamen Synodus improbavit. Rei nãque cuilibet ſenſili, hominis dignitatem, qui nimirum, & divina imagine nobilitatus, & cum Chriſto unius corporis nexu copulatus, & divini Apoſtoli Pauli teſtimonio templum Dei eſt, longe anteponit. Quoniam igitur is cui ſacra myſteria communicantur, quacunque ſenſili natura præſtantior eſt, ac dũ Chriſtum manducat, & bibit, ea communione animo pariter & corpore ſanctus efficitur, ſi quis interea dum ſacra ſynaxis peragitur, immaculatum corpus ſuſcipere amet, exporrectis, atque in crucis modum cõformatis manibus procedat, ac ita demum gratiæ communionem, quã Dominus nobis ad animum ſanctitate imbuendum donavit, accipiat. Ea ſiquidem communione, nemo revera dignus eſt, ſed ea digni, per gratiam, omnes efficimur, quemadmodum & gratia, ut D. Paulus teſtatur, ſalvati ſumus. Qui vero ejuſmodi receptacula ſecum afferunt, iiſque ad communionem percipiendam uti volunt, quippe qui expertem animi materiam Dei imagini anteponant, ac eos quoque qui illis ſic poſcentibus impertiverint, ſegregatione Canon puniri jubet.

ARIST. *Manus in crucis figurã componit, qui Euchariſtiã* E
ſumpturus eſt, ac ore ſumit; qui vero receptaculũ aureum, vel alius materiæ manus vice præparat, ſegregandus eſt.

Homo ad Dei ſimilitudinem creatus, eſt ſupra omnem creaturam ſenſibilem, & Chriſti corpus, & templum eſt juxta divinum Apoſtolum. Si quis itaque ſe divinæ communionis participem eſſe cupit, eamque non ore accipit, ut manus ſuas in crucis formam figurans, ſed receptaculum quoddam aureum aut ex aliâ materiâ

ἀλλάντω κοινωνίας μεταδιδὺς τοῖς ζωαύτα δοχεῖα προσφέρουσι, καὶ αὐτὸς ἀφοριζέσθω, καὶ ὁ ταῦτα ὑπφερόμενος.

ΒΑΛΣ. Κατὰ τὰς τότε καιρὰς πλέονοί τινες, τῆς πενεσέων, ὡς ἔοικε, καταμωκώμενοι, ἐκ χρυσοῦ ἢ ἀργύρου ἢ ἄλλης τινὸς εἴδους κατασκευάζοντες δοχεῖα ἐν προσχήματι εὐλαβείας καὶ φόβου θεοῦ, ἐχεῶντο τούτοις ὡσεὶ χερσὶ, καὶ τὸ ἄχραντον σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἁγίας μεταλήψεως ἐν αὐτοῖς ὑπεδέχοντο. καὶ ἀρχῆθεν μὲν ἴσως ἐπενοήθη τοῦτο παρά τινων διὰ εὐλάβειαν, νομιζόντων τάχα μὴ εἶναι ἀξίαν εἰς ὑποδοχὴν τοῦ κυριακοῦ σώματος τὴν χεῖρα τὴν ἀπτομένην καὶ αἰσχρῶν τινων καὶ ἀναξίων· καιρῷ δὲ περιόντι, εἰς ψυχικὴν ἀπώλειαν μετέπεσεν ἡ εὐλάβεια, ὡς τῶν ποιούτων ταῦτα ζητούντων προτιμᾶσθαι τῶν πενεσέων, καὶ ἄλλως ἀλαζονευομένων. ἐπεὶ γοῦν ἔδοξε τοῦτο τοῖς πατράσι πρᾶγμα σκανδάλων πολλῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ ὑβριστικὸν τοῦ ἡμετέρου σώματος, τοῦ κατ' εἰκόνα θεοῦ πλασθέντος, εἶπον, ὡς τοῦ μεγάλου ἀποστόλου Παύλου ἀποκαλοῦντος ἄνθρωπον σῶμα Χριστοῦ, καὶ εἰκόνα θεοῦ, καὶ πάντος κτίσματος τιμιώτερον, ὡς ἀξιέπαινον τῆς τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταλήψεως, πάντοθεν καλά τε ψυχὴν καὶ σῶμα ἁγιαζόμενον, οὐκ ὀφείλοισι τινες προτιμᾶσθαι αὐτοῦ τὰ ἐκ χρυσοῦ καί τινων ἑτέρων ὑλικῆς ἄψυχα καὶ ὑποχείρια εἴδη· ἢ μὴν τοὺς τοιαῦτα ποιοῦντας ἀφορίζεσθαι, δηλονότι αὐτούς τε τοὺς χρωμένους τοιούτοις πρὸς ὑλικῆς εἰς ὑποδοχὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοὺς μεταδιδόντας τούτοις αὐτοῖς. μὴ θαυμάσῃς δὲ, μηδὲ ἐρωτήσῃς τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἔν τισιν ἐκκλησίαις μεταδίδοται τοῖς λαϊκοῖς τὸ ἅγιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐγχειρίζεται τούτοις κατὰ τὸν τοῦ κανόνος παραίνεσιν· πίστις γὰρ ὀρθὴ καὶ φόβος θεοῦ καὶ εὐλάβεια ἀνυπόπτως τοῦτο προδήλωσιν, οὐχὶ τὸ τῆς λαϊκῆς ἀναξίαν. νομίζω δὲ ὑπὸ τοῦ προκειμένου κανόνος ἁλίσκεσθαι τοὺς προβαλλομένους ἀξιώματα καὶ ἡλικίαν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἁγίας μεταλήψεως, ζητοῦντας προτιμᾶσθαι.

ZONAP. Τινὲς δι' εὐλάβειαν τάχα καὶ πιμὴν τῶν θείων δώρων δοχεῖά τινα χρύσεα ἢ ἐξ ἄλλης ὕλης τῶν πολυτίμων ποιοῦντες, ἐν ἐκείνοις ἐδέχοντο τὸ ἄχραντον σῶμα τοῦ κυρίου, καὶ ὕτως αὐτῷ μετελάμβανον. ὅπερ ἡ συνοδος, κἂν δι' εὐλάβειαν ἐγίνετο, οὐκ ἐδέξατο. πολὺ γὰρ αἰσθητῷ πράγματος, πιμιώτερον ἥγηται ἄνθρωπον, ὡς θεοῦ εἰκόνι τετιμημένον, καὶ σῶμα Χριστοῦ γεγονός, καὶ ναὸν θεοῦ καὶ τὸν θεῖον ἀπόστολον Παῦλον. ἐπεὶ οὖν φησιν ὑπέρκειται πάσης κτίσεως αἰσθητῆς, καὶ ἐδίων καὶ πίνων Χριστὸν ἀφὴ τῆς κοινωνίας ἁγιάζεται ψυχή τε καὶ σώματι ὁ τῶν ἁγιασμάτων ἀξιούμενος, εἴτις ἐν καιρῷ σωτηρίας βούλεται τοῦ ἀχράντου σώματος μεταλαβεῖν, προσίτω τὰς χεῖρας ἐκτείνας, καὶ σχηματίσας εἰς τύπον σταυροῦ, καὶ ὕτω δεχέσθω τὴν κοινωνίαν τῆς χάριτος, ἣν ἡμῖν ὁ κύριος εἰς ἁγιασμὸν ἐχαρίσατο. οὐδεὶς γὰρ ἄξιος ἀληθῶς ἐστι τῆς αὐτοῦ μεταλήψεως, ἀλλὰ πάντες χάριτι αὐτῆς ἀξιούμεθα, καὶ διὰ καὶ χάριτί ἐσμεν σεσωσμένοι καὶ τὸν μέγαν Παῦλον. τὸς δὲ τοιαῦτα δοκοῦντα κομμίζοντας, καὶ δι' αὐτῶν δέχεσθαι βουλομένους τὴν κοινωνίαν ὡς προτιμῶντας τῆς τοῦ θεοῦ εἰκόνας τὴν ἄψυχον ὕλην, ἀφορίζεσθαι ὁ κανὼν λέγει καὶ τοὺς τούτου μεταδιδόντας αὐτοῖς.

ΑΡΙΣΤ. Τὰς παλάμας εἰς σταυρὸν τυποῖ ὁ μέλλων λήψεσθαι, καὶ λαμβάνων τῷ στόματι· ὁ δὲ δοκοῦν χρυσοῦν, ἢ ἐξ ἄλλης ὕλης ἀντὶ χειρὸς σκευάζων, ἀφορισθήτω.

Πάσης τῆς αἰσθητῆς κτίσεως ἐπέκεινα ὁ κατ' εἰκόνα θεοῦ κτισθεὶς ἄνθρωπος καὶ σῶμα Χριστοῦ, καὶ ναός ἐστι, καὶ ὁ ἀπόστολος. εἴ τις γοῦν τῆς θείας κοινωνίας μεταλαβεῖν βούλοιτο, καὶ λάβῃ αὐτὴν τῷ στόματι, ὡς ἐν τύπῳ σταυροῦ σχηματίσας τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἀλλὰ δοκοῦν τι χρυσοῦν, ἢ ἐξ ἄλλης ὕλης κατασκευάσῃ ἀντὶ χειρὸς, ὥστε δι' αὐτοῦ τὸ

Digitized by Google

ὃ θεῖον δέξασθαι δῶρον, καὶ τῆς μεταλήψεως ταύτης ἀξιωθῆναι· ἀφορισθήσεται αὐτὸς, καὶ ὁ μεταδιδοὺς, ὡς προτιμῶντες τῆς τῷ θεοῦ εἰκόνος τὴν ἄψυχον ὕλην καὶ ὑποχείριον.

A manus loco conficit, ut per illud divinum donum acciperet, illiusque participatione haberetur dignus, & ipse & qui mysteria ei tradit segregabitur, ut qui inanimatam subjectamque materiam Dei imagini præferunt.

ΚΑΝΩΝ ρβ'.

Δεῖ δὲ τοὺς ἐξουσίαν λύειν καὶ δεσμεῖν παρὰ θεοῦ λαβόντας σκοπεῖν τὴν τῆς ἁμαρτίας ποιότητα, καὶ τὴν τοῦ ἡμαρτηκότος πρὸς ἐπιστροφὴν ἑτοιμότητα, καὶ οὕτω κατάλληλον τὴν θεραπείαν προσάγειν τῷ ἀῤῥωστήματι, ἵνα μὴ τῇ ἀμετρίᾳ καθ' ἑκάτερον χρώμενος, ἀποσφαλείη πρὸς τὴν σωτηρίαν τοῦ κάμνοντος. οὐ γὰρ ἁπλῆ τῆς ἁμαρτίας ἡ νόσος, ἀλλὰ ποικίλη καὶ πολυειδὴς, καὶ πολλὰς τῆς βλάβης τὰς παραφυάδας βλαστάνουσα, ἐξ ὧν ὃ κακὸν ἐπὶ πολὺ διαχεῖται καὶ πρόσω βαίνει, μέχρις ἂν σταίῃ τῇ δυνάμει τοῦ θεραπεύοντος. ὥστε καὶ τὴν ἰατρικὴν ἐν πνεύματι ἐπιστήμην ἐπιδεικνύμενον πρότερον χρὴ τὴν τοῦ ἡμαρτηκότος διάθεσιν ἐπισκέπτεσθαι, καὶ εἴ τε πρὸς τὴν ὑγίειαν νεύει, ἢ τοὐναντίον διὰ τῶν οἰκείων τρόπων προσκαλεῖται καθ' ἑαυτοῦ ὃ ἀῤῥώστημα, ἐφορᾷν, ὅπως τε τῆς ἐν τῷ μεταξὺ προνοεῖται ἀναστροφῆς· καὶ εἰ μὴ τῷ τεχνίτῃ ἀντιπαλαίει, καὶ ὃ τῆς ψυχῆς ἕλκος διὰ τῆς τῶν ἐπιτιθεμένων φαρμάκων αὐξάνει προσαγωγῆς, καὶ οὕτω καὶ ἔλεον κατ' ἀξίαν ἐπιμετρεῖν. πᾶς γὰρ λόγος θεῷ καὶ τῷ τὴν ποιμαντικὴν ἐγχειρισθέντι ἡγεμονίαν, ὃ πλανώμενον πρόβατον ἐπαναγαγεῖν, καὶ τρωθὲν ὑπὸ τοῦ ὄφεος ἐξιάσασθαι, καὶ μήτε κατὰ κρημνῶν ὠθῆσαι τῆς ἀπογνώσεως, μήτε καὶ χαλινὸν ἐπιδοῦναι πρὸς τὴν τοῦ βίου ἔκλυσίν τε καὶ καταφρόνησιν· ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ τρόπῳ πάντως, εἴτε διὰ τῶν στηρωτέρων τε καὶ στυφόντων, εἴτε διὰ τῶν ἁπαλωτέρων τε καὶ πραοτέρων φαρμάκων, κατὰ τοῦ πάθους στῆναι, καὶ πρὸς συνούλωσιν τοῦ ἕλκους ἀνταγωνίσασθαι, τοὺς τῆς μετανοίας καρποὺς δοκιμάζοντι καὶ οἰκονομοῦντι σοφῶς καὶ πρὸς τὴν ἄνω λαμπροφορίαν καλούμενον ἄνθρωπον. ἀμφότερα τοίνυν εἰδέναι ἡμᾶς χρὴ, καὶ τὰ τῆς ἀκριβείας καὶ τὰ τῆς συνηθείας, ἕπεσθαι δὲ ἐπὶ τῶν μὴ καταδεξαμένων τὴν ἀκρότητα, ᾧ παραδοθέντι τύπῳ, καθὼς ὁ ἱερὸς ἡμᾶς ἐκδιδάσκει Βασίλειος.

Canon CII.

Oportet autem eos, qui solvendi & ligandi potestatem à Deo accepêre, peccati qualitatem considerare, & ejus qui peccavit ad conversionem promptum studium, & sic morbo convenientem afferre medicinam: ne si in utroque immoderatione utatur, ab ejus qui laborat salute excidat. Non enim simplex est morbus peccati, sed varius & multiformis, & multas incommodi propagines germinans: ex quibus malum multum diffunditur, & ulteriùs progreditur, donec viribus medentis reprimatur. Quare, qui medicinæ scientiam in spiritu profitetur, oportet eum primùm ejus qui peccavit affectionem considerare, &, sive vergat ad sanitatem, sive contrà propriis moribus provocet in se morbum, adspicere, & quomodo ejus quæ intercedit vitæ rationisque curam gerat: & si artifici non reluctatur, & ulcus animæ auget per impositorum medicamentorum adjectionem, sic quoque misericordiam, prout dignus est, impertiri. Omnem enim rationem init Deus, isque cui pastoralis traditus est principatus, ut errantem ovem reducat, & ei, quæ est à serpente vulnerata, medeatur, & neque per desperationis præcipitia impellat, nec ad vitæ dissolutionem & contemptum fræna relaxet: sed aliâ quidem omnino ratione, sive per acriora & astringentia, sive per molliora & leniora medicamenta, affectioni resistat, & ad ulceris obductionem adnitatur, fructus pœnitentiæ examinans, & sapienter dispensans & gubernans hominem, qui ad superiorem illuminationem vocatur. Nos enim utraque scire oportet, & quæ sunt summi juris, & quæ sunt consuetudinis, in iis autem, qui extrema non admittunt, sequi formam traditam, quemadmodum sanctus nos docet Basilius.

ΒΑΛΣ. Καὶ ἐν ἄλλαις συνόδοις ὡρίσθη, καὶ κατὰ χώραν Ἐπίσκοπον, καὶ ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος ἐξουσίαν λαβόντα δεσμεῖν καὶ λύειν, μὴ πάντοτε προσέχειν τοῖς θεσμοθετηθεῖσι παρὰ τῶν κανόνων χάριν τῶν ἐπιτιμίων· ἀλλ' οἰκονομεῖν ταῦτα, πρὸς τὰ πρόσωπα τὰ ἐπιτιμώμενα, ἤγουν πρὸς τὰς ἡλικίας αὐτῶν, καὶ πρὸς τὰς διαθέσεις, καὶ πρὸς τὰ ἐπιτηδεύματα, ἀλλὰ μὴν καὶ πρὸς τὴν ποιότητα τοῦ ἁμαρτήματος, καὶ οὕτω προσάγειν ἑκάστῳ ἀῤῥωστήματι θεραπείαν κατάλληλον. καὶ ὁ παρὼν δὲ κανὼν τοῦτο αὐτὸ διορίζεται, ἀνατιθέμενος ὃ πᾶν τῆς διὰ τῶν ἐπιτιμίων θεραπείας τοῦ κάμνοντος εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἰατρεύοντος, ἤγουν τοῦ κατὰ χώραν Ἐπισκόπου, καὶ τοῦ ἐπιτραπησομένου παρ' αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν σκοπὸς τοῦ κανόνος οὗτός ἐστι, σαφέστατός τε καὶ εὔληπτος. διὰ γὰρ τοῦτο οὐδὲ πλέον τι γέγραπται παρ' ἡμῶν χάριν ἑρμηνείας. ἐν τῷ τέλει δὲ διορίζεται, ὀφείλειν ἡμᾶς εἰδέναι καὶ τὰ τῆς ἀκριβείας καὶ τὰ τῆς συνηθείας. γράφεται δὲ καὶ τὰ τῆς συμπαθείας, ἀκολούθως τῷ ἀποστολικῷ ῥητῷ τῷ λέγοντι, εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τοῦ λόγου ἡμῶν, διὰ τῆς ἐπιστολῆς τοῦτο σημειοῦσθαι, καὶ μὴ συναναμίγνυσθαι αὐτῷ, ἵνα ἐντραπῇ· μηδὲ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε ὡς ἀδελφόν. ταῦτα γὰρ ἐλέους καὶ συμπαθείας εἰσὶν, ἤτοι συνηθείας, ἤγουν τοῦ ἤθους τῷ χρόνῳ δοκιμασθέντος καὶ βεβαιωθέντος. συναγαγὼν τοίνυν, εἰπὲ, ὡς χρὴ ἡμᾶς εἰδέναι, καὶ τὰ τῆς συμπαθεστέρας συνηθείας· καὶ πῇ μὲν, κανονικῶς θεραπεύειν τὰ ἀῤῥωστήματα, ὅταν ἑτοίμως καταδέχωνται οἱ κάμνοντες τὰ ἐπιτίμια· πῇ δὲ, διὰ τῶν συνήθων καὶ συμπαθεστέρων ἰατρειῶν, ὅταν σκληρότεροι ὦσιν εἰς τὴν ὑποδοχὴν τῶν ἐπι-

Bals. In aliis quoque Conciliis statutum est, ut qui est loci Episcopus, qui à sancti Spiritus gratia accepit potestatem ligandi & solvendi, non ea omnino observet, quæ de pœnis à canonibus statuta sunt: sed eas modificetur, habita ratione personarum quibus infliguntur, earum scilicet ætatum & affectionum, & vitæ studiorum, & etiam qualitatis peccati; & sic unicuique morbo afferat convenientem medicinam. Præsens autem Canon hoc ipsum quoque statuit, universam per pœnas ægroti curandi rationem medici prudentiæ ac judicio relinquens, Episcopi scilicet illius loci, & ejus cui hoc ab eo committetur. Et hic est quidem scopus Canonis, manifestissimus & comprehensu facillimus. Propterea enim nec plura à nobis in ejus interpretationem scripta sunt. In fine autem statuit, nos ea quæ sunt summi juris scire oportere, & quæ sunt consuetudinis (Græcè est, καὶ τὰ τῆς συνηθείας.) Invenitur autem etiam scriptum τὰ τῆς συμπαθείας quæ sunt commiserationis, consequenter dicto Apostolico, quod ita se habet; Si quis autem id, quod à nobis dicitur, non audit, hoc per Epistolam significari, & ne cum illo consuetudinem haberi ut confundatur: neque ut inimicum existimate, sed admonete ut fratrem. Ea autem sunt misericordiæ & commiserationis, sive consuetudinis & moris scilicet tempore comprobati & confirmati. His ergo simul collectis, dic, quòd oportet nos scire, & quæ sint pœnæ canonicæ summo jure, & quæ sunt paulo mitioris consuetudinis: & aliquando quidem morbos canonicè curare, quando, qui laborat, pœnas satis

Digitized by Google

promptè & non gravatè acceperint; aliquando verò per consuetas & mitiores medicinas, quando ii, quibus medicina adhibetur, ad pœnas suscipiendas paulo duriores fuerint. Ad hæc consueta enim nemo restiterit. His consimiliter jubet magnus quoque Basilius in tertio suo canone.

πμίων ἰατρευόμενοι. εἰς ταῦτα γὰρ τὰ συνήθη οὐδεὶς ἂν τις ἀντιστῇ. προμθίως δὲ τούτοις προσκελεύεται καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ γ'. κανόνι αὐτοῦ.

Zonar. Cum de multis ac variis mulctarum generibus Synodus disserverit, suásque singulis criminibus pœnas vicissim debitas constituerit, hoc demum canone Episcoporum judicio universa permisit. Nec vero solum de peccatorum qualitate gravioráne an leviora sint, cogitandum, sed ejus quoque qui peccavit, affectionem, & quomodo ad pœnitentiam disponitur, an scilicet ad ea remedia quæ acrimoniam, acerbitatémque habeant, excipienda sit paratus, an vero curationem mollis ac segnis animus reformidet, inspiciendum, proque affectionum varietate, diversam curandæ ægritudinis rationem ineundam esse demonstrat, ne duobus forte eodem crimine obstrictis, quorum alter ad luendas errati pœnas paratus sit, segniorem se alter ac tardiorem præbeat, qui utrumque curandum suscepit, si solius peccati spectata ratione, eadem utrique remedia curationis adhibeat, aberret longius, ac ægrotanti salutem afferre non ita facile possit. Nam ille quidem alter, ad expianda crimina strenue paratus, etiam si acerbior homini pœna luenda sit, non recusabit, séque totum illius à quo regitur voluntati, arbitrióque permittet; Alter vero qui nullo se pœnitentiæ amore incensum ostendat, acriorem quamcunque medicinam fastidiose respuet, neque modo morbos non depellet, sed desperatione fortasse victus in facinora etiam gravioia præcipitabit. Multiplex enim est, inquiunt Patres, ac varius peccati morbus, multásque propagines erroris emittit, ex quibus malum longè latéque diffunditur, hoc est, latius evagatur ac serpit, donec eousque processerit, ut etiam medicinam adhibere cupientis longe superet facultatem. Proinde, sit illa prima, inquit, spiritualis medici cura, ut eum qui peccavit, quemadmodum animo affectus sit, diligenter inspiciat, an ardentiorem agat pœnitentiam, & sanitatem appetat, an contra, morum improbitate morbum suum ipsemet augeat; tum quænam hominis post admissum facinus vitæ ratio ac modus; an cum medici artificio ipsemet, insaniâ correptorum more, colluctetur; illi enim medicis adversantur, salutariáque ipsis medicamenta adhibentes repellunt. Illud quoque sedulò animadvertat; ne forte animæ ulcus ipsa curatione medicamentorúmque appositione crudescat; itáque oleum, ut ægritudinis ratio postulabit, medicamentis admisceat. Est verò id quod dicit hujusmodi; esse nimirum à spirituali medico attentè considerandum ægrotantis affectum; ut nec eum, qui angusto pusillóque animo sit, vehementioribus remediis urgeat, ne vulneris molestiam, desperata ab eo curatione, adhuc magis intendat; neque, quem asperioribus medicamentis sufficere posse intellexerit, in eo curando facilioribus utatur, ex quo illum pœnæ levitas in eandem vel etiam graviorem noxam rursus impellat: sed esse miserationem unicuique pro meritis impertiendam, hoc est pro ea, quæ in singulis fuerit animi affectione, ita uniuscujusque miserendum; & animi quidem abjectioris hominem, leviore pœna, magni vero spiritus & erectum, graviore puniendum; idque totum misericordiæ tribuendum, ut ab altero quidem squallorem & sordes abstergat, alterius vero vulnus ne scalpendo adhuc magis exasperet. Omnis siquidem tum ipsius Dei tum pastoris animarum cura & studium in eo positum est, ut errabundas oves in suam stationem revocet, ac serpentis veneno infectis salutarem faciat medicinam, nec vel acerbitate nimia in præruptæ desperationis impellat, vel indulgentia ac remediorum facilitate habenas quodammodo, quasi equo,

Ζωναρ. Περὶ πολλῶν ὑπτιμίων καὶ διαφόρων διαλεχθεῖσα ἡ συνοδος, καὶ τῆς ἀπαριθμηθέντων πλημμάτων ἑκάστῳ ὃ καταλληλον ἀποτάξασα πλάστιγγον διὰ τοῦ παρόντος κανόνος ὃ πᾶν τῇ κρίσει τῆς Ἐπισκόπων ἀνέθετο. καὶ σκεπτέον, φησι, μὴ μόνον τὴν ποιότητα τῆς ἁμαρτίας σκοπεῖν, εἰ μεγάλη τυχὸν εἴη ἢ μετρία· ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ ἡμαρτηκότος διάθεσιν, καὶ ὅπως πρὸς τὴν μετάνοιαν διάκειται· εἰ ἑτοίμως ἔχει δηλαδὴ δέξασθαι φάρμακα σύφοντα καὶ πικραίνοντα, ἢ μαλακώτερον διάκειται, καὶ νωθρότερον πρὸς τὴν θεραπείαν· καὶ οὕτω καταλληλον προσάγειν ὃ ἴαμα· ἵνα μὴ δύο τυχὸν τῆς ὁ αὐτὸ ἁμαρτησάντων ὄντων, καὶ τῷ μὲν ἑτοίμου τυγχάνοντος πρὸς μετάνοιαν· τῷ δὲ νωθρότερον διακειμένῳ, ὁ θεραπεύων αὐτοὺς πρὸς ὃ ἁμάρτημα μόνον ἀποβλέπων, καὶ ἑκατέρῳ αὐτῆς ὁμοίως χρώμενος, ἀποσφαλείη πρὸς τὴν σωτηρίαν τοῦ κάμνοντος. ὁ μὲν γὰρ ἑτοίμως ἔχων πρὸς τὴν μετάνοιαν, κἂν ἀυστηρότερον εἴη ὃ ὑπτίμον, δέξεται τοῦτο, κὴ ἑαυτὸν ὑποθήσει τῇ τοῦ αὐτὸν οἰκονομοῦντος θελήματι· ὁ δὲ μὴ θερμότητα σπουδὴς πρὸς μετάνοιαν ἀποδυσωτήσει πρὸς τὰ πρὸν σύφοντα φάρμακα, κὴ ὑ μόνον οὐκ ἰαθήσεται, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀπόγνωσιν ἴσως ἐμπεσὼν χείροσιν ὑποπεσεῖται πλημμελείας. πολυειδὴς γάρ, φασιν οἱ πατέρες, κὴ ποικίλη τῆς ἁμαρτίας ἡ νόσος, καὶ πολλὰς προφυάδας τῆς βλάβης βλαστάνουσα, ἐξ ὧν προφυάδων ὁ κακὸν διαχεῖται, πλατυύεται δηλαδὴ καὶ προέισιν, ἕως ἂν τοιοῦτον ηὐξηται, ὥστε ὑφνικᾶν καὶ τὴν τοῦ θεραπεύοντος δύναμιν. διὰ τοῦτό, φησι, ⟨Θ⟩ πνευματικὸν ἰατρὸν δεῖ πρῶτον τὴν τοῦ ἡμαρτηκότος διάθεσιν κατασκοπεῖν, εἴτε θερμῶς μετέχοι, καὶ ὑγείας ὀρέγεται, εἴτε μᾶλλον τὴν νόσον αὔξει καθ' ἑαυτῷ διὰ πρόπων κακίαν, κὴ πῶς μὴ τὴν ἁμαρτίαν ἀναστρέφεται καὶ βιοῖ, καὶ εἰ μὴ τῇ τεχνίτῃ ἀντιπαλαίσει, ὅπερ γίνεται ὅτι τῇ μανίαν νοσοῦντων. ἐκεῖνοι γὰρ τοῖς ἰατροῦσιν αὐτοὺς ἀνθίστανται, κὴ οὐκ ἐῶσι προσαγαγεῖν αὐτοῖς τὰ σωτήρια φάρμακα. σκοπεῖν ὃ καὶ τοῦτο, μήποτε ἰατρεύων καὶ φάρμακα προσάγων διὰ τῆς ὑπτιότητος αὐτῆς αὐξάνῃ ὃ ἕλκος ὃ ψυχικὸν, καὶ οὕτω ⟨Θ⟩ ἔλεον κατ' ἀξίαν ὑπομετρῇ. ὃ δὲ λέγει τοῦτό ἐστιν· ὅτι προσέχειν δεῖ ⟨Θ⟩ πνευματικὸν ἰατρὸν τῇ διαθέσει τοῦ κάμνοντος, καὶ μήτε τῷ μικροψύχῳ ὑπτιοτέραν σύφοντα φάρμακα, ἵνα μὴ μᾶλλον αὐξήσῃ ὃ ἕλκος, ἀπαγορεύσαντος πρὸς τὴν θεραπείαν ἐκείνου, μήτε τῷ δυναμικῷ τὰ αὐστηρότερα δέχεσθαι μαλακώτερον προσφέρεσθαι, ὥστε διὰ τὴν μαλακότητα τῆς ὑπτιμίων ἐμπίπτειν ἐκεῖνον εἰς ὃ αὐτὸ πάθος κὴ εἰς μεῖζον ἴσως· ἀλλὰ ὑπομετρῆσαι ⟨Θ⟩ ἔλεον κατ' ἀξίαν, ἤγουν ἑλεῆσαι ἕκαστον ἀξίως τῆς αὐτοῦ διαθέσεως, κὴ ἐλαφρύνειν μὲν τῷ μικροψύχῳ τὴν ὑπτίμησιν, βαρύνειν δὲ τῷ μεγαλοψύχῳ αὐτὴν, κὴ ἀμφότερα δι' ἔλεον ποιεῖν, ἵνα ⟨Θ⟩ μὲν ἐκκαθαίρῃ τοῦ ῥύπου, τῆς δὲ μὴ ὑπερξέσῃ τὸ τραῦμα, κὴ χεῖρον τὸ ἕλκος ἐργάσηται. ἡ γὰρ παῖς φρονὶς καὶ σωουδὴ τῷ τε θεῷ. καὶ τῇ ψυχῶν ποιμένι τοῦτό ἐστι, τὸ, τὸ πλανώμενον προβάτιον ἐπισυνάγειν, καὶ τὸ φαρμαχθὲν ὑπὸ τοῦ ὄφεως ἐξιάσασθαι, κὴ μήτε διὰ τῆς ἀυστηρίας ὠθῆσαι κὴ κρυμνοῦ τῆς ὑπογνώσεως, μήτε διὰ χαυνότητος καὶ τῆς ἀπαλωτέρων φαρμάκων ἐνδοσιν αὐτῇ ⟨Θ⟩ χαλινὸν, ὡς ἔπος, ὥστε σκιρτᾶν καὶ βίον ἔκλυτον ζῆν, ἀλλὰ σωφρονίζειν διὰ τῆς πάθης, εἴτε δι' ἀυστηρίας, εἴτε διὰ πραότητος, ὡς ἂν διαθέσεως ἔχῃ πρὸς αὐτὰ ὁ θεραπεύμενος. τοῦτο δ' ἔστι

ἔσται, εἰ δοκιμάζῃ καὶ κατασοφίζεται τοὺς τῆς μεζονοίας αὐτῷ καρποὺς, καὶ οἰκονομεῖν Θ᾽ πρὸς τὸ ἄνω λαμπροφορείαν, ἤγουν τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν καλούμενον θεῖον τρόπον. ἀμφότερα οὖν ἐνδέχεται ἡμᾶς γινώσκειν, φασὶν οἱ τῆς συνόδου πατέρες, καὶ τὰ τῆς ἀκριβείας, καὶ τὰ τῆς συνηθείας ἢ συμπαθείας. γράφονται γὰρ καὶ ἀμφότερα, ἤγουν καὶ ὅσα ἡ ἀκρίβεια βούλεται, καὶ ὅσα ὁ συμπαθὴς ἀπαιτεῖ δικαίως καὶ σὺν λόγῳ κρίσει γινόμενον· ἢ τὰ τῆς συνηθείας, ἤγουν τὰ τῷ ἔθει τῷ χρόνῳ δοκιμασθέντα Θ᾽ καὶ βεβαιωθέντα Θ᾽, ὃ καὶ ὡς νόμον κρατεῖν καὶ οἱ θεῖοι κανόνες, καὶ οἱ τῆς πολιτείας νόμοι κελεύουσι. καὶ ὁ μέγας δὲ Βασίλειος ὅτι τῶν μὴ καταδεχομένων τὸ ἀκρότητα τῶν προσδοθέντων τύπων ἔπεσθαι τῇ συνηθείᾳ ἐδίδαξε. τὸ ἄνω δὲ λαμπροφορείαν εἶπεν, ὅτι τοῖς θείοις παρασὶ καὶ διδασκάλοις βασιλεία τῶν οὐρανῶν πρὸ τῶν ἄλλων ἡ ἑλλαμψις κέκριται, ἡ ἐκ τῆς θείας φύσεως, καὶ ὃ νοῆσαι πλεώτερον.

A ad lasciviam solutumque vitæ genus remittat: sed vitiis obsistere, adhibita vel austeritate vel lenitate, pro ejus, quem curandum susceperit, affectione contendat. Quod quidem ita fiet, si ipsorum pœnitentiæ fructus examinaverit & diligenter consideraverit; proindéque hominem ad illustrationis supernæ claritatem, ad regnum nimirum cœleste vocatum, regendum sibi moderandumque suscipiat. Duo igitur illa, inquiunt Synodi Patres, licet nobis cognoscere, tum ea quæ summi juris sunt, tum ea quæ consuetudini sive misericordiæ tribuuntur. Utraque enim scriptis commendata extant; & ea nimirum, quæ summi juris severitas exigit, & quæ, temporis opportunitate servata judicióque adhibito, commiseratio B postulat: vel quæ consuetudo, mos videlicet hominum temporis diuturnitate probatus confirmatúsque deposcit. Nam ea quoque instar legis, tum sacrorum canonum decretis tum civilium etiam legum constitutionibus obtinet. Magnus quoque Basilius in iis, qui pœnarum severitatem antiquis formulis expressam non admittunt, sequendam esse consuetudinem docuit. Illustrationem porro supernam dixit, eo quòd regnum cœlorum in illustratione quadam, in primis ex natura divina emanante, ac perfectiore Dei cognitione, sancti Patres ac Doctores positum esse judicaverunt.

C

ΑΡΙΣΤ. Ἡ τῆς ἁμαρτίας ὅτι πᾶσι σκοπεῖται ποιότης, καὶ ἡ ἐπιστροφὴ καθορᾶται· καὶ οὕτω μετρεῖται ὁ ἔλεος.

ARIST. *Peccati qualitas in omnibus consideratur, & conversio perspicitur. Et sic misericordia mensurâ disponitur.*

Τὰ μὲν ἐπιτίμια ἐφ᾽ ἑκάστῳ ἁμαρτήματι ὥρισαν οἱ πατέρες. τὸ δὲ κρίσιν πᾶσαν ἀνέθεντο Θ᾽ πρὸς τὸ ἐξουσίαν ὡς ἀπὸ θεοῦ λαβόντα τοῦ δεσμεῖν τε καὶ λύειν· ὅπως αὐτὸς καὶ τὴν ποιότητα σκοπήσῃ τοῦ ἁμαρτήματος Θ᾽, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἡμαρτηκότος Θ᾽, καὶ ὕστως ἐπιμετρήσῃ ὁ ἔλεος, τὴν θεραπείαν προσάγων κατάλληλον τῷ ἀῤῥωστήματι. ὁ γὰρ πᾶς λόγος Θ᾽ τῷ θεῷ, καὶ τῷ τὴν ποιμαντικὴν ἐγχειρισμένῳ ἡγεμονίαν ἐν τούτῳ ἔξι, ἐν τῷ τὸ πλανώμενον πρόβατον ἐπαναγαγεῖν, καὶ μὴ κατ᾽ κρημνῶν ὠθῆσαι τῆς ἀπογνώσεως, καὶ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ ὄφεως δηχθέντα ὑπὸ τοῦ ὄφεως δηχθῆσαι, εἴ τε διὰ τῶν αὐστηροτέρων τε καὶ τυφόντων, εἴτε διὰ τῶν ἀπαλωτέρων, καὶ θραυστέρων φαρμάκων.

Pœnas quidem cuique peccato adhibendas decreverunt Patres. Sed totum judicium ei relinquunt qui ligandi & solvendi potestatem à Deo accepit, ut ille & peccati consideret qualitatem, & ejus qui peccavit conversionem, & sic misericordiam mensurâ disponat, medelam morbo convenientem adhibens. Omnis enim ratio Deo & ei cui Pastoralis traditur prin- D cipatus, in eo est, ut errantem ovem reducat, & non in desperationis præcipitia impellat, & à serpente vulneratum medicetur, sive per acriora & astringentia, sive per molliora & leniora medicamenta.

CANONES

Digitized by Google

A

CANONES SANCTÆ ET UNIVERSALIS VII. SYNODI.

BALS. SAncta & œcumenica septima Synodus fuit anno 6296. indictione xi. sub Imp. Constantino & Irene matre ejus, (Erat autem hic Constant. filius Leonis filii Copronymi) ccclxvii. sanctis patribus Nicææ Bithyniæ secundò congregatis, adversus eos qui imaginum hostes seu Christianorum erant accusatores: Quæ quidem imagines relativè adorari & salutari decrevit.

ZONAR. SAncta & œcumenica septima Synodus, Constantino & Irene ejus matre imperantibus, celebrata fuit. (Constantinus hic porro Leonis ex Copronymo geniti filius) trecentis septem & sexaginta Sanctis Patribus Nicææ, quæ in Bithynia est, adversus imaginum hostes seu Christianorum accusatores, congregatis. Quæ quidem imagines relativè adorandas & amplectandas, quemadmodum & verendæ crucis figuram, decrevit, & fidelium Ecclesiæ tradidit, sic à Domino assumptæ humanitatis, & ejus, quæ ipsum sine semine modóque prorsus inexplicabili edidit, Deiparæ omniúmque sanctorum simulacra, esse colenda. Sed &, ad Ecclesiæ constitutionem fideliúmque utilitatem, subjectos præterea canones promulgavit.

CANON I.

Iis, qui sacerdotalem dignitatem sortiti sunt, testimonia & ad rectè se gerendum instituta sunt canonicarum constitutionum descriptiones: quas cum Deiloquo Davide lubenter recipientes, ad Dominum Deum cantamus, dicentes; In via mandatorum tuorum lætatus sum, tanquam in omnibus divitiis; & mandâsti justitiam, testimonia tua in sæculum; intellectum da mihi & vivam. Et in seculum nos jubet vox prophetica testimonia Dei servare, & in eis vivere, ut quæ scilicet nequaquam concutienda nullâque ratione labefactanda permaneant. Nam & qui Deum vidit Moses sic ait; Eis non licet addere, nec eis licet detrahere. Et divinus Apostolus Petrus, in iis glorians, exclamat; Ad quæ Angeli prospicere desiderant. Atque etiam dicit Paulus; Etiamsi nos vel Angelus de cælo evangelizaverit vobis præter id, quod nos evangelizavimus vobis, sit anathema. Cùm hæc ergo ita se habeant, & sint nobis testata, iis exultantes, ut si quis multa spolia invenerit, divinos canones lubenter amplectimur, eorúmque constitutionem integram & illabefactam confirmamus, qui editi fuerunt à sanctis spiritus tubis, summa laude celebrandis Apostolis, & sex sanctis universalibus Synodis, iísque quæ ad ejusmodi decretorum traditionem localiter coactæ fuerunt, & nostris sanctis patribus. Ex uno enim eodémque spiritu omnes illuminati, quæ erant utilia, decreverunt: & quos anathemati quidem transmittunt, nos quoque anathematizamus; quos verò depositioni, nos quoque deponimus; quos autem segregationi, nos itidem segregamus; & quos pœnæ tradunt, nos quoque similiter subjicimus. Sine avaritia namque sint mores, præsentibus contenti, is qui tertium cælum conscendit, & arcana verba audivit, divinus Apostolus Paulus apertè vociferatur.

BALS. Testimonia dicuntur divinarum scripturarum præcepta, ut quæ testificentur & describant quomodo fideles vitam instituere oporteat. Hujus ergo sanctæ Synodi Patres dicunt, à Sanctis Apostolis,

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ καὶ οἰκουμενικῆς ἑβδόμης συνόδου.

ΒΑΛΣ. Η ἁγία καὶ Οἰκουμενικὴ ἑβδόμη σύνοδος γέγονεν ἐν ἔτει ϛσϛϛ'. ἰνδικτιῶνος α'. ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ· ἦν δὲ ϛϛϛ ὁ Κωνσταντῖνος υἱὸς Λέοντος τοῦ υἱοῦ τοῦ Κοπρονύμου, τριακοσίων ἑξήκοντα ἑπτὰ ἁγίων πατέρων συναθροισθέντων ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας ὃ δεύτερον, κατὰ τῶν εἰκονομάχων, ἥγουν Χριστιανοκατηγόρων· ἥτις τὰς εἰκονικὰς ἐκτυπώσεις προσκυνεῖσθαι καὶ κατασπάζεσθαι σχετικῶς ἐψηφίσατο.

ΖΩΝΑΡ. Η ἑβδόμη καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος γέγονεν ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ. ἦν δὲ ϛϛϛ ὁ Κωνσταντῖνος υἱὸς Λέοντος τοῦ υἱοῦ τοῦ Κοπρονύμου, τριακοσίων ἑξηκοντα ἑπτὰ ἁγίων πατέρων ἀθροισθέντων ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας κατὰ τῶν εἰκονομάχων, ἥγουν χριστιανοκατηγόρων. ἥτις τὰς εἰκονικὰς ἐκτυπώσεις προσκυνεῖσθαι καὶ κατασπάζεσθαι σχετικῶς ἐψηφίσατο, ὁμοίως τῷ τοῦ τιμίου σταυροῦ τύπῳ, καὶ τῇ τῶν πιστῶν ἐκκλησίᾳ παρέδωκεν, οὕτω σέβεσθαι τοὺς τύπους τοῦ προσλήμματος τοῦ κυρίου καὶ τῆς αὐτὸν ἀσπόρως καὶ ἀῤῥήτως τεκούσης θεοτόκου, καὶ τοὺς τῶν ἁγίων ἁπάντων. Ἀλλὰ καὶ κανόνας ἐξέθετο εἰς κατάστασιν ἐκκλησιαστικὴν, καὶ εἰς ὠφέλειαν τῶν πιστῶν, οἵπερ εἰσὶν οὗτοι.

ΚΑΝΩΝ α'.

Τοῖς τὴν ἱερατικὴν λαχοῦσιν ἀξίαν μαρτύριά τε καὶ κατορθώματα αἱ τῶν κανονικῶν διατάξεών εἰσιν ὑποτυπώσεις· ἃς δεχόμενοι ἀσμένως, μετὰ τοῦ θεοφάντορος Δαβὶδ ᾄδομεν πρὸς τὸν δεσπότην θεὸν λέγοντες· ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων σου ἐτέρφθην, ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ, καὶ ἐνετείλω δικαιοσύνην, τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα· συνέτισόν με, καὶ ζήσομαι. καὶ εἰς τὸν αἰῶνα ἡ προφητικὴ φωνὴ ἐντέλλεται ἡμῖν φυλάττειν τὰ μαρτύρια τοῦ Θεοῦ, καὶ ζῆν ἐν αὐτοῖς, δηλονότι ἀκράδαντα καὶ ἀσάλευτα διαμένουσι. ὅτι καὶ ὁ θεόπτης Μωϋσῆς οὕτω φησίν· ἐν αὐτοῖς οὐκ ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν. καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος Πέτρος ἐν αὐτοῖς ἐγκαυχώμενος βοᾷ, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακῦψαι. καὶ ὁ Παῦλός φησι, κἂν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγηλισάμεθα ὑμῖν ἀνάθεμα ἔστω. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων καὶ διαμαρτυρομένων ἡμῖν, ἀγαλλιώμενοι ἐπ' αὐτοῖς, ὡς εἴ τις εὕροι σκῦλα πολλὰ, ἀσπασίως τοὺς θείους κανόνας ἐνστερνιζόμεθα, καὶ ὁλόκληρον τὴν αὐτῶν διαταγὴν καὶ ἀσάλευτον κρατύνομεν, τῶν ἐκτεθέντων ὑπὸ τῶν ἁγίων σαλπίγγων τοῦ πνεύματος τῶν πανευφήμων ἀποστόλων, τῶν τε ἐξ ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ τῶν τοπικῶς συναθροισθεισῶν ἐπὶ ἐκδόσει τοιούτων διαταγμάτων, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν. ἐξ ἑνὸς γὰρ ἅπαντες καὶ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος αὐγασθέντες, ὥρισαν τὰ συμφέροντα, καὶ οὓς μὲν τῷ ἀναθέματι παραπέμπουσι; καὶ ἡμεῖς ἀναθεματίζομεν· οὓς δὲ τῇ καθαιρέσει, καὶ ἡμεῖς καθαιροῦμεν· οὓς δὲ τῷ ἀφορισμῷ, καὶ ἡμεῖς ἀφορίζομεν· οὓς δὲ ἐπιτιμίῳ παραδιδόασι, καὶ ἡμεῖς ὡσαύτως ὑποβάλλομεν. ἀφιλάργυρος γὰρ ὁ τρόπος, ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν, ὁ βεβηκὼς εἰς τρίτον οὐρανὸν, καὶ ἀκούσας ἄῤῥητα ῥήματα, Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος διαῤῥήδην βοᾷ.

ΒΑΛΣ. Μαρτύρια λέγονται τὰ τῶν θείων γραφῶν παραγγέλματα, ὡς διαμαρτυρόμενα καὶ ὑποτυποῦντα πῶς χρὴ πολιτεύεσθαι τοὺς πιστούς. φασὶν οὖν οἱ τῆς συνόδου ταύτης ἅγιοι πατέρες, ὅτι κατασπαζόμενοι τοὺς προεκτεθέντας κανόνας παρὰ τῶν

τῶν ἁγίων ἀποστόλων, τὸ ἐξ οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν τοπικῶν, ἀναθεματίζομεν τοὺς ἐπὶ τούτοις ἀναθεματισθέντας, καθαιρούμενοι τοὺς καθαιρεθέντας, ἀφορίζομεν τοὺς ἀφορισθέντας καὶ ἐπιτιμῶμεν τοὺς ἐπιτιμηθέντας· ἀφιλάργυρος γὰρ ὁ ἡμέτερος, τουτέστιν οὐδὲν τι πλέον ἡμῖν φιλοδοξίαν τούτοις προσετάξαμεν, ἀπλεονασάμενοι ὡς φιλάργυροι, ἀλλ' ἀρκέσθημεν τοῖς παρ' ἐκείνων διορισθεῖσι. καὶ ὁ μὲν σκοπὸς τοῦ κανόνος οὗτος ἔστι. τὰ δ' ἐν αὐτῷ περιεχόμενα γραφικὰ σαφῆ ὄντα, ἑρμηνείας οὐ δέονται. γινώσκε δέ, ὅτι ἔστι μὲν ὁ κανὼν τῶν ἀποστολικῶν καὶ Συνοδικῶν κανόνων μόνων ἐμνήσθη· ὁ β'. δὲ κανὼν τοὺς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου διορίζεται καὶ ἑτέρων ἁγίων θεσπίσματα ὡς τοὺς ἱεροὺς κανόνας κρατεῖν. μὴ θαυμάσῃς οὖν, πῶς καὶ περὶ τούτων οὐ γέγραπταί τι ἐνταῦθα. προκέκτηνται γὰρ οἱ πατέρες τοῖς ὁρισθεῖσι τότε λίαν καλῶς. μὴ ἐναντιωθῇ δέ σοι ἡ ῥηθεῖσα. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ, ἡ καλαστρωθεῖσα εἰς χεῖλιον τοῦ δευτέρου κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ πρώτου. συντάγματος, καὶ μεμνημένη μόνων τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν τοπικῶν. διὰ ὧν γὰρ ἐπεκύρωσε ὁ β'. κανονα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, συνεπέρεξε καὶ τὰ τῶν ἑτέρων ἁγίων θεσπίσματα, τὰ τούτῳ περιεχόμενα.

A à sex universalibus, & à localibus Synodis prius editos Canones amplectentes, eos anathematizamus qui ab eis anathematizati fuêre, deponimus qui fuêre depositi, segregamus qui fuerunt segregati, eosque pœnis mulctamus, quibus fuerunt pœnæ statutæ. Ab avaritia enim alieni mores, id est, nihil iis propter gloriæ cupiditatem adjicimus, ut avari, inexplebiles; sed iis, quæ ab illis constituta sunt, contenti sumus. Atque hic est quidem scopus hujus Canonis. Quæ autem in eo continentur ad contextum pertinentia, ea, cùm sint dilucida, non egent interpretatione. Scito autem, quòd hic quidem Canon Apostolicorum tantum & Synodalium Canonum B meminit: secundus autem Canon Synodi in Trullo, aliorum quoque sanctorum decreta tanquam sacros Canones observari jubet. Ne mireris ergo cur nihil hic de iis, quoque scriptum sit. Contenti enim fuêre patres iis, quæ tunc admodum pulchrè de illis statuta sunt. Ne tibi autem adversari putetur cxxxi. Justiniani Novella, quæ in commentario ii. cap. primi tit. præsentis operis sita est, & universalium tantum Synodorum & localium meminit. Per quæ enim secundum Can. Synodi in Trullo confirmavit, per eadem aliorum quoque sanctorum patrum decreta, quæ eo comprehenduntur, stabilivit.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν τῇ δευτερώτῃ γραφῇ πολλαχοῦ δείκνυται μαρτυρίων ὄνομα, ὧν ἐνίων καὶ οἱ ἱεροὶ πατέρες ἕνεκα ἐν τῷ πρώτῃ κεφαλαίῳ ἐμνήσθησαν. δεῖ τοίνυν εἰπεῖν πρότερον, τίνα εἰσὶ τὰ μαρτύρια. μαρτύρια οὖν λέγονται αἱ τοῦ κυρίου διατάξεις, αἱ διαμαρτυρόμεναι, καὶ διορίσασαι, πῶς δεῖ βιοῦν ἡμᾶς, καὶ ὅπως οἱ παραβάται τῶν τῷ θεῷ διατεταγμένων, τιμωρηθήσονται. φασὶν οὖν οἱ τῆς Συνόδου πατέρες, ὅτι τοῖς τῆς ἱερατικῆς ἀξίας ἀξιωθεῖσιν οἱ θεῖοι κανόνες, καὶ τὰ ὑπ' ἐκείνων τυπούμενα καὶ ὁριζόμενα, μαρτύριά εἰσι. διαμαρτύρονται γὰρ πῶς χρὴ βιοῦν αὐτοὺς καὶ πῶς πολιτεύεσθαι, καὶ πῶς ἐκ παραβάσεως αὐτῶν ἀπειλοῦσι καὶ προδηλοῦσι κόλασιν. εἰσὶ δὲ τοῖς αὐτοῖς οἱ κανόνες καὶ κατορθώματα, σωτηρίως δηλαδὴ καὶ ῥυθμίζοντες τὸν βίον αὐτοῖς. ἔστω γὰρ κατορθοῦσι πρὸς ἀρετὴν καὶ εὐαρεστοῦσι θεῷ, ἓν μεῖζον ἐκ ἂν εὕροι κατόρθωμα. ταύτας τοίνυν τὰς κανονικὰς διατάξεις ἀσμένως, φασὶ, δεχόμενοι, ἀντὶ τῆς ἀγαπητῶς, προθύμως, μετὰ τοῦ Δαβὶδ ᾄδομεν· ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων σου ἐτερφθην, ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ, τοῦτο λέγοντες, ὅτι ὁδεύοντες, ἤγουν πρὸς ὁδὸν τοῦ βίου ἀνύοντες, καὶ τὰ μαρτύριά σου τερπόμεθα καὶ εὐφραινόμεθα, ὡς ὅτι παντὶ πλούτῳ, ὡς ὅτι πολυτελεῖ πλούτῳ, ἢ ὥσπερ εἰ πάντα ἐπὶ πλοῦτον ὁμοῦ συναθροίσαντα εἰς ἕν, εἰ δυνατὸν, εἴχομεν. καὶ πάλιν, ἐντείλω δικαιοσύνην τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα, συνέτισόν με, καὶ ζήσομαι. καὶ εἰς τὸν αἰῶνα ἡ θεοφθόγγος φωνὴ ἐντέλλεται ἡμῖν φυλάττειν τὰ μαρτύρια τοῦ θεοῦ, καὶ ζῆν ἐν αὐτοῖς, δηλονότι ἀκραδάντοις καὶ ἀσαλεύτοις μένουσι. ζῶμεν γὰρ ἐν τοῖς τοῦ θεοῦ μαρτυρίοις, ὅταν ἀσάλευτα ταῦτα μένωσι, μὴ παραβαινόμενα παρ' ἡμῶν μηδὲ ἀθετούμενα. ἀκραδάντια δὲ τὰ ἐστηριγμένα καὶ μὴ ῥᾳδίως κινούμενα λέγονται. κράδη γὰρ ὁ κλάδος λέγεται τὸ συκῆς, ὃς ἀσθενής ἐστι καὶ εὐκόλως σειόμενος. ὁ γοῦν ἐστηριγμένος καὶ μὴ εὐκόλως κινούμενος ἀκραδάντως λέγεται. εἶτα καὶ τὸν Μωυσῆν παράγει λέγοντα, ὅτι ἐν αὐτοῖς, τοῖς θείοις δηλαδὴ παραγγέλμασιν, οὐκ ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν. καὶ τὸν ἀπόστολον τὸν μὲν πίστιν θερμοτάτην Πέτρον ἐν αὐτοῖς καυχώμενον, καὶ εἰπόντα· εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι, ἃ τινά εἰσιν, ὡς ἐκεῖνός φησιν, ἃ νῦν ἀνηγγέλη ἡμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων ἡμῖν ἐν πνεύματι ἁγίῳ. εἰ καί τινες ἑτέρως ἐξηγοῦνται τὸ ἀποστολικὸν τοῦτο ῥητόν. ἐγὼ δὲ τὸν πολὺν Παῦλον βοῶντα· κἂν ἄγγελος εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. καὶ ὅτι τούτοις ἐπόμενοι εἰσὶν οἱ τὸν κανόνα τοῦτον ἐκθέμενοι, ὅτι τούτων ὕστερον

ZONAR. Pluribus locis testimonii nomen in sacris literis usu patum reperias: quorum etiam locorum aliquos sancti Patres hoc Can. protulere. Est igitur primo, quid testimonii nomine intelligamus, explicandum. Sunt ergo testimonii Domini constitutiones, quæ nobis, & quo pacto vita instituenda, & quibus suppliciis puniendi sint, quicunque divina imperia contempsêre, testantur atq; ob oculos ponunt. Qui ergo sacri ordinis dignitate honestati sunt, iis divinos Canones, quæq; illorum auctoritate descripta & constituta sunt, testimonii loco esse debere, hujus Synodi Patres affirmant. Quis enim vitæ modus, quæ ratio unicuique servanda, testantur, quæque illorum violatoribus pœnæ luendæ sint, minantur atq; præmonstrant. D Sunt verò iisdem Canones etiam recte agendi præcepta: Vitæ siquidem illorum honestatem tuentur apteq; componunt. Virtutem enim eo pacto in nobis efficiunt, Deóq; conciliant, quo nullum præstantius recte agendi præceptum repiriri queat. Has igitur, inquiunt, canonicas constitutiones lubenter, hoc est, cupide ac alacriter, amplexi, cum Davide illud occinimus; in via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus divitiis: Quasi sic dicerent; Nos deambulantes, seu vitæ cursum peragentes ex testimoniis tuis, oblectamur exultamusque, ut in omnibus divitiis, non minus videlicet, ac si divitiarum omni copia varietateque affluerimus, vel si divitiis omnibus in E unum locum, si fieri posset, collectis perfrui datum esset. Et rursum; mandâsti justitiam testimonia tua in seculum, intellectum da mihi, & vivam. Et in seculum testimonia Dei servare prophetica voce jubemur, ac in ipsis vivere, ita scilicet ut firma illa, inconcussaq; permaneant. Tunc enim in Dei testimoniis vivimus, cum ea immota stabili vestigio, nullo nostro facto violata aut contempta, nituntur. ἀκράδαντα namque dicuntur, quæ firmo nixu hærent, nec ita facile commoveri possunt. Est enim κράδη ficûs ramus tener & fragilis. Qui igitur ita stabilitus est, ut haud facili negotio moveri queat, ἀκράδαντος nominatur. Mosem F deinde producit, qui ad ea, divina decreta videlicet, nihil addi, nec ab iis quidquam auferri licere affirmat. Tum ex Apostolorum quoq; numero, primum quidem immenso fidei amore flagrantem Petrum illum, magnifice se in ipsis efferentem; in quæ desiderant, inquit, Angeli prospicere, quæ sunt ut ille ait, ea quæ nuntiata sunt nobis, per eos qui evangelizaverunt nobis in Spiritu sancto; quamvis alii hunc Apostoli locum aliter explicent. Deinde Paulum multo zelo incensum, qui sic obtestatur: vel si Angelus annunciet vobis, præter id quod accepistis, anathema sit. Proinde cum hæc, inquiunt Canonis au-

Digitized by Google

ctores, ita constituta sint, nobisque testata, in iis exultantes, sicut qui invenit spolia multa, (Et hoc Davidicum est.) Spolia vero dicuntur ea, quibus qui in bello cecidêre induti sunt, tum vestes, tum arma, tum quicquid ad ornatum aliquo modo pertinet; Hic ergo lætitiæ magnitudinem Propheta demonstravit. Nam qui interfectis in bello spolia detrahunt, victoriam reportasse ac superiores adversariis fuisse intelliguntur, geminâque, partim ob victoriam quâ potiti sunt, partim ob spolia quibus sunt ditati, voluptate perfruuntur. Eodem modo nos quoque, aiunt Patres, exultabundi, divinos canones pectoribus admovemus, hoc est, perlubenti animo accipimus, & amplectimur; quos enim diligimus, pectora brachiis amplexi salutamus; vel intimo cordis affectu diligimus, (est namque in pectore cordis locus) eorumque constitutionis universas, neque ulla ex parte labefactatas conservamus, inquiunt, ac retinemus; ratis scilicet ac confirmatis iis canonibus, tum quos Sancti Apostoli, tum quos œcumenicæ, quosque item locales Synodi, quos etiam extra Synodicos conventus sancti Patres nostri edidêre. Omnes namque, ejusdem sancti Spiritûs lumine illustrati, utilia decrevêre, ac omnia, inquiunt, ex illorum institutis nos quoque sancimus. Quos enim illi anathemate, aut depositione, aut segregatione, aut aliis pœnis afficiunt, illos eodem prorsus mulctæ genere nos quoque damnamus. Sint etenim mores sine avaritia, contenti præsentibus, inquit Apostolus. Quæ quidem verba Synodi auctores usurpavêre, illud, ut arbitror, indicantes, se nihil scilicet ad ea quæ jam ab antiquis Patribus constituta sunt ambitioni studentes adjungere, avarorum more, qui ad ea quæ possident aliquid addere affiduè contendunt; sed præsentibus, iis nimirum quæ à Sanctis Patribus definita sunt, esse contentos.

A ὄντων, καὶ ἁγαλλομένων ἡμῶν, ἀγαλλιώμενοι ἐπ' αὐτοῖς, ὡς εἴ τις εὕρει σκῦλα πολλά, καὶ τοῦτο τὸ Δαυιδικόν. σκῦλα δὲ τὰ τοῖς νεκροῖς τοῖς ἐν πολέμῳ πεσοῦσι περικείμενα λέγουσι, εἴτε ἐσθῆτές εἰσιν, εἴτε ὅπλα, εἴτε τις κόσμος. Ὃ ὑπερβαλλόντως οὖν ἁγιὼ τούτου ὁ θεοφόρος ἐδήλωσε τῆς ἀγαλλιάσεως. οἱ γὰρ τοὺς ἐν πολέμῳ πεσόντας σκυλεύοντες γενιμηκότες ἂν νοοῖντο, καὶ τῷ ἐναντίων ὑπερτερέσθαι, καὶ διπλοῦν τὸν ἀγαλλίασιν ἔχουσι, τὸν μὲν ἁγὼ τὸν νίκην, τὸν δὲ ἁγὼ τὸν πλοῦτον, ὃν ἐκ τῶν σκύλων συνήγαγον. ὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς, οἱ πατέρες ἔτοι φασὶν, ἀγαλλόμενοι τοὺς θείους κανόνας ἐνστερνιζόμεθα, ἀντὶ δὲ ἀγαπητικῶς δεχόμεθα καὶ καταπαζόμεθα. ὡς γὰρ ἀγαπῶμεν περὶ τὰ στέρνα τοὺς περιπλοκοὺς πιθέντες καταπαζόμεθα, ἢ ἀντὶ τοῦ, ἐγκαρδίως φιλοῦμεν· περὶ τὰ στέρνα γὰρ ἡ καρδία ἡμῶν. καὶ ὁλόκληρον καὶ ἀσάλευτον τὸν αὐτῶν ἁγιασμὸν τηροῦμεν φασί. κεκατασκευωμένων ἤγουν ὑπογεγραμμένων καὶ βεβαιωμένων τῶν ἐκπεφάνσεων ὑπὸ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ τῶν ἐξ οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ τῶν κατὰ τόπους συναθροισθεισῶν, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, δηλαδὴ τῶν ἐκτὸς συνόδων κανόνας ἐκπεφασκότων· πάντες γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος ἁγίου φωτισθέντες θεοῦ νοῶν ὠφελησμὸν τὰ συμφέροντα, καὶ πάντα, φασὶ, κατ' ἐκείνους καὶ ἡμεῖς ποιοῦμεν. ὡς γὰρ ἐκεῖνοι ἀναθεματίζουσι, καὶ ἡμεῖς. ὡς δὲ ἀφορίζουσι, καὶ ἡμεῖς. οἷς δὲ ἐπιτιμῶσι, καὶ ἡμεῖς. ἀφιλάργυρος γὰρ ὁ τρόπος, ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσι, τὸ μὲ ῥητὸν ἀποστολικόν. ἐμφασιζόμενοι δὲ τούτῳ οἱ τῆς συνόδου, δηλοῦντες οἶμαι, ὅτι ἐσθὶν πλέον τοῖς ἀπ' ἐκείνων ἁγιασθεῖσι θέλομεν ἡμεῖς προσθεῖναι ἢ φιλοδοξίαν ἁπλησθόμενοι, ὡς οἱ φιλάργυροι ἀεὶ ζητοῦντες, οἷς ἔχουσι, περισσθέναι, ἀλλ' ἀρκούμεθα τοῖς παροῦσι τοῖς παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων δηλονότε ὡρισθεῖσιν.

B

C

Septima hæc Synodus secundo in Nicæa habebatur, sub Constantino execrandi impiiq; Copronymi nepote, & Irene matre ejus ex Athenis oriundâ, congregatis consilio & adhortatione Tarasii Archiepiscopi Constantinopolitani, trecentis sexaginta septem patribus divinis. Conventus autem eorum erat adversus imaginum hostes sive Christianorum accusatores, & eos anathematizârunt: Ecclesiæ autem antiquum ejus ornatum restituerunt, eamque imaginum habere expressiones, & relative eas salutare recte definierunt: pari vero ratione etiam crucis honorabilis adorari figuram: amplectentes & confirmantes tum summâ laude prædicandorum & sanctorum Apostolorum, tum sex sanctorum conciliorum generalium, & etiam provincialium Canones; & eos qui ab illis anathematizati fuissent, anathematizârunt & ipsi, & depositione ob aliquod crimen damnatos, similiter & ipsi condemnarunt, segregatos autem segregârunt, & pœnis subjectos æqualibus pœnis subjecerunt; nihil omnino iis, quæ sanctis Apostolis & divinis patribus exposita & decreta fuerunt, vel addentes vel subtrahentes.

D

E

F

Ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ ἐγγόνου τοῦ τρισκαταράτου καὶ δυσμενοῦς Κοπρωνύμου, καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ τῆς ἐξ Ἀθηνῶν, ἡ θεῖα ἑβδόμη γέγονε συνόδος. ἐν Νικαίᾳ τὸ δεύτερον, συναθροισθέντων συμβουλῇ καὶ προτάσει Ταρασίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τριακοσίων ἑξήκοντα ἑπτὰ θεοφόρων πατέρων. ἡ δὲ συνέλευσις τούτων ἦγουν τῶν εἰκονομάχων, ἦτοι χριστιανοκατηγόρων. καὶ τούτους ἀνεθεμάτισαν. τῇ δὲ ἐκκλησίᾳ τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς κόσμον ἀποδεδώκασι, καὶ τὰς εἰκονικὰς ἀναπαπώσεις ἔχειν αὐτοὺς, καὶ ῥητῶς ἀσπάζεσθαι ταύτας, καλῶς διωρίσαντο· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν τύπον τοῦ τιμίου σταυροῦ ἀσπασάμενοι καὶ κρατυνάντες τούς τε τῶν πανσόφων καὶ ἁγίων ἀποστόλων κανόνας, τῶν τε ἁγίων οἰκουμενικῶν ἐξ συνόδων, καὶ τῶν τοπικῶς συναθροισθεισῶν· καὶ τοὺς μὴ ἀναθεματισθέντας ὑπ' αὐτῶν ἀναθεματίζουσι καὶ αὐτοί· τοὺς δὲ καθαιρέσει ἢ πτώματι καθυποβαλόντας, ὡσαύτως καὶ ἅγιοι καθαιροῦσι· τοὺς δὲ ἀφορισμένους ἀφορίζουσι· καὶ τοὺς ἐπιτιμίοις καθυποβαλλομένους, ἐπιτιμῶσιν ὅπως, μηδέν τι παρεισπεσόντες ἢ ὑφαιρούντες τῶν παρὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν θεοφόρων πατέρων ἐκτεθέντων καὶ ὡρισθέντων.

Arist. Canones divinos, Sanctorum nempe Apostolorum, Synodorum sex Oecumenicarum, nec non topicarum, utique & Sanctorum Patrum nostrorum, ab uno sc. & eodem Spiritu Sancto inspiratorum, lubenter amplectimur. Eos igitur quos ii anathematizârunt, & nos anathematizamus; quos deposuerunt, deponimus; quos segregârunt, segregamus; & quos pœnis subjiciebant, eosdem & nos pœnis subjicimus.

ΑΡΙΣΤ. Τοὺς θείους κανόνας ἀσπαζόμεθα, τῶν τε ἁγίων ἀποστόλων, τῶν ἐξ οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ τῶν τοπικῶν, οὓς καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, ὡς ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου πνεύματος ἐμπνευσθέντων. ὃς ἂν ἀνεθεμάτισαν, ἀναθεματίζομεν· καὶ ὃς καθεῖλον, καθαιροῦμεν· ὃς ἀφώρισαν ἀφορίζομεν· καὶ ὃς ἐπετίμησαν, ἐπιτιμῶμεν.

Digitized by Google

ΚΑΝΩΝ β'.

Ἐπειδὴπερ ψάλλοντες σωτηριωδῶς τῷ Θεῷ, ἐν τοῖς δικαιώμασί σου μελετήσω, οὐκ ὀκνήσομεν τὸν λόγον σου πρώτως ἡμῶν Χριστιανοὺς τοῦτο φυλάττειν σωτήριον, κατ' ἐξαίρετον δὲ τοὺς τὴν ἱερατικὴν ἀμπεχομένους ἀξίαν. ὅθεν ὁρίσομεν, πάντα τὸν προάγοντα μέλλοντα, εἰς τὸν ἐπισκοπῆς βαθμὸν, πάντως τὸν ψαλτῆρα γινώσκειν, ἵνα, ὡς ἐκ τούτου, καὶ πάντα τὸν κατ' αὐτὸν κλῆρον οὕτω νουθετῆσαι μοιρῶς· ἀνακρινέσθω δὲ ἀσφαλῶς ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου, εἰ προθύμως ἔχει ἀναγινώσκειν ἐρρυθμίστως καὶ ἐμπροσθίστως τοὺς τε ἱεροὺς κανόνας, καὶ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, τινά τε τοῦ Θείου ἀποστόλου βίβλον, καὶ πᾶσι τὸν Θείαν γραφήν· καὶ τὰ τοῦ Θείου ἐνθυμήματα ἀναγνῶναι, καὶ διδάσκειν τὸν κατ' αὐτὸν λαόν. οὐσία γὰρ τὰ καθ' ἡμᾶς ἱερατικὰ λόγια, ἤγουν τὰ τῶν Θείων γραφῶν ἀληθινὰ δόγματα· καθὼς ὁ μέγας ἀπεφήνατο Διονύσιος. εἰ δέ τις ἀμφιβάλλοιτο, καὶ μὴ ἀσμενίζει οὕτω ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, μὴ χειροτονείσθω. ἔφη γὰρ προφητικῶς ὁ Θεός· σὺ ἐβδελύξω γνῶσιν ἀπώσω, κἀγὼ ἀπώσομαί σε τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι.

ΒΑΛΣ. Εἰδότες οἱ ἅγιοι πατέρες, ὅτι διὰ τὸν τῶν εἰκονομάχων αἵρεσιν οἱ πλείους πιστοὶ ἀξηλωτικώτεροι, ὡς φεύγοντες, καὶ μὴ δυνάμενοι κἂν εἰς ὄψιν ἀνθρώπων ἔρχεσθαι, εἶπον ὡς καὶ πάντες μὲν Χριστιανοὶ ἀναγκάζονται τὴν Θείαν γραφὴν ἀναγινώσκειν μετὰ ἐρεύνης· πολλῷ δὲ πλέον οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ πρὸς τὸ διδάσκειν τὸν ὑπ' αὐτὸν λαὸν πεταγμένοι. διὸ καὶ ὥρισαν μὴ ἄλλως τινὰ χειροτονεῖσθαι, εἰ μὴ τὸν ψαλτῆρα γινώσκει, καὶ ἀνακρινόμενον ὑπὸ τοῦ μέλλοντος χειροτονεῖν αὐτὸν, ὁποίαν ἔφεσιν ἔχει πρὸς τὴν μάθησιν τῆς Θείας γραφῆς, καταθήσεται βουλομένην τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἱερῶν καὶ Θείων κανόνων, καὶ τῶν λοιπῶν, μετὰ ἐρεύνης δηλονότι, καὶ ὑπὸ πάροδον· ἀναστρέφεσθαι δὲ καὶ μετὰ τὰ Θεῖα ἐντάλματα, καὶ διδάσκειν τὸν Κύριον λαὸν, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ἕτοιμον εἶναι εἰς τὸ διδάσκειν, καὶ ἀποκρίνεσθαι τὰ εἰκότα περὶ τῶν θεοπαραδότων λογίων τῶν ὄντων οὐσίαν ἤτοι σύστασιν τῆς ἱερωσύνης. εἴποι δέ τις, πῶς οἱ ἅγιοι πατέρες οὐκ εἶπον ὀφείλειν χειροτονεῖσθαι τοὺς εἰδότας τοὺς ἱεροὺς κανόνας, τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον καὶ τὰ λοιπὰ, ἀλλὰ τοὺς εἰδότας μόνον τὸν ψαλτῆρα, καὶ ἐπαγγελλομένους ὑπομελετᾶν καὶ τῆς τῶν λοιπῶν μαθήσεως; Λύσις. τὸν μὲν εἰδέναι τὸν ψαλτῆρα, ὡς ἀπαίτημόν ἐξ ἀνάγκης, ἀπαιτήθη καὶ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, ἀσυμπαθῶς τοὺς χειροτονεῖσθαι ὀφείλοντας· τῶν δὲ λοιπῶν Θείων διδαγμάτων ἡ κατάληψις οὐκ ἐζητήθη, διὰ τὸ μὴ ὀφειλόμενον εἶναι καὶ τοὺς μήπω ἀξιωθέντας διδασκαλικοῦ ἀξιώματος τοιαύτης ἀναγνώσεσι ἑαυτοὺς ἀπασχολεῖν, καὶ μᾶλλον τότε, ὅτε οἱ Χριστιανοὶ φυγαδείας κατεκρίνοντο. ἵνα τί γάρ, εἶπον, ὁ ἀπὸ τῶν ἄλλων βιωτικῶν ἴσως ἐργασιῶν εἰς χειροτονίαν μεταπαλεύμενος, καὶ διὰ τοῦτό τε καὶ διὰ τὴν ὀρθοδόξων στενοχωρίαν συγγνωμονεύμενος, ὑπὲρ χειροτονηθείη, ὡς μὴ ἔχων κατάληψιν ἀκριβῆ τῆς Θείας γραφῆς; διό, φασὶν, εἰ πρὸς ταύτην ἕτοιμός ἐστι, καὶ ἐπαγγέλλεται μετὰ διαθέσεως ὑπομελετᾶν τὴν ἀναγνώσεως αὐτῆς, χειροτονηθήσεται, ὅτι μετὰ τὸ ἀπαλλαγῆναι τῆς τῶν ἄλλων ὀχλήσεως, καὶ ἀναδέξασθαι τὸ διδασκαλικὸν ἀξίωμα, ἐξ ἀνάγκης ὑπὸ καταιγίδα ἐπάγγελμα, ἀλλὰ χωρήσεται τούτου καὶ μόνου, καὶ ῥᾳδίως ἕξει τὴν ὑπομνησιν τῆς Θείας γραφῆς.

ΖΩΝΑΡ. Πάντας μὲν δεῖ τοὺς πιστοὺς ἐν τοῖς τοῦ Θεοῦ μελετᾶν δικαιώμασι, καὶ μὴ ἐπιλανθάνεσθαι τῶν λόγων αὐτοῦ· ἐξαιρέτως δὲ τοὺς τὸ ἱερατικὸν ἀμπεχομένους, ἐνδεδυμένους, περικειμένους ἀξίωμα. διὸ καὶ ὁ κανὼν οὗτος τὸν εἰς ἐπισκοπὴν προάγεσθαι μέλλοντα κελεύει τὸν ψαλτῆρα γινώσκειν, ἵνα καὶ τὸν οἰκεῖον οὕτως ἐκπαιδεύῃ μεθεῖναι λαὸν, ἀντὶ τοῦ μανθάνειν. ἀνακρίνεσθαι δὲ βέλει αὐτὸν παρὰ τοῦ μέλλοντος χειροτονῆσαι αὐτὸν μητροπολίτου,

Canon II.

Quoniam psallentes Deo repromittimus, In justificationibus tuis meditabor, non obliviscar eloquiorum tuorum: omnes quidem Christianos hoc servare saluberrimum est; eos autem præcipuè qui sacerdotalem dignitatem obtinent. Quamobrem decernimus, quemlibet quidem, qui ad Episcopalem gradum est provehendus, Psalterium omnino nôsse, ut ex eo omnem quoque suum clericum ita institui moneat: à Metropolitano autem bene examinari, an ad sacros Canones diligenter ac cum perscrutatione, non autem obiter cursimque legendos prompto paratóque sit animo, & sacrum etiam evangelium & librum divini Apostoli omnemque divinam scripturam; & in divinis præceptis versari, & populum sibi commissum docere. Nostræ enim hierarchiæ substantiæ sunt eloquia divinitùs tradita, divinarum scilicet scripturarum vera scientia; sicut & magnus ait Dionysius. Si autem dubius animi fuerit, & non lubenter hæc facere & docere voluerit, non ordinetur. Propheticè enim dixit Deus; Tu repulisti scientiam, & ego te repellam ne sis mihi sacerdos.

Bals. Cùm scirent sancti patres, quod propter imaginum adversariorum hæresin complures fideles fieri agrestesque evaserunt, ut qui fugerent, & ne in hominum quidem conspectum venire auderent, dixerunt, quod omnes quidem Christiani coguntur cum perscrutatione divinam scripturam legere; multo autem magis Antistites, qui ad sibi subjectum populum docendum ordinati sunt. Unde etiam definierunt, non alias ordinari quempiam, quam si nôrit Psalterium, & ab eo, qui est ipsum ordinaturus, examinatus, quodnam sit ejus in sanctam scripturam desiderium, asserat se sacrorum & divinorum Canonum ac reliquorum lectioni operam dare cum diligenti scilicet investigatione, & non obiter: versari autem etiam in divinis præceptis, & Domini populum docere; & esse, ut semel dicam, promptum ad docendum & respondendum, quæ sunt consentanea, de eloquiis à Deo traditis, quæ quidem sunt substantia seu constitutio sacerdotii. Dixerit autem quispiam, Cur sancti patres non dixerunt eos debere ordinari, qui sacrum Canonem nôrunt, sanctum Evangelium, & reliqua: sed eos qui Psalterium tantum nôrunt, & profitentur se reliquorum quoque discendorum curam gerere? Solutio. Scire quidem Psalterium, ut necessario requisitum, eos, qui citra ullam commiserationem ordinari debent, à sanctis quoq; patribus postulatum est: reliquarum autem doctrinarum comprehensio non requirebatur, eo quòd jure exigi non potest, ut qui docendi auctoritatem & munus nondum sunt assecuti in ejusmodi lectionibus versentur, & maximè eo tempore, quando Christiani exilii pœna damnabantur. Quidni ergo, dixerunt, qui ab aliis, quibus victus paratur, artificiis ad ordinationem accersitur, cuique propterea, & propter orthodoxorum angustias, venia datur, ordinetur, ut qui non habeat exactam divinæ scripturæ comprehensionem? Ideo, inquiunt, si ad eam paratus sit, & se ad eam diligenter legendam operam positurum profiteatur, ordinabitur: quia postquam ab aliarum rerum molestia est liberatus, & docendi auctoritatem suscepit, professionem suam dedecore non afficiat; sed in eo solo versetur necesse est, & divinæ scripturæ scientiam facile assequetur.

Zonar. Omnes quidem fideles in justificationibus Dei meditari, nec illius sermonum oblivisci decet: sed eos maximè, qui sacerdotalem dignitatem obtinent sive eâ præditi atque ornati sunt. Quicunque igitur ad Episcopatum fuerit evehendus, hunc præsens Can. in Psalterii cognitione versatum esse jubet, ut hoc pacto ab illo populus quoque initiari, hoc est eadem cognitione imbui discat. Examinati porro illum vult ab eo, à quo renuntiandus est, Metropolitano,

Digitized by Google

an ſacros Canones, Evan. Apoſtoli librum, omnia deniq; divinæ ſcripturæ monumenta perlegere velit. Ac ita quidem perlegere, ut reconditas abditaſque illorum ſententias ſcrutetur, proindeque,& uniuſcujuſque rei rationem intelligat, & populo ſibi commiſſo erudiendo ſit idoneus, ipſumque interrogantibus reſpondere paratus; juxta divinum Apoſtolum, qui jubet fideles, paratos eſſe ſemper reſpondere omni petenti ab ipſis rationem de ea, quæ in nobis eſt, ſpe: Non autem perfunctiorie, hoc eſt, alias res agens,& verbis ſolum recitandis occupatus, ſubjectas vero ſententias cognitione nequaquam attingens. Nec ſolum ab eo ſacrarum literarum ſtudium, quod diximus, poſtulari; ſed ut vitam præterea ac mores ad legis divinæ præſcriptum normamq; componat, exigi placet neq; id tantum, ſed ut in erudiendo præterea credito ſibi populo elaboret. Sunt etenim ejus, quæ apud nos eſt, hierarchiæ ſubſtantia, ut magnus Dionyſius indicavit, eloquia divinitùs tradita, hoc eſt, divinarum ſcripturarum vera cognitio. Subſtantia vero hierarchiæ divina ſcriptura vocata eſt, quòd ex illa nimirum tota ejus conſtitutio pendeat. De ſubſtantia porro, iis qui extra ſunt, hoc tempore plura dicere alienum mihi viſum eſt. Vel enim qui ſe ad cognoſcendos Can. contulere liberali doctrina expoliti ſunt, ejuſque definitionem, & quæcunque de illa in prædicamentis traduntur, novere; vel, ſi politioris literaturæ ignari ſunt, fruſtra illis, quæcunq; hac de re dici poſſunt, inculcaveris. Hæc igitur ſiquidem Epiſcopus ſe facturum recipiat, ipſeque hanc vitæ normam amplecti, tum in aliorum quoque moribus componendis laborem ſuſcipere non recuſet, eum ordinari patres jubent: ſin dubius ſit animi,& non libenter accipiat, hoc eſt, amet,& prompto ſit animo ita facere & docere, non ordinari. His præterea prophetæ verba ſubjiciunt.

ARIST. *Qui futurus eſt Epiſcopus, pſalterium noſcat: pernoſcat, quod legit, non ſimpliciter, ſed cum perſcrutatione, ſacros Canones, ſanctum Evangelium, Apoſtoli librum, & divinam ſcripturam univerſam: ſin minus, ne ordinetur.*

Eum, qui ad Epiſcopatus gradum promovendus eſt, oportet pſalterium omnino noſcere illudq; interpretari, ut & Clerum ſuum ſic diſcere edoceat. Quam diligenter etiam à Metropolitano examinari an ſacros Canones accuratè poteſt legere, & ſanctum evangelium, & divini Apoſtoli Pauli librum, & totam ſcripturam divinam, & mentem illorum inveſtigare, & quæ ſcripta ſunt intelligere. Quandoquidem vera divinarum ſcripturarum ſcientia eſt conſtitutio & ipſa Hierarchiæ eſſentia, ſecundum magnum Dionyſium: & ſcientiâ ſic inſtructum, eum ordinari: ſin minus, non ordinari. Dixit enim Deus per prophetam, Tu ſcientiam repuliſti, & ego te repellam, ne ſis mihi ſacerdos.

CANON III.

Omnem electionem Epiſcopi vel Presbyteri vel Diaconi, quæ ſit à magiſtratibus, irritam manere, ex Canone dicente: Si quis Epiſcopus, ſecularibus magiſtratibus uſus, per eos Eccleſiam obtinuerit, deponatur & ſegregetur, & omnes qui cum eo communicant. Oportet enim eum, qui ad Epiſcopatum promovendus eſt, ab Epiſcopis eligi; quemadmodum à ſanctis patribus Nicææ decretum eſt in Canone, qui dicit; Epiſcopum oportet maxime quidem ab omnibus, qui ſunt in provincia, conſtitui: ſi autem hoc difficile fuerit, vel propter urgentem neceſſitatem, vel propter viæ longitudinem, tres omnino eodem convenientes, (iis quoque, qui abſunt ſimul ſuffragium ferentibus & aſſentientibus per literas) tunc facere electionem. Eorum autem, quæ per unamquamque provinciam fiunt, confirmationem tribui Metropolitano.

BALS. Tempore præſentis Synodi eligebantur quidam, ut eſt veriſimile, quorundam procerum poteſtate

εἰ θέλῃ ἀναγινώσκειν τοὺς ἱεροὺς κανόνας, ὃ ϑυαγγέλιον, τοῦτ' ἔστι τὸ ἀποστόλου βίβλον, καὶ πᾶσαν τὴν ϑείαν γραφήν. ἀναγινώσκειν δὲ ἐρωτηπικῶς, ὥστε εἰδέναι ⁂ νῦν ἐκφέρειν, καὶ ἱκανὸν εἶναι πρὸς διδασκαλίαν τῶν ὑπ' αὐτὸν λαοῦ, καὶ ἕτοιμον πρὸς ἀπόκρισιν τοῖς ἐρωτῶσιν αὐτὸν, καθὰ ⁂ ϑέσον ἀπόστολον, παραγγέλλοντα τοῖς πιστοῖς, ἵνα ἕτοιμοι ὦσιν ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι αὐτοὺς λόγον περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος. ἀλλὰ μὴ παροδυπικῶς, ἤγουν ἀπροσέκτως, καὶ μόνα τὰ ῥήματα λέγοντας, τῆς δὲ ἐννοίας μὴ προσαπτομένου. καὶ οὐ μόνον οὕτως ἀναγινώσκειν τὴν ϑείαν γραφὴν ἀπαιτεῖται αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ καλὰ ϑέλημάτα ἀναστρέφεσθαι καὶ βιοῦν καὶ οὐδὲ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ διδάσκειν ⁂ ὑπ' αὐτὸν λαόν. οὐσία γὰρ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας τὰ ϑεοπαράδοτα εἰσὶ λόγια, ἤγουν ἡ τῶν ϑείων γραφῶν ἀληθινὴ ϑπηήμη, ὡς ὁ μέγας ἀπεφήνατο Διονύσιος. οὐσία δὲ τῆς ἱεραρχίας ἐκλήϑη ἡ ϑεία γραφὴ, ὡς σύστασις ταύτης. ἄκυρον γὰρ μοι κέκριται τὸ πλέον εἰπεῖν τι περὶ οὐσίας καθὼς τοὺς ἔξω. ἤ γὰρ τῶν μεταχόντων παιδείας οἱ τοὺς κανόνας μετιόντες εἰσὶ, καὶ οἴδασι ⁂ ὅρον ταύτης, ⁂ ὅσα ἐν ταῖς καθηγορίαις περὶ αὐτῆς εἴρηται, ἢ ἄγνωσοι παιδείας εἰσὶ, καὶ μᾶλλον ὅσα ἄν τις εἴποι πρὸς ἐκείνοις εἰρήσονται. εἰ μὴ οὖν ταῦτα ὑποσχνῆται ποιεῖν, καὶ ὅτω βιοῦν, καὶ τοὺς ἄλλους ῥυθμίζειν, χειροτονεῖσθαι αὐτὸν κελεύουσιν οἱ πατέρες· εἰ δὲ ἀμφιβάλλοι, καὶ μὴ ἀσμενίζοι, ἀντὶ τοῦ ἀγαπᾷ, προθυμεῖται οὕτως ποιεῖν καὶ διδάσκειν, μὴ χειροτονεῖσθαι, καὶ ὅτι τούτοις ἐπάγουσι τὰ προφητικὰ ῥήματα.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ μνησόμενος Ἐπίσκοπος, γινωσκέτω τὸ ψαλτήριον· διαγινωσκέτω, ὅτι ἀναγινώσκει, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ἐρωτηπικῶς, τοὺς ἱεροὺς κανόνας, τὸ ἅγιον ϑυαγγέλιον, τὴν τοῦ ἀποστόλου βίβλον, καὶ πᾶσαν τὴν ϑείαν γραφήν· εἰ δὲ μὴ, μὴ χειροτονείσθω.

Τὸν μέλλοντα εἰς ⁂ τῆς ἐπισκοπῆς προάγεσθαι βαθμὸν, δεῖ πάντως ⁂ ψαλτῆρα γινώσκειν, καὶ ἑρμηνεύειν αὐτὸν, ἵνα καὶ ⁂ ὑπ' αὐτοῦ κλῆρον ὕτω μανθάνειν διδάσκει. ἐξετάζεσθαι δὲ ἀσφαλῶς καὶ ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου, εἰ ἐπιμελῶς διώρικε τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἀναγινώσκειν, τὸ ἅγιον ϑυαγγέλιον, καὶ τοῦ ϑείου ἀποστόλου Παύλου βίβλον, καὶ πᾶσαν τὴν ϑείαν γραφὴν, καὶ τὴν νῦν αὐτῶν ἑρμηνείαν, καὶ συνιέναι τὰ γεγραμμένα· δηλονότι σύστασιν καὶ οὐσίαν τὴν ἀρχιερωσύνης καὶ τῶν ϑείων γραφῶν ἕξιν ἀληθινὴν ἐπιστήμην, καὶ τὴν μέγαν Διονύσιον· καὶ ὅτως ἔχοντα γνώσεως χειροτονεῖσθαι αὐτόν· εἰ δὲ μὴ, μὴ χειροτονεῖσθαι. εἶπε γὰρ ὁ ϑεὸς πρὸς τὸν προφήτην, Σὺ ἐπέγνωσιν ἀπώσω, κἀγὼ ἀπώσωμαί σε, τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι.

ΚΑΝΩΝ γ'.

Πᾶσαν ψῆφον γινομένην παρὰ τῶν ἀρχόντων, Ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου, ἄκυρον μένειν καὶ τὸν κανόνα ⁂ λέγοντα· εἴ τις Ἐπίσκοπος κοσμικαῖς ἀρχαῖς χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐκκλησίαν κληρώσῃ, καθαιρείσθω καὶ ἀφορίζέσθω, καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες. δεῖ γὰρ τὸν μέλλοντα προβιβάζεσθαι εἰς ἐπισκοπὴν, ὑπὸ Ἐπισκόπων ψηφίζεσθαι· καθὼς παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ὥρισται ἐν τῷ κανόνι τῷ λέγοντι· Ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίσασθαι· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τοῦτο, ἢ διὰ κατεπείγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξαπαντὸς τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους (συμψήφων γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων) τότε τὴν χειροτονίαν ποιεῖσθαι· τὸ δὲ κῦρος τῶν γινομένων δίδοσθαι καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῷ μητροπολίτῃ.

ΒΑΛΣ. Ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς παρούσης συνόδου ἐψηφίσαντό τινες, ὡς ἔοικεν, ἀπὸ ἐξουσίας τινῶν τῶν δυναστευόντων ὑπεναντίως

Digitized by Google

αγπίως τῷ περὶ τύτυ ἀποστολικῷ κηρόνι. μὴ ἀνεχόμενοι οὖν A τῦτ οἱ ἅγιοι πατέρες, ὥστε πῶ τοιαύτῃ ψῆφον ἄκυρον εἶναι ἀκολέθως τῷ ῥηθέντι ἀποστολικῷ κανόνι, τὸν διοριζομένῳ τὰς ὕτω ψηφιζομένας καθαιρεῖσθαι καὶ ἀφορίζεσθαι τὰς ὑπ' κοινωνήσαντας αὐτοῖς ἀφορίζεσθαι· τὸ μέντοι ψῆφον ὀφειλῇ γίνεσθαι κτλ τὸ δ'. κανόνα τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ. καὶ ἀνάγνωσον οὖν τὸν τοιῦτον κανόνα, καὶ τὸν λ'. κηρόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ τὰς ἑρμηνείας αὐτῶν. τί ὖν τῶν κηρόνων μὴ διοριζομένων διὰ ψῆφυ γίνεσθαι τὰς χειροτονίας τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν Διακόνων, ἀλλὰ μόνον τῶν Ἐπισκόπων, πῶς ὁ κηρὼν φησιν ἀκυρῶσθαι τὰς παρὰ ἀρχόντων γινομένας ψήφυς Ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων; Λύσις. τινὲς εἶπον καὶ τὰς τοιᾶς χειροτονίας διὰ B ἑνὸς προσώπυ ὀφείλειν ἐκλαμβάνεσθαι, καὶ τὸ ὕτω γιομένην ψῆφον χαίρειν· ὃ δέ τινος, ἐφ' ᾧ γίνεσθαι Διάκονον, πρεσβύτερον, καὶ ὕτως Ἐπίσκοπον, ἄκυρον εἶναι· ἕτεροι εἶπον, ὅτι τὸ παλαιὸν αἱ ψῆφοι παρὰ τῦ δήμυ ἐγίνοντο, καὶ ἐψηφίζοντο ὑ μόνον Ἐπίσκοποι, ἀλλὰ καὶ πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι, καὶ διὰ τῦτο εἶπεν ὁ κηρὼν τὰς κτλ δυνασείαν ἀρχοντικὴν γινομένας ψήφυς Ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων ἢ διακόνων ἀκυρῶσ· ἄλλοι δ εἶπον, ὡς ὅτι μὲν Ἐπίσκοπος ἡ ψῆφος κτλ κυριωνυμίαν ἐρρέθη· ὅτι δὲ πρεσβύτερος καὶ Διάκονος καταχρηστικῶς· ἀντὶ γὰρ χειροτονίας ἐξελήφθη· ὅπερ καὶ ἐμοὶ ἀρέσκει, διείσκοντι καὶ ἕτερυς κανόνας τὴν ψῆφον ἀντὶ χειροτονίας ἐκλαμβανομένυς. τῶν δ ἀρχόντων C μὴ δυναμένων ὅλως ψηφίζεσθαι Ἐπισκόπυς, πῶς ὁ κανὼν διορίζει ἀκυρῶσ τὰς παρὰ τύτων γινομένας ψήφυς; Λύσις. ὑ περὶ ψήφων παρὰ ἀρχόντων γινομένων ὁ κανὼν διατάσσει, ἀλλὰ περὶ ψήφων Ἐπισκόπων, προβαινυσῶν κτλ ἐξυσίαν ἀρχοντικὴν, καὶ περὶ ψήφων ἤτοι χειροτονιῶν πρεσβυτέρων ἢ Διακόνων, προβαινυσῶν κτλ κέλευσιν ὁμοίαν. φησὶ γῶν, ὡς κἂν τῷ δοκεῖν παρὰ τῶν ἐχόντων ἐξυσίαν ἀρχιερέως γίνωνται, ἀλλ' ἐπεὶ κτλ δυναςείαν καὶ βίαν προβαίνυσιν, ὀφείλυσιν ἀκυρῶσθαι καὶ ἀναλύεσθαι.

contrà quam Canone Apostolico traditum est. Hoc ergò sancti patres non sustinentes, statuerunt, dictam electionem esse irritam consequenter dicto Apostolico Canoni, qui decernit eos qui sic electi fuerint, deponendos & segregandos, eosque excommunicandos qui cum illis communicaverint: oportet autem electionem fieri prout vult IV. Canon sanctorum patrum concilii Niceni. Et illum itaque Canonem & XXX. sanctorum Apostolorum eorumque interpretationes lege. Atqui cum non decernant Canones Presbyterorum & Diaconorum ordinationes electione fieri, sed solum Episcoporum; quomodo dicit Can. irritas esse electiones Episcoporum, Presbyterorum & Diaconorum, quæ fiunt à magistratibus? Solutio. Dicebant quidam, tres ordinationes in una persona intelligi debere, & eam quæ sic fit electionem alicujus, ea de causa ut fiat Diaconus, Presbyter, & sic Episcopus, nullius esse momenti. Alii dicebant, quod antiquitùs electiones fiebant à populo, & eligebantur, non solum Episcopi, sed etiam Presbyteri & Diaconi: & propterea dixit Canon; Quæ magistratus auctoritate fiunt, electiones Episcoporum vel Presbyterorum vel Diaconorum, non valere. Alii autem dixerunt, quod in Episcopo quidem electio propriè dicta est; in Presbytero autem & Diacono abusive: pro ordinatione enim accepta est; quod mihi quoque placet, cum inveniam alios etiam Canones, qui electiones pro ordinatione accipiunt. Cùm autem non possint omnino Magistratus Episcoporum eligere, quomodo decernit Can. ut quæ ab iis fiunt electiones sint irritæ? Solutio. De electionibus, quæ magistratibus vel principibus fiunt, non decernit hic Canon: sed de electionibus Episcoporum, quæ principum seu Magistratuum potestate procedunt: & de electionibus seu ordinationibus Presbyterorum vel Diaconorum, quæ simili jussu procedunt. Dicit ergo, quod etiamsi opinione ac specie ab antistitibus, penes quos est eligendi potestas, fiant, quoniam tamen potentia ac vi procedunt, infirmari debent & resolvi.

ΖΩΝΑΡ. Παλαιὰ ἡ κακία. ἐγίνοντο γὰρ καὶ πάλαι ἄθεσμά τινα, καὶ ἄρχοντες τῇ δυναςείᾳ θαῤῥοῦντες ἐψηφίζοντο Ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους τὸν πρόσταγμα γίνεσθαι. ταῦτα οὖν ἡ Συνόδ καλύει, καὶ ἀποστολικὸν κανόνα παρείσουσα, ὃς καὶ δι' ἀρχόντων ἐγκρατῶν γιόμενον ἐκκλησίας Ἐπίσκοπον καθαιρεῖ ἅμα καὶ ἀφορίζει, μεγάλης τιμωρίας ἀξιῶν καὶ τῦτο ποιοῦντα, καὶ οὐκ ἐκεῖνον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὺς κοινωνοῦντας αὐτῷ. ὀφείλει δ ὑπὸ Ἐπισκόπων ψηφίζεσθαι καὶ εἰς ὑπισκοπὴν προσαχθήσεσθαι μέλλοντα, καὶ μέμνηται τῦ πεμπτύτυ κανόνος τῶν ἐν Νικαίᾳ ἁγίων πατέρων, ὃς ἐξηγήθη ἐκεῖ. D E

ZONAR. Vetus malum improbitas est. Et vero antiquis etiam temporibus aliqua contra legum sanctiones admittebantur, ac Principes viri, potentia imperii freti, Episcopos eligebant, & Presbyteros ac Diaconos fieri pro potestate jubebant. Nihil igitur ejusmodi Synodus in posterum licere decernit, profertq; Apostolicum Canonem, quo, si quis Episcopus Magistratuum opera Ecclesiam obtinuerit, illum depositione simul ac segregatione (magno videlicet supplicio, qui id fecerit, dignum existimans,) nec illum tantùm, sed quicunq; ab ejusdem communione non abstinuerit, puniri jubet. Ab Episcopis autem eum, qui ad Episcopatum evehendus est, renunciari placet, ac quarti Canonis à sanctis Patribus in Nicæna Synodo editi mentionem adjungit, qui ibidem explicatur.

ΑΡΙΣΤ. Πᾶσα ψῆφος ὑπὸ κοσμικῶν ἀρχόντων γινομένη ἄκυρος ἔστω.

ARIST. *Omnis electio à secularibus magistratibus facta irrita sit.*

In multis Canonibus dicitur, quod ab omnibus cujusque provinciæ Episcopis (si quidem fieri id potest) eligi debet, qui ad Episcopatum est promovendus: sin minus, à tribus saltem Episcopis, absentibus etiam per literas suffragia sua ferentibus. Secularibus autem principibus uti quemlibet, & per eos Ecclesiæ alicujus possessorem fieri, non modo infirmum est, sed & depositionem & segregationem ei affert, qui tali modo sacerdotium obtinuit.

Ἐν πολλοῖς τῶν κανόνων εἴρηται, ὅτι ὑπὸ πάντων τῶν Ἐπισκόπων ἐπαρχίας ὀφείλειν ψηφίζεσθαι, (εἰ γε τῦτο δυνατόν,) καὶ μέλλοντα εἰς ὑπισκοπὴν προβιβάζεσθαι. εἰ δὲ μὴ, κἂν ὑπὸ τριῶν Ἐπισκόπων, συμψήφων γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων διὰ γραμμάτων· ὅ δ, κοσμικοῖς ἄρχυσι χρήσασθαί τινα, καὶ δι' αὐτῶν ἐκκλησίας τινὸς ἐγκρατῆ γενέσθαι, ὑ μόνον ὄφελος ἀνίκυον, ἀλλὰ καὶ καθαίρεσιν, καὶ ἀφορισμὸν ἐπάγει τῷ τοιαυτοτρόπως τῆς ἱερωσύνης τυχόντι. F

In multis Canonibus dicitur, quod ab omnibus cujusque provinciæ Episcopis (si quidem fieri id potest) eligi debet, qui ad Episcopatum est promovendus: sin minus, à tribus saltem Episcopis, absentibus etiam per literas suffragia sua ferentibus. Secularibus autem principibus uti quemlibet, & per eos Ecclesiæ alicujus possessorem fieri, non modo infirmum est, sed & depositionem & segregationem ei affert, qui tali modo sacerdotium obtinuit.

Canon IIII.

Præco veritatis magnus Paulus divinus Apoſtolus, quendam veluti Canonem Epheſiorum Presbyteris imponens, vel univerſæ potiùs ſacerdotali multitudini, ſic libere dixit: Argentum vel aurum vel veſtem nullius concupivi, omnia vobis oſtendi, quod oportet ſic laborantes infirmos ſuſcipere, dare beatius quam recipere exiſtimantes. Quocirca nos ab eo edocti ſtatuimus, ne turpis lucri gratia Epiſcopus excuſationes in peccatis excogitans, aurum vel argentum vel ullam aliam ſpeciem ab iis, qui ſibi ſubſunt, Epiſcopis vel Clericis vel Monachis exigat. Dicit enim Apoſtolus; Injuſti B *regnum Dei non poſſidebunt: nec debent liberi parentibus theſaurum parare, ſed parentes liberis: Si quis ergo per exactionem auri, vel alicujus alterius ſpeciei, vel propter aliquam propriam affectionem à miniſterio arcere inventus fuerit, vel ſegregare ſuorum Clericorum aliquem, vel venerandum templum claudere, ne in eo divina fiant miniſteria, & ad id, quod non eſt ſenſu præditum, ſuam inſaniam immittens; eſt revera ſine ſenſu,* C *& talionis erit legi obnoxius: & labor ipſius in caput ejus redibit, ut qui ſit mandati Dei & Apoſtolicarum Conſtitutionum tranſgreſſor. Præcipit enim & Petrus Apoſtolorum ſummus; Paſcite gregem Dei, qui penes vos eſt, Epiſcopatum gerentes, non per vim, ſed ſponte ac voluntariè ſecundum Deum; neque turpis lucri gratia, ſed promptè & alacriter; nec ut dominatum in Clerum obtinentes, ſed gregis exemplaria exiſtentes; & cùm ſummus paſtor apparuerit, quæ nec corrumpi nec marceſcere poteſt, gloriæ coronam referetis.*

Bals. Ut turpis quæſtûs affectio à Chriſtianis radicitus evellatur, ſtatuerunt patres, non licere Antiſtitibus, à ſuis Epiſcopis, Clericis vel Monachis, aurum vel aliam quamcunque rem exigere. Antiſtitem autem, qui D aliquem ex ſuis propter ullam ejuſmodi cauſam ſegregat, vel non ſinit propterea in divino templo divinum celebrare miniſterium, & ſic in id quod non eſt ſenſu præditum ſive in templum inauditam ſuam inſaniam effundit, vanas aliquas & à Canonibus alienas excuſationes afferens, eſſe legi talionis obnoxium, ut qui ſit revera ſenſu vacuus. Eſt autem talio, id jure pati quempiam, quod præter rationem fecerit. Hæc autem decernentes patres, diverſis quoque locis ex epiſtola ſancti Pauli ad Epheſios uſi ſunt, qui turpem quæſtum & avaritiam puniunt, miſericordiam autem & eleemoſynam maximi faciunt. Quid autem, ſi ſit aliqua cauſa Canonica, non venia dabitur E Antiſtiti, qui ab eo, cui præeſt, aurum vel argentum exigit? Solutio. Minimè: ſi enim hoc fecerit, ut Dei mandatorum tranſgreſſor, & ut qui ejus, qui præeſt, animæ ſalutem vendiderit, punietur. Debet enim, qui fortè deliquerit, Epiſcopum vel Clericum vel Monachum ex Canonum præſcriptis primus punire, & non propter turpe aliquod lucrum Canonicam correctionem tranſgredi. Jubet autem Canon Antiſtitibus, ne in Clericos ſuos dominatum exerceant, id eſt, ne ut ſervis & miniſtris eis utantur ſed ſine perturbatione & vi aliqua eos paſcant & corrigant. Nota autem ex hoc præſenti Canone, quòd non ſolum Antiſtes, qui turpis lucri cauſa Clericum ſuum ſe- F gregavit, ſegregatur ex lege talionis; ſed & qui propter aliquam animi perturbationem vel aliquam non juſtam cauſam tale quid iniquè fecit. De ea re autem quæſtio agitanda eſt apud eum, qui habet majorem poteſtatem, & poteſt de iis rebus ut judex cognoſcere. Quære & Can. xvii. i. tit. iii. lib. Baſil. quæ quidem eſt Novella Juſt. ſic dicens; Omnibus autem Epiſcopis vel Presbyteris interdicimus, ne quempiam à ſancta communione ſegregent, priuſquam cauſa oſtenſa fuerit, propter quam Eccleſiaſtici Canones hoc jubent fieri:

ΚΑΝΩΝ δ'.

Ο κήρυξ τῆς ἀληθείας ὁ μέγας Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος, οἱονεὶ κανόνα θεὶς τοῖς Ἐφεσίων πρεσβυτέροις, μᾶλλον δὲ καὶ πάντι ἱερατικῷ πληρώματι, ὕτως ἐπαρρησιάσατο εἰπών· ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα, πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι ὕτως κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μακάριόν ἐστιν μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν. διὸ καὶ ἡμεῖς μηδὲν τῶν παρ' αὐτοῦ ὀφείλομεν, μηδ' ὅλως αἰσχροκερδῶς ὑπονοεῖσθαι Ἐπίσκοπον, πρόφασιν πλάττειν ἐν ἁμαρτίαις, ἀπαιτεῖν χρυσὸν ἢ ἄργυρον ἢ ἕτερόν τι τῶν ὑπ' αὐτὸν τελούντων Ἐπισκόπων ἢ κληρικοὺς ἢ μοναχούς. φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος· ἄδικοι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι· καὶ οὐκ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις. εἴ τις οὖν δι' ἀπαίτησιν χρυσοῦ, ἢ ἑτέρου τινὸς εἴδους, εἴτε διά τινα ἰδιοπάθειαν αἱρεθείη ἀπείργων τῆς λειτουργίας, καὶ ἀφορίζων τινὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν, ἢ σεσιγὸν ναὸν κλείων, ὡς μὴ γίνεσθαι ἐν αὐτῷ τὰς τοῦ θεοῦ λειτουργίας, καὶ εἰς ἀναίσθητον τιὼ ἑαυτοῦ μανίαν ἐκχέων, ἀναίσθητός ἐστιν ὢν τυγχάνει, καὶ τῇ ταυτοπαθείᾳ ὑποκείσεται, καὶ ὄπισθεν ὁ πόνος αὐτοῦ δὴ τιὼ κεφαλαίῳ αὐτοῦ, ὡς παραβάτης ἐντολῆς θεοῦ καὶ τῆς ἀποστολικῆς διατάξεως. παραγγέλλει γὰρ καὶ Πέτρος ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ θεοῦ ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστικῶς ἀλλ' ἑκουσίως κατὰ θεόν· μηδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως· μὴ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου. καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποιμένος κομιεῖσθε τὸν ἀμάραντινον τῆς δόξης στέφανον.

ΒΑΛΣ. Ἵνα ὅλον τὸ αἰσχροκερδείας πάθος ὑπὸ τῶν χριστωνύμων ἐκριζωθῇ, ὥρισαν οἱ πατέρες, μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας τοὺς ἀρχιερεῖς ἀπὸ τῶν ὑπ' αὐτοὺς Ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν ἢ μοναχῶν χρυσὸν ἀπαιτεῖν, ἢ ἕτερόν οἱονδηποτοῦν πρᾶγμα. καὶ ὃ ἀφορίζοντα ἀρχιερέα, διὰ τὸ τοιαύτην αἰτίαν, τινὰ ἐκ τῶν ὑπ' αὐτὸν, ἢ διωγέποντα διὰ τοῦ τὸ μὴ γίνεσθαι τὸ τοῦ θείου ναοῦ δοξολογίαν, καὶ ὕτως εἰς ἀναίσθητον ἦγον εἰς τὸν ναὸν τὸ ἀλλόκοτον αὐτοῦ μανίαν ἐκχέοντα, πρόφασιν πλάττοντα ματαίας τινὰς καὶ ἀκανονίστους πρόφασεις, ὑποκρίνεται τῇ ταυτοπαθείᾳ, ὡς τῇ ἀληθείᾳ ὄντα ἀναίσθητον. ταυτοπάθεια δέ ἐστι τὸ παθεῖν οὐλόγως ὁ πρᾶξαι λόγως ἐποίησε. τοῦτο οἱ θεσπίζοντες οἱ πατέρες, ἐχρήσαντο καὶ διαφόροις ῥητοῖς ἐκ τῆς πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου, τιὼ αἰσχροκέρδειαν καὶ τιὼ φιλαργυρίαν κολάζουσι, καὶ τιὼ ἐλεημοσύνῃ ἀποσεμνύνουσι. τί δέ, εἰ κανονικὸν ἐστιν ἡ πρόφασις, συγγνωσθήσεται ὁ ἀρχιερεὺς ἐκ τοῦ ὑπ' αὐτὸν ἀπαιτῶν χρυσὸν ἢ ἄργυρον; Λύσις. οὐδαμῶς. εἰ γὰρ τοῦτο ποιήσει, ὡς παραβάτης τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὡς πωλήσας τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν τῶν ὑπ' αὐτόν, κολασθήσεται. ὀφείλει γὰρ ὃν ἴσως ἐπιτιμήσῃ Ἐπίσκοπον αὐτοῦ ἢ κληρικὸν ἢ μοναχὸν ὁ πρῶτος καὶ κανόνα κωλύειν, καὶ μὴ διά τι αἰσχροκερδὲς τιὼ κανονικὼ διόρθωσιν παραχρέχειν. ἐντέλλεται γὰρ ὁ κανὼν τοῖς ἀρχιερεῦσι μὴ κακωτεύειν τῶν κληρικῶν αὐτῶν, τουτέστιν, ὡς δούλοις καὶ ὑπηρέταις τούτοις κεχρῆσθαι, ἀλλὰ χρεὶς ἐμπαθείας καὶ ἀνάγκης τινὸς ποιμαίνειν καὶ διορθοῦσθαι αὐτούς. σημείωσαι δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου κανόνος, ὅτι ὁ μὲν ὁ ἀφορίσας ἀρχιερεὺς καὶ κληρικὸν αὐτοῦ διὰ πρόφασιν αἰσχροκερδείας ἀφορίζεται, καὶ τὸν λόγον τῆς ταυτοπαθείας, ἀλλὰ καὶ ὁ κατ' ἐμπαθειαν ἢ ἄλλως ἀνδύλογον αἰτίαν τοιοῦτόν τι ἀδίκως ποιήσας. καὶ περὶ τούτου ζητεῖται πρὸς τῷ μείζονα ἔχοντι ἐξουσίαν καὶ διωρισμένῳ διαταῖς τοῖς τοιούτοις. ζήτει καὶ κεφ. ιζ'. τοῦ α'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, ὅπου ἐστὶ νεαρὰ Ἰουστινιάνου, λέγουσα ὕτως. πᾶσι δὲ τοῖς Ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις ἀπαγορεύομεν μὴ ἀφορίζειν τινὰ τῆς ἁγίας κοινωνίας, πρὶν αἰτία δεικνυμένη δι' ἣν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες τοῦτο γίνεσθαι κελεύουσιν·

εἰ

ἀὰν δέ τις παρὰ ταῦτα τῆς ἁγίας κοινωνίας χωρίστ τινὰ, ἀκυ- A
ρον μὴν, ὡς ἀδίκως τ ἁγίας κοινωνίας ἐχωρίσθη, λυομένου τῷ
χωρισαντος ἀπὸ τῆς μείζονος ἱερέως, τῆς ἁγίας ἀξιώσει κοινω-
νίας. ὁ δ ἀδίκως τινὰ τ ἁγίας κοινωνίας χωρίσας τελμήσας,
πᾶσι τρόποις ὑπὸ τ ἱερέως, ὑφ ὃν τέτακται, χωρισθήσεται
τῆς κοινωνίας, ἐφ ὅσον χρόνον ἔκρινος ἔμπροσθεν· ἵνα ὅπερ
ἀδίκως ἐποίησε, δικαίως ὑπομείνῃ. σημειωσαι δὲ παρόντα
κανόνα, τοὺς ζημιοπαθείας κερδίζοντας τοὺς Ἐπισκόπους, τοὺς
τῇ φαύλῃ αἰσχροκερδείας ἢ ἰδιοπαθείας ἀφορίζοντας
ὑπὸ τῆν ὑπ' αὐτὸς τινας, ἢ κλείσας ναούς· ὥστε ὁ ὕπως
ἀφορίσας, ἀφορισθήσεται· ὁ δ κλείσας ναὸν καὶ πλεῖον τῆς
ἀφορισμοῦ κολασθήσεται. μὴ εἴπῃς δ ἐξ ἀντιθέσεως, μὴ B
κολάζεσθαι τὸν Ἐπίσκοπον, ὃν μὴ διὰ αἰσχροκέρδειαν ἢ διὰ
ἰδιοπάθημα, ἀλλ' οὐλόγως ἀφορίζοντά τινας, ἢ πλείονα
ναούς· ἀλλὰ τ ἐξ ἀντιθέσεως ἐκλαβοῦ εἰς μόνους τοὺς ἀφο-
ρισμούς· ὁ γὰρ κλείων ναὸν Ἐπίσκοπος ἐξ οἱασδήποτε οὐλόγου
ἢ παραλόγου πρόφασεως, ὡς ἐμοὶ δοκῇ, κολασθήσεται, ὡς ἄνω-
θεν εἴρηται.

Ἑτέρα ἑρμηνεία.

Ὁ μὲν παρὼν δ'. κανὼν ἀπαλλάττει τοὺς κληρικοὺς πάσης
αἰσχροκερδοῦς εἰσπραξέως, ἐπινοουμένης παρὰ τῶν τόπους C
ἀρχόντων. ἔστι δὲ καὶ β'. γ'. δ'. καὶ ε'. κεφ. τοῦ γ'. τίτλου τοῦ γ'.
βιβλίου τ βασιλικῶν διορίζει, μήτε μετάτων δόσεσι, μήτε
προσωπικῇ λειτουργίᾳ, μήτε ἁπλῶς οἱασδήποτε ἐμπορείας
δημοσιακαῖς τοῖς κληρικοῖς ὑποκεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐγνωσμένα
δημοσιακὰ τέλεσμα καὶ μόνα τελεῖν· ἀλλ' ὁ ἀείμνηστος
ἐν βασιλεῦσι κύριος Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς διὰ χρυσοβούλλου
ἀπολυτίκιον τῷ φεβρουάριον μηνὶ τ ζ'. ἰνδικτιῶνος τοῦ
ϛχ'. ἔτους ἐφιλοτιμήσατο πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν τῶν τόπων τ χώρων τῆς
Ρωμυΐας προκαθημένοις ἱερεῦσι καὶ δημοσιακοῖς τελεστὰς
οὖσι, μὴ μόνον ἐξκουσείαν πάσης δημοσιακῆς ἐπηρείας, ἀλλὰ
καὶ ἀτέλειαν τ ζυγηλατίου. μὴν δέ τινα καιρὸν ἀπεχαρίσατο D
τούτοις μὴ δοκοῦσαν ἀτέλειαν κεφ. δ'. κἂν μὴ ἀπὸ ζυγηλατίου
οὖσι τὸ διδόμενα παρὰ τούτων τέλεσμάτων. τιμῶ δὲ ῥηθέντος
φιλοτιμίαν τῆς ἐξκουσείας τῶν δημοσιακῶν ἐπηρειῶν ἀπε-
χαρίσαντο καὶ τοῖς ἐν πᾶσι προσωπικοῖς ἐκκλησιαστικοῖς καὶ μο-
ναστηριακοῖς προσκαθημένοις ἱερεῦσι· πλὴν τ μὴ δημοσιακῶν
ἱερέων τ ποσότητα διὰ ἀπογραφῆς ἐστενοχώρησε, διὰ τ δοκοῦν
αὐτῷ συμπαθεστέρων τελεσμάτων αὐτῶν, ὥστε εἰς ὃ ἐξῆς μὴ
αὐξάνεσθαι· τοὺς δὲ προσωπικοὺς καὶ λοιποὺς ἱερεῖς, οὓς οὐδό-
λως ἀπογραφῶν πάντως, διὰ τ μηδὲ ὀφειλὴν γίνε-
σθαι δοκοῦν ὑπὲρ τούτων. καὶ μετά τινας χρόνους, ἱερέων
τινῶν δημοσιακῶν ὑποβαινόντων τοῖς ποσότησι τῶν, ὡς εἴρη- E
ται, γενομένων ἀπογραφῶν, καὶ ἐλκομένων εἰς ἀπόδοσιν πλοΐ-
ων καὶ λοιπῶν δημοσιακῶν ἐπηρειῶν, ὑπεμνήσθη ὁ κραταιὸς
καὶ ἅγιος ἡμῶν βασιλεὺς παρὰ τ τότε ἁγιωτάτου πατριάρ-
χου κυροῦ Λουκᾶ, καὶ συνεζητήθη κατὰ τ θεσπισθεῖσαν βασιλικοῖς
ἐν βουλευτηρίῳ οἱ τοιοῦτοι δημοσιακοὶ ἱερεῖς ἀπὸ τ ῥηθέντος
χρυσοβούλλου, εἰς ὃ ἐξκουσεύεσθαι τέως ἀπὸ τῶν δημοσια-
κῶν ἐπηρειῶν· διεγνώσθη συνοδικῶς ἔχειν τοὺς λοιποὺς ἱερεῖς
τέως τοῖς ἐξκουσείαν ἀπὸ τῶν ἐπηρειῶν. εἶπε γὰρ ἡ ἁγία συνο-
δος, ὅτι καὶ ἀπὸ τ προοιμίου, ἀλλὰ μοῖ καὶ ἀπὸ τ ἐξκουσεύ-
εσθαι πάντας τοὺς προσωπικοὺς ἱερεῖς μηδὲ ἀπογραφομένους,
ἀρίστα ἐνεργεῖν, τοῖς βασιλικοῖς ἐνεργείαν πρὸς πάντας F
ὑφαπλωθῆναι τοὺς ἱερεῖς· ἄδικον δ' ἔφασκον, καὶ τ βασιλικῆς
ἐνεργείας ἀλλότριον, τούτους μὲ τ δημοσίῳ μηδὲν συνεισφέ-
ροντας, ἐξκουσεύεσθαι διὰ τ τιμίου τ ἱερωσύνης· ἐκείνους δ
πλέον ὄντας τ δημοσίου ἐπηρεάζεσθαι, καὶ τ ὀν τ ἱερωσύνης
μὴ ἔχειν τὸ ἐναλλάγμα, ἀλλὰ καὶ τὰς λαϊκὰς ὠδυνάς· καὶ ἀ-
νενεχθὲν δὲ καὶ τῷ Ἰουλίου μηνὶ τ α'. ἰνδικτιῶνος τ ϛχ'. ἔ-
τους χρόνοις χθὲς τοῦτο συνοδικὸν σημείωμα.

A si quis autem præter hæc à ſancta communione quempiam ſeparaverit, ille quidem, qui à ſancta communione injuſtè ſeparatus eſt, ſoluta ſeparatione à majori Antiſtite, ſancta communione dignus exiſtimetur. Qui autem injuſtè aliquem ſancta communione privare auſus eſt, omnibus modis à Sacerdote, cui eſt ſubjectus, tanto tempore, quantum is ſatis eſſe viderit, communione movebitur; ut quod injuſtè fecit, juſtè patiatur. Nota præſentem Canonem, qui pœna talionis punit Epiſcopos, qui turpis quæſtûs gratia, vel propter privatas affectiones, ex ſuis aliquos ſegregant, vel templa claudunt. Quare qui ſic ſegregavit, ſegregabitur. Qui autem templum clauſit, B plus quam ſegregatione punietur. Ne dixeris autem per argumentum à contrario ſumptum non puniri Epiſcopum, qui non propter turpe lucrum vel privatam affectionem, ſed juro ſegregat aliquos vel templa claudit: ſed argumentum a contrario accipe ad ſolas ſegregationes. Epiſcopus enim, qui ex quacunq; ſive juſta ſive injuſta cauſa, templum claudit, punietur, ut mihi quidem videtur, ſicut ſuperius dictum eſt.

Altera Interpretatio.

Præſens quidem quartus Canon ab omni exactione, turpis lucri gratia, Clericos liberat, quæ ab Antiſtitibus, C qui locis præſunt, excogitatur. Secundum autem, tertium, quartum, & quintum caput iii. tit. iii. lib. Baſilic. neque metatorum dationibus, neque perſonali munere, nec ullis omnino publicis oneribus Clericos aſtrictos eſſe decernunt, ſed nota publica tributa eaque ſola pendere. Jam vero inter Imperatores perpetuo celebrandus dominus Manuel Comnenus, per bullam auream menſe Feb. indictione vii. an. 6600. emiſſam, conceſſit omnibus Sacerdotibus, qui ubivis Romaniæ locorum aſſident, & publica ſacra peragunt, non ſolum ab omni onere publico excuſationem habere, ſed etiam im- D munitatem jugationum. Poſt aliquod autem tempus eis quoque largitus eſt immunitatem capitis quarti, etiamſi non ſint ex jugatione quæ ab eis dantur tributa. Dictam autem à publicis muneribus excuſationem dedit omnibus, qui in perſonalibus Eccleſiaſticis & monaſterialibus aſſident, ſacerdotibus; ſed publicorum quidem ſacerdotum quantitatem deſcriptione facta in anguſtum redegit propter ſuſceptionem eis conceſſorum vectigalium, ut deinceps non augeatur: Perſonales autem & reliquos ſacerdotes non eſſe deſcribendos ei viſum eſt omnino, quoniam nulla pro iis eſſe deberet penitus ſuſceptio. Cum autem aliquanto poſt tempore, ſacerdotes quidam publici, qui quantitatem factarum, ut dictum E eſt, deſcriptionum excedebant, ad nautica ſolvenda & reliqua onera publica traherentur, commonitus eſt potens & ſanctus noſter Imperator à ſanctiſſimo tunc temporis Patriarcha domino Luca, & quæſitum eſt juſſu Imp. an hi publici Sacerdotes à dicta aurea bulla juventur, & publicis oneribus interim excuſentur: Synodice definitum eſt, tales ſacerdotes excuſationem ab oneribus habere. Dixit enim ſancta Synodus, quod & ex procemio, & ex eo etiam, quod omnes accuſantur perſonales Sacerdotes etiamſi non deſcribantur, evidentèr oſtenditur, Imp. beneficium ad omnes extendi Sacerdotes. Injuſtum autem eſſe dicebant, & ab Imp. beneficentia alienum, ut qui publico quidem nihil conferunt, propter F Sacerdotii honorem excuſentur: illi autem, qui publico deſerviunt, opprimantur, & ex ſacerdotio non habeant ſolatium, ſed perinde ac ſi eſſent Laici, in judicio vexentur. Et Lege eam, quæ in Julio menſe pruna indictione anno 6600. facta eſt, de hac re declarationem.

Zonar.

Digitized by Google

ZONAR. Aliquid Episcopum sui emolumenti causa à sibi subjectis exigere hic Can. omnino vetat, magnumq; Paulum ita de se loquentem inducit; Aurum, aut argentum, aut vestem nullius concupivi; ut suo ipsemet exemplo, omnibus ad imitandum proposito, eundem vitæ cursum à fidelibus retinendum, ac assidue laborantibus infirmorum curam suscipiendam esse commonefaceret: infirmorum appellatione, hoc loco, non qui morbo aliquo tenentur, sed omnes qui misericordia quomodocunq; indigent, intelligens. Quod si hæc universis ita præcipitur, ea multo accommodatius Episcopis arbitrabimur convenire. Statuit igitur, ne quid Episcopus, turpis lucri gratiâ commentitiarum causarum obtentu, à subjectis sibi Episcopis, Clericis aut Monachis, sive aurum, sive argentum, sive aliud quidpiam, exigat. Injusta enim ejusmodi, inquit, exactio est: injusti porro regnum Dei non possidebunt. Neque vero debent filii parentibus thesauros recondere, sed parentes filiis, idem ait Apostolus. Si quis igitur Episcopus subditos suos, quod ei rem qualemcunque demum postulanti non obtemperaverint, vel alia quapiam animi perturbatione incitatus, segreget, vel templum, sacrorum celebrationi impediendæ, clauserit, in rem sensu carentem, templum scilicet, iram, quam, eo quod vehemens & absq; ratione suscepta sit furorem appellavit, effundens, sensu ipse carere, inquit, existimandus est, pœnaq; talionis, hoc est, segregatione damnabitur, quodq; ipse fecit, Episcopus quidem à suo Metropolitano, Metropolitanus autem à Patriarcha, quibus subjiciuntur patietur, & revertetur labor ipsius in caput ejus, quippe qui Dei mandatis & constitutionibus Apostolicis nequaquam obtemperaverit. Post hæc vero, Apostolorum coryphæi Petri verba, ex ipsius prima Epistola Catholica, subjicit.

ARIST. *Statuimus, ut Episcopus aurum, aut argentum, vel aliud quippiam ab Episcopis, Clericis aut Monachis sibi subjectis exigere nequaquam excogitet. Si quis igitur per auri, aut alius cujusvis rei actionem, vel per propriam suam affectionem, quempiam ex iis, qui sibi subjiciuntur, Clericis à sacrorum celebratione arcere, vel venerandum templum, ne sacræ in eo Dei celebrationes fiant, claudere inventus fuerit, legi talionis subjicitur. Petrus enim Apostolus dicit; Pascite Dei gregem, non ex necessitate, sed voluntarie, & secundum Deum, non turpis lucri gratia, sed prompto animo: non ut in Clerum dominium exercentes; sed ut exemplar gregis facti.*

Punire & segregare ob hoc à sacris Canonibus conceditur Episcopis, ut Clericorum suorum & aliorum delicta spiritualiter simul & paternè corrigerentur. Si qui autem potestate eâ abutentes, ob propriam suam passionem, aut auri vel alterius alicujus rei exactionem, segregent aliquos aut pœnis subjiciant, juste iisdem pœnis subjicientur: ut discant, non sine ratione pœnas sumere.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ ἁπαιτῆν ⸀ ἀρχιερέα τὴς ὑπ' αὐτὸν διδύναι τι αὐτῷ, πάντη κωλύει ὁ κανών, καὶ ⸀ μέγα Παῦλον εἰσάγει λέγοντα· χρυσίου, ἢ ἀργυρίου, ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα, τύπον ἑαυτὸν καὶ ὑπόδειγμα πᾶσι διδόναι, ὅπως ὕστερον χρὴ τοὺς πιστοὺς ἀναφέρειν, καὶ κοπιῶντας ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενῶν· ἀδικεῖ δὲ οὐ τοὺς νοσοῦντας δηλῶν, ἀλλὰ πάντας τοὺς ὁπωσδήποτε δεομένους ἐλέους. εἰ δὲ πᾶσι ταῦτα ἐπιτέλει, πολλῷ μᾶλλον ἂν τοῖς Ἐπισκόποις ἁρμόσοιεν. ὀρθῶς οὖν, μὴ προφάσει πλατυνόμενον δι' αἰσχροκέρδειαν ⸀ Ἐπίσκοπον ἁπαιτῆν, ἀπὸ τῶν ὑπ' αὐτὸν ὄντων Ἐπισκόπων, κληρικῶν, ἢ μοναχῶν, χρυσὸν, ἢ ἄργυρον, ἢ ἕτερον εἶδος. ἄδικος γάρ, φησὶν, ἡ τοιαύτη ἀπαίτησις· ἀδίκοι δὲ βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. καὶ οὐκ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις. καὶ ταῦτα δὲ ἀποστολικά τὰ ῥητά. εἰ γοῦν ἁπαιτῆσαί τις Ἐπίσκοπος τοὺς ὑπ' αὐτὸν οἱονδήποτε φόρον, καὶ μὴ εὐπειθεῖς διείσκων αὐτοὺς, ἀφορίσῃ αὐτοὺς, ἢ δι' ἐμπαθείαν ἑτέραν, ἢ κλείσῃ ναὸν, ὥστε μὴ γίνεσθαι ἐν αὐτῷ τὰς ἱερουργίας, εἰς ἀναίδειαν ⸀ ναὸν δηλαδὴ τὸν ὀργὴν αὐτοῦ, διὰ μανίαν δέ ⸀ παύσει φρενῶν καὶ φλύαρον ὠνόμασεν, ὑπερέμπων, ἀναίδητος ἔσται, φησὶ, καὶ τῇ ζωοπαθείᾳ ὑποκείσεται, ἥττων ἀφορισθήσεται, καὶ ὃ ἐποίησε παθὴ ὁ μὲν Ἐπίσκοπος ⸀ παρὰ μητροπολίτου αὐτοῦ, ὁ δὲ μητροπολίτης ⸀ παρὰ τοῦ πατριάρχου, οἷς ὑποκειται, καὶ ὑπιστρέψει ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, ὡς παραβάτου ἐντολῆς θεοῦ καὶ τῆς ἀποστολικῆς διατάξεως. ⸂ ἐξῆς τίθησι τὰ τοῦ κορυφαίου τῆς ἀποστόλων Πέτρου ῥητὰ, ἃ ἐν τῇ πρώτῃ τῆς καθολικῆς αὐτοῦ ὑπιστολῆς γέγραπται.

ΑΡΙΣΤ. Ὀρίζομεν μηδ' ὅλως ὑπολογίσασθαι Ἐπίσκοπον ἀπαιτῆν χρυσὸν, ἢ ἄργυρον, ἢ ἕτερον εἶδος, τοὺς ὑπ' αὐτὸν Ἐπισκόπους, ἢ κληρικοὺς, ἢ μοναχούς. εἴ τις οὖν δι' ἀπαίτησιν χρυσοῦ, ἢ ἑτέρου εἴδους, ἢ διά τινα ἰδιοπάθειαν, διρεθεῖη ἀπείργων τῆς λειτουργίας, ἢ ἀφορίζων τινὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν, ἢ σεπτὸν ναὸν κλείων, μὴ γίνεσθαι ἐν αὐτῷ τὰς ἱερὰς τοῦ Θεοῦ λῃτουργίας· τῇ ταυτοπαθείᾳ ὑποκείσεται· φησὶ γὰρ Πέτρος ὁ ἀπόστολος· ποιμάνετε τὸ ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἑκουσίως, καὶ κατὰ θεὸν· μὴ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως· μὴ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλ' ὡς τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου.

Τὸ ὑπερημᾶν, καὶ ἀφορίζειν, διὰ τοῦτο ἐδόθη παρὰ τῶν ἱερῶν κανόνων τοῖς Ἐπισκόποις, ἵνα τὰ ἐπταισμένα παρὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς κληρικῶν καὶ λοιπῶν πνευματικῶς, ὁμοῦ καὶ παρρησιακῶς διορθῶνται· εἰ δέ τινες, τῇ ἐξουσίᾳ πάντη καταχρώμενοι, ἀφορίσωσί τινας, ἢ ὑπερημήσουσι δι' ἰδίαν ἐμπάθειαν, ἢ ἀπαίτησιν χρυσοῦ, ἢ ἑτέρου τινὸς εἴδους, δικαίως τῇ ταυτοπαθείᾳ ὑποπεσοῦνται· ἵνα μάθωσι, μὴ ἀλόγως ὑπερημᾶν.

CANON V.

Est peccatum ad mortem, quando peccantes aliqui perstant non corrigendi. Hoc autem est deterius, quando & erecta cervice adversus pietatem & religionem insurgunt, mammonam Dei obedientiæ præferentes; & ejus Canonicas constitutiones non ferentes. In iis non est Dominus Deus, nisi forte humiliati à suo delicto resipuerint. Oportet enim eos magis Deo supplicare, & cum corde contrito hujus peccati remissionem & condonationem petere, & non de illicita donatione se jactare. Deus enim prope est iis, qui sunt contriti corde. Eos ergo, qui per auri donationem se fuisse in Ecclesia constitutos gloriantur, & in ea improba consuetudine spem habent, quæ à Deo & ab omni sacerdotio alienat,

ΚΑΝΩΝ ε'.

Ἁμαρτία πρὸς θάνατόν ἐστιν, ὅταν τινὲς ἁμαρτάνοντες ἀδιόρθωτοι μείνωσι. δεῖ δὲ τοῦτο χεῖρον, ἐὰν τραχηλιάσαντες καὶ ἐξανίσταντο τῆ εὐσεβείᾳ καὶ τῇ ἀληθείᾳ, προτιμῶντες ⸀ μαμωνᾶν τῆ θεοῦ ὑπακοῆς, καὶ τοῖς κανονικοῖς αὐτοῦ διατάξεων μὴ ἀνθεχόμενοι. ἐν τούτοις οὖν ἔστι κύριος ὁ Θεὸς, εἰ μήπω παρῳνθέντες τῷ ἰδίῳ σφάλματι· ἀναπήψωσι· χρὴ γὰρ μᾶλλον αὐτοὺς προσέρχεσθαι τῷ Θεῷ, καὶ μὴ σωτηριμμένης καρδίας τὴν ἄφεσιν τούτου τοῦ ἁμαρτήματος καὶ τὴν συγχώρησιν αἰτεῖσθαι ἢ ἐναβρύνεσθαι τῇ ἀθέσμῳ δόσει. ἐγγὺς γὰρ Κύριος τοῖς Συντετριμμένοις τῇ καρδίᾳ· τοὺς οὖν ἐγκαυχωμένους διὰ δόσεως χρυσίου τετάχθαι ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ Συνηθείᾳ ἐπελπίζοντας τῇ ἀλλοτριώσῃ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ πάσης ἱερωσύνης, καὶ

Digitized by Google

καὶ ἐκ τούτου ἀναιδεῖ προσώπῳ καὶ ἀποκαλύπτῳ στόματι, ὀνειδιστικοῖς λόγοις τοὺς διὰ ἀρετὴν βίου ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκλεγέντας καὶ καταριζομένους ἐκτὸς δώρου χρυσίου, ἀτιμάζοντας· πρῶτα μὲν τοῦτο ποιοῦντας τὸ ἔσχατον λαμβάνειν βαθμὸν τοῦ οἰκείου τάγματος· εἰ δὲ ὄφελον, ἔσχατοι ἐφορᾶσθαι. εἰ δέ τις ἐπὶ φανερᾷ ποτὲ τοῦτο πεποιηκὼς, μενέτω καὶ ὁ ἀποστολικὸς κανόνα, ὁ λέγοντα· εἴ τις Ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τὴν ἀξίαν ταύτης ἐκτήσατο γένηται, ἢ πρεσβύτερος ἢ Διάκονος, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας, καὶ ἐκκοπτέσθω πάμπαν ἐκ τῆς κοινωνίας, ὡς Σίμων ὁ μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου· ὡσαύτως καὶ ὁ δεύτερον κανόνα τῶν ἐν Χαλκηδόνι ὁσίων πατέρων ἡμῶν, ὁ λέγοντα· εἴ τις Ἐπίσκοπος διὰ χρήμασι χειροτονίαν ποιήσοιτο, καὶ εἰς πρᾶσιν καταγάγοι τὴν ἄνωθεν χάριν, καὶ χειροτονήσοι διὰ χρήμασιν Ἐπίσκοπον ἢ χωρεπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον, ἤ τινα τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταριθμουμένων, ἢ προβάλλοιτο διὰ χρήμασιν οἰκονόμον ἢ ἔκδικον ἢ στρατηγοῦντα μονάστριον, ἢ ὅλως τινὰ τὸν κανόνα, διὰ αἰσχροκέρδειαν οἰκείαν, ὁ τοῦτο διὰ χρήσας ἐλεγχθεὶς, κινδυνευέτω εἰς ὁ οἰκεῖον βαθμόν· καὶ ὁ χειροτονούμενος, μηδὲν ἐκ τῆς κατ' ἐμπορείαν ὠφελείσθω χειροτονίας ἢ προβολῆς, ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας ἢ τῆς φροντίσματος, ὅτῳ διὰ χρήμασιν ἔτυχεν. εἰ δέ τις καὶ μεσιτεύων φανείη καὶ τοῖς ὕστερον αἰσχροῖς καὶ ἀθεμίτοις λήμμασι, καὶ οὗτος εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, τοῦ οἰκείου ἐκπιπτέτω βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ μοναχὸς, ἀφορισθήτω.

A

B

C

D

E

F

BALS. Sancti patres Clericos puniturι, qui primum quidem ſponte & piâ mente pecunias vel aliqua alia in Eccleſias adferunt; poſtea autem propter donationem ſe jactant, & primas ſedes prioreſque honores quærunt, in eos probra ingerentes, qui propter virtutem vel actionem in clerum divinitus recepti ſunt confratres ſui: dicto quodam in procœmiis uſi ſunt ex prima catholica epiſtola ſancti Apoſtoli & Evangeliſtæ Joannis, dicente; Eſt peccatum ad mortem, ſcil. peccatum mortale quod eſt incorrigibile & cujus nulla agitur pœnitentia; & eo adhuc deterior quæ eſt cum peccato impudentia. Quodnam enim malum non ſuperat, ſi quis mammonam, id eſt, pecunias Dei mandato præferat: & dicat, debere ſe ob ea quæ attulit, cæteris aliis honore præferri, qui fortaſſe actiones habent aut etiam virtutem? Eos ergo, qui ita ſentiunt & pecuniarum dationis omnino meminerunt, & ſperant propter id ſe apud multos præponendos, ex quo major condemnatio ſequitur, & aperto quaſi ore ſuis fratribus paupertatem, quæ ad alta eos provexit, exprobrant: ad ultimum ſui gradûs locum dimitti, ut humilientur: ſin autem ſic quoque in malo perſeverent, puniri, ut Epiſcopo omnino viſum fuerit. Et hæc quidem, quando quiſpiam ſua ſponte in Eccleſiam res aliquas tulerit: quas & qui accipiunt, citra ullum præjudicium accipiunt, & qui dant in pœnam non incidunt. Si quis autem, inquit, ab initio non ita liberali & ſponte ſuſcepta voluntate, ſed ut ordinetur, vel in clerum cooptetur, vel aliquo alio modo in Eccleſia eligatur, oblationem fecerit: talis puniatur, ut vult xxix. Can. Apoſt. & ii. Can. Chalced. Syn. Id autem quod dicitur; In his non eſt Dominus Deus, à patribus acceptum eſt ex tertio lib. Regum, propter arrogantes, & eos qui mammonam præferunt. Cùm autem audis Canonem nominantem eam, quæ ſic ſponte fit, auri dationem illicitam, ne dixeris eam eſſe prohibitam, & ideo etiam illicitam, ut ea eſt quæ proceſſit ordinationis vel clericatûs gratia. De ea enim deinceps docet. Sed eam patres ideo illicitam nominaverunt, quod is, qui eam offerat, propter hanc oblationem ſe jactitet & glorietur. Nota ergo hæc propter eos qui tondentur in monaſteriis cum pecuniarum largitione, & propter eos,

& ideo impudente vultu & ore aperto, probroſis & contumelioſis verbis eos, qui propter actam ex virtute vitam à ſancto Spiritu ſelecti conſtitutique ſunt abſque auri largitione, vilipendunt: primum quidem eos qui hoc faciunt ultimum proprii ordinis gradum ſumere; ſin autem perſeveraverint, inflicta quoque pœna corrigere decernimus. Si quis autem in ordinatione hoc quandoque feciſſe viſus fuerit, fiat ut vult canon Apoſtolicus, qui dicit; ſi quis Epiſcopus per pecunias hanc dignitatem ſit aſſecutus, vel Presbyter, vel Diaconus, deponatur & ipſe, & is qui ordinavit, & excindatur omnino à communione, ut Simon magus à me Petro: & ii. canon ſanctorum patrum qui Chalcedone convenerunt, qui dicit; Si quis Epiſcopus pecuniis ordinationem fecerit, & gratiam non venalem in emptionem deduxerit, & pecuniis ordinaverit Epiſcopum, vel Chorepiſcopum, vel Presbyterum, vel Diaconum, vel aliquem eorum qui in clero enumerantur, vel pecuniis promoverit Oeconomum, vel Defenſorem, vel monaſterii Adminiſtrum, vel omnino aliquem ex canone, turpis lucri gratia, qui hoc aggreſſus eſſe convictus fuerit, de proprio gradu veniat in periculum: & qui ordinatur, ex ea ordinatione vel promotione, quæ pretio dato inſtar mercaturæ facta eſt, nihil juvetur; ſed ſit alienus à dignitate vel munere ſeu curatione quam pecuniis aſſecutus eſt. Si quis autem & lucris adeo turpibus & illicitis interceſſor ſeu ſequeſter apparuerit, hic quoque, ſi ſit quidem Clericus, à proprio gradu excidat: ſin autem Laicus vel Monachus, ſegregetur.

qui Deo ſua ſponte oblationes faciunt. Eos autem, qui pecuniis in externis monaſteriis jus fraternitatis acquirunt, Canonibus teneri non exiſtimo, quòd ſit vituperanda alimentorum acquiſitio. Quid autem, qui ſponte quidem res obtulit ſic punitur; qui vero, ut eſſet Clericus vel ut tonderetur, res ullas dedit, poſtquam punitus fuerit, eáne, quæ dederit, petet efficaciter? Solutio. Nequaquam. Ait enim xi. cap. ii. tit. xxiv. lib. Baſil. hoc modo: Quod turpi utriuſque cauſa datur, ejuſque qui dat & ejus qui accipit, non redit. Et exteriorem affert lex antiqua rationem, quoniam in pari causâ potior eſt qui poſſidet, ex xxii. lib. hæc eligens.

A χρημάτων, καὶ ἀπὸ τῶν αὐθαιρέτως ποιουμένων προσαγωγὰς τῷ Θεῷ. τοὺς μέντοι ὑπὸ ἐπιθυμίαν ἐξωμοσίας τὰ ἀδελφάτα ἐν μοναστηρίοις ἀπὸ χρημάτων, ἃ νομίζω ὑπὸ τῶν κτημόνων αἱρίσκεσθαι, ἀπὸ τοῦ μὴ εἶναι ὑπόμεμφον τὸ τῶν στρατιωτῶν ὑπάκουσιν. τί δὲ, ὁ μὲν αὐθαιρέτως προσαγαγὼν χρήματα, ὅτῳ κληρικῷ, ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ κληρωθῆναι ἢ ἀποκαρεῖσθαι δοὺς οἱαδήποτε προάγματα ἐνδυσωπῶμεν ζητῆσαι μὲν τὰ κληρωθῆναι ἃ δέδωκε; Λύσις. ὑδαμῶς. φησὶ γὰρ τὸ ια'. κεφ. τοῦ β'. τίτλου τοῦ κδ'. βιβλίου τῶν Βασιλικῶν ὅτῳ, τὸ ὅτι αἰσχρᾷ αἰτίᾳ ἑκατέρων διδόμενον, τοῦ παραδόντος καὶ τοῦ παραδεξαμένου), καὶ προσιθησιν ἔξωθεν ὁ παλαιὸς λογισμὸν, ὅτι ἐν ἴσῃ αἰτίᾳ κρείττων ἐστὶν ὁ νεμόμενος, ἐκ τοῦ κβ'. βιβλίου τοῦτο ἀναλεξάμενος.

B

Zonar. Nonnulli, cùm in clerum legendi eſſent, pecunias Eccleſiæ offerre, Deóque dicare ſoliti ſunt: quibus deinde præſidentes, ſeque in auro illo glorioſè jactantes, quicunque nulla data pecunia ob virtutem forte, vel etiam ob dicendi facultatem, clero adſcripti fuerant, protervè conviciis inſectabantur. Hujuſmodi igitur homines, primo quidem de gradu dejici, ac in extremum ordinis ſui locum amandari: tum ſi adhuc à malitia non diſcedant, pœnis quoque, ut per eas corrigantur, affici Can. jubet. Exordium vero ab Apoſt. & Evang. Joanne Can. auctores mutuati ſunt. Illius namque verba illa ſunt, in i. catholica Epiſtola, Eſt peccatum ad mortem: quæ quidem Patres de iis, qui peccârunt, & non reſipuerunt, interpretantur. Et verò, nequiores adhuc illos eſſe aſſerunt, & revera ſunt, qui patrato nefario facinore tollere cornua, hoc eſt, ſeſe impudenter efferre minimè verentur. Ac facinus quidem illud appellant, in oblata nimirum pecunia ſeſe glorioſiùs jactare, divinique præcepti auctoritati canoniciſque conſtitutionibus mammonam, pecuniam videlicet, anteferre. Impudentiæ vero nomine convicia & contumelias, quæ illi in clerum abſque pecuniæ præbitione cooptatis ingerunt, intellexêre. Non eſt in his, inquiunt, Dominus Deus; hoc quoque ex ſcriptura, Regum tertio. Eos igitur magna demiſſione Deo ſupplicare, ac peccati veniam expoſcere, non contrà iniqua largitione efferri oportet. Iniquam verò appellat largitionem, non quod ipſa ſit ejuſmodi: ſi enim iniqua fuerat, cur admiſſa? aut cur è clero, qui dedit, non prorſus ejicitur, & in eum, qui data pecunia in clerum electus eſt, animadvertitur? Non igitur quod ſeipsâ ſit talis, idcirco hæc iniqua dicta donatio eſt; ſed quòd ejus vitio, qui ſe ob illam jactat & æqualibus anteponit, ut proinde non illum demereri numen, ſed auram inanem popularesque rumuſculos captare ea donatione voluiſſe ſuſpicari liceat, ſpeciem, hominum exiſtimatione, induit pravitatis. Quod etiam ſatis ex ſequentibus declaratur. Nam ſi quem, inquit Canon, ob ordinationem id aliquando feciſſe, pecuniam videlicet obtuliſſe, compertum fuerit, Canonum in eo conſtitutiones ſervari placet: Canonum ſcilicet, Apoſtolici undetrigeſimi, Synodique Chalcedonenſis ſecundi. Quemadmodum igitur hoc loco, iniqua donatione intercedente, & qui ordines contulit, & qui ſuſcepit, uterque pœnis afficitur: idem de illa quoque donatione, ſi ea revera legibus adverſaretur, conſtitutum fuiſſet. Horum porro Canonum explicationem, qui voluerit, ſuis locis reperiet.

C

D

E

Zωναρ. Τινὲς εἰς κλῆρον καταλαγχάνειν μέλοντες προσφέρειν τῇ ἐκκλησίᾳ χρήματα, ὡς ἀφιερωτες ταῦτα τῷ Θεῷ· εἶτα τούτοις θαῤῥοῦντες, καὶ τῇ δόσει τοῦ χρυσίου καυχώμενοι, ὠνείδιζον ἀδεῶς τὸν δόσεως χρυσίου χωρὶς, δι' ἀρετὴν ἴσως ἢ καὶ λόγον, καταλαγχάνοντας τῷ κλήρῳ. τοὺς μὲν τοιούτους πρῶτον μὲν ὑποβιβάζεσθαι βούλεται ὁ κτήμων ἐκ τοῦ οἰκείου βαθμοῦ, καὶ εἰς ὃν ἔχαζον τόπον τοῦ τάγματος, ἐν ᾧ εἰσι, τάττεσθαι· εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τὰ αὐτὰ ποιοῦσιν, ὑπερημάδην αὐτοὺς, ἵνα διορθωθῶσι. προοιμάζονται δὲ οἱ ὃν κτήμονα ἐκδεδεμένοι, ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. ἐκείνῳ γὰρ εἴρηται ἐν τῇ πρώτῃ καθολικῇ ὑπιστολῇ, τὸ, ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον. καὶ ἐκλαμβάνουσι ἔστι τὸ ῥητὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημόντων, καὶ μὴ μετανοούντων. εἶτα καὶ χεῖρον λέγουσιν, ὥσπερ δὴ καὶ ἔστι, τὸ μὴ τιμᾶν ἁμαρτίαν πρωτοκλισίαν, ἤγουν ἀναισχυντίαν· ἁμαρτίαν μὲν καλοῦντες, τὸ ἐγκαυχᾶσθαι ὅτι τῇ προσαγωγῇ τῶν χρημάτων, καὶ προτιμᾶν τῆς τοῦ θεοῦ ὑπακοῆς καὶ τῶν κανονικῶν διατάξεων μαμωνᾶ, τὰ χρήματα δηλονότι. ἀναισχυντίαν δὲ ὃν ὀνειδισμὸν καὶ τιμίαν, διὰ ἐπάγουσι τοῖς κληρωθῆσι χωρὶς παροχῆς χρημάτων. ἐν τούτοις οὐκ ἔστι, φασὶ, κύριος ὁ θεὸς, καὶ τοῦτο ὃ γραφικὸν, ἐκ τῆς τρίτης τῶν βασιλειῶν. χρὴ οὖν ἀυτοὺς ταπεινοῦντας προσπίπτειν τῷ θεῷ, καὶ αὐτὴν τοῦ ἁμαρτήματος ἄφεσιν, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπαίρεσθαι ὅτι τῇ δόσει τῇ ἀδέσμῳ. ἄδετμον δὲ τὸν δόσιν καλῶ, ὁ κατ' αὐτὸ. εἰ γὰρ ἄθεσμος διὰ, ἀλλὰ πρόσεδέχθη; καὶ διὰ μὴ καὶ αὐτὸς πλέον ἐξωθῆται τοῦ κλήρου, καὶ ὁ ὅτι δόσει τοῦτον κληρώσας κολάζεται; ὁ κατ' αὐτὸ τοίνυν ἄθεσμος ἡ δόσις ἐκλήθη, ἀλλ' ὅτι ἐκβάινει ταύτῃ ποιεῖ νομίζεσθαι ἄθεσμον, ὡς δι' αὐτὴν αἰλαζονευόμενος καὶ κατεπαιρόμενος τῶν ὁμοταγῶν, καὶ ἐντεῦθεν ὑπόληψιν δίδως, ὅτι ὁ τῷ θεὸν ἐποιήσατο τὴν προσαγωγὴν, ἀλλ' ἵν' ἔχοι ταύτῃ εἰς καύχημα καὶ αἰλαζονείαν ὑποθεσιν. τοῦτο δὲ δηλοῖ καὶ ἀπὸ τῆς ἐφεξῆς, φησὶ γὰρ ὁ κανών· εἰ δέ τις ὅτι χειροτονίᾳ φανῇ ποτὲ τοῦτο πεποιηκώς, τὸ δῶναι δηλαδὴ χρήματα, γινέσθω κατὰ τὸν κανόνας, ἤγουν ὃν ἀποστολικὸν, ὃς εἰκοστὸς ἔννατός ἐστι, καὶ κατὰ ὃν δεύτερον τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου. ὥσπερ οὖν ἀνέσμου ὄντος τοῦ δόσεως, καὶ ὁ χειροτονήσας ποινηλατῆται, καὶ ὁ χειροτονηθεὶς, ὥστως καὶ ἐγίνετο ἂν, εἰ πρὸς ἀληθειαν ἄθεσμος ἦν. πῶς δὲ τῶν κανόνων τούτων ἐξήγησιν ὁ ζητῶν εὑρήσει ἐν τοῖς τόποις αὐτῶν.

F

Arist. *Iſti, qui ſe per auri largitionem in Eccleſiâ conſtitutos gloriantur, illos autem, qui propter virtutem eliguntur, & ſine largitione conſtituuntur, vilipendunt, viſum eſt, ut ultimum ordinis ſui gradum accipiant: Sin perſeverent, puniantur. Qui vero ordinationis gratiâ hoc fecerint, à communione, non ſecus ac Simon Magus à Petro, excindantur.*

Dicendi facultatem & virtutem præferre oportet, & qui ſic ſe habere inveniuntur ſine auri donatione in Eccleſiæ clero conſtitui debent, & non probris onerari ab iis, qui per largitionem quamcunq; in Eccleſiâ collocantur: ſed potius

Αριστ. Τοὺς ἐγκαυχωμένους ἀπὸ δόσεως χρυσίου πεπαῦσθαι ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀτιμάζοντας τοὺς δι' ἀρετὴν ἐκλεγομένους, καὶ χωρὶς δόσεως καταλαγχάνοντας· ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ ἔχαζον βαθμὸν τοῦ ἰδίου λαμβάνειν τάγματος· εἰ δὲ ὑπεμμένοιεν, ὑπερημάδην· τοὺς δ' ὑπὲρ χειροτονίᾳ τοῦτο πεποιηκότας, ἐκκόπτεσθαι τῆς κοινωνίας, ὡς ὑπὸ Πέτρου τοῦ Σίμωνα μάγον.

Τὸν λόγον δεῖ καὶ τῇ ἀρετῇ προτιμᾶσθαι· καὶ χωρὶς δόσεως χρυσίου, τοὺς ὕτως ἔχειν διεσκομμένους τάττεσθαι χρὴ ἐν τῷ κλήρῳ τῆς ἐκκλησίας· καὶ μὴ ὀνειδίζεσθαι αὐτοὺς ὑπὸ τῶν καταταγέντων τῇ ἐκκλησίᾳ διὰ οἱασδήτινος δόσεως· ἀλλὰ μᾶλλον

Digitized by Google

μᾶλλον ϗ ἐπαινῆσθαι, ὡς δι' ἀρετὴν βίου ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκλεγέντας. εἰ δέ τινες, ὡς ἐλλαγχώμενοι δηλ. τῇ τοιαύτῃ ἀνθέσμῳ δόσει, ϗ τῇ πονηρᾷ ταύτῃ συνηθείᾳ τῇ ἀλλοτριούσῃ ἀπὸ θεοῦ ϗ πάσης ἱερωσύνης, καταναιδίσσουσιν ἀναιδεῖ προσώπῳ, ϗ ἀπεριφαλύπτῳ στόματι τὰς ἀνὰ χρυσίου καταβεβηκότας κληρικάς· ϗ ἔσχατον βαθμὸν ἐν τῷ οἰκείῳ τάγματι λήψονται. εἰ δ' ϗ ὕστερον ὑβριμοίεν αὖθις ἀναιδίζοντες, δι' ὑπερτίμου διορθωθήσονται· ϗ ταῦτα μὲν περὶ τῶν εἰς κλῆρον καταλεγομένων. ὅσοι δ' ἀπὸ χρημάτων χειροτονίας τύχωσί τινος, καθαιρεθήσονται ϗ αὐτοὶ, ϗ οἱ χειροτονήσαντες αὐτούς.

A laudibus ornari, ut qui propter vitæ pietatem à ſancto ſpiritu electi ſunt. Si qui autem, ut in illegitima iſtiuſmodi datione, & impiâ iſtâ conſuetudine, quæ à Deo & omni ſacerdotio alienat, gloriantes vultu impudente, & ore aperto Clericos, qui ſine auro conſtituti fuerint, probris affecerint; ultimum gradum in ordine ſuo accipient: Si autem ſic probra in eos jacere perſeverent, per pœnam corrigentur. Et hæc quidem de iis, qui in clerum conſcripti ſunt. Quicunque autem per pecuniam ordinationem aliquam conſequuntur, deponentur, & ipſi, & qui eos ordinârunt.

B

ΚΑΝΩΝ ϛ'.

Ἐπειδήπερ κανών ἐστιν ὁ λέγων, δὶς τοῦ ἔτους καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν χρῆναι γίνεσθαι διὰ συναθροίσεως Ἐπισκόπων τὰς κοινωνικὰς ζητήσεις, διὰ τὸν συνειθισμὸν ϗ τὸ ἐνδεῶς ἔχειν πρὸς ὁδοιπορίαν τοὺς συναθροιζομένους, ὥρισται οἱ τῆς ἁγίας συνόδου ὅσοι πατέρες, ἐξ ἅπαντος τρόπου ϗ προφάσεως, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ γίνεσθαι, ϗ τὰ ἐσφαλμένα διορθοῦσθαι. Τὸν οὖν τὸν κανόνα ϗ ἡμεῖς ἀνανεούμεθα, ϗ εἴ τις εὑρεθῇ ἄρχων τοῦτο κωλύων, ἀφορίζέσθω· εἰ δέ τις ὑπὸ τῆς μητροπολιτικῆς ἀμελήσοι τοῦτο γίνεσθαι, ἐκτὸς ἀνάγκης ϗ βίας καί τινος C εὐλόγου προφάσεως, τοῖς κανονικοῖς ὑποκείσθω. Ἐπεὶ δὲ συνόδου γινομένης θεϊκῆς ϗ εὐαγγελικῆς διαταγμάτων, διὰ τοῖς συναθροισθεῖσιν Ἐπισκόποις ἐν μελέτῃ ϗ φροντίδι πάσῃ φυλάττεσθαι τὰς θείας ϗ ζωοποιοὺς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. ἐν γὰρ τῇ φυλάξει αὐτῶν ἀνταπόδοσις πολλή, ὅτι ϗ λύχνος ἐντολὴ, νόμος δὲ φῶς ϗ ὁδὸς ζωῆς, ἔλεγχος ϗ παιδεία· ϗ ἡ ἐντολὴ Κυρίου πηλαυγῆς φωτίζουσα ὀφθαλμούς. μὴ ἔχειν δὲ ἄδειαν τὸν μητροπολίτην, ἐξ ὧν ὑπάρχει ὁ Ἐπίσκοπος μετ' αὐτοῦ, ἢ κτῆνος ἢ ἕτερον εἶδος ἀπαιτεῖν· εἰ γὰρ τοῦτο ἐλεγχθῇ πεποιηκὼς ἀποτίσει τετραπλάσιον. D

Canon VI.

Quoniam Canon eſt, qui dicit, bis in anno in unaquaque provincia per congregationes Epiſcoporum fieri oportere quæſtiones canonicas, propter vexationem, & quod itineri peragendo minùs ſufficerent qui congregabantur, ſtatuerunt ſancti ſextæ Synodi patres, quovis modo & quacunque ex cauſa, ſemel in anno fieri, & delicta corrigi. Hunc ergo Canonem nos quoque renovamus; & ſi quis magiſtratus hoc prohibere inventus fuerit, ſegregetur: ſi quis autem Metropolitanus hoc fieri non curaverit, præterquam vi vel neceſſitate & juſta aliqua de cauſa, Canonicis pœnis ſubjiciatur. Cum autem de Canonicis & evangelicis rebus fiat Synodus, opus eſt ut congregati Epiſcopi magnam curam & diligentiam gerant, ut divina & vivifica Dei mandata ſerventur. In eis enim ſervandis eſt retributio multa, quoniam lucerna eſt mandatum, lex vero lux & via vitæ, probatio & diſciplina; & mandatum domini lucidum illuminans oculos. Ne liceat autem Metropolitano, ex iis quæ ſecum affert Epiſcopus, vel jumentum vel aliquam rem aliam petere. Si enim hoc feciſſe convictus fuerit, reddet quadruplum.

ΒΑΛΣ. Κανόνων διαφόρων διοριζομένων πότε ὀφείλουσι γίνεσθαι αἱ συνόδοι, ϗ τῶν μὲν λεγόντων ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ συνέρχεσθαι τοὺς ἐπαρχιώτας Ἐπισκόπους, τοῦ δὲ δὶς τοῦ ἔτους· ὁ παρὼν κανὼν διὰ τὴν ὀδοιπορίας Συνοχιβὼ τῶν Ἐπισκόπων καλυκυλέθησε τὴν η'. κηρύνι τῆς ς'. συνόδου, τοῦ διορίζομένου ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ τούτους συναθροίζεσθαι, ϗ διωρίσατο οὕτω γίνεσθαι, εἰ μή τις ἀνάγκη ϗ βία ἢ ἄλλη πρόφασις εὔλογος τὴν σύνοδον ἐμποδίσει· τοὺς δὲ μὴ οὕτω ποιοῦντας ἀρχιερεῖς τοῖς κανονικοῖς ὑποκεῖσθαι, ἀλλὰ ϗ τοὺς πολιτικοὺς ἄρχοντας, τοὺς κωλύοντας τοὺς γινέσθαι, ἀφορίζεσθαι. ὅτε μέντοι, φησὶν, ἡ σύνοδος χρὴ, ὀφείλουσιν οἱ Ἐπίσκοποι φροντίζειν τοῦ φυλάττεσθαι τὰς εὐαγγελικὰς ϗ κανονικὰς παραδόσεις, ϗ τὰς ἄλλας ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. ϗ κανονικαὶ μὲν παραδόσεις εἰσὶν οἱ ὅροι ϗ παράδοσοι ἀφορισμοὶ, αἱ καταγωγαὶ τῶν κληρικῶν, αἱ παραδόσεις τῶν ἐπισκοπικῶν προσταγμάτων, ϗ τὰ τοιαῦτα· εὐαγγελικαὶ δὲ παραδόσεις ϗ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ τὸ βαπτίζεσθαι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς ϗ τοῦ υἱοῦ ϗ τοῦ ἁγίου πνεύματος, τὸ μὴ μοιχεύσῃς, μὴ πορνεύσῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, ϗ τὰ ὅμοια. ἐπεὶ δὲ ἔμαθον οἱ πατέρες, ὅτι ἐν ταῖς συνελεύσεσι τῶν Ἐπισκόπων μητροπολίτῃ τινὲς καταξιοῦσιν αὐτῶν, ϗ ἀπαιτοῦσιν ἵππους ἢ ἕτερά τινα εἴδη, ὥρισε ϗ τοῦτο κολάσαι, ϗ τὸ τοιοῦτόν τι ποιήσαντα μητροπολίτην, ἀνταποδοῦναι τὸ διπλοῦν τοῦ ληφθέντος. καλῶς δὲ εἶπεν ὁ κανών, μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας τὸ μητροπολίτῃ ἀπαίτησίν τι ἐξ ὧν ὁ Ἐπίσκοπος ὑπάρχει. εἰ γὰρ ἑκὼν τὸ Ἐπίσκοπος θελήσει δωρήσασθαι τὸ μητροπολίτῃ αὐτοῦ διά τινος πράγματος, οὐ κωλυθήσεται τοῦτο ποιῆσαι. ζήτει τὸ ιη'. κεφ. τοῦ η'. τίτλου τοῦ πρώτου Συντάγματος, ϗ τὸν η'. κανόνα τοῦ ἐν τῷ Τρούλλῳ Συνόδου.

Balsamon. Cùm diverſi Canones ſtatuant, quando fieri debeant ſynodi; & alii quidem ſemel in anno convenire oportere provinciales Epiſcopos, alii verò bis in anno dicant: hic Canon, ob itineris moleſtiam Epiſcopis, octavum Canonem vi. Synodi ſecutus eſt, qui decernit eos ſemel in anno congregari oportere, & ſic faciendum eſſe, niſi quædam vis, vel neceſſitas, vel cauſa probabilis impedimento fuerit, quominus conveniant; Antiſtites autem, qui non ita faciunt, pœnis Canonicis ſubjici; ſed & civiles magiſtratus, qui hoc fieri prohibent, ſegregari. Quando autem fuerit, inquit, facta Synodus, debent Epiſcopi curam gerere, ut evangelicæ & Canonicæ traditiones ſerventur & alia Dei mandata. Et ſunt Canonicæ quidem traditiones, juſtæ & injuſtæ excommunicationes, clericorum ordinationes, Epiſcopalium rerum adminiſtrationes, & ſimilia: Evangelicæ autem traditiones & mandata Dei, baptizari in nomine Patris & filii & Spiritûs ſancti; non mœchaberis, non ſcortaberis, non falſum teſtimonium dices, & ſimilia. Quoniam autem intellexerunt patres, quòd in Epiſcoporum concionibus quidam Metropolitani nimis ſua poteſtate & imperio in eos utuntur, & equos ab eis, vel aliqua alia exigunt, id quoque ceſſare ſtatuerunt, & Metropolitanum, qui tale quid fecerit, quadruplum ejus quod datum eſt reſtituere. Pulchrè autem dixit Canon, non licere Metropolitano quidquam eorum exigere, quæ affert Epiſcopus. Si enim ſua ſponte voluerit Epiſcopus Metropolitanum aliquo ejuſmodi dono proſequi, non prohibebitur hoc facere. Quære viii. cap. viii. tit. præſentis operis, & vii. Can. Syn. in Trullo.

Zonar.

Digitized by Google

ZONAR. De Synodis in unaquaq; provincia quotannis celebrandis multi Canones extant. Idem hic quoque ſtatuit, canoniſque in ſexta Synodo editi meminit, à qua quidem, ut Epiſcopis itinerum moleſtiæ vexationeſque minuerentur, ſemel in anno Synodum in ſingulis provinciis haberi decretum eſt, ac antiquiorem de ſynodicis conventibus celebrandis conſtitutionem reſtituit. Quod ſi magiſtratus aliquis Synodo cogendæ obſtet, ſegregari, & Metropolicanos, qui eam nulla neceſſaria cauſa interveniente nullaq; vi coacti prætermiſerint, canonicis pœnis teneri jubet. In Synodo porro de canonicis Evangeliciſque negotiis habitâ, an divina præcepta ſerventur, ſtudioſè ab Epiſcopis inquirendum. Ac negotia quidem canonica ſunt exempli cauſa; an ſegregationes jure irrogentur; an per Oeconomos ex uniuſcujuſque ipſorum clero delectos Eccleſiarum bona ab Epiſcopis adminiſtrentur, aliaq; hujuſmodi canonicis conſtitutionibus definita ſerventur, inveſtigare. Evangelica vero ea ſunt, quæ nobis in Evangelio præcipiuntur; quale eſt illud, ut in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti baptiſmus adminiſtretur; & ne quis uxorem ſuam ejiciat exceptâ cauſâ fornicationis; ac ejus generis alia. Hæc enim omnia, an in ſubjectis cuique regionibus ita fierent, Epiſcopi convenientes inquirebant; & an juxta divina mandata homines vitam inſtituerint. Hinc teſtimonia quoq; Canon ex Pſalmorum & ex Proverbiorum libris adducit. Ad hæc, ne Metropolitano liceat, Epiſcopis ex Canonis præſcripto in eum locum quem ipſe delegerit congregatis, aliquid ex ipſorum rebus, nec jumentum, equum ſorte aut mulum, nec aliud quidpiam ſibi vindicare, decernit. Quod ſi rem aliquam ab eo vindicatam atque ablatam eſſe probatum fuerit, quadruplum reddet.

ARIST. *Quandoquidem non eſt poſſibile, ut Synodus, juxta decretum olim editum, bis quotannis celebretur, ſemel, uti ſextæ Synodo viſum eſt, habeatur. Et Magiſtratus, qui hoc prohibuerit, ſegregetur: & Epiſcopus, qui id fieri non curaverit, pœnis ſubjiciatur. Habitâ autem Synodo, ſi Metropolitanus quippiam à quovis Epiſcopo abſtulerit, quadruplum reddet.*

Et hæc Synodus illud confirmat, nempe ſemel quotannis in unaquâque provinciâ haberi Synodum: eum autem qui regioni præeſt, ſi Epiſcoporum conventum propter Canonica & Evangelica factum negotia prohiberi deprehendatur, ſegregat; Metropolitanum autem, qui curam non gerit ut hoc fiat, ſine neceſſitate aliquâ & violentiâ Canonicis pœnis ſubjicit. Et jubet autem, non licere Metropolitano aliquid ex iis, quæ Epiſcopi ſecum attulerint, ut jumentum vel aliquid aliud, auferre. Si autem deprehenſus fuerit aliquid ex eis abſtuliſſe, illud ad quadruplum exigetur.

CANON VII.

Dixit Paulus divinus Apoſtolus, Quorundam hominum peccata ante manifeſta ſunt: quorundam vero etiam ſubſequuntur. Præcedentibus enim peccatis, alia quoque ea ſequuntur. Impiam ergo eorum ſectam, qui Chriſtianos accuſant, alia quoque impia conſecuta ſunt. Quemadmodum venerabilium imaginum aſpectum ex Eccleſia ſuſtulerunt, alias quoque conſuetudines reliquerunt, quas quidem oportet removari, & tam ex jure ſcripto quam non ſcripto ſic obſervari. Quacunq; ergo templa conſecrata ſunt abſque ſanctis reliquiis martyrum, in iis fieri ſtatuimus reliquiarum depoſitionem cum conſuetis precibus. Qui autem templum conſecrat ſine ſanctis reliquiis, deponatur, ut qui Eccleſiaſticas traditiones tranſgreſſus ſit.

BALS. Mos erat Eccleſiaſticus divina templa per ſanctas martyrum reliquias conſecrare. Chriſtianorum autem accuſatores, ſeu imaginum hoſtes exuſtoreſque, qui venerabilium & ſanctarum imaginum cultores

ΖΩΝΑΡ. Περὶ δ γίνεσθαι συνόδους ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καθ' ἕκαστον ἔτος. Διάφοροι κανόνες διαλαμβάνουσι, καὶ ὁ πρῶτον ὁ ἕκτος, καὶ μέμνηται δ κανόνος τῆς ἕκτης συνόδου, ἥτις ἅπαξ δ ἐνιαυτῷ διετυπώσατο γίνεσθαι τὰς συνόδους ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἵνα μὴ πολλὴν ὄχλησιν καὶ χαλεπονομίαν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις οἱ Ἐπίσκοποι ἔχωσι, καὶ ἀνανεοῖ τὸν περὶ τῆς Συνόδων παλαιοτέρων διάταξιν. καὶ εἰ ἄρχων κωλύσῃ, φησὶ, δ γίνεσθαι σύνοδον, ἀφοριζέσθω, καὶ τὸν ἀμελοῦντα δ προστάγματος μητροπολίτας, εἰ μὴ ἀνάγκη τις μεσολαβήσῃ καὶ βία, κανονικοῖς ὑποβάλλῃ ἐπιτιμίοις. ὅτι δ ἡμῖν τῶν Συνόδων περὶ κανονικῆς καὶ εὐαγγελικῆς πραγμάτων, δῆ τὸν Ἐπισκόπους φροντίζειν, εἰ φυλάσσονται αἱ θῆαι ἐντολαί. κανονικὰ μὲν οὖν πράγματα εἶεν ἂν οἱ ἀφορισμοί, εἰ δικαίως γίνονται σκοπούμενοι, εἰ δὲ οἰκονόμων ὄντων ἐκ τῶν κλήρων αὐτῆς τὰ τῆς ἐκκλησιῶν διοικοῦσιν οἱ Ἐπίσκοποι, καὶ τοιαῦτά τινα, ἃ οἱ κανόνες γίνεσθαι διατάττονται. εὐαγγελικὰ, ἃ διὰ δ εὐαγγελίου ἡμῖν βαπτίζονται· οἷόν ἐστι δ βαπτίζειν εἰς ὄνομα πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, καὶ δ μὴ ἐκβάλλειν τινὰ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐκτὸς λόγου πορνείας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. ταῦτα γὰρ πάντα ἠρώτων, εἰ ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῆς ἐγίνοντο, οἱ ἀρχιερεῖς ἀφοριζόμενοι, καὶ εἰ κατὰ τὰς θείας ἐντολὰς βιοῦσιν οἱ ἄνθρωποι. καὶ μαρτυρίας γραφικὰς ὁ κανὼν προφέρει ἔκ τε δ ψαλτῆρος καὶ ἐκ τῶν παροιμιῶν. καὶ ὅτι τούτοις προσέθηκαν, ὅτι Συναγομένων τῶν Ἐπισκόπων ἔνθα ὁ μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας ὁρίσῃ κατὰ τὸν κανόνα, μὴ ἔξῃ ὁ μητροπολίτης ἐξουσίαν ἁπαιτεῖν τι ἐξ αὐτῶν, ἔτι κτηνῶν, ἵππων τυχὸν ἢ ἡμιόνων, ἔτι τι ἕτερον εἶδος. εἰ δὲ καὶ ἀπαιτήσας καὶ λαβών τι ἐλεγχθείη, ἀποδώσει δ τετραπλοῦν.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπεὶ μὴ δυνατὸν, κατὰ τὸ πάλαι δόξαν, δὶς τοῦ ἔτους γίνεσθαι Σύνοδον· γινέσθω ἅπαξ κατὰ τὸ δόξαν τῇ ἕκτῃ. καὶ ὁ κωλύσας ἄρχων, ἀφοριζέσθω· καὶ ὁ ἀμελήσας Ἐπίσκοπος, ἐπιτιμάσθω. τῆς Συνόδου δ γινομένης, εἴ τι ὁ μητροπολίτης ἀφείληταί τι τῶν τοῦ Ἐπισκόπου, ἀποτισάτω τετραπλάσιον.

Βεβαιοῖ καὶ αὕτη ἡ Σύνοδος, τὸ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ γίνεσθαι σύνοδον ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ· καὶ ᾧ μὴ κατὰ χώραν ἄρχοντα, εἰ διαρεθῇ κωλύων τὸν τῶν Ἐπισκόπων Συνέλευσιν, τὸν περὶ κανονικῆς καὶ εὐαγγελικῆς πραγμάτων γινομένην, ἀφορίζει· ᾧ δ μητροπολίτῃ ᾧ ἀμελοῦντα τούτου γένηται, ἄνευ τινὸς ἀνάγκης καὶ βίας, κανονικοῖς ἐπιτιμίοις καθυποβάλλει. προστάττει δ καὶ τό, μὴ ἔχειν ἄδειαν ᾧ μητροπολίτῃ ἀφαιρεῖσθαί τι ὧν οἱ Ἐπίσκοποι ἐπιφέρονται μεθ' ἑαυτῶν, ἢ κτῆνος ἢ ἕτερον εἶδος· εἰ δ ἐλεγχθῇ ἀφελόμενός τι ἐξ αὐτῶν, ἀπαιτεῖσθαι τοῦτο εἰς τὸ τετραπλάσιον.

ΚΑΝΩΝ ζ'.

Ἔφη Παῦλος ὁ θῖος ἀπόστολος, τινῶν ἁμαρτίαι ἀνθρώπων πρόδηλοί εἰσι, τισὶ δ καὶ ἐπακολουθοῦσιν. ἁμαρτιῶν γὰρ προκαταλαμβανουσῶν, καὶ ἕπεται ἁμαρτίαι ἕπονται ταύταις. τῇ οὖν ἀσεβεῖ αἱρέσει τῶν χριστιανοκατηγόρων καὶ ἄλλα ἀσεβήματα συνηκολούθησε. ὥσπερ γὰρ τὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀφεῖλον ὄψιν ἐκ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἕτερά τινα ἔθη παρελιπάσιν, ἃ χρὴ ἀνανεωθῆναι, καὶ κατὰ τὸ ἔγγραφον καὶ ἄγραφον θεσμοθεσίαν ὕπο κρατεῖν. ὅσοι οὖν σεπτοὶ ναοὶ καθιερώθησαν ἐντὸς ἁγίων λειψάνων μαρτύρων, ὁρίζομεν ἐν αὐτοῖς κατάθεσιν γίνεσθαι λειψάνων μετὰ τὸ συνήθους εὐχῆς. ὁ δ ἄνευ ἁγίων λειψάνων καθιερῶν ναὸν, καθαιρείσθω, ὡς παραβεβηκὼς τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις.

ΒΑΛΣ. Ἔθος ἦν ἐκκλησιαστικὸν τοὺς θείους ναοὺς καθιερῶσθαι διὰ ἁγίων λειψάνων μαρτυρικῶν. οἱ δ χριστιανοκατήγοροι ἦσαν εἰκονοκάσται, οἱ λέγοντες τὰς προσκυνητὰς τῶν σεπτῶν καὶ ἁγίων

Digitized by Google

ἁγίων εἰκόνων εἰδωλολάτρας, ἐπέκεινα τῆς αἱρέσεως αὐτῶν τῆς A idololatras esse dicunt, ultra eorum hæresin & adversus
ὀρθοδόξων μανίας, καὶ σεπτοὺς ναοὺς καθιέρωσαν orthodoxos insaniam, veneranda quoque templa sine
ἐκτὸς ἁγίων λειψάνων. φασὶν οὖν οἱ πατέρες, ὅτι ταῖς ἀν- sanctis reliquiis consecrârunt. Dicunt ergo patres, quòd
θρωπίναις ἁμαρτίαις ἐπακολουθοῦσι καὶ ἕτεραι ἁμαρτίαι, humanæ peccata alia quoq; peccata consequuntur, ut dicit
καθὼς μέγας Ἀπόστολος Παῦλον. καὶ ἐπεὶ τῇ αἱρέσει magnus Apostolus Paulus. Et quoniam Iconomachorum
τῶν εἰκονομάχων καὶ ἄλλα κακὰ ἐπακολούθησαν, (παρε- hæresin alia quoque mala subsecuta sunt: (prætermissæ
λείφθησαν γὰρ ἔθισμα ἐκκλησιαστικὰ ἀναγκαῖα,) ὁρίζο- sunt enim necessariæ consuetudines Ecclesiasticæ) decer-
μεν τοὺς καθιερωθέντας ναοὺς ἄνευ ἁγίων λειψάνων πάλιν nimus, ut templa, quæ absque reliquiis consecrata fuêre,
καθιερωθῆναι διὰ λειψάνων, καὶ ἐφεξῆς οὕτω γίνεσθαι· τοὺς rursus per reliquias consecrentur, & sic deinceps fiat: ii
δὲ καθιεροῦντας ναοὺς χωρὶς ἁγίων λειψάνων καθαιρεῖσθαι. autem, qui templa sine sanctis reliquiis consecrant, depo-
καὶ ὁ μὲν κανὼν ταῦτα. εἶπε δέ τις, Καὶ πῶς ἄνευ κατα- nantur. Et hæc quidem Can. Dixit autem nonnemo, Et
θέσεως λειψάνων σήμερον τὰ οὐκτήρια καθιεροῦνται· καὶ διὰ B quomodo oratoria hodie sine reliquiarum depositione
τί ἐ γίνονται ἱεροτελεσίαι ἐν αὐτοῖς καὶ παρὰ Ἐπισκόπων, consecrantur? Et cur sacra in eis non celebrantur etiam
ἀλλὰ παρὰ ἱερέων μόνων; καὶ ἤκουσεν, ὡς τὰ γινόμενα παρὰ ab Episcopis, sed à solis sacerdotibus? Eique responsum
τῶν ἀρχιερέων ἀντιμίνσια, καθ' ὃν καιρὸν καθιέρωσις fuit, Quod quæ fiunt ab Antistitibus superaltaria, eo tem-
ναοῦ γίνεται, διὰ διδόμενα εἰς οὐκτηρίων οἴκοις, ἀρκοῦσιν ἀντὶ pore quo fit templi consecratio, oratoriis tradita sufficiunt pro consecratione, sive dedicatione ac inthronizatione, encæniis & apertionibus. Propterea enim & ἀντιμίνσια appellata sunt, quòd multas ejusmodi mensas exprimant & referant, quæ sanctam dominicam mensam perficiunt. Cæterum Antistites sacra non faciunt in oratoriis, quæ non sunt dedicata, quoniam præsulatûs dignitas deprimitur, si non sit thronus in quo Episcopus apostolicè collocatur, nec alia quæ templi consecrationem C decoremq; constituunt. Cùm autem interrogâssent aliqui, quando fit Ecclesiarum consecratio? Responso acceperunt, quòd fundamenti quidem locatio fit per solam orationem Episcopi illius regionis, & crucis fixionem: consecratio autem post templi perfectionem, quando fiunt encænia & apertiones & inthronizatio, & universa ejus perfectio, sacro chrismate inuncti, & martyrum reliquias susciplentis. Cùm instaret autem quispiam; debere deponi Antistitem, qui in non dedicata Ecclesia sacrificaverat; quemadmodum deponitur & qui templum consecrat sine sanctis reliquiis: sanctissimus ille Patriarcha Dominus Lucas pronunciavit, alio quodam talem esse D puniendum Antistitem, prout scilicet Synodo visum fuerit; sed non per depositionem. Delicta enim ea sunt longe lateque dissidentia.

ἐπειδὴ καὶ τῶν εἰκονομάχων ἄλλα τε κακὰ ἐπακολούθησαν, καὶ ἄνευ ἁγίων λειψάνων ἱερὰ ἐκτίσθησαν οἶκοι, ἐπὶ τούτοις ἐκεῖνοι ἐκκλησιαστικὰ ἔθη ἀνέτρεψαν, καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς ἄνευ ἁγίων λειψάνων ἱερουργίαι ἐγένοντο· ἀναγκαίως οὖν ὁρίζομεν, καθὼς καὶ τὸ παλαιὸν ἔθος ἐκράτησε, καὶ ἐν τοῖς καθιερουμένοις ναοῖς ἄνευ ἁγίων λειψάνων μὴ τίθεσθαι λείψανα ἁγίων μαρτύρων, καὶ τὸν καθιερούμενον ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἐπὶ τῇ καθιερώσει τοῦ ναοῦ ἐπιτελεῖν τὰ ἐπιβάλλοντα τοῖς καθιερουμένοις ἱεροῖς, καὶ ἐκδιδόναι τὸν ἐκκλησιαστικὸν τύπον, καθὼς καὶ τὸν τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκτέθειται· εἴ τις δὲ ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος παρὰ τοὺς παρόντας κανόνας ἐπιτελοίη τὰ τῆς καθιερώσεως, καθαιρείσθω.

Quæcunque templa ante hanc synodum, sine consuetis Episcoporum precibus & Sanctorum Martyrum reliquiis, fundata fuerunt, in eis sanctas reliquias deponi, & consuetas preces celebrari definitum est. Quicunque autem post hanc synodum sine reliquiis templum consecrâsse deprehendantur, depositione damnantur, ut traditionum Ecclesiasticarum transgressores.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτο δὲ ἀποστολικὸν ῥητὸν ὁ μὲν μέγας Βασίλειος ἄλλως ἐξελάβετο. ὅτι γὰρ οἱ πατέρες ἐνταῦθα ἁπλοϊκώτερον ἐδέξαντο δὲ, ἐπακολουθοῦσι, δὲ ἔπεσθαι δηλονότι ταῖς προλαβούσαις ἁμαρτίαις καὶ ἕπεσθαι· καὶ τοῦτο ἐκβιῶναι φασὶν ὅτι τῶν εἰκονομάχων. ἐκείνους γὰρ ὀνομάζουσι χειρισμοκατηγόρους, ὡς κατηγοροῦντας τῶν χειρισμῶν εἰδωλολατρείαν. ὁ μόνον γὰρ τὰς ἐκκλησίας τοῦ κόσμου τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἐσύλησαν, ἀλλὰ καὶ ἔθη παλαιὰ προλελοίπασιν, ἃ καὶ ἀνανεοῦσιν ὅτι· ἵνα καὶ ἡ ἔγγραφος θεσμοθεσία καὶ ἡ ἄγραφος συνήθεια κρατῇ. δὲ δὲ προλέλοιπεν ἔθος ἐστὶ τοῦτο, δὲ ἐν ταῖς καθιερώσεσι τῶν θείων ναῶν μὴ γίνεσθαι κατάθεσις λειψάνων ἁγίων. ὅσοι οὖν, φασὶ, χωρὶς καταθέσεως ἁγίων λειψάνων καθιερώθησαν ναοὶ, δεξάσθωσαν νῦν καὶ ἅγια λείψανα κατατιθέμενα ἐν αὐτοῖς. ὁ δὲ καθιερῶν ναὸν χωρὶς ἱερῶν λειψάνων, καθαιρείσθω, ὡς παραβάτης τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως.

ZONAR. Magnus quidem Basilius aliter hoc Apostoli dictum interpretatus est. Hi vero Patres verbum illud, consequuntur, paulo simpliciùs accepêre, ut ad priora scilicet facinora alia quoque solere sequi intelligendum sit. Quod quidem Iconomachis aiunt contigisse. Illos namque Christianorum accusatores nominant, quippe qui Christianos idololatriæ accusarent. Nec enim ii solùm Ecclesias sacrarum imaginum ornamentis spoliavêre, sed antiquas etiam consuetudines reliquêre; quæ quidem, ut simul & scriptis consignata lex, & non scripta quoque consuetudo servetur, hujus Canonis decreto renovantur. Consuetudo porro prætermissa ea fuit, quòd cum divina templa consecrarentur, nullæ simul in eis sanctorum reliquiæ conderentur. Quæcunque ergo templa, inquiunt, absque conditis sanctorum reliquiis consecrata sunt, in eis sacræ quoque reliquiæ hoc demum tempore collocentur. Qui vero templum, non adhibitis sanctorum reliquiis consecraverit, eum, quippe traditionum quas à majoribus accepimus transgressorem, deponi jubent.

ΑΡΙΣΤ. Καταπιθέσθω μαρτύρων ἅγια λείψανα ἐν τοῖς F ἄνευ ἀντῶν καθιερωθεῖσι ναοῖς, μὴ τὴν συνήθειαν εὐχῆς. ὁ δὲ ἄνευ τούτων καθιερώσας, καθαιρείσθω, ὡς παραβὰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις.

ARIST. *Sancta martyrum reliquiæ in templis, quæ absque iis consecrata sunt, idque cum consuetis precibus, reponantur. Qui autem absque iis consecrat, ut Ecclesiasticas traditiones transgressus, deponatur.*

Digitized by Google

A

Canon VIII.

Quoniam Hebræorum religionis quidam errantes, Christum Deum noſtrum ſubſannare viſi ſunt, ſeſe quidem Chriſtianos eſſe fingentes, ipſum autem occulte negant, & clanculum ſabbata obſervant, & multa alia Iudaica faciunt: ſtatuimus, ut iſti neque ad communionem, neque ad orationem, neque ad Eccleſiam admittantur; ſed aperte ſint ſecundum ſuam religionem Hebræi, & neque filios ſuos baptizent, neque ſervum emant vel poſſideant. Si autem ex pura & ſyncera fide quis eorum converſus, & ex toto corde confeſſus fuerit, eorum B *moribus & rebus inſultans ac veluti triumphum agens, ut & alii refellantur & corrigantur; eum recipiant, & baptizent ejus liberos; & caveant ipſi ſe ab Hebræorum ſtudiis & inſtitutis deſcituros: ſin autem non ita ſe gerant, eos nullo modo admittant.*

Bals. Judæi quidam, cum quorundam criminum rei agerentur, vellent autem damnationem effugere, ad fidem Chriſtianam accedebant, & ſe Chriſtiana quidem ſentire præ ſe ferebant; ſed Judaica revera ſentiebant, ſabbata clanculum obſervantes, & noſtra lacerantes, ſuos C autem liberos baptizabant, & alia quædam pia faciebant ut orthodoxi fortaſſe viderentur. Dicunt ergo patres, eos non in aliquam communionem admittendos, nec permittendum ut filii eorum baptizentur, nec ut Chriſtianum ſervum ullo modo poſſideant, ſed juxta Hebræorum religionem ſe aperte gerant. Si quis autem à Judaica impietate, cum bona affectione, & ſine neceſſitate vel ſimulatione, ad orthodoxam fidem converſus fuerit, & Judaicis moribus valedixerit, & toto animo de iis triumphum egerit, & confeſſus fuerit ea quæ ab aliquibus prætextu facta ſunt, & ad Chriſtianorum fidei ludificationem reſpiciunt, ut & illi convincantur & corrigantur: D ipſe & ejus liberi ad communionem admittantur, & baptizentur, ſi priùs caverint fore ut à Judaicis traditionibus & ſtudiis abſtineant. Nota igitur iſta propter ſacerdotes qui Sarracenorum filios baptizant; & baptiſmum, qui ab illis propter corporis ſanitatem expetitur, non eſſe admittendum. Quadrageſimum verò quartum caput primi tit. primi lib. Baſil. inquit, Judæus qui ſe Chriſtianum eſſe velle præ ſe ferens, ut qui adverſus ſe accuſationem vel mutui actionem expectet, ad Eccleſiam confugit, debito non ſoluto, vel à crimine non abſolutus, ne admittatur. Quære & xlvii. caput ejuſdem libri & tit. Judæus mancipium Chriſtianum ne habeat, nec catechumenum cir- E cumcidat, nec alius hæreticus Chriſtianum ſervum habeat. Et liv. cap. Samaritanus autem nullus ſervum Chriſtianum habebit: ſed cùm primùm eum poſſederit, ſtatim in libertatem vendicetur. Si ſervus autem ejuſdem cum ipſo perverſæ opinionis fuerit, licebit ei Chriſtianam amplectenti opinionem, ſtatim etiam Romanam libertatem aſſequi.

Zonar. Quidam ex Judæis ſe fidei ſtudio teneri, Chriſtianamque religionem amplecti velle, ſimulabant: Chriſtum vero illi ſubſannabant, hoc eſt, Chriſto, privatim ab eo deficientes, illudebant, atque ſabbata ſecretò F colebant, & alios Judæorum ritus, quippe ut infantes ſuos præciderent, tum qui cadaver attigiſſet, qui lepra infectus eſſet, cui ſemen efflueret, quiq; ejuſmodi quidquam aliud antiqua lege vetitum feciſſent, tanquam impuros averſarentur, retinebant. Ejuſmodi igitur homines, nec ad communionem admitti, nec in conventum ſacræ precationis recipi, tum ab Eccleſiæ ingreſſu omnino arceri, Hebræorumque rurſum publicè profiteri ſectam, nec liberos ſuos baptizare, nec ipſis mancipium emendi facultatem eſſe, Synodus jubet. Chriſtianum

Κανων η'.

Επειδὴ πλανώμενοί τινες ἀπὸ τῆς τῶν Ἑβραίων θρησκείας μυκτηρίζειν ἔδοξαν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, προσποιούμενοι μὲν χριστιανίζειν, αὐτὸν δὲ ἀρνούμενοι κρύβδην, καὶ λαθραίως σαββατίζοντες, καὶ ἕτερα Ἰουδαϊκὰ ποιοῦντες, ὁρίζομεν τούτους μήτε εἰς κοινωνίαν, μήτε εἰς εὐχὴν, μήτε εἰς ἐκκλησίαν δέχεσθαι· ἀλλὰ φανερῶς εἶναι κατὰ τὸν ἑαυτῶν θρησκείαν Ἑβραίους· μήτε τοὺς παῖδας αὐτῶν βαπτίζειν, μήτε δοῦλον ἀγοράζειν ἢ κτᾶσθαι. εἰ δέ τις ἐξ εἰλικρινοῦς πίστεως ἐπιστρέψῃ τις ἐξ αὐτῶν καὶ ὁμολογήσῃ ἐξ ὅλης καρδίας, ἀριαμβεύων τὰ κατ' αὐτῶν ἔθη καὶ πρόγματα, προς δὲ καὶ ἄλλους ἐλεγχθῆναι καὶ διορθώσασθαι, τοῦτον προσδέχεσθαι, καὶ βαπτίζειν τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ ἀσφαλίζεσθαι αὐτοὺς ἀποστῆναι τῶν Ἑβραϊκῶν ἐπιτηδευμάτων· εἰ δὲ μὴ οὕτως ἔχοιεν, μηδαμῶς αὐτοὺς προσδέχεσθαι.

Βαλσ. Ἰουδαῖοί τινες ἔνοχοι καταστάντες δίκαις ὑπεδύοντο, καὶ θέλοντες ταύτας ἐκφυγεῖν, προσήρχοντο τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, καὶ προσεποιοῦντο μὲν τὰ τῶν Χριστιανῶν φρονεῖν, τῇ ἀληθείᾳ δὲ τὰ τῶν Ἰουδαίων ἐφρόνουν, λάθρα σαββατίζοντες, καὶ τὰ ἡμέτερα διασύροντες, ἐβάπτιζον δὲ καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, καὶ ἄλλα τινὰ ἐποίουν εὐσεβῆ, ὡς ἂν φαίνοιντο τάχα ὀρθόδοξοι· φασὶν οὖν οἱ πατέρες, μὴ δέχεσθαι τούτους εἰς κοινωνίαν οἱανδήποτε, μηδὲ προσχωρεῖν τοὺς παῖδας αὐτῶν βαπτίζεσθαι, μηδὲ δοῦλον χριστιανὸν ὁπωσδήποτε κτᾶσθαι, ἀλλὰ φανερῶς κατὰ τὸν τῶν Ἑβραίων θρησκείαν αὐτοὺς πολιτεύεσθαι. εἰ δέ τις ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας πρὸς τὸ ὀρθόδοξον πίστιν ἐπιστρέψει μὴ καταισχύσεως διαθέσεως, καὶ ἄνευ ἀνάγκης, ἢ προσποιήσεως, καὶ ἀποταξῃ τοῖς Ἰουδαϊκοῖς ἔθεσιν, καὶ ὁλοψύχως ἀριαμβεύσει αὐτά, καὶ ὁμολογήσει τὰ σφάλ πίνων κατὰ σωφρονισμόν, καὶ εἰς ἐμπαιγμὸν ἀφορῶντα τῆς πίστεως τῶν χριστιανῶν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐκείνους ἐλεγχθῆναι καὶ διορθωθῆναι, προσδέχεσθαι τοῦτον καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ εἰς κοινωνίαν, καὶ βαπτίζειν, ἀσφαλιζομένους ἀπέχειν ἀπὸ τῶν Ἰουδαϊκῶν παραδόσεων καὶ ἐπιτηδευμάτων. σημείωσαι οὖν ταῦτα διὰ τοὺς ἱερεῖς τοὺς βαπτίζοντας τοὺς παῖδας τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ ὅτι διὰ θεραπείαν σωματικὴν ζητούμενον ὑπὸ τούτων βάπτισμα ἀποδεκτέον ὄχι. ὁ μοῦτοι μδ'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ α'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, φησιν, Ἰουδαῖος, ὁ θέλειν εἰ χριστιανὸς προσποιούμενος, ὡς ἂν τὸν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν ἢ τὸν ἀπὸ χρέους ἀγωγὴν ἀποφεύγων, τῇ ἐκκλησίᾳ φεύγῃ, μὴ πληρώσας τὸ χρέος, ἢ ἐλευθερωθεὶς τοῦ ἐγκλήματος, μὴ δεχέσθω. ζήτει ὁ ὁ μζ'. κεφ. τοῦ αὐτοῦ βιβλίου καὶ τίτλου· Ἰουδαῖος χριστιανὸν ἀνδράποδον μὴ ἐχέτω, μήτε κατηχούμενον ποιείσθω, μήτε ἄλλος αἱρετικὸς χριστιανὸν ἀνδράποδον ἐχέτω. καὶ τὸ νδ'. κεφ. Σαμαρείτης δὲ οὐδεὶς χριστιανὸν οἰκέτην ἕξει, ἀλλ' ἅμα τῷ κτήσασθαι τοῦτον, εὐθέως εἰς ἐλευθερίαν ἁρπάζεσθαι. εἰ δὲ τῆς ὁμοίας αὐτῷ οἰκέτης καθοδοξίας εἴη, ἐξέστω αὐτῷ τὴν τῶν χριστιανῶν ἀσπαζομένῳ δόξαν, εὐθὺς καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς ἀπολαύειν ἐλευθερίας.

Ζωναρ. Τινὲς Ἰουδαῖοι προσήρχοντο τῇ δοκεῖν τῇ πίστει, καὶ προσεποιοῦντο γίνεσθαι Χριστιανοί. ἐκεῖνοι δὲ ἐμυκτήριζον τὸν Χριστόν· ἀντὶ τοῦ ἐνέπαιζον κρυφίως αὐτὸν ἀρνούμενοι, καὶ λελανθότως τὰ σάββατα φυλάσσοντες, καὶ ἄλλα Ἰουδαϊκὰ ποιοῦντες, οἷς προστιμῶντες τοὺς παῖδας αὐτῶν, ἀκαθάρτους ἡγούμενοι, τοὺς νεκρῷ προσψαύσαντας, καὶ τοὺς λεπρούς, καὶ τοὺς γονορρυεῖς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ὅσα τῇ παλαιᾷ ἀπηγόρευσεν νόμῳ. τοὺς γοῦν τοιούτους, ὥρισεν ἡ Συνοδος, μήτε εἰς κοινωνίαν δέχεσθαι, μήτε συνδιέχεσθαι αὐτοῖς, μήτε ὅλως εἰς ἐκκλησίαν εἰσιέναι προσχωρεῖν, εἰ δὲ Ἑβραίους καὶ αὖθις κατὰ τὸ φανερὸν, καὶ μηδὲ τοὺς παῖδας αὐτῶν βαπτίζειν, μήτε προσχωρεῖν αὐτοῖς δοῦλον ὠνεῖσθαι. τὸ γὰρ χριστιανὸν ἀνδρά-

Digitized by Google

ἀνδραπόδον κτᾶσθαι Ιουδαῖον καὶ ὁ πολιτικὸς κωλύει νόμος. οἱ δὲ τάχα τῇ πίστει προσελθόντες, ὡς Χριστιανοὶ ὄντι ἐκωλύοντο δέλους ὠνεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ ὑποκεκριμένως τοῦτο ἐποίουν, φησὶν ἡ σύνοδος μὴ ἐξεῖναι αὐτοῖς δέλους ὠνεῖσθαι, ἢ ἄλλως κτᾶσθαι, ὁπωσοῦν τυχόν, ἢ ἀνταλλαγῆς, ἢ ἑτέρῳ τρόπῳ. εἰ δὲ ἐξ εἰλικρινοῦς καὶ καθαρᾶς πίστεως, ἀντὶ τοῦ καθαρῶς καὶ ἀνυποκρίτως πιστεύσας, ἐπιστρέψει τις αὐτοῖς καὶ ὁμολογήσει ἐξ ὅλης καρδίας, ἀντὶ τοῦ τὰ αὐτὰ ἡμῖν λέγῃ, καὶ τὰ ἔθη τὰ οἰκεῖα καὶ ὅσα προάγουσι διαμβάνει, ἤγουν εἰς ὃ φανερὸν προτίθησι, καὶ σωτίθεται μὲ ποιεῖν, ὥστε καὶ ἄλλους ἐλεγθῶαι ὁμοπίστους αὐτοῖς καὶ διορθωθῶαι, ὃ τοιοῦτον ἐπιτρέπεσθαι καὶ βαπτίζειν, καὶ παῖδας αὐτοῦ, καὶ ἀκριβῶς προσέχειν αὐτοῖς, ὥστε ἀποσῆναι τοὺς Ἑβραϊκοὺς διαπορθυμάτων, ἄλλως δὲ αὐτοὺς μὴ προσδέχεσθαι. καὶ ὁ μέγας δὲ Βασίλειος ἐν πέμπτῳ κανόνι, τοὺς μεταμοουμένους δεῖ, φησι, δέχεσθαι, οὐκ ἀκρίτως δὲ, ἀλλὰ δοκιμάζειν, εἰ ἀληθῶς καὶ γνησίως μετανοοῦσι. καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος πολλῷ πλείονα ποιεῖται τὴν ἐπιζήτησιν περὶ τῶν προσερχομένων Ιουδαίων τῷ ἀκριβολογίαν.

ΑΡΙΣΤ. Ἑβραίους μὲν χρῆναι προσδέχεσθαι, εἰ μὴ φαίνοντο ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας ἐπιστρέφοντες. Σαφής.

ΚΑΝΩΝ θ'.

Πάντα τὰ μειρακιώδη ἀθύρματα καὶ μανιώδη βακχεύματα, τὰ ψευδοσυγγράμματα, τὰ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων γινόμενα, δέον δοθῆναι τῷ ἐπισκοπείῳ Κωνσταντινουπόλεως· ἵνα ἀποτεθῶσιν μετὰ τῶν λοιπῶν αἱρετικῶν βιβλίων· εἰ δέ τις εὑρεθείη ταῦτα κρύπτων, εἰ μὲν Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος εἴη, καθαιρεῖσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ μοναχός, ἀφορίζεσθω.

ΒΑΛΣ. Τῆς τῶν Χριστιανοκατηγόρων ἤτοι τῶν εἰκονοκαυτῶν αἱρέσεως κραλησαίσης ὅτι πολύ, οἱ ταύτῃ προσκείμενοι, διὰ γραφῶν τὰς κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων βλασφημίας αὐτῶν ἐνεγλίτθυον. φασὶν οὖν οἱ πατέρες, ὀφείλειν ταύτας δοθῆναι, ἐφ' ᾧ ἀποτεθῆναι ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔνθα ἀπόκεινται καὶ τὰ λοιπὰ βιβλία τῶν αἱρετικῶν. τοὺς δὲ κρύπτοντας ταῦτα, ἐὰν μὲν ὄντας καθαιρεθῆναι, λαϊκοὺς δὲ καὶ μοναχοὺς, ἀφορίζεσθαι. καλῶς δὲ ὠνόμασαν οἱ πατέρες τὰ τοιαῦτα συγγράμματα, μειρακιώδη ἀθύρματα, ἤγουν νηπιώδη παίγνια καὶ μανιώδη βακχεύματα, ἤτοι μαινομένων βακχῶν φλυαρήματα, ὅπερ ἀνεγίλυτα καὶ ἀνακαθάρσεισά εἰσιν ὡς τὰ τῶν μειρακίων παίγνια, καὶ ἀξιογέλαστα ὡς τὰ τῶν μαινομένων ἔργα καὶ μεθυόντων. αἱ βάκχαι γὰρ χορεὶ ἦσαν μαινομένων ἑπόμενοι τῷ ἐφόρῳ τῆς μέθης ψευδωνύμῳ θεῷ τῷ Διονύσῳ. οἱ μῦθοι νόμοι τὰ τῶν αἱρετικῶν βιβλία διορίζουσι καθεξῆς. ζήτει κεφ. γ'. τοῦ ιβ'. τίτλου τοῦ πρόσθεν σωζόμενον, καὶ εὑρήσεις ἐν αὐτῷ καταγραμμένα κεφ. διάφορα τοῦτο αὐτὸ προσκεκολλόμενα. εἴποι δέ τις, διὰ τίνα αἰτίαν ὁ μὲν ἡμῶν τὰ τῶν Χριστιανοκατηγόρων βιβλία ἀποτίθεσθαι ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ διορίζουσι; λύσις. τὰ αὐτὰ δηλαδὴ καὶ βέβηλα συγγράμματα τῶν αἱρετικῶν, καὶ ὃ ἀποτεθῆναι ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. ἔτε γὰρ καιόμενα εἰς ἀνάγνωσιν ἔλθοιεν, ἔτε ἐν τοιούτῳ τόπῳ ἀσύλῳ ἀποτιθέμενα, θεαταί τινες γένοιντο. ὁ γοῦν καύσας ταῦτα καὶ μὴ ἀποτιθέμενος ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ, τῷ κανόνι οὐχ ὑποκείσεται, ὡς μηδὲ ὑπεναντίως αὐτοῖς ἁμαρτήσας. ἐπισκοπεῖον δὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ πατριαρχεῖόν ἐστιν. ἐπεὶ δὲ τὸ μεγαλεῖον τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου διάφορα μὲν ἀπόκρυφα ἔχει ὑφ' ἑαυτῷ, ἰδικῶς δὲ ἀφωρίσθη τῷ σεκρέτῳ τοῦ χαρτοφυλακείου τὰ ἐπισκοπικὰ δίκαια, καὶ ὁ κατὰ καιροὺς χαρτοφύλαξ ἐνεργεῖ δικαίῳ τοῦ κατὰ καιροὺς ἁγιωτάτου πατριάρχου πάντα τὰ τούτῳ ἀνήκοντα, ὡς Ἐπισκόπῳ·

namque servum Judæus possidere civili quoque lege prohibetur. Qui tamen ex eorum numero fortè fidem amplexi forent, servos emere Christianorum more permittebantur. Quoniam verò id simulatè agebant, idcirco Synodus servum iis emere, aut aliter possidere, donatione nimirum, aut permutatione, aut alia quacunq; ratione quæsitum, minime licere decernit. Quòd si eorum quispiam ex pura & syncera fide, hoc est, puro animo atque omni simulatione sublata, fidei mysteriis assensus convertatur, atque ex toto corde confiteatur, hoc est, nobiscum in omnibus plane consentiat, & de suorum moribus ac institutis quibusque triumphum agat, hoc est, se nihil simile facturum aperte profiteatur ac spondeat, ut ex eo alii quoq; erroris socii refutentur ac resipiscant: admitti hominem, ipsumque & filios baptizari, studioseque ipsos, ut ab Hebraicis se institutis abjungant, observari; secus omnino repelli placet. Magnus verò etiam Basilius, quinto Canone; Quos, inquit, errari pœnitet, admittendi sunt: non tamen iis temere habenda fides, sed an vere eos & ex animo pœniteat sedulò cognoscendum. De Judæis itidem, ut non nisi diligenter examinati probatique recipiantur, civilia quoque jura decernunt.

ARIST. *Hebræos admittere non oportet, nisi eos syncero corde conversos esse constiterit.* Perspicuus.

CANON IX.

Puerilia omnia ludibria furiosaque dicta ac scripta, quæ adversus venerabiles imagines edita sunt Episcopio Constantinopolitano tradi oportet; ut cum reliquis hæreticis libris deponantur. Si quis autem hæc celare inventus fuerit, si quidem Episcopus vel Presbyter vel Diaconus sit, deponatur: sin verò Laicus vel Monachus, segregetur.

BALS. Cùm Christianorum hostium seu imaginum exustorum diu invaluisset hæresis, qui ei adhærebant, suas adversus sacras imagines blasphemias literis mandabant. Dicunt ergo patres, eas debere tradi, ut in Episcopio Constantinopolitano reponantur, ubi reponuntur reliqui quoq; libri hæreticorum: eos autem, qui hæc celaverint, si quidem sacris ordinibus initiati sint, deponi; sin verò Laici vel Monachi, segregari. Rectè autem patres ejusmodi scripta nominârunt puerilia ludibria, hoc est, ludicra puerorũ oblectamenta & insana ac bacchica responsa, insanientium sc. baccharum nugas; quia sunt solutu facilia & nullo negotio labefactabilia, ut puerorum ludibria, & ridicula ut furiosorum & ebriorum opera. Bacchæ enim erant chori insanientium, ebrietatis præsidem sequentes Bacchum, qui falsò Deus cognominatur. Jam verò leges hæreticorum libros exuri quoque decernunt. Quære autem tertium caput xii. tit. præsentis operis, & invenies diversa capita in eo posita, quæ hoc ipsum jubent. Dixerit autem quispiam quamnam ob causam Canon quidem Christianorum hostium seu imaginum combustorum libros in Episcopio reponi jubet, leges autem eos comburi permittunt? Solutio. Idem est cumburi profana & impia hæreticorum scripta, & in Constantinopolitano Episcopio reponi. Neque enim, si combusta fuerint, legentur, nec si in ejusmodi tuto & inaccesso loco reponantur, ab ullo unquam aspicientur. Qui ergo ea combusserit, & in Episcopio non reposuerit, non tenebitur Canone, ut qui non contrà fecerit. Constantinopoleos autem Episcopium Patriarchæ palatium est. Porro quoniam patriarchalis throni magnificentia diversa quidem sub se habet secreta; chartophylacii vero seu tabularii secretò seorsum deputata sunt jura Episcopalia, & qui pro tempore est chartophylax, sanctissimi tempore Patriarchæ jure, omnia, quæ ad eum pertinent ut Episcopum exercet; etenim

Digitized by Google

etenim excommunicat, animæ delicta corrigit, Diaconos & Sacerdotes ordinari permittit, ſacrorum miniſteriorum pittacia exponit, & quædam hujuſmodi alia: chartophylacium Epiſcopium rectè dicetur.

ZONAR. Qui rabioſe ſacras imagines infectati, eas idoli quoque nomine vocitârunt, libros etiam, quibus opinio ipſorum comprehenditur, conſcripſerunt; quos quidem ſancta hæc Synodus Puerilia ludibria, hoc eſt, ludicra puerorum oblectamenta inſanáſq; Bacchationes, nominat. Bacchæ namque mulieres erant, quæ ſociato cœtu furentes Bacchum comitabantur. Bacchus vero Deus à Græcis habebatur, ebrietati præfectus, ebrius ſane ille quoq; ſemper, & plenus amentiæ. Quemadmodum ergo Bacchæ illæ, dum furor gliſceret, nullam modeſtiæ aut gravitatis rationem habuêre, ſed ſola eas ſtimulante inſania ferebantur: ita qui ſcripta ejuſmodi edidêre, eos Synodi Patres furore & amentia, non aliqua gravi & ſedata ratione, ad eam ſcriptionem impulſos eſſe confirmant. Ejuſmodi porro ſcripta à nemine occultari, ſed ab iis qui habent, cum aliis hæreticorum libris, ſeponenda proferri jubent. Qui autem hæc occulta verint, ſi quidem Epiſcopi aut aliàs ſacris ordinibus initiati fuerint, depoſitione; ſin verò Laici & Monachi, ſegregatione puniendos eſſe decernunt.

ARIST. *Si quis librum contra venerabiles imagines compoſitum celâſſe deprehenditur; ſi quidem è ſacro ſit catalogo, deponatur: ſin Laicus aut Monachus, ſegregetur.* Perſpicuus.

CANON X.

Quoniam nonnulli Clerici canonicam conſtitutionem circumſcribentes, ſua relicta parochia, in alias parochias excurrunt, ut plurimum autem in hac à Deo cuſtodita & Imperiali urbe, & ſeſe apud Principes locant, & in eorum oratoriis ſacra faciunt; eos ſine proprio Epiſcopo & Conſtantinopolitano non licet in quavis ade vel Eccleſia recipi: ſi quis autem hoc fecerit, ſi perſeveret, deponatur. Quicunque vero cum prædictorum Sacerdotum conſenſu id faciunt, non licet eis curas ſeculares & ad victum pertinentes ſuſcipere, ut qui à divinis Canonibus hoc facere ſint prohibiti. Si quis autem, eorum qui dicuntur majores, curationem obtinere deprehenſus fuerit, vel ceſſet, vel deponatur: potiùs vero ad docendos pueros & ſervos accedat, legens eis divinas ſcripturas. Ad hoc enim etiam ſacerdotium ſortitus eſt.

BALS. Diverſi Canones prohibent Clericos parochias, in quibus in Clerum relati ſunt, relinquere, & ad alias tranſire. His ergo conſequenter præſens quoque Canon decernit, ne ullus Clericus abſque proprio Epiſcopo, vel ſine ejus commendatoria & dimiſſoria epiſtola vel Conſtantinopolitani Patriarchæ decreto, uſquam ſuſcipiatur, vel miniſtret in quavis Eccleſia vel in magiſtratuum ſeu officiorum oratorio: is autem qui præter hæc fecerit, & in proprium clerum non redierit poſt denunciationem, deponatur. Hoc enim ſignificat illud, vel ceſſet vel deponatur. Si qui autem, quibus, ab iis qui in clerum illos retulerunt, per eas quas diximus literas, vel à Patriarcha Conſtantinopolitano, in alia Eccleſia ſacra celebrare permiſſum eſt, ſeculares curationes ſuſceperint, contra ac Canonibus continetur, vel Majores facti fuerint; poſtquam prohibiti ſunt, ceſſare debent vel deponi. Atque alia quidem, quæ in Canone comprehenduntur, in diverſis Canonibus expoſita ſunt, ſcilicet in xvii. & xviii. Can. Syn. in Trullo. xiii. & xxiii. Chalced. Syn. & in aliis. Ex hoc autem præſentis Canonis contextu nota, quòd ſoli Patriarchæ Conſtantinopolitano permiſſum eſt clericos

ἀφορίζει γὰρ, διορθούμενα ψυχικὰ σφάλματα, ἀλλὰ κανόνες καὶ ἱερεῖς ἐπιτρέπει χαρτοφυλάκιον, τὰ τῶν ἱεροπλεσιῶν πιττάκια ἐκτίθεσθαι), καὶ ἄλλα τοιαῦτά τινα· καλῶς ἐπισκοπεῖον κληθήσεται τὸ χαρτοφυλάκιον.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ καὶ τὰς ἁγίων εἰκόνων λυτλήσαντες, καὶ εἴδωλα ταύτας καλοῦντες, καὶ συγγράμματα συγγραφόμενοι συγκροτοῦντα τιὼ δόξαν αὐτῶν, ἃ τινα ἡ ἁγία συνόδος ὠνόμασε μειρακιώδη ἀδύρματα, ἤγουν παιδικὰ παίγνια, καὶ μανιώδη βακχεύματα. αἱ βάκχαι γὰρ ἦσαν γυναικῶν μαινομένων, ἀκολουθοῦσαι τῷ Διονύσῳ· ὁ δὲ Διόνυσος θεὸς τοῖς Ἕλλησιν ἐνομίζετο, ἔφορος τῆς μέθης, μεθύων κράτιστος, καὶ ἔμφορος ὤν. ὥσπερ οὖν αἱ βάκχαι ὑπὸ μανίας κρατούμεναι οὐδὲν σωφρόνως ἐποίουν, ἀλλ' ἐμμανῶς ἐκινοῦντο· οὕτω καὶ τὰς τὰ συγγράμματα ἐκεῖνα ποιησαμένας οἱ τῆς Συνόδου λέγουσι κινηθῆναι πρὸς συγγραφὴν μανιωδῶς καὶ παρακεκινημένως, ἀλλ' οὐ σωφρόνως. ἐκεῖνα οὖν τὰ συγγράμματα οὐκ ἀπὸ μηδενὸς κρύπτεσθαι, ἀλλὰ δοκεῖν ἀπὸ τῶν ἐχόντων αὐτά, ἵνα ποτὲ θῶσιν μὴ τῶν ἄλλων αἱρετικῶν βιβλίων. τὰς δὲ κρύπτοντας ταῦτα Ἐπισκόπους ἢ ἄλλως ἱερωμένους καθαιρεῖσθαι· λαϊκοὺς δὲ καὶ μοναχοὺς ἀφορίζεσθαι.

CARIST. Εἴ τις διρεθείη κρύπτων βιβλίον κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ζωπυθὲν· τοῦ μὲν ἱεροῦ ὢν καταλόγου, καθαιρεῖσθω· λαϊκὸς δὲ ἢ μοναχὸς, ἀφορίζέσθω. Σαφής.

ΚΑΝΩΝ ι'.

Ἐπειδή τινες τῶν κληρικῶν παραλογιζόμενοι τιὼ κανονικιὼ διάταξιν, ἀπολιπόντες τὴν ἑαυτῶν παροικίαν εἰς ἑτέρας παροικίας ἐκπορεύονται, καὶ πλεῖστον δὲ ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, καὶ εἰς ἀρχοντίας παρεισδρύουσιν, ἐν τοῖς αὐτῶν εὐκτηρίοις τὰς λειτουργίας ποιοῦντες· τούτους χωρὶς τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως οὐκ ἔξεστι δεχθῆναι ἐν οἱῳδήποτε οἴκῳ ἢ ἐκκλησίᾳ· εἰ δέ τις τοῦτο ποιήσει ἐπιτιμίων, καθαιρείσθω. ὅσοι δὲ μετ' εἰδήσεως τῶν παρειλεγμένων ἱερέων τοῦτο ποιοῦσιν, οὐκ ἔξεσιν αὐτοῖς κοσμικὰς καὶ βιωτικὰς φροντίδας ἀναλαμβάνεσθαι, ὡς κεκωλυμένους τοῦτο ποιεῖν παρὰ τῶν θείων κανόνων. εἰ δέ τις φωραθείη τῶν λεγομένων μειζοτέρων τιὼ φροντίδα ἐπέχων, ἢ παιδεύων, ἢ καθαιρείσθω· μᾶλλον μὲν οὖν ἤτω πρὸς διδασκαλίαν τῶν παίδων καὶ τῶν οἰκετῶν, ἐπιμαρτυρούσας τὰς θείας γραφάς· εἰς τοῦτο γὰρ καὶ τὴ ἱερωσυνὴ ἐκληρώσατο.

ΒΑΛΣ. Διάφοροι κανόνες κωλύουσι τοὺς κληρικοὺς καταλιμπάνειν τὰς παροικίας ἐν αἷς ἐκληρώθησαν, καὶ μεταβαίνειν εἰς ἑτέρας. ἀκολούθως οὖν τούτοις καὶ ὁ παρὼν κανὼν διορίζει, μηδένα κληρικὸν χωρὶς τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, ἤτοι δίχα συστατικῆς καὶ ἀπολυτικῆς γραφῆς αὐτοῦ ἢ ὁρισμοῦ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὁπουδήποτε δέχεσθαι, ἤτοι λήτουργεῖν εἰς οἱανδήτινα ἐκκλησίαν ἢ εἰς ἀρχοντικὸν οὐκτήριον· ἢ ἃ παρὰ ταῦτα ποιήσαντας, καὶ μὴ ἐπιστρέφοντας εἰς ἃ οἰκεῖον κλῆρον μὲν ὑπόφωνησιν, καθαιρεῖσθαι. τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἢ παυσάσθω ἢ καθαιρείσθω. εἰ δέ τινες ἐκχωρηθέντες παρὰ τῶν κληρωσαμένων αὐτοὺς, δι' ὧν εἴπομεν γραφῶν ἢ παρὰ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως εἰς ἑτέρας ἐκκλησίας ἱερουργεῖν κοσμικὰς φροντίδας ἀναδέξωνται, παρὰ τιὼ τῶν κανόνων παρέλιπον, ἢ γήμωνται μειζότεροι, ὀφείλουσι, μὴ ὄντα κωλυθῆναι, παύεσθαι ἢ καθαιρεῖσθαι. καὶ τὰ μὲν ἄλλα τὰ τῷ κανόνι περιεχόμενα ἐν διαφόροις κανόσιν ἐξηγήθη, ἤγουν ἐν τῷ ιζ'. καὶ ιη'. κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ Συνόδου, τῷ ιγ'. καὶ κγ'. τῆ ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, καὶ ἑτέροις. ἀπὸ δὲ τοῦ παρόντος κανόνος σημείωσαι ἐν ῥητῷ, ὅτι μόνῳ τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως ἐξῆται κληρικοὺς ἀλλοτρίους δέχεσθαι, καὶ

καὶ δίχα ἀπολυτικῆς γραφῆς τοῦ χειροτονήσαντος αὐτούς, ἐὰν πως ὕστερον γράφας ὑπεφέροντας, σωισώσας ὅτι ἐχειροτονήθησαν ἢ ἐκληρώθησαν. ὅθεν καὶ ἐνδιωάμως, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἐκχωρήσαι ὁ τῆς χαρτῆς ἁγιώτατος παπιάρχης, καὶ ὁ χαρτοφύλαξ αὐτοῦ, ἀλλότριον κληρικὸν λειτουργεῖν ἐν τῇ βασιλευούσῃ τῆς πόλεως, καὶ δίχα ἀπολυτικῆς γραφῆς τοῦ χειροτονήσαντος αὐτόν. μειζότεροι μέντοι λέγονται, οἱ κυρατορες τῶν ἀγερικῶν φεργασείων, καθὼς τοῦτο ὥρισται ὑπὸ τε τῶν ἁ. κανόνος τοῦ α'. καὶ β'. συνόδου τε συσάσης ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων· τοῦτο οὖν τοὺς ἱερωμένους οἱ πατέρες ἀποτρεπόμενοι, ὑποτιθέασιν ἰδίοις διδάσκειν γράμματα καὶ τὰ πρὸς ζωὴν ἐκεῖθεν πορίζεσθαι· ὅτι καὶ εἰς τοῦτο ἀφωρίσθησαν. τὸ δὲ προσδραμεῖν τοὺς ἀλλοτρίους κληρικοὺς εἰς ἄρχοντας, καὶ εἰς συκοφαντίαν τούτων λειτουργεῖν, τοῦ φάκελου δεῖται. κἂν γὰρ εἰς ταπεινοτέρα λειτουργῶσιν συκοφαντία πρὸς γνώμην τοῦ Ἐπισκόπων αὐτοῦ, ἢ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ὁμοίως κολασθήσονται.

A alienos suscipere, etiam sine dimissoriis literis ejus qui ipsos ordinavit, si modò literas commendatitias attulerint, quibus se ordinatos & Clericos esse probent. Quamobrem ritè, ut mihi videtur, concedet sanctissimus pro tempore Patriarcha, & ejus chartophylax, alieno clerico in hac urbium regina sacra celebrare, etiam sine dimissoriis literis ejus qui illum ordinavit. Majores verò dicuntur, qui agrestium suburbanorum curatores fiunt; sicut hoc ab xi. Can. primæ & secundæ Syn. quæ coacta fuit in æde sanctorum Apostolorum, ostenditur. Hoc ergo ab iis, qui sacris ordinibus initiati sunt, patres removentes, eis literas docere consulunt, & ex eo sibi victum parare; B quoniam ad hoc quoque selecti & deputati sunt. Alienos autem Clericos inter magistratus seu officia assidere, & in eorum oratoriis ministrare, est facti: nam etsi in inferioribus oratoriis, præter suorum Episcoporum vel Constantinopolitani mentem, celebraverint, similiter punientur.

ΖΩΝΑΡ. Πολλοὶ μὲν τούτου τοῦ κεφαλαίου κανόνες εἰσὶ καὶ ἀποστολικοὶ καὶ συνοδικοί· ἀλλ' εἰς ἐκκοπὴν οὐκ ἤρκεσαν τοῦ κακοῦ. διὸ καὶ ἡ σύνοδος αὕτη καινόνα τοῦτον ἐξέθετο, δύο ἐν ταὐτῷ κωλύοντα ἄθεσμα, τόπε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, μηδὲ εἰς ταύτην τὴν βασιλίδα C τῶν πόλεων, προσέρχεσθαι κληρικοὺς ἀλλοτρίους, καὶ ἄρχουσι προσιέναι, καὶ ἐν τοῖς συκτηρίοις τῶν οἴκων αὐτῶν λειτουργεῖν, ἄνευ γνώμης τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, οὗ ἀπέλιπον, καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, εἰς τὴν ἐνορίαν προσῆλθον· εἰ δὲ μή, καθαιρεῖσθαι αὐτούς. καὶ ὃ κἂν καὶ ἀφορισθῶσι παρὰ τῶν εἰρημένων Ἐπισκόπων λειτουργεῖν ἐν συκτηρίῳ οἴκῳ, μὴ κοσμικὰς καὶ βιωτικὰς φροντίδας ἀναδέχεσθαι, φρονοντὰς νομίμους, ἢ λογαριασὰς, ἢ ἄλλας τοιαύτας μεταχειριζομένους φροντίδας. εἰ δέ τι τοιοῦτον, φασὶν οἱ τῆς Συνόδου πατέρες, δύρεθέν τινες ποιοῦντες ἢ παυσάσθωσαν, ἢ καθαιρείσθωσαν. ἡ τῶν λεγομένων δὲ μείζοτέρων φροντὶς, διὸ ὁ κανὼν οὕτω λέγει, ἔστιν, ὡς ἐν τῷ ια'. κανόνος τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου τῆς συσάσης ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων γνῶναι ἔστιν, ἢ ἐν ἀγροῖς ἀρχοντικοῖς λεγομένη κουρατορεία, ὅπου καὶ μειζότεροι ὠνομάζοντο.

Zonar. Multi hac de re Apostolici synodicique Canones editi sunt; sed malo huic excindendo haud sufficiebant. Proinde hunc Canonem hæc quoque Synodus promulgavit, duas res simul, quarum utraque legum constitutionibus repugnaret, una eadémque opera prohibentem. Alteram ne ex una urbe in aliam, ne in hanc quidem urbium reginam, Clerici alieni discurrant, neque se magistratibus adjungant, ac in eorum oratoriis nisi impetrata, tum Episcopi, à quo discesserunt, tum Constantinopolitani, cujus in ditionem venerunt, facultate, sacra faciant; alioqui depositione mulctandi: Alteram, ne, quamvis in oratorio sacra celebrandi ab iis quos diximus Episcopis facultatem obtinuerint, profanis sese ac secularibus negotiis implicent, procuratoris aut rationum præfecti, aut aliud quodcunque munus ejusmodi suscipiant. Quòd si nonnullos ejus generis negotiis vacare animadversum sit, eos Synodi Patres aut ab incepto desistere, aut D deponi jubent. Eorum porro, qui majores dicebantur, de quibus hoc Canone mentio, munus illud erat, ut ex undecimo Canone primæ & secundæ Synodi in templo sanctorum Apostolorum congregatæ conjicere facile est, ut in agris Magistratuum, in quibus & Majorum nomine appellabantur, curationem, quæ dicitur, exercerent.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς, τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν ἀπολιπὼν καὶ ἐν ἑτέρᾳ ἀφιερώμενος χωρὶς τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, μὴ δεχέσθω, μήτε ἐν οἴκῳ μήτε ἐν ἐκκλησίᾳ. ὁ δὲ τοῦτο ποιῶν καὶ ὑπομένων, καθαιρείσθω. εἰ δὲ μετ' εἰδήσεως ὧν ἔφημεν τοῦτο ποιοῦντες, κοσμικὰς φροντίδας E μὴ ἀναδεχέσθωσαν, ἢ δεξάμενοι παυσάσθωσαν, εἰ δὲ μή, καθαιρείσθωσαν.

Αριστ. *Clericus, qui suâ relictâ parochiâ in aliam se confert, sine proprio Episcopo & Constantinopolitano, ne admittatur, neque in domo, nec in Ecclesiâ. Qui autem hoc facit & perseverat, deponatur. Si autem iis quos diximus scientibus hoc fecerint; seculares in se curas in ne suscipiant, vel si susceperint, cessent, alioquin deponantur.*

Ἀλλότριον κληρικὸν ἐν τῇ βασιλίδι ταύτῃ τῶν πόλεων εἰσελθόντα μὲν χρὴ, ἄνευ γνώμης τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἐπισκόπου, ἐν οἱῳδήποτε οἴκῳ ἢ ἐκκλησίᾳ παραδέχεσθαι· εἰ δὲ καὶ τινος προσδεχθῇ, χωρὶς εἰδήσεως αὐτῶν, καὶ ὑπομένει, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν μὴ ὑποστρέφων, καθαιρεῖσθαι). ὁ δὲ μετ' εἰδήσεως αὐτῶν ἔν τινι οἴκῳ τῶν κατὰ τὴν θεοφύλακτον ταύτην πόλιν εἰσιὼν, οὐκ ὀφείλει προνοητὴς, ἢ μείζοτερος, ἢ κουράτωρ γίνεσθαι· ἀλλὰ πρὸς διδασκαλίαν τῶν F παίδων, καὶ τῶν οἰκείων εἶναι). εἰ δὲ τοιαύτας φροντίδας ἀναδέξεται, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω.

Peregrinum Clericum hanc urbium reginam ingredientem non oportet sine sui Episcopi & Episcopi Constantinopolitani voluntate in quavis æde vel Ecclesiâ recipi. Si autem à quopiam sine eorum scientiâ recipiatur, & maneat, ad suam parœciam non rediens, deponetur. Qui autem cum eorum scientiâ in æde aliquâ, earum quæ in urbe hâc à Deo custoditâ sunt, admissus est, non debet provisor, aut major, aut curator fieri: sed pueros & servos docere. Si autem ejusmodi curas susceperit, vel cesset, vel deponatur.

ΚΑΝΩΝ ια'.

Ὑπόχρεοι ὄντες πάντας τοὺς θείους κανόνας φυλάττειν, καὶ τὰ λεγόμενα οἰκονόμους εἶναι ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ πάντι τρόπῳ ἀναγκαῖον προσήκειν ὀφείλομεν. καὶ εἰ μὲν ἕκαστος μητροπολίτης ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ καθίστα οἰκονόμον, καλῶς ἂν ἔχοι· εἰ δὲ μήγε, ἐξ αὐθεντείας ἰδίας τοῦ Κωνσταντινουπόλεως

Canon XI.

Cùm omnes divinos Canones servare teneamur, eum quoque, qui jubet œconomos esse in Ecclesiis, illæsum omnino servare debemus. Et si quidem unusquisque Metropolitanus in sua Ecclesia Oeconomum constituit, bene habet: sin minus, Constantinopolitano Episcopo propria

Digitized by Google

auctoritate licebit Oeconomum in ejus Ecclesia præficere. A *Similiter & Metropolitanis, si qui eis subsunt Episcopi nolint in suis Ecclesiis Oeconomos constituere. Hoc ipsum autem servari etiam in monasteriis oportet.*

Επισκόπῳ ἄδηλά ἐστι προχειρίζεσθαι οἰκονόμον ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ. ὡσαύτως δὲ τοῖς μητροπολίταις, εἰ ὑπ' αὐτοὺς Ἐπίσκοποι μὴ προαιρῶνται οἰκονόμους ἐγκαθιστᾶσαι ἐν ταῖς ἰδίαις ἐκκλησίαις· ὅπερ αὐτὸ δὴ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν μοναστηρίων.

Balsamon. Chalcedon. Syn. Can. xxvi. decrevit ut omnis Ecclesia per Clericos ex Episcopi voluntate & sententia administretur: eos autem, qui hæc transgrediuntur, quomodo puniri oporteat, non statuit. Præsentis ergo Synodi sancti patres, cùm in exorsu dixissent esse inexcusabiliter observandos Canones, & magis ab Antistitibus, qui ante ordinationem inter cætera se servaturos Canones profitentur, & propterea sunt veluti obligati, B statuerunt, ut præsens Canon illæsus conservetur; & adjecerunt, quòd nisi Metropolitani in suis Ecclesiis hoc fecerint, Patriarcha Constantinopolitanus sua auctoritate in metropoli quidem omnino ex ipsius Clericis Oeconomum constituet. Similiter etiam Metropolitanus œconomum episcopatu constituat, si Episcopus hoc neglexerit. Idipsum autem etiam in monasteriis fieri decernit. Cùm autem Episcopus quidam accusatus esset, quòd res episcopatûs per Laicum administraret, dixerunt aliqui quod quoniam præsens Canon punit Antistites qui œconomos non præficiunt, nec dicit esse Clericos qui debent fieri œconomi, Laici quoque res Ecclesiarum C rite administrabunt: sed mihi non ita videtur; quoniam Chalced. Synodi patres res Ecclesiarum per Clericos administrari debere definierunt; & quia hic Canon, id ipsum quoque in monasteriis servari oportere dicendo, idem quod constituit Chalced. Syn. declaravit. Bona enim monasteriorum esse à laicis administranda non dixerit quispiam, etiamsi desipiat. Nota præsentem Can. definientem, quid fieri debeat sacerdotibus & præfectis qui bona Ecclesiarum & monasteriorum per Clericos vel monachos non administrant.

Βαλσ. Η ἐν Χαλκηδόνι συνοδος διωρίσατο ἐν κανόνι κς'. πᾶσι ἐκκλησίαν οἰκονομεῖσθαι ὑπὸ κληρικῶν καὶ γνώμῃ τοῦ Ἐπισκόπου, τοὺς δὲ παραβαίνοντας ταῦτα οὐκ εἶπεν ὅπως προσήκει κολάζεσθαι. οἱ γοῦν τῆς πρώτης Συνόδου ἅγιοι πατέρες προσιμασάμενοι, ὅτι ἀναμφίπτωτόν ἐστι φυλάττεσθαι τοὺς κανόνας, καὶ μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων τῶν ἀσφαλιζομένων πρὸ τῆς χειροτονίας μὴ τῶν ἄλλων καὶ δὲ φυλάττειν τοὺς κανόνας καὶ οἷς ὑπὲρ τούτου καταξάντων ὑποχρεῶν, διωρίσαντο ἀναφαιρέτως Κωνσταντινουπόλεως τὸν πρῶτον κλῆρον, καὶ προσέθεντο, ὡς εἰ μὴ οὕτω ποιοῦσιν οἱ μητροπολῖται ἐν ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῶν, προβαλλόμενος ὁ παρχιάρχης Κωνσταντινουπόλεως αὐθεντικῶς οἰκονόμον ἐν τῇ μητροπόλει πάντως ἀπὸ τῶν κληρικῶν αὐτῆς. ὡσαύτως καὶ ὁ μητροπολίτης ἵνα καθίστᾳ οἰκονόμον εἰς τὴν ἐπισκοπήν, ἐὰν ὁ Ἐπίσκοπος ἀμελήσῃ τούτου. τὸ αὐτὸ δὴ γίνεσθαι καὶ εἰς τὰ μοναστήρια. Ἐπισκόπου δέ τινος αἰτιαθέντος, ὅτι τὰ τῆς ἐπισκοπῆς οἰκονομεῖ διὰ λαϊκῶν, εἶπόν τινες, ὡς ἐπεὶ ὁ πρῶτον κανὼν ὁ κολάζων τοὺς ἀρχιερεῖς τοὺς μὴ προχειριζομένους οἰκονόμους, καὶ λέγει κληρικούς εἶναι τοὺς ὀφείλοντας γίνεσθαι οἰκονόμους, ἀνδιωάμως καὶ λαϊκοὶ τὰ τῶν ἐκκλησιῶν οἰκονομήσουσιν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τοῦτο, ὅτι τοὶ ἐν Χαλκηδόνι πατέρες διὰ κληρικῶν οἰκονομεῖσθαι τὰ τῶν ἐκκλησιῶν διωρίσαντο· καὶ ὅτι ὁ πρῶτον κανών, διὸν εἶπε, τὸ αὐτὸ φυλάττεσθαι καὶ εἰς τὰ μοναστήρια, προεδήλωσεν ὅσῳ καὶ ἡ ἐν Χαλκηδόνι ἐνέστησε συνοδος. οἰκονομεῖν γὰρ τὰ τῶν μοναστηρίων οὐκ εἴπῃ τις λαϊκὸς κἂν ὠφελιμώτατος. σημείωσαι δὲ πρῶτον κανόνα διορίζόμενον, τί ὀφείλει γίνεσθαι εἴτε τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς μὴ διὰ κληρικῶν ἢ μοναχῶν οἰκονομοῦντας τὰ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὰ τῶν μοναστηρίων.

Zonar. Antistites quandocunque creandi sunt, prius & fidem suam & alia quædam, ac in iis etiam sacros à D se Canones servandos data fide, profiteri solent. Hinc igitur est, quòd hoc loco Patres omnium se divinorum Canonum obsequio obligatos esse pronuntiant. Cum ergo vigesimosexto Synodi Chalcedonensis Canone constitutum sit, ut in quacunque Ecclesia sit Episcopus, ea Oeconomum quoque ex ejusdem Ecclesiæ clero delectum habeat, à quo ex Episcopi sui sententia Ecclesiasticæ facultates administrentur; hunc quoque Canone de Oeconomo in unaquaque Ecclesia constituendo Synodi hujus Patres servandum esse declarant. Ac si quidem, inquiunt, Oeconomum Ecclesiæ suæ quisque Episcopus designaverit, bene est: verùm si id non fecerit, E Constantinopolitano Præsuli auctoritate propria, hoc est, pro arbitrio & potestate, Oeconomum in subjectis sibi videlicet Ecclesiis constituendi jus esse decernunt. Tum eandem Metropolitanis quoque in Episcoporum, qui ab ipsis creantur, paroeciis tribuunt facultatem. Idem etiam in Monasteriis servari jubent. Verùm hæc in libris extare sit satis, quod ad nonnullos quidem homines attinet. Neque etiam omnes accusandi, neque id certe fieri salva æquitate potest.

Ζωναρ. Οἱ ἀρχιερεῖς πρὸ τῆς χειροτονηθῆναι ἀσφαλίζονται καὶ περὶ τῆς πίστεως, καὶ περὶ ἄλλων· μὴ τῶν ἄλλων δέ, καὶ ὅτι φυλάξουσι τοὺς ἱερὰς κανόνας. διὰ τοῦτο οὖν λέγουσιν οἱ πατέρες ὅτοι, ὅτι ὑποχρεῶ ἐσμὲν πάντας τοὺς θείους κανόνας φυλάττειν. ἐπεὶ τοίνυν καὶ ὁ κς'. τῆς ἐν Καλκηδόνι κανὼν ὥρισε, πᾶσιν ἐκκλησίαν Ἐπίσκοπον ἔχεσθαι καὶ οἰκονόμον ἔχειν ἐκ τοῦ ἰδίου κλήρου οἰκονομοῦντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ γνώμῃ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, φασὶν οἱ τῆς συνόδου ταύτης, ὅτι φυλάττειν ὀφείλομεν καὶ τοὺς κανόνας λέγοντα οἰκονόμον εἶναι ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ. καὶ εἰ μὴ ἕκαστος Ἐπίσκοπος προβάλλεται οἰκονόμον τῆς ἰδίας ἐκκλησίας, ἔστω· εἰ δὲ μὴ ποιεῖ τοῦτο, τῷ Κωνσταντινουπόλεως δίδασι προνόμιον προχειρίζεσθαι οἰκονόμον ἐξ αὐθεντείας ἰδίας, ἤγουν μετ' ἐξουσίας, ἐν ταῖς ὑποκειμέναις αὐτῷ δηλαδὴ ἐκκλησίαις. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς μητροπολίταις ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῶν ὑπ' αὐτῶν χειροτονουμένων ἀρχιερέων. αὐτὸ κελεύσει φυλάττεσθαι καὶ ὅτι τῶν μοναστηρίων. ἄλλα ταῦτα ἐν γράμμασιν ὅσον πίστιν οὐκ ἔχει πίστιν. οὐδὲ γὰρ πάντων κατηγορητέον, οὐδὲ γὰρ δίκαιον.

In unaquâque Ecclesiâ œconomum è proprio clero esse oportet, qui juxta Episcopi sententiam Ecclesiastica negotia administrare debet. Quemadmodum vigesimus sextus Synodi Chalcedonensis Canon statuit. Si qui autem Episcoporum per se ipsos ea administrare velint: in metropolibus quidem Patriarcha œconomum præferet; in Episcopalibus autem suis Metropolitanus. At hoc idem erit, & in monasteriis quæ non habent œconomos, observatum.

Aris t. *Si Metropolitanus metropolis Oeconomum non designaverit, designet Patriarcha; Si Episcopus hoc non fecerit, faciat Metropolitanus: ut visum est patribus Chalcedone congregatis. Idem & in Monasteriis servetur.* F

Αριστ. Τοῦ μητροπολίτου μὴ ποιοῦντος οἰκονόμον τῆς μητροπόλεως, ποιείτω ὁ Πατριάρχης· καὶ τοῦ Ἐπισκόπου, ὁ μητροπολίτης· καὶ ὃ δόξαν τοῖς ἐν Χαλκηδόνι· τὸ αὐτὸ καὶ ὅπερ τῶν μοναστηρίων.

Ἐν ἐκκλησίᾳ ἑκάστῃ δεῖ οἰκονόμον εἶναι ἐκ τοῦ ἰδίου κλήρου, καὶ γνώμῃ τοῦ Ἐπισκόπου τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα διοικεῖν ὀφείλοντα· καθὼς ὁ εἰκοστὸς ἕκτος κανὼν τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου διαλαμβάνει. εἰ δέ τινες τῶν Ἐπισκόπων δι' ἑαυτῶν οἰκονομεῖν ταῦτα βούλονται, ὅπερ μὲν τῶν μητροπόλεων ὁ παρχιάρχης προβαλλέσθαι οἰκονόμον, ὅπερ δὲ τῶν Ἐπισκόπων αὐτῶν, ὁ μητροπολίτης. τὸ δὲ αὐτὸ εἶναι καὶ ὅπερ τῶν μοναστηρίων τῶν μὴ ἐχόντων οἰκονόμους.

ΚΑΝΩΝ

Digitized by Google

ΚΑΝΩΝ ιβ'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος δύρεθείη ἢ ἡγούμενος ἐκ τῶν ἀϋλουργιῶν ἢ ὄπισθωσεως ἢ τῶν μοναστηρίου ἐκποιούμενος εἰς ἀρχοντικὰ χρέα, ἢ ἑτέρῳ προσώπῳ ἐκδιδοὺς, ἄκυρον εἶναι τὴν ἔκδοσιν, καὶ τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων ἀποστόλων, τοὺς λέγοντας, πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ Ἐπίσκοπος ἐχέτω τὴν φροντίδα, καὶ διοικείτω αὐτὰ ὡς θεοῦ ἐφορεύων. μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτῷ σφετερίζεσθαί τι ἐξ αὐτῶν, ἢ συγγενέσιν ἰδίοις τὰ τοῦ θεοῦ χαρίζεσθαι· εἰ δὲ πένητες εἶεν, ὑποχρηγείτω ὡς πένησιν, ἀλλὰ μὴ προφάσει τούτων τὰ τοῦ θεοῦ ἀπεμπολείτω. εἰ δὲ προφασιζοίντο ζημίαν ἐμποιεῖν, καὶ μηδὲν πρὸς ὄνησιν τυγχάνειν ἐκ τοῦ ἀγροῦ, μηδὲ οὕτω τοῖς κατὰ τόπον ἄρχουσιν ἐκδιδόναι τὸν τόπον, ἀλλὰ κληρικοῖς ἢ γεωργοῖς. εἰ δὲ πλεονεξία πονηρὰ χρήσαιντο, καὶ ἐκ τῶν κληρικῶν ἢ τῶν γεωργῶν ὠνήσαιτό τις ἄρχων τὸν ἀγρὸν, οὕτως ἄκυρος ἔστω ἡ πρᾶσις, καὶ ἀποκαθισάτω τῷ ὑπουργείῳ ἢ τῷ μοναστηρίῳ. καὶ ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ ἡγούμενος τοῦτο ποιῶν, ἐκδιωχθήτω· ὁ μὲν Ἐπίσκοπος τῆς ὑπουργείας· ὁ δὲ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου· ὡς ἁρπαγὴν ποιούμενοι κακῶς, ἃ οὐ συνήγαγον.

Canon XII.

Si quis Episcopus, vel monasterii præfectus ex Episcopii vel monasterii agris in principis alicujus manus alienare, vel alteri personæ tradere deprehensus fuerit, irrita sit traditio, ut sanctorum Apost. vult Canon, qui dicit, Omnium rerum Ecclesiasticarum Episcopus curàm gerat, & ea administret tanquam Deo intuente. Ne liceat autem quidquam ex eis sibi vendicare, vel propriis cognatis, quæ Dei sunt, elargiri: si sint autem pauperes, ut pauperibus suppeditet; sed non eorum prætextu res Dei venundet. Si verò detrimentum afferre causentur, nec quidquam ex agro emolumenti percipi: ne sic quidem Magistratibus aut principibus, qui sunt in eo loco, det prædium, sed Clericis vel agricolis. Sin autem aliqua improba calliditate utantur, & ab agricola vel Clerico agrum præses vel magistratus emerit, sic quoque irrita sit venditio, & Episcopio vel monasterio restituetur. Porro Episcopus vel monasterii præfectus, qui hoc fecerit, exturbetur; Episcopus quidem ab Episcopatu; monasterii verò præfectus à monasterio: ut qui dissipent quæ non congregavêre.

Balsamon. Dixit Deus per Mosen, ea non esse commutanda quæ Deo oblata sunt; sed non alienabilia manere oportere, etiamsi sint iis quæ dantur in permutatione longè deteriora: sed si permutans, inquit, ipsum permutaveris, erit & ea ipsa ejus permutatio sancta. Dicit ergo Canon, non esse alienandum vel tradendum ab Episcopo, vel eo qui præest monasterio, agrum Episcopatûs vel monasterii, vel esse irritam alienationem, vel traditionem, ut vult xxxviii. Canon Apostolorum. Adjicit autem; Quòd si causetur quidem Episcopus, vel monasterii præfectus, agrum nullius esse reditûs, & damnum Ecclesiis afferre; fiat quidem ejus alienatio, sed non alicui personæ principali, verùm vicanis aut clericis: sed quoniam verisimile erat, Canonem ab aliquibus circumscribi eique fraudem fieri, statuerunt Patres, ut si quando cum improba calliditate res Ecclesiastica ad potentem personam pervenerit, intercedente vili persona vel Clerico, qui fingebat se rem immobilem accipere: & sic quoque priùs facta irrita forent & res immobilis Ecclesiæ restitueretur; & qui hoc fecerit, Episcopus vel monasterii præfectus, ab episcopatu vel præfecturâ expelleretur. Et hæc quidem Canon. Quoniam autem ἀυτέργια, (quod agros Latine diximus,) sunt quæ ex rebus ipsis & tanquam suâ sponte fructus præbent, ut sunt salinæ, oliveta, vineta, prata, molendina in aquis sita, figulinæ, ut & ejusmodi alia: interrogaverit quispiam; an de ejusmodi prædiis Canon decernit; an potiùs de quovis immobili, cujus est bonus reditus; & eo magis, quòd meminit in fine de damnosis agris? Solutio. De utrisque decernit, & dicit, ea quidem prædia, quæ sunt boni reditûs, non alienari nec elocari: agrum verò, qui est revera, & non sola specie nullius reditûs, alienari. Quare si sit quidem prædium omnino inutile (fortè enim pratum fluvii inundatione obrutum est) vel si etiam à regione remotum boni reditûs sit effectum, ut quòd sit à colonis recens habitatum & extructum: hoc quidem sejunctum prædium, qui est boni reditûs, non alienabitur; illud autem, etiamsi ἀυτέργιον, (quasi per se agens ac producens dicatur,) eo quòd est inutile & nullius reditûs, alienabitur. Non enim propter nomina, sed propter reditûs alienari vel non alienari debent. Scias autem, quòd à legibus propriè ἐκποίησις quidem (id est, alienatio) dicitur dominii translatio, scilicet donatio, venditio, emphyteusis, permutatio, & similia. ἔκδοσις autem, (id est, elocatio,) est ad personas & tempora præfinita transmissio. Abusivè autem & ἐκποίησις ἔκδοσις, & ἔκδοσις ἐκποίησις dicitur. Quod autem quæ reditum afferunt non alienantur, quæ autem reditum non afferunt, propter urgentem Ecclesiis necessitatem, alienantur; ex xxix. Canone Carth. Syn. apparet,

Digitized by Google

qui hoc cum distinctione permittit; quem lege. Sed magnus etiam Cyrillus, in secundo capite suæ ad Domnum epistolæ, inalienabilia esse dicit vasa pretiosa, sacra scilicet, & immobiles ecclesiarum possessiones. Cæterum hoc quoque interpretare ex sententia canonis Carthag. Syn. Cum quidam autem Episcopus prædium Ecclesiasticum principali cuidam personæ alienâsset, & alienatio per hunc Canonem infirmata esset, dicebant quidam debere Episcopum ab Episcopatu expelli, ut hoc Canone continetur. Mihi autem non ita videtur. Neque enim jubet Canon Episcopum ex episcopatu dejici, quando fecerit prædii alienationem, quæ rata ac firma non fuerit; sed quando immobilis rei Ecclesiasticæ alienationem cum dolo fecerit: & id quidem revera ad potentem personam pervenire velit, fraude autem ac malitiosa calliditate Clerico vel agricolæ tradiderit, id non esse magni reditus causans, ut ab illo ad potentem perveniat. Non enim propter alienationem, sed propter fraudulentum consilium, ut ex episcopatu deturbaretur constitutum est. Atque hoc quidem ex xxxviii. Canone Apostolico in præsenti Canone sito declaratum est, qui non punit Episcopum, qui sine dolo & malitia rebus Ecclesiasticis utitur; similiter & ex cxx. Just.nov.seu xxiii. c.ii. tit.v.lib. Basil. quod decernit ejusmodi contractus non valere; de Episcopi autem vel monasterii rectoris pœna nihil penitus tractat; sed tantum tabellionem mulctat exilio. Sed quoniam dicta novella (sive totus potius secundus quinti libri titulus) statuit nonnunquam non solum infructuosa & nihil reditus afferentia immobilia Ecclesiarum & monasteriorum, & ipsius etiam magnæ Ecclesiæ & aliarum sacrarum ædium; verum ea etiam ex quibus fructus & redditus percipitur, vendi & alienari, per distinctiones quæ in ea declarantur: præterea autem & quædam suadente tempore alienari permitit: lege eam, quæ & magna est & multiplex, plurimasque distinctiones recipit: & procura ut fiant vel non fiant, ab Ecclesiis & monasteriis alienationes & venditiones sacrorum & ipsorum immobilium, ut ea continetur, & ab omni reprehensione alienus servaberis. Neque enim tibi esse contrarius videatur hic præsens Canon; quoniam novella quoque rerum immobilium Ecclesiarum vel monasteriorum alienationem aut venditionem, quæ sine justa & urgente causa fit, similiter ac præsens Canon prohibet. Quid vero, cum alienatio, ut dictum est infirmetur, & res Ecclesiastica ad Eccles. vel monasterium revertatur, cogeturne ipsi vicissim quos ea de causa acceperunt nummos vel res dare? Solutio. Nequaquam. Dicit enim dicta Novella hæc expresse; si vero prꝫter ea quę à nobis hâc lege sancita sunt, fuit aliquis contractus in diversis rebus mobilibus vel immobilibus, ubi sanctarum domorum, reddatur quidem ipsi sanctissimæ Eccles. vel sacrosanctæ domui res, super qua tale quid consecutum est, cum intermedii temporis fructibus; maneat autem apud ipsam pretium vel antidorum, aut quod pro permutatione vel quacunque alia causa datum est. Sin autem emphyteusis, præter ea quæ à nobis sunt, facta fuerit; sanctæ Ecclesiæ vel sacrosanctis domibus eandem rem reddi jubemus: emphyteutam autem id quod conventum est pendere, ut emphyteuticorum contractuum robur exigit. Si vero donetur res Ecclesiastica vel alicujus sacrosanctæ domus; ea quoque sanctissimæ Ecclesiæ vel aliis sacrosanctis domibus, cum fructibus intermedii temporis, reddatur, & tantum præterea quanti res ipsa valet: sin autem, præter hæc, pignori data fuerit, debitum perdat fœnerator & eandem rem sacrosancto loco reddat, tabellionibus, qui præter hanc nostram legem in ejusmodi contractibus operam suam præbere audent, perpetuo exilio damnatis. Hoc autem etiam interrogaverit quispiam; cum Canon dicat, Episcopum ex Episcopatu, & monasterii præfectum ex monasterio, ut pernitiosos & fraudulentos expelli, detrusionem consequetúrne depositio, annon? Et nonnulli quidem

A ὑπηρέτουΘ. τοῦτο μὴ διαιρέσεως· ὃν χὴ ἀναγνῶναι. ἀλλὰ χὴ ὁ μέγας ΚύριλλοΘ. ἐν τῇ ϛ'. κεφ. τῆ πρὸς Δόμνον ἐπιστολῆς αὐτοῦ, ἀνεκποίητα εἶναι διορίζεται τὰ κτήματα, ἤγουν τὰ ἱερὰ, χὴ τὰς ἀκινήτους κλήσεις τῆς ἐκκλησιῶν. πλὴν καὶ τοῦτο κτ' ΦῊ κτήνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου ἑρμηνεύουσιν. Ἐπισκόπου δέ τινοΘ. αὐτέρημον ἐκκλησιαστικὴν ἐκδεδωκότοΘ. πρὸς ἀρχοντικὴν πρόσωπον, καὶ τῆς ἐκδόσεως διὰ ΦῊ κανόνα τοῦτον ἀκυρωθείσης, εἴπόν τινες ὀφείλειν ἐκβληθῆναι ΦῊ Ἐπίσκοπον ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς, κτ' τιμὴ τοῦ κτήνοΘ. πρεσβυτέρου· ἐμοὶ δὲ οὐ δοκεῖ. ὁ γὰρ κανὼν οὐ προκαλύπτεται ἐπιβάλλεσθαι ΦῊ Ἐπίσκοπον ἐκ τῆς ἐπισκοπείου, ὅτι ἄκυρον ἐκποιήσιν αὐλιτουργίᾳ διαπεράξοιλο, ἀλλ' ὅτι μὴ δόλου ἕνεκδοσιν ἀκινήτου ἐκκλησιαστικοῦ ποιήσῃ, χὴ τῇ μὲν ἀληθείᾳ σπέλῃ προελθεῖν τοῦτο εἰς δικαιότερον πρόσωπον, κτ' ὃ ῥᾳδιουργίας προπέμψῃ αὐτὸ πρὸς κληρικὸν ἢ γεωργὸν, φορασιπάμβοΘ. εἰ μὴ ἀπερόσδον, ὡς ἂν ἐξ ἐκείνου προέλθῃ εἰς τὸ δικαιότερον· οὐ γὰρ διὰ τὴν ἐκποίησιν, ἀλλὰ διὰ τὴν πανουργίαν ἐπεψηφίσθη τούτῳ ἡ ἐκ τοῦ ἐπισκοπείου ἐκβολή. καὶ δηλοῖ τοῦτο ἀπὸ τοῦ ἀποστολικοῦ λη'. κανόνοΘ. τοῦ καθαιρωθέντοΘ. εἰς ΦῊ πόντα κανόνα, καὶ μὴ κολάζοντοΘ. ΦῊ Ἐπίσκοπον ΦῊ δίχα δόλου χρώμενον κακῶς τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασιν. ὡσαύτως καὶ ἀπὸ τῆς ρκ'. Ἰουστινιανείου νεαρᾶς, ἤτοι τοῦ κγ'. κεφ. τοῦ β'. τίτλου τοῦ ε'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, τοῦ διορίζομένου περὶ τοιαῦτα συναλλάγματα ἀκυρῶσις· ὅτι ὃ τοῦ τιμορρίαν ΦῊ Ἐπίσκοπον ἢ ΦῊ ἡγούμενον, μηδέν τι διαλαμβάνοντοΘ., ἀλλὰ ΦῊ συμβολαιογράφον μόνον εἰς ἐξορίαν καταδικάζοντοΘ. ἐπεὶ ὃ ἡ ῥηθεῖσα νεαρὰ, ἤτοι ὁ ὅλοΘ. τίτλοΘ. ϐ ε'. βιβλίου, δεσπόζει, ἔστιν ὅτε μὴ μόνον ἀποφάσεσθαι, ἀλλὰ χὴ συποφάσεσθαι ἀκίνητα ἐκκλησιῶν χὴ μοναστηρίων, χὴ αὐτῆς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας χὴ τῶν ἄλλων σεπτῶν οἴκων, ἐκποιεῖσθαι χὴ ἐκδίδοσθαι μὴ διαξέων ἐν αὐτῇ· προσέτι γε μὴν χὴ ἱερά τινα ὑπηρέτῃ χαρτῶν καταλῦσαι ΘοΘ. ἐκποιήσεως· ἀναγνῶναι ταύτῃ μεγάλῃ ὕσθμῳ χὴ πολυμυθῆ χὴ πολυδιάστατον χὴ οἰκονόμῳ γίνεσθαι, ἢ μὴ γίνεσθαι, παρά τε τῶν ἐκκλησιῶν χὴ τῶν μοναστηρίων τὰς ἐκποιήσεις χὴ ἐκδόσεις τῶν ἱερῶν, χὴ τῶν ἀκινήτων αὐτῶν, κτ' τῆς τούτης ὀφείλημα, καὶ φυλαχθήσῃ ἀκαταπαίσΘ. ὥστε γὰρ ἐναντιωθῇ σοι ὁ πρῶτος κανών, ὅτι χὴ ἡ νεαρὰ τῆς χωρεῖς συλλόγου χὴ ἀναγκαστικῆς αἰτίας ἐκποίησιν ἢ ἔκδοσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἢ μοναστικῶν ἀκινήτων πρόσκοιος τῷ πρόντι κανόνι κωλύει. τί δὲ, τῆς ἐκποιήσεως ἀκυρουμένης, ὡς εἴρηται, χὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πράγματοΘ. ἀντιστρεφομένου πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἢ ὃ μοναστήριον, ἀναγκασθήσεται τὸ μέροΘ. αὐτῶν, ἃ χάριν τέρυ ἔλαβε, νομίσματα ἢ πράγματα δοῦναι; Λύσις. ὐδαμῶς. φησὶ γὰρ ἡ ῥηθεῖσα νεαρὰ ῥητῶς ταῦτα, εἰ μὴ παρὰ τὰ διηγορευμένα ἡμῖν τῷ πρόντι νόμῳ συναλλαγμά τι γένηται ὅτι τοῖς ἀμφέροισι πράγμασι, κινητοῖς τε χὴ ἀκινήτοις, ἐνὶ τῶν συναγῶν οἴκων, ἀναδίδοσθαι μὲν τῇ αὐτῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ, ἤτοι ᾧ συναγεῖ οἴκῳ τὸ πρᾶγμα, ἐφ' ᾧ τοιοῦτόν τι προηγουμένως, μὴ τῶν ἐν μέσῳ χρόνῳ καρπῶν, μενέτω ὃ πρὸ αὐτῇ καὶ τὸ τίμημα ἢ τὸ ἀντίδωρον, ἢ τὸ ὑπὲρ ἀμείψεως ἢ ἄλλης οἱασοῦν αἰτίας αὐτῇ δεδομένον. εἰ δὲ ἐμφύτευσις πραχθείη πρὸς τὰ διηγορευμένα ἡμῖν, ἀναδίδοσθαι τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ ἢ τοῖς συναγέσι τόποις τὸ αὐτὸ πρᾶγμα κελεύομεν, καὶ ΦῊ ἐμφυτευτικὸν τὸ πάκτον πλὴν κτ' τιμὴ δυνάμιν τῶν ἐμφυτευτικῶν Συμβολαίων. εἰ δὲ δωρηθείη πρᾶγμα ἐκκλησιαστικὸν ἢ ἑτέρῳ συναγῶς οἴκῳ, χὴ αὐτὸ ἀναδίδοσθαι τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ ἢ τοῖς ἄλλοις συναγέσιν οἴκοις μὴ τῶν τοῦ μέσου χρόνου καρπῶν, χὴ τοσοῦτον ἕτερον ὅσα ἄξιόν ἐστι τὸ πρᾶγμα. εἰ δὲ ὑποθήκη παρὰ ταῦτα δοθείη, ὁ δημόσιος τὸ ἐπιφερόμενον ἀπολλύτω, χὴ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα τῷ συναγῶ τόπῳ ἀποδιδότω, τῶν συμβολαιογράφων, τῶν παρρέντων παρὰ ΦῊ ἡμῖν ΦῊ νόμον τοιούτοις ὑπουργῶν συμβολαίοις, διηνεκῶς διορίᾳ καταδικαζομένων· ἠρώτησε δέ τις χὴ τοῦτο, ΦῊ κήνσον λέγοντοΘ. ἐκβάλλεσθαι τὸ Ἐπίσκοπον ἀπὸ ἐπισκοπείου, καὶ ΦῊ ἡγούμενον ἐκ τοῦ μοναστηρίου, ὡς λυμεῶνας χὴ δολερὸς, ἐπανορθωθῆναι τῷ ἐξωσθῆναι χὴ καθαίρεσις ἢ ὑχί; καὶ

καί τινες μὲν εἶπον, ὡς τῶν ἁγίων πατέρων μηδέν τι τοιοῦτον A
διορισομένων, προβήσεται μόνον ἐξώθησις. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ,
ὡς τῆς ἐξωθήσεως γενομένης διὰ δόλον, ἐξ ἀνάγκης παρέ-
πεται καὶ καθαίρεσις. οὐδεὶς γὰρ ἐξ ἀτιμοποιοῦ αἰτίας κα-
ταδικαζόμενος, ἔντιμός ἐστιν. εὐχαριστητέον οὖν τῷ κρα-
ταιῷ καὶ ἁγίῳ ἡμῶν βασιλεῖ, τῷ συντηρήσαντι ἀκολού-
θως τῷ ἀποστολικῷ κανόνι, καὶ τῷ παρόντι διορισμῷ, τὰ τῶν
ἐκκλησιῶν καὶ τῶν κατὰ πόλιν τέως μοναστηρίων ἀκίνητα ἀνέπα-
φα ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ δημοσίου, διὰ τριῶν χρυσοβούλλων τῆς ἁ-
γίας βασιλείας αὐτοῦ, ἀφ' ὧν ὁ μὲν κατὰ τὸν Ἰούλιον μῆνα τῆς α'.
ἰνδικτιῶνος τοῦ ϛχνδ'. ἔτους γεγονὸς, καὶ διοριζόμενον, μὴ
βλάπτεσθαι τὰ μοναστήρια ἐκ τοῦ ἴσως χωλεύειν κατά τι τὰ B
προσόντα τούτοις δικαιώματα· καὶ τὸ κατὰ τὸν Ὀκτώβριον μῆνα
τῆς ζ'. ἰνδικτιῶνος τοῦ ϛχξε'. ἔτους ἀπολυθὲν, καὶ παρακε-
λευόμενον ἔχειν τὰ μοναστήρια κατὰ τὸ ἀναπόσπαστον τὰ ἀκί-
νητα τούτων κἂν διαγνώσεις ἐδόθησαν αὐτοῖς παρὰ τῶν ἀνα-
γραφέων δικαιοῦσαι τῷ δημόσιον, ἅτινα οὐ κατεστρώθησαν ἐν ταῖς
διὰ τὸ αἰωνίζουσαν ὠφέλειαν ἐκ τούτων μὴ ἐπιχορηγεῖσθαι
ταῖς μοναῖς, ἀλλὰ καιρικήν. τὸ δὲ κατὰ τῷ Μάρτιον μῆνα
τῆς ϛ'. ἰνδικτιῶνος τοῦ ϛχξϛ'. ἔτους ἐξενεχθὲν καὶ κατα-
στρωθὲν ἐν πᾶσι τοῖς σεκρέτοις, παρακελεύεται μετὰ ὃ προ-
οίμιον ταῦτα ῥητῶς. ἔφθασε μὲν οὖν πρὸ χρόνων τινῶν χρυ-
σόβουλλον λόγον ἐπιβραβεῦσαι τοῖς τε κατ' αὐτὴν τὴν βασι- C
λίδα τῶν πόλεων διακειμένοις εὐαγεστάτοις μοναστηρίοις, καὶ
τοῖς κατὰ ὃ δυτικὸν μέρος τοῦ στενοῦ, ὅσον τε κατ' αἰγιαλὸν, καὶ
ὅσον πόῤῥωθεν· ὡσαύτως καὶ τοῖς περὶ τῷ κόλπον τῆς Νικομη-
δίας, καὶ μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Νικομηδίας, καὶ τοῖς ἐν ταῖς νήσοις,
τῇ ὀξείᾳ, τῇ πρώτῃ, τῇ χάλκῃ, τῇ πλάτῃ, τῇ ἁγίᾳ γλυκε-
ρίᾳ, τῇ πριγκίπῳ τῇ τοῦ Ἀντιγόνου, τῷ βραχυνησίῳ, τῇ τερε-
βίνθῳ, τῷ ἁγίῳ Ἀνδρέᾳ, τῷ ἁγίῳ Τρύφωνι, τῷ ἁγίῳ Ἐλευ-
θέρῳ τῷ Κωδώνης, καὶ πελάγει, τῇ θεοτόκῳ, τῷ Μεσόνης, τῇ
ἰατρῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Δημητρίῳ, καὶ τοῖς ἐν τῶν κτήσεσι τῶν πορτῶν
καὶ ἄχρι τῆς περιοχῆς τῆς Ἀθύρας· καὶ ἁπλῶς τοῖς πέριξ τῆς βασι-
λίδος τῶν πόλεων ἀσκουμένοις μοναχοῖς, ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶ, D
πολλὰ τούτοις φιλοτιμησαμένη δίκαια, καὶ ὃ ἀδιάσειστον αὐτοῖς
δωρησαμένη ἐπὶ τῇ κατοχῇ καὶ δεσποτείᾳ τῶν ἀκινήτων τῶν ἀπό
τινων δικαιωμάτων διαφερόντων τούτοις, καθὼς ὁ τοιοῦτος χρυ-
σόβουλλος λόγος πλατύτερον ταῦτα διέξεισιν. ἐπεὶ δὲ τοὺς θη-
ρολέκτας οὐκ ἦν ἠρεμεῖν, ἀλλὰ τῷ τοῦ δημοσίου προσχήματι βα-
ρεῖαν τούτοις ἐπῆγον οὗτοι τὴν κάκωσιν, ἡ βασιλεία μου ἅμα μὲν ὃ
θεῖον ἐξευμενίσαι καὶ ἐξιλεώσασθαι, ἐφ' οἷς ὡς ἄνθρωπος τοῦτον
προσκέκρουκεν, ἅμα δὲ βουλομένη καὶ τοὺς στρατιώτας τοῦ μεγάλου
βασιλέως, Χριστοῦ δηλονότι, τοὺς δι' αὐτὸν τῷ μονήρη βίον προ-
ελομένους, καὶ τὴν πανοπλίαν ἐνδυσαμένους τῶν πνεύματος, συμ-
μάχους ἔχειν καὶ συνασπιστὰς ἰσχυροὺς κατὰ τῶν ὁρωμένων καὶ ἀορά- E
των ἐχθρῶν, τῷ ἀγαθῷ ἐκείνῳ θεμελίῳ, καὶ ὄροφον ἐπιθῆναι
ἀνάλογον ἠρετίσατο, καὶ τὸν παρόντα χρυσόβουλλον ἀπολέλυκεν
εὐλόγως, δι' οὗ θεσπίζει καὶ διορίζεται πάντα τὰ σήμερον νεμό-
μενα ἀκίνητα παρὰ τῶν ἄνωθεν ἀριθμηθέντων μοναστηρίων, ἢ
καὶ ἡσυχαστηρίων, ἢ καὶ ἀναχωρετικῶν κελλίων καὶ λαβρῶν, καὶ ἁ-
πλῶς κατοικητηρίων μοναχικῶν, κἂν ᾧ ἂν καλοῖντο ὀνόματι,
τούς τε παροίκους, τὰ αὐτούργια, τὰς πανηγύρεις, τοὺς φόρους, τοὺς
πόρους, τὰς λίμνας, τοὺς ποταμοὺς, τὰ θαλάσσινα δίκαια, καὶ
καθολικῷ λόγῳ οἱονδηποτοῦν δίκαιον ἐν ἀκινήτοις κτήμασι
θεωρούμενον, καὶ οἱῳδήτινι τόπῳ διακείμενον παρ' αὐτῶν κατεχό-
μενον νῦν, ἐφ' ᾧ δηλονότι μέχρι τοῦ νῦν ἐδόθη τούτοις διάγνωσις
παρὰ τῶν κατὰ χώραν ἀναγραφέων, ὃ τοῦ δημοσίου μέρος ἐπὶ τούτῳ F
προσδικαιοῦσα, ἔχειν τὰς ῥηθείσας μονὰς κατὰ διηνεκοῦ δεσποτείαν
ὡς δῶρον καὶ φιλοτίμημα τῆς βασιλείας μου, καὶ δεσπόζειν αὐτῶν εἰς
τοὺς ἑξῆς ἅπαντας καὶ διηνεκεῖς χρόνους, κἂν εὐλόγως κἂν παρα-
λόγως τούτων τινὰ ἢ τὰ ὅλα ἴσως ἕως τοῦ νῦν κατεῖχον, κἂν δίχα
τινὸς δικαιώματος, ἢ ἀπὸ δικαιωμάτων μὲν, κακῶς δὲ ἐχόντων,
ἢ ψευδῶς συντεθέντων. πάντα γὰρ τὰ παρ' αὐτῶν κατεχόμενα
ἐν οἱῳδήτινι θέματι κατά τε δύσιν καὶ ἀνατολὴν, κἂν ἐξ αὐτῶν
τῶν εἰς ἐνδιαίτημα τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν βασιλέων, κἂν ἀπὸ κλα-
σμάτων ὦσι, κἂν ἀπὸ συμπαθειῶν, ἢ ἀποκεκινημένων, ἢ ὁλο-

dixerunt, quòd cùm patres nihil tale decernant, sola procedet extrusio. Mihi autem videtur, quòd cùm propter dolum fiat ejectio, necessariò etiam sequitur depositio. Nemo enim, ex causa lædente famam condemnatus, bonæ est existimationis. Potenti ergo & sancto nostro Imperatori gratiæ agendæ sunt, qui ut vult Apostolicus Canon, & hæc constitutio, Ecclesiarum civitatisque monasteriorum immobilia à manu fisci seu publici, per tres sacræ suæ majestatis Aureas-Bullas, intacta & integra conservavit: quarum altera quidem Julio mense, i. indictione, 6654. anno facta est, & constituit, non lædi monasteria, eo quod jura, quæ illis adsunt, in aliquo forte mutila sint & imperfecta: & secunda mense Octobri, vii. indictione, 6665. anno emissa est, & jubet monasteria indivulsè & inseparabiliter sua habere immobilia; etiamsi notitiæ, quæ pro jure fisci faciunt, à censûs descriptoribus eis datæ sint, quæ hîc sitæ non sunt, quod non perpetua cautio & utilitas monasteriis ex iis suppeditetur, sed temporalis: alia verò mense martio, vi. indictione 6666. anno edita est, & in omnibus secretis posita, quæ post prooemium hoc expressè edicit; Aliquot abhinc annis definitionem Aurea-Bullâ munitam emittere dispensareque prævenit mea Majestas, iisque, quæ in hac urbium regina sita sunt, sanctissimis monasteriis, & iis quæ sunt in Occidentali parte freti, quantum est in littore & longius; similiter & iis quæ sunt in sinu Nicomediæ, & usque ad ipsam Nicomediam, & iis quæ sunt in insulis, Oxea, Prima, Chalce, Plate, sancta Glyceria, Principo Antigoni, Brachynesio, Terebintho, sancto Andrea, sancto Tryphone, sancto Eleuthero Codonæ, Pelago, Deiparæ, Mesonæ, Medica & sancto Demetrio, & iis quæ sunt in possessionibus portuum, & usque ad complexum Athyræ; &, ut semel dicam, iis qui circumcirca reginam civitatem exercentur monachis, viris & mulieribus, his multa jura largita est, & in immobilium detentione ac dominatione, quæ quibusdam juribus ad eos pertinent, firmam & illabefactabilem possessionem concessit: quemadmodum dicta definitio Aurea-Bullâ munita hæc fusiùs persequitur. Sed quoniam venatores quiescere non potuerunt, sed fisci seu publici prætextu eis gravem afflictionem intulerunt; Majestas mea Deum placare & propitium efficere volens, ob ea per quæ ipsum ut homo offendit, simulque magni Imp. Christi scilicet, milites, qui vitam monasticam propter ipsum elegerunt, & spiritûs armaturam induerunt, socios habere & strenuos defensores adversus hostes, tam qui videntur quam qui non videntur, bono illi fundamento tectum quoque proportione conveniens imponere voluit, & præsentem Auream-Bullam optima cum ratione edidit; per quam statuit & definit, omnia immobilia, quæ hodie ab enumeratis monasteriis possidentur, vel etiam Anchoretarum ædiculis, cellulis, lauris, &, ut summatim dicam, quocunque nomine censeantur, Monachorum habitaculis; colonos, prædia, conventus, tributa, vectigalia, portus, flumina, jura maritima, &, ut semel dicam, quodcunque jus in possessione immobili consideratur, & in quocunque loco situm sit, ab iisque nunc occupatum; scilicet eo quod illi, qui singulis provinciis censum agebant, Notitiam, partes in his fisco debitas vendicantem, illis nondum dederunt, habere dictas mansiones perpetuo dominio, ut donum & Majestatis meæ magnificentiam, & eis deinceps semper in posterum dominari, etiamsi probabili vel non probabili de causa aliqua eorum vel etiam fortasse omnia hucusque detinuerunt, vel etiam sine ullo titulo, vel ex titulo quidem qui malè se habet, vel fortasse falsò confictus est. Omnia enim, quæ ab ipsis in quacunque provincia possidentur in Occidente & in Oriente, sive ex iis hospitio Imperatoris quotidie præberi solitis, sive sint

Digitized by Google

ex fragmentis, sive ex commiserationibus, sive loco motis, vel caducis, vel ex vilibus quæ penduntur diariis, vel ex vilibus calamitate vexatis, vel iis quæ à potentibus vendita sunt, vel contrà, vel correctione malefactarum venditionum, etsi in aliis locis jussa dari, in aliis tradita sunt; vel donata, non tradita sunt; vel tradita, non donata sunt; vel quovis alio modo malè ab ipsis detinentur, inconcussè, & nullo negotio eis exhibito, à dictis omnibus monasteriis vult mea Majestas in æternum possideri, ut majestatis meæ donum à liberalitate & munificentia mea profectum. Cùm enim sola, quæ apud ipsos nunc invenitur, immobilium detentio pro omni titulo debet eis sufficere, est supervacaneum de ullis aliis curiosè inquirere. In omnibus enim quæ hodie possident, præterquam in iis in quibus à publici censûs in ea regione descriptoribus Notitiæ datæ, quæ jus fisci seu publici, ut dictum est, probant, debet præsens Majestatis meæ scriptum Aurea-Bullâ munitum sufficere: & pro donatione & emptione & quovis alio titulo satis esse, etiamsi quodcunque aliud secretum in eis probetur. Nec cogentur monasteria, ob ea quæ nunc possident immobilia, antiqua alia quæ eis adsunt jura proferre: sed hac præsenti Majestatis meæ Aurea-Bullâ pro omni jure utentia, ea contenta esse debent, ut quæ eis, ut priùs scriptum est, sufficere debeat, & pro donatione & pro traditione, & quovis alio jure. Sin autem invitante fortasse tempore voluerit ullum monasterium iis etiam quæ habet juribus & titulis uti, ea pro se afferens, à nullo penitus prohibebitur. Hoc enim non faciet necessario: sin autem propria voluntate illud eligerit, nemo impediturus admittetur. Non solum autem ad terreni, quod habent, jus probandum monasteriis sufficiet præsens Aurea-Bulla; sed etiam in parochiis, quæ nunc ab eis detinentur, & prædiis, vectigalibus, conventibus, trajectionis solutionibus, portibus, fluviis, juribus maritimis & quocunque alio jure, quod ab eis possidetur, præterquam in iis, in quibus documenta pro publico, ut sæpe superius dictum est, assumpta sunt. Sin autem recenseri jussa sunt, vel amputari quædam tributa, vel pacta, vel militiæ, vel publica, vel libellica, vel aliquid aliud, quod ad fiscum pertinet, & non factum est quod recensendum erat, vel aliquod aliud habet jus, quod reprehendi possit; monasteria ex eo nihil lædentur. Quid autem opus est multa dicere & enumerare & exempli gratia afferre: missio à Majestate mea multiloquio, ne quis in ejusmodi rebus callidus & vafer, nonnullis quidem dictis, ex iis causis quæ immobilia concutiunt, aliis vero silentio præteritis, verba arripiat, & more Judaico literæ insistat, & conetur in iis, quæ dicta non sunt monasteria agitare & vexare, sententia generali & munifera vult mea Majestas & decernit, ut omne in iis, quæ hodie à monasteriis possidentur, vel in ipsis sunt monasteriorum cathedris, esse publicum cogitatum fuerit, idipsum ab aliquo, vel nunc vel quandocunque, monasterio datum esse reputetur. Et simulac hoc cogitârit quispiam ac dixerit, id quoque statim apprehendit monasterium, ut hodie à mea regia sublimitate donatum. Quod enim ad ea attinet, quæ nunc possident, immobilia, de quibus pro publico documenta non acceperunt monasteria; mea majestas vult unumquodque eorum publicum existimari, & perpetuam firmitatem obtinere, & à nullo de ea re disceptari. Et quemadmodum publico nulla à se molestia negotiúmve exhibetur; sic nec ædes sacræ, sive Anachoretarum cellulæ, nec monasteria, nec aliqua, ab ullo publici curatore litibus agitabuntur, sive quis probabilem sive non probabilem causam afferat, sive cujusmodicunque sit quod loquetur. Quisquis enim hoc facere aggressus fuerit, invalida & revera infirma dicere videbitur, & citra ullam misericordiam ejus facultates fisco consecrabuntur, isque omnino infamis semper erit: utpote qui Imp. ad-

πλώτων, ἢ ἀπὸ ταπεινῶν πελυμῶν ἀγρείων, ἢ ἀπὸ ταπεινῶν κλαματιδέντων, ἢ κ᾽ δικαίοις ἀγορασθέντων, ἢ τινὸς τόπου, ἢ ἐξ ὀρθῶς κακῶς γεγονυῖῶν ἀγορᾶσεων, κἂν ἐν ἄλλοις τόποις ὠνεδέντων δωρηθῆναι, ἐν ἄλλοις πρεδόθηναι, ἢ δωρηθέντα ὑ πρεδόθηναι, ἢ πραδοθέντα ὐκ ἐδωρήθηναι, ἢ καθ᾽ ἕτερόν τινα λόγον κακῶς πρ᾽ αὐτῶν κατέχων), ἀδιαστόλως κ᾽ ἀπολυτραγμονήτως κατέχειν πρὸ τ῀ ῥηθεισῶν πασῶν μονῶν ἡ βασιλεία μυ βέλει) εἰς ⊕ αἰῶνα τ῀ ἄπταλα, ὡς δῶρον τ῀ βασιλείας μυ, κ᾽ καθαρὸν φιλοτίμημα. μόνης γὰρ τ῀ πρ᾽ αὐτοῖς διειλημμένης νῦν καταχῆς τ῀ ἀκινήτων ὀφλήσης ἀρκεῖν αὐτοῖς ἀντὶ πάντος δικαιώματος. πρεῖττόν ἐστι ὃ πολυτραγμονεῖν πρὸς ἕτερα. ὅτι πᾶσι γὰρ οἷς κατέχουσι σήμερον, ἄνευ μόνου τ῀ ἐφ᾽ οἷς ἐδόθησαν αὐτοῖς ἀγραφώσης πρὸς τ῀ κῦ χρύσεαν ἀναγραφέων τ῀ δημόσιον δικαιοῦσαι, ὡς εἴρηται), ὀφειλὴ ἀρκεῖν ἡ πρέπουσα χρυσόβυλλος γραφὴ τ῀ βασιλείας μυ, κ᾽ ἀντὶ δωρεᾶς, κ᾽ ἀντὶ πράσεως, κ᾽ ἀντὶ ἑτέρου πάντος δικαιώματος, κἂν οἱονδηποτοῦν σκρέτον ἐπ᾽ αὐτῷ δικαιοῖτο. σὺν δὲ ἀναγκασθήσονται) αἱ μοναὶ ἐφ᾽ οἷς κατέχουσι ἀκινήτοις πρὸς ὀλίγα αὐτῷ δικαιώματα· ἀλλὰ τῇ πρέπουσῃ χρυσοβύλλῳ γραφῇ τ῀ βασιλείας μυ ἀντὶ πάντος δικαιώματος χρώμεναι ἀρκεσθήσονται) ταύτῃ κ᾽ μόνῃ ὀφλήσῃ ἀρκεῖν αὐτοῖς, ὡς πρόγραφη, κ᾽ ἀντὶ δωρεᾶς, κ᾽ ἀντὶ πραδόσεως, κ᾽ ἀντὶ παντὸς ἑτέρου δικαιώματος. εἰ δ᾽ ἴσως καιρῷ καλῶνι νεωτερίσαι οἱονδηποτοῦν μοναστήριον χρήσασθαι κ᾽ τοῖς πρόσθεν αὐτῷ δικαιώμασιν ὑφ᾽ ἑαυτῷ ταῦτα πρόκριζον, πρὸ οἱουδήτινος πρὸς τοῦτο ὐ κωλυθήσεται). ἀναγκαιοτάτως γὰρ τοῦτο ὐ ποιήσει, εἰ μὴ οἰκείῳ θελήματι αὐτὸ αἱρεθήσεται), σὺν οἷς ὁ ἐμποδίζων ἔσται. ὐ μόνον ὅτι τῇ δικαιώσει τ῀ γῆς συμβαλεῖται τοῖς μοναστηρίοις ἡ πρέπουσα χρυσόβυλλος γραφὴ, ἀλλὰ κ᾽ ὅτι τοῖς πρόσθεν τοῖς νῦν πρ᾽ αὐτῷ κατεχομένοις, κ᾽ τοῖς αὐλητηρίοις, φόροις, πάντηγύρεσι, ἀγγαρείαις, λίμναις, ποταμοῖς, σκλασίνοις δικαίοις, κ᾽ ἑτέρῳ οἱῳδήποτε δικαίῳ πρ᾽ αὐτῷ κατεχομένῳ, ἄνευ μόνου τ῀ ἐφ᾽ οἷς ἔλαβον ἀγραφώσης ὑπὲρ τ῀ δημοσίου, ὡς πολλάκις ἀνώτερον διείληπται. εἰ δ᾽ πρόσθεν τις λογισθῆναι ἢ ἐκκοπῆναί τινα τέλεσματα, ἢ πάκτα, ἢ στρατείαν, ἢ δημόσια, ἢ λιβελλικά, ἢ ἕτερόν τι τῷ δημοσίῳ ἀνῆκον, κ᾽ ὑ γένοντο ὃ λογισμένον, ἢ ἕτερόν τι ἔχῃ ὁπλήμμον ὃ δικαίωμα, ἔσθ᾽ ὅτι ἐκ τούτου βλαβήσεται) τὰ μοναστήρια. τί δεῖ χρὴ τὰ πολλὰ καταλέγειν, κ᾽ ἀκριβολογεῖσθαι κ᾽ χάριν πρόσταγμα ἀποχάρτης; τ῀ πολυλογίαν ἡ βασιλεία μυ πραιτρέχουσα, ἵνα μή τις τ῀ πρὸ ταῦτα δίκην τινῶν μὲν ἐκφωνηθέντων ἐκ τ῀ τὰ ἀκίνητα καταισχόντων αἰτίων, τινῶν δὲ πρασιωπηθέντων, ὑποθράττοιτο τ῀ ῥημάτων, κ᾽ τ῀ Ιουδαίως τῷ γράμματι ὑπακούσῃ), κ᾽ ὑπόχθρη ὑπὸ τοῖς μὴ ἐκφωνηθῆσι λόγοις κενολογεῖν τὰς μονὰς, καθολικῷ λόγῳ κ᾽ περιεκτικῷ τοῦτον ἡ βασιλεία μυ βέλει), κ᾽ θορυβεῖζει), κ᾽ ὡς ἂν πᾶν ὅσον ὑπὸ τοῖς σήμερον πρὸς τ῀ μοναστηρίων κατεχομένοις ἢ ἐπ᾽ αὐτῶν τῶν καθέδρων τ῀ μοναστηρίων νοηθῇ ὑπὸ τ῀ δημοσίου, παρά τινος ἢ νῦν ἢ ὁπόταν τε αὖθις τοῦτο δεδωρημένον λογίζεσθαι τῇ μονῇ. κ᾽ ἅμα τις τοῦτο διανοήσει) κ᾽ φθέγξεται, κ᾽ εὐθὺς ἀντιλήψεται αὐτοῦ ἡ μονὴ, ὡς σήμερον δεδωρημένου ταύτῃ πρὸς τ῀ βασιλείας μυ. ὅσον γὰρ ἐφ᾽ οἷς κατέχουσι νῦν ἀκινήτοις, πρὸ ὧν ὑπὲρ τ῀ δημοσίου ὐκ ἔλαβον τὰ προγραφέντα, μοναστήρια, δημόσιον βούλει) ἡ βασιλεία μυ λογίζεσθαι ἕν ἕκαστον τούτων κ᾽ μόνον ὃ ἔχει ὃ ἀσφάλισον, κ᾽ μὴ ὑπ᾽ οὐδενὸς ἀνακρίνεσθαι· κ᾽ ὃν τρόπον ὁ δημόσιος ὑ πολυτραγμονεῖται ὑφ᾽ ἑαυτῷ, ὅτως οὐδὲ τὰ ἱερὰ σεμνεῖα ἡ ἡσυχαστήρια, μοναστήρια τε κ᾽ λοιπὰ ὑπό τινος τ῀ δημοσίου φορτίων ἀνακριθήσεται· κἂν τι δοῦλον δικαιολογεῖται τις, κἂν πρόλογον, κἂν ὁποῖον ἂν εἴη ὃ λαληθησόμενον. πᾶς γὰρ ὁ τοιοῦτόν τι ὑπόχθρησιν ποιῆσαι, ἀνίσχυρα δόξῃ λέγων κ᾽ τῷ ὄντι ἀβέβαια, κ᾽ ἀσυμπαθῶς ἡ τότε πρεσία τῷ δημοσίῳ καθοσιωθήσεται, κ᾽ αὐτὸς ἄτιμος ἔσται πάντα πάσιν, ὡς ἀντίπτωτος βασιλεῖ εὐσεβοῦς τε κ᾽ φιλοθέου ὃ ἀνενόχλητον τῆς μονῆς διαφερόμενος ὅτι τοῖς δεδωρημένοις αὐτῆς πρὸ ὃ πρόνοια χρυσοβύλλου λόγου, κ᾽ δι᾽ αὐτοῦ βραχύ τι δῶρον προσαγορεύ-

Digitized by Google

ὡς ἀντιπίπτων βασιλῆ εὐσεβῶς τε καὶ φιλοθέως ὃ ἀνενόχλητον τὰς μονὰς ἀποχαριζομένῳ ὅτι τοῖς δεδωρημένοις αὐταῖς ἀπὸ τοῦ πρόπαλαι χρυσοβούλου λόγου, καὶ δι' αὐτοῦ βραχύ τι δῶρον προσάγοντι τῷ Θεῷ, ἀνθ' ὧν μυρίων εὐεργεσιῶν ἔτυχε παρὰ τῆς πλουσιοπρόκου δεξιᾶς αὐτοῦ προσπέλασεν. οὐκ ἐξέσται οὖν οὔτε ἀναγραφῆ, οὔτε προκαθημένῳ οἱωδήτινι σεκρέτου, ἢ ἐξισώτῃ, ἢ ἐνεργοῦντι ἑτέρῳ τινὶ προσώπῳ τοῦ δημοσίου, τὰ τῶν μοναστηρίων ἀκίνητα ἀναγράφεσθαι, ἢ καταλογῆν, ἢ ἀναζητῆν μέτρον γῆς ἢ πλοίκων ποσότητα, ἢ γῆς τὸ ὑπέρπλεον, ἢ τὸ ἀδίκως κατεχόμενον ἐξετάζειν· ἀλλ' ἐπεὶ ἐκ προστάξεως τῆς βασιλείας μου μέλλουσι γίνεσθαι προκριτικὰ τῶν σήμερον κατεχομένων παρὰ τῶν μονῶν ἀκινήτων καὶ πλοίκων, τότε μόνον ἐνοχληθήσεται ἡ μονὴ, καὶ τὸ ἀδίκως κατεχόμενον ἀφαιρεθήσεται, ὅτε ὁ ἀναγραφεὺς δείκνυσι, ὡς ἐπέκεινα τοῦ προσδιορισμοῦ κατέχει ἡ μονὴ τόπια ἢ παροίκους ἢ ἕτερον δίκαιον. οὐδὲ γὰρ ἐπ' ἀδείας ἔξουσιν αἱ μοναὶ τὰ σήμερον παρ' αὐτῶν κατεχόμενα, εἴτε παροίκους εἶεν, εἴτε τόποι, εἴτε αὐτουργία, ἐπαύξειν, καὶ εἰς πληθυσμὸν ἄγειν πλείονα. πλὴν τῇ τοιαύτῃ προφάσει οὐκ ἐξέσται προκτορεύειν ἢ ἀναγραφεῖ οἱῳδήτινι ἢ καπνικὸν, ἢ μετρητίκιον, ἢ ἕτερόν τι ἀναγραφικὸν ἢ παροικιακὸν φορολόγημα ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων ταῖς δηλωθείσαις μοναῖς ἀκινήτων ἀναλαμβάνεσθαι. εἰδέναι γὰρ ὀφείλει ὁ τῦτο τολμήσων, ὡς ὁ μόνον ὅτι τὸ πολλαπλοῦν ἀνίσρεψει ὅσῳ ἂν ἀναλάβηται, ἀλλὰ καὶ τελείᾳ δημεύσει ὑποβληθήσεται, καὶ ἄτιμος ἔσται καὶ ἀπολίτευτος. οὕτω γὰρ θέλει ἡ βασιλεία μου τὰ τῶν δηλωθέντων μονῶν ἀκίνητα πλοῦτα λογίζεσθαι ὑφ' ἑκάστου τῶν προκτόρων, ὡς μὴ ὄντα ὑπὸ τὸν ἑαυτῶν ἄρχοντα καὶ ἐξουσίαν. καὶ ὃν τρόπον οἱ προκτορες ὅτι τοῖς μὴ ὑποκειμένοις αὐτοῖς δήμασιν οὐδέν τι δίκαιον ἔχουσιν ἐνεργεῖν, ἢ ὅλως ποιεῖν τι ἐπ' αὐτοῖς, οὕτως οὐδὲ ὅτι τοῖς τῶν μοναστηρίων ἀκινήτοις οἱ προκτορες τῶν δημάτων, ὑφ' οὓς τελοῦσι τὰ τοιαῦτα ἀκίνητα, προκτορες· λογισθήσονται. τὰ μὲν τοίνυν γενησόμενα προκριτικὰ καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παρ' ὧν ἂν ὁρίσῃ ἡ βασιλεία μου εἰς παράστασιν τῶν σήμερον ἐν τοῖς μοναστηρίων νεμομένων τοῖς προσφόροις σεκρέτοις δι' εἰδήσιν ἐγκαταγραφήσονται. ὀφείλουσι δὲ εἰδέναι πάντα τὰ μοναστήρια, ὡς εἴ τι ἂν ἐξ αὐτῶν εὑρεθῇ ἀπάτην τινὰ ποιησάμενον, ὅτι τοῖς σήμερον παρ' αὐτῶν κατεχομένοις, ἢ συμπαιγνίαν, ἢ δόλον πλημμελῆσθαί τινα, ἃ μόνον τῆς ἀπὸ τοῦ πρόπαλαι χρυσοβούλου λόγου τῆς βασιλείας μου ὠφελείας οὐκ ἐμοιρήσῃ τὸ σύνολον, ἀλλὰ καὶ τοῦ προτιμηθέντος αὐτοῦ ἐκπεσεῖται δικαίᾳ δίκῃ τοῦ προγεγονότος πᾶσι τοῖς δηλωθείσαις μοναῖς ἑτέρου χρυσοβούλου λόγου τῆς βασιλείας μου. ἐφεξῆς δὲ ἀνῄρηκε τὸ τοιοῦτον χρυσόβουλον καὶ πᾶσαν προσταξιν ἐναντιωμένην τούτῳ, γεγονέναι δηλονότι ἢ ἃ καὶ γενησομένην καὶ διωρίσατο χρῆσθαι τοὺς μοναὶς καὶ τοῖς παλαιγενέσιν αὐτῶν δικαιώμασιν. ἐπεὶ δέ ἐκ προσαγγελίας χαρτοφύλακος τινῶν ἀπολύθη κατ' ἰδίαν ἰνδικτιῶνος τοῦ ἐνάτου μηνὸς τῆς θ'. ἰνδικτιῶνος τοῦ ἕκτου ἔτους προστάγματα βασιλικὰ ἀναγκαῖον κρῖναν ὅπως τοιοῦτον εὐσεβέστατον καὶ ἐνεργητικώτατον χρυσόβουλον, καὶ διὰ τοῦτο πάντα τὰ μοναστηριακὰ ἀκίνητα ὑπὸ τῆς ἀναγραφέων ἁρπάζοντο, ἀπελύθη κατ' ἰδίαν ἰνδικτιῶνος τοῦ ἑβδόμου μηνὸς τῆς ἰ'. λύσις προσκυνητοῦ τῶν θεοσεπτῶν κρατίστων καὶ ἀγίων ἡμῶν βασιλέων ὅτι ὑπομνήσει τῶν μοναστηρίων, ἐκκόπτουσα τὸν παιδαγωγικὸν ζέοντα καὶ τὸν καταπονικὸν, καὶ διορίζομένη ἔχειν ὃ ἐνεργὸν τὸ προγεγονότα χρυσοβούλου χάριν τοῦ μὴ ἀναγράφεσθαι τὰ τῶν μοναστηρίων ἀκίνητα κατ' ῥῆμα ἔτω λαμβάνουσα. ἡ βασιλεία μου τῆς ἐκ τῶν ὑμέτερων εὐχῶν σωτηρίας ζητοῦσα, καὶ ἐν πᾶσι κατ' ἴχνος βαίνειν τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει βασιλέως αὐθέντου καὶ πατρὸς αὐτῆς θέλουσα, καὶ ὃ περὶ τοὺς ἀναπεπταμένους ὑμᾶς τῷ θεῷ ἐνεργητικὸν ἐκείνου μιμεῖσθαι προτρηται. ταύτην καὶ διὰ μιᾶς ταύτης τῆς ἐφ' ὑμῖν ἀγαθοποιΐας, καὶ τῷ βασιλεύσαντι ταύτῃ

A versetur, qui piè ac religiosè omnem molestiam & vexationem à monasteriis, in iis quæ ipsis data sunt, per præsentem Auream-Bullam amoveat, & per ipsam exiguum aliquod donum Deo offerat, pro innumerabilibus beneficiis quæ à munifica ejus dextra accepit. Non licebit ergo, nec publici censûs descriptori, nec ei qui cuivis secreto præest, vel exæquatori, vel alicui alii personæ, quæ publicum exercet, monasteriorum immobilia describere, vel focos censere, vel inquirere quantus sit eorum fundus, vel colonorum numerus, vel quod terræ amplius possidetur, vel non justo pretio emptum est aut injustè detinetur, ex

B aminare. Sed quia jussu meo Imperiali acta facienda sunt, eorum nomine, quæ hodie à monasteriis detinentur, immobilium & colonorum, tunc demum justè monasterium molestia afficietur, & quod injustè detinet ab eo auferetur, quando publici censûs descriptor ostendit, quod ultra definitionem & monasterium locum occupat, vel colonos, vel ulla alia. Nec enim licentiam habebunt monasteria augendi & amplificandi ea, quæ ab ipsis hodie possidentur, sive coloni sint, sive loci, sive prædia rustica. Veruntamen per ejusmodi occasionem non licebit exactori, aut descriptori ulli fumarium

C vel mensorium, aut aliud quodpiam vectigal, quod ad ipsius officium pertineat, recipere ab immobilibus, quæ suprà scriptis subjacent monasteriis. Qui enim contra ausus fuerit, sciat se non tantum id quod exegit multiplicatum restituturum, sed & omnium bonorum publicationi cum infamia & civilium munerum incapacitate subjectum iri. Sic enim vult mea Majestas, jam manifestatorum monasteriorum immobilia omnia haberi ab unoquoque exactore, quasi non subsint ipsius officio vel potestati. Et quemadmodum exactores in non subjectis sibi provinciis nihil juris habent, ut in iis agant administrèntve quidquam: sic nec in immobilibus monasteriorum exactores provinciarum, quibus eæ subsunt,

D censebuntur exactores. Quæ igitur fient acta & finium descriptiones ab eis, quos Majestas destinaverit ad probationem eorum, quæ à monasteriis hodie possidentur, competentibus secretis propter notitiam insinuabuntur. Scire namque debent omnia monasteria, si quod ex iis deprehensum fuerit fraudem aliquam vel collusionem vel dolum in immobilibus quæ hodie ab ipsis possidentur feciſse: non solum nihil utilitatis ex hac meæ majestatis Aurea Bulla consequuturum; sed etiam casurum jure prædictis omnibus monasteriis, per aliam prius factam Majestatis meæ Auream-Bullam, concesso. Deinde autem sustulit hæc Bulla Aurea

E omnem quoque jussionem quæ ei adversatur, quæ scilicet facta est vel fiet: & statuit ut monasteria suis quoque antiquis titulis utantur. Quoniam autem per quorundam alienis malis lætantium instigationem, mense Junio, nona indictione anno 6684. Imp. jussum editum est, quod hanc in primis piam & maximè beneficam Auream Bullam propemodum subvertit, & propterea monasteriorum immobilia à publici censûs descriptoribus rapiebantur: Julio mense Indictione 4. anno 6689. edita est venerabilis resolutio divine-colendorum potentissimorum & sanctorum nostrorum Imp. super monasteriorum commonitione, quæ omnem usum Prætorianum & Catepanicum excindit, & statuit, ut prædictæ bullæ aureæ vim suam sortiantur de non describendis monasteriorum immobilibus; quæ ad verbum

F sic se habet: Majestas mea vestrarum precum adjumento indigens, & beatæ memoriæ Imperatoris domini ac ejus patris vestigiis in omnibus insistere volens; ejus quoque in vos, qui Deo dedicati estis beneficentiam immitari constituit. Id & per hanc unam in vos beneficentiam, & Deo, qui ipsum Imperatorem fecit, gratificantur, & domini & patris Majestatis meæ animæ beatæ, & nostræ potentiæ profectûs in bonum

basin

Digitized by Google

basin ac fundamentum ponit; & vestræ petitioni se inclinans, ut vim suam habeant, sintque stabiles, firmæ ac immobiles, quæ de vestris monasteriorum beneficiis Aureæ tres Bullæ emissæ sunt à sancta illius majestate, decernit, & ut in eodem robore immobiliter permaneant, in quo à principio expositæ sunt, & quæ iis consequenter processerunt traditionis acta securitatem referant, etiamsi post biennium facta fuerint; licet fortasse quædam eorum in convenientibus secretis priùs posita non fuêre: iis, quæ ad interpretationem vel subversionem bullarum aurearum potentiæ paticularem vel generalem editæ sunt, omnimodis jussionibus, quæ in nostris monumentis declarantur, quomodocunque emissæ fuerint, per præsentem resolutionem inutilibus invalidisque redditis, & perinde, ac sine essent quidem omnino, reputatis. Cessabit autem, & quæ hucusque vestris monasteriorum immobilibus in Thracia & Macedonia sitis insultavit Practoricæ & Catepanicæ circulationis & functionis exactio, stuppæque & axungiæ emptio vel exactio, tanquam per hanc præsentem exemptionem excisæ & radicitùs extirpatæ, & eo redactæ, ut nec amplius sint nec nominentur; prætoribus & exactoribus subordinatis & supremis, & iis qui stuppæ & axungiæ emptionem vel exactionem statis temporibus exercent, iisque qui illis ministrant, sic ejusmodi immobilia prætercurrere debentibus, ut ea, unde fiscus nihil exigit, in omnibus quæ hoc modo decreta sunt ipsi, ab initio hodierni diei repetito diurno & deinceps in omne ac perpetuum tempus, & sine contradictione suscipiuntur, & pro non descriptis in publicis actis habentur. Licet autem non descripta sint in actis, alio tamen quodam modo agnita sunt; & sic recepta, si quis præterea quæ constituta sunt his Aureis Bullis & præsenti Majestatis meæ exemptione, fuerit ausus aliquid exequi in quibusvis possessionibus immobilibus vestrorum monasteriorum, præterquam quod læsæ majestatis tenebitur reus (sicut his Aureis Bullis definitum est) ab eminentissimo quoque pro tempore Mystico illatum cuipiam vestrarum possessionum damnum sarcire compelletur. Monasteriis quoque omnibus, quantum in ipsis est, curæ erit, tam iis quæ sunt intra urbem, quàm quæ extra, sub terminis iis Aureis Bullis comprehensis Imperatoris inclyti & piæ memoriæ, domini ac patris Majestatis meæ ea peragere, quæ in nostris commentariis declarata sunt; nisi velint tali excusatione privari, eo quod semel tantum ea neglexerint. Sed & sanctissimæ Deo magnæ Ecclesiæ Aurea Bulla data est potentis nostri Imperatoris, quæ hæc ad verbum continet; Et illi quidem antiquo & celebri Solomonis sapientiæ templo pro viribus offerebant omnes: Et huic quoque sacro & maximo templo, quod est sub nomine Dei sapientiæ, qui ex Solomone & Davide secundum humanitatem derivatur, magnificè & regaliter extructo, cujus illud Solomonis erat præfiguratio, novæ, inquam, Sion, arcæ sanctificationis, Servatoris nostri Ecclesiæ, quam super Apostolicorum mandatorum petram revera stabilem & immobilem Spiritus sanctus ædificavit, multi diversa munera obtulerunt, quæ in immobilibus possessionibus spectantur ad Orientem & Occidentem sitis, & in aliquibus insulis. Quædam & per emptionem ab eo sunt requisita. Horum multa (ne dicam plurima) diversis ex causis ad fiscum pertinere censebantur ab iis, qui ubiq; sunt, publici census descriptoribus aliisque in ejusmodi rebus exercitatis.

A Θεῷ χαρίζεται, καὶ τῇ τοῦ αὐθέντου καὶ πατρὸς τῆς βασιλείας μου ἁγίᾳ ψυχῇ, καὶ τῷ ἡμετέρῳ καὶ κράτει τῆς εἰς τὸ ἀγαθὸν προκοπῆς ὑποβάθρα καὶ θεμέλιος τίθεται, καὶ ἐπικλινὴς τῇ ὑμῶν γενομένῃ αἰτήσει, τὸ ἐνεργὸν ἔχειν καὶ ἀπαρασάλευτον καὶ ἀμετακίνητον τοὺς ἐπ' ἐνεργείᾳ τῶν καθ' ὑμᾶς μονῶν ἀπολυθέντας τρεῖς χρυσοβούλλους λόγους παρὰ τῆς ἁγίας ἐκείνου βασιλείας διορίζεται, καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀμετακινήτως μένειν δυνάμεως, ἐφ' ἧς κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐξετέθησαν, καὶ τὰ ἀκολούθως τοῦ τούτοις προβάντα τῆς παραδόσεως πρακτικὰ τὸ ἀσφαλὲς ἀποφέρεσθαι, κἂν μετὰ διετίαν γεγόνασι, κἂν ἴσως τινὰ τούτων τοῖς προσφόροις σεκρέτοις καταστρωθῆναι οὐκ ἔφθασαν, τῶν εἰς ἑρμηνείαν ἢ ἀναστροπὴν τῆς τῶν χρυσοβούλλων δυνάμεως μερικὴν ἢ καθόλου ἀπολυθέντων παντοίων προσταγμάτων, τῶν καὶ ἐν ὑπομνήσει ἡμῶν δηλουμένων, κἂν ὥπως ἄρα καὶ ἀπελύθησαν, τὸ ἄπρακτον καὶ ἀνίσχυρον ἀποφερομένων διὰ τῆς παρούσης λύσεως, καὶ ὥσπερ εἰ μηδὲ ὅλως γεγόνασι λογιζομένων. ἀργήσει δὲ καὶ ἡ μέχρι τοῦ νῦν ἐπεισκωμάσασα τοῖς ὑπὸ τὰς καθ' ὑμᾶς μονὰς ἀκινήτοις, τοῖς κατὰ τὸ θέμα Θρακίας καὶ Μακεδονίας διακειμένοις, ἀπαίτησις τῆς τε πρακτορικῆς καὶ κατεπανικῆς γύρας καὶ χρείας, ἢ καὶ τοῦ στυππείου καὶ ἀξουγγίου ἐξώνησις ἢ ἀπαίτησις, ὡς διὰ τῆς παρούσης λύσεως ἐκκοπτόμεναι καὶ ῥιζοτομούμεναι, καὶ εἰς ἀνύπαρκτον καὶ ἀνονόμαστον ἀποκαθιστάμεναι, τῶν πραιτόρων καὶ πρακτόρων καὶ κατεπάνων, καὶ τῶν τὴν ἐξώνησιν ἢ ἀπαίτησιν τοῦ στυππείου καὶ τοῦ ἀξουγγίου κατὰ καιροὺς ποιουμένων, καὶ τῶν ἐξυπηρετούντων αὐτοῖς, οὕτω παρατρέχειν ἅτε καὶ αὐτῶν ἀκαταζητήτων μελλόντων διατηρεῖσθαι ἀπὸ τοῦ δημοσίου, ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοιουτοτρόπως ἐπιγνωσθεῖσιν αὐτῷ ἀπ' ἀρχῆς τῆς σημερον ἀπαιτουμένης ἐγχρονίας, καὶ εἰς τοὺς ἑξῆς ἅπαντας καὶ διηνεκεῖς χρόνους, δεχομένοις ἀναντιῤῥήτως, καὶ ὡς μηδὲ ἐν δημοσιακοῖς πρακτικοῖς καταγραφεῖσι λογιζομένοις· κἂν μὴ κατεγράφησαν τοῦ ἐν πρακτικοῖς, ἄλλως δέ πως ἐγνώσθησαν· δεχομένοις καὶ οὕτω, τοῦ καταπλημήσοντος ἕτερόν τι παρὰ διωρισμένα τοῖς τοιούτοις χρυσοβούλλοις, καὶ τῇ παρούσῃ λύσει τῆς βασιλείας μου, ἐπὶ ταῖς ὑπὸ τὰς καθ' ὑμᾶς μονὰς παντοίαις ἀκινήτοις κτήσεσι διαπράξασθαι, σὺν τῷ καὶ καθοσιώσει ὑποπίπτειν, (καθὼς διὰ τῶν τοιούτων χρυσοβούλλων διωρίσθη,) καὶ, παρὰ τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν μεγαλεπιφανεστάτου Μυστικοῦ, καταναγκαζομένου εἰς τὴν ἐπενεχθεῖσάν τινι τῶν ὑφ' ὑμᾶς κτήσεων βλάβην ἀποθεραπεύειν αὐτῇ. μελήσει μέντοι καὶ τῷ μέρει τῶν μονῶν πασῶν, τῶν τε ἐντὸς τῆς μεγαλοπόλεως καὶ ἐκτὸς ὑπὸ τοὺς ἐμπεριειλημμένους μέντοι ὅρους τοῖς τοιούτοις χρυσοβούλλοις διακειμένων, τοῦ ἐν τοῖς μνημοσύνοις τοῦ ἐν βασιλεῦσιν ἀοιδίμου αὐθέντου καὶ πατρὸς τῆς βασιλείας μου ἐκτελεῖν ὅσα ἐν τῇ ὑπομνήσει ὑμῶν δεδέλωται, εἰ μὴ βούλονται τῆς τοιαύτης ἐξκουσείας διαπεσεῖν ἐκ τοῦ ἅπαξ τούτων καταμελῆσαι. ἀλλὰ καὶ τῇ ἁγιωτάτῃ τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἐπωρέχθη χρυσόβουλλον τοῦ κραταιοῦ ἡμῶν βασιλέως, ταῦτα κατὰ ῥῆμα διαλαμβάνον· καὶ τῷ παλαιῷ μὲν ἐκείνῳ καὶ περιπύστῳ τῆς τοῦ Σολομῶντος σοφίας ναῷ τὸ κατὰ δύναμιν προσέφερον ξύμπαντες· καὶ τῷ ἱερῷ τοῦ τούτῳ καὶ παμμεγίστῳ τεμένει τῷ ἐπ' ὀνόματι τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας, τοῦ καὶ ἐκ Σολομῶντος κατηγμένου καὶ ἐκ Δαβὶδ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, φιλοτίμως ὄντας ἐνιδρυμένῳ καὶ τῷ ὄντι βασιλικῶς, οὗ κἀκεῖνος ἦν ὁ Σολομώντειος προεκτύπωμα, τῇ νέᾳ λέγω Σιὼν, τῇ τοῦ ἁγιάσματος κιβωτῷ, τῇ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐκκλησίᾳ, ἣν τῇ πέτρᾳ ἐπῳκοδόμησε τῶν ἀποστολικῶν διατάξεων τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὄντως ἀῤῥαγῆ καὶ ἀκλόνητον, διάφορα πολλοὶ προσήγαγον ἀναθέματα, ἐν ἀκινήτοις θεορούμενα κτήσεσι κατά τε τὴν ἕω διακειμέναις καὶ πρὸς δυσμὰς, ἀλλὰ δὴ καὶ κατὰ τῶν νήσων τινάς. εἰσὶ δ' ἃ περιῆλθον τούτῳ καὶ κατ' ἐξώνησιν. τούτων πολλὰ (ἵνα μὴ λέγω τὰ πλείω) ἐκ διαφόρων αἰτιαμάτων τῷ δημοσίῳ προσαρμόττειν διεγινώσκοντο παρά τε τῶν ἑκασταχοῦ ἀναγραφέων καὶ τῶν ἄλλων περὶ ταῦτα δεινῶν.

ἐπει

ἐπεὶ ⸗ τῆς ἀκοῆς ἐνηχήθη τῆς βασιλείας μου ἐξ ἀναφορᾶς τῆς κτ. Ⓢ μέγιστον τοῦτον καὶ θεῖον οἰκονομούντων ναὸν, αὐτίκα μηδὲν μελλήσασα Ⓒ ἡμέτερον κράτος Ⓢ πρόντα χρυσόβουλον λόγον τῆς πανσέπτου τούτου σηκοῦ ἐπεβεβαίωσε, δι' οὗ καθαρῶς αὐτῷ δωρῆταί τε καὶ ἀποχαρίζεται ἡ ἡμετέρα εὐσέβεια ἅπαντα τὰ τῷ δημοσίῳ ὁπωσδήποτε προσφέροντα, ἀπό τε τῆς ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ τῇ δύσει καὶ ταῖς ὅλαις νήσοις κατεχομένων παρ' αὐτοῖς παντοίων ἀκινήτων κτήσεων, ὡς δῶρον ταύτης καὶ ἱερόν τι ἀνάθημα, κἂν παροικοι ὦσι, κἂν γῆ, ἀρόσιμος τυχὸν ἢ λιβαδιαία ἢ ὑπάμπελος ἢ κηπάσιμος, κἂν αὐτάρκια οἰαδήποτε, κἂν ἔνοικοι πραγματευταὶ ἢ ἐργαστηριακοὶ, κἂν κάτωθεν ἐν ποσὶ τούτων φκοδομήσασθαι, κἂν ἕτερόν τι ὁποιονδηποτοῦν τῷ δημοσίῳ προσφέρον ἐν τούτοις εὑρίσκηται. ἐπανορθοῖ ⸗ ἡ βασιλεία μου διὰ τοῦ θείου τούτου εὐσεβοῦς χρυσοβούλλου λόγου καὶ ὅσα τυχὸν καταλαμβάνεται διορισμοῦ δεῖται τοῖς θεσπίσμασιν, ἐν παντὶ τοῖς τοιούτοις ἀκινήτοις, ὁποῖα ἂν καὶ ὦσι, καὶ πάντα τὰ προσόντα αὐτῇ καθ' ὁτιοῦν καὶ ἀναπλῶ καὶ τὰς ὅλας νήσους, ὡς νῦν τῇ τῆς βασιλείας μου δωρήματα καὶ προσδιδόμενα ταύτῃ λογίζεσθαι, διὰ τῆς πρέσης εὐσεβοῦς χρυσοβούλλου γραφῆς ἡ γαληνότης ἡμῶν θεσπίζει καὶ διορίζεται. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ προφασισθεῖσα περιγραφὴ λεπτομερὴς παντοίων ἀκινήτων δηλωτικὴς καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς προσκαθημένων παροίκων τε καὶ ἐνοίκων, ἔτι ⸗ καὶ τῶν ἐν τούτοις διειλημμένων πανταχοῦ αὐτουργίων, παρὰ τῶν κτητόρων ἀναγραφέων, καὶ τῶν ταύτης ὑπογραφαῖς, καὶ ὡς μέρος τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας βεβαιοῦσθαι εἰς ἀσφάλειαν αἰωνίζουσ᾽ ὁ κράτος ἡμῶν ἐξακολούθησαι, ὡς ἂν ὦσι δῆλα καὶ ἀναμφίλεκτα ξύμπαντα, καὶ μηδέποτε τῶν χαρτῶν ὑπ' ἀνάκρισιν ἄγοιντο παρ' ὑτινοσοῦν τῶν κτητόρων ἀναγραφέων ἢ ἐποπτῶν ἢ ἐξισωτῶν καὶ τῶν ἄλλως ἀνερευνόντων τὰ δημοσιακὰ, τῶν δηλουμένων προσδιορισμῶν ἐγκαταρριφθῆναι ὀφειλόντων τοῖς προσφόροις σεκρέτοις δι' εἰδήσιν. οὐδὲ γὰρ ἐξέσται τινὶ τούτων ἐν οἱῳδήποτε χρόνῳ καθ' οἱονδήτινα τρόπον ἐν τοῖς τοιούτοις πᾶσιν ἀκινήτοις εἰσέρχεσθαι ὁπωσδήποτε, ἢ ταῦθ' ὑπὸ ζήτησιν ἄγειν καὶ ἐξέτασιν οἱαδήποτε. ἀλλ' οὐδὲ δικαιώματα δεῖ τούτοις δεῖζηται, ἢ καπνικὸν ἀναλαμβάνεσθαι, ἢ μετρητικὸν, ἢ ἕτερόν τι οἱονδηποῦοῦν φορολόγημα εἰς κέρδος τοῖς ἀναγραφεῦσιν δεινούμενον, ἀποτρεπομένοις τῇ ἐμφανείᾳ καὶ μόνῃ δ' πρόντι χρυσοβούλλου λόγου τῆς βασιλείας μου, καὶ τῶν προβεσημένων διορισμῶν, ὡς διειλημμένα. πᾶσα δὲ πρόσταξις γενομένη, εἴτε περὶ προαφορισμένων, εἴτε περὶ κλασμάτων, εἴτε περὶ συμπαθειῶν, εἴτε περὶ τῶν ἀπὸ ταπεινῶν τίχων, εἴτε περὶ τῶν ὑποκειμένων ταῖς χαραγαῖς, εἴτε περὶ στρατειῶν συμπεπαθημένων, κἂν μὴ ἀντισήκωσις τούτων ἐλάμετο, εἴτε περὶ τοῦ τὰς ἀπόσους μὴ τέρψαι δωρεὰς, εἴτε περὶ οἱουδήτινος ἑτέρου κεφαλαίου ἐξεφωνήθη, καὶ κατά τι ἐναντιώσεται τῷ παρόντι χρυσοβούλλῳ λόγῳ τῆς βασιλείας μου, ὅσον ἐπ' αὐτῷ ἀπόσεις ⸗ ὃ ἀνίσχυρον, κἂν ὃ μὴ ἀναγρέπεσθαι ἔχῃ ἐγκείμενον ἐν αὐτῇ, εἰ μὴ ῥητῶς ἐκφωνηθῇ. ἐν εἰδήσει γὰρ πασῶν τῶν γεγραμμένων προσάξεων ἡ ἡμετέρα Θεοσέβεια, ὃ κτ. μέρος ταύτας ἀπαριθμήσασθαι παρέλκον ἡγήσατο, καὶ ὡς ἀδιαιτήτως ἀριθμηθείσας καὶ ἀναγραπείσας, ὅσον ὅτι τῷ παρόντι χρυσοβούλλῳ λόγῳ, λογίζεσθαι τάύτας θεσπίζει ἡ βασιλεία μου. ἀλλ' οὐδὲ γεγραμμένη οἱαδήτις ἑτέρα πρόσταξις τῆς παρούσης εὐσεβοῦς καθισχύσει γραφῆς· ἀλλὰ καὶκείνη ἐφ' οἷς ἐναντιώσεται τῷ παρόντι τῆς βασιλείας μου ὁρισμῷ, ὅσον ἐπ' αὐτῷ ὃ ἀνίσχυρον ἀπόσεται καὶ ἄκυρον, κἂν ὃ μὴ ἀναγρέπεσθαι ἔχῃ ἐγκείμενον ἐν αὐτῇ, (εἰ μὴ ῥητῶς ἐκφωνηθῇ) κἂν ἑτέραν ἔχῃ ἔκθεσιν οἱανδήτινα. ἵνα οὖν εἴη δῆλα τὰ προσόντα τῇ ἁγιωτάτῃ τοῦ Θεοῦ μεγάλου ἐκκλησίᾳ ἀκίνητα ἅπαντα, ἐν τῷ παρόντι χρυσοβούλλῳ λόγῳ ῥητῶς ἐγγράφηται, ἃ ἔχουσιν ὧδε πρὸς ὄνομα·

A Quoniam autem hoc ad Majeſtatis meæ aures frequenter delatum eſt à relatione eorum qui hujus magni & ſacri templi ſunt œconomi, ſtatim nihil cunctata Majeſtas mea hanc præſentem definitionem Aurea-Bullâ munitam ſanctiſſimo huic templo elargita eſt; per quam ei purè donat & concedit noſtra pietas omnia, quæ ad fiſcum ſeu publicum quomodocunque pertinent, ex iis, quæ in Oriente & Occidente & in omnibus inſulis ab illis poſſidentur, omnifariorum immobilium poſſeſſionibus, tanquam donum ejus & ſacram aliquam oblationem, ſive coloni ſint, ſive terra, arabilis ſcilicet vel pratenſis, vel conſita vitibus, vel hortenſis, vel cujuſmodicunque prædia, ſive inquilini negotiatores vel artifices, & ſi caſtra B in aliquibus eorum extructa ſint, vel aliquid aliud, quod ad publicum utique pertinet, in iis inventum fuerit. Per præſentem autem hanc & piam definitionem Aurea-Bulla munitam Majeſtas mea corrigit quæcunque claudicare inveniuntur in iis, quæ dictæ magnæ Dei Eccleſiæ adſunt, juribus ac titulis, in omnibus ejuſmodi immobilibus, quæcunque ea fuerint, & omnia quæ illis adſunt, in Oriente & Occidente, & in omnibus inſulis, ut nunc à Majeſtate mea data & ei conceſſa putentur, per hoc ſcriptum præſens piumque Aurea-Bulla munitum ſerenitas noſtra jubet C ſtatuique. Ob eam enim cauſam & exactas procedere deſcriptiones, quæ declarent cujuſque generis immobilia, & qui eis præſunt colonos & inquilinos, nec non omnis generis prædia ruſtica in eis inventa, à locorum deſcriptoribus, eorumque ſubſcriptionibus confirmari, & in perpetuam ſecuritatem ſanctiſſimæ magnæ Eccleſiæ tradi jubet noſtra Majeſtas, ut omnia manifeſta & extra controverſiam poſita ſint, nec ullo tempore in diſquitionem revocentur à deſcriptorum quoquam, vel inſpectorum, vel peræquatorum, & eorum qui aliter fiſcalia perſcrutantur, declaratis deD ſcriptionibus in futuram rei memoriam competentibus ſecretis inſinuandis. Neque enim cuiquam eorum ullo modo ingredi hujuſmodi immobilia, aut ea in controverſiam deducere & diſquiſitionem quamcunque unquam licebit. Sed nec de juribus (Eccleſiæ) in his (dictis poſſeſſionibus) debent inquirere, nec tributum fumarium nec menſuraticum recipere, nec vectigal aliud quodcunque, in lucrum deſcriptorum excogitatum, qui ad ſolum aſpectum præſentis definitionis meæ Majeſtatis Aurea-Bulla munitæ, & deſcriptionum præcedentium, ut conſtitutum eſt, prohibentur. Omnis autem quæ facta eſt juſſio, ſive de prius alio deputatis, ſive de fragmentis, ſive de commiſerationibus, ſive de iis quæ ab humilibus ordinibus, ſive de iis quæ inciſionibus ſubjecta, ſive de militiis affectatis, licèt E compenſatio facta non ſit, ſive de non acquieſcendo factis ſine quantitate donationibus, ſive de quacunque alia re edita eſt juſſio, & ulla in re repugnet præſenti Majeſtatis meæ definitioni Aurea-Bulla munitæ, irrita erit & invalida: etſi, ne reſcindatur, in ea expreſſum ſit (niſi nominatim pronunciatum fuerit.) Omnium enim juſſionum, quæ factæ ſunt, notitiam habens mea pietas, eas ſigillatim enumerare ſupervacuum exiſtimavit, & ut expreſſim enumeratas & everſas, quod ad hanc Aureæ-Bullæ definitionem attinet, cenſeri conſtituit Majeſtas mea. Sed F nec ulla alia, quæ in poſterum fiet juſſio, huic piæ ſcripturæ prævalebit: quinimo & illa, quatenus præſenti meæ majeſtatis definitioni adverſatur, irrita fiet, nullarumque virium; licet, ne ſubvertatur, appoſita ſit clauſula (niſi nominatim pronunciatum ſit) aut quævis alia diſtinctio. Ut igitur manifeſta ſint, quæ adſunt ſanctiſſimæ Dei magni Eccleſiæ, immobilia omnia, in præſenti definitione Aurea-Bulla munita apertè inſcripta ſunt, quæ ad verbum ſic ſe habent:

Digitized by Google

In Thraciæ & Macedoniæ provincia illa & illa, & deinceps enumerat omnia immobilia. Post horum enumerationem dicit; Judæi Strobiliotæ ubicunque inventi, & excusatio navium capacitatis xxx. millium. In his omnibus sancit Imperialis mea potestas sanctissimam magnam Ecclesiam & omnem ejus partem habere jus suum inviolatum omnino & inconcussum; quum exactiores fieri debebunt terminorum definitiones à locorum descriptoribus ut sæpe dictum est: verùm eo prætextu non licebit prædictis descriptoribus tributum fumarium vel mensuraticum exigere, aut necessariorum dationem, ullamve exactionem facere à quibuscunq; immobilibus ejus: sed absque ulla collatione & petitione prædictas finium descriptiones conficient. Quod si quis ausus fuerit violare quidquam eorum, quæ præsenti Aureæ-Bullæ oratione Majestatis meæ definiuntur, præter Imperialem indignationem in periculum veniet subeundi pœnam aureorum triginta librarum, quæ sine commiseratione rerum privatarum secreto ex conventione sanctissimæ magnæ Ecclesiæ ab illo exigentur: quippe cum firma sit ac munita præsens Aureæ-Bullæ oratio facta mense Aug. prima indictione an. 6661. cui nostrum pietate præcellens ac à Deo designatum subscripsit imperium. Præterea autem & alia Bulla Aurea ejusdem potentis sanctique nostri Imperatoris, mense Febr. Indict. 11. an. 6656. emissa est, quæ dicitur medicator, utpote quæ titulis & juribus omnium ubique Ecclesiarum, quæ forte claudicabant Episcopatuum scilicet & metropolium & ipsius magnæ Ecclesiæ, medeatur, quæ etiam ad verbum sic tractat; Qui post Mosen fuit electi illius populi Imperator Jesus, Hierichuntis festinans munimenta diruere, Sacerdotibus jussit in circuitu tuba canere, & sic murorum propugnacula mirabiliter dejecit: Majestati autem meæ, quæ novo à Deo electo populo præest, post illum regem, Mosem alium populi servatorem ac ducem, inclytum dico Majestatis meæ dominum ac genitorem, veluti quædam Hierichuntina mœnia communis Christianorum inimici propugnacula (Occidentalis dico draconis, qui in Sicilia tyrannidem exercet, & illinc adversus Romanum Imperium latenter prorepit) diruere properanti, quibusdam quasi spiritualibus tubis, Antistitum, Deum nobis quotidie placantium, precibus, & ad illum diruendum conferentibus, opus est. Sed & ipse divinus Moses, quando cum Amalech prælium commisit Sacerdotibus utrinque inixus, sic eum fugavit & vicit. Sicut ille igitur etiam & Majestas mea sacro Antistitum sustentaculo indigens ad aciem adversus novum hunc Amalech propositam & veluti quandam lucis columnam novum hunc Israël præcedentem, & ejus gressus dirigentem, preces eorum habere volens, hanc præsentem Bullam auream, & omnium Ecclesiarum matri, novæ Sion, Dei sapientiæ habitaculo, & iis, qui sunt in omnibus insulis & in Oriente & Occidente, antistitibus donavit, eorum pro Majestate mea preces magis confirmans. Rectè enim novit mea Majestas, quod rex non servatur per multam potentiam, & quod Gigas non servabitur in multitudine virtutis suæ: mendax autem equus ad salutem, ut cum divino propheta & Psalmographo & Dei patre loquar. Volens enim, ut firmitas & stabilitas Ecclesiæ, quæ omnibus præest, omnino servetur, & omnibus dictis Antistitibus sanctarum quæ ubicunque sunt Ecclesiarum, & securitatem titulorum ac jurum, quæ illis adsunt, in ipsorum immobilium detentione, firmius constituens; & præterea corrigens si quid in eorum juribus claudicet, & à summo exactóque jure distet; & non solum hoc, sed & si quod jus consequi

A ἐν τῷ θέματι Θρακίας καὶ Μακεδονίας τὸ δεῖνα καὶ δεῖνα, καὶ ἐφεξῆς καταλέγει τὰ ἀκίνητα πάντα. καὶ μετὰ τὴν τούτων ἀπαρίθμησιν φησιν, οἱ πάνταχοῦ εὑρισκόμενοι Στροβιλιῶται Ιουδαῖοι, καὶ ἐξκουσεία πλοίων χωρήσεως χιλιάδων τριάκοντα. ἐπὶ τούτοις πᾶσι τὸ ἀπερικλόνητον ἔχειν καὶ ἀδιάσειστον τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν καὶ τὸ μέρος ἅπαν αὐτῆς θεσπίζει τὸ κράτος ἡμῶν, περιορισμῶν ὀφειλόντων προβῆναι λεπτομερῶν παρὰ τῶν κατὰ τόπους ἀναγραφέων, ὡς πολλάκις διείληπται· πλὴν τῇ τοιαύτῃ προφάσει οὐκ ἐξέσται τοῖς δηλωθεῖσιν ἀναγραφεῦσιν ἢ καπνικὸν ἀπαιτῆσαι ἢ μετρητικὸν, ἢ χρείων δόσιν, ἢ ἑτέραν B ὁποιανδήτινα εἴσπραξιν ἀπὸ τῶν ὁπουδήποτε ἀκινήτων αὐτῆς· ἀλλ' ἄνευ τῆς οἱασοῦν συνεισφορᾶς τε καὶ ἀπαιτήσεως τοὺς δηλωθέντας περιορισμοὺς συντελέσουσι· τοῦ κατατολμήσοντος ἀθετῆσαί τι τῶν διωρισμένων τῷ παρόντι χρυσοβούλλῳ λόγῳ τῆς βασιλείας μου, πρὸς τῷ τὴν βασιλικὴν ὑποστήσεσθαι ἀγανάκτησιν, ὑποστῆναι ὑφορωμένου καὶ δόσιν προστίμου λιτρῶν ὑπερπύρων τριάκοντα, ἀπαιτηθησομένων ἀσυμπαθῶς ἐξ αὐτοῦ παρὰ τοῦ σεκρέτου τῶν οἰκείων ἐκ προσελεύσεως τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, ὡς βεβαίου καὶ ἀσφαλοῦς τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου τυγχάνοντος γεγενημένου κατὰ ϖ Αυγούστου μῆνα C τῆς α'. ἰνδικτιῶνος τοῦ ϛχξα'. ἔτους, ἐν ᾧ καὶ ἡμέτερον εὐσεβὲς καὶ θεοπρόβλητον ὑπεσημήνατο κράτος. προσέτι τούτοις ἀπελύθη καὶ ἕτερος χρυσόβουλλος λόγος τοῦ αὐτοῦ κραταιοῦ ἁγίου ἡμῶν βασιλέως κατὰ μῆνα Φεβρουάριον ἰνδικτιῶνος ια'. τοῦ ϛχνϛ'. ἔτους, ὁ καὶ ἰατὴρ λεγόμενος, ὡς ἰώμενος τὰ χωλεύοντα ἴσως δικαιώματα τῶν ἁπανταχοῦ ἐκκλησιῶν, ἐπισκοπῶν δηλονότι καὶ μητροπόλεων, καὶ αὐτῆς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ὃς καὶ κατὰ ῥῆμα οὑτωσὶ διαλαμβάνει. ὁ μὲν μετὰ Μωϋσέα τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ ἐκεῖνος στρατηγὸς Ιησοῦς τὰ Ιεριχούντεια καθελεῖν ἐπειγόμενος ὀχυρώματα, τοῖς ἱερεῦσι κύκλῳ σαλπίζειν ἐκέλευε, καὶ οὕτως παραδόξως τὰς τῶν τειχῶν ἐπάλξεις κατ- D έῤῥιπτε· τῇ δὲ τοῦ νέου τῷ Θεῷ ἐκλεκτοῦ καθηγουμένῃ τούτου λαοῦ βασιλείᾳ μου, μετὰ ϖ ἐν βασιλεῦσιν ἐκεῖνον ἄλλον Μωϋσέα τοῦ λαοῦ σωτῆρα καὶ ὁδηγὸν, ϖ ἀοίδιμον λέγω αὔθεντον τῆς βασιλείας μου καὶ γεννήτορα, ὥσπερ τινα τείχη καθελεῖν ἐπειγομένῃ Ιεριχούντεια, τὰς τοῦ κοινοῦ τῶν Χριστιανῶν ἐχθροῦ ὀχυρώσεις (τοῦ δυτικοῦ λέγω δράκοντος, τοῦ τῆς Σικελικῆς κατατυραννοῦντος γῆς, κἀκεῖθεν κατὰ τῆς Ρωμαίων ἐπικρατείας λαθρῶς ἑρπύσαντος) ἀναλόγως οἷα πνευματικάς τινας σάλπιγγας, τὰς τῶν ϖ Θεὸν ἐξιλευομένων καθ' ἑκάστην ὑπὲρ ἡμῶν ἀρχιερέων εὐχὰς, πρὸς ἐκείνου καθαίρεσιν συνεργούσας, ἐδέησεν. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς E ὁ Θεόπτης Μωϋσῆς ὁπηνίκα τῷ Αμαλὴκ συνεκρότει μάχην, ἑκατέρωθεν στηριζόμενος, οὕτω τοῦτον κατεστροποῦτο καὶ ὑπερίσχυε, κατ' ἐκεῖνον οὖν καὶ ἡ βασιλεία μου τοῦ ἀρχιερατικοῦ δεομένη ὑποστηρίγματος εἰς τὴν κατὰ τοῦ νέου τούτου Αμαλὴκ προκειμένην ἀντιπαράταξιν, καὶ ὥσπερ τινα στύλον φωτὸς τοῦ νέου Ισραὴλ προηγούμενον, καὶ τὰ τούτου κατευθύνοντα διαβήματα, τὰς τούτων ἔχειν εὐχὰς ἐθέλουσα, ϖ παρόντα χρυσόβουλλον λόγον τῇ μητρὶ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, τῇ νέᾳ Σιὼν, τῷ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ἐνδιαιτήματι, καὶ τοῖς κατὰ τὰς νήσους πάσας καὶ τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν δύσιν ἐβράβευσε, τὰς ὑπὲρ τῆς βασιλείας μου τούτων εὐχὰς ἐπὶ πλέον ἀναῤ- F ῥωννύουσα. ἀκριβῶς γὰρ οἶδεν ἡ βασιλεία μου, ὡς οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν, καὶ ὡς γίγας οὐ σωθήσεται ἐν πλήθει ἰσχύος αὐτοῦ· ψευδὴς δὲ ἵππος εἰς σωτηρίαν, κατὰ ϖ θεῖον φάναι προφήτην καὶ ψαλμογράφον καὶ θεοπάτορα. τοιγάρτοι καὶ τὸ ἀπερικλόνητον πάντη περιφυλάττεσθαι, τῇ τε πασῶν προκαθημένῃ ἐκκλησιῶν, καὶ τοῖς μνημονευθεῖσι πᾶσιν ἀχιερεῦσι, τῶν ὁπουδήποτε ἁγίων ἐκκλησιῶν, καὶ τὸ ἀσφαλὲς τῶν προσόντων ταύταις δικαιωμάτων ἐπὶ τῇ κατοχῇ τῶν ἀκινήτων αὐτῶν βεβαιότερον καθιστῶσα· προσεπανορθοῦσα δὲ καὶ, εἴ τι που χωλεῦόν ἐστιν ἐν τοῖς αὐτῶν δικαιώμασιν, καὶ τῆς ἀκριβείας λειπόμενον, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ εἴ τι ὀφεῖλον ἐπακολουθῆσαι

λυθῆναι δικαίωμα πρὸς τὴν ἀσφαλῆ τοιούτων ἀκινήτων δε- A
σποτείαν, καὶ ὁλοχλῆ τε καὶ ὁλομέλειαν γνώμης ἴσως οὐκ ἔφθασεν·
αὐτὸν δὴ τὸν πρόνοια χρυσόβουλλον λόγον ἰατρεῖα ἡ βασιλεία
μου τούτου δὴ τοῖς ἐλλείπουσιν αὐτοῖς ἐπιδέδωκεν, οἷς ἄρτιον καὶ ὁ-
λομελὲς ἀκλινώτατα τὸ δὴ τούτοις δίκαιον, καὶ εἰς τὸ πάμπλεως
ἀσφάλισεν δι' ὧν βεβαιοῖ μὲν, καὶ ἀσφαλέστερον πάντως, πᾶν πρόσωπον
ταῖς κατ' αὐτὸν ἁγιωτάταις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, καὶ αὐτῇ τῇ
τούτων προκαθημένῃ, δικαίωμα ὂν τοῖς αὐτοῖς ἀκινήτοις, ὅποι
ἂν καὶ κατέστησε, κἂν ὁπουδήποτε ταῦτα ἀφώρισται. καὶ τὸ
καλὸν κάλλιον τίθησι τῇ ἀκρίσει καὶ ψήφῳ τῆς βασιλείας μου·
πᾶν ὃ ἂν αὐτοῖς, ἐν οἱοισδήποτε ἔστι τις θεωρήμενον, εἴτε ἐν χρυ-
σοβούλλῳ λόγῳ ἀφωρίσθαι βασιλέων, εἴτε ἐν σιγιλλίοις, εἴτε ἐν B
ἁπλαῖς προστάξεσιν, εἴτε ἐν λύσεσιν, τουτέστι πραγλικοῖς,
ἀποσκάζον, καὶ καλῶ τι τοῦ ἀκριβοῦς καὶ τῆς ὀφλημένης ἀκολου-
θίας λεῖπόμενον, ἀπό τε βασιλικῶν προσταγμάτων καὶ νόμων,
ἐπιμορθοῖ, καὶ διορίζει μὴ καλῶ τι προκρίμα ἐκ τούτων εἶναι τῆς
θειοτάτης ταύτης ἐκκλησίας εἰς οὐδὲν ἀπλῶς, ἀλλὰ ὁ μᾶλλον ἀσθενὲς
καὶ ἀδυνατώτερον, ἀνώτερον δὲ καὶ ἰσχυρότερον εἶναι
καὶ ἀναλλοίωτον πάσῃ δικαιολογίᾳ τοῦ βουλομένου λέγειν τι κατὰ
τοῦ δημοσίου, τῷ πρόνοια χρυσοβούλλῳ λόγῳ τῆς βασι-
λείας μου ῥωννύμενον καὶ σφόδρα ἐνδυναμούμενον. καὶ ἵνα
ἀπὸ τῶν πολλῶν, ὧν ἄν τις ἐννοήσειεν, ὀλίγων τινῶν ἡ βασι-
λεία μου ὑπομνησθείη, ἐὰν τυχὸν δωρεαὶ αὐτοῖς πρόκειν ἀπο- C
σῶσιν, ἢ μέτρων γῆς, ἢ αὐτουργιά τινα ἐκαινίσθησάν ἐν
τοῖς νεύστοις κτήμασι, τυχὸν μὴ δεδωρημένα αὐτοῖς, ἢ καὶ
ἐδωρήθησαν μὲν, οὐκ ἀνεγράφησαν δὲ αἱ περὶ τούτων προσ-
τάξεις, ἢ ὑπὸ τεθαφωρισμένοις δεδωρημένοις αὐτοῖς, αἱ περι-
τεθαφωρισμέναι προστάξεις οὐκ ἀνεγράφησαν, ἢ τινα τῶν
προειρημένων αὐτοῖς βασιλικῶν προσταγμάτων ὑπ' ὄλως
κατεσρώθησαν, ἢ κατεφθάρησαν μὲν εἰς τινα τῶν σεκρέ-
των, ἢ κατεσρωθέντα ἀπώλοντο, ἴσα δὲ τούτων πεπισευ-
μένα δύεισονται, ἢ τραπικὰ ὀφείλοντα προβῆναι ὑ προέ-
βησαν, ἢ προβάντα ὑ κατεσρώθησαν, ἢ ὠφειλόντα γνώσθαι
λογίσιμα, οὐκ ἐγνώσθησαν, ἢ κατά τινα ἴσως ἄλλως ὁποίαν D
ἄν τις εἴποι αἰτίαν, εἴτε κατὰ μέρος εἴτε καθολόκληρον, τὰ
προσόντα τῆς πολλάκις ἁγιωτάτης ἁγίας τοῦ Θεοῦ
ἐκκλησίας καὶ τῇ μητρὶ πασῶν χωλύουσι δικαιώμα-
τα, κἂν ἔνδεν ἐκ ἔχουσι δ' ἀποκλόνητον, κἂν μὴ ῥη-
τῶς ἐνέχῃ πᾶσα οἱοισδήποτε αἰτία ἀποσκάζειν ποιοῦσα τὰ δι-
καιώματα ἐκπεφώνηται, ἢ ὀφείλον τυχὸν καὶ ἕτερα δικαι-
ώματα προσεπορεχθῆναι αὐτῇ ὅτι τοῖς τοιούτοις ἀκινήτοις,
ὡς τινῶν πάντων προβάντων ἐν αὐτῇ ἀκινήτων κέκτηται,
ὀφέλη τι ἀπὸ τοῦ πρόνοια χρυσοβούλλου λόγου ὠφεληθήσονται,
κἂν μηδέν τι ταῦτα πάντα, καὶ ὅσα ἄν τις ἄλλα εἰς νῦν λάβῃ
ποτὲ ἀποσκάζειν τοῦ δημοσίου ἀγωνιζόμενον, καταβλάψαι ποτὲ τὰς E
τῆς Θεοῦ ἁγιωτάτας ἐκκλησίας, τύπε τῆς τοῦ Θεοῦ σο-
φίας οἶκον, καὶ τὰς λοιπὰς μητροπόλεις, ἀρχιεπισκοπὰς,
ἐπισκοπὰς, διωρισε) ὅτι τοῖς, ὡς εἴρηται, διαφέρουσιν
αὐτοῖς ἀκινήτοις ἀφ' οἱωνδήποτε δικαιωμάτων. εἰ γὰρ μηδέν τι
μηδαμῶς δικαίωμα ἐκτήσαντο ὅτι ποτὲ ἴσως τῶν προσόντων
αὐτοῖς ἀκινήτων, ἐσθεμένου ἀπὸ τοῦ πρόνοια χρυσοβούλλου λόγου
ὠφέλειαν ἔξουσιν, ὥσπερ οὐδὲ ἐφ' οἷς ἔχει τὰ καλοχῶ ὁ δημόσιος
ἀφ' οἱασδήποτε αἰτίας μέχρι τῆς σήμερον, ὅτι τούτοις
γὰρ πᾶσι τὸ ἀκριβὲς ἐκφυλαχθήσεται. εἴ τις οὖν θελήσῃ ἀφ'
φιλοχρηματίαν ἢ δι' ἑτέραν αἰτίαν τινὰ καταφρονῆσαι τῶν ἐν
τῷ παρόντι χρυσοβούλλῳ λόγῳ τῆς βασιλείας μου διωρισμένων, F
πρῶτα μὲν οὖν τὸ ἁγίας τριάδος φόβου, ὅτε πρισόμεθα
τῷ φοβερῷ βήματι, μὴ θεάσαιτο, ἐκπέσοι δὲ τῆς τῶν
Χριστιανῶν μερίδος, ὡς Ἰούδας τῆς δωδεκάδος, προσέτι
τοίνυν καὶ τὸ ἀρὰν ὑπομείναιτο τῶν ἀπ' αἰῶνος προ-
κεκοιμημένων πρωτοτόκων ἁγίων, δικαίων καὶ θεοφόρων
πατέρων.

debet, ad ejusmodi immobilium dominationem, detentionem & proprietatem, id fortasse priùs factum non est: hanc Majestas mea Bullam Auream, ejus quod deest medicatricem, illis tradidit, quæ veluti perfectum & integrum & omnino illabefactabile & immobile jus ejus ostendit: per quam confirmat quidem, & tutius facit, quodcunque jus adest sanctissimis Dei Ecclesiis, eique quæ illis præsidet, in suis immobilibus, cujusmodicunque fuerint, & ubicunque ea sita sint, & quod pulchrum pulchrius constituit Majestatis meæ sententia & calculo. Quicquid autem est in eis, in quibuscunque quis spectatum id dixerit, sive in rescripto diversorum Imperatorum Aurea-Bulla munito, sive in sigillis, sive in simplicibus B jussionibus, sive in solutionibus, hoc est in actis, claudicans, & aliqua in re ab eo quod est exactum & à debita consequentia deficiens, è regalibus jussionibus & legibus corrigit, & decernit dictis sanctissimis Ecclesiis nullum ex ea re præjudicium in æternum afferri: sed quod in eis est infirmum & imbecillum, esse firmissimum & nulla juris alligatione oppugnandum ab eo, qui velit aliquid pro fisco seu publico dicere, ut quod præsenti Majestatis meæ definitione Aurea-Bulla munita confirmetur & valde corroboretur. Et ut ex multis eorum, quæ cuipiam in mentem venire possint, pauca quædam Majestas mea me- C moria repetat; si fortè donatio colonorum ipsis, aut mensurarũ terræ sine certa quantitate sit, vel prædia quædam rustica innovarint in hujusmodi possessionibus, fortè quæ ipsis donata non fuerunt; aut donata quidem fuerunt; jussiones autem de his factæ non sunt revocatæ; vel in priùs designatis, quæ ipsis donata sunt, jussiones de priùs definitis non sunt revocatæ; aut jussionum Imperalium, quæ ipsis tributæ sunt, aliquæ nullo modo insinuatæ fuerunt; aut fuerunt quidem insinuatæ in aliquo non tamen competente secreto; aut insinuatæ perierunt, exempla autem earum fide digna reperiuntur; aut acta, quæ procedere debebant, non processerunt; vel quæ processerunt non D sunt insinuata; aut, quæ fieri debuerunt, rationum computationes, factæ non sunt; aut fortè quamlibet aliam ob causam, sive ex parte, sive in totum, quæ adsunt sæpe dictis sanctis Dei Ecclesiis & matri omnium jura claudicant, & inde firmitatem suam non habent; etsi omnis quæ instrumenta claudicare faciat, causa non sit hîc nominatim expressa; aut alia fortè ipsis concedi debuerunt instrumenta de hujusmodi immobilibus, quum aliqua saltem impetraverint: (nam si documentum de quopiam ex possessis à se immobilibus, nequaquam acquisierint, nihil à præsenti Aureæ-Bullæ oratione iuvabuntur) nulla in re hæc omnia, & quæcunque alia cuipiam pro fisco certanti in mentem quandoque venerint, lædere unquam sanctissimas Dei Ecclesias, & Sapientiæ Dei templum, reliquasque metropoles, archiepiscopatus, episcopatus, poterunt in iis immobilibus, quæ, ut dictum est, ad eas pertinent, ex qualibuscunque juribus. Si enim nullum penitus jus in aliquibus, quæ forte habent, immobilibus possident, à præsenti Aurea-Bulla munita definitione nihil omnino juvabuntur: sicut nec in quibus fiscus ex justa aliqua causa ad hodiernum usque diem possessionem habuit. In his enim omnibus juris observabitur exacta disciplina. Si quis ergo velit, ob avaritiam vel ob aliam aliquam causam, ea, quæ in præsenti Majestatis meæ Aurea-Bullâ munita definitione constituta sunt, negligere: primum quidem sanctæ Trinitatis lucem, quando coram formidabili tribunali steterimus, non viderit, à Christanorum autem parte, ut Judas à duodenario numero, exciderit; præterea autem & maledictionem attraxerit eorum qui à seculo dormierunt sanctorum primogenitorum, justorum & divinorum Patrum.

Digitized by Google

ZONAR. Ecclesiarum ἀυλήργια inalienabilia servari hic Canon jubet (Αὐλήργια autem, hoc loco, quæcunque fructum ex se ferre queant, intelligimus) proferúntque Patres Apostolicum Canonem, quo rerum Ecclesiasticarum procuratio Episcopo demandatur, ut eas ille, veluti inspectante Deo, administret, nec ex iis aliquid intervertat, hoc est, sibi tanquam proprium vendicet, neque cognatis suis largiatur. Quòd si forte, inquiunt hi patres, sterilem agrum ac proinde Ecclesiæ inutilem esse Episcopus obtendat; ne sic quidem eum magistratibus, sed aut Clericis aut agricolis, addicat: Clericis quidem, quia inferiores & subjecti sunt; agricolis verò, utpote qui ruri degentes in humiliore atque subjectiore fortuna versantur. Quòd si versutè ac dolosè Clerico quidem aut agricolæ dedatur ager, sed ab eo postea cuipiam è magistratibus mancipetur, totum illud negotium, sive venditione sive alia quacunque ratione transactum, irritum esse, possessionémque Ecclesiæ restitui, jubent: Qui vero rem ejusmodi admiserit, ut per fraudem videlicet, vel etiam manifestò & palam, dynastis Ecclesiasticas possessiones proderet, sive Episcopus sive Monasterii Præfectus sit, è dignitatis gradu, quippe qui eâ, quæ ipse haud collegit, male disperdat, dejici ac deturbari. Nam si quicunque sua ipsius bona male distraxerit judicio est obnoxius, quanto illum magis obnoxium esse arbitremur, qui Deo ab aliis consecratas possessiones dissipat? Atque hic quidem Canon de agris statuit. Carthaginensis autem Synodi undetrigesimo, res quoque aliæ, quamvis fructui ferendo non sint, distrahi, nisi cautione adhibita, prohibentur; quique Canoni non paruerint, dignitatis, quam obtinent, privatione mulctantur. Magnus autem Cyrillus in sua ad Domnum epistola, Ecclesiarum vasa pretiosa, earúmq; immobiles possessiones, nullo modo alienari licere decernit. Sed ista nonnulli monasteriorum Præfecti meras nugas putant.

ZΩNAP. Τὰ αὐλήργια τῶν ἐκκλησιῶν ἀνεκποίητα ὁ κανὼν οὕτε κελεύει φυλάττεσθαι (αὐτέργιον δὲ ἐκεῖνο πᾶν εὐωφελοῦν νοητέον) καὶ ⟨Ⓐ⟩ ἀποστολικὸν κανόνα φέρουσιν, ὅσις τῷ Ἐπισκόπῳ ἀνατίθησι τὴν φροντίδα τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἵν' αὐτὰ θεϊκῇ ὡς τῷ θεῷ ἐφορῶντι, καὶ μηδὲν ἐξ αὐτῶν σφετερίζηται, ἤτοι οἰκειῶται, ἢ συγγενέσι χαρίζηται ἑαυτοῦ. εἰ ὃ προφασίζοιτο Ἐπίσκοπος, φασὶν οἱ πατέρες ἤτοι, ὅτι ἀνωφελὴς ὄζει τυγχάνει ὁ ἀγρὸς, καὶ εὐθηνίαν ὠφέλειαν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐμποιεῖ, μηδὲ ὅτως ἄρχουσιν αὐτὸν ἐκδιδότω, ἀλλὰ κληρικοῖς, ἢ γεωργοῖς· τοῖς μὲν κληρικοῖς ὡς ὑποκειμένοις αὐτῷ καὶ ὑποείκουσι· τοῖς δὲ γεωργοῖς ὡς ἀγρόταις ἀνθρώποις, καὶ εὐτελοῦς καὶ ταπεινοτέρας καταστάσεως. εἰ δὲ πρωΐργως καὶ μὴ δόλου ἐκδοθείη μηδὲ ὁ ἀγρὸς κληρικῷ ἢ γεωργῷ, ἐξ ἐκείνου δὲ μεταπωθείη εἰς ἀρχοντικὸν πρόσωπον, ἄκυρον εἶναι ὃ πραχθὲν, εἴτε πρᾶσις λέγοιτο, εἴτε συναλλαγμα ἕτερον, καὶ ἀποκαθίστασθαι τὸ πρᾶγμα τῇ ἐκκλησίᾳ. ὁ δὲ τοῦτο ποιῶν, τὸ μὴ δόλου δηλονότι ἢ καὶ φανερῶς προδιδόναι δυνάστας τὰ ἐκκλησιαστικὰ, εἴτε Ἐπίσκοπος εἴη, εἴτε ἡγούμενος, ἐκδιωκέσθω ὡς βλασφημίζων κακῶς ἃ ὐ συνήγαγεν. εἰ γὰρ ἃ ἔκτισε Ⓒ ἀκτήσατο βλασφημίζων κακῶς κρίματί ὄζιν ἔνοχος, πόσῳ μᾶλλον ὁ βλασφημίζων ἃ ἕτεροι τῷ θεῷ ἀφιέρωσε; οὕτως μὲν οὖν ὁ κανὼν περὶ αὐληργίων λέγει. ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου εἰκοστὸς ἔνατος κανὼν, οὐδὲ ἀποτόμως ἐᾷ ἐκποιεῖσθαι, εἰ μὴ μετὰ φυλακτηρίου, καὶ τοὺς μὴ φυλάττοντας Ⓦ κανόνα ἐκπολύσαι κωλύει τῆς οἰκείας τιμῆς. ὁ δὲ μέγας Κύριλλος Δόμνῳ ὑπιστέλλων, κειμήλια καὶ κτήσεις ἀκινήτους ἐκκλησιῶν ἀνεκποίητα εἶναι βλασφημεῖ· ἀλλὰ ταῦτά πῃ τῶν ἡγουμένων λῆρος δικῆς.

Ecclesiarum bona, & præsertim prædia, alienari non debent. Quæcunque autem immobilia inutilia sunt, & damnum Ecclesiæ afferunt, non loci magistratibus, sed Clericis aut agricolis locabuntur. Qui autem decreta transgreditur, si quidem Episcopus est, exturbetur Episcopio: sin autem monasterii præfectus, monasterio, ut qui male dissipant quæ non congregavêre.

Τὰ τῶν ἐκκλησιῶν πράγματα ἀνεκποίητα εἶναι ὀφείλουσι, καὶ μάλιστα τὰ αὐλήργια. ὅσα δὲ τῶν ἀκινήτων εἰσὶν ἀκέρδη, καὶ ζημίαν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπάγοντα, ὑπὸ τοῖς κατὰ τόπον ἄρχουσιν ἐκδοθήσονται, ἀλλὰ κληρικοῖς ἢ γεωργοῖς· ὁ δὲ βλαβαίνων τὰ ὀφειλόντα, εἰ μὲν Ἐπίσκοπός ὄζιν, ἐκδιωχθήσεται τῆς ἐπισκοπείας· εἰ δὲ ἡγούμενος, τῆς μοναστηρίου, ὡς βλασφημίζοντες κακῶς ἃ ὐ συνήγαγον.

CANON XIII.

Quoniam propter eam quæ facta est ob peccata nostra in Ecclesiis calamitatem, sacrosanctæ quædam ædes à quibusdam viris correptæ sunt, & Episcopia & monasteria, & communia facta diversoria; si, qui ea quidem tenent, volunt reddere, ut in pristinum statum restituantur, bene & pulchrè habet: sin minùs; si sint quidem Sacerdotalis catalogi, eos deponi jubemus; sin vero Monachi vel Laici, segregari, ut qui à Patre & Filio & Spiritu sancto condemnati sint, & deputentur ubi vermis non moritur, nec ignis extinguitur; quia voci Domini adversantur, quæ dicit; Ne facite domum patris mei domum negotiationis.

ΚΑΝΩΝ ιγ'.

Ἐπειδὴ διὰ τὴν ἡμομηνίαν καὶ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν συμφορὰν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, καθηρπάγησάν τινες σκευαὶ οἴκοι ὑπό τινων ἀνδρῶν, θεσπισθέντα τε καὶ μοναστήρια, καὶ ἐγένοντο κοινὰ καταγώγια· εἰ μὲν οἱ κρατοῦντες ταῦτα προαιροῦνται ἀποδιδόναι, ἵνα καὶ ὃ ἀρχαῖον ἀποκατασταθῶσιν, οὕτω καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μή γε, εἰ μὲν τῶν κατὰ λόγον τῶν ἱερατικῶν εἰσι, τέτους καθαιρήσει προστάσομεν· εἰ δὲ μοναχοὶ ἢ λαϊκοὶ, ἀφορίζεσθαι, ὡς ὄντας κατακρίτους ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ τελέως, ὅπου ὁ σκώληξ ὐ τελευτᾷ, καὶ ὃ πῦρ ὐ σβέννυται, ὅπερ τῇ τοῦ Κυρίου φωνῇ ἐναντίον ἐστὶ, τῇ λεγούσῃ, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου.

ARIST. *Juxta quod sanctis Apostolis visum est, quodcunque ab Episcopo vel monasterii præfecto ex Episcopatu vel monasterio alienatur, irritum sit. Et Episcopus vel præfectus, qui hoc fecerit, expellatur.*

ΑΡΙΣΤ. Κατὰ τὸ δόξαν τοῖς ἁγίοις Ἀποστόλοις, τὸ ἐκποιηθὲν παρὰ Ἐπισκόπου ἢ ἡγουμένου πρᾶγμα τῆς ἐπισκοπῆς ἢ τοῦ μοναστηρίου, ἄκυρον ἔστω· καὶ ὁ τοῦτο ποιῶν Ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος ἐκδιωκέσθω.

Ecclesiarum bona, & præsertim prædia, alienari non debent. Quæcunque autem immobilia inutilia sunt, & damnum Ecclesiæ afferunt, non loci magistratibus, sed Clericis aut agricolis locabuntur. Qui autem decreta transgreditur, si quidem Episcopus est, exturbetur Episcopio: sin autem monasterii præfectus, monasterio, ut qui male dissipant quæ non congregavêre.

Τὰ τῶν ἐκκλησιῶν πράγματα ἀνεκποίητα εἶναι ὀφείλουσι, καὶ μάλιστα τὰ αὐλήργια. ὅσα δὲ τῶν ἀκινήτων εἰσὶν ἀκέρδη, καὶ ζημίαν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπάγοντα, ὑπὸ τοῖς κατὰ τόπον ἄρχουσιν ἐκδοθήσονται, ἀλλὰ κληρικοῖς ἢ γεωργοῖς· ὁ δὲ βλαβαίνων τὰ ὀφειλόντα, εἰ μὲν Ἐπίσκοπός ὄζιν, ἐκδιωχθήσεται τῆς ἐπισκοπείας· εἰ δὲ ἡγούμενος, τῆς μοναστηρίου, ὡς βλασφημίζοντες κακῶς ἃ ὐ συνήγαγον.

Quoniam propter eam quæ facta est ob peccata nostra in Ecclesiis calamitatem, sacrosanctæ quædam ædes à quibusdam viris correptæ sunt, & Episcopia & monasteria, & communia facta diversoria; si, qui ea quidem tenent, volunt reddere, ut in pristinum statum restituantur, bene & pulchrè habet: sin minùs; si sint quidem Sacerdotalis catalogi, eos deponi jubemus; sin vero Monachi vel Laici, segregari, ut qui à Patre & Filio & Spiritu sancto condemnati sint, & deputentur ubi vermis non moritur, nec ignis extinguitur; quia voci Domini adversantur, quæ dicit; Ne facite domum patris mei domum negotiationis.

BALS. Propter inimicorum imaginum insaniam, multi orthodoxi ex suis episcopatibus & monasteriis fugientes montes occupaverunt. Correptæ sunt ergo sacrosanctæ istæ ædes à quibusdam, & alia sacra divinorum meditandorum loca, & secularia facta habitacula. Quamobrem patres constituerunt, ut ea in antiquum

ΒΑΛΣ. Διὰ τὴν τῶν εἰκονομάχων μανίαν, πολλοὶ ὀρθόδοξοι ἐκ τῶν θεσπισμῶν καὶ τῶν μοναστηρίων αὐτῶν φυγόντες εἰς τὰ ὄρη κατέλαβον. καθειρέθησαν οὖν οἱ σύναγοι ἤτοι οἶκοι καὶ ἕτερα ἱερὰ θεωρητήρια παρά τινων, καὶ ἐγένοντο κοσμικὰ καταγώγια. διὸ καὶ ὥρισαν οἱ πατέρες ἀποκατασταθῆναι αὐτὰ εἰς τὸ ἀρχαῖον

ἀρχαίαν κατάστασιν· τοὺς δὲ μὴ εὐπειθοῦντας πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ ἀντεχομένους τοῦ κακοῦ, ἱερωμένους μὲν ὄντας καθαιρεῖσθαι· λαϊκοὺς δὲ ἢ μοναχοὺς ἀφορίζεσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐξεφωνήθησαν πρὸς τὴν τότε κατάστασιν. ἕλκυσον δὲ καὶ κανόνα καὶ εἰς τοὺς κατέχοντας ἱερὰ φροντιστήρια σήμερον κοινωθέντα ἐξ ἐπιδρομῆς ἐθνῶν. οὐδὲ γὰρ ἔχουσιν εἰπεῖν, μὴ παρ' αὐτῶν τολμηθῆναι τὸ κακὸν, κἀντεῦθεν μηδὲ ὀφείλειν ποιῆσαι τὴν ἀποκατάστασιν. ὡσαύτως οὐδὲ χρόνων πολλῶν προβαλοῦνται παραδρομὴν, εἰς τὸ κυρωθῆναι τὸ ἀνυπόστατον, καὶ κοινωθῆναι τὸ ἅγιον. ταῦτα γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔχουσι χώραν, τῶν ἀνθρωπίνων δηλαδὴ πραγμάτων· οὐ μὴν ἐπὶ τῶν ἁγίων καὶ ἱερῶν. σημείωσαι ταῦτα διὰ τοὺς ἀνατολικοὺς μητροπολίτας, τοὺς ἀνακαλουμένους τὰς οἰκείας ἐπισκοπὰς καὶ τὰ μοναστήρια ἀπὸ τῶν κατεχόντων αὐτὰ λαϊκῶν, καὶ ἀκούοντας τοιαῦτα. ἆρα δὲ τῶν ἁγίων τούτων φροντιστηρίων μὴ κοινωθέντων, ἀλλὰ συντηρουμένων, καθὼς πρότερον, ἀναγκασθήσονται οἱ κατέχοντες ταῦτα ποιῆσαι τὴν ἀποκατάστασιν τούτων; Λύσις. αἱ μὲν ἐπισκοπαὶ ἐξ ἀνάγκης εἰς τοὺς Επισκόπους ἵνα περιέλθωσιν, καὶ διὰ χρόνου τινὸς οὐκ ἀποκλεισθήσονται εἰς τὴν τούτων ἀποκατάστασιν οἱ ψηφισθέντες, καθὼς γέγονε καὶ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τῶν Μεγάρων, τὴν πρὸ χρόνων ἀμνημονεύτων ἀμαυρωθεῖσαν, καὶ διὰ προστάξεως βασιλικῆς καὶ συνοδικῆς πράξεως πρὸ μικροῦ ἐπανασωθεῖσαν τῇ μητροπόλει Αθηνῶν. τὰ μοναστήρια δὲ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἐὰν κατεσχέθησαν πρὸ τεσσαρακονταετίας παρά τινων, οὐκ εὐχερῶς ἵνα περιέλθωσιν εἰς τοὺς προκατέχοντας αὐτά· ἐὰν ἔχωσιν εἴδησιν δηλονότι παρά τινων κατέχονται, καὶ κατὰ ῥαθυμίαν μὴ ἀνακαλεσαμένους αὐτὰ ἐπὶ τοσοῦτον καιρόν. ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν παρὼν κανὼν ἐξηνέχθε ἀκολούθως τῷ κδ'. κανόνι τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου· ὁ δὲ μθ'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου τὰ αὐτὰ διοριζόμενος, προστίθησι, μὴ ἐκδίδοσθαι κοσμικοῖς ἀνδράσι τὰ μοναστήρια, ἐλαλήθη ποτὲ, ὡς ὀφείλουσιν ἀκολούθως τῷ τοιούτῳ κανόνι καὶ τῷ παρόντι ἀνατραπῆναι αἱ προγενόμεναι πατριαρχικαὶ δωρεαὶ μοναστηρίων πρὸς κοσμικοὺς, ἀλλὰ μὴν καὶ ἐπιδόσεις τῶν προκυρωθέντων ἑτέραις μοναῖς μοναστηρίων, καὶ ἐπανασωθῆναι τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. ἀνεγνώσθη δὲ καὶ τόμος τῶν πατριάρχου ἐκείνου κυρίου Σισιννίου τὰ αὐτὰ διοριζόμενος, καὶ τάχα ἔμελλε τοῦτο καὶ εἰς ἔργον ἐλθεῖν. ὅτι δὲ προεκομίσθη ἕτερος τόμος τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου ἐκείνου κυρίου Σεργίου γενόμενος κατὰ μῆνα Μάϊον, ἰνδικτιῶνος ιδ'. ἔτους ςφκδ'. ὑπογραφῇ βασιλικῇ κατασφαλισμένος, ἑρμηνεύων τε τὴν μθ'. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ γνωμιτεύων τὴν ἔκδοσιν μὴ ἐκλαμβάνεσθαι εἰς τὰς δωρεὰς τὰς συντηρούσας τὴν τῶν μοναστηρίων κατάστασιν· ἀλλὰ εἰς τοὺς λαμβάνοντας μοναστήρια, ἐφ' ᾧ ἔχειν αὐτὰ κοσμικὰ καταγώγια, περὶ δὲ τὸ τέλος καὶ ταῦτα ῥητῶς διεξιών. ἀνατρέπομεν οὖν συνοδικῶς διὰ τῆς δοθείσης ἡμῖν παρὰ τῶν ἁγίου πνεύματος ἐξουσίας τὴν τὰς δωρεὰς καὶ τὰς ἐπιδόσεις ἀναιροῦσαν ἐκείνην πρᾶξιν, ὡς ἐξ εὐδεμιᾶς ἐπισκοπικῆς συναινέσεως, ἐξ αὐτονόμου δὲ γνώμης γεγενημένην, καὶ μηδὲ βασιλεῖ τῷ φιλοχρίστῳ δεχθεῖσαν, καθὼς φαίνεται καὶ αὐτὸς δωρούμενος μοναστήρια παρὰ τὴν ταύτης ἰσχὺν, καὶ προσέτι φανεῖσαν ἀπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων, οὐ πρὸς ὠφέλειαν τῶν μοναστηρίων, ἀλλὰ πρὸς τέλειον ὄλεθρον καὶ ἀφανισμόν. ἐπιβεβαιοῦντες δὲ καὶ ἐπικυροῦντες τὸ παλαιὸν καὶ καινὸν λυσιτελὲς ἔθος τῶν μακαρίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν, ὁρίζομεν γίνεσθαι δωρεὰς καὶ ἐπιδόσεις ἀκωλύτως ἐπὶ συστάσει καὶ βελτιώσει τῶν ἐπιδιδομένων καὶ δωρουμένων φροντιστηρίων. ἔδοξε δὴ τὰ τῶν ῥηθέντων κανόνων ὀφείλειν ἑρμηνεύεσθαι κατὰ τὸν παρόντα τόμον, καὶ τὰς πρὸς κοσμικοὺς γινομένας δωρεὰς τῶν μοναστηρίων, πολλῷ δὲ πλέον τὰς ἐπιδόσεις ἔχειν τὸ ἀπαρεγχείρητον. διὸ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀκωλύτως τοιαῦτα γίνονται. τὰ ἐν τῇ ἐξηγήσει τοῦ παρόντος κανόνος γεγραμμένα παρ' ἡμῶν ἀρκέσουσι τῷ βουλομένῳ, εἰς τὸ μὴ προσέχειν τοῖς παρὰ τοῦ πατριάρχου ἐκείνου Αντιοχείας κυροῦ Ιοάννου γραφεῖσι, χάριν τοῦ μὴ δίδοσθαι προσώποις μοναστήρια, καὶ ὀνομάζουσι τὸ ἔργον τοῦτο ἀσέβειαν.

A statum restituantur: ii autem qui non obediunt, sed in malo persistunt, si sint quidem sacris initiati, deponantur: sin verò Laici vel Monachi, segregentur. Et hæc quidem dicta sunt ad eam, quæ tunc fuit, rerum constitutionem. Extende autem Canonem etiam ad eos, qui hodie sacras ædes tenent, ex gentium incursione profanatas & communes effectas. Neque enim possunt dicere, se hoc malum non esse ausos, & ideo non debere hanc restitutionem facere. Similiter nec multorum annorum lapsum proferent, ut id confirmetur quod non potest consistere, & sanctum commune efficiatur. Ea enim in aliis quidem locum habent, humanis scilicet negotiis: non autem in sanctis & sacris. Nota hæc propter Metropolitanos Orientales, qui proprios Episcopatus & monasteria à laicis, qui ea detinent, revocant, & hæc audiunt. Nunquid autem sanctis locis non communibus effectis, sed conservatis, sicut priùs, cogentur qui ea detinent restituere? Solutio. Episcopatus quidem ut ab Episcopis occupentur necesse est, nec ullo tempore ad illos revertere prohibebuntur electi: quemadmodum & in Megarensi Episcopatu factum est, qui tot annis, quot hominum memoriam excedunt, deletus extinctúsque fuerat, & per jussionem Imperialem synodalémque actum metropoli Athenarum paulo antè rursus servatus est. Monasteria autem, ut mihi videtur, si xl. annorum spacio ab aliquibus possessa fuerint, non facilè ad priores possessores revertuntur: si videlicet sciverint à quibusnam possideantur, & propter socordiam ea tanto tempore non revocaverint. Quia autem præsens quidem Canon consequenter xxiv. Chalced. Syn. editus est; xlix. autem Canon Syn. in Trullo eadem decernens, adjicit, non tradenda secularibus hominibus monasteria; dictum est aliquando, quòd ei Canoni & præsenti consequenter, debent subverti antiquiores Patriarchales monasteriorum secularibus donationes, quinetiam & traditiones monasteriorum aliis monasteriis attributorum, & magnæ Ecclesiæ reservari. Lectus est & Patriarchæ illius domini Sisinnii locus eadem decernens, & id fortasse etiam ad effectum pervenisset. Quia autem sanctissimi illius Patriarchæ domini Sergii alia allata est decisio, quæ mense Maio facta est, indict. xiv. anno 6524. Imp. subscriptione munita, quæ xlix. Syn. in Trullo Canonem interpretatur, & statuit, non intelligi traditionem in donationibus, quæ statum monasteriorum conservant: sed in iis qui monasteria accipiunt, ut ea habeant secularia diversoria; circa finem hæc quoque expressè prosequens. Synodicè ergo subvertimus, per datam nobis à sancto spiritu potestatem, actionem illam, quæ donationes & traditiones tollit, ut quæ ex nullo Episcopali consensu, sed ex libera sua sententia facta sit, & nec ab Imp. Christi amantissimo suscepta sit, quum & ipse videtur donare monasteria præter ejus vigorem: & quæ ex rebus ipsis appareat non esse ad monasteriorum utilitatem, sed summam perniciem & exitium. Confirmantes autem & corroborantes antiquam & novam utilem consuetudinem beatorum & divinorum patrum nostrorum, statuimus fieri donationes & traditiones citra ullam prohibitionem, ad constitutionem & meliorationem, quæ dantur ac donantur, monasteriorum. Visum est itaque dictos Caonnes debere exponi secundùm præsentem decisionem, & quæ fiunt secularibus monasteriorum donationes, multo autem magis traditiones, non posse labefactari. Quamobrem ea hucusque sine impedimento servantur. Quæ à nobis in præsentis Canonis expositione scripta sunt, ei qui velit sufficient, ut sciat mentem non adhibendam iis, quæ ab illo Patriarcha Antiocheno domino Joanne scripta sunt, de non elocandis monasteriis hominibus, quæque hoc opus impietatem nominant.

 Omnino

Digitized by Google

Omnino enim his præferenda ea, quæ à sanctissimo universali patriarcha domino Sergio facta est decisio, quæ quidem interpretatur, quomodo Canones cum synodali consensu intelligi debent.

ZONAR. Quo tempore Iconomachorum hæresis grassabatur, multa contra orthodoxos nefariè patrata sunt. Sed omnium maxime sacris initiati ac monachi vexabantur, ut etiam Ecclesiis suis ac monasteriis relictis plerique aufugerint. Desertas igitur Ecclesiarum ac Monasteriorum stationes, nonnulli occupabant, earúmque sibi possessionem quasi propriam arrogantes, addicta profanis usibus ibidem domicilia collocabant. De hujusmodi igitur hominibus Canon, si quidem, inquit, qui hæc tenent, ea, ut ad priores, sive Episcopalium ædium sive monasteriorum, usus denuò accommodentur, haud gravatè reddant, bene habebit, hoc est bene facient: sin ea sibi vendicare nihilominus contendant sacris initiati quidem, deponantur; Monachi vero aut Laici, sanctæ quippe Trinitatis præjudicio ob id facinus jam condemnati, segregentur.

ARIST. *Qui Episcopia aut Monasteria communia faciunt, nisi quod ad Episcopatum pertinet, aut monasterium Episcopo aut Monasterii præfecto restituerint, irritum sit; & si sacris quidem initiati fuerint, deponantur; sin autem Laici vel Monachi, segregentur.*

Si Ecclesiarum bona alienari non debent; multo magis ipsas Ecclesias & monasteria prophanari non oportet & communia fieri diversoria. Illi itaque qui ea possident, & ad pristinum statum restituere nolunt si è catalogo quidem sacerdotali sint, deponentur: sin vero Laici vel Monachi, segregabuntur; ut domum Dei domum negotiationis facientes.

CANON XIV.

Quod ordo in omni sacerdotio custodiri debet, est omnibus manifestum: & sacerdotii promotiones exactè servare Deo gratum est. Quoniam ergo videmus nonnullos à pueris cleri tonsuram accipientes, nondum accepta Episcoporum manuum impositione, & in congregatione in suggestu legentes, & id non Canonicè facientes; per præsentem Canonem, ne hoc fiat, jubemus: idque ipsum etiam in monachis servari. Lectoris autem manuum impositionem licet in proprio Monasterio etiam soli unicuique præfecto facere; si ad ejus præfecturam ab Episcopo manuum impositio fiat ipsi præfecto, qui scilicet & ipse est presbyter. Similiter & ex antiqua consuetudine Chorepiscopos Episcopi permissu oportet per manuum impositionem Lectores creare.

BALS. Ordo omnia continet cœlestia & terrestria: multo magis autem, si bonus ordo in sacerdotibus versetur, id Deum mitigat. Quoniam ergo, inquiunt sancti patres, videmus nonnullos à pueris nigris vestibus indutos, tanquam Deo consecratos, tonsuráque non per Episcopi sui manuum impositionem suscepta, audentes autem, postquam ad ætatem pervenerint, divinas scripturas in suggestu non canonicè legere: statuimus ne hoc fiat, ut quod sit inordinationis causa, nec quis divinas scripturas aliter in suggestu legat, quàm si tonsuræ characterem acceperit per Episcopalem manuum impositionem. Hoc ipsum autem etiam in Monachis servandum. Quoniam autem, ut consentaneum est, hoc Monachis difficile videbatur, qui eremos ut plurimum habitant, & non possunt urbes obire, nec Episcop. facile adire; concessum est eorum præfectis, qui ab Episcopis characterem accepêre, Presbyteris quidem necessariò existentibus, Monachos Lectores in proprio monasterio facere, ut ipsi citra ullum impedimentum

A πάντως γὰρ κατακρατήσει τούτων, ὁ παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου οἰκουμενικοῦ κυροῦ Σεργίου γεγονὼς τόμος, ἑρμηνεύων πῶς ὀφείλουσι νοεῖσθαι τὰ τῶν κανόνων μετὰ συνοδικῆς συμπράξεως.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν τῷ καιρῷ τῆς αἱρέσεως τῶν Εἰκονομάχων πολλὰ ἐτολμήθησαν κατὰ τῶν ὀρθοδόξων. πλέον δὲ τῶν ἄλλων οἱ ἱερωμένοι καὶ οἱ μοναχοὶ ἐδιώχθησαν, ὡς καὶ τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν καὶ τὰ μοναστήρια τοὺς πλείονας καταλιπεῖν καὶ φυγεῖν. ἐρήμων τοίνυν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν μονῶν καταλιμπανομένων κατεῖχόν τινες καὶ ᾠκειοῦντο αὐτὰς, καὶ εἰς κοσμικὰ μετεποίουν καταγώγια. φησὶν οὖν περὶ
B τῶν τοιούτων ὁ κανὼν, ὅτι εἰ μὲν οἱ ἔχοντες ταῦτα βούλονται ἀποδοῦναι αὐτὰ, ἵνα ἀποκαταστῶσιν, οἷα πρότερον ἦσαν ἤγουν Ἐπισκοπαὶ καὶ μοναστήρια, καλῶς ἂν ἔχοι, ἀντὶ τοῦ καλῶς ποιήσουσιν. εἰ δὲ ἀντέχονται τούτων, εἰ μὲν ἱερατικοί εἰσι, καθαιρείσθωσαν· εἰ δὲ μοναχοὶ ἢ λαϊκοὶ, ἀφοριζέσθωσαν, ὡς ἀπὸ τῆς ἁγίας τριάδος διὰ τοῦτο κατακεκριμένοι.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ κοινώσαντες ἐπισκοπεῖα ἢ μοναστήρια, εἰ μὴ ἀποκαθιστᾶιεν παρὰ Ἐπισκόπῳ ἢ ἡγουμένῳ πρᾶγμα τῆς ἐπισκοπῆς ἢ τοῦ μοναστηρίου, ἄκυρον ἔστω· καὶ
C οἱ ἱερατικοὶ μὲν ὄντες, καθαιρείσθωσαν· λαϊκοὶ δὲ ἢ μοναχοὶ, ἀφοριζέσθωσαν.

Εἰ τὰ τῶν ἐκκλησιῶν πράγματα ἀνεκποίητα εἶναι ὀφείλουσι· πολλῷ μᾶλλον οὐδεὶ κοινοῦσθαι τὰς ἐκκλησίας αὐτὰς, καὶ τὰ μοναστήρια, καὶ κοινὰ γίνεσθαι καταγώγια. οἱ οὖν διακατέχοντες ταῦτα, εἰ οὐ βούλονται εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκαταστῆσαι σχῆμα, τοῦ μὲν ἱερατικοῦ καταλόγου ὄντες, καθαιρεθήσονται· εἰ δὲ λαϊκοὶ ἢ μοναχοὶ τυγχάνουσιν, ἀφορισθήσονται, ὡς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ οἶκον ἐμπορίου ποιοῦντες.

ΚΑΝΩΝ ιδ'.

D Ὅτι τάξις ἐμπολιτεύεται ἐν ἱερωσύνῃ πάσῃ, ἀρίδηλόν ἐστι, καὶ τὸ σὺν ἀκριβείᾳ διατηρεῖν τὰς τῆς ἱερωσύνης ἐγχειρήσεις, θεῷ εὐάρεστον. ἐπεὶ οὖν ὁρῶμεν ἐκτὸς χειροθεσίας νηπιόθεν τὴν κουρὰν τοῦ κλήρου λαμβάνοντάς τινας, μήπω δὲ παρ' Ἐπισκόπων χειροθεσίαν λαβόντας, καὶ ἀναγινώσκοντας ἐν τῇ συνάξει ἐπ' ἄμβωνος, ἀκανονίστως δὲ τοῦτο ποιοῦντας, ἐπιτρέπομεν ἀπὸ τοῦ παρόντος τοῦτο μὴ γίνεσθαι· τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν μοναχῶν. ἀναγνώστου δὲ χειροθεσίαν ἄδειά ἐστιν ἐν ἰδίῳ μοναστηρίῳ καὶ μόνῳ ἑκάστῳ ἡγουμένῳ ποιεῖν, εἰ αὐτῷ τῷ ἡγουμένῳ ἐπετέθη χειροθεσία παρὰ
E Ἐπισκόπου πρὸς προεδρίαν ἡγουμένου, δηλονότι ὄντος αὐτοῦ πρεσβυτέρου. ὡσαύτως καὶ τὸ ἀρχαῖον ἔθος τοὺς χωρεπισκόπους κατ' ἐπιτροπὴν τῶν Ἐπισκόπου δεῖ προχειρίζεσθαι ἀναγνώστας.

ΒΑΛΣ. Τάξις συνέχει πάντα τὰ οὐράνια καὶ τὰ ἐπίγεια πολλῷ δὲ πλέον τὸ τῆς εὐταξίας καλὸν εἰς τοὺς ἱερουργοῦντας πολιτευόμενον θεραπεύει τὸν Θεόν. ἐπεὶ οὖν, φασιν οἱ ἅγιοι πατέρες, ὁρῶμέν τινας νηπιόθεν μελανειμονήσαντας, ὡς τῷ Θεῷ ἀφιερωθέντας, καὶ κουρὰν δεξαμένους μὴ διὰ χειροθεσίας τῶν ἐγχωρίου
F Ἐπισκόπου, τολμῶντας δὲ μετὰ τὸ ἐνηλικιωθῆναι ἐπ' ἄμβωνος ἀναγινώσκειν τὰς θείας γραφὰς ἀκανονίστως· θεσπίζομεν μὴ γίνεσθαι τοῦτο, ὡς παραίτιον ἀταξίας, μηδὲ ἄλλως ἀναγινώσκειν ἐπ' ἄμβωνος τὰς θείας γραφάς τινα, εἰ μὴ λάβῃ σφραγῖδα ἐπικουρίδος διὰ χειροθεσίας ἐπισκοπικῆς. τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ μοναχῶν. ὅτι δὲ, ὡς ἔοικεν, ἐνομίσθη δυσχερὲς εἶναι τοῦτο τοῖς μοναχοῖς τὰς ἐρήμους κατοικοῦσι κατὰ πολὺ, καὶ μὴ δυναμένοις τὰς πόλεις περιέρχεσθαι, καὶ τοῖς Ἐπισκόποις ἐντυγχάνειν εὐχερῶς, ἐνεδόθη τοῖς ἡγουμένοις τοῖς σφραγισθεῖσι παρὰ τῶν Ἐπισκόπων, πρεσβυτέροις οὖσιν ἐξ ἀνάγκης, ἀναγνώστας ποιεῖν μοναχοὺς

Digitized by Google

ναχὴς ἐν τῷ ἰδίῳ μοναστηρίῳ, ἐφ' ᾧ ἀκωλύτως ἀναγνώσκῃ τέτους ὅτι ἄμβωνος τὰς θείας γραφάς. ὡσαύτως ἐνεδόθη καὶ τοῖς χωρεπισκόποις ἀναγνώσας προχειρίζεσθαι κατ' ἐπαρχιῶν ἐπισκοπικῶν. καὶ ὁ μὲν κανὼν ταῦτα. λέλυται δὲ ἀπὸ τέτου μεγάλη ἔνστασις τῶν λεγόντων μὴ εἶναι κληρικὲς τὲς μόνας ὀπιμυείδας ἔχοντας ἀπὸ χειροθεσίας ἀρχιερατικῆς, καὶ μήπω καταξίνας ἐν κλήρῳ, ὥστε ἔχειν ὅτι ἀδείας αὐτὲς μεταχηματίζεσθαι εἰς λαϊκές. πέφασται γὰρ ἀριδήλως, ὡς ἤνίκα τις δέξεται χειροθεσίαν ὑπηρετικῆς ἀπὸ ἀρχιερέως, αὐτίκα κληρικός ἐστιν, ὡς ἐκχωρήσαντος ἀναγνώσκειν ὅτι ἄμβωνος. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὅτι καὶ ὁ ἁπλῶς μελανειμονήσας Ἐπισκόπῳ τῷ κληρῶσαι, μεταχηματίσαι οὐ δύναται, ὡς προδήλου ἀφιερῶσαι τῷ Θεῷ· κἀντεῦθεν μὴ ἰσχύων πρὸς Θεὸν ἀποχρῆσαι ἀθετῆσαι, καὶ ἐμπαίξαι ὃ ἅγιον χρῆμα κατασκιωικὲς, ὅπερ καὶ πολλάκις εἶπον· τὲς δὲ μὴ τελεταίου μελανειμονήσαντας ἀδιαστίκτως λέγω μὴ δύασθαι μεταχηματίζεσθαι. τῷ δὲ κανόνος λέγοντος ἐπ' ἀδείας ἔχειν πάντα καθηγούμενον σφραγισθέντα παρὰ ἀρχιερέως, δηλονότι ὄντα ἱερέα, ἀναγνώσας ποιῆν μοναχὲς ἐντὸς τῆς οἰκείας μονῆς καὶ μάνης, ἐζήτησάν τινες, εἰ ἐφῆ αὐτῷ ἅμα καὶ σφραγισθῆναι τῶν ποιῆν, καὶ δίχα ῥητῆς ὑπηρετοπῆς τῆς ἀρχιερέως; καί τινες μὲ εἶπον, ἐπακολυθῆν σιωπηρῶς καὶ τῶτο τῇ χειροθεσίᾳ τῆς ἡγουμενείας, ὡς τι κανόνος πλέον τι μὴ προσδιαμένου χρώμενοι καὶ τῷ κδ'. κανόνι τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδε εἰς συγκρότησιν τῆς λόγε αὐξῆς. ἀντιδέγλο δὲ καὶ ἕτεροι, ὡς ἐπεὶ καὶ ὁ ἀναγνώστης κληρικός ἐστιν, ὀφειλῇ δὲ ἀναγκαίως μὴ χειροθεσίας Ἐπισκόπε ἢ ὑπηρετοπῆς αὐτῆς σφραγίζεσθαι· ὅθεν καὶ ὁ καθηγέμων τότε ἀναγνώστε χειροθεσίαν ποιήσει ἐν τῷ ἰδίῳ μοναστηρίῳ, ὅπερ ἐκ τῶτο πρὸς τῆς ἰδίε ἀρχιερέως ὑπηρετῆ. εἰ μὴ γὰρ τῶτο εἴπωμεν, δικαιώσομεν ἐξ ἀνάγκης αὐτὸν δέχεσθαι χωρὶς ὑπηρετοπῆς ἀρχιερατικῆς καὶ τὲς λογισμὲς τῆς μοναχῶν αὐτῆς καὶ ἑτέρων, ὅπερ ἀδιανόητον. μόνοις γὰρ τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς ἐκχωρηθεῖσι πρὸς τέτων ἱερεῦσιν ἐφιλοτιμήθη ἄνωθεν ὁ δεσμεῖν καὶ λύειν. τῶν δ' ἀντιδέτων εἰπόντων, ὡς εἰ χρεία ἐστὶ τῷ καθηγουμένῳ πρὸς τῶτο καὶ ἰδικῆς ὑπηρετοπῆς τῆς ἐγχωρείου Ἐπισκόπου, εἰς ὃ μηδὲν καταμαρτᾷ ὁ πρὸς τῷ κανόνος ὑπφιλοτιμηθὲν τῷ καθηγουμένῳ, ἀντέφαμεν ἐκεῖνοι, ὅτι καὶ ἕτω μέγα δίκαιον δέδοται τῷ καθηγουμένῳ. μηδενὸς γὰρ ἱερέως δυναμένου ἀναγνώστου χειροθεσίαν ποιῆσαι, κἂν ὑπηρετῇ τῶτο πρὸς ἀρχιερέως, οἱ ῥηθέντες καθηγούμενοι κατ' ὁρισμὸν ἀρχιερατικὸν τῶτο ἐνεργήσουσι, ὅπερ ἐστὶ φιλοτίμημα ἰδικόν· ἐμοὶ δὲ καταμοῦσθαι ἀδιαστίκτως ἐνδοθῆναι τῶτο τοῖς ἡγουμένοις πρὸς τῷ κανόνος. ἔτι ἀμφιβολίας γενομένης πρὸς τῷ εἰ γίνονται ἡγέμενοι ἀνίεροι, εἶπόν τινες, ὡς ἐπεὶ καὶ δοκιμασίᾳ τῷ ὑπισκόπου σφραγίζονται, πάντως ὑπολήψεται ὁ Ἐπίσκοπος ἢ εὐδοκιμοῦντα πρὸς ἱερωσύνην ψυχῶν, καὶ ἀνίερος ἐστιν· ἢ μᾶλλον τὸν χειροτονηθέντα καὶ μὴ εὐδοκιμοῦντα. ὥσπερ οὖν ὁ νοσῶν σωματικῶς ἵνα ὑπολέξῃ ἢ πρὸς θεραπείαν ἀνεπιτήμονα πρὸς τὰ ἰατρικά, ἀλλ' ὃν ἀρχιατρὸν αὐτὸν χειροτονηθῆναι, ὡς παραθράμῃ ἢ δεξιὸν καὶ ὑπιτήμονα, ὡς ἀχειροτόνητον· ὅτι μηδὲ ἡ χειροτονία, ἀλλ' ἡ ἀκριβὴς ὑπιτήμη τῷ θεραπείᾳ δίδωσιν. ἕτεροι δὲ ἀντιδέγλο, ὡς τῷ κανόνος διορίζομένε ἐκείνοις ἔχειν τῶτο ὃ δίκαιον, τὲς σφραγισθέντας ἡγουμένους πρὸς Ἐπισκόπων, δηλονότι ὄντας ἱερῆς, ἀναφαίνεσθαι μὴ σφραγίζεσθαι ἡγέμονα, εἰ μὴ καὶ ἱερεύς ἐστιν· ὅπερ ἐμοὶ πέως οὐ δοκεῖ. οὐδὲ γὰρ διὰ τῶν ἡγουμενείαν προσετέθη πρὸς τῶν ἁγίων πατέρων, ὃ εἶναι πάντως ἱερῆς τὲς ἡγουμένους, ἀλλὰ διὰ τῶν τὸ ἀναγνώστε σφραγῖδα, ὡς δυνατὸν μὴ ὄντος πρὸς ἀνίερον καθηγουμένου ἀναγνώσην σφραγῖδα. λέγω οὖν, ἀπὸ τε τῷ πρόνος κανόνος καὶ ἀπὸ τῷ ιθ'. καλῶς προχειρίζεσθαι καὶ ἀνίερους καθηγουμένους, ὅτι καὶ γυναῖκας ἡγουμενεύουσι. καὶ ὥσπερ ἐκεῖναι ἔτε λογισμὲς

A divinas in ſuggeſtu ſcripturas legant. Similiter etiam Chorepiſcopis conceſſum eſt, ut Epiſcopali permiſſu lectores per manuum impoſitionem conſtituant. Atque hæc quidem Canon. Ex eo autem ſoluta eſt magna inſtantia eorum qui dicunt, non eſſe Clericos eos, qui ſolas habent tonſuras per Antiſtitis manuum impoſitionem, & nondum ſunt in Cleri ordinem relati: & ideo poſſe illos Laicorum habitum amictumque accipere. Apertè enim oſtenditur, quòd quando quis tonſuræ manuum impoſitionem ſuſceperit ab antiſtite, is eſt protinus Clericus; ut cui etiam in ſuggeſtu legere ſit permiſſum. Mihi autem videtur, quòd qui etiam nigris ſimpliciter veſtibus fuerit B indutus ab Epiſcopo, ut Clericus fieret, amictum ampliùs mutare non poteſt, ut qui Deo conſecrare propoſuerit; & ideo nec ſuam Deo pollicitationem reſcindere, nec ſanctum habitum ſcenicorum inſtar ludificari poſſit; quod ſæpe etiam de Monachis dixi: eos autem, qui cum triſagio nigris veſtibus induti fuerint, indiſtinctè dico habitum mutare non poſſe. Cùm autem Canon dicat, licere cuivis monaſterii præfecto, qui ab Antiſtite characterem acceperit, ſacerdos ſcilicet Monachos Lectores facere intra monaſterium & ſolum; quæſiverunt nonnulli, an ſit ei permiſſum hoc facere, cùm primùm characterem ſuſceperit, etiam ſine expreſsâ Antiſtitis permiſſione? Et dixe- C runt quidem nonnulli, præfecturæ manuum impoſitionem hoc quoque tacitè conſequi, utpote cùm Canon nihil ultra adjiciat: utentes & xxiv. Canone Syn. Laodicenæ ad id quod dicunt confirmandum. Alii autem contra opponebant, quòd quoniam lector quoque eſt Clericus, debet neceſſariò cum Epiſcopi manuum impoſitione vel ejus permiſſione characterem ſuſcipere; unde & monaſterii præfectus tunc lectoris ordinationem in ſuo monaſterio faciet, quando hoc à proprio Epiſcopo ei permiſſum fuerit. Niſi enim hoc dixerimus, eum quoque ſine Epiſcopali permiſſione Monachorum ſuorum & aliorum confeſſiones audire æquum cenſebimus, quod fieri non D poteſt. Solis enim Antiſtitibus, &, quibus ab ipſis permiſſum fuerit, Sacerdotibus, ſupernè conceſſum eſt ligare & ſolvere. Cùm autem dixerint adverſarii, quòd ſi monaſterii præfecto opus eſt ſpeciali quoque illius regionis Epiſcopi permiſſione, ad nihil redit quod præfecto à Canone conceſſum eſt: illi contra dixerunt, quòd ſic quoque magnum jus datur præfecto. Cùm enim nullus ſacerdos poſſit Lectorem ordinare, etiamſi ei ab Antiſtite hoc permiſſum fuerit, ſupradicti præfecti Antiſtitis decreto hoc facient, quod eſt quidem donum ſpeciale. Ego verò intelligo hoc monaſteriorum præfectis indiſtinctè à Canone conceſſum eſſe. Præterea cùm dubitaretur, an Monachorum præfecti fiunt, qui ſacris non ſunt initiati; dice- E bant quidam, quòd quoniam ex Epiſcopi examinatione characterem ſuſcipiunt, illum omnino Epiſcopus eliget, qui ad animarum ſalutem eſt probatior, etiamſi non eſt ſacris initiatus; non autem eum, qui ordinatus eſt, ſed non eſt ſatis ſpectatus. Quemadmodum nec is, qui ægrotat corporaliter, medicinæ artis imperitum ad medendum eligerit, eo quòd archiater ſeu medicorum princeps ſit ordinatus; ſcientem verò & peritum prætermiſerit, ut qui non ſit ordinatus: quoniam non ordinatio, ſed perfecta ſcientia dat medelam. Alii autem contrà opponebant, quòd cùm Canon decernat illos hoc jus habere Monaſteriorum præfectos, qui ab Epiſcopis characterem acceperint, Sacerdotes ſcilicet, apparet characterem præfecturæ F non ſuſcipere præfectum, niſi ſit Sacerdos: quod non mihi videtur. Non enim propter præfecturam à ſanctis patribus additum eſt, ut ſint omnino Sacerdotes, qui Monaſteriis præſunt; ſed propter lectoris ordinationem, nempe cùm lector ordinari non poſſit à monaſterii præfecto, qui non ſit Sacerdos. Dico ergo ex præſenti Canone & ex xix. rectè ad præfecturam provehi etiam eos, qui non ſunt ſacris initiati; quoniam fœminæ quoque monaſteriis præficiuntur. Et ſicut illæ nec peccatorum confeſſiones audi-

Digitized by Google

audiunt, nec Lectores faciunt: sic nec Monachi & præfecti, qui non sunt sacerdotes, hoc facient; eo quòd nec apti quidem sunt, ut ejusmodi rei permissionem ab Episcopo accipiant. Quid autem? Cùm Justiniani novella dicat, ut sæpe diximus, non fieri Lectorem quempiam, nisi sit Octodecim annos natus, si quis infans vel puer lectoris ordinationem ab Antistite susceperit, eâne contentus erit; an post octavum decimum annum alio ab Antistite charactere opus habebit? Solutio. Si datum fuerit eum rursus quoque characterem accipere, utpote quòd primus character non possit consistere, ei licebit ante secundum, in Laicum transformari, quod est absurdum. Et ideo ei, qui à pueritia characterem accepit, sufficiet, ut mihi videtur, primus character ab Antistite susceptus, & reputatus perinde, ac si post octavum decimum annum ab eo factus esset: & eo magis, quòd non invenitur Canon, qui dicat eum aliquo præjudicio affici, qui ante id tempus Lectoris ordinem susceperit. De Chorepiscopi autem privilegiis lege x. Canonem Antioch. Synodi.

A ἀναδέχηται, ὅτε ἀναγνώσας ποιῆσι, ὅτως ἐᾶσι οἱ ἀνίεροι μοναχοὶ καὶ καθηγούμενοι τοιοῦτόν τι ἐνεργήσουσι, δεῖ δὲ μηδὲ πεφυκέναι τοιούτου τινὸς ἐπιτροπὴν λαβεῖν αὐτοὺς ἐκ τοῦ Ἐπισκόπου. τί δὲ; τῆς Ἰουστινιανείου νεαρᾶς, ὡς πολλάκις εἴπομεν, λεγούσης, μὴ γίνεσθαί τινα ἀναγνώστην, εἰ μὴ ὀκτωκαιδεκαετής ἐστιν, ἐάν τις νήπιος ὢν δέξηται χειροθεσίαν ἀναγνώστου ἀπὸ ἀρχιερέως, ἀρκεσθήσεται ταύτῃ, ἢ μετὰ ὀκτωκαιδέκατον χρόνον ἑτέρας σφραγῖδος ἀρχιερατικῆς δεηθείη; Λύσις. εἰ δυθῇ σφραγίζεσθαι καὶ αὖθις τοῦτον, ὡς τῆς πρώτης σφραγῖδος ὅσης ἀνυποστάτου, ἔξεστιν ἐπ' ἀδείας καὶ τῆς δευτέρας μεταχηματίζεσθαι, ὅπερ ἄτοπον. B δεῖ καὶ ἀρκεῖσθαι τῇ νηπόθεν σφραγῖδι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἡ πρώτη σφραγὶς ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως δεχομένη, καὶ λογιζομένη ὥσπερ εἰ μετὰ ὀκτωκαιδέκατον χρόνον γέγονε πρὸς αὐτοῦ· καὶ μᾶλλον, ἐπεὶ ἔσθ' ὅτε κανὼν διείσκειν λέγων, προκρινατίζειν τὸ πρὸ τοιούτου χρόνου λαβόντα χειροθεσίαν ἀναγνώστου. ἔστι μέντοι τὸ προνομίων τοῦ χωρεπισκόπου, ἀναγνῶναι τὸν ιε'. κανόνα τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου.

Zonar. Quidam nulla manuum impositione creati Lectores, hoc est nulla certa designatione ad id munus electi, in conventibus è suggestu sacros libros legebant. Id ergo hic can. fieri vetat, quoniam in omni, inquit, sacerdotio ordinis rationem habendam esse, plane clarum, hoc est, C valde manifestum & apertum est. Qui vero nec manuum impositione designatus, nec in Lectorum album relatus sit; qualis illorum est ratio, qui à teneris Deo sepositi, nihil aliud quàm coronam in capite gestant; ab eo divinam scripturam de suggestu populo pronunciari, quædam ordinis perturbatio est. Id igitur ne fiat in posterum decernit; eademque constitutione Monachos quoque teneri jubet. Et vero Lectorem, inquit, manuum impositione creare, in suo duntaxat monasterio, si modo ab Episcopo Præfecturæ characterem accepit, & sacerdotio initiatus fuerit, ipse monasterii Præfectus potest. Chorepiscopi quoque ejus, cui subjiciuntur, Episcopi permissione Lectores, quin D etiam ex decreto Canonis decimi Synodi Antiochenæ, Hypodiaconos quoque & Exorcistas creandi jus habent.

ΖΩΝΑΡ. Τινὲς μὴ τυχόντες χειροθεσίας ἤτοι προχείρου ἀναγνώστου ἐν ταῖς συνάξεσιν ἀνίοντες ἐν ἄμβωνι, ὑπανεγίνωσκον τὰς βίβλους τὰς ἱεράς. τοῦτον οὖν κωλύει γίνεσθαι ὁ πρὸν κανών, λέγων, ὅτι ἀφάνταστόν ἐστιν, ἀπὸ C δὲ πάνυ φανερὸν καὶ προδηλον, ὅτι τάξις ἐν ἱερωσύνῃ πάσῃ πολιτεύεται. ὃν γὰρ μὴ τυχόντα χειροθεσίας, μηδὲ τοῖς ἀναγνώσταις συντεταγμένον, οἷοί εἰσιν ὅσοι νηπόθεν τῷ θεῷ τάχα ἀφοσιωθέντες, κεφὰν μόνον ἔχον ὅτι τῆς κουρᾶς καὶ πλέον ἐστὶν, ἐπ' ἄμβωνα ἀναγινώσκειν τῷ λαῷ τὰ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ἀταξίας ἐστί. κωλύει οὖν μηκέτι τοῦτο γίνεσθαι· ὃ αὐτὸ γὰρ καὶ ὅτι μοναχῶν. ἀναγνώστου γὰρ χειροθεσίαν, φησὶ, δώσατε καὶ ἡγούμενον ποιεῖν ἐν μόνῳ τῷ οἰκείῳ μοναστηρίῳ, εἰ σφραγῖδα ἔχει ἀρχιερέως καὶ ἱερεύς ἐστι. καὶ οἱ χωρεπίσκοποι δὲ μετὰ ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐπισκόπου, ὑφ' ὃν πλουσι, δώσατε ἀναγνώστας χειροθετεῖν. καὶ γὰρ δεκάτην κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, οἱ χωρεπίσκοποι καὶ ὑποδιακόνους χειροθετεῖσι καὶ ἐξορκιστάς.

Arist. *Sine manuum Episcopi impositione nemo de suggestu leget. Hoc & in Monachis observabitur. Monasterii vero præfectus, cui Episcopus manus imposuit, in suo solo monasterio Lectorem ordinabit. Chorepiscopus etiam Lectorem creabit.*

ΑΡΙΣΤ. Ἐκτὸς χειροθεσίας Ἐπισκόπου οὐκ ἀναγνώσεταί τις ἐπ' ἄμβωνος· κεκώλυται τοῦτο καὶ ὅτι μοναχῶν. ἡγούμενος δὲ, χειροθεσίαν ἔχων Ἐπισκόπου, ἐν μόνῳ τῷ ἰδίῳ μοναστηρίῳ χειροθετήσει ἀναγνώστην. προχείρου ἀναγνώστην καὶ χωρεπισκόπου.

Licet tonsuram habeat quispiam sacerdotalem, si non & ab Episcopo manuum impositionem recepit, in conventu sacros Dei libros è suggestu non leget. Similiter autem nec Monachus hoc faciet. At monasteriorum præfectis, si Presbyteri sint, & ab Episcopo per manuum ejus impositionem mansionis curam acceperunt, manus in Lectorem imponendi in suo solo monasterio potestas datur. Sed & Chorepiscopi lectores ordinabunt: ut autem decimus synodi Antiochenæ Canon statuit, Hypodiaconos etiam & Exorcistas illi constituunt. Etiamsi Basilius magnus hoc eis non concedit, sine ejus voluntate, ad Ecclesiasticum ministerium quempiam admittere; quia illi contemptim & oscitanter in talium electione se gerunt.

Κἂν κεφὰν τις ἱερατικὴν ἔχῃ, εἰ μὴ καὶ παρ' Ἐπισκόπου χειροθεσίαν δέξεται, οὐκ ἀναγνώσεται ἐν τῇ συνάξει ἐπ' ἄμβωνος τὰς ἱερὰς θεοῦ βίβλους. ὡσαύτως οὐδὲ μοναχὸς τοῦτο ποιήσει. τοῖς δὲ ἡγουμένοις, πρεσβυτέροις οὖσι, καὶ παρὰ Ἐπισκόπου δεῖ χειροθεσίας αὐτοῦ πρὸς ἀσίαν τῆς μονῆς ἀναδεξαμένοις, ἄδεια δίδοται χειροθετεῖν ἀναγνώστην ἐν μόνῳ τῷ ἰδίῳ μοναστηρίῳ. ἀλλὰ καὶ οἱ χωρεπίσκοποι ἀναγνώστας χειροτονήσουσιν· ὡς δὲ ὁ δέκατος κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου λαμβάνει, καὶ ὑποδιακόνους, καὶ ἐξορκιστὰς ἔστι καταστῆσαι. εἰ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος συγχωρεῖ αὐτοῖς, ἄνευ γνώμης αὐτοῦ εἰς ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν τινὰ προσδέχεσθαι, ἀλλ' ὡς καταφρονητικῶς αὐτοὺς καὶ ῥαθύμως περὶ τὴν ἐπιλογὴν τῶν τοιούτων λαμβάνειν.

E

F

Canon XV.

Clericus ab hoc deinceps tempore in duabus Ecclesiis non collocetur: negotiationis enim & turpis lucri proprium est, & ab Ecclesiastica consuetudine alienum. Ab ipsa enim Domini voce audivimus, non posse quempiam duobus dominis servire: vel enim unum odio habebit, & alterum diliget; vel unum amplectetur, & alterum negliget. Unusquisque ergo, secundum dictum Apostolicum, in eo, in quo vocatus est, debet manere, & in

ΚΑΝΩΝ ιε'.

Κληρικὸς ἀπὸ τοῦ νῦν μὴ καταλατέσθω ἐν δυσὶν ἐκκλησίαις· ἐμπορείας γὰρ καὶ αἰσχροκερδείας ἴδιον τοῦτο, καὶ ἀλλότριον ἐκκλησιαστικῆς συνηθείας. ἠκούσαμεν γὰρ ἐξ αὐτοῦ τοῦ κυριακοῦ φωνῆς, ὅτι οὐ δυνατά τις δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ τοῦ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. ἕκαστος οὖν, κατὰ τὸν ἀποστολικὸν φωνῶν, ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐν τούτῳ ὀφείλει μένειν, καὶ προσεδρεύειν ἐν

Digitized by Google

τὰ γὰρ διὰ αἰσχροκέρδειαν γινόμενα ὅπη τῇ ἐκκλησιαστικῇ A
πραγμάτων, ἀλλότρια τοῦ Θεοῦ καθηγήσασι. ποῖς δὲ τοῦ
βίου τούτου χρείαν ὑπηρετοῦμεν ἐσι διάφορα· ἐξ αὐτῆς οὖν
εἴ τις βούλοιτο, τὰ χρειώδη τῷ σώματι ποριζέσθω. ἔφη γὰρ
ὁ ἀπόστολος, ταῖς χρείαις μου, καὶ τοῖς οὖσιν μετ' ἐμοῦ, ὑπη-
ρέτησαν αἱ χῖρες αὗται. καὶ ταῦτα μὲν ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυ-
λάκτῳ πόλει· ἐν οἷς τοῖς ἔξω χωρίοις, διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν
ἀνθρώπων συγχωρείσθω.

ΒΑΛΣ. Σαφὴς ὅδε ἐστὶν ὁ κανών. διορίζεται γὰρ, μὴ κατα- B
στάτιόν τινα κληρικὸν εἰς δύο ἐκκλησίας, διὰ δὲ τοῦτο
αἰσχροκέρδειαν καὶ ἐμποριάν. ὡς δὲ τὶν εἰπόντος, καὶ πό-
θεν τὰ ποῖς ζωάρκειαν ἕξουσιν οἱ κληρικοὶ ἀνενδεῶς; εἶπον
οἱ πατέρες, πολλὰ εἶναι καὶ διάφορα ὑπολήμματα, ἐλεύ-
θερα καὶ ἀκαταγώνωστα, καὶ ποριζέσθωσαν δὲ αὐτῶν τὰ
χρειώδη. μνήμονον δὲ καὶ χρήσεως χάριν τούτου ἀπὸ τῶν
Πράξεων τῶν ἀποστόλων καὶ εὐαγγελικῶν. εἰς μέντοι
τὰς ἔξω τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων χώρας, ἔνθα λεί-
ψεις ἀνθρώπων εἰδότων γράμματά ἐστι, συγχώρησαν καὶ
εἰς δύο ἐκκλησίας καταστάτιόν τινα κληρικόν. νῦν δὲ
σημεῖον ὅτι ἀνάπαλιν. ἐν γὰρ ταῖς ἔξω χώραις, διὰ τὴν βασιλι- C
κὴν ἐξουσίαν τῶν ἱερέων, πλείους εἰσὶν οἱ κληρικοὶ σχεδὸν
τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς καταστάτιόν εἰς δύο
ἐκκλησίας. ἐν δὲ τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων οὐ μόνον εἰς
δύο ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τρεῖς οἱ πλείους κατα-
στάτιόνται. ὡς ἔοικε δὲ καταφρονηθεὶς τὰ τοῦ πρόνοητος
κρίνοντος, διὰ δὲ μὴ κολάζεσθαι τοὺς τούτου καταφρονη-
τὰς, ἢ διὰ δὲ πλῆθος τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὴν στενοχω-
ρίαν τῶν ἀξιολογωτέρων καὶ τῶν πραγμάτων. οἱ δὲ λέ-
γοντες τὸν κανόνα διαλαμβάνειν περὶ τῶν βιαιομένων εἰς δύο
πόλεις καταστάτιόν κλήρους, κακῶς λέγουσι. τοῦτο γὰρ ἕτεροι
διάφοροι κανόνες μετὰ σφοδρότητος ἐπόλασε.

una Ecclesia assidere. Quæ enim propter turpe lucrum fiunt in Ecclesiasticis negotiis, ea à Deo sunt aliena. Ad hujus autem vitæ usum sunt diversa studia: ex iis ergo, si quis velit, ea quæ sunt corpori ad usum necessario comparet. Dixit enim Apostolus; usibus meis, & iis qui mecum sunt, manus istæ subministrârunt. Et hæc quidem in hac à Deo conservanda civitate: in iis autem quæ extra sunt locis, propter hominum inopiam indulgeatur.

BALS. Perspicuus est Canon. Statuit enim, ne quis Clericus in duabus ecclesiis constituatur, quòd id sit turpe lucrum & negotiatio. Perinde autem ac si dixisset quispiam; Et unde Clerici ea, quæ ad victum sufficiunt, citra ullam indigentiam habebunt? dixerunt patres, multa esse & diversa studia, libera & non damnanda: & per ea quæ sibi sunt ad victum necessaria acquirant. Adduxerunt autem hujus rei gratia etiam sententias ex Actibus Apostolorum & ex Evangeliis. In regionibus autem, quæ sunt extra reginam urbium, ubi est inopia hominum qui sciunt literas, permissum est ut aliquis Clericus in duabus Ecclesiis constituatur. Fit autem hodie contrà. In externis enim regionibus, propter imperialem sacerdotum excusationem, Clerici sunt plures Ecclesiis, & ideo nullus in duabus Ecclesiis constituitur. In regina autem urbium, non solùm in duabus, sed etiam in tribus Ecclesiis plerique constituuntur. Ut est autem verisimile, præsens Canon neglectui est habitus, eo quòd non puniantur ejus contemptores; vel propter Ecclesiarum multitudinem, vel propterea quòd qui digni sunt, unà cum rebus ipsis, in angustum contracti sunt. Qui autem dicunt Canonem tractare de iis, qui in duarum urbium cleros referri volunt, malè dicunt. Alii enim Canones hoc vehementissimè puniunt.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ ἐν δύο ἐκκλησίαις καταστάτιόν κλη- D
ρικὸν καὶ αὐτὸν ἀπαγορεύει ὁ κανὼν, αἰσχροκέρδειαν τοῦτο
καλῶν καὶ ἐμποριάν. εὐθὺς γὰρ δυσὶ κυρίοις δου-
λεύειν, ἕκαστός, φησι, κατὰ ἀπόστολον, ἐν ᾗ ἐκλή-
θη τάξει, ἐν ταύτῃ μενέτω, καὶ προσεδρεύειν κελεύει τῇ
ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ ἐξ ἀρχῆς ἐκληρώθη. ὅσα γὰρ διὰ αἰ-
σχροκέρδειαν γίνονται ὅπη τῆς ἐκκλησιαστικῆς, ἀλλοτριοῦσι
τοῦ Θεοῦ. ὃ δὴ ἐν δύο ἐκκλησίαις καταστάτιόν, πάντως ἐξ
ὧν ἀμφοτέρωθεν λαμβάνειν σιτηρέσια γίνεται, ὅθεν κέρ-
δους αἰσχροῦ ἐστιν. ὥσπερ δέ τινος ἀντειπόντος, ὅτι καὶ πῶς
ζήσονται οἱ κεκληρωμένοι, μὴ ἀρκούμενοι τοῖς διδομένοις αὐ-
τοῖς ἐκ τῆς μιᾶς ἐκκλησίας; ἀντιπιθέασιν οἱ ποιηταὶ τοῦ κα- E
νόνος, ὅτι διάφορά εἰσιν ὑπολήμματα πρὸς τὸν τοῦ
βίου χρείαν. καὶ ἐκ τούτων, πανὰ μεταχειρίζωνται, ἵνα, ὧν
χρήζουσι, ἐξ ὧν τούτων ταῦτα ποιήσωνται, καὶ ἐκ τοῦ ἀπο-
στόλου χρῆσιν φέρουσιν, αἱ χῖρές μου, εἰπόντος, ὑπη-
ρέτησαν ταῖς χρείαις μου, καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ, ὡς ἐν
ταῖς πράξεσι γέγραπται. ταῦτα δὲ, φασι, λέγομεν γί-
νεσθαι ἐν ταύτῃ τῇ βασιλευούσῃ πόλει, διὰ τὸν πολυ-
πλήθειαν τῶν ἐν αὐτῇ. ἐν οἷς ταῖς ἔξω χώραις, ἔνθα ἔλ-
λειψις ἀνθρώπων ἐστὶ, συγχωρεῖται ὃ ἕνα ἐν δύο ἐκ-
κλησίαις καταστάτιόν.

ZONAR. Eundem duabus Ecclesiis Clericum Canon adscribi vetat, turpis lucri aviditatem ac negotiationem id appellans. Nemo enim potest duobus Dominis servire, & unusquisque, ait, ut monet Apostolus, in quo ordine vocatus est, in illo permaneat: in cujus igitur Ecclesiæ clerum primo quisque sublectus est, in ea stationem habere perpetuò jubet. Abducunt siquidem prorsus à Deo, quæcunque in Ecclesiasticis rebus sordidæ utilitatis cupiditate geruntur. Quod vero duabus Ecclesiis quispiam adscribatur, prorsus ex eo fit, ut ex utraque videlicet demensum accipiat, quo in lucello turpitudo inest. Hinc veluti objicienti cuipiam; Qua ratione igitur vitam Clerici tolerabunt, si minus, quam ipsis sufficiat, ab una Ecclesia suppeditetur? Auctores Canonis diversa studiorum genera esse respondent, quibus ea quæ ad victum pertinent comparentur. Unum igitur ex iis aliquod, cujus ope sibi necessaria conquirant, amplecti debere, remque Apostolico oraculo confirmant, dicente, Manus meæ ministrârunt usibus meis, & iis qui mecum sunt, ut in Actis habetur. Atque hæc quidem, inquiunt, in hac magna ac regina urbium civitate, propter hominum quæ in ea est multitudinem, ita servari jubemus. Verùm extra illam, quibus in locis hominum penuria est, unum duarum Ecclesiarum ministerio Clericum addici licere decernimus.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸν ἐν δυσὶν ἐκκλησίαις δὲ λοιπὸν μὴ F
καταστατίζεσθαι ἐν Κωνσταντινουπόλει· ἔξω δὲ ταύτης συγ-
χωρεῖται, διὰ τὴν ἀνθρώπων ἢ ἔλλειψιν.

ARIST. *Clericus in duabus Ecclesiis in posterum Constantinopoli ne constituatur: at extra eam propter hominum penuriam permittatur.*

Οὐ δύναταί τις δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει; καὶ τῷ κυριακῷ φωνῷ, καὶ τὸν ἕτερον ἀγα-
πήσει· ἢ τοῦ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. διὰ τοῦτο καὶ τὰ δι' αἰσχροκέρδειαν ὅπη τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων γινόμενα, ὡς ἀλλότρια θεοῦ, ἡ συνοδος αὕτη ἀποβάλλει· καὶ ἐν συγχωρεῖ ἐν Κωνσταντινουπόλει,

Non potest quispiam duobus servire dominis: vel enim unum odio habebit, secundùm dictum dominicum, & alterum diliget; vel unum amplectetur, & alterum contemnet. Quocirca ea, quæ propter turpe lucrum in Ecclesiasticis negotiis fiunt, ut Deo aliena, hæc Synodus rejicit: & non permittit Constantinopoli,

Digitized by Google

ubi est multitudo sacerdotum, unum Clericum in duabus Ecclesiis constitui; sed in unâ assiduum esse Ecclesiâ. Si autem ad vitæ necessitatem non sufficiant, quæ ei dantur, talem aliud studium quærere, & ex eo quæ sunt corpori necessaria comparare, decernit. Ita enim fecit Apostolus, ut ipse dicit; ea quibus mihi opus erat & iis qui mecum sunt, hæ manus subministrârunt.

ἔνθα πλῆθος ἱερωμένων ἐστίν, ἐν δυσὶν ἐκκλησίαις ἕνα κληρικὸν καταπάττειν, ἀλλὰ ἐν μιᾷ προσεδρούσῃ ἐκκλησίᾳ· εἰ δὲ οὐκ ἀρκοῦσι πρὸς τὸ βίῳ χρείᾳ τοῖς διδομένοις αὐτοῖς, ἕτερόν τι ἔργον μετέρχεσθαι τοιοῦτον διορίζει, καὶ ἐξ αὐτοῦ πορίζεσθαι τὰ χρειώδη τῷ σώματι. καὶ γὰρ ὅπως ἐποίει καὶ ὁ ἀπόστολος, ὡς αὐτός φησι· ταῖς χρείαις μου, καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ, ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται.

Canon XVI.

Omnis luxus & ornatus corporeus est à sacerdotali ordine & statu alienus. Episcopos ergo vel Clericos, qui se splendidis & insignibus vestibus exornant, se corrigere oportet; sin autem permaneant, pœnis coërceri: similiter & eos, qui sunt unguentis delibuti. Quoniam autem radix acerbitatis sursum pullulans, Catholicæ Ecclesiæ fuit inquinamentum, Christianos scilicet accusantium hæresis; & qui eam susceperunt, non solum imaginum picturas aversati sunt, sed omnem etiam pietatem ac religionem extruserunt, eos, qui piè & honestè vivunt, odio habentes; & in iis impletum fuit quod scriptum est; Abominatio peccatori religio & verus Dei cultus. Si inventi itaque fuerint nonnulli eos irridentes, qui vilem & modestum amictum induti sunt, pœna corrigantur. A superioribus enim usque temporibus omnis vir sacratus cum moderato & honesto indumento versabatur. Quicquid enim, non propter usum, ostentatorium ornatum assumitur, in luxus reprehensionem incurrit, ut ait magnus Basilius. Sed nec ex sericis texturis variatum quis vestimentum habebat: neque in vestimentorum fimbriis adjecta erant alieni coloris additamenta. Ex divina enim lingua audierunt; quòd, Qui mollibus vestiuntur, in ædibus regum sunt.

Πᾶσα βλακεία καὶ κόσμησις σωματικὴ ἀλλότριαί εἰσι τῆς ἱερατικῆς τάξεως καὶ καταστάσεως. τοὺς οὖν ἑαυτοὺς κοσμοῦντας Ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς δι' ἐδητῶν λαμπρῶν καὶ προφορῶν, τούτους διορθοῦσθαι χρή· εἰ δὲ μένοιεν, ἐπιμίῳ σχεδὸν διδόσθαι· ὡσαύτως καὶ τοὺς τὰ μύρα χριομένους. ἐπεὶ δὲ ῥίζα πικρίας ἄνω φύουσα, μίασμα γέγονε τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἡ τῶν Χριστιανοκαπήλων αἵρεσις, καὶ οἱ ταύτῃ διαφθαρέντες, οὐ μόνον τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις ἐβδελύξαντο, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἀλήθειαν ἀπώσαντο, τοὺς σεμνοὺς καὶ εὐσεβῶς βιοῦντας προσοχθίσαντες· καὶ πεπλήρωται ἐπ' αὐτοῖς τὸ γεγραμμένον· βδέλυγμα ἁμαρτωλῶν θεοσέβεια· εἰ δέ πως τοίνυν τινὲς ἐγγελῶντες τοῖς πρὸ αὐτῶν καὶ σεμνῶς ἀμφιασαμένοις, διὰ βαρυτίμου διορθέσθωσαν. ἐκ γὰρ τῶν ἄνωθεν χρόνων πᾶς ἱερατικὸς ἀνὴρ, μετὰ μετρίας καὶ σεμνῆς ἀμφιάσεως ἐπολιτεύετο. πᾶν γὰρ ὃ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν προσλαμβάνει, ἀφροσύνης ἔχει κατηγορίαν, ὡς ὁ μέγας ἔφη Βασίλειος. ἀλλ' οὐδὲ ἐκ σηρικῶν ὑφασμάτων πεποικιλμένα ἐδήτια ἐνεδέδυτό τις, οὐδὲ προσέλαβέ τις ἑτερόχροα βαφὴ ματα ἐν τοῖς ἄκροις τῶν ἱματίων. ἤκουε γὰρ ἐκ τῆς θεοφθόγγου γλώσσης, ὅτι οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν.

Balsamon. Cùm Iconomachi omnem Ecclesiasticam constitutionem, & pietatem in confusionem & impietatem mutâssent, utpote Clericis & Episcopis, qui ad eos accedebant, impiè & temere vitam instituere permissis, ut eorum voluntati obsequerentur; & ideo sacerdotale quoque indumentum ad id quod plus habet luxûs & ornatûs mutatum esset: statuerunt divini patres, eos puniri qui se splendida veste exornant, & post denunciationem non corriguntur, & similiter puniri eos qui unguentis delibuti sunt. Quoniam autem hi præterea hæretici irridebant eos, qui piè & honestè vivebant, & vilioribus utebantur vestibus propter humilitatem: statuerunt sancti patres eos, qui tale quid faciunt, per pœnas corrigi; Sacerdotes enim, inquiunt, semper olim modestè & honestè vitam instituebant, (& splendidiorem vestem, quæ non propter usum corporis sumitur, ostentationem sive luxum magnus vocavit Basilius) sed neque serica veste, Metaxatâ scilicet (feres enim vermes sunt) induebantur viri sacerdotales, neque alia diversi coloris additamenta vestium ipsarum fimbriis adjiciebant, scilicet lembos; & deinde dictum evangelicum adjiciunt. Lege & xxvii. Can. vi. Syn. Cùm autem accusarentur quidam Clerici splendidè induti, qui vestes Samittos dictas gestabant, quæ non solùm diversi coloris antepannas seu fimbrias habebant, sed etiam auro intexta, præterea autem, & sumptuosas aureas literas; dicebant quidam, editum esse Canonem propter eam, quæ tunc erat in Ecclesiis, rerum confusionem, & multam Clericorum à pietate alienationem; hodie autem non habere locum Canonem, quandoquidem Dei gratia absoluta est Ecclesiastica constitutio & pietas, & ad Dei honorem Clerici cum vestibus splendidioribus versantur: audiverunt autem se non rectè dicere. Est enim Canon universalis; & quæ in eo scripta sunt debent in secula seculorum observari & vim suam obtinere: qui verò præter eum vitam instituunt, rectè punientur, nisi corrigantur.

Βαλσ. Τῶν εἰκονομάχων μεταβαλόντων πᾶσι ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν καὶ εὐλάβειαν πρὸς ἀκαταστασίαν καὶ ἀνευλάβειαν, ὡς τῶν αὐτοῖς προσερχομένων κληρικῶν καὶ Ἐπισκόπων ἀνευλαβῶς καὶ ἀδιαφόρως ἐκχωρηθέντων πολιτεύεσθαι, ἵνα τοῖς θελήμασιν αὐτῶν ὑπείκωσι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῆς ἱερατικῆς ἐνδυμασίας πρὸς τὸ βλακικώτερον μεταβληθείσης καὶ κοσμιώτερον· διωρίσθησαν οἱ πατέρες βαρυτίμοις τοὺς καλλωπιζομένους ἑαυτοὺς διὰ ἐνδυμασίας λαμπρᾶς, καὶ μὴ διορθουμένους μετὰ σχολήν, ὡσαύτως καθάζεσθαι καὶ τοὺς τὰ μύρα χριομένους. ἐπεὶ δὲ οἱ αὐτοὶ αἱρετικοὶ πρὸς τούτοις κατεγέλων τῶν βιούντων μετὰ σεμνότητος καὶ εὐλαβείας, καὶ ἐνδύμασι χρωμένων εὐτελεστέροις διὰ ταπείνωσιν· ὥρισθησαν οἱ θεῖοι πατέρες τοὺς τοιούτόν τι ποιοῦντας διὰ βαρυτίμων διορθοῦσθαι· ὅτι, φασὶν, οἱ ἱερεῖς ἀεί ποτε μετὰ σεμνῆς διαγωγῆς ἐπολιτεύοντο (καὶ τὸ μὴ διὰ χρείαν τοῦ σώματος λαμπρότερον ἱματισμὸν ὑπέρειαν ἤγουν βλακείαν ὠνόμαζεν ὁ μέγας Βασίλειος,) ἀλλ' οὐδὲ ἐδήτια σηρικῶν ἤγουν μεταξωτῶν (σῆρες γὰρ οἱ σκώληκες) ἐνεδέδυντο ἱερατικοὶ ἄνδρες, ἢ τινὰ ἑτερόχροα βαφὴ ματα προσετίθεσαν ἐν τοῖς ἄκροις τῶν ἱματίων αὐτῶν, ἤγουν μπρελία, καὶ ἐφεξῆς ἐπιφέρουσι τὸ εὐαγγελικὸν ῥητόν. ἀνάγνωθι καὶ κζ'. κανόνα τοῦ ς'. συνόδου. αἰτιωμένων δέ τινων λαμπρυνομένων κληρικῶν διὰ ἱματίων λεγομένων ἐξαμίτων ἐχόντων, οὐ μόνον ἑτερόχροα ἀνθίσματα, ἀλλὰ καὶ χρυσᾶ πάσα, πρὸς δὲ καὶ γράμματα πολυτελῆ χρυσᾶ, εἶπόν τινες κανόνα ἐκφωνηθῆναι διὰ τὸν τότε ἐξ ἀταξίαν εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ τὸν πολλὴν ἀνευλάβειαν τῶν κληρικῶν, σήμερον τὲ μὴ ἔχειν χώραν τὰ τοῦ κανόνος, ὅτε Θεοῦ χάριτι πᾶσα ἐστὶν ἐκκλησιαστικὴ κατάστασις καὶ εὐλάβεια, καὶ πρὸς τιμὴν Θεοῦ οἱ κληρικοὶ μετ' ἱματίων λαμπροτέρων πολιτεύονται. ἤκουε δὲ μὴ καλῶς λέγει. καθολικὸς γάρ ἐστιν ὁ κανών, καὶ εἰς αἰῶνα τῶν αἰώνων τὰ ἐν αὐτῷ κρατεῖν καὶ ἐνεργεῖν ὀφείλουσι· οἱ δὲ παρὰ τούτων πολιτευόμενοι, καλῶς βαρυτιμηθήσονται, εἰ μὴ διορθωθῶσιν.

Zonar.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ εἰκοστὸς ἕβδομος κανὼν τῆς ἕκτης Συνόδου περὶ ἀμφιάσεως ἱερατικῆς διατάττεται· ἀλλὰ τῶν εἰκονομάχων συγχεάντων τὰ ἔθη τὰ ἐκκλησιαστικά, ἦλθε καὶ ἡ προύσα σύνοδος εἰς τοῦτο περὶ τούτου θεσμοθεσίαν. καὶ κωλύει τοὺς ἑαυτοὺς καλλωπίζοντας διὰ λαμπρῶν ἱματίων Ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς διορθοῦσθαι, ἢ ὑπομόνους ὑπομάσθαι, ὁμοίως καὶ τοὺς τὰ μέρη διορθοῦντας. ἐπεὶ δέ, φησιν, ἡ τῶν χριστιανοκαλουμένων αἵρεσις, καὶ οἱ ταύτῃ διδάσκαλοι, καὶ τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἐβδελύξαντο, ἀπώσθητε ὑπ' αὐτῆς ἁπάσης, μισοῦντες καὶ ἀποστρεφόμενοι τοὺς σεμνῶς βιοῦντας, εἰ δύρεσθαι ἐγκλείουσι τοῖς εὐτελῆ καὶ σεμνὰ ἐνδεδυμένοις, ὑπομάθωσθε, ἵνα διορθῶσιν. ἐκ γὰρ τῶν ἀρχαίων χρόνων, φησὶν ἡ σύνοδος, οἱ ἱερατικοὶ ἄνδρες μετρίως καὶ σεμνῶς ἐπολιτεύοντο. εἶτα καὶ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς μαρτυρίαν παράγεται, ἑρμηνεύοντα τί ἐστι ὑπερηφανία· ὅς φησιν, ὅτι πού, ὃ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται, ὑπερηφανίας ἔχει κατηγορίαν. ἔτι ὑπ' ἐκ μεταξῆς ἐσθῆτας ποικιλμένας (ὑφαντὰ γὰρ αἱ σηρικαί, ὡς διὰ σηρῶν γινόμεναι· σῆρες γὰρ οἱ σκώληκες λέγονται,) οἱ ἱερατικοὶ πάλαι ἐνεδέδυντο, λέγει ἡ σύνοδος· ἔτε τινὰ ἑτερόχροα ἐμβλήματα προσετίθεντο ἐν τοῖς ἄκροις τῶν ἱματίων αὐτῶν. καὶ ἐξῆς ὑπφέρει τὸ εὐαγγελικὸν ῥητόν.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοποι, ἢ κληρικοί, λαμπραῖς ἑαυτοὺς κοσμοῦντες ἐσθῆσιν, ἢ μέρη διορθοῦντες, διορθούσθωσαν· ὑπομένοντες δὲ, ὑπομάσθωσαν. Σαφής.

ΚΑΝΩΝ ιζ'.

Τινὲς τῶν μοναχῶν καταλιπόντες τὰ ἑαυτῶν μοναστήρια, ἐφιέμενοι τῆς ἀρχῆς, καὶ τὸ ὑπακούειν ἀποφεύγοντες, ἐγχειροῦσι κτίζειν οἰκίδια κυκλόθεν οἴκους, τοῦ πρὸς ἀπαρτισμὸν μὴ ἔχοντες. εἴτις οὖν τοῦτο ὑπερχόμενος ποιεῖν, κωλυέσθω ὑπὸ τοῦ κ' τόπον Ἐπισκόπου· εἰ δὲ τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν ἔχει τὰ βεβουλευμένα αὐτῷ εἰς πέρας ἀγέσθωσαν. τὸ αὐτὸ δὲ φυλαττέσθω καὶ ἐπὶ λαϊκῶν καὶ κληρικῶν.

ΒΑΛΣ. Καὶ πάλιν οἱ ἅγιοι πατέρες, μὴ ἀνεχόμενοι ὅλως παῤῥησιάζεσθαι τὸ φιλοδόξιας πάθος εἰς τοὺς πολιτευομένους κατὰ Θεὸν, διωρίσθησαν, τοὺς καταλιμπάνοντας μοναχοὺς τὰ οἰκεῖα μοναστήρια διὰ φιλοδοξίαν ἢ ἀνυποταξίαν, καὶ ἐγχειροῦντας κτίζειν οἰκίδια κυκλόθεν οἴκους, μὴ ἔχοντας δὲ αὐτάρκως πρὸς ἀπαρτισμὸν, κωλύεσθαι παρὰ τοῦ κατὰ χώραν Ἐπισκόπου, ὥστε συγκροτεῖσθαι τοὺς ἐργάτας ἀνενδεῶς. Τὸ αὐτὸ δὲ γίνεσθαι καὶ ἐπὶ λαϊκῶν καὶ κληρικῶν. οὐ δὲ εἰ θέλεις μαθεῖν πλατύτερον πῶς καὶ παρὰ τινῶν κτίζονται τὰ μοναστήρια, ζήτει κεφ. α'. τοῦ α'. τίτλου τοῦ δ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, ὅπερ ἐστὶ μέρος τ ρκγ'. Ἰουστινιανείου νεαρᾶς, καὶ ὅλον α'. κεφ. τοῦ ια'. τίτλου τοῦ πρώτου συνταγματος, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ· ὡσαύτως καὶ ἐν α'. κανόνα τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης α'. ἐν β'. Συνόδου τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συναθροισθείσης, καὶ μάθῃς πάντα τὰ περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῶν μοναστηρίων. Ὃ μήποτε προκομισθὲν παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, μὴ ἀκουόμενον καὶ ἐπὶ λαϊκῶν καὶ κληρικῶν, ἐκλαβοῦ εἰς μόνους τοὺς μοναχούς. Ὁ δὲ κωλύεσθαι τοὺς κτίζοντας μοναστήρια, ἐὰν μὴ ἔχοντας ἀρκούντως δαπανῆσαι, ἔλκυσον εἰς πάντας, ἥγουν εἰς λαϊκούς, κληρικούς, Ἐπισκόπους, μοναχοὺς καὶ λοιπούς. ἐρωτήσῃ δέ τις, καὶ πῶς τὸ δαπανῆσαι ἀπαρτισθήσεται ὁ θέλων κτίσαι μοναστήριον; ἆρα χρυσίου πολλά τινα τάλαντα ἢ μετρίους κατῆρας; Λύσις. οὐδὲν ἐξ ἀμφοῖν. ἔστι γὰρ ἀναγκάζεταί τις προσαγαγεῖν τῷ Θεῷ μεγαλοπρεπῆ καὶ ἀξίαν προσαγωγὴν, ἔστι μικροπρεπὲς χρυσίου κερμάτιον, μὴ ἀρκοῦν εἰς ὃ προέθετο προφέρων εἰσακουσθήσεται. Ἀλλ' ἐπεὶ ὁ ἐλάχιστον ὑπὸ τριῶν μοναχῶν συνισταμένου μοναστήριον, ἀναγκασθήσεται ὁ κτίσαι μέλλων προσαγαγεῖν,

ZONAR. De hominum qui ſacro ordini adſcripti ſunt indumentis, Synodi quoque ſextæ Can. xxvii. decernitur: ſed cum ritus Eccleſiaſticos Iconomachi perturbâſſent, idcirco de eadem re hæc quoque ſynodus decreto cavendum exiſtimavit. Si quis ergo Epiſcopus aut Clericus pretioſam veſtem ad ornatum cultúmq; corporis adhibuerit, aut unguento delibutus fuerit, primũ admoneri hominem, tum, ſi perſtiterit, pœnis quoq; in eum animadverti jubet. Quoniam vero, inquit, Chriſtiano accuſatorum hæreſis, quiq; illâ tenebantur, non modo ſacris imaginibus bellum indixêre; ſed totius quoq; religioſæ modeſtiæ prorſus obliti, eos, quorum moribus ac vitæ gravitas ineſſet, oderant & averſabantur: ſi demiſſo ac modeſto ornatu indutos homines irridere deprehenſi fuerint, correctionis ergo puniendos eſſe decernit. Nam vel à prima antiquitate Deo ſacrati homines in omni victu cultúq; moderati & graves, inquit Synodus, extitêre. Deinde magni quoque Baſilii, quid περπερεία ſit explicantis, teſtimonium adducit. Quotieſcunque enim quidpiam, non ad uſum, ſed ad ornatum tantummodo ac elegantiam adhibeas, in vitium, inquit, quod περπερεία dicitur, incurras. Neque vero veſtibus ex metaxa variegatis (ſunt autem illæ ſericæ, à Seribus quippe metaxa conficitur; Seres porro vermes quidam dicuntur,) qui in ſacrum ordinem cooptati fuerant, inquit ſynodus, antiquis temporibus utebantur; neque illis colorati panni additamenta indumentorum fimbriis aſſuere mos erat. Quæ mox Evangelica ſententia clauduntur.

ARIST. *Epiſcopi vel Clerici ſplendidis ſe induentes veſtibus, vel unguentis delibuti, corrigantur. Perſiſtentes autem puniantur.* Perſpicuus.

CANON XVII.

Quidam monachi, ſuis monaſteriis relictis, ut qui imperare deſiderent, & parere recuſent, oratoria ædificare adgrediuntur, cùm ea non habeant quæ ad perfectionem pertinent. Si quis igitur hoc facere aggreſſus fuerit, prohibeatur ab ejus loci Epiſcopo: ſi habeat autem quæ ad perfectionem ſufficiunt, ab ipſo deliberata ad finem deducantur. Idem autem ſervetur in Laicis & Clericis.

BALS. Rurſus quoque ſancti patres, cùm omnino non ferrent gloriæ cupiditatem inter eos verſari, qui ſecundùm Deum vivere conſtituunt, ſtatuerunt, ut Monachi, qui propter gloriæ cupiditatem ſua monaſteria relinquunt, vel etiam propter inobedientiam, & oratoria quidem ædificare aggrediuntur, non habent autem quæ ad ejus perfectionem ſufficiunt, prohibeantur ab illius regionis Epiſcopo, ut qui ea conſtituere minùs ſufficiunt. Hoc ipſum autem etiam fieri in Laicis & Clericis decrevêre. Si latius autem ſcire velis, quomodo & à quibus ædificantur monaſteria, quære i. cap. i. tit. iv. lib. Baſilic. quæ quidem eſt pars cxxiii. Juſtiniani novellæ, & totum i. cap. xi. tit. præſentis operis, & quæ ſunt in eo; ſimiliter & i. Can. ſanctæ & magnæ i. & ii. Syn. quæ in templo ſanctorum Apoſtolorum congregata eſt: & diſces omnia quæ ad monaſteriorum ædificationem pertinent. Quod autem à ſanctis patribus in procœmio dictum eſt, in Laicis etiam & Clericis non exauditum, de ſolis Monachis accipe. Prohiberi autem eos, qui Monaſteria ædificant, & ſumptum ſufficientem non habent, ad omnes ſcilicet Laicos, Clericos, Epiſcopos, Monachos, & reliquos extende. Rogaverit autem quiſpiam, & quantus ſumptus ab eo exigetur, qui velit monaſterium extruere? Multáne auri talenta, an ſtateres aliquot? Solutio. Neutrum. Non enim cogetur quiſpiam magnificam & magni pretii Deo offerre oblationem, nec minutula aliquot auri numiſmata, ad ea quæ propoſuit non ſufficientiam afferens exaudietur. Sed quia monaſterium à tribus ad minimum Monachis conſtituitur, cogetur, qui vult ædificare, afferre,

Digitized by Google

si non plura, ea quidem certè quæ sufficiunt ad templi perfectionem, suámque & trium Monachorum habitationem & provisionem. Dicit enim xiv. Imp. domini Leonis philosophi novella post procœmium hæc; Dicimus itaque quòd quoniam divino ore dictum est, ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, illic sum in medio eorum, oportet tribus ad minimum sufficere opus, quod monasterii subit appellationem, & aliorum scilicet pretiosorum instrumentorum, quæ ad ceremonias Deique cultum & nominis celebrationem pertinent, non deesse facultatem. Eum ergo, qui monasterium consecrare velit adgredi citra prohibitionem, eò usque ad minimum oportebit ad ejus consecrationem impendere. Quoniam autem plurimi, qui se tali rei adgrediundæ dedidêre, nonnunquam postea consilio frustrantur, morte præveniente, & eorum inter homines conversationem tollente, illud à nobis decernitur; quòd si testamentum præcesserit, quæ in eo dispositа sunt, erunt Ecclesiæ: sin autem cujusmodi multa rerum affert incertitudo, ante factum de rebus suis testamentum è medio sublatus fuerit, si sint quidem tres liberi, quartam bonorum partem sibi vendicabit monasterium: sin autem ultra tertium numerum prolis processerit multitudo, monasterium unà cum liberis numerabitur, & unusquisque eorum æqualem partem accipiet universarum facultatum, quas defuncti debita non attingunt. Si autem liberos non habeat qui vita excessit, sed relictis parentibus decesserit, iis quæ habet bifariam divisis, altera quidem pars parentibus, altera verò monasterio tradetur. Si autem hæredibus ascendentibus destitutus fuerit, eos autem, qui per transversalem lineam eum attingunt, clerus admiserit: ipsi quidem, quicunque fuerint, tertiam partem possidebunt, duæ autem partes Ecclesiæ accedent. Et hæc quidem de iis qui monasteria ædificant. Interrogatio. Si quis autem domum oratoriam, non monasterium, ædificare voluerit, tantám ne ut afferat impensam, ab eo postulabitur? Solutio. Nequaquam. Hæc enim de solis monasteriis lata sunt. Qui est ergo ædificaturus offerre cogetur quod satis est, ex Episcopi examinatione. His ergo ita se habentibus, in urbium quidem regina ab eo, qui statis temporibus est Cartophylax, crucis fixio extra urbem alicui, templum excitare volenti non datur, nisi juxta primum Canonem i. & ii. Syn. in scriptis deposuerit, se omnia attulisse quæ ad ejus perfectionem pertinent, ut superiùs dictum est, & ea minutatim conconfirmaverit in Ecclesiastico codice. In externis autem regionibus, ut mihi quidem videtur, nihil ejusmodi subtilitate disquiritur; sed licet omni volenti absque ulla molestia oratoria ædificare. Quin & hîc etiam multi, absque scientia Episcopi, multa audent ejusmodi. Quia autem solius templi sumptûs meminit Canon; sumptûs autem nomine, omnia quæ sunt monasterio utilia & iis, qui in ipso exercentur, comprehenduntur; debes tu sumptum quoque sic accipere.

A εἰ μὴ πλείονα, τέως ἤ τὰ ἀρχοῦντα εἰς ἀπαρτισμὸν ναοῦ καὶ οἰκονομίαν αὐτοῦ καὶ τριῶν μοναχῶν. φησὶ γὰρ ἡ ιδ'. νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου μετ' ὀλίγα τοιαῦτα· φαμὲν οὖν, ὡς ἐπεὶ ὅ ἁγίον ὑπάρχει σῶμα, ὅπου εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν, χρεῶν ὃ ἐλάχιστον τρισὶν ἐπάρκειν ὃ μοναστηρίου κλῆσιν ὑποδυόμενον ἔργον, δηλονότι καὶ τῶν ἄλλων ἱερῶν κειμηλίων, ὅσα τε πρὸς ἁγιασμὸν καὶ δοξολογίαν ὁρῶσιν, ὑπαρχόντων τῆς οὐσίας. τῷ μὲν οὖν πρὸς ἀνιέρωσιν μοναστηρίου ἀκώλυτον ἔχοντι τὴν ἐπιχείρησιν, εἰς τοσοῦτον δεῖσθαι ὃ ἐλάχιστον ὃ ἀφιέρωμα Σωτῆρος. ὅτι ὃ οἱ πλείους πρὸς τὴν τοιαύτην ἐπιχείρησιν ἑαυτοὺς ἐπιδιδόντες, ἐνίοτε ὀπίσω βιαίως ἀπολείπουσι, προλαβόντος τοῦ θανάτου, καὶ τῆς ἐν ἀνθρώποις αὐτῶν Σωαναστροφῆς ἐξαφανίζοντος, ἐκεῖνο ἡμῖν διαπίπτεται, ὡς διατυπώσεως προελθούσης, τὰ ἐν αὐτῇ διοριζόμενα ἔσεσθαι τῆς ἐκκλησίας. εἰ δὲ ὁποῖα πολλὰ φέρει τὸ ἄδηλον, περὶ τῆς τῶν οἰκείων ἀναπαιδίου διατυπώσεως, παίδων μὲν ὄντων ἄχρι τριῶν τέταρτον μέρος τῆς ὑπάρξεως οἰκειώσεται ἡ μονή· ἐπέκεινα δὲ τοῦ τρίτου ἀριθμοῦ προϊόντος τοῦ τῆς γονῆς πλήθους, συγκαταλέξεται τὸ μοναστήριον τοῖς παισὶ, καὶ τὰ ἴσα τούτων ἑκάστῳ λήψεται ἐκ πάσης προυσίας, ἧς οὐκ ἀπῆλθε χρέα τοῦ πεθνηκότος. ἄπαιδος δὲ ὑπάρχοντος τοῦ τὸν βίον ἀπολιπόντος, ὅτι γονεῦσι δὲ λιπόντος, διχῇ τῶν προόντων διαιρουμένων, ἡ μὲν γονεῦσι, ἡ δ' ἑτέρα μοῖρα τῷ μοναστηρίῳ προσκεκλήσεται. εἰ δ' ἔρημος εἴη κληρονόμων ἀνιόντων, τὸν ἐκ πλαγίου ὄντα εἰσιόντος ὁ κληρος προσίεται· αὐτοὶ μὲν, ὅσοι ἂν καὶ ὦσι, τὸ τρίτον μέρος διανεμήσονται, τὸ δίμοιρον δὲ προσχωρήσει τῇ ἐκκλησίᾳ. καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοὺς κτίζοντας μοναστήρια. ἐρώτησις. εἰ δέ τις εὐκτήριον οἶκον, οὐχὶ μοναστήριον, ἀπλῶς κτίσαι, τοσαύτῃ δαπάνῃ προσαναγκὸς ἀπαιτηθήσεται; Λύσις. ὐδαμῶς. περὶ γὰρ μοναστηρίων ταῦτα νενομοθέτηται. ἀναγκασθήσεται οὖν ὁ κτίσας μέλλων προσαγαγεῖν, καὶ δοκιμασίαν τοῦ Ἐπισκόπου, τὸ ἀρκοῦν. τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐν μὲν τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων ἄλλως ζωροποιοῦν προσκρούσει τοῦ καὶ χαρτοφύλακος· ὃ δίδοταί τινι ἔξω τῆς πόλεως ταύτης ἀνεγεῖραι ἀπλῶς ναόν, εἰ μὴ καὶ ὁ α'. κανόνα τῆς πρώτης καὶ δευτέρας Συνόδου καταθείη διὰ ἐγγραφῆς, προσενεγκεῖν πάντα τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν τούτου, ὡς εἴρηται, καὶ βεβαιώσει αὐτῷ καὶ λεπτὸν ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ κώδικι. ἐν ὃ ταῖς ἔξω χώραις, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐδέν τι τοιοῦτον ἀκριβολογεῖται, ἀλλὰ πολλοὶ μὲν βιαιομοίρως ἐφεῖται ἀπολυσιτελῶς μονήρεις κτίζειν εὐκτήρια. καὶ ἐνταῦθα ὃ οἱ πλείους χωρὶς εἰδήσεως ἐπισκοπικῆς πολλὰ πλημμελοῦσι. ἐπεὶ ὃ μήνις δαπάνης τοῦ ναοῦ ἐμπέσοι ὁ κανών, τῷ ὀνόματι δὲ τῆς δαπάνης πάντα τὰ χρεώδη τῷ μοναστηρίῳ καὶ τοῖς ἀσκημμένοις ἐν αὐτῷ συμπεριλαμβάνονται, ὀφείλει καὶ οὐ οὕτως ἐκλαβέσθαι τὴν δαπάνην.

B

C

D

E

F

ZONAR. A Monachis monasteria exædificari ne liceat, hic Canon decernit: ab imperandi siquidem studio parendique impatientia homines in id consilium impelli dicit. Cum enim illos, inquit, obedientiæ tædium cepit, ædificationem moliuntur. Mox cum ad perficiendum facultates non suppetant, opera inchoata relinquunt. Id ne fiat, Episcopi studio curari, jubet. Quòd si cui tantum suppetat in sumptum, quantum operi absolvendo satis esse possit, ab eo cogitata perfici nihil vetat. Eandem porro constitutionem ad Clericos & ad Laicos pariter extendi placet.

ZΩΝΑΡ. Κωλύει ὁ κανὼν ὃ παρὰ μοναχῶν κτίζεσθαι μοναστήρια, φιλαρχίας λέγων εἶναι τοῦτο καὶ ἀνυποταξίας. ἀπομαμνήμονες γάρ, φησὶ, γίνεσιν ἀρνήμονοι τῇ ὑπακοῇ, ὅταν οἰκοδομῶσι κτίζειν. καὶ μὴ εὐπορούντες ἀπαρτίσαι αὐτὰ καταλιμπάνουσιν ἀτελῆ. τοῦτο κωλύεσθαι παρὰ τῆς Ἐπισκόπων ὁρίζει. εἰ δὲ ἔχοι ἀρκοῦσαν δαπάνην εἰς ὃ ποιῆσαι τέλειον ἔργον, ὃ ἐβουλεύσατο γενέσθαι. τὸ αὐτὸ δὲ διορίζεται κρατεῖν καὶ ὅπι κληρικῆς καὶ λαϊκῆς.

ARIST. *Qui monasterium extruere vult, si habeat quidem quibus perficiat, opus adgrediatur, & ad finem istud perducat. Sin minus, à loci Episcopo prohibeatur. Idem & de Laicis & Monachis valet.*

ΑΡΙΣΤ. Ὁ βουλόμενος κτίσαι μοναστήριον, εἰ μὲν ἔχοι τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν, ἀρχέσθω τοῦ ἔργου, καὶ εἰς πέρας ἀγέσθω τοῦτο· εἰ δὲ μή, κωλυέσθω παρὰ τοῦ κατὰ χώραν Ἐπισκόπου. τούτου κρατούντος καὶ ὅπι λαϊκῆς καὶ μοναχῶν.

KANΩN

A

ΚΑΝΩΝ ιη'.

Α φερόντοι γίνεσθε καὶ τοῖς ἔξωθεν, φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος· ὃ δὴ γυναῖκας ἐνδιατρίβειν ἐν ἐπισκοπείοις ἢ μοναστηρίοις, πᾶσι φερεγκύμαλον. αἴτιον. εἴ τις οὖν ἑτέραν ἢ ἐλεύθεραν ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ κτώμενος φωραθείη, ἢ ἐν μοναστηρίῳ, πρὸς ἐξυπηρέτησιν διακονίας τινός, ἐπιτιμάσθω· ἐπιμένων δὲ, καθαιρείσθω. εἰ δὲ καὶ τύχοι ἐν προαστείοις γυναῖκας ἔχειν, καὶ θελήσοι ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος πορείαν ἐν τοῖς ἐκεῖσε ποιήσασθαι, πρόσταττε ἐπισκόπου ἢ ἡγουμένου, μηδ' ὅλως ἐξυπηρέτησιν διακονίας ποιεῖσθαι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γυνή, ἀλλ' ἰδιαζέτω ἐν ἑτέρῳ τόπῳ, ἕως ἂν τὴν ἐπαναχώρησιν ποιήσεται ὁ ἐπίσκοπος, ἵνα τὸ ἀνεπίληπτον.

B

C

D

E

F

Canon XVIII.

Sine offensione este etiam iis qui extra sunt, inquit divinus Apostolus: mulieres autem in Episcopiis vel monasteriis versari, est omnis offensionis causa. Si quis ergo ancillam vel liberam in Episcopio possidere deprehensus fuerit, vel in monasterio, ad ministerium aliquod obeundum, reprehendatur: sin autem perseveret, deponatur. Si vero etiam in suburbiis mulieres esse contigerit, voluerit Episcopus vel monasterii praefectus illuc iter facere praesenti Episcopo vel monasterii praefecto, mulier eo tempore nullo modo ministerium obeat; sed alio in loco seorsum degat, donec recesserit Episcopus: ut omnis reprehensionis occasio vitetur.

Βαλσ. Μαθόντες, ὡς ἔοικεν, οἱ ἅγιοι πατέρες, ὅτι εἰς ἐπισκοπεῖα καὶ εἰς μοναστήρια διάγουσι γυναῖκες, εἶπον, ὡς ἐπεὶ ὁ μέγας ἀπόστολος Παῦλος πρὸς Κορινθίους ἐπιστέλλων διωρίσατο ἀφεγκύμονας εἶναι ἡμᾶς, μὴ μόνοις τοῖς ἐντὸς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔξωθεν, ἤγουν μὴ μόνοις τοῖς πιστοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀπίστοις· ὃ δὴ συμβαίνειν μὴ γυναικὸς ἐπισκόπους ἢ ἡγουμένους, ἐν μοναστηρίῳ ἢ ἐν ἐπισκοπείῳ, πολλοῖς ἔξω φεγκόμμαλον αἴτιον, καὶ λοιδορίαν οὐ τυχοῦσα τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως· ὀφείλουσιν ἐπιμένειν οἱ τοιοῦτόν τι ποιήσαντες, ἐπιμένοντες δὲ καθαιρεῖσθαι. ὡς δέ τινος εἰπόντος ἀδιάκριτον εἶναι τοῦτο κωλύεσθαι τοῦτους, ὅπως δήποτε μὴ γυναικὸς συνδιαιτωμένους (συμβαίνει γάρ τινα ἐξ αὐτῆς μὴ παιρόδου καταλυσαι εἰς πανδοχεῖόν τι γυναῖκας ἔχον, καὶ οὐ δυνάται ὁ ἐπίσκοπος τὴν μὴ τούτων διαγωγὴν ἀποπέμψασθαι) ὥρισεν, εἰ συμβῇ τοῦτο, μηδ' ὅλως ὁρᾶσθαι τοῦ ἐπισκόπου ἢ τοῦ ἡγουμένου διακονοῦσας τὰς γυναῖκας, ἀλλ' ἐν τόπῳ ἑτέρῳ ταύτας ἀναχωρεῖν καὶ ἡσυχάζειν ἕως ἂν οὗτοι ἀποχωρήσωσι· τὴν δὲ τούτων διακονίαν γίνεσθαι πάντως διὰ ἀνδρῶν. οὕτω γὰρ ὃ ἀνεπίληπτον ἤτοι ἀσκανδάλιστον ἐπ' αὐτοῖς σωτηρηθείη. ἆρα δὲ ἐὰν ἐξ ἀνταποδιατρίβῃ ἐν ἐπισκοπείῳ ἢ μοναστηρίῳ μὴ συνδιάγωσι μὴ γυναικὸς, ἀλλ' ἐν ἑτέρᾳ κατοικίᾳ, συγγνωμονηθήσονται; Λύσις· οἱ μὲν κανόνες, καθὼς πολλάκις εἴπομεν, καὶ ὁ νζ'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου ϛ' γ'. βιβλίου τῆς βασιλικῆς ἀπαγορεύουσιν ἱερωμένου τινὰ μὴ ἔχοντα γυναικὸς συνδιάγειν, ἄνευ μητρὸς, θυγατρὸς, ἀδελφῆς, καὶ τῶν λοιπῶν ἀνυποπτων προσώπων. ὃ δὲ νζ'. κεφ. αὐτοῦ, μέρος ὂν τῆς ρλζ'. Ἰουστινιανείου νεαρᾶς, λέγει ταῦτα ῥητῶς· ἐπίσκοπον ὄντα μηδεμίαν παντελῶς γυναῖκα ἔχειν ἢ μεθ' αὑτῆς οἰκεῖν συγχωροῦμεν· εἰ δὲ ἀποδειχθείη τοῦτο, τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβαλλέσθω. εἰ γοῦν ὁ ἁπλῶς συνοικῶν ἐπίσκοπος μετὰ γυναικὸς οἱασδήτινος καθαιρεῖται, πολλῷ πλέον ὁ ἐν ἐπισκοπείῳ τοιοῦτόν τι ποιήσας ἀπεντεῦθεν καθαιρεθήσεται, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, διὰ τῆς νεαρᾶς ἀδιαφόρως εἰρημένον. ὃ μυστοὶ ιε'. κεφ. ϐ' α'. τίτλου τοῦ δ'. βιβλίου κωλύει, οὐ μόνον ὃ καλαμένην γυναῖκα ἐν μοναστηρίῳ ἀνδρῶν, ἢ ὃ ἀνάπαλιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅλως εἰσελθεῖν ἐν αὐτῷ χάριν οἱασδήτινος ὑποθέσεως. σημειωτέον οὖν τοὺς κανόνας λέγοντας, ὅτι μὲν δὴ ἄλλη ἔστιν ἐλευθέρα ὀφείλει συνδιάγειν μετ' ἐπισκόπου ἢ ἡγουμένου καθ' οἱονδήτινα λόγον. τὰ μυστοὶ δὲ τῶν ἐν προαστείοις ὄντων γυναικῶν εἰρημένα ἀπολυφεγγυμονήτως ἐκληφθήσονται εἰς φεράστια δεσποτικῶς τῇ ἐπισκοπείῳ καὶ τῇ μονῇ διαφέροντα· εἰ γὰρ καταλύσειν οὗτοι εἰς ξενοδοχεῖα ἢ εἰς ἀλλότρια φεράστια, δυσχερές ἐστιν, ὡς νομίζω, τὰ τοῦ κανόνος ἐνεργηθῆναι.

Balsamon. Cum intellexissent, ut videtur, sancti patres, quod in Episcopiis & monasteriis mulieres versantur, dixerunt, quod quoniam magnus Apostolus Paulus ad Corinthios scribens statuit, nos sine offensione esse debere, non solum iis qui intus, sed iis etiam qui extra sunt; scilicet non solum fidelibus, sed & infidelibus; Episcopos autem vel monasterii praefectos cum foeminis versari, in monasterio vel in Episcopio, est omnis offensionis causa & non vulgare probrum Ecclesiasticae constitutionis; debent, qui tale quid facturi sunt, puniri: sin autem perseverent, deponi. Perinde autem ac si dixisset aliquis, à recto discernendi judicio esse alienum, ut puniantur ii, qui quomodocunque cum mulieribus versantur (contingit enim ut aliquis eorum in transitu divertat in suburbano, in quo sunt mulieres, & non potest conversationem cum illis repudiare) statuerunt, si hoc contigerit, nullo modo videnti Episcopo vel monasterii praefecto ministrare mulieres, sed eas in alium locum secedere, & in silentio degere, donec illi recesserint: viros autem iis omnino ministrare. Sic enim omnis reprehensionis sive scandali vitabitur occasio. Nunquid autem argumento à contrario sumpto, si in Episcopio vel in monasterio cum mulieribus non conversentur, sed in aliis ædibus, eis venia dabitur? Solutio. Canones quidem, ut saepe diximus, & lvii. cap. i. tit. iii. lib. Basilic. prohibet, ne quis eorum qui sunt ex sacerdotali ordine cum suspecta muliere versetur, praeterquam cum matre, sorore, filia, & reliquis personis de quibus nulla oriatur suspicio. lvii. autem ejus caput, quod est pars cxxxvii. Justiniani novellae, haec dicit expresse; Episcopum autem nullam penitus habere foeminam vel cum ea habitare permittimus: si hoc autem demonstratum fuerit, Episcopatu ejiciatur. Si ergo, qui solummodo cum quacunque muliere cohabitat Episcopus deponitur: multo magis qui tale quid in Episcopio fecerit, ideo deponetur, ut mihi videtur, quia novella indistincte loquitur. Jam vero xv. cap. i. tit. iv. lib. prohibet, non solum mulierem manere in virorum monasterio, vel contra: sed etiam omnino in ipsum ingredi quacunque de causa. Nota ergo canonem qui dicit, quod neque ancilla neque libera debet cum Episcopo vel monasterii praefecto quavis ex causa una degere. Quae autem de mulieribus quae sunt in suburbanis dicta sunt, citra ullam curiosiorem investigationem assumentur de suburbanis quae ad Episcopium vel monasterium jure dominii pertinent: si enim in publicis hospitiis vel etiam in alienis suburbanis diverterint, difficile est, ut existimo, ea quae in canone continentur observari.

Ζωναρ. Καὶ ὁ τρίτος κανὼν τῆς πρώτης συνόδου, καὶ ὁ πέμπτος τῆς ἕκτης, πᾶσι συνοφείλων γυναικὸς διαλέγονται. καὶ ἔστι δὴ ὁ νῦν κωλύει τὸ ἐν ἐπισκοπείῳ ἢ ἐν ἀνδρῶν μονῇ διάγειν γυναῖκα, καὶ μὴ ὂν ἐπισκοπείῳ χάριν ὑποθέσεώς τινος ἢ ἐν μοναστηρίῳ ἔχοντα γυναῖκας

Zonar. Tertio quoque primae, & quinto sextae Synodi canone, de iis, quae domi habebantur, mulieribus definitum. Hic vero etiam Canon in Episcopio aut in virorum monasterio foeminam commorari vetat, quiq; illas cujuscunq; causae obtentu in his locis habuerint,

rint, pœnis in eos animadverti, ac nisi ejecerint, sacris initiatos deponi jubent. Sed neque in suburbanum, in quo ministeria per fœminas exercentur, Episcopum aut monasterii præfectum abire permittit; nisi illæ in alium locum, quoadusque Episcopus præfectusve discesserit, transeant. Lege Ancyranæ quoque Synodi Canonem undevigesimum.

A

ARIST. *Non oportet fœminas in Episcopiis aut monasteriis commorari. Siqua igitur hoc ausa fuerit, reprehendatur: sin perstiterit, deponatur. Quinetiam ubicunque Episcopus vel monasterii præfectus adfuerit, nulla mulier ministret, vel apparet; sed seorsum agat, donec recesserit.*

B

Sine offensione oportet nos esse etiam iis qui extra sunt, secundum divinum Apostolum; & idcirco mulieres in Episcopiis aut virorum monasteriis habitare non oportet; sed eum qui ausus fuerit ancillam vel liberam ob aliquod ministerium in Episcopio aut monasterio retinere, reprehendi jubent patres. Eum autem, qui & post reprehensionem eas non abigit, sed in Episcopio aut mansione adhuc etiam manere permittit, deponi statuunt. Si vero in Episcopii vel monasterii suburbanis Episcopus aut monasterii præfectus abierit, & contigerit mulieres

C

ibidem esse, hæ ministerium non obeant quamdiu illi ibi sunt; sed alio in loco seorsum stent, donec recesserint illi, ut reprehensionis occasio evitetur.

CANON XIX.

Tanta execrabilis avaritiæ labes Ecclesiarum rectores invasit, ut nonnulli eorum virorum ac mulierum, qui pii ac religiosi dicuntur, Domini mandati obliti, fallantur, & eos qui ad sacerdotalem ordinem & vitam monasticam accedunt, pecuniis admittant. Et quorum reprobum est principium, universum quoque rejiciendum est, ut ait magnus Basilius: nec Deo licet & mammonæ servire. Si quis ergo inventus fuerit hoc facere, Episcopus quidem vel monasterii præfectus vel ex sacerdotali ordine, aut cesset aut deponatur, ut vult ii. Canon Chalcedonensis sanctæ Synodi: monasterii autem præfecta à monasterio extrudatur, & alii monasterio tradatur ad subjectionem. Similiter & monasterii præfectus, qui Presbyteri ordinationem non habet. De iis autem, quæ dantur liberis à parentibus instar dotis, vel rebus suis propriis oblatis, profitentibus iis, qui ea offerunt, esse Deo consecrata, statuimus, ut sive maneant, sive exeant, ea in monasterio maneant, ut fuit ipsorum professio: nisi is, qui præest, in culpa fuerit.

D

E

BALS. In v. Canone præsentis Synodi diversa quædam à sanctis patribus constituta sunt de pecuniarum datione ab iis, qui in aliquo clero constituuntur vel ordinantur. Ei ergo consequenter præsens quoque Canon, reprehendens Episcopos & monasteriorum præfectos, qui propter avaritiam aliquos suscipiunt cum pecuniarum oblatione (ii enim sunt populi duces & veluti in via ductores) decernit, ne quis in monasterii fraternitate vel in clero templi per largitionem pecuniæ connumeretur: qui vero illos suscipiunt, si sint quidem Episcopi & monasteriorum præfecti sacerdotes, vel post denunciationem cessent vel deponantur; si sint autem Monachæ, vel Monasteriorum præfecti sacris non initiati, monasterio extrudantur, & alii monasterio tradantur, ut sint subjecti. Quæ autem à nonnullis Deo sua sponte offeruntur, vel à parentibus, ut quæ ad ipsos pertinent, vel aliundecunque, ea à monasterio non posse auferri, sive in monasterio manserit qui ea consecravit, sive egressus fuerit: nisi fortè is, qui monasterio præest, egressionis causa fuerit.

F

βπτιμᾶσθαι κελεύει, καὶ εἰ μὴ ἐκβάλοι αὐτὰς, καθαιρεῖσθαι τοὺς ἱερωμένους. Ἀλλ' οὐδὲ ἐν φροαστείῳ, ἔνθα γυναῖκες εἰσὶν ὑπηρετοῦσαι, ἀπέναι βούλεται Ἐπίσκοπον ἢ ἡγούμενον, εἰ μὴ ἐκεῖναι ἐν ἑτέρῳ τόπῳ μέλλοιεν, ἕως ἂν ἐκεῖθεν ὁ Ἐπίσκοπος ἢ ὁ ἡγούμενος ὑποχωρήσωσιν. ἀναγνωστέον καὶ ιθ'. κανόνα τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ δεῖ γυναῖκας ἐνδιαιτᾶσθαι Ἐπισκοπείοις ἢ μοναστηρίοις· εἶτις οὖν τοῦτο τολμήσει, βπτιμάσθω· εἰ δὲ βπτιμήσει, καθαιρείσθω. Ἀλλὰ καὶ ἔνδον προσβάλλει Ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος, μηδεμία γυνὴ λειτουργείτω, ἢ φανείσθω· ἀλλ' ἰδιάζέτω, μέχρις ἀναχωρήσεως.

Ἀσφαλίσασθαι δεῖ ἡμᾶς γίνεσθαι καὶ τοῖς ἔξωθεν, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον· καὶ διὰ τοῦτο οὐ δεῖ γυναῖκας οἰκεῖν ἐν Ἐπισκοπείοις, ἢ ἀνδρῶσι μοναστηρίοις· ἀλλὰ τὰ πολυπράγμονα ἔχειν δέλλιν ἢ ἐλευθέραν ἐν τῷ Ἐπισκοπείῳ ἢ ἐν τῷ μοναστηρίῳ διά τινα ὑπηρεσίαν, βπτιμᾶσθαι προστάττουσιν οἱ πατέρες. τὸν δὲ μὴ τοῦτο βπτίμησιν μὴ διακονίαν ταύτας, ἀλλ' ἐν τῇ βπισκοπῇ, ἢ τῇ μονῇ καὶ εἰς ἕτερα μένειν συγχωροῦντα, καθαιρεῖσθαι διορίζονται. εἰ δὲ ἐν φροαστείῳ τῆς βπισκοπῆς ἢ τοῦ μοναστηρίου Ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος ἀπέλθοι, καὶ τύχοιεν εἶναι ἐκεῖσε γυναῖκες· μὴ διακονείτωσαν αὗται, μέχρις ἂν ἐνδημῶσιν ὅτοι ἐκεῖσε, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ τόπῳ ἰδιάζόντως ἕως, μέχρι τῆς αὐτῶν ἀναχωρήσεως, διὰ τὸ ἀνεπιλήπτον.

ΚΑΝΩΝ ιθ'.

Τοσοῦτον κατενεμήθη τῆς φιλαργυρίας ὁ μύσος εἰς τοὺς ἡγουμένους τῆς ἐκκλησιῶν, ὥστε καί τινας τῶν λεγομένων εὐλαβῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν βπτιζομένους τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ ἐξαπατηθῆναι, καὶ διὰ χρυσίου τὰς εἰς δοχὰς τῶν προσερχομένων τῷ ἱερατικῷ τάγματι καὶ τῷ μονήρει βίῳ ποιεῖσθαι. καὶ διὰ τοῦτο ὧν ἡ ἀρχὴ ἀδόκιμος καὶ ὃ πᾶν ἀπόβλητον, ὡς φησιν ὁ μέγας Βασίλειος· οὐδὲ γὰρ θεῷ καὶ μαμωνᾷ δουλεύειν ἔξεστιν. εἴ τις οὖν εὑρεθῇ τοῦτο ποιῶν, εἰ μὲν Ἐπίσκοπός ἐστιν ἢ ἡγούμενος, ἢ τις τῶν ἱερατικῶν, ἢ παυσάσθω ἢ καθαιρείσθω, κατὰ τὸν δεύτερον κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας συνόδου· εἰ δὲ ἡγουμένη, ἐκδιωχθήτω τοῦ μοναστηρίου, καὶ καθεδηθήτω ἐν ἑτέρῳ μοναστηρίῳ ὑπὸ ταγήν. ὡσαύτως καὶ ἡγούμενος μὴ ἔχων χειροτονίαν πρεσβυτέρου. ὅτι δὲ τῶν διὰ γονέων καθαιρεθέντων δίκαιον προικῶν τοῖς τέκνοις, ἢ ἰδιοκτήτων αὐτῶν πραγμάτων προσαγομένων, ὁμολογουμένων τῶν προσιόντων ταῦτα εἶναι ἀφιερωμένα τῷ θεῷ· ὡρίσαμεν, κἂν μὲ μείνῃ, κἂν μὲ ἐξέλθῃ, μένειν αὐτὰ ἐν τῷ μοναστηρίῳ, καὶ τὴν ὑποχεσιν αὐτῶν· εἰ μὴ εἴη αἰτία τοῦ προεστῶτος.

ΒΑΛΣ. Ἐν τῷ ε'. κανόνι τῆς παρούσης συνόδου ὡρίσθη διὰ τῶν ἁγίων πατέρων διαφορά τινα χάριν τῆς διαδόσεως χρημάτων καταναλισκομένων ἢ κληρονομουμένων ἐν κλήρῳ οἱῳδήποτε. ἀκολούθως οὖν αὐτῷ καὶ ὁ παρὼν κανὼν, ὀνειδίζων τοὺς Ἐπισκόπους καὶ καθηγουμένους, τοὺς διὰ φιλαργυρίαν δεχομένους τινὰς μὴ προσενέξεως χρημάτων (ὅτοι γάρ εἰσιν οἱ ἡγήτορες καὶ οἱονεὶ ὁδηγοὶ τοῦ λαοῦ,) διορίζεται, μὴ συναριθμεῖσθαί τινα ἐν ἀδελφότητι μονῆς ἢ ἐν κλήρῳ ναοῦ διὰ δόσεως χρημάτων· τοὺς δὲ τούτους δεχομένους, Ἐπισκόπους μὲν ὄντας καὶ ἡγουμένους ἱερωμένους ἢ παυέσθαι μὴ διαλειτουργίαν ἢ καθαιρεῖσθαι· εἰ δὲ μοναζούσας ἢ ἡγουμένας ἀνιέρους, ἐκδιώκεσθαι μὲν τοῦ μοναστηρίου, καὶ διαδίδοσθαι ἐν ἑτέρᾳ μονῇ ἐφ' ᾧ ὑποταγήσεσθαι). τὸ μέντοι διά τινων προσφερόμενα τῷ Θεῷ αὐθαιρέτως, καὶ ἀπὸ γονέων αὐτοῖς διαφέροντα, ἢ καὶ ἀλλαχόθεν ποθὲν, ἀναφαίρετα εἶναι τῇ μονῇ, κἂν μείνῃ ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὁ ἀφιερώσας ταῦτα, κἂν τε ἐξέλθῃ· εἰ μήτε αἰτίαν ἔσχεν ὁ καθηγούμενος ἡγήσατο.

ἔπεσον

εἶπον οὖν τινες, ὡς ταῦτα πάντα χῡ̄ ὃ ἀναμφίβολον ἔξωσι χώραν εἰς τὰ κοινοβιακὰ μοναστήρια, εἰς δὲ τὰ καλλιωπικὰ οὐκ ἐνεργήσωσι, ἀλλ' ὅ σιτηρέσια ἐξωνῆσθαι τοὺς ἀδελφατείους, μὴ μήτοι γε καὶ δίκαιον ἀποκάρσεως ἢ κλησώσεως. ἤκουσμι δέ, ὅτι πᾶσι καὶ εἰς πάντας τοὺς μοναχοὺς ϖ κάμνοντας ἐξακούεσθαι, ἀλλ' ὅ μὴ διαφορὰν εἶ μοναχῶν καὶ μοναστηρίων ἀπὸ τῶν κάμνοντων. ἠρώτησε δέ τις, ὡς τοῦ ε. κάμνοντος διορίζομένου ἀπεντοῦθεν καθαιρεῖσθαι ϖ οὕτως χειροτονήσαντα, πῶς ὁ παρὼν κάμνων διορίζεται, ἢ παύεσθαι, ἢ καθαιρεῖσθαι ϖ διὰ δόσεως χρημάτων δεχόμενον οἱονδήποτε κληρικὸν ἢ μοναχόν; Λύσις. ὅτε μὲν χειροτονία οἱασδήποτε γίνηται μετὰ δόσεως χρημάτων, κῡ ϖ ε. κανόνα, ἀπεντοῦθεν καθαιρεθήσεται ὁ χειροτονήσας· ὅτε δὲ μόνη δοχὴ προσώπου γίνηται, εἴτε ἐν κλήρῳ εἴτε ἐν μοναστηρίῳ, διὰ χρημάτων, ἄλλως τε καθαιρεθήσεται ὁ δὲ κακὸν ποιήσας, εἰ μὴ μετὰ ἀποφάνσιν ἐμμένοι ὅτι τῷ κακῷ· ὅτι καὶ οἱ κανόνες διάφοροί εἰσιν. ὁ μὲν γὰρ περὶ χειροτονίας ἀθέσμου διδάσκει· ὁ δὲ περὶ δοχῆς παραλόγου. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν χειροτονησάντων ἢ δεξαμένων τινὰς παρὰ τὸ τῶν κανόνων περίληψιν διὰ δόσεως χρημάτων. οἱ δὲ χειροτονηθέντες ἢ δεχθέντες πῶς κολασθήσονται; Λύσις. ὁ μὲν χειροτονηθείς, κῡ ϖ ῥηθέντα κανόνα, καθαιρεθήσεται, ἀπολέσει γὰρ καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ δοθέντα. ὁ δὲ δεχθεὶς κακῶς ἀπολέσει τὰ παρ' αὐτοῦ δοθέντα, καὶ μόνον, κῡ ϖ νόμον ϖ λέγοντα, ὁ δὶ αἰσχρὰ αἰτίαν διδοὺς οὐκ ἀναλαμβάνει. ἐπεὶ δέ, ὡς ἀπὸ τοῦ ϖ κανόνος ἀναφαίνεται, ὅτι εἰς δύο διαιροῦνται οἱ καθηγούμενοι, εἰς ἱερωμένους καὶ ἀνιέρους, οἱ μὲν γὰρ καθαιροῦνται, οἱ δὲ διώκονται ἀπὸ τῶν μοναστηρίων· φαμὲν καλῶς προχειρίζεσθαί τινας εἰς ἡγουμενείας καὶ ὄντας ἀνιέρους. ὅτι τούτοις ἠρώτησεν, ὡς τοῦ κάμνοντος διορίζομένου ἀναφαίρετα εἶ) πρὸς τῇ μονῇ τὰ ἀφιερωμένα τῷ Θεῷ αὐλοπροαιρέτως παρά τινος, κἂν τε ὁ προσαγαγὼν αὐτὰ ᾖ παρὰ τῇ μονῇ, κἂν τε καὶ μή, πῶς ἂν τῷ τέλει γένοιτο ἀντιστρέφειν αὐτῷ, ἐὰν ἐξ αἰτίας τοῦ προσώτος ὁ προσαγαγὼν ταῦτα ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τῆς μονῆς, ὀφειλόντος μᾶλλον τοῦ καθηγουμένου τοῦ ὑπαιτίου ὄντος σὺν δίκῃ; Λύσις. ἐνταῦθα τὰ προσενεχθέντα τῷ Θεῷ, ἔτε ἐξ ὁρισοῦ προσενέχθησαν, ὥστε ἐκ πάσης αἰτίας ἀναφαίρετα εἶ) τῇ μονῇ, ἔτε χάριν τοῦ ἀποκαρεῶσαί τινα, ὥστε κῆτος εἶ) πρὸς τῇ μονῇ κῡ πᾶσαν προφασιν, κῡ τὸν νόμον ϖ λέγοντα, τὰ ὅτι ἴσῃ αἰτίᾳ τοῦ διδόντος κῆ τοῦ λαμβάνοντος δοθέντα ὑ ῥεπελιτούονται· ἀλλὰ τῇ προσαγωγῇ τῇ κῡ Θεοῦ ἐπετέθη χάρις, οἷς ἡ τοῦ προσαγαγόντος εἰς τὸ μοναστήριον ἄσκησις. εἰ μὲν οὖν οἰκοθελῶς ὑποχωρήσῃ ὁ τῆς μονῆς ὁ ταῦτα δούς, οὐδέν τι τούτῳ ἀντισφήσει· ἀλλὰ τὰ προῤῥηθέντα· εἰ δ' ἐξ αἰτίας τοῦ καθηγουμένου ἀναχωρήσῃ, πάντως ἀντισφήσει· αὐτῷ γὰρ χάριν τοῦ ἀγάγειν τοῦτον εἰς τὴν μονὴν δοθέντα. ἐπεὶ δὲ χάριν τῶν προσενέξεων καὶ ἑτέρων ἐκκλησιαστικῶν δικαίων ἀπελύθη πρόσταξις τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ὅτι ὑπομνήσῃ τινῶν ἐκκλησιαστικῶν Μακόνων, ἀναδεξαμένων τῷ τότε τὴν φροντίδα τῶν πατριαρχικῶν μοναστηρίων ἀπὸ τῆς πατριαρχικῆς μεγαλόττητος, μιλιολόγημα φέρουσα ϖ Δεκέμβριον μιᾶς τῆς ε. ἰνδικτιῶνος, ὀφείλῃ εἰδέναι καὶ ταύτην τάδε κῡ ῥῆμα Μακαλαμβάνειν, τὴν ὑπόμνησιν καὶ διόρθωσιν τῶν ψυχικῶν σφαλμάτων ἀναμφίβολον ἔχειν τὴν κῡ τὴν ἡμέραν ἀκιώτατον πατριάρχην ὅτι τοῖς ἐλευθέροις μοναστηρίοις καὶ ὅτι τοῖς ὑπὸ δοθῆσι, καὶ ὅτι τοῖς δοθῆσι καὶ κατ' ἐφορείαν ἢ οἰκονομίαν δοθῆσι. δίκαιον γὰρ κέκληται εἰσέρχεσθαι καὶ ἀναψηλαφᾶν τὰ ψυχικὰ σφάλματα καὶ εἰς τὰ κοσμικὰ καὶ εἰς τὰ ϖ δημόσια μοναστήρια, καὶ, ἁπλῶς εἰπεῖν, εἰς τὰ ὑπὸ τὴν οἰκείαν αὐτοῦ πάντα, κἂν τε πατριαρχικὰ ὦσι, κἂν τε βασιλικὰ καὶ αὐτοδέσποτα, καὶ εἰς μὲ τὰ οἰκεῖα, ἃ οὐκ ἐξέδοντο οἱ πρώην πατριάρχαι εἰς δόσεις, ἀκωλύτως, ὅταν βούληται, εἰσελεύσεται, εἴτε αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, εἴτε ἀλλὰ προτροπῆς αὐτοῦ, ὃν ἂν οὗτος ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑπολέξηται καὶ ἀλλαχεῖνη εἶ) ἄξιον τοῦ ἐρευνᾶν ταῦτα. εἰς δὲ τὰ ἐλεύθερα καὶ αὐτεξούσια μο-

A Dixerunt ergo quidam, hæc ſine dubio locum habere in monaſteriis ubi communiter vivitur (quæ cœnobia dicuntur) ſed non in cellulis, eò quòd in fraternitatem recepti victum emant; non tamen jus tonſuræ vel clericatûs. Audierunt autem, id in omnibus & de omnibus monachis intelligi: eo quod Monachorum & monaſteriorum non ſit differentia ex Canone. Rogaverit autem quiſpiam, cum v. Canon ſtatuat, eum, qui ſic ordinavit, eo ipſo deponi; quomodo præſens Canon decernat, vel ceſſare vel deponi eum, qui per pecuniariam dationem ullum Clericum vel Monachum ſuſcepit? Solutio. Quotieſcunque quidem ulla fit cum pecuniarum datione ordinatio, ut vult v. canon, eo quoque ipſo deponetur qui ordinavit: quando autem ſola perſonæ ſuſceptio, ſive in clero ſive in monaſterio, per pecunias facta fuerit, qui illud malum fecit non aliter deponetur, quam ſi poſt denunciationem in malo perſtiterit; quoniam Canones quoque ſunt diverſi. Ille enim de illicita ordinatione docet: hic vero de ſuſceptione, quæ fit præter rationem. Et hæc quidem de iis, qui ordinaverunt vel ſuſceperunt aliquos, ſecus ac canonibus continetur, per pecuniæ dationem. Ordinati autem vel ſuſcepti quomodo punientur? Solutio. Is quidem, qui eſt ordinatus, ut vult dictus Canon, deponetur; perdet autem & quæ ab ipſo data fuerint: qui autem male ſuſceptus eſt, tantummodo ea perdet, quæ ab ipſo data fuerint, ut vult lex, quæ dicit; qui dat ob turpem cauſam non recuperat. Quoniam autem, ut ex præſenti canone apparet, monaſteriorum præfecti in duo dividuntur, Sacerdotes & eos qui non ſunt ſacris initiati; & illi quidem deponuntur, hi vero monaſterio extruduntur; dicimus rectè aliquos ad monaſteriorum præfecturas provehi, etiamſi ſacros ordines non ſuſceperint. Præterea rogaverit quiſpiam, cum Canon decernat à monaſterio non poſſe auferri ea, quæ ſponte ab aliquo Deo conſecrata ſunt; ſive is, qui obtulit in monaſterio manſerit ſive non: quomodo in fine ſcriptum eſt, ea reſtitui, ſi culpa monaſterii præfecti is, qui ea obtulit, à monaſterio receſſerit; cum debeat potius præfectus, qui eſt in culpa, puniri? Solutio. Hic quæ Deo oblata ſunt, nec directò oblata ſunt, ut ea ex nulla cauſa à monaſterio auferri poſſent, nec ut tonderetur aliquis, ut ſic etiam ex omni cauſa monaſterii eſſe permanſerint; ſecundum legem quæ dicit; Quæ in æquali cauſa, ejus qui dat & qui accipit, data ſunt, non repetuntur: ſed oblationi, quæ Deo fit, onus eſt impoſitum, nempe ejus qui monaſterio ea obtulit exercitatio. Si ergo qui ea dedit à monaſterio ſua ſponte abſceſſerit, nihil ei reſtituetur propter ea quæ ſupra dicta ſunt: ſi autem monaſterii præfecti culpâ receſſerit, omnino ad eum revertentur quæ data ſunt, ut ipſe degat in monaſterio. Quia autem de oblationibus & aliis Eccleſiaſticis juribus emiſſa eſt conſtitutio illius inclyti Imperatoris domini Alexii Comneni, ad ſuggeſtionem quorundam Diaconorum, qui curam patriarchalium monaſteriorum à patriarchali magnificentia tunc ſuſceperant, quæ datum ut vulgo dicunt, habebat, Decembrem menſem quintæ indictionis, debet ſcire eam hæc ad verbum continere oportet: Obſervationem & correctionem animæ lapſuum non dubium habere ſanctiſſimum hujus temporis patriarcham; tam in liberis monaſteriis quam in traditis, & in donatis, & iis quæ ad miniſtrationem vel diſpenſationem data ſunt. Jus enim habet ſubeundi, & contrectandi delicta animæ, & ſecularia, & publica monaſteria, &, ut ſemel dicam, omnia quæ ſunt in ejus Provincia, ſive ſint Patriarchalia, ſive Imperatoria & quæ per ſe dominum obtinent, & propria, quæ ſuperiores patriarchæ ad incrementum non elocabant, abſque impedimento, quando volet ingredietur: ſive ipſe per ſe, ſive ejus ſuaſione, quem ipſe ex Eccleſiaſticis elegerit, & ea perſcrutari dignum

Digitized by Google

gnum esse statuerit. Libera autem & sui juris monasteria, quando ad sanctissimum dominum meum & patriarcham delictum in monasterio factum pervenerit, sive alioqui ex fama aliquorum, vel etiam unius audiverit, tunc, ut dictum est, ingredietur, & perscrutabitur delicta animæ, etiamsi is qui dixit, nolit subire probandi periculum. Homo enim Christianus, quando aliquid non rectè factum audiverit, debet hoc dicere communi spirituali patri & Antistiti. Fortasse autem non vult hoc subire periculum; & propter ejusmodi causam, delicta animæ inobservata & incorrecta relinquere est valde absurdum, nullo quocunque scripto Imperatorio vel Patriarchali hoc prohibente. Sed monasteria quidem debent non innovata conservari in perscrutationibus eorum qui mittuntur, nullis exinde datis sumptibus. Tunc enim animæ delictorum correctio facilè, si Deus volet, fiet. In monasteriis autem quæ ad incrementum, & regimen sive administrationem, aut omnino libertatem data sunt, non solum alia animæ delicta inquiret, sed etiam an dissoluta sunt, vel dissolvantur in parte vel in universum ab iis, qui ea accepêre: & si inveniet in iis aliquas fieri imminutiones, coget detinentes ea restituere, quemadmodum accepêre, & secundum monasterii facultatem; sed in illis quidem, qui propter inopiam non sufficiunt ad statum in quo ea accepêre; quæ sunt autem effecta meliora & aucta, cum rectè se habeant, non minuentur, sed manebunt ut se habent. Qui autem ea detinent, quæ sunt illis tradita, ut regimen & administrationem ad tempus suscipiant, & eis damnum afferunt, si nolint in eum, quo acceperunt, statum ea restituere, auferantur, nec ab iis quæ habent scriptis juventur, eis dato convenienti die præfinito. Interea autem, dum pendet terminus, observari debent, an ipsi operi de restitutione scilicet in integrum vacent, ut ostensum est. Tum enim etiam terminus servabitur. Renunciationes autem, quoniam præter Canones dantur & accipiuntur, dehinc omnino cessabunt, & qui accipere vel dare inventus fuerit, si sit quidem monasterii præfectus, ex præfectura expellatur: sin autem Præbendarius, è monasterio expelletur. Quæ autem ab iis, qui ad tonsuram veniunt, fiunt offerentium spontanea voluntate oblationes, suscipientur & describentur in Breviario Monasterii, de iis quæ offeruntur etiam, sanctissimo Patriarchæ cognitione data; etiamsi monasteria tenentes documenta habeant de accipiendis renunciationibus & oblationibus, & iis lucrifaciendis: hoc enim cessare nunc debet, & fieri quemadmodum superius dictum est; sed etiam servatæ oblationes non debent alienari prætextu documentorum. Porrò autem non solum cura animarum monachorum, sed ipsorum etiam secularium, incumbit sanctissimo Patriarchæ: & quando viderit aliquem secularium sitientem propriam salutem, quomodo contingat prohiberi quominus in monasterio eum collocet, ad salutem animæ ejus qui accedit? Citra ullum enim impedimentum sanctissimo Patriarchæ licebit collocare, magis quam præbendariis etiamsi documenta habeant. Præterquam si jubet sanctissimus meus dominus fraternitatis usum accipere secularem aliquem, vel monachum ex alio monasterio ab eo differente, he det seculari vel externo monacho monachatum, ut non gravetur monasterium adelphato. Si enim gravetur, omnino deerit monachis qui sunt intus, & pro mercede fit judicium. Si autem accedit Laicorum quispiam, qui est omnino inops & pauper, ad sanctissimum meum dominum, vel ex Antistitibus, qui suos thronos perdiderunt, & sunt inopes, & voluerit statuere ut is victum capiat è ditiori aliquo monasterio, hoc rectè faciet; modo numerus eorum qui ordinantur mansionis facultates non excedat. Monachi enim qui sunt intus, debent præferri cæteris omnibus, ad ea quæ sunt sibi necessaria capienda.

A νασηρία, ὅταν τις προσέλθῃ τῷ ἁγιωτάτῳ μου δεσπότῃ καὶ πατριάρχῃ γινόμενον σφάλμα εἰς μοναστήριον, ἢ καὶ ἄλλως ἀπὸ φήμης τινῶν ἢ καὶ ἑνὸς ἀκούσῃ, τότε εἰσελεύσεται, ὡς εἴρηται, καὶ ἐρευνήσει τὰ ψυχικὰ σφάλματα, κἂν μὴ ὁ εἰπὼν θέλῃται ὑπεισελθεῖν ἀγῶνα ἀποδείξεως. ὁ γὰρ Χριστιανὸς ἄνθρωπος χρέος ἔχει, ὅταν τι ἀκούσῃ γεγόμενον ἐναντίον, λέγειν τοῦτο τῷ ἐφημερίῳ πνευματικῷ πατρὶ καὶ ἀρχιερεῖ. ἴσως γὰρ οὐ μὴ βούλεται ὑποστῆναι τὸν ἀγῶνα τοῦτον· καὶ ὁ καταλιμπάνεται δι' αὐτὸν τοιαύτην αἰτίαν τὰ ψυχικὰ σφάλματα ἀνεπιτίμητα καὶ ἀδιόρθωτα, ἔστι τοῦτο πάντῃ ἄτοπον, μηδενὸς ἐγγράφου οἱουδήτινος βασιλικοῦ ἢ πατριαρχικοῦ κωλύοντος εἰς τοῦτο. πλὴν τὰ μοναστήρια ὀφείλουσι διατηρεῖσθαι ἀκηλιδώτους ἐν ταῖς ἐρεύναις τῶν ἀποστελλομένων, μηδεμιᾶς ἐντεῦθεν διδομένης δαπάνης. τότε γὰρ καὶ ἡ διόρθωσις τῶν ψυχικῶν σφαλμάτων εὐκόλως σὺν Θεῷ γένηται. ὅτι δέ γε τοῖς κατ' ἐπίδοσιν δοθεῖσι μοναστηρίοις καὶ κατ' ἐφορείαν ἢ οἰκονομίαν, ἢ πάντως ἐλευθερίαν, οὐ μόνον τὰ ἄλλα ψυχικὰ σφάλματα ἐπιζητήσῃ, ἀλλὰ καὶ εἰ καταλύσῃ, ἢ καταλύονται μερικῶς ἢ καθόλου παρὰ τῶν λαβόντων ταῦτα· καὶ εἴ τινας μειώσῃ ἐν αὐτοῖς γινομένας, κατακαλήσῃ τοὺς ταῦτα κατέχοντας ἀποκαθιστᾶν ταῦτα, καθὼς παρέλαβον, καὶ κατὰ τὴν εὐπορίαν τοῦ μοναστηρίου· πλὴν ἐπ' ἐκείνοις τοῖς ἐνδεῶς ἔχουσι πρὸς τὴν κατάστασιν καθ' ἣν ταῦτα παρέλαβον· τὰ δὲ γε βελτιωθέντα καὶ ἐπαυξηθέντα, καλῶς ἔχοντα, οὐκ ἐλαττωθήσονται, ἀλλὰ μένουσιν ὡς ἔχουσιν. οἱ δὲ κατ' ἐφορείαν καιρικὴν καὶ ἑτέραν οἰκονομίαν ἐκδοθέντα κατέχοντες, καὶ καταλυμαινόμενοι ταῦτα, εἰ μὴ βέλονται ἀποκαθιστᾶν ταῦτα εἰς ὃ παρέλαβον χρῆμα, ἵνα ἀφαιρῶνται, μὴ ὠφελούμενοι ἀφ' ὧν ἔχουσιν ἐγγράφων, προνομίας διδομένης αὐτοῖς ἁρμοζούσης. μεταξὺ δὲ τῆς προνομίας ὀφείλουσιν ὑπηρετεῖσθαι, εἰ φαντάζουσιν ἔργοις αὐτοῖς, περὶ τῆς εἰς ὃ ἀρχαῖον αὐτῶν καταστάσεως, ὡς δεδήλωται. τότε γὰρ ἡ προνομία φυλαχθήσεται. αἱ δὲ ἀποταγαί, ἐπεὶ νῦν δίδονται καὶ λαμβάνονται, χαλάσουσι πάντως ἀπὸ τοῦ νῦν, καὶ ὁ διεισδύων λαμβάνων ἢ δίδους, εἰ μή ἐστιν ἡγούμενος, ἵνα ἐκδιωχθήσεται ἀπὸ τῆς ἡγουμενείας· εἰ δὲ χειροτονούμενος, ἐκδιωχθήσεται ἀπὸ τῆς μονῆς. αἱ δὲ ἀπὸ τῶν προσερχομένων εἰς ἀποκαρσιν γινόμεναι ἑκουσίως καὶ κατὰ γνώμην τῶν προσφερόντων προσενέξῃς, προσδεχθήσονται, καὶ ἀπογραφήσονται ἐν τῷ βρεβίῳ τῆς μονῆς, εἰδήσεως διδομένης πρὸ τῶν προσφερομένων καὶ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου, κἂν οἱ τὰ μοναστήρια ἔχοντες ὑπομνήματα κέκτηνται πρὸς τὸ λαμβάνειν ἀποταγὰς καὶ προσενέξεις, καὶ ἀποκερδαίνειν ταύτας· τοῦτο γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν ὀφείλει χαλᾶσαι, ὡς γένεσις καθὼς ἄνωθεν εἴρηται. ἀλλὰ καὶ αἱ σωζόμεναι προσενέξεις οὐκ ὀφείλουσιν ἐκποιεῖσθαι τῇ ἀφορμῇ τῶν ὑπομνημάτων· ἡ μήτοι φαντασία μόνον τῶν ψυχῶν τῆς μοναχῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς κοσμικῆς, τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ ὑπάρχει· καὶ ὅταν θεάσηταί τινα τῶν κοσμικῆς διαφόρου τὴν οἰκείαν σωτηρίαν, πῶς ἐνδέχεται ἵνα κωλύῃ ἢ παρεῖναι ἐν τῇ μονῇ, διὰ ψυχικὴν σωτηρίαν ὃ προσερχόμενος; ἔξεστι γὰρ ἀκώλυτον ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης ὃ παρεῖναι, ἢ ὅτι οἱ χαιροτονηθέντες, κἂν ὑπομνήματα ἔχωσι. πλὴν εἰ κελεύῃ ὁ ἁγιώτατός μου δεσπότης λαμβάνειν χρείας ἀδελφάτου τινὰ κοσμικὸν ὄντα, ἢ μοναχὸν ἀπὸ ἑτέρου μοναστηρίου διαφέροντα αὐτῷ, ἵνα μὴ δίδωσι κοσμικῷ ἢ μοναχῷ ἐξωμονιζόμενον, ὡς ἂν μὴ βαρυνθῇ ἡ μονὴ ἀπὸ τὸ ἀδελφάτου. εἰ γὰρ βαρύνεται, λείψει πάντως καὶ ὃ ἐξωμονιζόμενον, καὶ γίνεται ἀντὶ μισθοῦ κρῖμα. εἰ δ' ἴσως προσέρχεταί τις τῶν λαϊκῶν, ἀδυνάτου πάντη καὶ πένητος, ᾧ ἁγιωτάτῳ μου δεσπότῃ, ἢ καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων τῶν ἀπολεσθέντων τοὺς θρόνους αὐτῶν, καὶ δεομένων, καὶ θελήσῃ τυπῶν αὐτὸν λαμβάνειν χρείας ἀπό τινος τῶν εὐπορουσῶν μοναστηρίων, ποιήσει τοῦτο καλῶς, μὴ ὑπὲρ τὴν δύναμιν ἡ μονῆς ἡ ἀριθμῷ τῶν ταττομένων ὄντος. σκοπιμώτεροι γὰρ ὀφείλουσι εἶναι οἱ ἐσωμονιζόμενοι τῶν ἄλλων ἁπάντων, εἰς ὃ λαμβάνειν τὰς χρείας αὐτῶν.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Καὶ εἰς κλῆρον καταπάτλεσθαί τινας, καὶ εἰς μοναστήρια δέχεσθαι διὰ προσαγωγῆς χρημάτων τοὺς ἡγουμένους τῆς ἐκκλησιῶν, τυπτέσι τοὺς Ἐπισκόπους καὶ ἡγουμένους (ὅτι γὰρ προηγοῦντο ἐπιτάξεως τῆς πίστεων εἰς πίστιν ὀρθὴν καὶ βίον σεμνὸν καὶ κατόρθωσιν ἀρετῆς) ἀπηγόρευσε. ὁ δὲ κανὼν λέγει, ὅτι ἐπράττετο τοῦτο τότε, καί τινες τῆς εὐλαβῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν τὰς εἰσόδους, εἴς τε τὰ ἱερατικὰ τάγματα καὶ εἰς τὰ μοναστήρια, διὰ δόσεως ἐποιοῦντο χρημάτων, ὡς συμβαίνειν πλουτεῖσθαι τινὰ τῷ μεγάλου Βασιλείου ἀπόφασιν, λέγοντος, ἧς ἡ ἀρχὴ ἀδύκιμος, καὶ ὃ πᾶν ἀπόβλητον. τοὺς οὖν τοῦτο ποιοῦντας ὁ κανὼν εἴτε ἡ παύσεως κελεύει, εἰ Ἐπίσκοποι εἶεν ἢ ἡγούμενοι ἱερεῖς ἢ τοῦ ἱερατικοῦ τινες, ἢ καθαιρεῖσθαι· καὶ μέμνηται τοῦ δευτέρου κανόνος τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ὃς τοὺς οἰκονόμον ἢ ἔκδικον ἢ μοναστήριον ἢ ὅλως τινὰ τοῦ κανόνος προβάλλεσθαι ἀνέχεται ὅτι χρήμασιν. εἰ δὲ ἡγούμενος εἴη ὁ τοῦτο ποιήσας μὴ ὢν ἱερεύς, ἐκδιώκεσθαι τοῦ μοναστηρίου αὐτὸν διατάττεται, καὶ ἐν ἑτέρῳ μοναστηρίῳ παραδίδοσθαι εἰς ὑποταγήν. ἐκδιώκεσθαι δὲ βέλτιον τοὺς μὴ ἔχοντας ἡγουμένους χειροτονίαν πρεσβυτέρου. εἶτα φησὶν, ὅτι ἃ οἱ γονεῖς εἰς κλῆρον ἢ σεμνὸν τοῖς παισὶν ἀφορίζουσι, ταῦτα εἰ προσάγοιντο καὶ ἀφιερῶνται τῷ θεῷ, ὠφείλουσιν ἀναφαίρετα εἶναι αὐτοῖς, κἂν τε ὁ ἀφιερώσας αὐτὸς μείνῃ ἐν τῷ μοναστηρίῳ, κἂν τε ἐξέλθῃ· εἰ μὴ ἡ αἰτία τῆς ἐκ τῆς μονῆς αὐτὸν ἀναχωρήσεως ἠρώτηται ἐκ τοῦ ἡγουμένου.

A

B

C

ARIST. Ὁ διὰ χρυσίου προσιέμενος τοὺς προσιόντας ἱερατικῷ προσήματι ἢ μονήρει βίῳ, Ἐπίσκοπος μὲν ἢ ἡγούμενος, ἢ ὅλως ἱερατικὸς ὤν, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω. ἡγουμένη δὲ, ἐκδιωκέσθω, καὶ διδόσθω εἰς ὑποταγήν. ὡσαύτως καὶ ἡγούμενος, ὁ μὴ ἱερεύς. τὰ δὲ ἀφαιρούμενα διὰ τῆς προσιόντων, μενέτω, κἂν ἐπιμένοιεν, κἂν μή, εἰ αἰτία εἴη τοῦ προεστῶτος.

D

Οἱ ἀπαντῶντες χρυσίον τοὺς προσερχομένους ἐφ' ἱερατικῷ τάγματι ἢ τῇ μονήρει βίῳ, εἴτε ἐπίσκοποί εἰσιν, εἴτε ἡγούμενοι, εἴτε ὅλως τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου, ἢ παυσάσθωσαν τοῦτο ποιοῦντες, ἢ καθαιρείσθωσαν· εἰ δὲ ἡγουμένη ὑπάρχει ἢ τοῦτο ποιοῦσα, καὶ ἀποταγὰς ἀπαιτοῦσα τὰς ὑπὸ τῇ μονάσει προσερχομένας, ἐκδιωχθήσεται τῆς μονῆς, καὶ ἐν ἑτέρῳ μοναστηρίῳ παραδοθήσεται εἰς ὑποταγήν· ἐκδιωχθήσεται δὲ ὡσαύτως καὶ ὁ μὴ ὢν ἱερεὺς ἡγούμενος, καὶ τῷ ἐν ἑτέρῳ μοναστηρίῳ ὑποτενέσκοι. τῷ γὰρ ὄντι ἱερεῖ ἀρκοῦσα καταδίκη ἐστὶν ἡ καθαίρεσις. ὅσα δέ τινες ἑκουσίως, ἢ ὑπὲρ ἑαυτῶν ἢ ὑπὲρ τῶν ἰδίων τέκνων, προσαγάγοιεν πράγματα τῇ μονῇ, καὶ τῷ θεῷ ταῦτα ἀφιερώσουσιν, ὀφείλουσι ταῦτα μένειν ἐν τῷ μοναστηρίῳ, κἂν τῷ ὑποχωρεῖν αὐτῶν, κἂν τε υἱοὶ οἱ προσάγοντες αὐτὰ ἐκβάσε προσκαρτερήσωσι, κἂν τε ἐξελθοιεν ἐκ τῆς μονῆς· εἰ μήτε δι' αἰτίαν τοῦ προεστῶτος ἐξῆλθον.

E

KANΩN κ'.

Ἀπὸ τοῦ παρόντος ὁρίζομεν, μὴ γίνεσθαι διπλοῦν μοναστήριον, ὅτι σκάνδαλον καὶ πρόσκομμα τοῖς πολλοῖς γίνεται τοῦτο. εἰ δέ τινες μετὰ συγγνώμης προαιροῦνται ἀποτάξασθαι, καὶ τῇ μονήρει βίῳ καταλυθῆναι, τοὺς μὲν ἄνδρας δεῖ ἀπιέναι εἰς ἀνδρεῖον μοναστήριον, τὰς δὲ γυναῖκας εἰσιέναι ἐν γυναικείῳ μοναστηρίῳ· διὰ τούτου γὰρ εὐαρεστεῖται ὁ θεός. τὰ δὲ ὄντα ἕως τοῦ νῦν διπλᾶ κρατείτωσαν κατὰ τὸν κανόνα τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, καὶ κατὰ τὸν ἅγιον αὐτοῦ ὕστερον ἁγιοτύπωσιν. μὴ διαλαλείσθωσαν ἐν ἑνὶ μοναστηρίῳ μοναχοὶ καὶ μοναστριαὶ μοιχεία γὰρ μεσολαβεῖται ἡ συνδιαίτησιν. μὴ ἐχέτω μοναχὸς παρρησίαν πρὸς μοναστρίαν, ἢ μοναστρία πρὸς μοναχὸν ἰδίᾳ προσο-

F

ZONAR. Et clero quemquam adscribi, & in monasterium intercedente pecunia recipi, ab iis quorum ductu Ecclesiæ reguntur, Episcopis videlicet & monasteriorum Præfectis (sunt illi namque rectæ fidei capessendæ vitæq; honeste & cum virtute degendæ fidelibus ad imitandum propositi duces) interdictum est. Id vero Can. eo tempore usitatum fuisse, atq; adeo à quibusdam moderationis fama commendatis, viris pariter ac mulieribus, non nisi soluta pecunia quemquam, aut sacris ordinibus annumeratum, aut in monasteria admissum fuisse, affirmat: ex quo illud plane eveniret, quod ait magnus Basilius; Cujus reprobum est initium universum etiam rejiciendum est. Eos igitur qui id faciunt, si quidem Episcopi illi, monasteriive Præpositi sacerdotes, aut sacris initiati fuerint, aut desistere, aut depositione puniri hic Canon jubet: secundique Canonis in Synodo Chalcedonensi editi meminit, quo Oeconomum, aut Defensorem, aut Monasterii administrum aut omnino quemquam è clero pecunia oblata promoveri vetitum est. Quod si à monasterii Præfecto commissum id fuerit, qui sacerdotii ordine haud sit insignitus, ex eo monasterio ejiciendum, ac in aliud, ubi mancipatus obedientiæ vitam agat, relegandum esse decernit. Quæ vero, inquit deinde, parentes liberis nomine hæreditatis aut dotis seponunt, si Deo oblata consecratáq; fuerint, ea, sive in Monasterio posteà is à quo sunt consecrata permanserit, sive eo relicto abscesserit, nisi penes Præfectum ejus discessionis culpa resideat, repeti nulla ratione licere decrevimus.

ARIST. *Qui pecuniâ ad sacerdotalem ordinem aut monasticam accedentes vitam admittit, si Episcopus sit, aut monasterii præfectus, aut sacris quispiam initiatus, vel cesset, vel deponatur. Monasterii vero præfecta, expellatur, & in subjectionem tradatur. Similiter & præfectus, si non sit sacerdos. Quæ autem ab accedentitibus consecrantur, maneant; sive ipsi permanserint sive non; nisi præfectus sit in culpâ.*

Qui ad ordinem sacerdotalem aut vitam monasticam accedentes pecuniam reposcunt, sive Episcopi sint sive monasteriorum præfecti, aut ullo modo è clericorum numero, aut cessent hoc facere aut deponantur; si monasterii autem præfecta sit ista, quæ hoc facit, & ab iis, qui monasticam agere vitam accedunt, renunciationes exigit, suâ mansione expelletur, & alii monasterio in subjectionem tradetur. Eodem autem modo expelletur & monasterii præfectus, qui non est sacerdos, & subjectionem in alio monasterio sustinebit; ei enim qui est sacerdos, sufficit depositionis mulcta. Quæcunque autem bona sua sponte, vel pro seipsis vel pro liberis suis aliqui manſioni offerunt, & Deo consecrant, illa debent in monasterio permanere, juxta eorum promissionem, sive illi qui ea offerunt ibi permaneant, sive manſione exeant: nisi ob præfecti culpam exeant.

CANON XX.

A præsenti statuimus non fieri duplex monasterium, quoniam hoc sit multis scandalum & offensio. Si qui autem volunt cum cognatis mundo renunciare, & vitam sequi monasticam, viros quidem oportet in virorum monasteria discedere, fœminas autem ingredi in mulierum monasteria: hoc enim est Deo acceptum. Quæ autem hucusque duplicia fuerunt, serventur secundum regulam sancti patris nostri Basilii, & secundum ejus constitutionem, sic instituantur; In uno monasterio ne versentur Monachi & Monachæ. Adulterium enim conversationis interventu admittitur. Monachus cum Monacha libere non loquatur, vel Monacha cum monacho seorsum confa-

Digitized by Google

buletur. Nec cubet Monachus in fœminarum monasterio, nec Monacha seorsum comedat. Et quando quæ sunt vitæ necessaria à parte virorum ad regulares fœminas deferuntur, extra portam hæc accipiat monasterii muliebris præfecta, cum aliqua anu Monacha. Si autem eveniat ut aliquam velit cognatam Monachus aspicere, præsente præfecta cum ea colloquatur exiguo & brevi sermone, & mox ab ea recedat.

A μιλεῖν. μὴ δὲ κοιταζέσθω μοναχὸς ἐν γυναικείῳ μοναστηρίῳ· μὴ δὲ συνεσθιέτω μονάστρια κατὰ μόνας· καὶ ὅτι τὰ ἀναγκαῖα τῶν βίου παρὰ τοῦ ἀνδρείου μέρους πρὸς τὰς κοινονικὰς ἀποκομίζονται, ἔξωθεν τῆς πύλης ταῦτα λαμβανέτω ἡ ἡγουμένη τῶν γυναικείου μοναστηρίου, μετὰ γραός τινος μοναστρίας· εἰ δὲ συμβῇ, καὶ συγγενῆ τινα θέλει θεάσασθαι ὁ μοναχὸς, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς ἡγουμένης ταύτῃ προσομιλείτω διὰ μικρῶν καὶ βραχέων λόγων, καὶ συντόμως ἐξ αὐτῆς ἀπαναχωρείτω.

Bals. In primo quidem cap. xii. tit. præsentis operis diversæ leges de monasteriis traditæ sunt: præsens autem Canon constituit, non esse facienda duplicia monasteria, ne multi ex eo offendantur. Tanquam autem dixerit quispiam, hoc esse honestum & jure admittendum, quandoquidem quædam suspicio inciderit propter personas non satis firmas & stabiles (si enim à suspicione alieni, cognati fortasse vel fratres vel alii ejusmodi, velint esse Monachi, cur non eis licebit in duplici monasterio habitare?) dicunt patres, quod ne tunc quidem cognatos simul habitare oporteat, ne aliqui ex eo offendantur: sed vir quidem in virorum proprium monasterium abeat; mulier autem in mulierum. Sic enim viventes separati, Deo accepti serviunt. Quæ prius autem fuerant duplicia monasteria ex decreto & constitutione magni patris Basilii administrari jusserunt, scil. ut non conversentur, hoc est, non cohabitent viri & mulieres in uno monasterio; quoniam adulterii suspicio oritur ex cohabitatione. Sed neque Monachus potestatem habeat cum Monacha seorsum confabulandi, vel comedendi, vel in muliebri monasterio pernoctandi; quemadmodum nec contrá. Quæ autem sunt Monialibus ad victum necessaria, ea viris recipiantur, non intra monasterium, sed extra portam ejus, per manum monasterii præfectæ & anus Monachæ. Si quis autem Monachus velit Monacham cognatam suam aspicere, ne liceat ei seorsum cum ea sermones conferre: sed in præsentia præfectæ monasterii, & protinus recedere. Nomen autem δίαιτα, non, ut apud Grammaticos, pro convivio, sed pro habitatione accipitur: δίαιτα enim apud jurisconsultos est habitaculum. Duplicia autem monasteria dici nonnulli affirmabant, non quæ simul habent viros & fœminas; sed quæ propè & conjunctè ædificata sunt, & tanquam unum reputantur propter multam unionem. Sed ex hoc Canone apparet, non dici propterea duplicia monasteria; sed quod in uno eodemq; monasterio habitarent aliquando, ut est verisimile, viri & mulieres. Constituit enim, ut cognati abeant, illi quidem in virorum, hæ vero in mulierum monasteria; tanquam esset prohibita in uno & eodem loco eorum habitatio. Similiter jubet ne conversentur, hoc est, ne in uno monasterio cohabitent viri & mulieres. Lege & totum primum tit. iv. lib. qui ejusmodi multa docet & statuit, ut neque Monachus nec Laicus muliebre monasterium ingrediatur quamcunque ob causam: & definit de iis, qui debent ministrare in muliebribus monasteriis, & de ipsorum Apocrisiariis & reliquis ministris.

ΒΑΛΣ. Εν μὲν τῷ α'. κεφαλ. τοῦ ιβ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος κατεστρώθησαν διάφορα νόμιμα χάριν τῶν μοναστηρίων· ὁ δὲ παρὼν κανὼν διορίζεται, μὴ γίνεσθαι διπλᾶ μοναστήρια, διὰ τὸ μὴ σκανδαλίζεσθαι ἐκ τούτου τοὺς πολλούς. ὡς δέ τινος εἰπόντος, καλὸν εἶναι καὶ εὐπαράδεκτον τοῦτο, ὅταν ὑποψία τις ὑποτρέχῃ διὰ τὰ ἀστήρικτα πρόσωπα (εἰ γὰρ ἀνύποπτοι, συγγενεῖς τυχὸν, ἀδηλφοὶ ἢ ἕτεροι τοιοῦτοι, θελήσουσι μονάσαι, ἵνα τί οὐ παραχωρηθήσονται εἰς διπλοῦν κατοικεῖν μοναστήριον;) φασὶν οἱ πατέρες, ὡς οὐδὲ τηνικαῦτα τοὺς συγγενεῖς δέον ἐστὶ συνοικεῖν, ἵνα μὴ ἐκ τούτου προσκόπτωσί τινες· ἀλλ' ὁ μὲν ἀνὴρ ἀνιέτω εἰς ἀνδρῶν μοναστήριον ἰδιαίτατον· ἡ δὲ γυνὴ εἰς γυναικεῖον. οὕτω γὰρ ζῶντες κεχωρισμένοι, εὐαρέστως δουλεύσουσι τῷ Θεῷ. τὰ μέντοι προγεγονότα διπλᾶ μοναστήρια παρεκελεύσαντο πολιτεύεσθαι, κατὰ τὸν ὁρισμὸν καὶ τὴν διαταγὴν τοῦ μεγάλου πατρὸς Βασιλείου, ἤγουν μὴ συνδιαιτᾶσθαι, τουτέστι, μὴ συνοικεῖν ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἐν ἑνὶ μοναστηρίῳ, ὅτι ὑποψία ἐστὶ μοιχείας ἀπὸ τῆς συνοικήσεως· ἀλλὰ μηδὲ μοναχὸς ἐχέτω ἄδειαν μετὰ μοναχῆς κατ' ἰδίαν προσομιλεῖν ἢ συνεσθίειν, ἢ ἐν γυναικείῳ μοναστηρίῳ διανυκτερεύειν· ὥσπερ οὐδὲ τὸ ἀνάπαλιν. τὰ δὲ ἀναγκαῖα ταῖς μοναζούσαις ἀποκομίζεσθαι διὰ ἀνδρῶν, οὐχὶ ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου, ἀλλὰ ἐκτὸς τῆς πύλης αὐτοῦ, διὰ χειρὸς τῆς ἡγουμένης καὶ μοναστρίας γραός. εἰ δήποτέ τις μοναχὸς θελήσει θεάσασθαι μονάζουσαν συγγενῆ αὐτοῦ, μὴ παραχωρείσθω κατ' ἰδίαν μετ' αὐτῆς συνείρειν λόγους· ἀλλὰ κατὰ παρουσίαν τῆς ἡγουμένης καὶ ἐν συντόμῳ ἀναχωρεῖν. τὸ ὄνομα δὲ τῆς διαίτης, οὐκ ἐκλαμβάνεται εἰς εὐωχίαν, κατὰ τοὺς γραμματικοὺς, ἀλλ' εἰς κατοίκησιν· δίαιτα γὰρ παρὰ τοῖς νομικοῖς ἡ κατοικία ἐστί. διπλᾶ δὲ μοναστήρια εἶπόν τινες λέγεσθαι, οὐ τὰ ἔχοντα ἐν ταὐτῷ καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας, ἀλλὰ τὰ πλησίον καὶ ἠνωμένως κτισθέντα, καὶ λογιζόμενα ἓν ὡσανεὶ διὰ τὴν πολλὴν ἑνότητα. ἀπὸ δὲ τοῦ κανόνος ἀναφαίνεται μὴ λέγεσθαι διὰ τοῦτο διπλᾶ μοναστήρια, ἀλλ' ὅτι ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ κατῴκουν ποτὲ, ὡς ἔοικεν, ἄνδρες καὶ γυναῖκες. διορίζεται γὰρ τοὺς προσγενεῖς ἀφίστασθαι εἰς ἀνδρῷα καὶ γυναικεῖα μοναστήρια, ὡς οὔσης κεκωλυμένης τῆς εἰς αὐτὸ καὶ ἓν κατοικίας τούτων. ὡσαύτως παρακελεύεται, μὴ διαιτᾶσθαι, τουτέστι μὴ συνοικεῖν ἐν ἑνὶ μοναστηρίῳ ἄνδρας καὶ γυναῖκας. ἀνάγνωθι καὶ ὅλον πρῶτον τίτλον τῶν δ'. βιβλίου, διδάσκοντα περὶ τοιούτων πολλῶν, καὶ διοριζόμενον μήτε μοναχὸν μήτε λαϊκὸν εἰσιέναι εἰς γυναικεῖον μοναστήριον χάριν οἱασδήτινος αἰτίας· διατυποῦντα δὲ καὶ τὰ περὶ τῶν ὀφειλόντων ἱερουργεῖν ἐν ταῖς γυναικείαις μοναῖς· καὶ τὰ περὶ τῶν ἀποκρισιαρίων αὐτῶν καὶ λοιπῶν διακονητῶν.

Zonar. Duplicia hic Can. monasteria fieri vetat. In iis autem non cum viris simul in eodem loco fœminæ degebant; sed ita propinquo, ut voces audire redderéq; invicem utriq; possent. Id ergo, quia nimirum ex eo, ad cogitationes molles ac teneras, aut ad ipsas quoq; libidinosas affectiones, titillatio existere facile posset, offensionemq; multis afferret illa vicinitas, quæ speciem in eodem quasi domicilio commorantium virorum ac mulierum exhiberet, nullo modo Synodus licere decernit. Quod si qui, inquit, una cum cognatis mundo renunciare cupiant, viri quidem ad virorum, mulieres autem ad fœminarum monasteria se conferant. Sic enim Deo acce-

ΖΩΝΑΡ. Κωλύει ὁ κανὼν διπλᾶ γίνεσθαι μοναστήρια. οὐχ ὁμοῦ δὲ διῆγον τοῖς μοναστᾶις αἱ μονάζουσαι ἐν τοῖς τοιούτοις μοναστηρίοις, ἀλλ' ἔγγιστα κατῴκουν ἀλλήλων, ὥστε καὶ ἄμφω ἀλλήλων ἀκούειν. τοῦτο οὖν, ὑποκνίζον τε εἰς λογισμοὺς ἐμπαθεῖς, ἢ καὶ εἰς τὰ πάθη αὐτὰ, καὶ εἰς σκάνδαλον δὲ τοῖς πολλοῖς γινόμενον, ὁρῶσι σχεδὸν συνοικούσας ἀνδράσι γυναῖκας, διὰ τὴν πάνυ τῶν κατοικιῶν ἑκατέρων ἐγγύτητα, ἀποτρέπει ἡ σύνοδος γίνεσθαι. εἰ δέ τινές, φησι, μετὰ συγγενῶν προαιροῦνται ἀποτάξασθαι, οἱ μὲν ἄνδρες εἰς ἀνδρῶν ἀπερχέσθωσαν μοναστήριον, αἱ δὲ γυναῖκες εἰς γυναικεῖον. οὕτω γὰρ εὐαρεστεῖται ὁ θεὸς, ἀντὶ τοῦ, οὕτως εὐαρέστως

Digitized by Google

συναρέσως δουλεύσωσι τῷ Θεῷ, ἰδίᾳ ζῶντες, καὶ ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένοι, ὥστε ἀλλήλοις μήτε εἰς προξυσμὸν ἔρωτος βιοτικῆς ἐμπαθῶς, μήτε ἄλλοις εἰς σκάνδαλον. ὅσα δὲ ἤδη γεγόνασι διπλᾶ μοναστήρια, ἔστωσαν, φησι, καὶ οἰκονομείσθωσαν κατὰ τὸν ὅρον τοῦ μεγάλου Βασιλείου, καὶ μὴ ἁπλοῦσθωσαν ἐν ἑνὶ μοναστηρίῳ μοναχοὶ καὶ μοναστριαι. δίαυτα δὲ ἐνταῦθα, οὐ τὸ συνεσθίειν ὁμοῦ καλοῦσι, ἀλλ' ἡ μετ' ἀλλήλων συνδιαγωγὴ καὶ ἀναστροφή. μηδ' ἐξέτωσαν πρὸς ἀλλήλους παῤῥησίαν μοναχός τε καὶ μοναχὴ, ὥστε συνίσταν ὅτε βούλοιντο, καὶ ἀλλήλοις προσομιλεῖν, μηδὲ κοιταζέσθω μοναχὸς ἐν γυναικείῳ μοναστηρίῳ μηδὲ συνεσθιέτω καταμόνας μοναζούσῃ. ἀλλὰ κἂν χορηγεῖν ἀνταῖς τὰ ἀναγκαῖα μέλλοιεν ἐκ τῶν ἀνδρώας μονῆς, μὴ εἰσίτωσαν μοναχοὶ ἐντὸς τοῦ γυναικείου μοναστηρίου· ἀλλὰ μέχρι τῆς πύλης ἐλθόντες προσμενέτωσαν ἔξω, ἢ δὲ προεσῶσα μετ' ἡσυχαίων μοναζουσῶν ἐλθοῦσα πρὸς τὴν πύλιν λαμβανέτω τὰ κομιδέντα. εἰ δέ καὶ συγγενῆ οἰκείαν ἰδεῖν ζητοῖ μοναχὸς, πρέσπις τῆς ἡγουμένης θεασάσθω αὐτὴν, καὶ προσομιλείτω δι' ὀλίγων λόγων, ὥστε ταχέως ἀναχωρεῖν.

A ptum est, Deo sic accepti servient, si sejuncti invicem ac divisi vitam agant, nec alter alteri incitamentum ad libidinem, neque aliis offensionem præbeat. Quæ autem duplicia monasteria jam instituta sunt, maneant, inquit, ac juxta mag. Basil. constitutionem normamq; administrentur; neque in uno monasterio, Monachi simul & Monachæ degant. Διαῖτα namque hoc loco, non ejusdem mensæ communionem, sed vitæ mutuam consuetudinem familiaritatemque significat. Neque vero ea concedatur ulli Monacho vel Monachæ licentia, ut simul colloqui uterque congredique pro arbitrio queant, neque in muliebri monasterio Monachus pernoctet, neque seorsum cum moniali aliqua cibum capiat. Verum etiamsi quandoque ad victum necessaria ex virorum monasterio monialibus suppeditari contingat, nequaquam intra septa monasterii muliebris Monachi ingrediantur: sed ubi ad portam pervenerint, extra fores consistant; Præfecta vero earum, & quæ ætate provectiores sunt, monialium comitatu septa, portæ appropinquans quæ afferuntur accipiat. Si quis vero etiam cognatam visere Monachus cupiat, præsente monasterii Præfectâ id faciat, brevique colloquio usus quam primum recedat.

ΑRIST. Μὴ ἔστω διπλᾶ μοναστήρια, μηδὲ διαιτάσθωσαν ἐν αὐτῷ μοναχοὶ καὶ μοναστριαι, μηδὲ καταμόνας ὁμιλείτωσαν· ἀλλὰ καὶ εἴπερ ἀφικομένῃ ἀνὴρ κηδεμονικὴ, ἔξω μενόντων διδότω, καὶ τῇ συγγενεῖ ἐπὶ πρεσβείας τῆς ἡγουμένης θεασάσθω.

ARIST. *Duplicia ne fiant monasteria, neque Monachi & Monachæ in eodem cohabitent, neque seorsim confabulentur: quinetiam siquid vir fœminæ regulari attulerit, extra fores expectans, tradat, & cognatam in præfectæ præsentia visat.*

Πᾶσαν ἀσφάλειαν ἔσχον οἱ πατέρες, ἵνα μὴ τῇ μοναδικῇ πολιτείᾳ μῶμός τις ὑπενέβηται, καὶ προσέταξε, μὴ ἐν ταὐτῷ συνεσθίειν μοναχοὺς καὶ μοναστριας, μηδὲ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλεῖν κατ' ἰδίαν. ἀλλὰ κἂν συγγενῆ τινα θέλῃ θεάσασθαι μοναχὸς, πρέσβις τῆς ἡγουμένης ταύτῃ προσομιλεῖν. καὶ εἴπερ πρὸς ἀναγκαίων τοῦ βίου ἀπὸ τοῦ ἀνδρώου μοναστηρίου ἀφικομένῃ πρὸς ζῆν μοναζούσας ὁ μοναχὸς, ἔξω τῆς μονῆς ἑστῶτα διδόναι τοῦτο τῇ ἡγουμένῃ.

Omnem curam adhibuerunt patres, ne probrum aliquod vitæ monasticæ inferretur, & mandârunt in eodem monasterio Monachos & Monachas non convesci, nec inter se seorsim confabulari: sed & si cognatam aliquam aspicere cupit Monachus, præsentiâ præfectæ cum ea colloqui. Et si quid eorum, quæ vitæ sunt necessaria, à virorum monasterio ad Monachas transportabit Monachus, extra mansionem stans illud Præfectæ tradat.

ΚΑΝΩΝ κα'.

Οὐ δεῖ μοναχὸν ἢ μοναστριαν καταλιμπάνειν τὸ οἰκεῖον μονῶν, καὶ εἰς ἑτέραν ἀπέρχεσθαι· εἰ δὲ συμβῇ τοῦτο, ξενοδοχεῖσθαι αὐτὸν ἀναγκαῖον, προσλαμβάνεσθαι δὲ ἄνευ γνώμης τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ οὐ πρέπει.

CANON XXI.

Non oportet Monachum vel Monacham proprium relinquere monasterium, & ad aliud se conferre: si hoc autem contigerit, ipsum hospitio excipi est necessarium; sed sine notitia monasterii præfecti eum recipi non convenit.

ΒΑΛΣ. Μετὰ δὲ δύναί τινα συνθήκας καὶ ὁμολογίας εἰς Θεὸν, χαίειν τῷ προσμένειν ἐν ἢ ἀπεκάρη μονῇ, πῶς παραχωρηθήσεται τὴν οἰκείαν ἀθετῆσαι ὁμολογίαν, καὶ εἰς ἑτέραν ἀπελθεῖν μονὴν; διορίζεται οὖν ὁ κανὼν, μήτε μοναχὸν μήτε μοναστριαν ἀσυζήτως ἀναχωρεῖν ἀπὸ τῆς οἰκείας μονῆς, καὶ εἰς ἕτερον ἀπέρχεσθαι μοναστήριον, χαίειν τὸ καταλαγχάνειν ἐν αὐτῷ. εἰ δὲ πολλάκις διὰ μικροψυχίαν γένοιτο τοῦτο, μὴ προσλαμβάνεσθαι αὐτὸν πρὶν δὲ προεσῶτος ἄνευ εἰδήσεως δὲ κυροῦσαι τοῦ ἡγουμένου αὐτὸν ἤγουν, δηλονότι χωρεῖς ἀπολυτικῆς γραφῆς αὐτοῦ· ἀλλὰ μόνον ξενοδοχεῖσθαι· ἵνα μὴ βιασθῇ εἰς κοσμικὰ ἀπέναι, καὶ διάγειν μετὰ λαϊκῶν. ὁ μέντοι μέγας Βασίλειος ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς αὐτοῦ κεφαλαίοις διορίζεται τὸν μοναχὸν, βλαπτόμενον ψυχικῶς, ἀναχωρεῖν ἀφ' ἧς ἀπεκάρη μονῆς· καὶ τοῦτο δὲ ποιεῖν, μετὰ δὶς εἰπεῖν καὶ ἅπαξ καὶ δὶς τὰ αὐτὰ τούτου πρὸς τὸν καθηγούμενον καὶ τοὺς μοναχοὺς, καὶ μὴ διορθωθῶσι τὸ κακόν. τῷ ὀνόματι δὲ τῆς ξενοδοχείας μὴ εἴπῃς ὅτι πολὺν χρόνον τὸν ξενοκομείτην μοναχὸν διάγειν εἰς ἀλλοτρίαν μονὴν, τοῦτο γὰρ καὶ παραγράφει τὸ κανόνιον εἶναι· ἀλλ' ἐφ' ἡμέρας μετρίας. μὴ θαυμάσῃς δὲ πῶς οὐ κολάζεται παρὰ τοῦ κανόνος ὁ παραβάτης τούτου. ἀνάγνωσον καὶ τὸν ιγ'. κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, καὶ μάθῃς ὅπως οἱ ξενοκομείται κολάζονται, καὶ οἱ τούτους δεχόμενοι.

BALS. Postquam pollicitus sit aliquis & Deo professus se in monasterio, in quo tonsus est, mansurum, quomodo ei permittetur suam professionem infirmare, & in aliud monasterium abire? Statuit ergo Canon, ne Monachus vel Monacha ex suo monasterio inordinatè recedat, & in aliud monasterium se conferat, ut in eo collocetur. Si hoc autem propter pusillum & abjectum animum sæpe fiat, is ne ab eo qui præest recipiatur, sine scientia ac notitia ejus, qui illius curam gerit, monasterii præfecti, scilicet sine dimissoria ejus epistola: sed solum hospitio excipiatur; ne ad secularia abire cogatur, & cum laicis vitam agere. Porro magnus Basilius in suis Asceticis capitibus statuit, ut Monachus, qui animo offenditur, recedat ab eo, in quo tonsus est, monasterio: & hoc faciat, postquam monasterii præfecto id semel & iterum dixerit, & etiam Monachis, nec malum corrigitur. Hospitii autem nomine ne dicas Monachum, qui alibi tonsus est, diu debere versari in alieno monasterio; hac enim ratione fit fraus Canoni: sed paucis diebus. Ne mireris autem, quomodo à canone non punitur is, qui eum transgreditur. Lege & lxxx. can. Syn. Carth. & scies quomodo puniuntur, qui alibi tonsi sunt, & qui eos suscipiunt.

Digitized by Google

ZONAR. Monachos, quo loco primum rebus humanis à se abjudicatis monasticæ vitæ institutum amplexi sunt, in eo manere, nec aliam sibi stationem quærere oportet. Quod si quis in alterum monasterium, relicto priore, demigret; hospitio scilicet hominem excipi necesse est, ne profana diversoria ingredi, & cum iis, qui nulla ad honeste vivendum disciplina instructi sunt vitam agere cogatur: adscribi vero ordini, & in fratrum numerum referri, nisi ejus unde discessit monasterii Præfecto annuente, non licet. Atque hic quidem Canon omnem, sine ullo discrimine, secessionem interdictam esse decernit: magnus vero Basilius, in asceticis suis capitibus, diverso modo de Monachorum discessione loquitur, quam ita demum concedi probat, si manentes spirituali detrimento afficiantur; ac tum quidem ejus detrimenti causam Præfecto aperire, ac si quidem ea tollatur, in sua quemque statione persistere; illa vero adhuc manente, rem totam in fratrum conventu enuntiare jubet.

ARIST. *Monacho vel Monachæ suam relinquere mansionem, & aliam ingredi non liceat: sin ingrediatur, ut hospes accipiatur; at præter præfecti sententiam ne admittatur aut hospitio excipiatur.*

Recipi quidem & hospitio excipi Monachum vel Monacham, ad aliam mansionem proficiscentem, præsens can. non permittit, ne ad seculares necessario divertens, ibi permaneat: at eam admittere, & præterea accipere, & inter sorores sine Præfectæ voluntate collocare non permittit.

CANON XXII.

Deo quidem universum dedicare, & non propriis voluntatibus servire, res magna est: Sive enim comeditis, sive bibitis, inquit divinus Apostolus, omnia in Dei gloriam facite. Christus autem Deus noster in suis Evangeliis jussit peccatorum principia resecare. Non enim adulterium solum apud ipsum punitur; sed etiam cogitationis motus ad aggrediendum adulterium condemnatur, ipso dicente, Qui aspexit mulierem ad concupiscendam ipsam, eam jam in corde suo adulteravit: unde nos quoque edocti, debemus cogitationes purgare. Etsi enim omnia licent, non tamen omnia expediunt, ut à voce Apostolica docemur. Cuivis ergo homini necesse est comedere ut vivat. Et quibus est vita quidem matrimonii & liberorum & laicæ constitutionis, mixtim comedere viros & mulieres, est ab omni reprehensione alienum; si modo ei, qui dat nutrimentum, gratias agant, non cum scenicis quibusdam studiis sive satanicis canticis, & citharedicis ac meretriciis vocibus, quos prophetica execratio flexionibus seu gesticulationibus persequitur, sic dicens, Væ iis qui cum cithara & psalterio vinum bibunt, Domini autem opera non respiciunt, & opera manuum ejus non considerant. Et sicubi tales fuerint inter Christianos, corrigantur: sin minus, adversus eos robur suum obtineant, quæ ab antecessoribus canonice tradita sunt. Quibus autem quieta est vita & solitaria, ut qui domino Deo jugum monasticum tollere statuerint, in solitudine & silentio sedere convenit: sed nec iis etiam, qui vitam sacerdotalem elegerint, licèt omnino seorsum cum mulieribus comedere; nisi utique cum divinis & religiosis viris ac mulieribus, ut ipsum etiam convivium ad spiritalem correctionem adducat. Porro id ipsum etiam in cognatis fiat. Si autem rursus contingat, ut quæ sunt ad usum necessaria non afferat Monachus vel Sacerdos, & propter necessitatem velit, sive ad publicum diversorium, sive ad alicujus domum divertere; ei liceat hoc facere, utpote urgente necessitate.

BALS. Præsens Canon prohibet Laicis, ne cum scenicis ludicris & saltationibus comedant, & suadet Chri-

ΖΩΝΑΡ. Τὲς μοναχὲς, ἔνθα ἀπετάξαντο τῷ κόσμῳ, συνεζάξαντο δὲ τῇ μοναχικῇ πολιτείᾳ, περσμένειν περσήκει, καὶ μὴ ἐκεῖθεν ἀναχωρεῖν. εἰ δέ τις ἀναχωρήσῃ, καὶ εἰς ἑτέραν ἀπέλθῃ μονὴν, ξενοδοχεῖσθαι μὲν τοῦτον ἀναγκαῖον, ἵνα μὴ βιασθῇ εἰς κοσμικὲς ἀπιέναι, καὶ συνδιάγειν τοῖς ζωσιν ἀδιαφόρως· περιλαμβάνεσθαι δ' αὐτὸν καὶ καταλέγειν τῇ ἀδελφότητι οὐ δεῖ, εἰ μὴ ὁ ἡγούμενος ὑπογράψῃ τῆς μονῆς, ἀφ' ἧς ἐξῆλθεν. ὁ μὲν οὖν κανὼν οὕτε ἀδιάσχιστον ἔχει τὸ κώλυσιν τῆς ἀναχωρήσεως· ὁ δὲ μέγας Βασίλειος, ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς αὐτοῦ κεφαλαίοις, διαιρεῖ περὶ τῆς τῶν μοναχῶν ἀναχωρήσεως, καὶ σὺν ἄλλοις αὐτοῖς ἀναχωρεῖν δίδοσιν, εἰ μὴ ψυχικῶς βλάπτοιντο, καὶ τότε δὲ τὸ αἴτιον τῆς βλάβης ἐπαγγέλλειν τῷ ἡγουμένῳ, καὶ εἰ μὲν διορθοῖτο δὲ αὖτον αὖθις, ἔχειν βέλεται ἕκαστον ἐν τῇ οἰκείᾳ μονῇ· εἰ δὲ ἀδιόρθωτον ἢ δὲ κακὸν, λέγειν τοῦτο ὑπὲρ τῆς ἀδελφότητος.

ΑΡΙΣΤ. Μοναχὸν ἢ μοναχὴν μὴ ἐξέρχεσθαι καταλιμπάνοντα τὸ οἰκεῖον μονὸν, καὶ ἑτέραν περσιέναι· εἰ δ' ἀφικνοῖτο, ξενοδοχεῖσθω· μὴ μὲν τοι περσδεχέσθω, καὶ ξενοδοχείσθω παρὰ γνώμην δὲ ἡγουμένου.

Τὸ μὲν ξενοδεχεσθαι, καὶ ξενοδοχεῖσθαι μοναχὸν ἢ μοναχὴν ἐν ἑτέρᾳ μονῇ ἀπιόντα, ὁ παρὼν κανὼν οὐκ ὑπογράφει, ἵνα μὴ ἐξ ἀναγκαίου εἰς κοσμικὲς ἀπέλθοι ἡ μένων· τὸ δὲ περιλαβεῖν, καὶ περιδέξασθαι αὐτὸν, καὶ συνταξαι τῇ ἀδελφότητι παρὰ γνώμην τῆς ἡγουμένης, οὐκ ὑπογράφει.

ΚΑΝΩΝ κβ'.

Θεῷ μὲν ὅλον ἀνατίθεσθαι, καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις θελήμασι δουλοῦν, μέγα χρῆμα τυγχάνει· εἴτε γὰρ ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, ὁ θεῖος ἀπόστολός φησι, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε. Χριστὸς δὲ ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις αὐτοῦ τὰς ἀρχὰς τῶν ἁμαρτημάτων ἐκκόπτειν προστέταχεν. οὐ γὰρ ἡ μοιχεία μόνον παρ' αὐτοῦ κολάζεται, ἀλλὰ καὶ ἡ κίνησις τοῦ λογισμοῦ περὶ τῆς μοιχείας ἐγχείρησιν καταλαμβάνει, λέγοντος αὐτοῦ, ὁ ἐμβλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· ἔνθεν οὖν μανθάνοντες, λογισμὺς ὀφείλομεν καθαίρειν. εἰ γὰρ καὶ πάντα ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει, ὡς ἐξ ἀποστολικῆς φωνῆς διδασκόμεθα. ἐπαναπαύεσθαι οὖν δεῖ πάντι ἀνδρὶ μόνῳ τὸ ζῆν ἐφ' ἑαυτῷ. καὶ οἷς μὲν βίος ἐστὶ γάμου καὶ τέκνων καὶ λαϊκῆς διαθέσεως, ἀναμίξ ἐσθίειν ἄνδρας καὶ γυναῖκας, τῶν ἀμέμπτων ἐστὶ, μόνον τῷ διδόντι εὐφημεῖν τὴν εὐχαριστίαν προσάγοντας, μὴ μετὰ τινων μελικῶν ὑπηδυσμάτων, εἴτουν σατανικῶν ᾀσμάτων, κιθαρῳδῶν τε καὶ πορνικῶν λυγισμάτων, οἷς ἐπέρχεται προφητικὴ ἀρά, οὐαὶ οἱ μετὰ κιθάρας καὶ ψαλτηρίου τὸν οἶνον πίνοντες, τὰ δὲ ἔργα κυρίου οὐκ ἐμβλέπουσι, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ οὐ κατανοοῦσι. καὶ εἰ πού ποτε εἶεν τοιοῦτοι ἐν τοῖς Χριστιανοῖς, διορθούσθωσαν· εἰ δὲ μή γε, κρατείτωσαν ἐπ' αὐτοῖς καὶ τὰ παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν κανονικῶς ἐκτεθέντα. οἷς δὲ ὁ βίος ἐστὶν ἡσύχιος, καὶ μονάζειν, ὁ σωταξάμενος κυρίῳ τῷ θεῷ ζυγὸν μονήρη ἄρασθαι, καθίσεται κατὰ μόνας καὶ σιωπήσῃ· ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς ἱερατικὸν ἐκλεξαμένοις βίον οὐδ' ὅλως ἔξεστι κατ' ἰδίαν γυναιξὶ συνεσθίειν, εἰ μή που μετὰ τινων θεοφόρων καὶ εὐλαβῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἵνα καὶ αὐτὴ ἡ συνεσίασις πρὸς κατόρθωσιν πνευματικὴν ἀπάγῃ. καὶ ὅπου συζώων ἢ δοῦλοι ποιείτω. εἰ δὲ καὶ αὖθις ἐν ὁδοιπορίᾳ συμβῇ τὰ τῆς ἀναγκαίας χρείας μὴ ὑπάρχειν μοναχὸν ἢ ἱερατικὸν ἄνδρα, καὶ διὰ δ' ἀναγκαῖον καλλύσαι βέλεται, εἴτε ἐν πανδοχείῳ, εἴτε ἐν οἴκῳ τινός, ἄδειαν ἔχειν αὐτὸν τοῦτο ποιεῖν, ὡς τῆς χρείας καταπειγούσης.

ΒΑΛΣ. Ὁ μὲν κανὼν κωλύει τὲς λαϊκὲς μετὰ σκηνικῶν παιγνίων καὶ ὀρχήσεων ἐσθίειν, καὶ παραγγέλλει τοῖς τοιούτοις

τοιοῦτόν τι ποιοῦσι Χριστιανοῖς διορθοῦσθαι· εἰ δὲ μή, κρατεῖν ἐπ' αὐτοῖς τὸ σφὸν τῶν κανόνων προοριζόντα. τοῖς μέντοι μοναχοῖς καὶ τοῖς ἱερωμένοις συγκαλύπτει μὴ συνεδεῖν μετ' γυναικῶν κατ' ἰδίαν, κἂν τῇ ἀληθείᾳ ὦσι προσήκουσαι αὐτοῖς· ἀλλ' ἐν φωτὶ καὶ μετ' ἀνθρώπων τινῶν, ἀφ' ὧν μήτε αὐτοὺς ὑπὸ λογισμῶν ἐναντίων κατασείεσθαι, μήτε ἄλλους σκανδαλίζειν. ἐν ὁδοιπορίᾳ δὲ ἢ ἐν ἑτέρᾳ ἀναγκαίᾳ διακονίᾳ ἀποδημοῦντά τινα ὀκ τούτων, καὶ τὰ πρὸς ζωὴν ὑπηρέτια μὴ ἔχοντα, διωρίσαντο ἀποκριματίσαι καταλύειν ἐν ξενοδοχείῳ, ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ οἴκῳ, ἀφ' οὗ καταπέμπειν τῆς σωματικῆς τροφῆς καὶ ἀναπαύσεως. καὶ ὁ μὲν σκοπὸς τοῦ κανόνος τοῦτό ἐστι. Ὃ προοίμιον δέ ἐστιν ἀπὸ τῆς πρὸς Κορινθίους πρώτης ἐπιστολῆς τοῦ μεγάλου ἀποστόλου Παύλου, οὕτω λεγούσης ἐν μέρει· εἴτε ἐσθίετε εἴτε πίνετε, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε. Ὃ δὲ, ὀφείλομεν καθαίρειν λογισμούς, ἀπὸ τῆς πρὸς Κορινθίους δευτέρας ἐπιστολῆς. Ὃ, πάντα ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει, ἀπὸ τῆς πρὸς Κορινθίους πρώτης ἐπιστολῆς· καὶ Ὃ, καὶ οἱ μὴ κιθαίρᾳ καὶ ψαλτηρίῳ τὸν οἶνον πίνοντες, καὶ τὰ ἑξῆς, ἐκ τῆς Ἡσαΐου προφητείας. κανονικαὶ δὲ παραδόσεις οἱ πατέρες φασὶ, τὰ μβ'. καὶ μγ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων· τὰ ξ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου καὶ τὰ ξβ'. τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ μὲν πρῶτον κανὼν κωλύει μοναχοὺς καὶ ἱερωμένους κατ' ἰδίαν συνεδρίαν γυναιξί. προοιμιάζεται δέ, καί φησιν, ὅτι πάντα χρὴ τῷ θεῷ ἀναπέμπεσθαι, καὶ χρῆναι ὀκ τοῦ ἀποστόλου παραγγέλλοντος, εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε. εἶτα μεταχειρίζεται καὶ λόγον, φάσκων, ὅτι ὁ Χριστὸς τὰς ἀρχὰς τῶν ἁμαρτημάτων προαιρεῖται τοὺς πιστοὺς κωλύειν. ἐν γὰρ τῷ λέγειν, ὁ ἐμβλέψας γυναικὶ, πρὸς Ὃ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοιχεύσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐ πάντως μοιχείαν κωλύζει μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τὰ τοῦ πάθους ἀρχῶν. ὅταν γάρ τις προαίρεσιν ἴδῃ, δυσάρμοστον τὸ πάθους ἀρχῶν, τὴν ἐπιθυμίαν δηλαδὴ, τότε αὐτῷ ὁ λογισμὸς κινῆται πρὸς Ὃ ἁμάρτημα. ἔνθεν, φησὶ, λογισμοὺς ὀφείλομεν καθαίρειν, καὶ τοῦτο Ὃ ἀποστολικόν, τουτέστι, διὰ τοῦτο χρεωστοῦμεν κωλύειν τοὺς λογισμοὺς, καὶ μὴ ἐᾶν αὐτοὺς ἐπαίρεσθαι καὶ κατεξανίστασθαι ἡμῶν· ἢ καθαίρειν, γράφεται γὰρ καὶ οὕτως, ἀντὶ τοῦ μὴ ἐᾶν μολύνεσθαι Ⓦ λογισμὸν διὰ ἐνθυμήσεων πονηρῶν, ἀλλὰ ἀποπέμπεσθαι τούτους, ἢ καὶ ἀφ' ἧς ἡ παράδοσις ἡμᾶς ἐκέλευσεν ἀπόπτων διαλογισμῶν μολυνθέντα καθαίρειν αὐτὸν, ἐκπλύνειν τὸν μολυσμὸν ἀφ' μετανοίας, καὶ μὴ ἐᾶν περαιτέρω χωρῆσαι. εἰ γὰρ καὶ πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. ταῦτα Ὃ τοῦ μεγάλου Παύλου τὰ ῥήματα. ἔξεστιν οὖν, φησι, Ὃ ἐσθίειν ἀφ' Ὃ ζῆν. καὶ οἱ μὲν κοσμικοὶ βιοῦντες, καὶ γυναιξὶ συζῶντες καὶ τέκνοις, οὐ κωλύονται γυναιξὶ συνεδρεύειν, οὐδὲ ἀφαιροῦνται αὐτοῖς αἴτιον τοῦτο, εἰ μετ' εὐσεβείας τὸ πρὸς θεὸν γίνοιτο, Ⓒ οὐ μεσολαβοῦσιν ἐν ταῖς τραπέζαις αὐτῶν θυμελικὰ ὀπτηδεύματα, ἤγουν σατανικὰ ᾄσματα. τί δὲ ταῦτά εἰσι; κιθαῖραι καὶ λυγίσματα πορνικά. ἀφ' ὧν τῶν λυγισμάτων, ἢ τὰς ἀσέμνους ὀρχήσεις ἐνίεσθαι, ἢ τὰ ἐν ταῖς ᾠδαῖς λυγίσματα τῶν φωνῶν. οἷς ἐπέρχεται φησι, προφητικὸν ἀεὶ, Ὃ, οὐαὶ οἱ μὴ κιθαίραις καὶ ψαλτηρίῳ τὸν οἶνον πίνοντες, καὶ τὰ ἑξῆς. εἰ οὖν εἰσι τοιοῦτοί τινες ἐν Χριστιανοῖς, διορθούσθωσαν· εἰ δὲ μή, οἱ παλαιοὶ κανόνες κρατείτωσαν ἐπ' αὐτοῖς. καὶ ταῦτα μὲν περὶ λαϊκῶν ὁ κανὼν διετάξατο. οἷς δέ, φησιν, ὁ βίος ἡσύχιος καὶ μονότροπος, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς ἱερατικοῖς ἔσθ' ὅτε ἔξεστι καταδίαν γυναιξὶ συνεδρίειν. εἰδέποτε τοῦτο γίνεσθαι δεήσῃ, συμπαρόντων αὐτοῖς τιμίων ἀνδρῶν περὶ γυναικῶν σεμνοπρεπούντων γυναιξὶν, ἵνα καὶ ἡ συνεδρίασις πρὸς κατόρθωσιν πνευματικὴν ἀπάγῃ· καθορᾷ γὰρ ὁ θεὸς οὐ πρὸς ἡδονὴν συνεδρίων γυναιξὶν, Ὃ δοξάζεσθαι τὸν θεόν. οἱ γὰρ ὁρῶντες αὐτῶν ἔξω πάσης ἁλισγημάτων ἑαυτῶν ἀπτόμενα, δοξάζουσι Ⓦ θεὸν, καὶ Ⓦ εὐαγγελικὸν λόγον τὸν λέγοντα· λαμψάτω Ὃ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως

stianis qui tale quid faciunt, ut se corrigant: sin minùs, adversus eos valere, quæ Canonibus anteà constituta fuêre, decernit. Portò & Monachis & Sacerdotibus præcipit, ne seorsum cum mulieribus comedant, etiamsi revera eorum cognatæ fuerint, sed palam, & cum aliquibus bonis ac religiosis, ut neque ipsi à contrariis cogitationibus moveantur, neque aliis offensionem scandalúmque præbeant. Si quis autem horum in itinere vel in alio non negligendo ministerio peregrè versetur, & non habeat ea quæ sunt ad vitam necessaria, statuerunt, eum absque ullo præjudicio in hospitio publico vel in alienis ædibus diversari, propter urgentem necessitatem corporei nutrimenti & quietis. Atq; hic quidem est hujus Canonis scopus. Ejus autem proœmium est ex prima ad Corinthios epistola magni Apostoli Pauli, quæ sic expresè dicit; Sive comeditis, sive bibitis, omnia in Dei honorem facite. Illud autem; Debemus cogitationes purgare; ex ii. ad Corinthios epistola. Illud; Omnia licent, sed non omnia expediunt, ex primâ ad Corinthios Epistolâ. Et illud, væ illis, qui cum cithara & psalterio vinum bibunt, & quæ deinceps sequuntur; ex Esaia propheta. Canonicas autem traditiones dicunt patres xlii. & xliii. Can. sanctorum Apostolorum, & lx. Carthag. Syn. & lxii. Syn. in Trullo.

ZONAR. Monachos & sacris initiatos homines privatim in eadem mensa cum fœminis accumbere hic Canon vetat. Exordio verò utitur, atque ad Deum omnia referenda esse demonstrat, dictúmque Apostoli profert dicentis; Sive manducatis, sive bibitis, omnia in gloriam Dei facite. Deinde sermonem aggreditur, atque ex Christi præcepto peccatorum initia à fidelibus retecanda esse ostendit. Illis namque verbis, Qui viderit mulierem, ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo, non adulterium solummodo, sed ipsa quoque pravi motûs initia castigat. Cùm enim in mulieris forma contemplanda quispiam curiosus est, admisso pravæ affectionis initio, nempe cupiditate, ex eo ipsius quoque cogitatio & ratio ad crimen suscipiendum impellitur. Proinde cogitationes, inquit, interimere debemus, (est & hoc quoque Apostolicum) id est, propter hoc nascentes debemus extinguere, priusquam sese altius efferre ac nobiscum colluctari possint: Vel καθαίρειν i. e. purgare, (utraque enim lectio admitti potest) ne videlicet mentem impuris cogitationibus contaminari sinamus, sed eas quam longissime amandemus; vel etiam mentem, ob admissas impuras cogitationes inquinatam, expurgemus, ac pœnitentia contractas sordes eluamus, neque ulterius progredi patiamur. Nam etsi mihi omnia licent, non tamen omnia expediunt: hæc quoque magni Pauli verba sunt. Licet ergo, inquit, edere ut vivas. Et qui communi quidem more cum uxoribus suis ac liberis habitantes degunt, cum mulieribus cibum capere minime prohibentur, nec eos quisquam ob id reprehendat; si meritas interea divinæ liberalitati gratias agant, neque inter epulas comica studia, hoc est, satanicas cantiones adhibeant. Quænam hæc vero? Citharæ meretriciæque flexiones. Flexionum autem nomine, aut inconditas saltationes, aut vocum in cantilenis modulationes significavit. In eos siquidem, ait, illa prophetæ execratio cadit, Væ, qui cum cathara & psalterio vinum bibunt; & quæ sequuntur. Si qui igitur hujusmodi inter Christianos sint, corrigi: sin minus, antiquorum Canonum constitutiones in ipsis servari placet. Et hæc quidem de laicis Canon statuit. Quibus vero, inquit, vitæ genus quietum & solitarium, quin & iis, qui in sacrum ordinem cooptati sunt, privatim mulieribus convesci non licet. Id vero si quandoq; necessario fiat, nequaquam cum fœminis discumbere, nisi præsentibus honestis viris ac mulieribus, permissum sit, ut spiritualem aliquem fructum ipsa illa convivandi societas pariat. Quisquis enim hoc pacto citra suspicionem cum mulieribus vescitur, cæteros ad præconium divinæ laudis impellit. Nam qui ab eo ne tenuissimæ quidem suspicioni locum relinqui animadverterint, Deum laudibus efferunt, ut in Evangelio scriptum est, illis verbis; Sic luceat lux vestra coram hominibus,

Digitized by Google

ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui est in cœlis. Neque solum quandocunque cum alienis, sed etiam si cum propinquitate junctis mulieribus Monachi aut sacris initiati cibum capiant, modestia spectatos homines adhiberi hoc Canone est. In itinere tamen, ubi alius commorandi locus non supperat, sacrato homini aut Monacho impune ad cauponam divertere, aut in alterius cujusplam domo instanti necessitati satisfacere concessum sit: sed in iis quoque locis religionis nihilominus ac temperantiæ rationem ab illis Canon haberi jubet.

A ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν καὶ δοξάσωσι ☧ πατέρα ὑμῶν ☧ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὐ μόνον ἀλλοτρίαις γυναιξὶ συνεδίειν ὁ μοναχὸς ἢ ὁ ἱερωμένος ὅτι παρουσίᾳ τινῶν εὐλαβῶν ἀπαιτεῖται, ἀλλὰ καὶ ὅτι συγγενέσι γυναιξὶ συνεδίει. ἐν ᾗ ὁδοιπορίας ἱερωμένος ἢ μοναχὸς, εἰ μὴ ἔχοι ὅπου διαπαύσεται, ἄδεια ἔσται αὐτῷ καὶ ἐν πανδοχείῳ καὶ ἐν οἴκῳ τινὸς καταλῦσαι χρείας καταπειγούσης. πλὴν καὶ μετ' εὐλαβείας βέλεται ὁ κανὼν καὶ σωφρόνως αὐτοὺς τὴν ἀγωγὴν ποιεῖσθαι.

B ARIST. *Laicos quidem viros cum mulieribus conversari est ab omni reprehensione alienum: solitariis autem viris cum mulieribus privatim convivari non licet; nisi forsitan unà cum Dei timentibus & religiosis viris & mulieribus. In itinere autem Monachus vel & sacris initiatus vir, secum necessaria non afferens, in publicum diversorium divertat.*

ΑΡΙΣΤ. Λαϊκὸς μὲν ἄνδρας συνεδίειν γυναιξὶν, ἀδιάβλητον· μονάζουσι δὲ οὐκ ἔξεστι κατ' ἰδίαν γυναιξὶ συνεδίειν, εἰ μήπου μετὰ θεοφόβων καὶ εὐλαβῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. ἐν ὁδῷ δὲ μοναχὸς, ἢ ἱερατικὸς ἀνὴρ, μὴ ὑποφερόμενα τὰ ἀναγκαῖα, ἐν πανδοχείῳ καταλύσει.

Cum gratiarum quidem actione & Dei timore, non scenicis aliquibus & satannicis canticis, Laicos viros cum mulieribus conversi, reprehendi nequit. Eis autem, qui vitam quietam & solitariam elegerunt, ut qui Deo spoponderunt solitariè sedere & silere, non omnino licet cum mulieribus privatim comedere: nisi fortè cum religiosis quibusdam viris aut mulieribus convivari velint; ut & ipsum etiam convivium ad spiritualem correctionem tendat. In itinere autem, si necessaria non afferuntur, licet Monacho aut homini sacerdotali in publicum diversorium, vel in alicujus domum divertere propter urgentem ipsius necessitatem.

C Τὸ μὲν μετ' εὐχαριστίας καὶ φόβου θεοῦ, μὴ ἀπό τινων ὑμενικῶν καὶ σατανικῶν ᾀσμάτων, λαϊκὸς ἄνδρας γυναιξὶ συνεδίειν, τῶν ἀδιαβλήτων ἐστί. τοῖς δὲ βίον ἡσύχιον ἔχουσι, καὶ μονάζουσι, ὡς συνταξαμένοις θεῷ καὶ καταμόνας καθίσαι, καὶ σιωπῆσαι, κατ' ἰδίαν ὅλως οὐκ ἔξεστι γυναιξὶ συνεδίειν, εἰ μήτε μετά τινων θεοφόβων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν συνεστιαθῆναι θελήσουσιν· ἵνα καὶ αὐτὴ ἡ συνέστιασις πρὸς κατόρθωσιν πνευματικὴν γένηται. ἐν ὁδῷ δὲ, εἰ τὰ ἀναγκαῖα μὴ ὑποφέροιτο, ἄδεια δίδοται καὶ μοναχῷ, καὶ ἱερατικῷ ἀνδρὶ ἐν πανδοχείῳ, εἴτε καὶ ἐν οἴκῳ καταλύειν διὰ τὴν καταπείγουσαν χρείαν.

D

E

KANO-

F

Digitized by Google

A

ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΚΤΕΘΕΝΤΕΣ ΠΑΡΑ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης ἐν Κωνσταντινουπόλει πρώτης καὶ δευτέρας Συνόδου, τῆς συναθροισθείσης ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων.

CANONES EDITI A SANCTA ET MAGNA Constantinopolitana prima & secunda Synodo, quæ congregata est in venerabili templo sanctorum & benedictorum Apostolorum.

ΒΑΛΣ. ΤΙΝΕΣ τῷ ἐπιγραφῇ ἀναγινώσκοντες ἀπορῦσι πῶς μία ἔδοξε αὕτη ἡ συνοδος, πρώτη καὶ δευτέρα λέγεται· Λύσις. ὅτι τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυροῦ Φωτίου, τοῦ δὲ νομοκάνονον Συνθεμένου, B Συνεκροτήθη τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἰγνατίου οἰκουμενικὴ σύνοδος. καληθέντων δὲ καὶ δογματικῶν ὑποθέσεων καὶ ἄλλοίων ἐκκλησιαστικῶν, γέγονε διάστασις καὶ μερισμὸς τῆς Συνόδου, ὡς τῶν ἑτεροδόξων μὴ ἀνεχομένων διὰ τὴν ἧττιαν ὁμογνωμονῆσαι τοῖς ὀρθοδόξοις. διόπερ τοῦτο καὶ ἐδέησε τοῖς θείοις πατράσι γενέσθαι καὶ δευτέραν Συνέλευσιν, καὶ γραφῆναι τὰ προλαληθέντα καὶ κυρωθέντα. ὠνομάσθη οὖν ἐντεῦθεν ἡ τοιαύτη σύνοδος πρώτη καὶ δευτέρα, καὶ οἱ ὑποτεταγμένοι κανόνες ἐξετέθησαν.

BALS. QUidam hanc inscriptionem legentes dubitant, quomodo hæc synodus, quæ una est, prima & secunda dicitur. Solutio. Tempore sanctissimi illius Patriarchæ domini Photii, qui nomocanonon composuit, coacta est adversus Ignatium beatissimum Patriarcham universalis Synodus. Cùm autem dictæ essent dogmaticæ causæ diversæque Ecclesiasticæ, fuit divisio & seditio synodi; utpote iis, qui non rectè sentiebant, cùm victi essent, orthodoxis assentiri nolentibus. Propterea & divinis patribus opus fuit, ut fieret secundus conventus, & scriberentur quæ priùs dicta erant & confirmata. Ex eo ergo nominata est hæc Synodus prima & secunda, & subjecti Canones editi fuere.

ΖΩΝΑΡ. Η Σύνοδος αὕτη ἐπιγέγραπται ὅτως, ἡ ἁγία καὶ μεγάλη πρώτη καὶ δευτέρα Σύνοδος ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθεῖσα ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων. ἀπορῆσαι τινων ποιῶ τρόπῳ τὸν τῷ ἐπιγραφῇ ἀναγινώσκοντας αὐτὴν, πῶς μία οὖσα, πρώτη καὶ δευτέρα καλεῖται. λέγεται τοίνυν Σύνοδον ἐν τῷ ῥηθέντι ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων συγκροτηθῆναι, καὶ διαλεχθῆναι τοὺς ὀρθοδόξους τοῖς ἑτεροδόξοις, καὶ δόξαι τοὺς ὀρθοδόξους ὑπερτέρους, μέλλειν τε γραφῇ παραδοθῆναι τὰ λαληθέντα· τοὺς δὲ αἱρετικοὺς μὴ ἀναγέσθαι γραφῆναι τὰ δόξαντα, ἵνα μὴ φανῶσιν ἡττηθέντες, καὶ ἐκκηρυχθῶσι τῆς τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως, καὶ στασιάσαι διὰ τοῦτο, καὶ ἐς τοσοῦτον τῶν φασιν αὐτοῖς προελθεῖν, ὡς καὶ μέχρι ξιφουλκίας καὶ φόνων χωρῆσαι, καὶ ὕτω διαλυθῆναι τὴν πρώτην ἐκείνην συνέλευσιν, μὴ δουσῶν δῆλόν τι ἀποτέλεσμα. εἶτ' αὖθις παραῤῥυέντος χρόνου δευτέραν ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ γενέσθαι Συνέλευσιν, καὶ πάλιν περὶ τῶν αὐτῶν γενέσθαι λόγον, καὶ τότε συγγραφῆναι τὰ λαληθέντα περὶ δογμάτων. καὶ διὰ τοῦτο, φασὶν αὐτὴν μίαν καὶ κυρίως, πρώτην καὶ δευτέραν ὀνομασθῆναι, ὡς δὶς γενομένας τῆς συνελεύσεως τῶν πατέρων. ἐν ᾗ τῇ δευτέρᾳ, C συγγραφέντων τῶν λαληθέντων καὶ συνδοξάντων, ὅπερ καὶ οἱ ὑποτεταγμένοι κανόνες ἐξεφωνήθησαν.

ZONAR. SYNODI hujus inscriptio hæc est; sancta & magna prima & secunda Synodus Constantinopolitana in templo sanctorum & glorioſosissimorum Apostolorum congregata. Apud eos ergo, qui hanc inscriptionem legunt, dubitatio exoritur; qua ratione, una cum sit, prima & secunda hæc Synodus nuncupetur. Igitur in templo sanctorum Apostolorum, quod diximus, Synodum celebratam, ibique inter orthodoxos & adversæ factionis homines habitam disputationem fuisse, ac in ea superiores orthodoxos extitisse memorant. Cum vero de iis, quæ ultro citróque disputata fuerant, scripto exarandis constitutum esset; hæreticos, quippe qui se victos atque à conventu fidelium eliminandos existimari nollent, quæ decreta fuerant scriptis consignari, seditione etiam ob eam causam excitata, minime passos, quam quidem seditionem eousque processisse, ut eductis quoque gladiis complures interfecti ceciderint; atque hoc pacto conventum illum primum nullo videlicet rei exitu, diremptum. Hinc rursum temporis intervallo alterum in eodem templo conventum habitum, iterúmq; de iisdem rebus disputatum, dogmaticáque decreta literarum monumentis commendata tum demum fuisse. Atque ex hoc factum aiunt, ut hæc, licet una Synodus, tamen ob Patres bis convocatos, prima & secunda meritò nominata fuerit. In secunda itaque congressione iis, quæ disputata atq; omnium consensu decreta fuerant, scripto commissis, subjecti quoque Canones promulgati fuere.

Κ·ΑΝΩΝ α'.

Πρᾶγμα σεμνὸν ὕτω καὶ τίμιον, καὶ τοῖς μακαρίοις καὶ ὁσίοις πατράσιν ἡμῶν πάλαι καλῶς βεβιωμένον, ἡ τῶν μοναστηρίων οἰκοδομή, κακῶς ὁρᾶται θεατιζόμενον σήμερον. τινὲς γὰρ ὄνομα μοναστηρίου ταῖς οἰκείαις οὐσίαις καὶ ὑπάρξεσι θεοσεβέμενοι, καὶ θεῷ καθαγιάζειν ταύτας ἐπαγγελλόμενοι, κυρίως τὰ τῶν ἀφιερωθέντων ἑαυτὲς ἀναγράφουσι, καὶ μόνῃ τῇ προσηγορίᾳ ὃ ἦσον ἀφοσιοῦν σκηνοῦσθαι διεγνώκασι. τὴν αὐτοῦ γὰρ ἐξουσίαν καὶ μετὰ τὴν ἀφιέρωσιν οὐκ ἐρυθριῶσι σφετερίζεσθαι, ὥσπερ ἔχον οὐκ ἀκωλύοντος τοῦ πράγματος· καὶ τοσαύτη καταφλεία προστρίβει τῷ πράγματι, ὥστε πολλὰ τῶν ἀφιερωθέντων παρ' αὐτῶν γε τῶν ἀφιερωσάντων ὁρᾶσθαι πυρφορούμενα, δεῖμβος καὶ μῖσος τοῖς ὁρῶσι παρεχόμενα. καὶ ὃ μόνον οὐκ ἔστιν αὐτοῖς μεταμέλεια, ἐφ' οἷς τὴν ἅπαξ ἀνατεθειμένων θεῷ τῷ ἐξουσίᾳ ἑαυτοῖς ὑπηρέτησιν, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις ταύτῃ ἀδεῶς παραπέμπουσιν.

CANON I.

Res adeò veneranda & honorabilis, & à beatis & sanctis patribus nostris jam olim pulchrè excogitata, monasteriorum ædificatio, hodie malè geritur. Nonnulli enim suis copiis & facultatibus nomen monasterii imponentes, & eas Deo sanctificare profitentes, se eorum quæ sunt consecrata dominos inscribunt, & Deo dedicare sola appellatione machinari decreverunt. Eandem enim potestatem etiam post consecrationem sibi usurpare non erubescunt, quam priùs habere non vetabantur: & tanta rei cauponatio adhibita est, ut multa eorum quæ sunt consecrata, ab iis ipsis qui consecrârunt, vendita cernantur, admirationem & odium in ipsis videntibus excitantia; & tantum abest ut ullam agant pœnitentiam ob id, quòd eorum quæ Deo dedicata sunt sibi potestatem attribuant, ut etiam eam ad alios sine metu transmittant. Propterea

Digitized by Google

Propterea ergo sancta definivit Synodus, ut nemini liceat monasterium ædificare absq; Episcopi sententia & consilio. Illo autem sciente & permittente, & debitam orationem peragente, ut ab antiquis piè ac religiosè cautum est, monasterium quidem ædificetur: omnia autem, quæ ad ipsum pertinent, cum illo ipso in Brevi inscribantur, & in Episcopalibus archivis reponantur; nullo modo potestatem habente eo qui consecrat, seipsum præter Episcopi sententiam præfectum, vel pro se alium, constituere. Si enim eorum, quæ homini quis largitur, dominus ampliùs esse non potest: quomodo eorum quæ Deo sanctificat & dedicat quispiam, sibi dominium arripere sinetur?

ὥρισεν οὖν διὰ ταῦτα ἡ ἁγία σύνοδος, μηδενὶ ἐξεῖναι μοναστήριον οἰκοδομεῖν ἄνευ τῆς τοῦ Επισκόπου γνώμης καὶ βουλῆς. ἐκείνου δὲ συνειδότος καὶ ἐπιτρέποντος, καὶ τὴν ὀφειλομένην ἐπιτελοῦντος εὐχὴν, ὡς τοῖς πάλαι θεοφιλῶς νενομοθέτηται, οἰκοδομεῖσθαι μὲν τὸ μοναστήριον· πάντα δὲ τὰ ἐν αὐτῷ προσήκοντα σὺν αὐτῷ ἐκείνῳ βρεβίῳ ἐγκαταγράφεσθαι, καὶ τοῖς ἐπισκοπικοῖς ἀρχείοις ἐναποτίθεσθαι, μηδαμῶς ἄδειαν ἔχοντος τοῦ ἀφιεροῦντος, παρὰ γνώμην τοῦ Επισκόπου ἑαυτὸν ἡγούμενον, ἢ ἀνθ' ἑαυτοῦ ἕτερον, καθιστᾶν. εἰ γὰρ ἅπερ τις ἀνθρώπῳ χαρίζεται, τούτων οὐκέτι κύριος εἶναι δύναται, πῶς ἅπερ τις θεῷ καθαγιάζει καὶ ἀνατίθησι τούτων ὑφαρπάζειν τὴν κυριότητα παραχωρηθήσεται;

BALS. In septimo Canone vii. Syn. permulta scripsimus, quomodo fieri debeant monasteria: & lege ea. Præsens autem Canon dicit; quòd quoniam nonnulli solo nomine monasterii Deum complectuntur, re autem & veritate volunt in ea, quæ illi dedicata sunt, potestatem iterum obtinere, ea ut volunt alienantes; monasterium sine illius regionis Episcopi consensu ædificari non debet. Is enim postquam, debitam orationem in fundamento ad Deum fuderit, seu post crucis fixionem, permittet quidem ædificationem, & in Brevi etiam describet, quæ ad monasterii dispensationem & monachorum sufficientiam ab extructore danda sunt, & ipsum etiam monasterium: ut Breve in Episcopatu reponatur, & qui offert ab eorum, quæ Deo consecrata sunt, dominio, alienetur. Adjicit autem, quòd tantum abesse debet is, qui obtulit, à dominio eorum quæ ad Deum pertinent, ut ne præfecturam quidem gerat in monasterio præter sententiam Episcopi; sed nec etiam alium præfectum constituat. Si enim, inquit, quæ hominibus dantur, qui dedit auferre nequit: quomodo ea quæ sunt Deo dedicata eripiat, & in suam rursus potestatem rediget? Rogaverit ergo quispiam quomodo, contra ac Canone continetur, monasteriorum extructores & statuta edunt, & non solùm præfectos, sed & Ephoros in ipsis constituunt, & nonnunquam etiam, inter alia quæ contra Canones faciunt, ut illius regiones Episcopus ad ipsum aditum non habeat? Et dixerunt quidem nonnulli, omnia statuta, quomodocunque se habeant & quicquid contineant, esse invalida, & quod Deo semel est dedicatum, absque ulla curiosiori investigatione esse juris Episcopalis, ut præsenti Canone continetur. Alii autem dicebant, ea debere servari, quando legibus & Canonibus consentaneè scripta sint. Alii autem volebant ea tum demum vim suam obtinere, quando præter id quòd legitimè & Canonicè edita fuerint, à manu quoque Imp. confirmata sint. Mihi autem videtur, quòd quoniam vii. cap. i. tit. v. lib. Basilic. dicit; Qui donativum constituerit, & oratorium, vel xenodochium, vel nosocomium extruatur, & ipse & hæredes ejus ab Episcopis & œconomis, quæ promissa sunt, exigantur; si pro ejus quidem arbitratu administrentur, est in conditorum eorum potestate statuta edere: sed ex eo quod dicit lex, domos sanctas & religiosas administrari pro possessoris arbitratu, non est ei permissum aliqua contra leges & Canones facere. Dicit enim xxxix. caput, primi tit. iii. lib. Basilic. eos, qui à possessoribus in locum Clericorum electi sunt, si indigni inveniantur, ejici, & alios ab Episcopis ordinari debere. Et vii. cap. iii. titu. quinti li. in fine hæc expressè decernit; regionis Episcopi observent, an rectè administratio procedat; & si invenerint non esse frugi administratores, potestatem habeant citra ullum detrimentum alios pro iis aptos & idoneos constituendi. Quare quomodocunque confirmata & corroborata fuerint, quæ statutis adversus Canones & leges continentur, non valebunt. Præterea interrogaverit quispiam, an ex eo, quod decernat Canon Episcopum ea habere jura in monasterio

ΒΑΛΣ. Εν τῷ ζ'. κανόνι τῆς η'. συνόδου ἐγράψαμεν διάφορά τινα περὶ τοῦ πῶς ὀφείλουσι γίνεσθαι τὰ μοναστήρια, καὶ ἀνάγνωθι ταῦτα. ὁ δὲ παρὼν κανών φησιν, ὡς ἐπεί τινες ἐνόματι μόνῳ μοναστηρίου τοῦ θεὸν δεξιοῦνται, τοῖς πράγμασι δὲ καὶ τῇ ἀληθείᾳ θέλουσι πάλιν κατεξουσιάζειν τῶν ἀφιερωθέντων αὐτῷ, ἐκποιούμενοι ταῦτα καθὼς ἂν θελήσουσιν, οὐκ ὀφείλει ἀνεγείρεσθαι μοναστήριον ἄνευ εἰδήσεως τοῦ ἐγχωρίου Επισκόπου. οὗτος γὰρ μετὰ τὸ ποιῆσαι τὴν ὀφειλομένην εὐχὴν τῷ θεμελίῳ, ἤγουν τὸ σταυροπήγιον, ἐπιτρέψει μὲν τὴν οἰκοδομὴν, ἐγκαταγράψεται δὲ καὶ ἐν βρεβίῳ τὰ πρὸς οἰκονομίαν τῆς μονῆς καὶ αὐτάρκειαν τῶν μοναχῶν μέλλοντα δοθῆναι παρὰ τοῦ δομήτορος καὶ αὐτὸ τὸ μοναστήριον, ἐφ' ᾧ ἀποκεῖσθαι τὸ βρεβίον ἐν τῇ ἐπισκοπῇ, καὶ ἀπαλλοτριωθῆναι τοῦ προσάγοντα ἐκ τῆς τῶν ἀφιερωθέντων τῷ θεῷ κυριότητος. προστίθησι δὲ, ὡς τοσοῦτον ὀφείλει ἀπέχειν ὁ προσαγαγὼν ἐκ τῆς δεσποτείας τῶν προσαχθέντων τῷ θεῷ, ὡς μηδὲ ἡγουμενεύειν παρὰ γνώμην τοῦ Επισκόπου ἐν τῷ μοναστηρίῳ, ἀλλ' οὐδὲ ἕτερον καθιστᾶν ἡγούμενον. εἰ γάρ, φησι, τὰ τοῖς ἀνθρώποις δωρούμενα, οὐκέτι ἀφελέσθαι ὁ δωρησάμενος δύναται, πῶς τὰ τῷ θεῷ ἀνατεθειμένα ὑφαρπάσει, καὶ αὖθις ὑφ' ἑαυτὸν ποιήσεται; ἠρώτησεν οὖν τις, πῶς παρὰ τὴν τούτου περίληψιν οἱ τῶν μοναστηρίων δομήτορες τυπικά τε ἐκτιθέασι, καὶ οὐ μόνον ἡγουμένους, ἀλλὰ καὶ ἐφόρους ἐν αὐτοῖς καθιστῶσι, καὶ ἔστιν ὅτε ὑποτυποῦσι σὺν ἑτέροις ἀκανονίστως τισὶ καὶ τὸ μὴ ἔχειν πάροδον ἐν αὐτῇ τοῦ κατὰ χώραν Επίσκοπον; καὶ τινὲς μὲν εἶπον, πάντα τὰ τυπικὰ, κἂν ὅπως ἔχωσι περιλήψεως, εἶναι ἀνίσχυρα· καὶ τὸ ἅπαξ ἀνατεθὲν τῷ θεῷ, τελεῖν ἀπολυπραγμονήτως ὑπὸ τὰ ἐπισκοπικὰ δίκαια, κατὰ τὴν τοῦ παρόντος κανόνος περίληψιν. ἕτεροι δὲ εἶπον, ὀφείλειν κρατεῖν αὐτὰ, ὅτε τοῖς νόμοις καὶ τοῖς κανόσι ἀκολούθως γεγράφαται. ἄλλοι δὲ ἤθελον τότε ταῦτα ἔχειν τὸ ἐνεργὸν, ὅτε σὺν τῷ κανονικῶς τε καὶ νομίμως ἐκτεθῆναι, καὶ παρὰ χειρὸς βασιλικῆς ἐπικυρωθῶσιν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὡς ἐπεὶ τὸ ζ'. κεφάλαιον τοῦ α'. τίτλου τοῦ ε'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν φησιν, ὁ συστησάμενος δωρεατικὸν ἐπὶ τῷ εὐκτήριον οἶκον κτισθῆναι, ἢ ξενῶνα ἢ νοσοκομεῖον, ἀπαιτείσθω καὶ αὐτὸς καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ παρὰ τῶν Επισκόπων καὶ οἰκονόμων τὰ ὑποσχεθέντα· διοικούμενα μέντοι κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ, ἐπ' ἀδείας ἔχουσιν οἱ δομήτορες τούτων τυπικὰ ἐκτίθεσθαι· πλὴν ἀπὸ τοῦ λέγειν τὸν νόμον διοικεῖσθαι τοὺς εὐαγεῖς οἴκους κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ κτήτορι, οὐκ ἐφεῖται αὐτῷ ἀκανονιστά τινα καὶ παράνομα διατάττεσθαι. φησὶ γὰρ τὸ λθ'. κεφάλ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, τοὺς παρὰ τῶν κτητόρων ἐπιλεγέντας εἰς τόπον κληρικῶν, ἀναξίους εὑρισκομένους, ἐκβάλλεσθαι καὶ ἑτέρους παρὰ τῶν Επισκόπων χειροτονεῖσθαι. καὶ τὸ ζ'. κεφ. τοῦ γ'. τίτλου τοῦ ε'. βιβλίου διορίζεται περὶ τὸ τέλος ταῦτα ῥητῶς, τῶν κατὰ τόπον Επισκόπων ἐποπτευόντων, εἰ καλῶς ἡ διοίκησις προβαίνει· καὶ εἰ εὕρωσι μὴ χρησίμους ὄντας τοὺς διοικητὰς, ἄδειαν ἐχόντων ἄνευ ζημίας ἄλλους ἀντὶ τούτων ἐπιτηδείους ποιεῖν. ὥστε κἂν ὅπως ἐπιστηριχθῶσι τὰ παρανόμως ἢ ἀκανονίστως τοῖς τυπικοῖς περιεχόμενα, οὐ κρατήσουσιν. ἔτι ἐρωτήσει τις, εἰ ἄρα ἀπὸ τοῦ διορίζεσθαι τοῦ κανόνα ἔχειν τοῦ Επίσκοπον τοιαῦτα δίκαια ἐν τῷ κτισθέντι παρά τινος μοναστηρίῳ εἰς τὴν ἐνορίαν αὐτοῦ, καὶ ἀπο-

κεῖσθαι

κῶς ὲν τοῖς ἀρχείοις τῆς ἐπισκοπῆς Ὃ βρέβιον τέτυ, ὲκ- A ab aliquo in sua diœcesi ædificato, & in archivis Episcopatûs Breve hujus esse reponendum, ipsi permittatur ad quemcunque velit illud transmittere, &, ut semel dicam, jus dominii in eo obtinere. Existimo ergo, quòd ex hoc Canone non est Episcopo concessum, potestatem in id monasterium obtinere, tanquam ad ejus Ecclesiam jure dominii pertineat: sed habet in eo tantùm jura Episcopalia. Ea autem sunt, delictorum animæ examinatio, observatio eorum qui illa administrant, ejus nominis relatio, & Præfecti ordinatio. Conservabitur ergo monasterium liberum & per se administratum, non alienabile nec donabile. Illius autem regionis, in qua situm est, Antistes dicta solum jura Episcopalia in eo habebit: & à præsenti quidem Canone, & ab aliis diversis legibus & Canonibus concessum est, ut, qui vellet, monasteria nova extrueret, observatis ritu & forma hîc præscriptis. Imp. autem domini Nicephori Phocæ novella decernit, non esse de novo construenda monasteria, vel xenodochia, vel gerocomia vel alias sanctas & religiosas domos; sed eorum quæ sunt, curam geri oportere: & hæc expressè in fine adjicit; Quare ab hoc deinceps tempore, quod est vii. indictionis initium, nemini liceat, loca aut agros ad monasteria vel gerocomia quomodocunque transmittere; sed neque ad metropoles vel Episcopatus: neque enim illis est hoc conducibile. Si quibus autem prædictarum sanctarum & religiosarum domorum, sive quidem Episcopatuum & monasteriorum, adeò mala administratio & provisio contigit, ut locis privatæ destitutæque sint; iis sententia & examinatione Imper. eorum quæ sufficiunt acquisitio non prohibebitur. Cellas autem, &, ut vocant, lauras in desertis ædificare, quæ non ad possessiones & agros alienos extenduntur, sed solo proprio ambitu definiuntur; tantùm abest ut volentibus prohibeamus, ut etiam in magna laude ponamus: quam quidem novellam Porphyrogennetus dominus Basilius novus sua novella mense Aprili indictione i. anno 6495. emissa sustulit; quæ & hæc expressè continet: Imperium nostrum quod à Deo profectum est cùm & à Monachis, quorum pietas & virtus est testata, & à multis aliis, legem de Dei Ecclesiis & sanctis domibus, vel potiùs contra Ecclesias & tantas domos à domino Nicephoro, qui imperio excessit, conditam, præsentium malorum causam fuisse & radicem, & universalis hujus subversionis & confusionis; ut quæ ad injuriam & contumeliam, non solùm Ecclesiarum & sanctarum domorum; sed etiam Dei ipsius, facta sit, intellexisset, & maximè cum id re ipsa expertum esset: (Ex quo enim hæc lex est observata, nihil boni penitus in hodiernum usque diem vitæ nostræ occurrit: sed contrà, nullum penitus calamitatis genus defuit) per præsentem Auream-Bullam huic scripto annexam statuit, ut lex prædicta ab hoc præsenti die cesset, & deinceps infirma & irrita permaneat: locum vero habeant & in usu sint, quæ, de Dei Ecclesiis & sanctis & religiosis domibus ante hanc conditæ sunt leges. Præterea scias, quod beatissimus Imperator dominus Emanuel Comnenus per jussionem, mense Septembri indictione vii. editam, definiit; ne illis, qui immobilium donationes ab Imperatore accepissent vel acciperent, ad illos ea quàm senatorii ordinis vel numeri militaris personas quocunque modo transmittere, liceret: sin autem aliter factum fuerit, immobilia ad publicum redeant. Similiter & mense Februario iii. indictionis, nova quoque constitutio ab eodem edita est, quæ eadem fermè complectitur. Quæ quidem statuta, per posteriorem filii ejus domini Alexii Aureæ-Bullæ definitionem, mense Decembri primæ indictionis, anni 6691. editam, sublata sunt.

χῶς ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς ἐπισκοπῆς Ὃ βρέβιον τέτυ, ἐκχωρῆται αὐτῷ ἀποπέμπειν τοῦτο ἔνθα βέλεται, καὶ ἁπλῶς χειραρχικὸν δίκαιον ἔχειν ἐπ' αὐτῷ. νομίζω οὖν, ὡς ἐκ τοῦ κανόνος τέτυ οὐκ ἐνεδόθη τῷ Ἐπισκόπῳ κατεξουσιάζειν τοῦ μοναστηρίου, ὡς δεσποτικῶς διαφέροντος τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ· ἀλλ' ἔχειν μόνα δίκαια ἐπισκοπικὰ ἐπ' αὐτῷ. εἰσὶ δὲ ταῦτα, ἀνάκρισις τῶν ψυχικῶν σφαλμάτων, ἐπίσκεψις τῶν διοικούντων αὐτό, ἀναφορὰ τοῦ ὀνόματος τέτυ, καὶ σφραγὶς τοῦ ἡγουμένου. σωτηρηθήσεται οὖν ἡ μονὴ ἐλευθέρα καὶ καθ' ἑαυτὸ διεξαγομένη, ἀνεκποίητος καὶ ἀδώρητος. ὁ δὲ κύριος χώραν ἀρχιερεὺς ἔξει ἐπ' αὐτῇ μόνα τὰ ῥηθέντα ἐπισκοπικὰ δίκαια· καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ παρόντος κανόνος, καὶ ἐξ ἑτέρων διαφόρων νόμων καὶ κανόνων ἐξεχωρήθη, πλὴν τοῦ βουλομένου ἀνεγείρεσθαι μοναστήριον ἐκ καινῆς, κατὰ τὰ παρόντα θεσμοθετήσαντος. ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ διορίζει, μὴ καταασκευάζεσθαι νεωστὶ μοναστήρια, ἢ ξενῶνας, ἢ γηροκομεῖα, ἢ ἄλλους ἁγίους οἴκους, ἀλλὰ τῶν παρόντων ἐπιμελεῖσθαι· καὶ προστίθησι πρὸς τούτοις ὁ αὐτὸς τάδε ῥητῶς, ὥστε ἀπὸ τοῦ νῦν, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἀρχὴ τῆς ἑβδόμης ἰνδικτιῶνος, μηδενὶ ἐξέσται, μὴ τόπους, μὴ ἀγροὺς μοναστηρίοις ἢ ξενῶσιν ὁπωσοῦν προσκτᾶσθαι· ἀλλ' οὐδὲ μητροπόλεσιν ἢ ἐπισκοπαῖς· ἐπιζήμιον γὰρ οὐδὲ ἐν ἐκείναις λυσιτελές. εἰ δέ τινα τῶν φλασθέντων ἁγίων οἴκων, εἴτε μὲν ἐπισκοπῶν ἢ μοναστηρίων, τοιαύτης φαύλης ἔτυχον χειρὸς καὶ προνοίας, ὡς ἔρημα τόπων καταλελεῖφθαι, τούτοις γνώμῃ βασιλικῇ καὶ δοκιμασίᾳ ἡ τῶν ἀργούντων κτῆσις οὐ κωλυθήσεται. πλεῖα γὰρ καὶ τὰς καλυμμένας λαύρας ἐν ἐρήμοις οἰκοδομῆσαι, μὴ πρὸς κτῆσιν καὶ ἀγροὺς ἑτέρους ἐκτεινομένοις, ἀλλὰ πρὸς ἰσχὺν μόνην τῇ ἰδίᾳ ὁριζομένοις, τοσούτῳ τὰς βουλομένους οὐκ εἴργομεν, ὅσῳ καὶ δι' ἐπαίνου μᾶλλον Ὃ πρᾶγμα τίθεμεν. ἰῷ γοῦν νεαρᾶν ὁ Πορφυρογέννητος κυρὸς Βασίλειος ὁ νέος ἀνήρησε μὲν νεαρᾶς αὐτοῦ ἀπολυθείσης καὶ μιᾶς Ἀπριλλίου ἰνδικτιῶνος α'. ἔτους ϛυλέ'. καὶ παραλαμβανόμενα ταῦτα ῥητῶς· ἡ ἐκ Θεοῦ βασιλεία ἡμῶν, καὶ πρὸς μοναχῶν ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ ἀρετῇ μαρτυρουμένων, καὶ πρὸς πολλῶν ἀναμφιδούσα πλεῖστα πρὸς ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸς εὐαγῶν οἴκων ἢ κατὰ πρὸς ἐκκλησιῶν μᾶλλον καὶ πρὸς τοσούτων οἴκων πρὸς τὸ τῆς βασιλείας ἐπιβάντος κυροῦ Νικηφόρου πεθείσθω νομοθεσίᾳ, αὐτίᾳ καὶ ῥίζῃ τῶν παρόντων γεγένθαι κακῶν, καὶ τῆς οἰκουμενικῆς ταύτης ἀναστροπῆς καὶ συγχύσεως, ἅπερ μὴ πρὸς ἀδικίαν καὶ ὕβριν τῶν ἐκκλησιῶν μόνον καὶ τῶν εὐαγῶν οἴκων, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ νομιζόμενα, ἄλλως τε καὶ ἔργῳ τοῦτο βεβαιωθείσης (ἐξ ὅτου γὰρ τὰ τοιαύτης ἐκβάσεως νομοθεσίας ὑδροπωσῶν ὑδατῶν χρηστὸν ἄχρι τῆς σήμερον τῷ καθ' ἡμᾶς ἀπηνήνατο βίῳ· ἀλλὰ τἀνάντιον, συμφορᾶς μᾶλλον ἐπέλιπεν εἶδος ὅλως οὐδέν,) διορίζει λοιπὸν ὁ παρὼν χρυσόβουλλος Ὃ, πλὴν παρεῖς νομοθεσίαν ἀργὴν ἀπὸ τῆς παρούσης ταύτης ἡμέρας, ἄκυρόν τε καὶ ἀπρακτον τοῖς λοιποῖς ἁπασιν· ἐνεργὸν δὲ τὸν περὶ ταύτης κελεύοντα, περί τε τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν εὐαγῶν οἴκων, νόμον. περὶ τούτοις γίνωσκε, ὅτι ὁ χρισμακάριστος βασιλεὺς κυρὸς Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς φιλοτιμήσατο, ἀπὸ προστάξεως ἐκπληθείσης καὶ Σεπτέμβριον μιᾶς ἰνδικτιῶνος ζ'. μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας τινὰς, λαβόντας ἢ καὶ λαμβάνοντας δωρεὰς ἀκινήτων παρὰ βασιλέων, παρὰ πέμπειν αὐτὰς ἀλλαχοῦ πως καθ' οἱονδήποτε τρόπον, εἰ μὴ εἰς πρόσωπα ἀπὸ τοῦ συγκλήτου ἢ τῶν στρατιωτικῶν καταλήγων τυγχάνοντα· εἰ δὲ μὴ ὕπαρχοι εἶεν, ἵνα παρέρχηται τὰ ἀκίνητα εἰς τὸ δημόσιον. ὡσαύτως καὶ κῦρ ὁ Φλουριάριος μιᾶς τοῦ γ'. ἰνδικτιῶνος, νεαρὰ νομοθεσία γέγονε τῷ αὐτῷ τοῦ αὐτοῦ χρεῶν παρελήφεως, ἅπερ δὴ παραγράμματα ἀνηρέθησαν μεταγενεστέρου χρυσοβούλλου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ κυροῦ Ἀλεξίου ἀπολυθέντος καὶ μιᾶς Δεκεμβρίου τῆς α'. ἰνδικτιῶνος τῷ ϛχθά'. ἔτους.

Digitized by Google

ZONAR. Qui monasteria extruere, ac per ea suas facultates Deo dicare volunt, illis ædificationem inchoari, nisi Episcopus loci re cognitâ potestatem fecerit, ac solennes precationes adhibuerit, nullo modo hic Canon licere decernit. Ita demum monasterium quidem absolvi, deinde vero breve fieri; & in eo tum monasterium ipsum, tum monasterio attributas possessiones describi, illudq; breve, ne quid in posterum à monasterii conditore auferri liceat, ex iis quæ in eo ipsemet consecravit, in ædibus Episcopalibus asservari jubet. Quæ etenim bona Deo quispiam per monasterium addixit, eorum sibi ipse possessionem omnem abjudicavit, ac illorum dominus esse jam desiit. Qua ratione igitur de illis quidquam ex eo tempore, ac si dominus adhuc esset, constituere poterit? Quinimo eousque Canon ab ejus monasterii administratione hominem remotum esse jubet, ut neque illum Monasterii Præfectum, nisi de Episcopi sententia, creari, nec alium ejus loco Præfectum ab eo constitui patiatur. Etenim, si quæ homini quispiam largitus est, postquam jus possessionis in alium ipsemet transtulit, amplius auferre sine causa, qui donavit, haud potest; quo jure, quæ Deo dicata sunt, rapere, atque in eorum possessionem sese rursus insinuare cuiquam licebit? De monasteriis porro extruendis, libro quoque Basilic. quarto, tit. i. cap. primo, hoc est, Novella quinta, & libro quinto tit. secundo cap. decimoquarto constitutum est.

ZΩΝΑΡ. Ο κανὼν ὅτι τὰς βυλομένας μοναστήρια συνιστᾶν καὶ ἀφιερῶν δι' αὐτῆς τὰς οἰκείας οὐσίας θεῷ κωλύει, μὴ ἄλλως διὰ παντὸς ἄρχεσθαι τῆς τοῦ μοναστηρίου οἰκοδομῆς, εἰ μὴ ὁ γνώσῃ τὸν τόπον ὁ ἐπίσκοπος καὶ ποιήσας καὶ τὴν ἐπιτρεπομένην εὐχήν. καὶ ὅτως ὁ μὲν ἀνθρίζεσθαι, βραβεῖον ἢ γίνεσθαι, καὶ ἐν ἐκείνῳ αὐτὸ τὸ μοναστήριον καταγράφεσθαι, καὶ τὰ αὐτῷ ἀνήκοντα πάντα, καὶ βραβεῖον τῇ ἐπισκοπῇ ἐναποτίθεσθαι, ὥστε μή τι δύνασθαι ἔκτοτε τὸ μοναστήριον δημόσιον ἀφαιρεῖσθαί τι τῶν πρὸς αὐτὸ ἀφιερωθέντων ἐν αὐτῷ. ὁ γὰρ τις τῷ θεῷ διὰ τῆς μονῆς ἀνατέθεικεν, ἀπεξένωσε τῆς ἐξουσίας ἑαυτὸν καὶ ἐκεῖνο κύριον αὐτῆς ἔστι. πῶς οὖν ἐπ' αὐτοῖς τι ὡς δεσπότης ἔκτοτε διατάξαι δύναται; τοσοῦτον ἢ αὐτὸν ἀπαλλοτρίοι τῆς μονῆς ὁ κανών, ὥστε οὐδὲ ἡγούμενον αὐτὸν ἐᾷ γίνεσθαι τῆς μονῆς χωρὶς γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου, οὐδὲ ἕτερον ἀνθ' ἑαυτοῦ ἡγούμενον προχειρίζεσθαι. εἰ γὰρ τὰ ἀνθρώποις δωρήματα οὐκέτι ἀναιτίως ἀφελέσθαι ὁ δωρησάμενος δύναται, πῶς τὴν δεσποτείαν τούτῳ ἐφ' ἕτερον ἀφ' ἑαυτοῦ μεταθεὶς, πῶς τὰ τῷ θεῷ ἀναπεθέμενα ὑφαρπάσῃ, καὶ αὖθις πρὸς ἑαυτὸν ὑποσπάσεται τὴν αὐτῆς κυριότητα; καὶ βιβλίον ἢ τῆς βασιλικῆς δ'. τίτ. α'. κεφάλαιον α'. ἤτοι νεαρὰ, ε'. περὶ οἰκοδομῆς μοναστηρίων διατάξει, καὶ βιβλίον ε'. τίτλου β'. κεφάλαιον ιδ'.

ARIST. *Præter Episcopi sententiam monasterium extruere nemini liceat. Illo autem scicnte, & præces peragente, extructum, unà cum iis quæ ab ipsum pertinent, in Brevi describatur, & in Episcopatu reponatur. Et ipsi etiam extructori, vel Præfecto esse, vel Præfectum constituere, præter Episcopi sententiam, ne liceat.*

ΑΡΙΣΤ. Παρὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου, μηδενὶ ἐξέστω μοναστήριον οἰκοδομεῖν· εἰδότος δὲ, καὶ εὐχὴν ποιοῦντος, ὁ κτίτωρ μὴ τῶν αὐτῷ προσφερομένων βραβείῳ ἐγγραφέσθω, καὶ τῇ ἐπισκοπῇ ἐναποτιθέσθω· καὶ οὐδὲ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου μὴ ἐξέστω τῷ κτίσματι, ἢ ἡγεμονεύειν, ἢ ἡγούμενον ποιεῖν.

CANON II.

Quoniam nonnulli se vitam monasticam subire præ se ferunt, non ut Deo purè serviant, sed ut propter habitûs honestatem pietatis opinionem consequantur, & ea ratione propriis voluptatibus liberè fruantur (solorum enim pilorum jacturâ factâ, propriis domibus assident, nullam monasticæ vitæ administrationem vel constitutionem implentes) statuit sancta Synodus, ne ullus omnino monastico habitu dignus censeatur, sine præsentia ejus qui illum debet ad obedientiam suscipere, & se principatum in illum obtenturum & ejus animæ salutis curam gesturum profiteri, qui scilicet est vir pius, & præest Monasterio, & est idoneus ad servandam animam quæ modo Deo offertur. Si quis autem deprehensus fuerit aliquem tondere, sine præsentia Præfecti, qui ipsum debet ad obedientiam suscipere, ille quidem depositioni subjiciatur, ut qui Canonibus non pareat, & monasticum ordinem bene compositum dissolvat: qui vero inordinatè & præter rationem tonsus est, in subjectionem etiam in monasterio, in quo illius loci Episcopus melius esse duxerit, tradatur. Citra judicium enim factæ & temerariæ tonsuræ monasticum quoque habitum ignominia affecerunt, &, ut Christi nomen blasphemiis appeteretur, effecerunt.

ΚΑΝΩΝ β'.

Ἐπειδή τινες τὸν μοναχὸν βίον ὑποδύεσθαι σχηματίζονται, οὐχ ἵνα θεῷ καθαρῶς δουλεύσωσιν, ἀλλ' ἵνα τῇ σεμνότητι τοῦ σχήματος δόξαν εὐλαβείας περιλάβωσι, καὶ τῶν οἰκείων ἐντεῦθεν ἡδονῶν ἄφθονον ἀπόλαυσιν· (τῶν τριχῶν γὰρ μόνην τὴν ἀποβολὴν ποιούμενοι, ἐν τοῖς οἰκείοις οἴκοις παρεδρεύουσι, μηδεμίαν τῶν μοναχῶν ἀποπληροῦντες ἀκολουθίαν ἢ κατάστασιν) ὥρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος, μηδένα τῶν ἁπάντων τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ἀξιοῦν, ἄνευ παρουσίας τοῦ ὀφείλοντος αὐτὸν εἰς ὑποταγὴν ἀναδέχεσθαι, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ ἡγεμονίαν καὶ τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας τὴν φροντίδα ἐπαγγέλλεσθαι, ἀνδρὸς ὄντος θεοφιλοῦς, καὶ μονῆς προεστηκότος, καὶ ἱκανοῦ σώζειν ψυχὰς ἀρτίως τῷ θεῷ προσαγομένας. εἰ δέ τις φωραθείη ἀποκειρόμενόν τινα χωρὶς παρουσίας τοῦ εἰς ὑποταγὴν αὐτὸν ὀφείλοντος ἀναλαμβάνειν ἡγουμένου, τὸν μὲν καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι, ὡς ἀπειθοῦντα τοῖς κανόσι, καὶ τὴν μοναδικὴν συνταξίδιον ἀκολουθοῦντα· τὸν δὲ ἀκολούθως καὶ ἀτάκτως ἀποκειρόμενον, ἐν ὑποταγῇ καὶ μοναστηρίῳ, ἐν ᾧ ἂν ὁ κτίτωρ τοῦ τόπου ἐπίσκοπος δοκιμάσῃ, φραδύνειν. αἱ γὰρ ἀκριβεῖς καὶ ὀπισθαλεῖς ἀποκειραὶ καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἠτίμωσε, καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ ὄνομα βλασφημεῖσθαι πεποιήκασιν.

BALS. Ficta pietas & evangelicis divinisque præceptis & scripturæ traditionibus valde condemnatur. Dicunt ergo patres, quòd quoniam nonnulli pietatem fingentes vitam monasticam subeunt, non propter Dei mandatum, sed ut suis voluptatibus fruantur, & ut se solo sancto habitu venditent (sedent enim, etiam postquam tonsi fuerint, in secularibus suis habitationibus) neminem oportet ab ullo ton-

ΒΑΛΣ. Ἡ ἐν ὑποκρίσει εὐλάβεια μεγάλως κατακρίνεται, καὶ διὰ εὐαγγελικῶν θείων φωνῶν, καὶ διὰ γραφικῶν παραδόσεων. φασὶν οὖν οἱ πατέρες, ὡς ἐπεί τινες εὐλάβειαν ὑποκρινόμενοι ὑπεισέρχονται τὸν μονήρη βίον, οὐ διὰ τὸ τοῦ θεοῦ ἐντολὴν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν οἰκείων ἡδονῶν, καὶ ἵνα ἀπὸ μόνου τοῦ ἁγίου σχήματος σεμνοῦνται (κάθηνται γὰρ καὶ μὴ τὴν ἀποκαρσιν εἰς τὰς κοσμικὰς κατοικίας αὐτῶν) χρεών ἐστι μηδένα πρὸς

διὰ πινὰ ἀποχειρέως, εἰ μὴ κατ' παρουσίαν τοῦ ὀφείλοντος αὐτὸν ἀναδέξασθαι ἡγουμένου, καὶ μέλλοντος καταταξαι τῇ ἀδελφότητι τοῦ μοναστηρίου αὐτοῦ. ὁ δὲ διὰ τινὰ δικαιολογίαν τοιαύτην ποιήσας ἀποκαρσιν, καθαιρείσθω· καὶ ὁ ἀποκαρεὶς εἰς ὑποταγὴν τοῦ μοναστηρίου παραδιδόσθω κατ' δοκιμασίαν τοῦ Ἐπισκόπου, ἵνα μὴ ἐκ τοῦ βλέπειν τοὺς ἀπίστους τὰ τοιαῦτα τολμήματα, βλασφημῶνται μὲν τοῦ Χριστοῦ ὄνομα, ἀτιμάζηται δὲ καὶ τὸ ἅγιον σχῆμα. καὶ ταῦτα μὲν, ὅταν τις καθ' ὑπόκρισιν ἀποκαρῇ· εἰ δὲ διὰ νόσον ἢ διὰ λύπην τοῦτο ποιήσῃ. παραχωρηθήσεται διαγωγὴν εἰς τὰ κοσμικὰ ἢ μεταχηματισθῆναι; Λύσις. οὐδαμῶς. ὁ γὰρ κανὼν καθολικῶς ἐξεφωνήθη, καὶ διὰ πάντας τοὺς ὁπωσδήποτε ἀποκειρομένους. εἴδομεν δὲ καὶ πολλοὺς εἰς τὰς τελευταίας αὐτῶν ῥοπὰς ἀναπνοὰς ἀποκαρέντας, καὶ μηδὲ εἰδότας διὰ τινὰ νόσον ὃ γινόμενον ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ὕστερον σωφρονίσαντας πολλὰ μεταχηματισθῆναι, διὰ τὴν ἄγνοιαν καὶ τινὰ ἀπὸ τῆς νόσου καταστασιν, καὶ θέλοντας εἰς τὰ κοσμικὰ διαγωγὴν, καὶ μὴ παραχωρηθέντας, ἀλλὰ καὶ ὑπομηθέντας· ἄλλους δὲ ἀσυμβάλως μεταχηματισθέντας, καὶ αὖθις εἰς τὴν πρώτην μοναδικὴν κατάστασιν καὶ ἀκρίβειαν ὑποστρέψαντας. τί δή, ὁ παραλόγως ἀποκαρεὶς, ἤτοι δίχα παρουσίας τοῦ μέλλοντος τὸν ἀναδέξασθαι ἡγούμενου, καὶ μέλλων κατ' δοκιμασίαν τοῦ ὑπισχνεῖσθαι τοῦτον πρώτως καταταγῆναι ἐν μοναστηρίῳ, ἀναγκασθήσεται συνθήκας ἑτέρας δοῦναι, καὶ ὁμολογῆσαι πρωτομὴν ἐν αὐτῷ, ἐφ' ᾧ καὶ ἔσω κυρίως λογίζεσθαι, ἢ ταύτας πρώτας ἀρνεῖσθαι; Λύσις. ὁ τοιοῦτος δοκεῖ τὰς συνθήκας δοῦναι εἰς ὃ πρώτως κατέβαινε μοναστήριον, μὴ διὰ τὴν ἀποκαρσιν δὲ ἑτέρας συνθήκας δοῦναι οὐκ ἀναγκασθήσεται. διὰ γὰρ τοῦτο, ὡς ἔοικε, καὶ εἰς πᾶσαν ἀποκαρσιν πᾶσαι αἱ ἐρωτήσεις καὶ αἱ συνθῆκαι ἐκφωνοῦνται.

A deri, nisi in præsentia præpositi, qui debet eum suscipere, & in monasterii sui fraternitatem ipsum recepturus est. Qui autem præter hanc constitutionem tonsuram fecerit, deponatur: & qui tonsus est in monasterii subjectionem tradatur, ut Episcopus melius esse judicabit; ne ex eo, quòd infideles temeraria ejusmodi facta videant, Christi quidem nomen blasphemiis appetatur, sanctus quoque habitus ignominia afficiatur. Et hæc quidem quando quis per hypocrisin tonsus fuerit: si autem propter morbum vel propter mœrorem hoc fecerit, permittetúrne ut in secularibus habitet, vel etiam pristinum habitum recipiat? Solutio. Nequaquam. B Canon enim universè loquitur, & propter omnes qui quomodocunque tondentur. Vidimus autem multos, qui ad ultimum ferè spiritum tonsi sunt, & propter morbum nesciebant quidem quid in ipsis fieret, qui cùm postea priorem vellent habitum recipere, propter ignorantiam & quòd morbo malè affecti essent, & in secularibus vitam agere, id non fuit eis permissum, sed pœna etiam affecti fuêre: alios autem, qui cum temere pristinum habitum resumpserunt rursus ad prius monasticum institutum vel inviti reversi sunt. Quid verò, qui præter rationem tonsus est, vel sine præsentia Præpositi, qui illum susceperurus est, & Episcopi arbitratu C & examinatione est nunc primùm in monasterio collocandus, cogetúrne alia pacta conventa seu vota facere, & profiteri in ipso manere, ut etiam intus esse tonsus existimetur, an ei priora sufficiant? Solutio. Is videtur in eo, in quo primùm collocatus est, monasterio pacta conventa fecisse; post tonsuram autem etiam alia pacta conventa facere non cogitur. Propterea enim, ut est verisimile, omnes interrogationes & conventa in omni tonsura proferuntur.

ΖΩΝΑΡ. Τινὲς διὰ νόσον ἴσως ἢ διὰ λύπην ἀποκειρόμενοι ἢ διὰ τινὰ τοῦ κτήτορος εἰσαχθεῖσαν αἰτίαν πάλιν ἐν τοῖς οἰκείοις οἴκοις διέτριβον, μή τι μοναχοῖς πληροῦντες ἁρμόδιον. Διὰ τοῦτο τοίνυν ὁ κανὼν τέθειται τῇ συνόδῳ ἐκπεφώνηται, κελεύων μὴ ἄλλως τινὰ ἀποκείρεσθαι μοναχὸν, εἰ μὴ παρῇ ὁ ὀφείλων αὐτὸν εἰς ὑποταγὴν ἀναδέξασθαι, καὶ τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας φροντίζειν ἐπαγγελλόμενος, ἀνὴρ δηλαδὴ μονῆς προεστὼς, ἀρετῆς ἐργάτης, ψυχὴν ἄρτι προσερχομένην θεῷ οἰκονομεῖν πρὸς σωτηρίαν δυνάμενος. εἰ δέ τις, φησὶ, φωραθῇ ἀποκείρων τινὰ, μὴ παρόντος ἡγουμένου τοῦ τοῦτον ἀναδέξασθαι μέλλοντος εἰς ὑποταγὴν, αὐτὸς μὲν καθαιρείσθω, ὡς τοὺς κτήτορας παραβαίνων, καὶ τὴν μοναχικὴν συνταξίαν ἀνατρέπων, ὁ δὲ παραλόγως καὶ μὴ κατὰ τάξιν κτητορικὴν ἀποκαρεὶς εἰς ὑποταγὴν ἐν μοναστηρίῳ παραδιδόσθω, ἐν ᾧ ἂν Ἐπίσκοπος δοκιμάσῃ. ἴσως γὰρ διὰ τοὺς ἀκρίτους καὶ ἐσφαλμένας ἀποκάρσεις τὸ μὴ μοναχικὸν σχῆμα ἠτιμῶσθαι, τὸ δὲ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ βλασφημεῖσθαι παρὰ τῶν ἀπίστων συμβαίνει, ὁρώντων μοναχοὺς ζωῆς ἀδιαφόρως καὶ ἀμελῶς· ὥσπερ δοξάζεται παρὰ πάντων ὁ κύριος, ὅπου ἐναρέτους ὁρῶσι ζωὴν τοὺς ἀναπεθημένους αὐτῷ, κατὰ τὸ, λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

ZONAR. Nonnulli, ob morbum forte aut mœrorem, aut ob eam quoque causam, quæ in Can. memoratur, detonsi, suis rursus in ædibus vitam agentes, nullam penitus D instituti monastici partem exequebantur. Propterea igitur hic Can. à Syn. promulgatus est, ejusque decreto interdictum, ne quem Monachum tonderi liceat, nisi eo præsente qui subjectum sibi habere hominem non recuset, salutémq; illius spiritualem sibi curæ futuram esse promittat, monasterii nimirum Præfecto, virtutum exercitationibus addicto, animúmq; nunc Dei investigandi studio incitatum ad salutem dirigendi perito. Quòd si quis, inquit, alicui tonsuram conferre, Præfecto, cujus ille obedientiæ mancipari debeat, non adhibito, deprehendatur, ipsum quidem quippe qui & Can. violet, & bene constitutam E monastici statûs disciplinam evertat, depositione mulctari, qui vero temere, non servatis in ea re Canonum sanctionibus, detonsus est, in monasterium, in quo mancipatus obedientiæ degat, ab Episcopo eligendum, compelli placet. Ita namq; propter eos, qui nullo adhibito judicio quamvis indigni tondentur, Monasticus quidem habitus suo honore privatus est, Christi vero nomen ab infidelibus, Monachorum liberam ac solutam vivendi rationem intuentibus, blasphematur: quemadmodum ab omnibus glorificatur Dominus, sicubi eos, qui sese ei mancipârunt, vitam cum virtute agere animadverterint; Juxta illud; Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est. F

ΑΡΙΣΤ. Εἴ τις φωραθείη ἀποκείρων τινὰ, χωρὶς παρουσίας τοῦ ὀφείλοντος αὐτὸν παραλαβεῖν εἰς ὑποταγὴν ἡγουμένου, αὐτὸς μὲν καθαιρείσθω· ὁ δὲ ἀποκαρεὶς, ἐν ὑποταγῇ καὶ μοναστηρίῳ παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου διδόσθω.

ARIST. *Si quis detondere quempiam deprehensus fuerit, non præsente, qui eum in subjectionem recepturus est, Præfecto, ille quidem deponatur: detonsus autem in subjectione etiam in monasterio ab Episcopo collocetur.*

Digitized by Google

A

Canon III.

Id quoque quod malè fit, & multo pejus deſpicatui & negligentia mandatur, correctionem oportere aſſequi judicatum eſt. Si quis ergo Monaſterii præfectus eos, qui ſibi ſubjecti ſunt, Monachos aufugientes cum multa diligentia non requirat, vel inveniens non recipiat, & conveniente lapſuique congruente medicina id, quod morbo affectum eſt, non recuperet & confirmare contendat; ſtatuit ſancta Synodus eum congregationi ſubjici. Si enim, cui animalium ratione carentium præfectura credita eſt, & gregem B *negligit, id non fert impune is cujus fidei paſtorale Chriſti pecoris imperium commiſſum eſt, & ſocordia ac negligentia eorum ſalutem venundat, quidni audacis ejus incepti pœnæ ab eo exigentur?*

Bals. Canon xxi. vii. Syn. non permittit, ut Monachi vel Monachæ monaſteria, in quibus tonſi ſunt, relinquant, & ad aliud monaſterium ſine dimiſſoriis ſuorum præfectorum literis accedant: ſed nulla eos pœna afficit. Præſens autem Canon præfectos ſegregationi ſubjicit, qui ſuos Mönachos non diligenter requirunt, nec ubicunque inventi fuerint recipiunt, nec eorum animas ab ægritudine recuperare contendunt: uſque adeo autem exigit Monachos in ſuis monaſteriis manere, ut eorum inde receſſum fugam nominaverit; quod quidem de ſervis & iis, qui cuſtodia ac vinculis tenentur, dici conſuevit. Atque lxxx. quidem Canon Carth. Syn. punit Epiſcopum, qui Monachum aliquem ex altero monaſterio alteri regioni ſubjecto in alio Clericum vel Præfectum conſtituit. Punit autem etiam ipſum Monachum: & lege ipſum. Quid autem, ſi Præfectus quærat ſuum Monachum, & ipſe aufugiat, quid fiet? Solutio. Epiſcopalibus mulctis cogetur ad monaſterium reverti, D in quo tonſus eſt, niſi fortè rationem aliquam probabilem afferat. Nota hæc propter alibi tonſos Monachos. Lege etiam ſequentem Canonem.

Zonar. Pluribus Canonum ſanctionibus, nequaquam Monachis licere monaſteriis, in quibus detonſi fuerunt, relictis ad alia ſeſe conferre, aut huc illuc errabundos vagari, decretum eſt. Sed hoc, inquit hic Canon, malè ſervatum, deteriúſque neglectum corrigimus. Ac niſi eorum, unde ſe monachi ſubducunt, monaſteriorum Præſides, multam in eis quærendis inveniendis ac recipiendis diligentiam adhibeant, morboque affectis, prout prolapſionis ratio poſtulaverit, medicinam facere, & labentes ſuſtentare ac fulcire contenderint, ſegregatione ipſos puniri jubet. Porro à Monachis, ut in ſuorum monaſteriorum ſtatione degant, tam vehementer contendit, ut illorum ab iis receſſionem fugæ nomine appellàrit: quod de ſervis, & iis qui in carceribus ac vinculis detinentur, uſurpari ſolet. Etenim ſi ratione carentium animalium paſtor aut bubulcus, qui crediti ſibi pecoris curam neglexerit, haud impune feret: quanto graviora ſupplicia ab iis, qui ratione utentium Chriſti ovium paſtores electi, ſeſe negligentes in earum ſalute curanda præbuerint, repetenda exiſtimabimus?

F

Arist. *Si quis monaſterii præfecti Monachos aufugientes non requirit & recipit & ſanat, ſegregetur.*

Κανων γ'.

Καὶ τοῦτο κακῶς θεατιζόμενον, καὶ πολὺ ἧττον προσεσόμενον ἐπιμελείᾳ καὶ ἀμελείᾳ παρεπόμενον τυχὸν ἐπιδώσει διορθώσεως. εἴ τις οὖν μονῆς προϊστάμενος τοὺς ὑπ' αὐτὸν πλανωμένους μοναχοὺς ἀποδιδράσκοντας ἢ μὴ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας ἀναζητοίη, ἢ ἐφευρίσκων οὐκ ἀναλαμβάνοιτο, καὶ τῇ προσηκούσῃ καὶ καταλλήλῳ τοῦ πταίσματος ἰατρείᾳ τὸ νενοσηκὸς ἀνακτᾶσθαι καὶ ὑπερρωννύειν ἀγωνίζοιτο, τοῦτον ὤφειλεν ἡ ἁγία σύνοδος ἀφορισμῷ ὑποκεῖσθαι. εἰ γὰρ ὁ ζώων ἀλόγων πλὴν προστασίαν ἐγχειριζόμενος, καὶ τῆς ποιμνίου καταμελῶν, οὐκ ἀτιμώρητος καταλιμπάνεται· πῶς Χριστοῦ ἀρεμμάτων τὴν ποιμαντικὴν ἀρχὴν καταπιστευθεὶς, καὶ ῥᾳστώνῃ καὶ ῥᾳθυμίᾳ τὴν αὐτῶν σωτηρίαν ἀπεμπολῶν, πῶς ἂν δίκας τοῦ τολμήματος εἰσπραχθήσεται;

ΒΑΛΣ. Ὁ μὲν κανὼν ξ'. συνόδου δὲ τοὺς χωρὶς καταλιμπάνειν μοναχοὺς ἢ μοναστρίας τὰς ἐν αἷς ἀπεκάρησαν μονὰς, καὶ εἰς ἕτερον ἀπέρχεσθαι μοναστήριον, ἄνευ ἀπολυτικῶν γραφῶν τῶν ἡγουμένων αὐτῶν· πλὴν ἐπιμορφοῦται τούτους. ὁ δὲ παρὼν κανὼν ἀφορισμῷ καθυποβάλλει τοὺς ἡγουμένους τοὺς μὴ μετὰ C σπουδῆς ζητοῦντας τοὺς ὑπ' αὐτοὺς μοναχοὺς, μηδὲ ἀναλαμβάνοντας ὁπουδήποτε φερομένους, μήτε μὴν ἀνακτωμένους τὰ ψυχικὰ τούτων ἀῤῥωστήματα· τοσοῦτον δὲ τοὺς μοναχοὺς ἀπαιτεῖ φερομένους ταῖς ἰδίαις μοναῖς, ὡς πλὴν ἐκβάσεως αὐτῆς ἀναχώρησιν ἀπόδρασιν ὀνομάσαι, ὅθεν δηλονότι καὶ τοὺς ἐν εἱρκταῖς ἢ δεσμοῖς κατεχομένους εἰώθασι λέγειν. ὁ μέντοι πρ'. κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου τιμωρεῖται Ἐπίσκοπον, ἢ ἐκκλησίασμά τινα ἀπὸ ἑτέρας μονῆς ἑτέρᾳ ἐνορίᾳ ὑποκειμένης εἰς ἑτέραν, κληρικὸν ἢ ἡγούμενον. κωλύει δὲ καὶ αὐτὸν μοναχὸν καὶ ἀναγνῶναι τοῦτον. τί δὲ τῷ καθηγουμένῳ ἀναζητοῦντι. οἰκεῖον μοναχὸν, ἐὰν αὐτὸς ἀποδυσαιτῇ, πῶς ἡμύσει; Λύσις. δι' ὑποσκοπῆς ὑπτιμίων ἀναλαμβάνοιτο ὑποστρέψαι εἰς ἰδίαν ἀπεκάρη μονὴν, εἰ μήπω λέγοι τι δύλογον. σημείωσαι τοῦτο περὶ τῶν ξεναγειτῶν μοναχῶν. ἀναγνωστὸν καὶ ὑπόνοια κανόνα.

ΖΩΝΑΡ. Κανόνες διάφοροι ὥρισε, μὴ δύνασθαι τοὺς μοναχοὺς τοὺς ἐν οἷς ἀπεκάρησαν, μοναστήρια καταλιμπάνοντας ἐν ἄλλαις ἀπάναις μοναῖς, ἢ τῇδε κἀκεῖσε περιπλανᾶσθαι. Ἀλλὰ τοῦτο, φησὶν ὁ κανὼν οὗτος, κακῶς θεατιζόμενον, χείρονος δὲ προσωφόμενον διορθούμεθα. καὶ εἰ μὴ οἱ τῆς μονῆς προϊστάμενοι, ἀφ' ὧν ὑποχωροῦσιν οἱ μοναχοὶ, πολλὴν ἐπιμέλειαν ποιοῦνται εἰς τὸ ἀναζητῆσαι καὶ διερεύνησιν αὐτῶν τὸ ἀναλαμβάνεσθαι; καὶ ἀγωνίζοιντο καταλλήλως τῷ πταίσματι θεραπεύειν τὴν νόσον, καὶ ἀποδοῦναι ἀνακτᾶσθαι αὐτὸν καὶ ὑπερρωννύειν, ἀφορίζεσθαι κελεύει αὐτούς. τοσοῦτον δὲ τοὺς μοναχοὺς ἀπαιτεῖ φερομένους ταῖς μοναῖς, ὡς πλὴν ἐκβάσεως αὐτῆς ἀναχώρησιν ἀπόδρασιν ὀνομάσαι, ὅθεν δηλονότι καὶ τοὺς ἐν εἱρκταῖς ἢ καὶ δεσμοῖς κατεχομένους εἰώθασι λέγεσθαι. εἰ γὰρ ὁ ζώων ἀλόγων ποιμὴν ἢ βουκόλος, πῶς ὑπ' αὐτὸν ἡμομμένων κεκλαμένων, οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται, πόσῳ μᾶλλον δίκας δώσουσιν οἱ τῆς λογικῆς τῶν Χριστοῦ ἀρεμμάτων τὴν ποιμαντικὴν ἐγχειριζόντες, καὶ ῥᾳθυμίᾳ περὶ τὴν τούτων σωτηρίαν ἀπιδόμενοι;

ΑΡΙΣΤ. Εἴ τις ἡγούμενος τοὺς ἀποδιδράσκοντας μοναχοὺς μὴ ἀναζητοίη καὶ ἀναλαμβάνοι καὶ ἰατρεύοι, ἀφοριζέσθω.

ΚΑΝΩΝ

A

ΚΑΝΩΝ δ'.

Πολυτρόπως ὁ πονηρὸς τοῦ μοναχικοῦ σχήματος τὸ σεβάσμιον ἐπονείδιστον θεῖναι κατηγωνίσατο, καὶ πολλῷ μᾶλλον εἰς τοῦτο συνῆλθε τῷ τῆς προκαλαχρύσης αἱρέσεως καιρόν. τὰς γὰρ ἰδίας μονὰς τῇ ἀνάγκῃ τῆς αἱρέσεως οἱ μονάζοντες καταλιμπάνοντες, οἱ μὲν εἰς ἑτέρας, οἱ δὲ εἰς κοσμικῶν ἀνδρῶν μετέπιπτον καταγώγια. ἀλλὰ γὰρ, ὅπερ αὐτοῖς δι' εὐλάβειαν τότε προτιμώμενον μακαρισμὸν ἀπέφαινεν, εἰς ἔπαινον ἄλογον μεταπεσὸν, καταγέλωτας παρέσχετο. παντάχου γὰρ νῦν τῆς εὐσεβείας ἐκπεπλωμένης, καὶ σκανδάλων τῆς ἐκκλησίας ἀπηλλαγμένης, ἔνιοι τῶν οἰκείων μοναστηρίων ἀποφοιτῶντες, καὶ καθάπερ τι ῥεῦμα δυσκατέχιστον ὧδε κἀκεῖσε μεταγιζόμενοί τε καὶ μεταῤῥέοντες, πολλῆς μὲν πλημμυρίδος τῆς ἀκοσμίας τὰ μοναστήρια, πολλὴν δὲ τὴν ἀταξίαν ἑαυτοῖς συνεφορμίζουσι, καὶ τῆς ὑποταγῆς τὸ σεμνὸν ἀφανοῦσί τε καὶ καταλυμαίνονται. ἀλλὰ τούτων τὸ ἄστατον τῆς ὁρμῆς καὶ ἀνυπότακτον ἡ ἁγία Συνόδος ἀνακόψασα, ὥρισεν, ἵνα εἴτις μοναχὸς τῆς ἰδίας ἀποστάσας μονῆς εἰς ἕτερον μεταπέσῃ μοναστήριον, ἢ εἰς κοσμικὴν εἰσοικίσῃ καταγώγιον· αὐτός τε, καὶ ὁ τοῦτον ὑποδεξάμενος, ἀφωρισμένος εἴη, ἕως ἂν ὁ ἀποφυγὼν ἐπανέλθῃ, ἐξ ἧς κακῶς ἐξέπεσε μονῆς, εἰ μήτοι γε ὁ ἐπίσκοπός τινας τῶν μοναχῶν, διὰ εὐλάβειαν καὶ βίου σεμνότητα μαρτυρουμένους, εἰς ἕτερον μοναστήριον διὰ κάλλος τῆς μονῆς θελήσῃ μεταθέσθαι, ἢ εἰς κοσμικὴν οἰκίαν διὰ σωτηρίαν τῶν ἐνοικούντων δυνάμενος καταστῆσαι, ἢ ἀλλαχόσε εὐδοκήσῃ διατῆσαι· τοῦτο, ἔπι τοὺς ὑποδεχομένους, ἔπι τοὺς μοναχοὺς ὑποδίκους ποιεῖ.

B

ΒΑΛΣ. Τὰ διὰ τὴν κακίαν καὶ τὴν ἐπίθεσιν τῶν εἰκονομάχων συμπεσόντα δεινὰ τοῖς μοναχοῖς, ἐπονείδιστον ἀπεργάσατο τὸ μοναχικὸν σεβάσμιον σχῆμα, φησὶν ὁ κανών. κατέλιπον γὰρ τὰς ἰδίας μονὰς οἱ μονάζοντες, διὰ τὴν τῶν αἱρετικῶν ἀπειλήν· καὶ οἱ μὲν, εἰς ἕτερον μετέπεσον μοναστήριον· οἱ δὲ, εἰς κοσμικὰ κατέλυσαν καταγώγια. καὶ τότε μὲν ἀνδιάπτωτον ὑπῆρχε τὸ γλιχόμενον, κατέπιπτε δὲ τοῦτο εἰς γέλωτα τοῖς πολλοῖς. παιδείσης γὰρ τῆς ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ τῶν Χριστιανῶν ἀπειλῆς, διὰ τὸ ὑφαπλωθῆναι τὴν ὀρθοδοξίαν, τινὲς τῶν μοναχῶν ἀνερυθριάστως τολμῶσι ποιεῖν ἅπερ διὰ τὴν ἀνάγκην ἀκινδύνως ἐγίνοντο πάλαι. τῷ τοι καὶ ὑποχωρεῖν ἐκ τῶν οἰκείων ἀποκάρσεων, καὶ πάλιν ταῖς πόλεσι μὴ λαϊκῆς διαπείσθαι συνήθειαν, ἀναιδῶς φασιζόμενοι καὶ πρὸς τὸ τοὺς αὐτῶν μοναχοὺς τοιαῦτα πολλὰ γίνεσθαι. καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἀνυποταξίας κατηγορεῖ τοὺς μοναχοὺς, καὶ τὸ καθίστασιν τὰ μοναστήρια λυμαίνεσθαι, ὥρισεν ἀφωρισμένους εἶναι, τόν τε ἀπὸ τῆς ἐν ᾗ ἀπετάξατο μονῆς ἀποδιδράσκοντα μοναχὸν, καὶ εἰς ἕτερον δεχθέντα μοναστήριον, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ τὸν δεξάμενον ἡγούμενον, ἕως ἂν ὁ ἀποφυγὼν μοναχὸς ὑποστρέψῃ εἰς τὴν οἰκείαν μονήν. καὶ ταῦτα μὲν, ὅταν τοιοῦτόν τι συμβαίνῃ χωρὶς ἐπισκοπικῆς εἰδήσεως. εἰ δ' ὁ τῆς χώρας Ἐπίσκοπος καταγνοίη, τὴν δὲ (τυχὸν) τοῦ μονῆς μὴ ἔχειν μοναχὸς εὐλαβεῖς, ἱκανοὺς ἐκ τῶν οἰκείων πράξεων καὶ ἄλλως πρὸς σωτηρίαν μεταγαγεῖν, καὶ δοκιμάσῃ συμφέρον εἶναι μετενεχθῆναι τὸν τ. μοναχὸν ἀφ' ἧς ἀπεκάρη μονῆς εἰς ἑτέραν, ἢ ἐγκαταστῆσαι εἰς κοσμικὰς οἰκίας οἰκονόμους, διὰ σωτηρίαν τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ, ἢ καὶ ἀλλαχοῦ που διατῆσαι γνώσεται τοῦτο ἀπαρεμποδίστως· μήτε τῶν μοναχῶν μήτε τῶν ὑποδεχομένων αὐτοὺς ὀφλόντων ὅλως προκριμάτων. τούτων δὲ τοιούτων ἐχόντων, εἰπόν τινες ἐναντιοῦσθαι ταῦτα τοῖς ὑπὸ τῶν ρ'. κανόνος τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, καὶ διορίζομένοις τοιοῦτόν τι ποιοῦντα δίκαιον, καὶ ὑποδεχόμενον, ἀπὸ ἀλλοτρίου μοναστηρίου

C

D

E

F

Canon IIII.

Multis modis Malignus ille monasticum venerabilem habitum probrosum efficere contendit, & magnum ad eam rem auxilium invenit ejus quæ præcessit hæresis tempus. Propria enim monasteria, hæresis vi coacti, relinquentes Monachi, hi quidem ad alia, illi vero etiam ad secularium virorum habitacula se transferebant. Verum enimvero, quod tunc ab illis propter pietatem factum eos laudandos beandosque efficiebat, in mores à ratione alienos conversum, eos jure deridendos efficit. Cum enim pietas ac religio nunc sit simplex, & ab Ecclesiæ scandalis & offensionibus aliena, quidam adhuc è suis monasteriis excedentes, & tanquam fluentum aliquod, quod cohiberi non potest, nunc huc nunc illuc se conferentes & confluentes, monasteria quidem multo dedecore & deformitate replent, multam secum confusionem petulantiamq; afferunt, obedientiæque honestatem convellunt ac perdunt. Sed eorum instabilem & non ferendam appetitionem resecans sancta Synodus, constituit, ut si quis Monachus à proprio aufugiens monasterio, vel se in aliud monasterium conferat, vel in secularem habitationem ingrediatur; ipse, & qui eum suscepit, segregatus sit, donec qui aufugit, in illud monasterium, à quo improbe recesserat, revertatur. Sed si Episcopus quidem, de nonnullorum Monachorum pietate & vitæ probitate testimonium ferens, in aliud monasterium ad ejus constitutionem eos transferre voluerit, vel in domum secularem, ad eorum qui inhabitant salutem, traducere censuerit, vel in quovis alio loco præponendos putârit hoc, neque eos qui suscipiunt, nec ipsos Monachos obnoxios reddet.

Bals. Quæ propter Iconomachorum improbitatem & insultum mala Monachis accederant, monasticum venerandum habitum probrosum effecerunt, ut inquit canon. Monachi enim propria monasteria reliquerunt, propter minas Hæreticorum: & alii quidem se in alia monasteria contulerunt: alii vero in mundanis habitaculis vitam egerunt. Et tunc quidem, quod ab eis fiebat, erat ab omni culpa & reprehensione alienum: evasit autem hoc postea multis ridiculum. Cùm enim cessaverint minæ quæ in Christianos intentabantur propter persecutionem, eo quod orthodoxa sententia sit simplex & aperta; quidam tamen Monachi audent absque ullo pudore ea facere, quæ propter necessitatem ab aliquibus securè fiebant. Quo fit, ut & â propriis tonsuræ locis recedant, & in civitatibus cum laicis versari non erubescant; hoc prætextu utentes, quod à Monachis, qui eos præcesserunt, multa ejusmodi facta sint. Et quoniam hoc Monachorum inobedientiam arguit, & monasteriorum constitutionem evertit, statuit Synodus, tam eum qui à monasterio in quo constitutus est aufugit, & in altero monasterio susceptus est, quam ipsum etiam Præfectum, qui eum suscepit segregatos esse, donec Monachus qui aufugit ad proprium monasterium revertatur. Et hæc quidem quando absque Episcopali scientia aliquid hujusmodi factum sit. Si autem ejus regionis Episcopus intellexerit; hoc (verbi gratia) monasterium pios & religiosos Monachos non habere, nec propriis actionibus aptos ut ad salutem alios traducant, & utile esse judicaverit, ut hic videlicet Monachus à monasterio, in quo tonsus est, in aliud transferatur, vel etiam ad secularis domus administrationem propter eorum qui in ipsa habitant salutem, collocetur, vel aliquo alio in loco præficiatur, hoc fiet sine ullo impedimento: utpote cum nec Monachis, nec iis qui illos suscipiunt, debeat ullum præjudicium afferri. Hæc cum ita se habeant, dixerunt quidam hæc adversari iis quæ lxxx. can. Carth. Syn. statuta sunt, quibus cavetur, ut qui tale quid facit Epi-

Digitized by Google

ſcopus,& Monachum ex alieno monaſterio ſuſcipit, & ipſum vel Clericum vel Præfectum facit, à cæterorum fratrum communione ſeparetur,&ſit proprii populi communione contentus: Monachus autem nec ſit Clericus nec Præfectus. Sed non ſunt, ut mihi videtur, contraria. Ille enim canon punit Epiſcopum, qui quemcunque Monachum ex aliena regione ſuſcipit, & eum vel Clericum facit, vel monaſterio quod ad ſe pertinet præficit, ſine prioris ipſius Epiſcopi ſcientia. Similiter Monachum quoque punit. Hic autem præſens canon permittit Epiſcopo, ut ex duobus tantum ad ſe pertinentibus monaſteriis faciat Monachorum tranſlationes, prout ei viſum fuerit. Scias autem, quod tempore Patriarchæ domini Lucæ ſynodale decretum factum eſt, ut ſine præjudicio conſtituantur Præfecti in monaſteriis Patriarchæ regioni ſubjectis, quæ non habent Monachos idoneos ut præſint, ex altero monaſterio quod eſt ejuſdem regionis: etiamſi ſtatuta eorum caveant, ne qui in externo monaſterio tonſus eſt, fiat eorum Præfectus. Quod autem à canone definitum eſt, ut in ſeculari domo, vel in aliquo alio loco, Monachus virtute præditus, qui quidem ei ſubjectus eſt, ad eorum qui ibi ſunt ſalutem, ab Epiſcopo collocetur, ne novum tibi videatur. Sacris enim & divinis Canonibus ſolius animæ hominum ſalutis cura eſt, & nullius alius. Qui ergo vitam ex Dei præceptis inſtituit, à loco non lædetur: ſed & eis qui unà ſunt admodum proderit. Quidni ergo fiet ex canone? Propter hanc enim cauſam ipſe quoque ſanctiſſimus Patriarcha dominus Lucas permiſit Monacho & Sacerdoti illi domino Macario Hieroſolymitano perpetuo verſari cum beatæ memoriæ imprimis nobiliſſimo Logotheta curſus domino Michaële Agiotheodorito, & una cum eo in præſidio verſari, & ſcribarum officio fungi. Nota ergo, quod ſuaſione & probatione Epiſcopali, multo autem magis regia, & Monachi & Clerici ſine præjudicio facient, quæ iis præmiſſa fuerit, cujuſmodicunque ea ſint.

μοναχὸν, καὶ ποιοῦντα αὐτὸν κληρικὸν ἢ καθηγούμενον, ἀπὸ τῆς τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν κοινωνίας χωρίζεσθαι· καὶ τῇ τοῦ ἰδίου λαοῦ κοινωνίᾳ ἀρκεῖσθαι· ὁ δὲ μοναχὸν μηδὲ κληρικὸν εἶναι μηδὲ καθηγούμενον. Ἀλλ' οὐκ εἰσὶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἐναντία. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ὁ κανὼν κωλύει τὸν Ἐπίσκοπον τὸν ἀπὸ ἀλλοτρίας ἐνορίας δεχόμενον οἱονδήποτε μοναχὸν, καὶ καθιστῶντα τοῦτον πρὸς κλήρωσιν ἢ ἡγούμενον μονῆς ἀφαιρεθέντος αὐτοῦ, χωρὶς εἰδήσεως τοῦ προτέρου Ἐπισκόπου αὐτοῦ. ὡσαύτως πυνθάνεται καὶ τὸν μοναχὸν, ὁ δὲ πάντων ἐγχωρεῖ τῷ Ἐπισκόπῳ, ἀπὸ τῶν δύο ἀφαιρεθησῶν αὐτῷ μεταθέσεως ποιεῖν μοναχῶν κ.τ.λ. ὃ δόξαν τούτῳ. γίνωσκε δὲ, ὅτι γέγονε καὶ σημείωμα συνοδικὸν ὑπὸ τῆς ἐφημερείας τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Λουκᾶ, χάριν τοῦ ἀποκριματικῶς καθηρημένου εἰς μοναστήρια ὑποκείμενα τῇ ἐνορίᾳ τοῦ πατριάρχου, μὴ ἔχοντα ἡγουμένους εἰς προεστάναι μοναχοὺς, ἀπὸ ἑτέρας μονῆς ἔσης ἐκ τῆς αὐτῆς ἐνορίας, κἂν τὰ τυπικὰ τούτων διορίζοντα ξενοκρινεῖσθαι μὴ γίνεσθαι καθηρημένον. Ὃ μήτοι γοῦν τοῦ ἡγούμενον διορισθῆναι δεῖ ὃ καταζητεῖται εἰς κοσμικὸν καταγώγιον ἢ ἄλλο τοῦ δὲ Ἐπίσκοπον μοναχόν τινα ἐνάρετον, ὑποκείμενον αὐτῷ, διὰ ψυχικὴν σωτηρίαν τῶν ἐν αὐτῇ, μὴ δόξῃ σοι καινόν. τοῖς γὰρ ἱεροῖς καὶ θείοις κανόσι μόνης τῆς ψυχικῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας ἐμέλησε, καὶ ἑτέρᾳ πρόνοια οὐδενός. ὁ γοῦν κύριος θεὸν ἀναφερόμενον, ἀπὸ τοῦ τόπου οὐ βλαβήσεται· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκεῖ αὐτῷ ὠφελήσει τὰ μέγιστα. ἵνα τί γοῦν οὐ χρήσεται κύριος καὶ κανόνα; διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ αὐτὸς ἁγιώτατος πατριάρχης κυρὸς Λουκᾶς ἐπέτρεψε τῷ μοναχῷ καὶ ἱερεῖ ἐκείνῳ κυρῷ Μακαρίῳ τῷ Ἱεροσολυμίτῃ διηνεκῶς μετὰ τοῦ μακαρίτου θεολογωβελλισιμοτάτου καὶ λογοθέτου τοῦ δρόμου κυροῦ Μιχαὴλ τοῦ Ἀγιοθεοδωρείτου, καὶ συνταξιδεύειν μετ' αὐτοῦ, καὶ τὰ τῆς γραμματικῆς ἐνεργεῖν. σημειωσαι οὖν, ὅτι κατὰ θεσμοὺς καὶ δοκιμασίαν ὑποκοπικὴν, πολλῷ μᾶλλον κατὰ βασιλικὴν, καὶ μοναχοὶ καὶ κληρικοὶ ἀποκειματικῶς ἐνεργήσουσι τὰ τούτοις ὑποκείμενα, οἷα ἂν καὶ ὦσιν.

Zonar. Quo tempore hæreſis Iconomachorum regnabat, cum omnes alii, qui ſacras imagines colerent, tum in primis Monachi, conquiſiti, ac in eos præcipuè pœnis ſævitum eſt. Proinde ſuis monaſteriis relictis, vel in alia ſeſe monaſteria deliteſcendi cauſa contulerunt, vel ad privatorum quoq; ædes ac domicilia deflexerunt. Sed hoc factum, tunc quidem, inquiunt Synodi Patres, & rei honeſtate & temporis opportunitate beatos homines efficiebat: nunc vero abſque ratione conſilioque uſitatum, omnium irriſione haud immerito excipitur. Jam enim hereſis tempeſtate ſedata ſuaq; pietati reddita libertate, adhuc tamen è monaſteriis ſe ſubducentes, inſtar fluenti quod conſiſtere ac contineri non poſſit, ſeſe huc illuc elutriant & effundunt, ac monaſteria multo dedecore ac deformitate complent. Ad monaſteriorum quippe honeſtatem ac decus pertinet, ut in ſua ſtatione eorum alumni quiete degant, neq; perpetuo huc illuc vagi & incerti ferantur. Multum vero ſecum petulantiæ, inquit, adducunt, hoc eſt, petulanter agentes monaſteriis inferunt. Verum jucundam illis eam eſſe petulantiam, verbo κωμάζειν uſurpato voluit indicare. Eſt namque κωμάζειν, vinum, adhibito tibiarum ac citharæ ſono & cantibus, bibere. Quemadmodum igitur illi, inquiunt, hoc pacto bibentes lætantur: ita iſtis quoque ignominia eſt voluptati. Obedientiæ præterea honeſtatem omnem diſtrahunt, atque diſperdunt. Cum enim ex univerſa fratrum multitudine unum quaſi corpus efficiatur, ac illius ex obedientia honeſtas omnis ac ſplendor exiſtat, quicunque ab illa deſciſcunt, ſplendorem illum omnem honeſtatemque diripiunt, univerſumque corpus ſocietatis lædunt. Propterea quicunque, inquiunt, è ſuis monaſteriis aufugerint, ſive in alia monaſteria incidant, ſive ſecularibus ſeſe habitaculis immiſerint, tam ipſos, quam eos à quibus recepti fuerint, donec ad ſua monaſteria qui fugerant revertantur, ſancta Synodus ſegregatos eſſe decernit. Quod ſi ejus loci Epiſcopus nonnullos è Monachorum

ΖΩΝΑΡ. Τῆς τῶν εἰκονομάχων ὑπερεστώσης αἱρέσεως καὶ πάντες μὲν οἱ τῶν σεπτῶν εἰκόνων θεομισηταὶ καὶ ἐζητοῦντο ἐκολάζοντο, πολλῷ δὲ πλέον οἱ μοναχοί. διὸ καταλιμπάνοντες τὰ ἑαυτῶν μοναστήρια, ἢ εἰς ἕτερας ἀπεσθμὰς μονὰς, ἐκεῖσε κρυπτόμενοι, ἢ καὶ εἰς κοσμικὰς οἰκίας μετεπίπτον. Ἀλλὰ τοῦτό, φασιν οἱ τῆς συνόδου πατέρες, μακρείου μὲν τότε ἐποίει, καλῶς νενόμισται καὶ κατὰ καιρόν· νυνὶ δὲ εἰς ἔθος νενόμισται ἄλογον, καταγελᾶσθαι τοὺς πάσχοντας αὐτὸ τιθησι. τὸ γὰρ αἱρέσεως ἀπαλλάττεσθαι, καὶ τὸ εὐσεβείας παῤῥησίαν λαβέσθαι, καὶ πάλιν τὸ οἰκείων ὑποχωρεῖν μονῶν, οὐδὲ κατὰ μικρὸν μεταβάλλονται, καθάπερ τι ῥεῦμα μὴ δυνάμενον καταχεῖσθαι, καὶ μεταῤῥέουσι, καὶ πολλῆς ἀκοσμίας πληροῦσι τὰ μοναστήρια. κόσμος γάρ ἐστι τῶν μονῶν τὰ τοὺς ζοφίμους αὐτῶν ἐν ἡσυχίᾳ διάγειν, καὶ σεμνὴν αὐτὰς, μηδὲ συνεχῶς φοιτᾶν. πολλῷ δὲ τὸ αἰσχίστως ἑαυτοὺς συμπομπάζουσι, τυτίσιν αἰσχίστως εἰσφέρουσιν. ἵνα γὰρ δείξῃ τις, ἡδέως αὐτοὺς φησὶ τὴν ἀταξίαν διακεῖσθαι, τῇ λέξει τὸ κωμάζειν ἐχρήσατο. κωμάζειν γάρ ἐστι τὸ μετ' αὐλῶν καὶ κιθάρας καὶ ᾠδῶν πίνειν. ὡς γοῦν οἱ οὕτω πίνοντες ἥδονται, καὶ ὅμοιον τρόπον, φασὶ, καὶ οὗτοι σφὰς τὴν ἀτιμίαν ἡδέως διακεῖνται, καὶ τῆς ὑποταγῆς τὸ σεμνὸν διασώσωσι καὶ καταλυμαίνονται. ἓν γὰρ σῶμα τῆς ἀδελφότητος ὄντος, τῆς ὑποταγῆς σεμνότης καὶ καύχημα, οἱ ἐκ ταύτης ἀποῤῥηγνύμενοι διασώσουσι τὸ σεμνεῖον αὐτῶν καὶ εἰς λύμην τοῦ ὅλου σώματος γίνονται. διὸ, φασιν, ὥρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος, τοὺς τῶν ἰδίων μονῶν ἐκδιδράσκοντας, κἂν εἰς ἕτερα μεταπέσωσι μοναστήρια, κἂν εἰς κοσμικὰ εἰσκωμάσωσι καταγώγια, κἀκείνους καὶ τοὺς ὑποδεξαμένους αὐτοὺς ἀφωρισμένους εἶναι, ἕως ἂν ἐπανέλθωσιν οἱ ἀποφυγόντες εἰς τὰ οἰκεῖα μοναστήρια. εἰ δὲ ὁ κύριος χώρας Ἐπίσκοπος τινὰς τῶν μοναχῶν

Digitized by Google

ἐπ' ἀρετῇ μαρτυρουμένους συνίδῃ εἰς ἕτερον μονὴν ὅπῃ καλασῴ αὐτῆς καὶ ὠφελείᾳ τῇ ἐν αὐτῇ μεταγαγεῖν, ἢ καὶ εἰς κοσμικὴν οἰκίαν δοκιμάσῃ καλασῆσαι, ἢ ἀλλοχόσε εὐδοκήσῃ ὑπῆσαι, οὔτε οἱ μοναχοὶ, οἱ ὕστερον μεταπεμφθέντες, οὔτε οἱ τούτοις δεχόμενοι, τῇ ἀφορισμῷ ὑποκείσονται.

A numero ſpectatæ virtutis, ut in aliud monaſterium ad res monaſterii conſtituendas, quique in eo degunt juvandos, tranſcribere, aut in hominis privati cujuſpiam domicilio conſtituere, aut ubivis demum collocare opportunum exiſtimaverit, nec Monachos, quibus ea mutandæ ſedis cauſa fuerit, nec qui eoſdem receperint, pœna illa ſegregationis afficiet.

ΑΡΙΣΤ. Εἴ τις μοναχὸς τὸ ἰδίας ἀποδράσας μονῆς, ἢ εἰς ἕτερον μεταπέσοι μοναστήριον, ἢ εἰς κοσμικὴν εἴσκομιδὸν καλαγώγιον, αὐτός τε, καὶ ὁ ὑποδεξάμενος, ἀφορίζέσθω, ἕως ἐπανέλθοι. ὁ δὲ παρ' ἐπισκόπου ὁποδήποτε καλασεὶς, ἀναιτίατος.

B

ARIST. *Si quis Monachus, proprio relicto monaſterio, ſive ad aliud monaſterium tranſmigraverit, ſive in ſeculare habitaculum petulanter ſe contulerit, ſegregetur tam ipſe, quam qui ipſum ſuſcepit, uſque dum reverſus fuerit. Qui vero ab Epiſcopo quocunque loco conſtitutus eſt, culpa vacat.*

ΚΑΝΩΝ. ε'.

Τὰς ἀκρίτους καὶ ἀδοκιμάστους ἀποταγὰς ὅτι πολὺ τῷ μοναχικῷ συνταξίδῳ λυμαινομένας εὑρίσκομεν. εὐκόλως γάρ τινες εἰς τὸν μονήρη βίον ἑαυτοὺς ἐπιῤῥίπτοντες, καὶ πρὸς ὃ τραχὺ καὶ ἐπίπονον καὶ ὀλιγωροῦντες τῆς ἀσκήσεως, ὅτι τὸν φιλόσαρκον καὶ ἡδονικὸν βίον ἀθλίως πάλιν ἐπαναστρέφουσιν. ὥρισεν οὖν ἡ ἁγία σύνοδος, μηδένα τῷ μοναχικῷ καταξιοῦσθαι σχήματος, πρὶν ἂν ὁ τῆς ἡλικίας χρόνος εἰς πεῖραν αὐτοῖς ἀφεθεὶς, δοκίμους αὐτοὺς καὶ ἀξίους τῆς τηλικαύτης βιοτῆς ἐπιδείξῃ. καὶ τοῦτο κρατεῖν πάντῃ τρόπῳ παρεκελεύσατο, πλὴν εἰ μήπω τις βαρεῖα περιπεσοῦσα νόσος, ἢ χρόνον ἀναγκάσῃ συγκαλυῦαι τῆς δοκιμασίας, ἢ εἰ μή πω τις εἴη ἀνὴρ εὐλαβὴς, καὶ ἐν τῷ κοσμικῷ βίῳ μοναχικὸν βίον ἐν τῷ κοσμικῷ σχήματι. ὅτι γὰρ τοῦ τοιούτου ἀνδρὸς εἰς ἀπόπειραν πάντως καὶ ὁ ἐξαμηνιαῖος ἀρκέσει χρόνος. εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα διαφερόξεται, ἐν μὲν ἡγούμενον τῆς ἡγουμενείας ἐκπίπτοντα, παιδείᾳ τῆς ἀταξίας τῷ ἐν ὑποταγῇ διαγωγῷ ἐφυείσῃ· ἐν δὲ μοναστήρια ἐν ἑτέρᾳ μονῇ τῷ μοναχικῷ ἀκρίβειαν φυλατθέσῃ παραδίδοσθαι.

CANON V.

Quæ temerè & ſine judicio ac probatione fiunt renunciationes, bono monaſtico ordini magnum afferre incommodum invenimus. In monaſticam enim vitam ſe facile injicientes nonnulli, & ad aſperam & laborioſam exercitationem ſe ſegniter gerentes, ad carnalem & voluptariam vitam rurſus miſerè revertuntur. Propterea ergo ſtatuit ſancta Synodus, ut monaſtico habitu dignè nulli putentur, priuſquam triennii tempus ad experientiam eis relictum probatos eos eſſe & tali vita dignos oſtenderit. Et hoc omni modo obſervari præcepit, præterquam ſi gravis aliquis morbus incidens probationis tempora contrahi coegerit: vel niſi quis alicunde vir religioſus ſit, & vitam monaſticam in habitu ſeculari peragat. Tali enim viro ad abſolutam experientiam tempus ſemeſtre ſufficiet. Si quis autem præter hæc fecerit, Præfectus quidem præfectura excidens perperam obſervati ordinis correctionem, in obedientia & ſubjectione converſationem, inveniat: qui eſt autem in alio monaſterio Monachus, alii monaſterio tradatur, quod monaſticam diſciplinam accurate perfecteque obſervet.

ΒΑΛΣ. Πολλάκις τινὲς, φασὶν οἱ πατέρες, διὰ θλῖψιν, ἢ ἑτέραν ὀλιγωρίαν τινὰ, τὸν μονήρη βίον προπετῶς ὑποδυόμενοι, καὶ μὴ δυνάμενοι καρτερῆσαι τὸ ἔπιπονον τῆς ἀσκήσεως, μεταμέλονται, καὶ πρὸς τὴν προτέραν κοσμικὴν διαγωγὴν κακῶς ὑποστρέφουσιν. ὥρισαν οὖν, μηδένα καταξιοῦσθαι τοῦ μοναχικοῦ σχήματος πρὸ δοκιμασίας καὶ κατηξιάσεως τῆς διαγωγῆς τοῦ ζητουμένου. ἀλλὰ δεῖ τριετίαν δοκιμάζεσθαι, καὶ ὕστερον λαμβάνειν τὸ μοναχικὸν σχῆμα. τοῦτο γὰρ ἔστιν εὑρεῖν, αὐτός τε διὰ τὴν ὀλιγωρίαν οὐ μεταμεληθήσεται, ἀλλ' ὁλοψύχως τὸ μοναχικὸν ἀναδέξεται σχῆμα· καὶ εἰ μὲν ἀπαρέσκει, ἀποκριματίκως ἀναχωρήσει ἀπὸ τῆς μονῆς, καὶ πρὸς τὸν κοσμικὸν ὑποστρέψει βίον. καὶ ὁ καθηγούμενος, ἀπόπειραν λαβὼν ἀκριβῆ διὰ τοσούτου χρόνου τοῦ τότε ἀναστροφῆς, ἕν ἐκ τῶν δύο προέλῃ, δηλονότι ἢ ἀποκείρῃ αὐτὸν ὡς ἄξιον, ἢ ὑποστρέψῃ ὑποχωρῆσαι ὡς ἀδόκιμον· τοῦτο δὲ πρεκελεύσθημεν κρατεῖν εἰς τοὺς ὑμαίνοντας. εἰ γάρ τις διὰ νόσον βαρεῖαν θελήσει ἀποκαρῆναι, ἢ κωλυθήσεται διὰ τὸν χρόνον τοῦτο ποιῆσαι, ἀλλ' ἀπενθύδην μεταχηματισθήσεται. εἰ μέντοι βέλτιόν τις εὐλαβὴς μοναστὴν, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ διαγωγῆς αὐτοῦ κρίνεται πρὸς τοῦτο ἄξιος, τοῦτον οὐκ δεῖ τριετῆ χρόνον, ἀλλ' ὅπῃ ἐξαμηνιαῖον δοκιμάζεσθαι χρή. διὸ τοὺς διὰ ταῦτα διαφερεξάμενον καθηγούμενον ὥστε ἐκπίπτειν ἀπὸ τῆς ἡγουμενείας, καὶ γίνεσθαι ὑποτακτικόν· ἀλλὰ καὶ τὸ ἀποκαρέντα παραδίδοσθαι εἰς ἑτέραν ἀκριβεστέραν μονήν. ταῦτα τοῦ κανόνος διορίζομένου, λόγος ἐγένετο περὶ διαφόρων καιρῶν, πρὸς τὸ πῶς ὀφείλουσι δοκιμάζεσθαι, οἱ τὸν μονήρη βίον ὑπολεξάμενοι. τινῶν γὰρ εἰσελθόντων εἰς μοναστήρια, καὶ ῥασοφορησάντων, ἴσως καὶ μὴ τριετίαν ἐν ναῷ, καὶ μεθωμοιωθέντων, καὶ ἁπλῶς μοναχὸς ἀναστρεφομένων ἐντός τε καὶ ἐκτὸς τῆς μονῆς· πρὸ ὧν τελεωθῆναι διὰ τῆς μοναδικῆς ἀποκάρσεως, μεταχηματισθέντων, καὶ εἰς κοσμικὴν ὑποστρεψάντων διαγωγὴν, ἔστι δ' ὅτε καὶ νομίμως γυναιξὶ συζευχθέντων,

D

BALS. *Nonnulli ſæpe, inquiunt patres, propter afflictionem, vel etiam per negligentiam aliquam, vitam monaſticam facile ſubeuntes, & exercitationis laborem ſufferre non valentes, pœnitentiam agunt, & ad priorem ſecularem vivendi rationem revertuntur. Statuerunt ergo, ne Monaſtico habitu dignus quis exiſtimetur, ante probationem & examinationem ejus qui ipſum petiit; ſed triennio probetur, & ſic monaſticum habitum accipiat. Hoc enim ita facto, nec ipſe propter negligentiam pœnitentia tangetur, ſed monaſticum habitum toto animo ſuſcipiet: aut ſi ei minus placet, citra ullum præjudicium à monaſterio recedet, & ad ſecularem vitam revertetur. Et Præfectus, qui certum ejus vitæ rationis periculum tanto tempore fecit, unum ex duobus eligat, vel ipſum ſcil. ut dignum tondeat, vel ut non idoneum recedere permittat. Hoc autem voluerunt in iis, qui ſani ſunt, valere. Nam ſi propter gravem morbum aliquis tonderi voluerit, hoc propter tempus facere non prohibebitur; ſed ſtatim monaſticum habitum accipiet. Si quis vero vir pius ac religioſus velit eſſe Monachus, & ex ejus in ſeculo vitæ agendæ ratione ad hoc dignus eſſe judicatur, non triennio ſed ſemeſtri tantum ſpacio eum examinare oportet. Præfectum autem, qui præter hæc fecerit, præfectura excidere ſtatuerunt, & ad obedientiam redigi: quinetiam eum, qui tonſus fuerit, exactiori tradi monaſterio. Hæc cum decernat canon, diverſis temporibus exorta eſt diſputatio, quomodo debent probari, qui vitam monaſticam elegerunt. Cum enim aliqui monaſteria ingreſſi, & raſa induti eſſent, forſan & cum Triſagio in templo, & nomen mutaviſſent, &, ut ſemel dicam, inſtar Monachorum, & intra & extra Monaſterium, verſarentur; antequam autem monaſtica tonſura perficerentur, ad priſtinum habitum & ſecularem vivendi rationem reverti, & nonnunquam etiam legitimo matrimonio conjuncti eſſent; dixerunt*

Digitized by Google

dixerunt quidam, eos nihil absurdum fecisse; sed in eorum esse potestate intra Canonicum triennium, ante tonsuram scilicet, monasterio egredi sine ullo præjudicio, & vestes quidem monachales exuere, seculares vero induere: quoniam Canon de iis decernit, qui ante triennium tondentur; non autem de iis qui probantur, & adhuc rasa gestant. Alii autem dicebant, quod Canon quidem monachalem habitum tonsuram vocat: non decernit autem debere fieri probationem cum monachalibus, eaque abjicere, & secularia induere, & secedere. Unde etiam apparet, debere eum, qui examinatur, cum vestibus laicis examinari. Qui enim semel amictum monasticum induit, ei non permittetur, ut heri quidem instar Monachorum in foro versetur, hodie verò instar Laicorum se theatricè venditet, & instar scenicorum sanctum habitum quodammodo ludificetur. Potius ergo cogetur vel invitus tonderi. Qui autem hæc dicebant, dictum suum confirmabant ex iii. capit. xi. tituli præsentis operis, sic circa initium dicentis; xiii. constitutio primi tituli novellarum dicit; quod qui vitæ incumbunt monasticæ, sive sint liberi sive servi, triennio prius perseverent Laicorum tonsu & vestitu utentes, & scripturas discentes, & suam fortunam confitentes, & causam cur Monachi esse velint; ne fortè mala sit, & admoneantur: & si triennio perseveraverint & monasterio digni visi fuerint, tunc tondeantur. Et ex hac novella, quæ est Justiniani, volebant, cum Laicis vestibus fieri probationem. Adjiciebant autem, quod quoniam xiii. cap. primi tituli iiii. lib. Basilic. quod quidem est lxiiii. cap. cxxiii. Justiniani novellæ, decernit, ut qui ausi fuerint Monachi vel Ascetriæ habitum imitari, & id instar scenicorum quovis modo illum illudere, corpore puniantur & exterminentur: multo autem magis punietur, qui vitam monasticam professus in monasterium ingressus est, & veste monachali indutus; si postea omni exuto pudore laicalem vestitum receperit. Alii autem dixerunt; quod qui rasa induti fuerint cum Trisagio, ad laicalem habitum redire non sinentur: qui vero absque eo habitum ceperunt, indistinctè intra triennium, monasticarum quidem vestium otium damnabunt; laicis autem induentur. Nam & mulieres, quæ defunctos viros lugent, atris vestibus ad tempus induuntur, & rursus sine periculo seculares induunt. Et hi quidem hæc dicunt. Pluribus autem & religiosioribus non videtur in ejus esse potestate, qui monasterium ingressus, &, quomodocunque se res habeat, nigris vestibus indutus est, & monastico more degit, habitum laicum resumere. Ipsi enim, inquiunt, licebat cum vestibus laicis spatio triennii probari: at quia vestes monasticas induit, cogetur suum vitæ propositum perficere; sin vero hoc ægre ferat, punietur, ut lex dicit in primo titulo iiii. lib. Quoniam autem audivi nonnullos queri de Præfectis, qui ad ipsos accedentes post probationes non tondent, & eâ in re præsentem Canonem veluti transgrediuntur; existimo, quod iii. cap. primi tituli iiii. lib. quod est iv. cap. cxxiii. Justiniani novellæ, hoc dubium solvit. Dicit enim; Si quis ad monasticam velit vitam accedere, jubemus, ut, si sit quidem notum eum nulli esse fortunæ subjectum, monasterii præfectus, quando hoc cognoverit, habitum illi præbeat: sin autem nescitur, an ulli sit fortunæ subjectus, intra tres annos monasticum habitum ne accipiat; sed intra dictum tempus, ejus vitæ conversationis, is qui monasterio præest, periculum faciat; & cætera. Quamobrem Præfectus rectè tondet accedentem ad eum, quando illum noverit; & probatio fit solum eorum de quibus dubitatur, servorum scilicet & reliquorum qui eodem capite continentur.

A εἶπόν τινες, μηδὲν αὐτοὺς ἀπεικὸς ποιῆσαι, ἀλλ' ἔχειν ἐπ' ἀδείας ἐντὸς τῆς κανονικῆς τριετίας, πρὸ τῆς ἀποκάρσεως δηλαδὴ, ἐξέρχεσθαι τῆς μονῆς ἀπροκριματίστως, καὶ ἀποτίθεσθαι μὲν τὰ μοναχικὰ ἄμφια, λαϊκὰ δὲ ἐνδύεσθαι· ὅτι καὶ ὁ κανὼν περὶ τῶν ἀποκειρομένων πρὸ τῆς τριετίας θεσπίζει, οὐ μὴν περὶ τῶν δοκιμαζομένων καὶ ἔτι ὄντων ῥασοφόρων. ἕτεροι δὲ εἶπον, ὡς ὁ κανὼν μὲν μοναχικὸν σχῆμα καλεῖ τὴν ἀπόκαρσιν· οὐ διορίζεσθαι δὲ τὴν δοκιμὴν γίνεσθαι μετὰ μοναχικῶν καὶ ῥίπτειν ταῦτα καὶ κοσμικὰ ἐνδύεσθαι καὶ ἀναχωρεῖν. τῷ τοι καὶ ἀναφαίνεται ὀφείλειν τοὺς δοκιμαζόμενον μετὰ λαϊκῶν ἀμφίων δοκι-
B μάζεσθαι. ὁ γὰρ ἅπαξ τὰ μοναχικὰ ἐνδυσάμενος, οὐ παραχωρηθήσεται, σχὲς μὲν κατὰ μοναχοὺς ἐπὶ ἀγορᾶς ἀναστρέφεσθαι, σήμερον δὲ κατὰ λαϊκοὺς θεατρίζεσθαι, καὶ οἷον ἐμπαίζειν κατὰ σκηνικοὺς τὸ ἅγιον σχῆμα. μᾶλλον μὲν οὖν ἀναγκασθήσεται καὶ ἄκων ἀποκαρῆναι. λέγοντες δὲ ταῦτα κατεσκεύαζον τοὺς λόγον αὐτῶν ἀπὸ τοῦ γ'. κεφ. τοῦ ια'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, λέγοντος περὶ τὰς ἀρχὰς οὕτως· ἡ δὲ ιγ'. διάταξις τοῦ α'. τίτλου τῶν νεαρῶν φησιν, ὅτι οἱ παραμένοντες εἰς μονήρη βίον, εἴτε ἐλεύθεροι εἴτε δοῦλοι, πρότερον τριετίαν προσκαρτερείτωσε, κουρᾷ τε καὶ ἐσθῆτι χρώμενοι τῶν λαϊκῶν, καὶ τὰς γραφὰς μανθάνοντες, καὶ τὴν
C τύχην αὐτῶν ὁμολογοῦντες, καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ θέλειν μονάσαι, μήποτε πονηρά ἐστι, καὶ νουθετείσθωσε· καὶ εἰ προσκαρτερήσουσι τὴν τριετίαν καὶ ἄξιοι φανῶσι τοῦ μονάσαι, τότε κειρέσθωσε. καὶ ἤθελον ἐκ ταύτης νεαρᾶς, οὔσης Ιουστινιανείου, τὴν δοκιμὴν γίνεσθαι μετὰ λαϊκῶν ἀμφίων. προσετίθουν δὲ ὡς ἐπεὶ τὸ ιγ'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ δ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν ὅπερ ἐστὶ κεφάλ. ξδ'. τῆς ρκγ'. Ιουστινιανείου νεαρᾶς, διορίζεται τοὺς τολμήσαντας μιμήσασθαι σχῆμα μοναχοῦ ἢ ἀσκητρίας, καὶ κατὰ σκηνικοὺς ἐμπαῖξαι τοῦτο οἱῳδήτινι τρόπῳ, σωματικῶς τιμωρεῖσθαι καὶ ἐξορίζεσθαι· πολλῷ δὲ πλέον κολασθήσεται ὁ ἐπαγγελάμενος μοναδικὴν διαγωγὴν, καὶ
D εἰς μοναστήριον ἀπελθὼν, καὶ μοναχικὴν ἐσθῆτα περιβαλλόμενος, ἐὰν ὕστερον ἀνερυθριάστως εἰς λαϊκοὺς μεταχηματισθῇ. ἄλλοι δὲ εἶπον, ὡς οἱ ῥασοφορήσαντες μετὰ τρισαγίου οὐ παραχωρηθήσονται μεταχηματισθῆναι εἰς λαϊκούς· οἱ δὲ χωρὶς τούτου μεταχηματισθέντες, ἀδιαστίκτως ἐντὸς τῆς τριετίας, τῶν μὲν μοναχικῶν ἀμφίων σχολὴν καταψηφίσονται, ἐνδυθήσονται δὲ λαϊκά. ὅτι καὶ γυναῖκες πενθοῦσαι τοὺς ἀποβεβιωκότας ἄνδρας αὐτῶν μελανειμονοῦσιν ἐπὶ καιρὸν, καὶ ἀκινδύνως αὖθις τὰ κοσμικὰ περιτιθέαντο. καὶ αὐτοὶ μὲν ταῦτα. τοῖς πλείοσι δὲ καὶ εὐλαβεστέροις οὐ δοκεῖ τὸ ἔχειν ἐπ' ἀδείας τοὺς εἰσελθόντα εἰς μοναστήριον, καὶ, ὡς ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, μελανειμονήσαντα καὶ κατὰ μοναχοὺς
E διατρίβοντα, μεταχηματισθῆναι εἰς λαϊκούς. ἐξὴν γάρ, φασιν, αὐτῷ μετὰ λαϊκῶν ἐσθήτων δοκιμασθῆναι κατὰ τοὺς τῆς τριετίας καιρόν· ἐπεὶ δὲ μοναχικὰ ἐνεδύσατο, ἀναγκασθήσεται πρατῶσαι τὴν οἰκείαν πρόθεσιν· εἰ δὲ πρὸς τοῦτο ἀποδυσπετήσει, τιμωρηθήσεται, καθὼς ὁ νόμος φησὶν ἐν τῷ α'. τίτλῳ τοῦ δ'. βιβλίου. ἐπεὶ δὲ ἤκουσα τινῶν μεμφομένων τοὺς καθηγουμένους, τοὺς μὴ μετὰ δοκιμασίαν ἀποκείροντας τοὺς προσερχομένους αὐτοῖς, καὶ κατὰ τοῦτο παραβαίνοντας ὡσανεὶ τοὺς παρόντα κανόνα, νομίζω, ὅτι τὸ γ'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ δ'. βιβλίου, ὅπερ ἐστὶ δ'. κεφάλ. τῆς ρκγ'. Ιουστινιανείου νεαρᾶς, λύει καὶ τὸ τοιοῦτον ἀμφίβολον. φησὶ γὰρ, εἴτις δὲ εἰς μο-
F ναχικὸν βίον ἐλθεῖν βουληθείη, κελεύομεν, ἵνα, εἰ μὲν γνώρισμός ἐστιν ὅτι εὐδεμιᾷ τύχῃ ὑπόκειται, ὁ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου, ὅτε συνίδῃ, τὸ σχῆμα αὐτῷ παράσχῃ· εἰ δὲ μὴ γνωρίζεται, εἰ οἱᾳδήποτε ὑπόκειται τύχῃ, ἐντὸς τριῶν ἐνιαυτῶν μὴ λαμβάνειν αὐτὸν τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ἀλλ' ἐντὸς τοῦ εἰρημένου χρόνου ἀποκειράσθω τῆς τούτου ἀναστροφῆς ὁ τοῦ μοναστηρίου ἡγούμενος· καὶ τὰ ἑξῆς. ὥστε καλῶς ὁ καθηγούμενος ἀποκείρῃ, ὅτε συνίδῃ, τὸν προσελθόντα αὐτῷ, καὶ ἡ δοκιμασία γίνεται εἰς μόνους τοὺς ἀμφιβόλους, δούλους τυχὸν, καὶ λοιποὺς τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ περιεχομένους.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Ὁ πρὼν κληρικὸν οὐδένα βούλεται ἀποκείρεσθαι, πρὶν ἢ δοκίμιον ἑαυτῷ δώσῃ. τινὲς γάρ, φησι, προπετῶς εἰς τὸν μοναχικὸν βίον ἑαυτοὺς ἐπιῤῥίπτοντες, ἀντὶ τοῦ ἐ μετὰ κρίσεως, ἀλλ' ἀπροσέκτως εἰσωθοῦνται. ὥσπερ γὰρ τὸ ῥιπτούμενον οὐκ εὐκόσμως, ἀλλ', ὡς ἔτυχε, κεῖται· οὕτω καὶ κεῖνοι ὡς ἐῤῥιμμένοι εἰσὶ, καὶ ἐ κατὰ κόσμον καὶ τάξιν διάγουσιν. ἀπαγορεύοντες γὰρ ταῖς ὀρεξαῖ καὶ ἐπίπονον τῆς ἀσκήσεως πάλιν ἐπὶ τὸν φιλόθεον καὶ φιλήδονον βίον ἐπανατρέφουσι. διὸ ἵνα μὴ ταῦτα γίνωνται, ὥρισεν ἡ συνοδος ἐπὶ τριετίαν δοκιμάζεσθαι τοὺς προσερχομένους ἐπὶ τὰ μοναστήρια. καὶ ὅπερ διὰ τοῦ τοσούτου χρόνου δῶσι πεῖραν ἑαυτῶν, καὶ δόκιμοι φανῶσι καὶ ἄξιοι τοῦ μοναχικοῦ βίου, τότε τοῦ σχήματος αὐτοὺς ἀξιοῦσθαι, εἰ μήπου τις ἐν τῷ μέσῳ συμβαίη βαρεῖα νόσος, καὶ θάνατον ἀπειλοῦσα· τότε γὰρ ὁ τῆς δοκιμασίας καιρὸς συναλίσεται. εἰ δέ τις ἀνὴρ προσέλθοι εὐλαβὴς, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ ἐπὶ μοναχὸς ζῶν, καὶ δῆλος καθεστὼς ἦ, καὶ ὁ θεοφιλὴς τῆς αὐτοῦ βιοτῆς πληκαῦτα εἰς ἀπόκειραν αὐτοῦ καὶ δοκιμασίαν ἡ Συνοδος ἀρκοῦντα ἐδοκίμασε τὸν ἑξαμηνιαῖον χρόνον. ἀλλ' ἔνιοι τῶν ἡγουμένων νεωτὶ τὰ οἰκεῖα θελήματα πρὸ τῶν κανόνων πιθέσι, καὶ τοὺς μὲν ἅρπι ἐπιδημήσαντας αὐτίκα κείρουσι, τοὺς δ' ἐ μετὰ βραχείας ἡμέρας, καὶ ταῦτα ἀνθρώπους ὑδὲ ὅπως ἔχει μοναχικὸν εἰδότας ἐπάγγελμα· καὶ οὐδὲ τὸ ἐπίμονον τοῦ κανόνος ἀνασέλλει αὐτοὺς τῆς ἀλόγου ὁρμῆς αὐτῶν, ὅπερ ἔχει τῆς ἡγουμενείας ἔκπτωσις, καὶ εἰς ὑποταγὴν αὖθις ἀναγόφη διὰ παιδείαν τῆς ἀταξίας. ὁ δ' ἀκρίτως μονάσαντα καὶ διὰ τοῦ τεταγμένου καιροῦ, ὁ κρίνων εἰς ἑτέραν κελεύει μονὴν μεταδίδοσθαι μοναχικὴν πρᾶξιν ἀκρίβειαν.

A ZONAR. Neminem hic Can. nisi prius experimento probatum, tonderi sinit. Quidam enim, inquit, sese temerario impetu in monasticã vitam projicientes, hoc est, non judicio adhibito, sed inconsulte prorsus in id vitæ genus immittentes. Ut enim res projecta non compositè jacet, sed ut accidit: sic & illi tanquam projecti quidam homines sunt, vitamq; nulla honestatis aut ordinis habita ratione traducunt. Deficientes namq; animo, & monasticæ disciplinæ asperitati ac laboribus succumbentes, ad vitam mollem rursus voluptariámq; revertuntur. Quamobrem hæc in posterum ne fiant, triennii spatio Synodus eos, qui ad monasticam vitam accesserint, probandos esse decernit. Ac si quidem tam longi temporis experimento probati appareant, seque dignos, qui ad illud vitæ genus admittantur, ostendant, tum demum habitum illis monasticum (nisi gravis ægritudo, ex qua vitæ quoq; periculum impendeat, medio illo tempore supervenerit, tunc enim contrahi probationis spatium licebit) concedi placet. Quòd si tamen vir aliquis religione ornatus, quique inter seculi turbas Monachorum more vitam agat, qui & ipse cognitus, & pietate sit egregi perspecta, Monachorum institutum amplecti velit, ad ejus experimentum ac probationem satis longum sex mensium intervallum Synodus esse declaravit. Sed nunc quidem Præfectorum aliqui voluntatum suarum studia auctoritati Canonum anteponunt; ac alios quidem illico advenientes, alios paucis interjectis diebus, & vero totius monasticæ professionis ignaros detondent: nec eos saltem pœnæ à Canone inflictæ metus ab impetu temerario deterret; quæ quidem est hæc, ut præfectus præfecturâ excidat, rursusque ad castigandam petulantiam obedientiæ addicatur. Qui vero Monachorum ordini, nullo delectu habito, nec expectato temporum intervallo, adscriptus est, in aliud monasterium, in quo disciplinæ diligens observatio vigeat, Canon transmittendum esse decernit.

B C

ΑΡΙΣΤ. Μηδεὶς ἀξιούσθω τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, εἰ μὴ τριετίαν δοκιμασθείς, ἄξιος ἀναφανείη, πλὴν εἰ μὴ βαρεῖα νόσος καὶ χρόνον συγκόψῃ· καὶ εἰς ἄνδρα ὃν εὐλαβῆ, καὶ τοῦ μοναχικοῦ ζῶντα, ἀρκέσει ὁ ἑξαμηνιαῖος χρόνος. εἰ δ' ἄρα τοῦτο γένοιτο, ἐκπεσεῖται μὲν τῆς ἡγουμενείας ὁ ἡγούμενος, καὶ εἰς ὑπολαγὴν ἔσται· ὁ δὲ μονάσας, εἰς ἀκριβὲς μοναστήριον ἀπενεχθήσεται.

D

ARIST. *Nemo monastico habitu dignus habeatur, nisi qui triennio probatus, dignus appareat; nisi gravis forsitan morbus tempus contraxerit: ad hominem verò pium, & Monachorum more se gerentem, semestre spatium sufficiet. Si quid autem præter hac factum fuerit, Præfectus quidem præfecturâ excidet, & in subjectionem detrudetur; Monachus autem in accuratum monasteriũ transmittetur.*

ΚΑΝΩΝ ϛ'.

Οἱ μοναχοὶ οὐδὲν ἴδιον ὀφείλουσιν ἔχειν, πάντα δὲ τὰ αὐτῶν προσκληροῦσθαι τῷ μοναστηρίῳ. φησὶ γὰρ ὁ μακάριος Λουκᾶς περὶ τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων, καὶ τὸν τῶν μοναχῶν πολιτείαν ἀπαραποιήτων, ὡς οὐδεὶς τι τῶν ὑπαρχόντων ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. διὸ τοῖς ἐνθένδε μονάζειν ἄδεια δίδοται περὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς διατίθεσθαι πρόσωπον, καὶ οἷς ἂν βούλοιντο προσώποις, μὴ κεκωλυμένοις ὑπὸ τοῦ νόμου, τὰ αὐτῶν μεταπέμπεσθαι. μὴ γάρ τοι ὁ μονάσας, τῶν προσόντων αὐτοῖς ἁπάντων ὁ μοναστήριον ἔχει τὸν κυριότητα, καὶ ἔσται περὶ τῶν οἰκείων φροντίζειν ἢ διατάσεσθαι τούτοις ὅπερ χωρεῖ. εἰ δέ τις φωραθείη κτῆσίν τινα, ἥτις οὐκ ἀπεκληρώθη τῷ μοναστηρίῳ, ἰδιοποιούμενος, καὶ φιλοκτησίας πάθει δυλούμενος, ταύτην μὲν διὰ τοῦ ἡγουμένου ἢ τοῦ Ἐπισκόπου ἀναλαμβάνεσθαι, καὶ πολλῶν παρουσίᾳ πιπρασκομένην πτωχοῖς καὶ ἀπόροις διανέμεσθαι. ὃ δέ γε τὸν τοιαύτην κτῆσιν, καθὼς παλαιὸν Ἀνανίαν, ὑποσυλᾶν μελετήσαντα τῷ θεοπνεύστῳ ὅπερ μὲν ἡ ἁγία Συνοδος ὥρισε σωφρονίζεσθαι. δῆλον δὲ, ὡς ἅπερ καὶ μοναζόντων ἀνδρῶν ἡ ἁγία συνοδος ἐκανόνισε, ταυτὰ καὶ περὶ μοναζουσῶν γυναικῶν κρατεῖν ἐδικαίωσεν.

E

ϛ. CANON VI.

Monachi nihil debent habere proprium: sed omnia eorum monasterio adscribuntur. Dicit enim beatus Lucas de iis qui credunt in Christum, & Monachorum institutionem describunt, quòd nemo quidquam eorum, quæ aderant, proprium esse dicebat; sed erant illis omnia communia. Et ideo iis, qui Monachi esse volunt, priùs datur facultas de suis rebus testandi, ac disponendi, & quibuscunque velint personis, lege scilicet non prohibitis, sua transmittendi. Postquam enim Monachi facti fuerint, omnium bonorum dominium monasterium habebit, & nullam de rebus propriis curam gerere vel disponere eis permissum est. Si quis autem deprehensus fuerit possessionem aliquam, quæ monasterio non adscripta fuerit, sibi privatim attribuere, & acquirendarum possessionum cupiditati servire; ea quidem ab Episcopo seu Præfecto recipiatur, & in multorum præsentia vendita pauperibus & mendicis distribuatur. Qui talem autem possessionem, ut olim Ananias, surripere meditatus est, convenienti eum pœna castigandum esse sancta Synodus statuit. Clarum est autem, quòd quæ de viris Monachis sancta Synodus canonicè constituit, ea in Monialibus quoque valere & observari æquum censuit.

F

ΒΑΛΣ. Καὶ ἕτεροι κανόνες διορίζουσι μηδεμίαν εἶναι κτῆσιν τοῖς μοναχοῖς. φησὶ γοῦν ὁ πρὼν, ὡς ὁ μακάριος ἀπόστολος Λουκᾶς,

BALS. Alii quoque Canones definiunt, Monachos nullas debere possessiones habere. Dicit ergo præ-

Digitized by Google

sens quoque Canon, quòd beatus Apostolus Lucas, A Monachorum vitæ institutionem delineans, in Actibus Apostolorum scripsit, eos, qui in Christum crediderant, nihil proprium habuisse; sed erant eis omnia communia. Quamobrem Monachi quoque sic facere debent & quæ ipsi habent monasterio offerre, ut sint communia. Ne hoc autem sit impedimento iis qui volunt esse Monachi (est enim verisimile esse aliquos locupletes & multa possidentes, & qui hoc sint animo, ut sua velint ad suos pervenire) statuerunt patres, esse in ejus potestate, qui Monachus esse vult ante tonsuram legitimè testari & de suis disponere; eo quòd ad mortificantem vitæ rationem se conferat: & sua ad quas velit partes transmittere, B cognatas scilicet vel alienas; quæ tamen possint ex testamento legata vel hæreditatem capere. Sunt enim aliqui, qui non possunt ex testamento capere, hæretici scilicet & quidam alii. Si autem ante tonsuram hoc non fecerit; sed tonsus fuerit: disponendi quidem facultas illi ablata est; res autem ejus ad monasterium pertinent. Si quis autem, contrà ac Canone continetur, postquam Monachus factus fuerit, aliquid ex iis rebus sibi privatim tribuere conatus fuerit: hoc quidem Præfectus vel Episcopus recipiat, & vendat in multorum hominum præsentia, ut sit ab omni calumnia & reprehensione remotus & pretium pauperibus dividat. Monachus autem, qui ad Deum pertinentia surripuerit, more illius Ananiæ, pœna castigabitur. Hæc cùm decernat Canon, dixerunt quidam his repugnare vii. cap. i. tit. iv. lib. Basilic. quod est lviii. cap. cxxiii. Justiniani novellæ, & sic dicit; Si autem vir vel mulier vitam monasticam elegerit, & monasterium non existentibus liberis ingressus sit, ad monasterium, quod ingressus est, res ejus pertinere jubemus: Sin autem ea persona liberos habeat, & priusquam monasterium ingressa sit de rebus suis non disposuerit, nec suis liberis partem legitimam separaverit; sic quoque ei liceat, etiam postquam monasterium ingressa fuerit, suas facultates in liberos suos D dividere; ita tamen, ut nulli suorum liberorum partem legitimam diminuat. Pars autem, quæ suis liberis non data fuerit, ad monasterium pertineat. Si autem omnes facultates inter liberos dividere voluerit, propria ejus persona liberis connumerata, unam sibi partem omnibus modis retineat, quæ debet ad jus monasterii pertinere. Sin autem in monasterio degens moriatur priusquam inter suos liberos res proprias diviserit, filii partem legitimam accipiant: reliqua autem bona ad monasterium pertineant. Mihi autem non videntur hæc iis esse contraria, quæ in Canone definita fuerunt. Canon enim eorum tantùm meminit, qui non sunt necessariò scripti hæredes, E scilicet cognatorum qui sunt à latere & externorum. Novella autem, ea dicens quæ à Canone accepit, quòd scilicet sit in potestate ejus, qui vult fieri Monachus, ante tonsuram testari, & sua ad quos velit transmittere; post tonsuram autem, non licere ei tale quid facere, eo quòd sit mortuo similis; mortuum autem nec res habere, nec de iis posse aliquid dicere; sed fieri res ejus dominii monasterii: adjecit hæc servari debere, quando, qui factus est Monachus, liberos non habeat. Sin autem habeat, & testamentum faciet, ut novella distinguit: & rursus, si non fecerit, erunt hæredes ejus liberi, & reli- F qua fient, quæ hæc novella complectitur. Sic ergo soluta repugnantia, interrogaverit quispiam, quid debet fieri de rebus ejus qui tonsus est, si non habeat liberos, sed parentes? Solutio. Idem jus liberi habebunt ac parentes inter sese, quoad hæreditatis rationem. Si quid igitur post detonsionem in liberos fieri scriptum est, idem & in parentes fiet. Si autem & liberos habeat & parentes, quid fieri debet? Solutio. Cxviii. Justiniani novella, quæ sita est in fine iii. tituli xlv. lib. statuit liberos primùm necessario scribi debere hæredes: si autem non sunt liberi, parentes. Nullum autem alium

ἱστοτυπῶν τὴν τῶν μοναχῶν πολιτείαν, ἔγραψεν ὃν τῶν πεφάξεσι, μὴ ἔχειν τὰς πεσδύοντας εἰς Χριστὸν ἴδιόν τι· ἀλλ' ἦν αὐτοῖς πάντα κοινά· δεῖ καὶ οἱ μοναχοὶ ὀφείλουσιν οὕτω ποιεῖν, καὶ προσάγειν τῇ μονῇ τὰ προσόντα αὐτοῖς, ἐφ' ᾧ ἦ κοινά. ἵνα μὴ γένηται τοῦτο εἰς ἀφορμὴν τοῖς θέλουσι μονάσαι (εἰκὸς γάρ ἐστιν εἶ πινὰς πολυκτήμονας ὄν τῷ βίῳ, καὶ ἐρχομένους θέλημα πρός τινας προελθεῖν τὰ οἰκεῖα) ὥρισαν οἱ πατέρες ἔχειν ἐπ' ἀδείας τὸν μονάσαι ὑφείλοντα διαπιθεῖναι νομίμως περὶ τῆς ἀποκήρυσεως, δεῖ δὲ πρὸς τὸ νεκροποιὸν ἀπαγωγὴν ὁδεύειν· καὶ διαπέμπειν τὰ ἀνήκοντα αὐτῷ πρὸς τὰ αὐτῷ βουλητέα μέρη, συγγενικὰ δηλονότι καὶ ἀλλοῖα, δυνάμενα λαμβάνειν ἀπὸ διαθήκης ληγάτα ἢ κληρονομίας. εἰσὶ γάρ τινες μὴ δυνάμενοι ἀπὸ διαθήκης λαμβάνειν τι, αἱρετικοὶ δηλαδὴ καὶ ἕτεροί τινες. εἰ δὲ πρὸ τῆς ἀποκήρυσεως ὁ ποιήσῃ τῶν, ἀλλ' ἀποκαρῇ· ἡ μὲν τοῦ διαπίθεσθαι ἐξουσία ἀφῃρῆται ἐξ αὐτοῦ, τὰ δὲ ὑποκείμενα τούτου τῷ μοναστηρίῳ διαφέρουσιν. εἰ δέ τις, πρὸς τὸν κανόνα βλέψειν, ὅτι χρήσῃ μὲν ὁ μονάσας ἐκ τῶν πραγμάτων τούτων τινὰ ἰδιώσασθαι, ταῦτα μὲν ὁ Ἐπίσκοπος ἢ ὁ ἡγούμενος ἵνα ἀναλάβῃ καὶ πωλήσῃ καὶ πρασίᾳ πολλῶν ἀνθρώπων παρὰ τὸ ἀξιόλογον, καὶ διανείμῃ πένησι τὸ τίμημα. ὁ δὲ μοναχὸς, ὁ ἀποσυλήσας τὰ τῷ Θεῷ ἀνήκοντα, καὶ ἡ Ἀνανίᾳ ὑπόκειται, δι' ὅτι τιμίᾳ σωφρονισθήσεται. ταῦτα τῷ κανόνι διαιρεζομένῳ, εἰπόν τινες ἐναντιοῦσθαι τούτοις τὸ ζ. κεφάλ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ δ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, κεφάλαιον ὃν νή. τοῦ ρκγ'. Ἰουστινιανείου νεαρᾶς, καὶ οὕτω λέγον· εἰ δὲ γυνὴ ἢ ἀνὴρ ἡ μοναχικὸν βιοτελέξεται βίον, καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὸ μοναστήριον, παίδων μὲν οὐκ ὄντων, τῷ μοναστηρίῳ ὃν ᾧ εἰσῆλθε τὰ πράγματα αὐτοῦ διαφέρειν κελεύομεν· εἰ δὲ τοιοῦτον πρόσωπον παῖδας ἔχει, καὶ πρὶν εἰσέλθῃ εἰς τὸ μοναστήριον περὶ τῶν οἰκείων πραγμάτων μὴ ποιήσῃ διατύπωσιν, καὶ τὸ νόμιμον μέρος τοῖς παισὶν ἀφορίσῃ, καὶ οὕτως ἐξέσω αὐτῷ, καὶ μὴ τὸ εἰσελθεῖν εἰς τὸ μοναστήριον, τὸ ἰδίῳ οὐσίᾳ εἰς τοὺς οἰκείους διελεῖν παῖδας· οὕτω μήτοι γε, ὥστε μηδὲ ὁτιοῦν ἐνὶ τῶν ἑαυτοῦ παίδων ἐλαττῶσαι τὸ νόμιμον μέρος. ὃ δὴ μὴ δεδομένον τοῖς παισὶ μέρος τῷ μοναστηρίῳ διαφερέτω. εἰ δὲ πῶς τινὶ οὐσίαν μεταξὺ τῶν παίδων διελεῖν βουληθείη, τὴν οἰκείαν αὐτοῦ προσώπου τοῖς παισὶ συναριθμουμένην, ὃν ἑαυτῷ μέρος πᾶσι προσοῖς ἐγκρατείτω, ὀφεῖλον τῷ διακῆφ τοῦ μοναστηρίου διαφέρειν. εἰ δὲ ὃν τῷ μοναστηρίῳ διάγων πολυτήσῃ πρὶν μεταξὺ τῶν οἰκείων παίδων τὰ ἴδια διανείμῃ πράγματα, τὸ νόμιμον μέρος οἱ παῖδες λήψονται· τὸ δὲ λοιπὸν τῆς οὐσίας τῷ μοναστηρίῳ διαφερέτω. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ὑπεναντιοῦσθαι ταῦτα τοῖς ὃν τῷ κανόνι διορισθεῖσιν. ὁ μὲν γὰρ κανὼν μόνων ἐμνήσθη τῶν μὴ ἐξ ἀνάγκης γραφομένων κληρονόμων, δηλονότι τῶν ἐκπλαγίων συγγενῶν καὶ ἀλλοτρίων. ἡ δὲ νεαρὰ εἰποῦσα καὶ τὰ παρὰ τοῦ κανόνος, δηλονότι τὸ ἔχειν ἐπ' ἀδείας καὶ μέλλοντα μονάσαι, περὶ τῆς ἀποκήρυσεως διαπίθεσθαι, καὶ διαπέμπειν τὰ οἰκεῖα ἔνθα βέλεται· μὴ δὲ πρὸ ἀποκαρῆναι μὴ ἐξεῖναι αὐτῷ τοιοῦτόν τι ποιεῖν, διὰ τὸ ἐοικέναι νεκρῷ· καὶ ὃ νεκρὸν μήτε πρᾶγμα ἔχειν, μήτε δυνάσθαι λέγειν τι περὶ τούτου· ἀλλὰ γίνεσθαι τὰ πράγματα τούτου τῆς δεσποτείας τοῦ μοναστηρίου· προσέθετο ταῦτα φυλάττεσθαι, ὅτῳ ὃν ἔχει ὁ μονάσας παῖδας. εἰ δὲ ἔχει, διαθήκην τι ποιήσει, ὡς ἡ νεαρὰ διατίζει· καὶ μὴ ποιήσας, πάλιν ὑπὸ τῶν οἰκείων παίδων κληρονομηθήσεται, καὶ τὰ λοιπὰ γενήσεται τὰ τῇ καταστρωθείσῃ νεαρᾷ περιεχόμενα. οὕτω γοῦν τῆς ἐναντιοφανείας λυομένης, ἐρωτήσει τις τί ὀφείλει γίνεσθαι ὅτι τοῖς πράγμασι τοῦ ἀποκαρέντος, ἐὰν παῖδας ὃν ἔχῃ, ἀλλὰ γονεῖς; Λύσις. τὸ αὐτὸ δίκαιον ἔχουσιν οἱ παῖδες καὶ οἱ γονεῖς ἐπ' ἀλλήλοις, ὅσον εἰς διὰ λόγον τῆς κληρονομίας. εἶτα γοῦν γέγραπται γενέσθαι μὴ τὴν ἀποκαρσιν εἰς τοὺς παῖδας, γενήσεται καὶ εἰς τοὺς γονεῖς. εἰ δὲ καὶ παῖδας ἔχει καὶ γονεῖς, τί ὀφείλει γενέσθαι; Λύσις. ἡ ριη'. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ ἡ κειμένη ὃν τῷ τίτλῳ τοῦ γ'. τίτλου τοῦ με'. βιβλίου πρῶτον τοὺς παῖδας διορίζεται γράφεσθαι ἐξ ἀνάγκης κληρονόμους· παίδων δὲ μὴ ὄντων, τοὺς γονεῖς. ἕτερον δὲ τοῦτο ἀναλαζόμεθα καὶ

ἄνωτης

ἔχοντες χράφειν κληρονόμους. εἰ δὲ ἀδιάθετος πλουτήσῃ τις, ἔχων γονεῖς καὶ ἀδελφούς, ὅπως ἐξ ἴσου τούτων κληρονομηθήσεται. καὶ ἀναγνωστέον τῷ ῥηθείσῃ νεαρᾷ, καὶ ἀναλεκτέον ἐστίν. καὶ ταῦτα μὲν ἐλύθησαν ὅτι τοῖς πρὸ τῆς ἀποκάρσεως πρόσεισι τῷ μέλλοντι μοναχὸς γίνεσθαι. εἰς ἃ δὲ τὰ μὴ τῇ ἀποκάρσει προσελθόντα εἰς αὐτὸν ἀπὸ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου πλουτησάντων προσῆλθεν αὐτῷ, ἢ ἑτέρωθέν ποθεν, τί γενήσεται; Λύσις. ἀναγνωστέον τῷ ε'. νεαρᾷ τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, διαλαμβάνουσα ἐν ὀλίγῳ καὶ τὰ ῥηθέντα μὲν ἄνωθεν, ἐν τῷ τέλει δὲ, καὶ ὅπως μὴ κωλύηται ἀπείργεσθαι τοὺς μοναχοὺς ἐκ τοῦ δικαίου τῆς διαθήκης, συμπορίσασθαι ἴσως μετὰ τὸ μοναχοὺς γενέσθαι πολλοὺς πλουτῆσαι. ἀλλ' εἰ μὲν ὀφειλέτας τινὰς προκαταβαλόντες τῷ μοναστηρίῳ, καὶ ὃ καιρὸν ὅτε τούτῳ προσήρχοντο, εἶτα αὐτοὺς πρὸ ὑστέρου ὀφειλόντων κύριοι, ὥστε δίκαιον αὐτοὺς καθῶς αἱροῦνται. εἰ δ' ἔστιν προκαταβάλλοντο πρὸς τὸ μοναστήριον, αὐτοῖς μὲν τὸ τρίμοιρον ἔχειν ἄδειαν ὁρίζειν καὶ διατίθεσθαι κατὰ νόμους. τὸ μοναστήριον δὲ τὸ ἄλλο μέρος ἤτοι τὸ τρίτον ἀναλαμβάνεσθαι. τί δὲ, εἰ μὴ θελήσῃ ὁ μοναχὸς περὶ τῶν ὀφειλόντων μετὰ τὴν ἀποκαρσιν οἱονεί τι, ἀνθέξεται πάντων τὸ προσφιλὲς ἡ μονὴ, ἢ μᾶλλον οἱ καλούμενοι ἐξ ἀδιαθέτου τὰ τοιαῦτα προσφιλῆ ἀναλήψονται, ἢ μᾶλλον εἴτε ὁ πλουτήσας προσήνεγκέ τι τῷ μοναστηρίῳ; Λύσις. ἡ μὲν νεαρὰ τοῦ φιλοσόφου οὐδέν τι περὶ τούτου ἐνδέσποτος ἐμοὶ δοκεῖ, ὡς ἐκεῖνα τετακται γενήσεται), ὅπου ἡ ἄνωθεν καταστρωθεῖσα νεαρὰ διορίζεται γενέσθαι, εἰς τὰ πρὸ τῆς ἀποκάρσεως προσόντα πράγματα τῷ μοναχῷ, ὁπηνίκα ἔτος πλουτήσῃ ἀδιάθετος. λόγος γέγονε ποτὲ εἰς τὸ δικαστήριον περὶ τῶν ἀσωμάτων δικαίων τοῦ μοναχοῦ, τῷ μὴ φθασθέντων πρὸ τῆς ἀποκάρσεως οἰκονομηθῆναι περὶ τούτου. μοναχοῦ γάρ τινος ἑλκύσαντος εἰς δικαστήριον περί τινας, σωζητήσαι εἰ δυνατὸν) μοναχὸν ἐνάγειν, καὶ ἔδοξεν ἀπαδέχεσθαι εἰς τοῦτο. ἐλθόντος δὲ τοῦ μονῆς εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ προβαλομένου τὰ δίκαια τοῦ μοναχοῦ ὡς ἐκ τοῦ κανόνος προσιελθόντα εἰς αὐτὸν, ἅτε τὸ μὴ διοικηθῆναι πρὸ τῆς ἀποκάρσεως, εἶπον οἱ περὶ τὰς ἐναγομένας, ὅπερ ἔστι ἡ μονὴ ἔτι ὁ μοναχὸς ἐνάγειν δύναται. ὁ μὲν γὰρ, ὡς ἤδη πεπολίτευται καὶ πράγματα μὴ ἔχων, ἀπαράδεκτός ἐστιν εἰς τὸ δικάζεσθαι. ἡ δὲ, ὡς μὴ ἐκχωρηθεῖσα τὸ ἀσώματον δίκαιον τῆς ἀγωγῆς, ἀμετόχως ἐνάγει. ἐμέμνηντο δὲ καὶ νόμου λέγοντος, τὸ ἀσώματον δίκαιον, εἰ μὴ ἐκχωρηθῇ, εἰς μεταβαίνει πρὸς ἕτερον· καὶ ἤθελον μὴ ἕλκεσθαι ἐναγόμενον ἀφ' οὗ τοιουτοτρόπως σβεσθῆναι πάλαι τῷ ἀγωγῷ. ἀλλ' οὐκ ἤρεσε, ταῦτα λέγοντες. διεγνώσθη γάρ, ὡς ἐπεὶ ἡ καθ' αἵρεσιν τοῦ ἔχοντος τὸ ἀσώματον δίκαιον μοναχοῦ μεταβαίνουσι τὰ πράγματα τούτου εἰς τὸν μοναχὸν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς αὐθεντίας τοῦ νόμου, ἐνδιαμένει καὶ χωρὶς ἐκχωρήσεως οἰκειώσει) αὐτὸν τῷ ἀγωγῷ. ἔτι εἶπόν τινες, ὡς ταῦτα πάντα ἔχουσι τὸ ἐνεργὸν εἰς τοὺς καινοβιώτας μοναχοὺς, ἡ μὲν καὶ εἰς τοὺς κελλιώτας· ἥκιστ' ἂν μὴ καλῶς λέγειν, ὅτι ἐστὶ δῆλον διαφορὰ μοναστηρίων καὶ μοναχῶν ἀπὸ νόμων ἢ κανόνων.

A hæredem ſcribere etiam inviti cogimur. Si quis autem inteſtatus moriatur habens parentes & fratres, ii hæredes ex æquis partibus erunt. Et lege hanc novellam, quæ eſt neceſſaria. Et hæc quidem fient in rebus, quas is habet ante tonſuram qui futurus eſt Monachus. De iis autem, quæ poſt tonſuram, vel ex teſtamento vel ab inteſtato, mortuis ejus cognatis, vel aliqua alia ratione, ad eum pervenerint, quid fiet? Solutio. Lege quintam novellam celeberrimi Imperatoris domini Leonis Sapientis, quæ compendio tractat ea quæ ſuperiùs dicta ſunt, & in fine cavet, ne à jure teſtamenti omnino arceantur Monachi; qui fortè, poſtB quam Monachi facti ſunt, divites evaſerunt. Sed ſi aliquid quidem monaſterio priùs dediſſe viſi ſunt, eo tempore, quo ad ipſum acceſſerunt; eſſe eos eorum, quæ poſtea acquiſita fuerint, dominos, ut ea adminiſtrent ut volunt. Sin autem monaſterio nihil dederunt; ipſos quidem de duabus poſſe partibus diſponere & teſtari ſecundùm leges: Monaſterium autem àliam partem, ſcilicet tertiam, recipere. Quid autem, ſi noluerit Monachus de iis, quæ poſt tonſuram acquiſita ſunt diſponere, vendicabitne & apprehendet omnia monaſterium, an ii potiùs, qui ab inteſtato vocantur, res eas recipient, & maximè ſi C defunctus aliquid ad monaſterium attulit? Solutio. Philoſophi quidem novella nihil de iis conſtituit: mihi autem videtur, quòd tunc illa fient, quæ ſuperiùs ſita novella fieri conſtituit, in rebus quas habet Monachus ante tonſuram, quando is inteſtatus deceſſerit. Exorta eſt autem aliquando controverſia in judicio circa Monachi jura incorporalia, quæ ab eo ante tonſuram non fuêre diſpenſata. Cùm enim Monachus quidam pro mutuo aliquem in jus traxiſſet, quæſitum eſt an poſſit Monachus actionem intendere, & viſus eſt non eſſe ad hoc admittendus. Cùm autem monaſterium ad judicium veniſſet, & propoD neret jura Monachi tanquam ex Canone ad ſe pertinere, quòd ante tonſuram de iis non diſpoſuerit: dixerunt reorum defenſores, quòd neque monaſterium neque Monachi poſſunt actionem intendere. Monachus enim qui jam ut mortuus ne res quidem habet, ad litem movendam admitti non debet. Monaſterium verò, ut cui jus actionis incorporale conceſſum non eſt, actionem intendit, cujus non eſt particeps. Meminerunt autem & legis, quæ dicit; jus incorporale ſi ab illo non ceditur, non tranſit ad alterum: & volebant reum in jus non eſſe trahendum, quòd eo modo ſtatim extincta ſit actio. Hæc tamen dicentes non placuerunt. Statutum enim eſt, quòd quoniam non E ex propoſito Monachi, qui habet jus incorporale, bona ejus ad monaſterium tranſeunt, ſed à legis auctoritate, ritè etiam ſine ceſſione ipſum ſibi actionem attribuet. Præterea dicebant nonnulli, quòd hæc quidem omnia vim obtinent in Cænobitis; non autem in cellulanis Monachis: audiverunt autem ſe non rectè dicere, quoniam nulla eſt differentia monaſteriorum & Monachorum ex legibus aut Canonibus.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ τῇ μοναχικῇ ζωῇ συνταττόμενοι, ὡς νεκρούντες τῷ βίῳ λογίζονται. ὥσπερ οὖν οἱ θανόντες οὕτω ἔχουσιν, οὕτω καὶ τοὺς μοναζοντας ὁ κανὼν ἅπαντος μηδὲν κεκτῆσθαι, καὶ ἐκ τῆς τῶν πράξεων μαρτυρίας δῆλόν ἐστι, ἐν αἷς ὁ Σωτὴρ Λουκᾶς ἱστορεῖ, ὅτι τῶν πιστευόντων οὐδεὶς ἔλεγεν ἴδιόν τι ἔχειν τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. διὸ τοῖς ἀποδύουσιν εἰς μοναχικὴν ἀγωγὴν ἐνδίδωσιν ὁ κανὼν, πρὸ τοῦ μοναχοὺς ἀναπεθέσθαι τῆς πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῶν, καὶ οἰκονομῆσαι τὰ οἰκεῖα ὡς βούλονται, ἵνα μήποτε μὴ κεκωλυμένοις προσπίπτωσι κατὰλείψεσιν, οἷς αἱρετικοῖς ἡ νόσος παρὰ πλέον

ZONAR. Qui monaſticum inſtitutum amplexi ſunt, mortuorum inſtar in vitæ muneribus obtinent. Ut igitur eorum qui vita functi ſunt, nulla res cujuſquam propria F eſt; ita ne Monachis quoque aliquid ut ſuum poſſidere liceat, hic Canon decernit; teſtimoniúmq; ex Actis Apoſtolorum adducit, in quibus Divus Lucas, neminem fidelium ex iis, quæ habebat, aliquid tanquam proprium poſſediſſe, ſed omnia omnibus communia fuiſſe, commemorat. Quamobrem, qui de monaſtica vita ſuſcipienda deliberant, eis Canon, antequam monaſteria ingrediantur, teſtamenti factionem, deque rebus ſuis quod collibitum fuerit conſtituendi facultatem, permittit; modo tamen

Digitized by Google

ea vetitis personis, ut, exempli causa, hæreticis aut spuriis, plus duodecima parte, cum liberi ex legitima uxore superstites fuerint, non relinquant. Quòd si Monachorum ordini ante conditum testamentum adscripti fuerint, ad monasterium facultatem omnium, quæ cujusque antea fuerant, possessio pertinebit, nec ipsis amplius de rebus suis quidpiam statuendi potestas erit. Quæ quidem ita fiunt, si nulli ejus, qui Monachus factus est necessarii hæredes extant, filii nimirum aut parentes, quibus ex legum præscripto certa quædam hæreditatis portio necessariò relinquenda est. Novella enim cxxiii. lib. iv. tit. i. Basilic. sita inter alia statuit, ut ei qui, priusquam aliquid de suis rebus statueret, monasterium ingressus est, si filios habeat, etiam quandò detonsus fuerit, liberis suis possessiones dividere, ac singulis portionem legibus præfinitam sine ulteriori divisione assignare liceat: quæ vero facta in liberos partitione supererunt, monasterio addici jubet. Si vero filiis omnes possessiones suas relinquere Monachus velit, ipsum quoq; Novella cum filiis annumerandum esse decernit, ut si tres sint, exempli causa, filii, illis ejus quoque, qui Monachus est, persona adjungi debeat, ac si centum numismatum hæreditas fuerit, non tertiam ex centum illis, sed quartam solummodo partem filii singuli capient, ut tantundem, quod monasterio postea cedat, patri quoque relinquatur. At si facultatibus nondum in liberos divisis, qui detonsus fuerat, in monasterio decesserit; tunc filii quidem constitutam legibus partem accipient, reliqua vero monasterio adjungentur. Quod si quempiam, ait Can. ubi detonsus fuerit, alicujus rei possessionem sibi privatim retinuisse compertum sit, eam monasterii Præfectus, aut loci Episcopus, multis inspectantibus vendet; ex quo, quanti vendita ea res sit, omnes intelligant, nec ullam incommodæ suspicionis ansam cuiquam Præfectus aut Episcopus præbeat; pretiúmque in egenos partiatur: illum vero possessionis retentæ, ac furto quodammodo usurpatæ, reum, apta castigatione ad sanitatem reduci placet. Eadem porro inquit, à monialibus quoque, quæcunq; de Monachis hoc Can. sunt decreta, serventur.

A τοῦ δωδεκάτου μέρους τῆς περιουσίας αὐτῶν, ὅτε καὶ γνησίους ἔχωσι παῖδας. εἰ δὲ μονάσωσι πρὸ τοῦ διαθέσθαι, ἡ μονὴ τῶν ἐκείνου πάντων κυρία ἔσται, καὶ οὐκέτι αὐτοῖς ἐκκεχώρηται οἰκονομεῖν περὶ τῶν οἰκείων. ταῦτα δὲ οὕτω γίνονται, ὅτε μὴ ἀναγκαίους τὸ μονάσαν πρόσωπον ἔχῃ κληρονόμους, ἤτοι παῖδας, ἢ γονεῖς, οἷς ἐξ ἀνάγκης ἔχει τὸ νόμιμον καταλιμπάνειν μέρος. ἡ γὰρ ἑκατοστὴ εἰκοστὴ τρίτη νεαρὰ κειμένη εἰς βιβλίον τῶν βασιλικῶν τέταρτον, τίτλον πρῶτον, φησὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι εἰ παῖδας ἔχει ὁ πρὸ τοῦ οἰκονομῆσαι τὰ κατ' αὐτὸν εἰσελθὼν εἰς τὸ μοναστήριον, ἐξέσται αὐτῷ μετὰ τὸ καρῆναι τὴν οἰκείαν οὐσίαν εἰς τοὺς B παῖδας αὐτοῦ διελεῖν, καὶ ἑκάστῳ προσκληρῶσαι τὸ νόμιμον μέρος ἀκοινώνητον, τὸ δὲ περιττεῦον μετὰ τὴν εἰς τοὺς παῖδας διανομὴν προσκυροῦσθαι τῷ μοναστηρίῳ. εἰ δὲ βούλοιτο ὁ μονάσας πᾶσαν τὴν ἰδίαν οὐσίαν καταλιπεῖν τοῖς παισὶ, κελεύει ἡ νεαρὰ συναριθμεῖσθαι κἀκεῖνον τοῖς ἑαυτοῦ παισίν· ὥστε εἰ τρεῖς τυχὸν εἶεν οἱ παῖδες, συναριθμεῖσθαι αὐτοῖς καὶ τὸ μονάσαν πρόσωπον, καὶ εἰ ἑκατὸν νομισμάτων ἦν ἡ περιουσία, μὴ ἀνὰ τρίτον τῶν ἑκατὸν τοὺς παῖδας λαβεῖν, ἀλλὰ τετάρτην ἕκαστον μερίδα, ὥστε καὶ τῷ πατρὶ αὐτῶν ἴσον ἀπονεμηθῆναι μοῖ- C ραν, καὶ ταύτην λαβεῖν τὴν μονήν. εἰ δὲ ὁ ἀποκαρεὶς τελευτήσει ἐν τῷ μοναστηρίῳ πρὸ τοῦ διανείμασθαι τοῖς παισὶ τὴν περιουσίαν, τότε οἱ μὲν παῖδες τὸ νόμιμον λήψονται μέρος, τὸ δὲ λοιπὸν ἔσεται τῆς μονῆς. εἰ δέ τις εὑρεθείη, φησὶν ὁ κανὼν, κτῆσιν ἔχων τινὰ μετὰ τὸ καρῆναι, τὴν μὲν κτῆσιν ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς ἢ ὁ τῆς χώρας Ἐπίσκοπος λαβὼν, καὶ πωλήσας ἐπ' ἐξουσίᾳ πολλῶν, ὥστε δῆλον εἶναι πόσου ἐπράθη· ἵνα μὴ ὑποψίαν καθ' ἑαυτοῦ δῷ ὁ ἡγούμενος, ἢ ὁ Ἐπίσκοπος, διανειμάτω πτωχοῖς· τὸν δὲ τὴν κτῆσιν παρακρατήσαντα, καὶ οἷον ὑποσυλήσαντα, ἐπιτιμίῳ τῷ προσήκοντι σωφρονισάτω. τὰ αὐτὰ δὲ, φη- D σι, καὶ περὶ μοναζουσῶν κρατείτω, ὅσα περὶ μοναχῶν κεκανόνισται.

ARIST. *Monasticam vitam amplexuris testamentum priùs condere licet: Si autem testamentum non fecerint, bona eorum possidebit Monasterium. Sin quicquam sibi quis reservaverit, & monasterium illud non sortitum fuerit, à Præfecto vel Episcopo palam venditum, pauperibus distribuetur: & qui surripuit, castigabitur. Eadem & in Monialibus valebunt.*

ΑΡΙΣΤ. Ἐξὸν ὂν τοῖς μονάσαι βουλομένοις διαθέσθαι πρότερον· εἰ μὴ διάθοιντο, τῶν αὐτοῖς προσόντων κυριεύσει τὸ μοναστήριον. εἰ δέ τι ἰδιοποιήσαιτο, καὶ μὴ ἀποκληρώσειε τὸ μοναστήριον, παρὰ τοῦ ἡγουμένου, ἢ τοῦ Ἐπισκόπου φανερῶς πιπρασκόμενον, πτωχοῖς διανεμηθήσεται· καὶ ὁ νοσφισάμενος, ἐπιτιμηθήσεται· κρατήσει ταῦτα καὶ εἰς μοναζούσας.

E

Canon VII.

Multos Episcopatus ruere, & perpetuo exitio tradi videmus, quòd qui eis præsunt, omnem de eis curam & sollicitudinem in recentes monasteriorum extructiones conferunt, & eos divellentes ac distrahentes, & ut ad se pertineant reditus, molientes, ut ipsa augeantur, laborant. Hoc ergo statuit sancta Synodus, nulli licere Episcopo privatum monasterium ad proprii Episcopatus perniciem de novo extruere. Si quis autem hoc audere deprehensus fuerit, ipsum quidem convenienti pœnæ subjici: quod ab ipso autem recens extructum est, ut quod nec est ab initio jus monasterii sortitum, ut privatum Episcopatui adscribi. Nihil enim eorum, quæ præter leges & ordinatè consistunt, iis quæ Canonicè constituta sunt, præjudicium afferre potest.

ΚΑΝΩΝ ζ'.

Πολλὰς τῶν Ἐπισκοπῶν ὁρῶμεν καταπιπτούσας, καὶ ἀφανισμῷ τελείῳ κινδυνευούσας παραδίδοσθαι, ὅτι περ οἱ τούτων προεστηκότες τὴν περὶ αὐτῶν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν, εἰς νεουργίας μοναστηρίων καταναλίσκουσι, καὶ ταύτας διασπῶντες, καὶ τὸν σφετερισμὸν τῶν εἰσόδων ἐκμηχανώμενοι, τὴν ἐκείνων ἐπαύξησιν πραγματεύονται. ὥρισεν οὖν διὰ τοῦτο ἡ ἁγία σύνοδος, μηδενὶ τῶν Ἐπισκόπων ἐξεῖναι μοναστήριον ἴδιον ἐπὶ καταλύσει τῆς οἰκείας ἐπισκοπῆς νευργεῖν. εἰ δέ τις φωραθείη τοῦτο τολμῶν, αὐτὸν μὲν τῷ F προσήκοντι ἐπιτιμίῳ καθυποβάλλεσθαι, τὸ δὲ νευργηθὲν ὑπ' αὐτοῦ, ὡς μηδὲ τὴν ἀρχὴν μοναστηρίου δίκαιον ἀπειληφὸς, ὡς ἰδιωτικὸν τῷ ἐπισκοπείῳ προσκυροῦσθαι. οὐδὲν γὰρ τῶν παρανόμως καὶ ἀτάκτως ὑφισταμένων τὸ πρόκριμα τῶν κανονικῶν συνισταμένων ἀποφέρεσθαι δύναται.

BALS. Cùm Episcopi quidam, ut est verisimile, monasteria de novo extruerent, & Episcopatuum reditus consumerent, quos debeant, post necessarias impensas ad ea comparanda quæ ad Episcopatum pertinent reconde-

ΒΑΛΣ. Ἐπισκόπων τινῶν, ὡς ἔοικε, νευργούντων μοναστήρια καὶ καταναλισκόντων τὰς εἰσόδους τῶν ἐπισκοπῶν, ἅσπερ ὤφειλον, μετὰ τὴν ἀναγκαίαν τούτων δαπάνην εἰς περιποίησιν τῶν τῆς ἐπισκοπῆς, ταμιεύειν κατὰ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα, καὶ-

Digitized by Google

καὶ ἐντεῦθεν τὴν ἐκκλησιῶν αὐτῶν καταπίπτωσιν, καὶ εἰς τὸ μηδὲν σχεδὸν ἀπειλημμένων· ὥρισε οἱ πατέρες, μὴ νεωργεῖν Ἐπίσκοπον μοναστήριον ἴδιον, ἀφ' ᾧ τὸ ὅπ. καταλύσει τὴν ἐπισκοπὴν τοῦτο καινίζειν. εἰ δέ τις ἀφ' ἑαυτοῦ ταῦτα τις Ἐπίσκοπος ποιήσει, αὐτὸς μὲν ἐπιτιμίῳ καθυποβληθήσεται· τὸ δὲ καινουργηθὲν μοναστήριον ὑπὸ τὴν κυριότητα ἔσεται τῆς ἐπισκοπῆς. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. καλῶς δ' εἶπε, μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας Ἐπίσκοπον ἐκ νέου καινίζειν μοναστήριον ἐπὶ καταλύσει τῆς ἰδίας ἐπισκοπῆς. εἰ γὰρ τὸ παλαιὸν μοναστήριον ἀνακαινίζει τις, φθάσαν καταπτωθεῖαν, καὶ μηδὲν τῶν τῆς ἐπισκοπῆς αὐτῷ λυμαίνεται, ἢ κωλυθήσεται ποιῆσαι τὰ βουλητέα αὐτῷ, ὥσπερ ἢ κωλυθήσεται, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μοναστήριον ἐκ καινῆς ἀνεγεῖραι, εἴπερ τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἢ λυμαίνεται· ἀλλ' οἰκοθεν τῷ δαπάνῃ ποιεῖ. ὃ γὰρ ἀπλουστέρως ἔτω, καὶ ὅτι μὴ βλάπτεται ἡ ἐπισκοπή, κωλύεσθαι Ἐπίσκοπον καινουργεῖν μοναστήριον εἰς δοξολογίαν θεοῦ καὶ σωτηρίαν ψυχῶν, οὐκ ἔστιν οὐσιῶδες δεκτόν, οὐδὲ τῆς πατέρων ἀκριβείας ἐπάξιον. καὶ αὐτὸς γὰρ ὁ τῆς παρεούσης συνόδου πρῶτος, ὁ μακαριώτατος Φώτιος, τῷ Μανουὴλ μονῇ ἐκ κρηπίδων αὐτῶν σχεδὸν, εἰς ὃ νῦν ὁρᾶται κάλλος καὶ μέγεθος κατέστησε. καὶ ὁ ἁγιώτατος ἐκεῖνος πατριάρχης κύριος Ἀλέξιος μὴ ταῦτα τῇ μονῇ τῇ λεγομένῃ τοῦ αὐτοῦ Ἀλεξίου ἀνέγειρε. καὶ ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης κύριος Θεοφύλακτος τῇ παλαιόποτον μονῇ τῶν Ρυφινιάνων, καὶ ἄλλοι δὲ πατριάρχαι, μητροπολῖταί τε καὶ Ἐπίσκοποι ἀφώρισαν μοναστήρια ἐκαινούργησέ τε ἔνια τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων καὶ ἔξωθεν, καὶ οὐδὲν ἐκ τούτων κατὰ τῆς κανόνος παρέλιπεν εἰς τὰ δίκαια τῶν ἐπισκοπῶν παρέλθε πάντως, ἀλλὰ τὸ μὴ γενέσθαι τῇ τούτων ἀνέγερσιν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐπὶ καταλύσει τῶν οἰκείων ἐπισκοπῶν. ὥσπερ δέ τινος εἰπόντος, ἵνα τί ἡ παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου ἀνεγερθῆσα μονὴ σωτηρῆται ὑπὸ τὰ δίκαια τούτου, ἢ καὶ ἐλευθέρα, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐπισκοπικὴν μεταβαίνει κυριαρχίαν; εἶπον οἱ πατέρες, ὡς ἐπεὶ ἀρχῆθεν καὶ ἐκ κρηπίδων αὐτῶν ὑπεναντίως τοῖς κανόσι ζωὴν τὸ τοιοῦτον συναγὲς φροντιστήριον, ὀφείλει λογίζεσθαι ὥσπερ εἰ μηδὲ ἐκτίσθη παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου· καὶ ἐπεὶ τὰ παρά τινων προσαγόμενα τῷ θεῷ οὐκ εἰσὶ τῆς τοῦ κτίζοντος κυριότητος, ἀλλὰ τῆς τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν εἰσόδων ἢ ἐκτίσθη ἐπισκοπῆς ἐκτίσθη, ὀφείλει καὶ τοιοῦτον ὡς ἰδιόκτητον τῇ ἐπισκοπῇ προσκυρῶσθαι. ἐρωτήσει δέ τις, εἰς ποῖον Ἐπίσκοπον ὀφείλει τὸ μοναστήριον παρέρχεσθαι, εἰς τὸν καθεξάμενον τὸν κτίσαντα τοῦτο ἀρχιερέα, ἢ εἰς τὸν ἐγχώριον Ἐπίσκοπον; Λύσις· τὰ δαπανηθέντα εἰς ἀνέγερσιν τοῦ μοναστηρίου, ὡς ἀπὸ τοῦ κανόνος ἀναφαίνεται, ἀπὸ τῶν εἰσόδων ἦν ἡ ἐπισκοπῆς· διὸ καὶ ὀφείλει τοῦτο εἰς τὴν ἐπισκοπὴν ταύτην παρέρχεσθαι, ὡς διαγουμένην ἐπ' αὐτῷ, ἀφ' ἧς ἐκτίσθη ἀπὸ τῶν εἰσόδων ταύτης. καὶ εἰ μὴ ἐκτίσθη εἰς τὴν ἐνορίαν αὐτῆς, λόγος ἐστίν· εἰ δὲ καὶ εἰς ἑτέραν ἐνορίαν, καὶ ὅτως μοναστήριον παρελεύσεται εἰς τὴν ἐπισκοπήν. ὁ δὲ κύριος χώρας Ἐπίσκοπος ἔξει ἐπ' αὐτῷ μόνα τὰ ἀρχιερατικὰ δίκαια. καὶ ἡ μὲν ἑρμηνεία τοῦ κανόνος ἐν τούτοις. ἔχει δὲ δή μνήμης, ὅτι ὁ ἅγιος Χρυσόστομος ἐν τῇ κατὰ Ματθαῖον ἁγίᾳ εὐαγγελίᾳ ἑρμηνείᾳ αὐτοῦ λέγει, ὡς ἐάν τις ἐρωτήσῃ σε ποῖόν ἐστι κρεῖττον, προσενεγκεῖν ἐκκλησίᾳ δῶρον, ἢ χορτάσαι πτωχοῦς, εἰπὲ προτιμήσαντας τοὺς πτωχούς. ὅτι, φησί, τὰ μὲν τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ χρόνος φθείρει, καὶ τύραννοι ἀφαιροῦνται· τὰ δὲ δοθέντα πτωχοῖς, οὐδὲ ὁ διάβολος δύναται ἀφελέσθαι. ἐὰν δὲ προέληταί τις δωρήσασθαι ἐκκλησίᾳ, οὐκ ὀφείλει παρακινεῖσθαι χάριν τοῦ προτιμηθῆναι τοὺς πτωχούς. καὶ ὅτι ἡ ἀνακαίνησις τῶν ἐκκλησιῶν προτιμοτέρα ἐστὶ τῶν πτωχῶν· ἡ μὲν ἡ πρώτη ἐνεργία.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ μὴ Ἐπισκόπων κτίζεσθαι μοναστήρια κωλύει ὁ κανών· ἵνα μὴ τὰ τῶν Ἐπισκόπων αὐτῶν σφετερίζωνται, καὶ εἰς τὰς οἰκοδομὰς τῶν μονῶν δαπανῶσιν αὐτά, καὶ τὰς

re, ut vult Canon Apostolicus; & cùm Ecclesiæ ea de causa ruerent, & ad nihilum ferè redigerentur: statuerunt patres, ne Episcopus privatum monasterium de novo extrueret, quòd hoc ad Episcopatus perniciem innovaretur. Si quis autem Episcopus præter hæc fecerit, ipse quidem pœnæ subjicietur: de novo autem factum monasterium erit sub dominio Episcopatus. Et in his quidem consistit Canon. Rectè autem dixit, non licere Episcopo monasterium de novo extruere, ad sui Episcopatus exitium. Si quis enim quod antè erat monasterium & priùs corruerat, renovet, nec suo Episcopatui detrimentum afferat, non prohibebitur facere quæ velit: quemadmodum nec prohibebitur, ut mihi quidem videtur, monasterium de novo excitare, si non afferat incommodum Episcopatui, sed eum ex se sumptum faciat. Sic enim indistinctè, & quando non læditur Episcopatus, prohiberi Episcopum, quominus ad Dei honorem & animarum salutem de novo monasterium extruat, non est admittendum, nec patrum judicio ac prudentia dignum. Nam & ipse præsentis Synodi primus, beatissimus Photius, Emanuelis monasterium ab ipsis ferè fundamentis ad eam, quæ nunc videtur, pulchritudinem & magnitudinem deduxit. Et sanctissimus ille Patriarcha dominus Alexius monasterium, quod domini Alexii dictum est, postea excitavit. Et sanctissimus Patriarcha dominus Theophylactus Rufinianorum celebre monasterium, & alii etiam Patriarchæ & metropolitani ac Episcopi diversa monasteria de novo condidêre, tam intra quam extra hanc reginam urbium: & nullum eorum, quemadmodum Canone continetur, ad jura Episcopalia rediit; idque omnino, eo quòd non facta est ab Antistitibus monasteriorum excitatio ad Episcopatuum suorum perniciem. Perinde autem ac si dixisset quispiam, cur monasterium ab Episcopo excitatum sub ejus jure non servatur, vel etiam liberum relinquitur, sed sub Episcopale dominium redigitur? Dixerunt patres, quòd quoniam ab initio & ab ipsis fundamentis sanctum hoc monasterium contra Canones constitutum est, existimandum est perinde ac si nec ab Episcopo ædificatum fuisset: & quoniam, quæ Deo ab aliquo offeruntur, non sunt ejus qui constituit dominii, sed Dei, & ex Episcopatûs reditibus extructum est; debet & hoc ut proprium Episcopatui tribui. Rogaverit autem quispiam, ad quemnam Episcopum debet redire monasterium, an ad Antistitem qui extructori successit, an ad ejus regionis Episcopum? Solutio. Quæ ad monasterii excitationem insumpta sunt, ut ex Canone apparet, erant ex reditibus Episcopatus; & ideo hoc debet ad hunc Episcopatum reverti, idque meritò, quoniam ex ejus reditibus extructum est. Atque si in ipsius quidem diœcesi extructum est, nulla est dubitatio: sin autem & in alia diœcesi, sic quoque monasterium ad Episcopatum redibit. Qui autem est regionis Episcopus, habebit in eo jura sola Episcopalia. Et Canonis quidem in his consistit interpretatio. Tene autem memoria, quòd sanctus Chrysostomus in sua secundùm Matthæum Evangelii interpretatione dicit; Quòd si quis interrogaverit, utrum sit melius offerre donum Ecclesiæ, an mendicis largiri, dic præferendos esse mendicos. Quoniam, inquit, quæ sunt Ecclesiarum, & tempus corrumpit, & tyranni auferunt: quæ autem data sunt mendicis, ne Diabolus quidem auferre potest. Si quis autem Ecclesiæ dare proposuerit, non debet ab eo dimoveri, eo quòd prælati sint mendici. Et quod Ecclesiarum renovatio mendicis præferenda est: non itidem autem prima ædificatio.

ZONAR. Monasteria ab Episcopis Canon ædificari vetat; ne, quæ ad Episcopatus ipsorum pertinent, ipsi sibi tanquam propria vindicent, ac in monasteriorum ædificationes insumant, proindéque Episcopatus, de

Digitized by Google

sola monasteriorum amplificatione solliciti, distrahant: quo quidem distrahendi verbo, collapsionem reiq; totius interitum indicat. Quod namque in partes distrahitur, sive animatum sit, sive inanimatum, corrumpi omnino necesse est. Monasterium itaq; aliquod proprium excitandi, quod ea nempe monasterii constitutio Episcopatui eversionem allatura sit, nulli prorsus Episcopo facultatem esse decernit. Quod si quis tamen, inquit, id Episcopus audeat ipsum quidem ab eo, à quo Episcopus creatus est, puniri: novum autem ab ipso conditum monasterium episcopalia adjudicari, atq; inter ejus possessiones ac si ne monasterium quidem fuisset, censeri, placet. Neque enim, quæ ex canonum sanctionibus constituta sunt, per ea quæ legibus adversantur, labefactari atque everti fas est.

ARIST. *Nulli Episcopo liceat Monasterium proprium, in sui Episcopatus exitium, de novo extruere. Qui autem hoc audet, castigetur: & quod de novo extruitur, ut privatum Episcopatui adscribatur.*

A διοικητὰς ἀφαστῶντες τὴν τῆς μονῶν ἐπαύξησιν φαρμακεύονται· ἀφὰ δ', ἀφαστῶντες, τὴν τῆς διοικητῶν παραδηλώσας πῶσιν ἡ φθορὰν. ὃ γὰρ ἀφαστώμενον, κἂν ζῶον εἴη, κἂν ἄψυχόν τι, εἰς φθορὰν συνελαύνεται καὶ ἀπαγορδὴ καθόλου, μή τινι τῆς Ἐπισκόπων ἐξουσίαν μοναστήριον ἴδιον νεουργῆν, ὡς δὴ καταλύσῃ τῆς διοικητῆς τῆς συστάσεως τῆς μονῆς ἐσομένης· εἰ δ' τοῦτο τολμήσῃ, φησὶν, αὐτὸς μὲν διπτιμηθήσεται φάσι δ' χειροτονοῦντα αὐτόν. ὃ δ' νεουργηθὲν παρ' αὐτῆ τῇ διοικητῇ προσκυρωθήσεται, καὶ ἔσται αὐτῇ ἰδιόκτητον, ὥσπερ εἰ μηδὲ μοναστήριον ἐγένετο. τὰ γὰρ παρανόμως γινόμενα οὐκ ἔσονται εἰς βλάβην καὶ ἀναιρεσιν τῶν προτετιμημένων κανονικῶς.

ΑΡΙΣΤ. Μηδενὶ τῶν Ἐπισκόπων ἐξέστω μοναστήριον ἴδιον, δὴ καταλύσῃ τῆς ἰδίας διοικητῆς, νεουργῆν. ὁ δ' τοῦτο τολμῶν, διπτιμάσθω· καὶ τὸ νεουργηθὲν, ὡς ἰδιωτικὸν, τῇ διοικητῇ προσκυρούσθω.

CANON VIII.

Divinus & sacer sanctorum Apostolorum canon eos, qui seipsos castrant, esse sui homicidas judicat; Et si sint quidem Sacerdotes, deponit; si non sint autem, ne ad Sacerdotium promoveantur, prohibet: ex eo aperte statuens, quod si is, qui seipsum execat, sui est homicida, qui alium execat, est omnino homicida. Merito autem statuerit quispiam talem ipsum quoq; in opificium contumeliosum videri. Quamobrem decrevit sancta Synodus, ut si quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, castrare aliquem convictus fuerit, vel manu propria, vel suo jussu, is depositioni subjiciatur: Si sit autem Laicus, segregetur; præterquam si morbus aliquis incidens ad execandum ægrotantem coegerit. Quemadmodum enim primus Nicænæ Synodi canon eos qui morbo exacti sunt, non punit, propter morbum: sic & nos, nec Sacerdotes, qui ægrotos castrari mandant, condemnamus, nec Laicos, qui propriis manibus ad castrationem utuntur, reprehendimus. Hoc enim corporis esse medelam, non autem creaturæ insidias fieri, vel opificium injuria affici existimamus.

ΚΑΝΩΝ η'.

Ο θεῖος καὶ ἱερὸς τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν τοὺς ἐκτέμνοντας ἑαυτοὺς αὐτοφονευτὰς κρίνει· καὶ ἱερεῖς μὲν ὄντας, καθαιρεῖ· μὴ ὄντας δὲ τῆς τοῦ λοιποῦ ἱερωσύνου προσκοπῆς ἀπείργει· δῆλον ἐντεῦθεν καθιστῶν, ὡς ἑαυτὸν ἐκτέμνων αὐτοφονευτής ἐστιν, ὁ ἕτερον ἐκτέμνων πάντως φονευτής ἐστι. πείθει δ' ἄν τις καὶ τοιοῦτον δικαίως καὶ τῆς δημιουργίας αὐτῆς ὑβριστὴν. διόπερ ὥρισεν ἡ ἁγία Συνοδος, ὡς εἴτις Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος συνηθίζων τινὰ ἐλεγχθείη, ἢ αὐτοχειρία ἢ ἐξ ἐπιβάσεως, τοῦτον καθαιρεῖσθαι καὶ ἀποβάλλεσθαι. εἰ δὲ λαϊκὸς εἴη, ἀφορίζεσθαι, πλὴν εἰ μήπω νόσημά τι προπεπονθὼς πρὸς ἐκτομὴν ἠναγκάσθη βιάζοιτο. ὥσπερ γὰρ ὁ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου πρῶτος κανὼν τοὺς ἐν νόσῳ χειρουργηθέντας ἀπολαύειν ἐᾷ τοῦ νόμου· οὕτω καὶ ἡμεῖς, ἐπὶ τοὺς ἱερεῖς ἐπιβαίνοντας συνηθίζεσθαι τοὺς νοσοῦντας καθαιρίνομεν, οὔτε μὴν τοὺς λαϊκοὺς αὐτοχειρίᾳ πρὸς τὴν ἐκτομὴν χρωμένους αἰτιώμεθα. τοῦτο γὰρ ἰατρείαν τοῦ σώματος, ἀλλ' οὐκ ἐπιβουλὴν τοῦ πλάσματος, ἢ τῆς πλάσεως ὕβριν λογιζόμεθα.

BALS. Per Canonem Apostolic. intelligunt Patres, Canonem vigesimum primum, secundum, tertium & quartum; illi enim definiunt, quomodo puniri debeant, qui sibi testiculos amputant. Præsens autem canon decernit, quomodo puniri debeant, qui alios suis manibus castrant, & qui hoc fieri mandant. Dicunt ergo, quod quoniam qui seipsum execat, sui est homicida, omnino is qui alterum castrat, vel castrari mandat, est homicida. Vocat autem ipsos etiam in Deum contumeliosos. Quos enim Deus per liberorum procurationem immortales quodammodo effecit, & in marem ac fœminam condidit, dicens eis, Crescite & multiplicamini & replete terram, ipsi, adversus Dei præceptum, eos aliquid aliud esse fecerunt, per testiculorum ablationem: utpote cum castrati, nec sint viri, quod non generent; nec mulieres, quod non pariant. Statuerunt ergo patres eos qui aliquem castrare ausi fuerint, vel manu sua vel jussu, si sint quidem sacerdotes, deponi; sin vero Laici, segregari: nisi fortè in eos, qui ægrotant tale quid fecerint; eos enim nulli esse culpæ affines jusserunt, quia Dei opificii medela est, non autem contumelia, id quod sic fit propter morbum. Lege quæ in dictis Apostolicis canonibus scripta sunt, & primum canonem primæ synodi, & quæ in eo sunt, & cxlii. novellam Justiniani sitam extra xiiii. cap. primi tituli præsentis operis. Nota & novum quidpiam, quod ex eo apparet quod in canone comprehenditur.

ΒΑΛΣ. Ἀποστολικὸν κανόνα, φασὶν οἱ πατέρες, τὸν κα'. κβ'. κγ'. καὶ κδ'. οὗτοι γὰρ διορίζονται πῶς ὀφείλουσι κολάζεσθαι οἱ τοὺς διδύμους ἑαυτῶν ἐκτέμνοντες. ὁ δὲ παρὼν κανὼν διατάζει, πῶς τιμωρίας μέλλουσιν οἱ ἕτερους συνηθίζοντες αὐτοχείρως, καὶ οἱ τοῦτο ἐπιτρέποντες. φησὶ γοῦν, ὡς ἐπεὶ ὁ ἐκτεμὼν ἑαυτὸν, αὐτοφονευτής ἐστι, πάντως ὁ ἕτερον ἐκτεμὼν, ἢ ἐπιτρέψας ἐκτμηθῆναι, φονεὺς ἐστιν. ἀποκαλεῖ δ' αὐτοὺς καὶ ὑβριστὰς τοῦ θεοῦ. ὃς γὰρ ὁ θεὸς διὰ τῆς παιδοποιίας ἀθανάτους σχεδὸν ἀπειργάσατο, καὶ εἰς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐδημιούργησεν, εἰπὼν πρὸς τούτους, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν οἰκουμένην, αὐτοὶ, ὥσπερ ἐναντίως τῷ προστάγματι τοῦ θεοῦ, ἕτερόν τι τούτους εἰς πεποιήκασι διὰ τῆς τῶν διδύμων ἀφαιρέσεως· ὡς τῶν ἐκτετμημένων μήτε ἀνδρῶν ὄντων διὰ τὸ μὴ παιδογονεῖν, μήτε γυναικῶν, διὰ τὸ μὴ τίκτειν. ὥρισαν οὖν οἱ πατέρες, τοὺς τολμήσαντας συνηθίσαι οἱονδήποτινα, ἢ αὐτοχείρως ἢ διὰ προστροπῆς, ἱερωμένους μὲν ὄντας, καθαιρεῖσθαι, λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζεσθαι, εἰ μήπω εἰς νοσοῦντάς τινας τοιοῦτόν τι διαπράξωνται· τούτους γὰρ ἀνδιδύνους εἶναι παρεκελεύσατο. ὅτι ἰατρεία τοῦ πλάσματος τοῦ θεοῦ, οὐχὶ ὕβρις ἐστὶ, τὸ διὰ νόσον ὕστερον γινόμενον. ἀναγνωθήτω τὰ ἐν τοῖς ῥηθεῖσιν ἀποστολικοῖς κανόσι γεγραμμένα· καὶ τὸ α'. κανόνα τοῦ τρωτοῦ συνόδου, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὸ ρμβ'. Ἰουστινιάνου νεαρᾶν, καὶ στρωθεῖσαν ἔξωθεν τοῦ ιδ'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ πρώτου συντάγματος. σημείωσαι δὲ τὸ καινὸν ἀπὸ τοῦ τοῦ κανόνος προσλήψεως ἀναφαινόμενον.

ἔννωθεν

ἀνωθεν μὲν γὰρ τὰς ἱερωμένους εὐνουχίζοντας, ἢ αὐτοχείρως ἢ ἐξ ὑποζυγίου, καθαιρεῖσθαι διορίζονται οἱ πατέρες· κάτω δὲ περὶ τῶν διὰ νόσον ἀκρωτηριαζομένων ⓦ λόγον ποιούμενοι, τοὺς μὲν λαϊκοὺς αὐτοχείρως εὐνουχίζοντας ἢ τὸν ἀκρωτηριασμὸν ὑποτιθέντας, οὐκ αἰτιῶνται· τοὺς δὲ ἱερωμένους, ὑποταττόντας μόνον, οὐ καταδικάζουσι· μὴ μέντοι γε καὶ αὐτοχείρως τὸν ἀκρωτηριασμὸν ἐργασαμένους. σημείωσαι οὖν τοῦτο, ὀφεῖλον συμβαλέσθαί σοι πολλά, εἰς ὃ μὴ ἔξεστιν ἀτιμωρήτους τοὺς ἱερωμένους διὰ νόσον παραδιδόντας εἰς ἐκτομὴν ἑαυτοὺς δίχα ὑποθέσεως ἐκκλησιαστικῆς. εἰ γὰρ τιμωρεῖται ὁ ἱερωμένος ὁ ἕτερον αὐτοχείρως διὰ νόσον ἐκτέμνων, πολλῷ πλέον τιμωρηθήσεται ὁ ἑαυτὸν ἀκρωτηριάζων ἱερωμένος διὰ νόσον. A B

ΖΩΝΑΡ. Τὸ εὐνουχίζειν καὶ τοῖς πολιτικοῖς νόμοις ἀπηγόρευται. ὁ μὲν οὖν ἑαυτὸν ἐκτέμνων, καθὼς ἐν τῷ πρώτῳ κανόνι τῆς οἰκουμενικῆς πρώτης Συνόδου εἴπομεν, ἱερωμένος ὢν καθαιρεῖται, μέλλων δὲ ἱερωσύνης κωλύεται ὡς αὐτοφονευτής. εἰ δὲ ἑκουσίως αὐτοφονευτὴς κρίνοιτο, ὁ ἄλλον εὐνουχίζων πολύτως ἂν λογίζοιτο φονευτής. εἴη δ' ἂν καὶ τῆς τοῦ θεοῦ δημιουργίας ὕβρεως. ὃν γὰρ ἑκουσίως εἰς ἀνδρώδη φύσιν προήγαγε, τοῦτον οὗτος εἰς φύσιν ἄλλως μεταμείβει ἀλλόκοτον. οὔτε γὰρ ἀνδρὸς ὄντος φύσεως ὁ ἐκτεμημένος, ἐπεὶ συνουσιάζων οὐ δύναται τέκνον ἐγεῖραι, οὔτ' αὖθις γυναικείας ὄντος ἐπεὶ μὴ τίκτει. διὰ τοῦτο, φησὶν ὁ νομών, εἴ τις ἱερωμένος εὐνουχίζων τινὰ ἐλεγχθείη, εἴτε δι' ἑαυτοῦ, εἴτε δι' ἑτέρου, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω. εἰ δέ τις περιπέσοι νοσήμασι, δι' οὓς βιάζοιτο ἐκτμηθῆναι, ὅτε ἐφήσειν αὐτὸν εὐνουχίζεσθαι, καὶ οὔτε τοὺς χειρουργοῦντας οὔτε τοὺς ὑποτάττοντας κωλύζει. οὐ γὰρ ὕβρεις τοῦ πλάστου τοῦτό ὄντος, ἔστι μᾶλλον ὑποβουλή τις τοῦ πλάσματος, ἀλλὰ νόσου θεραπεία. C

ΑΡΙΣΤ. Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος εὐνουχίσαί τινα, ἢ αὐτοχειρίᾳ, ἢ ὑποτάγματι, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς εἴη, ἀφοριζέσθω. πλὴν εἰ μὴ νοσήματι, πρὸς τὸν ἐκτομὸν ἐκβιάζοιτο· ἰατρεία γὰρ τοῦτο, οὐ βουλή. D

Superius enim Sacerdotes, qui vel ſuis manibus vel juſſu caſtrant, deponendos eſſe patres ſtatuunt: inferius autem de iis, qui propter morbum mutilantur, loquentes, Laicos quidem, qui ſuis manibus caſtrant, vel mutilationem ſeu caſtrationem mandant, non inculpant; Sacerdotes verò, qui mandant tantum, non condemnant, ſed non itidem & eos, qui ſuis manibus caſtrationem fecerint. Nota autem hoc, quod tibi multum debet conferre, ne impune abeant Sacerdotes, qui ſe abſque Eccleſiæ permiſſu propter morbum caſtrandos tradunt. Si enim punitur Sacerdos, qui ſua manu alterum propter morbum execat, multo magis punietur Sacerdos, qui ſe propter morbum mutilat.

ZONAR. Caſtrare quempiam civilium quoq; legum decreto interdictum eſt. Qui ſibi igitur genitalia præſcindit, quemadmodum primo can. Oecum. primæ Synodi explicuimus, ſi quidem Sacerdos ſit, deponitur: ſi minus, ut homicida ſui à ſuſceptione ordinum amovetur. Quod ſi ut ſuiipſius interfector ille damnetur, qui alterum executerit, homicida proculdubio exiſtimabitur. Eſt vero præterea in ipſum quoq; Dei artificio elaboratum opus injurius. Quem enim Deus in ſortem naturæ virilis eduxit, hunc ad diverſam monſtriq; omnino ſimilem naturam ipſe traducit. Nec enim virilis naturæ conſors exectus ille putari debet ſiquidem liberos ex muliebri commercio procreare nullatenus poteſt: neque viciſſim muliebris, quoniam non pariat. Idcirco ſi quis alterum execuiſſe, ſive ipſe per ſe, ſive alterius opera, convictus fuerit, Sacerdotem deponi, Laicum vero can. ſegregari jubet. Si quis tamen in morbum, ex quo virilia abſcindi neceſſe ſit, incidat; ea vero tunc temporis amputari canon haud vetat, neque ullam, aut in eos, qui manum aperi admoverint, aut qui fieri juſſerint, pœnam decernit. Sola enim hic morbi curatio quæritur, non aut opifici contumelia, aut ullum opificio damnum, infertur.

ARIST. *Si quis Epiſcopus vel Presbyter vel Diaconus quemlibet caſtraverit, ſive propria manu, ſive juſſu, deponatur: ſin vero Laicus ſit, ſegregetur: niſi morbo forſitan ad exectionem cogatur. Hoc enim medela eſt, non inſidiæ.*

ΚΑΝΩΝ Θ'.

Τὸ ἀποστολικὸν καὶ θεῖον κήρυγμα τοὺς ἱερεῖς, τύπτειν διακωλύουσι τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἢ ἀπίστους ἀδικοῦντας καθαιρεῖσθαι καὶ ὑποβάλλουσιν, οἱ ⓦ οἰκεῖον ἀποθέμενοι πάθος μηχανώμενοι θυμὸν, καὶ τὰς ἀποστολικὰς διατάξεις παραβαίνοντες, τοὺς αὐλοκόλακας τύπτοντας ἐξελέγξαι, μήτε τὸν κήρυγμα μηδὲν τοιοῦτον ὑποσημαίνοντα, μήτε ὀρθοῦ λόγου τοῦτο νοῦν διαφέροντα. μάταιον γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ λίαν ἐπισφαλὲς τὸ αὐλοκόλακας μὲν ἐν τῷ τύπτειν τοὺς ἢ τετράκις πλήξαντα, καθαιρεῖσθαι· ἀδείας δὲ διδομένης, τύπτειν ἐξ ὑποτάγματος τὸ ἁπλῶς καὶ μέχρι θανάτου τὴν τιμωρίαν ἐπαύξοντα παρορᾶσθαι ἀτιμώρητον. διόπερ τὸν κήρυγμα ὃ τύπτειν ἁπλῶς κωλύζον, καὶ ἡμεῖς ὅταν συμψηφιζόμεθα. χρὴ γὰρ τὸν τοῦ θεοῦ ἱερέα διδασκαλίαις καὶ νουθεσίαις, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὑποτιμίοις, τὴν ἀτακτοῦντα παιδαγωγεῖν, ἀλλὰ μὴ τῇ μάστιγι καὶ τῇ πληγῇ εἰς τὸ τῶν ἀνθρώπων σώματα ὑβρίζειν. εἰ δέ τινες εἶεν πάμπαν ἀνυπόλακτοι, καὶ τῷ σωφρονισμῷ τῶν ὑποτιμίων μὴ ὑπείκοντες, τούτους, φησὶ καὶ τῆς θεοῦ. τοὺς καὶ ⓦ τόπου ἄρχοντας ἐγκλήσεως, ἐσθ' ὅτε καλοῦσι σωφρονίζεσθαι· καὶ γὰρ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου πέμπτος κανὼν, τοὺς θορυβοῦντας καὶ σάσεις τῇ ἐκκλησίᾳ παρεισάγοντας, διὰ τῆς ἔξωθεν χειρὸς ἐπανόρθωσιν ὑποφέρεσθαι. E F

ΒΑΛΣ. Ὁ μὲν κζ'. ἀποστολικὸς κανὼν καθαιρεῖσθαι διορίζεται τοὺς ἱερωμένους τύπτοντας οἱονδήποτε πιστὸν ἢ ἄπιστον

CANON IX.

Cum Apoſtolicus ac divinus canon ſacerdotes, qui verberare aggrediuntur, vel fideles qui peccarunt, vel infideles qui injuriam fecerunt, depoſitioni ſubjiciat: ii qui ſuæ iræ mederi moliuntur, & Apoſtolicas conſtitutiones detorquent, eos intellexerunt, qui ſua manu verberant, nec canone tale quid ſignificante, nec recta ratione hoc intelligere permittente. Eſt enim revera ineptum & valde lubricum, ut qui ſua quidem manu ter vel quater in verberando percuſſerit, deponatur: data autem facultate is, qui juſſu verberandi immaniter & uſq; ad mortem ſupplicium inflicturus eſt, impune id ferre permittatur. Quamobrem canone pro verberatione abſolute puniente, nos quoque ſimul cum eo ita decernimus. Oportet enim Dei ſacerdotem doctrinis & admonitionibus, nonnunquam autem & pœnis canonicis, eum, qui ſe immodeſtè & inſolenter gerit, inſtituere; ſed non flagellis & verberibus in hominum corpora inſultare. Si qui autem ſunt morem omnino non gerentes, & pœnarum correctioni non cedentes ut ii apud loci illius Magiſtratus accuſentur & caſtigentur, nemo prohibet. Antiochenæ enim Synodi canon quintus eos, qui tumultus excitant, & ſeditiones in Eccleſia introducunt, per manum externam converti oportere ſtatuit.

BALS. Vigeſimus ſeptimus can. Apoſtolicus jubet Sacerdotes deponi, qui quemcunq; fidelem vel infidelem qui

Digitized by Google

qui peccârit vel injuriam fecerit, verberant. Præsens autem canon dicit, quòd quidam Sacerdotes, quæ ex canone inducitur, depositionem hinc verentes, sua quidem manu non percutiunt: sed iræ suæ medentes, per alios verberant; quod scilicet canon Apostolicus hoc expresè forsitan non prohibuerit. Et ideo præceptum Apostolicum circumscribunt. Est itaque lubricum, vel potius absurdum, dicere de Apostolis, quod eum quidem puniunt, qui semel vel bis fortasse propriâ manu percussit: eum autem, cujus jussu complures plagæ mortales cuilibet inferuntur, non puniri. Et ideo statuerunt patres, consequenter iis quæ à sanctis Apostolis statuta sunt, ut Sacerdotes neque suis manibus neque alienis quemquam verberent; sed per admonitiones, vel etiam pœnas canonicas, eos qui peccant, corrigant: ii autem, qui per hæc non corriguntur, per citationem ad magistratus puniantur. Perinde autem ac si dixisset quispiam, hoc quoque Sacerdotibus non convenire dicit canon, quod Antiochena Synodus, in quinto canone, Clericos, qui Ecclesiam conturbant, per externam manum seu civilem castigari oportere statuit. Dixerit autem quispiam; Et quomodo, hæc decernente canone, liberalium studiorum magistri, Grammatici scilicet & ejusmodi alii, licet sint sacris initiati, sine præjudicio suos discipulos verberant? Solutio. Propter vindictam & iram verberare, est pœna dignum; non autem ea, quæ doctrinæ & eruditionis gratia & verbis & manu fit, moderata magistrorum correctio. Propterea enim canon quoque dicit puniri, si Sacerdotes in hominum corpora insultent: per hoc verbum, insultare, significans amentium instar ratione carentem appetitionem eorum, qui cum ira percutiunt. Si enim prohiberetur magistrorum ejusmodi percussio, nec Ecclesiastici Clerici ferula castigarent, primi defensoris suasu, eos, qui peccant, liberos & servos, ad primum defensorem accedentes. Sed hoc tamen fit ab eis absque ullo præjudicio. Quamobrem si quis Sacerdos primi Defensoris ferula aliquem percusserit cum ira & furore, ut et etiam aliquando contigit in Patriarchæ domini Lucæ pontificatu, non effugiet supplicium: & rursus, si cum ira discipulum præceptor percusserit, usus baculo quo posset cædes fieri, id non feret impune.

A ἀδικήσαντα ἢ ἁμαρτήσαντα. ὁ δὴ πρὸ ἡμῶν φησιν, ὡς τινὲς ἱερωμένοι τὴ ἀπὸ τ ἡγεμόνος ἐπαγομένην ἐκ τούτου καθαίρεσιν πτοούμενοι, αὐτοχείρως μὲν οὐ πλήττουσι· διὰ δὲ οἰκέτων θυμὸν ἀπειλοῦντες, δι' ἑτέρων τύπτουσιν· ὡς τ ἀποστολικοῦ κανόνος μὴ ῥητῶς πάνυ κεκωλυκότος· καὶ τοῦτο. καίτοι τοῦτον ἐκφεύγειν τὸν ἀποστολικὸν ἀσφάλειαν. ἔστι δὲ καὶ ἀσφαλὲς, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἄτοπον, τὸ λέγειν περὶ τῶν ἀποστόλων, ὡς τιμωροῦσι μὲν διὰ παντὸς ἢ δὶς τυχὸν οἰκειοχείρως πλήξαντα· διὰ δὲ ἀπειροπληθεῖς θανασίμους καὶ πολλὰς πληγὰς τινι ἐπάγοντα μὴ κωλύεσθαι. διὸ καὶ ὥρισαν οἱ πατέρες, ἀκωλύτως τοῖς παρὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων διορισθεῖσι, μήτε αὐτοχείρως τοὺς ἱερωμένους κωλύειν οἱονδήποτε, μήτε δι' ἑτέρας χρείας, ἀλλὰ διὰ νουθετήσεων ἢ καὶ ἐπιτιμίων παιδεύειν τοὺς ἁμαρτάνοντας· τοὺς δὲ μὴ ὑπακούοντας διὰ τούτων, διὰ προσελεύσεως ἀρχοντικῆς τιμωρεῖσθαι. ὥσπερ δὲ τινος εἰπόντος, καὶ τοῦτο ἀπρεπὲς ἂν καὶ ἀνοίκειον τοῖς ἱερωμένοις φησὶν ὁ κανὼν, ὡς ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνὸδος ἐν ε. κανόνι τοὺς θορυβοῦντας τὴν ἐκκλησίαν κληρικοὺς σωφρονίζεσθαι διὰ τῆς ἔξωθεν χειρὸς ἤγουν τῆς πολιτικῆς, διωρίσατο. εἴποι δέ τις, καὶ πῶς, τοῦ κανόνος ταῦτα διοριζομένου, οἱ τὰ ἐλευθερίων ἐπιστημάτων διδάσκαλοι, γραμματικοί καὶ ὁπηνοῦν ἂν τοιοῦτοι ἕτεροι, ἱερωμένοι ὄντες, ἀπροκρίματος τύπτουσι τοὺς μαθητὰς αὐτῶν; Λύσις· ὁ δὲ ἀμύνης καὶ θυμοῦ τύπτειν, κωλύεται, ἐὰν μὲν ἢ διὰ παίδευσιν καὶ μάθησιν μετὰ λόγου καὶ χρείας μετρίας παίδευσις τῶν διδασκάλων. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ κανὼν εἶπε κωλύεσθαι ὃ ὑπὸ τῶν ἱερωμένων εἰς τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα· πρίσεων διὰ τοῦ ὑπὸ ῥήματος τὸν μετὰ θυμοῦ ἄλογον ὄρεξιν τῶν μετὰ θυμοῦ τυπτόντων. ἐπεὶ τοίνυν εἰ κωλύοι ἢ τοιαύτη τῶν διδασκάλων πληγὴ, οὐδὲ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κληρικοὶ, διὰ σκυτάλης ἵνα σωφρονίζοιεν μετὰ προπηλακισμοῦ, τοὺς ἁμαρτάνοντας δῆλον καὶ ἐλευθέρους τῷ πρωτοδίκῳ προσερχομένους. ἀλλ' ὅμως τοῦτο ἀπροκρίματος διό. ὡς τ ἐπὶ ἱερωμένου τύπτει τινὰ διὰ τῆς πρωτοδικικῆς σκυτάλης μετὰ θυμοῦ καὶ μανίας, ὡς καὶ ἄλλοτέ ποτε συνέβη ὅτε τῆς ἱεραρχείας τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Λουκᾶ, ὑπ' ὀκφοβήσαι τὴν κόλασιν· καὶ αὖθις εἰ καὶ μετὰ θυμοῦ τύπτει ὁ μαθητὴν ὁ διδάσκαλος, φοινικίῳ ῥοπάλῳ χρησάμενος, ὑπ' ἀπειρήκει ἔσαν.

B

C

D

Zonar. Xxvii. Apost. can. non licere Episcopo, Presbytero aut Diacono quemquam ob crimen admissum verberare; quique id fecerit, depositione eum mulctandum esse decernitur. Hunc ergo canonem ita nonnulli explicabant, ut ipsis quidem sacri ordinis hominibus quempiam percussisse hoc canone vetitum; sed mandare alteri negotium verberaque per illum inferre, id vero nullo modo interdictum esse affirmarent. Sed hanc opinionem hic can. corrigit, ac neq; absurditate, inquit, neq; periculo caret, si hoc sacros Apostolos præcepisse existemus, ut quicunq; alterum ter quaterve suis ipse manibus percussisset, illum deponi vellent: qui vero per alterum crudeliter vehementissimèq; adeo (hoc namque illud significat usq; ad necem) cædi jussisset, impune hominem abire paterentur; idque maxime, cum indiscriminatim Apostol. can. loquatur, ac verberanti pœnam universe decernat. Idem igitur, inquiunt Synodi Patres, quod Apostoli, nos quoq; decernimus; ne videlicet sacratis hominibus eum, qui deliquerit, aut per se, aut per alium cui ipsi mandaverint, omnino liceat verberare. Sacerdotes namq; Dei docendo & movendo peccantes corrigere atque emendare par est: quin & Ecclesiasticis quandoq; pœnis; quando scilicet admonitione aut cohortatione à flagitio revocari nullatenus queant. Neque enim à pœnis alterius instituendi corrigendique primordia, sed à præceptis antea atque admonitionibus, ducenda sunt; indeque ad vehementiora asperioraque remedia deveniendum. Ver-

E

F

ΖΩΝΑΡ. Ὁ τῶν ἁγίων ἀποστόλων εἰκοστὸς ἕβδομος κανών, ὅτι Ἐπίσκοπον, ὅτι πρεσβύτερον, ὅτι διάκονον ἐᾶν τύπτειν τοὺς ἁμαρτάνοντας· καθαιρεῖσθαι γὰρ τοῦτο ποιοῦντα κελεύει. τινὲς οὖν παρερμηνεύοντες τὸν κανόνα ἔλεγον, ὅτι διὰ τῶν οἰκείων χειρῶν τύπτειν τοὺς ἱερωμένους ἐκώλυσεν ὁ κανών· ἑτέρῳ δὲ προστάσειν καὶ δι' ἐκείνου τύπτειν ἀκώλυτον. τοῦτο οὖν ὁ παρὼν κανὼν διορθοῦται, λέγει ἄτοπον εἶναι καὶ ἀσφαλὲς τοὺς ἱεροὺς ἀποστόλους προστάξαι, τὸ μὲν διὰ τῶν οἰκείων χειρῶν τοὺς ἢ πεντάκις πλήξαντα καθαιρεῖσθαι· τὸ δὲ διὰ τοῦ ὑπηρέτου τύπτοντα ἀπηνῶς καὶ λίαν σφοδρότατα (τοῦτο γὰρ τὸ μέχρι θανάτου δηλοῖ) ἀτιμώρητον ἐᾶσαι, καὶ ταῦτα τοῦ ἀποστολικοῦ κανόνος μὴ διαζεύγνυντος, ἀλλ' ἁπλῶς τὸ τύπτειν κωλύοντος. διὸ φασὶν οἱ τῆς Συνόδου πατέρες, καὶ ἡμεῖς ὁμοίως τοῖς ἀποστόλοις ψηφιζόμεθα· ἵνα μήτε διὰ τῶν οἰκείων χειρῶν οἱ ἱερωμένοι, μήτε δι' ὑπηρέτου δι' ἑτέρου, τύπτωσί τινα ἁμαρτήσαντα. τὸν γὰρ θεῖον ἱερᾶς διδασκαλίας καὶ νουθεσίαις χρὴ παιδεύειν καὶ σωφρονίζειν τοὺς σφαλλομένους· ἐὰν ὅτε καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὑπάρχοις, τυγχάνῃ, ὅτε μὴ διδασκόμενοι καὶ νουθετούμενοι οἱ ἁμαρτάνοντες σωφρονίζονται. ἐκ γὰρ δὴ ἐπιτιμίων ἄρχεσθαι τῆς παιδείας καὶ τῆς διορθώσεως δεῖ, ἀλλὰ διδάσκειν αὐτοὺς πρότερον καὶ νουθετεῖν, καὶ οὕτω τὰ δραστικώτερα καὶ ὑπερωτέρα ἰατρεύματα ἐπάγειν.

ὁ

δ ἡ μαίζειν δὲ πληγὰς ἐπιτιθέναι τοῖς τῶν ἀνθρώπων σώμασι, καὶ τοῦτον αὐτοῖς ἐπιτιθέναι τὸν τρόπον, πλείους ἀπαγορεύει. ὅθεν τοῦ ἐπιτιθέναι ἢ τῷ μανιώδει αὐτῶν καὶ ὀργίλον φορὰν ἰδίζανται τοῖς ὑποφαίνειν. εἰ δέ τινες, φησι, μήτε διδασκαλίαις, μήτε νουθεσίαις, μήτε μὴν ἐπιτιμίοις κανονικοῖς διορθοῦνται, τοὺς τοιούτους ὑπὸ τῶν τοὺς τόπους ἀρχόντων σωφρονίζεσθαι δεῖ, ὑπομιμνησκομένων παρὰ τῶν ἱερέων, οἷς νουθετοῦσι καὶ πῶς θεραπεύουσιν οὐκ ἐπείθοντο.

A bera vero ac plagas hominum corporibus inferre, eisque hac ratione insultare, omnino vetat Canon. Quo quidem insultandi verbo furiosum ipsorum iracundúmq; impetum innuere ac indicare voluit. Si qui vero, inquit, neque præceptis, neque admonitionibus, neque canonicarum quoq; pœnarum metu corrigantur, eos loci magistratuum opera castigari oportebit: quos quidem tota de re illi sacerdotes commonefacient, quibus ipsi præcipientibus lenique curatione utentibus non obtemperarunt. De immorigeris porro hominibus magistratuum opera corrigendis & ad sanam mentem reducendis, id jam olim ab Antiochena Synodo quinto Canone definitum esse demonstrat.

B

ΑΡΙΣΤ. Οἱ ἱερεῖς ἢ πιστοὶ ἁμαρτήσαντας, ἢ ἀπίστους ἀδικήσαντας τύπτοντες, ἢ αὐτοχειρία, ἢ διαγράμματι καθαιρείσθωσαν· χρὴ γὰρ διδασκαλίαις, νουθεσίαις, καὶ ἐκκλησιαστικοῖς ἐπιτιμίοις τοὺς ἀτάκτους παιδαγωγεῖν, οὐ μάστιξιν, ἢ πληγαῖς· εἰ δὲ μὴ ὑπακούοιεν, διὰ τῆς πρὸς τὰς ἀρχὰς ἐκλήσεως αὐτοὺς σωφρονίζειν.

Arist. *Sacerdotes qui vel fideles qui peccarunt, vel infideles qui injuriâ affecerunt, sive propriâ manu, sive mandato verberant, deponantur. Oportet enim doctrinis, admonitionibus & pœnis Ecclesiasticis immorigeros instituere, non vero flagellis & verberibus: si nondum autem morem gesserint, eos per provocationem ad magistratus castigare.*

ΚΑΝΩΝ. ι'.

Οἱ τοῖς πάθεσιν ἑαυτοὺς ἐκδότους παραδιδόντες, οὐ μόνον τὴν ἀπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων τιμωρίαν οὐ φεύγουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἐκείνων καταρχὰς πολεμίκασι, βραβεῦσι γὰρ αὐτοὺς καὶ πρὸς ὃ ἐμπαθὲς αὐτῶν ἀποκεδηλοῦσι τῷ θελήματι, ἵνα τῇ φιλοτιμίᾳ τῆς ἐμπαθείας, κατὰ τὸν θεόλογον Γρηγόριον, μὴ μόνον ἀνεύθυνον αὐτοῖς ἢ ὃ κακὸν, ἀλλὰ καὶ ὅσιον νομίζοιτο. καὶ γὰρ ἀποστολικὸν κανόνα φασὶ λέγοντα, σκεῦος χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἁγιασθὲν ἢ ὁλόκλωτον, μηδεὶς ἔτι εἰς οἰκείαν χρείαν σφετερίζεσθω, παράνομον γάρ· εἰ δέ τις φωραθείη, ἐπιτιμάσθω ἀφορισμῷ· τοῦτον εἰς σωτηρίαν τῶν οἰκείων παρανομιῶν ἐκλαμβάνοντες, οὐ φασὶ δεῖν καταγνώσεως ἀξίους κρίνεσθαι τοὺς τῆς σεβασμίας τῆς ἁγίας τραπέζης ἐνδύτοις εἰς οἰκεῖον χιτῶνα, ἢ εἰς ἕτερόν τι τῶν ἀμφίων μεταχηματίζοντας· οὐ μὴν, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ὃ ἅγιον ποτήριον· ὦ τῆς ἀσεβείας· ἢ καὶ σκεῦος δίσκον, ἢ τὰ τούτοις παραπλήσια εἰς ἰδίαν ἐκδαπανωνίας χρείαν, ἢ καταχρᾶσθαι. ὁ γὰρ κανὼν, φασὶ, τοὺς εἰς τοῦτο παρεμπίπτοντας, ἀφορισμῷ μὴ καθυποβάλλεσθαι, ἀλλ' οὐ καθαιρέσει ἐδικαίωσεν. ἀλλὰ πῶς ἂν ἀνάσχοιτο τοῦ τῆς τοσαύτης παραποιήσεως καὶ δυσσεβείας μεγάθους; τοῦ γὰρ κανόνος τοῖς ὃ μόνον ἁγιασθὲν εἰς χρῆσιν, ἀλλὰ σὺν εἰς τελείαν ἁρπαγὴν, σφετεριζομένοις ὃ ἀφορισμὸν ἐπιπέμπουσι· αὐτοὶ καὶ τοὺς καθαιρπάζοντας καὶ ἱεροσυλοῦντας τὰ τῶν ἁγίων ἅγια ἐλευθεροῦσι τῆς καθαιρέσεως, καὶ τοὺς εἰς βρωμίαν ὑπηρεσίαν, ὅσον γε τῇ ὑφ' ἑαυτῶν κρίσει, τοὺς σεβασμίους δίσκους, ἢ τὰ ἱερὰ ποτήρια καταμιαίνοντας ἀκαθαρσίας εἰσάγουσι· καίτοι φανερὸς καθεστηκότος τοῦ μιάσματος, καὶ δῆλον ὄν, ὡς οἱ τὰ τοιαῦτα φεύγοντες μόνον καθαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐσχάτης δυσσεβείας τῷ ἐγκλήματι περιπίπτουσι. διόπερ ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος τοὺς ἐν τῷ ὄντι τῷ θυσιαστηρίῳ ἱερῶν καὶ ἁγίων σκευῶν ἢ ἀμφιασμάτων εἰς ἴδιόν κέρδος ὑφαρπάζοντας, ἢ εἰς χρῆσιν ἀποχρωμένους ἀνιέρων, πρωτίως καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι. ὃ μὴ γάρ ὅτι βεβηλῶσαι τὸ ὅλον τὰ ἅγια. τοὺς μέντοι τὰ ἔξωθεν ὃ θυσιαστηρίου ἀφωρισμένα σκεύη τινὰ ἢ ἄμφια εἰς χρῆσιν ἀνίερον ἑαυτοῖς ἢ ἑτέροις παρέχοντας, τούτους καὶ ὁ κανὼν ἀφορίζει, καὶ ἡμεῖς συναφορίζομεν· τοὺς ὃ πρωτίως ἁρπαγὰς, τῇ τῶν ἱεροσύλων καταδίκῃ καθυποβάλλομεν.

Canon X.

Qui seipsos tradunt animi perturbationibus, non solùm, quod à sacris Canonibus intentatur supplicium, non horrent; sed eis etiam insultare ausi sunt. Ipsos enim torquent, & ad suam animi perturbationem eorum quoque voluntatem adulterant: ut propter animi sui motus contentionem, ut inquit Gregorius Theologus, non solum sit eorum malum correctioni non obnoxium, sed divinum quoque existimetur. Apostolicum enim Canonem, qui dicit; Vas aureum vel argenteum sanctificatum, vel velum lineum, nemo posthac in suum usum accipiat; est enim præter leges: Si quis autem deprehensus fuerit, segregatione mulctetur; Eum ad suorum delictorum patrocinium adsumentes, dicunt eos non oportere judicari depositione dignos, qui venerandum sanctæ mensæ indumentum in propriam tunicam, vel in aliquod aliud vestimentum transformant: sed neque eos qui sanctum calicem, ô impietatem! vel venerabilem discum, vel ea quæ sunt iis similia, in proprium usum insumunt, vel polluunt. Canon enim, inquiunt, eos qui in hoc incidunt, esse segregationi, non depositioni, subjiciendos æquum censuit. Sed quis tantæ perversitatis & impietatis magnitudinem ferat? Cùm enim Canon eos, qui, quod sanctificatum est, ad usum solum, & non ad perfectam rapinam sibi vendicant, segregationi subjiciat: ipsi eos, qui sancta sanctorum rapiunt, & sacrilegis manibus auferunt, depositione liberant; & eos, qui ad ciborum ministerium, suo quidem certè judicio venerabiles discos, aut sacros calices inquinant, non deponendos inducunt; quamvis sit apertum piaculum; & clarum est, quòd qui hæc faciunt, non solùm in depositionem, sed in extremæ etiam impietatis crimen incidunt. Et ideo statuit sancta synodus, eos, qui unum aliquod sacrorum & sanctorum in altari vasorum vel vestimentorum ad proprium usum rapiunt, vel ad profanum usum convertunt, absolutæ depositioni subjici. Hoc enim est profanare: illud verò surripere sacra. Eos quidem certè, qui vasa quædam extra altare segregata, vel vestes, sibi vel aliis præbent & Canon segregat, & nos segregamus: eos autem, qui planè surripiunt, unà quoque sacrilegorum condemnationi subjicimus.

ΒΑΛΣ. Τινὲς καθαρπάζοντες τὰ ἅγια καὶ κοινοποιοῦντες αὐτὰ, ὡς τυχὸν τῶν ἐνδυτῶν τῆς ἁγίας τραπέζης εἰς ἐνδυμασίαν μεταποιούμενοι· κἀντεῦθεν καθαιρέσει καθυποβαλλόμενοι, τῷ ογ'. ἀποστολικῷ κανόνι ἐχρῶντο, λέγοντι, σκεῦος χρυσοῦν ἢ

Bals. Quidam sancta corripientes, & ea communia facientes, ut, verbi gratia, sanctæ mensæ indumentum ad suum amictum transferentes, & ideo depositioni subjecti, lxxiii. Apostolico Canone utebantur, qui

Digitized by Google

dicit; Vas aureum vel argenteum ſanctificatum, vel velum lineum, nemo poſthac in uſum ſuum convertat; ſin minus ſegregetur: & vellent ſolâ ſegregatione puniri. Dicit ergo præſens Canon eos deponendos, qui ad proprium lucrum rapiunt & commune efficiunt, vel ad communem & prophanum uſum ſancto aliquo vaſe, ex iis quæ ad ſanctum altare pertinent, utuntur. Atque eos quidem, qui per uſum profanum communia faciunt, vel dant aliis ſimilis uſus gratia, ſacra vaſa & aulæa, quæ extra altare ſunt, ſegregatos eſſe decernit: qui verò ea rapiunt, ut ſacrilegos condemnari. His ita ſe habentibus, interrogaverit quiſpiam, an hic Canon aliquid conſtituat præter Canonem Apoſtolicum? Solutio. Apoſtolicus quidem Canon de iis ſolùm, qui communia faciunt, non etiam de iis, qui ut propria ſibi vendicant, decernit. Præſens autem Can de iis, qui ea ſibi vendicant, vel polluunt, vel ad proprium uſum convertunt. Et propterea, ille quidem per ſegregationem tantùm punit eum qui peccavit: hic verò per depoſitionem, gravius illo ſupplicium afferens. Quoniam ergo ſunt peccata differentia, habent quoque diverſam pœnam. Ille enim, inquit Canon, ſolum ſanctum prophanavit, non autem & transformavit: hic verò ipſum ſuffuratus pariter ac uſus eſt, & ideo depoſitioni ſubjicietur. Præterea interrogaverit quiſpiam, quam ob cauſam circa finem verba faciens Canon de ſacris extra altare, eos, qui illa quidem communia faciunt, ſegregat: eos verò, qui rapiunt, ut ſacrilegos condemnat; cùm deberet dicere eos quoque deponi? Solutio. Idem eſt deponi eum qui rapit, & condemnari ut ſacrilegum. Sacrilegus enim infamis efficitur: infamiam autem conſequitur etiam depoſitio. Lege & ii. cap. ii. tituli præſentis operis, quod, quæ ad ſacra vaſa & ea quæ ſunt dedicata pertinent, fuſiùs docet: eáque, quæ in ipſum à nobis ſcripta ſunt. Lege autem præcipuè xxi. cap. ii. tit. v. lib. Baſil. cujus quidem vis & effectus ſitus eſt à Photio in ſecundo cap. ii. tit. Præſentis operis.

ZONAR. Sanctorum Apoſtolorum lxxiii. Can. ſic habet. Vas, inquit, aureum vel argenteum, aut velum ſanctificatum, nemo amplius in ſuos uſus convertat; eſt enim præter leges: Si quis autem deprehenſus fuerit, ſegregatione mulctetur. Hoc ergo Can. quidam abutentes, qui ſancta, quæcunque demum illa eſſent, ad privatum ſuum uſum accommodaſſent, ſegregatione tantum, non depoſitione puniendum, Can. ſententiam prave detorquentes invertentéſque, affirmabant. Eorum igitur, qui ſic Can. interpretabantur, opinione hic Can. rejecta, ſtatuit inter eos, qui rebus ſacris abuterentur, intérque ipſa invicem ſanctificata, diſcrimen. Quædam namque, ait in altari adhibentur, ut diſcus ſacer, & calix, & ſacræ menſæ indumenta, atque hujus generis omnia: Alia quædam in templi ornatu exteriore collocantur, ut lychnuchi, quæq; circa templum ſuſpenduntur aulæa, aliaq; hujuſmodi. Ergo quæ ad templi ornamenta pertinent, ſi quis ad ſuos uſus adhibuerit, alterive commodaverit, eáq; ratione profana reddat, ſegregandum eſſe decernit. De his namq; rebus Apoſtolici quoq; Can. definitionem accipiendam aſſerit; quæ nimirum eo ipſo quod templo dedicantur, quomodocunq; ſanctificata ſunt. Qui vero quidpiam ex ſacro altari acceperit ſurripueritque vel in uſum communem ac profanum converterit, eum deponi jubet. Ea namq; ſibi tanquam propria vendicare, eſt rei ſacræ depeculatorem eſſe, ſacrilegiique, qui id fecerit, condemnatur: eiſdem vero uti communiaq; habere, eſt ſancta profanare; quorum quidem criminum utriq; depoſitionis pœna conſtituta eſt. Quod ſi ex iis etiam, quæ in externo templi ornatu poſita ſunt, vas aliquod, aut veſtem, hoc eſt, indumentum, ut inde ſibi lucrum acquirant, aliqui ſurripuerunt; hi quoq; ut ſacrilegi hoc Can. condemnantur.

ARIST. *Qui ſacrum calicem, vel diſcum, vel veſtem, vel forcipem, vel aërem, ut dicitur, (i.e. Sudarium) vel ut ſummatim dicam, unum aliquod ſacrorum vaſorum,*

ἀργυρᾶν ἁγιαθὲν ἢ ὁλόκλω μηδεὶς ἔτι εἰς οἰκείαν χρείαν σφετερίζέσθω· εἰ δὲ μὴ, ἀφορίζέσθω. καὶ ἤθελον δηλαδὴ μόνῃ ἀφορισμῷ κολαδῶσαι. φησὶ γοῦν ὁ παρὼν κανὼν καθαιρεθῆναι τοὺς εἰς ἴδιον κέρδος ὑφαρπάζοντας καὶ κοινοποιοῦντας ἢ ἀποχρωμένους εἰς κοινὸν καὶ ἀνίερον χρῆσιν ἅγιόν τι σκεῦος. ὅτε τοῦ τῶ ἁγίω θυσιαστηρίου. τοὺς μέντοι κοινοποιοῦντας διὰ χρήσεως ἀνίερα, ἢ ἑτέροις διδόντας χάριν ὁμοίας χρήσεως, τὰ ἐκτὸς τοῦ βήματος ἱερὰ σκεύη καὶ ἔσπλα, διορίζει ἔτι ἀφωρισμένους· τοὺς δὲ ἁφαρπάζοντας αὖτε, ὡς ἱεροσύλους κατακρίνας. τούτων δὲ τῶν ἐχόντων, πρώτιστά τις ἂρα πλέον τι φησὶ καὶ ἀποστολικὸν κῆρυνα διορίζεται ὁ κανὼν εἶναι. Λύσις. ὁ μὲν ἀποστολικὸς κανὼν περὶ μόνων κοινοποιούντων μόνον, μὴ μέντοι καὶ ἰδιευμένων τὰ ἱερὰ, διατάττει. ὁ δὲ πρὼν, περὶ τῶν σφετερίζομένων ἢ καταχραινόντων ἢ μεταμειβόντων αὖτε εἰς ἰδιωτικὴν χρῆσιν. καὶ διὰ τοῦτο, ἐκεῖνο μὲν ἀφορισμῷ μόνου κολάζει καὶ ἡμαρτηκότα· οὗτος δὲ διὰ καθαιρέσεως, πλέον ἐκείνου λιπαίνων τὴν κόλασιν. ὅτι τρίτων εἰσὶ τὰ ἁμαρτήματα διάφορα ἔχουσι καὶ τὴν κόλασιν διάφορον. ἐκεῖνο γάρ, φησὶν ὁ κανών, ἐβεβήλωσε μόνον ὃ ἅγιον, ἐ μὴν καὶ μετεποίησεν· οὗτος δὲ ἔκλεψεν καὶ ἐχρείωσεν αὖτε, διὰ καὶ καθαιρέσει καθυποβληθήσεται. ἔτι πρώτιστά τις, διὰ τί περὶ ὁ πέλαγος καὶ λόγον ποιεῖται ὁ κανὼν χάριν τοῦ ἔξωθεν τοῦ βήματος ἱερῶν, τοὺς μὲν κοινοποιοῦντας αὖτε ἀφορίζει, τοὺς δὲ ἁφαρπάζοντας ὡς ἱεροσύλους κατακρίνει, ὤφειλεν εἰπεῖν καὶ τούτους καθαιρεθῆς; Λύσις. ταὐτὸν δεῖ ὃ καθαιρεθὲν καὶ ἁρπάζοντα, καὶ ὃ καταδικάζεσθαι ὡς ἱεροσύλων. ὅτι καὶ ὁ ἱεροσύλος ἀτιμοῦται, τῇ δὲ ἀτιμίᾳ ἕπεται καὶ καθαίρεσις. ἀνάγνωσι ὃ β'. κεφάλαιον τοῦ δευτέρου τίτλου τοῦ πρόχλου συντάγματος, ἀ περὶ ἱερῶν σκευῶν καὶ ἀναθεμάτων διδάσκων πλατύτερον καὶ τὰ ὲν αὐτῷ πρὸ ἡμῶν γραφέντα. ἐξαιρέτως δὲ ἀνάγνωσι ὃ καί. κεφάλαιον τοῦ β'. τίτλου τοῦ ε'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, ἔνθα ἡ δύναμις καταγράφη καὶ φωτίου ὲν τῷ β'. κεφ. τοῦ β'. τίτλου τῶ πρόχλου συντάγματος.

ZΩNAP. Ὁ ἑβδομηκοστὸς τρίτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν φησι, σκεῦος χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἁγιαθὲν ἢ ὀλόκλω μηδεὶς ἔτι εἰς οἰκείαν χρῆσιν σφετερίζέσθω, πρόνομον γάρ· εἰ δέ τις φωραθείη, ἐπιτιμάσθω ἀφορισμῷ. τούτῳ οὖν τῷ κανόνι νεωτερικοί τινες ἔλεγον, ὅτι τὰ ἅγια, ὁποῖα ἂν εἶεν, εἰς οἰκείαν μεταχηματίζοντα χρείαν, ἀφορίζεσθαι, ἀλλ' ὲ καθαιρεῖσθαι χρεών, στρεβλοῦντες καὶ διαστρέφοντες τὴν τούτου διάνοιαν. τοὺς γοῦν ὕστερον ἐκλαμβάνοντας καὶ κανόνα κακίζων ὁ πρὼν κανὼν, διαστίζει τοὺς κοινωνοῦντας τὰ ἅγια, καὶ αὖτε ὃ τὰ ἱερὰ διαστίζει ἀπ' ἀλλήλων. τὰ μὲν γάρ, φησὶν, ἐνεργοῦσι περὶ θυσιαστήριον, οἷ δίσκος ἱερὸς, καὶ ποτήριον, καὶ τὰ τῆ πέμπτης πρωτίστης ἐνδύματα, καὶ ὅσα τοιαῦτα· τὰ δὲ ἔξω πρὸς ναὸν κοσμοῦσιν, ὡς αἱ λυχνίαι, καὶ τὰ περὶ τὸν ναὸν αἰωρέμματα ἔσπλα, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. τοὺς μὲν οὖν τὰ περὶ τὸν ναὸν εἰς οἰκείαν χρείαν λαμβάνοντας, ἢ ἑτέροις πρόχροντας, καὶ ὕστερον κοινοῦντας αὖτε, ἀφορίζεσθαι διορίζεται. περὶ τούτου γάρ, φησι, καὶ τὸν ἀποστολικὸν διατάττεσθαι κανόνα, ὡς ἁπλῶς ἁγιαθέντων τῇ περὶς τὸν ναὸν ἀναθέσει. τοὺς δὲ ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου λαμβάνοντάς τι καὶ νοσφιζομένους αὐτὸ, ἢ εἰς χρῆσιν μετάγοντας κοινὴν καὶ ἀνίερον, καθαιρῶν κελεύει. ὃ μὲν δὴ διώσασθαι ταῦτα, συλῆσαι δεῖ τὰ ἅγια, καὶ ἱεροσυλῶν ὁ τοιοῦτος κρίνεται· ὃ δὲ χρήσασθαι αὖτοῖς καὶ κοινῶσαι, βεβηλῶσαι δεῖ τὰ ἅγια, καὶ ἑκατέρωθεν τοῖς τοιούτοις δικαίως ἐπάγειν ἡ καθαίρεσις. εἰ δὲ καὶ ἐκ τῶν ἔξω καὶ περὶ τὸν ναὸν ὄντων σκευῶν ἢ ἀμφίων ἤγουν ἐνδυμάτων, ὑφαρπάσειέ τινές τι, ἵνα κέρδος αὐτὸ ποιήσωνται, καὶ ἐκείνους ἱεροσύλους ὁ κανὼν οὗτος καταδικάζει.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ τὸ ἅγιον ποτήριον, ἢ τὸν δίσκον, ἢ ἐνδυτὸν, ἢ λαβίδα, ἢ τὸ λεγόμενον ἀέρα, ἢ ἁπλῶς ἕν τι τῶν ἱερῶν σκευῶν, ἢ ἀμφιασμάτων, εἰς ἴδιον κέρδος ὑφαρπά-

Digitized by Google

ὑφαρπάζοντες ἢ εἰς χρῆσιν ἀνίερον ἀποχρώμενοι, καταφρείωσαν. Τὸ μὲν γὰρ, ἐστὶ βεβηλῶσαι, τὸ δὲ, ἱεροσυλῆσαι. οἱ δὲ τὰ ἔξω τοῦ θυσιαστηρίου σκεύη, ἢ ἀμφία, εἰς χρῆσιν ἀνίερον ἑαυτοῖς, ἢ ἄλλοις, παρέχοντες, ἀφοριζέσθωσαν· οἱ δὲ παντελῶς ἁρπάζοντες, ὡς ἱεροσύλοι καταδικαζέσθωσαν.

A *vel indumentorum, in proprium lucrum surripiunt vel ad usum prophanum abutuntur, deponantur. Hoc enim est prophanare, istud sacra surripere. Qui autem vasa vel vestimenta, quæ sunt extra altare, in usum prophanum sibimet, vel aliis, præbent, segregentur. Qui vero omnino surripiunt, ut sacrilegi condemnantur.*

ΚΑΝΩΝ ια'.

Τοὺς πρεσβυτέρους ἢ διακόνους κοσμικὰς ἀρχὰς ἢ φροντίδας ἀναδεχομένους, ἢ τὰς ἐν τοῖς οἴκοις τῶν ἀρχόντων λεγομένας κυρατορείας οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ κανόνες καθαιρέσει καθυποβάλλουσι. τοῦτο οὖν καὶ ἡμεῖς ὁρίζοντες, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐν κλήρῳ καταλεγομένων διορίζόμεθα, ὡς εἴ τις αὐτῶν κοσμικὰς ἀρχὰς μεταχειρίζοιτο, ἢ τὰς ἐν τοῖς τῶν ἀρχόντων οἴκοις ἢ περατείοις λεγομένας κυρατορείας ἀναδέχοιτο, τοῦτον τοῦ οἰκείου κλήρου ἐκδιώκεσθαι. οὐδεὶς γὰρ δυσὶ, κατὰ τὸ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀληθινοῦ αὐτόθεκτον καὶ ἀψευδέστατον φωνὴν, δυσὶ κυρίοις δουλεύειν.

B

Presbyteros vel Diaconos seculares magistratus vel curas suscipientes, vel quæ in magistratuum ædibus curationes appellantur, divini & sacri Canones depositioni subjicium. Hoc ergo nos quoque confirmantes, de reliquis quoque, qui sunt in Clericorum catalogo, decernimus; quòd si quis eorum secularia officia assumat, vel qua in magistratuum ædibus vel suburbiis curationes appellantur, suscipiat, is ex suo Clero expellatur. Nemo enim potest, ut est Christi veri Dei nostri vox ab ipso prolata, eáque longè verissima, duobus dominis servire.

ΒΑΛΣ. Ὁ παρὼν κανὼν ὁπερατικοὺς τοὺς προεκφωνηθέντας κανόνας χάριν τοῦ μὴ ἐνεργεῖν τοὺς ἱερωμένους κοσμικῆς δουλείας, προστίθησι, μὴ μόνον τοὺς ὄντως τοῦ ἁγίου βήματος, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκτὸς αὐτοῦ κληρικοὺς, τοιοῦτόν τι ποιοῦντας, ἐκ τοῦ κλήρου διώκεσθαι. ἐπεὶ γὰρ ἐν τῷ ς'. ἀποστολικῷ κανόνι καὶ ἐν τῷ πα'. καὶ ἐν ἑτέροις κανόσιν, ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ ιγ'. κεφ. τοῦ ἡ'. τίτλου τοῦ πρόχειρ. συντάγματος, ἱκανῶς περὶ τούτου ἐγράψαμεν, ἀναγνωσθήτω ταῦτα, καὶ ἀρκέσουσιν εἰς ἑρμηνείαν.

C

Balsamon. Præsens Canon prædictos Canones, qui cavent ne sacerdotes magistratuum munera subeant, confirmans, adjicit, ut non solùm qui sunt sancti tribunalis, sed etiam Clerici qui extra sunt, si tale quid faciant, è clero expellantur. Quoniam autem in vi. can. Apostolico, & in lxxxi. & in aliis Canonibus, quinetiam in xiii. cap. viii. tit. præsentis operis satis de eo scripsimus, lege ea, & sufficient ad interpretationem.

ΖΩΝΑΡ. Πολλῷ ἔσπευδε πρόθυμα καὶ οἱ σεπτοὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ τῶν συνόδων πατέρες, τοὺς ἱερωμένους κοσμικῆς ἀρχῆς ἢ διοικήσεως πραγμάτων μὴ ἀναδέχεσθαι. καὶ διάφοροι κανόνες περὶ τούτου ἐξεφωνήθησαν, ὧς οἱ πατέρες οὗτοι διὰ τοῦ πρόσθε κανόνος ὁπερατικοῦσι, προστιθέντες καὶ τὸ πλέον παρὰ τὰ ἐκείνοις διωρισμένα. οἱ μὲν γὰρ περὶ ἱερέων καὶ διακόνων τοὺς κανόνας ἐξέθεντο, κωλύοντας αὐτοὺς ἀρχὰς καὶ φροντίδας ἀναδέχεσθαι κοσμικάς· οὗτοι δὲ πρώτως κληρικοὺς διορίζονται μὴ μεταχειρίζεσθαι κοσμικὰς ἀρχὰς, ἢ τὰς ἐν οἴκοις ἀρχοντικοῖς καὶ ἀγροῖς καλουμένας κυρατορείας. τοὺς δὲ τὸν κανόνα παραβαίνοντας ἐκδιώκεσθαι τοῦ κλήρου κελεύουσι. οὐδεὶς γὰρ δυσὶ φασὶ, δυσὶ κυρίοις δουλεύειν, καθὼς πρὸ αὐτοῦ λέλεκται τοῦ κυρίου φωνή.

D

Zonar. Magnæ venerabilibus Apostolis ac synodicis Patribus curæ fuit, ut sacris initiati à profanis magistratibus, atquè ab omni negotiorum tractatione, penitus abstinerent, multiq; hac de re Can. editi sunt; quos quidem hoc loco Patres hujus Can. decreto confirmant, ac aliquid insuper ad ea, quæ ab illis antea definita fuerant, adjungunt. Siquidem illi Can. de Sacerdotibus & Diaconis promulgavere, quorum decreto magistratus & profana negotia suscipere veterentur: hi vero nulli omnino Clerico profanos magistratus, aut quæ in magistratuum domibus aut agris curationes appellabantur, suscipiendi facultatem esse decernunt. Qui verò Can. non obtemperaverint, eos clero moveri jubent. Nemo etenim potest, inquiunt, duobus dominis servire, quemadmodum ipsius Domini voce testatum est.

ΑΡΙΣΤ. Εἴ τις τῶν ἐν κλήρῳ καταλεγμένων κοσμικὰς ἀρχὰς μεταχειρίζοιτο, ἢ τὰς ἐν τοῖς οἴκοις, ἢ περατείοις κυρατορείας, ἐκδιωκέσθω τοῦ κλήρου· οὐδεὶς γὰρ δυσὶ θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

E

Arist. *Si quis eorum, qui in Clerum cooptantur, seculares magistratus susceperit vel quæ in ædibus aut suburbiis fiunt curationes, Clero expellatur. Nemo enim Deo & mammonæ servire potest.*

ΚΑΝΩΝ ιβ'.

Τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδου τοὺς ἐν τοῖς συκτηρίοις οἴκοις, ἔνδον οἰκίας ὄσι, λειτουργοῦντας ἢ βαπτίζοντας κληρικοὺς παρὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου καθαιρέσει καθυποβαλλούσης, καὶ ἡμεῖς τούτῳ συμψηφιζόμεθα. τῆς γὰρ ἁγίας ἐκκλησίας ὀρθοδοξούσης, καὶ τὴν ἀληθῆ πρεσβευούσης λόγον, καὶ σέμνον τῆς πολιτείας σωτηρούσης τε καὶ ἐνδιδασκούσης, ἀπρεπὲς καὶ ἀνόσιον παραχωρεῖν τοὺς ἀπαιδεύτους καὶ ἀναρχίᾳ συζῶντας, εἰς τὰς οἰκίας καταδυομένους, τὴν ταύτης εὐταξίαν παραπαίειν, καὶ πολλῆς ταραχῆς καὶ σκανδάλων ἀποπλήρεις. διόπερ ἡ νῦν ἱερὰ καὶ θεοσυνέργητος συνοδος τῇ οἰκουμενικῇ ἕκτῃ συνόδῳ συμφωνοῦσα, ἀποκεκληρωμένους ἤδη τοὺς ἐν τοῖς συκληρίοις οἴκοις ἔνδον οἰκίας ὄσι λειτουργοῦντας, διορίζεται, τὴν ἀποκληρώσεως δηλονότι παρὰ τοῦ κλήρου τὸν τόπον Ἐπισκόπου αὐτοῖς ἐπινεμηθέντος. εἰ δέ τινες παρὰ τοῦτους, τοῦ Ἐπισκόπου

F

Cùm sancta & universalis sexta Synodus, Clericos, qui in oratoriis, quæ sunt intra domum, præter Episcopi voluntatem celebrant vel baptizant, depositioni subjiciat; nos quoque idem decernimus. Cùm enim sancta Ecclesia rectè dispertiat, verámque rationem defendat, & venerabilem ac honestam bonæ institutionis formam doceat & conservet, inconcinnum est & ineptum, ut qui in petulantia & insolentia ac in inobedientia vitam agunt, domos subeuntes, bonum ejus ordinem convellant, & multa perturbatione & offensionibus impleant. Et ideo sacra nunc & divinitùs coacta Synodus, universali sexta synodo consentiens, eos, qui in oratoriis, quæ sunt intra domos, celebrant, clero amotos esse statuit; à clero videlicet amotione eis ab ejus loci Episcopo edicta. Si qui autem præter eos, non consentiente Episcopo,

Digitized by Google

in domos irruentes celebrationis ministerium attingere audeant; ii quidem deponantur: qui verò eorum communionis sunt participes segregationi subjiciantur.

A μὴ εὐδοκοῦντος, εἰς τὰς οἰκίας εἰσπίπτοντες ἅπτεσθαι τῆς λειτουργίας ἀποτολμῶσι, τούτους μὲν καθαιρεῖσθαι· τοὺς δὲ τῆς αὐτῶν κοινωνίας μεταχόντας τῷ ἀφορισμῷ καθυποβάλλεσθαι.

BALS. Presens quoque Canon, qui jubet deponi eos qui celebrant vel baptizant in oratoriis præter Episcopi voluntatem, expositus est in xxxi. Can. Syn. in Trullo, & in xxxi. Canone Apostolico: & lege quæ in illis scripta sunt.

ΒΑΛΣ. Καὶ ὁ παρὼν κανὼν, παρακελευόμενος καθαιρεῖσθαι τοὺς λειτουργοῦντας ἢ βαπτίζοντας εἰς εὐκτήρια παρὰ γνώμην τοῦ Επισκόπου, ἡρμηνεύθη ἐν τῷ λα'. κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ Συνόδου, καὶ ἐν τῷ ἀποστολικῷ λα'. κανόνι· καὶ ἀνάγνωθι τὰ ἐν ἐκείνοις γραφέντα.

ZONAR. Trigesimum primum sextæ Syn. Can. cujus hic Can. meminit, ibidem explicavimus. In eandem sententiam hunc quoque Can. Patres edidere, quo quidem ut qui in privatorum ædibus sacra facturi sunt, à clero segregati, hoc est, delecti & admissi descriptique sint segregatione, hoc est, designatione à loci Episcopo facta, decernunt. Quod si alii quicunque, præter eos qui designati fuerint in privatorum sacellis, non obtenta ab Episcopo facultate, sacra facere ausi fuerint; ipsos quidem deponi: qui vero eis communicaverint, segregari jubent.

B ΖΩΝΑΡ. Ο τῆς ἕκτης συνόδου τριακοστὸς πρῶτος κανὼν, οὗ μέμνηται ὁ κανὼν τοῦτος, ἡρμήνευται ἐκεῖ, ᾧ σύμψηφοι γεγόνασι καὶ οἱ τοῦτον ἐκθέμενοι τὸν κανόνα, ὁρίσαντες ἀποκεκληρωμένους οὗτοι, ἤγουν ὡρισμένους καὶ ἐπιτραμμένους, ἐκκεχωρημένους, τοὺς ἐν εὐκτηρίοις ἐντὸς οἴκων οὖσι λειτουργεῖν μέλλοντας τῆς ἀποκληρώσεως, τουτέστι τῆς ἐκχωρήσεως, παρὰ τοῦ κατὰ χώραν Επισκόπου γινομένης. εἰ δ' ἕτεροί τινες παρὰ τοὺς ἐκχωρηθέντας τολμήσουσι λειτουργῆσαι ἐν εὐκτηρίοις, οὖσιν ἐν τοῖς οἰκίοις, ἄνευ γνώμης τοῦ Επισκόπου, ἐκείνους μὲν καθαιρεῖσθαι, τοὺς δὲ συγκοινωνήσαντας αὐτοῖς ἀφορίζεσθαι.

ARIST. *Nullus Clericus in templo, quod in ædibus est sacra celebret, vel baptizet, citra Episcopi sententiam; nam deponitur. Qui igitur in oratoriis, quæ sunt intra ædes sacra celebrant, ab Episcopo Clero expellantur. Qui vero præter hæc facere ausi fuerint, deponantur. Et qui iis communicant, segregentur.*

C ΑΡΙΣΤ. Μηδεὶς ἐν ναῷ, ἔνδον οἰκείας τυγχάνοντι λειτουργείτω ἢ βαπτιζέτω κληρικὸς, παρὰ γνώμην τοῦ Επισκόπου· καθαιρεῖται γάρ. ἀποκεκληρωμένοι οὖν παρὰ τοῦ Επισκόπου ἔστωσαν οἱ ἐν εὐκτηρίοις ἔνδον οἴκων οὖσι λειτουργοῦντες. οἱ δὲ παρὰ τοῦτο τολμῶντες, καθαιρείσθωσαν· καὶ οἱ κοινωνοῦντες, ἀφοριζέσθωσαν.

KANΩN ιγ'.

Hæreticarum zizaniarum semina in Christi Ecclesia malignus dejiciens, & eas videns gladio spiritus excindi radicitùs, ad aliam venit insidiarum viam, schismaticorum insania Christi corpus dividere aggrediens: sed & has ejus insidias sancta Synodus reprimens, omnino definiit deinceps, ut si quis Presbyter vel Diaconus, ut qui utique ob aliqua crimina proprium Episcopum condemnarit, ante synodalem cognitionem & examinationem, & perfectam ejus condemnationem, ab illius communione discedere ausus fuerit & ejus nomen in sacris celebrationum precibus, ut Ecclesiæ traditum est non referat, is depositioni subjiciatur, & omni sacerdotali honore privetur. Qui enim est in sacerdotali ordine collocatus, & metropolitanorum judicium præripit, & ante judicium ipse, quantum in se est, proprium patrem & Episcopum condemnat; is nec Presbyteri honore, nec nomine dignus est. Qui autem eos consequuntur, si sint quidem ex iis qui sunt sacris initiati, ipsi quoque à proprio honore excidant: sin autem sint Monachi, vel Laici ex Ecclesia omnino segregentur; donec cum schismaticis conjunctionem respuentes ad proprium Episcopum reversi fuerint.

D E

CANON XIII.

Τὰς τῶν αἱρετικῶν ζιζανίων ἐπισπορὰς ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ὁ παμπόνηρος καταβαλὼν, καὶ ταύτας ὁρῶν τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος τεμνομένας προῤῥίζους, ἐφ' ἑτέραν ἦλθε μεθοδείας ὁδὸν, τῇ τῶν σχισματικῶν μανίᾳ τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα μερίζειν ἐπιχειρῶν· ἀλλὰ καὶ ταύτην αὐτοῦ τὴν ἐπιβολὴν ἡ ἁγία σύνοδος ἀναστέλλουσα, παντελῶς ὥρισε τοῦ λοιποῦ, ἵνα εἴτις πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ὡς δῆθεν ἐπ' ἐγκλήμασί τισι τοῦ οἰκείου κατεγνωκὼς Επισκόπου, πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως, καὶ ἐξετάσεως, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ τελείας κατακρίσεως ἀποστῆναι τολμήσοι τῆς αὐτοῦ κοινωνίας, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν ταῖς ἱεραῖς τῶν λειτουργιῶν εὐχαῖς κατὰ τὸ παραδεδομένον τῇ ἐκκλησίᾳ μὴ ἀναφέροι, τοῦτον ὑποκεῖσθαι καθαιρέσει, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀποστερεῖσθαι τιμῆς. ὁ γὰρ ἐν πρεσβυτέρου τάξει τεταγμένος, καὶ τῶν μητροπολιτῶν ἁρπάζων τὴν κρίσιν, καὶ πρὸ κρίσεως αὐτὸς κατακρίνων, ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῷ, τὸν οἰκεῖον πατέρα καὶ Επίσκοπον, οὗτος οὐδὲ τῆς τοῦ πρεσβυτέρου ἐστὶν ἄξιος τιμῆς ἢ ὀνομασίας. οἱ δὲ τούτοις συνεπόμενοι, εἰ μὲν τῶν ἱερωμένων εἶέν τινες, καὶ αὐτοὶ τῆς οἰκείας τιμῆς ἐκπιπτέτωσαν· εἰ δὲ μοναχοὶ ἢ λαϊκοὶ, ἀφοριζέσθωσαν παντελῶς τῆς ἐκκλησίας, μέχρις ἂν τὴν πρὸς τοὺς σχισματικοὺς Συνάφειαν διαπτύσαντες, πρὸς τὸν οἰκεῖον Επίσκοπον ἐπιστραφεῖεν.

BALS. Cùm Dei gratia cessasset hæreseωn divisio, videbant patres nonnullos sacris initiatos, Satanicis quibusdam insidiis, ad schismaticorum insaniam clanculum irrepere, ut qui à suorum Episcoporum communione recederent, qui nec erant impii, nec injusti; ut habet xxxi. Canon Apostolicus; sed quòd tantùm de eis crimen aliquod dictum esset. Hoc ergo, ut corpus Christi, Ecclesiam scilicet, dividens, corrigentes, statuerunt Sacerdotes vel Diaconos esse deponendos, qui ausi fuerint tam temere & absque ratione à sui Episcopi communione recedere, ante perfectam synodalem ejus condemnationem, & non in divinis sacrorum celebrationibus nomen ejus ex Ecclesiastica traditione referre. Quoniam, inquiunt, non est dignus Presbyteri nomen

F

ΒΑΛΣ. Παυθείσης τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ τῆς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων διαστάσεως, ἑώρων οἱ πατέρες τινὰς ἱερωμένους ὑποκλεπτομένους κατὰ μεθοδείαν σατανικὴν εἰς τὴν τῶν σχισματικῶν μανίαν, ὡς ἀφισταμένους ἀπὸ τῆς τῶν Επισκόπων αὐτῶν κοινωνίας, μὴ ὄντων ἀσεβῶν ἢ ἀδίκων, κατὰ τὸν λα'. ἀποστολικὸν κανόνα· διὰ μόνον δὲ τὸ λαληθῆναι τινὰ ἴσως ἐγκληματικὰ κατ' αὐτῶν. τοῦτο γοῦν, ὡς καταμερίζον τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἤτοι τὴν ἐκκλησίαν, διορθούμενοι, ὥρισαν καθαιρεῖσθαι τοὺς τολμήσαντας ἱερεῖς ἢ διακόνους ἀνευλόγως οὕτως ἀποστῆναι τῆς τοῦ Επισκόπου αὐτῶν κοινωνίας πρὸ ἐντελοῦς Συνοδικῆς καταδίκης τούτου, καὶ μὴ ἀναφέρειν ἐν ταῖς θείαις ἱεροτελεστίαις τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν. ὅτι, φασὶν, οὐκ ἔστιν ἄξιος πρεσβυτέρου ὄνομα

ἢ

Digitized by Google

ἢ τιμὴν ἔχειν ὁ ἁρπάζων ἀναιδῶς τὴν τῆς μητροπολίτου κρίσιν, ἣν ἔμελλε κατὰ τῆς ἐπισκόπου ἴσως ἐξαγαγεῖν, καὶ κατακρίνων, ὅσον κατ' ἐκεῖνον σωφρόνως, καὶ οἰκεῖον καὶ ἐπίσκοπον, ἀλλ' ὅτι μὴ συκοινωνεῖν αὐτῷ, ὡς δῆθεν ἀληθῶς ὄντι καθηκεκριμένῳ· καὶ ὁ μόνον τούτους, ἀλλὰ καὶ τοὺς συναπολουθήσαντας αὐτοῖς, ἱερωμένους μὲν ὄντας, ἀφορίζουσι καθαιρέσεως, λαϊκοὺς δὲ, ἀφορίζεσθαι, καὶ εἰ ἐπιλιμπάνοιεν μέχρις ἂν ἐν ἐπιγνώσει τοῦ κακοῦ γένωνται, καὶ τῷ οἰκείῳ ἐπισκόπῳ προσέλθωσιν. ἀνάγνωθι καὶ τὸ α'. κεφάλ. τοῦ ιϛ'. τίτλου τοῦ πρώτου βιβλίου· καὶ τὸ α'. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου. ἐρωτήσεις δέ τις ὡς, τοῦ κανόνος μόνους κολάζοντος τοὺς σχισματικοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, ἐὰν ἕτερός τις κληρικὸς πρὸ τούτου ἀποστῇ ἀπὸ τῆς τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ κοινωνίας, κολασθήσεται ἢ οὔ; Λύσις. τοῦ κανόνος ἐφεξῆς καθαιροῦντος μὴ μόνους τοὺς πρωταιτίους ἱερωμένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνεπομένους αὐτοῖς, ἐξ ἀνάγκης πάντες οἱ πρωταίτιοι τοῦ σχίσματος κληρικοὶ, οἵοι ἂν καὶ ὦσιν, ἀπὸ τῶν οἰκείων βαθμῶν διωχθήσονται. καλῶς δὲ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων μόνων ἐμνήσθη ὁ κανών, ἅτε κυρίως τὸ σχίσμα παρὰ τούτων γίνεται, ὡς ἐνεργούντων τὰ τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου, καὶ δυναμένων ἀναφέρειν ἢ μὴ ἀναφέρειν τὸ ὄνομα τοῦ ἐπισκόπου. καὶ μή μοι εἴπῃς, καὶ πῶς ὑποκριτὴν ὁ κανὼν πρεσβυτέρου μόνου ἐμνήσθη οὐ μόνον καὶ διακόνου; ἀκούσῃ γάρ, ὅτι τοῖς ἱερεῦσι πάλιν πλέον τῶν διακόνων τὰ πρὸς τὴν ἀναφορὰν τῶν ἐπισκόπων ἀνήκουσι· καὶ διὰ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἐποίησε καὶ πλείονα λόγον.

ΖΩΝΑΡ. Ποικίλως, φησὶν ὁ κανὼν, ἐπιβουλεύει τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ὁ πονηρός. ἐπεὶ γὰρ τὰ ζιζάνια τῆς αἱρέσεων εἶδεν ἐκτεμνομένην τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος, ἑτέραν ἐμηχανήσατο μέθοδον· ἵνα τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας μερίσῃ, καὶ διασπάσῃ τὴν ἕνωσιν. αὕτη δ' ἐστὶν ἡ τῆς σχισματικῆς μανίας, ὡς ἀναστέλλοντες, φασὶν οἱ τῆς συνόδου, ὀρίζομεν μηδένα πρεσβύτερον ἢ διάκονον τολμᾶν ἀφίστασθαι τοῦ ἐπισκόπου, ὑφ' ὃν τέλει, καὶ μὴ συκοινωνεῖν αὐτῷ, μηδὲ ἀναφέρειν τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατὰ τὸ ἔθος, ὡς τάχα κατεγνωκότα τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ, πρὶν ἡ συνοδικῶς ζητηθῇ ἡ κατὰ τοῦ ἐπισκόπου φερομένη αἰτία καὶ πλείαν φερενεχθῇ ψῆφον κἀκείνους αὐτὸν, ἐξ ὧν τὸν ποιήσαντα καθαιρεθῆναι. ὁ γὰρ ὢν πρεσβυτέρου ἀξίας ὤν, καὶ τὴν μητροπολιτικὴν ἁρπάζων τιμὴν, τὸν γὰρ ἐπισκόπους οἱ μητροπολίτας κρίνουσι, καὶ πρὸ κρίσεως τὸν οἰκεῖον ἐπίσκοπον, ὅς πατήρ ἐστιν αὐτοῦ κατὰ πνεῦμα, κρίνων, οὐκ ἔστιν ἄξιος ὡς πρεσβύτερος τιμᾶσθαι ἢ ὀνομάζεσθαι. καὶ οἱ συνεπόμενοι τῷ σχισματικῷ, καὶ ἀποχιζόντες καὶ αὐτοὶ, ἱερωμένοι μὲν ὄντες καθαιρείσθωσαν· λαϊκοὶ δὲ τοὺς κανόνας ἢ μᾶλλον ἀφορίζέσθωσαν παντελῶς τῆς ἐκκλησίας, ἀντὶ τοῦ ἐξωθείσθωσαν, ὥστε μηδὲ εἰσιέναι εἰς ἐκκλησίαν. ἔστι γὰρ ἀφορισμὸς, καὶ τὸ μόνης εἴργεσθαι τῆς μεταλήψεως τῶν θείων μυστηρίων, ἔστι δ', καὶ τὸ, ἔξω τῆς ἐκκλησίας εἶναι, ὃν παντελῶς ὠνόμασαν, ὡς βαρύτερον, καθὸ δ' τῷ ἀφορισμῷ τούτῳ ὀρίζουσι τὴν ἐκείνων ἐπιστροφήν. ἔσονται γάρ, φησιν, ἀφωρισμένοι, μέχρις ἂν τῷ οἰκείῳ ἐπισκόπῳ προσέλθωσι, μισήσαντες τὴν πρὸς τὴν σχισματικὴν οἰκείωσιν.

ΑΡΙΣΤ. Εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ὡς δῆθεν ἐπ' ἐγκλήματι τοῦ οἰκείου καταγνωσθέντος ἐπισκόπου, πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως, ἀποστῇ τῆς αὐτοῦ κοινωνίας, καὶ μὴ ἀναφέρει αὐτοῦ τὸ ὄνομα, καθαιρείσθω, καὶ πάσης ἱερατικῆς στερείσθω τιμῆς. οἱ δὲ συνεπόμενοι, ἱερατικοὶ μὲν ὄντες, τῆς οἰκείας τιμῆς ἐκπιπτέτωσαν· μοναχοὶ δὲ, ἢ λαϊκοὶ, ἀφορίζέσθωσαν, μέχρις ἐπιστρέψωσιν.

A vel honorem habere, qui Metropolitani judicium sibi impudenter arrogat, quod scilicet adversus Episcopum fortasse erat laturus: & quod ad propriam conscientiam attinet, suum patrem Episcopum condemnat, eo quod cum eo non communicet, tanquam sit jam revera condemnatus. Et non solum eos, sed & qui ipsos consequuntur, si sint quidem sacrati, deponi: sin vero Laici, segregari, & tamdiu mulctari, donec ad sui mali cognitionem venerint, & ad proprium Episcopum reversi fuerint. Lege etiam i. cap. xii. tit. præsentis operis & i. canonem sancti Basilii. Quæsiverit autem quispiam, cum canon solos schismaticos Sacerdotes & B Diaconos puniat, si alius Clericus præter hos à sui Episcopi communione recedat, punietur an non? Solutio. Cum canon deinceps deponat, non solum primos auctores Sacerdotes, sed eos etiam qui consequuntur, necessario omnes schismatis primi auctores Clerici, quicunque fuerint, propriis gradibus extrahabuntur. Recte autem Presbyterorum & Diaconorum tantum meminit canon, quia schisma propriè ab illis fit; ut qui, quæ sacri sunt altaris, peragant, & nomen Episcopi vel referre vel non referre possunt. Nec dixeris, quomodo canon subsequens meminit Presbyteri, non itidem & Diaconi? Audies enim, quod ad Sacerdotes olim magis quam ad Diaconos relatio Episcoporum pertinebat: & propterea de iis amplius locutus est. C

ZONAR. Multis modis, inquit can. Christi Ecclesiæ adversarius insidiatur. Cum enim spiritus machæra hæreseon zizania intercisa fuisse haud ignoret; aliam rationem excogitavit, qua Ecclesiæ corpus distrahere, animorumq; inter se conjunctionem dissipare, ac divellere. Est vero ea schismaticorum insania, quam nos ut reprimamus, decernimus, inquiunt Synodi Patres, ne quis Presbyter, aut Diaconus, sese ab Episcopi auctoritate, cui subjectus est D subtrahere, ac illius, quasi videlicet ab ipso condemnati, vel communionem repudiare, vel ab ejusdem nomine de more referendo desistere, audeat; priusquam Episcopi causa in synodico conventu examinata & cognita fuerit, omninoq; latis suffragiis, de illius damnatione sit pronuntiatum; quiq; id fecerit, depositione mulctari jubemus. Quisquis enim sacerdotali dignitate præditus, quæ Metropolitanorum judicii sunt sibi arrogat, (quippe de Episcopis judicare Metropolitanorum proprium est munus) ac Episcopum suum, qui spiritualis ipsius pater est, priusquam de eo quidquam judicatum fuerit, ipse condemnet; hic sacerdotis honore aut appellatione haudquaquam est E dignus. Et vero quicunq; schismaticis consentientes ipsi quoque sese cum illis abjungunt, si quidem sacris initiati sint, deponantur: sin vero Laici aut Monachi, penitus segregentur, hoc est, ita, ut ne Ecclesiam quidem ipsis ingredi fas sit, ejiciantur. Est namque segregatio, etiam cum à solo divinorum mysteriorum perceptione quispiam summovetur: est etiam, cum Ecclesiæ quoq; aditu segregati prohibentur; quod penitus segregari dixerunt, quia gravior ea segregatio sit. Spatium porro, quousq; ad sanitatem homines revertantur, segregationi præfiniunt. Erunt siquidem, inquit, segregati, donec Episcopo suo, repudiata cum schismaticis familiaritate, se adjunxerint.

ARIST. *Si quis Presbyter vel Diaconus, nimirum acsi Episcopum suum & crimine aliquo condemnaret, ante synodalem cognitionem, ab illius communione se subduxerit, & nomen ejus non retulerit, deponatur, & omni sacerdotali dignitate privetur. Qui autem eam consequuntur, si quidem sacris sint initiati, dignitate suâ excidant: Sin Monachi vel Laici, segregentur, usq; dum reversi fuerint.* F

Digitized by Google

Canon XIV.

Si quis Episcopus Metropolitani crimen prætexens, ante synodalem cognitionem, seipsum ab ejus communione subduxerit, & nomen ejus, in divini mysterii celebratione ut consuetum est, non referat; sancta Synodus eum depositum esse statuit, si tantum convictus fuerit à proprio metropolitano recessisse & schisma fecisse. Oportet enim unumquemque proprias cognoscere & nec Presbyterum proprium Episcopum contemnere nec Episcopum proprium Metropolitanum.

Bals. Præsens quoque canon præcedenti est in omnibus similis, etiamsi in personis differant.

Zonar. Eadem cum superiori canone de Episcopis, qui se à Metropolitanorum suorum conjunctione divellunt, nec eis communicant, nec eorum omnia referunt, hic quoque canon decernit.

Arist. *Et si quis Episcopus idipsum ausus fuerit contra suum Metropolitanum, deponatur. Oportet enim unumquemque proprias suas mensuras cognoscere.*

Canon XV.

Quæ de Presbyteris & Episcopis & Metropolitanis constituta sunt, multo magis etiam in Patriarchas conveniunt. Quamobrem si quis Presbyter, vel Episcopus, vel Metropolitanus à sui Patriarchæ communione recedere ausus fuerit, & nomen ejus in divini mysterii celebratione, prout constitutum est & ordinatum non referat, sed ante synodale decretum, & perfectam ejus condemnationem schisma fecerit; statuit sancta Synodus eum esse ab omni sacerdotio alienum, si in hoc solum deliquisse convictus fuerit. Et hæc quidem constituta & obsignata sunt de iis, qui aliquorum criminum prætextu à propriis Præsulibus recedunt, & schisma faciunt, & Ecclesiæ unionem convellunt. Qui enim propter hæresin aliquam, à sancti Patribus vel Synodis condemnatam, se à Præsulis communione separant, illo hæresin scilicet publice prædicante, & nudo capite in Ecclesia docente; ii non solum canonicæ pœnæ non subjicientur, ante synodalem cognitionem seipsos à commune ejus, qui Episcopus dicitur, sejungentes: sed & honore, qui orthodoxis convenit, digni habebuntur. Non enim Episcopos, sed pseudepiscopos doctores condemnarunt: & non schismate Ecclesiæ unionem consciderunt; sed à schismatibus & divisionibus Ecclesiam liberare studuerunt.

Bals. Hic quoque præsens canon eadem cum xiii. & xiiii. Canone aliqua ex parte præcipit. Dicit enim ea, qui priùs definita sunt, etiam in Patriarcham multo magis convenire, quando ab ejus communione se quis temere subtraxerit. Perinde autem ac si dixisset quispiam, si ex causa probabili, videlicet propter hæresin fortasse, quis à proprii Antistitis communione recesserit, cur punietur? inferunt patres, quod hæc tunc fiunt, quando alicujus criminalis causæ prætextu per se quis proprium pastorem condemnaverit, & ideo seipsum ab eo absciderit; & hoc modo Ecclesiæ unionem perruperit. Si enim non propter criminalem accusationem, sed propter hæresin, seipsum à proprio Episcopo sejunxerit, vel Metropolitano, vel Patriarcha, tanquam in Ecclesia sine pudore docente doctrinas quasdam à recto dogmate alienas; is & ante perfectam cognitionem, & multo magis etiam post cognitionem, si seipsum à sui Præsulis communione sejunxerit vel separaverit, non solum non punietur, sed etiam ut orthodoxus honorabitur. Non Enim se ab Episcopo abscindit, sed à Pseu-

ΚΑΝΩΝ ιδ'.

Εἴ τις ἐπισκοπ. ἐγκλήματ. προφάσιν ποιούμ. κ τ οἰκείου μητροπολίτ. περὶ συνοδικ. ἀγνώσεως, ἀποσήσ ἑαυτὸν τ πρὸς αὐτὸν κοινωνίας, κ μὴ ἀναφέρῃ τ ὄνομα αὐτ κ τ εἰθισμένον ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ, τοῦτον ὥρισεν ἡ ἁγία Συνοδ. καθηρημένον εἶ, εἰ μόνον ἐλεγχθείη. ἀποστὰς δ οἰκείου μητροπολίτ κ χίσμα ποιήσας· δεῖ γὰρ ἕκαστον τὰ οἰκεῖα μέτρα γινώσκειν, κ μήτε πρεσβύτερον καταφρονεῖν τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου, μήτε ἐπίσκοπον τοῦ οἰκείου μητροπολίτου.

Β

Βαλς. Καὶ ὁ πρὸ ἡμῶν ὅμοιος κ πρόκειται ἔστι τοῖς πρὸ αὐτοῦ, κἂν διαλλάττῃ περὶ τὰ πρόσωπα.

Ζωναρ. Τὰ αὐτὰ τῷ ἀνωτέρου κανόνος καὶ ὁ ἡμῶν οὗτος, περὶ ἐπισκόπων ἀποχιζόντων ἑκ τῶν ἰδίων μητροπολιτῶν, καὶ μὴ κοινωνούντων αὐτοῖς, μηδὲ ἀναφερόντων αὐτούς, διορίζεται.

Ἀριστ. Καὶ εἴ τις ἐπίσκοπος αὐτὸ τοῦτο τολμήσῃ κ τοῦ οἰκείου μητροπολίτου, καθαιρείσθω. δεῖ γὰρ ἕκαστον τὰ οἰκεῖα μέτρα γινώσκειν.

C

ΚΑΝΩΝ. ιε'.

Τὰ διαταχθέντα περὶ πρεσβυτέρων καὶ ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν, πολλῷ μᾶλλον κ ἐπὶ Πατριαρχῶν ἁρμόζει. ὥστε εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ μητροπολίτης τολμήσειεν ἀποσχίσαι τ πρὸς τ οἰκεῖον Πατριάρχην κοινωνίας, κ μὴ ἀναφέρειν τὸ ὄνομα αὐτοῦ κ τὸ ὡρισμένον κ διατεταγμένον ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ, ἀλλὰ πρὸ ἐμφανείας συνοδικῆς, κ πλείας αὐτοῦ κατακρίσεως, χίσμα ποιήσαι τοῦτον ὥρισεν ἡ ἁγία Συνοδ. πάσης ἱερατείας πάντως ἀλλότριον εἶναι, εἰ μόνον ἐλεγχθείη τοῦτο παρανομήσας. καὶ ταῦτα μὲν ὥρισται κ ἐσφράγισται περὶ τ προφάσεων τινῶν ἐγκλημάτων τ οἰκείων ἀφισταμένων προέδρων, κ χίσματα ποιούντων, κ τ ἕνωσιν τ ἐκκλησίας διασπώντων. οἱ γὰρ διαίρεσίν τινα πρὸς τ ἁγίων συνόδων ἢ πατέρων κατεγνωσμένων τ πρὸς θεὸν πρόεδρον κοινωνίας ἑαυτοὺς διατέλλοντες, ἐκείνου τ αἵρεσιν δηλονότι δημοσίᾳ κηρύττοντος, κ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἐπ' ἐκκλησίας διδάσκοντος, οἱ τοιοῦτοι, οὐ μόνον τῇ κανονικῇ ἐπιτιμίᾳ οὐχ ὑποκείσονται, πρὸ Συνοδικῆς διαγνώσεως ἑαυτοὺς τ πρὸς τ καλύμματον ἐπίσκοπον κοινωνίας ἀποτεμνόντες, ἀλλὰ καὶ τῆς πρεπούσης τιμῆς ὀρθοδόξοις ἀξιωθήσονται· οὐ γὰρ ἐπισκόπων, ἀλλὰ ψευδεπισκόπων διδασκάλων κατέγνωσαν, κ οὐ χίσματος τ ἕνωσιν τ ἐκκλησίας κατέτεμον, ἀλλὰ χισμάτων κ μερισμῶν τ ἐκκλησίαν ἐπαύσαντο ῥύσασθαι.

Βαλς. Καὶ ἔστι ὁ ἡμῶν τὰ αὐτὰ τῷ ιγ'. κ ιδ'. κανόνι παρακελεύεται μέχρι τινός. φησὶ γὰρ πλέον ἁρμόζειν τὰ προδιορισθέντα κ ἐπὶ πατριάρχου, ὅτῳ ἐκ τ τοῦτο κοινωνίας, ἀποσήσῃ τις ἑαυτὸν τολμηρῶς. ὡς δὲ τινος εἰκότος, ἐὰν ᾖ ἐξ εὐλόγου αἰτίας, τυχὸν προφάσῃ αἱρέσεως, ἀποσῇ τις ἀπὸ τ θ οἰκείου ἀρχιερέως κοινωνίας, διά τι κολασθήσεται; ἐπάγουσιν οἱ πατέρες, ὡς ταῦτα πάντα τότε γίνονται, ὅταν προφάσῃ ἐγκληματικῆς τινος καταστάσεως καθ' ἑαυτόν τις τ οἰκείου ποιμένος καταγνώσεται, κ ἀποχίσῃ ἑαυτὸν ἐκ τούτου· κ τοιούτως διαῤῥήξῃ τ ἕνωσιν τ ἐκκλησίας. εἰ γὰρ μὴ δι' ἐγκληματικὴν αἰτίασιν, ἀλλὰ δι' αἵρεσιν, χωρίσῃ τις ἑαυτὸν ἀπὸ τ ὀρθοῦ αὐτοῦ ἢ τ μητροπολίτου ἢ τ πατριάρχου, ὡς ὀρθὰ ἐκκλησίας διδάσκοντος ἀνεπιλήπτως διδάγματα τινὰ ἀπόλλοντα τ ὀρθοῦ δόγματος, ὁ τοιοῦτος κ πρὸ ἐπιλήψεως διαγνώσεως, πολλῷ ἂν πλέον κ μετὰ διαγνῶσιν, ἐὰν ἑαυτὸν ἀποτέμῃ, ἥξει χωρὶς ἐκ τ κοινωνίας τ προσώπου αὐτοῦ, οὐ μόνον οὐ τιμωρηθήσεται, ἀλλὰ κ τιμηθήσεται ὡς ὀρθόδοξος. οὐ γὰρ ἀπέσχισεν ἑαυτὸν ἀπὸ Ἐπισκόπου, ἀλλὰ ἀπὸ ψευδεπισκόπου κ

Digitized by Google

καὶ ψευδοδιδασκάλου· καὶ ὁ τοιοῦτος ἐπαίνου ἄξιόν ἐστιν, ὡς μὴ καθαιρεθέντα τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ μᾶλλον συνάπτον αὐτὸν καὶ τοῦ μεσίτου ἀπαλλάττον. εἴρηται καὶ ὡς κανόνι ὀφείλει, πάσης ἱερατείας πάντελῶς ἀλλότριον εἶναι καὶ σχισματικόν, δεῖ τοὺς λέγοντας ὀφείλειν τοὺς τοιούτους ἐπί τινα χρόνον τῆς ἱερατείας παύεσθαι, καὶ μὴ καθαιρεῖσθαι. ἐγκλημάτικὰ γὰρ αἰτιάματά εἰσι, πορνεία, ἱερουλία, καὶ τῶν κανόνων ἀθέτησις. καλῶς γὰρ εἶπεν ὁ κανὼν ἐπαινετέους εἶναι τοὺς ἀποχίζοντας ἑαυτοὺς, καὶ πρὸ καθαδίκης, ἀπὸ τῶν δημοσίᾳ διδασκόντων αἱρετικὰ διδάγματα, καὶ ὄντων προφανῶς αἱρετικῶν. εἰ γὰρ ἀποκρύφα καὶ μὴ ἀπροσδιορίστως φωνοῦσι τὸ τῆς αἱρέσεως πρᾶγμα ὁ πρώτως ὡς ἀναμφιβάλλοντος, οὐκ ὀφείλει τις ἐξ πρὸ αὐτοῦ καθαδίκης ἀποχωρῆναι· εἰκὸς γὰρ ἐστι μεταρυθμισθῆναι τοῦτον πρὸς τὸ ὀρθόδοξον, πρὸ τῆς ὑστάτης ἀποφάσεως, καὶ ἀποστῆναι τῆς αἱρέσεως. σημείωσαι ταῦτα ἴσως ὠφελήσουσα πρὸς τοὺς λέγοντας, μὴ καλῶς ἡμᾶς ἀποχωρῆναι ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς παλαιᾶς Ρώμης, πρὸ τοῦ καθαδικασθῆναι τοὺς περὶ ταύτου ὡς κακόφρονας. καὶ ὁ μὲν πρῶτος κανὼν τοὺς ἐξ δογματικοῦ αἰτίαν ἀποτειχίζοντας οὐ κολάζει. ὁ δὲ λα'. ἀποστολικὸς κανών, καὶ τοὺς κατηγωρήτας πρὸς οἰκείων ἐπισκόπων ὡς προδήλως ἀδικουμένους καὶ ἀποχισθέντας ἐξ αὐτῶν, ἀνυπεύθυνους σωτηρεῖ.

ΖΩΝΑΡ. Ἀφ' ὧν εἶπαν οἱ τῆς συνόδου πατέρες περὶ μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων, ταῦτα λέγουσι πλέον ἁρμόζειν καὶ περὶ Πατριαρχῶν. εἰ γάρ τις, φασὶ, μητροπολίτης ἢ Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος τολμήσῃ ἀποσχίσαι τῆς συνηνώσθαι τῷ Πατριάρχῃ αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρειν ὄνομα αὐτοῦ, πρὶν ἢ ἐμφανίσῃ τῇ συνόδῳ καὶ τῷ Πατριάρχου. καὶ πρὸ τῆς ἐξετασθῆναι ταῦτα, καὶ καταχριθῆναι ἴσως αὐτὸν, ὁ φιλόθεος ὡς κρίμα ποιήσας πάσης ἱερατείας ἀλλότριος ἔσται παντελῶς. εἰρηκὼς δὲ τὸ, πάσης, ἀντὶ τοῦ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς τὴν ἀρχιερατικῆς, οἱ δὲ ἱερεῖς τῆς ἱερατικῆς· τὸ δὲ παντελῶς, ὅτι οὐκ ἐπί τινα χρόνον εἰρηθήσονται τῆς ἱερουργίας, εἶτα ἀποκατασταθήσονται αὖθις εἰς τὴν οἰκείαν τιμήν· ἀλλὰ πλείως σκηπτοῦχοι τῆς ἀξίας αὐτῶν, καὶ σεσὶ τιμῆς ἔξουσι μόνον ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς ἀνήκουσι. εἶτα ἐπάγουσιν, ὅτι ταῦτα μὲν ὥρισαν καὶ ἐσφράγισαν, τυπίσι, βεβαίως πεπόνθασι· ἡ γὰρ σφραγὶς εἰς βεβαίωσίν ἐστι τῶν σφραγιζομένων καὶ φυλακήν. περὶ τῶν φθορέως τινῶν ἐγκλημάτων τῶν οἰκείων ἀφιστάμενον πρόδηλον, καὶ τὴν ἕνωσιν ἀμφισβητοῦντα τῆς ἐκκλησίας, ὅτι δηλαδὴ πορνείαν ἴσως αἰτιωμένῳ φθορέα πεποίηκεν, ἱερουλίαν, ἢ ὅτι χρήμασι χλοροθεσίαν, ἢ ἀλλοτριαῖόν τινα. εἴδε ὁ Πατριάρχης τυχὸν ἢ μητροπολίτης, ἢ ὁ Ἐπίσκοπος αἱρετικὸς εἴη, καὶ τοιοῦτος ὡς δημοσίᾳ κηρύττειν τὴν αἵρεσιν, καὶ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ, ἀντὶ τοῦ, ἀνυποστόλως καὶ μετὰ παῤῥησίας, διδάσκῃ τὰ αἱρετικὰ δόγματα, οἱ ἀποχίζοντες αὐτοῦ, ὁποῖοί ἂν εἶεν, οὐ μόνον κολάσεως ἄξιοι οὐκ ἔσονται διὰ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τιμῆς, ὡς ὀρθόδοξοι, ἀξιωθήσονται, χωρίζοντες ἑαυτοὺς τῆς τοῦ αἱρετικοῦ κοινωνίας. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, ἀποτειχίζοντες. τὸ γὰρ τεῖχος τὰ ἐντὸς αὐτοῦ πρὸς τὰ ἐκτὸς χωρισμός ἐστιν. οὐ γὰρ Ἐπισκόπου ἀπέστησαν, ἀλλὰ ψευδεπισκόπου καὶ ψευδοδιδασκάλου. οὐδὲ σχίσμα τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐποίησαν, ἀλλὰ μᾶλλον σχισμάτων τὴν ἐκκλησίαν ἀπήλλαξαν, ὅσον τὸ ἐπ' αὐτοῖς.

A depiscopo & falso doctore: & quod ab eo factum est laude dignum; ut quod Ecclesiam non conscindat, sed eam magis conjungat, & à divisione liberet. Dictum est autem à canone, schismaticum ab omni sacerdotio debere esse alienum, propter eos qui dicunt hujusmodi homines debere aliquo temporis spatio à sacerdotio cessare, & non deponi. Criminales autem causæ sunt, fornicatio, sacrilegium, & canonum transgressio ac contemptus. Rectè autem dixit canon eos esse laudandos, qui seipsos, etiam ante condemnationem, ab iis, qui hæreticas, doctrinas publice docent, & sunt aperte hæ- B retici abscindunt. Si enim clanculum & cum quadam hæsitatione, præsul ut ambigens, hæretica loquatur, non debet quis ab eo propterea ante condemnationem abscindi. Est enim verisimile, fore ut ad orthodoxam sententiam ante perfectam prolatamque in eum sententiam reducatur, & ab hæresi desistat. Nota hæc, quæ fortasse proderunt adversus eos qui dicunt nos non rectè à throno antiquæ Romæ sejunctos esse, antequam qui eum obtinebant ut prave sentientes, condemnati essent. Ac præsens quidem canon eos, qui propter dogmatis causam recedunt & abscinduntur, non punit: trigesimus autem primus canon Apostolicus eos etiam, qui proprios Epi- C scopos condemnarunt, ut qui apertè injustè agant, & ideo se ab iis sejunxerant, ab omni pœna liberos conservat.

ZONAR. Quæ de Metropolitanis Episcopisque definita sunt, ea de Patriarchis quoque multo magis intelligi debere Synodi Patres affirmant. Si quis enim, inquiunt, Metropolitanus, Episcopus aut Presbyter, se à Patriarchæ sui communione removere, atque ab illius nomine referendo cessare audeat, priusquam ea, de quibus Patriarcham accusat, Synodo indicaverit, ac ille forte, causa diligenter examinata, damnatus fuerit; ejusmodi hominem, tanquam schismaticum, omni prorsus sacerdotali honore privatum esse decernunt. Omni quidem aiunt, summos Sacerdotes summo sacerdotio, Sa- D cerdotes verò, sacerdotali dignitate privandos demonstrent. Prorsus verò particulam addidêre; ut eos non ad certum temporis intervallum à sacro ministerio arcendos, ut deinde rursus pristino honore restituantur; sed omni penitus dignitate spoliandos, neque ullum ipsis honorem, qui Præsulibus aut aliis Sacerdotibus proprie debetur, relinquendum esse ostendant. Deinde verò hæc quidem ita decreta obsignataque, hoc est, ita plane constituta fuisse, subjiciunt: (Signum namque ad ea, quæ obsignantur, confirmanda ac custodienda pertinet) ne qua fraudis occasio iis hominibus relinqueretur, qui quorundam criminum obtentu, quod ei videlicet quem accu- E sant, aut constupratam mulierem, aut rei sacræ furtum, aut ordinum collationem pretio divenditam, aut alia hujus generis facinora, affingant, ab Antistitum suorum auctoritate desciscunt, & Ecclesiæ conjunctionem propterea distrahunt ac divellunt. Quod si forte Patriarcham, aut Metropolitanum, aut Episcopum hæreticum esse contingat, ac ejusmodi quidem hæreticum, ut hæresim suam publicè profiteatur, & aperto capite, hoc est, fidentur prorsus atque audacter, hæreticas opiniones docendo in vulgus disseminet; quicunq; demum ab illo se abduxerint, non modo nullo animadversionis aut mulctæ F genere propterea puniendi; sed honore potius, quippe qui certam fidem constanter teneant, seque ab hæreticorum consociatione sejungant, digni existimabuntur. Hoc enim significat verbum ἀποτειχίζοντες. Nam τεῖχος, id est, paries, ab iis quæ intus sunt, exteriora discriminat. Nec enim ii ab Episcopo; sed ab homine sibi Episcopi ac doctoris nomen immerito usurpante discessere: neque schismatis contra Ecclesiam auctores fuerunt; sed à schismate potius, quod in ipsis fuit, Ecclesiam vindicarunt.

ΑΡΙΣΤ. Ὡσαύτως καὶ εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ μητροπολίτης, καὶ τῷ πατριάρχῃ τοιαῦτα τολμήσει, πάσης ἱερατείας ἀλλοτριούσθω. εἰ δέ τινες ἀποστᾶεν τινος, οὐ διὰ προφάσιν ἐγκλήματος, ἀλλὰ διὰ αἵρεσιν, ἀπὸ συνόδου, ἢ ἁγίων πατέρων καταγνωσμένου, τιμῆς καὶ ἀποδοχῆς ἄξιοι, ὡς ὀρθόδοξοι.

ARIST. *Similiter & si Episcopus aut Metropolitanus contra Patriarcham quippiam ejusmodi ausus fuerit, ab omni sacerdotio alienetur. Si qui autem à quopiam recesserint, non criminis pretextu, sed propter hæresim, à Synodo vel sanctibus patribus condemnatam, honore ac laude digni sunt utpote orthodoxi.*

CANON

Digitized by Google

A

Canon XVI.

Propter contentiones & tumultus, qui in Dei Ecclesia contingunt, hoc quoque est definire necessarium; ut Episcopus nullo modo constituatur in Ecclesia, cujus Præsul adhuc vivit, & est adhuc in proprio honore constitutus; nisi Episcopatui suo sponte renunciaverit. Oportet enim causam ejus, qui est Episcopatu expellendus, canonicè examinatam ad finem prius deduci: deinde, post ejus depositionem, alterum in ejus Episcopatum provehi. Si quis autem Episcopus in proprio honore constitutus, nec vult renunciare, nec proprium populum pascere; sed à suo Episcopatu recedens, plusquam sex mensibus in alio loco degat, nec regio jussu detentus, nec sui Patriarchæ ministerio deserviens, neque à gravi morbo, & qui, ut commovere se non possit, efficiat, omnino retentus: is ergo nulla ex supra dictis causis prohibitus, & à suo Episcopatu absens, & ultra semestre tempus in alio loco degens, ab Episcopi dignitate & honore omnino alienabitur. Eum enim qui suæ fidei commissum gregem negligit, & in alio loco supra semestre tempus degit; statuit sancta Synodus, ut à sacerdotio, per quod pascere ordinatus est, alienus omnino constituatur, & in ejus Episcopatum alius loco illius promoveatur.

Bals. Sæpe quidam Episcopi, propter exactorum vexationes, vel propter vicinorum invasiones, vel propter populi inobedientiam, pusillo & abjecto animo suos Episcopatus renunciant. Metropolitani ergo renunciationes ejusmodi admittentes, alios Episcopos ordinabant; & nonnunquam etiam, antequam examinarentur causæ criminales quæ adversus illos introducebantur, alios elegebant. Dicunt ergo patres, Quoniam id seditionum & Ecclesiasticarum perturbationum causa est, statuimus, ne eligatur Episcopus vivo Ecclesiæ Præsule, nisi utique vel ex examinatione constiterit esse admittendam viventis renunciationem, vel synodali sententia condemnatus fuerit. Tunc enim eo etiam vivente ordinabitur alius. Quasi vero dixisset quispiam, quid vero fiet in populo Episcopatus, si is, qui illi præest, non facit canonicam renunciationem, sed extra suum Episcopatum moratur; intulerunt, quod si quis Episcopus ultra sex menses à sua Ecclesia abfuerit, sine Imperiali vel Patriarchali jussione, vel sine gravi morbo, qui non permittit ut possit locum loco mutare, is erit à sacerdotio alienus, & alius pro eo ordinabitur. Quoniam autem ex his quidem apparet, esse admittendas, quæ quomodocunque fiunt ab Episcopis renunciationes; alii vero canones, & sancti Cyrilli ad Domnum epistola, sive i. & iii. ejus responsum, statuunt, non esse inconsiderate admittendas Episcoporum renunciationes; debes præsentem quoque canonem ad illa reducere. Lege xi. quoque cap. ix. tit. præsentis operis, & quæ in eo sunt. Quia autem ii. cap. viii. tit præsentis operis, vel quæ in eo continentur xviii. & xix. cap. i. tit. iii. lib. Basilic. quod est pars cxxiii. Justiniani novellæ, videtur præsenti canoni repugnare, quæsitum est à quibusdam, quidnam sequi debeamus. Videntur autem in his adversari. Canon Episcopo sex mensium spatium, ad hoc ut possit peregrinari & ab Episcopatu abesse, largitus est: Novella vero id ad unius anni intervallum extendit. Præterea canon eos, qui ultra sex menses à suis Ecclesiis absunt, Antistites citra inquisitionem ab iis ipsis alienari statuit: Novella sumptus prius ab œconomicis Antistibus non suppeditari jubet,

ΚΑΝΩΝ ιϛ'.

Διὰ τὰς φιλονεικίας τε καὶ ταραχὰς, τὰς τῇ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ συμβαινούσας, καὶ τοῦτο ὁρίσαι ἀναγκαῖόν ἐστι· τὸ, μηδενὶ τρόπῳ Ἐπίσκοπον καταστῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἧς ἔτι ὁ προεστὼς ζῇ, καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ συνίσταται τιμῇ, εἰ μὴ αὐτὸς ἑκὼν τὴν ἐπισκοπὴν παραιτήσεται. χρὴ γὰρ πρότερον τὴν αἰτίαν τοῦ μέλλοντος τῆς ἐπισκοπῆς ἐκδιώκεσθαι κανονικῶς ἐξεταζομένην εἰς πέρας ἄγεσθαι, εἶθ' οὕτω, μετὰ τὴν αὐτοῦ καθαίρεσιν ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προβιβάζεσθαι. εἰ δέ τις τῶν Ἐπισκόπων ἐν τῇ ἰδίᾳ συνιστάμενος τιμῇ, μήτε παραιτεῖσθαι βούλοιτο, μήτε τὸν οἰκεῖον ἐθέλοι ποιμαίνειν λαὸν, ἀλλὰ τῆς οἰκείας ἀποστὰς ἐπισκοπῆς, ὑπὲρ τὸ ἑξάμηνον ἐν ἑτέρῳ διατρίβοι τόπῳ, μήτε βασιλικῷ προστάγματι κατεχόμενος, μήτε τοῦ οἰκείου Πατριάρχου λειτουργίαις ὑπηρετούμενος, μήτε μὴν ὑπὸ νόσου χαλεπῆς τε καὶ ἀκινησίαν ἐμποιούσης παντελῆ συνεχόμενος, ὁ τοιοῦτος οὖν ὁ κατὰ μηδεμίαν τῶν εἰρημένων προφάσεων κωλυόμενος, τῆς οἰκείας ἀφιστάμενος ἐπισκοπῆς, καὶ ὑπὲρ τὸν ἑξαμηνιαῖον χρόνον ἐν ἑτέρῳ διατρίβων τόπῳ, τῆς τοῦ Ἐπισκόπου τιμῆς τε καὶ ἀξίας ἀλλοτριωθήσεται παντελῶς. τὸν γὰρ τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῷ καταμελοῦντα ποίμνης, καὶ ἐν ἑτέρῳ ὑπὲρ τὸν ἑξάμηνον χρονοτριβοῦντα τόπῳ, ὥρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος τῆς ἀρχιερωσύνης, δι' ἧς ποιμαίνειν ἐτάχθη, παντελῶς ἀλλότριον καθιστάναι, καὶ εἰς ὃν αὐτοῦ τῆς ἐπισκοπῆς τόπον ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ προχειρίζεσθαι.

ΒΑΛΣ. Πολλάκις τινὲς Ἐπίσκοποι διὰ ἐπηρείας πακτορικὰς, ἢ διὰ ἐπιθέσεις γειτονούντων ἢ δι' ἀνυποταξίαν λαοῦ, παραιτοῦνται ἀπὸ μικροψυχίας τὰς οἰκείας ἐπισκοπάς. οἱ γοῦν μητροπολῖται τὰς τοιαύτας παραιτήσεις δεχόμενοι, ἑτέρους Ἐπισκόπους ἐχειροτόνουν· ἔστι δ' ὅτε καὶ πρὸ τοῦ κατεξεταθῆναι τὰ παρά τινων κατ' αὐτῶν εἰσαγόμενα ἐγκληματικὰ αἰτιάματα, ἑτέρους ἐψηφίζοντο. φασὶ γοῦν οἱ πατέρες, ὡς ἐπεὶ τοῦτο στάσεων καὶ θορύβων ἐκκλησιαστικῶν ἐστι παραίτιον, ὁρίζομεν, μὴ ψηφίζεσθαι Ἐπίσκοπον, ζῶντος τοῦ προέδρου τῆς ἐκκλησίας, εἰ μήπω ἀπὸ κατεξετάσεως ἀναφανῇ δεκτὴ ἡ τοῦ ζῶντος παραίτησις, ἢ καταδικασθῇ ἀπὸ Συνοδικῆς ἀποφάσεως. τηνικαῦτα γὰρ καὶ ζῶντος τούτου χειροτονηθήσεται ἕτερος. ὡς δέ τινος εἰπόντος, τί δὲ γενήσεται εἰς ὃν λαὸν τῆς ἐπισκοπῆς, ἐὰν ὁ προιστάμενος ταύτης οὐ ποιεῖ παραίτησιν κανονικὴν, ἀλλὰ χρονοτριβεῖ ἔξω τῆς οἰκείας ἐπισκοπῆς. ἐπήγαγον, ὡς εἴτις Ἐπίσκοπος ὑπὲρ τὸ ἑξάμηνον ἀποδημήσει ἐκ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ χωρὶς βασιλικῆς ἢ πατριαρχικῆς προστάξεως, ἢ δίκα βαρείας νόσου, μὴ παραχωρούσης αὐτῷ ἐκ τόπου εἰς τόπον μεταβαίνειν, ἀλλότριος τῆς ἀρχιερωσύνης γενήσεται, καὶ ἀντ' αὐτοῦ χειροτονηθήσεται ἕτερος. ἐπεὶ δὲ ἐκ τούτων μὲν ἀναφαίνεται παραδεκτέας εἶναι τὰς παρὰ τῶν Ἐπισκόπων ὁπωσδήποτε γινομένας παραιτήσεις· ἕτεροι δὲ κανόνες, καὶ αὐτὴ ἡ πρὸς Δόμνον ἐπιστολὴ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἤτοι τὸ α'. καὶ γ'. κεφ. αὐτῆς, διορίζονται, μὴ ἀπεριμερίμνως τὰς τῶν Ἐπισκόπων παραιτήσεις δέχεσθαι· ὀφείλεις καὶ ὃν παρόντα κανόνα πρὸς ἐκεῖνα συμβιβάσαι. ἀνάγνωσον καὶ τὸ ια'. κεφ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. ὅτι δὲ τὸ μὲν β'. κεφ. τοῦ η'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος· ἤτοι τὸ ἐν τούτῳ περιεχόμενον ιη'. καὶ ιθ'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, ὅπερ ἐστὶ μέρος τῆς ρκγ'. Ἰουστινιανείου νεαρᾶς, δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι τῷ παρόντι κανόνι, συνεζητήθη παρά τινων, τίνι προσέχειν ὀφείλομεν. δοκοῦσι δὲ ἐναντιοῦσθαι ἐν τούτοις. ὁ κανὼν ἐφιλοτιμήσατο εἰς ἀποδημίαν τῷ Ἐπισκόπῳ ἑξαμηνιαῖον καιρόν· ἡ νεαρὰ, εἰς χρονιαῖον διάστημα τοῦτον ἐφήπλωσεν. ἔτι ὁ κανὼν τοὺς ὑπὲρ τὸ ἑξάμηνον ἀποδημοῦντας ἐκ τῶν οἰκείων ἐκκλησιῶν ἀρχιερεῖς ἀσυζητήτως ἐξ αὐτῶν ἀλλοτριοῦσθαι διωρίσατο· ἡ νεαρὰ πρότερον δαπάνας ἀρχιερεῦσι μὴ

Digitized by Google

μὴ χρηγεῖσθαι παρὰ τῶν οἰκονόμων, μετὰ τὴν χρόνου παραδρομὴν, παρεκελεύσατο, καὶ οὕτω μετακαλεῖσθαι αὐτοὺς ὑπὸ τῶν οἰκείων κληρικῶν· καὶ εἰ μηδὲ οὕτω πεισθῶσιν, ἑτέρους χειροτονεῖσθαι. ὁ κανὼν ἐκχωρεῖ τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ πλέον τῶν ἐνιαυτοῦ ἀποδημεῖν, παρὰ βασιλέων ἢ πατριαρχῶν κατεχομένοις, ἢ διὰ νόσον βαρείαν κωλυομένοις· ἡ νεαρὰ οὐδέν τι τοιοῦτον διαλαμβάνει. μᾶλλον μὲν οὖν δὲ ἐν μέρει τῆς ϛ'. Ιουστινιανείου νεαρᾶς περὶ μόνου τῶν βασιλέως περιεχόμενον, καὶ καταστρωθὲν παρὰ τοῦ Φωτίου ἐν τῷ ῥηθέντι β'. κεφ. τοῦ η'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, ἢ ἀνακάθαρσις οὐκ ἐδέξατο, ἀλλ' ἐδίωξεν· ἔδοξε γοῦν τὰ τῶν κανόνος μᾶλλον ὀφείλειν κρατεῖν. ἐγὼ δὲ καὶ ἔτι ἀμφιβάλλω. καθὼς μὲν γάρ ἐστι δὲ ζήτημα ἐκκλησιαστικὸν, πρόσκειμαι τοῖς λέγουσιν ὀφείλειν μᾶλλον τὰ τοῦ κανόνος κρατεῖν· καθὸ δὲ τὰ βασιλικὰ ἀνεκαθάρθησε μετὰ τὴν τοῦ νομοκανόνου ποίησιν, καὶ τὴν τοῦ κανόνος τούτου ἀπόλυσιν, πρόσκειμαι τῇ ἑτέρᾳ γνώμῃ.

post tempus elapsum, & sic à suis Clericis accersiri; & si non sic persuasi fuerint, alios ordinari. Canon permittit Antistitibus etiam ultra annum abesse, si ab Imperatoribus vel à Patriarchis detineantur, vel propter gravem morbum prohibeantur: Novella nihil tractat ejusmodi. Magis ergo quod in parte vi. Justiniani novellæ de solo Imperat. continetur, & à Photio in dicto ii. cap. viii. tit. præsentis operis situm est, repetita prælectio non recepit, sed expulit; visum est ergo Canonem potiùs servari oportere. Ego verò adhuc etiam dubito. Quatenus enim est quæstio Ecclesiastica, sto ab illis qui dicunt Canonem magis servari oportere; Quatenus autem Basilica repurgata sunt post nomocanoni compositionem, & hujus Canonis editionem, alteri sententiæ assentior.

Ετέρα ἑρμηνεία.

Εν τοῖς μὲν ἐγράψαμεν, ὀφείλειν τὰ τῷ παρόντι κανόνι περιεχόμενα, χάριν τῶν παραιτουμένων Επισκόπων, ἐξακούεσθαι πρὸς τὰ κανονισθέντα παρὰ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἐν τῇ πρὸς Δόμνον ἐπιστολῇ· ὡς συγκροτούμενα καὶ παρὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς τρίτης συνόδου, διὰ τῆς γινομένης τηνικαῦτα ἐπιστολῆς πρὸς τὴν ἐν Παμφυλίᾳ σύνοδον. σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι ταῦτα τὰ παρὰ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου διορισθέντα, οὐκ οἶδ' ὅπως παραβλέπονται. πολλοὶ μὲν γὰρ καὶ τὰς ὁπωσδήποτε γινομένας παρὰ τῶν Επισκόπων παραιτήσεις, δεκτέας εἶναι θέλουσι, κατὰ τὸν παρόντα κανόνα. οἱ ἀκριβέστεροι δὲ, ἐκείνας τὰς παραιτήσεις λέγουσι εἶναι δεκτὰς, τὰς διαλαμβανούσας γίνεσθαι ταύτας διὰ τὴν ἀναξιότητα τῶν παραιτουμένων. ἐγὼ δὲ τοῖς παρὰ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου διορισθεῖσιν ἕπομαι. εἰ γὰρ δοθῇ παραιτήσεις Επισκόπων δέχεσθαι, πλείους τῶν Επισκόπων οἱ ἀποεπίσκοποι ἔσονται διὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀνωμαλίαν, ὅπερ πρὸς μεγάλην ὕβριν ἀφορᾷ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας· ἐὰν γὰρ λέγειν καὶ τοῦ θεοῦ. εἰ δὲ παραιτεῖσθαι θέλεις Επισκόπους δι' ἀποκάρσεως, καὶ διὰ τοῦ ἐπιλέξασθαι διαγωγὴν μοναδικὴν, καθὼς καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐποίησε, καὶ περὶ τοιούτων παραιτήσεων λέγεις τὸν κανόνα ταῦτα διαλαμβάνειν, συντίθεμαι καὶ αὐτός. ἡ μέντοι παραίτησις τοῦ Μάκρης ἐκείνου θεοδούλου, δεχθεῖσα συνοδικῶς παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυροῦ Λουκᾶ, μετὰ ἡμέρας ἠπράκτησεν ἐκ παρακλήσεως τοῦ Επισκόπου, διὰ ψήφου συνοδικῆς, πατριαρχεύοντος τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυροῦ Μιχαὴλ τοῦ Αγχιάλου. ἰδὼν γὰρ τοιοῦτος πατριάρχης, τὴν παραίτησιν τοῦ Επισκόπου μὴ διαλαμβάνουσαν, παραιτεῖσθαι τὸν Επίσκοπον ὡς ἀνάξιον, ἀλλ' ὡς μὴ ἄξιον, εἶπεν, ὅτι ἀπαράδεκτος ἡ τοιαύτη ἀπαίτησίς ἐστιν. οὐδὲ γὰρ ὁ μὴ ἄξιος εἰς δὲ ἱερουργεῖν, ἤδη καὶ ἀνάξιός ἐστι. καθὼς τοῦτο καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ἐν μιᾷ τῶν ἁγίων εὐχῶν τῆς ἱερᾶς ἁγιαστείας, φησὶν, οὕτω πῶς διαλαμβανούσης· οὐδεὶς ἄξιος, τῶν συνδεδεμένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς, προσέρχεσθαι καὶ προσεγγίζειν, ἢ λειτουργεῖν σοι, βασιλεῦ τῆς δόξης· καὶ διαγνοὺς, τὸν μὲν εἰπόντα ἑαυτὸν ἀνάξιον αὐτοκατάκριτον εἶναι, τὸν δὲ μὴ ἄξιον, εὐχαριστητέον ὡς ταπεινόφρονα, ἐδικαίωσε τὸν Επίσκοπον ἱερατεύειν, ὡς μὴ κατὰ κανόνας παραιτησάμενον. οἱ δὲ λέγοντες ὀφείλειν ὡς κανόνα τὸν περὶ τῶν παραιτήσεων μακρὰν συνήθειαν κρατεῖν, κακῶς λέγουσι. μακρὰ γὰρ συνήθεια ἄγραφος οὐ κρατεῖ, ἔνθα ἐγγράφῳ νόμῳ ἢ κανόνι ἐναντιοῦται. καὶ ζήτει τὰ γραφέντα παρ' ἡμῶν χάριν τούτου εἰς κεφάλ. γ'. τοῦ α'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος.

Altera Interpretatio.

In his quidem scripsimus servari oportere, quæ hoc Canone comprehenduntur, de Episcopis qui renunciant, præter ea quæ à sancto Cyrillo in epistola ad Domnum constituta sunt: ut quæ à sancta & universali iii. Synodo discussa & examinata fuere, per Epistolam quæ tunc missa erat ad synodum in Pamphilia. Tu autem scias quod hæc omnia, quæ à sancto Cyrillo constituta sunt, nescio quomodo contemnuntur. Multi enim, etiam eas, quæ quomodocunque fiunt ab Episcopis, renunciationes, admittendas esse volunt, ut vult hic præsens Canon. Qui sunt autem subtiliores, illas esse dicunt admittendas renunciationes, quæ continent eas fieri propter indignitatem eorum qui renunciant. Ego verò ea sequor, quæ sunt à sancto Cyrillo definita. Si enim concessum fuerit, ut Episcoporum renunciationes citra curiosiorem examinationem admittantur, multi Episcopi Episcopos esse desinent, propter rerum inæqualitatem; quod quidem ad magnam statûs Ecclesiastici spectat injuriam: ut de Dei contumelia nihil dicam. Si vis autem per tonsuram renunciare Episcopos, & eo quòd vitam Monasticam elegerint, quemadmodum magnus quoque fecit Gregorius Theologus, & dicis hunc Canonem de iis renunciationibus dicere; assentior & ipse. Renunciatio verò Macres illius servi Dei, synodaliter accepta ab illo Patriarcho domino Luca, aliquanto post tempore exolevit, Episcopi suasione, per synodalem sententiam, cum patriarchatum gereret sanctissimus ille Patriarcha dominus Michaël Anchialus. Cùm videret enim ille Patriarcha, Episcopi renunciationem non continere, Episcopum renunciare ut indignum, sed ut non dignum; dixit non esse admittendam ejusmodi renunciationem. Non enim qui utique non dignus est sacrum facere, jam etiam indignus est; sicut & magnus inquit Basilius in una ratione sacrosancti mysterii, quæ sic se habet; Nemo eorum, qui carnalibus desideriis & voluptatibus alligati sunt, dignus est accedere & appropinquare, vel tibi ministrare, Rex gloriæ: & statuens eum quidem, qui se dixit indignum, esse per se condemnatum, qui autem non dignum, laudandum ut humilem; æquum censuit, ut Episcopus sacerdotis officio fungeretur, ut qui non Canonicè renunciasset. Qui autem dicunt longam renunciationum consuetudinem, perinde ac Canonem, valere debere, malè dicunt. Longa enim non scripta consuetudo non valet, quando legi scriptæ vel Canoni adversatur. Et quære quæ à nobis de ea re scripta sunt, in iii. cap. primi tit. præsentis operis.

ΖΩΝΑΡ. Τινὲς, ὡς ἔοικε, πάλαι, ἢ αἰτιαμάτων ἁπλῶς λαληθέντων κατ' Επισκόπων, ἢ παραιτήσεων παρ' αὐτῶν δοθεισῶν, πρὸ τοῦ τὰ αἰτιάματα ἐξετασθῆναι ἢ τὰς αἰτίας σκοπηθῆναι τῶν παραιτήσεων, ἑτέρους εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν

Zonar. Quidam olim, ut credibile est, vel ex eo tantum, quod aliqua contra Episcopos crimina quispiam detulisset, vel quod ipsimet libellos renunciationis dedissent, antequam vel de objectis criminibus quæsitum vel causæ renunciationis examinatæ fuissent, alios in eorum

Digitized by Google

Eccleſiis, qui accuſati fuerant, quive renunciationis libellos obtulerunt, Epiſcopos ſubrogabant: qua ex re ſeditiones in Eccleſiis ac tumultus excitabantur. Proinde igitur, qua in Eccleſia Epiſcopus eſt ſuperſtes, neq; proprio honore, hoc eſt, Epiſcopali dignitate, motus eſt, nullum in ea Epiſcopum alium conſtitui licere Synodus definivit. Oportet enim prius, inquit, ex præſcripto Canonum crimen, quod Epiſcopo intenditur, examinari ad exitúmque perduci, hoc eſt, ſententiam de illo ferri; eoque demum ex decretis Canonum depoſito, alterum in ejus Epiſcopatu denique ſubrogari. Idem Sardicenſis quoque Synodi iv. Can. conſtitutum eſt. Quod ſi quiſpiam Epiſcopus, jure Epiſcopatus retento, neque in curam paſcendi gregis incumbit, neque renunciat, ſi juſta illi forte aliqua cauſa ſit renunciationis; ſed ultra ſemeſtre temporis ſpatium alio in loco degit, is Epiſcopatu ſimul ipſaq; Epiſcopali dignitate excidet; niſi vel Imperatoris juſſu, ejus opera utentis, alicubi detineatur, vel neceſſariis Patriarchæ ſui miniſteriis occupetur, vel eouſq; difficili graviq; morbo oppreſſus decumbat, ut commovere ſeſe nullatenus queat. Tunc enim, quamvis procul ab Eccleſia ſua degenti, nihilominus ignoſcetur. Si vero, nulla ejuſmodi cauſa intercedente, ultra ſemeſtre ſpatium alibi abſens exegerit: altero in ejus Epiſcopatu ſuffecto, ſummi ſacerdotii dignitate ipſe privabitur.

A αἰτιαθέντων ἢ ψηφισαμένων ἐκθεσίνων, ὅταν ἐκεῖνοι θορύβους ἐνεποίουν ταῖς ἐκκλησίαις. Διὰ ταῦτα τοίνυν ἡ συνοδος ὥρισε, μὴ χειροτονεῖσθαι Ἐπίσκοπον ἐν ἐκκλησίᾳ, ἧς ὁ Ἐπίσκοπος ζῇ, καὶ οὐκ ἀπενηνόχθαι τῆς ἰδίας τιμῆς, ἤγουν τῆς ἐπισκοπικῆς ἀξίας. δεῖ γάρ, φησι, πρότερον κανονικῶς ἐξετάζεσθαι τὴν αἰτίαν τὴν κατ' αὐτοῦ ἐπαγομένην, καὶ εἰς πέρας ἄγεσθαι, τυπέσιν εἰς ἀπόφασιν, καὶ ὅτε κανονικῶς ἐκεῖνος καθαιρεθῇ, ἕτερον χειροτονεῖσθαι εἰς τὸν ἐπισκοπεῖν. ὁμοίως φησὶ καὶ ὁ πατὴρ ὁ ἐν Σαρδικῇ συνόδῳ. εἰ δέ τις Ἐπίσκοπος τοῦ δικαίου τῆς ἐπισκοπῆς ἀντεχόμενος, ἔτι ᾖ οἰκεῖον ποιμαίνει λαόν, ἔτι βούλεται, εἰ δίκαιον αἰτίαν ἴσως ἔχει παραιτήσεως, ἀλλὰ πλέον ἓξ μηνῶν ἐν ἑτέρῳ μακρεῖναι τόπῳ, ἐκπεσεῖται καὶ τῆς ἐπισκοπῆς καὶ τῆς ἀξίας αὐτῆς, εἰ μή που ἡ ἐκ βασιλικοῦ προστάγματος κατέχεται διά τινα χρείαν, ἢ τῷ οἰκείῳ Πατριάρχῃ ἀναγκαίως ὑπηρετῇ, ἢ νόσῳ τινὶ χαλεπῇ καὶ βαρείᾳ συνέχεται, καὶ τοιαύτῃ, ὡς ἀμνησίας αὐτῷ αἰτίαν γίνεσθαι. τότε γὰρ συγγνώμην ἕξει ἀποδημῆσαι τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ. ἄνευ δὲ τῶν τοιούτων αἰτιῶν ἀποδημῆσαι ὑπὲρ ὃ ἐξάμηνον, καὶ ἄλλαχοῦ μακρεύσαντα, ἀλλοτριωθήσεται τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ ἑτέρῳ εἰς τὸν ἐπισκοπὴν ἐκείνου ἀντεισαχθήσεται.

B C

ARIST. *Nemo Epiſcopatum ullo modo invadat, cujus Præſul adhuc vivit. Cauſam enim illius, qui expellendus eſt, examinari prius oportet, & poſt depoſitionem alium promoveri. Si quis autem gregem ſuum neglexerit, & neque morbo, nec Imperiali nec Patriarchali juſſu detentus, ultra ſemeſtre ſpatium abfuerit, ab Epiſcopi dignitate ſimul ac honore alienus ſit.*

ΑΡΙΣΤ. Καθ' μηδένα τρόπον ἁρπαζέτω τις ἐπισκοπῆς, ἧς ὁ πρεσβὺς ἔτι ζῇ. δεῖ γὰρ τὴν αἰτίαν πρότερον ζητεῖσθαι τοῦ μέλλοντος ἐκδιώκεσθαι, καὶ μὴ καθαίρεσιν ἕτερον προβιάζεσθαι. εἰ δέ τις ἀμελοίη τῆς ἰδίας ποίμνης, καὶ μήτε νόσῳ, ἢ βασιλικῷ, ἢ πατριαρχικῷ κελεύσματι κατεχόμενος, ὑπὲρ ἓξαμηνιαῖον ἀποδημήσῃ χρόνον, τῆς τοῦ Ἐπισκόπου ἀξίας καὶ τιμῆς ἔστω ἀλλότριος.

CANON XVII.

In omnibus boni eccleſiaſtici ordinis curam gerentes, hoc quoque definire neceſſarium duximus; ut nullus deinceps Laicus vel Monachus repentè ad Epiſcopalem altitudinem evehatur, ſed in Eccleſiaſticis gradibus primùm examinatus, ita Epiſcopalis dignitatis ordinationem ſuſcipiat. Etſi enim huc uſque quidam ex Monachis vel Laicis, exigente neceſſitate, Epiſcopali honore ſtatim digni facti ſunt, qui & virtute excellenti fuêre, & ſuam Eccleſiam in altum extulêre: id tamen, quod rarò evenit, Eccleſiæ legem nequaquam ſtatuentes, decernimus ut in poſterum hoc minimè fiat; niſi is, qui ritè ordinatur, per gradus Sacerdotales proceſſerit in unoquoque ordine tempus præſtitutum adimplens.

D E

ΚΑΝΩΝ. ιζ'.

Ἐν πᾶσι τῆς ἐκκλησιαστικῆς οὐταξίας φροντίζοντες, καὶ τοῦτο ὀρίσαι ἀναγκαῖον ἐνέμιναν, ὥστε τὸν λοιπὸν μηδένα τὴν λαϊκὴν ἢ μοναχῶν ἀθρόον εἰς ὃ τῆς ἐπισκοπῆς ὕψος ἀναγεσθαι, ἀλλὰ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς βαθμοῖς ἐξεταζόμενον πρότερον, ὅτω τῆς ἐπισκοπῆς τὴν χειροτονίαν ἀποδέχεσθαι. εἰ γὰρ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀπὸ τῆς μοναχῶν ἢ λαϊκῶν τινες, ἀπαιτήσης χρείας, ἀξιαπόκριτοι τιμῆς ἄξιοι γεγόνασιν ἐπισκοπικῆς, ἀρετῇ τι διαφέροντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς ἐκκλησίαν ὑψώσαντες, ἀλλὰ τὸ γε σπάνιον ἐδαμοῦ νόμον τῆς ἐκκλησίας πεποίηκεν, οὐδὲ ζομὴν τοῦ λοιποῦ μηκέτι τοῦτο γίνεσθαι· εἰ μὴ κατὰ λόγον ὁ χειροτονούμενος διὰ τὴν ἱερατικὴν προέλθοι βαθμίδα, ἐν ἑκάστῳ τάγματι καὶ νενομισμένον χρόνον ἀποπληρῶν.

F

BALS. Confuſionem Eccleſiaſticam vocant patres, inconſideratè & abſque examinatione fieri aliquem Monachum vel Laicum Antiſtitem. Et ideo dicunt, non debere eorum quempiam ad Epiſcopatûs altitudinem provehi, niſi omnes priùs gradus Eccleſiaſticos, præſtituto & ſufficienti unicuique ordini tempore, pervaſerit. Adjiciunt autem, quòd etiamſi tale quid priùs factum ſit propter urgentem neceſſitatem, & qui electi & eodem die ordinati ſunt virtute clari extitere, & Eccleſias, quibus præfuerunt, exornavere; id tamen quod rarò fit non eſt lex Eccleſiæ, ut nos deinceps illud ſequi oporteat. Quia autem ſæpe fuit dubitatum, quantum eſt tempus præſtitutum, quod Canone declaratur: nonnulli quidem dicebant, quòd quoniam præſtantiſſimus Theologus magnus Gregorius, in orationibus de ſacerdotio dicit Sacerdotem vii. diebus perfici; debemus nos quoque ſi non plus certè neceſſariò id ipſum tempus in unoquoque gradu obſervare. Alii dicebant, x. Canonem Sardicenſis Synodi definire, nullum divitem vel ſcholaſticum è foro Epiſcopum conſtitui; niſi Lectoris & Presbyteri & Diaconi

ΒΑΛΣ. Ἀταξίαν ἐκκλησιαστικὴν οἱ πατέρες καλοῦσι, ἀπερισκέπτως καὶ δίχα δοκιμασίας γίνεσθαι τινὰ μοναχὸν ἢ λαϊκὸν ἀρχιερέα. διὸ φασι, μὴ προαναβιβάζεσθαί τινα ὀξὺ αὐτοῦ εἰς ὃ τῆς ἐπισκοπῆς ὕψος, εἰ μὴ πάντας πρότερον τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς βαθμοὺς διέλθῃ, ἀλλὰ δ νενομισμένον καὶ ἀρκοῦντα χρῷ ἑκάστῳ τάγματι. προσιδέασι δὲ, ὡς εἰ καὶ πρότερόν τι τοιοῦτον διὰ κατεπείγουσ χρείαν, καὶ οἱ ἐκλεχθέντες καὶ αὐθημερὸν χειροτονηθέντες διέλαμψάν ἐπ' ἀρετῇ, καὶ τοὺς ἐκκλησίας κοσμήσ ὧν προέστ, ἀλλὰ ὅ σπανίως γινόμενον νόμ. τ ἐκκλησίας σὺν ἔστιν, ὥστε τούτῳ ἀκολουθῆν ἡμᾶς καὶ ἐφεξῆς. ἐπεὶ δ γέγονε πολλάκις ἀμφιβολία περὶ τοῦ πόσος ἔστιν ὁ ᾧ κοινῶν δηλούμ. νενομισμέν. χρόν· τινὲς μὲν εἶπον, ὡς ἐπεὶ ὁ ἐν θεολογίᾳ μέγας Γρηγόρι. ἐν τοῖς περὶ ἱερωσύνης λόγοις λέγ τελέως δι ἑπτὰ ἡμερῶν καὶ ἱερέα, ὀφείλομεν πληροῦν καὶ ἡμεῖς, εἰ μὴ πλείονα, ἀλλὰ ὀξὺ ἀνάγκης τέως καὶ αὐτὸν χρόνον ἐφ' ἑκάστῳ βαθμῷ. ἕτεροι εἶπον, ὡς ὁ ι'. κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου ὁρίζεσθαι, μηδένα πλούσιον ἢ σχολαστικὸν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς καθίστασθαι Ἐπίσκοπον, εἰ μὴ ἀναγνώστου καὶ πρεσβυτέρου καὶ διά-

Digitized by Google

διακόνου ὑπηρεσίαν ἐκτελέσῃ, ἐν ἑνὶ τῷ τάγματος καθ- A
μῷ οὐκ ἐλαχίστῳ χρόνῳ διαβιβαζόμενος. ἐρρήσθω δὲ καὶ
τῷ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ τοῦ α'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βα-
σιλικῶν, ὅπερ ἔστι κεφάλαιον πρῶτον τῆς ρλζ'. Ἰουστινιάνειος
νεαρᾶς, λέγοντι ἐν μέρει, μὴ ψηφίζεσθαι ταξεώτην ἢ πολι-
τευόμενον ἄλλως, εἰ μὴ ἐν μοναστηρίῳ ὑπὲρ ἧττον δεκαπέντε
ἐτῶν μοναχικὸν βίον ἀμεμπτότατα διεπεπλεσε. καὶ ἐνέστησε δὲ
νενομισμένον καιρὸν καὶ πεντεκαιδεκαετῆ. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὡς ἡ
μὲν νεαρὰ περὶ ταξεωτῶν καὶ πολιτευομένων καὶ λόγον ποιεῖ·
ὁ δὲ κανὼν ὁ ἐν Σαρδικῇ συνόδῳ περὶ τῶν ἀπὸ ἀγορᾶς πλουσί-
ων, καὶ περὶ τοὺς λόγους σχολαστικῶν, διαλαμβάνει· ὑμῶν τοίνυν
καὶ περὶ πόλιν τῶν μοναχῶν ἢ τῶν λαϊκῶν. καὶ εἰσὶ καὶ ἄμφω ἀμέ- B
τοχα. ἀναγνωσθήτω οὖν τὸ ρκβ'. Ἰουστινιάνειον νεαρὰν περὶ τοὺς
ἀρχὰς λέγουσι οὕτω· δίδομεν δὲ ἄδειαν τοῖς τὰ ψηφίσματα
ποιουμένοις, εἴ τινα κοσμικὸν, δίχα κοσμικοῦ καὶ ταξεώτου,
ἄξιον τῆς προειρημένης ἐκλογῆς εἶναι νομίζουσι, καὶ τοιοῦτον ἅμα
ἄλλοις δυσὶ κληρικοῖς ἢ μοναχοῖς ἐπιλέξασθαι· ἵνα κοσμικὸς, ὁ τούτῳ τῷ
τρόπῳ εἰς ἐπισκοπὴν ἐπιλεγεὶς, μὴ εὐθέως ἐπίσκοπος χειροτονηθῇ, ἀλλὰ πρῶτον τοῖς κληρικοῖς
οὐκ ἐλάττων τριῶν μηνῶν συναριθμηθῇ, καὶ οὕτω τὸν ἀγῶνα κλήρου καὶ τὴν ἱερὰν τῆς ἐκκλησίας λειτουργίαν διδαχθείς,
ἐπίσκοπος χειροτονηθῇ. καὶ μετά τινα, πάλιν ταῦτα φησι· εἰ
δέ τις παρὰ τὴν μνημονευθεῖσαν παραφυλακὴν ἐπίσκοπος χει- C
ροτονηθῇ, κελεύομεν τοῦτον πᾶσι τόποις τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβάλ-
λεσθαι, ἀλλὰ κἀκεῖνον, ὅστις παρὰ ταῦτα ἐτόλμησε χειροτονῆσαι,
χωρίζεσθαι ἐπὶ ἕνα ἑνιαυτὸν τῆς ἱερατικῆς λειτουργίας, καὶ
πάσης αὐτοῦ τοῦ προυσίας, ἥτις καθ' οἱονδήτινα χρόνον
ἢ τρόπον εἰς τοῦ αὐτοῦ δεσποτείαν προῆλθε, πλὴν ὅ παίσμα
ὃ ἐποίησε, τῇ δεσποτείᾳ τῆς ἐκκλησίας, ἧς ἐπίσκοπός ἐστιν,
ἐκδικεῖσθαι. ὥστε εἰ μὴ ἐμποδίζοι ὃ μὴ καλαστρωθῆναι τοῦ
τοιούτου νεαρὰν εἰς τὰ βασιλικὰ, ἐκ ταύτης τέως ὃ περὶ
τῶν λαϊκῶν ἀμφίβολον λύεται. νομίζω δὲ ἐκ τούτου,
μηδὲν εἶναι ὃ ἐμποδὼν τῇ ἐπιλύσει τῆς ἀμφιβολίας· διὸ
καὶ καταφεύγω εἰς ὃ παρὰ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ D
Θεολόγου ὑποτυπωθὲν χάριν τῆς πελειώσεως τῶν ἱερέων, καὶ
λέγω δεῖν ἀνάγκης ὀφείλειν δι' ἑπτὰ ἡμερῶν τοῦ ἑνὸς βα-
θμοῦ τελειοῦσθαι χειροτονίαν καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ ἡ ἄγραφος ἐκ-
κλησιαστικὴ συνήθεια τοῦτο παραδεξαμένη τὰς τῶν βαθμῶν
χειροτονίας ἐνεργεῖ. ἀναγνωσθήτω καὶ τὸ κγ'. κεφάλαιον τοῦ α'.
τίτλου τοῦ πρώτου κανόνος, ὅτι ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς τάγμασιν,
οἱ μοναχοὶ οἱ μὲν δεξάμενοι σφραγῖδα ἐπισκόπου λαϊκοῦ
τόπον ἐπέχουσιν.

ministerium peregerit, in uniuscujusque ordinis gradu non minimo tempore transmisso. Usi sunt autem & septimo capite primi tituli tertii libri Basilic. quod quidem est primum caput centesimæ trigesimæ septimæ Justiniani Novellæ, quæ dicit præcisè; non ordinandum apparitorem, vel publicis muneribus aliter addictum, nisi in monasterio non minùs quàm xv. annis vitam monasticam absque reprehensione peregerit: & instabant præstitutum tempus esse xv. annos. Mihi autem videtur novella quidem loqui de tribunis militum acieive instructoribus, & iis qui rempublicam administrant: Sardicensis autem Synodi Canon de divitibus ex foro, & scholasticis in dicendo, tractat: sed non de omnibus Monachis vel Laicis. Et utraque etiam inter se dissident. Lege ergo cxxii. Justiniani novellam in principio sic dicentem; Damus autem potestatem iis, qui electionem faciunt, ut absque curiali & præsidis apparitore, si quem secularem prædicta electione dignum existimaverint, eum simul cum aliis duobus Clericis vel Monachis eligant, ut secularis hoc modo ad Episcopatum electus, non protinus Episcopus ordinetur; sed primùm Clericis non minùs quàm tribus mensibus connumeretur, & sic sanctos Canones & sacrum Ecclesiarum ministerium edoctus, Episcopus ordinetur. Et post aliquantum rursus hæc dicit; Si quis autem præter memoratam observationem Episcopus ordinatus fuerit, jubemus eum omnino Episcopatu expelli: sed & illum, quicunque præter hæc ordinare ausus fuerit, à sacerdotali ministerio anno uno separari, & omnes facultates, quæ quocunque tempore vel modo in suum dominium venerunt, propter errorem quem commisit, Ecclesiæ dominio, cujus est Episcopus, addici. Quare si non impedit, quòd hæc Novella in Basilica non relata sit, ex ea de Laicis dubitatio nunc solvitur. Existimo autem hoc nihil afferre impedimenti solutioni dubii: & ideo confugio ad id quod à sancto patre nostro Gregorio Theologo de sacerdotum profectione scriptum est, & dico necessariò per septem dies uniuscujusque gradus fieri ordinationem, & eo magis quòd etiam non scripta Ecclesiastica consuetudo, hoc susceptо, sic graduum ordinationes facit. Lege & xxiii. cap. primi tituli præsentis operis. Et nota ex hoc Canone, in Ecclesiasticis ordinibus Monachos qui quidem Episcopi Characterem acceperunt, locum Laici obtinere.

ΖΩΝΑΡ. Κωλύει ὁ κανὼν ὃ εἰς ἐπίσκοπον χειροτονῆσαί τινα λαϊκὸν ἢ μοναχὸν, μὴ πρότερον ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς βαθμοῖς ἐξεταζόμενα, ἤγουν παιδόμενα, δοκιμαζόμενα. βούλεται γὰρ εἰς ἐπισκοπὴν προβιβαζόμενος μέλλοντα καὶ τάξιν εἰς ἕκαστον τῶν ἱερατικῶν βαθμῶν προχειρίζεσθαι, καὶ πληρῶν ἐν ἑκάστῳ τάγματι νενομισμένον χρόνον, καὶ οὕτως εἰς ὃ τῆς ἐπισκοπῆς ἀναγεσθαι ὕψος. εἰ γὰρ καὶ ἔφθασέ τις, φησι, πινὲς ἀπὸ λαϊκῶν ἢ μοναχῶν αὐτίκα εἰς ἐπισκοπικὸν ἀναρρηθῆναι ἀξίωμα, καὶ ἀρετῇ τε διελαμψάν καὶ τὰς ἐκκλησίας ἐκόσμησάν· ἀλλὰ ὅ σπανίως συμβαῖνον οὐ νόμον τῆς ἐκκλησίας τιθέμεθα, ὥστε τούτῳ ἀκολουθεῖν. καὶ ὁ δεκατος κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου ὁμοίως διαπάττεται. E

ZONAR. Laicum hominem aut Monachum, nisi qui prius in Ecclesiasticis ordinibus recensitus sit, hoc est, constitutus & probatus, Episcopum ordinari hic Can. vetat. Sed eum, qui ad episcopatum sit evehendus, singulis Ecclesiasticis gradibus ordine adscribi, & constitutum in unoquoque tempus implere; itaque demum ad episcopale fastigium extolli placet. Nam etsi quidam, inquit, ex Laicorum Monachorumve numero ad episcopalem dignitatem, non expectato temporum intervallo, confestim evecti sunt, iique & virtute præluxerunt, & Ecclesiis, quibus præfecti dati sunt, ornamento fuere; tamen quod haud ita sæpe contingit, id nos pro lege, quam sequi oporteat, accipi nequaquam jubemus. Idem Sardicensis quoque Synodi decimo Canone constitutum reperias. F

ΑΡΙΣΤ. Ὁ χειροτονηθησόμενος ἐπίσκοπος μὴ ἀθρόον ἐκ λαϊκῶν, ἢ μοναχῶν ὑφάσθω· ἀλλ' ἐν ἑκάστῳ τάγματι τῶν ἱερατικῶν βαθμῶν τὸν νενομισμένον ἀποπληρώτω χρόνον. εἰ γάρ καί τινες ἀθρόον ὑφωθέντες διέφρεψάν, ἀλλ' οὐ νόμος ἐκκλησίας ὃ σπάνιον.

ARIST. *Qui Episcopus ordinandus est, è Laicis aut Monachis confestim ne evehatur: verum in unoquoque graduum Ecclesiasticorum ordine tempus legibus constitutum adimpleat. Etiamsi enim nonnulli confestim evecti præclarè se gesserunt, quod tamen raro accidit non est Ecclesiæ lex.*

Digitized by Google

A

CANONES EDITI A SANCTA SYNODO, Quæ in celebri templo, cui nomen à verâ Dei ſapientiâ inditum, habita eſt, & Oecumenicam vii. ſynodum confirmavit, omnémque ſchiſmaticum & hæreticum errorem expulit.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΚΤΕΘΕΝΤΕΣ ΠΑΡΑ τῆς ἁγίας συνόδου, τῆς ἐν τῷ θεοσυνήμῳ ναῷ τῆς Θεοῦ λόγου σοφίας συσάσης, καὶ τῆς ζ'. οἰκουμενικὴν σύνοδον βεβαιωσάσης, πᾶσάν τε χισμαλικὴν καὶ αἱρελικὴν πλάνην ἀπελασάσης.

B

Canon I.

ΚΑΝΩΝ α'.

Statuit ſancta & univerſalis Synodus, ut ſi qui ex Italiæ Clericis, vel Laicis, vel Epiſcopis, in Aſia, vel Europa, vel Libya verſantes ſub ligatione, vel depoſitione, vel anathematizatione apud ſanctiſſimum papam Joannem fuerunt; ut ii quoque ſint apud Photium ſanctiſſimum Patriarcham Conſtantinopolitanum in eadem pœnæ definitione, id eſt, vel depoſiti, vel anathematizati, vel ſegregati: & quos Photius quidem ſanctiſſimus noſter Patriarcha, Clericos, vel Laicos, vel Epiſcopalis vel Sacerdotalis ordinis, in quacunque paræcia, ſegregationi, vel depoſitioni, vel anathematizationi ſubjecerit; ſanctiſſimus quoque papa Joannes, & ſancta Dei Romanorum Eccleſia, eoſdem in eodem pœnæ judicio habeat; privilegiis, quæ ſanctiſſimæ Romanorum Eccleſiæ ſedi, & ejus Antiſtiti adſunt, nihil penitus innovatis, nec nunc nec in poſterum.

C

Ὡρισεν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ὥστε εἴ τινες τῶν ἐξ Ιταλίας κληρικῶν, ἢ λαϊκῶν, ἢ Επισκόπων, ὁπὸ τῇ Ασίᾳ, ἢ Ευρώπῃ, ἢ Λιβύῃ διατρίβοντες, ὑπὸ δεσμὸν, ἢ καθαίρεσιν, ἢ ἀναθεματισμὸν ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα Ιωάννου, ἐγκύλιον ἵνα ὦσιν οἱ αὐτοὶ καὶ ὑπὸ Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῷ αὐτῷ τῆς ὑποπτώσεως ὅρῳ, τουτέστιν ἢ καθῃρημένοι, ἢ ἀναθεματισμένοι, ἢ ἀφωρισμένοι. καὶ ὃς μέντοι Φώτιος ὁ ἁγιώτατος ἡμῶν Πατριάρχης κληρικὸς, ἢ λαϊκὸς, ἢ τοῦ ἀρχιερατικοῦ καὶ ἱερατικοῦ τάγματος, ἐν οἱασδήποτε παροικίᾳ ὑπὸ ἀφορισμὸν, ἢ καθαίρεσιν, ἢ ἀναθεματισμὸν ποιήσῃ ἵνα ἔχῃ αὐτὸς καὶ ὁ ἁγιώτατος Πάπας Ιωάννης, καὶ ἡ κατ' αὐτὸν ἁγία τοῦ Θεοῦ Ρωμαίων ἐκκλησία, ἐν τῷ αὐτῷ τῆς ὑποπτώσεως κρίματι, μηδὲν τῶν προσόντων πρεσβείων τῷ ἁγιωτάτῳ θρόνῳ τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας, καὶ τῷ ταύτης προέδρῳ, ὃ σωόλον καινοτομουμένων, μήτε νῦν, μήτε εἰς ὕστερον.

D

Bals. Quidam excommunicati, vel alii pœnæ Eccleſiaſticæ condemnationi ſubjecti, à veteris Romæ ſede ad Conſtantinop. ſedem accedebant; & contra. Et quoniam ex eo ſcandala inter duas Eccleſias oriebantur, ea hujus univerſalis Synodi tempore ad eam relata ſunt. Ad omne ergo tollendum ſcandalum ſtatuerunt patres, ut qui quomodocunque à Papa ſunt condemnati, ii ſint apud Patriarcham quoque Conſtantinopolitanum condemnati; & vice verſâ. Tanquam autem dixiſſet Italus quiſpiam; hæc ad circumvenienda veteris Romanæ ſedis privilegia decerni, propterea quòd inducatur æqualitas; adjecerunt, nihil penitus innovata in poſterum ſervari ejus privilegia, & ejus Antiſtitis honorem. Quoniam autem rogaverunt nonnulli, cùm Canon duorum tantum magnorum Antiſtitum meminerit, quid fiet de aliis Patriarchis? dicimus communiter & propter omnes editum eſſe Canonem. Nam alii quoque Canones ſimiliter decernunt eſſe excommunicatum Epiſcopum, qui ab alio Epiſcopo ſegregatos ſuſcipit, vel aliqua alia pœna affectos; eo quòd omnes Dei Eccleſiæ unum corpus reputentur. Quæ autem ſunt in præſenti Canone ſpecialiter ſcripta ſunt, propter ſcandala quæ tunc contigerunt, eo quòd Patriarcha Photius ſæpe ex throno Patriarchali dejectus eſt, & ſæpe reſtitutus: & ideo multa ſchiſmata inciderunt.

E

Βαλσ. Τινὲς καταχρινόμενοι ἀκοινωνησίᾳ, ἢ ἑτέρᾳ καταδίκῃ ὑπλιμίᾳ ἐκκλησιαστικῇ καθυποβαλλόμενοι, ὑπὸ τὸν θρόνον τῆς παλαιᾶς Ρώμης, προσήρχοντο τῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως· καὶ ὅ ἀνάπαλιν. καὶ ἐπεὶ ἐκ τούτου σκάνδαλα μέσον τῶν δύο ἐκκλησιῶν ἀνεφύοντο, ἐλαλήθη τὰ περὶ τούτου καὶ τὸ καιρὸν τῆς οἰκουμενικῆς ταύτης συνόδου. εἰς περιαίρεσιν ὅλων σκανδάλων πάντες οἱ πατέρες, τὸν ὁπωσδήποτε καταχριθέντα ὑπὸ τοῦ Πάπα ἢ καὶ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καταδεδικασμένον· καὶ ὅ ἀνάπαλιν. ὡς δέ τινος τῶν ἐξ Ιταλίας εἰπόντος, ὅτι περιγραφῇ τῶν νομίμων τοῦ θρόνου τῆς παλαιᾶς Ρώμης ταῦτα διατίθεται, διὰ τὴν ἐξίσωσιν, προσέθεντο ἀκαινοτόμητα σωτηρίως εἰς ὃ ἐξῆς τὰ πρεσβεῖα, καὶ τὴν τιμὴν τῷ προέδρῳ αὐτῆς. ἐπεὶ δέ τινες ἠρώτησάν με, ὡς τῶν κανόνων μόνων τῶν δύο μεγάλων ἀρχιερέων μεμνημένων, τί γένοιτο εἰς τοὺς ἄλλους πατριάρχας; φαμὲν, καινῶς καὶ διὰ πάντας ἐκφωνηθῆναι τοὺς κανόνας. ὅτι καὶ ἕτεροι κανόνες παρομοίως διορίζονται ἀκοινώνητον εἶναι τὸν προσδεχόμενον Επίσκοπον τοὺς ὑπὸ ἕτερα Επισκοπὴν ἀφορισθέντας, ἢ καὶ ἄλλως ὑπιμνηθέντας, διὰ ὃ ἓν σῶμα λογίζεσθαι πάσας τὰς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας. ἐγράφη δὲ τὰ ἐν τῷ παρόντι κανόνι ἰδικῶς, διὰ τὰ τότε συμπεσόντα σκάνδαλα ἐκ τοῦ πολλάκις καθαιρεθῆναι καὶ τὸν Πατριάρχην Φώτιον ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου καὶ πολλάκις ἀποκατασταθῆναι κἀντεῦθεν πολλὰ σχίσματα συμπεσεῖν.

F

Zonar. Cum inter Romæ antiquæ Papam, & novæ hujus Conſtantinopolios Patriarcham controverſiæ nihil exiſtere, atque inter ipſos quam optime convenire, Synodi Patres optarent, (erant enim adhuc quidem, & ſententiarum opinione, & rei Eccleſiaſticæ concordi adminiſtratione, conjuncti) quicunque ex Italia Clerici, aut Laici, aut Epiſcopi à Papa ligati, hoc eſt, quicunque ſegregatione, quique depoſitione, aut anathemate mulctati fuiſſent, ſive in Aſia, hoc eſt, in Oriente, ſive in Europa, hoc eſt, in Occidente, ſive in Libya degerent: (nam ea quoque tunc temporis hujus reginæ urbium imperio ſubjecta erat) apud ipſum quoque Photium, qui Patriar-

Ζωναρ. Μὴ διαφερέως διάγοντες οἱ τῆς συνόδου περὶ ἀλλήλους τόν τε τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Πάπαν καὶ τὴν νέας ταύτης τῆς Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχην, ἀλλ' ὁμονοοῦν ἀλλήλοις· ἔτι γὰρ ἦσαν ὁμόδοξοι καὶ ὁμόθρονοι· ὥρισαν καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ Πάπα δεδεσμευμένους, ἢ ὡρισμένους, καὶ τοὺς καθῃρημένους, καὶ τοὺς ἀναθέματι ὑποβεβλημένους ἐκ τῶν ἐξ Ιταλίας κληρικῶν ἢ λαϊκῶν, ἢ Επισκόπων, κἂν ἐν τῇ Ασίᾳ διάγοιεν, ἤγουν τῇ ἀνατολῇ, κἂν ἐν τῇ Ευρώπῃ, ἤγουν τῇ δύσει, κἂν ἐν τῇ Λιβύῃ (καὶ ἐκείνη γὰρ τότε ὑπὸ τὰ δίκαια τῆς βασιλείας ταύτης ἐτέλει) εἶναι ὑπὸ ταὐτὸ δυνατὸν τῷ ἀφορισμῷ ἢ τῆς καθαιρέσεως, ἢ τῷ ἀναθέματι, καὶ παρὰ Φωτίῳ τῷ τότε πατρι-

Digitized by Google

παροικιαρχιῶται ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἰταλίας δ' ἐστὶν ἡ πᾶσα χώρα ἡ περὶ τὴν Ρώμην, καὶ ἡ κατ' αὐτὴν διοίκησις. Ρώμη δὲ καλεῖται ἡ πόλις, ἀπὸ τοῦ ταύτην δομησαμένου Ρωμύλου κληθεισαμένη ὄνομα. καὶ αὖθις ὑπὸ τῶν ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου Φωτίου ἀπομεταχθέντων, φασὶ, κληρικῶν, ἢ λαϊκῶν, ἢ τοὺς ἐξ ἱεραρχικοῦ πάγματος ὑμνουμένους ὑπὸ ἀφορισμὸν, ἢ καθαίρεσιν, ἢ ἀνάθεμα, ἔχειν αὐτοὺς καὶ ἐν ἀγιωτάτῳ Πάπᾳ καὶ τῇ τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίαν ἐν τῷ αὐτῷ ὑποτιμίῳ. τὰ γὰρ πρεσβεῖα, ἤγουν τὴν πρωτίμησιν, καὶ τὰ πρωτόμεια, ὧν ἠξιώθη, ἔχειν τὴν Ρωμαίων ἐκκλησίαν ἀκαινοτόμητα. ἀλλὰ ταῦτα τότε, ὅτε ἕως τὴν πίστιν ἡ Ρωμαίων ἐκκλησία ἐσφάλλετο καὶ πρὸς ἡμᾶς διέφερεν· νῦν γὰρ ἡμῖν τὰ πρὸς ἐκείνην ἀσύμβατα.

ARIST. Ὁ ὑπὸ δεσμὸν, ἢ καθαίρεσιν, ἢ ἀνάθεμα, καθά τε Ρώμης νομοθετεῖται, καὶ παρὰ Κωνσταντινουπόλεως, οὕτω μενέτω.

KANΩN β'.

Εἰ καὶ μέχρι νῦν ἔνιοι τῶν ἀρχιερέων εἰς ὃ τῶν μοναχῶν καλιόντες σχῆμα ἐν ᾧ τὴν ἀρχιερωσύνης ἐβιάζοντο διαμένειν ὕψει, καὶ τοῦτο πράττοντες παρεωρῶντο· ἀλλ' οὖν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη Σύνοδος τὸν ῥυθμίζουσα ὃ πρόσταγμα, καὶ πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις τὸ ἁρμόττον ταύτῃ ἐπιφέρουσα πρᾶξιν, ὥρισεν, ἵνα εἴτις Ἐπίσκοπος, ἢ εἴτις ἄλλος ὁ ἀρχιερατικῆς ἀξιώματος, πρὸς τὸ μοναδικὸν θελήσῃ καταπλῆξαι βίον, καὶ τὸν τῆς μετανοίας τόπον ἀναπληρῶσαι, μηκέτι λοιπὸν τῆς ἀρχιερατικῆς ἀντιποιεῖσθαι ἀξίας. αἱ γὰρ τῶν μοναχῶν συνθῆκαι ὑποταγῆς ἐπέχουσι λόγον καὶ μαθητείας, ἀλλ' οὐχὶ διδασκαλίας ἢ προεδρίας, οὐδὲ ποιμαίνειν ἄλλους, ἀλλὰ ποιμαίνεσθαι ἐπαγγέλλονται. διὸ, καθὰ προείρηται, διατάττομεν, μηκέτι τινὰ τῶν ἐν ἀρχιερατικῷ καταλόγῳ καὶ ποιμαίνων ἐξεταζομένων εἰς τὸν τῶν ποιμαινομένων καὶ μετανοούντων χώραν ἑαυτὸν καταβιβάζειν· εἰ δέ τις τοῦτο τολμήσειε πρᾶξαι, μὴ τὴν ἐκφώνησιν καὶ ἀθέτησιν τῆς νῦν ἐκπεφωνημένης ψήφου, αὐτὸς ἑαυτὸν τῆς ἀρχιερατικοῦ ἀποστερήσας βαθμοῦ οὐκέτι πρὸς τὸ πρότερον, οὗπερ διὰ τὰ ἔργων ἀπέστησεν, ἀξίωμα ἐπαναστρέψει.

BALS. Περὶ Ἐπισκόπων θελόντων καὶ μετὰ τὴν ἀποκαρσιν ἐνεργεῖν ἀρχιερατικὰ δίκαια οὐκ ἐγράφη κανών. καὶ διὰ τοῦτο ἐπεχείρουν τινὲς Ἐπίσκοποι μετὰ τὸ ἀποκαρῶσαι ἔχειν τὸ τῶν Ἐπισκόπων πρωτόμια, πρὸ τοῦ κρατήσαι τὸ ἄγραφον ἐκκλησιαστικὸν Συνήθειαν. τοῦτο οὖν διορθέμενοι οἱ ἅγιοι πατέρες, εἶπον, ὡς ἐπεὶ ὃ μὲν ὕψος τῆς ἀρχιερωσύνης διδασκαλικόν ἐστιν ἀξίωμα· ὃ δὲ μοναχικὸν ἐπάγγελμα μαθητείας καὶ ὑποταγῆς ἔργον, καὶ ἀδύνατόν ἐστι τὸ ὑποτακτικὸν ὄντι θρόνου καθῆσθαι καὶ διδάσκειν· χρεών ἐστι τὸ ἀποξενωθέντα ἐκ τοῦ ὕψους τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ καταγνόντα αὐτῆς ἑαυτοῦ, καὶ τῷ μετανοίᾳ ἀποδιδόντα, καὶ διὰ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ὑποταγὴν ἐπαγγελλόμενον, μὴ ἐνεργεῖν διδασκαλικόν τι, καὶ ἀντὶ τοῦ ποιμαίνεσθαι, ὑπαρχέτω ἄλλοις ποιμαίνειν· τὸ δὲ τοῦτο ποιῆσαι ὑπάρχει πράγματα, μὴ προχωρεῖσθαι ἀρχιερατικόν τι ἐνεργεῖν, ὅτι αὐτὸς ἑαυτὸν διὰ τῆς ἀποκάρσεως ἐκ τούτου ἀπεξένωσεν. εἶπον δὲ οἱ πατέρες περὶ τῶν ἀρχιερέων ὅ, μὴ καταβιβάζειν ἑαυτοὺς εἰς χώραν μετανοούντων, καὶ τὸ, εἰ δέ τις τολμήσειε τοῦτο πρᾶξαι, οὐκ ἀπαγορεύοντες τὴν μετάνοιαν, ὡς συγκατά τι πρᾶγμα καὶ ἀποζήμιον· (τοῦτο γὰρ καὶ πολλοῦ ἐπαίνου ἐστὶν ἄξιον) ἀλλὰ προσαγγέλλοντες τοιούτους εἶναι τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ὅτῳ βιοῦν, ὡς μὴ διὰ μετάνοιαν χρεὼν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις διὰ τῶν οἰκείων ἐντολίξεων τὸ ἦθος διορθοῦν. ἐζητήθη δὲ, εἰ μοναχὸς μετὰ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀξιωθεὶς τοῦ μεγάλου σχήματος, δύναταί τι ἐνεργεῖν ἐπισκοπικόν.

A chatum eo tempore Constantinopoli gerebat, segregationis, vel depositionis, vel anathematis iisdem pœnis constrictos teneri decreverunt. Italiæ vero nomine, universam circa Romam regionem, elque adjunctam diœcesim intelligimus. Roma porro ipsa urbs dicitur, à Romulo, qui eam condidit, appellationem sortita. Quique vicissim, aiunt, à Photio Patriarcha, ubicunque locorum, Clerici, vel Laici, vel ex Antistitum ordine segregationi, depositioni, aut anathemati subjicientur; à sanctissimo quoq; Papa & Romanorum Ecclesia eidem pœnæ obnoxios existimari. Prærogativas autem, hoc est, primum honoris locum, aliáque privilegia, quibus Romanorum Ecclesiæ honestata fuit, inviolata servari placet. Sed hæc jam olim, cum in iis, quæ fidei sunt, Romanorum Ecclesia nihil errabat, neque à nobis interea dissidebat. Nunc vero nobis cum illa non convenit.

ARIST. *Qui sub vinculo, vel depositione, vel anathemate, & apud Romam & Constantinopolin fuit, ita maneat.*

CANON II.

Etiamsi hucusque nonnulli Antistites, qui ad Monachorum habitum descenderant, ut in Episcopali fastigio manerent, vim adhibuerunt; & cum hoc facerent, neglecti sunt: sancta tamen & universalis hæc Synodus, hanc negligentiam quoque corrigens, & ad ritus Ecclesiasticos hanc inordinatam actionem redigens, statuit, ut si quis Episcopus, vel aliquis alius ex pontificali dignitate, voluerit ad vitam monasticam descendere, & pœnitentiæ locum implere, ne amplius Antistitis dignitatem usurpet. Monachorum enim professiones subjectionis & discendi cupiditatis rationem habent, non autem doctrinæ vel primatus: nec alios pascere, sed ipsos pasci profitentur. Et ideo, quemadmodum prædictum est, decernimus; ut nemo eorum, qui in Episcopalem pastorumque catalogum relatus est, ad eorum, qui pascuntur & agunt pœnitentiam, locum se demittat: Si quis autem hoc facere ausus fuerit, post denunciationem & declarationem hujus editæ sententiæ, ipse, qui seipsum Episcopali gradu privavit, non amplius ad priorem, quam factis despicatui habuit, dignitatem revertetur.

BALS. De Episcopis, qui volunt etiam post tonsuram Episcopalia jura exercere, non erat scriptus Canon. Et ideo quidam conabantur Episcopi, postquam tonsi fuissent, habere Episcopalia privilegia, præter Ecclesiasticam non scriptam consuetudinem, quæ invaluerat. Hoc ergo corrigentes sancti patres, dixerunt; quòd quoniam Episcopalis altitudo est dignitas, quæ ad docendum se comparat; monastica autem professio disciplinæ & subjectionis est opus; & fieri non potest, ut qui se subjectum exhibet, in throno sedeat & doceat: opus est, ut qui ab Episcopali altitudine recessit, & seipsum veluti condemnavit, & pœnitentiæ tradidit, & per monasticum habitum subjectionem & obedientiam profitetur, nihil exerceat quod ad docentis officium pertineat, nec pro eo quòd pasci debet, alios pascat; qui autem hoc facere aggressus fuerit, ne quid Episcopale exercere permittatur; quia ipse per tonsuram se ab eo alienavit. Dixerunt autem patres de Antistitibus, ne se in eorum, qui pœnitentiam agunt, locum deprimant; & illud, Si quis autem unquam fuerit ausus hoc facere: non prohibentes pœnitentiam, ut rem odiosam & avertendam: (ea enim magna quoque laude digna est) sed significantes tales esse Antistites, & ita vivere, ut propemodum pœnitentia non indigeant, sed & suis intercessionibus Deum aliis placent. Quæsitum est autem, si Monachus post Episcopatum fuerit magno habitu dignatus, an possit episcopale quidpiam exercere.

Digitized by Google

Dixerunt enim nonnulli, quod quoniam antequam electus est ille, tonsus fuit, secunda quoque tonsura nequaquam opus habuit: & inde fit ut canon in eo locum non habeat. Non placuit autem quod dicebant, sed audierunt, quod propriè tonsura est magni & angelici habitus amictus. Parvus enim habitus, illius perfecti habitus atra dicitur. Si igitur parvus habitus facit cessare sacerdotium ipsum; multo magis cessare illud faciet perfecta tonsura. Si quis autem etiam de Sacerdotibus, qui tondentur, rogaverit, quomodo post tonsuram sacrificant & non cessant; audiet non esse Sacerdotes doctores, & propterea nec canonem quidem in eis locum habere.

A εἶπον γάρ τινες, ὡς ἐπεὶ ὁ τοιοῦτος πρὸ τῆς ψηφισθῶσι ἀπεκάρη, οὐκ ἐδεῖτο καὶ δευτέρας ἀποκάρσεως, κἀντεῦθεν οὐδὲ ἔχουσιν ἐπ' αὐτῇ χώραν τὰ τοῦ κανόνος. οὐκ ἤρεσεν δὲ ταῦτα λέγοντες, ἀλλ' ἤκουσεν, ὡς κυρίως ἀπόκαρσις ἡ τοῦ μεγάλου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος περιβολή ἐστι. τὸ γὰρ μικρὸν σχῆμα, ἀῤῥαβὼν ἐκείνου τοῦ τελείου λέγεται. εἰ γοῦν τὸ μικρὸν σχῆμα τοῖ ἀρχιερωσυνίου παύοι, πολλῷ πλέον χαλάσαι ταύτην ἡ τελεία ἀπόκαρσις. εἰ δέ τις καὶ περὶ τῶν ἀποκειρομένων ἱερέων ἐρωτήσαι, πῶς μὴ τοῖ ἀπόκαρσιν ἱερουργοῦσι, καὶ οὐ παύονται, ἀκούσαι μὴ δεῖ διδασκάλους τοὺς ἱερεῖς, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ τὰ τοῦ κανόνος χώραν
B ἔχειν ἐπ' αὐτοῖς.

Zonar. Ne Antistes quicunque, postquam detonsus fuerit, adhuc sibi jus aliquod summi Sacerdotis usurpet, hoc can. constitutum. Et ad hoc usque tempus, Antistites quidam, ubi se ad monasticum habitum demisissent, adhuc à summi Sacerdotii functionibus avocari se nullo modo patiebantur: (accommodate vero demittendi quoque verbum apposuit; si quidem è summi Sacerdotii fastigio ad infimam abjectionis humilitatem, & ex Patriarchæ atque Doctoris dignatione in ordinem filiorum ac discipulorum sese, qui tondetur, demittit) sed nunc decrevit synodus, ut qui summi Sacerdotii dignitate præditi ad monasticæ postea vitæ institutum deflectere voluerunt, ne quam ipsis ejus dignitatis partem amplius usurpare liceat. Cujus quidem rei hanc rationem subjicit; quoniam, inquit, illius qui tondetur propria abjectionis professio est, seque is discipulum, & ab aliis pascendum, non ipsum pastorem, futurum esse despondet. Quo pacto igitur, & pro summi Sacerdotii munere aliis præfectus, & ob monastici habitus demissionem fuerit idemmet abjectus? qua ratione doctoris & discipuli simul muneribus satisfaciet? Propterea, ne se, inquit amplius in locum pœnitentium summi sacerdotes demittant
D (Monachorum siquidem vita pœnitentiæ quædam professio est) constituimus. Quod si quis fecerit, summi Sacerdotii dignitatem sibi ipsemet abrogaverit, nec illius iterum vindicandæ facultas amplius relinquetur. Verba porro illa, ne se in locum pœnitentium demittant; & alia, quod si quis id facere audeat; non ita accipienda sunt, quasi Præsulibus omni pœnitentiæ genere sit interdictum: sed ut ejusmodi Antistites esse, itaque vitam instituere debere ostendant, qui ne ulla quidem pœnitentia ferme indigeant; verum aliis qnoque offensum numen, sua ipsi deprecatione concilient.

ΖΩΝΑΡ. Οὗτος ὁ κανὼν ὁ πανάχραντος ἀρχιερεὺς οἱῳδήτινι μὴ τὸ ἀποκαρῶσαι αὖθις ἐνεργεῖν τι ἀρχιερατικὸν δίκαιον. καὶ ἕως ἄρτι τινὲς τῶν ἀρχιερέων εἰς τὸ μοναχικὸν καταπόντες σχῆμα πάλιν τῆς ἀρχιερωσυνης ποιεῖν ἐδιάζοντο. (μεταφόρως δὲ τὸ καταπόντες, ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἀρχιερατικῆς ὑψηλοτάτης καταέρχεται ὁ ἀποκειρόμενος εἰς τὴν τῆς ταπεινώσεως βαθυτάτην, καὶ ἐκ θρόνου καὶ διδασκαλικοῦ ἀξιώματος εἰς ὑφὸν τάξιν καὶ μαθητοῦ) ἀλλ' ὥρισε νῦν ἡ συνοδος τὰς ἀρχιερατικῇ ἀξιώματος τυγχανούσας, εἶτα εἰς
C μονήρη βίον θελήσαντας ἀποκλῖναι, μηκέτι τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξίας ἀντιποιεῖσθαι· καὶ τὴν αἰτίαν ἐπάγει λέγων, ὅτι ὁ καθόλου ταπεινώσιν ἐπαγγειλάμενος, καὶ μαθητὴς εἶναι ὑπέσχετο, καὶ ποιμαίνεσθαι, ἀλλ' οὐχὶ ποιμαίνειν. πῶς οὖν ὁ αὐτὸς καὶ προεδρίων ἔσται διὰ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ διὰ τὸ σχῆμα τὸ μοναχικὸν ταπεινόμενος; πῶς δὲ διδάσκων ἔσται καὶ διδασκόμενος, φησί, θεσπίζομεν τοὺς ἀρχιερεῖς μηκέτι καταβιβάζειν ἑαυτοὺς εἰς τύπον μετανοούντων. (μετανοίας γὰρ ὁ μοναχικὸς βίος ἐπάγγελμα) εἰ δὲ τοῦτό τις τολμήσειε ποιῆσαι, αὐτὸς ἑαυτὸν ἀποστερεῖ τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξίας, καὶ οὐκέτι πρὸς τὸ πρότερον τῆς ἀρχιερωσύνης ἐπαναστρέψαι ἀξίωμα. ταῦτα δὲ οὐ νοητέον, μὴ καταβιβάζειν ἑαυτοὺς εἰς χώραν μετανοούντων,
D καὶ δὲ, εἰ δέ τις τολμήσειε τοῦτο ποιῆσαι, οὐκ ἀπαγορεύοντα τοῖς μετανοίαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν εἰρηκὼς, ἀλλ' ἐκδεικνυσι τοιούτους εἶναι δεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ οὕτω βιοῦν, ὡς μηδὲ δεῖσθαι μετανοίας πρόδηλον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις διὰ τῶν οἰκείων ἐντολίξεων τὸ θεῖον ἐξιλεοῦσθαι.

Arist. *Si quis ab Antistitis sublimate ad monasticam, & è contrario, vitam descenderit; Antistitis dignitatem amplius ne usurpet.*

ΑΡΙΣΤ. Εἴ τις ἀπὸ ἱεραρχικοῦ ὕψους εἰς τὸ μοναδικὸν, καὶ ἔμπαλιν, καταίλθοι βίον, μηκέτι τῆς ἱεραρχικῆς
E ἀντιποιείσθω ἀξίας.

Canon III.

Si quis Laicus authoritate usus, divinis quidem & regiis jussis contemptis, reverendisque Ecclesiæ ritibus & legibus irrisis, aliquem Episcopum verberare ausus fuerit vel in custodiam tradere, vel sine causa, vel aliqua confictâ causa, is sit anathema.

ΚΑΝΩΝ. γ'.

Εἴ τις τῶν λαϊκῶν αὐθεντήσας καὶ καταφρονήσας τῶν θείων καὶ βασιλικῶν προσταγμάτων, καταγελάσας δὲ καὶ τῶν φερομένων τῆς ἐκκλησίας θεσμῶν τε καὶ νόμων, τολμήσειέν τινα τῶν ἐπισκόπων τύψαι ἢ φυλακίσαι, ἢ χωρὶς αἰτίας, ἢ καὶ συμπλασάμενος αἰτίαν, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Bals. Episcopalis dignitas omnem ferè honorem superat. Apostolicæ enim dignitati æquiparatur, propter doctrinæ professionem. Quoniam ergo quidam arrogantes, & divinorum præceptorum contemptores, Ecclesiasticorum scilicet & Imperial. absurda quædam & contumeliosa in quosdam Antistites fecerant; definierunt sancti patres, quod si quis Laicus auctoritate usus, scilicet authenticam vel magistratus potestatem nactus, Judex forte vel exactor constitutus, confidenter aliquem Episcopum verberaverit, vel in custodia incluserit, vel sine causa vel cum conficta & falsa causa, id est, sine ratione; is sit anathema, hoc est, à Deo sit separa-

ΒΑΛΣ. Τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα σχεδὸν ὑπέρκειται πάσης τιμῆς. τῆς γὰρ ἀποστολικῆς ἀξίας ἰσοστάσιόν ἐστι, διὰ δὲ τῆς διδασκαλίας ἐπάγγελμα. ἐπεὶ οὖν τινες αὐθάδεις καὶ καταφρονηταὶ τῶν θείων θεσπισμάτων, ἐκκλησιαστικῆ δηλονότι καὶ βασιλικῇ, ἄτοπά τινα καὶ ἐφύβριστα εἰς τινὰς εἰργάσαντο ἀρχιερεῖς, ὥρισαν οἱ ἅγιοι πατέρες, ὡς εἴ τις λαϊκὸς αὐθεντήσας, ἤγουν ἀρχοντικῶς αὐθεντίας καὶ ἐξουσίας ἁρπάσας, δικαστὴς τυχὸν ἢ πράκτωρ καθίστας, τολμηρῶς οἱονδήτινα ἐπίσκοπον τύψῃ, ἢ ἐν φυλακῇ ἀποκλείσει, ἢ χωρὶς αἰτίας, ἢ μὴ τῆς ἐπιβαλούσης καὶ ψευδοῦς αἰτίας, τυπτήσιν ἀνυβρίστως, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω, ἤγουν
κεχω-

Digitized by Google

κεχωρισμένῳ ἀπὸ τ̃ θεοῦ ἔστω, καὶ παραδιδόσθω τῷ διαβόλῳ, ὡς ἀνάθημα. ἀκούων δ τῷ κανόνι λέγοντι, ὡς ἐκεῖνος ὁ λαϊκὸς ἀναθεματίζεται, ὁ χωρὶς αἰτίας, ἢ μὴ ἀπὸ αἰτίας πεπλασμένης, τουτέστιν ἀνυλλόγως, καὶ μόνῳ αὐθεντίαν ἀρχοντικὴν τύψας ἢ φυλακίσας ἐπίσκοπον, μὴ εἴπῃς ἐξ ἀνυπερβολῆς ἔχειν ἐπ' ἀδείας τοὺς λαϊκοὺς ἄρχοντας ἐξ εὐλόγου αἰτίας τύπτειν καὶ φυλακίζειν τοὺς ἐπισκόπους. ἀπὸ γὰρ διαφόρων κανόνων καὶ νεαρῶν διατάξεων ἔμαθες, ὡς καὶ ἐπισκόπων. οἱ λαϊκοὶ ἄρχοντες εὐθυμίαν δικαιοδοσίαν οὐκ ἔχουσιν. ὅθεν ὁ τύπτων λαϊκὸς ἢ φυλακίζων κἂν τυχὸν ἀρχιερέα, κἂν ἐξ αἰτίας πάνυ εὐλογωτάτης, κἂν τὸν μείζονα ἀρχὸν ἔχῃ, κολασθήσεται· καὶ ὁ ἄλογον τῆς αἰτίας οὐκ ὠφελήσει αὐτόν. ἀκούσει γάρ, ὡς ταῖς συνόδοις καὶ μόναις ἐνεδόθη τοὺς ἀρχιερεῖς κολάζειν· καὶ ὤφελε τὸν τοῦ ἀρχιερέως ἀνάκρισιν πρὸς τὸν προέδρου ἀπορῆσαι σύνοδον, καὶ ἑαυτὸν παντηρῆσαι ἀμέτοχον τῆς ἀρχιερατικῆς ἀνακρίσεως. προσετέθη γὰρ τῷ κανόνι ὅ, χωρὶς εὐλόγου αἰτίας, καὶ τὰ λοιπά, διὰ τὸν ἀναθεματισμόν. οὐδὲ γὰρ ἴσον δίκαιον ἀναθεματίσαι τὸν ἄρχοντα, τὸν προφάσει δικαίας αἰτίας τοιοῦτόν τι ἐφύβρισον πεποιηκότα πρὸς ἐπίσκοπον· ἀλλὰ ἀλλοίως κολασθῆναι. ὁ ἀνάθεμα δὲ, χωρισμός ἐστι τοῦ θεοῦ. ὡς γὰρ τὰ προσαγόμενα ἀναθήματα τῷ θεῷ χωρίζονται ἀπὸ τῶν κοινῶν τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων· οὕτω καὶ ὁ ἀνάθεμα γενόμενος ἐκκόπτεται καὶ διαιρεῖται ἀπὸ τ̃ τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως τῶν ἀνατεθειμένων καὶ ἀφωρισμένων τῷ θεῷ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ προσκυρεῖται τῷ σατανᾷ, καὶ ὡς μέγαν Παῦλον γράψαντα Κορινθίοις περὶ τοῦ πορνεύσαντος εἰς τὸν ἑαυτοῦ μητρυιάν, ὅτι, παραδότε αὐτὸν τῷ σατανᾷ· καὶ ὑπερείλατο Τιμοθέῳ περὶ Ὑμεναίου καὶ Ἀλεξάνδρου, οὓς παρέδωκα τῷ σατανᾷ, ἵνα μὴ βλασφημεῖν παιδεύσωσιν. εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, πολλῷ γε μᾶλλον ὁ κατ' ἀνάθεμα γενόμενος, ἀποδιίσταται μὲν τοῦ θεοῦ, προσένεται δὲ καὶ προσκυρεῖται τῷ σατανᾷ, καὶ ἀνάθημα ἐκείνου αὐτὸς ἑαυτὸν ποιεῖ. καλῶς δὲ ἐμνήσθη ὁ κανὼν αὐθεντίας ἀρχοντικῆς. ὁ γὰρ μὴ προφάσει τοιαύτῃ, ἀλλὰ ἰδιορύθμου κακίας τοιοῦτόν τι τολμήσας, κἂν ἐξ εὐλόγου αἰτίας τοῦτο ποιήσῃ, μειζόνως κολασθήσεται διὰ τὸ ἄκραν ἀναίδειαν.

A tus, & tradatur Dæmoni, ut munus quod ei appensum dedicatur. Cum autem audis canonem dicentem, quod ille Laicus anathematizatur, qui sine causa, vel cum ficta causa, hoc est, præter rationem, sola authoritate usus, Episcopum vel verberaverit, vel custodiæ tradiderit; ne dicas, argumento à contrario sumpto, licere Laicis magistratibus Episcopos ex justa & probabili causa verberare & custodiæ tradere. A diversis enim canonibus & novellis constitutionibus didicisti, quod Laici magistratus nullam habent in Episcopos jurisdictionem. Unde etiam Laicus, qui quemvis Antistitem vel verberat, vel conjicit in carcerem, etiamsi ex causa longe justissima, & majorem magistratum gerat, punietur: & causæ bonitas ac probabilitas ei non proderit. Audiet enim, quod Synodis iisque solis Antistites punire permissum est: & debebat de Antistite cognitionem ad convenientem Synodum remittere, & se ab episcopalis causæ disceptatione integrum intactumque conservare. Adjectum est autem canoni illud sine justa causa, & reliqua, propter anathematizationem. Neque enim æquum erat, ut magistratus, qui justæ causæ prætextu tale quid fecerat contumeliosius in Episcopum, anathematizaretur: sed aliquo alio modo puniretur: Est autem anathema à Deo separatio. Quemadmodum enim donaria, quæ Deo offeruntur, à communibus & humanis rebus separantur: sic & qui anathema factus est excinditur & separatur à cœtu fidelium, qui sunt Deo consecrati & dedicati, & etiam ab ipso Deo, & Satanæ traditur, secundum magnum Paulum, qui ita scripsit Corinthiis, de eo, qui in suam novercam fornicationem commiserat, Tradite eum Satanæ: & qui etiam scripsit ad Timotheum, de Hymenæo & Alexandro, Quos tradidi Satanæ, ut discant non blasphemare. Si autem hæc ita se habeant; multo magis qui est sub anathemate, à Deo quidem separatur, & Satanæ unitur eique attribuitur, ipseque seipsum ejus munus dedicatum constituit. Recte autem meminit canon auctoritatis magistratus. Qui enim non eo prætextu, sed sua improbitate, tale quid ausus fuerit, etiamsi hoc probabili de causa fecerit, magis punietur propter summam impudentiam.

ΖΩΝΑΡ. Οὐδέποτε τῷ βίῳ ἐνέλιπον τὰ κακά. ἀληθὴς δ' ἄρα καὶ ἀσφαλὴς ἡ τοῦ σοφοῦ γνώμη, ἡ τὸν πλείονας ἀποφωναμένη κακούς. ἰδοὺ γὰρ καὶ πάλαι παρὰ λαϊκῶν ἐτύπτοντο ἀρχιερεῖς, καὶ εἱρκταῖς συνεκλείοντο. ὅθεν ὁ σωφρονῶν αὖτε διαβάλλεται, ὡς εἴ τις τῶν λαϊκῶν αὐθεντήσας, τουτέστιν ἀρχικῆς ἐξουσίας καὶ αὐθεντίας δραξάμενος, ἢ ἑαυτῷ ψυχικῷ θανάτου νόμου αἴτιος. (λέγει γὰρ ἀυθέντης, καὶ ὁ αὐτοφονευτὴς) καὶ καταφρονήσας τῶν βασιλικῶν προσταγμάτων, καταγελάσας τε καὶ τῶν φερόντων τῆς ἐκκλησίας θεσμῶν καὶ νόμων, (θεσμοὺς δὲ τοὺς ἀγράφους τύπους λέγει, καὶ τὰς ἀρχαίας συνηθείας ἐνταῦθα, νόμους τε τοὺς ἐγγράφους) τολμήσειεν Ἐπίσκοπόν τινα τύψαι (τόλμης γὰρ ὄντως καὶ ἀμέτρου θρασύτητος ὅ, τύψαι ἐπίσκοπόν τινα) διό τε τοῦ εἰπεῖν τινα, ἐνέφηνεν, ὅτι οὐ μόνον ἔπισημον ἐπίσκοπον οὐ δεῖ τύπτεσθαι ἢ καθείργνυσθαι, ἀλλ' οὐδὲ κἂν τυχόντα καὶ ἄσημον καὶ τοῖς πλείοσιν ἄγνωστον πάνυ εὐτελῆ καὶ πενέστατον, ἢ ἄνευ αἰτίας, ἢ καὶ συμπλασάμενον αἰτίαν, ὁ τοιοῦτον ἀνάθεμα ἔστω, πάνυ κεχωρισμένον ἔστω τοῦ θεοῦ. ὡς γὰρ τὰ ἀναθήματα προσαγόμενα τῷ θεῷ χωρίζονται ἀπὸ τῶν κοινῶν καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων· οὕτω καὶ ὁ ἀνάθεμα γενόμενος ἐκκόπτεται καὶ ἀποδιαιρεῖται ἀπὸ τῆς τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως τ̃ ἀνατεθειμένων καὶ ἀφωσιωμένων τῷ θεῷ καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ προσκληροῦται τῷ διαβόλῳ, ἢ ἀνατίθησιν αὐτὸς ἑαυτόν. εἰ γὰρ ὁ μόνον ἀφορισθεὶς παραδίδοται τῷ σατανᾷ, καθὰ καὶ μέγαν Παῦλον γράψαντα Κορινθίοις περὶ τοῦ πορνεύσαντος εἰς τὸν

ZONAR. Nullo unquam tempore mala in hominum vita defecerunt. Vera quippe illa ac certa sapientis sententia plures improbos pronunciantis. Ecce jam olim à Laicis summi Sacerdotes vapulabant, carcerique mancipabantur. Si quis igitur Laicus, imperium ac potestatem magistratûs usurpans, vel spiritualem sibimet necem afferens, (nam is quoq; αὐθέντης dicitur, qui se ipse interficit,) & contemptis Imperatorum edictis, formidandisque ecclesiæ institutis legibusque neglectis (Instituta porro, Græce θεσμοὺς, hoc loco consuetudines non scriptas, ecclesiasticasq; antiquas traditiones; νόμους vero leges scriptas vocat) Episcopum quempiam verberare ausus fuerit (audaciæ enim profecto ea res, atque intolerabilis confidentiæ Episcopum quempiam verberare) ex eo vero quod verbum, quempiam, addidit, non modo insignem præ cæteris Episcopum, sed quemcunque etiam obscurum, pluribusque ignotum, abjectum videlicet, & maxime inopem, nullo modo verberari, aut carceri includi licere demonstrat sive nulla causa, sive cujuscunque causæ obtentu id fecerit, ejusmodi hominem anathema, hoc est, à Deo separatum esse, hæc Synodus decernit. Ut enim anathemata, quæ Deo oblata sunt, à rebus aliis communibus atque humanis segregantur: ita is, qui anathema factus est, a reliquo fidelium cœtu, qui Deo additi ac dicati sunt, avellitur atq; distrahitur, & ab ipso Deo, vel ipse à seipso potius Diabolo mancipatur. Et enim, si qui vel tantummodo segregatus est, Diabolo traditur, ut ex magno Paulo colligimus, qui ad Corinthios scribens hominem, qui cum noverca rem habuerat, Satanæ

Digitized by Google

Satanæ tradi jubet; tum ex iis, quæ epistola ad Timotheum habentur, de Hymenæo & Alexandro, quos Satanæ tradidit, ut discerent non blasphemare: multo magis is, qui sub anathemate factus est, à Deo quidem divellitur, Satanæ vero adjungitur atque addicitur, seque illi instar anathematis obnoxium ipsemet constituit.

A ἑαυτὸν μηχανᾶν, ὅτι, παραδέδωκε αὐτὸν τῷ Σατανᾷ ἵνα παιδευθῇ μὴ βλασφημεῖν· πολλῷ δὲ τῷ μέσῳ μᾶλλον ὁ ὑπὸ ἀνάθεμα γενόμενος, ἀποξαίρεται μὲν τοῦ Θεοῦ, προσενοῦται δὲ καὶ προσκληροῦται τῷ Σατανᾷ, καὶ ἀνάθημα ἑαυτὸν ποιεῖ.

ARIST. *Si quis Laicus Episcopum in custodiam tradiderit, vel verberaverit, sine causa, vel causa ficta, sit anathema.*

ΑΡΙΣΤ. Εἴ τις τῶν λαϊκῶν ἐπίσκοπον φυλακίσειεν ἢ τυπτήσειεν, χωρὶς αἰτίας, ἢ καὶ συμπλασάμενος, εἴη ἀνάθεμα.

B

C

D

E

H EN

Digitized by Google

A

ΗΕΝ ΚΑΡΧΗΔΟΝΗ ΓΕΝΟΜΕΝΗ σύνοδ⊙., ἧς ἐξῆρχεν ὁ μέγας Κυπριανὸς, καὶ ἱερομάρτυς, Ἐπίσκοπ⊙. ὢν Καρχηδόν⊙.

CARTHAGINENSIS SYNODUS, Cui præfuit magnus Cyprianus & ſanctus martyr, qui erat Carthaginenſis Epiſcopus.

ΒΑΛΣ. Αὕτη ἡ σύνοδ⊙. πασῶν τῶν συνόδων πρεσβυτέρα ἐστί. γέγονε γὰρ ὅτε Δεκίου βασιλέως, καὶ μετ' αὐτὸν ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως ὅτε Αὐρηλιανοῦ βασιλέως. συνηθροίσθησαν δὲ εἰς Καρχηδόνα ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς τέσσαρσιν ἅγιοι πατέρες, καὶ σωεζήτηϛ, εἰ χρὴ βαπτίζεσθαι τοὺς ἐξ αἱρέσεως ὅπηϛ ἐκφόντας εἰδωλοθύτας, κατὰ τοῦτο πρὸς τοῦτο ἐρώτησιν τοῦ Ἐπισκόπου Ἰοβιανοῦ. ὅτι ὁ τότε καὶ ὁ Ναυάτ⊙. πρεσβύτερ⊙. ὢν τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας καθηρέθη, ὡς μὴ δεχόμενο⊙. εἰς μετάνοιαν τοὺς θύσαντας τοῖς εἰδώλοις, καὶντεῦθεν ἐποίει σχίσμα μετά τινων ἀσωέτων, ἐπολυπραγμονήθη, εἰ χρὴ καὶ τοὺς σχισματικοὺς βαπτίζεσθαι, ὡς καὶ τοῦτο ἐρωτήσαντ⊙. τοῦ Ἰοβιανοῦ.

B

ΖΩΝΑΡ. Αὕτη ἡ σύνοδ⊙. πασῶν τῶν συνόδων πρεσβυτέρα ἐστί. πρωτεύει μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας γενομένη σύνοδ⊙. κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, ἥτις ἐπὶ Αὐρηλιανοῦ βασιλέως ἠθροίσθη, αὕτη δὲ κἀκείνης ἀρχαιοτέρα ἐστίν. ὁ γὰρ μέγας Κυπριανὸς ἐπὶ Δεκίου βασιλέως τὸν τῆς μαρτυρίας ἔνυσε δρόμον· πολλοστὸς δ' ἔστιν ὁ Αὐρηλιανὸς πρὸς τὸν Δέκιον. πολλοὶ γὰρ μετὰ τὸν Δέκιον ἐκράτησ αὐτοκράτορες, μεθ' οὓς ὁ Αὐρηλιανὸς τῆς βασιλείας ἠξίωτο. ὥστε μὴ οὕτως πρεσβυτέρα πασῶν ἐστιν. ἠθροίσθησ δ' ἐν αὐτῇ Ἐπίσκοποι πρὸς τέσσαρσιν ὀγδήκοντα, ζητήσεως γενομένης, εἰ τοὺς ἐξ αἱρέσεως ὅπηϛ ἐκφόντας καὶ τοὺς σχισματικοὺς βαπτίζεσθαι δεῖ προσερχομένους τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. Ἰοβιανὸς γάρ τις Ἐπίσκοπ⊙. ἐπέστειλε περὶ τούτου τῷ θείῳ Κυπριανῷ, ἐρωτῶν, εἰ δεῖ τοὺς τοιούτους βαπτίζεσθαι. τότε γὰρ καὶ ὁ Ναυάτ⊙. τῆς τῶν λεγομένων Καθαρῶν αἱρέσεως ἦρξε, πρεσβύτερ⊙. γενόμενος τῆς ἐκκλησίας Ρωμαίων, σχισματικὸς ὢν κυρίως, ἀλλ' οὐκ αἱρετικός. οὐ γὰρ πρὸς δόγματι τοῖς ὀρθόφροσι διεφέρετο· ἀλλὰ τοῖς ἐν διωγμοῖς ὑποκύψασί τε καὶ θύσασιν ἀπηγόρευε τὴν μετάνοιαν. ἐπειδὴ ὁ τότε τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας πρεσβύτερ⊙. Κορνήλι⊙. μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν Ἐπισκόπων ζητήσαντες περὶ τοῦ εἰσαχθέντος, ἐψηφίσαντο δέχεσθαι εἰς μετάνοιαν καὶ τοὺς θύσαντας, ὁ δὲ Ναυάτ⊙. τῆς οἰκείας ἐν τάσεως οὐ μετέστη, ἐξέκοψαν τῆς ἐκκλησίας ἐκεῖνον καὶ ἀπεκήρυξαν ὡς μισάδελφον. ὁ δὲ καὶ ἄλλους ὁμόφρονας ἑαυτῷ λαβὼν, καθ' ἑαυτὸν ἐποιήσατο συναγωγάς, καὶ σχίσμα κατὰ τῆς ἐκκλησίας ὑπ' ἐκείνου καὶ τῶν αὐτῷ συγκοινωνούντων ἐγένετο. πρὸς σχισματικὸν τοίνυν καὶ αἱρετικὸν ἐρωτήσαντ⊙. Ἰοβιανοῦ, ἀντέστειλεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς συνεπισκόποις αὐτοῦ ὁ μέγας Κυπριανὸς καὶ ἡ σὺν αὐτῷ σύνοδ⊙. τῷ ἐπιστολῷ ταύτῃ.

C

BALS. Hæc eſt omnium Synodorum antiquiſſima: fuit enim ſub Decio; & poſt eam illa quæ fuit in Antiochia Syriæ adverſus Paulum Samoſatenum ſub Aureliano Imperatore. Congregati ſunt autem Carthagine lxxxiiii. ſancti patres: & quæſitum eſt, an baptizare oporteat eos, qui revertuntur ex hæreſi eorum qui idolis immolaverant, convenienter interrogationi factæ de ea re ab Epiſcopo Joviano. Quia autem, tunc Novatus Romanorum Eccleſiæ presbyter depoſitus eſt, ut qui ad pœnitentiam non admitteret eos qui idolis ſacrificaverant; & ideo cum quibuſdam inſipientibus faciebat ſchiſma: agitatum eſt, an etiam ſchiſmaticos baptizare oporteat, tanquam hoc quoque Jovianus quæſiviſſet.

D

ZONAR. Est hæc Synodus omnium antiquiſſima. Nam aliis quidem antiquior eſt ea, quæ Antiochiæ in Syria ante Paulum Samoſathenum Aureliano Romanorum Imperatore celebrata fuit, hæc vero vetuſtate illam quoq; antecedit. Magnus ſiquidem Cyprianus Decio Imperatore martyrii curſum confecit: at vero longo intervallo poſt Decium Aurelianus fuit. Multi ſiquidem Decio extincto regnavêre Imperatores, quibus demum Aurelianus in imperio ſuffectus eſt. Itaq; longe hæc Synodus omnium antiquiſſima eſt. In ea porro quatuor ſupra octoginta Epiſcopi congregati ſunt, ac de iis, qui abdicata hæreſi reſipiſcunt, ac Schiſmaticis, qui ad Eccleſiam revertuntur, an baptizandi forent, quæſitum. Jovianus ſiquidem Epiſcopus quidam, ea de re, an ſcilicet ejuſmodi homines baptizari oporteret, Cyprianum per Epiſtolam conſuluerat. Tunc enim Navatus quoq; eorum ſectæ, qui Cathari (hoc eſt puri) dicebantur, ſe principem profitebatur, Romanæ Eccleſiæ presbyter, ſchiſmaticus propriè, non hæreticus. Nec enim in iis, quæ ad dogmata pertinent, ullo pacto à Catholicis diſſentiebat: ſed qui adverſis Chriſtianæ Reip. temporibus malo victi ſuccubuiſſent, diiſq; immolâſſent, ad pœnitentiam non admittebat. Cum vero Eccleſiæ Romanorum præfectus eo tempore Cornelius, cum ſibi ſubjectis Epiſcopis, agitata quæſtione, eos quoq; qui immolaverant ad pœnitentiam admittendos eſſe decreviſſent; neque tamen Navatus aliquid de pertinacia remitteret, illum ab Eccleſiæ corpore exciſum, quippe fratrum oſorem, decreto promulgavêre. Alios vero ille ſectatores nactus, ſeorſim conventus peragere, ſchiſmatéq; hinc inde cum ſuis gregalibus Eccleſiam lacerare adortus eſt. Cùm ergo de ſchiſmaticis & hæreticis eſſet à Joviano quæſitum, ad eum ejúſq; coëpiſcopos magnus Cyprianus cum ſua Synodo reſcribens ſubjectam epiſtolam exaravit.

E

ΚΑΝΩΝ ά.

Ἐν κοινοβουλίῳ ὄντες, ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ, ἀνέγνωμεν γράμματα ἀφ' ὑμῶν σταλέντα περὶ τῶν παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς ἢ σχισματικοῖς δοκούντων βεβαπτίσθαι, ἐρχομένων πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, ἥτις ἐστὶ μία, ἐν ᾗ βαπτιζόμεθα καὶ ἀναγεννώμεθα· περὶ ὧν καὶ πεποίθαμεν καὶ ὑμᾶς αὐτὲς σκῆνα πεφάτλοντας τὴν στερρότητα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας κρατεῖν. ὅμως ἐπεὶ συγκοινωνοὶ ἡμῖν ἐστε, καὶ ζητῆσαι περὶ τούτου θέλετε τὴν κοινὴν ἀγάπην ἠθελήσατε, οὐ προσφατον γνώμην, οὐδὲ νῦν ἡδρασμένην προσφέρομεν, ἀλλὰ τὴν πάλαι ὑπὸ τῶν προγενεστέρων ἡμῖν μὴ πάσης

Canon I.

F *Cùm in communi conſilio eſſemus, dilecti fratres, legimus literas à vobis miſſas de iis, qui ab hæreticis vel ſchiſmaticis baptizati viſi ad catholicam Eccleſiam, quæ una eſt, in qua baptizamur & regeneramur veniunt: de quibus confidimus vos quoque, qui illa agitis, catholicæ Eccleſiæ canones firmitatem tenere. Tamen quoniam nobiſcum eſtis communionis participes, & propter communem dilectionem de eo quærere voluiſtis; non novam ſententiam neque nunc fundatam efferimus: ſed quæ olim ab antiquioribus accuratiſſimè & diligentiſſimè fuit*

Digitized by Google

examinata, eam à nobis observatam vobis comunicamus, & conjungimus, id quoque nunc statuentes, quod semper fortiter stabilitérque tenuimus; ut nemo possit baptizari extra catholicam Ecclesiam; cùm unus sit baptismus, & in catholicâ Ecclesiâ solâ celebretur. Scriptum est enim, Me reliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas perforatas, quæ aquam continere nequeunt. Et rursus sacra scriptura hoc præsignificans dicit; Ab aqua aliena abstinete, & ex fonte alieno ne bibite. Oportet autem aquam primùm purgari & sanctificari à sacerdote, ut possit proprio baptismate hominis, qui baptizatur, peccata abluere. Et per Iezechielem prophetam dicit Dominus; Et aspergam vos aqua pura, & mundabo vos, & dabo vobis cor novum, & spiritum novum dabo vobis. Quomodo autem aquam purgare & sanctificare potest, qui ipse est immundus, & Spiritu sancto destitutus? & cùm dicat Dominus in Numeris; Et omnia quæ tanget immundus, immunda erunt; quomodo potest baptizans dare alii remissionem peccatorum, qui non potest propria peccata extra Ecclesiam dimittere? Sed & ipsa interrogatio, quæ fit in baptismate, est testis veritatis. Dicentes enim ei qui examinatur; Credis vitam æternam & remissionem peccatorum accipere? nihil aliud dicimus, quàm quòd in catholica Ecclesia hæc dari possunt. Apud hæreticos autem, ubi Ecclesia non est, haberi non potest peccatorum remissio. Et ideo qui hæreticorum patrocinium suscipiunt, vel debent interrogationem mutare, vel veritatem tueri. Necesse est etiam eum, qui baptizatus est, inungi, ut accepta unctione, fiat Christi gratiæ particeps. Sanctificare autem oleum non potest hæreticus, qui nec altare habet, nec Ecclesiam. Non potest autem omnino Chrisma esse apud hæreticos. Nobis enim clarum est, nullo modo apud illos sanctificari posse oleum ad gratiarum actionem. Scire enim & non ignorare debemus quod scriptum est; Oleum peccatoris non impinguet caput meum. Quod quidem etiam olim significavit sanctus Spiritus in psalmis, ne forte abductus sit aliquis, & à recta via aberrans apud hæreticos Christi adversarios inungatur. Quomodo autem pro eo qui baptizatus est prædicabitur, non Sacerdos, sed sacrilegus, & peccator; dicente scriptura, quòd Deus peccatores non audit: sed si quis est pius ac religiosus, & ejus voluntatem facit, eum audit? Per sanctam Ecclesiam peccatorum remissionem intelligimus. Quis autem dare potest id quod ipse non habet? vel quomodo potest operari spiritualia, qui Spiritum sanctum abjecit? Et idco etiam renovari debet, qui ad Ecclesiam accedit, ut intus per sanctos sanctificetur. Scriptum est enim; Sancti eritis, sicut & ego sanctus sum, dicit Dominus: ut qui in errore pastus est, in vero & Ecclesiastico baptismate ipse quoque hoc exuat, qui homo ad Deum accedens, & sacerdotem quærens, in errore inventus in sacrilegium incidit. Est enim hæreticorum & schismaticorum hæresin approbare, eis, qui ab illis baptizati sunt, consentire. Non enim potest in parte valere. Si potuit baptizare, potuit & sanctum Spiritum dare: Si hoc non potuit, quia, cùm extrà sit, Spiritum sanctum non habet, nec potest venientem baptizare; cum sit unus baptismus, & unus sanctus Spiritus, & una Ecclesia à Christo Domino nostro, id ab initio dicente, supra Petrum Apostolum fundata unitate. Et ideo quæ ab eis facta sunt, cùm sint falsa & vana, omnia sunt reprobata. Neq; enim Deo gratum & acceptum, esse potest quicquam eorum,

A ἀκριβείας καὶ ὀρθοπραξίας δεδοκιμασμένῳ, καὶ ὑφ' ἡμῶν φυλαττηρηθείσῃ, κοινώμεθα ὑμῖν καὶ συζεύγνυμεν, τοῦτο καὶ νῦν χειροτονοῦντες, ὅπερ ἀεὶ παντὸς ἰσχυρῶς καὶ ἀσφαλῶς κρατοῦντες, μηδένα βαπτίζεσθαι δύνασθαι ἔξω τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· ἑνὸς ὄντος βαπτίσματος, καὶ ἐν μόνῃ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ὑπάρχοντος. γέγραπται γάρ, ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, τοὺς μὴ δυναμένους ὕδωρ συρρεῖν. καὶ πάλιν ἡ ἁγία γραφὴ προμηνύουσα λέγει· ἀπὸ ὕδατος ἀλλοτρίου ἀπέχεσθε, καὶ ἀπὸ πηγῆς ἀλλοτρίας μὴ πίητε. δεῖ δὲ καθαρίζεσθαι καὶ ἁγιάζεσθαι τὸ ὕδωρ πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ἵνα B δύνηται τῷ ἰδίῳ βαπτίσματι τὰς ἁμαρτίας τοῦ βαπτιζομένου ἀνθρώπου ἀπομάξαι. διό τε Ἰεζεκιὴλ τοῦ προφήτου λέγοντος κυρίου, καὶ ῥαντίσω ὑμᾶς καθαρῷ ὕδατι, καὶ καθαριῶ ὑμᾶς, καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν καινήν, καὶ πνεῦμα καινὸν δώσω ὑμῖν. πῶς γὰρ δύναται καθαρίσαι καὶ ἁγιάσαι ὕδωρ, ὁ ἀκάθαρτος ὢν αὐτὸς, καὶ παρ' ᾧ πνεῦμα ἅγιον οὐκ ἔστι; λέγοντος τοῦ κυρίου ἐν τοῖς ἀριθμοῖς· καὶ πάντων ὧν ἅψεται ὁ ἀκάθαρτος ἀκάθαρτα ἔσται· πῶς βαπτίζων δύναται ἄλλῳ δοῦναι ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, ὁ μὴ δυνηθεὶς τὰ ἴδια ἁμαρτήματα ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἀποθέσθαι; ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἐρώτησις, ἡ ἐν τῷ βαπτίσματι γινομένη, μάρτυς ἐστὶ τῆς ἀληθείας. λέγοντες γὰρ τῷ ἐξεταζομένῳ, πιστεύεις ἀιώνιον ζωὴν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαμβάνειν; οὐκ ἄλλο τι λέγομεν, εἰ μὴ ὅτι ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ δίδοται δύναται. διὰ τοῦτο τοῖς αἱρετικοῖς ὅπου ἐκκλησία οὐκ ἔστιν, ἀδύνατον ἁμαρτημάτων ἄφεσιν λαβεῖν. καὶ διὰ τοῦτο οἱ περὶ αἱρετικῶν σωτῆρες, ἢ τὴν ἐπερώτησιν ἐναλλάξαι ὀφείλουσιν, ἢ τὴν ἀλήθειαν ἐκδικῆσαι. ἀνάγκη δέ ἐστι χείρεως τὸ βεβαπτισμένον, ἵνα λαβὼν χείσμα μέτοχος γένηται Χριστοῦ. ἁγιάσαι δὲ ἔλαιον οὐ δύναται ὁ αἱρετικὸς, ὁ μήτε θυσιαστήριον ἔχων, μήτε ἐκκλησίαν· οὐ δύναται τὸ χείσμα τὸ παράπαν παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς εἶναι. πρόδηλον γὰρ ὑμῖν μηδαμῶς δύνασθαι παρ' ἐκείνοις ἁγιάζεσθαι C ἔλαιον εἰς εὐχαριστίαν. εἰδέναι γὰρ καὶ μὴ ἀγνοεῖν ὀφείλομεν, ὅτι γέγραπται, ἔλαιον ἁμαρτωλοῦ μὴ λιπανάτω τὴν κεφαλήν μου. ὃ δὴ καὶ πάλαι ἐμήνυσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν ψαλμοῖς, μήπως ἐξιχνιασθῇ τις, καὶ ὑπὸ τὴν εὐθείας ὁδοῦ πλανηθεὶς παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς τοῖς τοῦ Χριστοῦ ἀντιπάλοις χειραγωγῇ. πῶς γὰρ δύναται ὑπὲρ τοῦ βαπτισθέντος, οὐκ ἱερεύς, ἀλλ' ἱεροσυλος καὶ ἁμαρτωλὸς, λεγούσης τῆς γραφῆς, ὅτι ὁ θεὸς ἁμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβὴς ᾖ, καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει; διὰ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας νοοῦμεν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· τίς γὰρ δύναται δοῦναι ὃ παρ' αὐτοὺς οὐκ ἔχει; ἢ πῶς δύναται πνευματικῶς ἐργάζεσθαι ὁ ἀποβαλὼν πνεῦμα ἅγιον; διὰ τοῦτο καὶ ἀναιτίως ὀφείλει ὁ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐρχόμενος, ἵνα ἔσω διὰ τῶν ἁγίων ἁγιασθῇ. γέγραπται γὰρ ὅτι ἅγιοι ἔσεσθε, καθὼς ἐγὼ ἅγιός εἰμι, λέγει κύριος. ἵνα καὶ ὁ πλάνῃ βουκοληθεὶς, ἐν τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἐκκλησιαστικῷ βαπτίσματι καὶ αὐτὸς τοῦτο ἀποδύσηται, ὅς τις πρὸς θεὸν ἐρχόμενος ἄνθρωπος, καὶ ἱερέα ζητῶν, ἐν πλάνῃ εὑρεθεὶς ἱεροσύλῳ περιέπεσε. δοκιμάζειν γάρ ἐστι τὸ τῆς αἱρετικῆς βάπτισμα, τὸ συνδοκεῖν τοῖς ὑπ' ἐκείνων βεβαπτισμένοις. καὶ γὰρ δύναται ἐν μέρει ὑπερισχύειν. εἰ ἠδυνήθη βαπτίσαι, ἴσχυσε καὶ ἅγιον πνεῦμα δοῦναι· εἰ οὐκ ἠδυνήθη, ὅτι ἔξω ὢν πνεῦμα ἅγιον οὐκ ἔχει, οὐ δύναται τὸν ἐρχόμενον βαπτίσαι, ἑνὸς ὄντος τοῦ βαπτίσματος, καὶ ἑνὸς ὄντος τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ μιᾶς ἐκκλησίας ὑπὸ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, ἐπάνω Πέτρου τοῦ ἀποστόλου ἀρχῆθεν λέγοντος ἑνότητος τεθεμελιωμένης. καὶ διὰ τοῦτο ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα ψευδῆ καὶ κενὰ ὑπάρχοντα πάντα ἐστὶν ἀδόκιμα. οὐδὲ γὰρ δύναται δεκτὸν καὶ αἱρετὸν εἶναι παρὰ θεῷ τὸ ὑπ' ἐκείνων γινόμενον, οὓς ὁ κύριος πολεμίους καὶ ἀντιπάλους αὐτοῦ λέγει ἐν τοῖς εὐαγγελίοις, ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστι, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει. καὶ ὁ μακάριος ἀπόστολος Ἰωάννης, ἐντολὰς κυρίου τηρῶν, ἐν τῇ ὀπ-

ς τολῇ

ϛολὴ πϱοέϱαψεν· ἠκούσατε ὅτι ὁ ἀντίχϱιϛος ἔϱχεται, καὶ νῦν δὲ ἀντίχϱιϛοι πολλοὶ γεγόνασιν· ὅθεν γινώσκομεν ὅτι ἐσχάτη ὥϱα ἐϛίν. ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐκ ἦϱ ἐξ ἡμῶν, ὅθεν καὶ ἡμεῖϛ σωιέναι ὀφείλομεν καὶ νοεῖν, εἰ οἱ ἐχθϱοὶ κυϱίου, καὶ οἱ ἀντίχϱιϛοι ὠνομαϛμένοι, δυνατοὶ οὐκ εἶεν χάϱιν δοῦναι τῷ κυϱίῳ, καὶ διὰ τοῦτο ἡμεῖϛ οἱ σὺν κυϱίῳ ὄντες, καὶ ἑνότητα κυϱίου κϱατοῦντες, καὶ καθ' ὅλων ἀξίαν αὐτῷ χϱηγούμενοι, πῶϛ ἱεϱατεύομεν αὐτῷ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λειτουϱγοῦντες, ὅϛα οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, τουτέϛι πολέμιοι καὶ ἀντίχϱιϛοι ποιοῦϛιν, ἀποδοκιμάσαι καὶ ἀποποιῆσαι καὶ ἀποῤῥίψαι, καὶ ὡϛ βέβηλα ἔχειν, ὀφείλομεν. καὶ τοῖς ἀπὸ πλάνης καὶ ϛϱεβλότητος ἐϱχομένοις ὅτι γνώσεϛ τῆϛ ἀληθινῆϛ καὶ ἐκκλησιαϛικῆϛ πίϛεως δοῦναι καθόλου θείαϛ δυνάμεως μυϛήϱιον, ἑνότητόϛ τε καὶ πίϛεως καὶ ἀληθείαϛ.

A *quæ ab illis fiunt, quos Dominus hoſtes & adverſarios dicit in Evangeliis: Qui non eſt mecum, contra me eſt; & qui non colligit mecum, diſpergit. Quinetiam beatus Apoſtolus Joannes, præcepta Domini ſervans, in epiſtola præſcripſit; Audiviſtis quòd Antichriſtus venit, & nunc etiam multi antichriſti facti ſunt; unde cognoſcimus quòd extrema hora adeſt. Ex nobis exierunt, ſed non erant cum nobis, unde & nos intelligere & cogitare debemus, ſi Domini inimici, & qui Antichriſti ſũt nominati, Domini gratiam dare non poſſunt; ideo nos, qui cum Domino ſimus, & Domini unitatem tenemus, ut pro ejus dignitate ſubminiſtrantes, ſacerdotium ejus in Eccleſia gerimus, quæcunque adverſarii ejus, hoc eſt, hoſtes & antichriſti faciunt, reprobare, removere, & abjicere, & pro profanis habere debemus: iiſque, qui ab errore & perverſitate ad veræ & eccleſiaſticæ fidei cognitionem veniunt, divinæ potentiæ myſterium, unitatis & fidei & veritatis, omnino dare.*

ΒΑΛΣ. Ἐν τῇ πϱοοιμίῳ γέγϱαπται τίνος χάϱιν ἡ παϱοῦϛα ἐξετέθη ἐπιϛολή. καὶ αὕτη μὲν διοϱίζεται τοὺϛ πϱοϛεϱχομένουϛ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἀπὸ αἱϱετικῆϛ ἢ ϛχιματικῆϛ βαπτίζεϲθαι, κἂν ὑπ' ἐκείνων πϱοεβαπτίϛθησαν. ὁ δὲ ζ'. κανὼν τῆϛ οἰκουμενικῆϛ β'. ϛυνόδου, ποιούμενοϛ διαίϱεϲιν τῶν ὀφειλόντων βαπτίζεϲθαι, καὶ μὴ, ἕτεϱά τινα πϱοϛάϲϲει. ἀνάγνωθι οὖν τοῦτον, καὶ πόϱϱω τῶν ἐν αὐτῷ μεταγενεϲτέϱων ἔϛιν. ἀνάγνωθι καὶ τὸν β'. κανόνα τῆϛ ἐν τῷ Τϱούλλῳ ϛυνόδου, καὶ μάθῃϛ ὅτι τὰ τῆϛ παϱούϛηϛ ἐπιϛολῆϛ οὐκ ἐδέχθηϲαν πϱὸ πολλῶν τῶν πατέϱων. φηϛὶ γὰϱ ἕτω ῥήμαϛιν αὐτῶν· ἔτοι μὲν καὶ τὸν ἀπὸ Κυπϱιανοῦ, γενομένου Ἐπιϛκόπου τῆϛ Ἀφϱων χώϱαϛ καὶ μάϱτυϱοϛ, καὶ τῆϛ κατ' αὐτὸν ϛυνόδου ἐκτεθέντα κανόνα, ὃϛ καὶ ἐν τοῖς τῶν πϱοειϱημένων πϱοέδϱων τόποις καὶ μόνοις ἔτι τὸ πϱοϛήθον αὐτοῖς ἔθοϛ ἐκϱάτηϲε. δείκνυται οὖν ἐντεῦθεν, ὅτι ἀϱχῆθεν οὐ πᾶϲι παϱὰ πᾶϲιν ἴϲῳ ἐνεϱγῶν ὁ κανών. ϲημείωϲαι δέ, ὅτι Ἀφϱοὶ λέγονται οἱ Καϱχηδόνιοι. ἐπεὶ δὲ ἔν τιϲιν ἀντιγϱάφοιϛ ῥητῶϛ διείϱηνται καταγεγϱαμμέναι αἱ τοῦ ὀγδοήκοντα πϱὸϛ τοῖς τέϲϲαϱϲιν Ἐπιϛκόποις γνῶμαι, τῶν ϲωμομογνωμονηϲάντων μετὰ τοῦ ἁγίου Κυπϱιανοῦ, ἐμέλλομεν καὶ ταύτας γϱάψαι καὶ ἑϱμηνεῦϲαι. ὅτι δέ, ὡϛ εἴϱηται, ὁ ζ'. κανὼν τῆϛ β'. ϛυνόδου ἕτεϱά τινα ἐνθέϲιμα πϱὸϛ τὰ πϱοειϱημένα τῇ πϱώτῃ ἐπιϛολῇ χάϱιν τῶν προσεϱχομένων τῇ πίϛει αἱϱετικῆϛ καὶ ϛχιματικῆϛ, πϱείϱηται ἡ τούτων ἐξήγηϲιϛ.

B *Bals.* Scriptum eſt in procœmio quam ob cauſam præſens epiſtola fuit edita: & ipſa quidem ſtatuit, ut qui ad catholicam Eccleſiam ab hæreticis vel ſchiſmaticis accedunt, baptizentur, etiamſi ab illis priùs baptizati fuerint, vii. autem can. ii. Syn. univerſ. eorum, qui baptizari & C qui non baptizari debent, differentiam conſtituens, alia quædam præcipit. Lege ergo eum, & mentem adhibe iis quæ in ipſo ſunt poſteriora. Lege ergo etiam ii. can. Syn. quæ eſt in Trullo, & ſcies, quòd quæ hac epiſtola continentur, ab omnibus patribus admiſſa non ſunt. Sic enim dicit his verbis: Præterea autem & à Cypriano, qui Afrorum regionis Epiſcopus fuit & martyr, & à Synodo, quæ ab illo habita eſt, editum canonem, qui in prædictorum præſulum locis, iiſque ſolis, juxta illis traditam conſuetudinem, obtinuit. Hinc ergo notatur, quòd à principio non erat in uſu apud omnes hic canon. Nota autem, quòd Afri dicuntur Carthaginenſes. Quia autem in non- D nullis exemplaribus apertè deſcriptæ inveniuntur lxxxiiii. Epiſcoporum ſententiæ, qui in eadem fuerunt opinione cum ſancto Cypriano; eramus eas quoque ſcripturi & interpretaturi: ſed quia, ut dictum eſt, vii. ſecundæ Synodi can. alia quædam conſtituit ab iis, quæ hac præſenti epiſtola continentur, de hæreticis & ſchiſmaticis qui ad fidem accedunt; prætermiſſa eſt eorum expoſitio.

ΖΩΝΑΡ. Αὕτη ἡ ἐπιϛολή, καθηϲύχαϲε τοὺϛ ὑπὸ αἱϱετικῶν ἢ ϛχιϲματικῶν βαπτιϲθέντας, πϱοϲεϱχομένουϛ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ βαπτίζεϲθαι ἀναβάπτιϛτουϛ, καὶ οὐκ ἀϲαφῶν ἐνθυμημάτων ἢ ἐπιχειϱημάτων καὶ ῥητῶν γϱαφικῶν τὸ οἰκεῖον λόγον κατασκευάζει. ἡ δὲ δευτέϱα οἰκουμενικὴ ϛύνοδοϛ, ἐν κανόνι αὐτῆϛ ἑβδόμῳ, τοὺϛ πάντας ἐξ αἱϱέϲεων ἐπιϛϱέφοντας ἄνωθεν κελεύει βαπτίζεϲθαι, ἀλλ' ἀπϱιθμεῖ τίνας μὴ δεῖ δέχεϲθαι διδόντας λιβέλλους, καὶ ἀναθεματίζοντας τῇ τε οἰκείαν αἵϱεϲιν ἕκαϲτον, καὶ πᾶϲαν μὴ φϱονοῦϲαν, ὡϛ ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ καθολικὴ καὶ ἀποϲτολικὴ ἐκκλησία φϱονεῖ, ϲφϱαγιζομένουϛ ἤτοι χϱιομένουϛ τῷ ἁγίῳ μύϱῳ· τοὺϛ δὲ λοιποὺϛ πάντας, ὧν τινας καὶ ὀναμαϛὶ καταλέγει, βαπτίζεϲθαι οὐκ εἰᾶ, δεχομένουϛ ὡϛ Ἕλληνας, ὅϛα δὴ καὶ κανὼν καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ τόπῳ ἐξήγηται. ὅθεν φαίνεται, ὅτι οὐκ ἐδέχθη πϱὸ τῶν μετέπειτα ἁγίων πατέϱων ἡ ϲύνταξιϛ αὕτη. ἐναντία τοίνυν ἐν τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ τῶν δύο ϲυνόδων εἰϲαγουϲῶν, τήν τε δευτέϱαν κϱατεῖ ϲύνοδον, ὅτι τε μεταγενεϲτέϱα ἐϛὶ, καὶ ὅτι οἰκουμενική, ἐν ᾗ πάντων. ἐκ πάντων τῶν πατϱιαϱχικῶν θϱόνων ϲυνῆϲθαι. ἢ οἱ πατϱιάϱχαι αὐτοὶ, ἢ τοποτηϱηταί. ὅτι δὲ οὐκ ἐδέχθη ὁ πϱῶτοϛ κανὼν πϱὸ πάντων τῶν ἁγίων πατέϱων, δηλοῖ καὶ ἐκ τοῦ δευτέϱου κανόνοϛ τῆϛ ἐν τῷ Τϱούλλῳ γενομένηϛ ϲυνόδου λεγομένηϛ ἕκτηϛ. ἀπαϱίθμηϲιν γὰϱ ἐν αὐτῷ οἱ ϲυνόδου ἕτεϱοι πατέϱεϛ ἐκείνηϛ ποιούμενοι τῶν ὀφειλόντων κϱατεῖν κανόνων, ταῦτα πεϱὶ τοῦ κανό-

E *Zonar.* Epiſtola hæc quoſcunque ab hæreticis aut ſchiſmaticis baptizatos, ſi ad Eccleſiam catholicam ſe recipiant, iterum baptizari jubet, eámque ſententiam variis epichirematibus enthymematis ſcripturæque teſtimoniis confirmat. At vero ſecunda œcumenica Synodus canone ſeptimo, non omnes, qui ex hæreſi demigrant, baptiſmo iterum expiandos; ſed alios quidem ſi datis libellis ſuam præterea quiſque hæreſin, omnémq; à catholica & apoſtolica Dei Eccleſia alienum errorem execrentur, charactere notatos, hoc eſt ſancto chriſmate inunctos admitti oportere decernit; alios vero omnes, ex quibus nonnullos nominatim deſignat, baptizari, atque ut Græcos admitti, jubet. Qui quidem etiam canon ſuo loco explicatus eſt. Unde ejus canonis conſtitutionem à ſanctis poſtea Patribus receptam haud fuiſſe facile F apparet. Cum igitur de eadem re duæ Synodi contraria inter ſe decreta protulerint, potior habenda eſt ſecundæ Synodi conſtitutio, quippe quæ, & poſterior fuit, & Oecumenica, in qua omnes ſcilicet quicunque Patriarchicam ſedem obtinent, aut ipſimet Patriarchæ, aut ipſorum legati affuerunt. Porro hunc canonem nequaquam à ſanctis Patribus univerſis receptum fuiſſe, vel ex ſecundo can. Syn. in Trullo habitæ, quæ ſexta dicitur, intelligi licet, Ibi namq; ſancti Patres iis canonibus, quorum rata auctoritas eſſe debet, ſigillatim enumeratis; de hoc can.

Digitized by Google

totidem omnino verbis ita pronuntiant. Præterea vero, inquiunt, & à Cypriano, qui Aphrorum regionis fuit Archiepiſcopus & martyr, & à Synodo, quæ ſub eo fuit, editum canonem, qui in illorum Præſulum locis tantummodo juxta traditam ab eis conſuetudinem ſervatus eſt. Ex hoc loco igitur, primis quoque temporibus canonem hunc nequaquam apud omnes valuiſſe, facile apparet. Hic igitur eſt textus epiſtolæ: quæ vero in communi diſceptatione dicta ſunt à ſingulis, qui in Synodo convenerant, ita ſe habent.

Cyprianus dixit.

Audiſtis, dilectiſſimi Coepiſcopi, quid mihi Jovianus coëpiſcopus noſter, de illicito & prophano hæreticorum baptiſmo mediocritatem noſtram conſulens, ſcripſerit, & quid ego ei reſcripſerim, cenſens ſcilicet, quod ſemel atque iterum & ſæpe cenſuimus, hæreticos ad Eccleſiam venientes baptiſmo (Eccleſiæ) baptizari & ſanctificari oportere. Item lectæ ſunt vobis & aliæ literæ Joviani, quibus pro ſua ſyncera & religioſa devotione ad epiſtolam noſtram reſcribens, non tantum nobis conſenſit, ſed etiam veritate inſtructum ſe eſſe gratias egit. Supereſt de hac ipſa re, quid ſinguli ſentiamus, proferre, neminem judicantes, aut à jure communionis, ſi diverſum ſenſerit, amoventes. Neque enim quiſquam Epiſcopum ſe conſtituit, aut tyrannico terrore ad obſequendi neceſſitatem Coepiſcopos ſuos adigit, quandoquidem omnis Epiſcopus poteſtatem habet libere faciendi quæ ſentit. Ut ipſe enim alium judicare non poteſt, ſic nec ab alio judicari. Nam omnes expectamus judicium Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui ſolus poteſtatem habet in Eccleſia ſua Epiſcopum conſtituendi, & acta uniuſcujuſque examinandi & judicandi.

Cæcilius Liberarius dixit.

Ego unum baptiſma in Eccleſia ſola ſcio, & extra Eccleſiam nullibi. Ibi enim eſt unum baptiſma, ubi ſpes vera & fides certa. Sic enim ſcriptum eſt: una fides, unum baptiſma. Non enim apud hæreticos, ubi ſpes nulla eſt, & fides falſa; ubi omnia per mendacium aguntur; ubi exorcizat dæmoniacus, ſacramentum interrogat, cujus os peſtilentia & venenoſa eructat: fidem autem dat infidelis, veniam delictorum tribuit ſceleratus, & in nomine Chriſti baptizat Antichriſtus, vitam pollicetur mortuus, pacem dat impacificus, Deum invocat blaſphemus, ſacerdotium adminiſtrat prophanus. Dicant, qui illis aſtipulantur, hæc omnia falſa eſſe de hæreticis; Ecce quibus Eccleſia conſentire cogitur, ut ſine baptiſmo ac venia delictorum cum talibus communicet. Quam rem, fratres, fugere ac vitare debemus, & à tanto ſcelere nos ſeparare, & unum baptiſma tenere, quod ſolum Eccleſiæ Dei conceſſum eſt.

Priamus à Maſtripa dixit.

Cenſeo omnem hominem ab hæreſi venientem baptizandum. Fruſtra enim illic putat eſſe baptizatum, cum non ſit niſi unum baptiſma in Eccleſia ſola: quia & Deus unus & baptiſma unum, & Eccleſia una, in qua baptiſma & ſanctificatio, & quæcunque alia ad ſalutem & vitam æternam ſpectant, perficiuntur. Nam quæ extra Eccleſiam exercentur, nullum habent ſalutis effectum.

Polycarpus ab Adrumeto dixit.

Qui hæreticorum baptiſma probant, noſtrum reprobum efficiunt.

Novatus à Thannubaſilio dixit.

Licet ſciamus omnem Scripturam teſtimonium reddere de ſalutari baptiſmo: debemus tamen fidem no-

A νῷ τούτου ῥήμασιν αὐτοῖς διεξιᾶσιν. ἔτι μὴν καὶ τὸν τοῦ Κυπριανοῦ τοῦ γενομένου ἀρχιεπισκόπου τῆς Αφρων χώρας καὶ μάρτυρος, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου, ἐκτεθέντα κανόνα, ὃς ἐν τοῖς τῶν προέδρων τόποις καὶ μόνοις κατ' ὀλίγα δοθὲν αὐτοῖς ἔθος ἐκράτησεν. ἐντεῦθεν οὖν δείκνυται, ὅτε καὶ ἀρχῆθεν ὑπὸ πᾶσιν ἴσον ἐνεργῶν ὁ κανών. ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς· αἱ δὲ ἐν τῇ κοινῇ διασκέψει δοθεῖσαι γνῶμαι παρ' ἑκάστου, τῶν ἐν τῇ συνόδῳ συνηλεγμένων, ἔχουσιν ὕτως κατ' ἐπιτομήν.

Κυπριανὸς εἶπεν.

Ηκούσατε, ἀγαπητοὶ συνεπίσκοποι, τί μοι ἔγραψεν
B Ιοβιανὸς ὁ συνεπίσκοπος ἡμῶν συμβουλλῶν περὶ τῆς μητριότητός μου βουλόμενος λαβεῖν περὶ τοῦ ἀνοσίου καὶ ἀνόμου βαπτίσματος τῶν αἱρετικῶν, καὶ τί ἐγὼ αὐτῷ ἀντέγραψα, δογματίζων, ὃ ἅπαξ καὶ δεύτερον καὶ πολλάκις ἐκείναμεν, τοὺς αἱρετικοὺς τοὺς προσερχομένους τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτίσματι βαπτίζεσθαι δεῖν καὶ ἁγιάζεσθαι. ἔπειτα ὃ ἀνεγνώσθη ὑμῖν καὶ ἄλλα γράμματα Ιοβιάνου, δι' ὧν καὶ ὁ αὐτοῦ εὐσεβὴς ὑποτύπωμα οὐ μόνον ἡμῖν συνεδόκησεν, ἀλλὰ καὶ τῇ ἐπιγνώσει τῆς ἀληθείας χάριν ὡμολόγησεν. τὸ λοιπὸν οὖν περὶ αὐτοῦ τί ἕκαστος ἡμῶν φρονεῖ εἰπεῖν, μηδενὸς ἀφ' ἡμῶν ἐν τούτῳ κρινομένου, μη-
C δὲ, εἰ ἐναντία φρονοίη, καὶ ἀκοινωνήτου γινομένου. οὔτε γάρ τις Επίσκοπον ἑαυτὸν καθίστησιν, οὐδὲ τυραννικῇ αὐθαδείᾳ εἰς ἀνάγκην τοῦ ἕπεσθαι αὐτῷ τοὺς συνεπισκόπους βιάζεται, ὁπότε εἷς ἕκαστος Επίσκοπος ἐξουσίαν ἔχει πράττειν ἐλεύθερόν τε φρονεῖν. ὡς γὰρ αὐτὸς ἄλλον κρίναι οὐ δύναται, οὕτως οὐδὲ τοῦ ἄλλου κριθῆναι. προσμένομεν γὰρ πάντες τὸν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ κρίσιν, ὃς μόνος ἐξουσίαν ἔχει Επίσκοπον καθίστασθαι ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἑνὸς ἑκάστου τὸν πρᾶξιν ἐξετάζειν καὶ δοκιμάζειν.

Καικίλιος Λιβεράριος εἶπεν.

D Εν βάπτισμα ἐν μόνῃ τῇ ἐκκλησίᾳ οἶδα, καὶ ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας ὑδαμοῦ. ἔνθα γὰρ ἔστι τὸ ἓν βάπτισμα, ὄντως καὶ ἐλπὶς ἀληθείας ἔστι, καὶ πίστις. ὅταν γὰρ γράφωμεν, μία πίστις, ἓν βάπτισμα. ἐν μὲν τοῖς αἱρετικοῖς, ὅπου οὐδεμία πίστις καὶ ἐλπὶς, ὅπου πάντα ψεύδη, ὅπου ἐξορκίζει δαιμονιζόμενος, μυστήριον ἐρωτᾷ ὃ τὸ στόμα λοιμώδη καὶ ἰὸν φθέγγεται· πίστιν μὲν δίδωσιν ἄπιστος, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν πρέσβυς ἁμαρτωλὸς, καὶ εἰς ὄνομα Χριστοῦ βαπτίζει ἀντίχριστος, ὑποκρινόμενος ζωὴν νεκρὸς, εἰρήνην δίδωσιν εἰρήνης ἀλλότριος, θεὸν ὀνομάζει βλάσφημος, ἱερατεία κέχρηται ἀσεβής. οἱ αὐτοῖς συνηγοροῦντες εἰπάτωσαν τὰ πάντα ψεύδη εἶναι περὶ τῆς αἱρετικῆς, ἰδοὺ τίσιν ἀναγκάζεται ἡ ἐκκλησία συνευδοκεῖν, ἵνα χωρὶς
E βαπτίσματος καὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν τοιούτοις συκοινωνήσῃ. ὅθεν, ἀδελφοὶ, φεύγειν καὶ ἐκκλίνειν ὀφείλομεν, καὶ χωρίζειν ἑαυτοὺς ἀπὸ τοιούτων πλημμελημάτων, καὶ ἓν βάπτισμα κατέχειν ὃ μόνον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῷ θεῷ δεδωρημένον.

Πρίαμος ἀπὸ μαστρίπης εἶπε.

Δογματίζω πάντα ἄνθρωπον ἀπὸ αἱρέσεως ἐρχόμενον δεῖν βαπτίζεσθαι. μάτην γὰρ αὐτὸν ἡγεῖται βεβαπτίσθαι, μὴ ὄντες, εἰ μὴ ἑνὸς βαπτίσματος, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μόνῃ· ἐπεὶ καὶ ὁ
F θεὸς εἷς, καὶ βάπτισμα ἕν, καὶ ἐκκλησία μία, ἐν ᾗ ὃ βάπτισμα καὶ ὁ ἁγιασμὸς καὶ ὅσα ἄλλα εἰς σωτηρίαν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον ὁλοτελεῖται. τὰ γὰρ ἔξω τῆς ἐκκλησίας γινόμενα, εἰς ὐδὲν τούτων ἀφικνεῖται.

Πολύκαρπος Αδραμύτου εἶπεν.

Οἱ δὲ τῇ αἱρετικῇ βάπτισμα δοκιμάζοντες ὃ ἡμέτερον ἀδόκιμον ποιοῦσι.

Νυβάτος ἀπὸ Θαννυβασιλέως εἶπεν.

Πᾶσαι αἱ γραφαὶ μαρτυροῦσι περὶ ἑνὸς καὶ μόνου τοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτίσματος σωτηρίου, ὀφείλομεν τὴν ἡμετέραν πίστιν

Digitized by Google

πίστιν ὁμολογῆσαι, ἵνα τὺς αἱρετικὺς καὶ σχισματικὺς προσερχομένους τῇ ἐκκλησίᾳ μὴ ὃ ψευδὲς ἐκείνων βάπτισμα τῷ ἀληθεῖ βαπτίσωμεν. καὶ διὰ τοῦτο ἐγὼ τοὺς ἐκεῖθεν ἐλθόντας πάντας ἐβάπτισα, καὶ τοὺς ἀπὸ κλήρου αὐτῶν λαϊκοὺς ἔστησα.

Νεμεσιανὸς ἀπὸ Θυβένων εἶπε.

Βάπτισμα ὃ δίδωσιν αἱρετικὸς καὶ σχισματικὸς μὴ εἶναι ἀληθὲς πᾶσαι αἱ γραφαὶ μαρτυροῦσιν· ἐπεὶ αὐτοὶ οἱ προεστῶτες αὐτῶν ψευδόχριστοί εἰσι καὶ ψευδοπροφῆται.

Ἰαννουάριος ἀπὸ Λαβῆς εἶπε.

Κατὰ τὰ προστάγματα τῶν ἁγίων γραφῶν κρίνω δεῖν πάντας τοὺς αἱρετικοὺς βαπτίζεσθαι, καὶ οὕτως εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν προσδέχεσθαι.

Λούκιος ἀπὸ Γαστραγαλβῆς εἶπεν.

Ὁ κύριος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ φησίν, ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς, ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; ὁπότε οὖν σαφές ἐστι, τοὺς αἱρετικοὺς, τουτέστιν ἐχθροὺς τοῦ θεοῦ, μὴ δεῖν δύνασθαι ζωοποιῆσαί τινα πνευματικῇ ὁμολογίᾳ, μωρανθέντας αὐτοὺς καὶ ἔξω ὄντας τῆς ἐκκλησίας, ἁγίῳ βαπτίσματι βαπτίζειν αὐτοὺς ἐρχομένους ὀφείλομεν.

Κρέσκης ἀπὸ Κρήτης εἶπε.

Καὶ αὐτὸς τοὺς αἱρετικοὺς καὶ σχισματικούς, ὁπόταν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν καθολικὴν ἔλθωσι, μὴ πρότερον δεχθῆναι, πρὶν ἐξορκισθῶσι καὶ βαπτισθῶσι, χωρὶς ἐκείνων τῶν τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτισθέντων καὶ ἀποστάντων· ἵνα γὰρ ὀφείλωσι μετανοήσαντες χάριτος τυγχάνειν.

Νικομήδης ἀπὸ Σεργομέων εἶπεν.

Ἡ ἐμὴ ἀπόφασις αὕτη ἐστὶν· ἵνα οἱ αἱρετικοὶ τῇ ἐκκλησίᾳ προσερχόμενοι βαπτισθῶσιν· ἐπεὶ μηδεμίαν ἔξω ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰλήφασιν ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν βαπτισθέντες.

Σεκουνδιανὸς ἀπὸ Καρινδίας εἶπεν.

Ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς λέγει, ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστι· καὶ Ἰωάννης ὁ ἀπόστολος τοὺς ἐξερχομένους τῆς ἐκκλησίας ἀντιχρίστους ὀνομάζει. ἀδύνατον γάρ ἐστιν αὐτοὺς ὑπηρετῆσαι χάριτι θεοῦ καὶ σωτηρίῳ βαπτίσματι· καὶ διὰ τοῦτο κρίνω τοὺς τῇ ἐκκλησίᾳ προσελθόντας βαπτισθῆναι παρ' ἡμῶν.

Φήλιξ ἀπὸ Γαμεθῶν εἶπεν.

Ὡς τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγῶν ἅμα εἰς βόθρον ἐμπίπτουσιν· οὕτω αἱρετικὸς αἱρετικὸν βαπτίζων τῷ βαπτιζομένῳ συναποθνήσκει. καὶ διὰ τοῦτο παρ' ἡμῖν ὃν αἱρετικὸν βαπτισθῆναι δεῖ, ἵνα μὴ ἡμεῖς οἱ ζῶντες νεκροῖς κοινωνήσωμεν.

Σουκέντιος ἀπὸ Ἀβιργεμανικιανῆς εἶπεν.

Αἱρετικοῖς ἢ ὑδὲν ἔξεστιν, ἢ πάντα. εἰ δύνανται βαπτίσαι, δύνανται καὶ πνεῦμα ἅγιον δοῦναι. ἐπεὶ δὲ μὴ ἔχουσιν, οὐδὲ πνευματικῶς βαπτίζουσι, καὶ διὰ τοῦτο κρίνω δεῖν τοὺς αἱρετικοὺς βαπτίζεσθαι.

Φορτουνάτος ἀπὸ Θουχαβώρ εἶπεν.

Οἱ ἔξω τῆς ἐκκλησίας ὄντες, ἐναντίοι τῷ Χριστῷ, ὡς τὰ πρόβατα τοῦ ἀγέλλου αὐτοῦ σκορπίζοντες, βαπτίζειν ἔξω οὐ δύνανται.

Θήδατος ἀπὸ Θουρβῶν εἶπε.

Πάσῃ δυνάμει ἀγωνιστέον, ἵνα μὴ ὁ τοῦ τῶν αἱρετικῶν πλάνου ἀφεὶς τὸ μόνον τῆς ἐκκλησίας βάπτισμα διστάσῃ λαβεῖν, ᾧ τις μὴ βαπτισθεὶς ἀλλοτριοῦται τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας.

Προβατιανὸς ἀπὸ Σοφετίνης εἶπεν.

Εἰ ἀπὸ θεοῦ ἡ αἵρεσίς ἐστιν, ἔξει αἱρετικὸς καὶ δωρεὰν θεοῦ· εἰ δὲ μή ἐστιν ἀπὸ θεοῦ, πῶς δύναται αὐτὸς ἔχειν τοῦ χάριν τοῦ θεοῦ καὶ ἄλλῳ διδόναι.

Μονάλιος ἀπὸ Γέρβης εἶπε.

Τοῦ κυρίου λέγοντος, βαπτίσατε πάντα τὰ ἔθνη εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, οἴδαμεν σαφῶς, τοὺς αἱρετικοὺς μὴ πατέρα ἔχειν μήτε υἱὸν

A stram exprimere, ut hæreticos & schismaticos ad Ecclesiam venientes, post falsum eorum baptisma vero baptizemus. Ideoq; omnes, qui inde ad Ecclesiam conversi sunt, ipse baptizavi, & quicunque ex clero ordinati videbantur inter laicos recepi.

Nemesianus à Thubunis dixit.

Baptisma, quod dat hæreticus & schismaticus, non esse verum, uibque in scripturis sanctis declaratum est: quoniam ipsi præpositi eorum falsi Christi sunt & falsi prophetæ.

Januarius à Laba dixit.

Secundum scripturarum sanctarum auctoritatem decerno hæreticos omnes baptizandos, & sic in Ecclesiam sanctam admittendos.

Lucius à Castragalba dixit.

Dominus in Evangelio dixit; Vos estis sal terræ: si autem sal infatuatum fuerit, in quo salietur? Cùm igitur manifestum sit hæreticos, id est, hostes Dei, non posse quemquam spirituali confessione vivificare, quòd infatuati sint & extra Ecclesiam; accedentes eos sancto baptismate baptizare debemus.

Crescens à Cretâ dixit.

Censeo & ipse hæreticos & schismaticos, qui ad Catholicam Ecclesiam voluerint venire, non ante recipiendos, quam exorcizati & baptizati fuerint; exceptis iis, qui in Ecclesia fuerint ante baptizati, & ab ea defecerint. Hi enim pœnitentiam agentes per manuum impositionem solam Ecclesiæ reconciliari debent.

Nicomedes à Sergomeis dixit.

Mea sententia hæc est; Ut hæretici ad Ecclesiam venientes baptizentur eo quod nullam foris peccatorum remissionem consequuti sint ab hæreticis baptizati.

Secundianus à Carindia dixit.

Cùm Dominus noster Jesus Christus dicat; Qui non est mecum, contra me est; & Joannes Apostolus eos, qui ab Ecclesia exeunt, Antichristos dicat; Impossibile enim est, ut ipsi gratiæ Dei & salutari baptismo inserviant: et ideo censeo eos, qui ad Ecclesiam confugiunt, à nobis esse baptizandos.

Felix à Gametis dixit.

Sicut cæcus cæcum ducens simul in foveam cadunt; ita hæreticus hæreticum baptizans simul cum eo in mortem cadit. Et ideo baptizandus est apud nos hæreticus; ne nos vivi mortuis communicemus.

Succentius ab Abirgemaniciana dixit.

Hæreticis aut nihil licet, aut omnia. Si possunt baptizare, possunt & dare Spiritum sanctum. Quoniam autem non habent, nec baptizare spiritualiter possunt: propterea censeo hæreticos baptizandos esse.

Fortunatus à Thuchabori dixit.

Qui extra Ecclesiam sunt, contra Christum stantes; ut qui oves ejus & gregem spargunt, baptizare foris non possunt.

Thedatus à Thurbis dixit.

Omnibus viribus nitendum est, ne quis hæreticorum errorem derelinquens singulare & verum Ecclesiæ baptisma detrectet accipere, quo quisquis non fuerit baptizatus à regno cœlorum fit alienus.

Probatianus à Sophetia dixit.

Si hæresis à Deo est, habebit hæreticus & indulgentiam divinam. Si vero à Deo non est, quomodo gratiam Dei ipse habere & conferre alicui potest?

Monualus à Gerba dixit.

Domino dicente, Baptizate omnes gentes in nomine Patris & Filii & Spiritûs sancti; manifestè scimus hæreticos nec Patrem habere, nec Filium, nec Spiritum

ritum ſanctum. Debent igitur venientes ad Eccleſiam baptizari, ut renaſcantur.

Politianus à Mileo dixit.

Juſtum eſt in Eccleſia baptizari eum, qui ab hæreſi venit.

Theognis ab Hippone Regio dixit.

Secundum ſacramentum Dei & gratiæ cœleſtis, quam accepimus, baptiſma, quod eſt in Eccleſia ſancta, novimus.

Diatius Seada dixit.

Nos, quantum in nobis eſt, hæreticis non communicamus; niſi baptizati in Eccleſia fuerint, & remiſſionem peccatorum acceperint.

Probatus à Sophiſto dixit.

Qui hæreticorum baptiſmum probat, quid aliud quam hæreticis communicat?

Hortenſianus à Laburnâ dixit.

Nos unum baptiſma, quod non niſi in Eccleſia novimus, Eccleſia vindicamus.

Caſſius à Comazis dixit.

Cum baptiſmata duo eſſe non poſſint, qui hæreticis baptiſma concedit, baptiſma ſibi tollit. Cenſeo itaque baptizandos eſſe hæreticos, cùm ad Eccleſiam venerint; exceptis illis, qui ab eccleſia fidelium ſeparati ad hæreſis tenebras tranſierunt, quos redeuntes oportet per ſolam manûs impoſitionem reſtitui.

Fannuarius ab Ubico dixit.

Si non obtemperat error veritati; multo magis veritas non conſentit errori. Et ideo nos Eccleſiæ aſſiſtimus, in qua præſidemus, ut qui in ea non baptizati ſunt, baptizemus.

Secundinus à Carpis dixit.

Si Chriſtiani ſunt hæret. cur in Eccleſia Dei non ſunt? ſin autem Chriſtiani non ſunt, fiant. Unde conſtat, ſuper filios alienos & ſobolem Antichriſti Spiritum ſanct. per manûs impoſitionem tantummodo non poſſe deſcendere.

Victorinus à Thabacis dixit.

Si licet hæreticis baptizare, & Spiritum ſanctum ac remiſſionem peccatorum dare, quid adverſus illos mentimur, ut hæreticos illos appellemus.

Alius Felix à Thuinâ dixit.

Confirmare debemus, ut omnes hæretici, qui ad Eccleſiam accurrunt, baptizentur, ut omnis externa perverſitas purgata & ſanctificata in melius reformetur.

Quintus ab Uruc dixit.

Si illi, qui apud hæreticos baptizantur, remiſſionem peccatorum & vitam æternam conſequuntur, cûr ad Eccleſiam veniunt? ſin autem ad pœnitentiam veniunt, in qua & baptiſmate vivificantur, quod eſt in Eccleſia Catholica, baptizari & ſanctificari debent.

Caſtus à Dica dixit.

Qui contempta veritate præſumit conſuetudinem ſequi, aut fratribus invidus eſt, quibus veritas eſt revelata, aut erga Deum ingratus, qui eam revelavit.

Eucratius à Thenis dixit.

Venientes ad Eccleſiam hæreticos vero & Catholico baptiſmate baptizari oportet, ut à peccatis purificati ſanctificentur.

Liboſus ab Urgaſa dixit.

Dominus dixit; Ego ſum veritas. Itaque veritate manifeſta cedat conſuetudo: ut licet olim in Eccleſia quis hæreticos non baptizaverit, nunc baptizare incipiat.

Lucinus à Thibiſto dixit.

Hæreticos ut blaſphemos & iniquos, qui verbis fallacibus ſcripturas ſacras adulterant, anathamate percuti oportet: atq; idcirco tales exorcizare ac baptizare debemus.

μήτε πνεῦμα ἅγιον. δεῖ οὖν ἐρχομένους εἰς τὸ ἐκκλησίαν βαπτίζειν, ἵνα ἀναγεννηθῶσι.

Πολιτιανὸς ἀπὸ Μίλεως εἶπεν.

Ορθόν ἐστι τὸν ἀπὸ αἱρέσεως ἐρχόμενον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτίζεσθαι.

Θέογνις ἀπὸ ἱππῶνος ῥηγίου εἶπεν.

Ακολούθως τῷ μυστηρίῳ τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐπουρανίου χάριτος, ἣν εἰλήφαμεν, βάπτισμα, ὅ ἐστιν ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ, οἴδαμεν.

Διατίους ὁ Σεάδης εἶπεν.

Ημεῖς, ὃ ἐφ' ἡμῖν ἐστιν, αἱρετικοῖς οὐ κοινωνοῦμεν, ἐὰν μὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτισθῇ, καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λάβῃ.

Προβάτος ἀπὸ Σοφιστοῦ εἶπεν.

Ο δοκιμάζων παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς βάπτισμα ἔχει, τί ἄλλο ἢ τοῖς αἱρετικοῖς κοινωνεῖ;

Ορτησιανὸς ἀπὸ Λαβύρνης εἶπε.

Καὶ ἡμεῖς ἓν βάπτισμα, ὅπερ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οἴδαμεν, τοῦτο τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκδικοῦμεν.

Κάσιος ἀπὸ Κομαζῶν εἶπεν.

Επεὶ δύο βαπτίσματα εἶναι οὐ δύνανται, ὁ συγχωρῶν τοῖς αἱρετικοῖς βάπτισμα, ἑαυτὸν τοῦ βαπτίσματος ἀποστερεῖ. διὸ δέκυρον αἱρετικὸν βαπτίζειν δεῖν, ὅταν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἔρχωνται, χωρὶς τῶν τῆς ἐκκλησίας τῶν πιστῶν χωριζόντων, καὶ ἑαυτὸν τῷ σκότει τῆς αἱρέσεως προδόντων, οὓς δεῖ ἐπανελθόντας μόνῃ τῇ χειροθεσίᾳ προσλαβέσθαι.

Ιαννουάριος ἀπὸ Ουβίκου εἶπεν.

Εἰ μὴ συγκατίθεται ἡ πλάνη τῇ ἀληθείᾳ, πολὺ μᾶλλον ἡ ἀλήθεια οὐ συγκατατίθεται τῇ πλάνῃ. διὸ καὶ ἡμεῖς συνιστάμεθα τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ καὶ προκαθηδράσθημεν, ἵνα τοὺς ἐν αὐτῇ μὴ βαπτισθέντας βαπτίσωμεν.

Σεκουνδῖνος ὁ ἀπὸ Καλπῶν εἶπεν.

Εἰ Χριστιανοί εἰσιν οἱ αἱρετικοί, διὰ τί ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ οὐκ εἰσίν; εἰ δὲ μὴ Χριστιανοί εἰσι, γινέσθωσαν. δῆλον οὖν, ἐπάνω υἱῶν ἀλλοτρίων καὶ σπορᾶς ἀντιχρίστου διὰ μόνης χειροθεσίας μὴ δυνάμει ἅγιον πνεῦμα καταβῆναι.

Οὐικτορῖνος ἀπὸ Θαβάκων εἶπεν.

Εἰ ἔξεστι τοῖς αἱρετικοῖς βαπτίσαι, καὶ ἅγιον πνεῦμα δοῦναι καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, τί αὐτοῖς καταψευδόμεθα, ἵνα αὐτοὺς αἱρετικοὺς ὀνομάσωμεν;

Αλλος Φίληξ ἀπὸ Θυίνης εἶπεν.

Οφείλομεν βεβαιῶσαι, ἵνα πάντες οἱ αἱρετικοὶ οἱ προσερχόμενοι τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτισθῶσιν, ὅπως ἡ ἔξω νομὴ βατράχη ἐπανορθωθῇ καὶ ἁγιασθῇ.

Κουϊντος ἀπὸ Ουρρέκ εἶπεν.

Εἰ οἱ παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς βαπτιζόμενοι ἀφέσεως ἁμαρτιῶν καὶ αἰωνίου ζωῆς τυγχάνουσι, τί πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἔρχονται, εἰ μὴ εἰς μετάνοιαν ἔρχονται, ἐν ᾗ ζωοποιοῦνται βαπτίσματι, ὅπερ ἐν καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐστί, βαπτισθῆναι καὶ ἁγιασθῆναι ὀφείλουσιν.

Κάστος ἀπὸ Δίκης εἶπεν.

Ο παρεμπόμενος τὴν ἀλήθειαν, καὶ τῇ συνηθείᾳ ἑπόμενος, ἢ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς φθονερός, οἷς ἡ ἀλήθεια ἀπεκαλύφθη, ἢ πρὸς θεὸν τὸν ἀποκαλύψαντα ἀχάριστος.

Εὐκράτιος ἀπὸ Θενῶν εἶπε.

Τοὺς αἱρετικοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὀρθῷ καὶ καθολικῷ βαπτίσματι βαπτίζεσθαι δεῖ, ἵν' ἀπονιψάμενοι τὰς ἁμαρτίας ἁγιασθῶσιν.

Λίβυος ἀπὸ Ουργάσης εἶπεν.

Ο κύριός φησιν· ἐγώ εἰμι ἡ ἀλήθεια. ὥστε ἀποκαλυφθείσης τῆς ἀληθείας παραχωρείτω ἡ συνήθεια, ἵνα εἴ τις πρότερόν τις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοὺς αἱρετικοὺς μὴ ἐβάπτισε, νῦν βαπτίσῃ.

Λευκῖνος ἀπὸ Θιβίστου εἶπε.

Τοὺς γὰρ αἱρετικοὺς, ὡς βλασφήμους καὶ ἀνοσίους πλάνοις λόγοις τὰς θείας γραφὰς παραχαράσσοντας, ἀναθεματίζειν δεῖ. καὶ διὰ τοῦτο τοὺς τοιούτους ἐξορκίζειν καὶ βαπτίζειν ὀφείλομεν.

Ευγένιος

Digitized by Google

Εὐγένιος Ἀμμεδάρων εἶπε.

Κἀγὼ τοῦτο κρίνω, δεῖν τοὺς αἱρετικοὺς βαπτίζεσθαι.

Ἄλλος Φίληξ ἀπὸ Μεκκόρας εἶπε.

Καὶ αὐτὸς ἑπόμενος τῷ κανόνι τῶν θείων γραφῶν τοὺς αἱρετικοὺς καὶ σχισματικοὺς βαπτίζεσθαι ἀποφαίνομαι.

Ἰανουάριος ἀπὸ Μουκούζης εἶπεν.

Εἰ αἱρετικοὶ ἔχουσι βάπτισμα, ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. εἰ ἡμεῖς ἔχομεν, αἱρετικοὶ ἔχειν οὐ δύνανται· ἀμφισβητήσιμον δὲ οὐκ ἔστι τὴν ἐκκλησίαν τὴν καθολικὴν τῷ τοῦ Χριστοῦ βαπτίσματι κεχρῆσθαι, τὴν μόνην κεκτημένην χάριν καὶ ἀγάπην καὶ ἀλήθειαν τοῦ Χριστοῦ.

Ἀδέλφιδος ἀπὸ Θασβέλθης εἶπε.

Μάτην τινὲς τῇ ἀληθείᾳ πολεμοῦσι, λέγοντες ἡμᾶς ἀναβαπτίζειν. ἡ γὰρ ἐκκλησία τοὺς αἱρετικοὺς οὐκ ἀναβαπτίζει, ἀλλὰ βαπτίζει.

Δημήτριος ἀπὸ Πολεμόνου εἶπεν.

Οἱ λέγοντες, ὅτι οἱ αἱρετικοὶ ἀληθῶς καὶ νομίμως βαπτίζουσιν, οὗτοι οὐ μόνον δύο, ἀλλὰ καὶ πολλὰ βαπτίσματα εἰσάγουσιν. ὁπότε γὰρ διάφοροι καὶ πολλαὶ αἱρέσεις εἰσὶ, κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν καὶ τὰ βαπτίσματα ἀριθμεῖται.

Οὐικέντιος ἀπὸ Θιβάρης εἶπε.

Τοὺς αἱρετικοὺς οἴδαμεν χείρονας τῶν σχισματικῶν. ἐὰν δὲ μετανοήσαντες θελήσωσιν ἐλθεῖν εἰς κανόνα τῆς ἀληθείας, πρότερον ἐξορκίζειν, ἔπειτα βαπτίζειν αὐτοὺς δεῖ. τότε γὰρ δύνανται τῆς Χριστοῦ ἐπαγγελίας τυχεῖν.

Μάρκος ἀπὸ Μαθάρων εἶπε.

Κρίνω, ὡς μηδὲν ἔχοντας, τοὺς αἱρετικοὺς βαπτίζεσθαι.

Σάτιος ἀπὸ Σακιλιβύης εἶπεν.

Εἰ τοῖς αἱρετικοῖς ἐν τῷ βαπτίσματι αὐτῶν ἄφεσις ἁμαρτιῶν γίνεται, μάτην τῇ ἐκκλησίᾳ προσέρχονται. οὐδὲν γάρ ἐστι ὃ δυνάμενον φοβῆσαι αὐτοὺς ἐν τῇ κρίσει τοῦ Χριστοῦ, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰληφότας.

Αὐρήλιος ἀπὸ Ἀττικῆς εἶπε.

Λέγοντος τοῦ ἀποστόλου ἀλλοτρίαις ἁμαρτίαις μὴ κοινωνεῖν, κρίνω βαπτίζεσθαι τοὺς αἱρετικούς, ἵνα λάβωσι πρότερον ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ οὕτως αὐτοῖς κοινωνήσωμεν.

Ἰαμβὸς ἀπὸ Γερμανικείας εἶπεν.

Οἱ τῶν αἱρετικῶν δοκιμάζοντες βάπτισμα, τὸ ἡμέτερον ἀποδοκιμάζουσιν.

Λουκιανὸς ἀπὸ Ρουκούμης εἶπεν.

Εἰ δυνατὸν φῶς καὶ σκότος κοινωνεῖν, δύναται καὶ ἡμῖν καὶ τοῖς αἱρετικοῖς εἶναί τι κοινόν. κρίνω οὖν τοὺς αἱρετικοὺς βαπτίζεσθαι.

Πελάγιος ἀπὸ Λουπερκιανῆς εἶπεν.

Εἰ αἵρεσις οὐκ ἔστιν ἐν ἐκκλησίᾳ, πῶς δύναται παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς εἶναι τὸ τῆς ἐκκλησίας βάπτισμα;

Ἰάδερ ἀπὸ Μηδείας εἶπε.

Μία πίστις, ἓν βάπτισμα. ἀλλὰ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἔξεστι βαπτίζειν.

Ἄλλος Φίληξ ἀπὸ Μαρδιανῆς εἶπε.

Τὰ αὐτά.

Παῦλος ἀπὸ Σαβᾶς εἶπεν.

Εἰ ὁ θεὸς ἀληθής ἐστι, πῶς ἔσται παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς ἀληθὲς βάπτισμα, παρ' οἷς οὐκ ἔστι θεός.

Πομπώνιος ἀπὸ Διονυσιανῆς εἶπεν.

Οἱ αἱρετικοὶ οὐ δύνανται βαπτίζειν, οὐδὲ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν δοῦναι, οἱ μὴ ἔχοντες ἐξουσίαν λῦσαί τι ἐπὶ τῆς γῆς ἢ δῆσαι.

Οὐινάτος ἀπὸ Θυνίσης εἶπεν.

Ὁ τὸ βάπτισμα τῆς ἐκκλησίας τοῖς αἱρετικοῖς κοινῶν, τὴν νύμφην τοῦ Χριστοῦ μοιχοῖς παραδίδωσιν.

Λυμμὸς ἀπὸ ἀσυάγης εἶπεν.

Ἡμεῖς ἓν βάπτισμα εἰλήφαμεν, καὶ τούτῳ ἐξακολουθοῦμεν. ὁ δὲ λέγων, καὶ τοῖς αἱρετικοῖς ἔξεστι βαπτίζειν, δύο βαπτίσματα εἰσάγει.

Σατορνῖλος ἀπὸ Ἰουκτοριανῆς εἶπεν.

Εἰ ἔξεστι τοῖς αἱρετικοῖς βαπτίζειν, ἀνέγκλητοί εἰσιν ἄνο-

A *Eugenius ab Amedaris dixit.*

Et ego hoc idem censeo: hæreticos baptizandos esse.

Alius Felix à Meccora dixit.

Et ipse secutus divinarum scripturarum auctoritatem hæreticos & schismaticos baptizandos esse pronuncio.

Januarius à Mucuza dixit.

Si hæretici habent baptisma, nos non habemus: si nos habemus, hæretici habere non possunt. Dubium autem non est, Ecclesiam Catholicam baptismo Christi uti; quæ sola Christi gratiam & charitatem & veritatem possideat.

B *Adelphidus à Thasuelta dixit.*

Sine causa quidem impugnant veritatem, ut rebaptizare nos dicant. Siquidem Ecclesia hæreticos non rebaptizat, sed baptizat.

Demetrius à Polemone dixit.

Qui dicunt hæreticos verè & legitimè baptizare, ipsi non solum duo, sed & multa baptismata introducunt. Nam cum hæreses variæ ac multæ sint, pro earum numero & baptismata computabuntur.

Vincentius à Thibara dixit.

Hæreticos scimus esse pejores quam schismaticos. Si vero pœnitentiam agentes ad regulam veritatis venire voluerint; prius exorcizari, deinde baptizari eos oportet. Tunc enim Christi promissionem sortiri possunt.

C

Marcus à Matharis dixit.

Judico hæreticos, ut qui nihil habeant, esse baptizandos.

Satius à Sacilibya dixit.

Si hæreticis in baptismo ipsorum peccata donantur, sine causa ad Ecclesiam veniunt. Nihil enim est, quod timere possint in judicio Christi, si sunt remissionem peccatorum consecuti.

Aurelius ab Atticâ dixit.

D Cum dicat Apostolus, non communicandum peccatis alienis, censeo baptizandos esse hæreticos, ut prius accipiant remissionem peccatorum, & sic illis communicemus.

Iambus à Germanicia dixit.

Qui hæreticorum baptisma probant, nostrum improbant.

Lucianus à Rucuma dixit.

Si fieri potest ut luci cum tenebris conveniat, potest & nobis & hæreticis aliquid esse commune. Propterea censeo hæreticos baptizandos esse.

Pelagius à Luperciana dixit.

Si hæresis in Ecclesia non est, quomodo Ecclesiæ baptisma apud hæreticos esse potest?

E

Iader à Medeia dixit.

Una fides, unum baptisma: sed Ecclesiæ Catholicæ licet baptizare.

Alius Felix à Mardiana dixit.

Eadem.

Paulus à Saba dixit.

Si Deus verax est, quomodo apud hæreticos verum baptisma esse potest, apud quos Deus non est?

Pomponius à Dionysiana dixit.

Heretici baptizare non possunt, neq; remissionem peccatorum dare; potestatem aut solvendi aut ligandi aliquid in terris non habentes.

F

Vinatus à Thunisa dixit.

Qui baptisma Ecclesiæ hæreticis administrat, sponsam Christi adulteris prodit.

Lymmus ab Asuaga dixit.

Nos unum baptisma accepimus, & ipsum tenemus & exercemus. Qui autem dicit, quòd & hæreticis licet baptizare, ipse duo baptismata facit.

Saturninus à Victoriana dixit.

Si licet hæret. baptizare, excusati sunt & defensi illicita facientes; nec

Digitized by Google

nec invenies, quare eos Christus adversarios suos aut Apostolus Antichristos appellaverit.

Alius Saturninus à Sycâ dixit.

Gentiles, etsi idola colant, tamen Deum patrem & creatorem cognoscunt & confitentur dominum. In hunc Marcion blasphemat, & quomodo non erubescunt, qui Marcionis baptismum probant?

Marcellus à Zama dixit.

Cùm peccatorum remissio non nisi in Ecclesia concedatur, qui hæreticum non baptizat, peccatori communicat.

Irenæus ab Ulis dixit.

Si ideo Ecclesia hereticum non baptizat, quòd dicatur jam baptizatus esse; antefertur hæresis & major fit.

Donatus à Cibalina dixit.

Si quis dicat apud hæreticos esse baptismi gratiam, illic Ecclesiam esse prius ostendat.

Zosimus à Tharasa dixit.

Revelatione factâ veritatis illi cedat error.

Julianus à Philippo dixit.

Scriptum est, Nemo potest aliquid accipere, nisi datum fuerit illi de cœlo. Si hæresis de cœlo est, potest & cœleste baptisma dare.

Faustus à Themida dixit.

Qui pro hæreticis Ecclesiastico baptismati intercedunt, illos Christianos, & nos hæreticos faciunt.

Geminus à Forma dixit.

Quod semel decrevimus, hoc & tenemus; ut ab hæreticis venientes baptizemus.

Rogatianus ab Usa dixit.

Ecclesiam Christus instituit, hæresim Diabolus: quomodo ergo baptismum Christi synagoga Diaboli habere potest?

Therapius à Bulismio dixit.

Qui hæreticis Ecclesiæ baptisma concedit; quid aliud quam sponsæ Christi proditor existit?

Lucius à Memeresa dixit.

Scriptum est; Deus peccatores non audit. Hæreticus autem, cùm sit peccator, quomodo in baptismo audiri potest.

Alius Felix à Vaglacena dixit.

In hæreticis sine Ecclesiæ baptismo recipiendis nemo consuetudinem rationi & veritati præponat.

Alius Saturninus à Plutimnâ dixit.

Si potest Antichristus dare gratiam Christi, possunt & hæretici baptizare, qui appellati sunt Antichristi.

Quintus ab Ugba dixit.

Deus unus est, & Ecclesia una, & baptisma unum; quomodo ergo illic baptizari aliquis potest, ubi Deus & Christus & Ecclesia non est.

Julianus à Marcelliana dixit.

Si potest homo duobus dominis servire, Deo & mammonæ: potest & baptisma duobus inservire.

Tenax ab Orii-Celliis dixit.

Baptisma unum est, sed Ecclesiæ, cujus est verum baptisma.

Alius Victor ab Asura dixit.

Similiter.

Donatulus à Caspe dixit.

Et ego semper hoc sensi; ut hæretici, qui nihil foris consequi possunt, quando ad Ecclesiam veniunt, baptizentur.

A μα ποιοῦντες, οὐδὲ εὑρήσεις διὰ τί αὐτοὺς ὁ Χριστὸς ἐναντίους ἢ ὁ ἀπόστολος ἀντιχρίστους ὀνομάζει.

Σατορνῖλος ἄλλος ἀπὸ Συκῆς εἶπεν.

Οἱ ἐθνικοὶ, εἰ καὶ εἴδολα σέβονται, ὅμως τὸν θεὸν πατέρα καὶ κτίστην ἐπιγινώσκουσι καὶ ὁμολογοῦσι δεσπότην. εἰς τοῦτον Μαρκίων βλασφημεῖ, καὶ πῶς οὐκ αἰσχύνονται οἱ Μαρκίωνος βάπτισμα δοκιμάζοντες;

Μάρκελλος ἀπὸ Ζάμης εἶπεν.

Ὁ πότε ἄφεσις ἁμαρτιῶν οὐδαμοῦ εἰ μὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δίδοται, ὁ αἱρετικὸν μὴ βαπτίζων ἁμαρτωλῷ κοινωνεῖ.

B Εἰρηναῖος ἀπὸ Οὐλῶν εἶπεν.

Εἰ διὰ τοῦτο ἡ ἐκκλησία τὸν αἱρετικὸν οὐ βαπτίζει, ὅτι ἤδη λέγεται βεβαπτίσθαι, προκρίνει ἡ αἵρεσις καὶ μείζων γίνεται.

Δονάτος ἀπὸ Κιβαλινῆς εἶπεν.

Ὁ λέγων παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς χάριν βαπτίσματος εἶναι, πρότερον ἀποδειξάτω ἐκεῖ ἐκκλησίαν.

Ζώσιμος ἀπὸ Θαραζοῦ εἶπεν.

Αποκαλυφθείσης τῆς ἀληθείας, παραχωρείτω ἡ πλάνη τῇ ἀληθείᾳ.

Ιουλιανὸς ἀπὸ Φιλίππου εἶπε.

C Γέγραπται, οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲν, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. εἰ ἡ αἵρεσις ἐξ οὐρανοῦ ἐστι, δύναται καὶ οὐράνιον βάπτισμα δοῦναι.

Φαῦστος ἀπὸ Θημίδης εἶπεν.

Οἱ δὲ τῶν αἱρετικῶν πρὸς δὲ τῆς ἐκκλησίας βάπτισμα ἐνιστάμενοι, ἐκείνους μὲν Χριστιανοὺς, ἡμᾶς δὲ αἱρετικοὺς ποιοῦσιν.

Γεμῖνος ἀπὸ Φόρμης εἶπεν.

Ὁ ἅπαξ ἐκρίναμεν, τοῦτο καὶ κατέχομεν· ἵνα τοὺς ἀπὸ αἱρέσεων ἐρχομένους βαπτίζωμεν.

Ρογατιανὸς ἀπὸ Οὔσης εἶπεν.

D Τὴν ἐκκλησίαν ὁ χριστὸς ᾠκοδόμησε, τὴν αἵρεσιν ὁ διάβολος· πῶς οὖν δύναται ἔχειν βάπτισμα Χριστοῦ ἡ συναγωγὴ τοῦ διαβόλου.

Θεράπιος ἀπὸ Βουλισμίου εἶπεν.

Ὁ τοῖς αἱρετικοῖς δὲ βάπτισμα τῆς ἐκκλησίας προδιδοὺς, τί ἄλλο ἢ τῆς νύμφης τοῦ Χριστοῦ προδότης γίνεται.

Λούκιος ἀπὸ Μεμερέσης εἶπε.

Γέγραπται, ὅτι ὁ θεὸς ἁμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει. ὁ δὲ αἱρετικὸς, ὢν ἁμαρτωλὸς, πῶς ἀκούεται ἐν τῷ βαπτίζειν;

Αλλος Φίληξ ἀπὸ Ουαγλακηνῆς εἶπεν.

E Εν τῷ προσδέχεσθαι τοὺς αἱρετικοὺς ἄνευ τοῦ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσματος μηδεὶς τὴν συνήθειαν λόγου καὶ τῆς ἀληθείας προκρινέτω.

Αλλος Σατορνῖλος ἀπὸ Πλουτίμνης εἶπεν.

Εἰ δύναται Αντίχριστος δοῦναι τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ, δύνανται καὶ οἱ αἱρετικοὶ βαπτίζειν, οἱ ὀνομασθέντες ἀντίχριστοι.

Κοίντος ἀπὸ Οὐγβᾶς εἶπεν.

Ὁ θεὸς εἷς ἐστι, καὶ ἐκκλησία μία καὶ ἓν βάπτισμα, καὶ πῶς δύναταί τις βαπτισθῆναι ἐκεῖ, ὅπου οὔτε θεὸς, οὔτε Χριστὸς, οὔτε ἐκκλησία ἐστί.

Ιουλιανὸς ἀπὸ Μαρκελλιανῆς εἶπεν.

F Εἰ δύναται ἄνθρωπος δυσὶ κυρίοις δουλεύειν θεῷ καὶ μαμωνᾷ δύναται καὶ δὲ βάπτισμα δυσὶν ὑπηρετεῖν.

Τέναξ ἀπὸ Ορίων Κελλίων εἶπε.

Βάπτισμα ἓν ἐστιν, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας, ἧς δὲ βάπτισμα ἀληθές.

Αλλος Οὐίκτωρ ἀπὸ Ασούρας εἶπεν.

Ομοίως.

Δουνατοῦλος ἀπὸ Κάμψης εἶπεν.

Αεὶ τοῦτο ἐγὼ ἐφρόνησα, ἵνα οἱ αἱρετικοὶ μηδὲν ἔξω λαβεῖν δυνάμενοι, ὅταν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἔλθωσι, βαπτισθῶσιν.

Οὐήρουλος

Digitized by Google

Οὐήρουλ⊙ ἀπὸ Ρουσινηάδας εἶπεν.

Ανθρωπ⊙ αἱρετικὸς δύναται δοῦναι ὃ μὴ ἔχῃ, πολὺ μᾶλλον σχισματικὸς, ὅτῳ εἶχεν ἀπολέσας.

Πουδεντιανὸς ἀπὸ Κουινηόλης εἶπεν.

Εάν τις ἀπὸ αἱρέσεως ἔλθῃ, βαπτιδιῶναι αὐτὸν ὀρθῶς καὶ δικαίως κέκριται.

Γέτης⊙ ἀπὸ Ἱππῶν⊙ Διαρρύτου εἶπεν.

Επεὶ ἓν βάπτισμά ἐστιν ἐν μόνῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, διὰ τοῦτο τοὺς ἀπὸ τῶν αἱρετικῶν καὶ σχισματικῶν ἐλθόντας, ὡς μηδὲν ἐκεῖθεν εἰληφότας, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτίζεσθαι κρίνω.

Αλλ⊙ Λέκι⊙ ἀπὸ Αὐσάφης εἶπεν.

Ενὸς ὄντ⊙ θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματ⊙, καὶ μιᾶς ἐλπίδ⊙, καὶ μιᾶς ἐκκλησίας, τὰ παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς πραττόμενα λύεσθαι δεῖν φημι, καὶ τοὺς ἀπ' αὐτῶν ἐρχομένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτίζειν.

Αλλ⊙ Φίληξ ἀπὸ Τουρίτ εἶπεν.

Εγὼ κρίνω, ἵνα ἀκολάθως ταῖς θείας γραφαῖς ἄνομοι παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς βαπτισθέντες, δι' ὧν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καταφύγωσι, τῷ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσματι, ἔνθα πᾶσα ἐξουσία παρὰ τοῦ θεοῦ δέδοται, βαπτισθῶσιν.

Γλουτιανὸς ἀπὸ Λαβάνης εἶπεν.

Εγὼ πιστεύω βαπτίσματι σωτηρίαν μὴ εἶ, εἰ μὴ ἐν μόνῃ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ὅταν ἔξω τῆς ἐκκλησίας γένηται, πθηκισμὸν εἶ.

Σαλουιανὸς ἀπὸ Ζυφάλης εἶπε.

Τοὺς αἱρετικοὺς μηδὲν ἔχειν συνίστηκε, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς ἡμᾶς ἔρχονται, ἵνα λάβωσιν, ὃ μὴ ἔχουσιν.

Ονωράτ⊙ ἀπὸ Λούγκης εἶπεν.

Οπότε ὁ Χριστὸς ἀληθής ἐστι, μᾶλλον τῇ ἀληθείᾳ ἢ τῇ συνηθείᾳ ἕπεσθαι ὀφείλομεν, ἵνα τοὺς αἱρετικοὺς, διὰ τοῦτο πρὸς ἡμᾶς ἐρχομένους, ὅτι ἔξω μηδὲν λαβεῖν ἠδυνήθησ, τῷ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσματι ἁγιάσωμεν.

Οὐίκτωρ ἀπὸ Οκτύβυ εἶπε.

Τοῦτο καὶ αὐτὸς φρονῶ ἵνα οἱ ἀπὸ αἱρέσεως ἐρχόμενοι ἀδιστάκτως βαπτισθῶσι.

Κλάριο⊙ ἀπὸ Μασκούλης εἶπε.

Πρόδηλός ἐστι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ ἀπόφασις ἀποστέλλοντ⊙ τοὺς ἑαυτοῦ ἀποστόλους, καὶ αὐτοῖς μόνοις τὴν ἐξουσίαν ἐπιτρέποντ⊙, οἷς ἡμεῖς διαδεδόχαμεν, τῇ αὐτῇ ἐξουσίᾳ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ κυβερνῶντες, καὶ τοὺς πιστεύοντας βαπτίζοντες. καὶ διὰ τοῦτο οἱ αἱρετικοὶ, οἱ μήτε τὴν ἐξουσίαν ἔχοντες, μήτε τὴν ἐκκλησίαν, οὐδὲ βαπτίζειν τῷ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσματι δύνανται.

Σεκουνδιανὸς ἀπὸ Θάμβης εἶπεν.

Οὐδαμῶς ὀφείλομεν τοὺς αἱρετικοὺς τῇ ἡμετέρᾳ φιλονεικίᾳ ἐνεδρεύειν, ἵνα οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ μὴ βαπτισθέντες ὁπόταν ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως ἔλθῃ, ἡμᾶς αἰτιάσωνται, ὅτι δι' ἡμᾶς οὐκ ἐβαπτίσθησαν, οὐδὲ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ἔλαβον. διόπερ μιᾶς οὔσης τῆς ἐκκλησίας καὶ ἑνὸς βαπτίσματ⊙, ὅταν πρὸς ἡμᾶς ἔλθωσι, καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ βαπτίσματ⊙ τυχεῖν ὀφείλουσιν.

Αυρήλι⊙ ἀπὸ Χολλαβῆς εἶπεν.

Ιωάννης ὁ ἀπόστολ⊙ ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ ἔφη· εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς, καὶ τὴν διδαχὴν τοῦ θεοῦ οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρειν, αὐτῷ μὴ λέγετε. ὁ γὰρ λέγων αὐτῷ, χαίρειν, κοινωνεῖ τοῖς λόγοις αὐτοῦ καὶ τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς. πῶς οὖν ἤτοι εἰσδεχθῆναι εἰς οἰκίαν τοῦ θεοῦ δύνανται, ἢ πῶς αὐτοῖς χωρὶς τῆς τοῦ ἐκκλησίας βαπτίσματ⊙ κοινωνῆσαι δυνάμεθα, εἰ μὴ τοῖς πονηροῖς αὐτῶν ἔργοις κοινωνοῦμεν;

Βίκτωρ ἀπὸ Γεμέλλων εἶπε.

Τυφλὸς τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. ἐπεὶ οὖν σαφές ἐστι, μὴ δύνασθαι αἱρετικόν τινα φωτίσαι, ἅτε δὴ τυφλῶν αὐτῶν ὄντων, τὸ πιστῶν ὃ βάπτισμα οὐδέν ἐστι.

Verulius à Ruſiccade dixit.

Homo hæreticus dare poteſt, quod non habet; multo magis ſchiſmaticus, qui quod habet amiſit.

Pudentianus à Quincola dixit.

Si quis ex hæreſi venerit, baptizari eum recte ac juſte ſtatutum eſt.

Petrus ab Hippone Diarrhyto dixit.

Cùm baptiſma unum ſit in ſola Eccleſia; idcirco eos, qui ab hæreticis & ſchiſmaticis veniunt, ut qui nihil inde acceperint, in Eccleſia cenſeo baptizari oportere.

Alius Lucius ab Auſafa dixit.

Cum ſit unus Deus, & Pater & Filius & Spiritus ſanctus, & una ſpes, & una Eccleſia; quæ apud hæreticos facta ſunt reſcindi debere dico, & eos, qui inde veniunt, in Eccleſia baptizandos eſſe.

Alius Felix à Turitis dixit.

Ego cenſeo, ut ſecundum ſanctarum ſcripturarum præcepta iniqui apud hæreticos baptizati, ſi ad Eccleſiam confugerint, Eccleſiæ baptiſmate, ubi poteſtas omnis à Deo data eſt, baptizentur.

Plutianus à Labana dixit.

Ego credo baptiſma ſalutare non eſſe, niſi ſolùm in Eccleſia Catholica; & quando extra Eccleſiam fit, ſimulationem eſſe.

Salvianus à Zufala dixit.

Hæreticos nihil habere conſtat, & ideo ad nos veniunt, ut poſſint accipere, quod non habent.

Honoratus à Lunca dixit.

Cum Chriſtus verus ſit, magis veritatem quàm conſuetudinem ſequi debemus, ut hæreticos, qui ideo ad nos veniunt, quia foris nihil accipere potuerunt, Eccleſiæ baptiſmo ſanctificemus.

Victor ab Octyvo dixit.

Sic & ipſe ſentio, ut qui ab hæreſi veniunt ſine dubio baptizentur.

Clarius à Maſcula dixit.

Manifeſta eſt ſententia Domini noſtri Jeſu Chriſti Apoſtolos ſuos mittentis, & ipſis ſolis poteſtatem permittentis, quibus nos ſucceſſimus, eadem poteſtate Eccleſiam Dei gubernantes, & eos qui credunt baptizantes. Et ideo hæretici, qui nec poteſtatem, nec Eccleſiam habent, neque baptizare Eccleſiæ baptiſmo poſſunt.

Secundianus à Tamba dixit.

Non debemus hæreteticos noſtra contentione decipere, ut in Eccleſia Domini noſtri Jeſu Chriſti non baptizati, cum judicii dies venerit, nobis imputent, quòd per nos non ſint baptizati, nec remiſſionem peccatorum conſequuti ſint. Quamobrem cùm una ſit Eccleſia & unum baptiſma, quando ad nos veniunt, ſimul cum Eccleſia baptiſmum etiam conſequi debent.

Aurelius à Chollaba dixit.

Joannes Apoſtolus in Epiſtola ſua dixit; Si quis ad vos venit, & doctrinam Chriſti non habet, nolite eum admittere in domum, & Ave illi ne dixeritis. Qui enim dixerit illi, Ave, communicat verbis & factis ejus malis. Quomodo igitur admitti in domum Dei poſſunt, aut quomodo cum eis ſine Eccleſiæ baptiſmo communicare poſſumus, quin ſimul & malis eorum factis communicemus?

Victor à Gemellis dixit.

Si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadunt. Cùm ergo hæreticos conſtet non poſſe illuminare quenquam, cùm ipſi cæci ſint, talium baptiſma non valet.

Digitized by Google

Matolius ab Oea dixit.

Tam ego præsens, quam Pompeius Sabratensis, & Dioga Leptimagnensis, qui mihi mandaverunt, corpore quidem absentes, sed spiritu præsentes, censemus, quod & multi coëpiscopi nostri; quòd hæretici communionem habere nobiscum non possunt, nisi à nobis fuerint baptizati.

Junius à Neapoli dixit.

Ab eo, quod semel censuimus, non recedo: ut hæreticos venientes ad Ecclesiam baptizemus.

Cyprianus à Carthagine dixit.

Meam sententiam plenissimè exprimit epistola, quæ ad Jovianum coëpiscopum nostrum scripta est: hæreticos Evangelico & Apostolico testimonio adversarios Christi & Antichristos appellatos, quando ad Ecclesiam venerint, unico Ecclesiæ baptismo baptizandos esse; ut possint fieri de adversariis amici, & de Antichristis Christiani.

Zonar. Hæ sunt igitur Patrum sententiæ, qui cum magno Cypriano in concilio isto convenerant: sed nec apud omnes hæreticos nec apud schismaticos valuerunt. Nam secunda Synodus Oecumenica, ut jam dictum est, hæreticos nonnullos excepit, ac sine baptismo recipiendos illos sanxit, sancto chrismate tantum unctos, & singulos propriam hæresim ac omnino omnes anathematizantes. Atque hac de causa neque expositæ sunt hæ sententiæ, utpote minus necessariæ, & quæ non valent; sed & compendiosè perscriptæ sunt.

A Ματόλιος ἀπὸ Οἴας εἶπε.

Κἀγὼ πρῶν, καὶ Γομπήϊος ἀπὸ Σαβρατῶν, καὶ Διογᾶς ἀπὸ Λεπτιμάγνης, οἵτινές μοι ἐνετείλαντό μοι, σώματι μὲν ἀπόντες, τῷ δὲ πνεύματι παρόντες, κρίνομεν, ὅτι καὶ πολλοὶ συνεπίσκοποι ἡμῶν, τοὺς αἱρετικοὺς κοινωνεῖν ἡμῖν μὴ δύνασθαι, ἐὰν μὴ πρὸ ἡμῶν βαπτισθῶσιν.

Ἰούνιος ἀπὸ Νεαπόλεως εἶπεν.

Ἀπ' ἐκείνου, ὃ ἅπαξ ἐκρίναμεν, οὐ χωρίζομαι· ἵνα τοὺς αἱρετικοὺς τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν ἐκκλησίαν βαπτίζωμεν.

Κυπριανὸς ἀπὸ Καρχηδόνος εἶπε.

B Τὴν ἐμὴν ἀπόφασιν ὁλόκληρος δείκνυσιν ἐπιστολὴ πρὸς Ἰοβιανὸν συνεπίσκοπον ἡμῶν γραφεῖσα· τοὺς αἱρετικοὺς τῇ τὴν εὐαγγελικὴν καὶ ἀποστολικὴν μαρτυρίαν ἐναντίους τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀντιχρίστους ὀνομαζόντας, ὁπόταν τῇ ἐκκλησίᾳ προσέλθωσι, τῷ ἑνὶ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσματι βαπτίζεσθαι δεῖν· ἵνα δυνηθῶσι φανέντες ἀντὶ ἐχθρῶν φίλοι, καὶ ἐξ ἀντιχρίστων Χριστιανοί.

Ζωναρ. Αὗται μὲν οὖν αἱ γνῶμαι τῶν ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ συνελθόντων πατέρων τῷ μεγάλῳ Κυπριανῷ· ἀλλ' οὔτε ἐπὶ τοῖς αἱρετικοῖς ἐκράτησαν πᾶσιν, οὔτε ἐπὶ τοῖς C σχισματικοῖς. ἡ γὰρ δευτέρα οἰκουμενικὴ σύνοδος, ὡς ἤδη εἴρηται, ἐπεξῄρέ τινας τῶν αἱρετικῶν, καὶ ἄνευ βαπτίσματος δέχεσθαι τούτους ἐπέτρεψε, χριομένους μόνον τῷ θείῳ μύρῳ, καὶ ἀναθεματίζοντας τὴν οἰκείαν αἵρεσιν ἕκαστον, καὶ πάσας ἁπλῶς. καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐξηγήθησαν αἱ γνῶμαι αὗται, ὡς μὴ ἀναγκαῖαι, οἷα μηδὲ ἐνεργοῦσαι, ἀλλὰ καὶ τῇ συνόψει ἐγράφησαν.

ΚΑΝΩΝΕΣ

Digitized by Google

A

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΝ ΑΓΚΥΡΑ ΣΥΝΟΔΟΥ.

ΒΑΛΣ. Εἰπομεν μικρῷ πρόσθεν, ὡς ἡ ἐν Καρχηδόνι σύνοδος πρώτη ἐστὶ πασῶν τῶν συνόδων, καὶ δευτέρα ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ μετὰ ταύτας ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ τῇ Μητροπόλει τῆς Γαλατίας συγκᾶσα πρὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης οἰκουμενικῆς συνόδου. ἐξῆρχον δὲ ταύτης, Οὐιτέλιος Ἀντιοχείας τῆς Συρίας, Ἀγρικόλαος Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ ὁ μάρτυς Βασίλειος Ἐπίσκοπος Ἀμασείας· καὶ B συνεζητήθη, εἰ χρὴ δέχεσθαι τοὺς θύσαντας τοῖς εἰδώλοις, καὶ προσερχομένους τῇ ἐκκλησίᾳ.

ΖΩΝΑΡ. Πρώτη πασῶν τῶν συνόδων ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ γεγονυῖα σύνοδος κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, βασιλεύοντος ἐν Ρώμῃ Αὐρηλιανοῦ, ἐστιν. καὶ αὕτη δὲ, ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ τῇ μητροπόλει τῆς Γαλατίας συγκᾶσα σύνοδος, προγενεστέρα ἐστὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης οἰκουμενικῆς συνόδου. ἠνθρωπισμένοι δὲ ἐν αὐτῇ πατέρες ἱεροὶ, ὧν ἐξῆρχεν Οὐιτέλιος Ἀντιοχείας τῆς Συρίας, Ἀγρικόλαος Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ ὁ μάρτυς Βασίλειος Ἐπίσκοπος Ἀμασείας. ἐν γὰρ τοῖς διωγμοῖς τῶν Χριστιανῶν πολλῶν μὴ δυνηθέντων μέχρι τέλους ἐγκαρτερῆσαι ταῖς βασάνοις, ἀλλ' ὑποκυψάντων. εἶτα τινῶν μετανοούντων καὶ προσερχομένων τῇ ἐκκλησίᾳ εἰς μετάνοιαν, ζήτησις ἐγένετο, πῶς χρὴ τοὺς ἀρνησαμένους τὸν Χριστὸν προσδέχεσθαι, καὶ περὶ τούτων ἡ σύνοδος αὕτη κανόνας ἐξέθετο, οἵτινές εἰσιν οὗτοι.

ΚΑΝΩΝ α'.

Πρεσβυτέρους τοὺς θυσάντας, εἶτα ἀναπαλαίσαντας, μήτε ἐκ μελέτου τινός, ἀλλ' ἐξ ἀληθείας, μήτε προκατασκευάσαντας καὶ θυτηδύσαντας, καὶ πείσαντας, ἵνα δόξωσι μὴ βασάνοις ὑποκάμνειν, ταύτας τῷ δοκεῖν καὶ τῷ ῥήματι προσαχθῆναι. τούτους ἔδοξε μὲν τιμῆς τῆς κατὰ τὸν καθέδραν μετέχειν· προσφέρειν δὲ αὐτοὺς καὶ ὁμιλεῖν, ἢ ὅλως λειτουργεῖν τι τῶν ἱερατικῶν λειτουργιῶν, μὴ ἐξεῖναι.

ΒΑΛΣ. Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ διωγμοῦ τῶν Χριστιανῶν ἱερεῖς τινες ἠναγκάσθησαν θῦσαι τοῖς εἰδώλοις· καὶ οἱ μέν, μέχρι θανάτου κολασθέντες, τὸν τοῦ μαρτυρίου ἀνεδήσαντο στέφανον· οἱ δὲ, καὶ ἕως τέλους τὰς βασάνους μὴ καρτερήσαντες, ἡττήθησαν καὶ τῷ πίστιν ἠρνήσαντο, καὶ τοῖς εἰδώλοις ἔθυσαν. ἄλλοι καὶ πρὸ τοῦ βασανισθῆναι, ὅλως ἐπέδωκαν. ἵνα δὲ μὴ δόξωσιν αὐθαιρέτως θύειν, ἐσπούδασαν ἀπὸ χρημάτων ἢ προσκλήσεων ἢ ἄλλως πως, ἀπειλὰς βασάνων μεγάλων εἰς αὐτοὺς γενέσθαι. διορίζονται οὖν οἱ πατέρες, μόνους ἐκείνους τοὺς μὴ ἀληθείας μὲν βασανισθέντας, διὰ δὲ τὴν ἀριθμότητα τῶν κολάσεων, μὴ ὑπομείναντας καὶ τὸν τῆς τελειώσεως στέφανον ἀναδήσασθαι, ἀλλὰ θύσαντας, εἶτα πάλιν ἀναπαλαίσαντας, τουτέστι νικήσαντας τὸν Σατανᾶν, ἐν τῇ πάλῃ ῥίψαντα αὐτοὺς, καὶ μετὰ καθαρᾶς ἐξομολογήσεως μετανοήσαντας, δέχεσθαι εἰς μόνην τιμὴν καὶ καθέδραν, μήτε δὲ προσφέρειν, μήτε ὁμιλεῖν, τουτέστι, διδάσκειν, μήτε τι ἄλλο ἐνεργεῖν ἱερατικόν· ὥστε ἐξ ἀντιθέσεως οἱ ἕτεροι, οἱ πρὸ τούτους, μὴ πραγματικῶς, ἀλλὰ μετὰ σκῆψιν τὰς βασάνους προφασισάμενοι, καὶ τὸν θεὸν ἀρνησάμενοι, οὐδὲ τιμῆς ἢ καθέδρας ἀξιωθήσονται. τί δὲ, ὡς Χριστιανοὶ ἁπλῶς μετὰ δακρύων μετανοοῦντες καὶ ἐξομολογούμενοι τὸ ἁμάρτημα δεχθήσονται; ἐμοὶ τέως δοκεῖ. οὐ γάρ ἐστιν ἁμαρτία νικῶσα τὴν τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίαν.

CANONES SYNODI Ancyranæ.

BALS. DIximus paulo antè, quòd Synodus Carth. est omnium, prim& Antioachena secunda; post illas autem ea, quæ in Ancyra Galatiæ metropoli ante primam Nicææ habitam œcumenicam Synodum coacta est. Huic vero præfuerunt, Vitalis Episcopus Antioch. Syriæ, Agricolaus Cæsareæ Cappadociæ, & Martyr Basilius Episcopus Amaseæ; & B quæsiverunt, an eos oporteat admittere, qui idolis sacrificaverunt, & ad Ecclesiam accedunt.

ZONAR. SYnodorum omnium prima fuit Antiochena, contra Paulum Samosatenum, imperante Romæ Aureliano, celebrata. Hæc vero, in Ancyrana urbe Galatiæ Metropoli habita, Nicæna prima Oecumenica Synodo antiquior est. In ea porro sancti Patres affuere, quorum in conventu Vitalis Antiochiæ quæ est in Syria, Agricolaus Cæsareæ quæ in Cappadocia, & Martyr Basilius Amaseæ Episcopus, præerant. C Nam cum turbulentis Christianæ Reipub. temporibus multi cruciatuum acerbitati perferendæ nequaquam pares fuissent, sed tyrannorum imperiis obsecuti, diis immolavissent, atque ex iis aliquos postea pœnitentia facti pœnituisset, seque crimen expiaturi Ecclesiæ sisterent: de iis hominibus qui Christum negaverant, qua ratione admittendi forent, quæsitum est; deque illis subjectos canones hæc Synodus edidit.

CANON. I.

Presbyteros, qui sacrificârunt, deinde contrà reluctati sunt, non simulatione quadam, sed verè; nec hoc priùs machinati sunt, nec consultò ac de industria id fecerunt, & persuaserunt, ut tormentis subjici viderentur, cùm ea specie & opinione tantùm inferrentur: visum est eos cathedræ quidem honoris esse participes; non licere autem ipsis offerre & concionari, vel omnino sacerdotale aliquod munus obire.

BALS. Tempore persecutionis Christianorum quidam sacerdotes idolis sacrificare coacti sunt: & hi quidem, ad mortem usque puniti, martyrii coronam acceperunt; illi verò, cùm ad finem usque tormenta perferre E non potuissent, victi sunt & fidem abnegârunt, & idolis sacrificârunt; alii autem, etiam antequam torquerentur, omnino cessârunt. Ne autem sua sponte sacrificare viderentur, pecuniis vel suasione vel aliqua alia ratione operam dederunt, ut magnorum tormentorum minæ illis intentarentur. Statuunt ergo patres, ut illi, qui vere torti fuerunt, propter supplicii autem acerbitatem ad perfectionis quoque coronam accipiendam non sustinuerunt, sed sacrificaverunt, deinde reluctati sunt, id est, Satanam vicerunt, qui eos in lucta prostraverat, & cum pura confessione pœnitentiam egerunt, ad solum honorem & cathedram recipiantur, neque offerant, neque concionentur, id F est, ne doceant, neque aliquid aliud sacerdotale exequantur. Quamobrem argumento à contrario sumpto, alii præter hos, qui non revera, sed simulate tormenta prætexuerunt, & Deum negaverunt, nec honore quidem vel cathedra digni habebuntur. Quid vero, num ut Christiani simpliciter cum lacrymis pœnitentiam agentes, & peccatum confitentes, suscipientur? Mihi certe videtur. Non est enim peccatum, quod vincat Dei misericordiam.

Digitized by Google

ZONAR. Qui ingruente perſecutionis procellâ Tyrannorum imperiis obſecuti immolavêre; partim tormentis exagitati, cum eorum vim & aſperitatem perferre non poſſent, victi ſunt & fidem denegârunt: partim, priuſquam etiam tormenta ipſis admoverentur, emolliti dedêre manus; & ne ſua voluntate ſacrificare viderentur, ſatellites, ut vehementiore forte impetu ipſos invaderent, acritérq; torquentium ſpeciem præberent, pretio aut precibus adduxêre; ut qui ſic immolâſſent, non ignavo languore animi, ſed cruciatuum diritate, victi, Chriſtum negâſſe exiſtimarentur. Quibus igitur verè cruciatus adhibiti, quique in acerbitate tormentorum aliquandiu conſtantes, ita demum illorum intollerabili aſperitate victi aris immolaverunt, deinde vero iterum reluctati ſunt, hoc eſt, hoſtē, à quo prius in certamine dejecti fuerant, pœnitentia duce ſuperatum viciſſim proſtravêre, fidémq; ſuam apud tyrannos iterum profeſſi fuere: eos, ſiquidem ſacerdotio initiari fuerant, cathedræ quidem honorem obtinere; nullam tamen iis aut offerendi aut concionandi, hoc eſt docendi, aut omnino miniſterium aliquod, hoc eſt ſacerdotale munus quodcunque, obeundi facultatem Synodus eſſe decernit.

ΖΩΝΑΡ. Τῶν ἀποκυψάντων ἐν τοῖς διωγμοῖς τοῖς τυράννοις καὶ δυσάντων, οἱ μὲν βασάνοις ὑποβληθέντες, καὶ τῇ βίᾳ τούτῳ καὶ τῇ δριμύτητι μέχρι τέλους ἀντίσχειν μὴ δυνάμενοι, ἡττήθησαν καὶ τῷ πίστιν ἀρνήσασθαι· οἱ δὲ καὶ πρὸ τῆς πείρας τ βασάνων μαλακισθέντες ἐνέδωκαν, καὶ, ἵνα μὴ δοκοῖεν αὐθαιρέτως δύειν, ἔπειτα τοὺς κολαστὰς, ἢ ῥήμασιν ἢ σφαγαῖς ἐπισπεύδοντας, πρότερον προσενεχθῆναι τάχα αὐτοῖς, καὶ κολάσεις αὐτοῖς τῷ δοκεῖν ἐπαγαγεῖν, ἵν' οὕτω δύσμητες δόξωσι τῇ βίᾳ νικηθέντες ἀρνήσασθαι Χριστὸν, καὶ μὴ μαλακισθέντες. τοὺς γοῦν μὴ ἀληθείας κολασθέντας, καὶ τῇ τῶν βασάνων πικρίᾳ ἐγκαρτερήσαντας μέχρι πνὸς, καὶ οὕτως ἡττηθέντας τῶν ἀφορήτων κολάσεων καὶ ὑπενδύσαντας τῷ βωμῷ, εἶτα ἀναπαλαίσαντας, ἀντὶ τοῦ ἐχθρὸν ἐν τῇ πλάνῃ ῥίψαντα αὐτοὺς, διὰ τῆς μετανοίας ἡττήσαντας, καὶ καταβαλόντας, καὶ ὅτι τῶν τυράννων αὖθις τῷ πίστιν ὁμολογήσαντας. εἰ πρεσβύτεροι ἦσαν, ἔδοξε τῇ συνόδῳ τῆς τιμῆς μὲν τῆς ἐν ταῖς καθέδραις μετέχειν αὐτοὺς, μήτε μὴν προσφέρειν μήτε ὁμιλεῖν, ἀντὶ τοῦ διδάσκειν, μήτε ὅλως λειτουργεῖν, ἀντὶ τοῦ ἐνεργεῖν τι τῶν ἱερατικῶν δικαίων.

CANON II.

Diaconos ſimiliter qui ſacrificârunt, poſtea autem reluctati ſunt, alium quidem honorem habere, ipſos autem ab omni ſacerdotali miniſterio ceſſare, & panem vel calicem offerendi, vel prædicandi: ſed ſi ex Epiſcopis aliqui in iis vel afflictionem aliquam vel humilitatem ac manſuetudinem viderint, & aliquid ampliùs dare vel auferre voluerint, in eorum poteſtate id eſſe.

BALS. Præſens quoque canon eadem de Diaconis decernens, adjicit; quòd ſi regionis Epiſcopi animadverterint eos, qui verè torti ſunt, eſſe miſericordia dignos, propter lachrymas & eorum humilitatem; vel contra majore ſupplicio, propter impudentiam; facient prout eis videbitur, id eſt, vel pœnam augebunt, vel potiùs conſolationem afferent. Ea enim in eorum poteſtate & judicio ſita ſunt. Si quis autem dicat, præſentes canones Dei gratia locum hodie non habere, quia tyrannus non præeſt; audiet, quòd apud Agarenos & alios infideles multa ejuſmodi fiunt; & canones nunc quoque effectum rectè ſortientur. Nota etiam ex hoc præſenti canone, quòd omnis animæ medela dependet ab Epiſcopi judicio ac prudentia.

ΚΑΝΩΝ β'.

Διακόνους ὁμοίως δύσμητας, μὴ δὲ ταῦτα ἀναπαλαίσαντας, τῷ μὲν ἄλλως τιμὴν ἔχειν, πεπαῦσθαι δὲ αὐτοὺς πάσης τῆς ἱερατικῆς λειτουργίας, τῆς τε τοῦ ἄρτου ἢ ποτηρίου ἀναφέρειν ἢ κηρύσσειν. εἰ μήτοι τινὲς τῶν Ἐπισκόπων τούτοις συγχώροιεν κάματόν τινα ἢ ταπείνωσιν ὁρῶντες, καὶ ἐθέλοιεν πλέον τι διδόναι ἢ ἀφαιρεῖν, ἐπ' αὐτοῖς εἶναι τῷ ἐξουσίαν.

ΒΑΛΣ. Καὶ ὁ περὶ τῶν αὐτῶν περὶ Διακόνων διορίζόμενος προστίθησιν, ὡς εἴποι οἱ ἐγχώριοι Ἐπίσκοποι κατανοήσουσι τοὺς μὴ ἀληθείας βασανισθέντας, ἀξίους ἐλέους διὰ τὰ δάκρυα καὶ τῷ ταπείνωσιν αὐτῶν· ἢ τἐναντίον, κολάσεως πλείονος διὰ τῷ ἀναίδειαν, ποιήσουσι κατὰ δόξαν αὐτοῖς, τουτέστιν, ἢ ἐπαυξήσουσι τῷ τιμωρίαν, ἢ προσθήσουσι μᾶλλον τῷ παρηγορίαν. ἐστὶ γὰρ τῇ ἐξουσίᾳ καὶ τῇ διακρίσει αὐτῶν τὰ περὶ τούτου ἀνέθεντο. εἰ δέ τις ἐρεῖ, μὴ χώραν ἔχειν τὰ τῶν παλαιόντων κανόνων, θεοῦ χάριτι, σημεῖον, ὅτι τύραννος ὁ προκάθηται, ἀκούσῃ, ὅτι καὶ παρὰ τοῖς Ἀγαρηνοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπίστοις πολλὰ τοιαῦτα γίνονται· καὶ καλῶς τὰ τῶν κανόνων καὶ νῦν ἐνεργήσουσι. σημειωσαι καὶ ἀπὸ τοῦ προόντος κανόνος, ὅτι πᾶσα ψυχικὴ θεραπεία εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν ἀνηρτήθη διάκρισιν.

ZONAR. Quæ ſuperiori de Sacerdotibus, eadem de Diaconis quoque hoc canone decernuntur. Nam eos quoque, ſi in tormentis per ignaviam devicti ſacrificaverint, deinde vero repetito certamine ſtrenuè depugnaverint, ab omni ſacro miniſterio ceſſare jubet. Quòd ſi homines poſtea, ſubjicit canon, in ſuſcepta propter abnegationem pœnitentia graviùs laborare, aut ob admiſſi facinoris culpam diſcruciari, demiſſionémque, ac in iis, qui prolapſionem exprobrarint, aut alia ratione inſultarint, pacatè atque humiliter perferendis modeſtiam reretinere, non contra audacter obſiſtere aut ægrius ſuccenſere, Epiſcopi animadverterint, ac proinde aliquid ampliùs, quàm quod à Synodo conceſſum eſt, iis ob vehementius pœnitendi ſtudium elargiri, aut viciſſim fictè dolentibus nec de ſuperbia remittentibus demere quidpiam velint, id canon totum ipſorum poteſtati, judicióque permittit. Vide primæ quoque œcumenicæ Synodi canonem undecimum.

ΖΩΝΑΡ. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ Διακόνων ὁ κανὼν ὁρίζεται, ὅσα περὶ πρεσβυτέρων ὁ ἀνώτερος. πεπαῦσθαι γὰρ καὶ αὐτοὺς, ἀνεπιτηδεύτως ἡττηθέντας τῶν βασάνων καὶ ὑπενδύσαντας, εἶτα ἀναπαλαίσαντας, πάσης τ ἱερᾶς λειτουργίας προστίθησι δ' ἐνταῦθα, ὅτι ἐὰν τοῖς μετανοοῦσι τέτοις συνιδοιεν οἱ Ἐπίσκοποι κάματόν τινα, τουτέστι, κόπον ἐν τῇ μετανοίᾳ διὰ τὴν ἄρνησιν, ἢ ὅτι συντριβέντες διὰ τὸ ἁμάρτημα, ἐταπεινώθησαν, καὶ πραΰτητα ἐκτήσαντο, τοῖς ἴσως αὐτοῖς ὀνειδίζουσι τὸ ὄλισθον πραέως καὶ μὴ ταπεινώσεως προσφερόμενοι, ἀλλὰ θρασυνόμενοι καὶ τέτοις ἐμπικραινόμενοι, καὶ ἐθέλοιεν Ἐπίσκοποι ὑφ' ὧς τελοῦσι πλέον τι τῶν παρὰ τὴν συνόδῳ ὡρισθέντων αὐτοῖς συγχωρεῖν, διὰ τὸ μετανοίας θερμότητα, ἢ ἀφελεῖν τι τοῦ ὁρισθέντος, ὡς μὴ γνησίως αὐτῶν μεταμελομένων, μηδὲ ταπεινουμένων. ταῦτα τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ Ἐπισκόπου ἀνατίθησιν ὁ κανὼν, καὶ τῇ διακρίσει αὐτοῦ. ἀνάγνωθι καὶ ζῆν ια'. κανόνα τοῦ πρώτης οἰκουμενικῆς συνόδου.

ARIST. *In Can. prim. & ſec. Presbyteri & Daconi, quicùm priùs ſacrificârunt poſtea verè reluctati ſunt,*

ΑΡΙΣΤ. Καν. α'. καὶ β'. Πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι ὅτι μὲν ὑπενδύσαντες εἶτα ἐξ ἀληθείας ἀναπαλαίσαντες

Digitized by Google

τες, μόνης τῆς καθέδρας καὶ τ τιμῆς μετεχέτωσαν, μη- A
δὲν τ ἁγίων ὑπηρετοῦντες.

Ὅσοι τ πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων ἐν καιρῷ διωγμοῦ βιασθέντες ἔθυσαν, εἶτα ἐν ἀληθείᾳ προσῆλθον ἀναπαλαίοντες ὅσα ἔπραξαν, μόνης τῆς καθέδρας καὶ τῆς τιμῆς μετέχειν ὀφείλουσιν· ἱερατικόν δέ τι ἐνεργεῖν μὴ ἐξέστω αὐτοῖς, οἷον ἄρτον ἢ ποτήριον ἀναφέρειν ἢ λόγους διδασκαλίας τῷ λαῷ προτείθεσθαι, ἢ ὅλως τι τ ἁγίων λειτουργιῶν ὑπηρετεῖν.

Quicunque Presbyteri vel Diaconi tempore persecutionis compulsi sacrificârunt, postea verò accedunt retrectantes quicquid fecerunt, cathedræ solius & honoris participes esse debent: at sacerdotale aliquod munus obire, putà panem aut poculum offerre, aut doctrinæ sermones populo facere, aut omnino sacrum aliquod ministerium peragere, iis non licet.

ΚΑΝΩΝ γ'. — Canon III.

Τὺς φεύγοντας καὶ συλληφθέντας, ἢ ὑπὸ οἰκείων προδοθέντας, ἢ ἄλλως τὰ ὑπάρχοντα ἀφαιρεθέντας, ἢ ὑπομείναντας βασάνους, ἢ εἰς δεσμωτήριον ἐμβληθέντας, βοῶντας τε, ὅτι εἰσὶ Χριστιανοὶ καὶ προδιδόντας, ἤτοι εἰς τὰς χεῖράς τι πρὸς βίαν ἐμβαλόντων τ βιαζομένων, ἢ βρωμά τι πρὸς ἀνάγκην δεξαμένους, ὁμολογοῦντας ὅ δι' ὅλου, ὅτι εἰσὶ Χριστιανοί, καὶ ὃ πέπονθε τῷ συμβάντι ἀεὶ ὑποδεικνυμένους, τῇ πάσῃ κατασολῇ καὶ τῷ σχήματι καὶ τῇ ὅλῃ ταπεινότητι, τούτους ὡς ἔξω ἁμαρτήματος ὄντας τ κοινωνίας μὴ κωλύεσθαι. εἰ δέ τις καὶ ἐκωλύθη ὑπό τινος, προσοντέρας ἀκριβείας ἕνεκεν ἢ καί τινων ἀγνοίᾳ, οὐδὲ προσδεχθήτω. τοῦτο δὲ ὁμοίως ὅτι τε τ ἐκ κλήρου καὶ τ ἄλλων λαϊκῶν. προσεξητάσθη δὲ καὶ ἐκεῖνο, εἰ δύνανται καὶ λαϊκοὶ, τῇ αὐτῇ ἀνάγκῃ ὑποπεσόντες, προάγεσθαι εἰς τάξιν. ἔδοξεν οὖν καὶ τούτους, ὡς μηδὲν ἡμαρτηκότας, εἰ καὶ ἡ περιλαβοῦσα δυσχωρία ὀρθὴ τῷ βίῳ πολιτεία, προχειρίζεσθαι.

Eos, qui fugientes comprehensi sunt, vel à domesticis traditi, vel suis alioqui facultatibus privati, vel tormenta perpessi, vel in carcerem conjecti sunt, clamantes se esse Christianos, & divulsi ac distracti sunt, vel iis qui vim afferebant in manus aliquid immittentibus, vel cibo aliquo per necessitatem susceptо, se tamen esse Christianos perpetuò fatentes, & ejus quod accidit dolorem omni cohibitione & habitu & vitæ humilitate præ se ferentes, ut inculpatos à communione non arceri. Sin autem etiam ab aliquo sunt prohibiti, majoris cautionis gratia, vel etiam propter aliquorum ignorantiam, statim admittantur. Hoc autem similiter in Clericis & aliis Laicis. Illud quoque est examinatum, an possint etiam Laici, qui in eandem necessitatem inciderunt, ad ordinem promoveri. Visum est ergo & eos, ut qui nihil peccâssent, si etiam præcedens eorum vitæ instituendæ ratio recta inveniatur, promoveri.

ΒΑΛΣ. Τινὲς κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ φεύγοντες τὰς τ τυράννων χεῖρας, καὶ συλληφθέντες, ἢ πρά τινων προδοθέντες, καὶ γυμνωθέντες τ προσόντων αὐτοῖς, ἔτι δ' ὅτε καὶ βασανισθέντες, καὶ φυλακισθέντες, ἐβόων ἑαυτοὺς Χριστιανοί. ὅτι δὲ κατ' βίαν ἐνεβλήθη πρὸς τ δημίων ταῖς χερσὶ τούτων λιβανωτὸν τυχὸν, ὅπερ τοῖς εἰδώλοις θύεται, ἢ ἐν τῷ στόματι αὐτ βρῶμα εἰδωλόθυτον, ἐκωλύοντο τ μ τ πιστῶν κοινωνίας, δι' ὃ δῆθεν ἡμέως αὐτοὺς εἰδωλοθύτας· φασὶ γοῦν οἱ πατέρες, τὸ κ βίαν ἡμόμενον μὴ πρεπωδίζειν αὐτοὺς ὁμολογοῦντας δῆλον εἶ Χριστιανοὺς, ἀποκλαιομένους μ κατανύξεως τὸ πρὸς τ τυράννων κ βίαν γενόμενον εἰς αὐτούς. οὐδὲν γὰρ ἥμαρτον, ὥστε καὶ πρ' ἡμῶν κολάζεσθαι. εἰ δέ τινων διὰ πλείονα ἀκρίβειαν ἢ δι' ἄγνοιαν τῷ προσήκοντος ἐκωλύθη τῆς κοινωνίας, οὐδὲ δεχθῆναι τούτους ἐγνωμοδότησε. ὡς δέ τινος εἰπόντος ὅτι μόνοις τοῖς λαϊκοῖς ἔχειν χώραν τὸ τοῦ κανόνος (οἱ γὰρ κληρικοὶ κ τοὺς προῤῥηθέντας κανόνας δεχθήσονται) ἐπήγαγον μὴ μόνους τοιούτους λαϊκοὺς συγκοινωνεῖν ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ κληρικούς. εἴρηται δὲ τοῦτο, διὰ τὸ μεγάλως εἶ διαφορὰν τ ἀρνησαμένων ἑκουσίως θεὸν, ἐκ τοῦ μὴ δυνάσθαι τὰς κολάσεις ὑπενεγκεῖν, καὶ τ τοιοῦτόν τι μὴ πεποιηκότων διὰ φάκτου οἰκείου, ἀλλὰ ἀκουσίως κατὰ βίαν ὑποδεξαμένων εἰδωλόθυτα ἢ λιβανωτὸν, καὶ καταπτυσάντων αὐτ· οἱ μὲν γὰρ ἥμαρτον, ὡς ἐνδόντες· ὤφειλον γὰρ ἀποθανεῖν διὰ Χριστόν. οἱ δὲ κ βίαν ὑποδέξαντο μόνον τὸ λιβανωτὸν, ἔργον δέ τι οὐκ ἐνήργησε ἀσεβές. ὅτι γοῦν οὐδὲν ἥμαρτον, καὶ κληρωθήσονται οἱ λαϊκοὶ, ἐὰν ἄξιοι εὑρίσκωνται, πάντως δὲ καὶ οἱ κληρικοὶ εἰς μείζονας βαθμοὺς διὰ τ αὐτὸν λόγον προαναβιβασθήσονται. ἐπεὶ δέ τινες ἠτιῶντό τινες τούτους, ὡς τὸ μαρτύριον φυγόντας, καὶ καταγελασθέντας, εἶπον οἱ πατέρες, μηδὲ ἐκ τούτου αὐτοὺς βλάπτεσθαι. καὶ πάνυ ὡς ἄρισα καὶ τοῦτο ἐνομοθέτησε. φησὶ γὰρ ὁ μέγας ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριος, μὴ ἐθέλοντας εἰς τ ἀγῶνα χωρεῖν, φεύγοντας διωκόντων καὶ τ ἀσθενεστέρων. καὶ ἐν ἑτέρᾳ ἐλίοις ὁ Κύριος εἶπεν, ὅταν διώκωσιν ὑμᾶς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν. καὶ τὰ μὲν τοῦ κανόνος ἐν τούτοις· τοῦ δὲ γραμματισθέντος Ἐπισκόπου Ἀμυκλείου κυροῦ Νικολάου

Βαλs. Quidam Clerici & Laici manus tyrannorum fugientes, & comprehensi, vel ab aliquibus proditi, & iis quæ habebant privati, & nonnunquam etiam torti & in carcerem conjecti, se esse Christianos fatebantur. Quia autem à lictoribus in manus eorum thus fortè injectum est, quod idolis sacrificatur, vel in ora eorum cibus aliquis idolis immolatus, à fidelium communione arcebantur, quòd scilicet idolis sacrificâssent: Dicunt ergo patres, id quod illis vi factum est, non esse illis impedimento, fatentibus perpetuò se esse Christianos, & cum compunctione id deflentibus quod in ipsos à tyrannis vi factum est. Nihil enim peccârunt, vi etiam à nobis puniantur. Sin autem ab aliquibus, propter majorem cautionem, vel propter ejus quod fieri oportet ignorationem, à communione sunt prohibiti, ut statim recipiantur sententiam tulere. Perinde autem ac si dixisset aliquis, canonem in solis Laicis locum habere (Clerici enim ex prædictorum canonum sententia recipientur) intulerunt, non solùm ejusmodi Laicos, sed etiam Clericos nobiscum communicare. Hoc autem dictum est, eo quòd sit magna differentia eorum qui Deum sponte negârunt, quoniam supplicia perferre non poterant, & eorum qui tale quid non fecerunt facto proprio, sed inviti & per vim idolothyta susceperunt, vel thus, & ea despuerunt. Illi enim peccârunt, ut qui cesserint: debebant enim mori propter Christum. Qui verò vi thus solum susceperunt, nullum impium opus fecerunt. Quoniam ergo nihil peccârunt, Laici quoque Clerici fient, si digni inveniantur; omnino autem etiam Clerici ad majores gradus propter eandem rationem provehentur. Quoniam autem nonnulli eos accusabant, ut qui martyrium fugissent & cunctati essent, dixerunt patres, eos non ideo lædi. Et omnino id optimè sanxerunt. Dicit enim magnus theologus Gregorius, non esse sua sponte ad certamen procedendum, ut & persequentibus & imbecillioribus parcatur. Et dominus dixit in evangeliis; Quando vos ex hac civitate persequentur, fugite in aliam. Et in his quidem expositus est canon. Cùm autem dominus Nicolaus Muzalon, Amyclæus Episcopus dictus, vi à magistratu tonsus esset,

Digitized by Google

& ſupplex contenderet, ut quod vi in eum factum erat tolleretur, & epiſcopale rurſus munus obiret; ſanctiſſimus ille Patriarcha dominus Lucas, videns illum ſynodicè cum veſtibus epiſcopalibus præſentem, eum non admiſit, dicens; quòd ſi ſynodalem quidem ſententiam & correctionem expectâſſet Epiſcopus, canonicum auxilium inveniſſet: ſed quia veſtes monaſticas, quibus vi indutus fuerat, inordinatè exuit, & ſibi ipſi jus dixit, auxilium non aſſequetur. Sed cùm ſanctiſſimus ille Patriarcha ad Dominum migrâſſet, qui ei ſucceſſit ſanctiſſimus Patriarcha dominus Michael, vi quidem factam tonſuram tanquam non factam reputans, Epiſcopum ſynodicè juſtificavit, & eo præcipuè, quòd cum monaſticis omnino apparere haudquaquam coactus ſit. Si enim, inquit, vidiſſet eum cum monaſticis præſentem, illum non reſtituiſſet; ut qui, quod factum eſt, admiſit. Cumque nonnulli dicebant, admittendas eſſe tonſuras in periculo factas, ille judicabat tonſuram vi factam non eam eſſe, quæ periculo facta dicitur, ſed quæ fit propter morbum. Et ſic quidem reſtitutionem poſt decreta perfecit. Epiſcopum autem, ut qui negligens fuiſſet, & ſibi jus dixiſſet, ad tempus celebrandi officio privavit. Quin & alii multi vi ab Agarenis circumciſi, & qui alia multa impia vel fecerant vel paſſi erant, poſt puram & convenientem pœnitentiam, ab Eccleſia recepti ſunt, & pœnis impoſitis medelam acceperunt. Porrò & Comnenam dominam Theodoram, quæ dicta eſt Lapardæ illius domini Andronici conjux, vi illius tyranni Andronici tonſam, Conſtantinopolitana ſynodus non ſivit mutare habitum, nec cum Crate Hungariæ, qui hoc vehementiſſimè petebat, conjungi; eo quòd poſt ejus viri mortem proceſſiſſet tonſura, etiamſi vi facta eſſet, & in cœnobiaco monaſterio vitam egiſſet. Cùm tamen alias nobiles fœminas ſic tonſas æquum cenſuit hæc ſynodus ad priſtinum habitum reverti, vel quod eorum mariti ſupereſſent, vel quod tonſuram omnino non admiſiſſent poſt mortem tyranni.

A τῦ Μιχάλωνος κ) βίαν πρακτορικλὶ ἀποκαρέντος, κ) πολλὰ ἀγκλητεύσαντος, τὸ κ) βίαν εἰς αὐτὸν γεγονὸς ἀφαιρεθῆναι, κ) πάλιν ἐνεργεῖν τὰ Ἐπισκοπικά, ὁ ἁγιώτατος ἐκεῖνος πατριάρχης κυρὸς Λουκᾶς βλέπων τοῦτον ἀθρουσιάζοντα μ) Ἐπισκοπικοῖς ἀμφίοις συνοδικῶς, οὐ προσεδέξατο αὐτὸν, εἰπὼν, ὡς εἰ μὲν πρὸ συνοδικὴ ἐκδίκησιν κ) διόρθωσιν ἀνέμενεν ὁ Ἐπίσκοπος, εὗρεν ἂν κανονικὴν βοήθειαν· ἐπεὶ δὲ τὰ κ) βίαν ἀφαιρεθέντα αὐτῷ μοναχικὰ ἄμφια ἀσυλλήπτως ἀπέθετο, κ) αὐτεξουσίως γέγονεν, οὐ τεύξεται βοηθείας. Ἀλλὰ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου τούτου μεταστάντος πρὸς κύριον, ὁ μετ' ἐκεῖνον ἁγιώτατος πατριάρχης κυρὸς Μιχαὴλ, τῷ μὲν κ) βίαν γενομένῳ ἀποκαρσιν ὡς μηδὲ γενομένῳ λογιζόμενος, ἐδικαίωσε συνοδικῶς τὸν Ἐπίσκοπον, κ) μᾶλλον ὡς μηδὲ ἀναγκαζόμενον ὅλως μ) τοῖς μοναχικοῖς ἐμφανισθῆναι. εἰ γὰρ φησιν ἔβλεπε τοῦτον μ) τοῖς μοναχικοῖς παριστάμενον, οὐκ ἂν αὐτὸν ἀπεκατέστησε, ὡς καταδεξάμενον ὃ γεγονός. ὅτε καί τινων εἰπόντων, δεκτὰς εἶ) ἅς περιστατικὰς ἀποκάρσεις, αὐτὸς διέγνω τὴν κ) βίαν ἀποκαρσιν μὴ εἶ) περιστατικὴν, ἀλλὰ τὴν διὰ νόσον. κ) τῷ μὲν ἀποκατάστασιν ὅτως ἐποιήσατο μ) σημειώματα. ὁ δὲ Ἐπίσκοπον, ὡς ὀλιγωρήσαντα, κ) ἑαυτὸν δικαιώσαντα, χαρικῆς ἀλειτουργησίας

C ὄντιμίῳ ὑπέβαλε. κ) ἄλλοι δὲ πολλοὶ κ) βίᾳ ἁλόντες ὑπὸ Ἀγαρηνῶν, κ) ἄλλα τινὰ ἐποιηκότες ἢ κ) παθόντες ἀσεβῆ, μ) ἐξομολόγησιν καθαρὰν & ἐργσίκους μετάνοιαν, πρὸς τὴ ἐκκλησία ἐδέχθησ, κ) δι' ὄντιμίων ἐθεραπεύθησ. τῷ μάγνι Κομνηλῷ κυρὰν Θεοδώραν τῷ χρηματίσαι σύμβιον τῦ Λαπάρδα ἐκείνυ κυροῦ Ἀνδρονίκυ, ἀποκαρῆσ κ) βίαν τῦ τυράννυ, ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλ συνοδ. ὑ προεχώρησε μεταχηματισθῆναι, κ) συζυγῆναι τῷ Κράτη Οὐγγρίας, ἐκδύμως τὸν ζητήσαντι, διὰ ὃ μετὰ θάνατον τῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ζοιχῆσαι τῇ ἀποκάρσει, κἂν κ) βίαν ἐγίνετο, κ) ἐν κοινοβιακῇ διάγειν μονῇ. ἑτέρας

D ὃ γυναῖκας συγγενὴς ὅτως ἀποκαρείσας ἐδικαίωσεν ἡ αὐτὴ συνοδ. μετὰ θάνατον τῦ τυράννυ μεταχηματισθῆναι, ἢ ὡς ἔτι περιόντων τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν, ἢ διὰ ὃ μὴ καταδέξασθαι ὅλως τῷ ἀποκαρσιν μετὰ θάνατον τῦ τυράννυ.

Zonar. Lex martyrii eſt, magni Theologi Gregorii teſtimonio, ut neque nos ſponte certamini offeramus, & iis qui nobis infeſti ſunt, & imbecillioribus parcentes, &c. Proinde nonnulli, ſuæ ſibi infirmitatis conſcii, dum tyrannorum furor in Chriſtianos baccharetur, fuga ſibi & latebris proſpiciebant, Evangelicum in ea re præceptum ſecuti; dicente Domino; Cum vos ex hac urbe perſequentur, fugite in aliam. Quicunque igitur in fuga comprehenſi, vel à familiaribus proditi (nam id quoque E Chriſtus indicavit; Tradet, ait, pater filium & frater fratrem,) quique facultatibus ſpoliati, vel tormenta perpeſſi, vel in carcerem conjecti, perpetuo tamen, veſtibus quoque dilaceratis corporique detractis, ſeſe Chriſtianos eſſe profeſſi ſunt; etiamſi vel aliquid per vim repugnantium manibus ſit injectum, thus videlicet aut aliud quidpiam eorum, quæ in idolorum ſacrificiis adhiberi ſolita ſunt, vel cibi aliquid ex immolatis per vim à coactoribus immiſſum ore excepêre, qui aliquid ejuſmodi perpeſſi fuerint, Chriſtianos ſe eſſe nihilominus interea clamitantes, atque ob id quod factum fuit dolentes, ac dolorem demiſſione, habitúque præ ſe ferentes (Eſt autem F remiſſio Græcè καταστολὴ, æquabilis ac moderata morum compoſitio; quamvis eodem verbo amictus quoque ornatúſque corporis ſignificari queat: habitus vero, Græcè σχῆμα, triſtitia extrinſecus apparens, conditúmque animo mœrorem indicans, quam etiam vitæ humilitatem canon appellavit) ab iis ergo nihil peccatum eſſe Patres aſſerunt. Neq; enim, quòd vel idolothytum ore vel quòd thus aut aliquid ſimile manibus, nolentes exceperint, id criminis loco poni debet; ſi tamen illi interea quoque, dum hæc fierent, Chriſtum appella-

Ζωναρ. Νόμος μαρτυρίου, φησὶν ὁ μέγας ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριος, μήτε ἑθέλοντας εἰς τὸν ἀγῶνα χωρεῖν, φειδοῖ τῶν διωκόντων καὶ τῶν ἀσθενεστέρων, καὶ τὰ ἑξῆς. διὰ γοῦν τοῦτον τὸν λόγον τινὲς ἑαυτοῖς συνειδότες ἀσθένειαν, ἐν τοῖς διωγμοῖς ἔφυγον κ) ἐκρύπτοντο, καίτοιγε ἐκεῖθεν εὐαγγελικὴν πληροῦντες ἐπιταγήν. τῦ κυρίου εἰπόντος, ὅταν διώκωσιν ὑμᾶς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν. τοὺς οὖν φεύγοντας κ) συλληφθέντας, ἢ ὑπὸ οἰκείων προδοθέντας, (κ) τοῦτο δὲ τῦ κυρίου ἀπόφασις φήσαντος, παραδώσουσι δὲ γονεῖς τέκνα, καὶ ἀδελφὸν ἀδελφός,) κ) τοὺς ἁφαιρεθέντας τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς, ἢ ὑπομείναντας βασάνους, ἢ ἐγκληθέντας δεσμωτηρίοις, διόλου ὁμολογοῦντας, ὅτι Χριστιανοί εἰσι, κ) φρικθέντας τοὺς χιτῶνας, κ) γυμνωθέντας, κ) ἢ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν προσ βίαν ἀκόντων ἐκείνων, ἐμβαλόντων τε τῶν βιαζομένων, οἷ λιβανωτὸν ἢ ἕτερόν τι εἰς θυσίαν τοῖς εἰδωλολάτροις προσαγομένων, ἢ βρῶμά τι τῶν εἰδωλοθύτων δεξαμένους εἰς ὃ στόμα, πρὸς ἀνάγκης αὐτὸ τῶν βιαστῶν ἐμβαλόντων, τοὺς τοιοῦτόν τι πεπονθότας, βοῶντας ὅ διόλου, ὅτι εἰσὶ Χριστιανοί, & διὰ τοῦτο πενθοῦντας, κ) τῇ τε καταστολῇ κ) τῷ σχήματι ὃ πένθος ἐνδεικνυμένους· καταστολὴ ὅ ὃ μέτριον κ) κατεσταλμένον τῦ ἤθους ἕξιν, ἢ τὰ σφιβλήματα κ) ἡ σολή. σχῆμα ὅ, ἢ ἔξωθεν φαινομένη κατήφεια, τῷ λύπῳ δηλοῦσα, ὃ κ) βίου ταπεινότητα ὠνόμασεν ὁ κανών· τούτους οὖν μηδὲν ἁμαρτεῖν οἱ πατέρες φασίν· οὔτε γὰρ ὃ εἰδωλόθυτόν τι ἄκοντας δέξασθαι εἰς ὃ στόμα, ἔτε, ὃ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἐκβληθῆναι λιβανωτὸν, ἁμάρτημα ἕξιν· εἰ ἐκεῖνοι κ) τούτων γινομένων ἐπεκαλοῦντο

Digitized by Google

ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, καὶ θεὸν ὁμολογοῦσιν αὐτόν· καὶ ὡς μηδὲν ἁμαρτάνοντας, μὴ κωλύεσθαι τῆς κοινωνίας παρεκελεύσθημεν. κἂν τινες ἴσως ἀγνοήσαντες ὃ ἔπρεπεν, ἢ πλέον τοῦ δέοντος τῆς ἀκριβείας ἠγάμενοι, ἐκώλυσάν τινας τῆς κοινωνίας, εὐθὺς δεχθῆναι τούτους ἐγνώκαμεν, κἂν τῷ τοῦ κλήρου ἦσι, κἂν τῷ τοῦ λαοῦ. τοσοῦτον δέ, φασὶν, ὑπελογίσαντο τὰ ἄνω εἰρημένα εἰς ἁμάρτημα, ὥστε κἂν λαϊκός τις ἢ ὁ ταῦτα ὑπομείνας, οὐ κωλυθήσεται διὰ ταῦτα εἰς ἱερωσύνην προβιβασθῆναι, εἰ ὁ βίος αὐτῷ ὁ μετὰ τοῦτο ἀνεπίληπτος ἦν καὶ ὀρθῶς πεπολίτευτο.

A bant, Deúmque ipſum eſſe profitebantur: ac tanquam nulli culpæ affines, nullo modo à communione arcendos eſſe definivêre. Quòd ſi nonnullos etiam, æquitatis forte ignoratione, aut plus juſto diligentiores aliqui communione prohibuerint, ſive è clero illi ſive è populo fuerint, admittendos eſſe illico decrevêre. Tantum porro abeſt, ut quæ ſupra commemoravimus, crimini ſint ducenda, ut etiamſi Laico homini cuipiam perferenda fuerint, nihil tamen, modo vitam alioqui ſuſpicione vacuam ac probatam traduxerit, quominus ad ſacros ordines evehi liceat, obſtare velint.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ βασανισθέντες καὶ βιασθέντες ἀληθῶς, καὶ μὴ τυραννίδος βρώματα λαβόντες εἰδώλων, τῆς κοινωνίας μὴ κωλυέσθωσαν. καὶ λαϊκοὶ δὲ τοῦτο παθόντες, ὡς οὐδὲν ἡμαρτηκότες, εἰ βούλοιντο χειροτονίας τυχεῖν, τυγχανέτωσαν, ἄλλως ἀνεπίληπτοι ὄντες.

ARIST. *Qui tormentis ſubjecti, & vim verè paſſi ſunt, & poſt tyrannidem cibum idolis oblatum ſumunt, à communione nè prohibeantur. Et Laici hoc paſſi, ut nihil tranſgreſſi, ſi ordinationem velint conſequi, conſequantur, modò aliter inculpati ſint.*

Οἱ μὴ βασάνων εἰδωλόθυτον βρῶμα δέξασθαι βιασθέντες ὑπὸ βιαζόντων τῷ σώματι αὐτῶν τοῦτο ἐμβαλόντων μὴ ἀνάγκης, ὡσαύτως ὃ καὶ οἱ τοιουτοτρόπως λιβανωθέν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν δεξάμενοι, καὶ πρὸς βίαν εἰς τὴν τρίποδα ἐπιῤῥίψαι τοῦτο καταναγκασθέντες· ὁμολογοῦντες δὲ διόλου, ὅτι εἰσὶ χριστιανοὶ, καὶ τούτου συμβάντος πένθος ἀεὶ ἐπιδεικνύμενοι τῇ πάσῃ κατασολῇ καὶ τῷ σχήματι, καὶ τῇ τοῦ βίου ταπεινότητι, ὕστε ὡς ἔξω ἁμαρτήματος ὄντες, τῆς κοινωνίας μὴ κωλυέσθωσαν, ἀλλ' ἐν τῇ οἰκείᾳ τιμῇ μενέτωσαν. εἰ δὲ λαϊκοί εἰσιν οἱ τοιοῦτοι, καὶ βούλοιντο χειροτονίας τυχεῖν, τυγχανέτωσαν, ἐὰν ὁ προλαβὼν βίος αὐτῶν ἄμεμπτος ᾖ· ἐκ τούτου μόνου δὲ κωλυθήσονται τῆς ἰδιαιτέρας ἀξίας τυγχάνειν τιμῆς.

B Qui cum tormentis cibum idolis immolatum recipere coacti ſunt, iſtis, qui eos cogunt, in os eorum illud violenter injicientibus; ſimiliter & ſi thus eodem modo in manus ſuas recipiant, & illud per vim in tripodem injicere compulſi ſint; ſed confitentur omnino ſe eſſe chriſtianos, & cum hoc contigerit, luctum omni modeſtiâ & habitu & vitæ humilitate oſtendunt, hi ut qui ſunt extra C peccatum à communione ne arceantur, ſed in proprio honore maneant. Si autem tales ſint Laici & ordinationis compotes eſſe cupiunt, conſequantur, ſi præcedens eorum vita inculpata fuerit: ex eo ejuſmodi honoris participes eſſe nè prohibeantur.

ΚΑΝΩΝ δ'.

Περὶ τῶν βίαν δυσάντων, ὅτι δὲ τούτοις καὶ τὰ δαπανησάντων εἰς τὰ εἴδωλα, ὅσοι μὲν ἀπαγόμενοι, καὶ σχήματι φαυλοτέρῳ ἀνῆλθον, καὶ ἐσθῆτι ἐχρήσαντο πολυτελεστέρᾳ, καὶ μετέσχον τοῦ παρασκευασθέντος δείπνου ἀλύπως, ἔδοξεν, ἐνιαυτὸν ἀκροᾶσθαι, ὑποπεσεῖν δὲ τρία ἔτη, εὐχῆς δὲ κοινωνῆσαι ἔτη δύο, καὶ τότε ἐλθεῖν ὅπου ὁ τέλειον.

CANON IV.

De iis, qui vi ſacrificârunt, & præterea ad idola pranſi ſunt, quicunque abducti quidem, & latiore habitu acceſſerunt, & veſte ſumptuoſiore uſi ſunt, & parati prandii, non ægrè id ferentes, participes fuerunt, uſum eſt, anno audire, tribus autem annis ſubſterni, orationi verò duobus annis communicare, & tunc ad id quod eſt perfectum accedere.

ΒΑΛΣ. Τοῦ ἀγνοηθέντος τρίτου κανόνος συγγνωμονήσαντος ἀδιακρίτως τοῖς κατὰ βίαν ὑποδεξαμένοις εἰδωλόθυτα· ἐπεί τινες ἤθελον καὶ τοὺς κατὰ βίαν φαγόντας συγγνώσκεσθαι, ἢ καὶ δύσαντας, συγγινώσκεσθαι, ὥρισαν οἱ πατέρες διὰ τούτου τοῦ κανόνος καὶ τῇ πέμπτῃ, ὡς ὅσοι μὲν ἀπαγόμενοι πρὸς τὸ εἰδωλικὸν δεῖπνον χαρέντων ἐνεδείξαντο, καὶ μὴ λαμπροτέρων ἐσθήτων ἀνέπεσον, καὶ μετέσχον τῶν εἰδωλοθύτων, ὑπομενοῦσιν, ὡς ὅλως ἐνδύντες πρὸς τὴν ἀσέβειαν. διὸ δὴ ἕνα μὲν ἐνιαυτὸν ἀκροάσονται τῶν θείων γραφῶν ἐν τῷ νάρθηκι, καὶ μετὰ τοῦτο δὴ τρισὶν ὑποπίσωσι, τουτέστιν, ἐκκλησιάσουσιν ὀπίσω τοῦ ἄμβωνος ἰσάμβοι, μέχρι τοῦ τῶν κατηχουμένων ἐξελεύσεως· τοιγαροῦν καὶ αὐτοὶ ἐξέλθωσι. συμπληρωθέντων δὲ καὶ τούτων τῶν τριῶν ἐνιαυτῶν, ὅτι ἔτη δύο συνκοινωνήσουσι τοῖς πιστοῖς, καὶ ἔκτοτε εἰς τὸ τέλειον ἔλθωσι, τουτέστι, καὶ τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταλάβωσιν. ὅσοι δὲ ἀπαγόμενοι τὸ βίᾳ ἀπεκλαίοντο, καὶ μετὰ πενθικῆς ἐσθῆτος ἀνέπεσον καὶ ἔφαγον, μετὰ τοῦ τριετίαν τῆς ὑποπλώσεως εἰς κοινωνίαν ἐκκλησιαστικὴν δεχθήσονται, οὐ μέντοι γε δὲ καὶ τῶν θείων ἁγιασμάτων ἀξιωθήσονται. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ δεχθῆναι τούτους χωρὶς προσφορᾶς. εἰ δὲ ἀνέπεσον μὲν, οὐκ ἔφαγον δὲ, ὅτι διετίαν ὑποπέσωσι, καὶ εἰς τὸ τρίτον χρόνον συνεκκλησιάσουσι τοῖς πιστοῖς χωρὶς προσφορᾶς· μετὰ γὰρ τὴν ἀφορισμὸν καὶ τούτου τῆς θείας μεταλήψεως ἀξιωθήσονται. ταῦτα δὲ πάντα εἰς τὸ ὅπου τοπικὴν ἀφόρισιν ἀνέθεντο οἱ πατέρες, ὡς ἂν πρὸς τὸ

BALS. Cùm expoſitus tertius canon indiſtinctè ignoviſſet iis, qui vi idolothyta ſuſcepiſſent: quoniam dicebant nonnulli eis etiam ignoſci, qui ea vi comediſſent, vel etiam ſacrificâſſent; per hunc & quintum canonem ſtatuerunt Patres, quòd quicunq; quidem, abducti ad E idolicum prandium, lætum vultum oſtenderunt, & cum ſplendidioribus veſtibus diſcubuerunt, & eorum, quæ idolis immolata ſunt, participes fuere, punientur, ut qui omnino impietati ceſſerint. Quamobrem anno uno divinas ſcripturas audient in Narthece, & poſtea triennio ſubſternentur, id eſt, in Eccleſia erunt poſt ambonem ſtantes, uſque ad catechumenorum exitum; tunc enim ipſi quoque egrediantur. Completis autem his quoque tribus annis, unà cum fidelibus biennio communicabunt, & ab eo tempore ad id quod perfectum eſt, devenient, hoc eſt, etiam divinorum ſacramentorum erunt partici- F pes. Quicunque autem vi abducti mœſti fuerunt, & cum lugubri veſte accubuerunt & comederunt, poſt ſubſtrationis triennium in Eccleſiaſticam communionem ſuſcipientur; ſed non etiam divinis digni ſacramentis habebuntur. Id enim eſt eos ſine oblatione ſuſcipi. Si autem accubuerunt quidem, non autem comederunt; biennio ſubſternentur, & tertio anno, unà cum fidelibus in Eccleſia erunt ſine oblatione: poſt ejus enim lapſum erunt divinæ communionis participes. Hæc autem omnia epiſcopali judicio patres reliquêre, ut juxta ejus qui pec-

cavit

cavit conversationem & socordiam, vel augeantur pœnæ, vel diminuantur. Examinatur autem etiam prior eorum conversatio, ut vel humanitatem vel severitatem consequantur. Rogaverit autem quispiam, & cur Clerici quidem vel Laici tertio canone indicati, qui vel thus vel idolothytum vi susceperunt, non puniuntur, ut qui non erraverint, sed etiã ad gradus Ecclesiasticos promoventur; qui autem in quinti canonis fine continentur, & vi accubuerunt, puniuntur, ut qui peccarint, idque cùm lachrymas funderent, & nec idolothyta quidem gustaverint? Solutio. Differentia est eorum, qui vi susceperunt dona profana, & ex facto proprio nihil deliquerunt, & eorum, qui aliquid impium vi fecerunt; cujusmodi videlicet est ad prandium accumbere. Unde illi quidem, ut qui mali nihil fecerint (ab aliis enim in os vel in manus ipsorum injectum est idolothytum) non puniuntur; Hi autem, ut qui proprio facto peccatum admiserunt, nimirum lapsi sunt, puniuntur. Hæc autem consequenter iis, quæ à legibus statuta sunt definierunt. Dicitur enim in lib. x. Basil. tit. i. quòd id, quod ab aliquo quidem vi ablatum est, rursus manet ejus dominii, nec ullius unquam dominio tenetur, ut vult lex quæ dicit; Furtiva & vi possessa nunquam usu capiuntur sive dominio tenentur: Quod autem alicui ab aliquo metu datum est, à bonæ fidei possessore usu capitur, etiamsi metui quoque vis insit: veri enim domini proprio facto translata est. Jure ergo, qui nihil impium fecit, non punitur; quemadmodum & ei ignoscitur, cui vi suum ablatum est, si id ad triginta annos usque revocat. Qui autem aliquid impium fecit, ut qui in profano prandio vi accubuit, punitur; quemadmodum ei non ignoscitur, qui propria manu, quod suum est, alicui metu tradidit. Post decennium enim perdidit ejus dominium.

A ὅπερ ὁμοίως τῷ ἡμαρτηκότι καὶ τὸ ῥαθυμήσαν, ἢ προστεθήσονται τὰ ὑπέρτιμα, ἢ ἀκκοπήσονται· ἐξετάζεται δὲ καὶ ἡ προτέρα τούτων ἀναστροφὴ ἵνα ἢ φιλανθρωπίας ἢ αὐστηρείας τύχωσιν. ἐρωτήσει δέ τις, καὶ διά τί οἱ μὲν πρῶτ. κανόνι δηλούμενοι κληρικοὶ ἢ λαϊκοὶ τὴν βίαν ὑποδεξάμενοι λίβανον ἢ εἰδωλόθυτον, οὐκ ὑπέρτιμοί, ὡς μὴ ἐπλημμελήκοτες, ἀλλὰ καὶ εἰς βαθμοὺς ἐκκλησιαστικοὺς προκόπτουσιν· οἱ δὲ ἐν τῷ τέλει τοῦ ε. κανόνος παρεισελθόμενοι, καὶ τὴν βίαν ἀναπεσόντες, ὑπέρτιμοί, ὡς ἡμαρτηκότες, καὶ ταῦτα δακρυῤῥοοῦντες, καὶ μηδὲ γευσάμενοι τῶν εἰδωλοθύτων; Λύσις. Διαφορὰ ἔστι τῶν τὴν βίαν ὑποδεξαμένων τὰ βέβηλα δῶρα, καὶ μηδὲν B ἐξ οἰκείου φάκτου ἐπλημμελήκοτων, καὶ τῶν ἀπὸ βίας ἐργασαμένων ἀσεβές τι, ὅπερ ἔστι τὸ ἀναπεσεῖν εἰς τὸν δεῖπνον. κἀντεῦθεν ἐκεῖνοι μέν, ὡς μὴ διαφθαρέντες τί κακὸν (παρὰ ἄλλων γὰρ εἰς τὸ στόμα ἢ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐνεβλήθη τὸ εἰδωλόθυτον) οὐκ ὑπέρτιμοί· ὅτοι δέ, ὡς ἀσέβειαν πλημμελήσαντες ἐξ οἰκείου φάκτου, δηλονότι ἀναπεσόντες ὑπέρτιμοί· ταῦτα δὲ ἐνδέσμῳ ἀκολούθως τοῖς ὑπὸ νόμον διοριαθεῖσι. φησὶ γὰρ ἐν βιβλίῳ δεκάτῳ τῶν βασιλικῶν πάλιν ὡς τὸ μὲν τὴν βίαν ἀφαιρεθὲν ἀπό τινος, μένει πάλιν τῆς δεσποτείας τούτου, καὶ οὐδέποτε παρ' οἱουδήτινος δεσπόζεται τὸν νόμον τὰ λέγοντα, τὰ φούρτιβα καὶ τὰ βιπόσεσα ὑδέποτε ὑσουκαπιτδύον), ἤτοι ὑ δεσπόζον. τὸ δὲ τὴν φόβον δοθὲν παρός τινα παρά τινος, ὑσουκαπιτδύεται παρὰ τῆς καλῆς πίστεως νομέως, κἂν ὑπέρτι τῷ φόβῳ καὶ βία· μετετέθη γὰρ τοῦτο διὰ οἰκείου φάκτου τῆς ἀληθοῦς δεσπότου. εὐλόγως τοίνυν ὁ μηδὲν ἐνεργήσας ἀσεβὲς οὐκ ὑπέρτιμα), ὥσπερ συγινώσκεται καὶ ὁ τὴν βίαν ἀφαιρεθεὶς τὸ οἰκεῖον, καὶ ἀνακαλεῖται αὐτὸ μέχρι τριακονταετίας· ὁ δὲ ἐργασάμενος τι ἀσεβές, ὡς ὁ ἀναπεσὼν τὴν βίαν ὑπὸ τὸν βέβηλον δεῖπνον, ὑπέρτιμα), καθὼς ὑ συγινώσκεται καὶ ὁ τὴν φόβον οἰκειοχείρως παρέδωκέ τινα τὸ οἰκεῖον. μὴ γὰρ δεκαετίαν ἀπόλυσι τῷ δεσποτείαν αὐτῆς.

Zonar. Quicunque coacti immolavêre, vel etiam in idolis accumbentes idolothyta gustarunt, eorum, inquit canon, animi affectionem intueri, proque illius ratione supplicia iisdem luenda moderari oportet. Etenim, si dum ad sacrificandum epulandúmve abducerentur, & habitu hilari, splendioréque vestium ornatu induti incessêre; & immolatorum absque discrimine participes fuêre, hoc est perinde quasi nihil ab aliis ciborum generibus differrent, ita ut nihil, quòd pollutis vescerentur, dolerent; verum iis sese, quasi non pollutis, affatim ingurgitarent: eos unius anni spatio audire in narthece stantes, sacrarúmque scripturarum recitationi attentos; triennio verò substerni, hoc est, post ambonem consistere, & cum catechumenis egredi; biennio verò precationi tantummodo communicare, hoc est, ad finem usque cum fidelibus interesse, & cum iis una precationi vacare jubet; atque ita demum postea ad id quod perfectum est, sanctorum videlicet mysteriorum perceptionem, accedendi potestatem facit.

D ΖΩΝΑΡ. Οσοι, φησὶν ὁ κανών, βιαδέντες ἔδυσι, ἢ καὶ ἐν τοῖς εἰδώλοις ἐδείπνησι μεταχόντες τῶν εἰδωλοθύτων, τούτων τὴν διάθεσιν χρὴ σκοπεῖν, καὶ πρὸς ἐκεῖνο τυποῦν αὐτοῖς καὶ τὰ ὑπέρτιμα. εἰ μὲν γὰρ ἀπαγόμενοι πρὸς τὸ δῦσαι ἢ δειπνῆσαι, καὶ σχῆμα φαιδρὸν ἐπεδείκνυντο, καὶ ἐσθῆτι λαμπρᾷ ἐκόσμησι ἑαυτούς, καὶ τῶν εἰδωλοθύτων μετέχον ἀδιαφόρως, τουτέστιν μὴ διαφερόμενοι καὶ δακνόμενοι ὡς μεμιασμένων γευόμενοι ἀλλ' ἐμφορούμενοι τούτων, ὡς εἰ ἦν ἀμίαντα· τούτους ἐνιαυτὸν μὲν ἀκροᾶσθαι κελεύει, ἐν τῷ νάρθηκι ἑσταμένους, καὶ ἀκούοντας τῶν γραφῶν, τρία δὲ ἔτη ὑποπίπτειν ἤτοι ὀπισθεν τοῦ ἄμβωνος ἑστάναι, E καὶ μετὰ τῶν κατηχουμένων ἐξιέναι, εὐχῆς δὲ μόνης κοινωνῆσαι ἔτη δύο, ὅπερ ἔστι τὸ μέχρι τέλους σωίζεσθαι καὶ συνδύχεσθαι τοῖς πιστοῖς, καὶ μετὰ ταῦτα ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον, ὅπερ ἔστιν, ἡ τῶν ἁγιασμάτων μεταλήψις.

Arist. Quotquot abducti cum lætitiâ ascenderunt & comederunt, sex annos se submittant.

ΑΡΙΣΤ. Οσοι ἀπαγόμενοι μετὰ θυμηδίας ἀνῆλθον καὶ ἔφαγον, ἐπὶ ἐξαετίαν ὑποπιπτέτωσαν.

Quicunq; sacrificare vel in Idoli templo prandere coacti sũt, si postea cedentes habitu splendidiori incedebant, aut amictu utebantur sumptuosiori, & prandii partem accipiebant, & sacrificium offerebant, hi uno anno inter audientes constituentur, tres autem annos substernentur, & duos alios annos una cum fidelibus collocati erunt, & precum solarum erunt participes; post sex autem istos annos perfectionis compotes fient, & divinorum sacramentorum participes.

F Οσοι δῦσαι ἐβιάσθησαν, ἢ καὶ δειπνῆσαι ἐν τῷ εἰδωλείῳ, ἐὰν μὴ τοῦτο ὑπείξαντες μετὰ σχήματος φαιδροτέρου ἀνῆλθον, καὶ ἐσθῆτι ἐχρήσαντο πολυτελεστέρᾳ, καὶ τῆς δείπνου μετέσχον, ἢ καὶ τὴν θυσίαν προσέφερον· ἤτοι ὑπὸ ἐνιαυτὸν μὴ τῶν ἀκροωμένων ταχθήσονται, ὑπὸ δὲ τρία ἔτη ὑποπεσοῦνται, καὶ ἐφ' ἕτερα δύο ἔτη μὴ τῶν πιστῶν τὴν σύστασιν δέξονται, καὶ μόνων τῶν εὐχῶν κοινωνήσουσι· μετὰ δὲ τὴν ἐξαετίαν ταύτην, τῆς τελειότητος τύχωσι, καὶ τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταλάβωσι.

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ ε'.

Ὅσοι ȣ̓ ἀνῆλθον μ̓ ἐδῆτ⊙ πενθικῆς, καὶ ἀναπεσόντες ἔφαγον, μεταξὺ δὲ ὅλης τ̃ ἀνακλίσεως δακρύοντες, εἰ ἐπληρώθ τ̃ τ̃ ὑποπώσεως τριετῆ χρόνον, χωρεῖς προσφορᾶς δεχέσθωσ· εἰ ȣ̓ μὴ ἔφαγον, δύο ὑποπεσόντες ἔτη, τῷ τρίτῳ κοινωνείτωσ ἔτει χωρὶς προσφορᾶς, ἵνα τὸ τέλειον τῇ τετραετίᾳ λάβωσιν. τὸς ȣ̓ Ἐπισκόπους ἐξουσίαν ἔχειν τ̃ τρόπον τ̃ ἐπιτροφῆς δοκιμάσαντας φιλανθρωπεύσασθαι ἢ πλείονα προστιθέναι χρόνον. πρὸ πάντων ȣ̓ χ̀ ὁ προάγων βί⊙, χ̀ ὁ μ̓ ταῦτα, ἐξεταζέσθω, χ̀ οὕτως ἡ φιλανθρωπία ἐπιμετρείσθω. B

ΒΑΛΣ. Περὶ τοῦ παρόντ⊙ κανόν⊙ διελάβομεν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ δ'. κανόν⊙, χ̀ πλέον τὶ μὴ ζήτει.

ΖΩΝΑΡ. Εἴρηται τῷ δοκεῖν σῴζειν τ̃ θυσάντων ἐκ βίας, καὶ πρὸς ἐκείνῳ οἰκονομεῖν αὐτούς. εἰπὼν οὖν ὁ κανὼν τὰ περὶ τ̃ θυσάντων, καὶ μὴ πενθούντων, ἀλλὰ φαυλότερον διακειμένων, νῦν καὶ περὶ τ̃ φαγόντων μὲν εἰδωλόθυτα, δακνομένων δ' ἔτι τούτῳ καὶ δακρυόντων, φησίν. ὃς μετὰ τριετίαν τ̃ ὑποπώσεως δέχεσθαι πάλιν ἐλθέτω εἰς σύστασιν χωρὶς προσφορᾶς, ἤγουν σωίζεσθαι μὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῖς πιστοῖς, μὴ μεταλαμβάνειν δέ. εἰ ȣ̓ οὐκ ἔφαγον, φησι, διετίαν ὑποπεσόντες, τουτέστι μετὰ τ̃ κατηχουμένων ἱστάμενοι, καὶ σὺν ἐκείνοις ἐξερχόμενοι, τοῦ τρίτου ἁψάμενοι ἐνιαυτοῦ κοινωνησάτωσ χωρὶς προσφορᾶς, ἤγουν τῆς μετὰ τ̃ πιστῶν στάσεως. κοινωνίαν γὰρ ἐνταῦθα οὐ τὴν μετάληψιν τ̃ ἁγιασμάτων λέγει, ἀλλὰ τὴν μετὰ τ̃ πιστῶν σύστασιν. διὸ ἐπῆνεγκε, χωρὶς προσφορᾶς, ἵνα τὸ τέλειον τῇ τριετίᾳ λάβωσιν, ἵνα πληρουμένης τ̃ τριετίας καὶ τοῦ ἀγαθοῦ ματάχωσι. ταῦτα μὲν ὥρισαν οἱ τῆς συνόδου. ἐπειδὴ ἤδεισαν, ὅτι οὐ πάντες ὁμοίως μετανοοῦσιν, ἀλλ' οἱ μὲν ὀλιγωρότερον ἔχονται τῆς μετανοίας, οἱ ȣ̓ ῥᾳθυμότερον, τὸ πᾶν τῆς ἐφ' αὐτοῖς οἰκονομίας τοῖς ἐπισκόποις ἀνέθεντο, ὥστε δοκιμάζειν ἐκείνους τὸν τρόπον τῆς ἑκάστου ἐπιστροφῆς, καὶ φιλανθρωπεύεσθαι, καὶ συνέλλειν τ̃ χρόνον τ̃ ἐπιτιμίων τοῖς θερμότερον μετανοοῦσι, καὶ πλείονα προστιθέναι χρόνον τοῖς νωθροτέρον, σκοπεῖν δὲ καὶ τὸν προλαβόντα βίον αὐτ̃, καὶ τὸν μεταταῦτα, εἰ σωφρόνως ἔζων καὶ σωτετηρημένως, χ̀ ζῶσιν, ἢ ἀνειμένως χ̀ ἀλλοφόρως, χ̀ ὅτως ἐπιμετρεῖν αὐτοῖς τὴν φιλανθρωπίαν. C D E

ΑΡΙΣΤ. Οἱ μ̓ πενθικῆς στολῆς ἀνελήλυθότες, χ̀ φαγόντες μετὰ δακρύων, τριετίαν ὑποπιπτέτωσ· εἰ ȣ̓ μὴ ἔφαγον, διετίαν. ὁ προάγων ȣ̓ βί⊙, χ̀ ὁ ἑπόμεν⊙ σπουδαῖ⊙ ὤν, ἢ ὁ σπουδαῖ⊙, τ̃ Ἐπίσκοπον φιλανθρωπότερον, ἢ ἀφιλανθρωπότερον δείκνυσιν.

Οἱ εἰς τὸ εἰδωλεῖον ἀνελθεῖν βιαζόντες, χ̀ φαγεῖν ἐν αὐτῷ· ἐὰν μετὰ πενθικῆς ἀνῆλθον στολῆς, χ̀ ἐν τῷ ἐσθίειν ἐδάκρυον· ὅτοι ὡς τῇ κολάσει ὑποείξαντες, χ̀ τὸ πᾶν μὴ λογιζόμενοι ἀκουσίως ποιῆσαι, ἀλλὰ τὸ τοῖς οἰκείοις μέλεσι χρήσασθαι εἰς τὴν τ̃ ἀπαιτουμένων ἀνθέσμων ἐκπλήρωσιν, τριετίαν μόνην ὑποπιπτέτωσ· εἶτα, χωρὶς τ̃ μετοχῆς τ̃ θείων ἁγιασμάτων, δεχέσθωσ μετὰ τ̃ πιστῶν. εἰ ȣ̓ μὴ ἔφαγον, ἀνῆλθον ȣ̓ μόνον, ὀφὶ διετίαν ἔσονται ὑποπιπτοντες, ὀφὶ ἐνιαυτὸν τοῖς πιστοῖς σωιζόμενοι. καὶ μετὰ ταύτην τὴν τριετίαν, τὴν πλήρωσιν λάβωσι. παρὰ τ̃ ἐξουσίᾳ ȣ̓ κείσεται τ̃ Ἐπισκόπου, ὡς ὁρᾷ αὐτὸς, εἴτε σπουδάζοντας, εἴτε χ̀ ἀμελοῦντας, ὅτω χ̀ διατεθῆναι, χ̀ ἢ φιλανθρωπεύσασθαι χ̀ σωτεμεῖν τ̃ χρόνον τ̃ μετανοίας, ἢ μᾶλλον προσθῆναι, κατεξετάσει ȣ̓ χ̀ τ̃ προλαβόντα βίον F

CANON V.

Quicunque autem cum veste lugubri accesserunt, & accumbentes comederunt, interea toto accubitûs tempore lacrymas fundentes, si triennale substrationis tempus compleverint, sine oblatione recipiantur: sin autem non comederint, biennio substrati, tertio anno communicent sine oblatione, ut perfectionem triennio consequantur. Episcopi autem potestatem habeant, conversationis modum examinantes, vel utendi clementia, vel plus temporis adjiciendi. Ante omnia autem & præcedens vita, & quæ consecuta est, examinetur, & sic eis clementia impertiatur.

BALS. De præsenti canone tractavimus in interpretatione iiii. canonis, & ne quid ampliùs quære.

ZONAR. Eorum, qui vi adacti idolis immolarunt, affectionem uniuscujuique cognoscendam, proque ejus ratione cum singulis agendum esse constitutum est. Cum ergo de iis, qui nihil dolentes, sed lætitiæ potius aliquid præ se ferentes, immolavere, can. antea disseruerit, nunc de iis, qui idolothyta scilicet, verum non sine acerbo animi sensu ac lacrymis, gustavere, decernit. Quos quidem, exacto substrationis triennio, in conventum absq; oblatione admitti, hoc est, in Ecclesia quidem cum fidelibus consistere, non tamen communicare jubet. Quòd si nihil, inquit, ex immolatis gustavere, biennio substrati, hoc est, in catechumenorum statione agentes, & cum iis simul exeuntes, ubi tertium annum attigerint, absque oblatione communicare, fidelium nempe societati, liceat. Communionem námq; hoc loco, non sacramentorum perceptionem, sed solam cum fidelibus consociationem intelligit; Quare illud addidit, sine oblatione, ut tertio anno quod perfectum est accipiant, ut inquam, exacto triennio, communionis quoq; boni participes fiant. Atq; hæc quidem ita à sanctis Patribus constituta sunt. Sed cum æqualem non esse in omnibus pœnitentiæ rationem, ac alios quidem perfectiore conatu, remissiore alios in expiandis criminibus laborare intelligerent; de unoquoq; statuendi potestatem omnem Episcopis permisere, ut, quam quisq; emendationis rationem ostendat, in singulis explorent, ac in quibus pœnitentiæ studium ardentiùs perspexerint, eos benignius accipiant, tempúsq; animadversionis contrahant; vel etiam ad præfinitum illud criminis luendi spatium iis, qui remissiorem pœnitentiam agunt, adjungant; anteactam quoque eorum, & quæ postea consecuta est, vivendi rationem inspiciant; num moderate ac religiose, an remisse dissoluteq; egerint, agántq; in præsentia, & sic benignitatis quoq; ergo illos modum adhibeant.

ARIST. *Qui cum lugubri veste ascenderunt, & cum lacrymis comederunt, triennio substernantur; si vero non comederunt, biennio. Præcedens verò subsequénsque vita, ut bona vel mala, Episcopum humaniorem aut severiorem ostendit.*

Qui ad idolorum templum accedere coacti, & in eodem edere, si lugubri amictu accedebant, & dum comederent lachrymas effundebant, hi ut tormentis cedentes, & omnia involuntariè fecisse non reputati qui ad illicitorum quæ ab eis exacta fuerunt expletionem propriis suis membris usi sunt, tres solos annos discumbent; postea sine divinorum sacramentorum participatione inter fideles recipiantur. Si autem non edebant, sed accedebant tantum, duos annos substernentur, unum annum cum fidelibus constituti. Et post tres istos annos perfectionem accipiant. In Episcopi autem potestate ponitur ut videt vel diligentes vel negligentes, sic eos tractare, & vel humaniorem se gerere & pœnitentiæ tempus decurtare, vel etiam plus addere. Examinabit autem & præcedentem

Digitized by Google

eorum vitam qualis erat, & ex utriusq; vitæ nimirum & præsentis & præcedentis constitutionibus vel minuet pœnas vel augebit.

A αὐτῶν ὁποῖός τίς ἐστιν· καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τὴν κατάστασιν, τό τε νῦν ὑπόστασις, καὶ τὸ προτέρας, ἢ μειώσει, ἢ ἐπαυξήσει τὰ ὀφειλόμενα.

Canon VI.

De iis, qui solis supplicii minis & bonorum ablationis vel exterminationis cesserunt & sacrificârunt, & ad præsens usque tempus pœnitentiam non egerunt, nec conversi sunt; nunc autem circa tempus Synodi accesserunt, & conversionis cogitationem induerunt: visum est ad magnum usq; diem eos ad auditionem admitti, & post magnum diem tribus annis substerni, & post alios duos annos communicare sine oblatione; & sic ad id quod est perfectum venire; ut totum sexennium impleant. Si qui autem ante hanc Synodum ad pœnitentiam admissi sunt, ab illo tempore eis sexennium computari. Sed si periculum mortísque expectatio ex morbo vel aliqua alia occasione evenerit, ii sub definitione recipiantur.

ΚΑΝΩΝ ς'.

Περὶ τῶν ἀπειλῇ μόνον εἰξάντων κολάσεως καὶ ἀφαιρέσεως ὑπαρχόντων, ἢ μετοικίας, καὶ θυσάντων, καὶ μέχρι τοῦ παρόντος καιροῦ μὴ μετανοησάντων, μηδὲ ὑπομεῖναντων, νῦν δὲ παρὰ τὸν καιρὸν τῆς συνόδου προσελθόντων, καὶ εἰς διάνοιαν τῆς ὑπομονῆς ἐληλυθότων, ἔδοξε μέχρι τῆς μεγάλης ἡμέρας εἰς ἀκρόασιν δέχεσθαι, καὶ μετὰ τὴν μεγάλην ἡμέραν ὑποπεσεῖν τρία ἔτη, καὶ μετ' ἄλλα δύο ἔτη κοινωνῆσαι χωρὶς προσφορᾶς, καὶ οὕτως ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον, ὥστε πάντας ἐξαετίαν πληρῶσαι. εἰ δέ τινες πρὸ τῆς συνόδου ταύτης ἐδέχθησαν εἰς μετάνοιαν, ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου λελογίσθαι αὐτοῖς τὴν ἐξαετίαν· εἰ μέντοι κίνδυνος καὶ θανάτου προσδοκία ἐκ νόσου ἢ ἄλλης τινὸς προσφάσεως συμβαίη, τούτους δεῖ ὁρᾶν δέχεσθαι.

B Balsamon. Postquam dixerunt sancti patres, quid debeat fieri in eos qui sacrificarunt, eo quòd tormenta sustinere non possent; nunc de iis tractant, qui propter solas minas suppliciorum, vel eorum quæ habent ablationem, vel exilium, sacrificarunt, & usque ad tempus Synodi pœnitentiam non egerunt. Decernunt ergò quòd, quoniam nuper ad Ecclesiam veniunt, debent puniri: & primùm quidem audire scripturas in Narthece usque ad magnum diem, scilicet Paschæ, & postea tribus annis substerni, tum fidelium concioni duobus annis interesse; & & sic esse sacramentorum participes, tanquam jam impleto sexennio. Quoniam autem, inquiunt, quidam ex iis ad pœnitentiam susceptí sunt, debet eis reputari sexennium ab eo tempore quo ad pœnitentiam conversi sunt. Quicunque autem ex iis veniunt in periculum, ne ex morbo vel aliqua alia causa moriantur, divinorum sacramentorum participatione digni habebuntur. Quòd si ipsos non mori contigerit, ne amplius communicent, tanquam pœna soluti, nisi præfinitum sexennium præterierit. Hoc enim est illud, sub definitione, scilicet sub distinctione, recipi ad divinorum sacramentorum participationem. Nota ergo, quòd ii magis puniuntur, qui non sunt tormentis affecti & sacrificarunt, quàm qui tormenta passi sacrificarunt.

Βαλσ. Εἰπόντες οἱ ἅγιοι πατέρες τί ὀφείλει γίνεσθαι εἰς τοὺς θύσαντας διὰ τὸ ἀνυπόστατον τῶν βασάνων, ἀρτίως διαλαμβάνουσι περὶ τῶν θυσάντων διὰ μόνην ἀπειλὴν κολάσεως ἢ ἀφαίρεσιν τῶν προσόντων τούτοις ἢ ἐξορείαν, καὶ μὴ μετανοησάντων μέχρι τοῦ καιροῦ τῆς συνόδου. διορίζονται οὖν, ὡς ἐπεὶ ἀρτίως προσέρχονται τῇ ἐκκλησίᾳ ὀφείλουσιν ἐπιτιμηθῆναι, καὶ πρῶτον μὲν ἀκροᾶσθαι τῶν θείων γραφῶν ἐν τῷ νάρθηκι μέχρι τῆς μεγάλης ἡμέρας, ἤτοι τοῦ πάσχα, καὶ μετὰ τοῦτο ὑποπίπτειν ἐπὶ ἔτη τρία, καὶ ἔκτοτε ἐκκλησιάζειν μετὰ πιστῶν ἐπὶ ἔτη δύο· καὶ οὕτω μεταλαμβάνειν τῶν ἁγιασμάτων, ὡς ἤδη ἐξαετίας πληρωθείσης. ἐπεὶ δέ, φασί, τινες ἀπὸ τούτων προσεδέχθησαν εἰς μετάνοιαν, ὀφείλει λογισθῆναι αὐτοῖς ἡ ἐξαετία ἀφ' οὗ καιροῦ ἐπέστρεψαν εἰς μετάνοιαν. ὅσοι μέντοι ἐξ αὐτῶν κινδυνεύουσι τελευτῆσαι ἀπὸ νόσου ἢ ἑτέρας τινὸς αἰτίας, τῶν θείων ἁγιασμάτων ἀξιωθήσονται. πλὴν εἰ συμβαίη αὐτοὺς μὲν ἀποθανεῖν, μηκέτι αὖθις κοινωνείτωσαν, ὡς ἀνεπιτίμητοι, εἰ μὴ προέλθῃ ὁ ὡρισμένος ἐξαετίας. τοῦτο γὰρ ἔχει ὁ ὅρος ἤγουν ὅτι διὰ ἐξῆς δεχθῆναι τούτους εἰς τὴν τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταλῆψιν. ὥστε σημείωσαι, ὅτι πλείονος ἐπιλαμβάνει οἱ μὴ βασανισθέντας καὶ θύσαντες, παρὰ τοὺς βασανισθέντας καὶ θύσαντας.

Zonar. Quicunque nulla tormentorum experientia minis cessere, jacturámque pecuniarum, aut exilium (id enim μετοικία significat) metuentes immolavere, neque postea conversi sunt, nunc vero, inquiunt Patres, Synodi tempore accedunt, & pœnitentiam agere velint, ad magnum usque diem inter audientes admitti placuit. Magnum autem diem sanctum Paschа, Domini videlicet resurrectionem, nominavere. Tum à Paschate triennium in substratione degere, hoc est, in catechumenorum statione commorari, cúmque illis exire; deinde biennio absque oblatione communicare, hoc est, inter fideles, absque ulla tamen sacrorum perceptione versari, atque hoc pacto ad perfectum, sanctificatorum scilicet sumptionem accedere; proindéque in omnibus pœnarum locis sexennium absolvi. Si qui vero, inquiunt, sese, priusquam Synodus haberetur, obtulere, ac ad pœnitentiam admissi sunt, ab eo tempore sexennium numerari, hoc est, ipsis præfiniri placet. Quòd si eos, quibus pœnæ nomine communione interdictum est, ob morbum aliámve quamcunque causam in discrimen vitæ vocari contingat, ad sacrorum munerum communionem admitti; sed ea tamen lege, sive distinctione, ut si valetudinem evitata morte recuperarint, communione rursus, ad præfinitum usque sexennii tempus, omnino careant.

Ζωναρ. Τοὺς μὲν μέχρι πείρας βασάνων ἐληλυθότας, ἀλλὰ ἀπειλαῖς εἴξαντας, καὶ ἀφαίρεσιν φοβηθέντας χρημάτων, ἢ μετοικίαν, τουτέστιν ἐξορείαν, καὶ θύσαντας μὴ ὑπομείναντας, νῦν δὲ φασὶν οἱ πατέρες, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς συνόδου προσελθόντας, καὶ μετανοῆσαι θελήσαντας, ἔδοξε μέχρι τῆς μεγάλης ἡμέρας εἰς ἀκρόασιν δέχεσθαι. μεγάλην δὲ ἡμέραν δὲ ἅγιον πάσχα ὠνόμασε, τὴν τοῦ κυρίου δηλονότι ἀνάστασιν. καὶ μετὰ τὸ πάσχα τρία ἔτη ἵνα ὑποπίπτωσι, μετὰ τῶν κατηχουμένων δηλαδὴ σωιζομένους, καὶ σὺν αὐτοῖς ἐξιόντας, καὶ ἄλλα δύο ἔτη κοινωνῆσαι χωρὶς προσφορᾶς, ἀντὶ τοῦ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς μὴ μεταλαμβάνοντας, καὶ οὕτως ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον, ἤγουν τὴν τῶν ἁγιασμάτων μετάληψιν, ὥστε διὰ πάντων τῶν τόπων τῶν βαπτισμῶν πληρῶσαι τὴν ἐξαετίαν· εἰ δέ τινες, φασὶ, πρὸ τῆς συνόδου προσῆλθον, καὶ ἐδέχθησαν εἰς μετάνοιαν, ἔκτοτε λογίζεσθαι, ἤγουν συμψηφίζεσθαι αὐτοῖς τὸν χρόνον τῆς ἐξαετίας. εἰ δὲ τῶν ἐν βαπτισμοῖς ἀκοινωνησίας ἔσχισι νοσήσασιν, ἢ ἄλλως πως κίνδυνος θανάτου γένηται προσδοκήσεται, τούτους δεχθήσεσθαι μὲν εἰς κοινωνίαν τῶν ἁγίων δώρων, ἐπὶ ὅρῳ δὲ ἤγουν ἐπὶ διαστολῇ, ὥστε εἰ συμβαίη αὐτοὺς μὲν ἀποθανεῖν, ἀλλὰ ἀναῤῥωσθῆναι, μηκέτι αὖθις κοινωνῆσαι, εἰ μὴ ὁ ὡρισμένος προέλθῃ χρόνος τῆς ἐξαετίας.

ΑΡΙΣΤ.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Ανὴρ ἀπειλῇ μόνον εἶξας, καὶ θύσας, εἶτα μετανοήσας, πενταετίαν ὑποπιπτέτω.

Οἱ μὲν ὑπενεγκόντες βάσανα, ἀλλ' ὑπὸ μόνης ἀπειλῆς πτοηθέντες, καὶ θύσαντες, καὶ ὅτι καιρὸν τῇ πλάνῃ ταύτῃ προσκαρτερήσαντες, εἶτα μετανοήσαντες καὶ ὁμολογήσαντες· ἐνιαυτὸν μὲν ἐπ' ἀκροωμένοις ἔσονται, ἐπὶ τριετίαν μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων, ἐπὶ διετίαν συνήσονται μετὰ τῶν πιστῶν, καὶ τῶν εὐχῶν κοινωνήσουσι μόνον. καὶ μετὰ τὸ πληρῶσαι τὴν πᾶσαν ἐξαετίαν, ἐλεύσονται ἐπὶ τὸ τέλος, καὶ τῆς θείας μεταδώσει μεταλήψεως.

A ARIST. *Vir qui minis tantum cesserit, & sacrificaverit, deinde resipuerit, quinquennio substernatur.*

Qui tormentis non subjecti erant, sed minus solis terrefacti & sacrificabant, & aliquandiu in errore isto permanebant, postea autem resipiscebant & conversi fuere, per annum quidem inter audientes erunt, triennio cum substratis, biennio cum fidelibus constituentur, & precibus solis communicabunt, & post omnes sex annos elapsos ad perfectionem venient, & divinæ communionis participes erunt.

ΚΑΝΩΝ ζ'.

B

Περὶ τῶν συνεορτιασθέντων ἐν ἐθνικῇ ἑορτῇ ἐν τόπῳ ἀφωρισμένῳ τοῖς ἐθνικοῖς, ἴδια βρώματα ἐπικομισαμένων ἢ καὶ φαγόντων· ἔδοξε διετίαν ὑποπεσόντας δεχθῆναι· ὃ δή, εἰ χρὴ μετὰ τῆς προσφορᾶς, ἕκαστον τῶν Ἐπισκόπων δεῖ δοκιμάσαι, καὶ τὸν ἄλλον βίον ἐφ' ἑκάστου ἐξετάσαι.

CANON VII.

De iis qui in festo ethnico, in loco gentilibus deputato convivati sunt, & proprios cibos attulerunt vel comederunt, placuit cùm biennio substrati fuerint, esse recipiendos: an cum oblatione recipere oporteat, est Episcoporum examinare, & aliam vitam in unoquoque inquirere.

ΒΑΛΣ. Τινὲς πιστοὶ εὑρεθέντες ἐν χώραις ἀλλοεθνῶν κατά τινα καιρὸν ἑορτῆς ἐθνικῆς συνέφαγον τούτοις ἐν τόπῳ τινὶ ἀφωρισμένῳ εἰς τοῦτο αὐτό. ὅτι δὲ οὐκ ἦσαν κατὰ βρώματα ἀπὸ ἐθνικῶν, ἀλλ' οἰκεῖα, ἤθελον σωτηριῶναι ἀκαταιτίατοι. φασὶ γοῦν οἱ πατέρες, ὡς εἰ καὶ μὴ ἐμολύνθησαν διὰ βρωμάτων μυσαρῶν, ἀλλ' ἐπεὶ συνανέπεσον μετὰ ἀπίστων, καὶ διὰ κοινῆς τραπέζης συνεκοινώνησαν ὥσπερ αὐτοῖς ἑορτάζουσιν, ὀπτιμηθήσονται εἰς ὑπόστασιν ὀπὶ διετίαν· καὶ μετὰ τοῦτο δεχθήσονται κατὰ δοκιμασίαν τοῦ Ἐπισκόπου, εἴτε εἰς μόνην κοινωνίαν, εἴτε καὶ εἰς ἁγίαν μετάληψιν. τί δή, ἐὰν μὴ κατὰ τὸ ἑορτάσιμον καιρὸν, ἀλλ' ἐν ἑτέρᾳ ἡμέρᾳ καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ συνέφαγον μετὰ τῶν ἀπίστων, ἀνεπίτιμητοι ἔσονται; Λύσις. οὐδαμῶς. καὶ οὕτω γὰρ ὀπτιμηθήσονται. εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἀνάγκης συνέφαγον μετὰ τῶν ἀπίστων, ὡς τυχὸν ὄντες ἢ αἰχμάλωτοι, ἢ μετρίου φαρμάκου θεραπευθήσονται· εἰ δὲ ἀπὸ καταφρονήσεως καὶ ἀδιαφορίας, πλειόνως ὀπτιμηθήσονται, πλὴν οὐ κατ' ἐκείνους τοὺς δόξαντας συνεορτάζειν μετὰ τῶν ἀπίστων. ὥσπερ πάλιν ἐκείνους καὶ τούτων τιμωρηθήσονται, οἱ μὲν φαγόντες οἰκεῖα βρώματα, ἀλλὰ τὰ τῆς ἐθνικῆς ἑορτῆς. ταῦτα δὲ πάντα εἰς κρίσιν τοῦ Ἐπισκόπου ἀνηρτήθη. σημείωσαι ταῦτα, πολλὰ χρησιμεύσαι σοι ὀφείλοντα εἰς τοὺς μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν συμφαγόντας, ἢ ἄλλων ἐθνικῶν. οἱ Ἴβηρες δὲ διάφορον λέγουσιν εἶδος μετὰ τῶν ὀρθοδόξων καὶ αἱρετικῶν ἐσθίειν· καὶ πῶς τοῦτο γίνεται ἀγνοῶ.

C

ΖΩΝΑΡ. Εἰ δέ τινες ἐν ἑορτῇ ἐθνικῇ συνεορτιάσθησαν ἐθνικοῖς, ἐν ἀπίστοις ἐν τόπῳ ἀφωρισμένῳ τοῖς ἐθνικοῖς, ἐν εἰδωλείῳ τυχὸν ἢ ἄλλῳ τόπῳ εἰς τελετὰς αὐτοῖς τελουμένας ἀνειμένῳ· καὶ ἴδια βρώματα ἐκόμισαν καὶ ἔφαγον οἱ πιστοὶ, διὰ αὐτὸ μέντοι δὲ συνεορτιασθῆναι τοῖς ἐθνικοῖς, καὶ οὕτω δόξαι συνεορτάσαι αὐτοῖς, ἔδοξε τῇ συνόδῳ διετίαν ὑποπεσεῖν αὐτούς, τουτέστι μετὰ τῶν κατηχουμένων ἱστασθαι καὶ σὺν αὐτοῖς ἐξιέναι, καὶ μετὰ τὴν διετίαν δεχθῆναι. ὅπως δὲ χρὴ ἕκαστον αὐτῶν δεχθῆναι εἴτε καὶ εἰς μετάληψιν τῶν ἁγιασμάτων, εἴτε εἰς μόνην τὴν μετὰ τῶν πιστῶν σύναξιν, τῶν Ἐπισκόπων δεῖ, φασὶ, δοκιμάσαι, καὶ τὸν ἄλλον βίον ἑκάστου ἐξετάσαι.

D

ARIST. *Si quis proprios habens cibos, cum Ethnicis comederit in eorum festis, biennio substernatur.*

Si quis ad Ethnicorum festa selecto aliquo præparata loco convenerit, & proprios cibos habens cum eis comederit, substernetur biennium tantum. An autem eum ex eo tempore precum solarum cum fidelibus communionem habere, aut divinorum sacramentorum participem esse, oportet, judicio Episcopi novam illius resipiscentis vitam inquirentis relinquitur.

E

ZONAR. Si qui verò aliquo ex iis diebus, qui ethnicorum consuetudine solennes habentur, definito apud ipsos loco, utpote in idolio forte aut alio in hos celebritatum usus addicto, convivia cum ethnicis obierint; quamvis proprios cibos, quibus ipsi vescerentur domi, fideles attulerint, ob hoc ipsum, quod cum ethnicis epulati sint, speciémq; proinde cum eis festum diem celebrantium præbuerint, biennio substerni, hoc est, stare cum catechumenis & cum iisdem egredi, biennióq; exacto rursum admitti, synodica constitutione decretum est. De singulis porro quid statuendum, an ad sanctificatorum perceptionẽ, an vero ad solam cum fidelibus communionem admitti oporteat, Episcoporum judicio, à quibus reliqua etiam uniuscujusq; vita examinetur, definiri placet.

F

ΑΡΙΣΤ. Εάν τις, ἴδια βρώματα ἔχων, συνεορτάσθη τοῖς ἔθνεσιν ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτῶν, διετίαν ὑποπιπτέτω.

Εἴ τις ἐν ταῖς ἑορταῖς τῶν ἐθνῶν ταῖς ἐν ἀφωρισμένῳ τινὶ τόπῳ γινομέναις συνῆλθε, καὶ ἴδια βρώματα ἔχων, συνέφαγε μετ' αὐτῶν, διετίαν μόνην ὑποπιπτέτω· εἰ δὲ χρὴ αὐτὸν ἔκτοτε εἴτε τῶν εὐχῶν μόνων μετὰ τῶν πιστῶν κοινωνεῖν, ἢ καὶ τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταλαμβάνειν, ἐφ' ᾧ τῇ κρίσει ἔσται τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τὸν ἄλλον αὐτοῦ δὴ τοῦ μετανοοῦντος βίον κατεξετάζοντος.

ARIST. *Si quis proprios habens cibos, cum Ethnicis comederit in eorum festis, biennio substernatur.*

Si quis ad Ethnicorum festa selecto aliquo præparata loco convenerit, & proprios cibos habens cum eis comederit, substernetur biennium tantum. An autem eum ex eo tempore precum solarum cum fidelibus communionem habere, aut divinorum sacramentorum participem esse, oportet, judicio Episcopi novam illius resipiscentis vitam inquirentis relinquitur.

Digitized by Google

A

Canon VIII.

Qui autem bis & ter coacti ſacrificarunt, quadriennio ſubſternantur, duobus autem annis ſine oblatione communicent, & ſeptimo perfectè recipiantur.

Bals. Cùm dixiſſent ſancti patres de iis qui ſemel ſacrificaſſent, nunc etiam de iis dicunt qui bis vel ter ſacrificarunt. Quoniam enim dicebant quidam, idem eſſe & ſemel & ſæpe ſacrificare, definierunt patres eos magis puniri, qui bis vel ter coacti ſacrificarunt: adeo ut propter mali multitudinem etiam augeatur ſupplicium. Et hoc quoque omnino deinceps progredietur.

B

Zonar. De iis qui ſemel immolaverunt, ea, quæ ſuperiorum canonum decretis continentur, à Patribus definita ſunt: hæc vero conſtitutio, de iis quoque qui bis ac ter coacti ſacrificaverunt, edita. Quos quidem quadriennio in ſubſtratione degere, duobus annis deinceps cum fidelibus communicare, hoc eſt, cum eis conſiſtere, ſimúlque preces, ſine oblatione tamen, id eſt, ſine Boni perceptione, fundere, ſeptimo demum anno perfectè recipi, hoc eſt, ad immaculati corporis & ſanguinis Domini perceptionem admitti jubent.

C

Arist. *Qui ſecundò & tertiò ſacrificaverit, ſed vi coactus, ſeptennio pœnitentiæ ſubjiciatur.*

Quicunque non ſemel ſed bis aut ter coacti ſacrificarunt, hi quadriennium ſubſternantur, biennium ſine oblatione in precibus ſolis cum fidelibus communicent, & ſeptimo anno perfectionem recipiant.

Canon IX.

Quicunque autem non ſolùm deſciverunt, ſed etiam inſurrexerunt & fratres ſuos coegerunt, & cauſæ fuerunt ut D *cogerentur, ii annis quidè tribus auditionis locum ſuſcipiant, per aliud autem ſexennium ſubſternantur, alio autem anno ſine oblatione communicent: ut decennio expleto, ejus quod eſt perfectum ſint participes. Eorum autem reliquam in eo quoq; tempore vitam examinare oportet.*

Bals. Fideles quidam adeò propter tormenta timidi ignavique evaſerunt, & ab orthodoxis defecerunt, ut etiam adverſus illos procederent; aliquando quidem cogentes eos idem ſentire cum tyrannis, aliquando verò etiam latebris occultatos prodentes: hos ergo ſancti patres decennio puniri definierunt. Ne dicas autem dictos fideles adeò à fide Chriſtiana fuiſſe abalienatos, ut etiam infideles & Chriſtianorum perſecutores fuerint; Tales enim Eccleſia alio quodam modo ſuſcipit, ſicut & eos qui ſunt à nativitate infideles; vel potiùs cum majore examinatione: ſed dic eos quidem adhuc orthodoxè ſentire, ſed propter tormenta ſtatim ceſſiſſe, & cum male ſentientibus conſentire videri; adeò ut qui eos videbant hæretici non offenderentur, ſed & ipſos quoque iis ſimiliter credere exiſtimarent. Propterea enim & pœnis ſubjiciuntur, & non ſuſcipiuntur ut idololatræ & infideles.

F

Zonar. Si qui vero Chriſti fidem non deſeruerunt modo, ſed etiã inſurrexerunt, id eſt eam oppugnavêrunt, fratréſque aut ad ſacrificia ipſi compulêre, aut ut ab aliis compellerentur, dum eos fugientes aut latebris occultatos produnt, aut Chriſtianos eſſe cum ignorarentur, hoſtibus Chriſtiani nominis indicant, cauſam præbuere; eos triennium in veſtibulo extra templum inter audientes explere, ſexennium vero deinceps in ſubſtratione degere, uno anno demum cum fidelibus unà precari; ac decennio mox expleto perfecti compotes fieri pa-

ΚΑΝΩΝ ή.

Οἱ δὲ δεύτερον καὶ τρίτον θύσαντες μετὰ βίας, τετραετίαν ὑποπεσέτωσαν, δύο δὲ ἔτη χωρὶς προσφορᾶς κοινωνησάτωσαν, καὶ τῷ ἑβδόμῳ τελείως δεχθήτωσαν.

Βαλσ. Εἰπόντες οἱ ἅγιοι πατέρες περὶ τῶν ἅπαξ θυσάντων, νῦν καὶ περὶ τῶν δὶς ἢ τρὶς θυσάντων φασίν. ἐπεὶ δέ τινες ἔλεγόν τινες, ταὐτὸν εἶναι τὸ ἅπαξ καὶ τὸ πολλάκις θῦσαι, ὥρισαν οἱ πατέρες πλειόνως ἐπιτιμᾶσθαι τοὺς δὶς ἢ τρὶς θύσαντας καὶ βίαν, ὡς ἐκ τούτου καὶ τὸ μέγεθος τοῦ κακοῦ μεγεθύνεται καὶ ἡ κόλασις. καὶ πάντως τοῦτο προχωρήσει καὶ ἐφεξῆς.

Ζωναρ. Ἀμφὶ ὧν τοῖς ἀνωτέρω κανόσιν εἴρηται περὶ τῶν ἅπαξ θυσάντων οἱ τῆς συνόδου ταύτης πατέρες διατάξαντο, νῦν δὲ καὶ περὶ τῶν δὶς ἢ τρὶς ὑπὸ βίας τετυκότων φασίν, ὡς καὶ τετραετίαν διάγειν ἐν ὑποπτώσει κελεύουσιν, ὅπη διετίαν δὲ ἄλλῳ κοινωνῆσι τοῖς πιστοῖς, ἤτοι συνίστασθαι αὐτοῖς, καὶ συνδύχεσθαι ἄνευ προσφορᾶς, ἤγουν τῆς τοῦ ἁγιάσματος μεταλήψεως, καὶ τῷ ἑβδόμῳ ἔτει τελείως δέχεσθαι, τουτέστι καὶ εἰς μετάληψιν τοῦ ἀχράντου σώματος καὶ αἵματος τοῦ κυρίου.

C

Αριστ. Ὁ δεύτερον καὶ τρίτον θύσας, ἀλλὰ μὴ βίας, ἑπταετίαν ὑποπιπτέτω.

Ὅσοι οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δεύτερον καὶ τρίτον ἔθυσαν βιαζόμενοι, ἤτοι τετραετίαν ὑποπεσάτωσαν, διετίαν χωρὶς προσφορᾶς τῶν εὐχῶν μόνων μὴ τῶν πιστῶν κοινωνησάτωσαν. καὶ τῷ ἑβδόμῳ ἔτει δεξάσθωσαν τὴν τελείωσιν.

ΚΑΝΩΝ θ'.

Ὅσοι δὲ μὴ μόνον ἀπέστησαν, ἀλλὰ καὶ ἐπανέστησαν, καὶ ἀναγκασθῆναι ἀδελφοὺς, καὶ αἴτιοι ἐγένοντο τοῦ ἀναγκασθῆναι, ὥστε ἔτη μὲν τρία τῆς ἀκροάσεως δεξάσθωσαν τόπον, ἐν δὲ ἄλλῃ ἐξαετίᾳ τῆς ὑποπτώσεως, ἄλλον ὀνιαυτὸν κοινωνησάτωσαν χωρὶς προσφορᾶς· ἵνα τῷ δεκατίαν πληρώσαντες τῆς τελείου μεταλάβωσιν. ἐν μέντοι τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ τὸν ἄλλον αὐτῶν διατηρείσθω βίον.

Βαλσ. Τοσοῦτον τινὲς ἐδειλάνδρησαν πιστοὶ διὰ τοὺς βασάνους, καὶ ἀπέστησαν ὅλως τῆς ὀρθοδόξων, ὡς καὶ χωρῆσαι κατὰ τούτων, ποτὲ μὲν ἀναλαμβάνοντες αὐτοὺς φρονῆσαι τὰ τῶν τυράννων, ποτὲ δὲ καὶ καταμηνύοντες κρυπτομένους τούτους· διὸ δεκαετίαν διατιμᾶσθαι οἱ ἅγιοι πατέρες διωρίσαντο. μὴ εἴπῃς δὲ τοὺς ῥηθέντας πιστοὺς ὅτως ἀπαλλοτριωθῆναι τῆς πίστεως τοῦ Χριστιανοῦ, ὡς καὶ ψευδῶς ἀπίστους, καὶ διώκειν τοὺς ὀρθοδόξους. τοὺς τοιούτους γὰρ ἀλλοτρόπως ἡ ἐκκλησία δέχεται, ὥσπερ καὶ τοὺς ἐκ γενετῆς ἀπίστους, μᾶλλον δὲ καὶ μετὰ πλείονος ἐξετάσεως· ἀλλ' εἰπὲ αὐτοὺς φρονῆσαι μὲν καὶ εἰσέτι νῦν τὰ τῶν ὀρθοδόξων διὰ δὲ τοὺς βασάνους ταχέως ὑπεῖξαι καὶ τῇ σκέψει ὑποκρίνεσθαι τὰ τῶν κακοδόξων· ὥστε τοὺς βλέποντας αἱρετικοὺς μὴ σκανδαλίζεσθαι, ἀλλὰ σωτίθεσθαι ὁμοίως τούτοις καὶ αὐτοὺς πιστεύειν. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ διατιμίοις καθυποβάλλονται, καὶ οὐ δέχονται ὡς οἱ εἰδωλολάτραι καὶ οἱ ἄπιστοι.

Ζωναρ. Εἰ δέ τινες οὐ μόνον ἀπέστησαν τῆς εἰς τὸ κύριον πίστεως, ἀλλὰ καὶ ἐπανέστησαν, ἀντὶ τοῦ κατ' αὐτῆς ἐγένοντο, καὶ ἰδιάγκας ἀδελφοὺς θῦσαι, ἢ καὶ αἴτιοι ἐγένοντο ἀναγκασθῆναι αὐτοὺς, οἳ φυγόντας καὶ κρυπτομένους καταμηνυκότες αὐτοὺς, ἢ ἀγνοουμένους ὅτι Χριστιανοί εἰσι δῆλους αὐτοὺς ἔθνεσι τοῖς διώκταις, τοὺς τοιούτους φυκονόμησαν οἱ πατέρες τρία μὲν ἔτη ὀν ἀκροάσει πληρῶσαι, ἐκτὸς τοῦ ναοῦ ἱσταμένους ἐν τῷ περιβόλῳ, ἐξ δὲ ἄλλα ἐν ὑποπτώσει διαγαγεῖν, καὶ ἐνιαυτὸν ἕτερον κοινωνῆσαι τῆς εὐχῆς

Digitized by Google

εὐχῶν τοῖς πιστοῖς, καὶ μετὰ τὴν δεκαετίαν ταύτην μεταχεῖν τοῦ τελείου. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ τῆς μετανοίας αὐτῶν δηλονότι, φασὶ, χρὴ καὶ τὸν ἄλλον αὐτῶν ἐπιτηρεῖσθαι βίον. εἰ γὰρ ἀμελῶς ἢ καὶ πλημμελῶς διαγνωσθῶσι ζῶντες, ἐπιτεθήσεται χρόνος τῶν ἐπιτιμίων αὐτῶν.

ΑΡΙΣΤ. Ο μὴ μόνον ἐθελουσίως τεθυκὼς; ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἀναγκάσας, δεκαετίαν ὑποπιπτέτω.

Οὗτος, ὡς καὶ ἑαυτὸν ἀπολέσας, καὶ ἑτέρους συνωθήσας καὶ βιάσας εἰς τὴν ἀπόλειαν, εἰ ὑποστρέψει, ἐπὶ τριετίαν μὲν ἔστω μετὰ τῶν ἀκροωμένων, ἐν δὲ ἄλλῃ ἑξαετίᾳ, μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων, ἐπὶ δὲ ἕτερον ἕνα ἐνιαυτὸν, μετὰ τῶν συνισταμένων, καὶ κοινωνείτω, μέχρι τέλους τῆς θείας μυσταγωγίας, τῶν εὐχῶν μετὰ τῶν πιστῶν· καὶ οὕτω τοῦ δεκαετοῦς χρόνου παῤῥυέντος, μεταχέτω τῆς τελειώσεως, καὶ τῶν θείων ἁγιασμάτων ἀξιωθήτω· ἐὰν μέν τοι καὶ ὁ ἄλλος αὐτοῦ βίος ἐπιτηρούμενος οὐκ ἀπείργει τοῦτον τῆς θείας μεταλήψεως.

ΚΑΝΩΝ ι.

Διάκονοι ὅσοι καθιστάμενοι, πρὸ αὐτὴν τὴν κατάστασιν εἰ διεμαρτύραντο καὶ ἔφασαν χρῆναι γαμῆσαι, μὴ δυνάμενοι οὕτω μένειν· οὗτοι μετὰ ταῦτα γαμήσαντες ἔστωσαν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, διὰ δὲ ἐπιτραπῆναι αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ Επισκόπου. τοῦτο δὲ εἴ τινες παρασιωπήσαντες, καὶ καταδεξάμενοι ἐν τῇ χειροτονίᾳ μένειν οὕτως, μετὰ ταῦτα ἦλθον ἐπὶ γάμον, πεπαῦσθαι αὐτοὺς τῆς διακονίας.

ΒΑΛΣ. Τῷ κανόνι τούτῳ μὴ προσχῇς διοριζομένῳ τοὺς διακόνους μετὰ δὲ χειροτονηθῆναι συνάπτεσθαι γυναιξὶν, ὅτι ἐν τῷ χειροτονεῖσθαι διεμαρτύραντο, τουτέστιν, εἶπον πρὸς τοὺς Επισκόπους αὐτῶν ἀναγκαῖον εἶναι αὐτοῖς εἰς γάμον ἐλθεῖν, καὶ οἱονεὶ ἔλαβον δὲ ἐνδόσιμον. εἴτε γὰρ προανεφώνησαν τὰ περὶ τούτου εἴτε ἐσιώπησαν χειροτονούμενοι, οὐ παραχωρηθήσονται μετὰ τὴν χειροτονίαν γυναιξὶ συζευχθῆναι. ὅτι ὁ ϛ'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου διορίζεται καθαιρεῖσθαι τοὺς μετὰ τὴν χειροτονίαν γάμους συναλλάττοντας πρεσβυτέρους, διακόνους καὶ ὑποδιακόνους. δὲ δὲ ἀκανόνιστον, οὔτε ἀπὸ ἐπιτροπῆς ἐπισκοπικῆς οὔτε ἀπὸ μόνου τοῦ σιωπῆσαι ἐκχωρηθήσεται, ὡς ἀνυπόστατον. ἀνάγνωθι καὶ τὴν ϛ'. νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, λέγουσαν, ὡς εἰ καὶ ἀπὸ συνηθείας ἀγράφου εἶχον ἄδειαν οἱ ἱερωμένοι ἐντὸς διετίας ψηφιζομένης μετὰ τὴν χειροτονίαν λαμβάνειν νομίμους γυναῖκας, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὡς ὑπὸ τῶν κανόνων κεκωλυμένον, οὐκ ὀφείλει κρατεῖν.

ΖΩΝΑΡ. Φησὶν ὁ κανὼν τοῦτος, ὅτι ὅσοι ἐν τῷ καθίστασθαι εἰς διακονίαν, ἤγουν ἐν τῷ μέλλειν χειροτονεῖσθαι διεμαρτύραντο, ἀντὶ τοῦ φανερῶς εἶπον ὡς ἐπὶ μάρτυσιν, ὡς ἀναγκαῖόν ἐστιν αὐτοῖς εἰς γάμον ἐλθεῖν, μὴ δυναμένοις παρθενεύειν, οὗτοι μετὰ τὴν χειροτονίαν εἰς γάμον ἐλθόντες μενέτωσαν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ἤτοι τῇ διακονίᾳ. δοκοῦσι γὰρ ἐπιτραπῆναι δὲ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐλθεῖν εἰς γάμον ὑπὸ τοῦ Επισκόπου. εἰ δέ τινες σιωπήσαντες ἐν τῷ μέλλειν χειροτονεῖσθαι, καὶ καταδεξάμενοι διὰ τῆς σιωπῆς ἄγαμοι μένειν, κἀνταῦθα γὰρ ἡ σιωπὴ συγκατάθεσιν δηλοῖ, μετὰ τὴν χειροτονίαν ἔγημαν, πεπαῦσθαι τῆς διακονίας ὁρίζει. ταῦτα μὲν τοῦ παρόντος κανόνος. ὁ δὲ εἰκοστὸς ἕκτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν μόνοις ἀναγνώσταις, καὶ ψάλταις ἐνδίδωσι, μετὰ δὲ εἰς κλῆρον καταταγῆναι, γαμεῖν. καὶ ὁ ἕκτος τῆς ἕκτης συνόδου κανὼν τῷ ἀποστολικῷ κανόνι ἑπόμενος, ἀπαγορεύει παντὶ πρεσβυτέρῳ καὶ διακόνῳ καὶ ὑποδιακόνῳ μετὰ τὴν χειροτονίαν εἰς γάμον ἔρχεσθαι, καὶ τοὺς μὴ τὸν κανόνα φυλάττοντας καθαιρεῖσθαι κελεύει. πρὸ δὲ τῆς χειροτονίας

A tres jubent. Interea vero (hoc videlicet pœnitentiæ tempore) reliquam quoque, inquiunt, ipsorum vitæ rationem observare oportet. Si námque otiosam vel etiam vitiosam vitam agere significatum sit, pœnarum quoque præfinitum ipsis tempus diutiùs prorogabitur.

ARIST. *Qui non solùm voluntariè sacrificaverit, sed & alium coegerit, decennio substernatur.*

Hic, ut & se perdens & alios compellens cogénsque ad perditionem, si convertatur, triennium quidem cum audientibus transigat, alios autem annos sex cum substratis, alium tandem unum cum consistentibus, & B precum cum fidelibus usque ad divinæ mystagogiæ finem particeps sit, & sic decennio præterlapso, perfectionis sit compos, & divinis sacramentis dignus habeatur. Nisi fortè reliqua ejus vita examinata eum à divinâ participatione arceat.

CANON X.

Quicunque Diaconi constituti, in ipsa ordinatione protestati sunt, & dixerunt, oportere se uxores ducere, cùm non possint sic manere: ii, si uxorem postea duxerint, sint in ministerio; eò quòd hoc sit illis ab Episcopo concessum. Si qui autem hoc silentio præterito, & in ordinatione ut ita manerent suscepti sunt, postea autem ad matrimonium venerunt, ii à diaconatu cessent.

BALS. Hunc canonem ne sequaris, qui definit Diaconos posse cum mulieribus matrimonio conjungi, postquam ordinati fuerint: quando dum ordinarentur testificati sunt, id est, dixerunt suis Episcopis, necesse esse ut ad matrimonium veniant, & veluti permissionem acceperunt. Sive enim hoc prædixerint, sive silentio præterierint qui ordinantur; non permittetur eis, ut post ordinationem D cum mulieribus conjungantur, sextus enim canon Synodi in Trullo deponendos decernit Presbyteros & Diaconos & Subdiaconos, qui post ordinationem matrimonium contraxerint. Quod fit autem contra canones, nec ex permissione Episcopali, nec ex eo tantùm quòd tacuerint, concedetur, ut quod consistere nequit. Lege etiam sextam novellam Imp. domini Leonis sapientis, quæ dicit, quòd etiamsi ex consuetudine non scriptâ potestatem habeant ii, qui sunt sacrati, intra biennium post ordinationem præfinitum, ducendi uxores legitimas: hoc tamen, ut à canonibus prohibitum, observari E non debet.

ZONAR. Quicunque, dum Diaconi constituerentur, hoc est, quo tempore diaconatu initiandi fuerant, uxorem sibi necessariò ducendam esse, nec virginitatem à se coli posse, testati, hoc est, apertè, quasi adhibitis etiam testibus, professi sunt, si quam sibi mulierem post susceptum ordinem matrimonii jure copulaverint, ministerio, hoc est, à Diaconatu nequaquam arcendos esse canon decernit. Videtur iis siquidem obeundi post ordinē susceptum matrimonii ab Episcopo facultas permissa. Si qui vero, dum initiandi forent, siluêre, eóque proinde silentio castimoniam condixêre: (nam hic quoq; assensum taciturnitas indicat) eos, si uxorem postea duxerint, à ministerio cessare jubet. Atq; hæc quidem hujus canonis decreto sancita. Sanctorum vero Apostolorum vigesimo sexto canone, lectoribus solis & cantoribus, postquam in clerum lecti fuerint, matrimonia inire permissum. Et hunc Apostolicum can. secuta sexta Synodus, canone sexto, nulli Presbytero, Diacono aut Hypodiacono post susceptum ordinem uxorem ducendi facultatem esse decernit; ac quicunque canoni non obtemperaverint depositione mulctari jubet. Nuptias porro, si

Digitized by Google

si velint, antequam initientur, celebrandi potestatem facit. Cum igitur sibi invicem hi canones manifestò adversentur, sextæ Syn. can. qui & posterior fuit & magis cum Apostolico canone consentit, servari debet. Nec enim unquam Sacerdoti aut Diacono, qui uxorem post susceptos ordines duxerit, aut dignitatem suam retinendi aut sacra ministeria obeundi facultas erit.

A τοὺς εἰρημένους θεσπίζει συναλλάττειν γάμον, εἰ βούλοιντο. ἐναντίων οὖν προδήλως τῶν κανόνων τούτων ὄντων, ὁ τῆς ἕκτης συνόδου κρατεῖν ὀφείλει, ὡς μεταγενέστερος καὶ τῷ ἀποστολικῷ συμφωνῶν κανόνι. οὐ γάρ ποτε πρεσβύτερος ἢ διάκονος, μετὰ τὴν χειροτονίαν γυναῖκα λαβὼν, ἐν τῇ οἰκείᾳ ἔσται ἐπιτιμίᾳ, ἢ ἱερουργεῖν παραχωρηθήσεται.

ARIST. *Qui Diaconus est ordinandus, si protestatus fuerit Episcopo se non posse cœlibem perseverare, uxore ductâ sit Diaconus, si verò cùm tacuerit, uxorem postea duxerit, ejiciatur.*

Hic Canon statuit eum qui ante ordinationem Episcopo protestatus fuit, se non posse cœlibem agere, sed velle matrimonii communionem inire, non prohiberi etiam post ordinationem matrimonium inire, & in eodem etiam ministerio & honore adhuc permanere. Eum autem, qui siluit & in ordinatione ut cœlebs maneret, susceptus est, à diaconatu cessare, si postea matrimonii lege mulieri conjunctus fuerit. Sed huic canoni opponitur sextus sextæ Synodi canon, non omnino ei qui cœlebs ad Hypodiaconi aut Diaconi aut Presbyteri gradum venit, concedens matrimonio sibi fœminam conjungere, sed eum qui hoc ausus fuerit, deponi jubens. Et vim retinet ille canon, sed hic in desuetudinem abiit.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ μέλλων διάκονος χειροτονεῖσθαι, εἰ προεμαρτύρατο τῷ Ἐπισκόπῳ μὴ δύνασθαι καρτερεῖν ἄγαμον, γαμήσας ἔστω διάκονος· εἰ δὲ σιωπήσας ἔγημεν ὕστερον, ἀποβαλλέσθω.

B Οὗτος ὁ κανὼν διαγορεύει τὸν πρὸ τῆς χειροτονίας προμαρτυράμενον τῷ Ἐπισκόπῳ, μὴ δύνασθαι παρθενεύειν, ἀλλ' εἰς γάμου βούλεσθαι κοινωνίαν ἐλθεῖν, μὴ κωλύεσθαι, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν εἰς γάμον ἔρχεσθαι, καὶ μένειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς αὖθις ὑπηρεσίας τε καὶ τιμῆς. τὸν δὲ σιωπήσαντα, καὶ καταδεξάμενον ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἄγαμον μένειν τῆς διακονίας πεπαῦσθαι, εἴπερ μετὰ τοῦτο γάμου νόμῳ γυναικὶ συναφθῇ. πλὴν τῷ παρόντι κανόνι ἀντίκειται ὁ ἕκτος κανὼν τῆς ἕκτης συνόδου, μὴ παραχωρῶν ὅλως τῷ προελθόντι ἀγάμῳ, εἰς ὑποδιακόνου, ἢ διακόνου, ἢ πρεσβυτέρου βαθμὸν, μετὰ

C τὴν χειροτονίαν γαμικὸν ἑαυτῷ συνιστᾶν συνοικέσιον· ἀλλὰ τὸν τοῦτο τολμήσαντα ποιῆσαι, διατατόμενος καθαιρεῖσθαι. καὶ κρατεῖ ὁ κανὼν ἐκεῖνος καὶ οὗτος, ἤργησε.

CANON XI.

Desponsas aliis puellas, & ab aliis postea raptas, placuit, iis, quibus desponsæ erant, reddi, etiam si vim passæ sint.

BALS. De iis, qui quaslibet puellas rapiunt, ea quæ sunt consentanea tractata sunt in xxx. cap. ix. tit. præsentis operis, & lege ipsum. Similiter lege & xcii. can. Synodi in Trullo, & lviii. tit. totum lx. lib. Cum autem audis can. dicentem, raptas reddendas iis quibus desponsæ fuerant; ne dicas eos cogi illas accipere; sed ipsos quoque velle eas quærere. Hoc enim etiam in mulieribus adulteris dictum est, in lib. xxviii. tit. vii. cap. i. quod quidem est Justiniani novella cxvii. Sin autem velis dicere, eas sponsos vel invitos accipere; canonem interpretare convenienter epistolæ sancti Gregorii Thaumaturgi; quam etiam lege in principio: itémque ea, quæ ad expositionem istius epistolæ scripta sunt, sed & vicesimum secundum Canonem S. Basilii sic exponetur.

ZONAR. Magnus quoque Basilius can. vigesimo secundo, qui mulierem raptam habet, non prius ad pœnitentiam admitti sinit, quam mulier ab eo abducta priori sponso, si tamen eam ducere adhuc ille in animo habeat, restituta sit. Eodem modo hic etiam canon intelligendus; raptas videlicet mulieres iis, quibus ante desponsæ fuerant, si nimirum illi ducere velint, esse reddendas. Inviti enim non cogentur.

ΚΑΝΩΝ ιά.

Τὰς μνηστευθείσας κόρας, καὶ μετὰ ταῦτα ὑπὸ ἄλλων ἁρπαγείσας, ἔδοξεν ἀποδίδοσθαι τοῖς προμνηστευσαμένοις, εἰ καὶ βίαν ὑπ' αὐτῶν πάθοιεν.

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν ἁρπαζόντων κόρας οἱασδήτινας τὰ εἰκότα διελήφθη ἐν τῷ λ'. κεφ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ ἀνάγνωθι τοῦτο· ὡσαύτως ἀνάγνωθι καὶ τὸν

D ϛβ'. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ τὸν νή. ὅλον τίτλον τοῦ ξ'. βιβλίου. ἀκούων δὲ τοῦ κανόνος λέγοντος, ἀποδίδοσθαι τὰς ἁρπαγείσας τοῖς μνηστευσαμένοις, μὴ εἴπῃς ἀναγκάζεσθαι τούτους ταύτας λαβεῖν, ἀλλὰ θέλειν καὶ ζητεῖν αὐτοὺς αὐτάς. τοῦτο γὰρ καὶ ἐπὶ μοιχαλίδων γυναικῶν εἴρηται ἐν βιβλίου κή. τίτλου ζ'. κεφαλ. α'. ὅπερ ἐστὶ νεαρὰ Ἰουστινιάνειος ριζ'. εἰ δὲ θέλεις εἰπεῖν, καὶ ἄκοντας λαμβάνειν αὐτὰς τοὺς μνηστῆρας, ἑρμήνευσον τὸν κανόνα κατὰ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ· ἣν καὶ ἀνάγνωθι περὶ τὰς ἀρχάς· πρὸς δὲ καὶ τὰ εἰς ἑρμηνείαν τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς γραφέντα, ἀλλὰ καὶ τὸν κβ'. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου οὕτως ἑρμήνευσον.

E ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν εἰκοστῷ δευτέρῳ κανόνι αὐτοῦ τὸν ἐξ ἁρπαγῆς ἔχοντα γυναῖκα μὴ πρότερον παραδέχεσθαι εἰς μετάνοιαν βούλεται, εἰ μὴ ἀφαιρεθῇ ἐξ αὐτοῦ ἡ ἁρπαγεῖσα, καὶ τῷ μνηστευσαμένῳ αὐτὴν δοθῇ, εἰ τέως βούλοιτο λαβεῖν αὐτήν. οὕτως καὶ τὸν κανόνα τοῦτον νοητέον λέγειν τὸ ἀποδίδοσθαι τὰς ἁρπαγείσας τοῖς μνηστευσαμένοις αὐτάς. εἰ αἱροῖντο δηλονότι λαβεῖν αὐτάς. ἄκοντες γὰρ οὐκ ἀναγκασθήσονται.

ARIST. *Si desponsata sit puella, ab alio verò rapta fuerit, priori restituitur.*

Hic quidem canon desponsam cuipiam puellam & postea ab alio raptam, priori sponso restitui jubet, etiamsi ab eo qui ipsam rapuit, virgo corrupta sit. At quinquagesimus octavus tit. lx. lib. Basilic. magnis pœnis eum subjicit, qui mulierem rapuit, eúmque qui opem isti in raptu tulit, eósque qui diligentiam quamcunque ei contulerunt. Et non permittit quamvis ipsa mulier rapta & quamvis ipsius parentes voluerint, isti, qui eam rapuit, matrimonio conjungi. Sed & si parentes istiusmodi assentiantur conjugio, exterminantur.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ ἐμνηστεύθη κόρη, ἡρπάγη δὲ παρ' ἄλλου· τῷ προτέρῳ ἀποκαθίσταται.

F Ὁ μὲν κανὼν οὗτος τὴν μνηστευθεῖσάν τινι κόρην, καὶ μετὰ ταῦτα ὑφ' ἑτέρου ἁρπαγεῖσαν, ποστάττει ἀποκαθίστασθαι τῷ προτέρῳ μνηστῆρι, κἂν ὑπὸ τοῦ ἁρπάσαντος αὐτὴν, ἡ παρθένος ἐφθάρη. ὁ δὲ πεντηκοστὸς ὄγδοος τίτλος τοῦ ξ'. βιβλίου βασιλικῶν μεγάλαις ποιναῖς ὑποβάλλει τὸν ἁρπαγὴν ποιησάμενον γυναικὸς, καὶ τὸν βοηθήσαντα αὐτῷ ἐν τῇ ἁρπαγῇ, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς οἱανδήποτε σπουδὴν τούτῳ εἰσενεγκόντας. καὶ οὐδὲ συγχωρεῖ, κἂν ἡ ἁρπαγεῖσα θέλῃ γυνὴ, κἂν οἱ γονεῖς αὐτῆς, τῷ ἁρπάσαντι συναφθῆναι πρὸς γάμον. ἀλλὰ καὶ εἰ συναινέσουσιν οἱ γονεῖς τῷ τοιούτῳ συνοικεσίῳ, περιορίζονται.

ΚΑΝΩΝ

Digitized by Google

ΚΑΝΩΝ ιβ'.

Τοὺς πρὸ τοῦ βαπτίσματος τελευτήσαντας, καὶ μετὰ ταῦτα βαπτισθέντας, ἔδοξεν εἰς τάξιν προάγεσθαι, ὡς ἀπολουσαμένους.

ΒΑΛΣ. Τινὲς ἄπιστοι τὸ μὲν κήρυγμα ἐδέχοντο, καὶ ὀπίσθιον τῷ Χριστῷ· βαπτίζεσθαι δὲ ὑπώπτευον. ἐπεὶ οὖν ἔνιοι τῶν τοὺς λοιποὺς ἀπίστους θύσαντες ἠξίουν, μὴ βαπτισθῆναι, ἱερωθῆναι, καὶ ὑπερεχωροῦντο, ὡς τινῶν λεγόντων, μὴ ὀφείλειν τούτους εἰς βαθμοὺς ἐκκλησιαστικοὺς προαναβιβάζεσθαι τοὺς προφητευθέντας κανόνας, τοὺς ἐπιτιμῶντας τοὺς θύσαντας τοῖς εἰδώλοις· διωρίσαντο οἱ πατέρες τούτους εἰς ἱερωσύνην προάγεσθαι ὡς διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀπολουσαμένους καὶ καθαριζομένους ἀπὸ παντὸς ῥύπου ἁμαρτίας. ἐρωτήσει δέ τις, καὶ τίνος χάριν τούτους μὲν ἑκόντι καὶ μὴ βίαν θύσαντας δεχόμεθα καὶ βαπτίζομεν, καὶ τῷ κλήρῳ συντάττομεν, τοὺς δὲ Χριστιανοὺς καὶ βίαν θύσαντας, οὐ μόνον ἱερωσύνης οὐκ ἀξιοῦμεν, ἀλλὰ ἐπιτιμίοις καθυποβάλλομεν ὡς προείρηται; Λύσις. ἐκεῖνοι μὲν Χριστιανοὶ ὄντες καὶ τὰς βασάνους μὴ ἀναμείναντες, ἀλλὰ θύσαντες, ἀρνησάθεοι γεγόνασι, καὶ ὡς τὰ ἔσχατα ἐσχαιρότες εἰς ἱερωσύνην οὐ προσδέχονται, ἀλλὰ καὶ ἐπιτιμῶνται· ἔνιοι δὲ ἐκ γενετῆς ὄντες ἄπιστοι καὶ πρὸ τοῦ θείου βαπτίσματος θύσαντες, οὐκ ἠρνήσαντο τὸν θεόν. πῶς γάρ, ὃν ἔτι οὐ προσεδέξαντο, ἀλλὰ δὲ μηδὲ βαπτισθῆναι, καὶ καὶ τοῦτο οὐδὲ ἥμαρτον ποιήσαντες καὶ καὶ τὴν οἰκείαν θρησκείαν; κἀντεῦθεν καὶ προσερχόμενοι τῇ ἐκκλησίᾳ δέχονται ὡς ἄπιστοι· εἰ δὲ καὶ οἱ τοιοῦτοι βαπτιζόμενοι καὶ ἱερωσύνης ἀξιοῦνται, μετὰ δοκιμασίας ἐπισκοπικῆς, οὐδὲ αὐτοὶ κωλυθήσονται ἱερωθῆναι, ἀλλὰ γνώσεται καὶ ἐπὶ τούτοις πάντα τὰ τῆς θείοις πατράσι διωρισμένα χάριν τῶν ἐξ ἀπίστων βαπτισθέντων καὶ θελόντων ἱερωθῆναι.

Ετέρα ἑρμηνεία.

Τῷ παρόντι κανόνι χρησάμενος ὁ ἁγιώτατος ἐκεῖνος πατριάρχης κῦρις Πολύευκτος πρῶτον μὲν ἐξώθησεν ἐκ τῶν ἱερῶν περιβόλων τοῦ ἁγιωτάτης τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας τὸν βασιλέα κύριον Ἰωάννην τὸν Τζιμισκὴν ὡς φονεύσαντα τὸν βασιλέα κύριον Νικηφορον τὸν Φωκᾶν· ὕστερον δὲ ἐδέξατο. εἶπε γὰρ μετὰ τὰς ἁγίας συνόδους ἐν τῇ γενομένῃ τηνικαῦτα συνοδικῇ πράξει, τῇ ὄντι τῷ χαρτοφυλακείῳ ἀποκειμένῃ, ὡς ἐπεὶ τὸ χρίσμα τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τὰ πρὸ τούτου ἁμαρτήματα ἀπαλείφει, οἷα καὶ ὅσα ἂν ὦσι, πάντως καὶ τὸ χρίσμα τῆς βασιλείας τὸν πρὸ ταύτης γενόμενον φόνον παρὰ τοῦ Τζιμισκοῦ ἐξήλειψεν. ἀκολούθως ἐν τῇ τοιαύτῃ πράξει λέγουσιν ὅσοι μᾶλλον εἰσὶ συμπαθέστεροι καὶ τοῦ θεοῦ ἔλεον τῆς κρίσεως προαρπάζουσι, λέγοντες τοῦ χρίσματος τῆς ἀρχιερωσύνης τὰ πρὸ ταύτης ἀπαλειφθῆναι ἁμαρτήματα, καὶ διανίστανται τῆς περὶ τῆς ἀρχιερωσύνης ψυχικῶν μολυσμάτων τοὺς ἀρχιερεῖς μὴ εὐθύνεσθαι· ὡς γὰρ οἱ βασιλεῖς χριστοὶ κύριοι λέγονται καὶ εἰσὶν, οὕτω καὶ ἀρχιερεῖς εἰσί τε καὶ ὀνομάζονται. κατασκευάζουσι δὲ τὸ οἰκεῖον λόγον καὶ ἀπὸ τοῦ τὰς ἀναγινωσκομένας εὐχὰς ὅτε σέβονται οἱ βασιλεῖς τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ ὅτε χειροτονοῦνται οἱ ἀρχιερεῖς. ἀντὶ δὲ τοῦ χριομένου ἐλαίου τοῖς βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι, κατὰ τὸ παλαιὸν νόμον, εἶπον ἀρκεῖν τοῖς ἀρχιερεῦσι τὸ ἐπικείμενον ζυγὸν τοῦ εὐαγγελίου τῷ τετραχήλῳ αὐτῶν, καὶ δι' ἐπικλήσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος σφραγῖδα τοῦ χειροτονοῦντος. εἰς σύστασιν δὲ τούτων πάντων ἀναντίῤῥητον χρῶνται καὶ τῷ τοῦ μεγάλου γρηγορίου τοῦ θεολόγου λόγῳ, οὗ ἡ ἀρχή, Πάλιν ἐπ' ἐμὲ χρίσμα καὶ πνεῦμα. ἀφ' οὗ μάθῃς, ὅτι οὐδὲν ἧττον ἀξιοῦται τοῦ παναγίου πνεύματος χάριτος ὁ ἀναξίως χειροτονηθεὶς, καὶ ἐν καθαρότητι τὸ μὴ τὸ χειροτονίαν βίον ἀνύσας, τοῦ ἀξίως χειροτονηθέντος, καὶ μὴ τῆς αὐτῆς καθαρότητος τὸν ἐν ἡμῖν βίον ἀπολιπόντος. ταῦτα μὲν περὶ ἀρχιερέων· περὶ δὲ ἱερέων καὶ ἑτέρων κληρικῶν ζήτει συνόδου Νικαίας κανόνα ιθ'. συνόδου Νεοκαισαρείας κανόνα θ'. ια'. Βασι-

Canon XII.

Eos, qui ante baptiſmum ſacrificarunt, & poſtea baptizati ſunt, viſum eſt ad ordinem promoveri, ut qui abluti ſunt.

Bals. Infideles aliqui prædicationem quidem ſuſceperunt, & Chriſto credebant; baptizari autem differebant. Quoniam ergo ii, ut reliqui infideles, ſacrificantes, ubi baptizati fuerant, volebant ſacris initiari, & non ſinebantur, eo quòd nonnulli dicerent, eos non eſſe ad gradus Eccleſiaſticos provehendos, ex prædictis canonibus eos punientibus, qui idolis ſacrificarunt: ſtatuerunt patres, ut ii ad ſacerdotium proveherentur, ut qui per ſacrum baptiſmum abluti & omni peccati ſorde mundati eſſent. Interrogaverit autem quiſpiam, quamnam ob cauſam hos quidem, qui ſua ſponte & non vi ſacrificarunt, ſuſcipimus & baptizamus, & clero ordinamus; Chriſtianos autem, qui vi ſacrificarunt, non ſolùm ſacerdotio dignos non exiſtimamus, ſed pœnis etiam ſubjicimus, ut priùs dictum eſt? Solutio. Illi quidem, cum ſint Chriſtiani, vim tormentorum non perferentes, ſed immolantes, Deum abnegarunt, &, ut qui graviſſimè deliquiſſent, ad ſacerdotium non admittuntur, ſed puniuntur: hi autem, infideles cum eſſent à nativitate, & ante divinum baptiſmum ſacrificarunt, Deum non negaverunt. Quomodo enim negaſſent quem nondum ſuſceperant, quòd baptizati non eſſent; & ideo non peccarunt, ſuæ ſuperſtitionis ritui convenienter facientes? proinde ad Eccleſiam accedentes ſuſcipiuntur, ut infideles; & quoniam ii baptizati etiam ſacerdotio digni habentur, cum epiſcopali examinatione, nec ipſi ad ſacra admitti prohibebuntur; ſed in iis fient omnia, quæ à ſanctis patribus conſtituta ſunt de infidelibus baptizatis, & volentibus ad ſacros ordines promoveri.

Alia Interpretatio.

Preſenti canone uſus ille ſanctiſſimus Patriarcha dominus Polyeuctus, primum quidem ex ſanctiſſimæ Dei magnæ Eccleſiæ ſacris ambitibus Imperatorem dominum Johannem Tzimiſchem expulit, ut qui Imperatorē Nicephoram Phocam interfecit; Poſtea autem ſuſcepit. Dixit enim cum ſanctâ Synodo, in ſynodalibus actis quæ tunc habita fuerunt, quæ in Chartophylacio reponuntur, quòd quoniam ſancti baptiſmatis unctio omnia, quæ ante baptiſmum fuerunt, qualia & quantacunque ſunt, peccata delet; omnino Imperatoris quoque unctio cædem, quæ ante eam à Tzimiſche facta eſt, delevit. Ei ergo actioni conſequenter, quicunque ſunt paulo miſericordiores, & Dei miſericordiam ante judicium corripiunt, per Epiſcopalem unctionem quæ ante eam commiſſa ſunt peccata deleri dicunt, & pulchrè inſtant de animæ peccatis ante ſacerdotium commiſſis Sacerdotes non poſtulari. Ut enim Imperatores uncti domini appellati ſunt, ſic etiam Antiſtites & ſunt, & nominantur. Dictum autem ſuum ex hoc quoq; confirmant, quod ejuſdem virtutis ſunt preces, quæ leguntur quando Imperatores coronantur, & quando ordinantur Antiſtites. Pro oleo autem, quo antiquâ lege inungebantur Reges & Antiſtites, dicunt Antiſtitibus ſufficere evangelii jugum collis eorum impoſitum & ejus qui ordinat characterem, cum ſancti Spiritus invocatione. Ad irrefutabilem autem horum omnium comprobationem, magni quoque Gregorii Theologi ſermone utuntur, cujus initium; Rurſus ſuper me unctio & ſpiritus. Unde diſcas, quòd nihilo minus ſancti Spiritûs gratiâ dignus cenſetur is, qui indignè electus in puritate poſt ordinationem vitam tranſigit, quam is qui dignè electus, & poſt iſtam puritatem vitam noſtram reliquit. Hæc de Antiſtitibus. De Sacerdotibus enim & aliis Clèricis quære Synodi Nicænæ Canonem decimum nonum, Synodi Neocæſarienſis can. ix. xi. Baſilii. can.

Digitized by Google

can. xxvii. & Theophili ex commentario can. iv. v. & viii. Et nota ex iis, quòd antistitum quidem ordinatio & Regum unctio, quæ ante ordinationem & unctionem fuerunt, delent. Propterea enim habent potestatem Episcopi remittendi peccata; ut qui cùm primi ordinati sunt audiverint; Quæcunque ligaveritis super terram erunt ligata in cœlis, & quæcunque solveritis super terram erunt soluta in cœlis. Sacerdotum autem, & aliorum qui sunt in sacris, ordinatio, parva quidem peccata delet, cònsensum dico & mendacium, & similia quæ depositionem non inducunt, non autem fornicationem. Unde nec Sacerdotes possunt peccata remittere. Et lege Neocesarienſis Syn. Can. ix. qui eadem dicit de Sacerdotibus. In his autem nè tibi contrarius videatur Can. xvii. Sanctorum Apostolorum, dicens, qui duobus matrimoniis post baptismum fuit colligatus, vel habuit concubinam, non potest esse Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, vel omnino in catologo Sacerdotali, neque xviii. eadem ferè statuens. Sed accipe illud, esse, pro, fieri; & dic, quòd nemo, qui sic lapsus est, Episcopali vel Sacerdotali honori dignus habebitur. Qui autem præter decreta dignus habetur, siquidem est Episcopus non postulabitur propter dictas causas, & quod Antistites cum primùm sunt ordinati, non solum Apostolicâ gratiâ digni sunt, sed etiam Prophetica. Sic enim & Saul inter Prophetas, & Caiphas invitus prophetizavit. Erat enim, inquit, Pontifex anni illius. Sin Sacerdos sit, aut alius sacris initiatus, deponetur. Lege & xxix. cap. ix. tit. præsentis operis, & invenies in eo leges diversas, quæ multa de Sacerdotibus & aliis qui sunt in sacris tractent; Episcoporum autem omnino mentionem non faciunt.

A λείυ κανόνα κζ'. καὶ Θεοφίλυ ἐκ τῦ ὑπομνηστικῦ κανόνος δ'. ε'. ι'. καὶ σημείωσαι ἐκ τύτων, ὅτι ἡ χειροτονία τῶν ἀρχιερέων καὶ τὸ χρῖσμα τῶν βασιλείων ἀπαλείφυσι τὸ περὶ τῆς χειροτονίας καὶ τῦ χρίσματος ἁμαρτήματα, οἷα ἂν ὦσι. Διὰ γὰρ τῦτ' ἔχυσιν οἱ Ἐπίσκοποι ἐξυσίαν ἀφιέναι ἁμαρτήματα, ὡς ἀκύσαντες ἅμα τῷ χειροτονηθῆναι, ὅσα δήσετε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσαι δεδεμένα ἐν τῷ ὐρανῷ, καὶ ὅσα λύσετε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσαι λελυμένα ἐν τῷ ὐρανῷ. ἡ δὲ τῶν ἱερέων καὶ τῶν λοιπῶν χειροτονία μικρὰ ἁμαρτήματα ἀπαλείφει, οἷον συγκαταθέσιν, ψεῦδος καὶ τοιαῦτα, μὴ ἐπάγοντα καθαίρεσιν, πορνείαν δὲ οὐχί. ὅθεν οὐδὲ ἀφιέναι ἁμαρτίας οἱ ἱερεῖς δύανται. καὶ ἀνάγνωσον τὸν ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδυ κανόνα θ'. τὰ αὐτὰ περὶ ἱερέων λέγοντα. μὴ ἐναντιωθῇ δέ σοι ὁ ιζ'. κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων, λέγων, ὁ δυσὶ γάμοις συμπλακεὶς μετὰ τὸ βάπτισμα, ἢ παλλακὴν κτησάμενος, ὐ δύαται εἶναι Ἐπίσκοπος πρεσβύτερος ἢ διάκονος. ἢ ὅλως τῷ ἱερατικῷ καταλόγυ, μηδὲ ὁ ιη'. τὰ αὐτὰ ἡμῖν διορίζόμενος. Ἀλλ' ἐκλαβῦ τὸ εἶναι εἰς τὸ γίνεσθαι καὶ εἶπε, ὐδεὶς ὕτως ὁλιθήσας ἀξιωθήσεται ἐπισκοπικῦ ἢ ἱερατικῦ ἀξιώματος. ἀξιωθεὶς δὲ πρὸ τὰ δεδιγμένα, εἰ μέν ἐστιν Ἐπίσκοπος, ὐκ ἀναχειρίσεται διὰ τὰς ῥηθείσας αἰτίας καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἅμα τῷ χειροτονηθῆναι ὐ μόνον ἀπολυτικῦ χαρίσματος. ἀξιῦνται, ἀλλὰ καὶ προφητικῦ. ὕτω γὰρ καὶ Σαὺλ ἐν προφήταις, καὶ Καϊφᾶς ἄκων προεφήτευσεν. ἦν γάρ, φησὶν, ἀρχιερεὺς τῦ ἐνιαυτῦ ἐκείνυ· εἰ δὲ ἱερεύς ἐστιν ἢ ἕτερος ἱερωμένος καθαιρεθήσεται· ἀνάγνωσον καὶ τὸ κθ'. κεφ. τῦ θ'. τίτλυ τῦ παρόντος συντάγματος, καὶ ἐυρήσεις ἐν αὐτῷ νόμυς διαφόρυς πολλὰ περὶ ἱερέων καὶ ἑτέρων ἱερωμένων διαλαμβάνοντας· ἐπισκόπων δὲ ὅλως μνείαν μὴ ποιυμένους.

Zonar. Mysteria quidem olim nostræ religionis audita plures admittebant, ac fidei, quæ de Christo est, planè assentiebantur; sed baptismi diem longiùs nihilominus extrahebant. Ex quo & Gregorii Theologi & magni Basilii orationes, quibus ad baptismum hortabantur, extitere. Erant itaque per ea tempora, quibus rem Christianam tyranni divexabant, ejusmodi homines haud pauci, qui cum Christiana professione censerentur, baptismo tamen nequaquã adhuc expiati fuissent. De his igitur hominibus, si nomine Christianæ religionis comprehensi immolavere, ac postea baptismo, quem antea non susceperant, initiati sunt; nihil ex eo quod sacrificaverint impediri, quominus eos ad ordinem, hoc est, sacerdotii gradum evehi liceat, canon decernit. Omnes enim antea contractæ sordes baptismo elui delerique creduntur.

Ζ Ω Ν Α Ρ. Τὸ παλαιὸν μὲν κήρυγμα ἐδέχετο οἱ πλείους, καὶ ὀκνηρὸν τῷ Χριστῷ, βαπτίζεσθαι ὑπερετίθεντο. διὸ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, καὶ ὁ μέγας Βασίλειος τοὺς εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα προτρεπτικοὺς συνεγράψαντο λόγους. ἧς οὖν ἐν τοῖς καιροῖς τῶν διωγμῶν τοιοῦτοι πολλοί, Χριστιανοὶ, μὲν ὄντες, μήπω δὲ βαπτισθέντες. φησὶν οὖν περὶ τούτων ὁ κανὼν, ὅτι ἐάν τινες ἔνοχοι καταχθέντες ὡς Χριστιανοὶ, ἀφώτιστοι δὲ ὄντες μὴ ταῦτα ἐβαπτίσθησαν, οὐδὲν αὐτοὺς κωλύει τὸ δῦναι εἰς τὸ προαχθῆναι εἰς τάξιν, τουτέστιν εἰς ἱερωσύνης βαθμόν. τὸ γὰρ ἅγιον βάπτισμα ἅπαντα τὰ πρώην μολύσματα ἀπολούσαι καὶ ἀκαθάρατα πιστεύεται οἱονεὶ ἂν εἶεν.

Zonar. Qui ante baptisma sacrificavit, post insons habeatur.

Cum sanctum baptisma omnem animalem sordem abluat, merito quidem ille qui ante baptismum sacrificavit, post baptismum crimine vacabit, & ad gradum sacerdotalem promovebitur, si subsequens ejus vita inculpata inveniatur.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ πρὸ τῦ βαπτίσματος δύσας, ἀνένθυνος μὴ τὸ βάπτισμα.

Ἐπὶ τὸ ἅγιον βάπτισμα πάντα ῥύπον ψυχικὸν ἀπολυόμενον, εἰκότως ὁ πρὸ τῦ βαπτίσματος δύσας, μὴ τὸ βάπτισμα ἦναι ἀνένθυνος, καὶ εἰς ἱερατικὸν βαθμὸν προαχθήσεται, εἴπερ ὁ μὴ ταῦτα βίος αὐτῷ ἐυρεθῇ ἀνεπίληπτος.

Canon. XIII.

Chorepiscopis non licere Presbyteros vel Diaconos ordinare; sed neque urbis Presbyterus, nisi cum literis ab Episcopo permissum fuerit, in aliena parochia.

Bals. Si scire velis quinam sint Chorepiscopi, & quænam eorum privilegia, lege Neocæsarianæ Synodi can. xiii. Antioch. can. x. & sancti Basilii ad Chorepiscopos epistolam. Statuunt autem & præsentis Synodi patres Chorepiscopum non ordinare Presbyteros vel Diaconos sine scripta epistola proprii Episcopi, sed neque urbis Presbyterum. Ac de præsenti

ΚΑΝΩΝ ιγ'.

Χωρεπισκόπους μὴ ἐξῆναι πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονῆσαι, ἀλλὰ μὴν μηδὲ πρεσβύτερους πόλεως, χωρὶς τῦ ὑποταγῆναι αὐτὸ τῷ Ἐπισκόπῳ μὲ γράμμασι, ἐν ἑτέρᾳ παροικίᾳ.

Βαλσ. Εἰ θέλεις μαθεῖν τίνες εἰσὶν οἱ χωρεπίσκοποι καὶ τίνα τὰ τούτων προνόμια, ἀνάγνωθι τὸν ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδυ κανόνα ιγ'. τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ κανόνα ι'. καὶ πρὸς τὲς χωρεπισκόπυς ὑποτολὴν τῦ ἁγίυ Βασιλείυ. διορίζονται δὲ καὶ οἱ τῆ πρώτης συνόδυ πατέρες, μὴ χρῆναι χωρεπίσκοπον πρεσβύτερυς ἢ διακόνυς χωρὶς ἐγγράφυ ὑποτολῆς τῦ ἐγχωρίυ Ἐπισκόπυ, ἀλλὰ μηδὲ πρεσβύτερον πόλεως. πρὸ μὲν τυ

Ζοι δ' πρόντος κανόν. ἠθέλομεν γράψαι τινά· ἐπεὶ δ' ὁ πρὸ A
χωρεπισκόπων βαθμὸς παντελῶς ἐξέκτησεν, οὐδὲ ἡμεῖς ματαιοπονῆσαι ἠθελήσαμεν.

quidem canone quædam scribere volebamus; sed quoniam Chorepiscoporum gradus omnino exolevit, neque nos inanem frustra laborem suscipere voluimus.

ΖΩΝΑΡ. Ο δ' ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου δέκατος κανὼν τὰ αὐτὰ περὶ τῶν χωρεπισκόπων ὁρίζει, ἀπαγορεύων αὐτοῖς χειροτονίαν πρεσβυτέρου ἢ διακόνου, μόνους δὲ ὑπηρέτων χειροτονεῖν ὑποδιακόνους καὶ ἀναγνώστας καὶ ἐφορκιστάς· ἄνευ δὲ ἐπιτροπῆς τοῦ Επισκόπων οἷς ὑποκεινται μὴ ἐξεῖναι αὐτοῖς πρεσβύτερον ἢ διάκονον χειροτονεῖν, ἀλλὰ μηδὲ πρεσβυτέρους ἐν πόλεσι καθιστᾶν. εἰ γὰρ ἐν ταῖς χώραις, ἐν αἷς ἐπισκόπους, ἃ δύνανται χειροτονεῖν τοὺς εἰρημένους, μᾶλλον ἐν πόλεσι τοῦτο ποιεῖν κωλύον). πῶς B
δ' ἐπιτροπὴν βούλεται ὁ κανών. ἀλλὰ γραμμάτων γίνεσθαι, ἤτοι ἔγγραφον, ἵνα μή τις εἴη περὶ τούτου ἀμφιβολία, τοῦ μὲν χωρεπισκόπου λέγοντος ἐπιτραπῆναι, τοῦ δὲ Επισκόπου ἀρνουμένου ἴσως, ἢ διὰ λήθην ἢ ἄλλως.

Zonar. Eadem Antiochenæ quoque Synodi can. decimus de Chorepiscopis statuit, quibus Presbyteri ac Diaconi creatione interdicens, hypodiaconos tantum, Lectores, ac Exorcistas creandi potestatem relinquit: Sacerdotes verò, ac Diaconos, absque eorum, quibus subjecti sunt, Episcoporum facultate, creare, sed & Sacerdotes in urbe aliqua constituere, omnino vetat. Si namque in iis regionibus, quarum Episcopi sunt, dictos creandi potestatem non habent: multo magis id sibi sumere in urbibus vetabuntur. Facultatem porro ejusmodi per literas, hoc est scriptis exaratam, nequa de ea re controversia oboriatur, Chorepiscopo quidem factam ei potestatem asseverante, Episcopo autem, vel non satis explicata ratione memoriæ, vel alia quacunque de causa, pernegante, canon concedi jubet.

ΑΡΙΣΤ. Χωρεπίσκοπος οὐ χειροτονεῖ ἄνευ ἐπιτροπῆς Επισκόπου.

Arist. *Chorepiscopus non ordinat sine Episcopi permissione.*

Ο μὲν κανὼν ὅτος ἀδιαστίκτως τοὺς χωρεπισκόπους κωλύει χειροτονεῖν ἄνευ ἐπιτροπῆς Επισκόπου. ὁ δὲ δέκατος κανὼν τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου συγχωρεῖ αὐτοῖς μόνον ἀναγνώστας, καὶ ὑποδιακόνους, καὶ ἐφορκιστὰς καθιστᾶν, μὴ μέντοιγε πρεσβύτερον, ἢ διάκονον χειροτονεῖν τολμᾶν, δίχα γνώμης τοῦ ἐν τῇ πόλει Επισκόπου ᾗ ὑπόκειται αὐτός τε, καὶ ἡ χώρα. ὁ δὲ μέγας Βασίλειος, ἀνδρῶν ἀνεξετάστως γινομένους τοὺς ὑπηρέτας τῆς ἐκκλησίας παρὰ τῶν χωρεπισκόπων, πολλάκις δὲ καὶ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων εἰσαγομένους, κατ' ἐπιτροπὴν αὐτῶν Επισκόπων· οὐ συγχωρεῖ τοῖς χωρεπισκόποις, ἄνευ γνώμης αὐτοῦ, τινὰς εἰς ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν παραδέχεσθαι· ἀλλὰ κατεξετάζεως μὲν τοὺς ἀξίους παρὰ τῶν χωρεπισκόπων, καὶ παραδέχεσθαι· μὴ συναριθμεῖν δὲ αὐτοὺς τῷ κλήρῳ, πρὸ τοῦ ἀνενεγκεῖν αὐτῷ τὰ περὶ αὐτῶν. χωρεπίσκοποι δέ εἰσιν, οἱ σήμερον ἔν τισι κώμαις καὶ χώραις, Πρωτοπαπάδες λεγόμενοι. D

Zonar. Hic quidem canon sine distinctione Chorepiscopos sine Episcopi permissione ordinare prohibet. At decimus Synodi Antiochenæ canon concedit eis Lectores tantum, vel Hypodiaconos vel Exorcistas constituere, non autem Presbyterum vel Diaconum ordinare audere, sine Episcopi civitatis illius cui & ille & regio subest voluntate. Magnus vero Basilius inveniens ministros Ecclesiæ à Chorepiscopis sine examinatione factos, sæpenumero autem & à Presbyteris & Diaconis introductos, contra Episcoporum suorum permissionem, non concedit Chorepiscopis sine illius sententiâ ad Ecclesiasticum ministerium quempiam admittere; sed dignos quidem à Chorepiscopis inquiri, & admitti, non autem Clero eos connumerare, priusquam quæ ad eos spectant, ipsi Episcopo retulerunt. Chorepiscopi autem sunt qui nunc in quibusdam vicis & regionibus protopapades nominantur.

ΚΑΝΩΝ ιδ'.

Τοὺς ἐν κλήρῳ, πρεσβυτέρους ἢ διακόνους ὄντας, ἀπεχομένους κρεῶν, ἔδοξεν ἐφάπλεως, καὶ οὕτως, εἰ βούλοιντο κρατεῖν ἑαυτῶν· εἰ δὲ μὴ βούλοιντο, ὡς μηδὲ τὰ μετὰ κρεῶν βαλλόμενα λάχανα ἐσθίειν, καὶ μηδὲ ὑπείκοιεν τῷ κανόνι, πεπαῦσθαι αὐτοὺς τῆς τάξεως.

Canon XIIII.

Eos qui in clero sunt, presbyteros vel diaconos, à carnibus abstinentes, placuit illas attingere, & sic, si velint, ab eis abstinere: sin autem nolint, ut nec olera, quæ cum carnibus apponuntur, comedere, & canoni non cedant, ab ordine cessare.

ΒΑΛΣ. Τὰ μὲν περιεχόμενα τῷ ἀποστολικῷ κανόνι, χάριν τῶν ἀπεχομένων γάμου, οἴνου καὶ κρεῶν, προηρμήνευται. ἐπεὶ δὲ διελήφθη ἐν τῷ τοιούτῳ κανόνι, μὴ κολάζεσθαι τοὺς διὰ ἄσκησιν νηστεύοντας, ἀλλὰ τιμωρεῖσθαι τοὺς βλασφημοῦντας καὶ τὴν οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ· εἰκὸς δὲ εἰπεῖν τινάς, καὶ πόθεν ἀναφανήσονται οἱ διὰ ἀγαθὸν τρόπον καὶ οἱ διὰ φαῦλον νηστεύοντες; οἱ τοῦ παρούσης συνόδου πατέρες ὁμοῦ καὶ τοῦτο διευκρίνησαν. ἔφασαν γάρ, ὡς εἰ βούλονται οἱ νηστεύοντες ἅπαν σκάνδαλον περιαιρῆσαι, ἐφαπλόωσαν μόνον τὰ κρεῶν, καὶ πάλιν νηστευέτωσαν εἰ αἱρῶνται. εἰ δὲ τοῦτο οὐ ποιήσουσιν, ἀλλ' οὐδὲ τὰ λάχανα τὰ μετὰ τῶν κρεῶν βαλλόμενα ἐσθίουσιν, ἀναγκαζόμενοι πάντως παρὰ τοῦ Επισκόπου ἐκ περισκαλήνης πηνῶν, καταλαμβάνονται διὰ τρόπον οὐκ ἀγαθὸν ἀπέχεσθαι τῶν κρεῶν, καὶ καθαιρεῖσθαι, ὡς μὴ τῷ κανόνι ὑποπαίνοντες. καλῶς δὲ ὠκείωσε μὲν ὁ κανὼν εἶπεν, ἢ παύεσθαι ἢ καθαιρεῖσθαι τούτους. ἐνταῦθα δὲ παύεσθαι τῆς τάξεως οἱ πατέρες διωρίσαντο. ἔτι γὰρ τοῦ ἀμφιβόλου μὴ λυθέντος, ὤφειλε πάντως ὁ αἰτιώμενος παρεγγυηθῆναι περιαιρῆσαι διὰ τοῦ κρεωφαγῆσαι τὸ σκάνδαλον, καὶ οὕτω κατακριθῆναι. ἐνταῦθα δὲ ἡ ὑποψίας περιαιρουμένης διὰ τῆς ὑποτυ- E F

Bals. Quæ Apostolico lj. canone continentur, de iis qui à nuptiis & vino & carnibus abstinent, illic sunt exposita. Quoniam autem in eo canone tractatum est, eos non puniendos qui propter exercitationem jejunent; sed eos esse coercendos, qui adversus Dei œconomiam maledicè blasphemèque loquuntur; Est autem verisimile dixisse nonnullos, & undénam à nobis cognoscentur qui bono more & qui malo jejunant? præsentis Synodi patres hoc quoque facile dissolverunt. Dicunt enim quòd si volunt, qui jejunant, omnem offensionem tolli, carnes tantum attingant, & jejunent si velint: Si autem hoc non facient, sed neque olera quæ sunt cum carnibus injecta comedunt, omnino ab Episcopo coacti ex aliquorum denunciatione, deprehenduntur non bono more à carnibus abstinere, & deponantur, ut qui canoni non obediant. Rectè autem dixit illic canon, eos vel cessare, vel deponi. Hîc autem eos ab ordine cessare patres definiere. Cùm enim dubium adhuc non esset solutum, debebat omnino, qui accusabatur, jubere vescendo carnem tollere scandalum; & sic condemnari. Hîc autem ablata suspicione per œconomiam à patribus descriptam, necessariò, qui non facit ei convenienter, eo ipso deponitur. Quoniam autem

Digitized by Google

Presbyterorum & Diaconorum solorum meminit præsens canon; dictus autem canon Apostolicus omnium hominum meminit: debes tu quoque, quæ illic dicta sunt, ad omnes extendere. Ut est ergo verisimile, ii quoque, qui Bogomilicæ hæresis accusantur, præsenti canoni consentaneè coguntur carnibus vel caseo vesci, & Bogomilici jejunii suspicionem tollere: quin & paulo religiosiores complures Monachi, nolentes piscibus jejunium solvere, propter sanctæ Quadragesimæ honorem, huic utique canoni convenienter ab eis quidem abstinent; eorum autem jura comedunt, & olera quæ cum eis coquuntur. Et quod sic quidem fit in eos, qui Bogomilicæ hæreseos accusantur, rectè fieri dixerit quispiam: quemadmodum & si quis carnem gustet vel caseum in hebdomadibus, in quibus Armenii vel alii hæretici jejunant; & maxime quando in suspectâ regione versatur. Hoc enim facit, ne unà cum hæreticis jejunare reputetur. Quod autem fit ab iis, qui in sancta Quadragesima jejunant, & jejunium solvunt, ut dictum est, non videtur mihi esse ignoscendum. Oportebat enim eos jejunantes in iis jejunium non solvere, & Quadragesimam despicatui habere. Canon autem dixit olera ejusmodi comedere, non ut suadens à carnibus quidem abstinere, quæ sunt autem in eis olera comedere; sed ut eos odio habens, qui propter carnium odium & abominationem, oleribus quoq; vesci recusant, quę coquuntur cum carnibus. Ut ubique ejus, qui jejunium solvit, vel non solvit, affectio consideretur. Latini verò Monachi, qui à carnibus quidem abstinent, earum autem adipem cum oleribus indiscriminatim comedunt, non mihi videntur huic canoni consentaneè facere. Non enim, ne accusentur quòd à carnibus abstinent, adipe jejunium solvunt: sed ut ventrem impleant, & gulæ blandiantur.

A πωθείσης οἰκονομίας ὧδε τ πατέρων, ὧ ἀνάγκης ὁ μὴ χ τ αὐτ ποιῶν καθαιρεῖ ἀπεντεῦθεν. ἐπεὶ ὁ πρεσβυτέρων χ διακόνων μόνων ἐμνήσθη ὁ παρὼν κανών, ὁ ὃ ῥηθεὶς ἀποστολικὸς κανὼν πάντων τ ἀνθρώπων μέμνηται, ὀφειλῆς χ σὺ ἐν τούτῳ διορισάντα εἰς πάντας ἐλκύσαι. ὡς ἔοικεν οὖν, χ οἱ αἰτιώμενοι διὰ βωγομιλικὴν αἵρεσιν ἀκολέθως τ παρόντι κανόνι ἀναγκάζονται κρεωφαγῆσαι ἢ τυροφαγῆσαι, χ ἀφελεῖσθαι τὴν ὑποψίαν τ βωγομιλικῆς νηστείας· ἀλλὰ χ οἱ πλείους τ σὺν αὐτοῖς μοναχῶν, μὴ θέλοντες καταλῦσαι εἰς ἰχθύας διὰ τ ἁγίας τεσσαρακοστῆς αἰδέσιμον, χ τοῦτον ὅθεν τ κανόνα, τούτων μὲν ἀπέχονται, ἐσθίουσι ὃ τὰ ἀποβρέσματα αὐτοῖς χ τὰ σὺν αὐτοῖς ἑψόμενα λάχανα. χ ὃ μὴ οὕτω γινόμενον εἰς τοὺς κατηγορουμένους διὰ βωγομιλικὴν αἵρεσιν, καλῶς εἴποι τις γίνεσθαι· ὥσπερ χ ὃ ἀπογεύσασθαί τινα κρέατος ἢ τυροῦ εἰς τὰς ἑβδομάδας καθ' ἃς Ἀρμένιοι ἢ ἄλλοι αἱρετικοὶ νηστεύουσι· χ μᾶλλον ὅταν εἰς ὑποπτον χώραν διάγῃ. ποιεῖ γὰρ τοῦτο, ἵνα μὴ λογισθῇ συμνηστεύειν τοῖς αἱρετικοῖς. ὃ ὃ γινόμενον παρὰ τ νηστευόντων ἐν ταῖς ἁγίαις τεσσαρακοσταῖς, χ καταλυόντων, ὡς εἴρηται, οὐδεκεί μοι ἀκατάγνωστον. ἔδει γὰρ τοὺς νηστεύοντας μὴ καταλύειν ἐν τοιούτοις χ ἀτιμάζειν τὴν νηστείαν. ὁ ὃ κανὼν εἶπε δεῖ ἐσθίειν τοιαῦτα λάχανα, οὐχ ὡς προτρέπων ἀπέχεσθαι μὲν C τῶν κρεῶν, τὰ δ' ἐν αὐτοῖς λάχανα ἐσθίειν, ἀλλ' ὡς μισῶν τοὺς διὰ ἐλευθερίαν χ ἀποφορὰν τῶν κρεῶν ἀποτεμνομένους χ αὐτοῖς τοῖς λαχάνοις τοῖς μὴ τ κρεῶν ἑψομένοις. ὥστε πανταχοῦ ἡ διάθεσις σκοπεῖται τ καταλύοντος χ μὴ καταλύοντος. οἱ ὃ Λατῖνοι μοναχοὶ τ κρεῶν μὲν ἀπέχονται, τὸ δὲ σέαρ τούτων μὴ λαχάνων ἀδιαφόρως ἐσθίοντες, οὐ δοκοῦσί μοι ποιεῖν χ τ παρόντα κανόνα. οὐ γὰρ, ἵνα μὴ αἰτιαθῶσιν ὡς ἀπεχόμενοι τῶν κρεῶν, καταλύουσιν εἰς ὃ σέαρ, ἀλλ' ἵνα τ γαστέρα ἐμπλήσωσι χ τ φάρυγγα θεραπεύσωσιν.

Zonar. Si quis Episcopus Presbyter, aut Diaconus, à vino & carnibus, non exercendæ temperantiæ studio sed quasi à damnatis rebus abstineat, eos sancti Apostoli canone quinquagesimo tertio deponi jussêre. Quoniam vero credibile erat aliquos carnem & vinum, tanquam impuros cibos, aversari, qui se ab illis studio exercendæ virtutis abstinere profiterentur: hæc Synodus definivit, ut qui à carnibus abstinere soliti, quibus diebus fidelium conventus peragebantur, eas attingerent, hoc est, iis vescerentur; atque ita rursum, si voluissent, ab iis postea temperarent. Quòd si eousque à carnium esu abstineant, ut olera quoque cum iis decocta rejiciant, ab ordine cessare, hoc est ab eo, in quo sunt constituti, honoris gradu repelli jubet.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν πεντηκοστῷ τρίτῳ κανόνι οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι διετάξαντο, τοὺς μὴ μεταλαμβάνοντας κρεῶν χ D οἴνου Ἐπισκόπους ἢ πρεσβυτέρους ἢ διακόνους, ὡς βδελυσσομένους αὐτά, χ ὑ δι' ἄσκησιν, καθαιρεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ εἰκὸς ἦν τινὰς βδελυττομένους τὰ κρέας χ τὸν οἶνον, ἀπέχεσθαι αὐτῶν, λέγειν δὲ ὅτι δι' ἄσκησιν αὐτῶν ἀπεχόμεθα, ὥρισεν ἡ συνόδος αὕτη, ἁπλῶς τῶν κρεῶν τοὺς ἀπεχομένους αὐτῶν, ἀντὶ τοῦ ἀπογεύεσθαι αὐτῶν, κατά τινας καιροὺς συγκλείσεως, χ ὕστερον αὖθις εἰ βέλοιντο ἐγκρατεύεσθαι. εἰ δὲ ὕστερον βέλοιεν ἀπέχεσθαι αὐτῶν, ὡς μηδὲ λάχανα μὴ κρεῶν ἑψόμενα ἐσθίειν, πεπαῦσθαι αὐτοὺς τῆς τάξεως, τυγχάνειν ὀφειλόντας τοῦ βαθμοῦ χ τῆς τιμῆς ὧν ἢ τυγχάνουσιν.

E Aristot. *Sacerdos à carnibus abstinens, ubi tantum gustaverit, sic abstineat: si verò nec olera quæ cum carnibus sunt, degustet, à fungendo munere desistat.*

ΑΡΙΣΤ. Ἱερατικὸς κρεῶν ἀπεχόμενος γευσάμενος μόνον, ὕστερον ἀπεχέσθω· εἰ ὃ μηδὲ τ μὴ κρέατος γεύοιτο λαχάνων, πεπαύσθω.

Presbyter vel Diaconus à carnibus abstinens, degustet. Si autem non persuadeatur vel olera cum carne gustare, deponatur, ut Dei opificium improbans, illudque calumniâ afficiens. Et quære sanctorum Apostolorum canonem li.

Ὁ ἀπεχόμενος κρεῶν πρεσβύτερος, ἢ ἡγούμενος, ἀπογευσάσθω. εἰ δὲ μὴ πείθεται, ὡς μηδὲ τῶν λαχάνων τῶν μὴ κρέατος γεύσασθαι, καθαιρείσθω, ὡς τῷ θεοῦ ἀποδοκιμάζων δημιουργίαν, χ βλασφημῶν αὐτόν. χ ζήτει χ τ ἁγίων ἀποστόλων κανόνα νά.

Canon XV.

Ex iis, quæ pertinent ad Dominicum, quæcunque dum non esset Episcopus Presbyteri vendiderunt, revocare Dominicum: Episcopi autem judicio relinqui, an oporteat pretium recipere annon, propterea quòd rerum venditarum redditus majus pretium his ipsis sæpe reddiderit.

ΚΑΝΩΝ ιέ.

F Περὶ τ διαφερόντων τ κυριακῷ, ὅσα ἐπισκόπου μὴ ὄντος πρεσβύτεροι ἐπώλησε, ἀνακαλεῖσθαι τὸ κυριακόν. ἐν δὲ τῇ κρίσει τοῦ ἐπισκόπου εἶναι, εἴτε συμφέρει ἀπολαβεῖν τὴν τιμήν, εἴτε χ μή, διὰ τὸ πολλάκις τὴν πρόσοδον τ πεπραμένων ἀποδεδωκέναι αὐτοῖς τούτοις πλείονα τὴν τιμήν.

Bals. In xii. can. Syn. Nicænæ secundæ satis tractavimus de alienatione immobilium Ecclesiasticorum. Cùm autem præsentis Synodi patres intellexissent immobilia Episcopalia, quæ etiam Dominica appellantur, ut quæ Domino sint dedicata, vacante Episcopatu

ΒΑΛΣ. Ἐν τῷ ιβ'. κανόνι τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸ δεύτερον ἱκανῶς διελάβομεν περὶ ἐκποιήσεως ἀκινήτων ἐκκλησιαστικῶν. οἱ δὲ τ αὐτοῦσης συνόδου πατέρες μαθόντες παρὰ ἱερέων ἀμπρασθῆναι, χηρευούσης τ ἐπισκοπῆς, ἀκίνητα

Digitized by Google

ἐπισκοπικὸ, καὶ τὸ κυριακὸ λεγόμενα, ὡς τῷ κυρίῳ ἀνατεθέμενα, μὴ ἀνεκτὸν ὂ γεγονὸς ἡγησάμενοι, διωρίσαντο ἀνακαλεῖσθαι ταῦτα ὂ κυριακὸν, ἤγουν τῶ κυρίῳ λαὸν, ὡς τ προφάσεως οὔσης ἀνυποστάτου, καὶ δι' ἄλλα μὲν πολλὰ, οὐχ ἧττον δὲ καὶ διὰ ὂ χρηθῆναι τὴν ἐκκλησίαν ἐπισκόπου κ τ προσοφείλοντος χρεών. ὥστε δέ τινα εἰπόντα, τί οὖν καὶ γνήσεται εἰς ὂ δοθὲν τίμημα παρὰ τ ἀγοραστοῦ; ἀπεφήναντο οἱ πατέρες παρὰ τῇ διακρίσει τ ἐπισκόπου τὸ περὶ τούτου εἶναι ἀναπεθέμενα, καὶ αὐτὸν δοκιμάζειν, εἰ προσήκει τ ἀγοραστὴν λαβεῖν ὂ παρὰ τούτου δοθὲν τίμημα, εἴτε καὶ μή. εἰ μὲν γὰρ ἀπὸ τ εἰσόδου τ διαφερόντος ἱκανωθῇ αὐτὸ, ἀναργύρως πρὸς τὸν ἐπισκοπὴν ἀντισταφήσεται ὂ ἀκίνητον· εἰ δ' οὔ, ἐξ ἀντιδιαστολῆς λάβῃ τοῦτο ἀπὸ τῶ ἐπισκόπου. καὶ τὰ μὲ τ κανόνος ἐν τούτοις. ἐρωτήσῃ δέ τις, τίνος χάριν ὁ κανὼν πρεσβυτέρων μόνων ἐμνήσθη, καὶ οὐχὶ καὶ τῶν λοιπῶν κληρικῶν; Λύσις. διὰ τ ὀνόματος τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἅπαντα κληρικὸν ἐνίξατο. μνησθεὶς γὰρ αὐτῶν, ὡς ὑπερεχόντων ἐν τῷ βαθμῷ, ἔδοξε καὶ περὶ ἄλλων διαλαβεῖν. ἂν γὰρ ἀναστρέπεται ἡ γεγονυῖα πρᾶσις παρὰ τῶν πρεσβυτέρων, πολλῷ πλείων ἀναστραπήσεται ἡ παρὰ ἑτέρων γινομένη κληρικῶν. ὥστε μὴ κ' ἀντιδιαστολὴ ποήσῃς τοῦ παρὰ ἄλλων κληρικῶν οὕτω γινομένου πρᾶσιν ἐῤῥωμένου εἶ. τ δὲ προφάσεως ὡς ἀνυποστάτου ἀναστρεπομένης, πῶς οἱ πατέρες λέγουσι τ ἐπισκοπικῶς εἶ διακρίσεως ὂ ἀντισταφιῶσαν ὂ τίμημα εἴτε καὶ μή; πάντως ὤφειλεν ὁ ἀγοραστὴς μὴ ζητεῖν ὂ τίμημα, κ' καθόλου νομικὸν κανόνα λέγοντα, ὁ ὃν παρανόμῳ συναλλάγματι δίδους, ἀγωγὴν οὐκ ἔχεις εἰς ὂ ἀναλαβεῖν ὂ δοθέν. Λύσις. οὐ διωρίσαντο οἱ πατέρες, ἐξ ἀνάγκης ἀντιστρέφεσθαι ὂ τίμημα, ὑπεναντίως τῷ ῥηθέντι κανόνι, ἀλλὰ μᾶλλον ὁ ἐπισκοπώτερον ἀναγινώσκων καὶ κανόνα εὑρήσῃ τότε ἀρνησαμένους τὴν ἀντιστροφὴν τ τιμήματος. ἐπεὶ γὰρ παρὰ τῇ ἐπισκοπικῇ διακρίσει τὰ περὶ τότε ἀνέθεντο, κ' λόγον συμπαθέστερον καὶ εἶπον, ὡς ἀληθὴς ἀρχιερεὺς καὶ πρὸς ὂ τ ἐκκλησίας ἀποβλέψει αἴσιμον, καὶ πρὸς ὂ τὸ ἀγοραστοῦ, καὶ ποιήσῃ ὂ δόξαν αὐτῷ ἀγαθοπρεπὲς καὶ ἀκατάγνωστον. κἂν μὴ ἀκριβές ἔστιν, ἔδοξαν ἀποφαίνεσθαι μὴ ἔχειν ἐνδιάθετον ἀγωγὴν ὡς ἠγορακότος, καὶ διὰ τοῦτο ὀφείλειν αὐτὸν παρακαλεῖν καὶ μὴ ἀνάγειν. ἀναγνωστὸν καὶ κεφάλαιον δ'. τ πρὸς Δόμνον ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, τ ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανόνα κς'. καὶ τ ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸ δεύτερον κανόνα ιβ'. ὡσαύτως καὶ τὰς ἑρμηνείας τούτων.

ZONAR. Ἐάν μή ποτε ἐπισκόπου ἐκποιήσωνταί τινα τῶν διαφερόντων ἀκινήτων τῇ ἐκκλησίᾳ οἱ τ κλήρου, διά τινα ἴσως καταπείγουσαν χρείαν· διὰ γὰρ τῶν πρεσβυτέρων καὶ κλῆρον ἐνίξατο ὁ κανὼν, μνησθεὶς αὐτῶν ὂ ὑπερέχον τ βαθμοῦ· ἀναλαβεῖν ταῦτα δύναται ἡ ἐκκλησία, ἤτοι ὁ ἐπίσκοπος. ἢ τῇ κρίσει ἀνατίθησιν ὁ κανὼν δοκιμάσαι, εἰ χρὴ ἀντιστραφῆναι ὂ τίμημα, ἢ μή. ἴσως γὰρ διωρισμένον ὂν τὸ ἀκίνητον ὠφελεποίησατο τῷ ἀγοραστῇ πλείονα τοῦ τιμοῦ. ὁ δὲ τ ἐν Καρθαγένῃ συνόδου εἰκοστὸς ἕκτος κανὼν ἀποφασίζει ἀκίνητα δίδωσιν ἐκποιεῖσθαι, ἀνάγκης ἐπικειμένης, ἀλλὰ καὶ τὰ τοιαῦτα μὴ διαιτέξεως.

ARIST. Ἐάν πι τ ἐκκλησίας πρεσβύτεροι διαθεσθαίσιεν, ἕως ἀβέβαιον, καὶ μενέτω τῇ κρίσει τοῦ ἐπισκόπου.

Τελευτήσαντος ἐπισκόπου αἱ τῆς ἐκκλησίας πράγματα ἀμείωτα ὀφείλουσι φυλάττεσθαι, παρὰ τῶν κληρικῶν· ἢ κληρικῶν μὴ ὄντων, παρὰ τ μητροπολίτου· ὥστε πᾶσαν ἀποδοθῆναι τῷ χειροτονηθησομένῳ ἐπισκόπῳ, καὶ μήτε παρὰ τ μητροπολίτου, ἢ τῶν κληρικῶν σφετερίζεσθαί τι, ἢ ἀφαιρεῖσθαι τούτων· μήτε μὴν τὸν χηρεύουσαν ἐκκλησίαν ἐπὶ πολὺ ἀνεπίσκοπον μένειν· ἀλλ' ἐντὸς μηνῶν τριῶν τὰς χειροτονίας τῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι· εἰ μή που

A fuisse à sacerdotibus alienata; rati non esse ferendum quod factum est, ea jusserunt revocare Dominicum, seu Domini populum, utpote cùm venditio non potuerit consistere, cùm propter multa alia, tum etiam quòd tempore venditionis vacâsset Ecclesia. Perinde autem ac si dixisset quispiam, & quid fiet de pretio quod datum est ab emptore? pronunciârunt patres id esse situm in judicio Episcopi, & ipse examinabit, an oporteat emptorem accipere pretium quod ab eo datum est, an non. Si enim ex redditu ejus, quod venditum est, ei satisfactum fuerit, ipsum immobile non reddita pecunia ad Episcopatum redibit: Sin minùs, B argumento à contrario sumpto, pretium ab Episcopo recipiet. Et in his quidem canon consistit. Interrogaverit autem quispiam, quamobrem canon Presbyterorum tantùm meminit, & non etiam reliquorum Clericorum? Solutio. Nomine Presbyterorum omnem quoque Clericum innuit. Cùm enim eorum meminerit, ut qui in gradu antecellant, de aliis quoque tractare visum est. Si enim subvertatur venditio facta à Presbyteris; multo magis subvertetur quæ fit ab aliis Clericis. Quamobrem nej existimaveris, per argumentum à contrario sumptum, venditionem, quæ hoc modo fit ab aliis Clericis, esse validam. Cùm C autem subvertatur venditio, ut quæ consistere non possit, quomodo dicunt patres, in judicio Episcopi esse situm, an pretium reddatur an non? Debebat omnino emptor pretium non repetere, cùm sit universalis in jure regula, quæ dicit; Qui dat ob contractum illegitimum, non habet actionem ad repetendum quod datum est. Solutio. Non statuerunt patres necessariò reddendum pretium, adversus dictam legem; imo, si attentiùs legas canonem, invenies eos negavisse pretii redditum. Cùm enim id Episcopi judicio reliquerint, benigniori etiam ratione dixerunt, quòd verus Antistes & ad Ecclesiæ indemnitatem D respiciet, & ad emptoris, & quod ei æquum bonum videbitur, quodque non sit condemnandum, faciet. Quòd si id non fit accuratè & exactè, visi sunt pronunciare, non habere emptorem efficacem actionem, & propter ea debere ipsum admonere, non autem agere. Lege etiam caput iv. epistolæ sancti Cyrilli ad Domnum; Carthaginens. Syn. can. xxvi. Nicænæ Syn. ii. can. xii. similiter & eorum interpretationes.

ZONAR. Si quo tempore Ecclesia suo Episcopo E destituta est, necessariam forte ob causam, ex immobilibus ejus bonis Clerus quidpiam alienaverit, (Clerum siquidem Presbyterorum nomine canon intelligit, eorúmque potissimum, quod in superiori ordine collocati sint, meminit) id Ecclesia suo jure repetere, vel etiam Episcopus poterit. Cujus quidem judicio, reddendum sit necne pretium, permitti placet. Fieri enim potest, ut ager forte admodum fertilis magno pretio emptori sit addictus. Carthaginensis vero Syn. canon xxvi. infructuosas possessiones, si necessitas urgeat, sed cum aliquo id quoque discrimine alienari sinit.

ARIST. *Si Presbyteri quippiam ad Ecclesiam pertinens vendiderint, irritum sit, & penes Episcopi judicium maneat.* F

Vitâ functo Episcopo Ecclesiæ bona imminuta à Clericis custodiri debent. Vel si nulli sint Clerici à Metropolitano ut omnia Episcopo qui postea ordinatus erit, reddantur, & neque à Metropolitano neque à Clericis in suum commodum eorum aliquid converti aut auferri, nec Ecclesiam diù vacantem manere oportet, sed intra tres menses Episcopum ordinari; nisi forsitan inexorabilis aliqua necessitas tempus ex-

Digitized by Google

tendi fecerit. Si quid itaque ex Ecclesiæ bonis tempore intermedio Clerici vendant, quo Ecclesia Episcopo vacat, infirmum erit, & penes Episcopi potestatem erit, aut venditionem evertere, ipsumque bonum recipere, aut eâ contentum esse, & pretium illius accipere; quære Synodi Chalcedonensis canonem trigesimum quintum.

A τις ἀπεραίτητος ἀνάγκη καὶ καιρὸν ἐπεκταθῆναι παρασκευάσει. εἴ τι οὖν τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ καιροῦ οἱ κληρικοὶ διαπράσωσι, καθ' ὃν ἐπισκόπου ἡ ἐκκλησία χηρεύει· ἔσται ἀβέβαιον, καὶ παρὰ τῇ ἐξουσίᾳ τῶν ἐπισκόπου κείσεται, ἢ τὴν πρᾶσιν ἀνατρέψαι, καὶ ἐπαναλαβεῖν τὸ πρᾶγμα, ἢ στέρξαι ταύτην, καὶ ἀπολαβεῖν τὴν τιμήν. ζήτει τῆς ἐν χαλκηδόνι συνόδου κανόνα λέ.

Canon XVI.

De iis, qui rationis expertia animalia inierunt, vel ineunt, quicunque, priùs quam viginti quidem annos nati essent, peccarunt, postquam xv. annis substrati fuerint, communionem orationis assequantur. Deinde & cùm in communione quinque annis perseveraverint, tunc etiam oblationem attingant. Examinetur autem & eorum in substratione vita; & ita humanitatem consequantur. Quod si qui perseverantiùs his peccatis adhæserint, longam substrationem habeant. Quicunque autem hanc ætatem transgressi, & habentes uxores in hoc peccatum inciderunt, xxv. annis substrati, communionem orationis assequantur: deinde cùm in precum communione quinque annos peregerint, oblationem assequantur. Si qui autem & uxores habentes, & quinquagesimum annum transgressi, peccaverunt, in vitæ exitu communionem assequantur.

ΚΑΝΩΝ ιϛ'.

Περὶ τῶν ἀλογευσαμένων, ἢ καὶ ἀλογευομένων, ὅσοι πρὶν εἰκοσαετεῖς γενέσθαι ἥμαρτον, πέντε καὶ δέκα B ἔτεσιν ὑποπεσόντες κοινωνίας τυγχανέτωσαν τῆς εἰς τὰς προσευχάς. εἶτα καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ διατελέσαντες ἔτη πέντε, τότε καὶ τῆς προσφορᾶς ἐφαπτέσθωσαν. ἐξεταζέσθω δὲ αὐτῶν καὶ ὁ ἐν τῇ ὑποπτώσει βίος· καὶ οὕτως τυγχανέτωσαν τῆς φιλανθρωπίας. εἰ δέ τινες κατακόρως ἐν τοῖς ἁμαρτήμασι γεγόνασι, τὴν μακρὰν ἐχέτωσαν ὑπόπτωσιν. ὅσοι δὲ ὑπερβάντες τὴν ἡλικίαν ταύτην, καὶ γυναῖκας ἔχοντες περιπεπτώκασι τῷ ἁμαρτήματι, πέντε καὶ εἴκοσι ἔτη ὑποπεσέτωσαν, καὶ κοινωνίας τυγχανέτωσαν τῆς εἰς τὰς προσευχάς· εἶτα, ἐκτελέσαντες πέντε ἔτη ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν εὐχῶν, τυγχανέτωσαν τῆς προσφορᾶς. εἰ δέ τινες καὶ γυναῖκας ἔχοντες, καὶ ὑπερβάντες καὶ πεντηκοστὸν χρόνον, ἥμαρτον, ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ τοῦ βίου τυγχανέτωσαν τῆς κοινωνίας.

Bals. Admirabilem & magna laude dignam divisionem hîc patres faciunt. Decernunt enim, ut qui cum ratione carentibus animalibus coierint, vel etiam coeunt, dicendum est autem, & etiam coituri sunt, si non sint quidem viginti annos nati, xv. annis substernantur, & postea digni qui cùm fidelibus orent quinquennio habeantur: eo autem expleto, divinorum quoque sint sacramentorum participes; debente Episcopo se in eos humaniùs gerere, si fortè pia eorum in substratione conversatio & pœnitentia id suadeat. Hæc autem dicunt in eos debere fieri, qui naturali quandoque necessitate peccant. Qui enim ad satietatem, id est, plusquam usus exigit, & indiscriminatim, ferino hoc & à ratione abhorrenti peccato usi sunt, longo tempore substernantur. Qui autem vigesimum annum excesserint, & uxores habentes in hoc peccatum inciderint, viginti quinque annis substerni oportere decernitur: & sic communione cum fidelibus quinquennio dignos haberi. His autem etiam impletis, divina quoque sacramenta assequi. Qui autem quinquagesimum annum transgressi, si & uxores habentes in tale quid inciderint, divina nunquam digni communione habebuntur, nisi in ipso vitæ exitu. Quoniam autem sancti patres eos qui peccant in tria divisêre; & jusserunt, aliter puniri eos, qui ad vigesimum annum nondum pervenerunt; aliter eos, qui quinquagesimum attigêre annum; aliterque qui illum excesserunt: (Iis enim, qui sunt ætate minores, peccantibus ignoscunt, propter naturæ necessitatem, & propter rationis & consilii infirmitatem: qui autem majoris sunt ætatis, & ideo firmioris & stabilioris rationis, eos magis puniunt; quemadmodum & ætate provectis, qui tale quid fecerunt, graviorem pœnam infligunt, ut sapientioribus, & qui non possint naturæ necessitatem prætexere.) Interrogaverit quispiam, cur eos quidem, qui vigesimum annum & quinquagesimum excesserunt, uxores habentes, peccantesque, patres puniunt: qui xx. autem annum nondum impleverunt, etiamsi uxores non habeant, puniunt? Solutio. In eos, qui ob florentem ætatem sunt in malum procliviores, iidémque insipientiores, patres humaniùs affecti sunt;

ΒΑΛΣ. Θαυμασίαν διαίρεσιν καὶ πολλοῦ ἀξίαν ἐπαίνου ποιοῦσιν οἱ πατέρες ἐνταῦθα. διατάττονται γὰρ, ὡς οἱ μετὰ ἀλόγων ζώων συμφθαρέντες ἢ καὶ συμφθειρόμενοι, ῥητέον δὲ καὶ συμφθαρησόμενοι, εἰκοσαετεῖς μὲν μὴ ὄντες, πεντεκαίδεκα ἔτη ὑποπιπτέτωσαν, καὶ μετὰ τοῦτο τῆς μετὰ τῶν πιστῶν εὐχῆς ἀξιούσθωσαν ἐπὶ πενταετίαν· καὶ ταύτης δὲ D πληρωθείσης, μεταλαμβανέτωσαν τῶν θείων ἁγιασμάτων, τοῦ ἐπισκόπου ὀφείλοντος φιλανθρωπότερόν τι ἐπ' αὐτοῖς ποιεῖν, εἴπερ ἴσως τοῦτο παρακαλεῖ ἡ κατὰ τὴν ὑπόπτωσιν θεάρεστος αὐτῶν ἀναστροφὴ καὶ μετάνοια. ταῦτα δέ φασιν οὕτω γίνεσθαι εἰς τοὺς ἀπὸ φυσικῆς ἀνάγκης ἐνίοτε ἁμαρτάνοντας. οἱ γὰρ κατακόρως, τουτέστιν, ὑπὲρ τὴν χρείαν καὶ ἀδιαφόρως χρησάμενοι τῇ ἀλογίστῳ ταύτῃ ἁμαρτίᾳ, ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὑποπιπτέτωσαν. τοὺς μέντοι ὑπερβάντας καὶ εἰκοσαετῆ χρόνον, καὶ γυναῖκας ἔχοντας περιπεσόντας τῷ ἁμαρτήματι τούτῳ ἐπὶ πέντε καὶ εἴκοσι χρόνους ὑποπίπτειν διορίζονται, καὶ οὕτω τῆς μετὰ τῶν πιστῶν κοινωνίας E ἀξιοῦσθαι ἐπὶ χρόνους πέντε. πληρωθέντων δὲ καὶ τούτων τυγχάνειν καὶ τῶν θείων ἁγιασμάτων. οἱ δὲ καὶ πεντηκονταετῆ χρόνον ὑπερβάντες, ἐὰν καὶ γυναῖκας ἔχοντες εἰς τοιοῦτόν τι περιπέσωσιν, οὐδέποτε τῆς θείας ἀξιωθήσονται μεταλήψεως, εἰ μὴ ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ βίου. ἐπεὶ δὲ εἰς τρία διεῖλον οἱ ἅγιοι πατέρες τοὺς ἁμαρτάνοντας, καὶ παρεκελεύσαντο ἄλλως κολάζεσθαι τοὺς μὴ φθάσαντας εἰς εἰκοσαετῆ χρόνον, καὶ ἄλλως τοὺς εἰς πεντηκονταετίαν κατεντήσαντας, καὶ ἄλλως τοὺς ὑπερβάντας καὶ πεντηκονταετῆ χρόνον· (τοῖς μὲν γὰρ ἐλάττονος ἡλικίας οὖσι συγγνωμονοῦσιν ἁμαρτάνουσι διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως, καὶ διὰ τὸ ὀλισθηρὸν τοῦ φρονήματος. τοὺς δὲ μείζονος ὄντας ἡλικίας καὶ κατὰ F τοῦτο στερεωτέρους περὶ τὸ νοεῖν, πλειόνως κολάζουσι, ὥσπερ καὶ τοὺς εἰς γῆρας ἐληλακότας τοιοῦτόν τι ἐπταικότας ἐπὶ πλέον τιμωροῦσιν, ὡς συνετωτέρους καὶ μὴ δυναμένους φυσικὴν ἀνάγκην προβαλέσθαι) ἐρωτήσει τις, διὰ τί τοὺς μὲν ὑπερβάντας καὶ κ'. χρόνον καὶ καὶ ν'. γυναῖκας ἔχοντας καὶ πταίσαντας, οἱ πατέρες κολάζουσι, τοὺς δὲ μὴ πληρώσαντας τὴν εἰκοσαετίαν, κἂν γυναῖκας οὐκ ἔχουσι, τιμωροῦσι; Λύσις. εἰς τοὺς ἔτι διὰ τὴν ἡλικίαν περὶ τὸ κακὸν ἀκμάζοντας, καὶ ὄντας ἀφρονεστέρους, φιλανθρωπότερον οἱ πατέρες διετέθησαν, καὶ οὐ προσέσθεντο τὴν περὶ

Digitized by Google

περὶ τῆς γυναικὸς διάκρισιν, ἀδιάφορον ἡγησάμενοι ὅ ἔ- A
χειν τύχοιεν γυναῖκας εἴτε καὶ μή· τοὺς δὲ λοιπὸς πλέον
βαρύνοντες, ὡς μὴ συγγινωσκομένους ἢ διὰ παθημάτων
ἀκμῆς ἢ διὰ ἡλικίας ἀσπείκτου, ἐπήγαγον δεῖν πλέον τέ-
τους τιμωρεῖσθαι, εἴγε ἔχοιεν καὶ γυναῖκας. πλὴν γίνωσκε,
ὡς οἱ μὴ ἔχοντες γυναῖκας οὐκ ἐκφεύξονται τὰ δίκαια,
ἀλλὰ πανδημεὶ κολασθήσονται. μακρὸν μέντοι ὑποπλω-
σιν τινὲς εἶπον τὸν εἰκοσαετῆ, κατασκευάζοντες τοῦτο διὰ
τοῦ νόμου, τοῦ λέγοντος διὰ μακροῦ χρόνου, τουτέστιν,
εἰκοσαετοῦς, δεσπόζεσθαι διὰ τὸ καλῇ πίστει νομέως ὁ τοῦ
ἀπόντος ἀκινήτου. οὐκ ἤρεσαν δὲ τοῦτο λέγοντες, διὰ ὃ
λέγεσθαι μακρὸν χρόνον καὶ τὸν δεκαετῆ, δι' οὗ ὁ καλῇ B
πίστει νομεὺς δεσποτείαν κτᾶται ἀκινήτου διαφέροντος πα-
ρόντι τινί, ἀλλ' ἤκουσεν μακρὸν χρόνον εἶναι, τὸν ὑ-
ποτετυπωμένον διὰ τοῦ ἐπισκόπου. ἀκούων δὲ τοῦ κανόνος
λέγοντος, δι' ἑνὸς ἐπιτιμίου, τὴν ἀποχὴν δηλονότι τῶν θείων
ἁγιασμάτων, τιμωρεῖσθαι τοὺς ἐν γήρᾳ οὕτως ἐπλημμήτας,
μὴ εἴπῃς ἵνα ἄλλα ἐπιτίμια μὴ ἐπάγεσθαι ὡς διαφυγόν-
τες. τῷ γὰρ φρικτῷ τούτῳ ἐπιτιμίῳ ἐξ ἀνάγκης ἕπον-
ται καὶ τὰ λοιπά, καὶ εἰ μὴ πλείονα, ἀλλὰ τέως τριάκον-
τα ἔτη καὶ αὐτοὶ δουλοῦσθαι τοῖς ἐπιτιμίοις ἀναγκασθή-
σονται. οὐ προσετέθησαν δὲ οἱ τοσοῦτοι χρόνοι διὰ τῶν
πατέρων, διὰ ὃ μετρητοὺς πάντη ἀνθρώπους ζῆν δεῖ χρό- C
νοις τριάκοντα ψηφιζομένοις μὴ πλὴν πεντηκονταετίαν.

nec de uxoribus distinctionem admiserunt, nihil referre arbitrati an uxores habeant, an non: reliquos autem severiùs excipientes, ut quibus neque propter perturbationum vehementiam, nec ætatis instabilitatem venia detur; intulerunt eos etiam magis puniri, si quidem uxores habent. Scias tamen, quòd etiam qui uxores non habent, pœnas non effugient: sed similiter punientur. Longam autem subsstrationem dixerunt nonnulli, tempus viginti annorum, hoc ex lege probantes, quæ dicit, longo tempore, id est, viginti annis, à bonæ fidei possessore usucapi & dominio acquiri absentis rem immobilem. Hoc autem dicentes non placuerunt, eò quòd etiam longum tempus dicatur decennium, quo bonæ fidei possessor dominium acquirit rei immobilis, quæ ad præsentem pertinet: sed audierunt, longum esse tempus quod ab Episcopo definitur. Cùm autem audis canonem dicentem, per unam pœnam, scilicet, à sacramentis abstinentiam, eos puniri, qui sic in senectute deliquerunt; ne dicas alias pœnas non induci, ut quæ fuerint silentio præteritæ. Hanc enim horrendam pœnam reliquæ quoque necessariò consequuntur, si non plures: quin & ad annos usque triginta ipsi pœnis servire cogentur. Non sunt autem à patribus adjecti tot anni; quòd pauci admodum homines vivant triginta annis post quin- C quaginta computatis.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς ζώοις ἀλόγοις συμφθαρέντας, οὐχ ὁμοίως πρώτας οἰκονομεῖσθαι ὁ κανὼν διαζάττεται, ἀλλὰ διαφορὰς ποιήσας κατὰ τὰς ἡλικίας αὐτῶν. τοὺς μὲν γὰρ μήπω εἰκοσὸν φθάσαντας χρόνον πεντεκαίδεκα ἔτη βέλεται ὑποπίπτειν, εἶτα ἐν ἄλλοις πέντε ἔτεσι κοινωνεῖν τοῖς πιστοῖς τῆς δυχῶν, ἀντὶ τοῦ συνίστασθαι αὐτοῖς καὶ συνδύχεσθαι, καὶ μὴ τὰ πέντε ἔτη τῆς συστάσεως μεταλαμβάνειν καὶ τῶν θείων δωρεῶν. χρὴ δέ, φησι, καὶ τὸν διαγωνιᾷ αὐτῶν διεξελάζεσθαι, πῶς ἐν τοῖς χρόνοις τῶν ἐπιτιμίων, ὡς εἴγε ἀδιαφόρως καὶ ἐν τοῖς καιροῖς τούτοις ζῶσι, καὶ οὐκ ἐνδείκνυνται θερμότητα ἐν τῇ μετανοίᾳ, οὐκ ἂν τύχωσι φιλανθρωπίας. εἰ δέ τινες, φησιν, ὅτι μακρὸν χρόνον ἥμαρτον, καὶ εἰς κόρον ἀνεφορήθησαν τοῦ κακοῦ, οἱ τοιοῦτοι τὸν μακρὸν ἐκτετάσθαι ὑποπίπτουσιν, ἤτοι τὸν εἰκοσαετῆ χρόνον. καὶ τοῖς πολιτικοῖς γὰρ νόμοις, μακρὸς χρόνος ὁ εἰκοσαετὴς λέγεται. καὶ ταῦτα μὲν περὶ νέων φησὶν ὁ κανών, καὶ μηδὲ γυναῖκας ἐχόντων. ὅσοι δὲ πρὸς τῆς νεότητος ἡλικίαν ὑπερβάντες, καὶ εἰς ἄνδρας καταστάντες, καὶ γυναιξὶ συζῶντες προσέπεσον τῷ ἁμαρτήματι τούτῳ, τοὺς τοιούτους ὑποπίπτειν μὲν λέγει ὁ κανὼν εἰκοσι καὶ E πέντε ἔτη, καὶ οὕτως ἕτερα πέντε κοινωνεῖν τοῖς πιστοῖς τῆς δυχῶν, καὶ μὴ τὰ τριάκοντα ἔτη τυγχάνειν τῆς ἁγίας μεταλήψεως· τοὺς δὲ καὶ γυναῖκας ἔχοντας, καὶ εἰς γήρας ἤδη κλίναντας, καὶ ἔτι τῷ κακῷ τούτῳ συνεχομένους, οὐδέποτε βούλεται ἀξιοῦσθαι τῆς θείας μεταλήψεως, εἰ μὴ ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ βίου.

ZONAR. Qui cum bestiis ratione carentibus rem habuêre, non omnes eodem modo, sed variè pro ætatum varietate, puniendos esse canon decernit. Qui enim xx. annum nondũ excessêre, quindecim annos substerni, tum aliis quinque cum fidelibus in precatione communicare, hoc est, cum eis simul consistere preçibúsque fundendis vacare, ac eo quinquennio exacto divinis quoque muneribus potiri jubet. Vitam quoque, inquit, ipsorum, interea dum criminibus expiandis obnoxii sunt, observare oportet: ita ut si illo quoque pœnitentiæ tempore dissolutè vitam agant, nec ullum in eluendis criminibus animi ardorem demonstrent, nulla sit eis viciſſim benignitas impertienda. Quòd si qui, inquit, longo tempore in sceleribus volutati sunt, seque improbitate affatim expleverunt; longo quoque tempore, viginti scilicet annis, in subsstratione degant. Nam civilium quoque legum æstimatione, viginti annorum spatio tempus longum definiri censetur. Atque hæc quidem de junioribus; nec matrimonio sociatis, canon statuit. Quicunque vero ætatis hujus, adolescentiæ nimirum, limites transgressi, atque in viros relati, uxoribúsque conjuncti eo se flagitio contaminavêre; illos canon quinque & viginti annos in subsstratione agere, tum deinde quinquennio fidelium precibus communicare, atque exactis demum xxx. hisce annis sacra communione potiri jubet: Qui vero uxoribus copulati, ætateque jam affecta, hujusmodi se nihilominus crimine implicuêre; non aliàs, quam in extremo spiritu, sacræ communionis participes fieri licere decernit.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἀλογοθυμωθεὶς πρὸ τῆς εἰκοσι χρόνων, πεντεκαίδεκα ἔτεσιν ὑποπιπτέτω· εἰ δὲ καὶ τὸν ἡλικίαν ταύτην ὑπερβὰς, καὶ γυναῖκα ἔχων, προσεπέπλωκε, πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτεσιν ὑποπιπτέτω. ὁ δὲ καὶ γυναῖκα ἔχων, καὶ ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα τελῶν ἔτη, ἄχρι τῆς ἐξόδου ὑποπιπτέτω. F

ARIST. *Qui rationis expertia animalia iniverit ante annos viginti, quindecim annis substernatur. Si istam vero ætatem excesserit, & uxorem habuerit, in istud vero facinus inciderit, quinque & viginti annis substernatur. Qui verò & uxorem habuerit, & quinquaginta annos transegerit usque ad vitæ exitum substernatur.*

Τὸ μὲν ὀγδοηκοστὸν πρῶτον κεφάλαιον τοῦ τριακοστοῦ ἑβδόμου τίτλου τοῦ ἑξηκοστοῦ βιβλίου τῶν βασιλικῶν, ἀλογοθυμουμένους λέγει τοὺς κτηνοβάτας· οὓς καὶ προστάττει καυλοκοπεῖσθαι· καὶ τοὺς μὲ ἀῤῥένων τὸν ἀκημοσυνίαν ἐργαζομένους. οὓς καὶ διορίζεται ὁ κανὼν εἰ μὲν ἥττονες τῶν εἰκοσι χρόνων εἰσὶν, ὅτι πεντεκαίδεκα ἔτεσιν ὑποπίπτειν, καὶ ἐφ' ἕτερα πέντε σωισθῆναι μὲν τῶν πιστῶν, καὶ μόνων τῶν εὐχῶν κοινωνεῖν· εἶτα τῶν θείων ἁγιασμάτων ἐφάπτεσθαι.

Octogesimum quidem primum caput trigesimi septimi tituli sexagesimi libri Basilicorum à ratione aberrantes vocat eos, qui jumenta ineant, eosque virile dissectos esse mandat, & eos qui cum masculis turpitudinem committunt: quos & statuit canon, si viginti annis minores essent, quindecim annos substerni, & alios quinque consistere cum fidelibus, & precum solarum participes esse, postea divina Sacramenta attingere. Eos

Digitized by Google

autem qui viginti annos transilierunt, & uxores habent, & in hujusmodi passionem incidunt, cum viginti quinque annos in substratione transegerint, & alios quinque in precum communione, postea divinorum Sacramentorum participes esse. Eos autem qui quinquagesimum annum transegerunt, uxores habentes, totam vitam substerni, & in discessu boni viatici compotes fieri.

A τοὺς δὲ τοὺς εἴκοσιν ὑπερβάλλας χρόνους, καὶ γυναῖκας ἔχοντας καὶ τῷ βιούτῳ παρεπεσόντας πάσει· εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη πολέσθωσαν ἐν τῇ ὑποπλώσει, καὶ ἕτερα πέντε ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν εὐχῶν, μὴ ζῶντα τυγχάνειν τῆς μετοχῆς τῶν θείων ἁγιασμάτων· τοὺς δὲ ΚΑ πεντηκονταετῆ χρόνον ὑπερβάσαντας, γυναῖκας ἔχοντας· ὑποπίπτειν δὲ βίου πέμπτου, καὶ ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ ἀγαθοῦ ἐφοδίου ὑπιτυγχάνειν.

Canon XVII.

Eos, qui rationis expertia animantia inierunt, sive qui leprosi sunt vel fuerunt, jussit sancta Synodus inter hybernantes orare.

ΚΑΝΩΝ ιζ'.

Τοὺς ἀλογοβλαμμένους καὶ λεπρούς ὄντας, ἤτοι λεπρώσαντας, τούτους προσέταξεν ἡ ἁγία σύνοδος εἰς τοὺς χειμαζομένους εὔχεσθαι.

Bals. De iis, qui ratione carentia animalia ineunt, in præterito canone satis diximus. Præsens autem canon eos leprosos nominans, sive immundos & pollutos, juxta legem Mosaïcam, decernit ut inter hybernantes orent. Dixerunt autem nonnulli, eos hybernantes appellari, qui sunt à Dæmone correpti: Non est autem hoc verum, ut mihi videtur. Qui enim à Dæmone corripiuntur, vel perpetuò insaniunt, & nunquam precantur; vel ex intervallo, & communicare eis permittitur: quod iis, qui cum bestiis coierint, ex hoc loco non conceditur. Hybernantes ergo proprie appellabuntur, qui stant in narthece, & divinas scripturas audiunt; qui locum eorum tenent, qui hyeme seu tempestate agitantur, & in Ecclesiasticum salutis portum ingredi non sinuntur. Quòd autem ita sit, ex iis manifestum est, quæ in canonem superiorem dicta sunt. Quoniam enim in illo de aliis quidem locis, substrationis scil. & communionis, quæ consentanea fuerunt, patres jussêre; auditione autem nihil penitus tractarunt: hîc de hoc quoque loco definierunt; ut illic subauditur. Neque enim fieri poterat, ut qui sic puniretur, ante substrationem in loco audientium non staret.

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν ἀλογοβλαμμένων ἱκανῶς διελάβομεν ἐν τῷ προλαβόντι κανόνι. ὁ δὲ νῦν κανὼν, λεπροὺς τούτους καλονομάζων, ἤτοι ἀκαθάρτους, καὶ μεμιασμένους, καὶ ΚΑ Μωσαϊκὸν νόμον, διορίζεται δεῖσθαι αὐτοὺς εἰς τὸ χειμαζομένους εἶπον οὖν τινες χειμαζομένους εἶναι τοὺς δαιμονιζομένους· οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο ἀληθὲς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. οἱ γὰρ δαιμονῶντες, ἢ δι' ὅλου μαίνονται καὶ οὐδέποτε δύνανται, ἢ ἐκ διαλείμματος, καὶ μεταλαμβάνειν προσεύχωνται· ὅθεν εἰς τοὺς ἀλογευομένους ἀπεντεῦθεν οὐ προσεύχονται. χειμαζόμενοι τοίνυν κληθήσονται κυρίως, οἱ ἐν τῷ νάρθηκι ἱστάμενοι, καὶ ἀκροώμενοι τῶν θείων γραφῶν, τόπον ἐπέχοντες χειμαζομένων, καὶ εἰς ΚΑ ἐκκλησιαστικὸν λιμένα τε σωτηρίας εἰσελθεῖν μὴ προσεχομένους. ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, δῆλον καὶ ἀπὸ τῶν ῥηθέντων εἰς ΚΑ διελθόντα κανόνα. ὅπερ γὰρ ἐκείνῳ περὶ μὲν τῶν ἄλλων τόπων, ἤγουν τε ὑποπλώσεως καὶ τῆς κοινωνίας, τὰ εἰκότα οἱ πατέρες προεκαλύσαντο, περὶ δὲ τῆς ἀκροάσεως οὐδέν τι διέλαβον, ὥριστο ἐνταῦθα καὶ περὶ τοῦ τοιούτου τόπου, ὡς ἂν κἀκεῖσε ἐξακούηται. ἀδιώλεθρον γὰρ ἦν, ΚΑ οὕτως ὑπομένοντα μὴ εἶναι εἰς ΚΑ τόπον τῶν ἀκροωμένων πρὸ τῆς ὑποπλώσεως.

Zonar. Qui cum bestiis rem habuêre, & lepra infecti, hoc est, impuri pollutique sunt, (hoc autem ex Mosaicæ Legis præscripto, quem lepra invasisset pollutum existimante) vel qui lepra infecti fuere, hoc est, à quibus ipsæ quoque bestiæ pollutæ sunt, inter hybernantes, hoc est, cum hybernantibus orare syn. decreto jubentur. Hybernantes porro nonnulli Dæmone correptos dicunt; sed ego eos hoc loco à Syn. Patribus intelligi haud existimo. Nam Dæmone correpti vel omninò furiosi sunt, ac perpetuo insanientes nullo unquam tempore precationi vacant; vel ex intervallo laborant, eisque interea, dum sui compotes sunt, ex Timothei Alexandrini canone tertio, etiam communicare permissum. Quòd si cùm iis, qui ex intervallo à Dæmone agitantur, sine discrimine bestiariis hujusmodi desultoribus precari concessum sit; quæcunque superiori canone de variis peccantium ordinibus constituta fuerant, hic canon evertit. Quid sit igitur inter hybernantes orare haud facile dixerim.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς ζώοις ἀλόγοις συμφθαρέντας καὶ λεπροὺς ὄντας, ἀντὶ τοῦ ἀκαθάρτους, μεμιασμένους (τοῦτο δὲ ΚΑ Μωσαϊκὸν νόμον, ὃς τοὺς λεπροὺς ἀκαθάρτους ὀνόμαζεν) ἤτοι λεπρώσαντας ἤγουν καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα μιάναντας τούτους, ἡ σύνοδος διετάξατο, εἰς τὸ χειμαζομένους εὔχεσθαι, ἤτοι μὴ τῶν χειμαζομένων. χειμαζομένους δέ τινες καλοῦσι τοὺς δαιμονῶντας, οὐκ οἶμαι δὲ τούτους λέγειν ἐνταῦθα τοὺς τῆς συνόδου πατέρας. οἱ γὰρ δαιμονῶντες, ἢ ὅλου μαίνονται, καὶ οὐδέποτε εὔχονται ἀδιάλειπτον ἔχοντες τὴν μανίαν, ἢ ἐκ διαλειμμάτων πάσχουσι, καὶ ἐν τοῖς διαλείμμασιν, ὅτε σωφρονοῦσι, καὶ μεταλαμβάνειν προσεύχωνται, ΚΑ κανόνα τοῦ Ἀλεξανδρείας Τιμοθέου. εἰ οὖν τοῖς ἐκ διαλειμμάτων δαιμονῶσι συνοδεύον) ἀδιάκριτος οἱ ἀλογευσάμενοι, παρεκτέθειται διὰ τούτου τοῦ κανόνος αἱ αἱρέσεις καὶ διαιρέσεις τῶν προλαβόντος κανόνος. τί οὖν ὅρος ἐστὶ τὸ εἰς τοὺς χειμαζομένους εὔχεσθαι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν.

Arist. *Leprosus qui bestias iniit, vel etiam leprâ infecit, cum hybernantibus comprecetur.*

ΑΡΙΣΤ. Ὁ λεπρὸς ἀλογοβλαμμένος, ἢ καὶ λεπρώσας, τοῖς χειμαζομένοις συνεύχοιτο.

Quandoquidem immundus erat in lege Mosaïcâ leprosus, idcirco canon eum qui jumenta iniit, ut immundum vocat leprosum. Vult itaque eos qui cum mulieribus præter naturam, aut cum masculis; aut cum bestiis turpitudinem commiserunt, seque leprosos reddiderunt, & aliis de suâ impertiuntur immunditiâ ut immodicè utentes passione, cum hybernantibus comprecari. Hybernantes autem sunt secundùm magnum Dionysium qui à spiritu pravo vexantur, qui cum fidelibus orare non permittebantur, sed loca habebant præscripta & in iis preces effundebant. Quære Basilii magni can. lxii. & lxiii. & ob eandem lasciviam pœnas majores invenies.

Ἐπειδὴ ἀκάθαρτος ἦν ὁ λεπρὸς ἐν τῷ νόμῳ τῷ τοῦ Μωσέως· καὶ τοῦτο καὶ ὁ κανὼν ΚΑ ἀλογευσάμενον, ὡς ἀκάθαρτον καλονομάζει λεπρόν. βούλεται οὖν τοὺς τοιούτους τοὺς ἐν γυναιξὶ παρὰ φύσιν, ἢ ἐν ἄρρεσιν, ἢ ἐν ἀλόγοις πρὸ αἰσχρῶν ἐργαζομένους, καὶ λεπρώσαντας ἑαυτοὺς, ἢ καὶ ἑτέρους τῆς οἰκείας μεταδόντας ἀκαθαρσίας, ὡς καταχρήσασθαι τῷ πάθει, μὴ τῶν χειμαζομένων συνεύχεσθαι. χειμαζόμενοι δέ εἰσι, καὶ ΚΑ μέγαν Διονύσιον, οἱ ὑπὸ πνεύματος πονηροῦ καταχόμενοι, οἱ μὲν τῶν πιστῶν ἠ συνεύχεσθαι, ἀλλὰ τόπους εἶχον ἀφωρισμένους, καὶ ηὔχοντο ἐν αὐτοῖς. ζήτει δὲ μεγάλου Βασιλείου κανόνα ξβ'. καὶ ἑξηκοστὸν τρίτον. καὶ διόρισαι ὅπου τῶν τοιούτων ἀσελγῶν ἦτλονα τὸ ὑπόμα.

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ ιή.

Εἴτινες Επίσκοποι καταςαθέντες, καὶ μὴ δεχθέντες ὑπὸ τῆς παροικίας ἐκείνης, εἰς ἣν ὠνομάσθησαν, ἑτέραις βέλοιντο παροικίαις ἐπιέναι, καὶ βιάζεσθαι τοὺς καθεςῶτας, καὶ ςάσεις κινεῖν κατ' αὐτῶν, τούτους ἀφορίζεσθαι. ἐὰν μέντοι βέλοιντο εἰς τὸ πρεσβυτέριον καθέζεσθαι, ἔνθα ἦσαν πρότερον πρεσβύτεροι, μὴ ἀποβαλλέσθαι αὐτοὺς τῆς τιμῆς· ἐὰν δὲ διαςασιάζωσι πρὸς τοὺς καθεςῶτας ἐκεῖ ἐπισκόπους, ἀφαιρεῖσθαι αὐτοῖς καὶ τὴν τιμὴν τοῦ πρεσβυτερίου καὶ γίνεσθαι αὐτοὺς ἐκκηρύκτους.

B

ΒΑΛΣ. Οιδ'. κανὼν τῶν ἁγίων ἀποςόλων καὶ ὁ ιέ. καὶ ὁ λς. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ ιζ'. καὶ ὁ ιή. κανὼν τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου, πολλά τινα διαλαμβάνουσι περὶ τῶν χειροτονουμένων ἐπισκόπων, καὶ μὴ δεχομένων ὑπὸ τῶν παροικιῶν αὐτῶν, καὶ ἀνάγνωθι τούτους. ὁ μέντοι παρὼν κανὼν διορίζεται, τοὺς μὴ δεχθέντας ἐπισκόπους, εἰς ἃς ὠνομάσθησαν παροικίας, μὴ ἀπέρχεσθαι εἰς ἑτέρας, καὶ βιάζειν τοὺς προέδρους αὐτῶν, καὶ μήτε μὲν διεγείρειν κατὰ τούτων τοὺς ὑπ' αὐτοὺς κληρικούς τε καὶ λαϊκούς. τοὺς δὲ τοιοῦτόν τι ποιοῦντας ἀφορίζεσθαι. ὡς δέ τινος εἰπόντος, καὶ ποῖος ἔςαι τόπος κατοικίας τοῖς τοιούτοις; ἐπήγαγον οἱ πατέρες, ὡς εἰ βέλοιντο οἱ χειροτονηθέντες διάγειν εἰς ἑτέρας παροικίας, ἤγουν εἰς τὰς προτέρας κατοικίας αὐτῶν, καὶ ἀνέχονται εἰς πρεσβυτέρου τόπου καθῆσθαι, οὐ κωλυθήσονται· τοίνυν καὶ οὕτω μὲν ποιοῦντες ἀνενόχλητοι διατηρηθήσονται, ἔχοντες τὴν τοιαύτην τιμήν. ἐὰν δὲ ςάσεις καὶ διαφορὰς ἔχωσι μετὰ τῶν ἐγχωρίου Επισκόπου, ἀφαιρεθήσονται καὶ τὴν τῶν πρεσβυτέρου τιμὴν, καὶ γενήσονται ἐκκήρυκτοι. ταῦτα τῶν κανόνος διοριζομένου, μὴ εἴπῃς τοὺς μὴ δεχθέντας ἐπισκόπους καθῆσθαι εἰς τοὺς τόπους τῶν πρεσβυτέρων διὰ ὑπόπτωσιν τῆς τιμῆς τῶν ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ εἶναι ἕτερον τόπον τοῦ πρεσβυτερίου μείζονα. τυχὸν γὰρ τινὸς ἐξ αὐτῶν ὄντος ἀπὸ Ηρακλείας, καὶ ὑποςρέψαντος εἰς ταύτην, οἱ μὲν πρεσβύτεροι, ὧν εἷς ποτε ἦν καὶ ὁ ψηφισθεὶς, τοὺς τῶν ἱερέων ἕξουσι τόπους. ὅστις δὲ εἰς ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα προαναβιβασθεὶς μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων τοῦ Ηρακλείας καθίσει· καὶ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδῶν, τουτέςιν ἰδιούμενος τὸν τοῦ μητροπολίτου τόπον, οὐκ εἰσακουσθήσεται. τὸ γὰρ καθῆσθαι τοῦτον μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, ὅτε καὶ ἑτέρων ἐπισκόπων καθέδρα ἐςὶν, ὕβρις ἐςὶν τῆς ἀρχιερωσύνης. ὀφείλεις οὖν ἐνταῦθα θεματίσαι, ὅτι ὁ ἐγχώριος Επίσκοπος οὐκ εἶχε συνόντας αὐτῷ καὶ ἑτέρους Επισκόπους, ἀλλὰ μόνους πρεσβυτέρους, οἳ καὶ συνεκάθηντο. τὸ ἀφαιρεῖσθαι δὲ τὸν παρὰ ταῦτα ποιοῦντα τὴν τιμὴν τοῦ πρεσβυτερίου, καὶ γίνεσθαι ἐκκήρυκτον, μὴ νοήσῃς ἐκλαμβάνεσθαι εἰς καθαίρεσιν, ἀλλ' εἰς μόνην ὑπόπτωσιν τῆς τιμῆς τούτου, ἤγουν οὐδὲ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καθῆσθαι ἀξιωθήσονται.

ΖΩΝΑΡ. Εάν τινες Επίσκοποι καταςαθέντες, ἀντὶ τῶν χειροτονηθέντες, μὴ δεχθῶσι παρὰ τῆς παροικίας εἰς ἣν ὠνομάσθησαν, ἧς ἐπεκλήθησαν δηλονότι Επίσκοποι· ἐπέλθωσι δὲ ἑτέρᾳ παροικίᾳ ἤγουν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ καὶ ἀθροισμῷ πιςῶν, καὶ βιάζωνται τοὺς καθεςῶτας ἐκεῖ, τοὺς κεχειροτονημένους ἐν τῇ παροικίᾳ ἐκείνῃ, κυςάσεις κινῶσι κατ' αὐτῶν, τούτους ὁ κανὼν ἀφορίζεσθαι κελεύει, ὥςε μὴ συντιμᾶσθαι τοῖς Επισκόποις. εἰ δὲ βούλοιντο συγκαθῆσθαι τοῖς πρεσβυτέροις, τούτου τυγχάνειν, ἤτοι, πρεσβυτέρου ἔχειν τιμήν. ἐὰν δὲ ςάσεις κινῶσι πρὸς τοὺς ὄντας ἐκεῖ Επισκόπους, τότε καὶ τῆς τοῦ πρεσβυτέρου τιμῆς ςερεῖσθαι αὐτοὺς, καὶ γίνεσθαι ἐκκηρύκτους, τουτέςι καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκπτώτους.

ΑΡΙΣΤ. Ο Επίσκοπος καταςὰς, εἰ οὐ δέχεται παρὰ τῆς παροικίας εἰς ἣν ἐκλήθη, ἀλλ' ἑτέροις ἐπισκόποις ἐνοχλεῖ· ἀφοριζέσθω. εἰ δὲ τοῖς πρεσβυτέροις ἐθέλει συναριθμεῖσθαι, συναριθμείσθω· εἰ δὲ καὶ τοῖς ἐκεῖ Επισκόποις διαςασιάζοι, ἀπωθείσθω καὶ τῆς πρεσβυτέρου τιμῆς.

CANON XVIII.

Si qui constituti Episcopi, & ab illa paræcia, in quam nominati fuerunt, non suscepti, alias velint paræcias invadere, & iis, qui constituti sunt, vim afferre, & seditiones adversus illos excitare, eos segregari. Sin autem velint in Presbyterio residere, in quo priùs erant Presbyteri, ipsos honore non moveri: Quòd si etiam adversus eos, qui illic constituti sunt, Episcopos, seditiones excitaverint, honorem quoque presbyterii ab eis auferri, & illos abdicatos effici.

B

BALS. Quartus decimus canon sanctorum Apostolorum, & xv. & xxxvi. quin etiam xvii. & xviii. canon Antiochenæ Synodi, multa tractant de Episcopis, qui ordinantur, & à suis paroeciis non suscipiuntur; & lege eos. Præsens verò canon decernit, ut Episcopi, qui non sunt suscepti in paroecias in quas nominati sunt; in alias non abeant, nec earum præsulibus vim afferant; neque adversus eos Clericos suos & Laicos excitent: ii verò, qui tale quid faciunt, segregentur. Tanquam verò dixerit aliquis, & quisnam erit eis locus habitationis? subjunxerunt patres, quòd si velint quidem, qui ordinati sunt, in aliis paroeciis degere, scilicet in suis prioribus habitationibus, & in Presbyteri loco residere sustineant, non prohibebuntur; & si sic agant, omnis molestiæ expertes conservabuntur, eum honorem habentes: Sed si cum illius loci Episcopo seditiones dissentionésque excitaverint, Presbyteri quoque eis honor detrahetur, & abdicati erunt. Hæc cùm canon decernat, ne dixeris Episcopos, qui suscepti non sunt, in locis Presbyterorum sedere, ut deprimatur honos Episcopalis dignitatis: sed quòd non sit alius locus major Presbyteratu. Si quis enim fortè eorum sit Heracleanus, & eò redierit, Presbyteri quidem, quorum aliquando unus erat & ipse electus, sacerdotum locos obtinebunt: Hic verò ad Episcopalem dignitatem promotus, cum reliquis Heracleæ Episcopis sedebit; septa autem transiliens, hoc est Metropolitani locum sibi usurpans, non exaudietur. Eum enim tunc cum Presbyteris sedere, quando est aliorum Episcoporum sedes, est ignominia Episcopatus. Debes ergo facti speciem sic hoc in loco ponere, quòd ejus loci Episcopus non habebat alios Episcopos qui unà cum eo agerent; sed solos Presbyteros, qui etiam simul sedebant. Presbyteratûs autem honorem ab eo, qui sic agit, auferri, & abdicatum fieri, ne intellexeris de depositione accipi; sed de ejus sola honoris ablatione: scilicet ne, ut cum Sacerdotibus quidem sedeat, dignus habebitur.

ZONAR. Si qui forte postquam Episcopi constituti, hoc est creati sunt, in ea paroecia ad quam nominati, cujusque videlicet Episcopi dicti sunt, haud recipiantur; alteram vero ipsi paroeciam, hoc est, alteram Ecclesiam conventúmq; fidelium invadant, ac iis, qui in illa constituti, qui illius scilicet paroeciæ Episcopi creati sunt, vim afferant, seditionibúsq; perturbent: segregari eos, ita ut nequaquam eodem cum Episcopis honore afficiantur, hic can. decernit. Si vero cum Sacerdotibus assidere velint, id obtinere, ut scilicet sacerdotalem habeant dignitatem, haud vetat. Quòd si eos quoque, qui illic degunt Episcopos seditionibus vexent, Sacerdotis quoq; dignitate privari, & abdicatos effici, hoc est ab Ecclesia expelli jubet.

ARIST. *Episcopus constitutus, si ab Ecclesiâ in quam electus est non recipiatur, sed aliis Episcopis molestiam exhibeat, excommunicetur. Si verò presbyteris annumerari velit, annumeretur. At si ab Episcopis ibi constitutis dissideat, etiam presbyteri honore privetur.*

Qui

Digitized by Google

Qui Fpiſcopus fit,& non acceptus eſt à populo cujus curam ſibi habet commiſſam, ſi aggreſſus fuerit in alterius parœciâ munus aliquid Epiſcopale obire, & ibi conſtitutis Epiſcopis tumultum aliquem inducere, ſegregabitur. Si autem inter Presbyteros recenſeri velit, & cum eis cedere, & æquali gaudere honore, iis connumerabitur. Si autem contra Epiſcopos ibi conſtitutos ſeditiones excitet, & jus aliquid epiſcopale uſurpet, etiam iſto Presbyterorum honore privabitur, & ſegregabitur.

Ο νομ. Επίσκοπος, ὃς μὴ προσδεχθεὶς παρὰ τοῦ λαοῦ, ὧν τὴν φροντίδα ἐνεχείρισθη· εἰ ἐπιχειρήσει ἐν ἀλλοτρίᾳ παροικίᾳ ἐπισκοπικόν τι δίκαιον ἐνεργῆσαι, καὶ τοῖς ἐκεῖσε Επισκόποις ὄχλησίν τινα ἐπαγαγεῖν· ἀφοριθήσεται. εἰ δὲ μὴ τῶν πρεσβυτέρων ἐθέλει σωφρονισθείς, καὶ συγκαθῆσθαι αὐτοῖς, καὶ τῆς ἴσης ἀπολαύειν τιμῆς, συγκαταλεγήσεται τούτοις. εἰ δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐκεῖσε καθεστῶτας Επισκόπους διαφιλονικεῖ, καὶ ἐπισκοπικά τινα δίκαια ὑφαρπάζει, καὶ τῷ τιμῷ ταύτῃ τῶν πρεσβυτέρων ἀφαιρεθήσεται, καὶ ἀφορισθήσεται.

Canon XIX.

Quicunque virginitatem profitentes, profeſſionem ſuam irritam reddunt, ii bigamorum definitionem impleant. Virgines autem, quæ cum quibuſdam tanquam cum fratribus congrediuntur prohibuimus.

Bals. Eos, qui ſuam Deo profeſſionem votúmque de virginitate ſervanda irritum reddunt, patres digamorum definitioni, hoc eſt pœnæ, ſubjiciunt. Quia autem nonnullæ, virgines ſe futuras profeſſæ, multos offendebant, eo quòd cum quibuſdam viris qui dicebantur eſſe fratres earum, habitarent; hoc quoque patres prohibuerunt. Voti autem virginitatis infirmationem ne hîc eſſe fornicationem dixeris, ſed legitimum matrimonium. Propterea enim & eos ſola digamorum pœna afficiunt. Si qui etenim ex ipſis fornicati fuerint, punientur pœnis quæ fornicatoribus infliguntur. Debes autem hîc virgines dicere, viros ſcilicet & fœminas, non qui mundo renunciavere, & vitam monaſticam elegere; ſed alios quoſdam cum laico habitu ad Deum accedentes, & virginitatem profitentes. Qui enim vitam monaſticam elegerunt, ſuam Deo profeſſionem irritam facientes, & ſe matrimonio conjungentes, digamorum pœnis non ſubjicientur, ſed divulſo & ſeparato matrimonio, ut quod non poſſit conſiſtere, valde punientur, & monaſterio, in quo tonſi ſunt, tradentur; ſicut in aliis diverſis canonibus diximus. Quia autem magnus Baſilius in ſuo xviii. canone definit, eam ut adulteram condemnari, quæ virginitatem, ſuam Deo promiſſionem, fecit irritam; lege eum, & vi. Synodi can. xvi.

ΚΑΝΩΝ ιθ'.

Οσοι παρθενίαν ἐπαγγελλόμενοι, ἀθετοῦσι τὴν ἐπαγγελίαν, τὸν τῶν διγάμων ὅρον ἐκπληρούτωσαν. Τὰς μέντοι συνερχομένας παρθένους τισὶν, ὡς ἀδελφοῖς, ἐκωλύσαμεν.

Bals. Τοὺς ἀθετήσαντας τὴν πρὸς Θεὸν γενομένην παρ' αὐτῶν ἐπαγγελίαν χάριν τοῦ παρθενεύειν, οἱ πατέρες καθυποβάλλουσι ὅρῳ διγάμων, τουτέστιν ἐπιτιμίῳ. ἐπεὶ δέ τινες, ὡς ἔοικε, παρθενεύειν ὁμολογήσασαι ἐσκανδάλιζον πολλοὺς διὰ τὸ συνοικεῖν μετά τινων ἀνδρῶν, λεγομένων εἶναι ἀδελφῶν αὐτῶν, ἐκώλυσαν οἱ πατέρες καὶ τοῦτο. ἀθέτησιν δὲ ἐνταῦθα τὸ διὰ τὴν παρθενίαν ἐπαγγελίας μὴ εἶπεῖν πορνείαν, ἀλλὰ τὸν νόμιμον γάμον. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὑπὸ μόνου ἐπιτιμίου διγάμων κολάζουσι τούτους. εἰ γὰρ ἐπόρνευσάν τινες ἐξ αὐτῶν, τιμωρηθήσονται διὰ ἐπιτιμίων τὰς πόρνας κολαζόντων. παρθένους μέντοι ὀφείλεις εἰπεῖν ἐνταῦθα, ἄνδρας δηλονότι καὶ γυναῖκας, μὴ τοὺς ἀποταξαμένους τῷ κόσμῳ, καὶ ἐπιλεξαμένους τὸν μονήρη βίον, ἀλλ' ἑτέρους τινὰς μετὰ λαϊκοῦ σχήματος προσερχομένους τῷ θεῷ, καὶ παρθενεύειν ἐπαγγελλομένους. οἱ γὰρ καὶ μονήρη βίον ἐπιλεξάμενοι, ἀθετοῦντες τὴν πρὸς Θεὸν ὁμολογίαν αὐτῶν, καὶ γάμοις προσομιλοῦντες, οὐκ ἐπιτιμίῳ διγάμων καθυποβληθήσονται, ἀλλὰ διασωθέντα τὸν γάμον ὡς ἀνυποστάτου, μεγάλως κολασθήσονται, καὶ τῷ μοναστηρίῳ, ἐν ᾧ ἀπεκάρησαν, παραδοθήσονται, καθὼς καὶ ἐν ἑτέροις κανόσιν εἴπομεν διαφόροις. ἐπεὶ δὲ ὁ μέγας Βασίλειος διορίζεται ἐν ιή. κανόνι αὐτοῦ, ὡς μοιχαλίδα κατακρίνας τὴν ἀθετήσασαν παρθενίαν, τὴν πρὸς θεὸν ὁμολογίαν αὐτῆς, ἀνάγνωθι τοῦτον, καὶ τὸν ς'. συνόδου κανόνα ις'.

Zonar. Qui virginitatem, ſive viri ſive mulieres, ſunt profeſſi, ſi fidem promiſſi fregerint, digamorum pœnis ſubjiciantur. Definitionis enim nomine canonem & conſtitutionem intelligit; ut quæcunque nimirum de digamis conſtituta ac decreta ſunt, ab iis quoque ſerventur, ac non niſi lapſo demum anno admittantur. Quòd autem aliquæ mulieres virginitatem profeſſæ ſe cum viris ſociarent, hoc eſt vitam ſimul ac ſub eodem tecto degerent, ſorores eorum quibuſcum converſantur ſe nominantes, ne qua in eos incommodior ſuſpicio oriretur, id quoque hic canon vetat. Magnus vero Baſilius decimo-octavo canone, quæ condictam virginitatem violaverit, adulterii judicio ac pœnis obnoxiam eſſe demonſtrat.

Ζωναρ. Οἱ παρθενεύειν ἐπαγγελλόμενοι, κἂν ἄνδρες εἶεν κἂν γυναῖκες, ἀθετοῦντες τὰς ἐπαγγελίας αὐτῶν, τῷ ἐπιτιμίῳ τῶν διγάμων ὑποβαλλέσθωσαν. ὅρον γὰρ καὶ τύπον καὶ κανόνα λέγει, ἤγουν ὅσα περὶ τῶν διγάμων κανονίζεται καὶ διατετύπωται, ταῦτα κρατήσαι καὶ ἐπ' αὐτῶν, ὥστε μετ' ἐνιαυτὸν δέχεσθαι. κωλύει δὲ ὁ κανὼν τὰς παρθενίαν ἐπαγγελλομένας συνέρχεσθαι ἀνδράσιν, ἀντὶ τοῦ συζῆν, συνοικεῖν, ἀδελφὰς ἑαυτὰς ὀνομαζούσας τῶν οἷς συνδιάγουσιν, ἵνα μηδὲ ὑποψία τις ᾖ κατ' αὐτῶν ἀφορμῆς. ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν ὀκτωκαιδεκάτῳ κανόνι αὐτοῦ, τῷ κρίματι τῆς μοιχείας ὑποκείσθαι τὸν ὁμολογήσαντα παρθενεύειν, καὶ μὴ τὴν ὁμολογίαν φυλάξαντα, ἀπεφήνατο.

Arist. *Qui virginitatem profeſſus eſt, & votum irritum facit, quadriennio ſegregetur. Et virgines ad aliquos tanquam fratres ne accedant.*

Hic quidem canon in latitudine ſuâ eum qui virginitatem profeſſus eſt, eamque rejicit, digamorum definitionem explere jubet. Digami autem pœna ut dicit quartus Baſilii magni canon hoc eſt, nempe anno ſegregari: quamvis alii patrum eum biennio ſegregant. Sed idem Baſilius magnus in undevigeſimo ſuo canone docet quod virorum de virginitate profeſſiones non novimus, preterquam ſi qui ſeipſos Monachorum ordini connumerant: ſed & de viris iſtis qui cœlibatum profeſſi ſunt conſentaneum videtur, ut ipſi interrogentur, & evidens

ΑΡΙΣΤ. Ο ἐπαγγειλάμενος παρθενίαν, καὶ ἀθετῶν, τετραετίαν ἀφορίζέσθω· καὶ αἱ παρθένοι, ὡς ἀδελφοῖς τισι μὴ προσίτωσαν.

Ο μὲν κανὼν οὗτος, ὃν τρόπον τὸν ἐπαγγειλάμενον παρθενίαν, καὶ ἀθετοῦντα αὐτὴν, τὸν τῶν διγάμων ὅρον ἐκπληροῦν ἀπαιτεῖ. τὸ δὲ ἐπιτίμιον τοῦ διγάμου, ὡς ὁ τέταρτος κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου λέγει, τοῦτό ἐστι· τὸ ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἀφορίζεσθαι· κἂν ἄλλοι τῶν πατέρων ἐπὶ διετίαν τοῦτον ἀφώρισαν. ὁ δὲ αὐτὸς μέγας Βασίλειος, ἐν τῷ ἐνεακαιδεκάτῳ κανόνι αὐτοῦ παρίησιν ὡς ὁμολογίας ἀνδρῶν περὶ παρθενίας οὐκ ἐγνωμεν· εἰ μή που τινὲς ἑαυτοὺς τῷ τῶν μοναζόντων σχήματι κατηρίθμησαν. πλὴν καὶ ἐπ' αὐτῶν

Digitized by Google

τῶν ἀνδρῶν παρθενίαν ἐπαγγελλομένων, ἐκεῖνο προσῆκον ἡγεῖται εἶναι, ὃ ἐρωτᾶσθαι αὐτοὺς, καὶ τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν ἐναργῆ λαμβάνειν· ὥστε ἐπειδὰν τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν ἀθετήσωσι, καὶ πρὸς τὸν φιλόσαρκον καὶ ἡδονικὸν βίον μετατεθῶσι, τῷ τῶν πορνευόντων ἐπιτιμίῳ αὐτοὺς καθυπάγεσθαι. ὁ γοῦν συνοψίσας τὸν πρόντα κανόνα τὸν μὲν ἐν τῷ πλάτει κείμενον ἀφορισμὸν τῶν διγάμων τῷ ἀθετοῦντι τὴν παρθενίαν παρέδραμε. ὃ δὲ παρὰ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐπαγόμενον τῷ τριούτῳ προσέθετο· ἤγουν ὃ τῶν πορνευόντων ἐπιτίμιον· ἐπεὶ δὲ ἡ ἐπιτίμησις τῶν τριούτων ἐν ἑπτὰ ἐστὶν ἔτεσι· δύο μὲν προσκλαιόντων, δύο δὲ ἀκροωμένων, ἐφ' ἑτέροις δὲ δυσὶν ὑποπιπτόντων, καὶ ἐν ἑνὶ τοῖς πιστοῖς συνισταμένων, τῷ δὲ ὀγδόῳ παραδεχομένων εἰς τὴν μετοχὴν τῶν ἁγιασμάτων· καθὼς ὁ πεντηκοστὸς ἔννατος τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν διορίζεται. εὑρίσκονται δέ ποτε καί τινες τῷ τῆς πορνείας ἐπιτιμίῳ ὑπεύθυνοι ὄντες, καὶ ἐν τέσσαρσιν ἔτεσι τὴν ἐπιτίμησιν ἔχοντες· ἐν ἑνὶ δὲ προσκλαίοντες, ἔξω τῶν περιβόλων τῆς ἐκκλησίας ἱστάμενοι, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ εἰς ἀκρόασιν παραδεχόμενοι, ἐν τῷ τρίτῳ εἰς μετάνοιαν μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων ταττόμενοι· ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ εἰς σύστασιν μετὰ τοῦ λαοῦ, τῆς προσφορᾶς ἀπεχόμενοι· καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίας ἐπιτυγχάνοντες· ὡς οἱ γυναῖκα ἔχοντες ἐκ διαφορᾶς λαθραίας, ἢ καὶ βιαιοτέρας· καθὼς ὁ εἰκοστὸς δεύτερος κανὼν τοῦ αὐτοῦ ἁγίου διαλαμβάνει. κατ' αὐτὸν τὸν κανόνα, ὡς ἔοικεν, ὁ τὸν πρόντα συνοψίσας κανόνα, ὃ ἧττον ἐπιτίμιον τῶν πορνευόντων, ἤγουν τὴν τετραετίαν, προσέθετο. κωλύει δὲ ὁ κανὼν ἔτι καὶ τὰς παρθένους μετὰ ἀνδρῶν ὅλως συναναστρέφεσθαι καθ' οἱανδήτινα πρόφασιν.

A eorum accipiatur professio, ut postquam professionem suam irritam fecerint, & ad carnalem & voluptuariam vitam retrocesserint, eorum qui fornicantur pœnæ subjiciantur. Qui hujus itaque canonis synopsim fecit digamorum segregationem in latitudine positam in eum qui cœlibatûs professionem irritam facit transtulit. Quod autem à Basilio magno infertur, tali apponitur, viz. fornicatorum pœna. Tandem autem talium pœna septem est annorum, istis duos annos deflentibus, duos audientibus, alios autem duos substratis, & in unum cum fidelibus consistentibus, octavo vero ad Sacramentorum participationem admissis, ut quinquagesimus ejusdem Basilii magni canon statuit. Inveniuntur autem quandoque nonnulli qui fornicationis pœnæ obnoxii sunt, & quatuor annis castigantur. Uno quidem deflentes extra Ecclesiæ ambitum stantes, secundo autem ad auditionem admissi, tertio ad pœnitentiam cum substratis collocati, quarto autem cum populo conveniunt, ab oblatione abstinentes; & in quinto boni communionem consequentes. Ut qui mulieres vel clam vel vi à se vitiatas habent. Quemadmodum vigesimus secundus ejusdem sancti canon statuit. Secundum illum canonem, ut videtur, qui hujus canonis synopsim fecit, minorem fornicatorum pœnam, sive quadriennium apposuit. Prohibet autem & hic canon virgines cum viris sub quocunque prætextu conversari.

B

C

ΚΑΝΩΝ κ'.

Εάν τινος γυνὴ μοιχευθῇ, ἢ μοιχεύσῃ τὶς, ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν δεῖ αὐτὸν τοῦ τελείου τυχεῖν, κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς προάγοντας.

D

ΒΑΛΣ. Εν τῷ πζ'. καὶ ϟη'. κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου ἀρκούντως διελάβομεν περὶ μοιχαλίδος καὶ μοιχοῦ. ὁ δὲ παρὼν κανὼν διορίζεται ἀξιοῦσθαι τούτους τῆς ἁγίας μεταλήψεως μετὰ ἑπτὰ ἔτη καταμεριζόμενα εἰς τοὺς βαθμοὺς τῶν ἐπιτιμίων. ἀνάγνωθι καὶ τὸν κα'. κανόνα καὶ κβ'. τῶν ἁγίου Βασιλείου.

ΖΩΝΑΡ. Τὴν μοιχαλίδα καὶ τὸν μοιχὸν, δι' ἑπτὰ ἐτῶν ὥρισεν ἡ σύνοδος αὕτη εἰς τὸ τέλειον ἔρχεσθαι, ἤγουν εἰς τὴν ἁγίαν μετάληψιν· τοὺς δὲ ἑπτὰ ἐνιαυτοὺς καταμερίζεσθαι εἰς τοὺς τῶν ἐπιτιμίων βαθμούς.

E

ΑΡΙΣΤ. Η μοιχαλὶς καὶ ὁ μοιχὸς ἑπταετίαν ἀφοριζέσθωσαν.

Καὶ ὁ ὀγδοηκοστὸς ἕβδομος κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου, ἐν ἑπτὰ ἔτεσι τῷ μοιχῷ ἐπάγει τὴν ἐπιτίμησιν, καθὼς δὴ καὶ ὁ παρὼν διαλαμβάνει κανών· ὥστε ἐνιαυτὸν μὲν ἕνα προσκλαίειν, διετίαν ἐπικροᾶσθαι, τριετίαν ὑποπίπτειν, καὶ τῷ ἑβδόμῳ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς, καὶ οὕτω καταξιοῦσθαι τῆς προσφορᾶς, ἐὰν μετὰ δακρύων ποιήσεται τὴν μετάνοιαν. ὁ δὲ πεντηκοστὸς ὄγδοος κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐν πεντεκαίδεκα ἔτεσιν ἐπιτιμᾷ τὸν μοιχόν· ὥστε ἐν τέσσαρσι μὲν προσκλαίειν, ἐν πέντε δὲ ἀκροᾶσθαι, ἐν τέσσαρσιν ὑποπίπτειν, ἐν δυσὶ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς, καὶ μετὰ ταῦτα ἀξιοῦσθαι τῆς κοινωνίας.

CANON XX.

Si alicujus uxor adulterata fuerit, vel quis eam adulteraverit, oportet eum in septem annis quod perfectum est assequi, per gradus qui eò deducunt.

BALS. In lxxxvii. & in xcviii. canone Synodi in Trullo, de adultero & adultera sufficienter tractavimus. Præsens autem canon eos sancta communione dignos esse habendos decrevit, post septem annos in gradus pœnarum dispertitos. Lege & xxi. & xxii. canonem sancti Basilii.

ZONAR. Adulteram & adulterum, septem annorum spatio ad id quod perfectum est, sacram videlicet communionem Synodus pervenire decernit. Septem porro annos pro variis pœnitentium gradibus dividi jubet.

ARIST. *Adultera & adulter septennio segregentur.*

Et octuagesimus septimus sextæ in Trullo Synodi canon septem annorum pœnam adultero infert, quemadmodum & præsens canon constituit. Ut unum quidem annum defleat, biennium audiat, triennium substernatur, & septimo cum fidelibus conveniat, & sic oblatione dignus habeatur, si cum lachrymis pœnitentiam egerit. At quinquagesimus octavus Basilii magni canon adulterum quindecim annorum pœnæ subjicit. Ut quatuor quidem defleat, quinque verò audiat, quatuor substernatur, duos cum fidelibus congregetur, & postea communione dignus censeatur.

F

Digitized by Google

CANON XXI.

De mulieribus, quæ ſunt fornicatæ, & fœtus in utero perimunt, & fœtuum necatoriis medicamentis faciendis dant operam; prior quidem definitio uſque ad vitæ exitum prohibebat, & ei quidam aſſentiuntur; ſed humanitate tamen utentes, decrevimus ut decennium per gradus præfinitos impleant.

BALS. Antiquiore Eccleſiaſtica definitione, in ſola ultima reſpiratione divinorum ſacramentorum participatione dignæ habebantur eæ, quæ cum clàm concepiſſent, ne id cognoſceretur, ſuos fœtus in utero necabant quovis modo. Hujus autem ſynodi Patres, uſi humanitate, poſt decem annos in pœnarum quatuor gradus diſpertitos, ſcilicet ejus qui deflet, ejus qui audit, ejus qui ſupplex ſubſternitur; & ejus qui ad preces fidelium congregatur, eas poſſe ſacramentis communicare ſtatuerunt. φθόρια autem dicuntur omnia medicamenta, quæ, quod in utero conceptum eſt, perimunt. Lege ii. canonem ſancti Baſilii, & xci. Syn. in Trullo, & eorum interpretationem.

ZONAR. Mulieres ex concubitu furtivo prægnantes, ne flagitium uterus prodat, fœtum, aut gravi pondere ad alvum premendam ſuperjecto, aut epotis ad conceptum abigendum medicamentis, data opera interficiunt. Eas igitur mulieres toto vitæ tempore à communione arcendas, tantúmque in extremo vitæ articulo ad ſacrorum myſteriorum perceptionem admittendas, priori conſtitutione definitum eſſe hic canon affirmat. Nos, vero, inquiunt Synodi Patres, mitiore excogitato remedio, decennium conſtituimus; eoque per definitos gradus viciſſim exacto, hoc eſt certo tempore in ſingulis pœnitentium locis, lugentium ſcilicet, audientium, in ſubſtratione degentium, & cum cæteris aſtantium, expleto, ſacram illis communionem impertiri haud vetamus. Magnus quoque Baſilius ſecundo ipſius canone, quæ mulieres ſponte uterum vitiavere, decennii mulcta puniri jubet. Quamvis curationem non temporis longitudine, ſed pœnitendi modo definiri oportere demonſtret.

ARIST. *Meretrices medicamenta noxia accipientes, decennio ſubjiciantur.*

Mulieres quæ pharmaca noxia accipiunt ad fœtus ſuos in utero necandos, decem annos caſtigentur. Duos quidem annos extra Eccleſiæ ambitum ſtantes, & deflentes, tres autem ad Baſilicas fores immorantes, & divinas audientes ſcripturas. Aliud autem triennium in poſticâ ambonis parte ſubſtratæ & cum Catechumenis egredientes, unum autem annum cum fidelibus convenientes & precationum partem habentes. Et ſic poſt hoſce gradus perfectione dignæ habentur.

CANON XXII.

De involuntariis cædibus, prior quidem conſtitutio jubet in ſeptennio per præfinitos gradus eſſe perfecti participes: ſecunda verò quinquennii tempus implere.

BALS. Magnus Baſilius in ſuo canone viii. & in lvii. fuſiùs de voluntariis & involuntariis cædibus diſſerit. Tu igitur illos perlege, tum accuratiùs diſces, quænam involuntariæ ſint & voluntariæ cædes; & quales illarum pœnæ. Lege & quæ à nobis ſcripta ſunt, cùm xci. canonem Synodi in Trullo exponeremus.

ΚΑΝΩΝ κα'.

Περὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἐκπορνευουσῶν, καὶ ἀναιρουσῶν τὰ γινόμενα, καὶ σπουδαζουσῶν φθόρια ποιεῖν· ὁ μὲν πρότερος ὅρος μέχρις ἐξόδου ἐκώλυσεν, καὶ οὕτω συνῆδεσαν· φιλανθρωπότερον δέ τι βουλόντες, ὡρίσαμεν δεκαέτη χρόνον τοὺς βαθμοὺς τοὺς ὡρισμένους πληρῶσαι.

ΒΑΛΣ. Ἀπὸ ὅρου ἀρχαιοτέρου ἐκκλησιαστικοῦ, τὴν μόνας τὰς τελευταίας ἀναπνοὰς τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταλήψεως ἠξιοῦτο αἱ συλλαβοῦσαι λαθραίως, καὶ πρὸ τοῦ μὴ ὁπωσοῦν γνωσθῆναι ἀναιροῦσαι τὰ ἔμβρυα αὐτῶν καθ' οἱονδήποτε λόγον. οἱ δὲ τῆς συνόδου ταύτης πατέρες φιλανθρωπευσάμενοι, ὥρισαν μὴ δέκα ἐνιαυτοὺς μεριζομένους εἰς τοὺς τέσσαρας βαθμοὺς τῶν ὑπομένων, ἤγουν εἰς τὸν προσκλαίοντα, καὶ τὸν ἀκροώμενον, καὶ τὸν ὑποπίπτοντα, καὶ τὸν συνεστῶτα, μεταλαμβάνειν αὐτούς. φθόριον δὲ ἐστὶ πᾶν φάρμακον φθεῖρον ὃ ἐγκυμονούμενον. ἀνάγνωθι καὶ β'. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου, καὶ καὶ ιζ'. τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν.

ΖΩΝΑΡ. Γυναῖκες λάθρα ποτὲ μιγνύμεναι καὶ συλλαμβάνουσαι, ἵνα μὴ γνωσθῶσιν, ἀναιροῦσι τὰ ἔμβρυα ἐξεμπίπτοντες ἢ βάρη ταῖς κοιλίαις ἑαυτῶν ὑπιτιθεῖσαι καὶ συμπίζουσαι ταύτας, ἢ φάρμακά τινα πίνουσαι, καὶ φθείρουσι τὰ κυοφορούμενα. ταύτας οὖν, φησὶν ὁ κανὼν οὗτος, ὅτι ὁ πρότερος ὅρος ἐπετίμησεν ἀκοινωνησίᾳ μέχρι θανάτου, καὶ ὥστε ἐν τῷ θνήσκειν μόνον ἀξιοῦσθαι τῆς θείας μεταλήψεως. ἡμεῖς δὲ, φασὶν, οἱ τῆς συνόδου πατέρες, φιλανθρωπότερόν τι βουλόντες, δεκαετίαν ὡρίσαμεν, ὥστε ἀπὸ δέκα ἐτῶν καταμεριζομένων εἰς τοὺς ὡρισμένους βαθμοὺς, ἤτοι τοὺς τόπους τῶν ὑπομένων, καὶ τὸν προσκλαίοντος, καὶ τὸν ἀκροωμένου, καὶ τὸν ὑποπίπτοντος, καὶ τὸν συνεστῶτος, ἀξιοῦσθαι τῆς θείας μεταλήψεως. καὶ ὁ μέγας δὲ Βασίλειος ἐν δευτέρῳ αὐτοῦ κανόνι, ταῖς κατ' ὀλιγότητα φθείρουσι τὰ ἔμβρυα, δεκαετίαν ὑπομεῖναι. λέγει δὲ δεῖν μὴ χρόνῳ, ἀλλὰ τρόπῳ τῆς μετανοίας ὁρίζειν τὴν δεκαετίαν.

ΑΡΙΣΤ. Αἱ πορναὶ λαμβάνουσαι φθόρια, δεκαετίαν ὑποπιπτέτωσαν.

Αἱ δεχόμεναι δηλητήρια ὅτι τῷ τὰ ἔμβρυα αὐτῶν ἀνελεῖν, ὅτι δέκα ὑπομιμάδωσαν ἔτεσι· δύο μὲν ἔτη ἔξω τοῦ προβόλου τῆς ἐκκλησίας ἱστάμεναι καὶ προσκλαίουσαι· τρία δὲ πρὸς τοῖς βασιλικοῖς ἐσώναις πυλῶσι, καὶ τῶν θείων γραφῶν ἀκροώμεναι· ἄλλα δ' πενταετίαν ἐντὸς τοῦ προβόλου τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ ὑπαθρίῳ μέρει τοῦ ἀμβωνος ὑποπίπτουσαι, καὶ μετὰ τῶν κατηχουμένων συνεξιοῦσαι· ὅτι δὲ ἐνιαυτὸν συνιστάμεναι τοῖς πιστοῖς, καὶ τῶν εὐχῶν κοινωνοῦσαι· καὶ οὕτω, μετὰ τοὺς βαθμοὺς τούτους, τῆς τελειώσεως ἀξιούμεναι.

ΚΑΝΩΝ κβ'.

Περὶ ἀκουσίων φόνων, ὁ μὲν πρότερος ὅρος ἐν ἐπιεικείᾳ κελεύει τοῦ τελείου μεταχεῖν καὶ τοὺς ὡρισμένους βαθμούς· ὁ δὲ δεύτερος, καὶ πενταέτη χρόνον πληρῶσαι.

ΒΑΛΣ. Ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ η'. κανόνι αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ νζ'. πλατύτερον περὶ φόνων ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων διαλαμβάνει. καὶ ἀνάγνωθι τούτους, καὶ μάθοις ἀκριβέστερον ποῖοί τε εἰσὶν οἱ ἀκούσιοι φόνοι, καὶ τίνα τὰ καὶ τούτων ὑπόμια. ἀνάγνωθι καὶ τὰ πρὸ ἡμῶν γραφέντα εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ιζ'. κανόνος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Οὗτος μὲν ὁ κανὼν, ἀκουσιονησίας ὀπτιμίῳ κολάζει καὶ ἑκούσιον φόνον μὴ συγχωρεῖν μετέχειν τῆς ἁγιασμάτων καὶ ἑκουσίως φονεύσαντα, εἰ μὴ ἐν τῷ τέλει τοῦ βίου· ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν πεντηκοστῷ ἕκτῳ κανόνι εἰκοσαετίαν ὁρίζει ὅτι κατὰ οὕτως αὐτὸν ἑξαετίαν φοιτᾶν μὲν πρώτην, ἀκροᾶσθαι δὲ πέντε ἔτη, ὑποπίπτειν δὲ ἕτερα, καὶ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς ὅτι πρώτην, καὶ ζώντων ἐκμεζουμένων μετέχειν τῆς ἁγιασμοῦ.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ αὐθαίρετος ἀνδροφόνος, ἐν τῷ τέλει τοῦ τελείου τυγχανέτω.

Ὁ ἑκουσίως φονεύων, ἐν τῷ τέλει τοῦ βίου καταξιοῦται τῆς τελειώσεως, καὶ τῆς θείων ἁγιασμάτων μεταλαμβάνει, κατὰ καὶ τοὺς κανόνα. ὁ δὲ πεντηκοστὸς ἕκτος κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ὅτι εἴκοσι ἔτεσιν ἑκούσιον φονέα ἀπείργει τῆς κοινωνίας· τέσσαρα μὲν ἔτη ὀδυρίζόμενον φοιτᾶν αὐτὸν, πέντε δὲ ἔτη ἀκροᾶσθαι, ἓξ δὲ ἔτεσιν ὑποπίπτειν, καὶ ἐν τέσσαρσι συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς, καὶ μετὰ ταῦτα μεταλαμβάνειν τῆς ἁγιασμάτων.

ΚΑΝΩΝ κγ'.

Περὶ ἑκουσίων φόνων, ὑποπιπτέτωσαν μὲν, τοῦ δὲ τελείου ἐν τῷ τέλει τοῦ βίου καταξιούσθωσαν.

ΒΑΛΣ. Τὰ τῆς ἑκουσίων φόνων ὀπτίμια ὁ νς'. κανὼν τοῦ ἁγίου Βασιλείου ὑποτυποῖ· καὶ σκόπει μᾶλλον τοῖς ἐν αὐτῷ.

ΖΩΝΑΡ. Τίνες εἰσὶν ἀκούσιοι φόνοι καὶ τίνες ἑκούσιοι ὁ μέγας Βασίλειος ἐν οἷσδῶ αὐτοῦ κανόνι ὁρίζεται, ἐν δὲ τῷ νζ'. κανόνι ὅτι δεκαετίαν ἀκοινώνητον εἶ καὶ ἀκουσίως φονεύσαντα διορίζεται. οὗτος δὲ τὸν δεκαετίαν καταμερίζει εἰς τοὺς τόπους τῆς ὀπτιμίων· δύο μὲν, φησιν, ἔτη σκοπλαύσῃ ἔξω τοῦ ναοῦ ἑστώς· τρία δὲ ἔτη ἐν ἀκροάσει ἕξαι, τέσσαρα δὲ ἔτη ὑποπεσεῖται, καὶ ἑαυτὸν καθήσεται, καὶ τῷ ἕξης εἰς τὸ ἁγιασθῆσεται.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἀκουσίως φονευτὴς, πενταετίαν ὑποπιπτέτω.

Περὶ τοῦ ἀκουσίου φονευτοῦ οὗτος μὲν ὁ κανὼν πενταετίαν ὁρίζει εἰς ὀπτίμησιν. ὁ δὲ νζ'. τοῦ Βασιλείου κανὼν δύο ἔτη σκοπλαίειν καὶ τοιοῦτον σκοπλεύεται, τρία ἔτη ἐν ἀκροωμένοις ἀκροᾶσθαι, τέσσαρα ὑποπίπτειν, καὶ ἐν ἑνιαυτῷ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς· ὥστε ἀκὸ δεκαετίας τυγχάνειν τῆς τελειώσεως, καὶ ἀξιοῦσθαι τῆς κοινωνίας.

ΚΑΝΩΝ κδ'.

Οἱ καταμηνυόμενοι, καὶ ταῖς συνηθείαις τῶν ἐθνῶν κολακολουθοῦντες, ἢ εἰσάγοντές τινας εἰς τὸς ἑαυτῶν οἴκους ὅτι ἀνδυρίσῃ φαρμακειῶν, ἢ καὶ καθάρσῃ, ὑπὸ καὶ κανόνα πιπτέτωσαν τῆς πενταετίας καὶ τοὺς βαθμοὺς ὡρισμένους πρία ἔτη ὑποπλώσεως, καὶ δύο ἔτη δυχῆς, χωρεὶς προσφορᾶς.

Οὐ μόνους τοὺς γόητας καὶ τοὺς μάντεις κολάζουσιν οἱ κανόνες, ἀλλὰ καὶ τοὺς χρωμένους αὐτοῖς. ἐπεὶ οὖν τινες νοσηλεύόμενοι, καὶ νομίζοντες ἀπὸ φαρμακειῶν πάσχειν, ἢ καὶ ἀπολέσαντες τινὰ τῶν προσόντων αὐτοῖς, μετεκαλοῦντο γόητας εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, ἐφορεῖν ἐπαγγελλομένους ἐν αὐτοῖς τὰς μαγείας, ἐξ ὧν δῆθεν κατεκλίθησαν οἱ νοσηλεύόμενοι, καὶ καθάρσει ὃ ἀπὸ τούτων μῦζος, ἢ καὶ ὃ ἀπολεσθὲν καταμωύσαι· ἄλλοι δὲ συνηθείας ἐθνικὰς προσέχοντες περὶ δυτυχημάτων καὶ δυσυχημάτων ἐρωτήσεις ἐποιοῦντο ἀπὸ ἀστρολόγων

A ZONAR. Hic quidem canon voluntariam cædem communionis privatione mulctat, ejuſque auctorem perpetuo à ſanctorum perceptione, extremo vitæ articulo duntaxat excepto arceri jubet. Magnus verò Baſilius ſexto & quinquageſimo canone viginti annorum ſpatium ei ſceleri luendo conſtituit, idque ita deſcribit; ut auctorem facinoris quadriennio lugere, quinquennio audire, ſeptem annis ſubſterni, & quatuor annis ſubſiſtere in fidelium conventu velit; quibus poſtmodum exactis, ad ſacramentorum communionem admitti ſinit.

ARIST. *Voluntarius homicida, in fine vitæ perfectionem conſequatur.*

B Qui voluntariè aliquem occidit in vitæ exitu perfectione dignus cenſetur, & de Sacramentis divinis participat, ſecundum præſentem canonem. At quinquageſimus ſextus Baſilii magni canon voluntarium homicidam viginti annos à communione arcet, quatuor quidem annos eum deflere jubens, quinque autem annos audire, ſeptem ſubſterni, & quatuor cum fidelibus conſiſtere, & poſteà Sacramentorum participem eſſe.

CANON XXIII.

C *De voluntariis cædibus, ſupplices quidem ſubſternantur: eo autem quod perfectum eſt in fine vitæ digni habeantur.*

BALS. Voluntariarum cædium pœnas lvi. canon ſancti Baſilii deſcribit: & magis mentem adhibe iis, quæ in eo ſcripta ſunt.

ZONAR. Quænam invitæ cædes, quæ vero voluntate ſuſceptæ dici debeant, aperte octavo canone Magnus Baſilius conſtituit. Qui vero cædem invitus patravit, ei toto decennio communione interdictum eſſe quinquageſimo ſeptimo canone jubet. Decennium porro pro variis pœnitentium locis ea ratione diſtribuit, ut duobus primum annis inter lugentes extra templi fores, tribus inter Audientes degere, ternos in ſubſtratione explere, extremo inter fideles conſiſtere, ac ita deinceps illum ad ſacramentorum communionem admitti licere decernat.

D

ARIST. *Involuntarius homicida quinquennio ſubjiciatur.*

De involuntario homicidâ hic quidem canon quinquennium in pœnam ſtatuit. At lvii. Baſilii canon duos annos talem deflere jubet, tres annos inter audientes agere, quatuor ſubſterni, & uno anno cum fidelibus conſiſtere adeo ut poſt decennium perfectionem aſſequatur, & communione dignus habeatur.

E

CANON XXIV.

Qui vaticinantur, & gentium conſuetudines ſequuntur, vel in ſuas ædes aliquos introducunt, ad medicamenta arte invenienda, vel luſtrationem, in quinquennii canonem incidant, ſecundùm gradus definitos; tres annos ſubſtrationis, & duos annos orationis ſine oblatione.

F

BALS. Non ſolos præſtigiatores & vates puniunt canones; ſed & eos etiam qui illis utuntur. Quoniam ergo nonnulli ægrotantes, & artibus magicis ſe ita affici exiſtimantes, vel etiam cùm quaſdam res ad ſe pertinentes perdidiſſent, incantatores in ædes ſuas accerſebant, qui pollicebantur ſe artes magicas inventuros, ex quibus ſcilicet ægrotantes decumbebant, & eorum abominationem expiaturos; vel id etiam, quod amiſſum erat, indicaturos; alii verò gentilibus conſuetudinibus mentem adhibentes, de felicibus & infelicibus eventis interrogabant Aſtrolo-

Digitized by Google

gos & alios, qui dæmoniaca opera tractant: Statuerunt Patres, ut ii quinquennio pœnas darent; ut tribus ſcilicet annis eſſent ſubſtrati; duobus autem annis precarentur cum fidelibus; & poſtea divina ſacramenta percipere digni exiſtimarentur. Lege etiam lxi. can. Syn. in Trullo, & quæ in eum ſcripta ſunt; & lxxxiii. can. ſancti Baſilii, eos ſexennio punientem. Memento autem, eos etiam iiſdem pœnis ſubjiciendos, qui incantatricibus & critriis, & iis, quæ cum hordeo divinant, fidem adhibent.

A κ) ἐπέων δαιμονιώδη μεταχειζομένων ἔργα· ὥρισαν οἱ πατέρες ὅτι πενταετίαν τούτους ὑποπιπτῶσαν ἤγουν ὅτι μὴ πλείοσιν ἔτεσιν ὑποπίπτειν, ἐν δὲ δυσὶν ὑποκεῖσθαι μετὰ τῶν πιστῶν, κ) μετ' αὐτῶν ἀξιοῦσθαι τῶν θείων ἁγιασμάτων. ἀνάγνωθι κ) ιθ ξα'. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, κ) τὰ ἐν αὐτῷ γραφέντα, κ) ιθ πγ'. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου ὅτι ἐξαετίαν ὑποπιμῶσι τούτους. ἔχε δὲ ὅτι μνήμης, ὅτι τῆς αὐλῆς ἀβαπτίστοις ὑποβάλλονται κ) οἱ φαρμακοὶ γυτευτείας κ) κρισείας κ) ταῖς μετὰ κριθῶν μαντευομέναις.

Zonar. Vaticiniis uti Chriſtianum hominem, Ethnicorum & Græcorum conſuetudines ſectari, atque ad mali pharmaci cujuſpiam, hoc eſt veneficii inventionem præſtigiatores admittere (quibuſdam forte in ea re tunc nimium curioſis) vel eos ad remedia veneficiis quærenda adhibere hic canon vetat: quíque iis uſi fuerint, quinquennii pœnam perſolvere, ac tribus quidem annis ſubſterni, duobus in conventu fidelium conſiſtere, precationíque ſimul vacare, quinquennio vero expleto ad boni præterea communionem admitti jubet. Magnus vero Baſilius octuageſimo tertio canone, ejuſmodi homines ſexennii pœna puniendos eſſe decernit.

B ΖΩΝΑΡ. Τὸ κεχρῆσθαι μαντεύμασι κ) ταῖς ἐθνικαῖς ἢ κ) Ἑλληνικαῖς ἀκολουθεῖν συνηθείαις τοὺς Χριστιανοὺς, κ) γόητας προσδέχεσθαι ὅτι ἀνδρέσι φαρμακειῶν ἤτοι μαγγάνων ὡς τάχα καλά τινων προεργαζομένοις, ἢ ὅτι καθαρσίῳ τῷ γοητικῶν προσκαλεῖσθαι αὐλοὺς, ἀπηγόρευται, κ) τοὺς τούτοις χρωμένους ὁ κανὼν ὑποβαπίμονι ποιεῖται πενταετίας, ὡς τοσοῦτον ἔτη ὑποπίπτειν, κ) δύο ἔτη συνόχεσθαι τοῖς πιστοῖς· μετὰ δὲ τοῦτο πενταετίαν, ἀξιοῦσθαι κ) τῆς ἁγίας μεταλήψεως. ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν ὀγδοηκοστῷ τρίτῳ κανόνι, ἐξαετίας βαπτισμῷ τοὺς τοιούτους κολάζει.

Arist. *Qui vaticiniis utitur, & qui quempiam in domum veneficii exquirendi, aut luſtrationis causâ introducit, quinquennio ſubjaceat.*

C ΑΡΙΣΤ. Ὁ καταμαντευόμενος, κ) ὁ εἰσάγων τινὰ ἐν τῷ οἴκῳ ὅτι ἀνδρέσι φαρμακειῶν, ἢ καθαίρσει, πενταετίαν ὑποπιπτέτω.

Qui vatibus aut incantatoribus, aut amuletorum præbitoribus, vel aliis iſtiuſmodi ſeipſum tradit, ut revelentur quæ in deſiderio habet, vel per medicamenta malum male ſanat, triennium ſubſternetur, & biennium cum fidelibus conſiſtet, & precum ſolarum particeps erit, & ſic poſt quinquennium de oblatione participabit. At ſexageſimus primus ſextæ Synodi in Trullo canon talem à communione ſex annos arcendum ſtatuit.

Ὁ μάντιν, ἢ γυτευτάς, ἢ φυλακτηρίοις, ἢ ἑτέροις τισὶ τοιούτοις ἑαυτὸν ἐκδεδωκώς, ὅτι τῷ ἐκκαλυφθῆναι ἃ δι' ὅτιδυμίαν ἔχει, ἢ ὅτι φαρμακείαν κακῷ ὅ κακὸν ἰώμενος· ὅτι ἰατρείαν ὑποπεσεῖται, κ) ὅτι διετίαν συνέσεται τοῖς πιστοῖς, κ) μόνων τῶν δεήσεων κοινωνήσει· κ) οὕτω μετὰ τὸ πενταετὲς μεδέξει τῆς προσφορᾶς. ὁ δὲ ξα'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου ὅτι ἐξαετίαν ὁρίζει θ τοιοῦτον τῆς κοινωνίας ἀπείργεσθαι.

D

Canon XXV.

Quidam, cui erat deſponſa puella, ſororem ejus vitiavit, ita ut ea etiam conciperet. Sponſam autem poſtea uxorem duxit: Ea autem cui ſtuprum erat illatum ſe ſuffocavit. Qui conſcii fuerant, juſſi ſunt decennio inter eos, qui conſiſtunt, recipi, per gradus definitos.

ΚΑΝΩΝ κέ'.

Μνησιδαίμονός τις κόρῃ, προεφθάρη τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς, ὡς κ) ὑποφορῆσαι αὐτῇ, ἐγημεν δὲ τὴν μνηστὴν μετὰ ταῦτα· ἡ δὲ φθαρεῖσα ἀπήγξατο· οἱ συνειδότες ἐκελεύσθησαν ἐν δεκαετίᾳ δεχθῆναι εἰς τοὺς συνεστῶτας κ) τοὺς ὡρισμένους βαθμούς.

Bals. Ex facto quodam moti ſunt Patres, ut præſentem canonem ederent. Eis enim nunciatum eſt quendam hominem, cui puella erat deſponſa, ſororem ejus conſtuprâſſe, ut illa etiam ex eo in utero conciperet (illud enim ſignificat vox ἐπιφορῆσαι) & poſtea matrimonii ſocietate ſponſæ ſuæ conjunctus eſt. Ejus autem ſoror, cum inceſtus crimine, ſibi ipſi mortem conſcivit. Definierunt ergo, ut qui horum malorum fuerant conſcii, poſt decennium quod debebat per gradus conſuetos procedere, ad orationem unà cum fidelibus admitterentur. Ne tibi autem his contrarius videatur lxxviii. can. ſancti Baſilii, decernens, poſt vii. annos divinorum Sacramentorum perceptione dignum haberi eum, qui legitimo matrimonio duabus ſororibus conjunctus eſt. Hîc enim multa nefaria commiſſa ſunt; fornicatio, illicitum matrimonium & cædes: Illic autem, tantum nefarium matrimonium. Et propterea gravior hîc pœna decreta eſt. Interrogaverit autem quiſpiam; Cur ii, qui conſcii ſunt, æquè puniuntur, ac ipſi actores? Solutio. In illicitis ac nefariis nuptiis magis puniri debent ii, qui ſunt conſcii, quàm qui agunt. Hos enim amoris impotentia, ſæpe etiam nolentes, ad id quod eſt illicitum nefariúmque deducit: Illis autem non eſt danda venia, qui abſque ulla ne-

E

F

Βαλσ. Ἀπό φάκτου τινὸς οἱ πατέρες προεκρίναντο θ ὁρίσαι κανόνα ἐκθέσθαι. προσηγγέλθη γὰρ αὐτοῖς, ὅτι ἀνθρώπος τις μνηστευσάμενος κόρην, συνέφθαρη μετὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς, ὡς κ) ἐκ ταύτης συλλαβεῖν (τοῦτο γὰρ δέξι ὁ ὑποφορῆσαι) καὶ μετὰ τοῦτο κ) γάμου κοινωνίᾳ συνηρμόσθη τῇ οἰκείᾳ μνηστῇ. ἡ δὲ ἀναδελφὴ ταύτης σὺν τῷ ἁμαρτήματι τῆς αἱμομιξίας ἐφόνευεν ἑαυτήν. ὥρισαν οὖν τοὺς συνειδότας ταῦτα τὰ κακὰ, μετὰ δεκαετίαν ὀφείλουσαν μετὰ τῶν συνόντων βαθμῶν προελθεῖν, δεχθῆναι εἰς τὴν μετὰ τῶν πιστῶν εὐχήν. μὴ ἐναντιωθῇ δέ σοι πρὸς ταῦτα ὁ οἰκ. κανὼν τοῦ ἁγίου Βασιλείου, διορίζομενος μετὰ ἐπτὰ χρόνους ἀξιοῦσθαι τῶν θείων ἁγιασμάτων θ συναγωγῆς κ) νόμον γάμου δυσὶν ἀδελφαῖς. ἐν τοῖς γὰρ πολλὰ ἐτολμήθησαν ἄτοπα, πορνεία, ἀνδρομιξογαμία κ) φόνος· ἐκεῖσε δὲ μόνη ἀνδρομιξογαμία. καὶ μετὰ τοῦτο βαρύτερον ὡρίσθη ὧδε ὁ βαπτισμιον. ἐρωτήσει δέ τις, μετὰ τί ὁμοίως βαπτίζονται τοῖς αὐτουργοῖς, καὶ οἱ συνειδότες; Λύσις. ὅτι τῶν ἀνδρομίτων γάμων πλέον ὤφειλον βαπτισθῆναι οἱ συνειδότες μετὰ τοὺς αὐτουργούς. τούτους γὰρ πολλάκις ἀκολασία ἐρωτικὴ, καὶ μὴ βουλομένους, καταγει πρὸς τὸ ἀνδρομιτον· ἐκεῖνοι δὲ συγγνωστοὶ ἂν εἰσὶν, ὡς ὅτι τῷ κακῷ συμπροσξάντες

Digitized by Google

πράξαντες χωρὶς ἀνάγκης τινὸς, καὶ εὐχαριστείτωσαν, ὅτι ὁμοίως τοῖς αὐτουργοῖς κολάζονται. συνειδότες δέ εἰσιν οἱ συμπράξαντες, οὐ μὴν οἱ ἔχοντες ἁπλῶς εἴδησιν, καὶ κωλύσαι μὴ δυνάμενοι.

A cessitate malo auxilium tulêre; & benè secum actum esse existiment, quòd non magis quàm ii qui fecerunt puniantur. Sunt autem conscii ii, qui opera juverunt; non autem ii, qui solam habent conscientiam, & prohibere nequeunt.

ΖΩΝΑΡ. Μνηστείαν τις συνεστήσατο ἐπί τινι κόρῃ, μήπω δὲ τῶν γαμηλίων ἐπ' αὐτοῖς τελεσθέντων, ὁ μνηστὴρ συνεφθάρη τῇ ἀδελφῇ τῆς μνηστῆς, ὡς ἔγκυον ἐκείνην γενέσθαι. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἐπιφορῆσαι αὐτήν. εἶτα ὁ ἀνὴρ ἔγημε τὴν μνηστὴν, ἡ φθαρεῖσα δὲ ἀπήγξατο. κατὰ τῶν συνειδότων οὖν τὴν ἄτοπον ταύτην πρᾶξιν δεκαετία ὡρίσθη, ὥστε αὐτοὺς ταύτης παρελθούσης δεχθῆναι εἰς τοὺς συνεστῶτας. ὁ δὲ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἑβδομηκοστὸς ὄγδοος κανὼν, ὃς δύο ἀδελφὰς εἰς συνοικέσιον ἀγαγόμενον κατὰ ἄλλον καὶ ἄλλον χρόνον, ἐνιαυτὸν προσκλαίειν ὁρίζει, δύο δ' ἐπικροᾶσθαι, τρεῖς ὑποπίπτειν, τῷ ἑβδόμῳ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς, καὶ οὕτω τῆς προσφορᾶς καταξιοῦσθαι, ἐὰν μετὰ δακρύων μετανοήσῃ. εἴποι οὖν ἄν τις, πῶς ἐνταῦθα βαρύτερον τοὺς συνειδότας οἱ τῆς συνόδου ἐκόλασαν. οἶμαι τοίνυν, ὅτι ἔνθα δύο ἀδελφὰς ὁ αὐτὸς εἰς γάμον ἄγεται, ἀθεμιτογαμία μόνη πλημμελεῖται· ἐπὶ δὲ τῆς παρούσης ὑποθέσεως πολλὰ τὰ τολμηθέντα ἦσαν, φθορὰ τῆς παρθένου, ἀθεμιτογαμία, ὡς δύο ἀδελφαῖς τοῦ αὐτοῦ μιχθέντος, καὶ φόνος ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης γενόμενος, καὶ διὰ τοῦτο βαρύτερον ὡρίσθη τὸ ἐπιτίμιον.

B

ZONAR. Desponsa fuerat cuidam puella, cujus sororem nuptiis nondum peractis sponsus vitiavit, quæ etiam ex illo concubitu gravida facta est. (Id enim significat verbum ἐπιφορῆσαι.) Sponsam deinde vir ejus traduxit; quæ vero fuerat vitiata se suffocavit. Contra igitur indigni facinoris conscios decennii pœna constituta; quo demum elapso in fidelium conventum reciperentur. Magni vero Basilii septuagesimus octavus canon, qui duas sorores diverso tempore duxerit, uno anno in luctu esse; duobus inter audientes; tribus in substratione degere; septimo in consortium fidelium admitti; & sic, si cum lacrymis pœnitentiam egerit, oblatione dignum haberi, jubet. Quæret igitur quispiam; Cur in eos, qui conscii fuerant, graviùs hoc loco Synodi Patres animadverterint? Ego vero propterea id factum existimo, quod qui matrimonio duas sibi sorores jungit, in eo tantum, quod vetitis se nuptiis alligaverit, peccat: In præsenti autem facto multa scelera inerant; virgo stuprata, nuptiæ nefariæ, cum duabus scilicet sororibus coitus, tum exinde quoque secuta cædes; idcirco gravioribus pœnis jure damnati sunt.

C

ΑΡΙΣΤ. Κόρην τίς τινος μνηστευσάμενος προσεφθάρη τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς, εἶτα τὴν μνηστὴν ἔλαβεν· ἡ πρώτη ἀπήγξατο· καὶ οἱ συνειδότες δεκαετίαν ὑποπιπτέτωσαν.

ARIST. *Quidam cum puellam desponsâsset, sororem ejus violavit, deinde sponsam accepit. Prima suffocata est: & qui facti sunt conscii decennio subjiciantur.*

Καὶ οἱ συνειδότες γὰρ τὸ γενόμενον, καὶ τὴν ἀγχόνην δυνάμενοι κωλύσαι, καὶ μὴ κωλύσαντες, ὡς αἴτιοι φόνου κρίνονται, καὶ δεκαετίαν ἐπιτιμῶνται· καὶ οὕτως συνίστανται καὶ συνεύχονται τοῖς πιστοῖς.

Et qui conscii fuerunt hoc fieri, & suffocationem impedire potuerunt, & non impediebant, ut auctores cædis judicantur, & decennio punientur, & sic consistunt & cum fidelibus comprecantur.

D

E

F

CANONES

Digitized by Google

CANONES SYNODI NEOCÆSARIANÆ.

BALS. & ZONAR. Synodus Neocæsareæ, quæ urbs est Ponti, congregata, secunda quidem est ab Ancyrana; reliquis autem antiquior, atque adeò ipsa etiam prima œcumenica Nicæna. In ea ergo congregati sancti Patres, cum quibus etiam sanctus Martyr Basilius Amaseæ Episcopus interfuit, Canones ad rem Ecclesiasticam constituendam edidere, qui sequuntur.

CANON I.

Presbyter, si uxorem duxerit, ordine suo moveatur: Si autem fornicatus fuerit, vel adulterium commiserit, penitus extrudatur, & ad pœnitentiam deducatur.

BALS. Apostolicus xxvi. canon eos, qui sunt Ecclesiastici ordinis, si legitimo matrimonio post ordinationem conjungantur, deponi jubet. Præsens quoque canon ei similiter decernit. Subjungit autem; quòd si quis ex eis fornicatus fuerit, vel adulterium commiserit, non solùm deponetur, sed etiam à fidelium communione ejicietur; & quatuor pœnitentiæ loca pervadere cogetur, & sic esse divinorum sacramentorum particeps. Quæ autem hoc canone continentur, sublata sunt à xxvii. can. Carth. Syn. & à xxxii. canone magni Basilii, dicentis; Clerici, qui peccatum quod est ad mortem peccant, è gradu dejiciuntur: sed à laicorum communione non arcentur. Non enim vindicabis bis in idipsum.

ZONAR. Si mulierem forte legitimis nuptiis sibi Presbyter copularit, moveri ordine, hoc est, sacerdotii dignitate privari: (depositioni is namque obnoxius est.) sin autem stupro se aut adulterio polluerit, ab Ecclesia prorsus expelli, ac in pœnitentium stationem relegari, ibique lugere, audire, aliaque pœnarum persolvere, hic canon jubet. Magnus autem Basilius trigesimo secundo canone totidem verbis ea, quæ sequuntur, pronuntiat. Qui peccatum, inquit, ad mortem Clerici peccant, de gradu suo dejiciuntur; à Laicorum vero communione nequaquam arcentur. Non enim vindicabis bis in idipsum. Eadem vero, quæ magnus Basilius Carthaginensis quoque Synodus xxvii. canone statuit; quæ ibi diximus quærenda. Magni porro Basilii & Carthaginensis Synodi canones magis puto servandos, quippe qui posteriores fuerunt, magisque cum Apostolico canone consentiunt; qui sacratos homines fornicationis reos, depositione tantum, non etiam segregatione mulctandos esse decernit.

ARIST. *Presbyter qui uxorem duxerit, ordine deponatur, si vero mœchatus aut scortatus fuerit, expellatur, & ad pœnitentiam redigatur.*

Presbyter uxorem ducens sacerdotio movetur, sed honorem & cathedram retinet. Qui fornicatus autem fuit, aut adulterium commisit, perfecte expellitur, & ad pœnitentiam redigitur.

CANON II.

Fœmina, si duobus fratribus nupserit, extrudatur usque ad mortem si matrimonium solvere non persuadeatur: at in morte, propter humanitatem, si dixerit, quòd si convaluerit solvet matrimonium, habebit pœnitentiam. Sed si mortua fuerit mulier in tali conjugio existens, vel ejus maritus, difficilis est superstiti pœnitentia.

BALS. Præsentis Synodi sancti Patres ab Ecclesia ad mortem usque expellunt, scilicet donec ei vita supersit, eam quæ legitimo matrimonio duos fratres acceperit, & à nefario matrimonio non destiterit. Tanquam autem dixisset quispiam; Sin autem ad mortem pervenerit, ne tunc quidem divina sacramenta percipiet?

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΝ ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑ συνόδου.

ΒΑΛΣ. ΖΩΝΑΡ. Ἡ ἐν Νεοκαισαρείᾳ τῇ κατὰ Πόντον συναθροισθεῖσα σύνοδος, δευτέρα μέν ἐστι τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ· πασῶν δὲ λοιπῶν πρεσβυτέρα, καὶ αὐτῆς τῆς πρώτης οἰκουμενικῆς τῆς ἐν Νικαίᾳ. οἱ γοῦν ἐν ταύτῃ συναθροισθέντες ἅγιοι πατέρες, οἷς συῶν καὶ ὁ ἅγιος μάρτυς Βασίλειος ἐπίσκοπος Ἀμάσεως, κανόνας ὅτι καταστάσῃ ἐκκλησιαστικῇ ἐξεφώνησαν, οἵ τινες εἰσὶν οὗτοι.

ΚΑΝΩΝ α'.

Πρεσβύτερος, ἐὰν γήμῃ, τῆς τάξεως αὐτοῦ μετατιθέσθω· ἐὰν δὲ πορνεύσῃ ἢ μοιχεύσῃ, ἐξωθείσθω τέλεον, καὶ ἀγέσθω εἰς μετάνοιαν.

ΒΑΛΣ. Ὁ Ἀποστολικὸς κς'. κανὼν τοὺς τοῦ βήματος, συναπομόνους μὴ τῷ χειροτονίαν γυναικὶ καὶ νόμον γάμου, καταγράφων ἐξαπατᾶσθαι. καὶ ὁ πρὸ τῶν κανόνων προμοίως αὐτῷ διορίζεται. ἐπάγει δέ, ὅτι ἐάν τις ἐξ αὐτῶν πορνεύσῃ ἢ μοιχεύσῃ, οὐ μόνον καθαιρεθήσεται, ἀλλὰ καὶ τῆς μὴ τῶν πιστῶν κοινωνίας ἐκβληθήσεται, καὶ ἀναγκασθήσεται τοὺς τέσσαρας τόπους τῆς μετανοίας διελθεῖν, καὶ οὕτω μεταλαχεῖν τῶν θείων ἁγιασμάτων. Τὰ περὶ τούτων δὲ ἀνηρέθησαν ἀπὸ τοῦ κζ'. κανόνος τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, καὶ ἀπὸ τοῦ λβ'. κανόνος τοῦ μεγάλου Βασιλείου, λέγοντος, οἱ τῷ πρὸς θάνατον ἁμαρτίαν ἁμαρτάνοντες κληρικοί, τοῦ βαθμοῦ καταπίπτουσι, τῆς κοινωνίας δὲ τῶν λαϊκῶν οὐκ ἐξείργονται. οὐ γὰρ ἐκδικήσεις δὶς ὅτι τὸ αὐτό.

ΖΩΝΑΡ. Ἐὰν γάμον νομίμων τάχα ἑαυτῷ πρεσβύτερος συναλλάξῃ, μετατίθεται τῆς τάξεως αὐτοῦ, ἀντὶ τοῦ, ἐκβάλλεται τῆς ἱερωσύνης, καθαιρεῖται γάρ. ἐὰν δὲ πορνεύσῃ ἢ μοιχεύσῃ, τελείως ἐξωθεῖται τῆς ἐκκλησίας, καὶ εἰς μετανοούντων ἄγεται τόπον, ὥστε προσκλαίειν, καὶ ἀκροᾶσθαι, καὶ τὰ λοιπὰ ἀναπληροῦν. ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν λβ'. κανόνι ταῦτα λέγει ῥητῶς. οἱ τῷ πρὸς θάνατον ἁμαρτίαν ἁμαρτάνοντες κληρικοὶ τοῦ βαθμοῦ καταπίπτουσι· τῆς κοινωνίας δὲ τῶν λαϊκῶν οὐκ ἐξείργονται. οὐ γὰρ ἐκδικήσεις δὶς ὅτι τὸ αὐτό. τὰ αὐτὰ δὲ τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ σύνοδος ἐπικατέθετο ἐν κζ'. κανόνι αὐτῆς. ζητητέον οὖν τὰ ἐκεῖ εἰρημένα. οἴμαι δὲ τὸν τοῦ μεγάλου Βασιλείου καὶ τὸν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ὀκριβεστέρους εἶναι, ὡς μεταγενεστέρους, καὶ ὡς τῷ ἀποστολικῷ συμφωνοῦντας κανόνι, ὃς τὸν ὅτι πορνείᾳ ἁλόντας ἱερωμένους καθαιρεῖσθαι, καὶ μὴ ἀφορίζεσθαι λέγει.

ΑΡΙΣΤ. Γήμας πρεσβύτερος, μετατιθέσθω τῆς τάξεως· ἐξωθείσθω δὲ, μοιχεύσας, ἢ πορνεύσας, καὶ ἀγέσθω εἰς μετάνοιαν.

Ὁ γυναῖκα λαβὼν πρεσβύτερος, τῆς μὲν ἱερωσύνης μετακινεῖται· τῆς δὲ τιμῆς καὶ τῆς καθέδρας μετέχει. ὁ δὲ πορνεύσας, ἢ μοιχεύσας, τελείως ἐξωθεῖται, καὶ εἰς μετάνοιαν ἄγεται.

ΚΑΝΩΝ β'.

Γυνὴ, ἐὰν γήμηται δύο ἀδελφοῖς, ἐξωθείσθω μέχρι θανάτου μὴ πειθομένη λύσαι τὸν γάμον· πλὴν ἐν τῷ θανάτῳ, διὰ τὴν φιλανθρωπίαν, εἰποῦσα, ὡς ὑγιήνασα λύσει τὸν γάμον, ἔξει τὴν μετάνοιαν. ἐὰν δὲ τελευτήσῃ ἡ γυνὴ ἐν τοιούτῳ γάμῳ οὖσα, ἤτοι ὁ ἀνὴρ, δυσχερὴς τῷ μείναντι ἡ μετάνοια.

ΒΑΛΣ. Οἱ τῆς πρώτης συνόδου ἅγιοι πατέρες διώρισαν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας μέχρι θανάτου, ἤγουν μέχρις ἂν τῷ βίῳ παρείῃ, τὴν λαβοῦσαν κατὰ νόμον γάμου δύο ἀδελφούς, καὶ μὴ ἀποστᾶσαν τῆς ἀθεμιτογαμίας. ὡς δέ τινος εἰπόντος, εἰ δὲ καταλυτήσει εἰς θάνατον, ἆρα τότε τῶν θείων ἁγιασμάτων ἀξιωθήσεται, ἐπηγαγον, ὡς εἴπερ

εἴπερ ἐν τῷ πλοὺτῶν ἡ τοιαύτη γυνὴ καζάληται ἀφεζυ-
ζθῆναι μὴ ὑγιάναι, τότε μὲν μεταλαβεῖν οὐκ ἐπιτραπήσεται.
μὴ δὲ ὃ ἀπαλλαγῶν τὸ νόσου, καὶ ἀποστὰς τῆς ἀθεμι-
τογαμίας, προσδεχθήσεται εἰς μετάνοιαν. καὶ τοῦτο μὲν γνή-
σεται ὅταν προβῇ ἐν ζωῇ αὐτῷ ἀφεζύγιον. ἐὰν δὲ ὃ ἕν
τῶν προσώπων ἐν τῷ ἀθεμίτῳ γάμῳ πλοὺτήσῃ, δυσχε-
ρὴς ἡ μετάνοια τῷ καταλειφθέντι. ὁ γὰρ μετανοῶν, ἀφι-
στάμενος τῆς ἁμαρτίας, πιστεύεται μετανοεῖν. ὁ δὲ μέχρι
θανάτου μὴ ἀποστὰς αὐτῆς, δείκνυσιν ὅτι εἰ καὶ ἔτι προσ-
κεῖται ὃ πλοὺτῆσαι μέρος, οὐκ ἂν ἀπέστη τῆς ἁμαρτίας. ὅτι οὖν
ὁ ζῶν ἀναφαίνεται, ὅσον ὃ ἐπ' ἐκείνῳ, τῷ κακῷ ἐπιμένων, δυσχέρειαν ἕξει πρὸς μετάνοιαν. τούτων οὕτως ἐχόν-
των μὴ εἴπῃς ἐναντιοῦσθαι τῷ παρόντι κανόνι τῷ τοῦ με-
γάλου Βασιλείου οἱ. κανόνα λέγοντα τοῦ δύο ἀδελφὰς
εἰς συνοικέσιον ἀγαγόμενον μὴ ἐπιτρεπείαν ἀξιοῦσθαι τῶν
θείων ἁγιασμάτων. ὁ μὲν γὰρ παρὼν κανὼν, νομοθε-
τεῖ περὶ γυναικὸς ἀθέμιτον γάμον ποιησάσης, καὶ μὴ διαζε-
χθείσης ἐξ αὐτοῦ δι' ὅλης τ ζωῆς αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο οὔ-
σης ἀπροδέκτου εἰς μετάνοιαν. ὁ δὲ ῥηθεὶς θεματίζει τοὺς
ἀθεμιτογαμήσαντα ἀποξῆναι τῆς ἁμαρτίας, καὶ διὰ τοῦ
προσδέχεται αὐτὸν εἰς μετάνοιαν. ἀναγνωθι καὶ τὸν λθ'.
κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ὀνομάζοντα μοιχαλίδα τ
ἐπὶ τῷ μοιχῷ συζῶσαν. ὥστε σημείωσαι ὅτι τῷ ἁμαρτήσαν-
τι καὶ ἀφισαμένῳ τοῦ κακοῦ, ἐπιτίμια δίδονται, οὐ μὴν
τῷ ἐπιμένοντι· οὕτω γὰρ πρώτη ἀποβλητέος ἐστίν. ἐρωτή-
σῃ δέ τις, εἰ δὲ οὐ θελήσῃ ἡ ῥηθεῖσα γυνὴ καταδέεσθαι τ
μὴ τελῶ ὑγείαν ἀποστασιν τοῦ τοιούτου ἀθεμίτου γάμου,
οὐ μεταίχῃ πλοὺτοῦσα τ ἁγίας μεταλήψεως; Λύσις. ὁ
μὲν παρὼν κανὼν, οὐδέν τι περὶ τούτου φησίν. οἶμαι δὲ
ἀσυμπαθὲς εἶ ὃ μὴ ἀξιωθῆναι τούτῳ τοῦ καλοῦ ἐφο-
δίου ἐν ταῖς πλοὺταίαις ἀναπνοαῖς, ὀρθόδοξον οὖσαν. δεῖ
καὶ μὴ ποιήσῃ τοιαύτῃ κατάθεσιν, ἀφ' τ θείας με-
ταλήψεως ἐφοβεῖσθαι. καὶ εἰ μὲν ὑγιάναι λύσῃ ἀθε-
μιτον γάμον, προσδεχθήσεται εἰς μετάνοιαν· εἰ δὲ μή, τ
ἐκκλησίας πάντα πάσιν ἐξοστακισθήσεται, ὡς τῷ κακῷ ἐ-
πιμένουσα.

ΖΩΝΑΡ. Ἐὰν γυνὴ καὶ γάμον δύο ἀδελφοῖς συνοι-
κήσῃ, ἐξωθείσθω τῆς ἐκκλησίας μέχρι θανάτου μὴ πει-
θομένη λῦσαι καὶ γάμον· εἰ δὲ θνήσκουσα ἐπαγγέλλεται, ὅτι
ὑγιάνασα λύσῃ καὶ γάμον, τεύξεται τῆς ἁγίας μεταλή-
ψεως τότε, καὶ ἀναῤῥωσθεῖσα, ἕξει μετάνοιαν, ἀντὶ τ δεχθήσε-
ται εἰς μετάνοιαν. ἐὰν δὲ ὃ ἕν τῶν προσώπων τούτων ἐν τῷ
ἀθεμίτῳ γάμῳ πλοὺτήσῃ, δυσχερὴς ἡ μετάνοια τῷ κατα-
λειφθέντι. ὁ γὰρ μετανοῶν ἀφισάμενος τῆς ἁμαρτίας πι-
στεύεται μετανοεῖν. εἰ δ' ἔτι ὃ κακὸν προστίθει, πῶς λογι-
σθήσεται μεταμελεσθαι, ἢ πῶς δεχθήσεται εἰς μετάνοιαν; ὁ
δὲ μέχρι θανάτου τῆς γυναικὸς μὴ ἀποστὰς τῆς ἀθεμιτογα-
μίας, δείκνυσιν, ὅτι εἰ καὶ ἔτι προσκεῖται, οὐκ ἂν ἀπέστη τῆς ἁ-
μαρτίας, ὡς γοῦν ὅσον ὃ ἐπ' ἐκείνῳ τῷ κακῷ ἐπιμένων, δυ-
σχέρειαν ἕξει πρὸς τ μετάνοιαν· καὶ ὥσπερ ὁ μέγας Βασίλειος
ἐν λθ'. κανόνι φησίν· ἡ τῷ μοιχῷ συζῶσα, μοιχαλὶς ἐστι
πάντα χρόνον· οὕτω καὶ ὁ ἀθεμιτογαμῆσαι ἕως ἂν μὴ λύσῃ
καὶ ἀθέμιτον γάμον, ἁμαρτάνει καὶ εἰς μετάνοιαν ἄδεκτος ἔσται.

ΑΡΙΣΤ. Ἡ ἀδελφοῖς γεγαμημένη διανοῖς, ἀφ' βίου ἐξωθείσθω· εἰ δὲ καὶ τ θάνατον ὑποστοχνοῖτο λύσειν καὶ γάμον,
ἂν ὑπεισέλθῃ, ἕξει μετάνοιαν· εἰ δὲ πλοὺτήσῃ τῶν συνοι-
κων ὁ εἷς, δυσχερὴς τῷ μείναντι ἡ μετάνοια.

Ἡ δυσὶν ἀδελφοῖς γαμηθεῖσα, καὶ τῷ ἀθέσμῳ γά-
μῳ ὑπομένουσα, ἀφ' βίου πάντως αὐτὸς ἐξωθείσθω τῆς
ἐκκλησίας. ζήτει καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανόνα
κγ'. εἰ δὲ πρὸς θάνατον ἐλθοῦσα ὑποστρέψῃ λύσαι καὶ
γάμον, ἐὰν ὑπισχνεῖται δέχεται εἰς μετάνοιαν. ὅπως
δὲ ζήτει κανόνα ξβ'. καὶ ξγ'. μεγάλου Βασιλείου.

A subjunxerunt, quòd si quidem inter moriendum, ejusmodi mulier, se, postquam convaluerit, separandam esse affirmet, tunc quidem communionis esse particeps sinetur. Sed postquam à morbo liberata fuerit, & à nefario conjugio separata, ad pœnitentiam admittetur. Et hoc quidem procedet, quando in vita eorum fuerit divortium. Si autem una ex personis in nefario matrimonio decesserit, ei qui relictus est, est admodum difficilis pœnitentia. Qui enim agit pœnitentiam à peccato desistens, is creditur pœnitentia duci. Qui autem ad mortem usque ab eo non desistit, ostendit quòd etiam si illa pars adhuc superesset quæ est mortua, à peccato non destitisset. Quia ergo qui vivit, videtur adhuc in eo malo quantum in se B est, perseverare, difficilem habebit pœnitentiam. Quæ cùm ita se habeant, ne dixeris præsenti canoni adversari magni Basilii can. lxxviii. dicentem, eum qui duas uxores duxit in matrimonio, post septennium dignum haberi qui divina sacramenta percipiat. Præsens enim canon decernit de muliere quæ nefarium matrimonium contraxit, & ab eo tota vita non est sejuncta, & propterea non est ad pœnitentiam admittenda. Dictus autem canon, ponit eum, qui nefarium matrimonium contraxit, à peccato destitisse, & eum propterea ad pœnitentiam admittit. Lege etiam xxxix. can. sancti Basilii, qui eam vocat C adulteram, quæ cum adultero adhuc cohabitat. Nota ergo, quòd ei qui peccat, & à pœnitentia desistit, dantur pœnæ, non autem ei qui perseverat: ipse enim est omnino ejiciendus. Interrogavit autem quispiam, si autem nolit dicta mulier affirmare, se, postquam convaluerit, à nefario isto conjugio separandam, an non erit sanctæ communionis particeps? Solutio. Præsens quidem canon de eo nihil dicit. Existimo autem hoc esse nimiùm à misericordia remotum, si ea, cùm sit orthodoxa, ne in extremo quidem spiritu, bono viatico digna censebitur. Quare si nec hoc quidem affirmaverit, nihilo secius sanctæ erit communionis particeps: & si, postquam convaluerit, D solvat nefarium conjugium, ad pœnitentiam admittetur: sin minùs, ab Ecclesia omnino exterminabitur, ut quæ in malo perseveret.

ZONAR. Si qua mulier nuptias cum duobus fratribus contraxerit, nec ut eas dissolvat adduci possit, extra Ecclesiam inquit quoad vixerit extrudatur. Quod si inter moriendum de dissolvendo conjugio si convaluerit polliceatur, sanctæ communionis tunc quidem particeps fiet: verum depulso morbo pœnitentiam habebit, hoc est, ad pœnitentiam admittetur. Quod si una ex his personis interdicto conjugio illigata decesserit, difficilis pœnitentiæ ratio superstiti relinquetur. Qui enim pœnitentiam agit, is si à peccato desistat pœnitentia duci existimatur. E At si in malo persistit, quis eum pœnitentia admissi facinoris tangi credat, aut quo pacto ille ad pœnitentiam admitti queat. Qui vero usque ad mulieris obitum nunquã se ab illegitimis nuptiis abjunxit, is se muliere superstite nunquam à crimine recessurum fuisse plane demonstrat. Igitur velut qui quantum in ipso est, in nefario crimine perseveret, ad pœnitentiam multis difficultatibus obseptum iter inveniet; & quemadmodum Magnus Basilius in canone ait, semper adulterii ream esse eam, quæ cùm adultero habitat: ita & qui nefarias nuptias contraxit, donec interdictum conjugium rescinderit, in noxa est, nec F ad pœnitentiam ullatenus admitti potest.

ARIST. *Mulier quæ duobus fratribus nupta est, per totam vitam expellatur. Si vero morti proxima se nuptias soluturam promiserit, si supervixerit, ad pœnitentiam admittitur. Si autem unus è conjugibus obierit, difficilis est superstiti pœnitentia.*

Quæ duobus fratribus nupta est, & in illegitimo isto conjugio manet, per totam suam vitam Ecclesiâ expellatur. Quære & Magni Basilii can. xxiii. Si autem morti appropinquans conjugium solvere promittit, si supervixerit, ad pœnitentiam admittitur. Quomodo verò, quære Basilii Magni canonem lxii. & lxii.

Si

Tanquam autem dixiſſet quiſpiam; ſin autem ad mortem pervenerit, ne tunc quidem divina ſacramenta percipiet? Si autem in illegitimo iſto conjugio unus eorum mortem obierit, difficilis eſt ſuperſtiti pœnitentia, quia non diſcinditur & corrigitur ſcelus cum voluntate ipſius & propoſito.

A ὡς δέ τινος εἰπόντος, εἰ δὲ καταπίοι εἰς θάνατον, οὐδὲ τότε τῶν θείων ἁγιασμάτων ἀξιωθήσεται; ἐπίγαγον, ὡς ἐὰν δὲ ἐν τῷ ἀθεμίτῳ τούτῳ γάμῳ εἷς ἐξ αὐτῶν πλουτήσῃ, δυσχερὴς τῷ ζῶντι ἡ μετάνοια, διὰ τὸ μὴ διακοπτῶσθαι τὸ ἄθεσμον διὰ τὸν αὐτοῦ γνώμην τὴν προαίρεσιν.

Canon III.

De iis qui in plurima matrimonia incidunt, tempus quidem præſtitutum manifeſtum eſt. Sed converſio & pœnitentia eorum tempus contrahit.

ΚΑΝΩΝ γ'.

Περὶ τῶν πλείοσιν γάμοις ἐμπιπτόντων ὁ μὲν χρόνος σαφὴς ὡρισμένος, ἡ δὲ ἀναστροφὴ καὶ ἡ πίστις αὐτῶν σωτήριον τὸν χρόνον.

Balſ. Eos qui multas uxores duxerunt, dicit canon præfinito ſeu præſtituto tempore eſſe puniendos ex conſuetudine: ſed eſt in Epiſcopalis judicii poteſtate hoc tempus contrahere, propter bonam ejus qui peccavit converſionem. Sed quia ex hoc non oſtenditur, quinam ſint polygami: neque quodnam ſit tempus præſtitutum: & hoc aliter & aliter hinc & inde tractatum eſt: nec nos hîc aliquid ſcribere potuimus. Sed in quarto magni Baſilii canone Deo dante dicemus quæ ſunt conſentanea de trigamis & polygamis, & de tempore pœnarum quæ dantur unicuique ipſorum.

B ΒΑΛΣ. Τοὺς πολυγάμους φησὶν ὁ κανὼν ἐπιτιμᾶσθαι διὰ χρόνου ὡρισμένου ἤτοι προεγνωσμένου ἀπὸ συνηθείας. πλὴν ἐν τῇ ἐπισκοπικῇ διακρίσει ἔξεστιν τὸν χρόνον σωτηρεῖν διὰ τὴν ἀγαθὴν τοῦ ἁμαρτάνοντος ἐπιστροφήν. ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τούτου οὐ διορίσεται τίνες εἰσὶν οἱ πολυγαμοῦντες, οὐδὲ τίς ἐστιν ὁ ὡρισμένος χρόνος, καὶ ἡμεῖς ἀδιορίστως ἄλλως καὶ ἄλλως τὰ περὶ τούτου ἐξελήφθησαν, οὐδὲ ἡμεῖς ἀδιορίστημεν γράψαι τι ἐνταῦθα. ἐν μέντοι τῷ δ'. κανόνι τοῦ μεγάλου Βασιλείου, τοῦ θεοῦ διδόντος, εὐποιήσω τὰ εἰκότα περὶ τῶν τριγάμων καὶ πολυγάμων καὶ περὶ τοῦ χρόνου τῶν διδομένων ἐπιτιμίων ἑκάστῳ αὐτῶν.

Zonar. Magnus Baſilius quarto canone trigamos ad quinquennium ſegregari jubet: atque id ſpatium non à canone, ſed tradita à majoribus conſuetudine definitum eſſe aſſerit, ac trigamiam ad polygamiam quoque extendit. Quod vero tempus præfinitum hic canon intelligat, ignoratur, ſi quidem multo antiquior hæc Synodus Magno Baſilio fuit: ac omnino ſi in ea aliquod tempus trigamorum pœnitentiæ præfinitum fuiſſet, nequaquam illud ſapientiſſimum Baſilium latuiſſet. Niſi forte hæc quoque Synodus præfinitum tempus, conſuetudinem dicit. Tempus quidem igitur, inquit canon, præfinitum eſt, ſed eorum qui ob trigamiam pœnitentiæ addicti ſunt converſio, ac fiducia erga Deum, tempus contrahit. Si namque qui illorum pœnitentiæ præfectus eſt, eos in luendis pœnis ſtudium, ardorémque præ ſe ferre animadvertat, nec conſternari mente, ſed præfidentes divinæ bonitati veniam ſibi contractæ noxæ polliceri, præſtituti temporis intervallum contrahet ac præcidet.

C ΖΩΝΑΡ. Ἐν τετάρτῳ κανόνι ὁ μέγας Βασίλειος, τοὺς τριγάμους ἐπὶ πενταετίαν ἀφορίζεσθαι λέγει, καὶ τοῦτον τὸν χρόνον οὐκ ἀπὸ κανόνος φησὶν, ἀλλ' ἐκ συνηθείας καὶ τῆς τῶν προβεβληκότων ἀκολουθίας, καὶ τὴν τριγαμίαν δὲ, εἰς πολυγαμίαν ἀνάγει. τίνα δὲ λέγει χρόνον ὡρισμένον ὁ πρὸ κανών, ἠγνόηται, παλαιοτέρα γάρ ἐστι πολλῷ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἡ σύνοδος αὕτη, καὶ παντελῶς εἰ ὥριστο τοιοῦτός χρόνος ἐπὶ τῇ τριγαμίᾳ, οὐκ ἂν ἠγνοήθη τῷ τὰ πάντα σοφῷ Βασιλείῳ. εἰ μή που λέγει καὶ αὕτη ἡ σύνοδος ὡρισμένον χρόνον, τὴν συνήθειαν. ὁ μὲν οὖν χρόνος, φησὶν, ὡρισμένος ἐστὶν· ἡ δὲ τῶν ἐπὶ τῇ τριγαμίᾳ μετανοούντων ἀναστροφὴ, καὶ ἡ πίστις ἡ πρὸς D τὸν θεὸν, σωτήριον τὸν χρόνον. εἰ γὰρ ὁ τούτοις οἰκονομῶν, ὁρᾷ αὐτοὺς σπουδὴν ἐνδεικνυμένους, καὶ θερμότητα τοῦ τὴν μετάνοιαν, καὶ οὐκ ἀπογινώσκοντας, ἀλλὰ πιστεύοντας, ὅτι διὰ τὸ πολλὴν ἀγαθότητα τοῦ θεοῦ ἀφεθήσεται αὐτοῖς τὸ ἁμάρτημα, σωτηρεῖ τὸν χρόνον καὶ ἐλαττώσῃ αὐτόν.

Ariſt. *Polygamorum tempus manifeſtum eſt. Pœnitentiæ vero ſtudium illud præcidit.*

ΑΡΙΣΤ. Τῶν πολυγάμων ὁ χρόνος σαφής· τὸ δὲ τῆς μετανοίας σπουδαῖον, αὐτὸν ἐκκοπτόμενον.

Tempus trigamorum & polygamorum ſupplicii in quarto canone Magni Baſilii & in octuageſimo illius canone ponitur. Quinque enim annos, inquit, qui tres E uxores duxit ſegregetur, ſed non omnino ab Eccleſiâ arceatur; verum duos aut tres annos divinarum ſcripturarum auditione dignetur: & poſtea uſque ad expletum quinquennium cum fidelibus conſiſtat, à boni autem communione abſtineat; & ſic ſyncerè reſipiſcens ad communionem admittatur. At polygami ſeu qui plures nuptias inierunt ut plus aliquid etiam fornicatione peccantes, unum annum defleant, tres ſubſternantur, & ſic admittantur cum fidelibus. In Epiſcopi autem poteſtate, ad converſationem fidemque agentis pœnitentiam reſpicientis, ut dicit hic canon, pœnitentiæ tempus contrahere, ponitur. F

Τὸ χρόνος τῆς ἐπιτιμίας τῶν τριγάμων καὶ πολυγάμων κεῖται ἐν τῷ τετάρτῳ κανόνι τοῦ μεγάλου Βασιλείου, καὶ ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ κανόνι αὐτοῦ. ὅτι πέντε γάρ ἔτεσί φησι, τὸν τρίγαμον ἀφορίζεσθαι. πλὴν μὴ πάντη ἀπείργειν αὐτὸν τῆς ἐκκλησίας. ἀλλ' ἐν δυσὶν, ἢ καὶ τρισὶν ἔτεσι, τῆς θείων γραφῶν ἀκροάσεως αὐτὸν ἀξιοῦν· καὶ μετὰ ταῦτα, μέχρι τοῦ πληρωθῆναι τὴν πενταετίαν, συνήκειν μετὰ τῶν πιστῶν· τῆς δὲ τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίας ἀπέχεσθαι· καὶ οὕτω γνησίως μετανοοῦντα, εἰς κοινωνίαν προσδέχεσθαι· τοὺς δὲ πολυγάμους, ὡς πλέον τι καὶ πορνείας ἁμαρτάνοντας, ἐνιαυτὸν προσκλαίειν, τρεῖς ὑποπίπτειν, καὶ οὕτω δέχεσθαι μετὰ τῶν πιστῶν. πρὸς τῇ ἐξουσίᾳ δὲ κεῖται τοῦ ἐπισκόπου, ὡς ὁ πρὸ κανὼν λέγει, ἐλαττῶσαι τὸν χρόνον τῆς μετανοίας, πρὸς τὴν διάνοιαν, καὶ τὴν πίστιν ὁρῶντος τοῦ μετανοοῦντος.

Canon IV.

Si quis mulierem concupiſcens, propoſuerit cum eâ concumbere, ejus autem deſiderium ad opus non venerit, manifeſtum eſt quod à gratiâ ſervatur.

ΚΑΝΩΝ δ'.

Ἐάν προθήται τις ἐπιθυμήσας γυναικὸς, συγκαθεύδῆσαι αὐτῇ, μὴ ἔλθῃ δὲ εἰς ἔργον αὐτοῦ ἡ ἐνθύμησις, φαίνεται, ὅτι ὑπὸ τῆς χάριτος ἐρρύσθη.

Balſ. In peccatis eſſe quatuor gradus dicunt ſancti patres, impreſſionem ſeu primum motum, luctationem, aſſenſionem, & actum: quorum duo quidem prima non eſſe pœnæ obnoxia; in duo au-

ΒΑΛΣ. Ἐπὶ τῶν ἁμαρτημάτων τέσσαρας εἶναι βαθμοὺς οἱ ἅγιοι πατέρες φασὶ, προσβολὴν, παλὴν, συγκατάθεσιν, καὶ πρᾶξιν· ὧν τοὺς δύο τοὺς πρώτους ἀνεπιτιμήτους εἶναι· τοὺς δὲ μετ' αὐτοὺς δύο ὑπὸ ἐπιτίμιον. οὔτε γὰρ ἡ προσβολὴ κεῖνε), οὔτε

ἔτι ἡ πάλη, ἐὰν τὴν προσβολὴν προσδεξάμενος. ὁ λογισμὸς καὶ παλαίσας ἀπεπέμψατο ὃ ἐνδύμιον. ἡ δὲ συγκατάθεσις κρίνεται καὶ αἰτιᾶται, καὶ ἡ πρᾶξις κολάζεται. ἐὰν οὖν ἐπιθυμία προσέβαλε τινὶ γυναικὸς, καὶ νικηθεὶς συγκατέθετο μιγῆναι αὐτῇ, σὺν ἦλθε δὲ εἰς ἔργον, ἤτοι διὰ τὴν πρᾶξιν ἐπλήρωσε, φαίνεται, ὅτι ἡ χάρις τοῦ θεοῦ αὐτὸν ἐρρύσατο· πλὴν σὺν ἀνεπιμίκτῳ. ἔσται. καὶ ἡ συγκατάθεσις γὰρ ἐστὶ βλητέον γάρ. καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ ὀ. κανόνος. τοῦ ἁγίου Βασιλείου, λέγοντος, δέκατον. ἐν χείλεσι μανθεὶς, ἤγουν μέχρι φιλήματος. φθάσας γυναικὸς, καὶ μέχρι τούτου ἡμαρτηκέναι ὁμολογήσας, τῆς λειτουργίας βληθήσεται, τουτέστι μέχρι καιροῦ κωλυθήσεται· τοῦ δὲ μετέχειν τῶν ἁγιασμάτων μὴ τῶν διακόνων ἀξιωθήσεται. ὁ αὐτὸς δὲ καὶ πρεσβύτερος. εἰ δέ τι πλέον φωραθῇ τις ἡμαρτηκὼς, ἐν οἵῳ ἂν εἴη βαθμῷ, καθαιρεθήσεται. ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι ἄλλο δηλοῖ ὁ βληθήσεται, ὡς εἴρηται, δηλαδὴ δὲ, προσκαίρως τῆς λειτουργίας εἴρχθήσεται. εἰ καί τισιν οὐκ ὕπως νοεῖται, οἷς καὶ ὁ χείλεσι μανθάνειν ἑτέρως ἐκλαμβάνει, οὐκ εὐσχήμως μοὶ τοι, ὡς οἶμαι.

tem, quæ sequuntur, pœnam cadere. Neq; enim impressio neq; luctatio judicatur, si ratio Impressionem susciplens, & cum ea colluctata, cogitatum repudiaverit: Assensio autem judicatur & accusatur, & actio punitur. Si ergo mulieris desiderium alicui injectum est, & is victus, ut cum ea rem haberet, assensus est, ad opus autem non venit, id est, actum non implevit, manifestum est, quod Dei gratia eum servavit; sed non impune abibit. Pœna enim in assensionem etiam cadit. Hoc quoque manifestum est ex lxx. Can. sancti Basilii, qui dicit; Diaconus labris pollutus, sive qui usque ad osculum mulieris pervenit, & se hucusque peccasse confessus est, ministerio ei interdicetur, id est, ad tempus prohibebitur: Sed sacramentis unà cum Diaconis communicare non indignus habebitur. Itidem & Presbyter. Si quis autem ultra peccasse deprehensus fuerit, in quocunque sit gradu, deponetur. Labris autem esse pollutum nonnulli aliter interpretantur; & de eo dicetur in lxx. Can. sancti Basilii.

ΖΩΝΑΡ. Ἐπὶ τῶν ἁμαρτημάτων τέσσαρας εἶναι βαθμοὺς οἱ ἅγιοι πατέρες φασὶ, προσβολὴν, πάλην, συγκατάθεσιν καὶ πρᾶξιν· ὧν τοὺς δύο καὶ πρώτους ἀνεπιμίκτους εἶναι, τοὺς δὲ μετ' αὐτοὺς δύο ἐπὶ βλητέον. ἔτι γὰρ ἡ προσβολὴ κρίνεται, ἔτι ἡ πάλη, ἐὰν ὁ προσβολὴν προσδεξάμενος ὁ λογισμὸς καὶ παλαίσας ἀπεπέμψατο ὃ ἐνδύμημα· ἡ συγκατάθεσις κρίνεται καὶ αἰτιᾶται, καὶ ἡ πρᾶξις κολάζεται. ἐὰν οὖν ἐπιθυμία προσέβαλέ τινι γυναικὸς, καὶ νικηθεὶς συγκαλέθετο μιγῆναι αὐτῇ, σὺν ἦλθε δὲ εἰς ἔργον, ἤτοι διὰ τὴν πρᾶξιν ἐπλήρωσε, φαίνεται, ὅτι ἡ χάρις τοῦ θεοῦ αὐτὸν ἐρρύσατο. πλὴν σὺν ἀνεπιμίκτῳ. ἔσται. καὶ ἡ συγκαλέθεσις γὰρ ἐστὶ βλητέον γίνεται. καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ ἑβδομηκοστοῦ κανόνος τοῦ ἁγίου Βασιλείου, λέγοντος· δέκατον. ἐν χείλεσι μανθεὶς, ἤγουν μέχρι φιλήματος. φθάσας γυναικὸς, καὶ μέχρι τούτου ἡμαρτηκέναι ὁμολογήσας, τῆς λειτουργίας βληθήσεται, τουτέστι μέχρι καιροῦ κωλυθήσεται. ἡ δὲ μετέχειν τῶν ἁγιασμάτων μὴ τῶν διακόνων ἀξιωθήσεται. ὁ αὐτὸς δὲ καὶ πρεσβύτερος. εἰ δέ τι πλέον φωραθῇ τις ἡμαρτηκὼς, ἐν οἵῳ ἂν εἴη βαθμῷ, καθαιρεθήσεται. ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι ἄλλο δηλοῖ ὁ βληθήσεται, ὡς εἴρηται, δηλαδὴ δὲ, προσκαίρως τῆς λειτουργίας εἴρχθήσεται. εἰ καί τισιν οὐκ ὕπως νοεῖται, οἷς καὶ ὁ χείλεσι μανθάνειν ἑτέρως ἐκλαμβάνει, οὐκ εὐσχήμως μοὶ τοι, ὡς οἶμαι.

ZONAR. In peccatis esse quatuor gradus dicunt sancti patres, impressionem, luctationem, assensionem & actum: quorum duo quidem prima non esse pœnæ obnoxia; in duo autem, quæ sequuntur, pœnam cadere: Neque enim impressio, neque luctatio judicatur, si ratio impressionem susciplens, & cum ea colluctata, cogitatum repudiaverit: Assentio autem judicatur & accusatur, & actio punitur. Si ergo mulieris desiderium alicui injectum est, & is victus, ut cum ea rem haberet, assensus est, ad opus autem non venit, id est, actum non implevit, manifestum est, quod Dei gratia eum servavit; sed non impune abibit. Pœna enim in assensionem etiam cadit. Hoc quoque manifestum est ex lxx. Can. sancti Basilii, qui dicit; Diaconus labris pollutus, sive qui usque ad osculum mulieres pervenit, & se hucusque peccasse confessus est, ministerio ei interdicetur, id est, ad tempus prohibebitur: Sed sacramentis unà cum Diaconis communicare non indignus habebitur. Itidem & Presbyter. Si quis autem ultra peccasse deprehensus fuerit, in quocunque sit gradu, deponetur. Unde constat, quod aliud significatur per illud, interdicetur, nimirum, ad tempus à ministerio arcebitur. Etsi à nonnullis ita non intelligitur; qui illud, Labris esse pollutum, aliter interpretantur; minus tamen rectè, ut opinor.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἐπιθυμήσας μόνον, μὴ δράσας δὲ, θεῷ ἐρρύσθη.

ARIST. *Qui concupivit, sed non perfecit, per Deum servatus est.*

Ὅστις μέχρι γυμνῆς προθέσεως συγκαθεύδειν γυναικὶ ἐπεθύμησεν, ἐγχείρησιν δέ τι ἀτελῆ οὐκ ἐπράξεν, ἔτι ἔργον ἡ ἐνθύμησις αὐτῷ ἦλθε· φαίνεται ὡς διὰ τῆς ἄνωθεν ἐρρύσθη χάριτος. εἰ γὰρ καὶ ἐπεθύμησε, καὶ ἐσπούδασε, καὶ μέσοις τισὶν εἰς ἀπάρτισιν τοῦ μέσους ἐχρήσατο· ἀποτέλεσμα δὲ ἡ ἀτελὴ αὐτῷ οὐκ ἔσχε, διά τινα παρεμπεσόντα ἐμπόδια ἔξωθεν· βλητέος ἐστὶν ἐκεῖ· ὡς ὁ ἑβδομηκοστὸς κανὼν τοῦ ἁγίου Βασιλείου διαγορεύει περὶ τοῦ ἐν χείλεσι μανθάνοντος.

Quicunque etiam nudo proposito cum muliere dormire concupiverit, sed quod conatus est, non fecit, neque ad factum venit concupiscentia ejus, manifestum est, quod per gratiam cœlestem servatur. Si enim & concupivit, & diligentiam adhibuit, & mediis quibusdam ad illius consummationem usus est, conatus autem ejus perfectionem non habuit propter impedimenta aliqua externa quæ inciderunt, pœnis subjicitur, ut septuagesimus sancti Basilii Canon mandat de Diacono qui in labris pollutus est.

ΚΑΝΩΝ ε'.

Κατηχούμενος. ἐὰν εἰσερχόμενος εἰς κυριακὸν ἐν τῇ τῶν κατηχουμένων τάξει στῇ, ἔστω δὲ ἁμαρτάνων· ἐὰν μὲν γόνυ κλίνων, ἀκροάσθω μηκέτι ἁμαρτάνων. ἐὰν δὲ καὶ ἀκροώμενος ἔτι ἁμαρτάνῃ, ἐξωθείσθω.

CANON V.

Catechumenus, si in dominicum ingrediens in Catechumenorum ordine steterit, is autem peccat; si genu quidem flectens sit, audiat, non amplius peccans: Sin autem etiam audiens adhuc peccet, extrudatur.

ΒΑΛΣ. Δύο τάξεις τῶν κατηχουμένων εἰσίν. οἱ μὲν γὰρ ἄρτι προσέρχονται, καὶ, ὡς ἀπελέστεροι, μὴ τὴν ἀκρόασιν τῶν γραφῶν καὶ τῆς θείων συναγωγίων οὐδὸς ἐξίασιν· οἱ δὲ ἤδη προσῆλθον, καὶ γεγόνασι τελεώτεροι, ὅθεν καὶ τῶν ἐπὶ τοῖς κατηχουμένοις εὐχὴν ἀναμένοντες, τὸ γόνυ κλίνουσιν ἐν ταύτῃ. ὅταν δὲ ἐκφωνηθῇ τὸ, οἱ κατηχούμενοι προέλθετε, τότε ἐξέρχονται καὶ ἤτοι, φησὶν οὖν ὁ κανὼν, ὅτι ἐὰν κατηχούμενος

BALS. Duo sunt ordines Catechumenorum. Hi enim nuper accesserunt, &, ut imperfectiores, post scripturarum & divinorum evangeliorum auditionem statim exeunt: illi verò jampridem accesserunt, & perfectiores facti sunt; Unde & orationem, quæ fit supra Catechumenos, expectantes, in ea genu flectunt. Quando autem pronunciatum fuerit; Catechumeni procedite, tunc & ipsi exeunt. Dicit ergo Canon, quòd si Catechumenus

Digitized by Google

peccat, si est quidem ex perfectioribus, à peccando abstinens, veniat ad locum imperfectiorum, id est, stet in templo usque ad evangelium: Sin autem ex imperfectioribus, qui sola etiam auditione digni habentur, & à peccato non abstineat, extrudatur, id est, stet extra Ecclesiam cum deflentibus. Quid verò si imperfectior à peccato abstinuerit, non punietur, quemadmodum perfectiores, sed in primo loco stabit? Solutio. Duo sunt loci Catechumenorum, ut dictum est; hic quidem, qui est usque ad lectionem divinorum evangeliorum: ille verò usque ad exitum Catechumenorum. Qui sunt itaque perfectiores, si peccent & abstineant, parum dimittentur in locum imperfectiorum: sin autem non abstineant, in deflentium loco statuentur. Si ii autem, qui sunt imperfectiores, peccent, nec desistant, in locum deflentium abducentur: sin vero desistant, non habebunt locum, in quem deducentur. Si dixerimus enim eos cum flentibus stare oportere, desperationis gravitate eos obruemus: nec ulla erit differentia eorum qui abstinent & non abstinent. Et ideo, tanquam qui à malo destiterint, rursus cum audientibus stabunt.

A ἁμαρτήμῃ, εἰ μὲν τῶν πλεωτέρων ἐστίν, ἐὰν ἀπόσχηται τῆς ἁμαρτήμης, ἐλθέτω εἰς τὸν τόπον τῶν ἀπλεστέρων, τουτέστι, στήσω μέχρι τῆς εὐαγγελίου ἐν τῇ ναῷ· εἰ δὲ τῶν ἀπλεστέρων, τῶν καὶ ἀκροάσεως μόνης ἀξιουμένων, καὶ μὴ ἀφίσαται τῆς ἁμαρτίας, ἐξωθείσθω, ἀντὶ τοῦ ἔξω τῆς ἐκκλησίας στήτω μετὰ τῶν προσκλαιόντων. τί δὲ, ἐὰν ἀπόσχηται ὁ ἀπλέστερος τῆς ἁμαρτίας, μὴ βραβευθήσεται κρείττων ὁ πλεώτερος, ἀλλ' εἰς χείρονα τόπον στήσεται; Λύσις. δύο τόποι εἰσὶ τῶν κατηχουμένων, ὡς εἴρηται, ὁ μέχρι τῆς ἀναγνώσεως τῶν θείων εὐαγγελίων, καὶ ὁ μέχρι τῆς ἐξελεύσεως τῶν κατηχουμένων. οἱ μὲν πλεώτεροι, ἁμαρτάνοντες καὶ ἀφισάμενοι, μικρὸν ὑποβιβασθήσονται εἰς τὸν τόπον τῶν ἀπλεστέρων· μὴ ἀφισάμενοι δὲ, εἰς τὸν τόπον τῶν προσκλαιόντων στήσονται. οἱ δὲ ἀπλέστεροι ἁμαρτάνοντες, μὴ ἀφισάμενοι μὲν, εἰς τὸν τόπον τῶν προσκλαιόντων ἀπαχθήσονται· ἀφισάμενοι δὲ, οὐκ ἔχουσι τόπον ἔνθα καταταχθήσονται. εἰ γὰρ εἴπωμεν τούτους μετὰ τῶν προσκλαιόντων στῆναι, ἀπογνώσεως βλίψει καταβαπτίσομεν, καὶ οὐδεμία ἔσται διαφορὰ ἀφισαμένων καὶ μὴ ἀφισαμένων. διὰ τοι τοῦτο, ὡς ἀποστάντες τοῦ κακοῦ, στήσονται καὶ πάλιν μετὰ τῶν ἀκροωμένων.

B

Zonar. Duo Catechumenorum olim erant ordines. Alii quidem amplexi fidem, sed qui baptismum differrent, cum Catechumenis astabant, dumque precatio in Catechumenos recitaretur genibus provolvebantur, ac postquam illud, Catechumeni procedite, de more pronunciatum esset, tunc egrediebantur. Alii autem jam primum accedentes, minúsque perfecti, sacræ scripturæ auscultabant, Evangelióque recitato dimittebantur. Quandocunque igitur è Catechumenis quispiam peccaverit, si quidem ex perfectiorum numero fuerit, eorum scilicet, qui in precatione genu flectunt, audiat, hoc est, cum iis qui auscultari tantummodo permittuntur, si modo finem peccandi fecerit, consistat: Sin vero inter Audientes agens adhuc tamen offenderit, expelli, hoc est, extra Ecclesiam cum lugentibus stare, hic Canon jubet.

C

Zωναρ. Δύο τάξεις ἦσαν τῶν κατηχουμένων τὸ παλαιόν. οἱ μὲν γὰρ πιστοὶ ὄντες, ὑπερτιθέμενοι τὸ βάπτισμα, μετὰ τῶν κατηχουμένων ἵστατο, καὶ τῆς ὑπὸ κατηχουμένοις εὐχῆς λεγομένης ἔκλινον τὸ γόνυ, ὅτε δ' ἐξεφωνήθη τὸ, οἱ κατηχούμενοι προέλθετε, τότε ἐξήρχοντο· οἱ δὲ ἄρτι προσελθόντες καὶ ἀτελέστεροι ὄντες, τῶν ἁγίων γραφῶν ἤκουον, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ εὐαγγελίου ἀπήεσαν. ὅταν οὖν ὁ κατηχούμενος ἁμαρτάνῃ, εἰ μὲν τῶν τελεωτέρων τῶν γόνυ κλινόντων δηλονότι ἐν τῇ εὐχῇ ἐστίν, ἀκροάσθω, τουτέστι μετὰ τῶν μέχρις ἀκροάσεως ἱσταμένων στήτω, εἰ ἀπόσχηται τοῦ ἁμαρτάνειν· εἰ δὲ τῶν ἀκροωμένων ἐστίν, ἔτι καὶ ἁμαρτήσει, ἐξωθείσθω, ἀντὶ τοῦ ἔξω τῆς ἐκκλησίας στήτω μετὰ τῶν προσκλαιόντων.

D

Aris t. *Catechumenus peccans, si dum genu flectit amplius peccaverit, inter audientes sit; sin dum inter audientes est peccet, penitus ejiciatur.*

Duæ sunt species Catechumenorum: nonnulli enim modo accedunt; quocirca & ut imperfectiores post scripturarum & evangeliorum auditionem statim emittuntur. Alii autem ante tempus aliquod advenerunt, & perfectiores evaserunt. Quare & post evangelium preces pro Catechumenis factas expectant; & cum illud dicitur, (Catechumeni capita vestra Domino flectite) genu flectunt. Perfectiores itaque ut qui bona Dei verba perguſtârunt, si lapsi fuerint, statione suâ moventur, & cum audientibus collocantur; si autem, & cum audientes sint, peccant, ab Ecclesiâ perfectè expelluntur.

E

Ariст. Ὁ ἐν τῷ κατηχήσει ἁμαρτάνων, ἐὰν γόνυ κλίνων μηκέτι ἁμαρτήσει, ἀκροάσθω· εἰ δὲ καὶ ἀκροώμενος ἁμαρτάνοι, πλέον ἀπωθείσθω.

Δύο εἴδη τῶν κατηχουμένων εἰσίν· οἱ μὲν γὰρ ἄρτι προσέρχονται· διὸ καὶ ὡς ἀπλίστεροι, μήτε τὴν ἀκρόασιν τῶν γραφῶν, καὶ τῶν θείων εὐαγγελίων, οὐδὲ ἐξίασιν. οἱ δὲ πρὸ καιροῦ προσῆλθον, καὶ γεγόνασι πλεώτεροι· ὅθεν καὶ μετὰ τὸ εὐαγγέλιον, τὸ ὑπὲρ τοῖς κατηχουμένοις εὐχὴν ἀναμένουσι· καὶ ἐν ᾧ προσφωνοῦσι τὸ (οἱ κατηχούμενοι τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ κυρίῳ κλίνατε) τὸ γόνυ κλινοῦσιν. οἱ μὲν πλεώτεροι, ὡς γεγυμνασμένοι καλῶς θεῖα ῥήματα, καὶ ὠδαπεσόντες, μεταμανοῦνται τῆς στάσεως, καὶ τοῖς ἀκροωμένοις συνατάξονται· εἰ δὲ καὶ ἀκροώμενοι ἁμαρτήσουσι, τῆς ἐκκλησίας πλέον ἐξωθοῦνται.

F

Canon VI.

De ea quæ uterum gerit, quòd oporteat eam baptizari, quando velit. Nihil enim ea, quæ parit, cum fœtu, qui paritur, hac in re commune habet; quod proprium uniuscujusque institutum ac propositum in confessione ostendatur.

Bals. Quidam dicebant, non debere baptizari gravidas, quæ ex infidelibus ad Ecclesiam accedunt, sed expectare fœtus in lucem exitum; ne dum ea baptizatur, videatur quoque unà baptizari fœtus, quem in utero gerit, ut qui sit ei omnino unitus: quò fit, ut postquam natus fuerit, vel non baptizatus relinquetur, vel si baptizetur, rursus baptizari reputetur. Patres itaque, hac contradictione non admissa, statuerunt, ut sine ullo præjudicio baptizentur prægnantes mulieres, quando voluerint; eo quod nihil habeat commune puerpera cum fœtu qui paritur, quod ad baptismum attinet. Maximè, inquiunt, cùm sit unicuique sua in baptismate necessaria promissio: Fœtus autem, qui est in utero, cùm sit affectione destitutus, non potest, quæ in baptismate requiruntur, professiones & vota facere.

Κανων ς'.

Περὶ κυοφορέσης, ὅτι δεῖ φωτίζεσθαι, ὁπότε βούληται. οὐδὲν γὰρ ὃν τούτῳ κοινωνεῖ ἡ τίκτουσα τῷ τικτομένῳ· διὰ τοῦτο, ἑκάστου ἰδίαν τοῦ προαίρεσιν τοῦ ὁμολογίαν δείκνυσθαι.

Βαλσ. Τινὲς ἔλεγον, μὴ ὀφείλειν βαπτίζεσθαι τὰς ἐξ ἀπίστων τῇ ἐκκλησίᾳ προσερχομένας κυοφορέσας, ἀλλ' ἀναμένειν τὴν εἰς τὸ φῶς τοῦ τοκετοῦ ἔξέλευσιν, ἵνα μὴ ταύτης βαπτιζομένης, δόξῃ συμβαπτίζεσθαι καὶ τὸ ἐγκυμονούμενον, ὡς ἡνωμένον ὅλως αὐτῇ· καὶ ἐνθεῦθεν μετὰ τὸ γεννηθῆναι, ἢ ἀφώτιστον καταλείφθῃ, ἢ βαπτιζόμενον λογισθῇ καὶ αὖθις βαπτίζεσθαι. οἱ γοῦν πατέρες τὴν ἀντίθεσιν ταύτην μὴ προσδεξάμενοι, ὥρισαν ἀποκριματίσως βαπτίζεσθαι τὰς κυοφορέσας, ὅτε βούλοιντο, διὰ τὸ μηδεμίαν κοινωνίαν ὑπάρχειν τῇ τικτούσῃ μετὰ τοῦ τικτομένου, ὅσον εἰς λόγον τοῦ φωτίσματος. ἄλλως τέ, φασιν, ἀναγκαία ἐστὶν ἡ ἑκάστου ὁμολογία ἐν τῷ βαπτίζεσθαι· τὸ δὲ ἔμβρυον ἐτερημένον διαθέσεως οὐ δύναται τὰς ὑπὲρ τοῦ βαπτίσματος ὁμολογίας ποιῆσαι. προσετίθη δὲ ὑπ' αὐτῶν καὶ τόδε, ὅτι βούλοιντο, διὰ τὸ λέγοντας περὶ μὲν τοῦ εἰδεποιηθῆναι τὸ ἔμβρυον

Digitized by Google

ἔμβρυον εἰς ἄνθρωπον ἀκινδύνως βαπτίζεσθαι τὴν μητέρα ἐγκυμονοῦσαν, μὴ ἤ τοῦτο μὴ καλῶς αὐτὴν βαπτίζεσθαι· ἀλλὰ ὅ ἐν τοιαύτης διαθέσεως ὂν ἐγκυμονούμενον, οἵας εἰσὶ καὶ ἀρτιτόκητα νήπια, τὰ μὴ δυνάμενα ὁμολογεῖν. διὸ καὶ εἶπον οἱ πατέρες, ἐπ' ἀδείας ἔχειν τὴν ἐγκυμονοῦσαν, ὅτε θέλει βαπτίζεσθαι. τὰ μὲν γὰρ ἔμβρυα, ὅπως ἔχουσι διαθέσεως, οὐδεὶς δύναται διερευνήσασθαι ἀκριβῶς· τὰ δὲ νήπια διὰ τῶν ἀναδεχομένων αὐτὰ κατάδηλα), καὶ σφραγιστικῶς φωτιζόμενα θείας καταξιοῦνται ἐλλάμψεως. ἀνάγνωθι δὲ καὶ ὃν τρόπον ἐν τῷ ι'. κεφαλ. τοῦ δ'. πίνακος τοῦ παρόντος συντάγματος παρ' ἡμῶν γεγραμμένα. A

ΖΩΝΑΡ. Τὰς ἐν τῇ γαστρὶ φερούσας δεῖ βαπτίζειν, φησὶν ὁ κανών, ὅτε βούλονται. τινῶν δὲ λεγόντων, ὅτι λοιπὸν τὸ κυοφορούμενον συμβαπτίζεται τῇ μητρὶ, καὶ οὐ χρὴ αὐτὸ μετὰ τὸ γεννηθῆναι βαπτίζεσθαι, ἵνα μὴ δὶς δόκῃ βαπτίζεσθαι, ἐπήγαγε τὸ, οὐδὲν γὰρ ἐν τούτῳ κοινωνεῖ ἡ τίκτουσα τῷ τικτομένῳ, ἀντὶ τοῦ, αὐτὴ γὰρ μόνη τοῦ ἁγίου ἀξιοῦται βαπτίσματος, καὶ οὐδὲ κἀκεῖνο διὰ μέσης αὐτῆς· ὅτι, φησὶν, ὅτι τῇ ὁμολογίᾳ σωτάτεσθαι τῷ Χριστῷ ἡ ἑκάστου προαίρεσις ἀπαιτεῖται, καὶ ἐξ αὐτῆς δείκνυται, εἰ προθύμως προΐοιτο τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι. ἐπεὶ γὰρ τὸ ἔμβρυον ἐστέρηται προαιρέσεως, οὐδὲ βαπτίζεσθαι δόκει, ὥστε αὐτὸ χρήζει αὖθις βαπτίσματος, ὅτε προαιρεῖσθαι δυνήσεται. B C

ΑΡΙΣΤ. Η κυοφοροῦσα, ὅτε θέλει, βαπτίζεται· ἑκάστου γὰρ ἡ προαίρεσις κρίνεται.

Οὐ γὰρ ἐμποδισθήσεται ἡ κυοφορουσα ἀφὸ τοῦ τικτόμενον βαπτισθῆναι· οὐδὲ γὰρ λογίζεται τὸ ἔμβρυον συμβαπτίζεσθαι τῇ τικτούσῃ, ὥστε ἐὰν μὴ τὸ γεννηθὲν βαπτισθῇ, νομισθῆναι βαπτίζεσθαι δίχα τοῦτο. ἐκεῖνο γὰρ μήπω εἰς φῶς ἐλθὸν, ἔτε καθ' ἑαυτὸ ὑπέστιν, ἔτε προαίρεσιν ἔχει. D

ΚΑΝΩΝ ζ'.

Πρεσβύτερον εἰς γάμον διγαμούντων μὴ ἑστιᾶσθαι. ἐπεὶ μετανοίαν αἰτοῦντων τοὺς διγάμους, τίς ἔσται ὁ πρεσβύτερος, ὁ ἀφὸ τῆς ἑστιάσεως συγκαταπεθέμενος τοῖς γάμοις.

ΒΑΛΣ. Ο διγαμήσας λαϊκὸς ὑφέξει μεταλαβεῖν τῶν θείων ἀγιασμάτων ἀπεντεῦθεν, ἀλλὰ μετ' ἐνιαυτόν. φησὶ γοῦν ὁ κανὼν, ὡς ἐπεὶ δὲ ὀπτίμιον τοῦτο τῶν ἀφὸ ἱερέως ἐπάγεται τὴν διγαμήσασιν, οὐκ ὀφείλει ἔστ' συνεστιᾶσθαι αὐτὴν εἰς τὸν γάμον. δοκεῖ γὰρ ὥσπερ ἀφὸ τῆς παρουσίας συναινεῖν, καὶ ὑ δυνήσεται ὀπτιμῆσαι τὸν διγαμήσαντα. καλῶς δ' ἀφείσθω συνεστιᾶσθαι τούτῳ ὁ ἱερεὺς μετὰ τὸν καιρὸν τοῦ γάμου. μετὰ γὰρ τὸν γάμον οὐ κωλυθήσεται συναναστρέφεσθαι αὐτῇ, ὡς μηδὲ ἀκοινωνήτῳ ὄντι. εἰπὼν δέ τις ποτὲ ὀφείλειν τὸν διγαμήσαντα μετὰ τὴν ἀπόστασιν τῆς διγαμίας δέχεσθαι εἰς μετανοίαν, καὶ ὀπτιμᾶσθαι, (ἔτι γὰρ τοῦ γάμου συνισταμένου, ταῦτα χώραν οὐκ ἔχουσι, καθ' ὃν καιρὸν κηρύσσει μὴ εἶναι γάμον ἀνθέμιτον, ὥστε διαπεφεύγειν. καὶ ἀφὸ τοῦτο ἔρρωται μὲν ὀπτιμᾶται δ μετρίως, ὡς εἴρηται). E

Ετέρα ἑρμηνεία.

Ο παρὼν κανὼν κωλύει τοὺς πρεσβυτέρους ἑστιᾶσθαι μετὰ διγάμων, καὶ παρίστησιν ἀφὸ τούτου ὀπτετιμημένον εἶναι καὶ δεύτερον γάμον. τὸ αὐτὸ δὲ φαίνεται καὶ ἀπὸ δ'. κεφ. τῆς ἐν νεοκαισαρείᾳ συνόδου καὶ ἀπὸ δ'. κεφ. τοῦ ἁγίου Βασιλείου. ἐπεὶ δὲ βλέπομεν τινὰς σκανδαλιζομένους ἐπὶ τῷ μηδένα δευτερογαμήσαντα ὀπτιμηθῆναι πολὺ, μή τε τὴν τοιαύτην ἱερολογίαν ἐμποδίζεσθαι, μᾶλλον δὲ οἶμαι ἐστὶν ὅτε ὀπτρέπειν ἀφὸ πτωχείου χαρτοφύλακος· εἴδομεν δὲ πατριάρχας καὶ ἀρχιερεῖς, πολλοὺς συνεδρεύοντας μετὰ βασιλέων διγαμούντων, καὶ ἄλλων μεγιστάνων φάμενα, ὅτι F

Adjectum est autem Canoni illud, Quando velint, propter eos qui dicunt, antequam fœtus formetur in hominem posse mulierem prægnantem sine periculo baptizari; non rectè autem baptizari postea: quoniam id, quod habetur in utero, in ea est constitutione, in qua infantes modo nati qui polliceri non possunt; & ideo dixerunt Patres, esse in mulieris gravidæ potestate baptizari quando velit. Quomodo enim se habeant fœtus, nemo potest perquirere, vel eos suscipere. Infantes autem per susceptores suos affirmant, & actu baptizati divina illuminatione digni censentur. Lege & quæ in x. cap. iv. titul. præsentis operis à nobis scripta sunt.

ZONAR. Mulieres, quæ uterum ferunt, quandocunq; voluerint, Can. baptizari oportere decernit. Quod autem nonnulli, fœtum cum matre simul baptizari, ac proinde infantem, postquam in lucem datus esset, ne baptismus in eodem geminaretur, nullo modo baptizandum esse, asseverabant; propterea verba illa, nihil enim ea quæ parit, cum fœtu qui paritur ea in re commune habet, adjunxit, hoc est, sola etenim mater, non per eam filius quoque simul, sancti baptismatis consors efficitur. Ut enim, inquit, se quis Christi sectatorem profiteatur, propria unusquisque electio requiritur, ac per eam, quam libenti animo baptismum quisque amplectatur, facile apparet. Quoniam vero in fœtu maternis adhuc visceribus incluso electio nulla est, nec baptismum quidem suscepisse putandus est, proindéque iterum baptizari, cum eligendi facultas penes illum fuerit, oportebit. A B C

ARIST. *Prægnans quandocunque vult baptizatur. Nam uniuscujusque voluntas judicatur.*

Gravida enim propter generatum baptizari non impedietur, nec enim fœtus unà cùm gravidâ baptizatus reputatur, adeo ut si cum editus fuerit, baptizetur, secundo baptizatus existimaretur. Ille enim cùm ad lucem nondum venerit nec per seipsum subsistit, nec voluntatem habet. D

CANON VII.

Presbyter in digamiam incuntis nuptiis ne convivetur.

Cum enim requirat pœnitentiam digamus, quis, erit Presbyter, qui, eo quod sit convivio acceptus, nuptiis assentiatur?

BALS. Laicus, qui digamus est affectus, hinc non permittitur nisi anno præterito, esse divinorum sacramentorum particeps. Dicit ergo Canon, quod quoniam hæc pœna à sacerdote digamo inducitur, non debet cum eo in nuptiis convivium inire. Videtur enim veluti per suam præsentiam consentire, nec poterit eum, qui duas uxores duxit, punire. Rectè autem definierunt, ne Sacerdos cum eo convivetur tempore nuptiarum. Post nuptias enim non prohibebitur cum eo accumbere, ut qui non sit omnino excommunicatus. Cùm autem dixisset aliquando quispiam, debere eum qui secundam uxorem duxit, postquam à secundo matrimonio diverterit, ad pœnitentiam recipi & puniri: (adhuc enim constante matrimonio, hæc locum non habent, secundùm universalem regulam) audivit non esse illicitum matrimonium, ut separari debeat. Et propterea est quidem confirmatum: modicè autem punitur, ut dictum est. E

ALTERA INTERPRETATIO.

Præsens Canon prohibet Presbyteros cum digamis convivari, & per hoc secundum matrimonium puniri ostendit. Idem autem apparet & ex tertio Canone syn. Neocæsarianæ, & ex iv. Canone sancti Basilii. Quoniam autem videmus nonnullos offendi, eo quod nullus eorum, qui secundum matrimonium contraxit, unquam puniatur, nec iis sacramentorum participatio impediatur, sed potius etiam per Chartophylacis pittacium permittatur; vidimus autem & Patriarchas & multos alios Antistites cum imperatoribus, qui secundas nuptias celebrant, & F

Digitized by Google

cum aliis magnatibus, comedentes vicimus, quod etiamsi temporalis excommunicationis pœnæ ex prædicto Can. digami subjecti sint; unionis tamen decisio, quæ à nobis sita est in iv. Can. S. Basilii, primo matrimonio secundum omnino æquavit; & dixit, quando ii omnino punientur, pœnam dissolvit. Hæc etiam in particulari dicit de tertio matrimonio: At nec secundum nec primum sine securitate relinquimus: Sed & illa sic constituenda decernimus, ut nullam improbam causam habeant, vel ex raptu, vel ex clandestino præcedente coitu; sed sint legitima & ab ejusmodi inquinamentis sordibusque malis aliena; & deinceps quæ sunt hujusmodi solum punimus; reliqua vero pœnis non obnoxia conservat.

ZONAR. Suam digamiæ mulctam can. statuere. Uno siquidem anno digamos à perceptione sacrorum munerum arceri jubent. Eam vero pœnam digamis, sibi à pœnitentia remedium quærentibus, Sacerdotes injungunt. Quis ergo sacerdos, inquit, Canon, secundis nuptiis, ut eas vel hoc ipso, quod adest, probare videatur, intersit? Hoc est, quî fieri potest ut pœnam à digamo exigere non pudor sit ei, qui digami factum à se non improbari, cum nuptiis secundis ipse interfuerit, satis ostendit? Verum hæc in libris scripta reperiuntur. Nos autem & Patriarcham & Metropolitanos complures in convivio Imperatoris secundas nuptias celebrantis adspeximus.

ARIST. *Presbyter digamorum nuptiis non debet interesse. Cùm Digamus enim veniam imploraverit, quis eum veniâ dignabitur?*

Sacerdos qui digamo benedixit, à mensâ debet recedere & non cum eo convivari. Si enim pœnæ subjectus fuerit digamus, quænam Presbytero concedatur venia qui eo quod convivatus est, istiusmodi nuptiis assensum præbuit?

CANON VIII.

Si alicujus uxor, cum esset Laicus, adulterata fuisse plane convicta fuerit, is non potest ad ministerium accedere. Sin autem etiam post ordinationem adulterata fuerit, debet eam dimittere. Quòd si cohabitet, non potest sibi commissum ministerium exequi?

BALS. Didicisti ex diversis legibus, licere sine periculo uxorem adulteratam recipere, & peccati veniam dare. Et lege librum Basil. xxviii. tit. vii. cap. i. qui dicit, maritum posse intra biennium, sine ullo periculo, suam uxorem ex monasterio recipere, quæ ut adultera condemnata est & inclusa: ab eo enim tempore tondetur. Dicit ergo etiam Canon, quòd etsi vir hoc facere potest nimirum veniam adulteratæ uxoris peccato dare: sed tamen quoniam Can. Apostolicus xviii. non permittit, ut in sacerdotalem catalogum adscribatur, qui uxorem fornicatricem vel demissam vel scenicam duxerit; ne hic quidem ad sacrum ordinem provehetur. Atq; id quidem ita se habet, si Laici uxor adulterata fuerit: Sin autem ejus qui est sacratus, ipse quidem, ut qui nihil deliquerit, si exinde ab ea separetur, erit in proprio gradu. Sin vero hoc facere noluerit: sed unà cum adultera cohabitat, deponetur, ut qui sit inquinamenti particeps; eo quòd cum adultera rem habuerit. Interrogaverit autem quispiam, cur cùm Patres de mulieris adulterio dixissent, non satis habuerunt, nisi etiam adderent adulterium fuisse apertè convictum? Solutio. Diversæ leges jubent mulierem non aliter condemnari ut adulteram, quam per apertas probationes, id est, per quinque testes jurantes se vidisse in ipso actu fieri adulterium. Hac ratione nec omnes possunt crimen adulterii intendere: sed quinq; solùm personæ, Maritus, Pater, Frater, Patruus, Avunculus. Sed nec ipsa mulier, se adulterium commisisse confessa, condemnatur, quod etiam est novum. Adjecerunt ergo Patres, eam damnari ut adulteram, quæ est apertis probationibus convicta, ut dictum est; non autem eam, quæ fuit suspecta propter collocutionem, vel consuetudinem ac familiaritatem, vel aliquam aliam ob causam. Quid autem, an Laicus, si post-

A κἂν ἐπιτιμίῳ καιρικῆς ἀκοινωνησίας ἐκ τοῦ ῥηθέντος κανόνος οἱ δευτερογαμοῦντες ὑπέκειντο, ἀλλ' ὁ τῆς ἑνώσεως τόμος, καταστρωθεὶς παρ' ἡμῶν εἰς ϛ δ'. κανόνα τοῦ ἁγίου βασιλείου, ἐξισώσει τῷ πρώτῳ γάμῳ δίλου ϛ δεύτερον. καὶ εἰπὼν πότε καὶ οὗτοι ἐπιτιμᾶσθαι ὀφείλουσιν, ἔλυσε δ' ἐπιτίμιον. φησὶ γὰρ ἐν μέρει ταῦτα μὲν περὶ τοῦ τρίτου γάμου· οὐ μὴν οὐδὲ ϛ δεύτερον οὐδὲ ϛ α'. ἐκτὸς ἀσφαλείας ἐῶμεν· ἀλλὰ κἀκείνους ὁρίζομεν οὕτω συνίστασθαι, εἴς τε μηδεμίαν ἔχειν πονηρὰν αἰτίαν ἢ ἐξ ἁρπαγῆς ἢ προηγησαμένης λαθραίας φθορᾶς, ἀλλὰ νομίμους καὶ καθαρεύοντας τῶν τοιούτων μολυσμάτων, καὶ πονηρᾶς ἀκαθαρσίας· καὶ ἐφεξῆς ἐπιτιμῶμεν τούτους μόνους· B τοὺς δὲ λοιποὺς ἀνεπιτιμήτους συντηρεῖ.

ΖΩΝΑΡ. Η διγαμία ὑπὸ ἐπιτίμιόν ἐστιν. ἐνιαυτὸν γὰρ τῆς ἁγίας μεταλήψεως εἴργεται. δὲ δὲ ἐπιτίμιον οἱ ἱερεῖς ἐπάγουσιν, εἰς μετάνοιαν ἐρχομένου τοῦ διγαμήσαντος. ὁ γοῦν διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ συναινεῖν δοκῶν τῷ δευτέρῳ γάμῳ ἱερεὺς τίς ἔσται, φησὶν ὁ κανών, τουτέστι, πῶς οὐκ αἰδεσθήσεται ἐπιτιμῶν τῷ δευτερογαμοῦντι ὁ διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ συνευδοκῶν τῇ δευτερογαμίᾳ; ἀλλὰ ταῦτα ἐν γράμμασιν. ἡμῖν δὲ καὶ πατριάρχης ὤφθη, καὶ μητροπολῖται διάφοροι C συνεστιώμενοι δευτερογαμήσαντι βασιλεῖ.

ΑΡΙΣΤ. Οὐχ' ἑστιᾶται πρεσβύτερος ἐπὶ διγάμοις. ἐκείνου γὰρ συγγνώμης δεομένου, τίς ἐκεῖνον ἀξιώσει συγγνώμης;

Ο ἱερεὺς εὐλογήσας τὸν δίγαμον, τῆς τραπέζης ὀφείλει ὑπαναχωρεῖν, καὶ μὴ συνεστιασθῆναι αὐτῷ. εἰ γὰρ ὑπὸ ἐπιτίμιόν ἐστιν ὁ δίγαμος, ποία ἔσται τῷ πρεσβυτέρῳ συγγνώμη, τῷ διὰ ἑστιάσεως τοῖς τοιούτοις συγκατατισθεμένῳ γάμοις.

ΚΑΝΩΝ η'.

Εὰν γυνή τινος μοιχευθεῖσα λαϊκοῦ ὄντος, ἐλεγχθῇ φανερῶς, ὁ τοιοῦτος εἰς ὑπηρεσίαν ἐλθεῖν οὐ δύναται. D ἐὰν δὲ καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν μοιχευθῇ, ὀφείλει ἀπολῦσαι αὐτήν. ἐὰν δὲ συζῇ, οὐ δύναται ἔχεσθαι τῆς ἐγχειρισθείσης αὐτῷ διακονίας.

ΒΑΛΣ. Εμαθες ἀπὸ διαφόρων νομίμων, ὡς ἔξεστι τῷ ἀνδρὶ ἀκινδύνως λαμβάνειν τὴν μοιχευθεῖσαν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ συμπαθεῖν δὲ ἁμάρτημα. ζήτει καὶ βιβλίον τῶν βασιλικῶν κη'. τίτ. ζ'. κεφ. α'. λέγον, ἐντὸς διετίας δύνασθαι τὸν ἄνδρα λαμβάνειν ἀκινδύνως ἐκ τοῦ μοναστηρίου τὴν οἰκείαν γυναῖκα, καταδικασθεῖσαν ὡς μοιχαλῖδα, καὶ ἐγκλεισθεῖσαν· ἔκτοτε γὰρ κουρεύεται. φησὶ τοίνυν ὁ κανών, ὡς εἰ καὶ δύναται ὁ ἀνὴρ τοῦτο ποιεῖν, ἤγουν δὲ συμπαθεῖν δὲ ἁμάρτημα τῆς μοιχευθείσης γυναικὸς, E ἀλλ' ἐπεὶ ὁ ιη'. ἀποστολικὸς κανὼν οὐ παραχωρεῖ ἱερατικῷ καταλόγῳ συναριθμηθῆναι ϛ λαβόντα γυναῖκα πόρνην ἢ ἐκβεβλημένην ἢ σκηνικήν, οὐδὲ οὗτος εἰς βαθμὸν ἱερατικὸν ἀναχθήσεται. καὶ τοῦτο μὲν ἐὰν λαϊκοῦ τινος γυνὴ μοιχευθῇ· ἐὰν δὲ ἱερωμένου, αὐτὸς μὲν ὡς μηδέν τι πταίσας, ἐὰν διαζυγῇ αὐτῆς ἀπεντεῦθεν, ἔσται εἰς τὸν οἰκεῖον βαθμόν. εἰ δὲ οὐ θελήσει τοῦτο ποιῆσαι, ἀλλὰ συνδιάγει μετὰ τῆς μοιχαλῖδος, καθαιρεθήσεται, ὡς μεταχὼν τοῦ μιάσματος διὰ δὲ συμμίγνυσθαι τῇ μοιχευθείσῃ. ἐρωτήσει δέ τις, διὰ τί εἰπόντες περὶ μοιχείας γυναικὸς οἱ πατέρες οὐκ ἠρκέσθησαν, ἀλλὰ προσέθεντο τὴν μοιχείαν φανερῶς ἐλεγχθῆναι; λύσις. διάφοροι νόμοι παρακελεύονται μὴ ἄλλως τὴν γυναῖκα ὡς μοιχευθεῖσαν κατακρίνεσθαι, F εἰ μὴ διὰ φανερῶν ἀποδείξεων, τοῦτ' ἔστι διὰ πέντε μαρτύρων ὀμνυόντων ἰδεῖν ἐπ' αὐτοφώρῳ τὴν μοιχείαν τελουμένην. κατὰ τοῦτο γὰρ οὐδὲ πάντες δύνανται κινεῖν δὲ μοιχικὸν ἔγκλημα, ἀλλὰ πρόσωπα πέντε, ἀνὴρ, πατὴρ, ἀδελφὸς, θεῖος πρὸς πατρὸς, καὶ θεῖος πρὸς μητρός. οὐδὲ αὐτὴ ἡ γυνὴ ὁμολογοῦσα μοιχεῦσαι καταδικάζεται, ὅπερ ἐστὶ καὶ καινόν. προσέθεντο οὖν οἱ πατέρες, ὡς μοιχαλῖδα ἐκείνην καταδικάζεσθαι, τὸν ἐλεγχθεῖσαν διὰ φανερῶν ἀποδείξεων, ὡς εἴρηται, οὐ μὴν τὴν ὑποπτευθεῖσαν ἀπὸ ὁμιλίας ἢ συνοικήσεως, ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας. τί δὲ, ἐὰν ὁ λαϊκὸς, μετὰ δὲ μοιχευθῆναι τὴν γυναῖκα τούτου, ἀπολύσῃ αὐτὴν,

προ-

Digitized by Google

προσαναβιβασθήσεται εἰς βαθμόν, ὥσπερ ὁ καθαιρεθεὶς ὁ ἱερωμένος, ὁ ἀπολύσας τὴν μοιχευθεῖσαν γυναῖκα αὐτοῦ; Λύσις. ἀπὸ τοῦ ιη'. ἀποστολικοῦ κανόνος κωλύεται προσαναβιβασθῆναι εἰς βαθμὸν ὁ γυναῖκα πόρνην ἀγόμενος· πολλῷ γὲν πλέον ὁ προσαναβιβασθήσεται ὁ μὴ μοιχαλίδος συμφωνήσας, κἂν ἐν ἀγνοίᾳ. διὰ γὰ τοῦτο καὶ οἱ πατέρες ὅτι μὲν τοῦ λαϊκοῦ διαίρεσιν οὐ πεποιήκασι, χρεῖον τοῦ ἀπολυθῆναι τὴν μοιχαλίδα, καὶ μὴ ἀπολυθῆναι, ἀλλὰ ἀδιορίστως διωρίσαντο, μὴ δύνασθαι τὸν ἄνδρα αὐτῆς εἰς ὑπηρεσίαν ἐλθεῖν. ὅτι δὲ τοῦ ἱερέως εἰσήγαγον τὴν διαίρεσιν. ἔστι γὰ καὶ διαφορὰ τοῦ μήπω ἱερωθέντος πρὸς τοῦ ἱερωθέντος, καὶ διά τι παίσμα καθαιρεθῆναι μέλοντος. ὁ μὲν γὰ μὴ ὑπερτυχὼν πλείονος τινός, οὐ τοσοῦτον βαρυθυμήσῃ, ἀλλ' εὐχερεστέρως μᾶλλον, ὡς τῷ κρίνοντι μὴ προσκρούσας. ὁ δὲ διά τι παίσμα ἑτέρου ἀφαιρούμενος ὃ πρόσθεν αὐτῷ ἀξίωμα, μεγάλως ἀνιαθήσῃ. ὃ γὰ εἰς πεῖραν ἦλθον ἀνιαρὸν εἰς ἀφαίρεσιν.

ΖΩΝΑΡ. Ανδρὸς λαϊκοῦ γυνὴ μοιχευθεῖσα, καὶ φανερῶς ἐλεγχθεῖσα, κωλύει καὶ ἄνδρα αὐτῆς εἰς ὑπηρεσίαν ἐλθεῖν, τουτέστιν εἰς βαθμὸν ἱερατικόν τινα· πλὴν ἡ φανερῶς ἐλεγχθεῖσα, οὐχ ἡ ἐν ὑποψίᾳ γνωσθεῖσα ἢ καὶ καταγορηθεῖσα παρά τινος τῆς κατηγορίας δὲ δυναμένων αὐτῆς πρόσωπον. ἐπεὶ γὰ τῷ βουλομένῳ ἐφέτας παρὲ μοιχείας κατηγορεῖν, ἀλλὰ ῥητοῖς προσώποις. ἐὰν δὲ καὶ ἱερωμένου γυνὴ μοιχευθῇ, ἀπολῦσαι αὐτὴν ὀφείλει, τουτέστι, διαζυγίαν αὐτῆς· εἰ δὲ συζῆν αὐτῇ βούλεται, κωλύεται τῆς ἐγχειρισθείσης αὐτῷ διακονίας, ἤτοι τοῦ βαθμοῦ εἰς ὃν καταστάχθη. ἡ γὰ μοιχευθεῖσα μεμίανται, ὁ δὲ ταύτῃ μιγνύμενος ἓν σῶμα γίνεται, καὶ λοιπὸν μετέχει κἀκείνου τοῦ μιάσματος. ὁ δὲ μεμιασμένος πῶς δεχθήσεται εἰς τὸ θεῖον λειτούργημα;

ΑΡΙΣΤ. Ολαϊκὸς, ἧς ἡ γυνὴ μεμοίχευται, εἰ κληρωθῇ· καὶ ὁ ἐν κλήρῳ, εἰ καταχθῇ μοιχευθεῖσαν, αὐτίκα ἐκδιώκεται.

Εἰ ὁ κεκληρωμένος, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μοιχευθεῖσαν μὴ ἀπολύων, τῆς ἀξίας μετακινεῖται· πῶς ὁ λαϊκὸς, ἧς ἡ γυνὴ μεμοίχευται, εἰς κλῆρον προσδεχθήσεται;

ΚΑΝΩΝ. Θ'.

Πρεσβύτερος, ἐὰν προημαρτηκὼς σώματι, προαχθῇ, εἰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἥμαρτε πρὸ χειροτονίας, μὴ προσφερέτω μῶν ἐν τοῖς λοιποῖς, διὰ τὴν ἄλλην σπουδήν. τὰ γὰ λοιπὰ ἁμαρτήματα ἔφασαν οἱ πολλοὶ εἰ τὴν χειροθεσίαν ἀφιέναι. ἐὰν δὲ αὐτὸς μὴ ὁμολογῇ, ἐλεγχθῆναι δὲ φανερῶς μὴ δύνηται, ἐπ' αὐτῷ ἐκείνῳ ποιεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν.

ΒΑΛΣ. Ιερεὺς πορνεύσας πρὸ τῆς χειροτονίας, ὡμολόγησεν ἐκὼν μὲν τὴν χειροτονίαν τὴν ἁμαρτίαν. φασὶν οὖν οἱ πατέρες, τὸν τοιοῦτον ὡς ἀνεπιτηδείως ἐξομολογησάμενον τῆς μὲν ἱερουργίας παυθῆναι, ἔχειν δὲ τἄλλα προνόμια τῶν ἱερέων, δηλονότι τὸ μὲν τῶν ἱερέων καθέδραν, τὸ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τῶν ἁγιασμάτων μεταλῆψιν, καὶ ἕτερά τινα, καὶ μάλιστα ἐὰν πρὸς ἀρετὴν σπουδαῖος ᾖ. οὕτω τινὲς ἐπονόμασαν, ἐπακολουθῆσαι τῷ πάθει τῆς πορνείας καὶ ἄλλα τινὰ ἁμαρτήματα, συγκαταθέσεις, ἁφὴν χεῖρος, φιλήματα, καὶ τοιαῦτα, καὶ ἀπὸ τούτων ἐμποδίζεσθαι ἐξομολογούμενον, ὥστε ἔχειν τιμὴν ἱερέως, ἐπήγαγον οἱ πατέρες, ὡς ἐπεὶ ἀπὸ τοιούτων ἁμαρτημάτων οὐκ ἐμποδίζεταί τις εἰς ἱερωσύνην προαναβιβασθῆναι, διὰ τὸ λύεσθαι ταῦτα διὰ τῆς χειροτονίας, καὶ κωλυθήσεται ἐξ αὐτῆς, ἔχειν τὰ ἄλλα προνόμια. καὶ ταῦτα μέν, ὅταν ὁ ἱερεὺς ἐξομολογήσεται τὸ ἁμάρτημα. ἐὰν δὲ μήτε ὁμολογήσῃ μήτε ἐλεγχθῇ φανερῶς, οὐδεπωσοῦν σαλευθήσεται, ἀλλὰ ἔτι αὐτῷ κείσεται ἐξουσία τοῦ ἱερουργεῖν ἢ παύσασθαι, πρὸς τὸ οἰκεῖον συνειδός· ὥσπερ ἐὰν ἐλεγχθῇ, ἀπεντεῦθεν καθαιρεθήσεται, καὶ οὐδὲ τιμῆς ἢ ἄλλου προνομίου ἀξιωθήσεται.

quam ejus uxor fuit adulterata dimiserit eam ad gradum promovebitur; sicut non deponitur is qui est sacratus, dimissa uxore sua, quæ commisit adulterium? Solutio. A xviii. Canone Apostolico prohibetur ad gradum promoveri, qui duxit uxorem fornicatricem: multo ergo magis non promovebitur, qui cum adultera vel insciens rem habuit. Propterea enim Patres nullam in Laico divisionem fecere, de dimittenda adultera, vel non dimittenda: sed indistinctè definierunt, non posse ejus maritum venire ad ministerium. In sacerdote autem divisionem introduxêre. Est autem differentia ejus qui nondum est sacratus, & ejus qui est sacratus; sed propter delictum aliquod est deponendus. Qui enim non est majus aliquod assecutus, non tam ægre feret: sed æquo potiùs animo patietur & lætabitur, quòd Canonem non offenderit. Is autem, cui propter alterius delictum aufertur ea quam habet dignitas, admodum ægrè feret. Id enim quod jam expertus est, molestum est si auferatur.

ZONAR. Si Laici uxor adulterii manifestò convicta sit, ejus virum à ministerio, à sacrorum scilicet ordinum susceptione, arceri [Canon] jubet; modo tamen manifestis indiciis convicta mulier, non autem vel suspicione tantum notata, vel ab iis, quibus nomen illius deferendi potestas non est, accusata fuerit. Nec enim cuicunque volenti, sed certis tantum quibusdam hominibus, mulierem adulterii ream agere concessum est. Quod si adulterium sacro ordine initiati hominis conjux patraverit, eam vir dimittat, hoc est, ab illius se consuetudine commercióq; sejungat: si verò cum illa vitæ societatem habere voluerit, ipsum à commisso ministerio, hoc est, à sui ordinis gradu, dimoveri decretum est. Patrato namque adulterio mulier polluta est; qui vero pollutæ commiscetur, unum corpus efficitur, eademq; proinde contagione ipsum maculari necesse est. Hominem vero pollutum in sacro aliquo ministerio quis ferat?

ARIST. *Laicus cujus uxor adulterata est non fit clericus. & Clericus qui eam retinet postquam adulterium commisit, expellitur.*

Si ille qui in clerum cooptatus est, uxorem suam adulteratam non dimittens, dignitate movetur: Quomodo Laicus cujus uxor adulterata est in Clerum admittatur?

CANON IX.

Si Presbyter, qui corpore prius peccaverat, promotus fuerit, & si ante ordinationem peccasse confessus fuerit, ne offerat: manens in aliis, propter aliud ejus bona vitæ studium. Reliqua enim peccata dicunt multi manuum impositione tolli. Quòd si ipse non confiteatur, apertè autem convinci non potuerit, illius quoque ei fiat potestas.

BALS. Sacerdos, qui ante ordinationem fornicatus erat, peccatum sua sponte post ordinationem fassus est. Dicunt ergo patres, eum, ut qui sua sponte fassus sit, à sacrificii quidem celebratione cessare, habere autem alia sacerdotum privilegia, scilicet cum Sacerdotibus cathedram, sacramentorum in altari participationem, & alia quædam: & maximè si sit virtutis studiosus. Perinde autem ac si dixisset quispiam, alia quoque peccata sequi fornicationis vitium, consensum, manus contrectationem, oscula, & hujusmodi alia; & ab iis impediri eum qui fassus est, ne habeat Sacerdotis honorem: subjunxerunt patres, quòd quoniam ab hujusmodi delictis non impeditur quispiam, quominus ad sacerdotium provehatur, quia hæc ab ordinatione solvuntur; non impedietur ab iis, quominus alia habeat privilegia. Et hæc quidem, quando Sacerdos suum peccatum confessus fuerit. Sin autem nec confessus nec apertè convictus fuerit, nullo modo labefactabitur; sed in ejus potestate erit sacra celebrare vel cessare, prout ei sua dictarit conscientia: quemadmodum si convictus fuerit, exinde deponetur, & nec honore nec alio privilegio dignus habebitur.

Digitized by Google

Adjecerunt autem patres apertam probationem, eo quod nemo deponatur, nisi per apertas probationes, scilicet per affirmationem quinque testium jurantium. Dicit autem etiam Lex civilis; Melius est peccata relinqui impunita, quàm aliquos sine causa puniri. Lege & xxvii. Canonem sancti Basilii, & lxxix. Novellam domini Leonis philosophi, & ex interrogationibus factis in Synodo Constantinopol. interpretationem responsi, dicentis, Laicorum loco censeri eos, qui depositi fuerint: & die paucis, quod est differentia ejus qui peccavit ante ordinationem & confessus est & ejus qui propter crimen condemnatus est post ordinationem. Similiter & ejus qui fuit digamus post ordinationem, & ejus cui sacerdotium ablatum est. Qui enim, quod ante ordinationem commisit, peccatum confessus est, ab offerendo tantum removebitur, sed sacerdotali cathedra dignus habebitur, & reliquis ejusmodi; ut vult lxxxix. canon sancti Basilii. Qui autem secundam uxorem duxit, & se eo modo sacerdotio movit, ministeriis, quæ sunt extra sacrum tribunal, dignus habebitur. Sed qui est condemnatus ne hæc quidem exercebit; sed in Laicorum locum rejicietur. Lege Syn. in Trullo Canonem xxi. & xxvi. & quæ sunt in ipsis. lxxix. autem Imp. domini Leonis Sapientis Novella, sic se habet ad verbum; Quæ Deo semel sunt consecrata, ea non esse auferenda constitui oportet; idque non solum in rebus pretiosis consecratis, sed multo etiam magis in hominibus, quibus per clericatum Deo dedicatio accessit; etiamsi, cujusmodi multa sunt humana delicta, ab eo ordine, in quo, ut se honestè præclareque gererent, electi sunt, tyrannidem exercens eos peccatum detruserit. Veteris itaque Legislatoris institutum non admittimus, qui vult Presbyterum vel Diaconum vel Subdiaconum, qui postquam ei manus est imposita cum muliere conjungitur, ab eo habitu omnino excidere, & ad vitam laicam redire: & decretum infirmamus. Decernimus autem solum ut ordinis cessione, in quo ante matrimonium cognoscebatur, supplicii satis sit: Clerici autem habitus, & alius in Ecclesiis ministerii, quod nefas non est attingere, alienatione non omnino condemnetur.

ΖΟΝΑΡ. Si priusquam sacris ordinibus initiaretur, corpore quispiam peccaverit, hoc est, ad libidinosam usq; corporum commixtionem progressus fuerit, deinde verò admissum crimen promotus, hoc est, ubi Sacerdos creatus fuerit, confiteatur, offere, hoc est, sacra celebrare homini nequaquam licebit: cæterum alia, scil. Sacerdotum honorem, cathedræ prærogativam, jusque præterea in altari communicandi, retinebit, aliisq; ob alias virtutes, si nimirum vitæ integer ac virtutis exercendæ studiosus sit, privilegiis cohonestabitur. Nam reliqua minora crimina, quæ videlicet conjunctionem corporum comitantur, quale est facinori assentiri, contrectare manu fœminam, osculum quoq; eidem impertiri, hæc, inquit, manuum impositione tolluntur. Verum ne id quidem tanquam omnino certum, sed cum ea moderatione dixere multi, hoc est, ut à quibusdam dicitur, asseveravit. Atque hæc quidem, eo scelus non inficiente, tenenda sunt. Quod si nec ille crimen fateri velit, neque manifesto convinci potest; tunc sacra ministeria obeundi, vel ab eis cessandi potestas illius arbitrio permitti debet; ut si quidem conscientia flagitii premitur, sua sponte à sacrorum munerum functione desistat. Maleficia namque, alicubi lex ita, potius impunita dimitti, quam innocentibus quibuscunque pœnam irrogari, decet.

ΑΡΙΣΤ. *Si Presbyter confessus fuerit se peccasse, ab oblatione abstineat, & ab ea tantum. Quædam enim peccata ordines remittunt. Si vero nec confiteatur nec convincatur, ipse sui potestatem habeat.*

Omnia quidem alia peccata manuum impositio tollit, solo autem corporali peccato inferior est. Si quis itaque

προσέταξε τοὺς πατέρας τὸ φανερὸν ἔλεγχον, ἀλλὰ δι᾽ μηδένα καθαιρεῖσθαι, εἰ μὴ διὰ φανερῶν ἀποδείξεων, ἤτοι διὰ καταθέσεως μαρτύρων πέντε ὀμνυόντων. φησὶ δὲ καὶ ὁ νόμος, κρεῖττόν ἐστι τὰ ἁμαρτήματα ἀνεκδίκητα καταλιμπάνεσθαι, ἢ τινας ἀναιτίους κολάζεσθαι. ἀναγνωστὴ καὶ κανὼν ζ. κεφάλαιον τοῦ ἁγίου Βασιλείου καὶ τέλος οβ΄. νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυρίου Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, καὶ ἀπὸ τῶν γεγονότων ἐρωτήσεων εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου τέλος ἐρμηνευόμενον τῆς ἀποκρίσεως, τῆς λεγούσης, εἰς τὸν τόπον τάττεσθαι τῶν λαϊκῶν τὰς καθαιρεθέντας· καὶ Συναγωγὴν εἰπεῖν, ὅτι διαφορά ἐστι τοῦ περὶ τῆς χειροτονίας ἡμαρτηκότος καὶ ἐξομολογησαμένου, καὶ δι᾽ καταδικασθέντος. διὰ ἔγκλημα μὴ τέλος χειροτονίας. ὡσαύτως καὶ τοῦ διγαμήσαντος μὴ τέλος χειροτονίας, καὶ ἀφαιρεθέντος τέλος ἱερωσύνης. ὁ μὲν γὰρ ἐξομολογησάμενος τὸ περὶ τῆς χειροτονίας ἁμαρτάνειν, μόνου τοῦ προσφέρειν στερηθήσεται· καταδίκας δὲ ἱερατικῆς ἀξιωθήσεται καὶ λοιπῶν τριῶν, κανὼν κθ΄. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου. ὁ δὲ διγαμήσας, καὶ ἑαυτὸν τοιουτοτρόπως ἐκ τῆς ἱερωσύνης μετακινήσας, τῶν ἔξω τοῦ βήματος διακονιῶν ἀξιωθήσεται. ὁ δὲ καταδικασθεὶς οὐδὲ ταῦτα ἐνεργήσει, ἀλλ᾽ εἰς τὸν τόπον τῶν λαϊκῶν ῥιφήσεται. ἀναγνωστὴ καὶ τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ Συνόδου κανόνα κα΄. καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς. ἡ δὲ οδ΄. νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ἔχει κατὰ ῥῆμα ὧδε· τὰ ἅπαξ ἀνατεθειμένα τῷ θεῷ, ἀναφαίρετα δεῖν εἶναι καθίστασθαι, καὶ τοῦτο οὐ μόνον ἐπὶ κειμηλίων ἀνιερωμένων, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐπ᾽ ἀνθρώπων, οἷς διὰ τοῦ κλήρου προσελήφθη ἡ θεοῦ θεῖον ἀνάθεσις, κἂν, οἷα πολλὰ τὰ ἀνθρώπινα πλαίσματα, τῆς τάξεως ἐν ᾗ διαφέρειν κατακληρωθήσεται, ἢ τύχῃ ἄρτι ἁμαρτάνει. οὐκ ἀποδεχόμενοι ἕως τῆς προαιρέσεως τὸ παλαιὸν νομοθέτου, ὃς βέλει πρεσβύτερον ἢ διάκονον ἢ ὑποδιάκονον, μὴ τέλος ἐπ᾽ αὐτῷ κτεθέντι σωματικῷ γαμετῇ, πάμπαν τοιοῦτον ὑπεξίστασθαι κελεύει, καὶ πρὸς τὸν λαϊκὸν βίον ἐπιστρέφειν· ἀκυροῦμεν δὲ δόγμα. διεστίζομεν δὲ μόνον τῇ ὑποχωρήσει τῆς τάξεως ἐφ᾽ ᾗ πρὸ τοῦ γάμου ἐγνωρίζοντο, ἀρκεῖσθαι δίκαιον αὐτοῖς· καὶ κλειρικοῦ κελεύει τοῦ καὶ τῆς ἄλλης ἐν τῇ ἐκκλησίας ὑπηρεσίας, ἧς ἐφάπτεσθαι οὐκ ἀθέμιτον, μὴ πρὸ τάπασι τῆς ἀλλοτρίωσιν καταδικάζεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Ἐάν τις πρὸ τῆς εἰς ἱερωσύνην χειροτονίας ἁμάρτῃ σωματικῶς, ἤγουν μέχρι μίξεως σαρκικῆς ἔλθῃ, εἶτα προαχθῇ, ἀντὶ τοῦ, πρεσβύτερος χειροτονηθῇ, καὶ μὴ τὴν χειροτονίαν ὁμολογήσῃ τῷ ἁμαρτίαν, προσφέρειν μὲν οὐ συγχωρεῖται, τουτέστιν ἱερουργεῖν· μένει δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις, τουτέστιν ἐν τῇ τιμῇ τῶν ἱερέων, ἐν τῇ καθέδρᾳ, καὶ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τῶν ἁγιασμάτων μεταλήψεται, καὶ ἄλλα ἔξει προνόμια, διὰ τὴν ἄλλην σπουδήν, σπουδαῖος. ἁμαρτήματα γὰρ τὰ ἐλάττω, τὰ περὶ τῆς μίξεως δηλαδή, οἷς τὴν συγκατάθεσιν, ὃ ἅψασθαι χειρὶ γυναικὸς, ὃ μέχρι φιλήματος προελθεῖν, ἡ χειροθεσία λύει, φησί. καὶ οὐδὲ τοῦτο ὡς ὁμολογούμενον εἶπε, ἀλλὰ κεκλασμένως, ἔφασαν, εἰπών, οἱ πολλοί, ἀντὶ τοῦ, ὡς διά τινων λέγεται. εἰ μὲν οὖν αὐτὸς ὁμολογῇ ὃ ἁμάρτημα, τὰ εἰρημένα γνήσεται. εἰ δ᾽ οὐχ ὁμολογῇ, ἔτι προφανῶς ἐλέγχοιτο, τότε μὲν τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἱερουργεῖν ἡ παύσασθαι ὀκνῶν ἔχειν, ἵνα εἰ συνοίδεν ἑαυτῷ ὃ ἁμάρτημα, παύσηται τῆς λειτουργίας, κρεῖττον γάρ, φησί που ὁ νόμος, τὰ ἁμαρτήματα καταλιμπάνεσθαι ἀνεκδίκητα, ἢ τινὰς ἀναιτίους κολάζεσθαι.

ΑΡΙΣΤ. Ἐὰν ὁμολογήσῃ πρεσβύτερος, ὅτι προήμαρτε, μὴ προσφερέτω, κἂν μόνον. τινὰ γὰρ τῶν ἁμαρτημάτων αἱ χειροτονίαι ἀφιᾶσιν. εἰ δὲ μήτ᾽ ὁμολογοίη, μήτ᾽ ἐλέγχοιτο, αὐτὸς ἐχέτω τὴν ἐξουσίαν.

Τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἁμαρτήματα ἡ χειροθεσία λύει· μονῆς δὲ τὰ σωματικῶς ἁμαρτίας ἡττᾶται. ἐὰν οὖν τις, πορνείαν προημαρ-

Digitized by Google

προημαρτηκὼς, εἰς ἱερωσύνην παραδέχθη, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ὡμολόγησε τὰ ἁμαρτήματα· τῆς μὲν καθέδρας καὶ τιμῆς τῶν πρεσβυτέρων μεθέξει. ἱερατικὸν δέ τι οὐκ ἐνεργήσει. εἰ δὲ μήτε αὐτὸς ὁμολογοίη, μήτε παρ' ἄλλου ἐλέγχοιτο φανερῶς, παρὰ τῇ αὐτοῦ ἐξουσίᾳ κείσεται τῆς ἱερωσύνης παυθῆναι, εἴτε καὶ μή.

A qui fornicationem antea commisit, in Sacerdotium recipitur, & post ordinationem peccata sua confessus est, cathedræ quidem & honoris Presbyterorum particeps erit; at Sacerdotale aliquod munus non obeat. Si autem nec ipse confessus fuerit, nec ab alio manifestè convincatur, in suâ relinquitur potestate an à sacerdotio cessabit necne.

ΚΑΝΩΝ ι'.

Ὁμοίως καὶ διάκονος, ἐὰν ἐν τῷ αὐτῷ ἁμαρτήματι περιπέσῃ, τὴν τοῦ ὑπηρέτου τάξιν ἐχέτω.

ΒΑΛΣ. Ἐν τῷ θ'. κανόνι τὰ περὶ πρεσβυτέρων ἡμαρτηκότων διελέχθησαν· ἐν δὲ τῷ παρόντι περὶ διακόνων. καὶ οὗτοι γὰρ ἐξομολογούμενοι, τοῦ μὲν διακονικοῦ ἀξιώματος ἐκπεσοῦνται, εἰς ὑπηρέτου δὲ τάξιν καταβιβασθήσονται, ἤτοι ἀχειροτονήτου ὑποδιακόνου ἢ ἀναγνώστου.

ΖΩΝΑΡ. Ἐκπεσεῖται γὰρ τῆς διακονίας, καὶ εἰς ὑπηρέτου τόπον καταβιβασθήσεται. οἱ γὰρ ὑπηρέται οὐ προσφέρουσιν.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ ὁ διάκονος, τῷ αὐτῷ ἁμαρτήματι συσχεθεὶς, ὑπηρέτης μενέτω.

Καὶ διάκονος, τῷ αὐτῷ περιπεσὼν ἁμαρτήματι· παυθήσεται τοῦ ἄρτον, ἢ ποτήριον ἀναφέρειν, ἢ τοῦ λαὸν διδάσκειν, ἢ ὅλως τι τῶν ἱερατικῶν λειτουργεῖν. ὑπηρέτης δὲ μόνον ἔσται τῆς ἐκκλησίας.

B C

Canon X.

Similiter & Diaconus, si in idem peccatum inciderit, Ministri ordinem habeat.

Bals. In ix. canone de Presbyteris qui peccârunt, tractatum est: in præsenti autem de Diaconis: Nam & ii confessi à Diaconi dignitate excident: in Ministri autem ordinem deprimentur, Hypodiaconi scilicet, qui non est ordinatus, vel Lectoris.

Zonar. Excidet enim à Diaconatu, & in Ministri locum dejicietur. Ministri namque non offerunt.

Arist. *Diaconus etiam eodem crimine obstrictus, minister maneat.*

Et Diaconus si in idem inciderit peccatum panem & poculum afferre, aut populum docere, aut omnino aliquid Sacerdotale peragere cessabit. Sed tantum ecclesiæ minister erit.

ΚΑΝΩΝ ια'.

Πρεσβύτερος πρὸ τῶν τριάκοντα ἐτῶν μὴ χειροτονείσθω, ἐὰν καὶ πάνυ ᾖ ὁ ἄνθρωπος ἄξιος, ἀλλὰ ἀποτηρείσθω. ὁ γὰρ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει ἐβαπτίσθη, καὶ ἤρξατο διδάσκειν.

ΒΑΛΣ. Ὁ παρὼν κανὼν ἀπαραλλάκτως κεῖται ἐν τῷ ιδ'. κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ Συνόδῳ, καὶ ἐξηγήθη ἐκεῖσε.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτον τὸν κανόνα ἡ ἕκτη σύνοδος οὕτως τίθησι, καὶ ἐξηγήθη ἐκεῖ τεσσαρεσκαιδέκατος ὤν.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ μὴ τριακονταέτης, μὴ γινέσθω πρεσβύτερος, κἂν ᾖ ἀξιόλογος, ἔχων παράδειγμα τοῦ σωτῆρος φώτισμα.

Περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι τὸν ἥττονα τῶν τριάκοντα χρόνων πρεσβύτερον, κἂν πάνυ ἄξιος ᾖ ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὁ παρὼν διαγορεύει κανὼν καὶ ὁ τεσσαρακαιδέκατος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης Συνόδου.

D

Canon XI.

Presbyter ante xxx. annos non ordinetur, etiamsi fuerit homo valdè dignus; sed reservetur. Dominus enim Jesus Christus in xxx. anno baptizatus est, & cœpit docere.

Bals. Præsens canon sine ulla mutatione in xiv. canone Synodi in Trullo situs est, & illic est expositus.

Zonar. Est hic canon sextæ Synodi decimusquartus, ibique ejus explicatio allata.

Arist. *Nisi xxx. annos natus ne fiat presbyter, etiamsi dignus habeatur, exemplum habens servatoris baptisma.*

De eo quod nemo, qui non est triginta annos natus, fiat Presbyter, etiamsi omni modo dignus sit homo, & præsens Canon dicit, & decimus quartus sextæ in Trullo Synodi.

ΚΑΝΩΝ ιβ'.

Ἐὰν νοσῶν τις φωτισθῇ, εἰς πρεσβύτερον ἄγεσθαι οὐ δύναται. οὐκ ἐκ προαιρέσεως γὰρ ἡ πίστις αὐτοῦ, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης. εἰ μὴ τάχα διὰ τὴν μετὰ ταῦτα τοῦ σπουδὴν καὶ πίστιν, καὶ διὰ σπάνιν ἀνθρώπων.

ΒΑΛΣ. Ἀπιστός τις ὑγιαίνων μὲν, οὐκ ἐπέσπευδε τὸ βάπτισμα, νοσήσας δὲ ἐφωτίσθη. φασὶν οὖν οἱ ἅγιοι πατέρες, ὡς ἐπεὶ οὐκ ἀγαθῆς προαιρέσεως ἕνεκα ἐβαπτίσθη, ἀλλ' οἷς ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς νόσου νυττόμενος, ὡς μὲν πιστὸς μετὰ τὴν ὑγείαν δεχθήσεται· εἰς ἱερωσύνης δὲ βαθμὸν οὐ προαναβιβασθήσεται· εἰ μήπω σπουδαῖος ἐστὶ περὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φυλακὴν τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ, καὶ σπάνις εἴη ἀνθρώπων πρὸς ἱερωσύνην ἐπιτηδείων· τότε γὰρ ἱερωθήσεται. σημείωσαι οὖν, ὅτι καὶ ἀμφότερα ὀφείλουσι συνδραμεῖν, ἡ περὶ τὴν ἀρετὴν σπουδὴ, καὶ ἡ σπάνις τῶν ἀνθρώπων. ἑνὸς γὰρ λείποντος ἐξ αὐτῶν, οὐ παραβασθήσεται ὁ κανών. ἔτι σημείωσαι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι ὥσπερ ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ἀποκάρσεως, ὁ ἐν ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς ἀποκαρεὶς, εἰς τὶ μὲν ὡς μοναχὸς λογισθήσεται· εἰς τὶ δὲ οὐ παραδεχθήσεται κατὰ μονάσαντας, ὅτι καὶ ἡ ἀπόκαρσις δεύτερον λογίζεται βάπτισμα. εἰ μὲν γὰρ ἐπιζήσει ὁ οὕτως ἀποκαρεὶς, καὶ ἀξίαν ἐπιδείξεται μετάνοιαν

E F

Canon XII.

Si quis ægrotans fuerit baptizatus, non potest in Presbyterum evehi. Fides enim ejus non est ex instituto, sed ex necessitate. Nisi forte propter consequens ejus studium & fidem hominumque raritatem.

Bals. Infidelis quidam, cum esset sanus, baptismum non postulabat: cum autem ægrotaret, baptizatus est. Dicunt ergo sancti Patres, quod quoniam iste non ex bono instituto baptizatus est, sed quasi à morbi necessitate stimulatus, ut fidelis quidem, postquam convaluerit, recipietur: sed ad sacerdotii gradum non promovebitur, nisi fortè & virtutis studiosus & Dei mandatorum egregius observator fuerit, & hominum aptorum sacerdotio magna fuerit penuria; tunc enim Sacerdos efficietur. Nota ergo, quod utrumque debet concurrere, virtutis scilicet studium, & raritas hominum. Si enim unum eorum desit, canon observabitur. Præterea nota ex hoc præsenti canone, quod sicut in baptismate, ita etiam in tonsura, qui in extremo spiritu tonsus est, in aliquo quidem ut Monachus reputabitur: in aliquo autem tanquam Monachus non admittetur; eo quod tonsura secundus baptismus existimatur. Si enim supervixerit is, qui in hunc morem tonsus est, & tonsura dignam pœnitentiam servitu-

Digitized by Google

servitutemque ostenderit, pro non sponte tonso minimè reputabitur. Si autem cum primum tonsus fuerit, commune mortis poculum hauserit, apud Deum quidem certè, ut ego existimo, ut qui in sanitate Monachus factus est, recipietur. Sancti enim etiam, quæ casu vel ex aliqua circumstantia dantur, tonsuras amplectuntur: & veluti voce divina incitati, dicunt; Ubi te invenero, illic te judicabo. Apud homines autem non videbitur esse tonsus. Quare si ei aliquid relictum esset, sub hac conditione, si tonsus esset, & cum in vita esset, tonsus non est, sed in extremo spiritu vitam monasticam elegit, & sic mortuus est; non accipiet ejus hæres quæ ei relicta sunt, tanquam impleta fuerit conditio: Sed condemnabitur, utpote quod defunctus non tonsus fuisse visus sit, & ideo conditio nullas vires habuerit. Lege & i. tit. iiii. lib. cap. v. in medio primi cap. xi. tit. præsentis operis in compendium redactum; & quæ sunt circa finem primi capitis secundi tituli præsentis operis & secundum præsentem interpretationem illud caput expone; & dic, quod si is, qui sub liberorum conditione rem aliquam gravatam acceperit, in sanitate tonsus fuerit bona gratia, recte eam ad pias causas relinquat, & restitutio cessabit: Sin autem in extremi spiritus tempore, eam ad pias causas non transmittet, quod invalida fuerit conditio, & locum habebit restitutio.

ZONAR. Quicunque incolumis baptismi diem longius extraxit, deinde verò morbo grassante salutique metuens salutari lavacro ablutus est, ad sacerdotii gradum non promovebitur. Ut enim voluptati ac libidinibus indulgeret, vitamque dissolute ageret, atque à jugo Evangelii, immunis esset, idcirco baptismo moram interposuisse censendus est; proindeq; ab illo fides, necessitate quadam, non libera anima voluntate, suscepta videri potest. Quod si postea baptismo initiatus in exhauriendis strenue Dei mandatis operam suam fideique constantiam probaverit, & vero sic eorum, qui ad sacerdotale munus idonei sunt, paucitas suadeat, tunc admittatur.

ARIST. *Propter morbum baptizatus ne fiat Presbyter, nisi ob certamen quod postea subierit, aut hominum raritatem.*

Qui quidem nullâ urgente necessitate baptisma quæsivit, quandoquidem istud ad omnem spiritualem diluendam sordem sufficiens sit, & in Presbyterum & in Episcopum promovebitur, ut octogesimus Sanctorum Apostolorum canon, secundus Synodi Nicænæ, tertius Laodicensis, & decimus Carthaginensis pronunciant. Qui autem propter morbum baptizatus est, ut non ex proposito sed necessitate ad illuminationem veniens, non aliter ad sacerdotium admittetur, nisi ambo hæc concurrant, & paucos esse dignos homines, & ipsum post baptisma multum certâsse.

CANON XIII.

Vicani autem Presbyteri in urbis dominico offerre non possunt, præsente Episcopo, vel urbis Presbyteris: neque panem dare in oratione, neque calicem. Sin autem absint, & solus ad precationem vocatus fuerit, dat.

BALS. Ecclesiasticæ pacis constitutio patribus ubique curæ fuit. Et ideo inquiunt, quoniam alii Presbyteri ad Ecclesias, quæ sunt extra civitatem, ordinantur; & alii in dominico civitatis, sive in Episcopatu; non debent regionis Episcopi civitatis Presbyterorum & Episcopi auctoritatem sibi vendicare, nec præsente Episcopo, vel Sacerdotibus in civitatis dominico consecratis, sacra celebrare. Hoc enim spectat ad confusionem, & ad Episcopi & Presbyterorum contemptum & injuriam, ut qui exinde condemnentur. Sed si peregre absint Presbyteri & Episcopus, & regionis Sacerdos à populo vocatus fuerit, citra ullam prohibitionem sacra celebrabit. Et sic quidem expositus est canon.

A καὶ δουλείαν τῆς ἀποκάρσεως, οὐ λογισθήσεται ὡς ἀκουσίως ἀποκαρείς. εἰ δ' ἅμα τῇ ἀποκάρσει τὸ κοινὸν τῶν θανάτου πίῃ ποτήριον, παρὰ μὲν τῷ θεῷ, ὡς ἐγὼ τέως νομίζω ὡς ὁ ἐν ὑγιείᾳ μονάσας δεχθήσεται. ἀσπάζονται γὰρ οἱ ἅγιοι καὶ τὰς περιστατικὰς ἀποκάρσεις. καὶ ὡς ἐκ θείας φωνῆς φασιν, ἐν ᾧ σε εὕρω, κρινῶ σε. παρὰ δὲ ἀνθρώποις οὐδὲ δόξει ἀποκαρῆναι. ὥστε ἐὰν ὑπὸ αἵρεσιν ἀποκάρσεως κατελείφθη αὐτῷ τὸ δέ τι, καὶ ἐν ζωῇ ὢν οὐκ ἀπεκάρη, ἀλλ' ἐν ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς τὸν μονήρη βίον εἵλετο, καὶ εὐθὺς ἀπέθανεν, οὐ λήψεται ὁ κληρονόμος αὐτοῦ τὰ καταλειφθέντα, διὰ τὸ πληρωθῆναι τάχα τὴν αἵρεσιν· ἀλλὰ καταδικασθήσεται ὡς μηδὲ δόξαντος ἀποκαρῆναι τοῦ τελευτήσαντος, κἀντεῦθεν B ἀτονησάσης καὶ τῆς αἱρέσεως. ἀνάγνωθι καὶ τοῦ α'. τίτλου τοῦ δ'. βιβλίου κεφ. ε'. ὅπερ συνωψίσθη περὶ τὰ μέσα τοῦ α'. κεφ. τοῦ ια'. τίτλου τῶν παρόντος συντάγματος, καὶ τὰ περὶ τὸ τέλος τῶν α'. κεφαλ. τῶν β'. τίτλου τῶν παρόντος συντάγματος, καὶ κατὰ τὴν παροῦσαν ἑρμηνείαν ἑρμήνευσον καὶ ἐκεῖνο τὸ κεφάλαιον, καὶ εἰπὲ, ὅτι εἰ μὲν ὁ ἐπὶ αἱρέσει παιδοποιΐας λαβὼν πρᾶγμα βεβαρημένον ἐν ὑγείᾳ ἀποκαρῇ ἀγαθῇ χάριτι, καλῶς ἵνα καταλείψῃ αὐτὸ εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας, καὶ ἡ ὑποκατάστασις ἀπρακτήσει· εἰ δὲ ἐν τῷ καιρῷ τῆς τελευταίας ἀναπνοῆς αὐτοῦ, οὐ παραπέμψει τοῦτο εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας, διὰ τὸ ἀτονῆσαι τὴν αἵρεσιν, καὶ ἕξουσι χώραν τὰ C τῆς ὑποκαταστάσεως.

ΖΩΝΑΡ. Ὃς ὑγιαίνων μὲν ὑπερετίθετο βαπτισθῆναι, νοσήσας δὲ καὶ κίνδυνον περὶ τὴν ζωὴν ὑφορώμενος ἐβαπτίσθη, οὗτος εἰς ἱερωσύνην οὐ προαχθήσεται. δοκεῖ γὰρ ἀναβάλλεσθαι τὸ φώτισμα διὰ τὸ φιλήδονον καὶ φιλοσάρκον, καὶ τὸ θέλειν ἀνέτως ζῆν, καὶ ὑπαχθῆναι τῷ ζυγῷ τοῦ εὐαγγελίου, καὶ ἐξ ἀνάγκης ἡ πίστις αὐτοῦ, ἀλλ' οὐκ ἐκ προαιρέσεως γενέσθαι φαίνεται. εἰ δὲ σπουδαῖος μετὰ τὸ βάπτισμα φανῇ περὶ τὴν τῶν θείων ἐντολῶν φυλακὴν, καὶ περὶ τὴν πίστιν βέβαιος, καὶ σπάνις εἴη ἀνθρώπων πρὸς ἱερωσύνην ἐπι- D τηδείων, τότε γενήσεται.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ διὰ νόσον βαπτισθεὶς, μὴ γινέσθω πρεσβύτερος, εἰ μὴ διὰ τὸν ἀγῶνα τὸν ἑξῆς, καὶ σπάνιν ἀνθρώπων.

Ὁ μὲν μή τινος ἀνάγκης κατεπειγούσης ἐπιζητήσας τὸ βάπτισμα, ἐπειδὴ πάντα ῥύπον ψυχικὸν ἱκανόν ἐστιν ἀποπλῦναι αὐτὸ, καὶ εἰς πρεσβύτερον, καὶ εἰς ἐπίσκοπον προαχθήσεσεται, καθὼς ὀγδοηκοστὸς κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ὁ δεύτερος τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ὁ τρίτος τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ ὁ δέκατος τῆς ἐν Καρθαγένῃ διαγορεύει. ὁ δὲ διὰ νόσον βαπτισθεὶς, ὡς μὴ ἐκ προαιρέσεως, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης προσελ- E θὼν τῷ φωτίσματι· οὐκ ἄλλως εἰς ἱερωσύνην παραδεχθήσεται, εἰ μὴ συνδράμωσι καὶ ἀμφότερα, τὸ, σπάνιν τε ἀξιολόγων ἀνθρώπων εἶναι, καὶ τὸ, ἀγωνίσασθαι αὐτὸν μετὰ τὸ βάπτισμα.

ΚΑΝΩΝ ιγ'.

Ἐπιχώριοι δὲ πρεσβύτεροι ἐν τῷ κυριακῷ τῆς πόλεως προσφέρειν οὐ δύνανται, παρόντος ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρων πόλεως, οὔτε μὴν ἄρτον διδόναι ἐν εὐχῇ, οὐδὲ ποτήριον. ἐὰν δὲ ἀπῶσι, καὶ εἰς εὐχὴν κληθῇ μόνος, δίδωσιν.

ΒΑΛΣ. Πανταχοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρηναίας καταστάσεως τοῖς πατράσιν ἐμέλησε. διό φασιν, ὡς ἐπεὶ ἕτεροι F πρεσβύτεροι χειροτονοῦνται εἰς τὰς ἔξω τῶν πόλεων ἐκκλησίας, καὶ ἕτεροι ἐν τῷ κυριακῷ τῆς πόλεως ἤγουν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ, οὐκ ὀφείλουσιν οἱ ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι καταυθὰ διάζειν τῶν τῆς πόλεως ἱερέων καὶ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ ἱερουργεῖν ἐν τῷ κυριακῷ, παρόντος καὶ ταῦτα τοῦ ἐπισκόπου ἢ τῶν πρεσβυτέρων τῶν καθιερωθέντων ἐν τῷ κυριακῷ. τοῦτο γὰρ εἰς ἀταξίαν ἀφορᾷ καὶ εἰς καταφρόνησιν καὶ ὕβριν τῶν ἐπισκόπου καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ὡς δῆθεν καταγινωσκομένων. εἰ μέντοι ἀποδημοῦσιν οἱ πρεσβύτεροι καὶ ὁ ἐπίσκοπος, καὶ κληθῇ ἱερεὺς ἀποχώριος παρὰ τῶν λαοῦ, ἀκωλύτως ἱερουργήσει. καὶ τὰ μὲν τῶν κανόνος ἐν τούτοις.

ἐγράφησαν

Digitized by Google

εἰρήφησαν ᾗ ὕτω, διὰ τὸς λέγοντας, ἐπεὶ κανόνισται ἕνα A
ἕκαστον χειροτονεῖσθαι εἰς τινὰ δὲ τινὰ ἐκκλησίαν, καὶ μὴ ἀπο-
λελυμένως, οἱ ἐπίχωροι ᾗ ἱερεῖς εἰς τὰς ἔξω τῆς πόλεως
ἐκκλησίας ἐγχρονίζηται, οὐκ ὀφείλουσι χωρὶς ἐπιτροπῆς τοῦ
Ἐπισκόπου ἐν ἐκκλησίᾳ πολιτικῇ ἱερουργεῖν, κἂν μετακληθῶ-
σιν· ὥσπερ οὐδὲ οἱ παρ' ἐνορίαν ἀρχιερεῖς. τοιαύτην οὖν ἀμ-
φιβολίαν λύοντες οἱ πατέρες, φασὶν, ὅτι παρόντων μὲν τῶν Ἐπισκό-
πων ἢ τῶν πρεσβυτέρων ὁ δεῖνα εἰς πόλιν ἱερουργεῖν ἐπιχώριος
ἱερεὺς· ἀπόντων ᾗ δεῖνα καὶ χωρὶς ἐπιτροπῆς ἐπισκοπικῆς. B
ταῦτα δὲ περὶ ἱερέων νοεῖ μόνων· ὅτι καὶ ὅτοι ἐκ τῆς
παροικίας ἐκείνης εἰσὶ, καὶ ὑπὸ τὸν ἐγχώριον Ἐπίσκοπον πε-
λοῦσιν. ἑτέρας γὰρ παροικίας Ἐπίσκοπος εἰς τινὰ μὴ ὑπο-
κειμένην αὐτῷ πόλιν ὁ λειτουργεῖ, μὴ ἐπιτρέποντος τοῦ
ἐγχωρίου Ἐπισκόπου, κἂν μεταπαλῆται ὑπὸ τοῦ ταύτης
λαοῦ. νομίζω δὲ, ὅτι οὐδὲ ἱερεὺς ἵνα λειτουργήσῃ παρ' ἐνο-
ρίαν οὐδὲ γνώμῃ τοῦ ἐγχωρίου Ἐπισκόπου.

ZONAR. Ὁ τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου ἕκτος κανών, μηδένα ἀπολελυμένως χειροτονεῖσθαι διακαλύει. οἱ γοῦν ἐν χωρίοις ἢ κώμαις ἐκκλησίαις χειροτονηθέντες, πῶς ἐν ἐκκλησίᾳ πόλεως δυνήσονται προσφέρειν, καὶ ταῦτα παρόντος τοῦ Ἐπισκόπου τῆς πόλεως ἢ πρεσβυτέρων ἐν αὐτῇ καθιερωθέντων; ἔτι C
οὖν προσφέρειν δυνάνται οἱ τοιοῦτοι, ἤγουν προσκομί-
ζειν ἐπὶ λειτουργίᾳ, ἔτε ἄρτον ἢ ποτήριον διδόναι ἐν
εὐχῇ, τουτέστιν, οὐδὲ τῶν ἁγίων δώρων ἔξεστιν αὐτοῖς
μεταδιδόναι τῷ λαῷ ἐν εὐχῇ, ἤτοι ἐν ἱερουργίας χω-
ρῷ. οἱ γὰρ προσφέρειν οὐ δυνάμενοι, οὐδὲ τὰ ἄλ-
λα τὰ τοῖς προσφέρουσιν ἀνήκοντα πράξουσιν. ἐὰν
δὲ ἅπασιν ὁ τῆς πόλεως Ἐπίσκοπος καὶ οἱ ἐν αὐτῇ
ἱερεῖς, καὶ κληθῇ χωρίου ἢ κώμης ἱερεὺς εἰς εὐχήν, τότε
καὶ τῶν ἁγιασμάτων μεταδίδωσιν.

Sic autem ſcriptum eſt, propter eos qui dicunt; Quoniam ſtatutum eſt unumquemque debere ordinari in in aliqua Eccleſia, & non abſolutè; vicani autem ſacerdotes in Eccleſiis, quæ ſunt extra civitatem, ordinati ſunt; non debent ſine permiſſione Epiſcopi in urbana Eccleſia ſacra celebrare, etiamſi accerſiti fuerint: ſicut nec alterius diœceſis Antiſtites. Hanc ergo dubitationem ſolventes patres, dicunt, quòd præſentibus quidem Epiſcopis vel Presbyteris, non poteſt regionis Sacerdos in urbe ſacra celebrare: Abſentibus autem poteſt, etiam ſine Epiſcopali permiſſione. Hæc autem de ſolis Sacerdotibus intellige: quia & hi ſunt ex illa parœcia & ſunt ſub illius regionis Epiſcopo. Alius autem parœciæ Epiſcopus in urbe, quæ non eſt diœceſis, non celebrat, niſi permittente ejus regionis Epiſcopo; etiamſi ab ejus populo accerſatur. Exiſtimo autem, quod neque Sacerdos in aliena diœceſi celebraverit, præter regionis Epiſcopi ſententiam.

ZONAR. Vi. Chal. S. can. neminem abſolutè ordinibus inſigniri jubet. Quicunq; igitur in alicujus vici aut oppidi Eccleſia deſcripti ſunt, qua ratione iis in urbana Eccleſia offerendi, præſertim ejus urbis Epiſcopo, aut Sacerdotibus, qui in ea conſecrati ſunt, aſtantibus, facultas erit? Neq; ergo ejuſmodi hominibus offerre, eo fine videlicet, ut ſacris operentur, quidpiam afferre, neq; panem aut calicem in precatione tradere, hoc eſt, populo ſancta munera in precatione, interea ſcilicet dum ſacra peraguntur, impertiri conceſſum eſt. Quibus namq; aliquo in loco offerendi facultas non eſt, cætera quoq; offerentium propria munera illis eodem in loco obire nequaquam licebit. Abſentibus vero tum urbano Epiſcopo tum ejuſdem urbis Sacerdotibus, ſi ex vico aut oppido ad precationem Presbyter advocetur; ei tunc temporis ſacra quoque munera impertiri licere decretum eſt.

KANΩN ιδ'.

Οἱ δὲ χωρεπίσκοποι εἰσὶ μὲν εἰς τύπον τῶν ἑβδομήκοντα. D
ὡς δὲ συλλειτουργοὶ, διὰ τὴν σπουδὴν τὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς,
προσφέρειν τετιμημένοι.

CANON XIV.

Chorepiſcopi autem ſunt quidem imitatione ſeptuaginta. Ut autem comminiſtri, propter ſtudium in pauperes, offerunt honorati.

BALS. Εἰς τύπον τῶν μαθητῶν τοῦ κυρίου, τῶν δώδεκα δηλαδὴ ἀποστόλων, τῶν καὶ λαβόντων τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὥστε δεσμεῖν καὶ λύειν, προεβλήθησαν οἱ ἑκάστης χώρας Ἐπίσκοποι. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ κηρυγμα τοῦ σωτηριώδους κηρύγματος μὴ ἐξαρκέσειν τοὺς δώδεκα ἀποστόλους εἰς τε τὴν διδασκαλίαν τοῦ εὐαγγελίου, καὶ εἰς τὰς λοιπὰς διακονίας τῶν προσερχομένων τῷ θεῷ, προβεβλήθησαν καὶ οἱ ἑβδομήκοντα ἄνδρες οἵτινες διακονηταὶ μὲν ἐλέγοντο καὶ μαθηταὶ τοῦ κυρίου, ἐξουσίαν E
δὲ οὐκ εἶχον ἀφιέναι ἁμαρτίας, ὡς μηδὲ λαβόντες τὴν χάριν τοῦ
πνεύματος. ἔδοξε τοῖς πατράσι εἰς τύπον τῶν τριάκοντα ἑβδομή-
κοντα μαθητῶν χωρεπισκόπους προβάλλεσθαι τῶν Ἐπισκόπων προβάλ-
λεσθαι, ἐφ' ᾧ διὰ τούτων γίνεσθαι τὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς διακο-
νίαν καὶ δαπάνην τῶν κυριακῶν χρημάτων καὶ πτωχικῶν
λεγομένων. τῶν τοι οὐδὲ ἱερέων ἢ διακόνων χειροτονοῦσιν. ἀλλὰ οὐδὲ ἀφιέναι ἁμαρτίας, ὥσπερ οὐδὲ οἱ ἑβ-
δομήκοντα μαθηταί. ὅτι δὲ χρεὼν ἦν τούτους τιμᾶσθαι διὰ
τὸν κόπον αὐτῶν, φεισάμενοι οἱ πατέρες μηδὲν ἕτερον τούτους
ποιεῖν, ἀλλ' ἢ ὡς συλλειτουργοὺς μόνον ἱερουργεῖν. ἐν ᾗ τῷ
δεκάτῳ κανόνι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κεκανόνισται, τοὺς F
χωρεπισκόπους ποιεῖν διακόνους καὶ ὑποδιακόνους καὶ ἐξορκι-
στάς. σημείωσαι οὖν καὶ ἀπὸ τοῦ πρόσθε κανόνος, ὅτι καὶ
οἱ ἱερεῖς δύνανται δέχεσθαι λογισμοὺς καὶ ἀφιέναι ἁ-
μαρτίας, εἰ μὴ ἐκχωρηθῶσι ταῦτα παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου.
ἐπεὶ οὐδὲ οἱ χωρεπίσκοποι τοῦτο δύνανται, πλείονα καὶ
ταῦτα προνόμια παρὰ τοὺς ἱερεῖς ἔχοντες. ὅτι δὲ οἱ ἑβδομή-
κοντα μαθηταὶ τοῦ κυρίου οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἀφιέναι ἁμαρ-
τίας, δῆλόν ἐστιν ἐκ τῆς βίβλου τῶν ἀποστολικῶν πράξεων·
ἐν ᾗ ἱστόρηται ὁ Φίλιππος, ὁ τῶν ἑπτὰ διακόνων εἰς Καλα-
θὰς εἰς Σαμάρειαν, καὶ βαπτίσας πολλοὺς· ἐφ' οὓς ἀπεστάλησαν

BALS. In locum diſcipulorum Domini, duodecim ſcilicet Apoſtolorum, qui etiam ſpiritus ſancti gratiam acceperunt, ut ligarent & ſolverent, promoti ſunt uniuſcujuſque regionis Epiſcopi. Quia autem ſalutaris prædicationis tempore non ſufficiebant xii. Apoſtoli ad doctrinam Evangelii, & reliqua miniſteria eorum, qui ad Deum accedebant; aſſumpti ſunt etiam ſuptuaginta viri, qui dicebantur quidem Miniſtri & Diſcipuli Domini; non habebant autem facultatem dimittendi peccata, ut qui neque ſpiritus gratiam accepiſſent: viſum eſt Patribus, ad exemplum eorum ſeptuaginta diſcipulorum, Chorepiſcopos ab Epiſcopis promoveri; ut per eos fieret pauperibus diſtributio & expenſa Dominicarum pecuniarum, & eorum quæ πτωχικὰ, ſeu pauperum bona, dicuntur. Quamobrem nec poſſunt quidem Presbyteros vel Diaconos ordinare; ſed nec peccata dimittere, quemadmodum nec ſeptuaginta diſcipuli. Quia autem æquum erat, ut ii propter ſuos labores honorarentur, ſtatuerunt Patres ut ii nihil aliud facerent, quam ut tanquam Comminiſtri ſacra ſolum celebrarent. In x. autem Can. Syn. Antiochenę cautum eſt, ut Chorepiſcopi faciant Lectores & Subdiaconos & exorciſtas. Nota ergo & ex hoc præſenti Can. quòd etiam Sacerdotes non poſſunt peccatorum confeſſiones excipere, & peccata remittere; niſi ea ab Epiſcopo illis conceſſa fuerint: quandoquidem nec hoc poſſunt Chorepiſcopi; qui tamen plura habent privilegia quam Sacerdotes. Quod autem ſeptuaginta Diſcipuli Domini non habebant facultatem remittendi peccata, clarum eſt eſt libro Actorum Apoſtolorum: in quo ſcribitur Philippum ſeptem Diaconis unum, deſcendiſſe in Samaritam, & baptizaſſe multos; ad quos

Digitized by Google

miserunt Apostoli Petrum & Joannem; qui quidem eo profecti, imposuerunt manus iis qui baptizati fuerant, & acceperunt Spiritum sanctum. In nullum enim eorum adhuc descenderat.

A οἱ ἀπόστολοι Πέτρον καὶ Ἰωάννην, οἵτινες ἀπελθόντες ἐπέθηκαν τὰς χεῖρας τοῖς βαπτισθεῖσι, καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον. οὔπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός.

Zonar. Episcopi quidem in duodecim Apostolorum locum suffecti sunt, quibus cum sufflâsset Dominus, Accipite, inquit, Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & cætera: quibus præterea spiritus Sancti gratiam aliis quoq; communicare concessum est. Chorepiscopi vero lxx. Apostolorum imitatione constituti; quibus Spiritus Sancti gratiam aliis impertire nequaquam permissum. Quod quidem ex Actorum libro facilè apparet, in quo commemoratur Philippus unus ex septem B Diaconis descendisse in Samariam, & baptizasse multos, ad quos mittunt Apostoli Petrum & Joannem, qui venientes baptizatis manus imponebant, accipiebantq; spiritum Sanctum. Nondum enim in quenquam illorum descenderat. Cum ergo in lxx. locum Chorepiscopi successerint, proinde illis neq; Presbyteros neq; Diaconos creandi, quippe qui sancti spiritus gratiam largiri non possent, facultas data: Offerre autem, ob eam curam, quam in pauperes juvandos conferebant, in honore habiti haud prohibentur. Quippe redditus Ecclesiarum, quibus præerant, pauperibus elargiri, eorúmq; commodis prospicere, Chorepiscopi debebant; ac in honore, qui id facerent, habebantur. Quòd si pecuniam Dominicam in pauperes conferri à Chorepiscopis oportuit; quanto id magis, tanquam debitum & justum, ab Episcopis exigi arbitrabimur?

ΖΩΝΑΡ. Οἱ μὲν Ἐπίσκοποι εἰς τύπον τῶν ιϐ'. ἀποστόλων εἰσὶν, οἷς ἐμφυσήσας ὁ κύριος ἔφησε, λάβετε πνεῦμα ἅγιον, ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, καὶ τὰ ἑξῆς· οἷς ἐδόθη καὶ ἡ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου πνεύματος πρὸς ἄλλους μεταδοσις. οἱ δὲ χωρεπίσκοποι εἰς τύπον τῶν ο'. ἀποστόλων εἰσὶν· οἷς πάντα οὐκ ἐδόθη ἡ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου πνεύματος μεταδοσις. καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῆς βίβλου τῶν πράξεων, ἐν ᾗ ἱστόρηται ὁ Φίλιππος, ὁ τῶν ἑπτὰ διακόνων εἷς, καταβὰς εἰς Σαμάρειαν, καὶ βαπτίσας πολλοὺς, ἐφ' οὓς ἀπεστάλκασιν οἱ ἀπόστολοι Πέτρον καὶ Ἰωάννην, οἵτινες ἀπελθόντες ἐπετίθουν τὰς χεῖρας τοῖς βαπτισθεῖσι, καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον. οὔπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός. εἰς τύπον οὖν τῶν ο'. ὄντες οἱ χωρεπίσκοποι, διὰ τοῦτο οὐδὲ πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονοῦσιν, οἷα μηδὲ τὴν χάριν τοῦ πνεύματος πρόχειρον δυνάμενοι· προσφέρειν δ' ὑ κωλύονται διὰ τὴν αὐθεντίαν τὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς πεμφθεῖσαν. τὰς γὰρ τῶν ἐκκλησιῶν, ὧν προΐστανται, προσόδους εἰς πτωχῶν διαλύσιν ὤφειλον, καὶ προνοοῦντες αὐτῶν, καὶ τοῦτο ποιοῦντες ἐπαμῶντο. εἰ δὲ τοῖς χωρεπισκόποις ὀφείλημα ἦν τὰ κυριακὰ χρήματα εἰς πτωχοὺς διαπεμφθῆναι, πόσῳ μᾶλλον τοῦτο τοῖς Ἐπισκόποις ὀφείλεται;

C

Arist. *Presbyter rarè degens in civitatis templo ne offerat, nisi Episcopus & totus Presbyterorum cætus abfuerit. Si vero abfuerint, & ipse vocetur, offert. Chorepiscopi autem ut comministri offerunt, septuaginta locum obtinentes.*

ΑΡΙΣΤ. Ἐπιχώριος πρεσβύτερος εἰς ναὸν πόλεως οὐ προσφέρει, εἰ μὴ ἄπεισιν ὁ Ἐπίσκοπος, καὶ ὅ πρεσβυτέριον ὅλον. ἐὰν δὲ ἀπῶσι, καὶ καλοῖτο, προσάγει· οἱ μὲν τῶν χωρεπισκόποι, ὡς συλλειτουργοὶ προσφέρουσι, τῶν ἑβδομήκοντα τὸν τόπον ἐπέχοντες.

Qui in paroeciis ab Episcopis ordinantur Presbyteri in civitatis templo sacra facere non permittuntur, si Episcopus aut Presbyteri civitatis adsint. Sin omnes absint, & aliquis vicanorum Presbyterorum ad precationem vocetur, & offerre & sacra facere non prohibetur. Chorepiscopi autem tanquam comministri Episcoporum, & honorati, quia etiam septuaginta typum ferunt, quamvis civitatis Episcopus & Presbyteri adsint, vel non adsint, in civitatis templo sine prohibitione ministrabunt.

D

Οἱ χειροτονούμενοι πρεσβύτεροι ἐν παροικίαις οὐκ ἄνευ τοῦ Ἐπισκόπου, λειτουργεῖν ἢ συγχωρεῖν εἰς ναὸν πόλεως, παρόντος Ἐπισκόπου καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῆς πόλεως. ἐὰν δὲ πάντες ἀπῶσι καὶ καλοῖτό τις τῶν ὑπαχθέντων πρεσβυτέρων εἰς εὐχὴν, προσφέρειν τότε, καὶ λειτουργεῖν ἐκωλύθη. οἱ μέντοι χωρεπίσκοποι, ὡς συλλειτουργοὶ τοῦ Ἐπισκόπου, καὶ τιμώμενοι διὰ τὸ ἐπέχειν καὶ τὸν τύπον τῶν ἑβδομήκοντα, κἂν ἐνδημῇ ὁ Ἐπίσκοπος τῆς πόλεως, καὶ οἱ πρεσβύτεροι, κἂν μὴ, λειτουργήσουσιν ἀκωλύτως ἐν τῷ ναῷ τῆς πόλεως.

Canon XV.

Diaconi septem esse debent ex Canone, etiam si sit magna civitas. Ejus autem rei fidem faciet liber Actorum. E

ΚΑΝΩΝ ιε'.

Διάκονοι ἑπτὰ ὀφείλουσιν εἶναι κατὰ τὸν κανόνα, κἂν πάνυ μεγάλη ᾖ πόλις. πειθέσθω δὲ ἀπὸ τῆς βίβλου τῶν πράξεων.

Bals. Præsens Canon est expositus in xvi. can. vi. Syn. & non oportet de eodem amplius incassum laborare.

Βαλς. Ὁ πρὸ ὀλίγων κανὼν ἡρμηνεύθη ἐν τῷ ις'. κεφαλαίῳ τῆς ἕκτης συνόδου, καὶ οὐ χρὴ περὶ τοῦ αὐτοῦ ματαιοπονεῖν.

Zonar. De hoc Can. sextus decimus sextæ Synodi Can. differt. Eo enim loci Diaconorum nomen, quod in actis habetur, ab hujus Synodi Patribus haud ita accommodatè explicatum esse diximus. Iterum eadem hic dicere aut scribere necesse non est.

Ζωναρ. Ὁ ἑξκαιδέκατος κανὼν τῆς ἕκτης συνόδου περὶ τούτου τοῦ κανόνος λαμβάνει. εἴρηται οὖν ὀλίγῳ ἔμπροσθεν, ὅπως οὐκ εὐσυνόχως οἱ τῆς συνόδου ταύτης ἐν ταῖς πράξεσι τῶν διακόνων ὄνομα ἐξειλήφασι. τὰ αὐτὰ οὖν καὶ πάλιν λέγειν ἢ γράφειν οὐκ ἀναγκαῖον.

Arist. *Septem Diaconi secundum Acta Apostolorum etiam in magnâ civitate constituantur.* F

ΑΡΙΣΤ. Ἑπτὰ διάκονοι, κατὰ τὰς πράξεις, καὶ εἰς μεγάλην πόλιν ἔστωσαν.

Ut decimus sextus sextæ in Trullo Synodi contendit, hic præsens Canon non loquitur de viris qui mysteriis inserviunt, sed de iis quibus concredita est administratio humanitatis & diligentiæ in egenos. Quandoquidem & liber Actuum de talibus differt qui in mensarum necessitatibus ministrant. Plures itaque septem ejusmodi ministris licèt magna sit civitas esse non debent. Diaconi autem qui in mysteriis ministrant, & reliquus clericorum catalogus juxta Ecclesiæ reditum constituentur.

Ὡς ὁ ἑξκαιδέκατος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου φησίσιν, καὶ περὶ τῶν τοῖς μυστηρίοις λαικουμένων ἀνδρῶν ὁ παρὼν προσάπτει κανὼν, ἀλλὰ περὶ τῆς οἰκονομίας πεπιστευμένων καὶ πρὸς τοὺς δεομένους φιλανθρωπίας καὶ ἀσυδησίας. ὅτι καὶ ἡ βίβλος τῶν πράξεων περὶ τοιούτων λαμβάνει, τῶν ἐν ταῖς χρείαις τῶν τραπεζῶν ὑπουργούντων. πλείονες γοῦν τοιούτων ὑπηρετῶν, κἂν μεγάλη ἡ πόλις ᾖ, οὐκ ὀφείλουσιν εἶναι· διάκονοι δὲ, οἱ ἐν τοῖς μυστηρίοις ὑπηρετοῦντες, καὶ ὁ λοιπὸς τοῦ κληρικοῦ καταλόγου, πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς ἐκκλησίας τακτήσονται.

KANO-

Digitized by Google

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΝ ΓΑΓΓΡΑ ΣΥΝΟΔΟΥ.

ΒΑΛΣ. καὶ ΖΩΝΑΡ. Ἡ Ἐν Γάγγρᾳ τῇ μητροπόλει τῶν Παφλαγόνων γεγονυῖα σύνοδος, συνέστη μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ πρώτην σύνοδον, κατὰ Εὐστάθιου τινὸς καὶ τῶν ὁμοδόξων ἐκείνῳ· οἵ τινες τοὺς ἔννομον γάμον διαβάλλοντες, ἔλεγον, μηδενὶ τῶν ἐν γάμῳ τυγχανόντων σωτηρίας ἐλπίδα εἶναι παρὰ θεῷ. οἷς πειθόμενοι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, οἱ μὲν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ἐξώθουν, αἱ δὲ τοὺς ἰδίους ἄνδρας καταλιμπάνουσαι, σωφρόνως ζῆν ἤθελον. εἶτα τοὺς ἄζυγον βίον μὴ φέροντες, εἰς μοιχείαν ἐξώλισθον. ἐδίδασκον δὲ οἱ περὶ τοὺς Εὐστάθιον, καὶ ἄλλα παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν καὶ συνήθειαν, καὶ τὰς τῶν ἐκκλησιῶν καρποφορίας ᾠκειοῦντο· καὶ γυναῖκες παρ' αὐτοὺς ἀνδρώας στολὰς ἠμφιέννυντο, καὶ τὴν κόμην ἀπέκειρον· παρεδίδουν δὲ καὶ ἐν τῇ κυριακαῖς νηστεύειν, καὶ τὰς τῇ ἐκκλησίᾳ τεταγμένας νηστείας ἠθέτουν, καὶ τὰ κρέα ἐβδελύσσοντο, καὶ ἐν οἴκοις γεγαμηκότος ἔτε εὔχεσθαι ἠνείχοντο, οὔτε μεταλαμβάνειν, καὶ ἱερεῖς γεγαμηκότας ἀπεστρέφοντο, καὶ τῶν τόπων ἐν οἷς μαρτύρων ἀπέκειντο λείψανα, ὡς κοινῶν, κατεφρόνουν, καὶ τῶν χρήματα ἐχόντων, καὶ μὴ ἀναχωρούντων αὐτῶν, κατεγίνωσκον, ὡς ἀνελπίστου σφίσιν οὔσης τῆς σωτηρίας, καὶ ἄλλα πολλὰ ἐδογμάτιζον καὶ ἐδίδασκον. κατὰ τούτων οὖν ἱεροὶ ἀθροισθέντες πατέρες ἐξέθεντο τοὺς ὑποτεταγμένους κανόνας· διὸ καὶ ἐφ' ἑκάστῳ κανόνι τὸ ἀνάθεμα προσετίθουν εἰς ἀνατροπὴν τῆς αἱρέσεως, ἐκδιδάσκοντες, ὡς οὕτω δεῖ τοὺς περὶ τοὺς Εὐστάθιον προσερχομένους τῇ ἐκκλησίᾳ ἑκάστην τῶν οἰκείων δοξῶν ἀναθεματίζειν.

ΒΑΛΣ. Καὶ ἡ μὲν παροῦσα σύνοδος, προφάσει τῶν γιγνομένων παρὰ τοῦ Εὐστάθιου κακῶν ὑπεναντίως τοῖς δογματισθεῖσιν ὀρθῶς παρὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀναθεματίζεσθαι τοὺς ὁμόφρονας ἐκείνῳ διορίζεται. ἡ δὲ ἐν Χαλκηδόνι ἁγία σύνοδος ἐν β'. καὶ ζ'. κανόνι ἀναθεματίζεσθαι διορίζεται τοὺς μεσιτεύοντας λαϊκοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονεῖσθαί τινας· ὡσαύτως καὶ τοὺς μοναχοὺς καὶ τοὺς κληρικοὺς στρατευομένους, καὶ μὴ μεταμελομένους. ὁ δὲ χρυσοῦς τῶν γλωττῶν καὶ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος παρακελευόμενος μὴ ἀναθεματίζεσθαι ἄνθρωπον πιστὸν, φησὶ ταῦτα ῥητῶς· τί οὖν ἐστὶ τοῦτο ὃ λέγεις τὸ ἀνάθεμα, ἀλλ' ὅτι ἀνατιθέσθω εἰς τῷ διαβόλῳ, καὶ μηκέτι σωτηρίας χώραν ἐχέτω, γινέσθω ἀλλότριος τοῦ Χριστοῦ; καὶ τίς εἶ σύ; ταῦτα τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς μεγάλης δυνάμεως. τότε γὰρ καθίσει ὁ βασιλεὺς, καὶ στήσῃ τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν, τὰ δὲ ἐρίφια εὐωνύμων. τί οὖν τῆς τοσαύτης ἐπελάβου ἀξίας; καὶ μετ' ὀλίγα. τοιγαροῦν ὁ ἀπόστολος ἐν δυσὶ μόνοις τόποις ἐξ ἀνάγκης τὴν φωνὴν ταύτην φαίνεται εἰπών· οὐχ ὁριστικῷ δὲ τρόπῳ ταύτην προσήγαγεν. ἐν μὲν τῇ πρὸς Κορινθίους εἰπὼν, εἴ τις οὐ φιλεῖ τοὺς κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἤτω ἀνάθεμα. καὶ εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. τί οὖν, ἃ μηδεὶς τῶν εἰληφότων ἐξουσίαν πεποίηκεν, εἰ μὴ μόνος ὃς ἔλαβε, σὺ τολμᾷς ταῦτα ποιεῖν ἐναντίως τῷ δεσποτικῷ παραγγέλματι, καὶ προλαμβάνεις τὴν κρίσιν τοῦ βασιλέως. ὃ γὰρ ἀνάθεμα πάντελως τοῦ χριστοῦ ἀποκόπτει· δίδαξον ἐν πραότητι καὶ τὰ ἑξῆς. διὰ γὰρ τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἀπρακτεῖ καὶ ὁ γεγονὼς συνοδικὸς τόμος ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Πορφυρογεννήτου κυρίου Κωνσταντ. καὶ τῆς ἐφημερίας τοῦ πατριάρχου κυρίου Αλεξίου, χάριν τοῦ ἀναθεματίζεσθαι τοὺς ἀποστάτας καὶ μουλταρίους, καὶ κατὰ τῶν βασιλέων ὅπλα ἐγείροντας, καὶ τυραννίδα μελε-

CANONES SYNODI GANGRENÆ.

BALS. & ZONAR. Synodus, quæ in Gangra Paphlagonum metropoli est habita, post Nicænam primam synodum, adversus quendam Eustathium, & eos qui erant ejusdem cum illo sententiæ, coacta est: qui legitimas nuptias criminantes, dicebant, nulli eorum, qui matrimonio juncti sunt, à Deo ullam esse spem salutis. Quibus fidem habentes viri & mulieres, illi quidem suas uxores ejiciebant, hæ vero proprios maritos relinquentes, continentèr vivere volebant. Deinde vitam conjugis expertem non ferentes, in adulterium prolabebantur. Docebant autem Eustathiani, tum alia præter Ecclesiasticam traditionem & consuetudinem, tum etiam Ecclesiarum fructus sibi vendicabant; & mulieres virilibus apud eos vestibus induebantur, & comam tondebant: quin & diebus Dominicis jejunandum esse tradebant, & jejunia Ecclesiæ decreta aspernabantur, & carnes abhorrebant; & in ædibus ejus qui uxorem duxit neque orare, neque communicare permittebant, & Sacerdotes, qui uxores duxerant, aversabantur; & loca, in quibus Martyrum positæ erant reliquiæ, ut communia, contemnebant; & eos, qui pecunias habentes eas non contempsêre, condemnabant, perinde ac si nulla eis relicta esset spes salutis; & multa alia decernebant & docebant. Adversus eos ergo sancti Patres congregati hic subjectos Canones exposuerunt: & ideo unicuique Canoni anathema adjecerunt ad subversionem hæresis, docentes, sic oportere Eustathianos ad Ecclesiam accedentes, unamquanque suam opinionem anathematizare.

BALS. Ac præsens quidem Synodus occasione malorum, quæ fiebant ab Eustathio, adversus ea quæ rectè decreta sunt ab universali Ecclesia, statuit, ut ii anathematizentur, qui sunt ejusdem cum illo sententiæ. Sancta autem Chalcedon. Synodus, in ii. & vii. Canone, statuit Laicos anathematizandos, qui, ut aliqui pecuniis ordinentur, intercedunt: Similiter Monachos & Clericos qui militant, & non agunt pœnitentiam. Lingua autem aureus, & orbis terrarum Doctor, præcipiens, ne homo fidelis anathematizetur, hæc dicit expressè; Quid autem aliud est hoc, quod dicis anathema, quàm, Diabolo hic dedicetur, & nullum salutis locum habeat? Sit à Christo alienus? Et quis es tu? Hæc sunt auctoritatis & magnæ potentiæ. Tunc enim sedebit Rex & statuet, oves quidem à dextris, hœdos vero à sinistris. Cur hanc ergo dignitatem arripuisti? Et paulo post; Apostolus quidem certè in duobus tantum locis necessariò hanc vocem dixisse videtur: sed non eam definitivo modo protulit. In epistola quidem ad Corinthios dicit; Si quis non amat Dominum nostrum Jesum Christum, sit anathema: & si quis vobis evangelizet aliud, quam accepistis, sit anathema. Quid ergo, quæ nullus eorum, qui potestatem acceperunt, fecit, nisi solus qui accepit, tu ea facere audes adversus Domini præceptum, & Imperatoris judicium anticipas? Anathema enim à Christo penitus exscindit. Doce in lenitate; & quæ sequuntur. Propterea ergo, ut est verisimile, exolevit etiam synodalis decisio facta sub Imp. domini Constant. Porphyrogennetæ, & tempore Patriarchæ domini Alexii, de anathematizandis defectoribus & multariis, & qui adversus Imp. arma excitant, & tyrannidem

Digitized by Google

rannidem moliuntur. Si autem, quæ à magno Patre & doctore nostro Chrysostomo scripta sunt, debent esse superiora iis, quæ à Chalced Syn. & Gangrensi definita sunt; quid omnino dicent ii, qui horum ordinandorum & componendorum potestatem habent? Hæc autem decisio, vel potiùs effectus ejus situs est in expositione iii. Can. præsentis Synodi.

A τῶντας. εἰ δὲ τὰ παρὰ τοῦ μεγάλου πατρὸς καὶ διδασκάλου ἡμῶν τοῦ Χρυσοστόμου γραφέντα ὑπερτερεῖν, ὀφείλουσι κατὰ τὰ διορισθέντα παρὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, καὶ τῆς ἐν Γάγγρᾳ, τί ἐροῦσι πάντως οἱ τὰ τοιαῦτα διεύθετεν ἐξουσίαν ἔχοντες; ὁ τοιοῦτος δὲ τόμος, μᾶλλον δὲ ἡ δύναμις τούτου, κατεστρώσθη εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ τρίτου κανόνος τῆς ἀθρόσης συνόδου.

ZONAR. Dominis honorabilibus consacerdotibus in Armenia, Eusebius, Ælianus, Eugenius, Olympius Bithynicus, Gregorius, Philetus, Pappus, Eulalius, Hypatius, Proæresius, Basilius, Bassus, qui convenerunt in sanctum Gangrense Concilium, in Domino salutem.

ΖΩΝΑΡ. Κυρίοις τιμιωτάτοις ἐν Ἀρμενίᾳ συλλειτουργοῖς, Εὐσέβιος, Αἰλιανὸς, Εὐγένιος, Ὀλύμπιος Βιθυνικὸς, Γρηγόριος, Φιλητὸς, Πάππος, Εὐλάλιος, Ὑπάτιος, Προαιρέσιος, Βασίλειος, Βάσσος, οἱ συνελθόντες εἰς τὴν κατὰ Γάγγραν ἁγίαν σύνοδον, ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Quoniam sancta Synodus Episcoporum in Ecclesiam Gangrensem conveniens propter quasdam Ecclesiasticas & necessarias causas & quæ ex Eustathii mente gesta sunt inquirenda, ab ipsis Eustathianis multa nefariè fieri invenit; necessariò decrevit, & palam omnibus facere studuit, ut amputentur universa, quæ ab eodem malè commissa sunt. Ex eo enim, quod nuptias accusent, & doceant, neminem in statu conjugali positum spem habere apud deum; multæ mulieres seductæ proprios viros reliquerunt, virique suas uxores: interim se continere non valentes adulterium commiserunt, & ob eam etiam causam probro affecti sunt. Reperti sunt itidem dissentiones ac separationes à domibus Dei & Ecclesiâ facere, Ecclesiam & quæ in ea sunt contemptui habentes privatis conventiculis institutis & concionibus ac doctrinis diversis, aliisque, tam contra Ecclesiam, quam contra ea quæ in Ecclesia fiunt, ad hæc vestibus communibus spretis novos & insolitos habitus sumere, primitias quoque fructuum & eorum oblationes, quas veterum institutio Ecclesiis tribuit, sibimet & suis tanquam sanctis, dispensandas vendicare. Servi præterea à dominis recedentes, per hunc inusitatum habitum, eos contemnunt; Mulieres quoque hinc se justificari credentes, pro muliebribus vestimentis, præter consuetudinem, virilem habitum suscipiunt, pluresque earum pietatis prætextu tonsæ, genuini decoris comas penitus amputant. Jejunia porro die Dominico peragunt, & sanctitatem liberæ diei contemptui habent, & jejunia, quæ in Ecclesiis constituta sunt, despiciunt, ac comedunt; & eorum nonnulli cibos carnium tanquam illicitos reputant. In domibus deinde conjugatorum orationes celebrare nolunt, & celebratas contemnunt, ac sæpe oblationibus in ædibus nuptorum factis non communicant, & Presbyteros, qui matrimonia contraxère, spernunt, nec sacramenta, quæ ab iis conficiuntur, attingunt. Martyrum tandem congregationes, & omnes qui illuc conveniunt & sacra faciunt; ut & divites, qui non omnibus, quæ possident, renunciant, tanquam spem apud Deum non habentes, reprehendunt. Et alia præterea multa, quæ enumerare nulli possibile est. Unusquisque enim eorum, postquam ab Ecclesiastico Canone recessit, sibi proprias ac privatas quasi leges conditas habuit. Nec enim communis his omnibus & una sententia fuit: sed quilibet, quicquid sibi in mentem venit, adjecit, in calumniam Ecclesiæ & sui ipsius damnum. Propterea ergo coactum est sanctum Concilium Gangris habitum illos condemnare, & Canones edere, quibus extra Ecclesiam esse decernuntur. Quod si resipuerint, & omnia hæc, quæ malè senserunt, tanquam à se non benè prolata, anathematizarent, admittendos eos esse placet; atque ideo singula exposuit Synodus, quæ anathematizare debent, antequam sunt admittendi. Si quis vero dictis non obtemperaverit, tanquam hæreticus condemnetur, & sit excommunicatus & ab Ec-

Επειδὴ συνελθοῦσα ἡ ἁγιωτάτη σύνοδος τῶν Επισκόπων ἐν τῇ κατὰ Γάγγραν ἐκκλησίᾳ διά τινας ἐκκλησιαστικὰς χρείας, ζητουμένων καὶ τῶν κατ' Εὐστάθιον, εὕρισκεν πολλὰ ἀθέσμως γινόμενα ὑπὸ τούτων αὐτῶν τῶν περὶ Εὐστάθιον, ἀναγκαίως ὥρισεν, καὶ πᾶσι φανερὸν ποιῆσαι ἐσπούδασεν, εἰς ἀναίρεσιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς γινομένων. καὶ γὰρ ἐκ τοῦ καταμέμφεσθαι αὐτοὺς τὸν γάμον, καὶ ὑποτίθεσθαι, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐν γάμῳ ὄντων ἐλπίδα παρὰ θεῷ ἔχει· πολλαὶ γυναῖκες ὑπάνδροι ἀπατηθεῖσαι, τῶν ἑαυτῶν ἀνδρῶν ἀνεχώρησαν, καὶ ἄνδρες τῶν ἰδίων γυναικῶν· εἶτα ἐν τῷ μεταξὺ μὴ δυνηθεῖσαι ἐγκρατεῖν, ἐμοιχεύθησαν, καὶ διὰ τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν ὀνειδίσθησαν. εὑρίσκοντο δὲ καὶ ἀναχωρήσεις ἐκ τῶν οἴκων τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας ποιούμενοι, καταφρονητικῶς διακείμενοι κατὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἰδίᾳ συνάξεις ποιούμενοι, καὶ ἐκκλησιάσεις, καὶ διδασκαλίας ἑτέρας, καὶ τὰ ἄλλα καὶ κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ξένα ἀμφιέσματα ἐπὶ καταπτώσει τῆς κοινότητος τῶν ἀμφιεσμάτων συνάγοντες· καρποφορίας τε τὰς ἐκκλησιαστικὰς, τὰς ἀνέκαθεν διδομένας τῇ ἐκκλησίᾳ, ἑαυτοῖς καὶ τοῖς σὺν αὐτοῖς ὡς ἁγίοις, τὰς διαδόσεις ποιούμενοι, καὶ δοῦλοι δεσποτῶν ἀναχωροῦντες, καὶ διὰ τοῦ ξένου ἀμφιέσματος καταφρόνησιν κατὰ τῶν δεσποτῶν ποιούμενοι, καὶ γυναῖκες παρὰ δὲ σύνηθες ἀντὶ ἀμφιεσμάτων γυναικείων ἀνδρικὰ ἀμφιέσματα ἀναλαμβάνουσαι, καὶ ἐκ τούτων οἰόμεναι δικαιοῦσθαι, πολλαὶ δὲ καὶ ἀποκείρονται προφάσει θεοσεβείας τὴν φύσιν τῆς κόμης τῆς γυναικείας· νηστείας τε ἐν κυριακῇ ποιούμενοι, καὶ τῆς ἁγιότητος τῆς ἐλευθέρας ἡμέρας καταφρονοῦντες καὶ τῶν νηστειῶν τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τεταγμένων ὑπερφρονοῦντες καὶ ἐσθίοντες, καί τινες αὐτῶν μεταλήψεις κρεῶν βδελυττόμενοι, καὶ ἐν οἴκοις γεγαμηκότων εὐχὰς ποιεῖσθαι μὴ βουλόμενοι, καὶ γινομένων εὐχῶν καταφρονοῦντες, καὶ πολλάκις προσφορῶν, ἐν αὐταῖς ταῖς οἰκίαις τῶν γεγαμηκότων γινομένων, μὴ μεταλαμβάνοντες, καὶ πρεσβυτέρων γεγαμηκότων ὑπερφρονοῦντες, καὶ τῶν λειτουργιῶν, τῶν ὑπ' αὐτῶν, γινομένων, μὴ ἁπτόμενοι. καὶ τὰς συνάξεις τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἐκεῖ συνερχομένων καὶ λειτουργούντων καταγινώσκοντες, καὶ πλουσίων δὲ, τῶν μὴ πάντων τῶν ὑπαρχόντων ἀναχωρούντων, ὡς ἐλπίδα παρὰ θεῷ μὴ ἐχόντων. καὶ πολλὰ ἄλλα, ὡς ἀριθμοῦσαι οὐδεὶς ἂν δυνηθείη. ἕκαστος γὰρ αὐτῶν, ἐπειδὴ τοῦ κανόνος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐξῆλθεν, ὥσπερ νόμους ἰδιάζοντας ἔσχεν. οὔτε γὰρ κοινὴ γνώμη αὐτῶν ἁπάντων ἐγένετο· ἀλλ' ἕκαστος, ὅπερ ἂν ἐνεθυμήθη, τοῦτο προσέθηκεν, ἐπὶ διαβολῇ τῶν ἐκκλησίας καὶ ἑαυτοῦ βλάβῃ. δι' οὖν ταῦτα ἠναγκάσθη ἡ παραγινομένη ἐν Γάγγραις ἁγία σύνοδος καταψηφίσασθαι αὐτῶν, καὶ ὅρους ἐκθέσθαι, ἐκτὸς αὐτοὺς εἶναι τῆς ἐκκλησίας· εἰ δὲ μεταγνοῖεν, καὶ ἀναθεματίζοιεν ἕκαστον τούτων τῶν κακῶς λεχθέντων, δεκτοὺς αὐτοὺς γίνεσθαι· καὶ διὰ τοῦτο ἐξέθετο ἡ ἁγία σύνοδος ἕκαστον, ὃ ὀφείλουσιν ἀναθεματίσαντες δεχθῆναι. εἰ δέ τις μὴ πεισθείη τοῖς λεχθεῖσιν, ὡς αἱρετικὸν αὐτὸν ἀναθεματισθῆναι, καὶ εἶναι ἀκοινώνητον

καὶ

καὶ κεχωρισμένον τῆς ἐκκλησίας. καὶ δεῖσαι τοὺς Ἐπισκόπους δεῖ πάντων τῶν δοκιμαζομένων παρ' αὐτοῖς τοιοῦτον φυλάξασθαι.

cleſia ſegregatus: & in omnibus, quæ penes eos delecta & deprehenſa ſunt, talem obſervare oportebit Epiſcopos.

ΚΑΝΩΝ α'.

Εἴ τις γάμον μέμφοιτο, καὶ τὴν καθεύδουσαν μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, θεοσεβῆ καὶ εὐσεβῆ, βδελύσσοιτο ἢ μέμφοιτο, ὡς ἂν μὴ δυναμένην εἰς βασιλείαν εἰσελθεῖν, ἀνάθεμα ἔστω.

Canon I.

Si quis matrimonium vituperet, & eam, quæ cum marito ſuo dormit, fidelis cum ſit & religioſa, abhorreat aut inſimulet, tanquam quæ non poſſit regnum ingredi, ſit anathema.

Βαλσ. Φησὶν ὁ μέγας Ἀπόστολος, Τίμιος ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν, ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων ἃ ὁ θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν· καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ αὖθις, Πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς, τοῖς δὲ μεμιασμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρόν, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ἡ ψυχὴ καὶ ἡ συνείδησις. τούτοις ἑπομένη καὶ ἡμῶν ἡ πρώτη σύνοδος, τοὺς ἀκαθάρτους ἡγουμένους τὸν γάμον καὶ τὴν ἔννομον μίξιν βδελυσσομένους ἀναθεματίζει. ἀνάγνωθι καὶ τὸν να'. κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ εἰπὲ ἐξ ἀντιθέσεως μὴ παραιτεῖσθαι τοὺς μυσαττομένους καὶ διώκοντας τὰς μοιχαλίδας καὶ ἀπίστους γυναῖκας αὐτῶν.

Βals. Dicit magnus Apoſtolus; Honorabiles nuptiæ & cubile immaculatum. Et alibi rurſus; In poſtremis temporibus deficient quidam à fide in ſimulatione mendacium, qui cauteriatam habent conſcientiam, prohibent matrimonia contrahere, & jubent à cibis abſtinere, quæ Deus creavit ad participationem, &c. Et rurſus; Omnia munda mundis: inquinatis autem & infidelibus nihil purum; ſed polluta eſt eorum anima & conſcientia. Hæc ſequens præſens quoque Synodus eos, qui nuptias immundas exiſtimant, & legitimum coitum abhorrent, anathematizat. Lege & li. Can. ſanctorum Apoſtolorum, & dic argumento ſumpto à contrario, non puniri eos qui abhorrent & perſequuntur adulteras & infideles eorum uxores.

Ζωναρ. Φησὶν ὁ μέγας ἀπόστολος Παῦλος, τίμιος ὁ γάμος, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος· καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν, ἐν ὑστέροις ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ αὖθις, πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς, τοῖς δὲ μεμιασμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρόν· ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ἡ ψυχὴ καὶ ἡ συνείδησις. τούτοις ἑπομένη καὶ τῶν πατέρων ἡ Σύνοδος, τοὺς ἀκαθάρτους ἡγουμένους τὸν γάμον, καὶ τὴν ἔννομον μίξιν βδελυσσομένους, ἀνεθεμάτισεν.

Zonar. Honorabile connubium, & thorus immaculatus; verba ſunt magni Apoſtoli Pauli; cujus & illa alibi; In poſtremis temporibus deficient quidam à fide, in ſimulatione mentientium, cauteriatam habentium conſcientiam, prohibentium nubere, & jubentium à cibis abſtinere, quos Deus creavit ad participationem; & cætera. Et rurſus; Omnia munda mundis, inquinatis autem & infidelibus nihil purum; ſed polluta eſt eorum anima & conſcientia. Ad hæc reſpiciens Patrum Synodus eos, qui nuptias impuras exiſtimarent, legitimámque conjunctionem averſarentur, anathemati obnoxios eſſe decernit.

Ἀριστ. Τῷ ἀθετοῦντι νόμιμον γάμον ἀνάθεμα.

Arist. *Legitimum improbanti matrimonium Anathema.*

ΚΑΝΩΝ β'.

Εἴ τις ἐσθίοντα κρέα, χωρὶς αἵματος καὶ εἰδωλοθύτου καὶ πνικτοῦ, μὴ συλαβείας καὶ πίστεως, κατακρίνοι, ὡς ἂν δι' ὃ μεταλαμβάνειν ἐλπίδα μὴ ἔχοντα, ἀνάθεμα ἔστω.

Canon II.

Si quis eum, qui carnem ſine ſanguine & idolothyto & ſuffocato cum pietate & fide comedit, tanquam, propter hujuſmodi perceptionem, ſpem non habentem condemnat, ſit anathema.

Βαλσ. Γέγραπται ἐν τῇ βίβλῳ τῶν πράξεων, ὅτι ἀμφιβολίας γενομένης, εἰ δεῖ τοὺς πιστεύοντας περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον, ὁ μὲν τῶν ἀποστόλων κορυφαιότατος Πέτρος ἐδημηγόρησεν, ὅσα ὁ θεῖος Λουκᾶς ἱστόρησεν· ὁ δὲ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος ἔφη, μὴ δεῖν παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν, ἀλλ' ἀπέχεσθαι αὐτοὺς τῶν εἰδωλοθύτων καὶ τῆς πορνείας καὶ τοῦ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος. ἀκολούθως οὖν καὶ ὁ παρὼν ἡμῶν ἀναθεματίζει τοὺς κατακρίνοντας τὰ ἐσθίοντα κρέα χωρὶς ὀπτοδύτου αἵματος ἢ εἰδωλοθύτου ἢ πνικτοῦ. ἀνάγνωθι καὶ τὸν ἁγίων ἀποστόλων κανόνα ξγ'. καὶ τῆς ς'. Συνόδου κανόνα ξζ'.

Βals. Scriptum eſt in libro Actuum, quod cùm orta eſſet controverſia de circumciſione & obſervatione legis, an fidelibus eſſent neceſſariæ; Petrus quidem Apoſtolorum ſummus ea dixit, quæ illic divinus ſcripſit Lucas: Dei autem frater Jacobus dixit non eſſe moleſtia afficiendos eos, qui erant ex gentibus, ſed oportere eos abſtinere ab idolothytis & fornicatione & ſuffocato & ſanguine. Conſequenter ergo, qui condemnant eos, qui carnes ſine condito ſanguine idolothyto vel ſuffocato comedunt, præſens quoque can. anathematizat. Lege & lxiii. Can. ſanctorum Apoſtolorum & vi. Syn. Can. lxvii.

Ζωναρ. Γέγραπται ἐν τῇ βίβλῳ τῶν πράξεων, ὅτι ἀμφιβολίας γενομένης, εἰ δεῖ τοὺς πιστεύοντας περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον, ὁ μὲν τῶν ἀποστόλων κορυφαιότατος Πέτρος ἐδημηγόρησεν, ὅσα ὁ θεῖος Λουκᾶς ἱστόρησεν· ὁ δὲ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος ἔφη, μὴ

Zonar. Scriptum extat in actis Apoſtolorum, cum de circumciſione, ambigeretur, an à fidelibus admittenda, atque ab iiſdem ſervanda lex eſſet; Petrum quidem Apoſtolorum principem eam concionem habuiſſe, quam divinus Lucas ibidem enarrat: Dei vero fratrem Jacobum cenſuiſſe, non eſſe moleſtiâ afficiendos eos, qui erant ex

Digitized by Google

gentibus, sed tantum, ut ab idolothytis, fornicatione, suffocato & sanguine abstinerent, præcipiendum. Hanc Apostolicam constitutionem servantes hujus quoque Synodi Patres, si quis tantum carnes comederit, non autem sanguinem de industria decoctum & coagulatum, neque idolothytum, neque suffocatum, eum nec odio habendum, neque damnandum esse decrevre; ac si quis hominem eum dêmnârit, anathematis pœna teneri jussêre.

A δεῖν παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν, ἀλλ' ἀπέχεσθαι αὐτοὺς τῶν εἰδωλοθύτων, καὶ τῆς πορνείας, καὶ τοῦ πνικτοῦ, καὶ τοῦ αἵματος. ταύτην τὴν ἀποστολικὴν διαταγὴν τηροῦντες καὶ οἱ τῆς παρούσης Συνόδου, καὶ ἐσθίοντα κρέα, καὶ οὐχ αἷμα ἐξ ἐπιτηδεύσεως ἑψόμενον καὶ πηγνύμενον, οὔτε μὴν εἰδωλόθυτον, οὔτε πνικτὸν, μὴ βδελύττεσθαι, μηδὲ κατακρίνεσθαι ὥρισε, καὶ δὲ κατακρίνοντα αὐτὸν ὑπὸ ἀνάθεμα ἐποιήσατο.

ARIST. *Et condemnanti carnes manducantem, excepto suffocato, & Idolis immolato, Anathema.*

ΑΡΙΣΤ. Καὶ τῷ κατακρίνοντι καὶ κρεωφαγοῦντα, δίχα πνικτοῦ, καὶ εἰδωλοθύτου, ἀνάθεμα.

B

CANON III.

ΚΑΝΩΝ γ'.

Si quis doceat servum pietatis prætextu dominum contemnere, & à ministerio recedere, & non cum benevolentia & omni honore domino suo inservire, sit anathema.

Εἴ τις δοῦλον προφάσει θεοσεβείας διδάσκει καταφρονεῖν δεσπότου, καὶ ἀναχωρεῖν τῆς ὑπηρεσίας καὶ μὴ μετ' εὐνοίας καὶ πάσης τιμῆς τῷ ἑαυτοῦ δεσπότῃ ἐξυπηρετεῖσθαι, ἀνάθεμα ἔστω.

BALS. Magnus Paulus scribens ad Timotheum, inquit; Quicunque sunt sub jugo servi, dominos suos omni honore dignos putent. Qui autem fideles habent dominos, ne contemnant, quòd fratres sint; sed magis serviant, quoniam sunt fideles, qui bono eorum opere fruuntur. Et ad Titum rursus, præcipiens quid docere oporteat, præter alia hoc quoque dicit; Servos suis dominis subjici, & in omnibus bene placentes, non contradicentes, non arrogantes; sed fidem omnem bonam ostendentes. Eos ergo, qui servis contraria suggerunt, ob exercitationem forte spiritualem; Canon anathematizat. Jam verò lxvi. Imp. domini Leonis philosophi Novella jubet ut plagiarius non subeat pœnam capitis, ut volebat Lex antiqua: sed cum servi restitutione det loco pœnæ in duplum pretium eorum quæ à servo fortè furto surrepta sunt, & omnis ejus rei, quæ domini interest; quinetiam & ejus pretium. Et Canon quidem eos sic punit, qui servis suggerunt, non esse parendum dominis: etiamsi hoc fiat prætextu religionis. Quæ autem mense Julio, ix. indict anno 6534. ab Imper. domino Constantino Porphyrogenneta facta est Novella, sanctissimo quoque Patriarcha domino Alexio, & Synodo assentiente, quæ decisionis locum obtinet, ut quæ ab Imperatore & Synodo subscripta est, & quæ decernit eos anathematizari, qui defectionem ab Imp. moliuntur, vel tyrannidem invadere, & ea ratione subjectos adversus eorum Magistratus incitant & ad insurgendum provocant; inter alia hoc quoque circa finem expressè definit; Iis, qui ab hoc deinceps tempore insidias sunt machinaturi vel tumultum excitaturi, anathema. Iis, qui opem illis ferunt, & in defectione sunt socii, anathema. Iis, qui consulunt vel ad hujusmodi incitant, anathema. Iis, qui expeditiones cum his suscipiunt, anathema. Iis, qui ipsos ad pœnitentiam suscipiunt, cum à defectione non resipiscant nec eam relinquant, anathema.

ΒΑΛΣ. Ο μέγας Παῦλος ἐπιστέλλων Τιμοθέῳ, φησὶν, C ὅσοι εἰσὶν, ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότας πάσης τιμῆς ἀξίους ἡγείσθωσαν. οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότας μὴ καταφρονείτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν, ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοί εἰσιν οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβανόμενοι. καὶ τῷ Τίτῳ δὲ αὖθις ἐντελλόμενος τίνα διδάσκειν χρεὼν, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτά φησι, δούλους ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάττεσθαι, καὶ ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδεικνυμένους ἀγαθήν. τοὺς γοῦν τἀναντία τούτοις ὑποτιθέντας τοῖς δούλοις, τάχα διὰ ἄσκησιν, ἀναθεματίζει ὁ κανών. ἡ μέντοι ξϛ'. νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυρίου Λέοντος τοῦ φιλοσόφου παρακελεύεται, καὶ ἀνδραποδιστὴν μὴ κεφαλικὴν τιμωρίαν ὑφίστασθαι κατὰ καὶ παλαιὸν νόμον, ἀλλὰ D σὺν τῇ ἀναστροφῇ τοῦ δούλου διδόναι, χάριν ποινῆς, εἰς δὲ διπλάσιον τὴν διατίμησιν τῶν κλαπέντων παρὰ τοῦ δούλου ἴσως, καὶ παντὸς διαφέροντος τῷ δεσπότῃ· ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν ἀποδιατίμησιν αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν κανὼν οὕτω κολάζει τοὺς ὑποτιθεμένους δούλοις, μὴ ὑπείκειν τοῖς δεσπόταις, κἂν κατ' εὐλαβείας πρόφασιν τοῦτο γίνηται. ἡ δὲ κατὰ καὶ Ἰούλιον μῆνα τῆς θ'. ἰνδικτιῶνος τοῦ ϛφλδ'. ἔτους γενομένη νεαρὰ παρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογενήτου, συμπράξαντος καὶ τοῦ τότε ἁγιωτάτου πατριάρχου κυρίου Αλεξίου, καὶ τῆς συνόδου, ἡ καὶ τάξιν τόμου ἐπέχουσα, ὡς ὑπογραφεῖσα παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς συνόδου, καὶ διορίζομένης ἀναθεμα- E τίζεσθαι τοὺς ἐπιχειροῦντας ἀποστασίαν κατὰ βασιλέως ποιῆσαι ἢ τυραννίδα, κἀντεῦθεν τοὺς ὑπηκόους κατὰ τῶν αὐθεντῶν αὐτῶν ἀναστατοῦντας, διορίζεται μετὰ τῶν ἄλλων περὶ δὲ τέλος καὶ ταῦτα ῥητῶς. τοῖς μέλλουσιν ἢ ἐπιβουλῇ ἀπό γε τοῦ νῦν ἐπιχειρεῖν, ἢ μούλτῳ, ἀνάθεμα· τοῖς συμπράττουσιν αὐτοῖς καὶ συγκοινωνοῦσιν ἐν τῇ ἀποστασίᾳ, ἀνάθεμα. τοῖς συμβουλεύουσιν ἢ παρορμῶσιν εἰς τὰ τοιαῦτα, ἀνάθεμα. τοῖς συνεκστρατεύουσι τούτοις, ἀνάθεμα. τοῖς δεχομένοις αὐτοὺς ἐν μετανοίᾳ, μὴ μεταμελομένους ἀπὸ τῆς ἀποστασίας, καὶ καταλιμπάνοντας αὐτὴν, ἀνάθεμα.

F

ZONAR. Quicunq; inquit magnus Paulus ad Timotheum scribens, sunt sub jugo servi, dominos suos omni honore dignos putent. Qui autem fideles dominos habent ne contemnant, quod fratres sint; sed magis serviant, quoniam sunt fideles qui bono eorum opere fruuntur. Et ad Titum rursus, dum ea quæ docere oporteat exequitur, præter alia, hæc quoque habet, Servos suis dominis subjici, in omnibus bene placentes; Et quæ sequuntur. At Eustathius ejusque asseclæ contraria prorsus disseminabant, ac servis, ut se dominorum imperio subtraherent,

ΖΩΝΑΡ. Ο μέγας Παῦλος ἐπιστέλλων Τιμοθέῳ, φησίν· ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότας πάσης τιμῆς ἀξίους ἡγείσθωσαν. οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότας μὴ καταφρονείτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν, ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοί εἰσιν οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβανόμενοι. καὶ τῷ Τίτῳ δὲ αὖθις ἐντέλλεται, τίνα διδάσκειν χρεών· καί φησι δούλους ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, καὶ ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, καὶ τὰ ἑξῆς. ἀλλ' ὁ Εὐστάθιος καὶ οἱ περὶ ἐκεῖνον τοὐναντίον ἅπαν ἐδίδασκον, καὶ τοῖς δούλοις

Digitized by Google

δέλοις πρόφασιν καταλιμπάνειν τοὺς δεσπότας, καὶ τῆς τούτων ὑπηρεσίας καταφρονεῖν, τάχα δὶ ἄσκησιν. οὓς ἡ σύνοδος διὰ τὴν διδαχὴν, στοιχοῦσα τῇ ἀποστολικῇ διδασκαλίᾳ, ἀνεθεμάτισεν.

ΑΡΙΣΤ. Τῷ πείθοντι δοῦλον ἀναχωρεῖν τοῦ δεσπότου, εὐσεβείας προφάσει, ἀνάθεμα.

ΚΑΝΩΝ δ'.

Εἴ τις διακρίνοιτο περὶ πρεσβυτέρου γεγαμηκότος, ὡς μὴ χρῆναι, λειτουργήσαντος αὐτοῦ, προσφορᾶς μεταλαβεῖν, ἀνάθεμα ἔστω.

ΒΑΛΣ. Ο παρὼν κανὼν ἀναθεματίζει τοὺς μὴ ἀδιστάκτως μεταλαμβάνοντας ἀπὸ ἱερέων ἐχόντων γυναῖκας.

ΖΩΝΑΡ. Τὸν διακρινόμενον, ἤτοι ὑποστελλόμενον, καὶ μὴ θέλοντα μεταλαβεῖν, πρεσβυτέρου γεγαμηκότος λειτουργήσαντος, καὶ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν τελέσαντος, ὁ κανὼν ἀναθέματι ὑπάγει.

ΑΡΙΣΤ. Τῷ διακρινομένῳ μεταλαβεῖν ἀπὸ πρεσβυτέρων ὑπογυναίων, ἀνάθεμα.

ΚΑΝΩΝ ε'.

Εἴ τις διδάσκει τοῦ οἶκον τοῦ θεοῦ εὐκαταφρόνητον εἶναι, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ συνάξεις, ἀνάθεμα ἔστω.

ΒΑΛΣ. Ο αἱρετικὸς ἐκεῖνος Εὐστάθιος ἐδίδασκεν ἀναχωρεῖν τῆς ἐκκλησίας, καὶ κατ' ἰδίαν εὔχεσθαι. ἀναθεματίζει οὖν ὁ κανὼν τοὺς, διὰ καταφρόνησιν τῶν θείων συνάξεων, τὰς κατ' ἰδίαν ἀναχωρήσεις ἐπιτρέποντας.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τοῦτο τῆς διδασκαλίας τῶν Εὐστάθιου, τὸ τῆς ἐκκλησίας ἀναχωρεῖν, καὶ καταφρονητικῶς διακεῖσθαι πρὸς τὰς ἐν αὐτῇ συνάξεις, ὡς ἐν πάντι τόπῳ δυνατοῦ ὄντος εὔχεσθαι. ἐν πάντι μὲν γὰρ τόπῳ εὔχεσθαι ὁ μέγας Παῦλος διατάττεται, ἀλλ' οὐχ ὥστε καταφρονεῖν τῶν Συνάξεων, μηδὲ προσιέναι τοῖς ἱεροῖς. διὸ καὶ τοῖς τοῦτο διδάσκουσιν οἱ πατέρες ἐπιτίμιον τὸ ἀνάθεμα ἐποιήσαντο καὶ ἔθεντο.

ΑΡΙΣΤ. Ο τὸν θεῖον οἶκον εὐκαταφρόνητον ὀνομάζων, εἴη ἀνάθεμα.

ΚΑΝΩΝ ϛ'.

Εἴ τις παρὰ τὴν ἐκκλησίαν κατ' ἰδίαν ἐκκλησιάζει, καὶ καταφρονῶν τῆς ἐκκλησίας, τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐθέλει πράττειν, μὴ συνόντος τοῦ πρεσβυτέρου, κατὰ γνώμην τοῦ Επισκόπου, ἀνάθεμα ἔστω.

ΒΑΛΣ. Ο λα'. κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ ὁ δεύτερος κανὼν τῆς ἐν Αντιοχείᾳ, καὶ ἕτεροι, μεγάλως κολάζουσι τὰς παρασυνάξεις· ὁ δὲ παρὼν ἀναθεματίζει τοὺς τοιούτους καὶ τοὺς ἐπιχειροῦντας ἱερουργεῖν ἐν εὐκτηρίῳ οἴκῳ χωρὶς εἰδήσεως Επισκόπου.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ περὶ τὸν Εὐστάθιον τῆς ἐκκλησίας καταφρονοῦντες, ἤτοι τοῦ ἀθροισμοῦ τῶν πιστῶν. τοῦτος γάρ ἐστι κυρίως ἡ ἐκκλησία· ὁ γὰρ ναὸς, κατὰ τὸν ἅγιον Ισίδωρον τὸν Πηλουσιώτην, ἐκκλησιαστήριον λέγεται, ὡς θυμίαμα καὶ θυμιατήριον, καὶ θυσία καὶ θυσιαστήριον· ἰδίᾳ ἐκκλησιάζειν, ἀντὶ τοῦ συνάξεις ποιεῖν ἢ μᾶλλον παρασυνάξεις ἤθελον,

A muniáq; ab illis imposita negligerent, forte spiritualis exercitationis obeundi causa, suadebant. Quos quidem hæc Synodus ob ejusmodi doctrinam, Apostolicæ disciplinæ vestigiis insistens, anathemate irretitos esse decernit.

ARIST. *Ei qui servo persuadet à domino religionis prætextu recedere, Anathema.*

CANON IV.

Si quis de Presbytero conjugato contendat, non oportere eo sacra celebrante oblationi communicare, sit anathema.

BALS. Præsens Canon eos anathematizat, qui non sine hæsitatione communicant sacris Sacerdotum qui habent uxores.

ZONAR. Si quis, Sacerdote conjugato sacra faciente, incruentúmque sacrificium celebrante, communicare ambigat, hoc est, subducat se ac recuset, eum Can. Anathemati subjici jubet.

C

ARIST. *Ei qui communionem à Presbyteris matrimonio junctis accipere dubitat, Anathema.*

CANON V.

Si quis docet domum Dei esse contemnendam, & quæ fiunt in ea congregationes, sit anathema.

BALS. Hæreticus ille Eustathius docuit ab Ecclesia recedere, & seorsum orare. Can. ergo eos anathematizat, qui propter divinarum congregationum contemptum privatos secessus permittunt.

ZONAR. Hoc quoq; ex Eustathii disciplina est, procul ab Ecclesiis abesse, & conventus, qui in iis celebrantur, quasi precationi intentum esse ubique liceat, negligere. Nam omnibus quidem in locis magnus Paulus precari jubet; sed non ita tamen ut congregationes contemnamus, nec sacris interesse dignemur. Proindeque Patres, qui hæc docuerint, anathematis pœna teneri volunt.

E ARIST. *Qui Dei domum contemptibilem nuncupat, sit Anathema.*

CANON VI.

Si quis extra Ecclesiam privatim conciones habet, & contemnens Ecclesiam, vult ea quæ sunt Ecclesiæ agere non conveniente Presbytero, de Episcopi sententia, sit anathema.

BALS. Tricesimus primus Can. sanctorum Apostolorum & secundus Can. Synodi Antiochenæ, & alii, valde puniunt separatas congregationes: præsens autem can. eos anathematizat, & qui in domo oratoriâ sacra celebrare adgrediuntur, sine Episcopi sententia.

ZONAR. Eustathiani, contemnentes Ecclesiam, hoc est, fidelium cœtum (id namque proprie est Ecclesia. Nam templum ipsum, ut asserit S. Isidorus Pelusiota, ἐκκλησιαστήριον dicitur; cujus simile exemplum videre est in verbis θυμίαμα & θυμιατήριον, θυσία & θυσιαστήριον) privatim coibant, i.e. conventus aut Conventicula potius pera-

Digitized by Google

peragebant, ibique quæ in Ecclesia fieri debuerant, sacra videlicet mysteria, nullo ex Episcopi sententia delecto sacerdote celebrabant. In oratorio enim quod est intra domum Presbyter sacra celebrare non permittitur, nisi veniâ prius ab Episcopo civitatis inpetratâ. Proinde, & in eos damnatio anathematis constituta.

ARIST. *Qui privatim conventicula celebrat, sit Anathema.*

CANON VII.

Si quis vult fructus Ecclesiæ oblatos accipere, vel dare extra Ecclesiam, præter Episcopi sententiam, vel ejus cui cura eorum commissa est, & non cum ejus sententia ea vult agere, sit anathema.

BALS. Fructus, qui Ecclesiis offeruntur, per Episcopos dividuntur. Quoniam ergo in eorum contemptum quidam illos sibi divisêrunt, Canon eos anathematizari statuit, qui sine scientia Episcopi tale quid faciunt.

ZONAR. Præter alia crimina Eustathiani fructus quoque, qui Ecclesiæ offerri consueverant, invadentes inter se invicem partiebantur. Id igitur Canon prohibet, ac ne cuiquam absque Episcopi auctoritate, vel ejus cui Ecclesiæ administratio mandata est, fructus qui offeruntur dare aut accipere liceat, decernit. Qui secus fecerit, anathemate plecti jubet.

ARIST. *Qui præter Episcopi vel Presbyteri sententiam Ecclesiastica peragit, sit Anathema.*

CANON VIII.

Si quis det vel accipiat fructus oblatos, præter Episcopum, vel eum qui est constitutus ad beneficentiæ dispensationem: & qui dat, & qui accipit, sit anathema.

BALS. & ZONAR. Hic Canon præcedenti æquivalet.

ARIST. *Quisquis dat, vel accipit fructus oblatos, præter Episcopum & eum qui ad bona opera dispensare constituitur. & qui dat, & qui accipit, sit Anathema.*

CANON IX.

Si quis virgitatem custodiat vel continentiæ studeat, à matrimonio tanquam abominand recedens, & non propter ipsam virginitatis pulchritudinem & sanctitatem, sit Anathema.

BALS. De iis qui legitimas nuptias aversantur non propter pietatem & virtutem, scripsimus in primo Canone; & lege ea.

ZONAR. Pulcherima quidem res est virginitas, honesta vero & continentia; si tamen eas ob honestatem ipsam, quæque illas comitatur, sanctitatem sequamur. Quòd si quis idcirco virginitatem amplectitur, quia nuptias ut impuras detestetur, & castum se ideo servat, atq; à congressu fœminarum & nuptiis abstinet, quod in iis aliquid inesse sceleris arbitretur; anathematis pœnam ex hujus Canonis decreto subit.

ARIST. *Item qui virginitatem colit non virtutis causa, sed quod matrimonium abominatur, sit Anathema.*

CANON X.

Si quis eorum, qui virginitatem servant propter Dominum, in conjugatos insultet, sit anathema.

BALS. Et nonus & præsens Canon continentiam, quæ est propter virtutem & virginitatem, suscipiunt: verùntamen legitimum matrimonium non aversantur. Unde & eos, qui propter insolentiam in conjugatos invehuntur, anathemati subjiciunt.

A περάτειαν τε τὰ τῆς ἐκκλησίας, ἱερουργίας δηλαδὴ, μὴ συνόντος τοῦ πρεσβυτέρου καὶ γνώμῃ τοῦ Ἐπισκόπου. ὃ οὐκ ἐπιεικῶς δὲ ἐν τοῖς οἰκίαις ὄντι ἐᾶσθαι ἐκχωρεῖται πρεσβύτερον ἱερουργεῖν, εἰ μὴ τοῦ Ἐπισκόπου τῆς πόλεως δῆλον γένοιτο. ὃς καὶ ἀναθέματι κατεδικάσθησαν.

ΑΡΙΣΤ. Ο ἐκκλησιάζων ἰδίᾳ, ἔστω ἀνάθεμα.

ΚΑΝΩΝ ζ.

Εἴ τις καρποφορίας ἐκκλησιαστικὰς ἐθέλει λαμβάνειν, ἢ διδόναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας, παρὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου, ἢ τοῦ ἐγκεχειρισμένου τὰ τοιαῦτα, καὶ μὴ μετὰ γνώμης αὐτοῦ ἐθέλει περάτειαν, ἀνάθεμα ἔστω.

ΒΑΛΣ. Αἱ προσαγόμεναι καρποφορίαι ταῖς ἐκκλησίαις ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων μερίζονται. ἐπεὶ οὖν εἰς καταφρόνησιν τούτων τινὲς ἐμέρισαν ταύτας ἑαυτοῖς, διορίζει ὁ κανὼν ἀναθεματίζεσθαι τοὺς χωρὶς ἐπισκοπικῆς ἀδείας τοιούτου τι ποιοῦντας.

ΖΩΝΑΡ. Μετὰ τῶν ἄλλων, ὧν ἐτόλμων οἱ περὶ τὸν Εὐστάθιον, καὶ καρποφορίας πολλάκις ταῖς ἐκκλησίαις προσαγομένας λαμβάνοντες διένεμον ἀλλήλοις. τοῦτο οὖν ὁ κανὼν κωλύων, χωρὶς τοῦ Ἐπισκόπου ἢ τοῦ ἐμπεπιστευμένου τὴν τῆς ἐκκλησίας οἰκονομίαν ὁρίζει μὴ ἔξεναί τινι λαμβάνειν ἢ διδόναι καρποφορίαν. τῷ δὲ τοῦτον παραβαίνοντα, ἀνάθεμα καταψηφίζεται.

ΑΡΙΣΤ. Ο παρὰ γνώμην Ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρου τοῦ τῆς ἐκκλησίας τόπου, ἔστω ἀνάθεμα.

ΚΑΝΩΝ η.

Εἴ τις διδοῖ ἢ λαμβάνοι καρποφορίαν παρεκτὸς τοῦ Ἐπισκόπου, ἢ τοῦ ὑπὲρ ταγμένου εἰς οἰκονομίαν ἐυποιΐας καὶ ὁ διδούς, καὶ ὁ λαμβάνων, ἀνάθεμα ἔστω.

ΒΑΛΣ. καὶ ΖΩΝΑΡ. Ἰσοδυναμεῖ καὶ οὗτος ὁ κανὼν τῷ πρὸ αὐτοῦ.

ΑΡΙΣΤ. Διδούς τις, ἢ λαμβάνων καρποφορίαν, ἐκτὸς τοῦ Ἐπισκόπου, καὶ τοῦ οἰκονομηθέντος εἰς ἐυποιΐαν· καὶ ὁ διδούς, καὶ ὁ λαμβάνων ἔστω ἀνάθεμα.

ΚΑΝΩΝ θ.

Εἴ τις παρθενεύοι ἢ ἐγκρατεύοιτο, ὡς ἂν βδελυττῶν τὸν γάμων ἀναχωρῶν, καὶ μὴ διὰ αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ ἅγιον τῆς παρθενίας, ἀνάθεμα ἔστω.

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν ἀποστρεφομένων τὸν νόμιμον γάμον, μὴ διὰ ἀρετὴν καὶ εὐλάβειαν, ἐγράψαμεν ἐν τῷ πρώτῳ κανόνι· καὶ ἀνάγνωθι ταῦτα.

ΖΩΝΑΡ. Κάλλιστον μὲν ἡ παρθενία, καλὸν δὲ καὶ ἡ σωφροσύνη· ἀλλ' εἰ διὰ αὐτὸ τὸ καλὸν γίνοιντο, καὶ διὰ τὸν ἐξ αὐτῶν ἁγιασμόν. εἰ δέ τις παρθενεύει, τὸν γάμον ὡς ἀκάθαρτον βδελυττόμενος, καὶ σωφρονῶν καὶ ἐγκρατεύεται μίξεως ἀπεχόμενος τοῦ γάμου, ὡς τινος πάσχα μιάσματος, οὗτος ἀναθεματος τῷ κανόνι κέκριται ἄξιος.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ ὁ μὴ διὰ τὸ καλὸν παρθενεύων, ἀλλὰ διὰ τὸ τὸν γάμον βδελύττεσθαι, ἔστω ἀνάθεμα.

ΚΑΝΩΝ ι.

Εἴ τις τῶν παρθενευόντων διὰ τὸν κύριον καταπαίζοι τῶν γεγαμηκότων, ἀνάθεμα ἔστω.

ΒΑΛΣ. Καὶ ὁ ἔνατος κανὼν καὶ ὁ παρὼν τὸν διὰ ἀρετὴν σωφροσύνην καὶ τὴν παρθενίαν ἀποδέχονται· πλὴν θέσθαι τὸν νόμιμον γάμον μυσάττονται. ὅθεν καὶ τοὺς καταπαιζομένους καὶ τῶν ἐχόντων ὁμοζύγους διὰ ὑποφανίαν, ἀναθέματι καθυποβάλλουσιν.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Ο καταφρόνητ. τῶν γαμούντων, ἔστω ἀνάθεμα.

A ARIST. *Qui in matrimonio junctos insultat, sit Anathema.*

ΚΑΝΩΝ ια.

Εἴ τις καταφρονοίη τῶν ὲκ πίστεως ἀγάπας ποιούντων, καὶ διὰ τιμὴν τοῦ κυρίου συγκαλέντων τοὺς ἀδελφούς, καὶ μὴ ἐθέλοι κοινωνῆσαι ταῖς κλήσεσι, διὰ τὸ ἐξουθενίζειν τὸ γινόμενον, ἀνάθεμα ἔστω.

CANON XI.

Si quis contemnat eos, qui agapas ex fide faciunt, & propter Dei honorem fratres convocant, & nolit vocationibus communicare, id quod fit vilipendens, sit anathema.

ΒΑΛΣ. Ὑπὸ ἑτέρων κανόνων κεκώλυται γίνεσθαι ἀγάπας, τουτέστιν ἀδελφοσυνάς καὶ συμπόσια. ἐπεὶ δέ τινες, ὡς ἔοικεν, ἐμέμφοντο καὶ τοὺς μὴ ἀγαθῆς προαιρέσεως καὶ διὰ τιμὴν τοῦ θεοῦ ποιοῦντας ἀγάπας, καὶ ἐλεοῦντας πενομένους ἀδελφοὺς, καὶ οὐκ ἤθελον συγκοινωνεῖν τοῖς οὕτως ἀγαθοεργοῦσιν, ἐξουθενίζοντες τὸ γινόμενον εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ, ὥριζον οἱ πατέρες τούτους ἀναθεματίζεσθαι. ὥστε ἀπὸ τῆς διαθέσεως καταδικάζεταί τις τοὺς ἀγάπας ποιῶν, εἴτε καὶ μή. καὐντεῦθεν καὶ οἱ τοὺς ἀδελφοσυνάς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ποιοῦντες, καὶ ἄρτου μετείου καὶ ὀπωρῶν διὰ ψυχαγωγίαν ἀπογευόμενοι, οὐκ ὀφείλουσι κολάζεσθαι.

BALS. Aliis Canonibus vetitum est fieri agapas id est, fraternitates & convivia. Quia autem nonnulli, ut est verisimile, eos etiam reprehendebant, qui bono instituto, & propter Dei honorem, faciebant agapas, & egentium fratrum miserebantur; & nolebant eis communicare bona opera agentibus, vilipendentes id quod fit in Dei honorem: statuerunt Patres eos anathematizari. Quare ex hac dispositione condemnatur quispiam qui facit agapas, vel non. Et hinc fit, ut qui in Ecclesiis faciunt fraternitates, & modicum panis & fructuum recreandi animi gratia gustant, non sint puniendi.

ΖΩΝΑΡ. Εἴθιστο ἐξ ἔθους ἀρχαίου τοῖς πιστοῖς, μετὰ τὸ τῶν ἁγιασμάτων μεταλῆψιν συνέρχεσθαι καὶ συνεδρίειν, τῶν πλουσίων χορηγούντων τὰ βρώματα, συγκαλέντων δὲ καὶ τοὺς πένητας, ὃ καὶ ὁ μέγας Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους μέμνηται, αἰτιώμενος ἐκείνους, ὡς τὸ ἔθος παραχαράσσοντας, καὶ οὐχὶ κοινὰς δεῖπνα ποιοῦντας, ἀλλ' ἑκάστου τὸ ἴδιον δεῖπνον ἐσθίοντος, λέγων, καὶ ὃς μὲν, πεινᾷ, ὃς δὲ, μεθύει. κατὰ τοῦτο τὸ ἔθος ἐποίουν οἱ πιστοὶ καὶ τότε συνόδια καὶ συμπόσια, ἃ καὶ ἀγάπας ἐκάλουν, ὡς δι' ἀγάπην ἐκ πίστεως γινόμενα. ὅτι δὲ τὰ συμπόσια καλεῖ ὁ κανὼν ἀγάπας, δηλοῖ ὁ μβ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανὼν προϊέχων οὕτως, περὶ τοῦ μηδαμῶς συμπόσια ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπιτελεῖσθαι, καὶ ὥστε τοὺς Ἐπισκόπους καὶ κληρικοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μὴ συμποσιάζειν. συμποσίων οὖν ἐκ πίστεως καὶ διὰ τιμὴν τοῦ κυρίου γινομένων, καὶ ἐν αὐτοῖς συγκαλουμένων τοὺς ἀδελφούς, εἰ μὴ βέλοιντό τινες μετέχειν αὐτοῖς καλέσαντες, ὡς ὑπεροφθέντες καὶ ἐξουθενίζοντες τὸ γινόμενον, ἀναθεματίζει αὐτοὺς ὁ κανών.

ZONAR. Antiqui moris olim fuit apud fideles, ut sacrorum mysteriorum participatione refecti, simul ad epulandum postea convenirent; ita scilicet, ut cibis è ditiorum penu ministratis, ad convivium ipsi quoque pauperes ab iisdem advocarentur. Cujus quidem rei magnus etiam Paulus epistola ad Corinthios meminit; eosque, quod abolita pristina consuetudine, jam non una omnes epularentur, sed unusquisque suam cœnam privatim absumeret, objurgans, alium quidem esurire, alium ebrium esse, conqueritur. Hanc consuetudinem tunc quoque retinentes, mutua inter se convivia fideles curabant, quas quidem, eo quod ob charitatem ex fide celebrarent, agapas vocitabant. Porro convivia, agapes nomine, hunc Can. significare voluisse, xlii. Syn. Carthaginensis Can. indicatur; quo in Ecclesiis convivia quomodocunq; celebrari vetantur, neve Episcopis aut Clericis convivia in Ecclesiâ instituere liceat interdicitur. Ad hæc ergo convivia, si quando ex fide atq; in Domini honorem instituantur fratresq; advocentur, quicunq; ab elatione animi rem ipsam contemnentes, vocati accedere recusarint, anathematis pœna in eos Canon animadvertit.

ΑΡΙΣΤ. Ο τοὺς καλοῦντας εἰς ἀγάπην ἀθετῶν, καὶ τούτοις οὐ κοινωνῶν κακλημμένοις, ἀνάθεμα.

ARIST. *Qui spernit eos qui ad agapas vocant, & vocatus cum iis non communicat, Anathema.*

ΚΑΝΩΝ ιβ'.

Εἴ τις ἀνδρῶν διὰ νομιζομένην ἄσκησιν περιβολαίῳ χρῆται, καὶ ὡς δι' οὐκ ἐκ τούτου τὴν δικαιοσύνην ἔχων, καταψηφίσοιτο τῶν μετ' εὐλαβείας τοὺς βήρους φορούντων, καὶ τῇ ἄλλῃ κοινῇ καὶ ἐν Συνηθείᾳ ἐούσῃ ἐσθῆτι κεχρημένων, ἀνάθεμα ἔστω.

CANON XII.

Si quis vir, propter eam quæ existimatur pietatis exercitationem, amiculo utatur, & tanquam ex eo justitiam habens condemnet eos qui cum pietate Beros ferunt, & alia communi & consueta veste utuntur; sit anathema.

ΒΑΛΣ. Οἱ περὶ Εὐσάθιον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ῥακενδυτεῖν ἐδίδασκον· ὡς ἐκ τούτου ἁγιάζεσθαι μέλλοντας τοὺς μαθητευομένους αὐτοῖς. περιβόλαιον γὰρ τὸ ἐπάνω τῶν ἄλλων ἐπίβλημα ἐκάλουν. τοὺς γοῦν διὰ ὑπόκρισιν καὶ ὑποκρισιν ῥακενδυτοῦντας, καὶ κατηγορεῖν τῶν φορούντων τοὺς βήρους ἤτοι τὰ σηρικὰ ὑφάσματα διὰ τὸ τίμιον τῆς ἐπαγγελίας, καὶ μὴ διὰ βλακείαν ἢ δι' ἀλαζονείαν, ἀναθέματι ὁ κανὼν καθυποβάλλει.

BALS. Eustathiani præter alia pannos quoque induere docebant: tanquam eorum discipuli sint ex eo sanctificandi. Pallium enim sive amiculum quæ aliis superponitur, vestem vocabant. Eos ergo, qui propter arrogantiam & hypocrisin pannos induunt, & illos contemnunt, qui Beros, seu ex serico contextas vestes, ob professionis honorem, non propter mollitiem vel arrogantiam, ferunt, Canon anathemati subjicit.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ περὶ Εὐσάθιον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ῥακενδυτεῖν ἐδίδασκον, ὡς ἐκ τούτου ἁγιάζεσθαι μέλλοντας τοὺς μαθητευομένους αὐτοῖς. περιβόλαιον γὰρ τὸ ἐπάνω τῶν ἄλλων ἐπίβλημα ἐκάλουν, ἵνα φαίνοιτο, καὶ ἐκ τούτου δοκῶσι δόξαν ἀσκήσεως, καὶ καταγορεύειν τῶν φορούντων τοὺς βήρους τὰ σηρικὰ δηλονότι ὑφάσματα, καὶ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα τὴν σωθήν. ὁ βῆρος δὴ εἶδός ἐστιν ἐργασίας ὑφάσματος. ὅθεν καὶ νῦν εἰσὶ τὰ λεγόμενα ὁλόβηρα. οἱ δὲ μετ' εὐλαβείας ταῦτα φοροῦντες

ZONAR. Eustathiani, præter cætera pannosâ quoque ac lacerâ veste sectatores suos uti volebant; quasi ex eo videlicet sanctitate ornandi forent: (Pallium enim sive amiculum, quæ aliis superinduitur, vestem vocabant) ut appareret, ac ex eo gloriam exercitationis pietatis aucuparentur, ac eos, qui Beris, sericis nimirum indumentis, aliave usitatiore veste uterentur, contemnerent. Est vero Berus textile quoddam indumentum, unde & nunc quoque in usu sunt vestimenta, quæ Holobera appellantur.

Digitized by Google

Ejuſmodi veſtes igitur, ſi qui ita geſtant, ut interea modeſtiæ non obliviſcantur, neq; vel tenuioribus inſultent, vel ſplendido veſtium ornatu ad laſciviam molliorem laſcivoſque amores abutantur, à culpa immunes ſunt. Proinde qui eos ut culpæ obnoxios damnant, qui ſericis veſtibus, modeſtiæ ratione ſervata, utuntur, anathematis pœna Canon teneri jubet.

ARIST. *Qui contemptui habet eos qui beros geſtant, ſit Anathema.*

A κὴ ὐχ ὥστε ἢ τῶν πενεστέρων καταπαίρεσθαι, ἢ κεχρῆσθαι τῇ λαμπρότητι τῶν ἐνδυμάτων εἰς τρυφὴν, κὴ ἐρωτικὴν ἔχειν ταῦτα ὑποθέσεων ἀφορμὰς ἀναίτιοι. τοὺς γοῦν καταψηφιζομένους ἤτοι καταδικάζοντας, ὡς ἁμαρτάνοντας, τοὺς σεμνοῖς ἐσθῆσι χρωμένους εὐλαβῶς, ἀνάθεμα καταδικάζει ὁ κανών.

ΑΡΙΣΤ. Ο φαυλίζων τοὺς φοροῦντας ἕτερους, ἀνάθεμα.

CANON XIII.

ΚΑΝΩΝ ιγ'.

B

Si qua mulier, propter eam quæ exiſtimatur pietatis exercitationem, veſtem mutet, & pro conſueto muliebri indumento virile accipiat, ſit anathema.

Εἴ τις γυνὴ διὰ νομιζομένην ἄσκησιν μεταβάλλοιτο ἀμφιεσμα, καὶ ἀντὶ τοῦ εἰωθότος γυναικείου ἀμφιάσματος ἀνδρῶον ἀναλάβοι, ἀνάθεμα ἔστω.

BALS. Mulieres, quæ viriles veſtes fortè propter exercitationem pietatis induunt, & muliebri ſexui veſtem convenientem abjiciunt, Canon anathematizat. Pulchrè autem ſubjunxerunt Patres illud, propter eam quæ exiſtimatur pietatis exercitationem. Ea enim, quæ non propter hypocriſin & fraudem, ſed verè, & propter puræ ac ſynceræ exercitationis modum tale quid fecerit, non ſolùm non anathematizabitur; ſed etiam laude digna cenſebitur. Multæ enim mulieres per virilem habitum exercitatorium curriculum peregerunt, & ad ſalutis faſtigium pervenerunt; ut ſancta Melane, ſancta Eugenia, & aliæ.

ΒΑΛΣ. Τὰς σολὰς ἀνδρώας ἀμφιεννυμένας γυναῖκας διὰ ἄσκησιν τάχα, καὶ ἀποῤῥιπτούσας πρὸς καταλληλον τῇ γυναικείᾳ φύσει σολὴν, ἀναθεματίζει ὁ κανών. καλῶς ἦ ἐπήγαγον οἱ πατέρες ὅ, διὰ νομιζομένην ἄσκησιν· οὐ γὰρ μὴ διὰ ὑπόκρισιν καὶ ἀπάτην, ἀλλ' ἐν ἀληθείᾳ καὶ διὰ τρόπον ἀληθοῦς ἀσκήσεως καὶ κατορθεῖας τοιοῦτόν τι ποιήσασα, οὐ μόνον οὐκ ἀναθεματισθήσεται, ἀλλὰ καὶ εὐφημισθήσεται· πολλαὶ γὰρ γυναῖκες διὰ ἀνδρώου σχήματος καὶ ἀσκητικὸν ἦνυσαν δρόμον, καὶ εἰς ὅ τῆς σωτηρίας ὑπέρτατον ἔφθασαν, ὡς ἡ ἁγία Μελάνη, ἡ ἁγία Εὐγένια, καὶ ἕτεραι.

C

ZONAR. Unuſquiſque in quo vocatus eſt ordine permaneat, ait Apoſtolus. Mulieres igitus mutato habitu incedere, virilemque ornatum, abjecta veſte ſexûs propria atque naturæ ipſarum congruente, ſtudio forte exercendæ virtutis aſſumere hic Canon vetat. Quæ vero id fecerunt, anathematis pœna teneri conſtituit.

ΖΩΝΑΡ. Ἕκαστος ἐν ᾗ ἐκλήθη τάξει μενέτω, φησὶν ὁ ἀπόστολος. τὰς οὖν γυναῖκας οὐ βέλεται ὁ κανὼν μεταλλάττειν τὸ σχῆμα, καὶ ἀνδρώαν σολὴν ἀμφιέννυσθαι διὰ ἄσκησιν τάχα, τοῦ οἰκείαν καὶ καταλληλον τῇ φύσει αὐτῶν ἀποῤῥίψασας. ταῖς δὲ τοῦτο ποιούσαις ὑποφέρει ὁ ἀνάθεμα.

D

ARIST. *Quæcunque mulieres virorum abutuntur veſtimentis, Anathema.*

ΑΡΙΣΤ. Οσαι γυναῖκες ἀνδρῶν ὑποκρίνονται ἱμάτια, ἀνάθεμα.

CANON XIV.

ΚΑΝΩΝ ιδ'.

Si qua mulier relinquat maritum, & recedere velit, matrimonium abhorrens, ſit anathema.

Εἴ τις γυνὴ καταλιμπάνοι ⓜ ἄνδρα, καὶ ἀναχωρῆν ἐθέλοι, βδελυττομένη ⓜ γάμον, ἀνάθεμα ἔστω.

BALS. Magnus Paulus dicit conjugibus; Ne privetis vos invicem, niſi utique ex conſenſu. Et rurſus; Mulier non habet poteſtatem proprii corporis, ſed vir; & vir non habet poteſtatem proprii corporis, ſed mulier. Quamobrem, quæ virum reliquit, ut legitimum matrimonium abhorrens, anathematizatur; ut quæ Dei præcepto adverſatur, quod tori conſortes in carnem unam uniit; & cæteris divinis ſcripturis. Idem etiam de viris. Et hæc quidem, quando quis à ſua conjuge defecerit, propter ejuſmodi cauſam: Si enim propter monaſticæ vitæ deſiderium hoc fecerit, ei vitio non dabitur.

E

ZONAR. Bonum non eſt bonum, ſi non bene fiat. Proculdubio enim temperantiam ſectari, ſeque à nuptiali congreſſu caſtum ſervare, laudabile eſt; ſed ita tamen, ut ne quid contra illud magni Pauli admittatur; Nolite, inquit fraudare invicem, niſi forte ex conſenſu, & rurſum; Mulier non habet poteſtatem ſui corporis, ſed vir; & vir poteſtatem non habet ſui corporis, ſed mulier. Quod ſi mulier virum ſuum abjungi nolentem dimittit, aut vir mulierem à divortio abhorrentem, atq; alter conjugum nuptias diſſolvi velit quippe legitimam conjunctionem, ut deteſtabilem, fugiens; anathemati obnoxium eſſe decernunt.

F

ARIST. *Item quæ à viris recedunt matrimonium abominantes, Anathema.*

ΑΡΙΣΤ. Καὶ ὅσαι τῶν ἀνδρῶν διαζύγνυνται, βδελυσσόμεναι τὸν γάμον, ἀνάθεμα.

ΚΑΝΩΝ

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ ιέ.

Εἴ τις καταλιμπάνει τὰ ἑαυτῦ τέκνα, καὶ μὴ τεκνοτροφῇ ἢ ὅσον ἐπ' αὐτῷ πρὸς θεοσέβειαν ἢ σεμνοπρεπῆ ἀναγῇ, ἀλλὰ προφάσει ἀσκήσεως ἀμελοίη, ἀνάθεμα ἔστω.

BALS. Ὁ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλος ὁ μέγας Παῦλος περὶ χηρῶν διατάττόμενος φησίν, εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μανθανέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν. τοῦτο γάρ ἐστιν ἀποδεκτὸν τῷ θεῷ. καὶ μετ' ὀλίγα· εἰ δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων οὐ προνοεῖται, τὴν πίστιν ἤρνηται, καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων. εἶτα, οἵας χρὴ τὰς χήρας τῇ ἐκκλησίᾳ καταλέγεσθαι διδάσκων, πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰ ἐτεκνοτρόφησέ φησι. καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν περὶ πρεσβυτίδων διατάττόμενος, καλοδιδασκάλους αὐτὰς εἶναι θέλει, ἵνα σωφρονίζωσι τοὺς νέους φιλάνδρους εἶναι καὶ φιλοτέκνους. καὶ ἐν ἄλλῳ· οἱ πατέρες ἐκτρέφετε τὰ τέκνα ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ κυρίου. ἀλλὰ τούτων οὐδενὸς οἱ περὶ Εὐστάθιον ὑπερφρόνουν, νομοθέτουν τοὺς ἔχοντας παῖδας καταλιμπάνειν αὐτούς, καὶ ἀπέναι πρὸς ἄσκησιν, δεῖ καὶ ὁ τοιοῦτος κανόνα τοῦτον ἐξεφώνησεν, ἀναθέματι καταδικάσας τοὺς καταλιμπάνοντας τὰ οἰκεῖα τέκνα, καὶ μὴ τεκνοτροφοῦντας, καὶ διδάσκοντας αὐτὰ θεοσέβειαν.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ οἱ τὰ τέκνα καταλιμπάνοντες, καὶ μὴ πρὸς θεοσέβειαν ἐκπαλαίοντες, ἀνάθεμα.

ΚΑΝΩΝ ις'.

Εἴ τινα τέκνα γονέων, μάλιστα πιστῶν, ἀναχωρεῖν, προφάσει θεοσεβείας, καὶ μὴ τιμᾷ καθήκοντι τιμῷ τοῖς γονεῦσιν ὑπονέμοι, προσημαινόμενα δηλονότι παρ' αὐτοῖς τῆς θεοσεβείας, ἀνάθεμα ἔστω.

BALS. Ὡσπερ τοὺς γονεῖς ἀναγκάζει ὁ κύριος ἀνάγειν καὶ τρέφειν τοὺς παῖδας, οὕτω καὶ τοὺς παῖδας θέλει γηροβοσκεῖν καὶ τιμᾶν τοὺς γονεῖς. διὸ καὶ τοὺς παῖδας, τοὺς μὴ τοῦτο ποιοῦντας, ἀλλὰ προφάσει θεοσεβείας ἀναχωροῦντας ἐκ τοῦ κόσμου, καὶ καταλιμπάνοντας ἀπορουμένους τοὺς πενομένους γονεῖς αὐτῶν, ἀναθέματι καθυποβάλλει. προσίδηται δὲ προπρᾶξαι τῷ θεοσεβείᾳ, ἤγουν τῷ ὀρθοδοξίᾳ.

Canon XV.

Si quis suos liberos relinquit, nec eos alit, & quantum in se est ad convenientem pietatem religionemque adducit, sed exercitationis prætextu negligit, sit anathema.

BALS. Ecclesiæ doctor magnus Paulus, de viduis præcipiens, hæc dicit; Si qua autem vidua habet filios, discant primùm in domum suam esse pii. Hoc est enim Deo acceptum. Et paulo post; Si quis autem suorum, & maximè domesticorum curam non gerit, fidem negavit, & est infideli deterior. Deinde quasnam oportet viduas in Ecclesiæ catalogum referri docens, præter alia dicit; Si liberos nutrierint. Et rursus alibi de vetulis loquens, vult eas recta docere, ut juvenes instituant ad diligendos maritos & liberos. Et alibi, patres nutrite filios in disciplina & admonitione Domini. Quia autem Eustathiani legem ferebant, ut qui liberos habebant, eos relinquerent, & ad exercitationem abirent; eos, qui hoc agunt, Canon anathemate percussit. Et hoc quidem definitum est propter pios mores, & propter eos, qui fictè ac per hypocrisin, ut dictum est, pietatem docent, & qui in mundo utique versantur. si quis autem tonsus, & in Monasterio habitare coactus, dicit se habere liberos, & non posse abstinere quominus in mundo versetur, & ipsos nutriat, & præsentem Canonem in auxilium producit, non exaudietur; sed audiet se hæc non rectè dicere: Deo enim curæ erit, qui est pater orphanorum, filiorum ejus educatio.

ZONAR. Feræ quoq; partus suos nutriunt curantq; proq; iis tuendis pericula suscipiunt. Ergo si hoc pacto feræ erga fœtus suos sunt affectæ; quanto magis qui rationis munere ornati sunt, filiis educandis curam ac studium præstare debent? Quamobrem magnus quoq; Paulus, dum præcepta vivendi viduis præscribit, Si quæ vero, inquit vidua filios aut nepotes habet, discant primum in domum suam esse pii. Hoc enim Deo est acceptum. Et paulo post; Si quis autem suorum, & maxime domesticorum, curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior. Deinde quales viduas ab Ecclesia eligi oporteat docens, præter alia etiam, si liberos enutriverint, inquiri jubet. Et alibi rursus, de senioribus præcipiens, eas recta docere jubet, ut prudentiam doceant adolescentulas, ut viros suos ament, ac filios deligant. Et alibi; Patres enutrite filios in disciplina ac eruditione Domini. Verum Eustathiani nihil horum audientes, quibus liberi essent, ab iis, ut se ad studium exercendæ virtutis conferrent, deseri volebant. Quapropter Synodus Canonem hunc edidit, eumque qui filios deseruerit, nec eis educandis atque in pietate erudiendis operam impenderit, anathematis pœna teneri decernit.

ARIST. *Item qui liberos relinquunt, eosque ad pietatem non instruunt, Anathema.*

Canon XVI.

Si qui filii à parentibus, maxime fidelibus, prætextu pietatis recesserint, & parentibus quem par est honorem non tribuerint, apud eos scilicet præposita in Deum pietate, sint anathema.

BALS. Quemadmodnm parentes cogit Canon liberos educare & nutrire: sic etiam vult filios parentes in senectute alere & honorare. Et ideo filios, qui hoc non faciunt, sed prætextu religionis è seculo recedunt, & egentes suos parentes nulla de eis cura habita relinquunt, anathemati subjicit. Adjicit autem præferri pietatem, seu orthodoxam sententiam. Si enim paren-

Digitized by Google

tes malè ſentiant, eos fugere oportet, & illorum honori divinum cultum præferre.

ZONAR. Non ſolum à parentibus, ut in educandis liberis ſedulò elaborent; ſed à filiis quoq; viciſſim, ut parentibus honorem exhibeant, poſtulatur. Honoris autem genus eſt ipſos in ſenectute alere, ſi egeant, vel ſi ob affectam ætatem inopia premantur. Neq; ſolum hæc officia parentibus, ſi fideles ſint, ſed etiam à fide alienis præſtari debent. Ex illis enim verbis, [maxime ſi fideles ſint,] de infidelibus quoq; Can. loqui facile apparet. Qui ergo pietatis ſimulatione parentes deſerunt, nec debitum honorem, ad quem ſpectat egentes alere, illis impertiunt; pœnam anathematis ejuſmodi hominibus Can. infligit: addit tamen ut præcipua religionis ratio ſit habenda. Si namq; infideles aut hæretici parentes ad infidelitatem aut hæreſim liberos impellant, tum vero fugiendos, eorúmq; honori religionem præferri oportere decernit.

ARIST. *Item liberi, quicunque à fidelibus recedunt parentibus, Anathema.*

CANON XVII.

Si qua mulier, propter eam quæ exiſtimatur pietatem, tondeat comam, quam Deus ei dedit ad recordationem ſubjectionis, ut quæ ſubjectionis præceptum diſſolvat, ſit anathema.

BALS. Magnus Paulus ad Corinthios ſcribens dicit, Maritus eſt mulieris caput. Hoc autem dixit, quoniam is ipſius auctor & cauſa eſt, ut quæ ex eo facta ſit. Ex Adam enim Eva. Et poſt nonnulla, Si enim non veletur mulier, tondeatur. Si autem turpe eſt mulieri tonderi vel radi, veletur. Et paulo poſt: Mulier ſi comam nutriat, gloria eſt ipſi, quia coma pro amiculo illi data eſt. Et hæc quidem magnus Paulus. Euſtathius autem mulieres tonderi docuit, perinde ac ſi ipſa tonſura ad pietatem conferat; & ne adverſus quidem naturam legem ferre eum puduit. Natura enim comam mulieribus adeò eſſe convenientem novit, ut nec eis unquam calvitium naturaliter inſit. Si ergo tondeatur mulier, ut quæ ſe aliquid facere exiſtimet, quod Deo acceptum ſit, & ſubjectionis recordationem tollat: (Et hoc etiam ex epiſtola ad Corinthios ſumptum eſt à Synodi patribus. Dicit enim illic Apoſtolus; Debet mulier habere poteſtatem in capite, ſcilicet ſymbolum ſubjectionis, id eſt tectum habere caput) Anathema ſit illi, ut quæ ſolvat & tranſgrediatur ſubjectionis præceptum. His ita ſe habentibus, ne dixeris ex præſenti Canone prohiberi mulierem, ſi tonſuram monaſticam elegerit. Ea enim, vel invito marito, ſi vitam tori expertem elegerit, exaudietur, & tondebitur.

ZONAR. Magnus Paulus ad Corinthios ſcribens dicit; Maritus eſt mulieris caput. Hoc autem dixit, quoniam is ipſius auctor & cauſa eſt, ut quæ ex eo facta ſit. Ex Adam enim Eva. Et poſt nonnulla; Si enim non veletur mulier tondeatur. Si autem turpe eſt mulieri tonderi vel radi, veletur. Et Paulo poſt; Mulier ſi comam nutriat, gloria eſt ipſi. Et hæc quidem magnus Paulus. Euſtathius autem mulieres tonderi docuit, perinde ac ſi ipſa tonſura ad pietatem conferat; & ne adverſus quidem naturam legem ferre eum puduit. Natura enim comam mulieribus adeò eſſe convenientem novit, ut nec eis unquam calvitium naturaliter inſit. Si ergo tondeatur mulier, ut quæ ſe aliquid facere exiſtimet, quod Deo acceptum ſit, & ſubjectionis recordationem tollat (& hoc etiam ex epiſtola ad Corinthios ſumptum eſt à Synodi patribus. Dicit enim illic Apoſtolus; Debet mulier habere poteſtatem in capite, ſcilicet ſymbolum ſubjectionis, id eſt, tectum habere caput, mariti poteſta-

A ἐὰν γὰρ κακόδοξοι ὦσιν οἱ γονῆς, φεύγειν δεῖ τούτους καὶ προτιμᾶν τῆς τιμῆς ἐκείνων τὸν θεοσέβειαν.

ΖΩΝΑΡ. Οὐ μόνον οἱ γονῆς ἀπαιτοῦνται φροντίζειν παρὰ τέκνων καὶ ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ παῖδες αὖθις χρεωστοῦσι τιμᾶν τοὺς γονῆς, τιμῆς δὲ εἶδός ἐστι, καὶ τὸ γηροβοσκεῖν αὐτοὺς ἀπορουμένους ἢ διὰ γῆρας ἐνδεεῖς ὄντας, καὶ οὐ μόνον πιστοῖς τοῦτο χρεωστεῖσι γονεῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀπίστοις. ἐκ γὰρ τοῦ εἰπεῖν, μᾶλιστα πιστῶν, δείκνυται, ὅτι καὶ τοὺς ἀπίστων ὁ κῆρυξ λέγει. τοὺς γοῦν προφάσει θεοσεβείας τοὺς οἰκείους γονεῖς ἀφρονοῦντας ἐώντας, καὶ μὴ
B τῷ ἐνδεχομένῳ τιμῇ αὐτοῖς ἀπονέμοντας, ἧς μέρος καὶ τὸ τρέφειν αὐτοὺς ἀπορουμένους, ἀναθεματίζει ἐπὶ κανών· ἐπάγει δὲ, προτιμωμένης τῆς θεοσεβείας. εἰ γὰρ οἱ γονῆς ἄπιστοι ὄντες ἢ κακόδοξοι τοὺς παῖδας εἰς ἀπιστίαν ἢ εἰς αἱρέσεις ζωωθοῦσι, φεύγειν δεῖ αὐτοὺς, καὶ προτιμᾶν τὴν εὐσέβειαν τῆς τιμῆς τῷ θεοσεβείαν.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ τέκνα, ὅσα πιστῶν ἀποσκιρτῶσι γονέων, ἀνάθεμα.

ΚΑΝΩΝ ιζ'.

C Εἴ τις γυναικῶν διὰ τὸ νομιζομένην θεοσέβειαν ἀποκείροιτο τὰς κόμας, ἃς ἔδωκεν ὁ θεὸς εἰς ὑπόμνησιν τῆς ὑποταγῆς, ὡς ἂν ἀθετοῦσα τὸ πρόσταγμα τῆς ὑποταγῆς, ἀνάθεμα ἔστω.

ΒΑΛΣ. Ὁ μέγας Παῦλος Κορινθίοις ἐπιστέλλων, κεφαλὴ, φησὶ, γυναικὸς ὁ ἀνήρ. τοῦτο δὲ εἶπεν, ὅτι αἴτιος αὐτῆς ἐστιν, ὡς ἐξ αὐτοῦ νενομένης. ἐκ γὰρ Ἀδὰμ γὰρ ἡ Εὔα. καὶ μετά τινα· εἰ γὰρ μὴ κατακαλύπτεται γυνὴ, καὶ κειράσθω. εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρεσθαι ἢ ξυρᾶσθαι, κατακαλυπτέσθω. καὶ μεθ' ἕτερα· γυνὴ ἐὰν κόμᾳ δόξα αὐτῇ ἐστιν, ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου
D δέδοται αὐτῇ. καὶ ταῦτα μὲν ὁ μέγας Παῦλος. ὁ δὲ Εὐσταθίου κείρεσθαι τὰς γυναῖκας ἐδίδαξεν, ὡς τάχα πρὸς θεοσέβειάν συμβαλλομένου τοῦ κείρεσθαι, καὶ οὐδὲ τῇ φύσει ἀνθινομοθετήσαι ἠδέστη. τοσοῦτον γὰρ οἰκεῖον οἶδεν ἡ φύσις ταῖς γυναιξὶ τὸ κόμιον, ὡς οὐδὲ φαλακρώματα ταύταις ἐγγίνεται φυσικῶς. εἰ γοῦν κείροιτο γυνὴ, ὡς τάχα τι δοκοῦσα ποιεῖν πρὸς θεοῦ εὐαρέστησιν, καὶ περιαιρεῖται τὸ ὑπόμνησιν τῆς ὑποταγῆς (καὶ τοῦτο δὲ ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς τῆς τῶν σωζόντων παρασὰ. λέγει γὰρ ἐκεῖ ὁ ἀπόστολος, ὅτι ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἤτοι τὸ σύμβολον τῆς ὑποταγῆς, τυτέστι τὸ καλακεκαλυμμένῳ ἔχειν τῷ κεφαλῷ.)
E ἀνάθεμα ἔστω αὐτῇ, ὡς λυούσῃ καὶ παραβαινούσῃ τὸ πρόσταγμα τῆς ὑποταγῆς. τούτων οὕτως ἐχόντων, μὴ εἴπῃς ἐκ τοῦ πρώτου κανόνος κωλύεσθαι γυναῖκα, ἐὰν βουλήσῃ μοναδικῷ ἀπόκαρσιν. αὐτὸ γὰρ καὶ ἄκοντος τοῦ ἀνδρὸς ἡ ἄζυγα βίον αἱρετισαμένη, εἰσακουσθήσεται, καὶ ἀποκαρήσεται.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ μέγας Παῦλος Κορινθίοις ἐπιστέλλων, κεφαλή, φησι, γυναικὸς ὁ ἀνήρ. τοῦτο δὲ εἶπεν, ὅτι αἴτιος αὐτῆς ἐστιν, ὡς ἐξ αὐτοῦ γενομένης. καὶ γὰρ ἡ Εὔα ἐκ τοῦ Ἀδάμ. καὶ μετά τινα· εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνὴ, καὶ κειράσθω. εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρεσθαι ἢ ξυρᾶσθαι, κατακαλυπτέσθω καὶ μεθ' ἕτερα· γυνὴ ἐὰν κόμᾳ, δόξα αὐτῇ. ταῦτα μὲν ὁ μέγας Παῦλος. ὁ δὲ Εὐσταθίου κείρεσθαι τὰς γυναῖκας ἐδίδαξεν, ὡς δή τι πρὸς θεοσέβειαν συμβαλλομένου τοῦ κείρεσθαι, καὶ οὐδὲ τῇ φύσει ἀνθινομοθετήσαι ἠδέστη. τοσοῦτον γὰρ οἰκεῖον οἶδεν ἡ φύσις ταῖς γυναιξὶ τὸ κόμιον, ὅτι οὐδὲ φαλακρώματα ταύταις ἐγγίνεται φυσικῶς. εἰ γὰρ κείροιτο γυνὴ, ὡς τάχα τι δοκοῦσα ποιεῖν πρὸς θεοῦ εὐαρέστησιν, καὶ περιαιρεῖται τὸ ὑπόμνησιν τῆς ὑποταγῆς (καὶ τοῦτο ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς τοῖς τὰ σωζόντα παρασὰ. λέγει γὰρ ὁ ἀπόστολος, ὅτι ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἤτοι τὸ σύμβολον τῆς ὑποταγῆς τὸ καλακεκαλυμμένῳ ἔχειν τῇ κεφαλῷ ἐξουσίαν τοῦ

ἀνδρὸς

ἀνδρὸς καλῶν) ἀνάθεμα ἔστω αὐτῇ, ὡς λυούσῃ καὶ παραβαινούσῃ τὸ ὑποτασσόμενον.

ΑΡΙΣΤ. Ὅσαι γυναῖκες τὰς κόμας τίλλουσι, θεοσέβειαν ὑποκρινόμεναι, ἀνάθεμα.

A tem appellans) anathema sit illi, ut quæ solvat & transgrediatur subjectionis præceptum.

ARIST. *Quæcunque mulieres, pietatem simulantes, comas tondent, Anathema.*

ΚΑΝΩΝ ιη'.

Εἴ τις διὰ νομιζομένην ἄσκησιν ἐν τῇ κυριακῇ νηστεύσῃ, ἀνάθεμα ἔστω.

CANON XVIII.

Si quis propter eam, quæ existimatur, exercitationem in dominico jejunet, sit anathema.

ΒΑΛΣ. Πολλαχοῦ κανόνισται, μὴ νηστεύειν καὶ σκυθρωπάζειν ἡμᾶς κατὰ τὴν χαρμόσυνον ἡμέραν τῆς κυριακῆς διὰ τὴν ἔγερσιν τοῦ κυρίου, ἀλλὰ πανηγυρίζειν καὶ εὐχαριστεῖν τῷ θεῷ, ὡς ἀναστάντας ἐκ τοῦ πτώματος τῆς ἁμαρτίας. τοὺς γοῦν Εὐσταθίου διδασκάλους νηστεύειν ἐν ταῖς κυριακαῖς διὰ ἄσκησιν δῆθεν, ἀναθεματίζει ὁ κανών· ὁ ὄν ξδ'. ἀποστολικὸς κανὼν ἀφορίζει τοὺς ἕτω νηστεύοντας λαϊκούς, ὥσπερ καὶ τοὺς κληρικοὺς καθαιρεῖ. ζήτει καὶ τὸν νέ. κανόνα τῶν ἐν τῷ Τρούλλῳ Συνόδου.

BALS. Multis Canonibus cautum est, ne jejunemus, & tristitiam præ nobis feramus, in festo ac læto die dominico, propter Domini resurrectionem; sed celebremus, & Deo gratias agamus, ut qui ex peccati lapsu surrexerimus. Eustathianos ergo, docentes esse indiebus dominicis jejunandum, propter exercitationem scilicet, Canon anathemate percutit. Lxiv. autem Canon Apostolicus segregat Laicos, qui sic jejunant, quemadmodum & Clericos deponit. Quære & lv. Can. Syn. in Trullo.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ἐν ταῖς κυριακαῖς νηστείαν ἐπέρριπτεν ὁ Εὐσάθιος, ὅτι διὰ τὴν ἔγερσιν τοῦ κυρίου, καὶ τὴν τῆς βελτίας φύσεως ἐκ τοῦ πτώματος τῆς ἁμαρτίας ἀνάστασιν, συχαριστεῖν ἡμᾶς δεῖ τῷ θεῷ καὶ χαίρειν. ἡ δὲ νηστεία σωτηρίδης καὶ λύπης δεῖ σύμβολον. διὸ καὶ τοῖς νηστεύουσιν ἐν κυριακαῖς ἐπάπτη ἀνάθεμα.

ZONAR. Jejunium Dominica quoque die Eustathius indixit; quam tamen, quòd per eam Christus ab inferis redivivus extiterit, naturámq; humanam à peccati lapsu excitarit, exultabundi Deo gratias agentes transfigere debemus. At jejunium doloris tristitiæque habet argumentum. Quamobrem & in eos, qui dominica die jejunarent, pœna anathematis constituta fuit.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τὴν κυριακὴν, ἢ τὸ σάββατον ἀνηστεύτους, ἀνάθεμα.

ARIST. *Qui diem Dominicam, vel sabbatum jejunus peragit, Anathema.*

ΚΑΝΩΝ ιθ'.

Εἴ τις τῶν ἀσκουμένων χορεῖς σωματικῆς ἀνάγκης ὑποφαινούσης, καὶ τὰς παραδεδομένας νηστείας εἰς τὸ κοινὸν, καὶ φυλασσομένας ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, παραλύοι, ἀποκρυβῆναι ἐν αὐτῷ πλείω λογισμῷ, ἀνάθεμα ἔστω.

CANON XIX.

Si quis eorum, qui exercentur, absque corporali necessitate se insolenter gerat, & tradita jejunia, quæ communiter servantur ab Ecclesia, dissolvat, perfecta in eo residente ratione, sit anathema.

ΒΑΛΣ. Αἵρεσις Βογομιλική ἐστιν ὅτι τινας χρόνους κατὰ πᾶσαν ἡμέραν νηστεύειν καὶ μηδέποτε καταλύειν, ὡς μετὰ τοσοῦτον χρόνον λέγειν ἐν πλειοσταῖς γραυσὶ τοὺς νηστεύοντας, καὶ καταλύειν καὶ ἁμαρτάνειν ἀδιαφόρως, καὶ πᾶσι κακίαν διὰ τὴν πλειόστητα ὡς ὑπὸ πυρὸς καθαιρεῖσθαι. τοιαῦτα γοῦν ἐδίδασκον, ὡς ἔοικε, καὶ οἱ περὶ τὸν Εὐσάθιον· διὸ καὶ ἀνεθεματίσθησαν. ὀφείλομεν γὰρ οἱ πιστοὶ νηστεύειν κατὰ τὰς παραδεδομένας νηστείας, ἤτοι τετράδα, καὶ τὴν παρασκευὴν, τὴν μεγάλην τεσσαρακοστὴν καὶ τὰς λοιπὰς νηστείας, καὶ αὖθις πανηγυρίζειν κατὰ τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας, εἰ μήπω διὰ νόσον καταλυσαι ἀναγκασθῶμεν. ὅπερ φησὶ καὶ ὁ ξθ'. ἀποστολικὸς κανὼν, κατὰ πᾶσι τετράδα καὶ παρασκευὴν καὶ τεσσαρακοστὴν ἢ πάσχα μὴ καταλύειν ἡμᾶς, εἰ μὴ διὰ ἀσθένειαν σωματικήν.

BALS. Bogomelica est hæresis, ad aliquod tempus omni die jejunare, nec unquam jejunium solvere, ut eos, qui post tantum tempus jejunant, dicant esse in perfectione, & jejunium solvere & peccare indiscriminatim posse, & omne vitium tanquam à perfectione ab igne exuri. Hujusmodi ergo, ut videtur, docebant & Eustathiani; & ideo fuerunt anathemate percussi. Debemus enim fideles in traditis jejunis, nimirum quartâ feriâ, & parasceve, & magnâ quadragesimâ, & reliquis jejuniis jejunare, & rursus festos dies celebrare, nisi fortè propter morbum jejunium solvere coacti simus. Dicit enim lxix. Can Apostolicus; In omni quarta feria & parasceve & in paschæ quadragesima nos jejunium non solvere nisi propter corporalem imbecillitatem.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ ἀποστολικὸς ἑξηκοστὸς τέταρτος κανὼν τοῦτο ῥητῶς φησίν. εἴ τις κληρικὸς εὑρεθείη τῇ κυριακῇ ἡμέραν νηστεύων, ἢ τὸ σάββατον, πλὴν ἑνὸς μόνου, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζέσθω. καὶ ὁ ξθ'. τὴν τεσσαρακοστὴν τοῦ πάσχα νηστεύειν προστάττει, καὶ τετράδα καὶ παρασκευήν· εἰ μὴ διὰ ἀσθένειάν τις ἐμποδίζοιτο. διὸ δὴ καὶ τοὺς Εὐσταθίου τὰς παραδεδομένας νηστείας λυόντων, ὡς τάχα φθασάντων πρὸς πλειότητα, καὶ οὐκέτι δεομένων νηστείας, τοῦτον ὁ κανόνα τοῦτον ἡ σύνοδος ἐξεφώνησεν, ἀνάθεμα καταψηφιζόμενον τῶν λυόντων τὰς παραδεδομένας νηστείας, καὶ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας φυλαττομένας, ἤγουν τοῦ ἀσθενοῦς τῶν πιστῶν, εἰ μὴ διὰ ἀσθένειαν τις σωματικὴν νηστεύειν ἠδύνατο καὶ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα.

ZONAR. Sexagesimus quartus Can. Apostolicus hæc totidem verbis habet; Si quis, inquit, Clericus inventus fuerit die Dominico jejunare, vel Sabbato, præterquam uno solo, deponatur: sin autem laicus, segregetur. Sexagesimus vero nonus Quadragesimam Paschæ, & quartum diem, & parasceven, nisi corporis aliqua infirmitas obstiterit, jejunio transigendam esse decernit. Cum vero Eustathiani, quasi summum perfectæ virtutis apicem attigissent, nec ipsos jejunio castigari amplius oporteret, tradita jejunia violarent, hunc Can. Synodus promulgavit, eosque, qui jejunia à majoribus tradita, atque ab Ecclesia, hoc est, fidelium multitudine servari consueta violarint, nisi, ut Apostolico Canone explicatum est, valetudine impediantur, anathemati obnoxios esse decernit.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς νηστείας ἐκτρέπων, ἀνάθεμα.

ARIST. *Et qui Ecclesiastica jejunia evertit, Anathema.*

Digitized by Google

A

Canon XX.

Si quis arrogantia utens, martyrum congregationes abhorreat, & sacra quæ in eis celebrantur, & eorum memorias accuset, sit anathema.

Bals. In sanctorum martyrum memoriis fiebant conventus quidam & congregationes in quibusdam templis, sicut & fit hodie. Eustathiani ergo pietatis prætextu damnabant eos, qui hæc in Dei honorem faciebant; superbiâ elati ob impiam ipsorum vivendi rationem: & ideo etiam anathemati subjecti sunt. Nota ergo, quòd quæ in solennibus martyrum festis fiunt, scilicet cantica, choreæ, & populi confluxus, quoniam in Dei fiunt honorem, non reprobantur; cùm de iis hæc Synodi Patres scripserint.

Zonar. Hoc quoque est Eustathii ejusque gregalium disciplina. Loca nimirum contemnebant, in quibus reliquiæ martyrum servabantur; quique in iis sacra facerent, memoriamque eorum venerarentur, damnabant; & conventus fidelium in iis locis celebrari solitos aversabantur. Quamobrem hunc Canonem Synodus contra eos, qui superbia elati conventus ejusmodi aspernarentur, constituta in eos pœna anathematis, promulgavit.

Arist. *Et qui sanctorum Martyrum conventus despectui habet, sit Anathema.*

ΚΑΝΩΝ κ'.

Εἴ τις αἰτιᾶται, ὑπερηφάνῳ διαθέσει κεχρημένος καὶ βδελυσσόμενος τὰς συνάξεις τῶν μαρτύρων, ἢ τὰς ἐν αὐταῖς γινομένας λειτουργίας, καὶ τὰς μνήμας αὐτῶν, ἀνάθεμα ἔστω.

ΒΑΛΣ. Εν μνήμαις ἁγίων μαρτύρων ἐγίνοντο συνάξεις καὶ πανηγύρεις ἔν τισι ναοῖς, καθὼς καὶ σήμερον γίνεται. οἱ γοῦν περὶ τὸν Εὐστάθιον, προφάσει δῆθεν εὐλαβείας, κατεγίνωσκον τῶν ταύτας εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ ποιούντων· ἀλαζονευόμενοι διὰ τὸν θεοστυγῆ αὐτῶν διαγωγήν. διὸ καὶ ἀναθέματι καθυπεβλήθησαν. ὥστε σημείωσαι, ὅτι τὰ εἰς τὰς ἐπισήμους ἑορτὰς τῶν ἁγίων μαρτύρων γινόμενα, ἤγουν τὰ ψαλμῳδήματα, αἱ χοροστασίαι καὶ ἡ σύρροια τῶν πολλοῦ λαοῦ, ἐπεὶ εἰς τιμὴν γίνονται τῶν θεοῦ, οὐκ ἀποδοκιμάζονται. ἐπὶ τούτοις ἔγραψαν ταῦτα οἱ τῆς συνόδου.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τοῦτο τοῦ Εὐστασθίου καὶ τῶν αὐτοῦ φοιτητῶν ἐστὶ διάταγμα. κατεφρόνουν γὰρ τῶν τόπων, ἐν οἷς μαρτύρων ἀπέκειντο λείψανα, καὶ τῶν ἐκεῖ λειτουργούντων, καὶ τὰς μνήμας αὐτῶν τιμώντων, κατεγίνωσκον, καὶ τὰς γινομένας ἐκεῖ συνάξεις ἀπεστρέφοντο. διὸ τὴν κανόνα τοῦτον ἡ σύνοδος ἐξεφώνησε κατὰ τῶν ὑπερηφανευομένων, καὶ βδελυκτὰς ἡγουμένων τὰς συνάξεις τὰς ἐπὶ τοῦ μάρτυσιν, ἀναθέματι τούτους καταδικάσασα.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ ὁ τὰς τῶν ἁγίων μαρτύρων συνάξεις περιφρονῶν, ἀνάθεμα.

Canon XXI.

Hæc autem scribimus, non eos abscindentes qui in Dei Ecclesia volunt secundum scripturas in continentia & pietate exerceri; sed eos qui prætextum exercitationis ad arrogantiam assumunt, adversus eos, qui simplicius vivunt, se efferentes, & præter scripturas Ecclesiasticosque Canones novitates inducunt. Virginitatem itaque unà cum humilitate nos admiramur, & continentiam, quæ cum pietate & gravitate exercetur, admittimus; & à secularibus negotiis secessum cum humilitate suscipimus; & sanctam matrimonii conjunctionem honoramus; & divitias cum justitia & beneficentia non vilipendimus; & vestium utilitatem, propter corporis tantum curam minimè curiosam ac operosam, laudamus: dissolutas autem & molles in vestibus incessus aversamur; & domos Dei honoramus, & qui fiunt in iis conventus ut sanctos & utiles amplectimur, non pietatem in domibus includentes, sed omnem locum in Dei nomine ædificatum honorantes; & quæ fit in ipso Ecclesia congressionem ad publici utilitatem recipimus; & insignes fratrum beneficentias, quæ tanquam secundum traditiones fiunt per Ecclesiam in pauperes, laudamus; & ut semel dicamus quæ à divinis scripturis & Apostolicis traditionibus commendata sunt, in Ecclesia fieri optamus.

Bals. & Zonar. Cùm quædam opera, quæ bona & ex virtute existimantur, hujus Synodi Patres à fidelibus fieri prohibuerint; ut virginitatem servare, utpote cùm matrimonium ad salutem animæ impedimentum afferat; non jejunare diebus, quibus prohibitum est jejunium; solvere matrimonium propter eam quæ videtur exercitationem; non alere liberos vel parentes, propter virtutis exercitium; & quæcunque sunt ejusmodi: nunc pro iis respondent dicentes; Quòd hæc decrevimus, non eos, qui volunt exercere, amputantes; sed eos, qui propterea superbi & insolentes fiunt, & nova quædam præter divinas scripturas introducunt, corrigentes. Nos enim & hoc & illud recipimus, & hoc admiramur,

ΚΑΝΩΝ κα'.

Ταῦτα δὲ γράφομεν, οὐκ ἐκκόπτοντες τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὰς γραφὰς ἀσκεῖσθαι βουλομένους· ἀλλὰ τοὺς λαμβάνοντας τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀσκήσεως εἰς ὑπερηφανίαν, κατὰ τῶν ἀφελέστερον βιούντων ἐπαιρομένους τε καὶ παρὰ τὰς γραφὰς καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας καινισμοὺς εἰσάγοντας. ἡμεῖς τοιγαροῦν καὶ παρθενίαν μετὰ ταπεινοφροσύνης θαυμάζομεν, καὶ ἐγκράτειαν μετὰ θεοσεβείας καὶ σεμνότητος γινομένην ἀποδεχόμεθα, καὶ ἀναχώρησιν τῶν ἐγκοσμίων πραγμάτων κατὰ ταπεινοφροσύνης ἀποδεχόμεθα, καὶ γάμου συνοίκησιν σεμνὴν τιμῶμεν, καὶ πλοῦτον μετὰ δικαιοσύνης καὶ εὐποιΐας οὐκ ἐξουθενοῦμεν, καὶ λιτότητα καὶ εὐτέλειαν ἀμφιασμοῦ δι' ἐπιμέλειαν μόνον τῶν σώματος ἀπρίεργον ἐπαινοῦμεν· τὰς δὲ ἐκλύτους καὶ τεθρυμμένας ἐν τῇ ἐσθῆτι προόδους ἀποστρεφόμεθα, καὶ τοὺς οἴκους τοῦ θεοῦ τιμῶμεν, καὶ τὰς συνόδους, τὰς ἐπ' αὐτοῖς, ὡς ἁγίας καὶ ἐπωφελεῖς ἀσπαζόμεθα, οὐ συγκλείοντες τὴν εὐσέβειαν ἐν τοῖς οἴκοις, ἀλλὰ πάντα τόπον τὸν ἐν ὀνόματι τοῦ θεοῦ οἰκοδομηθέντα τιμῶντες, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ συνέλευσιν εἰς ὠφέλειαν τοῦ κοινοῦ προσιέμεθα, καὶ τὰς καθ' ὑπερβολὴν εὐποιΐας τῶν ἀδελφῶν, ὡς τὰς κατὰ τὰς παραδόσεις διὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς τοὺς πτωχοὺς γινομένας, μακαρίζομεν, καὶ πάντα συνελόντως εἰπεῖν, τὰ παραδοθέντα ὑπὸ τῶν θείων γραφῶν καὶ τῶν ἀποστολικῶν παραδόσεων, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γίνεσθαι εὐχόμεθα.

ΒΑΛΣ. καὶ ΖΩΝΑΡ. Τινὰ τῶν νομιζομένων ἐναρέτων ἔργων οἱ τῆς συνόδου ταύτης κωλύσαντες γίνεσθαι παρὰ τῶν πιστῶν, οἷον τὸ παρθενεύειν, ὡς τάχα τοῦ γάμου πρὸς σωτηρίαν ψυχῆς ἐμποδίζοντος, τὸ μὴ νηστεύειν ἐν ἡμέραις αἷς ἀπαγορεύεται ἡ νηστεία, τὸ λύειν τὸν γάμον διὰ δοκοῦσαν ἄσκησιν, τὸ μὴ τεκνοτροφεῖν, ἢ γηροβοσκεῖν τοὺς γονεῖς, διὰ τὴν τῆς ἀρετῆς τάχα ἐργασίαν, καὶ ὅσα τοιαῦτα· νῦν ὑπὲρ τούτων ἀπολογοῦνται λέγοντες ὅτι ταῦτα ὡρίσαμεν, οὐχὶ τοὺς ἀσκεῖν αἱρουμένους ἀνακόπτοντες, ἀλλὰ τοὺς διὰ τοῦτο ὑπερηφανευομένους καὶ ἐπαιρομένους καὶ, καινά τινα παρὰ τὰς θείας γραφὰς εἰσάγοντας, διορθούμενοι. ἡμεῖς γὰρ καὶ τόδε καὶ τόδε ἀποδεχόμεθα, καὶ τόδε θαυμάζομεν, καὶ

Digitized by Google

καὶ ἐφεξῆς ὅπα αὐλοῖς ἀριθμοῦμεν, καὶ εὐχόμεθα πάντα γίνεσθαι κατὰ τὰς θείας γραφὰς καὶ τὰς παραδόσεις τὰς ἀποστολικάς· διὰ μὲν τῶν θείων γραφῶν πάντα τὰ ἐγγράφως ἐντεταλμένα τοῖς πιστοῖς ὑπεμφαίνοντες· διὰ δὲ τῶν παραδόσεων τὰ τῶν ἀγράφων ἐθῶν αἰνιττόμενοι. καὶ τὰ ἄγραφα γὰρ ἔθη τῷ χρόνῳ δικαιωθέντα καὶ κωλυθέντα, καὶ οἱ τῆς πολιτείας νόμοι κρατεῖν τε καὶ ἐνεργεῖν διατίζουσι, καὶ οἱ θεῖοι κανόνες. καὶ ὁ μέγας τὰ πάντα Βασίλειος περὶ τούτων φυλακῆς μακρὸν ἀποτείνεται λόγον ἐν διαφόροις λόγοις αὐτοῦ.

A & eodem quo illi ordine habemus, & omnia fieri optamus secundum divinas scripturas & traditiones Apostolicas: per divinas quidem scripturas omnia, quæ fidelibus in scriptis mandata sunt, significantes; Per traditiones autem non scriptos mores innuentes. Non scriptos enim mores tempore approbatos & confirmatos, leges quoque civiles observari & valere decernunt, & divini Canones. Et magnus etiam in rebus omnibus Basilius de eorum observatione in multis suis orationibus fusè loquitur.

ΑΡΙΣΤ. Η παροῦσα συνόδος, καὶ δι' ἄλλας μὲν ἐκκλησιαστικὰς χρείας συνελθοῦσα, ζητήσασα ἦ καὶ τὰ κατὰ τὸν Εὐστάθιον· καὶ εὑροῦσα πολλὰ ἀθέσμως ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν τὸν Εὐστάθιον γινόμενα, τοὺς κανόνας τούτους ἔθετο, ἵνα μὴ εἰς τὴν αἵρεσιν αὐτῶν, ἤτοι τῶν Μασσαλιανῶν τε καὶ Εὐχιτῶν, ἐμπίπτωμεν. Οὗτοι γὰρ καὶ νόμιμον γάμον ἀθετοῦσι, καὶ κρέα βδελύττονται, τὴν ἐκκλησιῶν καὶ τὰ θυσιαστήρια καταφρονοῦσι, καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῖς γινομένων συνάξεων· καὶ ἰδίᾳ ἐκκλησιάζειν, καὶ ἐν τοῖς εὐκτηρίοις αὐτῶν διδάσκουσιν εὐχεσθαι, καὶ διδασκαλίας ἰδίας, καὶ συνάξεις ποιεῖσθαι, παρὰ γνώμην Ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου τὰ τῆς ἐκκλησίας πλεῖστα μυστήρια· καὶ ἁπλῶς πάντα κανόνα ἐκκλησιαστικὸν παραβαίνοντες, νόμους ἔχουσιν ἰδιάζοντας, μᾶλλον δὲ ἕκαστος αὐτῶν, ὅσα ἂν εὐθυμηθῇ βλαβῆ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἑαυτῷ βλαβῆ, τοῦτο προσίδηται. διὰ ταῦτα οὖν ἡ ἁγία αὕτη σύνοδος τὴς αἱρέσεως αὐτῶν καταψηφισαμένη, καὶ τοὺς μὲν τοὺς κανόνας ἐκθεμένη, ἐκτὸς αὐτοὺς εἶναι τῆς ἐκκλησίας προσέταξεν. εἴ τις γοῦν ἢ τὸν νόμιμον γάμον ἀθετεῖ, ἢ τὸν κρεωφαγοῦντα κατακρίνει, δίκην πνικτοῦ ἢ εἰδωλοθύτου· ἢ δοῦλον διδάσκει τῶν δεσποτῶν ὑπαναχωρεῖν, προφάσει θεοσεβείας, καὶ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν καταφρονεῖν· ἢ διακρίνοιτο τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταλαβεῖν ἀπὸ πρεσβυτέρων ὑπηγαμηκότων· ἢ τῶν οἴκων τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀναχωρεῖν, ὡς συκαταφρονητὰς αὐτοὺς οἰόμενος, καὶ ἰδίᾳ ἐκκλησιάζων, διδασκαλίας ἑτέρας ποιοῖτο· ἢ παρὰ γνώμην Ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρου, ὡς καταφρονῶν αὐτῶν, τὰ τῆς ἐκκλησίας πλεῖστα μυστήρια, διὰ τὸ πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ μεγάλα ἰσχύειν οἴεσθαι, ἢ διδάσκει τὰς ἀνήκοντας τῶν χρόνων διδομένας καρποφορίας τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ εἰς ὑποποίησιν καταναλισκομένας· παρά τε τοῦ Ἐπισκόπου, καὶ τῶν εἰς τὴν οἰκονομίαν τούτων παρ' αὐτοῦ προβεβλημένων, μὴ προσφέρειν τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' αὐτός τε, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ, ὡς ἁγίοις, ταύτας δίδοναι· ἢ τὴν παρθενίαν, μὴ διὰ αὐτὸ τὸ καλὸν, ἢ γάμου προτιμᾶσθαι, ἀλλ' ὡς τὸν γάμον βδελυσσόμενος. καὶ τὰ γεγαμηκότων καταπαυόμενος· ἢ ὁ σωφρονῶν τοῖς συγκαλοῦσι δι' ἀγάπην, καὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας ἀπόλυσιν, εἰς μεταλημψιν ἄρτου καὶ οἴνου, ἀλλ' ἀθετῶν τούτους, καὶ συκοινωνῶν μετ' αὐτῶν καλούμενος, οὐκ ἀνέχοιτο δι' ὑπερηφιάνου· ἢ τὸν πλουτοῦντα μετὰ δικαιοσύνης, καὶ εὐποιΐας ἐξυθενοῦ· ἢ καὶ τὸν σηρικὰ ἐνδύτα φορεῖντα φαυλίζει, ξενά τινα αὐτὸς ὑπονοῶν ἀμφιάσματα, ὡς ἐκ τούτων δικαιοῦσθαι οἰόμενος· ἢ καὶ γυναῖκές τινες εἰ διεισκρίνοιτο ἀνδρικὰ ἱμάτια περιβεβλημέναι, ὅπως καταπλώσει τῆς κοινῆς τῶν γυναικῶν ἀμφιάσεως, καὶ ὡς ἐκ τούτων οἰόμεναι σεμναὶ δοκεῖν τε καὶ δίκαιαι· ἢ τῶν ἰδίων ἀνδρῶν, ὡς μὴ γάμον βδελυσσόμεναι, διαζεύγνυσθαι, ἢ τὰ οἰκεῖα τέκνα καταλιμπάνουσαι, καὶ μὴ τεκνοτροφοῦσαι ταῦτα, καὶ ὅσον ἐπ' αὐταῖς, πρὸς θεοσέβειαν τῷ προσκυνεῖν ὑπαλείφουσαι, ἀλλὰ προφάσει ἀσκήσεως ἀμελοῦσαι τούτων· καὶ τῷ κόμιζειν τὴν γυναικείαν ἀποκειρόμεναι, ὡς ὑποκρινόμεναι θεοσέβειαν· ἢ πάλιν, εἰ τέκνα πιστῶν γονέων ἀποστεροῦσι, τῷ πρέπειν τιμᾶν γονεῦσι μὴ ἀπονέμοντα, ὡς προτιμώμενα δῆλον τῷ θεοσεβεῖν· ἢ εἰ παραβαίνει τὰς παραδεδομένας ἡμῖν νηστείας, καὶ κοινῶν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας φυλάττεσθαι νενομοθετημένων, τῷ κυριακῷ, ἢ τὸ σάββατον αἴρεται νηστεύειν· ἢ τὰς τῶν μαρτύρων συνάξεις, καὶ τὰς ἐν αὐταῖς

B Arist. *In omnes Canones.* Hæc præsens Synodus & propter alias Ecclesiasticas coacta necessitates, inquirens etiam in ea quæ ad Eustathium pertinebant, & inveniens multa ab Eustathii asseclis injustè facta, hosce Canones exposuit, ne in istorum vel etiam Massalianorum, & Euchitarum hæresim incideremus. Hi enim legitimas nuptias criminantur, & carnem detestantur, Ecclesias autem & altaria contemptui habent, ut & conventus in iis factos: & privatim concionari, & in suis oratoriis precari docent, & privatas instructiones & conventicula facientes præter Episcopi aut Presbyteri voluntatem Ecclesiastica celebrant mysteria: & C omnem omnino Ecclesiasticum transilientes Canonem privatas habent leges, vel potius unusquisque eorum quicquid ad Ecclesiæ calumniam, & ipsius detrimentum animo concipit, illud profert. Idcirco sancta hæc Synodus cum hæresim eorum suo suffragio condemnasset, & hosce exposuisset Canones, eos extra Ecclesiam esse statuit. Si quis itaque vel nuptias legitimas improbat, vel eum qui carnem comedit præter suffocatam & idolis immolatam, condemnat, vel servos à dominis recedere, pietatis prætextu, & ministerium suum contemnere docet, aut dubitat divina accipere sacramenta à Presbyteris qui uxores habent, vel ab ædibus D Dei & Ecclesiâ recedens ut eas justè contemnendas ducens, & privatim concionem habens, alias instructiones profert, vel præter Episcopi aut Presbyteri sententiam, ut eos contemnens, Ecclesiastica peragit mysteria, quia suas preces magnopere prævalere opinatur, aut docet fructuum oblationes Ecclesiæ olim datas, & ad bona opera erogatas, & ab Episcopo & eis qui ad eorum administrationem ab ipso designantur, Ecclesiæ non offerre, sed sibi aut illis qui secum sunt eas dare, vel virginitatem non propter ipsam bonitatem, matrimonio præfert, sed ut matrimonium execrans, & adversus conjugatos elatus, vel non E convenit iis qui ad agapen congregant post Ecclesiæ dismissionem ad panis & vini participationem, sed eos rejicit, & cum eis communicare vocatus per contemptum & superbiam non sustinet, vel cum justitiâ & beneficentiâ diteſcentem aspernatur, vel & eum qui sericam vestem induit, flocci facit, ipse peregrina quædam excogitans indumenta, ut ex iis se justificari putans, vel etiam mulieres quædam si vestimenta virilia induere inveniuntur, ad communis fœminarum vestitus ruinam, & tanquam putantes se ex iis Sanctas & justas videri, aut à suis viris ut nuptias detestantes separantur, vel proprios liberos relinquunt, & non F ut liberos eos alunt, nec quantum in se est ad religionem convenientem eos excitant, sed exercitationis prætextu eos negligunt, & quæ comam muliebrem detondent, ut pietatem simulantes, vel vice versâ si liberi à parentibus fidelibus resiliunt, honorem parentibus debitum non tribuentes, tanquam pietatem nimirum præferentes, vel si quis tradita nobis jejunia transgrediatur, & profanans dies ab Ecclesiâ servari sanctas, dominicâ vel sabbato eligat jejunare, vel martyrum congregationes & sacra quæ in iis fiunt mysteria, ut arrogans calumniatur, & abhorret. Si quis itaque

Digitized by Google

itaque ex iis quæ supra enumerantur, quicquam facere deprehenditur, ut se contra eos qui simpliciùs vivunt, efferens, & Ecclesiasticas transiliens leges & innovationes è propriâ superbiâ introducens, sit anathema. Ecclesia enim virginitatem cum animo demisso admiratur, & secessionem à negotiis secularibus eodem modo factam admittit, & continentiam cum gravitate & religione, & venerabilem matrimonii usum honore prosequitur, & divitem cum justitiâ & beneficentiâ non parvi pendet, & simplicitatem & frugalitatem vestimentorum non propter superbiam sed propter solam corporis curam sine curiositate factam, approbare novit; quemadmodum non admittit etiam eos qui dissolutas, & delicatas induunt vestes; & simpliciter omnia quæcunque Dei nomine ad communicats utilitatem fiunt, recipit. Quæ autem per arrogantiam & contemptum, & odium eorum quæ à divinis patribus tradita fuerunt, contrariâ feruntur lege, magnopere rejicit pariter & execratur. Et imprimis si qui hæc faciunt, pietatem etiam simulant.

A γινομένας λειτουργίας, ὡς ὑπερήφανος διαβάλοιτο καὶ βδελύττοιτο. εἴ τις γοῦν ἐκ τῶν ἄνωθεν ἀπηριθμημένων εὑρίσκοιτό τι ποιῶν, ὡς κατεπαιρόμενος τῶν ἀφελεστέρως βιούντων, καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς παραβαίνων θεσμοὺς, καὶ καινισμοὺς εἰσάγων ἐξ ἰδίας ὑπεροψίας· ἀνάθεμα ἔστω. ἡ γὰρ ἐκκλησία καὶ παρθενίαν μετὰ ταπεινοφροσύνης θαυμάζει, καὶ ἀναχώρησιν τῶν ἐγκοσμίων πραγμάτων ὡσαύτως γινομένων ἀποδέχεται, καὶ ἐγκράτειαν μετὰ σεμνότητος καὶ θεοσεβείας, καὶ σεμνὴν διοίκησιν γάμου τιμᾷ, καὶ πλοῦτον μετὰ δικαιοσύνης καὶ εὐποιΐας οὐκ ἐξουθενεῖ, καὶ λιτότητα καὶ εὐτέλειαν ἀμφιασμάτων, οὐ διὰ τύφον, ἀλλὰ δι' ἐπιμέλειαν μόνον τοῦ
B σώματος, ἀπερίεργον γινομένην, ἐπαινεῖν οἶδεν· ὥσπερ οὐκ ἀποδέχεται καὶ τοὺς ἐκλύτας καὶ τεθρυμμένας ἐνδεδυμμένους ἐσθῆτας· καὶ ἁπλῶς πάντα, ὅσα ἂν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ θεοῦ εἰς ὠφέλειαν τοῦ κοινοῦ γένωνται, ἀποδέχεται. τὰ δὲ δι' ὑπεροψίαν καὶ καταφρόνησιν καὶ μῖσος τῶν παραδεδομένων ὑπὸ τῶν θείων πατέρων ἀντινομοθετούμενα, σφόδρα καὶ ἀποπέμπεται καὶ βδελύττεται· καὶ μᾶλλον εἰ προφασίζονται οἱ ταῦτα ποιοῦντες καὶ θεοσέβειαν.

C

D

KANO-

E

F

Digitized by Google

A

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑ Τῆς Συρίας Συνόδου.

CANONES SYNODI ANTIOCHENÆ in Syriâ celebratæ.

ΒΑΛΣ. καὶ ΖΩΝΑΡ. Δύο γεγόνασιν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆ Συρίας συνόδοι. ἡ μὲν ὅτε Αὐρηλιανοῦ βασιλέως Ρωμαίων κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, ὃς αἱρεσιάρχης ἐγένετο, λέγων τὸν κύριον ἡμῶν καὶ θεὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ψιλὸν ἄνθρωπον· τὸν δὲ υἱὸν τοῦ θεοῦ, λόγον προφορικόν. πρῶτος δὲ ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ πολλοὶ καὶ ἄλλοι, καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θαυματουργός. ἠθροίσθησαν δ' ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἧς Ἐπίσκοπος B ἦν ὁ Σαμοσατεύς, ὃν δὴ Παῦλον ταῖς πρὸς αἵρεσιν καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν ἀποδείξεσι μὴ πεισθέντες ἀποστῆναι ἀπὸ τῶν κατὰ τοῦ κυρίου βλασφημιῶν, κοινῇ ψήφῳ καθεῖλόν τε καὶ ἀνεθεμάτισαν. ὁ δὲ τοῦ θρόνου τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας οὐκ ἀφίστατο. διὸ οἱ τῆς συνόδου πρὸς τὸν βασιλέα Αὐρηλιανὸν τὰ περὶ τούτου ἀνέφερον. καὶ ὃς τῷ τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς κατ' αὐτὸν ἀρχιερεῦσιν ἐκέλευσε τὸν κατὰ τοῦ Παύλου ἐπισκέψασθαι, καὶ εἰ δικαίως καθήρηται, ἐκδιῶξαι αὐτὸν τῆς τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίας, ὃ καὶ γέγονεν, ὡς ὁ τοῦ Παμφίλου Εὐσέβιος ἱστορεῖ. ἑτέρα δὲ αὖθις συνέστη σύνοδος ἐν Ἀντιοχείᾳ ὅτε C Κωνσταντίου τοῦ υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, μετὰ πέντε ἔτη τῆς τελευτῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ κανόνας ἐξέθετο, οἵ τινές εἰσιν ὅτοι.

BALS. & ZONAR. Antiochiæ, quæ est civitas Syriæ, duæ fuere Synodi. Una quidem sub Aureliano Imperatore Romanorum, adversus Paulum Samosatenum hæresiarcham, qui dicebat Dominum nostrum & Deum Jesum Christum esse solum hominem: filium Dei autem esse verbum prolatitium. Cæterum huic Synodo interfuerunt & multi alii, & sanctus Gregorius Thaumaturgus. Convenerunt autem Antiochiæ, cujus erat Episcopus Paulus Samosatenus: quem quidem Paulum, cum admonitionibus & ex scripturis demonstrationibus à blasphemiis desistere non persuasissent, communi sententia deposuerunt & anathematizarunt. Is verò ab Antiochenæ Ecclesiæ throno non recessit. Patres itaque Synodi de eo ad Aurelianum Imperatorem retulerunt. Ille verò Romanorum Episcopo & ejus Antistitibus jussit de Paulo inquirere; & si justè depositus fuit, eum ex Christianorum Ecclesia expellere; quod etiam factum est, ut scribit Eusebius Pamphili. Alia verò Synodus rursus coacta est Antiochiæ sub Constantio filio magni Constantini, quinque annis post mortem patris: & Canones edidit, qui sunt hi.

Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικωτάτη σύνοδος, ἡ ἀπὸ τοῦ θεοῦ συνηθροισμένη ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐξ ἐπαρχίας Συρίας κοίλης, Φοινίκης, Παλαιστίνης, Ἀραβίας, Μεσοποταμίας, Κιλικίας, Ἰσαυρείας· τοῖς κατ' ἐπαρχίαν ὁμοψύχοις καὶ ἁγίοις συλλειτουργοῖς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Sancta & summe pacifica Synodus, in unum sub Deo Antiochiæ congregata ex Cœlesyria, Phœnicia, Palæstina, Arabia, Mesopotamia, Cilicia, Isauria, his, qui per singulas provincias sunt, unanimis sanctis & consacerdotibus in Domino salutem.

Ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν, ἐπισκεψαμένη τὴν Ἀντιοχέων ἁγίαν ἐκκλησίαν, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ συναπτομένη ὁμονοίας καὶ συμφωνίας καὶ πνεύματος εἰρηνικοῦ, πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα κατώρθωσεν, ἐν πᾶσι δὲ καὶ τοῦτο κατορθοῖ ἐξ ὑποβολῆς τοῦ ἁγίου καὶ εἰρηνικοῦ πνεύματος. ἃ γὰρ καλῶς ἔχειν ἔδοξεν, μετὰ πλείονος σκέψεως καὶ ἐπικρίσεως ὑμῶν πάντων ἡμῖν τῶν Ἐπισκόπων καὶ τῶν αὐτὸ συνηθροισμένων ἐπὶ τὴν Ἀντιοχείας ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν, ἐπὶ τὴν ὑμετέραν γνῶσιν ἀνενέγκαμεν, πεποιθότες τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι καὶ τῷ τοῦ εἰρηνικοῦ ἁγίῳ πνεύματι, ὅπερ καὶ αὐτοὶ συμπνεύσετε, ὡς δὴ δυνάμει σωζόντες ἡμᾶς, καὶ ταῖς εὐχαῖς συνεργοῦντες, μᾶλλον δὲ ἑνωμένοι, ἡμῖν καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι συμφρονοῦντες, τὰ αὐτά τε ἡμῖν συμφωνήσετε καὶ ὡρισμένοι, καὶ τὰ ὀρθῶς δόξαντα ὑπερασπιζόμενοι καὶ βεβαιοῦντες τῇ τοῦ ἁγίου πνεύματος συμφωνίᾳ. εἰσὶ δὲ οἱ ὁρισθέντες ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες οἱ ὑποτεταγμένοι.

Gratia & veritas Jesu Christi Domini & Salvatoris nostri, sanctam Antiochenam Ecclesiam visitans, & in unum connectens per concordiam & consensum & spiritum pacificum multa quidem alia perfecit: in omnibus autem & hoc perficit ex suggestu sancti & pacifici spiritus. Quæ enim visa sunt recte constitui tum plurima consideratione & judicio, unà cum omnibus nobis Antiochiam ex diversis provinciis in unum collectis Episcopis, in vestram notitiam retulimus: gratiæ Domini & Spiritui sancto pacis credentes, quod & ipsi conspirabitis nobis, tanquam una nobiscum virtute sitis orationibus simul adnitentes; magis autem uniti, nobis & Spiritui sancto præsentes, iisdem nobiscum consentientes & definientes, & ea quæ visa sunt recta roborantes cum consensu Sancti spiritûs consignabitis. Sunt autem præfiniti Canones Ecclesiastici hi qui infra sunt scripti.

Digitized by Google

Canon I.

Omnes, qui audent dissolvere decretum sanctæ & magnæ Synodi, quæ Nicææ coacta est in præsentia pietatis religiosissimi Imperatoris Constantini, de sancto festo salutiferi Paschatis, esse excommunicatos & Ecclesia ejectos statuimus, si adversus ea, quæ rectè decreta sunt, contentiosius insistere perrexerint. Et hæc quidem de Laicis dicta sint. Si quis autem eorum qui præsunt Ecclesiæ, Episcopus, vel Presbyter vel Diaconus, audebit post hoc decretum, ad populorum subversionem & Ecclesiarum perturbationem, seorsum agere & Pascha cum Judæis peragere; sancta Synodus eum B *abhinc alienum esse ab Ecclesia judicavit, ut qui non sibi solum peccati, sed & multis exitii & subversionis causa fuerit: & non solum eos à ministerio deponit, sed & illos, qui audent iis post depositionem communicare. Depositos autem etiam externo honore privari, cujus sanctus Canon & Dei sacerdotium fuit particeps.*

Bals. De festo sanctæ Paschæ, quando debet fieri satis tractatum est in septimo Canone Apostolico; & lege eum, & quæ in ipsum scripta sunt. Præsentis autem synodi sancti Patres dicunt de hoc festo à prima Synodo fuisse definitum. Atque hoc in Canonibus Patrum Nicænæ Synodi non inventum est: sed in actis primæ Synodi invenitur. Eos ergo qui audent, quæ de Pascha sic definita sunt, solvere, & cum Judæis festum agere, si sint quidem Laici, & ad Ecclesiasticam traditionem non facilè redigantur, sed contentiosè resistant, decernunt absolutè excommunicationis pœnis subjici; eos vero, qui sunt sacrati, deponi: & non solum ipsos, sed & eos qui illis post depositionem communicant. Quin etiam iis ipsis, unà cum sacrorum celebrandorum privatione, honorem quoque Canonicum, qui ad illos, utpote sacratos, extra sacrum tribunal pertinet, adimunt. Neque enim cathedræ, neque vocationis honore digni habebuntur: sed nec alio sacerdotali privilegio. Nota ergo ex hoc, quod si non est magnum crimen, propter quod quispiam est depositus, sed leve (fortè duxit uxorem post depositionem) ea quæ sunt extra tribunal peraget: & externum etiam honorem habebit. Lege & ix. Canonem Neocæsariensis Synodi, & vi. Synodi Can. xxi. & xxvi.

Zonar. Decretum à Sanctis Patribus in prima Synodo congregatis, quod tamen inter Canones ejus Syn. non extat, de Paschæ solenni die editum fuisse, hujus Synodi auctores asserunt; idque ab omnibus servari, quique ei non obtemperaverint, si quidem Laici sint, communione privari & ab Ecclesia exterminari jubent. Quod si sacro ordini constitutionis illius violatores adscripti fuerint, iique cum Judæis diem Paschatis celebrandum esse doceant, depositione ipsos, & qui iisdem post depositionem communicare ausi fuerint, mulctari volunt; ac ne externum quidem sacerdotii honorem, ut cùm à sacrorum celebratione arceantur, tamen cathedræ prærogativam Episcopique aut Sacerdotis appellationem retineant, hominibus concedi patiuntur. Ac ii quidem, qui cum Judæis Paschæ diem agunt, septimo quoq; sanctorum Apostolorum Canone deponi jubentur. Porro inter Can. primæ Synodi nihil quidquam de Paschate decretum invenitur: An vero extra Canones aliquid ejusmodi constitutum sit, cum illis Concilii apud me Acta non extent, haud facile dixerim.

Arist. *Qui legibus sancitam paschæ traditionem immutare molitur, si quidem Laicus sit, qui hoc agit, excommunicetur: sin Clericus, ab Ecclesiâ arceatur.*

Dicitur & in septimo Apostolico can. quod Presbyter qui cum Judæis pascha celebrat, deponitur. Idem itaq; & hæc præsens can. statuit; quod si quis Laicus legitimam

Κανων α'.

Πάντας τὺς τολμῶντας παραλύειν τὸ ὅρον τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου τὸ ἐν Νικαίᾳ συνκροτηθείσης ὑπὲ πρεσβείᾳ τὸ εὐσεβεία τῦ θεοφιλεςάτυ βασιλέως Κωνσταντίνυ, περὶ τὸ ἁγίας ἑορτῆς τῦ σωτηριώδυς πάσχα, ἀκοινωνήτυς καὶ ἀποβλήτυς εἶ τὸ ἐκκλησίας, εἰ ὑπομένοιεν φιλονεικότερον ἐνιςάμενοι πρὸς τὰ καλῶς δεδογμένα. καὶ ταῦτα εἰρήκω περὶ τῶ λαϊκῶ. εἰ δέ τις τῶ προεςώτων τὸ ἐκκλησίας, Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, μετὰ τὸ ὅρον τῦτον τολμήσειεν ὑπὲ διαστροφῆ τῶ λαῶν καὶ ταραχῆ τῶ ἐκκλησιῶν ἰδιάζειν, καὶ μετὰ τῶ Ἰουδαίων ὑποπεσεῖν τὸ πάσχα, τῦτον ἡ ἁγία συνόδος ἐντεῦθεν ἤδη ἀλλότριον ἔκρινεν τὸ ἐκκλησίας, ὡς ὐ μόνον ἑαυτῷ ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς διαφθορᾶς καὶ διαστροφῆς αἴτιον γινόμενον· καὶ ὐ μόνον τὺς τοιῦτυς καθαιρεῖ τὸ λειτυργίας, ἀλλὰ καὶ τὺς τολμῶντας τύτοις κοινωνεῖν μετὰ τὸ καθαίρεσιν. τὺς δὲ καθαιρεθέντας ἀποτεροῖ καὶ τὸ ἔξωθεν τιμῆς, ἧς ὁ ἅγιος κανὼν καὶ ὁ τῦ θεῦ ἱερατεῖον μετείληφεν.

Balsam. Περὶ τὸ ἑορτῆς τῦ ἁγίυ πάσχα, πότε ὀφειλε γίνεσθαι, ἱκανῶς διειλήφθη ἐν τῷ ζ'. ἀποστολικῷ κανόνι, καὶ ἀναγνωσθήτω τῦτόν τε καὶ τὰ ἐν αὐτῷ γραφέντα. οἱ δὲ θεῖοι σωτῆρος ἅγιοι πατέρες λέγυσι τὰ περὶ τῆς τοιαύτης ἑορτῆς ὀφείλειν πρᾶξαι τῆς πρώτης συνόδυ. ἐν γὰρ τοῖς κανόσι τῶν ἐν Νικαίᾳ πατέρων τῦτο ὐχ εὕρηται· εἰς ἣν τὰ πρακτικὰ τῆς πρώτης συνόδου εὑρίσκεται. τὺς νῦν τολμῶντας τὰ οὕτω διορισθέντα περὶ τῦ πάσχα καταλύειν, καὶ μετὰ Ἰουδαίων ἑορτάζειν, λαϊκὺς μὲν ὄντας καὶ μὴ ἑτοίμους συνσωθετουμένους πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν πρᾶξιν, ἀλλὰ φιλονεικοῦντας, διορίζονται ἀκοινωνησίας παντελῶς ὑπομένειν καθυποβάλλεσθαι· ἱερωμένους δὲ καθαιρεῖσθαι. καὶ ὐ μόνυς τύτυς, ἀλλὰ καὶ τὺς κοινωνοῦντας αὐτοῖς μετὰ τὸ καθαίρεσιν. καὶ τύτυς μὲν καὶ κείνους, συνεπὴ ἀλλοτρίωσις καὶ τὸ ἔξωθεν τῦ βήματος ἀποκύσης αὐτοῖς κανονικῆς τιμῆς, ὡς ἱερωμένυς ἀπαλλοτριοῦσιν. ὅτε γὰρ καθέδρας, ὅτε κλήσεως ἀξιωθήσονται, ὅτε μὴν ἑτέρου θεσμοῦ ἱερατικῦ. σημείωσαι οὖν ἀπὸ τύτου, ὅτι εἰ μὴ ἔστι τοιῦτον μέγα τὸ ἔγκλημα, δι' ὃ τὶς καθηρέθη, ἀλλὰ ἐλαφρὸν (τυχὸν ἐγάμησε μετὰ τὸ χειροτονίαν) ἐνεργήσῃ τὰ ἔξω τῦ βήματος· ἔξει γὰρ καὶ τὸ ἔξω τιμήν. ἀνάγνωθι καὶ κανόνα θ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδυ, καὶ τῆς ς'. Συνόδυ κανόνας κα'. καὶ κς'.

Zonar. Φασὶν οἱ τῆς Συνόδυ ταύτης, τὺς τῆς πρώτης Συνόδυ ἁγίους πατέρας ὅρον ἐκτεθεῖναι περὶ τῆς ἑορτῆς τῦ πάσχα, ὃν ἐν τοῖς μετ' ἐκείνων Συντεθειμένοις κανόσιν ὐχ εὕρηται, καὶ τῦτο παρὰ πάντων φυλάττεσθαι ἀπαιτῦσιν, ἢ ἀκοινωνήτυς εἶ καὶ ἀποβλήτυς τῆς ἐκκλησίας τὺς μὴ τὸν ὅρον ἐκεῖνον περισώτας λαϊκύς. εἰ δὲ ἱερωμένοι εἶεν οἱ τῷ ὅρῳ ἐκείνῳ ἐνδιατιθέμενοι, καὶ μετὰ Ἰουδαίων πλὴν τὸ πάσχα διδάσκοιεν, καθαιρεῖσθαι αὐτύς, καὶ τὺς κοινωνοῦντας τολμῶντας αὐτοῖς μετὰ καθαίρεσιν, ἀφορίζονται, καὶ μηδὲ τιμῆς ἱερατικῆς τῆς ἔξωθεν μετέχειν αὐτύς. ὥστε κἂν τῆς ἱερουργίας κωλύωνται, καθέδρας γέ τοι καὶ κλήσεως Ἐπισκόπων ἢ ἱερέων ἀπολαύειν. καὶ ὁ ἕβδομος τῶν ἡμῶν τῶν ἁγίων ἀποστόλων, τὺς μετὰ Ἰουδαίων τὸ πάσχα ἑορτάζοντας, καθαιρεῖσθαι κελεύει. ἐν μὲν οὖν τοῖς κανόσι τῆς πρώτης Συνόδου οὐδέν πω περὶ τῦ πάσχα εὕρηται ὁρισθέν· εἰσὶ δ' ἐκτὸς τῶν κανόνων τι φερόμενα ἄγνωα, ὡς ἀκτικὸν τῆς Συνόδυ ἐκείνης μὴ ὄντων.

Arist. Ὁ πρὸ ἑνδεσμον τῦ Πάσχα παραδόσιν ἀφαμαρτήτυ περιφήμυς, λαϊκὸς μὲν ὢν, ἀποβλήτος· κληρικὸς δὲ, ἀνεκκλησίαστος.

Εἴρηται καὶ ἐν τῷ ἑβδόμῳ ἀποστολικῷ κανόνι, ὡς ὁ μετὰ Ἰουδαίων τὸ Πάσχα πρεσβύτερος, καθαιρεῖται. τῦτο γοῦν καὶ ὁ παρὼν κανὼν ἀφαμβάνει, ὡς εἴ τις τῶ λαϊκῶ παραβαίνων τὸ

Digitized by Google

τῷ ἔννομον τῆ Πάσχα παράδοσιν, μὴ Ἰουδαίων τοῦτο ἢ καθ' ἑαυτὸν ἰδιάζοντος ἐν ἑτέρῳ καιρῷ πλημμελήσας ἀκοινώνητος ἔσται, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀπόβλητος. εἰ δὲ κληρικός ἐστιν ὁ τοῦτο ποιῶν, καθαιρεθήσεται· ἀποστερηθήσεται δὲ καὶ τῆς ἐν τῇ καθέδρᾳ τιμῆς, καὶ ὅσοι τούτῳ τῶν κληρικῶν μετὰ τὴν καθαίρεσιν συκοινωνήσουσι.

paschatis traditionem transgrediens, illud cum Judæis vel per seipsum privatim alio tempore celebrat, excommunicatus erit & Ecclesiâ ejectus. Si Clericus autem sit qui hoc facit, deponetur; privabitur autem & cathedræ honore: ut & quotquot è Clericis tali post depositionem simul communicaverint.

KANΩN β'.

Πάντας τοὺς εἰσιόντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὰς ἱερὰς γραφὰς ἀκούοντας, μὴ κοινωνοῦντας τῆς εὐχῆς ἅμα τῷ λαῷ, ἢ ἀποστρεφομένους τὴν ἁγίαν μετάληψιν τῆς εὐχαριστίας κατά τινα ἀταξίαν, τέτους ἀποβλήτους γίνεσθαι τῆς ἐκκλησίας, ἕως ἂν ἐξομολογησάμενοι καὶ δείξαντες καρποὺς μετανοίας, καὶ παρακαλέσαντες, τύχωσι συγγνώμης· μὴ ἐξεῖναι δὲ τοῖς ἀκοινωνήτοις, μηδὲ κατ' οἰκους συνελεύσεις συνάξεις τοῖς μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ συναγομένοις, μηδὲ ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ὑποδέχεσθαι τοὺς ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ μὴ συναγομένους. εἰ δὲ φανείη τις τῶν Ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων ἢ διακόνων, ἢ τις τῶν κρυπτῶν τοῖς ἀκοινωνήτοις κοινωνῶν, καὶ τοῦτον ἀκοινώνητον εἶναι, ὡς ἂν συνέχοντα τὸν κανόνα τῆς ἐκκλησίας.

Omnes qui in Ecclesiam ingrediuntur, & sacras scripturas audiunt, orationi autem cum populo non communicant; vel sanctam Eucharistiæ participationem, propter aliquam insolentiam aversantur; eos ab Ecclesia expelli; donec postquam confessi fuerint, fructusque pœnitentiæ ostenderint, & imploraverint, veniam assequi possint: non licere autem communicare cum excommunicatis, neque in domibus convenientes cum iis orare qui precibus Ecclesiæ non communicant, neque in alia Ecclesia recipi, qui in alia Ecclesia non conveniunt. Si quem autem ex Episcopis vel Presbyteris vel Diaconis, vel quem ex can. excommunicatis communicare apparuerit; eum quoque esse excommunicatum, ut qui can. Ecclesiæ confundat.

ΒΑΛΣ. Ἐν τῷ ἡ'. καὶ θ'. ἀποστολικῷ κανόνι ἡρμηνεύθη, τίνες εἰσὶν οἱ μὴ προσμένοντες τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἁγίᾳ μεταλήψει, καὶ πῶς κολάζονται, ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ ι'. κανόνι περὶ τῶν κοινωνούντων τοῖς ἀκοινωνήτοις. ἀκολέθως οὖν καὶ ὁ παρὼν κανὼν ὁρίζεται ἀφορίζεσθαι τοὺς εἰσερχομένους εἰς ἐκκλησίαν, καὶ μὴ ὑπομένοντας τῇ εὐχῇ μηδὲ ὑπορεφομένους τῆς ἁγίας μεταλήψεως κατά τινα ἀταξίαν, καὶ εἰ τούτους ἀποβλήτους μέχρις ἂν ἀξίαν μετανοίαν ἐξομολογήσεως ὑποδείξωνται. ἐπεὶ δὲ εἰκὸς ἦν, τοῖς οὕτως ἀφορισθεῖσι συκοινωνῆσαί τινας, ἤγουν συνεύχεσθαι, οὐχὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀφ' ἧς ἐξεβλήθησαν, ἀλλ' ἐν ἰδικῷ οἴκῳ, ἢ ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ, καὶ λέγειν ἀνεπίμπλον εἶναι τοῦτο, ὡς τῷ ἀφορισθέντι ὑπὸ μιᾶς ἐκκλησίας δῆθεν διωρθέντι, τῆς κατὰ τὰ δίκαια ὄντος τοῦ ἀφορίσαντος, φησὶν ὁ κανὼν μίαν ἐκκλησίαν εἶναι τὴν ὁπωδήποτε οὔσας συκλησίας οἴκους καὶ ναούς. καὶ ὐκ ὀφείλουσί τινες κληρικοὶ μετὰ τοῦ ἀφορισθέντος συνεύχεσθαι, κἂν ἀπὸ ἑτέρας ὦσιν ἐνορίας· τοὺς δὲ τοιαῦτα ποιοῦντας τῷ αὐτῷ ὑπομίμνῃ τῆς ἀκοινωνησίας καθυποβάλλεσθαι. καὶ τὰ μὲν τοῦ κανόνος ἐν τούτοις. σὺ δὲ ἀνάγνωθι τὰ ἐν τοῖς ῥηθεῖσιν ἀποστολικοῖς κανόσι γεγραμμένα, καὶ κατ' ἐκεῖνα νόει καὶ τὸν παρόντα κανόνα. καὶ εἰπέ, ὅτι εἰ λογισθήσονται ἀποστρεφόμενοι τὴν ἁγίαν μετάληψιν οἱ μυστατούμενοι αὐτῶν, ἤ, ὡς τινες εἶπον, οἱ δι' εὐλάβειαν καὶ ταπεινοφροσύνην ἀποφεύγοντες ταύτην· (οἱ μὲν γὰρ οὐ μόνον ἀφορισθήσονται, ἀλλὰ καὶ ἀποκηρυχθήσονται ὡς αἱρετικοί· οἱ δὲ συγγνώμης ἀξιωθήσονται διὰ τὴν εὐλάβειαν καὶ τὸ εἰς τὰ ἅγια ἀξίαν φειδώ) ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἵ τινες ἀπὸ καταφρονήσεως καὶ ἀλαζονείας ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐξέρχονται πρὸ τῆς ἁγίας μεταλήψεως ἀσωτάκτως, καὶ οὐ καρτεροῦσιν ἰδεῖν τὸ τῶν ἁγίων μυστηρίων θείαν μέθεξιν. ἀκούων δὲ τοῦ κανόνος λέγοντος ἀκοινωνήτους εἶναι τοὺς Ἐπισκόπους καὶ λοιποὺς ἱερωμένους τοὺς συνευχομένους τοῖς ἀκοινωνήτοις, μὴ εἴπῃς ἐξ ἀντιδιαστολῆς ἀνεύθυνους εἶναι τοὺς λαϊκοὺς πρὸς τὸν κανόνα ποιοῦντας. καὶ οὗτοι γὰρ ἀφορισθήσονται κατὰ τὸν ι'. ἀποστολικὸν κανόνα, τὸν μὴ διαστέλλοντα κληρικοὺς καὶ λαϊκούς. ζήτει καὶ τὸν θ'. κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου. διὰ τὰ ἀπειλῶ, ὡς ἔοικε, τὸν η'. κανόνα καὶ θ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἔτι καὶ τὸν παρόντα ἐπενοήθη, ὡς ἔοικεν, ἡ τοῦ ἀντιδώρου διάθεσις. ὥστε καρτερεῖν ἐξ ἀνάγκης καὶ αὐτοὺς τοὺς μὴ δυναμένους μεταλαβεῖν τῶν ἀκράντων μυστηρίων μέχρι τῆς εὐχῆς καὶ τῆς ἀπολύσεως. ἵνα λάβωσιν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἱερατεύσαντος τὸν εὐλογίαν τοῦ ἡγιασμένου κλάσματος. ὅτι δὲ λειτουργίας οὔσης καὶ μόνης νόει διορίζεσθαι ταῦτα τοὺς ῥηθέντας κανόνας· ὑμεῖς δὲ ὅτι τῶν ἑτέρων ἐκκλησιαστικῶν ἀναγκαίων. ἐπεὶ δὲ λέγουσί τινες καὶ ὅτι ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐξουσίαν ἔχει ἀφορίζειν τοὺς ἐπισκόπους τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ ἐκβάλλειν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀποκηρύττειν, καὶ ἀποστερεῖν τῆς ἐπισκοπικῆς τιμῆς, καὶ ἀποκαθιστᾶν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ, καὶ ἐπιτρέπειν τὰ τῶν ἐπισκόπων πράγματα, καὶ ἐπιτροπεύειν, καὶ ἐπιτροπεύοντας ἀποστερεῖν τῆς ἐπιτροπείας, καὶ ἐπιτροπεύειν ἑτέρους ἀντ' ἐκείνων, καὶ ἐπιτρέπειν τὰ τῶν ἐπισκόπων πράγματα, καὶ ἐπιτροπεύειν, καὶ ἐπιτροπεύοντας ἀποστερεῖν τῆς ἐπιτροπείας, καὶ ἐπιτροπεύειν ἑτέρους ἀντ' ἐκείνων, καὶ

CANON II.

BALS. In viii. & ix. Canone Apostolico expositum est, quinam sunt qui orationem non expectant & participationem, & quomodo puniuntur: similiter & in decimo Canone, de iis qui excommunicatis communicant. Consequenter ergo præsens quoque Canon decernit, ut ii segregentur, qui in Ecclesiam ingrediuntur, & orationem non expectant, vel se ad sanctam participationem non convertunt, propter insolentiam; & sint ejecti, donec dignam cum confessione pœnitentiam ostenderint. Quia autem verisimile erat, iis, qui sic sunt segregati, communicare quosdam, seu unà cum eis orare; non in Ecclesia, ex qua ejecti sunt; sed in privato domus oratorio, vel in alia Ecclesia, & dicere ob hoc pœnam in se non cadere, eo quòd segregatus sit ab una Ecclesia ejectus, in qua jus habet is qui eum segregavit: dicit Canon unam esse Ecclesiam, oratoria & templa, ubicunque sunt, nec debent ulli Clerici cum eo, qui est segregatus, orare, etiamsi sint ex alia regione; ii autem, qui præter hæc faciunt eidem excommunicationis pœnæ subjiciuntur. Et hæc quidem dicit Canon. Tu autem lege quæ in dictis Apostolicis Canonibus scripta sunt, & secundùm illa præsentem quoque Canonem intellige, & dic, quòd ii non existimabuntur sacram participationem aversari, qui eam odio habent & abominantur; vel qui, ut nonnulli dicebant, propter pietatem & humilitatem eam fugiunt: (Illi enim non solùm segregabuntur, sed etiam ut hæretici exterminabuntur: hi vero, propter pietatem condignam sacramentorum reverentiam venia digni habebuntur) sed illi, qui præ contemptu & arrogantia ex Ecclesia ante sanctam participationem inordinatè exeunt, nec sacram divinorum mysteriorum participationem intueri sustinent. Cùm autem audis Can. dicentem, esse excommunicatos Episcopos & reliquos sacris initiatos, qui unà cum excommunicatis precantur; ne dixeris, argumento à contrario sumpto, Laicos nulli esse pœnæ affines, qui præter can. faciunt. Nam & ii segregabuntur secundum decimum can. Apostolicum, qui non distinguit Clericos & Laicos. Quære & ix. can. Carth. Syn. Propter minas, ut verisimile est can. viii. & ix. S. Apostolorum & presentis etiam, excogitata est, ut videtur, Antidori distributio; ut necesse haberent, etiam qui non possunt incruentorum sacrificiorum participes esse, usque ad preces & absolutionem perseverare; ut è manibus sacra peragentis sanctificati fragmenti benedictionē acciperent. De liturgiâ autem, eâq; solâ dictos Can. hæc decrevisse intellige; non item de aliis Ecclesiasticis officiis. Quoniam autem dicunt quidam, & quamobrem Patriarcha uni-

Digitized by Google

universalis sanctâ dominicâ à loco ejus prodiens non perseverat usq; ad liturgiæ absolutionem; sed post evangelium recedit? Hisce dicimus, quod divina liturgia post sancti Evangelii lectionem proprie celebratur. Quandoquidem enim in sanctis Ecclesiis omnia canimus in Dei gloriam, sive è veteri sint testamento, sive è novo; post principium enim protinus ordine recitantur psalmi, usque ad Apostoli lectionem qui quidem sunt ex veteri testamento; Post evangelium autem incipit cæremonia celebrandi incruenti sacrificii: Patriarcha ante hanc, & post sanctum Evangelium rectè discedit, & can. non transgreditur. Ut nec quis transgreditur, si post evangelium vel ante evangelium discedit; verum ob necessariam piamque causam, non ob vituperabilem.

A κυμβικὸς παρχιάρχης τ ἁγίαν κυριακὴν φερικάτων ἀπὸ τ σασδίν αὐτ ὁ καρτερ μέχρι τ ἀπολύσεως τ λειτυργίας, ἀλλὰ μ τ ὃ ἀναγνῶσιν χωρ; λέγομν πρὸς αὐτ, ὅτι κυρίως ἡ θεία λτυργία μ τ τ ἁγίν ἀναγνωσιν γίνετ. ἐπεὶ γ ἄπτλα τὰ ἐν ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις ψάλλομν εἰς δξαν τ θ, ἢ ἀπὸ τ παλαιᾶς ἁγ. γρ. ἐστὶν ἢ ἀπὸ τ νέας· μ τ ἔναρξιν γ αὐτίκα ψαλμοὶ σιγλογοῦνται), μέχρι τῆς τ ἀποστόλν ἀναγνώσεως, οἵτινες τ παλαιᾶς εἰσὶ διαθήκης· μ τ ὃ ἀναγνῶσιν ἄρχετ) ἡ τελετὴ τ λειτυργίας τ ὑπερκειμένν θυσίας· καλῶς ὁ πατριάρχης περὶ ταύτης οὐ μ τ ἅγιον ἀναγνῶσιν χωρ, οὐ ὁ περισκρέπτ τοῖς κανόσιν. ὥστε οὐδὲ τὶς περισκρέπει, εἰ μ τ ὃ ἀναγνῶσιν ἢ περὶ τ ἀναγνῶσιν χωρ, πλὴν διὰ ἀναγκαίαν οὐ εὐσεβῆ αἰτίαν, οὐ μὴ ὀνείδιστον.

B

Zonar. Quæ hujus quoq; Syn. Patres decrevere, nono Apostolico can. respondent. Illo namq; quicunq; fideles Ecclesiam ingrediuntur, & scripturas audiunt, tum precatione sanctáq; communione nondum peractis discedunt, ut confusionis in Ecclesiâ autores segregari oportere decernitur. Hîc igitur eodem modo Patres, quicunque Ecclesiam adeuntes precationi haud assistunt, neq; communicant, ex quadam perversitate ac licentia, hoc est, nulla justa causa interdicente, sed petulanter ac temere; eos extra Ecclesiam expelli, hoc est, segregari atque extra fidelium cætum eliminari jussere. Aversionem porro hoc loco Patres, non odium erga divinam communionem nuncupavere, quo impulsi quidam ab illa abstinent; sed quandam ab ea fugam, à reverentia fortasse veluti ab animi demissione profectam. Qui namq; ex odio & animi offensione sacram communionem averserentur; eos non segregatione, sed omnino absoluta excommunicatione atq; anathemate damnari oportuisset. Ex eo vero, quòd segregationis mentio injecta est, illud quoque addidere; ut ne cuiquam cum iis, qui communione moti vel extra Ecclesiam ejecti sunt, communicare, neq; in privata domo cum iis precationi vacare, neq; vero in alteram eos Ecclesiam admitti liceat: qui vero ejusmodi homines ad precationis societatem aut in Ecclesiam receperint, quippe can. Ecclesiastici turbatores, ipsos quoq; communione privatos esse. Eadem x. & xi. sanctorum Apostolorum can. constituta fuerant; xxxiii. quoque Laodicenæ Syn. canon hæreticos aut schismaticos ad precationis societatem admitti vetat.

Ζωναρ. Αηλέθως τῷ ἀποστολικῷ ὀνάτῳ κανόνι οἱ τῆς νέσης Ρωόδου πατέρες διετάξαντο. λέγ γ ὅτι, πάντας τοὺς εἰσιόντας πιστοὺς, καὶ τῶν γραφῶν ἀκούοντας, μὴ συναπτομένους τ τῆ προσευχῆ καὶ τῆ ἁγίᾳ μεταλήψει, ὡς ἀταξίαν ἐμποιοῦντας τῆ ἐκκλησίᾳ, ἀφορίζεσθαι χρή. Ὅτοι τοίνυν τοὺς εἰσιόντας εἰς ἐκκλησίαν, καὶ μὴ προσμένοντας τῆ εὐχῆ, μηδὲ μεταλαμβάνοντας κατά τινα ἀταξίαν, ἤγουν οὐ δι' αἰτίαν δίκαιον, ἀλλ' ἀτάκτως καὶ ἀναιτίως, ἀποβλήτους γίνεσθαι τῆς ἐκκλησίας διωρίσαντο, ἤγουν ἀφωρισμένους καὶ ἔξω τῆς Ρωμαίων νέσης πιστῶν. ἀποστρέφει δ' ἐνταῦθα οἱ πατέρες, τ δ μισῶν τὴν θείαν μετάληψιν ὀνόμασαν, καὶ διὰ τοῦτο ἀνέχεσθαι τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ δ ἀποφεύγειν αὐτήν, δι' εὐλάβειαν τάχα, καὶ οὐ διὰ ταπεινοφροσύνην. εἰ γ ὡς μισοῦντες καὶ μυσαττόμενοι τὴν ἁγίαν μετάληψιν ἀπεστρέφοντο ταύτην, οὐκ ἂν ἀφορισμῷ, ἀλλ' ἀποκηρύξει πλείᾳ καὶ ἀναθέματι κατεδικάσθησαν ἄν. ἐπεὶ δ ἀφορισμὸς ἐμνήσθησαν, προσέθεντο καὶ δ μὴ ἐξεῖναι τινὶ κοινωνεῖν τοῖς ἀκοινωνήτοις καὶ τοῖς ἀποβλήθησι τῆς ἐκκλησίας, μήτε ἐν οἴκῳ τινὰς Ρωμαίχεσθαι, μήτε μὴν ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ αὐτοὺς ὑποδέχεσθαι· τοὺς δ τοῖς τοιούτοις συνομνυμένους ἢ ὑποδεχομένους αὐτοὺς εἰς ἐκκλησίαν, ἀκοινωνήτους κἀκείνους εἶναι, ὡς συγχέοντας κανόνα τῆς ἐκκλησίας. τὰ αὐτὰ δ καὶ ὁ ι'. καὶ ια'. τῶν ἱερῶν ἀποστόλων κανὼν ἔφη, καὶ λγ'. κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Ρωόδου φησὶν, ὅτι οὐ δεῖ αἱρετικῷ ἢ σχισματικῷ συναθύχεσθαι.

C

D

Si quis Presbyter, vel Diaconus, vel quis omnino ex sacerdotali ordine, relicta sua paræcia, in aliam abierit; deinde omnino commigrans, in alia paræcia longo tempore versari conatur, ne amplius celebret; maxime si proprio vocanti Episcopo, ut in suam paræciam redeat, exhortantíque, non pareat. Si autem in insolentia perseverat, is

Αριστ. Ὁ εἰς ἐκκλησίαν εἰσιὼν, καὶ προσέχων τῇ ἱερᾷ γραφῇ· εἶτα προφερομένων, καὶ ὑξιῶν, καὶ ἀποστρεφόμενος τὴν μετάληψιν· ἀπόβλητος, ἕως ἂν ἐπιδείξάμενος καρπὸν μετανοίας, συγγνωμονηθῇ. καὶ ἀκοινωνήτῳ κοινωνῶν ἔσται ἀκοινώνητος. καὶ ὁ Ρωμαχόμενος τοῖς μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ Ρωμαχομένοις, ὑπόδικος· καὶ μὴ εἰς ἐκκλησίαν συναγόμενον ὁ ὑποδεχόμενος ἀναίτιος.

E

Ille etiam Ecclesiâ est ejectus qui in oratione cum populo non communicat, sed ante absolutionem exit, ut divinam participationem contemnens & aversans, usque dum resipiscens, pœnitentiæ fructum ostenderit: sed ardenti animo pœnitentiam agens, admittitur. Qui eum autem qui Ecclesiæ se non conjungit, nec cum fidelibus comprecatur, recipit, & privatim cum eo comprecatur, vel etiam in aliâ Ecclesiâ, pœnis Canonicis obnoxius erit. Quemadmodum & qui cum excommunicato communicat, erit excommunicatus.

Ἀπόβλητος καὶ ἔξω τῆς ἐκκλησίας, ὁ μὴ συγκοινωνῶν τῷ λαῷ τῆς εὐχῆς, ἀλλ' ἐξερχόμενος πρὸ τῆς ἀπολύσεως· ὡς παρορῶν καὶ ἀποστρεφόμενος τὴν θείαν μετάληψιν. ἕως ἂν μεταμεληθείς, καρπὸν μετανοίας ἐνδείξηται μετανοήσας θερμῶς, παραδεχθήσεται. ὁ δ ἐν ἐκκλησίαν μὴ συναγόμενον, καὶ Ρωμαχόμενον τοῖς πιστοῖς παραδεξάμενος, καὶ κατ' οἴκους αὐτῷ Ρωμαξάμενος, ἢ καὶ ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ, τοῖς κανόσιν ὑπόδικος ἔσται· καθάπερ δὴ καὶ ὁ ἀκοινωνήτῳ κοινωνῶν, ἔσται ἀκοινώνητος.

F

Canon III.

ΚΑΝΩΝ γ'.

Εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τῶν ἐν τῇ ἱερατείᾳ τις καταλείπων τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν, εἰς ἑτέραν ἀπέλθῃ, ἔπειτα πολυτελῶς μεταναστὰς, διατρίβειν ἐν ἄλλῃ παροικίᾳ πρέπει δόξῃ πολλῷ χρόνῳ, μηκέτι λειτουργεῖν, εἰ μάλιστα καλοῦντι τὸν ἐπίσκοπον τὴν ἰδίαν ἐπιμελεῖσθαι εἰς τὴν παροικίαν τὴν ἑαυτοῦ καὶ παραινοῦντι μὴ ὑπακούει. εἰ δὲ καὶ ὀκνηροί τῇ ἀταξίᾳ,

Digitized by Google

ἀταξία, παντελῶς αὐτὸν καθαιρῆσθαι τῆς λειτουργίας, ὡς μηκέτι χώραν ἔχειν ἀποκαταστάσεως. εἰ δέ τις καθαιρεθέντα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν δέχοιτο ἕτερος Ἐπίσκοπος, καὶ οὗτον δικαίως τυγχάνειν ὑπὸ κοινῆς Συνόδου, ὡς διαλύοντα τοὺς θεσμοὺς τοὺς ἐκκλησιαστικούς.

omnino à ſacro miniſterio deponatur, ut nec amplius redeundi locum inveniat. Si autem eum, qui propter hanc cauſam depoſitus eſt, alius Epiſcopus receperit; ille quoque à communi Synodo puniatur, ut qui ritus Eccleſiaſticos diſſolvat.

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν καταλιμπανόντων τὰς οἰκείας παροικίας καὶ εἰς ἑτέρας ἀφορμῶν, ζήτει τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνα ιε'. τῆς α'. συνόδου κανόνα ις'. καὶ τῆς δ'. κανόνα ε'. καὶ μάθῃς ἐκ τούτων ὧν τύποις γεγραμμένων καὶ τῷ παρόντι κανόνι διωρισμένα.

BALS. De iis, qui ſuas parœcias relinquunt, & in alias recedunt, quære Canonem ſanctorum Apoſtolorum xv. primæ Synodi. Can xvi. & iv. can. v. & & diſces ex iis, quæ illic ſcripta ſunt, etiam ea quæ hoc Canone conſtituta fuere.

Ἑτέρα ἑρμηνεία.

Ἐπειδή τινων πρεσβυτέρων διακόνων καὶ ὑποδιακόνων οἰκοθελῶν, ἐκ ἐξ ὑπολήμματος, ὅτι πολὺν χρόνον μὴ ἱερουργησάντων, πάλιν δὲ βουλομένων ἱερουργεῖν, καὶ κωλυομένων, συνεζητήθη πόσος νοηθήσεται χρόνος ὁ τῆς ἱερουργίας ἀφαιρούμενος ἀπὸ τοῦ μὴ ἐνεργήσαντος ἑαυτὸν δι' ὅλου αὐτοῦ; λέγω, ὅτι πολὺς χρόνος ἀπὸ τοῦ νόμου ἡ ῥιζία ἔζιν. εἰ γοῦν ἱερωμένος τις δι' ὅλης ῥιζίας ἐκ ἐνεργήσει, μητὲ ἀπὸ νόσου, μητὲ ὑπὸ αἰχμαλωσίας, ἢ ἄλλης τινὸς αὐτῆς κωλυόμενος αἰτίας, ὑκέτι λειτουργῆσαι παραχωρηθήσεται· εἰ γὰρ καὶ τῷ παρόντι κανόνι καθαιρεῖται ὁ εἰς ἑτέραν παροικίαν ἀφορίβων ἐπὶ πολὺν χρόνον ἤγουν ῥιζίαν, ἴσως δὲ καὶ ἐνεργῶν ἐκίσε· πολλῷ πλέον ὁ παραχωρηθήσεται ἱερουργῆσαι ὁ τὴν οἰκείαν ἀφορίαν ἐπὶ ῥιζίαν ἀποτεφεὶς ἢ καὶ ἀναξιόπιστον ἑαυτὸν καταψηφιζόμενος. σωίζω δὲ τοῦτον καὶ ἀπὸ τοῦ γενομένου σημειώματος τῷ μηνὶ Μαρτίῳ ἰνδικτ. γ'. ἐπὶ τῆς παροιαρχίας τοῦ κυροῦ Νικολάου, λέγοντος ἐν μέρει ῥητῶς ταῦτα, πλὴν κοινῶς ὥρισαν πάντων τῶν ἐν πάσαις ταῖς ἑβδομάσιν ὑπηρετουμένων ἱερέων τε καὶ διακόνων, τοῖς μὲν τῶν ἐν βαθμῷ ὄντων καὶ πάλαι διορίσαι. τοῖς δὲ τὸ πλεονάζον, τῆς μέλλοντος τῆς πόλεως ἐκδημεῖν καλά τινα χρείαν σπουδαζόμενον τῷ ἀρχιδιακόνῳ καὶ τοῖς πρωτοθύταις ἐν τῇ ἑβδομάδι τῆς ἀποδημίας στέλλειν, ἐφ' ἕξ μὲν μῆνας· οὐδὲ σύμπαν ἀντ' αὐτοῦ ἐνισῶντα, μὴ δὲ τούτοις ἕως πέρατος ῥιζίας ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ τῇ δουλείᾳ ὑποβάλλοντα, ἵνα ἡ τῷ τῆς ἐκκλησίαν διακονία αὐτοῦ ἀναπληροῦται διὰ τοῦ ἀνδιόπου. εἶτα εἰ μὴ δι' ὅλης ῥιζίας ἐπανέλθῃ, πόῤῥω τοῦ καθίσαι, καὶ ἐκπλώσειν παντάπασι τῆς ἑβδομάδος, μηδ' ὁτιῶν αὐτῷ συμβαλλομένης τῆς τοῦ ἀνδιόπου δόσεως ἢ ἐλπίδα, ἀποκαταστάσεως δυναμένης παρέχειν· εἰ δὲ καὶ τῇ βασιλευούσῃ ὑπηρετοῦντες τινὲς τοῖς διακονίαις τῆς ἑβδομάδος μὴ πάνυ τῆς οἰκείας δουλείας ἀφίσασι. καὶ εἰ μὴ ἕως μηνῶν ὅλων ἓξ μὴ ἀναστρέφειν πρὸς ὑπηρεσίαν, ἐξωθεῖσθαι· μηδένα ἄλλον, ἀλλ' ἑαυτοὺς αἰτιᾶσθαι ἔχοντας· ὅτι παρόντες μῆνας ὅλους ἓξ ὕπνῳ, καὶ ἐκαθύμησαν μὴ προσέχοντες τῇ ἐκκλησίᾳ.

Altera Interpretatio.

Quoniam nonnulli Presbyteri, Diaconi & Hypodiaconi, qui ſua ſponte, & non ob pœnam iis impoſitam, ſacra aliquandiu non celebrant; rurſus ſacra peragere volentes prohibiti ſunt; quæſitum eſt quantum ſit tempus, quod ſacrorum celebrationem ei adimit, qui eam non omnino exercuit? Dico quod multum tempus ex lege eſt triennium. Si ergo ſacerdos quiſpiam toto triennio non celebrat, non morbo, nec captivitate, nec aliâ ejuſmodi causâ impeditus; non amplius celebrare ſinetur. Si enim, ut vult hic præſens can. deponitur, qui longo tempore, triennio ſcilicet in alienâ parœciâ verſatur, licet etiam fortaſſis illic celebret, multo magis qui ſuum miniſterium per triennium averterit, vel ſe etiam indignitatis condemnaverit, celebrare non ſinetur. Hoc autem probo & ex edicto facto menſe Martio Indict. iii. tempore S. Patriar. D. Nicolai quod ſic præcisè dicit; ſed communiter definitum eſt de omnibus qui in omnibus ſeptimanis deſerviunt, ſacerdotibus & Diaconis, de iis quidem qui ſunt in gradu, quod & olim definitum fuit. De ſuperfluis autem, eum, qui à magnâ urbe peregrè profecturus eſt, aliquam cauſam neceſſariam ſignificantem Archidiacono, & iis qui in hebdomade primas gerunt, peregre proficiſci ad ſex menſes; nec alium ſuperum quidem loco ſuo ſubſiſtentem, poſtea autem ad finem uſque triennii, alterum pro ſe ſervitio ſubjicientem, ut Eccleſiæ miniſterium ei ſuppleatur per ſubſtitutum. Deinde ſi poſt integrum triennium non redierit, procul conſtituatur, & ab hebdomade omnino excidat, nihil eum juvante ſubſtituti datione vel reſtitutionis ſpem præbere valente. Si autem ſunt etiam quidam in urbe Imperiali, in hebdomadis miniſteriis vacare non ſinuntur, nec à proprio officio recedere; & ſi non ad ſex uſque menſes ad miniſterium redierint, extruduntur, nullum alium quem accuſent præter ſeipſos habentes; quod præſentes ſex menſes dormierint & ſacordiæ ſe dederint nullam Eccleſiæ curam gerentes.

ΖΩΝΑΡ. Περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης πολλοὶ κανόνες ἐξεφωνήθησαν. ὅ τε κδ'. κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων τὰ αὐτὰ περιεψηφίσατο, ὁ τε ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου ις'. κανὼν τὰ ὅμοια ἀπεφήνατο, καὶ ὁ ε'. κανὼν τῆς δ'. συνόδου τοὺς ἤδη πεπτωκότας κανόνας ἐπεβεβαίωσε. τὰ γοῦν ἐν ἐκείνοις γεγραμμένα ἀρκοῦσιν εἰς ἐξήγησιν καὶ τοῦ παρόντος κανόνος.

Zonar. In hanc ſententiam multi Canones editi ſunt. Nam & ſanctorum Apoſtolorum decimoquinto, eadem, & Nicænæ primæ Synodi decimoſexto, valde his affinia, conſtituta ſunt; & Canones ante id tempus editi quinto quartæ Synodi Canone confirmati fuere. Quapropter ex iis, quæ in illos Canones ſcripſimus, hujus quoque explicationi ſatisfactum putamus.

ΑΡΙΣΤ. Εἴ τις κληρικὸς καταλιπὼν τὴν ἰδίαν παροικίαν, εἰς ἑτέραν ἀπέλθοι, εἶτ' ἐκεῖθεν μεταναστὰς, ἐν ἄλλῃ δὴ μακρὸν διατρίβοι, μηκέτι λειτουργείτω· μᾶλλον εἰ καλούμενος παρὰ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, μὴ ἐπανέλθοι. εἰ δὲ ἐπιμένοι τῇ ἀταξίᾳ, καθαιρείσθω, μηκέτι ἔχων ἀποκατάστασιν. καὶ εἴ τις Ἐπίσκοπος δέχοιτο ἃ ἂν καθῃρημένον, ὅτι μάθω παρὰ κοινῆς Συνόδου, ὡς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς διαλύων θεσμούς.

Arist. *Si quis Clericus, ſua parochiâ relictâ ad aliam abierit, deinde illinc commigrans, in aliâ longo tempore verſetur, ne amplius ſacra peragat; præſertim ſi à proprio vocatus Epiſcopo non regrediatur. Si vero in inſolentiâ perſeveret, deponatur, nec ullam poſtea redeundi poteſtatem habeat. Et ſi quis Epiſcopus ſic depoſitum ſuſceperit, à communi Synodo puniatur, ut leges diſſolvens Eccleſiaſticas.*

Τὰ αὐτὰ τῷ πεντεκαιδεκάτῳ ἀποστολικῷ κανόνι καὶ ὁ τούτου κανὼν διαγορεύει· ὅ μή τινα τῶν πρεσβυτέρων, ἢ τῶν διακόνων, ἢ ὅλως τῶν τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου, καταλιπόντα τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν, καὶ εἰς ἑτέραν ἀπελθόντα, καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐν ἄλλῃ διατρίβοντα, λειτουργεῖν· καὶ μᾶλλον εἰ παρὰ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου καλοῖτο, καὶ μὴ ὑπακούοιτο ὑποστρέφαι. ἃ ὃ δὴ μένοντα τῇ τοιαύτῃ ἀταξίᾳ, καὶ καθαιρεῖσθαι, μηδὲ

Eadem quæ decimus quintus canon Apoſtolicus & hic Canon jubet, neminem viz. Presbyterorum aut Diaconorum aut aliorum omnino qui in ſacerdotali ſunt catalogo ſuam relinquentem parœciam & ad alteram proficiſcentem, & multum in eo abſumentem temporis ſacra peragere: & præſertim ſi à proprio Epiſcopo vocatus fuit & morem non geſſit nec redire voluit. Eum autem qui in iſtiuſmodi confuſione permanet, deponi, nec ſpem reſtitu-

Digitized by Google

stitutionis habere. Sed & Episcopum qui ita depositum ut Clericum admittit, ut legum Ecclesiasticarum transgressorem castigari mandat à communi Synodo, quando omnium provinciæ Episcoporum fit conventus ob Ecclesiasticas incidentes controversias & quæstiones Canonicas.

Canon IV.

Si quis Episcopus à Synodo, vel Presbyter aut Diaconus à proprio Episcopo depositus, aliquid de ministerio agere ausus fuerit; sive Episcopus secundum præcedentem consuetudinem, sive Presbyter, sive Diaconus, nullam amplius spem restitutionis in alia Synodo, neque defensionis locum ei habere liceat. Sed & omnes, qui ei communicant, ex Ecclesia ejiciantur, & maximè si cum sententiam adversus prædictos prolatam didicerint, eis communicare ausi fuerint.

Bals. Vicesimus quidem octavus Canon Apostolicus abdicat eos, qui justè depositi fuerint, & rursus prius ministerium attingunt. Præsens autem Canon dicit eos non habere spem restitutionis vel per judicium alterius Synodi, & eos, qui illis scientes communicant, ex Ecclesia ejici. Videntur ergo Canones non exæquari. Puto autem eos in omnibus convenire. Definiunt enim, ut duobus modis puniantur ii, qui post perfectam condemnationem aliquid sacerdotale exercent. Apostilicus itaque can. dicit eos, qui justè depositi fuerint, scilicet qui non habent appellationis auxilium, & aliquid sacerdotale exercent, abdicari. Præsens autem can. illi consimiliter, primum quidem decernit ab alia Synono non admitti eos, qui à perfectâ Synodo, Constantinopolitana, verbi gratia, depositi fuerint, adversus quam non est appellatio; nec eos etiam, qui bis appellaverunt, & victi sunt, & postquam appellationis auxilium eis denegatum fuerit, aliquid sacerdotale exercent. Deinde per id quod dicit, eos ex Ecclesia ejici, qui ipsis communicant; debere ipsos etiam abdicatos fieri dicere videtur. Sic interpretare Canones; nec dixeris eum, qui est à Synodo depositus, & habet auxilium appellationis, si post depositionem aliquid sacerdotale exerceat esse abdicatum, & appellationis auxilium perdere, ut nonnulli dixerunt. Dices enim repugnantia & Canonibus & diversis legibus, quæ statuunt, eos, qui sunt condemnati integrum & intactum statum habere, donec de appellatione cognitum fuerit: præcipuè autem quarto Can. Sardic. Syn. quem etiam lege. Quære etiam xiii. & xv. can. præsentis Syn. & Sardic. Syn. can. iv. qui hos tollit; & lib. iii. Basilic. tit. i. cap. xlv. cujus principium est; Si autem aliqui sanctissimi Episcopi: & scies, quomodo & à quibus de causis criminalibus judicantur Episcopi & Clerici; & quando & à quibus appellant condemnati.

Zonar. Episcopi quidem, si accusentur, ipsorum causam à Synodo examinari ac definiri oportet: de Presbyteris vero, Diaconis, aliisque inferioribus Clericis proprio Episcopo judicare ac sententiam ferre permissum est. Quod si injuste se damnatos querantur, à Metropolitano Synodóque provinciæ, ex hujus Synodi sexto Can. & ex Sardicensis Synodi can. tertio & quinto, lata ab Episcopo sententia examinari debet. Extat quoque de ea re decretum, lib. iii. titulo i. cap. xxii. Basilic. cujus initium; si qua vero inter reverendiss. ejusdem Synodi Episcopos controversia exorta sit. Hinc igitur sunt illa hujus Canonis verba; Si quis Episcopus à Synodo depositus, &c. aliquam liturgiæ partem attingere ausus fuerit (liturgiæ nomine hoc loco, non sacrorum celebratio incruentique sacrificii oblatio solùm; sed omnes præterea summi sacerdotii functiones intelliguntur. Proinde etiamsi à sacro faciendo abstineat; baptismum tamen ministret, aliave, quæ ex precedente, hoc est, inveterata an-

A ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως ἔχοντα. ἀλλὰ καὶ τὴν Ἐπίσκοπον τὴν παραδεξάμενον, ὡς κληρικὸν, τὸν οὕτω καθῃρημένον ἐπιτιμᾶσθαι προστάττει παρὰ τῆς κοινῆς συνόδου, ὅτε συνέλευσις πάντων τῶν Ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας, διὰ τὰς ἐμπιπτούσας ἐκκλησιαστικὰς ἀμφιβολίας, καὶ τὰ κανονικὰ ζητήματα, γίνεται, ὡς παραβάτην τῶν τῆς ἐκκλησίας θεσμῶν.

ΚΑΝΩΝ δ'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος ὑπὸ Συνόδου καθαιρεθεὶς, ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, τολμήσειέν τι πρᾶξαι τῆς λειτουργίας, εἴτε ὁ Ἐπίσκοπος κατὰ τὴν προάγουσαν συνήθειαν, εἴτε ὁ πρεσβύτερος, εἴτε ὁ διάκονος, μηκέτι B ἐξὸν εἶναι αὐτῷ, μηδ' ἐν ἑτέρᾳ συνόδῳ ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως, μήτε ἀπολογίας χώραν ἔχειν. ἀλλὰ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας αὐτῷ πάντας ἀποβάλλεσθαι τῆς ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα, εἰ μαθόντες τὴν ἀπόφασιν τὴν κατὰ τῶν προειρημένων ἐξενεχθεῖσαν τολμήσειαν αὐτοῖς κοινωνεῖν.

ΒΑΛΣ. Ὁ μὲν κή. ἀποστολικὸς κανὼν ἀποκηρύσσει τοὺς καθαιρεθέντας δικαίως, καὶ αὖθις τῆς προτέρας ἐνεργείας ἀπτομένους. ὁ δὲ παρὼν κανών φησι, μὴ ἔχειν αὐτοὺς ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως ἢ δι' ἐπικρίσεως ἑτέρας συνόδου· καὶ τοὺς κοινωνοῦντας τούτοις ἐν εἰδήσει ἀποβλήτους εἶναι ἐκ τῆς ἐκκλησίας. δοκοῦσιν οὖν οἱ C κανόνες μὴ ἐξισοῦσθαι. οἶμαι δὲ συμφωνεῖν ἐν πᾶσιν αὐτούς. διορίζονται γὰρ κατὰ δύο τόπους κολάζεσθαι τοὺς μετὰ ἐντελῆ καταδίκην ἱερατικόν τι ἐνεργοῦντας. ὁ μὲν οὖν ἀποστολικὸς κανών φησι, τοὺς δικαίως καθαιρεθέντας, ἤγουν μὴ ἔχοντας βοήθειαν ἐκκλήτου, καὶ ἐνεργήσαντας, ἱερατικόν τι, ἀποκηρύσσεσθαι· ὁ δὲ παρὼν κανὼν παρομοίως ἐκείνῳ, πρῶτον μὲν διορίζεται μὴ προσδέχεσθαι παρ' ἑτέρας συνόδου τοὺς ὑπὸ συνόδου τελείας καθαιρεθέντας, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τυχὸν, καθ' ἧς οὐδὲ ἔκκλητος ἐστί· καὶ τοὺς δὶς ἐκκαλεσαμένους καὶ ἡττηθέντας καὶ μετὰ δὲ ἀπαγορευθῆναι αὐτοῖς τὴν βοήθειαν τῆς ἐκκλήτου, ἐνεργήσαντας ἱερατικόν τι. εἶτα δι' ὧν φησὶν ἐκβάλλεσθαι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοὺς κοινωνοῦντας αὐτοῖς, δοκεῖ λέγειν καὶ ἀποκηρύκτους ὀφείλειν γενέσθαι αὐτούς. οὕτως D ἑρμήνευσον τοὺς κανόνας, καὶ μὴ εἴπῃς ὡς καθαιρεθέντα ὑπὸ συνόδου καὶ ἔχοντα βοήθειαν ἐκκλήτου, ἐνεργοῦντα ἱερατικόν τι μετὰ τὴν καθαίρεσιν, ἀποκήρυκτόν τε εἶναι καὶ τὴν βοήθειαν ἐκκλήτου ἀπόλλειν, καθώς τινες εἶπον. ἐναντιωθήσῃ γὰρ κανόσι καὶ νόμοις διαφόροις, διοριζομένοις ἀκεραίαν ἔχειν ὡς κατακριθέντα τὴν οἰκείαν κατάστασιν, μέχρις ἂν καὶ τὰ τῆς ἐκκλήτου γυμνασθῶσιν· ἐξαιρέτως δὲ τῷ δ'. κανόνι τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου, ὃν καὶ ἀνάγνωθι. ζήτει ὡς ιγ'. καὶ ιε'. κανόνα τῆς παρούσης Συνόδου, καὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ κανόνα δ'. ἀναιροῦντα τούτους· καὶ βιβλίου τῶν βασιλικῶν γ'. τίτλου α'. κεφάλαιον με'. οὗ ἡ ἀρχὴ, εἴ τινες δὲ ὁ- E σιώτατοι Ἐπίσκοποι· καὶ μάθῃς πῶς καὶ παρὰ τίσι δικάζονται περὶ ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων Ἐπίσκοποι καὶ κληρικοὶ, καὶ πότε καὶ παρὰ τίσιν ἐκκαλοῦνται καταδικαζόμενοι.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ μὲν Ἐπίσκοποι ἐπὶ ἐγκλήμασι κατηγορούμενοι, Συνόδου δέονται δικαζούσης καὶ ἀποφαινομένης· οἱ δὲ πρεσβύτεροι, καὶ οἱ διάκονοι, καὶ οἱ καθεξῆς κληρικοὶ, ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου δικάζονται, καὶ αὐτῷ ψηφίζεσθαι δέδοται. εἰ δέ φασιν ἀδικεῖσθαι οἱ καταψηφισθέντες, ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου καὶ τῆς Συνόδου τῆς ἐπαρχίας ἡ ψῆφος σκοπεῖται, κατὰ ὡς ἕκτον κανόνα τῆς Συνόδου ταύτης, F καὶ κατὰ ὡς τρίτον καὶ πέμπτον κανόνα τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου. περὶ τούτου δὲ νομοθετεῖ καὶ βιβλίον τῶν βασιλικῶν τρίτον, τίτ. α'. κεφάλαιον κβ'. οὗ ἡ ἀρχὴ, εἴ τινες δὲ ὁσιώτατοι Ἐπίσκοποι τῆς αὐτῆς Συνόδου ἀμφισβήτησίν τινα πρὸς ἀλλήλους ἔχοιεν. διὰ ταῦτα τοίνυν ὁ παρὼν κανὼν εἶπεν, εἴ τις Ἐπίσκοπος ὑπὸ Συνόδου καθαιρεθεὶς, καὶ τὰ ἐφεξῆς, τολμήσει πρᾶξαί τι τῆς λειτουργίας (λειτουργίαν ἐνταῦθα οὐ τὴν ἱερουργίαν καὶ τὴν τελετὴν τῆς ἀναιμάκτου θυσίας φησὶ μόνην, ἀλλ' ἅπαν ἀρχιερατικὸν δίκαιον. κἂν γὰρ οὐφ ἱερουργήσῃ, βαπτίσῃ δὲ, ἢ ἕτερον ποιήσῃ ἀρ-

χιερεῖ

χέρσ προσῆκον, κ' ἢ προάγεσθαι σωήθειαν, ἤγουν κ' ὃ κρατῆσθαι παλαιὸν ἔθος.) ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, μὴ ἐξέστω αὐτῷ, καὶν λέγῃ μὴ καταδικασθῆναι, ἑτέρᾳ συνόδῳ προσέρχεσθαι, κ' ζητεῖν δοκιμασθῆναι τὸν κατ' αὐτὸν ψῆφον, μηδὲ χώραν αὐτῷ ἀπολογίας παρέχεσθαι, ἀλλὰ κ' τὴς κοινωνοῦντας αὐτοῖς, μαθόντας τὸν κατ' αὐτῶν ἀπόφασιν, ἀφορίζεσθαι κ' ἐξωθεῖσθαι τῆς ἐκκλησίας. κ' ὁ κθ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου κανὼν λέγει καθ' ἑαυτὸν ὃν τοιοῦτον τὸν δίκαιον παραγαγεῖν. φαίνεται οὖν ἐκ τούτου τοῦ κανόνος· καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων, ὅτι ἔξεστι τῷ δικαζομένῳ Ἐπισκόπῳ, ἀδικεῖσθαι ὑπολαμβάνοντι, ζητεῖν ὑφ' ἑτέρων διαγνωσθῆναι τὸν κατ' αὐτὸν ἀπόφασιν. κ' ὁ ιέ'. Ὃ ταύτης τῆς Συνόδου κανὼν ἐναντιοῦσθαι δοκεῖ τῷ παρόντι κανόνι, λέγων, εἴ τις Ἐπίσκοπος ὑπὸ πάσιν ἐκκλήμασι καθηγορηθεὶς κριθείη ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐπισκόπων, πάντες τε σύμφωνον μίαν κατ' αὐτοῦ ἐξενέγκοιεν ψῆφον, τοῦτον μηκέτι παρ' ἑτέροις δικάζεσθαι· ἀλλὰ μένειν βεβαίαν τὸν σύμφωνον τῶν τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόπων ἀπόφασιν. δοκοῦσι μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, ἐναντίοι ἀλλήλοις οἱ κανόνες εἶναι, οὐκ εἰσὶ δέ. ἀλλ' ὁ μὲν πέμπτος κανὼν περὶ καταψηφισθέντος ὑπὸ συνόδου φησὶν, ἤγουν τινῶν Ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας συνελθόντων κ' ἀποφηναμένων, δεῖ κ' δίδωσι τῷ νομίζοντι ἀδικεῖσθαι, ζητεῖν καὶ δευτέραν ἐξέτασιν· ὁ δ' ιέ. περὶ ψήφου φησὶ περὶ πάντων ὁμοῦ τῶν τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόπων συμφώνως ἐξενεχθείσης. ὥστε ὅτε μέν τινες τῶν ἐπαρχιωτῶν Ἐπισκόπων καθ' τινος ἀποφήνωνται, δυνήσεται ὁ καταδικασθεὶς καὶ εἰς δευτέραν ζήτησιν τὸν δίκαιον καταγαγεῖν· ὅτε δ' οἱ τῆς ἐπαρχίας πάντες Ἐπίσκοποι κατά τινος ὁμογνωμονήσαντες ἀπόφασιν ποιήσωσι σύμφωνον, οὐκέτι τῷ καταδικασθέντι δοθήσεται ἄδεια τὸν ψῆφον ἐκεῖνον ἀναπαλαίειν· ὡς ἐξ ἀντιδιαστολῆς νοεῖσθαι, ὅτι καὶν πάντες συνέλθοιεν, μὴ ὁμοφωνήσωσι δ' ἀλλήλοις περὶ τὸν ψῆφον, ἐξέσται καὶ τότε τῷ καταδικαζομένῳ ζητεῖν τὸν κατ' αὐτὸν τηρηθῆναι ἀπόφασιν· κ' περὶ τούτου ἀνάγνωθι κ' ιδ'. κανόνα ταύτης τῆς Συνόδου.

tiqua consuetudine, summi sacerdotis propria munia sunt) vel Presbyter aut Diaconus quamvis injuste se damnatum fuisse contendat audiri hominem in altera Syn. & de illius damnatione iterum ipso postulante cognosci, aut alium ei defensionis locum concedi, ne liceat, Quinetiam quicunque illorum damnatione cognita ipsis communicaverint, segregentur & ab Ecclesia expellantur. Et vero ejusmodi hominem suo seipsum calculo condemnare Synodi Carthaginensis can. undetrigesimus asserit. Igitur, tum ex hoc canone, tum ex iis, quos supra commemoravimus, facile apparet, licere Episcopo, qui injustè se condemnatum existimet, alios causæ suæ ac damnationis cognitores postulare: quamvis huic constitutioni decimus quintus ejusdem Synodi can. repugnare videatur; Si quis, inquiens Episcopus, aliquorum criminum coram omnibus provinciæ Episcopis accusatus, consentientibusque illorum suffragiis damnatus fuerit, is ne amplius ab aliis judicetur; sed ea sententia, quam consentientes provinciæ Episcopi tulêre, rata permaneat. Videntur ergo, ut diximus, hi can. inter se contrarii, sed non sunt tamen. Verum iv. can. de iis agit, qui à Syn. hoc est, sententia ab aliquibus provinciæ Episcopis inter se convenientibus pronuntiata, damnati fuerint; quamobrem & ei, qui se injustè læsum putat, de altera quæstione instituenda integrum esse decernit: At vero decimus quintus can. de damnatione, quam omnes simul provinciæ Episcopi unanimi consensu approbavêre, est intelligendus. Igitur quandocunque aliqui ex Episcopis provincialibus quenquam condemnaverint, ei, qui damnatus est, secundam de causa quæstionem instituendi facultas erit: at si contra aliquem omnes Episcopi provinciales consentientibus animis judicarint, judicium illud ei contra quem pronuntiatum est, in dubium revocare amplius non licebit; Ut facile à contrario intelligi queat, si minus inter se de damnatione consentiant, quamvis omnes simul convenerint, tunc quoque de sententia damnationis examinanda ab eo, qui damnatus est, quæri licere. De hac re vide etiam Synodi hujus Canonem decimum quartum.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ὑπὸ Συνόδου καθηρημένος Ἐπίσκοπος εἰ ἀνθαδιαζόμενος λειτουργήσῃ, μὴ ἐχέτω κατάστασιν.

ARIST. *Episcopus à Synodo depositus, si sacra celebrare ausus fuerit, redeundi potestatem non habeat.*

Ὁ μὲν κανὼν οὗτος ἐμφαίνει, ὡς καὶ τὸν δωδέκατος κανών, δύνασθαι τὸν ὑπὸ συνόδου καθαιρεθέντα Ἐπίσκοπον ἐκκαλεῖσθαι, κ' τὴν κατ' αὐτὸν ψῆφον, εἰ κακῶς ἠνέχθη, ὑφ' ἑτέρας μείζονος διορθοῦσθαι συνόδου· εἰ μή που ὁ καθαιρεθεὶς Ἐπίσκοπος κατ' οἰκείαν ἀνθάδειαν, πρὸ διορθώσεως τὴν κατ' αὐτὸν ἀποφάσεως, τολμήσειε λειτουργεῖν. τηνικαῦτα γὰρ, οὐδὲ εἰ κακῶς λέγει καθαιρεθῆναι, ἀποκατάστασιν ἕξει, ἢ χώραν ἀπολογίας δευτέρας. ὁ δὲ πεντεκαιδέκατος κανὼν τῆς Συνόδου ταύτης φάσκει ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐπισκόπων καθαιρεθέντα, μηκέτι δύνασθαι ἐκκαλεῖσθαι· ἀλλὰ τὴν κατ' αὐτὸν ἀπόφασιν μένειν βεβαίαν. ὁ δὲ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου τέταρτος κ' πέμπτος κανὼν ἄδειαν δίδωσι τῷ ὑπὸ πάντων τῶν ἐπαρχιωτῶν Ἐπισκόπων καθαιρεθέντι Ἐπισκόπῳ ἐκκαλεῖσθαι, κ' ὑπὸ τὸν μακαριώτατον τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας Ἐπίσκοπον καταφεύγειν κ' μηδὲ εἰς τὸν Ἐπισκοπῶν αὐτῷ ψηφίζεσθαι ἕτερον, μέχρις ἂν ὁ τῆς Ῥωμαίων Ἐπίσκοπος τὰ τῆς ἀποφάσεως ἐξετάσῃ, κ' τελείαν ποιήσεται τὴν διάγνωσιν. κ' ἔστιν ἡ γνώμη αὕτη δικαιοτέρα κ' φιλανθρωποτέρα, κ' κρατοῦσα κ' νῦν.

Hic quidem canon, ut & can. duodecimus, ostendit Episcopum à Synodo depositum posse provocare, & sententiam contra se latam, si injustè facta fuit, ab alterâ majori emendare Synodo, nisi forsitan Episcopus qui deponitur per arrogantiam suam ante sententiæ contra se latæ correctionem sacra facere ausus fuerit. Tunc enim neque licèt injuste se deponi dicit, restitutionem habebit, nec secundæ apologiæ locum. At decimus quintus hujus Synodi canon ait, eum qui ab omnibus in provinciâ Episcopis deponitur postea provocare non posse, sed sententiam contra eum latam firmam manere. At Synodi Sardicensis quartus & quintus canon licentiam dederunt Episcopo qui ab omnibus provincialibus deponitur Episcopis provocare, & ad beatissimum Ecclesiæ Romanæ Episcopum confugere, nec in Episcopatum ejus alium elegi priusquam Romanorum Episcopus sententiam examinavit, & decretum confirmavit; & hæc quidem sententia justior & humanior est, & nunc etiam obtinet.

CANON

Digitized by Google

Canon V.

Si quis Presbyter, vel Diaconus, proprio contempto Episcopo, ab Ecclesia seipsum segregaverit, & privatim congregationem effecerit, & altare fixerit, & Episcopo accersente non obedierit, nec velit ei parêre, nec morem gesserit primo & secundo vocanti; is omnino deponatur, & non amplius curationem assequi, nec suum possit honorem capere. Sin autem perseveret turbas & seditionem in Ecclesia concitare, is per externam potentiam ut seditiosus castigetur.

Bals. Eadem cum xxxi. Canone Apostolico hic præsens Canon decernit; & sufficiunt quæ illic scripta sunt. Adjicit autem, ut & qui turbas excitant, & sententiæ adversus eos latæ, quæ quidem perfecta est, non stant, per civilium Magistratuum potestatem corrigantur. Quare nota ex præsenti Canone sicut etiam ex ix. Can. Synodi quæ habita est in æde Apostolorum; quòd mulctare debent Episcopi delinquentes, non autem eos torquere. Si enim non pareant, tradent civilibus Magistratibus. Lege & Carthaginensis Syn. Can. x. Syn. vi. Can. xxxi. & Syn. primæ & secundæ Can. xii. xiii. xiv. & xv. Considera ergo, nunquid etiam ex præsenti Canone ii, qui propter falsi vel læsæ Majestatis vel sacrilegii crimen, vel causam ad religionis decreta pertinentem, vel aliquam aliam ejusmodi causam, deponuntur, nec purè eloqui ac proferre & de consciis fateri persuadentur, à civilibus Magistratibus pœnis subjiciuntur. Scimus enim hoc variè fieri.

Zonar. Eadem cum xxxi. sanctorum Apost. Can. hic quoq; Can. decernit; quæq; eo loci diximus, ad hujus simul explicationem sufficiunt. Quiddam vero præterea ad illa, quæ can. Apostolico continentur, hic can. adjungit, dicens, si vero tumultus ciere Ecclesiamq; labefactare pergat, ipsum ab externâ potestate veluti seditiosum coerceri placet. Quicunq; ait, ob conventus seorsim habitos depositione mulctatus fuit, si non quiescat, sed in Ecclesia tumultus ac perturbationes excitet, eam labefactans, hoc est, seditiones in ea commovens externæ potestatis, civilis nimirum, auctoritate, ut se ad pœnitentiam recipiat, veluti seditiosum volumus emendari. Constantinopolitanæ præterea Synodi, in templo sanctorum Apostolorum congregatæ, nonus can. eos, qui Episcopis non obtemperant, neq; mulcta indicta resipiscunt, Magistratuum illius regionis opera coërcendos esse decernit. Ex quo illud ex hoc quoq; v. can. notandum est, quod Episcopis potestate cuiquam supplicia irrogandi omnino interdictum est: sed ab iis mulctæ impositione, qui peccaverint, corrigendos; ac si minus paruerint, secularibus Magistratibus esse tradendos.

Arist. *Omnis Presbyter, vel Diaconus qui Episcopum contemnit, & ab eo recedit, atque aliud altare extruit, si ter ab Episcopo vocatus in arrogantiâ persistit, depositus sit, & curationis spe destitutus.*

Talis Episcopum impietatis aut injustitiæ non condemnans. ut trigesimus primus sanctorum Apostolorum Canon statuit, sed superbiâ & fastu elatus juxta decimum Synodi Carthaginensis Canonem, si seipsum ab Ecclesiâ separaverit, & aliud altare struxerit, & populum sibi attraxerit privata peragens conventicula, postea ter ab Episcopo vocatus, non morem gesserit, sed in confusione manserit, dignus est qui omnino deponatur, & non amplius speret se curationem unquam assecuturum & honorem suum resumpturum.

ΚΑΝΩΝ ε'.

Εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος, καταφρονήσας τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ ἰδίου, ἀφώρισεν ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἰδίαν συνήγαγε, καὶ θυσιαστήριον ἔπηξε, καὶ τὸν Ἐπίσκοπον προσκαλεσαμένου ἀπειθοίη, καὶ μὴ βέλοιτο ὡσαύτως πείθεσθαι, μηδὲ ὑπακούοι καὶ πρώτου καὶ δευτέρου καλοῦντι, τοῦτον καθαιρεῖσθαι παντελῶς, καὶ μηκέτι θεραπείας τυγχάνειν, μήτε δικαίως λαμβάνειν τιμὴν ἑαυτοῦ τιμῶν. εἰ δὲ παραμένοι ὀχλῶν καὶ ἀναστατοῖ τὴν ἐκκλησίαν, διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας ὡς σασιώδη αὐτὸν ὑπισχνεῖσθαι.

Βαλσ. Τὰ αὐτὰ τοῖς ἁποστολικοῖς λα'. κανόνι καὶ ὁ πρῶτων κανόνων διορίζει· καὶ ἀρκεῖσθαι τὰ ἐκεῖσε γεγραμμένα. προσίθησι δὲ τοὺς ὀχλοκινήτους· καὶ μὴ ἐμμένοντας τῇ κατ' αὐτοῖς ἀποφάσει, ἐπιλεγέσθω πάντως ἔσῃ, διὰ τῆς ἀρχοντικῆς ἐξουσίας παιδεύεσθαι. ὥστε σημειώσαι ἀπὸ τοῦ πρώτου κανόνος, ὡσαύτως καὶ ἀπὸ τοῦ θ'. κανόνος τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συνόδου Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι ὀφείλουσι μὲν βασανίζειν οἱ Ἐπίσκοποι τοὺς πλαιτίους ὀφείλοντι. μὴ πειθομένους δὲ παραδιδόναι τοῖς ἄρχουσι. ζήτει δὲ ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου κανόνα ι'. συνόδου ς'. κανόνα λα'. καὶ συνόδου α'. καὶ β'. κανόνα ιβ'. ιγ'. ιδ'. καὶ ιε'. σκόπησον οὖν, μήπως ἀπὸ τοῦ πρώτου κανόνος καὶ οἱ διὰ πλαστογραφίαν ἢ καθοσίωσιν ἢ ἱερόσυλίαν ἢ δογματικὸν ὑποδεῖν ἢ ἄλλην τοιαύτην αἰτίαν τινὰ καθαιρούμενοι, καὶ μὴ πειθόμενοι ἐξαγορίαν καθαρὰν ποιῆσαι, καὶ δεῖ τὸ σωτήριον ὁμολογῆσαι, βαπτίζονται ὑπὸ τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων. ἐνδέχεται γὰρ διαφόρως τοῦτο γινόμενον.

Ζωναρ. Τὰ αὐτὰ τοῖς λα'. κανόνι τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ ὁ κανὼν οὗτος ψηφίζεται, καὶ τὰ εἰρημένα ἐκεῖ καὶ πρὸς τοῦτον ἀρκέσουσι. πλέον δέ τι τοῦ ἀποστολικοῦ κανόνος οὗτος διέξεισι, λέγων, εἰ δὲ παραμένοι ὀχλῶν καὶ ἀναστατοῖ τὴν ἐκκλησίαν, διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας ὡς σασιώδη αὐτὸν ὑπισχνεῖσθαι ὁ διὰ δὲ τοῦ ἐκσωλάγειν, φησὶ, καθαιρεθεὶς, ἐὰν μὴ ἡσυχάζει, ἀλλ' ὑπηνορυβῇ καὶ ταράττει τὴν ἐκκλησίαν, ἀναστατῶν αὐτὴν, τουτέστι, διεγείρων εἰς στάσεις, διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας, τῆς πολιτικῆς δηλαδὴ, ὡς στασιώδης παιδεύσασθαι, ὡς ἂν ὑπισχνῆται πρὸς μετάνοιαν. καὶ ὁ ἔννατος δὲ κανὼν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου Συνόδου ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ὅτε τοὺς μὴ πειθομένους τοῖς Ἐπισκόποις, μηδὲ δι' ὑπομνήσεων σωφρονιζομένους, φησὶ, διὰ τῆς τῶν χώρων ἀρχόντων αὐτοὺς σωφρονίζεσθαι. ὥστε σημειωτέον καὶ ἐκ τοῦ ε'. τούτου κανόνος, ὅτι ἀπηγόρευται τοῖς Ἐπισκόποις κολάζειν ὅλως τινάς· ὑπομνήσεσι δὲ μόνοις σωφρονίζειν αὐτούς, καὶ εἰ μὴ πείθοιντο, παραδιδόναι αὐτοὺς τῇ ἐξουσίᾳ.

Αριστ. Πᾶς ὁ Ἐπισκόπου καταφρονῶν, καὶ ἀφισάμενος πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καὶ οἰκοδομῶν ἄλλο θυσιαστήριον· εἰ προσκαλούμενος παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου, ἐπιμένει τῇ ἀπονοίᾳ, καθαιρούμενος ἔσω, καὶ ἀντεξαποδίκτος.

Ο ῥητὸς, μηδὲν καταγνωκὼς τοῦ Ἐπισκόπου εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, ὡς ὁ τριακοστὸς πρῶτος κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων διαλαμβάνει, ἀλλ' ὑπερηφανίᾳ καὶ τύφῳ ἐπαρθεὶς καὶ τὸν δέκατον κανόνα τὸν ἐν Καρθαγένῃ συνόδου· εἰ ἀφώρισε τὸν ἐκκλησίας ἐαυτόν, καὶ θυσιαστήριον ἕτερον ἔπηξε, καὶ λαὸν ὑφ' ἑαυτὸν εἵλκυσεν, ἰδίας συνάξεις ποιούμενος· εἶτα πρωτάκις μὲν διὰ τοῦ Ἐπισκόπου καλούμενος, ἀπειθοίη, καὶ ἐπιμένοι τῇ ἀταξίᾳ· ἄξιός ἐστι παντελῶς καθαιρεθῆναι, καὶ μηκέτι ἐλπίζειν θεραπείας τυχεῖν, καὶ τὸν ἑαυτοῦ τιμὴν ἐπαναλαβεῖν.

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ ε'.

Εἴ τις ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου ἀκοινώνητος γένοιτο, μὴ πρότερον αὐτὸν παρ' ἑτέρων δεχθῆναι (εἰ μὴ ὑπ' αὐτοῦ δεχθείη τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου) ἢ συνόδου γνωμένης ἀπαντήσασα ἀπολογήσηται· πείσας τε τὴν σύνοδον, καταδέξοιτο ἑτέραν ἀπόφασιν. ὁ αὐτὸς ὅρος ὅτι λαϊκῶν καὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ πάντων τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταλεγομένων κρατείτω.

ΒΑΛΣ. Περὶ πάντων ἐν τῷ κανόνι τούτῳ παραδεδομένων ἱκανῶς ἐγράψαμεν, ἐν τε ἄλλοις κανόσι διαφόροις, καὶ ἐν τῷ ιβ'. καὶ ιγ'. ἀποστολικῷ κανόνι.

B

ΖΩΝΑΡ. Καὶ περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως πολλοὶ διετάξαντο κανόνες, καὶ ἃ εἴρηται ἐν ἐκείνοις καὶ εἰς τὸ παρόν τι ἀρκοῦσι σαφηνίσθαι.

ΑΡΙΣΤ. Τὸν ἀφορισθέντα παρ' Ἐπισκόπου κληρικὸν, ἐὰν μείζων σύνοδος προσδέξοιτο, ἢ κατακρίνειε, στέργοντα τὴν ἀπόφασιν·

Ὁ δήσας, καὶ λύειν δύναται. διὰ τοῦτο γοῦν τὸν ὑπομνηθέντα παρ' Ἐπισκόπου κληρικὸν, καὶ ἀφορισθέντα, ὑπὸ μὲν παρ' ἑτέρου δεχθῆναι ὡς ἀνεπιμίκτον, εἰ μὴ παρ' αὐτοῦ λυθῇ δεσμήσαντος. εἰ δὲ σύνοδος τὴν ἀφορισθεῖσαν ἐξετάσει, καὶ πρόφασιν C εὕρει τὸν ἀφορισμὸν ἐπενεχθέντα, δύναται τὸ κακῶς γενόμενον διορθῶσαι, καὶ λύειν αὐτὸν, καὶ ἡ περὶ τούτου ἀπόφασις μένει βεβαία.

ΚΑΝΩΝ ζ'.

Μηδένα ἄνευ εἰρηνικῶν δέχεσθαι τῶν ξένων.

ΒΑΛΣ. Ἐν τῷ λγ'. ἀποστολικῷ κανόνι, καὶ τῷ ις'. τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, διελήφθησαν τὰ περὶ τῶν εἰρηνικῶν καὶ τῶν συστατικῶν ἐπιστολῶν, καὶ ὅτι ξένοι εἰσὶν, οἱ ἀπὸ ἑτέρων ἐπαρχιῶν ὁρμώμενοι. ἀναγνωσθήτω οὖν τὰ ἐν ἐκείνοις γεγραμμένα.

ΖΩΝΑΡ. Εἴρηται ἐν κανόνι ια'. τῆς τετάρτης συνόδου, τίνες εἰσὶν εἰρηνικαὶ ἐπιστολαὶ, καὶ τίνες συστατικαί. ξένους οὖν ἐνταῦθα, φησὶ τοὺς τυχόντας λέγει, τοὺς ἐξ ἄλλης χώρας ἴσως εἰς ἄλλην ἐπιδημοῦντας, ἀλλὰ τοὺς κληρικοὺς τοὺς ἀπὸ ἄλλης ἐκκλησίας εἰς ἄλλην ἀπίοντας, οὓς καὶ μὴ δέχεσθαι παρὰ τῶν προεστώτων τῶν ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς ἀπαντῶσιν, ὁ κανὼν ἐκκωλύεται, εἰ μὴ εἰρηνικαῖς ἐπιστολαῖς ἐπιφέροντα τῶν προεστώτων τοῦ ἐκκλησιῶν, ἐξ ὧν ὑπεχώρησαν. ὁ δὲ λγ'. τῶν ἀποστόλων κανὼν σαφέστερον δὲ τῶν ξένων φησὶ, λέγων, μηδένα τῶν ξένων πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ἢ ὅλως Ἐπισκόπων ἄνευ συστατικῶν ἐπιστολῶν προσδέχεσθαι. ξενίζεσθαι μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ κανὼν, καὶ χορηγεῖσθαι αὐτοὺς τὰ πρὸς τὸ χρεία πᾶσα τῶν, πρὸς οὓς ἀπῆλθον, ἐπιτρέπει· δέχεσθαι δὲ εἰς κοινωνίαν ἀπαγορεύει. E

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ξένος, εἰρηνικαῖς ἐπιστολαῖς ὑ προσώπων, ἀπροσδεκτος.

Ἐν πολλοῖς εἴρηται κανόσι καὶ τοῦτο, ὅτι μὴ τοὺς ξενοχρεοῦντας προσδέχεσθαι, ἄνευ γραμμάτων τοῦ Ἐπισκόπου παρ' οὗ τὴν χρεοτονίαν ἀνεδέξαντο.

ΚΑΝΩΝ η'.

Μηδὲ πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ταῖς χώραις κανονικαῖς ἐπιστολὰς διδόναι, ἢ πρὸς μόνους τοὺς γείτονας Ἐπισκόπους ἐπιστολὰς ἐκπέμπειν· τοὺς δὲ ἀνεπιλήπτους χωρεπισκόπους διδόναι εἰρηνικάς. F

ΒΑΛΣ. Ἐμάθετε τίνες εἰσὶν εἰρηνικαὶ ἤτοι ἀπολυτικαὶ ἐπιστολαὶ, καὶ τίνες συστατικαί, αἱ λεγόμεναι καὶ κανονικαί. ἐπεὶ δέ τινες διετείνοντο δύνασθαι τοὺς ἐν ταῖς χώραις πρεσβυτέρους, ἤτοι τοὺς πρωτοπαπάδας, δίδοναι εἰρηνικὰς ἐπιστολὰς, κἂν πρὸς τοὺς γείτονας Ἐπισκόπους, ἅτε δὴ μὴ μετέχειν αὐτοὺς διαφόρου τινὸς χειροτονίας, ἀλλ' εὐσεβείας καὶ Χριστιανικῆς κοινωνίας· ὥρισε οἱ πατέρες καὶ ταῦτας παρὰ μόνῃ τῇ Ἐπισκο-

Canon VI.

Si quis à proprio Episcopo fuit excommunicatus, ne prius ab aliis suscipiatur (nisi à proprio susceptus fuerit Episcopo) quam facta Syn. accedens se defenderit, & persuasa Synodo, aliam sententiam retulerit. Idem autem decretum adversus Laicos & Presbyteros & Diaconos, & omnes qui sunt in cleri catalogo, observetur.

Bals. De iis, quæ hoc Canone comprehenduntur, satis scripsimus in aliis diversis Canonibus, & in xii. xiii. Can. Apostolico.

B

Zonar. Multi de hac quoque re Canones editi sunt; ac per ea, quæ in illos diximus, hujus etiam explicationi satisfactum arbitramur.

Arist. *Excommunicatum ab Episcopo Clericum si major Synodus susceperit, vel condemnaverit, sententiæ acquiescat.*

Qui ligat & solvere potest. Idcirco Clericum ab Episcopo pœnis subjectum, & segregatum, non oportet ab alio ut inculpatum admitti, nisi ab eo qui ligavit, sit absolutus. Si Synodus autem depositum examinaverit, & segregationem invenerit præter rationem illatam, C quod male factum est emendare potest, & eum solvere, & sententia de eo firma manet.

Canon VII.

Nullus externus sine pacificis suscipiatur.

Bals. In xxxiii. can. Apostolico, & xvi. Chalced. Syn. de pacificis tractatum est & commendatoriis Epistolis, & quod ii sunt externi, qui ab aliis diœcesibus veniunt. Lege ergo quæ in illis scripta sunt.

Zonar. Quænam sint epistolæ pacificæ, quæve commendatitiæ, xi. can. iv. Syn. satis explicavimus. Externos D porro hoc loco, non omnes, qui ex alia regione in aliam forte se conferunt, sed Clericos, qui ex alia in aliam Ecclesiam proficiscuntur, intelligit; quos quidem à Præsulibus Ecclesiarum, ad quas se conferunt, nisi à Præfectis Ecclesiarum, à quibus discessere, pacificas epistolas afferant, hic can. admitti vetat. Externi vero qui sint, trigesimotertio Apostolorum Canone apertius indicatur, Ne quem, inquit, externum Episcopum, aut Presbyterum, aut Diaconum sine commendatitiis litteris recipi liceat. Nam quominus hospitio excipiantur, necessariáque ad vitæ usus ab iis, ad quos se contulere, suppeditentur, E haud prohibet: ad communionem vero ipsos admitti Canon omnino vetat.

Arist. *Peregrinus pacificas non afferens Epistolas, non est suscipiendus.*

Etiam in plurimis canonibus hoc dicitur, nempe eos qui alibi ordinantur, non admittendos esse sine Episcopi à quo ordinationem acceperunt literis.

Canon VIII.

Nec Presbyteri, qui sunt in regionibus dent Canonicas epistolas, vel ad solos vicinos Episcopos epistolas emittant: Chorepiscopi autem, nulli reprehensioni affines dent pacificas.

Bals. Didicisti quænam sunt pacificæ vel dimissoriæ epistolæ, & quænam sunt commendatitiæ, quæ dicuntur & canonicæ. Quia autem nonnulli asserebant, presbyteros, qui sunt in regionibus seu Protopapas, dare posse epistolas pacificas, etiam ad vicinos Episcopos; eo quod ipsi non haberent jus aliquod ordinationis, sed pietatis & Christianæ communionis: statuerunt Patres eas quoque dare in solius Episcopi potestate esse situm.

Digitized by Google

Chorepiſcopis autem ab omni reprehenſione alienis, quorum ſcilicet exiſtimatio nulla accuſatione, quæ labem afferat, tentata eſt, conceſſum eſt & dare literas pacificas; quia eis alia quoque privilegia data ſunt.

πκὴ ὀξυσία ἀνακεῖσθαι. τοῖς δὲ ἀνεπιλήπτοις χωρεπισκόποις, ἤτοι τοῖς μὴ ἐπὶ αἰτίαισιν σπιλωτικῷ ἐπολήψεως αὐτῶν ἠμομμένοις, ἐνεδόθη εἰρηνικὰς διδόναι ἐπιστολάς, ὅπερ καὶ ἄλλα νόμιμα τούτοις ἐφιλοτιμήθη.

ZONAR. Canonicæ epiſtolæ nomine commendatitiæ pacificæque hoc loco intelliguntur. Quæ vero ſint pacificæ epiſtolæ, quæve commendatitiæ, jam diximus. Hæ vero à Præfectis Eccleſiarum, non autem à Presbyteris, nec ab iis, qui ſunt in regionibus, à quibus ut plurimum abeſſe ſolent Epiſcopi, dari conſuevêre. Chorepiſcopis autem ab omni ſuſpicione alienis, quorum ſcilicet exiſtimatio nulla criminis labe maculata eſt, pacificas tribuendi (nam alia quoque Chorepiſcopis privilegia conceduntur) ad ſolos tamen vicinos Epiſcopos & qui ſunt in pagis Presbyteros, non ad eos qui longioribus intervallis diſjuncti ſunt, Canon facultatem eſſe decernit.

ΖΩΝΑΡ. Κανονικὰς ἐπιστολὰς τὰς συστατικὰς καὶ εἰρηνικὰς ὀνομάζει. τίνες δέ εἰσιν εἰρηνικαὶ, καὶ τίνες συστατικαὶ, καὶ ἤδη εἴρηται. ταύτας ὁ οἱ προεστῶτες τῶν ἐκκλησιῶν διδόασιν, ἀ μὴν τοι πρεσβύτεροι, οὐδὲ οἱ ἐν ταῖς χώραις, ἔνθα μὴ συχνάζῃ ὁ Ἐπίσκοπος. οἱ δὲ χωρεπίσκοποι, εἰ ἀνεπίληπτοί εἰσι, τυτέστιν ἀναίτιοι, μή τινος αἰτίας κατ' αὐτῶν ὅσης σπιλέσης ἴσως τὴν τούτων ἐπολήψιν, δικαίως διδόναι εἰρηνικάς. ἐπεὶ τοῖς χωρεπισκόποις καὶ ἄλλα προνόμια δέδοται· πρὸς νόμους δὲ τὰς γειτονας Ἐπισκόπους πέμπειν εἰρηνικὰς ἐπιστολὰς δέδοται, καὶ τοῖς ἐν ταῖς χώραις πρεσβυτέροις, ἀ μὴν πρὸς τὰς φρατρίας.

Aᴇɪsᴛ. *Presbyter ruri degens Canonicas ne det Epiſtolas, vel ſaltem ad vicinum tantum Epiſcopum.*

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἐπὶ χώρας πρεσβύτερος, μὴ διδότω κανονικὰς ἐπιστολάς, ἢ πρὸς μόνον Ἐπίσκοπον γείτονα.

Solis Epiſcopis & Chorepiſcopis inculpatis permittitur Clericis parœciæ ſuæ peregrè proficiſci volentibus Canonicas dare epiſtolas: at Presbyteris, primas in regione forſitan partes tenentibus, hoc non decet. Ad vicinum autem Epiſcopum de talibus Clericis ſcribere, & ordinationem, ac fidem, ac opinionem eorum notam facere etiam illis conceditur.

Μόνοις τοῖς Ἐπισκόποις, καὶ τοῖς ἀνεπιλήπτοις χωρεπισκόποις ἐφῆκαν, κανονικὰς διδόναι ἐπιστολὰς τοῖς μακρὰν ἀποδημῆσαι θέλουσι τῆς ἰδίων παροικίας κληρικοῖς· πρεσβυτέροις δὲ, τοῖς ἐπὶ χώρας ἴσως πρωτεύουσι, τὸ τοιοῦτον οὐκ ἀνήκει. πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον γείτονα χάρτην περὶ τῶν τοιούτων κληρικῶν καὶ σωτηρίαν τῆς χειροτονίας, καὶ τῆς πίστιν, καὶ τῆς ἐπολήψιν αὐτῶν, καὶ συγκεχώρηκε καὶ αὐτοῖς.

Cᴀɴon IX.

Epiſcopos, qui ſunt in unaquaque provincia, ſcire oportet Epiſcopum qui præeſt Metropoli, & curam ſuſcipere totius provinciæ: eo quod in Metropolim undequaque concurrunt omnes, qui habent negotia. Unde viſum eſt, eum quoque honore præcedere; reliquos autem Epiſcopos nihil magni momenti aggredi ſine ipſo, ut vult antiquior, qui obtinuit è patribus noſtris, Canon: vel ea ſola, quæ ad uniuſcujuſque paræciam conferunt, & regiones quæ ei ſubſunt. Unumquemque enim Epiſcopum habere ſuæ paræciæ poteſtatem, & adminiſtrare pro unicuique conveniente religione, & totius regionis quæ ſuæ urbi ſubeſt, curam gerere. Ut etiam ordinet Presbyteros & Diaconos, & unaquaque cum judicio tractet; & nihil ultra facere aggrediatur, ſine Metropolitano Epiſcopo, neque ipſe ſine reliquorum ſententia.

ΚΑΝΩΝ θ'.

Τὸν καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν Ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστῶτα Ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας· διὰ τὸ ἐν τῇ μητροπόλει πανταχόθεν σπουδὴν πάντας τοὺς τὰ πράγματα ἔχοντας. ὅθεν ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτὸν, μηδὲν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς Ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ, κατὰ τὸ ἀρχαιότερον κρατῆσαν ἐκ τῶν πατέρων ἡμῶν κανόνα· ἢ ταῦτα μόνα ὅσα τῇ ἑκάστου ἐπιβάλλει παροικίᾳ, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὸν χώραις. ἕκαστον γὰρ Ἐπίσκοπον ἐξουσίαν ἔχειν τῆς ἑαυτοῦ παροικίας, διοικεῖν τε κατὰ τὸ ἑκάστῳ ἐπιβάλλειν εὐλάβειαν, καὶ προνοίαν ποιεῖσθαι πάσης τῆς χώρας τῆς ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. ὡς καὶ χειροτονεῖν πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, καὶ μετὰ κρίσεως ἕκαστα διαλαμβάνειν· πρωτεῖον δὲ μηδὲν πράττειν ἐπιχειρεῖν, δίχα τοῦ τῆς μητροπόλεως Ἐπισκόπου, μηδὲ αὐτὸν ἄνευ τῆς τῶν λοιπῶν γνώμης.

Bᴀʟs. Quæ in præſenti Canone continentur, expoſita ſunt in xxxiv. Canone Apoſtolico, & lege eum.

ΒΑΛΣ. Τὰ τοῦ προόντος κανόνος ἡρμηνεύθη ἐν τῷ λδ'. ἀποστολικῷ κανόνι, καὶ ἀνάγνωθι τοῦτον.

Zᴏɴᴀʀ. Quamvis non iiſdem omnino verbis hic Canon conſtet, ſi tamen ſententiam ſpectes, cum Apoſtolico canone trigeſimoquarto in omnibus congruit. Ex iis ergo quæ ibi dicta ſunt, hujus quoque intelligentiam facile, qui voluerit, aſſequetur.

ΖΩΝΑΡ. Εἰ καὶ μὴ τοῖς ῥήμασι δήλου ὁ κανὼν τὸ ἀπαραλλάκτως ἔχει πρὸς τὸν λδ'. κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ τῇ ἐννοίᾳ ἐκείνῳ ἐν ἅπασι συμφωνεῖ. ὥστε ἃ ἐν ἐκείνῳ εἴρηται καὶ τούτου νοῦν παρίστησι τῷ βουλομένῳ.

Aʀɪsᴛ. *A Metropolitæ ſententiâ pendere oportet Epiſcopos, & nihil citra illius conſilium inſtituere, niſi ea ſola quæ ad ſuam cujuſque paræciam ſpectant, & viris reprehenſioni non obnoxiis manus imponere.*

ΑΡΙΣΤ. Τῷ μητροπολίτῃ τῆς γνώμης ἀναρτᾶσθαι τοὺς Ἐπισκόπους, καὶ μήτε τῆς αὐτῶν προνοίας οἰκονομεῖν δίχα, ἢ μόνον τὰ τῇ ἰδίᾳ ἐνορίᾳ προσπίπτοντα καὶ χειροτεσίας ἀνεπιλήπτοις ἀνδράσιν ἐπιτελεῖν.

Eadem ac trigeſimus quartus ſanctorum Apoſtolorum Canon etiam hic docet, Epiſcopos nimirum uniuſcujuſque provinciæ primum ſuum cognoſcere, & ſine ejus ſententiâ nec Epiſcopos eligere, nec aliquid aliud, ex iis quæ ibi dicuntur, magni momenti facere, ſed ea ſola quæ ad cujuſque provinciam ſpectant, & Presbyterum ac Diaconum ordinare, & quæcunque hiſce ſunt ſimilia.

Τὰ αὐτὰ τῷ τριακοστῷ πέμπτῳ κανόνι τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ ὁ κανὼν ἔοικε διδάσκειν, ὅ ὑπογινώσκειν τοὺς Ἐπισκόπους ἑκάστης ἐπαρχίας τὸν ἑαυτῆς πρῶτον, καὶ ἄνευ γνώμης αὐτοῦ μήτε Ἐπισκόπους ψηφίζεσθαι, μήτε τι ἕτερον περιττὸν πράττειν τῶν ἐκείσε παρ' ἡμῶν εἰρημένων, εἰ μόνα τὰ ὑπιβάλλοντα τῇ ἑκάστου παροικίᾳ· καὶ χειροτονεῖν πρεσβύτερον, καὶ διάκονον, καὶ ὅσα τούτοις ἀκόλουθα.

ΚΑΝΩΝ

Digitized by Google

ΚΑΝΩΝ ι'.

Τὰς ἐν ταῖς κώμαις ἢ ταῖς χώραις, ἢ τὰς καλυμμένας χωρεπισκόπους, εἰ καὶ χειροθεσίαν εἴλη-
φότες, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ εἰδέναι τὰ ἑαυτῆς μέτρα, &
διοικεῖν τὰς ὑποκειμένας αὐτοῖς ἐκκλησίας, καὶ τῇ τούτων
ἀρκεῖσθαι φροντίδι καὶ κηδεμονίᾳ, καθιστᾶν δὲ ἀναγνώστας
καὶ ὑποδιακόνους καὶ ἐξορκιστάς, καὶ τῇ τούτων ἀρκεῖσθαι προ-
αγωγῇ, μὴ τολμᾶν δὲ πρεσβύτερον μήτε διάκονον χειροτονεῖν
τολμᾶν, δίχα τοῦ ἐν τῇ πόλει ἐπισκόπου, ᾧ ὑποκειν-
ται αὐτός τε καὶ ἡ χώρα. εἰ δέ τολμήσειέ τις παραβῆναι
τὰ ὡρισμένα, καταφρονεῖν αὐτὸν καὶ τῆς μετέχει τιμῆς· B
χωρεπίσκοπον δὲ γίνεσθαι ὑπὸ τὴν τῆς πόλεως, ἣ ὑποκειται,
ἐπισκόπου.

ΒΑΛΣ. Κεκωλυμένον ὑπὸ τῶν κανόνων ἐστὶν ἐπισκόπους
γίνεσθαι εἰς βραχείας πόλεις καὶ κώμας. καὶ διὰ τοῦτο ἐχειρο-
τόνουν εἰς ταύτας πρεσβυτέρους ἤγουν περιοδευτὰς καὶ χω-
ρεπισκόπους. ἐπεὶ δέ τινες τῶν χωρεπισκόπων ἐπεχείρουν ἱερᾶς
χειροτονεῖν, καὶ ἕτερά τινα ἐπισκοπικὰ δίκαια ἐνεργεῖν, καὶ αἰτι-
ώμενοι, ἔλεγον καλῶς τοῦτο ποιεῖν, διὰ δὲ δέξασθαι χειρο-
θεσίαν ἐπισκόπου· ὥρισε οἱ πατέρες, ἀπὸ τούτου μὴ ὠφελεῖ-
σθαι αὐτοὺς εἰς ὃ παρεξιέναι τὰ ὑπὸ τῶν κανόνων ἐπιφιλοτι-
μηθέντα τούτοις νομόμια, μηδὲ χειροτονεῖν διάκονον C
ἢ πρεσβύτερον, δίχα τοῦ ἐπισκόπου, ἀλλὰ μόνους ἀνα-
γνώστας, ὑποδιακόνους καὶ ἐφορκιστάς, ἤτοι καταχητὰς διοι-
κεῖν τε καὶ τὰ ἀνατεθέντα τούτοις ἐκκλησιαστικὰ πράγματα,
ἢ μᾶλλον ἐκ παραβάσεως τῶν ἀφορισθέντων ὑποκεῖσθαι καθαιρέσει
καὶ τῆς μετέχειν τιμῆς. ἐπεὶ δέ τινες ἐπαύδαζον διὰ ἀλαζονείας
χειροθεσίαν χωρεπισκόπου λαβεῖν ἀπὸ μητροπολίτου ἢ πατ-
ριάρχου, μὴ ὑπηρεφόμενοι τῶν ἰδιαιτέρων ἐπισκόπων, ἐκωλύθη
καὶ τοῦτο· καὶ ὥρισθη παρ' αὐτοῦ ἐπισκόπου τε πόλεως γίνεσθαι τὸν
χωρεπίσκοπον, ἵνα ὑποκειται αὐτῷ, καὶ μὴ καταφρονῇ τούτου,
ὡς μὴ δεδωκότος αὐτῷ τὴν χειροθεσίαν τοῦ ἀξιώματος. καλῶς
οὖν περὶ χωρεπισκόπων μόνον πεποιήκασι τὸν ἄφθυτα λόγον οἱ D
πατέρες, οὐ μᾶλλον καὶ περὶ πρεσβυτέρων. οὐδὲ γὰρ ἦν ἀμφιβο-
λία περὶ αὐτῶν, οἷα μηδὲ λαβόντων ὅλως πάροδον εἰς τὸ
ποιεῖν χειροτονίαν οἱαδήποτε. ἐρωτήσει δέ τις, Διὰ τί προστε-
θὲν τῷ ῥήματι τῆς καθαιρέσεως καὶ ἡ ἐκπτωσις τῆς τιμῆς; Λύσις.
τινὲς διενίσαντο ὀφείλειν μὴ καθαιρεθέντα χωρεπίσκοπον, ἔχειν τὸ χωρεπισκοπικὸν τιμᾶν, ἤγουν τὸν
καθέδραν, καὶ τὰ λοιπά, κατὰ τὸν θ'. κανόνα τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ
συνόδου. καὶ ιδ'. καὶ ιε'. τῆς ς'. συνόδου. Διὰ τοῦτο οὖν
φησὶν ὁ κανὼν, ἀπόλλυν τοῦτον καὶ ἀμφότερα, καὶ ὅ τέλος
τοῦ α'. κανόνος τῆς πρώτης συνόδου. Ὅ δὲ, δίχα τοῦ ἐν τῇ πόλει
ἐπισκόπου, οὐ λαμβάνει εἰς ὃ ἄνωθεν ἐντολῆς τοῦτο, E
ἀλλὰ εἰς ὃ δίχα πλεσιουργίας ἐκεῖνο. κἂν γὰρ ἐνταῦθα
χωρεπισκόπου χειροτονῆσαι πρεσβύτερον, καὶ ποιήσῃ τοῦτο,
ἄκυρος ἔσται ἡ χειροθεσία, διὰ ὃ μὴ δοθεῖσαν αὐτῷ ἐξουσίαν
ἀπὸ τῶν κανόνων πρεσβύτερος χειροτονεῖν, ἀνάγνωθι καὶ ιδ'.
κανόνα τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου. καὶ σημείωσαι, ὅτι
αἱ διὰ μητροπολίτῃ γινόμεναι χειροθεσίαι εἰς ἡγουμέ-
νους, ἢ εἰς ἄλλους τινὰς ὑποκειμένους ἑτέραις χωρείαις, ἀ-
κυροῦνται· ἀλλὰ καὶ τὰ διὰ τινων γινόμενα τυπικὰ χάριν
τοῦ μὴ σφραγίζεσθαι διὰ τοῦ παλειάρχου τοὺς καθηγουμένους
τῶν μοναστηρίων αὐτῷ, ἀλλὰ διὰ ἑτέρων ἐπισκόπων, ἢ
μηδὲ ὅλως σφραγίζεσθαι, ἄκυρά εἰσι. F

ΖΩΝΑΡ. Κεκώλυται καὶ ἕκτον κανόνα τῆς ἐν
Σαρδικῇ συνόδου ὃ καθιστᾶν ἐπίσκοπον ἐν κώμῃ τινὶ ἢ
βραχείᾳ πόλει. διὰ πρεσβυτέρους ἢ χωρεπισκόπους ἐν ταύ-
ταις καθίστων. τούτους οὖν τοὺς χωρεπισκόπους ἀπαγορεύει ὁ κανών,
μὴ πρεξιέναι τοῦ οἰκείου τάξιν, οἰκονομεῖν δὲ τὰς ὑποκει-
μένας αὐτοῖς ἐκκλησίας, καὶ ποιεῖν ἀναγνώστας, καὶ ὑπο-
διακόνους, καὶ ἐφορκιστάς· μήτε διάκονον χειροτονεῖν, μήτε
πρεσβύτερον, ἄνευ τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου, κἂν ἐπισκόπου

Canon X.

Ii, qui sunt in vicis vel regionibus, vel qui dicuntur Chorepiscopi, etiam si Episcopi manuum impositionem acceperint, visum est sanctæ Synodo, ut suum modum sciant, & sibi subjectas Ecclesias administrent, earumque cura & sollicitudine gerenda contenti sint: constituant autem Lectores, Hypodiaconos & Exorcistas, & eorum promotioni sufficere existiment; Presbyterum vero aut Diaconum ordinare non audeant, absque urbis Episcopo, cui subjicitur ipse & regio. Si quis autem ea, quæ definita sunt, transgredi audeat, ipse quoque honore, quem habet, privetur: fiat autem Chorepiscopus ab Episcopo civitatis, cui subjicitur.

Balsamon. Prohibitum est à Canonibus, ne in parvis urbibus & vicis fiant Episcopi; & propterea Presbyteros in eis ordinabant, seu Protopapas & Chorepiscopos. Quia autem nonnulli Chorepiscopi conabantur ordinare Sacerdotes, & alia quædam jura episcopalia exercere; & accusati dicebant se hoc rectè facere, quòd Episcopi manuum impositionem accepissent: statuerunt Patres eos non ex eo adiuvari, ut privilegia, quæ illis à Canonibus concessa sunt, transgrediantur, C nec ordinent Diaconum vel Presbyterum sine Episcopo, sed solos Lectores, Subdiaconos & Exorcistas, sive Catechistas, & administrent res ecclesiasticas, quæ sunt illis attributæ; alioqui propter eorum, quæ definita sunt, transgressionem depositioni subjiciantur, & à suo honore excidant. Quia autem nonnulli contendebant, propter arrogantiam, à Metropolitano vel etiam Patriarcha Chorepiscopi ordinationem accipere, Episcoporum regionis nullam curam gerentes; hoc quoque prohibitum est: & ordinatum ab urbis Episcopo fieri Chorepiscopum; ut ei subjiciatur; nec eum contemnat, ut qui ei dignitatis ordinem non D dederit. Rectè autem de solis Chorepiscopis verba semper fecerunt Patres, non etiam de Presbyteris. Neque enim erat de iis dubium, ut qui nullum aditum accepissent ad ordinationem ullam faciendam. Interrogaverit autem quispiam, Cur verbo depositionis additum est, ab honore quoque deponi? Solutio. Nonnulli instabant, Chorepiscopum quidem, qui transgressus est debere deponi; sed tamen Chorepiscopalem honorem habere sive cathedram, & reliqua, ut vult ix. Can. Neocæsar. Syn. & xxi. & xxvi. vi. Syn. Propterea ergo dicit Canon, eum quoque utrumque amittere; ut est in fine i. can. præsentis Synodi. Illud autem, sine civitatis Episcopo, non accipitur pro eo quod est, sine ejus mandato; sed, sine illius sacrorum celebratione. Etsi enim fuerit Chorepiscopo mandatum, ut Presbyterum ordinet, & hoc fecerit, irrita erit ordinatio; quod non sit ei à Canonibus data Presbyterum ordinandi potestas. Lege & xiv. Canonem Neocæsar. Syn. Et nota, quod manuum impositiones, quæ fiunt à Metropolitanis in præfectos, vel in aliquos alios aliis regionibus subjectos, infirmantur: sed & constitutiones, quæ factæ sunt ab aliquibus, de non consecrandis seu charactere donandis ipsorum Monasteriorum præfectis ab ipso Patriarcha, sed ab illis Episcopis, vel omnino non F ordinandis, sunt penitus irritæ.

Zonar. Ne quem in vico aut parva urbe Episcopum constitui liceat, sexto Sardicensis Synodi can. decretum est. Pro iis igitur, in ejusmodi locis, Presbyteri vel Chorepiscopi creabantur. Hos ergo Chorepiscopos can. ultra potestatis suæ limites progredi vetat, sed Ecclesiarum, inquit, sibi subjectarum administratione contenti, Lectores, Hypodiaconos, Exorcistásque constituant: à Diaconis vero sacerdotibúsque creandis, absque urbani Episcopi facultate, etiamsi Episcopali ordine aliquando

Digitized by Google

insigniti fuissent, prorsus Chorepiscopi abstineant. Qui vero Canonem violârit, in eum depositione animadverti placet. Chorepiscopos autem urbani Episcopi in sua diœcesi constituunt; quos quidem in lxx. Apostolorum locum suffectos fuisse Neocæs. Synodi canone edocemur.

A χθεσονίας ἔτυχον οἱ χωρεπίσκοποι. ὁ δὲ τὸν κανόνα παραβαίνων, καθαιρεῖσθαι. τοὺς χωρεπισκόπους δὲ, οἵτινες πόλεων ποιοῦσιν Ἐπίσκοποι, οἷς ὑποκεινται, ὡς ὁ ἱερὸς κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου εἰς τύπον τῶν ο'. ἀποστόλων ἔθηκε φησί.

ARIST. *Exorcistas, & Lectores, & Hypodiaconos, & Cantores Chorepiscopus constituit, non itidem Presbyterum & Diaconum sine Episcopo qui civitati præest: Qui hoc vero transgredi audet, deponatur. Civitatis vero Episcopus facit Chorepiscopum.*

ΑΡΙΣΤ. Ἐξορκιστὰς, καὶ ἀναγνώστας, καὶ ὑποδιακόνους, καὶ ψάλτας καθίστησι χωρεπίσκοπος· ὁ μέντοι πρεσβύτερος, καὶ διάκονον ἄνευ τοῦ τὴν πόλιν Ἐπισκόπου· ὁ δὲ τοῦτο τολμῶν ὑπερβαίνειν, εἴη καθῃρημένος. ὁ τῆς πόλεως δὲ Ἐπίσκοπος ποιεῖ χωρεπίσκοπον.

Quisque debet suam cognoscere mensuram & in propriis terminis manere. Propterea itaque & Chorepiscopus si ausus fuerit Presbyterum aut Diaconum ordinare, exceptis iis qui ipsi committuntur, nempe Lectoribus, cantoribus, Exorcistis, & Hypodiaconis, deponetur. Quamvis aliter de istis etiam gradibus visum est magno Basilio, ut in decimo tertio Syn. Ancyranæ can. scriptum est.

B Ἕκαστος ὀφείλει τὸ ἑαυτοῦ μέτρον εἰδέναι, καὶ τοῖς ἰδίοις ὅροις ἐμμένειν. διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ὁ χωρεπίσκοπος, εἰ τολμήσει πρεσβύτερον, ἢ διάκονον χειροτονῆσαι, ἄνευ τῶν ὑπ' αὐτὸν λαμβάνων αὐτὸς, ἤγουν ἀναγνωστῶν, ψαλτῶν, ἐξορκιστῶν τε καὶ ὑποδιακόνων, καθαιρεθήσεται· καὶ ἄλλως καὶ περὶ αὐτοῦ τὸ βαθμοῦ τοῦ μεγάλου Βασιλείου δοκεῖ, καθὼς ἐγράφη ἐν τῷ πεντεκαιδεκάτῳ κανόνι τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Συνόδου.

CANON XI.

Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel omnino Ecclesiastica regulæ subjectus, citra sententiam & literas Episcoporum provinciæ, & maximè Metropolitanorum, ad Imp. proficisci aggressus fuerit: is abdicetur & ejiciatur, non solum à communione, sed etiam à dignitate, cujus est particeps; ut qui religiosissimi Imp. nostri auribus molestiam afferre audeat præter ritum Ecclesiæ Si autem necessarius usus exigat, ut ad Imp. se conferat, id agat cum deliberatione & sententia Metropolitani provinciæ, & Episcoporum qui sunt in ea, eorumque literis munitus proficiscatur.

ΚΑΝΩΝ ια'.

C Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, ἢ ὅλως τοῦ κλήρου, ἄνευ γνώμης καὶ γραμμάτων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐπισκόπων, καὶ μάλιστα τοῦ καὶ τὴν μητρόπολιν, ὁρμήσαι πρὸς βασιλέα ἀπελθεῖν, τοῦτον ἀποκρύπτεσθαι, καὶ ἀποβλήτον γίνεσθαι, ἀλλὰ μόνον τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀξίας, ἧς μετέχων τυγχάνει, ὡς πλείονα τολμῶντα τοῖς τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως ἡμῶν ἀκοαῖς παρέχειν καὶ θεσμὸν τῆς ἐκκλησίας. εἰ δὲ ἀναγκαία καλοίη χρεία πρὸς βασιλέα ὁρμᾶν, τοῦτο πρᾶττειν μὴ σκέψεως καὶ γνώμης τοῦ καὶ τιμῶ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόπου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτὴν, τοῖς τὰ τοῦτων γράμμασιν ἐφοδιάζεσθαι.

BALS. Præsens Can. decernit, non solum segregari, sed etiam deponi Episcopos vel Clericos, qui ad Imp. proficiscuntur, sine literis Episcopi regionis, & maximè Metropolitani; ut qui Imp. auribus molestiam exhibeant, præter ea, quæ sunt ab Ecclesia decreta: si autem necessaria sit causa proposita, concedit ut ad Imp. proficiscantur cum literis mandata permissione Synodali. Lege Sardic. Synodi Canones vii. viii. ix. xxi. & Carthaginen. Can. cvi. Quoniam autem nonnulli verbis præsentis Can. adhærentes (à sententiâ enim longe absunt) Antistites volunt, qui in reginâ urbium versantur, cum scientia & permissione Patriarchæ, & non aliter, ad Imperatorem salutandum proficisci: dicimus, quod quæ hoc Can. continentur, & reliqua quorum hîc fit mentio, locum habent, quando Antistes à suâ regione sponte suâ ad Imperatorem profectus est. Cum enim in urbium reginâ versetur, vel Imperatoris jussu, vel Patriarchali permissione, citra ullum impedimentum Imperatorem conveniet, & eum, illorum quæ voluerit, admonebit. Imperatoris autem jussu proficisci Antistites, quo jussi fuerint, etiam sine Synodali consensu, in diversis Canonum interpretationibus declaratum est; nec sunt ea à nobis repetenda.

D

E

BΑΛΣ. Ὁ πρὸ τῶν κανὼν διορίζει, μὴ μόνον ἀφορίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ καθαιρεῖσθαι, τοὺς εἰς βασιλέα ἀπερχομένους Ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς, ἄνευ γραμμάτων τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἐπισκόπου, καὶ μάλιστα δὲ μητροπολίτου, ὡς πλειονεκτοῦντας τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς παρὰ τὰ δεδογμένα τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀναγκαίας δὲ προκειμένης αἰτίας, μετὰ χωρεῖ πρὸς βασιλέα ὁρμᾶν μετ' ἐγγράφου ἐκχωρήσεως συνοδικῆς. ἀναγνωστέον δὲ ἐν Σαρδικῇ συνόδου κανόνας ζ'. η'. θ'. καὶ ἐν Καρθαγένῃ κανόνα ρς'. ἐπεὶ δέ τινες τῶν ῥημάτων τοῦ προκειμένου κανόνος ἐξεχόμενοι (τῆς γὰρ ἐννοίας ἀποδέονται) θέλουσι τοὺς ἐνδημοῦντας ἀρχιερεῖς εἰς τὸ τῶν πόλεων βασιλεύειν μετ' εἰδήσεως καὶ προσευχῆς πατριαρχικῆς, καὶ μὴ ἄλλως, εἰς βασιλέως προσκύνησιν ἀπέρχεσθαι, φαμὲν, ὅτι τὰ τοῦ προκειμένου κανόνος, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐνταῦθα μνημονευομένων, χώραν ἔχουσιν, εἰ ὁ ἀρχιερεὺς ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ αὐθορμήτου εἰς βασιλέα ἀπέλθοι· ὅτε γὰρ ἐνδημεῖ ἐν τῇ βασιλευούσῃ, καὶ τοῦ βασιλικοῦ ὁρισμοῦ ἢ τοῦ πατριαρχικοῦ ὑπηρετῶν ἀκωλύτως προσκυνήσει τὸν βασιλέα καὶ ὑπομνήσει περὶ ὧν βέλεται. ὅτε δὲ μὴ βασιλικὸν ὁρισμὸν ἀπέρχεσθαι τοὺς ἀρχιερεῖς, ἔνθα ἂν προσαχθῶσιν καὶ δίκα Συνοδικῆς εἰδήσεως, ἐν διαφόραις κανόνων ἑρμηνείαις ἐδηλώθη καὶ οὐ δεῖ ἡμᾶς ταυτολογεῖν.

ZONAR. Episcopos Imperatorem adire, ejusque aures privatæ rei causa importunis precibus obtundere, nisi cum id prorsus necessario faciendum sit, can. haud sinunt. Verum & si quando aliquid ad Imperatorem deferre quispiam necesse habuerit, nisi ejus provinciæ, ex qua ipse est, Episcopis, ac Metropolitano præsertim ejusdem provinciæ consentiente, proficisci vetant. Qui vero absq; Metropolitani consensu ac literis ad Imperatorem adire in animum induxerit, depositione mulctari jubent. Sardicensis vero Syn. can. vii. & viii. Episcopo, ut viduarum pupillorumque & pauperum causam agat, ac laicis patrocinetur, qui se per injuriam à potentioribus opprimi, suáq; sibi injuste eripi queruntur, propterea; ab Ecclesia sibi

F

ΖΩΝΑΡ. Εἰ μὴ ὅτι πᾶσα ἀνάγκη, οὐ βέλονται οἱ κανόνες τοὺς Ἐπισκόπους προσέρχεσθαι βασιλεῖ, καὶ ἐνοχλεῖν αὐτῷ περὶ οἰκείων δεήσεων. ἀλλὰ καὶ ὅτι μέλλοι τις ἀναγκαῖόν τι ἀνενεγκεῖν βασιλεῖ, μὴ ἀπέρχεσθαι ἄνευ γνώμης τῆς τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόπων, ἀφ' ἧς καὶ ὁ ἀπελθεῖν μέλλων ἐστὶ, μάλιστα δὲ τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης. ὃν δὲ ὁρισθέντα χωρεῖς γνώμης καὶ γραμμῆς τοῦ μητροπολίτου ἀπελθεῖν πρὸς βασιλέα καθαιρεῖσθαι. ὁ δὲ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου ζ'. κανὼν, καὶ η'. εἰ μὲν βοηθεῖν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν καὶ πενήτων, καὶ λαϊκῶν προσφευγόντων τῇ ἐκκλησίᾳ ἀδικουμένων ἢ καταδιωκομένων ἢ ἀποστερουμένων

Digitized by Google

μένων τῶν ἀνηκόντων αὐτοῖς, ἢ καὶ περιορισθῆναι διὰ πταίσματα καταδικασθέντων, προσελθεῖν ἐθέλοι τῷ βασιλεῖ, ἐκχωροῦσι τῷ τοιούτῳ ἀπιέναι· μᾶλλον δὲ διάκονον στέλλειν οἰκεῖον πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ γραμμάτων εἰς ἐπικουρίαν τῶν προσφευγόντων τῇ ἐκκλησίᾳ.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ προσιὼν αὐτομάτως τῷ βασιλεῖ Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, καὶ οὐχὶ κελευσθεὶς παρὰ τοῦ τῆς χώρας μητροπολίτου, μετὰ τῆς κοινωνίας ἐκπιπτέτω καὶ τῆς ἀξίας.

Τὸ ἀνυπότακτον ἐν πᾶσιν οἱ πατέρες περιαιροῦντες, καὶ τὸ εὔτακτον συντηροῦντες, κωλεύουσι καὶ τοὺς Ἐπισκόπους, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ τοὺς ἄλλους τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου, ἄνευ γραμμάτων τοῦ πρώτου αὐτῶν πρὸς βασιλέα ἀπέρχεσθαι, καὶ τὰς ἀκοὰς αὐτοῦ παρενοχλεῖν, καὶ ἀναφέρειν περί τινων. καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἄνευ γνώμης τοῦ κατὰ τὴν μητρόπολιν τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόπου τῷ βασιλεῖ προσιόντα, καὶ τῆς ἀξίας καθαιρεῖσθαι προστάττουσι, καὶ τῆς κοινωνίας ἀπείργεσθαι.

ΚΑΝΩΝ ιβ'.

Εἴ τις ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου καθαιρεθεὶς πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἢ καὶ Ἐπίσκοπος ὑπὸ συνόδου, ὀχλῆσαι τολμήσειε τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς, δέον ἐπὶ μείζονα Ἐπισκόπων σύνοδον τρέπεσθαι, καὶ ἃ νομίζει δίκαια ἔχειν προσαναφέρειν πλείοσιν Ἐπισκόποις, καὶ τὴν παρ' αὐτῶν ἐξέτασίν τε καὶ ἐπίκρισιν ἐκδέχεσθαι. εἰ δὲ τούτων ὀλιγωρήσας ἐνοχλήσειεν τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῦτον μηδὲ μιᾶς συγγνώμης ἀξιοῦσθαι, μηδὲ χώραν ἀπολογίας ἔχειν, μηδὲ ἐλπίδα μελλούσης ἀποκαταστάσεως προσδοκᾶν.

ΒΑΛΣ. Παντὶ καταδικαζομένῳ καὶ ἀδικεῖσθαι οἰομένῳ, ἡ τῆς ἐκκλήτου ἐδόθη βοήθεια. φησὶ γοῦν ὁ κανὼν, ὡς εἰ καὶ ἐνεδόθη τοῦτο τοῖς Ἐπισκόποις, ὡσαύτως καὶ τοῖς κληρικοῖς, ἀλλ' οὐκ ἐξεχωρήθη καὶ τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς χάριν τούτου ὀχλεῖν. εἴ τις οὖν, καταλιπὼν τὸ προσελθεῖν μείζονι συνόδῳ καὶ γυμνάσαι τὰς δικαίας δικαιολογίας κατὰ λόγον ἐκκλήτου, ὀχλήσει βασιλέα περὶ τούτου, οὐ μόνον οὐκ ὠφεληθήσεται, ἀλλ' ὡς μηδεμιᾶς συγγνώμης ἀξιούμενος, πᾶσαν θύραν οἰκείας δικαιολογίας ἑαυτῷ ἐπιζυγώσει, καὶ οὐδὲ ἐλπίδα ἕξει ἀποκαταστάσεως. εἴποι δέ τις, ὡς τοῦ κανόνος λέγοντος μὴ προσέρχεσθαι τὸν καθαιρεθέντα βασιλεῖ, ἀλλὰ μείζονι συνόδῳ, ὁ μὲν καθαιρεθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἐφέσου τυχὸν ἢ τοῦ Θεσσαλονίκης τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ εὐλόγως προσελθεῖν ἀναγκασθήσεται· ὁ δὲ ὑπὸ πατριάρχου καταδικασθεὶς, μὴ ἔχων ὅπου προσφύγῃ, τῷ βασιλεῖ προσερχόμενος κολασθήσεται ἢ οὔ; Λύσις. τινὲς μὲν εἶπον, καὶ εἰς τὰς ἀποφάσεις τούτων χώραν ἔχειν τὰ τοῦ κανόνος ἄνευ τοῦ οἰκουμενικοῦ, διὰ τὸ τὴν τοῦ Ἱεροσολύμων ἀπόφασιν ἀνακρίνεσθαι παρὰ τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ τὴν τοῦ Ἀντιοχείας παρὰ τοῦ Ἀλεξανδρείας, καὶ ἐφεξῆς κατὰ τὴν μείζονα τάξιν ἑκάστου αὐτῶν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖς τὸν κανόνα ἐκφωνηθῆναι διὰ τὰς ἀποφάσεις τῶν ἄλλων Ἐπισκόπων, καὶ τῶν μητροπολιτῶν, οὐ μὴν καὶ τῶν πατριαρχῶν. αἱ ψῆφοι γὰρ τούτων ἐκκλήτῳ οὐχ ὑπόκεινται. διὸ καὶ ὁ προσελθὼν βασιλεῖ χάριν τοῦ ἀνακριθῆναι κατ' ἔκκλητον ἀπόφασιν τούτων, τιμωρηθήσεται κατὰ τὸν παρόντα κανόνα. φησὶ γὰρ ἡ ρλζ'. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ, ἡ κειμένη ἐν βιβλίῳ τρίτῳ τῶν βασιλικῶν τιτ. α'. κεφ. με'. εἴ τινες δὲ ὁσιώτατοι Ἐπίσκοποι τῆς αὐτῆς συνόδου ἀμφισβήτησίν τινα πρὸς ἀλλήλους ἔχοιεν, εἴτε ὑπὲρ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου, εἴτε ὑπὲρ ἄλλων τινῶν πραγμάτων, πρότερον ὁ μητροπολίτης αὐτῶν μετ' ἑτέρων δύο ἐκ τῆς αὐτῆς συνόδου Ἐπισκόπων τὸ πρᾶγμα κρινέτω, καὶ εἰ μὴ ἐμμείνῃ ἑκάτερον μέρος τοῖς κεκριμένοις, τηνικαῦτα ὁ μακαριώτατος πατριάρχης ἐκείνης τῆς διοικήσεως μεταξὺ αὐτῶν ἀκροασάσθω κἀκεῖνα ὁριζέτω ἅτινα τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κανόσι καὶ τοῖς νόμοις συνάδουσιν, οὐδενὸς μέρους κατὰ τῆς ψήφου αὐτοῦ ἀντιλέγειν δυναμένου. ὅτι δὲ πολλάκις ἐτρακταίσθη, εἰ χρὴ ἐκκλήτῳ ὑποκεῖσθαι τὴν ψῆφον τέως τοῦ Κωνσταντινουπόλεως,

A auxilium exposcunt, aut etiam quibus ob aliquas delicti offensiones exilii pœna irrogata est, Imperatorem adeundi facultatem esse decernunt: Diaconum tamen potius cum literis suum ad imperatorem mitti, eoque pacto Ecclesiæ supplicibus opitulari placet.

ARIST. *Episcopus vel Presbyter, qui suâ sponte, & non provinciæ Metropolitani jussu Imperatorem adit, communione pariter ac dignitate excidat.*

Inobedientiam in omnibus tollentes patres, & constitutum ordinem conservantes, prohibent & Episcopos, & Presbyteros & alios catalogi sacerdotalis B sine Primatis sui literis regem adire & aures ejus obturbare, & quicquam de aliquibus referre. Et idcirco eum qui sine illius, qui provinciæ metropolis est Episcopus, sententiâ regem adit, & dignitate deponi jubent, & à communione arceri.

CANON XII.

Si quis Presbyter vel Diaconus à proprio Episcopo, vel Episcopus à Synodo depositus, ausus fuerit Imp. auribus molestiam exhibere, cum oporteat ad majorem Synodum converti, & jus, quod se habere, putat, ad plures Episcopos referre, eorumque examinationem & judicium suscipere: Si itaque his contemptis Imp. molestus fuerit, is nulla venia dignus, neque sui defendendi locum habeat, nec restitutionis futuræ spem expectet.

BALS. Cuivis condemnato, qui se injuria affectum putet, appellationis auxilium datum est. Dicit ergo Canon, quod etsi hoc Episcopis datum est, similiter & Clericis; non tamen eis permissum est, aures regias de ea re obtundere. Si quis ergo, relicto ad majorem Synodum aditu, prætermissisque D juris sui coram ea allegationibus per appellationem, de ea re Imperatori molestus fuerit, non solùm non juvabitur; sed perinde ac nulla venia dignus, omnem sui juris proponendi januam sibi occludet, & nec spem quidem restitutionis habebit. Dixerit autem quispiam; cùm Canon dicat depositos non debere ad Imp. accedere, sed ad majorem Synodum; ut is, qui fortè ab Ephesino vel Thessalonicensi depositus est, ad Patriarcham universalem rectè accedere cogetur: qui vero à Patriarcha condemnatus est, cum non habeat quo confugiat, ad Imp. accedens punietur, an non? Solutio. Nonnulli dicebant, in eorum quoque sententias locum habere E ea, quæ à Canone dicuntur, excepto universali, quoniam Hierosolymitani sententia ab Antiocheno dijudicetur, & Antiocheni ab Alexandrino, & sic deinceps secundum majorem uniuscujusque ordinem. Mihi autem videtur Canon esse editus propter sententias aliorum Episcoporum & Metropolitanorum, non etiam Patriarcharum. Eorum enim sententiæ appellationi non subjiciuntur. Et ideo, qui Imp. adierit, ut de eorum sententia per appellationem quæratur, ut vult hic præsens Canon, punietur. Dicit enim cxxxvii. Justiniani novella, quæ in iii. lib. F Basilic tit. i. cap. xlv. sita est sic expressè; Si qui autem sanctissimi hujus Synodi Episcopi aliquam inter sese controversiam habeant, sive de jure ecclesiastico, sive pro aliquibus aliis rebus; priùs eorum Metropolitanus cum aliis duobus ejusdem Synodi Episcopis rem judicet, & nisi utraque pars stet iis quæ judicata fuerint, tunc beatissimus Patriarcha illius diœcesis inter eos audiat, & illa definiat, quæ ecclesiasticis Canonibus & legibus conveniunt, nulla parte ejus sententiæ contradicere valente. Quia autem sæpe tractatum est, an oportet Constantinopol.

Digitized by Google

ſententiam eſſe appellationi ſubjectam; viſum eſt opor- A
tere, quod mihi videtur, de eo dicere, & ea quoque
quæ de ea re ab aliis dicuntur. Dicunt nonnulli, quòd
quoniam ſententiam Præfecti Prætorio, & ſententiam
ejus, qui bis fuit præfectus urbis, leges apertè ſtatu-
unt apellationi non ſubjici; Patriarchalem autem ſenten-
tiam eo privilegio dignam non judicavêre: quemadmo-
dum à multis & quibuſlibet Judicibus, ita etiam ab eo
provocabitur. Ad ſui autem dicti confirmationem utun-
tur & iii. Juſtiniani novella, in iii. libro Baſil. tit. ii.
ſita, quæ decernit Patriarcham Imperatori rationem
reddere, ſi Clericum ultra numerum ordinârit. Alii
Patriarchalis magnitudinis eminentiam veluti veneran- B
tes, dicunt nec omnino à Patriarchali ſententia pe-
nitus excludendam eſſe appellationem, nec omnino
concedendam. Sed ſi partes quidem, quæ in judi-
cio contendunt, ſunt vel Clericorum vel Monacho-
rum ordinis, prolata adverſus aliquem eorum ſenten-
tia, non rurſus examinabitur: ſi vero altera pars vel
utraque ſint Laici ordinis, citra ullam controverſiam
appellabitur. Alii vero dicunt cauſam eſſe appellationis
genetricem. Cauſa enim Eccleſiaſtica non parit, inqui-
unt, fœtum appellatorium: pecuniaria autem parit ap-
pellationem, tanquam viperinam quandam abortionem
parentis viſcera lacerantem. Alii iis, qui hæc dicunt, os
occludentes, cenſent Patriarchalem ſententiam tunc C
ſolum appellationi ſubjici, quando mandato Imp. præ-
ſidet Patriarcha cum aliis conjudicibus, vel cum ſua
Synodo. Mihi autem videtur, quòd quoniam le-
ges, antequam Eccleſiaſticus ſtatus conſtitueretur,
conſcriptæ ſunt, & complures eorum à Græcis, re-
ctè nullam Patriarcharum mentionem fecêre. Si quis
autem dicat etiam ab orthodoxis Impp. factam fuiſſe
novellam poſtquam ſedes Patriarchales honore affectæ
ſint; primum quidem audiet, quòd orthodoxo Imp. nun-
quam in mentem venit, futurum ut quis hoc auderet, &
diceret, quod à tanta auctoritate prædito támque hono- D
rato judicatum ſit eſſe rurſus in judicium revocandum.
Deinde & Juſtiniani novellam, in præſentis Canonis in-
terpretatione poſitam, qua cavetur ne quis Patriarchali
ſententiæ contradicat, ſufficere ad os eis penitus occlu-
dendum: ab eo autem de iis, quæ ab illo factæ ſunt ſuper-
numerariis ordinationibus, rationem exigi, non introduc-
it ejus judiciorum de integro examinationem. Illud enim
eſt factum proprium: hoc verò, ſedis privilegium. Quo-
niam igitur ſtatutum eſt, nullum per alium injuria affi-
ciendum, ipſe quidem ab Imp. qui Eccleſiæ habet pote-
ſtatis ſcientiam, judicabitur, fortè ut ſacrilegus vel malè
de fide ſentiens, vel alicujus alius criminis reus. Hoc E
enim nos judicialiter actum eſſe vidimus diverſis tempo-
ribus, ejus autem judicium in diſceptationem non revo-
cari, nec de eo ratio poſtulari debet propter ſedis excel-
lentiam. Quia vero adverſus hanc novellam quidam per-
verſam linguam immitemq; exacuunt, & dicunt, tunc
non poſſe Patriarchæ judicio contradici, quando Patriar-
cha audit per appellationem Antiſtitis ſententiam, eo
quod nolit novella cauſam in duobus judiciis agitatam ad
tertium deduci; non autem quando primo loco judicat,
& maximè Laicos: dico, me poſſe quidem multa ad hæc
dicere, & oſtendere ipſos non rectè dicere. Quia autem
iv. can. Sardicenſ. Syn. decernit licere ei, qui eſt conde- F
mnatus, bis appellare, & ultimum judicium fieri à Papa
Romano: non ſinit hoc eis procedere. Alia quidem præ-
termitto; hoc autem dico, quod quoniam ſancti Con-
ſtantini decretum ad Papam Silveſtrum factum, à nobis
in i. cap. viii. tit. præſentis operis interpretatione ſitum
ſtatuit, Papam habere omnia jura Imper. ſecunda autem
univerſalis Synodus & iv. dederunt Patriarchæ Conſtan-
tinopolitano privilegia Papæ, & ſtatuerunt, ut, quem-
admodum & ille, in omnibus honoretur: neceſſariò
in ejus ſententiam appellatio non cadit; quemadmo-

ἔδοξέ μοι ἀναγκαῖον, εἰπεῖν ὅ δοκῶν μοι χρεὼν εἶναι τοῦτο, καὶ τὰ ὑφ' τινων διαμφισβούμενα. λέγουσί τινες, ὡς ἐπεὶ τὴν μὲν ἀπόφασιν τοῦ ἐπάρχου, τὸ μεταιτητήριον καὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δὶς γενομένου ἐπάρχου τῆς πόλεως, οἱ νόμοι ῥητῶς διορίζονται μὴ ὑποκεῖσθαι ἐκκλήτῳ, παντὶ ἀρχιερεῖ τὴν ἀπόφασιν τοῦ τοιούτου μένειν ῥητῶς οὐκ ἀξιοῦσι· καὶ πολλὰς καὶ τυχόντων δικαστῶν ψήφους, καὶ αὐτὴν ἐκκλητὸν οὖσαν. πρὸς ὑπουργίαν τοῦ λόγου αὐτοῖς χαρίζονται καὶ τῇ τελευταίᾳ Ἰουστινιανείῳ νεαρᾷ, τῇ κεφαλαίῳ ὀγδόῳ βίβλῳ τελευταίᾳ τοῖς βασιλικοῖς τίτλου β'. καὶ διορίζομένῃ οὐδαμοῦ τοῦ βασιλέως τὸν πατριάρχην εἶναι χρονογνώστην ὑποκείμενον κλητικόν. ἄλλοι δὲ πατριαρχικῆς μεγαλειότητος ἀποχὴν ὡσανεὶ σεβαζόμενοι, φασὶ, μήτε πάντως ἀποκλειστὸν καὶ τὸ πατριαρχικῆς ἀποφάσεως τὸ ἔκκλητον, μήτε πάντῃ ἐνδοτόν. ἀλλ' εἰ μὲν τὰ μέρη τὰ δικαζόμενα τῆς τοῦ ἱερωμένων ἢ καὶ μοναχῶν εἰσι τύχης, ἢ κατά τινος τούτων ἐκτενεχθεῖσα ἀπόφασις οὐκ ἀνακριθήσεται· εἰ δὲ θατέρου τῶν μερῶν ἢ καὶ ἄμφω ὄντα μέρη τοιαῦτα λαϊκῶν, ἀμάχως ἐκκλητὸν ἔσται. ἕτεροι δὲ ὑποθέσεως τὸ ποιοῦτον λέγουσι γυμνήσιαν εἶναι τὸ ἐκκλησίας, ἢ μὲν γὰρ ἐκκλησιαστικὴ ζήτησις οὐκ ὠδίνει, φασὶ, παιδίον ἐκκλητοπρεπὲς· ἡ δὲ χρηματικὴ κινεῖται τὸ ἔκκλητον, ὡς ἐχθραίνουσα ἄμβλωμα τὸ πλέον τῶν ἐγκάτων τὰ ἔγκατα. ἄλλοι τοὺς ταῦτα λέγοντας ὀκνοῦντες, ἀξιοῦσι τότε καὶ μόνον ὑποκεῖσθαι ἐκκλήτῳ τῷ πατριαρχικῷ ἀποφάσει, ὅτε καὶ βασιλικὸν ὁρισμὸν παρεγένετο διακρίνων ὁ πατριάρχης μετὰ συνδικαστῶν, ἢ καὶ μετὰ τοῦ οἰκείας συνόδου. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὡς ἐπεὶ οἱ νόμοι περὶ τοῦ καταξιῶσαι τῷ ἐκκλησιαστικῷ τάξιν συνεχώρησε, καὶ οἱ πλείους τούτων ἀπὸ Ἑλλήνων, καλῶς οὐκ ἐμνήσθησαν πατριαρχῶν. εἰ δέ τις ἱερὰ καὶ ἁγία βασιλέων ὀρθοδόξων γνώμαν νεαρὰν μετὰ τὸ μνηθῆναι τὰς πατριαρχικὰς θείνας, ἀκούσει παρ' ἡμῶν, ὡς οὐδὲ εἰς ἐνθύμησιν ἦλθεν ὀρθοδόξῳ βασιλεῖ τοιοῦτόν τι τολμηθῆναι ποτὲ ἁγίᾳ τινὶ, καὶ εἰπεῖν τῷ κρίσιν τοῦ τοσούτου τιμηθέντος μεγαλειότητι ἀνακρίνεσθαι. εἶτα ὅτι καὶ τῷ καταστρωθῆναι νεαρὰν τοῦ Ἰουστινιανοῦ εἰς τὸν ἁγιώτατον κανόνα ἐρμηνείαν, καὶ διορίζομένου μηδένα ἀντιλέγειν κατὰ τῆς πατριαρχικῆς ψήφου, ἀρχὴν εἰς παντελῆ τούτων ὑποκρισμόν· ὅτι δὲ λογοθεσίαν εἶναι τοῦτον χάριν τοῦ μὴ αὐτοῦ γινομένων ὑπεραριθμίων χειροτονιῶν, οὐκ εἰσάγει καὶ τὰ κρίσεων τούτου ἀνάκρισιν. ὅ μὲν γὰρ φάκτον οἰκεῖον ἔχει· ὅ δὲ, τοῦ θείου τεθνόμιον. ὅτι οὖν νενόμισται, μηδένα δι' ἑτέρου ἀδικεῖσθαι, αὐτὸς μὲν ἁγία ἓξ ὑποκρινάρχη τῆς ἐκκλησίας τοῦ βασιλεῖ κριθήσεται, ὡς ἱεροσυλῶν τυχὸν ἢ ἑτεροδόξος, ἢ ὡς ἕτερόν τι ἡμαρτηκώς. εἴδομεν γὰρ τοῦτο καὶ πραγματικῶς γενόμενον μετὰ διαφόρους καιρούς. ὅ δὲ δικαστήριον αὐτοῦ ἀλογώτατον ἔσται διὰ τὸν τοῦ θρόνου ὑποχρεών. ἐπεὶ δέ τινες καὶ τῆς τοιαύτης νεαρᾶς ὁπλίζουσι γλῶτταν σχολίαν καὶ ἀπίθανον, καὶ λέγουσι τότε μὴ δύνασθαι ἁγία καὶ πατριάρχῃ δικασάμενον ἀντιλέγειν, ὅτε κατ' ἔκκλητον ὁ πατριάρχης ἀκροᾶται τῆς ἱεραρχικῆς ἀποφάσεως, διὰ τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι τὴν νεαρὰν τὴν εἰς δύο δικαστήρια ζητηθεῖσθαι ὑπόθεσιν, καὶ εἰς τρίτον εἰσάγεσθαι, οὐ μὴν ὅπου πρωτοτύπως δικάζῃ καὶ μάλιστα λαϊκούς· λέγω, ὅτι εἶχον μὲν πρὸς τοῦτο πολλὰ εἰπεῖν, καὶ πρόφασιν ἀὐτοὺς μὴ καλῶς λέγειν. ὅτι ὁ δ'. κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου δίδωσιν ἔχειν ἐπ' ἀδείας καταδικασθέντα δὶς ἐκκαλεῖσθαι, καὶ τὴν τελευταίαν κρίσιν γίνεσθαι παρὰ τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης, οὐ συγχωρεῖ τοῦτο τοιαῦτα προβιβάζειν. τὰ μὲν ἄλλα παρίημι, λέγω δὲ, ὅτι ἐπεὶ ὅ μὲν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου διάταγμα ὅ πρὸς τὸν ἅγιον Σίλβεστρον γεγονὸς, κατασιωπᾶται παρ' ἡμῶν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ πρώτου κεφ. τοῦ ιη'. τίτλου τοῦ πρόχειρος συντάγματος, διορίζεται ἔχειν τὸν Πάπαν πάντα τὰ βασιλικὰ δίκαια· ἢ ὅ δευτέρα οἰκουμενικὴ σύνοδος καὶ ἡ τετάρτη δεδώκασι τῇ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως τὰ πρεσβεῖα τοῦ Πάπα, καὶ ὥριζε κατ' ἐκεῖνον ὅπου πᾶσιν τιμᾶσθαι· ὅθεν ἀνάγκης ἐκκλήτῳ οὐχ ὑποπέσῃ ἡ τούτου ἀπόφασις, ὥσπερ οὐδὲ ἡ βασιλικὴ

Digitized by Google

σιλικὴ ἀπόφασις ἀνακρίνεται. διὰ γὰρ τοῦτο, ὡς ἔοικε, καὶ τὰ συνοδικὰ σημειώματα καὶ τὰ τροπάρια τῶν βασιλικῶν σημειωμάτων ἀπολύονται. τούτου οὕτως ἐχόντος, πάντως ἀποστήσεται καὶ τὰ λοιπὰ δικαιολογήματα. κἂν γὰρ ἐκκλησιαστικούς τινας δικάσῃ ὁ πατριάρχης, κἂν λαϊκοὺς, κἂν λαϊκὸν μετὰ ἱερατικοῦ, κἂν διὰ βασιλικῆς προστάξεως, κἂν οἰκείῳ δικάσῃ, κἂν μετὰ συνοδικοῦ, κἂν μόνος, πάσης ἀνακρίσεως ἔσται ἐπέκεινα· καὶ ὁ τολμήσας ἐκκαλέσασθαι εἰς βασιλέα χάριν τοῦ ἀνακριθῆναι τὴν ἀπόφασιν τὴν πατριαρχικὴν, ὑπόδικος ἔσται τῷ πρόσθεν κρίνοντι. εἰ γὰρ οὐκ ἐφέσται βασιλεὺς ὀκνεῖν χάριν τοῦ ἀνακριθῆναι τὴν τοῦ ἁγίου μητροπολίτου ἀπόφασιν. πολλῷ πλέον οὐκ ἐκχωρηθήσεται πατριαρχικὴν διάγνωσιν παρὰ βασιλεῖ γνέσθαι εἰσαγώγιμον.

ZONAR. Εἴρηται ἀνωτέρω, πῶς ἡ Ἐπίσκοπος ὑπὸ συνόδου καθαιρεθεῖσα, ἢ κληρικὸς ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, δύναται ζητεῖν δικαιολογίαν τῶν ψήφων τῶν κατ' αὐτὸν, εἰ δοκεῖ ἀδίκως· ὑπεδείξαμεν δὲ ἀπαγορεύειν τοῖς καθαιρεθεῖσιν ὁ ἡμῶν προσιέναι βασιλεῖ, καὶ ὀχλεῖν αὐτὸν, καὶ ζητεῖν τὴν κατ' αὐτοῦ ἐξεταστικὴν ἀπόφασιν, καὶ ᾧ τοῦτο ποιήσαντι, μήτε χώραν ἀπολογίας δίδοσθαι κελεύει, μήτε ἐλπίζειν, ὡς ἀποκατασήσεται.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ καθηρημένος, εἰ ὀχλοίη τὸν βασιλέα, αἰτείτω συνόδου μείζονα, καὶ ὃ ἐκεῖθεν δόξαν φερέτω· εἰ δὲ καὶ αὖθις ἀποδυσωπεῖτο, μὴ ἐχέτω ἀποκατάστασιν.

Τὸν καθαιρεθέντα ὑπὸ συνόδου, καὶ οἰόμενον ἀδικεῖσθαι, ὁ κανὼν οὐ κωλύει μείζονα συνόδου ἐπικαλεῖσθαι, καὶ παρ' αὐτῇ γυμνάζειν ἃ νομίζει δίκαια ἔχειν, εἰς ἀναίρεσιν τῆς κατ' αὐτοῦ ἐξενεχθείσης ψήφου. ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐπιτρέπει αὐτῷ ποιεῖν αὐτόν. Ὃν δὲ μὴ θέλοντα προελθεῖν συνόδῳ, καὶ παρ' αὐτῇ τὰ οἰκεῖα προθεῖναι δίκαια, ἀλλὰ τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς παρενοχλεῖν πειρώμενον εἰς ἐκδίκησιν, συγγνώμης τινὸς οὐκ ἀξιοῖ, οὐδὲ χώραν ἀπολογίας αὐτῷ δίδωσι, καὶ ἐλπίδα προσδοκᾶν μελλούσης ἀποκαταστάσεως.

A dum nec de Imp. sententia quæritur. Propterea enim, ut est consentaneum, & synodalia edicta instar privilegiorum regalium edictorum emittuntur. Cùm hoc autem ita se habeat, reliquæ quoque eorum cessant allegationes. Nam sive Clericos sive Laicos judicaverit Patriarcha, sive Laicum cum Clerico, sive jussu Imperatorio, sive jure proprio, sive cum conjudice, sive solus, erit quacunque examinatione & judicatione superior: & qui ausus fuerit ad Imp. appellare, ut de Patriarchæ sententia rursus judicetur, erit præsenti Canoni obnoxius. Si enim non permittitur Imp. molestia afficere, pro rursus revocanda in judicium alicujus Metropolitani sententia: multo magis non permittetur Patriarchalem sententiam ad Imperatorem introduci.

B

ZONAR. Episcopo, quem Synodus, vel Clerico, quem Episcopus deposuerit, quo pacto de sententia suæ damnationis, si injustam esse asserat, examinanda agere liceat, jam antea explicavimus: hoc vero loco eos, qui depositione mulctati sunt, Imperatorem adire, eique molestos esse, ac ad eum damnationis suæ cognitionem deferre, Canon vetat; quique id fecerit, nec audiri amplius in judicio, & omni in posterum restitutionis spe carere jubet.

C

ARIST. *Depositus, si Imperatori molestiam exhibuerit majorem petat Synodum, ejusque decreto acquiescat. Si vero & rursum ægrè tulerit, restitutionem ne assequatur.*

Eum qui à Synodo deponitur, sibique videtur injuriâ affectus, Canon hic majorem provocare Synodum non prohibet, & apud eam proferre quæ justa esse arbitratur, ad sententiæ contra se latæ eversionem. Imo potius ei hoc permittit facere. Eum autem qui non vult Synodum adire, & apud eam jura sua proponere, sed Imperatorias obturbare aures in ultionem molitur, nullâ dignatur veniâ, nec apologiæ locum ei concedit, nec futuræ restitutionis spem expe-

D ctare.

ΚΑΝΩΝ ιγ'.

Μηδένα Ἐπίσκοπον τολμᾶν ἀφ' ἑτέρας ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν μεταβαίνειν, καὶ χειροτονεῖν ἐν ἐκκλησίαις τινὰς εἰς προαγωγὴν λειτουργίας, μηδὲ εἰ συνεπάγοιτο ἑαυτῷ ἕτερος, εἰ μὴ προκληθεὶς ἀφίκοιτο διὰ γραμμάτων τοῦ μητροπολίτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Ἐπισκόπων, ὧν εἰς τὴν χώραν παρέρχεται. εἰ δὲ μηδενὸς καλοῦντος ἀπέλθοι ἀτάκτως ὅπι χειροθεσίας τινῶν, καὶ καταστάσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων μὴ προσηκόντων αὐτῷ, ἄκυρα μὲν τὰ ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένα τυγχάνειν· κἀκεῖνον δὲ ὑπέχειν τῆς ἀταξίας αὐτοῦ καὶ τῆς παρὰ λόγον ὁρμῆς τὴν προσήκουσαν δίκην, καθηρημένον ἐντεῦθεν ἤδη ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου.

E

BALS. Περὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι κανόνι διειλημμένων ἱκανῶς διελάβομεν ἐν τῷ λε'. ἀποστολικῷ κανόνι, καὶ ἐν ἑτέροις. καὶ ἀνάγνωθι τὰ ἐν ἐκείνοις γραφέντα. ζήτει καὶ τῆς παρούσης συνόδου καν. κβ'.

ZONAR. Σκανδάλων καὶ ταραχῶν αἴτιον, ὃ ἀπέναντι Ἐπίσκοπον εἰς ἐπαρχίαν ἑτέραν, καὶ χειροτονίας ποιεῖν ἄνδρα γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης. διὸ καὶ κωλύει τοῦτο ὁ κανών, καὶ τὸν τοῦτο ποιήσαντα καθαιρέσει καταδικάζει. ταῦτα δὲ κανονίσας καὶ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις ἐν τῷ λε'. κανόνι, τὰ αὐτὰ δὲ ὀρίζει καὶ ὁ κβ'. κανὼν τῆς συνόδου ταύτης.

F

ΑΡΙΣΤ. Εἰ μηδενὸς ἀξιοῦντος Ἐπίσκοπος εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν ἀπέλθοι, καὶ χειροτονήσῃ, καὶ διοικήσῃ πράγματα, αὐτά τε ἄκυρα μενέτω, καὶ αὐτὸς καθαιρείσθω.

Πολλοὺς κανόνας εὑρήσεις τοῦτο κωλύοντας, τὸν μεταβαίνειν Ἐπίσκοπον ἀπὸ τῆς ἰδίας ἐπαρχίας εἰς ἀλλοτρίαν, καὶ χειροτονεῖν ἐν αὐτῇ, ἢ ἕτερόν τι ἐπισκοπικὸν ἐνεργεῖν· εἰ μήτε προσκληθῇ τις, καὶ ἀξιωθῇ παρὰ τοῦ τῆς χώρας Ἐπισκόπου τοιοῦτόν τι ποιῆσαι. τὸν δὲ οἴκοθεν εἰς ἐπαρχίαν ἑτέραν παραγενόμενον, καὶ ἢ

CANON XIII.

Nullus Episcopus audeat ab una provincia in aliam transire, & ad ministerii promotionem aliquos Ecclesiis ordinare, nec si alios unà secum inducat, nisi venerit literis accersitus Metropolitani, & Episcoporum qui sunt cum ipso, in quorum regionem accedit. Si autem nullo vocante, ad aliquorum ordinationem & Ecclesiasticarum rerum ad se non pertinentium constitutionem, inordinate insolenterque processerit, sint quidem irrita quæ ab ipso geruntur: ipse autem suæ insolentiæ & præter rationem factæ aggressionis debitas det pœnas, à sancta scilicet Synodo exinde depositus.

BALS. De iis, quæ in præsenti Canone tractata sunt, in xxxv. Canone Apostolico satis tractavimus, & alibi. Et lege ea, quæ illic scripta sunt. Quære & præsentis Synodi Can. xxii.

ZONAR. Si quis Episcopus alterius provinciam ingrediatur, ibique eo inconsulto ordines conferat, offensiones ac tumultus ex ea re existere facile est. Quare tum id fieri can. vetat, tum qui fecerit, depositione damnatum esse decernit. Eadem vero, & Apostolorum xxxv. & hujus quoque Syn. vigesimosecundo Canone, constituta sunt.

ARIST. *Si, nemine rogante, Episcopus in aliam se contulerit provinciam, & ordinaverit, resque administraverit, & irritæ maneant, & iste deponatur.*

Multos Canones invenies hoc prohibentes, nimirum Episcopum è suâ provinciâ ad alienam transilire, & in eâ ordinare, aut aliud aliquod munus Episcopale obire. Nisi forsitan vocetur aliquis & à regionis Episcopo dignus habeatur, qui tale aliquid faciat. At qui suâ sponte in alteram

Digitized by Google

teram provinciam proficiscitur, & vel manuum impositiones facit, vel negotiorum Ecclesiasticorum constitutiones ad ipsum non pertinentium, & irrita manere quæ ab isto facta sunt, & ipsum deponi jubent.

Canon XIV.

Si quis Episcopus ob aliqua crimina judicetur, deinde contingat Episcopos Provinciæ de eo dissentire; illis quidem eum, de quo fertur sententia, innocentem pronunciantibus; his vero, reum: pro tota componenda controversia, visum est sanctæ Synodo, ut metropolitanus Episcopus ex propinqua provincia alios evocet judices, qui controversiam dirimant, cum provincialibus, quod probatum fuerit, confirmando.

Bals. Episcopum, qui ab Episcopis provincialibus judicatur, & ab aliquibus quidem absolvitur, ab aliis verò condemnatur, non aliàs condemnari vel absolvi statuit Synodus, nisi Synodi Metropolitanus propinquos Episcopos accersiverit, qui id quod quæritur judicare, & sententiam confirmare debent. Ne dicas ergo xii. Canonem huic canoni adversari, dicentem; dubiam sententiam à majori Synodo rursus judicari, & non ab eo, qui primò judicavit, cum finitimis Episcopis examinari. Illic enim fuerat prolata sententia, nec potest amplius judicare qui illam semel protulit; & propterea illius sententia, ut dubia appellationi subjicitur: hic autem non est prolata sententia. Et Canon Metropolitanum admonet finitimos Episcopos accersere ut tollatur dissentio, & sic omnis condemnati suspicio & tergiversatio resecetur, sed si hoc quoque facto, condemnatus sibi factam injuriam esse putet, rectè appellaverit, ut xii. Canone continetur, & iv. Sardic. Syn. Lege & ejusdem Syn. Can. iii. & v. Si autem apud Patriarcham litigaverit, præsens Canon & sequens locum habebit.

Zonar. Quandocunque aliquis ab omnibus provinciæ Episcopis unanimi consensu damnatus fuerit, damnationem in dubium revocare, ut hujus Synodi can. iv. constitutum est, nequaquam licebit. At si non omnes Episcopi idem sentiant, sed alii quidem damnari reum, alii contra fieri oportere contendant; tunc à Metropolitano ejus provinciæ à vicina provincia alii Episcopi evocari, eorumque suffragiis ad alteram partium adjunctis dissentientium inter se Episcoporum controversiæ componi, debent. Lege Sardicensis quoque Synodi Canonem tertium & quintum.

Arist. *Si Episcopo accusato, provinciæ Episcopi inter se discrepent, ad controversiam certò dirimendam, alii è vicinis sunt advocandi.*

Unusquisque Episcopus criminibus accusatus à propriâ Synodo judicari debet, si autem provinciæ Episcopi dissentiant, illi quidem insontem judicatum, alii reum dicentes, à vicinâ provinciâ potest Metropolitanus alios evocare Episcopos ut controversiam ab Episcopis agitatam solvant.

Canon XV.

Si quis Episcopus aliquorum criminum accusatus, fuerit ab omnibus provinciæ Episcopis condemnatus, & omnes unam consentientem adversus eum sententiam tulerint: is ne amplius ab aliis judicetur; sed provinciæ Episcoporum firma maneat sententia.

Bals. Præsens can. sublatus est à iv. can. Syn. Sardic. Sin autem hoc nolis dicere, interpretare can. ut superius dictum est: & dic fieri condemnationem à Synodo, in quam non cadit appellatio, ut à Papa, vel à Patriarcha Constantinopolitano.

A χειροθεσίας ποιούμενον, ἢ καταστάσεις ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, μὴ προσηκόντων αὐτῷ, σὺν τῷ, ἄκυρα μένειν τὰ ὑπ' αὐτοῦ πραττόμενα, καὶ καθαιρεῖσθαι προστάττουσι.

ΚΑΝΩΝ ιδ'.

Εἴ τις Επίσκοπος ἐπί τισιν ἐγκλήμασι κρίνοιτο, ἔπειτα συμβαίη παρὰ αὐτοῦ διαφωνεῖν τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Επισκόπους, τῶν μὲν ἀθῶον καὶ κρινόμενον ἀποφαινόντων, τῶν δὲ ἔνοχον· ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς πάσης ἀμφισβητήσεως, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, καὶ τῆς μητροπόλεως Επίσκοπον ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας μετακαλεῖσθαι ἑτέρους τινὰς τοὺς ἐπικρινοῦντας, καὶ τὴν ἀμφισβήτησιν διαλύσαντας, τοῦ βεβαιῶσαι σὺν τοῖς τῆς ἐπαρχίας ὃ παριστάμενον.

B

ΒΑΛΣ. Τὸν ὑπὸ ἐπαρχεωτῶν Επισκόπων κρινόμενον Επίσκοπον, καὶ παρά τινων μὲν ἀθωούμενον, παρά τινων δὲ καταδικαζόμενον, μὴ ἄλλως κατακρίνεσθαι ἢ δικαιοῦσθαι ὥρισεν ἡ σύνοδος, εἰ μὴ μετακαλέσηται ὁ τῆς συνόδου μητροπολίτης πλησιοχώρους Επισκόπους, ἐπικρῖναι ὀφείλοντας ὃ ζητούμενον, καὶ βεβαιῶσαι τὴν ψῆφον. μὴ εἴπῃς γοῦν ἐναντιοῦσθαι τῷ κανόνι τούτῳ τὴν ιβ'. κανόνα, τὴν λέγοντα, τὴν ἀμφίβολον ψῆφον ἀνακρίνεσθαι παρὰ μείζονος συνόδου, καὶ μὴ δοκιμάζεσθαι παρὰ τοῦ πρώτως κρίνοντος μετὰ πλησιοχώρων Επισκόπων. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἔφθασε γενέσθαι ἡ ἀπόφασις, καὶ οὐκέτι δύναται δικάζειν ὁ ἅπαξ ἀποφηνάμενος, καὶ διὰ τοῦτο ἡ ψῆφος ἐκείνου, ὡς ἀμφίβολος, ἐκκλήτῳ ὑπόκειται· ἐνταῦθα δὲ οὐ γέγονεν ἀπόφασις. καὶ ὑποτίθησιν ὁ κανὼν τῷ μητροπολίτῃ μετακαλεῖσθαι καὶ πλησιοχώρους Επισκόπους, ἐφ' ᾧ τὴν διαφωνίαν λυθῆναι, καὶ οὕτω πᾶσα περιαιρεθῆναι τὴν τοῦ καταδικαζομένου ὑποψίαν καὶ πρόφασιν· πλὴν καὶ τούτου γινομένου, ἐὰν ὁ καταδικασθεὶς νομίζῃ ἀδικεῖσθαι, καλῶς ἐκκαλέσηται, κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ ιβ'. κανόνος καὶ τοῦ δ'. κανόνος τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου. ἀνάγνωθι καὶ τῆς αὐτῆς γ'. καὶ ε'. κανόνα· εἰ δὲ παρὰ τῷ πατριάρχῃ ἐδικάσατο, τὰ τοῦ παρόντος κανόνος καὶ τοῦ ἐφεξῆς ἕξουσι χώραν.

C

D

ΖΩΝΑΡ. Οτε μὲν ὑπὸ πάντων τῶν τῆς ἐπαρχίας Επισκόπων συμφώνως καταδικάζοιτο ὁ κρινόμενος, οὐκ ἔξεστιν αὐτῶν τὴν ψῆφον αἰτιᾶσθαι, κατὰ τοῦ δ'. κανόνα τῆς παρούσης συνόδου. ὅτε δὲ διαφωνοῦσιν οἱ Επίσκοποι, καὶ οἱ μὲν καταδικάζουσιν αὐτὸν, οἱ δὲ ἀντιλέγουσι, τότε χρὴ καὶ μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἀπὸ τῆς πλησιαζούσης ἐπαρχίας μετακαλεῖσθαι Επισκόπους ἑτέρους, ὥστε παρ' ἐκείνων λυθῆναι τὴν διαφωνίαν τῶν Επισκόπων, προστεθέντων ἑνὶ μέρει τῶν ἐναντιουμένων ἀλλήλοις. ἀναγνωστέον δὲ καὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου καὶ γ'. καὶ ε'. κανόνα.

E

ΑΡΙΣΤ. Εἰ Επισκόπου κρινομένου, οἱ τῆς ἐπαρχίας Επίσκοποι διαφέροιντο· μετακλητέον ἀπὸ τῶν πέλας ἑτέρους, εἰς ἀναμφίβολον λύσιν τοῦ ἀμφισβητήματος.

Εκαστος τῶν Επισκόπων κατηγορούμενος ἐπ' ἐγκλήμασι, παρὰ τῇ ἰδίᾳ συνόδῳ ὀφείλει κρίνεσθαι. εἰ δὲ οἱ τῆς ἐπαρχίας Επίσκοποι διαφωνοῦσιν· οἱ μὲν ἀθῶον τὸν κρινόμενον λέγοντες, οἱ δὲ ὑπεύθυνον· ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας δύναται ὁ μητροπολίτης ἑτέρους Επισκόπους μετακαλεῖσθαι· ἵνα τὸν ὑποῦσαν μέσον τῶν Επισκόπων ἀμφιβολίαν λύσωσι.

ΚΑΝΩΝ ιε'.

F Εἴ τις Επίσκοπος ἐπί τισιν ἐγκλήμασιν κατηγορηθεὶς, κριθείη ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Επισκόπων, πάντες τε σύμφωνον μίαν κατ' αὐτοῦ ἐξενέγκοιεν ψῆφον· τοῦτον μηκέτι παρ' ἑτέροις δικάζεσθαι, ἀλλὰ μένειν βεβαίαν τὴν σύμφωνον τῶν τῆς ἐπαρχίας Επισκόπων ἀπόφασιν.

ΒΑΛΣ. Ο παρὼν κανὼν ἀνῃρέθη ἀπὸ τοῦ δ'. κανόνος τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου. εἰ δὲ μὴ θέλεις τοῦτο εἰπεῖν, ἑρμήνευσον τὸν κανόνα καθὼς ἀνωτέρω εἴρηται· καὶ εἰπὲ τὴν καταδίκην γενέσθαι ἐνταῦθα παρὰ συνόδου μὴ παραπιπτούσης ἐκκλήτῳ, ὡς τοῦ Πάππα ἢ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Τὰ ἐν τῷ δ'. κεφαλαίῳ εἰρημένα, καὶ εἰς τὴν A
ἐπὶ πλέον ἐξέτασιν, ἱκανὰ εἰσιν.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπισκόπου δικαζομένου, εἰ πᾶς ἐπαρχιώ-
της Ἐπισκόπων συμφωνοίη, παλινδικία οὐ γίνε-
ται.

Ὁ κανὼν οὗτος ὁ συγχωρῶν τῷ ὑπὸ πάντων τῶν Ἐπισκό-
πων τῆς ἐπαρχίας καθαιρεθέντι, παρ' ἑτέροις ἔκκλητον κρί-
νεσθαι. ἀλλὰ μένειν βεβαίαν τὴν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν πά-
ντων τῶν ἐπαρχιωτῶν Ἐπισκόπων συμφώνως ἐξενεχθεῖσαν βού-
λεται. πλὴν, ὡς εἰρήκαμεν ἐν τῷ τετάρτῳ κανόνι τῆς παρού-
σης Συνόδου, μᾶλλον ἡ γνώμη κρατεῖ τῶν ὁρισθέντων ἐκκα- B
λῶς ἢ ὀρθῶν ἀδίκως, καὶ τῆς βοηθείας τῆς ἐκκλήτου ὀφεί-
λουσι τυγχάνειν, ὡς δικαιοτέρας καὶ φιλανθρωποτέρας.

ΚΑΝΩΝ ις'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος σχολάζων, ὅτι σχολάζουσαν ἐκκλησίαν
ἑαυτὸν ὑπερρίψας, ὑφαρπάζοι καὶ θρόνον δίχα συνόδου
τελείας, τοῦτον ἀπόβλητον εἶναι, καὶ εἰ πᾶς ὁ λαὸς, ὃν ὑφάρ-
πασεν, ἕλοιτο αὐτόν. τελείαν δὲ ἐκείνην εἶναι Σύνοδον, ἣν
συμπάρεστι καὶ ὁ μητροπολίτης.

ΒΑΛΣ. Ἐπίσκοπός τις σχολάζων, ἤγουν μὴ ἔ-
χων ἐκκλησίαν, ὡς ὑπὸ ἐθνῶν κρατουμένην, κατεῖχεν αὐ-
θεντικῶς σχολάζουσαν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχων δηλονότι Ἐπί-
σκοπον, καὶ ἐπέβη τῷ θρόνῳ αὐτῆς, καὶ ἐνήργει ἀρχιερα-
τικὰ δίκαια. αἰτιώμενος οὖν ὅπως τοῦτο πολυμηχανεῖ, ἐδικαιολογεῖτο, μὴ διὰ ἄλλο τι κωλυθῆναι τὴν παρ' ἐκεί-
νου ἐνέργειαν, ἀλλ' ἢ διὰ τὸ μὴ ὑβρίζεσθαι ἢ καταφρο-
νεῖσθαι ὑπὸ τῆς ἐκείνου παρέδρου· ἀρχιερέως γὰρ μὴ
ὄντος ἐν τῇ σχολαζούσῃ ἐκκλησίᾳ· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς τὴν λα-
χοῦσαν τοῦτον οὐκ ἔχει, ὑπὸ τῶν ἐθνῶν κατεχομένην, ὅτε
τὰ τῆς ῥηθείσης ὕβρεως χώραν ἔχει, οὐδὲ αὐτὸς προ- D
κριματισθήσεται ἐπέκεινα ὧν ἔχει ἰδιέμενος τὰ ἀλλότρια.
φησὶ τοίνυν ὁ κανὼν, ὑπὸ οὕτω ῥιψοκινδύνως ἁρπάζον-
τα καὶ μὴ δοθέντα αὐτῷ θρόνον ὑπὸ τοῦ χαρίτος τοῦ παναγίου πνεύματος, κἂν σχολάζων ᾖ, καὶ ἡ τοιαύτη ἐκκλη-
σία σχολάζουσα, ἀπόβλητον γίνεσθαι. ὡς δέ τινος εἰπόντος
ταῦτα χώραν ἔχειν ἔνθα ληστρικῶς ὁ σχολάζων ἐσφετερίσατο τὴν σχολάζουσαν, ἐν μέσῳ ὅτε ὁ ταύτης λαὸς καὶ
ἄκοντα τὸν σχολάζοντα μετήγαγεν εἰς αὐτήν· προσίθησιν ὁ
κανὼν, μηδὲ ἀπὸ τούτου συγγνώσεως τυγχάνειν εἰς σχολάζουσαν
ἀρχιερατικήν τι προάξαντα δίκαι Συνοδικῆς ὑπευθύνου. ἐπεὶ
δὲ, ὡς ἔοικεν, ἀπὸ οἰκονομίας ἐπαρχιωτῶν Ἐπισκόπων παρεχω- E
ρήθη τις σχολάζων ἱερουργεῖν εἰς σχολάζουσαν, καὶ τοῦ γεγονότος
κατακρινομένου, ἀλλ' ὅμως συμψηφισάντες καὶ τὸν μητροπολί-
την, ἔλεγον τινὲς, συνόδου εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι τὴν συνέλευσιν
τῶν ἐπαρχιωτῶν, κἀντεῦθεν εἶναι βέβαιον ὃ παρὰ τούτων γινό-
μενον δίχα τοῦ μητροπολίτου, ὅτι οἱ ψῆφοι τῶν Ἐπισκόπων
ἀναντίρρητοί εἰσι, γνομένης καὶ ταύτης δίχα τοῦ μητροπολίτου·
εἶπον οἱ πατέρες, ὅτι ταύτην τὴν ὑποθέσει ἐκείνην εἶναι πλείαν
σύνοδον, ἣ ἔχουσιν παρεπιζόντα καὶ τὸν μητροπολίτην· ὃ δὲ
τῆς ψήφου ἰδικόν ἐστι, καὶ τὰ ἰδικὰ οὐχ ἕλκονται εἰς ὑπόδειγμα.
ὥστε σημειωτέον ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι ἐφέσεως μὴ συν-
οδικῆς ἀγνώσεως παραχωρεῖν τῷ σχολάζοντι Ἐπισκόπῳ
ἱερουργεῖν εἰς σχολάζουσαν ἐκκλησίαν, καθῆσθαι ὁμοίως καὶ εἰς αὐτὸν F
τὸν θρόνον αὐτῆς. ἤκουσα γὰρ πολλάκις, ὅτι χρεία ἐστὶ περὶ
τούτου καὶ βασιλικῆς προστάξεως. ἐρωτήσῃ δέ τις, πῶς ὀφείλει
νοηθῆναι ὃ εἶπεν ἀπόβλητον εἶναι ὅτως ἁρπάσματα ἐκκλησίαν;
καί τινες μὲν εἶπον ἐκλαμβάνεσθαι τοῦτο εἰς ἀφορισμόν. ἐ-
μοὶ δὲ δοκεῖ εἰς καθαίρεσιν, καὶ τοὺς κανόνας τοὺς λέγον-
τας καθαιρεῖσθαι τοὺς περὶ ἐνοικείαν χειροτονουμένους. εἰ
γὰρ, ὁ ἐφ' ὕβρει τοῦ ἐγχωρίου ἑνὸς ἀρχιερέως ἐνεργήσας ἀρχιερατικόν τι, καθαιρεῖται· πολλῷ πλέον κολα-
σθήσεται ὁ ὅτι ὕβρει πλείας Συνόδου τοιοῦτόν τι ποιήσας.

ZONAR. Ex iis quæ in iv. can. diximus, hujus quoq; can. intelligentiam quilibet assequetur.

ARIST. *Episcopo judicato, si omnium provinciæ Episcoporum sententiæ sint concordes, actionis redintegratio non datur.*

Hic Canon eum qui ab omnibus provinciæ Episcopis deponitur, ab aliis appellationis more judicari non permittit, sed omnium provincialium Episcoporum sententiam unanimiter contra eum illatam, firmam vult manere. Sed ut in quarto Synodi hujus Can. diximus, sententia eorum qui decreverunt eum qui se injuriâ affectum putat, provocare & appellationis auxilium assequi, potius valet ut justior & humanior.

CANON XVI.

Si quis vacans Episcopus, in vacantem Ecclesiam irrumpens, sedem arripuerit absque perfecta Synodo; is sit ejectus, etiamsi omnis populus, quem invasit, eum elegerit. Perfecta vero Synodus illa est, cui unà quoque adest Metropolitanus.

BALS. Episcopus quidam vacans, seu Ecclesiam non habens, utpote quæ à gentibus tenebatur, sua auctoritate vacantem occupabat Ecclesiam, quæ scilicet Episcopum non habebat, ejus sedem invadens, & jura Archiepiscopalia exercebat. Cum autem reprehenderetur, & interrogaretur, quomodo hoc esset ausus, hoc se modo defendebat; non propter aliquid aliud fuisse prohibitam in alia regione seu diœcesi operationem seu exercitium, quam ne injuria afficeretur & contemneretur hujus regionis diœcesisve Præsul: cum autem non sit Antistes in vacante Ecclesia, & cum ipse eam, quæ illi obtigerat, non habet, ut quæ à gentibus detinebatur; nec quæ de injuria dicta sunt locum habebunt, nec ullum ei præjudicium afferetur, tanquam qui, ultra ea quæ habet, aliena sibi usurpet. Dicit ergo Canon, eum, qui tam temere à spiritus sancti gratia non sibi datum thronum arripit, etiamsi & ipse & Ecclesia vacet, esse ejiciendum. Perinde autem ac si dixisset quispiam, ea locum habere, quando is, qui vacat, prædonis more vacantem ecclesiam invasisset; non autem quando ejus populus eum, qui vacat, vel invitum ad eam transtulerit: adjicit Can. ne propterea quidem esse illi ignoscendum, qui in vacantem Diœcesin aliquid Episcopale exercuit absq; syn. permissione. Cum autem, ut est verisimile, à provincialium Episcoporum dispensatione vacanti cuipiam permissum esset in vacante Ecclesia celebrare, & hoc damnaretur, eo quod non esset etiam assensus Metropolitanus; dicebant quidam, esse & vocari Synodum provincialium Episcoporum conventum, & ideo firmum esse quod ab eis fit sine Metropolitano, quoniam Episcoporum sententiis, etiam sine Metropolitano, contradici non potest: dixerunt Patres, in hac causa eam esse perfectam Synodum, quæ habet etiam Metropolitanum præsentem; est autem sententia singularis; & singularia non trahuntur ad exemplum. Nota ergo ex præsenti Canone, quod cum synodali decreto permittitur vacanti Episcopo in vacante Ecclesia celebrare; quin & in ipso ejus throno sedere. Sæpe enim audivi, quod Imperatorio quoque mandato ad id opus est. Interrogaverit autem quispiam, Quomodo intelligi debet illud, esse ejiciendum eum qui illam sic invasit Ecclesiam? & dicebant quidem nonnulli hoc de segregatione accipi. Mihi autem videtur esse accipiendum de depositione, secundum Canones qui dicunt eos esse deponendos qui ordinant ultra suas diœceses. Si enim, qui ad injuriam unius Antistitis, qui est in regione, episcopale quidpiam exercuit, deponitur: multo magis punietur, qui ad perfectæ Synodi injuriam tale quid fecit.

Digitized by Google

Sæpe quæsitum est, quis est is qui vacat, & quænam dicatur vacare Ecclesia. Ac de vacante quidem Ecclesia nulla fuit dubitatio: omnes enim dixerunt eam esse vacantem Ecclesiam, quæ Antistite orbata est: sed de vacante Antistite multa fuit controversia, & placuit omnibus eum dici vacare, qui non potest proficisci ad eam Ecclesiam in quam suffectus est, eò quod vel à gentibus vel etiam ab hæreticis occupetur, & fortasse etiam proferetur communisque reddatur, nec sinatur Antistes pedem in eam inferre, cujusmodi est hodie Hierosolymitana Ecclesia, Antiochena, Tarsensis, & aliæ. Hierosolyma enim ab impiis Agarenis polluta sunt, Thronus Antiochenus à patriarchâ Latino detinetur, & Tarsus ab Armenlis. Nonnullæ autem Hierosolymorum, Antiochiæ, & Constantinopolis Ecclesiæ non reputantur vacare; quia Latini & Agareni permittunt Antistitibus suas Ecclesias Episcopaliter administrare, & Christianorum, qui illic sunt, curam gerere. Unde & ejusmodi Ecclesiarum evocati Antistites debent proficisci. Quòd autem dantur quibusdam Antistitibus non vacantibus, sed paupertate laborantibus, orbatæ seu vacantes Ecclesiæ, est dispensationis satio: & Can. qui dicit vacantem dandam esse vacanti, locum non habet. Et ideo, qui Synodaliter permittunt cuipiam, ut possit etiam in sede illius Ecclesiæ, quam dispensationis ratione sibi datam habet, sedere, faciunt contra Can. rem, cui venia danda non est: iis enim, qui vacant, debet dari thronus; non autem iis, qui habent sedem Episcopalem. Propterea enim & Antistes, qui vacantem accipit Ecclesiam, non amplius vocatur Episcopus illius Ecclesiæ, in quam primum renunciatus est, sed ejus, quæ illi ut vacans data est, quemadmodum magnus Theologus Gregorius non amplius dictus est Nazianzenus, sed Constantinopolitanus Episc. nec qui proxime ordinatus est ad Amascam, & in Cerasuntem translatus, quia qui prius fuerat depositus, est restitutus, non Amasea Episcopus vocatus est, sed Cerasuntis. Claudiopolitanus autem proprium Episcopatum, Heracleam Ponticam, ut vacantem adeptus, & in ei quoque conjuncta sede sedere permissus, quomodo Claudiopolitanus appellatur nescio.

A Πολλάκις σωεζητήθη, τίς ἔστιν ὁ χολάζων, καὶ ποία ὄζιν ἡ χολάζυσα. καὶ ὡς μὲν φανερὰ ἡ χολαζύσης ἐδεμία γέγονεν ἀμφιβολία· πάντες γὰρ διέγνων χολάζυσθαι ἐκείνην τὴν χηρεύουσαν ἀρχιερέως· ὡς δὲ τοῦ χολάζοντος ἦπερσε πᾶσι, χολάζοντα ἐκεῖνον μὴ δυνάμενον ἀπελθεῖν εἰς ἣν ἐπεκερύχθη ἐκκλησίαν, ἀλλὰ ὑπὸ ἐθνῶν ἢ αἱρετικῶν ταύτην κατέχεσθαι, ἴσως δὲ κοινωνεῖσθαι καὶ μὴ ὡσχωρεῖσθαι τὸν ἀρχιερέα πόδας βαλεῖν ἐν αὐτῇ. οἷά ὄζι σήμερον ἡ τῶν Ἱεροσολύμων, ἡ τῆς Ἀντιοχείας, ἡ Ταρσὸς καὶ ἕτερα· τὰ μὲν γὰρ Ἱεροσόλυμα ἐμανθάνομεν ὡσὶ ἀνδρῶν Ἀγαρηνῶν, ἡ Ἀντιόχεια κατέχεται ὡσὶ πατριάρχου λατίνου, ἡ Ταρσὸς ὡσὶ Ἀρμενίων. τινὲς δὲ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἐκκλησιῶν, τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως οὐ λογίζονται χολάζουσας διὰ τὸ τοὺς Ἀγαρηνοὺς καὶ τοὺς λατίνους ὡσχωρεῖν τοῖς ἀρχιερεῦσι ἀρχιεραϊκῶς οἰκονομεῖν τὰς οἰκείας ἐκκλησίας, καὶ τῶν ἐκεῖσε ἐνίων χριστιανῶν θεραπεύειν. ὅθεν καὶ μεταχαλούμενοι οἱ τῶν τοιούτων ἐκκλησιῶν ἀρχιερεῖς ὀφείλουσιν ἀπέρχεσθαι. ὃ δὲ δίδοται τισὶν ἀρχιερεῦσι, μὴ χολάζουσιν, ἀλλὰ πενομένοις, ἐκκλησίας χηρευούσας, οἰκονομίας λόγον ὄζι· καὶ ὁ κανὼν ὁ λέγων τῷ χολάζουσῃ τῷ χολάζοντι δίδοσθαι, χώραν οὐκ ἔχει. διὸ καὶ οἱ Συνοδικῶς ἐκχωρούντες καθέζεσθαι εἰς τὸν σύνθρονον τῆς κῆ λόγον οἰκονομίας διδομένης τινὶ ἐκκλησίας, ἀκανόνιστον τὸ πραγματοποιοῦσι καὶ ἀσύγνωστον. τοῖς μὲν γὰρ χολάζουσιν ὀφείλει δίδοσθαι θρόνος, οὐ μὴν τοῖς ἔχουσι θρόνον ἀρχιερατικόν. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ μὴ λαμβάνων χολάζειν ἐκκλησίαν ἀρχιερεύς, ὑκέτι καλεῖται Ἐπίσκοπος, εἰς ἣν ἐπεκηρύχθη, ἐκκλησίας πρῶτον, ἀλλὰ ἡ δοθεῖσα αὐτῷ χολάζουσα· ὡς ὁ μέγας θεολόγος Γρηγόριος ὑκέτι ἐκκλήθη Ναζιανζοῦ, ἀλλὰ Κωνσταντινουπόλεως· οὐδὲ ὁ χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος εἰς Ἀμάσειαν, καὶ μεταπεθεὶς εἰς Κεραστοῦντα, διὰ τὸ ἀποκατασταθῆναι τὸν προκαθαιρεθέντα Ἀμασείας, ὑκέτι ἐκλήθη Ἀμασείας, ἀλλὰ Κεραστοῦντος. ὁ δὲ Κλαυδιουπόλεως λαβὼν τὴν ἰδίαν ἐπισκοπὴν, τῇ Ποντικῇ Ἡρακλείαν, ὡς χολάζων, καὶ ἐκχωρηθεὶς καθέζεσθαι εἰς τὸν σύνθρονον αὐτῆς, ὅπως καλεῖται Κλαυδιουπόλεως ἀπορῶ.

B

C

D

Zonar. Vacans Episcopus ille est, qui vel nullius, vel occupatæ à Gentibus Ecclesiæ, præfectus est, vel à populo ejus urbis, cui datus Episcopus fuit, nullo ipsius vitio, sed sola populi pervicacia excluſus, vacans porro Ecclesia est, quæ præfectum sibi Episcopum non habet. Si ergo vacans Episcopus vacantem Ecclesiam invadens, thronum illius occuparit; quamvis illum populi ejus urbis Episcopum habere velit, nisi tamen eidem perfecta Synodus vacantem illam Ecclesiam decreto suo adjudicarit, ab illius Ecclesiæ administratione omnino repelli placet. Perfecta vero Synodus ea existimatur, cui provinciæ Metropolitanus interfuerit; ut proinde, si id Synodus perfecta decreverit, nihil obstet quominus vacans Ecclesia Episcopo vacanti assignari queat.

E

Zωναρ. Σχολάζων ὄζιν Ἐπίσκοπος, ὁ μὴ ἔχων ἐκκλησίαν, ἢ ὑπὸ ἐθνῶν κρατυμένην, ἢ ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως ἐν ᾗ ἐχειροτονήθη, μὴ δεχθεὶς, οὐκ αὐτῷ δόλῳ αἰτίαν, ἀλλ' ἀτακτήσαντος λαοῦ. χολάζουσα δ' ὄζιν ἐκκλησία, ἡ μὴ ἔχουσα Ἐπίσκοπον. εἰ γοῦν χολάζων Ἐπίσκοπος ἐπελθὼν ἐκκλησίᾳ χολαζούσῃ ἁρπάσῃ καὶ θρόνον αὐτῆς, κἂν ὁ τῆς πόλεως ἐκείνης λαὸς θελήσῃ αὐτὸν, ἀπόβλητος ἔσεται, εἰ μὴ Συνόδου πλείας τῷ χολάζουσαν αὐτῇ ἐκκλησίαν ψηφίσηται. πλείαν δὲ πλείαν λογίζεται Σύνοδος, ἣ καὶ ὁ μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας συμπάρεσιν, ὥστε πλείας Συνόδου ψηφισαμένης δίδοσθαι τῷ χολάζοντι τὴν χολάζουσαν, δυνατόν.

F

Aristotelis. *Qui sine Synodo perfectâ, & ipso Metropolitano in vacantem Ecclesiam transilit, etiamsi ipse sit vacans, ejiciendus est.*

Vacantem quidem Episcopum in vacanti Ecclesiâ à perfectâ Synodo præsente & Metropolis Episcopo, constitui, præsens Canon permittit. Non autem à seipso etiamsi à toto populo thronum usurpare cogeretur, nisi excommunicari velit. Eum autem qui non vacat, nec omnino, & vigesimus primus præsentis Syn. Canon, & alii varii ut in decimo quarto Canone Apostolico scribitur, in aliam migrare Ecclesiam permittunt, sed in eâ manere Ecclesiâ in quam ab initio à Deo ordinatus fuit.

Αριστ. Ὁ δίχα συνόδου πλείας, καὶ αὐτοῦ τοῦ μητροπολίτου δῆτι χολάζειν ἐκκλησίαν ὀλιτπόν, κἂν ᾖ χολάζων, ἀπόβλητος.

Τὸν μὲν χολάζοντα Ἐπίσκοπον εἰς χολάζειν ἐκκλησίαν καθίσαι ὡσὶ συνόδου πλείας, παρόντος καὶ τοῦ τῆς μητροπόλεως Ἐπισκόπου, ὁ παρὼν κανὼν ὡσδέχεται. μὴ μὴν τι ἀφ' ἑαυτοῦ, κἂν ὑπὸ πάντος τοῦ λαοῦ βιάζηται τὸν θρόνον ὑφαρπάζειν, εἰ μὴ βούλεται ἡμέρας ἀπόβλητος. ὁ δὲ, μὴ χολάζοντα, ὅλως, ὁ εἰκοστὸς πρῶτος κανὼν τῆς παρούσης συνόδου, καὶ ἕτεροι διάφοροι, καθὼς ἐν τῷ ιδ'. ἀποστολικῷ κανόνι ἐγράφη, μεταπίπτειν εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν ἀνέχονται. ἀλλὰ μένειν εἰς ἣν ἐτάχθη ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ θεοῦ ἐκκλησίαν.

Digitized by Google

ΚΑΝΩΝ ιζ'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος χειροθεσίαν Ἐπισκόπου λαβών, καὶ ὁρισθεὶς προεστάναι λαοῦ, μὴ καταδέξοιτο τὴν λειτουργίαν, μηδὲ πεισθείη ἀπιέναι εἰς τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν, τοῦτον εἰς ἀκοινώνητον, ἕστ' ἂν ἀναγκασθεὶς καταδέξοιτο ἢ ὁρίσαι τι περὶ αὐτοῦ ἡ πλείων σύνοδος τῶν κατ' τὴν ἐπαρχίαν Ἐπισκόπων.

ΒΑΛΣ. Ἀναγνωθι τὸν λς'. ἀποστολικὸν κανόνα, καὶ μάθης τὰ διατεταγμένα περὶ τῶν ἀρχιερέων τοῦ μὴ ἀπερχομένων εἰς ἃς ἐχειροτονήθησαν ἐκκλησίας. ἀκολούθως οὖν καὶ ὁ παρὼν κανὼν διορίζεται τὰ αὐτά, προσιδέμενος εἰ ἀφωρισμένον τὸν μὴ ἀπερχόμενον εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτὸν, μέχρις ἂν ὁρίσῃ τι περὶ αὐτοῦ ἡ ψηφισθεῖσα τοῦτον σύνοδος. τυχὸν γὰρ προσδέξεται αὐτὸν προβαλόμενον δίκαιον αἰτίαν. ἐπεὶ ὃ ἐκεῖσε εἴπομεν, μὴ ἐκλαμβάνεσθαι, καθάπερ τινὲς λέγουσι, τὴν χειροθεσίαν εἰς ψῆφον, ἀλλὰ δεῖ μεμνῆσθαι τάχα τοῦ κανόνα καταδοχῆς, ὀφείλεις καὶ τὸν πρόσθεν κανόνα οὕτω νοεῖν.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ εἰς προεστασίαν λαοῦ καλούμενος, καὶ μὴ πειθόμενος καταδέξασθαι τὴν λειτουργίαν, τουτέστι, τὴν ἀρχιερωσύνην, ἀκοινώνητος ἔσται παντὸς ἀφωρισμένου, ἕως ἂν καταδέξηται. εἰ δὲ ὅλως ἀπειθεῖ, ὅλως ἔσται ἀκοινώνητος, εἰ μή τι ὁρίσῃ περὶ αὐτοῦ πλείων σύνοδος. ἴσως γὰρ εἴποι ἄν τινας εὐλόγους αἰτίας, δι' ἃς προβάλλεσθαι τὴν προεστασίαν, καὶ δεχθείσης ταύτας τῆς συνόδου, καὶ τῆς ἐπιτιμίου λυθήσεται.

ΑΡΙΣΤ. Ἀκοινώνητος, ὁ διδάσκων χειροτονίαν, καὶ ταύτης ἀποκρίνων, ἕως μετανοίας καταδέξοιτο.

Ὁ μὴ πεισθεὶς ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν, καὶ τοῦ λαοῦ προεστάναι, ἀφωρισμένος ἔσται, ἕως ἂν μετανοήσῃ, τὴν προεστασίαν τῆς ἐμπιστευθείσων τούτῳ ψυχῶν καταδέξηται.

ΚΑΝΩΝ ιη'.

Εἴ τις χειροτονηθεὶς εἰς παροικίαν μὴ ἀπέλθῃ εἰς ἣν ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος, διὰ τὴν ἑαυτοῦ αἰτίαν, ἀλλ' ἤτοι διὰ τὴν τοῦ λαοῦ παραίτησιν, ἢ δι' ἑτέραν αἰτίαν οὐκ ἐξ αὐτοῦ γινομένην· τοῦτον μετέχειν τῆς τιμῆς καὶ τῆς λειτουργίας, μόνον μηδὲν παρενοχλοῦντα τοῖς πράγμασι τῆς ἐκκλησίας, ἔνθα ἂν σωθήσεται. ἐκδέχεσθαι δὲ τοῦτον, ὃν ἂν ἡ τῆς ἐπαρχίας πλείων σύνοδος κρίνασα δίκαιον ὁρίσῃ.

ΒΑΛΣ. Ἐν μὲν τῷ ιζ'. κανόνι κολάζουσιν οἱ πατέρες τὸν χειροτονηθέντα καὶ μὴ πεισθέντα ἀπελθεῖν εἰς τὸν λαχόντα αὐτόν. ἐν δὲ τῷ παρόντι συγγνώμης ἀξιοῦσι τὸν χειροτονηθέντα καὶ θέλοντα μὲν ἀπελθεῖν εἰς ἣν ἐχειροτονήθη παροικίαν· μὴ παραχωρούμενον δὲ, ἢ διὰ τὴν τῶν ἐν ἐκείνῃ λαῶν ἀναισχυντίαν, ἢ διὰ ἐπιδρομὴν ἐθνῶν. διὰ καὶ ἐπιτρέπουσι, παρ' ἣν ἂν διοίσῃ ἐνοχλία, τιμῆς ἀξιοῦσθαι, ἤγουν καθέδρας καὶ κλήσεως καὶ ἐνεργείας ἀρχιερατικῆς, μετ' εἰδήσεως καὶ ἐπιτροπῆς τοῦ ἐγχωρίου Ἐπισκόπου. πλὴν μέντοι, μὴ ἔχειν ὅλως μετουσίαν ἐν τοῖς πράγμασι τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης ἔνθα καθοικεῖ, ἤγουν μὴ διδάσκειν, μὴ χειροτονεῖν, μή τι ἕτερόν τι ἐνεργεῖν ἀρχιερατικὸν χωρὶς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐγχωρίου. Ἐπισκόπου, ἀλλὰ ἡσυχάζειν μέχρις ἂν τὸ ποιητέον μάθῃ ἀπὸ οἰκονομίας καὶ κρίσεως πλείους συνόδου.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ χειροτονηθεὶς εἰς ἐκκλησίαν πόλεως, καὶ μὴ δυνηθεὶς εἰς αὐτὴν ἀπελθεῖν, ἴσως ὑπὸ ἐθνῶν κυριευομένης, ἢ χώρας δι' ἧς ὁδεύσαι αὐτὸν ἀνάγκη ὑπὸ βαρβάρων κατεχομένης, ἢ τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως δι' ἀπαξίαν οἰκείαν μὴ δεχομένου αὐτὸν, τὴν μὲν τιμὴν τὴν προσήκουσαν Ἐπισκόπῳ ἕξει καὶ τὴν λειτουργίαν· ὁ γὰρ αὐτὸς αὐτὸς ὢν τοῦ μὴ ἀπελθεῖν εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτὸν ἐκκλησίαν.

Canon XVII.

Si quis Episcopus, accepta manuum impositione ab Episcopo, & populo præesse jussus, munus non susceperit, nec, ut ad sibi concreditam Ecclesiam proficiscatur, persuaderi possit: is sit excommunicatus, donec coactus suscipiat, vel perfecta Synodus Episcoporum provinciæ de ipso aliquid decernat.

Bals. Lege xxxvi. Can. Apostolicum, & disces quæ decreta sunt de Præsulibus, qui ad eas ad quas ordinati sunt Ecclesias non proficiscuntur. Consequenter ergo præsens quoq; can. eadem decernit, adjiciens eum esse segregatum, qui non proficiscitur ad Ecclesiam quæ ipsum sortita est; donec aliquid de ipso statuerit Syn. quæ eum eligit. Fortè enim eum admittet aliquam causam probabilem afferentem. Quia autem illic diximus, non accipi, ut dicunt aliqui, manuum impositionem pro electione, eo quod can. utique de susceptione, meminit; debes præsentem quoque Canonem sic intelligere.

Zonar. Si quis ad Præfecturam populi vocatus, munus illud, hoc est, servitium sive ministerium, obire recusaverit, communione motus, hoc est, segregatus erit, donec id suscipiat. Quod si recusare omnino pergat, à segregatione hominem absolvi prorsus haud licebit; nisi forte aliquid jam de ipso perfecta Syn. constituerit. Causas enim fortasse ob quas à Præfecturæ munere excusari velit probabiles afferet, quibus per Syn. approbatis mulcta quoque imposita homini condonabitur.

Arist. *Qui ordinem suscepit, & ab eo resilit, excommunicatur, usque dum pœnitentiâ ductus munus in se susceperit.*

Qui non persuadetur ad eam quam sibi commissam habet Ecclesiam ire, & populo præesse, excommunicatus erit, donec sententiam mutans, animarum curam ipsi concreditam susceperit.

Canon XVIII.

Si quis ordinatus non ierit ad paræciam ad quam est ordinatus Episcopus, non sua quidem culpa, sed propter populi recusationem, vel aliquam aliam causam, quæ à se non oritur: is sit & honoris & muneris particeps, dummodo nullam rebus Ecclesiæ, in qua convenit, molestiam afferat. Is autem id suscipiat, quod perfecta provinciæ Synodus, quod ad se allatum est judicando, statuerit.

Bals. In xvii. quidem can. Patres eum puniunt, qui ordinatus fuerit, & non persuadetur ad Ecclesiam proficisci, quæ illum sortita est. In præsenti autem Can. eidant veniam, qui ordinatus est, ut vult quidem ad eam, ad quam ordinatus est, paræciam proficisci; non sinitur autem, vel propter populi impudentiam, vel propter gentium incursionem: & ideo permittunt, ut in qua invenitur provincia, honore dignus habeatur; cathedra scilicet & vocatione & Episcopalis officii exercitio, cum scientia & permissione Episcopi illius regionis; nec tamen se omnino ingerat negotiis illius Ecclesiæ, in qua habitat, scilicet ne doceat, ne ordinet, neque aliquid aliud Episcopale exerceat, sine illius regionis Episcopi permissione; sed quiescat, donec quid sit agendum didicerit à perfectæ Synodi sententia.

Zonar. Quicunq; ordinatus est, ut Ecclesiæ urbis alicujus præsit, & ad eam vel quia forte Ethnicorum ditioni subjecta sit, vel quòd itinera à barbaris obsideantur, vel quòd à populo ejus urbis insolentiùs pervicaci non admittatur, minime proficisci potuerit; dignitatem ille quidem Episcopi, Liturgiæque exercendæ facultatem, obtinebit: (Nec enim per ipsum factum est, ut ab Ecclesiæ, cui destinatus est statione diutiùs abesset)

Digitized by Google

verum ne ſe illius Eccleſiæ, in qua degit, negotiis immiſceat, interdictum. Eſt enim illi forte in urbe aliqua domicilium, ſuoſque in illius urbis Eccleſia conventus agit. Ejus igitur Eccleſiæ negotiorum partem aliquam attingere homini haud licebit. Neque enim in ea docendi, neq; ordinis conferendi, neque ſacra faciendi, niſi ejus rei conceſſa facultate, neque vero aliquid ex illius Eccleſiæ reditibus in ſuos uſus transferendi poteſtas erit. Univerſa porro ab illo perfectæ Synodi judicio conſilioque permitti decet, ut quod ipſius rationibus maximè opportunum fore videbitur, ſtatuat.

A

ΑΡΙΣΤ. *Epiſcopus ordinatus & à civitate non acceptus honore fruatur, & munus tantum obeat, expectans quid provinciæ Synodus pronunciaverit.*

B

Qui non ſuam ob cauſam à civitate admittitur in quam ordinatus fuit, ſed propter populi improbitatem: & honoris particeps eſt, & ſacra facere non prohibetur. Debet autem patienter manere, & non militari aliquo uti auxilio aut aliâ poteſtate, donec perfecta provinciæ Synodus, quod ipſi de eo viſum eſt, decreverit.

CANON XIX.

Epiſcopus ne ordinetur, abſque Synodo & præſentia Metropolitani provinciæ: eo autem præſente, omnino melius eſt omnes unà cum eo adeſſe comminiſtros, qui ſunt in provincia & oportet per epiſtolam Metropolitanum eos convocare, & ſi omnes quidem acceſſerint, melius eſt: ſin autem hoc fuerit difficile, plures omnino adeſſe oportet, vel per literas unà cum illis ſuffragium ferre, & ſic cum plurium præſentia vel electione fieri conſtitutionem. Sin autem aliter præter hæc, quæ decreta ſunt, fiat, non valeat ordinatio. Si vero ex præfinito can. facta fuerit conſtitutio, aliqui autem propter ſuum contentionis ſtudium contradicant, vincat plurium ſuffragium.

C

D

BALS. Quomodo oporteat eligere Antiſtites, ex iv. can. i. Syn. didicimus. Et præſens can. eadem præcipit. Adjicit autem, electionem quæ præter ea quæ hîc decreta ſunt facta fuerit, eſſe irritam & invalidam: & quòd, cum ii qui eligunt in plures ſententias dividuntur, plurium vincent ſuffragia. Cum audiveris autem Canonem dicentem, non fieri electionem ſine præſentia Metropolitani; ne dixeris eum debere adeſſe in electione: (hoc eſt enim prohibitum, ſicut in aliis Canonibus dictum eſt) ſed dic præſentiam hîc ejus permiſſionem vel ſuaſionem eſſe, ſine qua fieri non poteſt electio.

ZONAR. Primum quidem notandum eſt, ordinationis nomine hoc loco ſuffragii culculum, non autem perfectam cum manuum impoſitione Epiſcopi inſtitutionem intelligi. Primus namque ſanctorum Apoſtolorum can. à duobus tribuſve Epiſcopis Epiſcopum creari, ab uno Sacerdotem & Diaconum: hic vero omnes provinciæ Epiſcopos aut plures certe adeſſe, vel reliquorum ſententiæ per literas aſſentiri jubet. Ut ex hoc ſuffragium quoque ordinationis voce indicari certiſſime comprobetur. Diximus porro in Apoſtolici primi, & primæ Synodi quarti explicatione de hac re fuſius. Quandocunque igitur Epiſcopus aliquis ordinari ſeu eligi debet, ejus provinciæ Metropolitanum imprimis, deinde Epiſcopos pleroſque ejuſdem literis in Metropolitanam urbem evocatos adeſſe; qui vero juſta cauſa impediti convenire haud potuerint, aliorum ſententiæ per literas ſubſcribere, atq; eo pacto hunc hominem hujus urbis Epiſcopum conſtitui aut eligi oportere, Canon decernit, ac ſi aliter fiat, irritam eſſe ordinationem jubet. Quod ſi electione ex hujus conſtitutionis præſcripto canonice habita, adhuc tamen eam Epiſcopi forte aliqui contentionis cupidi haud probent, ratam nihilominus eſſe eámque ſententiam, quæ numero potior eſt ſuperiorem haberi placet. Quod eodem modo vi. quoq; Nicænæ Syn. Can. definitum eſt,

E

F

Ο μὴ πρεσβυτέρου χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἔνθα ἂν συνοικήσειν ἢ, ἀποχλῆσθαι τῶν προσταγμάτων τῆς ἐκκλησίας, ἵνα μὴ ἐπαχθῆσθαι τῷ ἐπισκόπῳ δόξῃ. εἰς γάρ τινα πόλιν ἴσως ἔσται αὐτῷ ἡ κατοικία, καὶ παρὰ τὴν τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκκλησίαν συναγοιτο ἄν. ἐνοχλῆσαι οὖν τοῖς προστάγμασι τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης οὐκ ἐξέσται αὐτῷ· ἔτι γὰρ διδάσκειν δύναται ὀρθῶς, ἔτι χειροτονεῖν, ἔτι λειτουργεῖν, εἰ μὴ ἐπιτραπείη, ἔτι τι πρὸς προσόδων σφετερίζεσθαι τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης. ἀναρπάσαι γὰρ ὃ πᾶν ὀφείλει εἰς τὸ κρίσιν καὶ οἰκονομίαν τῆς πλείας συνόδου, ὥστε παρ' ἐκείνης αὐτῷ γνώσθαι προσήκειν.

ΑΡΙΣΤ. Μετεχέτω τῆς τιμῆς ἐπίσκοπος ὁ χειροτονηθείς, καὶ μηδαμῶς δεχόμενος πρὸς τῆς πόλεως· καὶ λειτουργείτω μόνον, ἀναμένων ὅ, τι ἂν ἡ τῆς ἐπαρχίας ἀποφαίνοιτο συνοδος.

Ο μὴ παρ' αἰτίαν ἰδίαν πρὸς τῆς πόλεως προσδεχθεὶς ἐν ᾗ ἐχειροτονήθη, ἀλλὰ διὰ τὸ λαοῦ μοχθηρίαν· καὶ τῆς τιμῆς μετέχει, καὶ λειτουργεῖν οὐ κεκώλυται. ὀφείλει γὰρ προσκαρτερεῖν, καὶ μή τινι στρατιωτικῇ βοηθείᾳ χρήσασθαι, ἢ δυνατείᾳ ἑτέρᾳ, μέχρις ἂν ἡ τῆς ἐπαρχίας πλείας συνοδος ὃ δοκῶν αὐτῇ περὶ τούτου ὁρίσῃ.

ΚΑΝΩΝ ιθ'.

Ἐπίσκοπον μὴ χειροτονεῖσθαι δίχα συνόδου καὶ παρουσίας τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει τῆς ἐπαρχίας· τοῦτο γὰρ πρόδηλον, ἐξαπάντων βέλτιον μὲν σωθῆναι αὐτῷ πάντας τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ συλλειτουργεῖν, καὶ προσήκει δὶ ὑπερβολῆς τὸ ἐν τῇ μητροπόλει συνκαλεῖν, καὶ εἰ μὲν ἀπαντᾶν οἱ πάντες, βέλτιον· εἰ δὲ δυσχερὲς τοῦτο εἴη, τοὺς γε πλείονας ἐξαπαντᾶν παρεῖναι δεῖ, ἢ διὰ γραμμάτων ὁμοψήφους γενέσθαι, καὶ οὕτως μὴ τὸν πλείονον παρουσίαν ἢ ψῆφον γίνεσθαι τοῦ κατάσασιν. εἰ δὲ ἄλλως παρὰ τὰ ὡρισμένα γίνοιτο, μηδὲν ἰσχύειν τοῦ χειροτονίαν. εἰ δὲ καὶ ὁ ὡρισμένον κανόνα γένοιτο ἡ κατάστασις, ἀνατρέπειν δὲ τινες δι' οἰκείαν φιλονεικίαν, κρατεῖν τὸ τῶν πλειόνων ψῆφον.

ΒΑΛΣ. Πῶς δεῖ ψηφίζεσθαι τοὺς ἀρχιερεῖς, ἐμάθομεν ἀπὸ τοῦ δ'. κανόνος τῆς πρώτης συνόδου. καὶ ὁ παρὼν δὲ ἡμῶν τὰ αὐτὰ προστάσσει. προσέθηκε δὲ, τὸ γνωμένου ψῆφον παρὰ τὰ ἐντεταλμένα διωρισμένα, ἀνίσχυρον εἶναι· καὶ ὅτι τῶν ψηφιζομένων μερίζομένων εἰς διαφόρους γνώμας, ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος νικᾷ. ἀκόλουθον δὲ τοῦ κανόνος λέγοντος, μὴ γίνεσθαι ψῆφον χωρὶς παρουσίας τοῦ μητροπολίτου, μὴ εἶπερ ὀφείλειν καὶ αὐτὸν παρουσιάζειν εἰς τὸ ψῆφον· τοῦτο γὰρ κεκώλυται, καθὼς ἐν ἑτέροις κανόσι διελήφθη. ἀλλὰ παρουσίαν εἶπε ἐνταῦθα τὸ τούτου προτροπῆς, ἧς χωρὶς ψῆφον γνῶναι ἀδύνατον.

ΖΩΝΑΡ. Πρῶτον μὲν σημειωτέον, ὅτι χειροτονίαν ὁ κανὼν ἐνταῦθα τὸ ψῆφον λέγει, οὐχὶ τὸ πλεσουργίαν τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τὴν χειροθεσίαν. ὁ γὰρ πρῶτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὑπὸ δύο ἢ τριῶν Ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι κελεύει Ἐπίσκοπον, ἱερέα δὲ καὶ διάκονον, ὑφ' ἑνὸς· ἔστω δὲ πάντας θέλει παρεῖναι τοὺς τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόπους, ἢ πάντως τοὺς πλείονας, ἢ διὰ γραμμάτων ὁμοψήφους γενέσθαι. ὡς ἐντεῦθεν σαφέστατα δεικνυσθαι, ὅτι καὶ τὴν ψῆφον χειροτονίαν ὠνόμασεν. εἰρηται δὲ περὶ τούτου πλατύτερον ἐν τῇ ἐξηγήσει τοῦ α'. ἀποστολικοῦ κανόνος, καὶ τοῦ πατρὸς τοῦ α'. συνόδου. ὅτε οὖν χειροτονία ἤτοι ψήφισμα μέλλει γενέσθαι Ἐπισκόπου, παρεῖναι δεῖ, φησὶν ὁ κανών, ἐξαπάντων καὶ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας, εἶτα καὶ τοὺς πλείονας τῶν Ἐπισκόπων δὶ ὑπερβολὴν τοῦ μητροπολίτου συνκαλουμένους ἐν τῇ μητροπόλει. τοὺς δὲ μὴ συνιόντας διά τινα αἰτίαν ἀναγκαίαν δεῖ γραμμάτων ὁμοψήφους γίνεσθαι, καὶ οὕτως γίνεσθαι τὴν κατάσασιν ἤτοι τὸ ψῆφον τὸ καθισῶσθαι τὸν δὲ εἰς τὴν πόλιν Ἐπίσκοπον· εἰ δὲ μὴ οὕτως γένηται, ἀνίσχυρον εἶναι τὴν χειροτονίαν. τῆς δὲ ψήφου καὶ τὴν διαίρησιν ταύτην γνωμῶν κανονικῶς, εἴ τινες ἴσως Ἐπίσκοποι ἀντιλέγοιεν φιλονείκως, μὴ ἐμποδίζειν τῇ ψήφῳ, ἀλλὰ κρατεῖν τὸ τῶν πλειόνων γνωμῶν. τοῦτο δὲ ὁ ἕκτος κανὼν τῶν ἐν Νικαίᾳ συνόδου οὕτω διατάττεται.

ΑΡΙΣΤ.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ μὴ σώοδος εἴη, καὶ ὁ μητροπολίτης, μὴ γινέσθω Ἐπίσκοπος. εἰ δέ τι δυσχερὲς μὴ συναρέσκοιτο ἅπαντες, πῶς οἱ πλείους, ἢ γράμμασιν ἔσονται σύμψηφοι. εἰ δ' ὕτω τῶ φιλονεικεῖν τινες, ἢ τὸ πλειόνων ψῆφος κρατείτω.

Εἴρηται πολλάκις δεῖν, μήτε ἄνευ μητροπολίτου, μήτε τοὺς Ἐπισκόπους, ἄνευ τῆς τῶν ἀλλήλων γνώμης, ψηφίζεσθαι Ἐπίσκοπον. εἰ δὲ πάντες οἱ τῆς ἐπαρχίας Ἐπίσκοποι συνελθεῖν τῇ ψήφῳ οὐ δύνανται, ἀλλά τινα δυσχέρειαν· πῶς οἱ πλείους συνερχέσθωσαν, ἢ διὰ γραμμάτων γνέσθωσαν τοῖς παροῦσιν ὁμόψηφοι. καὶ ὕτω τῆς ψήφου πληθυνθείσης, ἐάν τινες, ὡς ἐριστικοὶ, ἀντιπλέοιεν, ἢ τῶν πλειόνων κρατείτω ψῆφος.

A ARIST. *Si non sit Synodus & Metropolitanus, ne fiat Episcopus. Si vero propter aliquam difficultatem omnes non conveniant, saltem plures, vel literis assentiantur. Si autem re ita peractâ, contendant aliqui, plurium suffragium valeat.*

Sæpius dicitur nec Metropolitanum nec Episcopos sine fratrum sententiâ Episcopum eligere. Si autem omnes provinciæ Episcopi ad sententiam ferendam convenire non possunt, ob aliquam difficultatem, saltem plures conveniant, aut per literas præsentibus consensum suum atteſtentur. Et sic sententiâ perfectâ, si nonnulli ut B contentiosi contradixerint, plurium sententia valeat.

ΚΑΝΩΝ κ'.

Διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας, καὶ τὰς τῶν ἀμφισβητουμένων διαλύσεις, καλῶς ἔχειν ἔδοξε συνόδους καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῶν Ἐπισκόπων γίνεσθαι δὶς τοῦ ἔτους· ἅπαξ μὲν μετὰ τὴν τρίτην ἑβδομάδα τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα, ὥστε τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς πεντηκοστῆς διαπεμφθαι τὴν συνοδον, συνομωμοσμένους τοὺς ἐπαρχιώτας τῷ ἐν τῇ μητροπόλει· τὴν δὲ δευτέραν συνοδον γίνεσθαι εἰδοῖς ὀκτωβρίαις, ἢ τις δέοι δέκατη ὑπερβερεταίου, ὥστε ἐν αὐταῖς ταύταις τὰς συνόδοις προσιέναι πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, καὶ πάντας τοὺς ἐνδικεῖν νομίζοντας, καὶ τυγχάνειν τῆς συνόδου διακρίσεως τυγχάνειν· μὴ ἐξεῖναι δέ τινας καθ' ἑαυτοὺς συνόδους ποιεῖσθαι, ἄνευ τῶν πεπιστευμένων τὰς μητροπόλεις.

C

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν ὀφειλουσῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι συνόδων ἱκανῶς διελήφθη ἐν τῷ λζ'. ἀποστολικῷ κανόνι, καὶ ἐν τῷ η'. κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου. καὶ ἀναγνωσθήτω τὰ ἐν αὐτοῖς γραφέντα. ὁ δὲ παρὼν κανὼν προσίθησι, μὴ γίνεσθαι τὰς συνόδους χωρὶς παρουσίας τοῦ μητροπολίτου.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις δὶς τοῦ ἔτους συνόδους ἐφ' ἑκάστῃ τῶν ἐπαρχιῶν γίνεσθαι ἔδοξε, καὶ τῇ ἐν Νικαίᾳ πρώτῃ συνόδῳ ἐν πέμπτῳ κανόνι τὰ αὐτὰ κανονίσαι, καὶ τῇ παρούσῃ ὁμοίως ὥρισται περὶ τῶν συνόδων. ὁ οὖν Θ. δ κανὼν τῆς σ'. συνόδου διετάξατο μίαν ἐπισκόπων γίνεσθαι σύνοδον. λέγει δὲ ὁ παρὼν κανὼν τὰς συνόδους ὀφείλειν γίνεσθαι διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας, ἤγουν τὰς διά τινων καταστάσεων ἐκκλησιαστικῶν ζητήσεις, καὶ τὰς τῶν ἀμφισβητουμένων διαλύσεις, ἤτοι τὰς αἰτιάσεις τὰς διά τινων ἴσως κατ' Ἐπισκόπων φερομένας, ὡς ἀδίκως αὐτοὺς ἀφορισθέντων ἢ καθελόντων, καὶ ἄλλας τινὰς τοιαύτας ἀμφιβολίας. τέτακται δὲ καὶ ὁ ἡγεμὼν ἑκάστης συνόδου, τὴν μὲν πρώτην ἢ τετάρτην ἑβδομάδα τὴν πεντηκοστήν· τὴν δὲ δευτέραν αἱ τοῦ Ὀκτωβρίου εἰδοί. τὰς γὰρ ἑκάστου μηνὸς ἡμέρας οἱ παλαιοὶ εἰς τρεῖς κατεμέριζον τάξεις, καὶ τὰς μὲν πρώτας ἐκάλουν καλάνδας· τὰς δὲ μετ' ἐκείνας εἰδοῦς ὧν ἡ κλῆσις· τὰς δὲ τελευταίας νόνας. ὑφ' ἁπλοῦν δὲ ὁ κανὼν μόνους τοὺς Ἐπισκόπους συνιέναι σύνοδον, μὴ παρόντος τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας.

D

ΑΡΙΣΤ. Διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας δὶς τοῦ ἔτους γινέσθω σύνοδος καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς πεντηκοστῆς, καὶ τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ ὑπερβερεταίου.

Ἐγράφη καὶ ἐν τῷ λζ'. ἀποστολικῷ κανόνι, ὡς συνεσάλη δὶς τοῦ ἔτους καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν σύνοδον γίνεσθαι· καὶ ὡρίσθη διά τε τοῦ ὀγδόου κανόνος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου, καὶ τοῦ ἕκτου κανόνος τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου δὶς δύο τοῦ ἐνιαυτοῦ τῶν Ἐπισκόπων ἑκάστης ἐπαρχίας γίνεσθαι τὰς συναθροίσεις, μεταξὺ τοῦ Πάσχα καὶ τοῦ ὀκτωβρίου μηνὸς, καὶ τὰς κανονικὰς ζητήσεις λύεσθαι παρ' αὐτοῖς.

E

F

ARIST. *Si non sit Synodus & Metropolitanus, ne fiat Episcopus. Si vero propter aliquam difficultatem omnes non conveniant, saltem plures, vel literis assentiantur. Si autem re ita peractâ, contendant aliqui, plurium suffragium valeat.*

Sæpius dicitur nec Metropolitanum nec Episcopos sine fratrum sententiâ Episcopum eligere. Si autem omnes provinciæ Episcopi ad sententiam ferendam convenire non possunt, ob aliquam difficultatem, saltem plures conveniant, aut per literas præsentibus consensum suum atteſtentur. Et sic sententiâ perfectâ, si nonnulli ut contentiosi contradixerint, plurium sententia valeat.

CANON XX.

Propter usus Ecclesiasticos, & pro dirimendis controversiis, recte habere visum est, ut Synodi Episcoporum in unaquaque provincia bis in anno fiant: semel quidem post tertiam hebdomadem festi Paschæ, ut quarto hebdomade Pentecostes perficiatur Synodus, Metropolitano provinciales Episcopos admonente; secundam vero Synodum idibus Octobris futuram, qui est decimus hyperberetæi, ut in his ipsis Synodis accedant Presbyteri & Diaconi, & omnes qui se injuria affectos putant, & à Synodo judicium assequantur: nullis autem liceat Synodos per se facere, sine iis quibus sunt creditæ Metropoles.

BALS. De Synodis quæ debent fieri annuatim satis dictum est in xxxvii. Apostolico Canone, & in viii. Canone Syn. in Trullo. Et lege quæ in ipsis scripta sunt. Præsens autem Canon adjicit non fieri Synodos sine præsentia Metropolitani.

ZONAR. De bina annua Syn. unaquaq; provinciæ celebranda, & sanctorum Apostolorum decreto, & quinto Nicænæ i. Syn. Can constitutum est; & eadem, quod ad conventuum Synodicorum rationem attinet, hæc quoq; Synodus definivit. Unam porro in singulos annos Syn. habendam esse viii. vi. Syn. Can. sancitum est. Has vero Syn. ad res Ecclesiæ componendas, hoc est, ut in iis de rebus ad constitutionem Ecclesiasticam spectantibus deliberetur, controversiæq; dirimantur, eorum videlicet qui Episcopos forte accusant, quòd se ab illis injustè segregatos aut depositos esse autument, contentionesq; aliæ hujus generis tollantur, haberi oportere hic can. affirmat. Tempus vero etiam utriusque Syn. præfinitum; Ac priori quidem quarta hebdomada Pentecostes: posteriori vero celebrandæ idus octobris constitutæ. Prisci namq; dies cujusq; mensis in tres ordines dividebant; ac primo quidem Calendas statuebant; qui eas consequerentur, Idus; postremos demum Nonas appellabant. A solis autem Episcopis, non adhibito cujusque provinciæ Metropolitano, Synodum haberi Canon vetat.

ARIST. *Propter Ecclesiasticas necessitates bis quotannis in unaquaque provinciâ celebretur Synodus; quarta Pentecostes hebdomade, & decimâ die Hyperberetæi.*

Scribitur & in xxxvii. Can. Apostolico, quod contrahitur illud, bis quotannis in unâquaque provinciâ haberi Synodum. Et decretum fuit ab octavo sextæ in rullo Synodi Canone, & à sexto Synodi Nicænæ secundæ Canone semel quotannis Episcoporum cujusque provinciæ fieri conventum, inter pascha & mensem octobrem, & Canonicas ab eis solvi quæstiones.

Digitized by Google

Canon XXI.

Episcopus ab alia paræcia in aliam ne transeat, nec sua se sponte ingerens, nec à populis vi adactus, nec ab Episcopis coactus: maneat autem in ea, in quam ab initio vocatus est, Ecclesia, & ab ea non recedat, secundum decretum prius de ea re editum.

Bals. Quære Canonem Apostolicum xiv. & Syn. i. Can. xv.

Zonar. Multi de hac quoque re Canones promulgati fuere. Idem namque & Apostolico decimoquarto & Nicænæ primæ Synodi quintodecimo Canone constitutum. Hic vero Canon aliquid etiam amplius adjungit; & quantumvis populo urbis adigente, hoc est, vehementissime urgente, (præpositiones namque significationem augent) quamvis etiam Episcopo aliquo acrius impellente, relicta urbe quam sortitus est in aliam demigrandi facultate omnino Episcopo cuilibet interdictum esse decernit.

Arist. *Episcopus etiam à populis coactus, & ab Episcopis compulsus, in aliam paræciam ne transeat.*

Episcoporum translatio omnino prohibetur, quamvis à populo, quamvis ab Episcopis transilire ad aliam provinciam impellantur.

Canon XXII.

Episcopus in aliam civitatem quæ ei subjecta non est, non ascendat, nec in regionem, quæ ad eum non pertinet, ad alicujus ordinationem, nec Presbyterum vel Diaconum constituat in locis alii Episcopo subjectis; nisi cum voluntate proprii illius regionis Episcopi. Si quis autem tale quid ausus fuerit, infirma sit ordinatio, & ipse à Synodo puniatur.

Bals. Lege etiam xiv. can. Apostolicum, & xv. Nicænæ primæ Synodi, & disces ex illis, & ex duobus præsentibus Canonibus, quinetiam ex multis aliis, quomodo puniantur qui ultra suæ regionis fines ordinant & ordinantur, sine permissione regionis Episcopi. Lege & xxxv. Can. Apostolicum & Can. ii. Syn. secundæ.

Zonar. Hoc quoq; plurium Can. sanctionibus vetitum est, ac Episcopo in urbem, aut regionem alterius Episcopi ditioni subjectam, proficisci, ibiq; ordines conferre, nisi facultate ab ejus loci Episcopo impetrata, ne liceat, constitutum: quod si tamen abierit, ordinesq; contulerit, collationem quidem irritam esse; ipsum vero, qui contulit, mulctæ irrogatione puniri jubent. Vide secundæ quoq; Oecumenicæ Syn. Can. secundum.

Arist. *Episcopus à civitate in civitatem ad aliquos ordinandos ne abeat, præterquam ex civitatis Episcopi sententiâ: alioquin invalida sit ordinatio, & ipse judicio obnoxius.*

Eadem ac tertius decimus canon & hic Canon dicit, unumquemque Episcoporum quæ ad suam pertinent parœciam facere, & aliam non adire, ordines conferre, vel aliquod aliud munus Episcopale obire, sine regionis Episcopi sententiâ, nisi vellet & se depositioni fieri obnoxium, & quæ ab eo facta sunt, infirma manere.

Canon XXIII.

Ne liceat Episcopo alium pro se successorem constituere, etiamsi sit in fine vitæ: si quid autem fiat ejusmodi, irrita sit constitutio. Servetur autem ritus Ecclesiasticus, qui dicit, non aliter debere fieri Episcopum quàm cum Synodo & judicio Episcoporum, qui post defuncti dormitionem potestatem habent dignum provehendi.

Bals. Septuagesimus sextus sanctorum Apostolorum canon dicit, non licere Episcopo quem velit loco suo eligere. Eadem ergo præsens quoq; can. decernit, adjiciens, non aliter fieri Episcopum, quàm si, mortuo Episcopo dignum provinciæ Synodus elegerit.

ΚΑΝΩΝ κα'.

Επίσκοπον ὑπὸ παροικίας ἑτέρας εἰς ἑτέραν μὴ μεθίστασθαι, μήτε αὐθαιρέτως ἐπιῤῥιπτοντα ἑαυτὸν, μήτε ὑπὸ λαῶν ἐκβιαζόμενον, μήτε ὑπὸ Επισκόπων ἀναγκαζόμενον, μένειν δὲ εἰς ἣν ἐκλήθη ἐξαρχῆς ἐκκλησίαν, καὶ μὴ μεθίστασθαι αὐτῆς, κατὰ τὸν ἤδη πρότερον περὶ τούτου ἐξενεχθέντα ὅρον.

ΒΑΛΣ. Ζήτει ἀποστολικὸν κανόνα ιδ'. καὶ α'. συνόδου ιε'.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ περὶ τούτου τοῦ κεφαλαίου διάφοροι κανόνες ἐξεφωνήθησαν. ὅτε γὰρ ἀποστολικὸς ιδ'. κανὼν περὶ τούτου θεσμοθετεῖ, καὶ ὁ ιε'. κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου. ἔστι δὲ ὁ κανὼν καὶ πλέον τι προστίθησι· τοῦτο δ' ἐστὶ, ὃ κἂν ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκβιάζηται, ἀντὶ τοῦ σφοδρότατα βιάζηται· αἱ γὰρ προθέσεις ἐπίτασιν δηλοῦσι· κἂν ὑπὸ Επισκόπου ἀναγκάζηται, μὴ πείθεσθαι καταλιπεῖν τὴν, ἐν ᾗ ἐκληρώθη, πόλιν, καὶ ἀπελθεῖν εἰς ἑτέραν.

ΑΡΙΣΤ. Επίσκοπος καὶ ὑπὸ λαῶν βιαζόμενος, καὶ ὑπὸ Επισκόπων ἀναγκαζόμενος, μὴ μεθιστάσθω εἰς παροικίαν ἑτέραν.

Απηγόρευται καθόλου τῶν Επισκόπων ἡ μετάθεσις, κἂν ὑπὸ τοῦ λαοῦ, κἂν ὑπὸ Επισκόπων μεταπεσεῖν, εἰς ἑτέραν παροικίαν βιάζωνται.

ΚΑΝΩΝ κβ'.

Επίσκοπον μὴ ἐπιβαίνειν ἀλλοτρίᾳ πόλει τῇ μὴ ὑποκειμένῃ αὐτῷ, μηδὲ χώρᾳ τῇ αὐτῷ μὴ διαφερούσῃ ἐπὶ χειροτονίᾳ τινὸς, μηδὲ καθιστᾶν πρεσβύτερον ἢ διάκονον εἰς τόπους ἑτέρῳ Επισκόπῳ ὑποκειμένους, εἰ μὴ ἄρα μετὰ γνώμης τοῦ οἰκείου τῆς χώρας Επισκόπου. εἰ δὲ τολμήσειέν τις τοιοῦτο, ἄκυρον εἶναι τὴν χειροτονίαν καὶ αὐτὸν ἐπιτιμίας ὑπὸ τῆς συνόδου τυγχάνειν.

ΒΑΛΣ. Ανάγνωθι καὶ τὸν ιδ'. ἀποστολικὸν κανόνα, καὶ τὸν ιε'. τὸν ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου, καὶ μάθῃς ἐξ ἐκείνων τε καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων δύο κανόνων, ἀλλὰ μὴν καὶ ἐξ ἑτέρων πολλῶν, ὅπως κολάζονται οἱ παρ' ἐνορίαν χειροτονοῦντές τε καὶ χειροτονούμενοι χωρὶς προτροπῆς τοῦ κατὰ χώραν Επισκόπου. ἀνάγνωθι καὶ τὸν λε'. ἀποστολικὸν κανόνα καὶ τὸν τῆς δευτέρας συνόδου τὸν β'.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τοῦτο διαφόροις κανόσι κεκώλυται, ὃ μήτε εἰς πόλιν, μήτε εἰς χώραν ἄλλῳ ὑποκειμένην ἐπισκόπῳ, ἕτερον ἀπιέναι ἐπίσκοπον καὶ χειροτονεῖν, εἰ μὴ παραχωρηθείη παρὰ τοῦ ἐπισκόπου τῆς χώρας ἐκείνης· εἰ δὲ ἄλλως ἀπελθῇ καὶ χειροτονήσει, τὴν μὲν χειροθεσίαν ἄκυρον εἶναι, τὸν δὲ χειροτονήσαντα ἐπιτιμᾶσθαι. ἀναγνωστέον καὶ τὸν δεύτερον κανόνα τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς συνόδου.

ΑΡΙΣΤ. Επὶ ὃ χειροτονεῖν τινας, ἐπίσκοπος ἐκ πόλεως εἰς πόλιν μὴ ἀπιέτω, ἀλλ' ἢ γνώμῃ τοῦ ἐπισκόπου τῆς πόλεως· εἰδ' οὖ, ἀβέβαιος ἡ χειροτονία, κἀκεῖνος ὑπόδικος.

Τὰ αὐτὰ τῷ τρισκαιδεκάτῳ κανόνι καὶ ὁ κανὼν ἔστι λέγει, ὃ, ἕκαστον τῶν ἐπισκόπων τὰ τῆς ἰδίας ἐνεργεῖν παροικίας, καὶ εἰς ἑτέραν μὴ ἀπιέναι, καὶ χειροτονίας ποιεῖσθαι, ἢ ἕτερόν τι ἐπισκοπικὸν πράττειν, ἄνευ γνώμης τοῦ ἐγχωρίου ἐπισκόπου· εἰ μὴ βούλεται καὶ καθαιρέσει γενέσθαι ὑπόδικος, καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ πραχθέντα μεῖναι ἀβέβαια.

ΚΑΝΩΝ κγ'.

Επισκόπῳ μὴ ἐξεῖναι ἀντ' αὐτοῦ καθιστᾶν ἕτερον ἑαυτοῦ διάδοχον, κἂν περὶ τῇ τελευτῇ τοῦ βίου τυγχάνῃ· εἰ δέ τι τοιοῦτον γίνοιτο, ἄκυρον εἶναι τὴν κατάστασιν, φυλάττεσθαι δὲ τὸν θεσμὸν τὸν ἐκκλησιαστικὸν περιέχοντα, δεῖν μὴ ἄλλως γίνεσθαι ἐπίσκοπον, ἢ μετὰ συνόδου καὶ ἐπικρίσεως ἐπισκόπων, τῶν μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ ἀναπαυσαμένου τὴν ἐξουσίαν ἐχόντων τοῦ προάγεσθαι τὸν ἄξιον.

ΒΑΛΣ. Οοστ'. κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων λέγει, μὴ ἐξεῖναι τῷ Επισκόπῳ χειροτονεῖν ὃν βούλεται ἀντ' αὐτοῦ. τὰ αὐτὰ οὖν καὶ ὁ παρὼν κανὼν θεσπίζει, προστιθέμενος, μὴ ἄλλως γίνεσθαι Επίσκοπον, εἰ μὴ θανόντος τοῦ Επισκόπου, ἡ τῆς ἐπαρχίας συνόδος τὸν ἄξιον ψηφίσεται.

ΖΩ-

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ ος'. κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων μὴ ἐξεῖναι λέγει τῷ ἐπισκόπῳ χειροτονεῖν, ὃν βούλεται· εἰ δὲ χειροτονήσῃ, ἄκυρόν τε τὴν χειροτονίαν εἶναι, καὶ τοὺς χειροτονήσαντα ἀφορίζεσθαι. ταῦτα οὖν καὶ ὁ παρὼν θεσπίζει κανὼν, καὶ μὴ δεῖν ἄλλως γίνεσθαι ἐπίσκοπον, εἰ μὴ θανόντος τοῦ ἐπισκόπου, ἡ τῆς ἐπαρχίας συνόδος τοὺς ἄξιον ψηφίσεται, καὶ καταστήσει.

ΑΡΙΣΤ. Μὴ καθιστάτω ἕτερον ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ ἐπίσκοπον ὁ ἐπίσκοπος· ἐκείνου δὲ κοιμηθέντος, μετὰ συνόδου τῶν ἐχόντων ἐξουσίαν, ἄξιος προβεβλήσθω.

Οὐκ ἔξεστι τῷ τελευτῶντι ἐπισκόπῳ, ἐν τῷ τελευτᾷν ἐπίσκοπον ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ καθιστᾷν· ἀλλ' ἡ Συνόδος τῆς ἐπαρχίας, μετὰ θάνατον αὐτοῦ, κατὰ γνώμην καὶ τοῦ ταύτης μητροπολίτου, τοὺς ἄξιον προχειρίζεται.

ΚΑΝΩΝ κδ'.

Τὰ τῆς ἐκκλησίας τῇ ἐκκλησίᾳ καλῶς ἔχει φυλάττεσθαι δεῖν, μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ ἀγαθῆς συνειδήσεως, καὶ πίστεως τῆς εἰς τοὺς πάντων ἔφορον καὶ κριτὴν θεὸν, ἃ καὶ διοικεῖσθαι προσήκει μετὰ κρίσεως καὶ ἐξουσίας τοῦ Επισκόπου, τῶν πεπιστευμένου πάντα τὸν λαὸν καὶ τὰς ψυχὰς τῶν συναγομένων. φανερὰ δὲ εἶναι τὰ διαφέροντα τῇ ἐκκλησίᾳ μετὰ γνώσεως τῶν περὶ αὐτῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ὥστε τούτους εἰδέναι, καὶ μὴ ἀγνοεῖν, τίνα ποτὲ τὰ ἴδια ἐστὶ τῆς ἐκκλησίας, ὥστε μηδὲν αὐτοὺς λανθάνειν· ἵν' εἰ συμβαίῃ τὸν Επίσκοπον μετδηλάττεσθαι τὸν βίον, φανερῶν ὄντων τῶν διαφερόντων τῇ ἐκκλησίᾳ πραγμάτων, μήτε αὐτὰ διαπίπτειν καὶ ἀπόλλυσθαι, μήτε τὰ ἴδια τοῦ Επισκόπου ἐνοχλεῖσθαι προφάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. δίκαιον γὰρ καὶ ἀρεστὸν παρά τε τῷ θεῷ καὶ ἀνθρώποις, τὰ ἴδια τοῦ Επισκόπου, οἷς ἂν αὐτὸς βούληται, καταλιμπάνεσθαι· τὰ μέντοι τῆς ἐκκλησίας αὐτῇ φυλάττεσθαι· καὶ μήτε τὴν ἐκκλησίαν ἐπιμένειν ζημίαν, μήτε τὸν Επίσκοπον προφάσει τῆς ἐκκλησίας δημεύεσθαι, ἢ καὶ εἰς πράγματα ἐμπίπτειν τοὺς αὐτοῦ διαφέροντας· μετὰ τοῦ καὶ αὐτὸν μετὰ θάνατον δυσφημίᾳ περιβάλλεσθαι.

ΚΑΝΩΝ κε'.

Επίσκοπον ἔχειν τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἐξουσίαν, ὥστε αὐτὰ διοικεῖν εἰς πάντας τοὺς δεομένους, μετὰ πάσης εὐλαβείας καὶ φόβου θεοῦ· μεταλαμβάνειν δὲ καὶ αὐτὸν τῶν δεόντων, εἴγε δέοιτο, εἰς τὰς ἀναγκαίας αὐτοῦ χρείας, καὶ τῶν παρ' αὐτῷ ἐπιξενουμένων ἀδελφῶν, ὡς κατὰ μηδένα τρόπον αὐτοὺς στερεῖσθαι, κατὰ τοὺς θεῖον ἀπόστολον λέγοντα· ἔχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα. εἰ δὲ μὴ τούτοις ἀρκοῖτο, μεταβάλλοι δὲ τὰ πράγματα εἰς οἰκειακὰς αὐτοῦ χρείας, καὶ τοὺς πόρους τῆς ἐκκλησίας ἢ τοὺς τῶν ἀγρῶν καρποὺς, μὴ μετὰ γνώμης τῶν πρεσβυτέρων ἢ τῶν διακόνων χειρίζοι, ἀλλ' οἰκείοις αὐτοῦ καὶ συγγενέσιν ἢ ἀδελφοῖς ἢ υἱοῖς παράσχοι τὴν ἐξουσίαν, εἰς ὃ, διὰ τῶν τοιούτων λεληθότως βλάπτεσθαι τοὺς λόγους τῆς ἐκκλησίας, τοῦτον εὐθύνας παρέχειν τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας. εἰ δὲ καὶ ἄλλως διαβάλλοιτο ὁ Επίσκοπος ἢ οἱ σὺν αὐτῷ πρεσβύτεροι, ὡς τὰ τῇ ἐκκλησίᾳ διαφέροντα, ἤτοι ἐξ ἀγρῶν ἢ καὶ ἐξ ἑτέρας προφάσεως ἐκκλησιαστικῆς, εἰς ἑαυτοὺς ἀποφερόμενοι, ὡς θλίβεσθαι μὲν τοὺς πένητας, διαβολὴν δὲ καὶ δυσφημίαν προστρίβεσθαι τῷ τε λόγῳ καὶ τοῖς οὕτω διοικοῦσι, καὶ τούτους διορθώσεως τυγχάνειν, ὃ πρέπον δοκιμαζούσης τῆς ἁγίας Συνόδου.

ΒΑΛΣ. Οἱ παρόντες δύο κανόνες τὰ αὐτὰ θεσπίζουσι τῷ μ'. καὶ μα'. ἀποστολικοῖς κανόσι· καὶ ζήτει τὰ ἐν αὐτοῖς γραφέντα. σημείωσαι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κε'. κανόνος, ὅτι διὰ ἐκκλησιαστικῶν ὀφείλουσι πάντα τὰ τῶν ἐκκλησιῶν διοικεῖσθαι, καὶ ὅτι οἱ παρὰ τοὺς κανόνας τούτους διαπραττόμενοι, κατὰ ὃ δόξαν τῇ συνόδῳ κολάζονται.

ΖΩΝΑΡ. Ο κανὼν ἐστὶν συμφωνεῖ τῷ μα'. κανόνι τῶν ἁγίων ἀποστόλων. κἀκεῖνος γὰρ τῷ Επισκόπῳ τὴν ἐξουσίαν

ZONAR. Et lxxvi. sanctorum Apostolorum can. ne Episcopo liceat quemcunq; collibitum fuerit ordinibus insignire; idque si fecerit, cùm ordinum collationem irritam habendam, tùm eum, qui contulit, segregatione puniendum esse, decernit. Eadem hujus quoq; can. decreto sancita, ac præter eum, quem, Episcopo vita functo, dignum eo munere provinciæ Synodus electum crearit, alium Episcopum habere ne liceat, constitutum.

ARIST. *Episcopus in vitæ exitu alium ne constituat Episcopum: Illo autem vitâ functo, à Synodo eorum qui potestatem habent, dignus provehatur.*

Non licet Episcopo moribundo, cum moritur, alium Episcopum sui loco constituere. Sed provinciæ Synodus post ejus mortem juxta sententiam illius etiam provinciæ Metropolitani, dignum ordinabit.

CANON XXIV.

Rectè habet, ut ea, quæ sunt Ecclesiæ, Ecclesiæ serventur cum omni cura & bona conscientia, & fide in omnium præsidem & judicem Deum: quæ etiam administrari convenit cum judicio & potestate Episcopi, cui est omnis populus concreditus, & eorum animæ qui in Ecclesia congregantur. Sint autem manifesta, quæ ad Ecclesiam pertinent, cum cognitione Presbyterorum & Diaconorum qui circa ipsum sunt, ut ipsi sciant, & non ignorent, quæ sint propria Ecclesiæ; nec eos quicquam lateat: ut si contingat Episcopum è vita migrare, iis manifestis existentibus, quæ ad Ecclesiam pertinent, ne ea intercidant & pereant, nec quæ sunt propria Episcopi, prætextu rerum Ecclesiasticarum, vexentur. Est enim justum, & apud Deum & homines acceptum, ut Episcopus propria, quibus velit, relinquat; quæ sunt autem Ecclesiæ, ipsi serventur: ut nec Ecclesia damnum aliquod sustineat, nec Episcopus Ecclesiæ prætextu proscribatur, vel qui ad eum attinent in causas incidant quo & ipse post mortem maledictione oneretur.

CANON XXV.

Episcopus habeat rerum Ecclesiæ potestatem, ut eas in omnes egentes dispenset, cum multa cautione & Dei timore: ipsi autem eorum, quibus ei opus est, si indigeat, sit particeps ad usus suos necessarios, & fratrum, qui apud eum hospitio excipiuntur, ut ipsi nullo modo priventur secundum divinum Apostolum, qui dicit; Habentes autem alimenta & quibus tegamur, iis contenti erimus. Sin autem iis non sit contentus, sed res in proprios usus convertat, & Ecclesiæ redditus vel agrorum fructus, non ex Presbyterorum vel Diaconorum sententia administret, sed domesticis suis aut cognatis, vel fratribus, vel filiis, licentiam det, ut rationes Ecclesiæ per ipsos clam detrimentum capiant; is Synodo provinciæ administrationis rationem reddat. Sin autem etiam aliàs insimuletur Episcopus, vel qui cum eo sunt Presbyteri, ea quæ ad Ecclesiam pertinent vel ex agris vel quacunque alia causa Ecclesiastica, ad seipsos referendi, ut pauperes quidem opprimantur, & rationi (Ecclesiæ) ac iis qui sic administrant criminatio ac infamia inuratur, ii quoque correctionem assequantur, sancta Synodo id quod decet examinante.

BALS. Præsentes duo can. eadem decernunt cum xl. & xli. can. Apostolicis: & quære quæ in ipsis scripta sunt. Nota autem etiam ex præsenti can. xxv. quòd ab Ecclesiasticis debent omnia, quæ sunt Ecclesiarum, administrari: & quòd qui præter hos can. faciunt, ut Synodo visum fuerit, puniuntur.

ZONAR. in Can. xxiv. Can. xli. sanctorum Apostolorum Can. hic consentit. Nam is quoq; Ecclesiæ nego-

tia

Digitized by Google

tia administrandi potestatem penes Episcopum esse decernit. Quadragesimus vero eorundem, privatas Episcopi possessiones, si quas habeat, notas esse vult; notas item eas, quæ Ecclesiæ adjudicatæ sunt. Quæ igitur duo Can. allati statuere, ea Syn. quoq; auctores hoc uno Can. complexi sunt. Ergo huic quoque explicando, quæ in utriusque Apostolici Canonis explicatione sunt dicta, sufficiunt.

ARIST. *in Can. xxiv. Totum Clerum res Ecclesiæ cognoscere oportet; ut cum Episcopus obdormierit, quæ sua sunt Ecclesiæ conserventur: quæ autem sunt Episcopi, juxta illius dispositionem administrentur.*

Oportet Episcopum bonorum suorum inventorium facere, eaq; manifesta reddere, & similiter bonorum Ecclesiæ, & ea Presbyteris & Diaconis nota facere, ut cum moritur, inter suos quod sibi placuerit, disponat. Si autem sic non fecerit, omnia Ecclesiæ adjudicari.

ZONAR. Et quæcunq; hoc can. continentur, ab iis quos attulimus Apostolicis can. repetita sunt. Esse namq; penes Episcopum res Ecclesiasticas administrandi auctoritatem; sed ita esse, ut nequaquam ipsius arbitratu abutendi, verum in usus pauperum conferendi, facultas sit, ac sibi etiam retinendi ea, quibus opus habet, necessaria videlicet, sed ea quoq; si egeat, hoc est, si inopia laboret: (Nec enim quidquam in res supervacuas insumere, sed Apostoli consilium sequi vult; Habentes alimenta, inquit ille, & quibus tegamur, his contenti erimus) hæc ex Apostolicis constitutionibus universa ducuntur. Quòd si non contentus sumptibus necessariis, ad proprias quoque utilitates bona Ecclesiastica convertit, nec ex eorum sententia, qui honestiores è Clero prohibentur, Ecclesiæ reditus administrat, hoc est, acceptos & expensos refert, sed eam propinquis licentiam permittit, ut ipsis res ad se occulte trahentibus, rationes Ecclesiæ lædantur; (λόγους vero i. e. rationes appellat, quas aliter Græci λογοθεσίας. Nisi enim subductis accepti & expensi calculis; quo pacto Ecclesiastici homines administratarum Ecclesiæ facultatum rationem à Procuratoribus repetant?) Si ergo talem se in Ecclesiæ bonorum administratione Episcopus præbeat, hominem à provinciæ Syn. corrigi can. jubet. Quod si præterea res Ecclesiasticas quomodocunq; intervertere, sibiq; usurpare, sive quæ ex agris, sive quæ aliunde obveniant, Episcopum ejusque socios criminentur, ex quo pauperes quidem necessariis destituti subsidiis deficiant, ipsi vero infamia male gestæ administrationis laborent, neq; vero rationes, quas ipsi videlicet exhibent, satis probatæ appareant; eos quoq; per Syn. rebus diligenter exploratis ac examinatis, vel etiam ab ea firmatis, corrigendos esse decernit.

ARIST. *in Can xxv. Episcopus rerum Ecclesiasticarum potestatem habeat; si autem non sit contentus iis quæ illi sufficiunt, verùm res ac redditus Ecclesiæ absque Cleri consilio in alienos usus transfert, pœnæ ab eo coram Synodo exigantur. Si vero quæ pauperibus debita sunt in proprios usus converterit: sic etiam Syn. rationes reddat.*

Qui pretiosas hominum animas sibi habet concreditas, multo magis rerum Ecclesiasticarum potestatem habeat, ut eas egentibus per Presbyteros & Diaconos distribuat, & sibi etiam concedat, si indigens est, quibus opus habet, & quibus necessario uti debet & ille & fratres ab eo hospitio excepti, ne ipsi inopiam patiantur. Si autem necessa iis non est contentus, sed & Ecclesiæ redditus in proprium lucrum convertere deprehenditur, eosque sibi vendicare, & ideo Ecclesiasticorum bonorum administrationem propinquis suis & cognatis præbet, ut clam exinde evacuarentur redditus, à Synodo in disquisitionem vocabitur, ut ipsi visum fuerit.

A τῷ τ ἐκκλησίας διάθεσι θεσμῷ, καὶ τ τέτων διοίκησιν αὐτῷ ἀνατίθησι. καὶ ὁ μ. ὃ κήμων τ αὐτῷ φανερὰ ἔᾳ βέλεται τὰ τ Ἐπισκόπε θεσμάλια, εἰ ἔχει ἱκανά, καὶ φανερὰ αὖθις τὰ τ ἐκκλησίας. ἃ τοίνυν ἄμφω οἱ κήμονες ὥσπερ οἱ λεχθέντες, ταῦτα οἱ τ σωόδε ταύτης ἐν τῷ παρόντι κανόνι συμπεριέλαβον. τὰ γὰρ εἰρημένα εἰς ἐξήγησιν τ ἀποστολικῶν κημόνων ἀμφοῖν, καὶ τέτων σαφηνίζοντα κήμονα.

ΑΡΙΣΤ. Παντὶ τῷ κλήρῳ τὰ τῆς ἐκκλησίας θέμις διαγινώσκεσθαι· ἵνα ὁ Ἐπισκόπε τελευτήσ, τὰ οἰκεῖα τῆς ἐκκλησίας διαφυλάττηται· τὰ δ τῦ Ἐπισκόπε κατ τ ἐκείνε διοικῆται διάταξιν.

B Δεῖ τ Ἐπίσκοπον ἀπογραφὴν ποιεῖσθαι τῶν ἑαυτῦ θεσαυρισμάτων, καὶ φανερὰ αὐτὰ καθιστᾶν. ὡσαύτως καὶ τ τ ἐκκλησίας, καὶ γινώσκεσθαι ταῦτα τοῖς πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις· ἵν' ὅπ πλοῦτᾳ, ἐν τοῖς οἰκείοις κατ ὃ βέλτιον αὐτῷ διατάξῃ. εἰ δ μὴ ὕτω ποιήσῃ, πάντα θεσπισθῆναι τῇ ἐκκλησίᾳ.

ΖΩΝΑΡ. Ὅσα ἐν τῷ κανόνι τύτῳ οἱ τῆς Συνόδε ταύτης εἶπον, τοῖς εἰρημένοις ἀποστολικοῖς κανόσιν ἑπόμενοι εἶπον. καὶ ὅ ἔχει γὰρ Ἐπίσκοπον ἐξουσίαν τῶν τῆς ἐκκλησίας θεσαυρισμάτων, ἐξουσίαν δ οὐχ ὥστε χρῆσθαι τύτοις ὡς βέλεται, ἀλλ' εἰς διοίκησιν τῶν δεομένων, καὶ ὅ
C μεταλαμβάνειν αὐτὸν τῶν δεόντων, τουτέστι τῶν ἀναγκαίων, καὶ τέτων εἰ δέοιτο, ἀντὶ τῦ, ἐνδεὴς ἔχῃ (θεμιτὸν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ συγχωρῶ δαπανᾶν, τῷ ἀποστόλῳ δὲ πείθεσθαι, λέγοντι, ἔχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τύτοις ἀρκεσθησόμεθα) τῶν ἀποστολικῶν εἰσι διατάξεων· εἰ δὲ μὴ τοῖς ἀναγκαίοις ἀρκοῖτο, δαπανᾷ δὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ εἰς ἑαυτῦ χρείας, & μὴ μετ γνώμης τῶν τῦ κλήρου ἀξιολογωτέρων τὰς θεσῳδοὺς τῆς ἐκκλησίας εἰσοδιάζει π καὶ ἐξοδιάζει, ἀλλὰ συγκρύπτει πρὸς ἐξουσίαν· ὥστε λελανθότως ἐκείνων μετιόντων τὰ θεσαυρισμάτα, βλάπτεσθαι τὸς λόγους τῆς ἐκκλησίας, λόγους δ
D τὰς λογοθεσίας καλῶ. εἰ γὰρ μὴ εἴδησιν ἔχοιεν οἱ τῆς ἐκκλησίας τῶν ἀληθῶν εἰσόδων καὶ ἐξόδων, πῶς τὸς διοικητὰς τῶν τοιούτων λόγους ποιῆν ἀπαιτήσουσιν; ὅταν οὖν ὕτως Ἐπίσκοπος διοικῇ τὰ τῆς ἐκκλησίας, δυνήσεται αὐτὸν τῆς Συνόδε τῆς ἐπαρχίας διορίζεται ὁ κανών. εἰ δ καὶ ἄλλων τινὰ τρόπον σφετερίζεσθαι καὶ οἰκειῦσθαι τὰ ἐκκλησιαστικὰ, κἂν ἐξ ἀγρῶν εἶεν, κἂν ἄλλοθεν, ὁ Ἐπίσκοπος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διαβάλλοιντο, ὥστε ἀλιβεσθαι μὴ τὸς πένητας, μὴ χορηγουμένων σφίσι τ χρεωστῶν, δυσφημεῖσθαι δὲ καὶ κακῶς ἀκούειν τὸς ὕτως διοικῦντας, καὶ ὃ λόγον, τουτέστιν, ὃς ποιοῦσι λογοθεσίας, ὡς μὴ καλῶς πεβαινόσας, καὶ τύτους διορθῦσθαι πρὸς τ Συνόδε, ὃ ἐνδεχόμενον δοκιμάζεσθαι, ἐξελαύνεσθαι ἢ κυρέσθαι.

E

ΑΡΙΣΤ. Κύριος ὁ Ἐπίσκοπος τῶν τῆς ἐκκλησίας ἔχειν θεσαυρισμῶν· εἰ δ μὴ ἱκανοῖτο τοῖς ἱκανῦσιν αὐτῷ, ἀλλὰ τὰ θεσαυρισμάτα καὶ τὸς πόρους μεταβάλλοι τῆς ἐκκλησίας μὴ μετ γνώμης τῦ κλήρε, εἰσπραττέσθω δίκας παρὰ τ Συνόδε. εἰ δ καὶ τὰ πένησιν ὀφειλόμενα εἰς ἑαυτὸν σφετερίζοιτο· καὶ ὕτω τῇ Συνόδῳ λόγους διδότω.

Ὁ τὰς τιμίας τ ἀνθρώπων ψυχὰς ἐμπιστευόμενος, πολλῷ μᾶλλον ἂν ἔχοιη τ τ ἐκκλησίας θεσαυρισμῶν τ ἐξουσίαν, ὥστε διανεμεῖν ταῦτα τοῖς δεομένοις διὰ τ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων· ὑπεχωρεῖν δ καὶ ἑαυτῷ, εἴγε προσδεής ἐστι, τὰ δέοντα· ὥστε τὰς ἀναγκαίας αὐτῷ χρείας, καὶ τ παρ' αὐτῦ ὑπεξενημένων ἀδελφῶν, ὥστε μὴ ὑστερεῖσθαι αὐτύς. εἰ δ οὐκ ἀρκοῖτο τοῖς ἀναγκαίοις, ἀλλὰ τὰς εἰσόδους τ ἐκκλησίας κερδαίνειν αἱροῖτο, καὶ οἰκειῦσθαι αὐτὰς, καὶ διὰ τῦτο πρὸς οἰκονομίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσαυρισμάτων οἰκείοις αὐτῦ καὶ συγκρύπτοι θεσάγοιτο, ὥστε λανθάνειν ἔνδα καλακενῦνται αἱ εἴσοδοι, πρὸς τῆς Συνόδε ὑπευθύνεσθαι, κρθὰς ἂν αὖτη Συνιδοι.

KANO-

Digitized by Google

A

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΝ ΛΑΟΔΙΚΕΙΑ κατπιδμῆς, Φρυγίας συγκροτηθείσης συνόδου ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Ασιανῆς.

ΚΑΝΩΝ α'.

ΠΕρὶ τοῦ, δεῖν κ) Θ ἐκκλησιαστικὸν κανόνα τοὺς ἐλευθέρως κ) νομίμως συναφθέντας δευτέροις γάμοις, μὴ λαθραγαμήσαντας, ὀλίγου χρόνου παρελθόντ Θ, κ) χρόσας κ) δι' εὐχῆς κ) νηστείας, κ) συγγνώμην ἀποδίδοσθαι αὐτοῖς τ B κοινωνίαν.

ΒΑΛΣ. Οἱ δευτερογαμοῦντες, ἀπὸ τοῦ παρόντ Θ. κανόνος μετανοοῦντες, κ) προσευχόμενοι, μ) ὀλίγον χρόνον ἀξιοῦνται τ κοινωνίας τῶν θείων ἁγιασμάτων. ἀπὸ ὧ τ δ'. κανόν Θ. τοῦ ἁγίου Βασιλείου, μ) ἐνιαυτόν. ἐκεῖνοι μὲν οὕτως ὑπομένουσι, οἱ μ) νομίμως συνοικεσίου δευτερογαμήσαντες. οἱ γὰρ πρότερον λαθραγαμήσαντες, ἤτοι πορνεύσαντες, μ) τῶν ὕστερον συζευχθέντων αὐτοῖς νομίμως, κ) πόρνους κολασθήσονται, κ) μηδὲν ὠφελούμενοι ἐκ τ νομίμου συναφείας. κ) ζῶντα μὲν οὕτω. οἱ δὲ νόμοι τοὺς ἐκ πορνείας γεννηθέντας ὡς ἐκ νο- C μίμου συναφείας πεφυκότας, λογίζονται, ἐὰν ὕστερον τὴν μητέρα αὐτῶν νομίμως ἀγάγηται ὁ πατήρ. κ) ζήτει βιβλίου τῶν βασιλικῶν λβ'. τίτλου β'. ὅλου, κ) Θ ιδ'. τίτλου τοῦ κη'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, ἤτοι τῶν κβ'. Ιουστινιάνου νεαρὰν ἥτις ἄλλως τὰ περὶ τῶν δευτερογαμούντων, ἀνδρῶν κ) γυναικῶν διατάττεται.

ΖΩΝΑΡ. Εἰ κ) οὐ κεκώλυται ἡ δευτερογαμία, ἀλλ' οὐκ ἀνεπιτιμήτ Θ. πάντη ἔσται. εἰ γὰρ κ) ὁ μέγας Παῦλος Θ δεύτερον ὑπομένει γάμον, ἀλλὰ νεωτέρας χήρας γαμῶν διατάττεται· κ) εἰσί τινες λέγοντες μόνοις γυναιξὶ τοῦτο συγχωρῆσθαι διὰ τ φύσεως αὐτῶν ἀσθενεῖς κ) δυόλιθον. οἱ δὲ πατέρες κ) τοὺς ἄνδρας διγαμοῦντας ἐδέξαντο, κ) εἰ νομίμως, φασὶ, Θ δεύτερον ἐποιήσαντο γάμον, μὴ πρότερον λαθραγαμίαν ἐπ' ἀλλήλοις ἡμαρτηκότες, ὀλίγου παρελθόντ Θ. χρόνου σχολάσαντες νηστείᾳ κ) προσευχῇ δεξθέντ) εἰς κοινωνίαν κ) συγγνώμην, τυπτῖσι, συγγνωμονεύμενοι διὰ τὴν ἀνάγκην τὴν φυσικήν. ὁ μὲν οὖν κύριος οὕτως ἀόριστον ἀφῆκε Θ χρόνον· ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ τεταρτῳ αὐτοῦ κανόνι ἐνιαυτὸν λέγει Θ τῷ ὑπομένειν χρόνον· ἄλλος δέ φησι διετίαν ὁρίζειν ὑπὲρ τῶν διγάμων. ἀλλ' ὁ μὲν ἐνιαυτὸς ἔσται, ὅτε ὑ προηγήσατο ὑπὲρ τῶν δευτέρων ὁμιλησάντων γάμοις λαθραγαμία. εἰ δὲ λαθραία μίξις συνήλθεσαν πρότερον, εἶτα εἰς νόμιμον γάμον ἀπεῖδον, κ) ὡς πεπορνευκότες ὑπομενοῦσιν. κ) ἡ κβ'. Ιουστινιάνειος νεαρὰ κειμένη εἰς βιβλίον τῶν βασιλικῶν κη'. τίτλ Θ. ιδ'. πολλὰ περὶ δευτερογαμούντων κ) ἀνδρῶν & γυναικῶν διατάττεται.

ΑΡΙΣΤ. Ο μὴ λαθραιογαμήσας δίγαμ Θ, ὀλίγον τοῖς ὑπομένοις σχολάσας, λοιπὸν ἀνέπιθυμ Θ.

Επὶ ἐνιαυτὸν ὁ δίγαμ Θ. ἀφορίζεται, τῇ προσευχῇ, κ) τῇ F νηστείᾳ σχολάζων· κ) ὕτω τῆς κοινωνίας κατάξιος). εἰ δὲ μὴ ἐλευθέρως κ) νομίμως τῷ δευτέρῳ συνήφθη γάμῳ, ἀλλὰ πρότερον λαθραιογαμήσας, μ) ζῶντα κ) εἰς κοινωνίαν ἦλθε γάμου· ὧ τ πορνείας ὑπομένει).

CANONES SYNODI LAODICENÆ, quæ est Urbs Phrygiæ Capatianæ, ex diversis Asiæ provinciis congregatæ.

Canon I.

Quod oportet, secundùm Ecclesiasticum Canonem, eos, qui liberè & legitimè secundis nuptiis juncti sunt, & non clam uxores duxerunt, cùm exiguum tempus præterierit, & orationibus & jejuniis vacaverint, ex venia dare communionem.

Bals. Qui secundò uxores ducunt, ex præsenti quidem Canone, pœnitentiam agentes & orantes, post aliquantulum temporis divinorum sacramentorum communione digni habentur: à iiii. autem Canone sancti Basilii, post annum. Illi quidem sic puniuntur, qui in legitimo matrimonio uxores duxerunt. Qui enim priùs uxores clam duxerunt, sive fornicati sunt, cùm iis quæ illis postea legitimè conjunctæ sunt, ut fornicatores punientur, ex legitima conjuctione nihil auxilii sentientes. Et hæc quidem sic habent. Leges autem eos, qui ex fornicatione nati sunt, tanquam ex legitima conjunctione natos, reputant; si pater eorum matrem postea legitimè duxerit. Quære libri xxxii. Basilic. tit. ii. totum; & xiv. tit. xxviii. libri Basilic. seu xxii. Justiniani Novellam, quæ aliter de iis, qui secundis nuptiis conjunguntur, tam viris quam mulieribus, decernit.

Zonar. Nec vetitæ sanè secundæ nuptiæ, nec omnino tamen impunitæ sunt. Nam etsi secundas nuptias magnus quoque Paulus non improbet, tamen eas adolescentioribus tantummodo viduis concedi oportere decernit; nec desunt qui eas solis fœminis, quod natura infirmiores, atque ad deteriora proclives sint, permissas fuisse contendant. Patres autem, viris quoque ejus rei facultatem esse haud vetant; Ac si quidem servatis legum constitutionibus ad secundas nuptias transivere, neque aliquid prius furtivo inter se inito matrimonio deliquere, postquam per aliquod tempus jejunio ac precationibus vacaverint; ex indulgentia, hoc est, data iis, ob necessitatem à natura impositam, venia, ad communionem admitti placet. Atque hic quidem Canon nihil certi, quod ad tempus attinet, definivit: Magnus vero Basilius Can. iiii. bigamis unius anni tempus constitutum, ab aliis etiam biennii mulctam impositam fuisse, affirmat. Sed tum quidem unius anni spatio mulcta finietur, cùm eorum, qui ad secundas nuptias convenêre, nulla prius conjunctio inter ipsos furtiva interceserit. Quòd si, cum occultè antea coivissent, ad legitimas deinde nuptias animum adjecêre; scortatorum præterea pœnis puniri debent. Multa de secundis virorum ac fœminarum nuptiis Justiniani quoque Novellâ xxii. lib. xxviii. tit. xiv. Basil. sita præcipiuntur.

Arist. *Bigamus qui non occultè matrimonium iniit, ubi paululùm pœnas dederit, insons postea habeatur.*

Bigamus in annum segregatur, orationi & jejunio vacans, & sic communionis dignus habetur. Si autem non liberè & legitimè secundis nuptiis conjunctus fuerit, sed cum primo clam uxorem duxisset, postea & ad matrimonii communionem venit, fornicationis pœnæ subjicitur.

Digitized by Google

Canon II.

Quòd eis, qui diverſis delictis peccant, & in oratione confeſſionis & pœnitentiæ perſeverant, & ſe à malis perfectè convertunt, pro qualitate delicti tempore pœnitentiæ eis dato propter miſerationes & Dei benitatem, communio concedenda eſt.

Bals. Didicimus nullum peccatum vincere Dei miſericordiam. Porrò præſens quoque Canon ſtatuit, ut qui à malo perfectè deſiſtunt, cum pura confeſſione & digna peccatorum pœnitentia, ii digni ſancta participatione habeantur; non propter eorum virtutis ſtudium, ſed propter Dei miſerationes & inenarrabilem bonitatem. Hæc autem omnino diſcernet Epiſcopalis examinatio.

Zonar. Si quis, multis licet facinoribus irretitus, tamen ea pœnitentiâ ductus confiteri velit, admiſsáque flagitia penitus averſetur; pro criminum ratione, quibus obſtrictus eſt, pœnitentiæ tempus homini præſcribendum; itaque ſibi ægre eſſe quæ patravit indicantem, admitti eum & communionem recipi Canon decernit: Neque vero ut divinorum myſteriorum perceptione dignus haberetur, ipſius diligentiæ; ſed Dei miſerationi ac longe maximæ bonitati adſcribi oportere demonſtrat.

Arist. *Qui variis delictis obſtricti ſunt, ſi iis cognitis confiteantur, & pro eorum ratione pœnitentiam agant, facile recipiantur.*

Omnes qui peccarunt, qualiacunque dicat aliquis eorum peccata, ſi pœnitentiam egerint, & ea confeſſi fuerint, & à malis perfectè ſe converterint, & tempus ad pœnitentiam agendum ſecundũ delicti proportionem iis conceſſum precibus & lacrymis abſolverint, propter Dei miſerationes & bonitatatem in communionem recipientur.

Canon III.

Quòd non oportet eum, qui recens baptizatus eſt, in ordinem ſacerdotalem promoveri.

Bals. Lege ſanctorum Apoſtolor. Canonem lxxx. Synodi Nicænæ Can. ii. qui eadem cum præſenti Canone decernunt, de iis qui ſunt recenter baptizati, & petunt ad ſacros ordines admitti. Magnum tamen illud lumen Nectarius, à Catechumenorum grege nuper ſeparatus, cùm divino lavacro vitæ ſordes abluiſſet, purus jam puriſſimam Epiſcopatûs dignitatem induit, & ſimul fit reginæ urbis Epiſcopus, & ſanctæ ſecundæ uuiverſalis Synodi præſes.

Zonar. Hoc, eodem modo, primæ quoque Nicænæ Synodi ſecundo Canone conſtitutum eſt; quæque in illius explicatione diximus, hîc quoque ſufficient.

Arist. *Recens illuminatus, ſacris ordinibus non eſt idoneus.*

Qui recens illuminatur, non ſtatim in ordinem ſacerdotalem promovetur.

Canon IIII.

Quòd non oportet Sacerdotes fœnerari, & uſuras quæ dicuntur hemiolia (id eſt, totius ſortis dimidia pars) accipere.

Bals. Apoſtolicus xliiii. Canon, & xvii. primæ Syn. diffuſiùs tractant de ſacris initiatis, qui uſuras accipiunt: & lege eos.

Zonar. Eadem primæ quoque Oecumenicæ Syn. xvii. Can. conſtituta ſunt. Nec ad ea, quæ ibi attulimus, quicquam hoc loco addendum exiſtimamus.

ΚΑΝΩΝ β'.

Περὶ τ̃, τὺς ἁμαρτάνοντας ὸν διαφόροις πταίσμασι, καὶ προσκαρτερ̃ντας τ῀ προσευχ῀ τ῀ ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας, καὶ τὼ ἀποστροφὼ τ῀ κακ῀ τελείαν ποιουμένους, κ῀ τ῀ ἀναλογίαν τ῀ πταίσματος, καιρὸν μετανοίας δεδόντος αὐτοῖς, τὺς ἠκροωμένους, διὰ τὺς οἰκτιρμὺς καὶ τὼ ἀγαθότητα τ῀ θε῀ προσάγεσθαι τ῀ κοινωνία.

ΒΑΛΣ. Ἐμάθομεν μηδεμίαν ἁμαρτίαν νικᾶν τὼ φιλανθρωπίαν τ῀ θε῀. καὶ ὁ πρὼν δὲ κανὼν δηλοῖ τὺς ἀφιερωμένους τελείως τ῀ κυρ῀, μ῀ ἐξομολογήσεως καθαρ̃ς καὶ μετανοίας ἀξίας τ῀ πταίσματι, ἀξιοῦσθαι τ῀ς θείας μεταλήψεως· ὐ διὰ τὼ σπουδὼ τούτων, ἀλλὰ διὰ τὺς οἰκτιρμὺς τ῀ θε῀ καὶ τ῀ ἄφατον ἀγαθότητα. Ζ῀τα δ῀ πρ῀τως διακρινέσθαι ἡ ὑποκειμένη δυναμασία.

ΖΩΝΑΡ. Κἂν ὸν διαφόροις πταίσμασίν τις ἡμαρτέ τις, ἐξομολογ῀ δὲ ταῦτα, καὶ ἀποστρέφηται τελείως ἃ ἔφθη ποι῀σαι κακὰ, δίδοσθαι αὐτ῀ καιρὸν μετανοίας, δηλοῖ ὁ κανὼν, ἀναλόγως τ῀ς πταίσμασιν, οἷς ἐποίησε, καὶ ὕστερον αὐτ῀ ὀφθέντα μετάνοιαν, δέχεσθαι αὐτὸν καὶ προσάγεσθαι τ῀ κοινωνία, ὐχ ὡς αὐτ῀ διὰ τ῀ς οἰκείας σπουδ῀ς ἀξιωμένον τ῀ς τ῀ θείων μυστηρίων μεταλήψεως, ἀλλὰ διὰ τὺς οἰκτιρμὺς τ῀ θε῀ καὶ τὼ ἄφατον ἀγαθότητα.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ διαφόροις ἀγνοήμασιν ἁλωκότες, εἰ ὁμολογοῖεν ἐξομολογεῖσθαι, καὶ ἀναλόγως μετάνοιαν, εὐπροσδέκτοι.

Πάντες οἱ ἁμαρτάνοντες, ὁποῖα ἄν τις εἴποι τὼ ἁμαρτ῀ματα εἰ μεταμοίσοιεν καὶ ἐξομολογήσονται ταῦτα, καὶ τ῀ ἀποστροφὼ τ῀ κακ῀ν τελείαν ποιήσονται, καὶ κατ῀ τὼ ἀναλογίαν τ῀ πταίσματος ὃν δοθέντα αὐτοῖς καιρὸν εἰς μετάνοιαν ὁ προσευχ῀ς καὶ δάκρυσιν ἐκπλύσουσιν· προσδεχθήσονται εἰς κοινωνίαν διὰ τὺς οἰκτιρμὺς καὶ τὼ ἀγαθότητα τ῀ θε῀.

ΚΑΝΩΝ γ'.

Περὶ τ῀, μὴ δ῀ν τὸν προσφάτως φωτισθέντα προσάγεσθαι ὸν τάγματι ἱερατικῷ.

ΒΑΛΣ. Ἀναγνωσθὶ τ῀ς ἁγίων ἀποστόλων κανόνα π'. συνόδου Νικαίας κανόνα β'. τὰ αὐτὰ τ῀ πρόσκειται κανόνι. Δεσπόζονται χάριν τ῀ν προσφάτως βαπτισθέντων, καὶ ζητουμένων ἱερωθ῀ναι. ὁ μὲν μέγας ὀκτ῀νος φωστὴρ Νεκτάριος ἄρτι τ῀ς κατηχουμένων ἀγέλης ἀφορισθεὶς, καὶ τ῀ θείῳ λουτρῷ τὸν τ῀ βίου ῥύπον ἀποπλυνάμενος, καθαρὸς ἤδη ὢν καθαρωτάτου τ῀ς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα περιβάλλεται, καὶ ἅμα τ῀ς βασιλευούσης ὀκτ῀νος ἐπίσκοπος γίνεται, καὶ τ῀ς ἁγίας καὶ οἰκουμενικ῀ς δευτέρας συνόδου ἔξαρχος.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτο καὶ ὁ δεύτερος κανὼν τ῀ς ὸν Νικαίᾳ πρώτ῀ς συνόδου διατάττει, καὶ ἃ ὲν ἐκείνῳ εἴρηται, κἂν τούτῳ ἀρκέσουσιν.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ νεοφώτιστος ἀνιερατίκευτος.

Ὁ νεοφώτιστος ἐπὶ οὐδὶς ὸν ἱερατικῷ προσάγεται τάγματι.

ΚΑΝΩΝ δ'.

Περὶ τ῀, μὴ δ῀ν ἱερατικὺς δανείζειν, καὶ τόκους, καὶ τὰς λεγομένας ἡμιολίας λαμβάνειν.

ΒΑΛΣ. Ὁ ἀποστολικὸς μδ'. κανὼν, καὶ ὁ ιζ'. τ῀ς πρώτ῀ς συνόδου, πλατύτερον διαλαμβάνουσι περὶ τῶν ἱερωμένων λαμβανόντων τόκους. καὶ ἀνάγνωσθι τούτους.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτο καὶ ἐπιταχθέντος κανὼν τ῀ς πρώτ῀ς οἰκουμενικ῀ς συνόδου ὕστερος ὥρισε, καὶ πλείω τ῀ εἰρημένων ὐκ ἦν χρεία ἐρεῖν.

ΑΡΙΣΤ.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Τόκους ἢ ἡμιολίας ἱερατικὸς οὐ λαμβάνει.

Οὐ δεῖ τοὺς ἐν κλήρῳ αἰσχρὰ κέρδη ἐπινοεῖν, καὶ ἐπὶ βαρυτάτοις τόκοις, ἢ καὶ ἐλαφροῖς ἐκδανίζειν· εἰ μὴ βούλοιντο τοῦτο ποιοῦντες, καὶ μὴ παυόμενοι, καθαιρεῖσθαι.

A ARIST. *Sacerdos usuras vel sesquialteras non accipit.*

Non oportet eos qui sunt in Clero turpia lucra excogitare, & gravissimis aut levioribus usuris fœnerari: nisi se hoc facientes & non cessantes deponi vellent.

ΚΑΝΩΝ ε'.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν τὰς χειροτονίας ἐπὶ παρουσίᾳ ἀκροωμένων γίνεσθαι.

ΒΑΛΣ. χειροτονίας ἐνταῦθα τὰς ψήφους ὀνομάζει ὁ κανών, καί φησιν, ὡς ἐπεὶ ἐν τοῖς ψήφοις λέγονταί τινα πολλάκις καὶ ἀνάξια χάριν τῶν ψηφιζομένων, οὐ χρὴ ἐπὶ κοινῇ ἀκροάσει τοῦ B βουλομένου τὰς ψήφους γίνεσθαι. Διὰ τοῦτο οὖν καὶ σήμερον κατ' ἰδίαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ μόνοι συνερχόμενοι ψηφίζονται. ἐν μέντοι τῷ πρώτῳ ἀποστολικῷ κανόνι ἡ χειροτονία εἰς χειροθεσίαν ἐκλαμβάνεται.

ΖΩΝΑΡ. Χειροτονίας ἐνταῦθα τὰς ψήφους ὠνόμασεν ὁ κανών. ἐπεὶ γὰρ ἐν τῷ τὰ ψηφίσματα γίνεσθαι παρὰ τῶν ἀρχιερέων, λέγονται κατά τινων αἰτιάματα, δι' ἃ κωλύονται ἴσως ἱερωσύνης, οὐκ ἔδοξε τοῖς πατράσι προσῆκον παρεῖναί τινας ἀκροωμένους τῶν λεγομένων, ὡς αἰσχύνην τοῖς καθ' ὧν λέγονται ἀπαγόντων, καὶ τοῖς ἀκροωμένοις εἰς προτροπὴν γινομένων κακίας, καὶ τοῖς ἀστηρίκτοις πρὸς πίστιν εἰς βλασφημίαν κατὰ θεοῦ. ὥσπερ γὰρ διὰ τῶν ἐναρέτων C δοξάζεται ὁ θεὸς, τῶν ὁρώντων τὰ καλὰ ἔργα δοξαζόντων αὐτὸν, οὕτω διὰ τῶν ἐναντίων βλασφημεῖται τὸ θεῖον παρὰ ἀπίστων καὶ ἀστηρίκτων ἀνθρώπων. Διατί δὲ καὶ ἡ ψῆφος χειροτονία λέγεται, εἴρηται ἐν τῷ πρώτῳ κανόνι τῶν ἱερῶν ἀποστόλων.]

ΑΡΙΣΤ. Αἱ χειροτονίαι ἐπ' ἀκροωμένοις οὐ γίνονται.

Αἱ εὐχαὶ τῶν χειροτονουμένων οὐκ ἐκφωνοῦνται μεγάλως, ὥστε καὶ λαὸν ἐπακροᾶσθαι αὐτῶν.

CANON V.

Quòd non oportet Electiones fieri in præsentia audientium.

BALS. Χειροτονίας Canon hîc electiones nominat, & dicit, quòd quoniam in electionibus dicuntur nonnulla, sæpe etiam indigna, de iis qui eliguntur; non licet in communi cujuslibet volentis auditione ea fieri. Propterea ergo hodie quoque seorsum Antistites & soli convenientes eligunt. In primo autem Can. Apostolico χειροτονία pro manuum impositione sumitur.

ZONAR. Χειροτονίας nomine electionem hoc loco Can. indicavit. Cum namque in electionibus, aliquorum crimina, propter quæ illi forte à sacro ordine arcendi sint, à Præsulibus enuntientur, adesse homines, qui ea quæ dicerentur exciperent, rationi minime consentaneum Patres existimavêre: quòd ea scilicet, quæ audiebant, & iis cõtra quos dicebantur pudori, & à quibus audiebantur ad nequitiam incitamento essent, & aliis, quorum non ita constans in fide ratio, blasphemandi numinis causam præberent. Ut enim virtutum actionibus gloria numinis augetur: (concelebrant siquidem, qui præclaras actiones intuẽtur, Dei majestatem) ita vicissim ob ea, quæ virtuti adversantur, qui parum firmis fidei radicibus nituntur, Divino Numini petulanter obtrectant. Cur autem Ordinationis nomine electio significetur, jam primo sacrorum Apostolorum Canone satis explicavimus.

ARIST. *Ordinationes coram audientibus non celebrantur.*

Ordinatorum preces magnâ voce non exprimentur, adeo ut populus eas audiant.

ΚΑΝΩΝ ϛ'.

Περὶ τοῦ, μὴ συγχωρεῖν τοῖς αἱρετικοῖς εἰσιέναι εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, ἐπιμένοντας τῇ αἱρέσει.

ΒΑΛΣ. Σαφὴς ὁ κανὼν οὐ γὰρ συγχωρεῖ τοῖς αἱρετικοῖς ἐπιμένουσι τῇ αἱρέσει, συνεκκλησιάζειν μετὰ ὀρθοδόξων. ἀνάγνωθι καὶ τὸν θ'. κανὼν τῶν ἀρχιεπισκόπου Αλεξανδρείας Τιμοθέου.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ αἱρέσεσι περιπεσόντες, καὶ μένοντες ἐν αὐταῖς, τῆς ἐκκλησίας ἐξωστρακίζονται, ὡς ταύτης ἀλλότριοι. πῶς οὖν εἰς τὸν οἶκον τῶν θεοῦ συγχωρηθήσονται εἰσιέναι; ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος Αλεξανδρείας Τιμόθεος περὶ E τούτου ἐρωτηθεὶς, ἀπεκρίνατο, ἐν κανόνι θ'. ὅτι οὐκ ὀφείλουσιν ἐν εὐχῇ παρεῖναι αἱρετικοὶ, εἰ μὴ ἐπαγγέλλονται μετανοεῖν, καὶ ἐκφεύγειν τὴν αἵρεσιν.

ΑΡΙΣΤ. Αἱρετικοῖς τὸ ἱερὸν ἀνεπίβατον.

Οὐ συγχωροῦνται αἱρετικοὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ εἰσιέναι· κἂν ὁ μέγας Βασίλειος, οὔπω τοῦ κανόνος τούτου ἐκτεθέντος, τῷ πληρώματι τῶν πιστῶν Οὐάλεντα παρεδέξατο.

CANON VI.

Non esse permittendum hæreticis, ut in domum Dei ingrediantur, si in hæresi permaneant.

BALS. Canon est apertus. Non enim permittit hæreticis, in hæresi permanentibus, unà cum orthodoxis in Ecclesiis agere. Lege etiam ix. Can. Timothei Alexandriæ Archiepiscopi.

ZONAR. Qui in hæreses lapsi sunt, neque à pertinacia discedunt, extra Ecclesiam, tanquam ab eo alieni, ejiciuntur. Quî tandem igitur illis in domum Dei ingrediendi facultas erit? Alexandrinus vero Archiepiscopus Timotheus, cum de hac re consultus fuisset, nono Canone, hæreticos, nisi se pœnitentiam acturos hæresimque aversaturos polliceantur, nullo modo ad fidelium precationes admittendos esse respondit.

ARIST. *Hæreticis sacra ædes est inaccessa.*

Hæretici Dei domum ingredi non permittuntur, licet Basilius magnus, hoc Canone nondum exposito, ad fidelium completionem Valentem admisit.

ΚΑΝΩΝ ζ'.

Περὶ τῶν, τοὺς ἐκ τῶν αἱρέσεων, τοῦτ' ἔστιν, Νουατιανῶν, ἤτοι Φωτεινιανῶν, ἢ Τεσσαρεσκαι δεκατιτῶν, ἐπιστρεφομένους εἴτουν F κατηχουμένους εἴτε πιστοὺς τοὺς παρ' ἐκείνοις, μὴ προσδέχεσθαι, πρὶν ἀναθεματίσωσι πᾶσαν αἵρεσιν, ἐξαιρέτως δὲ ἐν ᾗ κατείχοντο· καὶ τότε λοιπὸν τοὺς λεγομένους παρ' αὐτοῖς πιστοὺς, ἐκμανθάνοντας τὰ τῆς πίστεως σύμβολα, χρισθέντας τε τῷ ἁγίῳ χρίσματι, οὕτω κοινωνεῖν τῶν μυστηρίων τῶν ἁγίων.

ΒΑΛΣ. Ἀνάγνωθι τὸν ζ'. κανόνα τῆς δευτέρας συνόδου, τὸν ιθ'. κανόνα τῆς α'. τὸν ζε'. τῆς ἕκτης· καὶ μάθῃς περὶ ὧν καὶ ὁ παρὼν κανὼν διέξεισι.

CANON VII.

Quòd ii, qui ex hæresibus, hoc est, Novatianis, sive Photinianis, aut Quartadecimanis convertuntur, sive catechumenos, sive qui apud illos fideles dicuntur, non sunt admittendi priusquam omnem hæresin anathematizaverint; & præcipuè eam in qua detinebantur: & tunc deinceps eos, qui apud illos fideles dicebantur, fidei symbola discentes, & sancto Chrismate inunctos, sic sancto mysterio communicare.

BALS. Lege vii. Can. secundæ Syn. xix. Can. i. xcv. vi. & scies ea de quibus hic quoque præsens Can. tractat.

Digitized by Google

ZONAR. Hæreſes, quæ hoc loco afferuntur, aliæque complures, ſecundæ Oecumenicæ Syn. vii. Canone continentur. Quænam igitur illæ ſint, & quæ ratio eos, qui ejuſmodi erroribus impliciti ſunt, cum ad Eccleſiam ſe conferunt, excipiendi, nos in illius Canonis explicatione perſecuti ſumus: Ea qui legerit, aliam hujus Canonis explicationem haud deſiderabit.

ARIST. *Novatiani, & Photiniani, & Quartodecimani niſi cæteras hæreſes ſuamque abjurent, non ſunt ſuſcipiendi: poſt autem abjurationem, uncti communicent.*

Hi & alias hæreſes & ſuam anathematizantes, ab Eccleſiâ accipiuntur, & ſolo Chriſmate ſancto unguntur, ſed Novatiani & Quartodecimani, & Photiniani, etiam ſancto & ſalutari baptiſmo opus habent, quandoquidem dux eorum Photinus multas hæreſes renovavit, & hæreſim Pauli Samoſateni, & Sabellii Afri, & Montani, docens verbum Dei non eſſe ſine principio, nec omnium ſeculorum factorem, nec ante omnem creaturam exiſtere. Sed de novo eſſe & recenter, & principium à generatione ejus ſecundum carnem è virgine ſumere. At Quartadecimanorum hæreſis eſt, decimâ quartâ Lunæ die etiamſi in ſecundâ aut tertiâ aut quartâ feriâ inciderit, ſoſpitatoris noſtri JESU CHRISTI reſurrectionem celebrare. Non admittunt autem ſecundum Navatianos etiam converſorum pœnitentiam. Utuntur autem & ſpuriis libris, & alia nonnulla ejuſmodi tenent.

CANON VIII.

Quòd qui ab eorum hæreſi, qui Phryges dicuntur, converſi ſunt, ſive ſint in Clero, qui apud illos eſſe creditur, ſive Maximi dicantur; cum omni ſtudio catechizandi ſunt, ſeu initiandi, & ab Eccleſiæ Epiſcopis & Presbyteris baptizandi.

BALS. Quæ in vii. Can. ſecundæ Syn. ſcripta ſunt, ad præſentis Canonis interpretationem ſufficiunt. Quia autem ex Phrygibus hæretici vocabant quoſdam ipſorum Doctores Clericos Maximos, quòd alios Clericos hæreticos ſuperabant; & non deerant, qui aſſerebant, non oportere eos baptizari, ut qui eſſent in Clerum recepti: adjicit Canon, eos quoque & catechizari, ſeu initiari ac baptizari oportere.

ZONAR. Secundæ Syn. Can. is cujus proximo ſuperiore Can. mentio facta eſt, de Phrygibus quoque diſſerit; quos quidem Montaniſtas alio nomine appellat. Eos ergo, cum ad Eccleſiam accedunt, catechiſmi inſtitutione diligenter eruditos, tum ille, tum hic quoque Can. baptizandos eſſe decernit. Idque etiã ſi in eum, quem illi cum revera non eſſet, Clerum tamen exiſtimabant, relati, vel ſi Maximi quoque dignitati ornati forent. Fuere ſiquidem apud illos quidam, primæ inter cæteros exiſtimationis, ac veluti Doctorum locũ obtinentes, qui ab illis etiam Maximorum appellatione deſignabantur. Ex eorum igitur numero qui mutata voluntate ad Eccleſiam reverti ſtatuerint, quicunque demum illi ſint, eos Canon, & catacheſi inſtrui, & ſalutari baptiſmi lavacro perfundi jubet.

ARIST. *Phryges reſipiſcentes denuò baptizantur, etiamſi ab illis in Clerum cooptati ſunt.*

Et hi pœnitentiam agentes & ab hæreſi ſuâ converſi, & ad inculpatam fidem accedentes, & omnes hæreſes, etiam ſuam, anathematizantes, admittuntur, & omni diligentiâ inſtruuntur, & baptizantur, quamvis in Clero ut apud illos Phryges exiſtimatur, fuerint. Hi autem Phryges à Montano & Priſcillâ hæreſim habuerunt. Montanus iſte ſe paracletum vocavit. Duas mulieres ut meretrices habuit Priſcillã & Maximillã quas & prophetiſſas vocavit. Pezuſam oppidulum quoddam Phrygiæ

ΖΩΝΑΡ. Περὶ τῆς αἱρέσεων τούτων καὶ ἄλλων πλειόνων ὁ τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς συνόδου ζ'. διείληφεν. ἐν γοῦν τῇ ἐξηγήσει τοῦ τοιούτου κανόνος εἴρηται, τίνες τε εἰσὶν αἱ αἱρέσεις αὗται, καὶ πῶς δέχονται οἱ ταύταις κατεχόμενοι, πρόσερχόμενοι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἅπερ ἀναγινωσκόμενα ἑρμηνεύουσι καὶ τὸν παρόντα κανόνα.

ΑΡΙΣΤ. Ναυατιανοὶ, καὶ Φωτεινιανοὶ, καὶ τεσσαρεσκαιδεκατῖται, εἰ μὴ πάσας τε ἄλλας αἱρέσεις ἀναθεματίζοιεν, καὶ τὴν οἰκείαν, ἀπορόσδεκτοι. μὴ μὴν τὸ ἀνάθεμα, χριόμενοι κοινωνείτωσαν.

Οὗτοι πάσας τε ἄλλας αἱρέσεις, καὶ τὴν οἰκείαν ἀναθεματίζοντες, προσδέχονται παρὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ μόνῳ τῷ ἁγίῳ μύρῳ χρίονται· ἀλλ' οἱ μὲν Ναυατιανοὶ καὶ οἱ τεσσαρεσκαιδεκατῖται, καὶ οἱ φωτεινιανοὶ, τοῦ ἁγίου καὶ σωτηριώδους βαπτίσματος χρήζουσιν· ὅτι περ ὁ ἀρχηγὸς ὁ αὐτῶν Φωτεινὸς, πολλὰς αἱρέσεις ἀνενεώσατο. τὴν τε τοῦ Σαμοσατέως Παύλου, καὶ Σαβελλίου τοῦ Λίβυος, καὶ τοῦ Μοντανοῦ, ὁπὸ ἄναρχον δογματίσας τὸν θεοῦ λόγον, ὁπὸ ποιητὴν τῶν αἰώνων πάντων, ὁπὸ πάσης κτίσεως προϋπάρχοντα. ἀλλὰ νέον καὶ πρόσφατον, καὶ ἀρχὴν λαβόντα ἀπὸ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως ἐκ τῆς παρθένου. τῶν δὲ τεσσαρεσκαιδεκατιτῶν ἡ αἵρεσις ἐστι, τὸ, ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῆς σελήνης ἡμέρᾳ, κἂν ἐν δευτέρᾳ, ἢ τρίτῃ, ἢ τετράδι ἐμπέσῃ, τὸ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ ἑορτάζειν ἀνάστασιν. οἱ παραδέχονται δὲ καὶ τοὺς Ναυατιανοὺς, καὶ τὸν τῶν ὑπεσφόντων μετάνοιαν. κέχρωνται δὲ νόθοις καὶ βιβλίοις, καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα φρονοῦσι.

ΚΑΝΩΝ η'.

Περὶ τοῦ, τοὺς ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν λεγομένων Φρυγῶν ὑπεσφόντας, εἰ καὶ ἐν κλήρῳ νομιζομένῳ τῶν ἀυλοῖς τυγχάνοιεν, εἰ καὶ μέγιστοι λέγοιντο, τοὺς τοιούτους μὴ πάσης ὑπομελείας κατηχεῖσθαί τε καὶ βαπτίζεσθαι ὑπὸ τῆς τῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπων τε καὶ πρεσβυτέρων.

ΒΑΛΣ. Τὰ ἐν τῷ ζ'. κανόνι τῆς δευτέρας συνόδου γραφέντα, ἀρκοῦσιν εἰς ἑρμηνείαν τοῦ παρόντος κανόνος. ἐπεὶ δὲ ἔλεγον οἱ ἐκ Φρυγῶν αἱρετικοί τινας διδασκάλους αὐτῶν κληρικοὺς μεγίστους, ὃ καὶ ὑπερέχειν τῶν ἄλλων αἱρετικῶν κληρικῶν· καὶ ὅσοι τινὲς ὑπετίθεντο μὴ ὀφείλειν τούτους βαπτίζεσθαι, ὡς δῆθεν κεκληρωμένους· προστίθησιν ὁ κανὼν, καὶ τούτους κατηχεῖσθαι καὶ βαπτίζεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ τῆς δευτέρας συνόδου κανὼν, ὃν ἐν τῷ ὑστέρῳ προσεχῶς ἡμῶν ἐμνήσθημεν, λαμβάνει καὶ περὶ τῶν Φρυγῶν, οὓς Μοντανιστὰς λέγει. τούτους οὖν προσιόντας τῇ ἐκκλησίᾳ κἀκεῖνος ὁ κανὼν καὶ οὗτος βαπτίζεσθαι κελεύει κατηχουμένους ἐπιμελῶς, κἂν κληρικοὶ ἐν κλήρῳ παρ' αὐτοῖς δοκοῦντι, μὴ ὄντι δὲ παρὰ ἀληθείαν, ὠνομάζοντο, κἂν μέγιστοι ἐλέγοντο. ἦσαν γὰρ παρ' ἐκείνοις τινὲς τῶν ἄλλων προέχοντες, ὡσανεὶ διδασκάλων κληρουῦτες τάξιν, οἱ καὶ μέγιστοι ἐκαλοῦντο. τοὺς γοῦν τοιούτους ἐπιστρέφοντας, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ προσερχομένους, ἐξ αὐτῶν οἵ τινες ἂν εἶεν, ὁ κανὼν κατηχεῖσθαι καὶ βαπτίζεσθαι βέλεται.

ΑΡΙΣΤ. Φρύγες μεταμελόμενοι, ἀναβαπτιζέσθωσαν· εἰ καὶ παρ' ἐκείνοις κεκλήρωνται.

Καὶ ὅτοι μεταμεληθέντες, καὶ ἀπὸ τῆς αἱρέσεως αὐτῶν ἐπιστρέφοντες, καὶ τῇ ἀμώμητῳ πίστει προσερχόμενοι, καὶ πάσας τὰς αἱρέσεις, καὶ τὴν αὐτῶν ἀναθεματίζοντες προσδέχονται, καὶ μετὰ πάσης ἐπιμελείας κατηχοῦνταί τε καὶ βαπτίζονται, κἂν ἐν κλήρῳ νομιζομένῳ παρ' αὐτοῖς τοῖς Φρυξὶν ἐτύγχανον. ἔστι δ' οἱ Φρύγιοι ἀπὸ Μοντανοῦ καὶ Πρισκίλλης ἔσχον τὴν αἵρεσιν. ὁ δ' Μοντανὸς ἔτος παράκλητον ἑαυτὸν προσηγόρευσε· δύο γυναῖκας πορνικῶς ἔχε, Πρισκίλλαν καὶ Μαξιμίλλαν· ἃς καὶ προφήτιδας ἐκάλεσε· πολίχνιόν τι τῆς Φρυγίας, τὴν Πέπουσαν, Ἱερου-

Digitized by Google

Ἱερουσαλὴμ ὠνόμασε· γάμους ἐπέτρεψε λύεσθαι, καὶ βρωμάτων ἀπέχεσθαι· τὸ πάσχα διέστρεψε· καὶ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς ὁμοουσίου θεότητος εἰς ἓν συνήψη πρόσωπον συγχεόμενον. αἷμα ἀναμιγνύειν ἀλεύρῳ, καὶ εἰς ματάληψιν τοῦτο διδόναι ἐδίδαξε· τὴν δὲ μέθεξιν τούτου τοὺς μεταλαμβάνοντας δι' αἰσχύνην ἀρνεῖσθαι.

A Hierosolymam nominavit. Nuptias permisit solvi, & à cibis abstinere. Pascha evertit, & tres consubstantialis deitatis subsistentias in unam confusam personam contraxit. Sanguinem farinâ commiscere, eumque ad participationem dare docuit; istius autem participationem communicantes propter infamiam denegare.

ΚΑΝΩΝ θ'.

Περὶ τοῦ, μὴ συγχωρεῖν εἰς τὰ κοιμητήρια ἢ εἰς τὰ λεγόμενα μαρτύρια πάντων τῶν αἱρετικῶν ἀπιέναι τοὺς τῆς B ἐκκλησίας, εὐχῆς ἢ θεραπείας ἕνεκα· ἀλλὰ τοὺς τοιούτους, ἐὰν ὦσι πιστοὶ, ἀκοινωνήτους γίνεσθαι μέχρι τινός. μετανοοῦντας δὲ καὶ ἐξομολογομένους ἐσφάλθαι, παραδέχεσθαι.

ΒΑΛΣ. Ὥσπερ ἐν τῷ ϛ'. κανόνι ἐκωλύθησαν οἱ αἱρετικοὶ εἰσιέναι εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ· οὕτω καὶ ἐνταῦθα κωλύονται οἱ πιστοὶ ἀπιέναι εἰς τὰ τῶν αἱρετικῶν κοιμητήρια, ἢ εἰς τὰ λεγόμενα παρὰ τούτων μαρτύρια. ὡς δέ τινος εἰπόντος, εἰ δὲ ἀπέλθοι πιστὸς εἰς συνάξιν αἱρετικῶν χάριν τοῦ καταπτῦσαι αὐτῆς, ἵνα τί κολασθησέται; φασὶν οἱ πατέρες, ἐκείνους ἀκοινωνήτους εἶναι πρὸς καιρὸν, ἤγουν ἀφωρισμένους, τοὺς χάριν εὐχῆς ἢ θεραπείας ἀπιόντας εἰς τὰ τῶν αἱρετικῶν μαρτύρια οὓς καὶ μετανοοῦντας καὶ ἐπιγινώσκοντας τὸ παρ' αὐτῶν ἐσφαλμένον, προσδέχεσθαι διορίζονται. ἀνάγνωθι τῶν ἁγίων ἀποστόλων κεν. ξδ'. καὶ ο'. τῆς παρούσης συνόδου κεν. κθ'. λβ'. λδ'. λζ'. λη'. καὶ λθ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανόνα ξ'. καὶ τῆς ϛ'. κεν. ια'. μαρτύρια δὲ παρὰ αἱρετικῶν, λέγονται τὰ κοιμητήρια. ἐν γὰρ τῷ καιρῷ τῶν διωγμοῦ τινες αἱρετικοὶ Χριστιανοὺς ἑαυτοὺς ὀνομάζοντες, μέχρι θανάτου ἐπιμωρήθησαν· διὸ καὶ μάρτυρας τούτους ἐκάλουν οἱ ὁμοδοξοῦντες αὐτοῖς.

CANON IX.

Non concedendum esse, ut in cœmeteria vel in ea quæ dicuntur martyria quorumvis hæreticorum, abeant ii qui sunt Ecclesiæ, orationis vel curationis gratia. Sed tales, si sint fideles, esse aliquantisper excommunicatos: sin autem pœnitentia ducantur, & se deliquisse confiteantur, suscipi.

BALS. Quemadmodum in vi. Canone prohibiti sunt hæretici in domum Dei ingredi; ita hîc quoque prohibentur fideles hæreticorum cœmeteria, vel quæ apud eos dicuntur martyria, ingredi. Tanquam autem dixisset quispiam; sed si profectus sit fidelis quispiam ad hæreticorum congregationem, pro eis execrandis ac despuendis, cur punietur? dicunt Patres, illos esse C ad tempus segregatos, qui pro oratione vel curatione ad hæreticorum martyria proficiscuntur: quos & pœnitentiam agentes, & suum delictum agnoscentes, suscipiendos decernunt. Lege sanctorum Apostolorum Can. lxiv. & lxx. præsentis Syn. Can. xxix. xxxii. xxxiv. xxxvii. xxxviii. & xxxix. Carthag. Syn. Can. lx. & vi. Syn. Can. xi. Martyria autem dicuntur ab hæreticis cœmeteria. In tempore enim persecutionis, quidam hæretici Christianos seipsos nominantes, ad mortem usque supplicio affecti sunt: & ideo qui erant ejusdem opinionis eosdem martyras appellabant.

ΖΩΝΑΡ. Οὐ μόνον αἱρετικοὺς εἰσιέναι εἰς ἐκκλησίαν πιστῶν κωλύουσιν οἱ κανόνες, ἀλλ' οὐδὲ πιστοὺς ἀπιέναι παραχωροῦσιν εἰς τὰ τῶν αἱρετικῶν κοιμητήρια, ἔνθα τυχὸν οἱ παρ' αὐτοῖς ὀνομαστοὶ θανόντες κατέκειντο, ἢ εἰς τὰ λεγόμενα μαρτύρια. εἰκὸς γὰρ καὶ τινὰς τῶν ὑποκειμένων αἱρέσεσιν ἐν τοῖς διωγμοῖς ἐνστῆναι μέχρι θανάτου, οὓς καὶ μάρτυρας οἱ ὁμοδοξοῦντες αὐτοῖς ἐκάλουν, καὶ τοὺς οἴκους, ἐν οἷς τὰ ἐκείνων ἐτέθαπτο σώματα, μαρτύρια ἔλεγον. ἐν τούτοις ἀπιέναι πιστοὺς εὐχῆς χάριν, ἢ θεραπείας ἕνεκα ἀπηγόρευται. θεραπείαν δὲ ἢ τὴν τιμὴν ὀνομάζει, ἢ τὴν ἐκ νόσων ἴασιν. τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ βούλεται ὁ κανὼν, τὸ μὴ ἀπιέναι τινὰς εἰς τὰ εἰρημένα, μήτε ὡς εὐξομένους, μήτε ὡς τιμήσοντας τοὺς παρὰ τῶν αἱρετικῶν τιμωμένους, μήτε ὡς θεραπείαν νόσων ἢ πειρασμῶν ἀλλοίων ἐξ ἐκείνων αἰτήσοντας, ἀλλὰ τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἀπερχομένους ἐκεῖ ἀφορίζεσθαι, ἤγουν ἐπί τινα καιρὸν τῆς κοινωνίας εἴργεσθαι. τῆς ἐκκλησίας δὲ, οὐ τοὺς ἱερωμένους λέγει, ἢ κεκληρωμένους, ἀλλὰ τοὺς πιστοὺς, κἂν λαϊκοὶ ὦσι. μετανοοῦντας δὲ καὶ ἐπιγινώσκοντας τὸ σφάλμα αὐτῶν δέχεσθαι.

D ZONAR. Non solùm Ecclesiâ fidelium ingredi hæretici Can. decreto prohibētur; sed fidelibus quoq; hæreticorū cœmeteria, in quibus forte magni apud ipsos nomini hominum cadavera servarentur, vel martyria quæ vocabant adire ne liceat, interdictum est. Credibile est enim, sæviente hostium Christianæ religionis furore, etiam ex hæreticis quosdam usque ad necem infractos stetisse, quos & martyrum appellatione gregrales honestabant, & domos, in quibus ipsorum corpora tumulata fuerant, martyria nominabant. In ea igitur loca fideles, sive ad fundendas preces, seu venerationis aut remedii gratia ingredi vetitum est. Nomine enim τῆς θεραπείας, aut venerationem, aut morborum remedium Can. intelligit. Vult igitur fideles, nullo modo, neque ut precationi vacent, neque ut honorem iis, quos hæretici venerantur, exhibeant, neque ut morbis aut tentationum variis generibus remedium petant, in ea quæ diximus loca proficisci: sed qui Ecclesiæ sunt, si eo se conferant, segregari, hoc est, ad aliquod tempus à cōmunione arceri; (eorum porro nomine, qui Eccl. sunt, non initiati sacris ordinibus, aut Clero adscripti; sed fideles, etiam Laici, intelliguntur) eosdem vero, si postea commissi pœniteat, culpámque agnoscant, admitti jubet.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ κοιμητερίοις καὶ μαρτυρίοις αἱρετικῶν ἐπευχόμενος, ἀκοινώνητος.

ARIST. *Qui in cœmeteriis & martyriis hæreticorum orat, excommunicatus est.*

ΚΑΝΩΝ ιε'.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἀδιαφόρως πρὸς γάμου κοινωνίαν συνάπτειν τὰ ἑαυτῶν παιδία αἱρετικοῖς.

ΒΑΛΣ. Ἀνάγνωθι τὸν ιδ'. καν. τῆς δ'. συνόδου, καὶ τὰ ἐν ἐκείνῳ γραφέντα ἀρκέσουσι πρὸς ἑρμηνείαν τῶν παρόντος κανόνος.

ZONAR. Περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης διάφοροι κανόνες εἰσιν· ὧν ἐν τῇ ἐξηγήσει τοῦ ιδ'. κανόνος τῆς οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου ἐμνήσθημεν, καὶ ἱκανὰ τὰ ῥηθέντα ἐκεῖ καὶ πρὸς ἑρμηνείαν τῶν παρόντος κανόνος.

ΑΡΙΣΤ. Αἱρετικοῖς γαμικῶς μὴ συνάλασσε.

CANON X.

Quòd non oportet eos, qui sunt Ecclesiæ, indiscriminatim suos filios hæreticis matrimonio conjungere.

BALS. Lege xiv. Can. iv. Synodi; & quæ in illo scripta sunt ad præsentis Can. interpretationem sufficient.

ZONAR. Multi in hanc sententiam Can. editi sunt: quorum in explicatione xiv. Canonis quartæ Oecumenicæ Synodi meminimus; quæque ibi dicta sunt, ad hujus quoque Canonis explicationem sufficiunt.

ARIST. *Cum hæreticis matrimonium ne contrahas.*

Digitized by Google

Canon XI.

Quod non oportet eas, quæ dicuntur senieres viduæ vel præsidentes, in Ecclesia constitui.

Bals. Antiquitùs mulieres quædam vetulæ in Catholicis Ecclesiis sedentes, reliquas forte mulieres ad bonum honestúmque ordinem servandum deducebant. Quia autem ex earum consuetudine, eo quod honestum est non rectè utentium, vel propter arrogantiam, vel propter turpem quæstum, quædam offendebantur; prohibuerunt Patres, ne deinceps essent omnino in Ecclesiis Presbyteræ sive præsidentes. Ne dixeris autem, Et quomodo hoc fit in fœminarum Monasteriis, & una mulier, quæ scilicet præest, omnibus præsidet? Audies enim, quòd quæ ex Deo fit renunciatio, & tonsura, facit ut multæ unum corpus existimentur: & omnia quæ sunt ipsarum, ad solius animæ salutem respiciunt. Docere autem mulierem in Ecclesia Catholica, ubi virorum multitudo congregatur, & diversarum sententiarum fœminæ, est maximè indecorum & pernicioſum.

Zonar. Quædam antiquis temporibus in Ecclesia consuetudines fuêre; quas temporis diuturnitas partim immutavit, partim omnino sustulit, aliquæ etiam ex iis Can. decretis abrogatæ sunt. Talis illa quoque fuit, ut Presbyteræ, vetulæ mulieres, in Ecclesiis constituerentur, quas etiam Præsidentes vocabant; quæ quidem, ingredientibus in Ecclesiam fœminis, veluti magisterio quodam fungentes, præessent, ac suo quamque ordine rite consistere juberent, & quo quamque loco, quove modo unicuique standum esset, docerent. Ne quæ igitur hujusmodi mulieres eligantur, neve iis nominibus nuncupentur, Canon decernit.

Arist. *Viduæ Præsidentes dictæ in Ecclesiis ne constituantur.*

Si enim politica officia obire prohibentur, quomodo unquam in Ecclesiâ Clero præsint; & eas tanquam capita quædam habeant.

Canon XII.

Quòd Episcopi Metropolitanorum & finitimorum Episcoporum judicio, in Ecclesiastico Magistratu constituendi sunt, diu probati & in ratione fidei & in recti verbi dispensatione.

Bals. Præsens quoque Canon prohibet Episcopos à multitudine eligi; & eos à Metropolitanis & Episcopis constitui oportere decernit. Probari autem eos jubet & in sententia & in vita.

Zonar. Populi suffragiis olim Episcopi eligebantur; sed cum multæ inde seditiones existerent, hinc factum est, ut Episcoporum uniuscujusque provinciæ auctoritate eligi Episcopum quemque oportere decreverint. Deinde vero quales eos, qui Episcopi creandi sunt, esse deceat, Canon subjungit, longo usu videlicet in ratione fidei probatos, hoc est, in fide sana rectáque constantes, vel aliter, in iis quæ ad fidei rationem spectant exercitatos & probatos. Magnus namque Paulus ad Timotheum scribens, qui Episcopatum desiderat, aptum cæteris erudiendis esse oportere pronuntiat. Et ad Titum scribens, amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in sana doctrina, & eos qui contradicunt arguere. Ac talem quidem esse eum, qui Episcopus creandus est, in ratione fidei, Canon jubet: In politia vero, hoc est, ratione & instituto vitæ, rectissimis sensibus euntem, non pravum, neque improbum; sed hîc quoque notæ ac spectatæ probitatis, & moribus omnino inculpatis esse debere decernit.

Arist. *Qui fide & vitâ probatissimus est, ac eruditissimus, idoneus est qui in Episcopatum eligatur.*

Oportet enim Episcopum probatum esse fide & bonâ vitâ.

ΚΑΝΩΝ ια'.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν τὰς λεγομένας πρεσβύτιδας ἤτοι καθημένας, ἐν ἐκκλησίᾳ καθίσαθαι.

ΒΑΛΣ. Τὸ παλαιὸν γυναῖκές τινες πρεσβύτιδες καθήμενοι εἰς τὰς καθολικὰς ἐκκλησίας, καθίζων τὰς λοιπὰς γυναῖκας τάξιν εἰς διάταξιν. ἐπεὶ οὖν ἐκ τῆς ὁμιλίας τῆς ἀπὸ τούτων ἐβλάπτοντό τινες, μὴ χρωμένων καλῶς τῷ καλῷ διὰ ἀλαζονείαν, ἢ αἰσχροκέρδειαν, ἐκώλυσαν οἱ πατέρες ὅλως εἶναι τοιαύτας γυναῖκας εἰς ἐκκλησίας, καλυμένας πρεσβύτιδας, ἤτοι καθημένας, μὴ εἶπεν δὲ, καὶ πῶς γένοιτο ἂν εἰς τὰ γυναικεῖα μοναστήρια, καὶ μία γυνὴ, ἡ ἡγουμένη δηλαδὴ, πασῶν προίσταται; ἀκούεις γὰρ, ὅτι ἡ ἐκ θεοῦ ἀποταγὴ, καὶ ἀπόκαρσις, τὰς πολλὰς ἓν σῶμα ποιεῖ λογίζεσθαι, καὶ πάντα τὰ αὐτῶν πρὸς μόνην ψυχικὴν σωτηρίαν ἀφορᾶσι. τὸ δὲ διδάσκειν γυναῖκα εἰς ἐκκλησίαν καθολικὴν, ἵνα τὰ πλῆθος ἀνδρῶν συναθροίζεται, καὶ διαφόρων γνωμῶν γυναῖα, ἀπρεπέστατόν ἐστι καὶ ὀλέθριον.

Ζωναρ. Ἦσάν τινα παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἔθη, ἐν ταῖς ἐκκλησίαις γινόμενα, ὧν τὰ μέν ὁ χρόνος ἠλλοίωσε, τὰ δὲ καὶ πλέον ἔπαυσε, τὰ δὲ καὶ κανόνες ἀπεγόρδισαν, ὧν ἓν ἦν καὶ τὸ πρεσβύτιδάς τινας γυναῖκας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τάττεσθαι, καὶ καθημένας λέγεσθαι, ἐξαρχούσας τῶν εἰσερχομένων εἰς τὴν ἐκκλησίαν γυναικῶν, ὥσπερ διδασκάλους, καὶ καθιστώσας αὐτὰς πρὸς διάταξιν, καὶ ὅπως, καὶ ὅπου χρὴ ταύτας ἑστάναι παραδιδούσας αὐτάς. ταύτας οὖν μὴ δεῖν γίνεσθαι ὁ κανὼν διορίζεται, ἢ οὕτως καλεῖσθαι.

ΑΡΙΣΤ. Αἱ λεγόμεναι πρεσβύτιδες, ἐν ἐκκλησίαις μὴ καθιζάνεσθαι.

Εἰ γὰρ πολιτικὰ ὀφφίκια κωλύονται ἐνεργεῖν, πῶς ποτὲ ἐν ἐκκλησίᾳ τῷ κλήρῳ πρωτεύουσι, καὶ ὡς κεφαλαί παντα ταῦτα ἔχουσι.

ΚΑΝΩΝ ιβ'.

Περὶ τοῦ, τοὺς ὑποψηφίους κρίνεσθαι τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν περιέχ ὑποψηφίων καθίσαθαι εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἀρχήν, ὄντας ἐκ πολλοῦ δεδοκιμασμένους τε τῷ λόγῳ τῆς πίστεως, καὶ τῇ τοῦ συνήθους λόγου πολιτείᾳ.

ΒΑΛΣ. Καὶ ὁ πρὸ ἡμῶν κανὼν κωλύει ὑπὸ τοῦ ὄχλου τοὺς ὑποψηφίους ψηφίζεσθαι· καὶ διορίζεται παρὰ μητροπολιτῶν καὶ ὑποψηφίων τούτους καθίσαθαι. παρακελεύεται δὲ δοκίμους εἶναι αὐτοὺς καθ' ἓν δόγμα καὶ βίον.

Ζωναρ. Τὸ παλαιὸν οἱ δῆμοι τῶν πόλεων ἠρωτῶντο τοὺς ὑποψηφίους· ὅτι δὲ πολλαὶ ἐντεῦθεν ἐγίνοντο, διὰ τοῦτο τοῖς ὑποψηφίοις ἐπιφορὰς ἐπῆρχεν ἀπὸ τῆς τῶν ὑποψηφίων καθιζάνεσθαι ψηφίσματα. ἐπάγει δὲ ὁ κανὼν καὶ οἵους δεῖ εἶναι τοὺς εἰς ὑποψηφίους προερχομένους, ἤγουν πρὸ πολλοῦ δεδοκιμασμένους ἔν τε τῷ λόγῳ τῆς πίστεως, τυπίσιν ὀρθῶς καὶ ὑγιῶς ἔχοντας περὶ τὴν πίστιν, ἢ καὶ ἄλλως, ἤτοι περὶ τὸν λόγον τῆς πίστεως γεγυμνασμένους καὶ δοκίμους. τῷ μὲν γὰρ Τιμοθέῳ γράφων ὁ μέγας Παῦλος, διδακτικὸν εἶναι δεῖν λέγει τὸν ὑποψηφίου ὀρεγόμενον. τῷ Τίτῳ δὲ ἐπιστέλλων, ἀντεχόμενον φησὶ καὶ διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν· ὕτω μὲν οὖν ἔχειν τὸν ἐπισκοπῆς προσιόμενον ἐν τῷ λόγῳ τῆς πίστεως ὁ κανὼν διατάττεται· ἐν δὲ τῇ πολιτείᾳ, ἤγουν τῇ τοῦ βίου διαγωγῇ, εὐθύτατον εἶναι, μὴ σκολιὸν, μὴ πονηρίας μεστὸν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ δεδοκιμασμένον, καὶ γνώριμον, ὅτι οὐδὲν ὁ βίος αὐτῷ, καὶ ὁ ζῆν, καὶ ἡ πολιτεία ἀμεμπλήτους.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ πίστει καὶ πολιτείᾳ δοκιμώτατος, καὶ λογιώτατος, ἐπιτίθεται εἰς ἐπισκοπήν.

Δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον δόκιμον εἶναι τῇ πίστει, καὶ τῷ ὀρθῷ βίῳ.

A

ΚΑΝΩΝ ιγ'.

Περὶ τοῦ, μὴ τοῖς ὄχλοις ἐπιτρέπειν τὰς ἐκλογὰς ποιεῖσθαι τῶν μελλόντων καθίστασθαι εἰς ἱερατεῖον.

ΒΑΛΣ. Καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος δείκνυται, ὅτι οὐ μόνον ἐπίσκοποι οἱ παλαιὸν ἐψηφίζοντο ὑπὸ τοῦ ὄχλου, ἀλλὰ καὶ ἱερεῖς, ὅπερ ἐκωλύθη.

ΖΩΝΑΡ. Οὐ μόνον ἐπισκόπων ἐκλογὴν οἱ ὄχλοι ποιεῖν ἐκωλύθησαν, ἀλλὰ καὶ ἱερεῖς ἐκλέγεσθαι παρεχωρήθη Can.

ΑΡΙΣΤ. Ἀνεπίλεκτος ὁ κοσμικῶς ἐκλεγόμενος.

Ψήφῳ τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων καθίστανται οἱ ἐπίσκοποι· εἴ τις δὲ μὴ τοιούτῳ τρόπῳ προβιβασθῇ εἰς ἐπισκοπήν, ἀλλὰ παρὰ τοῦ ὄχλου ἐκλεγῇ, ἄδεκτός ἐστι, καὶ ἀνεπίλεκτος.

ΚΑΝΩΝ ιδ'.

Περὶ τοῦ, μὴ τὰ ἅγια, εἰς λόγον εὐλογιῶν, καὶ τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα εἰς ἑτέρας παροικίας μεταπέμπεσθαι.

ΒΑΛΣ. Ὅπερ γὰρ σήμερον παρὰ τῶν Λατίνων καὶ τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα· διαμερίζουσι γὰρ τὰ ἄζυμα τοῖς κοινολαΐταις μετὰ ἁγιασθῆναι ὡς κοινά· τοῦτο καὶ παρὰ ἡμῖν ἐστὶν, ὡς ἔοικεν, ἐγίνετο παλαιὸν, εἰς τὰ ἅγια μυστήρια. κωλύει γοῦν τοῦτο ὁ κανὼν, καὶ διορίζεται μὴ τῇ δὲ κἀκεῖσε μεταπομπεύεσθαι, ὡς κοινὰ καὶ τυχόντα, καὶ ὑπαίτια.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ἦν τοῦτο τοῦ παλαιοῦ ἔθους ἴδιον. καὶ γὰρ οἱ πάπαι ἐπέμποντο ἐκ παροικίας εἰς παροικίαν τὰ ἅγια, ἤγουν μερίδες τοῦ ἁγίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, χάριν εὐλογίας, οἷς ἐστέλλοντο, ὅπερ ὁ κανὼν οὐκέτι ἐκώλυσε γίνεσθαι. Διὰ γὰρ παραίτησιν ἐν μακραῖς ὁδοιπορίαις τὰ θεῖα μυστήρια, καὶ ὡς ἔτυχε τοῦ πάντιμα φέρεσθαι, ἀπρεπὲς καὶ σὺν βύσσῳ ἐλθεῖν δικαίως καὶ δίκαιον.

ΑΡΙΣΤ. Διαπέμπεσθαι τὰ ἅγια εἰς παροικίας, ἀνάξιον.

Ὁ μέλλων μεταλαμβάνειν τῶν θείων ἁγιασμάτων, τῇ ἐκκλησίᾳ προσερχέσθω, καὶ δι' ἱερέως, ἢ λειτουργοῦ λαμβανέτω τὴν κοινωνίαν, καὶ τὸ μέγα Βασίλειον. Ὅτι δὲ, πέμπειν τὰ ἅγια εἰς παροικίας ἑτέρας, λόγῳ εὐλογιῶν, ἀνάξιον.

ΚΑΝΩΝ ιε'.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν πλέον τῆς κανονικῆς ψαλτῶν, τῶν ἐπὶ τὸ ἄμβωνα ἀναβαινόντων, καὶ ἀπὸ διφθέρας ψαλλόντων, ἑτέρους τινὰς ψάλλειν ἐν ἐκκλησίᾳ.

ΒΑΛΣ. Φαίνεται ὅτι τὰ παλαιὸν κοινολαΐται τινὲς ἐδίδοντο τοῖς τῶν κληρικῶν προνόμια, καὶ ἐπ' ἐκκλησίας τῶν θείων ψαλλωδημάτων κατήρχοντο, εἰς καταφρόνησιν τῶν κληρικῶν· ἔψαλλον δὲ καί τινα παρηλλαγμένα καὶ ἀσυνήθη, οἷά εἰσι τὰ σήμερον ψαλλόμενα παρὰ τῶν γυναικῶν τῶν ἐπομβρίων τοῖς Σίγνοις. Διὰ τοῦτο οὖν ἀποκρέπουσι οἱ πατέρες, φασὶ μηδένα ἕτερον, πλὴν τῶν κληρικῶν τῶν ἐπ' ἄμβωνος ἀναγινωσκόντων ἐπ' ἐκκλησίας, καθήκειν τὰ θεῖα ψαλτῳδημάτων. Τὸ γὰρ συμψάλλειν καὶ λαϊκοὺς ἐπ' ἐκκλησίας οὐ κεκώλυται· ἀλλὰ μηδὲ ἑτερόφωνα ψάλλειν παρὰ τὰ γεγραμμένα ἐν ταῖς ἀπὸ διφθερῶν ἤτοι μεμβρανῶν σωτηριώδεσιν ἐκκλησιαστικαῖς βίβλοις. ὅτι δὲ διφθέρα πᾶν δέρμα λέγεται, τῶν ὁμολογουμένων ἐστί. σημείωσαι ταῦτα διὰ τοὺς μοναχοὺς, τοὺς μὴ δεξαμένους ἐπισκοπικὴν ἐπιχυρίδα, καὶ ἀτάκτως ἐπ' ἄμβωνος ἀναγινώσκοντας· καὶ διὰ τοὺς λαϊκοὺς, τοὺς χορεύτας τῶν χοραυλίων, τοὺς ἐπ' ἐκκλησίας, καὶ ἐν ταῖς ἀγοραῖς δομεστικεύοντας. ὡσαύτως σημείωσαι, ὅτι καὶ τὰ τῶν ψαλτῶν μυρεύσματα, καὶ τὰ θυμελικὰ μελωδήματα, πάντη κεκώλυται.

Canon XIII.

Quòd turbis non sit permittendum, eorum qui sunt in Sacerdotio constituendi, electionem facere.

Bals. A præsenti quoque Can. ostenditur, quòd antiquitùs non solùm Episcopi eligebantur à populi multitudine, sed etiam Sacerdotes: quod vetitum est.

Zonar. Multitudini, non Episcopos tantum, sed Sacerdotes quoque, eligendi potestate interdictum fuit.

Arist. *Qui à secularibus eligitur, non est eligendus.*

Episcopi Metropolitanorum & Episcoporum sententiâ constituuntur. Si quis autem non illo modo ad Episcoparum promotus fuerit, sed à multitudine eligitur, nec admittendus est nec eligendus.

Canon XIIII.

Quòd sancta, instar Eulogiarum, in festo Paschæ in aliam Parœcias transmitti non debeant.

Bals. Quod fit hodiè à Latinis in festo Paschæ; distribuunt enim Laicis azyma, postquam sanctificata fuerint, perinde ac communia: hoc etiam olim fiebat à nostris, ut est verisimile, in sanctis ministeriis. Canon ergo hoc prohibet; & statuit non esse huc & illuc transferenda sancta, perinde ac communia & vulgaria.

Zonar. Fuit hoc quoque antiqui moris, ut Sancta, particulæ videlicet sancti corporis ac sanguinis Christi, Paschæ tempore, ab una parœcia in aliam, benedictionis iis ad quos destinatæ fuerant impertiendæ causa, transmitterentur: quod quidem in posterum ne liceat, hujus Canonis decreto sancitum est. Divina enim mysteria longis itineribus circumferri, quæque omni veneratione digna sunt sine honore traduci, à ratione honestatéque alienum esse merito ac piè existimatum est.

Arist. *Sancta ad aliam parœciam dimitti, indignum est.*

Qui divina Sacramenta est participaturus, Ecclesiam adeat, & à Sacerdote aut sacro Ministro communionem accipiat, secundum Magnum Basilium. At sacra ad alias mitti parœcias, benedictionum instar, indignum est.

Canon XV.

Quod non oportet, præter Canonicos Cantores qui ambonem ascendunt, & ex codice canunt, aliquos alios canere in Ecclesia.

Bals. Videtur quòd olim quidam ex plebe Laici sibi Clericorum privilegia vendicabant, & in Ecclesiis divina Cantica incipiebant, ad Clericorum contemptum: canebant autem & quædam dissona & inusitata; cujusmodi sunt quæ hodie canuntur à mulieribus, quæ vexilla sequuntur. Hæc ergo prohibentes Patres, dicunt nullum alium, præter Clericos qui in ambone legunt in Ecclesia, sancta Cantica debere incipere. Neque enim vetitum est, quominus etiam Laici in Ecclesiis concinant: non aliena autem canant ab iis, quæ in libris Ecclesiasticis, ex diphtheris, id est, membranis, compositis scripta sunt. Quòd autem diphthera dicatur omnis pellis, in confesso est. Nota hæc propter Monachos, qui Episcopalem tonsuram non suscepêre, & in ambone inordinatè legunt: & propter Laicos, qui ex voluminibus chororum auctores sunt in Ecclesia, & in foris domesticè agunt. Nota similiter, quòd Cantorum molles fractæque & scenicæ modulationes sunt omnino prohibitæ.

Zonar.

Digitized by Google

ZONAR. In Eccleſiis bonum ordinem Synodi Patres retineri volunt. Proinde in iis non quoſcunque, ſed cantores tantum Canonicos, in Clerum videlicet aſcriptos, qui in unaquaque Eccleſia ordinati & è diphtera pſallere docti ſunt, pſallendi munus obire oportere decernunt. Diphteras porro eas, quæ ab inclyto Paulo ad Timotheum ſcribente membranæ appellatæ ſunt, nominavêre: Affer, inquiens, libros, præſertim vero membranas. Sunt enim diphteræ pelles, ex quibus membranæ conficiuntur. Ex quo diphteræ appellatione libros Eccleſiaſticos ſancti Patres intellexiſſe exiſtimantur.

ARIST. *Niſi cum pelle, nemo ſuggeſtum aſcendit.*

Non oportet quoſlibet ſuggeſtum aſcendere & divinos ſermones populo ſuccłamarè qui tonſuram ſacerdotalem non habent, nec benedictionem à proprio paſtore canonicè acceperunt. Sed & eos non aliter è ſuggeſto pſallere, niſi cum pelle ſive penulâ.

CANON XVI.

Quòd Evangelia cum aliis ſcripturis Sabbato legenda ſunt.

BALS. Antequam completa eſſet Eccleſiaſticorum Canticorum conſtitutio, non legebatur Evangelium, vel aliqua alia ſcriptura in Eccleſia, die Sabbati: ſed propter Canones, qui dicunt die Sabbati non eſſe jejunandum, vel genu flectendum, homines ut plurimùm tunc feſtum agebant, & nec Eccleſiaſtici quidem conventus fiebant. Hoc ergo prohibentes Patres, ſtatuerunt die quoque Sabbati peragendum eſſe omne Eccleſiaſticum officium.

ZONAR. Quæ ad Eccleſiarum conſtitutionem poſtea ſancita ſunt, ea quo tempore hæc Syn. habebatur, minus diligenter explicata fuiſſe apparet; verùm ubi fideles conveniſſent, precationibus tantummodo intenti erant, indéque ſacrificium incruentum per Sacerdotes offerebatur: proindéque à Synodo ſingulis Sabbatis ad conſummationem fidelium, cum aliis, quæ ex ſcriptura legebantur, Evangelium quoque recitari decretum eſt.

ARIST. *Evangelium, & Apoſtolus, & cæteræ ſcripturæ Sabbatis legantur.*

CANON XVII.

Quòd non oportet Pſalmos in Conventibus connectere; ſed unumquemque Pſalmum, interjecto ſpatio, eſſe legendum.

BALS. Cùm Pſalmi uno contextu ex antiqua traditione legerentur, & populus, qui congregabatur, ex eo moleſtia afficeretur, & labore propterea confectus nullam ejus curam gereret, & ab Eccleſia exiret; ſtatuerunt Patres, non eſſe Pſalmos in Eccleſiaſticis Congregationibus continuò legendos, ſed aliquo intercedente lectionem eſſe faciendam; ut aliquantulum quieſcat populus; & rurſus canat. Propterea enim & in diverſas ſeſſiones ſacrum diſtributum eſt Pſalterium. Sunt ergo ſanctis Patribus gratiæ agendæ pro hac eorum cura.

ZONAR. Fuit hoc quoque antiquæ conſuetudinis, quæ quidem, alio nunc rerum Eccleſiaſticarum ordine inſtituto, ſublata eſt.

ARIST. *In Conventibus lectiones Pſalmos interſerent.*

Populo in Eccleſiâ rectè congregato, oportet inter Pſalmos lectiones fieri, & non eos conjungere, & continuò pſallere, ne qui congregantur, defeſſi ad negligentiam inclinent.

ΖΩΝΑΡ. Εὐταξίαν βέλονται οἱ τῆς συνόδου ἐν ταῖς ἐκκλησίαις φυλάτ[illegible]εσθαι. διὸ καὶ μὴ δεῖν εἶπον ψάλλειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τὸν βιβλίμβυον, ἀλλὰ τοὺς ψάλτας τοὺς κανονικοὺς, τοὺς ἐν κλήρῳ δηλαδὴ τεταγμένους, τοὺς ἐν ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ κεχειροτονημένους, τοὺς ἀπὸ διφθέρας ψάλλοντας. διφθέρας δὲ ὀνόμασεν, ὡς ὁ κλεινὸς Παῦλος μεμβράνας ἐκάλεσεν ἐπιστέλλων τῷ Τιμοθέῳ, φέρε, γράφας, τὰ βιβλία, μάλιστα δὲ τὰς μεμβράνας. διφθέραι γὰρ τὰ δέρματα λέγονται, ἐξ ὧν αἱ μεμβράναι ἐργάζονται. τὰ βιβλία δέ φησι τὰ ἐκκλησιαστικὰ λέγονται καλέσαι οἱ τῆς συνόδου πατέρες διφθέρας.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ μὴ μετὰ διφθέρας, οὐδεὶς ἀμβωνίζεται.

Οὐ δεῖ ἐπ' ἄμβωνος ἀνέρχεσθαί τινας, μὴ ἱερατικὴν κειρὰν ἔχοντας, καὶ τὴν ὑλογίαν ἐκ τοῦ οἰκείου ποιμένος κανονικῶς δεξαμένους, καὶ τοὺς θείους τῷ λαῷ λόγους ὑποφωνῆσαι. πλὴν ἐκ τούτου, μὴ ἄλλως ψάλλειν ἐπ' ἄμβωνος, εἰ μὴ μετὰ διφθέρας, ἤτοι φελωνίου.

ΚΑΝΩΝ ις'.

Περὶ τοῦ, ἐν σαββάτῳ εὐαγγέλια μετ' ἄλλων γραφῶν ἀναγινώσκεσθαι.

ΒΑΛΣ. Περὶ τοῦ συντελεσθῆναι τὴν καθίσαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ψαλτῳδημάτων, οὐκ ἀνεγινώσκετο εὐαγγέλιον, ἢ ἄλλη τις γραφὴ ἐπ' ἐκκλησίας καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου· ἀλλὰ διὰ τοὺς κανόνας, τοὺς λέγοντας μὴ νηστεύειν ἢ γόνυ κάμπτειν καὶ τὸ σάββατον, ἐπιμηκύνειν τὴν καθ' ἡμᾶς οἱ ἄνθρωποι τὰ πολλὰ, μηδὲ ἐκκλησιαστικῆς συνάξεων γινομένων. τοῦτο οὖν οἱ πατέρες ἀποτρέποντες, ὥρισαν καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν ἀκολουθίαν πλεῖσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Εοικε, μήπω τότε τὴν καθίσασιν τῆς ἐκκλησίας εἶναι, οἷα μετὰ ταῦτα ἐγένετο, ἀλλ' ὅτε μὴ ἠθροίζοντο οἱ πιστοὶ, οὐκ ἦν μόνον ἐγίνοντο, καὶ προσφερόμενον τὸ ἀναίμακτον θυσίαν οἱ ἱερεῖς· καὶ διὰ τοῦτο ὥρισεν ἡ σύνοδος εἰς καθαρισμὸν τῆς πίστεως ἀναγινώσκεσθαι ἐν σαββάτῳ εὐαγγέλιον μετ' ἄλλων γραφῶν.

ΑΡΙΣΤ. Εὐαγγέλιον, καὶ ἀπόστολος, καὶ ἑτέραι γραφαὶ ἀναγινωσκέσθωσαν τοῖς σάββασι.

ΚΑΝΩΝ ιζ'.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν διπσυνάπτειν ἐν τῇ συνάξει τοὺς ψαλμοὺς, ἀλλὰ διὰ μέσου καθ' ἕκαστον ψαλμὸν γίνεσθαι ἀνάγνωσιν.

ΒΑΛΣ. Τῶν ψαλμῶν ἀναγινωσκομένων διὰ μακρᾶς ὑφῆς καὶ παλαιᾶν παράδοσιν, καὶ τοῦ συναγομένου λαοῦ ἀποκναίοντος, καὶ ἐντεῦθεν ἀκηδιῶντος ἀπὸ τοῦ κόπου, καὶ ἐξερχομένου ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, ὥρισαν οἱ πατέρες μὴ συναπτῶς ἐν ταῖς συνάξεσιν ἐκφωνεῖσθαι τοὺς ψαλμοὺς, ἀλλὰ διὰ μέσου γίνεσθαι καὶ ἀναγνώσεις, ὅπως ἂν ἀναπαύεσθαι τὸν λαὸν πρὸς μικρὸν, καὶ πάλιν ψάλλειν. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ εἰς κατηχήσεις διάφορα ὅσα ἱερὸν κατεμερίσθη ψαλτήριον. χάρις οὖν τοῖς ἁγίοις πατράσι τοῖς ὑπὲρ ταύτης τῆς κηδεμονίας.

ΖΩΝΑΡ. Εἶναι δὲ καὶ τοῦτο παλαιοῦ, ὅτε ἐφύλασσεν εἰς ἄλλην καθίσασιν καὶ τάξιν ἐλθούσης τῆς ἐκκλησίας.

ΑΡΙΣΤ. Ἐν ταῖς συνάξεσιν ἀναγνώσεις τοὺς ψαλμοὺς ποιεῖσθωσαν.

Τοῦ λαοῦ πρὸς ὄρθρον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συναθροιζομένου, δεῖ μεταξὺ τῶν ψαλμῶν ἀναγνώσεις γίνεσθαι· καὶ μὴ διπσυνάπτειν αὐτοὺς, καὶ ψάλλειν καὶ συνέχειαν· ἵνα μὴ κατάκοποι γινόμενοι οἱ συναθροιζόμενοι, πρὸς ῥᾳθυμίαν ἐκκλίνωσι.

KANΩN

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ ιή.

Περὶ τῦ, τὴν αὐτὴν λειτυργίαν περὶ δείπνων πέμπτην καὶ ἐν ταῖς ἐννάταις καὶ ἐν ταῖς ἑσπέραις ὀφείλειν γίνεσθαι.

ΒΑΛΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν διορθωτικός ἐστι παλαιοῦ τινος ἔθους ἀζήκτου. φαίνεται γάρ, ὡς τινες διὰ κενοφωνίαν εὐχὰς συντιθέμενοι εἰς τὰς ἑσπερινὰς ὑμνῳδίας καὶ, ἀπεγίνωσκον αὐτάς· καὶ ἀπαύμενοι, ἔλεγον μηδέν τι ἀπεικὸς ποιεῖν, μηδὲ παράλυσιν τοῖς παρὰ τῶν πατέρων δεδομέναις εὐχαῖς. ἐκεῖναι μὲν γὰρ εἰς τὰς ἐννάτας ἐτυπώθησαν γίνεσθαι, αἱ δὲ παρ' αὐτῶν γενόμεναι εἰς τὰς ἑσπερινὰς ὑμνῳδοὺς ἐκφωνοῦνται. φασὶν οὖν B πατέρες, ἀρκεῖν ταῖς παραδεδομέναις εὐχαῖς καὶ ἐν ταῖς ἐννάταις καὶ ἐν ταῖς ἑσπέραις καὶ ἐν πάσαις ἁπλῶς ταῖς συνάξεσι· καὶ μὴ ἐξεῖναι ἄδειαν καὶ βουλόμενον εὐχὰς συντιθέναι.

ΖΩΝ. Ὁ εἰκοστὸς πρῶτος τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανών. Διατάττεται, ἐν ταῖς ἱεραῖς ταῖς κεκυρωμέναις παρὰ τῆς συνόδου εὐχαῖς παρὰ πάντων λέγεσθαι, καὶ μὴ νέας ἄλλας. τοῦτο οὖν ἔοικε καὶ ὁ παρὼν κανὼν διατάττεσθαι, ὅ μὴ καὶ βουλόμενον δηλαδὴ εὐχὰς ἰδίας συντιθέναι, καὶ ταύτας λέγειν ἐν ταῖς συνάξεσιν, ἀλλὰ ταῖς αὐταῖς εὐχαῖς, ἅπερ καὶ πάλαι παραδεδομέναις, γίνεσθαι ἐν πάσῃ συνάξει.

ΑΡΙΣΤ. Ἐννάταις καὶ ἑσπέραις αἱ αὐταὶ εὐχαὶ ὑπαπλείωσαν.

Παρὰ τὰς κεκυρωμένας εὐχὰς, καὶ τὰ κεκανονισμένα βιβλία, οὐ δεῖ εὐχὰς ἄλλας ἢ ψαλμοὺς ἰδιωτικοὺς ἢ λέγεσθαι, ἢ ψάλλεσθαι· ἀλλὰ τὰς αὐτὰς εὐχὰς ἀεὶ ὑπαπελθεῖν, καὶ ἐν ἐννάταις, καὶ ἐν ἑσπέραις.

ΚΑΝΩΝ ιθ'.

Περὶ τῦ, δεῖν ἰδίᾳ πρῶτον, μετὰ τὰς ὁμιλίας τῶν ὑπακόων, καὶ τῶν κατηχουμένων εὐχὴν ὑπαπελθεῖν, καὶ μετὰ D τὸ ἐξελθεῖν τοὺς κατηχουμένους, τῶν ἐν μετανοίᾳ πρῶτον εὐχὴν γίνεσθαι, καὶ τούτων προσελθόντων ὑπὸ χεῖρα καὶ συγχωρησάντων, ὕτως τε πιστῶν τὰς εὐχὰς γίνεσθαι τρεῖς, μίαν μὲν τὴν πρώτην, ἀφὶ σιωπῆς, τὴν δὲ δευτέραν καὶ τρίτην ἀφὶ προσφωνήσεως πληρουμένας· εἶθ' ὕτως τὴν εἰρήνην δίδοσθαι. καὶ μετὰ τὸ πρεσβυτέρους δοῦναι τῷ ὑπισκόπῳ τὴν εἰρήνην, τότε τοὺς λαϊκοὺς τὴν εἰρήνην διδόναι, καὶ ὕτω τὴν ἁγίαν προσφορὰν ὑπιτελεῖσθαι. καὶ μόνοις ἐξὸν εἶναι τοῖς ἱερατικοῖς εἰσιέναι εἰς τὸ θυσιαστήριον, καὶ κοινωνεῖν.

ΒΑΛΣ. Κατηχούμενοι μὲν λέγονται, οἱ πρὸς τὸ βάπτισμα ἑτοιμαζόμενοι. ἐν μετανοίᾳ δέ εἰσιν, οἱ ἀφά τινα ἁμαρτήματα ὑπιτιμηθέντες πιστοὶ, οἱ ἀξιούμενοι καὶ τῆς ἁγίας μεταλήψεως. καταλαμβάνεται οὖν, ὡς ἄλλη τις ἀκολουθία ἐκείτε καὶ τότε κοινὸν ἐν τῇ θείᾳ ἱερουργίᾳ· καὶ ἀφὰ τοῦτο οἱ πατέρες ὥρισαν τὰ ἐνταῦθοῖ κανονισθέντα. ἐπεὶ δὲ σήμερον εἰς ἄλλην ἀκολουθίαν μετέπεσον ταῦτα, οὐ χρὴ περὶ ἐκείνων ἑρμηνεύειν. εἰρήνη δὲ μέσον τῶν ὑπισκόπων λέγει ἀφὰ τὸ ἀσπασμοῦ. ἀγάπης γὰρ σύμβολόν ἐστιν ὁ ἀσπασμός. τῇ δὲ ἀγάπῃ τὸ εἰρηνεύειν ἐπύμνον. σημείωσαι δὲ, ὅτι καὶ ἀπὸ τοῦ πρόνθ. κανόνος. μόνοις τοῖς ἱερωμένοις ἐφεῖται ἐντὸς τοῦ θυσιαστηρίου κοινωνεῖν. περὶ δὲ τοῦ μὴ εἰσιέναι λαϊκοὺς εἰς τὸ θυσιαστήριον, ἀνάγνωθι τὸ ξ'. συνόδου κανόνας ξθ'. καὶ ο'. καὶ τοῦ πρόσθεν σινόδου κανόνα μδ'.

ΖΩΝΑΡ. Τοῖς κατηχουμένοις ὡμίλουν πρότερον οἱ ὑπίσκοποι κατηχοῦντες καὶ διδάσκοντες αὐτούς· εἶτα ἐλέγετο ἡ ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων εὐχὴ, καὶ ἐξελθόντων ἐκείνων τῶν ἐν μετανοίᾳ ἔσται ἑτέρα ἐτελεῖτο εὐχὴ, καὶ τὰ λοιπὰ, ἃ ὁ κανὼν λέγει. ἀλλὰ νῦν τὰ τῶν ἐν μετανοίᾳ οὐ γίνεται, οὐκ οἶδ' ὅπως σχολάσματα. εἶτα τὴν εἰρήνην τοῖς ὑπισκόποις ἐδίδουν οἱ ἱερεῖς, καὶ ἀσπασμὸν δηλαδὴ. ἀγάπης γὰρ σύμβολόν

Canon XVIII.

Quod idem precum miniſterium omnino debeat fieri & in nonis & in veſperis.

Bals. Hic quoque Canon veterem quendam inordinatum morem corrigit. Quidam enim propter arrogantiam, ut videtur, in veſpertinos hymnos preces componentes, eas legebant: & cum reprehendebantur, ſe nihil abſurdum alienúmve facere, nec à Patribus datas orationes diſſolvere dicebant. Illæ enim in nonis fieri juſſæ ſunt: quæ autem ab ipſis factæ ſunt, in veſpertinis hymnis proferuntur. Dicunt ergo Patres, ſufficere preces, quæ ſunt traditæ, & in nonis & in veſperis, & in omnibus, ut ſemel dicam, congregationibus: nec licere ei, qui velit, preces componere.

Zonar. Ut in ſupplicationibus, probatæ tantummodo per Syn. precationes, rejectis aliis novis, ab omnibus adhibeantur, Carthag. Syn. xxiii. Can. conſtitutum eſt. Idem hoc quoque Canone decretum videtur, ac ne cui ſcilicet pro arbitrio formulas precum contexere, eáſque in publicis Conventibus recitare liceat; ſed eaſdem, hoc eſt, diuturna conſuetudine uſurpatas, in quocunque Conventu omnes retineant, definitum.

Arist. *Nonis ac veſperis eadem preces peragantur.*

Præter preces auctoritate comprobatas, & libros Canonicè ſancitos, non oportet alias preces vel Pſalmos privatos, vel legere vel pſallere. Sed eaſdem preces ſemper peragere, & in nonis & in veſperis.

Canon XIX.

Quòd oportet ſeorſum primùm, poſt Epiſcoporum ſermones, Catechumenorum orationem peragi; & poſtquam exierint Catechumeni, eorum, qui pœnitentiam agunt, fieri orationem; & cum ii ſub manum acceſſerint & ſeceſſerint, tres fidelium preces ſic fieri: Unam quidem, ſcilicet primam, ſilentio; ſecundam autem & tertiam pronunciatione impleri; deinde ſic pacem dari. Et poſteaquam Presbyteri Epiſcopo pacem dederint, tunc Laicos etiam pacem dare, & ſic ſanctam oblationem perfici. Et ſolis licere ſacratis ad altare accedere & communicare.

Bals. Catechumeni dicuntur, qui ad baptiſmum præparantur. In pœnitentia ſunt ſeu pœnitentiam agunt fideles, quibus ob peccata aliqua pœna injuncta eſt, qui etiam ſancta communione digni habentur. Colligitur ergo, quòd alia quædam erat conſequentia in ſacro divino myſterio eo tempore, propterea ſtatuerunt quoque Patres quæ hîc conſtituta ſunt. Quoniam autem hæc ad aliam conſequentiam nunc dierum devenerunt, ea interpretanda non ſunt. Pax autem fit inter Epiſcopos per ſalutationem ſeu amplexum. Dilectionis enim ſignum eſt ſalutatio & complexus. Dilectioni autem pacificum eſſe eſt conſequens. Nota autem, quòd ex præſenti Can. ſolis ſacratis permittitur ad altare communicare. Quòd autem non debeant Laici ad altare ingredi, lege vi. Syn. Can. lxix. & lxx. & præſentis Synodi Can. xliii.

Zonar. Concio ad Catechumenos, iis docendis, ac erudiẽdis, primo loco ab Epiſcopis habebatur; tum precatione in Catechumenos recitata illi egrediebantur, moxq; in eos, qui pœnitentiam agebant, altera precatio adhibebatur; aliáq; ut in Can. peragebantur. Verũ hoc tempore, quæ ad pœnitentes ſpectant, neſcio quomodo intermiſſa obſoleverũt. Ad hæc pacem Epiſc. offerre, ac in eorum videlicet amplexũ progredi Sacerdotes conſueverãt. Signũ

Digitized by Google

namque est dilectionis amplexus; dilectionem vero pax consequitur. Sacerdotibus quoque vicissim pacem Laici offerebant, quod nunc, ut alia multa ex antiquo risu, usurpari desitum est. Hæc omnia sacræ oblationis celebritas, hoc est, incruenti sacrificii oblatio consecratióque ac eâ perfectâ, sacrorum deinde munerum communicatio consequebatur. Cujus quidem percipiendæ causa altaris septa ingredi, sacro tantum ordine initiatis hominibus concessum esse, Canon affirmat.

A ἔστιν ὁ ἀσπασμὸς, τῇ δὲ ἀγάπῃ ὃ εἰρηνεύειν ἐπόμενον. καὶ τοῖς ἱερεῦσιν αὖθις οἱ λαϊκοὶ ἐδίδουν τὴν εἰρήνην, ὃ νῦν ὑ γίνεται ἀφειμένον, ὡς καὶ ἄλλα πολλὰ τῆς παλαιᾶς πλημμύρων πολλά. καὶ ὅτι τέλειος ἡ τῆς προσφορᾶς ἐγίνετο τελετὴ, ἤτοι προσεφέρετο ἡ ἀναίμακτος θυσία, καὶ ἠγιάζετο, τελεσθείσης δὲ τῆς θυσίας ταύτης ἡ μετάδοσις αὐτῆς ἐνηργεῖτο. κοινωνεῖν δ' ταύτης ἐντὸς τοῦ θυσιαστηρίου μόνοις τοῖς ἱερατικοῖς ἔξεσι, λέγει ὁ κανών.

Arist. *Post Catechumenorum, pœnitentium preces offerri oportet, & postea fidelium. Et post pacem, sive amplexum, oblationem fieri: solis Sacerdotibus altaris septa ingredientibus, & communicantibus.* B

ΑΡΙΣΤ. Μετὰ τὴν τῶν κατηχουμένων δέησιν τὴν τῶν ἐν μετανοίᾳ προσάγεσθαι δεῖ, καὶ μετὰ τοῦτο, τῶν τε πιστῶν· καὶ μετὰ τὴν εἰρήνην, ἤτοι ὃ ἀσπασμὸν, τὴν ἀναφορὰν γίνεσθαι, μόνων εἰσιόντων εἰς ὃ βῆμα, καὶ μεταλαμβανόντων τῶν ἱερέων.

Præsens Canon ordinem precum docet, & quomodo fieri debent. Et dicit primo quidem Catechumenorum precationem peragendam esse, postea eorum qui pœnitentiam agunt, & postea fidelium. Tunc pacem & amplexum fieri, & sic divinam oblationem peragi, & solos homines Sacerdotales intra altaris septa participare.

Παεῶν κλήσεων τὴν τάξιν διδάσκει τῶν δεήσεων, ὅπως ὀφείλει γίνεσθαι· καὶ φάσκει, πρῶτα μὲν τὴν τῶν κατηχουμένων ὁλοτελῆ δέησιν, εἶτα τὴν τῶν ἐν μετανοίᾳ προσάγεσθαι, καὶ μετὰ τοῦτο τὴν τῶν πιστῶν. εἶτα τὴν εἰρήνην, καὶ τὸν ἀσπασμὸν γίνεσθαι, καὶ οὕτω τὴν ἁγίαν προσφορὰν ὁλοτελεῖσθαι, καὶ μεταλαμβάνειν ἐντὸς τοῦ βήματος μόνους τοὺς ἱερατικούς.

Canon XX.

ΚΑΝΩΝ κ'.

C

Quòd non oportet Diaconum ante Presbyterum sedere, sed sedere cum jussu Presbyteri. Similiter autem Diaconis haberi honorem à Ministris & omnibus Clericis oportet.

Οτι οὐ δεῖ διάκονον ἔμπροσθεν πρεσβυτέρου καθέζεσθαι, ἀλλὰ μετὰ κελεύσεως τοῦ πρεσβυτέρου καθέζεσθαι. ὁμοίως δὲ ἔχειν τιμὴν καὶ τοὺς διακόνους ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν καὶ πάντων τῶν κληρικῶν.

Bals. Quæ in vii. Can. vi. Syn. & xviii. Nicænæ scripta sunt, de ordine Presbyterorum & Diaconorum, sufficiunt ad præsentis Canonis interpretationem.

ΒΑΛΣ. Τὰ γραφέντα εἰς τὸν ζ'. κανόνα τῆς ς'. συνόδου, καὶ εἰς τὸν ιή. τῆς ἐν Νικαίᾳ περὶ τάξεως πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ἀρκοῦσι καὶ εἰς ἑρμηνείαν τοῦ παρόντος κανόνος.

Zonar. De Sacerdotibus, Diaconis, aliisque sacris ordinibus, quem quisq; proprium honoris locum habere debeat, vii. Can. vi. Syn. constitutum est: Et quæcunque eo loco attulimus, ad hujus quoque Canonis explicationem transferri commodè possunt. D

ΖΩΝΑΡ. Ὁ ἕβδομος κανὼν τῆς ἑκτης συνόδου περὶ τάξεως ὁρίζει πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ τῶν λοιπῶν ἱερέων τάγμάτων· καὶ ὅσα ἐν ἐκείνῳ εἴρηται ἁρμόζουσι καὶ τῷ παρόντι κανόνι.

Arist. *Diaconus nisi jussus ne sedeat.*

ΑΡΙΣΤ. Ἀκέλευστος μὴ καθεζέσθω διάκονος.

Diaconus ne sedeat coram Presbytero, nisi ab eo mandatum habet, sed nec reliqui Ecclesiæ ministri & Clerici ante Diaconum, nisi & ipse ab eo in mandatis acceperunt.

Ἐμπροσθεν πρεσβυτέρου μὴ καθεζέσθω διάκονος, εἰ μὴ κελευσθῇ ὑπ' αὐτοῦ· ἀλλὰ μηδὲ οἱ λοιποὶ ὑπηρέται τῆς ἐκκλησίας, καὶ κληρικοὶ ἔμπροσθεν διακόνου· εἰ μὴ καὶ αὐτοὶ ὑπ' αὐτοῦ κελευσθῶσι.

Canon XXI.

ΚΑΝΩΝ κα'.

E

Quòd non oportet ministros locum habere in Diaconico, & sacra vasa tangere.

Οτι οὐ δεῖ ὑπηρέτας ἔχειν χώραν ἐν τῷ διακονικῷ, καὶ ἅπτεσθαι τῶν ἱερῶν σκευῶν.

Bals. Ministri dicuntur Subdiaconi. Canon ergo eos prohibet ea, quæ ad Diaconos pertinent, aggredi, seu sacra vasa tangere, scilicet corporis & sanguinis Christi. Neque enim dixeris, Non debere eos sacra vasa tangere, seu sacrum calicem & sacram patinam, cum sunt inanes. Eorum enim ministerium sive translatio eis magis convenit.

ΒΑΛΣ. Ὑπηρέται λέγονται οἱ ὑποδιάκονοι. τούτους οὖν κωλύει ὁ κανὼν καὶ τῶν διακόνων μεταχειρίζεσθαι, ἤγουν ἅπτεσθαι τῶν ἱερῶν σκευῶν, τυτέστι τοῦ σώματος καὶ αἵματος Χριστοῦ. μηδὲ γὰρ εἴπῃς, μὴ ὀφείλειν τούτους ἅπτεσθαι τῶν ἱερῶν σκευῶν, ἤγουν τοῦ ἁγίου ποτηρίου καὶ τῆς ἁγίας δίσκου, κενῶν ὄντων. αὐτοῖς γὰρ μᾶλλον οἰκεία ἐστὶν ἡ τούτων ὑπηρεσία ἢ καὶ μετάθεσις.

Zonar. Ministros hîc Hypodiaconos nominat, quos quidem Canon in Diaconico locum habere negat oportere. Quod ita intelligendum est, ut Diaconorum munera obire, ac res sacras, panem scilicet ac vinum, quæ in sacrificio offeruntur, aut vasa quibus hæc excipiuntur, patellam nempe sacram & calicem contingere, cum nec usquam hæc deferri per eos liceat, nequaquam ipsis concessum esse demonstret. F

ΖΩΝΑΡ. Ὑπηρέτας τοὺς ὑποδιάκονους λέγει, ὡς ὁ ῥητὴς φησιν ὁ κλωὼν, χώραν ἔχειν ὃ τῷ διακονικῷ, ἀντὶ τοῦ οὐκ ἐκκεχώρηται αὐτοῖς ἐνεργεῖν τὰ τῶν διακόνων, καὶ ἅπτεσθαι τῶν ἱερῶν, ἤγουν ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, τῶν εἰς θυσίαν προσφερομένων, ἢ τῶν δεχομένων αὐτὰ σκευῶν, τοῦ ἱεροῦ δίσκου καὶ τοῦ ποτηρίου, οὐ γὰρ ἐφεῖται αὐτοῖς προσκομίζειν.

Arist. *Vasa minister ne tangat.*

ΑΡΙΣΤ. Σκευῶν ὑπηρέτης μὴ ἅπτοιτο.

Ecclesiæ ministri vasa Dominica manibus non tangunt, sed à sacerdotibus aut Diaconis ad mensam ea adducuntur.

Οὐ χειραπτοῦσιν οἱ ὑπηρέται τῆς ἐκκλησίας τῶν σκευῶν τῶν δεσποτικῶν· ἀλλὰ οἱ ἱερέων, ἢ διακόνων, τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ ταῦτα προσάγοντας.

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ κβ'.

Οτι ὐ δεῖ ὑπηρέτῳ ὠμοφόριον φορεῖν, οὐδὲ τὰς θύρας ἐγκαταλιμπάνειν.

ΒΑΛΣ. Τὸ ὠμοφόριον φορεῖν μόνων ἔξεστι τῶν Διακόνων. ὅτοι γὰρ τοῖς ἱερουργοῦσι παρισάμενοι, καὶ ὑπηρετοῦντες τὰς τῶν ἁγίων διπτύχων τελετὰς καὶ τὰ τῶν πρεσβυτέρων ἐκφωνήσεις, διδάσκουσιν εἰσηνται διὰ τοῦ ὠμοφορίου τοῖς ἐν τῷ ἄμβωνι διακόνοις, τὸ ὀφειλόμενος γίνεσθαι ἐκφωνήσεως, ἤγουν τοῦ καιροῦ τὸ ἐκτενῆ τῶν αἰτήσεων τῶν κατηχουμένων, καὶ τῶν λοιπῶν. καὶ ἐκλήθη ὠμοφόριον, ἀπὸ τοῦ ὤμου, ὃ φυλάττω καὶ ἐπιτηρῶ. ὥσπερ οὖν τοῖς Διακόνοις τοῦτο ἀπενεμήθη, δέδοκται καὶ τοὺς ὑποδιακόνους τὰς θύρας τῶν ἐκκλησιῶν κατέχειν, καὶ εἰσάγειν καὶ ἐξάγειν τοὺς κατηχουμένους καὶ τοὺς ἐν μετανοίᾳ· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ σήμερον παρὰ τῶν ὑποδιακόνων λέγεται ὅ, ὅσοι πιστοί, δηλονότι οἱ μὴ πιστοί, ἀλλὰ κατηχούμενοι ὄντες, ἐξέλθετε· οἱ δὲ πιστοί, ἴστασθε, ὀφόμενοι τῶν ἁγίων μυστηρίων θυσίαν. καὶ ὐ μόνων ταῦτα διὰ τοῦ ὠμοφορίου τούτοις ἐδόθησαν· ἀλλὰ καὶ τοῖς λοιποῖς τάγμασι. τοῖς γὰρ ἀναγνώσταις διακονία ἐδόθη, οὐχὶ δὲ ψάλλειν, ἀλλὰ δὲ ἀναγινώσκειν τὰς θείας γραφὰς δὴ κοινῇ ἀκροάσει, καὶ τοῖς ψάλταις δὲ ψάλλειν. ὅθεν οὖν ἐπεχείρουν τινὲς ὑποδιάκονοι ὠμοφόρια φορεῖν, παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, ἐκώλυσαν τοῦτο οἱ πατέρες, καὶ διωρίσαντο μὴ ἐγκαταλιμπάνειν αὐτοὺς τὴν φυλακὴν τῶν ἀπονεμηθεισῶν αὐτοῖς θυρῶν τῶν ἐκκλησιῶν, ἵνα μὴ ἀταξία γένηται τῶν ἱερῶν ταγμάτων.

ΖΩΝΑΡ. Ἐκάστῳ ἱερῷ τάγματι ἀπονένεμηται καὶ ἰδιόλη οἰκεία αὐτῷ, καὶ ὑπηρεσία. τοῖς γοῦν ὑπηρέταις, ἤτοι τοῖς ὑποδιακόνοις, οὐκ ἐφεῖται φορεῖν ὠμοφόριον. τοῦτο γὰρ τῶν διακόνων ἐστί. ὃ δὲ μὴ ἐγκαταλιμπάνειν τὰς θύρας τοιοῦτόν ἐστι, ὃ παλαιὸν ἦθος τοὺς θυρέτους ὑπηρέτουν τῶν ἐκκλησιῶν, ἐκβάλλοντες τοὺς κατηχουμένους, καὶ τοὺς ἐν μετανοίᾳ, ὅτε ἔδει. διὸ καὶ νῦν αὐτοὶ ἐκφωνοῦσι, ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε. εἰ δὲ νῦν ὐ πρὸς τὰς θύρας ἀσχολοῦνται, ὐ θαυμαστόν. πολλοὶ γὰρ τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάλαι γινομένων νῦν ἄλλως ἐκρέπτουσι γίνεσθαι. καὶ τοῖς ἀναγνώσταις γὰρ τὸ ἀναγινώσκειν τὰς θείας γραφὰς εἰς ἐπόκοον τοῦ λαοῦ ἔργον ἐστίν, ὡς καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν δείκνυται καὶ ἐκ τοῦ ἔξης κανόνος, καὶ τῆς ἐννάτης τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, ἀλλὰ νῦν ἔργον αὐτοῖς τὸ ψάλλειν, τὸ δὲ ἀναγινώσκειν, αὐτοὺς, ὡς ἐπ' ἐλάχιστον γίνεται.

ΑΡΙΣΤ. Ὑπηρέτῃ ὠμοφόριον ὐ δεῖ φορεῖν, οὐδὲ τὰς θύρας καταλιμπάνειν.

Ἕκαστος ὀφείλει τὴν ἑαυτοῦ συντηρεῖν τάξιν, καὶ ἐπιμελῶς τὴν ἰδίαν ὑπηρεσίαν ἐκπληροῦν. διὰ τοῦτο γοῦν οὐδὲ οἱ ὑπηρέται τῆς ἐκκλησίας τὰς θύρας ἐγκαταλιμπάνειν ὀφείλουσιν, ἀλλὰ μέχρι τέλους τῆς θείας μυσταγωγίας ἐκεῖσε ἴσως, καὶ τὸ ἀνῆκον αὐτοῖς λειτούργημα ἐκπληροῦν. ὠμοφόριον δὲ, μήτε αὐτοὺς, μήτε ἀναγνώστας, ἢ ψάλτας φορεῖν· τοῦτο γὰρ τῶν διακόνων ἐστί.

ΚΑΝΩΝ κγ'.

Οτι ὐ δεῖ ἀναγνώστας ἢ ψάλτας ὠμοφόριον φορεῖν, καὶ ὕτως ἀναγινώσκειν ἢ ψάλλειν.

ΒΑΛΣ. Τὰ εἰς τὸν κβ'. κανόνα γραφέντα, ἀρκοῦσι καὶ εἰς ἑρμηνείαν τοῦ παρόντος κανόνος.

ΖΩΝΑΡ. Διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας οὐδὲ τούτοις ἔξεστιν ὠμοφόριον φορεῖν. τὸ μὲν ἀναγινώσκειν ἀποδοτέον τοῖς ἀναγνώσταις, τὸ δὲ ψάλλειν τοῖς ψάλταις.

ΑΡΙΣΤ. Ψάλτας καὶ ἀναγνώστας ὐ φορεῖν ὠμοφόριον.

Canon XXII.

Quòd non oportet ministrum ferre orarium, neque ostia relinquere.

Bals. Orarium ferre est solorum Diaconorum. Hi enim eis, qui celebrant, adsistentes, & sanctarum orationum mysteria, & Presbyterorum prolationes observantes, eis qui sunt in suggesto Diaconis per orarium significant quando debeat fieri pronunciatio seu prolatio petitionum Catechumenorum, & reliquorum. Et appellatum est Orarium ἀπὸ τοῦ ὤμου, quod est observo. Quemadmodum autem hoc Diaconis est attributum, visum est Hypodiaconos quoque Ecclesiarum fores tenere, & Catechumenos introducere & educere, ac eos qui sunt in pœnitentia. Propterea enim hodie quoque etiam ab Hypodiaconis dicitur illud, Quotquot fideles, qui scilicet non estis fideles, sed Catechumeni, egredimini: Fideles autem state, visuri sanctorum mysteriorum sacrificium. Et non solùm eis hæc privilegia data sunt; sed reliquis etiam ordinibus. Lectoribus enim ministerium datum est, non psallendi, sed legendi divinas scripturas in communi auditione: & Cantoribus, psallendi. Quia ergo conabantur quidam Subdiaconi ferre oraria, contra traditionem Ecclesiasticam, Patres hoc prohibuerunt, & statuerunt, ut ii non relinquerent sibi attributam custodiam portarum Ecclesiæ; ne sit sanctorum ordinum confusio.

Zonar. Unicuique sacro ordini, & suus habitus, & propria ministeria attributa fuere. Ministris igitur, quos Hypodiaconos esse diximus, orarium deferre vetitum est. Diaconorum namque id est peculiare. Illud verò ne à foribus abscedant, ita intelligi debet; Siquidem antiquis temporibus ad fores Ecclesiæ consistere, ibique Catechumenis, & iis qui in pœnitentium ordine censebantur, cum opus foret, emittendis operam dare Hypodiaconi soliti sunt. Propterea nunc quoque illud; Quicunque estis Catechumeni egredimini; ipsi pronuntiant. Quòd si hoc tempore nequaquam ad fores Eccl. assident, non est cur miremur. Multi etenim alii antiqui Ecclesiæ mores nunc quidem omnino immutati sunt. Sic divinas quoque scripturas in conventu populi recitare, quod vel ex ipso Lectoris nomine, tum ex sequenti Canone tum ex Carthag. Syn. Can. xc. demõstratur, propriũ Lectorum officium ac munus fuit: quibus tamen plurima hoc tempore canendi cura, cum eos lectioni raro admodũ operã navare contingat.

Arist. *Ministrum gestare Orarium on oportet, neque fores relinquere.*

Quisque debet suum conservare ordinem, & diligenter proprium explere ministerium. Idcirco itaque nec Ecclesiæ ministri fores relinquere debent, sed ad divinæ mystagogiæ finem ibi stare, & quod eis decet ministerium peragere. Orarium autem nec eis nec Lectoribus aut Cantoribus ferre licet. Hoc enim ad Diaconos pertinet.

Canon XXIII.

Quòd non oportet Lectores vel Cantores ferre orarium, & sic legere vel canere.

Bals. Quæ in xxii. Canone scripta sunt, sufficiunt ad præsentis Canonis interpretationem.

Zonar. Easdem ob causas ne his quidem orarium deferre permissum est. Ac legendi quidem verbum ad Lectores, psallendi vero ad Cantores referri oportet.

Arist. *Cantores & Lectores non ferunt Orarium.*

Digitized by Google

Canon XXIIII.

Quòd non oportet ſacratum à Presbytero uſque ad Diaconũ, & deinceps quemlibet Eccleſiaſtici ordinis, uſque ad Miniſtros, vel Lectores, vel Cantores, vel Exorciſtas, vel Oſtiarios, vel ordinis Monachorum, in cauponam ingredi.

Bals. Lege liv. Can. Apoſtolicum, Carthag. Syn. Can. xl. & ſextæ Syn. Can. ix. & ſufficiunt quæ in illis ſcripta ſunt ad præſentem quoque Canonem.

Zonar. Ad cauponam divertere, niſi itineris ratio ibi hoſpitium capere neceſſariò compellat, liv. Apoſt. Can. Clerici prohibentur. Idem hic Can. præcipit, eodem decreto exercitationi quoq; addictos homines teneri jubens.

Arist. *Omnis Clericus cauponam ingredi non debet.*

A Presbyteris uſque ad ultimum ſacratorum ordinem cauponam ingredi omnes prohibentur.

Canon XXV.

Quòd non oportet miniſtrum panem dare, vel Calici benedicere.

Bals. Ad hunc quoque Canonem ſufficiunt & quæ in xxi. ſcripta ſunt.

Zonar. Cum Hypodiaconis ſacra vaſa contingere, aut in Diaconico verſari, munuſve aliquod ibidem exercere vetitum ſit; multo minus aut panem dare, hoc eſt, Domini corpus fidelibus impertiri, aut Dominici ſanguinis calici benedicere, eiſdem licebit.

Arist. *Panem & calicem miniſter non dat.*

Presbyterorum aut Diaconorum opus miniſtri Eccleſiæ perficere non permittuntur. Quocirca nec panem vel calicem populo tradunt.

Canon XXVI.

Quòd eos exorciſare non oportet, qui ab Epiſcopis promoti non ſunt, neque in Eccleſiis, neque in ædibus.

Bals. Quidam aggrediebantur exorciſare, hoc eſt, catechizare infideles, qui hoc per Epiſcopalem manuum impoſitionem non acceperant: & cùm accuſarentur, contendebant ſe hoc in Eccleſias non feciſſe, ſed in quadam domo; & ideo ſe nulli pœnæ obnoxios conſervari æquum cenſebant. Dicunt ergo Patres, quòd etiam adjurare eſt Eccleſiaſticum miniſterium, nec oportet quempiam hoc aggredi, niſi ab Epiſc. promotus fuerit. Excipe mihi Exorciſtam, qui à Chorepiſcopo promotus fuerit. Nam is quoque pulchrè catechizabit, etiamſi non fuerit ab Epiſcopo promotus. A x. enim Can. Antioch. Syn. didiciſti, poſſe etiam Chorepiſcopum facere Exorciſtam.

Zonar. Equidem cum aliis Exorciſtas quoque creare Antioch. Syn. Can. x. Chorepiſcopis permiſſum eſt. Quid ita igitur, qui ab Epiſcopis creati non ſunt, ab Exorcizandi munere abſtinere hic Canon jubet? Reſpondent ergo, in Epiſcoporum numero Chorepiſcopos quoque cenſeri; ex quo Neocæſarianæ Syn. Can. xiv. ſeptuaginta Apoſt. typum eos ait referre; & pacificas quoque epiſtolas dare, quod Epiſcoporum proprium eſt, viii. Antiochenæ Synodi Canone permittuntur.

Arist. *Non exorcizat, niſi ab Epiſcopo promotus.*

Et Exorciſtæ quemadmodum ac alii ex ordine Sacerdotali ab Epiſcopo deliguntur. Qui itaque ad talem gradum per Epiſcopum non promovetur, & Exorciſtam agere non poteſt, nec privatim, nec in Eccleſiâ.

ΚΑΝΩΝ κδ'.

Οτι ὐ δεῖ ἱερατικὸν ἀπὸ πρεσβυτέρου ἕως διακόνου, καὶ ἑξῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως ἕως ὑπηρετοῦ ἢ ἀναγνωστῶν ἢ ψαλτοῦ ἢ ἐφορκιστῶν ἢ θυρωρῶν, ἢ τῶ πάγματος τοῦ ἀσκητοῦ, εἰς καπηλεῖον εἰσιέναι.

ΒΑΛΣ. Ἀνάγνωθι τὸ νδ'. ἀποστολικὸν κανόνα τὸν ἐν Καρθαγένῃ, κανόνα μ'. καὶ τὸ ς'. κανόνα θ'. καὶ ἀρκέσουσι τὰ ἐν ἐκείνοις γραφέντα, καὶ εἰς παρόντα κανόνα.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ νδ'. ἀποστολικὸς κανὼν ἀπαγορεύει τοῖς κληρικοῖς εἰσιέναι εἰς καπηλεῖον, εἰ μή που ὁδεύοιεν, καὶ ἐν πανδοχείῳ δι' ἀνάγκην καταλύσωσι. τοῦτο οὖν καὶ ὁ παρὼν κανὼν διατάττει, προσθέμενος καὶ τοὺς ἀσκητάς.

ΑΡΙΣΤ. Απας κληρικὸς ἀκαπήλευτος.

Ἀπὸ πρεσβυτέρων, μέχρι καὶ τοῦ ἐσχάτου τάγματος τοῦ ἱερατικοῦ πάντες κωλύονται εἰς καπηλεῖον εἰσέρχεσθαι.

ΚΑΝΩΝ κε'.

Οτι οὐ δεῖ ὑπηρέτην ἄρτον διδόναι, ὐδὲ ποτήριον εὐλογεῖν.

ΒΑΛΣ. Ἀρκοῦσι εἰς τοῦτον τὸ κανόνα τὰ εἰς τὸν κα'. κανόνα γραφέντα.

ΖΩΝΑΡ. Ἐπεὶ ἅπτεσθαι τῶν ἱερῶν σκευῶν αὐτοῖς οὐκ ἐφῆται, ὐδὲ ἐν τῷ διακονικῷ ἐμφιλοχωρεῖν, καὶ τι ἐνεργεῖν ἐκεῖ, πολλῷ πλέον αὐτοῖς ὐ συγχωρηθήσεται τὸν ἄρτον διδόναι, τυτέστι, μεταδιδόναι τοῖς πιστοῖς τὸ σῶμα τοῦ κυρίου, καὶ εὐλογεῖν τὸ ποτήριον τὸ αἷμα τοῦ κυρίου.

ΑΡΙΣΤ. Ἄρτον καὶ ποτήριον ὑπηρέτης ὐ δίδωσι.

Τὸ τῶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ἔργον οἱ ὑπηρέται τῆς ἐκκλησίας ὐ συγχωροῦσι ἐκτελεῖν· διὸ τοῦτο ὐδὲ ἄρτον ἢ ποτήριον διδόασι τῷ λαῷ.

ΚΑΝΩΝ κς'.

Οτι ὐ δεῖ ἐφορκίζειν τοὺς μὴ προαχθέντας ὑπὸ ἐπισκόπων, μήτε ἐν τῇ ἐκκλησίαις μήτε ἐν τῇ οἰκίαις.

ΒΑΛΣ. Τινὲς ἐπεχείρουν ἐφορκίζειν, τυτέστι, κατηχεῖν ἀπίστους, μὴ λαβόντες τοῦτο δι' ἐπισκοπικῆς χειροθεσίας· καὶ αἰτιώμενοι, διετείνοντο μὴ ποιῆσαι τοῦτο εἰς ἐκκλησίαν, ἀλλὰ εἰς οἰκίαν τινά· καὶντεῦθεν ἤθελον διατηρεῖσθαι ἀνεύθυνοι. φασὶν οὖν οἱ πατέρες, ὅτι καὶ τὸ ἐφορκίζειν, ἐκκλησιαστικὴ διακονία ἐστὶ, καὶ ὐ χρὴ τινὰ τούτων μεταχειρίζεσθαι ὁπωσδήποτε, εἰ μὴ παρὰ ἐπισκόπου προβληθῇ. ὑπέρκειταί μοι καὶ παρὰ χωρεπισκόπου προχειρισθέντα ἐφορκίσαι. καὶ ἔστι γὰρ καλῶς κατηχήσαι, κἂν μὴ προχειρισθῇ παρὰ ἐπισκόπου. ἔμαθες γὰρ ἀπὸ τοῦ ι'. κανόνος τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου δύναθαι καὶ χωρεπίσκοπον ποιεῖν τὸν ἐφορκιστήν.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ μὴν μετὰ τὸν ἄλλων καὶ ἐφορκιστὰς ποιεῖν δέδοται τοῖς χωρεπισκόποις, καὶ τοῦ ι'. κανόνα τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου. πῶς οὖν ἐνταῦθα λέγει, μὴ ἐφορκίζειν τοὺς μὴ ὑπὸ ἐπισκόπων προαχθέντας; φασὶν οὖν, ὅτι καὶ οἱ χωρεπίσκοποι τάξιν ἐπισκόπων ἔχουσι, διὸ καὶ ιδ'. κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου τὸν ἀποστόλων τύπον λέγει πληροῦν, καὶ ὁ η'. τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου κανὼν καὶ εἰρηνικὰς ἐπιστολὰς διδόναι ἐφίησιν αὐτοῖς, ὅπερ τῶν ἐπισκόπων ἐστίν.

ΑΡΙΣΤ. Οὐκ ἐφορκίζει ὁ μὴ παρ' ἐπισκόπου προαγόμενος.

Καὶ οἱ ἐφορκισταὶ, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ τάγματος, παρὰ τοῦ ἐπισκόπου δέχονται τὸν προχειρισμόν. ὁ γοῦν μὴ προαχθεὶς εἰς τὸν τοιοῦτον βαθμὸν παρὰ ἐπισκόπου, ἐφορκίζειν ὐ δύναται, οὔτε κατ' οἶκους, οὔτε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

KANΩN

ΚΑΝΩΝ κζ'.

Οτι ὐ δεῖ ἱερατικὸς ἢ κληρικὸς ἢ λαϊκὸς, καλυμμένους εἰς ἀγάπην, μέρη αἴρειν, ἀφ' ὅ, τ ὕβριν τῇ τάξει προσγένεσθαι τῇ ἱερατικῇ.

ΒΑΛΣ. Ἀγάπας καλοῦσι τὰς ἀπὸ φιλοτιμίων γινόμενα συμπόσια, ἤγουν τὰ ἀγιομήνια. ἐπεὶ οὖν τινες τῶν ἀνακειμένων, αὐτοῖς συμποσίοις μερίδας ἐλάμβανον ἐκ τῶν ἀπαρτισθέντων βρωμάτων, καὶ κατ' οἶκον ἀπήγαγον, κἀντεῦθεν καταγνῶσις τῶν συνελθόντων ἐγίνετο, πολλάκις δ καὶ φιλονεικία ἐκ τούτου μέσον αὐτῶν ἀνηρίρετο, ὥρισαν οἱ πατέρες, μηκέτι τῶν γινέσθαι ἐφ' ὕβρει τ ἱερατικῆς τάξεως.

ΖΩΝΑΡ. Εν. τ γινομένων ἀγάπης, τοῖς Συμποσίοις δηλονότι, ἐκαλοῦντο μὲν οἱ πένητες, ἐκαλοῦντο δ καὶ ἱερωμένοι καὶ λαϊκοί. τὸν οὖν ἱερωμένους καὶ κληρικοὺς, ἀλλὰ μέντοι καὶ λαϊκοὺς, λέγει ὁ κανὼν μὴ δεῖν μέρη αἴρειν, ἤγουν μερίδας τῶν ἀπαρτισθέντων βρωμάτων καὶ οἴκαδε ἀπάγειν, εἰς ὕβριν ὃν τοῦτο τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, λιχνείαν κατηγορῶν καὶ μοχθηρίαν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων. πιστοὺς δὲ τοιούτους εἶναι οὐ χρή· πολλῷ πλέον τοὺς ἱερατικούς.

ΑΡΙΣΤ. Ο κληθεὶς εἰς ἀγάπην κληρικὸς, μερίδας οὐκ ἄγεται· ὑβρίζει γὰρ τ τάξιν.

Οὔτε κληρικοὶ, οὔτε λαϊκοὶ κληθέντες εἰς ἀγάπην, μερίδας αἴρειν ὀφείλουσι· τοῦτο γὰρ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν ὑβρίζει· ἀλλὰ μόνον ἐσθίειν, καὶ ἀναχωρεῖν.

ΚΑΝΩΝ κή.

Οτι ὐ δεῖ ἐν ταῖς κυριακαῖς ἢ ἐν τ ἐκκλησίαις τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ ἐσθίειν καὶ ἀκλίνεσθαι στρωννύειν.

ΒΑΛΣ. Ἀνάγνωθι τ ογδ'. κεφ. τ ς'. συνόδου, αὐτοῖς τοῖς ῥήμασιν ἔχοντα, ὡς καὶ ὁ πρὸ κανὼν καὶ ἀρκέσουσι τὰ ἐν ἐκείνῳ γραφέντα. ζήτει καὶ τ οζ'. κεφάλαια τ αὐτῆς συνόδου, καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ μβ'.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτον τὸν κανόνα αὐτοῖς ῥήμασιν ἡ ἕκτη Συνοδος ἐν τοῖς πρὸ αὐτῆς ἐκτεθεῖσι κανόσιν ἔθετο ογδ'. ἔνθα καὶ ἐξηγήθη. τὰ γοῦν ἐκεῖ εἰρημένα ἀναγνωστέον.

ΑΡΙΣΤ. Επ' ἐκκλησίας ἀκλίνεται ὐ στρώννυται, καὶ ἀγάπαι ὐ γίνονται.

Οὐ δεῖ τ οἶκον τοῦ θεοῦ οἶκον ἡγεῖσθαι κοινὸν, καὶ ἐν αὐτῷ στρωννύειν ἀκλίνεται, ἢ τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, καὶ ἔνδον τοῦ ἱεροῦ οἴκου ἐσθίειν.

ΚΑΝΩΝ κθ'.

Οτι ὐ δεῖ Χριστιανὸς Ιουδαΐζειν καὶ ἐν τῷ σαββάτῳ σχολάζειν, ἀλλὰ ἐργάζεσθαι αὐτὸς ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τ δὲ κυριακὴν προτιμήσαντας, εἴγε δύναιντο, σχολάζειν ὡς οἱ Χριστιανοί. εἰ δ εὑρεθεῖεν Ιουδαΐζοντες, ἔστωσαν ἀνάθεμα παρὰ Χριστῷ.

ΒΑΛΣ. Ἀνάγνωθι καὶ ὁ'. κανόνα τ ἁγίων ἀποστόλων, μὴ προσχωροῦντα τοῖς πιστοῖς νηστεύειν ἢ ἑορτάζειν μετ' Ιουδαίων. ἐπεὶ δὲ, καθὼς εἴπομεν ἐν τῷ ις'. κανόνι τ παρούσης Συνόδου, τινὲς ἐν τῷ σαββάτῳ πρωτελῆ ἀπραξίαν ἐργοχείρου πρωτὸς εἶχον, καὶ αὐτῶν τ θείων ψαλτῳδημάτων, ὅπερ τ Ιουδαϊκῆς δρησκείας ἔργον ἐστὶν, ὃν ἐν τῷ κανόνι ἐκείνῳ περὶ μόνης τ ἀναγνώσεως τ ἁγίου εὐαγγελίου καὶ τῶν θείας γραφὰς οἱ πατέρες διωρίσαντο, ἅρπ προσκειμένου μὴ σχολάζειν τὰς πίστεις καὶ Ιουδαίους ἀπὸ τ ἐργοχείρων αὐτῶν, ἀλλ' ἐν μὲ τῷ σαββάτῳ ἐργάζεσθαι, τιμᾶν δὲ τ κυριακὴν ὡς τ

Canon XXVII.

Quod non oportet ſacratos, vel Clericos, vel Laicos, ad Agapas vocatos, partes tollere; eo quod ignominia inuratur ordini Sacerdotali.

Bals. Agapæ dicuntur quæ fiunt à Chriſtianis convivia, ſeu ſanctæ commemorationes. Quonlam ergo ex iis, quæ erant in convivio appoſita, quidam accumbentes partes accipiebant, & per luxuriam domum auferebant; & ex eo eorum, qui convenerant, condemnatio profecta eſt; ſæpe autem etiam inter eos contentio excitata eſt: Patres definierunt; ne hoc ampliùs fiat ad Sacerdotalis ordinis contumeliam.

Zonar. Ad convivia, quæ ſub Agaparum nomine inſtituebantur, pauperes tum ex ſacro ordine, tum ex Laicis quoque, advocari ſoliti ſunt. Ne igitur ſacro ordine initiatis, Cleróque adſcriptis, imò vero nec Laicis partes tollere, hoc eſt, ex appoſitis epulis particulis auferre, domúmque, non ſine aliqua Eccleſiaſtici ordinis ignominia, aſportare liceat, Canon decernit. Eſt id namque hominis abdomini dediti atque improbi argumentum. Ejuſmodi porro eſſe fideles, ſacratos præſertim, haud decet.

Arist. *Clericus ad Agapas vocatus, partes non aufert. Ordinem enim contumeliâ afficit.*

Nec Clerici nec Laici ad Agapas vocati, partes tollere debent, illud enim ordinem Eccleſiaſticum injuriâ afficit, ſed tantum edere & recedere.

Canon XXVIII.

Quod non oportet dominicis, vel in Eccleſiis Agapas ut vocant facere, & in domo Dei comedere, & accubitus ſternere.

Bals. Lege lxxiiii. Can. vi. Syn. quæ eadem verba continet, quæ præſens Canon: & tibi ſufficient, quæ in illo ſcripta ſunt. Quære & lxxvi. Canonem ejuſdem Synodi, & Carthaginenſis xlii.

Zonar. Hunc Canonem totidem verbis ſexta Synodus protulit, eſtque in ea ſeptuageſimuſquartus; ejuſdem ibi nos explicationem attulimus. Legenda ſunt itaque quæ ibi ſcripta.

Arist. *Accubitus in Eccleſiis non ſternuntur, nec Agapæ celebrantur.*

Non oportet domum Dei domum communem exiſtimare & in ea accubitus ſternere, aut Agapas dictas facere & intra ſacram domum comedere.

Canon XXIX.

Quod non oportet Chriſtianos judaizare, & in Sabbato otiari; ſed eo die operari: die autem dominicum præferentes otiari, ſi modo poſſint, ut Chriſtianos. Quod ſi inventi fuerint judaizare, ſint anathema à Chriſto.

Bals. Lege lxx. Can. ſanctorum Apoſtolorum, qui non permittit fidelibus jejunare vel feſtum celebrare cum Judæis. Quia autem, ſicut diximus in xvi. Can. præſentis Synodi, quidam Sabbato ab omni penitus opere, atque adeò etiam ab ipſis divinis canticis, omnino ceſſabant, quod eſt Judaicæ ſuperſtitionis opus; in illo autem Canone, ſolùm ut legatur Evangelium & divinæ ſcripturæ, Patres conſtituerunt: nunc jubent, ne otientur fideles more Judæorum à ſuis operibus, ſed in Sabbato quidem operentur, dominicum autem honorent, propter

Digitized by Google

Domini reſurrectionem; & à manuum quidem operibus abſtineant, Eccleſiis autem aſſideant. Sed & hoc, ſcilicet die dominico non operari, non neceſſariò mandarunt; ſed adjecerunt, ſi poſſint fideles. Si enim propter inopiam, vel aliquam aliam neceſſitatem, etiam die dominico fuerit aliquis operatus, præjudicium ei non afferetur. Et hæc quidem prædictus Canon. Quinquageſimæ quartæ autem Imperat. domini Leonis ſapientis Novella decernit, ipſos quoque agricolas die dominico debere otiari. Lege & vi. Syn. Can. lxvi.

A τῇ κυρίᾳ ἀνάςαςιν· καὶ τῶν ἐργοχείρων μὲν ἀπέχεσθαι, παρεδρεύειν δὲ τῇ ἐκκλησίαις. πλὴν καὶ τοῦτο, δηλαδὴ τὸ μὴ ἐργάζεσθαι τῇ κυριώνυμον, οὐκ ἀναγκαιικῶς ἐπέτρεψαν, ἀλλὰ παρεδέσθαντο, εἴγε δύναιντο οἱ πιστοί. εἰ γὰρ ἐξ ἀπορίας, ἢ ἄλλης τινὸς ἀνάγκης, καὶ τῇ κυριώνυμον ἐργάσεταί τις, οὐ παρακριματισθήσεται. καὶ ὁ μὲν περὶ τούτου. ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ καὶ αὐτοὺς τοὺς γεωργοὺς σχολάζειν τῇ κυριώνυμον ἀναγνῶναι καὶ τῆς ς'. συνόδου κανόνα ξς'.

ZONAR. Sabbati diem Judæi colunt, nec quicquam operis, ita antiquæ legis inſtituto edocti, ea luce attingunt: qui vero legem Evangelicam perfectiorem ſunt amplexi, iis, ne imperfectioris decreta ſervent, interdictum eſt. Proinde Sabbato otiari, tanquam repetito à Judæis more, fidelibus haud permiſſum, quique Judaicis ritibus adhæreſcant, iis Canon anathema in Chriſto indicit, hoc eſt, à Chriſto ſegregatos ac diviſos eſſe decernit. Vacationem porro Dominica luce, id ejus diei venerationi, qua Chriſtus à mortuis redivivus extitit deferentes, agitare permiſſum. Et Can. quidē addit, ſi poſſunt: Lex vero civilis, à muneribus die dominico vacationem eſſe, ſi agricolarum opera excipias, omnino jubet. Illis namque, quia forte operibus primo quoque tempore obeundis alium diem pariter accommodatum nanciſci non ita facile fuerit, dominico quoq; die operam navandi facultas conceſſa eſt. Et vero lxx. quoque SS. Apoſt. Can. neque jejunia cum Judæis exercere, nec feſtos dies agere, fideles ſinit: verum qui id fecerint, ſacris quidem ordinibus initiatos depoſitione, Laicos vero ſegregatione, teneri jubet.

B ΖΩΝΑΡ. Τοῖς Ἰουδαίοις συμβαίνει τὸ Σάββατον, ἀσχολίαν ἄγοντας ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῶν, τῷ παλαιῷ νόμῳ τοῦτο αὐτοῖς ὑπαγορεύοντος. ἡμῖν δὲ τὸν διαγγελικὸν νόμον δεξαμένοις καὶ πλεώτερον τηρεῖν τὰ τῆς ἀτελοῦς ἀποστρέφειν. διὸ καὶ τὸ ὃν Σάββατῳ ἀργεῖν, τοῖς πιστοῖς ὡς Ἰουδαϊκὸν ἀπαγορεύεται, καὶ τοῖς Ἰουδαΐζουσιν ἀνάθεμα ὁ κανὼν ὑπογράφεται ἐν Χριστῷ, τουτέστι κεχωρισμένους εἶ καὶ ἀποδιωρισμένους τοῦ Χριστοῦ, ἀργεῖν δ' ὑπάρχειν καὶ τὴν κυριακήν, ἀλλὰ τὸ μὲν κυρίᾳ ἀνάςασιν, τὴν ἡμέραν τιμῶντας. ἀλλ' ὁ μὲν κανών, εἰ δύναιντο, προσέθετο· ὁ δὲ τῆς πολιτείας νόμος ἀπαραίτητον τὴν ἀργίαν ἐν τῇ κυριακῇ ἁπάντων, ἀλλὰ τῶν γεωργῶν. ἐκείνοις γὰρ καὶ ἐν κυριακῇ ἐργάζεσθαι ἐφίησιν, C ὅτι ἴσως τῶν ἔργων καπτιζόντων, καὶ διρίσασιν ἄλλην ἡμέραν ἔτως αὐτοῖς εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν συμβαλλομένην. καὶ ὁ ὁ. κανὼν τῶν ἀποστόλων, ὅτι νηστεύειν μετὰ Ἰουδαίων, ὅτι ἑορτάζειν, ἀλλαχοῦ τοῖς πιστοῖς, ἀλλὰ τῶν μὲν ἱερωμένων καθαιρεῖσθαι καταγνίζεται, τοὺς δὲ λαϊκοὺς ἀφορίζειν.

ZONAR. Sabbatum Judæi colunt, nec quicquam operis, ita antiquæ legis inſtituto edocti, ea luce attingunt: qui vero legem Evangelicam perfectiorem ſunt amplexi, iis, ne imperfectioris decreta ſervent, interdictum eſt. Proinde Sabbato otiari, tanquam repetito à Judæis more, fidelibus haud permiſſum, quique Judaicis ritibus adhæreſcant, iis Canon anathema in Chriſto indicit, hoc eſt, à Chriſto ſegregatos ac diviſos eſſe decernit. Vacationem porro Dominica luce, id ejus diei venerationi, qua Chriſtus à mortuis redivivus extitit deferentes, agitare permiſſum. Et Can. quidē addit, ſi poſſunt: Lex vero civilis, à muneribus die dominico vacationem eſſe, ſi agricolarum opera excipias, omnino jubet. Illis namque, quia forte operibus primo quoque tempore obeundis alium diem pariter accommodatum nanciſci non ita facile fuerit, dominico quoq; die operam navandi facultas conceſſa eſt. Et vero lxx. quoque SS. Apoſt. Can. neque jejunia cum Judæis exercere, nec feſtos dies agere, fideles ſinit: verum qui id fecerint, ſacris quidem ordinibus initiatos depoſitione, Laicos vero ſegregatione, teneri jubet.

ARIST. *Chriſtianus non Sabbato, ſed die dominicâ feriatur.*

Chriſtianus enim qui in Sabbato vacat, judaizat. Quapropter iſtâ die operari oportet & dominicâ vacare.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ σάββατον ἀργῶν Χριστιανός, ἀλλὰ κυριακήν.

Ἰουδαΐζει γὰρ, ὃν τῷ Σαββάτῳ σχολάζων, χριστιανός. διὰ τοῦτο δεῖ ἐργάζεσθαι ἐν αὐτῇ ἡμέρᾳ, σχολάζειν δ' ἐν τῇ κυριακῇ.

D

CANON XXX.

Quòd non oportet ſacratum, vel Clericum, vel Monachum, in balneo cum mulieribus lavari, neque omnem penitus Chriſtianum, vel Laicum. Hæc eſt enim prima gentibus condemnatio.

ΚΑΝΩΝ λ'.

Οτι οὐ δεῖ ἱερατικὸν ἢ κληρικὸν ἢ ἀσκητὴν ἐν βαλανείῳ μετὰ γυναικῶν ἀπολούεσθαι, μηδὲ πάντα Χριστιανόν, ἢ λαϊκόν· αὕτη γὰρ πρώτη καταγνωσις τοῖς ἔθνεσιν.

BALS. In lxxvii. Can. vi. Syn. quæ eadem omnino cum præſenti Can. ſtatuit, ſcripſimus quæ viſa fuerunt.

ΒΑΛΣ. Εν τῷ οζ'. κανόνι τῆς ς'. συνόδου, τὰ αὐτὰ τῷ πρώτῃ κανόνι διορίζομένῳ ἀπαγγείλαντες, ἐγράψαμεν τὰ δόξαντα.

ZONAR. Viros cū fœminis lavari, tum eſt animo pernicioſum, tum à decore & honeſtate omni prorſus alienum. Etenim ſi ſe invicem nudos viri mulieréſque conſpiciant, flammam inde cupiditatis exiſtere, ardorémque libidinis excitari neceſſe eſt. Ipſa vero per ſe ſatis ad luxuriem ebulliente natura, quid adhuc oleum camino ſuperinfundas? Quin id uſque adeo cum omni honeſtate pugnare ſemper exiſtimatum eſt; ut à quibus committeretur eos intemperantiæ crimine ethnici quoque graviter condemnarint. Omnibus igitur, qui Chriſtiana profeſſione cenſentur, vetitum id omnino eſſe Canon decernit.

E ΖΩΝΑΡ. Τὸ συλλέεσθαι γυναιξὶν ἄνδρας καὶ βλαβερὸν ἔστιν εἰς ψυχὴν, καὶ ἄλλως ἀσημοσύνης ἀπάσης ἐπέκεινα. ὃ γὰρ γυμνὰς ὁρᾶσθαι γυναῖκας ὑπὸ ἀνδρῶν, καὶ ἄνδρας ὁμοίως αὖθις ὑπὸ γυναικῶν, ἀναφλέγει τὰς ἔρωτας, καὶ τῆς σαρκὸς ἀνάπτει τὸν πύρωσιν. ἀρκετὸν γὰρ τῇ σαρκὶ ἡ ὁρμὴ τῆς φύσεως κίνησις, τί δὲ δεῖ πλείονων ὑλῶν τῇ φλογί; καὶ πάσῃ δ' ὑπερβαίνει ἀσημοσύνῃ, ὡς καὶ παρὰ τῶν ἐθνῶν τοὺς οὕτω ποιοῦντας ὡς ἀκολάστους καταγινώσκεσθαι. πᾶσιν οὖν τοῖς Χριστιανοῖς ἀπαγορεύεται τοῦτο ὁ κανών.

ARIST. *Cum mulieribus lavare, nefas eſt.*

Magnam nos condemnandi occaſionem ethnicis dedit quod omnis Chriſtianus unà cum mulieribus lavatur. Quocirca ut illegitimum, prohibetur.

F ΑΡΙΣΤ. Γυναιξὶ, τῶν ἀθεμίτων, συλλέεσθαι.

Μεγίστην καθ' ἡμῶν καταγνώσιν τοῖς ἔθνεσιν δίδωσι, τὸ μετὰ γυναικῶν πάντα Χριστιανὸν συλλέεσθαι· διὸ τοῦτον, ὡς ἀθέμιτον, ἀπαγορεύεται.

CANON XXXI.

Quòd non oportet cum omni hæretico matrimonium contrahere, vel dare filios aut filias; ſed magis accipere, ſi ſe Chriſtianos futuros profiteantur.

ΚΑΝΩΝ λα'.

Οτι οὐ δεῖ πρὸς πάντα αἱρετικὸν ὑπογαμίας ποιεῖν, ἢ διδόναι υἱοὺς ἢ θυγατέρας, ἀλλὰ μᾶλλον λαμβάνειν, εἴγε ἐπαγγέλλοιντο Χριστιανοὶ γίνεσθαι.

CANON XXXII.

Quòd non oportet hæreticorum benedictiones accipere, quæ ſunt potiùs maledictiones quàm benedictiones.

ΚΑΝΩΝ λβ'.

Οτι οὐ δεῖ αἱρετικῆς εὐλογίας λαμβάνειν, αἵτινές εἰσιν ἀλογίαι μᾶλλον, ἢ εὐλογίαι.

KA-

Digitized by Google

ΚΑΝΩΝ λγ'.

Οτι ὐ δεῖ αἱρετικῷ ἢ χισματικῷ συνόχεσθαι.

ΒΑΛΣ. Οἱ πρόντες τρεῖς κανόνες ἰσοδυναμοῦσι, φθονελδόνται γὰρ τοῖς πιστοῖς μήτε συνεδίειν μὴ αἱρετικοῖς, μήτε συνόχεσθαι, μήτε δύλογίας ἐξ αὐτῶν λαμβάνειν, μήτε γάμον συναγάτζειν οἰκείῳ ὀνόματι, ἀλλὰ μηδὲ δίδοναι τοῖς αἱρετικοῖς παῖδας οἰκείους· διδάξουσι γὰρ αὐτοὺς τὴν οἰκείαν θρησκείαν, καὶ μεταστρέψουσιν ἀπὸ τῆς ὀρθῆς πίστεως. εἰ δὲ αἱρετικοὶ βάλονται παῖδας αὐτῶν εἰς ὑπογαμίαν δοῦναι πιστοῖς, ἐπαγγελλομένους γνήσιους πιστοὺς, ἐφίησιν ὁ κανὼν τοῦτο. Ὅ δὲ καὶ πρὸς πάντα αἱρετικὸν, μὴ εἴπῃς ἀκλαμ- B βάνειν, ὡς πρὸς πάντας μὲν οὐ δεῖ, πρός τινας δὲ δεῖ, ἀλλὰ καθόλου εἰπὲ ὅλως τὸ κελεύειν τοῦτο ἀπαγορεύειν. Τοιοῦτον γάρ ἐστι καὶ τὸ γεγραμμένον, μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα. ἐπεὶ καὶ τοῦτό ἐστιν ἐκ τοῦ λέγειν Δαβὶδ, τὰ πάντα οὐ λήψεται, ἐξ ἀντιθέσεως δὲ λάβῃ τινὰ ἐκ πλούτου αὐτοῦ. ἀναγνωθι τοὺς ἁγίων ἀποστόλων κανόνα ι'. μέ. καὶ μς'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανόνα β'. τῆς ἐν Χαλκηδόνι κανόνα ιδ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ κανόνα κα'. τῆς ς'. συνόδου κανόνα οβ'. καὶ τοῦ πρόντος συντάγματος τίτλῳ ιϐ'. κεφ. ιγ'. καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς.

ΖΩΝΑΡ. Εἰ συνεδίειν ἢ συνόχεσθαι αἱρετικοῖς, ἢ συλλογίας ἐξ αὐτῶν λαμβάνειν τοὺς πιστοὺς οὐ δεῖ, πολλῷ μᾶλλον γάμον συναλλάσσειν, καὶ δίδοναι αὐτοῖς υἱὸν ἢ θυγατέρα εἰς ὑπογαμίαν. διδάξουσι γὰρ αὐτοὺς τὴν οἰκείαν κακοδοξίαν, καὶ μεταστρέψουσιν ἀπὸ τῆς ὀρθῆς πίστεως εἰς τὰς διεστραμμένας δόξας αὐτῶν. εἰ δὲ αἱρετικοὶ βάλονται παῖδας αὐτῶν εἰς ὑπογαμίαν δοῦναι πιστοῖς, ἐπαγγελλομένους ἐξ ἀπίστων Χριστιανοὺς γνησίους, ἢ ἀπὸ διεστραμμένων δογμάτων εἰς ὀρθοδοξίαν μεταπεθῆναι, τοῦτο ἐφίησιν ὁ κανών. Ὅ δή, οὐ θέλει πρὸς πάντα αἱρετικὸν ὑπογαμίαν ποιεῖν, οὐχ οὕτω νοητέον, ὅτι πρὸς πάντας μὲν οὐ δεῖ, πρός τινας δὲ δεῖ. ἀλλ' ἁπλῶς ἀπαγορεύουσι τοῦτο, μονονουχὶ τῷ κανόνι λέγοντες, ὅτι πρὸς οὐδένα αἱρετικὸν δεῖ ὑπογαμίαν ποιεῖν, τοῦτο δὲ ἰδίωμα γραφικόν ἐστι. λέγει γὰρ ὁ Δαβίδ· μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα. τί οὖν, τινὰ πῶς λήψεται; ἀλλ' οὐδὲν πάντως. καὶ ἀλλαχοῦ, μὴ γὰρ ματαίως ἔκτισας πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων; τινὰς δὲ ματαίως ἔκτισεν; οὐδείς τοῦτο ἐρεῖ. ὥστως οὖν ἀκλητέον κἀνταῦθα τὸ πρὸς πάντας. τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ, οὐκ εἰσελεύσῃ πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκός σου. αἱρετικοὶ μὲν λέγονται, οἱ περὶ τὴν πίστιν σφαλλόμενοι· χισματικοὶ δὲ, οἱ περὶ μὲν τὴν πίστιν καὶ τὰ δόγματα ὑγιῶς ἔχοντες, ἀφ' ἑαυτῶν δέ τινας δι' αἰτίας ἀποχίζοντες καὶ ἀντισυνάγοντες.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ διδόναι τοῖς αἱρετικοῖς εἰς συναφειαν τέκνα, ἀλλὰ λαμβάνειν δεῖ, χειροτονίζειν ἐπαγγελλόμενα.

Τὸ μὲν λαμβάνειν τὰ αἱρετικῶν τέκνα, χειροτονίζειν ἐπαγγελλόμενα, καὶ ὑπομένειν αὐτὰ εἰς γάμου κοινωνίαν τοῖς παισὶ τῶν χειροτονιῶν, ὑπάγορευται. Τὸ δὲ διδόναι τοῖς τῶν χειροτονιῶν τέκνα εἰς συναφειαν τοῖς αἱρετικοῖς, ἐν πολλοῖς τῶν κανόνων ἀπαγορεύεται.

ΑΡΙΣΤ. Ἀλογίαι αἱ τῶν αἱρετικῶν δύλογίαι.

Οὐ δεῖ προσδέχεσθαι τὰ παρὰ τῶν αἱρετικῶν προφερόμενα. ἀλογίαι γὰρ μᾶλλον ταῦτά εἰσιν ἢ δύλογίαι.

ΑΡΙΣΤ. Αἱρετικοῖς, ἢ χισματικοῖς μὴ συνδύξῃ.

Ἀκοινώνητος ὁ τούτοις συνδυχόμενος. χισματικοὶ δὲ εἰσιν, οἱ Αὐδχανοί, οἵτινες τὴν μὲν πίστιν, ὡς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ἔχουσιν· ἐν μοναστηρίοις δὲ οἱ πλείους αὐτῶν οἰκοῦσι, καὶ οὐ πᾶσι συνδύχονται. φεύγουσι δὲ καὶ τοὺς παρ' ἡμῖν ἐπισκόπους πλουσίους, καὶ ἄλλους εἰς ἄλλα. καὶ μὴν Ἰουδαίων δὲ πάσχα ἀγαζόντως ποιοῦσιν. ἔχουσι δέ τι καὶ ἰδίωμα φιλονεικόν, ξητοῦσί τινα τῶν τῆς θείας γραφῆς ἑρμηνεύοντες.

Canon XXXIII.

Quòd non oportet unà cum hæretico vel ſchiſmatico orare.

Bals. Præſentium trium Canonum vis eſt æqualis & poteſtas eadem. Jubent enim fideles, nec cum hæreticis comedere, nec unà orare, nec benedictionem ab eis accipere, nec proprio nomine cum eis matrimonium contrahere; ſed neque hæreticis filios proprios dare: eos enim ſuam ſuperſtitionem docebunt, & à recta fide avertent. Si autem velint hæretici liberos ſuos fidelibus dare in matrimonium, qui ſe fideles futuros profiteantur; Canon hoc permittit. Illud autem, cum omni hæretico non oportet, ne dixeris accipi; quòd cum omnibus quidem non oportet, cum aliquibus autem oportet: ſed dic hoc eſſe à Canonibus omnino prohibitum. Eſt enim ejuſmodi & quod ſcriptum eſt; Ne verêre quando dives fuerit homo: quia non dum morietur ipſe accipiet omnia: quoniam & hîc, ex eo quòd dicat David, Omnia non accipiet, ex contrario non acceperit aliqua ex ſuis divitiis. Lege ſanctorum Apoſt. Can. x. xlv. & xlvi. Antiochenæ Syn. Can. ii. Chalcedonenſis Canonem xiv. Carthaginenſis Can. xi. vi. Syn. Can. lxxii. & præſentis operis tit. xii. cap. xiii. & quæ in eo ſunt.

Zonar. Si neque cum hæreticis veſci, nec eos precationem ſocios adhibere, nec ab eis benedictiones accipere, fidelibus conceſſum eſt; multo minus connubio cum ipſis jungi, aut cum iis liberos matrimonio ſociare, fidelium cuiquam licebit. Suis namque erroribus illos imbuent, atque à recta fide ad perverſas opiniones, quibus ipſi irretiti ſunt, avocabunt. Quòd ſi liberos ſuos fidelibus matrimonio copulare hæretici velint, modo ſe illi infidelitate depoſita Chriſtianos fore, atque opinionum pravitate abjecta rectam fidem amplexuros eſſe, polliceantur; tum vero ejus rei Canon facultatem eſſe decernit. Verba autem illa, Non oportet cum omni hæretico matrimonium contrahere, non ita intelligas, quaſi non cum omnibus quidem hæreticis, ſed cum aliquibus tamen ex eo grege matrimonia inire conceſſum ſit: nam iis verbis inita cum hæreticis quibuſcunque connubii fœdera univerſe damnantur; perinde ac ſi cum nemine prorſus hæretico matrimonia jungi licere Canon affirmet. Eſt vero hæc loquendi formula in ſacris literis uſitatior: ut cum David ait; Ne timueris cum dives factus fuerit homo; quoniam non dum morietur recipiet omnia. Quænam etenim demũ recipiet? nihil omnino. Et illud; Nunquid vane conſtituiſti omnes filios hominum? Quinam ergo vane conſtituti? nemo hoc dixerit. Eodem modo igitur verba, Non cum omnibus, hoc loco ſunt accipienda. Simile eſt & illud; Non ingredieris ad omnem domeſticum carnis tuæ. Dicuntur porro hæretici, qui in iis quæ fidei ſunt hallucinãtur: Schiſmatici vero, qui à recta quidẽ fidei doctrina nequaquã aberrant; verum aliquas ob cauſas ipſi ſeorſim conventus agentes, ab Eccl. ſe communione divellunt.

Arist. *Hæreticis liberos in matrimonium dare non oportet, ſed accipere, Chriſtianos ſe futuros profitẽtes.*

Hæreticorum liberos Chriſtianiſmum amplecti profitentes, ſumere, eoſque in matrimonii communionẽ Chriſtianorum filiis conjungere, permittitur. At Chriſtianorũ liberos hæreticis conjungere, in multis Can. prohibetur.

Arist. *Hæreticorum benedictiones ſunt maledictiones.*

Non oportet ea accipere quæ ab hæreticis afferuntur. Ea enim maledictiones potius ſunt quam benedictiones.

Arist. *Cum hæreticis vel ſchiſmaticis ne compreceris.*

Excommunicatur qui cum illis comprecatur. Schiſmatici autem ſunt Audiani, qui fidem quidem, ut Catholica Eccleſia, retinent, ſed eorum plurimi in Monaſteriis habitant, & cum omni non orant. Vituperant autem divites noſtros Epiſc. & alios ob alia. Et cum Judæis Paſcha ſeorſim celebrant. At contentioſam habent proprietatẽ, avidiſſimè quædam divinæ ſcripturæ loca interpretantes.

Canon

Digitized by Google

CANON XXXIV.

Quòd non oportet quemcunque Christianum Christi martyras relinquere, & ad falsos martyras, hoc est hæreticos, abire, vel eos qui priùs hæretici fuêre. Hi enim sunt à Deo alieni. Sint ergo anathema qui ad eos abeunt.

BALS. Nonus Canon præsentis Synodi dicit aliquantisper eos excommunicatos fieri, qui ad hæreticorum cœmeteria, & quæ ab eis martyria appellantur, profecti fuerint: præsens autem Canon eos anathematizat. Et est Canonum differentia. Illic enim qui proficiscuntur, ex errore & per aliquorum fraudem profecti sunt, fortasse ut curarentur, & propterea mitiùs puniuntur: Hîc autem, toto animo se malo dederunt, & à Deo defecerunt; & propterea anathematizantur. Cur autem hæretici pseudomartyres dicantur, dictum est in ix. Canone.

ZONAR. Quosdam ex hæreticis, dum Christiana religio infensis Principum odiis agitaretur, cruciatus pertulisse, atque in tormentis usq; ad necem obdurasse, jam antea diximus; quos proinde instar martyrum gregales venerabantur: verum pseudomartyres, atque à Deo alienos hic Can. appellat. Cùm igitur ipsorũ sepulchra nonnulli ex fidelibus frequentarent; quicunque ad ea invisenda profecti fuerint, anathematis pœna teneri jubet.

ARIST. *Qui martyrem, falsò sic dictum, hæreticum honorat, sit anathema.*

Qui à Deo alienos ut martyres honorat, & ipse à Deo erit alienus.

CANON XXXV.

Quòd non oportet Christianos, relicta Dei Ecclesia, abire, & Angelos nominare, vel congregationes facere, quæ sunt prohibita. Si quis ergo inventus fuerit huic occultæ idololatriæ vacare, sit anathema: quia reliquit Dominum nostrum Jesum Christum, filium Dei, & accessit ad idololatriam.

BALS. Malus ut plurimùm nos à dextris sensim adoritur. Propterea enim & nonnullis suggessit, ne Christum ad auxilium invocarent, sed Angelos, instar scilicet religionis & honoris in Deum: & ideo orationes suas non ad Deum dirigebant ex quadam hæresi, sed ad Angelos. Quod Patres tanquam maximum malum punientes, anathemati subjiciunt eos, qui Ecclesiasticam traditionem relinquunt, & illicitos conventus faciunt, & dicunt ab Angelorum intercessione nostram salutem pendere. Hoc autem idololatria nominatum est: non quòd honor in Angelos sit aversandus; sed quòd Malus nos ad idololatriam devolvat, eo quòd non invocetur Christus & Deus noster. Erant & alii hæretici, qui dicebantur Angelici, ut sanctus Epiphanius scribens de hæresibus dicit, vel quòd fortè angelicè viverent, vel quòd se ab Angelis mysteriis initiatos putarent.

ZONAR. Antiqua illa quorundam hæresis fuit ut non Christum nobis patronum aut interpretem apud Deum adhibendum esse, sed Angelos affirmarent; quòd ea nimirum Christi interpellatio majus quiddam esset, quàm ut id audire nos homunculi deberemus. In quo forte demissionem animi quandam secuti esse videri possunt, cum perversi hostis illud solenne sit, ut in nos plerumque latenter à dextris impetum faciat. Enimvero hæreseos hujus magnus quoque Paulus ad Colossenses meminit, iis verbis; Nemo vos, inquit, seducat volens in humilitate & in cultu Angelorum, in ea quæ non vidit pedem inferens. Quorum quidem Apostoli verborum hæc est sententia; Nemo vos, inquit, fidei vitæque integræ bravio

ΚΑΝΩΝ λδ'.

Οτι ὐ δεῖ πάντα Χριστιῶν ἐγκαταλείπειν μάρτυρας Χριστοῦ, καὶ ἀπέναι πρὸς τὰς ψευδομάρτυρας, τοῦτ' ἔστιν αἱρετικὰς, ἢ αὐτὰς τὰς προφρυμένας αἱρετικὰς ὑπομένειν. ὅστις γὰρ ἀλλότριοι τοῦ θεοῦ τυγχάνουσιν· ἔστωσαν οὖν ἀνάθεμα οἱ ἀναχώρουντες πρὸς αὐτάς.

ΒΑΛΣ. Ο μὲν θ'. κανὼν τὴν πρόσπτωσιν σωιόδου ἀκοινωνήτους γίνεσθαι φησὶ μέχρι τινὸς τὰς ἀναχωρούσας εἰς τὰ κοιμητήρια τῶν αἱρετικῶν, καὶ τὰ μαρτύρια παρὰ τούτων λεγόμενα. ὁ δὲ παρὼν κανὼν ἀναθεματίζει τούτους. καὶ ἔστι διαφορὰ τῶν κανόνων. ἐκεῖ μὲν γὰρ οἱ ἀναχώρουντες, κατὰ πολλὰ καὶ ἀπλῶς τινῶν ἀπῆλθον, χάριν τοῦ ἰατρεύθηναι πάλαι, καὶ διὰ τοῦτο μετρίως κολάζονται· ἐνταῦθα δὲ ὁλοψύχως διαπεσόντες ἐπολέμησάν θ' κακὸν, καὶ ἀπέστησαν τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἀναθεματίζονται. διὰ τί δὲ λέγονται ψευδομάρτυρες οἱ αἱρετικοὶ, εἴρηται ἐν τῷ θ'. κανόνι.

ΖΩΝΑΡ. Εἴρηται καὶ ἄνω που, ὅτι τινὲς τῶν αἱρετικῶν ἐν τοῖς χαλεποῖς τῶν διωγμῶν ἔπαθον, καὶ μέχρι θανάτου τὰς βασάνους ἐνεκαρτέρησαν, ὡς οἱ συναιρεσιῶται ἐτίμων ὡς μάρτυρας, ὡς ὁ κανὼν ψευδομάρτυρας ὀνομάζει, καὶ ἀλλοτρίους καλεῖ τοῦ θεοῦ. τινὲς οὖν τῶν πιστῶν ἀπήρχοντο πρὸς τὰς ταφὰς αὐτῶν. τοὺς οὖν ἀναχωροῦντας ἀναθεματίζει κατακρίνει.

ΑΡΙΣΤ. Ο ψευδομάρτυρα αἱρετικὸν τιμῶν, ἤτω ἀνάθεμα.

Ο τοὺς ἀλλοτρίους θεοῦ τιμῶν, ὡς μάρτυρας, ἀλλότριος ἔσται θεοῦ καὶ αὐτός.

ΚΑΝΩΝ λέ.

Οτι ὐ δεῖ Χριστιῶνας ἐγκαταλείπειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπέναι, καὶ ἀγγέλους ὀνομάζειν, ἢ συνάξεις ποιεῖν, ἅπερ ἀπηγόρευται. εἴ τις οὖν εὑρεθῇ ταύτῃ τῇ κεκρυμμένῃ εἰδωλολατρείᾳ σχολάζων, ἔστω ἀνάθεμα, ὅτι ἐγκατέλιπε τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ υἱὸν τοῦ θεοῦ, καὶ εἰδωλολατρείᾳ προσῆλθεν.

ΒΑΛΣ. Ὡς δῆθεν ὁ πολὺ ὁ πονηρὸς ἐκ τῶν δεξιῶν ἡμᾶς ὑποκλέπτει. διὰ τοι τοῦτο καὶ ὑποβάλλει ποτε τινὰς μὴ δεῖν καλεῖσθαι τὸν Χριστὸν εἰς βοήθειαν, ἀλλὰ τοὺς ἀγγέλους, καὶ τρόπον δῆθεν ὑλαβείας καὶ τὸ πρὸς τὸ θεὸν τιμᾶν. διὰ καὶ τὰς ὀντιδύσεις ὐ πρὸς τὸ θεὸν ἐποίουν κατά τινα αἵρεσιν· ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀγγέλους. ὅθεν πατέρες ὡς μέγιστον κακὸν κολάζοντες, διαιρέζονται ἀναθέματι καθυποβάλλεσθαι τοὺς ἐγκαταλιμπάνοντας τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, καὶ ποιοῦντας παρασυνάξεις, καὶ λέγοντας τῆς μεσιτείας τῶν ἀγγέλων ἠρτῆσθαι τὴν σωτηρίαν ἡμῶν. εἰδωλολατρείαν δὲ τοῦτο ὠνόμασαν, οὐχ ὡς τῆς πρὸς τοὺς ἀγγέλους τιμῆς ἀποτροπάιας οὔσης, ἀλλ' ὡς τοῦ πονηροῦ ἐκκλίνοντος ἡμᾶς πρὸς εἰδωλολατρείαν, διὰ τὸ μὴ δεῖν καλεῖσθαι Χριστὸν καὶ θεὸν ἡμῶν. ἔστιν δὲ καὶ ἄλλοι αἱρετικοὶ ἀγγελικοὶ λεγόμενοι, ὡς ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος περὶ αἱρέσεων γράφων, φησὶν, ἢ ὡς ἀγγελικῶς ταῦτα βιοῦντες, ἢ ὡς παρ' ἀγγέλων τὰ θεῖα μυεῖσθαι νομίζοντες.

ΖΩΝΑΡ. Αἵρεσις ἦν παλαιὰ λεγόντων τινῶν, ὅτι οὐ δεῖ τὸν Χριστὸν ἐπικαλεῖσθαι εἰς βοήθειαν ἢ εἰς προσαγωγὴν τὴν πρὸς θεὸν, ἀλλὰ τοὺς ἀγγέλους, ὡς τάχα τοῦ Χριστοῦ ἐπικαλεῖσθαι πρὸς τὰ εἰρημένα μείζονος ὄντος τῆς ἡμετέρας ἀξίας. τοῦτο δὲ τάχα ταπεινούμενοί ἔλεγον, ὡς δῆθεν ὁ πολὺ τοῦ πονηροῦ εἰωθότος κλέπτειν ἡμᾶς ἐκ τῶν δεξιῶν. ταύτης τῆς αἱρέσεως καὶ ὁ μέγας Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Κολοσσαεῖς ἐπιστολῇ μέμνηται, λέγων· μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβευέτω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ μὴ ἑώρακεν ἐμβατεύων. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ παρὰ τοῦ ἀποστόλου λεγόμενον, ὅτι μηδεὶς ὑμᾶς τοῦ βραβείου τῆς πίστεως καὶ τῆς ὀρθοῦ βίου ἀποστερείτω

Digitized by Google

ἀποστερεῖτω (καλῶς βεβαιοῦν γάρ ἐστι, τὸ μὴ τὸ νικητήριον ἀξιοῦν τοῦ βραβείου, ἀλλ' ἑτέρῳ δίδοναι αὐτό, ἀδικουμένῳ τοῦ νικητοῦ) θέλων μᾶλλον ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ὀρθῆς πίστεως εἰς θρησκείαν τῶν ἀγγέλων, ἤγουν εἰς ὃ λανθάνει τοῖς ἀγγέλοις ἐν ταπεινοφροσύνῃ, διὰ ταπεινοφροσύνης τύχα, ὡς ὑπὲρ ὑμῶν ὄντος τῆς ἐκκλησίας καὶ κύριον, καὶ αὐτῷ δεῆσθαι προσαγωγὸς πρὸς τὸν αὐτοῦ πατέρα. παλαιὰ οὖν, ὡς εἴρηται, ἡ αἵρεσις ἦν, καὶ ὠνόμαζόν τινες ἀγγέλους, ἤγουν ἐπεκαλοῦντο, καὶ συνάξεις ἐποίουν, ἅπερ ὁ κανὼν ἀπαγορεύει, εἴ τις εὑρεθῇ, φησί, ταύτῃ τῇ κεκρυμμένῃ εἰδωλολατρείᾳ σχολάζων, ἔστω ἀνάθεμα. ἦν δὲ ὁ ἀποστολικὸς ἔφη θρησκείαν τῶν ἀγγέλων, ὁ κανὼν εἰδωλολατρείαν ἐκάλεσεν, οὐχ ὡς τὸ πρὸς ἀγγέλους τιμῆς εἰδωλολατρείας ὕστης, ἀλλ' ὡς τοῦ πονηροῦ ἀπάγοντος ἡμᾶς τοῦ ἐπικαλύπτου καὶ Χριστὸν, ἵνα καὶ μικρὸν καὶ λεληθότως εἰς εἰδωλολατρείαν ἐκκυλίσῃ ἡμᾶς. ἔστιν οὖν καὶ ἄλλοι αἱρετικοὶ ἄγγελοι λεγόμενοι, ὡς ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος περὶ αἱρέσεων γράφων φησὶν, ἀγγελικοὺς δι' ἐκάλυν ἑαυτούς, ἢ ὡς ἀγγελικῶς ζῶντα βιοῦντες, ἢ ὡς διὰ ἀγγέλων προσκληθέντες πρὸς τὴν πίστιν καὶ τὴν θείαν ἐπίγνωσιν.

A fraudet, (Est namque καταβραβεύειν, non victorem bravio honestare; sed illi per injuriam ereptum, alteri cuipiam elargiri) cupiens vos à recta fide ad venerationem Angelorum abducere, ut videlicet Angelorum veneration addicti sitis; In humilitate, humilitatis nimirum studio, quasi scilicet Dominum implorare, eoque apud Patrem suum conciliatore uti, nostræ sortis esse nequaquam arbitrarentur. Antiqua igitur, ut diximus, hæc hæresis fuit, ut Angelos aliqui nominarent, hoc est, invocarent, conventusque privatos seorsim ab Ecclesia celebrarent: quæ quidem Canon aboleri cupiens, Si quis, inquit, occultæ huic idololatriæ operam dare deprehensus fuerit, B anathema sit. Ac eam quidem, quam Apostolus Angelorum venerationem, idololatriam hic Canon nuncupavit; non quod insit in Angelorũ veneratione idololatriæ crimen; sed quia, ut inde nos in idololatriæ culpam paulatim impellat, idcirco à Christo invocando iceleratus hostis nos deterreat. Extitêre porro & alii hæretici quidam Angelorũ appellatione, ut scribit S. Epiphanius lib. de hæresibus; Angelicos vero, sese nominabant, aut quasi se instituto vivendi Angelos imitari, aut ab Angelis ad fidei divinæque agnitionis lucẽ vocatos esse significarẽt.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ συναγωγὰς καὶ ὀνομάζων ἀγγέλους, εἰδωλολατρείας πλησίον, ἔστω ἀνάθεμα.

ARIST. *Qui alienos ab Ecclesiâ conventus agit & Angelos nominat, idololatriæ proximus est, & sit anathema.* C

Ἔστι τις αἵρεσις τῶν ἀγγελικῶν λεγομένη, ἢ διὰ δὲ ἑαυτοὺς σεμνύειν, ὡς τάξιν ἀγγέλων καὶ πολιτείαν ἔχοντας· ἢ διὰ δὲ λυπεῖν ὑπ' ἀγγέλων κτίσθαι τὸν κόσμον. ἦσαν δὲ καί τινες διδάσκοντες, καθὼς ἐν τῇ πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολῇ ὁ μέγας Παῦλος ἐδήλωσε, μὴ δεῖν λέγειν ἡμᾶς διὰ Χριστοῦ προσάγεσθαι τῷ θεῷ καὶ πατρί. μείζων γὰρ ἢ καθ' ἡμᾶς, φησὶν, ὁ Χριστός· ἀλλὰ διὰ ἀγγέλων. τοῦτο δὲ ἄρνησις ἦν τῆς θείας οἰκονομίας, ἐν προσχήματι τῆς ταπεινοφροσύνης. ὁ γοῦν συναγόμενος, καὶ ὑπ' ἀγγέλων κτίσθαι τὸν κόσμον λέγων, ἢ διὰ ἀγγέλων ἡμᾶς προσάγεσθαι τῷ θεῷ καὶ πατρὶ, ἔστω ἀνάθεμα ὡς ἐγκαταλιπὼν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ υἱὸν τοῦ θεοῦ, D καὶ ἐγγὺς φρονῶν τῆς εἰδωλολατρείας.

Est hæresis quædam Angelicorum dicta vel quia seipsos jactitant, ut Angelorum ordinem & politiam habentes, vel quod delirantes dicunt ab Angelis creari mundum. Erant autem & nonnulli qui docuerunt, ut in epistolâ ad Colossenses magnus indicavit Paulus, non oportere dicere nos per Christum Deo & Patri adduci. Major enim quam secundum nos, inquiunt, est Christus: sed per Angelos; hoc autem sub humilitatis specie divinæ dispensationis erat abnegatio. Qui iis itaque se conjungit, & ab Angelis creari mundum dicit, aut per Angelos nos Deo & Patri adduci, sit anathema, ut Dominum nostrum Jesum Christum Dei filium relinquens, & idololatrarum sententiæ appropinquans.

ΚΑΝΩΝ λϛ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς, μάγους ἢ ἐπαοιδοὺς εἶναι, ἢ μαθηματικοὺς, ἢ ἀστρολόγους, ἢ ποιεῖν τὰ λεγόμενα φυλακτήρια, ἅ τινά ἐστι δεσμωτήρια τῶν ψυχῶν αὐτῶν. τοὺς δὲ φορεῦντας ῥιπτεσθαι ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκελεύσαμεν.

CANON XXXVI.

Quod non oportet sacratos vel Clericos, esse magos, vel incantatores, vel mathematicos, vel astrologos, vel facere quæ dicuntur Phylacteria, quæ quidem sunt ipsarum animarum vincula: eos autem qui ferunt, ejici ex Ecclesia jussimus.

ΒΑΛΣ. Ὁ παρὼν κανὼν διαγορεύει τοὺς ἱερωμένους μάγους εἶναι, ἢ ἐπαοιδοὺς, ἢ μαθηματικοὺς, ἢ ἀστρολόγους, καὶ ἀκοινωνησίας καθυποβάλλει τοὺς φορεῦντας τὰ φυλακτήρια. μάγοι μὲν οὖν εἰσὶν οἱ προσερχόμενοι τῷ σατανᾷ διά τινα αἰτίαν. ἐπαοιδοὶ, οἱ γοητευταὶ, οἱ τὰς ἐπῳδὰς λέγοντες, καὶ διὰ τούτων ἐφέλκοντες τοὺς δαίμονας εἰς ἴδια θελήματα. μαθηματικοὶ, οἱ τὰ οὐράνια σώματα δόξαντες ἔχειν πρὸς τοῦ παντὸς κυριότητα, καὶ κατὰ πρὸς κίνησιν τούτων διοικεῖσθαι τὰ καθ' ἡμᾶς. ἀστρολόγοι οἱ διὰ τῶν ἄστρων μαντευόμενοι καὶ δαιμονικὴν συνεργίαν, καὶ τούτοις πιστεύοντες. ἐπεὶ δὲ τέσσαρα εἰσὶ τὰ μαθήματα, ἀριθμητικὴ, μουσικὴ, γεωμετρία καὶ ἀστρονομία, μὴ εἴπῃς διὰ τοῦ κανόνος κωλύεσθαι καὶ τὰ τέσσαρα, ἀλλὰ μόνην πρὸς τὴν ἀστρονομίαν. καὶ ἀνάγνωθι δὲ κε'. κεφάλ. τοῦ λθ'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου, λέγον, ἡ μὲν γεωμετρικὴ δημοσίᾳ διδάσκεται· ἡ δὲ μαθηματικὴ κατακρίνεται, ὡς ἀπηγορευμένη καὶ ἔξωθεν παλαιόν. μαθηματικὸν εἶπε τὴν ἀστρονομίαν. περὶ δὲ τοῦ πῶς κολάζονται ὑπὸ τῶν νόμων οἱ μάγοι καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ καὶ τοιοῦτοι, ἀνάγνωθι τοῦ αὐτοῦ λθ'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου δ' κγ'. κεφάλ. καὶ ἐφεξῆς μέχρι τέλους. ζήτει καὶ δ' γ'. κεφάλ. τοῦ ιϛ'. τίτλου τοῦ πρώτου συντάγματος.

E BALS. Præsens Canon iis, qui sunt sacrati, prohibet, ne sint magi, vel incantatores, vel mathematici, vel astrologi: & eos, qui ferunt phylacteria, excommunicatione condemnat. Sunt itaque magi, qui ad Satanam propter aliquam causam accedunt. Incantatores autem, præstigiatores, qui carmina seu incantationes dicunt, & per ea dæmones ad suam voluntatem attrahunt. Mathematici, qui opinantur corpora cœlestia habere universi dominationem, omniaque nostra ab eorum motu administrari. Astrologi, qui per astra divinant, auxilium eis ferente dæmone, & eis credunt. Quia autem F sunt quatuor mathemata, Arithmetica, Musica, Geometria & Astronomia, ne dixeris etiam quatuor à Canone prohiberi; sed solam Astronomiam. Et lege xxii. cap. xxxix. tit. lx. lib. Basilic. quod dicit, Geometria quidem publicè docetur, Mathematica autem condemnatur, ut prohibita externa lege veteri. Dic Mathematicam, Astronomiam. Quomodo autem à legibus puniuntur magi, incantatores, & ejusmodi, lege ejũsdem xxxix. tit. lx. libri cap. xxiii. & deinceps usque ad finem. Quære & iii. cap. xii. tit. præsentis operis.

Digitized by Google

ZONAR. Veneficiis atque incantationibus operam navare Clerici hoc Can. prohibentur. Sunt vero ἐπαοιδαὶ, id est, incantationes idem quod præstigiæ. Ἀοιδὴ enim, id est, cantio seu carmen, tragœdia est. Præstigiatores ergo carminibus quibusdã sive incantationibus dæmones ad se alliciunt, ac feras quoque & reptilia devinciunt. Sunt etiã, qui jumento suo extra urbem relicto, carminibus ita lupos obstupefaciunt, ut nihil ab eis noxæ, quamvis unà degẽtibus animanti inferri queat; ex quo proinde forte illud ex sacris literis usurpare liceat; Pascetur lupus cum agnis. Alii serpentes incantatos, ita manibus tractant, ut morsu tamen ab illis nequaquam appetantur. Sed Mathematicorum quoque aut Astrologorum disciplinas ab iis, qui sacro ordine initiati sunt, exerceri non sinit. Quatuor porro libri sunt Mathematici nuncupati, quibus disciplinæ quatuor Arithmetica, Musica, Geometria, Astronomiáque continentur. Non igitur, ut puto, eos libros omnino legi; sed nimium in eis studium Can. adhiberi vetat. Si quis etenim unitatem non esse numerum, quamvis totius numeri effectricem, noverit, (numerus namque multitudo unitatum esse definitur; quapropter neque binarius numerus esse censetur, quod unitatum multitudine careat) si item ex binario, sive composito, sive repetito, nihil supra quaternariũ effici sciat, (sive enim bis duo, sive duo & duo dixeris, non alius inde à quaternario numerus existet) Numerorum quoque, qui impares sint quive pares; quinam inæqualiter impares, qui vero æqualiter pares; quinam æqualiter impares, quique inæqualiter pares; qui deinde ex eis perfecti quique imperfecti; quinam plani, qui solidi, qui quadrati, cubive nominentur; tum vero quid sit analogia, decémque illius formas, arithmeticam, geometricam, harmonicam, tum huic contrariam, aliásque præterea, ac quæcunque demum hac disciplina continentur; deinde ex Musicis, quid sit sonus, quæ sonorum intervalla complexionésque, quid harmonia, quæ sonorum appellationes, quid nete, hypate, parhypatéque significent: nullam idcirco ex ea re fidei aut probitatis jacturam sentiet. Verùm si hac cognitione imbutus, instrumenta quoque musicæ artis adhibeat, cantiunculisque lasciviens oblectetur: id demum à personæ Deo sacratæ gravitate alienum fuerit. In Geometria quoque, si quis eodem modo, quid punctum sit, quid linea, quid superficies, quidve item figura; tum linearum, quæ recta, quæ curva, quæ sinuosa, quæ obliqua, quæ rotunda; angulorum præterea quinam rectilinei, qui secus; initium quoque figuræ planæ cujusque esse trilaterum, quasque in species id tribuatur tributúmque iterum dividatur, ac circulum figuram esse planam, quæque eum absolvat lineam esse circumferentiam, quid porro centrum, quid diameter, quid sector circuli, quid gnomonis nomine intelligendum; postremo circulum esse figurarum omnium initium, & causam, alia denique, ne in singulis percensendis diutiùs immoremur, sit edoctus; Tum in Astronomia, si quid sphæra, quid centrum ejus, ac esse centrum veluti terram cœlo comparatam; si quid diameter, & quando Axis dicatur; si qua ratione in sphæra Zodiacus jaceat, illi concentricus; si unde Planetarum motus, ut videtur inæqualis & reciprocus, cæteráque his consequentia haud ignoret: nihilo præterea minus constanter erga fidei mysteria hominem affectum esse putandum est. Si quis vero hæc ita didicit, ut in eo disciplinæ genere nimis curiose sit versatus, ac simul cum cœli motibus nostra quoque circumferri existimans, tum centra collocat, tum signiferi orbis ascensus, ac delapsiones notat, domiciliique præsides, & figurarum loca, & stellarum terminos constituit, quæque ex his boni, quæve mali ominis sint, nosse, seque per ea quæ didicit eventus aliquos, tanquam ex illo astrorum motu necessario futuros, præsentire ac divinare posse arbitretur: id vero execrandum scelus est, ac à Synodo, ne quis ejusmodi studiis vacet, jure optimo constitutum.

A ΖΩΝΑΡ. Μαγείας μεπέρχεσθαι ἢ ἐπαοιδίας τὸς κεκληρωμένους ὁ κανὼν κωλύει, ἐπαοιδαὶ δὲ αἱ γοητεῖαί εἰσιν. ἀοιδὴ γὰρ ἡ τραγωδία ἐστίν. οἱ γοῦν γόητες ἀοιδάς τινας ἢ γοῦν ἐπωδὰς λέγοντες, ἐφέλκονται δαίμονας, ἢ κὴ θηρία καταδεσμοῦσι, κὴ ἑρπετά. εἰσὶ γάρ τινες οἱ κτηνῶν ἔξω πόλεως ἀυτῶν καταλειφθέντων, δι' ἐπαοιδίας δεσμοῦσι τὸς λύκους, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτὸς βλάψαι τὸ ζῶον μετ' αὐτῶν ἀναστρεφομένους, ὡς τάχα πλησθῆναι τῆς γραφῆς, ὅ, συμβοσκηθήσεται λύκος μετ' ἀρνός· κὴ ἄλλοι ὄφεις καταγοητεύουσι, κὴ τέτους μεταχειρίζονται, κὴ ἀδήκτους ἐξ αὐτῶν μένουσιν. ἀλλ' οὐδὲ μαθηματικὸς ἢ B ἀστρολόγους εἴᾳ τὸς ἱερωμένους βέλεται. τέσσαρά δέ εἰσι τὰ βιβλία τὰ λεγόμενα μαθηματικὰ, ἀριθμητικὴ, μουσικὴ, γεωμετρία, κὴ ἀστρονομία· ἃ ταῦτα τοίνυν ἀναγινώσκειν ὁ κανὼν οἶμαι ἀπειρχῇ, ἀλλὰ τὸ περιέργως ἀυτοῖς κεχρῆσθαι. εἰ γάρ τις εἰδείη, ὅτι ἡ μονὰς ἀριθμὸς οὐκ ἔστι, καίτοι γνωτικὴ οὖσα παντὸς ἀριθμοῦ (ἀριθμὸς γάρ, τὸ ἐκ μονάδων πλῆθος ἀφίζεται, δι' ὃν λόγον ἃ δὲ ἡ δυὰς λέγεται ἀριθμὸς, ὅτι οὐκ ἔχει πλῆθος μονάδων) κὴ ὅτι ἡ δυὰς κὴ συνπεθεμένη κὴ πολλαπλασιαζομένη τὰ τέσσαρα συνίστησιν ἀριθμὸν, κὴ ἃ πλέον πι (δὶς γὰρ εἰπὼν τὰ δύο τέσσαρα συνάξεις, κὴ δύο κὴ δύο ἐπειπὼν, οὐκ ἄλλον ἀποτελέσῃς ἀριθμὸν, C ἀλλ' ἢ τὰ αὐτόν) κὴ τίνες τῶν ἀριθμῶν περιττοὶ, κὴ τίνες ἄρτιοι, κὴ τίνες περισσάκις περισσοὶ, κὴ τίνες ἀρτάκις ἄρτιοι, τίνες ἀρτάκις περιττοὶ· κὴ ποῖοι περισσάκις ἄρτιοι, κὴ τίνες τῶν ἀριθμῶν τέλειοι, τίνες δὲ ἀτελεῖς, ποῖοι δ' ὑπερβεδοι, τίνες ποῖοι λέγονται στερεοὶ, τίνες δ' εἰσὶ πρόγωνοι, κὴ τίνες καλοῦνται κύβοι, κὴ τί ἐστιν ἀναλογία, κὴ ὡς δέκα αὐτὰς τὰ ἀριθμὸν, κὴ ἡ μὲν ἀριθμητικὴ, ἡ δὲ γεωμετρικὴ, ἡ δέ τις ἁρμονικὴ, ἣν δ' ἐνάντια ταύτῃ κὴ αἱ λοιπαὶ, κὴ πάλλα ὅσα τῷ μαθήματι τέτῳ ἐπεισελήλυθεν· εἰ δ' ὅτι τῆς μουσικῆς γνοίη τις, τίς μέν ἐστι φθόγγος, τί δὲ φθόγγων διάστημα, τί δὲ σύστημα, κὴ τί ἁρμονία, κὴ τὰς τῶν D φθόγγων μεταβολὰς, κὴ τί μέν νήτη, τί δ' ὑπάτη, κὴ παρυπάτη, οὐδὲν πρὸς πίστιν, οὐδὲ πρὸς βίον αὐτῶν λυμανεῖται. εἰ δὲ ταῦτα εἰδὼς, κὴ ὀργάνῳ κέχρηται μουσικῷ, κὴ τέτο μεταχειριζόμενος ἄσματα ᾄδῃ, κὴ χαίρῃ τέτοις ἡδόμενος, τοῦτο ἐπιμεμφῆναι ἀνάξιον. κὴ ὅτι τῆς γεωμετρίας τί τις αὖ δύναται γνώσεσθαι, τί μέν σημεῖόν ἐστι, τί δὲ γραμμὴ, κὴ τί ὀρθογώνια, κὴ σχῆμα δέ τί, κὴ τίς τῶν γραμμῶν εὐθεῖα, ποία ἢ καμπύλη, κὴ τίς ἑλικοειδὴς, τίς δὲ σκολιὰ, κὴ ποία περιφερὴς, κὴ τίνες τῶν γωνιῶν εὐθύγραμμοι, τίνες ἢ ὑπὸ αὐτὰς, ὅτι ἀρχὴ τῶν ὀρθογωνίων σχημάτων τὸ τριπλεῦρον, κὴ εἰς πόσα τοῦτο διήρηται, κὴ ὑποδιήρηται, κὴ ὅτι ὁ κύκλος σχῆμα ὀρθόπεδον, κὴ ἡ ὅλου ἀποτελοῦσα γραμμὴ περιφέ- E ρεια, κὴ τί μὲν κέντρον, τί δὲ διάμετρος, κὴ τίς ὁ τῆ κύκλου τομεύς· ὁ γνώμων δὲ τίς, κὴ ὅπως ὁ κύκλος σχημάτων ἔστιν ἁπάντων ἀρχὴ, κὴ πεντάγωνος, κὴ πάλλα, ἵνα μὴ ἕκαστον καταλέγωμεν. κὴ ὅτι τῆς ἀστρονομίας εἴπερ εἰδείη, τί μέν ἐστι σφαῖρα, τί δὲ κέντρον αὐτῆς, κὴ ὅπως κέντρον, ὥσπερ ἡ γῆ πρὸς τὸν οὐρανόν, κὴ τίς ἡ διάμετρος, κὴ πότε ἄξων λέγεται αὕτη, κὴ ὅπως πρὸς τὴν σφαῖραν ὁ ζωδιακὸς κεῖται κύκλος, ὁμόκεντρος ταύτης ὢν, κὴ ὅθεν ἡ δοκοῦσα τῶν πλανήτων ἀνώμαλος γίνεται. κὴ παλινόρμητος κίνησις, κὴ πάλλα, ὅσα τούτοις παρέπεται, οὐδὲν ἂν εἰς F τὸ τῆς πίστεως λυμφθῆναι μυστήριον. εἰ δέ τις ταῦτα εἰδὼς περιεργότερον κέχρηται τῷ μαθήματι, κὴ ταῖς τῶν οὐρανίων κινήσεσι συμπεριφερὸς πιστεύων ζῇ ἡμέτερα, ἵστησί τε ζῇ κέντρα, κὴ τὰς ἀναφορὰς τε κὴ διακλίσεις τῶν ζωοφόρου κύκλου καταμανθάνοι, οἰκοδεσπότας τε κὴ τόπους σχημάτων, κὴ ὅρια ὅσα τέτων ἀμείνω, κὴ ὅσα χείρονα, καί τινα τῶν ἐσομένων οἴεται προγινώσκειν ἐκ τέτων κὴ προμαντεύεσθαι, ὡς ἐξ ἀνάγκης συμβησομένων διὰ τὴν τοιάνδε κίνησιν τῶν ἄστρων, τοῦτό ἐστιν ἀποβόητον, κὴ τοῦτο τῇ συνόδῳ καλῶς ἀπηγόρευται.

ΑΡΙΣΤ.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Οὐκ ἔσται μάγος, ἢ ἐπαοιδὸς, ἢ μαθηματικὸς, ἢ ἀστρολόγος, ἢ φυλακτὴς, ὁ ἱερατείαν ἐπαγγελλόμενος.

Εἰ γὰρ ἁλῴη τις τῶν ἱερωμένων τοιαύτην τινὰ κακοτεχνίαν μεταχειρίζων, τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλεται.

A ARIST. *Qui Sacerdotium profitetur, non erit Magus, vel Incantator, vel Mathematicus, vel Aſtrologus, vel ex iis qui Amuleta collis appendunt.*

Si enim deprehendatur quiſpiam malam hujuſmodi artem conſectari, Eccleſiâ ejicitur.

ΚΑΝΩΝ λζ'.

Ὅτι οὐ δεῖ φῶτα τῶν Ἰουδαίων ἢ αἱρετικῶν τὰ πεμπόμενα ἑορταστικὰ λαμβάνειν, μηδὲ συνεορτάζειν αὐτοῖς.

CANON XXXVII.

Quòd non oportet, quæ à Judæis vel hæreticis mittuntur feſtiva accipere, neque unà cum eis feſtum agere.

ΚΑΝΩΝ λη'.

Ὅτι οὐ δεῖ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἄζυμα λαμβάνειν, ἢ κοινωνεῖν τῇ ἀσεβείᾳ αὐτῶν.

B

CANON XXXVIII.

Quòd non oportet à Judæis azyma accipere, vel eorum impietatibus communicare.

ΚΑΝΩΝ λθ'.

Ὅτι οὐ δεῖ τοῖς ἔθνεσι συνεορτάζειν, καὶ κοινωνῆσαι τῇ ἀθεότητι αὐτῶν.

CANON XXXIX.

Quòd non oportet cum gentibus feſtum agere, & eorum impietati communicare.

ΒΑΛΣ. Ἀναγνωσθῆναι τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνα ο'. καὶ οα'. καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ κεφάλαια ξ'.

BALS. Lege ſanctorum Apoſtolorum Canonem lxx. & lxxi. & Carthag. Syn. Can. lx.

C

ΖΩΝΑΡ. Ὁ ἑβδομηκοστὸς κανὼν καὶ ὁ οα'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κωλύει πάντας συνεορτάζειν τοῖς Ἰουδαίοις, ἢ ξένια ἑορτῆς, ἄζυμα τυχὸν ἢ τοιοῦτόν τι δέχεσθαι παρ' αὐτῶν, ἢ ἔλαιον ἀπάγειν εἰς ἐθνῶν ἱερὸν, ἢ εἰς συναγωγὴν Ἰουδαίων, καὶ λύχνον ἅπτειν· τοὺς δὲ τοιοῦτόν τι ποιοῦντας, κληρικοὺς, καθαιρεῖσθαι κελεύει, λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζεσθαι. ὅτι τούτων οὖν τῶν κανόνων καὶ οἱ τῆς συνόδου ταύτης ὁρμώμενοι, τοὺς παρόντας κανόνας ἐξεφώνησαν. ζήτει καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανόνα ξ'.

ZONAR. Ne feſtos dies cum Judæis celebrare, neve xenia eorum celebritatis, azyma forte, aut ejus generis quidpiam ab eis accipere, aut oleum in templa Gentilium, Judæorúmve ſynagogam inferre, lychnumve accendere liceat, lxx. & lxxi. ſanctorum Apoſt. Can. conſtitutum eſt, quique aliquid ejuſmodi commiſerint, depoſitione Clericos, Laicos vero ſegregatione mulctari jubent. Illa igitur Apoſt. decreta reſpicientes, quæ horum Can. conſtitutionibus continentur Syn. auctores promulgavere. Vide etiam Carthag. Syn. lx. Canonem.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ συνεορτάσῃς Ἑβραίοις, ἢ αἱρετικοῖς. ἀλλὰ δέξῃ τὰ καλέσματα παρ' αὐτῶν ἑορταστικά.

D ARIST. *Feſta cum Hebræis, & Hæreticis non celebrabis. Nec feſtiva ab iis dicta accipies.*

Οὐδεμία κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος. διὰ τοῦτο γοῦν οὐδὲ τοῖς αἱρετικοῖς, ἢ τοῖς Ἰουδαίοις ἑορτάσιμός συνεορτάσῃ, οὐδὲ τὰ ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτῶν πλέγματα, οἷον ἄζυμα, ἢ τι τοιοῦτον ὑποδέξηται.

Nulla eſt communio lucis cum tenebris. Idcirco nec cum hæreticis, nec cum Judæis feſtum celebrabit Chriſtianus, nec quæ in feſtis eorum peraguntur, ut azyma, aut aliquid tale accipiet.

ΚΑΝΩΝ μ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐπισκόπους καλουμένους εἰς σύνοδον καταφρονεῖν, ἀλλὰ ἀπιέναι καὶ διδάσκειν ἢ διδάσκεσθαι, εἰς κατόρθωσιν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν. εἰ δὲ καταφρονήσειέν ὁ τοιοῦτος, ἑαυτὸν αἰτιάσεται· πρακτὸς, εἰ μὴ διὰ ἀνωμαλίαν ἀπολιμπάνοιτο.

CANON XL.

Quòd non oportet Epiſcopos ad Synodum vocatos, negligere; ſed abire, & docere vel doceri, ad correctionem Eccleſiæ & reliquorum. Si quis autem neglexerit, is ſeipſum accuſabit; præterquam ſi propter intemperiem & agritudinem non veniat.

E

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν ἐτησίων συνόδων, ὅπως ὀφείλουσι γίνεσθαι, ἀναγνωσθῆναι τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνα λζ'. συνόδου Νικαίας κανόνα ε'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κ'. τῆς ἐν Χαλκηδόνι ιθ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ ιζ'. οη'. ος'. ιε'. τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ή'. τῆς ἐν Νικαίᾳ δ δεύτερον, ς'. καὶ ὁ πρῶτον ἢ κανών, καθ' καλουμένους εἰς τὴν σύνοδον τοὺς ἐπισκόπους, διορίζει μὴ καταφρονεῖν, ἀλλ' ἀπιέναι ἐξάπαντος, ἐφ' ᾧ τοὺς μὲν σοφωτέρους διδάσκειν, τοὺς δὲ ἁπλουστέρους μανθάνειν τὰ συμέχοντα ἐκκλησίαν, ἤγουν τὸν λαὸν τοῦ θεοῦ, καὶ μεταγοντα πρὸς ὀρθοδοξίαν τοὺς λοιποὺς, ἤγουν τοὺς ἀπίστους. τοὺς μέντοι καταφρονητικῶς πρὸς τοῦτο διακειμένους, φησὶ μὴ μομφὴν ἔχειν ἐὰν κἂν τῇ ποσὶ λιφῇ τῶν ἐπέων κεφαλαίων ἐπιτιμηθῶσιν· ἀλλ' αἰτιάσωνται ἑαυτοὺς, ὅτι κατεφρόνησαν. ἀνωμαλίαν δὲ νοητέον, οὐ μόνον τὴν σωματικὴν νόσον, ἀλλὰ καὶ τὴν πραγματικὴν ἀσχολίαν. εἰ γὰρ διά τι ἀναγκαῖον καὶ δίκαιον ὁ ἐπίσκοπος ἐμποδισθῇ, συγγνωσθήσεται. ἢ ὁ κεφάλαιον διορίζομένου μὴ καταφρονεῖν τοὺς μετακαλουμένους ἐπισκόπους εἰς σύνοδον, εἰπὲ καὶ σὺ ὀφείλειν, ἐξ ἀνάγκης μετακαλεῖσθαι τούτους. χωρὶς γὰρ μετακλήσεως

BALS. De annuis Synodis, quomodo debeant fieri, lege ſanctorum Apoſtolorum Can. xxxvii. Syn. Nicænæ Can. v. Antioch. xx. Chalced. xix. Carthag. xvii. lxxiii. lxxvi. xcv. Syn. in Trullo, viii. Nicænæ ſecundæ vi. Præſens quoque Canon, Epiſcopos, qui ad Synodum accerſuntur, decernit non oportere negligere, ſed omnino accedere, ut ſapientes quidem doceant, ſimpliciores verò diſcant ea, quæ confirmant Eccleſiam, ſive populum Dei, & reliquos ſcilicet infideles ad rectam de fide ſententiam traducant. Eos autem qui ad hoc ſe negligenter geſſerint, dicit murmurare non oportere, ſi ut aliis Canonibus comprehenditur, puniantur: ſed ſeipſos accuſent, quod neglexerunt. Per intemperiem verò intelligere oportet, non ſolùm morbum corporalem, ſed & negotiorum turbam. Si enim propter aliquid neceſſarium & juſtum Epiſcopus fuerit impeditus, ei venia dabitur. Cùm autem decernit Canon, Epiſcopos ad Concilium accerſitos negligére non oportere; dic eos etiam omnino accerſi debere. Abſq; enim evocatione

F

Digitized by Google

Metropolitani non debent convenire, ut vult xx. Canon Syn. Antioch. & hic præsens Canon. Docere autem vel doceri adjicitur, propter eos qui dicebant seipsos sibi sufficere ad omnis Ecclesiasticæ quæstionis dissolutionem; & non debere adesse ad Syn. Etsi enim Episcopus nullas in sua Ecclesia dubitationes habeat, & nec doctrina egeat; sed tamen ut aliorum quæstiones dissolvat, & decretum magis confirmet, debet necessariò præsens esse.

A ✠ μητροπολίτας οὐκ ὀφείλουσι συνέρχεσθαι κ᾽ ϖ. κα᾽. ϯ ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, κ᾽ ϖ. ϖρόνοια. Τὸ γὰρ διδάσκειν ἢ διδάσκεσθαι ϖροσκειται, διὰ τοὺς λέγοντας ἀρκεῖν αὐτοὺς ἑαυτοῖς εἰς ϖαντὸς ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος διάλυτωσιν· κ᾽ μὴ ὀφείλειν ϖαρουσιάζειν εἰς τὴν σύνοδον. κἂν γὰρ ἀμφιβολίαν τινὰ ὁ ἐπίσκοϖος οὐκ ἔχῃ εἰς τὴν κατ᾽ αὐτὸν ἐκκλησίαν, κ᾽ οὐδὲ διδασκαλίας δέηται, ἀλλ᾽ ὅμως διὰ τὸ ἑτέρων ζητήματα λύσαι, κ᾽ ὅτι ϖλέον ϖειθοῖ τὸ δόγμα, ὀφειλῇ διὰ ἀνάγκης ϖαρουσιάζειν.

ZONAR. Quamvis hoc tempore decretum de annua Synodo ita negligatur, ut omnibus locis Synodi haberi omnino desierint, tamen ut ea singulis annis in unaquaque provincia ne intermitteretur, id vero Sanctis Patribus, quorum auctoritate Can. editi sunt, haud mediocri curæ fuit. Episcopos igitur, quicunque ad conventus Synodicos vocarentur, non parvi facere imperium, sed in iis, inquiunt, ut doceantur, aut doceant, adesse jubent. Synodos enim, ob eas controversias, quæ vel de veritate dogmatum, vel de mulctarum æquitate emergerent, aut ad alias canonicas quæstiones excutiendas haberi decretum est. Ex iis igitur qui convenerant, qui quidem cæteros prudentia antecellebant, & quid credendum, & quæ cuique peccato pœna irroganda, quoque modo ex præscripto Can. reliqua administranda essent docebant. Alii vero rudiores, minúsque in dicendo exercitati, docebantur. Quæ vero tum docebant, tum docebantur, ad rectam Ecclesiæ administrationem, aliorumque emendationem pertinebant. Recta porro administratio, atque emendatio, ad fidei puritatem, morumque integritatem referri debet. Ecclesiæ vero nomine fidelium conventum, alios vero, hæreticos scilicet aut infideles intelligas. Nam his quoque veritatis lumen præferri, atque ad Evangelici instituti iter ingrediendum semitam præmonstrari decet. Hinc minas iis qui in Syn. non adfuerint, Canon intentat. Qui quidem si constitutas pœnas, aliásque forte graviores dependere cogentur, nisi cum aliqua perturbatione impediti non venerint, seipsi, inquit, accusent. Perturbationis autem nomine, non corporis solum intemperies, ægritudo videlicet, sed negotiorum quoque molesta occupatio intelligi debet, proindéque Episcopum, quamvis nulla infirmitas valetudinis, sed sola Ecclesiastici negotii cura necessaria hominem detinuerit, excusari placet.

ΖΩΝΑΡ. Εἰ κ᾽ νῦν τὸ τῶν ἐτησίων συνόδων ϖάντῃ καταϖεφρόνηται, ὡς μηδέϖοτε γίνεσθαι, ἀλλά γε τοῖς τοὺς κανόνας ἐκθεμένοις ἁγίοις τὸ γίνεσθαι συνόδους καθ᾽ ἑκάστην ἐϖαρχίαν ἐτησίως, ϖολλῆς ϕροντίδος ἠξίωτο. διὰ κ᾽ τοὺς ἐϖισκόϖους καλουμένους εἰς τὰς συνόδους ἀϖιέναι διακελεύονται, ἵνα διδάσκωσιν ἢ διδάσκωνται. αἱ γὰρ σύνοδοι διὰ ἀμφιβολίας ἀναφυομένας ϖερὶ δογμάτων ἢ ἐϖιμίων ἁμαρτήμασι ϖροσηκόντων, ἢ ἡμιονικῆς ἑτέρων ζητήσεων ἀϖάλυσιν γίνεσθαι. τῶν γὰρ συνερχομένων οἱ μὲν λόγοι ἐδίδασκον ϖερὶ τούτων, οἱ δ᾽ ἁϖλούστεροι, κ᾽ ἀφελέστεροι ϖρὸς ϖᾶν λόγον ἐδιδάσκοντο· ἃ δ᾽ ἐδίδασκόν τε κ᾽ ἐδιδάσκοντο, εἰς κατόρθωσιν ἦσαν τῆς ἐκκλησίας κ᾽ τῶν λοιϖῶν. κατόρθωσιν δὲ, τὴν ὀρθὴν ϖίστιν κ᾽ διαγωγὴν ὀνομάζει, ἐκκλησίαν δὲ τὸ τῶν ϖιστῶν ϕησὶν ἄθροισμα, λοιϖοὺς δὲ, τοὺς αἱρετικὰς, ὥστε καὶ ἐκείνους εἰς ϖίστιν ὀρθὴν ὁδηγηθῆναι διὰ τῆς διδαχῆς, κ᾽ εἰς διαγωγὴν ϖολιτείαν. εἶτα ϕησὶν ὁ ῥήτωρ, ὅτι ἑαυτοὺς αἰτιάσωνται, εἰ ϖιμωθῶσιν οἱ μὴ ἀϖροφάσιστοι εἰς τὰς συνόδους, εἰ μὴ διὰ ῥᾳθυμαλίαν ἀϖολειφθῶσιν. ῥᾳθυμαλίαν δὲ νοητέον ἐ μόνον σωματικὴν, οἵᾳ νόσον, ἀλλὰ κ᾽ ϖραγματικήν. εἰ γὰρ κ᾽ μὴ νοσοῖεν ὁ ἐϖίσκοϖος. ἔχοι δέ τι ἕτερον ϖερὶ ἐκκλησιαστικὰ ϖράγματα ἀϖολαύειν αὐτὸν διαλήγειν, συγγνωσθήσεται.

B

C

F

ARIST. *Qui ad Synodum vocatur, & spernit, præterquam ob intemperantiam, culpa non vacat.*

ΑΡΙΣΤ. Ὁ καλούμενος ἐπὶ σύνοδον, κ᾽ ἀθετῶν, εἰ μὴ διὰ ἀνωμαλίαν, ϑκ ἀναίτιος.

Propter incidentes controversias Ecclesiasticas & quæstiones canonicas, decretum est omnium cujusque provinciæ Episcoporum Syn. quotannis haberi, ubi Metropolis Episcopus statuerit. Si itaq; cum sic conveniunt, Episcopus aliquis vocatus convenire non vult, se in criminationem ducit, & à Syn. pœnis subjiciatur; nisi forsitan non per contemptum sed propter morbum aut aliam circumstantiam ad vitam pertinentē advenire non potest.

Διὰ τὰς ϖαρεμϖιϖτούσας ἐκκλησιαστικὰς ἀμφιβολίας, κ᾽ τὰ κανονικὰ ζητήματα, ὡρίσθη σύνοδον ϖάντων τῶν ἐϖισκόϖων ἑκάστης ἐϖαρχίας κατ᾽ ἐνιαυτὸν γίνεσθαι, ἔνθα ἂν ὁ ϯ μητροπόλεως ὁρίσῃ ἐϖίσκοϖος. εἰ οὖν ἐν τῇ συνελεύσει ταύτῃ καλέμενός τις ϯ ἐϖισκόϖων συνελθεῖν ϑ θελήσῃ, ἑαυτὸν ταῖς αἰτίαις τίθησι, κ᾽ ἐϖιτιμηθήσεται ϖαρὰ ϯ συνόδου· εἰ μή που ϑ διὰ καταϕρόνησιν, ἀλλὰ διὰ νόσον ἢ ἄλλως τινὰ βιωτικὴν ϖερίστασιν ϖροφάσει ϑκ ἴσχυσε.

E

CANON XLI.

ΚΑΝΩΝ μα᾽.

Quod non oportet sacratum, vel Clericum, sine jussu Episcopi iter ingredi.

Ὅτι ϑ δεῖ ἱερατικὸν ἢ κληρικὸν ἄνευ κελεύσεως ἐϖισκόϖου ὁδεύειν.

BALS. De Clericis & Monachis, qui præter suorum Episcoporum mentem peregrinantur, lege cap. ii. primi tituli iii. lib. Basil. quod ita dicit; Qui falsum crimen adversus Episcopum intendit, xxx. libras auri fisco pendat: confirmentur autem omnia Ecclesiastica Privilegia; nec omnino Clericus vel Monachus existimetur, qui sine proprio Episcopo comitatum accepit. Lege similiter & ultimum responsum quinti capitis xxii. tituli vi. lib. Basil. quod quidem est pars sextæ Justiniani Novellæ, & sic dicit; Nec Monachum, nec Clericum, nec Episcopum huc venire jubemus, sine literis sanctissimi eorum Patriarchæ: vel sciant, quòd seipsos habitu indignos reddent.

F

ΒΑΛΣ. Περὶ κληρικῶν κ᾽ μοναχῶν ἀϖοδημούντων ϖαρὰ γνώμην ϯ ἰδίων ἐϖισκόϖων, ἀνάγνωθι κεϕ. β᾽. ϖ α᾽. τίτλου ϛ γ᾽. βιβλ. ϯ βασιλικῶν, ὅτω λέγον· ὁ συκοϕαντήσας ἐγκληματικῶς ἐϖίσκοϖον, τελέσῃ χρυσίου λίτρας ϖεντακοσίμδω ϕ δημοσίῳ· βεβαιώδω ϑ γὰρ ἐκκλησιαστικὰ ἅϖαντα ϖρονόμια, κ᾽ μὴ νομιζέσθω ὅλως κληρικὸς ἢ μοναχὸς ὁ συλλαβὼν ἄνευ τοῦ οἰκείου ἐϖισκόϖου, τὸ νομιζόμενον ϖαπιληϕῶς. ὡσαύτως ἀνάγνωθι κ᾽ δέμα ϖλουτάρχου ϖ ε. κεϕ. ϖ κβ᾽. τίτλου ϖ ϛ᾽. βιβλ. ϯ βασιλικῶν, ὅπερ ἔχει μέρος τῆς ϛ᾽. ἰουστινιάνειου νεαρᾶς, κ᾽ ὅτω ϕησίν· ἔτι δὲ μοναχὸν ἔτι κληρικὸν ἔτι ἐϖίσκοϖον κελεύομεν ἔρχεσθαι ἐν τόϖῳ ἄνευ γραμμάτων ϖ ὁσιωτάτου αὐτῶν ϖατριάρχου, ἢ εἰδέτωσαν, ὡς ἀναξίους ἑαυτοὺς τοῦ ϖράγματος ϖοιήσουσι.

KANΩN

A

ΚΑΝΩΝ μϐ'.

Οτι ὐ δεῖ ἱερατικὺς ἢ κληρικὺς ἄνδυ κανονικῶν γραμμάτων ὁδδύειν.

ΒΑΛΣ. Καὶ ἕτεροι κανόνες διορίζονται μὴ ἀποδημεῖν κληρικὺς ἄνδυ κανονικῶν γραμμάτων, τυτέστι συστατικῶν καὶ ἀπολυτικῶν ἐπιστολῶν· καὶ οἱ παρόντες δὲ κανόνες τὰ αὐτὰ διορίζονται· ἱερατικοὶ μέντοι εἰσὶν, οἱ περὶ τὸ βῆμα, κληρικοὶ δὲ, οἱ λοιποί. ἀνάγνωθι τὸν ι'. κανόνα τῆς δ'. συνόδου, τῶν ἁγίων ἀποστόλων καν. ιϐ'. καὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ καν. ζ'. η'. καὶ ια'.

B

ΖΩΝΑΡ. Ἱερατικὺς μέν, τὺς, περὶ τὸ βῆμά φησι, κληρικὺς δὲ τὺς λοιπύς. τύτυς οὖν ἀπάνας που μέλλοντας, καὶ ἀποδημῆσαι τῆς ἐν ᾗ καταρίθμησθε ἐκκλησίας, ὁ συγχωρεῖ ὁ κανὼν ἄνδυ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου ὁδδύειν. εἴρηται δὲ ἤδη περὶ γραμμῆς εἰρηνικῆς καὶ συστατικῆς ἐν τῷ ια'. κανόνι τῆς δ'. συνόδου. ταύτας οὖν τὰς ἐπιστολὰς τὰς εἰρηνικὰς τὸ φημι καὶ συστατικὰς κυρίως καὶ γνησίως γράμματα ἐνταῦθα ὠνόμασεν.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς, χωρὶς κανονικῶν ἐπιστολῶν, ἢ ἀνεπίτακτος, ὁ περίεισι.

C

Οὐ συγχωροῦνται παρὰ τῶν ἱερῶν κανόνων οἱ ξενοχειροτόνητοι παραδέχεσθαι, συστατικὰ μὴ ἐπιφερόμενοι γράμματα· καὶ λέγω τοῦτο φανερῶν ἔστιν ὁδδύειν αὐτὺς μετὰ γραμμάτων κανονικῶν, ὥσπερ δὴ καὶ τὺς κεκληρωμένυς ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ, μετὰ γνώμης καὶ κελεύσεως τοῦ ἰδίυ ἐπισκόπυ, εἰς ἑτέραν πόλιν καὶ ἐπαρχίαν ὁδδύειν.

ΚΑΝΩΝ μγ'.

D

Οτι ὐ δεῖ ὑπηρέτας, κἂν μετὰ βραχύ, τὰς θύρας ἐγκαταλείπειν, καὶ τῇ εὐχῇ σχολάζειν.

ΒΑΛΣ. Εἰρήκαμεν ἐν τῷ κϐ'. κανόνι, ὑπηρέτας τὺς ὑποδιακόνυς, καὶ ἔχειν αὐτὺς πάσης ἀνάγκης τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν θύρας ἐφίστασθαι καὶ τὸν τῆς λειτουργίας καιρὸν, χρόνον τοῦ εἰσιέναι τε καὶ ἐξιέναι τὺς κατηχυμένυς, τυὺς ἐν μετανοίᾳ, καὶ τὺς λοιπύς. ἐπεὶ οὖν τινες ἐκ τύτων τὴν ἀναπεφημισμένην αὐτοῖς διακονίαν καταλιπόντες ἥπτοντο τῶν θείων ἁγιασμάτων, ὥρισαν οἱ πατέρες, παρὰ τὰς θύρας τῶν ἐκκλησιῶν τύτυς παρεστάναι, καὶ μὴ μεταχειρίζεσθαι τὰ θεῖα μυστήρια, καὶ εὔχεσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ ἱερέως. ἀνάγνωθι καὶ τὸν κα'. καὶ κϐ'. κανόνα, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς.

E

ΖΩΝΑΡ. Ὑπηρέτας τυὺς ὑποδιακόνυς εἶναί φασί. τυὺς δὴ ὑποδιακόνυς ταῖς θύραις τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν ἐφίστασθαι ὥρισε. τύτυς οὖν ἐν τῷ τῆς λειτουργίας καιρῷ, καθώς, φησὶν ὁ κανὼν, τὰς θύρας ἀφιέναι καὶ εὐχῇ σχολάζειν. τὸ γὰρ εὔχεσθαι τότε, καὶ ἁγιάζειν τὰ θεῖα δῶρα τῶν ἱερέων ἔργον ἐστίν. ὥσπερ οὖν ἐκωλύθησαν ἀγγέλια φορεῖν οἱ ὑπηρέται, ἢ ἄπερ δεσποτικῶν σπυρῶν, καὶ ϐ'. κα'. καὶ κϐ'. κανόνα· ὕτως ἐκωλύθησαν καὶ εὐχῇ σχολάζειν. καὶ ἀναγνωστέον τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ κϐ'. κανόνι.

F

ΑΡΙΣΤ. Ὑπηρέτην ὐ δεῖ τὰς θύρας, κἂν βραχύ, ἀφέντα παρεύχεσθαι.

Ἐν ταῖς ἱεραῖς λειτυργίαις ὐ δεῖ καὶ ὑπηρέτην καταλιπεῖν τὰς θύρας τῶν θυσιαστηρίυ, κἂν βραχύ, καὶ τῇ εὐχῇ σχολάζειν. ἵνα μὴ ὑπείσκηται τῆς ὀφειλομένης αὐτῷ ὑπηρεσίας καταφρονῶν, καὶ προτιμᾷ τὴν ἰδίαν εὐχὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως.

Canon XLII.

Quòd non oportet ſacratos vel Clericos, ſine literis canonicis iter ingredi.

Bals. Alii quoque Canones decernunt, non debere Clericos peregre proficiſci ſine canonicis literis, hoc eſt, commendatitiis & dimiſſoriis Epiſtolis: Et præſentes etiam Canones eadem decernunt. Sunt autem ſacrati ii, qui ſunt circa ſacrum tribunal: Clerici verò reliqui. Lege x. Can. iiii. Syn. ſanctorum Apoſtolorum Can. xii. & Antioch. Syn. Can. vii. viii. & xi.

Zonar. Sacratos quidem, eos qui circa ſacrarium verſantur, Clericos vero alios omnes appellat. Eos igitur, ſi aliquo profecturi ſint, & ab Eccleſia cui adſcripti ſunt migraturi, abſque Epiſcopi facultate ingredi Canon haud ſinit. Diximus vero jam de pacificis, & commendatitiis literis, quartæ Synodi xi. Canone. Has ergo Epiſtolas, pacificas, inquam, & commendatitias, Canonicas literas hoc loco, quod ex decreto Canonis traderentur, nominavit.

Arist. *Clericus ſine literis Canonicis, vel injuſſus, iter non ſuſcipit.*

Non permittuntur à ſacris Canonibus qui in alienâ provinciâ ordinati ſunt, admitti, commendatitias non afferentes literas. Et idcirco neceſſe eſt eos cum literis canonicis iter facere, ut & omnes Clericos in unaquâque Eccleſiâ cum ſui Epiſcopi voluntate & mandato ad aliam civitatem & provinciam proficiſci.

Canon XLIII.

Quòd non oportet miniſtros, vel brevi tempore, fores relinquere, & orationi vacare.

Bals. Diximus in xxii. Can. miniſtros eſſe Subdiaconos, & eos neceſſariò oportere ſanctarum Eccleſiarum foribus adſiſtere tempore ſacra myſteria peragendi, ut introducant & educant Catechumenos, & eos qui ſunt in pœnitentia, & reliquos. Quia ergo nonnulli ex iis relicto ſibi attributo miniſterio, ſacramenta attingebant; ſtatuerunt Patres, ut ii Eccleſiæ foribus aſſideant, & divina myſteria non contrectent, nec pro populo precentur inſtar Sacerdotum. Lege xxi. & xxii. Canonem, & quæ ſunt in ipſis.

Zonar. Miniſtri quos Hypodiaconos eſſe aſſerunt, ſanctarum Eccleſiarum foribus aſſiſtere decreto jubebantur. Eos igitur, inquit Canon, quo tempore ſacra myſteria peraguntur, à ſua ſtatione diſcedere precationique vacare nequaquam oportet. Preces namque tunc temporis fundere, ac ſanctitatem divinis muneribus impertiri ſacerdotio initiati debent. Ut ergo xxi. & xxii. Canone miniſtris Orarium deferre, vaſaque Dominica contrectare, ita & precationis muneris obire ne liceat, interdictum eſt. Vide quæ xxii. Canone allato ſcripſimus.

Arist. *Miniſtrum foribus vel brevi tempore relictis, orare non oportet.*

In ſacris miniſteriis non oportet miniſtrum altaris fores relinquere vel brevi tempore, & precibus vacare. Ne quis inveniretur miniſterium ſibi commiſſum contemptui habere, & Eccleſiaſticæ conſtitutioni propriam anteponere orationem.

Digitized by Google

Canon XLIIII.

Quòd non oportet mulierem ad altare ingredi.

Bals. Præsens quidem Canon prohibet mulieres ad altare ingredi: sexagesimus autem nonus Canon Syn. in Trullo prohibet Laicis, ne ad altare ingrediantur. In Latinorum autem regionibus mulieres sine pudore ad altaria, quando volunt, ingrediuntur.

Zonar. Si Laici viri quoque altaris septa ingredi sextæ Syn. ix. & lx. Can. vetantur, fœminas multo magis, quæ menstrui sanguinis fluxu vel invitæ pollui solent, sacri loci aditu prohiberi putandum est.

Arist. *Mulieribus altare inaccessum.*

Non licet mulieribus, sed nec Laicis hominibus, altare ingredi, ut sexagesimus nonus Synodi in Trullo Canon jubet.

Canon XLV.

Quòd non oportet post duas hebdomadas Quadragesimæ ad baptismum admitti.

Bals. Sanctum baptisma est typus sepulturæ & resurrectionis Domini. Et ideo statutum est, ut in magno Sabbato peragantur baptismata; ut quod sit medium inter sepulturam Domini & resurrectionem. Eos ergo, qui in magno Sabbato sunt baptizandi, oportet tota Quadragesima per jejunium & divinam meditationem perpurgari. Si quis autem post secundam hebdomadem accesserit ut catechizetur & baptizetur in Paschate, non admittetur, ut qui non tota Quadragesima jejunarit. Et tunc quidem ob ejusmodi causam non admittetur: Postea autem ut volunt Canones præparatus, baptizabitur. Illud enim, Non oportet admitti, non est indistinctè intelligendum, sed in magno Sabbato.

Zonar. Magno Sabbato baptisma celebrari, antiqua Ecclesiæ consuetudine est receptũ: est namque baptisma sepulturæ & resurrectionis Dominicæ typus. Medium autem inter sepulturã & resurrectionem Domini Sabbatum illud intercedit. Quicunque igitur se parant, ut magno Sabbato baptizentur, totum Quadrag. tempus jejuniis trãsigere, exercitationibúsque divinis purgatos, ad baptizandum accedere oportet. Si quis autem ii. hebdomada elapsa baptizandus accedat; nequaquam is Paschali tempore, nisi xl. dierum jejunio expiatus, ad baptismũ admitti debet; quo demum exacto, baptizari deinde hominem tunc quidem licebit. Nam illa verba; Non oportet admitti, non indistinctè accipienda, sed propriè de magno Sabbato intelligenda sunt.

Arist. *Post duas quadragesimæ hebdomadas ad illuminationem quosvis admitti non oportet, ab ipso enim principio jejunare debent.*

Hic Canon dupliciter potest intelligi, vel quod qui post duas Quadragesimæ hebdomadas præterlapsas ad fidem accedunt, & jejunare incipiunt, in magno Sabbato baptismo digni non habebuntur, ut illi qui ab initio istius Quadrag. exercitationem ostenderunt, & sufficienter jejunarunt, vel quod si ante Quadragesimam ad fidem quilibet accesserunt, & jejunare cœperunt, deinde priusquam baptismo censeantur digni advenit Quadragesima, non expectabunt magnum Sabbatum ut illuminentur; Quemadmodum & qui ab initio istius Quadragesimæ jejunare inceperunt, sed usque ad duas septimanas si satis jejunarunt, baptismo digni censeantur. Si autem post elapsas duas Quadragesimæ septimanas sufficienter jejunasse non videntur, non illuminentur, sed expectabunt

ΚΑΝΩΝ μδ'.

Οτι ȣ̓ δεῖ γυναῖκα ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ εἰσέρχεσθαι.

ΒΑΛΣ. Ο μὲν πρῶν κανὼν κωλύει τὰς γυναῖκας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ εἰσέρχεσθαι· ὁ δὲ ξθ'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου ἀπαγορεύει τοῖς λαϊκοῖς τὴν ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου εἰσέλευσιν. εἰς μέντοι τὰ μέρη τῶν Λατίνων ἀνερυθριάστως αἱ γυναῖκες ἐν τοῖς θυσιαστηρίοις ὅτε βούλονται εἰσέρχονται.

ΖΩΝΑΡ. Εἰ λαϊκοῖς ἀνδράσιν ἀπηγόρευται ἔνδον εἰσιέναι θυσιαστηρίου κατὰ τὸν ξθ'. κανόνα τῆς ἕκτης συνόδου, πολλῷ μᾶλλον ἂν εἴη γυναιξὶν ἀπηγορευμένον, αἷς καὶ ἡ τῶν ἐμμήνων αἱμάτων ῥύσις ἀπροαιρέτως συμβαίνει.

ΑΡΙΣΤ. Γυναιξὶ τὸ ἱλαστήριον ἄβατον.

Οὐκ ἔξεστι γυναιξὶν, ἀλλ' οὐδὲ λαϊκοῖς ἀνδράσιν, εἰς τὸ θυσιαστήριον εἰσέρχεσθαι. ὡς ὁ ἑξηκοστὸς ἔννατος κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου προστάττει.

ΚΑΝΩΝ με'.

Οτι ȣ̓ δεῖ μετὰ δύο ἑβδομάδας τῆς τεσσαρακοστῆς δέχεσθαι εἰς τὸ φώτισμα.

ΒΑΛΣ. Τὸ ἅγιον βάπτισμα τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου τύπος ἐστί. διὸ καὶ νενομοθέτηται ἐν τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ τὰ βαπτίσματα τελεῖσθαι, ὡς μεσιτεύοντι τὴν κυριακὴν ταφὴν καὶ ἀνάστασιν. τοὺς οὖν μέλλοντας φωτισθῆναι κατὰ τὸ μέγα σάββατον, δεῖ τὴν πᾶσαν τεσσαρακοστὴν προκαθαίρεσθαι διὰ νηστείας καὶ ἀσκήσεως. εἰ δέ τις μετὰ τὴν δευτέραν ἑβδομάδα προσέλθῃ κατηχηθησόμενος, καὶ βαπτισθησόμενος κατὰ τὸ πάσχα, οὐ προσδεχθήσεται, ὡς μὴ ὅλην τὴν τεσσαρακοστὴν νηστεύσας. καὶ τότε μὲν διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν ȣ̓ προσδεχθήσεται· μετὰ ταῦτα δὲ κατὰ κανόνας ἑτοιμασθεὶς, βαπτισθήσεται. τὸ γὰρ, οὐ δεῖ δέχεσθαι, οὐκ ἀδιαστίκτως νοητέον, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέγα σάββατον.

ΖΩΝΑΡ. Εν τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ ἐξ ἔθους ἡ ἐκκλησία ποιεῖν βαπτίσματα παρέλαβεν, ὅτι τὸ βάπτισμα, τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου τύπος ἐστί. τὸ δὲ σάββατον ἐκεῖνο μέσον ἐστὶ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως. τοὺς οὖν ἑτοιμαζομένους φωτισθῆναι ἐν τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ δεῖ τὴν πᾶσαν τεσσαρακοστὴν νηστεύειν τε καὶ προκαθαίρεσθαι δι' ἀσκήσεως, καὶ οὕτως προσιέναι τῷ φωτίσματι. εἰ δέ τις μετὰ τὴν δευτέραν ἑβδομάδα προσέλθῃ βαπτισθησόμενος, οὐ δεῖ αὐτὸν προσδέχεσθαι εἰς τὸ βάπτισμα κατὰ τὸ πάσχα, ὡς μὴ ὅλην τὴν τεσσαρακοστὴν νηστεύσαντα, μετὰ ταῦτα δὲ βαπτισθήσεται. τὸ γὰρ, οὐ δεῖ δέχεσθαι, οὐκ ἀδιαστίκτως, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέγα σάββατον νοητέον.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ δεῖ μετὰ δύο τῆς τεσσαρακοστῆς ἑβδομάδας, εἰς τὸ φώτισμα δέχεσθαι. ὀφείλουσι καὶ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς αὐτῆς νηστεύειν.

Ο κανὼν οὗτος διττῶς δύναται νοηθῆναι· ἢ ὅτι οἱ μετὰ παραδρομὴν δύο ἑβδομάδων τῆς τεσσαρακοστῆς προσερχόμενοι τῇ πίστει, καὶ ἀρξάμενοι νηστεύειν, οὐκ ἀξιωθήσονται τοῦ βαπτίσματος ἐν τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ, ὡς καὶ ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς τῆς τεσσαρακοστῆς τὴν ἄσκησιν ἐνδειξάμενοι, καὶ ἀρκούντως νηστεύσαντες· ἢ ὅτι, ἐὰν πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς προσῆλθόν τινες τῇ πίστει, καὶ ἤρξαντο νηστεύειν, εἶτα πρὸ τοῦ ἀξιωθῆναι τοῦ βαπτίσματος, ἐπέστη ἡ τεσσαρακοστὴ, οὐκ ἀναμενοῦσι τὸ μέγα σάββατον ἐπὶ τῷ φωτισθῆναι. καθὼς καὶ οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτῆς τῆς τεσσαρακοστῆς νηστεύειν ἀρξάμενοι. ἀλλ' ἄχρι μὲν δύο ἑβδομάδων, εἰ ἱκανῶς ἐνήστευσαν, ἀξιωθήσονται τοῦ βαπτίσματος. εἰ δ' οὐκ ἔδοξαν αὐτάρκως νηστεῦσαι μετὰ παραδρομὴν δύο ἑβδομάδων τῆς τεσσαρακοστῆς, οὐ φωτισθήσονται, ἀλλ' ἀναμενοῦσι

καὶ

Digitized by Google

καὶ αὐτοὶ, μὴ τοὺς μελλόντων ἐν μεγάλῳ βαπτισθῆναι σαββάτῳ· ὡς ἐκείνων μόνων ὄντων δεκτῶν τοὺς ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς τεσσαρακοστῆς νηστευόντων· οἷα τῆς αὐτοῦ ἀσκήσεως τελείας οὔσης καὶ οὐκ ἀπεσχεδιασμένης.

A & ipsi cum iis qui magno Sabbato baptizati erunt: adeo ut illi soli sint recipiendi, qui ab initio istius quadragesimæ jejunarunt, quippe quod eorum exercitatio perfecta est & non ex tempore facta.

ΚΑΝΩΝ μς'.

Ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους πρὸ πίστιν ἐκμανθάνειν, καὶ τῇ πέμπτῃ τῆς ἑβδομάδος ἀπαγγέλλειν τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς πρεσβυτέροις.

Canon XLVI.

Quòd oportet eos qui baptizandi sunt, fidem edisce-re, & quinta hebdomadis feria Episcopo vel Presbyteris renunciare.

ΒΑΛΣ. Οὗτος ὁ κανὼν, ἀπαράλακτός ἐστι κανόνι ὁμ. τῆς ς'. συνόδου. καὶ ἠρμηνεύθη ἐκεῖ.

Bals. Hic Canon idem est omnino cum lxxviii. Can. vi. Syn. & illic est expositus.

ΚΑΝΩΝ μζ'.

Ὅτι δεῖ τοὺς ἐν νόσῳ φωταλαμβανομένους τὸ βάπτισμα εἶτα ῥωσθέντας, ἐκμανθάνειν τὴν πίστιν, καὶ γινώσκειν ὅτι θείας δωρεᾶς καταξιώθησαν.

B

Canon XLVII.

Quòd oportet eos, qui in morbo baptismum accipiunt, & postea convaluerunt, fidem edisce re, & nosse quòd divino beneficio digni sunt habiti.

ΒΑΛΣ. Τινὲς ἄπιστοι πρὸ τῆς κατηχήσεως ἐβαπτίσθησαν διὰ φρενιτικὴν νόσον. ἔλεγον οὖν τινες, ὡς ἐπεὶ οὐκ ἔφθασαν βαπτισθῆναι μὴ τὸ κατηχηθῆναι καὶ κηρύξαι, ὀφείλουσι κατηχηθῆναι, καὶ αὖθις φωτισθῆναι. ἐχρῶντο δὲ καὶ τῷ ιϛ'. κανόνι τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, τῷ μὴ παραχωρεῖν τὸν διὰ νόσον φωτισθέντα, ἀλογοχειρήτως ἱερέα γίνεσθαι. φασὶν οὖν οἱ πατέρες, ὡς ὁ μὲν δεύτερον βαπτισθήσεται, ἀναγκασθήσεται δὲ μὴ πρὸ ὑγείαν μαθεῖν τὴν πίστιν, καὶ τὸ μυστήριον τοῦ φωτίσματος, καὶ εἰδέναι ὅτι θείας δωρεᾶς καταξιώθη, ἤγουν τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ ἀληθῶς καὶ κυρίως θεοῦ, καὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, ἣν διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἔτυχεν. οὐ γὰρ διὰ σωτηρίας οἰκείας τῶν πλημμάτων λυτρούμεθα, ἀλλὰ δωρεᾷ καὶ χάριτι θεοῦ.

Bals. Infideles nonnulli baptizati sunt antequam essent catechizati, propter morbum urgentem. Dicebant ergo nonnulli, quòd quoniam non fuerunt baptizati, postquam essent catechizati, ut vult Canon, debent catechizari, & rursus baptizari. Utebantur autem & xii. Can. Neocæsar. Syn. qui non permittit ei, qui propter morbum est baptizatus, temere Sacerdotem fieri. Dicunt ergo Patres, quòd secundò quidem non baptizabitur: cogetur autem post sanitatem fidem discere, & mysterium baptismatis, & scire quòd divino beneficio dignus est habitus, scilicet agnitione ejus qui verè & propriè Deus est, & remissione peccatorum, quam per sanctum baptismum assecutus est.

C

ΖΩΝΑΡ. Βούλεται ὁ κανὼν τοὺς βαπτισθῆναι μέλλοντας, ὄντας ἐν εἰδήσει τῶν καθ' ἡμᾶς μυστηρίων ὄντας, βαπτίζεσθαι, καὶ τοὺς κατηχουμένους ἀπαγγέλλειν καλοῦσι, τῇ μιᾷ ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος, ἣ διὰ τὴν ἑβδομάδος ἔμαθον, τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς πρεσβυτέροις. εἰ δέ τις νοσῶν καὶ ἐν τῷ ζῆν κινδυνεύων βαπτισθῇ πρὸ τοῦ μαθεῖν τὸν πίστιν καὶ ἀπαγγεῖλαι, ὡς εἴρηται, εἶτα τῆς νόσου ἀπαλλαγῇ, καὶ ὕστερον ἐκμανθάνειν ἀυτὸν δεῖ τὸ μυστήριον, καὶ εἰδέναι, ὅτι θείας δωρεᾶς κατηξιώθη, ἤγουν τὴν ἐπιγνώσεως τοῦ ἀληθῶς καὶ κυρίως θεοῦ, καὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν διὰ τὸ ἁγίου βαπτίσματος ἔτυχεν. οὐ γὰρ διὰ σωτηρίου οἰκείας τῶν πλημμάτων λυτρούμεθα, ἀλλὰ δωρεᾷ καὶ χάριτι θεοῦ.

D

Zonar. in Can. xlvi. & xlvii. Qui baptismo initiãdi sunt, non nisi perceptis antea fidei nostræ mysteriis, Can. admitti; ac proinde certo hebdomadæ die catechumenos, quæ per hebdomadam didicêre, apud Episc. vel Presbyt. profiteri jubet. Si quis vero gravi ac periculoso morbo oppressus, atque ob eam causam quæ fidei sunt nondũ rite edoctus, nec eo modo quo diximus professus, salutari baptismi lavacro perfusus fuerit; hic, si à morbo postea convalescat, divina mysteria nihilominus edoceri, séque divinis muneribus ornatum esse, agnitionem scilicet veri & summi Dei & peccatorũ per sanctũ baptisma remissionẽ obtinuisse intelligere debet. Quod enim baptismo initiati culparum laqueis eximamur, id non nostræ diligẽtiæ, sed Dei magnificentiæ ac liberalitati acceptum referri debet.

ΑΡΙΣΤ. Εἴποι τῷ πίστιν ὁ βαπτιστῷ, ἢ πρεσβυτέρῳ, τῇ πέμπτῃ τῆς ἑβδομάδος, ὁ βαπτιζόμενος. εἴποι καὶ ὁ ἐν νόσῳ μὴ βαρύ.

Aris t. in Can. xlvi. & xlvii. *Baptizatus Episcopo vel Presbytero quintâ hebdomadis feriâ fidem dicat. Dicat & ægrotus paulo post.*

Ὁ προσερχόμενος τῇ ἐκκλησίᾳ ὥστε τοῦ βαπτισθῆναι, τὴν πίστιν ἐκμανθανέτω· καὶ τῇ πέμπτῃ τῆς ἑβδομάδος ἀπαγγελλέτω ταύτῃ τῷ ἐπισκόπῳ, ἢ πρεσβυτέρῳ. οὐ γὰρ δεῖ προχείρως αὐτὸν βαπτίζειν, καὶ πρὸ τοῦ μυηθῆναι τὴν πίστιν. ὁ νοσῶν, καὶ ζητῶν βαπτισθῆναι, βαπτιζέσθω. εἶτα τῆς νόσου ἀναστὰς, ἐκμανθανέτω τὴν πίστιν, καὶ γινωσκέτω, ὅτι θείας κατηξιώθη χάριτος.

E

Qui ad Ecclesiam accedit ut baptizetur, fidem discat, & quintâ hebdomadis feriâ eam Episcopo profiteatur vel Presbytero. Non enim oportet eos temerè baptizare, & priusquam in fide initiati fuerunt. Qui morbo laborat, & baptizari quærit, baptizetur. Deinde morbo liberatus, fidem ediscat, & agnoscat, quod divina gratiâ dignus habebatur.

ΚΑΝΩΝ μη'.

Ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους μὴ τὸ βάπτισμα χρίεσθαι χρίσματι ἐπουρανίῳ, καὶ μετόχους εἶναι τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.

Canon XLVIII.

Quòd oportet, eos qui baptizantur, post baptisma inungi supercælesti Chrismate, & esse regni Dei participes.

ΒΑΛΣ. Χρίσμα ἐκάλεσεν ὁ κανὼν τὸ ἅγιον μύρον καὶ οὐχ ἁπλῶς χρίσμα, ἀλλὰ ἐπουράνιον, ὡς διὰ τῶν ἁγίων εὐχῶν καὶ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος ἁγιαζόμενον, καὶ ἁγιάζον τοὺς χριομένους, καὶ μετόχους αὐτοὺς ποιοῦν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. φησὶν οὖν τοὺς φωτιζομένους διὰ τούτου χρίεσθαι καὶ ἁγιάζεσθαι. ὅπως μέντοι προσεδόθη τὸ ἅγιον μύρον, καὶ δι' ἣν αἰτίαν, δηλοῦται ἀπὸ τῶν κατηχητικῶν βιβλων. τινὲς δέ λέγουσι γίνεσθαι τοῦτο καὶ ἀκολουθίαν ἐκείνου τοῦ μύρου, τοῦ διὰ τῆς πόρνης χυθέντος εἰς τοὺς πόδας τοῦ κυρίου

F

Bals. Canon vocavit sanctum unguentum Chrisma, & non simpliciter Chrisma, sed supercœleste; ut quod per sanctas preces & invocationem S. Spiritus sanctificetur, & eos qui inunguntur, sanctificet, & regni cœlorum faciat participes. Dicit itaque eos, qui baptizantur, per hoc inungi & sanctificari. Quomodo autem & propter quam causam traditum sit sanctum unguentum, ex libris, qui de catechismo tractant, declaratur. Nonnulli autem dicunt hoc fieri ex illius unguenti consequentia, quod per meretricem ad Domini

&

Digitized by Google

& Dei & ſervatoris noſtri Jeſu Chriſti pedes fuſum A eſt, qui dixit nihil mali feciſſe meretricem, quæ ad ejus pedes nardi pretioſum unguentum ad ejus ſepulturam effudit. Quia enim baptiſmus, ut ſæpe dictum eſt, typus eſt ſepulturæ & reſurrectionis Chriſti & Dei noſtri; rectè baptiſmi tempore chriſmate inunguntur ii, qui baptizantur, ut unà ſepeliantur & cum Chriſto reſurgant.

ZONAR. Qui baptizati ſunt, eos ſacro oleo inungi oportere Canon decernit; quod & ſupercœleſte chriſma alio nomine appellavit; quippe quod & ſacris precationibus & ſancti Spiritus invocatione ſanctificatum B ſit, & qui eo inunguntur ſanctos, ac regni cum Chriſto participes, niſi ad ejus regni poſſeſſionem noſtris ipſi celeribus aditum præcluſerimus, efficiat.

ARIST. *Illuminatos poſt baptiſmum inungi oportet.* Perſpicuus.

CANON XLIX.

Quòd non oportet in Quadrageſima panem offerre; niſi Sabbato & dominica tantum.

BALS. Præſens Canon, & quinquageſimus primus, quinetiam & lii. vi. Synodi eadem decernunt. Et lege quæ in illis ſcripta ſunt. C

ZONAR. Eadem prorſus ſextæ Syn. lii. Can. ſtatuuntur. Vide quæ ibi diximus, nec plura, tum ad hujus, tum ad li. & lii. Can. explicationem deſiderabis.

ARIST. *In quadrageſimâ præterquam Sabbato ſolùm, & die Dominicâ offerre non oportet.*

Hic Canon non omnino neglectui habetur, ſed obſervatur. Exceptis enim Sabbato & Dominico & ſancto Annunciationis die, in Quadrageſimâ panis non offertur, ſed præſanctificata peraguntur. At vero in Annunciationis feſto præſanctificatorum miniſterium non celebrari, ſed panem offerre, lii. ſextæ in Trullo D Synodi tradit, eo quod reliqui Quadrageſimæ dies humiliationis ſunt tempus, debetque quiſque propria delicta agnoſcere, & non curâ de illis neglecta ad feſtivitates animum inclinatum habere, & ſic ſimul triſtitiâ affici & ſpirituali lætitiâ intempeſtivè repleri.

CANON L.

Quòd non oportet in Quadrageſimæ poſtrema ſeptimana quintæ feriæ jejunium ſolvere, & totam Quadrageſimam dehoneſtare: ſed oportet totam Quadrageſimam jejunare aridis veſcentes.

BALS. Nota ex præſenti Canone, quòd aridis veſci debemus omni quartâ & ſexta feria. Qui ergo ſine E morbo cum oleo & teſtaceis jejunant, faciunt contra legem: multò autem magis qui in quartis ſextiſque feriis piſces comedunt. Quia autem neceſſe eſt ut aquam bibant etiam qui morbo non laborant; dicimus quòd Canones quidem nihil tale definiunt. Quoniam autem magnus Epiphanius Cypri in panariis dicit; debere fideles, in ſex diebus ante Paſcha, pane, & ſale, & aquâ nutriri; cum aridorum eſu aquam quoque bibere bonum eſt. Lege & viii. interrogationem Canonicarum reſponſionum Timothei Alexandriæ, quæ dicit; Mulier, ſi peperit, Paſcha debet jejunare. Sic etiam x. Ex his colligitur, de- F bere fideles cum aridorum eſu aquam quoque bibere.

ALIA INTERPRETATIO.

De iis, quæ in præſenti Canone tractantur, dictum eſt & in xxix. Canone vi. Synodi. Cùm enim quidam, poſtquam tota Quadrageſima jejunaſſent, magna quinta feria jejunium ſolverent, quòd tunc fortè compleretur Quadrageſima ſancta, & fieret cœna Domini, ſtatuerunt Patres, ut totam Quadrageſimam uſque ad diem Dominicum Paſchalem jejunarent: ne jejunio uno die ſoluto tota Quadrageſima dehoneſtaretur.

καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· τῷ εἰπόντες μηδὲν πονηρὸν ποιῆσαι τὴν πόρνην ἐπιχέασιν εἰς τοὺς πόδας τούτου ὃ ἦν νάρδου πολύτιμον μύρον πρὸς τὸν ἐνταφιασμὸν αὐτοῦ. ἐπεὶ γὰρ ὁ βάπτισμα, ὡς πολλάκις εἴρηται, τύπος ἐστὶ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν, καλῶς καὶ τὸ χρῖον τὸ βαπτίσματος τῷ μύρῳ οἱ φωτιζόμενοι χρίονται, ἵνα συνταφῶσι καὶ συνδιαστῶσι τῷ Χριστῷ.

ZΩNAP. Τοὺς βαπτισθέντας φησὶν ὁ κανὼν δεῖν χρίεσθαι τῷ ἁγίῳ μύρῳ, ὃ καὶ χρῖσμα ἐπάλεσεν ἐπουράνιον, ὡς ἀπὸ πνεύματος λόγων καὶ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος ἁγιαζόμενον, καὶ ἁγιάζον τοὺς χριομένους, καὶ μετόχους αὐτοὺς ποιοῦν τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, εἰ μὴ δι' ἔργων φαυλότητος ἡμεῖς ἑαυτοὺς τούτης ἀποξενώσωμεν.

ΑΡΙΣΤ. Δεῖ τοὺς φωτιζομένους, μετὰ τὸ βάπτισμα, χρίεσθαι. Σαφής.

ΚΑΝΩΝ μθ'.

Ὅτι οὐ δεῖ τῇ πεντηκοστῇ ἄρτον προσφέρειν, εἰ μὴ ἐν σαββάτῳ καὶ κυριακῇ μόνον.

ΒΑΛΣ. Ὁ πρὸ τούτων κανὼν καὶ ὁ να'. ἀλλὰ καὶ ὁ νθ'. τῆς ς'. συνόδου τὰ αὐτὰ ἀπαγορεύουσι. καὶ ἀναγνωσθήσεται ἐν τοῖς ἐκεῖ γεγραμμένοις.

ZΩNAP. Τὰ αὐτὰ ἀπαγορεύεται καὶ ὁ νθ'. κανὼν τῆς ς'. συνόδου. καὶ ζητητέον τὰ ἐκεῖ εἰρημένα, ἀρκέσοντα καὶ πρὸς τοῦτον τὸν κανόνα, καὶ πρὸς τὸν να'. καὶ τὸν νθ'.

ΑΡΙΣΤ. Τῇ πεντηκοστῇ μὴ προσφέρειν, εἰ μὴ σαββάτῳ, καὶ κυριακῇ μόνον.

Ὁ κανὼν ὅτι οὐ παρεβάθη ὅλως, ἀλλὰ φυλάττεται. ἄνευ γὰρ σαββάτου, καὶ κυριακῆς, καὶ τῆς ἁγίας τοῦ εὐαγγελισμοῦ ἡμέρας, ἐν τῇ πεντηκοστῇ ἄρτος οὐ προσφέρεται, ἀλλὰ προηγιασμένα πλεῖται. ὅπερ ἐν τῇ τοῦ εὐαγγελισμοῦ ἑορτῇ μὴ προηγιασμένων γίνεσθαι λειτουργίαν, ἀλλὰ προσφέρειν ἄρτον, ὁ πεντηκοστὸς δεύτερος κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου παραδίδωσι, διὰ τὸ τοὺς ἄλλας ἡμέρας τῆς πεντηκοστῆς ταπεινώσεως εἶναι καιρὸν, καὶ ὀφείλειν ἕκαστον τὰ πεπλημμεληθέντα τῇ ὑπομονῇ φέρειν· καὶ μὴ ἀφέντα τὴν ἐκεῖ ταύτης ἀσθένειαν, πρὸς ἑορτὰς ἀποκλίνειν· καὶ κατὰ ταὐτὸ συνάζειν, καὶ πνευματικῆς ἀγαλλιάσεως ἐμπιπλᾶσθαι διὰ καιρόν.

ΚΑΝΩΝ ν'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν πεντηκοστῇ τῇ ὑστέρᾳ ἑβδομάδι τὸ πέμπτον λύειν, καὶ ὅλως τὴν πεντηκοστὴν ἀπημάζειν· ἀλλὰ δεῖ πᾶσαν τὴν πεντηκοστὴν νηστεύειν, ξηροφαγοῦντας.

ΒΑΛΣ. Σημειοῦται ἀπὸ τοῦ πρόσθεν κανόνος, ὅτι ξηροφαγεῖν ὀφείλομεν καὶ πᾶσαν τετράδα καὶ παρασκευήν· οἱ γοῦν ἄνευ νοσήματος μετ' ἐλαίου καὶ ὀστρακοδέρμων νηστεύοντες παρανομοῦσι· πολλῷ γὰρ πλέον οἱ ἐν τετράσι καὶ παρασκευαῖς ἰχθύας ἐσθίοντες· ἐπεὶ δὲ ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ ὑδροποτεῖν τοὺς τὰς μὴ ἀσθενοῦντας, φαμὲν ὅτι οἱ μὲν κανόνες οὐδὲν τοιοῦτον ὁρίζουσι. ἐπεὶ δὲ φησὶν ὁ μέγας Ἐπιφάνιος Κύπρου ἐν τοῖς πανάριοις, ὀφείλειν τοὺς πιστοὺς ἐν τῷ πάσχα ἓξ ἡμέρας διὰ ἄρτου, ἁλὸς, καὶ ὕδατος ἀποτρέφεσθαι, καλὸν ἐστι σὺν τῇ ξηροφαγίᾳ καὶ ὑδροποτεῖν. ἀναγνωσθήσεται καὶ τὸ ιδ'. ἐρώτησιν τῶν κανονικῶν ἀποκρίσεων Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, λέγουσαν, γύνη ἐὰν τέκῃ, ὀφείλει νηστεύσαι τὸ πάσχα· οὕτως καὶ τὸ ι. συνάγει δὲ καὶ ἀπὸ τούτων ὀφείλειν τοὺς πιστοὺς σὺν τῇ ξηροφαγίᾳ καὶ ὑδροποτεῖν.

Ετέρα Ερμηνεία.

Περὶ τοῦ ἐν τῷ πρόσθεν κανόνι εἰρημένου καὶ ἐν τῷ κθ'. κανόνι τῆς ς'. συνόδου. τινῶν γάρ, μετὰ τὸ νηστεῦσαι τὸ ὅλον τεσσαρακοστὸν, καταλυόντων τὸ μεγάλου πέμπτου, διὰ τὸ τότε συμπληροῦσθαι πάσχα τὸ ἁγίαν τεσσαρακοστὸν, καὶ τὸ κυριακὸν δεῖπνον γενέσθαι, ὥρισαν οἱ πατέρες καὶ πᾶσαν τὴν τεσσαρακοστὸν μέχρι τῆς κυριακῆς τοῦ σωτηρίου πάσχα νηστεύειν, ἵνα μὴ λυομένης τῆς νηστείας ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, ἡ ὅλη τεσσαρακοστὴ ἀτιμάζηται.

Digitized by Google

ἐπέξελέ μοι τὰ σάββατα καὶ τὰς κυριακὰς τῆς τεσσαρακοστῆς. ἐν ταύταις γὰρ ξηροφαγεῖν σὺν ἀναγκαζόμεθα, ὡς ἐν ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις τῆς νηστείας.

A Excipe mihi ſabbata & dominicos Quadrageſimæ. In iis enim aridis veſci non cogimur, ut in reliquis jejunii diebus.

ΖΩΝΑΡ. Πᾶσαν μὲν τὴν τεσσαρακοστὴν ἐν νηστείᾳ διάγειν ὁ κανὼν διορίζεται, ἄνευ δηλαδὴ σαββάτου καὶ κυριακῆς. νηστείαν δὲ τὴν ξηροφαγίαν ὁρίζεται. τίνες δὲ καὶ πότε ἑ. τῆς πλυνταίας ἑβδομάδος, ἐν ᾗ ὁ κυριακὸν δεῖπνον συνέφαγε τοῖς μαθηταῖς ὁ Χριστὸς, ἔλυον τὴν νηστείαν, καὶ ἁπαλόν τινα πλυτελέστερα καὶ τρυφηλότερα βεβρώκασι, ὡς τάχα τὸ κυρίου τότε ὃ νομικόν τε φαγόντος δεῖπνον, καὶ ὃ οἰκεῖον τοῖς μαθηταῖς παραδόντος. τοῦτο οὖν μὴ γένεσθαι ὁ πρὼν κανὼν διατάττεται, ἵνα μὴ ἐν τῇ μιᾷ ταύτῃ ἡμέρᾳ λυομένης τῆς νηστείας, ἡ ὅλη τεσσαρακοστὴ ἀτιμάζηται. B

Zonar. Totum Quadrageſimæ tempus, Sabbatis tamen ac Dominicis diebus exceptis, canon jejunio tranſigi jubet. Jejunium autem aridorum eſum conſtituit. At vero quidam quinta poſtremæ hebdomadæ feria, qua Chriſtus cum Apoſtolis cœnavit, violato jejunio, lautioribus epulis veſcebantur; quod eodem die forte Chriſtus Dominus cœna ex præſcripto legis refectus, eundem quoque morem diſcipulis prodidiſſet. Id ergo fieri, ac totam Quadrageſimam unius diei illius neglecto jejunio dehoneſtari, præſens canon vetat.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ δεῖ ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ τῇ ὑστεραίᾳ ἑβδομάδι τὸ πέμπτον λύειν, καὶ ὅλον τὸν τεσσαρακοστὸν ἀτιμάζειν· ἀλλὰ πᾶσαν τὸν τεσσαρακοστὸν νηστεύειν ξηροφαγοῦντα.

Arist. *Non oportet in ultimâ quadrageſimæ ſeptimanâ quintæ feriæ jejunium ſolvere, & totam quadrageſimam injuriâ afficere: ſed totam quadrageſimam jejunare aridis veſcentem.*

Δεῖ πάσας τὰς τοῦ σωτηρίου πάθους ἡμέρας ἐν νηστείᾳ καὶ προσευχῇ καὶ κατανύξει καρδίας διατελεῖν· καὶ μὴ καταλύειν τὸν νηστείαν ἐν τῇ πέμπτῃ τῆς ὑστέρας ἑβδομάδος τῆς τεσσαρακοστῆς, ἀλλὰ δεῖ καὶ ἐν αὐτῇ νηστεύειν τε καὶ ξηροφαγεῖν. C

Omnes ſalutaris paſſionis dies cùm jejunio & oratione, & cordis compunctione peragere oportet, & non jejunium ſolvere quinta ultimæ hebdomadis quadrageſimæ feriâ, ſed & in eâ jejunare & cibis ſiccioribus uti.

ΚΑΝΩΝ να'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τεσσαρακοστῇ μαρτύρων γενέθλια διατελεῖν, ἀλλὰ τῶν ἁγίων μαρτύρων μνήμας ποιεῖν ἐν τοῖς σαββάτοις καὶ κυριακαῖς.

Canon LI.

Quòd non oportet in Quadrageſima martyrum natalitia celebrare: ſed ſanctorum martyrum facere commemorationes in ſabbatis & dominicis.

ΒΑΛΣ. Ἀνάγνωθι ϟ νβ'. κανόνα τῆς ς'. συνόδου καὶ ϟ μθ'. τῆς παρούσης συνόδου διδάσκοντας καὶ μόνα τὰ σάββατα καὶ τὰς κυριακὰς τελείαν θυσίαν γίνεσθαι ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ὅλης τεσσαρακοστῆς· καὶ δὲ τὰς λοιπὰς ἅμα φερομένων τελεῖσθαι τὴν θείαν ἱερουργίαν. ὡς δέ τινος εἰπόντος, μὴ ὀφείλειν κωλύεσθαι δι' ὅλης τῆς τεσσαρακοστῆς ἅμα θυσίας γίνεσθαι ταῖς τῶν ἁγίων μαρτύρων μνήμαις, ὡς μηδὲ χαροποιοὺς οὔσας, ἀλλὰ μόνα κωλύεσθαι τὰ γενέθλια τούτων ὡς χαροποιὰ καὶ πομπηγύρεων πρόξενα· ὥρισαν οἱ πατέρες, μήτε ἐν ταῖς μνήμαις, μήτε ἐν τοῖς γενεθλίοις τῶν μαρτύρων καθ' ὅλην τὴν τεσσαρακοστὴν ἅμα θυσίας πομπηγυρίζειν, ἀλλὰ καὶ μόνα τὰ σάββατα καὶ τὰς κυριακὰς, ταῖς ἑορταῖς τούτων ποιεῖν. σημείωσαι τοίνυν, ὅτι ἀπὸ τοῦ πρόντος κανόνος οὐδὲ μνήμαι καθοιχομένων δι' ὅλης τῆς τεσσαρακοστῆς, ἄνευ σαββάτου καὶ μόνου. ἅμα δὲ εἰ πένθος ἐστὶ ἀμαρτιῶν ἡμῶν τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν, οὐχ ἁγίων μνῆμαι γίνονται ἄνευ σαββάτου· ἐὰν οὖν ἁγίων μνῆμαι οὐ γίνονται, πόλῳ πλέον κωλυθήσεται ὁ γάμος. D E

Bals. Lege lii. canonem ſextæ Synodi, & xlix. præſentis Synodi, qui docent ſolis ſabbatis & diebus dominicis fieri perfectum ſacrificium tempore totius Quadrageſimæ: in reliquis autem per priùs ſanctificata peragi divinum myſterium. Perinde autem ac ſi dixiſſet quiſpiam; Non debere prohiberi per totam Quadrageſimam ne fiant per ſacrificia ſanctorum martyrum memoriæ, ut quæ lætitiam non afferant; ſed prohiberi tantùm ne eorum natalitia celebrentur, ut quæ lætitiam afferant, & ut frequentes hominum conventus fiant, incitent: definierunt Patres, ut neque in commemorationibus martyrum, neque in eorum natalitiis, in tota Quadrageſima per ſacrificia feſtum celebrent, ſed in ſolis ſabbatis & dominicis eorum feſta peragant. Nota ergo, ex præſenti canone quòd nec defunctorum quidem fiunt memoriæ tota Quadrageſima, præterquam ſolo ſabbato. Propterea quòd ſancta Quadrageſima luctus eſt ob peccata noſtra, ſanctorum commemorationes non celebrantur, præterquam Sabbato: ſi ſanctorum ergo commemorationes non fiunt; multo magis nuptiæ prohibebuntur.

ΑΡΙΣΤ. Μηδὲ μνείας μαρτύρων τελεῖν· εἰ μή κυριακῆς τε, καὶ σαββάτου.

Arist. *Neque Martyrum commemorationes celebrare, præterquam Dominicis & Sabbatis.*

Ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ, ἄνευ σαββάτου, καὶ κυριακῆς, οὐδὲ μαρτύρων μνεῖαι τελοῦνται.

In quadrageſima, exceptis Sabbato & Dominico, nec martyrum commemorationes celebrantur.

ΚΑΝΩΝ νβ'.

Canon LII.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τεσσαρακοστῇ γάμους ἢ γενέθλια διατελεῖν. F

Quòd non oportet in Quadrageſima nuptias vel natalitia celebrare.

ΒΑΛΣ. Διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους οὓς ἄνωθεν εἴπομεν.

Bals. Propter eaſdem rationes quas ſuperiùs diximus.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ τελοῦνται τῇ τεσσαρακοστῇ γάμοι, οὐδὲ γενέθλιον. Σαφές.

Arist. *Quadrageſimâ non celebrantur nuptiæ, neque natalitia.* Perſpicuus.

Digitized by Google

A

Canon LIII.

Quòd non oportet Christianos ad nuptias venientes tripudiare vel saltare : sed modestè cœnare & prandere, ut decet Christianos.

Bals. Canon clarus est : cum vero & penitus exolevit, nec interpretatione eget. βαλλίζειν autem est cum cymbalis vel aliis ejusmodi saltare.

Zonar. Sive comeditis, inquit divinus Apostolus Paulus, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite : fideles vero qui vitam petulanter agunt, nihil minus quam Dei gloriam propositam habent. Ne igitur fideles ad nuptias vocati minus honestè se gerant, saltentque ac tripudient ; sed modestè appositis cibis vescantur, nec quidquam Christiano homine indignum admittant, hic canon decernit. Est porro βαλλίζειν concrepantibus cymbalis saltationem ad illorum sonitum accommodare.

Arist. *Tripudiare in nuptiis vel saltare indignum.*

Canon LIV.

C *Quòd non oportet sacratos, aut Clericos in nuptiis vel conviviis aliqua spectacula videre : sed priusquam ingrediantur Thymelici, surgere & secedere.*

Bals. In xxiv. & li. canone sextæ Synodi de iis quoque tractavimus, quæ in præsenti canone tractata sunt. Et lege ea : hujus enim meminerunt.

Zonar. Eadem sextæ quoque Synodi vigesimoquarto canone præcipiuntur. Quippe sacris initiatos homines ac Monachos in hippodromum convenire is canon vetat. Hic vero magis universè eos nullis omnino spectaculis, nec in nuptiis nec in cœnis, interesse licere decernit. Nec enim in nuptiis tantummodo, sed in festis quoque celebritatibus & natalitiis & aliis hujusmodi, quæ cœnæ vocabulo significavere convivia instituuntur. Ad hujusmodi igitur convivia, inquit, quandocunque sacri ordinis homines & Clerici advocati fuerint, ubi primum thymelicos ingressuros animadverterint, ipsi consurgant, séque illico, priusquam ludicra illa & scurrilia inchoëntur, inde subducant.

Arist. *Sacratum quidem & Clericum oportet etiam ante scenam exire.*

E

Christiani ad nuptias venientes modestè in illis cœnare monentur, & non saltare aut ballare, hoc est, manus plaudere & per eos strepitum facere. Hoc enim Christianâ constitutione est indignum. At sacratos neque spectacula ulla in nuptiis videre, sed priusquam ingrediuntur thymelici, illinc recedere oportet.

Canon LV.

Quòd non oportet sacratos & Clericos ex collatione convivia peragere, sed neque Laicos.

F

Bals. Convivari ebrietatis causa est. Eam autem consequuntur petulantia & insolentia : eas verò, lites & Dei contemptus. Statuunt ergo Patres, ut neque sacrati, neque Clerici neque Laici, ex collatione convivia faciant. συμβολὴ enim est collatio, à verbo συμβάλλω, quod significat confero.

Zonar. Et eos qui in sacrum ordinem cooptati sunt, & Christianos omnes, honestè gravitérque vitam instituere par est. Igitur ex symbolæ collatione, hoc est, à pluribus, ut mensæ exquisitis epulis instruan-

ΚΑΝΩΝ νγ'.

Οτι οὐ δεῖ Χριστιανοὺς εἰς γάμους ἀπερχομένους βαλλίζειν ἢ ὀρχεῖσθαι, ἀλλὰ σεμνῶς δεῖπνον καὶ ἄριστον, ὡς πρέπει Χριστιανοῖς.

ΒΑΛΣ. Ο κανὼν σαφής ἐστιν· ὅτι δὲ παρέκτεινε πάμπολλα, οὐδὲ ἑρμηνείας δεῖται. βαλλίζειν δέ ἐστι τὸ μετὰ κυμβάλων ἢ ἄλλων τοιούτων ὀρχεῖσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Ο ἀποστολικὸς ἀπόστολος Παῦλός φησιν· εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε, ὁ δὲ ἀσέμνως βιοῦν τοὺς πιστοὺς εἰς τοὐναντίον ὁ σκοπὸν πρόκειται. δεῖ οὖν ὁ πρὸν κανὼν τοὺς ἀπερχομένους πιστοὺς εἰς γάμον κωλύειν ἀπρεπῶς διαγίνεσθαι, καὶ ὀρχεῖσθαι ἢ βαλλίζειν, ἐαδὲ μὴν ὅπως ἐκπέσει σεμνῶς, μηδὲν ἀνάξιον ποιοῦντας Χριστιανοῖς. βαλλίζειν δέ ἐστι, τὸ κύμβαλα κτυπεῖν, καὶ πρὸς ἐκείνων ἦχον ὀρχεῖσθαι.

ΑΡΙΣΤ. Βαλλίζειν ἐν γάμοις, ἢ ὀρχεῖσθαι, ἀνάξιον.

ΚΑΝΩΝ νδ'.

C Οτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ κληρικούς τινας θεωρείας θεωρεῖν ἐν γάμοις, ἢ δείπνοις, ἀλλὰ πρὸ τῆς εἰσέρχεσθαι τοὺς θυμελικούς, ἐγείρεσθαι αὐτοὺς καὶ ἀναχωρεῖν.

ΒΑΛΣ. Ἐν τῷ κδ'. καὶ να'. κανόνι τῆ ς'. συνόδου, διελάβομεν καὶ περὶ τούτου ἐν τῷ παρόντι κανόνι διῳλημμένων. καὶ ἀνάγνωθι ταῦτα· μέμνηται γὰρ καὶ τούτου.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ κδ'. κανὼν τῆ ἕκτης συνόδου τὰ αὐτὰ διατάττεται. κωλύει γὰρ κἀκεῖνος τοὺς ἱερωμένους καὶ τοὺς μοναχοὺς ἐν ἱπποδρομίαις ἀπέναι. ἔστι δὲ γνησιώτερον θεάς τινας θεωρείας διακελεύεται θεωρεῖν, οὔτε ἐν γάμοις, οὔτε ἐν δείπνοις. οὐ γὰρ ἐν γάμοις μόνον γίνονται συμπόσια, ἀλλὰ καὶ ἐν ἑορταῖς, καὶ ἐν γενεθλίοις, καὶ ἄλλοις ὁμοίοις, ἃ δείπνους ὠνόμασεν. ὅταν οὖν, φησι, καλεσθῶσιν εἰς τοιαῦτα συμπόσια ἱερατικοὶ καὶ κληρικοί, καὶ ἴδωσιν ὅτι θυμελικοὶ μέλλουσιν εἰσελθεῖν, ἐγειρέσθωσαν, καὶ ἀναχωρείτωσαν πρὸ τῶν ἐκείνους τῆς παιγνίων καὶ γελωτοποιΐων ἀπάρξασθαι.

ΑΡΙΣΤ. Τὸν μὴν τοι ἱερατικὸν, ἢ κληρικὸν, δεῖ καὶ πρὸ τῆς θυμέλης ἀπέρχεσθαι.

Απαιτοῦνται οἱ χριστιανοὶ εἰς γάμον ἀπερχόμενοι, σεμνῶς δεῖπνεῖν ἐν αὐτοῖς, καὶ μὴ ὀρχεῖσθαι, ἢ βαλλίζειν, τοῦτ' ἔστι, τὰς χεῖρας κροτεῖν, καὶ δι' αὐτῆς κτύπον ἀποτελεῖν· τοῦτο γὰρ ἀνάξιον χριστιανικῆς καταστάσεως· τοὺς μὴν τοι ἱερατικοὺς μηδὲ θεωρείας τινὰς ἐν γάμοις θεωρεῖν, ἀλλὰ, πρὸ τῆς εἰσελθεῖν τοὺς θυμελικούς, ἐκεῖθεν ἀναχωρεῖν.

ΚΑΝΩΝ νε'.

Οτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς ἐκ συμβολῆς συμπόσια ὑποτελεῖν, ἀλλ' οὐδὲ λαϊκούς.

ΒΑΛΣ. Τὸ συμποσιάζειν πρᾶγμόν ἐστι μέθης. τῇ δὲ μέθῃ πρέποντα ἀταξίαι καὶ ἀσημοσύνη, καὶ ταύταις ἕπεται καὶ θεοῦ καταφρόνησις. διορίζονται οὖν οἱ πατέρες, μήτε ἱερωμένους, μήτε κληρικοὺς, μήτε λαϊκοὺς ἀπὸ συνδρομῆς ποιεῖν συμπόσια. τοῦτο γάρ ἐστιν ἡ συμβολὴ, ἀπὸ τοῦ συμβάλλω, ἤτοι συμπονῶ.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς ἱερωμένους, καὶ πάντα δὲ Χριστιανὸν σεμνῶς χρὴ βιοῦν. ὅ δὲ ἐκ συμβολῆς ποιεῖν συμπόσια, ἤγουν πολλῶν δίδοντων νομίσματα, ὥστε δι' αὐτῆς γίνεσθαι

ἡμέραν παραπέζαις ἀβρεχεῖς, κωλύει ὁ κανὼν, ὡς μέθης καὶ ἀδηφαγίας καὶ ἄλλων ἀχημοσυνῶν αἴτιον.

ΑΡΙΣΤ. Ἐρανοις οὔτε λαϊκὸς οὔτε κληρικὸς ἐκπλέσει.

Χάριν συμποσίου οὔτε κληρικὸς οὔτε λαϊκὸς ποιήσμαται ἔρανον.

A tur, pecunia collata convivia apparari; quòd ea res ebrietatis voracitatísque ac aliorum criminum cauſam præbeat; nullo modo hic canon licere decernit.

ARIS.T. *Convivia ex collatis ſymbolis neque Laicus neque Clericus celebrabit.*

Compotationis gratiâ nec Clericus nec Laicus collationem faciet.

ΚΑΝΩΝ νϛ'.

Ὅτι οὐ δεῖ πρεσβυτέρους πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ἐπισκόπου εἰσιέναι καὶ καθέζεσθαι ἐν τῷ βήματι, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ἐπισκόπου εἰσιέναι· πλὴν εἰ μὴ ἀνωμαλίαν ἢ ἀποδημεῖ ὁ ἐπίσκοπος. B

ΒΑΛΣ. Καὶ πανταχοῦ τῆς διατάξεως καλὸν πολιτεύεσθαι ἄξιον· πολλῷ δὲ πλέον ἐν ἱερωμένοις. διὸ καὶ κωλύουσιν οἱ πατέρες τοὺς πρεσβυτέρους καταφρονεῖν τοῦ ἐπισκόπου, καὶ πρὸ τῆς εἰσόδου εἰσέρχεσθαι ἐν τῷ βήματι, καὶ καθέζεσθαι· ἀλλὰ εἰσοδεύειν μετὰ τοῦ ἐπισκόπου. ὡς δέ τινος ἀῤῥωσίαν προβαλλομένου ἢ ἀποδημίαν τοῦ ἐπισκόπου, εἶπον τὰ τοιαῦτα αἴτια δίλογα εἶναι, καὶ πλὴν πρόοδον πλὴν εἰς τὸ βῆμα τοῦ ἱερέως οὐκ ἐμποδίζοισιν.

Summam ab ſacri ordinis hominibus modeſtiæ rationem haberi maxime decet. Presbyteros porro, quo tempore Epiſcopus ad altare acceſſurus eſt, ante illum ingredi ibique ſedere, & illum ſolum relinquere, aut paulo poſt introitum facere, petulantiæ quiddam ſummíque Sacerdotii contemptum oſtendit. Id ergo canon fieri vetat: cum Epiſcopo verò ſimul ingredi Sacerdotes, niſi quis forte intemperie, hoc eſt, ægritudine aliqua teneatur, neque longiorem ſtandi moram ferre queat, decernit. Quod ſi etiam peregre profectus fuerit Antiſtes, quamvis alii alios, dum ad altare ingrediuntur, antevertant, nulla ex eo ſummo Sacerdoti irrogata injuria exiſtimabitur.

ΖΩΝΑΡ. Πᾶσιν διάταξιν ἐν τοῖς ἱερωμένοις δεῖ πολιτεύεσθαι. ὅ δὲ, τῷ ἐπισκόπου μέλλοντος εἰσοδεύειν εἰς τὸ θυσιαστήριον, τοὺς πρεσβυτέρους προεισέρχεσθαι καὶ καθῆσθαι ἐκεῖ, κἀκεῖνον μόνον ἐᾶν, ἢ μετ' ὀλίγον τὴν εἴσοδον ποιεῖν, ἀταξίαν δείκνυσι, καὶ εἰς καταφρόνησιν τοῦ ἀρχιερέως. διὸ κωλύει τοῦτο ὁ κανών· συνεισιέναι δὲ τῷ ἐπισκόπῳ τοὺς ἱερεῖς διορίζεται, εἰ μή τις δι' ὑπερβολὴν ἔχοι, ἢ γῆρως νοσηλεύεται, καὶ οὐ δύναται δὴ πολὺ ἵστασθαι. καὶ ὅτε δὲ ἀποδημεῖ ὁ ἀρχιερεύς, οὐκ εἰς καταφρόνησιν αὐτοῦ γίνεται, ὅ, πινὰς τῶν ἀρχιερέων ἴσως προεισελθεῖν τῶν ἄλλων εἰς τὸ θυσιαστήριον. C

ARIS.T. *Presbyter tribunal ante Epiſcopum ne ingrediatur, neque ſedeat.*

Epiſcopo præſente & miniſtrante ante ejus introitum Presbyter tribunal non ingredietur, & ſedebit. Hoc enim eſt ordinis conturbatio & confuſio.

ΑΡΙΣΤ. Πρεσβύτερος εἰς βῆμα πρὸ τοῦ ἐπισκόπου οὐκ εἴσεισιν, οὐδὲ καθίσται. D

Παρόντος τοῦ ἐπισκόπου, καὶ λειτουργοῦντος, πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ οὐκ εἰσελεύσεται πρεσβύτερος ἐν τῷ βήματι, καὶ καθίσει. τοῦτο γὰρ ἀταξία ἐστὶ καὶ σύγχυσις.

ΚΑΝΩΝ νζ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν ταῖς κώμαις καὶ ἐν ταῖς χώραις καθίσασθαι ἐπισκόπους, ἀλλὰ περιοδευτὰς· τοὺς μέντοι ἤδη προκατασταθέντας, μηδὲν πράττειν ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τῆς ἐν τῇ πόλει. ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς πρεσβυτέρους μηδὲν πράττειν ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ ἐπισκόπου. E

ΒΑΛΣ. Ἄλλοι μὲν κανόνες ἐν ταῖς κώμαις καὶ ἐν τοῖς χωρίοις χωρεπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους καθίσασθαι διωρίσαντο. ὁ δὲ παρὼν κανὼν περιοδευτὰς προχειρίζεσθαι γίνεσθαι, καὶ μὴ ἐπισκόπους, ἵνα μὴ γένηται ἀκαταφρόνητος ἡ ἀρχιερωσύνη, ὡς μὴ ἐχούσης τὴν χώραν ἐν ᾗ ἐκτεταγμένη ὁ ἐπίσκοπος, πλῆθος ἀνθρώπων εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης. εἰ δέ τινες, φησι, πρὸ τοῦ κανόνος κατεσάθησαν ἐν τοῖς τοιούτοις τόποις ἐπίσκοποι, μὴ ἐκβληθήτωσαν, ἀλλ' ἐάτωσαν ἐνεργοῦντες τὰ πάντα μετ' εἰδήσεως τοῦ χειροτονήσαντος αὐτοὺς μητροπολίτου. ἀλλὰ καὶ οἱ πρεσβύτεροι, φησι, μηδὲν ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου πραττέτωσαν. ταῦτα τοῦ κανόνος διοριζομένου, εἴποι τις τὴν ἐννοίαν τούτου καταζητοῦμενος, ὡς ἐπεὶ ἀτιμία τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐστὶ θορίσασθαι ἐπίσκοπον λαοῦ ὀλίγου, καὶ τοιοῦτον εἶναι ἀκαταφρόνητον· πολλῷ πλέον οὐκ ἔσται πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ τὸ πεζὴ βαδίζειν ἀρχιερέα διὰ πενίαν καὶ στερεῖσθαι τῶν ἀναγκαίων. ὅθεν δοκεῖ ψηφίζεσθαι ἐπισκόπους εἰς ἐκκλησίας ἀναστολικὰς, εἰς ἃς μέτριοι πάνυ εἰσέρχονται Χριστιανοί, οὐκ ἀσφαλές. περιοδευταὶ δέ εἰσιν οἱ σήμερον προβαλλόμενοι παρὰ

ARIS.T. *Convivia ex collatis ſymbolis neque Laicus neque Clericus celebrabit.*

Compotationis gratiâ nec Clericus nec Laicus collationem faciet.

CANON LVI.

Quòd non oportet Presbyteros ante Epiſcopi introitum ingredi & ſedere in ſacrario; ſed cum Epiſcopo ingredi; niſi forte infirmitate detineatur, vel peregre profectus ſit Epiſcopus.

BALS. Bonum quidem ordinem ubique eſſe pulchrum eſt: ſed multo magis in iis qui ſunt ſacrati. Et ideo Patres prohibent Presbyteros, ne Epiſcopum contemnant, & ante ejus introitum ſacrarium ingrediantur & ſedeant: ſed unà cum Epiſcopo introeant. Quòd ſi quis infirmitatem obtendat vel Epiſcopi peregrinationem: dixerunt ejuſmodi cauſas eſſe juſtas, & Sacerdotis in chorum priorem adventum non impediunt.

ZONAR. Summam ab ſacri ordinis hominibus modeſtiæ rationem haberi maxime decet. Presbyteros porro, quo tempore Epiſcopus ad altare acceſſurus eſt, ante illum ingredi ibique ſedere, & illum ſolum relinquere, aut paulo poſt introitum facere, petulantiæ quiddam ſummíque Sacerdotii contemptum oſtendit. Id ergo canon fieri vetat: cum Epiſcopo verò ſimul ingredi Sacerdotes, niſi quis forte intemperie, hoc eſt, ægritudine aliqua teneatur, neque longiorem ſtandi moram ferre queat, decernit. Quod ſi etiam peregre profectus fuerit Antiſtes, quamvis alii alios, dum ad altare ingrediuntur, antevertant, nulla ex eo ſummo Sacerdoti irrogata injuria exiſtimabitur.

ARIS.T. *Presbyter tribunal ante Epiſcopum ne ingrediatur, neque ſedeat.*

Epiſcopo præſente & miniſtrante ante ejus introitum Presbyter tribunal non ingredietur, & ſedebit. Hoc enim eſt ordinis conturbatio & confuſio.

CANON LVII.

Quòd non oportet in vicis & regionibus Epiſcopos conſtitui, ſed Circuitores: eos autem, qui priùs conſtituti fuerunt, nihil agere ſine conſenſu Epiſcopi civitatis. Similiter autem & Presbyteros nihil agere ſine conſenſu Epiſcopi.

BALS. Alii quidem canones in vicis & regionibus Chorepiſcopos & Presbyteros conſtituendos definierunt: præſens autem canon jubet Circuitores fieri, & non Epiſcopos; ne dignitas Epiſcopalis vilis & contempta evadat, utpote cùm non habeat regio, in qua ordinatus eſt Epiſcopus, hominum multitudinem ad Dei & Epiſcopatûs honorem. Si qui autem, inquit, ante canonem ſunt in his locis conſtituti Epiſcopi, ne ejiciantur; ſed omnia exerceant cum ſcientia Metropolitani, qui eos ordinavit. Sed & Presbyteri, inquit, nihil agant ſine conſenſu Epiſcopi. Hæc decernente canone, dixerit quiſpiam ex ejus intelligentia conjecturam faciens; quòd quoniam ad Dei & Epiſcopatus vergit dedecus, ſi Epiſcopus exiguo populo præſit, & ideo contemnatur: multo magis non eſt ad Dei honorem, ſi Antiſtes propter paupertatem eat pedes, & privetur neceſſariis. Quocirca in Eccleſiis Orientalibus, in quibus non admodum multi inveniuntur Chriſtiani, Epiſcopos eligi tutum non eſt. Sunt autem Circuitores, qui hodie ab Epiſcopis promo-

Digitized by Google

ventur Exarchi. Hi enim circumcurſant, & delicta animæ obſervant, & fideles perficiunt. Lege etiam vi. can. Sardic. Synodi.

τῶν ἐπισκόπων ἔξαρχοι. οὗτοι γὰρ περιοδεύσι τὰ ὑπερορίσι καὶ ψυχικὰ σφάλματα, καὶ καταρτίζοισι τοὺς πιστούς· ἀνάγνωθι καὶ τὸν ς΄. κανόνα τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου.

ZONAR. Eximia eſt ſummi Sacerdotis dignitas: At ſi in vico, aut in regione, in quo neque urbes neque ulla hominum frequentia eſt, Epiſcopi conſtituantur, ex eo ſummi Sacerdotii dignitatem vileſcere neceſſe fuerit. Proinde id ne fiat, tum hujus canonis decreto, tum ſexto quoque Sardicenſis Synodi canone conſtitutum eſt: Circuitores vero in pagis & regionibus deſignari placet. Circuitores autem ex eo dicti, quod nullibi propriam ſedem cathedrámque habentes, huc & illuc fidelibus in officio continendis vagentur. Quod ſi ante hunc canonem, inquit, in ejuſmodi locis Epiſcopi aliqui conſtituti ſunt; nihil eis exequi, abſque ejus, à quo creati ſunt, urbani Epiſcopi facultate conceſſum ſit. Quod idem, ut ne quid ſcilicet inconſulto Epiſcopo faciant, à Sacerdotibus quoque ſervari placet.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα ἔντιμόν ἐστι. Ὁ δὲ ἐν κώμῃ, ἢ ἐν χώρᾳ, ἔνθα μὴ πόλις ἐστὶ μηδὲ πλῆθος ἀνθρώπων, γίνεσθαι ἐπισκόπους, καταφρόνησιν τοῦ ἀρχιερωσύνου ποιεῖ. διὸ καὶ ὁ κανὼν τοῦτο κωλύει τοῦτο, ὃ καὶ ὁ ἕκτος κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου διετάξατο. γίνεσθαι δὲ περιοδευτὰς ἐν κώμαις καὶ χώραις, βλασφημεῖται. περιοδευτὰς δὲ λέγονται, διὸ ὅτι περιέρχεσθαι καὶ καταρτίζειν τοὺς πιστούς, μὴ ἔχοντες καθέδραν οἰκείαν. εἰ δέ τινές, φησι, πρὸ τοῦ κανόνος καταστάθησάν ἐν τοῖς τοιούτοις τόποις ἐπίσκοποι, μηδὲν περατέτωσαν ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τῆς πόλεως, ὑφ' οὗ ἐχειροτονήθησαν. καὶ οἱ πρεσβύτεροι δέ, φασι, μηδὲν ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου περατέτωσαν.

ARIST. *In vico vel pago Epiſcopus non conſtituitur, ſed Circuitor. Si quis autem conſtituitur, ſine Epiſcopo civitatis nihil adminiſtret.*

ΑΡΙΣΤ. Εἰς κώμην, ἢ εἰς χωρίον ἐπίσκοπος οὐ καθίσταται, ἀλλὰ περιοδευτής· εἰ δέ τις καθίστη, μή τι διοικείτω, ἄνευ ἐπισκόπου πόλεως.

In vico & urbe exiguâ in quâ & unus Presbyter ſufficiat, non neceſſe eſt Epiſcopum fieri, ne Epiſcopi nomen elevaretur, ſed periodeutas ſive Circuitores, quos & Exarchos hodie nominant, ad ſpiritualium peccatorum correctionem in eas mitti. Si qui autem antea facti fuerant, honore quidem amoveantur, nec aliquid epiſcopale adminiſtrant ſine Epiſcopi, qui civitati cui iſtæ ſubjacent, præeſt, voluntate.

Ἐν κώμῃ τινί, ἢ ἐν βραχείᾳ πόλει, ἐν ᾗ καὶ εἷς πρεσβύτερος ἐφάρκει, οὐκ ἀναγκαῖον ἐπίσκοπον γίνεσθαι, ἵνα μὴ τὸ τῆς ἐπισκόπου καταυτελίζηται ὄνομα· ἀλλὰ περιοδευτάς, οὓς καὶ ἐξάρχους σήμερον ὀνομάζουσιν, εἰς διόρθωσιν τῶν ψυχικῶν σφαλμάτων στέλλεσθαι ἐν αὐταῖς· εἰ δέ τινες προῆλθον, τῆς τιμῆς μὲν μετακινείσθωσαν, μηδὲν δέ τι ἐπισκοπικὸν διοικείτωσαν, ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τῆς πόλεως ἧς ὑπείνηται αὐταῖς.

CANON LVIII.

Quòd non oportet in domibus fieri oblationem ab Epiſcopis vel Presbyteris.

ΚΑΝΩΝ νη΄.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τοῖς οἴκοις προσφορὰν γίνεσθαι παρὰ ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων.

BALS. Hoc permiſſum eſt à Novella Imp. Domini Leonis ſapientis. Lege & Syn. can. xxxi. & lix.

ΒΑΛΣ. Τοῦτο ἐξεχωρήθη ἀπὸ νεαρᾶς τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ. ἀνάγνωθι καὶ συνόδου ς΄. κανόνα λα΄. καὶ νθ΄.

ZONAR. Deo ſupplicare, precationibúſque intentos eſſe, ubicunque tum in domibus, tum in agro, tum in omni loco dominationis ejus, fidelibus conceſſum eſt: Offerre autem ſive oblationem, præterquam in templo & altari, peragere nequaquam oportet. Proinde ea facultate pariter Epiſcopis & Presbyteris interdictum eſſe canon decernit.

ΖΩΝΑΡ. Εὔχεσθαι μὲν πανταχοῦ τοὺς πιστοὺς οὐ κωλύουσι, καὶ ἐν οἴκοις, καὶ ἐν ἀγροῖς, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ· προσφέρειν δέ, ἤγουν προσκομιδὴν ποιεῖν, εἰ μὴ ἐν ναῷ καὶ θυσιαστηρίῳ οὐ δεῖ. οὔτε οὖν ἐπισκόποις οὔτε πρεσβυτέροις ἐπιτρέπει τοῦτο ποιεῖν.

ARIST. *Epiſcopus vel Presbyter in privatis ædibus ne offerat.*

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος εἰς οἶκον μὴ προσφερέτω.

In domo incruentum non peragitur ſacrificium, nec ab Epiſcopo nec Presbytero, ſed in Catholicâ Eccleſiâ offerre oportet. Sed trigeſimus primus ſextæ in Trullo Synodi canon permittit, Epiſcopo volente, & in ædibus oratoriis quæ ſunt intra domos, ſacra miniſteria peragere. Baptiſmum autem non omnino. Sed eos qui baptizandi ſunt, in Catholicis & ſolis Eccleſiis impollutâ illuminatione dignos haberi, & quinquageſimus nonus ejuſdem Synodi ſtatuit.

Εἰς οἶκον ἢ ἀναίμακτος οὐ πλήρης θυσία, οὔτε παρ' ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου· ἀλλ' ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ προσφέρειν δεῖ. πλὴν ὁ τριακοστὸς πρῶτος κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου συγχωρεῖ, καὶ γνώμῃ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ ἐν τοῖς δυκτηρίοις οἴκοις τοῖς ἔνδον οἰκίας τυγχάνουσι λειτουργίας πληροῦσθαι· βάπτισμα δὲ μὴ δι' ὅλως· ἀλλ' ἐν ταῖς καθολικαῖς καὶ μόναις ἐκκλησίαις τοὺς ἀξιοῦσθαι φωτίσματος τοὺς μέλλοντας βαπτισθῆναι· ὡς ὁ πεντηκοστὸς ἔνατος κανὼν τῆς αὐτῆς συνόδου διαλαμβάνει.

CANON LIX.

Quòd non oportet privatos Pſalmos in Eccleſia legi, nec libros non canonicos: ſed ſolos canonicos veteris & novi teſtamenti.

ΚΑΝΩΝ νθ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ ἰδιωτικοὺς ψαλμοὺς λέγεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οὐδὲ ἀκανόνιστα βιβλία, ἀλλὰ μόνα τὰ κανονικὰ τῆς παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης.

BALS. Inveniuntur quidam Pſalmi præter centum quinquageſ. Pſalmos David, qui dicuntur eſſe Solomonis, & quorundam aliorum. Patres ergo eos privatos nominantes, ſtatuerunt, ut neque ii, neque aliquid aliud in Eccleſia legatur, quod non ſit ex iis quæ ſunt enumerata in lxxxv. canone Apoſtolico.

ΒΑΛΣ. Εὑρίσκονται τινὲς ψαλμοὶ παρὰ τοὺς ρν΄. ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ, λεγόμενοι τοῦ Σολομῶντος εἶναι καὶ ἄλλων τινῶν. τούτους οὖν ὀνομάσαντες οἱ πατέρες ἰδιωτικούς, διετάξαντο, μήτε τούτους, μήτε ἄλλό τι ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγινώσκεσθαι, μὴ ὂν ἀπὸ τῶν ἀπαριθμηθέντων ἐν τῷ ῶ΄. ἀποστολικῷ κανόνι.

ΖΩΝΑΡ.

ΖΩΝΑΡ. Ἐκτὸς τῶν ρ'. ψαλμῶν τοῦ Δαβὶδ, διέσκονται καί τινες ἕτεροι λεγόμενοι τοῦ Σολομῶντος εἶναι, καὶ ἄλλων τινῶν, οὓς καὶ ἰδιωτικοὺς ὠνόμασαν οἱ πατέρες, καὶ μὴ λέγεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διετάξαντο, μήτε μὴν βιβλία ἀναγινώσκεσθαι ἀκήρυκτα, μήτε δὲ τὰ κηρυκτικά. κανονικὰ δὲ ἐκάλεσαν, τὰ τῶν πέ. κανόνι τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἀπαριθμούμενα· ὥσπερ ἀκήρυκτα, ὧν ὁ κήρυξ οὐκ ἐμνήσθη. εἶτα καὶ αὐτὰ τὰ βιβλία τῆς παλαιᾶς καὶ νέας γραφῆς ἀπαριθμοῦσιν εἰπόντες.

A

Zonar. Præter centum & quinquaginta Davidis pſalmos, nonnulli præterea extant, qui Salomonis & aliorum quorundam eſſe perhibentur; qui etiam privati à Patribus dicti ſunt, neque aut illos, aut ex non canonicis quidquam, ſed canonicos tantum libros, in Eccleſia recitari licere decernunt. Canonicos porro libros, eos qui Sanctorum Apoſtolorum octogeſimoquinto canone recenſentur: non canonicos, quorum nulla in eo canone mentio eſt, nominarunt. Deinde vero ipſa quoque veteris & novi Teſtamenti volumina, ſuo quæque nomine referuntur.

ΚΑΝΩΝ ξ'.

Canon LX.

B

Οὐ δεῖ βιβλία ἀναγινώσκεσθαι ἐκ παλαιᾶς διαθήκης, Γένεσις κόσμου, Ἔξοδος Αἰγύπτου, Λευιτικόν, Ἀριθμοί, Δευτερονόμιον, Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, Κριταί, Ρουθ, Ἐσθήρ, Βασιλειῶν τέσσαρα καὶ δεύτερα, τρίτα τε καὶ τέταρτα, Παραλειπόμενα πρῶτον καὶ δεύτερον, Ἔσδρα πρῶτον καὶ δεύτερον, βίβλος Ψαλμῶν ρ'. Παροιμίαι Σολομῶντος, ἐκκλησιαστὴς, ἆσμα ἀσμάτων, Ἰὼβ, δωδεκαπροφήτων, Ἡσαΐας, Ἱερεμίας καὶ Βαρούχ, θρῆνοι καὶ ἐπιστολαί, Ἰεζεκιὴλ, Δανιήλ. τὰ δὲ τῆς καινῆς διαθήκης ταῦτα, Εὐαγγέλια τέσσαρα, κατὰ Ματθαῖον, κατὰ Μάρκον, κατὰ Λουκᾶν, κατὰ Ἰωάννην, πράξεις ἀποστόλων, ἐπιστολαὶ καθολικαὶ ζ'. Ἰακώβου μία, Πέτρου δύο, Ἰωάννου τρεῖς, Ἰούδα μία, ἐπιστολαὶ Παύλου δεκατέσσαρες, πρὸς Ρωμαίους μία, πρὸς Κορινθίους δύο, πρὸς Γαλάτας μία, πρὸς Ἐφεσίους μία, πρὸς Φιλιππησίους μία, πρὸς Κολοσσαεῖς μία, πρὸς Θεσσαλονικεῖς δύο, πρὸς Ἑβραίους μία, πρὸς Τιμόθεον δύο, πρὸς Τίτον μία καὶ πρὸς Φιλήμονα μία.

C

Hi ſunt libri quos legi oportet ex veteri Teſtamento; Geneſis, Exodus, id eſt, exitus ex Ægypto. Leviticum. Numeri. Deuteronomium. Jeſu Nave. Judices. Ruth. Eſther. Regum primus, ſecundus, tertius & quartus. Paralipomenon primus & ſecundus. Eſdræ primus & ſecundus. Liber Pſalmorum cl. Proverbia Solomonis. Eccleſiaſtes. Cantica canticorum. Job. Duodecim Prophetæ. Eſaias. Hieremias & Baruch. Lamentationes & Epiſtolæ. Ezechiel. Daniel. Novi autem teſtamenti hi; Evangelia quatuor, ſecundùm Matthæum, ſecundùm Marcum, ſecundùm Lucam, ſecundùm Joannem. Actus Apoſtolorum. Epiſtolæ Catholicæ ſeptem, Jacobi una, Petri duæ, Joannis tres, Judæ una. Epiſtolæ Pauli xiv. Ad Romanos una, ad Corinthios duæ, ad Galatas una, ad Epheſios una, ad Philippenſes una, ad Coloſſenſes una, ad Theſſalonicenſes duæ, ad Hebræos una, ad Timotheum duæ, ad Titum una & ad Philemonem una.

ΖΩΝΑΡ. Ταῦτα μὲν ἀναγνωσέα βιβλία ὁ πρῶτον κανὼν ἀνεγράψατο. ὁ δὲ τῶν ἁγίων ἀποστόλων πέ. κανὼν πύτις καὶ ζὼς ἐξῆ τῶν Κλήμεντος συγγραφέσας διατάξις τοῖς ἀναγνωσέοις βιβλίοις συναπαρίθμησεν, ἃς ἡ ἕκτη συνόδος ἐν δευτέρῳ κανόνι μὴ ἀναγινώσκεσθαι διεβάξατο, ὡς ὑπὸ αἱρετικῶν νοθευθείσας, ὡς παραδεδομένων αὐταῖς παρέγγραπτά τινα καὶ ἀφάνρορα.

D

Zonar. Hos quidem libros hic canon legendos proponit. Sanctorum vero Apoſtolorum octogeſimus quintus canon, conſcriptas quoque à Clemente conſtitutiones iis adjungit: quas tamen ſexta Synodus in ſecundo canone, quippe ab hæreticis, qui multa eis ſubdolè & perverſè interſeruerunt, depravatas, legi prohibuit.

ΑΡΙΣΤ. Ἰδιωτικοὶ ψαλμοὶ, ἢ ἀκανόνιστα βιβλία, ἐν ναοῖς οὐ ψάλλονται, ἢ ἀναγινώσκονται· ἀλλὰ τὰ κανονισμένα τῆς παλαιᾶς τε καὶ νέας.

Aрist. in can. lix. *Privati Pſalmi vel libri non canonici in templis non recitantur. Sed qui in canone veteris ac novi Teſtamenti recenſentur.*

Ἁπινὰ δέ τι ταῦτα· Γένεσις, Ἔξοδος, Λευιτικόν, Ἀριθμοί, Δευτερονόμιον, Ἰησοῦς, κριταί, Ρουθ, Ἐσθήρ, Βασιλειῶν τέσσαρα, παραλειπομένων δύο, Ἔσδρα δύο, ψαλμοί, παροιμίαι Σολομῶντος, ἐκκλησιαστής, ἆσμα ἀσμάτων, Ἰὼβ, δωδεκαπρόφητον, Ἡσαΐας, Ἱερεμίας, Ἰεζεκιὴλ, καὶ Δανιήλ. ὁμοῦ εἰκοσιδύο τὰ βιβλία τῆς παλαιᾶς.

E

Qui quidem ſunt hi. Geneſis, Exodus, Leviticum, Numeri, Deuteronomium, Jeſus, Judices, Ruth, Eſther, Regum quatuor, Paralipomenon duo, Eſdræ duo, Pſalmi, Proverbia Solomonis, Eccleſiaſtes, Canticum Canticorum, Job, duodecim Prophetæ, Eſaias, Jeremias, Jezechiel, & Daniel. Simul ſunt viginti duo libri veteris teſtamenti.

ΑΡΙΣΤ. Τῆς δὲ καινῆς, εὐαγγέλια τέσσαρα, Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ, Ἰωάννου, πράξεις, ἐπιστολαὶ καθολικαὶ ἑπτά, ἤγουν Ἰακώβου μία, Πέτρου δύο, Ἰωάννου τρεῖς, Ἰούδα μία, Παύλου ιδ'. ἤγουν πρὸς Ρωμαίους μία, πρὸς Κορινθίους δύο, πρὸς Γαλάτας μία, πρὸς Ἐφεσίους μία, πρὸς Φιλιππησίους μία, πρὸς Κολοσσαεῖς μία, πρὸς Θεσσαλονικεῖς δύο, πρὸς Ἑβραίους μία, πρὸς Τιμόθεον δύο, πρὸς Τίτον μία, καὶ πρὸς Φιλήμονα μία.

F

Aрist. in can. lx. *Novi autem, Evangelia quatuor, Matthæi, Marci, Lucæ, Johannis. Actus, Epiſtolæ Catholicæ ſeptem, hoc eſt, Jacobi una, Petri duæ, Johannis tres, Judæ una, Pauli quatuordecim, hoc eſt, ad Romanos una, ad Corinthios duæ, ad Galatas una, ad Epheſios una, ad Philippenſes una, ad Coloſſenſes una, ad Theſſalonicenſes duæ, ad Hebræos una, ad Timotheum duæ, ad Titum una, ad Philemonem una.*

Digitized by Google

A

CANONES SYNODI SARDICENSIS XXI.

BALS. & ZONAR. COnstantio magni Constantini filio regnante habita fuit Sardicensis Synodus. Ille enim cùm ad Arianorum hæresin se contulisset, magnopere contendebat ea, quæ in prima Synodo decreta & definita fuerant, evertere. Quod cùm frater ejus Constans, qui veteri Romæ imperabat, ex Papa, qui tunc erat, didicisset, fratri bellum per literas minatus est; nisi Ecclesiam perturbare, & fidem orthodoxam labefactare desineret. Ille verò id quod est fidei perfectum quærens, ad fratrem suum rescripsit; ut id quoque confirmetur, sibi curæ magnopere esse. Utrisque ergo Imperatoribus visum est, ut fieret Antistitum Synodus, & quæ ab illis examinata ac probata esset fides, valeret. Dictorum ergo fratrum & Imperatorum jussu congregati sunt Episcopi numero trecenti quadraginta & unus Sardicæ, quæ nunc Triaditze dicitur; qui cùm de iis, quæ Nicææ decreta erant, disceptassent, ea confirmarunt, edito decreto, quod sanctum symbolum Patrum, qui Nicææ convenerunt, corroborat & confirmat, & hoc observari & immutabile manere statuit; eos autem, qui præter hæc sentiunt, abdicat & anathemati subjicit. Hujus itaque Sardicensis Synodi Patres canones quoque ediderunt, ad statum Ecclesiasticum respicientes; Qui sunt hi:

B C D

CANON I.

Osius urbis Cordubæ Episcopus dixit; Non tantùm mala consuetudo, quantum perniciosissima rerum corruptela, est ex ipsis fundamentis penitus extirpanda; ne cui Episcopo liceat à parva civitate in aliam civitatem migrare: ejus enim causæ prætextus est manifestus, propter quem talia aggreditur. Nullus enim Episcopus adhuc invenire potuit, qui à majori civitate in minorem transire studuerit: Unde constitit eos ardenti plura habendi cupiditate succendi; & magis arrogantiæ servire, ut videantur majorem habere potestatem. Placétne hoc omnibus, ut ejusmodi improbitas acerbiùs vindicetur? existimo enim eos ne Laicorum quidem debere habere communionem. Omnes Episcopi dixerunt; Placet omnibus.

E F

BALS. De Episcopis, qui à civitate in civitatem seu diœcesim transeunt, dictum est in Syn. Nicenæ can. xv. & in xiv. canone sanctorum Apostolorum, & in xxi. & in xxii. Antiochenæ, & in aliis. Cùm autem neglectui haberentur ea, quæ ipsis continentur, Episcopus Cordubensis, qui Osius appellatus est, propter virtutem quæ illi inerat, exorsus, debere omnem malam consuetudinem radicitùs extirpari, multo autem magis eam quæ spectat ad rerum Ecclesiasticarum corruptelam; intulit, non licere cuiquam Episcopo ex civitate in civitatem transire. Perinde autem ac si dixisset quispiam, ei esse ignoscendum, qui honesta fortasse de causa hoc facturus est, & ut majorem populum doceat & confirmet; adjecit, hoc audere Episcopos, non propter honestam aliquam causam, sed propter avaritiam, vel superbiam, & ut habeant potestatem majorem, & plura lucrifaciant. Nullus enim, inquit, inventus est Episcopus, qui à majori civitate in minorem transierit; ut ex eo avaritiæ & cupiditatis gloriæ suspicio tollatur. Interrogaverit itaque Synodum; An ei placeret acerbiùs talem audaciam vindicari; scilicet non solùm deponi eum qui tale quid fecerit, sed etiam à fidelium communione excidere; & nec ut Laicum quidem cum ipsis communicare:

KANONES τὸ ἐν Σαρδικῇ κα'.

ΒΑΛΣ. Ἡ ἐν Σαρδικῇ συνοδος γέγονε βασιλεύοντος ΖΩΝΑΡ. Κωνσταντίου τοῦ υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. ἐκεῖνος γὰρ προσπεμψάμενος τὴν τῶν Ἀρειανῶν αἵρεσιν, σπουδὴν ἐποιεῖτο τὰ ἐν τῇ προτέρᾳ συνόδῳ δογματισθέντα καὶ ὁρισθέντα ἀνατρέψαι. ὅτῳ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κώνστας, τὸν πρεσβύτερον Ρώμης κρατοῦντα, μαθὼν ἐξ ἀναφορᾶς τοῦ τότε Πάπα, ἠπείλησε πόλεμον διὰ γραμμάτων τῷ ἀδελφῷ, εἰ μὴ παύσοιτο κυμαίνων τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν βλάπτοιεν. ὁ δὲ ὅ ἀκριβὴς τῆς πίστεως ζητητὴς, τῷ ἀδελφῷ ἀνταπέστειλε, καίπερ βεβαιωθῆναι διὰ σπουδῆς τυγχάνων αὐτῆς. συνέδοξεν οὖν τοῖς ἀμφοτέρων αὐτοκράτορσι συνόδου γενέσθαι ἀρχιερέων, καὶ τὴν παρ' ἐκείνων δοκιμασθεῖσαν πίστιν κρατεῖν. διὸ κελεύσαι τὴν εἰρημένην ἀνταδέλφων καὶ βασιλέων συναθροισθῆναι ἐπισκόπους ὡς ἀριθμὸν τριακοσίους τεσσαράκοντα καὶ εἷς ἐν Σαρδικῇ, τῇ νῦν λεγομένῃ Τριαδίτζῃ, οἱ διαγνωμονήσαντες περὶ τῶν ἐν Νικαίᾳ δογματισθέντων, ἐβεβαίωσαν ταῦτα, ὅρον ἐκθέμενοι κυροῦντα ὅ ἅγιον σύμβολον τῶν ἐν Νικαίᾳ πατέρων, καὶ κρατεῖν αὐτὸ καὶ ἀπαράποίητον μένειν διορίζόμενον· τοὺς δὲ παρὰ τοῦτο φρονοῦντας ἀποκηρύττοντα καὶ ποιοῦντα ὑπὸ ἀνάθεμα. οἱ γοῦν ἐν τῇ Σαρδικῇ ταύτῃ συνόδῳ πατέρες καὶ κανόνας ἐξέθεντο εἰς ἐκκλησιαστικὰ ἀφορῶντας κατάστασιν, οἵτινές εἰσιν οὗτοι.

ΚΑΝΩΝ α'.

Ὅσιος ἐπίσκοπος πόλεως Κορδούβης εἶπεν· οὐ πολλὴ ἡ φαύλη συνήθεια, ὅσον ἡ βλαβερωτάτη τῶν πραγμάτων ἀφορμὴ, ἐξ αὐτῶν τῶν θεμελίων ἔστιν ἐκριζωτέα, ἵνα μηδενὶ τῶν ἐπισκόπων ἐξῇ ἀπὸ πόλεως μικρᾶς εἰς ἐπιφανῆ πόλιν μεθίστασθαι. ἡ γὰρ τῆς αἰτίας ταύτης προφάσις φανερά, διὰ ἣν τὰ τοιαῦτα ἐπιχειροῦσι. οὐδεὶς γὰρ πώποτε ἐπίσκοπος εὑρεθῆναι δεδύνηται, ὃς ἀπὸ μείζονος πόλεως εἰς ἐλαχιστοτέραν πόλιν ἐσπούδασεν μεταβῆναι· ὅθεν συνέπεσεν ἀφορμὴν πλεονεξίας ὅπως ὑπεκκαίεσθαι τοὺς τοιούτους, καὶ μᾶλλον τῇ ἀλαζονείᾳ δουλεύειν, ὅπως ἐξουσίαν δοκοῖεν μείζονα κεκτῆσθαι. εἰ πᾶσι τοίνυν τοῦτο ἀρέσκει, ὥστε τὴν τοιαύτην σκαιότητα αὐστηρότερον ἐκδικηθῆναι; ἡδύμην γὰρ μηδὲ λαϊκὴν ἔχειν τοὺς τοιούτους ἀρχὴν κοινωνίαν. πάντες ἐπίσκοποι εἶπον· ἀρέσκει πᾶσιν.

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν μεταβαινόντων ἀρχιερέων ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἀλλοτρίαν, ἤγουν διοίκησιν, εἴρηται ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, καὶ ἐν τῇ ιδ'. κανόνι τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ ἐν τῇ κα'. καὶ ἐν τῇ κβ'. τῇ ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ ἐν ἑτέροις. καταφρονουμένων δὲ τῶν ἐν αὐτοῖς διειλημμένων, ὁ ἐπίσκοπος πόλεως Κορδούβης, ὁ καὶ Ὅσιος, κεκλημένος, διὰ τὴν προσοῦσαν αὐτῷ ἀρετὴν, προοιμιασάμενος ὀφείλειν πᾶσαν φαύλην συνήθειαν ἐκριζοῦσθαι, πολλῷ δὲ πλέον τὴν ἀφορμὴν καὶ εἰς πραγμάτων ἐκκλησιαστικῶν διαφθορὰν, ἐπήγαγε μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας ἐπίσκοπον οἱονδήποτε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μεθίστασθαι. ὡς δέ τινος εἰπόντος, συγγνωστέον εἶ καὶ ἴσως τοῦτο ποιήσαι διὰ τρόπον ἀγαθὸν, καὶ διὰ τὸ διδάξαι καὶ πείσαι λαὸν πλείονα· προσέθετο πρὸς τῶν ἐπισκόπων τοῦτον τολμᾶσθαι, μὴ διὰ τρόπον ἀγαθὸν, ἀλλὰ διὰ πλεονεξίαν, ἢ δι' ἀλαζονείαν, καὶ ὥστε ἔχειν ἐξουσίαν μείζονα καὶ κερδαίνειν πλείονα. οὐδεὶς γάρ, φησιν, ἐπίσκοπος εὑρέθη ἀπὸ πόλεως μείζονος μεταβὰς εἰς ἐλαχιστοτέραν· ὥστε ἐκ τούτου προσαρεθῆναι τὴν ὑποψίαν τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς φιλοδοξίας. τοίνυν καὶ ἠρώτησε τὴν σύνοδον, εἰ πᾶσιν ἀρέσκει αὐστηρότερον ἐκδικηθῆναι τὴν τοιαύτην τόλμην, δηλονότι μὴ μόνον καθαιρεῖσθαι καὶ τοιοῦτόν τι ποιήσαντα, ἀλλ' ὀκπίπτειν καὶ τῶν τῆς πιστῶν ὁμηγύρεως· καὶ μηδ' ὡς λαϊκὸν κοινωνεῖν μετ' αὐτῶν;

Digitized by Google

πρὸς ὃ οἱ τ σωόδου ἀπεκρίναντο, ὅτι πᾶσιν ἀρέσκ. τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐρωτήσ τις, ὡς τῦ ιέ. κανόνος τ ἐν Νικαίᾳ συνόδου διοριζομένου ☧ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μεταβάντα ἐπίσκοπον μὴ καθαιρεῖσθαι, ἀλλὰ ἀποκαθίζεσθαι εἰς τὴν προτέραν αὐτῦ ἐκκλησίαν, καὶ τῦ παρόντ κανόνος πομπὴν ἀκοινωνησίαν τούτῳ καταψηφιζομένου, τίνι προσέχειν ὀφείλομεν; Λύσις. καὶ ἀμφοτέροις. οὐδὲν γὰρ ἔσπ κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις. ἀνάγνωθι ☧ ῥηθέντα ιέ. κανόνα. εἰ δέ τις ἀνθυποφέρῃ ☧ κ. κανόνα τ ς'. συνόδου λέγοντα οὕτω ῥητῶς· μὴ ἐξέστω ἐπισκόπῳ εἰς ἑτέραν πόλιν μὴ αὐτῷ προσήκουσαν πόλιν δημοσίᾳ διδάσκειν· εἰ δέ τις φωραθείη τῦτο ποιῶν, τ ἐπισκοπῆς παυέσθω· τὰ δὲ τῦ πρεσβυτέρου ἐνεργείτω. καὶ λέγε ὀφείλειν ὃ λοιπὸν τὰ τῦ πρεσβυτέρου μᾶλλον κανόν κρατεῖν, ὡς μεταγνωσέντος καὶ πολὺ καὶ καθαίρεσιν μόνον ἐπάγοντ· ἀκουσάτω μεγάλως εἰ πολὺ καὶ διαφορὰν τῶν κανόνων. ἐνταῦθα μὲν γὰρ ἀληθείου ξένου ἐπέβη ὁ ἐπίσκοπ, καὶ κατῖχεν αὐτὸν ἀμεταστάτως. δεῖ σὺ τῇ καθαιρέσ καὶ ἀποκηρύσσεται ὡς ἀναιδέστατος. ὁ δὲ ἐν τῷ ῥηθέντι κανόνι τ ς'. συνόδου δηλουμέν ἐπίσκοπ οὐδέν τι ἕτερον ἐνεήργησεν εἰς ἑτέραν διοικείαν, ἀλλὰ μόνον ἐδίδαξε δημοσίᾳ· κ διὰ τῦτο καθαιρεῖται μόνον. ὅθεν καὶ ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδος γίνεσθαι διωρίσατο εἰς ☧ περὶ ἐνοριῶν χειροτονήσεως, ἐν τῷ ιγ'. κανόνι αὐτῆς. ἀκούων δὲ τῦ κανόν λέγοντ, ἵνα μηδενὶ τῶν ἐπισκόπων ἐξῇ ἀπὸ πόλεως μικρᾶς εἰς ἑτέραν πόλιν μεδίσασθαι, μὴ εἴπῃς ἐξ ἀντιδιαστολῆς δύνασθαι ἐπίσκοπον μεταβαίνειν ἀπὸ πόλεως μεγάλης εἰς μικράν, ὡς τάχα παρειμένων καὶ τῶν αἰτιῶν τῶν ἐν τῷ κανόνι δηλωθέντων. καὶ τῦτο γὰρ ὑπὸ τῶν κανόνων παρομοίως κωλύεται, ἀδιαφόρως διοριζομένων καθαιρεῖσθαι μὴ μόνους τοὺς ἀπὸ πόλεως οἱασδήποτ εἰς ἑτέραν μεταπίπτοντας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς παρ' ἐνορίαν ἱερατικόν τι ἐνεργοῦντας, κ εἰς τοὺς λαχόντας αὐτοὺς ἐπιστρέφοντας. κ ταῦτα μὲν οὕτως. σὺ δὲ εἰ θέλεις ἀκριβῶς εἰδέναι τὰ περὶ τ μεταθέσεως, μεταβάσεως κ ἐπιβασίας, ἀνάγνωθι ὃ χάλιον τῦ ιέ. κανόν τ α'. συνόδου.

ΖΩΝΑΡ. Ἕκαστος τῶν ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ προσεχόντων, ἐν λόγῳ κ γνώσ, γνώμας εἰσῆγε περί τινων ἐπιθέσεων, κ εἰ κ τῖς ἄλλοις ἤρεσκον ἐπισκόποις ἐκυροῦντο, καὶ εἰς κανόνας ἐξεφωνοῦντο. ὁ γοῦν ἐπίσκοπ Κουδρούβης Ὅσιος κεκλημένος πρῶτ εἰσήγαγε γνώμην περὶ τῶν ἐκ πόλεως εἰς ἑτέραν πόλιν μεταβαινόντων ἀρχιερέων. εἰ γὰρ κ ἀποστολικοὶ κανόνες κ συνόδων τῦτο ἐκώλυον, ἀλλ' ἔτι ἐγίνετο. ὅ γοῦν τῦ κανόν τούτου προοίμιον τοιαύτης ἔχει ἐννοίας, ὅτι πᾶσθαι δεῖ φαύλην συνήθειαν ἀναιρεῖσθαι, εἰ δὲ καὶ εἰς πραγμάτων εἴη ἀφορμὰν ἐξ αὐτῶν τῶν θεμελίων κἀν αὐτὴν ἐκριζοῦν, διὰ τῆς ἐκριζώσεως κ τῶν θεμελίων τὴν πρώτην καθαίρεσιν κ ἀναζοπὴν ἐνδείκνυσθαι τῦ λόγου. ὁ δὲ κανὼν διορίζεται μηδένα ἐπίσκοπον καταλιμπάνειν τὴν πόλιν, ἐν ᾗ ἐχειροτονήθη, καὶ μεταβαίνειν εἰς ἑτέραν. φανερὸν γὰρ εἶναι τὴν αἰτίαν τ μεταστάσεως, τὴν πλεονεξίαν ὀνομάζει κ ἀλαζονείαν. κ πλεονεξίαν μὲν, ὡς πλέον ἔχειν τι τῦ μεταβαίνοντ ἐκ πόλεως εἰς πόλιν ἐφιεμένου· ἀλαζονείαν δὲ, ὡς δι' ἔπαρσιν κ δόξης ἔρωτα μείζον τὴν μετάβασιν ποιουμένου. οὐ γάρ τίς, φησιν, εὑρέθη ποτὲ ἐκ μείζον πόλεως εἰς μικροτέραν μεταχωρήσας, ἀλλ' ἐκ μικρᾶς κ ἀφανεστέρας εἰς μείζω κ ἐπιφανεστέραν· ὅθεν κατηγορῆ τῶν τῦτο ποιούντων ἀλαζονείαν κ πλεονεξίαν, θελόντων μείζον δράξασθαι ἐξουσίας. ταύτην τὴν γνώμην ὁ Ὅσιος ἐπὶ τ συνεδρίῳ τῶν ἐπισκόπων εἰσαγαγὼν, ἠρώτησεν, εἰ πᾶσιν ἀρέσκ αὐστηρότερον ἐκδικηθῆναι τὴν τοιαύτην κακίαν; εἶτα καὶ ὃ ἐπιτίμιον ἐπήγαγε, εἰπὼν ὅτι ἐκπίπτειν χρὴ τῦτον τ τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως, ὥστε μηδὲ ὡς λαϊκὸν ἔχειν τῦτον μετὰ τῶν πιστῶν κοινωνίαν. πρὸς ὃ οἱ τ συνόδου ἀπεκρίναντο, ὅτι πᾶσιν ἀρέσκει.

A Ad quod Synodi Patres responderunt; Id omnibus placere. His ita se habentibus, interrogaverit quispiam; Cùm xv. canon Synodi Nicænæ statuit, ut Episcopus, qui à civitate in civitatem transiit, non deponatur, sed in priorem suam Ecclesiam restituatur; præsens autem canon eum absoluta excommunicatione condemnet; utrum sit sequendum? Solutio. Utrumque. Neque enim habent quidquam inter se commune. Et lege dictum xv. canonem. Si quis autem contra afferat xx. canonem vi. Synodi, qui sic dicit expresse; Ne liceat Episcopo in alia, quæ ad se non attinet, civitate publicè docere; si quis autem hoc facere deprehensus fuerit, B cesset ab Episcopatu, quæ sunt autem Presbyteri exerceat; & dicat hunc canonem in posterum magis observari debere, ut qui sit multò recentior, & depositionem solùm inducat: audiat esse magnam canonum differentiam. Hîc enim Episcopus alienum thronum invasit, & eum sua auctoritate obtinuit. Et ideo unà cum depositione etiam abdicatur, ut qui sit impudentissimus. Qui autem in prædicto sextæ Synodi canone declaratur Episcopus, in alia provincia nihil aliud exercuit, nisi quòd solùm publicè docuit: & ideo solùm deponitur. Quod etiam Antiochena Synodus fieri decrevit in eum qui ultra suam provinciam ordinavit, in xiii. ejus canone. Cùm C autem audis canonem dicentem; Nulli licere Episcopo à parva civitate in aliam migrare; ne dixeris à contrario, posse Episcopum à magna civitate in parvam transire; ut pote cùm sint utique sublatæ causæ, quæ sunt in canone declaratæ. Nam hoc quoque à canonibus similiter punitur; qui indistinctè statuunt, non eos solos deponendos, qui à quavis civitate in aliam transeunt, sed eos etiam, qui ultra provinciam aliquid sacerdotale exercent, & ad Ecclesias, quæ illos sortitæ sunt revertuntur. Et hæc quidem sic. Tu autem, si velis, quæ ad translationem, transitionem & invasionem attinent perfectè scire, lege commentarium xv. can. i. Syn.

D Zonar. Ut quisque in hac Synodo eloquentia ac prudentia cæteris præstitit, ita certis quibusdam de rebus sententias suas explicavit; quæ si aliis quoque Episcopis probarentur, communi omnium consensu firmatæ in Canones promulgabantur. Primus igitur Episcopus Cordubensis, Osius dictus, quid de Episcopis ex alia in aliam urbem migrantibus censeret, exposuit. Quamvis enim & Apostolicis & Synodorum sanctionibus id vetitum esset; non deerant tamen aliqui in hoc genere contumaces. Sunt ergo, quæ in exordio canonis continentur, hujus fere E sententiæ; Tollendam esse scilicet pravam quamlibet consuetudinem; sed eam, ex qua rebus quoque pernicies afferri queat, ex ipsis fundamentis evelli radicitùs oportere. Quæ quidem verba, Radicitùs & à fundamentis evellendi, penitus consuetudinem illam extinguendam atque abolendam esse demonstrant. Canonis vero decreto, ne ea urbe relicta, cujus Episcopus creatus est, in aliam transire Episcopo liceat, definitum. Neque enim migrationis illius obscuras esse causas, avaritiam videlicet atque arrogantiam. Avaritiam quidem, quod ex hac urbe in aliam plura habendi cupiditate demigret: Arrogantiam vero, qui scilicet sedem mutare, atque in ampliori urbe collocare, elatione animi gloriæque majoris studio adductus concupierit. Nec enim, inquit, qui ex F ampliore urbe in humiliorem transmearit, aliquando repertus est; sed obscura & tenuis cum majore celebrioréque mutatur: quod quidem eorum, qui id faciunt, avaritiam ac incensam potestatis amplioris desiderio arrogantiam coarguit. Hanc sententiam cum in conventu Episcoporum Osius explicasset, rogavit, An omnibus in ejusmodi hominum pravitatem severiùs animadverti placeret? Deinde mulctam quoque adjunxit, qua eos à fidelium consortio excludendos, ac ne Laïcorum quidem more ipsis communionem cum fidelibus permittendam esse, censuerit. Quibus auditis Synodi Patres, Idem placere omnibus, responderunt. Arist.

Digitized by Google

ARIST. *Non est invenire Episcopum ex majore in minorem civitatem transeuntem. Qui igitur ex humili sede in sublimiorem transibit, tanquam arrogans, & avarus, per totam vitam excommunicabitur.*

Præsens Canon Episcoporum translationes fieri non omnino permittit, aut si fiant, pœnas à translatis severè petit. Deprehendentes enim patres ex eo quod nullus Episcoporum à civitate majori ad minorem transferri civitatem studet, sed à civitate parvâ ad sublimiorem migrare cupit civitatem, per arrogantiam, & plura habendi cupiditatem licet fieri, decreverunt talem nec Laïci habere communionem, sed cum depositione etiam excommunicatum esse.

CANON II.

Si quis autem adeo insanus vel audax inveniatur, ut de iis videatur aliquam afferre excusationem, asserens sibi à populo allatas esse literas; clarum est, potuisse paucos aliquos mercede & pretio corruptos in Ecclesia seditionem movere, ut eundem utique velint habere Episcopum: omnino ergo has fraudes & artes puniendas esse existimo, ut nemo possit, qui est ejusmodi, ne in fine quidem laica communione dignus haberi. An ergo hæc placet sententia, respondete. Responderunt; Placent quæ dicta sunt.

BALS. Hic quoque canon à primo dependet. Cùm enim quidam Episcopi accusarentur propter suam à civitate in civitatem transmigrationem, & conarentur se excusare, seu ex se criminationem amoliri, eò quòd dicerent per populi civitatis literas se recessisse ab ea civitate quæ illos sortita est; decreverunt Patres, ne hoc quidem ad defensionem sufficere: quia verisimile est hæc callidè facta fuisse per paucos civitatis habitatores pecuniis corruptos, & veluti mercede conductos. Unde & Episcopos, qui hæc machinantur, per perfectam abdicationem punierunt, ut ne morientes quidem, ut Laici communione digni habeantur. His autem ita se habentibus, ne dixeris eis esse ignoscendum, qui à civibus verè evocati sunt; vel si non ignoscatur, esse puniendos, ut eos qui evocationem fraude machinantur: sed dic eos deponendos esse, ut qui non debeant audire homines ad ipsos non pertinentes.

ZONAR. Quod si quis, inquit, adeo insanus tantáque confidentia præditus reperiatur, qui etiam post hunc canonem editum civitatem mutare ausus fuerit, eoque se excusare, hoc est, tueri factum criménque refellere velle videatur, quod literas, quibus ad Episcopalem curam evocaretur, à populo urbano se tulisse, id est, accepisse asserat ac defendat; facile apparet, paucis hominibus, ut in Ecclesia seditionem excitarent, ipsúmque sibi Episcopum deposcerent, ab eo persuaderi potuisse. Sed eorum suffragia sibi ille videlicet emercatus est, pecuniam, quam mercedem ac pretium canon appellat, hominibus dilargitus. Omnino igitur, inquit, Episcopum, ad callidas has artes sive fallacias fraudésque confugientem, impune abire haud decet. Erit ergo hæc animadversio, ut qui aliquid tale admiserit, ei ne Laicorum quidem more liceat, etiam in mortis articulo, communicare. Cùm porro canon ne morienti quidem isti communicare permittit, eum viventem ne in fidelium quidem numero à se haberi demonstrat.

ARIST. *Si quis è civitate in civitatem transiens, seditiones movet, multitudini placens, & ab eadem in tumultu excitando adjutus, nec in vitæ exitu sit communionis particeps.*

Istum qui eo audaciæ, & dementiæ pervenit, ut plane dicere & petere à civitate ad civitatem transferri

ΑΡΙΣΤ. Ανδρετόν ἔξιν ἐπίσκοπον ἐκ μείζονος εἰς μείονα πόλιν μετελθεῖν. ὁ τοίνυν ἐκ ταπεινῆς ἐφ' ὑψηλοτέραν μεταπηδῶν, ὡς ὁ ἁλαζὼν καὶ πλεονέκτης ἐπιβλεπόμενος, διὰ βίου πάντος ἀκοινώνητος.

Ο παρὼν ἡμῶν τὰς μεταθέσεις τῶν ἐπισκόπων ὅλως οὐ συγχωρεῖ γίνεσθαι· ἀλλὰ καὶ εἰ γένωνται, αὐστηρῶς τοὺς μεταπηδεμένους κολάζει. καταλαβόντες γὰρ οἱ πατέρες ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ὡς σπουδὴς τῶν ἐπισκόπων ἀπὸ πόλεως μείζονος εἰς ἐλαχιστοτέραν πόλιν μεταπηδῆσαι σπουδάζει, ἀλλὰ ἀπὸ μικρᾶς πόλεως ἐπὶ ὑψηλοτέραν πόλιν ἐπέλει μεταπηδᾶν, διὰ ἁλαζονείαν καὶ πλεονεξίαν· ὥρισαν καὶ τοιοῦτον μηδὲ λαϊκοῦ κοινωνίαν ἔχειν· ἀλλὰ σὺν τῇ καθυρῆσθαι, καὶ ἀφωρισμένον εἶναι.

ΚΑΝΩΝ β'.

Εἰ δέ τις τοιοῦτος διείσκοιτο μανιώδης ἢ τολμηρός, ὡς περὶ τῶν τοιούτων δόξαν τινὰ φέρειν προφάσεσιν, διαβεβαιούμενος ἀπὸ τοῦ πλήθους περὶ ἑαυτὸν κακομοίαν γράμματα· δῆλόν ἔξιν, ὀλίγους τινὰς δεδυνῆσθαι μισθῷ καὶ τιμήματι διαφθαρέντας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταράζειν, ὡς δῆθεν ἀξιοῦντας καὶ αὐτὸν ἔχειν ἐπίσκοπον· καθάπαξ οὖν τὰς ῥαδιουργίας τὰς τοιούτους καὶ τέχνας κολάσεως εἶναι νομίζω, ὥστε μηδένα τοιοῦτον μηδὲ ἐν τῷ τέλει λαϊκῆς γοῦν ἀξιοῦσθαι κοινωνίας. εἰ τοίνυν ἀρέσκει ἡ γνώμη αὕτη, ἀποκρίνασθε. ἀπεκρίναντο· τὰ λεχθέντα ἤρεσεν.

ΒΑΛΣ. Καὶ εἰκὸς ὁ κανὼν τῷ α'. ἐξέχεται. τινῶν γὰρ ἐπισκόπων αἰτιωμένων διὰ τὸν ἐκ πόλεως εἰς πόλιν τούτων μεταίσασιν, καὶ ἐγκαλούντων πραγτεῖσθαι, ἤγουν ἀποσκοπάζειν ἐξ αὐτῶν τὴν αἰτίασιν, ἐκ τοῦ λέγειν διὰ γραμμάτων τοῦ πλήθους τὴν πόλεως μεταπεσεῖν ἐκ τῆς λαχούσης αὐτούς, ὥρισαν οἱ πατέρες, μηδὲ τοῦτο εἰς ἀπολογίαν ἀρκεῖν· ὅτι τῶν εἰκότων ἔξι ῥαδιουργηθῆναι τοιοῦτον διά τινων ὀλίγων ἐποίκων τῆς πόλεως διαφθαρέντων νομίσασι καὶ οὐ μισωθέντων· ὅθεν καὶ ἀκώλυσθαι τοὺς τοιοῦτα τεχνάζομένους ἐπισκόπους διὰ παντελοῦς ἀποκηρύξεως, ὥστε μηδὲ θνήσκοντας αὐτοὺς, ὡς λαϊκοὺς ἀξιοῦσθαι κοινωνίας. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, μὴ εἴπῃς τοὺς μὴ ἀληθείας μεταπλησθέντας, ἐπὶ πολιτῷ συγγινώσκεσθαι, ἢ μὴ συγγνωσθησομένους, τιμωρεῖσθαι καὶ τοὺς ῥαδιουργήσαντας τὴν μετάκλησιν, ἀλλ' εἰπὲ αὐτοὺς καθαιρεῖσθαι, ὡς μὴ ὀφείλοντας ὑπακούειν ἀμετόχων ἀνθρώπων.

ΖΩΝΑΡ. Εἰ δὲ τοσοῦτόν ἔξι, φησι, μανιώδης τις ἢ τολμηρός, ὥστε καὶ μὴ τὸν κανόνα τολμῆσαι μεταπεσεῖν ἐκ πόλεως εἰς πόλιν, καὶ περὶ τούτου δοκεῖν φέρειν πρόφασιν, ἤγουν ἀπολογεῖσθαι, καὶ πραγτεῖσθαι τὴν μέμψιν, ἀντὶ τοῦ ἀποσκοπάζεσθαι, διαβεβαιούμενος ἤτοι ἐνισάμενος κακομοίαν αὐτὸν γράμματα ἀπὸ τοῦ πλήθους τῆς πόλεως μεταλαμβάνοντα αὐτὸν εἰς τὸν ἐπισκοπὴν, δῆλον, ὅτι ὀλίγους τινὰς ἠδυνήθη πεῖσαι ταράζειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀξιοῦντας ἔχειν αὐτὸν ἐπίσκοπον. καὶ ἐκείνους δὲ ἐμισθώσατο καὶ ἠγόρασε δ' ζητοῦσαν αὐτὸν, δοὺς αὐτοῖς χρήματα, ἃ τινα καὶ μισθὸν καὶ τίμημα ὠνόμασεν ὁ κανών. καθόλου, φησὶ, τὰς τοιαύτας ῥαδιουργίας ἤτοι δολιότητας καὶ τέχνας καθ' ἑπισκόπων γίνεσθαι, κολάσεώς ἔξιν ἄξιον. ἡ δὲ κόλασις, δ μηδένα τοιαῦτα ποιοῦντα, μηδὲ θνήσκοντα, ὡς λαϊκὸν ἀξιοῦσθαι κοινωνίας. τοῦτο δὲ δείκνυσιν, ὅτι καθ' τοῖς πιστοῖς αὐτὸν συναριθμῇ ὁ κανὼν, ἐπεὶ οὐδὲ ἐν τῷ θανάτῳ καθαιρῇ μεταλαβεῖν αὐτόν.

ΑΡΙΣΤ. Εἴ τις ἐκ πόλεως εἰς πόλιν μεταβὰς καταφρονεῖ, τῷ πλήθει ἀρέσκων, καὶ συμμαχούμενος· καὶ ἐν αὐτῷ τῷ τέλει ἀκοινώνητος.

Τὸν εἰς τοσοῦτον τόλμης καὶ μανίας ἐλθόντα, ὥστε παρρησιαδῶν καὶ αἰτεῖν ἐκ πόλεως εἰς πόλιν μεταπηδῶν, ὡς ἀρέσκοντα

Digitized by Google

ἀρέσοντα τῷ πλήθει, καὶ ὀκεῖθεν δεξάμενον γράμματα ἀξιοῦντα ἔχειν αὐτὸν ἐπίσκοπον, ὅπερ δῆλόν ἐστιν ὀκ μηχανῆς καὶ τέχνης αὐτῶ γεγενῆσθαι, ὀλίγους τινὰς ἰχύσαντος μισθῷ καὶ πεμάτι ἀναπεῖσαι, καὶ ὀν τῇ ἐκκλησίᾳ κατασήσαντες σαπάζειν, ὡς δῆθεν αἰτίαν ἔχειν αὐτὸν ἐπίσκοπον· ⁂ τοιοῦτον ὡς ἄγαν τολμητίαν καὶ ἀπονενοημένον μεγάλως, αὐτὸ ἡ συνοδος κατεδίκασεν. ἀπεφήνατο γὰρ μηδὲ ὀν τῇ ἐξόδῳ τ βίου κοινωνίας ἀξιοῦσθαι. καὶ σημείωσαι· ξένον γὰρ τοῦτο, καὶ φεκτὸν ἐστι, ὅ μηδὲ ὀν τῇ ἐξόδῳ ἀξιοῦσθαι τ κοινωνίας· ὅπερ οὐχ εὑρήσεις ἀπεμταχῆ τῶν κειμένων ὀν ἄλλῳ τινὶ κείμενον ἁμαρτήματι, καὶ ἐπιτιμώμενον.

A ut multitudini placentem, & illinc recipientem literas, poſtulantes eum habere Epiſcopum, unde manifeſtum eſt ex ipſius artificio & fraude fieri, & paucos quoſdam mercede & pretio corrumpere potentis, & in Eccleſiâ ſeditionem moveri efficientis, ut ſcilicet eum peterent habere Epiſcopum, talem ut valde audacem & admodum amentem, hæc Synodus condemnavit. Apparet enim iſtum nec in vitæ exitu communione haberi dignum. Et nota; hoc enim inauditum & horrendum eſt, ut neque in diſceſſu communione dignus cenſeatur: quod alibi in canonum ullo non invenies cuilibet impoſitum & inflictum peccato.

B

ΚΑΝΩΝ γ'.

Καὶ τὸν περιπολῆναι ἀναλκαῖον; ἵνα μηθεὶς ἐπισκόπων ἀπὸ τ ἰδίας ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν, ἐν ᾗ τυγχάνουσιν ὄντες ἐπίσκοποι, μεταβαίνοι, εἰ μή τι παρὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν ὀν αὐτῇ κληθῇ· μᾶλλον δὲ μὴ δοκεῖν ἡμᾶς τὰς τ ἀγάπης ἀποκλείειν πύλας. καὶ τοῦτο δὲ ὡσαύτως προνοητέον, ὥστε ἐὰν ἔν τινι ἐπαρχίᾳ ἐπίσκοπος τὶς ἀντικρὺς ἀδελφοῦ ἑαυτοῦ καὶ συνεπισκόπου πρᾶγμα χρὴν, μηδέτερον ὀκ τούτων ἀπὸ ἑτέρας ἐπαρχίας ἐπισκόπους ἐπιγνώμονας ἐπικαλεῖσθαι· εἰ δὲ ἄρα τις ἐπισκόπων ἔν τινι πράγματι δοξῃ κατακρίνεσθαι, καὶ ὑπολαμβάνῃ ἑαυτὸν μὴ σαθρὸν ἀλλὰ καλὸν ἔχειν τὸ πρᾶγμα, ἵνα καὶ αὖθις ἡ κρίσις ἀνανεωθῇ. εἰ δοκεῖ ὑμῖν τῇ ἀγάπῃ, Πέτρου τ ἀποστόλου τιμὴν μνήμην τιμήσωμεν, καὶ γραφῆναι δοκεῖ τούτων τῶν κρινάντων Ἰουλίῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης, ὥστε μᾶλλον τῶν γειτνιώντων τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων, εἰ δέοι, ἀνανεωθῆναι τὸ δικαιότερον, καὶ ἐπιγνώμονας αὐτοὺς παράσχοι. εἰ δὲ μὴ συμβαίνοι δυνατὸν τοιοῦτον αὐτῷ· εἰ δὲ τὸ πρᾶγμα, ὡς παλινδικίας χρήζειν, τὰ μὲν ἅπαξ κεκριμένα μὴ ἀναλύεσθαι, τὰ δὲ ὄντα, βέβαια τυγχάνειν.

C

D

Canon III.

Hoc quoque neceſſariò eſt adjiciendum, ut nullus Epiſcoporum ex ſua provincia in aliam, in qua ſunt Epiſcopi tranſeat: niſi utique à fratribus qui in eâ ſunt vocetur; ne videamur dilectionis fores claudere. Hoc autem etiam ſimiliter providendum eſt, ut ſi in aliqua provincia Epiſcoporum quiſpiam adverſus fratrem ſuum & Coepiſcopum negotium habeat, neuter eorum ex alia provincia cognitores evocet. Si quis autem Epiſcoporum in aliquo negotio condemnari viſus fuerit, & exiſtimet ſe non malam, ſed bonam cauſam habere, ut etiam rurſus judicium renovetur: ſi veſtræ dilectioni videtur, Petri Apoſtoli memoriam honoremus, & de iis, qui judicaverunt, ſcribatur Julio Romanorum Epiſcopo, ut per propinquos provinciæ Epiſcopos, ſi opus ſit, judicium renovetur, & cognitores ipſe præbeat. Si autem probare non poteſt cauſam ejus eſſe talem, ut eam rurſus judicari opus ſit: quæ ſemel ſunt judicata, non infirmentur; quæ autem ſunt, firma habeantur.

ΒΑΛΣ. Ορο δετήσωμεν οἱ ἅγιοι πατέρες τί ὀφείλῃ γίνεσθαι εἰς τὸν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μεθισαμένους ἐπισκόπους, ἄρτι διορίζονται ὅ αὐτὸ γίνεσθαι καὶ εἰς τὸν ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν μεταβαίνοντας· εἰ μήπω, φασὶ, μετάκλητοι γένωνται παρὰ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων καὶ συναδελφῶν αὐτῶν, τότε γὰρ δεχθήσονται διὰ τ φιλαδελφίας καλὸν, καὶ ἀποκριματίσεως τῆς ὁσοίας ἀρχιερατικά τινα ἐνεργήσουσιν. εἴρηται δὲ ὅ περὶ τ ἐπαρχίας, διὰ τὸν λέγοντας, ὅ μὴ μεταβαίνειν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ὑπὸ τῷ αὐτῷ ἐπαρχίᾳ οὖσαν, πλεονεξίαν ἢ ἀλαζονείαν τῷ ἐπισκόπῳ κατηγορῆς, καὶ ἐντεῦθεν καὶ μεμφητέον ὄφι. ὅ δὲ μεθίσασθαι ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν παρειλήφθη ἀνόλαστον, ὡς ἐντεῦθεν μὴ ἀναφαινομένου φαύλου τινός, διὰ ὅ τὰς ἐπαρχίας ἐξ ἀλλήλων πόρρω ἀποδίεσθαι, καὶ μὴ διδόναι πάροδον τοῖς ἐν αὐταῖς ἐπισκόποις γενέσθαι τὰς τῶν ἑκατέρων ἐκκλησιῶν εἰσόδους, καὶ τὰ πλήθη τ ἐν τούτοις λαοῦ. τοῦτα γοῦν μὴ παραδεξαμένη ἡ σύνοδος, προμηθέως καὶ τέτους κολάζεσθαι διωρίσατο. ἀκούων δὲ τ κανόνος διορίζομένου τιμωρεῖσθαι τὸς μεταβαίνοντας ἀκλητὶ ἐπισκόπους ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν ἔχουσαν ἐπίσκοπον, μὴ εἴπῃς δίδυδύνους εἶ) τὸς ἱερουργοῦντας εἰς ἑτέρας ἐπαρχίας μὴ ἐχούσας ἐπισκόπους. καὶ οὗτοι γὰρ ὁμοίως ὑπὸ τ κανόνων διωρθώνται. παρεσκεύασται δὲ ὅ, ἐν ᾗ τυγχάνουσιν ἐπίσκοποι, διὰ τὸς ἐπισκόπους τὰς ἔχοντας ὁσοίας εἰς δύο ἢ καὶ πλείους πολλάκις ἐπαρχίας. ἔτι ἐπήγαγε ὁ κανὼν καὶ ἕτερον κεφάλαιον, καὶ εἶπεν· εἰ δὲ πρᾶγμα ἤγουν ὑπόθεσιν ἔχῃ ἐπίσκοπος μὲ συνεπισκόπῳ αὐτοῦ, τίς ὀφείλει τὴν ὑπόθεσιν δικάζειν; ὥρισεν οὖν ὑπὸ τῶν ἐπαρχιωτῶν ἐπισκόπων τούτους δικάζεσθαι, καὶ μή τινα τῶν δικαζομένων ἐξ ἄλλης ἐπαρχίας μεταπαλεῖσθαι συνδικαγνώμονα ἐπίσκοπον· καταγινώσκει γὰρ ἀμαθίας ἢ ἀδικίας τῶν ἐπαρχιωτῶν. ὡς δέ τινος εἰπόντος, εἰ δὲ τις ὀκ τούτων κατακρινόμενος νομίσῃ βαρύνεσθαι, καὶ ἐκκαλέσηται, εἰς ὁποῖον αὐτῶν τὸ τ ἐκκλη-

D

Bals. Poſtquam definiiſſent ſancti Patres, quid debeat fieri in Epiſcopos, qui tranſeunt à civitate in civitatem: nunc ſtatuunt, idem quoque eſſe faciendum in eos, qui à provincia in provinciam tranſeunt; niſi utique, inquiunt, accerſantur ab ejuſdem regionis Epiſcopis & confratribus ſuis. Tunc enim ſuſcipientur, propter bonum fraternæ charitatis: & ſine ullo præjudicio extra diœceſim Epiſcopalia quædam exercebunt. Dictum eſt autem illud, de provincia, propter eos qui dicunt, tranſire quidem à civitate in civitatem, quæ eſt ſub eadem provincia, avaritiam vel etiam arrogantiam Epiſcopi arguit; & ideo puniendum eſt: à provincia autem in provinciam tranſire impunitum relictum eſt; utpote quòd nihil mali ex eo oriatur, eò quòd provinciæ ſint longè à ſe invicem disjunctæ, nec Epiſcopis, qui ſunt in eis, aditum præbeant, ut poſſint utrarumque Eccleſiarum redditus cognoſcere, & multitudinem populi, qui in eis eſt. Hæc non admittens Synodus, eos quoque ſimiliter puniendos eſſe decrevit. Cùm autem audis canonem definientem puniri Epiſcopos, qui non vocati ab una provincia in aliam tranſeunt habentem Epiſcopum; ne dicas eos impune laturos, qui in provinciis non habentibus Epiſcopos ſacra peragunt. Nam & ii ſimiliter à canonibus corriguntur. Additum eſt autem illud, In qua ſunt Epiſcopi, propter Epiſcopos, qui regiones habent in duabus vel tribus ſæpe provinciis. Præterea ſubjunxit canon aliud quoque caput, & dixit; Si autem Epiſcopus habet aliquod negotium, ſeu cauſam aliquam, cum ſuo Coëpiſcopo, quis debet cauſam judicare? Statuit ergo eos à provincialibus Epiſcopis judicandos, nec ullum eorum, qui judicio contendunt, ex alia provincia accerſere cognitorem Epiſcopum: Provinciales enim ignorantiæ vel injuſtitiæ eo ipſo condemnat. Tanquam autem dixiſſet quiſpiam, ſi quis eorum condemnatus ſe gravari exiſtimet, & appellet, ejus appellatio ad nihil

Digitized by Google

redibit cùm non possint alii provinciales Episcopi cognitionem evocare, ut vult jam dicta distinctio: adjecit non esse repellendum, qui à provincialium judicio provocat; sed debere Provinciales, propter honorem sedis Apostolicæ, quæ gesta sunt Papæ Romano describere. (Erat autem eo tempore quidam Julius ejus Episcopus) & in ejus potestate positam esse appellationem. Ut si rem quidem esse dignam cognoscat, quæ secundò examinetur, statuat à propinquis Episcopis renovari judicium, & de præcedente sententia cognosci: Sin autem invenerit causam rectè fuisse judicatam, & secunda inquisitione opus non habere, decernat, ea quæ priùs judicata sunt, firma & immutabilia permanere. Et in his quidem consistit canon. Interrogaverit autem quispiam; cùm xv. canon Antiochenæ Synodi statuat, ea, quæ ab omnibus provincialibus Episcopis consentientibus judicata sunt, ab aliquibus aliis iterum non judicari, præsens autem canon jubeat talem sententiam appellationi subjici, quidnam sequi debemus? Solutio. Aliqui dicebant quidem, non fuisse hîc concordes provinciales Episcopos, sed in varias sententias divisos; & ideo locum habere appellationem: Alii autem dicebant, quòd quia præsens canon est recentior, debent, quæ in eo continentur, magis servari. Hoc ergo mihi quoque placet, ut quod sit vel in primis legitimum. Lege enim cautum est, ut non semel, sed bis provocet is, qui sibi injuriam fieri putat: Esse autem in potestate Papæ, ut servetur vel non servetur appellatio, est proprium in Ecclesiasticis. Leges enim, præter certas paucas causas, statuunt omnem appellationem, non solùm semel, sed etiam bis esse recipiendam. Quæ autem de Papa definita sunt, eadem de Patriarcha quoque Constantinopolitano sunt intelligenda; quòd is à diversis canonibus similiter ac Papa sit in omnibus honoratus. Statutum est autem, dari vicinos Episcopos à Papa pro examinanda appellatione, & ne is causæ cognitionem sibi reservet, ut qui judicio vicit non cogatur Romam traduci à Thessalonicâ fortasse; idque cum judicio superior evaserit. Si autem hoc non ita est, sed prope eum, qui judicio fuit superior, sit Episcopatus, non examinabitur appellatio per vicinos Episcopos, ut mihi videtur, sed per Patriarcham secundùm leges, qui dicunt, appellationem ad majores Judices recurrere, non ad æquales vel minores; & alias leges quæ statuunt, Judicem appellatum non transmittere ad alium appellationis disquisitionem. Si autem hoc quoque ut privilegium Papæ datum esse dixeris, nihil novum.

A του συμπλοῦσιν, ὡς μὴ δυναμένων ἑτέρων ὑπισχνεῖσθαι ἐπιχωρεῖν ἀνακαλεῖσθαι ἀφόρητον καὶ τὴν ῥηθεῖσαν ἀφαίρεσιν, περιέστειλε μὴ εἶναι ἀποδεκτὸν τὸν ἐκκαλούμενον καὶ τὴν κρίσεως τῆς ἐπαρχιωτῶν, ἀλλ' ὀφείλειν τοὺς ἐπαρχιώτας ἀφαιρεῖσθαι τὴν τιμὴν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου χάριν τοῦ σωζεῖσθαι τῇ Πάπᾳ Ρώμης. (ὃν δὲ τότε Ἰούλιος τις ὑπίσκοπος ταύτης) καὶ ἀποβαίνειν τῇ ἐξουσίᾳ ἐκείνου ἀνηρτῆσθαι τὰ τῆς ἐκκλήτου· ἐφ' ᾧ, εἰ μὲν ἀφαιροῖτο ἄξιον εἶναι ὃ πρᾶγμα δευτέρας κατεξετάσεως, ὀφείλειν παρὰ τῶν χειριζόντων ὑπισκόπων ἀνανεωθῆναι τὸ δικαστήριον, καὶ συμπεφωνῆσθαι τὴν προκειμένην ἀπόφασιν· εἰ δὲ καταλάβοι καλῶς τὴν ἀποφασιν κρινθῆναι, καὶ μὴ δεῖσθαι ταύτην δευτέρας συζητήσεως, ὀφείλειν μένειν τὰ ἅπαξ προκεκριμένα ἀναλλοίωτά τε καὶ βέβαια. καὶ τὰ μὲν τοῦ κανόνος ἐν τούτοις. ἐρωτήσει δέ τις, ὡς τῷ ιε'. κανόνι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου διορίζομένου τὰ κεκριμένα ὑπὸ πλήθους τῶν ἐπαρχιωτῶν ὑπισκόπων ὁμογνωμονησάντων μὴ ἀνακρίνεσθαι παρ' ἑτέρων τινῶν, καὶ τοῦτον κανόνα ἐκκλήτῳ ὑποκεῖσθαι τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν διορίζομένου, τίνι προσέχειν ὀφείλομεν; Λύσις· τινὲς μὲν εἶπον, μὴ ὁμοφωνῆσαι ἀλλήλοις τοὺς ἐπαρχιώτας ἐπισκόπους, ἀλλὰ διαιρεθῆναι εἰς διαφόρους γνώμας, καὶ διὰ τοῦτο ἔχειν χώραν τὰ τῆς ἐκκλήτου· ἄλλοι δὲ εἶπον, ὡς ἐπὶ μεταλλήκτου ὄντι ὁ παρὼν κανὼν, ὀφείλοντι τὸ τούτῳ προκείμενα, μᾶλλον κρατεῖν. ἀρέσκει οὖν τοῖς κρείττοσι, ὡς καὶ νομίμου ἀκριβείας ἔχόμενον. γενομοθέτηται γάρ, μὴ ἅπαξ, ἀλλὰ δὶς ἐκκαλεῖσθαι, καὶ νομίζοντα ἀδικεῖσθαι. τὸ μέντοι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν εἶναι τοῦ Πάπα πρεσβύτην ἢ μὴ πρεσβύτην τὸν ἔκκλητον, ἰδικόν ἐστιν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά. οἱ γὰρ νόμοι, ἀνὰ ῥητοὺς τινῶν πραγμάτων, διορίζονται πᾶσαν ἔκκλητον δέχεσθαι, οὐ μόνον ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δίς. τὰ μέντοι ὀφείλοντα προσεῖναι τοῦ Πάπα, ἐκκλησιαστικὸν καὶ εἰς καθ' ἡμᾶς Κωνσταντινουπόλεως, ἀφ' τὸ δεῖν πᾶσιν ὁμοίως τῷ Πάπᾳ καὶ τοῦτον πρεσβύτην ὑπὸ ἀφορῶν κανόνων. δίδοσθαι δὲ ὠφελεῖν χειριζόντας ἐπισκόπους παρὰ τοῦ Πάπα χάριν καταξετάσεως τῆς ἐκκλήτου, καὶ μὴ τοῦτον τηρεῖν τὴν ὑποθεσιν, ἵνα μὴ ὁ καταδικάσας ἀναγκασθῇ ἀφίξιμος εἰς Ρώμην ἡμέσθαι, ἀπὸ Θεσσαλονίκης τυχόν· καὶ ταῦτα, νικήσας τὸ δικαστήριον. εἰ γὰρ τοῦτο οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ πλησίον τοῦ καταδικάσαντος ἡ ὑπισκοπὴ ἀφαίρεται, οὐ τηρεῖσθαι ἡ ἔκκλητος ἀφ' χειριζόντων ὑπισκόπων, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀλλὰ παρὰ τοῦ πατριάρχου, καὶ τοὺς νόμους τοὺς λέγοντας ὅτι μείζονας δικαστὰς ἀναφέρεσθαι τὸν ἔκκλητον, ἐμοῦ ὅτι ἴσους ἢ ἥττονας· καὶ τοὺς ἑτέρους νόμους τοὺς διορίζομένους τὸ ἐκκλητάριον μὴ ἀποπέμπειν πρὸς ἕτερον τοῦ τὸ ἐκκλήτου τήρησιν. εἰ δὲ καὶ τοῦτο ὡς προνόμιον εἴπῃς δοθῆναι τῷ Πάπᾳ, κανὸν ἐστίν.

B

C

D

E

Zonar. Non modo permutare urbes, seque à tenuiori in ampliorem transferre; sed ab alia quoque provincia in aliam, in qua Episcopi sint, muneris cujuspiam Ecclesiastici obeundi causa, nisi ab illius provinciæ Episcopis advocati, transmeare Episcopi prohibentur. Atque id ipsum, inquit canon, ut vocatis abire liceat, ne benevolentiæ fores obstruere videamur, fraterno amori videlicet condonamus. Quòd si etiam negotium aliquod, hoc est, litem ac controversiam, cum fratre suo & Coëpiscopo Episcopus habeat; ne ullo modo ab alterutro disceptantium inter se Episcoporum alterius provinciæ Episcopi causæ cognitores arbitríque constituantur; sed causæ cognitionem ad suæ provinciæ Antistites utérque deferat. Quòd si quis illorum sententia condemnatus, causam tamen adhuc non malam, neque improbabilem, sed bonam, & quam obtineri facile posse existimet, se habere confidat, ac proinde judicium renovari, hoc est, causæ æquitatem iterum examinari velit; si vestræ dilectioni videatur, Petri, inquit, Apostoli memoriæ honorem habeamus, hoc est, hanc Roma-

F

Ζωναρ. Οὐ μόνον μετοικίζειν τὰς πόλεις κωλύονται οἱ ὑπίσκοποι, καὶ ἀπὸ ἐλάττονος εἰς μείζονα μετατίθεσθαι, ἀλλ' οὐδὲ ἀπείναι ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν, ἐν ᾗ εἰσὶν ὑπίσκοποι, συγχωροῦνται, ὡς τι πολέσοντες ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, εἰ μὴ οἱ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ὑπίσκοποι αὐτοὺς προσκαλέσωνται. καὶ τοῦτο δὲ ἐπιτρέπομεν, φησὶν ὁ κανὼν, τὸ ἀπείναι καλουμένους διὰ τὸ φιλάδελφον, ἵνα μὴ δόξωμεν κλείειν τοῖς τῆς ἀγάπης πύλας. εἰ δὲ καὶ πρᾶγμα ἤγουν ὑπόθεσιν δίκαιον ἔχοι ἐπισκοπῶν μετ' ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ συνεπισκόπου, μηδένα ἐκ τούτων τῶν τὸ δίκαιον ἐχόντων ἐξ ἑτέρας ἐπαρχίας ἐπισκόπους μεταλαμβάνειν διαγνώμονας, ἀλλὰ πρὸς τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἐπισκόπων δικάζεσθαι. εἰ δὲ παρ' ἐκείνοις δικαιωθείς τις, καταδικάζεται, καὶ ὑπολαμβάνει μὴ σαθρὸν ἔχειν τὸ πρᾶγμα, μὴ ἀσθενῆ δηλονότι ὑπόθεσιν, ἀλλὰ καλὴν, ἤγουν δικαιωμένην αὐτὸν δικαιοῦσαι, ἵνα καὶ αὖθις ἡ κρίσις ἀνανεωθῇ, ἤγουν ἐκ νέου ζητηθῇ, πρηθῇ, εἰ δοκεῖ ὑμῖν τῇ ἀγάπῃ Πέτρου τοῦ ἀποστόλου τὴν μνήμην τιμήσωμεν, τουτέστι,

Digitized by Google

ἐστι, τῷ θρόνῳ τ῀ Ρωμαίων ἐκκλησίας ἀναδάμεθα τ῀ ἐξουσίαν, ἵνα οἱ κρίναντες τὴν ὑπόθεσιν γράψωσι τῷ Πάπᾳ Ιουλίῳ, ὃς ἦν τότε τ῀ Ρώμης ἐπίσκοπος, ἀναδιδάσκοντες τὴν ὑπόθεσιν, καὶ ὅτι ὁ καταδικαζόμενος ὑπ' αὐτῶν ἀπῴκεσεται, ὥστε ⊛ Πάπᾳ ἐκ τῶν πλησιαζόντων τῇ ἐπαρχίᾳ ἐκείνῃ ἐπισκόπων ψῆφον φέρειν ἀμεταγνώμονα, εἰ δόξαι οὕτως, ὅτι δεῖ ἀνανεωθῆναι τὸ δικαστήριον, καὶ πάλιν ζητεῖσθαι τ῀ ὑπόθεσιν· εἰ δὲ μὴ δόξαι τῷ Πάπᾳ, ὅτι παλινδικίας χρήζει ἡ ὑπόθεσις, τουτέστι, δευτέρου δικαστηρίου, τὰ ἅπαξ κεκριμένα μὴ ἀναλύεσθαι, ἤγουν τὰ ἤδη κεκριμένα καὶ τ῀ πρώτῃ ἀποφάσει μὴ ἀνατρέπεσθαι, τὰ δὲ ὄντα βέβαια τυγχάνειν, τὰ ἐψηφισμένα δηλαδὴ καὶ νομίμως βέβαια τυγχάνειν.

norum Eccleſiæ throno auctoritatem deferamus, ut qui in ea cauſa Judices extitêre, ad Julium Papam literas mittant, (erat is tunc temporis Romanorum Epiſcopus) quibus eum de toto illius controverſiæ genere doceant, ac ei, qui damnatus eſt, quod ipſi judicarunt, haud quaquam placere ſignificent; ut Papa, ſi judicium inſtaurandum cauſámque denuo agitandam eſſe ſtatuerit, ex vicinis illi provinciæ Epiſcopis cognitores det: ſin autem nulla amplius diſquiſitione in ea cauſa opus eſſe, hoc eſt, non eſſe aliud judicium inſtituendum exiſtimarit; res judicatæ ne reſcindantur, hoc eſt, ea, quæ ante judicata ac decreta fuerunt, nullo modo reſcindi atque everti; ſed quæ jam ſunt firma haberi, ea videlicet, quæ conſtituta & acta ſunt, rata firmáque haberi placet.

ΑΡΙΣΤ. Μηδεὶς ἐπισκόπων, ἄκλητος, εἰς πόλιν ἑτέραν μεταβαινέτω. καὶ ὁ ἐπαρχιώτης, εἴ τι δικάζοιτο, ἀλλοτρίους ἐπισκόπους οὐκ ἐπικαλείσθω. εἰ δὲ ἐπικρίνοι ὁ Ρώμης, πρέσονται καὶ ἀλλότριοι.

ΑRIST. *Nullus Epiſcoporum, niſi vocatus, in aliam urbem tranſeat. Quinetiam provincialis Epiſcopus, ſi litem aliquam habeat, ad alienos Epiſcopos non provocabit. Si autem Romano ſic viſus fuerit, etiam alieni aderunt.*

Ἐν διαφόροις νόμοις εἴρηται, τὸ μηδένα τολμᾶν ἀπὸ τ῀ ἑαυτοῦ παροικίας, εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν μεταβαίνειν, εἰ μὴ παρὰ τ῀ μητροπολίτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπισκόπων κληθῇ. τοῦτο γὰρ καὶ ἡ σύνοδος αὐτὴ προστάττει. ἀλλὰ καὶ εἴ τις τῶν ἐπισκόπων μετὰ συνεπισκόπου τινὸς πρᾶγμα ἔχοι. ἀμφιβολίαν τινὰ ποιῇ, καὶ μετ' αὐτοῦ εἰς τ῀ σύνοδον τ῀ ἐπαρχίας αὐτοῦ δικάζοιτο, οὐκ ὀφείλει καὶ ἀπὸ ἑτέρας ἐπαρχίας δικαστάς τινας τῶν ἐπισκόπων ἐπικαλεῖσθαι, ἀλλὰ παρὰ μόνοις τοῖς ἐπαρχιώταις κρίνεσθαι. καὶ εἰ ἀπέσκει αὐτῷ ἡ κρίσις, καὶ οἴεται ἀδικεῖσθαι, ἐκκαλεῖσθαι, καὶ τῆς Ρώμης, ᾧ ἡ τοιαύτη ὑπόκειται ἐπαρχία, προσέρχεσθαι· καὶ αὐτὸς, ἢ δι' ἑαυτοῦ τηρήσει τὴν ἀπόφασιν, ἢ τοῖς γειτνιῶσιν ἐπισκόποις τῇ ἐπαρχίᾳ τὸ τ῀ ἐκκλήτου δικαστήριον ἀναδήσει.

In variis canonibus dicitur, neminem audere è ſuâ paroeciâ in aliam migrare provinciam; niſi à Metropolitano & Epiſcopis qui cum eo ſunt, vocetur. Hoc enim & hæc Synodus præcipit. Sed & ſi quis Epiſcopus cum Coëpiſcopo in aliqua re habuerit controverſiam, & cum eo in Synodo ejus provincialı litem movet, non debet ex aliâ provinciâ dijudicatores aliquos Epiſcopos advocare; ſed tantummodo provincialium judicium ſubire. Et ſi judicium ipſi non arriſerit, ſeque injuriâ affectum putaverit, appellare, & Romanum cui talis ſubjicitur provincia adire, & ille vel per ſeipſum ſententiam examinabit, vel Epiſcopis vicinis provinciæ appellantis judicium committet.

ΚΑΝΩΝ δ'.

CANON IV.

Ἐάν τις ἐπισκοπῶν καθαιρεθῇ τῇ κρίσει τῶν ἐπισκόπων τῶν ἐν γειτνίᾳ τυγχανόντων, καὶ φάσκῃ πάλιν ἑαυτῷ ἀπολογίας πρᾶγμα ἐπιβάλλειν, μὴ πρότερον εἰς τὸν καθέδραν αὐτοῦ ἕτερον ὑποκαταστῆναι, ἐὰν μὴ ὁ τ῀ Ρώμης ἐπισκοπῶν ἐπιγνοὺς περὶ τούτου ὅρον ἐξενέγκῃ.

Si quis Epiſcopus judicio Epiſcoporum, qui ſunt in vicinia, depoſitus fuerit, & dicat rurſus ſibi reſponſionis negotium competere: non priùs in cathedram ejus alius ſubſtituatur, quàm Romanus Epiſcopus cauſa cognita ſententiam tulerit.

ΒΑΛΣ. Εἰπόντες οἱ πατέρες τ῀ τῶν ἐπαρχιωτῶν ἀπόφασιν ἐκκλήτῳ ὑποκεῖσθαι, καὶ πρὸς τῶν γειτνιαζόντων ἐπισκόπων κατ' ἐπιτροπὴν τ῀ Πάπτα κρίνεσθαι, ἄρτι φασὶ, τί ὀφείλει γενέσθαι, ἐὰν καὶ πρὸς τούτων ὁ ἐκκληθεὶς καταδικασθῇ, καὶ πάλιν λέγῃ βαρύνεσθαι. διορίζονται οὖν μενέν ἐν ἀκεραίῳ τὸ πρᾶγμα, καὶ μὴ ἕτερον ψηφίζεσθαι ἐπίσκοπον εἰς τ῀ τῶν κατακριθέντες ἐκκλησίαν, εἰ μὴ καὶ ἡ δευτέρα ἔκκλητος πρὸς τ῀ Πάπτα τηρηθῇ. ὥστε σημείωσαι περὶ τῶν καταδικαζομένων ἐπισκόπων καὶ μὴ τ῀ καθαίρεσιν ζητούντων ἑτέραν κρίσιν, ὅτι οὐ χειροτονεῖται ἕτερος, εἰ μὴ τηρηθῇ ἡ ἔκκλητος τ῀ καταδικασθέντος, οὐ μόνον ἡ πρώτη, ἀλλὰ καὶ δευτέρα· δὶς γὰρ ἐκαλεῖσθαι ἐκεχώρηται· ὅπερ ὁ ιε'. ἡμῶν τ῀ ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου ἐχώλασε, καὶ ὅτι οὐδεὶς καταδικαζόμενος, καὶ λέγων βαρύνεσθαι, ἐκβιασμὸν ὑφίσται, μέχρις ἂν καὶ τὰ τ῀ ἐκκλήτου τηρηθῶσι· καὶ ὅτι δὶς ἐκαλεῖσθαι δύναται ὁ κατακρινόμενος. ἀνάγνωθι ⊛ οδ'. ἀποστολικὸν κανόνα, τ῀ ἐν Χαλκηδόνι θ'. καὶ τ῀ ἐν Καρθαγένῃ ιε'. κη'. ρκ'. καὶ ρκα'. καὶ συμβίβασαι πρὸς τὰ ἐνταῦθα γεγραμμένα. ὅτι καὶ τοῖς νόμοις δοκεῖ πᾶσαν ὑπόθεσιν, χωρεῖς τῶν μὴ δεχομένων ὑπέρθεσιν, ἐκκλήτῳ ὑποκεῖσθαι, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δὶς. πλὴν μὴ παραβαίνεσθαι τὰ ⊛ γ'. κανόνος καὶ τοῦ ⊛ ε'. τ῀ προύσης συνόδου χάριν ⊛ δέχεσθαι ἢ μὴ δέχεσθαι παρὰ ⊛ Πάπτα τ῀ ἔκκλητον. ἰδικὸν γάρ ἐστι τοῦτο εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, καὶ κρατεῖν ὀφείλει ἔνθα ἐξεφωνήθη.

ΒΑΙS. Cùm dixiſſent Patres, provincialium ſententiam appellationi ſubjici, & à propinquis Epiſcopis juſſu Papæ examinari; nunc dicunt, quid fieri debeat, ſi ab iis etiam is, qui appellavit, condemnatus fuerit, & ſe rurſus gravari dicat. Statuunt ergo, ut res in integro maneant, & in ejus, qui condemnatus eſt, Eccleſiam alius non eligatur, niſi ſecunda appellatio à Papa examinata fuerit. Quare nota de Epiſcopis condemnatis & poſt depoſitionem aliud quærentibus judicium; quòd alius non ordinatur, niſi condemnati appellatio examinetur, non prima tantùm, ſed & ſecunda; bis enim appellare conceditur; quòd xv. canon Antiochenæ Synodi exolevit; & quòd nullus qui condemnatur, & dicit ſe gravari ejectionem ſuſtinet, donec de appellatione cognitum fuerit; & quòd condemnatus bis appellare poteſt. Vide lxxiv. canon. Apoſtolicum, Chalced. Syn. ix. & Carthag. xv. xxviii. cxx. & cxxi. & confer eos omnes cum iis, quæ hîc ſcripta ſunt. Nam legibus quoque videtur, omnem cauſam, exceptis iis quæ dilationem non recipiunt, appellationi ſubjici, non ſemel, ſed etiam bis. Sed ne tertius canon te fugiat & quintus præſentis Synodi, de admittenda vel non admittenda à Papa appellatione. Hoc eſt enim ſpeciale in cauſis Eccleſiaſticis, & ſervari debet ubi editum fuit.

Digitized by Google

ZONAR. Si aliquorum criminum accusatus fuerit A Episcopus, ac eorum, qui in vicinia sunt, vicinorum videlicet, & qui prope degunt, Episcoporum judicio depositus; séque is nihilominus causam suam æquis rationibus tueri posse affirmet; non ante, inquit, in Episcopalem ejus sedem alium substitui liceat, quam de illius depositione Papa certior factus, rem ipse definiverit, hoc est, quid teneri velit ostenderit, eámque damnationem auctoritate sua confirmandam aut rescindendam existimarit. Vide primæ & secundæ Constantinopolitanæ Synodi canonem decimumsextum.

ΖΩΝΑΡ. Εὰν αἰτιάματά τινα περιπέσῃ τῷ ἐπισκόπου, καὶ κριθεὶς ὁ αἰτιώμενος ἐπίσκοπος ὑπὸ τῶν ἐν γειτνίᾳ ἐπισκόπων, τουτέστι τῶν γειτνιώντων, τῶν πλησιαζόντων, καταδικασθῇ καὶ καθαιρεθῇ, λέγῃ δὲ δύνασθαι ἐπιδικαιολογήσασθαι, μὴ πρότερον εἰς τὸν θρόνον τοῦ ἐπισκοπῆς αὐτοῦ ἕτερος καθίσαι, εἰ μὴ ὁ Πάπας, μαθὼν τὰ περὶ τῆς καθαιρέσεως τοῦ ἐπισκόπου, ἔργον ἐξενέγκῃ ἤγουν ἀποφήνηται, καὶ ἢ κυρώσῃ τὴν καταδίκην αὐτοῦ, ἢ διαιρέσῃ. ἀνάγνωθι καὶ κδ'. κεφάλαια τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου.

ARIST. *Episcopo deposito, & affirmante apologiam se allaturum, nisi Romanus definierit, alius non constituitur. Despiciet enim depositionem vel per nuncios, vel per literas.* B

ΑΡΙΣΤ. Ἐπισκόπου καθαιρεθέντος, καὶ διαβεβαιουμένου φέρειν ἀπολογίαν, εἰ μὴ ὁ Ρώμης ὁρίσοι, οὐ καθιδρύσεται ἕτερος. Διασκοπήσει γὰρ τὴν καθαίρεσιν ἢ ἀποστολὴς ἢ γράμμασιν.

Postquam Episcopus à provincialibus Episcopis deponitur, si appellabit, ut se injuriam passum existimans, in Episcopatum ejus alius non eligetur priusquam Romanus cui subjacet Synodus, quæ eum condemnavit, depositionem examinaverit. Licet autem Romano quantum ex isthoc canone colligi potest, vel ad Episopos provinciæ vicinos scribere, & eos Episcopi depositionem de quâ fit provocatio considerare, aut cum Episcopis suos mittere Presbyteros, & istiusmodi sententiam examinare.

Μετὰ δὲ καθαιρεθῆναι ἐπίσκοπον ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἐπισκόπων, ἐὰν ἐκκαλέσηται, ὡς οἰόμενος ἀδικεῖσθαι, εἰς τὸ ἐπίσκοπον αὐτοῦ οὐ ψηφισθήσεται ἕτερος, μέχρις ἂν ὁ Ρώμης, ᾧ ὑπόκειται ἡ καταδικάσασα αὐτὸν σύνοδος, τὸ καθαίρεσιν ἐξετάσῃ. ἔξεστι δὲ αὐτῷ τῷ Ρώμης, ὅσον ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ἢ πρὸς τοὺς γειτνιάντας τῇ ἐπιχώρᾳ ἐπισκόπους γράφειν, καὶ αὐτοὺς κατ' ἔγκλητον τοῦ τοῦ ἐπισκόπου καθαίρεσιν, ἢ πρεσβυτέρους ἰδίους στέλλειν μετὰ τῶν ἐπισκόπων, καὶ τὸν τοιοῦτον δοκιμάζειν ἀπόφασιν. C

CANON V.

Si quis Episcopus delatus fuerit, & congregati ejusdem regionis Episcopi eum gradu moverint, & veluti appellans confugerit ad beatissimum Romanum Episcopum, & velit ipsum audire, & justum esse existimaverit ejus rei examinationem renovari; illis Episcopis scribere dignabitur, qui sunt propinqui provinciæ, ut ipsi diligenter & accuratè singula perscrutentur, & ex veritatis persuasione de re sententiam ferant. Si quis autem postulet suum negotium rursus audiri, & ad suam supplicationem Romanorum Episcopo judicare visum fuerit, à proprio latere Presbyteros mittat; ut sit in potestate ipsius Episcopi (quod rectè habere probaverit & statuerit oportere) eos mitti, qui cum Episcopis sint judicaturi, habentes auctoritatem ejus à quo missi sunt: & hoc ponendum est. Si autem ad rei cognitionem Episcopi etiam sententiam sufficere putaverit: faciet quod prudentissimo ejus consilio rectè habere videbitur. Responderunt Episcopi; Quæ dicta sunt, placuerunt. D E

ΚΑΝΩΝ ε'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος καταλυθείη, καὶ συναθροισθέντες οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐνορίας τοῦ αὐτοῦ τοῦ βαθμοῦ αὐτὸν ἀποκίνησωσιν, καὶ ὥσπερ ἐγκαλεσάμενος καταφύγῃ ἐπὶ τὸν μακαριώτατον τῆς Ρώμης ἐπίσκοπον, καὶ βουληθείη αὐτὸν ἀκοῦσαι, δίκαιόν τε εἶναι νομίσῃ ἀνανεώσασθαι αὐτοῦ τὴν ἐξέτασιν τοῦ πράγματος, γράφειν αὐτὸς τοῖς ἐπισκόποις καταξιώσῃ τοῖς ἀγχιτεύουσι τῇ ἐπαρχίᾳ, ἵνα αὐτοὶ ἐπιμελῶς καὶ μετ' ἀκριβείας ἕκαστα διερευνήσωσι, καὶ κατὰ τὴν τῆς ἀληθείας πίστιν ψῆφον περὶ τοῦ πράγματος ἐξενέγκωσιν. εἰ δέ τις αἰτιῶν καὶ πάλιν αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ἀνακαινίσαι, καὶ τῇ δεήσει τῇ αὐτοῦ τῶν Ρωμαίων ἐπίσκοπον κρίνειν δόξειε, ἀπὸ τοῦ ἰδίου πλευροῦ πρεσβυτέρους ἀποστεῖλαι, ἵνα ᾖ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου, ὥσπερ ἂν καλῶς ἔχειν δοκιμάσῃ, καὶ ἐρεῖσθαι δεῖν, ἀποσταλῶσι καὶ οἱ μετὰ τῶν ἐπισκόπων κρινοῦντες, ἔχοντάς τε τὴν αὐθεντείαν τούτου, παρ' οὗ ἀπεστάλησαν· καὶ τοῦτο δεῖσθαι. εἰ δὲ ἱκανὰ νομίσοι πρὸς τὸ τοῦ πράγματος ἐπίγνωσιν καὶ ἀπόφασιν τοῦ ἐπισκόπου, ποιήσῃ ὥσπερ ἂν τῇ ἐμφερεστάτῃ αὐτοῦ βουλῇ καλῶς ἔχειν δόξῃ, ἀπεκρίναντο οἱ ἐπίσκοποι, τὰ λεχθέντα ἤρεσεν.

ZONAR. Si aliquorum criminum accusatus fuerit A Episcopus, ac eorum, qui in vicinia sunt, vicinorum videlicet, & qui prope degunt, Episcoporum judicio depositus; séque is nihilominus causam suam æquis rationibus tueri posse affirmet; non ante, inquit, in Episcopalem ejus sedem alium substitui liceat, quam de illius depositione Papa certior factus, rem ipse definiverit, hoc est, quid teneri velit ostenderit, eámque damnationem auctoritate sua confirmandam aut rescindendam existimarit. Vide primæ & secundæ Constantinopolitanæ Synodi canonem decimumsextum.

ΖΩΝΑΡ. Εὰν αἰτιάματά τινα περιπέσῃ τῷ ἐπισκόπου, καὶ κριθεὶς ὁ αἰτιώμενος ἐπίσκοπος ὑπὸ τῶν ἐν γειτνίᾳ ἐπισκόπων, τουτέστι τῶν γειτνιώντων, τῶν πλησιαζόντων, καταδικασθῇ καὶ καθαιρεθῇ, λέγῃ δὲ δύνασθαι ἐπιδικαιολογήσασθαι, μὴ πρότερον εἰς τὸν θρόνον τοῦ ἐπισκοπῆς αὐτοῦ ἕτερος καθίσαι, εἰ μὴ ὁ Πάπας, μαθὼν τὰ περὶ τῆς καθαιρέσεως τοῦ ἐπισκόπου, ἔργον ἐξενέγκῃ ἤγουν ἀποφήνηται, καὶ ἢ κυρώσῃ τὴν καταδίκην αὐτοῦ, ἢ διαιρέσῃ. ἀνάγνωθι καὶ κδ'. κεφάλαια τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου.

BALS. Ex quarto quoque canone ostenditur, esse in potestate Episcopi, qui est condemnatus, & gravatus, bis appellare. Præsens quoque canon dicit, quòd si quis à provincialibus Episcopis condemnatus fuerit, & ad Papam appellaverit; is vero vicinis mandaverit Episcopis, ut de appellatione cognoscant, si hoc justum esse putaverit, & ab eis quoque condemnatus fuerit, & secundò ad Papam accesserit, & illi visum est ea, quæ priùs judicata sunt, rursus examinari; ne cogatur is, qui judicio vicerit, Romam venire; sed in provinciam jussu Papæ veniant Presbyteri ex ejus latere, sive ab ejus Ecclesia, & familiaritate illi conjuncti, qui auctoritatem sive potestatem ejus habere debent, ut cum regionis illius Episcopis de quæstione judicent, illamque decidant. Si autem Romanus Episcopus non esse justum perspexerit, ut rursus examinentur ea quæ priùs judicata fuerint; (ejus enim judicio canon omnia relinquit) faciet quod sibi justum esse videbitur. Cùm hæc canon definiat, ne tibi contrarium esse videatur caput primi tit. ix. lib. Basilic. dicens, non posse Judi- F

ΒΑΛΣ. Καὶ ἐκ τοῦ δ'. κανόνος ὁρίζεται, ἔχειν ἐπ' ἀδείας τὸν καταχρισθέντα ἐπίσκοπον, καὶ βαρυνόμενον, δὶς ἐγκαλεῖσθαι. καὶ ὁ παρὼν δὲ κανὼν φησιν, ὅτι ἐὰν καταδικασθῇ τις παρὰ ἐπιχωρίων ἐπισκόπων, καὶ ἐγκαλέσηται πρὸς τὸν Πάπαν, καὶ ἐκεῖνος ἐπιτρέψῃ τοῖς γειτνιάζουσιν ἐπισκόποις τηρῆσαι τὸ ἔγκλητον, εἰ τοῦτο νομίσει δίκαιον εἶναι, καὶ καταδικασθῇ πάλιν καὶ παρὰ τούτων ὁ αὐτὸς, καὶ προσέλθῃ ἐκ δευτέρου τῷ Πάπᾳ, καὶ εἰς δόκησιν δοκιμασθῆναι τὰ προκριθέντα, μὴ ἀναγκαζέσθω ὁ καταδικάσας εἰς Ρώμην ἀπελθεῖν, ἀλλὰ ἀπελθέτωσαν εἰς τὴν ἐπαρχίαν καὶ κέλευσιν τοῦ Πάπα πρεσβύτεροι ἐκ τοῦ πλευροῦ αὐτοῦ, ἤτοι ἐκ τῆς ἐκκλησίας τούτου, καὶ οἰκειούμενοι αὐτῷ, ὀφείλοντες ἔχειν τὴν αὐθεντείαν αὐτοῦ, ἤτοι τὴν ἐξουσίαν, ἐφ' ᾧ κρίναι τὰ τοιαῦτα μετὰ τῶν ἐγχωρίων ἐπισκόπων, καὶ διαλυτώσαι αὐτήν. εἰ δὲ ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ρώμης οὐ συνοίσῃ δίκαιον εἶναι τηρηθῆναι τὰ προκριθέντα (τῇ γὰρ δοκιμασίᾳ αὐτοῦ ὁ κανὼν ὅλα ἀνατίθησιν) ποιήσῃ ὥσπερ ἂν δόξῃ αὐτῷ δίκαιον εἶναι. ταῦτα τοῦ κανόνος διαλαμβάνοντος, μὴ ἐναντιωθῇ σοι ὁ κεφ. ἅ. τίτλου τοῦ θ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, λέγον, μὴ δύνασθαι

Digitized by Google

ϖ ἐκκλητάριον παραπέμπειν πρὸς ἕτερον τὴν τήρησιν τῆς ἐκκλήτου, ἀλλὰ δι' ἑαυτοῦ ταύτης ἀκροᾶσθαι· ἀλλ' εἰπὲ ἰδικὸν εἶναι ϖ πρόντα κανόνα, καὶ οὕτως ἐκφωνηθῆναι διὰ τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ, καὶ ἵνα μὴ σκύλλωνται οἱ ἐπίσκοποι ἐπὶ μακρὰν, οὕτω καὶ ἀλλοδαπὴν χώραν γινόμενοι διάξιμοι. ὃ δὲ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ Πάππα δικάζειν τὴν δευτέραν ἔκκλητον τοὺς ἐπαρχεώτας ἐπισκόπους τοὺς καταδικάσαντας ϖ ἐπίσκοπον, μὴ εἴπῃς ἐναντιοῦσθαι τῷ νόμῳ, τῷ λέγοντι, ὁ δικαστὴς ἅπαξ ἀποφηνάμενος πέπαυται, καὶ οὐ δύναται τηρεῖν αὖθις τὴν οἰκείαν ἀπόφασιν· ἐξεφωνήθη γὰρ καὶ τοῦτο ἰδικώτερον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ εἰς δοκιμασίαν τοῦ Πάππα ἐνετέθη ὃ εἶδος τῆς κρίσεως. ὅσον γὰρ ἀπὸ τοῦ νόμου, οἱ ἅπαξ ἀποφηνάμενοι οὐκ ἠδύναντο συνδικάζειν μετὰ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ Πάππα· εἰ δὲ εἴπῃς ἑτέρους ἐπισκόπους εἶναι τούτους παρὰ τοὺς προαποφηναμένους, οὐδέν τι εὑρήσεις ἀντίξουν. ἐπεὶ δὲ ἐν τοῖς προλαβοῦσι κανόσιν εἴπομεν, μὴ εἶναι τὰ περὶ τοῦ Πάππα ὁρισθέντα ἰδικὰ τούτου καὶ μόνου προνόμια, ὥστε ἔχειν ἐξ ἀνάγκης πάντα ἐπίσκοπον καταδικαζόμενον τῷ θρόνῳ τῆς Ρώμης προσέρχεσθαι, ἀλλὰ ἐξακούεσθαι καὶ εἰς ϖ Κωνσταντινουπόλεως, τὰ αὐτὰ καὶ πάλιν φαμέν.

A cem appellatum ad alium transmittere cognitionem appellationis, sed eam per se audire debere: sed dic præsentem canonem esse specialem, & ita editum esse propter viæ longitudinem, & ne vexentur Episcopi in adeo longinquam & alienam regionem trahendi. Cum Presbyteris autem Papæ secundam appellationem judicare provinciales Episcopos, qui condemnarunt Episcopum, ne dicas esse contrarium legi, quæ dicit, Judex, qui semel pronunciavit, officio functus est, & non potest rursus propriam sententiam examinare: nam & hoc etiam specialiùs editum est, ut mihi videtur. Propterea enim & Papæ judicio relictum est genus judicii. Quod B enim ad leges attinet, non poterant unà cum Papæ Presbyteris judicare ii, qui sententiam priùs tulerant. Sin autem dixeris alios esse Episcopos, qui sententiam tulerint; nihil invenies repugnans. Quia autem in prioribus canonibus diximus, non esse quæ de Papa constituta sunt specialia ejus & solius privilegia, ut necesse habeat quivis condemnatus Episcopus ad sedem Romanam accedere, sed etiam apud sedem Constantinopolitanam exaudiri; eadem quoque rursus dicimus.

ΖΩΝΑΡ. Ἐὰν ἐπίσκοπός, φησι, καταγγελθείη ἤτοι κατηγορηθῇ ἐπί τισιν ἐγκλήμασι, καὶ συνελθόντες οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐνορίας ἐκείνης ἀποκινήσωσιν, ἀντὶ τοῦ ἐκβάλωσιν αὐτὸν τοῦ βαθμοῦ, ἤγουν τῆς ἐπισκοπικῆς ἀξίας, ἐκεῖνος δὲ ἔκκλητον ζητήσας κατὰ τῆς καταδικαζούσης αὐτὸν ἀποφάσεως προσέλθη τῷ Πάπᾳ, καὶ ὁ Πάπας θελήσῃ ἀκοῦσαι αὐτοῦ, δίκαιον νομίσας ἀνανεώσασθαι τὴν ἐξέτασιν τοῦ πράγματος, τουτέστι, καὶ πάλιν κριθῆναι τὴν ὑπόθεσιν, γραφέτω τοῖς ἐπισκόποις τοῖς ἀγχιστεύουσι, τοῖς ἀγχοῦ που, καὶ πλησίον οὖσι τῆς ἐπαρχίας, ἐν ᾗ ὁ καταδικασθεὶς ἐπίσκοπός ἐστιν, ἵνα αὐτοὶ ἐξετάσωσιν ἐπιμελῶς τὴν ὑπόθεσιν, καὶ ψῆφον ἤγουν ἀπόφασιν ἐξενέγκωσιν. ἐνταῦθα φαίνεται ὁ κανὼν, εἶναι δευτέραν ἔκκλητον διδοὺς τῷ καταδικασθέντι ἐπισκόπῳ, λέγει γὰρ εἰ δέ τις ἀξιῶν καὶ πάλιν αὐτοῦ ὃ πρᾶγμα ἀκουσθῆναι, εἰ γὰρ καὶ παρὰ τῶν ἀγχοῦ τῇ ἐπαρχίᾳ ὄντων ἐπισκόπων κατακριθῇ, φησι, καὶ ἀξιοῖ πάλιν ἀκουσθῆναι, καὶ τοῦτο δόξῃ καὶ τῷ Ρωμαίων ἐπισκόπῳ (τῇ γὰρ δομασίᾳ αὐτοῦ ὃ πᾶν ἀνατίθησιν) ἵνα στέλλοι πρεσβυτέρους ἀπὸ τοῦ ἰδίου πλευροῦ, τουτέστιν, ἐκκρίτους, πλησίον αὐτοῦ κατὰ τὴν τιμὴν καὶ ᾠκειωμένους αὐτῷ, ἔχοντας τὴν αὐθεντίαν αὐτοῦ, τουτέστι τὴν ἐξουσίαν, κρινοῦντας μετὰ τῶν ἐπισκόπων. εἰ δὲ τὰ ἤδη γενόμενα καὶ κριθέντα ἀρκεῖν νομίζοι ὁ Πάπας πρὸς τὴν τῆς ὑποθέσεως τοῦ ἐπισκόπου ἀπόφασιν, ποιήσει ὅπερ ἂν δόξῃ αὐτῷ καλῶς ἔχειν, ἤτοι δίκαιον εἶναι. ἐκ τούτου τοῦ κανόνος οἱ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης ἀρχιερεῖς αὐχοῦσιν ἐνδεδόσθαι αὐτοῖς τὰς ἐκκλήτους πάσας τῶν ἐπισκόπων πρὸς αὐτοὺς ἀναφέρεσθαι, τῆς πρώτης οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς ἐν Νικαίᾳ τοῦτον εἶναι ϖ κανόνα ψευδῶς λέγοντες, ὅπερ ἐν τῇ κατὰ Καρθαγένην ἀθροισθείσῃ συνόδῳ προτεθὲν, ἠλέγχθη μὴ ἀληθεύειν, ὡς ἡ πρὸ τῶν κανόνων αὐτῆς συνόδου γραφὴ παρίστᾳ. οὔτε οὖν τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἐστὶν ὁ κανὼν, οὔτε πάσας τὰς ἐκκλήτους τῶν ἐπισκόπων ἀνατίθησιν αὐτῷ, ἀλλὰ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ. ὑπέκειντο δὲ τότε τῇ Ρωμαίων ἐκκλησίᾳ αἱ δυτικαὶ πᾶσαι σχεδὸν ἐκκλησίαι, αἱ Μακεδονικαὶ δηλαδὴ, αἱ Θετταλικαὶ, αἱ τοῦ Ἰλλυρικοῦ, αἱ τῆς Ἑλλάδος, αἱ τῆς τοῦ Πέλοπος, καὶ αἱ τῆς λεγομένης Ἠπείρου, αἵ τινες ὕστερον τῷ Κωνσταντινουπόλεως ὑπετέθησαν, ὡς ἐκείνῳ λοιπὸν καὶ τὰς ἐκκλήτους αὐτῶν ἀνήκειν.

C ZONAR. Si quis, inquit, Episcopus ob aliqua crimina delatus, hoc est, accusatus fuerit, eumque congregati ejus regionis Episcopi gradu moverint, hoc est, Episcopali dignitate spoliarint, móxque ab iis Judicibus, à quibus damnatus fuit, ad Papam provocarit, qui illo audito iterum examinari causam, novúmque de ea judicium institui, æquum existimaverit; literas ad Episcopos ei provinciæ in qua damnatus Episcopus degit, proximos mittat, ut ipsi, diligenter explorata controversia, tota de re postea judicent. Videtur porro hic canon hoc loco secundam quoque provocationem damnato Episcopo dare. Si quis enim, ait, quamvis à D vicinæ provinciæ Episcopis condemnatus, iterum audiri velit, nec id Romanus Episcopus abnuat, (id namque totum ad illius arbitrium referri placet) Presbyteros à suo latere ipsemet mittat, electos nimirum ex iis, quos habet sibi honore proximos familiaritatéque conjunctos, auctoritatis potestatísque suæ vicarios, qui Episcopis adhibitis causam illam controversiámque definiant. Si vero iis, quæ in Episcopali controversia definienda jam acta ac judicata sunt, standum esse Papa existimaverit; ea de re ipse, quod recte habere, id est quod æquum esse censuerit, statuet. Hujus canonis decreto summi Sacerdotes antiquæ Romæ in qua- E cunque causa ab Episcopis provocationem ad ipsos dari jactant; ac eundem in prima Nicæna Oecumenica Synodo conditum fuisse falso affirmant: quod quidem cum in Synodo Carthaginensi propositum fuisset, minime cum veritate consentire probatum est, ut satis, quæ ante canonum expositionem ab ipsa Synodo sunt scripta, testantur. Neque igitur hic canon à Nicæna Synodo editus fuit, neque ad ipsum (Romanum Pontificem) provocationes ab omnibus Episcopis, sed ab iis tantummodo qui eidem subjecti erant, dari oportere decernit. Romanæ autem Ecclesiæ ditioni eo tempore omnes fere Occidentis Ecclesiæ subjiciebantur, Mace- F doniæ nimirum, Thessaliæ, Illyrici, Græciæ, Peloponesi, & ejus quæ Epirus dicitur, quæ postea in Constantinopolitani jura transiêre; ut proinde ad illum provocationes ex his locis referri sit consentaneum.

Digitized by Google

A

Canon VI.

Si contigerit in una provincia, in qua sunt plurimi Episcopi, unum Episcopum remanere, & ille per quandam negligentiam nolit convenire, & Episcoporum constitutioni assentiri; congregata autem populi multitudo suadeat & instet ut fiat constitutio Episcopi qui ab eis quaeritur: oportet illum priùs, qui remansit, Episcopum admoneri per literas Exarchi provinciae, (dico quidem Episcopi Metropolitani) quòd vult populus sibi pastorem dari; & existimo rectè habere B *hunc quoque admitti, ut adsit. Si autem literis rogatus non adfuerit, sed neque rescripserit, populi voluntati satisfiat. Oportet autem ex vicina quoque provincia accersi Episcopos ad Metropolitani Episcopi constitutionem: at non licere omnino Episcopum in aliquo pago vel parva urbe constituere, cui vel unus Presbyter sufficit. Non necesse est enim illic Episcopos constitui, ne Episcopi nomen & auctoritas vilipendatur. Sed provinciae, ut priùs dixi, Episcopi debent in iis urbibus Episcopos constituere, ubi etiam priùs Episcopi fuerunt. Sin autem inveniatur urbs aliqua* C *populis tam frequens, ut ipsa Episcopatu digna judicetur, accipiat. An hoc omnibus placet? Responderunt omnes; Placet.*

Bals. Cùm xii. canon Laodicenae Synodi & alii decernant fieri Episcoporum electiones, non à multitude civitatum, sed ab Antistitibus; praesens canon statuit, quòd si contigerit ex Episcopis provinciae aliquem unum abesse, & nolle cum populi multitudine convenire, ut fiat electio vacantis Ecclesiae; civitatis autem populus quaerat Antistitem: debet Exarchus provinciae, sive Metropolitanus, etiam absentem Episcopum literis accersere, ut fiat Episcopi constitutio ab omnibus provincialibus, ut vult iv. canon primae Syn. Si is autem nolit adesse, nec per rescriptum assentiatur, fiat electio, ut populo visum fuerit, provincialium Episcoporum: neque enim, qui abest, ignorantiam allegabit vel sui contemptum, quòd scilicet à Synodo vocatus non adfuerit. Cùm haec canon statuisset de electione vacantis Ecclesiae, quia ante vicesimumoctavum canonem Chalcedonensis Synodi Metropolitani fiebant ab Episcopis, & non à Constantinopolitano pro tempore Patriarcha, ut nunc fit; dicit canon, quòd si sit processura electio Metropolitani, non fiat à solis provincialibus Episcopis; sed etiam omnino accersi oportet Episcopos vicinarum regionum, propter Metropolitani magnitudinem, quem etiam Exarchum provinciae nominat. Sic enim ab omni mala suspicione libera erit electio, ut quae à pluribus Antistitibus facta sit. Quia autem vilibus electis Episcopis in parvis vilibúsque paroeciis, in quibus saepe ne erant quidem Episcopi, qui & pedibus incedebant, & erant alioqui contempti, Episcopalis dignitas contumelia afficiebatur; statuerunt Patres, ne constituantur Episcopus in vico, sive in pago, vel in exiguo oppidulo, in quo vel unus Sacerdos sufficit; ne Episcopalis dignitas vilipendatur: sed in illis urbibus constituantur Episcopi, quae hominibus abundant, & quae jam olim habent Episcopos. Tanquam autem dixisset quispiam, iniquum esse urbem populo frequentem non habere Antistitem, eò quòd jam olim Episcopus in ea non constituatur; adjecerunt Patres, in hujusmodi civitate etiam de novo constitui posse Episcopum.

ΚΑΝΩΝ ϛ'.

Εὰν συμβῇ ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ, ἐν ᾗ πλεῖστοι ἐπίσκοποι τυγχάνουσι, ἕνα ἐπίσκοπον ἀπομεῖναι, κἀκεῖνος κατά τινα ἀμέλειαν μὴ βουληθῇ συνελθεῖν καὶ συναινέσαι τῇ καταστάσει τῶν ἐπισκόπων, τὰ δὲ πλήθη συναθροισθέντα παρακαλοῖεν γίγνεσθαι τὴν κατάστασιν τοῦ παρ' αὐτῶν ζητουμένου ἐπισκόπου· χρὴ πρότερον ἐκεῖνον ὃς ἐναπομείναντα ἐπίσκοπον ὑπομιμνήσκεσθαι διὰ γραμμάτων τοῦ ἐξάρχου τῆς ἐπαρχίας (λέγω δὴ τοῦ ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως) ὅτι ἀξιοῖ τὰ πλήθη ποιμένα αὐτοῖς δοθῆναι, ἡγοῦμαι καλῶς ἔχειν καὶ τοῦτον ἐκδέχεσθαι, ἵνα παραγένηται. εἰ δὲ μὴ διὰ γραμμάτων ἀξιωθεὶς παραγένηται, μήτε μὴν ἀντιγράφοι, ὃ ἱκανὸν τῇ βουλήσει τοῦ πλήθους χρὴ γενέσθαι. χρὴ δὲ καὶ μετακαλεῖσθαι καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας ἐπισκόπους πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου· μὴ ἐξεῖναι δὲ ἁπλῶς καθιστᾶν ἐπίσκοπον ἔν τινι κώμῃ ἢ βραχείᾳ πόλει, ᾗ τινι καὶ εἷς μόνος πρεσβύτερος ἐπαρκεῖ. οὐκ ἀναγκαῖον γὰρ ἐπισκόπους ἐκεῖσε καθίστασθαι, ἵνα μὴ καταυτελίζηται ὃ τοῦ ἐπισκόπου ὄνομα καὶ ἡ αὐθεντεία. ἀλλ' οἱ τῆς ἐπαρχίας, ὡς προεῖπον, ἐπίσκοποι ἐν ταύταις ταῖς πόλεσιν καθιστᾶν ἐπισκόπους ὀφείλουσιν, ἔνθα καὶ πρότερον ἐτύγχανον γεγονότες ἐπίσκοποι. εἰ δὲ εὑρίσκοιτο οὕτως πληθύνουσά τις ἐν πολλῷ ἀριθμῷ λαοῦ πόλις, ὡς ἀξίαν αὐτὴν τῆς ἐπισκοπῆς νομίζεσθαι, λαμβανέτω. εἰ πᾶσιν ἀρέσκει τοῦτο; ἀπεκρίναντο πάντες, ἀρέσκει.

ΒΑΛΣ. Τοῦ ιβ'. κανόνος τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου καὶ ἑτέρων διορισαμένων τὰς ψήφους τῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι, μὴ παρὰ τοῦ πλήθους τῶν πόλεων, ἀλλὰ παρὰ ἀρχιερέων, ὁ παρὼν κανὼν διορίζεται, ὅτι ἐὰν συμβῇ ἀπὸ τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας ἕνα τινὰ ἀποδημεῖν, καὶ μὴ θέλειν μετὰ τοῦ πλήθους τῶν πολλῶν συνελθεῖν, ἐφ' ᾧ τὴν ψῆφον γενέσθαι D τῆς χηρευούσης ἐκκλησίας, τὰ δὲ πλήθη τῆς πόλεως ζητῶσιν ἀρχιερέα. ὀφείλει ὁ ἔξαρχος τῆς ἐπαρχίας, ἤγουν ὁ μητροπολίτης, μετακαλεῖσθαι καὶ ὃς ἀπόντα ἐπίσκοπον διὰ γραμμάτων, ὡς ἂν γίνηται ἡ κατάστασις τοῦ ἐπισκόπου παρὰ πάντων τῶν ἐπαρχιωτῶν, κατὰ ὃς δ'. κανόνα τῆς α'. συνόδου. εἰ δὲ οὗτος οὐ θελήσει παρουσιάσαι, οὐδὲ συναινεῖ δι' ἀντιγραφῆς, γίνεσθαι τὴν ψῆφον κατὰ δόξαν τῶν πλήθει τῶν ἐπαρχιωτῶν ἐπισκόπων. οὐδὲ γὰρ προβαλεῖται ὁ ἀποδημῶν ἄγνοιαν ἢ κατάφρονησιν, ὡς μετακληθεὶς παρὰ τῆς συνόδου καὶ μὴ παρουσιάσας. ταῦτα τοῦ κανόνος διοριζομένου περὶ ψήφου χηρευούσης ἐπισκοπῆς, ἐπεὶ πρὸ τοῦ κη'. κανόνος E τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου οἱ μητροπολῖται παρὰ ἐπισκόπων ἐγίνοντο, καὶ οὐχὶ παρὰ τοῦ κατὰ καιροὺς πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καθὼς γίνεται σήμερον, φησὶν ὁ κανὼν, ὅτι ἐὰν μέλλῃ προβήναι ψῆφος μητροπολίτου, οὐ γενήσεται παρὰ μόνων τῶν ἐπαρχιωτῶν ἐπισκόπων, ἀλλὰ χρὴ μετακαλεῖσθαι καὶ ἑτέρους ἐπισκόπους πλησιοχώρους, πάντως διὰ τὸ μεγαλεῖον τοῦ μητροπολίτου, ὃν καὶ ἔξαρχον ἐπαρχίας ὀνομάζει. οὕτω γὰρ πάντη ἀνύποπτος ἔσται ἡ τούτου ψῆφος, ὡς παρὰ πλειόνων ἀρχιερέων γενομένη. ὅτι δὲ ψηφιζομένων ἐπισκόπων ταπεινῶν εἴς τινας παροικίας εὐτελεῖς, ἐν αἷς πολλάκις οὐδὲ ἦσαν ἐπίσκοποι, καὶ πεζῇ βαδιζόντων, καὶ F ἄλλως ὄντων καταπεφρονημένων, τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα περιυβρίζετο, ὥρισαν οἱ πατέρες μὴ καθίστασθαι ἐπίσκοπον ἐν κώμῃ, ἢ ἐν χωρίῳ ἢ ἐν πόλει βραχείᾳ, ἐν ᾗ καὶ εἷς ἱερεὺς ἐπαρκεῖ· ἵνα μὴ ἐξευτελίζηται ἡ αὐθεντεία τῆς ἀρχιερωσύνης· ἀλλ' εἰς ἐκείνας τὰς πόλεις ἐπισκόπους καθίστασθαι τὰς πολυανθρώπους, τὰς ἀπὸ παλαιοῦ ἐχούσας ἀρχιερεῖς. ὡς δέ τινος εἰπόντος, ἄδικον εἶναι τὸ μὴ ἔχειν τὴν πολυάνθρωπον πόλιν ἀρχιερέα, διὰ τὸ μὴ ἐκ παλαιοῦ καθίστασθαι ἐπίσκοπον ἐν αὐτῇ, εἶπον οἱ πατέρες, ἐν τοιαύτῃ πόλει καὶ ἐκ νέου καθίστασθαι ἐπίσκοπον.

καὶ

Digitized by Google

καὶ ταῦτα μὲν οὕτω. σὺ δὲ σημείωσαι καὶ ἀπὸ παρόντος τοῦ κανόνος, ὅτι ἄκυρός ἐστιν ἡ ψῆφος τοῦ ἐπισκόπου ἢ γινομένη χωρὶς παρουσίας ἢ συναινέσεως πάντων τῶν ἐπαρχιωτῶν. καὶ ἕνα γὰρ ἐκ τούτων ἀπόδημον ὄντα μεταπαλέσασθαι ὁ κανὼν διωρίσατο. καὶ οὐ δυνατά τις λέγειν, εἰς ἐπεὶ ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος ἀρκεῖ, ἢ τοῦ ἑνὸς ἀπουσία οὐ προκριματίσει, κἂν καὶ ἐναντία ἡ γνώμη τούτου ᾖ. Διὰ γὰρ τοῦτο, ὡς ἔοικε, μεταπαλοῦνται πάντες οἱ ἀποδημοῦντες ἐν ταύτῃ τῇ τῶν πόλεων βασιλευούσῃ ἀρχιερεῖς, ὅπου ψῆφος ὀφείλει γενέσθαι ἐκκλησίας οἱασδήποτε, καὶ ἐμποδίζῃ ταύτην ἡ ἀποδημία τοῦ ἑνός. τοῦ δὲ κανόνος λέγοντος, καθίστασθαι ἐπισκόπους ἔνθα καὶ πρότερον ἐτύγχανον ἐπίσκοποι, εἴπον τινὲς, μὴ ὀφείλειν τοῦτο γίνεσθαι εἰς τελεῖς πάντη κώμας ἢ πόλεις, διὰ δὲ προψηφίζεσθαι εἰς ταύτας ἀρχιερεῖς, ὅπου πλῆθος ἦν λαοῦ πληθυόμενον, ἀλλὰ τὴν αἰτίαν τῆς προβλήσεως τοῦ ἀρχιερέως εἶναι τὸ πολυάνθρωπον τῆς χώρας, οὐκὶ δὲ παλαιὸν προνόμιον· καὶ προσέθεντο, μὴ χρῆναι ἐπίσκοπον ψηφίζεσθαι εἰς πόλιν καταπτήσασθαι ἀπὸ πολυανθρώπου εἰς ὃ μηδὲν χρεῶν, ἐκ τῆς τῶν ἐθνῶν ἐπιδρομῆς, ἢ ἄλλης τινὸς τῶν πραγμάτων φορᾶς, ἀλλ' εἰς τὰς πολυανθρώπους, κἂν οὕτω εἶχον πρώην ἀρχιερεῖς. ὁ μάρτυρι θεοσεφὴς κεφαλὸς καὶ ἄγιος ἡμῶν βασιλεὺς πολλάκις ἐπυνθάνθη, εἰ χρὴ πάσας ἐν τῇ ἀνατολῇ οὔσας ἐκκλησίας καὶ τοὺς Ἀγαρηνῶν κατεχομένας ψηφισθῆναι, ψηφίζεσθαι μὲν ταύτας ἐπέτρεψε, καὶ σολέμνια τῆς ψηφίζεσθαι ὀφείλοντι διὰ τὰ ζωαρκῆ ἐπεφιλοτιμήσατο διὰ κοινῆς προσάξεως, ὅπου τέως ἀποδημῶσιν εἰς τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν, ἵνα ὃ ὅπερ ταύταις πρέπον δίκαιον τῆς ἐκκλησίας καὶ τῇ βασιλείᾳ αἰωνίζοντος φειδομένης, ὡς μηδὲν ἀπαρρόδιον τῷ εἰς ταύτας ἀποκατάστασιν τῶν Χριστιανῶν. ἐπισκόπους δὲ ὁπωσδήποτε εἰς κώμας δυτελῆς ψηφίσθῆναι οὐ κατέδυσεν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ὠργίσθη καὶ τῶν οὕτω ψηφιζομένων, ὡς ἐντεῦθεν τὸ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος ὑβριζομένου. ἡ δὲ ἀγιωτάτου ἐκείνου μητροπολίτου Θηβῶν ἡ Καλλικτένη ψηφισθέντος ἐκ νέου ἐπισκόπους, λόγος ἐγένετο παρὰ τῇ σωτάτῃ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Μιχαὴλ τοῦ γενομένου πάππου τῶν φιλοσόφων, εἰ ὤφειλε δι' ἁγνιοδὴν τοῦτο ἔργον ποιῆσαι ὁ μητροπολίτης μετὰ συνοδικῆς ἐπικρίσεως, καὶ πάντες εἶπον, ὡς ὤφειλε διὰ τοῦ Θηβῶν ἁγνιοδὴν παρὰ τῆς μεγάλης συνόδου ἐπιτραπῆναι μετὰ ἀγνώσιν, καὶ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα διορίζομενον, μηδέν τι πρότερον γίνεσθαι παρὰ τοῦ ἐπισκόπου ἄνευ γνώμης συνοδικῆς.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς ἐπισκόπους παρὰ τῶν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων καθίστασθαι διάφοροι κανόνες ὁρίζουσιν. ἐὰν οὖν διαφόρων ἐπισκόπων ὄντων ἐν ἐπαρχίᾳ, συμβῇ ἕνα προαλεφθῆναι ἐπίσκοπον τῶν ἄλλων θανόντων, ἢ τινὰς ἴσως καθαιρεθέντων, ἢ καὶ ἑτέρων ἀναγκαίως ἀποδημούντων, καὶ ζητοῦσιν οἱ τῶν πόλεων ἐκείνων χειροτονῆσαι αὐτοῖς ἐπίσκοπον, χρὴ, φησὶν ὁ κανὼν, καὶ ἐναπομείναντα ἐπίσκοπον μεταπαλέσασθαι διὰ γραμμάτων τὸν μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας, ὃν καὶ ἔξαρχον ὀνομάζει, καὶ ὑπομνησθῆναι, ὅτι τὰ πλήθη ζητεῖ καταστῆναι αὐτοῖς ποιμένα, καὶ ἐκδέχεσθαι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ. εἰ δὲ ὑπομνησθεὶς, καθὼς εἴρηται, οὔτε παρεγένετο, οὔτε ἀντιγράψῃ, χρὴ ὃ ἱκανὸν τῇ βουλήσει τῶν πλήθους γίνεσθαι, τουτέστι, δίδοσθαι αὐτοῖς ἐπίσκοπον παρὰ τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας. εἰ δὲ ὁ μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας μέλλει καταστῆναι, χρὴ φησὶ καὶ τοὺς τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας ἐπισκόπους μεταπαλεῖσθαι. τοῦτο δὲ ἐγίνετο, ὅτε καθ' ἑαυτὰς αἱ πόλεις τοὺς ἐπισκόπους τῶν μητροπόλεων ἐψηφίζοντο. νῦν δὲ τοῦτο οὐ γίνεται, ἀλλ' οἷς ἡ χειροτονία τῶν ἐπισκόπων ἀπονενέμηται, ἐκεῖνοι διὰ τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας ψηφίζονται τοὺς ἀρχιερεῖς. ἔξης δὲ ὁ κανὼν διατάττεται, μὴ γίνεσθαι ἐπίσκοπον ἐν κώμῃ τινὶ, ἢ πόλει μικρᾷ, ἢ καὶ εἰς χωρεπίσκοπος

A Et hæc quidem sic. Tu autem nota etiam ex hoc præsenti canone, quòd irrita est electio Episcopi, quæ fit sine præsentia vel consensu omnium provincialium. Nam vel unum ex iis, qui aberat, accersi jubet canon. Et non potest quispiam dicere, quòd quoniam plurium valent suffragia, unius absentia non affert præjudicium, etiamsi contraria est ejus sententia. Propterea enim, ut est consentaneum, accersuntur omnes qui in regione adsunt in hanc urbium reginam Antistites, quando debet alicujus Ecclesiæ fieri electio, & eam unius absentia impedit. Cùm autem canon dicat, constitui oportere Episcopos ubi priùs fuerunt
B Episcopi; dicebant quidam, non debere hoc omnino fieri in vilibus pagis aut urbibus, eo quòd in iis Antistites antea eligerentur, quando populo frequentes erant; sed causam promotionis Antistitis esse regionis populi frequentiam, non autem antiquum privilegium: & adjecerunt, non oportere Episcopum eligi in urbe, quæ à magna populi frequentia ad nihil redacta est ex gentium incursione, vel aliqua alia rerum perturbatione; sed in iis quæ populo abundant, etiamsi Antistites antea non habuerunt. A Deo autem
C coronatus sanctusque Imperator noster sæpe rogatus, an oporteat Orientales Ecclesias & à Sarracenis detentas Episcopos electione sortiri; eis quidem eligi Episcopos annuit, & solennia iis qui eligere debent ad victus sufficientiam concessit per communem jussionem quousque Ecclesiis suis absunt; ut jus, quod in eis est Ecclesiis, imperio quoque servetur, utpote cùm non desperet fore ut Christiani ad eas restituantur. Episcopos autem in pagis vilibus quomodocunque eligi non permisit: sed potiùs iis succensuit, qui ita eligunt; nempe quòd Episcopalis dignitas ex ea re contumelia afficiatur. Cùm autem ille
D sanctissimus Thebarum Metropolitanus Calocteñe Episcopos de novo elegisset, agitatum est in Synodo tempore sanctissimi illius Patriarchæ domini Michaëlis summi Philosophi, utrum Metropolitanus debebat hoc novum opus facere cum synodali dijudicatione, & omnes dixerunt, quòd debebat id, quod à Thebarum Episcopo innovatum est, à magna Synodo mandari; ut vult canon Apostolicus, qui statuit, nihil magni momenti debere ab Episcopo fieri, sine sententia synodali.

E ZONAR. Multorum canonum decreto ad Episcopos cujusque provinciæ Episcoporum renuntiatio spectat. Ergo si in qua provincia multi Episcopi esse soleant, in ea nonnullis morte consumptis, aut quibusdam forte depositione mulctatis, vel aliis præterea extra provinciæ fines necessaria de causa profectis, unum relictum esse contingat, sibíque Episcopum urbes illæ dari postulent; Episcopum eum, qui mansit à Metropolitano provinciæ, quem Exarchum quoque nominat, per literas evocari, déque multitudinis pastorem sibi efflagitantis voluntate certiorem fieri, ac eundem in consilium adhiberi, oportere canon affirmat. Qui
F si de tota re, ut dictum est, admonitus, neque adfuerit, neque rescripserit; populi voluntati morem gerendum, ac illis Episcopum à Metropolitano provinciæ concedi placet. Verùm si de Metropolitano provinciæ constituendo agatur, vicinioris quoque provinciæ Episcopos advocandos esse decernit. Quod quidem eatenus valuisse putandum est, quamdiu Metropolitanos ipsæ sibi civitates eligebant: Nam hoc quidem tempore alia ratio est, & ab iis, quibus Episcopos creandi jus est, summi quoque Sacerdotes per Episcopos provinciæ deliguntur. In iis porro quæ sequuntur, constitui Episcopum in oppido quopiam, exilive urbe, cui vel unus Presbyter suffecturus sit, canon vetat.

Quod

Digitized by Google

Quod quidem Laodicenæ quoque Synodi septimo & quinquagesimo canone definitum fuit. Addit vero hic canon præterea, non esse necesse in iis locis Episcopum constitui, ne scilicet Episcopi nomen ac auctoritas facile vilescat: Verum à primis provinciæ Episcopis, videlicet à Metropolitanis, in iis tantum locis, ubi etiam prius, hoc est, ab antiquo tempore fuerant, Episcopi collocari debent. Si tamen urbem, inquit, non ita celebrem, mox incolarum numero frequentari contingat, ut jam amplificata frequentia Episcopo digna sedes judicetur; in ea quoque Episcopum, quamvis antea nullum habuerit, constitui licere decernit.

A ἀρκεῖ, ὃ καὶ ὁ νζ'. κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου διωρίσατο. προστίθησι δὲ ὁ κανὼν ἔτι, ὅτι οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐπίσκοπον ἐκεῖ καθίστασθαι, ὡς ἂν μὴ κατευτελίζηται τὸ ὄνομα καὶ ἡ αὐθεντία τοῦ ἐπισκόπου, ἀλλ' οἱ τῆς ἐπαρχίας πρῶτοι ἐπίσκοποι, οἱ μητροπολῖται δηλαδὴ, ἐκεῖνοι ὀφείλουσι ποιεῖν ἐπισκόπους, ὅπου καὶ πρότερον, ἤγουν ἐκ παλαιοῦ, ἦσαν ἐπίσκοποι. εἰ δέ τις, φησι, πόλις πρότερον μὴ ἔχουσα πλῆθος πολὺ πολιτῶν, εὑρίσκοιτο μετὰ ταῦτα γενομένη πολυπληθὴς, ὡς ἀξίαν αὐτὴν νομισθῆναι ἐπισκοπῆς, διὰ τὸ πλῆθος τῶν λαοῦ, λαμβανέτω ἐπίσκοπον, κἂν μὴ ἐκ παλαιοῦ εἶχεν.

ARIST. *Si populo Episcopum appetente Episcopi præsentes fuerint, unus verò abfuerit, is etiam vocetur. Si vocatus autem neque scribere, neque accedere velit, is qui petitur ordinetur.*

B ΑΡΙΣΤ. Εἰ τῶν λαῶν ἐπικομιζόντων ἐπίσκοπον, οἱ ἐπίσκοποι παρουσιάζουσιν, εἷς δέ τις λείπῃ, προσκαλείσθω κἀκεῖνος. εἰ δὲ προσκαλούμενος, οὔτε γράφειν, οὔτε ἐνδημεῖν βούλοιτο, ὁ ζητούμενος χειροτονείσθω.

Istud hodie non est in usu, ut à Clericis & civitatis primoribus Episcoporum electiones fierent, sed istæ nunc à Metropolitanis & Episcopis procedunt. Ut duodecimus Synodi Laodicensis canon statuit, & undevigesimus Antiochenæ, & alii multi. Ad sententiam itaque ferendam vel omnes Episcopos præsentes esse, vel & absentes per literas præsentibus consentire oportet.

Τοῦτο νῦν οὐκ ἐνεργεῖται, τὸ παρὰ τῶν κληρικῶν καὶ τῶν πρώτων τῆς πόλεως τὰς ψήφους τῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι, ἀλλὰ παρὰ μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων αὗται προβαίνουσιν· ὡς ὁ δωδέκατος κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου διατάττει, καὶ ὁ ἐννεακαιδέκατος τῆς ἐν Αντιοχείᾳ, καὶ ἄλλοι πολλοί. δεῖ γοῦν ἢ πάντας παρεῖναι τοὺς ἐπισκόπους ἐπὶ τῇ ψήφῳ, ἢ καὶ τοὺς C ἀπόντας διὰ γραμμάτων συμψήφους γίνεσθαι τοῖς παροῦσι.

ARIST. *Cum Metropolitanus constituitur, etiam vicini Episcopi sunt accersendi.*

ΑΡΙΣΤ. Μητροπολίτου καθισταμένου, καὶ οἱ πλησιόχωροι μετάπεμπτοι ἔστωσαν.

Cum Metropolitanus est eligendus, non omnes ubicunque sint, diœcesis Metropolitæ ad electionem ejus vocabuntur, sed vicini. Illud enim & impossibile est fieri, si secundum vigesimum quintum Synodi Chalcedonensis canonem vacantium episcopatuum ordinationes intra tres menses fieri debent.

Μητροπολίτου μέλλοντος ψηφισθῆναι, οὐ πάντες τῆς ἁπαντάχῃ διοικήσεως οἱ μητροπολῖται εἰς τὴν ψῆφον αὐτοῦ κληθήσονται, ἀλλ' οἱ πλησιόχωροι· ἐκεῖνο γὰρ καὶ ἀδύνατον γενέσθαι, εἴπερ, κατὰ τὸν εἰκοστὸν πέμπτον κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ἐντὸς τριῶν μηνῶν αἱ χειροτονίαι ὀφείλουσι γίνεσθαι τῶν χηρευουσῶν ἐπισκοπῶν.

ARIST. *In parvâ urbe & vico, cui etiam unus sufficiat Presbyter, Episcopus non constituitur. Sin populo frequentissima sit urbs, non indignum.*

D ΑΡΙΣΤ. Εἰς ὀλίγην πόλιν καὶ κώμην, ᾗ καὶ εἷς αὐτάρκης πρεσβύτερος, ἐπίσκοπος οὐ καθίσταται· εἰ δὲ πολυανθρωποτάτη γένοιτο πόλις, οὐκ ἀνάξιον.

Non necesse est si exigua sit civitas aut pagus, ubi & unus Presbyter sufficiat, Episcopum fieri, ne Episcopi nomen parvi fieret. Si exigua autem civitas quamplurimis repleta sit hominibus, non incongruum est & in eâ ordinari Episcopum.

Οὐκ ἀναγκαῖον, βραχείας οὔσης τῆς πόλεως, ἢ τῆς κώμης, ἐν ᾗ καὶ εἷς πρεσβύτερος ἐπαρκεῖ, ἐπίσκοπον γίνεσθαι· ἵνα μὴ κατευτελίζηται τὸ τοῦ ἐπισκόπου ὄνομα. εἰ δὲ καὶ βραχεῖα πόλις πολυανθρωποτάτη γένοιτο, οὐκ ἀπεικὸς καὶ ἐν αὐτῇ χειροτονηθῆναι ἐπίσκοπον.

CANON VII.

ΚΑΝΩΝ ζ'.

Osius Episcopus dixit; Importunitas nostra, & multa assiduitas, & injustæ postulationes effecerunt, ut nos non habeamus tantam gratiam & libertatem dicendi, quantam habere debemus. Multi enim Episcopi non intermittunt ad castra accedere, & maximè Aphri; qui, quemadmodum cognovimus à dilecto fratre nostro & Coepiscopo Grato, salutaria consilia non admittunt, sed ita contemnunt, ut unus homo ad castra plurimas & diversas, & quæ non possunt juvare Ecclesias, supplicationes afferat, & non, ut debet fieri & convenit, pauperibus & laicis vel viduis opem & auxilium afferat, sed seculares dignitates & functiones aliquibus acquirat. Hæc ergo perversitas detrimentum non sine offendiculo & condemnatione nobis conciliat. Convenientius autem esse existimavi, ut Episcopus illi suum auxilium præbeat, cui ab aliquo vis affertur, vel si quæ vidua injuria afficiatur, vel si quis rursus Orphanus privetur iis, quæ ad ipsum pertinent: Si quidem hæc nomina justam habent causam & supplicationem. Si itaque, dilecti fratres, hoc omnibus videtur, statuite, nullum oportere Episcopum ad castra accedere, præter eos, quos pius Imperator noster suis li-

E Οσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἡ ἀκαιρία ἡμῶν, καὶ ἡ πολλὴ συνέχεια, καὶ αἱ ἄδικοι ἀξιώσεις πεποιήκασιν ἡμᾶς τοσαύτην μὴ ἔχειν χάριν καὶ παῤῥησίαν, ὅσην ὀφείλομεν κεκτῆσθαι. πολλοὶ γὰρ τῶν ἐπισκόπων οὐ διαλείπουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον παραγενόμενοι, καὶ μάλιστα οἱ Αφροι· οἵτινες, καθὼς ἔγνωμεν παρὰ τῶν ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν καὶ συνεπισκόπου Γράτου, τὰς σωτηριώδεις συμβουλὰς οὐ παραδέχονται, ἀλλὰ καταφρονοῦσιν οὕτως, ὡς ἕνα ἄνθρωπον εἰς τὸ στρατόπεδον πλείστας καὶ διαφόρους, καὶ μὴ δυναμένας ὠφελῆσαι τὰς ἐκκλησίας, δεήσεις διακομίζειν, καὶ μὴ, ὡς ὀφείλει γίνεσθαι καὶ ὡς προσῆκόν ἐστι, τοῖς πένησι F καὶ τοῖς λαϊκοῖς ἢ ταῖς χήραις συναίρεσθαι καὶ ἐπικουρεῖν, ἀλλὰ κοσμικὰ ἀξιώματα καὶ πράξεις περινοεῖν τισιν. αὕτη τοίνυν ἡ σκαιότης τὸν θραυσμὸν οὐκ ἄνευ σκανδάλου τινὸς ἡμῖν καὶ καταγνώσεως προξενεῖ. πρεπωδέστερον δὲ εἶναι ἐνόμισα, ἐπίσκοπον τὴν ἑαυτοῦ βοήθειαν παρέχειν ἐκείνῳ, ὅστις ἂν ὑπό τινος βιάζηται, ἢ εἴ τις τῶν χηρῶν ἀδικοῖτο, ἢ αὖ πάλιν ὀρφανός τις ἀποστεροῖτο τῶν αὐτῷ προσηκόντων, εἴπερ ἄρα καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα δικαίαν ἔχει τὴν ἀξίωσιν. εἰ τοίνυν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ, πᾶσι τοῦτο δοκεῖ, ἐπικρίνατε μηδένα ἐπίσκοπον χρῆναι εἰς τὸ στρατόπεδον παραγίνεσθαι παρεκτὸς τούτων, οὓς ἂν ὁ εὐλαβέστατος

δὲ λαβέσθαι τοὺς ἡμῶν τῆς ἑαυτῶν γράμμασιν μεταA καλεῖν. Ἀλλ' ὅτι πολλάκις συμβαίνει τινὰς οἴκτου δεομένοις καταφυγεῖν ὅτι τὴν ἐκκλησίαν ἀφ' ἑαυτῆς ἁμαρτήματα εἰς ἀφορισμὸν ἢ νήσου καταδικαδίνζας, ἢ δι' αὖ πάλιν οἱαδηποτοῦν ἀποφάσει ἐκδεδομένους, τοῖς τοιούτοις μὴ ἀρνητέον ἔι τὴν βοήθειαν, ἀλλὰ χωρεῖς μνήσεως καὶ λύσεως ἀξίους διεγνωσμένοις τούτοις αἰτεῖσθαι συγχώρησιν. εἰ τοίνυν καὶ τοῦτο ἀρέσκει, σύμψηφοι γένεσθε ἅπαντες. ἀπεκρίναντο ἅπαντες, ὁρίζεται καὶ τοῦτο.

teris accerſit. Sed quia ſæpe contingit aliquos, qui egent miſericordia, ad Eccleſiam confugere, qui propter ſua peccata exilio vel in inſulam deportatione damnati ſunt, vel quamlibet aliam ſententiam accepêre; iis non eſſe negandum auxilium, ſed ſine cunctatione & dubitatione, veniam iis eſſe petendam. Si utique hoc quoque placet, omnes unà quoque veſtrum ſuffragium ferte. Reſponderunt omnes; Decernatur & hoc.

ΒΑΛΣ. Ἐν τῷ ια'. κανόνι τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, ἐκωλύθησαν οἱ ἐπίσκοποι καὶ πάντες οἱ κανονικοὶ ἄνευ ἐκχωB ρήσεως συνοδικῆς πρὸς βασιλέα ἀπέρχεσθαι. ἀκωλύτως οὖν καὶ ὁ παρὼν κανὼν διορίζεται, μηδένα ἐπίσκοπον εἰς ὃ στρατόπεδον ἔνθα ὁ βασιλεὺς ἄγει, παραγίνεσθαι χωρὶς μετακλήσεως βασιλικῆς, εἰ μὴ πολλάκις τοῦτο θελήσει τις ποιῆσαι ἀφ' ἑτεραγωγίαν πτωχῶν τινων ἢ κατακριθέντων παρεισελθόντων τῇ ἐκκλησίᾳ. ὅθεν καὶ ἀνηρέθη ὑπὸ τῆς ῥηθείσης πρώτης τοῦ κανόνος, διορισαμένου καὶ τὰς τοιαύτας ὑποθέσεις, μὴ παρὰ ἐπισκόπων ὑπομιμνήσκεσθαι, ἀλλὰ παρὰ ἀφανόνων ἤγουν ἀφανογνωστῶν ἤτοι διακονητῶν. καὶ ἡ μὲν ἔννοια τοῦ κανόνος αὕτη. αἱ αἰτίαι δὲ δι' ἃς ἐτέθησάν σαφεῖς εἰσι· καὶ οὐ δέονται ἑρμηνείας. τούτων οὕτως ἐχόντων, ἠρώτησέ τις, εἰ ἐφεῖται ἐπισκόπῳ μετὰ συνοδικῆς ἐντολῆς πρὸς βασιλέα ἀπέρχεσθαι κατὰ τὸν ια'. κανόνα τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου; Λύσις. ὁ παρὼν κανὼν τὸν ῥηθέντα κανόνα οὐκ ἀναιρεῖ, ἀλλ' ἐκείνῳ μᾶλλον συμφωνεῖ. δοκεῖ καὶ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μετὰ συνοδικῆς σκέψεως καὶ ἀποκριματίσεως ἐπίσκοπος εἰς βασιλέα ἀποδύσεται, πολλῷ δὲ πλέον κληρικός. σημείωσαι δὲ ἀπὸ τοῦδε τοῦ κανόνος, ὅτι καὶ κεκωλυμένον ἔξι πρὸς βασιλέα χορεύειν ἐπισκόπους καὶ ἑτέρους ἱερωμένους, ἀλλὰ μετὰ βασιλικὸν ὁρισμὸν ἀκινδύνως τοῦτο ποιήσουσι, καὶ ὃ προστατόμενον αὐτοῖς ἐνεργήσουσιν, ὧν μήτε τοῦ βασιλέως ἀνακρινομένου τινὸς αὐτοὺς μεταχαλέσηται, μήτε τούτων δύνυνομένων ὡς ὑποκρινόντων προστίθεντι βασιλεῖ. ἀνάγνωθι δὲ καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανόνα ια'. ιβ'. καὶ τοῦ παρούσης συνόδου κανόνα η'. θ'. καὶ κα'.

Bals. In xi. can. Antioch. Syn. prohibiti ſunt Epiſcopi *& omnes Canonici ſine permiſſione ſynodali ad Imp. proficiſci. Ei ergo conſequenter præſens quo*B *que canon decernit, nullum Epiſcopum in caſtra, ſeu ubi imperator agit, accedere ſine evocatione Imperatoris, niſi quis hoc ſæpe facere voluerit ad deducendos pauperes vel condemnatos qui ad Eccleſiam confugere: quod etiam à proximè dicendo canone octavo ſublatum eſt, qui ſtatuit ejuſmodi quoque cauſas; non ab Epiſcopis agendas, ſed à Diaconis ſeu miniſtris. aut ſororis. Et hæc eſt quidem canonis ſententia. Cauſæ autem, propter quas conſtitutus eſt, claræ ſunt; nec interpretatione indigent. His ita ſe habentibus, interrogaverit quiſpiam, An permittitur Epi*C *ſcopo cum mandato ſynodali ad Imperat. proficiſci, ſecundùm xi. can. Antioch. Syn. Solutio. Præſens canon dictum canonem non tollit, ſed potiùs illi conſentit. Et ideo, ut mihi quoque videtur, cum ſynodali deliberatione Epiſcopus ſine ullo præjudicio ad regem proficiſcetur: multò autem magis Clericus. Nota autem ex præſenti canone, quòd etiamſi ſit Epiſcopo prohibitum aliiſque Sacratis apud Imperatorem diutiùs moram agere; decreto tamen Imp. hoc ſine periculo facient, & quod eis imperatur exercebunt: ut neque Imper. quidquam poſſit imputari, ſi eos accerſat; nec ii rei futuri ſint, ut qui jubenti Imp. obſe*D *quantur. Vide Carthag. Syn. can. xi. xii. & præſentis Syn. viii. ix. & xxi.*

ΖΩΝΑΡ. Τινὲς τῶν ἐπισκόπων καὶ μάλιστα οἱ Αφροι, οἱ ἐν Αφρικῇ δηλονότι, συνεχῶς προσέκειντο τοῖς βασιλεῦσιν, αἰτήσεις οἰκείας καὶ ἀξιώσεις ἔχοντες, οὐδὲ δικαίας ἴσως. τοῦτο οὖν διορθουμένη ἡ σύνοδος αὕτη, φησὶν, ὅτι ἡ ἀκαιρία ἡμῶν, ἤτοι ὁ μὴ δικαίως προσιέναι τοῖς βασιλεῦσι, συνεχῶς δὲ, καὶ αἱ ἄδικοι ἀξιώσεις, πεποιήκασιν ἡμᾶς μὴ τοσαύτην ἔχειν χάριν, ἤγουν μὴ οὕτως εἶναι κεχαρισμένους καὶ αἰδοῦς ἀξίους νομίζεσθαι, μηδὲ παῤῥησιάζεσθαι δύνασθαι, ὅσον ὀφείE λομεν. πολλοὶ γὰρ τῶν ἐπισκόπων ὑπ' ἀκαιρίαν εἰς ὃ στρατόπεδον παραγινόμενοι, καὶ μάλιστα οἱ Αφροι. στρατόπεδου δὲ ἐμνήσθη, ὅτι ὡς ὅπου ὁ πολὺ οἱ βασιλεῖς στρατείᾳ ἐσχόλαζον. οἵτινες ἐπίσκοποι τὰς σωτηριώδεις συμβουλὰς ὑπεδέχοντο, ἀλλὰ καταφρονοῦσι τῆς συνοδικῆς παραινέσεως οὕτως, ὥστε ἄνδρωπον (ἤτοι ἐπίσκοπον) ἕνα πολλὰς καὶ διαφόρους αἰτήσεις κομίζειν εἰς ὃ στρατόπεδον, καὶ μὴ δυναμένας ὠφελῆσαι τὰς ἐκκλησίας, καὶ μὴ γένεσθαι καθὼς χρέος ἐστὶ ποιεῖν τοὺς ἐπισκόπους, καὶ καθὼς ἐνδέχεται. τί δὲ τοῦτό ἐστι; Ὃ μὴ σωαίρεσθαι καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ βοηθεῖν τοῖς πένησι καὶ ταῖς χήραις ἢ τοῖς λοιποῖς, ἀλλὰ κοσμικὰ ἀξιώματα καὶ ἐνεργείας καὶ τοιαύτας ἐπινοεῖν, ἀντὶ τοῦ, ὅπερ νοεῖν ἔρχεσθαι αὐτοῖς, καὶ τοιαῦτα αἰτεῖν. αὕτη τοίνυν, φησὶν, ἡ σκαιότης, ἡ κακία, ἡ πονηρία, προξενεῖ ἡμῖν τὸν ὀφασμόν, τουτέστι, ὀφαύει ἡμᾶς, ὥστε μήτε παῤῥησίαν δύνασθαι ἔχειν, σκανδαλιζομένων ἐφ' ἡμῖν τῶν ἀνθρώπων καὶ καταγινωσκόντων ἡμῶν. πρέπειν δὲ μᾶλλον, φησὶ, λογίζομαι, τὸν ἐπίσκοπον βοηθεῖν ἐκείνῳ τῷ βίᾳ ὑπό τινος πάσχοντι, καὶ ταῖς ἀδικουμέναις χήραις, καὶ τοῖς ὀρφανοῖς, οὓς ἀποστεροῦσί τινες τῶν αὐτοῖς διαφερόντων· καὶ τούτοις δὲ τοῖς ὀρφανοῖς, καὶ ταῖς χήραις, καὶ τοῖς καταδυναστευομένοις τότε βοηθεῖν, ὅτι δίκαια ἀξιοῦσιν. εἰ γὰρ ἄδικόν τι αἰτοῦσιν,

Zonar. Epiſcopi quidam, ac Afri præſertim, hoc eſt, qui in Africa degerent, privatis de rebus poſtulata & preces, quæ parum etiam forte æquitatis haberent, ad Imperatorem aſſidue deferebant. Cui quidem malo Synodus hæc mederi cupiens, Noſtra, inquit, importunitas, hoc eſt, noſtra conſuetudo ad Imperatorem aſſiduè tempore minime opportuno adeundi, injuſtæque flagitationes, ne tantum gratiæ habeamus, hoc eſt, ut minus grati ſimus, nec ita veneratione digni exiſtimemur, effeceruntque, neque parum de ea, quam obtinere debuimus, loquendi libertate detraxerunt. Multi enim Epiſcopi, ac Afri maxime, ad caſtra commeandi finem nullum faciunt. Caſtrorum vero meminit, quod militiæ ut plurimum Imperatores vacarent. Qui quidem Epiſcopi ſalutaria conſilia nequaquam audiunt, verum ſynodicas admonitiones eouſque contemnunt, ut unus homo (Epiſcopus nempe) multas & diverſas poſtulationes in caſtra deferat, quæ neque Eccleſiæ utilitatis aliquid ferre poſſint, neque tales ſint, quales Epiſcopalis officii ratio, ipſáque rerum natura præſcribit. Quid vero id eſt? Ut neque ſcilicet pauperibus & viduis aut laicis patrocinentur, operamve iis ſublevandis aut juvandis impendant; ſed profanas dignitates ac munerum ejuſmodi functiones cogitent, hoc F *eſt, animo verſent, déque iis tantummodo obtinendis laborent. Hæc igitur nobis, inquit, perverſitas, improbitas, nequitia detrimentum conciliat, hoc eſt, ita noſtras vires frangit; ut etiam libere loquendi facultatem, ob ea quæ agimus offenſis hominum animis, nóſque ſua exiſtimatione condemnantibus, nobis eripiat. Magis vero decere, inquit, exiſtimo, ut eis, qui potentia cujuſpiam opprimuntur, ac viduis, quæ per injuriam vexantur, tum pupillis, quos nonnulli fortunis evertunt, Epiſcopus opem ferat: atque his quoque pupillis & viduis, ac iis, qui po-*

Digitized by Google

tentiorum dominatu premuntur, ita demum præsto sit, si nihil ab illis iniquum postulari cognoverit. Nam si aliquid alienum ab æquitate illi quoque flagitent, ne iis quidem Episcopos in ea re patrocinari fas est. Si ergo omnibus idem videtur, inquit Osius, hoc approbate, id est, hanc sententiam vestro decreto confirmate, ne quis ad exercitum, hoc est, ad Imperatorem, præter eos qui ejusdem Imperatoris literis evocati fuerint, Episcopus transeat. Quoniam vero multi misericordiam implorantes ad Ecclesiam confugiunt, ob crimina exilio vel in insulam deportationi, vel alteri cuipiam supplicio addicti; eos, inquit, ab Episcopis repelli, opemve flagitantibus denegari non oportet; verum absque procrastinatione, hoc est, cunctatione omni dubitationeque sublata, pro ipsorum periculis deprecari.

ARIST. *Orphano, viduâ, & ab aliis deserto, vi oppressis, suppetias iis ferat, & Imperatorem adibit Episcopus; veruntamen ejusmodi prætextu, in castris non versetur, sed potius Diaconum mittat.*

ARIST. *Illis qui ad Ecclesiam confugiunt succurrendum est.*

Episcopum quidem opem ferre orphanis & viduis & oppressis qui ab aliis sunt deserti, ut & iis qui ad Ecclesiam confugiunt ob peccata eorum, & misericordiâ indigent, & Regem pro istis adire, & petere injuriâ quidem affectis ultionem, sed ob crimen aliquod condemnatis, indulgentiam, præsens canon jubet. At Episcopos ob istiusmodi causas suas relinquere Ecclesias, & ad castra ire, vel alibi ubi Imperator est, & de talibus tumultum facere, utpote quod à multis reprehensionem & convitium affert Episcopis, non permittit fieri. Sed per Diaconos suos desideria ad Regem mitti statuit.

CANON VIII.

Quandoquidem visum est, ne aliquis Episcopus in condemnationem incidat ad castra veniens, si qui eorum tales habeant postulationes, qualium superiùs meminimus, per proprium ministrum peragant. Ministri enim persona non est invidiosa, & quæ mandata fuerint citiùs ferre poterit. Responderunt omnes; Et hoc quoque constituatur.

BALS. Præsens quoque canon eadem cum præcedente statuit, adjiciens, non per Episcopos, sed cum Diaconis eorum apud Imp. petitiones peragi debere. Diaconos autem hîc ne dicas esse eos, qui ordinati sunt, sed simpliciter servos & quoslibet ministros.

ZONAR. Si quis vero, inquit, ex Episcopis causas deprecandi habeant ejusmodi, quales ante commemoravimus; ut iis scilicet, qui per injuriam læduntur, quive potentiorum opibus opprimuntur, vel qui ob aliquem peccati lapsum damnati sunt, opitulentur; neque vero reprehensionis vitandæ causa ipsi in castra proficisci velint; suos Ministros mittant. Ministri namque persona invidiosa non est. Nec enim quisquam, inquit, Ministro vel Diacono in castris moranti, quemadmodum Episcopo illuc abeunti, succensebit: tum Imperatoris literæ noxam condonantes, aut aliquid ejusmodi continentes, deferri per Diaconum quàm celerrimè poterunt.

CANON IX.

Si cujuscunque provinciæ Episcopi ad fratrem & Coëpiscopum suum, qui est in majori civitate, hoc est, in Metropoli, mittant supplicationes, is & ministrum suum & supplicationes mittat, daps ei commendatitias quoque literas, scribens scilicet per consequentiam etiam ad fratres & Coëpiscopos nostros, qui illo tempore in locis vel urbibus agant, in quibus Imp. in primis pius rempublicam gubernat. Si quis

ΑΡΙΣΤ. Ορφανῶ, καὶ χήρας, καὶ ἀπροστάτου, βιαζομένων, εἰς βοήθειαν καταπλήσει καὶ προσελεύσεται τῷ βασιλεῖ ὁ ἐπίσκοπος, ἀλλ' οὐχὶ τῇ τοιαύτῃ προφάσει ἀναπείψει εἰς τὸ στρατόπεδον, ἀλλὰ μᾶλλον διάκονον στέλλοι τὸ.

ΑΡΙΣΤ. Τοῖς ὅτι τὴν ἐκκλησίαν προσφύγοσι βοηθητέον.

Τὸ μὲν ἀντιλαμβάνεσθαι τὸν ἐπίσκοπον ὀρφανῶν, καὶ χηρῶν, καὶ ἀπροστάτων βιαζομένων, ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καταφυγόντων διὰ τὰ αὐτῶν ἁμαρτήματα, καὶ δεομένων συμπαθείας· καὶ προσέρχεσθαι μὲν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ, καὶ αἰτεῖν τοῖς μὲν ἀδικουμένοις ἐπδίκησιν, τοῖς δὲ κατακριθεῖσι διά τι πλήσμα, συγχώρησιν, ὁ πρὸν προστάττει κανών. Τὸ δὲ διὰ τὰς τοιαύτας αἰτίας τοὺς ἐπισκόπους τὰς ἑαυτῶν καταλιμπάνειν ἐκκλησίας, καὶ ἀπέρχεσθαι εἰς τὸ στρατόπεδον, ἢ ἀλλαχοῦ. ἵνα ὁ βασιλεύς ᾖ, καὶ ὀχλεῖν μὲν τὸν τοιούτων, ὡς ἐπάγον μὲν διὰ τῶν πολλῶν τοῖς ἐπισκόποις μέμψιν καὶ λοιδορίαν, οὐ συγχωρῶ γίνεσθαι. Διὰ δὲ τῶν ἰδίων διακόνων τὰς δεήσεις στέλλεσθαι τῷ βασιλεῖ ἐπιτρέπει.

ΚΑΝΩΝ η'.

Ἐπειδὴ ἔδοξε διὰ τὸ μὴ πίπτειν τινὰ τῶν ἐπισκόπων ἀφικνούμενον εἰς τὸ στρατόπεδον, εἴ τινες αὐτῶν τοιαύτας ἔχοιεν δεήσεις, οἵων ἐπάνω ἐπεμνήσθημεν, διὰ ἰδίου διακόνου ἐπιτελοῖεν. τοῦτο γὰρ ὑπηρέτου τὸ πρόσωπον οὐκ ἐπίφθονον τυγχάνει, καὶ τὰ προσταχθησόμενα ταχὺ διακομισθῆναι δυνήσεται. ἀπεκρίνατο πάντες, καὶ τοῦτο ὁρίζεσθω.

ΒΑΛΣ. Καὶ ὁ πρὸν κανὼν τὰ αὐτὰ τῷ περὶ αὐτοῦ διατάξει, προστιθέμενος, μὴ διὰ τῶν ἐπισκόπων, ἀλλὰ μὴ διακόνων ταῖς πρὸς τὰς βασιλεῖς ἐντεύξεις αὐτῶν γίνεσθαι. διακόνους δὲ ἐνταῦθα, μὴ τοὺς κεχειροτονημένους εἴπῃς, ἀλλὰ τοὺς ἁπλῶς δουλεύοντας καὶ οἱουσδήποτε ὑπηρέτας.

ΖΩΝΑΡ. Εἰ δέ τινες, φησὶ, τῶν ἐπισκόπων τοιαύτας ἔχοιεν δεήσεις, οἵων ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, ἤγουν ὅτι βοηθείας ἀδικουμένων, καὶ καθάπερ ἐλέγομεν, ἢ διὰ πλήσματα κατακριθέντων, καὶ ἵνα μὴ καταγινώσκωνται οὐ βούλονται ἀπέρχεσθαι εἰς τὸ στρατόπεδον, διακόνους οἰκείους πεμπέτωσαν. ὁ γὰρ ὑπηρέτης τὸ πρόσωπον οὐκ ἐπίφθονον τυγχάνει. οὐδὲ γὰρ μέμψεταί, φησί, τις τῷ ὑπηρέτῃ, ἤτοι ᾧ διακόνῳ διατρίβοντι ἐν στρατοπέδῳ, ὡς μέμψεται ᾧ ἐπισκόπῳ ἐκεῖ ἀπελθόντι, καὶ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως δοθησόμενα γράμματα εἰς συγχώρησιν ἴσως τῶν πλημμελημάτων, ἢ ἕτερα οἱαδήποτε, σωτήρια κομιδῆς διὰ τοῦ διακόνου διαπέμψεται.

ΚΑΝΩΝ θ'.

Ἐὰν οἱασδηποτοῦν ἐπαρχίας ἐπίσκοποι πρὸς ἀδελφὸν καὶ συνεπίσκοπον ἑαυτῶν ἀποστέλλοιεν δεήσεις, ὁ ἐν τῇ μείζονι τυγχάνων πόλει, τουτέστι τῇ μητροπόλει, αὐτὸς καὶ διάκονον αὐτοῦ καὶ τὰς δεήσεις ἀποστέλλοι, παρέχων αὐτῷ καὶ συναπτικὰς ἐπιστολάς, γράφων δηλονότι καὶ ἀκολουθίαν καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συνεπισκόπους ἡμῶν, οἵτινες ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐν τοῖς τόποις ἢ ἐν ταῖς πόλεσι διάγοιεν, ἐν αἷς ὁ δυσεβέστατος βασιλεὺς τὰ δημόσια πράγματα διοικοῖεν.

Digitized by Google

νᾷ. εἰ δὲ ἔχοι τις τῶν ὁπισκόπων φίλους ἐν τῇ αὐλῇ τ παλατίου, καὶ βούλοιτο περί τινος, ὅσα πρεπωδέστερον εἶη, αἰτήσασθαι, μὴ κωλύοιτο ἀφ' ἑαυτοῦ ἀφικόμενον καὶ αἰτήσασθαι καὶ ἐντυχεῖν θύραις, ὥστε τῷ αὐτῶν ἀγαθῷ βοήθειαν αἰτησομένῳ αὐτῷ παρέχειν. οἱ δὲ εἰς Ρώμην ἀφικνούμενοι, καθὼς προεῖπα, τῷ ἀγαπητῷ ἡμῶν ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ Ιουλίῳ τὰς δεήσεις, ἃς ἔχουσιν διδόναι, ὀφείλουσι παρέχειν, ἵνα πρότερον αὐτὸς δοκιμάζοι· εἰ μή τινες ἐξ αὐτῶν ἀναισχυντεῖν· καὶ οὕτως τῷ ἑαυτοῦ προσασίαν καὶ φροντίδα παρέχων εἰς ὃ στρατόπεδον αὐτοὺς ἀποστέλλοι. ἅπαντες οἱ ὁπίσκοποι ἀπεκρίναντο, ἀρέσκειν αὐτοῖς, καὶ πρεπωδέστατον εἶναι τῷ συμβουλίῳ τούτῳ.

autem Episcopus habet amicos in aula palatii, & velit aliquid quod sit honestum & justum impetrare; ne prohibeatur per suum ministrum & rogare & iis mandare, ut bonum suum auxilium ei petenti velint præbere. Qui autem Romam accedunt, quemadmodum superiùs dictum est, dilecto fratri nostro & Coëpiscopo Julio preces, quas habent dandas, præbere debent, ut ipse priùs examinet; nisi aliquæ earum sint impudentes: & sic suam auctoritatem & curam præbens, eos ad castra mittat. Omnes Episcopi dixerunt; Eis placere & esse convenientissimum hoc consilium.

ΒΑΛΣ. Οτι οὐκ ἀνῃρέθη ὁ ια'. κανὼν τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου, δῆλον καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος. φησὶ γὰρ ὅτι ἐάν ὁπίσκοπος θελήσῃ ἀποστεῖλαι δεήσεις εἰς τὸν βασιλέα τῆς συναδέλφου καὶ συνεπισκόπου αὐτοῦ ἀρχιεπαρχούσης εἰς ἐπαρχίαν, εἰς ἣν ἀφίκηται ὁ βασιλεύς, ὀφείλει προσέρχεσθαι τῷ προσφόρῳ μητροπολίτῃ, καὶ ἀναδιδάσκειν αὐτὸν τὸ ἐκεῖον βούλημα· καὶ ὁ μητροπολίτης μετὰ ἀφικνοῦντος ὁπηνίκα βούλεται ἀποστολὰς, ἤγουν εἰρηνικὰς καὶ συστατικὰς, ἀναδιδάξαι τὸν ἐνδημοῦντα ὁπίσκοπον, ὡς εἴρηται, εἰς τὸν βασιλέα τῆς ἀδελφῆς καὶ συνεπισκόπου προσκλησιν. τοῦτο δὲ γίνεσθαι ὅπως ὡς εἰδῇ, ἵνα ὁ μητροπολίτης ὁπηνίκα τὸ ὑποδέσιν, καὶ ἀφικνοῦνται εἰ ἐνδέχεται ἀνενεχθῆναι ταύτῃ τῷ βασιλεῖ, ἔστι καὶ μή. ὡς δέ τινος εἰπόντος, ἐκ τούτου ἀναιρεῖσθαι τὸ τῆς παρούσης συνόδου ιε'. κανόνα, τὸ διορίζομενον μετὰ ἀφικνόντων οἰκείων τοὺς ὁπισκόπους ὑπομιμνήσκειν τὸ βασιλέα τὰ περὶ τῶν ψυχοφελῶν αἰτιῶν, προέσθαι οἱ πατέρες, μὴ τῷ βασιλέα μὴ ἀποστέλλεσθαι ἀφίκνουν παρὰ ὁπισκόπου χωρὶς συνοδικῆς ὁπηρεσίας· πρὸς δέ τινας οἰκείους τῷ βασιλεῖ ποιεῖν μετὰ ἀφικνόντων αἰτήσεις. πλὴν καὶ τοῦτο, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μετὰ εἰδήσεως τῆς μητροπολίτου γενήσεται. τοὺς μέντοι φοβουμένους εἰς τὴν Ρώμην ὁπισκόπους μὴ ἄλλως τῷ βασιλεῖ προσέρχεσθαι, εἰ μὴ ὁ Πάπας λάβῃ τὸ περὶ τούτου εἴδησιν· καὶ αὐτὸς δοκιμάσας τὰ περὶ τῆς δεήσεως, ἢ ὑπηρέτῃ τὴν ἀναφοράν, καὶ ἀποστείλῃ αὐτοὺς εἰς τὸ βασιλέα, ἢ ἀπείπῃ· ὡς καὶ ὀφείλων ἀντέχεσθαι τῶν ὁπισκόπων, καὶ βοηθεῖν ὅτι πᾶσιν αὐτοῖς. ὥστε σημείωσαι ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ κανόνι τούτῳ προειρημένων, ὅτι οὔτε μητροπολίτης, οὔτε ὁπίσκοπος χωρὶς συνοδικῆς ἀγνώσεως δύναται δεήσεις ἀνενεγκεῖν τῷ βασιλεῖ, ἢ δι' ἑαυτοῦ, ἢ διὰ ἀφικνόντων αὐτοῦ. ἀκούων δὲ ταῦτα γίνεσθαι μετὰ εἰδήσεως τοῦ μητροπολίτου καὶ τοῦ Πάπα, προσπάθει καὶ συνοδικῷ ἐπακολουθεῖν ἀγνώσει μετὰ τὸν ια'. κανόνα τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου. τὰ δὲ περὶ τοῦ Πάπα ἐν τούτοις γεγραμμένα ἔλκωσιν καὶ εἰς τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, διὰ οὓς λόγους πολλάκις εἴπομεν. ἀνάγνωσον καὶ κεφάλ. β'. τοῦ η'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα. τούτων δὲ οὕτω διορισθέντων, εἰπόν τινες, μὴ ὀφείλειν οἱονδήποτε μητροπολίτην χωρὶς πατριαρχικῆς ὁπηρεσίας ὁπωσδήποτε εἰς βασιλέα ἀπέρχεσθαι. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὡς ὅτι πρώτως μέλλει ὁ μητροπολίτης τὸν βασιλέα προσκυνῆσαι ἐκ τῆς λαχούσης αὐτὸν ἀνελθὼν εἰς τὴν βασιλεύουσαν, ἀναγκαῖον ἔχει τοῦτο ποιῆσαι μετὰ πατριαρχικῆς ὁπηρεσίας· μετὰ ταῦτα δὲ ἀκωλύτως, ὅτε καὶ βούλεται, ἀπελεύσεται εἰς τὸν βασιλέα χάριν τοῦ προσκυνῆσαι αὐτὸν, καὶ παρακληθοῦσαι περὶ ὧν προαιρεῖται δεήσεων μετὰ πατριαρχικῆς εἰδήσεως.

Balsamon. Quòd non sublatus sit canon undecimus Antiochenæ Synodi, ex præsenti quoque canone clarum est. Dicit enim, quòd si Episcopus voluerit mittere preces ad Imp. per confratrem & Coëpiscopum suum, qui est in ea provincia Antistes, in qua Imperator agit, debet ad competentem Metropolitanum accedere, & suam voluntatem eum docere: Metropolitanus vero cum famulo suo, qui debet epistolas canonicas afferre, scilicet pacificas & commendatitias, docebit Episcopum, qui apud Imp. ut dictum est, versatur, fratris & Coëpiscopi postulationem. Hoc autem sic fieri statutum est, ut Metropolitanus causam cognoscat & discernat, an eam oporteat ad Imp. referre, an non. Tanquam autem dixisset quispiam, per hoc tolli præsentis Synodi can. viii. qui statuit, ut Episcopi cum propriis ministris Imp. admoneant de causis animæ conducibilibus; adjecerunt patres, ad Imperatorem quidem non mittendum ministrum ab Episcopo sine synodali mandato: sed aliquibus Imp. familiaribus preces cum ministro esse exhibendas. Sed hoc quoque, ut mihi videtur, fiet cum scientia Metropolitani. Episcopos verò, qui Romam accedunt, non aliter ad Imperatorem accedere, nisi Papa ejus rei scientiam habuerit: & ipse precibus examinatis, vel relationem permiserit, & ipsos ad Imp. miserit, vel denegaverit; ut qui etiam debeat Episcopos complecti, & iis in omnibus opem ferre. Quare nota ex iis quæ in hoc canone continentur, quòd neque Metropolitanus neque Episcopus sine synodali cognitione potest ad Imp. vel per se vel per suum ministrum supplicationes referre. Audiens autem hæc fieri cum scientia Metropolitani & Papæ, adjice etiam synodalem consequi cognitionem, secundùm xi. canonem Antiochenæ Synodi. Quæ autem de Papa hîc scripta sunt, ad Patriarcham etiam Constantinopolitanum applicanda, propter rationes quas sæpe diximus. Lege & caput ii. viii. tit. præsentis operis, & omnia quæ in eo sunt. His autem sic definitis, dixerunt aliqui, non debere ullum Metropolitanum sine Patriarchali mandato vel permissu ad Imp. unquam proficisci. Mihi autem videtur, quòd quando primùm Metropolitanus est Imp. salutaturus, ex ea, quæ illum sortitus est, ad urbium reginam accedens, necesse habet hoc facere cum Patriarchali permissione: postea autem sine impedimento, quando vult, ad Imp. accedet, ejus salutandi gratia, & eum commonefaciendi precum, quas cum Patriarchali consensu priùs ad eum retulit.

ΖΩΝΑΡ. Επὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἔχονται οἱ κανόνες. ὁπισκόπων γὰρ κατὰ πᾶσαν ἐπαρχίαν ὄντων, ἀναγκαῖον πάντως, καὶ ἔνθα ὁ βασιλεὺς διέτριβεν, ἐπισκόπους εἶναι. φησὶν οὖν ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι ἐὰν ὁπίσκοπος πρὸς ὁπίσκοπον τῆς χώρας, ἐν ᾗ ἀφίκηται ὁ βασιλεὺς, γράψῃ περί τινος ὑποθέσεως, χρὴ τοῦτο ἐπιστολὴν καὶ τὰς δεήσεις τῆς μητροπολίτου τῆς χώρας ἐκείνης ἐγχειρίζεσθαι, ἵνα αὐτὸς σπεύσῃ ταύτῃ πρὸς ὃν ἐσάλη, διὰ οἰκείου ἀφικνοῦς, δοὺς αὐτῷ καὶ συστατικὰς ἐπιστολὰς, συνιστῶσας δηλαδὴ τὸν πεμφθέντα, καὶ γνωρίζουσας αὐτὸν τῷ ὁπισκόπῳ, πρὸς ὃν ἐπέμφθη, καὶ γράφων κατὰ ἀκολουθίαν,

Zonar. In eodem argumento canones adhuc versantur. Cum enim in omnibus provinciis Episcopi crearentur, ubicunque demum Imperator ageret, ibi Episcopos quoque adesse necesse fuit. Si quis igitur Episcopus, inquit canon, ad Episcopum regionis, in qua Imperator degit, de re aliqua scribat, ejus loci Metropolitano primum eas literas supplicationésque tradi oportet, quas is postea, per Ministrum suum ad eum, cui scriptæ sunt, Episcopum perferendas curabit, ipsíque commendatitias quoque literas dabit quæ videlicet eum, qui mittitur, illi ad quem legatus est Episcopo commendent atque

Digitized by Google

concilient. Tum alias quoque literas, cum illius cujus res agitur Episcopi literis ac supplicationibus congruentes, adjungat. Hujus vero decreti ea ratio fuit, ut causam, de qua literæ ab Episcopo ad Coëpiscopum datæ sunt, Metropolitanus cognoscat; ac siquidem postulatio importuna sit, nec ea de re Imperatoris auribus censeat obstrependum, supplicationes eas rejiciat, curétque ad eundem illum qui miserat referendas. Quod si quos etiam Episcopus in palatio amicos habeat, cum eis per ministrum suum precibus agere, auxiliúmque sibi in causa justa, quæque dignam Antistite sacrorum postulationem contineat, deposcere licebit. Si vero ad Imperatorem Romæ degentem supplicationes aliquas Episcopi mittant, ab iis quii deferunt Papæ illas tradi, ac ab eo justæ necne sint examinari oportet. Quòd si nihil inverecundè ab Imperatore petant, eas ipsemet mittat, auctoritatémque iis suam & curam commodet, hoc est, illorum patrocinium procurationémque ipse suscipiat.

ARIST. *Si frater ad fratrem mittat, Metropolitanus nuntium literis muniat; & ad Episcopos, qui auctoritatem habent, scribat, ut nuntium protegant.*

Episcopus qui preces quasdam ad Imperatorem mittit, & de iis ad fratrem suum in castris cum rege degentem, ut ab ipso rege ut cum eo degeret evocatum, scribit, suam Metropolitam adire debet, & preces ostendere, & Diaconum quem mittere vellet, ut ab ipso Metropolitano preces primo examinentur, ne forte justam petitionem non contineant. Et sic postquam illas examinaverit, literis suis & epistolis commendatitiis missum corroborabit & Episcopos qui cum rege degunt Diacono opem ferre postulabit.

CANON X.

Ut cum omni cura & diligentia semper examinetur, ut si quis dives vel ex foro scholasticus Episcopus fieri dignus habeatur, non priùs constituatur, quàm Lectoris & Hypodiaconi & Diaconi & Presbyteri ministerium peregerit: ut in unoquoque gradu, si dignus existimatus fuerit ad Episcopatûs fastigium per progressionem possit ascendere. Habebit autem uniuscujusque ordinis gradus non minimi scilicet temporis longitudinem, per quod & fides & morum probitas, & constantia, & moderatio possit cognosci; & ipse, divino sacerdotio dignus existimatus, maximum honorem assequetur. Neque enim convenit, neque scientia & bona conversatio hoc recipit, ut temere & leviter ad id accedatur, ut Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus promptè ac facilè constituatur. Sic enim meritò Neophytus existimetur, quandoquidem beatissimus Apostolus, qui fuit etiam doctor gentium, maximè prohibuisse videtur, ne celeres fierent constitutiones. Longissimi enim temporis probatio, & conversationem, & uniuscujusque mores non improbabiliter exprimere poterit. Omnes dixerunt; Ipsis placere, & omnino non oportere ea subvertere.

BALS. In xvii. canone primæ & secundæ Syn. satis scripsimus de Laïcis, qui sunt ad Episcopatum promovendi. Cæterùm illic quidem generaliter de iis dictum est: hîc autem de solis divitibus & scholasticis, id est, de iis qui rhetoricæ & arti dicendi vacant. Quod ergo illic quæsivimus de præfinito tempore canone declarato, hoc in præsenti quoque canone quærendum est. Neophytus autem, apud Apostolum quidem, est is, qui recens illuminatus est: Apud canonem autem, qui ex divite vel scholastico ad Episcopalem dignitatem provehitur. Quære & ii. can. Nicænæ primæ Synodi.

A ἤγουν ἀκολούθως, οἷς ἔγραψεν ὁ τὴν ὑπόθεσιν ἔχων ἐπίσκοπος καὶ τὰς δεήσεις στείλας. τοῦτο δὲ γίνεσθαι ὡρίσθη, ἵνα ὁ μητροπολίτης ἐπιγνῷ τὴν ὑπόθεσιν περὶ ἧς ἔγραψε τῷ συνεπισκόπῳ ὁ ἐπίσκοπος, καὶ εἰ φορτική τις εἴη, καὶ οὐκ ἐνδέχηται ἐνοχληθῆναι τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς περὶ αὐτῆς, ἀποπέμψηται τὰς δεήσεις καὶ ἀντιστρέψῃ τῷ πέμψαντι αὐτάς. εἰ δὲ καί τινας τῶν ἐν τῷ παλατίῳ ἔχοι φίλους ἐπίσκοπος, οὐδὲ τούτους ἀξιῶσαι κωλύεται διὰ τοῦ οἰκείου διακόνου βοηθῆσαι αὐτῷ ἐπὶ ὑποθέσει εὐλόγῳ, καὶ πρέπουσαν ἀρχιερεῖ αἴτησιν ἐχούσῃ. εἰ δὲ εἰς Ῥώμην ἐνδημοῦντος τοῦ βασιλέως, σταλεῖεν παρ' ἐπισκόπων ἐν αὐτῇ τινες δεήσεις κομίζοντες, τῷ Πάπᾳ ταύτας ὀφείλουσι παρέχειν, ἵνα αὐτὸς ἐξετάζοι, εἰ εὔλογοι αἱ δεήσεις εἰσί· καὶ εἰ μή τινα ῥήματα ἀναίσχυντα ἔχουσι πρὸς τοῦ βασιλέα, ἀποστέλλοι ταύτας αὐτὸς, προστασίας καὶ φροντίδα παρέχων αὐτοῖς, ἤγουν προϊστάμενος καὶ συνεργῶν αὐτοῖς.

B

ΑΡΙΣΤ. Ἀδελφοῦ πρὸς ἀδελφὸν ἐπιστέλλοντος, ὁ μητροπολίτης τοῦ ἀπόστολον ἐνισχυέτω, καὶ γραφέτω πρὸς τοὺς ἐν οἷς ἡ ἀξίωσις ἐπισκόπους, τοῦ ἀποστόλου ἀντιλαμβάνεσθαι.

Στέλλων ὁ ἐπίσκοπος πρὸς βασιλέα δεήσεις τινὰς, καὶ περὶ αὐτῶν πρὸς συναδελφὸν αὐτοῦ γράφων, ἐν τῷ στρατοπέδῳ μετὰ τοῦ βασιλέως διάγοντα, ὡς παρ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως μετακληθέντα ἐπὶ τῷ μετ' αὐτοῦ συνδιάγειν, ὀφείλει τῷ ἰδίῳ μητροπολίτῃ προσέρχεσθαι, καὶ τὰς δεήσεις ὑποδεικνύειν, καὶ τοῦ διάκονον ὃν ἀποστεῖλαι βούλεται, ἵνα παρ' αὐτοῦ τοῦ μητροπολίτου πρότερον αἱ δεήσεις ἐξετασθῶσι, μήποτε οὐ δικαίαν τὴν αἴτησιν ἔχωσι· καὶ οὕτω, μετὰ δὲ δοκιμάσαι ταύτας, γράμμασιν αὐτοῦ, καὶ συστατικαῖς ἐπιστολαῖς τοῦ ἀποστελλόμενον ἐνισχύσει· καὶ ἀξιώσει τοὺς μετὰ τοῦ βασιλέως διάγοντας ἐπισκόπους ἀντιλάβεσθαι τοῦ διακόνου.

C

ΚΑΝΩΝ ι'.

D Ἀεὶ μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας ἐξετάζεσθαι, ὥστε ἐάν τις πλούσιος ἢ σχολαστικὸς ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἀξιοῖτο ἐπίσκοπος γίνεσθαι, μὴ πρότερον καθίστασθαι, ἐὰν μὴ καὶ ἀναγνώστου καὶ ὑποδιάκονου, καὶ διακόνου, καὶ πρεσβυτέρου ὑπηρεσίαν ἐκτελέσῃ· ἵνα καθ' ἕκαστον βαθμὸν ἐάν παρ' ἄξιος νομισθείη, εἰς τὴν ἀψίδα τῆς ἐπισκοπῆς κατὰ προκοπὴν διαβῆναι δυνηθείη. ἕξει δὲ ἑκάστου τάγματος ὁ βαθμὸς οὐκ ἐλαχίστου δηλονότι χρόνου μῆκος, δι' οὗ ἡ πίστις αὐτοῦ καὶ ἡ τῶν τρόπων καλοκἀγαθία, καὶ ἡ στερρότης, καὶ ἡ ἐπιείκεια γνώριμος γενέσθαι δυνήσεται· καὶ αὐτὸς, ἄξιος τῆς θείας ἱερωσύνης νομισθεὶς, τῆς μεγίστης ἀπολαύσει τιμῆς. οὔτε γὰρ προσῆκόν ἐστιν, οὔτε ἡ ἐπιστήμη, οὔτε ἡ ἀγαθὴ ἀναστροφὴ ἐπιδέχεται τολμηρῶς καὶ κούφως ἐπὶ τούτῳ ἰέναι, ὥστε ἢ ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον προχείρως καθίστασθαι. οὕτω γὰρ ἂν εἰκότως νεόφυτος νομισθείη, ἐπεὶ μάλιστα καὶ ὁ μακαριώτατος ἀπόστολος, ὃς καὶ τῶν ἐθνῶν ἐγένετο διδάσκαλος, φαίνεται κωλύσας ταχείας γίνεσθαι τὰς καταστάσεις. τοῦ γὰρ μηκίστου χρόνου ἡ δοκιμασία καὶ τὴν ἀναστροφὴν καὶ τοῦ ἑκάστου τρόπον οὐκ ἀπεικότως ἐκτυποῦν δυνήσεται. ἅπαντες εἶπον ἀρέσκειν αὐτοῖς, καὶ καθάπαξ μὴ δεῖν ἀνατρέπειν ταῦτα.

E

F ΒΑΛΣ. Ἐν τῷ ιζ'. κανόνι τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου, ἱκανῶς ἐγράψαμεν περὶ λαϊκῶν μελιόντων ἀρχιερωσύνης ἀξιοῦσθαι. πλὴν, ἐκεῖ μὲν γενικῶς τὰ περὶ τούτων ἐξεφωνήθησαν· ἐνταῦθα δὲ περὶ μόνων πλουσίων καὶ σχολαστικῶν, τουτέστι, περὶ λόγους σχολαζόντων. ὃ γοῦν ἐκεῖσε ἐζητήσαμεν χάριν τοῦ δηλουμένου τῷ κανόνι νενομισμένου καιροῦ, τοῦτο καὶ εἰς τοῦ παρόντα κανόνα ζητητέον. νεόφυτος δὲ, παρὰ μὲν τῷ ἀποστόλῳ ὁ νεοφώτιστος λέγεται· παρὰ δὲ τῷ κανόνι, ὁ ἀπὸ πλουσίου ἢ σχολάζοντος εἰς ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα προβιβαζόμενος. ζήτει καὶ τοῦ β'. κανόνα τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Οὐδένα τῶν ἐξ ἀγορᾶς ὄντων ἤτοι τῆ δημώδους συγχύσεως, κἂν πλούσιος, κἂν σχολαστικὸς, τυγχάνει, τοῦτ' ἔστι λόγους σχολάζων, βούλεται ὁ κανὼν, εἰ ἄξιος κρίνοιτο ἐπισκοπῆς, ἀθρόον χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον, ἀλλὰ διὰ βαθμῶν τοὺς τοιούτους εἰς ἕκαστον βαθμὸν ἱερατικὸν προβιβάζεσθαι, καὶ ἐφ' ἑκάστῳ ἐπὶ χρόνον ὑπηρετεῖν σὺν ἐλαχίστῳ, ἵνα διὰ τοῦ χρόνου ἐκείνου γνωσθείη, ἥτε πίστις αὐτοῦ, εἰ ὀρθὴ ἔστι, καὶ ἡ ἀγαθότης τῶν ἠθῶν, καὶ ἡ σεμνότης τοῦ φρονήματος, καὶ ἡ ἐπιείκεια, καὶ οὕτως εἰς τὴν ἀφίδα τῆς ἐπισκοπῆς, ἤγουν τὴν ἀκρότητα τοῦ ὕψους τῆς ἀρχιερωσύνης διαβῇ καὶ προκόψῃ. οὐδὲ γὰρ πρέπει, φησὶν, οὔτε ἡ ἐπιστήμη, τουτέστιν, ἡ τῶν θείων λόγων γνῶσις, οὔτε ἡ ἀγαθὴ ἀναστροφὴ ἤγουν ἡ σωφροσύνη ἢ δοκιμασθεῖσα τῷ χρόνῳ ἐπιδέχεται τολμηρῶς καὶ κούφως, ἤγουν διχόλως προεβύτερον ἢ διάκονον ἢ ἐπίσκοπον προχειρίσεως χειροτονεῖσθαι. ὁ οὕτως γάρ, φησιν, εἰς ἐπισκοπῆς ἀξίαν προβαίνων νεόφυτος ἐνομίσθη τῷ ἀποστόλῳ, κωλύσασθαι ζηλοτυπίας γίνεσθαι τὰς καταστάσεις. οἱ μὲν οὖν τῆς συνόδου ταύτης πατέρες οὕτως ἐξελάβοντο τοῦ νεόφυτον· ὁ δὲ κλεινὸς ἀπόστολος Παῦλος νεόφυτον, τοῦτ' ἔστιν ἄρτι ἐξ ἀγριελαίου, τῆς ἀπιστίας φημὶ, εἰς καλλιέλαιον μετενεχθέντα, τῇ πίστιν δηλαδὴ τῇ ὀρθόδοξον, λέγει, καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ πρώτη συνοδος οὕτως ἐνόησε τοῦ νεόφυτον, ὡς ἔστιν ἐν τῷ δευτέρῳ κανόνι αὐτῆς· καὶ ὁ ιζ'. δὲ κανὼν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου πρώτης καὶ δευτέρας διορίζεται.

ΑΡΙΣΤ. Ἀγοραῖος σχολαστικὸς, ἢ πλούσιος, εἰ μὴ τοὺς ἱεροὺς διέλθοι βαθμοὺς, ἐπίσκοπος οὐ καθίσταται. Ὁ δὲ τῶν βαθμῶν διάστημα οὐ λίαν ὀλιγοχρόνιον, δι' οὗ ὁ δοκίμιον τῆς πίστεως καὶ καλοκἀγαθίας αὐτοῦ δοκιμάζοιτο. ὁ γὰρ ἑτέρως, νεόφυτος.

Οὗτος ὁ κανὼν τοὺς μὲν λαϊκοὺς τοὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ διατρίβοντας, καὶ χρηματίζοντας ἐν αὐτῇ, ἢ καί τινας πλουσίους καὶ ἀγοραίους πραγματεύτας, εἰς ἐπισκοπῆς ἀξίωμα βουληθέντας ἀνενεχθῆναι, οὐκ ἄλλως προσάγεσθαι καθίστησι, εἰ μὴ ἀναγνώστου, καὶ πρεσβυτέρου, καὶ διακόνου ὑπηρεσίαν ἐκπληρώσουσι· δεῖ δὲ διάστημα ἑκάστου βαθμοῦ χρονιαῖον εἶναι· ἵν' ὁ βίος αὐτῶν, καὶ ἡ πίστις ἐν τοσούτῳ δοκιμασθῇ. ὁ δὲ ἑπτακαιδέκατος κανὼν τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου, τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συστάσης, οὐδένα τῶν λαϊκῶν, κἂν μὴ ἐκφαύλης ᾖ διαγωγῆς, ἀλλ' οὐδὲ τῶν μοναχῶν, εἰς τὸ ἐπισκοπῆς ὕψος ἀθρόως ἀνάγεσθαι συγχωρεῖ· ἀλλὰ τοὺς ἱερατικοὺς πρότερον βαθμοὺς προελθεῖν, ἐν ἑκάστῳ τεταγμένον πληρωθέντα χρόνον, καὶ τότε τῆς ἐπισκοπῆς τὴν χειροτονίαν δέχεσθαι.

A ZONAR. Neminem è foro, hoc est, è populi turba, quamvis divitiis affluat, quamvis scholasticus sit, hoc est, dicendi studio operam impendat, Episcopum, si eo munere dignus judicetur, subito creari; sed eos homines per sacrorum ordinum gradus sigillatim promoveri, ac in singulis haud minimo temporis spatio ministrare, hic canon jubet: ut eo scilicet temporis intervallo, & ipsius fidem, rectane sit, & morum bonitatem animique constantiam, ac moderationem liceat explorari; itaque demum ad Episcopatûs fastigium, hoc est, summi Sacerdotii culmen per progressiones transeat. Neque enim, inquit, rationi consentaneum est, neque id B aut scientia, hoc est, divinarum literarum cognitio, aut recta vivendi norma, hoc est, temporis diuturnitate firmata ac probata consuetudo patitur, ut temere ac leviter, hoc est, nullo delectu Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, ubi primum se quisque ostenderit, constituatur. Quisquis enim ad Episcopatus dignitatem hac ratione progreditur, Neophytus, inquit, ab Apostolo, præcipites ejusmodi creationes improbante, existimatus est. Ac Neophyti quidem vocem ita hujus Synodi Patres interpretati sunt: Apostolus vero inclytus Paulus eum, qui nuper ex oleastro, infidelitatis videlicet, recisus, atque in speciosam oleam, fidem scilicet C orthodoxam, implantatus sit, Neophyti appellatione significavit. Et eodem modo Nicæna prima Synodus, ut in illius secundo canone videre est, Neophytum intellexit; & Constantinopolitanæ primæ & secundæ Syn. decimoseptimo canone eadem constituta reperias.

ARIST. *Forensis, Scholasticus aut dives, nisi per sacros transierit gradus Episcopus non creatur. Graduum autem interstitium ne admodum breve sit, quo major fidei, bonæque conversationis probatio habeatur. Qui aliter enim constituitur, Neophytus est.*

D Hic canon Laicos quidem in foro degentes, & in eo operam dantes, vel & aliquos divites & forenses mercatores, ad episcopatus dignitatem provehi volentes, non aliter constitui jubet, nisi Lectoris & Presbyteri & Diaconi ministerium peregerunt. Spatium autem cujusque gradus esse diuturnum. Ut vita eorum & fides in eo examinetur. At decimus septimus primæ & secundæ Synodi in sanctorum Apostolorum templo coactæ canon, neminem Laicorum licet malæ conversationis non erat, ut nec Monachorum quempiam ad episcopatus sublimitatem confestim promoveri permittit. Sed gradus priùs pervadere sacerdotales, in quoque ordine legibus sancitum tempus explentem, & E tunc episcopatus ordinationem accipere.

ΚΑΝΩΝ ια'.

Ἐπίσκοπος, ὅταν ἐξ ἑτέρας πόλεως μεταβαίνηται εἰς ἑτέραν πόλιν, ἢ ἀπὸ ἑτέρας ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν, κόμπου χάριν ἐγκωμίοις οἰκείοις ὑπηρετούμενος, ἢ θρησκείας καθοσιώσει, καὶ πλείονα χρόνον βούλοιτο διάγειν, καὶ μὴ ὁ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐπίσκοπος ἔμπειρος ᾖ διδασκαλίας, μὴ καταφρονῇ ἐκείνου, καὶ συνεχέστερον ὁμιλῇ, καταιχεῖν καὶ ἐντελίζειν τὸ πρόσωπον τοῦ αὐτόθι ἐπισκόπου σπουδάζων. αὕτη γὰρ ἡ προφάσις εἰώθασι ταράττους πιστῶν, καὶ ἐκ τοιαύτης πανουργίας τὴν ἀλλοτρίαν καθέδραν ἑαυτῷ προμηθεύεσθαι καὶ προσποιεῖσθαι σπουδάζει, μὴ διατάζων τῷ αὐτοῦ προσηκόντως ἐκκλησίαν καταλιμπάνειν, καὶ εἰς ἑτέραν μεθίστασθαι. ὁρισέον οὖν ὅτι τούτῳ χρόνον, ὅπερ καὶ ὃ μὴ ὑποδέχεσθαι ἐπίσκοπον τοὺς ἀπρονοήτους καὶ σκαιοὺς εἰώθασι νενόμικαν. μέμνησθε δὲ ἐν τῷ προλαβόντι χρόνῳ τοὺς πατέρας ἡμῶν κεκρικέναι, ἵνα εἴ τις λαϊκὸς ἐν πόλει διάγων τρεῖς κυριακὰς ἡμέρας ἐν τρισὶν ἑβδομάσι μὴ συνέρχοιτο, ἀποκινοῖτο τῆς κοινωνίας.

CANON XI.

Quando Episcopus ex alia civitate in aliam civitatem, vel ex alia provincia in aliam provinciam accesserit, jactationis gratia propriis laudibus serviens, vel religionis sanctificationi; & velit longiori tempore illic agere; illius autem civitatis Episcopus doctrinæ non fuerit peritus: ne illum despiciat, & frequentiùs concionetur, studens dedecore afficere & vilipendere personam Episcopi, qui ibi est. Hic enim prætextus solet turbas excitare, & ejusmodi calliditate alienam sedem sibi conciliare & attrahere studet, cùm non dubitet sibi traditam Ecclesiam relinquere, & in aliam transire. Ad hoc ergo tempus definiendum est: nam Episcopum non recipi, inhumanum & incivile existimatum est. Recordemini autem Patres nostros in tempore præterito statuisse, ut si quis Laicus in urbe agens tribus diebus dominicis in tribus hebdomadibus non conveniat, is communione moveatur.

Digitized by Google

Si hoc ergo de Laicis statutum est, non oportet, nec convenit, sed neque est utile, Episcopum, si nullam habet graviorem necessitatem vel negotium difficilius, longiùs à sua abesse Ecclesia, & sibi commissum populum dolore afficere. Omnes Episcopi dixerunt; Hanc quoque sententiam esse convenientissimam.

Bals. Omnem scandali occasionem auferentes sancti Patres, statuerunt, ne Episcopus à civitate in civitatem, vel à provincia in provinciam, per arrogantiam vel avaritiam transeat. Si autem non fiat hoc propter eam causam, sed propter aliquot dierum quietem, vel aliquam aliam justam causam; ne ipse, cùm sit doctus, insultet regionis Episcopo qui fortè est indoctus; nec ipse laudem desideret per dogmaticas doctrinas (id enim est religio, id est, cultus & fides) regionis autem Episcopum contemnat, ut qui dogmaticæ doctrinæ experientiam non habeat: sed quiescat, & regionis Episcopo convenientem honorem habeat. Quod enim, inquiunt, præter hoc fit, multæ est perturbationis causa, & suspicio, quòd is studeat relinquere Ecclesiam quæ illum sortita est, & eam, quæ ad alterum pertinet, sibi vendicare. Et propterea non tolerandum esse rati, ut Episcopus longo tempore versetur in aliena diœcesi, subjunxerunt; quòd quia esset inhumanum & à fraterna dilectione alienum, si regionis Episcopi aliarum diœceseon Antistites non admitterent; canone autem cautum est, ut ne Laicus quidem tribus dominicis ab Ecclesia absit, vel sit excommunicatus: omnino in Antistites quoque locum habebit hic canon. Unde etiam statuerunt, ut nullus Episcopus ab Ecclesia, quæ illum sortita est, diutius absit, & sibi commissum populum opprimat, nisi gravem aliquam necessitatem habeat, vel negotium arduum. Lege sanctorum Apostolorum can. xiv. & xv. præsentis Syn. can. xii. xvi. xvii. Carthag. Syn. can. xxiii. & lxxi. Syn. vi. can. xvii. xviii. & xx. & scies quomodo puniuntur, qui ultra suæ diœcesis fines docent. Lege & xvi. can. primæ & secundæ Syn. & quæ in illo à nobis scripta sunt: & scies quanto tempore debent Episcopi extra suos Episcopatus versari. Ideo enim nec fusiùs hîc de eo tractatum est. Interrogaverit autem quispiam, cùm lxxx. canon vi. Synodi, videlicet quæ in Trullo dicitur, Laicos segregari decreverit, qui tribus dominicis in Ecclesiam non convenerint, qui quidem hac Synodo fuit multo recentior, quomodo præsens canon, qui est multo antiquior, ejus meminit? Solutio. Alius quidem canon ante præsentem Synodum nihil ejusmodi decrevit. Quæ autem hoc canone continentur, sine scriptis, ut est verisimile, exercebantur ab initio, ut etiam multa alia: postea autem Syn. in Trullo ea scriptis quoque mandavit.

Zonar. Si quis Episcopus in aliam civitatem provinciámve abeat, jactabundus, hoc est, ut ibi se jactet atque ostentet, laudémque eloquentiæ aucupetur, vel ut religioni consecrandæ inserviat, aut de fide & cultu, qui Deo exhibendus est, quærat: nam religio hic est servitus sive Dei cultus, ac diutius ibidem commorari velit, neque sit ejus regionis Episcopus admodum dicendi ac docendi peritus; ne crebriores ipse conciones habeat, ex quo regionis illius Episcopum contemnere ac velut ineruditum notare videatur. Perturbationes namque ea res excitat, aut callide ac versute factum interpretari licet, ut sese nimirum populo ejus regionis admiratione eloquentiæ commendet, ac sibi cathedram ejusdem urbis despondeat; Ex quo præterea non dubitet creditam sibi Ecclesiam relinquere, & in aliám transire. Tempus igitur, quo Episcopo in alia urbe aut regione suum Episcopum habente morari liceat, præfinire oportet. Nam ab Episcopo Episcopum non ad-

εἰ τοίνυν περὶ τῶν λαϊκῶν τοῦτο τεθέσπισται, οὐ χρὴ, οὐδὲ πρέπει, ἀλλ' οὐδὲ συμφέρει, ἐπίσκοπον, εἰ μηδεμίαν βαρυτέραν ἀνάγκην ἔχοι, ἢ πρᾶγμα δυσχερὲς ἐπιπλεῖστον ἀπολείπεσθαι τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας, καὶ θλίβειν καὶ ἐμπεπιστευμένον αὐτῷ λαόν. ἅπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἰρήκασι· καὶ ταύτην τὴν γνώμην σφόδρα εἶναι πρεπωδεστάτην.

ΒΑΛΣ. Πᾶσαν σκανδάλου πρόφασιν περιαιρούντες οἱ πατέρες, διωρίσαντο, μὴ μεταβαίνειν ἐπίσκοπον ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἢ ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν κατὰ τρόπον ἀλαζονείας ἢ πλεονεξίας. εἰ δὲ τοῦτο οὐ γένηται διὰ τοιαύτην αἰτίαν, ἀλλὰ διὰ πρόσκαιρον ἀνάπαυσιν, ἢ ἑτέραν εὔλογον ἀφορμὴν, μὴ κατεπαίρεσθαι αὐτὸν, λόγιον τυχὸν ὄντα, τοῦ ἐγχωρίου ἐπισκόπου, ἀμαθοῦς ἴσως τυγχάνοντος· μηδὲ αὐτὸν μὲν ἐφίεσθαι ἐγκωμίων διὰ δογματικῶν διδασκαλιῶν (τοῦτο γάρ ἐστιν ἡ θρησκεία, τουτέστιν, ἡ λατρεία καὶ ἡ πίστις) τοῦ δὲ ἐγχωρίου ἐπισκόπου καταφρονεῖν, ὡς ἐμπειρίαν δογματικῆς διδασκαλίας μὴ ἔχοντος, ἀλλὰ ἡσυχάζειν καὶ ἔχειν τὴν ἀνάλογον τιμὴν πρὸς τοῦ ἐγχώριον ἐπίσκοπον. τὸ γὰρ παρὰ ταῦτα γινόμενον, φασὶν παραίτιον ἐστὶ ταραχῆς πολλῆς καὶ ὑποψίας τοῦ σπουδάζειν τοῦ τοιοῦτον καταλιπεῖν τὴν λαχοῦσαν αὐτὸν, καὶ σφετερίσασθαι τὴν ἑτέρῳ ἀνήκουσαν ἐκκλησίαν διάνοι τοῦτο μὴ ἀνεκτὸν ἡγησάμενοι ἐπὶ πολὺν χρόνον διάγειν ἐπίσκοπον εἰς ἀλλοτρίαν ἐνορίαν, ἐπήγαγον, ὡς ἐπεὶ τὸ μὴ ὑποδέχεσθαι τοὺς ἐγχωρίους ἐπισκόπους ἀρχιερεῖς ἑτέρων ἐνοριῶν ἀφιλάδελφόν ἐστι καὶ ἀπάνθρωπον, κεκανόνισται δὲ μηδὲ λαϊκὸν ἀπολιμπάνεσθαι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τρεῖς κυριακὰς, ἢ μὴν ἀκοινώνητον εἶναι, πάντως κρατήσει καὶ περὶ ἀρχιερέων ὁ αὐτὸς κανών. ὅθεν καὶ διωρίσαντο, μηδένα ἐπίσκοπον ἐπὶ πλέον ἀπολιμπάνεσθαι τῆς λαχούσης τοῦτον, καὶ θλίβειν καὶ ἐμπιστευθέντα αὐτῷ λαὸν, εἰ μή τινα βαρείαν ἀνάγκην ἔχει ἢ πρᾶγμά τι δυσχερές. ἀνάγνωθι τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνα ιδ'. ιε'. τῆς παρούσης συνόδου κανόνα ιβ'. ιϛ'. ιζ'. Καρθαγένης κανόνα κγ'. καὶ οα'. συνόδου ϛ'. κανόνας ιζ'. ιη'. καὶ κ'. καὶ μάθῃς πῶς κολάζονται οἱ παρ' ἐνορίαν διδάσκοντες. ἀνάγνωθι καὶ καὶ ιϛ'. κανόνα τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου, καὶ τὰ ἐν ἐκείνῳ παρ' ἡμῶν γραφέντα, καὶ μάθῃς πόσον καιρὸν ὀφείλουσιν οἱ ἐπίσκοποι διατρίβειν ἔξωθεν τῶν ἐπισκοπῶν αὐτῶν. διὰ γὰρ τοῦτο οὐδὲ πλατύτερόν τι περὶ τούτου ἐνταῦθα διελήφθη. ἐρωτήσει δέ τις, ὡς τοῦ π'. κανόνος τῆς ἕκτης συνόδου δηλονότι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ, διορισαμένου ἀφορίζεσθαι τοὺς λαϊκοὺς τοὺς ἐπὶ τρισὶ κυριακαῖς μὴ συνερχομένους καὶ ἐκκλησιάζοντας, τοῦ καὶ κατὰ πολὺ ὄντος μεταγενεστέρου ταύτης τῆς συνόδου, πῶς ὁ παρὼν κανὼν, προγενέστερος ὤν, αὐτοῦ μέμνηται; Λύσις. ἕτερος μὲν κανὼν πρὸ τῆς παρούσης συνόδου οὐδέν τι τοιοῦτον διωρίσατο. ἀγράφως δὲ, ὡς ἔοικεν, ἐνηργοῦντο τὰ τοῦ τοιούτου κανόνος ἀρχῆθεν, ὡς καὶ ἄλλα πολλά· ὕστερον δὲ ἡ ἐν τῷ Τρούλλῳ σύνοδος καὶ ἐγγράφως τὰ περὶ τούτου ἐξέθετο.

ΖΩΝΑΡ. Εὰν ἐπίσκοπος εἰς πόλιν ἀπέλθῃ ἑτέραν ἢ εἰς ἐπαρχίαν ἄλλην, κόμπου χάριν, ὥστε δηλονότι ἐπιδείξασθαι καὶ ἐγκωμιασθῆναι ὡς λόγιος, ἢ θρησκείας καθοσιώσει ἢ διὰ ζήτησιν πίστεως καὶ ὅπως χρὴ λατρεύειν· θρησκεία γὰρ ἢ λατρεία ἐστί· καὶ βούλοιτο πλείονα χρόνον διάγειν ἐκεῖ, ὁ δὲ τῆς χώρας ἐκείνης ἐπίσκοπος μὴ ᾖ λόγιος, ὥστε δύνασθαι διδάσκειν, μὴ ὁμιλείτω συνεχῶς, καταφρονῶν τοῦ τῆς χώρας ἐπισκόπου, καὶ καταισχύνων αὐτὸν ὡς ἀμαθῆ. αἴτιον γὰρ τοῦτο ταραχῆς, ἢ καὶ πανούργως γινόμενον, ἵνα ὡς λόγιος παρὰ τοῦ τῆς χώρας ἐκείνης λαοῦ θαυμασθῇ, καὶ προμνηστεύσηται τὴν τῆς πόλεως ἐκείνης καθέδραν, καὶ ἐντεῦθεν οὐ διστάσῃ καταλιπεῖν τὴν αὐτοῦ ἐκκλησίαν, καὶ εἰς ἑτέραν μεθίστασθαι. δεῖ τοίνυν ὁρίσαι χρόνον, ὅσον ὀφείλει ποιεῖν ἐπίσκοπος εἰς χώραν ἢ πόλιν ἀπελθὼν, ἐν ᾗ ἐστιν ἐπίσκοπος· καὶ γὰρ καὶ τὸ μὴ ὑποδέχεσθαι παρὰ ἐπισκόπου τοῦ συνεπίσκοπον ἀπάνθρωπόν ἐστι, φαῦλον, πονηρόν. ἐπεὶ οὖν, φησὶν,

Digitized by Google

ἐπὶ οὖν, φησιν, οἱ πατέρες ἡμῶν, οἱ τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ τῆς λεγομένης ἕκτης συνόδου δηλαδὴ, ἐκείνων γάρ ἐστιν ὁ κανὼν π'. ἔκριναν, ἵνα εἴ τις λαϊκὸς ἐν πόλει διάγων ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας μὴ συνέρχοιτο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀποκινοῖτο τῆς κοινωνίας, τουτέστιν ἀφορίζοιτο. εἰ δὲ περὶ λαϊκῶν ταῦτα εἴρηται, οὔτε πρέπον ἐστὶν, οὔτε συμφέρον ἐπίσκοπον ἐπὶ πολὺ ἀπολιμπάνεσθαι τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας, εἰ μή τινα βαρεῖαν ἀνάγκην ἔχει, ἢ πρᾶγμά τι δυσχερές.

ΑΡΙΣΤ. Ο προσκαλούμενος ἐπίσκοπος ἐξ ἐπισκόπου, τῶν προσκαλεσαμένου ἰδιώτου τυγχάνοντος, μὴ συνεχέστερον δημηγοροίη· μῶμος γὰρ τοῦτο τοῦ ἰδιώτου, καὶ μνηστεία τῆς ἐπισκοπῆς ἐκείνου· καὶ ἀμφότερα οὐκ ἀμώμητα.

ΑΡΙΣΤ. Ἀνάγκης δίχα βραχείας, δυσχερὲς ὂν, ἐπὶ πλεῖστον τὴν ἐπίσκοπον τῆς οἰκείας ἐκκλησίας ἀπολιμπάνεσθαι.

Εἴ τις τῶν ἐπισκόπων εἰς ἑτέραν παραγένηται πόλιν, παρὰ τοῦ κατὰ χώραν προσκληθεὶς ἐπισκόπου, καὶ ὁ προσκαλεσάμενος αὐτὸν οὐκ ἔστι διδασκαλίας ἔμπειρος· μὴ διδασκέτω συνεχέστερον τοὺς λαὸν, καὶ δημηγορίας ποιείτω. τοῦτο γὰρ ταραχὰς εἴωθε προξενεῖν, καὶ καταφρόνησιν ἐμποιεῖν τῷ προσκαλήσαντι αὐτὸν ἐπισκόπῳ. δοκεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς ἐπιδείξεως ταύτης, τὴν ἀλλοτρίαν προμνηστεύεσθαι ἐκκλησίαν, καὶ τὸν λαὸν εἰς ἑαυτὸν ἕλκειν, καὶ σπουδάζειν τὴν αὐτῷ παραδοθεῖσαν ἐκκλησίαν καταλιπεῖν, καὶ εἰς ταύτην μετατεθῆναι. ὥρισε γοῦν διὰ ταῦτα ἡ ἁγία σύνοδος, μὴ πλέον τριῶν ἑβδομάδων τοὺς προσδεχθέντα ἐπίσκοπον τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας ἀπολιμπάνεσθαι· ἀλλ' εἰς τοὺς ἐμπεπιστευμένον αὐτῷ λαὸν ὑποστρέφειν· εἰ μήπου τις αὐτὸν βαρυτάτη ἀνάγκη, ἢ πρᾶγμά τι δυσχερὲς καὶ ἐπὶ πλέον ἀπολιμπάνεσθαι ἐκβιάσοι.

ΚΑΝΩΝ ιβ'.

Τινὲς τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐν αἷς ἐπίσκοποι καθίστανται, δοκοῦσι κεκτῆσθαι σφόδρα ὀλίγα ὑπάρχοντα ἴδια, ἐν ἑτέροις δὲ τόποις κτήσεις μεγάλας, ἐξ ὧν καὶ ἐπικουρεῖν δυνατοί εἰσι τοῖς πένησι· οὕτως αὐτοῖς συγχωρητέον εἶναι κρίνω, ἵνα εἰ μέλλοιεν εἰς τὰς ἑαυτῶν παραγίνεσθαι κτήσεις, καὶ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ποιεῖσθαι, τρεῖς κυριακὰς ἡμέρας, τοῦτ' ἔστι, τρεῖς ἑβδομάδας ἐν τοῖς ἑαυτῶν κτήμασιν αὐτοὺς διάγειν, καὶ ἐν τῇ ἀγχιστευούσῃ ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ πρεσβύτερος συνάγει, ὑπὲρ τῶν μὴ χωρὶς συνελεύσεως αὐτὸν δοκεῖν εἶναι, συνέρχεσθαι καὶ λειτουργεῖν καὶ μὴ συνεχέστερον εἰς τὴν πόλιν, ἐν ᾗ ἐστιν ἐπίσκοπος, παραγίγνοιτο. τοῦτον γὰρ τοὺς τόπον καὶ τὰ οἰκεῖα αὐτοῦ πρόγματα, παρὰ τὴν αὐτοῦ ἀπουσίαν, οὐδεμίαν ὑπομένει ζημίαν, καὶ ὃ τῆς ἀλαζονείας καὶ τῶν τύφου ἐκκλίνειν δόξει ἔγκλημα. ἅπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον, ἀρέσκει καὶ αὕτη ἡ διατύπωσις.

ΒΑΛΣ. Ο μὲν ια'. κανὼν διδάσκει περὶ τῶν ἀποδημησάντων ἐπισκόπων ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, ἢ ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν· ὁ δὲ παρὼν κανὼν διορίζεται τοὺς ἐπισκόπους, τοὺς ἔχοντας ἀκινήτους μεγάλας κτήσεις εἰς ἀλλοτρίας ἐνορίας, ἀπαρεμποδίστως εἰς ταύτας ἀπέρχεσθαι διὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν, καὶ οὕτω χειραγωγεῖν τοὺς πένητας. πλὴν, φησι, ἐπὶ μὲν τρισὶ κυριακαῖς ὀφείλει ὁ ἐπίσκοπος διάγειν εἰς τὰ οἰκεῖα κτήματα, καὶ μετὰ τῶν ἐγχωρίων πιστῶν ἐκκλησιάζειν καὶ συλλειτουργεῖν, ἤτοι συνεύχεσθαι μετὰ τῶν ἐκεῖσε ὄντος πρεσβυτέρου, ἵνα μὴ δοκῇ χωρὶς συνελεύσεως ἐκκλησιαστικῆς εἶναι, καὶ προσκρούειν πρὸς τοὺς ἀνωτέρω εἰρημένον κανόνα τοὺς ἀφορίζοντα τοὺς ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας μὴ συνιόντας εἰς ἐκκλησίαν. μετὰ δὲ τὰς τρεῖς κυριακὰς μὴ παραβάλλειν συχνότερον ἐν τῇ πόλει ἐν ᾗ ὁ κατὰ τόπον ἐστὶν ἐπίσκοπος· τούτου γάρ, φασιν, οὕτω γινομένου, οὔτε αὐτὸς ὑποπέσῃ χρηματικῇ ζημίᾳ, διὰ ὃ κατὰ παρουσίαν αὐτοῦ γενέσθαι τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν, οὔτε ὁ ἐγχώριος ἐπίσκοπος ἀλα-

A Cum ergo Patres, inquit, nostri (Synodi nimirum in Trullo, quæ sexta dicitur, ibi enim octogesimo canone statutum id fuit) si quis Laicus in urbe agens trium hebdomadarum spatio in Ecclesiam non convenerit, eum communione movendum, hoc est, segregandum esse, decreverint: si hæc de Laicis constituta sint, Episcopum ab Ecclesia sua diutius abesse, nisi si quando gravis necessitas negotiive difficultas coëgerit, nec deceat, nec expediat.

ARIST. *Episcopus ab Episcopo accersitus, si qui accersit sit imperitus, ne nimis assiduè concionetur, hoc enim imperito dedecori erat, & alter Episcopatum ejus ambire videbitur. Et utrumque reprehendendum.*

ARIST. *Sine gravi necessitate, Episcopum à suâ diutiùs abesse Ecclesiâ arduum est.*

Si quis Episcopus ad aliam accedat civitatem, ab ipso regionis Episcopo vocatus, & qui eum vocavit non est doctrinâ instructus, ne frequenter populum doceat, & conciones faciat. Hoc enim tumultus excitare solet, & Episcopo qui eum vocavit, contemptum afferre. Videtur autem & per ostentationem istam alienam ambire Ecclesiam & populum ad se attrahere, & studere sibi traditam Ecclesiam relinquere, & in eam transferri. Propterea itaque decrevit sancta Synodus Episcopum admissum non plusquam tres septimanas suam relinquere Ecclesiam. Sed ad populum sibi concreditum redire, nisi fortasse gravissima aliqua necessitas, aut negotium aliquod difficile eum longiùs abesse cogat.

CANON XII.

Quidam fratres & Coëpiscopi in civitatibus, in quibus Episcopi constituuntur, videntur valde pauca, quæ sibi sint propria, possidere; in aliis autem locis magnas possessiones, ex quibus etiam possunt opem ferre pauperibus: iis ita esse concedendum judico, ut si in suas possessiones venturi sint, & fructus suos collecturi, tribus diebus dominicis, id est, tribus septimanis, in suis possessionibus degant; & in Ecclesia quæ prope est, in qua Presbyter populum congregat, ne à communione alienus videatur (Episcopus) conveniat, & sacrificium celebret, & ne frequentiùs in civitate, in qua est Episcopus, adsit. Eo enim modo, & res ejus propter ipsius absentiam nihil detrimenti patientur, & arrogantiæ ac superbiæ crimen effugere videbitur. Omnes Episcopi dixerunt; Placet hæc quoque constitutio.

BALS. Undecimus canon docet de Episcopis, qui à civitate in civitatem peregrè proficiscuntur, vel à provincia in provinciam: præsens autem canon statuit, ut Episcopi, qui magnas habent immobiles possessiones in alienis regionibus, in eas sine ullo impedimento proficiscantur ad fructus colligendos, & sic pauperes sustentent. Cæterùm tribus, inquit, dominicis debet Episcopus in suis possessionibus agere, & cum illius regionis fidelibus in Ecclesiam convenire, & unà celebrare, seu unà orare cum Presbytero qui illic est; ne videatur esse ab Ecclesiastica communione alienus, & in canonem supra positum offendere, qui quidem eos segregat, qui tribus dominicis in Ecclesiam non conveniunt. Cæterùm post tres dominicos non frequentiùs in civitate versari, in qua est Episcopus. Si enim, inquiunt, hoc ita fiat, nec ipse in damnum pecuniarium incidet, eo quòd in ejus præsentia fructus colligantur; nec regionis

Digitized by Google

gionis Episcopus eum arrogantiæ insimulabit. Hæc cùm ita se habeant, ne dixeris esse necessarium Episcopo, qui versatur in possessionibus quæ sunt extra suam Ecclesiam, illic tribus dominicis sedere, & non accedere in urbem in qua est ejus regionis Episcopus; sed consilium tantùm dari, ut vitetur scandalum. Si enim velit postea in civitatem proficisci, & cum illius regionis Episcopo familiariter colloqui, & in suas Ecclesiasticas possessiones redire, non vetabitur. Est enim scopus canonis, ne illius regionis Episcopus turbetur ab Episcopo, qui ultra suæ diœcesis fines accedit, & ab ipso fortasse injuria afficiatur. Lege & quæ in xvi. can. primæ & secundæ Syn. à nobis scripta sunt. Et nota quòd in immobilibus alienarum Ecclesiarum possessionibus illius regionis Episcopus episcopalia jura exercet. Ex longa autem consuetudine sæpe synodaliter confirmata, thronus Constantinopolitanus in omnium Ecclesiarum regionibus dat jus figendi crucem, & non solùm in iis relationem habet, sed & in possessionibus quas habet ubicunque. Quidam autem dicunt, hanc sanctam sedem hoc jus habere, non solùm in possessionibus, quas dominii jure obtinet, sed etiam in immobilibus Monasteriorum, quæ ei subjecta sunt, ubicunque ea sita sint. Rectè autem accepimus liturgiam sive sacrorum celebrationem pro oratione. Sacra enim celebrare, seu sacrificare, sine Episcopi regionis permissione, non potest.

A ζονείαν αὐτῷ ἐπιγραφήναι. τούτων οὕτως ἐχόντων, μὴ εἶπῃς ἀναγκαῖον εἶναι τῷ ἐπισκόπῳ εἰς τὰ πρὸς οἰκοδομὴν κτήματα τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ, ὅτι χρεία κυριακῆς ἐκδόσεως καθέδρας, καὶ μὴ παραβαίνειν ἐν τῇ πόλει ἐν ᾗ ὁ ἐγχωρίου ἐστὶν ἀρχιερεύς, ἀλλὰ συμβουλευτικόν, καὶ ὃ ἀσπαν δάλισον. εἰ γὰρ θέλοι ἀπεντεῦθεν εἰς τὴν πόλιν ἀπελθεῖν καὶ συνομιλῆσαι εἰρηνικῶς τῷ ἐγχωρίῳ ἀρχιερεῖ, καὶ ἐπιχωρήσαι εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτοῦ κτήματα, οὐ κωλυθήσεται. ὁ γὰρ σκοπὸς τοῦ κανόνος οὐδέν τι ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ' ἢ ὃ μὴ ὀχλεῖσθαι τὸν ἐγχώριον ἐπίσκοπον ὑπὸ τοῦ πρὸς ἑνοείαν ἐκδοθέντος ἀφικνουμένου ἐπισκόπου, καὶ πρὸς αὐτοῦ ἴσως παραβιάζεσθαι. ἀναγνωστέον καὶ τὰ ἐν ιε'. κανόνι τῶν α'. καὶ β'. συνόδου γραφέντα πρὸ ἡμῶν. καὶ σημειωτέον, ὅτι εἰς τοὺς ἀκινήτους κτήσεις τῶν ἀλλοτρίων ἐκκλησιῶν ὁ ἐγχώριος ἐπίσκοπος ἐνεργεῖ τὰ ἀρχιερατικὰ δίκαια. ἀπὸ μακρᾶς δὲ συνηθείας βεβαιωθείσης πολλάκις συνοδικῶς, ὁ θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως χαρτηγία τε δίδωσιν εἰς πάσας τὰς τῶν ἐκκλησιῶν ἑνοείας, καὶ ἀναφορὰν ἔχει οὐ μόνον ἐν τύποις, ἀλλὰ καὶ ἐφ' αἷς ἔχει ἀκινήτοις κτήσεσιν ὁπουδήποτε. τινὲς δὲ λέγουσι, ὃ αὐτὸ δίκαιον ἔχειν καὶ αὐτὸν ἅγιον θρόνον, οὐ μόνον εἰς τὰς διαφερούσας τούτῳ χειροτονικῷ δικαίῳ κτήσεις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἀκίνητα τῶν ὑποκειμένων τούτῳ μοναστηρίων ὁπουδήποτε διακείμενα. καλῶς δὲ ἐξελαβόμεθα τὴν λειτουργίαν ἀντὶ εὐχῆς. λειτουργεῖν γὰρ ἤτοι ἱερουργεῖν χωρὶς ἐπιτροπῆς τοῦ κυρίου χώραν ἐπισκόπου ἀδυνάτον ἐστιν.

B

C

Zonar. Episcopi quidam, inquit canon, in ejus urbis, cui præsunt, regionibus proprias (Ecclesiarum videlicet, non autem quas in privatis ipsorum facultatibus numerent) admodum exiguas; iidem in aliis regionibus amplas sane possessiones habent, ex quarum fructibus pauperum inopiam sublevare, necessaria ipsorum usibus suppeditantes, queant. Quos proinde fructus, ut colligant, in eas regiones aliquando ipsis necessario sit commeandum. Episcopo igitur, inquit, in suos agros profecto degere in aliena ditione ita liceat, ut ne ad urbanum Episcopum trium hebdomadarum intervallo se conferat; sed in suis sese possessionibus contineat, ac in propinquam eis Ecclesiam conveniat, in quam populus à Presbytero convocari solet, ibique liturgiæ vacet. Liturgiæ porro nomine hoc loco, non sacrorum celebrationem, incruentique sacrificii oblationem; sed statas preces, ac hymnos, qui solenni more Deo concinuntur, intelligi oportet. Nam sacra facere, aut aliud quidpiam summi sacerdotii munus in aliena regione obire, absque ejus, qui præest, Episcopi facultate, quî possit? Depositione etenim, qui id fecerit, trigesimi sexti Apostolici canonis decreto mulctari debet. Ut vero in Ecclesiam conveniat, ibique cum fidelibus precationi vacet, idcirco, inquiunt, permittimus, ne à communione alienus esse videatur, neve in canonem supra propositum offendat, per quem ei, qui tribus hebdomadis in Ecclesiam non convenerit, legegatio indicta est: non tamen in urbem ejus regionis frequentius commeet; ut hoc pacto neque ob facultates neglectas detrimenti aliquid subeat, neque arrogantiæ reprehensionem incurrat, quasi gloriolæ aucupandæ studio in alienam urbem aut regionem, docendi causa, ac ejus, qui in ea degit, Episcopi fugillandi sit profectus.

D

E

ΖΩΝΑΡ. Τῶν ἐπισκόπων τινὲς, φησὶν ὁ κανὼν, ἐν ταῖς χώραις τῶν πόλεων, ἐν αἷς ἐπισκοποῦσιν, ὀλίγα κέκτηνται ἴδια τῆς ἐκκλησιῶν αὐτῆς, ἀλλ' οὐχὶ ἴδια τῆς οἰκείας οὐσίας, ἐν δὲ ἑτέραις χώραις ἔχουσι κτήσεις μεγάλας, ἐξ ὧν δύνανται βοηθεῖν τοῖς πένησι, διδόντες αὐτοῖς τὰ πρὸς χρείαν, ὥστε ἀναγκαῖον εἶναι αὐτοῖς ἀπέρχεσθαι ἐκεῖ διὰ τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν. οὕτως ἐῶν, φησι, συγχωρεῖσθαι εἰς ἑτέραν ἑνοείαν διάγειν ἐπίσκοπον, ἵνα ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας μὴ συνέρχηται τῷ ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως, ἀλλ' ἐν τοῖς αὐτοῦ διάγῃ, καὶ ἐν τῇ παροικούσῃ ἐκεῖ ἐκκλησίᾳ. ἐν ᾗ πρεσβύτερος τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ ποιήσηται, συνέρχηται, καὶ λειτουργῇ. ὃ δὲ λειτουργεῖν ἐνταῦθα, οὐχὶ ὃ ἱερουργεῖν καὶ προσφέρειν τὸν ἀναίμακτον θυσίαν νοητὸν, ἀλλὰ ὃ δύνασθαι, καὶ τοὺς σωτηρίους ὕμνους τῷ θεῷ ἀναπέμπειν. πῶς γὰρ ἱερουργῆσαι ἠδύνατο, ἢ ἄλλο τι ποιῆσαι ἀρχιερατικὸν δίκαιον εἰς ἀλλοτρίαν ἑνοείαν, μὴ ὄντα τοῦ ἐπισκόπου τῆς χώρας τοῦτο ἐπιτραπείς; καὶ γὰρ καν. λς'. κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων καθηγεῖται ὁ τοῦτο ποιήσας. καὶ ὃ συνέρχεσθαι δὲ εἰς ἐκκλησίαν, καὶ συνδιάγεσθαι τοῖς ἐκεῖσε πιστοῖς, διὰ τοῦτο, φασὶν, ἐπιτρέπομεν, ἵνα μὴ δοκῇ χωρὶς συνελεύσεως εἶναι, καὶ προσκούῃ πρὸς τὸν ἀνωτέρω εἰρημένον κανόνα, καὶ ἀφορίζοντα τοὺς ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας μὴ συνιόντας εἰς ἐκκλησίαν· μὴ μέντοι, φασὶ, συνεχέστερον εἰς τὴν πόλιν τῆς χώρας ἐκείνης βαδίζοιτο, ἵνα οὕτως μήτε ζημίαν τινὰ ὑποστῇ ἐκ τοῦ μὴ ἐπιτρέπειν τὰ οἰκεῖα, καὶ ὁ τῆς ἀλλοτριότητος ἐκκλίνῃ αἰτίαμα, μὴ βάναυσον δόξαν νομιζόμενος ἀπέναι εἰς ἑτέραν πόλιν ἢ χώραν, ὥστε διδάσκειν, καὶ καταχωρίζειν καὶ ἐν ἐκείνῃ ἐπίσκοπον.

F

Arist. *Episcopus qui possessiones habet extra diœcesis suæ limites. Si eas sit invisurus, ne plusquam trium Dominicarum spatio ibi maneat. Sic enim ipsius grex eo fruetur, ipseque fastûs suspicione carebit.*

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοπος κτήσεις κεκτημένος ὑπερορίους, εἰ μέλλει ἐν ταύταις ἰέναι· μὴ πλέον ἐκεῖσε μενέτω κυριακῶν τριῶν διαστήματος. οὕτω γὰρ ἡ οἰκεία τοῦτον ποιμὴν καταπλουτήσει, καὶ αὐτὸς ἄτυφος διαμενεῖ.

Si qui Episcoporum possessiones in alienis episcopatibus positas habeant. Illuc adire, ut eas observent & fructus colligant, non prohibentur. Sed & hi plusquam tres hebdomades in alienis episcopatibus immorari non permittuntur. Ut nec suæ Ecclesiæ negotio per absen-

Κτήματά τινες τῶν ἐπισκόπων εἰ ἔχοιεν ἐν ἀλλοτρίαις ἐπισκοπαῖς κείμενα· οὐ κωλύονται ἀπέρχεσθαι εἰς ἐπιτήρησιν αὐτῶν, καὶ τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν ποιεῖσθαι. πλὴν καὶ οὗτοι πλέον τριῶν ἑβδομάδων ἐν ἀλλοτρίαις ἐγχρονίζειν οὐ συγχωροῦνται· ἵνα μήτε τὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν πράγματα

Digitized by Google

διὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν ἀπόλωνται, μήτε ἔγκλημα τύφου καὶ ἀλαζονείας αὐτοῖς προσάψωσιν, ἐπὶ μακρότερον ἐν ἀλλοτρίᾳ πόλει ἐνδιατρίβουσι.

A tiam eorum damnum patiantur, nec superbiæ & ostentationis accusationem sibi affigant, eo quod plus temporis in alienâ civitate consument.

ΚΑΝΩΝ ιγ'.

Οσιος ἐπίσκοπος εἶπε· ἐάν τις διάκονος, ἤτοι πρεσβύτερος, ἢ καί τις τῶν κληρικῶν ἀκοινώνητος γένηται, καὶ πρὸς ἕτερον ἐπίσκοπον ὃν εἰδότα αὐτὸν καταφύγῃ, γινώσκοντα ἀποκεκινῆσθαι αὐτὸν τῆς κοινωνίας παρὰ τῷ ἰδίου ἐπισκόπου, μὴ χρῆναι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ ἀδελφῷ αὐτοῦ ὕβριν ποιοῦντα παρέχειν αὐτῷ κοινωνίαν. εἰ δὲ τολμήσοι τοῦτο ποιῆσαι, γινωσκέτω συνελθόντων ἐπισκόπων ἀπολογίᾳ ἑαυτὸν ὑπεύθυνον καθεστᾶναι.

B

Canon XIII.

Osius Episcopus dixit; Si quis Diaconus, vel Presbyter, vel Clericus sit excommunicatus, & ad alium Episcopum, cui notus sit, confugerit, qui scit eum à proprio Episcopo esse communione motum; non oportere Episcopo & fratri suo injuriam facere, & ei commnionem præbere. Sin autem hoc facere ausus fuerit, sciat, cùm convenerint Episcopi, seipsum causam esse dicturum.

ΒΑΛΣ. Ανάγνωθι ὃν ιβ'. ιδ'. λβ'. καὶ λγ'. κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου κανόνα ς'. τὰ αὐτὰ λέγοντας.

Bals. Lege xii. xiv. xxxii. & xxxiii. canonem sanctorum Apostolorum, & Antioch. Syn. can. vi. qui dicunt eadem.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτο καὶ ἀποστολικοὶ κανόνες καὶ συνοδικοὶ πολλοὶ διετάξαντο. ὅτε γὰρ λβ'. καὶ ὁ λγ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, καὶ ὁ ιγ'. τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου τὰ αὐτὰ τεθεσπίκασιν.

Zonar. Plures hoc idem tum Apostolici tum synodici canones decrevêre. Eadem namque & xxxii. & xxxiii. sanctorum Apostolorum canone, & Antiochenæ Synodi decimotertio statuta reperias.

ΑΡΙΣΤ. Ο ὃν παρὰ τῷ ἰδίου ἐπισκόπου ἀφορισθέντα κοινωνίας μετὰ γνῶσιν ἀξιῶν, οὐκ ἀνεύθυνος.

C

Arist. *Qui à proprio Episcopo excommunicatum communione sciens dignatur, non est innoxius.*

Ο ἐν εἰδήσει δεξάμενος ὃν παρὰ τῷ ἰδίου ἐπισκόπου ἀφορισθέντα πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ καί τινα τῶν κληρικῶν, καὶ συγκοινωνήσας, ἤτοι συλλειτουργήσας αὐτῷ, οὐκ ἀνεύθυνος, ἀλλ' ἀφορισθήσεται καὶ αὐτὸς, κατὰ ὃν δωδέκατον κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Qui Presbyterum, vel Diaconum vel & aliquem Clericorum à proprio Episcopo excommunicatum sciens acceperit, & communicaverit, aut cum eo sacra peregerit, crimine non vacat, sed & ipse segregabitur, secundùm xii. sanctorum Apostolorum canonem.

ΚΑΝΩΝ ιδ'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος ὀξύχολος εὑρίσκοιτο, ὅπερ οὐκ ὀφείλει ἐν τοιούτῳ ἀνδρὶ πολιτεύεσθαι, καὶ ταχέως ἀντικρὺ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου κινηθεὶς, ἐκβαλεῖν ἐκκλησίας τινὰ ἐθελήσοι, προνοητέον ἐστὶ μὴ ἀθρόον ὃν τοιοῦτον κατακρίνεσθαι, καὶ τῆς κοινωνίας ἀποστερεῖσθαι. πάντες ἐπίσκοποι εἰρήκασιν· ὁ ἐκβαλλόμενος ἐχέτω ἐξουσίαν ἐπὶ ὃν ἐπίσκοπον τῆς μητροπόλεως τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καταφυγεῖν· εἰ δὲ ὁ τῆς μητροπόλεως ἄπεστιν, ἐπὶ ὃν πλησιόχωρον κατατρέχειν καὶ ἀξιοῦν, ἵνα μετὰ ἀκριβείας αὐτοῦ ἐξετάζηται τὸ πρᾶγμα. οὐ χρὴ γὰρ μὴ ἔχειν τὰς ἀκοὰς τοῖς ἀξιοῦσιν. κἀκεῖνος δὲ ὁ ἐπίσκοπος, ὁ δικαίως ἢ ἀδίκως ἐκβαλὼν ὃν τοιοῦτον, γενναίως φέρειν ὀφείλει, ἵνα ἡ ἐξέτασις τῶν πράγματος γένηται, καὶ ἢ κυρωθῇ αὐτοῦ ἡ ἀπόφασις, ἢ διορθώσεως τύχῃ. πρὶν δὲ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ πίστεως ἕκαστα ἐξετασθῇ, ὁ μὴ ἔχων τὴν κοινωνίαν, πρὸ τῆς διαγνώσεως τῶν πράγματος, ἑαυτῷ οὐκ ὀφείλει ἐκδικεῖν τὴν κοινωνίαν· ἐὰν δὲ συνεληλυθότες τῶν κληρικῶν τινες κατίδωσι τὴν ὑπεροψίαν καὶ τὴν ἀλαζονείαν αὐτοῦ, ἐπεὶ οὐ προσῆκόν ἐστιν ὕβριν ἢ μέμψιν ἄδικον ὑπομένειν, πικροτέροις καὶ βαρυτέροις ῥήμασιν ἐπιστρέφειν τοῦτον ὀφείλουσιν, ἵνα τῷ τὰ πρέποντα κελεύοντι ὑπηρετῶνται καὶ ὑπακούωσιν. ὥσπερ γὰρ ὁ ἐπίσκοπος τοῖς ὑπηρέταις εἰλικρινῆ ὀφείλει τὴν ἀγάπην καὶ τὴν διάθεσιν παρέχειν, ὃν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ ὑπηρετούμενοι ἄδολα τοῖς ἐπισκόποις τὰ τῆς ὑπηρεσίας ἐκτελεῖν ὀφείλουσιν.

D

E

Canon XIV.

Si inveniatur quis Episcopus ad iram propensus, quod quidem ab ejusmodi homine abesse debet, & adversus Presbyterum vel Diaconum citò commotus, eum ex Ecclesia ejicere voluerit; providendum est, ne is repentè condemnetur, & communione privetur. Omnes Episcopi dixerunt; Qui ejicitur potestatem habeat confugiendi ad Episcopum Metropolis ejusdem provinciæ: si autem Metropolitanus abest, ad finitimum concurrendi, & rogandi ut suum negotium accurratè examinet. Neque enim non sunt aures præbendæ iis qui rogant. Ille quoque Episcopus, qui jure vel injuria eum expulit, æquo animo ferre debet, ut rei fiat examinatio; & vel ejus confirmetur sententia, vel corrigatur. Priusquam autem diligenter & ex fide singula examinata fuerint, qui communionem non habet, non debet ante rei cognitionem sibi suo jure communionem tribuere: Si vero Clerici aliqui convenerint, & ejus superbiam & arrogantiam viderint; quia non convenit contumeliam vel injustam expostulationem pati, acerbioribus & gravioribus verbis eum debent corrigere; ut jubenti quæ decet, inserviant & obediant. Sicut enim debet Episcopus ministris sinceram dilectionem & affectionem præbere; eodem modo & subjecti debent Episcopis non fraudulentum ministerium & obsequium exhibere.

ΒΑΛΣ. Εμαθες ἀπὸ ἑτέρων κανόνων, ὅτι οὐκ ἔξεστι τοῖς ἐπισκόποις ἀκρίτως ἀφορίζειν τοὺς κληρικοὺς αὐτῶν. ὁ δὲ παρὼν κανών φησιν, ὅτι ἐὰν ἐπίσκοπος ὀξύχολος καὶ θυμώδης ὑπάρχων, κἂν οὐκ ἐνδέχηται τοιοῦτον εἶναι τὸν ἐπίσκοπον, ἀλλὰ πρᾷον καὶ μετριόφρονα, ἀφορίσῃ ἀπὸ θυμοῦ πρεσβύτερον αὐτοῦ ἢ διάκονον, προνοητέον, ἤτοι φροντιστέον, μὴ ἀπεντεῦθεν τοῦτον κατακρινόμενον λογίζεσθαι, ὥστε μὴ συγκοινωνεῖν ἤγουν μὴ ἐνεργεῖν τὰ τῆς ἱερατείας μετὰ τῶν ἱερουργούντων· ὁ γὰρ κύριος, λάβετε, εἶπε, πνεῦμα ἅγιον, ὧν ἂν ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ὧν δ' ἂν κρατῆτε,

F

Bals. Didicisti ab aliis canonibus, quòd non licet Episcopis indicta causa suos Clericos segregare. Præsens autem canon dicit, quòd si Episcopus ad iram propensus ac biliosus existens (etiamsi non debet esse talis Epicopus, sed mitis & moderatus) Presbyterum suum vel Diaconum ira percitus segregaverit, providendum est, seu cura est adhibenda, ne is ex eo condemnatus existimetur, ut non unà communicet, seu quæ sunt Sacerdotalia exerceat cum iis qui sacra operantur. Dominus enim dixit; Accipite Spiritum sanctum; &, Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; quorum autem retinetis,

Digitized by Google

retenta ſunt: non autem eos etiam, qui non peccant, punite. Sed poteſtatem habeat is, qui ſegregatus eſt, accedendi ad Metropolitanum provinciæ, cui ſcilicet ſubjectus eſt Epiſcopus qui ſegregavit: ut ſegregationis cauſa coram eo examinetur. Si autem non adeſt Metropolitanus, vadat is qui eſt ſegregatus ad Metropolitanum proximum, ut negotium ab eo examinetur. Hoc autem facto, qui ſegregavit Epiſcopus non ſuccenſeat, ſed æquo animo ferat examinationem, & ſegregationis confirmationem, vel ejus correctionem forti animo ſuſtineat. Tanquam autem dixiſſet aliquis, magnum ex eo illi, qui ſegregatus eſt, auxilium afferri, quòd ſacerdotalis functio non impediatur à ſegregatione, propter canones qui dicunt, ante perfectam condemnationem neminem puniri debere: dicit canon, quòd etiamſi ſit communicandi poteſtate præditus qui eſt excommunicatus, & ejus ſegregatio ad examinationem recidit; non tamen ſibi debet eam ſuo jure tribuere, & ſacrificare, antequam jus ſuum probaverit. Qui enim vos ſpernit, inquit, me ſpernit. Debent ergo Clerici, qui eum vident ſacrificantem poſtquam ſegregatus fuerit, ex ſuperbia vel arrogantia, eum ad humilitatem convertere verbis acerbioribus ſeu exprobratoriis, non tamen etiam contumelioſis: ſic enim videbuntur eſſe ſubjecti & miniſtri Epiſcopalium juſſionum. Sicut enim, inquit, debet Epiſcopus ſuos Clericos amare; ſic & ipſi debent citra fraudem Epiſcopis miniſterium exhibere. Ne dixeris autem hunc canonem eſſe multis canonibus contrarium, ſtatuentem eum, qui eſt excommunicatus, debere ad vicinæ regionis Metropolitanum recurrere, ſi abſit Metropolitanus provinciæ, ut ab eo examinetur ſegregatio. Finge enim vel finitimæ regionis Antiſtiti ab abſente Metropolitano fuiſſe mandatum, ut cauſas iſtiuſmodi Eccleſiaſticas ad ſuam provinciam pertinentes audiat, vel eum fuiſſe electum Judicem ab Epiſcopo & Clerico. Neque enim aliter poteſt vicinæ regionis Metropolitanus judicare Epiſcopum vel Clericum alîus provinciæ, quemadmodum in præcedentibus canonibus diximus. Ei autem qui te fortè interrogavit; Quomodo non punit canon eum, qui in ſegregatione non acquievit, ſed eam neglexit, & ſacra celebravit? dic, quòd xx. canon præſentis Synodi generali ſermone eos deponendos decernit, qui, quæ hîc decreta ſunt, tranſgrediuntur. Et xxix. canon Carth. Synodi ex hac ſola cauſa eum condemnat, perinde ac ſi juſtè fuiſſet depoſitus. Nota ergo ex præſenti canone, quòd nulla fit Epiſcopo injuria, ſi is, qui eſt ſegregatus, quærat ſegregationis cauſam examinari: & quòd quomodocunque fuerit ſegregatus Clericus, debet ſegregationem admittere, & expectare examinationem. Miror autem, quomodo non definiunt Patres, quid ſit faciendum, ſi Papa, verbi gratia, Clericum ſuum injuſtè ſegregaverit, & ſegregationem quidem incuſet Clericus; non poteſt autem ad majorem Synodum proficiſci, & accuſationem proponere. Quæ autem de Presbyteris & Diaconis hîc ſunt definita, de reliquis etiam Clericis, quin & laicis, accipienda ſunt.

ZONAR. Si quis Epiſcopus, inquiunt Patres, ſit ad iracundiam proclivior, (quamvis tales Epiſcopos eſſe haud quaquam deceat) iſque Diaconum quempiam, aut Presbyterum, in eos vehementius commotus, extra Eccleſiam ejiciat, hoc ex, ſegregatione puniat: ne ille repente, hoc eſt, ſubitò & abque cauſa communione privetur, providendum ſcilicet & curandum eſt. Confugiat vero is, qui ejectus eſt, ad Metropolitanum provinciæ, eum videlicet, cui Epiſcopus quoque ille auctor ſegregationis ſubjectus eſt; illumque roget ut negotium, id ſcilicet quod contra ipſum ab Epiſcopo actum eſt, diligenter examinet. Neque vero aut ſupplices negligere fas eſt, aut Epiſcopus, à quo irrogata ſegregatio eſt, ea inquiſitione offendi; quin id potius magno animo ferre debet; ut vel pronuntiata ſententia, ſi juſta fuerit, confirmetur; vel, ſi ab æquitate diſcrepaverit, corrigatur. Qui

A κικράτωσαν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς μὴ ἁμαρτάνοντας κολάζειν. ἀλλὰ ἐχέτω ἐξουσίαν ἀφορισθεὶς προσέρχεσθαι τῷ μητροπολίτῃ τῆς ἐκκλησίας, ᾧ δηλονότι ὑπόκειται ὁ ἀφορίσας ἐπίσκοπος, ἐφ' ᾧ συσταθῆναι τὴν αἰτίαν τοῦ ἀφορισμοῦ. εἰ δὲ οὐ πάρεστιν ὁ μητροπολίτης, ἀπελθέτω ὁ ἀφορισθεὶς εἰς τὸν πλησιόχωρον μητροπολίτην, ἐφ' ᾧ τηρηθῆναι πρὸς ἐκείνου τὸ πρᾶγμα. τούτου δὲ γενομένου, μηδὲ ὁ ἀφορίσας ἐπίσκοπος ἀγανακτείτω, ἀλλὰ φερέτω γενναίως τὴν ἐξέτασιν, καὶ καρτερείτω ἡ τοῦ σπεισμὸν τοῦ ἀφορισμοῦ, ἢ τὴν διόρθωσιν. ὡς δέ τινος εἰπόντος, μεγάλως ἐκ τούτου βοηθεῖσθαι τὸν ἀφορισθέντα, εἰς τὸ μὴ ἐμποδίζεσθαι τὴν ἱερατικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν ἐκ τοῦ ἀφορισμοῦ, διὰ τοὺς κανόνας τοὺς λέγοντας, πρὸ καταδίκης ἐντελοῦς μηδένα τιμωρεῖσθαι, φησὶν ὁ κανών, ὅτι κἂν κοινωνικὸς ᾖ ὁ ἀφορισθείς, καὶ τὰ τοῦ ἀφορισμοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν ἔπεσον, ἀλλ' ὅμως ὀφείλει αὐτοκδίκητος γίνεσθαι καὶ ἱερουργεῖν πρὸ τῆς δικαιωθῆναι. ὁ γὰρ ἀθετῶν, φησιν, ὑμᾶς, ἐμὲ ἀθετεῖ. τοίνυν ὀφείλουσιν οἱ λοιποὶ κληρικοὶ, οἱ ἰδόντες τὸν ἱερουργοῦντα μὴ ὄντα ἀφορισθῆναι, ἐξ ὑπερφυΐας ἤτοι ἀλαζονείας, ὑπερφέρειν αὐτὸν εἰς ταπείνωσιν πικροτέροις ῥήμασιν, ἤτοι ὀνειδιστικοῖς, οὐ μὴν καὶ ὑβριστικοῖς· οὕτω γὰρ δόξουσι ὑπήκοοι καὶ ὑπηρέται τῆς ἐπισκοπικῆς κελεύσεως. ὥσπερ γάρ, φησι, χρέος ἔχει ὁ ἐπίσκοπος ἀγαπᾶν τοὺς κληρικοὺς αὐτοῦ, οὕτω καὶ αὐτοὶ ὀφείλουσιν ἄδολον τὴν ὑπηρεσίαν ἀπονέμειν τοῖς ἐπισκόποις. μὴ εἴποις δὲ πολλοῖς κανόσιν ἐναντιοῦσθαι τὸν προκείμενον κανόνα, διαιρεζόμενον ἀναιρέσεων τοῦ ἀφορισθέντα πρὸς τὸν πλησιόχωρον μητροπολίτην, εἴπερ ὁ ἐπαρχιώτης μητροπολίτης ἀποδημεῖ, ἐφ' ᾧ καὶ τούτου κατεξετασθῆναι τὸν ἀφορισμοῦ. δεμφίσιον γὰρ ἡ ἐνταλθῆναι τοῦ πλησιόχωρον ἀρχιερέα καὶ ἀποδημήσαντος μητροπολίτου τοιούτων ἀφορᾶσθαι ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων ἀνηκουσῶν τῇ ἐκείνου ἐνορίᾳ, ἢ αἱρεῖσθαι κατασῆναι τοῦτον δικαστὴν καί τε τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ κληρικοῦ. ἄλλως γὰρ οὐ δυνατὸν ὁ πλησιόχωρος μητροπολίτης δικάζειν ἐπίσκοπον ἢ κληρικὸν ἑτέρας ἐπαρχίας, καθὼς καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσι κανόσιν εἰρήκαμεν. πρὸς δὲ τοῦ ἴσως ἐρωτήσαί τις, πῶς οὐ τιμωρεῖ ὁ κανὼν τοὺς μὴ ἐμμείναντας τῷ ἀφορισμῷ, ἀλλὰ καταφρονήσαντας τούτου καὶ ἱερουργήσαντας; εἰπεῖν, ὅτι ὁ κ'. κανὼν τῆς πρώτης συνόδου γνησίῳ τῷ λόγῳ καθαιρεῖσθαι διορίζεται τοὺς παραβαίνοντας τὰ ἐν ταύτῃ διορισθέντα. καὶ ὁ κθ'. κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ἐκ μόνης ταύτης τῆς αἰτίας τοιοῦτον καταδικάζει, ὥστε ἂν εἰ δίλογος ἀφωρίσθη. σημείωσαι οὖν ἀπὸ τοῦ πρόντος κανόνος, ὅτι οὐκ ἔστιν ὑβριστικὸν τῷ ἐπισκόπῳ τὸ, τὰ ἀφορισθέντα ζητεῖν καταξεταθῆναι τὴν αἰτίαν τοῦ ἀφορισμοῦ· καὶ ὅτι κἂν ὅπως ἂν ἀφορισθῇ ὁ κληρικὸς, ὀφείλει δέχεσθαι τὸν ἀφορισμὸν καὶ ἀναμένειν τὴν ἐξέτασιν. θαυμάζω δὲ, πῶς οὐ διορίσθησαν οἱ πατέρες, τί ὀφείλει γίνεσθαι, ἐὰν ὁ Πάπας λόγου χάριν ἀφορίσῃ κληρικὸν αὐτοῦ ἀνδίκως, καὶ αἰτιᾶται μὴ τὸν ἀφορισμὸν ὁ κληρικός· οὐ δυνατὸν δὲ πρὸς μείζονα συνόδον ἀπελθεῖν καὶ προθεῖναι τὴν αἰτίασιν. τὰ μέντοι ἐν τοῖς διορισθέντα χάριν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ἐκληπτέον καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς κληρικοὺς, ἀλλὰ μὴν καὶ λαϊκούς.

ΖΩΝΑΡ. Ἐὰν ἐπίσκοπος, φασὶν οἱ πατέρες, ὀξύχολος ᾖ, ἤτοι ὀργίλος, εἰ καὶ σὺν ἐνδέχεται τοιούτους εἶναι τοὺς ἐπισκόπους, καὶ κινηθεὶς εἰς θυμὸν κατὰ διακόνου ἢ πρεσβυτέρου ἐκβάλῃ τῆς ἐκκλησίας τινὰ, ἤγουν ἀφορίσῃ, προπετὲς ἤτοι προπετέστερον, μὴ ἀδρόον, ἤγουν αἰφνιδίως καὶ χωρὶς σκοποῦ τοιοῦτον τῆς κοινωνίας ἀποστερεῖσθαι. καθαφιλείσθω δὲ ὁ ἐξκληθεὶς πρὸς τὴν μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας, ᾧ δηλονότι ὑπόκειται ὁ ἀφορίσας ἐπίσκοπος, καὶ αἰτιάσθω, ἵνα παρ' αὐτῷ ἀκριβῶς ἐξεταθῇ τὸ πρᾶγμα, ἤτοι ἡ ἐπ' αὐτῷ πρᾶξις τοῦ ἐπισκόπου. οὐ χρὴ γὰρ παροράσθαι τοὺς αἰτιωμένους, καὶ μηδὲ ὁ ἀφορίσας ἐπίσκοπος ἀγανακτείτω, ἀλλὰ φερέτω γενναίως τὴν ἐξέτασιν, ἵνα ἢ κυρωθῇ ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ δικαία οὖσα, ἢ διορθωθῇ.

ὁ δὲ

ὁ δὲ ἀφωρισμένος οὐκ ὀφείλει πρὸ τῆς διαγνώσεως ἀναιδῶς προσιέναι τῇ κοινωνίᾳ. ἐὰν δὲ ἴδωσιν αὐτόν τινες τῶν κληρικῶν τοῦ ἀφορίσαντος αὐτὸν ἐπισκόπου ἐπαιρόμενόν τε καὶ ἀλαζονευόμενον κατὰ τοῦ ἀφορίσαντος αὐτὸν, ὀφείλουσιν ἐπιστρέφειν αὐτὸν, τυπτέσιν, εἰς ταπείνωσιν ἄγειν καὶ ὑποταγὴν, πικροτέροις καὶ βαρυτέροις ῥήμασιν, ὀνειδιστικοῖς δηλαδὴ καὶ ἐπεξελευστικοῖς· τοῦτο δὲ ποιεῖν ὀφείλουσιν, ὡς ὑπηρετοῦντες καὶ ὑπακούοντες τοῦ ἐπισκόπου αὐτῶν. ὥσπερ γάρ, φησι, χρέος ἔχει ὁ ἐπίσκοπος ἐνδείκνυσθαι καθαρὰν διάθεσιν πρὸς τοὺς ὑπηρέτας, ἤτοι τοὺς κληρικοὺς αὐτοῦ, οὕτως ἀρίδηλόν ἐστι, κἀκείνους ὀφείλειν τὴν ὑπηρεσίαν τοῖς ἐπισκόποις ἄδολον ἐκτελεῖν. ὃ δὲ λέγειν ὦν κανόνα, μὴ ἐνδημοῦντος τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας καταφεύγειν ὦν ἀφορισθέντα ἐπὶ ὦν πλησιόχωρον, οἶμαι μηδέποτε ἐνεργῆσαι, τέως δὲ νῦν οὐ γίνεται. πῶς γὰρ παρ' ἑτέρου μητροπολίτου, ᾧ οὐχ ὑπόκειται ὁ ἀφορίσας ἐπίσκοπος, πεισθήσεται δοκιμασθῆναι, εἰ δικαίως ἀφώρισεν ἢ μή; ζήτει καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ κανόνα κθ'.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ παρ' ὀξυχόλου κατάκριτος, ἐπικουρίας δεόμενος, οὐκ ἀνήκοος. ἄχρι δὲ τῆς ἐπικουρίας δηλαδὴ ἀκοινώνητος.

Ὁ παρ' ἐπισκόπου εἰς θυμὸν ὡς ἔτυχε αἰνουμένου ἀφορισθεὶς κληρικὸς, εἰ προσέλθῃ τῷ μητροπολίτῃ ᾧ ὁ ἐπίσκοπος ἀπόκειται, ἐπὶ τὸ ἐξετάσαι τὴν αἰτίαν τοῦ ἀφορισμοῦ, εἴτε εὔλογός ἐστιν, εἴτε καὶ μὴ, παραδεχθήσεται· πρὸ δὲ τοῦ ἐξετασθῆναι καὶ διαγνωσθῆναι. εἴτε καλῶς ἀφωρίσθη, εἴτε καὶ μὴ, οὐ παραδεχθήσεται εἰς κοινωνίαν, ἀλλ' ἐν τῷ ἐπιτιμίῳ ἔσται.

ΚΑΝΩΝ ιε'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἐξ ἑτέρας παροικίας βουληθῇ ἀλλότριον ὑπηρέτην, χωρὶς τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, εἴς τινα βαθμὸν καταστῆσαι, ἄκυρος καὶ ἀβέβαιος ἡ τοιαύτη ἡ κατάστασις νομίζοιτο. εἰ τινες δ' ἂν τοῦτο ἑαυτοῖς ἐπιτρέψειαν, παρὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων καὶ ὑπομιμνήσκεσθαι καὶ διορθοῦσθαι ὀφείλουσιν. ἅπαντες εἰρήκασι, καὶ τοῦτο ὁ ὅρος στήτω ἀσάλευτος.

ΒΑΛΣ. Ὁ ιζ'. κανὼν τῆς ἕκτης συνόδου μεταγενέστερος ὤν, καθαιρεῖσθαι διορίζεται καὶ τοὺς δεξαμένους καὶ τοὺς δεχθέντας. ἀνάγνωθι καὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου κανόνα ιστ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ νδ'. καὶ ϛ'.

ΖΩΝΑΡ. Περὶ τούτου καὶ ὁ ιστ'. κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου, καὶ ὁ ιζ'. τῆς στ'. συνόδου, καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ νδ'. καὶ ϛ'. διαλέγονται, ἵνα μή τις ἐπίσκοπος ἑτέρου ἐπισκόπου κληρικὸν δέχηται, ἢ χειροτονῇ αὐτὸν εἰς μείζονα προάγων βαθμόν. εἰ δὲ χειροτονήσει, ἄκυρος ἡ χειροτονία εἴη, εἰ μὴ ὁ πρότερος ἐπίσκοπος τοῦ κληρικοῦ ἐκείνου ἐπιτρέψῃ τὴν χειροτονίαν. οἱ δὲ τοῦτο ἑαυτοῖς ἐπιτρέψαντες, τουτέστι τὸ οἰκειώσασθαι ἢ καὶ χειροτονῆσαι ἀλλότριον κληρικὸν, ὀφείλουσιν ὑπομιμνήσκεσθαι περὶ τούτου καὶ διορθοῦσθαι παρὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων. ὁ δὲ ιζ'. κανὼν τῆς στ'. συνόδου, μεταγενεστέρας οὔσης παρὰ ταύτην τὴν σύνοδον, τοὺς ἔκτοτε χωρὶς γνώμης τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου εἰς ἑτέραν μεταχωροῦντας ἐκκλησίαν, καθαιρεῖσθαι κελεύει, καὶ τοὺς ὑποδεξαμένους αὐτούς.

ΑΡΙΣΤ. Τὸν ἀλλότριον ὑπηρέτην ἀλλότριος, δίχα τῆς ἐκείνου γνώμης, ἔμβαθμον καθιστὰς, καθίστησιν, ἀλλ' ἀβέβαιον.

Οὐ δεῖ ἐπίσκοπον ἀλλότριον κληρικὸν παραδέχεσθαι, καὶ εἰς βαθμόν τινα τάττειν αὐτὸν, ἄνευ γνώμης τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου. εἰ δέ τις τοῦτο ποιήσει, καὶ ὦν ἀλλότριον ἐν τῷ ἰδίῳ κλήρῳ ἐγκαταστήσει· ἄκυρος καὶ ἀβέβαιος ἡ τοιαύτη ἔσται κατάστασις.

A vero segregatione damnatus est, ante causæ cognitionem ne se in communionem fidelium impudenter insinuet. Quòd si qui ex Clericis illius Episcopi, à quo segregatus est, adversus ipsum insolentius efferri illum animadverterint; verbis eum acerbioribus, gravioribus, vehementiorem scilicet objurgationem continentibus, detorquere ac flectere, hoc est, ad animi remissionem modestámque subjectionem revocare conentur: Quod quidem eos, tanquam Episcopo suo subservientes ac morigeros, præstare decet. Sicut enim, inquit, Episcopi erga ministros suos, Clericos videlicet, sinceram animi affectionem præ se ferre: sic illi vicissim Episcopis ministerium nulla contagione doli contaminatum præstare debent. Quod autem ait canon licere, absente Metropolitano, ei qui segregatus est, ad viciniorem Episcopum provocare; nunquam usurpatum fuisse existimo, Nostri certe temporis consuetudo non admittit. Quomodo enim ab altero Metropolitano, cui subjectus non est Episcopus segregationis auctor, de ea segregatione, jurene an injuria decreta fuerit, quæstionem haberi permittat? Vide Synodi Carthaginensis canonem undetrigesimum.

ARIST. *Ab iracundo condemnatus, si auxilio indigeat, audiendus: Donec vero auxilium impetraverit, excommunicatus maneat.*

Qui ab Episcopo ad iram forsitan commoto segregatur Clericus, si ad Metropolitam, cui subjicitur Episcopus, accedit, ut segregationis causam examinaret; sive ea justa sit, sive non sit, admittetur. Antequam autem examinetur, & notum sit an justè segregatus fuerit, necne; ad communionem non admittetur, sed in pœnâ manebit.

CANON XV.

Si quis Episcopus ex alia paræcia velit alienum ministrum, sine consensu proprii Episcopi, in aliquo gradu constituere; irrita & infirma ejusmodi constitutio existimetur. Si qui autem hoc sibi ipsis permiserint, à fratribus & Coëpiscopis & admoneri & corrigi debent. Omnes dixerunt; Hoc quoque decretum stet firmum & immobile.

BALS. Septimus decimus canon vi. Syn. qui est recentior, jubet eos deponi, & qui susceperunt, & qui suscepti sunt. Lege & Nicænæ Syn. can. xvi. Carthag. can. liv. & xc.

ZONAR. Hac de re Nicænæ quoque primæ Synodi canon decimussextus, & sextæ Syn. decimusseptimus, & Carthaginensis quinquagesimusquartus & nonagesimus disserunt. Qui quidem à quocunque Episcopo alterius Episcopi Clericum admitti, atque ab eo ad altiorem ordinis gradum promoveri vetant. Ac si quis, nisi primi Episcopi, cujus è ditione Clericus est, facultate intercedente, promotus fuerit, collationem ejus ordinis irritam esse decernunt. Qui vero sibi hoc permiserint, ut vel alienum Clericum sibi vendicent, vel eidem Ecclesiasticos ordines conferant; ea de re à fratribus & Coëpiscopis admoneri & corrigi debent. Sextæ vero Synodi, quæ hac posterior fuit, decimusseptimus canon, qui ex eo tempore absque Episcopi sui facultate in aliam Ecclesiam transierint, quique præterea eosdem receperint, segregatione mulctandos esse decernit.

ARIST. *Alienum ministrum, si alienus citra illius Episcopi consensum in aliquo gradu constituat, constituit quidem, sed ordinatio est invalida.*

Non oportet Episcopum alienum Clericum recipere, & in aliquo gradu eum collocare, sine proprii Episcopi voluntate. Si quis autem hoc fecerit, & alienum in suâ Ecclesiâ constituerit, irrita & infirma erit istiusmodi constitutio.

Digitized by Google

A

Canon XVI.

Aëtius Episcopus dixit; Non ignoratis cujusmodi & quanta sit Thessalonicensium Metropolis. Sæpe itaque ad eam ex aliis provinciis Presbyteri & Diaconi accedunt; & brevis temporis mora non contenti, permanent, & omne tempus illic agentes transigunt; vel vix tandem post plurimum tempus in suas Ecclesias reverti coguntur. De iis ergo definiendum est. Osius Episcopus dixit; Ea decreta, quæ de Episcopis constituta sunt, serventur etiam in hujusmodi personis.

B

Bals. Hic quoque canon de Clericis, qui à civitate in aliam civitatem transeunt, loquitur. Vide quæ de eo scripta sunt in diversis canonibus.

Zonar. Hic quoque canon de Clericis ex alia in aliam urbem migrantibus loquitur; quæque jam ante de iis constituta sunt, servari jubet.

Arist. *Quæ de longiori Episcoporum morâ definita sunt, de Presbyteris etiam ac Diaconis vim habent.*

C

Decretum est Episcopum suum gregem non deserere, & in alienâ civitate plusquam tres septimanas agere. Idem itaque & de Presbyteris & Diaconis præsens canon decernit; & eos nimirum plusquam tres septimanas Ecclesias suas non derelinquere.

Canon XVII.

Hoc quoque placuit, ut si quis Episcopus vim passus injustè ejectus sit, vel propter scientiam, vel propter catholicæ Ecclesiæ confessionem, vel propter veritatis defensionem, & fugiens periculum, innocens & execrationi subjectus in aliam urbem venerit, ne prohibeatur illic tandiu agere, donec revertatur, vel à facta sibi injuria possit liberationem invenire. Durum enim est, atque adeò gravissimum, eum, qui injustam ejectionem passus est, à nobis non suscipi. Is enim debet à nobis plurima benignitate & humanitate excipi.

D

Bals. Cùm plurimi canones statuant, non debere Episcopum in aliena regione ultra tempus præfinitum versari; nunc dicunt Patres, hoc non habere locum in Episcopis ex Ecclesiis suis ejectis, vel propter scientiam, id est, divinorum dogmatum bonam doctrinam, vel quòd orthodoxam fidem confiteantur, vel quòd eos defendant, qui injuria affecti sunt; & ideo propter magnam causam, & tanquam periculum fugientes, ut qui ab eis, à quibus expulsi sunt, pro execratis habeantur, sint autem revera insontes: sed sint in aliis quoque civitatibus sine impedimento, donec minæ periculi cessarint, & potuerit Episcopus in Ecclesiam quæ illum sortita est, reverti, vel ei facta in ejectione injuria vindicata fuerit. Durum est enim & inhumanum, eum non cum omni benignitate à fratribus suis excipi. Quare nota, quòd ab urbium regina expelli non debent Orientales Episcopi, qui sedes non habent, nempe cùm Ecclesiæ à gentibus detineantur: & qui ab iniquis Exactoribus expelluntur, eo quòd pro eis dicant, qui injuria afficiuntur.

Zonar. Cum Episcopis in aliam urbem profectis, in qua alter Episcopus sit, ultra tres hebdomadas in ea commorari vetitum esse hujus Synodi Patres in superioribus definiverint; hoc loco nonnullis diuturniorem in aliena civitate moram trahendi facultatem esse decer-

ΚΑΝΩΝ ιϛ'.

Αέτιος ἐπίσκοπος εἶπεν· οὐκ ἀγνοεῖτε ὁποία καὶ πηλίκη τυγχάνει ἡ τῶν Θεσσαλονικέων μητρόπολις. πολλάκις τοιγαροῦν εἰς αὐτὴν ἀπὸ ἑτέρων ἐπαρχιῶν πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι παραγίνονται, καὶ οὐκ ἀρκούμενοι βραχέος διαγωγῇ χρόνου, ἐναπομένουσι, καὶ ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτόθι ποιοῦντες διατελοῦσιν, ἢ μόλις μετὰ πλεῖστον χρόνον εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐπανιέναι ἐκκλησίας ἀναγκάζονται. περὶ τούτων οὖν ὁριστέον. Οσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· οὗτοι οἱ ὅροι, οἳ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων ὡρισμένοι, φυλαττέσθωσαν καὶ ἐπὶ τούτων τῶν προσώπων.

ΒΑΛΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν περὶ τῶν μετατιθεμένων κληρικῶν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἑτέραν διαγορεύει. καὶ ἀνάγνωθι τὰ περὶ τούτου γραφέντα ἐν διαφόροις κανόσι.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν περὶ τῶν μετατιθεμένων κληρικῶν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἑτέραν διαγορεύει, καὶ τὰ ἤδη περὶ αὐτῶν ὡρισμένα τηρεῖσθαι διακελεύεται.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων βραδύτητος ὅροι, καὶ ἐπὶ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, ἔχουσι δύναμιν.

Ὥρισται τὸν ἐπίσκοπον μὴ τὴν οἰκείαν ποίμνην καταλιμπάνειν, καὶ ἐν ἑτέρᾳ πόλει πλέον τριῶν ἑβδομάδων ἐνδιατρίβειν. τοῦτο γοῦν καὶ ἐπὶ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, ὁ παρὼν ὁρίζει κανὼν, ὃ μὴ πλέον τριῶν ἑβδομάδων καὶ αὐτοὺς τὰς ἑαυτῶν ἐκκλησίας ἀπολιμπάνεσθαι.

ΚΑΝΩΝ ιζ'.

Καὶ τοῦτο ἤρεσεν, ἵνα εἴ τις ἐπίσκοπος βίαν ὑπομείνας ἀδίκως ἐκβληθῇ, ἢ διὰ τὴν ἐπιστήμην, ἢ διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἢ διὰ τὴν τῆς ἀληθείας ἐκδικίαν, καὶ φεύγων τὸν κίνδυνον, ἀθῶος καὶ καθωσιωμένος ὢν εἰς ἑτέραν ἔλθῃ πόλιν, μὴ κωλύηται ἐκεῖσε ἐπὶ τοσοῦτον διάγειν, ἕως ἂν ἐπανέλθῃ, ἢ τῆς ὕβρεως τῆς γενομένης αὐτῷ ἀπαλλαγὴν εὑρέσθαι δυνηθῇ. σκληρὸν γὰρ καὶ βαρύτατον, ἐλασίαν ἄδικον ὑπομεμενηκότα μὴ ὑποδέχεσθαι ὑφ' ἡμῶν. πλείστῃ γὰρ καλοκἀγαθίᾳ καὶ φιλοφροσύνῃ ὀφείλει παραδέχεσθαι ὁ τοιοῦτος.

ΒΑΛΣ. Διαφόρων κανόνων διοριζομένων μὴ διάγειν ἐπίσκοπον εἰς ἑτέραν ἐνορίαν ἐπέκεινα τῶν νενομισμένου καιροῦ, ἄρτι φασὶν οἱ πατέρες, τοῦτο μὴ κρατεῖν εἰς τοὺς ἐπισκόπους τοὺς ἐκβαλλομένους ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν, ἢ διὰ τὴν ἐπιστήμην, τουτέστι τὴν περὶ τὰ θεῖα δόγματα σπουδαίαν διδασκαλίαν, ἢ διὰ τὸ ὁμολογεῖν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, ἢ διὰ τὸ ἐκδικεῖν τοὺς ἠδικημένους, κἀντεῦθεν διὰ μεγάλην αἰτίαν καὶ ὡς φεύγοντας τὸν κίνδυνον, λογιζομένους μὲν καθωσιωμένους παρὰ τῶν ἐκβαλλόντων αὐτούς· ὄντας δὲ τῇ ἀληθείᾳ ἀθώους. ἀλλ' ἔστωσαν καὶ εἰς ἑτέρας πόλεις ἀκωλύτως, ἔστ' ἂν ἡ ἀπειλὴ τῶν κινδύνου παυθῇ, καὶ δυνηθῇ ὁ ἐπίσκοπος εἰς τῆς λαχοῦσαν αὐτὸν ἀπελθεῖν, ἢ ἐκδικηθῇ ἡ ἐκ τῆς ἀπελάσεως ἐπιγενομένη τούτῳ ὕβρις. σκληρὸν γὰρ καὶ ἀφιλάνθρωπόν ἐστι, μὴ φιλοφρονεῖσθαι μετὰ πάσης ἀγαθότητος τὸν τοιοῦτον παρὰ τῶν συναδελφῶν αὐτοῦ. ὥστε σημείωσαι, ὅτι οὐκ ὀφείλουσιν ἀπὸ τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων ἐκβάλλεσθαι οἱ ἀνατολικοὶ ἐπίσκοποι, οἱ μὴ ἔχοντες καθίσματα, ὡς τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν κατεχομένων παρὰ τῶν ἐθνῶν· καὶ οἱ παρὰ τῶν ἀδίκων πρακτόρων διωκόμενοι, διὰ τὸ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων.

ΖΩΝΑΡ. Ανωτέρω διαταξάμενοι οἱ τῆς συνόδου ταύτης πατέρες τοὺς ἀπιόντας ἐπισκόπους εἰς ἑτέραν πόλιν ἔχουσαν ἐπίσκοπον μὴ πλέον τῶν τριῶν ἑβδομάδων ἐκεῖ διατρίβειν, ἐνταῦθά τισι καὶ ἐπὶ πολὺ προσμένειν συγχωροῦσιν. οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ ἀδίκως ἐκβαλλόμενοι τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν

Digitized by Google

πῆς, ἢ ἀφ' ὧν ὑπεσήμανε, πᾶσιν ὡς ὑπεσήμανται τῶν δογμάτων τῆς πίστεως ἀκρίβειαν, καὶ ταῦτα διδάσκοντες, καὶ ὡς αἱρετικῆς ἐλαυνόμενοι, οἷα γεγόνασιν ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν ὅτε τοῦ Κωνσταντίου καὶ τοῦ Οὐάλεντος, ἢ ἀφ' ὧν ὁμολογίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡς ὁμολογοῦντες, ὅσα ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, πᾶσιν ὧν ἔνσαρκον οἰκονομίαν, καὶ ὅτι θεὸς ἀληθινός ἐστιν ὁ Χριστὸς, καὶ διωκόμενοι, πάλαι μὲν ὑπὸ τῶν παλαιοτέρων βασιλέων, ὕστερον δὲ καὶ παρὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ, ἢ ὡς ἄλλως τῆς ἀληθείας λέγοντες, καὶ ἀδικουμένων καὶ καταδυναστευομένων ὑπερμαχοῦντες, οἷα τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ γεγόνασι καὶ τῷ Χρυσοστόμῳ, καὶ ἄλλοις πολλοῖς. ὡς γοῦν οὕτω διωκόμενον ἐκ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ ἀδίκως, ἀνάγκη εἰς ἑτέραν πόλιν ἀπιέναι φεύγοντα τὸν κίνδυνον, ἀθῷον μὲν ὄντα κατὰ δὲ δίκης τι καὶ δίκαιον, κατασκωμμένον δὲ ἀφ' ὑπερβολῆς τῶν διωκόντων αὐτόν· κατασκωμμός δ' ἐστὶν, ὁ ἀφορισμένος εἰς κατάραν. τοιοῦτον, φησὶν ὁ κύριος, μὴ κωλύεσθαι ἀπελθεῖν ἐν ἑτέρᾳ πόλει, ἕως εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανέλθῃ πόλιν, τὸν φόβον τοῦ κινδύνου ἐκφυγών, ἢ τὸ ὄνειδος τὸ γινομένης αὐτῷ ἀπαλλαγείς. ὄνειδος δὲ οἶμαι τὴν ἀπέλασιν τὴν ἐκ τοῦ δήμου αὐτὸν ὀνομάζειν. σκληρὸν γάρ, φησι, καὶ βαρύτατον, τὸν ἀδίκως τῆς πόλεως αὐτοῦ ἀπελαθέντα μὴ ἐπιδέχεσθαι πρὸ τῆς σωφρονούσης μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης καὶ ἀγαθότητος, ἤγουν εὐθύμως καὶ ἱλαρῶς.

ΑΡΙΣΤ. Ἀδίκως ὑπόπτου ἐλαυνόμενος, εἰ δύναται τὴν ἀλλοτρίαν διάγοι, δεκτέος, ἕως τοῦ ὕδατος ἐπαναχωσαμένου.

Τὸν τύφον καὶ τὴν ἀλαζονείαν οἱ πατέρες κωλύοντες ἐφρόντισαν, μὴ ἐφ' ἱκανὸν καιρὸν ὑπόπτου ἐν ἀλλοτρίᾳ ὑποπτίᾳ διατρίβειν· εἰ δέ τις, ἢ διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἡμετέρας πίστεως, ἢ διὰ τὴν τῆς ἀληθείας ἐκδίκησιν, τῆς ἰδίας πόλεως ἐκβληθείη, καὶ εἰς ἑτέραν ἀπέλθῃ πόλιν, οὐ κωλυθήσεται ἐκεῖ διάγειν, μέχρις ἂν ἀπαλλαγῇ δίκῃ δυνηθῇ τὸ πρὸς αὐτὸν γεγομένης ὕβρεως.

ΚΑΝΩΝ ιη'.

Γαυδέντιος ὑπόπτος εἶπεν· οἶδας, ἀδελφὲ Αἴτιε, ὡς ὅτε τὴν καθολικὴν ταύτην ποτὲ κατεστάθην ὑπόπτους σὺ ὑποπτεύσας ἢ εἰρήνην λοιπὸν ἐβεβαίωσεν, ἵνα μή τινα λείψανα διχονοίας πρὸς τῆς ἐκκλησιῶν ἀναπομείνῃ, ἔδοξε καὶ τοὺς παρὰ Μουσαίου κατασταθέντας καὶ τοὺς παρὰ Εὐτυχιανοῦ, ὅπερ αὐτῆς οὐδεμία εὑρίσκετο αἰτία, πάντας ἀποδέχεσθαι.

ΚΑΝΩΝ ιθ'.

Ὅσιος ὑπόπτος εἶπε· τῆς ἐμῆς μετριότητος ἡ ἀπόφασις ἔστι αὕτη, ὅτι ἡσυχοι καὶ ἀπομνηστικοὶ ὀφείλομεν εἶναι, καὶ χάριν πρὸς πάντας ἔχειν οἰκείαν, ἅπαξ τοὺς εἰς κλῆρον ἐκκλησιαστικὸν προαχθέντας ὑπό τινων ἀδελφῶν ἡμῶν, εἰ μὴ βούλοιντο ἐπανέρχεσθαι εἰς ἃς κατωνομάσθησαν ἐκκλησίας, τοῦ λοιποῦ μὴ ἀποδέχεσθαι. Εὐτυχιανὸν δὲ μήτε ὑποπτεῦσαι ἑαυτῷ διεκδικεῖν ὄνομα. ἀλλ' οὐδὲ Μουσαῖον ὡς ὑπόπτου νομίζεσθαι. εἰ δὲ λαϊκῆς κοινωνίαν ἀπαιτοῖεν, μὴ χρῆναι ἀνθρώποις ἀρνεῖσθαι. πάντες εἶπον, ἀρέσκει.

ΒΑΛΣ. Ὁ Μουσαῖος καὶ ὁ Εὐτυχιανὸς ἀχειροτόνητοι ὄντες, ὡς ὑπόπτοι κληρικούς τινας ἐχειροτόνησαν. ὡς γοῦν Γαυδεντίου ζητήσαντος διὰ τὴν τοῦ θεοῦ εἰρήνην δεχθῆναι τοὺς παρὰ τούτων χειροτονηθέντας, ὡς μηδὲ εἴδησιν ἐχόντας τοῦ καιροῦ, ἕτερος ὑπόπτου Ὅσιος ἐπονομαζόμενος ἀπελογήσατο, ὡς εἰ καὶ ὀφείλομεν εἶναι φιλάνθρωποι καὶ μετριόφρονες, ἀλλ' ἐκείνους εἰς κλῆρον δεξόμεθα τοὺς ἱεροθέντας παρά τινων τῇ ἀληθείᾳ μὲν ὄντων ὑπόπτων, διά τινα δὲ ἴσως παίσματα ἐκληθέντων ἀπὸ τῶν λαχόντων αὐτούς· ἐὰν τύχωσι καὶ οὗτοι οἱ κληρικοὶ καλοθελῶς ἀπέρχοντας πρὸς ἃς ἐκληρώθησαν ἐκκλησίας. τοῖς δὲ παρὰ τοῦ Εὐτυχιανοῦ καὶ τοῦ Μουσαίου κληροθεῖσι δῆθεν ὡς λαϊκοῖς συγκοινωνήσομεν.

A nunt. Sunt vero ii, qui per injuriam ab Ecclesiis suis depulsi sunt; sive casum hunc illis scientia conciliarit, quia nimirum, tanquam fidei dogmata egregie callerent, operámque iisdem tradendis impenderent, hæreticorum conspiratione ejecti fuerint; cujus generis multa Imperatoribus Constantio & Valente ab Arrianis patrata sunt; sive ob Ecclesiæ Catholicæ confessionem, quia scilicet quæcunque Catholica Ecclesia tradit, de incarnationis videlicet mysterio, déque vera Christi divinitate, teneri à se universa profiterentur; qua ex causa primum quædam ab antiquis Imperatoribus, postea à Juliano adversæ tempestates extitêre; sive ob veritatis patrocinium, pró-
B que iis qui potentiorum dominatu injustè opprimerentur susceptam dimicationem, quod in magno Basilio, Chrysostomo, aliísque multis contigit, fuerint exturbati. Quicunque igitur hac ratione ab Ecclesia sua per injuriam depellitur, in aliam urbem vitandi periculi causa secedat necesse est; innoxius is quidem, si res æqua lance libretur; sed ob eorum potentiam, qui hominem infectantur, execrationi subjectus. Execrationi autem subjectus est quisquam supplicio destinatus. Huic igitur homini, dum in suam urbem, evitato periculi metu, aut ignominiæ nota liberato, reverti liceat, (notam porro ignominiæ, quod à sua sede depulsus esset, hoc loco opinor intelligi) in a-
C liena urbe degendi facultatem esse canon decernit. Durum enim, inquit, & grave admodum fuerit, si hominem à sua civitate per injuriam excluſum, multa cum humanitate ac bonitate, hoc est, prompto alacríque animo, Coëpiscopi non excipiant.

ARIST. *Episcopus injustè expulsus, si in alienâ provinciâ degat, suscipiendus, donec ab injuriâ liberetur.*

Fastum & ostentationem prohibentes Patres, in mandatis dederunt Episcopum in alieno episcopatu multum temporis non absumere. Si quis autem vel propter fidei nostræ confessionem, vel propter veritatis vindicationem, suâ civitate ejiciatur, & aliam adeat civitatem, ibi
D degere non prohibebitur, usque dum ab injuriâ sibi factâ liberari potest.

CANON XVIII.

Gaudentius Episcopus dixit; Scis, frater Aëtie, quòd tunc, cùm Episcopus constitutus es, pax deinceps viguit; ne aliquæ discordiarum reliquiæ de Ecclesiis remancant, visum est, ut qui à Musæo & Eutychiano constituti sunt, quia nulla eorum culpa inveniebatur, omnes susciperentur.

CANON XIX.

E *Osius Episcopus dixit; Meæ mediocritatis hæc est sententia; Quia quieti & patientes esse debemus, & sufficientem erga omnes habere misericordiam eos, qui semel in Clerum Ecclesiasticum ab aliquibus fratribus nostris promoti sunt, si nolint ad Ecclesias, in quas nominati sunt redire, deinceps non admitti: Eutychianum autem ne Episcopi quidem sibi nomen usurpare; sed neque Musæum ut Episcopum existimari. Si autem laicam communionem petiverint, non oportere eis denegari. Omnes dixerunt; Placet.*

BALS. Musæus & Eutychianus, cùm non essent ordinati, tanquam Episcopi Clericos aliquos ordinarunt. Cùm itaque Gaudentius petivisset, ut propter pacem, omnibus modis divinorum præceptorum virtute à nobis sectandam, ii susciperentur, qui ab illis ordinati sunt, ut qui nullam mali conscientiam haberent: alius Episcopus, qui Osius appellabatur, respondit; Quòd etiamsi debemus esse humani & moderati; illos tamen recipimus, in Clerum, qui à veris quidem Episcopis consecrati sunt, sed propter quædam fortasse delicta ejecti ex iis quæ ipsos sortitæ sunt Ecclesiis; si modò ipsi quoque Clerici sua sponte proficiscantur ad Ecclesias, quæ eis obtigerunt. Cum iis autem, qui ab Eutychiano & Musæo in

Digitized by Google

Clerum ſuſcepti ſunt, tanquam cum Laicis communicabimus: quia nec Epiſcopi quidem poſſunt nomen tueri, qui eos ordinarunt. Nota ergo, quòd ex præſenti canone nihil eis præjudicii allatum eſt, qui ab aliquibus depoſitis vel etiam anathematizatis in Clerum ſuſcepti ſunt. Quæ autem de Muſæo & Eutychiano dicta ſunt, intellige etiam de aliis, qui non ordinati fuerunt, ſed ſe fuiſſe ordinatos ſimularunt. De iis autem, qui à prophanis ſeu ſacris non initiatis hominibus baptizati ſunt, non poſſum tibi aliquid certi & non dubii dicere. In vita enim ſancti Athanaſii legitur, quòd cùm quidam puelli in littore maris, in arena, ludo baptizati eſſent, à Sancto, cum ipſe puer tunc temporis eſſet; eos regionis Epiſcopus ſuſcepit, & tanquam jam baptizatos chriſmate unctos dimiſit. Dicitur etiam in vita ſancti Porphyrii, quòd ab orthodoxo non fuit baptizatus, ſed cum vitam ſcenicam ſeu hiſtrionicam ageret, ab hiſtrione hæretico aqua aſperſus eſt, tanquam utique baptizatus: & adſtantes quidam hæretici hinc ſibi riſus occaſionem cepêre; ipſe verò Martyrii. Vidit enim Angelos ante ſe cum lampadibus ambulantes, &, Quicunque in Chriſtum baptizati eſtis, clamantes: & ita ex hiſtrione martyr factus eſt.

ZONAR. Muſæus & Eutychianus, quorum hi canones meminere, & alii quidam, nonnullos Clericos, tanquam ipſi Epiſcopi eſſent, in Eccleſiis conſtituerant. De iis igitur ita Oſius. Qui quidem, inquit, à fratribus quibuſdam noſtris in clerum Eccleſiaſticum cooptati ſunt, earum Eccleſiarum, in quas initio deſcripti ſunt, Clerici eſſe poſſunt. Quamvis enim iis, à quibus creati ſunt, ob aliquas cauſas Epiſcopatus eſſet abrogandus; adhuc tamen cum eos conſtituerent, quippe qui aliquando Epiſcopi creati fuerant, Epiſcoporum jura retinebant: Quam ob cauſam, & eos quos ipſi in clerum adſciviſſent, Synodus quoque cenſuit retinendos. Quòd ſi ad eas Eccleſias, in quibus nominati ſunt Clerici, redire nolint; ne illi in aliis videlicet Eccleſiis amplius recipiantur. Eutychianus autem & Muſæus Epiſcopi jura vel nomen haud quærant: Sin autem ut Laici communicare velint, excludi non placet.

ARIST. *Clericus qui non degit in Eccleſiâ quà in clerum cooptatus eſt, non recipiendus. Eutychianus autem, & Muſæus Epiſcopi appellationem ſibi non vendicabunt. Cõmunionem vero cum Laicis, ſi voluerint, conſequentur.*

Ab omnibus fere Synodis & in plurimis canonibus decernitur, clericos alienos ab aliis epiſcopis non ſuſcipiendos eſſe, & ab iis ad gradum Eccleſiaſticum promovendos. Hoc igitur præſens canon docet. Et ſtatuit, Eutychianum & Muſæum Schiſmaticos factos & depoſitos, ſi pœnitentiam agant, & dignitatem Epiſcopalem vel nomen uſurpent, non audiendos eſſe, verum ut laicos, ſi velint, ad communionem admittendos.

CANON XX.

Gaudentius Epiſcopus dixit; Hæc ſalutariter & conſequenter definita & noſtri ſacerdotum dignitati convenienter, & quæ Deo & hominibus placuerunt, potentiam & vires ſuas obtinere non poterunt; niſi etiam metus editas ſententias conſecutus fuerit. Ipſi enim ſcimus, ſæpe propter paucorum impudentiam, divinum & in primis venerandum ſacerdotii nomen in damnationem incurriſſe. Si quis ergo præter ea, quæ omnibus viſa ſunt, auſus fuerit, (faſtui & arrogantiæ magis quàm Deo placere cupiens) aliquid aliud agere: ſciat jam ſe ipſum criminis defenſioni obnoxium conſtituere, & Epiſcopatus honorem & auctoritatem amittere. Omnes reſponderunt; Decet, & placet nobis hæc ſententia.

BALS. Cùm de diverſis Eccleſiaſticis quæſtionibus Patres in hac Synodo conſtituiſſent, & deſpicatui fortè habenda quæ conſtituta erant, reputaſſent, eò quòd Eccleſiaſticis pœnis propter tranſgreſſionem non

A ὅτι οὐδὲ ὄνομα ἐπισκόπου δύνανται ὑπολιπεῖν οἱ αὐτοὺς χειροτονήσαντες. ὥστε σημείωσαι, ὅτι ἀπὸ τοῦ προόντος κανόνος οὐδένα προκριματισμὸν ὑπέστησαν οἱ ἀπό τινων καθαιρεθέντων ἢ καὶ ἀναθεματισθέντων κληρωθέντες. τὰ δὲ περὶ τοῦ Μουσαίου καὶ τοῦ Εὐτυχιανοῦ ἔλεγεν καὶ εἰς ἄλλους μὴ χειροτονηθέντας καὶ πλανομένους χειροτονίαν. περὶ δὲ τῶν βαπτισθέντων ἀπὸ ἀγυιέων, οὐκ ἔχω τί σοι εἰπεῖν ἀναμφίβολον. διείρηται γὰρ εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ὅτι παιδία τινὰ ἀπὸ τοῦ χείλεος τῆς θαλάσσης ἐν τῇ ἄμμῳ ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτισθέντα καὶ λόγον παιδιᾶς, ὅτι καὶ αὐτὸς παιδίον τῷ τότε ὄντι, ἐδέξατο ὁ τῆς χώρας ἐπίσκοπος, καὶ ὡς ἤδη βαπτισθέντα ἀπὸ μύρου χρίσας, ἀπέλυσε. φέρεται δὲ καὶ εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγίου Πορφυρίου, ὅτι οὐκ ἐβαπτίσθη ἀπὸ ὀρθοδόξου, ἀλλὰ σκηνικὸν βίον ὑποκρινόμενος ἀπὸ αἱρετικοῦ σκηνικοῦ δι' ὕδατος καθάπερ χορὸς γέγονεν, ὡς πάντα βαπτισθείς· καὶ οἱ μὲν παρεστῶτες αἱρετικοί, ὃ γεγονὸς ἔχον γέλωτος ἀφορμήν, αὐτὸς δὲ Μαρτυρίου. εἶδε γὰρ ἀγγέλους μετὰ λαμπάδων περιπορευομένους ἔμπροσθεν αὐτοῦ· καὶ ὅ, ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, βοῶντας· κἀντεῦθεν ἀπὸ σκηνικοῦ μάρτυς γέγονεν.

ΖΩΝΑΡ. Ο Μουσαῖος καὶ ὁ Εὐτυχιανός, ὧν οἱ κανόνες οὔπω μέμνηνται, καὶ ἔφεσι, ὡς ὄντες κληρικούς τινας ἐν ἐκκλησίαις κατέστησαν. περὶ τούτων οὖν ὁ Ὅσιος ἔφη, ὅτι οἱ ὑπό τινων ἀδελφῶν ἡμῶν εἰς κλῆρον ἐκκλησιαστικὸν καταστάντων ἔστωσαν κληρικοί, ἐν αἷς κατέστησαν ἐκκλησίαις. εἰ γὰρ καὶ οἱ καταστήσαντες αὐτοὺς οὐκ ἔμελλον εἶναι ὄντως ἐπίσκοποι διὰ αἰτίας τινάς, ὅμως ὅτι κατέταξαν αὐτοὺς ὄντως ἐπισκοπικὰ δίκαια εἶχον, ὡς κεχειροτονημένοι, καὶ ἀφ' οὗ ἐδέξατο καὶ τὰς παρ' αὐτῶν χειροτονηθέντας ἡ σύνοδος. εἰ δὲ μὴ βούλονται ἐπιμελεῖσθαι εἰς τὰς ἐκκλησίας, ἐν αἷς ὠνομάσθησαν κληρικοί, μηκέτι ὑποδεχέσθωσαν ἐν ἄλλαις δηλαδὴ ἐκκλησίαις. ὁ δὲ Εὐτυχιανὸς καὶ ὁ Μουσαῖος ὄντως δίκαια ἢ ὄνομα μὴ ζητείτωσαν, εἰ δὲ ὡς λαϊκοὶ βούλονται κοινωνεῖν οὐ χρὴ αὐτοὺς ἀποπέμπεσθαι.

ΑΡΙΣΤ. Ἀδεκτος ὁ κληρικὸς ὁ μὴ πλέον εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐν ᾗ καὶ κεκλήρωται. Εὐτυχιανὸς μήτοι, καὶ Μουσαῖος, ὄντως ἐπισκόπου κλῆσιν οὐκ ἐκδικήσουσι· κοινωνίας μήτοι καὶ τοὺς λαϊκούς, ἐὰν θέλωσιν, ὄντως τεύξονται.

Ὑπὸ τῶν συνόδων μεθ' ὧν πασῶν, καὶ ἐν πολλοῖς κανόσιν ὥρισται, ὅ, μὴ ὑποδέχεσθαι τοὺς ἀλλοτρίους κληρικοὺς παρ' ὄντων ἐπέων, καὶ ὑπὲρ ἐκκλησιαστικὸν βαθμὸν προάγειν αὐτούς. τοῦτο γοῦν καὶ ὁ παρὼν διδάσκει κανών. Εὐτυχιανὸν μήτοι, καὶ τὸν Μουσαῖον χρισματικοὺς ἡγουμένους, καὶ καθαιρεθέντας, ὁρίζει, εἰ μεταμεληθῶσι, καὶ ὅ τε ὄντως ἐπισκοπῆς διεκδικοῦσιν ἀξίωμα, ἢ ὅ ὄνομα μὴ εἰσακουσθείσας, ὡς λαϊκοὺς μήτοι, εἰ βούλονται, εἰς κοινωνίαν προσδεχθῆναι.

ΚΑΝΩΝ κ'.

Γαυδέντιος ὁ ἐπίσκοπος εἶπε· ταῦτα σωτηριωδῶς καὶ ἀκολούθως ὁρισθέντα καὶ πρεπόντως τῇ ὑπεροχῇ ἡμῶν τῶν ἱερέων, καὶ θεῷ ἀρέσαντα καὶ ἀνθρώποις, ἃ τῷ δώσαμεν καὶ τῷ ἰσχὺν ἑαυτῶν καταφέρειν οὐ δυνήσονται· ἐὰν μὴ καὶ φόβος τὰς ὀξενεχθείσας ἀποφάσεις ἀκολουθεῖν. ἴσμεν γὰρ καὶ αὐτοί, πλεονάκις διὰ τὴν ὀλίγων ἀναισχυντίαν τὸ θεῖον καὶ σεβασμιάτατον ὄνομα τῆς ἱερωσύνης εἰς καταγνωσιν ἐλθεῖν. εἰ τοίνυν τις τὰ παρὰ πᾶσι δόξαντα τολμήσει, σπουδάζων τύφῳ μᾶλλον καὶ ἀλαζονείᾳ ἢ τῷ θεῷ ἀρέσαι, ἕτερόν τι παρασκεύασθαι, ἤδη γινωσκέτω ἐγκλήματι ἀπολογίας ἑαυτὸν ὑπόδυνον καθιστάσας, καὶ τῷ τιμῷ καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς ὄντως ἐπισκοπῆς ἀποβάλλειν, ἅπαντες ἀπεφήναντο· πρέπει, καὶ ἀρέσκει ἡμῖν ἡ τοιαύτη γνώμη.

ΒΑΛΣ. Περὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων ὁρισθέντων οἱ πατέρες ἐν τῇ τοιαύτῃ συνόδῳ, καὶ ἀναλογισάμενοι συγκαταφρονηθῆναι ἴσως ἡγήσαντο τὰ ὁρισθέντα, διὰ τὸ μὴ καταπεδωθῆναι αὐτὰ κολάσεσιν ἐκκλησιαστικαῖς

ἐκ φθαράσεως· ὥρισθω, μὴ ἀφάγνωσιν (τοῦτο γὰρ ἔστιν ἡ A non confirmata ac ſtabilita eſſent; ſtatuerunt, ut poſt
τῆς ἐγκλήματος ἀπολογία) τοὺς ἀθετοῦντας τὰ ὑπ' αὐτοῖς rei cognitionem (id enim eſt criminis defenſio) ii qui
φωτεχόμενα, τῷ τιμῷ καὶ ὃ ἀξίωμα ἀπόλλυν τῆς ἐπισκοπῆς. contemnunt quæ illis contenta ſunt, epiſcopatus hono-
εἰπὲ οὖν, ὡς ἐκ τῶν ῥημάτων τῶν καθαιρεθέντων τοὺς ἀθετη- rem & dignitatem amittant. Dic ergo, quòd ex verbis
θέντας τῶν ὑφειμένων ὑπὸ τῆς συνόδου, οὐ μόνον οἱ ἱερωμένοι, eos, qui contemnunt quæ à Synodo conſtituta ſunt, da-
ἀλλὰ καὶ οἱ λαϊκοὶ κολάζονται. Ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς εἰπεῖν τὸν κα- mnantibus, non ſolùm qui ſunt ſacrati, ſed etiam Laici
νόνα, τῷ τιμῷ τούτους ἀποβάλλειν, τοὺς λαϊκοὺς ἐδήλω- puniuntur. Ex eo enim, quòd dixit canon, honorem
σεν· ἀπὸ δὲ τῆς θεσπίσαι ἀπόλλυν αὐτοὺς ὃ ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς, eos amittere, Laicos denotavit: ex eo autem, quòd
ἐδήλωσε τοὺς ἱερωμένους. ἢ εἰπὲ ὧδε· ἱερωμένων μόνων ἐκφω- ipſos ſtatuerit Epiſcopatus dignitatem perdere, ſacratos
νηθῆναι τὸν κανόνα, καὶ ἀκολουθοῦ ὃ, καὶ, ὃ προστεθὲν ἀντὶ ſignificavit. Vel dic de ſolis ſacratis editum eſſe cano-
τοῦ, ἤτοι· καὶ λέγε ἀποβάλλειν τοὺς ἀθετητὰς τῷ τιμῷ ἤτοι nem, & accipe illud, Et, quod additum eſt, pro, Seu;
ὃ ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς. B & dic contemptores amittere honorem ſeu dignitatem
Epiſcopatus.

ΖΩΝΑΡ. Ταῦτα, φησὶν ὁ κανών, ὅτι σωτήρια ὁρισθέντα, καὶ κατὰ τὸ πρέπον τῇ τάξει καὶ τῇ τιμῇ τῇ ἱερατικῇ, καὶ θεάρεστα ὄντα καὶ ἀνθρώποις ἀποδεκτὰ, οὐκ ἰσχύσουσιν, οὐδὲ κρατήσουσιν, εἰ μὴ καὶ φόβος κολάσεων καὶ ἐπιτιμίων τοῖς ἀποφάσεσιν ἐπακολουθήσῃ, ὥστε φοβεῖσθαι τοὺς παραβαίνοντας, ὅτε ἐπιτιμηθήσονται. γινώσκομεν γὰρ, ὅτι πολλάκις τινῶν ὀλίγων ἐξ ἀναιδείας παραβαινόντων τοὺς κανόνας καταγινώσκεται τὸ θεῖον ὄνομα τῆς ἱερωσύνης, ὑπὸ πάντων ἁμαρτημόντων ἱερέων μόνον βλασφημουμένων, ἀλλ' ὁμοῦ πάντων· ἅμα γὰρ τῆς ἱερωσύνης πάντας τοὺς ἱερεῖς ὀνείδισεν. εἰ οὖν τολμήσῃ τις ἄλλο τι ἁμαρτεῖν παρὰ τὰ δόξαντα πᾶσιν ἀλαζονευόμενος καὶ ἐπαιρόμενος, καὶ μὴ σεβόμενος τῷ θεῷ ἀρέσαι, γινωσκέτω, ὅτι ὑποδίδωσιν ἑαυτὸν κατασῆσαι ἐγκλήματι ἀπολογίας, τουτέστιν ὑπομενεῖ κατακριθῆναι, ἀλλὰ καὶ ἑλκυσθήσεται εἰς δικαστήριον, καὶ ὡς ἔγκλημα ποιήσας ἀπολογήσασθαι ἀπαιτηθήσεται, καὶ ἀποβαλεῖ ἀξίωμα ἧπερ ἔσεσθαι τῆς τιμῆς τοῦ ἀξιώματος τῆς ἐπισκοπῆς, ἧπερ καθαιρεθήσεται.

ΚΑΝΩΝ κα'.

Καὶ τοῦτο δὲ ἐκρίθη μάλιστα γνώριμον γενήσεται, καὶ πληρωθήσεται, ἐὰν ἕκαστος ἡμῶν, ὅταν ἐν ταῖς παρόδοις ἥπερ κα- D
ναλίῳ καθεστώτων ἐπισκόπων, θεασάμενος ἐπίσκοπον, ἐπιζητήσει τὴν αἰτίαν τῆς παρόδου, καὶ ποῦ τὴν πορείαν ποιῆται· καὶ ἐὰν μὲν εὕρῃ αὐτὸν ἐπὶ στρατόπεδον ἀπιόντα, ἐπιζητήσει τοὺς αἱρέσεις τοὺς ἐπὶ τῷ παρεγκειμένας. κἂν κεκλημένος ἀφικνῆται, ἀπιόντι αὐτῷ μηδὲν ἐμποδὼν γίνοιτο· εἰ δὲ ἐπιδείξεως χάριν, καθὼς προείρηται τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, ἢ διά τινων αἰτήσεις σπουδάζει ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μήτε τοῖς γράμμασιν αὐτοῦ ὑπογραφεῖν, μήτε κοινωνῆσαι τῷ τοιούτῳ. ἅπαντες εἶπον· ὁρίζω καὶ τοῦτο.

ΒΑΛΣ. Καὶ τοῦτο γνώριμον γενήσεται. τοῦτο, ποῖον; ὅτι μὴ καταγινώσκεσθαι τὸν ἱερωσύνην διὰ τὴν τῶν ὀλίγων ἀναισχυντίαν. Καὶ πληρωθήσεται. πῶς; ἐὰν ἕκαστος ἡμῶν τῶν ἐν ταῖς παρόδοις καθεστώτων ἐπισκόπων, τῶν ἐν ταῖς πόλεσι ὄντων δηλαδὴ ταῖς ἐν ταῖς δημοσίαις καιμέναις ὁδοῖς, ἤτοι καναλίῳ, δι' ὧν διέρχονται οἱ διοδεύοντες ἀβλαβῶς, ὡς διέξεισιν ἐν ὑδραγωγίῳ ὃ ὕδωρ (καναλις γὰρ ἀγωγὸς ὕδατος λέγεται· ἡ δὲ λέξις Ρωμαϊκή.) θεασάμενος ἐπίσκοπον ἀπιόντα που, ἐκζητοίη τὴν αἰτίαν τῆς παρόδου, καὶ ποῦ τὴν πορείαν ποιῆται, καὶ διὰ τί· καὶ ἡ αἰτία τῆς καταγνώσεως τῶν ἐπισκόπων κωλυθήσεται. καὶ ἐὰν μὲν γνῷ αὐτὸν ὅτι ὃ στρατόπεδον ἀπιόντα, ἐκζητείτω τοὺς αἱρέσεις τοὺς ἐπὶ τῷ παρεγκειμένας, ἤγουν τοὺς ἤδη ῥηθείσας διαστίξεις ἐν τῷ ἑβδόμῳ καὶ ὀγδόῳ καὶ ἐννάτῳ κανόνι τῆς συνόδου ταύτης. καὶ εἰ μὲν καλέσμενος εἴη παρὰ βασιλέως, μὴ ἐμποδιζοίτο ἀπιέναι· εἰ δέ που ἀπέρχεται ἐπιδείξεως χάριν, ὥστε ἐπιδείξασθαι καὶ διδάξαι ἐν ἄλλῃ πόλει, καὶ καταισχύναι τὴν ἐκεῖ καθεστῶτα ἐπίσκοπον, ἢ ἐπὶ ὃ στρατόπεδον πορεύεται, ἤτοι πρὸς βασιλέα ἄπεισιν, ἀξιώσεις, τυπίσιν αἰτήσεις, ποιέμενος, μήτε τοῖς γράμμασιν αὐτοῦ ὑπογραφέτω, ταῖς εἰρηνικαῖς δηλονότι ἐπιστολαῖς, μήτε κοινωνείτω τῷ τοιούτῳ, ὡς ἐκ τοῦ κανόνος καθηρημένῳ. εἴρηται γὰρ ἐν τῷ δεκάτῳ κανόνι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, μὴ δύνασθαί τινα πρὸς βασιλέα ἀπιέναι,

Zonar. Salutaria hæc decreta, inquit canon, ſacri ordinis decoro dignitatíque accommodata, Deóque grata, & hominibus accepta, nunquam robur ſuum ac vires obtinebunt; niſi decretorum promulgationi pœnarum metus accedat, quas ſibi, qui hæc violaverint, paratas intelligant. Illud namque novimus evenire, ut paucis quibuſdam decreta canonum per impudentiam violantibus, divinum ſacerdotii nomen damnetur; nec ii ſolum, qui peccarunt, ſed omnes ſimul Sacerdotes (univerſos ſiquidem ſacerdotii nomine ſignificari voluit) maledicis obtrectatorum criminationibus lacerentur. Si C quis igitur adverſus ea, quæ unanimi omnium conſenſu decreta ſunt, arrogantia ac ſuperbia elatus, neque numinis obſequio demerendi ſtudioſus quidquam admittere audeat: ſemetipſum criminis defenſioni obnoxium conſtituere, hoc eſt, non ſe quacunque ratione condemnandum, ſed in judicium trahendum, eíque velut patrato facinore cauſam eſſe dicendam, dignitatémque abjiciendam, hoc eſt, Epiſcopali ſe honore ac dignitate privandum, ſive depoſitione mulctandum eſſe intelligat.

Canon XXI.

Porrò autem hoc quoque illinc erit maximè notum & comprobatum, ſi unuſquiſque noſtrum qui in tranſitu ſeu canali conſtituti ſumus Epiſcopi, cùm viderit Epiſcopum, quærat cauſam adventus, & quò pergit: & ſi eum quidem in caſtra proficiſcentem invenerit, quæret conditiones quæ ſuperiùs propoſitæ ſunt. Et ſi evocatus veniat, ei abeunti nihil impedimenti fiat: ſin autem oſtentationis gratia, quemadmodum veſtræ dilectioni ſuperiùs dictum eſt, vel propter aliquorum preces in caſtra feſtinat; nec literis ejus ſubſcribat, nec cum eo communicet. Omnes dixerunt; Hoc quoque decernatur.

Bals. Porrò hoc quoque notum erit. Quid hoc? Non damnari ſacerdotium propter paucorum impudentiam. Et comprobabitur. Quomodo? Si unuſquiſque noſtrum, qui in aditibus conſtituti ſumus Epiſcopi, qui ſumus ſcilicet in urbibus, quæ in viis ſunt publicis, ſive canali, per quæ qui tranſeunt, ſine labore permeant, ut aqua tranſit in aquæductu. (Canalis enim aquæductus dicitur: eſt autem Romanum vocabulum) cùm viderit Epiſcopum aliquo proficiſcentem, quærat cauſam adventus, & quo pergit, & cur; & cauſa condemnationis Epiſcoporum prohibebitur. Et ſi cognoverit quidem eum in caſtra proficiſci, exquirat conditiones ſuperiùs poſitas, ſeu jam dictas diſtinctiones F in vii. viii. & ix. can. hujus Syn. Et ſi fuerit quidem ab Imp. accerſitus, ne impediatur abire: ſin autem oſtentationis gratia aliquò proficiſcitur, ut ſe oſtentet & doceat in aliena civitate, & Epiſcopum, qui illic conſtitutus eſt, dedecore afficiat; aut in caſtra ſive ad Imper. proficiſcitur, preces ſeu petitiones oblaturus; nec literis ejus ſubſcribat, pacificis ſcilicet literis, nec cum eo communicet, ut qui jam ſit à canone depoſitus. Dictum eſt enim in decimo canone Antiochenæ Synodi, non poſſe aliquem ad Imperatorem proficiſci, niſi

Digitized by Google

nisi literas Metropolitani provinciæ, & ejus Episcoporum, afferat: is autem qui non ita facit, à dignitate excidat. Et in his quidem consistit canon. Existimo autem, quòd illis Episcopis concéssum est transeuntium Episcoporum causas curiosè indagare, qui habent jus in illos, Metropolitanis scilicet & Patriarchis. Si enim non est omnino subjectus, qui transit Episcopus, Antistiti qui est in transitu, non examinabitur de aditu. Ut si Episcopus Examilii vel Rædesti, per Heracleam Thraciæ, ad urbium reginam pervadat, rectè à suo Metropolitano, scilicet Heracleæ Archiepiscopo, cogetur dicere causas, propter quas Constantinopolim petit: si quis autem Episcopus, Thessalonicensi Metropoli subjectus, per ipsam Heracleam ad urbium reginam vadat; à Thessalonicensi quidem examinabitur; Heracleano verò causam non dicet. Episcopos enim, qui transeunt, sui itineris rationem reddere omni Episcopo, qui est in itinere, ut mihi quidem videtur, est contrarium canonibus, decernentibus incompetentes Antistites non debere se in causas alienorum Episcoporum ingerere.

A εἰ μὴ γράμματα κομίζει τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας, καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ· τὸ δὲ μὴ οὕτω ποιοῦντα ἐκπίπτειν τῆς ἀξίας αὐτοῦ. καὶ τοῦτο μὲν τοῦ κανόνος ἐν τούτοις. νομίζω δὲ, ὅτι ἐκείνοις τοῖς ἐπισκόποις ἐνεδόθη πολυπραγμονῆσαι τὰς αἰτίας τῶν παροδευόντων ἐπισκόπων, τοῖς ἔχουσι δίκαιον καὶ τούτων, μητροπολίτας δηλονότι καὶ πατριάρχας. εἰ γὰρ οὐκ ὑποκείται ὅλως ὁ διερχόμενος ἐπίσκοπος τῷ καθ' ὁδὸν ὄντι ἀρχιερεῖ, οὐκ ἀνακριθήσεται τοῦ πάροδου. τουτέστιν, ἐὰν ἐπίσκοπος Ἐξαμιλίου ἢ Ραιδέστου ἀναχώρηι διὰ τῆς Θρακικῆς Ἡρακλείας εἰς τὴν τῶν πόλεων βασιλεύουσαν, καλῶς παρὰ τοῦ μητροπολίτου αὐτοῦ ἤγουν τοῦ Ἡρακλείας ἀναγκασθήσεται εἰπεῖν τὰς αἰτίας δι' ἃς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπέρχεται. εἰ δέ τις ἐπίσκοπος ὑποκείμενος τῷ μητροπολίτῃ Θεσσαλονίκης διὰ τῆς αὐτοῦ Ἡρακλείας εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἀπέρχεται, παρὰ μὲν τοῦ Θεσσαλονίκης ἀνακριθήσεται, παρὰ δὲ τοῦ Ἡρακλείας οὐ λογοθετηθήσεται. Ὃ γὰρ διδόναι λόγους τοὺς παροδίτας ἐπισκόπους τοῦ ἑαυτῶν ὁδοιπορίας πρὸς πάντα πάροδον ἐπίσκοπον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἐναντίον ἔστι τοῖς κανόσι, τοῖς διορίζουσι τοὺς ἀπροσφόρους ἀρχιερεῖς μὴ παρεμβάλλειν ἑαυτοὺς εἰς ὑποθέσεις ἀλλοτρίων ἐπισκόπων.

B

C

D

ZONAR. Porrò autem hoc quoque notum erit. Quid hoc? Non damnari sacerdotium propter paucorum impudentiam. Et comprobabitur. Quomodo? Si unusquisque nostrûm qui in aditibus constituti sumus Episcopi, qui sumus scilicet in urbibus, quæ in viis sunt publicis, sive canali, per quæ, qui transeunt, sine labore permeant, ut aqua transit in aquæductu (Canalis enim aquæductus dicitur: est autem Romanum vocabulum) cùm viderit Episcopum aliquo proficiscentem, quærat causam adventûs, & quò pergit, & cur; & causa condemnationis Episcoporum prohibebitur: Et si cognoverit quidem eum in castra proficisci, exquirat conditiones superius positas, seu jam dictas distinctiones in septimo, octavo & nono canone hujus Synodi. Et si fuerit quidem ab Imper. accersitus, ne impediatur abire: Sin autem ostentationis gratia aliquò proficiscitur, ut se ostentet & doceat in aliena civitate, & differat, ac Episcopum, qui illic constitutus est, dedecore afficiat; aut in castra sive ad Imperatorem proficiscitur, preces seu petitiones oblaturus; nec literis ejus subscribat, pacificis scilicet literis, nec cum eo communicet, ut qui jam sit à canone depositus. Dictum est enim in decimo canone Antioch. Synodi, non posse aliquem ad Imperatorem proficisci, nisi literas Metropolitani provinciæ & ejus Episcoporum afferat: Is autem, qui non ita facit, à dignitate excidat.

ZΩΝΑΡ. Καὶ τοῦτο γνώριμον ἔσται. τοῦτο, ποῖον; Ὃ μὴ καταγνωσθῆναι τὴν ἱερωσύνην διὰ τὴν ὀλίγων ἀναιδείαν, καὶ πληροφορήσει. πῶς; ἐάν ἕκαστος ἡμῶν τῶν ἐν ταῖς παρόδοις καθεστώτων ἐπισκόπων, τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ὄντων δηλαδὴ τῶν ἐν ταῖς δημοσίαις καιμέναις ὁδοῖς, ἤτοι καναλίῳ, δι' ὧν διέρχονται οἱ παροδεύοντες ἀβλαβῶς, ὡς λέγουσιν ἐν ὑδραγωγίῳ τὸ ὕδωρ, καναλὶς γὰρ ἀγωγὸς ὕδατος λέγεται, ἡ δὲ λέξις Ρωμαϊκή. εἰ οὖν ἕκαστος ἡμῶν, φασὶ, θεασάμενος ἐπίσκοπον ἀπιόντα πού, ἐκζητοίη τὴν αἰτίαν τῆς παρόδου, καὶ ποῦ τὴν πορείαν ποιήσεται καὶ διὰ τί, καὶ ἡ αἰτία τῆς καταγνώσεως τῶν ἐπισκόπων κωλυθήσεται, καὶ ἐὰν μὲν γνῷ αὐτὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀπιόντα, ἐκζητείτω τὰς αἱρέσεις τὰς ἐπάνω κειμένας, ἤγουν τὰς ἤδη ῥηθείσας διαιρέσεις ἐν τῷ ζ'. καὶ η'. καὶ θ'. κανόνι τῆς συνόδου ταύτης. καὶ εἰ μὲν καλούμενος εἴη παρὰ βασιλέως, μὴ ἐμποδίζοιτο ἀπέναι· εἰ δὲ που ἀπέρχεται ὑποδείξεως χάριν, ὥστε ὑποδείξασθαι καὶ διδάξαι ἐν ἄλλῃ πόλει, διαλέξασθαί τε καὶ καταισχῦναι τὸν ἐκεῖ καθεζόμενον ἐπίσκοπον, ἢ ὅτι τὸ στρατόπεδον πεπόρευται, ἤτοι πρὸς βασιλέα ἄπεισιν, ἀξιώσοις, τουτέστιν, αἰτήσοις ποιούμενος, μήτε τοῖς γράμμασιν αὐτοῦ ὑπογραφέτω, ταῖς εἰρηνικαῖς δηλονότι ἐπιστολαῖς, μήτε κοινωνείτω τῷ προσώπῳ, ὡς ὑπὸ τοῦ κανόνος καθηρημένῳ. εἴρηται γὰρ ἐν τῷ δεκάτῳ κανόνι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, μὴ δύνασθαί τινα πρὸς βασιλέα ἀπιέναι, εἰ μὴ γράμματα κομίζεται τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας, καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ· ὃ δὲ μὴ οὕτω ποιοῦντα ἐκπίπτειν τῆς ἀξίας αὐτοῦ.

Aristot. *Qui ea quæ pulchrè & Deo gratè edita sunt, præ fastu labefactare conatur, episcopatu excidit. Episcopus qui Episcopum viderit ad castra proficiscentem, si sciverit eum propter aliquam ex causis prædictis venientem, ne impedimento ei sit; sin aliter, excommunicationem ei denunciet.*

E

Qui ea quæ pulchrè & Deo gratè sancita sunt, non observat, sed præ fastu & arrogantiâ ad aliud præter ea discedere ausus fuerit, honorem & dignitatem Episcopalem amittet. Quoniam autem sancitum est, Episcopum non aliter ad castra proficisci, nisi literis Imperatoriis accersatur, Episcopus, apud quem divertit, ab Episcopo transeunte causam itineris quærere debet; & si eum invenerit eo more ad castra proficiscentem, nihil ei impedimenti fiat, sed cum honore eum transmittat, & ad eos qui sunt in provinciâ omnesque fratres suos scribat, ut eam sincerè excipiant, ut qui iter faciat canonicè & sine scandalo. Quod si eum invenerit aliter ad castra abeuntem, vel ostentationis gratiâ, vel propter aliquorum preces, quæ ad ipsum ut Sacerdotem non pertinent, ei ne communicet, aut literis ejus subscribat, aut provisione aliquâ ipsum dignetur.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τὰ καλῶς καὶ θεαρέστως συνιστάμενα τύφῳ παρασαλεύσας πεισόμενος, οὐκ ἐπίσκοπος. πορευόμενος ἐπίσκοπος ἐπίσκοπον ἐρχόμενον εἰς στρατόπεδον, ἐμποδὼν μὴ γινέσθω, εἰ γνοίη κατά τι τῶν προειρημένων ἐρχόμενον· εἰ δ' ἄλλως, προσαγγελλέτω ἀκινδύνως.

Ὁ μὴ φυλάττων τὰ καλῶς καὶ θεαρέστως κανισθέντα, ἀλλὰ τύφῳ καὶ ἀλαζονείᾳ εἰς ἕτερόν τι χωρεῖν τολμῶν παρ' αὐτά, τιμὴν καὶ ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς ἀφαιρεθήσεται. ἐπεὶ δὲ ἤδη κεκανόνισται, μὴ ἄλλως ἀπέρχεσθαι ἐπίσκοπον εἰς στρατόπεδον, εἰ μὴ βασιλικοῖς γράμμασι μεταπεμφθῇ· δεῖ καὶ διερχόμενον ἐπίσκοπον τὴν αἰτίαν ἀπαιτῆσαι τῆς παρόδου παρὰ τοῦ ἐπισκόπου, ἐν ᾧ καταλύσει. καὶ εἰ μὲν δύνηται αὐτὸν νουθετοῦντα εἰς τὸ στρατόπεδον ἀποχώρησιν, καὶ μηδὲν αὐτῷ ἐμποδὼν γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ μετὰ τιμῆς ἐκπέμπειν αὐτόν, καὶ γράφειν τοῖς ἐν ἐπαρχίᾳ, καὶ τοῖς συναδελφοῖς αὐτοῦ πᾶσιν, ὑποδέχεσθαι αὐτὸν ἀδιακρίτως, ὡς τὴν πορείαν ποιούμενον κανονικῶς τε καὶ ἀσκανδάλιστον. εἰ δ' ἄλλως δύνηται τοῦτον εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφικνούμενον, ἢ δι' ἐπίδειξιν, ἢ διά τινων ἀξιώσεις, μὴ ἀνανεύοντας αὐτῷ, ὡς ἀρχιερεῖ, μὴ κοινωνεῖν αὐτῷ, ἢ τοῖς γράμμασιν αὐτοῦ ὑπογράφειν, ἢ προνοίας τινὸς ὅλως αὐτὸν ἀξιοῦν.

Digitized by Google

A

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΩΝ ΕΝ ΚΑΡΘΑΓΕΝΗ συνελθόντων σιζ'. μακαρίων πατέρων.

Ἦν Καρθαγένη σύνοδος γέγονε βασιλεύοντος, ἐν μὲν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ, Ὀνωρίου· ἐν δὲ Κωνσταντινουπόλει, Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ· συνελθόντων ἐν Καρχηδόνι θείων πατέρων διακοσίων δεκαεπτὰ ἐξ Ἀφρικῆς καὶ τῶν ταύτῃ ὑποκειμένων χωρῶν. ἡ γὰρ Καρθαγένη μέρος τῆς Καρχηδόνος ἐστίν· ἡ δὲ Καρχηδὼν ἐπαρχία τῆς Ἀφρικῆς. ἡ δὲ Ἀφρικὴ εἰς πολλὰς μεμέρισται μοίρας, ὧν μία ἡ Καρχηδών. B συνῆσαν δὲ τοῖς τὴν σύνοδον ταύτην πληροῦσι πατράσι, καὶ τοποτηρηταὶ ἐκ τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης ἀποσταλέντες. ἀποστολικὴν γὰρ καθέδραν καὶ τῆς Ῥώμης θρόνον ὠνόμασαν, ὡς τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου ἐν αὐτῇ διατρέψαντος, καὶ πρῶτον ἀρχιερέα καὶ Λίνον ἐν αὐτῇ καταστήσαντος. ἐξῆρχε δὲ τῆς συνόδου Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, ὃν καὶ Πάπαν ὠνόμαζον, καὶ Βαλεντῖνος, τῆς πρώτης καθέδρας τῆς Νουμιδικῆς χώρας· καὶ ἄλλοι τῶν ἐπισκόπων, τῶν τε Νουμιδιῶν τῶν δύο, τῆς τε Βυζανῆς καὶ τῆς Μαυριτανίας καὶ Καισαρειανῆς, καὶ Τριπόλεως τῆς Ἀνθυπατιανῆς· μοῖραι δὲ καὶ αὗται τῆς Ἀφρικῆς. C τοποτηρηταὶ δὲ τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης ἦσαν Φαυστῖνος Ἐπίσκοπος Πικένου, τῆς Ποντεντίνης ἐκκλησίας τῆς χώρας τῶν Ἰταλῶν, Φίλιππός τε καὶ Ἄσελλος οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἄλλοι δὲ τοποτηρηταὶ τῶν ἤδη ῥηθεισῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς παρῆσαν, τοὺς τόπους ἀναπληροῦντες τῶν μὴ δυνηθέντων συνελθεῖν εἰς τὴν σύνοδον. ὅθεν καὶ τὸ τῆς τοποτηρησίας ὄνομα ἐξελήφθη, ἐκ τοῦ τηρεῖν δηλαδὴ, ὅ ἐστι φυλάσσειν ἤτοι ἀναπληροῦν τοὺς τόπους τῶν στελλόντων αὐτούς. συνελθούσης δὲ τῆς συνόδου,

Αὐρήλιος Ἐπίσκοπος εἶπε.

Μετὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν τῆς συνόδου, ὡς μέμνησθε D ἀδελφοὶ μακαριώτατοι, πολλὰ ἐζητήθη ἐν τῷ ἀναμένειν ἡμᾶς τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν, τοὺς νῦν εἰς τὴν παροῦσαν σύνοδον τοποτηρητὰς συνελθόντας, ἃ τοῖς πεπραγμένοις ἀνάγκη ἐστὶν ἐντεθῆναι. διὸ τῷ δεσπότῃ ἡμῶν περὶ τῆς συνελεύσεως τοῦ τοιούτου ἀθροίσματος ὑπολελείπται χάριτας ἀναπέμψαι, ἵνα τοῦτο μὲν, τὰ ἴσα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ἃ νῦν ἔχομεν καὶ ἀπὸ τῶν πατέρων κατέστησαν· τοῦτο δὲ, καὶ ἅπερ ἐνταῦθα ἀπὸ τῶν προηγησαμένων ἡμᾶς, τὴν αὐτὴν σύνοδον βεβαιωσάντων, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον ἀνὰ πάντας τοὺς τῶν κληρικῶν βαθμοὺς ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἕως τοῦ ἐσχάτου σωτηριωδῶς τασθέντα, εἰς μέσον προενεσθῶσιν. ἀπὸ πάσης E τῆς συνόδου ἐλέσθη, προενεσθῶσιν.

Δανιὴλ νοτάριος ἀνέγνω.

Τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως, ἤτοι τὰ ὁρισθέντα, οὕτως ἔχει. καὶ ἐν τῷ λέγειν, Φαυστῖνος Ἐπίσκοπος Πικένου, τοῦ λαοῦ τοῦ Ποτεντήνου, τῆς Ἰταλῶν χώρας, τοποτηρητὴς τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας, εἶπεν· ἐπετράπη ἡμῖν ἀπὸ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τίνα ἐγγράφως τρακταϊστέα, ὡς αὐτῶν μεμνήμεθα ἐν τοῖς ἀνωτέρω πεπραγμένοις, τοῦτ' ἔστι περὶ τῶν ἐν Νικαίᾳ κανόνων, ἵνα φυλασθῶσι καὶ ὁ ὁρισμὸς αὐτῶν καὶ ἡ συνήθεια· ἐπεὶ τινὰ τάξει καὶ κανόνι κραταιῶται, τινὰ δὲ συνηθείᾳ ἐτυπώθη. περὶ F τούτων τοίνυν ἐν πρώτοις, ἐὰν ἀρέσκῃ τῇ μακαριότητι ὑμῶν, συζητήσωμεν, καὶ μετὰ ταῦτα τὰ λοιπὰ πεπραγμένα καὶ ἐναρσθέντα ἐνταττόμενα βεβαιωθῶσιν, ἵνα καὶ πρὸς τὴν ἀποστολικὴν καθέδραν ἀντιγράφοις ὑμετέροις ἐμφανίσαι δυνηθῆτε, καὶ τῷ αὐτῷ προσκυνητῷ Πάπᾳ δηλώσητε, ὡς ἐπιμελῶς ἀνεμνήσθημεν, εἰ καὶ ὅτι τὰ κεφάλαια τῶν πράξεων ἤδη τοῖς πεπραγμένοις ἐνεβλήθησαν. περὶ τούτων τοίνυν, ὡς προεῖπον, τί ἀρέσκῃ τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ καὶ μακαριότητι πράξαι ὀφείλομεν. ἐλθέτω τοιγαρ-

CANONES CCXVII. BEATORUM PATRUM qui Carthagine convenerunt.

Carthaginensis Synodus habita fuit imperante quidem veteri Romæ Honorio, Constantinopoli verò Theodosio juniore; ducentis septemdecim divinis Patribus ex Africa & illi subjectis regionibus Carthagine congregatis. Est enim Carthago pars Carchedonis; at Carchedon est Provincia Africæ. Africa autem in multas provincias dividitur quarum una est Carchedon. Porrò in hanc quoque synodum cum patribus legati à Papa Romano missi convenerunt. Apostolicam enim sedem Romanam cathedram nominârunt; quod Petrus Apostolorum princeps ibi claruerit, Linumque primum Pontificem in ea constituerit. Huic autem Synodo præfuit Aurelius Carthaginensis Ecclesiæ Episcopus, quem etiam Papam nominabant; & Valentinus, primæ sedis provinciæ Numidicæ, & alii Episcopi duarum Numidiarum & Byzacenæ & Mauritaniæ & Cæsarianæ & Tripolis Anthypatianæ: hæ sunt enim partes Africæ. Ecclesiæ autem Romanæ legati erant Faustinus Episcopus Piceni Italorum provinciæ; Potentinæ Ecclesiæ, Philippus & Asellus Presbyteri. Quinetiam alii è dictis Africæ provinciis Legati aderant, eorum locos, qui in synodum convenire non poterant, implentes. Unde & τοποτηρητῶν (i.e. loci servatorum) nomen adepti sunt, à verbo τηρεῖν, quod est, servare sive implere locum eorum à quibus mittuntur. Cùm convenisset autem Synodus,

Aurelius Episcopus dixit.

Post diem Synodi definitum, ut meministis beatissimi fratres, multa quæsita sunt, dum expectaremus fratres nostros, qui nunc ad præsentem Synodum legati convenerunt; quæ in acta referri necesse est. Quamobrem Domino nostro de hujus congregationis conventu restat gratias agere; partim quidem, ut Nicænæ Synodi exemplaria, quæ nunc habemus, & à Patribus constituta sunt, partim & quæ hîc ab iis, qui nos præcesserunt, eandemque Synodum confirmârunt, & quæ ex eadem forma per omnes clericorum gradus à summo usque ad ultimum salubriter constituta sunt, in medium proferantur. Ab universa Synodo dictum est, Proferantur.

Daniel Notarius legit.

Nicænæ Synodi professio fidei seu decreta, sic se habent. Et dum diceret, Faustinus Piceni, Italiæ Provinciæ Episcopus, populi Potentini, Romanæ Ecclesiæ Legatus, dixit: Commissa sunt nobis à sede Apostolica quædam in scriptis tractanda, prout in actis superioribus meminimus, id est, de canonibus Nicææ factis, ut serventur & decretum eorum & consuetudo: quandoquidem quædam ordinatione & canone observantur; quædam autem consuetudine informata sunt. De his ergo in primis, si vestræ placeat beatitudini, inquiramus; & postea reliqua, quæ acta vel inchoata sunt, ordinata confirmentur: ut Apostolicæ cathedræ vestris rescriptis ostendere possitis, & eidem venerando Papæ declaretis, quòd diligenter eorum recordati sumus; siquidem & actionum capitula gestis jam inserta sint. De his ergo, sicut superiùs dixi, quid vestræ placeat dilectioni & beatitudini, facere debemus.

Digitized by Google

Veniat ergo in medium commonitorium, ut possitis cognoscere quid in eo comprehenditur, ut ad singula detur responsio.

Aurelius dixit: proferatur commonitorium, quod fratres & comministri nostri in actis nuper allegârunt, & reliqua consequenter, quæ & acta & agenda sunt.

Οὖν εἰς μέσον τὸ κομμονιτώριον, ἵνα δυνηθῶμεν γνῶναι, τί ἐν αὐτῷ περιέχεται, ὅπως περὶ ἑκάστου ἀπόκρισις δοθῇ.

Αὐρήλιος εἶπε· Προκομιζέσθω κομμονιτώριον, ὅσα οἱ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ ἡμῶν τοῖς πεπραγμένοις ἔναλτος ἐνεφάνισμεν, καὶ τὰ λοιπὰ ἀκολούθως, τά τε πεπραγμένα καὶ τὰ πρακτέα.

Bals. Episcopus quidem Aurelianus, orationem inchoans, dixit quòd Domino Deo pro patrum conventu gratiæ agendæ sunt, ut quæ à patribus, qui Nicææ convenerunt, examinata & decreta sunt, quæ à patribus nostris habemus, & quæ patres qui præcessêre confirmârunt, id est firma existimârunt, & quæcunque illi expressêrunt de omnibus qui in clerum relati sunt, in medium proponantur. Faustinus autem dixit; Quædam nobis à Papa commissa sunt tractanda, id est, consideranda, examinanda, discutienda: (Latini enim tractatum vocant propositum & consilium) & ut serventur Nicænorum canonum decretum & consuetudo. Cùm autem dixisset canonum decretum & consuetudinem, subjunxit, quòd quædam ordinatione & canone corroborantur, quædam verò consuetudine informata sunt: utpote quòd consuetudo tempore probata & confirmata debet observari. Deinde petivimus, ut in medium proferretur commonitorium, seu scriptis mandatus commentarius eorum quæ facta & dicta sunt. (Mos enim erat ea, quæ in congressionibus fiebant & dicebantur, scribere;) vel commonitorium dicit Papæ mandatum, per quod in scriptis mandaverat quænam quæri deberent, ut ea scirent, & nihil eos lateret: quod est magis verisimile. Adjicitur enim: Daniel Notarius legit commonitorium, & quæ sequuntur, Fratri Faustino, & filiis Philippo & Asello Presbyteris.

Βαλς. Ὁ μὲν Ἐπίσκοπος Αὐρήλιος, τῷ λόγου προκαταρξάμενος, εἶπεν, ὅτι διορθοῦσθαι δεῖ τῷ δεσπότῃ Θεῷ ὑπὲρ τῆς συνελεύσεως τῶν πατέρων, ἵνα τά τε παρὰ τῶν ἐν Νικαίᾳ πατέρων δεδικαιωμένα καὶ ὁρισθέντα, ἃ ἔχομεν ἀπὸ τῶν περὶ ἡμῶν πατέρων, καὶ ἅπερ οἱ προηγησάμενοι πατέρες ἐβεβαίωσαν, ἀντὶ τοῦ βέβαια ἡγήσαντο, καὶ ὅσα ἐκεῖνοι ἐτύπωσαν περὶ πάντων τῶν ἐν τῷ κλήρῳ κατειλεγμένων, προτεθῶσιν εἰς μέσον. Ὁ δὲ Φαυστῖνος ἔφη, ὅτι ἐπετράπη ἡμῖν ἀπὸ τοῦ Πάπα τινὰ πρακτάτεα, τουτέστι σκοπιτέα, ἐξετασέα, δοκιμασέα. (Οἱ γὰρ Λατῖνοι πρακτάτον τὸ σκοπὸν καὶ τὸ βούλευμα λέγουσι·) καὶ ἵνα φυλαχθῶσι τῶν ἐν Νικαίᾳ κανόνων καὶ ὁ ὁρισμὸς καὶ ἡ συνήθεια. εἰπὼν δὲ κανόνων ὁρισμὸν καὶ συνήθειαν, ἐπήγαγε, ὅτι τινὰ τάξει καὶ κανόνι κρατοῦνται, τινὰ δὲ συνηθείᾳ ἐτυπώθη· ὡς καὶ τὰ τῆς χρόνῳ δοκιμασθείσης καὶ βεβαιωθείσης κρατεῖν ὀφείλῃ. εἶτα ἐζητήσαμεν εἰς μέσον προενεχθῆναι τὸ κομμονιτώριον, ἤτοι τὸ ἔγγραφον ὑπόμνημα τῶν πραχθέντων καὶ λαληθέντων. (Ἔθος γὰρ ἐν ταῖς συνελεύσεσι τὰ λαλούμενα καὶ τυπέμενα καὶ ὅσα ἐπράχθησαν γράφεσθαι.) ἢ κομμονιτώριον τὴν ἐντολὴν τοῦ Πάπα φησὶ, δι' ἧς ἐνετείλατο ἐγγράφως τινὰ ὠφέλειαν ζητηθῆναι, ὡς ἂν γνώσκωσι ταῦτα, καὶ μηδὲν λανθάνῃ αὐτούς, ὅπερ μᾶλλον ἔοικεν εἶναι. πέπεισται γὰρ Δανιὴλ νοτάριος ἀνέγνω κομμονιτώριον, καὶ τὰ ἑξῆς, τῷ ἀδελφῷ Φαυστίνῳ καὶ τοῖς τέκνοις Φιλίππῳ καὶ Ἀσέλλῳ τοῖς πρεσβυτέροις.

Res quæ vestræ fidei creditæ sunt non latent: vos ergo ita, ut vestra illic, vel potiùs quoniam nostra in vobis est præsentia, omnia peragite; maximè cùm & hoc mandatum nostrum habeatis, & verba canonum, quæ ad majorem confirmationem præsenti commonitorio inseruimus. Sic enim dixerunt, fratres, qui in Nicæna Synodo fuêre, quando de Episcoporum appellatione sententiam tulerunt; Placuit autem ut si Episcopus accusatus fuerit, & propriæ ejus provinciæ congregati Episcopi judicaverint, & ipsum è gradu suo moverint, & visum sit appellare, & ad beatissimum Romæ Episcopum confugere, & ipse eum audiri voluerit, & æquum existimaverit ut renovetur examen, scribere dignetur ad Episcopos qui sunt in finitima provincia, ut ipsi diligenter omnia inquirant, & ex vero & æquo peragant. Et ideo si quis rogat causam suam rursus audiri, & Episcopum Romanum sua supplicatione moverit, ut à latere suo legatum mittat, in sua sit potestate, quid velit & quid melius existimet. Et si decreverit mittendos esse aliquos, qui præsentes cum Episcopis judicent, auctoritatem ejus, à quo missi sunt habentes, ejus relinquatur judicio. Sin autem ad terminandam litem Episcopos sufficere putaverit, faciet quod prudentissimo ejus consilio visum fuerit.

Τὰ καλαπιστευθέντα ὑμῖν πράγματα οὐ λανθάνουσιν· ὑμεῖς ὖν οὕτως, ὡς ἵνα ἡ ὑμετέρα ἐκεῖσε, μᾶλλον δὲ ὅθεν ἡ ἡμετέρα ἐκεῖσε ἐν ὑμῖν παρουσία ὄζει, πάντα ἐκτελέσητε· μάλιστα καὶ τοῦτο ἡμῶν ἐχόντων τὸ ἔνταλμα καὶ τὰ ῥήματα τῶν κανόνων, ἃ τινα πρὸς πλείονα βεβαίωσιν τῷ παρόντι κομμονιτωρίῳ ἐνετάξαμεν. οὕτως γὰρ εἶπον, ὦ ἀδελφοὶ, οἱ ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ὅτε περὶ τῶν Ἐπισκόπων ἐκκλήτου ἐψηφίζοντο· ἤρεσεν ὑμῖν, ὥστε ἐὰν ἐπίσκοπος κατηγορηθῇ, καὶ κρίνωσιν οἱ συνελθόντες ἐπίσκοποι τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐπαρχίας, καὶ ἐκ τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ καθέλωσιν αὐτὸν, καὶ δόξῃ ἐκκαλεῖσθαι καὶ καταφυγεῖν πρὸς τὸν μακαριώτατον Ἐπίσκοπον Ρώμης, καὶ αὐτὸς θελήσῃ ἀκουσθῆναι τοῦτον, καὶ ὃ τοιοῦτον δίκαιον νομίσῃ, ὥστε ἀνανεωθῆναι τὴν ἐξέτασιν, γράψαι καταξιώσῃ πρὸς τοὺς ἐν τῇ ὁμορούσῃ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπους, ἵνα αὐτοὶ ἐπιμελῶς πάντα συζητήσωσιν, καὶ κατὰ τὴν ἀλήθειαν φανιώσωσι. διὸ ἐάν τις ἀξιοῖτο πρᾶγμα αὐτοῦ πάλιν ἀκουσθῆναι, καὶ οἰκείᾳ δεήσει κινήσει τὸν ἐπίσκοπον Ρώμης, ἵνα ἐκ τοῦ πλευρὸς αὐτοῦ πρεσβύτερον ἀποστείλῃ, ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ εἴη, ὅπερ βούλεται, καὶ ὅπερ ὑπολαμβάνῃ. καὶ ἐὰν ψηφίσηται ὀφείλειν πεμφθῆναί τινας, ὥστε παρόντας αὐτοὺς μετὰ τῶν ἐπισκόπων κεῖναι, ἔχοντες τὴν αὐθεντίαν τοῦ ἀποστείλαντος αὐτοὺς, ἐν τῇ κρίσει αὐτοῦ εἴη. ἐὰν δὲ καὶ νομίσῃ ἀρκεῖν τοὺς ἐπισκόπους, ἵνα πέρας τῷ πράγματι ἐπιθῶσι, ποιήσῃ ὃ τῇ σωφρονεστάτῃ αὐτοῦ βουλῇ δόξαιμεν.

Arist. Si Episcopum Episcopi deposuerint, si ad Episcopum Romanum appellaverit, benignè audiendus est, rescribente aut jubente Episcopo Romano.

Αριστ. Εἰ καθέλωσιν ἐπίσκοπον ἐπίσκοποι, ἐὰν τῷ Ρώμης ἐκκλητον ἐπάγηται, ἤτω δικαιοῦσθαι, τοῦ Ρώμης γράφοντος ἢ ἐπιτάττοντος.

Et hic canon, quemadmodum canon quartus, Romano, quem Episcopus depositus appellat potestatem

Δίδωσι καὶ ὁ κανὼν ὕστος, καθὼς καὶ ὁ τέταρτος ὁ ἐν Σαρδικῇ συνόδου κανών; ἐξουσίαν τῷ Ρώμης προσερχομένῳ πρὸς τὸν

Digitized by Google

τοῦ καθαιρεθέντος ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρους ἀποστέλλειν ἰδίους, καὶ τηρεῖν μετὰ τῶν ἐπισκόπων κατέκλησιν τὴν ἐξενεχθεῖσαν παρ' αὐτῶν κατὰ τοῦ ἐπισκόπου τοῦ ἐκκαλεσαμένου καθαίρεσιν· ἢ γράφειν τοῖς γειτνιάζουσιν ἐπισκόποις τῇ ἐπαρχίᾳ, καὶ παρ' ἐκείνων τὰ τῆς ἐκκλησίας τηρεῖσθαι.

Καὶ ἀναγνωσθέντων, Αλύπιος ἐπίσκοπος τῆς Θεαγαστέων ἐκκλησίας, τοποτηρητὴς τῆς Νουμιδικῆς ἐπαρχίας, εἶπε, περὶ τούτου ἤδη καὶ τοῖς ἀνωτέρω γράμμασι τῆς συνόδου ἡμῶν ἀντεγράψαμεν· καὶ τοῦτο ἡμᾶς φυλάξειν ὁμολογοῦμεν, ὃ ὁρισθὲν ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου· ὅμως ἔτι ἐμὲ κινεῖ, ὅτι ἐν τῷ ἐπισκήπτειν ἡμᾶς τοῖς γραικικοῖς ἴσως ταύτης τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ταῦτα ἐκεῖ οὐκ οἶδα ποίῳ λόγῳ οὐδαμῶς εὕρομεν· ὅθεν αἰτοῦμεν τὴν τιμιότητα τὴν σὴν, ἁγιώτατε Πάπα Αυρήλιε, ἐπεὶ τὰ αὐθεντικὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἐν Κωνσταντινουπόλει λέγεται εἶναι, τινὰς μετὰ γραμμάτων τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης πέμψαι καταξιώσατε· καὶ μὴ μόνον πρὸς αὐτὸν τὸν ἁγιώτατον ἀδελφὸν ἡμῶν τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον, ἀλλὰ καὶ τὸν τῆς Αλεξανδρείας καὶ Αντιοχείας τοὺς προσκυνητοὺς ἱερεῖς, οἵ τινες τὴν αὐτὴν σύνοδον ἡμῖν μετ' ὑποσημειώσεως τῶν οἰκείων γραμμάτων ἀποστείλωσιν, ὥστε πᾶσαν μετὰ ταῦτα ἀμφισβήτησιν ἀφαιρεθῆναι· ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς οὕτως, ὡς ὁ ἀδελφὸς Φαυστῖνος ἤγαγεν, οὐδαμῶς εὕρομεν ταῦτα. ὅμως ἡμᾶς πρὸς ὀλίγον φυλάξαντας, ὡς προεῖπον, ἕως οὗ τὰ ἐντελῆ ἴσα ἔλθωσιν, ὁμολογοῦμεν· ὀφείλομεν δὲ αἰτῆσαι γράμμασι ἡμετέροις καὶ τὸν σεβασμιώτατον τῆς ἐκκλησίας Ρώμης ἐπίσκοπον Βονηφάτιον, ἵνα καὶ αὐτὸς ὁμοίως καταξιώσῃ πρὸς τὰς μνημονευθείσας ἐκκλησίας στεῖλαί τινας, ὀφείλοντας τὰ αὐτὰ ἴσα κατὰ τὰ παρ' αὐτοῦ γραφέντα ἀγαγεῖν. νῦν δὲ τῆς μνημονευθείσης ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ἅπερ ἔχομεν, ἴσα τοῖς πεπραγμένοις τούτοις συζεύξομεν.

Φαυστῖνος τοποτηρητὴς τῆς Ρώμης εἶπεν· οὐδὲν ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη πρόκριμα ποιεῖ τῇ ἐκκλησίᾳ Ρώμης, εἴτε περὶ τούτου τοῦ κεφαλαίου, εἴτε περὶ ἄλλων· ἐπεὶ ἠξίωσεν ὁ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἡμῶν Αλύπιος ἀμφιβόλους εἶναι τοὺς κανόνας. ἀλλὰ ταῦτα πρὸς τὸν ἁγιώτατον καὶ μακαριώτατον Πάπαν ἡμῶν γράψαι καταξιώσατε, ἵνα καὶ οὕτως ὁλοκλήρους τοὺς κανόνας συζητῶν μετὰ τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης περὶ πάντων τῶν ὁρισθέντων τρακταίσῃ. ἀρκεῖ γὰρ, ἵνα καθὼς ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη παρ' ἑαυτῇ τρακταίζει, οὕτω καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν συζητήσῃ, μή πως φιλονεικία μεταξὺ τῶν ἐκκλησιῶν τις ἀναφυῇ. ἀλλὰ μᾶλλον ἀδελφικῇ ἀγάπῃ βουλεύσασθαι, ἀντιγράφοντος αὐτοῦ, τί ὀφείλει κρειττόνως φυλαχθῆναι.

Αυρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν·

Εκτὸς ὧν προτεθείκαμεν ἐν τοῖς πεπραγμένοις, ἀνάγκη ἐστὶ καὶ γράμμασι τῆς ἡμετέρας βραχύτητος τῷ ἁγιωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ ἡμῶν Βονηφατίῳ πάντα, ὅσα ψηλαφῶμεν, εἰς πλῆρες ἐμφανίσαι· ἐὰν τοίνυν πᾶσιν ἀρέσκει ἡ ἡμετέρα ἐπακολούθησις, μάθωμεν στόματι πάντων.

Σύμπασα ἡ σύνοδος εἶπεν· ἀρέσκει.

Ναυᾶτος ἐπίσκοπος, τοποτηρητὴς Μαυριτανίας Σιτιφένσης, εἶπε· μεμνήμεθα τοίνυν τοῦτο τὸ κομμονιτώριον περὶ πρεσβυτέρων, ἔτι μὴν διακόνων ὡς περιέχειν, πῶς ὀφείλουσιν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων ἢ ἐκ τῶν ὁμοροῦντων ἀκούεσθαι, ὅπερ ἐν τῇ Νικαέων συνόδῳ οὐδαμῶς ἀνέγνωμεν· διὸ τοῦτο αὐτὸ κελεύσει ἡ ὑμετέρα ἁγιοσύνη ἀναγνωσθῆναι.

Αυρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν. ἀναγνωσθήτω ἐπὶ τόπου καὶ τοῦτο τὸ ζητούμενον.

Δανιὴλ νοτάριος ἀνέγνω.

Περὶ ἐκκλήτων δὲ κληρικῶν, τοῦτ' ἔστι, τῶν ἥττονος τόπου, τῆς συνόδου βεβαία ἐστὶν ἀπόκρισις· περὶ ἧς τί μέλλετε πράττειν ἡγησάμεθα ὀφείλειν ἐναγῆναι, ἐπεὶ οὕτως λέλεκται.

A dat, aut suos mittere presbyteros, & cum Episcopis Episcopi appellantis depositionem, de qua fit appellatio, ab ipsis illatam examinare, aut ad vicinos provinciæ Episcopos scribere, & ab illis illa quæ ad Ecclesiam pertinent, observentur.

Et his lectis; Alypius Tagastensis Ecclesiæ Episcopus, Numidicæ provinciæ Legatus, dixit; De hoc jam & in superioribus Synodi nostræ literis rescripsimus; & id nos servaturos profitemur, quod à Nicæna Synodo decretum est: me tamen adhuc movet, quòd dum vetera hujus Synodi Nicænæ exemplaria consulimus, ea illic, nescio qua ratione, nequaquam invenimus. Unde reverentiam tuam rogamus, sanctissime Papa Aureli, ut, cùm Nicænæ Synodi authentica Constantinopoli esse dicantur, aliquos cum sanctitatis vestræ literis mittere dignemini: & non solùm ad ipsum sanctissimum fratrem nostrum Constantinopolitanum Episcopum; sed etiam ad Alexandriæ & Antiochiæ venerabiles Sacerdotes, qui nobis hanc Synodum cum suarum litterarum obsignatione mittant, ut omnis dehinc dubitatio tollatur; quandoquidem hæc ita, ut frater noster Faustinus attulit, non invenimus. Nos tamen, ut ante dixi, tantisper servaturos, donec integra & perfecta exemplaria venerint, profitemur. Petendus est autem literis nostris etiam venerabilis Ecclesiæ Romanæ Episcopus Bonifacius, ut ipse quoque dignetur ad memoratas Ecclesias aliquos mittere, qui eadem exemplaria, juxta illa quæ ab ipso scripta sunt, afferant. Nunc autem dictæ Nicænæ Synodi, quæ habemus, exemplaria actis istis conjungemus.

Faustinus Ecclesiæ Romanæ legatus dixit; Vestra sanctitas nullum Romanæ Ecclesiæ facit præjudicium, sive de hoc capitulo, sive de aliis: quandoquidem censuit frater noster & comminister Alypius dubios esse canones. Sed hæc sanctissimo & beatissimo Papæ nostro scribere dignemini, ut sic, cum vestra sanctitate integros canones conquirens, de omnibus decretis tractet. Sufficit enim, ut quemadmodum vestra sanctitas apud se tractat; sic & ipse per seipsum conquirat, ne inter Ecclesias aliqua contentio exoriatur: sed potiùs fraterna dilectione consuletis, eo rescribente, quid melius observari debet.

Aurelius Episcopus dixit.

Præter ea, quæ in actis proposuimus, necesse est, ut literis quoque nostræ parvitatis sanctissimo fratri nostro & sacrorum comministro Bonifacio omnia, quæ tractamus, plenissimè significentur. An ergo nostra omnibus placeat consequentia, ex ore omnium discamus.

Universa Synodus dixit; Placet.

Novatus Episcopus, Mauritaniæ Sitifensis Legatus, dixit; Meminimus equidem hoc commonitorium de Presbyteris, & præterea de Diaconis ferme continere, qualiter debeant à propriis Episcopis, vel ab iis qui sunt finitimi, audiri; quod in Nicæna Synodo nequaquam legimus. Propterea id jubebit vestra sanctitas legi.

Aurelius Episcopus dixit; Coràm legatur hoc quoque quod quæritur.

Daniel Notarius legit.

De appellationibus autem Clericorum, hoc est, minoris loci, certa Synodi responsio: de qua quid velitis agere inserendum existimamus, quoniam sic dictum est.

Digitized by Google

Osius Episcopus dixit; Quod me adhuc movet, tacere non debeo. Si quis fortè iracundus Episcopus (quod esse non debet) adversus Presbyterum vel Diaconum suum citò vel etiam asperè motus, eum à propria Ecclesia segregare voluerit, providendum est, ne sine causa condemnetur, vel perdat communionem: habeat ergo potestatem ejectus ad finitimos accedendi, ut causa ejus audiatur & diligentiùs tractetur. Ei enim roganti audientia non est deneganda: quin & ille Episcopus, qui eum, sive jure sive injuria, ejecit, rem discuti patienter feret, ut vel confirmetur vel corrigatur ejus sententia, & cætera.

A Οσιος ἐπίσκοπος εἶπε· ὃ ἔτι κινοῦν με, σιωπῆσαι οὐκ ὀφείλω. ἐάν τις τυχὸν ἐπίσκοπος ὀργίλος, ὅπερ οὐκ ὀφείλει, ταχέως ἢ καὶ τραχέως κινηθεὶς κατὰ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου ἰδίου, ἀφορίσαι τοῦτον τῆς ἰδίας θελήσοι ἐκκλησίας, προνοητέον ἐστὶν, ἵνα μὴ ἀναιτίως κατακριθῇ, ἢ ἀπολέσῃ τὴν κοινωνίαν· ἐχέτω οὖν ἐξουσίαν ἐκβληθεὶς προσελθεῖν τοῖς ὁμόροις, ὥστε ἀκουσθῆναι τὴν αἰτίαν αὐτοῦ, καὶ ἐπιμελέστερον ψηλαφηθῆναι. οὐκ ὀφείλει γὰρ αὐτῷ παρακαλοῦντι ὑπακοὴ ἀρνηθῆναι· κἀκεῖνος δὲ ὁ ἐπίσκοπος, ὁ εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως ἐκβαλὼν αὐτὸν, ἀνεξικάκως δέξεται, ὅπως ὃ πρᾶγμα σκοπηθῇ, καὶ ἢ κυρωθῇ ἢ διορθωθῇ ἡ ψῆφος
B αὐτοῦ, καὶ τὰ λοιπά.

ARIST. *Presbyter, & Diaconus segregatus, libertatem habet ad vicinos appellandi. Quinetiam qui segregavit, æquo animo ferre debet quod confirmatum fuerit.*

ΑΡΙΣΤ. Πρεσβύτερος, καὶ διάκονος ἀφωρισμένος, ἄδειαν ἔχει τοῖς ὁμόροις ἐγκαλεῖν. καὶ μέντοι φέρειν ἀνεξικάκως ὁ ἀφορίσας ὃ κυρωθησόμενον ἐποφείλει.

Hic Canon confusioni & scandalis occasionem præbet. Nam Clericum à suo Episcopo depositum ad provinciæ istius Metropolitanum confugere & appellare justum est & canonicum: metropolitano autem absente, depositum vicinos adire Episcopos, eosque Episcopi ipsis non subjecti examinatores constituere, à ratione alienum est, & tumultûs causa. Idcirco itaque non universalis habendus est hic Canon & in aliis valens diœcesibus; sed ut particularis in Carthagine & Africâ.

Ο κανὼν οὗτος συγχύσεώς ἐστι καὶ σκανδάλων παραίτιος. ὃ μὲν γὰρ ὑπὸ ἀφορισθέντα ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου κληρικὸν ἐπὶ ὑπὸ μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ προσφύγειν καὶ ἐγκαλεῖν, ἀκόλουθόν ἐστι καὶ κανονικόν· ὃ δὲ, τοῦ μητροπολίτου ἀπόντος, τοῖς πλησιοχώροις προσέρχεσθαι ἐπισκόποις ὑπὸ ἀφο-
C ρισθέντα, καὶ καθιστᾶν αὐτοὺς ἐξεταστὰς τοῦ ἐπισκόπου τοῦ μὴ ὑποκειμένου αὐτοῖς, παράλογόν ἐστι, καὶ θορύβου παραίτιον. διὰ τοῦτο γοῦν οὐδὲ καθολικός ἐστι, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις κρατῶν διοικήσεσιν· ἀλλ' ὡς τοπικὸς, ἐν Καρθαγένῃ καὶ ἐν Αφρικῇ.

Et his lectis; Augustinus Episcopus Ecclesiæ Hipponensis provinciæ Numidiæ dixit;

Hoc quoque nos servaturos profitemur, salva diligentiori Nicænæ Synodi inquisitione.

Aurelius Episcopus dixit; Si præterea hoc quoque vobis placet, id responsione omnium vestrûm dilectionis confirmate.

Universa Synodus respondit; Omnia quæ in Nicæna Synodo constituta sunt, nobis omnibus placent.

Jucundus Episcopus Ecclesiæ Offetulæ, Legatus Provinciæ Bysacenæ, dixit; Quod à Nicæna synodo constitutum est, nequaquam potest ab ullo subverti.

Καὶ τούτων ἀναγνωσθέντων, Αὐγουστῖνος ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας Ιππώνης τῆς Νουμιδικῆς χώρας εἶπε.

Καὶ τοῦτο ἡμᾶς φυλάξοντας ὁμολογοῦμεν, σωζομένης τῆς ἐπιμελεστέρας ζητήσεως τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἐὰν ἔτι μὴν καὶ τοῦτο ἀρέσκει,
D τῇ ἀποκρίσει τῆς πάντων ὑμῶν ἀγάπης βεβαιώσατε.

Σύμπασα ἡ σύνοδος εἶπε. Πάντα τὰ ἐν τῇ Νικαέων συνόδῳ ὁρισθέντα πᾶσιν ἡμῖν ἀρέσκουσιν.

Ιουκοῦνδος ἐπίσκοπος τῆς Οφφετούλης ἐκκλησίας τοποτηρητὴς τῆς Βυζακηνῆς χώρας εἶπε· ὃ ὁρισθὲν ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου παρατραπῆναι ὑπό τινος οὐδαμῶς δύναται.

Faustinus Episcopus Ecclesiæ Romanæ Legatus dixit; Adhuc ex vestræ sanctitatis partim quidem sancti Alypii, partim verò fratris nostri Jucundi, professione, quædam credo infirmari, quædam vero confirmari: quod non debet esse dubium, si ipsi canones habeantur. Ergo, ut nobis & vobis placet, ad sanctissimum & colendissimum Ecclesiæ Romanæ Episcopum vestra sanctitas referre dignetur, ut & ipse, quod sanctissimus Augustinus decernere dignatus est, utrumque possit considerare. Nam & hoc concedendum est, & silendum, de appellationibus scilicet inferioris gradûs: Sin autem de hoc quoque capite adhuc dubium est, beatæ sedis Episcopum debere statuere, si hoc quidem in canonibus inveniri admittere potest, est æquum.

Φαυστῖνος ἐπίσκοπος τοποτηρητὴς τῆς ἐκκλησίας Ρώμης εἶπεν· ἀκμὴν κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης, τοῦτο μὲν, τοῦ ἁγίου Αλυπίου, τοῦτο δὲ, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Ιουκούνδου, τινὰ ἀκυροῦσθαι πιστεύω, τινὰ βεβαιοῦσθαι. ὅπερ οὐκ ὀφείλει ἀμφίβολον εἶναι ἐχομένων τῶν αὐτῶν
E κανόνων. τοιγαροῦν ὡς ἀρέσκει καὶ ἡμῖν καὶ ὑμῖν, πρὸς ὑπὸ ἁγιώτατον καὶ σεβασμιώτατον ἐπίσκοπον τῆς ἐκκλησίας Ρώμης ἀναγαγεῖν ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη καταξιώσει· ἵνα καὶ αὐτὸς, ὅπερ καὶ ὁ ἁγιώτατος Αὐγουστῖνος ὁρίσαι κατηξίωσε, σκέψασθαι δυνηθῇ ἑκάτερον· καὶ γὰρ τοῦτο παραχωρητέον ἐστὶ, καὶ σιωπητέον, τοῦτ' ἔστι, περὶ τῶν ἐγκλήτων τοῦ κατωτέρου βαθμοῦ· ἐὰν ἀκμὴν εἰς ἀμφιβολίαν ἐστὶν, καὶ περὶ τούτου τοῦ κεφαλαίου δίκαιόν ἐστι ὑπὸ ἐπίσκοπον τοῦ μακαρίου θρόνου ὀφείλειν τυπῶσαι, εἰ μέντοι ἀποδέχεσθαι τοῦτο ἐν τοῖς κανόσιν εὑρεθῆναι δύναται.

BALS. Cùm Faustinus veteris Romæ legatus quæsivisset, ut de quibusdam Ecclesiasticis quæstionibus tractaretur, prout illi à Papa mandatum fuerat, Aurelius Episcopus hoc fieri permisit. Et cùm Daniel notarius commonitorium legere cœpisset, Zosimus Episcopus Romæ legatis dixit; Non latent, hoc est non ignorantur, quæ vobis à sede Apostolica mandata sunt, & examinari ea debent, perinde ac si Synodus Romæ fieret. Nam per vestrûm Legatorum præsentiam Synodus illic haberi videtur. Et statim propositus est quintus canon Sardic. Synodi, ut qui fortè esset patrum Nicææ congregatorum: & cùm orta esset

ΒΑΛΣ. Φαυστίνου τοῦ τοποτηρητοῦ τῆς παλαιᾶς Ρώμης ζη-
F τήσαντος τρακταισθῆναι τινὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, κατὰ ὃ ἐντεταλμένον αὐτῷ παρὰ τοῦ Πάπα, ἐπέτρεψεν ὁ ἐπίσκοπος Αὐρήλιος τοῦτο γενέσθαι. καὶ δῆτα τοῦ νοταρίου Δανιὴλ ἀρξαμένου ὃ κομμονιτώριον ἀναγινώσκειν, εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος Ζώσιμος πρὸς τοὺς τοποτηρητὰς τῆς Ρώμης, ὅτι οὐ λανθάνουσι, τουτέστιν οὐκ ἀγνοοῦνται, τὰ ἐνταλθέντα ὑμῖν παρὰ τοῦ Αποστολικοῦ θρόνου, καὶ ὀφείλουσι ταῦτα ἐξεταστῆναι, ὥσπερ ἐὰν ἡ σύνοδος κατὰ τὴν Ρώμην ἐγένετο. ἐπεὶ διὰ τῆς παρουσίας ὑμῶν τῶν τοποτηρητῶν δοκοῦσι τὰ τῆς συνόδου ἐκεῖσε τελεῖσθαι. καὶ αὐτίκα προσετέθη ὁ ε'. κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου, ὡς ὢν τάχα τῶν ἐν Νικαίᾳ πατέρων. καὶ ἀμφιβο-

λίας

Digitized by Google

λίας γενομένης περὶ τοῦ, εἰ ἔστιν ὁ κανὼν τῶν τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου· εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος Αλύπιος, ὡς ἀναγκαῖον μὲν ἐστι τοῦτον φυλάττεσθαι. ἐπεὶ δὲ οὐχ εὑρίσκεται τῶν ἐν ταῖς Ελληνικαῖς βίβλοις, ταῖς περιεχούσαις τὰ πεπραγμένα εἰς τὴν κατὰ Νίκαιαν σύνοδον. παρακαλῶ, ὦ Αυρήλιε, γενέσθαι γραφὴν πρὸς τὸν Επίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸν Αλεξανδρείας καὶ τὸν Αντιοχείας, ἵνα ψηλαφηθῶσι τὰ ἐκεῖσε ὄντα πρωτότυπα πρακτικὰ τῆς πρώτης συνόδου, ἐφ' ᾧ παρεκβληθῆναι τὸν αὐτὸν κανόνα, διευλυτωθῆναι τὸ ἀμφίβολον. τὰ μέντοι ἐν τούτῳ καὶ δηλούμενα φυλάττεσθαι, μέχρις ἂν τὸ ἀμφισβητούμενον λυθῇ. τὸ αὐτὸ δὲ ἤθελε γενέσθαι, καὶ παρὰ τοῦ Πάπα Ρώμης. οὕτω δὲ τούτων λαληθέντων, ὁ τοποτηρητὴς τῆς Ρώμης Φαυστῖνος εἶπε, μηδέν τι ἀπεικὸς εἰπεῖν τὸν Αλύπιον· καὶ ὁ Πάπας γὰρ ἵνα θελήσῃ τὴν φιλονεικίαν τῶν ἐκκλησιῶν περιαιρεθῆναι καὶ λυθῆναι. ἤρεσεν οὖν καὶ τῷ Επισκόπῳ Αυρηλίῳ τοῦτο γενέσθαι, καθὰ καὶ τῇ πάσῃ Συνόδῳ. μετὰ δὲ τὸ ταῦτα Συντελεσθῆναι, ἐζητήθη παρὰ τοῦ Ναυάτου Επισκόπου καὶ τοποτηρητοῦ Μαυριτανίας, πῶς καὶ παρά τινων ὀφείλουσιν οἱ κληρικοὶ δικάζεσθαι, κατὰ τῶν κεκριμένων ὑπὸ τοῦ ἰδίου Επισκόπου ἐκκαλούμενοι. καὶ ἀπεκρίνατο Επίσκοπός τις ἐπονομαζόμενος Οσιος, τὸ ἔτι κινοῦν με σιωπῆσαι οὐκ ὀφείλω, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ ιδ'. κανόνος τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου· ἅτινα καὶ ἐζητήθησαν ἐκεῖσε. καὶ τούτων τοίνυν τρακταισθέντων, εἶπεν ὁ Αυγουστῖνος, ὀφείλειν καὶ τὸν κανόνα τοῦτον φυλάττεσθαι, σωζομένης μέντοι τῆς ἐπιμελεστέρας ζητήσεως ἤτοι ἐξετάσεως τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, ὥστε φυλαχθῆναι εἰ τῆς συνόδου ἐκείνης ἐστί. καὶ οἱ λοιποὶ πατέρες, τὰ ἐν τῇ Νικαέων Συνόδῳ ὁρισθέντα, πᾶσιν ἀρέσκειν εἶπον, καὶ ὀφείλειν εἰς τὸ ἑξῆς τηρεῖσθαι ἀπαρεγχείρητα. ζήτει καὶ τὰ ἐν τῷ ε'. κανόνι τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου παρ' ἡμῶν γραφέντα.

ΑΡΙΣΤ. Επεὶ μὴ εὕρηται τὰ εἰς Νίκαιαν πεπραγμένα γεγραμμένα, ἄξιος ὁ Ρώμης τῷ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῷ Αλεξανδρείας γράψαι, καὶ λαβεῖν ἐκεῖθεν αὐτὰ, καὶ ἡμῖν ἐμφανίσαι.

Οἱ παρὰ τοῦ πάπα Ρώμης ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ σταλέντες τοποτηρηταὶ, προβαλλόμενοι τὰ παρὰ τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου τεθέντα κανόνα, περὶ τοῦ, τὰ καθαιρεθέντα τῷ Ρώμης προσέρχεσθαι, ὡς παρὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ὁρισθέντα· καὶ ἀπαιτήσαντες τοὺς συναθροισθέντας ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ πατέρας βεβαιῶσαι αὐτὸν ὡς τῆς ἐν τῇ Νικαίᾳ ὄντα συνόδου κανόνα· ἐπεὶ οὗτοι μὴ ἐπὶ μνήμης ἔχοντες, εἰ παρὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἐτέθη· ἀλλὰ μηδὲ τὰ κατὰ Νίκαιαν πεπραγμένα ὑπογεγραμμένα τε καὶ βέβαια ἐπιφερόμενοι, ἔφησαν ἀγνοεῖν, ἄξιον ἔκριναν τὸν Ρώμης γράψαι πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸν Αλεξανδρείας, καὶ παρ' ἐκείνων τοὺς ἐν Νικαίᾳ κανόνας λαβεῖν βεβαίους, καὶ ἐμφανίσαι τούτους αὐτοῖς· τέως δὲ τὸν τοιοῦτον κανόνα, μέχρις ἂν ἀληθέστατά τε καὶ βέβαια τὰ ἴσα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου δέξωνται, κρατεῖν ἠθέλησαν· καὶ ἐτέθη καὶ παρ' αὐτῶν ἐνταῦθα πρῶτος. μεθὸ δὲ ταῦτα ἐπέμφθησαν πρὸς αὐτοὺς παρά τε τοῦ ἁγίου Κυρίλλου τοῦ Αρχιεπισκόπου Αλεξανδρείας, καὶ τοῦ Αττικοῦ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Αρχιεπισκόπου, καὶ οὐχ εὗρον ἐν αὐτοῖς κεκανονισμένον, τὸ δύνασθαι στέλλειν τὸν Ρώμης κληρικοὺς ἰδίους, καὶ δι' αὐτῶν ἐξετάζειν κατ' ἔκκλητον τὰς καθαιρέσεις τῶν Επισκόπων, ἔγραψαν πρὸς τὸν τότε ὄντα πάπαν τῆς Ρωμαίων πόλεως τὸν Κελεστῖνον, μὴ οὕτως ἔκτοτε θέλειν ποιεῖν, καὶ παραχωρεῖν στέλλεσθαι κληρικοὺς αὐτοῦ πρὸς τὸ κατεξετάζειν τὰς ἀποφάσεις καὶ καθαιρέσεις τῶν Επισκόπων· ἵνα μὴ καπνώδης τοῦ κόσμου τύφος τῇ τῶν χριστοῦ ἐκκλησίᾳ εἰσάγηται.

Αυρήλιος Επίσκοπος εἶπε.

Τὰ ἔκπαλαι τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ παρ' ἡμῶν ἐμφανισθέντα ἴσα τῶν ὁρισθέντων τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ, νῦν καταδέξασθε· ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἡμετέρων καθηγητῶν κατὰ τὸν τῆς αὐτῆς συνόδου τύπον σωτηριωδῶς· ἔτι μὴν καὶ τὰ νῦν παρ' ἡμῶν ταχθέντα, ἀναγνωσθῆναι καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐμβληθῆναι;

A dubitatio, an is Nicænæ Synodi Canon esset; Alypius Episcopus dixit; quòd necessarium quidem esset eum servari. Sed quoniam in libris Græcis, qui acta Nicænæ Synodi continent, non invenitur; suadeo, ô Aureli, ad Episcopum Constantinopolitanum, Alexandrinum & Antiochenum scribi, ut quæ illic sunt primæ Synodi archetypa consulant, quo proferatur hic Canon, & dubium solvatur. Quæ porrò in eo declarantur, serventur, donec fuerit solutum dubium. Hoc ipsum autem etiam voluit à Romano Papa fieri. His vero sic dictis, Faustinus Romæ Legatus dixit; nihil absurdi dixisse Alypium: nam Papa quoque voluerit Ecclesiarum contentionem solvi & resecari. B Placuit ergo & Episcopo Aurelio hoc fieri, sicut & universæ Synodo. Postquam autem hæc perfecta sunt, à Navato Episcopo & Mauritaniæ Legato quæsitum est, quomodo & à quibus debeant Clerici judicari, & qui ex judicatis à proprio Episcopo provocant. Et respondit quidam Episcopus, cui nomen erat Osius; Quod me adhuc movet, tacere non debeo, & cætera, quæ sunt xiiii. Can. Sard. Synodi, quæ etiam illic exposita sunt. His itaque tractatis, dixit Augustinus; debere hunc Canonem servari, si, salva interim diligentiori Nicænæ Synodi inquisitione seu examinatione, ejus Synodi esse constaret. C Reliqui quoque Patres, quæ in Nicæna Synodo constituta sunt, omnibus placere dixerunt, & in posterum servari inviolabilia debere. Quære etiam quæ in quinto Canone Sardic. Syn. à nobis scripta sunt.

ARIST. *Quandoquidem non inventa sunt acta Concilii Nicæni scripta, dignetur Episcopus Romanus ad Constantinopolitanum & Alexandrinum scribere, eaque inde accipiat, nobisque repræsentet.*

Cùm Legati in hâc Synodo à Papa Romano missi, proferentes Canonem à Synodo Sardicensi editum, de eo quòd depositus Romanum adeat Episcopum, ut à Nicænâ Synodo decretum, congregatos in isthâc Synodo Patres eum ut Nicænæ Synodi Canonem confirmare postularent: quoniam hi, an à Concilio Nicæno expositus fuit, memoria non tenentes, sed nec quæ Nicææ acta suscriptaque & confirmata sunt, proferentes, dixerunt se ignorare; dignum prædicârunt, ut E Romanus Episcopus ad Constantinopolitanum & Alexandrinum mitteret, & ab iis confirmatos Nicææ Canones acciperet, eosque ipsis notos faceret. Saltem autem talem Canonem, usque dum verissima & firma Synodi Nicænæ exemplaria reciperent, obtinere voluerunt. Et ab iis etiam hic ponebatur primus. At postquam isti Canones ad ipsos missi fuissent, & à sancto Cyrillo Alexandriæ Archiepiscopo, & ab Attico Archiepiscopo Constantinopolis, & in iis non invenissent, Canone sancitum, quòd Romanus Episcopus suos posset mittere Clericos, & per eos Episcoporum depositione, instar ejus ad quem provocatur, examinare; ad Celestinum tunc temporis Romanorum civitatis Papam, ne F postea ita vellet facere, scripserunt; nec amplius Clericos suos ad Episcoporum sententias & depositiones examinandas mitteret: ne fumosus mundi fastus in Christi Ecclesiam introduceretur.

Aurelius Episcopus dixit;

Quæ vestræ dilectioni olim à nobis ostensa sunt exemplaria eorum, quæ in Nicæna Synodo constituta sunt: quin & quæ à nostris præceptoribus salutariter secundùm ejusdem Synodi formam, & quæ præterea à nobis jam ordinata sunt, legi & actis inseri nunc admittitis.

Digitized by Google

Universa Synodus dixit;

Exemplaria fidei & decreta Nicænæ Synodi, quæ nobis olim per Cæcilianum vestræ sanctitatis prædecessorem, allata sunt: præterea & quæ his consequentia hîc constituta sunt, & nunc etiam communi consensu à nobis sunt decreta, his Ecclesiasticis actis inserta maneant; si vestra scilicet beatitudo, ut ante dictum est, ad venerabiles Ecclesiarum, Antiochenæ, Alexandrinæ & Constantinopolitanæ Episcopos dignetur scribere, ut verissima Nicænæ Synodi exemplaria cum propriarum literarum obsignatione mittant: quo veritate manifestata hæc capita, quæ in commonitorio frater & coëpiscopus noster Faustinus & compresbyteri Philippus & Asellus secum attulerunt, vel illic inventa, à nobis confirmentur; vel si non inventa fuerint, coacta adhuc Synodo de iis rursus inquiramus.

ZONAR. Commemoratus quoque Canon, quasi in Nicænæ Oecumenica Synodo editus, promulgatus est. Quare illum Augustinus Episcopus, si quidem, non omissa interim diligentiore in Nicænam Synodum inquisitione, ejus esse constaret, servandum proposuit; ac reliqui quoque Synodi Patres, quæcunque in Nicæna Synodo definita fuerant, omnibus accepta esse significârunt. Deinde edita in Nicæna Synodo fidei professio recitata est.

Daniel Notarius Synodi Nicænæ confessionem fidei & decreta ejus in Synodo Africanâ legit.

CONFESSIO FIDEI Nicænæ Synodi.

Credimus in unum Deum, patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium factorem: & in unum Dominum Jesum Christum, filium Dei, natum de patre unigenitum, id est, ex substantia patris, Deum ex Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum, non factum; consubstantialem patri; per quem omnia facta sunt, & quæ in cœlo, & quæ in terra; qui propter nos homines & nostram salutem descendit, & incarnatus est, & homo factus, & passus est, & resurrexit tertio die, & ascendit in cœlos, & sedet à dextra patris, & venturus est judicatum vivos & mortuos: Et in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt; Erat quando non erat, & priusquam nasceretur non erat, & quòd ex non existentibus factus est, vel ex alia substantia vel essentia esse dicentes, vel mutabilem & alterabilem esse Dei filium; eos anathematizat Catholica & Apostolica Ecclesia.

Similiter & decreta Nicænæ Synodi in xx. capitulis lecta sunt. Præterea quæ in Synodis Africæ sancita sunt, præsentibus actis inserta decernuntur.

CANON I.

Quare quæ in Nicæna Synodo constituta sunt, omnibus modis observabuntur.

Aurelius Episcopus dixit:

Hæc ita apud nos habentur exemplaria statutorum, quæ tunc Patres nostri è Nicæna synodo secum detulerunt: cujus typum servantia ea, quæ sequuntur, & à nobis constituta sunt, confirmata serventur.

BALS. Lecto sancto symbolo, quemadmodum in prima Synodo compositum est; similiter & xx. Canonibus ejusdem Synodi; & iis præterea, quæ in Africa constituta fuerant; & illæsa servari quæ synodaliter acta & pronunciata sunt decernentibus; dixit Aurelius; quòd exemplaria eorum, quæ Nicææ cōstituta sunt à Patribus

A Σύμπασα ἡ σύνοδος εἶπε.

Τὰ ἴσα τῆς πίστεως καὶ τοὺς ὅρους τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, τοὺς πάλαι πρὸς ἡμᾶς διὰ Καικιλιανοῦ τοῦ προηγητοῦ τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης προσενεχθέντας· ἔτι μὴν καὶ ἅπερ τούτοις ἑπόμενα τὰ μέρη ἐνταῦθα κατέστησαν, καὶ νῦν δὲ κοινῇ συζητήσει παρ' ἡμῶν ὡρίσθησαν, τούτοις τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πεπραγμένοις ἐμβληθέντα μείνωσι, δηλονότι, καθὼς προλέλεκται, πρὸς τοὺς σεβασμίους ἐπισκόπους τῶν ἐκκλησιῶν, Αντιοχείας, Αλεξανδρείας καὶ Κωνσταντινουπόλεως, γράψαι καταξιούσης τῆς ὑμετέρας μακαριώτητος, ἵνα τὰ ἀληθέστατα ἴσα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου μετ' ὑποσημειώσεως οἰκείων γραμμάτων ἀποστείλωσιν· B ὅπως φανερωθείσης τῆς ἀληθείας, τὰ κεφάλαια ταῦτα, ἅπερ ἐν τῷ κομμονιτωρίῳ ὁ ἀδεθφὸς καὶ συνεπίσκοπος ἡμῶν Φαυστῖνος καὶ οἱ συμπρεσβύτεροι Φίλιππος καὶ Ασελλος μετ' ἑαυτῶν ἤγαγον, ἢ ἐκεῖ εὑρισκόμενα, ἀφ' ἡμῶν κυρωθῶσιν· ἢ ἐὰν μὴ εὑρεθῶσιν, συνηγμένης ἔτι τῆς συνόδου περὶ τούτων ἑξῆς συζητήσωμεν.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ κανὼν ὁ εἰρημένος, ὡς τῆς ἐν Νικαίᾳ οἰκουμενικῆς συνόδου, προετέθη. διὸ καὶ ὁ ἐπίσκοπος Αὐγουστῖνος φυλαχθῆναι τοῦ κανόνα κατέθετο, σωζομένης μέντοι τῆς ἐπιμελεστέρας ζητήσεως ἤτοι ἐξετάσεως τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ὥστε φυλαχθῆναι, εἰ τῆς συνόδου ταύτης ἐστὶ, καὶ οἱ C λοιποὶ τῆς συνόδου πατέρες τὰ ἐν τῇ Νικαέων συνόδῳ ὁρισθέντα πᾶσιν ἀρεσκεῖν εἶπον. εἶτα ἀνεγνώσθη ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου.

Δανιὴλ νοτάριος τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως καὶ τοὺς ὅρους αὐτῆς ἀνέγνω ἐν τῇ τῶν Αφρων συνόδῳ.

Η ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ιησοῦν D Χριστὸν τοῦ υἱὸν τοῦ θεοῦ, τοῦ γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατέρος μονογενῆ, τοῦτ' ἔστιν, ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατέρος, θεὸν ἐκ θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ· γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρί· δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐν τῇ γῇ· τοῦ δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα καὶ σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα καὶ παθόντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς, καὶ ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. τοὺς δὲ λέγοντας, ἦν ποτε, ὅτε οὐκ ἦν, καὶ πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν, καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι, ἢ ἀλλοιωτὸν ἢ τρεπτὸν τοῦ υἱὸν τοῦ θεοῦ, τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία.

Ομοίως δὲ καὶ οἱ ὅροι τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἐν εἴκοσι κεφαλαίοις ἀνεγνώσθησαν· ἔπειτα τὰ ἐν ταῖς συνόδοις τῆς Αφρικῆς νομοθετηθέντα τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ἐντιθέμενα γινώσκονται.

ΚΑΝΩΝ α'.

Ὥστε τὰ ἐν τῇ Νικαέων συνόδῳ ὁρισθέντα, παντὶ τρόπῳ παραφυλαχθήσεται.

Αὐρήλιος Επίσκοπος εἶπε.

F Ταῦτα οὕτως παρ' ἡμῖν ἔχονται τὰ ἴσα τῶν ὁρισθέντων, ἅπερ τότε οἱ πατέρες ἡμῶν ἐκ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου μετ' ἑαυτῶν κατήγαγον, ἧς τοῦ τύπον φυλάττοντα τὰ ἑπόμενα καὶ ὁρισθέντα παρ' ἡμῶν, βεβαιωθέντα φυλαχθῶσιν.

ΒΑΛΣ. Αναγνωσθέντος τοῦ ἁγίου συμβόλου, καθὼς ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ συνετέθη, ὡσαύτως καὶ τῶν κ'. κανόνων τῆς αὐτῆς συνόδου, πρὸς δὲ, καὶ τῶν ἐν τῇ Αφρικῇ νομοτηθέντων, καὶ διοριζομένων ἀπαράτρωτα φυλάττεσθαι τὰ κατὰ Νίκαιαν συνοδικῶς πραχθέντα καὶ ἀποφανθέντα, εἶπεν ὁ Αὐρήλιος, ὅτι τὰ παρὰ τῶν πατέρων τῆς Αφρικῆς

Digitized by Google

Αφρικῆς μετακομισθέντα ἀπὸ Νικαίας ἴσα τῶν τότε ὁροθετηθέντων, οὕτως ἔχουσιν ὡς ἀνεγνώσθησαν· καὶ ὀφείλουσι κατὰ τὴν τούτων ἀκολούθειαν πραχθῆναι καὶ ὁρισθῆναι, τὰ ἑπομένως λαληθῆναι ὀφείλοντα καὶ βεβαιωθῆναι, ἐφ' ᾧ φυλάττεσθαι καὶ εἰς τὸ ἑξῆς.

A Africanis huc delata, sic se habent, ut lecta sunt; & his consequenter agi & decerni debent, quæ iis congruenter edi oportet & confirmari, ut deinceps quoque serventur.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ δὲ λέγει ὁ Αὐρήλιος, τοιοῦτόν ἐστιν. ὅτι ἃ παρ' ἡμῶν εἰσιν ἴσα τῶν νῦν ἀναγνωσθέντων, ἃ οἱ πατέρες ἡμῶν ἤγουν οἱ πρὸ ἡμῶν Ἐπίσκοποι ἤγαγον τότε, ὅτε ἡ ἐν Νικαίᾳ συνήθροιστο σύνοδος. ἦσαν γὰρ ἐν τῇ Συνόδῳ ἐκείνῃ, ὡς ἔοικε, καὶ ἐξ Αφρικῆς Ἐπίσκοποι. εἰ οὕτως ἔχουσιν, ὡς ἀνεγνώσθησαν δηλαδή. ἔτι γὰρ ἀμφέβαλλον περὶ αὐτῶν, διὸ καὶ ἠξίουν τοὺς πατριάρχας, ὡς εἴρηται, στεῖλαι αὐτοῖς τὰ ἴσα βεβαιωθέντα παρ' αὐτῶν, ἐὰν καὶ τὰ παρ' ἡμῶν ὁρισθέντα ᾖ τύπον ἐκείνον φυλάττωσι, καὶ ἐκείνοις ἕπωνται, φυλαχθήσονται βέβαια.

B

Zonar. Quod verò ait Aurelius, ejusmodi est. Sunt apud nos, inquit, exemplaria eorum quæ nunc lecta sunt, quæ Patres nostri, hoc est, Episcopi qui ante nos fuerunt, tunc cùm Nicæna Synodus congregata est, attulerunt. Erant siquidem in illa Synodo, ut probabile est, Africani quoque Episcopi. Si sic se habent, videlicet, ut lecta sunt. (Adhuc enim de iis dubitabant, ac propterea à Patriarchis postulaverunt, quemadmodum dictum est, ut ad eos exemplaria ab ipsis confirmata mitterent,) si ea quoque, quæ à nobis constituta sunt, typum illorum servent, & cum illis congruant, rata conservabuntur.

ΑΡΙΣΤ. Τὰ ἴσα τῶν δεδογμένων τοῖς ἐν Νικαίᾳ, ἃ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐκ τῆς συνόδου μεθ' ἑαυτῶν κατήγαγον, φυλαττέσθωσαν.

Τὰ τοῖς ἐν Νικαίᾳ ἱεροῖς πατράσι συνελθοῦσι τὸ πρῶτον δογματισθέντα τε, καὶ κεινονισθέντα, καὶ ἡ σύνοδος αὕτη ἐπικυροῖ; καὶ διατάττει φυλάττεσθαι.

C

Arist. *Exemplaria eorum quæ Patribus Nicænis visa sunt, quæque Patres nostri ex hâc Synodo cum ipsis detulerunt, observentur.*

Quæ à sanctis Patribus Nicææ coactis primò tradita fuerunt, & sancita, hæc etiam Synodus confirmat, & servari jubet.

ΚΑΝΩΝ β'.

Θέλοντος τοῦ θεοῦ, ἴσῃ ὁμολογίᾳ ἡ ἐκκλησιαστικὴ πίστις, ἡ δὶ ἡμῶν παραδεδομένη ἐν ταύτῃ τῇ ἐνδόξῳ συνελεύσει, πρωτοτύπως ὁμολογητέα ἐστίν· ἔπειτα ἡ ἐκκλησιαστικὴ τάξις μετὰ συναινέσεως ἑκάστου καὶ ὁμοῦ πάντων φυλακτέα ἐστίν. πρὸς βεβαιωτέας δὲ τὰς τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἡμῶν τῶν ἔναγχος χειροτονηθέντων διανοίας, ταῦτα δεῖ προσθῆναι, ἃ παρὰ τῶν πατέρων βεβαίᾳ διατυπώσει παρελάβομεν. ὥστε τῆς Τριάδος, τοῦτ' ἔστι, τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος τὴν ἑνότητα, τὴν μηδεμίαν ἔχειν διαφορὰν γινωσκομένην, ἣν τοῦ ἡμετέραις διανοίαις ἐγκαθιερωθεῖσαν κατέχομεν· καὶ καθὼς ἐμάθομεν, οὕτω τοὺς λαοὺς τοῦ θεοῦ διδάξομεν. ὁμοίως ἀπὸ πάντων τῶν Ἐπισκόπων τῶν ἔναγχος προαχθέντων ἐλέχθη φανερῶς, οὕτως δεχόμεθα, οὕτω κατέχομεν, οὕτως διδάσκομεν, τῇ πίστει τῇ εὐαγγελικῇ ἅμα τῇ ὑμετέρᾳ διδασκαλίᾳ ἑπόμενοι.

D

Canon II.

Deo volente, pari confessione Ecclesiastica fides, per nos tradita in hac inclyta congregatione, primùm est confitenda: tum ordo Ecclesiasticus cum unicujusque & omnium simul consensu servandus est. Ad confirmandas autem fratrum & coëpiscoporum nostrorum nuper ordinatorum mentes, hæc adjicere oportet, quæ firma constitutione à patribus accepimus: quare trinitatis, id est, patris & filii & spiritûs sancti unitatem, quæ nullam habere differentiam statuitur, in nostris mentibus consecratam detinemus: & sicut didicimus, ita populos Dei docebimus. Similiter ab omnibus Episcopis nuper promotis clare dictum fuit; Sic suscipimus, sic tenemus, sic docemus, fidem Evangelicam simul cum vestra doctrina sequentes.

ΒΑΛΣ. Φασὶν οἱ τῆς συνόδου, ὅτι ἐν τῇ συνελεύσει ταύτῃ πρῶτον μὲν ὁμολογοῦμεν τὴν ἐκκλησιαστικὴν πίστιν, ἤγουν τὴν παρὰ τῆς τῶν πιστῶν ἐκκλησίας δεξαμένην, ἥτις δι' ἡμῶν τῶν Ἐπισκόπων δηλαδὴ παραδέδοται· ἔπειτα φυλάττειν κατατιθέμεθα τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν, εἰς τοῦτο ἑκάστου ἡμῶν συναινοῦντος καὶ ὁμοῦ πάντων. πρὸς δὲ βεβαίωσιν τῆς διανοίας τῶν πρὸ ὀλίγου χειροτονηθέντων ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ Ἐπισκόπων, προσθεῖναι δεῖ, ἃ παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν πατέρων, τουτέστι τῶν ἀρχαίων Ἐπισκόπων, βεβαίᾳ διατυπώσει, ἤγουν ὡς κανόνα βέβαιον καὶ ἀσφαλῆ παρελάβομεν. καὶ αὐτίκα ἐπάγουσιν ἃ παρέλαβον, ἤτοι τὰ περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος, ὅτι οὐδεμίαν διαφορὰν ἔχει ἡ ἁγία τριὰς, ἀντὶ τοῦ κατ' οὐδὲν ἀλλήλων διαφέρουσιν ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, ἄνευ δηλονότι τῶν ἑκάστου ἰδιοτήτων, ἀλλ' ἑνότης γινώσκεται ἐν αὐτοῖς, ἤγουν ὅτι ἓν εἰσὶ τὰ τρία πρόσωπα, κατάτε οὐσίαν καὶ δόξαν καὶ δύναμιν. καὶ οὕτω τὴν πίστιν ταῖς ἡμετέραις διανοίαις καθιερωθεῖσαν, ἤγουν ἐντυπωθεῖσαν, ἀφωρισθεῖσαν γινώσκομεν, φασὶν οἱ τῆς συνόδου, καὶ οὕτω διδάξομεν τοὺς λαοὺς, καθὼς ἐδιδάχθημεν, τῇ εὐαγγελικῇ διδασκαλίᾳ ἑπόμενοι.

E

F

Bals. Dicunt Patres, in hac congregatione, primùm quidem fidem Ecclesiasticam confitemur, scilicet quæ à fidelium Ecclesia creditur, quæ per nos scilicet Episcopos tradita fuit: deinde Ecclesiasticum ordinem servare constituimus, unoquoque nostrum ei rei & simul omnibus assentientibus. Ad fratrum autem nostrorum & coëpiscoporum nuper ordinatorum mentem confirmandam, adjici oportet quæ à Patribus nostris, hoc est, ab antiquis Episcopis, firma ordinatione, seu ut firmum & certum Canonem, accepimus. Et statim subjiciunt quæ acceperunt, scilicet de Trinitate, quòd Trinitas nullam habeat differentiam, id est, nihil inter se differunt pater & filius & spiritus sanctus, exceptis scilicet uniuscujusque proprietatibus: sed unitas ipsis statuitur, nimirum quòd tres personæ unum sint, & substantia & gloria & potentia. Et sic fidem nostris mentibus consecratam, id est impressam, & definitam cognoscimus, inquiunt patres, & sic populos docebimus, quemadmodum docti sumus, Evangelicam doctrinam sequentes.

ΑΡΙΣΤ. Οὐδὲν τῆς ἁγίας τριάδος διάφορον γινώσκεται ἢ διδάσκεται κατὰ τὴν τῶν ἐν Νικαίᾳ βεβαίωσιν.

Οὕτως παρελάβομεν, οὕτως φρονοῦμεν, μηδεμίαν διαφορὰν ἐπὶ τῆς ἁγίας γινώσκειν ἢ διδάσκειν τριάδος· ἀλλὰ συμφυῆ ταύτην εἰδέναι, καὶ ὁμοδύναμον, καὶ ὁμότιμον.

Arist. *Nulla in Trinitate differentia cognoscitur, aut docetur secundùm Patrum Nicænorum constitutionem.*

Sic accepimus, sic sentimus, nullam differentiam in sanctâ Trinitate scire aut docere: sed eam ejusdem essentiæ, ejusdem potentiæ, & ejusdem honoris agnoscere.

Canon

Digitized by Google

Canon III.

De continentia Aurelius Episcopus dixit:

Cùm in priore Synodo de continentia & castitatis modo quærebatur, placuit, ut hi tres gradus, qui vinculo quodam castitatis per consecrationem implicati sunt (Episcopi, inquam, Presbyteri & Diaconi) ut sanctos Episcopos & Sacerdotes Dei & Levitas & divinis sacrificiis ministrantes decet, in omnibus continentes sint; quò possint quod à Deo simpliciter petunt impetrare: ut & quod per Apostolos traditum & ab ipsa antiquitate servatum est, nos quoque similiter servemus.

Bals. Hic Canon vult omnem exercere virtutem, qui sancta mysteria contrectant, Episcopos scilicet Sacerdotes & Diaconos: & esse continentes, non per solam temperantiam; sed in omni facto & opere. Sic enim, inquit, à Deo exaudientur pro populo precantes, & revera ostendent se ea servarequæ à sanctis Apostolis tradita sunt, & ab antiqua, litéris non tradita, Ecclesiastica consuetudine.

Zonar. De illorum qui sacris initiati sunt temperantia continentiáque hic Canon differit dicens, tres ordines, qui sese sua ipsi professione castitati addixere, Episcopos videlicet, Presbyteros, & Levitas, hoc est Diaconos oblationibus Deo dicatis, sive incruento sacrificio, quod numini religiosè offertur, ministrantes continentiam in omnibus servare oportere. Neque in una quidem aliqua re moderatos esse, nullum vero vicissim in reliqua vitæ ratione delectum adhibere, sed temperantiam in omnibus sectari, hoc est omnes numeros virtutis implere, ut quæ à Deo simpliciter, hoc est sine ulla trepidatione, aut hæsitatione postulans, consequantur. Sunt hi namque inter Deum, & homines intercessores, qui numen cæteris hominibus conciliantes fidelibus salutem, universóque terrarum orbi pacem deposcunt. Si se igitur in omni virtutum genere, inquit, exerceant, Deúmque proinde fidenter alloquantur, ita prorsus ab eo quæ postulaverint, impetrabunt: at si libere loquendi facultate ipsimet destituantur, quo pacto deprecatoris munus obire pro aliis queãt? Proinde hac ratione, & quæ ab Apostolis tradita, & quæ antiqui tẽporis cõsuetudine hucusque usurpata sunt, hoc est, tum ea quæ scriptis legibus, tum ea quæ sine scriptis longa & antiqua consuetudine continentur, servabimus.

Arist. *Episcopus & Presbyter & Diaconus castus sit & continens.*

Canon IIII.

Placet, ut Episcopus & Presbyter & Diaconus, & omnes qui sacra contrectant, temperantiæ custodes, à fœminis abstineant.

Bals. & Zonar. Præcedens quidem Canon de Episcoporum, Presbyterorum & Diaconorum continentia disseruit, hic verò specialiùs de temperantia & abstinentia à fœminis. Ex his autem canonibus, & maximè præsenti, Romani, & quotquot sunt ejusdem cum illis sententiæ, opinantur, ne Presbyteros quidem vel Diaconos posse legitimè cum uxoribus conjungi: sed eos conjugii expertes remanere debere. Falluntur autem etiam in hoc, quemadmodum & in aliis. Quintus enim Canon sanctorum Apostolorum, Episcopus, inquit, vel Presbyter vel Diaconus suam uxorem pietatis prætextu ne ejiciat. Et fortasse dicet quispiam, quòd etiam apud nos Episcopi uxores non habent: sed hoc constitutum est à Patribus sextæ, ut dicitur, Synodi, dicentibus in xii. Canone; Non repugnantes iis, quæ ab Apostolis constituta sunt, hoc dicimus: sed salutis & ad meliora progressionis populorum curam gerentes, & ne detur occasio reprehendendi sacerdotalem constitutionem. Eadem autem Synodus

ΚΑΝΩΝ γ'.

Περὶ ἐγκρατείας Αυρήλιος Ἐπίσκοπος εἶπεν.

Ἐν τῇ προλαβούσῃ συνόδῳ ὡς περὶ ῥυθμοῦ ἐγκρατείας καὶ ἁγνείας ἐζητεῖτο, ἤρεσεν, ὥστε τοὺς τρεῖς βαθμοὺς τούτους, τοὺς συνδέσμῳ τινὶ ἁγνείας διὰ τῆς χειροθεσίας συμπεπλεγμένους (φημὶ δὲ Ἐπισκόπους, πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους) ὡς πρέπει ὁσίοις Ἐπισκόποις καὶ ἱερεῦσι θεοῦ καὶ Λευίταις καὶ ὑπουργοῦσι θείοις καθιεροῦσθαι, ἐγκρατεῖς εἶναι ἐν πᾶσιν· ὅπως δυνηθῶσιν ὁ παρὰ τοῦ θεοῦ ἁπλῶς αἰτοῦσιν τυγχάνειν· ἵνα καὶ ὃ διὰ τῶν ἀποστόλων παραδοθὲν, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχαιότητος κρατηθὲν, καὶ ἡμεῖς ὁμοίως φυλάξωμεν.

Βαλσ. Ὁ κανὼν οὗτος πάσης ἐργάζεται ἀρετῆς εἶναι θηλῆ τοὺς τὰ ἅγια μυστήρια μεταχειριζομένους, ἤγουν Ἐπισκόπους ἱερεῖς καὶ Διακόνους, καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι, μὴ διὰ μόνης σωφροσύνης, ἀλλὰ καὶ διὰ πάντος ἔργου καὶ πράγματος. οὕτω γάρ, φησιν, εἰσακουσθήσονται παρὰ τοῦ θεοῦ εὐχόμενοι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ πληροφορήσουσι φυλάττειν τὰ παραδοθέντα ὑπὸ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ ὑπὸ τῆς ἀρχαίας ἀγράφου ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας.

Ζωναρ. Περὶ σωφροσύνης καὶ ἐγκρατείας τῶν ἱερωμένων ὁ κανὼν οὗτός φησι λαμβάνειν, λέγων τοὺς τρεῖς βαθμοὺς τοὺς συμπλέξαντας ἑαυτοὺς, καὶ διὰ τῆς ὁμολογίας συνδεθέντας τῇ ἁγνείᾳ, ἤγουν Ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους, καὶ Λευίτας, τουτέστι διακόνους, τοὺς ὑπουργοῦντας τοῖς θείοις καὶ διεροῦσι, ἤτοι τῇ ἀναμάκτῳ θυσίᾳ, τῇ καθιερωμένῃ τῷ θεῷ, δεῖν ἐγκρατεύεσθαι ἐν πᾶσιν ἀσκῆσαι, καὶ ὑλῇ, ἐν τῷ μὲν ἐγκρατεῖς εἶναι, τῷ δὲ αὖθις ἀδιαφόρως ζῆν, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἐγκράτειαν μετιέναι, τουτέστι, πᾶσάν ἐργάζεσθαι ἀρετὴν, ὅπως φησὶ δυνηθῶσιν εὐτυχεῖν ἃ ἁπλῶς αἰτοῦσι παρὰ θεοῦ ἔχειν ἀδιστάκτως καὶ μὴ διακεινόμενοι. εὖτοι γάρ εἰσι μεσῖται θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἐξιλεούμενοι δὲ θεῖον τοῖς ἄλλοις, καὶ σωτηρίαν αἰτούμενοι τοῖς πιστοῖς, καὶ εἰρηνεύοντα τῷ κόσμῳ. εἰ οὖν πᾶς φησι μετέρχονται ἀρετὴν, καὶ οὕτω παῤῥησιάζονται πρὸς θεὸν, τυγχάνοιεν ἂν καὶ τῆς αἰτήσεως. ὡς εἴγε μὴ παῤῥησίαν ἔχοιεν, πῶς ἂν ὑπὲρ ἄλλων πρεσβεύσωνται; ὅτω γὰρ καὶ ἃ παῤῥεδώκασιν οἱ ἀπόστολοι, φυλάξομεν, καὶ τὰ διὰ τῆς ἀρχαιότητος κατακρατηθέντα, ἤγουν ἃ τὰ ἐγγράφως νενομοθετημένα καὶ τὰ ἀγράφως διὰ τῆς μακρᾶς καὶ ἀρχαίας συνηθείας κρατήσαντα.

Αριστ. Ἐπίσκοπος, καὶ πρεσβύτερος, καὶ διάκονος, ἁγνὸς ἔστω καὶ ἐγκρατής.

ΚΑΝΩΝ δ'.

Ἀρέσκει, ἵνα Ἐπίσκοπος καὶ πρεσβύτερος καὶ διάκονος, καὶ πάντες οἱ τὰ ἱερὰ ψηλαφῶντες τῆς σωφροσύνης φύλακας γνησιωτάτας ἀπέχωνται.

Βαλσ. καὶ Ζωναρ. Ὁ μὲν πρὸ τούτου κανὼν περὶ ἐγκρατείας διελέχθη τῶν Ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ἔστι δὲ ἰδικώτερον περὶ σωφροσύνης ὁ ἀποχῆς γνησιωτάτης. ἐκ τούτων δὲ τῶν κανόνων, μάλιστα δὲ τοῦ παρόντος, οἱ ἐν Ῥώμῃ καὶ ὅσοι ἐκείνοις ὁμογνώμονες, δοξάζουσι μηδὲ τοὺς πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χρῆναι νομίμως γυναιξὶ συνοικεῖν, ἀλλ' ἀζύγους εἶναι. σφάλλονται δὲ καὶ ἐν τούτῳ, ὥσπερ καὶ ἐν ἑτέροις. ὁ γὰρ πέμπτος κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων, Ἐπίσκοπός, φησιν, ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα μὴ ἐκβαλλέτω προφάσει εὐλαβείας. καὶ ἴσως ἐρεῖ τις, ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν οἱ Ἐπίσκοποι γυναῖκας οὐκ ἔχουσιν· ἀλλὰ τοῦτο τοῖς τῆς λεγομένης ἕκτης συνόδου παραξαι νενομοθέτηται, λέγουσιν ἐν τῷ ιβ'. κανόνι ὡς οὐκ ἐναντιούμενοι τοῖς παρὰ τῶν ἀποστόλων ὁρισθεῖσι τοῦτο φαμεν, ἀλλὰ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ὅπη τὸ κρεῖττον προκοπῆς τῶν λαῶν προμηθούμενοι, καὶ δι' μὴ δοῦναι μῶμόν τινα κατὰ τῆς ἱερατικῆς καταστάσεως. ἡ δὲ αὐτὴ σύνοδος ἐν

Digitized by Google

ἐν ιγ'. κανόνι τόντε ἁρόντα κανόνα ἡρμήνευσε, λέγουσα, τὰς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους ἢ ὑποδιακόνους ἀπέχεσθαι τῶν ἰδίων γυναικῶν ἀπαιτεῖσθαι καὶ τὸν καιρὸν τῶν ἁγίων μυστηρίων μεταχειρίσεως· καὶ ἐπάγουσα, ὡς εἴπις τολμήσειε πρεσβυτέρους ἢ διακόνους ἢ ὑποδιακόνους ἀποστερεῖν τῆς πρὸς νόμιμον γυναῖκα συναφείας καὶ κοινωνίας, καθαιρείσθω. καὶ ὁ ἑβδομηκοστὸς δὲ κανὼν τῆς ἁγίας συνόδου ἐλέγχει τοὺς Λατίνους περὶ τούτου κακῶς φρονοῦντας. λέγει γάρ, ἤρεσεν ὥστε τοὺς Ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους καὶ ἀπὸ τῶν ἰδίων ἔτι μὴν ἀπέχεσθαι γυναικῶν. ὡς ἐντεῦθεν δείκνυσθαι, ὅτι καὶ οἱ Ἐπίσκοποι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι γυναιξὶ συνεβίουν. καὶ οὐκ ἀπηγόρευεν αὐτοῖς ἡ Συνοδος τὴν πρὸς αὐτὰς ὁμιλίαν, εἰ μὴ κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους, τυπέστι, καὶ τὰς ὡρισμένας ἡμέρας τῆς ἑκάστου ἐφημερίας.

Ετέρα ἑρμήνεια.

Τὸ ἀπέχεσθαι γυναικῶν, μὴ μόνον τοὺς ἱερωμένους, ἀλλὰ πάντας τοὺς πιστοὺς καὶ ἐν καιρῷ τῆς ἁγίας μεταλήψεως, καὶ τῷ ἀποστόλῳ νενομοθέτηται, λέγοντι, δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω. καὶ πάλιν, μὴ ἀποστερεῖτε ἑαυτοὺς οἱ ὁμόζυγοι, εἰ μή τοι ἐκ συμφώνου ὄζον τῇ προσευχῇ τῆς ἁγίας κοινωνίας προσελθεῖν μέλλωσι. καὶ ὁ Δαβὶδ δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ζητήσαντας Ἀβιάθαρ τὸν ἀρχιερέα λαβεῖν ἐκ τῶν ἄρτων τῆς προθέσεως, εἰ καθαροὶ δέ εἰσιν ἀπὸ γυναικὸς ὁ ἱερεὺς ἠρώτα· καὶ τὸ ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ ἐκφωνούμενον, τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις, τοιαύτης ἐννοίας ὄζιν. οἱ γὰρ μεμολυσμένοι ἀπὸ συνουσίας γυναικὸς ἢ ἄλλως, οὐκ εἰσὶν ἅγιοι· διὸ οὐδὲ ὀφείλουσι κοινωνεῖν. ὥστε ἐκ τούτων πάντων συνάγεται, ὅτι οὐδὲ αὐτοὶ οἱ ὁμόζυγοι συνελθόντες σωματικῶς τῆς ἁγίας κοινωνίας μετέχουσι κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν· ὁ δὲ ἁγιώτατος ἐκεῖνος πατριάρχης κῦρις Λουκᾶς ἐρωτηθεὶς περὶ τούτου, ἐπεφήνατο συνοδικῶς, περὶ τριῶν ἡμερῶν ὀφείλειν ἀποδιίστασθαι τῆς σωματικῆς ὁμιλίας τοὺς μέλλοντας μεταδίδειν τῶν θείων ἁγιασμάτων. ἀλλὰ καὶ τοὺς νυμφίους, τοὺς κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν μετὰ τὴν ἁγίαν μετάληψιν συνερχομένους, ὀπτημμίοις καθυπέβαλε. καὶ ἀναγνωθὶ τὸ κατὰ τὸν σεπτέμβριον μῆνα τῆς δευτέρας ἰνδικτιῶνος γεγονὸς σημείωμα. ἀνάγνωθι καὶ ἐκ τῶν κανονικῶν ἐρωταποκρίσεων Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας τὴν ε'. καὶ τὴν ιβ'. διδασκούσας ἀπέχεσθαι τοὺς πιστοὺς τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας τὸ Σάββατον καὶ τὴν κυριακήν. φησὶ δὲ καὶ ἐν τῇ Μωσαϊκῇ βίβλῳ ἐν ἐξόδῳ ταῦτα, καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωσῆν, καταβὰς διαμαρτύρε τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ ἁγνισον αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον, καὶ πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια, καὶ ἑτοιμοι ἔστωσαν εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τρίτην· τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καταβήσεται κύριος ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ Σινᾶ ἐναντίον πάντος τοῦ λαοῦ. καὶ πάλιν, κατέβη Μωϋσῆς ἐκ τοῦ ὄρους πρὸς τὸν λαὸν, καὶ ἡγίασεν αὐτούς, καὶ ἔπλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ εἶπε τῷ λαῷ, γίνεσθε ἕτοιμοι πρὸς ἡμέρας, καὶ μὴ προσέλθητε γυναικί.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ γυναικὸς ἤτοσθαι ἀπεχόμενοι, ἵνα τῶν αἰτουμένων ἐπιτυγχάνοιεν.

Ο μὲν κανὼν ἕτερος, καὶ ὁ εἰκοστὸς πέμπτος, συμβιβαζόμενος πρὸς τὸν ἑβδομηκοστὸν κανόνα τῆς ἁγίας Συνόδου, ὑ φαίνονται ἀπαιτοῦντες τὸν Ἐπίσκοπον, καὶ πρεσβύτερον, καὶ διάκονον διαλύειν τὸν γάμον, καὶ τῶν γυναικῶν αὐτῶν ἀπέχεσθαι τέλεον· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἰδίους καιροὺς ἐγκρατεύεσθαι ἐξ αὐτῶν, ἤγουν ὅπως τῇ προσευχῇ καὶ τῇ νηστείᾳ σχολάζωσι, καὶ τῶν ἁγίων ποιοῦνται μεταχείρισιν. ὁ δὲ δωδέκατος κανὼν τῆς ἐν τῷ πρόλλῳ ἕκτης Συνόδου, τοῖς Ἐπισκόποις ὑ συζυγεῖν ταῖς ἰδίαις γαμεταῖς συνοικοῦσι, μετὰ τὴν χειροτονίαν ὑ ἐπιτρέπει ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλὰ διαλύειν τὴν πρὸς αὐτὰς συνάφειαν. τοῦτο δὲ, οὐκ ἐπ' ἀθετήσει τοῦ γάμου, καὶ ἀνατροπῇ τῶν ἀποστολικῶς νενομοθετημένων εἰσάγει. ἀλλ' ὅπως πρόμηθείᾳ τῆς σωτηρίας, καὶ τὸ ὅτι ὃ κρεῖττον προκόπτῃ

A in xiii. Canone præsentem Canonem interpretatur, dicens: à Presbyteris & Diaconis vel Subdiaconis, ut à propriis uxoribus abstineant, exigi tempore contrectationis sanctorum mysteriorum: & subjungens: Quòd si quis ausus fuerit Presbyteros vel Diaconos vel Subdiaconos legitimæ uxoris conjunctione & societate privare, deponatur. Canon quoque lxx. præsentis Synodi convincit Latinos de hac re malè sentientes. Dicit enim, Placuit, ut Presbyteri & Diaconi & Episcopi secundùm proprios terminos etiam à suis uxoribus abstineant. Ut ex hoc ostendatur, & Episcopos & Presbyteros & Diaconos cum uxoribus vixisse. Nec prohi-
B buit eis Synodus cum ipsis consuetudinem, nisi secundùm proprios terminos, id est, in præstitutis uniuscujusque vicis diebus.

Altera Interpretatio.

A fœminis abstinere, non solum eos qui sacris sunt initiati, sed etiam omnes fideles sanctæ participationis tempore, etiam ab Apostolo statutum est; dicente; Probet quisque seipsum, & sic de pane edat, & ex calice bibat. Et rursus; Ne defraudent seipsos conjuges, nisi forte ex consensu, quando ad sanctæ
C communionis preces accedere voluerint. Porro, & Davidem, & eos qui cum illo erant, cùm Abiatharem Pontificem de panibus propositionis commedere petiissent, an à cubili mulieris mundi essent, prius interrogavit Pontifex: Et quod in divinorum mysteriorum celebratione dicitur; Sancta sanctis, eandem habet intelligentiam. Qui enim à muliebri concubitu vel aliter polluti sunt, non sunt sancti; nec ideò debent communicare. Quamobrem ex his omnibus colligitur, quòd nec ipsi conjuges quidem, qui corporaliter congressi sunt, eo die sanctâ communione digni habebuntur. Sanctissimus autem ille Patriarcha
D dominus Lucas de hoc interrogatus, synodaliter pronunciavit, tribus antè diebus à corporali congressu abstinere debere conjuges, qui sunt divinorum Sacramentorum futuri participes. Quin & sponsos, qui ipso nuptiarum die post sanctam participationem congrediuntur, pœnis subjecit. Et lege edictum, quod mense Septembri Indict. ii. factum est. Similiter & è canonicis ad quæstiones responsionibus Timothei Alexandrini quintam & duodecimam: quæ fideles à mutuo congressu abstinere Sabbato & Dominica debere decernunt. Quinetiam in libris Mosaicis in Exodo hæc ait; Et dixit Dominus Mosi, descende & testificare huic populo, & sanctifica eum hodie & cras, & lavent vestimenta, & stent parati in
E diem tertium. Tertio enim die descendet Dominus super montem Sina coram toto populo. Et rursus; Descendit autem Moses de monte ad populum, & sanctificavit eos, & laverunt vestimenta sua; & dixit populo; Este parati tribus diebus, & ne accedite ad mulierem.

Arist. *Et abstinentes ab uxore postulent, ut postulata impetrare possint.*

Hic & vigesimus quintus Canon septuagesimo Canoni præsentis Synodi collati non videntur exigere, ut Episcopus, Presbyter & Diaconus con-
F jugium solverent, & ab uxoribus omnino abstinerent; sed secundum propria tempora se ab iis continere, nempe quando vel precibus vel jejunio vacant, & sacra tractant. At duodecimus sextæ in Trullo Synodi Canon Episcopis unà cum suis uxoribus habitare non permittit, postquam ad Episcopatum ordinati fuere; sed solvere cum iis conjunctionem. Hoc autem non in conjugii contemptum, & eorum, quæ Apostolicè sancita fuerunt, eversionem introducit; sed ob salutis & ad meliora populi progressionis

Digitized by Google

euram, & ne occasio reprehendendi Sacerdotalem constitutionem daretur. Sed decimus tertius ejusdem sextæ Synodi Canon incusat illud, quod ut in Canonis ordine in Romanorum Ecclesiâ traditur, nempe Diaconos & Presbyteros, qui ordinandi sunt, profiteri se postea non amplius uxoribus suis conjungi, & mandat legitima hominum sacratorum conjugia non distrahi, sed firma manere, & non ab invicem discedere; sed tantum propriis terminis ab uxoribus suis se continere, ut & Apostolus tradidit, & iterum convenire.

A λαῦ, καὶ τοῦ μή τινα μόνον δοῦναι καὶ τῆς ἱερατικῆς καθαιρέσεως. ὁ δὲ τριακοστὸς πέμπτος τῆς αὐτῆς ἕκτης Συνόδου κανὼν καὶ ὑπομέμφεται. ὅς, ὡς ἐν τάξει κανόνος ἐν τῇ τῶν Ρωμαίων ἐκκλησίᾳ παραδεδομένος, ἤρου δὲ καὶ ὁμολογεῖν τοὺς μέλλοντας χειροτονεῖσθαι διακόνους ἢ πρεσβυτέρους οὐκ ἐπὶ ταῖς αὐτῶν συναφθήσονται γαμεταῖς, καὶ παραιτεῖται τὰ καὶ νόμους τῶν ἱερατικῶν ἀνδρῶν συνοικέσια μὴ διασπᾶσθαι, ἀλλ' ἐρρῶσθαι, καὶ μὴ χωρίζεσθαι ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλ' ἢ μόνον καὶ τοὺς ἰδίους καιροὺς ἐπὶ τῶν συμβίων αὐτῶν ἐγκρατεύεσθαι, καθὼς καὶ ὁ ἀπόστολος παραδίδωσι, καὶ πάλιν συνέρχεσθαι.

Canon V.

Avaritiæ cupiditatem, quam omnium malorum matrem esse nemo dubitat, reprimere opus est; ut nemo alienis terminis abutatur, nec quispiam propter lucrum Patrum terminos transiliat, neque ut ulli omnino Clerico liceat ex quavis re usuram accipere: & quæ recens quidem edita, cùm obscura sint, & omnino latentia, à nobis considerata formam accipient. De quibus autem divina Scriptura apertissimè constituit, non decernere, sed illa potiùs sequi oportet. Consequenter enim, quod est in Laicis reprehendendum, multo magis debet in Clericis condemnari. Universa Synodus dixit; Nemo adversus Prophetas, nemo adversus Evangelia sine periculo fecit.

B

ΚΑΝΩΝ ε'.

Τὴν τῆς ἀπληστίας ἐπιθυμίαν, ἣν πάντων κακῶν ἀπάντων μητέρα εἶναι οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, δέον ἐπέχειν· ἵνα μήτις τοῖς ἀλλοτρίοις ὅροις καταπλέηται, μηδὲ ἵνα διὰ κέρδος τοὺς τῶν πατέρων ὅρους τις ὑπερβαίνῃ· μηδὲ ἵνα πομπείως τινὶ κληρικῷ ὀφεῖλον εἴη ἀπὸ οἱουδήποτε πράγματος τόκον λαβεῖν. καὶ τὰ μὲν νεωστὶ ἀνενεχθέντα ἀμαυρὰ ὄντα, καὶ καθόλου λανθάνοντα, σκοπεῖσθαι παρ' ἡμῶν τυποῦσθαι. ἐν οἷς φανερώτατα ἡ θεία γραφὴ ἐνέστησεν, ἃ δεῖ ψηφίζεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ἕπεσθαι. ἀκολούθως γὰρ ὃ ἐν λαϊκοῖς ἐπιλήψιμον, πολλῷ μᾶλλον ἐν κληρικοῖς ὀφείλει καταδικάζεσθαι. σύμπασα ἡ συνοδος εἶπεν· ἐνθεὶς καὶ τὸ προφητῶν, ἐνθεὶς καὶ τὸ εὐαγγελίων, χωρὶς κινδύνου ἐποίησεν.

C

Zonar. Cùm de interdicendo Clericis fœneratitio quæstu hic Canon acturus sit, de avaritia primò disserit, eamque omnium malorum parentem appellat, continendamque, hoc est coërcendam atque amputandam esse decernit, ne res alienas invadat, eisque abutatur. Abusum vero inconcessum alicujus rei usum nominavit. Usus vero rei inconcessus etiam est, aliquid honestæ causæ prætexentem res alienas auferre. Nam, & qui fœnerant, quasi qui fœnore accipiunt illud in suum commodum convertant, ita ex fœnore lucro sese potiri affirmant. Resecandam itaque aliter avaritiam autumat, ac, ne lucri cupiditate constitutos à Patribus terminos quispiam transiliat, providendum. Terminos porro Patrum sacros Can. nominavit. Nam & sanctorum Apostolorum quarto & quadragesimo Canone, sacri ordinis hominibus fœnerare ne liceat, constitutum. Et primæ Oecumenicæ Synodi decimoseptimo, qui recensentur in Canone, si fœnus

Ζωναρ. Περὶ τοῦ μὴ τοκίζειν κληρικοὺς ὁ κανὼν διατάξασθαι μέλλων, πρῶτον ἀπληστίας διαλέγεται πρῶτον, καὶ ταύτην εἶναί, φησι, πάντων κακῶν ἀπάντων μητέρα, ἣν καὶ ἐπέχειν δεῖ, τουτέστι κωλύειν, ἀνακόπτειν, ἵνα μὴ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπεμβαίνῃ, καὶ καταπέρηται αὐτοῖς. καταχρησιν δ' ὠνόμασε τὸ πᾶσά τὸ δέον χρῆσιν· χρῆσις δὲ πᾶσά τὸ δέον ἔξι, καὶ τὸ ἀναφόρμως τὰ ἀλλότρια ἀφαιρεῖσθαι. οἱ γὰρ δανείζοντες ὅτι τόκοις, ὡς δῆθεν ὠφελημένοι τῷ δανειζομένῳ, ἐκ τοῦ δόλου φασὶ καὶ αὐτὸς συμμετέχειν τοῦ κέρδους. καὶ ἄλλως δὲ ἀνακόπτειν δεῖ, φησι, τὸ πλεονεξίαν, ἵνα μὴ διὰ κέρδος τοὺς τῶν πατέρων ὅρους τις ὑπερβαίνῃ, ὅρους τῶν πατέρων τοὺς ἱεροὺς κανόνας καλῶν. ὃ τε γὰρ μδ'. κανὼν τῶν ἀποστόλων τὸν δανείζειν τοὺς ἱερωμένους ὅτι τόκοις ἀπαγορεύει, καὶ ὁ ς'. τῶν οἰκουμενικῆς Συνόδου ιζ'. κανὼν, καθαιρεῖ καθυποβάλλῃ καὶ καταδικάζει τοὺς ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζομένους

ἐπὶ

ὅτι τόκοις δανείζοντας, καὶ ὁ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου δ'. κῆμων ἀποτρέπῃ τοῖς ἱερατικοῖς ὅ ὅτι τόκοις δανείζειν. τέτους οὖν τοὺς κανόνας ὅρους τῶν πατέρων ἐκάλεσεν. ἀνακοπτέσθω δὲ φησιν ἡ ἀπληστία, καὶ ἵνα μὴ ἐξῇ κληρικῷ οἱῳδήτινι τόκον λαμβάνειν ἀπό οἱουδήποτε πράγματος. ἐ μόνον γὰρ ἀργύρια δανείζονται, ἀλλὰ καὶ σῖτος καὶ οἶνος καὶ ἔλαιον καὶ μυρία ἕτερα εἴδη. καὶ ὥσπερ ὅτι τῶν νομισμάτων συμφωνεῖται δίδοσθαι τόκος, ὕτως ἐ ὅτι τῶν εἰδῶν. δανείζων γάρ τις σῖτον τυχὸν μοδίους ἑκατὸν, συμφωνεῖ λαβεῖν μετ' καιρὸν ὡρισμένον μοδίους ἐπέκεινα τόσους, καὶ ὅτι τῶν ἄλλων ὁμοίως. ἵνα οὖν μὴ παρεισρέφῃ ὁ κανὼν, νομίσματα μὲν μὴ δανείζόντων ὅτι τόκῳ τῶν ἱερωμένων, ἐν εἴδεσι δὲ τοῦτο ποιούντων, προσέθεντο οἱ πατέρες, οἱουδήποτε πράγματος: καὶ τὰ μὲν νεωστὶ ἀνενεχθέντα, τουτέστιν ὑπομνηθέντα, φασὶν, ἀμφιβολα ὄντα, ἤγουν ἀσαφῆ, σκοτεινὰ, ἀγνοούμενα, τυπωθήσονται, ἀντὶ τοῦ ὁρισθήσονται πρὸ ἡμῶν σκοπούμενα, ἃ καὶ ἡ θεία γραφὴ ἐνέτεινεν, ἤτοι ἐνομοθέτησε, διωρίσατο, περὶ ἐκείνων δὲ δεῖ ψηφίζεσθαι, τουτέστιν ἀποφαίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἕπεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν τοῖς νενομοθετημένοις. θείαν δὲ γραφὴν τὰς τε ἱερὰς κανόνας ὠνόμασε τὰς γραφικὰς ῥήσεις, ὅ οὐκ ἐκτομὴν ὅ ἀργύριόν σε τῷ ἀδελφῷ σε, καὶ ὅ, ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ὅτι τόκῳ, καὶ ὅσα τοιαῦτα. εἶτα καὶ καταισθάνοιτο ἵππως ἄτοπόν ὄν καὶ αἰσχρὸν ὅ δανείζειν ὅτι τόκοις τοὺς ἱερωμένους, καί φασιν, ὅτι ὥσπερ ἐν λαϊκοῖς ἐπιλήψιμόν ὄν, ἤγουν ψεκτὸν καὶ ἐγκαλλόμενον, ἀκολούθως ἐν κληρικοῖς πολλῷ μᾶλλον ὀφείλῃ καταδικάζεσθαι. πρὸς ταῦτα ἡ συνόδος εἶπεν, οὐδεὶς κληρικὸς τῶν προφητῶν, οὐδεὶς κληρικὸς τοῦ εὐαγγελίου χωρὶς κινδύνου ἐποίησεν. τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ εἶπον· ὅτι ἐπεὶ καὶ τῇ παλαιοτέρᾳ γραφῇ, ταύτῃ γὰρ ἐχρήσατο· καὶ τῇ νέᾳ, ἣν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ἐνέφηναν, ἀποτετραμμένον ἐστὶ τὸ τοκίζειν· οὐδεὶς ποιῶν τὰ ἀπηγορευμένα ἀζήμιος ἐκφεύξεται τὸν κίνδυνον. κινδυνεύει γὰρ περὶ τὴν οἰκείαν σωτηρίαν, τουτέστι καταγρεῦσαι).

ΑΡΙΣΤ. Τὸ ἐν λαϊκοῖς ἐπιλήψιμον, οἱοῖόν ἐστι τὸ τοκίζειν, πολλῷ μᾶλλον ἐν κληρικοῖς καταδικάζεται.

Καὶ ὁ τεσσαρακοστὸς δεύτερος ἀποστολικὸς κανὼν, καὶ ὁ ἑπτακαιδέκατος τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ὅ πρῶτον, καὶ ὁ δέκατος τῆς ἐν τῷ τρούλλῳ ἕκτης συνόδου, τὸν ἀπαιτοῦντα τόκους πρεσβύτερον ἢ διάκονον, καὶ μὴ παυόμενον, τῇ καθαιρέσει καθιστῶσιν ὑπόδικον. εἰ γὰρ καὶ παρὰ λαϊκῶν τοῦτο νενόμισται ἐπιμεμπτόν ἐστι, καὶ αἰσχροκερδείας καὶ πλεονεξίας μόνον αὐτοῖς ἐπιφέρῃ, οὐδὲ εἰς ἱερατεῖον παραδέχονται), εἰ μὴ ὅ ἄδικον κέρδος εἰς πτωχοὺς ἀναλώσουσι, καὶ ὑποσχέσθωσι μηκέτι τῇ τοιαύτῃ τῆς φιλοχρηματίας νοσήματι ἐμπίπτειν, καὶ ϙδ' ιδ'. τοῦ μεγάλου βασιλείου κανόνα· πολλῷ μᾶλλον ἐν κληρικοῖς ὑπὸ καταδίκην ἔσται.

ΚΑΝΩΝ ϛ'.

Ἐν τῇ παραλαβούσῃ συνόδοις μεμνήμεθα ταῦτα ὁρισθέντα, ὥστε χρίσμα ἢ καταλλαγὴν μετανοούντων ἢ κορῶν καὶ ναῶν καθιέρωσιν ὑπὸ πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι. ἐὰν δέ τις ἀναφανῇ τοῦτο πρᾶξαι, τί δεῖ περὶ τούτου ὁρίσαι; Αὐρήλιος Ἐπίσκοπος εἶπε· Τὸ ὑμέτερον ἀξίωμα ἤκουσε τὸ ἀνενεχθὲν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Φορτουνάτου. τί περὶ ταῦτα λέγετε; ἀπὸ πάντων τῶν Ἐπισκόπων ἐλέχθη, χρίσματος ποίησιν, καὶ κορῶν καθιέρωσιν, ὑπὸ πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι· μήτε δὲ καταλλάξαι τινὰ εἰς δημοσίαν λειτουργίαν πρεσβυτέρῳ ἐξεῖναι, τοῦτο πᾶσιν ἀρέσκει.

ΒΑΛΣ. Χρίσματος ποίησίς ἐστιν ἡ τοῦ ἁγίου μύρου πλήρωσις· καταλλαγὴ μετανοούντων, ὅ δέχεσθαι λογισμοὺς ἁμαρτανόντων, καὶ λύειν τοὺς ἴσως ἐπιτιμηθέντας ὑπὸ τοῦ ἐπιτιμίου. καταλλάσσει γὰρ τούτους ὁ ψυχικὸς ἰατρὸς τῷ θεῷ,

exerceant, depositione mulctantur & condemnantur. Et Laodic. Syn. iiii. Canon sacris initiatos rem aliquam fœnore locare omnino vetat. Hos ergo Can. Patrum terminos nuncupavit. Resecetur vero, inquit, inexplebilis habendi cupiditas, ut ne Clerico cuiquã usuras, quacunque demum ex re, percipere ullo modo liceat. Nec enim pecunia solummodo, sed frumentum quoque, vinum & oleum, aliaque rerum genera innumerabilia fœnori locãtur. Et quemadmodum in pecunia, ita ex condicto usuræ in aliis rerum generibus exiguntur. Datis nempe quispiam, exempli causa, mutuis centum frumenti modiis, præfinito tempore elapso centum se insuper modiorum numerum accepturũ pacisci tur; idque in aliis eodem modo. Ne quis igitur esset in adulterando Can. fraudi locus, ita ut à pecunia quidem fœneranda, non tamen ab usuris ex aliarum rerum mutuatione colligendis sacrati homines abstinerent; idcirco Patres, ne ex quacunque re demũ usuras percipere liceat, addidere. Ac ea quidem, inquiũt, quæ relata nuper, hoc est, nobis significata sunt, obscura quippe, id est, incerta, involuta tenebris & ignota, efformabuntur, hoc est, à nobis accuratè meditata definientur: quæ vero divinæ Scripturæ oraculis præscripta, sive constituta, decreta sunt, nihil de iis quidquam decernere, hoc est, constituere; sed ea, quæ jam definita sunt, sequi ac servare oportet. Divinæ porro scripturæ appellatione sacros Can. ac Scripturæ testimonia significavit, quale illud est; Non dabis fratri tuo pecuniam ad usuram; Et illud, Pecuniam suam non dedit ad usuram, & quæcunque alia hujusmodi reperiuntur. Hinc rationem quoque, cur sacratis hominibus fœnerare indecorum ac turpe sit, explicant. Quod enim in Laicis, inquiunt, ansam reprehensionis præbet, hoc est, vituperationi criminationique obnoxium est; multo magis in Clericis fuerit condemnandum. Ad hæc Syn. neminem adversus prophetas, neminem adversus Evangelia sine periculo fecisse, pronunciavit. Quod quidem ita accipiendum est. Quoniam, inquiunt, & veteri Testamento, id namque per Prophetas indicavere; & novo, quod per Evangelium intelligi volunt, fœnerare ne liceat interdictum est; neminem, qui contra ea quidquam admiserit, à periculo immunem esse; verùm de dignitate in periculum venire, hoc est, depositione mulctari placet.

ARIST. *Quod in Laicis reprehenditur, cujusmodi est usuram accipere, in Clericis multo magis condemnatur.*

Et quadragesimus secundus Canon Apostolicus, & decimus septimus i. Synodi Nicænæ, & decimus sextæ in Trullo Synodi, Presbyterum vel Diaconum, qui usuras exigit, & non cessat, depositioni reddit obnoxium. Si enim hoc etiam à Laicis factum culpandum est; & lucri turpis studii & avaritiæ infamiam iis infert, & nec ad sacerdotium admittuntur, nisi injustum lucrum pauperibus impendant, & promittant se non amplius in istum avaritiæ vitium incidere, secundum xiiii. magni Basilii Canonem: multo magis in Clericis condemnandum est.

CANON VI.

In prioribus Synodis hæc fuisse constituta meminimus, ut Chrisma, vel pœnitentium reconciliatio, vel puellarum & templorum consecratio, à Presbyteris non fiat. Si quis autem hoc facere compertus fuerit, quid de eo statuere oportet? Aurelius Episcopus dixit; Dignitas vestra audivit quod à fratre & nostro in sacris comministro Fortunato prolatũ est; quid ad ea dicitis? Ab omnibus Episcopis dictum est; Chrismatis confectio, & puellarum consecratio, à Presbyteris ne fiat: nec aliquẽ publico rei sacræ mysterio reconciliare Presbytero liceat; hoc omnibus placet.

BALS. Chrismatis confectio est sancti unguenti mystica peractio. Reconciliatio pœnitentium est eorum, qui peccant, confessiones audire, & eos à pœna solvere, quibus pœna fortè injuncta est. Medicus enim animæ eos Deo

Digitized by Google

conciliat, per pœnitentiam & ad id quod melius est conversionem. Puellarum autem consecratio, non est diaconissarum per manuum impositionem ordinatio; sed mos erat puellas virginitatem profitentes ad Ecclesiam adduci, & eas Episcopi, ut Deo dedicatas, per preces consecrabant, earumq; custodiæ curam gerebant: ut ex xliiii. Can. præsentis Synodi declaratur. Hæc ergo à Presbyteris fieri prohibuit Synodus; quemadmodum & templorum consecrationem: & eorum facultatem dedit antistitibus. Illud autem, publico rei sacræ ministerio reconciliare, est ejusmodi. Ii, quibus pœna injuncta est, quique arcentur ab Ecclesia, non permittuntur cum fidelibus consistere: sed per se Deum laudare non prohibentur. Quando autem à pœna absoluti fuerint, tunc consistunt cum fidelibus, & publicè seu palam Deum cùm populo laudant. Lege & xliii. Can. præsentis Syn. nec tibi repugnare videatur lii. Can. Apostolicus, qui dicit Episcopos & Presbyteros suscipere eos qui convertuntur. Sed dic, istos Presbyteros Episcoporum adhortatione pœnitentes suscipere. Quare nota, quòd, qui sine Episcopali permissione hominum cõfessiones excipiunt, sacrati Monachi, malè faciunt: multò autem magis profani. Ii enim nec cum adhortante Episcopo possunt tale quidquam exercere. Et ideo Synodalis quoque declaratio facta est, ex supplicatione venerabilis Monasterii Euergetidis; quòd, quoniã statutum Monasterii decernit eum, qui statis temporibus ejus præfectus est, Monachorum confessiones audire, profano autem non permittitur confessiones excipere; necessariò sequitur præfectum esse Sacerdotem. Præfecti autem, ut sæpe diximus, homines profani fiunt. Nam & mulieres quoque Monasteriis præficiuntur; sed hominum confessiones non audiunt. His ita se habentibus, dicunt aliqui, quòd, quoniam ab Antistitibus fit puellarum consecratio, non licebit Monasterii præfecto, qui est sacratus, vel simpliciter Sacerdoti Monacho, quemvis Monachum tondere sine Episcopali permissione. Idem enim est puellarum consecratio & Monachorum tonsura. Mihi autem videtur, Sacerdotes præfectos posse citra ullum impedimentum tondere, etiam sine Episcopali permissione. Si enim xiiii. Can. vii. Syn. præfecto permittit etiam Lectoris characterem in proprio Monasterio facere: multo magis ei tondere permisit. Et lege quæ in eo ipso xiiii. Can. scripta sunt. Qui autem sunt simpliciter Sacerdotes Monachi, ob præsentem Can. tonsuras cum scientia Episcopi facere debent: nisi quis fortè hoc quoque sola Monachi Sacerdotis voluntate fieri velit, ex longa consuetudine, quæ pro lege & Canone hucusque obtinuit.

ZONAR. Chrismatis confectio est sacri olei ex mystico ceremoniarum ritu consecratio. Pœnitentium verò reconciliatio fit, cum quispiam crimen confessus, postquam inter pœnitentes egit, mulctámque persolvit, à pœna in futurum tempus absolvitur. Tanquam enim is forte jam satis supplicii luerit, vel etiam quia definitum tempus impleverit, ac satis magnum animi dolorem pro ratione criminis indicârit, à pœna liberatur, eique vel cum fidelibus consistere, vel sacris etiam mysteriis communicare permittitur. Deo enim quodammodo conciliat eum Antistes, intercedente pœnitentia, ac in Ecclesia cum fidelibus constituit, atque ad sanctorum communicationem admittit. Conciliatur præterea quis aliquando, licet pœnitentiæ tempore nondum elapso, si de vita videlicet in periculum veniat; ut de hac re Canon in sequentibus differit. Virgines porro consecrare non idem est, ac diaconissas manuum impositione constituere; verum antiqui moris fuit, puellas, quæ virginitatem profiterentur & castimoniam voverent, in templo sistere, quas Episcopi adhibitis precationibus, veluti Deo dicatas, consecrabant, earumque custodiæ ac institutionis, postquam à parentibus secessissent, curam ipsi suscipiebant; ut ex quarto & quadragesimo hujus Synodi Canone facile apparet.

ΖΩΝΑΡ. Χείσματος ποίησις, ἡ ἐπὶ τῷ ἁγίῳ μύρῳ ἐστὶ πλεπή. καταλλαγὴ δὲ μετανοούντων ἡ λύσις ἡ ἐξομολογησαμένου τῷ ἐπιτιμίῳ, καὶ ἐν μετημοίᾳ γενόμενον, καὶ ἐπιτιμηθέντα. ὡς γὰρ ἤδη ἱκανῶς ἴσως ὁ τοιοῦτος δουλεύσας τῷ ἐπιτιμίῳ, ἢ καὶ ἱκανὸν πληρώσας χρόνον, καὶ ἀνάλογον ἐπιδεξάμενος τῷ μεγέθει, λύεται τῆς ἐπιτιμίου, καὶ ἡ συνεσάναι τοῖς πιστοῖς ἐπιδέχεται, ἢ καὶ τῶν ἁγιασμάτων μεταλαμβάνειν. καταλλάττει γὰρ ὥσπερ αὐτὸν τῷ θεῷ ὁ ἀρχιερεὺς διὰ τῆς μετημοίας, καὶ οὕτω συνίστησιν αὐτὸν τοῖς πιστοῖς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ τῶν ἁγιασμάτων καταξιοῖ· ἢ καὶ, ἔτι τοῦ χρόνου τῆς μετημοίας ἐπιδαψιλευομένου καταλλάττεται, ἔστιν ὅτε, ὅτε δηλαδὴ περὶ τῆς ζωῆς κινδυνεύει, ὥς φησι περὶ τούτου ὁ ἐφεξῆς κανών· χειροθεσία δὲ καθιέρωσις, οὐχὶ διακονισσῶν χειροθεσία ἐστὶν, ἀλλ' ἔθος ἦν παραπαλαι τὰς κόρας ταῖς ἐκκλησίαις παρθενίαν ὁμολογούσας, καὶ ἁγνεύειν ὑποσχουμένας, καὶ ταύτας οἱ ἐπίσκοποι δι' εὐχῶν καθιέρουν, ὡς ἀνατεθείσας τῷ θεῷ, καὶ ἐκφυοι ἐφεόντιζον τῆς φυλακῆς αὐτῶν. καθὼς δηλοῖ ἀπὸ τοῦ μδ'. κανόνος ἡ πρόθεσις συνόδου. Ταῦτα οὖν γίνεται παρὰ πρεσβυτέρων ἡ συνόδος ἀπηγόρευσεν. ὥσπερ καὶ τὰ τῶν ναῶν καθιέρωσιν· καὶ δέδωκε τοῖς ἐξουσίαν αὐτῶν τοῖς ἀρχιερεῦσι. τὸ δὲ καταλλάξαι εἰς δημοσίαν λειτουργίαν, τοιοῦτόν ἐστιν. οἱ ἐπιτιμηθέντες, καὶ τῆς ἐκκλησίας εἰργόμενοι, ἐκ παραχωρούντας συνίστασθαι μὲν τοῖς πιστοῖς· καθ' ἑαυτοὺς δὲ ὑμνεῖν καὶ θεὸν ἐκ κωλύονται. ὅτε δὲ τοῦ ἐπιτιμίου λυθῶσι, τότε συνίστανται τοῖς πιστοῖς, καὶ δημοσίᾳ ἤδη φανερῶς ὑμνοῦσι καὶ θεὸν μετὰ τοῦ δήμου. ἀναγνωσθὶ καὶ ἁγ'. κανόνα τῆς πρόθεσης συνόδου· καὶ μὴ ἐναντιωθῇ σοι ὁ νβ'. ἀποστολικὸς κανών, λέγων τοὺς Ἐπισκόπους καὶ τοὺς πρεσβυτέρους δέχεσθαι τοὺς ἐπιστρέφοντας. ἀλλὰ εἰπὲ καὶ τούτους τοὺς πρεσβυτέρους κατὰ πρόσωπον τῶν ἐπισκόπων δέχεσθαι τοὺς μετανοοῦντας. ὥστε σημείωσαι, ὅτι οἱ χωρεὶς ἐπιτροπῆς Ἐπισκοπικῆς δεχόμενοι λογισμοὺς ἀνθρώπων ἐσφάλμενοι μοναχοί, κακῶς ποιοῦσι· πολλῷ δὲ πλέον οἱ ἀνίερει. ὅτοι γὰρ οὐδὲ μετὰ πρεσβυτέρου ἐπισκοπικῆς δυνάμεως τοιοῦτόν τι ἐνεργοῦσι. διὸ καὶ σημείωμα γέγονε Συνοδικὸν ἐκ προσελεύσεως τοῦ μέρους τῆς Σεβασμίας μονῆς τῆς Εὐεργετίδος, ὡς ἐπεὶ τὸ τυπικὸν τῆς μονῆς διορίζει, δέχεσθαι καὶ χωρὶς καθηγέμονος αὐτῆς τοὺς λογισμοὺς τῶν μοναχῶν, ὧν ἐφέστηκε δὲ ἀνιέρῳ δέχεσθαι λογισμούς, ἐξ ἀνάγκης ἕπεται τὸν ἔχειν καθηγέμονα ἱερέα. ἡγέμονοι δὲ, ὡς πολλάκις εἴπομεν, ἀνίερει γίνονται. ὅπου καὶ γυναῖκες ἡγεμονεύουσι μέν, λογισμοὺς δὲ ἀνδρῶν οὐ δέχονται. τούτων οὕτως ἐχόντων, λέγουσί τινες, ὡς ἐπεὶ παρὰ ἀρχιερέων ἡ τῶν κορῶν καθιέρωσις γίνεται, οὐκ ἔσται ἐπ' ἀδείας ἱερωμένῳ καθηγουμένῳ ἢ ἁπλῶς ἱερομοναχῷ, ἀποκείραν οἱονδήτινα μοναχὸν χωρὶς Ἐπισκοπικῆς ἐπιτροπῆς. Ταυτὸν γάρ ἐστιν ἡ τῶν κορῶν καθιέρωσις καὶ ἡ τῶν μοναχῶν ἀπόκαρσις. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ἀναβεβηκότως τοὺς ἱερεῖς καθηγουμένους ἀποκείραν καὶ δίχα ἐπιτροπῆς Ἐπισκοπικῆς. εἰ γὰρ ὁ ιδ'. κανὼν τῆς ζ'. Συνόδου ἐκχωρεῖ τῷ καθηγουμένῳ καὶ σφενδόνα ἀναγνώστην ποιεῖν εἰς τὴν οἰκείαν μονὴν, πολλῷ πλέον ἐξεχώρησεν αὐτῷ ποιεῖν τὴν ἀπόκαρσιν. καὶ ἀνάγνωθι τὰ ἐν ᾧ αὐτῷ ιδ'. κανόνι γεγραμμένα. οἱ δὲ ἁπλῶς ἱερεῖς μοναχοὶ, ὀφείλουσι ταῖς ἀποκαίρουσι ποιεῖν μὴ εἰδήσεως Ἐπισκοπικῆς ἐπὶ ᾧ πρόντα κανόνα. εἰ μήπου τις καὶ τοῦτο θελήσῃ γίνεσθαι καὶ μόνον ὁ μοναχὸς ἱερεὺς θέλησιν, ἀπὸ τῆς μακρᾶς Συνηθείας τῆς ἀντὶ νόμου καὶ κανόνος κρατούσης μέχρι τοῦ νῦν.

Digitized by Google

ταῦτα οὖν γίνεσθαι παρὰ πρεσβυτέρων ἀπηγόρευσεν ἡ σύνοδος. παρὰ γὰρ ἀρχιερέων καὶ τὸ ἅγιον χρίσμα τελεῖται καὶ ἁγιάζεται, καὶ καταλλαγὴ μεταγινοούντων γίνεται. οἷς γὰρ δεσμεῖν δέδοται, τούτοις καὶ τὸ λύειν ἐπιτέτραπται. καὶ ἅμα διακρίσεως ἀκριβοῦς χρεία εἰς τὸ γνῶναι, εἰ ἐκ ψυχῆς μετενόησε καὶ ἀρκούντως ὁ ἁμαρτήσας, περὶ ἃ ὁ πρεσβύτερος ἴσως οὐχ ἱκανὸς ἔσται. καὶ ἡ τῶν χρεῶν καταθέσεως παρὰ ἀρχιερέων γίνεσθαι διατέτακται, ἵνα εἰδησιν ἔχων, ὅτι καταθεώθησαν, φροντίζῃ καὶ τῆς αὐτῶν διαγωγῆς τε καὶ φυλακῆς ἕκαστος τῶν ἐπισκόπων. Ὃ δὲ καταλλάξαι εἰς δημοσίαν λειτουργίαν φιλοῦτόν ἐστιν, οἱ ἐπιτιμηθέντες καὶ τῆς ἐκκλησίας εἰρημένοι, ἐν ταῖς συνάξεσι μὲν μετὰ τῶν πιστῶν οὐ παραχωροῦνται συνίστασθαι, καθ' ἑαυτὸς δὲ ὑμνεῖν τὸν θεὸν καὶ δέεσθαι αὐτῷ οὐ κωλύονται· ὅτε δὲ τοῦ ἐπιτιμίου λυθῶσι, τότε συνίστανται τοῖς πιστοῖς, καὶ δημοσίᾳ, ἤγουν μετὰ τοῦ δήμου τῶν πιστῶν, τοῦ πλήθους δηλαδὴ λειτουργοῦσιν, ἀντὶ τοῦ φανερῶς ὑμνοῦσι Θεὸν καὶ λατρεύουσι τῷ θεῷ. ἐξείληπται γὰρ Ὁ λειτουργῶν καὶ ὅτι λατρείας καὶ ὕμνου.

A Hæc ergo à Presbyteris fieri Synodus vetuit. Per Antistites enim & sanctum chrisma solenni ritu conficitur & sanctificatur, & pœnis obnoxii conciliantur. Quibus enim ligandi, iisdem & solvendi potestas permissa est. Solerti præterea judicio est opus, ut, an ex animo doleat, qui peccavit, & satis supplicii luerit, investiges; ad quæ providenda minus idoneus forte Sacerdos fuerit. Virgines quoque per Antistites consecrari decretum est, ut cum eas initiatas esse Episcopi nôrint, earum institutioni & custodiæ singuli deserviant. Quod autem dicitur, Ad publicum rei sacræ ministerium conciliare, id vero est ejusmodi; B Quibus mulctæ indictæ sunt, quique ab Ecclesia arcentur, iis in conventu fidelium consistere haudquaquam licet; privatim tamen divinis laudibus ac precationi vacare minime prohibentur. Ubi verò pœnæ obnoxii esse desierint, tunc ad fidelium congressum admittuntur, & publicè, hoc est, cum populo, fidelium videlicet multitudine, rei sacræ ministerio vacant, hoc est, luce palam divinis laudibus ac venerationi inserviunt. Hoc loco namque veneratio & laudes per rei sacræ ministerium significantur.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ χρίσματος ποίησις, ἤγουν μύρου κατασκευὴ, καὶ κρεῶν καθιέρωσις, καὶ καταλλαγή τινος εἰς δημοσίαν λειτουργίαν, ἀπὸ πρεσβυτέρων μὴ γινέσθω. C

ARIST. *Et chrismatis confectio, sive unguenti præparatio, puellarum consecratio, & reconciliatio cujuspiam ad sacra publicè celebranda, à Presbyteris ne fiat.*

Τὴν τοῦ ἁγίου μύρου κατασκευὴν, καὶ τελείωσιν, καὶ τὴν καθιέρωσιν τῶν παρθένων, καὶ τὴν τελείαν καταλλαγὴν τῶν ἐν μετανοίᾳ, ὥστε αὐτοὺς δημοσίᾳ μετὰ τῶν πιστῶν συνίστασθαι, καὶ τῶν θείων μεταλαμβάνειν ἁγιασμάτων, πρεσβύτερος οὐ συγχωρηται ποιεῖν· ἀλλὰ παρ' ἐπισκόπου ταῦτα ὀφείλουσι γίνεσθαι.

Sancti chrismatis præparationem, & perfectionem, & consecrationem virginum, & perfectam eorum, qui pœnitentiam agunt, reconciliationem, ut illi publicè cum fidelibus consistant, & divinorum Sacramentorum fiant participes, Presbytero facere non permittitur: sed ea ab Episcopo fieri debent.

ΚΑΝΩΝ ζ'.

Ἐάν τις ἐν κινδύνῳ καθεσθεὶς αὐτὸς ἑαυτὸν καταλλαγῆναι τοῖς ἱεροῖς θυσιαστηρίοις, τοῦ ἐπισκόπου ἀπόντος, ὀφείλει εἰκότως ὁ πρεσβύτερος ἐρωτῆσαι τὸν ἐπίσκοπον, καὶ οὕτως ἐν κινδύνῳ καταλλάξαι κατὰ τὴν ἐκείνου παράκλησιν. τοῦτο δὲ τὸ πρᾶγμα ὀφείλομεν σωτηριώδει βουλῇ κυρῶσαι. ἡ σύνοδος εἶπεν, ἀρκεῖ ὅταν ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη ἀναγκαίως ἡμᾶς ὠφελῆσαι κατηξίωσεν. D

CANON VII.

Si quis in periculo constitutus seipsum sacris altaribus, absente Episcopo, reconciliare petiverit, jure debet Presbyter Episcopum consulere; & sic periclitantem ex ejus præcepto reconciliare. Hanc autem rem salutari consilio confirmare debemus. Synodus dixit; Sufficit, quod vestra sanctitas nos necessariò juvare æquum censuit.

ΒΑΛΣ. Καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος ἐναργῶς ἀναφαίνεται, μὴ ἐξεῖναι τοῖς ἱερεῦσιν ἐξομολογήσεις ἀνθρώπων ἀναδέχεσθαι, καὶ συγχωρεῖν ἁμαρτίας, χωρὶς ἐπισκοπικῆς ἐπιτροπῆς. φησὶ γάρ, ἐὰν κινδυνεύῃ τις πρὸς τὸν ζωὴν, καὶ ζητήσῃ καταλλαγῆναι ἤγουν παραχωρηθῆναι εἰς μετάληψιν τῶν θείων ἁγιασμάτων μὴ ἐξομολογησιν (ἄπεστι δὲ ὁ ἐπίσκοπος) οὐ δεῖται ἱερεὺς καταλλάξαι τοῦτον· ἀλλ' ὀφείλει ἐρωτᾶν τὸν ἐπίσκοπον τὸν ἐπέχοντα τύπον ἀποστόλου, καὶ λαβόντα ἐξουσίαν ἀπὸ θεοῦ δεσμεῖν τε καὶ λύειν, καὶ μετὰ παρακλῆσιν αὐτῷ ποιεῖν τὸν καταλλαγὴν, ἐὰν τέως ἔστιν εὐχερὲς γενέσθαι τὴν ἐρώτησιν. εἰ γὰρ ἄπεστι μακρὰν ὁ ἐπίσκοπος, καὶ ὁ θάνατος ἐφίσταται, καὶ χωρὶς τῆς ἐρωτηθῆναι τὸν ἐπίσκοπον δοθήσεται καταλλαγὴ παρὰ τοῦ ἱερέως, καὶ τὸν μὴ κρούσης σωθῆναι. εἰ γοῦν τῷ ἐπιτελεσθέντι καταλλαγὴν χωρὶς ἐπισκοπικῆς ἐπιτροπῆς ὁ ἱερεὺς δίδωσι, ὡς μηδὲν ἐξουσίαν ἔχων τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν, πολλῷ πλέον ἐξομολόγησιν οὐ δέξεται ὑγιαίνοντος. Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, καὶ τοῦ ς'. κανόνος μὴ παρακελευσαμένου τί ὀφείλει γίνεσθαι εἰς τὸν ἱερέα τὸν δίχα ἐπιτροπῆς ἐπισκόπου δεξάμενον λογισμοὺς, καὶ τὴν ἐρώτησιν τοῦ Φουρφυρίου, ἀλλὰ μηδὲ τοῦ παρόντος κανόνος τοῦτο διορίζομένου· εἶπόν τινες παρά τὴν ἐπισκοπικὴν διάκρισιν ἀνακεῖσθαι τὴν κρίσιν τοῦ παραβάτου τοῦ κανόνος. ὁ δὲ ἁγιώτατος ἐκεῖνος πατριάρχης κυρὸς Μιχαὴλ, ὁ γηραιὸς ὕπατος τῶν φιλοσόφων, ἔλεγεν ὀφείλειν καθαιρεῖσθαι τὸν τοιοῦτον ἱερέα, καὶ τοὺς κανόνας τοὺς διορίζομένους καθαιρεῖσθαι τοὺς ἐπ' ἐνορείαν ἐνεργοῦντας ἱερατικόν τι, καὶ τοὺς παραβάτας τῶν κανόνων.

BALS. Confessiones hominum audire & peccata remittere, sine Episcopali permissione, sacerdotibus non licere, ex præsenti quoque canone evidenter ostenditur. Dicit enim; Si quis in periculo mortis fuerit constitutus, & petiverit reconciliari, id est, sibi permitti, ut post confessionem divinorum Sacramentorum sit particeps (abest autem Episcopus) non potest Sacerdos eum reconciliare: sed interrogare debet Episcopum, qui obtinet locum Apostoli, & ligandi ac solvendi potestatem à Deo accepit, & ejus hortatu facere reconciliationem; si modò expeditum sit interrogationem fieri. Si enim longè abest Episcopus, & mors imminet, etiam absque interrogatione Episcopi dabitur reconciliatio à Sacerdote, secundùm xliii. can. præsentis Synodi. Si ergo nec extremam quidem reconciliationem dat Sacerdos absque Episcopali permissione, ut qui ligandi & solvendi potestatem non habeat; multò magis nec sani confessionem recipiet. His autem ita se habentibus, & cùm vi. canon non statuat, quid in Sacerdotem, qui sine permissione Episcopi confessiones audivit, secundùm Fortunati interrogationem fieri debeat; sed nec præsens canon quidquam de eo decernat: dixerunt quidam, Episcopali judicio relinqui supplicium ejus, qui canonem transgressus est. Sanctissimus autem ille Patriarcha dominus Michaël, qui fuit supremus Philosophorum, dicebat eum deponi debere, secundùm canones qui statuunt, deponendos esse eos, qui ultra provinciam aliquid sacerdotale exercent, & canonum transgressores.

Digitized by Google

ZONAR. Hic quoque judicandi facultatem penes A Episcopos canon esse decernit. Si quis enim, inquit, vel ex morbo, vel ex alia causa de vitâ periclitetur, qui pœnis luendis sit addictus, atque à sancto altari procul arceatur, is vero altaribus sacris conciliari, hoc est, ad divinam communicationem Episcopo absente admitti postulet; Presbyter, inquit canon, Episcopum consulere, ac eum, qui in periculo versatur, ex illius præcepto conciliare debet. Merito autem à pœnis liberandi potestas Episcopis adjudicata fuit, cum ob explicatam rationem, tum quia summis Sacerdotibus, quos penes ligandi ac solvendi auctoritas est, propriè verborum illa prolatio convenit. Quinimò Monachi quoque, qui hoc B tempore confessiones excipiunt, nisi Episcopo concedente id faciant, neque ligandi neque solvendi ullam facultatem habent. Sacris enim Apostolis ea potestas à Christo data. In Apostolorum porro locum summi sacerdotes substituti atque suffecti sunt.

ZΩΝΑΡ. Κἀνταῦθα τὸν διάκριςιν ὁ κανὼν τοῖς ἐπισκόποις ἀνατίθησιν. ἐὰν γάρ, φησι, κινδυνεύῃ τις τῶν τῷ ζωλῷ ἐκ νόσε, ἢ δὲ ἄλλης αἰτίας, ἐπιτετιμημένος ὢν, καὶ τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ προσελθεῖν κωλυόμενος, καὶ αἰτήσῃ καταλλαγῆναι αὐτὸν τοῖς ἱεροῖς θυσιαστηρίοις, ἀντὶ δὲ δεκτὸν γενέσθαι εἰς τὸ θεῖον μεταλῆψιν, ἄφεσι δὲ ὁ ἐπίσκοπος ὀφείλει, φησὶν ὁ κανών, ἐρωτῆσαι καὶ ἐπίσκοπον ὁ πρεσβύτερος, καὶ ὅτως καὶ ἐν κινδύνῳ καταλλάξαι, καθὼς ἐκεῖνος ὑπόθηται. εἰκότως δὲ τοῖς ἐπισκόποις ἡ λύσις ἀνετίθετο τῆς ἐπιτιμίων, διά τε τὴν ἡδη ῥηθεῖσαν αἰτίαν, καὶ ὅτι τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἡ ἐξαγόρευσις ἁρμόζει, ὡς δεσμεῖν καὶ λύειν δεδωκόσι. καὶ οἱ νῦν γὰρ λογισμὸς δεχόμενοι μοναχοὶ, εἰ μὴ ἐξ ἀρχιερέως ἐπιτραπῶσι δέχεσθαι λογισμὸς, ὅτε δεσμεῖν ὅτε λύειν ἔχουσιν ἐξουσίαν. τοῖς γὰρ ἱεροῖς ἀποστόλοις τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδωκεν ὁ Χριστός. τόπον δὲ τῶν ἀποστόλων οἱ ἀρχιερεῖς πληροῦσιν.

ARIST. *Sacerdos quempiam in periculo constitutum sacris altaribus reconciliare cupiens, Episcopum consulat; & quod ei visum est, faciat.*

ΑΡΙΣΤ. Τὸν ἐν κινδύνῳ καθεσῶτα καταλλάξαι τοῖς ἱεροῖς θυσιαστηρίοις θέλων ἱερεὺς, ἐρωτάτω καὶ ἐπίσκοπον, καὶ ὃ δοκεῖν ποιείτω.

Canon antescriptus ab Episcopo fieri reconciliationem mandavit: at præsens etiam à Presbyteris cum Episcopi voluntate eam fieri jubet. C

Ο προγραφεὶς κανὼν παρ' ἐπισκόπου τὴν καταλλαγὴν προστάξε γίνεσθαι· ὁ δὲ παρὼν διατάττεται, καὶ γνώμῃ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ παρὰ πρεσβυτέρων ταύτην τελεῖσθαι.

CANON VIII.

ΚΑΝΩΝ η'.

De iis qui majores natu criminantur, & ut nulli, cujus vita infamia laborat, liceat Episcopum accusare. Numidius Episcopus Mazulitanus dixit; Sunt multi non bonæ conversationis, qui existimant majores natu & Episcopos debere passim & temere reos agi: eósne oportet admittere, an non? Aurelius Episcopus dixit; Placet ergo dilectioni vestræ eos, qui aliquibus scelaribus illaqueati sunt, accusationis vocem adversus patres edere? Ab omnibus Episcopis dictum est; Si D quis infamia loboret, ne admittatur.

Περὶ τῶν πατέρας αἰτιωμένων, καὶ ὥστε μηδενὶ διαβεβλημένων ἐξεῖναι ἐπισκόπου κατηγορεῖν. Νουμίδιος ἐπίσκοπος Μαζυλιτανὸς εἶπεν· εἰσὶ πολλοὶ σὺν ἀγαθῆς ἀναστροφῆς, οἵτινες ἡγοῦνται τοὺς πατέρας καὶ ἐπισκόπους, ὡς ἔτυχεν, ὀφείλειν ἐνάγεσθαι· τοὺς τοιούτους δεῖ προσδέχεσθαι, ἢ μή; Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἀρέσκει τοίνυν τῇ ἀγάπῃ ὑμῶν, τοὺς εἴς τινα μώσει ἐμπεπλεγμένους, καὶ πατέρων φωνὴν κατηγορείας ἀποτίθεσθαι; ὑπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· ἐὰν διαβέβληταί τις τοιοῦτος, μὴ προσδέχεσθαι.

Visum est, ut isti qui scelaribus sunt illaqueati, accusationes non edant; nec ad crimen alicui inferendum admittantur. F

Dicitur & in sexto sanctorum Patrum Constantinopole congregatorum canone, accusatores ad Episcopos accusandos sine examinatione non admitti. Sed primo religionem eorum examinare, ne hæretici sint; deinde & opiniones eorum investigare, ne forte condemnati sint, aut ejecti, aut excommunicati, aut ab aliis criminibus accusati; & qui forte se criminum ipsis objectorum innocentes non ostendant. Hoc itaque & præsenti videtur canoni, ut nemo, qui & ipse criminum reus est, ad Episcopi accusationem admittatur.

BALS. Sextus canon universalis secundæ Synodi statuit, non esse omnes ad Episcoporum & Clericorum accusationes admittendos: sed eos solum qui sunt à reprehensione alieni. Lege ergo eum canonem, qui est antiquior; & præsentis Synodi can. cxxviii. cxxix. cxxx. & cxxxi.

ΒΑΛΣ. Ο ς'. κανὼν τῆς οἰκουμενικῆς δευτέρας συνόδου διορίζεται, μὴ εἶναι δυνατὸν δέχεσθαι εἰς ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν κατηγορείας ἁπάσας· ἀλλὰ μόνους τοὺς ἀνεπιλήπτους. ἀναγνωστέον οὖν τὸν τοιοῦτον κανόνα προγενέστερον ὄντα. καὶ τῆς πρώτης συνόδου κανόνα ρκη'. ρκθ'. ρλ'. καὶ ρλα'.

ZONAR. Centesimus quoque vigesimus octavus, vigesimus nonus, & trigesimus hujus Synodi canones eadem hac de re differunt, & fusiùs, quibusnam Episcopi nomen deferri haud liceat, exponunt. Secunda quoque Oecumenica Synodus, quæ hac synodo antiquior fuit, idem hoc argumentum sexto canone pertractans, quinam Episcoporum ac Clericorum accusatores admittendi sint, definivit. Is ergo canon cum sua explicatione legendus. Illud vero, conversationis non bonæ, pro vita moribúsque minimè probatis, accipiendum. E

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ ρκη'. κανὼν τῆς παρούσης συνόδου, καὶ ὁ ρκθ'. καὶ ὁ ρλ'. περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως διατάττονται, πλατύτερον διαγορεύοντες τίνες εἰσὶν ἄδεκτοι εἰς ἐπισκόπου κατηγορείαν. καὶ ἡ δευτέρα δὲ οἰκουμενικὴ σύνοδος, προγενεστέρα οὖσα τῆς συνόδου ταύτης, ἐν ἕκτῳ κανόνι περὶ τούτου τοῦ κεφαλαίου ὡρίσατο, διατάξαμένη τίνες δεχθήσονται κατηγορεῦντες ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν. ἀναγνωστέον οὖν καὶ κανόνα ἐκεῖνον καὶ τὴν ἐκείνου ἐξήγησιν. ὃ δὲ, σὺν ἀγαθῆς ἀναστροφῆς, ἀντὶ τοῦ ἐκ ἀγαθῆς διαγωγῆς, ἤγουν καλοῦ βίου, εἴρηται.

ARIST. *Visum est, ut isti qui scelaribus sunt illaqueati, accusationes non edant; nec ad crimen alicui inferendum admittantur.*

ΑΡΙΣΤ. Εδοξε τοὺς εἰς μώσει ἐμπεπλεγμένους κατηγορείας μὴ ἀποτίθεσθαι· ἀλλ' ἀδέκτους εἶναι πρὸς τὸ κατηγορεῖν.

Dicitur & in sexto sanctorum Patrum Constantinopole congregatorum canone, accusatores ad Episcopos accusandos sine examinatione non admitti. Sed primo religionem eorum examinare, ne hæretici sint; deinde & opiniones eorum investigare, ne forte condemnati sint, aut ejecti, aut excommunicati, aut ab aliis criminibus accusati; & qui forte se criminum ipsis objectorum innocentes non ostendant. Hoc itaque & præsenti videtur canoni, ut nemo, qui & ipse criminum reus est, ad Episcopi accusationem admittatur.

Εἴρηται καὶ ἐν τῷ ἕκτῳ κανόνι τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθόντων ἁγίων πατέρων, μὴ ἀνεξετάστως τοὺς κατηγόρους εἰς κατηγορείαν ἐπισκόπων προσδέχεσθαι· ἀλλὰ πρῶτον ἐξετάζειν τὴν θρησκείαν αὐτῶν, ἵνα μὴ αἱρετικοὶ ὦσιν· εἶτα καὶ τὰς ὑπολήψεις αὐτῶν ἀνερευνᾶν, μήποτε κατεγνωσμένοι εἰσὶ, καὶ ἀποβεβλημένοι, καὶ ἀκοινώνητοι, ἢ ὑφ' ἑτέρων ἐπ' ἐγκλήμασι κατηγορούμενοι· καὶ μήπω ἀθῴους ἑαυτοὺς τῶν ἐπαχθέντων αὐτοῖς ἐγκλημάτων ἀπέδειξαν. τοῦτο γοῦν καὶ τῷ παρόντι δοκεῖ κανόνι, τὸ μή τινα ἔνοχον ἐγκλήμασιν ὄντα εἰς κατηγορείαν ἐπισκόπου προσδέχεσθαι.

KANΩN

ΚΑΝΩΝ θ'.

Περὶ τ̃, κατ' ἀξίωμ τ̃ οἰκείων ἁμαρτημάτων, ⁋ ἐκκλησιαστικ̃ συλλόγου ἐκβαλλομένων. Αὐγουσῖνος ἐπίσκοπος καὶ τοποτηρητὴς τ̃ Νουμιδικ̃ς χώρας εἶπε· τ̃ο ὀφείλειν διακρῖναι, ὥστε τοὺς ἀξίως τ̃ οἰκείων ἐκκλημάτων ἀπὸ τ̃ ἐκκλησίας διωχθέντας, ἐάν τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος δέξηται εἰς κοινωνίαν· καὶ αὐτὸς ἐπὶ μικρ̃ τ̃ ἴσου ἐγκλήματι ἔνοχος φανῇ, ἅμα τ̃ς τ̃ οἰκείου ἐπισκόπου τάξει κανονικ̃ ψήφου ἀποφύγοισι. ἀπὸ πάντων τ̃ν ἐπισκόπων ἐλέχθη, πᾶσιν ἀρέσκει.

ΒΑΛΣ. Ἀναγνωθ τ̃ν ἁγίων ἀποστόλων κανόνα ια'. ιβ'. λβ. τ̃ ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου καν. ς'. καὶ τ̃ ἐν Σαρδικ̃ καν. ιγ'. διδάσκοντας τί ὀφείλει γίνεσθαι εἰς τοὺς δεχομένους καθηρημένους ἢ ἀφωρισμένους κληρικούς· οὕτω καὶ εἰς τοὺς δεχομένους ἀφωρισμένους λαϊκούς. ὁ δὲ παρὼν διορίζεται τοὺς διωχθέντας ἀπὸ ἐκκλησίας κληρικοὺς μὴ ἀξίαν ἐκδίκησιν τ̃ παρ' αὐτ̃ πολυπαθοῦντος ἐκκλήματος, ἐὰν ἕτερος ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος δέξηται εἰς κοινωνίαν, καὶ αὐτὸν ὁμοίως τ̃ δεχθέντι κολάζεσθαι. συναγαγὼν οὖν τὰ παρὰ τ̃ν ἑτέρων κανόνων καὶ τ̃ παρόντος κανόνος διορισάμενος, εἶπε ὅτι ἐὰν κληρικὸν καθηρημένον δέξηται ἕτερος ἐπίσκοπος εἰς κοινωνίαν ἱερατικὴν, καθαιρεθήσεται· ἐὰν δ μ̃ ἀφωρισμένῳ συνδέξηται, ἀφορισθήσεται. Διὰ γὰρ τοῦτ καὶ ὁ παρὼν κανὼν εἶπεν, ὁμοίως τ̃ ἐκβληθέντι τ̃ ἐκκλησίας καὶ δεξάμενον αὐτὸν ἐπίσκοπον κολάζεσθαι. σημείωσαι δ, ὅτι καὶ ὁ παρὼν κανὼν, οὐκ ἀσυντρήτως, ἀλλὰ μ̃ καταδίκην ἀξίαν τ̃ ἁμαρτήματι θέλει τοὺς κληρικοὺς καθαιρεθῆναι ἢ ἀφορίζεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτο καὶ οἱ τ̃ν ἁγίων ἀποστόλων ὁ πα'. καὶ ιβ'. καὶ λβ'. διέταξαντο. ἃ γοῦν ἐν ἐκείνοις ἐγράφη, καὶ ἐνταῦθα ἀρκέσουσι. καὶ ὁ τ̃ ἐν Ἀντιοχείᾳ δ συνόδου ἕκτος κανὼν περὶ τούτου διαλαμβάνει, καὶ ὁ ιγ'. τ̃ ἐν Σαρδικ̃.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἀκοινωνήτῳ κοινωνῶν, ἀκοινωνητός.

Ὁ ⁋ ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου ἀφορισθέντα δεχόμενος, καὶ συλλειτουργῶν αὐτ̃, ἐν εἰδήσει ὢν τοῦ ἀφορισμοῦ, ἀφωρισμένος καὶ αὐτὸς ἔσῃ· ὡσαύτως καὶ ὁ αἱρετικοῖς κοινωνῶν, καὶ συνδυάζων αὐτοῖς, τοῖς πιστοῖς μὴ συγκοινωνήσει. Ἀλλὰ τ̃ ἐκκλησίας ἐξωθήσεται.

ΚΑΝΩΝ ι'.

Περὶ πρεσβυτέρων τ̃ ἀπὸ τ̃ οἰκείων καταγινωσκομένων Ἐπισκόπων, Ἀλύπιος Ἐπίσκοπος τοποτηρητὴς τ̃ Νουμιδικ̃ς χώρας εἶπεν, οὐδὲ ἐκεῖνο δεῖ παρεάσαι, ἵνα ἐάν τις τυχὸν πρεσβύτερος ἀπὸ τ̃ ἰδίου Ἐπισκόπου καταγνωσθεὶς, φυσιώσει τινὶ καὶ ὑπερηφανίᾳ ἐπαρθεὶς, ἡγήσεται ὀφείλειν κεχωρισμένως ἅγια τ̃ θεῷ προσφέρειν, ἢ ἄλλο ἀνορθοῦν θυσιαστήριον οἰηθείη κατὰ τ̃ ἐκκλησιαστικ̃ς πίστεως καὶ καταστάσεως· ὁ τοιοῦτος ἀπαρώρητος μὴ ἐξέλθῃ. Βαλεντῖνος Ἐπίσκοπος τ̃ πρώτης καθέδρας τ̃ Νουμιδικ̃ς χώρας εἶπεν· ἀναγκαίως τ̃ ἐκκλησιαστικ̃ πίστει καὶ τάξει σύμφωνά εἰσι τὰ παρὰ τ̃ ἀδελφοῦ ἡμῶν Ἀλυπίου προενεχθέντα. λοιπὸν τί δοκεῖ τ̃ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ εἴπατε. ἡ σύνοδος εἶπεν, ἐάν τις πρεσβύτερος καὶ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου φυσιωθεὶς σχίσμα ποιήσῃ, ἀνάθεμα ἔσω.

ΒΑΛΣ. Ὁ κδ'. ἀποστολικὸς κανὼν τοὺς παρασυναγωγὰς, κληρικοὺς μὲν ὄντας καθαιρέσει καθυποβάλλει, λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζεσθαι διορίζει· πλὴν μ̃ πρώτην καὶ δευτέραν καὶ τρίτην παράκλησιν. ὁ δὲ παρὼν κανὼν καὶ ὁ ς'. τ̃ ἐν Γάγγρᾳ, ἀναθεματίζει τούτους. τίνι οὖν ὀφείλομεν προσέχειν ζητητέον. οἶμαι οὖν, ὅτι καὶ ἄμφω τ̃ν κανόνας γνήσει. πρῶτον μὲν γὰρ τ̃ ⁋ ἀποστολικὸν κανόνα, οἱ σχισματικοὶ παραγνωσθήσονται

Canon IX.

De iis, qui pro ſuorum peccatorum meritis ex eccleſiaſtico cœtu ejiciuntur; Auguſtinus Epiſcop. & Numidicæ provinciæ legatus dixit; Hoc decernere velitis, ut eos, qui pro ſuorum criminum meritis Eccleſia ejecti ſunt, ſi quis Epiſcopus vel Presbyter in communionem recipiat, ipſe quoque pari cum eis crimini obnoxius videatur, qui proprii Epiſcopi canonicam ſententiam effugiunt. Ab omnibus Epiſcopis dictum eſt; Omnibus placet.

Balsamon. Lege ſanctorum Apoſtolorum can. xi. xii. xxxii. Antiochenæ Synodi can. vi. & Sardic. Syn. can. xiii. docentes, quid debeat fieri eis, qui depoſitos vel ſegregatos Clericos recipiunt: ſimiliter & iis, qui Laicos ſegregatos recipiunt. Præſens autem canon decernit, ut Clericos Eccleſia ejectos propter juſtas ab ipſis perpetratorum criminum pœnas, ſi alius Epiſcopus vel Presbyter ad communionem ſuſceperit, is quoque, ſimiliter ac qui ſuſcipitur, puniatur. Iis ergo, quæ ab aliis canonibus & à præſenti conſtituta ſunt, collectis, dic quòd ſi Clericum depoſitum alius Epiſcopus in Sacerdotalem communionem ſuſceperit, deponetur: ſi autem unà cum ſegregato oraverit, ſegregabitur. Propterea enim præſens quoque canon dicit; Similiter ac is qui Eccleſia ejectus eſt, Epiſcopum, qui eum ſuſcepit, eſſe puniendum. Nota autem, quòd etiam præſens canon non citra examinationem, ſed poſt condemnationem peccato convenientem, vult Clericos deponi vel ſegregari.

Zonar. Hoc idem Sanctorum Apoſtolorum undecimus & duodecimus & trigeſimus ſecundus conſtituerunt. Quæ igitur in iis ſcripta ſunt, hîc etiam ſufficient. Quinetiam Synodi Antiochenæ can. vi. de eodem loquitur, & Sardicenſis can. xiii.

Arist. *Qui cum excommunicato communicat, ipſe ſit excommunicatus.*

Qui à proprio Epiſcopo excommunicatum recipit, & cum eo ſacra miniſtrat, ſegregationis non ignarus, & ipſe ſit excommunicatus. Similiter & qui hæreticis communicat, iiſque comprecatur, cum fidelibus ne communicet; ſed Eccleſiâ extrudatur.

Canon X.

De Presbyteris, qui à propriis Epiſcopis condemnantur, Alypius Epiſcopus regionis Numidicæ Legatus dixit; Nec illud prætermittendum eſt, ut ſi quis fortè Presbyter à proprio Epiſcopo condemnatus, tumore quodam & arrogantia elatus, exiſtimaverit debere ſeparatim Deo ſancta offerre, vel aliud altare erigendum putaverit adverſus Eccleſiaſticam fidem & conſtitutionem: is ne impunis evadat. Valentinus Epiſcopus primæ cathedræ Numidicæ regionis dixit; Neceſſariò eccleſiaſticæ fidei & ordini conſentiunt, quæ à fratre noſtro Alypio prolata ſunt. Quod ſupereſt, quid veſtræ videtur dilectioni dicite. Synodus dixit; Si quis Presbyter adverſus proprium Epiſcopum inflatus ſchiſma fecerit, ſit anathema.

Balsamon. Triceſimus primus canon Apoſtolicus eos, qui à congregatione divertunt, ſi ſint quidem Clerici, depoſitioni ſubjicit: Laicos autem ſegregandos decernit; ſed poſt primam & ſecundam & tertiam admonitionem. Præſens autem canon & vi. Gangren. eos anathematizat. Quid ergo ſequi debeamus quærendum eſt. Exiſtimo ergo, quòd utrumque fiet ex canonibus. Primùm enim ſecundum canonem Apoſtolicum ſchiſmaticis denunciabitur

Digitized by Google

bitur, ut à malo abstineant: &, nisi paruerint, deponentur vel excommunicabuntur. Sin autem sic quoque in inflatione, hoc est, vana gloria & inobedientia, perstiterint, anathemati subjicientur, ut membra putrida è sano Ecclesiæ corpore amputati. Ex hoc enim ipsos esse anathematizatos, qui non propter causam dogmaticam offenderunt, sed propter arrogantiam & mentis levitatem adversus Ecclesiasticam constitutionem se insolenter gesserunt, est gravissimum, ut mihi quidem videtur. Lege etiam i. canonem magni Basilii, qui docet differentiam hæreticorum, schismaticorum & eorum qui à congregatione divertunt. Hîc autem abusivè acceptum est schisma, & à congregatione diversio, pro iis qui ex arrogantia adversus suum Episcopum inflati sunt & ab eo abscissi.

A σονται τῆ κακοῦ ἀποχέσθαι· καὶ μὴ πειθόμενοι, καθαιρεθήσονται ἢ ἀφορισθήσονται. εἰ δὲ καὶ οὕτως τῆ φυσιότητι τυτέστι τῆ κενοδοξίᾳ καὶ τῆ ἀνηκοΐᾳ ἐμμένοιεν, ἀναθέματι καθυποβληθήσονται, ὡς σεσηπότα μέλη ὄντα τῆ ὑγιαίνοντος σώματος τῆ ἐκκλησίας ἀκρωτήρια. ὃ γὰρ ἀπεντεῦθεν ἐν ἀναθεματίσθαι τὸς μὴ διὰ δογματικὴν προσκεκρουκότας αἰτίαν, ἀλλὰ διὰ ἀλαζονείαν καὶ νοὸς κυφότητα καὶ τῆ ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως ἀποκτησθαι, βαρύτατόν ἐστιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. διάγνωθι καὶ κα΄. κανόνα τὸ μεγάλου Βασιλείου, διδάσκοντα διαφορὰν αἱρετικῆς, σχισματικῆς καὶ συναγόντων. ἐντεῦθεν δὲ καταχρηστικῶς ἐξελήφθη τὸ σχίσμα καὶ ἡ συναγωγὴ εἰς τὸ ἀλαζονείαν καὶ τῆ Ἐπισκόπου αὐτῆς φυσιωθέντας καὶ ἀποχωρίσαντας.

B

Zonar. Si quis Sacerdos segregatione forte mulctatus, inflatione, hoc est, arrogantia superbiâque efferatur, ac Deo privatim offerat, aliisque non adhibitis sacra faciat, aut novum ipse altare adversus Ecclesiasticam fidem ac constitutionem excitaverit; evertit ille siquidem Ecclesiæ constitutionem, qui cum Episcopo audientes esse Presbyteri debeant, obluctatur ipse, & obsistit; fidei vero quoque est injurius, quæ infidelium irrisione, postquam sacris initiatos homines perverse vitam agere animadverterint, ludetur. Ejusmodi igitur homines, nequaquam impune abire oportere Synodus asserit, illosque proinde anathematis pœna teneri jubet. Eandem quoque anathematis pœnam, sexto canone in eos, qui privatim Ecclesiam habere volunt, Gangrensis Synodus statuit. Sanctorum vero Apostolorum primus & quadragesimus canon, depositionis in eos pœnam decernit.

ΖΩΝΑΡ. Ἐὰν πρεσβύτερος ὑπὸ τιμηθεὶς ἀφορισμῷ ἴσως ἐνέπεσε φυσιότητι, τυτέστι κενοδοξίᾳ καὶ ὄγκῳ, καὶ ἰδίᾳ προσφέρῃ τῷ θεῷ, ἱερουργῶν καθ' ἑαυτὸν, ἢ αὐτὸς κτίσῃ θυσιαστήριον καινουργήσῃ τῆ ἐκκλησιαστικῆς πίστεως καὶ καταστάσεως. συγχεῖ γὰρ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν, ὁ τῷ πρεσβυτέρων ὑποείκειν ὀφειλόντων τῷ ὑπισκόπῳ, ἀντιφερόμενος καὶ ἀνθιστάμενος αὐτῷ, καὶ τῆ πίστεως πταίσει. οἱ γὰρ ἄπιστοι βλέποντες, ὅτι ἀτάκτως ἀφήνουσιν οἱ ἱερωμένοι, καταγελῶσι τὴν πίστιν. τοὺς γοῦν τοιούτους ὡς ἀτιμωρήτους δεῖ, φασιν, εἶναι, διὸ καὶ ἀναθέματι αὐτοὺς ἡ συνόδος καταδίκασε. καὶ ὁ ς΄. ὃ τῆ ἐν Γάγγρᾳ συνόδου κανὼν ὑπὸ ἀνάθεμα τοὺς ἀφ' ἑαυτῶν ἐποίησατο. ὁ δὲ τῶν ἁγίων ἀποστόλων λα΄. κανὼν καθαίρεσιν τῆ τοιούτων καθεψηφίζεται.

C

Aristot. *Qui ab Episcopo condemnatur, si postea discesserit, & altare fixerit, vel obtulerit, puniendus.*

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ὑπὸ ἐπισκόπου καταγνωσθεὶς, εἶτα ἀφαιρεθεὶς, καὶ θυσιαστήριον πήξας, ἢ προσενέγκων, τιμωρητέος.

Qui à proprio segregatus Episcopo, ad Synodum, cui Episcopus suus subjacet, non accedit, ut quæ ad segregationem ejus pertinent examinaret, & quod præter rationem factum est corrigeret; sed superbiâ & fastu elatus, eo quidem contempto se ab Ecclesiâ separaverit, & aliud struxerit altare, & sancta Deo obtulerit; Talis, ut contra fidem & constitutionem Ecclesiasticam hæc faciens, non impune feret; sed anathemate percutietur.

D

Ὁ ὑπὸ τῆ ἰδίου ἐπισκόπου ἀφορισθεὶς, καὶ μὴ προσελθὼν τῆ συνόδῳ, ἥτινι ὁ ἐπισκοπος αὐτῆ ὑπόκειται, ἵνα τὰ ἐξετάσῃ τὰ τῆ ἀφορισμοῦ, καὶ ὃ παραλόγως γεγόμενον διορθώσηται· ἀλλὰ ὑπερηφανίᾳ καὶ τύφῳ ἐπαρθεὶς, τότε μὲν καταφρονήσει, ἀποχίσει δὲ ἑαυτὸν τῆ ἐκκλησίας, καὶ θυσιαστήριον ἕτερον πήξει, καὶ ἅγια τῷ θεῷ προσάξει· ὁ τοιοῦτος, ὡς καὶ τῆ ἐκκλησιαστικῆς πίστεως καὶ καταστάσεως ταῦτα τοιῶν, ἐσται ἀτιμώρητος, ἀλλὰ ἀναθεματισθήσεται.

Canon XI.

Si quis Presbyter in sua vitæ agendæ ratione condemnatus fuerit, debet is vicinis Episcopis renunciare; ut ipsi rem audiant, & per ipsos proprio Episcopo reconcilietur: si hoc autem non fecerit, sed, quod absit, superbia inflatus, se à proprii Episcopi communione separaverit, & unà cum aliquibus schisma faciens Deo sanctum obtulerit, is anathema reputabitur, & proprium locum perdet; hoc scilicet considerato, nunquid adversus Episcopum justam habeat expostulationem.

E

ΚΑΝΩΝ ια΄.

Ἐάν τις πρεσβύτερος ἐν τῆ ἀγωγῆ αὐτῆ καταγνωσθῆ, ὀφείλει ὁ τοιοῦτος τοῖς γειτνιῶσιν ὑποκόποις προσαγγεῖλαι, ἵνα αὐτοὶ τὸ πρᾶγμα ἀκροάσωνται, καὶ δι' αὐτῶν τῆ ἰδίῳ ὑποκόπῳ καταλλαγῆ· τοῦτο δὲ ἐὰν μὴ ποιήσῃ, ἀλλ', ὅπερ ἀπεῖν, ὑπερηφανίᾳ φυσιούμενος ἐκ τῆ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου κοινωνίας ἑαυτὸν χωρίσῃ, καὶ θυσίαν μετά τινων σχίσμα ποιῶν, ἁγίασμα τῆ θεῷ προσενέγκῃ· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα λογισθήσεται, καὶ ἴδιον τόπον ἀπολεσάτω, δηλονότι συμπολίτου, μήποτε καὶ τοῦ Ἐπισκόπου μέμψιν ἔχῃ δικαίαν.

Bals. Hic quoque canon eadem cum præcedente dicit: statuit enim ut non solùm deponantur, sed etiam anathematizentur Presbyteri, qui ab Episcopis condemnati, nolunt rem pacificè componi per examinationem vicinorum Episcoporum, sed seipsos abscindunt, hoc est, separant à proprio Episcopo, & separatim sacra celebrant præter illius sententiam. Lege & vi. can. Antioch. Syn. & xiv. Sardic. Oportet autem, inquit, considerare & examinare, nunquid proprium Episcopum justè accusset Clericus, & communionem cum eo jure declinet. Lege & xxix. canonem istius Synodi, & Antiochen. can. iv. Adversus Epi-

F

ΒΑΛΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν τὰ αὐτὰ τῆ θεῷ αὐτῆ ἀποφαίνεται· διορίζεται γὰρ μὴ μόνον καθαιρεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀναθεματίζεσθαι τὸς καταγινωσκομένους ὑπὸ Ἐπισκόπων πρεσβυτέρους, καὶ μὴ θέλοντας εἰρηνικῶς λυθῆναι τὸ πρᾶγμα διὰ καταξετάσεως τῆ γειτνιαζόντων Ἐπισκόπων, ἀλλὰ ἀποχίζοντας, τυτέστι χωρίζοντας, ἑαυτὸς ἀπὸ τῆ ἰδίου Ἐπισκόπου, καὶ ἱερουργοῦντας ἰδιαιτέρως παρὰ γνώμην ἐκείνου. ἀνάγνωθι καὶ κε΄. κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, καὶ κθ΄. τῆ ἐν Σαρδικῇ. χρὴ δέ, φησι, σκοπεῖν καὶ ἐξετάζειν, μήποτε δικαίως αἰτιᾶται ὁ ἴδιον Ἐπίσκοπον ὁ κληρικὸς, καὶ διὰ λόγως

λόγως τῶ μετ' αὐτῦ κοινωνίαν ἐκκλίνῃ. ἀναγνωδι καὶ ϖϛ κθ'. κανόνα τ σωνόδου ταύτης, καὶ τ ἐν Αντιοχείᾳ κανόνα δ'. τῶ ὃ κῦ τῦ Επισκόπου μέμψιν, μὴ εἴπῃς εἶ ὀξ ἁμβτήματος ἢ ἀπὸ ἄλλης αἰτιάσεως ἐγκληματικῆς, ἀλλὰ ἀπὸ δογματικῆς ἢ ἀδίκου ἀγωγῆς. οὐδὲ γὰρ ὀφείλει ὁ κληρικὸς ἀπὸ τῦ Επισκόπου αὐτῦ χωρίζεσθαι πρὸ καταδίκης, εἰ μὴ φανερῶς αὐτὸν βλέπει ἀδικοῦντα ἢ ἐναντιούμενον τῷ ὀρθῷ δόγματι. ϖ ὃ μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως τῦ Ιταλικοῦ ἐκείνου ἀφορείσματος ϖ ἴδιον κληρικὸν τ Καμφορύμιον, λόγος ἐχώρει ϖρὰ τῷ ἁγιωτάτῳ ἐκείνῳ Πατριάρχῃ τῷ Μουζάλωνι, μὴ ὀφείλειν τοῦτον συμπαθείας ἀξιωθῆναι, ὡς μὴ ϖροσελθόντα κῦ ϖ ϖρόντα κανόνα τοῖς ἐγκαλοῦσιν Επισκόποις, καὶ τῇ κῇ χώραν σωνόδῳ, χάριν τῦ καταλλαγῆναι δι' αὐτῦ ϖ Μητροπολίτῃ, ἀλλὰ ϖρώτως τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ὀχλήσαι, καὶ ὑπὸ ἀντιδικίαν ἀγαγόντα τ ἴδιον Επίσκοπον. τῦ ὃ Καμφορύμη εἰπόντος ἀφ' πολλῶν μητροπολιτῶν ζητῆσαι αὐτὸν τῶ τῦ οἰκείου μητροπολίτου συμπάθειαν, καὶ μὴ εἰσακουσθῆναι, καὶ ἀφ' τοῦτο καταμῦσαι εἰς τὸ μεγάλου σωνόδου· διεγνώσθη μηδέν τι ἀκμόνιζον ποιῆσαι αὐτόν.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ἔστι ὁ κανὼν τὰ αὐτὰ τῷ ϖρὸ αὐτῦ ἀποφαίνεται, καὶ φησιν, ὅτι ἐὰν ϖρεσβύτερος καταγνωσθῇ ϖρὰ τ ἐπισκόπου ἐν τῇ ἰδίᾳ ἀγωγῇ, τουτέστιν, ὡς μὴ καλῶς βιοὺς, ὀφείλει τοῖς πλησίον ὄσιν ἐπισκόποις ϖροκατειλῆφθαι, ἤτοι γνωρίσαι, ὅπως καταγνωσθῇ ϖρὰ τ ἐπισκόπου, ἵνα δι' αὐτῶν ἀκροασαμένων τῶν ϖροκειμένων καταλλαγῇ τῷ ἐπισκόπῳ. ἐὰν δὲ μὴ τῦτο ποιήσῃ, ἀλλ', ὅϖερ μὴ γένοιτο, κενοδοξίᾳ ἐπαρθεὶς ἀποχωρήσῃ μὲν τ ἐπισκόπου, ϖρὰ μόνῳ δ', ἀντὶ τῦ ἰδιαίτατα μετά τινων ἱερουργήσῃ, ὁ τοιῦτος οὐ μόνον, φησὶ, τ ἴδιον βαθμὸν ἀπολέσῃ, ἀλλὰ καὶ ἀνάθεμα ἔσται. χρὴ δέ, φησι, σκοπεῖν καὶ ἐξετάζειν, μήποτε δικαίως αἰτῆται τ ἴδιον ἐπίσκοπον, σωφρόνως αὐτῷ μέμψιν, καὶ δι' λόγως τῶ μετ' αὐτῦ κοινωνίαν ἐκκλίνῃ. ἀναγνωστέον καὶ ϖ κθ'. κανόνα τ σωνόδου ταύτης, δ τ ἐν Αντιοχείᾳ κανόνα τέταρτον, καὶ τ ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συνόδου κανόνας ιγ'. ιδ'. καὶ ιε'.

A scopum autem expostulationem ne dixeris esse ex peccato, vel ab alia criminali accusatione; sed vel ex causa dogmatica, vel injusta ejus vitæ institutione. Neque enim debet Clericus à proprio Episcopo ante condemnationem separari, nisi eum videt manifestè injuriam facientem, vel recto dogmati repugnantem. Cùm autem ille Metropolitanus Philippolis Italicus proprium Clericum Campsorymem segregâsset, agitatum est apud sanctissimum illum Patriarcham Muzalonem, eum misericordia dignum non esse, ut qui, secundum hunc canonem, ad finitimos Episcopos non accesserit, & ad Synodum quæ erat in ea regione, ut per eos B reconciliaretur Metropolitano; sed sedi primùm Patriarchali molestiam exhibuerit, & proprium Episcopum ad judiciariam contentionem deduxerit. Cùm autem dixisset Campsoryme se per multos Metropolitanos sui Metropolitani misericordiam postulâsse, & non exauditum esse, & propterea ad magnam Synodum venisse; judicatum est eum nihil fecisse contra canones.

ZONAR. Hic quoque canon eadem cum superiore C constituit, ac si quis Presbyter, inquit, in sua vivendi ratione, hoc est, veluti licentiùs actæ vitæ ab Episcopo condemnatus fuerit; eum vicinis Episcopis renuntiare, hoc est, de sua damnatione certiores facere oportet, ut illorum opera, ubi tota de re edocti fuerint, suo Episcopo concilietur. Quod si id facere neglexerit, & ambitione, (quod absit) inflatus, se ab Episcopi communione separaverit, ac una, hoc est, privatim cum paucis sacra fecerit; illum non modo de suo gradu excidere, verum anathema quoque esse decernit. Animadvertendum porro est, inquit, atque investigandum, nunquid justam adversus Episcopum expostulandi causam habeat, criménque illius aliquod noverit, ex quo jure D se ab illius communione subducat. Consule hujus quoque Synodi undetrigesimum canonem, & Antiochenæ quartum, & Synodi in sanctorum Apostolorum templo congregatæ can. xiii. xiv. & xv.

ΑΡΙΣΤ. Πρεσβύτερος καταγνωσθόμενος ϖρ' ἐπισκόπου, τοῖς πλησίον ἐπισκόποις ἐκκαλεῖν ἐαθήσεται. εἰ δὲ μὴ ἐγκαλέσοι, ἀλλὰ χίζων, καὶ φυσιούμενος, ἁγίασμα τῷ θεῷ ϖροσαγάγῃ, ἔστω ἀνάθεμα.

ARIST. *Presbyter ab Episcopo condemnatus, ad vicinos Episcopos appellare permittetur: si verò non provocaverit, sed schisma faciens, & fastu elatus, Deo sanctum obtulerit, sit anathema.*

Τῆς αὐτῆς ἐστιν ἐννοίας τῷ ϖρὸ αὐτῦ κανόνι καὶ οὗτος. Ejusdem sententiæ cum præcedente est & hic canon.

ΚΑΝΩΝ ιβ'. E

CANON XII.

Φήλιξ Επίσκοπος εἶπεν· ἀναφερέτω κῦ τὰ ὀφειλόμενα ἐκ τῶν παλαιῶν σωνόδων· ἵνα ἐάν τις Επίσκοπος (ὅϖερ ἀπείη) ἔν τινι ἐγκλήματι ϖεριπέσῃ, καὶ γένηται πολλὴ ἀνάγκη τ μὴ δύνασθαι σωελθεῖν πολλοὺς, ἀφ' ὧν μὴ ἀπομεῖναι αὐτὸν ἐν τῷ ἐγκλήματι, ὑπὸ δώδεκα Επισκόπων ἀκουσθῇ, καὶ ὁ ϖρεσβύτερος ὑπὸ ἓξ Επισκόπων καὶ τῦ ἰδίου, καὶ ὁ διάκονος ὑπὸ τριῶν.

Felix Episcopus dixit; Referatur secundùm ea quæ ab antiquis Synodis decreta sunt, ut si quis Episcopus (quod absit) in aliquod crimen incidat, & fieri non possit omnino, ut multi conveniant, ne ipse in crimine hæreat, à duodecim Episcopis audiatur, Et Presbyter à sex Episcopis una cum proprio, & Diaconus à tribus.

ΒΑΛΣ. Τῦ δ'. κανόνος τ ἐν Αντιοχείᾳ σωνόδου ἐμφαίνοντος ζῆς μὲν καθαιρέσεις τ ϖρεσβυτέρων καὶ διακόνων ϖρὰ ἑνὸς Επισκόπου γίνεσθαι, ζῆς δὲ καθαιρέσεις τ Επισκόπων ϖρὰ σωνόδου, δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι αὐτῷ ὁ ϖρῶν κανών, διορίζόμενος ὑπὸ δώδεκα Επισκόπων δ' ἐλάχιστον κρίνεσθαι Επίσκοπον χάριν ἐγκληματικῆς ὑποθέσεως, ϖ ϖρεσβύτερον ὑπὸ ἓξ, καὶ τ διάκονον ὑπὸ τριῶν. ὃν ἐναντιοῦσθαι οἱ κανόνες· ἀλλ' ὁ μὲν, τ ἐν Αντιοχείᾳ δηλαδὴ, ἄλλως ζῆς τοιαύτας κρίσεις ὥρισε διυλιτῦσθαι· ὁ δὲ ϖρῶν κανὼν κῦ πολὺ μεταγενέστερος ὤν, ἀσφαλεστέρως τὰς τοιαύτας κρίσεις ϖροκεκελεύσατο γίνεσθαι. καὶ ἔκ ἔστιν ἐνδυπίωσις ἡ ἀσφαλεστέρα νομοθεσία. ὅτι δὲ ἀφ' ὧν ἀσφαλέστερον ταῦτα νενομοθέτηται, δηλοῦ καὶ ἀπὸ τ λέγειν τὸς ϖατέρας, ζότε τοῦτο γίνεσθαι, ὅτε μὴ ἔστιν δύχρεὶς

BALS. Cùm iv. can. Antiochenæ Synodi declarâsset Presbyteros & Diaconos ab uno Episcopo deponi, Episcoporum autem depositiones à Synodo fieri; videtur præsens canon ei adversari, decernens à xii. ad minùs Episcopis Episcopum in causa criminali judicari, Presbyterum à sex, & Diaconum à tribus. Non pugnant autem inter se canones: sed Antiochenæ quidem Synodi canon hæc judicia aliter constituenda decrevit; præsens autem canon, qui longo pòst tempore factus est, hæc judicia cautiùs fieri statuit. Cautior autem legislatio non inducit repugnantiam. Quòd autem majoris securitatis gratia hæc cauta sint, ex eo declaratur, quòd dicant patres, hæc tunc demum fieri, quando est difficile ut plures Episcopi conveniant. Tunc enim necesse est

Digitized by Google

pures quoque Episcopos causas criminales audire. Illud autem, ne Episcopus in crimine hæreat, sic est interpretandum, ne dum dubius est Episcopus, à suo populo contemnatur, ut qui accusatus est. Et in his quidem consistit canon. Interrogaverit autem quispiam, cùm canon causarum solum criminalium meminerit; an uni Metropolitano vel Episcopo permittatur examinare Episcopum, vel Sacerdotem, vel Diaconum in causa civili ex contractu, quæ infamiam irrogat, scilicet depositi, vel commodati: similiter & in causa quæ ex delicto oritur, scilicet injuria, furto, vi, & similibus. Solutio. lv. canon Apostolicus, & lxxxiv. jubent, ut ii deponantur, qui reges, Episcopos & magistratus injuria afficiunt. Et nonnulli quidem ad ejusmodi injurias eásque solas depositionem redigunt. Mihi autem videtur ex omni actione quæ infamiam irrogat, pecuniaria scilicet & criminali, iis qui sunt sacrati infamiam inuri, secundùm universalem & indistinctam legum constitutionem. Vidi enim etiam multos sacratos propter furtum synodaliter depositos. Si autem interrogaverit quispiam, quid debet fieri lectoribus; audiet, quòd vigesimus canon præsentis Synodi reliquos Clericos, præter Presbyterum scilicet & Diaconum, ab uno Episcopo judicandos esse statuit. Præterea interrogaverit quispiam, cùm canon contineat, tunc fieri à xii. Episcopis & solis Episcoporum depositiones, quando fieri omnino non potest ut multi conveniant; si depositus fuerit Episcopus à xii. Episcopis, idque cùm sit facile ut multi conveniant; dissolvetur depositio an non? Solutio. Dicunt quidem nonnulli hoc modo non infirmari sententiam. Cùm autem Joannes ille Amathuntis Episcopus à Cypri Archiepiscopo domino Joanne fuisset depositus, & depositionis edictum in tribunali Imperatorio lectum esset, quoniam inventi sunt xi. Episcopi & Archiepiscopus depositionem fecisse, statuit sanctissimus ille Patriarcha dominus Lucas cum præsente illa Synodo, quin & assistens Senatus, esse infirmam & nullius momenti depositionem; & eo quòd non accersita fuerit universa Synodus Cypriorum Ecclesiæ, aut saltem major pars ejus, cum magna esset ejus cogendæ facultas; & quòd Archiepiscopus non ultra xii. Episcopos, sed unà cum illis esset connumeratus. Præterea autem allegarunt & xx. canonem præsentis Synodi & xiv. & quamvis dixissent nonnulli hoc de solis Presbyteris & Diaconis dictum esse, tamen non sunt exauditi.

A

B

C

D

Zonar. Episcopos, qui accusantur, à sua quemque Synodo judicari decretum est. Quòd si delato cujuspiam Episcopi nomine, aut omnes ad Synodum aut plures certe convenire admodum difficile sit, duodecim, inquit, Episcopi coëant, & causam quæ in judicium defertur examinent, ne in crimine accusatus Episcopus hæreat, id est, ne dum ambigua ejus innocentia est, tanquam accusationi obnoxius à populo cui præest despiciatur. Presbytero vero in judicium vocato sex Episcopi judicium satisfacient. Trium porro Episcoporum cognitio Diacono causam dicenti sufficiet. Videtur autem hic canon quarto Antiochenæ Synodi canoni repugnare. Ille siquidem Episcopum à Synodo; Presbyteros vero & Diaconos à suo quemque Episcopo deponi debere affirmat. Utrumque tamen hoc pacto quispiam conciliabit; ut Antiochenum canonem quæ crimina Presbyteris aut Diaconis objiciuntur, eorum criminum quæstiones primò ad Episcopum pertinere, déque iis statuendi penes illum facultatem esse voluisse: hujus vero canonis constitutione, si quis injustè se ab Episcopo suo damnatum quæratur, Presbytero quidem sex, Diacono vero tres Episcopos causæ cognitores præfinitos esse defendat.

E

F

ΖΩΝΑΡ. Οἱ ἐπίσκοποι κατηγορέμενοι παρὰ τῶν οἰκείων συνόδων οὐ δίκαιόν ἐστιν κρίνεσθαι. ἐὰν δὲ ἐπισκόπου ἐπὶ ἐγκλήματι κατηγορουμένου δυσχερὲς εἴη πᾶσαν ὅλως τὴν σύνοδον συνελθεῖν, ἢ τοὺς πλείονας, δώδεκά, φησι, συνερχόμενοι ἐπίσκοποι ἐξεταζέτωσαν τὴν ὑπόθεσιν, ἵνα μὴ ὁ κατηγορηθεὶς ἐπίσκοπος ἀπομείνῃ ἐν τῷ ἐγκλήματι, τυπτόμενος, ἵνα μὴ ἀμφίβολος ὢν, καταφρονοῖτο ὑπὸ τοῦ ὑπ' αὐτὸν λαοῦ, ὡς ὑπὸ κατηγορίαν ὤν. πρεσβυτέρου δὲ κατηγορημένου ἓξ ἐπίσκοποι δικάσουσι. Διακόνων δὲ εἰς ἐξέτασιν ὁμοίαν, τριῶν ἐπισκόπων ἱκανὴ ἔσται διάγνωσις. ἔοικε δὲ ὁ κανὼν οὗτος ἐναντιοῦσθαι τῷ δ'. κανόνι τῷ ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, ὃς τοὺς μὲν ἐπισκόπους ὑπὸ συνόδων καθαιρεῖσθαί φησι· τοὺς δὲ πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους ὑπὸ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων. εἴποι δέ τις συμβιβάζων τοὺς τόπους κανόνας, ὅτι ὁ μὲν τῷ ἐν Ἀντιοχείᾳ κανὼν τὰς ζητήσεις τῶν κατηγοριῶν τῶν τε πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων ἐξ ἀρχῆς τῷ ἐπισκόπῳ ἀνέθετο, κἀκείνῳ δέδωκε ψηφίζεσθαι περὶ αὐτῶν· ὁ δὲ πρὸν κανὼν, εἰ ὁ καταδικασθεὶς, ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου οἴεται ἀδικεῖσθαι, ἐπὶ πρεσβυτέρου μὲν ἓξ ἐπισκόπους δίδωσι διαγνώμονας, ἐπὶ δὲ Διακόνου τρεῖς.

ARIST.

ΑΡΙΣΤ. Επίσκοπον ἐγκληθέντα, ἐὰν μὴ τελεία σύνοδος, τέως δώδεκα ἐπιτηροῦσιν ἐπίσκοποι· καὶ πρεσβύτερον ἕξ, καὶ ὁ ἴδιος· καὶ διάκονον τρεῖς.

Τὸν κατηγορούμενον ἐπίσκοπον, δέον ὑπὸ πάσης κρίνεσθαι τῆς συνόδου· εἰ δὲ πάντας οὐ συνελθεῖν δυνατὸν, παρὰ δώδεκα τὸν ἐλάχιστον ἐπισκόπων κρίνεσθαι· ὡς δὲ πρεσβύτερον παρὰ ἕξ, καὶ τὸν διάκονον παρὰ τριῶν· ὀφειλόντος ἐπέκεινα καὶ τοῦ ἰδίου τῶν κατηγορουμένων ἐπισκόπου συμπαρεῖναι, καὶ συνεξετάζειν τὰς κατ' αὐτῶν αἰτιάσεις.

ΚΑΝΩΝ ιγ'.

Περὶ τοῦ, μὴ ἐξεῖναι ἐπίσκοπον, εἰ μὴ ὑπὸ πολλῶν, χειροτονεῖσθαι· εἰ δὲ ἀνάγκη γένηται, καὶ ὑπὸ τριῶν ὁ ἐπίσκοπος χειροτονηθείη. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· τί πρὸς ταῦτα λέγει ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη; ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη, ὀφείλει παρ' ἡμῶν τὰ ὁρισθέντα ὑπὸ τῶν πρὸ ἡμῶν φυλαχθῆναι· ὧν τινων ὡς ἔτυχεν ἀβουλήτως, οἱ πρωτεύοντες τῆς οἱασδήτινος ἐπαρχίας οὐ καταλολμῶσι ἀμελεῖν. πολλοὶ οὖν ἐπίσκοποι συναχθέντες ἐπίσκοπον χειροτονήσουσιν· εἰ δὲ ἀνάγκη γένηται, τρεῖς ἐπίσκοποι, ἐν οἱῳδήποτε ἂν τόπῳ ὦσι, τῷ τῶν πρωτεύοντος παραγγέλματι χειροτονήσουσιν τὸν ἐπίσκοπον. καὶ ἐάν τις ἔν τινι ἐναντιωθῇ τῇ ἰδίᾳ ὁμολογίᾳ ἢ τῇ ὑπογραφῇ, αὐτὸς ἑαυτὸν ἀποστερήσῃ τῆς τιμῆς.

ΒΑΛΣ. Χειροτονίαν ἐνταῦθα, μὴ τὴν χειροθεσίαν καὶ καθιέρωσιν νοήσεις, ἀλλὰ τὴν ψῆφον. ὅτι τε τοῦτο παρίσταται ἀπὸ τῶν τέλους τῶν κανόνος διοριζομένου καθαιρεῖσθαι τὸν τῇ ἰδίᾳ ὑπογραφῇ καὶ ὁμολογίᾳ ἐναντιούμενον ἐπίσκοπον, ἥτις ὑπογραφὴ οὐ γίνεται εἰς χειροτονίαν ἤτοι καθιέρωσιν, ἀλλὰ εἰς ψῆφον· καὶ ὅτι τῶν ἀποστολικοῦ πρώτου κανόνος διοριζομένου χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον ὑπὸ ἐπισκόπων δύο, εἴπερ ἐκλαβώμεθα τὴν χειροτονίαν εἰς χειροθεσίαν, δέξοιμεν λέγειν ἐναντία τῷ ῥηθέντι κανόνι. τῶν δὲ δ'. κανόνος τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου παρακελευομένου ὑπὸ πάντων τῶν ἐπαρχεωτῶν καθίστασθαι τὰς ψήφους· εἰ δὲ δυσχερὲς τοῦτό ἐστι, τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνάγεσθαι, συμψήφων γινομένων διὰ γραμμάτων καὶ τῶν λοιπῶν, ὡς ἔοικε, τινὲς μητροπολίτῃ (τούτους γὰρ ὁ παρὼν κανὼν πρωτεύοντας ἐπαρχίας καλεῖ,) οὐκ ἐφύλαττον τὰ τῶν καν. ὅθεν καὶ ὡρίσθη παρὰ τῶν πατέρων, ὑπὸ πολλῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι τὰς ψήφους· εἰ δὲ οὐκ ἔστι τοῦτο εὐχερὲς, ἐξ ἀνάγκης ὑπὸ τριῶν, ὀφειλόντων μετὰ εἰδήσεως καὶ ἐπιτροπῆς τοῦ πρώτου, ἤγουν τοῦ μητροπολίτου, συνέρχεσθαι ἐν οἱῳδήτινι τόπῳ. ἐὰν δέ τις τῶν ψηφισαμένων ἐναντιωθῇ τῇ ἰδίᾳ ὑπογραφῇ, καθαιρεθήσεται. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. τινὸς δὲ μητροπολίτου αἰτιασθέντος ποτὲ, ὡς μὴ μετὰ ἐπαρχεωτῶν αὐτοῦ ψηφισαμένου ἐπίσκοπον, ἀλλὰ μετὰ μητροπολιτῶν διαγόντων εἰς τὴν τῶν πόλεων βασιλεύουσαν, ἐχρήσαντό τινες, ὑπὲρ αὐτοῦ λέγοντες, τῷ παρόντι κανόνι· καὶ εἶπον ὡς εἰ καὶ ἀπὸ τοῦ δ'. κανόνος τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου ἀνάγκη ἐστὶν ὑπὸ ἐπαρχεωτῶν τὸ ἐλάχιστον τριῶν τὰς ψήφους γίνεσθαι, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος μεταγενεστέρου ὄντος, ἐνεδόθη τῷ μητροπολίτῃ μετακαλεῖσθαι τρεῖς ἐπισκόπους τοὺς αὐτῷ βουλητέους, καὶ ποιεῖν τὴν ψῆφον δι' αὐτῶν ἐν οἵῳ ἂν τόπῳ θελήσῃ, καὶ ἤθελον ἀπὸ τούτου τοῦ κανόνος ἀκαταιτίατον τῶν μητροπολίτην συντηρηθῆναι· ἤκουσε δὲ, ὡς ἐπεὶ ὁ παρὼν κανὼν οὐ νέον τι θεσμοθετεῖ, ἀλλὰ τὰ προδιορισθέντα παρὰ τῶν πατέρων καὶ ἐφεξῆς διορίζεται φυλάττεσθαι, ὀφείλουσι πάντως τὰ περὶ τῶν συγκαλουμένων ἐπισκόπων νοεῖσθαι κατ' ἐκεῖνον τῶν κανόνα, καὶ ἐξ ἀνάγκης μετὰ ἐπαρχεωτῶν τὰς ψήφους γίνεσθαι. τὸ δὲ ἐν οἱῳδήποτε τόπῳ προβῆναι, οὐ προκριματίζει τὴν ψῆφον, μόνον γινέσθω μετὰ ἐπισκόπων τὸ ἐλάχιστον τριῶν κατὰ τῶν παρόντα κανόνα, καὶ τὴν ἀκολούθως τούτου κρατοῦσαν συνήθειαν. τοῦ δὲ κανόνος διοριζομένου ὑπὸ τριῶν ἐπισκόπων τὰς ψήφους γίνεσθαι, εἴπερ ἐστὶ δυσχερὲς πολλοὺς συνελθεῖν, ἐρωτήσει τις, ἐὰν εὐχέρεια ἐστὶ πολλοὺς συνελθεῖν, ἀκυρωθήσεται ἡ ψῆφος, ἢ οὔ; Λύσις. τὰ ἄνωθεν γραφέντα περὶ καθαιρέσεως ἐπισκόπου γενομένης

A ARIST. *Episcopum in jus vocatum, si non sit perfecta Synodus, duodecim minimùm Episcopi observant; & Presbyterum sex, & proprius; & Diaconum tres.*

Episcopum qui accusatur à totâ judicari Synodo oportet: si omnes autem convenire non est possibile, à duodecim minimum Episcopis judicari; Presbyterum autem à sex, & Diaconum à tribus: & proprius insuper accusatorum Episcopus ibidem adesse debet, & accusationes contra eos latas simul examinare.

CANON XIII.

B *Quòd non licet Episcopum, nisi à multis eligi: sin autem necesse sit, etiam vel à tribus eligatur Episcopus. Aurelius Episcopus dixit; Quid ad hæc dicit vestra sanctitas? Ab omnibus Episcopis dictum est; veterum statuta debent à nobis servari: quæ quidem temerè & inconsultè, qui in quavis provincia primatum obtinent, non audent negligere. Multi ergo congregati Episcopi Episcopum eligent. Sin autem necessitas incumbat, tres Episcopi, in quocunque loco fuerint, Primatis jussu eligent Episcopum. Et si quis in aliquo contra propriam confessionem vel subscriptionem fecerit,*
C *ipse seipsum honore privabit.*

BALS. Χειροτονίαν hoc in loco, non pro χειροθεσίᾳ, id est, manuum impositione & ordinatione, seu consecratione intellexeris, sed pro electione. Nam & hoc ex fine Canonis ostenditur, quo cavetur, ut deponatur Episcopus, qui contra propriam subscriptionem & confessionem fecerit, quæ subscriptio non fit ad ordinationem sive consecrationem, sed ad electionem: & quia, cùm primus Canon Apostolicus statuat Episcopum à duobus esse Episcopis ordinandum, si χειροτονίαν pro ordinatione hoc in loco acceperimus, dicto Canoni contraria dicere admittemus. Cùm autem iv. Can. i. Nicænæ Syn-
D odi jubeat electiones ab omnibus provincialibus constitui; sin autem hoc sit difficile tres simul congregari, reliquis quoque per literas suffragium ferentibus, Metropolitani quidam, ut est verisimile (eos enim præsens Canon Primates provinciæ vocat) non observabant Can. Unde & à Patribus definitum est, ut à multis Episcopis fierent electiones: sin autem hoc non sit factu facile, necessariò à tribus, qui debent cum scientia & permissione Primi seu Metropolitani in quocunque loco cōvenire. Si quis autem eorū qui in electione suffragia dederunt, contra propriam subscriptionem fecerit, deponetur. Ac in his quidem consistit Canon. Cùm autem quidam Metropo-
E litanus fuisset aliquando accusatus, quòd non cum suis provincialibus Episcopum elegisset, sed cum Metropolitanis, qui in regina urbium versabantur; quidam præsentem Can. pro eo adducebant: & dicebant quòd etiamsi ex iv. Can. i. Syn. Nicænæ necesse est à provincialibus ad minimum tribus electionem fieri; à præsenti tamen Can. qui est multò posterior, Metropolitano concessum est tres Episcopos, quos voluerit accersere, & per eos electionem facere in quocunque loco voluerit; & volebant Metropolitanum nulli reprehensioni obnoxium ab hoc Can. conservari. Audierunt autem, quòd quoniam præsens Canon nihil novi decernit, sed quæ à patribus anteà definita sunt, deinceps quoque servanda statuit; debent
F omnino, quæ de convocatis Episcopis dicuntur, secundùm illum Canonem intelligi, & electiones necessario à provincialibus fieri. Illud autem in quovis loco procedere, non affert præjudicium electioni, solùm fiat cum tribus ad minimum Episcopis, juxta hunc Can. &, quæ ei consequenter obtinet, consuetudinem. Cùm autem Can. decernat electiones fieri à tribus Episcopis, si sit multos cōvenire difficile, interrogaverit quispiam; Si multi possint facilè convenire, electio infirmabitur, an non? Solutio. Quæ de Episcopi à duodecim facta depositione suprà

Digitized by Google

ſcripta ſunt, quando plures poterant facilè convenire, ad præſentis quæſtionis ſolutionem ſufficiunt. Illud autem, In quovis loco, ſcriptum eſt, propter eos qui dicunt debere fieri Eccleſiarum electiones à Metropolitano in ſua Metropoli, quod quidem non receptum eſt. Locus enim non conſtituit Epiſcopum, ſed ſuffragium & Antiſtitum electio. Nota ergo etiam ex hoc Canone, quòd Primas ſive Metropolitanus non debet intereſſe electioni, ſed ſoli Epiſcopi. Quid verò, ſi quis eorum qui elegerunt, ſuæ ſubſcriptioni contradixerit, eóne ipſo deponetur, an poſt examinationem, cùm ea quæ proponit probare non poſſit? Solutio. Si Canonis quidem verba accepta fuerint ad hoc, ut is qui elegit propriam ſubſcriptionem agnoſcat, dicat autem poſtea ſe accepiſſe aliquid, quod vetet quominus is, qui electus eſt, ad dignitatem Epiſcopalem provehatur, non aliàs deponetur, quàm ſi in probationibus defecerit. Sed ſi ſubſcriptionis contradictio pro ejus negatione accepta fuerit, re per literarum probationem, vel aliquo alio modo convicta, eo ipſo deponetur. Nota ergo præſentem Canonem, qui de ſubſcriptionis inficiatione loquitur, ut mihi quidem videtur. Lege & lxxv. caput primi tituli, xxii. lib. Baſilic. & cap. i. iii. tit. ejuſdem libri, & totum iv. tit. ejuſdem libri, & cap. lx. i. tituli xxiii. libri; & diſces quomodo, aliquando quidem per literarum collationem, aliquando autem per teſtes jurantes, convincitur is qui negat propriam ſubſcriptionem: & quòd poſt probationem, qui convictus eſt, cogitur, non ſolùm ſatisfacere adverſario de quantitate quæ in ſcriptis continetur, ſed & alterum tantumdem ſolvere. Lxxii. autem Imperatoris domini Leonis Philoſophi Novella ſtatuit, ut quodcunque ſcriptum, in quo venerandæ & vivificæ crucis figura per manum ejus, qui ipſum compoſuit, ſcripta eſt, firmum & immutabile maneat, etiamſi non ſit adjectione pœnæ munitum. Lege quoque eandem Novellam. Et tandem conclude, quòd deponi Antiſtites qui negant ſuas in electionibus ſubſcriptiones, ſpeciale eſt, & debet in hoc ſolo facto valere. Si enim aliud ſuum ſcriptum negaverit Epiſcopus vel Clericus, ut mihi videtur, non deponetur, ut dicunt aliqui, ſed ex legibus ſuprà poſitis punietur.

ZONAR. Epiſcopum quartus Nicænæ primæ Synodi Canon omnium provinciæ Epiſcoporum ſuffragio conſtituendum eſſe decernit. At ſi, quominus id fieri poſſit, cauſa aliqua gravior obſtiterit, tum vero tres ſimul convenire, ac cæteris per literas aſſentientibus Epiſcopum illorum auctoritate creari placet. Quæ igitur illo Canone præſcribuntur, ea nimirum à majoribus ſtatuta ſervari oportere hujus Synodi Patres affirmant. Creationis porro nomine, non manuum impoſitio & conſecratio, ſed electio hoc loco intelligi debet; ne primo ſanctorum Apoſtolorum Canoni, qui à duobus Epiſcopis creandum eſſe Epiſcopum decernit, hic Canon contrarius eſſe exiſtimetur. Nam illi quidem nullo modo adverſari, in explicatione iiii. Canonis Nicænæ primæ Synodi demonſtravimus; tu eam vide. Primates vero hîc provinciarum, Metropolitas nominat, eorumque mandato, hoc eſt, juſſu, ab Epiſcopis creandum, hoc eſt, eligendum eſſe Epiſcopum decernit. Quod ſi quis, inquit, ſuffragio lato poſtea confeſſioni ſuæ aut ſubſcriptioni adverſatus fuerit, hoc eſt, quem prius Epiſcopali gradu dignum ſuffragio, vel etiam ſubſcriptione, dum de eo decerneretur, declaravit, mox dignum negat, atque à ſe ipſe diſſentit; ipſe ſe ſummi Sacerdotii honore privabit, id eſt, depoſitione, niſi illius, quem accuſat, probato crimine, condemnabitur.

Α Ἀφὰ δώδεκα Ἐπισκόπων, ὅπου ὑπῆρχεν εὐχερὲς καὶ πλείους συνελθεῖν, ἀρκοῦσιν εἰς ἀπολογίαν τοῦ προκειμένου ζητήματος. Ὃ δὲ, ἐν οἱῳδήποτε τόπῳ, γέγραπται ἀφὰ τοὺς λέγοντας, ὀφείλειν τὰς ψήφους περὶ ἐκκλησιῶν γίνεσθαι ἀφὰ τῆς μητροπολίτου εἰς πόλιν κατ' αὐτὸν μητρόπολιν, ὅπερ οὐκ ἐδέξατο. οὐδὲ γὰρ ὁ τόπος καθίστησιν Ἐπίσκοπον· ἀλλὰ ἡ ψῆφος καὶ ἡ ἐκλογὴ τῶν ἀρχιερέων. σημείωσαι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ προκειμένου κανόνος, ὅτι ὁ πρωτεύων, ἤγουν ὁ μητροπολίτης, οὐκ ὀφείλει παρεισάζειν εἰς τὰς ψήφους, ἀλλὰ μόνοι οἱ Ἐπίσκοποι. τί δὲ, ἐάν τις τῶν ψηφισαμένων ἐναντιωθῇ τῇ οἰκείᾳ ὑπογραφῇ, ἀπεντεῦθεν καθαιρεθήσεται, ἢ μὴ; δοκιμασίαν καὶ ἀπτυχίαν ὧν προσίδησιν; Λύσις. εἰ μὲν ἐκληφθῶσι τὰ ῥήματα τοῦ κανόνος εἰς Β ὃ δηλονότι μὲν ἐψηφισάμην ἀφὰ ὑπογραφὴν, λέγειν δὲ μὴ ταῦτα μαθεῖν τι κωλύον ἐψηφίσθην εἰς Ἐπισκοπικὴν προελθὼν ἀξίωμα, ἄλλως καθαιρεθήσεται, εἰ μὴ πρὸ τοὺς ἀποδείξῃς ἀντικείμενα. εἰ δὲ ἐκληφθῇ ἡ ἐναντίωσις τῆς ὑπογραφῆς εἰς ἄρνησιν, ταύτης ἐλεγχομένης τοῦ προκειμένου ἀφὰ συγκρίσεως τῶν γραμμάτων. ἢ ἄλλως πως, ἀπεντεῦθεν καθαιρεθήσεται· σημείωσαι οὖν ἐν προκειμένοις κανόσι περὶ ἀρνήσεως ὑπογραφῆς ἀφαλεγόμενον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. ἀνάγνωθι καὶ κεφάλαιον οέ. ἔ α'. τίτλου ἔ κβ'. βιβλίου τῆς βασιλικῆς, καὶ κεφ. α'. ἔ γ'. τίτλου ἔ αὐτοῦ βιβλίου, καὶ ἐν ὅλον δ'. τίτλον ἓ αὐτοῦ βι- C βλίου· καὶ τὸ ξ'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ κγ'. βιβλίου, καὶ μάθῃς ὅπως ποτὲ μὲ ἀφὰ ἀντισυγγράφων, ποτὲ δὲ ἀφὰ μαρτύρων ὁμνυόντων ἐλέγχεται ὁ ἀρνούμενος πρὸ οἰκείαν ὑπογραφὴν, καὶ ὅτι μὴ ἔλεγχον ὁ κατακριθεὶς ἀναλαμβάνει ποιῆσαι τῷ ἀντιδίκῳ μὴ μόνον τὸ ἰκανὸν ἐν τῇ ἐγγράφῳ ποσοῦ, ἀλλὰ καὶ ἕτερον τοσοῦτον. ἢ ἔ οβ'. νεαρᾷ τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου διορίζεται πᾶν ἔγγραφον, ἐν ᾧ ἐπιγέγραπται ὁ ἐν τιμίῳ καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ τύπος, ἀφὰ χειρὸς τοῦ συντεθεικότος αὐτὸ, ἔχειν τὸ ἰσχυρὸν καὶ ἀμετάπτωτον, κἂν ὑκ ἔσι κατησφαλισμένον ἀφὰ ποσοστοῦ. καὶ D ἀνάγνωθι πρὸ ταύτης νεαρᾶν. καὶ συναγαγὼν εἶπε, ὅτι τὸ καθαρεῖσθαι τοὺς ἀρχιερεῖς ἀρνουμένους πρὸς ἐν ταῖς ψήφοις ὑπογραφὰς αὐτῶν, ἰδικὸν ὄζι καὶ ὀφείλει κρατεῖν εἰς τοῦτο καὶ μόνον τὸ φάκτον. ἐὰν γὰρ ἕτερον ἔγγραφον αὐτοῦ ἀρνήσηται Ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὑ καθαιρεθήσεται, καθά τινες λέγουσιν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς ἄνωθεν καταστρωθέντας νόμους κολασθήσεται.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ πατρικὸς κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου ὑπὸ πόντων τῶν ἐπαρχιῶν Ἐπισκόπων καθίστασθαι ὀρίζει Ἐπίσκοπον. εἰ δέ τις εἴη δυσχέρεια, πρὸς ἐπιβαυτὸ συνάγεσθαι, συμψήφων ἀφὰ γραμμάτων καὶ τῶν λοιπῶν γινομένων, καὶ ὕστερον πρὸ χειροτονίαν γίνεσθαι. ἃ τοίνυν εἰρημένος κανὼν ἀφανίζεται, ταῦτα, φασὶν οἱ τῆς συνόδου ταύτης, δεῖν φυλαχθῆναι, ὡς ὁρισθέντα φὰ τῶν πρὸ ἐκείνων. χειροτονίαν δὲ ἐνταῦθα, μὴ πρὸ χειροθεσίαν καὶ καθίερωσιν νοητέον, ἀλλα πρὸ ψῆφον, ἵνα μὴ δοκῇ ἐναντιοῦσθαι τῷ πρώτῳ κανόνι τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ ὑπὸ δύο Ἐπισκόπων ὁρίζοντι χειροτονεῖσθαι Ἐπίσκοπον. ὅπως ὃ ὐκ ἐναντιῶται, εἴρηται ἐν τῇ ἐξηγήσει τοῦ δ'. κανόνος τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου, ἃ καὶ ἀναγνωστέον. πρωτεύοντας δ' ἐνταῦθα τῶν ἐπαρχιῶν τοὺς μητροπολίτας φησὶν, ὧν φιλήματι, ἤγουν ἐντολῇ χειροτονεῖν, τυτέστι ψηφίζεσθαι τοὺς Ἐπισκόπους Ἐπίσκοπον διατίθεται. ἐὰν δέ τις, φησὶ, τῶν ψηφισαμένων καὶ μὴ πρὸ ψῆφον ἐναντιωθῇ τῇ ἰδίᾳ ὁμολογίᾳ ἢ τῇ ὑπογραφῇ, ἤγουν ἐὰν ὡμολόγησεν ἄξιον εἶναι γίνεσθαι Ἐπίσκοπον, ἢ ὑπέγραψεν ἐν τῷ πρὸ ἐκείνου ψηφίσματι, τοῦτον μὴ ταῦτα λέγῃ μὴ εἶναι ἄξιον, καὶ ἐναντιῶται αὐτὸς ἑαυτῷ, ἑαυτὸν ἀποστερήσει τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς, τυτέστι καθαιρεθήσεται, μὴ ἀποδείκνυς τὸ κατὰ τοῦ διαβαλλομένου αἴτιαμα.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Τοῦ πρωτόθρονος ὑπατίζοντος, καὶ τρεῖς Ἐπίσκοποι καθιστῶσιν Ἐπίσκοπον· καὶ ὁ τῇ οἰκείᾳ ὁμολογίᾳ ἢ ὑπογραφῇ ἐναντιούμενος, οἴκοθεν ἔξει τὸ ἄτιμον.

A ARIST. *Primate jubente, etiam tres Episcopi constituunt Episcopum. Et qui suæ confessioni vel subscriptioni adversatur, suopte judicio honore privabitur.*

Πάντας μὲν χρὴ παρεῖναι, εἰ δυνατὸν, τῆς ἐπαρχίας τοὺς Ἐπισκόπους, ὅτε μέλλῃ χειροτονίαι γίνεσθαι Ἐπισκόπου ἐν ταῖς χηρευούσαις Ἐπισκοπαῖς· καθὼς καὶ τῷ τετάρτῳ κανόνι τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου δοκεῖ, καὶ τῷ ἑνεακαιδεκάτῳ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ. εἰ δὲ δυσχερὲς τοῦτο, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἢ δι' ἑτέραν τινὰ ἀνάγκην, τρεῖς, κἂν ὀλίγῳ πλείονες, ὑπαγέτω καὶ γνώμῃ τοῦ μητροπολίτου αὐτῶν, τὸν ψῆφον ποιήσασι, συμψήφων γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων διὰ γραμμάτων. εἴτις δὲ τῶν Ἐπισκόπων ὁμολογήσῃ καὶ διαβεβαιώσεταί τινα ἄξιον εἶναι τοῦ βαθμοῦ τῆς Ἐπισκοπῆς· εἶτα διά τι πάθος ἐναντίως τῇ ὁμολογίᾳ αὐτοῦ, ἢ τῇ ὑπογραφῇ χωρήσῃ, καὶ ἀνάξιον τοῦτον ἐφ' ᾧ πρὸ αὐτοῦ ὑπελήφθη καλοίη, μὴ ἀγνοήσαντα πρὸ αὐτοῦ καὶ πρόσθεν· ὁποῖος ἦν τῆς οἰκείας τιμῆς ἀποστερηθήσεται. καὶ γὰρ καὶ ὁ νόμος τοὺς ψευδῶς ἢ ἐναντίως ἑαυτοῖς μαρτυρήσαντας, διὰ τῶν προεστώτων ἀρχόντων, τιμωρεῖται· καθὼς τὸ πεντεκαιδέκατον κεφάλαιον τοῦ πρώτου τίτλου τοῦ εἰκοστοῦ πρώτου βιβλίου διαλαμβάνει.

Omnes, si fieri potest, provinciæ Episcopi adsint necesse est, quando in vacantibus Episcopatibus Episcopi sunt eligendi; quemadmodum & quarto Synodi Nicænæ Canoni visum est, & undevigesimo Antiochenæ. Si hoc autem difficile fuerit, aut propter viæ longitudinem, aut aliam quamcunque necessitatem, tres saltem jussu & sententiâ Metropolitani sui electionem facient, absentibus etiam per literas consensum suum præbentibus. Si quis autem Episcopus confessus fuerit, & affirmaverit quempiam Episcopatus gradu dignum esse; deinde autem per passionem aliquam suæ confessioni vel subscriptioni adversatus fuerit, & eum qui ab ipso electus fuit, indignum vocitaverit, cum non ignoravit etiam antè, qualis fuit, suo honore privabitur. Et lex enim eos, qui mendaciter & sibimet contrariò testati sunt, per Magistratus, qui jurisdictionem habent, pœnis subjicit, ut decimum quartum primi tituli vigesimi primi libri caput jubet.

B

ΚΑΝΩΝ ιδ'.

CANON XIIII.

C

Ὡστε ἀπὸ Τριπόλεως ἕνα Ἐπίσκοπον εἰς τοποτηρησίαν ἐλθεῖν· καὶ ὡστε τὸν πρεσβύτερον ἐκεῖσε ὑπὸ πέντε ἀκούεσθαι Ἐπισκόπων. ὁμοίως ἤρεσεν ἀπὸ Τριπόλεως, διὰ τὴν τῆς χώρας ἔνδειαν, ἕνα Ἐπίσκοπον εἰς τοποτηρησίαν ἐλθεῖν, καὶ ἵνα ὁ πρεσβύτερος ἐκεῖσε ὑπὸ πέντε ἀκούηται Ἐπισκόπων, καὶ διάκονος ὑπὸ τριῶν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, τοῦ ἰδίου αὐτοῦ Ἐπισκόπου δηλονότι προκαθημένου.

Ut unus ex Tripoli Episcopus in legationem veniat: & ut Presbyter illic à quinque audiatur Episcopis. Similiter placuit à Tripoli, propter regionis inopiam, unum Episcopum in legationem venire, & ut Presbyter illic à quinque Episcopis audiatur, & Diaconus à tribus, ut superiùs dictum est, proprio scilicet Episcopo præsidente.

ΒΑΛΣ. Ἐστι καὶ ἐν τῇ Ἀφρικῇ Τρίπολις· καὶ ἐπεὶ ἦσαν ἐν αὐτῇ ὀλίγοι Ἐπίσκοποι, ὤρισεν ἡ σύνοδος, ἵνα μὲν πέμπηται ἐκεῖθεν τοποτηρητὴς εἰς τὰς ἑπομένας συνόδους· ὑπὸ πέντε δὲ Ἐπισκόπων, διὰ τὴν ὀλιγοστίαν τῶν ἀρχιερέων, ταπεινῶς τὰς ἐγκληματικὰς τῶν ἱερέων ὑποθέσεις, καὶ ὑπὸ τριῶν τὰς τῶν διακόνων, ὀφειλόντων ἐπέκεινα τούτων προκαθῆσθαι καὶ τῶν Ἐπισκόπων, ὑφ' οὓς οἱ δικαζόμενοι τάττονται. ὥστε σημείωσαι καὶ ἀπὸ τούτου, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι, οἱ ἔχοντες ὑφ' ἑαυτοὺς τοὺς δικαζομένους, ἐπέκεινα ὀφείλουσιν εἶναι τῆς δωδεκάδος, τῆς ἑξάδος καὶ τῆς τριάδος τῶν συνδικαστῶν. καὶ ὅτι ἐνδείας μὴ ὄσης Ἐπισκόπων, πλείονες τούτων Ἐπίσκοποι ὀφείλουσι τηρεῖν τὰς ὑποθέσεις τῶν ἱερωμένων.

D

BALS. Est etiam in Africa Tripolis; & quoniam in ea erant pauci Episcopi, statuit Synodus, ut unus quidem illinc mittatur legatus ad anniversarias Synodos: à quinque autem Episcopis, propter antistitum paucitatem, examinentur causæ Sacerdotum criminales, & à tribus Diaconorum, ultra illos Episcopis, sub quibus sunt litigatores, præsidentibus. Quare nota ex hoc quoque Canone, quòd Episcopi, quibus subjecti sunt litigatores, debent esse ultra duodecim, sex & tres conjudices. Et quòd si non sit Episcoporum inopia, plures his Episcopi debent causas eorum, qui sunt sacrati, cognoscere.

ΖΩΝΑΡ. Τρίπολιν τὴν ἐν Ἀφρικῇ λέγει. ἦν γὰρ καὶ ἐκεῖ Τρίπολις, ἔνθα ὀλίγοι ἦσαν Ἐπίσκοποι. διὸ καὶ ἕνα τοποτηρητὴν ὤρισεν ἡ σύνοδος ἐκεῖθεν πέμπεσθαι, διὰ δὲ τὴν αὐτὴν αἰτίαν καὶ πέντε Ἐπισκόπους ἀρκεῖν διετυπώσατο εἰς τὸ δικάσαι πρεσβύτερον, προκαθημένου τοῦ Ἐπισκόπου, ὑφ' ὃν τέτακται ὁ δικαζόμενος πρεσβύτερος, ὥστε ἐξ πάλιν εἶναι τοὺς διαγνώμονας.

E

ZONAR. Tripolim illam quæ in Africa intelligit. Erat siquidem in ea quoque regione Tripolis, in qua Episcoporum numerus sane exiguus fuit. Proinde & unum ex eo loco Legatum Synodo destinari placuit, & eandem ob causam, non amplius quam quinque Episcopos, eo, cui subjectus est reus, quæstioni præfecto, cum quo sex videlicet cognitores constituantur, in Sacerdotis causa judices necessario adhibendos esse decernit.

ΑΡΙΣΤ. Διὰ τὴν εἰς τρίπολιν τῶν Ἐπισκόπων ἔνδειαν, καὶ εἰς Ἐπίσκοπος εἰς τοποτηρησίαν ἐπάρκει.

ARIST. *Propter inopiam Tripoli Episcoporum, unus etiam Episcopus ad legationem sufficit.*

Οἱ μὲν ἄλλοι τῶν ἐπαρχιῶν πρόεδροι, δύο ἢ καὶ πλείονας Ἐπισκόπους τοποτηρητὰς ἐπιλέγειν ὡρίσαντο, καὶ ἀποστέλλειν αὐτοὺς ἐν τῇ κατ' ἐνιαυτὸν συνόδῳ ἐν Καρχηδόνι· ἀπὸ δὲ τρίπολεως καὶ ἕνα Ἐπίσκοπον ἐπαρκεῖν εἰς τοποτηρησίαν, διὰ τὴν τῶν Ἐπισκόπων ἔνδειαν.

F

Alii quidem Provinciarum Præsides duos vel etiam plures Episcopos Legatos eligere in mandatis acceperunt, eosque ad Synodum Carthagine quotannis habitam mittere. A Tripoli autem & unum Episcopum ad legationem sufficere & propter Episcoporum inopiam.

ΚΑΝΩΝ ιε'.

CANON XV.

Περὶ διαφόρων τάξεων τῆς ἐκκλησίας δουλευτῶν· ὥστε,

De diversis Ordinibus Ecclesiæ servientibus, ut, si quis in criminale

Digitized by Google

criminale negotium inciderit, & abnuerit judicium ecclesiasticum, debeat in periculum venire, & ut filii Sacerdotum ad mundana spectacula non accedant. Similiter placuit, ut quicunque Episcopus vel Presbyter vel Diaconus vel Clericus, criminali vel civili controversia in Ecclesiâ adversus eum mota, si recusans forum Ecclesiasticum velit publicis judiciis purgari, etiamsi pro eo sententia lata sit, tamen proprium locum amittat. Et id quidem in criminali: in civili autem, perdat id pro quo actionem intendit, si proprium locum obtinere voluerit. Atque hoc quidem placuit; ut si à quibuscunque Ecclesiasticis judicibus ad alios judices Ecclesiasticos, majorem potestatem habentes, fiat appellatio, id nihil eos lædat quorum sententia solvitur, si convinci non possint vel odio vel aliqua animi affectione judicâsse, vel gratia aliqua corruptos esse; sin autem ex consensu partium electi sint judices, etiamsi sint pauciores, quam sit definitum, non licere appellare. Et ut Sacerdotum filii, secularia spectacula nec peragant nec spectent. Hoc autem & omnibus Christianis semper est interdictum, ut ab iis abstineant, ut ubi sunt blasphemiæ & maledicta non accedant.

A

B

C

Bals. Et à legibus & à Canonibus traditum est, non licere unicuique apud quodcunque velit forum citra præjudicium agere. Sed Laicis quidem tributa sunt fora civilia: eis autem, qui sunt sacrati, & Monachis Ecclesiastica. Si quis ergo, inquit Canon, sacratus, hac constitutione contempta, in civili judicio adversus sacratum vel Monachum criminalem actionem intenderit; vel si quis ad competens forum Ecclesiasticum tractus, id recusaverit, & publicum, seu civile elegerit (id enim est velle purgari, seu à crimine velle absolvi innocénsque declarari per publicum judicium) etiamsi in illo publico judicio vicerit, sive actor, sive reus: tamen proprium locum, sive gradum & honorem sacerdotalem amittet; propter hoc ipsum solum depositus, quòd scilicet forum Ecclesiasticum recusaverit, & civile elegerit. Et quando fuerit quidem criminale judicium, sic erit: quando autem est civile quod movetur, seu pecuniarium, etiamsi sacratus sententiam obtinuerit, sic quoque à proprio gradu excidet; nisi rem contempserit, pro qua sententiam obtinuit, & ea cesserit adversario suo à se superato. Præterea decreverunt Patres, ut si quis adversus Episcoporum vel aliorum Ecclesiasticorum judicum sententiam appellaverit, & appellatio ad majorem judicem, Ecclesiasticum videlicet, redierit, juxta universalem juris regulam, quæ statuit, judices, ad quos appellatur, oportere esse majores iis qui primùm judicaverint: & contigerit à judicibus appellationis primam sententiam everti; nulla in re lædantur ii, qui primam sententiam tulerunt, sive sit causa criminalis, sive pecuniaria; nisi ii convicti fuerint sententiam tulisse propter odium ejus qui damnatus est, vel propter affectionem in eum qui est absolutus, vel ut muneribus corrupti; id enim est gratia corruptum esse; aut muneribus corrumpitur quispiam, vel pecunias accipiendo, vel eo qui ipsum corrupit, aliqua gratia vel beneficio demerente. Nota ergo præsentem Canonem, homines sacratos valde punientem, qui quomodocunque in politicis judiciis litigant. Nec tibi contrarium videatur xc. cap. i. tit. xi. lib. Basilic. & ix. cap. iii. tit. iii. lib. quod dicit, Sacratos renunciare posse Sacerdotii præscriptioni. Quantum enim ad adversarium attinet, valet hoc pactum. Est autem alia ratio quòd secundùm præsentem Can. læditur qui eum contempserit sacris initiatus. Lege & civ. Syn. Can. præsentis, & Calched. Syn. Can. ix. Cùm autem Can. superiùs statuerit, ut Episcopi

ἐάν τις εἰς ἐγκληματικὸν πρᾶγμα περιπέσῃ, καὶ παραιτήσηται τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, ὀφείλειν καὶ τοιοῦτον κινδυνεύειν, καὶ ὥστε τὰ τέκνα τῶν ἱερέων κοσμικοῖς θεωρίοις μὴ προσιέναι. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ὥς τις δήποτε τῶν ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων ἢ διακόνων ἢ κληρικῶν, πράγματος αὐτῷ ἐγκληματικοῦ ἢ πολιτικοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κινουμένου, ἐὰν παραιτούμενος τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον δημοσίοις θελήσῃ καθαρθῆναι δικαστηρίοις, κἂν ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ ψῆφος ἐκφωνηθῇ, ὅμως καὶ ἴδιον τόπον ἀπολέσῃ. καὶ τοῦτο μὲν ἐπὶ τοῦ ἐγκληματικοῦ· ἐπὶ δὲ πολιτικοῦ, ἀπολέσῃ τὸ εἰς ὃ ἐνίκησεν, ἐὰν καὶ ἴδιον τόπον θελήσῃ κατέχειν. καὶ τοῦτό γε μὴν ἤρεσεν, ὥστε ἐὰν ἀπὸ οἱωνδήποτε δικαστῶν ἐκκλησιαστικῶν. ἐπὶ ἄλλους δικαστὰς ἐκκλησιαστικοὺς, ἔχοντας μείζονα τὴν αὐθεντείαν, ἔκκλητος γένηται, μηδὲν βλάπτειν τούτους ὧν ἡ ψῆφος λύεται, ἐὰν ἐλεγχθῆναι μὴ δυνηθῶσιν, ἢ κατὰ ἔχθραν ἢ κατὰ προσπάθειαν δεδικακέναι, ἤ τινι χάριτι ὑποφθαρῆναι· ἐὰν δὲ κατὰ συναίνεσιν τῶν μερῶν ἐπιλεγέντες ὦσι δικασταὶ, εἰ καὶ ὀλιγώτεροι ἔσονται τῶν ὁρισθέντων, μὴ ἐξεῖναι ἐκκαλεῖσθαι. καὶ ὥστε τὰ τέκνα τῶν ἱερέων θεώρια κοσμικὰ μὴ ἐκτελεῖν μηδὲ θεωρεῖν. τοῦτο δὲ καὶ πᾶσι τοῖς Χριστιανοῖς ἀεὶ κεκήρυκται, ὥστε τούτων ἀπέχεσθαι, ὥστε ὅπου βλασφημίαι εἰσὶ μὴ προσιέναι.

ΒΑΛΣ. Καὶ ἀπὸ τῶν νόμων καὶ ἀπὸ τῶν κανόνων δέδοται, μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας ἕκαστον παρ' οἵῳ βούλεται δικαστηρίῳ ἀποκριματίσεως ἐνάγειν. Ἀλλὰ τοῖς μὲν λαϊκοῖς ἀπενεμήθησαν τὰ πολιτικὰ δικαστήρια· τοῖς δὲ ἱερωμένοις καὶ τοῖς μοναχοῖς τὰ ἐκκλησιαστικά. εἴτις οὖν ἱερωμένος, φησὶν ὁ κανὼν, καταφρονήσας τῆς τοιαύτης θεσμοθεσίας, ἐναγάγῃ παρὰ πολιτικῷ δικαστηρίῳ κατὰ ἱερωμένου ἢ μοναχοῦ περὶ ἐγκληματικῆς ὑποθέσεως, ἢ εἴτις αὐτῶν παρὰ τῷ προσφόρῳ ἐκκλησιαστικῷ δικαστηρίῳ ἑλκυσθεὶς, παραιτήσεται τοῦτο, καὶ ἐπιλέξεται δικαστήριον δημοτικὸν ἤτοι πολιτικὸν (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἐθέλειν καθαρθῆναι ἤτοι ἀθωωθῆναι τῶν αἰτιάματος διὰ δημοσίου δικαστηρίου) κἂν νικήσῃ ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐκείνῳ τῷ πολιτικῷ, εἴτε ὡς ἐνάγων, εἴτε ὡς ἐναγόμενος, ὅμως τὸν ἴδιον τόπον, ἤτοι βαθμὸν καὶ τὴν ἱερατικὴν τιμὴν ἀπολέσει· διὰ τοῦτο αὐτὸ καὶ μόνον καθαιρούμενος, διὰ τὸ παραιτήσασθαι τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, καὶ ἐπιλέξασθαι τὸ πολιτικόν. καὶ ὅτε μὲν ἐγκληματικὸν εἴη τὸ δικαστήριον, γενήσεται τοῦτο· ὅτε δὲ πολιτικόν ἐστι τὸ κινούμενον ἤτοι χρηματικὸν, κἂν δικαιωθῇ ὁ ἱερωμένος, καὶ οὕτως ἐκπεσεῖται τῶν οἰκείου βαθμοῦ, εἰ μὴ καταφρονήσει τῶν πράγματος ἐφ' ᾧ ἐδικαιώθη, καὶ παραχωρήσει εἶναι αὐτὸ παρὰ τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ τῷ ἡττηθέντι. πρὸς τούτοις ὥρισαν οἱ πατέρες, ἵνα ἐὰν ἐκκαλέσηταί τις κατὰ ἀποφάσεως ἐπισκόπων ἢ ἑτέρων δικαστῶν ἐκκλησιαστικῶν, καὶ ἡ ἔκκλητος ἐπαναδράμῃ εἰς μείζονα δικαστὴν, πάντως ἐκκλησιαστικὸν, κατὰ τὴν καθόλου νομικὴν διδασκαλίαν, τὸν διοριζομένην τοὺς ἐκκλήτους δικαστὰς ὀφείλειν εἶναι μείζονας τῶν πρώτως δικασάντων, καὶ συμβῇ ἀνατραπῆναι τὴν πρώτην ἀπόφασιν παρὰ τῶν ἐκκληταρίων δικαστῶν, κατὰ μηδὲν βλάπτεσθαι τοὺς πρώτως ἀποφηναμένους, κἂν ἐγκληματική ἐστι, κἂν χρηματικὴ ὑπόθεσις· εἰ μήπω ἐλεγχθῶσιν οὗτοι ἀποφηνάμενοι κατὰ ἔχθραν τῶν καταδικασθέντος, ἢ κατὰ προσπάθειαν τῶν δικαιωθέντος, ἢ ὡς δωροδοκηθέντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ χάριτι ὑποφθαρῆναι. ἤτοι δωροδοκεῖταί τις ἢ χρήματα λαμβάνων, ἢ ἄλλην τινὰ χάριν αὐτῷ πληρούντος τῶν αὐτὸν ὑποφθείραντος. σημείωσαι οὖν τὸν παρόντα κανόνα, μεγάλως κολάζοντα τοὺς ἱερατικοὺς δικαστομένους ὁπωσδήποτε εἰς δικαστήρια πολιτικά. καὶ μὴ ἐναντιωθῇ σοι τὸ κεφ. ϛ'. τῶν α'. τίτλου τοῦ ια'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν. καὶ τὸ θ'. κεφ. τῶν γ'. τίτ. βιβλίου τῶν γ'. λέγοντος, δύνασθαι τῶν ἱερωμένους ἀποτάττεσθαι τῇ τῆς ἱερωσύνης παραγραφῇ· ὅσον γὰρ πρὸς τὸν ἀντίδικον ἔρρωται τὸ σύμφωνον τοῦτο. ἕτερον δὲ λόγου ἐστὶ, ὅτι βλάπτεται κατὰ τὸν παρόντα κανόνα ὁ καταφρονήσας τούτου ὁ ἱερωμένος· καὶ ἀνάγνωσθι τὸν ρδ'. κανόνα τῆς προύσης συνόδου καὶ τῆς ἐν χαλκηδόνι κανόνα θ'. τοῦ δὲ κανόνος ἄνωθεν διοριζομένου ὑπὸ δώδεκα ἐπισκόπων κρίνεσθαι

Digitized by Google

κρίνεσθαι τὰς Ἐπισκόπους, ὑπὸ ἓξ τὰς ἱερεῖς, καὶ τὰς Διακόνους ὑπὸ τριῶν. ἐπήγαγον οἱ πατέρες, ὡς τὰ περὶ τῶν ἐκκλήτων καὶ τὰ λοιπὰ χώραν ἔχουσιν, ὅτε τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια πρὸς τοιούτοις πρόσωποις δικασταῖς γίνονται· οὐ μὴν, ὅτε κατὰ θέλησιν τοῦ κατηγόρου καὶ τοῦ κατηγορουμένου πρός τισιν ἐπιλεγεῖσιν, ὡς αἱρετοῖς δικασταῖς πολλάκις καὶ ὀλιγωτέροις οὖσι τῶν ὁρισθέντων πρὸς τῶν κανόνων, δικαδῶσί τινες. πλημμελῶς γὰρ τότε ἐκκλήτῳ ὑποπεσεῖται ἡ τούτων ἀπόφασις, ὡς φησιν ὁ νόμος ἐν βιβλίῳ ζ'. τίτλῳ β'. κεφ. κζ'. θέματι γ'. οὕτως ἔχοντι, εἴτε δικαία εἴτε ἄδικός ἐστιν ἡ τοῦ αἱρετοῦ ψῆφος, ἐμμένειν δεῖ. καὶ τὸ γ'. κεφ. τοῦ αὐτοῦ βιβλίου καὶ τίτλου, μὴ χρείαν ἐχέτω ἐκκλήτου ἡ τοῦ αἱρετοῦ δικαστοῦ ἀπόφασις. ὅθεν φύσις ὁ κανὼν τοὺς τῶν τέκνων τοὺς ἱερέων φησιν, ἵνα μήτε θεάτρια ἐκτελῶσι, μήτε ἄλλων τοιούτων παραγίνωνται καὶ θεωρῶσιν· ὅτι καὶ πᾶσι Χριστιανοῖς κεκήρυκται μὴ παρεῖναι ὅπου βλασφημίαι εἰσί. θεάτρια δὲ λέγονται, οὐ μόνον τὰ ἱπποδρόμια, ἀλλὰ καὶ πᾶσα θέα, θηριομαχία δηλαδὴ, παίγνια μίμων, ὄρχησις, καὶ ἄλλα τοιαῦτα δαιμονιώδη ἔργα. ταῦτα τοῦ κανόνος διορίζομένου, εἰπὲ ὅτι ὅ, κἂν ἡ ψῆφος ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκφωνηθῇ παρατεθὲν πρὸς τοὺς λέγοντας, ὀφείλειν καθαιρεῖσθαι μόνον τὸν οὕτω δικασάμενον ἱερωμένων χάριν ἐκκλησιαστικῆς ὑποθέσεως καὶ ἡττηθέντα, οὐ μὴν καὶ τὸν νικήσαντα, ὡς δικαίαν ἔχοντα ὑπόθεσιν. καὶ ἄμφω γὰρ καθαιρεθήσονται, ὡς ὑβρισταὶ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τοῦ κανόνος ἀθετηταί. ὁ μὲν γὰρ ἐκκλησιαστικὸν ἑλκύσας ἱερωμένον εἰς κοσμικὸν δικαστήριον χάριν χρηματικῆς αἰτιάσεως καὶ νικήσας, καθαιρεῖται, ἐὰν στοιχῇ τῇ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποφάσει, καὶ θέλῃ ἔχειν ὃ παρέλαβε τὸν ἐνίκησεν, ὥσπερ καὶ ὁ ἀναχθείς, ἐὰν πρήτηται ὃ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, καὶ ἐζήτησε ὃ πολιτικὸν, καὶ ἐνίκησεν. εἰ γὰρ ἀφίσταται τοῦ πράγματος, τοῦ οὗ ἐδικάσατο, μένει ἔχων τὸν οἰκείαν ὑπεμίαν. καὶ ταῦτα μὲν ὁ κανὼν διορίζεται. σήμερον δὲ προεῖπται ταῦτα, δι' ἣν αἰτίαν οὐ γινώσκω. πολλοὶ γὰρ, οὐ μόνον λαϊκοὶ, ἀλλὰ καὶ ἱερωμένοι, ἕλκουσιν εἰς πολιτικὰ δικαστήρια ὑποπόπους, κληρικούς τε καὶ μοναχούς, μηδὲ πρόσταξιν βασιλικὴν περὶ τούτου προεισάμενοι, καὶ οὔτε ἡ τοῦ ἀποστόλου διασταφὴ λυσιτελεῖ τοῖς ἀναγομένοις· κατδικάζονται γὰρ τούτους καὶ ἄκοντας δικάζεσθαι. οὔτε οἱ ἑλκύσαντες αὐτοὺς ἱερώμενοι ἐβλάβησάν ὁπωσδήποτε, ἀλλ' οὐδὲ οἱ ἀναγόμενοι μοναχοὶ ἢ κληρικοὶ εἰς δικαστήριον ἐκκλησιαστικὸν, καὶ παραιτησάμενοι τοῦτο, πολιτικὰ δὲ ζητήσαντες κατέστησαν, κατά τι ἐπιμορφήσαν· ὥσπερ οὐδὲ οἱ ἑλκυσθέντες κληρικοὶ ἢ μοναχοὶ εἰς κοσμικὸν δικαστήριον, καὶ καταδεξάμενοι εἰς τοῦτο δικάσασθαι. τοῦ δὲ χρηματίσαντος καθηγουμένου τῆς μονῆς τοῦ Παντεπόπου μοναχοῦ ἐκείνου Μελετίου, ἑλκυσθέντος εἰς τὸ συνοδικὸν δικαστήριον, καὶ παρασπασαμένου αὐτὸ ὡς κατακρύμνιον, καὶ μεταγαγόντος τὴν ὑπόθεσιν εἰς κοσμικὸν δικαστήριον διὰ πρόσταξιν βασιλικὴν, ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης ἐκεῖνος κύριος Λουκᾶς ὑβριοπαθήσας ὅτι τῷ γεγονότι, πολλὴν ἔθετο σπουδὴν διορθώσασθαι ὃ γεγόμενον. ἤκουσε δὲ ἀπὸ τῶν πολιτικῶν δικαστῶν, ὡς ἡ βασιλικὴ ἐξουσία πάντα δύναται ποιεῖν· καὶ ὥσπερ ἐδύνατο πρωτοτύπως δοῦναι πολιτικὸν δικαστὴν χάριν τοῦ δικάσαι ἐπίσκοπον ἢ ἕτερον ἱερωμένον ἐναγόμενον· οὕτω καὶ μετάθεσιν ὃ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον μεταγαγὴ καὶ νόμιμον παραίτησιν εἰς πολιτικόν. πλὴν ὁ ἐντὸς δηλούμενος καθηγούμενος, κἂν εἰσηκούσθη ὃ συνοδικὸν παρατησάμενος δικαστήριον, καὶ διετηρήθη ἀποκριμάτισος· ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ ρδ'. κανόνος τῆς προύσης συνόδου, ὃν καὶ ἀνάγνωθι, ὤφελε καθαιρεθῆναι. ὃ γὰρ ιζ'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου κἂν δύναται μὴ βασιλικῆς κελεύσεως ἀφίχθαι καὶ παρίστασθαι τοὺς ἐπισκόπους παρὰ πολιτικοῖς ἄρχουσιν, ἀλλὰ τοῦτο ὑποτίθεται, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῇ κανονικῇ διδασκαλίᾳ.

A à xii. Episcopis judicentur, à sex autem Sacerdotes, & Diaconi à tribus: subjunxerunt patres, quòd quæ de appellationibus dicta sunt & reliqua locum habent, quando judicia Ecclesiastica apud tot competentes judices fuerint: non autem, quando ex accusatoris & ejus qui accusatur voluntate, apud aliquos electos seu ex electione susceptos judices, qui sæpe sunt pauciores quàm canonibus constitutum sit, aliqui judicio contenderint. Tunc enim in eorum sententiam ne appellatio quidem cadit, ut dicit lex in lib. vii. titulo ii. capitulo xxvii. themate iii. quod sic se habet, Sive justa sive injusta est electi judicis

B sententia, ei stare oportet. Et caput tertium ejusdem libri ac tituli; Non indigeat provocatione judicis electi sententia. Post hæc canon de filiis Sacerdotum dicit; Ne spectacula peragant, nec aliis peragentibus interfint & spectent: quia & omnibus Christianis interdictum est, ne accedant ubi sunt blasphemiæ & maledicta. Spectacula autem dicuntur, non solùm equorum cursus, sed & omnis generis spectatio, belluarum scilicet certamina, histrionum ludicra, saltationes, & hujusmodi alia opera diabolica. Hæc autem decernente canone, dic quòd illud, etiamsi pro

C eo sententia lata sit, adjectum est propter eos, qui dicunt, eum solùm debere deponi sacratum, qui sic judicio contendit in causa criminali, & victus est: non autem eum qui vicit, ut qui justam causam habeat. Ambo enim deponentur, ut qui Ecclesiam injuria afficiant, & canonem contemnant. Sacratus quidem qui traxit Ecclesiasticum in seculare judicium pro causa pecuniaria, & vicit, deponitur, si sententiæ, quæ pro se lata est, steterit, & voluerit rem habere quam vicit: quemadmodum & reus, si judicium ecclesiasticum recusavit, & civile petivit, & vicit. Si enim cedit re, pro qua litigavit, suum honoris gradum re-

D tinet. Et hæc quidem canon constituit. Hodie autem hæc negliguntur, propter quam causam nescio. Multi enim, non solùm Laici, sed etiam sacrati, Episcopos, Clericos & Monachos ad civilia judicia attrahunt, nec Imper. quidem mandatum de ea re exhibent; & neque incompetentis judicis præscriptio seu exceptio prodest iis, qui rei aguntur: eos enim cogunt vel invitos judicio contendere. Nec sacrati, qui eos traxerunt, aliquid penitus damni sensere; sed nec Monachi vel Clerici, adversus quos in foro Ecclesiastico agitur, si id quidem recusaverint, civilem autem examinationem petiverint, ulla in re puniti sunt: quemadmodum nec

E clerici vel monachi, qui in seculare judicium tracti sunt, & in eo litigare non recusârunt. Cùm autem monachus ille Meletius, qui præpositus fuit monasterii Pantepopti, ad synodale judicium tractus, ipsum ut sibi non gratum recusasset, & causam ad seculare tribunal traduxisset per mandatum Imperiale; sanctissimus Patriarcha dominus Lucas id ægre ferens, plurimum studium adhibuit ut corrigeretur quod factum fuerat. Audivit autem à civilibus judicibus, quòd Imperatoris potestas omnia facere potest: & quemadmodum primo loco potuit Im-

F perator civilem judicem pro judicando Episcopo vel alio sacrato, adversus quem agitur constituere: ita & per transpositionem, judicium ecclesiasticum ex legitima exceptione in civile traduxerit. Sed etiamsi qui hîc dicitur monasterii præfectus exauditus est, synodale judicium recusans, & sine præjudicio conservatus est: tamen ex civ. canone præsentis Synodi deponi debuit, quem lege: xvii. enim caput primi tituli tertii libri, licèt decernat cum Imperatoris mandato posse adversus Episcopos agi, & eos sisti coram civilibus judicibus: hoc tamen, ut mihi videtur, non quadrat canonicæ doctrinæ.

Debemus

Digitized by Google

Debemus enim dicere, tunc trahi Episcopum pro re, quæ privatim ad ipsum pertinet: non autem pro quæstione Ecclesiastica. Re enim ejusmodi proposita, non debent civiles judices ullam ejus habere cognitionem. Jam verò magna quoque est ejus differentia, qui sua sponte Ecclesiasticum judicium recusat & seculare ex Imperatoris mandato quærit, & ejus qui jussu Imperatoris invitus tractus est ad seculare judicium. Lege etiam i. cap. ix. tit. præsentis operis, & quæ in ipso à nobis scripta sunt. Petere autem conjudicem civilem per mandatum imperiale non est, ut mihi videtur, prohibitum, & maximè quando est causa pecuniaria, quæ est synodaliter dicenda. Interrogaverit autem quispiam, cùm lex dicat, eum ab actione sua excidere, qui suum adversarium ad judicium incompetens traxerit; qui sacratum ad civile judicium traxerit, an non ex hoc canone suo jure excidet? Solutio. Incompetentis judicis præscriptio in principio judicii solùm proponitur, non autem etiam posteà. Finge ergo, quòd ea à principio non est proposita à reo: vel proposita à judice admissa non est. Et propterea definierunt patres, quòd etiamsi actor vicerit, eo quod incompetentis judicis exceptio quomodocunque inefficax fuerit: sic quoque tamen propter honorem Ecclesiæ eorum victoria nihil ei proderit; sed deponetur, si eam retineat. Præterea interrogaverit quispiam, quam pœnam sustinebunt Ecclesiastici judices, si convicti fuerint, ex odio, vel affectione, vel propter gratiam sententiam tulisse, cùm canon de eo nihil jubeat? Solutio. Genus pœnæ, etsi ex canone non appareat, ex legibus tamen declaratur. Jam enim de judice muneribus corrupto dicit iii. caput xliii. tit. lx. lib. Magistratus, qui pecunias accipit ad jus dicendum, vel decernendum, vel ad plus vel minùs suo officio faciendum, & magistratuum quoque assessores, lege tenentur. Et iii. thema viii. cap. Pœna legis est extraordinaria: & ut plurimum exilio condemnat; nonnunquam etiam graviùs, & ii. thema ix. cap. Qui hac lege condemnatur, nec potest publicè testimonium dicere, nec judex esse, nec causas agere. Lege & ii. thema vi. cap. iv. tit. lx. lib. quod quidem est pars cxxiv. Justiniani novellæ, quæ sic dicit; Si quis autem eorum, qui litigant, dixerit se aliquid dedisse, vel esse pollicitum, & personam nominaverit, & hoc probaverit, ipse quidem in litis exitu venia dignus habeatur. Qui autem donum vel promissum admisisse convictus fuerit, si sit quidem causa pecuniaria, quod datum est, triplum, quod verò promissum, duplum à comite privatarum nostrarum facultatum exigatur, & dignitatem seu magistratum, quem habet, in utroque casu perdat. Sin autem sit criminalis accusatio, propriarum facultatum confiscationem patiatur, & in exilium mittatur, ut qui accipiendo alienum crimen in seipsum transferre studuerit. Si autem donationem vel promissionem litigator ostendere non potuerit, juret persona, quæ donationem vel promissionem suscepisse dicitur, quòd nec per se, nec per aliam personam, vel aliquid accepit, vel promissum habuit. Et hoc dato jurejurando, ipse quidem liberabitur: litigator verò, qui probare non potuit, in causis quidem pecuniariis, litis æstimationem à comite privatarum nostrarum facultatum exigatur, judicio scilicet suum eventum expectante: in criminalibus autem bonorum suorum publicationem sustineat, & à convenientibus judicibus ex legum ordine negotium terminetur. Sin autem persona à litigatore declarata prædictum jusjurandum recusaverit, tam in criminalibus, quam in pecuniariis causis, prædictis pœnis subjiciatur. Si quis autem eorum, qui litigant, juraverit se nihil dedisse, vel pollicitum esse, intra quatuor autem menses, postquam

A ὀφείλομεν γὰρ εἰπεῖν, ὡς Ἐπίσκοπον τηνικαῦτα ἕλκεσθαι περὶ πράγματος ἰδικῶς αὐτῷ διαφέροντος, οὐ μὴν περὶ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος· τοιούτου γὰρ προκειμένου τινὸς ἀμέτοχοι εἶναι ὀφείλουσιν οἱ πολιτικοὶ δικασταί. τέως δὲ καὶ μεγάλη ἐστὶ διαφορὰ τοῦ αὐθαιρέτως παραιτουμένου τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, καὶ ζητοῦντος τὸ πολιτικὸν δικαστήριον διὰ προστάξεως βασιλικῆς, καὶ τοῦ ἑλκυσθέντος ἀκουσίως κατὰ κέλευσιν βασιλικὴν εἰς κοσμικὸν δικαστήριον. ἀνάγνωθι καὶ κεφ. α'. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ παρ' ἡμῶν γεγραμμένα. τὸ μέντοι ζητῆσαι συνδικαστὴν πολιτικὸν διὰ προστάξεως βα-
B σιλικῆς, ὡς ἡμοὶ δοκεῖ, οὐκ ἔστι κεκωλυμένον, καὶ μᾶλλον ὅσον χρηματική ἐστιν ὑπόθεσις, ἡ μέλλουσα λαληθῆναι συνοδικῶς. ἐρωτήσει δέ τις, ὡς τοῦ νόμου λέγοντος ἐκπίπτειν τῆς οἰκείας ἐναγωγῆς ὡς εἰς ἀπρόσφορον δικαστήριον ἑλκύσαντα ὡς ἴδιον ἀντίδικον, οὐκ ἔμελλε καὶ πρὸ τοῦ κανόνος τούτου ὁ ὡς ἱερωμένον ἑλκύσας εἰς πολιτικὸν δικαστήριον ἐκπεσεῖν τοῦ δικαίου αὐτοῦ; Λύσις. ἡ τοῦ ἀπροσφόρου παραγραφὴ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ δικαστηρίου προτίθεται καὶ μόνον, οὐ μὴν καὶ μετὰ ταῦτα. θεμάτιον οὖν, ὅτι οὐ προετέθη αὕτη παρὰ τοῦ ἐναγομένου, ἢ προτεθεῖσα οὐκ ἐδέχθη παρὰ τοῦ δικαστοῦ. καὶ διὰ τοῦτο ὥρισαν οἱ πατέρες, ὡς κἂν νικήσῃ ὁ
C ἐναγαγὼν, διὰ τὸ ἀπρακτῆσαι ὁπωσδήποτε τὴν τοῦ ἀπροσφόρου δικαστοῦ παραγραφήν· ἀλλὰ καὶ οὕτω διὰ τὴν τιμὴν τῆς ἐκκλησίας εἰς οὐδὲν αὐτῷ ἡ νίκη λυσιτελήσει· ἀλλὰ καθαιρεθήσεται, εἴπερ ἀντέχεται ταύτης. ἔτι ἐρωτήσει τις, ποίαν βλάβην ὑποστήσονται οἱ ἐκκλησιαστικοὶ δικασταί, εἴπερ ἐλεγχθῶσιν κατὰ ἔχθραν ἢ κατὰ προσπάθειαν ἢ διὰ χάριν ἀποφηνάμενοι, τοῦ κανόνος μηδὲν περὶ τούτου παρακελευομένου; Λύσις. τὸ εἶδος τῆς βλάβης κἂν ἀπὸ τοῦ κανόνος οὐκ ἀναφαίνηται, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν νόμων δηλοῦται. αὐτίκα γὰρ περὶ τοῦ δωροδοκηθέντος δικαστοῦ φησι τὸ γ'. κεφ. τοῦ μγ'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου, ὁ ἄρχων λαμβάνων χρήματα ἐπὶ τῷ δικάσαι, ἢ
D ψηφίσασθαι, ἐπὶ τῷ ποιῆσαί τι πλέον ἢ ἧττον τοῦ ἰδίου ὀφφικίου, καὶ οἱ σύνεδροι τοῦ ἀρχόντων ὑπόκεινται τῷ νόμῳ. καὶ τὸ γ'. θέμα τοῦ η'. κεφ. ἡ ποινὴ τοῦ νόμου ἐκστραορδιναρία ἐστὶ, καὶ ἐπίπαν εἰς ἐξορίαν καταδικάζει, ἐστὶ ὅτε δὲ καὶ σφοδρότερον, καὶ τὸ β'. θέμα τοῦ θ'. κεφ. ὁ τῷ νόμῳ τούτῳ καταδικαζόμενος, οὔτε μαρτυρεῖν δημοσίᾳ δύναται, οὔτε δικάζειν, οὔτε συνηγορεῖν. ἀνάγνωθι καὶ τὸ β'. θέμα τοῦ ϛ'. κεφ. τοῦ δ'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου, ὅπερ ἐστὶ μέρος τῆς ρκδ'. Ἰουστινιανείου νεαρᾶς, λέγων οὕτως. εἰ δέ τις ἐκ τῶν δικαζομένων εἴποι δεδωκέναι τι ἢ ὑποσχέσθαι, καὶ τὸ πρόσωπον ἐξείπῃ, καὶ τοῦτο ἀποδείξει, αὐτὸς μὲν ἐπὶ τῇ τῆς δίκης ἐκβάσει συγγνώμης ἀξιούσθω. ὁ δὲ
E δόσιν ἢ ὑπόσχεσιν καταδέξασθαι δεικνύμενος, εἰ μὲν χρηματικὴ εἴη ἡ ὑπόθεσις, τὸ μὲν δεδομένον, τριπλοῦν, τὸ δὲ ὑποσχεθέν, διπλοῦν παρὰ τοῦ κόμητος τῆς ἰδικῆς ἡμῶν περιουσίας εἰσπραττέσθω, καὶ τὴν ἀξίαν ἤτοι ἀρχὴν ἣν ἔχει ἐφ' ἑκατέρου θέματος ἀπολλύτω. εἰ δὲ ἐγκληματικὴ εἴη ἡ κατηγορία, δήμευσιν τῆς οἰκείας ὑπομενέτω περιουσίας, καὶ εἰς ἐξορίαν πεμπέσθω, ὅστις διὰ λῆψιν, ἀλλότριον ἔγκλημα εἰς ἑαυτὸν σπούδακε μετενεγκεῖν. εἰ δὲ τὴν δόσιν ἢ τὴν ὑπόσχεσιν ὁ διάδικος μὴ δυνηθῇ δεῖξαι, ὀμνύτω τὸ πρόσωπον, τὸ τὴν δόσιν ἢ τὴν ὑπόσχεσιν λεγόμενον καταδέξασθαι, ὅτι οὐδὲ δι' ἑαυτοῦ οὐδὲ δι' ἄλλου προσώπου ἢ ἔλαβε τι ἢ ὑπόσχεσιν ἔσχε. καὶ τοῦ τοιούτου ὅρκου παρεχομένου, αὐτὸς μὲν ἐλεύθερος ἔστω· ὁ δὲ διάδικος ὁ μὴ δυνηθεὶς δεῖξαι, ἐπὶ μὲν
F ταῖς χρηματικαῖς αἰτίαις, τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης ὑπὸ τοῦ κόμητος τῆς ἰδικῆς ἡμῶν περιουσίας εἰσπραττέσθω, τῆς δίκης δηλονότι τὴν ἰδίαν ἔκβασιν ἀναμενούσης· ἐπὶ δὲ ταῖς ἐγκληματικαῖς, δήμευσιν τῆς ἰδίας περιουσίας ὑπομενέτω, καὶ τὸ πρᾶγμα παρὰ τοῖς ἁρμοδίοις δικασταῖς κατὰ τὴν τοῦ νόμων τάξιν παραιούσθω. εἰ δὲ τὸ παρὰ τοῦ δικαζομένου φανερωθὲν πρόσωπον ὡς μνημονευθέντα παραιτήσεται ὅρκον, τοῦτο μὲν ἐπὶ ταῖς ἐγκληματικαῖς, τοῦτο δὲ ἐπὶ ταῖς χρηματικαῖς αἰτίαις, ταῖς μνημονευθείσαις ὑποκείσθω ποιναῖς. εἰ δέ τις τῶν δικαζομένων ὀμόσει μὴ δεδωκέναι ἢ ἐπαγγείλασθαι, ἐντὸς δὲ τεσσάρων μηνῶν, μετὰ

τὸ

ὁ παρενεχθησομένῳ τινὶ ψῆφον ἀριθμουμένων δηλονότι δοθέν τι ἢ ὑποχρεωθέν, αἱ εἰρημέναι ποιναὶ κατὰ τοῦ διδόντος κατά τε τοῦ λαμβανόντος χώραν ἕξουσι. καὶ ταῦτα μὲν ἐὰν κατὰ χρῆσιν ἤγουν διὰ λῆψιν νομισμάτων ἢ προσωπολήμψεως ἢ ἔχθραν ἡ ψῆφος ἐξενεχθῇ· τῆς γὰρ αὐτῆς δυνάμεως εἰσὶ τὰ τρία. ἐὰν δὲ μὴ διὰ τοιαύτην αἰτίαν, ἀλλὰ κατ' ἀπειρίαν ἀποφήνηταί τι ἐπίσκοπος κατά τινος, τί γενήσεται; Λύσις. οἱ ἄρχοντες; ἤτοι οἱ προκαθήμενοι τῆς δικαιῶν, οὐκ ἀναγκάζονται ἀκριβῶς εἰδέναι τοὺς νόμους, ἀφ' ἑτέρας μεγάλας δουλείας σχολοῦντες καὶ διὰ τοῦτο ἐξ ἀπειρίας ἀποφαινόμενοι, συγγνώσονται. οἱ δὲ σύνεδροι τούτων, παρανόμως ψηφιζόμενοι, κολάζονται. φησὶ γὰρ ὁ νόμος ἐν βιβλίῳ ζ'. τίτλῳ γ'. κεφαλαίῳ κδ'. Ὃν δόλον ζητοῦμεν τοῦ ἄρχοντος. ἐὰν γὰρ ἀπειρία τοῦ συνέδρου ἄλλως ψηφισθῇ, ὁ ἄρχων οὐκ ἀδικεῖται, ἀλλ' ὁ συμπονῶν. καὶ ὁ λογισμὸς δόλου. οἱ μὲν γὰρ ἄρχοντες, διὰ ἣν εἰρηται αἰτίαν, οὐκ αἰτιῶνται· οἱ δὲ κριταί, ὃ δικάζειν καὶ μόνον ἔργον ἔχοντες, ἐὰν παρανομήσωσιν, ἐνέχονται ὡς δόλον ποιήσαντες, καὶ τὸν νόμον λέγοντα, ἡ ἀπειρία ἔοικε τῇ ἀμελείᾳ· καὶ πάλιν, δόλον τις ποιεῖ, μὴ εἰδὼς ἀκριβῶς ὃ ἐπαγγέλλεται εἰδέναι. καὶ τοῦτο μὲν διαφωνήσει τοῖς τῆς πολιτικῆς δικαστῶν. εἰς δὲ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς δικαστὰς ἄλλη τις κρατούσῃ ἀκολουθία, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ· καὶ αὐτὴ μέντοι κατὰ τοῦ παρόντος θεσμοθεσίαν. εἰ μὲν γὰρ ἐναντίαν τοῖς κανόσιν ἐπίσκοπος ἐνέγκῃ ψῆφον, τιμωρηθήσεται ἤγουν καθαιρεθήσεται, μὴ δυνάμενος ἀμαθίαν ἢ ἀπειρίαν προβαλέσθαι. οὐ γὰρ συγγνωσθήσεται ἔσεται λέγων μὴ εἰδέναι τοὺς κανόνας, οὓς ἀναγκάζεται διὰ γλώττης ἔχειν ἀεί. εἰ δὲ ἀποφήνηταί τι νόμοις ἀνένδεκτον, ἢ δικαστικῆς ἀκολουθίας ἔξωθεν, συγγνωσθήσεται διὰ τοῦ ἀπειρίαν, ὡς μηδὲ ὀφείλων εἰδέναι νόμους ἀκριβῶς. ταῦτα δὲ κρατήσουσιν, ὅπου ἐκκλησιαστικῷ ὑποθέσιν δικάσῃ ἐπίσκοπος, ἢ ἄλλως ἐκκλησιαστικῷ ζήτησιν ἐπάγουσιν καθαίρεσιν. εἰ γὰρ χρηματικὴν παρανόμως ἐξενέγκῃ ἀπόφασιν ἐξ ἀπειρίας, οὐ προκριματισθήσεται. ἔτι ἐρωτήσει τις, ὡς τῷ κανόνος ἐνδιδοῦτος τοῖς ἱερωμένοις ἐπιλέγεσθαι δικαστὰς αἱρετούς, ἐξέσται αὐτοῖς ἐπιλέγεσθαι πολιτικούς; Λύσις. ἐπεὶ ὁ κανὼν διορίζεται κρατεῖν τὴν ψῆφον τῆς αἱρετῶν δικαστῶν, καὶ μὴ ὑποκεῖσθαι ἐκκλήτῳ, κἂν ἦτίονες ὦσι οὗτοι τῆς δώδεκα τῆς ἓξ καὶ τῆς τριῶν, φάνεται ἐναργῶς ἀνένδεκτον εἶ τοῖς κλήροις τινὶ ἐπιλογῇ τῆς πολιτικῆς δικαστῶν. ὅθεν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, κολασθήσονται καὶ παρόντα κλήρονα οἱ παρὰ πολιτικοῖς δικασταῖς αἱρετισάμενοι δικασθῆναι ἱερωμένοι. ἔοικε δὲ ἀπὸ τῆς ῥημάτων τοῦ κανόνος, τῆς λεγόντων καθαιρεῖσθαι τοὺς ἱερωμένους δικασαμένους παρὰ πολιτικῷ δικαστηρίῳ χάριν χρηματικῆς αἰτιάσεως, καὶ νικήσαντας, ἐὰν μὴ ἀποσῶσι τὸ ὑπὲρ αὐτῆς ἀποφάσεως, ὡς ἡ μὲν γενομένη κρίσις παρὰ ἀφορισθέντος δικαστοῦ, κατὰ θέλησιν τοῦ ἱερωμένου, στερκτὰ ἔσαι καὶ ἀκατάσειστος. ὁ δὲ ἐκκλησιαστικὸν παραιτησάμενος δικαστήριον καὶ μὴ χρησάμενος τῇ τοῦ φόρου παραγραφῇ ἱερωμένος κολασθήσεται, καθὼς ἀνωθεν εἴρηται. αἱρετοὺς δὲ δικαστὰς ἐνταῦθα μὴ εἴπῃς οἵους ὁ β'. τίτλ. τοῦ ζ'. βιβλίου φησὶ, μὴ ἐφωτήσεως δηλονότι ποινῆς δικάζονταί λλὰ ἐκκλησιαστικοὺς ἐνορδίνους. ἐκεῖνοι γὰρ ἐκκλησιαστικὴν ὑπόθεσιν οὐ δύνανται δικάζειν· οὗτοι δὲ, ὡς ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος παρίσαται, πᾶσαν ὑπόθεσιν κρίνουσι. περὶ μέντοι τῆς θεωρείων καὶ τῆς ἱπποδρομίων καὶ τῆς κυνηγεσίων καὶ τῆς ὅτι σκιωμαὶς ὀρχήσεων, ἱκανῶς ἐγράψαμεν ἐν τῷ κδ'. κανόνι τῷ ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ τῷ να'. ὅπου καὶ περὶ παρόντος κανόνος ἐμνήσθημεν· καὶ ἀνάγνωσον τούτους. ζήτει καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνα οδ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανόνα ιδ'. καὶ ιε'. τῆς ἐν Χαλκηδόνι κανο. ί. ιζ'. τῆς ἐν Σαρδικῇ κανόνα γ'. ε'. ιδ'. καὶ ταύτης κανόνα κή'. καὶ ρκ'. καὶ ρκα'. περὶ ὧν τῆς δυνάμεως τοὺς ἱερωμένους ἀποστεῖλαι τῇ τῆς φόρου παραγραφῇ, ζήτει κεφ. θ'. τῆς γ'. τίτλου τῆς γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν.

sententia lata est numerandos, datum aliquid vel promissum ostensum fuerit, prædictæ pœnæ tam adversus dantes quàm adversus accipientes locum habebunt. Et hæc quidem, si propter sordes seu pecuniarum acceptionem vel amorem vel odium sententia lata sit: ejusdem enim virtutis sunt hæc tria. Si autem non propter ejusmodi ullam causam; sed per imperitiam adversus aliquem fert sententiam Episcopus, quid fiet? Solutio. Magistratus, seu qui præsunt judicibus, non coguntur leges exactè scire, ut qui in multis aliis magnis occupationibus versentur; & propterea si per imperitiam sententiam ferant, eis venia datur. Eorum autem assessores, si contra leges ferant sententiam, puniuntur. Dicit enim lex in lib. vii. tit. iii. cap. xxiv. Dolum magistratus requirimus. Si enim per imperitiam assessoris aliter judicatum fuerit, non facit injuriam præses seu magistratus, sed qui ei fert auxilium. Et est probabilis quidem ratio. Magistratus enim, propter eam quæ dicta est causam, non insimulantur: Judices autem, quorum est proprium munus judicare, si contra leges fecerint, tenentur ac si dolo fecissent, secundùm legem quæ dicit; Imperitia negligentiæ æquiparatur; & rursus, Dolum quis facit qui perfectè nescit quod se scire profitetur. Et hoc quidem dictum est de civilibus judicibus. In judices autem Ecclesiasticos alia quædam valebit consequentia, ut mihi videtur: & ea quidem secundùm præsentem constitutionem. Si enim contrariam canonibus sententiam Episcopus protulerit, punietur sive deponetur; ut qui non possit ignorantiam vel imperitiam allegare. Neque enim erit ei ignoscendum, si dicat se nescire canones, quos cogitur in lingua semper habere. Sin autem aliquid pronunciaverit, quod à legibus non admittitur, vel est extra judiciariam consequentiam, venia dabitur propter imperitiam: ut qui nec perfectè leges scire debeat. Hæc autem observabuntur, quando criminalem causam judicaverit Episcopus, vel aliam Ecclesiasticam quæstionem, quæ inducit depositionem. Si enim pecuniariam contra leges sententiam protulerit per imperitiam, id ei præjudicium non afferet. Præterea interrogabit quispiam, cùm canon permittat sacris initiatos judices electitios eligere, eísne licebit civiles eligere? Solutio. Quia statuit canon, ut electorum judicum valeat sententia, nec appellationi sit obnoxia, etiamsi ii sint pauciores quàm duodecim, quàm sex, & quàm tres, evidenter apparet civilium judicum electionem non admitti à canonibus. Unde, ut mihi videtur, secundùm præsentem canonem punientur sacrati, qui à civilibus judicibus judicari elegerint. Videtur autem ex verbis canonis, quæ dicunt deponi sacratos, qui litigaverint in foro civili pro causa pecuniaria, & vicerint, nisi à sua sententia desistant, quòd judicium quidem factum ab incompetenti judice, ex voluntate ejus qui est sacratus, tenendum est & non labefactandum. Qui autem ecclesiasticum recusavit judicium & fori præscriptione non est usus, sacratus punietur, ut superiùs dictum est. Electitios autem judices hîc ne dixeris cujusmodi ii tit. vii. libri dicit, qui scilicet cum pœnæ stipulatione judicant: sed ecclesiasticos ordinarios. Illi enim non possunt causam criminalem judicare: hi verò, ut ex præsenti canone ostenditur, omnem causam judicant. De spectaculis autem, & equorum curriculis, & venationibus, & scenicis saltationibus, satis diximus in xxiv. can. Syn. in Trullo, & in li. ubi etiam præsentis canonis meminimus: & lege eos. Quære etiam sanctorum Apostolorum can. lxxiv. Syn. Antioch. can. xiv. & xv. Syn. Chalcedonensis can. x. xvii. Syn. Sardic. can. iii. v. xiv. & hujus can. xxviii. cxx. & cxxi. Quòd autem possint sacrati renunciare præscriptioni fori, quære cap. ix. iii. tit. iii. lib. Basilic.

Digitized by Google

ZONAR. In omnium, qui ſacris initiati ſunt, quin & in Monachorum controverſiis, ejus cui ſubjecti ſunt Epiſcopi propria cauſæ cognitio eſt. Sive igitur aliquis horum deferatur, ſive deferat conclericum, coram ipſius Epiſcopo, ſive rei capitalis, ſeu civilis, aut pecuniariæ quæſtio ſit, rem tranſigi oportet. Quòd ſi ex iis quiſpiam, ſe ab Eccleſiaſtica juriſdictione ſubtrahens publico judicio, apud magiſtratus nimirum populares, hoc eſt, civiles purgari, id eſt, ſe à culpa immunem probare contendat; quamvis in eo judicio ſuperior evaſerit, eúmque ab objecti facinoris culpa omnino procul abfuiſſe judiçes pronunciârint; locum tamen proprium, gradum videlicet, ac ſacerdotii dignitatem amittet, atque vel ob id ipſum, quod ab Eccleſiaſtica juriſdictione ſe ſubduxerit, depoſitione punietur. Atque hæc quidem, quocunque demum crimine ſacratus accuſetur, ita ſervari placet: at ſi civilis ſive pecuniariæ rei ſit controverſia, quamvis ſecundum eum, qui ſacris initiatus eſt, lis data fuerit; niſi tamen ipſe rem totam & eam, quæ ſecundum ipſum pronunciata fuit, ſententiam contemnat, gradu ſuo nihilominus excidet. Quod ſi ab Epiſcopis, aliiſve cognitoribus, ad alios Eccleſiaſticos judices, Metropolitanos videlicet, aut Patriarchas, quiſpiam provocet, illique cauſa examinata, judicatum ſolvi, hoc eſt, reſcindi placere decreverint; nihil in eos, inquit, qui prius judicium exercuere, grave conſtituatur.: niſi forte illos, aut odio impulſos, quod videlicet ei, quem condemnârunt, infenſi forent, aut ſtudio, quod quempiam benevolentia erga illum adducti abſolverint, aut mercede emptos id namque eſt, gratia corruptos, judicâſſe probatum fuerit. Mercede namque emptus is dicitur, qui pecuniam accipit, aut aliud quodcunque beneficium, ab eo, à quo corruptus eſſe dicitur. Nam quicunque aut odio aut amore adducti, aut largitione corrupti, judicium minus fideliter exercuiſſe deprehenſi fuerint, propria illos dignitate mulctari decretum eſt. Quòd ſi judices illi ipſi, qui inter ſe judicio conflictantur, accuſator nimirum & reus, elegerint, quamvis, inquit, pauciores, quàm præfinitum eſt, deſignentur, nempe in Epiſcoporum cauſa duodenis, Presbyterorum ſex, Diaconorum tribus: tamen ab his judicibus damnato provocandi facultas non erit. Quod civiles quoque leges eodem modo ſanxêre, ut tertio libro, titulo primo capite quadrageſimo quarto & libro nono Baſilic. videre eſt. His abſolutis, de filiis Presbyterorum, ne aut ſpectacula ipſis exhibere aut quæ ab aliis exhibentur ſpectare liceat, canon decernit. Eſt verò hoc quod dicitur de ſpectaculis exhibendis ejuſmodi: fuere ſiquidem in magnis urbibus theatra, tum equi quoque ad certamina beſtiæque ad pugnam alebantur, eáque, tum equorum ac beſtiarum, tum reliquorum ſpectaculorum, quæ in theatris exhibenda forent, curatio nonnullis ex civium numero committebatur, quibus, & equeſtre certamen, & beſtiarum pugna, & quæcunque alia in theatris præberi ſolita, curæ fuêre. Rerum igitur hujuſmodi curatores eſſe Sacerdotum filios hic canon vetat. Sacerdotes enim filios ſuos in doctrina ac lege domini inſtituere debent, ut eſt apud Divum Paulum, qui etiam epiſtola ad Titum, dum eorum, qui Sacerdotes creandi ſunt, conditiones exequitur, ad alia hoc quoque addidit; Si quis filios habet fideles, non in accuſatione luxuriæ, aut immorigeros. Et epiſtola ad Timotheum, dum eum, qui Epiſcopatũ deſiderat, qualem oporteat eſſe deſcribit, præter cætera id etiam appoſuit, filios habentẽ ſubditos cum omni caſtitate. Qui vero mimorum equorúmque ſpectaculis, aliiſque hujuſmodi ludicris, occupantur, neque intemperantiæ crimen effugient, neque integritatis & caſtimoniæ teſtimonio commendabuntur. Nec vero mirum ſi hæc vitæ degendæ ratio à filiis ſacerdotum exigatur: nam & Chriſtianis omnibus, ne ad ea loca ubi blaſphemiæ ſunt accedere liceat, interdictum fuit. Blaſphemiæ verò nomine ea, quæ licenter ac inverecundè fiunt, ſignificavit. Ob illa quippe fideles, quaſi temperantiæ integritatiſque contemptores, ab infidelibus blaſphemantur.

ZΩΝΑΡ. Τοῖς ἱερωμένοις ἅπασιν, ἀλλὰ μήν καὶ μοναχοῖς προσφορά εἰσι δικασήρια, τὰ τῶν ἐπισκόπων, οἷς ὑποκεῖνται. εἴτε οὖν ἀναγκαῖόν τις τούτων, εἴτε ἀναγκάσῃ καὶ συγκληρικῷ, ἢ ἐπὶ ἐπισκόπῳ αὐτοῦ καὶ ἀναγκάσῃ καὶ ἀναγκάσῃ ὀφείλῃ, κἂν ἐγκληματικὸν εἶη τὸ δικασήριον, κἂν πολιτικὸν· ἤτοι χρηματικόν. ἐὰν δὲ παραιτήσηταί τις τῶν τοιούτων τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικασήριον, καὶ δημοσίοις δικασηρίοις, ἤγουν δημοτικοῖς ἀρχόντων, τυτέστι πολιτικοῖς, τελέσῃ καθαρθῶναι, ἀντὶ τοῦ καθαρὸς φανῆναι τῷ αἰτιάματος, κἂν νικήσῃ ἐν τῷ δικασηρίῳ ἐκείνῳ, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ᾖ ἡ ἀπόφασις, ἀλλῶν αὐτὸν ἀπεφανομένη τῷ ἐγκλήματος, ἐφ' ᾧ κατηγορῆτο, ὅμως καὶ ἴδιον τόπον, καὶ βαθμὸν δηλαδὴ, καὶ τὴν ἱερατικὴν τιμὴν ἀπολέσῃ, διὰ τοῦτο αὐτὸ καθαιρούμενος, ὅτι παρῆκε τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικασήριον. ὅτι οὖν φησιν ἔγκλημα εἶη τὸ κινδυνεῦον καὶ τῶν ἱερωμένου, τὰ εἰρημένα δηλοῖ σαφῶς· ὅτι ἡ πολιτικὴ δίκη τὸ κινούμενον, ἤτοι χρηματικὸν, καὶ ἂν δικαιωθῇ ὁ ἱερωμένος, καὶ οὕτως ὀκνεῖται τοῦ οἰκείου βαθμοῦ, εἰ μὴ καταφρονήσῃ τῶν προστάγματος, ἐφ' ᾧ ἐδικαιώθη, καὶ τὴν δικαίως αὐτὸν ἀποφάσεως. ἐὰν δὲ ἔκκλητος γένηται, ἢ ὑπὸ ἄλλων δικασμένων ἢ δικαστῶν ἑτέρων, ὑπὸ ἄλλως ἐκκλησιαστικὸς δικαστὰς, ἤγουν ὑπὸ μητροπολίτας ἢ πατριάρχας, καὶ ἐξεταζομένη ἐν τῇ ἐκκλήτῳ ἡ ἀπόφασις λυθῇ, ἀντὶ τοῦ ἀναιρεθῇ, μηδὲν, φησι, βλαπέσθωσθω οἱ πρώτου ἀποφηνάμενοι· εἰ μή τις ἐλεγχθῶσιν, ἢ καὶ ἔχθραν δικάσαι, ὡς ἐχθρωδῶς ἔχοντες καὶ προκαταδικασθέντος, ἢ καὶ πρωσπαθήσαι, ὡς φιλίως διακείμενοι πρὸς τὸν δικαιωθέντα, ἢ δωροδοκηθέντες· τοῦτο γὰρ ὅτι τὸ χάριτι ὑποφαιρῶν. δωροδοκεῖ δέ τις, ἢ χρήματα λαμβάνων, ἢ ἄλλου τινὰ χάριν αὐτῷ πληρῶντος ἢ αὐτὸν ὑποφθειρόντος. εἰ γὰρ δι' ἔχθραν ἢ προσπάθειαν ἢ δωροδοκίαν φανῇ μὴ καλῶς ψηφισάμενος, βλαβήσονται καὶ τὴν οἰκείαν τιμίαν. ἐὰν δὲ ἀρετίσωσιν οἱ τὸ ὑποθέσιν ἔχοντες, ὅ τε κατήγορος καὶ ὁ κατηγορούμενος, δικασὰς, εἰ καὶ ὀλιγώτεροι, φησὶν, ἢ ἐν τῷ ὁριζόντων, τῷ ις'. ὅτι ὑπατικῶν, καὶ τῷ ἐξ ὅτι πρεσβυτέρων, καὶ τὸ τριῶν ὅτι διακόνων, ὁ καταδικασθεὶς ὑπ' ἐκείνων οὐ δυνήσεται ζητεῖν ἔκκλητον. τοῦτο δὲ καὶ νόμοι πολιτικοὶ διατάττονται, καὶ ζήτει βιβλίον τῷ βασιλικῷ γ'. πίτ. α'. κεφάλαιον μδ'. καὶ βιβλίον θ'. ὅτι τέτοις ὁ κῆρυξ περὶ τέκνων τῷ ἱερέων φησιν, ἵνα μήτε θεωρία ἐκπελῶσιν αὐτοὶ, μήτε ἄλλων τοιούτων θεαμάτων καὶ θεωρῶσι. Τὸ δὲ θεώρια ἐκπελεῖν τοιοῦτόν ἐστιν· ἐν ταῖς μεγίσταις πόλεσιν θέατρα ἦν, καὶ ἵπποι ἐτρέφοντο ἀμιλλητήριοι καὶ θηρία εἰς θηριομαχίαν, καὶ ἀνετίθετο ἡ ἱπποδρομία, καὶ ἡ τῶν θηρῶν ὑπομέλεια, καὶ ἡ φροντὶς τοῦ τοὺς θεωρίας ἐν τοῖς θεάτροις ὑπελθεῖν, οἷοις τῷ πολιτικῷ, καὶ ἐκείνοις ἔμελλε θεάτρου τῶν ἵππων ἀμίλλης καὶ τῆς θηριομαχίας καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα ἐν τοῖς θεάτροις εἴωθε γίνεσθαι. ταῦτα οὖν γίνεσθαι παίδων τῶν ἱερέων ἐκώλυσεν ὁ κῆρυξ. δεῖ γὰρ τοὺς ἱερεῖς τὰ οἰκεῖα τέκνα ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ κυρίου ἀνάγειν, κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον, ὃς καὶ πρὸς Τίτον γράφων οἵους δεῖ καθιστᾶν πρεσβυτέρους, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο ἔγραψεν· εἴ τις ἔχει τέκνα ἔχων πιστὰ, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας, ἢ ἀνυπότακτα. καὶ Τιμοθέῳ ὑπισέλλων, οἷ δεῖ καὶ ἐπισκοπῆς ὀρεγόμενον εἶναι, τοῖς λοιποῖς καὶ τοῦτο προσέθετο, τὰ τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος. τὰ θεωρίας δὲ μίμων προσέχοντα καὶ ἱπποδρομίαις χαλιζόντα, καὶ τοιούτοις ἄλλοις, οὔτε ἀσωτίας ὑπόληψιν ἐκφεύξονται, οὔτε σεμνότης αὐτοῖς προσμαρτυρήσεται. καὶ οὐ θαυμαστὸν εἰ καὶ τῶν ἱερέων τέκνα τοιαύτῃ διαγωγῇ ἀπαντοῦσιν· ἐπεὶ καὶ πᾶσι Χριστιανοῖς κεκήρυκται, μὴ προσιέναι, ὅπου βλασφημίαι εἰσί. βλασφημίαι δέ, τὰ ἀσέμνως γινόμενα ἐκάλεσεν. ὡς βλασφημεῖσθαι ποιοῦντα τοὺς πιστοὺς διὰ τῶν ἀπίστων, οἷα μὴ ἐν σωφροσύνῃ ζῶντας ἢ σεμνότητι.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς, ἐγκληματικῷ κινυμένῳ πράγματος, εἰ τὴν ἐκκλησίαν ἀφεὶς, τοῖς δημοσίοις προσδράμοι, καὶ ἀδικέσθω, καὶ ἴδιον ἀπολέσει βαθμόν. εἰ ὑπερέξει δὲ καὶ ἐπὶ πολιτικαῖς κεφαλαίς, εἰ τούτῳ συνοίσει, καὶ ἴδιον ἀπολέσει βαθμόν. δικαστὰς δὲ μὴν ἐκκλησιαστικοὺς, εἰ μὴ ἐλέγχοιντο κατὰ προπάθειαν ἢ ἀντιπάθειαν προδεδιωκηκότες, ἐκκλητος γενομένη οὐκ ἀμύνεται. ἐὰν δὲ τὰ μέρη ὅπλέξωνται δικαστὰς, τούτων μὴ ἀφιστάσθωσαν.

ARIST. *Episcopus vel Clericus, causâ criminali ei institutâ, si relictâ Ecclesiâ, ad judicia publica recurrat, etiam injuriâ affectus, proprium amittet gradum. Si verò & vicerit in negotiis politicis, si hoc sequatur, proprium gradum amittet. Ecclesiasticos autem judices, nisi gratiâ aut odio antea judicâsse convincantur, appellatio instituta non propellit. Si partes vero judices elegerint ab iis ne discedant.*

Οὐ δεῖ πρᾶγμα ἐπίσκοπον, ἢ κληρικὸν, ὃ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον. ὅθεν ἐάν τις τούτων κατηγορούμενος ἐγκληματικῶς, τὴν ἐκκλησιαστικὴν παραιτήσηται κρίσιν, καὶ πολιτικοῖς δικασταῖς προσέλθῃ, καὶ πρὸ ἐκείνοις γυμνάσῃ τὰ τῆς αἰτιάσεως· κἂν φανερὸν ᾖ, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ ἀπόφασις ἐξενεχθῇ, καὶ ἴδιον ἀπολέσει βαθμόν. εἰ δὲ οὐκ ἐγκληματικὴ ἔξις ἡ κατ' αὐτῶν αἰτίασις, ἀλλὰ χρηματικὴ, καὶ συμβῇ καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἡττᾶσθαι αὐτούς, ὃ πρόσφορον αὐτοῖς παραιτησαμένοις δικαστήριον, καὶ κοσμικοῖς δικασταῖς προσελθόντας, καὶ πρὸ ἐκείνων κριθέντας· εἰ μὲν αἱρεῖσθαι τῇ ὑπὲρ αὐτῶν ψήφῳ συνοίσειν, καὶ ὃ πράγμα εἰς ὃ ἐνίκησαν ἀπαιτεῖσθαι, καὶ ἴδιον βαθμὸν ἀπολέσουσιν. εἰ δὲ καταφρονῶσι τῆς δικαιώσεως, καὶ ἀπολέσαι αἱρεῖσθαι τὸ εἰς ὃ ἐνίκησαν, καὶ οἰκεῖον τόπον καθέξουσιν. εἰ δέ τις πρὸ ὑπατικῶν κριθεὶς, καὶ καταδικασθεὶς, πρὸς μείζονας ἐκκλησιαστικοὺς δικαστὰς ἐκκαλέσηται, καὶ ἀναιρέσει ἰσχύσῃ τὴν ψῆφον αὐτῶν· ὑδεμίαν βλάβην τοῦτο ἐπάξει τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς δικασταῖς ἐκείνοις, ὧν ἡ ἀπόφασις ἀναιρεθήσεται· εἰ μήτε κατ' ἔχθραν, ἢ κατὰ προπάθειαν, ἢ κατά τινα χάριν ἀπελεγχθῶσιν ἐμπαθῶς τὴν κρίσιν ποιήσασθαι. ὅσοι δὲ τῶν αἰτιωμένων ὑπατικῶν, ἢ κληρικῶν, ἐπιλέξονται ἐκκλησιαστικοὺς δικαστὰς, καὶ πρὸ αὐτοῖς κριθῆναι θελήσουσι, κἂν ἧττονες ἐπὶ μὲν ὑπατικῶν κατηγορουμένων, τῶν δώδεκα ἐπισκόπων ὦσιν· ἐπὶ δὲ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, τῶν ἑπτὰ, ἢ καὶ πασάρων, καθὼς ἐν τῷ δωδεκάτῳ κανόνι τῆς πρόσθεν συνόδου ἐγράψαμεν, οὐκ ὀφείλουσι καταδικασθέντες ἐκκαλεῖσθαι καὶ τῶν κρίσεως αὐτῶν. ἡ γὰρ ἔκκλητος ἀπειρίαν, ἢ ἀδικίαν ἐπανορθοῦται τοῦ δικαστοῦ. πῶς γοῦν ὁ ἐπιλεξάμενος ἐκκλησιαστικοὺς δικαστὰς, οὓς καὶ λόγον, καὶ βίαν ἀνεπιλήπτους ἔκρινεν εἶναι, ἀναδεχήσεται, λέγων, ἀπείρως ἢ ἀδίκως ὑπ' αὐτῶν κεκρίσθαι, καὶ οἱονεί τινα μέμψιν τοῖς παρ' αὐτοῦ οἱονεὶ κεκριμένοις ἱερατικοῖς ἐπάγειν ἀνάρρησιν.

A ARIST. *Episcopus vel Clericus, causâ criminali ei institutâ, si relictâ Ecclesiâ, ad judicia publica recurrat, etiam injuriâ affectus, proprium amittet gradum. Si verò & vicerit in negotiis politicis, si hoc sequatur, proprium gradum amittet. Ecclesiasticos autem judices, nisi gratiâ aut odio antea judicâsse convincantur, appellatio instituta non propellit. Si partes vero judices elegerint ab iis ne discedant.*

Non oportet Episcopum aut Clericum judicium Ecclesiasticum recusare. Quapropter si quis ex iis criminaliter accusatus, Ecclesiasticum recusaverit judicium, & ad civiles judices accesserit, & coram iis, quæ ad accusationem suam spectant, denudaverit, quamvis innocens appareat, & pro eo lata sit sententia, proprium gradum amittet. Si autem non criminalis sit contra eos accusatio, sed pecuniaria, & accidat de istâ evadere eos judicium ipsis conveniens recusantes, & ad seculares judices accedentes, & ab iis judicatos; si quidem sententiæ ab iis latæ acquiescere vellent, & id pro quo contendebant, exigere, proprium gradum amittent. Si autem despectui habuerint causæ suæ prolationem, illúdque pro quo contendebant amittere mallent, locum suum retinebunt. Si quis autem ab Episcopis accusatus & condemnatus, ad majores Ecclesiasticos judices appellaverit, eorumque sententiam evertere potuerit, nullam hoc illis judicibus Ecclesiasticis, quorum sententia evertitur, noxam afferret, nisi forsitan propter odium, aut passionem, vel gratiam aliquam cum affectu sententiam tulisse convincantur. Quicunque autem ex accusatis Episcopis aut Clericis, Ecclesiasticos judices elegerint, & ab iis judicari voluerint, quamvis contra Episcopos accusatos duodecim Episcopis sint pauciores, contra Presbyteros autem & Diaconos septem vel etiam quatuor, quemadmodum & in xii. præsentis Synodi Canone scripsimus, condemnati non debent contra judicium eorum appellare: appellatio enim judicis insciti vel injustitiam corrigit. Quomodo itaque, qui judices Ecclesiasticos eligit, quos & sermone & vitâ inculpatos esse judicavit, dicens se insipienter & injustè ab iis judicari, & reprehensionem quandam hominibus Sacerdotalibus ab ipso judicatis afferre admittatur?

ΚΑΝΩΝ ις'.

Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι ἐκλήπτορες μὴ γίνωνται ἢ πρακτῆρες, μηδὲ ἔκ τινος αἰσχροῦ ἢ ἀτίμου πράγματος τροφὴν περίζωνται· ὀφείλουσι γὰρ ἀποβλέπειν εἰς τὸ γεγραμμένον· οὐδεὶς στρατευόμενος τῷ θεῷ ἐμπλέκει ἑαυτὸν πράγμασι κοσμικοῖς· καὶ ὥστε τοὺς ἀναγνώστας εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν ἥβης ἐρχομένους ἀναμένειν, ἢ συμβίους ἀγαγέσθαι, ἢ ἐγκράτειαν ὁμολογεῖν. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα κληρικὸς, ἐὰν χρήματα δῷ ᾧ ἂν χρήσει, τὰ χρήματα λάβῃ· ἐὰν εἶδος, ὅσον δέδωκε λάβῃ. καὶ ἵνα περὶ τὸ εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν μήτε διάκονοι χειροτονῶνται. ἀλλὰ καὶ οἱ ἀναγνῶσται δῆμον μὴ προσκυνῶσιν.

ΒΑΛΣ. Περὶ μὲν τῶν κληρικῶν τῶν παρεμβαλλόντων ἑαυτοὺς εἰς κοσμικὰς ἐνεργείας ἐγράψαμεν εἰς τὸ ιγ'. κεφ. τοῦ η'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος· εἰς δὲ τὸν ς'. καὶ πγ'. ἀποστολικὸν κανόνα· καὶ εἰς δὲ τὸν γ'. κανόνα τῆς δ'. συνόδου. καὶ ἀναγνωθήτωσαν. καλαγεωδῶν δὲ εἰς τὴν παροῦσαν ἑρμηνείαν καὶ ἡ κατὰ τὴν η'. τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς τῆς ς'. ἰνδικτιῶνος γενομένη συνοδικὴ σημείωσις, εἰς τὴν ἐφημερίαν τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυρίου Λουκᾶ, ἢ καὶ τόμον τάξιν ἐπέχουσα. ὡσαύτως καὶ ἡ σημείωσις τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυροῦ Ἰωάννου, ἡ γενομένη χάριν

CANON XVI.

Similiter placuit, ut Episcopi, Presbyteri & Diaconi conductores vel procuratores non fiant; nec ex turpi aliquo vel vili negotio victum sibi quærant; debent enim ad id quod scriptum est respicere, Nemo Deo militans seipsum implicat secularibus negotiis, & ut Lectores ad pubertatis tempus venientes cogantur, vel uxores ducere, vel continentiam profiteri. Similiter placuit, ut si Clericus mutuas pecunias dederit, pecunias accipiat: sin autem speciem, quantum dederit accipiat. Et ut ante xxv. annos Diaconi non ordinentur. Sed & Lectores populum non salutent.

BALS. De Clericis quidem, qui se negotiis secularibus ingerunt, scripsimus in decimo tertio capite octavi tituli præsentis operis; in sexto & octogesimo tertio Canone Apostolico, & in tertio Canone quarti Synodi, & lege eos. In præsenti autem interpretatione ponetur & quæ octavo mensis Decembris sexta Indictione facta est Synodalis declaratio, tempore sanctissimi Patriarchæ domini Lucæ, quæ etiam decisionis locum obtinet. Similiter & promulgatio Patriarchæ illius domini Joannis, quæ facta est,

Digitized by Google

ne causas agerent qui sacris initiati sunt. Et jus edicti sanctissimi Patriarchæ domini Michaëlis Philosophorum summi, quod prodiit, ut æquè, ac Diaconus & Sacerdos, Lector quoque prohiberetur ab exercendis secularibus officiis. Quoniam autem præsens Canon statuit, ne qui sunt sacrati victum quærant ex rebus turpibus & vilibus; sæpe quæsitum est, quænam sint eæ. Et nonnulli quidem dixerunt eas esse, lenonem esse ac meretrices alere, cauponatoriæ tabernæ præesse, & similia. Sanctissimus autem Patriarcha dominus Lucas unguentarias quoque officinas & balnea turpis esse quæstûs dicebat, ut quæ mendacii quoque causæ essent. Sed nec archiatros fieri sinebat Diaconos vel Sacerdotes, dicens non esse ferendum, ut qui cum infulis & casulis sancta tractant, secularibus vestibus induantur, & cum Laicis, viris scilicet medicis, incedant. Postea autem cautum est à sanctis Patribus, ut Lectores in tempore pubertatis post annum xiiii. cogantur vel matrimonio conjungi vel cœlibatum profiteri. An hoc autem apud Africanos observatum sit, nescio: sed apud alias Ecclesias non servatur. Existimo autem, quòd nec in ulla unquam regione hoc servatum sit; ut quod Apost. sexto Canoni adversetur, qui decernit, ut Lectores & Cantores, etiam postquam in Clerum provecti fuerint, uxores ducant, & nec uxorem ducendi tempus definit, nec, ut continentiam profiteantur, exigit. Dare autem pecuniam mutuam ad usuram multi Canones Clericis prohibent. Præsens quoque Canon, non solùm eos qui sunt è tribunali, sed & omnes Clericos fœnerari prohibet. Quia autem, cùm usuræ dabantur ob pecunias mutuò datas, verisimile erat dicere aliquos hoc quidem esse prohibitum; dare autem frumentum vel aliquam aliam speciem, & plus accipere quàm datum sit, non esse prohibitum: Patres hoc quoque expressè prohibuerunt. Sed & illud, ante completos xxv. annos non ordinari Diaconum, in diversis Canonibus decretum est. Prohibitum est autem Lectoribus, ne expleto ministerio ad populum conversi eum salutent: ut qui solos tunc debent Sacerdotes & Antistites adorare, & non Laicos qui in Ecclesia congregantur. Ipsi enim sunt sacrati: populus verò procul est à Sacerdotio & consecratione. Ac ipse potiùs Lectores adorare deberet propter ministerium eorum. Lege sanctorum Apostolorum Can. xvii. xviii. xix. xxv. xxvi. Syn. Ancyr. Can. x. & Chalced. Can. xiv. xv. Sext. Canonem iii. iv. vi. xii. xiii. xlviii. lviii. Et S. Basilii Canonem iii. vi. lxix. lxx. Et edictum quidem sanctissimi Patriarchæ domini Lucæ sic se habet; Mense Decembri, viii. die, i. Indict. vi. Sin autem etiam ille Ozan, qui divinam Arcam, quæ evertebatur, attigit, non parvo supplicio affectus est (atqui ejus erat institutum illam erigere, non diruere) quis est adeò audax, & ad extremam usque impudentiam arrogantiámque elatus, malo omnino spiritu ductus, qui non solùm divina & spiritualia mandata in integrum non vult, sed etiam in contrarium detorquens, ea labefactare ac destruere impudenter molitur, eáque dissolvere quæ firmè ac stabiliter locata sunt, & ea commovere quæ conquassari non possunt, ut quæ sint ædificata, ut aiunt, supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum? Propterea nostra quoque moderatio non ferendum esse rata malam consuetudinem adhuc servari, quæ divina & humana confundit, & Ecclesiæ, quæ est ab omni reprehensione aliena Dei sponsa, constitutioni non vulgares maculas inurit, quæque superbia & vana negotiatione, & in iis, quæ sunt abjecta ab eaque abhorrentia, studio & labore, & turpibus præterea lucris, ejus honestatem spendoremque polluit; visum est eam esse radicitùs evellendam, ut non amplius enascatur radix amaritudinis, secundùm divinum Apostolum, per præsentem nostram spiritualem &

A τῦ μὴ συνηγορῆν τὺς ἱερωμένυς. καὶ ἡ διάταξις τῦ σημειώματος τῦ ἁγιωτάτου παπιαρχυ κυροῦ Μιχαὴλ τῦ Φιλοσόφου τῶν φιλοσόφων, ἡ φερθεῖσα χάριν τῆς ὄψεως τῶν Διακόνων καὶ τῶν ἱερῶν κωλύειν καὶ ἀναγινώσκειν ἐκ τῆς ἐνεργείας τῶν κοσμικῶν ὀφφικίων. ἐπεὶ δὲ ὁ πάντων ἡμῶν δεσπότης, μὴ πορίζεσθαι τοὺς ἱερωμένους τὰ πρὸς τροφὴν ἀπὸ πραγμάτων αἰσχρῶν καὶ ἀτίμων, ἐζητήθη πολλάκις ποῖα ταῦτα εἰσί. καί τινες μὲν εἶπον εἶναι ταῦτα, τὸ πορνοβοσκῆν, τὸ καπηλικὸν ἐργαστήριον θερίζεσθαι, καὶ τὰ ὅμοια. ὁ δὲ ἁγιώτατος πατριάρχης κυρὸς Λουκᾶς καὶ τὰ μυρεψικὰ ἐργαστήρια καὶ τὰ βαλλόμενα αἰσχροκερδῆ εἶναι ἔλεγε, ὡς καὶ ψεύδους πράγματα. ἀλλὰ μὴν ἀρχιάτρους πρὸς B ἐγχώρησιν γίνεσθαι τῶν Διακόνων ἢ τοὺς ἱερεῖς, λέγων ἀνένδεκτον εἶναι τὺς μὴ φαινολίων καὶ σιχαρίων τὰ ἅγια μεταχειριζομένους, κοσμικὰς στολὰς ἐνδιδύσκεσθαι, καὶ μὴ λαϊκῶν ἀνδρῶν, τῶν ἰατρῶν δηλαδὴ, περιπατεῖν. ὅθεν τούτοις νενομοθέτηται παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, τὺς ἀναγινώσκοντας ἐν τῇ ἡλικίᾳ τῆς ἥβης μὴ ἐτῶν ιδ'. ἐναυλῶν ἀναγκάζεσθαι ἢ γάμῳ ὁμιλῆσαι ἢ ἀγαμίαν ὑποσχέσθαι. τῦτο δὲ εἰ καὶ παρὰ τοῖς ἐν τῇ Αφρικῇ ἐκρέπτεν, σὐκ οἶδα, παρὰ δὲ ἄλλαις ἐκκλησίαις ὑ κρατεῖ. νομίζω δὲ, ὅτι σὐδέ ἔν τινι χώρᾳ τῦτο ἐκρέπτησε ποτε, ὡς ἐνδυτιμῶν τῷ ἀποστολικῷ ς'. κανόνι, τῷ ὁρίζοντι ἀναγινώσκας καὶ ψάλτας, καὶ μὴ τὸ C εἰς κλῆρον προελθῆν, γαμῆν, καιρὸν αὐτοῖς γάμου ὁρίζοντι, μήτε ἐγκράτειαν ἐπαγγέλλεσθαι παραινῶντι. τὸ δὲ δανείζειν τὺς κληρικὺς σὐκ ἐπιτρέπεσθαι πολλοὶ κανόνες ἀπαγορεύουσι. καὶ ὁ πάντων δὲ κανὼν ὑ μόνον τὺς τῦ βήματος, ἀλλὰ καὶ πάντας τὺς κληρικὺς τοκίζειν ἐμποδίζει. ὅπου γε τῶν τόκων σὐδὲ δανείου νομισμάτων δεδομένων εἰκὸς ἦν εἰπεῖν τινας, τῦτο μὲν εἶναι κεκωλυμένον, τὸ δὲ διδόναι σῖτον ἢ ἕτερον εἶδος, καὶ λαμβάνειν πλεῖον τῦ δοθέντος, μὰ ἀπαγορεύσαι, ἐκώλυσαν οἱ πατέρες ῥητῶς καὶ τῦτο. ἀλλὰ καὶ τὸ περὶ συμπληρώσεως κέ. ἐνιαυτῶν μὴ χειροτονεῖσθαι διάκονον, ἐν διαφόροις κανόσιν ὥρισται. ἀπηγόρευται δὲ τοῖς D ἀναγνώσαις, ἐν τῷ πληρωθῆναι τὸν διάκονίαν αὐτῶν ἐπιστρέφεσθαι πρὸς τὸν δῆμον καὶ προσκυνῆν, ὡς ὀφείλουσι τότε προσκυνῆν μόνους τὺς ἱερεῖς καὶ τὺς ἀρχιερεῖς, καὶ ὄχι τὺς λαϊκοὺς τὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συναθροιζομένους· οἱ μὲν γὰρ ἱέρωνται, οἱ δὲ τῦ δήμου πόῤῥω εἰσὶν ἱερωσύνης. καὶ οὗτοι μᾶλλον τὺς ἀναγνώσας προσκυνῆν ὀφείλουσι, διὰ τὴν ὑπουργίαν αὐτῶν. ἀναγνῶναι τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνα ιζ'. ιη'. ιθ'. κέ. κς'. συνόδου Αγκύρας κανόνα ι'. καὶ ἐν Χαλκηδόνι κανόνα ιδ'. ιέ. καὶ ς'. κανόνα γ'. δ'. ς'. ιβ'. ιγ'. μή. νή. καὶ τῶν ἁγίων Βασιλείου κανόνα γ'. ς'. ξθ'. καὶ ο'. τὸ μέντοι σημείωμα τῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυρίου Λουκᾶ ἔχει ὕτως· μηνὶ Δεκεμβρίῳ ἡ. ἡμέρᾳ α. ἰνδικτιῶνος ς'. εἰ δὲ καὶ Οζὰν ἐκρίνος τῆς θείας κιβωτῦ παρατραπείσης ἁψάμενος ὑ μικρὸν κατεκρίθη τὸ ὕβριμον, (κρίσεως μὲν οὐ τοῦ ἐπ' αὐτῷ πρὸς ἀνόρθωσιν ταύτης, ὑ πρὸς καθαίρεσιν,) τίς ὕτω τολμηρὸς καὶ εἰς ἐμφανῆ ἀναίδειαν καὶ ὑπερφανίαν ἐξενεχθεὶς, πνεύματι πάντως ἀγόμενος πονηρῷ ὃς μὴ μόνον σὐκ ἐπιμορφοῦται αἱρῆσαι τὰ θεῖα καὶ πνευματικὰ διατάγματα, ἀλλὰ καὶ πῶς ἐνδυτίαν περιπόμενος, πρόσκαιρον λύειν ταῦτα καὶ καθαιρῆν ἀναιδεύεται, καὶ πρόσκαιρον τὰ παγίως ἡδρασμένα, καὶ πρόσκαιρον τὰ ἀσάλευτα, φησὶν ὁ θεμελίων τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν; διὰ τῦτο καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν σὐκ ἀναχετὸν ἡγησαμένη πονηρὰν συνήθειαν καὶ ἔτι κρατῆν, μιγνύουσαν θεῖά τε καὶ ἀνθρώπινα, καὶ τῇ τῆς ἐκκλησίας καθαρότητι νύμφης Χριστοῦ, σπίλους ἐ τὺς τυχόντας προσεπιτρέχουσαν, καὶ τύφῳ καὶ ἀσχολίᾳ ματαίᾳ, καὶ τῇ πρὸς τὰ εἰκῆ καὶ ἴδιᾳ ἀπαδόντα διακονίᾳ τε καὶ σπουδῇ, ἔτι γε μὴν καὶ ἀνερδὲς εἶναι τὸ κέρδος ταύτης καταῤῥυπαίνουσαν, ἠνδρώκησε ῥιζόθεν ταύτην ἀποτεμῆν, ἵνα μὴ ῥίζα πικρίας καὶ ἔτι φυῇ, καὶ δι' ὃν θεσμὸν ἀποστολον, διὰ τῆς παρούσης ἡμετέρας πνευματικῆς καὶ

πατρικῆς

πατρικῆς ἀγαλλιάσεως, τῆς δηλούσης μὲν καὶ σκοπὸν φανερῶς τῆς προτεθείσης ὑποθέσεως περὶ τῶν ἱερᾶν ἀξίαν λαχόντων, καὶ κοσμικῆς ἑαυτὸς ἐμπλεκόντων ἀρχαῖς καὶ ἀξίαις καὶ φροντίσι καὶ πράγμασι. ὕτω δὲ καὶ ῥῆμα ἐχούσης, τοῖς τῶν ἱερατικῶν, φασὶν οἱ πατέρες, λαχοῦσιν ἀξίαν, μαρτύριά τε καὶ κατορθώματα αἱ τῶν κανονικῶν διατάξεων ὑποτυπώσεις εἰσὶν, ἃς καὶ ἀσμένως δεχόμενοι, πρὸς καὶ δεσπότην θεὸν μετὰ Δαβὶδ τὸν θεοφάντορα ᾄδομεν, ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων σου ἐτέρφθην, ὡς ἐπὶ πάντι πλούτῳ· καὶ αὖθις, ἐνετειλω δικαιοσύνην, τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα σύνετόν με, καὶ ζήσομαι. καὶ εἴτε εἰς καὶ αἰῶνα φυλάττειν ἡμῖν ἐντέλλεται ἡ προφητικὴ φωνὴ τὰ μαρτύρια τοῦ θεοῦ, καὶ ζῆν ἐν αὐτοῖς, δῆλον ὡς ἀκεράδαντα καὶ ἀσάλευτα διαμένοισιν. ὅπερ ὕτω φησὶ καὶ ὁ θεόπνευστος Μωσῆς, ἐν αὐτοῖς οὐκ ἔστι προσθεῖναι, ἢ ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν. τούτων τοίνυν ὄντων καὶ διαμαρτυρουμένων ἡμῖν, ἀγαλλιώμενοι ἐπ' αὐτοῖς, ὡς εἴτις δύρῃ σκῦλα πολλὰ, τοὺς θείους ἀσφαλεῖς κανόνας ἐνστερνιζόμεθα, καὶ τὴν αὐτῶν διαταγὴν ὁλόκληρον καὶ ἀσάλευτον μένειν ὁλοψύχως αἱρούμεθα. καὶ ὅπως τῶν ἐν κλήρῳ τεταγμένων τινὰς ἐγνωμεν πράγμασι κοσμικοῖς ἐμπλεκομένους ἀκανονίστως ἑαυτὸς, ὡς μὴ κυβερνήσεις καὶ προνοήσεις οἴκων ἀρχοντικὴν ἢ κτημάτων ἀναλαμβάνοντας, ὡς δὲ καὶ δημοσίων τελῶν εἰσπράξεις ἢ κεφαλαίων ἑτέρων, ἢ ἐξελεύσεις πλοΐμων, ἢ δὴ καὶ ἀναγραφὰς ἢ λογοποΐας, ἢ καὶ ἑτέραν ὁμοίαν ἐνέργειαν, οὐκ ὀφείλειν πράγμασιν ἐκκλησιαστικοῖς, ἀλλὰ κοσμικοῖς, οἷς ἂν καὶ ἀξίας τε καὶ ἀρχὰς τὰς τῆς πολιτείας ἀπονενεμημένας, τοῖς τοιούτοις προσέχομεν παύσασθαι τοῦ λοιποῦ τῶν εἰρημένων ἁπάντων· εἰ δὲ ἐκκλησιαστικῆς ἂν χρείας προσδεήσῃ, εἰ μὴ βάλοιντο τῇ δεδογμένῃ τοῖς θείοις καὶ ἱεροῖς κανόσι καθαιρέσει τοῦ προσόντος αὐτοῖς ἐκκλησιαστικοῦ βαθμοῦ ὑπαγαγεῖν ἑαυτούς. εἰ γὰρ καὶ μακρᾷ συνηθείᾳ ἑλκύζεσθαι τινὲς οἴονται τοιαῦτα μετέχειν καὶ πρὸ αὐτῆς οὐκ ὀλίγους, πρὸς ἃ καὶ βασιλικὰς φασί τε προβλῆσαι οἰκονομίας ἀναπεθείσας ἱερωμένοις ἀξίας τε καὶ κοσμικὰς καὶ ὀφφίκια ἢ ἐνεργείας ὁμοίας εἴτε ἀρχάς· ἀλλ' οὐκ ἐλκυσθήσεται πρὸς ὑπόδειγμα. ὅπερ γὰρ ὑπ' ἀμφιβολίαν οἱ πρὸ τούτων ἱεροὶ καὶ θεῖοι κανόνες ἔπεσον, ὅτε δοκιμασία τις καὶ διάγνωσις ἔγγραφος προβεβήκει πρός τε τὸν κρείττονα τὰ τῆς βασιλείας σκῆπτρα διέποντα, ἔτι δὲ καὶ ἀγιωτάτων πατριαρχῶν καὶ συνόδων τούτους αὐτοὺς παραβαίνοντας, ἃ τοὺς γεγραμμένους κανόνας αἱ τοιαῦται οἰκονομίαι καὶ ἡ μὴ δοκιμασθεῖσα συνήθεια ὅλως παρασαλεύουσιν· αὗται δὲ μᾶλλον ὑπὸ τούτων τοῦ νομίσματος τέλεον συντριβήσονται, ὡς χύτρα κατὰ Σολομῶντα προσκρούσασα λέβητι. πύλαι γάρ, φησὶν, ᾅδου τῆς ἐκκλησίας οὐ κατισχύσουσιν, οἰκοδομηθείσης παρὰ Κυρίου ἐπὶ τῷ θεοκήρυκι Πέτρῳ, τῷ σὺν τοῖς λοιποῖς ἁγίοις ἀποστόλοις νομοθετήσαντι ὕστερον ἐν ϛ'. κανόνι αὐτῶν, ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμβάνειν· εἰ δὲ μὴ, καθαιρείσθω. ὡσαύτως καὶ ἐν πα'. εἴπομεν, ὅτι μὴ χρὴ ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον καθιέναι ἑαυτὸν εἰς δημοσιακὰς διοικήσεις, ἀλλὰ προσδυκᾶν τὴν ἐκκλησιαστικῆς χρείας· ἢ πειθέσθω οὕτω τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἢ καθαιρείσθω. οὐδεὶς γὰρ δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν, καὶ τῷ Κυριακῷ παραγγέλλουσιν. ἔτι καὶ ὁ πγ'. φησὶν, ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος στρατείαν χολάζων, καὶ βουλόμενος ἀμφότερα κατέχειν, Ρωμαϊκὴν ἀρχὴν καὶ ἱερατικὴν διοίκησιν, καθαιρείσθω. τὰ γὰρ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ις'. οὕτως ἐν μέρει διαγορεύει· ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι ἐκλήπτορες μὴ γίνωνται ἢ προκυρεάτορες. καὶ μετ' ὀλίγον· οὐδεὶς γὰρ στρατεύομενος τῷ θεῷ ἐμπλέκεται ἑαυτὸν πράγμασι κοσμικοῖς. σὺν τούτοις καὶ ὁ οζ'. τῆς ἐν Χαλκηδόνι

A paternam doctrinam, quæ ſcopum quidem apertè declarat cauſæ propoſitæ de iis, qui ſacram auctoritatem ſortiti ſunt, & ſecularibus ſeipſos magiſtratibus & dignitatibus curiſque ac negotiis implicant. Ad verbum autem ſic ſe habet; Iis, qui ſacerdotalem, inquiunt Patres, dignitatem ſortiti ſunt, teſtimonia & præclara facta ſunt Canonicarum conſtitutionum informationes, quas etiam lubenter admittentes, ad Dominum Deum cum Davide Dei præcone canimus; In via teſtimoniorum tuorum delectatus ſum, tanquam in omnibus divitiis: Et rurſus; Mandaſti juſtitiam; teſtimonia tua in æternum doce me, & vivam. B Quòd ſi vox prophetica nos jubet in æternum Dei teſtimonia cuſtodire, & in ipſis vivere, manifeſtum eſt ea inconcuſſa & nulla ratione labefactanda permanere. Nam divinus quoque Moſes ſic inquit; Non licet eis addere nec detrahere. Cùm hæc itaque ita ſint, & nobis teſtimonium ferant, in eis exultantes, tanquam ſi quis multa ſpolia invenerit, divinos lubenter Canonas amplectimur, & eorum conſtitutionem integram & inconcuſſam manere toto animo eligimus. Quoniam autem nonnullos eorum qui ſunt in Clero conſtituti novimus ſe ſecularibus negotiis contra Canones implicare; hos quidem domorum magiſtratuum C vel poſſeſſionum curationes adminiſtrationéſque ſuſcipientes; illos verò etiam publicorum vectigalium exactiones, vel aliorum capitum, vel eorum quæ navibus portantur penſionum petitiones, vel colligendarum pecuniarum rationúmque reddendarum munera, vel aliquod ejuſmodi officium; non in Eccleſiaſticis, ſed ſecularibus negotiis; nonnulliſque eorum civiles etiam magiſtratus dignitatéſque eſſe attributas: eis præcipimus ut deinceps à prædictis omnibus ceſſent, in eccleſiaſticis autem negotiis officiiſque verſentur; niſi velint ei, quæ ſacris diviniſque Canonibus placuit, gradûs quem habent Eccleſiaſticis depoſitioni ſubjici. Etſi enim longa conſuetudine confirmari ſtabiliríque quidam exiſtimant, quòd non pauci ante eos illa ſuſceperint; Præterea autem dicunt Imperial. adminiſtrationes, quæ ſeculares dignitates & officia, aut ſimilia munera ſeu magiſtratus, ſacratis hominibus committunt proceſſiſſe: ſed tamen non trahetur ad exemplum. Quia enim eſt citra controverſiam, nec ſacros ac divinos de iis Canones intercidiſſe; nec ulla cognitio aut examinatio literis mandata ab eo, qui illo tempore Imperialia ſceptra tenebat, nec à ſanctiſſimis Patriarchis & Synodis eos ipſos evertens, proceſſit: ſcriptos Canones ejuſmodi E diſpenſationes & non probata conſuetudo omnino non labefactabunt; ſed ipſæ potiùs ab eis penitus conterentur, ſicut olla, ut inquit Solomon, quæ lebeti alliſa eſt. Portæ enim, inquit, inferi adverſus Eccleſiam non prævalebunt, quæ à Domino ſupra Dei præconem Petrum ædificata eſt, qui cum reliquis ſanctis Apoſtolis in ſexto eorum Canone ſic decrevit; Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus ſecularia negotia non recipiat: ſin minus deponatur. Similiter & in lxxxi. diximus, quòd non oportet Epiſcopum vel Presbyterum ad publicas adminiſtrationes deſcendere, ſed in Eccleſiaſticis negotiis officiiſque verſari: F vel ergo hoc non facere perſuadeatur, vel deponatur. Nemo enim poteſt duobus dominis ſervire, ut eſt præceptum Domini. Præterea & lxxxiii. Can. inquit; Epiſcopus vel Presbyter vel Diaconus militiæ vacans, & volens utrumque obtinere, Romanum magiſtratum & ſacerdotalem adminiſtrationem, deponatur. Quæ enim ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo. Jam verò & Carth. xvi. ſic præcisè dicit; Similiter placuit, ut Epiſcopi & Presbyteri & Diaconi non ſint adminiſtratores vel procuratores. Et paulò poſt; Nullus enim Deo militans implicat ſe ſecularibus negotiis. Cum hislxxvii. quoq; Can. Chalc.

Digitized by Google

Synodi. Eos, qui semel in Clero constituti sunt, vel Monachos, statuimus neque ad militiam neque ad secularem dignitatem accedere: vel si hoc audeant, & non pœnitentia ducti ad id revertantur, quod propter Deum elegerunt, anathematizari. Et Constantinopolitani primi & secundi undecimi, hæc ita ad verbum persequitur; Presbyteros vel Diaconos seculares Magistratus vel curas susci-pientes, vel quæ in Magistratuum ædibus dicuntur curationes, divini & sacri Canones depositione subjiciunt. Hoc ergo nos quoque confirmantes, etiam de reliquis, qui in Clerum relati sunt, statuimus, ut si quis eorum secularia negotia aggrediatur, vel, quæ in Magistratuum ædibus vel suburbanis curationes dicuntur, suscipiat, is ex Clero expellatur. Nemo enim potest, secundùm Christi veri Dei nostri dictum & verissimam vocem, duobus dominis servire. Et omnino manifesti sunt & aperti hi divini Canones: & ideo non sunt transformandi vel aliter accipiendi. Sin autem etiam causæ procuratorem, quæ ad Ecclesiam, cujus est Clericus, non pertinet, fieri Clerico prohibitum est, ne, inquit, divina ministeria impediantur, quanto magis prohibitum est majoribus secularibus negotiis implicari, quæ impediunt, ne possit Ecclesiasticis negotiis vacare. Omnibus ergo religiosissimis sanctissimisque Clericis in sancto Spiritu præcipimus, ut à dictis abstineant: vel sciant, se quidem segregationis pœnæ subjectos fore; quin & quod majorem quoque & Canonicam acerbitatem non effugient, ejusmodi secularibus negotiis seipsos implicantes. Ad hoc enim præsens quoque nostræ mediocritatis decretum sacratissimis antistitibus scriptis tradi jussum est, ut etiam Clericis, qui sunt ubicunque, sit manifestum. Edictum Patriarchæ domini Joannis sic se habet; Mense Februario die decimo sexto feriâ iii. Indictione viii. Cùm multos Ecclesiasticos & Monachos videremus alienas causas subeuntes, & pro iis decertantes, qui in civilibus & Ecclesiasticis judiciis litigant, ab Ecclesiastica consuetudine & legum gravitate, quod fiebat, indignum judicantes, statuimus, ut nemo deinceps, nec Monachus, nec ullus Ecclesiasticus, alienas causas suscipiens in judicio defendat. Id enim est apertè mercenaria opera. Et nemo tale quid agens nostræ moderationis supplicium effugiet: præterquam, si fortè cùm sit causa Ecclesiastica, à nobis jubeatur alterutrius litigantium partis defensionem suscipere. Tunc enim præterquam quòd à reprehensione erit alienus, in pœnam quoque non cadet. Præsens autem edictum omnibus quoque civilibus judicibus legi jussum est: ut cùm nostri decreti scientiam habuerint, eos omnino non admittant ad ullorum causas agendas. Vis autem edicti domini Michaël hæc est; Mense Januario die decimo tertio feriâ quartâ Indictionis quartæ, & deinceps, constituit, ne Lectores æquè ac Diaconi & Sacerdotes secularia officia suscipiant, vel exactorum munera, vel curationes, propter undecimum Canonem primæ & secundæ Constantinopol. Synodi. De sacratis autem hominibus causas agentibus satis scripsimus in xiii. cap. viii. tit. præsentis operis: Et lege ea. Ac Canones quidem & Synodalia edicta in his consistunt. Dicunt autem quidam, hæc locum habere, quando sine jussu Imperatoris sacratus quispiam seculare ministerium exercuerit: Si enim ex dispensatione Imperatoris quis hoc ministerium susceperit, à dictis Canonibus non prohibebitur, nec lædetur. Et adjiciunt, quòd Imperator nec Canonibus nec legibus subjicitur: Et ideo est in ejus potestate Episcopatus in Metropoles erigere, & à suis Metropolibus alienare, similiter etiam Antistitum terminos dividere

A συνόδου, τὲς ἅπαξ ἐν κλήρῳ τεθειγμένους ἢ καὶ μοναχὸς ὁρίσαμεν μήτε ἐπὶ στρατείαν μήτε ἐπὶ ἀξίαν κοσμικὴν ἔρχεσθαι· ἢ τοῦτο τολμήσαντας, καὶ μὴ μεταμελομένους, ὥστε ἐπιστρέψαι ἐπὶ τοῦτο ὃ διὰ θεὸν εἵλοντο, ἀναθεματίζεσθαι. καὶ ὁ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει α'. καὶ β'. συνόδου ια'. τάδε κατὰ ῥῆμα διέξεισι· τὲς πρεσβυτέρους ἢ διακόνους κοσμικὰς ἀρχὰς ἢ φροντίδας ἀναδεχομένους, ἢ τὰς ἐν τοῖς οἴκοις τῶν ἀρχόντων λεγομένας κουρατωρείας, οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ κανόνες καθαιρέσει καθυποβάλλουσι. τοῦτο οὖν καὶ ἡμεῖς ὁπωσοῦν ὁρίζοντες, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐν κλήρῳ καταλεγμένων διορίζόμεθα, ὡς εἴ τις αὐτῶν κοσμικὰς
B ἀρχὰς μεταχειρίζοιτο, ἢ τὰς ἐν τοῖς τῶν ἀρχόντων οἴκοις ἢ προαστείοις λεγομένας κουρατωρείας ἀναδέχοιτο, τοῦτον τοῦ οἰκείου κλήρου ἀποδιώκεσθαι. οὐδεὶς γὰρ δύναται, κατὰ τὸν τοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν αὐτολεκτον καὶ ἀψευδεστάτην φωνὴν, δυσὶ κυρίοις δουλεύειν. καὶ σαφῶς πάντως οἱ θεῖοι κανόνες ὕετοι καὶ προόρισται· καὶ διὰ τοῦτο μεζοποιεῖσθαι τούτους οὐ χρή. εἰ δὲ καὶ ἐντολέα δίκης γίνεσθαι, ἢ κεκληρωμένον κακόλυται μὴ ἀνηκέστῃ τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ὅσι κληρικοῦ, ἵνα, φησὶ, μὴ αἱ θεῖαι ὑπηρεσίαι παρεμποδίζοιντο, πόσῳ πλέον κεκώλυται μείζοσι κοσμικῆς φροντίσιν ἐμπλέκεσθαι παρεμποδίζουσαις
C ὡσπερ ταῖς ἐκκλησιαστικῆς χρείαις προσδυκαιρεῖν. πᾶσι γοῦν εὐλαβεστάτοις κληρικοῖς ἐν ἁγίῳ παρεγγυώμεθα πνεύματι τῶν εἰρημένων ἀπέχεσθαι· ἢ μὴν εἰδέναι, ὡς ἔσονται μὲν ὑπευθύνῳ ἀφορισμοῦ ὑποβεβλημένοι, καὶ τὴν μείζω δὲ κανονικὴν ἀυσηρείαν οὐ διαφεύξονται, πράγμασι κοσμικοῖς πιστοῖς ἐμπλέκοντες ἑαυτούς. ὅπερ τούτῳ γὰρ καὶ ὁ πρὸ ὀλίγου ἐγγραφος ὁρισμὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ τοῖς ἱερωτάτοις ἀρχιερεῦσιν ὑποδεδηλωμένος τετύπωται, ἵνα καὶ τοῖς ἀπόντων κληρικοῖς καταδηλος γένηται. τὸ σημείωμα τοῦ πατριάρχου Κυρίου Ἰωάννου ἔχει οὕτως. μηνὶ Φεβρουαρίῳ ις'. ἡμέρᾳ γ'. ἰνδικτιῶνος η'. πολλὲς τὲ ἐκκλησιαστικὲς καὶ μοναχὲς καθορῶντες ὑποδέσεις ἀλλοτρίας ὑποδυομένους, καὶ ὑπαγωνιζομένους τὲ δικαζομένων ἐν πολιτικαῖς καὶ ἐκκλησιαστικοῖς δικαστηρίοις, ἀλλότριον τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνηθείας καὶ τῆς τὲ νόμων ἀκριβείας ὃ πρακτόμενον κρίνοντες, ὁριζόμεθα, μηκέτι τὲ λοιπὸν μήτε μοναχὸν μήτε τὲ τινα ἐκκλησιαστικὲ ἀλλοτρίας ἀγωγὰς ὑπεισερχόμενον ἐν δικαστηρίῳ συναγορεῖν. ἐργολαβία γὰρ ἄντικρυς τοῦτο. καὶ εἴ τις ἄν τοιοῦτόν τι διαπραττόμενος τῷ ἀπὸ τῆς ἡμῶν μετριότητος ὑπομενεῖν διαφεύξεται, πλὴν εἰ μήπω ἐκκλησιαστικῆς ὑποθέσεως ὕσης κελευσθείη παρ' ἡμῶν ὑπαγωνίζεσθαι θατέρου μέρους τῶν δικαζομένων. τοιαῦτα γὰρ ἔξει σὺν τῷ ἀμέμπτῳ καὶ ὃ ἀνεπιμπλον. ὃ δὲ πρὸν σημείωμα ὑπομνηματικὴν ὠφέλειαν καὶ πᾶσι τοῖς πολιτικοῖς δικαστᾶις, ἵν' ἐντεῦθεν εἴδησιν λαβόντες τῆς ἡμετέρας διορισμοῦ, μὴ προσδέχωνται τὲς τοιούτους εἰς ὅ τισιν ὅλως συμπραξιν. ἡ δὲ δύναμις τοῦ σημειώματος τοῦ κυροῦ Μιχαὴλ ἔστιν αὕτη μηνὶ Ἰανουαρίῳ ιγ'. ἡμέρᾳ δ'. ἰνδικτιῶνος δ'. καὶ ἐφεξῆς, διατέτακται, καὶ τὲς ἀναγνώστας ὁπόσοις τοῖς διακόνοις καὶ τοῖς ἱερεῦσι μὴ ἀναδέχεσθαι κοσμικὴν ἐφορίαν ἢ θεατρικὴν ἐνεργείας ἢ κουρατορείας, διὰ τὸ ια'. κανόνα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει α'. καὶ β'. συνόδου. τοὺς δὲ ἱερωμένους συμπεριφερομένους ἱκανῶς ἐπιφάμεν εἰς ὃ ιγ'. κεφ. τὸ δ'. τίτλου τοῦ πρόντος συντάγματος· καὶ ἀναγνῶναι ταῦτα. καὶ τὸ μὲν τῶν κανόνων καὶ τῶν συνοδικῶν σημειωμάτων ἐν τούτοις. λέγουσι δέ τινες χώραν ταῦτα ἔχειν, ὅταν δίχα προστάξεως βασιλικῆς ἐνεργῇ τις ἱερωμένος δουλείαν δημοσιακήν· εἰ γὰρ κατ' οἰκονομίαν βασιλικὸν τοιαύτῃ τινὰ δουλείαν ἀναδέξεταί τις, ὑπὸ τῶν ῥηθέντων κανόνων οὐ κωλυθήσεται, οὐδὲ βλαβήσεται. καὶ προστιθέασιν, ὡς ὁ βασιλεὺς οὔτε νόμοις ἔστε κανόσιν ὑπόκειται· ὅθεν καὶ ἐπ' ἀδείας ἔχει ἐπισκοπὴν εἰς μητρόπολιν ἄγειν, καὶ ἀποξενοῦν ἐκ τῶν οἰκείων μητροπόλεων, ὡσαύτως καὶ ἐνορίας ἀρχιερέων διαιρεῖν,

καὶ

καὶ ἐκ νέου ἐπισκόπους καὶ μητροπολίτας καθιστᾶν, καὶ διορίζεσθαι ἐπισκόποις ἱερουργεῖν ἀποκηρυκτίσεως εἰς ἀλλοτρίας ἐνορίας ἄνευ γνώμης τῶν ἐγχωρίων ἐπισκόπων, καὶ ἄλλα τινὰ ἐνεργεῖν ἀρχιερατικὰ δίκαια. χρῶνται δὲ καὶ τῷ ιβ'. καὶ ιζ'. κανόνι τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, καὶ τῷ λη'. κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, τὰ αὐτὰ ἀναγκαιοῦντες. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὡς ἀπὸ τοῦ δ'. κανόνος τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ μάλιστα ἐνεδόθη τῷ βασιλεῖ ἀναπτέναι κοσμικῶν δουλειῶν ἐνεργείας ἱερωμένοις καὶ μοναχοῖς, κατὰ λόγον οἰκονομίας δοκούσης αὐτῷ. εἰ γὰρ ὁ κατὰ χώραν ἐπίσκοπος δύναται τοῖς ποιεῖν, πολλῷ πλέον ὁ βασιλεύς, ὁ μὴ ἀναγκαζόμενος ἀκολουθεῖν τοῖς κανόσι, τοῖς διορίζομένοις τὰς ψήφους τῶν ἐπισκόπων ὑπὸ ἐγχωρίων ἐπισκόπων γίνεσθαι, καὶ μὴ ἀρχόντων· κἀντεῦθεν καὶ ψήφου μὴ γινομένης πατριάρχας καὶ ἐπισκόπους προβάλλεσθαι. καὶ ἀναγνωστὸν τὸ ἐν αὐτῷ δ'. κανόνι τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου γεγραμμένα.

ΖΩΝΑΡ. Περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαί τινας τῶν ἱερωμένων ἀλλοτρίων κτημάτων ἐκλήπτορας, ἤγουν μισθωτάς, μηδὲ πραγματευτάς, τουτέστι διοικητάς, φορτιστάς, πλατύτερον προείρηται τρίτος κανὼν τῆς δ'. συνόδου. καὶ ὁ πα'. δὲ κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων τὸν ἐμβάλλοντα ἑαυτὸν εἰς δημοσίας διοικήσεις καθυπουργεῖσθαι προστάτῃ· μηδὲ ἔκ τινος αἰσχροῦ καὶ ἀτίμου πράγματος. προφὼ ποιεῖσθαι κωλύεται ὁ κανών. αἰσχρὸν μὲν οὖν ἂν εἴη πρᾶγμα τὸ πορνοβοσκεῖν, ἤγουν τὸ πόρνας τρέφειν, ὥστε κερδαίνειν ἐκ τοῦ μισθώματος ἐκείνων, καὶ τὰ ὅμοια. ἄτιμον δ' ἐστὶ τὸ πωλεῖσθαι καπηλείου, καὶ τῷ κάπηλοι. ἐκ τοιούτων οὖν προφὼ ποιεῖσθαι ὁ κανὼν ἀπαγορεύει τοῖς ἱερωμένοις· καὶ οὐκ εἶπε κέρδος, ἀλλὰ προφώ. κἂν γὰρ εἰς τοῦτο περιστῶσι πενίας, ὥστε μηδὲ προφῆς δύπορσιν, οὐδ' οὕτω χρὴ αὐτοὺς ἐκ πράγματος αἰσχροῦ ἢ ἀτίμου ποιεῖσθαι προφώ. ὀφείλουσι γάρ, φησι, τὸ ἀποστολικὸν ἐννοῆσαι πρόσταγμα, τὸ λέγον, οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. εἰ δὲ τοῖς κοσμικῶς στρατευομένοις στρατεία τοῦτο εἴρηται, πολλῷ μᾶλλον ἁρμόσει τοῖς τῷ θεῷ στρατευομένοις ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης. τὸ δὲ τοὺς ἀναγνώστας ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἥβης, ἤγουν μετὰ τὸ ιδ'. ἐνιαυτὸν ἀναλαμβάνεσθαι, ἢ γάμῳ ὁμιλῆσαι, ἢ ἀγαμίαν ὑποσχέσθαι· οὐκ οἶδα εἰ πᾶσι τοῖς ἐν Ἀφρικῇ ἐκράτησε. πᾶσι δὲ ταῖς ἄλλαις ἐκκλησίαις οὐ κρατεῖ, οἶμαι δὲ, ὅτι οὐδὲ πώποτε ἐκράτησεν· ἐναντιάζουσι τῷ κς'. ἀποστολικῷ κανόνι, ὀφείλοντι ἀναγνώστας καὶ ψάλτας, μετὰ τὸ εἰς κλῆρον προελθεῖν, γαμεῖν, καὶ μὴ καιρὸν αὐτοῖς τοῦ γάμου ὀφείλοντι, μήτε ἐγκράτειαν ἐπαγγέλλεσθαι ἀπαιτοῦντι. τὸ δὲ διορίζειν τοὺς κληρικοὺς ὅτι τόκοις, πολλοῖς ἀπηγόρευται κανόσι· καὶ ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ κωλύει· καί φησιν, ἐὰν χρήματα ἤτοι νομίσματα δῷ κληρικὸς ἐν χρήσει, ἤγουν διορίσῃ τὰ χρήματα, τουτέστι, τοσαῦτα λήψεται καὶ οὐ πλείονα· ἐὰν δὲ εἶδος δῷ, σῖτον τυχὸν ἢ οἶνον, ἢ ἕτερόν τι τοιοῦτον, ὅσον ἔδωκε, λήψεται, καὶ οὐ πλέον. καὶ τὸ πρὸ συμπληρώσεως κε'. ἐνιαυτοῦ μὴ χειροτονεῖσθαι διάκονον, διαφόροις κανόσιν ὥρισται. ἀπηγόρευται δὲ τοῖς ἀναγνώσταις ἐν τῷ πληροῦν τὸν διακονίαν αὐτοῦ στρέφεσθαι πρὸς τὸν δῆμον, καὶ θεατρικῶν. μόνοις γὰρ τοῖς ἀρχιερεῦσι τότε καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ὀφείλουσι θεατρικῶν, καὶ ὑπὸ τοῦ πλήθους τοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σωματοποιουμένων. οἱ μὲν γὰρ ἱερωνται, οἱ δὲ τοῦ δήμου πόρρω τῆς ἱερωσύνης εἰσὶ, καὶ μᾶλλον τιμᾶσθαι δέον, καὶ θεῶνται ἐν καιρῷ τῆς ὑπουργίας αὐτοῦ.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοπος, πρεσβύτερος, καὶ διάκονος, ἐκλήπτορες ἢ γίνονται, οὐδὲ πραγματευτάρες. ὁ ἄνηβος ἀναγνώστης, ἢ γάμον αἱρείσθω, ἢ ἐγκράτειαν ὁμολογείτω.

Τὸ παλωναρίους, ἢ μισθωτὰς κλημάτων τινῶν, ἢ καὶ

A & de novo Episcopos & Metropolitanos constituere; & jubere Episcopis in alienis diœcesibus absque ullo præjudicio sacrificare præter sententiam Episcoporum illius regionis, & alia ejusmodi Episcopalia jura exercere. Utuntur autem etiam xii. & xvii. canone Chalced. Syn. & xxxviii. canone Synodi in Trullo, qui eadem præcipiunt. Mihi autem videtur, quòd ex iv. canone Chalced. Syn. Imper. vel maximè concessum est secularium munerum functiones sacratis & Monachis, ex ratione dispensationis quæ illi videtur, tribuere. Si enim hoc potest regionis Episcopus, multò magis Imperator, qui non cogitur sequi canones, decernentes, Episcoporum electiones à provincialibus B Episcopis fieri, non autem à magistratibus: & qui exinde, nulla facta electione, Patriarchas & Episcopos provehit. Et lege quæ in eodem iv. can. Chalced. Syn. scripta sunt.

ZONAR. Non licere cuiquam ex sacro ordine alienæ possessionis conductorem, mercenarium videlicet, neque procuratorem sive publicanum vel administratorem fieri, tertio quartæ Synodi canone fusiùs explicatum est. Qui verò se publicæ administrationi immiscuerit, eum primus & octogesimus sanctorum Apostolorum canon deponi jubet: eosdem ex aliquo turpi ac sordido negotio victum sibi parare hic canon vetat. Ac turpe quidem fuerit, exempli causa, si quis lenoniam exerceat, hoc est, alat meretrices, ut ex earum mercede ipse lucretur, atque hujus generis alia. Sordidum vero, cauponari, & similia. Victum igitur sibi ejusmodi artibus quærere hoc canone sacris initiati homines prohibentur: neque verò lucrum dixit, sed victum. Quamvis enim eo inopiæ redigantur, ut alimenta quoque deficiant; ne tunc quidem eos turpi aut sordido artificii genere vitæ subsidia comparare oportet. Eos enim, inquit, illius Apostolici præcepti memores esse decet, quod ait; Nemo militans implicat se negotiis secularibus, ut ei placet, qui milites elegit. Quòd si de prophana militia verum est; certe in D eos, qui divinæ militiæ in sacro ordine mancipati sunt, longè accommodatiùs quadrabit. De Lectoribus verò quod sequitur, ut pubertatis tempore, quarto-decimo scilicet anno expleto, vel matrimonio jungi vel cœlibatum profiteri cogantur: an ea in Africana Ecclesia consuetudo inoleverit haud facile dixerim. In aliis certè Ecclesiis haud viget; imò nec ullo unquam tempore viguisse ego quidem existimo: adversatur quippe sanctorum Apostolorum vigesimo-sexto canoni, qui Lectoribus & Cantoribus, postquam in clerum adscripti fuerint, uxores ducendas esse statuit, neque certum aliquod tempus nuptiarum præscribit, aut aliqua eos continentiæ profes- E sione obligandos esse decernit. De fœnore porro à Clericis non exercendo multi canones extant: idemque hoc quoque canone ne liceat constitutum; Ac siquidem, inquit, pecuniam aut nummos utendos cuipiam clericus concesserit, hoc est, mutuos dederit, totidem sibi vicissim, nec plures ullo modo, curet reddendos: sin vero rei speciem, frumentum quippe aut vinum, aut ejusmodi quidpiam dederit, tantundem, quantum dedit, nec plus aliquid vicissim accipiat. Illud quoque, ne minores quinque & viginti annis Diaconi eligantur, complures item canones decrevêre. Deinde Lectoribus, ne expleto ministerio se ad populum salutandi gratia convertant, interdictum. Solos namque eo tempore Antistites & Sacerdotes, non cõgregatam in Ecclesia multitudinem, ab iis salutari fas est. Ipsi enim sacrati sunt, multitudo vero à sacris ordinibus longo intervallo disjuncta: ut proinde iis potius à populo honorem exhiberi, præsertim dum in sui ministerii functionibus versantur, oporteat.

ARIST. *Episcopus, Presbyter, & Diaconus non fiunt conductores, neque procuratores. Lector pubes factus vel matrimonii contrahat vel continentiam profiteatur.*

Episcopos, & Presbyteros, & Diaconos fœderatores, aut

aut possessionum aliquarum conductores; vel etiam provisores fieri, & præsens canon prohibet & diversi alii. Lector autem, qui impuberem ætatem transilierit, & viginti fere annos attigerit, & Hypodiaconus fieri cupit (nam viginti annis junior Hypodiaconus non ordinatur, ut decimus quintus sextæ in Trullo Synodi canon statuit) vel uxorem ante ordinationem ducat, vel cœlibem agere profiteatur. Nam post ordinationem nec Presbytero, nec Diacono, nec Hypodiacono matrimoniale jugum in se suscipere licet: sed Lectoribus solis & cantoribus illud permittitur: quemadmodum sextus sextæ in Trullo Synodi canon statuit.

A προνοητὰς γίνεσθαι ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, καὶ ὁ πρῶν κωλύει κανὼν, καὶ ἕτεροι διάφοροι. ἀναγνώστης δὲ τὴν ἄνηβον ὑπεραναβὰς ἡλικίαν, καὶ ἐγγύς που τῶν εἴκοσι χρόνων γενόμενος, καὶ βουληθεὶς γενέσθαι ὑποδιάκονος (οὐδὲ γὰρ ἥττων τῶν εἴκοσι χρόνων χειροτονεῖται ὑποδιάκονος, καθὼς ὁ πεντεκαιδέκατος κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου διαλαμβάνει) ἢ γυναῖκα πρὸ τῆς χειροτονίας λαμβανέτω, ἢ παρθενεύειν ὁμολογείτω. μετὰ γὰρ τὴν χειροτονίαν, οὔτε πρεσβύτερος, οὔτε διάκονος, οὔτε ὑποδιάκονος, γαμικὸν ἑαυτῷ συνιστᾷν συνοικέσιον ἐπ' ἀδείας ἔχει· ἀλλὰ μόνοις τοῖς ἀναγνώσταις καὶ ψάλταις τοῦτο
B ἐφεῖται· καθὼς ὁ ἕκτος κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου παρίστησι.

CANON XVII.

Placuit, ut Mauritania Sitiphensis, ut petivit, Primatem Numidicæ regionis, à qua ex Synodo separata est, habeat proprium Primatem. Consensu omnium Primatum Africanarum provinciarum, & omnium Episcoporum ob magnum intervallum, habere permissa est.

BALS. Localis est canon.

ZONAR. Hic quoque canon est localis, ac eam tantummodo regionem, de qua promulgatus est, complectitur. Alibi non auditur.

ARIST. *Clericus, qui mutuò dedit, quod dedit accipiat, vel tantundem. Qui ante annos xxv. fit Diaconus, non est Diaconus. Et Lectores populum ne salutent. Mauritania Sitiphensis proprium Primatem propter magnam distantiam habere permittitur.*

Plus quam clericus cuilibet in mutuum dedit aut usuram, non debet accipere; sed illud tantum quod datum fuit, aut si illud non supersit, aliud aliquid ejusdem bonitatis, qualitatis & quantitatis. Sed nec ante viginti quinque annos ordinatur Diaconus. Nec Lectores cum populo permittuntur collocari, & ejus subesse potestati, mandata explentes, & ad eum se honoris ergô convertentes. Non erit sub Numidicæ regionis Primate & Mauritania Sitiphensis, quia procul ab ea jacet. Sed & huic Provinciæ suum Primatem habere Antistitem conceditur.

ΚΑΝΩΝ ιζ'.

Ηρεσεν, ἵνα ἡ Μαυριτανία Σιτιφένσης, ὡς ᾔτησε, καὶ πρωτεύοντα τῆς Νουμιδικῆς χώρας, ἧς τινος ἐκ τῆς συνόδου κεχώρισται, ἴδιον ἔχῃ πρωτεύοντα. συναινέσει πάντων τῶν πρωτεύοντων τῶν Αφρικανῶν ἐπαρχιῶν, καὶ πάντων ἐπισκόπων, διὰ δὲ μακροδαπὲς, ἔχειν ἐπετράπη.

ΒΑΛΣ. Τοπικός ἐστιν ὁ κανών.

C ΖΩΝΑΡ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν τοπικός ἐστι, περὶ ἐκείνης μόνης τῆς χώρας διαταττόμενος, περὶ ἧς ἐξεφωνήθη, ἀλλαχοῦ δὲ μὴ ἐξακουόμενος.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς χρήσας, ὃ χρησθὲν λήψεται, ἢ τοσοῦτον. πρὸ τῶν εἴκοσι καὶ πέντε χρόνων διάκονος, οὐ διάκονος. καὶ οἱ ἀναγνῶσται καὶ δῆμον μὴ προσκυνείτωσαν. ἡ Μαυριτανία Σιτιφένσης ἴδιον πρωτεύοντα, διὰ δὲ μακροδαπὲς, ἔχειν ἐπετράπη.

Πλεῖον οὗπερ δέδωκέ τινι ὁ κληρικὸς εἰς δάνειον, ἢ εἰς χρήσιν, λαβεῖν οὐκ ὀφείλει· ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον ὃ δοθὲν, ἢ
D ἐκείνου μὴ περισωζομένου, ἕτερον τῆς αὐτῆς ὂν καλλονῆς καὶ ποιότητος καὶ ποσότητος. ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τῶν εἴκοσι πέντε χρόνων χειροτονεῖται διάκονος. οὔτε οἱ ἀναγνῶσται τῷ δήμῳ συγχωροῦνται συντάττεσθαι καὶ ὑπὸ τὴν ἐκείνου γενέσθαι ἐξουσίαν, τὰ ἐπιτεταγμένα πληροῦντες, καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ τιμῶντες ἀναστροφήν. οὐκ ἔσται ὑπὸ καὶ πρωτεύοντα τῆς Νουμιδικῆς χώρας καὶ ἡ Μαυριτανία Σιτιφένσης, διὰ δὲ πόῤῥω ταύτην κεῖσθαι· ἀλλ' ἀρχιερέα ἴδιον πρωτεύοντα καὶ ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχειν ἐπετράπη.

CANON XVIII.

Si quis Clericus ordinetur, debet admoneri, ut servet decreta; & ut mortuorum corporibus Eucharistia non detur, nec baptismus. Et ut singulis annis in omnibus Provinciis ad Synodum Metropolitani conveniant.

BALS. & ZONAR. Quando ordinatur Episcopus aut Clericus (per Clericum autem hîc Presbyter & Diaconus est intelligendus: ii enim propriè ordinantur, & ii soli Eucharistiæ communicant) oportet, inquit eos admoneri, ut decreta servent. Decreta autem, vel fidei existimare oportet, quæ scilicet à sanctis Apostolis vel patribus statuta sunt, vel canones, vel potiùs utrunque. Et ne mortuis corporibus detur Eucharistia sive sancta dona: hoc enim fiebat. Quod etiam lxxxiii. canon Synodi quæ dicitur vi. in Trullo prohibuit. Sed neque baptizentur mortui. Nam hoc etiam factum est; nonnullis quidem suos mortuos baptizantibus; quibusdam verò etiam alios pro mortuis. Iis, qui hæc agebant, verba magni Pauli epistolæ ad Corinthios afferentibus, quæ dicunt; Nam quid facient qui baptizantur pro mortuis? Si omnino mortui non resurgunt,

ΚΑΝΩΝ ιη'.

E Εάν τις κληρικὸς χειροτονῆται, ὀφείλει προμιμνήσκεσθαι τοὺς ὅρους φυλάττειν· καὶ ἵνα τοῖς σώμασι τῶν ἀποθανόντων εὐχαριστία μὴ δίδωται, μηδὲ βάπτισμα. καὶ ἵνα καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας πρὸς σύνοδον οἱ μητροπολῖται συνέρχωνται.

ΒΑΛΣ. καὶ ΖΩΝΑΡ. Οτε χειροτονεῖται Επίσκοπος ἢ κληρικὸς (κληρικὸν δὲ ἐνταῦθα πρεσβύτερον καὶ διάκονον νοητέον· οὗτοι γὰρ κυρίως χειροτονοῦνται, καὶ οὗτοι μόνοι μεταδιδόασι τῆς εὐχαριστίας) δέον, φησὶν, ὑπομιμνήσκεσθαι αὐτὸν τοὺς ὅρους φυλάττειν. ὅρους δὲ, ἢ τοὺς τῆς πίστεως ὑποληπτέον,
F τοὺς παρὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν πατέρων ὁρισθέντας, ἢ τοὺς κανόνας, μᾶλλον δὲ καὶ ἀμφότερα. καὶ ἵνα μὴ νεκροῖς σώμασι διδῶται εὐχαριστία, ἤγουν ἅγια δῶρα· ἐπράττετο γὰρ τοῦτο. ὃ καὶ ὁ πγ'. καν. τῆς λεγομένης ς'. συνόδου τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἐκώλυσεν· ἀλλὰ μηδὲ βαπτίζωνται τελευτήσαντες. καὶ τοῦτο γὰρ ἐγίνετο· τινῶν μὲν αὐτοὺς νεκροὺς βαπτιζόντων, τινῶν δὲ καὶ ἄλλους ὑπὲρ τῶν νεκρῶν· τῶν τοῦτο ποιούντων τὰ ῥήματα προβαλλομένων τῆς πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς τοῦ μεγάλου Παύλου, τὰ λέγοντα, ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν

Digitized by Google

τῶν νεκρῶν; οἱ δὲ ταῦτα προβαλλόμενοι, καὶ βαπτίζοντες τοὺς νεκροὺς, οὐ καλῶς ἐξελαμβάνοντο τῶν ἀποστολικῶν ῥημάτων τὴν ἔννοιαν. οὐ γὰρ βαπτίζεσθαι τοὺς ἀποθανόντας ὁ ἀπόστολος λέγει, ἢ ἄλλους ἀντ' ἐκείνων· ἀλλ' ἐπεὶ οἱ βαπτιζόμενοι, μανθάνοντες τοῦ καθ' ἡμᾶς μυστηρίου τὴν δύναμιν, μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἀνάστασιν νεκρῶν ἐλπίζειν διδάσκονται, καὶ τὴν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ κατάδυσιν ὡς θάνατον παραδηλοῦν, τὴν δ' ἀνάστασιν αὖθις διὰ τῆς ἀναδύσεως ὑπεμφαίνεσθαι· φησὶν ὁ ἀπόστολος πρὸς τοὺς ἀμφιβαλόντας περὶ τῆς ἀναστάσεως, ὅτι εἰ μὴ ἀνάστασίς ἐστι, τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ἐπ' ἐλπίδι τῆς ἀναστῆναι τοὺς νεκρούς; καὶ τί βαπτίζονται, ὡς προσδοκῶντες νεκρῶν ἀναζώωσιν; λοιπὸν ματαιοπονοῦσιν οἱ βαπτιζόμενοι, εἴγε περὶ τῆς ἀναστάσεως ἀμφιβάλλουσι, διὰ μὲν τοῦ βαπτίζεσθαι καὶ καταδύεσθαι εἰς ὃ τῆς κολυμβήθρας ὕδωρ καὶ ἀναδύεσθαι, ὡς θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν καταγγελλόντες, δι' ὧν δὲ λέγουσιν ἀπιστοῦντες αὐτῇ. τῷ μὲν οὖν ἀποστόλῳ οὕτως εἴρηται ταῦτα. οἱ δὲ μὴ συνιέντες τὴν δύναμιν τῶν ῥημάτων, ἢ τοὺς νεκροὺς ἐβάπτιζον, ἢ ἄλλους ὑπὲρ τῶν νεκρῶν· ὃ μὴ γίνεσθαι ὁ κανὼν διορίζεται. καὶ σύνοδον τοὺς ἐπισκόπους κατ' ἐνιαυτὸν κελεύει ποιεῖν· τοῦτο καὶ ἄλλων συνόδων διαταξαμένων καὶ πρὸ ταύτης τῆς συνόδου καὶ μετὰ ταύτην. Ἀνάγνωθι τῆς ϛ'. συνόδου κανόνα η'. πγ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων, λζ'. τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ε'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κ'. τῆς ἐν Χαλκηδόνι ιθ'. καὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ β'. ϛ'.

quid etiam baptizantur pro mortuis? Qui autem hæc afferebant, & mortuos baptizabant, Apostolicorum verborum sententiam non recte capiebant. Neque enim Apostolus dicit baptizari mortuos, vel alios pro illis: sed quia, qui baptizantur, vim nostri mysterii discentes, cum aliis mortuorum quoque resurrectionem sperare docentur, & demersionem in lavacrum mortem significare, resurrectionem rursus per emersionem ostendi; dicit Apostolus iis qui de resurrectione dubitabant; Si non est resurrectio, quid facient qui sub hac spe baptizantur, quod mortui resurgunt? Et quid baptizantur ut expectantes resurrectionem mortuorum? Deinceps frustra laborant qui baptizantur, si de resurrectione dubitant; cùm eo quòd baptizantur & in aquam lavacri immerguntur & emergunt, mortem & resurrectionem annunciantes, per ea quæ dicunt ei non credant. Hæc ergo ab Apostolo dicta sunt. Qui autem verborum vim non intelligebant, vel mortuos baptizabant, vel alios pro mortuis: quod non fieri statuit canon. Et Episcopos singulis annis Synodum facere jubet: cùm aliæ ante hanc Synodum & post eam hoc statuerint. Lege vi. Syn. can. viii. lxxxiii. sanctorum Apostolorum, xxxvii. Nicænæ Synodi v. Antiochenæ xx. Chalced. xix. & Nicænæ secundæ vi.

ΚΑΝΩΝ ιθ'.

Ὁμοίως ἤρεσεν, ὥστε χειροτονουμένου ἐπισκόπου ἢ κληρικοῦ, πρότερον ἀπὸ τῶν χειροτονούντων αὐτοὺς τὰ δεδογμένα ταῖς συνόδοις εἰς τὰς ἀκοὰς αὐτῶν ἐντίθεσθαι· ἵνα μὴ ποιοῦντες κατὰ ὅρον τῆς συνόδου μεταμεληθῶσιν.

ΒΑΛΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν παρομοίως διορίζεται τοὺς χειροτονουμένους διδάσκεσθαι τὰ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ὁροθετηθέντα, καὶ προστίθησιν, ὅτι μεταμεληθήσονται οἱ οὕτω μὴ ποιοῦντες. ποῖον δέ ἐστι ὃ εἶδος τοῦ μεταμέλου καὶ ἡ ἐντεῦθεν εὐθύνη, ἐκ μὲν τοῦ κανόνος οὐκ ἀναφαίνεται. νομίζω δὲ, ὅτι ἐὰν μὴ ἀκριβῆ κατάληψιν ἔχωσιν οὗτοι τῶν δογματικῶν ὅρων καὶ τῶν κανονικῶν παραγγελιῶν, καὶ ἢ διδάσκοντες ἢ ἀποφαινόμενοι, ἐκτραπῶσιν ἐκ τῆς εὐθείας καὶ βασιλικῆς ὁδοῦ πρὸς διδασκαλίας ἀσεβεῖς καὶ ἀκανονίστους ἀποφάσεις, κανονικῶς καθαιρεθήσονται, καὶ εἰς οὐδὲν ἀνύσιμον ἔσται αὐτοῖς ὁ μετάμελος. ἀνάγνωσον καὶ τὰ παρ' ἡμῶν γραφέντα εἰς ὃ ιε'. κανόνα περὶ ἀκανονίστων ἀποφάσεων.

Ἑτέρα ἑρμηνεία.

Ὡς ἔοικεν, ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος ἐτυπώθη, ὃ ἐξ ἀνάγκης τοὺς μέλλοντας χειροτονεῖσθαι ἀρχιερεῖς ἐγγράφεσθαι πρὸ τῆς χειροτονίας εἰς ὃ κώδικα τοῦ χειροτονοῦντος αὐτὸν ὃ τῆς πίστεως ἅγιον σύμβολον, καὶ τὰ λοιπὰ θεῖα δόγματα. εἶδον γὰρ ἀρχιερέα μέγα κινδυνεύσαντα, διὰ ὃ μὴ ἐγγράψασθαι συντετηρημένως καὶ κατὰ τὴν συνήθειαν. ὃ δὲ τοὺς κληρικοὺς διδάσκεσθαι μὲν τὰ ἱερὰ δόγματα κανονικόν ἐστι καὶ δίκαιον· ἐγγράφεσθαι δὲ αὐτοὺς μέχρι τοῦ νῦν οὐκ εἴδομεν.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς χειροτονοῦντας ἐπίσκοπον ἢ κληρικὸν δεῖ, φησιν ὁ κανὼν, λέγειν τοῖς χειροτονουμένοις τὰ δόξαντα ταῖς συνόδοις, περί τε πίστεως, καὶ περὶ τοῦ, πῶς χρὴ βιοῦν, καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ οἰκοδομεῖν, ἵνα εἰδότες τὰς διατάξεις τῶν πατέρων κατ' αὐτὰς ποιῶσι, καὶ μὴ μεταμεληθῶσι παρ' ἐκείνας ποιοῦντες· μεταμεληθήσονται δὲ εὐθυνόμενοι ἢ καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, ἢ τέως ἀπαραιτήτως κατὰ τὴν μέλλουσαν.

ΑΡΙΣΤ. Τὰ ταῖς συνόδοις δόξαντα ὁ χειροτονηθησόμενος ἐνωτισθήσεται.

Ὁ χειροτονούμενος ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς ὀφείλει τὰ δεδογμένα ταῖς συνόδοις εἰς ἀκοὰς αὐτοῦ παραδέχεσθαι, παρὰ τῶν χειροτονοῦντος αὐτὸν, καὶ ὑπομιμνήσκεσθαι ταῦτα φυλάττειν.

CANON XIX.

Similiter placuit, ut cùm ordinatur Episcopus vel Clericus, priùs ab ordinatoribus suis Synodorum placita eorum auribus indantur: ut si ex Synodi decreto non agant, eos pœniteat.

BALS. Hic quoque Canon similiter decernit, ordinatos doceri quæ à sanctis patribus decreta sunt, & adjicit, quòd eos pœnitebit qui non sic agunt. Quod sit autem eorum pœnitentiæ genus, & quænam correctio, ex canone quidem non apparet. Existimo autem, quòd nisi ii dogmaticorum decretorum & canonicorum præceptorum accuratam comprehensionem habuerint, & vel docentes, vel sententiam suam pronunciantes, à recta & regia via ad impias & non canonicas sententias deflexerint, canonicè deponentur, & nihil eis pœnitentia proderit. Lege & quæ à nobis scripta sunt in xv. can. de sententiis non canonicis.

ALIA INTERPRETATIO.

A presenti, ut verisimile est, canone forma introducta est, ut Antistes, qui ordinandus est, necessario ante ordinationem in codice ejus, qui ordinat eum, sanctum fidei Symbolum, & reliqua divina dogmata inscribat. Vidi enim Antistitem in magnum discrimen adductum, eo quod non diligenter & ex consuetudine scripserit. Clericos autem sacra dogmata doceri canonicum & justum est. Inscribere autem hucusque non vidimus.

ZONAR. Qui ab aliquo, inquit canon, Episcopi aut Clerici ordinantur, ab eodem in iis quæ Synodorum decreto de fide, & vitæ instituendæ ratione, déque Ecclesiasticâ administratione sancita sunt, erudiri debent, ut proinde illi Constitutiones Patrum cognitas servent, nec eos iisdem violatis pœnitentia facti postmodum consequatur. Consequetur ea namque, cùm admissi criminis, vel in hac quoque vita, vel in futura certe pœnas judicio inexorabili expendent.

ARIST. *Synodorum placita auribus ejus, qui ordinandus est, inculcabuntur.*

Qui Episcopus vel Clericus ordinatur, quæ à Synodis decreta sunt in aures ejus, ab eo qui ipsum ordinat, tradita debet recipere, & admoneri ea observare.

Digitized by Google

A

Canon XX.

Similiter placuit, ut morientium corporibus Eucharistia non detur. Scriptum est enim; Accipite, manducate: Mortuorum autem corpora nec accipere possunt, nec comedere. Et ne eos, qui jam sunt mortui, baptizari fecerit presbyterorum ignorantia.

Bals. Rursus hic canon jubet non baptizari mortuos, nec sacramentorum communione dignos haberi. Morientes autem appellat eos, qui jam mortui sunt, non qui moribundi. Hi enim magis debent sanctorum B mysteriorum viaticum sumere, & sacrum baptismum accipere, si non sint baptizati.

Zonar. Rursum de Eucharistia mortuis non impertienda, hæc Synodus agit. Quamvis enim illa dictio, Morientium, non eos qui vita functi sunt, si propriam ejus significationem spectes, sed qui jam moriuntur, significet; tamen quæ sequuntur, de mortuis sermonem esse satis aperte indicant, quia, inquit, mortuorum corpora nec accipere possunt nec comedere. Qui verò adhuc inter vivos agunt, quamvis conclamata salute exiguus deficientibus spiritus relinquatur, sanctorum mysteriorum communione non sunt privandi. Quin baptismum quoque mortuis ex Sacerdotum imperitia hic canon conferri vetat. Ubi etiam verbum, Morientes, eodem modo, quo diximus intelligi oportet. Dum enim spirat quis, divinus baptismus ei conferri debet.

Arist. *Corpori vitâ defuncti Eucharistia non datur: non enim edit vel bibit. Ignorantia etiam Presbyteri non baptizabit mortuum.*

Domino dicente, Accipite, edite, quomodo quis mortuo de corpore divino tradat? mortuus enim nec accipere potest, nec edere. Sed nec baptizet quispiam vitâ functum. Presbyterorum enim ignorantia mortuis non erit adjumento, ut baptizati reputarentur.

Canon XXI.

Et ideo in hac sancta Synodo confirmandum est, ut secundùm Nicæni Concilii decreta, propter causas Ecclesiasticas, quæ sæpe ad populi perniciem antiquantur, singulis annis fiat Synodus, ad quam omnes, qui Provinciarum primas cathedras obtinent; ex propriis E *Synodis duos, vel quotcunque elegerint, Episcopos legatos mittant: ut in congregato conventu plena possit esse auctoritas.*

Bals. De annuis Synodis in v. canone primæ Synodi Nicænæ & in aliis fusiùs tractatum est. Præsens autem canon dicit Synodos quotannis debere fieri, ne tempore extinguantur quæ à sanctis patribus constituta sunt: sed per eorum comprehensionem solvantur ecclesiasticæ quæstiones quæ emergunt. Cùm autem quidam, ut est verisimile, murmurarent ob annuum ejusmodi conventum, ut qui esset F difficilis propter viæ longitudinem, statuerunt Patres, ut à Provinciarum Primatibus seu Metropolitanis mittantur Legati, quando oportebit, scilicet quando ii accersiti fuerint, duo necessario Episcopi, vel etiàm plures quotquot elegerint: ut per eos ipsi quoque interesse videantur, & perfecta sint statuta, ut quæ ab omnibus fieri videantur. Hi autem Legati dicuntur τοποτηρηταὶ (i. e. loci conservatores) eo quòd locum conservent, seu obtineant ac impleant eorum qui ipsos miserunt. Cùm hæc Canon decernat, quia verisimile

ΚΑΝΩΝ κ'.

Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα τοῖς σώμασι τῶν τελευτώντων δύναεισία μὴ δοθῇ. γέγραπται γάρ, λάβετε, φάγετε· τὰ δὲ τῶν νεκρῶν σώματα, οὔτε λαβεῖν δύναται, οὔτε φαγεῖν. καὶ ἵνα μὴ τοὺς ἤδη τελευτῶντας βαπτισθῆναι ποιήσῃ ἡ τῶν πρεσβυτέρων ἄγνοια.

ΒΑΛΣ. Καὶ αὖθις ὁ κανὼν κωλύει τοὺς νεκροὺς μήτε βαπτίζεσθαι, μήτε τῶν ἁγιασμάτων μεταλήψεως ἀξιοῦσθαι. τελευτῶντας δὲ καλεῖ τοὺς ἤδη τελευτήσαντας, οὐχὶ τοὺς τὰ ἔσχατα πνέοντας. οὗτοι γὰρ μᾶλλον ἐφοδιάζεσθαι ὀφείλουσι δεῖ τῶν ἁγίων μυστηρίων μεταλήψεως, καὶ διὰ τοῦ θείου βαπτίσματος· ἐὰν ὦσιν ἀβάπτιστοι.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ πάλιν περὶ τοῦ μὴ τοὺς νεκροὺς τῶν θείων μυστηρίων μεταλήψεως ἀξιοῦν ἡ συνόδος διαλέγεται. εἰ γὰρ καὶ ἡ λέξις τῶν τελευτώντων τοὺς μήπω θανόντας ἐμφαίνει καὶ ὅ ἀκριβὲς, τοὺς δὲ ἔτι ἀνήσοντας, ἀλλὰ τὰ ἑξῆς σαφῶς δηλοῦσιν, ὅτι περὶ θανόντων ἤδη ὁ λόγος ἐστὶ, ὅ εἰπεῖν δηλονότι, ὅτι τὰ τῶν νεκρῶν σώματα οὔτε λαβεῖν δύναται οὔτε φαγεῖν. τοὺς δὲ ἔτι ζῶντας, κἂν ἀπέγνωσται αὐτοὺς ἡ ζωὴ, κἂν μικρὰ βραχὺ μέλλωσιν ἐκπνεῖν, τῶν ἁγίων μυστηρίων ἀξιοῦσθαι χρεών. ἀλλὰ μηδὲ βαπτίζεσθαι τοὺς νεκροὺς καὶ ἔστιν ὁ κανὼν διατάττεται ἐξ ἀγνοίας τῶν πρεσβυτέρων. κἀντεῦθεν δὲ πρὸς λέξιν τῶν τελευτώντων οὕτως νοητέον, ὡς ἤδη εἴρηται. ἐὰν γὰρ ἄν ἐμπνέῃ τις, τοῦ θείου βαπτίσματος ἀξιωθήσεται.

ΑΡΙΣΤ. Τῷ τοῦ πεπελυτηκότος σώματι δύναεισία οὐ δίδοται· οὐ γὰρ ἔδεται, ἢ πίνει· καὶ ἄγνοια πρεσβυτέρου οὐ βαπτίζει τὸν πελυτήσαντα.

Τοῦ κυρίου εἰπόντος, λάβετε, φάγετε, πῶς ἄν τις τῷ πελυτήσαντι τοῦ θείου σώματος μεταδώσει; οὔτε γὰρ λαβεῖν, οὔτε φαγεῖν ὁ νεκρὸς δύναται. ἀλλ' οὐδὲ βαπτίσει τις τὸν πελυτήσαντα. ἡ γὰρ τῶν πρεσβυτέρων ἄγνοια οὐκ ὠφελήσει τοὺς πελυτήσαντας, ὥστε βεβαπτισμένους λογίζεσθαι.

ΚΑΝΩΝ κα'.

Διὸ βεβαιωτέον ἐστὶν ἐν ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ὥστε καὶ τοὺς ἐν Νικαίᾳ ὅρους διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς αἰτίας, αἵτινες πολλάκις πρὸς ὄλεθρον τοῦ λαοῦ παλαιοῦνται, καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν συνόδους γίνεσθαι, πρὸς ᾧ πάντες οἱ τὰς ἐπαρχιῶν τὰς πρώτας καθέδρας ἐπέχοντες σὺν τοῖς οἰκείοις συνόδοις, δύο, ἢ ὅσους ἂν πλέξωνται, ἐπισκόπους ἀποστείλωσιν· ἵνα ἐν τῇ συναθροισθείσῃ συνελθούσῃ πλήρης ᾖ ἡ αὐθεντεία.

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν ἐτησίων συνόδων ἐν τῷ ε'. κανόνι τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου, καὶ ἐν ἑτέροις πλατύτερον διελήφθη. ὁ δὲ παρὼν κανὼν φησι τὰς συνόδους γίνεσθαι ἐτησίως, ἵνα μὴ σβεννύωνται τῷ χρόνῳ τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων ὁρισθέντα· ἀλλὰ καὶ πῶς τούτων ἀφέλειαν λύωνται τὰ ἀνακύπτοντα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. γογγυζόντων δέ τινων, ὡς ἔοικε, διὰ τὸν τοιοῦτον ἐτησίαν συνέλευσιν, ἴσως οὐσῆς δυσχερῆ διὰ τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ, ὥρισαν οἱ πατέρες, παρὰ τῶν πρωτευόντων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἤγουν τῶν μητροπολιτῶν, ἀποστέλλεσθαι τοποτηρητὰς, ὅτε δέοι ἤγουν ὅτε μετάκλησις γένηται, ἐξ ἀνάγκης δύο ἐπισκόπους, ἢ καὶ πλείους ὅσους ἐπιλέξωνται, ἵνα δι' αὐτῶν καὶ ἔτοι δόξωσι προισάζειν, καὶ ὡς πλήρη τὰ ὁρισθησόμενα, ὡς καὶ δοκοῦντα παρὰ πάντων γίνεσθαι. τοποτηρηταὶ δὲ ἔτοι λέγονται, διὰ τὸ τὸν τόπον τηρεῖν ἤγουν ἐπέχειν καὶ ἀναπληροῦν τῶν ἀποσταλέντων αὐτούς. ταῦτα τοῦ κανόνος διορίζομένου, ἐπεὶ εἰκὸς ἔστιν εἰπεῖν τινας, ὡς ἐὰν

Digitized by Google

ἐὰν οἱ μητροπολίται, οἵ τινες λέγονται καὶ πρῶτοι τῶν A ἐπαρχιῶν, ἀναγκάζωνται πρὸς τοὺς πατριάρχας ἐτησίως συνέρχεσθαι, καὶ οἱ ἐπίσκοποι πάλιν πρὸς τοὺς μητροπολίτας, συμβαίνῃ ἓν ἐξ αὐτῶν μὴ γίνεσθαι, ἀφ' ὃ ἀδύνατον εἶ τῷ μητροπολίτῃ, Δυρραχίου τυχόν, πρὸς τὸν πατριάρχην συνελθόντα, καὶ κατ' αὐτὸν ποιῆσαι τὸ αὐτὸν καὶ εἰς τὴν οἰκείαν ἐπαρχίαν συνοδον, εἰπεῖν, ὅτι εὐχερές ἐστι καὶ ἄμφω γενέσθαι. οἱ μὲν γὰρ ἐπαρχεῶται πρὸς τὸν πρῶτον αὐτῶν συναχθήσονται· αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν πατριάρχην συνέλθῃ ἀφ' ἑνὸς τόπων ἤτοι τοποτηρητῶν, καθὼς καὶ ὁ πρὼν κανὼν ἀφορίζεται, διακοπὴν τὴν δυσχέρειαν τῆς εἰς τὰς δύο συνόδους παρουσίας τοῦ μητροπολίτου. Ὅτι δὲ τοποτηρητὰς B ἀποστέλλεσθαι ἀφ' ἑπίσκοπον, οἶμαι μὴ εἶ ἀναγκαῖον. καὶ ἱερεῖς γὰρ, ἀλλὰ μὴν καὶ διάκονοι κελεύσονται, ὡς τοποτηρηταί. ἐν δὲ πλείοσι γὰρ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ ἐπίσκοποι τοποτηρηταὶ παρέπεσον, καὶ ἱερεῖς, καὶ διάκονοι, ἔκ τε τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν, ἀλλὰ μὲν καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Ρώμης.

ZONAR. Καινίζειν πάλιν περὶ ἐνιαυσίας συνόδου φασὶν οἱ πατέρες, ὥστε γίνεσθαι ἀπραγμοσύνης. διὸ οὖν, λέγουσι, βεβαιῶσαι, ἵνα καὶ τὰ ἐν Νικαίᾳ ὁρισθέντα γένηται κατ' ἐνιαυτὸν σύνοδος. διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς αἰτίας. μετὰ γὰρ τοὺς ἁγίους ἀποστόλους ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος ὥρισεν ἐν ε'. κανόνι κατ' ἐνιαυτὸν γίνεσθαι συνόδους. ἐκκλησιαστικὴ δὲ αἰτία εἰσὶ αἱ ἀνακοπτουσαι τὴν θέσις πρὸς οἰκονομίαν ἐκκλησιαστικήν, αἵ τινες αἰτίαι μὴ ἀνακοπτόμεναι παλαιοῦνται, ἀντὶ τοῦ ὦ χρόνῳ βεβαιοῦσθαι πρὸς ὄλεθρον τοῦ λαοῦ. πρὸς δὴ σύνοδον οἱ τοὺς πρώτους θρόνους τῶν ἐπαρχιῶν ἐπέχοντες κελεύουσιν, οὓς ἂν ἐπιλέξωνται, ἐπισκόπους δύο ἢ καὶ πλείους τοποτηρητὰς, ἵνα πλείαν εἴη ἡ αὐθεντία ἦγουν ἡ ἐξουσία ἐν τῇ συνελεύσει, τελέσιν, ἵνα ὁρίζωμεν καὶ τυπώμεν ἐν τῇ συνόδῳ μὴ αὐθεντίας πλείας ὁρίζωνται, ὡς καὶ τῶν πρωτεύοντων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀρχιερέων συμψήφων γινομένων, ἀφ' ὧν παρ' αὐτῶν κελομένων τοποτηρητῶν. τοποτηρηταὶ δὲ λέγονται, ἀφ' ὃ καὶ τόπον τηρεῖν ἦγουν ἐπέχειν, ἀναπληροῦν, τῶν κελόντων αὐτούς.

ARIST. Καθὰ τοὺς ὅρους τῶν ἐν Νικαίᾳ, σύνοδος κατ' ἐνιαυτὸν συγκαλείσθω· καὶ πεμπέσθωσαν ὑπὸ τῶν πρωτευόντων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ δύο, ἢ καὶ ὅσοι ἂν βούλοιντο τοποτηρητάς.

Οἱ πατέρες οὗτοι, τῇ ἐν Νικαίᾳ καταγομένῃ συνόδῳ, κατ' ἐνιαυτὸν ἐν Καρχηδόνι γενεσθαι, καὶ πέμπεσθαι ἀφ' ἑκάστης ἐπαρχίας ὑπὸ τῶν μητροπολιτῶν τῶν ἐπαρχιῶν δύο, ἢ καὶ ὅσους βούλεσθαι οὗτοι, τοποτηρητάς.

est dixisse aliquos, quòd si Metropolitani, qui dicuntur esse Primi Provinciarum, coguntur à Patriarchis quotannis convenire, & Episcopi rursus à Metropolitanis, evenit ut unum ex iis non fiat, quòd fieri non possit, ut Dyrrachii fortè Metropolitanus ad Patriarcham conveniat, & eodem tempore faciat & ipse Synodum in sua Provincia: Dic, quòd facile est utrumque fieri. Provinciales enim apud ipsorum Primatem congregabuntur: ipse verò apud Patriarcham conveniet per Procuratores seu Legatos, sicut & præsens Canon decernit, difficultati remedium afferens Metropolitanorum præsentiæ in duabus Synodis. Legatos autem mitti Episcopos, existimo non esse necessarium. Nam & Sacerdotes quin etiam Diaconi, mittentur ut Legati. In pluribus enim universalibus Synodis etiam Episcopi Legati adfuerunt, & Sacerdotes, & Diaconi, tum ex aliis Provinciis, tum etiam ex ipsâ Româ.

ZONAR. De annua Syn. sublata omni penitùs tergiversatione, celebranda rursum hîc quoque Patres decernunt. Quod igitur in Nicæna Synodo constitutum est, ut quotannis ob Ecclesiasticas causas Synodi habeantur, id verò, inquiunt, à nobis confirmari oportet. Nam post constitutionem à sanctis Apostolis editam, decretum de Synodo quotannis habenda, Nicænæ prima Synodus v. Canone promulgavit. Ecclesiasticæ vero causæ sunt quæ in Ecclesiastica administratione in dies emergunt, quæ quidem, nisi extricentur, inveterant, hoc est, ad populi perniciem temporis diuturnitate invalescunt. Ad eam porro Synodum, qui primam in Provinciis Sedem obtinent, duos plureſve, quos ipsi elegerint, Episcopos Legatos mittant, ut perfecta auctoritas seu potestas in conventu non desideretur, hoc est, ut ad ea quæ in Synodo decreta fuerint, quippe Antistitum, quorum in singulis Provinciis præcipua dignitas est, per Legatos accedente consensu, perfecta auctoritas adjungatur. Legati porro τοποτηρηταὶ (id est, loci conservatores) dicuntur, quòd eorum à quibus missi sunt, locum servent, id est, occupent, impleant.

ARIST. *Juxta patrum Nicænorum decreta, Synodus quotannis convocetur: & duo, vel quotquot elegerint, legati à Primatibus in unaquaque provinciâ mittantur.*

Hi patres, Nicææ habitam sequentes Synodum, quotannis Carthagine celebrari Synodum mandant, & è singulis provinciis à provinciarum Metropolitis mitti duos, vel etiam quotcunque elegerint ipsi, legatos.

KANΩN κβ'.

CANON XXII.

Ἐάν τις τῶν ἐπισκόπων κατηγορῆται, καὶ ὑπὸ τῶν τῆς αὐτῆς χώρας πρωτεύουσιν ὁ κατήγορος ἀναγάγῃ τὸ πρᾶγμα· καὶ μηδὲ ἀπὸ τῆς κοινωνίας κωλυθῇ ὁ κατηγορούμενος, εἰ μὴ δ' ἂν πρὸς ἀπολογίαν ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῶν ἐπιλεγμένων δικάζειν γράμμασιν προσκληθείς, τῇ ὡρισμένῃ ἡμέρᾳ ὑπαρχῇ ἀπῴτησεν, τοῦτ' ἔστιν, ἐντὸς προθεσμίας μιοὺς ἀφ' ἧς ἡμέρας φανείη τὰ γράμματα δεξάμενος. ἐὰν δὲ ἀληθεῖς τινας καὶ ἀναγκαίας αἰτίας ἀποδείξῃ, τὰς αὐτὸν κωλυούσας ἀπῴτησαι πρὸς ἀπολογίαν τὰ κατ' αὐτοῦ προτεθέντων, ἐντὸς ἑτέρου μιοὺς ἀκεραίαν ἐχέτω τὴν ἐξουσίαν· μὴ δὲ τὸ δεύτερον μιοῦ μὴ κοινωνήσῃ, ἕως ἂν καθαρὸς ἀποδειχθείη. εἰ δὲ πρὸς σύμπασαν τὴν ἐτησίαν σύνοδον ἀπαντῆσαι μὴ βουληθείη, ἵνα καὶ ἐπὶ τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ φανῇ, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τῆς καταδίκης τὸ ψῆφον ἐκφωνησάσης κριθήσεται. ἐν δὲ τῷ καιρῷ ᾧ οὐ κοινωνεῖ

Si quis Episcopus accusetur, ad ejus regionis Primates accusator rem deferat: nec communione arceatur is cui crimen intenditur, nisi ad se in judicio defendendum eorum, qui ad judicandum electi sunt, literis evocatus die præstituto nequaquam stiterit, id est, intra spatium mensis, ex quo eum apparuerit literas accepisse. Si autem veras aliquas & necessarias causas ostenderit, quæ impedimento fuerint, quominus se sisterit ad respondendum iis quæ adversum eum proposita fuere, intra alterum mensem integram habeat facultatem: sed post secundum mensem non communicabit, donec purus ostensus fuerit. Si autem in universali Synodo anniversaria se sistere noluerit, ut vel illic causa ejus terminetur, ipse adversus se condemnationis sententiam protulisse judicabitur. Quo vero tempore non communicat,

Digitized by Google

nec in ſua Eccleſia, nec in Parochia communicabit. Ejus autem accuſator, ſi numquam abfuerit, iis diebus, quibus negotium agitatur, communione nequaquam arceatur: ſi verò aliquando abfuerit ſeipſum ſubducens, reſtituto communicationi Epiſcopo, ipſe accuſator ex communione ejiciatur; ita tamen, ut nec ei accuſationis facultas auferatur, ſi potuerit oſtendere die præſtituto non noluiſſe, ſed non potuiſſe ſiſtere; illo quidem manifeſto exiſtente, quòd ſi, dum res movetur in Epiſcoporum judicio, infametur accuſatoris perſona, ad accuſationem non admittatur, niſi de proprio negotio, non tamen Eccleſiaſtico, velit agi.

μηδὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ, μηδὲ ἐν παροικίᾳ κοινωνήσῃ. ὁ δὲ τέτυ κατήγορος, ἐὰν μηδαμῶ ἀπολίφθείη, ἐν αἷς ἡμέραις γυμνάζεται ἡ τῶ θεάματος, μηδαμῶς κωλυθῇ ἀπὸ τῆς κοινωνίας· ἐὰν δέ ποτε ἐλλείψῃ ἑαυτὸν ὑποσύρας, ἀποκαθισαμένυ τῇ κοινωνίᾳ τῦ ἐπισκόπου, αὐτὸς ἀπὸ τῆς κοινωνίας ἐκβληθῇ ὁ κατήγορος· ἕτως μέντοι, ὡς μὴ δὲ πάντως ἀυτῷ ἀφαιρεθῆναι τῆς κατηγορίας τὸ θεάματος, ἐὰν δυνηθῇ ἀποδεῖξαι κ᾽ πάντως θεσπισθεῖσαν ὑπὸ μὴ πεπληκέναι, ἀλλὰ μὴ δεδυνῆσθαι ἀποστῆναι· ἐκείνυ δήλυ ὄντος, ὡς ἐν τῷ κινεῖσθαι τὸ θεάματος ἐν τῷ τῦ ἐπισκόπων δικαστηρίῳ, ἐὰν διαβέβληται τὸ πρόσωπον τῆς κατηγόρυ, μὴ δεχθῇ εἰς κατηγορίαν, εἰ μήτι ἂν ὑπὲρ ἰδίυ θεάματος, μὴ μέντοι περὶ ἐκκλησιαστικῦ, πελάσῃ ἐπιβαλέσθαι.

BALS. Quia Epiſcopis eſt competens Metropolitani judicium, dicit Canon, quod ſi Epiſcopus ab aliquo accuſetur, debet à ſuo Primate ſeu Metropolitano judicari: antè condemnationem autem habeat accuſator proprium honorem inconcuſſum, & ſacra celebret; niſi fortè accerſitus ſe in judicio non ſtiterit intra menſem, qui numerari debet ex quo literas, quibus in judicium vocatur, acceperit; tunc enim in pœnam inobedientiæ excommunicatur, id eſt, ſegregatur. Sin autem ex aliquibus juſtis, quæ evenerunt, cauſis appareat eum in judicio neceſſariò non ſtitiſſe, nec reſpondiſſe, alius ei rurſus menſis datur dilationis, ut ad judicium accedat: & ſi nec ſic quidem ſtiterit, ſegregatur, donec de accuſatione deciſum fuerit. Si verò neque ad Provinciæ Primatem acceſſerit, neque ad Synodum quæ fit quotannis; ſit, inquit, condemnatus. In tempore porro excommunicationis non licet ei ſacrum quomodocunque celebrare. Accuſator autem, ſi ſit quidem præſens, communicare poterit: ſin vero ſub prætextu abfuerit, ipſe quidem ſegregabitur; Epiſcopus autem à ſegregatione liberabitur. Accuſator tamen poſt ſegregationem non prohibebitur cauſam dicere, & quod non niſi ob cauſam neceſſariam abfuerit. Poſt hæc vult Canon, conſequenter vi. Canoni ſecundæ Synodi ab omni eſſe reprehenſione & infamia liberum accuſatorem. Si enim mala fuerit vel dubia ejus exiſtimatio, non erit admittendus; niſi ſuam adverſus Epiſcopum cauſam proponat, ſcilicet pecuniariam, non tamen eccleſiaſticam; quæ depoſitioni ſubjicit. Ac in iis quidem conſiſtit Canon. Tu autem ſcias, quòd hodie, qui hîc præſtituitur terminus, locum non habet: & per tria xxx. dierum edicta omnes actores & rei accerſuntur, cujuſcunque ſint ſtatus, & cujuſmodicunque cauſa ſit, ſecundùm Novellam potentis & ſancti Imperatoris menſe Julio editam, Indictione decima quarta anno 6674. Sed hoc quidem ſervatur, quando per libellum & reliquam judicialem conſequentiam pecuniaria vel criminalis cauſa adverſus Epiſcopum illata fuerit. Si autem per ordinem adverſus Epiſcopum vel Clericum aliqua eccleſiaſtica quæſtio denunciata fuerit, quando nec libello opus eſt, vel aliqua alia judiciali conſequentia, & qui accuſatur, ſeu defertur, non adeſt, punietur ſecundùm lxxiiii. Can. Apoſtolicum; ſicut condemnatur ſeu punitur etiam à legibus contumax ac inobediens. Præterea nota, quòd ſegregatus non impeditur, propter ſegregationem, quominus quam propoſuit accuſationem perſequatur: Et quòd, qui ſunt malæ ſeu dubiæ exiſtimationis, & multò magis infames, criminalem quidem accuſationem non inſtruunt, ſed pecuniarias proprias cáuſas agitant.

ΒΑΛΣ. Ἐπεὶ πρόσφορόν ἐςι δικαστήριον τοῖς ἐπισκόποις ὅ τῦ μητροπολίτυ, φησὶν ὁ κανών, ὅτι ἐὰν κατηγορῆταί ἐπισκοπος πρός τινος, ὀφειλέ δικάζεσθαι πρὸς τῷ πρώτῳ αὐτῦ, ἤγουν τῷ μητροπολίτῃ· πρὸ δὲ καταδίκης ἐχέτω ὁ κατηγορούμενος πᾶσαν οἰκείαν τιμὴν ἀπροσαίλυτον, κ᾽ ἱερουργείτω, εἰ μή πυ μετακληθεὶς ὑκ ἀπαντήσῃ εἰς τὸ δικαστήριον ἐντὸς μηνὸς, ψηφίζεσθαι ὀφείλοντος ἔξοτε τὸ κεκλημένον αὐτὸν εἰς τὸ δικαστήριον ἐδέξατο γράμματος· τότε γὰρ εἰς ποινὴν τῆς ἀπειθείας ἀκοινώνητος γίνεται, τουτέστιν, ἀφορίζεται. ἐὰν δὲ ἔκ τινων συμβεβηκυιῶν αἰτιῶν ἀληθῶν φανῇ ἐξ ἀνάγκης τινὸς μὴ ἀπαντῆσαι εἰς τὸ δικαστήριον κ᾽ ἀπολογήσασθαι, ἕτερος αὖθις αὐτῷ δίδοται μὴν εἰς θεραπείαν, χάριν τῦ προσελθεῖν τῷ δικαστηρίῳ· κ᾽ εἰ μηδὲ ὅτως ἀπαντήσει, ἀφορίζεται μέχρις ἂν τῆς κατηγορίας διάλυσιν λάβῃ. ἐάν δὲ ἔτε πρὸς τὸ πρωτεύοντα τῆς ἐπαρχίας φθάσῃ, ἔτε πρὸς πάν ἐτησίως γινομένην σύνοδον, ἔσω, φασὶ, καταδεδικασμένος. ἐν ᾧ τῷ χειρῷ τῆς ἀκοινωνησίας ὑκ ἔξεσιν αὐτῷ ὁπωσδήποτε ἱερουργῆσαι. ὁ δὲ κατήγορος, εἰ μὲν παρεσιάζοιτο, ἔσται κοινωνικός· εἰ δὲ ἀπολίφθη κ᾽ σκῆψιν, αὐτὸς μὲν ἀφορισθήσεται, ὁ δὲ ἐπισκοπος ἀπολυθήσεται τῦ ἀφορισμοῦ. πλὴν κ᾽ μὴ ἐν ἀφορισμὸν ὁ κατήγορος ὑ κωλυθήσεται λέγειν πάντως, κ᾽ ὅτι ὑ κ᾽ πρεσβείαν ἀπελείφθη. δῆλ τέτοις δήλῃ ὁ κανών, ἀκολέθως τῷ ς΄. κανόνι τῆς δυτέρας συνόδου, ἀβλάβλητον εἶναι κατήγορον. εἰ γὰρ βλαβεβλημένη εἴη ἡ ἀμφίβολος ἡ ὑπόληψις αὐτῦ, ἀπροσδεκτος ἔσται, εἰ μὴ οἰκείαν προτίθησιν ὑπόθεσιν κ᾽ τῦ ἐπισκόπου, χρηματικὴν δηλαδή, ὑ μέντοι ἐκκλησιαστικὴν καθαιρέσει καθυποβάλλουσαν. κ᾽ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι σήμερον αἱ προειρημέναι προθεσμίαι ἐν τούτῳ σχολάζουσι· κ᾽ γὰρ τριῶν ἐπφωνημάτων τριακονθημέρων μετακαλοῦνται πάντες ὀφείλοντές τε κ᾽ ἐναγόμενοι, κἂν οἵας ὧσι καταστάσεως, κ᾽ κἂν ᾖσιν ὑποθέσεως ὁ αἴτιαμα, κ᾽ τῷ προσκαιρτῷ νεαρᾷ τῦ κρατίστυ κ᾽ ἁγίυ ἡμῶν βασιλέως, τῷ ἀπολυθεῖσῃ κ᾽ μηνὶ Ἰουλίῳ, ἰνδικτιῶνος ιδ΄. τῦ ςχοδ΄. ἔτους. πλὴν τοῦτο κρατεῖ, ὅτε γὰρ λιβέλλου κ᾽ λοιπῆς δικαστικῆς ἀκολουθίας χρηματικὴ ἢ ἐγκληματικὴ κ᾽ ἐπισκόπου καταχθῇ ὑπόθεσις· εἰ γὰρ χρὰ τῆς τάξεως προσληφθῆναί τι κ᾽ ἐπισκόπου ἢ κληρικοῦ ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα, ὅτε δῆλ χρεία ἔςι λιβέλλου ἢ ἄλλης τινὸς δικαστικῆς ἀκολουθίας, κ᾽ ὁ διεγκαλούμενος, μηνυόμενος ὑ προσιάζοι, κ᾽ ὃν ὁδ΄. ἀποστολικὸν κανόνα κολασθήσεται, ὥστε κολάζεται πάντως κἀπαδικάζεται κ᾽ ὑπὸ τῶν νόμων ὁ ἀναίσχυντος ἀπειθής. ἔτι σημείωσαι, ὅτι ὁ ἀφορισθεὶς ὑκ ἐμποδίζεται, χρὰ ἂν ἀφορισμὸν, γυμνάζειν ἃ προέθετο κατηγορίαν· κ᾽ ὅτι εἰ βλαβεντες κ᾽ ἀμφίβολοι περὶ τὴν αἰκίαν ἐπιτιμίαν, πολλῷ δὲ πλέον οἱ ἄτιμοι, ἐγκληματικὴν κατηγορίαν ὑ σωίσωσι, χρηματικὰς δὲ ἰδίας ὑποθέσεις γυμνάζοισιν.

ZONAR.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Κατηγορουμένου ἐπισκόπου ὁ κατήγορος A οὐχὶ τοῖς πρωτόθρονοις τῶν χωρῶν ὀφείλει πρῶτον κατηγορίαν ἐνίστασθαι. οὐ γὰρ ἅμα δὲ τῇ κατηγορίᾳ παύεται τῆς οἰκείων δικαίων ὁ κατηγορούμενος ἐπίσκοπος, ἀλλ' ἐν τῇ οἰκείᾳ τιμῇ καὶ καταστάσει ἔστι, μέχρις ἀποφάσεως· εἰ μή που κληθεὶς εἰς δικαστήριον σὺν ἀπρονοήτῳ ἐντὸς μηνὸς, ψηφίζεσθαι ὀφείλοντος ἐξ ὅτου τὰ καλούμενα αὐτὸν εἰς ὃ δικαστήριον ἐδέξατο γράμματα. τότε γὰρ εἰς πρόνοιαν τῆς ἀπειθείας ἀκοινώνητος γίνεται, ζητήσει, ἀφορίζεται. ἐὰν δὲ ἔκ τινων συμβεβηκυιῶν αἰτιῶν, καὶ ὑπὸ πεπλεγμένων, καὶ ἐξ ἀνάγκης αὐτὸν κωλυσῶν φανῇ κωλυθεὶς μὴ ἀπελθεῖν εἰς ὃ δικαστήριον, καὶ ἀπολογήσασθαι, B ἕτερος αὖθις αὐτῷ δίδοται μὴν εἰς προθεσμίαν ἢ προσελθεῖν τῷ δικαστηρίῳ. ἐὰν δὲ καὶ ὁ δεύτερος μὴν πρόθηται ὅτι κενοῖς, ἐκεῖνος μὴ ἀπελθὼν ἀκοινώνητος ἔσται, ἔκ τότε ἀκοινώνητον ἕξει αὐτὸν ὁ κρίνων διατάξας, ἕως διαγνωσθῇ, ὅτι καθαρός ἐστι τῆς κατ' αὐτοῦ γνωσθείσης κατηγορίας. ἐὰν δὲ ἔτι πρὸς τῇ πρωτοθρονίᾳ τῆς ἐπαρχίας προσκρίνηται, ἔτι πρὸς τὸ πρῶτον ἐπίσκοπον συνόδου ἢ ἐτησίου γινομένης· ἵνα ἐκεῖ ἐξετασθῇ τὰ κατ' αὐτὸν λεγόμενα ἢ πέρας δέξηται, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ ἐψηφίσατο, ἤγουν αὐτὸς ἑαυτὸν κατεδίκασεν. ἐν ᾧ τῷ χρόνῳ τοῦ ἐπιμίου τῆς ἀκοινωνησίας ἔτε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ ἔξεστιν αὐτῷ κοινωνῆσαι, ἔτε ἀλλαχοῦ, οὔ, παροικίᾳ ὑποκειμένῃ αὐτῷ. ὁ δὲ κατήγορος, ἐὰν προσεδρεύῃ τῷ δικαστηρίῳ, C οὐ κωλυσθήσεται κοινωνεῖν· ἐὰν δὲ ἀπολειφθῇ ἑαυτὸν ὑποσύρας, ἤγουν ἑκουσίως, σὺν ἐξ ἀνάγκης τινός, ἑαυτὸν ὑποκλέψας, καὶ ἀποκρύψας, ὥστε μὴ δυρίσκεσθαι, ὁ μὲν ἐπίσκοπος ὁ κατηγορούμενος, λυθήσεται τῇ ἐπιμίᾳ, ἀποκαθιστάμενος εἰς τὴν κοινωνίαν· ὁ δὲ κατήγορος ἐπιμηνθήσεται, οὐ μὴν τοι κωλυθήσεται γυμνάζειν τὴν κατηγορίαν, καὶ δικάζεσθαι, ἐὰν φανῇ μὴ ἐξ οἰκείου θελήματος καταφρονῆσαι, ὥστε μὴ ἐμπροθέσμως ἀπελθεῖν, ἀλλὰ μὴ δυνηθῆναι ἐξ αἰτίας εὐλόγου καὶ ἀναβλήτου. ἔστω δέ, φησι, δῆλον, ὅτι τότε δεχθήσεται ὁ κατήγορος ἢ ἐπισκόπου, ἐὰν μὴ διαβεβλημένος ᾖ. εἰ D γὰρ διαβεβλημένος εἴη, ἢ ἀμφίβολός ἐστιν ἡ ὑπόληψις αὐτοῦ, ἀπροσδεκτος ἔσται, εἰ μὴ οἰκείαν προπάθειαν ὑποθέσεως καὶ ἐπισκόπου, χρηματικῷ δηλαδὴ, καὶ μέντοι ἐκκλησιαστικῷ, τυγχάνει εἰς ἔκπωσιν τῆς ἐπισκοπῆς καθαδικάζουσα ἢ κατηγορούμενον. ὡσεὶ τούτου ὄντος καὶ ὁ ς'. κανὼν τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς συνόδου, διατάττει, καὶ ζητητέον τὸ ἐκεῖ γεγραμμένα. ὁ δὲ ὁδ'. τῶν ἁγίων κανόνων τὸν ἐπίσκοπον κατηγορηθέντα πεντάκις καλῶς καλεῖ, καὶ εἰ μὴ ἀπαντήσῃ, τότε τὸν ἐπισκόπους ψηφίζεσθαι κατ' αὐτοῦ.

ΑΡΙΣΤ. Κατηγορούμενος ἐπίσκοπος, καὶ ἀγόμενος ἐλέσθω δύο μηνῶν ἔνδοσιν, εἴπερ ἑτέρωθέν ἐστι τῆς βεβαιοτέρας E βοήθειαν ἕξειν ἢ τὸ ἀκοινώνητον ἔχειν, μὴ ὑπαντήσας. ἐὰν δὲ παρισάζοντος τοῦ κατηγορουμένου, ὁ κατήγορος ἀποφύγῃ, ἕξει τὸ ἀκοινώνητον· διαβαλλόμενος ὁ κατήγορος, οὐ κατήγορος.

Ἐπίσκοπος ὑπό τινος κατηγορούμενος, ἀφὰ τῆς συνόδου, ἢ ὑποκειμένης, ἀλλὰ γραμμάτων προσκαλείσθω πρὸς ἀπολογίαν ἐλθεῖν· εἰ δὲ, μεθὸ τὰ γράμματα δέξεται, οὐκ ἀπαντήσει εἰς ὃ δικαστήριον, μέχρις ὅλου μηνὸς ἑνὸς, κωλυθεὶς ἴσως ὑπό τινων διαλογικῶν αἰτιῶν, ἐχέτω εἰς ὑπόρθεσιν καὶ ἕτερον μηνὸς ἑνὸς προθεσμίαν· εἰ δὲ καὶ ὁ δεύτερος μὴν πρόθηται δίκαιος, καὶ εἰς τὸ δικαστήριον οὐ πρόσεισι, ἀφωρισμένου ἔσω, μέχρις ἂν φύγῃ φανῇ. ἐὰν δὲ τοὐναντίον ὁ μὲν κατηγορούμενος ἐπίσκοπος πάρεστι, καὶ πρὸ ἐπεξέλθοι τὸ κατ' αὐτοῦ κατηγορίας ἡμέρας ὀπίζητῇ, ὁ δὲ κατήγορος οὐδαμοῦ φαίνηται, ἀλλὰ ἀποφύγῃ, αὐτὸς ἕξει τὸ ἀκοινώνητον ὁ κατήγορος. διὰ τοῦτο γοῦν ὀφείλουσιν οἱ κατηγορούμενοι ἐξετάζεσθαι, καὶ πρὸ θρησκείαν, καὶ πρὸ ὑπόληψιν· καὶ ἐὰν διαβεβλημένοι εἰσὶν, εἰς κατηγορίαν ἐκκλησιαστικοῦ πράγματος οὐ προσδέχονται.

ZONAR. Si Episcopus accusetur, coram regionis Primate accusator actionem instituere debet. Neque verò delato nomine, Episcopus, qui accusatur, jura sua ac dignitatem illico amittit; sed dignitatem ac locum, quoadusque de illo pronuntiatum fuerit, detinebit: nisi forte ad judicium citatus unius mensis intervallo non adfuerit, quem quidem ab eo tempore designari oportebit, quo literas quibus ad judicium evocatur acceperit. Nam tunc quidem pertinaciæ culpam communionis privatione, hoc est, segregatione luet. Quòd si aliquarum causarum interventu, quas veras, non commentitias esse constet, necessariò hominem impeditum fuisse appareat, quominus in judicio stiterit & responderit, in alterum mensem rursum ipsi præfinitam adeundi judicii diem prorogari placet. At si, illo nusquam apparente, irritus alter quoque mensis abierit; ab eo tempore, quoadusque se, in quo accusatur, culpa vacare ostenderit, communione privatum esse Canon decernit. Quòd si neque ad Primatem Provinciæ; neque ad Episcoporum Syn. quotannis haberi solitam, ut in ea de criminibus ipsi objectis quæratur, quæstióque tota absolvatur, accesserit; jam ipse contra se suffragium tulisse, hoc est, ipse se condemnasse existimandus est. Porro illo segregationis tempore, neque in ipsius Ecclesia, neque alibi, velut in subjecta ipsi Parœcia, cum eo communicandi facultas erit. Accusator vero, si quidem in judicio præstò fuerit, à communione nequaquam arcebitur: at si se eo deserto subduxerit, hoc est sponte se, neque ulla necessaria causa coactus, proripuit, ac latebras, ne inveniretur, quæsivit; Episcopum quidem, cui dicta dies fuerat, à mulcta communioni restitutū absolvi; accusatorem vero ipsum vicissim imposita pœna puniri jubet. Actori tamen accusationē persequi, ac judicio experiri adhuc licebit; si modo nō ipsius vōlūtate rem contempsisse, sed justæ ac necessariæ causæ interventu, quominus ad præfinitam adesset, factum fuisse ostēderit. Illud autem, inquit, omnes nôrint, tunc Episcopi delatori locum fore in judicio, si nulla ipse criminis infamia notatus sit. Cujus namque delatum nomen ad judices, aut de quo etiam dubia existimatio fuerit, nisi de sua re privata, pecuniaria nimirum, actionem Episcopo intendat, Ecclesiasticæ vero controversiæ, hoc est, ejus ex qua Episcopo periculum amittendæ dignitatis creetur, partem nullam attingat, audiri omnino vetat. De eadem re vi. quoque ii. Oecumenicæ Syn. Can. decernit. Quæ in eum scripta sunt vide. IV. vero & lxx. sanctorum Apost. Can. accusatum Episcopum ter citari; ac nisi denique in jus eat, aliorum Episcoporum suffragio condemnari jubet.

ARIST. *Episcopus accusatus & in judicium ductus, duorum mensium spatium habeat; si quidem ex alterâ parte tardius veniat auxilium: postea autem excommunicabitur, si non occurrerit. Si autem, præsente accusato, accusator aufugiat, communione privabitur. Accusator autem infamiâ laborans, non est accusator.*

Episcopus à quopiam accusatus, à Synodo, cui subjacet, per literas ad se defendendum venire evocetur. Si autem, postquam literas acceperit, se judicio non stiterit: usque ad unum completum mensem, à necessariis quibusdam impeditus causis, ad dilationem habeat & alterius unius mensis constitutionem. Si autem & secundus frustra elapsus fuerit, & judicio se non stiterit, segregatus sit, usque dum innocens apparuerit. Si autem è contrario Episcopus accusatus adfuerit, & accusationis contra se latæ exitum quæsiverit, accusator autem nequaquam appareat, sed aufugit, ipse accusator excommunicationi subjicietur. Idcirco itaque accusatores examinari debent & quoad pietatem & quoad opinionem; & si ejecti sint ad Ecclesiastici negotii accusationem non admittuntur.

Digitized by Google

A

Canon XXIII.

Si Presbyteri autem vel Diaconi accusati fuerint, adjuncto legitimo numero electitiorum Episcoporum ex propinquis regionibus, quos ii, qui accusantur, petiverint, id est, in delatione nominis Presbyteri sex, & Diaconi tribus: cum his proprius accusatorum Episcopus eorum causas examinabit; eadem dierum & dilationum & examinationum & personarum, accusatores, & eos qui accusantur, forma servata. Reliquorum autem Clericorum causas vel B *solus Episcopus loci agnoscat & finiet.*

Bals. Hic quoque Canon, similiter ac præcedens, videlicet secundùm easdem distinctiones, statuit ut judicentur & Presbyteri & Diaconi. Cùm autem undecimus Canon definiat, à quot Episcopis debeant judicari Episcopi, Presbyteri & Diaconi, nunc jubent Patres, ut ultra duodecim sex & tres, sit quoque loci Episcopus judex competens: qui autem sunt præter eos, Lectores scilicet & reliqui, ab uno solo competenti Episcopo judicentur. Electitii autem dicuntur Episcopi, non qui in ii. tit. vii. lib. Basil. continentur, qui scilicet cum pœnæ datione judicant; sed quos eliget is qui accusatur, ex finitimarum regionum Episcopis.

Zonar. Superiori quidem de Episcopis, qui accusantur; hoc vero Canone de Presbtyeris & Diaconis definitum. Et, si quis, inquit, Presbyter aut Diaconus in judicium vocetur, ab ipsorum Episcopo, aliis ex eadem provincia Episcopis in consilium advocatis, sex in Sacerdotis, tribus in Diaconi judicio, accusatio examinabitur. Episcopi autem ejus qui accusatur arbitrio eligentur; eos namque propterea αἱρετικὺς, id est, electitios Canon appellat. Reliqua vero, de præfinienda scilicet die, de pœnis solvendis, & quæcunque de Episcoporum quæstione decreta sunt, serventur, ut ibi constitutum est. Aliorum vero Clericorum causas vel solius Episcopi proprii cognitione judicióque definiri placet.

Arist. *Presbytero accusato, sex è vicinis Episcopis unà cum ipsius regionis Episcopo, rem dijudicabunt: Diacono autem, tres. Quæ ad reliquos vero spectant Clericos, vel unus Episcopus examinabit.*

Hoc & in duodecimo Canone dicitur, ut Presbytero accusato, sex Episcopi eum judicabunt, & inter eos etiam proprius ipsius Episcopus consensum suum præbeat. Diacono autem accusato, tres & suus. At reliqui omnes Clerici, qui sunt infra Diaconos, & à solo suo ipsorum Episcopo judicabuntur, quibuscunque criminibus accusantur. E

Canon XXIIII.

Similiter placuit, ut filii Clericorum Gentilibus vel hæreticis matrimonio non conjungantur.

Bals. Gentiles hîc oportet infideles intelligere: F si quis enim Gentilis est fidelis, non prohibebitur cum Clerici filiâ conjungi. Lege Laodicenæ Synodi Can. xxxi. Chalced. Can. xiv. & Synodi in Trullo Canonem lxxii. & quæ in eis scripta sunt.

Zonar. Ethnici, hoc loco, infideles intelliguntur. Ethnicus namque fidelis Clerici filiam sibi matrimonio jungere haud vetabitur. Vide Laodicenæ Synodi Canonem xxxi. Chalcedonensis decimum quartum, & Synodi in Trullo septuagesimum secundum, & quæ in explicatione eorundem scripsimus.

ΚΑΝΩΝ κγ'.

Ἐὰν δὲ πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι κατηγορηθῶσιν, προσζυγωμόσω τῷ νομίμῳ ἀριθμῷ τῶν ἐκ τῆς πλησιαζούσης τοποθεσίας αἱρετικῶν ἐπισκόπων, ὧς οἱ κατηγορούμενοι αἰτήσονται, τοῦτ' ἔστιν, ἐπ' ὀνόματι τοῦ πρεσβυτέρου ἓξ, καὶ τοῦ διακόνου τριῶν· σὺν τούτοις αὐτὸς ὁ ἴδιος τοῦ κατηγορουμένου ἐπίσκοπος τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐξετάσει, τοῦ αὐτοῦ τρόπου ἡμερῶν καὶ ἐπαναθέσεων καὶ ἐξετάσεων καὶ προσώπων μεταξὺ τῶν κατηγορούντων καὶ κατηγορουμένων τηρουμένου. τῶν δὲ λοιπῶν κληρικῶν τὰς αἰτίας, καὶ μόνος ὁ ἐντόπιος ἐπίσκοπος διαγνώσ καὶ φανεῖται.

ΒΑΛΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν παρομοίως τῷ περὶ αὐτοῦ, ἤγουν καὶ τὰς αὐτὰς διαιρέσεις, διορίζεται δικάζεσθαι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς διακόνους. τοῦ δὲ ια'. κανόνος διοριζομένου πόσοις ἐπισκόποις ὀφείλουσι δικάζεσθαι οἱ ἐπίσκοποι, οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι, ἄρτι παρακελεύονται οἱ πατέρες, ἐπέκεινα τῆς δωδεκάδος τῆς ἑξάδος καὶ τῆς τριάδος, εἴ τις πρόσφορον ἔγνωμον ἐπίσκοπον· τοὺς δὲ παρὰ τούτους, ἤγουν τοὺς ἀναγνώστας καὶ τοὺς λοιποὺς, παρὰ ἑνὸς καὶ μόνου τοῦ προσφόρου ἐπισκόπου δικάζεσθαι. αἱρετικοὶ δὲ λέγονται ἐπίσκοποι, οὐχὶ οἱ παρειλημμένοι ἐν τῷ β'. τίτλῳ τοῦ ζ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, οἱ μὴ δίσεως προστίμου δικάζοντες, ἀλλὰ ὧς αἱρετίσεται ἤγουν ἐπιλέξεται ὁ κατηγορούμενος ἐκ τῶν πλησιοχώρων ἐπισκόπων.

Ζωναρ. Ὁ μὲν ἀνωτέρω κανὼν περὶ ἐπισκόπων διετάξατο κατηγορουμένων· οὗτος δὲ περὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ὁρίζει. καί φησιν, ἐὰν πρεσβύτερος ἢ διάκονος κατηγορῶνται, ὁ ἐπίσκοπος αὐτῶν, συνερχομένων αὐτῷ καὶ ἑτέρων ἐπισκόπων ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, ἓξ μὲν ἐπὶ πρεσβυτέρων, τριῶν δὲ ἐπὶ διακόνων, ἐξετάσει τὴν κατηγορίαν. οἱ δὲ ἐπίσκοποι εἶεν ἂν, ὧς αἱρετίσονται οἱ κατηγορούμενοι· τοὺς γὰρ τοιούτους φησὶν ὁ κανὼν αἱρετικούς, τουτέστι τοὺς αἱρετούς. τὰ δ' ἄλλα, τὰς προθεσμίας, φησὶ, καὶ τὰς ἐπιτιμήσεις, καὶ ὅσα ἐν τῇ κγ' τοῦ ἐπισκόπου ζητήσει εἴρηται, φυλαχθήσονται, καθὼς ὁρίσθη καὶ διατέτακται. τὰ δὲ τῶν λοιπῶν κληρικῶν αἰτιάματα καὶ μόνος ὁ ἐντόπιος ἐπίσκοπος αὐτῶν ἐξετάσει καὶ φανεῖται.

Τοῦτο εἴρηται καὶ ἐν τῷ δωδεκάτῳ κανόνι, ὡς πρεσβυτέρου μὲν κατηγορουμένου, ἓξ ἐπίσκοποι δικάσουσιν αὐτὸν, καὶ ἐπέκεινα τούτων καὶ ὁ ἴδιος αὐτοῦ συνδιαγνώμων ἔσται ἐπίσκοπος διακόνου δέ, τρεῖς καὶ ὁ ἴδιος. οἱ δὲ λοιποὶ πάντες κληρικοὶ οἱ κάτωθεν ὄντες τῶν διακόνων, καὶ παρὰ μόνου τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἐπισκόπου κριθήσονται, ἐφ' οἷς ἂν αἰτιῶνται ἐγκλήμασι.

ΚΑΝΩΝ κδ'.

Ὁμοίως ἤρεσεν, ὥστε τέκνα τῶν κληρικῶν ἐθνικοῖς ἢ αἱρετικοῖς γαμικῶς μὴ συνάπτεσθαι.

ΒΑΛΣ. Ἐθνικοὺς ἐνταῦθα τοὺς ἀπίστους νοῆσαι δεῖ. εἰ γάρ τις ἐθνικὸς ὢν πιστὸς, οὐ κωλυθήσεται συναφθῆναι κληρικοῦ θυγατρί. ἀναγνωσθήτω τῷ ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανόνι λζ'. τοῦ ἐν Χαλκηδόνι κανόνα ιδ'. καὶ τοῦ ἐν τῷ Τρούλλῳ κανόνα οβ'. καὶ τῷ ἐν τούτοις γραφέντα.

Ζωναρ. Ἐθνικοὺς ἐνταῦθα, τοὺς ἀπίστους νοῆσαι δεῖ. εἰ γὰρ ἐθνικός τις πιστὸς ἢ, οὐ κωλυθήσεται συναφθῆναι κληρικοῦ θυγατρί. ἀναγνωσθήτω καὶ τοῦ ἐν Λαοδικείᾳ κανόνα λζ'. καὶ τοῦ ἐν Χαλκηδόνι ιδ'. καὶ τὸν ἐν τῷ Τρούλλῳ οβ'. καὶ ὃν ἐν αὐτοῖς ἐγράψησθε.

ΑΡΙΣΤ.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Αἱρετικοῖς καὶ ἐθνικοῖς τέκνα κληρικῶν οὐ συναπτονται.

Αλλ' οὐδὲ λαϊκῶν παῖδες αἱρετικοῖς εἰς γάμου κοινωνίαν συναπτονται.

ARIST. *Hæreticis & Ethnicis Clericorum liberi matrimonio non conjunguntur.*

Sed nec laicorum liberi hæreticis in matrimonii communionem conjunguntur.

ΚΑΝΩΝ κε'.

Ωστε τὸν ἐπίσκοπον καὶ τὸν κληρικὸν μηδένα συνάπτειν τοῖς μὴ ὀρθοδόξοις Χριστιανοῖς· εἰ καὶ συγγενεῖς ἔτι μέν ὦσιν, μηδὲν δὲ δωρεᾶς τῶν οἰκείων πραγμάτων, ὡς εἴρηται, τὸν ἐπίσκοπον ἢ κληρικὸν τούτοις συνάπτειν.

Canon XXV.

Ut Episcopi & Clerici in non orthodoxos Christianos nihil conferant: & si sint adhuc cognati, nihil per suarum rerum donationem, ut dictum est, Episcopi vel Clerici in eos conferant.

ΒΑΛΣ. Αἱρετικοὶ μέν λέγονται, οἱ μὴ δοξάζοντες ὀρθῶς τὰ τῆς Χριστιανῶν· ἄπιστοι δέ, οἱ μηδὲ ὅλως πιστεύοντες τῷ ἐνσάρκων οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ λόγου. φησὶ γοῦν ὁ κανών, μηδένα ἐπίσκοπον ἢ κληρικόν, μὴ νόμον ληγάτου ἢ κληρονομίας, καταλιμπάνειν τοῖς τοιούτοις ὅ ἐστιν οὖν, κἂν συγγενεῖς αὐτοῦ ὦσιν· ἀλλὰ μηδὲ δωρεῖσθαι αὐτοῖς ἐν ζωῇ οἰκεῖον πρᾶγμα. ἀναγνωσον καὶ πγ'. κανόνα τῆς πρέσβεως συνόδου, καὶ βιβλίον τῆς βασιλικῆς λε'. τίτλου ι'. κεφ. λη'. διδάσκων, μὴ ὀφείλειν κληρονομεῖσθαι τοὺς γονεῖς παρὰ αἱρετικῆς παίδων, ἢ τοὐναντίον. καὶ βιβλίου α'. τίτλου α'. κεφάλαια διάφορα λέγοντα, μὴ μόνον κληρικοὺς, ἀλλὰ καὶ λαϊκοὺς ἐμποδίζεσθαι πρὸς αἱρετικοὺς ἢ ἀπίστους ὁπωσδήποτε πρᾶγμα πέμπειν τὰ τούτοις διαφέροντα. ὅ δὲ ια'. κεφάλαιον τοῦ γ'. τίτλου τοῦ ε'. βιβλίου τῆς βασιλικῆς λέγει, μήτε κατὰ μίαν μήτε κατ' ἐμφύτευσιν μήτε κατ' ἐξώνησιν, ἢ ἄλλον τρόπον πινά, λαμβάνειν τοὺς αἱρετικοὺς ἀκίνητα οἱαδήποτε ἐξ ἐκκλησίας τινὸς ἢ ἄλλου θεσμίου οἴκου. καὶ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου καὶ τίτλου καὶ κεφ. ιδ'. ἐὰν ὀρθόδοξος, ἔχων κτῆσιν ἐν ᾗ ἔστιν ἁγία ἐκκλησία, διαπέμψει ταύτην καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἀπίστῳ ἢ ἁπλῶς αἱρετικῷ, ἡ ἐκκλησία τῆς αὐτῆς κώμης τὴν αὐτοῦ ἐκκλησίαν ἐκδικείτω. ἀκούων δὲ τοῦ κανόνος λέγοντος, μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας τοὺς ἐπισκόπους ἢ τοὺς κληρικοὺς γράφειν κληρονόμους αἱρετικοὺς ἢ ἀπίστους, λέγε ὑμεῖς διὰ τῶν ἐπισκόπων τὰ ἐν τῷ μ'. ἀποστολικῷ κανόνι περιεχόμενα, καὶ τὰ δηλούμενα ἐν τῷ κδ'. κανόνι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου. οὕτω γὰρ ἐπ' ἐξουσίας ἔσται αὐτοῖς διαπέμπειν πρὸς ὀρθοδόξους τὰ οἰκεῖα, καὶ λόγον κληρονομίας, ληγάτου καὶ δωρεᾶς· εἰ δὲ μή, οὐδὲ πρὸς ὀρθοδόξους δύνανται διαπέμπειν ταῦτα.

BALS. Hæretici quidem dicuntur, qui de rebus Christianorum non rectè sentiunt: Infideles autem, qui incarnatam verbi Dei œconomiam omnino non credunt. Dicit ergo canon, nullum Episcopum vel Clericum, ratione legati vel hæreditatis, iis qui sunt ejusmodi debere quidquam relinquere, etiamsi sint ejus cognati: sed neque in vita rem propriam illis dare. Lege lxxxiii. can. præsentis syn. & lib. Basilic. xxxv. tit. viii. cap. xxxviii. quod docet, non debere filios hæreticos parentibus succedere, vel contrà. Et lib. primi tit. primi, diversa capita, dicentia, non solùm clericos, sed & laicos impediri, quominus ad hæreticos vel infideles quæ ad se pertinent quomodocunque transmittant. xi. autem cap. iii. tit. v. lib. Basilic. dicit; Neque ex locatione, neque ex emphyteusi, neque ex emptione, vel ulla alia ratione, debere hæreticos ulla immobilia ex quavis ecclesia vel ex alio venerabili loco accipere. Et ejusdem lib. & tit. & cap. thema iii. Si orthodoxus, habens possessionem in qua est sancta ecclesia, eam ad infidelem, vel simpliciter hæreticum, quavis ratione transmiserit, Ecclesia ejusdem vici eandem Ecclesiam vendicet. Cùm autem audis canonem dicentem, non licere Episcopis vel Clericis scribere hæredes hæreticos vel infideles, dic debere fieri ab Episcopis quæ in xl. can. Apostolico continentur, & quæ in xxiv. can. Antioch. Syn. declarantur. Sic enim in eorum erit potestate ad orthodoxos sua transinittere, hæreditate legato, & donatione: sin minùs, nec ea quidem poterunt ad orthodoxos transmittere.

ΖΩΝΑΡ. Μηδὲ κατὰ κληρονομίαν ἢ ληγάτον ἢ ἄλλως πως καταλιμπάνειν τι τοῖς αἱρετικοῖς ἢ ἀπίστοις ὀρθοδόξους Χριστιανὸς, καὶ τοῖς πολιτικοῖς ἀπηγόρευται νόμοις. τοῦτο οὖν καὶ πρὸ κολύει κανὼν, λέγων τὸν ἐπίσκοπον ἢ κληρικὸν μηδένα αἱρετικὸν ἢ ἄπιστον συνεισάγειν εἰς κληρονομίαν ἢ ληγάτον Χριστιανῷ, κἂν εἶεν ἴσως συγγενεῖς, ἢ τοῦ διαθεμένου ἢ τοῦ κληρονόμου, οἱ αἱρετικοὶ καὶ οἱ ἄπιστοι, ἀλλὰ μὴν μηδὲ δωρεῖσθαι αὐτοῖς τινα ἐκ τῶν οἰκείων πραγμάτων. τοῦτο δὲ καὶ ὁ πα'. κανὼν τῆς συνόδου ταύτης πλατύτερον διατέτεται. ἐν δὲ τῷ λε'. βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν. τίτ. ι'. κεφαλαίῳ λη'. φησὶν, ὅτι οὐδὲ παῖδες αἱρετικοὶ δύνανται κληρονομεῖν τοὺς οἰκείους γονεῖς, οὐδὲ γονεῖς αὖθις αἱρετικοὶ δύνανται ἄλλους καταλιμπάνειν κληρονόμους, εἰ μὴ τοὺς οἰκείους παῖδας Χριστιανοὺς ὄντας, κἂν ἄλλους δὲ παῖδας ἔχοιεν αἱρετικοὺς, ἀπόκληροι ἔσονται ἐκεῖνοι, κἂν ἴσως πρὸ τῶν γονέων κληρονόμοι ἐγράφησαν, εἰ μὴ ἔχοιεν παῖδας ὀρθοδόξους, εἰς συγγένειαν αὐτῶν ὀρθοδόξους περιελθόντας ἡ περιουσία αὐτῶν. εἰ δὲ μήτε παῖδες ὀρθόδοξοι εἶεν αὐτοῖς μήτε συγγένειας τοιοῦτοι, κληρικῶν δὲ σχῆμα ἔχον οἱ πλουτήσαντες, ἵνα ἐν ἐνιαυτῷ, μὴ θάνατον αὐτῶν ψηφιζομένου, ἐπινικῶσιν αὐτὰ οἱ τῆς ἐκκλησίας τῆς πόλεως, ἐν ᾗ κατῴκουν ἐκεῖνοι. καὶ ἐν τῷ α'. βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν γέγραπται, μὴ κληρονομεῖν Σαμαρείτας

ZONAR. Ne quidquam ex rebus suis, hæreditatis aut legati nomine, aut alia quacunque ratione, hæreticis infidelibus Christiani orthodoxi relinquant, legibus quoque civilibus cautum est. Idem igitur hoc quoque canone constituitur, Episcopus enim, inquit, aut Clericus, ne quenquam hæreticum aut à fide alienum in partem hæreditatis aut legati cum Christiano homine cohæredem scribat; quamvis, aut ei qui testamentum scripsit, aut ei qui hæres institutus est, hæretici illi & infideles consanguinitate jungantur; imò nec aliquid ex suis rebus ejusmodi hominibus largiatur. Hoc idem hujus quoque Synodi canone primo & octogesimo fusiùs explicatur. Quinto vero & trigesimo Basilic. libro, tit. octavo. cap. trigesimooctavo, neque filios hæreticos hæreditatem parentum cernere posse, neque hæreticis parentibus, præter filios qui sint Christiani, alios hæredes instituere licere; sique alii filii sint hæretici, quamvis testamento parentum hæredes scripti sint, extra hæreditatis sortem esse debere; si vero nulli orthodoxi sint liberi, ad propinquos orthodoxos lege pervenire hæreditatem, reperies. Cùm vero neque filii orthodoxi nec hujusmod propinqui fuerint illis, clericorum vero habitu incedebant qui decessêre, unius anni intervallo, ab illorum obitu definiendo, Ecclesiæ ejus urbis, in quâ illi diversabantur, Clerici possessionem adeant. Primo quoque Basilic. lib.

ne

Digitized by Google

ne Samaritis aut hæreticis quibuſcunque, vel hæreditatem obire vel donationem accipere liceat, edicitur; & quæcunque deinceps ejuſdem libri capite liii. tum de aliis tum de Samaritarum agricolis, explicantur, (huc ſpectant.) Tertii vero tit. lib. v. cap. xi. neque locatione, neque emphyteuſi, neque emptione, aut alio quocunque modo, quodlibet immobile Eccleſiæ alicujus aut alterius ſacræ domus ab hæretico accipi licere decernitur. Et vero ejuſdem libri, tituli, & capitis thema tertium dicit; Si quis orthodoxus prædium, in quo ſancta Eccleſia condita ſit, infideli, aut etiam hæretico, quacunque ratione tranſmiſerit, vici ejus Eccleſia prædii poſſeſſionem vindicet.

ARIST. *Epiſcopi & Clerici nihil è bonis ſuis dabunt hæreticis, vel in eos conferent, nec ſi cognati fuerint.*

CANON XXVI.

Item, Epiſcopi trans mare non proficiſcantur: niſi cum decreto primæ cathedræ proprii uniuſcujuſque regionis Epiſcopi; hoc eſt, niſi ab ipſo Primate præcipuè acceperit eam, quæ dicitur dimiſſoria, formatam, vel commendationem.

BALS. Quomodo Epiſcopi debeant peregrè proficiſci ab eis, quæ illos ſortitæ ſunt, Eccleſiis, dictum eſt in xiv. xv. & xxxiii. canone Apoſtolico; in vii. viii. & xi. Antiochen. Synod. in xli. & xlii. Syn. Laod. in xiii. Chalcedon. in v. xvi. & xvii. Sardic. & ſufficiunt quæ in illis ſcripta ſunt. Cùm autem audis canonem dicentem, cum decreto ſeu cognitione primi, ſcilicet Metropolitani, debere Epiſcopum peregrè proficiſci; ne dixeris ejus ſolius cognitionem ſufficere, ſed & univerſæ ejus ſynodi eſſe adhuc neceſſariam ſententiam; ut vult can. xi. Antioch. Syn. Propterea enim canoni adjicitur illud; Neceſſariam quidem eſſe reliquorum quoque epiſcoporum ſententiam; ſed præcipuè Primatis. Formata autem dicta eſt dimiſſoria epiſtola, utpote quæ, vel neceſſariam exprimat Epiſcopi peregrinationis cauſam, vel obſignationem & ſubſcriptionem Primatis Synodi habere debeat. Eadem autem commendatio dicta eſt, ut quæ iis, ad quos vadit, peregrinantem epiſcopum commendet, ſive ad eum pertinentia declaret & probet.

ZONAR. Epiſcopos, & omnes demum qui ratione utenti gregi præfecti ſunt, perpetuam in ſuis Eccleſiis ſtationem habere, populiſque, qui ipſorum curæ commiſſi ſunt, paſcendis inſtituendiſque operam dare, cum ipſa æquitas, tum quæ æquitati maximè innititur canonum auctoritas jubet. Proinde ne trans mare abire, hoc eſt, ne longum iter ſuſcipere Epiſcopo liceat, hic canon edicit: quod ſi ejus rei neceſſitas aliquando inciderit, non aliter, quam cum decreto primæ cathedræ provinciæ illius Epiſcopi, proficiſcendi facultatem ipſi eſſe decernit. Decreti autem propterea meminit, ut niſi regionis illius Patriarcha aut Metropolitanus profectionis Epiſcopi cauſam examinaverit, ac neceſſariam eſſe judicaverit, epiſtolámque, quæ dimiſſoria dicitur, ei dederit, nequaquam ipſi ex canonum præſcripto proficiſci licere demonſtret. Decreti porro nomine cognitionem ſive approbationem intelligit. A Primate vero præcipuè epiſtolam afferri jubet, quoniam alterius canonis conſtitutione, ab Epiſcopis quoque illius provinciæ, is qui peregrè proficiſcitur literas jubetur afferre: idcirco à Primate provinciæ potiſſimùm obtinendas eſſe decernit, quaſi dicere velit, omnium quidem Epiſcoporum regionis epiſtolas habere laudabile eſſe; ſed à Primate præcipuè ſeu propriè dimiſſoriam, formatam, ſive commendationem afferendam; quæ videlicet neceſſariam eſſe profectionis cauſam exprimat; vel formatam, hoc eſt ſigno ſubſcriptionéque munitam. Illud vero, ſive commendationem, hoc eſt, quæ illum iis ad quos proficiſcitur commendet, ſeu notum faciat, pro eodem precibus interpellet, illum eis ſiſtat & exhibeat.

A ἢ ὅλως αἱρετικοὺς, μηδὲ δωρεὰν λαμβάνειν, ϗ ὅσα ἐξῆς ὁ γ'. κεφάλαιον τοῦ ῥηθέντος βιβλίου διέξεισι, περὶ τῶν ἄλλων ϗ Σαμαρειτῶν γεωργῶν. Ὁ δὲ τοῦ γ'. τίτλου τοῦ ε'. βιβλίου ια'. κεφάλαιον λέγει, μήτε κατὰ μίσθωσιν, μήτε κατ' ἐμφύτευσιν, μηδὲ κατ' ἐξώνησιν, ἢ ἄλλον τινὰ τρόπον, ἀκίνητον λαμβάνειν αἱρετικὸν οἱονδήτινα ἐξ ἐκκλησίας τινὸς ἢ ἄλλου σεβασμίου οἴκου. ϗ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου ϗ τίτλου ϗ κεφαλαίου θέμα γ'. φησὶν· ἐὰν ὀρθόδοξος ἔχων κτῆσιν, ἐν ᾗ ἔστιν ἁγία ἐκκλησία, προσπέμψῃ τοιοῦτόν τι καθ' οἱονδήτινα τρόπον ἀπίστῳ ἢ ἁπλῶς αἱρετικῷ, ἡ ἐκκλησία τῆς αὐτῆς κώμης τῷ αὐτῷ δεσποτείαν ἐκδικείτω.

B

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοποι, ϗ κληρικοὶ αἱρετικοῖς, οὐδ' ἂν ὦσι συγγενεῖς, δωρήσονταί τι τῶν οἰκείων, ἢ συνεισάξουσιν.

ΚΑΝΩΝ κς'.

Ὁμοίως ἐπίσκοποι πέραν θαλάσσης μὴ ἀποδημείτωσαν· εἰ μὴ μετὰ ψηφίσματος τῆς πρώτης καθέδρας τῆς ἰδίου ἑκάστης χώρας ἐπισκόπου· τοῦτ' ἔστιν, εἰ μὴ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πρωτοθρόνου καπεξάιρειν λάβῃ τιμὴν, ἥτις λέγεται ἀπολυτική, τετυπωμένη, ἥτις προσήκει.

BALS. Περὶ τοῦ πῶς ὀφείλουσιν ἀποδημεῖν οἱ ἐπίσκοποι ἐκ τῶν λαχουσῶν αὐτοῖς ἐκκλησιῶν, εἴρηται ἐν τῷ ιδ'. ιε'. ϗ λγ'. ἀποστολικῷ κανόνι. ἐν ζ'. ϗ ια'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ. ἐν μα'. ϗ μβ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, ϗ ἐν ιγ'. τῆς ἐν Χαλκηδόνι· ἐν ε'. ις'. καὶ ιζ'. τῆς ἐν Σαρδικῇ, ϗ ἀρκοῦσι τὰ ἐν ἐκείνοις γραφέντα. ἀκόλουθον δὲ τοῦ κανόνος λέγοντος, μετὰ ψηφίσματος ἥτις ἀναγνώσεως τοῦ πρώτου, δηλονότι τοῦ μητροπολίτου, ὀφείλειν ἀποδημεῖν τὸν ἐπίσκοπον, μὴ εἰπὼν ἀρκεῖν τὴν ἀναγνῶσιν τούτου ϗ μόνου, ἀλλ' ἀναλαμβάνειν μὲν ἔτι καὶ τὴν γνώμην εἰς τοῦτο ϗ πάσης τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου, ϗ τὸν ια'. κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου. Ἀμφὶ γὰρ τούτου πρόσκειται τῷ κανόνι, Ὃ ἀναλαμβάνειν μὲν ἔτι ϗ τὴν τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων ψῆφον· καπεξάιρειν δὲ τοῦ πρωτοθρόνου. τετυπωμένη δὲ ἐκλήθη ἡ ἀπολυτικὴ ἐπιστολὴ, ἢ ὡς ὑποτυποῦσα τὴν ἀναλαμβάνειν αἰτίαν τῆς ἀποδημίας τοῦ ἐπισκόπου, ἢ ὡς ὀφείλουσα ἔχειν σημασίαν ϗ ὑπογραφὴν τοῦ πρωτοθρόνου τῆς συνόδου. ἢ αὐτὴ δὲ ὠνομάσθη ϗ προσήκουσα, ὡς προσηκόντως ϗ ἀποδημήσαντα ἐπίσκοπον ταῖς πρὸς οὓς ἄπεισιν, ἤγουν γνωρίζουσα τὰ κατ' αὐτὸν ϗ φρίσσουσα.

ZΩNAP. Τοὺς ἐπισκόπους, ϗ τοὺς περιοδεύτας λογικοῦ ποιμνίου πάντας ἁπλῶς, ϗ αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ δίκαιον ϗ οἱ κανόνες τῷ δικαίῳ ἑπόμενοι ἀπαιτοῦσι παραμένειν ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῶν, ϗ ποιμαίνειν ϗ καθαρτίζειν τοὺς ἐμπιστευομένους αὐτοῖς λαούς. Διὸ ϗ ὁ κανὼν ἔστι πέραν θαλάσσης ἤγουν μακρὰν ὁδὸν μὴ ἀποδημεῖν ἐπίσκοπον ἐκκελεύεται· εἰ δέ ποτε ἀνάγκη ἐπείγοι τοῦτο γενέσθαι, μὴ ἄλλως ἀπιέναι αὐτὸν, εἰ μὴ μετὰ ψηφίσματος τῆς τοῦ πρώτου καθέδρας τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἐπισκόπου. ψηφίσματος δ' ἐμνήσθη, ἵνα δείξῃ, ὅτι εἰ μὴ ὁ τῆς χώρας ἐκείνης πατριάρχης ἢ μητροπολίτης ἐξετάσῃ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἀποδημῆσαι μέλλει ὁ ἐπίσκοπος, ϗ ἀναγνῷ ἀναγκαῖον εἶναι, ϗ δώσῃ αὐτῷ τὴν λεγομένην ἀπολυτικὴν ἐπιστολὴν, οὐ δυνάται κανονικῶς ἀποδημῆσαι. ψήφισμα δὲ ἡ ἀνάγνωσις ϗ ἡ ἀπόφασις λέγεται. κατ' ἐξαίρεσιν δὲ τοῦ πρωτοθρόνου, φησὶν, ἐπεὶ ἐν ἑτέρῳ κανόνι εἴρηται, ὅτι ϗ τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης δεῖ γνώμην ἀποδημοῦντα ἐπιστολάς. Διὰ τοῦτο οὖν ϗ λόγον εἶπεν, ὅτι τοῦ πρωτοθρόνου τῆς ἐπαρχίας ὃ κατ' ἐξαίρεσιν, τουτέστι, καλὸν μὲν ϗ πάντων τῶν ἐπισκόπων τῆς χώρας ἔχειν ἐπιστολὰς, κατ' ἐξαίρετον δὲ, ἀντὶ τοῦ κυρίως δὲ, τοῦ πρωτοθρόνου ἔχειν ἀπολυτικὴν, τετυπωμένην, ἤτοι παρεμφαίνουσαν, τυποῦσθαι δηλονότι ἀναλαμβάνειν μὲν ἔτι τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, ἢ τετυπωμένην, ἀντὶ τοῦ ἐνσεσημασμένην, ὑπογεγραμμένην. Ὃ δὲ, ἤτοι προσήκουσαν, ἀντὶ τοῦ προσπεμπομένου αὐτὸν τοῖς πρὸς οὓς ἄπεισιν, ἤγουν γνωρίζουσαν, ἀξιοῦσθαι τοῦ αὐτοῦ, παρεστῶσαν αὐτόν.

ΑΡΙΣΤ.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοπος οὐκ ἀποδημήσει πέραν θαλάσσης, A ἐὰν μὴ τοῦ πρωτεύοντος τῆς χώρας ἀπολυτικοὺς λάβῃ γράμματα.

ARIST. *Episcopus trans mare non peregrinabitur, nisi à regionis Primate dimissoriam acceperit expositionem.*

Οὔτε ἐπίσκοπος, οὔτε κληρικὸς μακρὰν ἀποδημεῖν ὀφείλει, ἄνευ γνώμης καὶ γραμμάτων τοῦ πρωτεύοντος ἐν αὐτῇ· καθὼς καὶ τῇ ἐν Σαρδικῇ συνόδῳ καὶ τῇ ἐν Λαοδικείᾳ δοκεῖ.

Nec Episcopus nec Clericus peregre proficisci debet, sine sententiâ & literis provinciæ Primatis: quemadmodum & Sardicensi Synodo & Laodicenæ visum est.

ΚΑΝΩΝ κζ'.

Canon XXVII.

Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ἐκτὸς τῶν κανονικῶν γραφῶν μηδὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγινώσκηται ἐπ' ὀνόματι θείων γραφῶν. εἰσὶ δὲ αἱ κανονικαὶ γραφαί, Γένεσις, Ἔξοδος, Λευιτικὸν, Ἀριθμοὶ, Δευτερονόμιον, Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, Κριταὶ, Ρουθ, τῶν Βασιλέων τέσσαρες, τῶν Παραλειπομένων βίβλοι δύο, Ἰὼβ, Ψαλτήριον, Σολομῶντος βίβλοι πέντε, τῶν προφητῶν βίβλοι δώδεκα, Ἡσαΐας, Ἱερεμίας, Ἰεζεκιὴλ, Δανιὴλ, Τωβίας, Ἰουδὶθ, Ἐσθὴρ, Ἔσδρα βίβλοι δύο. τῆς νέας διαθήκης διάταξια τέσσαρα, τροπάξεων τῶν ἀποστόλων βίβλος μία, ἐπιστολαὶ Παύλου δεκατέσσαρες, Πέτρου ἀποστόλου δύο, Ἰωάννου Ἀποστόλου τρεῖς, Ἰακώβου ἀποστόλου μία, Ἰούδα ἀποστόλου μία, ἀποκάλυψις Ἰωάννου βίβλος μία. τοῦτον δὲ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ ἡμῶν Βονιφατίῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν αὐτῶν μερῶν ἐπισκόποις, πρὸς βεβαίωσιν τοῦ προκειμένου κανόνος γνωρισθῆναι, ὅπως παρὰ τῶν πατέρων ταῦτα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῆναι παρελάβομεν.

Item placuit, ut præter canonicas scripturas nihil in Ecclesia legatur sub nomine divinarum scripturarum. Sunt autem canonicæ scripturæ, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, Jesus Nave, Judices, Ruth, Regnorum libri iv. Paralipomenon libri duo, Job, Psalterium, Solomonis libri quinque, Prophetarum libri xii. Esaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel, Tobias, Judith, Hester, Esdræ libri ii. Novi testamenti evangelia iv. Actorum Apostolorum liber unus, Epistolæ Pauli xiv. Petri Apostoli ii. Apostoli Joannis tres, Jacobi Apostoli una, Judæ Apostoli una, Apocalypsis Joannis liber unus. Hoc autem fratri & nostro in sacris comministro Bonifacio, & aliis earundem regionum Episcopis, ad propositi canonis confirmationem, significetur: quoniam à patribus hæc in Ecclesia legenda accepimus.

ΒΑΛΣ. Περὶ τίνα δεῖ ἀναγινώσκεσθαι βιβλία ἐπ' ἐκκλησίας, ζήτει τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνα ξ'. καὶ πέ. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανόνα ξ'. τὰ ἑμέτερα τῶν ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, καὶ τὰ κανονικὰ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, καὶ τῶν ἁγίου Ἀμφιλοχίου.

BALS. Quosnam libros legi in Ecclesia oporteat, quære sanctorum Apostolorum can. lx. & lxxxv. Laod. Syn. can. lx. sancti Gregorii Theologi ea quæ metro scripsit, & sancti Athanasii canonica, & sancti Amphilochii.

ΖΩΝΑΡ. Περὶ τοῦ, τίνα δεῖ ἀναγινώσκεσθαι βιβλία ἐπ' ἐκκλησίας, καὶ ὁ τελευταῖος τῶν ἀποστολικῶν κανόνων διαλαμβάνει, καὶ ὁ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου νθ'. κανὼν, καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἀπαριθμεῖται, ὅσα χρὴ ἀναγινώσκεσθαι βιβλία, καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ θεολόγος, καὶ ὁ ἅγιος Ἀμφιλόχιος. D

ZONAR. Quos libros legere in Ecclesiis oporteat, & postremus Apostolorum canon & Laodicenæ Synodi unde-sexagesimus statuit: & magnus Athanasius, qui libri legendi sint, omnes enumerat, & magnus Gregorius Theologus, & sanctus Amphilochius.

ΑΡΙΣΤ. Μηδὲν ἔξω τῶν κεκανονισμένων γραφῶν ἐν ἐκκλησίᾳ ἀναγινωσκέσθω.

ARIST. *Nihil præter scripturas Canonicas in Ecclesiâ legatur.*

Παρὰ τὰ κεκανονισμένα βιβλία τῆς παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης, ἕτερα ψευδεπίγραφα τῶν ἀσεβῶν βιβλία ἐπ' ἐκκλησίας, ὡς ἅγια, οὐκ ἀναγνωσθήσονται· ἀλλ' ὁ τοῦτο ποιῶν κληρικὸς καθαιρεθήσεται· ὡς καὶ ὁ ἐξηκοστὸς κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων διαλαμβάνει, καὶ ἕτεροι πολλοί. E

Præter libros in canonem receptos veteris & novi Testamenti, alii falsò scripti impiorum libri, in Ecclesiâ, ut sancti non legentur. Sed Clericus, qui hoc fecerit, deponetur; ut & sexagesimus sanctorum Apostolorum canon statuit, & multi alii.

ΚΑΝΩΝ κη'.

Canon XXVIII.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· προστίθημι, ἀδελφοὶ τιμιώτατοι, πρὸς τούτοις, ἐν τῷ ἀναφέρεσθαι ἕνεκεν ἐγκρατείας τοὺς ἰδίας γυναῖκάς τινων τῶν κληρικῶν, ἐξαιρέτως ἀναγνωστῶν, ὃ ἐν διαφόροις συνόδοις βεβαιωθέν· ὥστε τοὺς ὑποδιακόνους τοὺς τὰ ἱερὰ μυστήρια ψηλαφῶντας, καὶ τοὺς διακόνους καὶ πρεσβυτέρους, ἀλλὰ καὶ ἐπισκόπους, καὶ τοὺς ἰδίους ὅρους καὶ ἀπὸ τῶν συμβίων ἐγκρατεύεσθαι, ἵνα ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν· ὅπερ εἰ μὴ ποιήσωσιν, τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀπονεμήσεως καθήκοντος. τοὺς δὲ λοιποὺς κληρικοὺς πρὸς τοῦτο μὴ ἀναγκάζεσθαι, εἰ μή ἐν προβεβηκυίᾳ ἡλικίᾳ. ἀπὸ πάσης ἐλέχθη τῆς συνόδου, ἅπερ ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη δικαίως ἐρύθμισεν, ἱεροπρεπῆ ὄντα καὶ θεάρεστα, βεβαιοῦμεν. F

Aurelius Episcopus dixit; His adjicio, fratres inprimis venerabiles, dum de continentia quorundam Clericorum, præterquam Lectorum erga suas uxores refertur, id quod in diversis canonibus confirmatum est: ut Hypodiaconi, qui sacra mysteria contrectant, & Diaconi, & Presbyteri, quinetiam & Episcopi in propriis terminis à conjugibus abstineant, ut sint tanquam non habentes; quod nisi fecerint, ab Ecclesiastico officio moveantur. Reliqui autem Clerici ad hoc non cogantur, nisi in provecta ætate. Ab universa Synodo dictum est; Quæ vestra sanctitas justè composuit, cùm sancta sint & Deo grata, confirmamus.

ΒΑΛΣ. Τὰ εἰς ϙδ'. κανόνα τῆς προὔσης συνόδου γραφέντα, ϙδ διορίζόμενον ἀπέχεσθαι τῶν ἰδίων γυναικῶν τοὺς πρεσβυτέρους, τοὺς διακόνους καὶ τοὺς ὑποδιακόνους πάντως. καὶ ϙε καιρὸν τῆς ἐφημερίας αὐτῶν, ἤγουν καθ' οὓς καιροὺς

BALS. Quæ in quartum canonem præsentis Synodi scripta sunt, qui statuit ut à propriis uxoribus omnino abstineant Presbyteri, Diaconi & Subdiaconi tempore suæ vicis, scilicet quando tractant sacra,

Digitized by Google

ſufficiunt ad præſentis canonis interpretationem. Lectoribus autem patres conceſſerunt, ut à ſuis uxoribus non contineant omnino tempore ſuæ vicis: niſi utique, inquiunt, provecti ſint ætate. κείρα enim pro ἡλικία, hoc eſt, ætate, accipitur. Nota ergo quòd etiam Hypodiaconi ſacra tractant. Nec dicas præſentem can. repugnare xxi. can. Syn. Laodic. qui dicit, Subdiaconos non habere locum in miniſtrandi officio, nec debere ſacra tangere: ſed dic, quòd aliud eſt contrectare, & aliud tangere. Contrectare enim, aut à loco in locum mutare, eſt miniſterii; & nec Subdiaconus hoc facere impedietur: tangere autem, ſolis Sacerdotibus conceſſum eſt, & iis qui ſacrificio ſubſerviunt, ſeu Diaconis. Debent autem ex præſenti canone, non ſolùm qui ſacra tangunt, ſed & qui ea contrectant, ſuæ vicis tempore continere. Ut Clerici autem, qui ſunt extra tribunal, à propriis uxoribus abſtineant in provecta ætate, honeſtum quidem eſt. Ut ii autem puniantur à natura compulſi, non eſt, ut exiſtimo, ſanctorum patrum judicii. Et propterea, ut eſt conſentaneum, ne canon quidem eos puniendos eſſe ſtatuit. Lege præſentis Syn. can. iii. & ſextæ xii. & xiii.

A μεταχειίζονται τὰ ἅγια, ἀρκοῦσι καὶ εἰς τὸν τῶ πρόντος κανόνος ἑρμηνείαν. τῆς μὲν ἀναγνώσεως ἐνέδωκαν οἱ πατέρες μὴ ἐγκρατεύεσθαι ἐκ τῶν συμβίων αὐτῶν πάντως καὶ καιρὸν τῆς τούτων ἐφημερείας, εἰ μήπω, φασὶν, ὥσι προβεβηκότες. τῶν γάρ ἐστιν ἡ κείρα, τουτέστιν ἡ ἡλικία. σημείωσαι οὖν, ὅτι καὶ οἱ ὑποδιάκονοι τὰ ἅγια μεταχειίζονται. καὶ μὴ εἴπῃς ἐναντιοῦσθαι τὸν πρόντα κανόνα τῷ κανόνι τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου διορίζομένῳ, τοὺς ὑποδιακόνους μὴ ἔχειν χώραν ἐν τῷ διακονικῷ, μηδὲ ἅπτεσθαι τῶν ἱερῶν· ἀλλ' εἰπέ, ὅτι ἕτερόν ἐστι ψηλαφᾶν, καὶ ἕτερον ὃ ἅπτεσθαι. ὃ μὲν γὰρ ψηλαφᾶν ἔστιν ὃ μετακινεῖν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ὑπηρεσίας ἐστὶ, καὶ οὐδὲ ὁ ὑποδιάκονος τῶν ποιεῖν ἐμποδιζόμενος· ὃ δὲ ἅπτεσθαι, μόνοις ἐνεδόθη τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς ὑπουργοῦσιν ἐν τῇ θυσίᾳ, τοῦτ' ἔστι τοῖς διακόνοις. ὀφείλουσι δὲ καὶ τὸν πρόντα κανόνα, οὐ μόνον οἱ ἀπτόμενοι τῶν ἱερῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ ψηλαφῶντες αὐτά, ἐγκρατεύεσθαι καὶ τὸν καιρὸν τῆς τούτων ἐφημερείας. ὃ δὲ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἰδίων γυναικῶν τοὺς ἔξω τοῦ βήματος κληρικοὺς ἐν προβεβηκυίᾳ ἡλικίᾳ, καλὸν μὲν ἔστι. πολάζεσθαι δὲ τούτους ὑπὸ τῆς φύσεως ἀναγκαζομένους, οὐκ ἔστι τῆς τῶν ἁγίων πατέρων, ὡς οἶμαι, διακρίσεως. καὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἔοικεν, οὐδὲ ὁ κανὼν διορίζεται τιμωρεῖσθαι τούτους. ἀνάγνωθι τὸν πρόσθεν συνόδου κανόνα γ'. καὶ τὸν ε'. κεφ. ιϐ'. καὶ ιγ'.

B

C

Zonar. Hic quoque canon eos, qui ſancta contrectant, continentiæ legibus teneri, proindéque Hypodiaconos, Diaconos & Sacerdotes, qui nimirum divina myſteria tractant, à conjugibus abſtinere jubet; & profert in eam ſententiam Apoſtoli verba; ut qui uxores habent, dicens, ſint tanquam non habentes; quo nimirum tempore ſancta illorum manibus adminiſtrantur. Quod ſi, inquit, non ita fecerint, Eccleſiaſtico ordine movebuntur: nam officii nomine hoc loco ordinem & honorem intelligit. Alii vero clerici, niſi provecta admodum ætate ſint (κείρα enim ætatem ſignificat) hoc eſt, niſi jam multùm ſenectute proceſſerint, ad id ne cogantur. Extremæ enim ſenectutis hominem omnino decet eſſe temperantem. Quin potius, ut magno Baſilio viſum eſt, nec erit cur temperantem dicamus, qui à mulieris commercio effœtus abſtineat. Temperantia enim, inquit ille, in ſenili ætate, non temperantia, ſed quædam ſuis viribus deſtituta libido eſt. At vero qui ne in ſenectute quidem temperans ſit, longe illum nequitiæ ſordibus contaminatiſſimum eſſe neceſſe eſt. Talem vero Clericum eſſe haud decet. Atque hunc quidem canonem, ſi ita accipiatur, ut quo tempore ſancta tractanda ſunt ſacris initiati, quos diximus, ab uxorum commercio abſtineant, nos quoque admittimus: ſin verò perpetuum indicit ab uxore divortium, ipſum potius, Apoſtolicis quippe & ſynodicis conſtitutionibus adverſantem, ex ſacrorum canonum numero ejiciemus. Quin & alteri canoni ex alio quodam capite eſt contrarius. Nam Hypodiaconos à ſacro miniſterio arceri, neque ſacra contingere, Laodicenæ Synodi canon xxi. jubet: hic verò inter eos qui ſacra contrectant, Hypodiaconos quoque numerat. Dixerit igitur quiſpiam, fortaſſe in iis regionibus, Africa nimirum & Carthagine, fuiſſe hoc in more poſitum, ut Hypodiaconi quoque ſacra myſteria contingerent.

D

E

F

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ἔστιν ὁ κανὼν περὶ τῆς ἐγκρατεύεσθαι τοὺς ψηλαφῶντας τὰ ἅγια ἐκ τῶν γυναικῶν αὐτῶν διατάττεται, καὶ φησι τοὺς ὑποδιακόνους καὶ διακόνους καὶ πρεσβυτέρους ἀπέχεσθαι τῶν ἰδίων γαμετῶν, ψηλαφῶντας τὰ θεῖα μυστήρια, καὶ τὰ ἀποστολικὰ ῥήματα παραγγέλλοντα, λέγων, ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν, ἤγουν καθ' ὃν καιρὸν μεταχειίζονται τὰ ἅγια. ἐὰν δὲ μὴ οὕτω ποιῶσι, φησὶν, ἀποκινηθήσονται τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως. καθήκων γὰρ ἐνταῦθα τὸν τάξιν καὶ τὸν τιμὸν φησι. τοὺς δὲ λοιποὺς κληρικοὺς πρὸς τοῦτο μὴ ἀναγκάζεσθαι, εἰ μὴ ἐν προβεβηκυίᾳ κείρᾳ, εἰ μὴ πάνυ εἶεν προβεβηκότες ἐν ἡλικίᾳ, κείρα γὰρ ἡλικία ἐστὶ, τουτέστιν, εἰ μὴ πάνυ εἶεν γεγηρακότες. τοὺς γὰρ ἐν γήρᾳ βαθεῖ καταμετρήσεως δεῖ σωφρονεῖν. μᾶλλον δὲ, καὶ μέγαν Βασίλειον, οὐδὲ σωφροσύνη ἂν λεχθείη τῶν γερόντων ἡ ἀποχή. φησὶ γάρ ἐκεῖνος, ἡ ἐν γήρᾳ σωφροσύνη οὐ σωφροσύνη, ἀλλὰ ἀκολασίας ἀδυναμία. ὃς δὲ οὐδὲ ἐν γήρᾳ σωφρονεῖ, οὗτος λίαν ἀκόλαστος. κληρικὸν δὲ τοιοῦτον εἶναι οὐ δεῖ. εἰ μὴ οὖν οὕτως νοοῖτο ὁ κανὼν οὗτος, ὥστε καὶ καιρὸν τῆς μεταχειίσεως τῶν ἁγίων ἀπέχεσθαι τῶν ἰδίων γυναικῶν τοὺς ἱερωμένους, ἐνεργήσῃ καὶ τῶν ἡμῶν· εἰ δὲ πλείους χωρίζεσθαι λέγῃ τῶν ἰδίων συμβίων αὐτοὺς, χωρισθήσεται τῶν ἱερῶν κανόνων, ἀποστολικοῖς τε καὶ συνοδικοῖς κανόσιν ἐναντιούμενος. ἐναντίωται δὲ καὶ κατ' ἄλλο κανόνι ἑτέρῳ. ὁ ὃ καὶ. κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου τοὺς ὑποδιακόνους μὴ ἔχειν χώραν ἐν τῷ διακονικῷ κελεύει, μηδὲ ἅπτεσθαι τῶν ἱερῶν· οὗτος δὲ καὶ τοὺς ὑποδιακόνους ἐκ τῶν τὰ ἱερὰ ψηλαφώντων εἶναί φησιν. εἴποι οὖν τις, ὅτι ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις, τῇ Ἀφρικῇ δηλονότι καὶ τῇ Καρχηδόνι, ἔθος τοιοῦτον ἦν ἴσως, ὥστε καὶ τοὺς ὑποδιακόνους ἅπτεσθαι τῶν ἱερῶν μυστηρίων.

Arist. *Qui res ſacras tractant, etiam à propriis uxoribus ſuis terminis abſtineant.*

Oportet eos, qui altari aſſident, tempore quo ſacra tractant, & à propriis uxoribus ſe continere: ut conſequi omnino poſſint quod à Deo petunt.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ τὰ ἱερὰ χειριζόμενοι, καὶ ἀπὸ τῶν συμβίων καὶ τοὺς ἰδίους ὅρους ἐγκρατεύεσθωσαν.

Χρὴ τοὺς τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντας, ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν ἁγίων μεταχειρίσεως, καὶ ἀπὸ τῶν ἰδίων γυναικῶν ἐγκρατεύεσθαι. ὅπως δυνηθῶσιν ὃ παρὰ τοῦ θεοῦ αἰτοῦσιν ἁπλῶς ἐπιτυχεῖν.

KANΩN

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ κθ'.

Ομοίως ἤρεσεν, ἵνα πρᾶγμα ἐκκλησιαστικὸν μηδεὶς πιπράσκῃ· ὅπερ πρᾶγμα ἐάν τε πρόσοδόν μὴ ἔχῃ, καὶ πολλή τις ἐπείγῃ ἀνάγκη, τοῦτο ἐμφανίζεσθαι τῷ πρωτεύοντι τῆς ἐπαρχίας, καὶ μετὰ τοῦ ὡρισμένου ἀριθμοῦ τῶν ἐπισκόπων βουλεύεσθαι, τί δεῖ πρᾶξαι. εἰ δὲ τοσαύτη ἀνάγκη ἐπείγῃ τὴν ἐκκλησίαν, ὡς μὴ δύνασθαι, πρὸ τοῦ πωλεῖν, βουλεύεσθαι, κἂν τοὺς γειτνιῶντας πρὸς μαρτυρίαν καλέσῃ ὁ ἐπίσκοπος, φροντίδα ποιούμενος τοῦ ἀποδοῦναι τῇ συνόδῳ πάσας τὰς συμβάσας τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ βλάβας· ὅπερ εἰ μὴ ποιήσῃ, ὑπόδυνος τῷ θεῷ καὶ τῇ συνόδῳ φανῇ ὁ προπεράσων, καὶ ἀλλότριος τῆς οἰκείας τιμῆς. B

ΒΑΛΣ. Ο δωδέκατος ἡμῶν τὴν οἰκονομικῶς ἑβδόμης συνόδου περὶ ἐκποιήσεως αὐλουργίων ἐπισκοπείου ἢ μοναστηρίου διαλαμβάνῃ, ἀλλὰ μισθώσεως καὶ ἐκδόσεως· καὶ ἀναγνωσον τὰ ἐν αὐτῷ πρὸ ἡμῶν γεγραμμένα. ὁ δὲ πρὸ ἡμῶν ἐνορίζει, μὴ ποιεῖσθαι πρᾶγμα ἐκκλησιαστικὸν πρόσοδον ἔχον, καὶ ὃν δηλονότι ἀκίνητον. ἐὰν δέ, φησίν, ἀνάγκη κατεπείγῃ πολλὴ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ διὰ τοῦτο δέσῃ ἐκποιηθῆναι ἀκίνητον ἐκκλησιαστικὸν πρώτως ἀπρόσοδον (ὃ γὰρ ἔχον πρόσοδον ὁπωσδήποτε οὐκ ἐκποιῆται) χρὴ τὰ περὶ τούτου ἀναφέρῃ τῷ πρωτεύοντι τῆς ἐπαρχίας, ἤγουν τῷ μητροπολίτῃ, καὶ μετὰ τοῦ ὡρισμένου ἀριθμοῦ τῶν ἐπισκόπων, ἤγουν τῶν δώδεκα ἀρχιερέων, οὓς ὡρίσατο συνιόντας ἀκροᾶσθαι τῶν καὶ τοῦ ἐπισκόπου αἰτιαμάτων, καθὼς πολλάκις εἴρηται, βουλεύεσθαι τί δεῖ πρᾶξαι. εἰ ἡ μεγάλη ἀνάγκη βιάζῃ τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἐκποίησιν, καὶ ᾖ δύναται ὁ ἐπίσκοπος τὰ περὶ τούτου ἀναφέρειν τῷ μητροπολίτῃ καὶ τοῖς περιφορείοις ἐπισκόποις, ὀφείλῃ μεταπαλέσθαι τοὺς γειτνιάζοντας ἐπισκόπους εἰς μαρτυρίαν τῆς τε ἀξιότητος τῆς ἀνάγκης, καὶ τῆς ὠφελιμωτικῆς ἐκποιήσεως τοῦ πράγματος. εἰ δὲ μὴ οὕτω ποιήσῃ, καὶ τῷ θεῷ ὑπόδυνος ἔσται, καὶ καθαιρεθήσεται. ἔστι τὰ μὲν τοῦ νόμου ἐν τούτοις. οὐ δὲ ἀνάγνωσον καὶ ὅλον β'. τίτλον τοῦ ε'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, νεαρὰν οὖσαν Ἰουστινιάνου ρκ'. καὶ διδάσκουσα περὶ ἐμφυτεύσεως, πράσεως, καὶ ἁπλῶς περὶ πάσης ἐκποιήσεως, ἃ μόνον ἐπισκοπικῶν ἤτοι ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ μοναστηριακῶν, καὶ τῶν ἀνηκόντων διαφόρων οἴκοις, ὡσαύτως καὶ περὶ ἐκποιήσεως ἱερῶν σκευῶν. καὶ κατὰ τὴν τοιαύτην νεαρὰν μεταλλαγεῖσαν ἔσθ' ὅτε καὶ πολὺ τοῦ παρόντος κανόνος, ἀλλὰ καὶ μὴ τὴν συνήθειαν τοῦ νομοκανόνου δεῖ θεῖσθαι καὶ καταγρωθεῖσθαι εἰς τὰ βασιλικά, λέγω, ποτὲ μὲν μὴ κωλύειν τὰς ἐκποιήσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ μοναστηριακῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων πραγμάτων, ποτὲ δὲ ἐμποδίζειν. καὶ ἀνάγνωθι καὶ τὸ β'. κεφάλ. τῆς πρὸς Δόμνον ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου. σημείωσαι δὲ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι τὰ συνοδικῶς νόμιμα σημειώματα χάριν ἐκκλησιαστικῶν τινων ὑποθέσεων, καὶ δεκρέτου τύπον ἐπέχοντα, ἐξ ἀνάγκης ὀφείλουσι γίνεσθαι παρὰ τοῦ κυ χώραν πρώτου καὶ ιβ'. ἀρχιερέων, καὶ τὰ ἄλλως πως γινόμενα, ὡς δυνάμενα ἰσχὺν ἔχειν τὸ ἐνεργόν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. ἔτι σημείωσαι, ὅτι καθαιρεῖ ὁ ἐπίσκοπος, μὴ κυ τὴν ῥηθεῖσαν Ἰουστινιάνου νεαρὰν ἐκποιοῦμενον ἐκκλησιαστικὸν ἱερὸν ἢ ἀκίνητον, κἂν τοῦτο ὑπερόσκῃ τῇ ῥηθείσῃ νεαρᾷ. ἱεροσυλία γάρ ἐστιν ἡ μὴ κυ τὴν νεαρὰν νομοῦσα ἐκποίησις. C D E F

ΖΩΝΑΡ. Τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἀνεκποίητα εἶναι δεῖ. ἐὰν δὲ πολλή τις ἀνάγκη κατεπείγῃ, καὶ ὃ μέλλον δι' ἐκείνου ἐκποιεῖσθαι ἀπρόσοδον ᾖ, χρὴ τοῦτο, ὃ εἶναί τι ἀπρόσοδον ὃ πρᾶγμα, καὶ ὃ καταπεπιεσμένως ὑπὸ ἀνάγκης πολλῆς, ἐμφανίζειν τῷ πρωτεύοντι τῆς ἐπαρχίας, δηλαδὴ τῷ μητροπολίτῃ, καὶ μετὰ τοῦ ὡρισμένου

Canon XXIX.

Similiter placuit, ut rem Ecclesiasticam nemo vendat: quæ res, si reditus non habeat, & magna aliqua necessitas urgeat, id ejus Provinciæ Primati ostendatur, & cum præfinito Episcoporum numero deliberetur, quid agere oporteat. Sin autem tanta premat Ecclesiam necessitas, ut non possit, antequam vendat, consultare; saltem vicinos ad testimonium vocet Episcopus curam adhibens, ut Synodo demonstret urgentes omnes incommoditates, quæ suæ Ecclesiæ evenerunt: quod nisi fecerit, & Deo & Synodo rationi reddendæ obnoxius videbitur venditor, & à proprio honore alienus.

Bals. Duodecimus Canon universalis septimæ Synodi de prædiorum rusticorum, Episcopatus vel Monasterii alienatione tractat, & etiam de elocatione: & lege quæ in eum à nobis scripta sunt. Præsens autem Canon statuit, rem Ecclesiasticam quæ reditum habet, & est videlicet immobilis, non alienari. Sin autem, inquit, multa necessitas urgeat Ecclesiam, & propterea oporteat alienari rem Ecclesiasticam immobilem, quæ nullius est omnino reditus (quæ enim affert reditum nulla ratione alienatur) oportet hoc ad Primatem Ecclesiæ seu Metropolitanum referre, & cum præfinito Episcoporum numero, duodecim scilicet Antistitum, quos convenientes adversus Episcopum criminationes audire, ut sæpe dictum est, consultare debere statuit quid sit agendum. Sin autem magna urget Ecclesiam necessitas ad alienandum, & non potest Episcopus ad Metropolitanum & competentes Episcopos de ea re referre: debet vicinos Episcopos accersere ad testificandam acrem & urgentem necessitatem alienandæ rei. Si autem hoc non fecerit, & Deo erit obnoxius, & deponetur. Et in his quidem consistit Canon. Tu autem lege totum secundum titulum quinti libri Basilic. quæ est Novella Justiniani cxx. quæ quidem docet de emphyteusi, venditione, & de omni, ut semel dicam, alienatione rerum non solùm Episcopalium, sive Ecclesiasticarum, sed etiam Monasterialium, & ad sacrosanctas ædes pertinentium: similiter & de alienatione sacrorum vasorum. Et secundùm quidem hanc Novellam, quæ est præsenti Canone multò recentior; quin & secundùm constitutionem Nomocanoni, quæ in Basilic. admissa & ibidem sita est, dic; aliquando quidem non prohiberi alienationes Ecclesiasticorum vel etiam Monasterialium mobilium & immobilium bonorum, aliquando verò prohiberi. Lege & secundum caput Epistolæ sancti Cyrilli ad Domnum. Nota autem ex præsenti Canone, quòd quæ synodaliter fiunt de causis quibusdam Ecclesiasticis statuta, & decreti locum obtinent, debent necessariò fieri à Primate Provinciæ & xii. Antistibus; & quæ aliquo alio modo fiunt, vim suam non obtinebunt, ut mihi videtur, utpote quæ consistere nequeant. Præterea nota, quòd deponitur Episcopus, qui non secundùm dictam Justiniani Novellam Ecclesiasticum sacrum vel immobile alienat, etiamsi hoc dictæ Novellæ non sit adjectum. Est enim manifestè sacrilegium, quæ non sit secundùm Novellam, alienatio.

Zonar. Ecclesiasticas possessiones alienare omnino haud licet. Quod si ejus rei gravis aliqua necessitas contingat, sitque alienanda possessio sterilis & infructuosa; tum vero, & infrugiferam eam rem esse, & gravem ejus alienandæ necessitatem instare, Provinciæ Primati, Metropolitano videlicet indicare, ac de re tota

Digitized by Google

cum præfinito Episcoporum numero deliberare oportet. Præfinitum vero numerum, duodecim, quos in Episcoporum criminibus cognitores esse vult, intelligi arbitror. Si verò necessitatis ejus magna vis Episcopo Metropolitanum adeundi, & cum Episcopis deliberandi, facultatem adimat; tunc saltem vicinos Episcopos, & magnæ necessitatis, & negotii totius, & rei alienationis ab Episcopo testes adhiberi oportet. Quod si facere neglexerit, & Deo erit obnoxius, hoc est, & facti rationem Deo reposcente reddet, & à Synodo, proprio honore, hoc est summi Sacerdotii dignitate privabitur. Magnus vero Cyrillus in Epistola ad Domnum hæc habet; Vasa pretiosa, inquit, ac possessiones immobiles salvas atque incolumes Ecclesiis conservari oportet. Lege præterea Oecumenicæ septimæ Synodi Canonem duodecimum.

A ἀριθμοῦ τῶν ἐπισκόπων βουλεύεσθαι, τί δεῖ πρᾶξαι. ὡρισμένον δὲ ἀριθμὸν οἶμαι λέγει τοὺς ιβ'. οὓς ὡρίσατο συνιόντας ἀκροᾶσθαι τῶν κατὰ ἐπισκόπων αἰτιαμάτων. εἰ δὲ σφοδρά τις εἴη ἀνάγκη, ὡς μὴ δυνατὸν εἶναι προσελθεῖν τῷ ἐπίσκοπον τῷ μητροπολίτῃ, τοῖς ἐπισκόποις βουλεύσασθαι, τότε χρὴ τῷ ἐπίσκοπον, κἂν τοὺς γείτονας ἐπισκόπους εἰς μαρτυρίαν καλέσαι τῆς τε ὀξύτητος τῆς ἀνάγκης, καὶ περιστάσεως, καὶ ἐκποιήσεως τοῦ πράγματος. εἰ δὲ μὴ οὕτω ποιήσει, ὑπεύθυνος ἔσται τῷ θεῷ, τουτέστι καὶ τῷ θεῷ ὑφέξει λόγους, καὶ ὑπὸ τῆς συνόδου ἀλλοτριωθήσεται τῆς οἰκείας τιμῆς, ἤτοι τῆς ἀρχιερατικῆς. καὶ ὁ μέγας δὲ Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Δόμνον ἐπιστολῇ αὐτοῦ φησι, κειμήλια καὶ κτήσεις ἀκινήτους ἀνεκποίητα τῆς ἐκκλησίας σώζεσθαι χρή. ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιβ'. κανόνα τῆς οἰκουμενικῆς ζ'. συνόδου.

B

ARIST. *Bona Ecclesiastica non sunt vendenda. Si verò reditus non habeant, sententiâ Episcoporum venduntur. Si verò necessitas non feret, ut consulatur, qui vendit vicinos vocabit. Sin ità non fecerit, Deo & Synodo reus tenetur.*

Episcopi non debent Ecclesiastica bona alienare, illa enim divini sunt juris, atque ideo non venalia. Si quis autem possessionem habeat reditus non proferentem, & Ecclesiam suam debitis gravatam & aliis pressam incommoditatibus & eam divendere vellet, ut pretium illius indebitorum solutionem conjiceret, aut ad alias quasdam urgentes necessitates; illam non vendat sine provinciæ istius Metropolitani, & coëpiscoporum ipsius sententiâ. Si autem tempus non habeat, propter imminentem ipsi necessitatem, cum iis de immobili reditus non habente consultare, quomodo illud venditurus sit, saltem vicinos in testimonium convocet, ut quæ Ecclesiæ illius acciderunt incommoditates, propter quas immobile illud vendit, cognoscant, & ea Syn. etiam postea exhibeant. Si autem hæc non observaverit, sed sua sponte venditionem fecerit; & Deo & Synodo reddente rationi obnoxius erit, & ab honore alienus.

ΑΡΙΣΤ. Ἄπρατα τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα· εἰ δὲ μὴ πρόσοδον ἔχει, γνώμῃ τῶν ἐπισκόπων πιπράσκεται. εἰ δὲ ἡ ἀνάγκη οὐχ ὑπομένει βουλεύσασθαι, τοὺς γείτονας ὁ πιπράσκων συγκαλέσει· εἰ δ' οὐχ οὕτω, θεῷ καὶ τῇ συνόδῳ ὑπεύθυνος.

Οὐκ ὀφείλουσιν οἱ ἐπίσκοποι τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκποιεῖσθαι πράγματα· θείου γάρ εἰσι ταῦτα δικαίου, καὶ διὰ τοῦτο ἄπρατα. εἰ δέ τις κτῆμα ἔχων ἀπρόσοδον, καὶ τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ βαρυνομένην χρέεσιν, ἢ περιστάσεσιν ἄλλαις πιεζομένην, καὶ βουληθῇ τοῦτο διαπράσαι, ὥστε τὴν τιμὴν αὐτοῦ καταβαλεῖν εἰς ἀπόφλησιν τῶν χρεῶν, ἢ εἰς ἄλλας τινὰς κατεπειγούσας ἀνάγκας· μὴ τοῦτο πωλείσθω, ἄνευ γνώμης τῶν μητροπολίτου τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, καὶ τῶν συνεπισκόπων αὐτοῦ. εἰ δ' οὐχ ἔχει καιρὸν, διὰ τὴν ἐπικειμένην αὐτῷ ἀνάγκην, τούτοις περὶ τῶν ἀπροσόδου ἀκινήτου βουλεύσασθαι, ὡς μέλλει τοῦτο πωλῆσαι· κἂν τοὺς γείτονας συγκαλείτω εἰς μαρτυρίαν, ἵνα τὰς ἐπισυμβάσας τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ περιστάσεις, δι' ἃς τὸ τοιοῦτον πωλεῖ ἀκίνητον, ἐπιγινώσκωσι, καὶ τῇ συνόδῳ ταῦτα καὶ μετέπειτα παραστήσωσι. εἰ δὲ οὐ ταῦτα φυλάξει, ἀλλ' αὐτοβούλως ποιήσεται τὴν διάπρασιν· καὶ τῷ θεῷ καὶ τῇ συνόδῳ ἔσται ὑπεύθυνος, καὶ ἀλλότριος τῆς τιμῆς.

C

D

CANON XXX.

Similiter confirmatum est, ut si quando Presbyter vel Diaconus alicujus gravioris criminis convicti fuerint, quod eos sacro ministerio necessariò movet, non esse eis manus imponendas, ut pœnitentiam agentibus, vel ut fidelibus Laicis; neque permitti eis, tanquam rebaptizatis, ad Cleri gradum promoveri.

BALS. Quidam eorum, qui locum habebant in pulpito, depositi propter criminales causas, volebant, ut est verisimile, Lectores ordinari, vel in alios gradus qui sunt extra pulpitum: & dicebant; Quoniam pœnitentiam agimus & in Laicorũ locum redacti sumus, debemus saltem ad eos gradus provehi, ad quos Laici provehuntur. Hoc ergo non admittentes Patres statuerunt, ut depositis non imponantur manus, ob qualemcunque in Clerum receptionem, etiamsi pœnitentiam agant, & ut fideles Laici recipiantur. Quia autem dicebant nonnulli baptismum sordes omnes abluere, & petebant secundò baptizari, ut elueretur forsan criminis macula, propter quam sunt depositi, & sic in Clerum reciperentur: decreverunt Patres ne hoc quidem fieri quòd unum baptismum facere nobis traditum est. Quamobrem nota etiam ex hoc, quòd qui post depositionem legunt in suggestu, vel precantur & dant benedictionem, malè faciunt.

ZONAR. Qui ob admissa facinora depositi ac de suo gradu dejecti sunt, præterquam in certis quibusdam peccatis, haud segregantur. Aliorum namque omnium suppliciorum instar illis depositio est. Quin & magnus Basilius Can. xxxii. Qui Clerici, inquit, peccatum ad mortem

ΚΑΝΩΝ λ'.

Ὁμοίως ἐβεβαιώθη, ἵνα ἐάν ποτε πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι ἐπί τινι βαρυτέρῳ ἐγκλήματι ἐλεγχθῶσι τῷ ἀναγκαίως αὐτοὺς τῆς λειτουργίας ἀποκίνοντι, μὴ ἐπιτίθεσθαι αὐτοῖς χεῖρας ὡς μετανοοῦσιν, ἢ ὡς πιστοῖς λαϊκοῖς μηδὲ ἐπιτρέπεσθαι αὐτοῖς, ὥστε ἀναβαπτιζομένοις, πρὸς τῷ τῶν κλήρου βαθμὸν προκόπτειν.

E

ΒΑΛΣ. Τινὲς τῶν τῶν βήματος, καθαιρεθέντες διά τινα ἐγκληματικὰ αἰτιάματα, ἤθελον, ὡς ἔοικεν, ἀναγνώστας ταχθῆναι ἢ εἰς ἑτέρους βαθμοὺς ἔξω τοῦ βήματος ὄντας· καὶ ἔλεγον, ὡς ἐπεὶ μετανοοῦμεν καὶ εἰς τόπον κατηντήσαμεν λαϊκῶν, ὀφείλομεν κἂν εἰς βαθμοὺς τοιούτους προκόπτειν, εἰς οἵους καὶ οἱ λαϊκοὶ προκόπτουσι. τοῦτο οὖν μὴ δεξάμενοι οἱ πατέρες, ὥρισαν τοῖς καθαιρεθεῖσι μὴ ἐπιτίθεσθαι παρὰ τῶν ἀρχιερέων χεῖρας χάριν οἱασδήτινος κληρώσεως· κἂν μετανοῶσι, καὶ ὡς πιστοὶ λαϊκοὶ δέχωνται. ἐπεὶ δὲ ἔλεγόν τινες, ὡς τὸ βάπτισμα ῥύπον πάντα ἐκπλύνει, καὶ ἐζήτουν ἐκ δευτέρου βαπτισθῆναι, ὥστε ἀποπλυνθῆναι τάχα τὴν ἐγκληματικὴν ἀκαθαρσίαν, δι' ἣν καθῃρέθησαν, καὶ οὕτω κληρωθῆναι, ὥρισαν οἱ πατέρες μηδὲ τοῦτο γίνεσθαι, ὅτι ἓν βάπτισμα ποιεῖν ἡμῖν παραδέδοται. ὥστε σημείωσαι καὶ ἀπὸ τούτου, ὅτι οἱ μετὰ τὴν καθαίρεσιν ἀναγινώσκοντες ἐπ' ἄμβωνος, ἢ εὐχὰς διδόντες καὶ εὐλογητὸν, κακῶς ποιοῦσιν.

F

ΖΩΝΑΡ. Οἱ διά τινα ἁμαρτήματα καθαιρούμενοι, καὶ τῶν οἰκείων βαθμῶν ἐκπίπτοντες, οὐκ ἀφορίζονται, εἰ μὴ ἐπί τινων ἰδικῶν ἁμαρτημάτων. ἀρκεῖ γὰρ αὐτοῖς ἡ καθαίρεσις ἀντὶ πάσης ἄλλης τιμωρίας. φησὶ γὰρ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν λβ'. κανόνι αὐτοῦ, οἱ τὴν πρὸς θάνατον ἁμαρτίαν ἁμαρτάνοντες

Digitized by Google

ἁμαρτάνοντες κληρικοὶ ⁋ βαθμῷ καταγνῷ· ⁋ κοινωνίας ὃ ⁋ λαϊκῆς· οὐκ ἐξειργονται. ὁ γὰρ ἐκδικήσῃς δὶς ἐπὶ ταὐτό. τοῦτο οὖν καὶ ὁ πρῶτον λέγει κανών. ἐὰν γὰρ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, φησὶν, ἐν βαρυτέρῳ ἁμαρτήματι ἐλεγχθῇ, ἐξ ἀνάγκης καθαιρεθῆναι αὐτὸν, καὶ χρὴ ἀφορίζεσθαι αὐτὸν, καὶ ὡς μεταγνοοῦντι αὐτῷ ἐπιτίθεσθαι χεῖρας. τοῖς γὰρ παρεισερχομένοις τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐξαγορεύουσιν ἁμαρτήματα ἐπετίθουν τὰς χεῖρας οἱ ἀρχιερεῖς, ἢ κατὰ γνώμην αὐτῶν οἱ ἱερεῖς, καὶ εὐχόμενοι ἀφώριζον αὐτὲς, καὶ ἴσων ἕκαστον εἰς τόπον ἐπιτιμίᾳ πρὸς ὃ ἁμάρτημα αὐτῶ. τοῦτο οὖν ὁ χρή, φησὶ, γίνεσθαι ἐπὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ἐκπιπτόντων τῆς λειτουργίας, μηδὲ εἰς τόπον καθίσασθαι αὐτὲς πιστῶν λαϊκῶν ἀφοριζομένων, μηδὲ ἐπιτρέπεσθαι αὐτοῖς βαπτίζειν, ὡς τοῦ θείου βαπτίσματος ἀπορίᾳ μολυσμὸν καθαίρειν πιστευομένου, ὥστε αὖθις μὴ ὃ βάπτισμα, ὡς ⁋ ῥύπου τῶν ἁμαρτιῶν κεκαθαρμένους, προκόπτειν εἰς τὸ ⁋ πλήθους βαθμόν. ἐκπλύνειν μὲν γὰρ ὃ θεῖον λουτρὸν ἅπαντα ῥύπον ἁμαρτιῶν πιστεύομεν, ἐφ' ᾧ βάπτισμα ποιεῖν ἡμῖν παραδέδοται.

ΑΡΙΣΤ. Πρεσβύτερος ἐλεγχόμενος καὶ μετανοοῦσαν, οὐκ ἀναβαπτίζεται ὡς προκόπτων· οὐδ' ὡς λαϊκὸς αὖθις χειροτονεῖται.

Ἅπαξ πρεσβύτερος καθαιρεθεὶς, ἢ διάκονος, διά τι ἁμάρτημα, καὶ μετανοῶν ὅτι ἁμαρτῶν, νῦν ἔτι, ὡς λαϊκὸς, πάλιν χειροτονηθήσεται· ἀλλ' οὐδὲ ἀναβαπτισθήσεται, ὅτι ⁋ ἀποπλύνει τὰ ἁμαρτήματα, καὶ ⁋ βαθμοῦ τοῦ ἱερέων ἢ τῶν διακόνων αὖθις τυχεῖν. ἓν γὰρ ὁμολογοῦμεν καὶ γινώσκομεν βάπτισμα.

ΚΑΝΩΝ λά.

Ὡσαύτως ἤρεσεν, ἵνα οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, καὶ οἱ λοιποὶ κατώτεροι κληρικοὶ ἐν αἷς ἔχουσιν αἰτίαις, ἐὰν τὰ δικαστήρια μέμφωνται τῶν ἰδίων ἐπισκόπων, οἱ γείτονες ἐπίσκοποι ἀκροάσονται αὐτῶν, καὶ μετὰ συναινέσεως τῶν ἰδίων ἐπισκόπων τὰ μεταξὺ αὐτῶν διαλύωσιν οἱ προσκαλούμενοι παρ' αὐτῶν ἐπίσκοποι. δεῖ δὲ καὶ αὐτῶν ἔκκλητον παρέχειν νομίσωσι, μὴ ἐκκαλέσωνται εἰς τὰ πέραν τῆς θαλάσσης δικαστήρια, ἀλλὰ πρὸς τὰς προτιθείσας τῶν ἰδίων ἐπαρχιῶν, ὡς καὶ πρὸ τῶν ἐπισκόπων πολλάκις ὥρισται. οἱ δὲ πρὸς πραγματικὰ δικαστήρια διεκκαλούμενοι, παρ' οὐδενὸς ἐν τῇ Αφρικῇ δέχεσθαι εἰς κοινωνίαν.

ΒΑΛΣ. Εἰς ⁋ ιέ. κανόνα τῆς παρούσης συνόδου ἀρκούντως ἐγράψαμεν περὶ δικαστηρίων ἐκκλησιαστικῶν. καὶ ἀνάγνωθι τὰ ἐν ἐκείνῳ γεγραμμένα. ὁ δὲ πρῶτος κανών φησιν, ὡς ἐπεὶ τῶν εἰκότων ἔστι τινὰς κληρικοὺς ἀπαρέσκεσθαι τῇ κρίσει τῶν ἰδίων ἐπισκόπων, δεῖν ἔστι μὴ θελήσεως τούτων μεταπαλαίσαι αὐτοὺς γειτνιάζοντας ἐπισκόπους, πάντως ἀρκοῦντας, καὶ ἀξιοῦν περὶ τούτων λυθῆναι τὸ κατ' αὐτῶν ἀπόφασιν. εἰ δέ, φησι, καὶ τῆς ἀποφάσεως τούτων τῶν γειτνιαζόντων ἀπαρέσκονται, οὐκ ὀφείλουσιν ἐκκαλεῖσθαι εἰς τὰ πέραν τῆς θαλάσσης δικαστήρια, ἤγουν εἰς μητροπολίτας ἑτέρων ἐπαρχιῶν· ἀλλὰ εἰς ⁋ πρῶτον τῆς προσφορᾶς ἐπαρχίας. τοῦτο γὰρ καὶ εἰς τὰ δικαστήρια τῶν ἐπισκόπων προῳρίσθη. οἱ δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῦντες ἀφοριζέσθωσαν. σημείωσαι οὖν, ὅτι οὐκ ὀφείλουσιν ὑβριοπαθεῖν οἱ ἐπίσκοποι καὶ τῶν κληρικῶν αὐτῶν ἀπαρεσκομένων ἐπὶ ταῖς ἐκείνων ἀποφάσεσιν, ἀλλὰ μᾶλλον προσδέχεσθαι αὐτὲς, καὶ συναινεῖν εἰς ὃ παρὰ γειτνιαζόντων ἐπισκόπων τηρηθῆναι τὸ τούτων ἀπόφασιν. τινὲς δὲ ἀκούοντες τοῦ κανόνος λέγουσι, ὡς οἱ γείτονες ἐπίσκοποι ἀκροάσονται αὐτῶν, καὶ μετὰ συναινέσεως τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου τὰ μεταξὺ αὐτῶν διαλύωσιν οἱ προσκαλούμενοι δι' αὐτῶν ἐπίσκοποι, λέγουσιν ἐπ' ἀδείας ἔχειν ⁋ πρώτους δικάσματα ἐπισκόπου παρεισάγειν εἰς ὃ τῶν γειτνιαζόντων ἐπισκόπων δικαστήριον. ἐμοὶ δὲ οὐ δοκεῖ. ὁ γὰρ ἅπαξ ἀποφηνάμενος πέπαυται τοῦ εἶναι δικαστής.

A peccât, de gradu quidem dejiciuntur, à Laicorum autem communione non arcentur. Non enim vindicabis bis in idipsum. Idem igitur hic quoque Can. asserit. Si quando enim Presbyter, inquit, aut Diaconus gravioris peccati, ac depositionem necessario inferentis, convictus fuerit, ipsum segregare, ac quasi in pœnitentia degenti manus imponere, nequaquam oportet. Accedentibus enim ad Ecclesiam & peccata confitentibus Episcopi, aut eorum consensu Sacerdotes, manus imponebant, ac precibus adhibitis segregatos, unumquemque in locũ pœnæ luendæ constitutum pro ratione criminis, deducebant. Id ergo, inquit, in iis, qui ministerio exciderunt, Sacerdotibus & Diaconis usurpari, aut eos in Laicorum fidelium, qui segregati sunt, stationibus collocari non oportet; neque vero, quia nimirum sordes omnes sacra baptismi lympha eluí credamus, iis ut iterum baptizentur permittere, ut proinde quasi purgatis peccati maculis in Clerum denuò cooptentur. Nam elui quidem divinitùs instituto lavacro maculas omnes flagitii credimus; sed uno quemque baptismate initiari licere à majoribus accepimus.

ARIST. *Presbyter convictus & resipiscens, non iterum baptizatur tanquam promovendus, neque ut Laicus iterum ordinatur.*

Presbyter vel Diaconus semel depositus ob aliquod delictum, & de eo pœnitentiam agens, non postea, ut Laicus, iterum ordinabitur: sed neque rebaptizabitur, ad abluenda peccata, & Sacerdotum aut Diaconorum gradum iterum assequendum. Unum enim confitemur & agnoscimus baptismum.

CANON XXXI.

Similiter placuit, ut Presbyteri & Diaconi, & reliqui inferiores Clerici, in iis quas habent causis, si de propriorum Episcoporum judiciis quærantur, vicini Episcopi eos audiant: & cum propriorum Episcoporum consensu, quæ inter eos intercedunt, controversias ab ipsis evocati Episcopi componant. Proinde si ab ipsis etiam provocandum esse putaverint, ad transmarina judicia ne appellent, sed ad Primates suarum Provinciarum, quemadmodum & de Episcopis sæpe definitum est. Qui autem ad transmarina judicia provocant, à nullo in Africa ad communionem recipiantur.

BALS. In decimo quinto Canone præsentis Synodi satis scripsimus de judiciis Ecclesiasticis; & lege quæ in ipso scripta sunt. Præsens autem Canon dicit; quòd quoniam est verisimile fore ut aliqui Clerici suorum Episcoporum judiciis non acquiescant, opus est, ut cum eorum voluntate ipsi vicinos Episcopos omnino sufficientes appellent, & petant adversus se prolatam sententiam ab ipsis resolvi. Si autem, inquit, etiam vicinorum Episcoporum sententiæ non acquiescant, non debent ad transmarina judicia appellare, scilicet ad aliarum Provinciarum Metropolitanos; sed ad Primatem competentis Provinciæ. Hoc enim in Episcoporum judiciis antè definitum est. Qui autem præter hæc faciunt, segregentur. Nota ergo, quòd Episcopi non debent ægrè ferre, si sui Clerici eorum sententiæ non acquiescant; sed ipsos potiùs admittere, & consentiant ut à vicinis Episcopis sua examinetur sententia. Nonnulli autem Canonem audientes dicentem, quòd vicini Episcopi eos audient, & cum consensu proprii Episcopi controversias eorum componant ii, qui ab ipsis appellati sunt, Episcopi; dicunt esse in potestate ejus qui primùm judicavit Episcopi, ut finitimorum Episcoporum judicio intersit. Mihi autem non videtur. Qui enim semel sententiam tulit, cessat esse judex.

Digitized by Google

Illud autem, Cum consensu, dictum est, ut non per impudentiam & sine scientia Episcopi ad appellationem prorumperent Clerici; sed ejus definitione. Quia autem præsentes Canones Carthagine seu in Africa editi sunt, transmarina omnino judicia appellabuntur Romana. Et nota ex eo, quòd frustra se jactant qui sunt Romanæ Ecclesiæ, dicentes eam debere de omnium Ecclesiarum quæstionibus per appellationem decidere. Si enim ei non permittitur appellationes eorum qui sunt in Africa examinare, multò magis hoc jus non habebit in alias regiones.

Ὃ δὲ μὴ συναινέσεως εἴρηται, ἵνα μὴ κατ' ἀναιδειαν καὶ χωρὶς εἰδήσεως τοῦ ἐπισκόπου πρὸ ἐκκλητον ζητῶσιν οἱ κληρικοὶ, ἀλλὰ μετὰ ὁρισμοῦ τούτου. Ὅθεν καὶ οἱ παρόντες κανόνες ἐτέθησαν ἐν Καρθαγένῃ, ἤγουν ἐν Ἀφρικῇ, θαλασσίως πάντως δικαστήρια κληθήσονται τὰ τῆς Ῥώμης. καὶ σημειοῦται ἀπὸ τούτου, ὅτι μάτην καυχῶνται οἱ περὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης, λέγοντες πάντων τῶν ἐκκλησιῶν τὰ ζητήματα ὀφείλειν διαλύεσθαι παρ' αὐτῆς καὶ λόγον ἐκκλήτου. εἰ γὰρ τοὺς ἐκκλήτους τῶν ἐν Ἀφρικῇ οὐ συγχωρήσαι τηρῆσαι, πολλῷ μᾶλλον καθ' ἑτέρων χωρῶν οὐκ ἔξει τοιοῦτον δίκαιον.

Zonar. Clericos controversiæ aliquid habentes ab Episcopis suis judicari Canones voluerunt. Igitur, si qui Clerici sententiæ ab Episcopo suo prolatæ non acquiescant, advocari vicinos Episcopos, ac ab iis causam, non sine illius qui judicavit Episcopi approbatione, cognosci placet. Quòd si ab Episcoporum quoque, qui advocati sunt, judicio provocationem sibi dari postulent, ad Metropolitanũ Provinciæ, quod de Episcopis quoque definitum est, convenire debent. Si vero qui sibi provocationem concedi postulant, ultra mare, hoc est, in alias Provincias longe disjunctas, ut in iis judicium exerceant, transmearint; segregati, inquit, sint, nec ad communionem in Africa recipiantur. Hic certe ventosa illa Romanorum Ecclesiæ superbia, ut ab aliis omnibus Ecclesiis ad illam dentur provocationes, sibi concessum esse jactantium, subsidat necesse est. Si enim ab Africanis Ecclesiis non datur, (est quidem certe Roma trans mare, si ad Africam comparetur) multo minus in alias regiones jus ejusmodi obtinebit.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς κληρικοὺς ὑποθέσιν ἔχοντας οἱ κανόνες παρὰ τοῖς ἐπισκόποις αὐτῶν δικάζεσθαι διωρίσαντο. εἰ γοῦν κληρικοὶ παρὰ τῷ οἰκείῳ ἐπισκόπῳ δικαζόμενοι αἰτιῶνται τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, τοὺς γείτονας ἐπισκόπους χρὴ συγκαλεῖσθαι, καὶ ἀκροᾶσθαι τῆς ὑποθέσεως ἐκείνης, μετὰ συναινέσεως καὶ τοῦ κρίναντος ἐπισκόπου. εἰ δὲ καὶ τῆς ψήφου τῶν προσκληθέντων ἐπισκόπων ἔκκλητον αἰτοῦσι, πρὸς τὸν μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας δεῖ ἀπέναι, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων ὤφειλεν. εἰ δὲ πέραν τῆς θαλάσσης, ἤτοι εἰς ἄλλας ἐπαρχίας πόρρω κειμένας ἀπιοῖεν οἱ ζητοῦντες τὸ ἔκκλητον, ἵνα ἐκεῖ ταύτην γυμνάσωσιν, ἀφωρισμένοι, φησὶν, ἔστωσαν, ἐν Ἀφρικῇ πρὸς κοινωνίας μὴ δεχόμενοι. ἐντεῦθεν ὁ τῦφος τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίας καταβάλλεται, ἐξουσιῶντων αὐτοῖς δεδόσθαι πάσας τὰς ἐκκλήτους τηρεῖν. εἰ γὰρ τὰς ἐκκλήτους τῶν ἐν Ἀφρικῇ οὐ συγχωροῦσι τηρεῖν· καὶ ἡ Ῥώμη γὰρ πέραν θαλάσσης ἀφίκεται πρὸς τὴν Ἀφρικήν· πολλῷ μᾶλλον καθ' ἑτέρων χωρῶν οὐκ ἔξουσι τοιοῦτον δίκαιον.

Arist. *Clerici condemnati, si judicem accusent, trans mare non appellent; sed ad Episcopos vicinos, & ad proprium: alioquin in Africâ excommunicentur.*

ΑΡΙΣΤ. Κληρικοὶ καταγνωσθέντες, ἂν αἰτιῶνται τὸν κρίναντα, μὴ πέραν θαλάσσης ἐκκαλείσθωσαν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς γείτονας ἐπισκόπους καὶ τὸν ἴδιον· εἰ δὲ μή, ἐν Ἀφρικῇ ἀκοινώνητοι ἔστωσαν.

Patres in omnibus decorum observant; adeoque ut Episcopi, uti accidit, molestiâ non afficerentur, decrevit hæc in Africâ. Synodus Clericos, qui ob culpas aliquas à propriis Episcopis condemnantur, seque injuriâ affectos putant, ultra mare ad Romæ forsan Episcopum aut reliquos non provocare; sed ad vicinos Episcopos, & cum proprii Episcopi sententiâ quæ inter eos sunt examinari & dilui: sin minus in totâ Africâ ad communionem non admittendos esse.

Τὸ εὐπρεπὲς ἐν πᾶσιν οἱ πατέρες σωτηριῶντες· καὶ ὅπως μὴ σύλλεως τοὺς ἐπισκόπους, ὡς ἔτυχεν, ὠφέλωσιν ἡ ἐν Ἀφρικῇ αὕτη συνοδος, τοὺς δὴ τισιν αἰτίαις ὑπὸ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων καταδικασθέντας κληρικοὺς, καὶ οἰομένους ἀδικεῖσθαι, μὴ πέραν θαλάσσης, πρὸς τὸν Ῥώμης τυχὸν ἐπίσκοπον ἢ τοὺς λοιποὺς ἐκκαλεῖσθαι· ἀλλὰ πρὸς τοὺς γείτονας ἐπισκόπους, καὶ μὴ γνώμης τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου τὸ μεταξὺ αὐτῶν τηρεῖσθαι καὶ διαλύεσθαι· εἰ δὲ μή, ἀπροσδέκτους εἶναι εἰς κοινωνίαν ἐν πάσῃ τῇ Ἀφρικῇ.

Canon XXXII.

Similiter placuit universæ Synodo, ut qui propter suam socordiam communione motus est, sive Episcopus, sive quilibet Clericus, si in tempore suæ excommunicationis, antequam auditus fuerit, ad communionem se ingerere ausus fuerit, ipse adversus se condemnationis sententiam tulisse judicetur.

ΚΑΝΩΝ λϛ'.

Ὁμοίως ἤρεσε συμπάσῃ τῇ συνόδῳ, ἵνα ὁ διὰ ῥαθυμίαν αὐτοῦ τοῦ κοινωνίας γυμνούμενος, εἴτε ἐπίσκοπος, εἴτε οἱοσδήποτε κληρικὸς, ἐὰν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀκοινωνησίας αὐτοῦ, πρὸς τὸ ἀκουσθῆναι, εἰς κοινωνίαν τολμήσει, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τῆς καταδίκης τὴν ψῆφον ἐξενηνοχέναι κριθῇ.

Bals. Ex decimo quarto Canone Synodi Sardicensis, & ex præsenti Canone dicunt aliqui, debere omnes, qui quomodocunque ab Episcopis segregantur, segregationem obedienter suscipere, & eam servare donec decretum fuerit an rectè an malè inflicta sit. Dicit enim hic Canon, Clericum qui propter socordiam seu peccata depositus est, non posse sibi jus dicere, & segregationem contemnere ante examinationem: si autem hoc fecerit, condemnationi subjici. Ac multi quidem hos Canones sic accipiunt. Alii autem undecimum caput noni tituli præsentis operis reperientes, quod ex quibusnam causis Episcopus vel Clericus vel Laicus segregatur, exposuit; & decimum quintum caput ejusdem tituli, quod dicit ex quibusnam causis simul deponitur & segregatur; & xvi. cap. ejusdem tit. quod dicit ex quibusnam causis Clericus

ΒΑΛΣ. Ἀπὸ τοῦ ιδ'. κανόνος τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου, καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος λέγουσί τινες, ὀφείλειν πάντας τοὺς ὁτιοσδήποτε παρὰ τῶν ἐπισκόπων ἀφορίζομένους, δέχεσθαι εὐπειθῶς τὸν ἀφορισμὸν, καὶ φυλάττειν αὐτὸν, μέχρις ἂν διαγνωσθῇ εἰ καλῶς εἴτε κακῶς ἐπενέχθη. φησὶ γὰρ ὅτι ὁ κανὼν, τὸν ἀφορισθέντα κληρικὸν διὰ ῥαθυμίαν ἤτοι ἁμάρτημα μὴ αὐτεξούσιον γίνεσθαι, καὶ καταφρονεῖν τοῦ ἀφορισμοῦ πρὸ ἐξετάσεως· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσῃ, καθαιρεῖσθαι καθυποβάλλεσθαι· καὶ πολλοὶ μὲν, οὕτω τοῦτον τὸν κανόνα ἐκλαμβάνονται. ἕτεροι δὲ διείσαντες τὸ ια'. κεφάλ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, λέγουσιν ἐκ ποίων αἰτιῶν ἀφορίζεται ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς, ἢ λαϊκός· καὶ τὸ ιέ. κεφάλαιον τοῦ αὐτοῦ τίτλου, λέγον ἐκ ποίων τις αἰτιῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἀφορίζεται καὶ καθαιρεῖται· καὶ τὸ ις'. κεφάλαιον τοῦ αὐτοῦ τίτλου, λέγον ἐκ ποίων αἰτιῶν κληρικὸς ἢ

Digitized by Google

ἢ λαϊκὸς ἀναθεματίζεται, λέγουσιν, ὅτι ἐὰν μὴ ἐξ αἰτιῶν δηλουμένων ἐν τοῖς ἀφωρισμένοις κεφαλαίοις ἀφορισθῇ ὑπὸ ἐπισκόπου κληρικὸς ἢ λαϊκὸς, ὀφείλῃ φυλάττειν τὸν ἀφορισμὸν, κἂν ὁπωσοῦν καὶ ἀπλῶς ἐκβληθῇ, καὶ μὴ καταφρονῆν αὐτοῦ μέχρις ἂν δοκιμασθῇ ἡ τούτου αἰτία. εἰ δὲ ἀφ' ἑτέραν αἰτίαν ἀμετόχως οὕτως ἀφορίσῃ ἐπίσκοπος λαϊκὸν ἢ κληρικὸν, τυχὸν ὅτι οὐ χαρίζεται τῇ τοῦ οἰκείου πράκτορος, ὅτι οὐ δίδωσιν αὐτῷ πρᾶγμά τι οἰκεῖον, καὶ ὅτι οὐ συναινῇ τῷ ἀδίκῳ ἢ πλημμελῇ τούτῳ θελήματι, ἀκινδύνως καταφρονήσῃ τοῦ ἀφορισμοῦ, καὶ μᾶλλον ὁ ἀφορίσας κολασθήσεται. εἰ γὰρ δοθῇ δύναμις ἀκμῆς ἔχειν ἐπ' ἀδείας τὸν ἐπίσκοπον ἀφορίζειν λαϊκούς τε καὶ κληρικοὺς, καὶ ἔχῃ πρὸς ἀνάγκης τοὺς ἀφοριζομένους φυλάττειν τὸν ἀφορισμὸν, καταπολμήσουσι τυραννίδος οἱ ἐπίσκοποι, καὶ πάντας πράγματος κυριεύσουσι, καὶ οὐδεὶς ἔσται ὁ ἀντιπίπτων αὐτοῖς διὰ τὸν φόβον τοῦ ἀφορισμοῦ. ἴσως δὲ καὶ τὰς δυσεβείας αὐτῶν καταρχήσονται, καὶ πολλῶν κακῶν πρᾶγμα οἱ θεῖοι κανόνες κρίσονται, ὅπερ ἄτοπον. ὅσα γάρ μοι καὶ τὸν πρόσθεν κανόνα λέγοντα, τότε ὀφείλειν τὸν ἀφορισμὸν φυλάττεσθαι, ὅτε διὰ ῥαθυμίαν ἐπενεχθῇ, ἤγουν διὰ ἁμάρτημα ἐπεγνωσμένον πάντως τοῖς κανόσι. καὶ αὐτὰ μὲν ταῦτα· ἐγὼ δὲ οὐκ ἔχω τίνι ἐκ τούτων ἀκολουθήσω. κἂν γὰρ ὑπὸ τοῦ δύλαβοῦς ἕλκωμαι, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ ἀκανονίστου μὴ ἑλκύομαι. ζητῶ οὖν μαθεῖν τί ποιητέον, ὡς θέλων διὰ βίου παῖς εἶναι καὶ μαθητής. σημειοῦται τὸν πρόσθεν κανόνα διορίζόμενον καθαιρεῖσθαι τὸν μὴ τὸν ἀφορισμὸν ἐνεργοῦντός τι ἱερατικόν. ἀνάγνωσον καὶ τὰ πρὸ ἡμῶν ἐνταῦθα γραφέντα.

ZΩNAP. Τὸν ἐπιτιμωμένους ἤτοι ἀφοριζομένους ἀρχὴ, κἂν μὴ δικαίως λέγωσιν ἐπιτιμᾶσθαι, ἐμμένειν τῷ ἐπιτιμίῳ, ἕως ἂν ἀκουσθῶσι πρὸς τοῦ ἔχοντος δικαίου ἀνακρίνειν τὰ τοιαῦτα. εἰ δὲ ὁ ἐξ ἐπιτιμίου γνώμης ἀκοινωνήτου τολμήσῃ εἰς κοινωνίαν ἐλθεῖν, πρὸ τοῦ ἐξετασθῆναι, εἰ δικαίως γέγονεν ἀκοινώνητος ἢ μὴ, αὐτὸς ἑαυτὸν, φησι, καταδίκασε. καὶ ὁ ιδ'. δὲ κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου πρὸ τούτου λαμβάνει.

ARIST. Ὁ ἀκοινώνητος κοινωνήσας πρὸ συμπαθείας, αὐτοκατάκριτος.

Ὁ ἀφορισθεὶς, καὶ πρὸ τοῦ λυθῆναι τοῦ ἀφορισμοῦ λειτουργήσας, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τὴν καταδίκην ἐπήγαγε.

KANΩN λγ'.

Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ὁ κατηγορούμενος ἢ ὁ κατηγορῶν ἐν τῷ τόπῳ, ἔνθα ἔξιν ὁ κατηγορούμενος, ἐὰν φοβῆταί τινα βίαν πρεπετοῦς πολυπληθίας, τόπον ἑαυτῷ ὑπολέξηται ἔγγιστον, ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν αὐτοῦ δυσχέρεια μάρτυρας παρενεγκεῖν, ἔνθα τὸ πρᾶγμα πρατεῖται.

BAAΣ. Ἐπὶ τῷ εἰκότων εἶναι ὑποπτεύειν τινὰ ἐκ τῶν δικαζομένων ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἡ διαδικασία γίνεται, ὥρισαν οἱ πατέρες, ἵνα ἐάν τις ἐξ αὐτῶν, εἴτε δηλονότι ὁ κατηγορῶν εἴτε ὁ κατηγορούμενος, εἰς τὸν οἰκεῖον φόρον, ἤγουν εἰς τὸν τόπον ἐν ᾧ κατοικεῖ, ὑποπτεύσῃ βίαν παθεῖν ἀπὸ πολυπληθείας δημώδους ἀπάκτου λαοῦ, διὰ φόβον τοῦ ἀντιδίκου, ἢ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν δυσχέρειαν ἔχειν μάρτυρας παραχθῆναι, ἔχῃ ἐπ' ἀδείας ἕτερον ὑπολέξασθαι πλησιέστερον τόπον, ἵνα ἐκεῖ ὁ δικαστήριον προβῇ χωρὶς φόβου πάντως, καὶ ἡ τῶν μαρτύρων παραγωγὴ δυσχερὴς γένηται, καὶ οὕτω διαλυτωθῇ ῥᾳδίως ἡ ὑπόθεσις. καλῶς δὲ εἶπεν ὁ κανὼν, ὑπολέγεσθαι ἔγγιστα διακείμενον τόπον. εἰ γὰρ πόρρω διάκειται, οὐκ ἀναγκασθήσεται ὁ δικαστὴς ἢ ὁ ἀντίδικος ἀκολουθῆσαι τῇ ὑπογῇ ταύτῃ. οἶμαι δὲ, ὅτι ταῦτα χώραν οὐκ ἔχουσιν εἰς τὰ πατριαρχικὰ δικαστήρια·

vel Laicus anathematizatur, dicunt; quòd si ex causis quidem in dictis capitibus declaratis segregatus sit ab Episcopo Clericus vel Laicus, debet servare segregationem, quomodocunque prolata sit, & eam non contemnere, donec ejus causa fuerit examinata. Si autem propter aliquam aliam causam Episcopus inconsideratè Laicum vel Clericum segregaverit, fortè quòd seditiones non excitat contra proprium exactorem, quòd non dat ei rem aliquam propriam, vel quòd non iniquæ & temerariæ ejus voluntati assentitur, securè segregationem contemnet, & is potiùs punietur qui segregavit. Si enim datum fuerit Episcopo, seu rectè seu perperam, Clericos & Laicos segregare, & necesse habere eos, qui segregantur, segregationem servare; tyrannidem exercebunt Episcopi, & in omni re dominium obtinebunt, nec quisquam eis resistet ob metum segregationis; fortè autem & ipsi etiam pietati insultabunt, & divini canones erunt multorum malorum auctores, quod est absurdum. Vide enim præsentem canonem, qui dicit, tunc debere segregationem servari, quando propter socordiam inflicta fuerit, seu propter peccatum, quod est omnino canonibus condemnatum. Ac ipsi quidem hæc. Ego autem non habeo quemnam eorum sequar. Nam etsi à pietate trahor, ab eo tamen quod sit contra canones retrahor. Cupio ergo discere quid agendum, ut qui tota vita velim esse puer & discipulus. Nota præsentem canonem eos, qui post segregationem aliquid sacerdotale peragunt, deponi statuentem. Lege & quæ ibi à nobis scripta sunt.

ZONAR. Quibus pœna aliqua, segregatio nempe, indicta est, donec ab eo, penes quem in ejusmodi causis judicandi facultas est, auditi fuerint, mulctam, quamvis injustè irrogatam asserant, persolvere oportet. Quòd si quis mulctæ nomine communione motus, priusquam, juréne an injuria damnatus sit, examinatum fuerit, se in communionem fidelium insinuare audeat, suo se, inquit, calculo condemnavit. Hoc idem Sardicensis quoque Synodi decimoquarto canone explicatum reperias.

ARIST. *Excommunicatus, qui communicaverit ante commiserationem, contra se condemnationis sententiam tulit.*

Qui segregatur, & antequam à segregatione solvitur, sacra peragit, ipse contra se condemnationis sententiam protulit.

CANON XXXIII.

Similiter placuit, ut qui accusatur, vel qui accusat, si in loco, in quo est is qui accusatur, temeraria multitudinis vim aliquam timeat, locum sibi proximum eligat, in quo nulla erit testes producendi difficultas, ubi negotium terminatur.

BALS. Quia erat verisimile, majorem esse alicujus eorum qui litigabant potentiam, in loco in quo disceptabatur, decreverunt Patres, ut si quis eorum, sive scilicet qui accusat sive qui accusatur, in foro proprio, sive eo in loco in quo habitat, suspicatur fore, ut ab incondita insolentis populi & numerosa multitudine vim patiatur, propter metum adversarii, vel propter eandem causam difficile fuerit testes producere; sit in ejus potestate alium locum finitimum eligere, ut illic procedat judicium absque ullo timore, & facilè fieri possit productio testium, & sic causa facilè decidatur. Pulchrè autem dixit canon, locum propinquum eligi debere. Si enim procul situs sit, non cogetur judex aut adversarius hanc electionem sequi. Existimo autem hæc locum non habere in Patriarchalibus judiciis; quia

Digitized by Google

quia nemo poteſt metum cauſari, ubi Patriarchalis magnitudinis poteſtas omnem ſuperat potentiam: ſed de Epiſcopalibus inferioribus judiciis hæc ſunt accipienda, ubi & judicis & litigatorum facilis eſt à loco in locum tranſlatio.

A ὅτι οὐδεὶς δύναται φόβον προβαλέσθαι ἔνθα ἡ ἐξουσία τῆς παντεξαρχικῆς μεγαλοπρεπείας ὑπερβαίνει πᾶσαν δύναμιν· ἀλλ' εἰς ἐπισκοπικὰ δὲ τελῶν δικαστήρια τὰ τοῦ κανόνος ἐκπληρώσεται, ὅπου καὶ ὁ τοῦ δικαστοῦ καὶ ὁ τοῦ ἀντιδίκων ἐκ τόπου εἰς τόπον μεταστάσις ἔξιν δύσκρισιν.

Zonar. Si quæ, inquit, exiſtat inter duos Clericos controverſia, eorúmque alter, quo in loco tribunal erigitur, vim pertimeſcat, quaſi ſcilicet populus propenſo in adverſarium ejus animo impetum forte in illum facturus ſit, vel teſtibus ab eo producendis impedimento futurus; illi alium perſequendi judicii locum eligendi facultas libera relinquatur: locum verò proxime ſitum, B non longo intervallo disjunctum, ne adverſario & judicibus illuc convenire difficile ſit, utque illic facile teſtes exhibere controverſiámque dirimere liceat. Nam ſi longe judicii exercendi ſedes abſit, teſtes quoque producere difficile erit. Neque enim ut longius peregrinentur teſtes adduci poterunt. Nam proprium officium nemini detrimento eſſe debere, lege decernitur. Officium vero Latinum eſt verbum, adminiſtrationem miniméque dubiam fidem ſignificans.

ΖΩΝΑΡ. Κἂν κληρικοὶ, φησι, δύο κατ' ἀλλήλων ἔχωσι, καὶ ὁ εἷς φοβῆται βίαν ἐν ᾧ σωίσεται τὸ δικαστήριον, ὡς ἴσως ἐπφυασπισμένου αὐτῷ τοῦ λαοῦ προσκειμένου τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ, ἢ σὺν ἐαυτῷ ἀγαγεῖν μάρτυρας ἐνδιδόῃ αὐτῷ· ἕτερον ὁπλέξασθαι τόπον, ἵνα ἐκεῖ τὸ δικαστήριον ᾖ ἐτοιμάσῃ δὲ ἀγχοτέρω τόπον καὶ μὴ πόρρω τυγχάνοντα, ὥστε μήτε τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ, μήτε τοῖς δικάζουσιν εὐδυχερῆ τὴν εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον ἀπέλευσιν, ὡς ἂν δύκρισεως ἐκεῖ μάρτυρες ἀχθῶσι, καὶ ἡ ἀκρόασις ταχυνθῇ. εἰ γὰρ πόρρω κεῖται ὁ τόπος ἐν ᾧ μέλλει σωίσεσθαι τὸ δικαστήριον, καὶ ἡ τῶν μαρτύρων ἀγωγὴ δυσχερὴς ἔσται· οὐ γὰρ πεισθήσονται οἱ μάρτυρες ταχέως ἀποδημῆσαι. οὐδενὶ γὰρ ὀφείλει τὸ ἴδιον ὀφφίκιον βλάβην γίνεσθαι, ὁ νόμος φησί. τὸ δὲ ὄνομα τοῦ ὀφφικίου Ρωμαϊκόν ἔστι, σημαῖνον δύκρισιν καὶ ἀξιοπιστίαν.

Arist. *Qui accuſat, vel accuſatur, violentiam timens, locum ſibi tutum ſeligat.*

ΑΡΙΣΤ. Κατηγορῶν, ἢ κατηγορούμενος, βίαν φοβούμενος, ὁπλεγέτω τόπον ἄσυλον.

C

Qui aliquem accuſat, & ſuſpicatur ſe vim ab accuſati parte paſſurum, vel vice versâ accuſatus ab accuſatore; quemcunque volunt locum ad ſecuritatem ſuam eligant, ubi facile poſſint & cum ipſis, quos forte habent teſtibus converſari, & judicio ſine periculo ſiſtere: ne propter iſtiuſmodi timorem accuſator ab accuſatione deſiſtat, vel accuſatus à judicio clanculùm recedat, & abſens condemnetur.

Ὁ κατηγορῶν τινος, ἐὰν βίαν ὑποπτεύῃ παθεῖν παρὰ τοῦ μέρους τοῦ κατηγορουμένου, ἢ ὃ ἀνάπαλιν ὁ κατηγορούμενος παρὰ τοῦ κατηγόρου· ᾧ ἐξέστωσαν τόπον εἰς ἀσφάλειαν αὐτῷ ὁπλεγέσθωσαν, ὥστε δύκρισιν ἔχειν, καὶ οἷς ἴσως ὑπάρχουσιν αὐτοῖς μάρτυσιν ὁμιλεῖν καὶ εἰς τὸ δικαστήριον ἀκινδύνως ἀπαντᾶν· ἵνα μὴ διὰ τοιοῦτον φόβον ἢ ὁ κατήγορος τῆς αἰτιάσεως ἀποστῇ, ἢ ὁ κατηγορούμενος λάθρα τοῦ δικαστηρίου ὑπαναχωρήσῃ, καὶ ἀπὼν καταδικασθῇ.

Canon XXXIV.

ΚΑΝΩΝ λδ'.

Si qui Clerici à propriis Epiſcopis promotis eos contemnant, ne illic quidem maneant unde ſecedere noluerunt. Similiter placuit, ut cujuſmodicunque Clerici & Diaconi, ſi ſuis Epiſcopis, propter urgentes aliquas ſuarum Eccleſiarum cauſas eos ad majores in Eccleſia ſua honores provehere volentibus, non paruerint; ne in illo quidem gradu miniſtrent, ex quo recedere noluerunt.

D Εάν τινες κληρικοὶ ἐκ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων προβιβαζόμενοι καταφρονῶσιν, μηδὲ ἐκεῖ μείνωσιν, ὅθεν ἀναχωρῆσαι οὐκ ἠθέλησαν. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα οἱοιδήποτε κληρικοὶ καὶ ἀκόλουθοι, ἐὰν μὴ πειθαρχῶσι τοῖς ἐπισκόποις αὐτῶν, βουλομένοις διά τινας ἀναγκαίας αἰτίας τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν τούτοις πρὸς μείζονας ἀναβιβάζειν τιμὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῶν, μηδὲ ἐν ἐκείνῳ τῷ βαθμῷ διακονήσωσιν, ἐξ οὗ ἀναχωρῆσαι οὐκ ἠθέλησαν.

Bals. Quidam Clerici, ut eſt veriſimile, à ſuis Epiſcopis ad majores gradus evocati, propter Eccleſiarum utilitatem, non perſuadebantur hoc facere, eo quòd acquieſcerent iis quos jam habebant gradibus, E lucro fortaſſe vel corporali quiete adducti. Statuerunt ergo patres, ut ſi qui Clerici, cujuſmodicunque ſacerdotale miniſterium exercentes, (neque enim hîc accipiuntur Diaconi pro iis, qui in ſancto tribunali miniſtrant; ſed pro iis, qui quodcunque Eccleſiaſticum miniſterium exercent) non pareant ſuis Epiſcopis, ad majores gradus propter urgentem aliquam Eccleſiarum neceſſitatem, eos provehere volentibus; ſed hæreant iis gradibus ſeu locis quos tenent: ne in illo quidem gradu ſint & miniſtrent, ex quo diſcedere noluerunt. Cùm canon hæc decernat, quidam dicunt, ex hoc Patriarchis & reliquis Epiſcopis datam eſſe facultatem eos, qui F ſibi ſubſunt, magiſtratus, & alios ſacri ordinis, ab officiis ſuis movere: maximè autem eos, qui ad quaſlibet eccleſias eliguntur & electionem non admittunt, deponere. Mihi autem videtur, quòd ex hoc canone non coguntur Eccleſiarum magiſtratus, aut alii Clerici, vel inviti ſuſcipere, quæ per Epiſcopalem electionem eis dantur, Eccleſias: ſed de iis accipi canonem, qui quælibet Eccleſiaſtica miniſteria exercent, & ad majores aliquos honores vel gradus vocantur, & Epiſcopali vocationi non parent; & maximè, quando ea

ΒΑΛΣ. Τινὲς, ὡς ἔοικε, κληρικοὶ μεταλαμβανόμενοι παρὰ τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν πρὸς μείζονας βαθμοὺς διὰ χρησιμότητα τῶν ἐκκλησιῶν, οὐκ ἐπείθοντο τοῦτο ποιῆσαι, διὰ δ ἀναπαύεσθαι ὅπου τοῖς καταχθονίοις παρὰ τούτων βαθμοῖς, ἀπὸ κέρδους ἴσως ἢ καὶ σωματικῆς ἀναπαύσεως. ὥρισθαι οὖν οἱ πατέρες, ἵνα ἐάν τινες κληρικοὶ οἱανδήποτε διακονίαν ἱερατικὴν ἐνεργοῦντες (οὐδὲ γὰρ ὑπολαμβάνονται ἐνταῦθα οἱ διάκονοι εἰς τοὺς ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι διακονοῦντας, ἀλλ' εἰς τοὺς ἐνεργοῦντας οἱανδήποτε διακονίαν ἐκκλησιαστικὴν) καὶ πειθόμενοι τοῖς ἐπισκόποις τούτων, βουλομένοις μεταναβιβάζειν αὐτοὺς εἰς μείζονας βαθμοὺς διὰ ἀναγκαιοτάτην αἰτίαν τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ὑστέρων) ὧν κατέχουσι βαθμῶν ἢ τόπων, μηδὲ ἐπ' ἐκείνῳ τῷ βαθμῷ εἶεν αὐτοὺς καὶ διακονεῖν, ἐξ οὗ ἀναχωρῆσαι οὐκ ἠθέλησαν. ταῦτα τοῦ κανόνος διορίζομένου, λέγουσί τινες, ὡς ἐκ τούτου δῆλον ἄλλα τοῖς πατριάρχαις καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπισκόποις μεθιέναι τοὺς ὑπ' αὐτοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς ἄλλους ἱερατικοὺς ἀπὸ τῶν ὀφφικίων αὐτῶν, μάλιστα δ' εἰπεῖν καθαιρεῖν τούτους ψηφιζομένους εἰς ἐκκλησίας οἱασδήποτε καὶ μὴ καταδεχομένους τὴν ψῆφον. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὡς ἀπὸ τοῦ κανόνος τούτου οὐκ ἀναγκάζονται οἱ τῶν ἐκκλησιῶν ἄρχοντες ἢ ἕτεροι κληρικοὶ καταδέχεσθαι καὶ ἄκοντες τὰς διὰ ψήφου ἐπισκοπικῆς διδομένας τούτοις ἐκκλησίας· ἀλλὰ ἐκλαμβάνεσθαι τὸν κανόνα εἰς τοὺς ἐνεργοῦντας ἐκκλησιαστικὰς οἱασδήποτε διακονίας, καὶ εἰς μείζονας τιμὰς ἢ βαθμοὺς μεταλαμβανομένους, καὶ μὴ πειθομένους τῇ ἐπισκοπικῇ μεταλήψει.

καὶ

καὶ μᾶλλον ὅπως ἀφ' ἑαυτοῦ χρησιμότητα ἡ ἐκκλησίας αὐτὴ γίνηται. Ὁ μὲν γὰρ ἄκοντά τινα μὴ δέχεσθαι χειροτονίαν ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, συγγνωστόν ἐστιν, ἴσως πρὸ χειροτονίαν ἀλλεβούμενον ἀφ' οἱουδήποτε τρόπον ἐπαινετόν. Ὃ δὲ μὴ ὑπακούειν τῷ ἐπισκόπου τοὺς κληρικοὺς ἢ καὶ τοὺς ἄρχοντας μετακαλουμένου τούτους εἰς μείζονα ὀφφίκια, οὐ μόνον οὐκ ἔστι συγγνωστέον, ἀλλὰ καὶ κολάσεως ἄξιον. εἰ γάρ τις, τυχὸν ὢν ἀκόλουθος, οὐ πείθεται σφενδονᾶν ῥαφερενδάριον ἢ διδάσκαλον ἀφ' οὗ κόπου, καὶ δουλοῦσθαι τῇ ἐκκλησίᾳ, κολασθήσεται· καὶ εἴτις, πρωτέκδικος ὢν, οὐ θέλει προβιβασθῆναι εἰς ἱερομνήμονα ἀφ' οὗ ἀνερρίφθη τοῦ ὀφφικίου, ἐκβληθήσεται καὶ ἀπὸ τοῦ πρωτεκδίκου· καὶ εἴτις, ἀναγνώστης ὢν, οὐ θέλει προαναβιβασθῆναι εἰς μεῖζον ὀφφίκιον, ὡς κοπιῶν, καταγρεθήσεται. καὶ δῆλον τοῦτο ἀπὸ τοῦ μὴ ψηφίζεσθαι πάλιν ἀφ' ἑνὸς ἐπισκόπου κληρικὸν εἰς ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, ἀλλὰ πάλιν μόνων τῶν ἐχόντων ἐπισκοπάς· οἱ γὰρ μητροπολῖται, οἱ μὴ ἔχοντες ἐπισκοπάς, ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπίσκοποι, οἱ ὑπὸ μητροπολιτῶν ὄντες, οὔτε ψηφίζεσθαι κληρικοὺς αὐτῶν δύνανται, ὅτε καὶ κανόνας κολάζοισιν αὐτοὺς ἀπειθοῦντας. ἀρ' οὖν καὶ κανόνα ἐκκληφθῆναι εἰς τοὺς μὴ πειθομένους προαναβιβασθῆναι εἰς ἐκκλησιαστικὰ ὀφφίκια, καὶ οὕτως ἔχειν χώραν εἰς πάντας τοὺς ἐπισκόπους καὶ εἰς πάντας τοὺς κληρικούς. ἀκούων δὲ τοῦ κανόνος λέγοντος, μετακινεῖσθαι ἀπὸ τῶν ἰδίων βαθμῶν τοὺς κληρικούς, μὴ πειθομένους τοῖς ἐπισκόποις προκαλουμένοις τούτους εἰς μείζονας τιμὰς ἀφ' τινας ἀναγκαίας αἰτίας τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν, μή εἴπῃς, ὡς αἰτίας ἀναγκαιοτάτης μὴ οὔσης οὐκ ἔχουσιν ἄδειαν οἱ ἐπίσκοποι προαναβιβάζειν τοὺς κληρικοὺς αὐτῶν. καὶ αἰτίας γὰρ τοιαύτης μὴ προκειμένης ἐνδεικνύμενος ὁ ἐπίσκοπος τοὺς κληρικοὺς αὐτοῦ ἀπὸ τούτου τοῦ βαθμοῦ εἰς μείζονα τόπον προαναβιβάσῃ καὶ ἄκοντας τῷ τοιούτῳ ἐκκλησιαστικῷ τάξιν. καὶ σημείωσαι, ὅτι πρὸς μείζονας τόπους μετακινεῖν τοὺς κληρικοὺς ἐνεδόθη τοῖς ἐπισκόποις, οὐ μόνον καὶ πρὸς ἥττονας· ὥσπερ οὖν ὑβρίζειν καὶ ἀτιμοῦν αὐτοὺς ἀφ' οὗ συγχεῖν τοὺς τάξεις τῶν ἱερῶν βαθμίδων· καὶ ὃς γέγονέ τοτε ἴσως ἄρχοντα, ἐπόμενον τῶν προκαθεσέρων ἀρχόντων ἱερῶν, ἢ καὶ μηδὲ ὅλως ὄντα ἄρχοντα, ἀφ' οὗ εἰκοπὴν εἰς μείζονα τόπον καθιερῶν. ὡσαύτως σημείωσαι, ὅτι τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὀφφίκια, ἤγουν τὰ ἀρχοντίκια, οὐκ εἰσὶ τῆς ἐξουσίας τῶν ἐπισκόπων, ὡς τινες λέγουσιν, ἀλλὰ τῶν κανόνων αὐθεντίας καὶ φιλοτιμίας, ὥσπερ οὖν τὰ τῶν λοιπῶν ταγμάτων δίκαια, ἤγουν τῶν ἀκόλουθων τῶν ἱερέων καὶ τῶν λοιπῶν. εἰ μὴ γὰρ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν μετ' ἀφαιρέσεως, ἤγουν ἐξ ἀπειθείας, ἐξέπιπτον ἐκ τῶν οἰκείων βαθμῶν οἱ κληρικοί, ἀλλ' δικαίως ἀκαίρως καὶ ὅτι θελήσει εἶχον οἱ ἐπίσκοποι τοῦτο γενέσθαι. τοῦτο δὲ οὐκ ἔδοξε τοῖς θείοις πατράσιν. ἔτι σημείωσαι, ὅτι εὔκολόν ἐστι διαφορὰ κληρικοῦ καὶ ἀρχοντικίου. ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς αἰτίας μετακινεῖται καὶ ὁ ἄρχων ἀπὸ τοῦ ἀρχοντικίου αὐτοῦ, ἀφ' οὗ καὶ ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ ἀκόλουθος. ἔτι σημείωσαι, ὅτι ἐπεὶ τῷ ὀνόματι τῶν κληρικῶν καὶ οἱ μοναχοὶ περιέχονται, καλῶς ἐκληφθήσονται τὰ τοῦ κανόνος καὶ εἰς τοὺς ἀκολουθοῦντας τῶν μοναστηρίων.

ZONAR. Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπείκετε, φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος. ἐὰν οὖν κληρικὸς οἱοσδήποτε καὶ ἀκόλουθος, (ἀκόλουθος δ' ἐνταῦθα, ὁ τοῦ ἀκολούθου ἔχοντα χειροτονίαν φησὶν, ἀλλ' ἅπαξ κληρικὸν, ἀκόλουθον ὠνόμασεν, ὡς ἀκολουθίαν τινὰ, ἤγουν ὑπηρεσίαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πληροῦντα· καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ εἰπεῖν, μηδὲ ἐν ἐκείνῳ τῷ βαθμῷ ἀκολουθήσωσι, καὶ τοὺς ἀναγνώστας γὰρ καὶ λοιποὺς ἐν τῷ οἰκείῳ βαθμῷ ἀκολουθεῖν λέγει.) ἐὰν οὖν μὴ πειθαρχῇ κληρικὸς τῷ ἐπισκόπῳ αὐτοῦ, θέλοντι προβιβάσαι αὐτὸν εἰς μείζονα βαθμὸν, οἷ ἀκόλουθον εἰς πρεσβύτερον, ἢ ὑποδιάκονον εἰς διάκονον, καὶ καθεξῆς, μηδὲ ἐν ἐκείνῳ τῷ βαθμῷ μενέτω, ἐν ᾧ ἦν, καὶ ὃ ἀποτίθεται οὐκ ἠθέλησεν.

A propter eccleſiæ utilitatem fiat. Si enim invitus quiſpiam Epiſcopalis dignitatis ordinationem non ſuſcipiat, eſt venia dignus; dum ob laudabile quamcunque rationem moremque ordinationem fortaſſe modeſtè vitat. Clericos autem vel magiſtratus non obedire Epiſcopis eos ad majora officia vocantibus, non ſolùm non eſt ignoſcendum, ſed etiam animadverſione dignum. Si quis enim, cùm ſit fortè in Diaconatu, non morem gerat, ut referendarii characterem accipiat vel doctoris, propter laborem, & ut Eccleſiæ ſerviat, punietur; & ſi quis, qui primus eſt Defenſor, non vult ad officium Æditui provehi, quòd nihil inde lucri percipiatur, etiam à primi Defenſoris officio ejicietur; & ſi quis, cùm ſit Lector, non vult ad majus, ſed laborioſius, officium promoveri, deponetur. Atque hoc ex eo manifeſtum eſt, quòd non à quovis Epiſcopo ad dignitatem Epiſcopalem eligitur Clericus; ſed ab iis ſolis qui habent Epiſcopatus: Metropolitani enim, qui non habent Epiſcopatus, ſimiliter & Epiſcopi qui ſubſunt Metropolitanis, nec poſſunt ſuos Clericos eligere, nec eos ex canonibus puniunt, qui ſibi non obediunt. Placuit ergo, canonem de iis accipi, qui ad Eccleſiaſtica officia provehi non perſuadentur: & ſic in omnes Epiſcopos Clericoſque valere. Cùm autem audis canonem dicentem, Clericos ſuis gradibus moveri, qui non parent Epiſcopis, eos ad majores honores, propter ſuarum Eccleſiarum urgentes cauſas, vocantibus, ne dicas, quòd niſi adſit cauſa neceſſaria, non poſſunt Epiſcopi ſuos Clericos promovere. Nam, etſi non ſe præbeat ejusmodi cauſa, ritè poteſt Epiſcopus Clericos ſuos ab hoc gradu in majorem vel invitos provehere ſecundùm ordinem Eccleſiaſticum. Et nota, quòd Epiſcopis datum eſt Clericos ſuos ad majores gradus provehere, non autem ad minores deprimere: quemadmodum nec ipſos injuria & ignominia afficere in ſacrorum graduum confundendis ordinibus; & eum qui fuit heri fortaſſe magiſtratus, ſupra omnes antiquiores magiſtratus collocando; vel eum qui ne fuit quidem omnino magiſtratus, per promotionem in majori loco conſtituendo. Similiter nota, quòd Eccleſiaſtica officia ſeu magiſtratus non ſunt epiſcoporum poteſtatis, ut dicunt nonnulli; ſed canonum auctoritatis & dignitatis: ſicut nec reliquorum ordinum jura, ſcilicet Diaconorum, Sacerdotum, & reliquorum. Niſi enim ita eſſet, non cum diſtinctione, ſcilicet propter inobedientiam, Clerici ſuis gradibus excideren; ſed, ſeu bene, ſeu malè, quando vellent epiſcopi hoc fieri. Hoc autem ſanctis patribus minimè viſum eſt. Præterea nota, quòd nulla eſt differentia clericatûs & magiſtratûs. Ex eadem enim cauſa movetur etiam Princeps Eccleſiaſticus à ſuo principatu, ex qua ſacerdos & diaconus. Præterea nota, quòd quoniam ſub Clericorum nomine etiam Monachi continentur, rectè accipietur canon etiam ad miniſtros monaſteriorum.

ZONAR. Obedite Præpoſitis veſtris, & obſequimini, inquit divinus Apoſtolus. Si ergo quicunque Clericus & miniſter (Diaconi vero nomine hîc, non eum qui diaconatûs ordine inſignitus eſt, ſed Clericum quemlibet, qui aliquod in Eccleſia miniſterium exercet, canon intelligit; idque vel ex iis verbis facile apparet, [ne in illo quidem gradu miniſtrent] in ſuo namque gradu miniſtrantium nomine Lectores quoque & alios deinceps ſignificat.) Si quis igitur Clericus Epiſcopo ſuo ipſum ad altiorem dignitatis gradum, à Diaconatu quippe ad Sacerdotium, vel ad Diaconatum ab Hypodiaconi munere, atque ita deinceps, promovere volenti non obtemperet; ab eo quoque gradu, quem tenebat, quemque is dimittere noluit, amoveri placet.

Digitized by Google

ARIST. *Qui majorem honorem respuit, & quem habet amittet.*

Qui majore judicatur honore dignus à suo Episcopo, & propter necessariam Ecclesiæ causam ad eum promovetur, & morem non gerit; non propter pietatem sed per contemptum; etiam gradu, quo ministrat, amovebitur, eumque amittet. Fortasse enim Hypodiaconus erat, & Diaconus fieri dignus judicabatur; & hoc necessarium erat ab Episcopo fieri, quia sufficientes non habuit Diaconos, nec invenit aliquos illius ad instar vitâ inculpatos & probatos sermone.

CANON XXXV.

Si quis Clericus pauper, in aliquem ordinem promotus, quicquam acquisierit, Episcoporum potestati subjiciatur. Similiter placuit, ut Episcopi & Presbyteri & Diaconi, vel quicunque Clerici, qui nihil habent, si promoti, tempore Episcopatûs vel Clericatûs eorum, agros vel qualiacunque prædia nomine proprio emerint, tanquam qui Dominica bona invaserint, teneantur: nisi utique admoniti ea Ecclesiæ retulerint. Si autem alicujus liberalitate vel cognationis successione aliquid ad ipsos propriè deveniret, eo facient id, quod eorum proposito congruit. Sin vero, etiam postquam proposuerint, retro convertantur, Ecclesiastico honore indigni, ut reprobi, judicentur.

BALS. Quadragesimus canon apostolicus statuit, ut episcopus tempore ordinationis res suas describat: similiter & xxiv. canon Antioch. Syn. ut eæ sint manifestæ, & itidem ecclesiæ reditus. Præsens ergo canon decernit, ut si Episcopi vel Presbyteri vel Diaconi, vel quicunque Clerici, ad Ecclesiasticum ministerium & honorem pauperes, postea promoti fuerint, & tempore Episcopatûs vel Clericatûs quodvis immobile nomine proprio emerint: reputentur ut raptores bonorum Dominicorum, scilicet eorum quæ Deo sunt dedicata. Hoc autem significavit canon, dum dixit; ut qui invaserint, teneantur, nisi hujus admoniti, id est, ab hoc temerario incepto desistere jussi, ea ecclesiæ dominio ascripserint. Si autem ex hæreditate vel legato vel donatione aliquid ad eos devenerit; eorum quidem partem aliquam, quæ illis videbitur, Ecclesiæ dominio tribuere debent, reliquorum autem habere certum & indubitatum dominium. Sed si postquam proposuerit ex iis aliqua ecclesiæ consecrare, si eum pœnitentia subierit, à sacerdotali honore excidet ut indignus & reprobus. Hæc cùm decernat canon, dicunt aliqui, ea quæ in ipso sunt intelligi de omnibus, quæ post Episcopatûs vel Clericatûs adoptionem undecunque empta sunt, vel etiam acquisita ab Episcopis vel Clericis, præterquam ea quæ ad ipsos vel ex donatione vel ex legato vel hæreditate devenerint. Mihi autem videtur, quod in Episcopis quidem hoc locum habebit: quia nullus est eis alius modus per quem res acquirant, præterquam ex Juribus episcopalibus, & ex externis donationibus & legatis. Ac Episcopalia quidem Episcopatui tradentur: reliqua autem erunt eorum dominii, quemadmodum hîc quoque canon hoc tractat. Clerici autem, si postquam in clerum recepti sunt, aliis modis & non ex Ecclesia res emerint, non cogentur ea Ecclesiæ addicere: si quis enim fortè Clericus fiat puerorum ludimagister, vel scriptor, vel magni alicujus viri amanuensis aut à secretis, & magnas ex eo facultates paraverit; quare cogetur ea, quæ his rationibus acquisita sunt, Ecclesiæ addicere? Præsens autem interpretatio à verbis canonis dependet, statuentis quæ ex liberalitate vel hæreditatibus provenerunt, eos habere in potestate, præterquam quòd pars quædam Ecclesiæ dari debet.

A ΑΡΙΣΤ. Ο μείζω τιμὴν ἀπωθούμενος, καὶ ἣν ἔχει προσαπολέσει.

Ο τιμῆς μείζονος κρινόμενος ἄξιος παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, καὶ δι' ἀναγκαίαν αἰτίαν τῆς ἐκκλησίας εἰς ταύτην προβιβαζόμενος, καὶ μὴ πειθαρχῶν, οὐ δι' εὐλάβειαν, ἀλλὰ διὰ καταφρόνησιν· μετακινηθήσεται καὶ τοῦ βαθμοῦ ἐν ᾧ διακονεῖ, καὶ προσαπολέσει τοῦτον. τυχὸν γὰρ ὑποδιάκονος ἦν, καὶ ἐκρίνετο ἄξιος τῶν γενέσθαι διάκονος, καὶ ἦν τοῦτο ἀναγκαῖον γενέσθαι τῷ ἐπισκόπῳ, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἀρκοῦντας διακόνους, μήτε εὑρίσκειν τινὰς κατ' αὐτὸν, ὄντας καὶ τοῦ B βίον ἀνεπιλήπτους, καὶ τοῦ λόγον δοκίμους.

ΚΑΝΩΝ λε'.

Εάν τις τῶν κληρικῶν πενιχρὸς, προκόψας εἴς τινα τάξιν κτήσοιτο τί ποτε, ὑποκεῖσθαι τῇ ἐξουσίᾳ τῶν ἐπισκόπων. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι, διάκονοι, ἢ καὶ οἱοιδήποτε κληρικοὶ, οἱ μηδὲν ἔχοντες, ἐὰν προκόψαντες τῷ καιρῷ τῆς ἐπισκοπῆς ἢ τῆς κληρώσεως αὐτῶν, ἀγροὺς ἢ οἱαδήποτε χωρία ἐπ' ὀνόματι ἰδίῳ ἀγοράσωσιν, ἵνα ὡς κατὰ δεσποτικῶν πραγμάτων ἔφοδον πεποιηκότες, ἐνέχωνται· εἰ μὴ ἄρα λοιπὸν ὑπομνησθέντες, τῇ ἐκκλησίᾳ ταῦτα εἰσκομίσωσιν. ἐὰν δὲ εἰς αὐτοὺς κυρίως φιλοτιμία C τινὸς ἢ διαδοχὴ συγγενείας περιέλθῃ, ἐξ αὐτῆς ποιήσωσιν ὃ ἔχει ἡ πρόθεσις αὐτῶν. εἰ δὲ καὶ μετὰ τὸ προθέσθαι εἰς τοὐπίσω μετατραπῶσιν, τῆς ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς ἀνάξιοι, ὡς ἀδόκιμοι, κριθῶσιν.

ΒΑΛΣ. Ο μὲν μ'. ἀποστολικὸς κανὼν θεσπίζει ἀπογράφεσθαι τοῦ ἐπίσκοπον, κατὰ τοῦ καιρὸν τῆς χειροτονίας αὐτοῦ, τὰ οἰκεῖα πράγματα· ὡσαύτως καὶ ὁ κδ'. κανὼν τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου, ὥστε εἶναι φανερὰ ταῦτά τε καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας εἰσοδιαζόμενα. ὁ δὲ παρὼν κανὼν διορίζεται, ἵνα ἐὰν οἱ ἐπίσκοποι ἢ πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι ἢ οἱοιδήποτε κληρικοὶ πενόμενοι D πρὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακονίας καὶ τιμῆς, μετὰ ταῦτα προκόψωσι, καὶ κατὰ τοῦ καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἢ τῆς κληρώσεως οἱονδηποτοῦν ἀκίνητον ἀγοράσωσιν εἰς ὄνομα οἰκεῖον, λογίζονται ὡς ἅρπαγες τῶν δεσποτικῶν πραγμάτων, ἤγουν τῶν ἀνατεθειμένων τῷ θεῷ. τοῦτο γὰρ ἐνέφηνεν ὁ κανὼν διὰ τὸ εἰπεῖν, ὡς ἔφοδον πεποιηκότες ἐνέχωνται, εἰ μήπως ὑπομνησθέντες περὶ τούτου, ἤγουν παραγγελθέντες ἀποστῆναι τῶν τολμηθέντος, προσκυρώσουσι ταῦτα τῇ ἐκκλησίᾳ. εἴπερ δὲ ἀπὸ κληρονομίας ἢ ληγάτου ἢ δωρεᾶς περιέλθῃ τι εἰς αὐτοὺς, ὀφείλουσι μέρος μὲν ἀπὸ τούτων τὸ δοκοῦν αὐτοῖς, προσκυροῦν τῇ ἐκκλησίᾳ, τῶν λοιπῶν δὲ τὴν κυριότητα ἔχειν ἀναμφίλεκτον. μετὰ μέντοι τὸ προθέσθαι ἀφ- E ιερῶσαί τινα ἐκ τούτων τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐὰν μετάμελος γένηται, ἐκπεσεῖται τῆς ἱερατικῆς τιμῆς ὡς ἀνάξιος καὶ ἀδόκιμος. ταῦτα τῶν κανόνος διοριζομένου, λέγουσί τινες ἐξακούεσθαι τὰ ἐν αὐτῷ εἰς πάντα τὰ μετὰ τὴν κλήρωσιν ἢ τὴν ἐπισκοπὴν ἀγορασθέντα ὁθενδήποτε, ἢ καὶ ἐπικτηθέντα παρὰ ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, ἄνευ τῶν ἀπὸ δωρεᾶς ἢ ληγάτου ἢ κληρονομίας περιελθόντων εἰς αὐτούς. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὡς ἐπὶ μὲν τοῖς ἐπισκόποις τοῦτο κρατήσει, ὅτι οὐδὲ ὕπεστι τρόπος ἕτερος αὐτοῖς δι' οὗ κτήσονται πράγματα, ἀλλ' ἢ μόνος ὁ ἀπὸ τῶν ἐπισκοπικῶν δικαίων καὶ ὁ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν δωρεῶν καὶ ληγάτων. καὶ τὰ μὲν ἤγουν τὰ ἐπισκοπικὰ τῇ ἐπισκοπῇ προσκυρωθήσεται· τὰ δὲ λοιπὰ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ ἔσονται, καθὼς τοῦτο καὶ ὁ κανὼν διαλαμβάνει. οἱ δὲ κληρικοὶ, ἐὰν μετὰ F τὴν κλήρωσιν ἀπὸ ἑτέρων τρόπων, οὐχὶ ἀπὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας, ἀγοράσωσι πράγματα, οὐκ ἀναγκασθήσονται ταῦτα προσκυρῶσαι τῇ ἐκκλησίᾳ. ἐὰν γὰρ τυχὸν παιδοδιδάσκαλος γένηταί τις κληρικὸς ἢ καλλιγράφος ἢ ὑπογραφεὺς μεγιστᾶνος τινὸς, καὶ ἐντεῦθεν πολυκτήμων καταστῇ, ἵνα τί κατεναγκασθήσεται τὰ ἀπὸ τοιούτων τρόπων ἐπικτηθέντα αὐτῷ τῇ ἐκκλησίᾳ προσκυρῶσαι; ἡ παροῦσα δὲ ἑρμηνεία ἐξέχεται καὶ τῶν ῥημάτων τοῦ κανόνος, διαλαμβάνοντος τὰ ἀπὸ φιλοτιμιῶν ἢ κληρονομιῶν ἔχειν ἐπ' ἐξουσίας αὐτοὺς, ἄνευ μέρους τινὸς ὀφείλοντος δοθῆναι τῇ ἐκκλησίᾳ.

Digitized by Google

τοῦ ϗ κανόνος περὶ ἀκινήτων λαμβάνοντος, ἐρωτήσῃ τις ἐὰν τὸ αὐτὸ ὀφείλῃ κρατεῖν καὶ ἐπὶ τῶν κινητῶν; καὶ οἶμαι ὅτι τὸ αὐτὸ καὶ ὅτι τάχις γένηται, διὰ δὲ μηδεμίαν εἶναι διαφορὰν κινητῶν καὶ ἀκινήτων, ὅσον εἰς τὴν κτῆσιν. κυρίως δὲ εἶπεν, ἀντὶ τοῦ εἰ ἐξ ὀρθοῦ αὐτῷ καταλειφθῇ· ἐπεὶ πολλὰ καταλιμπάνονταί τισιν, ὥστε αὐτὰ ἑτέροις ἀποκαταστῆσαι ἢ ἀναλῶσαι ὁπωδήποτε. οὐκ ἐκ τῶν τοιούτων οὖν ὁ τοιοῦτος ἀπαιτεῖται ἀφιερῶσαί τι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἐκ τῶν κυρίως ἤτοι ἰδικῶς αὐτῷ καταλελειμμένων, καὶ ὧν κύριος ἐστιν ἐκείνος. σημείωσαι δὲ καὶ κανόνα καὶ λέγοντα, ὅτι ἐξ ἀνάγκης ὀφείλουσιν οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ ἐπίσκοποι καταλιμπάνειν ἐν κατ' αὐτὸς ἐκκλησίαις μέρός τι, ὃ δοκῶ αὐτοῖς, ἀπὸ τῶν κυρίως ἀφαιρεθέντων τούτοις, πάντως δὲ ἐν ταῖς πλουσιαίαις ἀναπνοαῖς· καὶ τοῦτο, οἷς ἂν καὶ ὅσον ἐστὶν, οὐκ ἀποπεμφθήσεται.

A Cùm autem Canon tractet de immobilibus; rogaverit quispiam, an idem servari debeat etiam in mobilibus? & existimo quòd idem etiam in his fiet; propterea quòd nulla est differentia mobilium & immobilium, quod ad acquisitionem attinet. Propriè autem dixit, pro, si directò ei relicta sint, quoniam multa quibusdam reliquuntur, ut ea aliis quomodocunque reddant ac restituant. Ex hujusmodi ergo non postulat, ut quidquam Ecclesiæ consecret, sed ex eis quæ propriè seu privatim ei relicta sunt, & quorum ille est dominus. Nota igitur Canonem, qui dicit, quòd Episcopi & Clerici debent necessariò suis Ecclesiis partem aliquam, B quæ illis videbitur ex iis quæ propriè ad eos pertinent, relinquere; omnino autem extremo spiritu: & in hoc, cujusmodi & quantulumcunque est, non repudiabitur.

ΖΩΝΑΡ. Ἐὰν ἄποροί τινες γένωνται ἐπίσκοποι ἢ κληρικοὶ, εἶτα εὐπορήσωσι, καὶ κτήσωνται, ὡς ὥστε εἶναι ἐπίσκοποι ἢ κληρικοὶ, ἀγροὺς ἢ χωρία, ὠνησάμενοι αὐτὰ εἰς ὄνομα οἰκεῖον, δοκοῦσιν ἐκ πραγμάτων τῆς ἐκκλησίας ταῦτα κτήσασθαι, καὶ ἔνοχοί εἰσιν, ὥσπερ εἰ δεσποτικὰ πράγματα ἥρπασαν κυριακὰ διηρπακέναι, (τοῦτο γὰρ ἐνέφηνε διὰ τοῦ εἰπεῖν, ὡς ἔφοδον πεποιηκότες,) εἰ μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ ταῦτα ἀφιερώσουσιν. διὸ καὶ οἱ νόμοι τῆς πολιτείας ἀπαιτοῦσι τοὺς ἐπισκόπους, ὅπως μέλλουσι χρεωλογεῖσθαι, φανερὰ ποιοῦν C ἃ κέκτηνται, ἵνα ἔχωσιν ἄδειαν, οἷς βέλονται, νομίμως ταῦτα καταλιμπάνειν. καὶ ὁ μ'. δὲ κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἔσω φησὶ, φανερὰ τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου πράγματα, εἴγε καὶ ἴδια ἔχει, καὶ φανερὰ τὰ κυριακὰ, καὶ τὰ ἐξῆς. ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κδ'. κανὼν περὶ τούτου διατίθεται. ἐὰν ϗ καὶ ἐπισκόπῳ ὄντι τινὶ ἢ κληρικῷ προσέλθῃ κυρίως φιλοτιμία τινὸς, οἷς ληγάτον ἢ δωρεὰ ἢ κληρονομία συγγενικὴ, διό, φησὶ, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀφιερῶσαι τῇ ἐκκλησίᾳ μέρος καὶ τῶν οἰκείων προαίρεσιν. κυρίως ϗ εἶπεν, ἀντὶ τοῦ ἐξ ὀρθοῦ αὐτῷ καταλειφθῇ, ἐπεὶ πολλὰ καταλιμπάνονταί τισιν, ὥστε αὐτὰ ἑτέροις ἀποκαταστῆναι, D ἢ ἀναλῶσαι αὐτὸ εἰς αἰχμαλώτων ἀναῤῥύσεις, ἢ εἰς οἰκοδομὰς οἴκων ἱερῶν, καὶ εἰς ἄλλας αἰτίας ὁμοίας. ὁπόταν τοιούτων οὖν οὐκ ἀπαιτῆται ἀφιερῶσαί τι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ ἐκ τῶν κυρίως ἤτοι ἰδικῶς αὐτῷ καταλελειμμένων, καὶ ὧν κύριος ἐστιν. εἰ δὲ προέσθαι καὶ ὑποχρεοῦται μέρος ἀφιερῶσαι τῇ ἐκκλησίᾳ, εἶτα μεταγράψασθαι, ἀντὶ δὲ μεταβληθῆναι, ἀνάξιοι κριθήσονται ἤτοι τῆς ἱερατικῆς τιμῆς.

ZONAR. Si qui homines, cum rei familiaris inopia laborarent, ad Episcopatum evecti aut in Clerum cooptati sunt, deinde vero divitiis affluant, agrosque aut prædia, postquam Episcopi aut Clerici sunt, proprio nomine emercati possideant; illa ex bonis Ecclesiæ quæsiisse censentur, ac nisi Ecclesiæ consecraverint, Dominicas, hoc est, Deo dicatas possessiones, diripuisse judicabuntur. Id namque illa significant; Tanquam qui Dominica bona invaserint. Proinde civilibus quoque Legibus cautum est, ut Episcopi, cum eligendi sunt, quid C in ipsorum possessionibus sit testatum faciant; ut illas, quibuscunque collibitum fuerit, ex legum præscripto relinquere liceat. Quadragesimus vero sanctorum Apostolorum Canon; Nota sint, inquit, propria Episcopi bona, si quidem propria quoque habet; notaque item Dominica sint, & quæ sequuntur. Idem xxiv. quoque Antiochenæ Synodi Canone cautum est. Quod si Episcopo cuiquam aut Clerico aliquid alicujus liberalitate ipsi propriè addictum, legatum quippe aut donatio aut cognata hæreditas, obvenerit, ex eo quoque Ecclesiæ partem pro suo arbitrio consecrabit. Propriè vero dixit addictum, hoc est, quod homini ex directo D fuerit relictum; quoniam multa aliquibus relinquuntur, ut aliis tradant, aut in captivorum redemptionem, aut in sacrarum ædium ædificationem, aut in alios ejusmodi usus insumant. Nihil ergo ex hujusmodi rebus, sed ex iis tantum, quæ ipsi propriè ac peculiariter sunt relictæ, quarumque ipse dominus est, Ecclesiæ consecrare necessariò cogetur. Quod si qui, parte aliqua jam Ecclesiæ destinata, postea retro conversi sunt, hoc est, sententiam mutarunt, Sacerdotii honore indigni esse judicabuntur.

ΑRIST. Ὁ μὴ ϗ προκόψας ἀρχὴν ἐξωνήσατο, οὐδὲν ἔχων, ἵνα τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦτον προσάγῃ, εἰ μὴ ἐκ διαδοχῆς συγγενείας, ἢ κληρικῆς φιλοτιμίας τούτῳ περιελήλυθε. E

ARIST. *Qui post promotionem, nihil habens, agrum emerit, in Ecclesiam eum conferat, nisi successione cognationis aut purâ liberalitate ei obvenerit.*

Οἱ πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς μὴ ἔχοντες ἴδια πράγματα, ἢ καὶ οἱ κληρικοὶ, οἱ πρὸ τῆς κληρωθείας ὄντες πενέστατοι, ἐὰν μὴ ϗ προκόψαντά τινα ἐξωνήσωνται, τῇ ἐκκλησίᾳ ταῦτα προσάξουσιν, ὡς ἐκ τῶν προσόδων αὐτῆς ταῦτα ἐπικτησάμενοι. εἰ μήπω ἀπὸ κληρονομίας, ἢ ἀπό τινος δωρεᾶς τῇ ἀληθείᾳ πρὸς αὐτὸς γενομένης, φάνονται ταῦτα προελθεῖν εἰς αὐτούς.

Qui ante Episcopatum propria non habent bona, vel etiam Clerici, qui antequam in Clerum cooptati fuerint, pauperrimi erant; si postquam promoti sunt, immobilia aliqua redimant, ea ad Ecclesiam afferent, ut qui ex illius reditibus eadem acquisivissent: nisi forte ab hæreditate, aut ab alicujus donatione, vere ad ipsos factâ, appareant ea ad ipsos obvenire. F

Digitized by Google

A

Canon XXXVI.

Ut Presbyteri res Ecclesiæ, in qua consecrantur, non vendant: & ut nulli liceat Episcopo re abuti, quæ est ex titulo Ecclesiasticæ matriculæ. Similiter placuit, ut Presbyteri, præter mentem suorum Episcoporum res Ecclesiæ, in qua consecrantur, non vendant: quemadmodum Episcopis quoque prædia Ecclesiæ, ignorante Synodo, vel suis Presbyteris vendere non licet. Non existente ergo necessitate, non liceat Episcopo re abuti, quæ est ex titulo Ecclesiasticæ matriculæ. B

Bals. Ut est verisimile; quidam Sacerdotes res Ecclesiasticas, præter suorum Episcoporum sententiam, vendebant. Quin etiam Episcopi suarum Ecclesiarum prædia emancipabant, præter Synodi, vel etiam suorum Sacerdotum sententiam. Dicit ergo Canon, ne hoc fiat amplius; sed quando tale quid faciendi necessitas premit Episcopum, id cum Synodi suæ consensu & suorum Presbyterorum faciat. Ei autem aliter re uti non liceat, quæ in brevibus Ecclesiasticis seu in matricula scripta est, hoc est, in repertorio Ecclesiastici tituli seu libri. Titulus enim dicitur aliquando inscriptio, aliquando verò causa, aliquando autem & liber. Cùm autem audis Canonem dicentem, nec Episcopum præter Synodi sententiam & suorum Presbyterorum Ecclesiæ prædia vendere; nec Presbyteros præter sententiam suorum Episcoporum vendere res Ecclesiasticas; ne dixeris, quod ad hoc attinet, Presbyteros æquari Episcopis: sed dic, quòd Presbyteri quidem, præter Episcoporum sententiam, quamcunque rem mobilem vel immobilem vel etiam quæ facilè corrumpi potest, vinum fortè vel frumentum, vendere non possunt; Episcopus autem ea quidem, quæ facilè corrumpi possunt, mobilia, & quæ per se mobilia, etiam præter suorum Clericorum sententiam, potest alienare; sed non itidem immobilia. Propterea enim præsens quoque Canon jubet Pesbyteros non vendere bona Ecclesiastica sine Episcopis: Episcopis autem prohibuit immobilia, sine necessitate & sine Synodali & Presbyterorum sententia, vendere. Quòd autem habet Episcopus potestatem, etiam præter suorum Presbyterorum mentem & Synodi, vendendi per se immobilia & mobilia, quæ facilè corrumpi possunt, patet ex xxxviii. & xli. Can. Apostolicis quos etiam lege: atque etiam ex præsenti Canone, qui prohibet Ecclesiasticorum prædiorum & fundorum alienationem sine cognitione & examinatione faciendam. Ne huic autem interpretationi repugnare videantur Canones, qui sacra Ecclesiastica ab Episcopis vendi prohibent. Etsi enim sint mobilia, immobilium tamen locum obtinent, sicut & hoc sæpe in legibus invenitur. Porrò quando Ecclesiasticum immobile ob prementem necessitatem vendendum est, non debet Episcopus rem reditum habentem vendere; sed qualem xxvi. Canone præsentis Synodi eam esse vult, & secundùm dictas illic distinctiones. Abusûs autem Canon meminit, ne dicas prohiberi solùm venditionem immobilium, non autem etiam alias alienationes. Neque enim per emphyteusin, neque per donationem, neque per permutationem, neque ad multum tempus potest Episcopus rem Ecclesiasticam alienare, nisi urgeat necessitas.

Zonar. Sanctorum Apostolorum Canones, trigesimus octavus & quadragesimus primus, jus administrationémque rerum Ecclesiasticarum penes Episcopos esse voluere. Proinde ne Sacerdotibus res Ecclesiæ,

ΚΑΝΩΝ λϛ'.

Ὥστε πρεσβυτέρους πρᾶγμα τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ καθιεροῦνται, μὴ πιπράσκειν, καὶ ὥστε μηδενὶ ἐπισκόπῳ ἐξεῖναι πράγματι καταχρήσασθαι ἐκ τοῦ τίτλου τῆς ἐκκλησιαστικῆς μάτρικος. ὁμοίως ἤρεσεν, ὥστε τοὺς πρεσβυτέρους παρὰ γνώμην τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπισκόπων πρᾶγμα μὴ πιπράσκειν τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ καθιεροῦνται· ὃν τρόπον καὶ τοῖς ἐπισκόποις οὐκ ἔξεστι πιπράσκειν χωρία τῆς ἐκκλησίας, ἀγνοούσης τῆς συνόδου, ἢ τῶν ἰδίων πρεσβυτέρων. μὴ οὔσης τοίνυν ἀνάγκης, μηδὲ ἐπισκόπῳ ἐξεῖναι καταχρήσασθαι πράγματι ἐκ τοῦ τίτλου τῆς ἐκκλησιαστικῆς μάτρικος.

ΒΑΛΣ. Ὡς ἔοικεν ἱερεῖς τινες ἐπώλουν ἐκκλησιαστικὰ πράγματα παρὰ γνώμην τῶν οἰκείων ἐπισκόπων. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐπίσκοποι ἐπίπρασκον χωρία τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν, παρὰ γνώμην τῆς κατ' αὐτοὺς συνόδου, ἢ καὶ τῶν ἰδίων πρεσβυτέρων. φησὶν οὖν ὁ κανὼν μηκέτι τοῦτο γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὅτε πρόκειται ἀνάγκη ποιῆσαι τοιοῦτόν τι ἐπίσκοπον, μετὰ συναινήσεως τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου καὶ τῶν ἰδίων πρεσβυτέρων τοῦτο ποιεῖν· ἄλλως δέ πως μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας αὐτὸν καταχρήσασθαι πράγματι καταγεγραμμένῳ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς βρεβίοις, ἤγουν ἐν τῇ μάτρικι, τουτέστιν ἐν τῇ ἀπογραφῇ τῆς ἐκκλησιαστικοῦ τίτλου, ἤτοι βιβλίου. τίτλος γὰρ λέγεταί ποτε μὲν ἡ ἐπιγραφὴ, ποτὲ δὲ ἡ αἰτία, ποτὲ δὲ καὶ τὸ βιβλίον. ἀκούων δὲ τοῦ κανόνος λέγοντος, μήτε ἐπίσκοπον παρὰ γνώμην τῆς συνόδου καὶ τῶν ἰδίων πρεσβυτέρων πιπράσκειν χωρία τῆς ἐκκλησίας, μήτε τοὺς πρεσβυτέρους παρὰ γνώμην τῶν ἰδίων ἐπισκόπων πωλεῖν πράγματα ἐκκλησιαστικὰ, μὴ εἴπῃς ἐξισοῦσθαι κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τοῖς ἐπισκόποις τοὺς πρεσβυτέρους· ἀλλ' εἰπὲ, ὅτι οἱ μὲν πρεσβύτεροι παρὰ γνώμην τῶν ἐπισκόπων οἱονδηποτοῦν πρᾶγμα κινητὸν ἢ ἀκίνητον ἢ καὶ εὔφθαρτον, οἶνον τυχὸν ἢ σῖτον, πωλεῖν οὐ δύνανται· ὁ δὲ ἐπίσκοπος, τὰ μὲν εὔφθαρτα κινητὰ καὶ τὰ αὐτοκίνητα, καὶ παρὰ γνώμην τῶν οἰκείων κληρικῶν ἐκποιεῖν δύναται· οὐ μὴν καὶ τὰ ἀκίνητα. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ κανὼν, τοὺς μὲν πρεσβυτέρους παρεκελεύσατο μὴ πωλεῖν πράγματα ἐκκλησιαστικὰ ἄνευ τῶν ἐπισκόπων· τοὺς δὲ ἐπισκόπους ἐκώλυσε πιπράσκειν ἀκίνητα ἄνευ ἀνάγκης καὶ συνοδικῆς γνώμης καὶ τῶν πρεσβυτέρων. ὅτι δὲ ἐξουσίαν ἔχει ὁ ἐπίσκοπος, καὶ παρὰ γνώμην τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῦ καὶ τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου πιπράσκειν ἐκκλησιαστικὰ ἀκίνητα καὶ εὔφθαρτα κινητὰ, δῆλόν ἐστιν ἀπὸ τοῦ λή. ἀποστολικοῦ κανόνος καὶ τοῦ μά. οὓς καὶ ἀνάγνωθι· ἀλλὰ μὴν καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος κωλύοντος τὴν ἀδιάγνωστον ἐκποίησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν χωρίων καὶ μονῶν. μὴ ἐναντιωθῶσι δέ σοι πρὸς τὴν παροῦσαν ἑρμηνείαν οἱ κανόνες, οἱ κωλύοντες παρὰ ἐπισκόπων πιπράσκεσθαι ἱερὰ ἐκκλησιαστικά. κἂν γὰρ κινητὰ ταῦτα ὦσιν, ἀλλὰ ἀκινήτων ἐπέχουσι τόπον· καθὼς καὶ ἐν τοῖς νόμοις τοῦτο πολλαχοῦ εὑρίσκεται. καὶ ὅταν δὲ μέλλῃ διαπραθῆναι ἐκκλησιαστικὸν ἀκίνητον διὰ προκειμένην ἀνάγκην, οὐκ ὀφείλει πωλεῖν ὁ ἐπίσκοπος πρᾶγμα ἔχον πρόσοδον, ἀλλ' οἷον ὁ κϛ'. κανὼν τῆς παρούσης συνόδου φησὶ, καὶ κατὰ τὰς ἐκεῖσε εἰρημένας διαστίξεις. καταχρήσεως δὲ ὁ κανὼν ἐμνήσθη, ἵνα μὴ εἴπῃς μόνην κωλύεσθαι τὴν διάπρασιν τῶν ἀκινήτων, οὐ μὴν καὶ τὰς ἄλλας ἐκποιήσεις. οὔτε γὰρ κατ' ἐμφύτευσιν, οὔτε κατὰ δωρεὰν, οὔτε κατὰ ἀνταλλαγὴν, οὔτε ἐπὶ χρόνοις πολλοῖς ἐκποιεῖσθαι ἐκκλησιαστικὸν ἀκίνητον ἐπίσκοπος δύναται, ἀνάγκης μὴ προκειμένης.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ τῶν σεπτῶν ἀποστόλων κανόνες, ὅ τε λή. καὶ ὁ μά. τὴν ἐξουσίαν καὶ φροντίδα τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τοῖς ἐπισκόποις ἀνατιθέασιν. ἀκολούθως οὖν ὁ κανὼν τοῦτο ἀπαγορεύει πιπράσκειν τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας πρᾶγμα

Digitized by Google

πρᾶγμα, ἐν ᾗ καθιερώθησαν, εἰ μὴ καὶ ὁ ἐπίσκοπος συνδοκοῖ. ἵνα δὲ μὴ τῇ δοθείσῃ αὐτοῖς ἐξουσίᾳ ἐκ τῶν ἀποστολικῶν κανόνων καταχρώμενοι οἱ ἐπίσκοποι ἐναυθεντῶσι καὶ ἐκποιῶνται τὰ ἐκκλησιαστικά, καὶ ἐπήγαγον, ὅτι ἐδόθη τῷ ἐπισκόπῳ ἐξέσαι χωρία περιποιεῖσθαι τῆς ἐκκλησίας, ἀλλοίωσις τῆς συνόδου, ἀφ' ἧς καὶ αὐτός ἐστιν, ἢ τῶν ἰδίων πρεσβυτέρων. δεῖ γὰρ τὰ διοικήσεων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πρᾶγμα εἰδέναι ἔχειν αὐτούς· ἵνα μὴ ἁμαρτύρου τῆς οἰκονομίας ἄσης, σκάνδαλα καὶ ἀπὸ ἐπισκόπου φύωνται. χωρὶς τοίνυν ἀνάγκης μηδὲ τῷ ἐπισκόπῳ ἐξέσω καταχρήσασθαι πράγματι ἀποδεδραμένῳ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ μερίδι, ἤγουν τῇ ἀπογραφῇ. τίτλος δὲ ἡ ἐπιγραφὴ λέγεται ἢ ἡ αἰτία, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ τὸ βιβλίον, ὡς ἐν τοῖς νόμοις που γέγραπται. καὶ ὅτι ἢ ἐκποιήσασθαι ἀκίνητον ὁ ἐπίσκοπος μέλλῃ, τοιοῦτον ἐκποιήσεται, οἷς ὁ κς'. κανὼν τῆς πρέσης συνόδου φησὶ, καὶ κα' εἰρημένας ἐκ Μακρίξης.

A cui adscripti sunt, sine Episcopi facultate vendere liceat, hic Canon decernit. Tum ne concessa ipsis per Apostol. Canones auctoritate Episcopi abutentes, dominatum sibi quodammodo vendicent, itaque Ecclesiasticas possessiones abdicatum eant, ne ipsi quidem Episcopo, nisi re cum Syn. sua subjectisve sibi Presbyteris communicata, prædia Ecclesiastica vendendi facultatem esse statuit. Neque enim rerum Ecclesiasticarum administrationem ab ipsis ignorari oportet; ne, si sine teste sit, offensiones in Episcopos exoriantur. Nullæ ergo necessitate cogente, re in Ecclesiastica matricula vel repertorio descripta Episcopo quoque abuti ne liceat. Tituli vero nomine & inscriptio & causa quinimò & liber, ut in legibus scriptum alicubi reperias, significatur. Et verò, cum alienare aliquid immobile Episcopus volet, ejus generis id esse debet, quale hujus Synodi Canone sexto & vigesimo explicatur, ac ibidem indicatæ cautiones in eo alienando serventur.

ΑΡΙΣΤ. Πρεσβύτερος ἐκκλησιαστικὸν πρᾶγμα, ἢ ἐπισκόπου χωρὶς, ἢ πρεσάσκῃ· οὐδὲ ἐπισκόπου χωρὶον, συνόδου μὴ ἐπιγινωσκούσης.

ARIST. *Presbyter rem quampiam Ecclesiasticam sine Episcopo non vendit: Neque Episcopus prædium, Synodo non approbante.*

Τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἀνεκποίητα μένειν ὀφείλουσιν. εἰ δὲ ἀνάγκη γένηται ἐκποιηθῆναί τι ἀκίνητον, οὐκ ἄνευ γνώμης τῆς συνόδου ἁπαντήσῃ τοῦτο ὁ ἐπίσκοπος· εἰ μὴ βέλεται, καὶ ᾧ εἰκὸς ἕκτον κανόνα τῆς πρέσης συνόδου, θεῷ καὶ συνόδῳ ἑαυτὸν καταξίσας ὑπόδικον, καὶ τῆς τιμῆς ἀλλότριον. ἀλλ' οὐδὲ πρεσβύτερος, οἰκονομίαν τινὰ τῆς ἐπισκοπῆς ἐμπεπιστευμένος, χωρὶς εἰδήσεως τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, πρᾶγμα ἐκκλησιαστικὸν, ἢ ἀκίνητον, ἢ αὐτοκίνητον, ἀπωλήσῃ.

Bona Ecclesiastica non alienata manere debent. Si autem necessitas requirat, ut immobile aliquid alienetur, Episcopus sine Synodi sententiâ illud non vendet: nisi vellet juxta xxvi. præsentis Synodi Can. & Deo & Syn. semetipsum reddendæ rationi obnoxium facere, & honore alienum. Sed nec Presbyter, cui dispensatio aliqua Episcopatûs concreditur, sine sui Episcopi scientiâ bonum aliquod Ecclesiasticum, sive immobile sive suapte naturâ mobile, divendat.

Ἀνεγνώσθησ ἔτι μὴν ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ ἀφορισμοὶ συνόδου πάσης τῆς κατὰ Ἀφρικὴν χώρας, ἐπιτελεσθεῖσαι ἐν ταῖς προλαβούσαις χρόνοις Αὐρηλίου ἐπισκόπου Καρχηδόνος.

In hac præterea Synodo recitata sunt universæ Afrorum regionis diversa Concilia transactis Aurelii Episcopi Carthaginensis temporibus celebrata.

Ἐκ τῆς συνόδου τῆς ἐν Ἱππῶνι Ῥηγίῳ γενομένης. ὕπατος τοῦ ἐνδοξοτάτου βασιλέως Θεοδοσίου Αὐγούστου τὸ τρίτον, καὶ ὑπατείας Ἀβουνδαντίου τοῦ λαμπροτάτου ὑπάτου ἔτους, εἰδοῖς Ὀκτωβρίαις, ἐν Ἱππῶνι Ῥηγίῳ εἰς τὸ σκρητον τῆς ἐκκλησίας πάκης· καὶ τὰ λοιπὰ πεπραγμένα ταύτης τῆς συνόδου ἀπὸ τούτου οὐκ ἐγράφησαν, ὅτι τὰ ἐν αὐτῇ ὁρισθέντα, ἐν τοῖς ἀνωτέροις δείκνυται ἐγκείμενα.

Ex Synodo quæ in Hippone Rhegio facta est. Sub clarissimo Imperatore Theodosio Augusto tertium, & sub Abundantio illustrissimo Consule octavum, Idibus Octobris, in Hippone Rhegio in secretario Ecclesiæ Pacis. Et reliqua hujus Synodi acta propterea scripta non sunt: quia quæ in ea constituta sunt, in superioribus sita esse ostenduntur.

ΒΑΛΣ. Οὐκ ἐν μιᾷ συνελθούσῃ γὰρ ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ γυμνάσια ἐφεάθησαν, ἀλλ' ἐν διαφόροις. λυομένου γὰρ τοῦ συνεδρίου, πάλιν ἐν ἑτέρῳ καιρῷ συνήρχοντο, καὶ προτιθεμένων ζητημάτων ἐσκόπουν, καὶ τὰ δόξαντα ὡρίζον, καὶ συνῆπτον αὐτὰ τοῖς προλαβοῦσιν.

BALS. Quæ in hac Synodo acta fuere, non in una conventione, sed in diversis acta sunt. Soluto enim concessu, rursus alio tempore convenerunt, & propositas quæstiones examinarunt, quæque illis visa sunt definierunt, eaque præcedentibus conjunxerunt.

Πρᾶξις δευτέρα.

ACTIO SECUNDA.

Ἐκ τῆς συνόδου Καρχηδόνος, ἔνθα ἐποτηρηταὶ ἐπισκοποι τῆς ἀνθυπατείας πρὸς τὴν σύνοδον ἀπεστάλοντο Ἀδρυμήτου, ἐπὶ τῶν ἐνδοξοτάτων Βασιλέων Ἀρκαδίου τὸ τρίτον καὶ Ὀνωρίου τὸ δεύτερον, τῶν Αὐγούστων ὑπάτων, πρὸ δεκαὲξ καλανδῶν Ἰουλίων εἰς Καρχηδόνα. ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ ἐποτηρηταὶ ἐπελέγησαν ἐπίσκοποι ἀνθυπατικοὶ πρὸς τὴν Ἀδρυμητίνην σύνοδον.

Ex Synodo Carthaginensi, in qua Episcopi Proconsularis Provinciæ Legati missi sunt ad Synodum Adrumeti, sub clarissimis Imperatoribus Arcadio tertium & Honorio secundùm Augustis Consulibus, decimo sexto Calendas Julias Carth. In hac Synodo Legati Proconsulares electi sunt Episcopi ad Adrumetanam Synodum.

Ἐκ τῆς συνόδου Καρχηδόνος, ἔνθα πολλὰ ὡρίσθησαν, ἐπὶ Καισαρίου καὶ Ἀττικοῦ, τῶν λαμπροτάτων ὑπάτων, τῇ πρὸ πέντε καλανδῶν Σεπτεμβρίων, ἐν Καρχηδόνι εἰς τὸ σκρητον τῆς ἐκκλησίας Ῥεστίτης, ἐν τῷ προκαθέζεσθαι Αὐρήλιον ἐπίσκοπον, ἅμα ἐπισκόποις πρεσβυτέρων διακόνων, παρακαθημένων ἐπὶ μὲν Βίκτορος τοῦ γερόντος τοῦ Πουπιανίτου, Τίτου τοῦ Μιγιρπιτάνου, Εὐαγγέλου Ἀσσυρετανοῦ, ὡμίλησε πρὸς τοὺς ἐπισκόπους Αὐρήλιος ἐπίσκοπος Καρχηδόνος, ὃς καὶ εἶπεν ὕτως.

Ex Synodo Carthaginensi, ubi multa decreta sunt, sub Cæsario & Attico illustrissimis Consulibus, quinto Calendas Septembris, Carthagine, in secretario Ecclesiæ Restitutæ, dum præsideret Aurelius Episcopus, simul Episcopus assistentibus Diaconis, præsentibus præterea Victore sene Pupiniate, Tito Migripetano, Evangelo Assuretano, Orationem ad Episcopos habuit Aurelius Episcopus Carthaginensis; qui etiam sic dixit:

Μετὰ τὸν προορισθεῖσαν ἡμέραν τῆς συνόδου, καθημένων ἡμῶν, ὡς μεμνήμεθα, ἀδελφοὶ μακαριώτατοι, καὶ προσδοκώντων ἐκ πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς τοποτηρητὰς παρεσομένους πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ὑμετέρας ζητήσεως, τῶν,

Post præfinitum diem Synodi, sedentibus nobis, ut meminimus, beatissimi fratres, & expectantibus, ut ex omnibus Africæ Provinciis adessent Legati ad diem vestræ disquisitionis, quæ,

Digitized by Google

ut dixi, præfinita est: sed etiam lecta Epistola nostrorum ex Bysacio in sacris comministrorum. Illo etiam præterea lecto vestræ dilectioni, si quid unà mecum conquisierunt, qui tempus & diem Synodi anticiparunt. Præterea autem lecta est, & à fratribus Honorato, & Urbano, qui nobiscum hodie Synodi participes, missa Legatio Sitifensis regionis. Rursus autem quoque Reginus Vegetselitanæ regionis literas meæ mediocritati ostendit à Crescentiano & Aurelio Coëpiscopis nostris primæ Sedis duarum Numidiarum: in quibus quidem literis meminit vestra mecum unà dilectio, eos significasse, quòd vel ipsi ad hanc Synodum venire dignarentur, vel pro more Legatos mitterent. Quoniam autem hoc nullo modo factum est, testificantur, qui à tam remota Mauritania Sitifensis regione venerunt Legati non posse se ampliùs moram trahere. Propterea ergo, fratres, si vestræ videatur dilectioni, literæ fratrum nostrorum ex Bysacio, & Breviarium, quod ipsi Epistolæ alligarunt, in hac convocata congregatione legantur: ut si quæ fortè ex iis vestræ dilectioni minus placeant, quæcunque cura ac diligentia corrigi potuerint, in melius transformentur. Hoc enim frater & Coëpiscopus Mizonius, vir primæ Sedis clarissimus, pro suæ auctoritatis & prudentiæ dignitate scribens ad meam humilitatem petivit. Si ergo placet, quæ sunt conquisita, legantur, & singula à vestra dilectione considerentur.

A ὡς εἶπον, προορισθεῖσε· ἀλλὰ καὶ ἀναγνωσθείσης ἐπιστολῆς τῶν ἀπὸ τοῦ Βυζακίου συλλειτουργῶν ἡμῶν. κἀκείνου δ' ἔτι μὴν παραναγινωσκομένου τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, εἴτι ἅμα ἐμοὶ συνεζήτησαν οἱ τὸν καιρὸν καὶ τὴν ἡμέραν τῆς συνόδου προλαβόντες. ἔτι μὴν ἀνεγνώσθη καὶ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν Ονωράτου καὶ Ουρβανοῦ, τῶν ἅμα ἡμῖν σήμερον τῆς συνόδου μετεχόντων, τοποτηρησία ἀποσταλεῖσα τῆς Σιτιφένσης χώρας. πάλιν δὲ καὶ ὁ ἀδελφὸς Ρηγῖνος τῆς Βεγετσελιτάνης χώρας γράμματα τῇ ἐμῇ μετριότητι ἐνεφάνισεν, ἀπὸ Κριγκεντιανοῦ καὶ Αὐρηλίου τῶν συλλειτουργῶν ἡμῶν τῶν τῆς πρώτης καθέδρας τῶν δύο Νουμιδιῶν, ἐν οἷς γράμμασι τούτους ἐπαγγείλασθαι μέμνηται ἅμα ἐμοὶ ἡ ὑμετέρα ἀγάπη, ὅτι ἢ αὐτοὶ κατηξίουν ἐλθεῖν πρὸς ταύτην τὴν σύνοδον, ἢ κατὰ τὸ ἔθος ἀποστεῖλαι εἶχον τοποτηρητάς. ἐπεὶ δὲ τοῦτο οὐδαμῶς γέγονε, διαμαρτύρονται ἀπὸ τοσούτου μήκους τῆς Μαυριτανίας Σιτιφένσης ἐλθόντες τοποτηρηταὶ, ἐπὶ πολὺ μὴ δύνασθαι ἐμβραδύνειν. διὰ οὖν τοῦτο, ἀδελφοὶ, ἐὰν δοκῇ τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, τὰ γράμματα τῶν ἀπὸ τοῦ Βυζακίου ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ τὸ βρεβίον, ὅπερ τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ προσέδησε, ἐν ταύτῃ τῇ παρακλήτῳ συνελεύσει ἀναγνωσθῶσιν, ἵνα ἐάν τινα τύχον ἐξ αὐτῶν ἐνστῶσιν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, ὅσα δι' ἐπιμελείας δυνηθῶσι διορθωθῆναι εἰς κρεῖττον μετατυπωθῶσι. τοῦτο γὰρ ὁ ἀδελφὸς καὶ συνεπίσκοπος Μειζώνιος, ὁ τῆς πρώτης καθέδρας περιφανέστατος ἀνὴρ, ἀξίως τῆς ὄγκου καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ γράφων πρὸς τὴν ἐμὴν εὐτέλειαν ᾔτησεν. ἐὰν οὖν ἀρέσκῃ, τὰ συζητηθέντα ἀναγνωσθῶσι, καὶ ἕκαστα ἐκ τῆς ὑμετέρας κατανοηθῶσιν ἀγάπης.

Bals. & Zonar. Dies, quo convenirent, hujus Synodi Patribus præfinita est; qui quidem sperabant ex omnibus Africæ Provinciis Legatos ad Synodum venturos: quorum aliqui quidem venerunt; aliqui verò non stiterunt; aliquorum autem allatæ sunt literæ. Qui ergo peregrè advenerunt se non posse diutius perseverare dicentes, Aurelius Episcopus dixit Synodo; quòd quoniam Legati, qui ad nos venerunt, diutius manere non possunt, legantur literæ fratrum nostrorum ex Bysacio, & breve emissum cum literis. Bysacium autem & Sitifensis & duæ Numidiæ & Sellitana sunt partes Africæ regionis. Legantur autem, inquit, ut si aliqua eorum, vestræ dilectioni repugnent, hoc est, si horum aliqua vobis adversentur, ac, ut non rectè statuta, vos offendant; ea diligentia corrigantur, & in melius tranformentur. Hoc enim, inquit, Mizonius quoque petivit, ut corrigantur quæ correctione indigent. Convocatam autem congregationem dicit vel ut ex sui mutua convocatione congregatam, vel ad correctionem adhortantem, per ea quæ ab ipsa definita sunt, eos qui non rectè vivunt, vel de fide non rectè sentiunt.

ΒΑΛΣ. καὶ ΖΩΝΑΡ. Ἡμέρα ὡρίσθη συνελεύσεως τοῖς τῆς συνόδου ταύτης πατράσιν, οἵ τινες ἤλπιζον ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἁπάσης τῆς Αφρικῆς τοποτηρητὰς ἐλθεῖν εἰς τὴν σύνοδον ὧν τινὲς μὲν ἦλθον, τινὲς δὲ οὐκ ἀπηντήκασι, τινῶν δὲ προσεκομίσθησε γράμματα. τῶν οὖν ἐπιδημησάντων, μὴ δύνασθαι λεγόντων ἐπιπλέον προσκαρτερεῖν, ὁ ἐπίσκοπος Αὐρήλιος ἔφησε πρὸς τὴν σύνοδον, ὅτι ἐπεὶ οἱ ἐλθόντες πρὸς ἡμᾶς τοποτηρηταὶ προσμένειν καὶ ἔτι οὐ δύνανται, ἀναγνωσθήτωσαν τὰ γράμματα τῶν ἀπὸ Βυζακίου ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ τὸ σὺν τοῖς γράμμασιν ἀποσταλὲν βρέβιον. τὸ δὲ Βυζάκιον καὶ ἡ Σιτιφένση καὶ αἱ δύο Νουμηδίαι, καὶ ἡ Σελλιτανὴ, τῆς Αφρικῆς χώρας εἰσὶ μοῖραι. ἀναγνωσθήτωσε δέ, φησιν, ἵνα ἐάν τινα ἐξ αὐτῶν ἐνστῶσι τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, ἀντὶ τοῦ, ἐάν τινα τούτων ἐναντιωθῶσιν ὑμῖν προσκόψασι τούτοις, ὡς μὴ καλῶς τυπωθεῖσι, διορθωθῶσι ταῦτα δι' ἐπιμελείας, καὶ εἰς κρεῖττον μετατυπωθῶσι. τοῦτο γάρ, φησι, καὶ ὁ Μειζώνιος ᾔτησε τὸ διορθωθῆναι τὰ δεόμενα διορθώσεως. παράκλητον δὲ τὴν συνέλευσιν εἴρηκεν, ἢ ὡς ἐκ παρακλήσεως ἀλλήλων ἀθροιζομένην, ἢ ὡς εἰς διόρθωσιν παρακαλοῦσαν, διὰ τῶν παρ' αὐτῆς ὁριζομένων, τοὺς μὴ βιοῦντας καλῶς ἢ μὴ φρονοῦντας ὀρθῶς περὶ πίστεως.

Canon XXXVII.

Quòd nihil eorum, quæ in Hipponensi Synodo acta sunt, sit corrigendum. Epigonius Episcopus dixit; In hoc Breviario, quod ex Hipponensi Synodo decerptum est, nihil esse corrigendum vel addendum putamus: nisi ut dies sancti Paschatis in tempore Syn. significetur.

Bals. Hippo urbs est Carthaginensis ditionis, in qua collecta Synodo multa constituta sunt: ex quibus pauca quædam (id enim breve apud Latinos significat) decerpta allata sunt, & rectè habere visa sunt. Hoc autem solum dixerunt Patres esse necessarium, ut sancti Paschatis dies manifestus evadat.

ΚΑΝΩΝ λζ'.

Ὅτι οὐδὲν ἐκ τῆς ἐν Ἱππῶνι συνόδου εἴη διορθωτέον. ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἐν τούτῳ τῷ βρεβίῳ, τῷ ἀποδρεφθέντι ἐκ τῆς ἐν Ἱππῶνι συνόδου, οὐδὲν νομίζομεν εἶναι διορθωτέον ἢ προσθετέον· εἰ μὴ, ἵνα ἡ ἡμέρα τοῦ ἁγίου πάσχα ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου γνωρισθείη.

ΒΑΛΣ. Ἡ Ἱππὼν πόλις ἐστὶ τῆς Καρχηδόνος, ἐν ᾗ συνόδου ἀθροισθείσης πολλὰ ὡρίσθησαν, ἐξ ὧν τινα ὀλίγα (βρέβους γὰρ παρὰ τοῖς Λατίνοις τὸ βραχὺ) ἀποδρεφθέντα ἤτοι ἀποτμηθέντα προσκομίσθησε, καὶ ἔδοξαν καλῶς ἔχειν. τοῦτο δὲ μόνον ἔφησε οἱ πατέρες εἶναι ἀναγκαῖον τὸ τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου πάσχα δήλην γενέσθαι.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Αναγνωσθέντων τῶν γραμμάτων, ἀλλὰ μέντοι καὶ τοῦ βρεβίου, κατὰ τὴν εἰσήγησιν Αυρηλίου, ὁ Επιγόνιος ἔφη, οὐδὲν δοκεῖ ἡμῖν διορθώσεως ἄξιον ἐν τῷ βρεβίῳ τῷ ἀποτμηθέντι ἐκ τῆς ἐν Ιππῶνι συνόδου. Ιππὼν δὲ πόλις ἐστὶ τῆς Καρχηδόνος, ἐν ᾗ συνόδου ἀθροισθείσης, πολλὰ ὡρίσθησαν, ἐξ ὧν τινὰ ὀλίγα προεκομίσθησαν εἰς τὴν σύνοδον ταύτην. βρέβους γὰρ Ρωμαϊστὶ τὸ βραχὺ, τὸ ὀλίγον λέγεται. τοῦτο δὲ μόνον, φησὶν, ἀναγκαῖον, τὸ, τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου πάσχα γνωρισθῆναι ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου, ἀντὶ τῆς δήλην γενέσθαι, ὅτε σύνοδος γένηται.

A

ΑΡΙΣΤ. Οὐδὲν τῆς ἐν Ιππῶνι συνόδου διορθωτέον ἢ προσθετέον· εἰ μὴ ἵνα ἡ ἡμέρα τοῦ πάσχα ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου γνωρίζηται.

B

Διάφοροι σύνοδοι ἐν πάσῃ τῇ τῶν Αφρων χώρᾳ γεγόνασιν ἐν τοῖς παραλαβοῦσι χρόνοις, καὶ ἀνεγνώσθησαν ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ, καὶ ἔδοξεν ἡ ἐν Ιππῶνι ῥεγίῳ γενομένη σύνοδος καλῶς ἔχειν· καὶ ὥρισαν οἱ πατέρες, μήτε διόρθωσιν, μήτε προσθήκην τὴν τοιαύτην δέξασθαι σύνοδον, ἀλλ' ἢ μόνον τὸ γνωρίζεσθαι τὴν ἡμέραν τοῦ πάσχα ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου τῆς ἐν Χαρχηδόνι γινομένης, ἵνα μή τινες ἴσως σφάλλωνται περὶ αὐτήν.

C

ΚΑΝΩΝ λη'.

Περὶ τῶν, τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς κληρικοὺς μὴ εὐχερῶς τὰ τέκνα αὐτῶν ποιεῖν ἐμαγκίπατα. ὥστε τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς κληρικοὺς τὰ τέκνα αὐτῶν μὴ ἐᾶν αὐτεξουσίως ἀπιέναι διὰ ἐμαγκιπατίωνος, εἰ μηδὰν εἰς τοὺς τρόπους καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτῶν πληροφορηθῶσιν· ὡς λοιπὸν τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν εἰς αὐτοὺς συντείνειν.

ΒΑΛΣ. Εμαγκιπατίων λέγεται παρὰ Ρωμαίοις ἡ παρὰ τῶν πατέρων διδομένη τοῖς ὑπεξουσίοις παισὶν αὐτεξουσιότης. φησὶν οὖν ὁ κανὼν, μὴ γίνεσθαι αὐτεξουσίους τοὺς παῖδας τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν κληρικῶν παρὰ τῶν πατέρων αὐτῶν, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν ἀγαθῶν τρόπων πληροφορίαν δώσουσιν, ὅτι δύνανται δεόντως καὶ εὐλαβῶς τὰ κατ' αὐτοὺς οἰκονομεῖν. τούτου δὲ οὕτω μὴ γινομένου, φασὶ τοὺς πατέρας λόγον διδόναι ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν τῶν παίδων. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐθέσπισεν ταῦτα χάριν τῶν τέκνων τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν κληρικῶν. οἱ δὲ νόμοι παρακελεύονται διὰ νομίμου πράξεως ἤγουν μετὰ δικαστικῆς διαγνώσεως τὴν αὐτεξουσιότητα γίνεσθαι, μὴ διαστείλαντες κληρικῶν καὶ λαϊκῶν παῖδας. καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ κληρικοὶ οὐδὲ ἐπίσκοποι χωρὶς δεκρέτου δικαστικοῦ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἵνα ποιήσωσιν αὐτεξουσίους παῖδας αὐτῶν. ἡ γὰρ δοκιμασία τῶν βίου τούτων, καὶ τῆς ἡλικίας κατὰ τοῦ κανόνα παρὰ δικαστοῦ ὀφείλει γίνεσθαι, οὐ μὴν παρὰ μόνου τοῦ πατρός. καὶ ἀνάγνωθι τὸ γ'. κεφ. τοῦ γ'. τίτλου τοῦ λα'. βιβλ. λέγον, οὐ γυμνὴ συναίνεσις τοῦ πατρὸς ἐλευθεροῖ τῆς ὑπεξουσιότητος τοῦ παῖδα, ἀλλὰ νόμιμος πρᾶξις· οὐδὲ μὴν ἡ αἰτία ζητεῖται, ἀλλὰ τῆς πράξεως ἡ ἀκρίβεια. ἴσως δὲ εἴπῃ τις, τοῦ παρόντα κανόνα διορθωτικὸν εἶναι τοῦ ε'. κεφ. τοῦ β'. τίτλ. τοῦ λα'. βιβλίου, λέγοντος, ὁ τοῦ παῖδα ἐπὶ πολὺ ἐάσας τὰ αὐτεξουσίων πράττειν, καὶ ὑπὸ ἐπιτρόπους τελεῖν, προκριμαπάσχει περὶ τὴν ὑπεξουσιότητα τοῦ παιδός. τοῦ γὰρ νόμου τούτου λέγοντος ἀπολύεσθαι τῆς ὑπεξουσιότητος τοῦ κατὰ ἀνοχὴν τοῦ πατρὸς διοικοῦντα τὰ οἰκεῖα ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἤγουν ἐπὶ διετίαν, ἔφησεν ὁ κανὼν, μὴ ὀφείλειν τοῦτο γίνεσθαι καὶ εἰς τοὺς παῖδας τῶν ἐπισκόπων ἢ τῶν κληρικῶν, ἵνα μὴ περιυβρίζωνται οἱ ἐπίσκοποι ἢ οἱ κληρικοὶ ἐκ τοῦ ἴσως ἀσώτως διάγειν τοὺς παῖδας τούτων, κατὰ ἀνεξικακίαν αὐτῶν. ὑπέξελέ μοι τοὺς διὰ ἀρχοντικίων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τιμηθέντας παῖδας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν. οὗτοι γὰρ ἀπεντεῦθεν αὐτεξούσιοι γίνονται ἐκ τῆς αὐθεντίας τοῦ νόμου, καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν οὐ δώσουσι λόγους ὑπὲρ ὧν ἴσως αὐτοὶ πλημμελήσουσι. καὶ ἀνάγνωθι τοῦ ιη'. κανόνα τῆς πρώτης

ZONAR. Lectis literis & Brevi, quemadmodum ab Aurelio propositum fuerat, Epigonius dixit; Nihil videtur nobis in Brevi, quod ex Synodo Hipponensi decerptum fuit, correctione dignum reperiri. Hippon autem urbs est Carthaginiensium ditionis, in qua collecta synodo multa constituta sunt, ex quibus pauca quædam ad hanc synodum sunt allata. Breve namque Latinis idem quod parvum, exiguum dicitur. Hoc vero solum necessarium esse ait, ut sancti Paschatis dies Synodi tempore significetur, hoc est, quo tempore habetur Synodus, denuntietur.

ARIST. *Nihil in Synodo Hipponensi corrigendum, vel ei addendum: nisi ut dies Paschatis celebrandi tempore Synodi significetur.*

Variæ Synodi in totâ Afrorum regione præterlapsis temporibus habitæ fuere, & in hâc Synodo lectæ; & visa est in Hipponensi regione celebrata Synodus bene se habere: & decreverunt patres istam Synodum, nec correctionem aliquam accipere, nec additionem; sed tantum, ut dies Paschæ in tempore Synodi Carthagine habitæ significaretur, ne aliqui fortasse de eo hallucinentur.

CANON XXXVIII.

Ut Episcopi & Clerici suos liberos non facilè emancipent. Ut Episcopi & Clerici suos liberos non sinant per emancipationem sui juris fieri; nisi de eorum moribus & ætate securi fuerint: ut eorum peccata deinceps in ipsos conferantur.

BALS. Emancipatio apud Romanos dicitur libertas quæ à patribus filiis, qui sunt in eorum potestate, datur. Dicit ergo canon, non debere sui juris fieri episcoporum & clericorum filios à patribus suis, nisi ex ætate & bonis moribus certam scientiam dederint, se posse sua prudenter, & ut oportet, administrare. Hoc autem nisi ita fiat, dicunt patres reddituros rationem pro peccatis filiorum. Et hæc quidem canon de Episcoporum & Clericorum filiis decernit. Leges autem jubent, ut per actum legitimum, sive cum legitima examinatione fiat emancipatio; non distinguentes an sint Clericorum vel Laicorum filii. Et propterea nec Clerici nec Episcopi, sine judiciali decreto, ut mihi videtur, filios suos sui juris efficient. Eorum enim vitæ & ætatis secundùm canonem examinatio debet à judice fieri, non autem à solo patre. Et lege iii. caput iii. tituli xxxi. libri, quod dicit; Non nudus consensus patris liberat filium à patria potestate, sed actus legitimus: nec quidem causa requiritur, sed actûs accurata subtilitas. Fortasse autem dixerit quispiam, præsentem canonem corrigere quintum caput ii. tituli xxxi. libri, quod dicit; Qui diu filio permiserit agere, quæ ab iis, qui sui juris sunt, fiunt, & esse sub tutoribus; in potestate in filium præjudicium patitur. Cùm enim hæc lex dicat, à potestate patris eum liberari, qui permissu patris propria administrat longo tempore, scilicet biennio, dixit canon, non debere hoc fieri etiam in Episcoporum vel Clericorum filios: ne Episcopi vel Clerici injuria afficiantur ex eo, quòd ipsorum filii propter eorum patientiam profusè ac luxuriosè vivant. Excipe mihi Episcoporum & Clericorum filios magnæ ecclesiæ officiis honoratos. Hi enim eo ipso fiunt sui juris legum auctoritate: nec reddent patres rationem eorum quæ ipsi fortè peccaverint. Lege & xviii. can. primæ Syn. & ejus interpretationem; & vii. canonem Synodi

Digitized by Google

Synodi in Trullo, & ejus interpretationem; & commentarium xxxvi. cap. primi tit. præsentis operis. In his enim fusiùs tractatum est, quod magnæ Ecclesiæ magistratus seu officiales, utpote dignitate auctoritatéque præditi, eo ipso à patria potestate liberantur. Reddere autem patres rationem de peccatis filiorum, qui non sunt sui juris secundùm canonem, quantum ad Deum & ad animæ condemnationem accipe. Ex peccatis enim filiorum, tam eorum qui sunt, quàm qui non sunt in potestate, patres nullo modo tenentur, nec puniuntur. Peccata enim, inquit lex, caput sequuntur.

A σωόδου, καὶ τὸ ἑρμήνειαν αὐτῦ. καὶ ϖϐ ζ. κανόνα τ ἐν τῇ Τρύλλῳ σωόδου, καὶ τὸ ἑρμήνειαν αὐτῦ, καὶ ὅ χρέλαγον τῦ λϛ'. κεφ. τῦ α'. τίτλου ϖ ϖρόντος σωτάγματος. ὁ γὰρ τούτοις διελήφθη πλατύτερον, ὅτι οἱ τ μεγάλης ἐκκλησίας ἄρχοντες ὡς ἀξιωματικοὶ ἀπεντεῦθεν ἀπαλλάττονται τ ὑπεξουσιότητος. ὅ δὲ διδοὺς λόγον τὸς πατέρας ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων τῶν παίδων μὴ γεγονότων αὐτεξουσίων κατ ϖϐ κανόνα, ὅσον τὰ εἰς θεὸν καὶ εἰς ψυχικὴν κατάστασιν ὀκλαβῦ. ἀπὸ γὰρ τῶν ἁμαρτημάτων τ παίδων τ ὑπεξουσίων δηλαδὴ ἢ καὶ αὐτεξουσίων, ὁπωσδήποτε οἱ πατέρες οὐκ ἀνέχονται, οὐδὲ κολάζονται. τὰ γὰρ ἁμαρτήματα, φησὶν ὁ νόμος, τῇ κεφαλῇ ἕπονται.

B

Zonar. Episcopi, inquit canón, & Clerici, ne liberos per emancipationem sui juris faciant. Est vero ea Latina vox. Emancipatio porro, libertatem ab eo, qui subjectum aliquem habet, ipsi concessam significat. Liberos igitur, priusquam omnino probitatem illorum perspectam habeant, ac per ætatem eos per se sapere posse intelligant, emancipare prohibentur. Si namque ante id tempus filios sui juris fecerint; peccatorum quæ illi admiserint participes esse judicabuntur.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ Ἐπίσκοποι, φησὶν ὁ κανών, καὶ οἱ τ κλήρου μὴ ποιείτωσαν αὐτεξούσια τὰ ἴδια τέκνα ἀφὲ ἐμμαλκιπατίωνος. καὶ αὕτη Ρωμαϊκὴ ἡ λέξις· ἐμμαλκιπατία δέ ἐστιν ἡ ἄφεσις τῦ ἔχοντος ὑπεξούσιον διδομένη ὑπὸ αὐτεξουσιότητος. ὀφείλοντας τοίνυν μὴ ποιεῖν τὰ τέκνα αὐτῶν αὐτεξούσια, πρὶν ἢ πληροφορίαν λάβωσι περὶ τῶν τρόπων αὐτῶν, ὅτι ἀγαθοί εἰσι, καὶ περὶ τ ἡλικίας, ὅτι δύανται ὃ δέον φρονῆσαι. εἰ γὰρ περὶ τοιούτου καιροῦ αὐτεξούσια τὰ τέκνα ποιήσουσι, τ ἁμαρτημάτων αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἔσονται κοινωνοί.

C

Arist. *Episcopi & Clerici liberos suos, ante morum stabilitatem ne emancipent.*

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοποι καὶ κληρικοὶ τὰ ἴδια τέκνα, πρὶν τ τ τρόπων βεβαιότητος, μὴ ἐμμαλκιπατούτωσαν.

Episcopi & Clerici liberos suos de curâ propriâ dimittere, & sui juris facere non debent, priusquam perfectæ sint ætatis, & actionibus moribusque stabiles.

Τῆς ἰδίας χειρὸς οὐκ ὀφείλουσιν ἀπίσκοποι ἢ κληρικοὶ τὰ ἴδια τέκνα ἀπολύειν, καὶ ποιεῖν αὐτεξούσια, πρὶν ἀτελοῦς ἡλικίας, καὶ τ τῶν τρόπων καὶ τῶν ἠθῶν βεβαιότητος.

Canon XXXIX.

ΚΑΝΩΝ λθ'.

Ne Episcopi & Clerici ordinentur, nisi omnes suos fecerint Christianos. Ut Episcopi & Presbyteri & Diaconi non ordinentur, priusquam omnes, qui sunt in suis ædibus, Christianos orthodoxos fecerint.

D

Περὶ ϖ, τὸς ἀπισκόπους καὶ κληρικοὺς μὴ χειροτονεῖσθαι, εἰ μὴ πρότερον τὸς ἰδίους Χριστιανοὺς ποιήσωσιν. ὥστε ἀπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους καὶ ἀιακόνους μὴ χειροτονεῖσθαι πρὶν πρότερον τὸς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν Χριστιανὸς ὀρθοδόξους ποιήσωσιν.

Bals. Præsens quidem canon prohibet aliquem ordinari, priusquam infideles & hæretici, qui cum eo habitant, fiant orthodoxi Christiani. Alii autem canones hoc ipsum quoque puniunt; si orthodoxus scilicet unà cum infidelibus vel hæreticis versetur. Si ergo laico cum infideli vel hæretico versari non permittitur, multò magis hoc Episcopo vel Clerico non concedetur. Quamobrem non solùm in clerum non referetur orthodoxus, qui cum infideli vel hæretico degit; sed etiam communione ejicietur. Qui enim communicat cum excommunicato, est excommunicatus. Et hæc quidem de iis, qui ex orthodoxorum genere descendunt. De iis enim qui ex infidelibus in sanctam veramque nostram fidem scribuntur, lege x. cap. i. tit. præsentis operis, & quæ in eo sunt, & can. lxxviii. Synodi in Trullo.

E

ΒΑΛΣ. Ὁ μὲν πρῶν κανὼν κωλύει χειροτονεῖσθαί τινα, περὶ ϖ ἡμέλλαν ὀρθοδόξους Χριστιανὸς τὸς σὺν αὐτῷ κατοικοῦντας ἀπίστους ἢ αἱρετικούς. ἕτεροι δὲ κανόνες κολάζουσι καὶ αὐτὸ τοῦτο, ὅ συναθροίζειν ὀρθόδοξον μὲ ἀπίστων ἢ αἱρετικῶν. εἰ γοῦν λαϊκῷ οὐκ ἐφέστηκε κοινωνεῖν μὲ ἀπίστου ἢ αἱρετικοῦ, πολλῷ πλέον ἐπισκόπῳ ἢ κληρικῷ τοῦτο οὐ παραχωρηθήσεται. δῆλον οὐ μόνον οὐ κληρωθήσεται ὀρθόδοξος ἀθροίζων μὲ ἀπίστου ἢ αἱρετικοῦ, ἀλλὰ καὶ τ κοινωνίας ἐκβληθήσεται. ὁ γὰρ κοινωνῶν ἀκοινωνήτῳ, ἀκοινώνητός ἐστι. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἀπὸ γένους ὀρθοδόξων καταγομένων· περὶ γὰρ τ ἐξ ἀπίστων εἰς τὸν ἁγίαν καὶ ἀληθῆ ἡμετέραν πίστιν γραφέντων, ἀναγνωθι ὅ ί. κεφ. α'. τίτλου ϖ πρόκειται σωτάγματος, καὶ τὰ ὃν αὐτῷ καὶ ϖϐ οή. κανόνα τ ἐν τῷ Τρύλλῳ σωόδου.

F

Zonar. Episcoporum munus est infideles erudire atque allicere ad fidem; tum Christianis à fide aberrantibus rectam orthodoxæ doctrinæ semitam præmonstrare: quod idem Sacerdotes quoque & Diaconi præstare debent. Si quis ergo, ipse quidem Christianus sit, domesticos vero, uxorem nempe filiósque & servos, infideles cum sint vel hæretici erudire negligit, eum neque Episcopum, neque Presbyterum, neque Diaconum creari licere canon decernit. Quisquis enim domesticos suos erudire, atque à pravo sensu ad rectam sententiam traducere non potest, aut negligit, quo pacto aliis erudiendis ille sufficiet? Quinimo dubiæ fidei suspicione ipsemet non carebit. Et vero magnus quoque Paulus ad Timotheum scribens, Si quis, inquit, domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit?

ΖΩΝΑΡ. Οἱ ἐπίσκοποι χρέος ἔχουσι διδάσκειν καὶ μετάγειν τὸς ἀπίστους εἰς πίστιν, καὶ τὸς σφαλλομένους περὶ τὰ δόγματα Χριστιανοὺς ὁδηγεῖν εἰς ὀρθοδοξίαν, ὁμοίως καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι· ἐὰν δέ τις αὐτὸς μὲν εἴη Χριστιανός, τὸς δ' ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῦ, σῦ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ ὃς πρὸς ὑπηρεσίαν ἔχῃ, ἢ ἀπίστους ὄντας ἀφορᾷ, ἢ αἱρετικούς, τοῦτον μήτε ἐπίσκοπον, μήτε πρεσβύτερον, μήτε διάκονον γίνεσθαι λέγει ὁ κανών· ὃς γὰρ τὸς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῦ διδάξαι, καὶ μεταστρέψαι ἐκ κακοδοξίας εἰς ὀρθοδοξίαν οὐ δύαται, ἢ οὐ βούλεται, πῶς ἂν ἕτέρους διδάξει; καὶ αὖθις δὲ ἀμφίβολος ἂν εἴη περὶ τὴν πίστιν λογίσοιτο. καὶ ὁ μέγας δὲ Παῦλος Τιμοθέῳ γράφων φησίν· εἴ τις τῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐ δύαται, πῶς ἐκκλησίας θεοῦ ἐπιμελήσεται;

ΑΡΙΣΤ.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Οὐ χειροτονεῖται, ὁ μὴ τοὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ πάντας ὀρθοδόξους ποιήσας.

ARIST. *Non ordinatur, qui omnes ejus domesticos orthodoxos non fecit.*

ΚΑΝΩΝ μ'.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν παρὰ τὴν ἀρτου καὶ οἴνου ὕδατι μεμιγμένου τι ποτὲ ἐν τοῖς ἁγίοις προσφέρειν. ἵνα ἐν τοῖς ἁγίοις μηδὲν πλέον τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου προσενεχθείη, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ κύριος παρέδωκεν· τοῦτ' ἔστιν, ἄρτου καὶ οἴνου ὕδατι μεμιγμένου. ἀπαρχὴ δὲ, εἴτε μέλι, εἴτε γάλα, ὡς ἐθάθη, προσφερέσθω ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐθίμῳ εἰς τὸ τῶν νηπίων μυστήριον· εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ ἐν θυσιαστηρίῳ προσφέρεται, ὅμως ἰδίαν ἐχέτω κυρίως εὐλογίαν, ὡς ὁ τοῦ ἁγιάσματος τοῦ κυριακοῦ σώματος καὶ αἵματος δηίσεται. μηδὲν δὲ πλέον ἐν ταῖς ἀπαρχαῖς προσφερέσθω, ἢ ἀπὸ σταφυλῶν καὶ σίτου.

CANON XL.

Non licere ultra panem & vinum aqua mixtum quidquam in sanctis offerre. Ut in sanctis nihil amplius quàm corpus & sanguis Domini offeratur, ut etiam ipse Dominus tradidit, hoc est, panis & vinum aqua mixtum. Primitiæ autem, sive mel, sive lac, ex more, offerantur uno die consueto ad infantium mysterium: etsi enim maximè in altari offerantur; propriam tamen suam habeant benedictionem, ut à dominici corporis & sanguinis sacramento sejungantur. Nihil autem in primitiis ampliùs offeratur, quàm ex uvis & frumentis.

ΒΑΛΣ. Ὁ λβ'. κανὼν ὃν ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου πλατύτερον διατάζει γίνεσθαι τὴν ἀναίμακτον θυσίαν μὴ ἄρτου καὶ οἴνου μεμιγμένου ὕδατι· ὡς τοῦ μὲν ἄρτου, τύπον ἐπέχοντος τοῦ κυριακοῦ σώματος, τοῦ δὲ οἴνου, τύπον αἵματος. ἐπεὶ δὲ οὐκ αἷμα μόνον ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου ἐρρύη, ἀλλὰ καὶ ὕδωρ, διὰ τοῦτο συγκιρνᾶται τῷ προσφερομένῳ οἴνῳ καὶ ὕδωρ. ἀναγνωθι καὶ τὸν γ'. κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων. τοῖς αὐτοῖς δὲ τούτοις καὶ ὁ παρὼν κανὼν παρακελεύεται, προσπονέμενος, ὡς εἰ καὶ εἴωθε προσφέρεσθαι ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, ὡς ἀπαρχὴ, μέλι ἢ γάλα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐθίμῳ, εἰς τὸ τῶν νηπίων μυστήριον, ἤγουν ὑπὲρ τῶν νηπίων· ἀλλ' ὅμως οὐκ ὀφείλουσι ταῦτα συναναπέμπεσθαι μὴ τοῖς θείοις ἁγιασμάτων, ἀλλ' ἰδιάζοντος κεῖσθαι, καὶ εὐλογεῖσθαι μᾶλλον ὑπ' ἐκείνων. ὡς ἀπαρχὴ δὲ μηδὲν πλέον προσφερέσθω, ἢ σῖτος νέος καὶ σταφυλή. τὰ δὲ περὶ τοῦ γάλακτος καὶ τοῦ μέλιτος ἐκωλύθησαν ἐν τῷ ξε'. κανόνι τῆς ζ'. συνόδου.

BALS. Xxxii. canon Syn. in Trullo abundè constituit, ut incruentum fiat sacrificium cum pane & vino aqua mixto; utpote pane quidem typum gerente dominici corporis; vino autem typum sanguinis. Quia autem non solum sanguis ex latere domini effluxit, sed etiam aqua; propterea vino, quod offertur, aqua quoque commiscetur. Lege etiam iii. can. sanctorum Apostolorum. Cum iis autem eadem præsens quoque canon præcipit, adjiciens; quòd etiam si soleat in altari offerri mel vel lac, tanquam primitiæ, in die uno consueto, ad infantium mysterium, scilicet pro infantibus: ea tamen non debent unà cum divinis sacramentis reponi; sed seorsum locari, & magis ab illis benedici. Ut primitiæ autem nihil amplius offeratur, quàm frumentum novum & uva. Quæ autem de lacte & melle dicta sunt, prohibita fuerunt etiam in lvi. canone vii. Synodi.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ τρίτος κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ ὁ δ'. περὶ ταύτης ὑποθέσεως διατάττεται. ἐπεὶ δέ τινες καὶ μὴ ταῦτα παρέβαινον τοὺς κανόνας ἐκείνους, ὡς οἱ Ἀρμένιοι, οἶνον μόνον προσφέροντες εἰς τὰ ἅγια, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὕδωρ, καθὼς ὁ λϐ'. περιέχει κανὼν ὁ ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου, ἦλθε καὶ ἡ παροῦσα σύνοδος, εἰς ὃ περὶ τούτου διαζήσασθαι, καὶ φησὶ πλέον μηδὲν ἄρτου καὶ οἴνου ὕδατι μεμιγμένου προσφέρεσθαι εἰς τὰ ἅγια, ἤγουν μὴ ἄρτον, εἰς τύπον τοῦ σώματος τοῦ κυρίου, ἤγουν δὲ οἶνον τὸ αἷμάζον. ἐπεὶ δὲ οὐχ αἷμα μόνον ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ δεσπότου ἐρρύη, ἀλλὰ καὶ ὕδωρ, διὰ τοῦτο ἀναγκαῖον τῷ προσφερομένῳ οἴνῳ εἰς τὰ θεῖα μυστήρια καὶ ὕδωρ συγκιρνᾶσθαι. ὅτι δέ, φησιν, εἴωθε προσφέρεσθαι, ὡς ἀπαρχὴ, μέλι ἢ γάλα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐθίμῳ εἰς τὸ τῶν νηπίων μυστήριον, καὶ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ προσφέρηται, ὅμως μὴ τῷ θείῳ ἄρτῳ καὶ οἴνῳ μιγνύωσθαι, ἀλλ' ἰδίαν ἐχέτω εὐλογίαν, κεχωρισμένα ἐξ ἐκείνων εὐλογούμενα. ὃ δὲ, εἰς ὃ τῶν νηπίων μυστήριον, τινές φασιν εἰς ὃ μεταδίδοσθαι ταῦτα τοῖς νηπίοις, ἀντὶ τῶν μυστηρίων, ὅθεν οὐκ οἶμαι. τινὲς δὲ, ὅτι ὃ γάλα προσήγετο ὡς ἀπαρχὴ διὰ τὰ νήπια, ὡς γάλακτι μόνῳ τρεφομένων αὐτῶν. τοῦτο δὲ ἡ ἕκτη σύνοδος πλείοις ἐκώλυσεν ἐν κϛ'. κανόνι. ὡς ἀπαρχὴ δέ, φησι, μηδὲν πλέον προσφερέσθω, ἢ σῖτος νέος καὶ σταφυλαὶ ἄρτι γλυκάνασαι πέπειροι.

ZONAR. Tertio quoque, & quarto sanctorum Apostolorum canone de hac re constituitur. Quoniam vero illos adhuc nonnulli negligebant, inter quos Armenii, qui vinum solummodo inter sancta offerebant, neque aliquam aquæ partem admiscebant, ut sextæ Synodi in Trullo trigesimo secundo canone sancitum est; fecit hæc Synodus, ut suum ipsa quoque decretum hac de re interponeret: quo quidem aliud quidquam, præter panem & vinum aqua mixtum, in sanctis offerri vetat: Panem quidem, qui dominici corporis, vinum vero, quod sanguinis typum ac figuram gerat. Cùm vero non solus sanguis ex Dominico latere, sed aqua etiam effluxerit, idcirco vino, quod in altari offertur, aquam quoque præterea admiscri necesse est. Quòd autem ait, primitiarum nomine mel aut lac, certo quodam die, ad infantium mysterium offerri consuetum est, & in altari offeratur, non tamen cum divino pane simul vinóque intermiscri concessum sit, sed seorsum ab illis, propria precationis adhibita formula, benedicantur. Illud vero [ad infantium mysterium] quidam sic intelligunt, ut ea parvulis sacrorum mysteriorum loco præbeantur; quod ego quidem haud probaverim. Alii vero, quasi lac primitiarum nomine, propter infantes, quippe qui solo lacte alantur, offerri solitum fuerit. Verum id ex lvii. sextæ Synodi canone omnino vetitum est. Primitiarum autem nomine, inquit, nihil præter novum frumentum ac noviſſime maturitatē assecutos uvarum racemos offerri concessum sit.

ΑΡΙΣΤ. Ἄρτος καὶ οἶνος ὕδατι κεκραμένος προσαγέσθω, καὶ μόνον.

ARIST. *Panis & vinum aquâ mixtum, idque solum, offeratur.*

Οὐδὲν γὰρ πλέον τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ κυρίου προσενεχθήσεται, ἀλλ' ἄρτος μόνον καὶ οἶνος ὕδατι μεμιγμένος· καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ κύριος παρέδωκε.

Nihil enim plusquam corpus & sanguis Domini offeretur; sed panis tantum & vinum aquâ mixtum: ut & ipse Dominus tradidit.

Digitized by Google

Canon XLI.

Ut Clerici, vel qui ſunt continentes, ad virgines vel viduas non ingrediantur. Clerici, vel qui ſunt continentes, ad viduas vel virgines non ingrediantur, niſi ex permiſſione & conſenſu proprii Epiſcopi, vel Presbyterorum: Et hoc quoque non ſoli faciant; ſed cum conclericis, vel cum eis, cum quibus Epiſcopus vel Presbyteri ſoli habent aditum ad ejuſmodi mulieres, vel ubi adſunt Clerici, vel aliqui bonæ exiſtimationis Chriſtiani.

Bals. Continentes dicuntur Monachi; ut hoc ex xix. can. magni Baſilii oſtenditur. Dicit ergo præſens canon, nec Clerici vel Monachi cum viduis vel virginibus, quæ ſunt omnino conſecratæ, colloquantur: niſi id eis ab Epiſcopis, vel Presbyteris, non præſentibus ſcilicet Epiſcopis; permittatur. Porrò ne tunc quoque ſoli ingrediantur, ſed cum conclericis, vel cum illis, cum quibus etiam Epiſcopus & Presbyteri ad eas ingrediuntur: vel eas illic alloquantur, ubi ſunt Clerici, vel aliqui bonæ exiſtimationis Chriſtiani. Illud autem, ex permiſſione vel conſenſu, dictum eſt, eo quòd vel propter aliquid, quod eſt Epiſcopo ejuſque Eccleſiæ conducibile, cum eis colloquium habetur, idque permittunt Epiſcopi; vel propter ſuam utilitatem & petitionem, & debent conſentire Epiſcopi. Lege præſentis operis tit. xi. cap. v. Syn. vi. can. xlvii. & cxxxiii. Juſtiniani novellæ cap. ii. ſive cap. xv. iv. libri Baſilic. quod ſitum eſt in xlvii. can. vi. Synodi.

Zonar. Non committendum ut incommodius aliquid de fidelium moribus, quamvis falsò evulgetur, Divi quoque Pauli oraculo admonemur; Sine offenſione, inquit, eſtote Judæis, & Græcis, & Eccleſiæ Dei. Quas quidem præceptiones, & verò alias quoque ſecuti hujus ſynodi Patres, ad viduas aut ad virgines, eas videlicet quæ ſacratæ ſunt, clericos aut continentiam profeſſos ingredi haudquaquam licere decernunt. Eorum porro nomine, qui continentiam profeſſi ſunt, monachos deſignarunt, ex magno Baſilio, qui de profeſſione virginitatis præcipiens, undevigeſimo canone; Virorum, inquit, nullam novimus profeſſionem, præterquam ſi qui ſeipſos Monachorum ordini manciparunt, qui quidem ſilentio cœlibatum videntur admittere. Clerici igitur, & qui continentiam profeſſi ſunt, niſi ab Epiſcopo, vel à Presbyteris, illo videlicet abſente, facultatem impetraverint, commemoratas mulieres adire prohibentur: & vero neque tunc quoque ſoli, ſed vel conſociati Clericis, vel eorum, quos ſecum Epiſcopus & Presbyteri ad illas adeuntes adhibere ſolent, comitatu ſepti ingrediantur; aut ubi clerici aliique honeſti homines Chriſtiani interſint, ut nullius ſuſpicioni relinquatur locus, eas alloquantur. Ex permiſſione autem, inquit canon, proprii Epiſcopi, vel conſenſu. Nam vel is ſua ſponte Clerico ob utilitatem aliquam id permittet, vel ab aliquo eorum quos diximus rogatus, qui enumeratas mulieres, juſta cauſa intercedente, convenire velit, Epiſcopus annuet.

Arist. *Clerici & continentes ad viduas vel virgines ne accedant; niſi juſſu Epiſcopi & Presbyteri: & ſic non ſoli, ſed cum iis, quibus Presbyteri & Diaconi ad eas accedunt.*

Omnem oportet adhiberi curam virginum & viduarum in Eccleſiâ conſtitutarum, & ab eâ altarum. Et neque Clerici neque Monachi, nec alii de religioſis viris ad eas ingrediantur, ſine Epiſcoporum & Presbyterorum impulſu. Sed & juſſi, non ſoli ingredientur; ſed cum iis quibus ſoliti fuerunt Epiſcopi & Presbyteri ad eas accedere.

Κανων μα'.

Ὡστε κληρικοὺς ἢ ἐγκρατευομένους πρὸς παρθένους ἢ χήρας μὴ εἰσιέναι. κληρικοὶ ἢ ἐγκρατευόμενοι πρὸς χήρας ἢ παρθένους, εἰ μὴ κατ' ἐπιτροπὴν καὶ συναίνεσιν τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἢ τῶν πρεσβυτέρων, μὴ εἰσίτωσαν· καὶ τοῦτο δὲ μὴ μόνοι ποιείτωσαν, ἀλλὰ μετὰ συγκληρικῶν, ἢ μετὰ τούτων, μεθ' ὧν ὁ ἐπίσκοπος ἢ οἱ πρεσβύτεροι μόνοι ἔχουσι τὸ εἴσοδον πρὸς τὰς τοιαύτας γυναῖκας, ἢ ὅπου πάρεισι κληρικοὶ ἢ ἔντιμοί τινες Χριστιανοί.

Bals. Ἐγκρατευόμενοι λέγονται οἱ μοναχοί, ὡς σαφεῖ τοῦτο ἀπὸ τοῦ ιθ'. κανόνος τοῦ μεγάλου Βασιλείου. φησὶ γοῦν ὁ παρὼν κανών, μὴ ἐντυγχάνειν κληρικοὺς ἢ μοναχοὺς γυναιξὶ ἢ παρθένοις καθιερωμέναις πάντως οὔσαις, εἰ μὴ παρόντων τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τῶν πρεσβυτέρων, δηλαδὴ μὴ παρόντων ἐπισκόπων, ἐπιτραπεῖεν. καὶ τοῦτο δὲ μὴ μόνοι εἰσίτωσαν, ἀλλὰ μετὰ συγκληρικῶν, ἢ μετ' ἐκείνων, μεθ' ὧν καὶ ὁ ἐπίσκοπος καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἰσίασι πρὸς αὐτάς· ἢ ὅπου ἐντυγχανέτωσαν αὐταῖς, ὅπου εἰσὶ κληρικοὶ ἢ ἔντιμοί τινες Χριστιανοί. Ὃ κατ' ἐπιτροπὴν δὲ ἢ συναίνεσιν εἴρηται, διότι ἢ λόγῳ τινὶ χρήσιμον τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ γίνεσθαι τούτων ἡ ἐντυχία, καὶ ἐπιτρέποιεν τοῦτο οἱ ἐπίσκοποι, ἢ λόγῳ οἰκείαν χρησιμότητα καὶ αἴτησιν, καὶ ὀφείλοιεν συναινεῖν οἱ ἐπίσκοποι. ἀναγνωσθὶ καὶ παρόντος συντάγματος τίτλου ια'. κεφ. ε'. συνόδου ς'. κανόνα μζ'. καὶ τοῦ ρλγ'. Ἰουστινιανείου νεαρᾶς κεφ. β'. ἤτοι κεφ. ιε'. τοῦ δ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, ὅπερ κατέχεται ἐν τῷ μζ'. κανόνι τῆς ἕκτης συνόδου.

Zonar. Φεύγειν τὰς ὑπολήψεις παρηγγέλθημεν οἱ πιστοὶ, κἂν ὦσι ψευδεῖς, καὶ τῇ θεσπεσίᾳ εἴρηται Παύλῳ, ἀπρόσκοποι γίνεσθε, καὶ Ἰουδαίοις, καὶ Ἕλλησι, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ. Ταύτας οὖν τὰς παραγγελίας, ἀλλὰ μὴν καὶ ἑτέρας καὶ οἱ πατέρες οὗτοι ἐπόμενοι, φασὶ πρὸς χήρας ἢ παρθένους, δηλαδὴ καθιερωμένας, μὴ εἰσιέναι κληρικοὺς ἢ ἐγκρατευομένους. τὰς μοναχοὺς δὲ ὠνόμασεν ἐγκρατευομένους καὶ ὁ μέγας Βασίλειον, ὃς παρὰ ὁμολογίας τὸ παρθενεύειν διατάττομένῳ ἐν ιθ'. αὐτοῦ κανόνι φησίν· ἀνδρῶν δὲ ὁμολογίαν οὐκ ἐγνωμεν, πλὴν εἰ μή τινες ἑαυτοὺς τῷ τάγματι τῶν μοναζόντων ἐγκατελέθμησαν, οἳ καὶ σεσωπῶμενον δοκοῦσι παρὰ δέχεσθαι τὴν ἀγαμίαν. τοὺς οὖν κληρικοὺς καὶ τοὺς ἐγκρατευομένους, εἰ μὴ ἐπιτροπῇ τοῦ ἐπισκόπου ἢ τῶν πρεσβυτέρων, δηλαδὴ μὴ παρόντος ἐπισκόπου, ἐπιτραπεῖεν, μὴ εἰσιέναι κελεύουσιν εἰς τὰς εἰρημένας γυναῖκας· καὶ τόπῳ δὲ μὴ μόνοι εἰσίτωσαν, ἀλλὰ μετὰ συγκληρικῶν ἢ μετ' ἐκείνων, μεθ' ὧν, καὶ ὁ ἐπίσκοπος καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἰσίασι πρὸς αὐτάς· ἢ ὅπου ἐντυχανέτωσαν αὐταῖς, ὅπου εἰσὶ κληρικοὶ, ἢ ὅπου εἰσὶν ἔντιμοί τινες Χριστιανοὶ, ὥστε πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφαιρεῖσθαι. κατ' ἐπιτροπὴν δὲ, φησὶν ὁ κανὼν, ἢ συναίνεσιν τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου. ἢ γὰρ ἐκεῖνος ἐπιτρέψῃ τῷ κληρικῷ ἀφ' ἑαυτοῦ κινηθεὶς διά τινα χρείαν, ἢ τινὸς τῶν εἰρημένων αἰτήσαντος συντυχεῖν ταῖς εἰρημέναις γυναιξὶν αἰτίας ἀπαγούσης ὁ ἐπίσκοπος συναινῇ.

Arist. Κληρικοὶ καὶ ἐγκρατευόμενοι χήραις ἢ παρθένοις μὴ προσιέτωσαν, εἰ μὴ ἐπισκόπου καὶ πρεσβυτέρου ἐπιταγῇ· καὶ οὕτω μὴ μόνοι, ἀλλὰ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνοι πρὸς τὰς τοιαύτας εἰσίασιν.

Δεῖ πᾶσαν εἶναι ἀσφάλειαν τῶν παρθένων καὶ τῶν χηρῶν, τῶν τεταγμένων τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ὑπ' αὐτῆς τρεφομένων. καὶ μήτε κληρικοὶ, μήτε μοναζαὶ, μήτε τινὲς τῶν σεμνοτέρων ἀνθρώπων εἰσερχέσθωσαν ἐν αὐταῖς, ἄνευ περιττοπῆς τῶν ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων. ἀλλὰ καὶ ἐπιταγέντες, οὐ μόνοι εἰσελεύσονται· ἀλλὰ μετὰ τῶν εἰώθασι καὶ οἱ ἐπίσκοποι, καὶ οἱ πρεσβύτεροι πρὸς αὐτὰς εἰσιέναι.

κανων

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ μβ'.

Περὶ τ῀ ⓜ πρώτων ἐπίσκοπον μὴ προσαγορδύεσθ ἔξαρχον τ῀ ἱερέων. ὥστε τὸν τ῀ πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπον μὴ λέγεσθαι ἔξαρχον τ῀ ἱερέων, ἢ ἄκρον ἱερέα, ἢ τοιοῦτόν τι ποτε· ἀλλὰ μόνον ἐπίσκοπον τ῀ πρώτης καθέδρας.

ΒΑΛΣ. Ο θ'. κανὼν τ῀ ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, καὶ ὁ ς'. καὶ ὁ ζ'. τ῀ ἐν Σαρδικῇ ἐξάρχους ἐπαρχιῶν τοὺς ἐπισκόπους τ῀ μητροπόλεων καλοῦσι. καὶ πρόσεχες τοῖς κανόσι τ῀ ἐν Χαλκηδόνι συνόδου μεταλλυτέρας ὕσης. τὰ ὀνόματα ὖν ταῦτα ἐκωλύθησαν διὰ περιαίρεσιν ἀλαζονείας· καὶ διὰ τοῦτο οἱ πλείους τ῀ πατριαρχῶν καὶ τ῀ ἀρχιερέων ταπεινοῦς καὶ ὑπλεῖς ἑαυτοὺς ἐν ταῖς οἰκείαις ὑπογραφαῖς ὀνομάζουσι.

ΖΩΝΑΡ. Ἄλλοι μὲν κανόνες, καὶ ταῦτα συνόδου οἰκουμενικῆς τ῀ ἐν Χαλκηδόνι, ἐξάρχους ὀνομάζουσι τ῀ ἐπαρχιῶν, ὁ ἔννατος δηλαδὴ ταύτης, καὶ ὁ ιζ'. καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ ὖ συνόδου ἐν ς'. κανόνι τ῀ ἐπαρχιῶν ἐξάρχους καλεῖ τοὺς ἐπισκόπους τ῀ μητροπόλεων. οὗτος δὲ ὁ κανὼν μὴ τ῀ ἄλλων ὀνομάτων ἀποχέρνει ⓒ τοῦτο τὸ ὄνομα, δι' οὐδὲν οἶμαι ἄλλο, ἢ δι' ἀλαζονείας καὶ ὄγκου καταβολὴν, καὶ τύφου ἀναίρεσιν. ἐπεὶ ὖ ἡ ἐν Χαλκηδόνι συνόδος, οἰκουμενικὴ ὖσα καὶ μεταλλυτέρα, ἐξάρχους τ῀ ἐπαρχιῶν διείρηκε, ὡς εἴρηται, ὀνομάζεσθαι, ἔοικεν ὡς οὐκ ἠρέσκετο τ῀ κανόνι τούτῳ, ἀλλὰ μᾶλλον τ῀ τῆς ἐν Σαρδικῇ.

ΑΡΙΣΤ. Ο πρωτόθρονος ἐπίσκοπος, οὐκ ἔξαρχος ἱερέων, οὐκ ἄκρος ἱερεύς, ἀλλ' ἐπίσκοπος τ῀ πρώτης καθέδρας κληθήσεται.

Ο τ῀ ἱερωσύνης ἀξία μία ἐστὶ καὶ ἡ αὐτὴ ἐπὶ πάντων· καὶ ὁ κληθήσεται μὲν ἄκρος ἱερεύς, ἐκεῖνος δὲ ἀτελὴς ἱερεύς· ἀλλὰ πάντες ὁμοίως ἱερεῖς, πάντες ὁμοίως ποιοι· ὡς καὶ πᾶσι χάριν τοῦ πνεύματος πανομοίως ὁμοίως δεδόσθαι. ὁ γοῦν τ῀ μητροπόλεως ἐπίσκοπος, ὡς τ῀ πρώτου ἔχων καθέδραν, μὴ προσθήκης λεχθήσεται ἐπίσκοπος μητροπόλεως.

Canon XLII.

Ne primus Episcopus appelletur princeps Sacerdotum. Ut primæ Sedis Episcopus non dicatur Sacerdotum princeps, vel summus Sacerdos, vel aliquid hujusmodi: sed tantum primæ Sedis Episcopus.

Bals. Nonus Canon Chalcedonensis Synodus, & vi. & vii. Sardic. Exarchos Provinciarum appellant Metropoleωn Episcopos. Attende autem animum ad Canones Chalced. Syn. quæ est posterior. Prohibita sunt autem hæc nomina ad tollendam arrogantiam: & propterea plures Patriarchæ & Antistites seipsos viles humilésque appellant in suis inscriptionibus.

Zonar. Alii quidem Canones, & verò Oecumenicæ Synodi Chalced. Exarchos Provinciarum appellant; Nonus nimirum & xvii. hujus Synodi. Sardicensis quoque Synodi sexto Canone Exarchi Provinciarum Metropolitani Episcopi nuncupantur. Hic vero Canon cum aliis nominibus hoc quoque repudiat, non aliam, opinor, ob causam, quam ut arrogantiam elationémque comprimeret, fastúmque è communi vita omnino tolleret ac deleret. Cùm verò Chalced. Syn. quæ & Oecumenica & hac posterior fuit, Provinciarum Exarchos, ut diximus, nominasse reperiatur; minime illi Can. hunc placuisse, sed Sardic. magis probatum fuisse, facile apparet.

Arist. *Primus Episcopus non vocabitur Sacerdotum Princeps, nec summus Sacerdos; sed primæ sedis Episcopus.*

Sacerdotii dignitas una eademque est in omnibus: & non vocabitur hic quidem summus Sacerdos, ille autem Sacerdos imperfectus; sed omnes æqualiter Sacerdotes, omnes Episcopi; ut qui sanctissimi Spiritus gratiam æqualiter acceperunt. Metropolis itaque Episcopus, ut primam habens Cathedram, cum additione dicetur Episcopus Metropolis.

ΚΑΝΩΝ μγ'.

Περὶ τ῀, μὴ καπηλεύεσθαι τοὺς κληρικούς, εἰ μὴ ὑπὸ ξενουμένους. ὥστε τοὺς κληρικοὺς χάριν τ῀ τροφ῀ ἢ πόσεως μὴ εἰσιέναι εἰς καπηλεῖα, εἰ μηδεμιᾶς ξενίας ἀνάγκῃ συνωθουμένους.

ΒΑΛΣ. Ἀναγνωθι τ῀ ἁγίων ἀποστόλων κανόνα νδ'. καὶ τ῀ ς'. συνόδου κανόν. θ'. πλατύτερον διδάσκοντας τὰ περὶ τούτων.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτο καὶ ὁ τ῀ ἁγίων ἀποστόλων νδ'. κανὼν ἐκώλυσε, καὶ ὁ τ῀ ἐν τ῀ Τρούλλῳ συνόδου τ῀ λεγομένης ἕκτης ἕνατος κανὼν περὶ τούτου φησὶ ζητητέον οὖν τὰ ἐκεῖ γεγραμμένα.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς, ὁνόδιος ὢν εἰς καπηλεῖον καὶ ἐκ ἄλλως εἰσελθέτω.

Ἐὰν κληρικὸς ὑπεξένης ἀφίκηται, καὶ μὴ ἔχων ἔν τινι τεμένῳ καταλυσαι τόπῳ, καὶ τὰ ζωαρκῆ αὐτῷ ἐφοδιάσαι, εἰς καπηλεῖον εἰσέλθῃ ἐπὶ τ῀ φαγεῖν καὶ πιεῖν· ἀνεπιμέμπτως ἔστω.

Canon XLIII.

Ne in caupona versentur Clerici, nisi hospitio excepti. Ut Clerici comedendi vel bibendi gratia cauponam non ingrediantur, nisi hospitii necessitate compulsi.

Bals. Lege sanctorum Apostolorum Can. liiii. & vi. Syn. Can. ix. qui de his fusiùs docent.

Zonar. Hoc sanctorum quoque Apostolorum quinquagesimo quarto Canone vetitum est; déque eadem re sexta in Trullo quæ dicitur Synodus nono Canone decernit. Vide ergo, quæ ibi scripsimus.

Arist. *Clericus iter faciens in cauponam ingrediatur, alioqui non.*

Si Clericus peregrè agens, & convenientem aliquem, quo divertat, non habens locum, ubi & ad vitam necessaria sibi inveniat cauponam ingrediatur, ad comedendum & bibendum, reprehensioni non subjicietur.

ΚΑΝΩΝ μδ'.

Περὶ τ῀, ἀπὸ νηστειῶν τ῀ θεῷ προσάγεσθαι θυσίας. ὥστε ἅγια θυσιαστήρια, εἰ μὴ ἀπὸ νηστειῶν ἀνθρώπων, μὴ ὑπερβαίνειν, ἐξηρημένης μιᾶς ἐτησίας ἡμέρας, ἐν ᾗ ὁ κυριακὸν δεῖπνον ὑπερτελεῖται. ἐὰν δέ τινων καὶ ⓜ θλιβερὸν καιρὸν τελευτησάντων εἴτε ἐπισκόπων εἴτε τ῀ λοιπῶν ταφὰς ἔσεσθαι γένηται, μόνας εὐχὰς ἐκτελεσθήναι, ἐὰν οἱ ταύτας ποιοῦντες ἀνεπιτήδειοι εὑρεθῶσιν.

Canon XLIV.

Ut à jejunis sacrificia Deo offerantur. Ut Sacramenta altaris non nisi à jejunis hominibus peragantur, excepto uno die anni, in quo dominica Cæna peragitur. Sin autem aliquorum vespertino tempore mortuorum, sive Episcoporum sive cæterorum, commendatio fiat, solis precibus peragatur; si ii, qui illam agunt, pransi esse inventi fuerint.

Digitized by Google

BALS. Vicesimus nonus Synodi in Trullo Can. hujus Canonis meminit, & permittit in die, in quo cœna Domini peragitur, eos non esse jejunos qui sacra peragunt. Legenda sunt ergo quæ illic scripta sunt. Quæ autem in hoc Canone deinceps consequuntur, de iis qui vespere mortui sunt, videntur esse ejusmodi in mortuis & eorum commendationibus, sive quando proferebantur seu efferebantur, ut funebria in eis cantica peragerentur, ut consentaneum est, & oblationis sacrificium peragebatur. Si ergo vespere, inquit Canon, mortuus fuerit quispiam, & non fuerint jejuni qui hæc peragunt, solis precibus peragantur. Hoc autem hodie non servatur.

ZONAR. Vicesimus nonus Synodi in Trullo Canon meminit hujus Canonis, & permittit in die, in quo Cœna Domini peragitur, eos non esse jejunos, qui sacra peragunt. Legenda sunt ergo, quæ illic scripta sunt. Quæ autem in hoc Canone deinceps consequuntur, de iis qui vespere mortui sunt, videntur esse ejusmodi in mortuis & eorum commendationibus, sive quando proferebantur seu efferebantur, ut funebria in eis cantica peragerentur, ut consentaneum est, & oblationis quoque sacrificium peragebatur. Si ergo vespere, inquit Canon, mortuus fuerit quispiam, & non fuerint jejuni qui hæc peragunt, solis precibus peragantur. Nonnulli autem ἀφάτους, quæ per preces ad Deum facta est, commendationem, conciliationemque mortui esse dicunt.

ARIST. *Sancta, nisi à jejunis, non offeruntur.*

Licet enim Dominus posti Cœnam Discipulos Pascha docuit: tamen non oportet nos, juxta divinam vocem, exempla quæ sunt supra nos sequi; sed Ecclesiæ consuetudinem observare, & Sacerdotes jejunos altari sacra offerre, & qui ea participant similiter jejunos esse.

CANON XLV.

Ne convivia in Ecclesiis ullo modo peragantur. Ut Episcopi vel Clerici in Ecclesia non conviventur; nisi fortè hospitii necessitate transeuntes illic diversentur. Quinetiam populi, quoad ejus fieri potest, ab ejusmodi conviviis prohibeantur.

BALS. De iis, qui in præsenti Canone continentur, fusiùs tractatum est in lxxiv. Canone vi. Synodi & lege quæ in illo scripta sunt.

ZONAR. Perlegendus est Synodi in Trullo Canon quartus & septuagesimus, qui agapas in Ecclesiis fieri prohibet; & quæcunque in illum scripsimus. Hic autem Canon in Ecclesiis convivia instaurari, imò vero cibo quenquam in Ecclesia refici; nisi forte, inquit, in externa tellure hospitio destitutus Ecclesiam necessitate compulsus ingrediatur, omnino vetat.

ARIST. *Clericus in Ecclesiâ ne convivetur, nisi forsitan hospitii necessitate illic diversetur. Hoc etiam & Laicis interdicitur.*

Non oportet sacras ædes profanare, easque contemptui habere, & in iis comedera & accubita sternere, quemadmodum & in xxviii. Syn. Laodicenæ Can. scriptum est: nisi quispiam fortasse iter faciens, illud per necessitatem fecerit, non habens alibi quo divertat.

CANON XLVI.

De pœnitentibus. Ut pœnitentibus, pro peccatorum differentia, Episcorum judicio pœnitentiæ tempus constituatur. Presbyter autem, præter mentem Episcopi, pœnitentem non reconciliet: nisi impellente necessitate

ΒΑΛΣ. Οκθ'. ἡμῶν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου μέμνηται τοῦ κανόνος τούτου. καὶ ἀναγέγραπται ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ καθ' ἣν ὁ κυριακὸν πάσχα δεῖπνον, μὴ νήστις εἶναι τοὺς τελοῦντας τὰ ἅγια. ἀναγνωστέον οὖν τὰ ἐκεῖ γεγραμμένα. Τὸ δὲ ἑξῆς τοῦ προόντος κανόνος, τὸ περὶ τῶν ἐν τῷ θλιβερῷ τελευτώντων, ἐοίκασι τοιαῦτα εἶναι ὅτι τοῖς τελευτῶσι καὶ ταῖς προσθέσεσιν αὐτῶν, ἤτοι ὅτε προετίθεντο, ἵνα τελεσθῇ ἐπ' αὐτοῖς τὰ ἐπικήδεια ᾄσματα, ὡς ἔοικε, καὶ προσκομιδὴς ἱερουργία ἐγίνετο. εἰ γοῦν καὶ ὁ θλιβερός, φησὶν ὁ κανών, τελευτήσει τις, καὶ μὴ εἴησαν νήστεις οἱ ταῦτα τελοῦντες, μόναις εὐχαῖς ἐκτελείσθωσαν. τοῦτο δὲ σήμερον οὐ παρίεται.

ΖΩΝΑΡ. Οκθ'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου μέμνηται τοῦ κανόνος τούτου, καὶ ἀναγέγραπται ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ὁ κυριακὸν πάσχα δεῖπνον, μὴ νήστις εἶναι τοὺς τελοῦντας τὰ ἅγια. ἀναγνωστέον οὖν καὶ ἐκεῖ γεγραμμένα. τὰ δὲ ἑξῆς τοῦ προόντος κανόνος, τὰ περὶ τῶν ἐν θλιβερῷ τελευτώντων, ἔοικε τοιαῦτα εἶναι ἐπὶ τοῖς τελευτῶσι καὶ ταῖς προσθέσεσιν αὐτῶν, ἤγουν ὅτε προετίθεντο, ἵνα τελεσθῇ ἐπ' αὐτοῖς τὰ ἐπικήδεια ᾄσματα, ὡς ἔοικε, καὶ προσκομιδὴς ἱερουργία ἐγίνετο. εἰ γοῦν καὶ ὁ θλιβερός, φησὶν ὁ κανών, τελευτήσει τις, καὶ μὴ εἴησαν νήστεις οἱ ταῦτα τελοῦντες, μόναις εὐχαῖς ἐκτελείσθωσαν. τινὲς δὲ προσθέσιν, τὴν διὰ τῶν εὐχῶν πρὸς τὸν θεὸν σύστασιν καὶ οἰκείωσιν τοῦ θλιβέντος φασίν.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ μὴ ἀπὸ νηστικῶν, ἅγια οὐ προσφέρεται.

Κἂν γὰρ ὁ κύριος μετὰ δεῖπνον τοῖς μαθηταῖς τὸ πάσχα ἐμυσταγώγησεν· ἀλλ' οὐ δεῖ ἡμᾶς, κατὰ τὸ θεολόγον φωνὴν, τοῖς ὑπὲρ ἡμᾶς ἐποδείγμασιν ἕπεσθαι· ἀλλὰ τῇ τῆς ἐκκλησίας ἕδρᾳ καλακολουθοῦντας, καὶ νηστικοὺς ὄντας τοὺς ἱερεῖς τῷ θυσιαστηρίῳ προσφέρειν τὰ ἅγια, καὶ τοὺς μεταλαμβάνοντας αὐτῶν ὡσαύτως νηστικοὺς εἶναι.

KANΩN μέ.

Περὶ τοῦ, μηδαμῶς συμπόσια ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπιτελεῖσθαι. ὥστε ἐπισκόπους, ἢ κληρικοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μὴ συμποσιάζεσθαι· εἰ μὴ τυχὸν ἀνάγκη ξενίας λαβόντες ἐκεῖ καταλύσωσιν. καὶ οἱ λαοὶ δὲ ἀπὸ τοιούτων συμποσίων ὅσον δυνατὸν ὦσι κωλυθῶσιν.

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν, ἐν προόντι κανόνι διελήφθη πλατύτερον ἐν τῷ οδ'. κανόνι τῆς ς'. συνόδου καὶ τὰ ἐν ἐκείνῳ γραφέντα ἀναγνωσθῆ.

ΖΩΝΑΡ. Αναγνωστέον δὲ οδ'. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, ὃς ἀπαγορεύει τὸ ἀγάπας γίνεσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ ὅσα ἐκεῖ ἐγράφησαν. καὶ ἆρα οὖν ὁ κανὼν τὸ ἐν ἐκκλησίᾳ συμπόσια γίνεσθαι κωλύει, μᾶλλον δὲ καὶ τὸ ἐντὸς ἐκκλησίας ὅλως ἐσθίειν, εἰ μή που, φησὶν, ἐπὶ ξένης τις ὤν, καὶ μὴ ἔχων ὅπου καταλύσει, ἐν ἐκκλησίᾳ ἐξ ἀνάγκης εἰσέλθῃ.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς ἐπ' ἐκκλησίας ἀσυμποσίαστος, εἰ μή που διὰ ἀνάγκην ξενίας ἐκεῖ καταλύσει· καὶ οἱ λαοὶ δὲ τούτου κωλυέσθωσαν.

Οὐ δεῖ τοὺς ἱεροὺς οἴκους κοινοποιεῖν, καὶ καταφρονητικῶς κεῖσθαι αὐτοὺς ἔχειν, καὶ ἐν αὐτοῖς ἐσθίειν καὶ ἀκρόδρυα στρωννύειν. καθὼς καὶ ἐν τῷ εἰκοστῷ ὀγδόῳ κανόνι τῶν ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου ἐγράφη· εἰ μή που τις παρόδιον ὢν διὰ ἀνάγκην τοῦτο ποιήσει, μὴ ἔχων ἀλλαχοῦ καταλῦσαι.

KANΩN μς'.

Περὶ τῶν μετανοούντων. ὥστε τοῖς μετανοοῦσιν καὶ τὰ τῶν ἁμαρτημάτων διαφορὰν τῇ τῶν ἐπισκόπων κρίσει τὸ μέτρον τοῖς καιροῖς τῆς μετανοίας καὶ χρόνον ψηφίζεσθαι. πρεσβύτερος δὲ παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου μὴ καταλλάσσει μετανοοῦντα· εἰ μηδὲν ἀνάγκης συνωθήσῃ

Digitized by Google

ἐν τῇ ἀποσίᾳ τῦ ἐπισκόπυ. ὅπιν. δήποτε ὃ μελανοοῦν- A
τ. , εἰ πέβλικον ἢ τεθρυλλημμένον ἔχει ἔγκλημα, τὸ
σύμπασμα τλὼ ἐκκλησίαν κινοῦν, πρὸς τ ἀψίδ. τέ-
τῳ ἡ χεὶρ ἐπιτεθῇ.

ΒΑΛΣ. Ο τελευταῖ. κανὼν τῆς ς'. συνόδυ δίδωσι
τοῖς ἐπισκόποις ἄδειαν τ αὔξειν ἢ μειοῦν τὸ ἐπιτίμια, ἀκο-
λούθως τῷ πρόντι κανόνι προκειμένῳ ὄντι. προσίδησι ὃ
ὅτι, μὴ δέχεσθαι λογισμὸς ἀνθρώπων ἢ ἀφιέναι ἁμαρτίας
τὸς πρεσβυτέρυς παρὰ γνώμην τ ἐπισκόπων, εἰ μήπω τε-
λευτᾷ τις ἐν ἀποσίαι τ ἐπισκόπυ. τλωικαῦτα γὰ ἐν B
μελδμοίᾳ ὄντα καταλλάξῃ ὁ πρεσβύτερος ἤτοι λύσῃ τ ἐπι-
τιμίυ, διὰ ὃ ἀναγκαῖον τῦ πράγματ., ἵνα μὴ τελευ-
τήσῃ ἐπιτετιμημέν. ὁ ἀποδνήσκων. ἢ ταῦτα μὲν φησὶ γί-
νεσθαι εἰς τὸς ἐκ προαιρέσεως οἰκείας ἐξομολογουμένυς· τὸς
δὲ μὴ αὐθαιρέτως προσερχομένοις τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ διὰ
πέβλικον ἤτοι δημόσιον ἔγκλημα τεθρυλλημένυ, ἤτοι φα-
νερὸν, ἢ δυνάμενον σωλαβεῖν τλὼ ἐκκλησίαν διὰ ὃ ὑπο-
βολικὸν ἢ ἀτοπήματ., ἔξω τ ἀψίδος ἤτοι τ ἐκκλησίας δέ-
χεσθαι ὀφείλομεν, καίκερ διδόναι αὐτοῖς χεῖρα μετανοίας; ἢ
ἐχὶ κ τ ἐπισκοπικὴν διάκρισιν, ἵνα μὴ σκανδαλίσωμεν τὸς
πολλὸς, ἐν φανερῷ ὕτως ἐγκλήμασι τ κοινικὸν ἀσεβήμα-
λίαν ἀνθετοῦντες, ἢ μαλακώτερα διδόντες ἐπίτιμια. σημείω-
σαι οὖν τὸ ἐν τῷ παρόντι κανόνι, διὰ τὸς προσερχομένυς ἀν- C
δροφόνυς τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ἢ ζητοῦντας τὸ κανονι-
κὸ μεθειαθῆναι ἐπίτιμια. ἀνάγνωθι ἢ κ ζ'. κανόνα τῆς
πρώτης συνόδυ.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ δεσμεῖν ἢ λύειν ὁ κύριος ἡμῶν Ιησοῦς Χρι-
στὸς τοῖς ἀποστόλοις δέδωκε· τύπον ὃ νῦν ἱερεῖς ἀποστόλων οἱ
ἀρχιερεῖς πληροῦσι. διὸ ἢ ὁ κανὼν ὅσπερ τῇ τῶν ἐπισκόπων
ἀνέθετο κρίσει ὅ ψηφίζεσθαι, τυπῆσιν ὁρίζειν, τυπῶν,
ἀποφαίνεσθαι κ τλὼ τῶν ἁμαρτημάτων διαφορὰν τὰς με-
τανοίας, ἐν καιρῷ, ἤγουν, ἐν ὅσῳ χρόνῳ διᾶ ἁμαρτή-
σαντα μετανοῆν ἐν ἐπιτιμίου δεσμῷ· ἢ τότε διᾶ αὐτὸν λύειν.
πρὸ τότυ δὲ ἀναγνωστέον ἢ τελευταῖον κανόνα τῆς ς'. D
συνόδυ, ἢ τὰ ἐν ἐκείνῳ γεγραμμένα. πρεσβυτέρῳ δὲ
καταλλάσσειν, ἃ δέδοται παρὰ γνώμην τ ἐπισκόπου. ᾧ γὰ
δέδοται ὃ δεσμεῖν, ἐκείνῳ ἢ ὃ καταλλάσσειν ἔξεσι. καταλ-
λάσσειν δ' ὅτι, ὃ λῦσαι ἢ ἐπιτετιμημένον, ἢ τελείως,
ἢ πρὸς καιρὸν, διὰ κίνδυνον ἴσως. εἰ μή που, φησὶν, ὁ
ἐπίσκοπ. ἄπεσι, ἢ ὁ ἐν μελανοίᾳ ὢν κινδυνεύει θανῆν. ἀνα-
γνωστέον ἢ ἢ ζ'. κανόνα τῆς συνόδυ ταύτης, ἢ τὰ ἐκεῖ
γεγραμμένα. κυρίως μετανοοῦντες λογίζονται οἱ ἐξομολο-
γούμενοι τὰ οἰκεῖα πλημμελήματα ἀγνοούμενα. οἱ δ προσ-
ιόντες τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ φανεροῖς ἁμαρτήμασι· πέβλικον
γὰ ὃ δεδημοσιευμένον ἢ πρόδηλον λέγεται· ἡ γὰ λέξις τ Λα- E
τίνων οὖσα, ἑλληνίζομένη δημόσιον δηλοῖ· ἢ ἐπὶ τεθρυλ-
λημένοις, ἤγουν διαβαλλομένοις, φημιζομένοις, οὐδὲ ἐξομο-
λογεῖσθαι δοκοῦσι. διὸ τοῖς τοιούτοις ἢ ἔξω τῆς ἐκκλησίας
τὰς χεῖρας ἐπιτιθέναι, ἢ ποιεῖν αὐτὸς μετανοοῦντας ὁ κανὼν
διατάττεται, ὥσπερ ἔξω τ ἱερῶν θυσιαστηρίων ἐστάναι, ἢ προ-
σκλαίειν. ὃ γὰ πρὸ τῆς ἀψίδ. πρὸ τ προπυλαίᾳ ἐστί. τὸ
δὲ, τὸ σύμπασαν τλὼ ἐκκλησίαν κινοῦν, δηλοῖ τλὼ τ
πλημμελείας ὑποβολὴν ἢ ὃ φανερόν. τοιοῦτον γὰρ φησὶν
εἶναι τὸ ἁμάρτημα, ὡς ἢ πᾶσαν τλὼ ἐκκλησίαν διὰ αὐτὸ κι-
νηθῆναι, ἢ ζηλοῦσθαι, ἢ διαγωμᾶσθαι αὐτό.

ΑΡΙΣΤ. Τοῖς μελανοοῦσι πρὸς τὰ ἁμαρτήματα ὁ ἐπίσκο- F
π. ὀφείσῃ τὰς μετανοίας· πρεσβύτερ. δὲ παρὰ γνώ-
μλω τότυ, διὰ ἀνάγκης σωωθείσης καταλλάξει μετα-
νοοῦντα.

Οἱ παρὰ θεῦ λαβόντες ἐξυσίαν δεσμεῖν ἢ λύειν πρὸς
τλὼ ποιότητα τ ἁμαρτημάτων ἢ τ ἐπιστροφλὼ τῦ ἡμαρτη-
κότ., τὰ ἐπίτιμα ὀρίσυσι. πρεσβύτερ. δὲ, παρὰ γνώ-
μλω ἢ ἐπισκόπυ, ὅτε αὔξειν ἢ μειοῦν αὐτὰ δύναται, ὅτε
τὸς μετανοοῦντας καταλλάσσειν, κἂν ἀποδημῇ ὁ ἐπίσκοπ.,
ἢ τῶν θείων αὐτὸς ἀξιοῖ ἁγιασμάτων.

in abſentia Epiſcopi. Quovis autem pœnitentiam agente, ſi ſit ejus publicum & vulgo jactatum crimen, quod omnem movet Eccleſiam, ante abſidem ei manus imponatur.

BALS. Poſtremus ſextæ Synodi Canon dat Epiſcopis facultatem augendi & diminuendi pœnas, conſequenter præſenti Canoni, qui eſt antiquior. Adjicit autem hic, Presbyteros non debere hominum confeſſiones audire & peccata remittere præter Epiſcoporum ſententiam: niſi fortè moriatur quiſpiam abſente Epiſcopo. Tunc enim pœnitentem reconciliabit Presbyter, vel pœna ſolvet, propter rei neceſſitatem, ne pœnis obnoxius moriatur. Et hæc quidem dicit in eos fieri qui ſua ſponte confitentur: eos autem, qui non ſua ſponte ad Eccleſiam accedunt, ſed propter publicum crimen, vulgo jactatum ſeu manifeſtum, & quod poteſt Eccleſiam perturbare propter ſceleris magnitudinem, extra abſidem ſeu Eccleſiam ſuſcipere debemus, & illic dare ipſis manum pœnitentiæ; & non ſecundùm Epiſcopale judicium, ne multos offendamus, in criminibus adeò manifeſtis præceptum canonicum negligentes, & pœnas molliores injungentes. Nota ergo quæ in hoc præſenti Canone continentur, propter homicidas qui ad magnam Eccleſiam accedunt, & petunt, ut pœnæ Canonicæ mitigentur. Lege etiam ſeptimum Canonem præſentis Synodi.

ZONAR. Apoſtolis ſuis Dominus noſter Jeſus Chriſtus ligandi ac ſolvendi poteſtatem dedit: ſanctorum autē Apoſtolorum typum ſummi Sacerdotes gerunt. Quamobrem hic quoque Canon Epiſcopis arbitrio ſuo decernendi, hoc eſt, præfiniendi, ſtatuēdi, declarandi pro criminum varietate pœnitentiæ tempora, id eſt, quamdiu eum, qui lapſus eſt, conſtrictum pœnæ vinculis retineri, quando ſolvi oporteat, poteſtatem adjudicavit. Qua de re ultimum quoque vi. Syn. Can. & quæ in eum ſcripta ſunt vide. Sacerdoti vero quemquam conciliare, Epiſcopo abnuente, haud licet. (Cui namque ligandi jus, eidem eſt & conciliandi facultas attributa. Eſt vero conciliare, eum qui pœnæ luendæ addictus eſt, aut omnino, aut ad tempus, ob periculum forte aliquod imminens, à pœna abſolvere.) Niſi forte, inquit Epiſcopus abſit, ac is, qui mulctæ obnoxius eſt, in diſcrimen capitis ſit adductus. Quære hujus quoque Syn. Can. vii. & quæ in illum ſcripſimus. Pœnitentes proprie dicuntur, qui peccata ſua, quæ occulta erant, ipſi confitentur. Qui vero ad Eccleſiam ob crimina nota in vulgus accederent, (Publicum enim idem eſt quod vulgatum atque teſtatum, dictione à Latinis tranſlata) quæque jactata, ſeu ſermone hominum & fama celebrata eſſent; ea ne confiteri quidem quodammodo videntur. Quamobrem & illis extra Eccleſiam manus imponi, & in ordine pœnitentium, ut extra ſacra ſepta in ſtatione flentium conſiſtant, collocari Canon jubet. Illud namque, [ante abſidem] idem ac ante porticum ſignificat. Hoc vero, (quod totam Eccleſiam movet) flagitii gravitatem teſtatámque omnium oculis fœditatem demonſtrat. Tale namque ſcelus eſſe ait, ut univerſam Eccleſiam, vel zelo corrigendæ pravitatis, vel frequenti ejuſdem commemoratione, commoverit.

ARIST. *Pœnitentiam agentibus juxta peccata pœnitentiæ tempus Epiſcopus determinabit. Presbyter autem præter ejus ſententiam, neceſſitate impellente, pœnitentiam agentem non reconciliabit.*

Qui à Deo ligandi & ſolvendi poteſtatem acceperunt, ſecundum delictorum qualitatem & delinquentibus converſionem, ſupplicia decernent. Presbyter autem, præter Epiſcopi ſententiam ea nec augere poteſt nec minuere, nec pœnitentiam agentes ad gratiam recipere, & divinis eos dignari Sacramentis, quamvis peregrè profectus ſit Epiſcopus.

Digitized by Google

CANON XLVII.

ΚΑΝΩΝ μζ'.

De virginibus. Ut ſacræ virgines, quando à patribus quorum oculis domi obſervabantur, ſeparatæ fuerint, Epiſcopi, vel ipſo abſente, Presbyteri providentia venerabilioribus fœminis commendentur, vel ut ſimul habitantes ſe invicem cuſtodiant; ne paſſim vagando exiſtimationem Eccleſiæ lædant.

Περὶ παρθένων. ὥστε τὰς ἱερὰς παρθένους, ὅτε τοῖς πατράσιν χωρίσονται, ἐξ ὧν ἐφυλάττοντο, τῇ τοῦ ἐπισκόπου, ἢ ἀπὸν τοῦ τῇ τοῦ πρεσβυτέρου προνοίᾳ καὶ τιμιωτέραις γυναιξὶ παραπέμπεσθαι, ἢ ἅμα κατοικοῦσας ἀλλήλας φυλάττειν, ἵνα μὴ πλανηταὶ πλαζόμεναι τὴν ἐκκλησίαν βλάψωσι.

BALS. Centeſima vigeſima tertia Juſtiniani Novella, ſeu iiii. cap. primi tit. iiii. lib. hæc dicit apertè, In omnibus autem Monaſteriis, quæ Cœnobia vocantur, jubemus, ut, ſecundùm Canones Monaſticos, in una domo omnes habitent & communiter alantur, & ſimiliter in una domo omnes ſeparatim dormiant; Ut ſibi invicem moderatæ temperantiſque vitæ rationis teſtimonium præbeant: iiſdem omnibus etiam in fœminarum Monaſteriis aſceteriiſque ſervatis. Præſens autem Canon ſtatuit, ut virgines Deo dedicatæ, à propriis patribus ſeparatæ, non per ſe degant: ſed quia à patribus ſervabantur, poſt earum autem in Eccleſia dedicationem, ea patrum cuſtodia & obſervatio ceſſavit; debent Epiſcopi, vel iis abſentibus Presbyteri, eas venerandis mulieribus tradere, ut ab iis per communem vitæ ſocietatem ſerventur. Sin minùs, omnes ſacræ virgines ſimul habitent, ut ſimul viventes ſeipſas invicem ſervent: & non errantes, ſeu hic & illic agentes, Eccleſiaſticam vitæ honeſtatem & moderationem polluant, quoniam non bonam ſui exiſtimationem præbeant. Et hæc quidem leges & Canones. Hodie autem parùm quid eorum vel propemodum nihil fit. Nam neque Monachi Monaſteriorum virorum ſimul habitant, neque aſcetriæ: in ſolis autem mulierum cœnobiis Monaſteriis ſervatur hæc communis ſimul vivendi ratio & habitatio. Apud Latinos autem hucuſque ſervatur ea vitæ ratio. Omnes enim Monachi ſimul comedunt & dormiunt. Lege & vi. Canonem præſentis Synodi & quæ in eo ſunt. (fuſiùs enim illic tractatum eſt, quomodo conſecrantur virgines, etiam ſine Monachali habitu) & xviii. Canonem ſancti Baſilii.

ΒΑΛΣ. Ἡ μϛ' ρκγ'. Ἰουστινιάνου νεαρὰ, ἤγουν δ' δ'. κεφ. τοῦ α'. πίτλου τοῦ δ'. βιβλίου φησὶ ταῦτα ῥητῶς. Ἐν ἅπασι δὲ τοῖς μοναστηρίοις, ἅπερ κοινόβια καλοῦνται, κελεύομεν, κατὰ τοὺς μοναχικοὺς κανόνας, ἐν ἑνὶ οἴκῳ πάντας οἰκεῖν, καὶ κοινὰς τροφὰς, καὶ τὸν ὅμοιον τρόπον, καὶ ἐν ἑνὶ οἴκῳ πάντας κεχωρισμένως καθεύδειν, ὥστε ἀμοιβαδὸν ἀλλήλοις μαρτυρίαν τῆς σώφρονος διαγωγῆς παρέχειν αὐτούς. τούτων ἁπάντων καὶ περὶ τὰ μοναστήρια καὶ ἀσκητήρια τῶν γυναικῶν φροντιζομένων. ὁ δὲ παρὼν ἡμῶν διορίζει τὰς ἀναπεμπομένας τῷ θεῷ παρθένους, χωριζομένας ἀπὸ τῶν οἰκείων πατέρων, μὴ καθ' ἑαυτὰς διάγειν, ἀλλ' ἐπεὶ παρὰ τῶν πατέρων ἐφυλάττοντο, ἢ ὑπὸ τοιαύτην φυλακὴν μετὰ τὴν εἰς τὸν ἐκκλησίαν ἀνάθεσιν αὐτῶν ἀπέλιπεν, ὀφείλουσιν οἱ ἐπίσκοποι ἢ τούτων ἀπόντων οἱ πρεσβύτεροι παραδιδόναι ταύτας σεμναῖς γυναιξὶν, ἐφ' ᾧ ὑπὸ τούτων διὰ τῆς ὁμοζωίας φυλάττεσθαι. ἢ εἰ μὴ τοῦτο, πάσας τὰς ἱερὰς ταύτας παρθένους ὁμοῦ κατοικεῖν, ἵνα συζῶσαι φυλάττωσιν ἀλλήλας, καὶ μὴ πλαζόμεναι, ἤγουν τῇ δὲ κἀκεῖσε διαφερόμεναι τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐκοσμίαν μολύνωσι διὰ τὴν διδοῦσαν σὺν ἀγαθαῖς ὑπολείψεις κατ' αὐτῶν. καὶ ὁ μὲν νόμος καὶ οἱ κανόνες ἐν τούτοις. σήμερον δὲ ἀπὸ τούτων τῶν εἰς ἡμᾶς μικρὸν ἢ οὐδὲν καλὸν γίνεται. ἔστε γὰρ οἱ μοναχοὶ παρ' ἀνδρῶν μοναστηρίων ὁμοῦ κατοικοῦσιν, ἔστε αἱ ἀσκήτριαι εἰς μόνα δὲ τὰ γυναικεῖα κοινόβια μοναστήρια σωτηρίαν ἡ κοινὴ δίαιτα καὶ κατοικία. εἰς δὲ τοὺς Λατίνους τέως ἡ τοιαυτοτρόπως διαγωγὴ σωτηρίαν. πάντες γὰρ οἱ μοναχοὶ ὁμοῦ καὶ ἐσθίουσι καὶ ὑπνώττουσιν. διάταξαι καὶ ϕϛ'. κεφάλαια τῆς παρούσης συνόδου, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πλατύτερον γὰρ ἐκεῖσε διελήφθη πῶς παρθένοι καθιεροῦνται, καὶ δίκα τοῦ μοναστικοῦ χρόμα(τος) καὶ ϕϛ'. ιη'. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

Zonar. Sexto hujus Synodi Canone de puellarum conſecratione eſt actum. Quas igitur ibi ſacratas puellas, hoc loco ſacras virgines nominavit. Nam pro virginibus puellarum nomen uſurpare mos eſt. Quæ ſe ergo virgines Deo dicabant, continentiamque profitebantur, eas Epiſcopus excipiebat. Epiſcopi igitur vel Presbyterorum, ſi is abeſt, cura providentiaque eas regendas eſſe: Et quoniam à parentibus diviſæ ſunt, quorum oculis domi obſervabantur, honeſtis mulieribus, cum quibus una degentes ad virtutem informentur, eas commendari ac tradi, Canon jubet; Vel in uno eodémque contubernio ſimul omnes ejuſmodi ſacras virgines degere, ut mutuo ſeſe aſpectu viciſſim cuſtodiant, neque vero huc illuc errantes ac vagæ exiſtimationem Eccleſiæ lædant; hoc eſt, ſuſpicionibus de Eccleſia parum commodis occaſionem nonnullis præbeant. Eſt vero Eccleſia fidelium multitudo ſive Conventus.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν ἕκτῳ κανόνι τῆς παρούσης συνόδου εἴρηται περὶ κορῶν καθιερώσεως. ἃς γοῦν ἐκάλεσεν ἐνταῦθα κόρας καθιερουμένας, ἐνταῦθα ἱερὰς παρθένους ὠνόμασε. κόρας γὰρ τὰς παρθένους ἔθος καλεῖν. ἀναπεμπομένων οὖν τῷ θεῷ παρθένων ἀνδρείαν ὁμολογουσῶν ὁ ἐπίσκοπος αὐτὰς ἐδέχετο. λέγει οὖν ὁ κανὼν, ὅτι δεῖ τὸν ἐπίσκοπον φροντίζειν αὐτῶν, ἢ ὅτε ἄπεστι, τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ ἐπεὶ διέστησαν τῶν πατέρων αὐτῶν ὑφ' ὧν ἐφυλάττοντο, παραδίδοσθαι αὐτὰς σεμναῖς γυναιξὶν, ὥστε συνοικεῖν αὐτὰς, καὶ καθαρτίζεσθαι εἰς ἀρετὴν, ἢ πάσας τὰς ἱερὰς ταύτας παρθένους ὁμοῦ συνοικεῖν, ἵνα συζῶσαι, ὁρῶσιν ἀλλήλας, καὶ φυλάττοιεν, καὶ μὴ πλαζομένας, ἤγουν τῇδε κἀκεῖσε φοιτώσας, καὶ πλανωμένας βλάψωσι τὴν ὑπόληψιν τῆς ἐκκλησίας, τουτέστιν ὑπολαμβάνῃ σὺν ἀγαθαῖς ὑπολήψεις παραπλανᾶσί τινας περὶ τῆς ἐκκλησίας. ἐκκλησία δέ ἐστιν ὁ πλῆθος πιστῶν ἀθροισμός.

Arist. Quæ à patre virginitatis gratiâ ſeceſſerit, venerabilioribus fœminis commendetur.

ΑΡΙΣΤ. Ἡ διὰ παρθενίαν τοῦ πατρὸς ἀφισαμένη, καὶ πιστοτάταις τῶν γυναικῶν παραπεθῇ.

Oportet Epiſcopum ſacrarum virginum curam habere, & ſi illæ à ſuis patribus, quibus cuſtoditæ fuêre, ſeparentur, venerabiliſſimis mulieribus in obſervationem tradantur, ut ſecum invicem cohabitent.

Δεῖ τὸν ἐπίσκοπον τῶν ἱερῶν παρθένων πάθεσθαι φροντίδα. καὶ εἰ τῶν οἰκείων πατέρων αὐτὰς χωρισθῶσι, παρ' ὧν ἐφυλάττοντο, ταῖς πιστοτάταις γυναιξὶν εἰς διατήρησιν παραδιδόσθαι, ὥστε ἅμα ἀλλήλας κατοικεῖν.

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ μή.

Περὶ τῶν ἀσθενούντων καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀποκρίνεσθαι μὴ δυναμένων. ὥστε τοὺς ἀσθενοῦντας, οἵτινες ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀποκρίνεσθαι οὐ δύανται, τότε βαπτίζεσθαι, ὅτε τῇ αὐτῶν προαιρέσει τῷ περὶ αὐτῶν μαρτυρίαν κινδύνῳ ἰδίῳ εἴπωσιν.

Canon XLVIII.

De iis qui ſunt infirmi & pro ſe reſpondere nequeunt. Ut qui ſunt infirmi, qui quidem pro ſe reſpondere non poſſunt, tunc baptizentur, quando voluntate ſua de ſe teſtimonium proprio pericula dixerint.

ΒΑΛΣ. Τινὲς ἐζήτουν ἀπίστους τινὰς βαπτισθῆναι κατὰ τὴν πλευτὴν αὐτῶν ἀναπνοάς· καὶ οὐκ εἰσηκούοντο, διὰ τὸ τοὺς ἀσθενοῦντας μὴ δύνασθαι δι' ἑαυτῶν ὁμολογεῖν τὰς τοῦ ἁγίου βαπτίσματος συνθήκας. φασὶ γοῦν οἱ πατέρες, ὅτι ἐὰν οἱ ἀσθενοῦντες δείξωσι προαίρεσιν περὶ τοῦ ἐνθένδε αὐτοὺς βαπτισθῆναι, καὶ εἴπωσι κινδύνῳ ἰδίῳ ζητεῖν τὸ βάπτισμα, ἀπροκωλύτως βαπτισθήσονται, διὰ ἑτέρων τὰς ὁμολογίας ποιούμενοι. καὶ τοῦτο μέν, ὅτι τυχὸν ἐν τῇ πλευτῇ ἡ τοιαύτη τούτων προαίρεσις καταδήλως γένηται. εἰ δὲ τότε μὲν οὐδέν τι τοιοῦτον εἰπεῖν δύανται, διὰ τὸν ἀναγκαῖον τοῦ νόσου, μαρτυρῆται δὲ παρά τινων, ὡς οἱ τοιοῦτοι καὶ περὶ τῆς μελλούσης τυχὸν ἢ τῆς ἄλλης κινδυνωδεστέρου νόσου ὁλοψύχως προηροῦντο βαπτισθῆναι, ἐρωτῶ, βαπτισθήσονται ἢ οὔ; Λύσις. ἐμοὶ δοκεῖ, ὡς ἀπροκωλύτως βαπτισθήσονται διὰ τὸν ἐν ὑγιείᾳ ἀγαθὸν προθέσεων αὐτῶν. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, μὴ εἴπῃς, ὡς ἐπεὶ ὁ πρὸ πολλῶν καιρῶν διορίζεται ἐκείνους βαπτίζεσθαι τοὺς ἐνδιαθέτους προαίρεσιν ἀγαθὴν πρὸ τῆς νόσου, ἢ κατ' αὐτὸν τὸν νόσον, ἐξ ἀνάγκης ἕκαστοι τὴν ἀποκάρσεως ἀξιωθήσονται, οἱ καὶ καιρὸν τελευτῆς περὶ τὴν τελευταίαν ἀναπνοῆς ἐνδιαθέμενοι προθέσεων ἀποκάρσεως. οὗτοι γὰρ τὸ ὑπὲρ τελευτίου ἐφόδιον τὸ ἀγγελικὸν χρίσμα ἀδιακρίτως ἀξιωθήσονται, ἐὰν τέως ἄρθησιν τοῦ γινομένου ἔχωσι. τοῖς μὲν γὰρ ὀρθοδόξοις, ὡς ἐλπίζουσι τὸν μέλλουσαν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, ἡ μετάνοια σωτήριός ἐστι, καὶ πᾶς Χριστιανὸς καὶ πρόθυμον ἔφεσιν ἔχει τοῦ συγχωρηθῆναι διὰ τῆς ἀποκάρσεως τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ. τοῖς δὲ ἀπίστοις οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἑπομένη ἐστὶν ἡ ἔφεσις τοῦ βαπτίσματος· μᾶλλον μὲν οὖν καὶ πρόθυμον λέγομεν ἔχειν αὐτοὺς ἔφεσιν καὶ τὴν οἰκείας θρησκείας ἀποδυσῆν, καὶ καταφρονῆσαι δὲ καὶ τοῦ θείου βαπτίσματος. εἰ γοῦν οὐ δείκνυται τὸ θέλειν τούτους ἐν ὑγείᾳ ὄντας βαπτισθῆναι, ἢ κἂν ἐν τῇ νοσηλεύεσθαι, οὐκ ἀξιωθήσονται τοῦ βαπτίσματος ὅτε πλεύτωσιν.

B

Bals. Quidam petebant, ut infideles nonnulli ad extremum ſpiritum baptizarentur: nec fuerunt exauditi, eo quòd non poſſint infirmi per ſe ſancti baptiſmatis pacta & conventa profiteri. Dicunt ergo patres, quod ſi ii, qui ſunt infirmi, ſe baptizari velle oſtenderint, ſeque proprio periculo baptiſmum quærere dixerint; ſine impedimento baptizabuntur, per alios pacta promiſſa facientes. Atque hoc quidem quando fortè inter moriendum talis eorum voluntas aperta fuerit. Si autem tunc quidem nihil poſſunt ejuſmodi dicere, propter morbi neceſſitatem; teſtificantur autem aliqui, quòd ante furorem fortaſſe vel aliquem alium periculoſum morbum ii ex toto vellent animo baptizari, rogo, baptizabuntur an non? Solutio. Mihi videtur, quòd ſine periculo baptizabuntur, propter bonam eorum in ſanitate intentionem. Cùm hæc autem ita ſe habeant, ne dixeris, quòd quoniam præſens canon ſtatuit illos baptizandos, qui bonam voluntatem oſtenderint ante morbum, vel in ipſo morbo; Illi quoque neceſſariò tonſuram aſſequentur, qui ante tempus mortis & extremi ſpiritus, ut tonderentur, voluntatem oſtenderint. Hi enim extremum angelici amictûs viaticum indiſtinctè aſſequentur, ſi ejus quod fit ſenſum habeant. Orthodoxis enim, ut qui futurum Dei judicium ſperent, pœnitentia cohabitat, & quilibet propoſito Chriſtianus deſiderat, ut per tonſuram ei ſua peccata remittantur. Infidelibus autem non eſt neceſſariò conſequens baptiſmi deſiderium: magis ergo dicimus eorum eſſe inſtitutum, ut cum propria ſuperſtitione moriantur, & ſanctum etiam baptiſmum irrideant. Niſi ergo oſtendatur eos, dum eſſent ſani, baptizari voluiſſe, vel ſaltem dum ægrotant, inter moriendum baptiſmo digni non habebuntur.

C

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς ἐκ νόσων ἢ πινων συμπτωμάτων κακῶς ἔχοντας, ὥστε μὴ δύασθαι ὁμιλῆν, μηδ' ἀποκρίνεσθαι ἐρωτωμένους, εἰ βούλοιντο βαπτισθῆναι, ἢ καὶ τῷ νοῦν ἴσως βεβλαμμένους, ὡς μηδὲ νοῆν ἃ ἐρωτῶνται, τότε χρὴ βαπτίζειν, ὅτε προαίρεσιν δείξουσιν ὅτι βούλονται βαπτισθῆναι· καὶ εἴπωσι κινδύνῳ ἰδίῳ ζητεῖν τὸ βάπτισμα, ὥστε εἰ μὴ πίστιν φυλάξουσιν, αὐτοὺς κινδυνεύειν. εἰ δὲ μαρτυρῆται, ὅτι καὶ πρὸ τῆς ἀσθενείας ἐζήτει τὸ βάπτισμα, ὑπερετίθετο δὲ διὰ αἰτίας τινάς, καὶ τότε, κἂν μὴ δύηται ἀποκρίνεσθαι, βαπτισθήσεται.

Zonar. Qui ex morbo alióve diſcrimine tam male affecti ſunt, ut neque ſermones conferre, neque, an baptizari cupiant, roganti reſpondere queant; vel etiam ita ſibi animo non conſtent, ut ne ea quidem, quæ rogantur, intelligant; tum demum baptizari oportet, ſi ſe baptizari velle non obſcuris antea indiciis probaverint, ſeque proprio periculo baptiſmum quærere dixerint, ita nimirum, ut niſi fidei depoſitum cuſtodiverint, ipſi in periculum veniant. Quòd ſi ab aliquo, priuſquam morbo premeretur, baptiſmum poſtulatum, aliquibus tamen ex cauſis dilatum fuiſſe, teſtatum ſit; hominem, quamvis reſpondere nequit, nihilominus baptizari placet.

D

ΑΡΙΣΤ. Ὁ διὰ ἀσθένειαν μὴ ἀποκρινόμενος ὑπὲρ ἑαυτοῦ, τότε βαπτιζέσθω, ὅταν τῇ αὐτοῦ προαιρέσει δι' ὧν τὴν μαρτυρίαν.

Aris t. *Qui propter infirmitatem pro ſe non reſpondet, tunc baptizetur, cùm ſuâ ſponte teſtimonium dederit.*

E

Δεῖ τὸν βαπτιζόμενον, τὸ χάρισμα ἐπαναδάνεσθαι, καὶ τὰ μυστικῶς ἐρωτώμενα συνιέναι, καὶ ἀποκρίνεσθαι πρὸς αὐτά. εἰ δέ τις καὶ μὴ δυνάμενον ἀποκριθῆναι, ὡς ἀσθενοῦντα, ἀπαιτεῖ βαπτισθῆναι, τότε βαπτιζέσθω, ὅταν αὐτὸς, ὁ τοῦτο ἀπαιτῶν, κινδύνῳ ἰδίῳ διαμαρτύρηται τῷ αὐτοῦ γνώμῃ εἰδέναι ἀκριβῶς τὸν ἀσθενοῦντος, ὡς ὀφείλει τὸ βάπτισμα, καὶ ὀφείλοντα πολλῶν.

F

Oportet eum qui baptizatur gratiam percipere, & myſticè interrogata intelligere, & ad ea reſpondere. Si quis autem eum, qui reſpondere nequit, utpote infirmum, baptizari cupit, tunc baptizetur, quando ille, qui hoc cupit, ſuo periculo teſtatus fuerit, ſe exactè infirmi ſcire voluntatem, quod baptiſmum in deſideriis habeat, & adhuc deſiderans maneat.

Canon

Digitized by Google

A

Canon XLIX.

De ſcenicis pœnitentiam agentibus & ad Dominum converſis. Ut ſcenicis & mimis & reliquis ejuſmodi perſonis, vel apoſtatis, pœnitentiam agentibus, & ſe ad Deum convertentibus, gratia vel reconciliatio non negetur.

Balſ. Scenici & mimi ſunt, non thymelici, qui cantus epithalamios cum muſicis canunt inſtrumentis; ii enim ſunt integræ exiſtimationis; ſed hiſtriones ac ludiones, qui ſervos & milites & mulieres & alias quaſdam perſonas imitantur, & in faciem feriunt. Sicut hoc ex primo & iv. capite, ii. tit. xxi. lib. Baſilic. oſtenditur. Dicunt ergo patres, omnes qui ſic peccant, & temere ac citra delectum vitam inſtituunt; quin & apoſtatas, hoc eſt, eos qui Chriſtianiſmum abnegaverunt, ad Deum ſe convertentes, ſeu pœnitentiam agentes, non eſſe amandandos; ſed eis dandam eſſe gratiam ſeu peccatorum remiſſionem, & reconciliationem ſive pœnarum ſolutionem. B

Zonar. Scena imitatio dicitur. Qui ergo nunc duces, nunc ſervos, nunc alia perſonarum genera imitantur, ſcenici nominantur. Ex hoc numero, qui coram Imperatoribus artem factitarent, leges civiles in honore habuere: qui vero in publico cœtu plebeculæque conventibus hiſtrioniam exercerent, riſúmque aſtantium imitata ſimulatione, ac colaphis ſibi viciſſim impactis inconditâque ſtrependi ratione captarent, ignominia notavêre. Hic vero canon omnes hujuſmodi, ſine diſcrimine pœnitentia indigere affirmat; quippe qui & ipſi negligenter vitam agant, & aliis diſſolutè ac effuse vivendi cauſam præbeant. His igitur ac reliquis ejuſmodi hominibus, quales ſunt præſtigiatores & ſaltatores, quin & Apoſtatis, qui videlicet à Chriſtiana religione defecerunt, ſi pœnitentiam agant, gratiam & conciliationem minime denegandam eſſe pronuntiat. Gratiam quidem appellat, per quam peccatorum veniam conſequimur, quòd ea nobis à Deo per gratiam donetur; quemadmodum beatus quoque Paulus ait; Gratia ſalvi facti eſtis: Conciliationem vero, abſolutionem à pœnis. Tunc enim qui pœnæ obnoxius eſt à vinculo abſolvitur, cum illi Deum ob ſuſceptas pœnas placatum & quodammodo conciliatum eſſe mulctæ exactor intelligit. C D

Arist. *Et ſcenicus vero ſeſe convertens ad pœnitentiam recipiendus eſt.*

Omnis autem qui peccat & reſipiſcit, ad pœnitentiam recipiendus eſt, licèt ſcenicus ſit, licèt mimus, licèt aliam quamcunque vivendi rationem conſectatus eſt. E

Canon L.

De paſſionibus martyrum. Liceat præterea legere paſſiones martyrum, quando anniverſarii eorum dies celebrantur.

Balſ. Etiamſi in xxiv. canone præſentis Synodi patres definierint libros, qui legi debeant; nunc tamen adjiciunt eſſe quoque legendas commemorationes paſſionum martyrum, in anniverſariis eorum memoriis. F

Zonar. Vigeſimo-quarto canone, quinam ex veteri novóque teſtamento libri in Eccleſia legendi ſint, hæc Synodus recenſuit, aliorum omnium uſu penitus interdicto: nunc vero præterea commentarios, in quibus martyrum certamina deſcribuntur, adjungit, qui per eos dies, quibus ipſorum memoria anno vertente celebratur, perlegi debent.

Κανων μθ'.

Περὶ σκηνικῶν μετανοούντων καὶ ὑποστρεφόντων πρὸς Θν νόμον. ὥστε τοῖς σκηνικοῖς καὶ μίμοις καὶ τοῖς λοιποῖς τοιούτοις προσώποις, ἢ ἀποστάταις, μετανοοῦσι καὶ ὑποστρέφουσι πρὸς Θν, χάριν ἢ καταλλαγὴν μὴ ἀρνεῖσθαι.

Βαλσ. Σκηνικοὶ καὶ μίμοι εἰσὶν, οὐχὶ οἱ θυμελικοὶ, οἱ τοὺς ὑπαθλαμίους ᾠδὰς μετὰ μουσικῶν ὀργάνων ᾄδοντες· οὗτοι γὰρ ἔντιμοί εἰσιν· ἀλλὰ οἱ παιγνιῶται, οἱ δούλους καὶ στρατιώτας καὶ γυναῖκας καὶ ἕτερα πρόσωπα μιμούμενοι, καὶ κόρρης τυπτόμενοι. καθὼς τοῦτο πρίσεται ἀπὸ τοῦ α'. καὶ δ'. κεφ. τοῦ β'. τίτλου τοῦ καὶ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν. φασὶ γοῦν οἱ πατέρες, πάντας τοὺς τὰ τοιαῦτα ἁμαρτάνοντας, καὶ ἀδιαφόρως ζῶντας, ἀλλὰ μὴν καὶ τοὺς ἀποστάτας, τουτέστι τοὺς ἀρνησαμένους Θν Χριστιανισμὸν, ὑποστρέφοντας πρὸς Θν ἤτοι μετανοοῦντας, μὴ ἀποπέμπεσθαι, ἀλλὰ δίδυναι αὐτοῖς χάριν ἤγουν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ καταλλαγὴν ἤτοι λῦσιν τῶν ὑπαιτίων.

Zonar. Σκηνὴ λέγεται ἡ ὑπόκρισις. οἱ γοῦν ὑποκρινόμενοι ποτὲ στρατηγοὺς, ποτὲ δούλους, ποτὲ δ' ἕτερα πρόσωπα, ὀνομάζονται σκηνικοί. τούτων δὲ τοὺς μὲν ἐνώπιον βασιλέων ταῦτα ὑποκρινομένους ἐντίμους ἔχρισιν οἱ νόμοι τῆς πολιτείας· τοὺς δὲ ἐν πανηγύρεσι καὶ δήμων ἄλλαις συνάξεσιν ὑποδυομένους τοιαῦτα, καὶ γέλωτα τοῖς ὁρῶσι κινοῦντας ταῖς ὑποκρίσεσι, καὶ τοῖς κατὰ κόρρης ῥαπίσμασι καὶ ψοφήμασιν, ἀτίμους ἠγοῦνται. ὁ δὲ κανὼν οὗτος ἀδιακρίτως πάντας τοὺς τοιούτους μετανοίας δεῖσθαι φησὶν, ὡς αὐτοὺς γε ἀδιαφόρως ζῶντας, καὶ ἄλλοις γινομένους αἰτίους ἀνομίας καὶ ἀκολασίας ζοῆς. τούτοις οὖν καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς τοιουτοτρόποις, οἷς περατοποιοῖς καὶ ὀρχησταῖς, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς ἀποστάταις, τουτέστι τοῖς ἀρνησαμένοις Θν Χριστιανισμὸν, μετανοοῦσιν ὡς δεῖ, φησὶν, ἀρνεῖσθαι χάριν ἢ καταλλαγήν. χάριν μὲν λέγει τὴν ἄφεσιν τῶν σφαλμάτων, ὡς χάριτι δεδομένην ἡμῖν διὰ τοῦ Θυ, καθὼς καὶ ὁ μακάριος Παῦλος λέγει, ὅτι χάριτι ἐστὲ σεσωσμένοι· καταλλαγὴν δὲ τὴν λύσιν τῶν ὑπαιτίων. λύεται γὰρ τοῦ δεσμοῦ ὁ ὑπαιτιώδης, ὅτε σωίδη ὁ δεσμήσας αὐτὸν, ὡς καταλλαγέντος αὐτῷ τοῦ Θυ διὰ τῶν ὑπαιτίων.

Αριστ. Καὶ σκηνικὸς δὲ ὑποστρέφων, δεκτὸς εἰς μετάνοιαν.

Πᾶς δὲ ἁμαρτάνων, καὶ μετανοῶν, δεκτὸς εἰς μετάνοιαν, κἂν σκηνικός ἐστι, κἂν μῖμος, κἂν οἱονδήποτε ἕτερον μεταχειρίζηται βίον.

Κανων ν'.

Περὶ τῶν παθῶν τῶν μαρτύρων. ἐξέστω ἔτι μὴν ἀναγινώσκεσθαι τὰ πάθη τῶν μαρτύρων, ὅταν αἱ ἐτήσιαι αὐτῶν ἡμέραι ὑπολαμβάνωνται.

Βαλσ. Εἰ καὶ ὥρισαν οἱ πατέρες ἐν τῷ κδ'. κανόνι τῆς παρούσης συνόδου τὰ ὀφείλοντα ἀναγινώσκεσθαι βιβλία· ἀλλὰ νῦν προστιθέασιν ὑπαγινώσκεσθαι καὶ τὰ ὑπομνήματα τῶν μαρτυρικῶν παθημάτων ἐν ταῖς ἐτησίαις μνήμαις αὐτῶν.

Ζωναρ. Εν κδ'. κανόνι ἡ συνοδος αὕτη ἀπηρίθμησε τίνα δεῖ ἀναγινώσκεσθαι ἐν ἐκκλησίᾳ βιβλία τῆς παλαιᾶς γραφῆς καὶ τῆς νέας, τὰ δ' ἐκτὸς τῶν ἀπηριθμημένων ἐκώλυσεν ἀναγινώσκεσθαι· νῦν δὲ τοῖς ἀναγνωστέοις προσίδησι καὶ τὰ ὑπομνήματα τῶν μαρτυρικῶν παθημάτων, ἐν ταῖς ἐτησίαις μνήμαις αὐτῶν ἀναγινώσκεσθαι ὀφείλοντα.

Αριστ.

Digitized by Google

ἐν τῇ μαρτύρων ἐν ταῖς μνείαις αὐτῶν ἀναγινωσκέσθωσαν. Σαφής.

ARIST. *Passiones martyrum in earum commemorationibus legantur.* Perspicuus.

ΚΑΝΩΝ νά'.

Περὶ Δοναπισῶν καὶ παιδίων τῶν παρὰ τοῖς Δοναπισταῖς βαπτιζομένων. ἤρεσεν ἵνα ἐρωτήσωμεν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συνιερεῖς ἡμῶν, Σιρίκιον καὶ Σιμπλικιανόν, περὶ μόνων τῶν νηπίων τῶν παρὰ τοῖς Δοναπισταῖς βαπτιζομένων, μήπως τοῦτο, ὃ οὐκ ἰδίᾳ προαιρέσει ἐποίησαν ἢ τῶν γονέων πλάνη ἐμποδίσῃ αὐτοὺς πρὸς τὸ, μὴ προκόπτειν εἰς ὑπουργίαν τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου, ὅταν πρὸς τὸ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν σωτηριώδη προθέσει ἐπιστρέψωσιν. τούτων δὲ ἀναρχθέντων, Ὀνωρᾶτος καὶ Οὐρβανὸς, οἱ ἐπίσκοποι τῆς Μαυριτανίας Σιτιφένσης χώρας, εἶπον, ἐκ πολλοῦ ὅτε πρὸς ὑμετέραν ἁγιωσύνην ἀπεστελλόμεθα, τὰ γραφέντα ὑπερθέμεθα, ταύτῃ τῇ κατανοήσει ὅτι προσδοκῶμεν ἀδελφοὺς ἡμῶν παραγενέσθαι τοποτηρητὰς Νουμιδείας· ἀλλ' ὅπερ ἐκ ὀλίγαι ἡμέραι εἰσὶν ἀφ' οὗ οἱ προσδοκώμενοι οὐδαμῶς κατέλαβον, ἀφαιρεῖν τὰ ἐνταλέντα ἡμῖν ἀπὸ τῶν συνεπισκόπων οὐ δεῖ· καὶ διὰ τοῦτο, ἀδελφοὶ, πρὸ ἀναφορᾶν ἡμῶν προθύμως εἰσδέξασθε. περὶ δὲ πίστεως γὰρ τῆς ἐν Νικαίᾳ πρακτάτου ἠκούσαμεν, ἀληθές ἐστιν περὶ τῶν γινομένων μετὰ ἄριστον ἁγίων, ἵνα ἀπὸ νηστειῶν, ὡς ἐστὶν ἄξιον, προσφέρωνται, καὶ τότε βεβαιωθῇ.

CANON LI.

De Donatistis & pueris, qui à Donatistis baptizantur. Placuit ut interrogemus fratres, & nostros in sacris comministros, Siricium & Simplicianum, de solis infantibus qui à Donatistis baptizantur, ne hoc, quod propria voluntate non fecerunt, parentum error ipsos impediat, ne promoveantur ad sancti altaris ministerium, quando ad Dei Ecclesiam salutari proposito conversi fuerint. His autem inceptis, Honoratus & Urbanus Mauritaniæ Sitifensis Episcopi dixerunt; Famdudum quando ad vestram sanctitatem missi sumus, quæ scripta erant distulimus, hac consideratione, quòd expectaremus ut fratres nostri adessent de Numidia legati. Sed quia non pauci sunt dies, ex quo ii qui expectantur, nequaquam accesserunt, ulteriùs prætermittere quæ nobis à nostris Coëpiscopis mandata sunt, non decet; & propterea, fratres, nostram relationem alacri animo suscipite. De fide enim Nicæni tractatûs audivimus: Verum est de sacrificiis, quæ fiunt post prandium, ut à jejunis, ut par est, offerantur, & tunc confirmatum est.

ΒΑΛΣ. Οἱ ἐξ αἱρέσεως προσιόντες τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, οἱ μὲν βαπτίζονται, οἱ δὲ μόνῳ χρίονται τῷ ἁγίῳ μύρῳ, μετὰ τὸ ἀναθεματίσαι τὰς αἱρέσεις αὐτῶν. ὡς ἔοικεν οὖν, προσήρχοντό τῇ ἀμωμήτῳ πίστει ἡμῶν τινες ἐν νηπιότητι βαπτισθέντες παρὰ Δοναπισῶν, καὶ προῃροῦντο τῶν γονέων αὐτῶν, ὄντων καὶ τούτων Δοναπισῶν, καὶ ἤθελον προβιβασθῆναι εἰς βαθμοὺς ἱερατικοὺς μετὰ τὸ δεχθῆναι. ὅτι δὲ ῥᾳδίως εἰς τοῦτο οὐ προσεδέχοντο, γέγονεν ἐρώτησις, τί χρὴ γενέσθαι περὶ τούτοις. καὶ ὁ μὲν κανὼν οὔτε οὐδέν τι περὶ τοῦ ἐρωτηθέντος ἀπολογεῖται. οὔτε γάρ φησιν, εἰ χρὴ τούτοις μυρωθῆναι ἢ βαπτισθῆναι, ἔτε εἰρίζει μὴ ἐμποδίζεσθαι τούτοις ἀναχθῆναι εἰς ἐκκλησιαστικὸν βαθμὸν, ὥσπερ οὐδὲ τοὐναντίον. οὐ δὲ ἀνάγνωθι καὶ ζ'. κανόνα τῆς β'. συνόδου, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ μαθήσῃ τί ὀφείλει γίνεσθαι περὶ τούτοις. τούτων δὲ οὕτω λαλουμένων, εἶπον οἱ ἐκ Μαυριτανίας ἐπίσκοποι, ὅτι εἰ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ὑπερετίθεντο ἐρωτῆσαι ἃ προσηγγέλθησαν, διὰ τὸ ἐλπίζειν ἐλθεῖν τοποτηρητὰς ἀπὸ Νουμιδίας, ἀλλ' ἐπεὶ πολὺς παρῆλθε χρόνος καὶ οἱ προσδοκώμενοι οὐ κατέλαβον, οὐ δεῖ καὶ ἔτι ὑπερτίθεσθαι τὴν ἐρώτησιν. διὸ καὶ εἶπον, μὴ χρῆναι προσφέρεσθαι τὰ ἄλλα παρὰ ἱερέων, μετὰ τὸ γεύσασθαι τροφῆς, ἀλλὰ νηστεύοντας· ὅτι φασὶν ἐβεβαιώθη τοῦτο καὶ παρὰ τῶν ἐν Νικαίᾳ πατέρων ἐν τῇ περὶ τῆς πίστεως πρακτάτῳ, ἤγουν ἐν τῇ κατηξετάσει τῆς πίστεως (πρακτάτον γάρ ἐστι καὶ Λατίνοις, ἡ δοκιμασία.) ἐν δὲ τοῖς κανόσι τῶν ἐν Νικαίᾳ πατέρων συνόδου οὐδὲν περὶ τοιαύτης εὕρηται ὑπὸ θέσεως.

BALS. Qui ex hæresi ad fidem orthodoxam accedunt, hi quidem baptizantur, illi verò sancto solùm chrismate unguntur, postquam eorum hæreses anathematizaverint. Ut est ergo verisimile, ad veram & inculpatam fidem nostram quidam in infantia à Donatistis baptizati, parentum suorum voluntate, qui erant & ipsi Donatistæ, volebant etiam ad sacros gradus promoveri, postquam susceptì fuerant. Quia autem facilè ad hoc non admissi sunt, facta est interrogatio, quid de iis fieri oporteat. Atque hic quidem canon nihil de eo, quod interrogatum est, respondet. Nihil enim dicit, an Chrismate inungi, an baptizari oporteat, neque definit non impediri eos, quominus ad gradum ecclesiasticum promoveantur; quemadmodum nec contrà. Tu verò lege vii. can. ii. Syn. & quæ in eo sunt: & scies quid in his fieri debeat. His autem sic prolatis, dixerunt Mauritaniæ Episcopi, quòd etiam si huc usque distulerunt scisciari, quæ jussi fuerant; quòd sperarent venturos à Numidia legati: quia tamen multum temporis effluxit, & qui expectabantur non accesserunt, non oportet amplius differre interrogationem. Quamobrem dixerunt, non oportere sacrificia à Sacerdotibus offerri, postquam nutrimentum gustaverint, sed à jejunis, quia, inquiunt, hoc quoque à patribus Nicææ confirmatum est, in tractatu de fide, sive in disquisitione fidei (Tractatus enim apud Latinos est Inquisitio.) In canonibus autem primæ Nicænæ Synodi nihil de ea materia inventum est.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ ἐξ αἱρέσεων προσιόντες τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, οἱ μὲν λιβέλλους ἀπαιτοῦνται, ἐκδόσεις ἐγγράφους δηλαδὴ σπιλιτευούσας τὰς αἱρέσεις αὐτῶν· λίβελλος γὰρ Ρωμαϊστὶ ἔκδοσις ἐστί· καὶ ἀναθεματίζοντες αὐτὰς, χρίονται τῷ ἁγίῳ μύρῳ· οἱ δὲ βαπτίζονται, ὡς περὶ τούτων διατάττεται ὁ ζ'. κανὼν τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς συνόδου. οἱ οὖν τῆς συνόδου ταύτης πατέρες ἀμφιβάλλοντες, ὡς ἔοικε, περὶ τῶν παίδων τῶν Δοναπισῶν προσερχομένων τῇ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ, εἴτε βαπτισθῆναι αὐτοὺς χρὴ, εἴτε μόνον ἁγίῳ μύρῳ χρισθῆναι, συνέδραμον ἐρωτῆσαι τοὺς συνεπισκόπους αὐτῶν, ἵνα, φασὶ, μὴ ὅπερ ἐκ ἐξ οἰκείου θελήματος ἐποίησαν, ἀλλ' ἐκ πλάνης τῶν γονέων αὐτῶν γένωνται, ἤγουν ὃ βαπτισθῆναι τοὺς Δοναπισῶν, ἐμποδὸν αὐτοῖς γένηται ὑπερθέσει πρὸς τὸ ὁρθο-

ZONAR. Ex iis qui ejurata hæresi rectam fidem amplectebantur, partim libellis datis, hoc est, scriptis publicè editis, damnare suas hæreses jubentur, (libellus enim Latine editio est) eásque ubi detestati fuerint, sacro unguento liniuntur; partim sacri baptismatis fonte lustrantur, quemadmodum hac de re septimus secundæ Oecumenicæ Synodi canon statuit. Hujus igitur Synodi Patres, de Donatistarum filiis ad Ecclesiam Dei accedentibus, baptismóne initiandi, an vero sacro chrismate tantummodo inungendi forent, ut credibile est, ambigentes, ea de re Coëpiscoporum suorum sententiam exquirere decreverunt: ne, inquiunt, quod ab ipsis non sponte, sed parentum errore peccatum est, quia nimirum à Donatistis sint baptizati,

Digitized by Google

orthodoxam fidem amplectentibus ad altaris ministerium progrediendi, hoc est, sacros ordines adipiscendi, impedimentum afferat. Ex Numidia Vicarios Antistitum venturos esse Synodi Patres speraverant, quæstionibus idcirco, quarum tractandarum causa convenerant, hucusque dilatis. Cùm vero longo temporis intervallo illi nusquam apparerent, commemorati Episcopi satis jam expectatum esse pronuntiarunt; ac de sanctis à prandio non offerendis, hoc est, de oblatione non ab iis qui cibum sumpsissent, sed à jejunis Sacerdotibus peragendâ, proposuerunt. Quod se etiam in Nicæna Synodo confirmatum, in eo qui de fide est tractatu, audisse commemorant. Tractatus vero Latina vox est, scopum, consiliúmve significans. Verùm in canonibus primæ Nicænæ syn. nihil de hâc re invenitur.

δοξον πίσιν, εἰς ὃ περιόψαι εἰς λειτουργίαν ἁγίου θυσιαστηρίου, τουτέστιν εἰς ὃ περιβαδίζειν εἰς βαθμοὺς ἱερατικούς. ἐπὶ Νουμιδίας ἤλπιζον οἱ τῆς συνόδου ταύτης ἐλεύσεσθαι τοποτηρητάς, διὸ καὶ ἀναβεβλῆσθαι τὰς ζητήσεις τὰς περὶ ὧν συνήλθομεν. ὅτι δὲ χρόνου περιγραφέντος οὐδεὶς ἐκείσε ἀπήντησεν, οἱ εἰρημένοι ἐπίσκοποι εἶπον, μὴ δεῖν ἔτι ἀναβάλλεσθαι. περιόντος οὖν τοῦ περὶ τῆς μὴ χρῆναι προσφέρεσθαι τὰ ἅγια μετὰ ἄριστον, ἤγουν μὴ ὑπὸ βεβρωκότων ἱερέων προσομιλεῖν γίνεσθαι, ἀλλὰ ὑπὸ νηστευόντων. τοῦτο δέ, φασὶ, καὶ ἐν τῇ περὶ τῆς πίστεως πραχθέντῃ ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ἠκούσαμεν ὅτι καὶ τότε ἐβεβαιώθη. ἡ λέξις δὲ τοῦ πραχθέντου Ρωμαϊκή ἐστι, καὶ ἑλληνιζομένη δηλοῖ σκοπὸν βούλημα. ἐν δὲ τῇ ἡμῶν ἐν Νικαίᾳ περὶτης συνόδου εὑρίσκεται ἐν περὶ τοιούτης διατάξεως.

ARIST. *Iis qui in infantiâ à Donatistis sunt baptizati conversis, istud nihilo erit impedimento. Et sancta, ut par est, à jejunis solis offerentur.*

ΑΡΙΣΤ. Τοῖς ἐν νηπιότητι παρὰ Δονατιστῶν βαπτισθεῖσιν ὑπηρέτησιν, κατ' οὐδὲν τοῦτο προσκόψει· καὶ τὰ ἅγια, ὡς ἄξιον, ἀπὸ νηστευόντων μόνων προσενεχθήσεται.

Donatistæ sunt, qui à Donato quodàm in Africâ originem duxerunt. Hic enim tradidit eis os quoddam in manu suâ tenere, quando Sacramenta participaturi sunt, & illud primum salutare, & tunc eorum participes esse. Qui itaque in infantiâ ab eis baptizati fuerunt, & convertuntur, & hæresin eorum anathematizant, non impedientur à parentum errore ad Sacerdotale ministerium promoveri. Illud autem quod sancta post prandium non sunt offerenda, sed à jejunis Sacerdotibus celebranda, & in quadragesimoprimo canone scriptum est.

Δονατισταί εἰσιν, οἱ ἀπὸ Δονάτου τινὸς ἐν τῇ Αφρικῇ ἐναρξάμενοι. οὗτος γὰρ παρέδωκε αὐτοῖς, ὡσανεί τι ὑπὲρ τοῦ χεῖρος αὐτοῦ κρατεῖν, ὁπηνίκα μεταλαμβάνειν τῶν ἁγιασμάτων μέλλοιεν, καὶ τοῦτο πρῶτον ἀσπάζεσθαι, καὶ τηνικαῦτα μετέχειν αὐτῶν. οἱ γοῦν παρ' αὐτοῦ βαπτιζόμενοι ἐν νηπιότητι, καὶ ὑπηρέτοντες, καὶ τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ ἀναθεματίζοντες, οὐκ ἐμποδισθήσονται ὑπὸ τῆς γονέων πλάνης εἰς ἱερατικὴν λειτουργίαν προκόπτειν. τὰ δὲ τὰ ἅγια μὴ μετὰ τὸ ἄριστον προσάγεσθαι, ἀλλὰ ἀπὸ νηστευόντων ταῦτα ἱερέων γίνεσθαι, καὶ ἐν τῇ παραθεσεως τῷ πρώτῳ κανόνι ἐγγράφη.

CANON LII.

De rebaptizationibus & reordinationibus vel translationibus Episcoporum. Porrò illud quoque nobis mandatum refertimus, quòd in Synodo Capuæ decretum est, ut non liceat fieri rebaptizationes vel Episcoporum reordinationes. Cresconius itaque Recensis agri Episcopus, neglecto proprio populo, Becenes Ecclesiam invasit: & in hodiernum usque diem sæpe, sicut definitum est, eam Ecclesiam, quam invasit, relinquere admonitus, noluit. De eo autem, quæ priùs renunciata sunt, firma audivimus, & petimus, secundùm id quod nobis mandatum est, ut dignemini nobis dare facultatem, ut liceat, quia ita urget necessitas, ad præsidem regionis adversus illum accedere, secundùm clarissimorum Imp. constitutiones; ut qui benigna vestræ sanctitatis admonitioni parere noluerit, & id quod non est concedendum corrigere; secularis magistratus auctoritate statim prohibeatur. Aurelius Episcopus dixit; Servata constitutionis forma, non judicetur esse synodi, si à vestra dilectione valde rogatus ut discederet, recusavit: quoniam ex proprio contemptu & pervicacia ad secularis magistratus potestatem redactus est. Honoratus & Urbanus Episcopi dixerunt; Hoc itaque placet omnibus? Ab omnibus Episcopis dictum est; Justum est, placet.

ΚΑΝΩΝ νβ'.

Περὶ ἀναβαπτισμάτων καὶ ἀναχειροτονιῶν ἢ μεταβάσεων ὑπισκόπων. ἐκεῖνο δὲ ἀναφέρομεν ἐνταλὲν ἡμῖν, τὸ καὶ ἐν τῇ συνόδῳ τῇ ἐν Καπούῃ ὁρισθὲν, ὥστε μὴ ἐξεῖναι γίνεσθαι ἀναβαπτίσεις ἢ ἀναχειροτονήσεις ὑπισκόπων. Κρεσκώνιος οὖν τοῦ Ρεκένσης ἀγροῦ ὑπίσκοπος καταφρονήσας τοῦ ἰδίου λαοῦ, τῆς Βεκένης ἐπέβη ἐκκλησίας, καὶ ἕως τῆς σήμερον πολλάκις νουθετηθεὶς καὶ τὸ ὁρισθὲν καταλιπεῖν τῇ τοιαύτῃ ἐκκλησίᾳ, ἣ τινι ἐπῆλθεν, οὐκ εἵλετο. περὶ τούτου δὲ τὰ προαγορευθέντα βέβαια ἠκούσαμεν καὶ αἰτοῦμεν καὶ τὸ ἐνταλὲν ἡμῖν, ἵνα καταξιώσητε δοῦναι παῤῥησίαν ἐπ' ἀδείας ἡμῖν γενέσθαι, ὅτι οὕτω ἡ ἀνάγκη βιάσασθαι, τῷ ἄρχοντι τῆς χώρας κατ' ἐκείνου προσελθεῖν, καὶ ταῖς διατάξεσι τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων, ἵνα ὁ τῇ προτέρᾳ ὑπομνήσει τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης πειθαρχήσας μὴ θελήσας καὶ διορθώσασθαι τὸ ἀσυγχώρητον, ἀυθεντίᾳ ἀρχοντικῇ παραχρῆμα κωλυθῇ. Αὐρήλιος ὑπίσκοπος εἶπε· φυλαχθέντος τοῦ τύπου τῆς καταστάσεως, μὴ κριθῇ τῆς συνόδου ὑπάρχειν, ἐὰν ὑπεικῶς αἰτηθεὶς παρὰ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, ἀποῆναι παρῃτήσατο· ὅθεν ἐκ τῆς οἰκείας καταφρονήσεως καὶ μονοτονίας περιῆλθεν εἰς ἀρχοντικὴν ἐξουσίαν. Ονωρᾶτος καὶ Ουρβανὸς οἱ ὑπίσκοποι εἶπον· τοῦτο οὖν πᾶσιν ἀρέσκει; ἀπὸ πάντων τῶν ὑπισκόπων ἐλέχθη· δίκαιόν ἐστιν, ἀρέσκει.

De rebaptizationibus & reordinationibus vel translationibus Episcoporum. Porrò illud quoque nobis mandatum refertimus, quòd in Synodo Capuæ decretum est, ut non liceat fieri rebaptizationes vel Episcoporum reordinationes. Cresconius itaque Recensis agri Episcopus, neglecto proprio populo, Becenes Ecclesiam invasit: & in hodiernum usque diem sæpe, sicut definitum est, eam Ecclesiam, quam invasit, relinquere admonitus, noluit. De eo autem, quæ priùs renunciata sunt, firma audivimus, & petimus, secundùm id quod nobis mandatum est, ut dignemini nobis dare facultatem, ut liceat, quia ita urget necessitas, ad præsidem regionis adversus illum accedere, secundùm clarissimorum Imp. constitutiones; ut qui benigna vestræ sanctitatis admonitioni parere noluerit, & id quod non est concedendum corrigere; secularis magistratus auctoritate statim prohibeatur. Aurelius Episcopus dixit; Servata constitutionis forma, non judicetur esse synodi, si à vestra dilectione valde rogatus ut discederet, recusavit: quoniam ex proprio contemptu & pervicacia ad secularis magistratus potestatem redactus est. Honoratus & Urbanus Episcopi dixerunt; Hoc itaque placet omnibus? Ab omnibus Episcopis dictum est; Justum est, placet.

BALS. Dicunt patres Capuæ factam esse Synodum; & in ea statutum esse ne rebaptizarentur qui ab orthodoxis baptizati fuerant, vel reordinarentur, qui ab Episcopis orthodoxis ordinati fuerant: & consequenter iis, quæ in ea Synodo constituta sunt, quæ à me quidem ignoratur (neque enim cum topicis Synodis connumeratur) dixerunt ipsi Mauritaniæ Sitifensis legati, quòd quia hæc sunt prohibita, debent etiam corrigi quæ ab Episcopis ab hac in aliam Ecclesiam fiunt transitiones, eo quòd hoc reputetur, veluti rebaptizatio

ΒΑΛΣ. Εν Καπούῃ φασὶν οἱ πατέρες γενέσθαι σύνοδον, καὶ ἐν ἐκείνῃ ὁρισθῆναι τὸ μὴ ἀναβαπτίζεσθαι τοὺς παρὰ ὀρθοδόξων βαπτισθέντας, ἢ ἀναχειροτονεῖσθαι τοὺς παρὰ ὑπισκόπων ὀρθοδόξων χειροτονηθέντας· καὶ ἀκολούθως τοῖς ὁρισθεῖσιν ἐν τῇ τοιαύτῃ συνόδῳ, τῇ πως ἐμοὶ ἀγνοουμένῃ (οὐδὲ γὰρ συναριθμεῖται ταῖς τοπικαῖς συνόδοις) εἶπον οἱ αὐτοὶ τοποτηρηταὶ τῆς Μαυριτανίας Σιτιφένσης, ὡς ἐπεὶ ταῦτα κεκώλυται, ὀφείλουσι διορθωθῆναι καὶ αἱ παρὰ ὑπισκόπων γενόμεναι μεταπλάσεις ἀπὸ ταύτης τῆς ἐκκλησίας εἰς ἑτέραν, διὰ τὸ λογίζεσθαι καὶ τοῦτο ὡσανεὶ ἀναβαπτισμὸν ἢ ἀναχειροτονίαν.

Digitized by Google

ρτονήCιν. ϗ αὐτίκα προέθεντο φάκτον, ὅτι Κρεσκώνιος ἐπίσκοπος καταφρόνησε τοῦ οἰκείου λαοῦ, ϗ ἐπέβη ἑτέρας ἐκκλησίας. δεόμενοι τοῦτο παρεγνωσθεὶς καταλιπεῖν τὴν ἀλλοτρίαν ἐκκλησίαν, ἣν ἐπέβη παρὰ κανόνα, ϗ ἀντέχεσθαι τῆς οἰκείας, οὐκ ἐπείσθη τοῦτο ποιῆσαι. ὅτι οὖν τοῦτο βέβαιόν ἐστι ϗ ἀληθές, ζητοῦσι, ϗ τὴν παρὰ αὐτοῦ ἐντολὴν, ἵνα δοθῇ τῇ κατ' αὐτὸν συνόδῳ ἄδεια προσελθεῖν ϗ χώραν ἄρχοντι. ᾧ δι' αὐτοῦ καταναγκασθῶσι Κρεσκώνιον ἀποστῆναι τῆς μὴ ἀνηκούσης αὐτῷ ἐκκλησίας, ὅτι ϗ αἱ διατάξεις τῶν βασιλέων ἤτοι οἱ νόμοι τοῦτο διορίζονται. εἶπε δὲ πρὸς ταῦτα ὁ Αὐρήλιος, ἐὰν ἐφυλάττη ὁ τύπος τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, μὴ κριθῇ τοῦ συνόδου ὑπάρχων ὁ Κρεσκώνιος, ἀλλ' ὡς λαϊκὸς παραδοθήτω τῇ ἀρχοντικῇ ἐξουσίᾳ· ϗ μὴ μεμφέσθω ὃ γινόμενον εἰς αὐτόν. αὐτὸς γὰρ ἑαυτὸν παρέδωκεν εἰς τὴν ἀρχοντικὴν ἐξουσίαν, διὰ τὴν οἰκείαν μονοτονίαν ϗ καταφρόνησιν τῶν συνοδικῶν παραγγελιῶν. ϗ τὸ μὲν τοῦ κανόνος ἐν τούτοις. ὁ τύπος δὲ τῆς καταστάσεως, ὃν ὁ Αὐρήλιος εἶπε φυλαχθῆναι, ἔστι δὲ ϗ κελεύειν διαφωνηθῆναι ϗ ἀκριβίσας διαξάμενον τῆς ἀλλοτρίας ἐκκλησίας, ϗ μὴ τὰς διαφωνήσεις καθαιρεθέντα, ἢ διμερεῖς ἢ μονομερεῖς, διὰ τὴν ἀπείθειαν. τοὺς ἱερωμένους γὰρ παραδίδοσθαι εἰς κόλασιν ἀρχοντικὴν οὐκ ἔξεστιν, εἰ μὴ πρότερον καθαιρεθῶσι. δεῖ δὲ παραδίδοσθαι τοῖς ἄρχουσι τοὺς ἱερωμένους μὴ καθαίρεσιν, ἀλλ', ὅταν μόνον ὅπερ ἡ σύνοδος οὐκ ἔχῃ ἐξουσίαν ποιῆσαι ἐκβιασμὸν τῆς οἰκείας ἀποφάσεως, ἀλλὰ ϗ ὅταν μέγα ἐστὶ τὸ ἁμάρτημα, ϗ σὺν τῇ ἐκκλησιαστικῇ κολάσει πρέπει ἐπακολουθῆσαι ϗ ἀρχοντικὴν τιμωρίαν. τυχὸν γὰρ εὑρέθη τις ἱερωμένος ἐπίβουλος τοῦ βασιλέως, ϗ καθηρέθη· ὁ ζητοῦντος μὴ τὴν καθαίρεσιν παραδοθήσεται τῇ ἀρχοντικῇ ἐξουσίᾳ, ὡς ἂν μὴ ἑτοίμου εἴπῃ τοὺς συνίστορας. ταῦτα δὲ οὕτω γινόμενα, ϗ τὸ λϛ'. ϗ τὸ λζ'. κεφάλ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, μέρος ὄντος τῆς ρκγ'. Ἰουστινιανείου νεαρᾶς, ϗ παραλαμβάνοντα πρεσβυτέρους ϗ διακόνους ὑπὲρ ἐκκλημματικῆς αἰτίας ψευδομαρτυρήσαντας, μὴ μόνον καθαιρεῖσθαι, ἀλλὰ ϗ ταῖς νομίμοις ποιναῖς ὑποβάλλεσθαι, ϗ τοὺς καταδικαζομένους κληρικοὺς χάριν ἐκκλημματικῆς αἰτίας ἀποτιμᾶσθαι τῷ βαθμῷ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου, ὑποδὲ τοῦ ἄρχοντος ὑποβάλλεσθαι ταῖς νομίμοις ποιναῖς. τοῦτο δὲ λέγω κρατεῖν, ἔνθα ἐξεφωνήθη. ὁ γὰρ τὸν νόμον τοῦτον μελετῶν ϗ εἰς ἐπισκόπους καταδικαζομένους ἴσως χάριν ἐκκλημματικῆς αἰτίας, ϗ θέλων ϗ τούτους μὴ καθαίρεσιν τῷ ἄρχοντι παραδίδοσθαι, μάταιος ἂν εἴη ϗ βλάσφημος. διὸ ϗ ὁ παρὰ τοῦ κανόνος διορίζομενον χάριν τοῦ ἐπισκόπου, ὀφείλει ἐκλαμβάνεσθαι, εἰς ὃ καταναγκασθῶσι ἐπίσκοπον ἀκολουθῆσαι τῇ συνοδικῇ ἀγωγῇ ϗ μόνῃ. περὶ δὲ ἀναβαπτισμοῦ ϗ ἀναχειροτονήσεως ἀναγνωσθῆ ϗ μζ'. ἀποστολικὸν κανόνα ϗ ξή.

ΖΩΝΑΡ. Μὴ ἀναβαπτίζειν, εἰς μὴ ϗ παρὰ ἀσεβῶν βαπτισθέντα, ϗ τοῖς ἱεροῖς ἀποστόλοις, ὃν μζ'. κανόνι διατέτακται, ϗ ὃν ξή. κανόνι, μὴ δέχεσθαί τινα δευτέραν χειροτονίαν, τοῖς αὐτοῖς ὥρισαν. τούτοις οὖν τοῖς κανόσιν ἑπόμενοι ϗ οἱ πατέρες ἤτοι τὰ αὐτὰ διετάξαντο, τουτέστι μηδένα ἀναβαπτίζεσθαι ὀρθῶς ἐξ ἀρχῆς βαπτισθέντα. εἰ δὲ παρὰ αἱρετικοῦ ἐβαπτίσθη τις ἀλλόκοτον βάπτισμα, σκῦλον βαπτίζεσθαι δεῖ. ὁ γὰρ ἀναβάπτισις τοῦτο, ὅτι οὐδὲ ὁ ἐβαπτίσθη, βάπτισμα λογίζεται, ἀλλὰ μολυσμός. ἀλλὰ μηδὲ ἀναχειροτονήσεις γίνεσθαι, μηδὲ μετακινήσεις ἐπισκόπων, ὥστε ἐάν τινα τὴν οἰκείαν ἐπισκοπὴν, ϗ μεταπίπτειν εἰς ἄλλην. ϗ αὐτίκα ϗ τοιαύτην ὑπόθεσιν προέθεντο, ϗ ἵνα λέγοντες καταφρονῆσαι τοῦ ἰδίου λαοῦ, ϗ ἑτέρας ἐκκλησίας ἐπιβῆναι, πολλάκις τε περὶ τούτου ὑπομνηθῆναι σκῦλον, ϗ μὴ πεισθῆναι ἀποστῆναι τῆς ἐκκλησίας, ἣν ἐπέβη παρὰ κανόνας, ϗ λοιπόν, φασι, διὰ τὴν ἀπείθειαν ἐκείνου, ἀναγκαῖον τῷ τῆς χώρας.

dinatio. Et factum ſtatim propoſuerunt, quòd Creſconius Epiſcopus proprium populum contempſit, & aliam Eccleſiam invaſit. Et propterea ſæpe admonitus, ut alienam Eccleſiam, quam invaſit præter Canones, relinqueret, & ſuam retineret; non eſt hoc facere perſuaſus. Quia ergo hoc firmum & verum eſt, petunt, ſecundùm eis datum mandatum, ut regionis Præſidem adeundi ſuæ Synodi concedatur potestas: & per eum cogatur Creſconius diſcedere ab Eccleſia, quæ ad eum non pertinet; quia & Imperatoris conſtitutiones ſive leges hoc decernunt. Dixit autem ad hæc Aurelius; Si ſervetur forma Eccleſiaſticæ conſtitutionis, ne judicetur eſſe Synodi Creſconius, ſed ut Laicus tradatur, ſeculari poteſtati: nec eſt quòd id ſibi fieri queratur. Ipſe enim ſeipſum, per ſuam pervicaciam & Synodalium præceptorum contemptum, in ſecularem poteſtatem tradidit. Et in his quidem conſiſtit Canon. Forma autem conſtitutionis, quam ſervandam dixit Aurelius, eſt, ut ſecundùm Canones interpelletur qui alienam Eccleſiam non Canonicè arripuit, & poſt denunciationes ſeu edicta deponatur, vel una tantùm, vel utriſque partibus præſentibus, propter inobedientiam. Neque enim fas eſt ſacratos homines ſeculari magiſtratui puniendos tradi, niſi prius depoſiti fuerint. Ut autem qui ſunt ſacrati, ſecularibus magiſtratibus, poſt depoſitionem tradantur, fit, non ſolùm quando Synodus non facilè poteſt ſuam exequi ſententiam, ſed etiam quando magnum eſt peccatum. Et una cum Eccleſiaſtica pœna ſecularis quoque magiſtratus animadverſionem conſequi oportet. Fortè enim inventus eſt quiſpiam ſacratus, Imperatoris inſidias parâſſe, & depoſitus eſt: is poſt depoſitionem tradetur ſeculari poteſtati, ut quæſtione habita dicat conſcios. Hæc autem ita fiunt, ſecundùm xxxvi. & xxxvii. Can. i. tit. iii. lib. Baſil. quæ ſunt pars cxxiii. Juſt. Novellæ, & tractant Presbyteros & Diaconos, in cauſa criminali falſum teſtimonium ferentes, non ſolùm deponi, ſed etiam pœnis legitimis ſubjici: & Clericos, qui pro criminali cauſa condemnantur, ab Epiſcopo gradu moveri; à ſeculari autem magiſtratu legitimis pœnis ſubjici. Dic autem hoc ſervari in eo, in quo expreſſum eſt. Qui enim hanc legem trahit etiam ad Epiſcopos, qui fortè in cauſa criminali condemnantur, & vult etiam eos poſt depoſitionem ſeculari poteſtati tradi; is vanus fuerit & blaſphemus. Et ideò quod à Can. de Epiſcopo decernitur, debes accipere, ut cogatur Epiſcopus ea ſola ſequi, quæ Synodaliter illi præcipiuntur. De rebaptizatione autem & reordinatione lege xlvii. Apoſtolicum Canonem & lxviii.

ZONAR. Ne quis iterum baptizetur, niſi qui ab impiis antea baptizatus fuerit, S. quoque Apoſt. xlvii. Can. cautum eſt: utique ut ne quis ſecundò iiſdem ordinibus initietur, Can. lxviii. iidem ſanxêre. Horum igitur Can. auctoritatem ſecuti hujus quoque Syn. Patres, eadem decrevêre; Ne quis videlicet baptiſmum repetat, qui ab initio rite fuerit baptizatus. Quòd ſi quis ab hæreticis abſurdo aliquo & peregrino baptiſmi genere initiatus fuit, illum baptizari oportet. Neque enim hic ſecundo baptizatur, cum ablutio illa prior inquinamentum, potius quàm baptiſmus, fuiſſe judicetur. Ne cuiquam præterea iterum iidem ordines conferantur, neve Epiſc. tranſlationes fiant, ut ſcilicet eo quem obtinet relicto, in alium Epiſc. quiſpiam Epiſc. tranſiliat. Quo loco deinceps ejuſmodi quoque narrationem ſubnectunt; Quendam, aiunt, neglecta populi ſui cura alias Eccleſias invaſiſſe; ſæpe verò illum hac de re admonitum fuiſſe, neque unquam, ut eam Eccleſiam relinqueret, quam contra Canones occupaverat, adduci potuiſſe. Reliquum eſt ergo, inquiunt, ac propter hominis pervicaciam neceſſariò faciendum,

Digitized by Google

ut Magistratum ejus regionis adeamus, ut qui benigna admonitione persuaderi non potuit, per Magistratum de ea, quam occupavit sede, pellatur. Ad hæc vero Aurelius dixit; Servata constitutionis forma, ille Synodo motus esse judicetur. Sacris namque initiatos prophano Magistratui puniendos, nisi prius depositi fuerint, tradi haud licet. Nam si quis sacratus, ob nefarium scelus admissum pœna dignus sit, sacra dignitate prius spoliatur, tum de illo Magistratus supplicium sumit. Quod ergo ait, servata constitutionis forma, ita est accipiendum, scilicet si constitutionis formula servata est, si nimirum ille ex Canonum præscripto admonitus est, nec paruit, ne Synodi esse censeatur, hoc est, ne habeatur amplius in Episcoporum numero, sed velut ejectus, & ex catalogo sacri ordinis expunctus, Magistratûs prophani potestati dedatur. Hoc autem, quod scilicet Magistratui mancipatus sit, pervicaciæ suæ, hoc est, contumaciæ & inobedientiæ, ex qua Episcoporum facilitatem neglexit, acceptum feret.

A ἄρχοντι προσελθεῖν, ἵνα ὁ μετὰ πραότητος ὑπομνησθεὶς, καὶ μὴ πεισθεὶς, ἐξουσίᾳ ἀρχοντικῇ ἐξελαθῇ. πρὸς ταῦτα ὁ Αὐρήλιος εἶπε· φυλαχθέντος τοῦ τύπου τῆς καταστάσεως, μὴ κριθῇ τῆς συνόδου ὑπάρχων. τοὺς ἱερωμένους γὰρ παραδίδοσθαι εἰς κόλασιν ἄρχοντι, εἰ μὴ πρότερον καθαιρεθῶσιν, οὐκ ἔξεστι. εἰ γὰρ διά τι μέγα ἁμάρτημα κολάσεώς ἐστιν ἱερωμένος τις ἄξιος, πρότερον γυμνοῦται τῆς ἱερατικῆς ἀξίας, καὶ οὕτω λαμβάνει αὐτὸν ὁ ἄρχων ἐπὶ τιμωρίᾳ. ὃ γοῦν φυλαχθέντος τοῦ τύπου τῆς καταστάσεως τοῦτό ἐστι, ὃ εἰ ἐφυλάχθη ὁ τύπος τῆς καταστάσεως, ἤγουν εἰ ὑπεμνήσθη ἐκεῖνος κατὰ τοὺς κανόνας, καὶ ἠπείθησε, B μὴ κριθῇ τῆς συνόδου ὑπάρχων, ἀντὶ τοῦ μὴ λογισθῇ τῆς μοίρας τῶν ἐπισκόπων ὤν, ἀλλ' ὡς ἤδη ἀπορριφεὶς καὶ ἐξωσθεὶς τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, ἀρχοντικῇ ἐξουσίᾳ παραδοθήτω. τοῦτο δὲ, ὃ παραδοθῆναι τῷ ἄρχοντι, ἐπῆλθεν αὐτῷ ἐκ τῆς μονοτονίας αὐτοῦ, ἤτοι τῆς αὐτογνωμοσύνης, τῆς ἀπειθείας, δι' ἣν κατεφρόνησε τῆς τῶν ἐπισκόπων ἐπιεικείας.

Arist. *Rebaptizationes, & reordinationes, & translationes Episcoporum non fiunt. Cresconius itaque qui proprium populum dereliquit, & Ceneensem Ecclesiam invasit quandoquidem Ecclesiasticè admonitus non mutatus est, auctoritate judiciariâ prohibeatur.*

ΑΡΙΣΤ. Αναβαπτίσεις, καὶ ἀναχειροτονήσεις, καὶ μετακινήσεις ἐπισκόπων οὐ γίνονται. Κρεσκώνιος οὖν τοῦ ἰδίου λαοῦ ἀποστὰς, καὶ τῆς Κενεοῦ ἐκκλησίας ἐπιβὰς, ἐπεὶ ἐκκλησιαστικῶς καταγγελλόμενος οὐ μεθίσταται, ἀρχοντικῶς C κεκωλύσθω.

Qui ab orthodoxis baptizatur, aut ordinatur, secundum baptismum aut secundam ordinationem non recipit. Sed & illud, ab una civitate ad civitatem aliam transferri Episcopum, & præsens Canon, & alii non pauci diversarum Synodorum prohibent. Hic itaque Cresconius Episcopus, suam relinquens Ecclesiam aut Parœciam, & ad Ceneensem transiliens Ecclesiam, & sæpius fraterne admonitus à confratribus & comministris suis eam relinquere Ecclesiam, & non persuasus, effecit ut & inviti regionis Magistratum adirent, ab eoque auctoritate judiciariâ pelleretur.

Ὁ παρὰ ὀρθοδόξων βαπτισθεὶς, ἢ χειροτονηθεὶς, δεύτερον βάπτισμα, ἢ δευτέραν χειροτονίαν οὐ δέχεται. ἀλλὰ καὶ τὸ, ἀπὸ πόλεως ἐπίσκοπον εἰς ἑτέραν πόλιν μεθίστασθαι, καὶ ὁ παρὼν κανὼν, καὶ ἕτεροι οὐκ ὀλίγοι διαφόρων συνόδων κωλεύουσιν. ὁ γοῦν Κρεσκώνιος οὗτος ἐπίσκοπος, τὴν ἰδίαν καταλιπὼν ἐκκλησίαν ἢ παροικίαν, καὶ τῆς Κενεοῦ ἐπιβὰς ἐκκλησίας, καὶ πολλάκις ἀδελφικῶς ὑπομνησθεὶς παρὰ τῶν συναδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν αὐτοῦ τὴν τοιαύτην καταλιπεῖν ἐκκλησίαν, καὶ μὴ πεισθεὶς, παρεσκεύασε καὶ ἄκοντας αὐτοὺς τῷ κατὰ χώραν ἄρχοντι προσελθεῖν, καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐξουσιαστικῶς κωλυθῆναι. D

Canon LIII.

ΚΑΝΩΝ νγ'.

Quot Episcopi Episcopum ordinare debent. Honoratus & Urbanus Episcopi dixerunt; Illud quoque nobis mandatum est, Quia ex vicinis duo fratres nostri Numidiæ Episcopi Sacerdotem ordinare ausi sunt; non nisi à duodecim fieri debere ordinationem censeatis. Aurelius Episcopus dixit; Antiqua forma servabitur, ut non pauciores quàm tres constituti ad Episcopi ordinationem sufficiant; eo quòd Tripoli fortè & Arzuæ barbaræ scilicet gentes propè sitæ sunt. Tripoli autem quinque, iique soli sunt, ut scitis, Episcopi: & fieri potest ut sæpe ex eo numero duo aliqua necessitate detineantur. Est enim difficile, ut ex quovis numero possint omnes adesse; & hoc non debet impedimento esse utilitati Ecclesiæ. Nam & in hac Ecclesia, ad quam vestra sanctitas convenire dignata est, frequentius, & ferè die dominico, qui ordinantur, habemus. Nunquid ergo frequenter possumus duodecim vel decem, vel non multo pauciores convocare Episcopos? Sed duos propinquos conjungere est meæ parvitati facile. Quamobrem vestra mecum videt charitas hoc non posse servari.

Πόσοι ἐπίσκοποι ἐπίσκοπον χειροτονεῖν ὀφείλουσιν. Ονωρᾶτος καὶ Ουρβάνος ἐπίσκοποι εἶπον· Κἀκεῖνο ἡμῖν ἐνετάλθη, ἐπεὶ ἐκ τῶν πλησίον ἀδελφοὶ ἡμῶν δύο ἐπίσκοποι τῆς Νουμηδίας χειροτονῆσαι ἐτόλμησαν ἱερέα, κρίνατε μὴ γενέσθαι χειροτονίας ἐπισκόπων, εἰ μὴ ἀπὸ δώδεκα. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ὁ ἀρχαῖος τύπος φυλαχθήσεται, ἵνα μὴ ἥττονες τριῶν τῶν ὁρισθέντων εἰς χειροτονίαν ἐπισκόπων E ἀρκέσωσιν· διότι ἐν Τριπόλει τυχὸν καὶ ἐν Αρζοΐῃ δῆλον παρέγκεινται βάρβαρα ἔθνη. ἐν Τριπόλει δὲ πέντε, καὶ μόνοι εἰσὶν, ὡς γινώσκετε, ἐπίσκοποι· καὶ δυνατὸν ἐξ αὐτοῦ πολλάκις τοῦ ἀριθμοῦ τοὺς δύο ἀνάγκῃ τινὶ κατέχεσθαι. δυσχερὲς γάρ ἐστιν ἐξ οἱουδήποτε ἀριθμοῦ πάντας δύνασθαι ἀπαντῆσαι, καὶ μὴ ὀφείλει τοῦτο αὐτὸ παρεμποδὼν εἶναι τῷ χρησίμῳ τῆς ἐκκλησίας. καὶ γὰρ εἰς ταύτην τὴν ἐκκλησίαν, εἰς ἣν κατηξίωσεν ἡ ὑμετέρα συνελθεῖν ἁγιωσύνη, συχνῶς καὶ σχεδὸν κατὰ κυριακὴν χειροτονουμένους ἔχομεν. μὴ ἄρα δύναμαι συνεχῶς δώδεκα ἢ δέκα ἢ οὐχὶ πολὺ ἐλάττους συγκαλεῖν ἐπισκόπους. δύο δὲ γείτονας προσζεῦξαι εὐχερές F ἐστι τῇ ἐμῇ βραχύτητι. διὸ ὁρᾷ σὺν ἐμοὶ ἡ ὑμετέρα ἀγάπη τοῦτο αὐτὸ μὴ δύνασθαι παραφυλαχθῆναι.

Bals. Duo Episcopi in Numidia Episcopum ordinarunt. Sacerdotem enim pro Episcopo hîc debemus intelligere. Quoniam Sacerdos vel ab uno solo Episcopo ordinatur; ut vult ii. Can. S. Apost. Petiverunt ergo Honoratus & Urbanus Episcopi, sicut illis mandatum fuerat, ut non ampliùs à duobus Episcopis ordinetur Episcopus, sed à duodecim: & respondit Aurelius, debere servari

ΒΑΛΣ. Δύο ἐπίσκοποι ἐχειροτόνησε εἰς Νουμηδίαν ἐπίσκοπον· τὸν γὰρ ἱερέα ἐνταῦθα εἰς ἐπίσκοπον ὑποληπτέον. διότι ἱερεὺς καὶ παρὰ μόνου ἑνὸς χειροτονεῖται ἐπισκόπου, κατὰ τὸν β'. κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων. ἐζήτησαν οὖν Ονωρᾶτος καὶ Οὐρβανὸς οἱ ἐπίσκοποι, καθὼς ἐνετάλθησαν, μηκέτι ὑπὸ δύο ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον, ἀλλὰ ὑπὸ δώδεκα. καὶ ἀπελογήσατο ὁ Αὐρήλιος, ὀφείλειν φυλάττεσθαι τὸν ἀρχαῖον τύπον

Digitized by Google

τύπον ἤτοι Θ κανόνα, & ἀρκεῖν εἰς ἐπισκόπου χειροτονίαν ἐπισκόπους τρεῖς, ὅτι πολλάκις δυσχερές ἐστι, πολλοὺς συνελθεῖν, καὶ ἵνα μὴ γένηται τοῦτο ἐμπόδιον τῇ χρησίμῳ τῆς ἐκκλησίας, ἤγουν τῇ χειροτονίᾳ τῶν ἐπισκόπων, ὀφείλῃ παρὰ τριῶν καὶ μόνων ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον, ἤγουν ὑπὸ μητροπολίτου καὶ ἄλλων ἑτέρων δύο. οὕτω γὰρ εὐχερὲς ἔσται ἡ τῶν ἐπισκόπων χειροτονία. σημείωσαι οὖν ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι ὁσάκις ἐξ ἀνάγκης πρέπει ἐπισκόπων ἐπαρχιωτῶν χειροτονεῖται ἐπίσκοπος, ἀλλὰ παρὰ τοῦ μητροπολίτου καὶ ἑτέρων δύο, κἂν μὴ ὦσιν ὅτοι ἐπαρχιῶται. ὁ γὰρ μητροπολίτης Ἐφέσου ἐκεῖνος κυρὸς Χριστοφόρος εἰσκαλούμενος χειροτονήσας ἐπίσκοπον καὶ ταύτῃ βασιλεύουσῃ τῶν πόλεων χωρὶς παρουσίας οἱουδήποτε ἐπαρχιώτου, ἀπαιδῶς ἐμέμφθη λόγῳ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. εἶπον γάρ τινες, ὀφείλειν τῷ μητροπολίτῃ μετ' ἐπαρχιωτῶν δύο τὰς χειροτονίας ποιεῖν τῶν ἐπισκόπων, ὡσαύτως καὶ τὰς ψήφους.

A antiquam formam ſive Canonem, & ſufficere ad Epiſcopi ordinationem tres Epiſcopos, quia ſæpe multos convenire difficile eſt; & ne hoc ſit impedimento utilitati Eccleſiæ, Epiſcoporum ſcilicet ordinationi, Epiſcopus debet vel à tribus ſolis ordinari Epiſcopis, ſcilicet à Metropolitano & ab aliis duobus. Sic enim erit facilis Epiſcoporum ordinatio. Nota ergo ex præſenti Canone, quòd non neceſſariò à tribus Provincialibus Epiſcopis ordinatur Epiſcopus; ſed à Metropolitano & duobus aliis, etiamſi non ſint ipſi Provinciales. Ille autem Epheſi Metropolitanus dominus Chriſtophorus, qui Iſcalonem Epiſcopum ordinavit in hac regina urbium, abſque præſentia cujuſvis Provincialis, præter rationem, ut mihi videtur, accuſatus fuit. Dicebant enim nonnulli, debere Metropolitanum, cum Provincialibus ad minus duobus, Epiſcoporum ordinationes facere, ſicut & electiones.

ΖΩΝΑΡ. Δύο ἐπισκόπους φασὶ χειροτονῆσαι ἱερέα· ἱερέα δὲ Θ ἐπίσκοπον λέγει. πρεσβύτερον γὰρ καὶ εἷς ἐπίσκοπος χειροτονεῖ, καὶ Θ δεύτερον κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων. καὶ ἀξιοῦσιν ὁμοθυμαδὸν, ὡσὰν δώδεκα χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον. Αὐρήλιος δὲ Θ ἀρχαῖον τύπον δεῖν φυλάττεσθαι ἀπεκρίνατο, τύπον Θ κανόνα λέγων, καὶ τρεῖς ἐπισκόπους εἰς ἐπισκόπου χειροτονίαν ἀρκεῖν ἀπεφήνατο. ἐπήγαγε δὲ καὶ αἰτίας, ἐν Ἀρζουΐῃ φάμενος διάκεισθαι βάρβαρα ἔθνη, ὥστε διὰ τοῦτο δυσχέρειαν εἶναι συνέρχεσθαι τοὺς ἐπισκόπους· ἐν Τριπόλει δὲ πέντε εἰσὶν ἐπίσκοποι, Τρίπολιν, τοῦτ' ἐν Ἀφρικῇ λέγων, καὶ συμβαίνει τινὰς τῶν πέντε διά τινος ἀνάγκης κωλύεσθαι συνελθεῖν. τοῦτο οὖν, φησὶν, οὐκ ὀφείλει ἐμπόδιον εἶναι τῇ χρησίμῳ τῆς ἐκκλησίας, τουτέστι τῇ τῶν ἐπισκόπων χειροτονίᾳ. χρήσιμον γὰρ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἤτοι τοῖς πιστοῖς ἡ τῶν ἐπισκόπων χειροτονία, ἀντὶ τοῦ, χρεώδης, διάκρισις. τοῦτο οὖν ὃ διὰ πολλῶν χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον, ὁρᾶτε, φησὶν, ὅτι οὐ δύνασθαι φυλαχθῆναι.

ZONAR. Duo Epiſcopi, inquiunt, Sacerdotem quendam creavêre (Sacerdotis vero nomine Epiſcopus intelligitur; nam Presbyterum vel unus Epiſcopus creat, ex ſanctorum Apoſt. Can. ii.) atque, ut duodecim in Epiſcopo conſecrando adhibeantur, decerni poſtulant. Aurelius vero antiquam formam, Canonem videlicet antiquum ſervandum eſſe reſpondit, ac tres Epiſcopos uni conſecrando ſufficere pronunciavit. Cauſamque deinde ſubjunxit; Arzuæ, dicens, barbaræ gentes adjacent, ut propterea Epiſcopos convenire difficile ſit: Tripoli autem, quinque ſoli ſunt Epiſcopi (Tripolim, eam quæ in Africa eſt, intelligit) ac ex quinque illis unum aut alterum neceſſario impedimento detineri facile eſt. Hoc igitur, inquit, Eccleſiaſticæ utilitati, creationi nempe Epiſcoporum, obſtare non debet. Utile enim eſt Eccleſiæ, hoc eſt, fidelibus, Epiſcopos conſtitui, id eſt, commodum neceſſarium eſt. Quamobrem hoc, inquit, ut in Epiſcopi conſecratione plures Epiſcopi adhibeantur, ſervari non poſſe, vos ipſi facile animadvertitis.

ΑΡΙΣΤ. Μὴ ἐλάττους τριῶν ἐπισκόπων εἰς χειροτονίαν ἐπισκόπου ἀρκεῖν τοσούτους.

ARIST. *Tribus pauciores Epiſcopis ad Epiſcopi ordinationem haud ſufficiunt.*

Πάντες μὲν, εἰ δυνατὸν, οἱ τῆς ἐπαρχίας ἐπίσκοποι ὀφείλουσι μετὰ γνώμης τοῦ μητροπολίτου συνέρχεσθαι, καὶ τοὺς ἐπισκόπους ψηφίζεσθαι· εἰ δὲ μὴ δυνατὸν πάντας συνελθεῖν, διά τινα ἀνάγκην, κἂν τρεῖς δὲ ἐλάχιστον δεῖ παρεῖναι, συμψήφων γνωμῶν καὶ τῶν ἀπόντων διὰ γραμμάτων.

Omnes quidem, ſi fieri poteſt, Provinciæ Epiſcopi Metropolitæ ſententiâ convenire debent, & Epiſcopos ordinare. Si impoſſibile autem fuerit omnes convenire, propter aliquam neceſſitatem, ſaltem tres minimùm adeſſe oportet, etiam abſentibus per literas conſenſum ſuum præbentibus.

ΚΑΝΩΝ νδ'.

CANON LIIII.

Πόσοι ἐπίσκοποι προστεθῆναι ὀφείλουσιν τῷ ἀριθμῷ τῶν χειροτονούντων, ἐὰν δεῖ τοῦ μέλλοντος χειροτονεῖσθαι ἐπισκόπου ἀντιλογία γένηται. ἐκεῖνο δὲ ὁρίσαι δεῖ, ὥστε ἐάν ποτε περὶ ἐπιλογὴν ἐπισκόπου συνέλθωμεν, καὶ διαφωνή τις ἀντιλογία, ὅπερ τὰ τοιαῦτα πρὸ ἡμῶν ἐπεκτατήσεται, τολμηρὸν εἶναι λοιπὸν, πρεῖς μόνους πρὸς ὃ καθοῦραι τὰ χειροτονηθησόμενον διρεθῆναι· ἀλλὰ τῷ προλεχθέντι ἀριθμῷ προστεθῆναι εἰς καὶ δύο καὶ ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, οὗ μέλλει χειροτονεῖσθαι, ἐξεταζέσθω πρῶτον τὰ πρόσωπα τῶν ἀντιλεγόντων· εἶτα ὕστερον καὶ τὰ προτεθειμένα συζυγίσθω, καὶ ὅτε καθαρὸς φανεὶς ἐπὶ δημοσίας προσόψεως, εἶθ' οὕτω χειροτονηθείη. ἐὰν ὃν τοῦτο ἀποκαταδέχηται ἡ ὑμετέρα ἀγιωσύνη, τῇ ὁμονοητικῇ ἀποκρίσει τῆς ὑμετέρας ἀξιώματος βεβαιωθείη. ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη, πάνυ ἀρέσκει.

Quot Epiſcopi adjici debeant numero eorum qui ordinant, ſi de ordinando Epiſcopo fuerit contradictio. Illud autem definire oportet, ut ſi ad Epiſtopi electionem quandoque convenerimus, & oborta fuerit aliqua contradictio, poſtquam ea à nobis tractata fuerint eſſe deinceps nimis audax inceptum, tres ſolos ad eum deponendum, qui ordinandus eſt, inveniri: ſed prædicto numero adjiciantur unus, vel duo, & in eodem populo, cujus eſt ordinandus, examinentur primum perſonæ eorum qui contradicunt; poſtea autem & quæ ſunt propoſita conjungantur; & quando in aſpectu populi purus & innocens apparuerit, deinde ſic ordinetur. Si hoc ergo admittat veſtra ſanctitas, concordi veſtræ dignitatis reſponſione ſtabiliatur. Ab omnibus Epiſcopis dictum eſt; Valde placet.

ΒΑΛΣ. Καὶ πάλιν ὁ Αὐρήλιος εἶπεν, ἐὰν συνέλθωμεν εἰς ἐπιλογὴν ἐπισκόπου, καὶ ἴσως διαφωνή τις λέγων μὴ ὀφείλειν τὸν ψηφισθέντα χειροτονηθῆναι διά τινα αἰτιάματα (τοῦτο γὰρ πολλάκις ἐπεκτατήσεται ἤτοι γέγονε) τολμηρόν ἐστι

BALS. Rurſus quoque Aurelius dixit; Si convenerimus ad electionem Epiſcopi, & exortus fortè fuerit quiſpiam qui dicat, non debère eum, qui electus eſt, ordinari propter aliqua crimina: (hoc enim ſæpe tractatum vel factum eſt) audax eſt inceptum,

Digitized by Google

tres Episcopos, qui scilicet elegerunt secundùm Canones, examinare ea quæ dicuntur, & eum qui est ordinandus, à criminibus, quæ objiciuntur, purum pronunciare, vel eum contra condemnare: sed oportet unum vel duos alios Episcopos accersere, & præsente populo, in quo electus est ordinandus, examinare primum personas eorum qui contradicunt, an possint accusare; (Non enim omnes ad accusationem admittuntur; sed ii quos secundæ Synodi Canon sextus comprehendit, & præsentis Synodi centesimus vigesimus octavus, & centesimus vigesimus nonus, & centesimus trigesimus:) & quando eos ad accusandum admittendos visum fuerit, tunc proposita quoque crimina conjungantur, id est, in examinationem deducantur; & quando in populi conspectu purus visus fuerit, id est, in manifesta examinatione, tunc ipsum ordinari oportet. Dixerunt itaque cæteri Episcopi, hæc valde placent. Atqui in his quidem consistit Canon. Tu autem dic contradictionem hîc fieri adversus eum qui electus est, si non sit Sacerdos, sed Diaconus vel Laicus. Sacerdotem enim non judicant quinque Episcopi, sed septem. Et si hoc ita dixeris, non contradices xii. Canone præsentis Synodi. Lege præsentis operis tit. ix. cap. i. & tit. i. cap. viii. & quod extra ipsum situm est viii. cap. i. tit. iii. lib. Basilic. quod est Novella Justiniani cxxxvii. & dic, magis secundùm illud fieri examinationes eorum qui contradicunt in ordinatione Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, Clericorum & Præfectorum Monasteriorum. Quid verò, si quis non opponat eum qui ordinandus est, sed crimina objicit alicui, qui injustè fortasse est depositus, & petit restitutionem, idemne fiet? Solutio: Cùm Nicolaus Musalon, qui Amyclinus Episcopus dictus est; vi magistratûs Archiepiscopatum renunciasset, & à magna Synodo restitutionem peteret, adfuerunt quidam, qui dicebant eum non debere restitui, causas etiam adversus eum criminales proferentes, quas ab eo & ante & post renunciationem commissas fuisse dictum est, quæ eum esse Antistitem prohibeant. Hoc ergo multum fuit agitatum. Alii enim asseverabant, non debere fieri restitutionem, antequam, quæ objiciebantur, crimina essent examinata; præsenti quoque Can. utentes, & præterea viii. cap. i. tit. iii. lib. Basilic. & restitutionem ad Episcopatum ordinationi, quæ nunc primùm fit comparantes. Alii verò contendebant, hæc non habere locum in restitutione; & volebant restitutionem priùs fieri, deinde sic de criminibus quæri; quoniam, inquiunt, hoc quoque in civilibus fit controversiis: eorum enim, quæ ablata sunt, restitutio nulla ratione nec modo impeditur; quemadmodum hoc quoque legibus placet. Alii verò asserebant, ea quidem, quæ post renunciationem facta esse dicuntur, impedire restitutionem: quæ verò ante renunciationem, non impedire. Syn. autem placuit omnia priùs, quæ objiciebantur, crimina excuti, & sic, si oportuerit, fieri restitutionem. Dixit enim, magnam esse differentiam civilium & criminalium causarum. Illa enim, sive civilia jura, sæpe ab hoc in illum translata, nullum præjudicium afferunt, nec iis quæ ad Deum spectant incommodum important. Sed si is, qui petit restitutionem, indignè restituatur, antequam scilicet, quæ adversus eum intenduntur, crimina examinata fuerint; post veritatis examinationem fiet magnum præjudicium iis, qui inconsideratè permiserunt eum, qui est indignus, ad sacra celebranda admitti, idque cùm possint ante restitutionem veritatem invenire, & nihil tale facere. Ad ejus autem confirmationem iv. quoque Antiochenæ Syn. Canone usi sunt: quin etiam ix. actione x. xi. xii. Actorum iv. Syn. In iis enim, cùm Ibas, qui erat Adessæ Episcopus, restitutionem peteret, ut qui una tantùm parte præsente esset depositus; quin etiam Bassianus,

A τρεῖς ἐπισκόπους, τοὺς ψηφισαμένους δηλαδὴ κατὰ τοὺς κανόνας, ἐξετάσαι τὰ λεγόμενα, καὶ καθαρὸν ἀποφῆναι ἀπὸ τῶν αἰτιαμάτων τῶν μέλλοντα χειροτονηθῆναι, ἢ τοὐναντίον καταδικάσαι αὐτόν· ἀλλὰ δεῖ προσκαλεῖσθαι ἕνα ἢ δύο ἐπισκόπους ἑτέρους, καὶ παρόντος τοῦ λαοῦ ἐφ' ὧν μέλλει χειροτονηθῆναι ὁ ψηφισθεὶς, ἐξετάζεσθαι πρῶτον τὰ πρόσωπα τῶν ἀντιλεγόντων, εἰ κατηγορεῖν δύνανται. οὐ γὰρ πάντες εἰς κατηγορίαν προσδέχονται, ἀλλ' οὓς ὁ τῆς δευτέρας συνόδου ϛ'. κανὼν περιέχει, καὶ τῆς παρούσης συνόδου ὁ ρκη'. κανὼν, ὁ ρκθ'. καὶ ὁ ρλ'. καὶ ὅτε φανῶσιν ἐκεῖνοι δεκτοὶ πρὸς κατη-
B γορίαν, τότε καὶ τὰ προτεθειμένα αἰτιάματα συζευχθῶσιν, ἀντὶ τοῦ συνεισαχθῶσι τῇ ἐξετάσει, καὶ ὅτε καθαρὸς φανείη ἐπὶ δημοσίας προσόψεως, τουτέστιν, ἐπὶ φανερᾶς ἐξετάσεως, τότε χειροτονεῖσθαι αὐτόν. εἶπον οὖν οἱ ἕτεροι, πάνυ ταῦτα ἀρέσκει. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. σὺ δὲ εἰπὲ τὴν ἀντιλογίαν γενέσθαι ἐνταῦθα κατὰ τῶν ψηφισθέντος, μὴ ὄντος ἱερέως, ἀλλὰ διακόνου ἢ λαϊκοῦ. οὐ ἱερέα γὰρ οὐ δικάζουσιν πέντε ἐπίσκοποι, ἀλλὰ ἑπτά. καὶ εἰ τοῦτο οὕτως εἴπῃς, οὐκ ἐναντιωθήσῃ τῷ ιβ'. κανόνι τῆς παρούσης συνόδου. ἀνάγνωθι τοῦ παρόντος συντάγματος τίτλου θ'. κεφάλαιον α'. καὶ τίτλου α'. κεφάλαιον η'. καὶ ὃ ἔξωθεν αὐτοῦ καταστρωθὲν
C η'. κεφάλαιον τοῦ α'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, ὅπερ ἐστὶ νεαρὰ Ιουστινιάνειος ρλζ'. καὶ λέγε μᾶλλον κατὰ τοῦτο γίνεσθαι τὰς ἐξετάσεις τῶν ἀντιλεγόντων ἐπὶ χειροτονίᾳ ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, διακόνων, κληρικῶν καὶ ἡγουμένων. τί δὲ εἰ μὴ ἀντιλέγει τις κατά τινος μέλλοντος χειροτονηθῆναι, ἀλλὰ προσφέρει αἰτιάματα κατά τινος καθαιρεθέντος ἴσως ἀνευλόγως, καὶ ζητοῦντος ἀποκατάστασιν, ὃ αὐτὸ γενήσεται; Λύσις. τοῦ χρηματίσαντος ἐπισκόπου Αμυκλῶν Νικολάου κατὰ βίαν πρακτορικὴν παραιτησαμένου τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ παρὰ τῇ μεγάλῃ συνόδῳ ζητοῦντος ἀποκατάστασιν, παρέστησάν τινες λέγοντες μὴ ὀφείλειν αὐτὸν
D ἀποκαταστῆναι, προτιθέμενοι καὶ ἐγκληματικὰ αἰτιάματα, λεγόμενα γενέσθαι παρὰ τούτου πρὸ τῆς παραιτήσεως καὶ μετὰ τὴν παραίτησιν, καὶ κωλύοντα αὐτὸν ἀρχιερατεύειν. ἐγένετο οὖν λόγος πολὺς περὶ τούτου. οἱ μὲν γὰρ διετείνοντο, μὴ ὀφείλειν γενέσθαι τὴν ἀποκατάστασιν πρὸ τοῦ ἐξετασθῆναι τὰ εἰσαγόμενα αἰτιάματα, χρώμενοι καὶ τῷ παρόντι κανόνι· πρὸς δὲ καὶ τῷ η'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, καὶ παραλληλίζοντες τὴν εἰς τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποκατάστασιν τῇ νῦν πρῶτον γινομένῃ χειροτονίᾳ. οἱ δὲ ἀπεμάχοντο, μὴ ἔχειν χώραν ταῦτα ἐπὶ τῆς ἀποκαταστάσεως, καὶ ἤθελον πρότερον γενέσθαι τὴν ἀποκατάστασιν, εἶθ' οὕτως γυμνασθῆναι τὰ αἰτιάματα, ὅτι φασὶ τοῦτο γίνεσθαι καὶ εἰς τὰς πραγματικὰς δίκας.
E οὐδὲ γὰρ ἐμποδίζεται ἡ τῶν βιαίως ἀφαιρεθέντων ἀποκατάστασις ἀπό τινος λόγου ἢ τρόπου, καθὼς τοῖς νόμοις τοῦτο δοκεῖ. ἄλλοι δὲ διετείνοντο, τὰ μὲν μετὰ παραίτησιν λεγόμενα γενέσθαι αἰτιάματα ἐμποδίζειν τὴν ἀποκατάστασιν· τὰ δὲ πρὸ τῆς παραιτήσεως, μὴ ἐμποδίζειν. ἤρεσε δὲ τῇ συνόδῳ πρότερον γυμνασθῆναι πάντα τὰ αἰτιάματα, καὶ οὕτως, εἰ δεήσει, γενέσθαι τὴν ἀποκατάστασιν. εἶπε γὰρ, ὡς μεγάλη διαφορά ἐστι τῶν πραγματικῶν ὑποθέσεων καὶ τῶν ἐγκληματικῶν. τὰ μὲν γὰρ, ἤγουν τὰ πραγματικὰ δίκαια, πολλάκις μετατιθέμενα ἀπὸ τοῦτο εἰς τοῦτον, οὐ προκριματίζονται, οὐδὲ τὰ εἰς θεὸν ἀφορῶντα λυμαίνουσι. τοῦ
F δὲ ζητοῦντος ἀποκατάστασιν ἀναξίως ἀποκαθισταμένου, πρὸ τῆς ἐξετασθῆναι δηλονότι τὰ κατ' αὐτοῦ εἰσαγόμενα αἰτιάματα, γενήσεται πρόκριμα μέγα τοῖς παραχωρήσασι μετὰ τὴν τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν, ὡς ἀπριμερίμνως τὸν ἀνάξιον δεξαμένοις εἰς ἱερουργίαν, δυναμένοις καὶ ταῦτα πρὸ τῆς ἀποκαταστάσεως τὴν ἀλήθειαν εὑρεῖν, καὶ μηδὲν τοιοῦτον ποιῆσαι. εἰς κατασκευὴν δὲ τούτου ἐχρήσαντο καὶ τῷ δ'. κανόνι τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου, ἀλλὰ μὴν καὶ τῇ θ'. πράξει, τῇ ι'. καὶ ια'. καὶ ιβ'. τῶν πρακτικῶν τῆς δ'. συνόδου. ἐν γὰρ ταύταις τοῦ Ιβα, ἐπισκόπου ὄντος Εδέσσης, ζητοῦντος ἀποκατάστασιν, ὡς καθαιρεθέντος μονομερῶς, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ Βασιανοῦ

ἐπισκόπου

Digitized by Google

ὑπισχνῶτο ἄντ⊙ Ἐφέσου, καὶ κ⃛ βίαν παρὰ τῶν κληρικῶν αὐτῶ ἐξωδεύντ⊙, καὶ ζητουῶντος ὁμοίως ἀποκαθίστασιν, δῦρηται ὡς προσεδέχθησαν οἱ λιβέλλους ἐγκληματικοὺς αἰτιαμάτων κ⃛ τούτων ὄντες, λεγομένων γενέσθαι πρὸ τῦ μεταμεληθῆναι τούτους, καὶ μ⃛ ζῶντα· καὶ σὺν εἰσηκούσθησαν οἱ ζητοῦντες πρότερον ἀποκατασταθῆναι καὶ οὕτω δικάσαθαι, ἀλλ' ἐπιτράπησαν πρῶτον τὰ αἰτιάματα, καὶ μ⃛ ζῶντα τὰ περὶ τ ἀποκαταστάσεως.

A qui erat Episcopus Ephesi, & vi à suis Clericis erat extrusus, & similiter petebat restitui; inventum est, quòd admissi sunt, qui criminalium causarum libellos adversus eos dederunt, quæ quidem factæ esse dicebantur, & antequam moverentur & postea: nec auditi sunt, dum vellent priùs restitui, & sic judicio contendere; sed criminationes quidem priùs examinatæ fuêre, & postea quæ ad restitutionem pertinebant.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ τὰ πλήθη τῶν πόλεων προχειρίζεσθαι ἀρχιερεῖς ἑαυτοῖς, οὓς ἠβούλοντο, ἐκωλύθη. πῶς δὲ πάλιν τοῖς ἔχουσιν ἐξουσίαν χειροτονῆσαι προσῆκε, ἤδη τινὰς ἐξ ὀνόματος, ὡς ἔστι δῆλον ἐκ τῦ νέ. κανόν⊙ τ προύσης συνόδου, καὶ ἐσκοπεῖτο οἱ ζητούμενοι, καὶ εἰ ἔδοξαν ἄξιοι, ἐχειροτονοῦντο. φασὶ δὲ καὶ διάφοροι κανόνες, παρὰ πολλῶν ἐπισκόπων ψηφίζεσθαι ἐπίσκοπον. ἐὰν οὖν συνέλθωμεν, φησὶν ὁ Αὐρήλι⊙, εἰς ἐπιλογὴν ἐπισκόπου, καὶ ἴσως ἀντιλέγωσί τινες, οὐχὶ τῶν ἐπισκόπων, ἀλλ' ἕτεροι, αἰτιάματα εἰσάγοντες κατ' αὐτῦ, τολμηρόν ἐστι πρὸς ἐπισκόπους, τοὺς ψηφιζομένους δηλαδὴ, κ⃛ τοὺς κανόνας ἐξετάσαι ἃ λεγόμενα κ⃛ τῦ ψηφιζομένου, καὶ καθαρεύειν ἢ αἰτιώμενον, ἀντὶ τῦ καθαρὸν ἀποφῆναι τῶν κατ' αὐτῦ προτιθεμένων αἰτιαμάτων· ἀλλὰ δεῖ προσπαλῶσαι ἕνα ἢ δύο ἐπισκόπους ἑτέρους, καὶ πρόντ⊙ τῦ λαοῦ, ἐφ' ὃν μέλλῃ χειροτονεῖσθαι, ἐξετάζεσθαι πρῶτον τὰ πρόσωπα τῶν ἀντιλεγόντων, εἰ κατηγορεῖν δύνανται. εἰ γὰρ πάντες εἰς κατηγορίαν ἱερέων προσδέχονται, ἀλλ' οὐκ ὁ τ δευτέρας συνόδου ἔκτος κανὼν προείρηκε, καὶ ὁ ρκή. καὶ ρκθ'. καὶ ὁ ρλ'. τῆς προύσης συνόδου φησί. καὶ ὅτε φανῶσιν ἐκεῖνοι πρὸς κατηγορίαν δεκτοί, τότε καὶ τὰ προτιθέμενα αἰτιάματα συζεύχθωσιν, ἀντὶ τῦ συνεισαχθῶσι τῇ ἐξετάσει, καὶ ὅτε καθαρὸς φανῇ ἐπὶ δημοσίας προσβλέψεως, τουτέστιν ἐπὶ φανερᾶς ἐξετάσεως, τότε χειροτονεῖσθαι. οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· πάνυ ἀρέσκει.

ZONAR. Urbanæ multitudini, ne sibi pro arbitrio quos vellet Episcopos eligeret, jam antea interdictum fuit. Rursum illa decursu temporis ad eos confluens, penes quos erat eligendi facultas, nominatim aliquos deposcebat, ut ex lv. hujus Synodi canone intelligere facile est. Qui quidem, examinata ipsorum vivendi ratione, si digni judicati essent, Episcopi renuntiabantur. De Episcopo præterea à tribus Episcopis eligendo complurium canonum decreta extant. Si ergo, inquit Aurelius, ad Episcopum eligendum convenerimus, adversentur porro aliqui forte, non Episcopi quidem illi, sed alii quicunque, contra ipsum criminis aliquid afferentes, tres eos Episcopos, qui ad eligendum videlicet convocati sunt, ex præscripto canonum ea quæ renuntiato Episcopo objiciuntur indagare, reúmque purgare, hoc est, in omnibus quæ contra afferuntur à culpa immunem pronuntiare, audacis incepti fuerit: verum unus aut alter præterea Episcopus advocandus, ac in populi cui ille præficiendus est conspectu, de personis accusatorum imprimis, an eis accusare liceat, cognoscendum. Nec enim, qui sacerdotum nomen deferre velint, omnes audiuntur; sed ii tantum, qui secundæ Synodi sexto canone, & hujus synodi cxxviii. & cxxix. & cxxx. continentur. Ac si quidem ad accusandum admitti posse illi videantur, tunc etiam proposita crimina conjungantur, hoc est, simul omnia disquisitioni subjiciantur, tum si reus in populi conspectu, id est, in aperta illa disquisitione se innoxium probaverit, ita demum ad Episcopatus dignitatem evehi liceat. Hanc sibi sententiam omnes Episcopi vehementer placere responderunt.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπισκόπου ὑπὸ τριῶν ἐπισκόπων ψηφιζομένου, εἰ ἀντιλογία γένηται περὶ αὐτῦ, ἕτεροι δύο προσζευχθήτωσαν· καὶ οὕτω τὰ κατ' αὐτὸν ἐξεταζέσθω· καὶ εἰ φανείη καθαρὸς, χειροτονείσθω.

ARIST. *Episcopo à tribus Episcopis electo, si controversia de eo moveatur, alii duo adjungantur; & sic, quæ ad eum spectant ab iis examinentur: & si purus apparuerit, ordinetur.*

ΚΑΝΩΝ νέ.

CANON LV.

Ὡστε ἀπὸ τ ἐκκλησίας Καρχηδόν⊙ ἀγγέλλεσθαι τὴν ἡμέραν τ Πάσχα. Ονωρᾶτ⊙ καὶ Οὐρβανὸς οἱ ἐπίσκοποι εἶπον. ἐπειδὴ τὰ ἐν τῷ κομμονιτορίῳ ἡμῶν πάντα δεῖ συζεύξαι, προστίθεμεν ἔτι μὴν ἐνταλθὲν ἡμῖν περὶ τῆς ἡμέρας τ Πάσχα, ἵνα κ⃛ ὡς εἰώθει ἀπὸ τ ἐκκλησίας Καρχηδόνος ἀεὶ προσκυαζώμεθα, καὶ μὴ ἐν στενῷ τ χρόνου διασήματι. Αὐρήλι⊙ ἐπίσκοπ⊙ εἶπεν· ἐὰν δοκῇ τῇ ἀγιωσύνῃ ὑμῶν, ἐπεὶ μεμνήμεθα ἤδη ἐκ πολλῦ ἡμᾶς ἐπαγγελλομένους, ὥστε ἐν ἑκάστοις ἐνιαυτοῖς συνέρχεσθαι πρὸς ὃ συζητεῖν, ὅτου εἰς ἓν συνέλθωμεν, τότε διαδοθήσεται τ ἁγίου Πάσχα ἡ ἡμέρα διὰ τῶν εὑρεθησομένων ἐν τῇ συνόδῳ τοποτηρητῶν. Ονωρᾶτ⊙ καὶ Οὐρβανὸς ἐπίσκοποι εἶπον· νῦν διὰ τ προύσης συνελεύσεως αἰτοῦμεν, ἵνα γράμμασι τυπῶσαι τὰς ἡμετέρας ἐπαρχίας καταξιώσητε. Αὐρήλι⊙ ἐπίσκοπος εἶπεν, ἀναγκαῖόν ἐστιν οὕτω γενέσθαι.

Ut ab Ecclesia Carthaginensi dies Paschæ nuncietur. Honoratus & Urbanus Episcopi dixerunt; *Quia omnia quæ sunt in nostro commonitorio conjungere oportet, adjicimus præterea quod nobis mandatum est de die Paschæ; ut sicut est consuetum, semper ab Ecclesia Carthaginensi præparemur, & non in angusto temporis intervallo. Aurelius Episcopus dixit; Si videatur vestræ sanctitati; quia meminimus nos jam diu esse professos, singulis annis convenire ad quærendum; quando in unum convenerimus, tunc evulgabitur sancti Paschæ dies per legatos, qui in Synodo invenientur. Honoratus & Urbanus Episcopi dixerunt; Nunc per præsentem conventum petimus, ut nostras provincias literis informare digneminí. Aurelius Episcopus dixit; Necesse est ita fieri.*

ΒΑΛΣ. Τοῦ Ονωρᾶτ⊙ καὶ τ Οὐρβανοῦ ζητησάντων γνωσθῆναι τ ἡμέραν τ Πάσχα αὐτοῖς ἀπὸ τ ἐκκλησίας Καρχηδόν⊙, ὡς ἂν εἰδήσεως διδομένης πρὸ χρόνου πλείονος, προσκυάζωνται πρὸς ταύτην, ἀπεκρίθη ὁ Αὐρήλιος, ὅτι ἐπεὶ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν τετύπωται συνόδου γίνεσθαι, γνώσεται καὶ τοῦτο. ὡσαύτως ζητησάντων τῶν αὐτῶν τυπωθῆναι καὶ τὰς τούτων ἐπαρχίας, ὠφέλιμον γενέσθαι καὶ τοῦτο.

BALS. Cùm Honoratus & Urbanus petivissent, ut cognosceretur dies Paschæ ex Ecclesia Carthaginensi, ut cognitione longo antè tempore data ad eam præpararentur; respondit Aurelius, quòd quia constitutum est, ut singulis annis fiat Synodus, hoc quoque fiet. Similiter cùm iidem petivissent, ut eorum quoque informarentur provinciæ, hoc quoque fieri statutum est.

ZONAR.

Digitized by Google

ZONAR. Plura illi in mandatis habebant, de quibus in Synodo verba facere jussi fuerant. Quoniam igitur, inquiunt, omnia conjungenda sunt, hoc est, superioribus annectenda, quæ in commonitorio nobis tradita sunt conscripta, illud quoque in nostro hypomnemate adjungimus de die Paschæ, ut ea scilicet nobis ab Ecclesia Carthaginensi declaretur, quo nos ad eam celebrandam multo ante comparemus, neque in angustias temporum deductis, tum demum ea nobis indicetur. Ad quæ Aurelius; Quoniam, inquit, Synodum quotannis haberi constitutum est, Synodi tempore Paschæ quoque dies proferetur. Quod vero dicti Episcopi postulabant, id erat, ut tunc temporis, in provinciæ suæ conventu, Paschæ dies definiretur. Verum id factum fuerit necne; hoc canone nusquam explicatur.

ARIST. *In Synodo anniversariâ celebritatis Paschalis dies ab Ecclesiâ Carthaginensi renuncietur.*

Quod in Synodo quotannis habitâ in Ecclesiâ Carthaginensi dies Paschæ significandus est, & in canone XXXIV. decretum fuit.

CANON LVI.

De visitandis Provinciis. Honoratus & Urbanus Episcopi dixerunt; Illud quoque nobis verbis mandatum est, ut dignemini (quod à Synodo Hipponensi definitum est, debere scilicet unamquamque provinciam tempore Synodi visitari, & quia hoc & alio anno distulistis) ordine visitare Mauritaniam. Aurelius Episcopus dixit; Tunc de Mauritanorum regione nihil definivimus, quòd ea sita sit in finibus Africæ, & quòd barbarico sint vicini. Deus autem largiatur, ut abundè etiam non polliciti hoc agamus, & adsimus in vestra regione. Debetis enim cogitare, fratres, quòd si ratio hoc postularet, Tripolitani quoque & Arzuiani fratres pro seipsis id exigere possent.

BALS. Iidem Episcopi petiverunt, ut visitaretur quoque Mauritania, quod duobus antè annis non fuit factum. Ad quod respondit Aurelius; quòd hoc factum non est, quia in finibus Africæ prope Barbaros sita est Mauritania: sed si Deus concesserit ex abundanti fiet, seu & plusquam promissum fuerit. Si hoc enim fieri posset, necessario etiam Tripolitani & Arzuiani id petivissent.

ZONAR. Alia quidem hisce Episcopis, de quibus Synodum rogarent, in scriptis tradita fuerant: hoc vero sine scriptis, ut provinciæ cujusque status Synodi tempore singulis annis inspiceretur, hoc est, abirent, ac exorientes in unaquaque controversias, quæstione de iis habita, componerent; idque in Mauritania biennii spatio jam intermissum fuisse. Ad quæ sic Aurelius, Mauritaniam in Africæ finibus sitam esse, barbaricisque conterminam, ac de illa propterea nihil constitutum. Utinam vero hoc quoque nobis ex abundanti sive ex accessione (accessionem appellans, cum ea, quæ nemo pollicitus est, reipsa exhibentur) præstare atque in vestram regionem venire liceat. Cogitate enim, inquit, quòd si quis existimaret in Mauritania barbaris adjacente libere versandi facultatem esse, id à nobis Tripolitani quoque fratres ac Arzuitani postulare possent.

ARIST. *Quemadmodum & Synodus Hipponensis decrevit, in Synodo quotannis celebratâ unaquæque Provincia visitetur.*

In Synodo Carthagine quotannis habendâ patres ea, quæ in Synodo Hipponensi decreta fuerunt, se-

ΖΩΝΑΡ. Περὶ διαφόρων ὑποθέσεων ἐπεζήλησάν τινες εἰπεῖν ἐν τῇ συνόδῳ, καὶ φασιν, ὅτι δεῖ πάντα δεῖ συζεύξαι, ἤγουν συνάψαι τοῖς προλαβοῦσι, τοῖς ἐν τῷ ὑπομνηστικῷ ἡμῶν, τοῖς ἐν τῷ ἐνταλτικῷ ἡμῶν προσκειμένοις καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ πάσχα, ἵνα δήλη ἡμῖν γένηται ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας Καρχηδόνος, καὶ μὴ διασκευαζώμεθα πρὸς αὐτὴν πρὸ πολλοῦ, καὶ μὴ ἐν στενῷ διαστήματι χρόνου μιμώμεθα ἡμῖν. πρὸς ὃ ὁ Αὐρήλιος ἀπεκρίθη, ὅτι ἐπεὶ καὶ ἕκαστον ἐνιαυτὸν τετύπωται συνόδων γίνεσθαι, ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου γνωρισθήσεται καὶ ἡ τοῦ πάσχα ἡμέρα. οἱ δὲ εἰρημένοι ἐπίσκοποι ἠξίωσαν, ἐν τῇ συνελεύσει τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν, τοῦ τότε καιροῦ, τυπωθῆναι τὰς ἡμέρας τοῦ πάσχα. εἴτε δὲ ἐτυπώθησαν, εἴτε μή, ὁ καιρὸς ἐμήνυσε.

ΑΡΙΣΤ. Ἐν τῇ κατ' ἔτος συνόδῳ ἀγγελλέσθω ἡ ἡμέρα τοῦ πάσχα κατὰ τὴν ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίαν.

Τὸ ἐν τῇ κατ' ἔτος γινομένῃ συνόδῳ εἰς τιμὴν ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίαν τιμᾶν ἡμέραν τοῦ πάσχα γνωρίζεσθαι, καὶ ἐν τῇ λδ'. κανόνι ὡρίσθη.

ΚΑΝΩΝ νϛ'.

Περὶ τοῦ, τὰς ἐπαρχίας ἐπισκέπτεσθαι. Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανὸς ἐπίσκοποι εἶπον· καὶ ἐκεῖνο ἡμῖν διὰ λόγου ἐντέταλται, ὥστε καὶ ἡμᾶς καταξιῶσαι ὃ ὥρισθη ὑπὸ τῆς ἐν Ἱππῶνι συνόδου ὀφείλειν ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου ἐπισκέπτεσθαι, καὶ ὅτι ἐν τούτῳ καὶ τῷ ἄλλῳ ἐνιαυτῷ ὑπερθέντες, νῦν πάντως ἐπισκέπτεσθαι τὴν Μαυρετανίαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε. τότε περὶ τῆς Μαυρετανῶν χώρας οὐδὲν ὡρίσαμεν, διὰ τὸ εἰς τὰ πέρατα τῆς Ἀφρικῆς κεῖσθαι αὐτὴν, καὶ ὅτι τοῖς βαρβαρικοῖς πλησιάζειν. ὁ δὲ θεὸς παράσχοι ἐκ περισσείας δύνασθαι ἡμᾶς καὶ μὴ ἐπαγγειλαμένους τοῦτο ποιεῖν, καὶ παραγίνεσθαι εἰς τὴν χώραν ὑμῶν. ὀφείλετε γὰρ ἐννοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι ἐὰν λογισμὸς ἀπαιτῇ τοῦτο, περὶ ἑαυτῶν διεξελθεῖν ἠδύναντο καὶ οἱ Τριπολιτανοὶ καὶ οἱ Ἀρζουϊανοὶ ἀδελφοί.

ΒΑΛΣ. Οἱ αὐτοὶ ἐπίσκοποι ἐζήτησαν ἐπισκέπτεσθαι καὶ τὴν Μαυρετανίαν, ὡς τοῦτο μὴ γεγονὸς πρὸ χρόνων δύο. πρὸς ὃ ἀπελογήσατο ὁ Αὐρήλιος, ὡς οὐκ ἂν οὐ γέγονε τοῦτο, διὰ δὲ εἰς τὰ πέρατα τῆς Ἀφρικῆς πλησίον τῆς βαρβάρων παρακεῖσθαι τὴν Μαυρετανίαν· ἀλλὰ θεοῦ δίδοντος ἐκ περισσείας τοῦτο γένηται, πᾶν καὶ πλέον τῆς ἐπαγγελθέντων. εἰ γὰρ δυνατὸν ἦν τοῦτο, ἦν ἀναγκαῖον καὶ οἱ Τριπολιτανοὶ καὶ Ἀρζουϊανοὶ ἵνα ἐζήτησαν τοῦτο.

ΖΩΝΑΡ. Τὰ μὲν ἄλλα ἐγγράφως τοῖς ἐφεστῶσι τούτοις ἐπισκόποις ἐνετάλθησαν· τοῦτο δὲ ἀγράφως, ὃ δὲ ἦν, ὃ ἐποίως ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου ἐπισκέπτεσθαι ἑκάστην ἐπαρχίαν, ἤγουν ἀπαίρειν καὶ συζητεῖν περὶ τῆς ἐν αὐτοῖς φυομένων ἀμφιβολιῶν, καὶ οἰκονομεῖν ταύτας, καὶ ὅτι ἐν δυσὶν ἐνιαυτοῖς οὐκ ἐπεσκέψαντο τὴν Μαυρετανίαν. περὶ ἃ ἀπεκρίθη Αὐρήλιος, ὅτι ἡ Μαυρετανία εἰς τὰ πέρατα κεῖται τῆς Ἀφρικῆς, καὶ τοῖς βαρβαρικοῖς παράκειται, ὅθεν εὔλογον ἐφάνη περὶ αὐτῆς. δυνὴ δὲ ὁ θεὸς ἐκ περισσείας, ἤγουν ὑπὲρ τὸ πλείονος, δυνάσθαι ἡμᾶς τοῦτο ποιεῖν, πλεῖον δὲ λέγει ὃ ποιεῖν καὶ ὅσα οὐκ ἐπηγγείλαντο, καὶ παραγίνεσθαι εἰς τὴν χώραν ὑμῶν. ἐννοήσατε γάρ, φησιν, ὅτι ἐὰν λογίσηταί τις τοῦτο δυνατὸν εἶναι, ὃ προσιέναι εἰς Μαυρετανίαν παρακειμένην βαρβάροις, ἠδύναντο καὶ οἱ Τριπολιτανοὶ καὶ Ἀρζουϊτανοὶ ἀδελφοὶ τοῦτο ἡμᾶς αἰτεῖν.

ΑΡΙΣΤ. Καθὰ καὶ ἡ ἐν Ἱππῶνι σύνοδος ὥρισεν, ἐν τῇ κατ' ἔτος συνόδῳ ἑκάστη ἐπαρχία ἐπισκεπτέσθω.

Ἐν τῇ συνόδῳ τῇ μηνέσῃ κατ' ἐνιαυτὸν γίνεσθαι ἐν Καρχηδόνι, ὥρισαν οἱ πατέρες, τοῖς ὁρισθεῖσι τῇ ἐν Ἱππῶνι συνόδῳ

Digitized by Google

σωόδῳ ἐπακολουθοῦντες, τὰ ὀν τῆς ἐκκλησίας ἐκβάσης A ἐπηρμένα πεφραγμένα διατηρεῖν τε καὶ διασκέπτεσθαι· καὶ εἴ τι μὴ καλῶς ἐπεφάνθη, διορθοῦσθαι, καὶ τὰ μὴ λυθέντα ὑπὸ προτεθέντων κανονικῶν ζητημάτων, ἀλλὰ ἴσως ἀφεαθέντα διὰ δυσχερὲς, ἢ καὶ ἀμφίβολα μείναντα, διαλύειν, καὶ πρὸς σαφήνειαν ἄγειν.

ΚΑΝΩΝ νζ'.

Ὥστε τὰς διοικήσεις, εἰ μὴ κατὰ συναίνεσιν τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἐπίσκοπον ἕτερον μὴ δέχεσθαι. Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἐν πολλαῖς συνόδοις ὥρισται συνεδρίῳ ἱερατικῷ, ἵνα τὰ B πλήθη τὰ ἐν ταῖς προοιμίαις ἀπὸ τῶν ἐπισκόπων κατεχόμενα, τὰ ἴδιον ἐπίσκοπον μηδέποτε ἐσχηκότα, εἰ μὴ κατὰ συναίνεσιν τοῦ ἐπισκόπου, ἀφ' οὗ ἐξαρχῆς κατέχονται, μὴ λαμβάνοιεν ἐξουσίας ἰδίους, τοῦτ' ἔστιν, ἐπισκόπους· ἐπειδή τινες δηλαδὴ, τυραννίδος τινὸς ἐπιτυχόντες, τῷ πρὸς ἀδελφῶν κοινωνίαν ἀποτρέφονται· καὶ ὅτῳ δὲ ἀποφαυλιοῦσιν, ὡς ἂν εἴ τινι παλαιᾷ τυραννίδι δεσποτείας ἑαυτοῖς ἐκδικοῦσιν. πολλοὶ δὲ καὶ ἐκ τῶν πρεσβυτέρων, φυσιούμενοι καὶ μισοῦντες, τὰς ἀκοὰς ἐπέμισσαν καὶ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου, ὃ πλῆθος συμποσίοις καὶ κακοβουλίαις C διεφθείροντες, ὡς ἄπαυστοι δύνοιτο τούτους ἑαυτοὺς ἰδιοποιεῖν καθιστάνειν. τοῦτο δὲ ἐπισήμως δίκαιον παρὰ τὴν ὑμετέραν κατέχουσαν διάνοιαν, πιστότατε ἀδελφὲ Αὐρήλιε, ὅτι πολλάκις τὰς ἰδιαιτέρας ὁρμὰς μὴ προσδεχόμενος ἐκώλυσας. διὰ δὲ τὰς τῶν τοιούτων κακοβουλίας ἐννοίας, καὶ τὰ φαύλως συμφωνούμενα βουλεύματα, τοῦτο λέγω, μὴ ὀφείλειν καθηγητὴν ἴδιον δέχεσθαι τὸ πλῆθος, ὃ ἐν τῇ λεγομένῃ προοιμίᾳ ὑποκείμενον ἀρχαίῳ ἐπισκόπῳ, καὶ μηδέποτε ἴδιον ἐπίσκοπον ἐσχηκός. δίκαιον ἐὰν συμπάσῃ τῇ ἁγιωτάτῃ συνόδῳ ἀρέσκῃ ὃ παρ' ἐμοῦ, βεβαιωθήτω. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· τῆς ἀδελφότητος καὶ συνεπισκόπου ἡμῶν τῆς ἐξακολουθήσεως οὐκ ἀνθίσαμεν, ἀλλὰ τοῦτο ἐμὲ καὶ πεποιηκότα D καὶ ποιήσοντα ὁμολογῶ, δηλαδὴ πρὸς τοὺς ὁμονοοῦντας, οὐ μόνον τῇ ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ καὶ πάσῃ τῇ ἱερατικῇ συνκλήσει. εἰσὶ γὰρ πλῆστοι συμπνέοντες τοῖς οἰκείοις πλήθεσιν, ἅπερ ὡς λέλεκται ἁπάντων, κυήσαντες τὰς ἀκοὰς αὐτῶν καὶ κολακεύοντες πρὸς ἑαυτὸς ἀνθρώπους κατεγνωσμένου βίου· μᾶλλον δὲ φυσιούμενοι καὶ ἐκ τῆς συνκλήσεως ταύτης ἑαυτοὺς χωρίζοντες οἵ τινες τῷ ἰδίῳ πλήθει ἐπιφερόμενοι, πολλάκις συνκληθέντες ἐλθεῖν εἰς συνόδον παραιτοῦνται, ὡς φοβούμενοι μήπως τὰ τούτων ἀτοπήματα φανερωθῶσιν. λέγω οὖν, ἐὰν δοκῇ, ὀφείλομεν πάντι τρόπῳ ἀγωνίσασθαι τούτοις, μὴ μό- E νον τὰς τοιαύτας διοικήσεις μὴ φυλάττεσθαι, ἀλλὰ μηδὲ τὰς ἰδίας ἐκκλησίας τὰς κακῶς εἰς ἄλλους παρελθούσας, καὶ ἵνα ἀυθεντικῶς δημοσίᾳ ἐκβάλλωνται, καὶ αὐτῆς τοῦ πρωτεύοντος καθέδρα ἀποκινῶνται. χρὴ γὰρ τοὺς σύμπασι τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ὅλῃ τῇ συνόδῳ προσκολλωμένους, μὴ μόνον τὴν οἰκείαν κατέχειν δικαίως καθέδραν, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον τὰς τοιαύτας διοικήσεις κεκτῆσθαι. τοὺς δὲ δοκοῦντας τοῖς ἰδίοις ὄχλοις ἀρκεῖσθαι, καὶ τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπης καταφρονοῦντας, μὴ μόνον τὰς διοικήσεις ἀπολλύειν, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον, ὡς εἶπον, καὶ τῶν ἰδίων τόπων ἀρχοντικῆ ἐξουσίᾳ, ὡς ἀνταρτας, δικαιοῦσθαι. Ὀνωρᾶτος καὶ Οὐρβανὸς ἐπίσκοποι εἶπον. ἡ μεγίστη προνοία τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης ταῖς πάντων διανοίαις ἐνεκαθέδη, καὶ λογιζόμεθα ὀφείλειν τῇ πάντων ἀποκρίσει βεβαιωθῆναι τὴν ὑμετέραν ἐξακολούθησιν. σύμπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον, ἀρέσκει, ἀρέσκει.

ΒΑΛΣ. καὶ ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ ς'. κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου διορίζεται μήτε ἐν πόλει βραχείᾳ, μήτε ἐν κώμῃ, καθίστασθαι ἐπίσκοπον. καὶ ὁ κανὼν δὲ οὗτος ἐν ταῖς προοιμίαις φησὶ, ταῖς ὑπ' ἐπισκόπων κατ-

quentes decreverunt ea, quæ in cujusque Provinciæ Ecclesiis facta sunt, & observare & visitare: & si quid non recte factum fuerit, emendare, & è propositis quæstionibus canonicis eas, quæ non solvuntur, sed propter difficultatem fortasse transmittuntur, aut etiam dubiæ manent, solvere, & perspicuitate donare.

Canon LVII.

Ut diœceses, nisi proprii Episcopi consensu, alius Episcopus non suscipiat. Epigonius Episcopus dixit; In multis Synodis constitutum est sacerdotali consessu, ut populi, qui in paræciis ab Episcopis continentur, qui nunquam proprium Episcopum habuerunt, nisi ex consensu Episcopi, à quo à principio tenentur, proprios directores, id est Episcopos, non accipiant: quoniam scilicet quidam, tyrannidem quandam assecuti, fratrum communionem aversantur; porrò & quando viles abjectique evaserint, rursus quadam velut antiqua tyrannide sibi dominia vendicant. Multi autem etiam ex Presbyteris, inflati & stulti, cervices adversus Episcopos erigunt, multitudinem conviviis & malignis consiliis instigantes, ut inordinata benevolentia eos sibi directores constituant. Hoc autem insigniter optandum à vestra benevolentia obtinemus, fidelissime frater Aureli, quòd sæpe ejusmodi eorum appetitiones non admittens prohibuisti. Propter malignas autem eorum cogitationes & improbè consentientia consilia hoc dico, non debere proprium institutorem populum accipere, qui in ea quæ dicitur paræcia, antiquo Episcopo subjectus nequaquam proprium Episcopum habuit. Et ideo si quod dico universæ sanctissimæ Synodo placet, confirmetur. Aurelius Episcopus dixit; Fratris & Coëpiscopi nostri prosecutioni non resisto: sed hoc me & fecisse & facturum profiteor, scilicet apud eos qui consentiunt, non solùm Carthaginensi Ecclesiæ, sed etiam universo sacerdotali consortio. Sunt enim plurimi, qui cum propriis populis conspirant; quos quidem, ut dictum est, seducunt, aures eorum titillantes, & homines vitæ desperatæ damnataque adulationibus ad se allicientes; potiùs autem inflati, & ab hoc consortio seipsos separantes: qui quidem proprio populo innitentes, sæpe evocati, ut veniant ad synodum, recusant, ut qui timeant ne absurda eorum facta manifestentur. Dico ergo, si videtur, omnibus modis cum eis contendere debemus, ut non solùm iis non serventur ejusmodi diœceses, sed nec propriæ Ecclesiæ quæ malè ad ipsos pervenerunt; & ut authenticè publicè ejiciantur, & ab ipsa Primatum cathedra moveantur. Oportet enim eos, qui universis fratribus & toti Synodo adglutinantur, non solum propriam cathedram justè obtinere, sed etiam ejusmodi diœceses possidere: eos autem, qui videntur sua esse multitudine contenti, & fraternam dilectionem contemnunt, non solum diœceses amittere; sed etiam, ut dixi, propriis locis seculari potestate privari, ut rebelles. Honoratus & Urbanus Episcopi dixerunt; Maxima providentia vestræ sanctitatis omnium mentibus insedit; & existimamus debere omnium responsione vestram confirmari prosecutionem. Omnes Episcopi dixerunt; Placet, placet.

Bals. & Zonar. Sextus quoque canon Synodi Sardicensis decernit, neque in parva civitate, neque in pago, Episcopum esse constituendum. Porrò hic quoque canon dicit, in paroeciis, quæ ab Episco-

Digitized by Google

pis tenentur, non debere fieri Episcopum, nisi ex mente Episcopi, ad quem ab initio pertinebat parœcia. Directores autem appellat Episcopos, ut qui populum dirigant, & ad veram fidei viam virtutísque deducant. Hoc autem dicunt, quòd nonnulli tyrannidem seu potentiam aliquam assecuti, fratrum, Episcoporum scilicet, communionem aversantur: & quando viles abjectíque evaserint, sive reprobati fuerint, & eorum manifesta fuerit improbitas, tunc sibi dominium vendicant, ut ex antiqua fortè consuetudine aliquod jus habentes. Potentiam porro tyrannidem nominarunt propter violentiam. Multi autem Presbyteri inani gloria incitati, & stultitia elati, adversus proprios Episcopos excitantur & insurgunt, populos commoventes sive instigantes conviviis & improbis consiliis, ut eos directores, id est Episcopos, sibi constituant, tanquam hoc fortè propter benevolentiam in eos facientes, quæ est inordinata benevolentia. Neque enim ordinatè, neque canonicè fit. Hoc autem, inquit, insigniter obtinemus, id est, liquidò & apertè obtinemus, in nostra mente optandum, seu opinione dignum, ut sic fiat. Cujusmodi autem est hoc? Quòd sæpe ejusmodi appetitiones prohibuisti, eas non admittens. Propter aliquorum autem improbitatem maláque consilia & conventa confirmetur, non admitti proprium institutorem, seu episcopum, ab iis qui sunt in parœcia, antiquo Episcopo subjecta, & quæ proprium Episcopum nunquam habuit. Cùm dixisset autem Epigonius ea quæ priùs dicta sunt, Aurelius respondit; Hoc videlicet introductum & feci & me facere profiteor. Sunt enim multi qui propriis populis consentiunt, â quibus scilicet sunt incitati: eorum autem consensus fraus est. Titillantes aures eorum, & adulantes, hoc est, verbis fallacibus aures eorum demulcentes & delectantes (Id autem per metaphoram ab animalibus sumptum est. Animalia enim hominum manibus confricta ac titillata delectantur & mansuescunt & tractabilia fiunt) per adulationem homines vitæ condemnatæ ad se attrahentes; vel potiùs inflati, & ab hoc Cleri consortio seu Episcoporum conventu seipsos segregantes: qui quidem proprio populo confidentes, ipsique innitentes & confirmati, in quo scilicet constituti sunt Episcopi, ad Synodum venire recusant, licèt sæpe vocati. Quare autem venire recusant? Quia timent ne absurda sua facta convincantur. Debemus ergo, inquit, si videatur, omnibus modis contendere, ut non solùm, quæ sic malè sunt administrata, non servent, & studere ne deinceps fiant; sed & Ecclesias, quæ ad eos malè devenerunt, ab illis auferre; & ut cum potestate apertè ejiciantur, & per Primatum cathedras, seu Patriarcharum, vel Metropolitanorum, abigantur. Per Primatum autem cathedram, Episcopalem potentiam significat. Æquum enim est, inquit, ut qui fratribus adhærent, qui scilicet universæ Synodo consentiunt, non solùm proprias sedes habeant; sed etiam ejusmodi diœceses possideant: ii autem, qui concordiam & fraternam charitatem negligunt, ut qui proprios populos sibi sufficere existimant, à quibus electi sunt ad Episcopatum, non solùm diœceses, in quibus fuerunt Episcopi, perdant; sed etiam propriis locis priventur, si proprios ibi ullos habeant, seculari potestate ab eis, ut rebelles, exturbati, seu ut qui manus contra erigunt, & canonibus & Episcopis adversantur. Ad hæc nonnulli quidam dixerunt, quòd ipsa providentia omnium mentibus insedit, id est, placuit, acquievit: sedere enim quietem efficit. Synodus autem dixit; Placet.

A πων κατεχομένοις, γίνεσθαι ἐπίσκοπον, εἰ μὴ κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ᾧ ἐξ ἀρχῆς διέφερεν ἡ παροικία. ἰθυντὰς δὲ καλεῖ τοὺς ἐπισκόπους, ὡς ἰθύνοντας τὸν λαὸν καὶ κατευθύνοντας πρὸς τὴν ὀρθὴν πορείαν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀρετῆς. τοῦτο δὲ λέγουσιν, ἐπεὶ τινὲς τυραννίδος ἐπιτετυχηκότες, ἤγουν δυναστείας τινὸς, τὴν τῶν ἀδελφῶν, τῶν ἐπισκόπων δηλαδὴ, κοινωνίαν ἀποστρέφονται· καὶ ὅταν ἀποφαυλισθῶσιν, ἀντὶ τοῦ ἀποδοκιμασθῶσι καὶ φανεροὶ γένωνται τῆς κακίας, τότε ἑαυτοῖς ἐκδικοῦσι δεσποτείας, ὡς τάχα δίκαιον ἔχοντες ἐκ παλαιᾶς συνηθείας. τὴν δυναστείαν δὲ ὠνόμασε τυραννίδα, διὰ τὸ βίαιον. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν πρεσβυτέρων B κενοδοξοῦντες, ἐπαιρόμενοι ἐκ μωρίας, κατεπαίρονται καὶ κατεξανίστανται τῶν οἰκείων ἐπισκόπων, διεγείροντες τὰ πλήθη, ἀντὶ τοῦ ἐρεθίζοντες, συμποσίοις καὶ κακοθελέσι συμβουλίαις, ἰθυντὰς ἤτοι ἐπισκόπους ἑαυτοῖς τούτους καθιστᾶν, ὡς τάχα τοῦτο δι' εὔνοιαν τὴν πρὸς αὐτοὺς ποιοῦντες, ἥτις εὔνοια ἄτακτός ἐστιν. οὐ γὰρ εὐτάκτως οὐδὲ κανονικῶς γίνεται. τοῦτο δέ, φησιν, ἐπισήμως κατέχομεν, ἀντὶ τοῦ γνωρίμως καὶ φανερῶς κατέχομεν ἐν τῇ ἡμῶν διανοίᾳ εὐκταῖον, ἤγουν εὐχῆς ἄξιον, ὥστε οὕτως γίνεσθαι. ποῖον δὴ τοῦτο; ὅτι πολλάκις τοιαύτας ὁρμὰς ἐκώλυσας μὴ προσδεχόμενος ταύτας. διὰ δὲ τινῶν κακοθέλειαν, καὶ τὰς φαύλας συμβου- C λὰς καὶ συμφωνίας κυρωθήτω, μὴ δέχεσθαι ἴδιον καθηγητὴν ἤγουν ἐπίσκοπον τοὺς ἐν παροικίᾳ ὄντας, ἥτις ἀρχαίῳ ἐπισκόπῳ ὑπόκειται, καὶ οὐδέποτε ἴδιον ἐπίσκοπον ἔχεν. εἰπόντος δὲ τοῦ Ἐπιγονίου τὰ προειρημένα, ὁ Αὐρήλιος ἀπεκρίθη, τοῦτο τὸ εἰσαχθὲν δηλαδὴ καὶ πεποίηκα καὶ ποιεῖν ὁμολογῶ. εἰσὶ γὰρ πολλοὶ ὁμονοοῦντες τοῖς οἰκείοις πλήθεσιν, ἐξ ὧν ὥρμηνται δηλονότι· ἡ δὲ ὁμόνοια αὐτῶν ἀπάτη ἐστί. κνήθοντες τὰς ἀκοὰς αὐτῶν καὶ κολακεύοντες, ἀντὶ τοῦ λόγοις ἀπατηλοῖς τὰς ἀκοὰς αὐτῶν ἡδύνοντες καὶ γαργαλίζοντες. τοῦτο δὲ ἐκ μεταφορᾶς τῶν ζώων εἴληπται. τὰ γὰρ ζῶα καταψώμενα καὶ κνηθόμενα χερσὶν ἀνθρώπων γαργαλίζον- D ται καὶ ἡμεροῦνται καὶ χειροήθη γίνονται. διὰ τῆς κολακείας πρὸς ἑαυτοὺς ὑποσύροντες ἀνθρώπους κατεγνωσμένου βίου, μᾶλλον δὲ φυσιούμενοι, καὶ ἐκ τῆς συγκληρώσεως ταύτης, ἤγουν τῆς τῶν ἐπισκόπων ὁμηγύρεως, ἑαυτοὺς χωρίζοντες, οἵ τινες θαῤῥοῦντες τῷ οἰκείῳ πλήθει, καὶ αὐτῷ ἐπιστηριζόμενοι καὶ δυναμούμενοι ἐν ᾧ κατέστησαν ἐπίσκοποι, παραιτοῦνται ἐλθεῖν εἰς συνόδον, καί τοι κληθέντες πολλάκις. διὰ τί δὲ παραιτοῦνται ἐλθεῖν; ὅτι φοβοῦνται μὴ ἐλεγχθῶσι τὰ ἀτοπήματα αὐτῶν. ὀφείλομεν οὖν, φησιν, ἐὰν πᾶσι δοκῇ, πάντα τρόπον ἀγωνίσασθαι μὴ μόνον τὰ οὕτω κακῶς διοικηθέντα μὴ φυλάξαι, σπουδάσαι δὲ μηκέτι γίνεσθαι τῶν λοιπούς, E ἀλλὰ καὶ τὰς ἐκκλησίας, τὰς κακῶς περιελθούσας αὐτοῖς, ἀφελέσθαι ἐξ αὐτῶν, καὶ ἵνα μετὰ ἐξουσίας φανερῶς ἐκβάλλωνται, καὶ διὰ τῆς τῶν πρωτευόντων καθέδρας ἤτοι τῶν πατριαρχῶν ἢ τῶν μητροπολιτῶν ἐκδιώκωνται. διὰ δὲ τῆς καθέδρας τῶν πρωτευόντων, τὴν ἀρχιερατικὴν ἐξουσίαν ἐνέφηνεν. ἐνδέχεται γάρ, φησι, τοὺς προσκολλωμένους τοῖς ἀδελφοῖς, τοὺς ὁμόφρονας δηλαδὴ πάσῃ τῇ συνόδῳ, μὴ μόνον τοὺς οἰκείους θρόνους ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τὰς τοιαύτας διοικήσεις κεκτῆσθαι· τοὺς δὲ καταφρονοῦντας τῆς ὁμονοίας καὶ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, ὡς δοκοῦντας ἀρκεῖσθαι τοῖς ἰδίοις ὄχλοις, παρ' ὧν ἐπελέγησαν εἰς ἐπισκοπὴν, μὴ μόνον τὰς F διοικήσεις, ἐν αἷς γεγόνασιν ἐπίσκοποι, ἀπόλλειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδίων τόπων στερεῖσθαι, εἴ τινας εἶχον οἰκείους ἐκεῖθεν ὄντες, ἐκδιωκομένους ἐξ αὐτῶν ἀρχοντικῇ δυναστείᾳ ὡς ἀντάρτας, ἤτοι ὡς ἀνταίροντας χεῖρας καὶ ἐναντιουμένους τοῖς κανόσι καὶ τοῖς ἐπισκόποις. πρὸς ταύτα τινὲς μὲν εἶπον, ὅτι ἡ πρόνοια αὕτη ταῖς πάντων διανοίαις ἐνεκαθέστη, ἀντὶ τοῦ ἤρεσεν, ἀνεπαύθη. ἀνάπαυσιν γὰρ τὸ καθῆσθαι ποιεῖ. ἡ δὲ συνόδος εἶπεν, ἀρέσκει.

ΑΡΙΣΤ.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Ο τὴν παρὰ τῆς Συνόδου κλῆσιν παραιτούμενος, καὶ τῷ θαρρεῖν τῷ ἰδίῳ πλήθει τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καταφρονῶν· καὶ τῶν ἰδίων ἀρχοντικῇ δυναστείᾳ στερηθήσεται.

Ο τῶν ἀλλοτρίων ἐφιέμενος, καὶ τῶν ἀνηκόντων αὐτῷ ἔκπτωσιν ὑποστήσεται. εἴ τινες οὖν τῶν ἐπισκόπων, ἢ καὶ τῶν πρεσβυτέρων, εἰς ἑαυτοὺς ἐφελκύσαντες λαὸν παροικίας τινὸς, καὶ παραπείσαντες αὐτὸν ἀπάτῃ καὶ κολακείᾳ διδάσκαλοι αὐτοῦ καὶ καθηγηταὶ καταστῆναι, τοῦτ' ἔστιν ἐπίσκοποι, καὶ ἀποστῆναι ἐπισκόπου, ᾧ τινι ἡ τοιαύτη παροικία ὑπέκειτο πρότερον. καὶ καλούμενοι εἰς τὴν σύνοδον ἐπὶ τῷ ἀπολογήσασθαι περὶ ὧν ἐπεγκαλοῦνται ἕνεκεν ταύτης ὑποθέσεως, οὐ θελήσουσι παρουσιάσαι, ὡς τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καταφρονοῦντες, καὶ τῷ πλήθει θαρροῦντες· καὶ τῶν ἰδίων ἐκκλησιῶν στερηθήσονται διὰ ἀρχοντικῆς ἐξουσίας.

A ARIST. *Qui vocationem à Synodo factam aversatur, & multitudini suæ confisus fraternam despicit amicitiam: suis etiam per auctoritatem Imperatoriam privabitur.*

Qui aliena appetit, & eorum, quæ ad ipsum pertinent, amissioni subjicietur. Si qui itaque ex Episcopis aut Presbyteris ad se parœciæ alicujus populum attrahentes, eique fraude & adulatione persuadentes se præceptores ejus & directores, hoc est, Episcopos constitui, & recedere ab Episcopo, cui ista parœcia antea subjecta fuit; & ad Synodum vocati, ad rationes reddendas de iis, quibus propter istam causam accusantur, advenire nolunt, ut fraternam contemptui habentes amicitiam, & multitudini confidentes: per auctoritatem Imperialem etiam suis privabuntur Ecclesiis.

ΚΑΝΩΝ νη'.

Περὶ τοῦ, ἀλλοτρίους κληρικοὺς μηδαμῶς παρ' ἑτέρων ὑποδέχεσθαι ἐπισκόπων. Επιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν. ἐν πολλαῖς συνόδοις τοῦτο ὁρισθὲν, καὶ νῦν ἔτι μὴν ἐκ τῆς ὑμετέρας ἐβεβαιώθη συνέσεως, μακαριώτατοι ἀδελφοὶ, ὥστε μηδένα ἐπίσκοπον ἰδιοποιεῖσθαι ἀλλότριον κληρικὸν, παρὰ τὴν κρίσιν τοῦ προτέρου αὐτοῦ ἐπισκόπου. ἀναφέρω δὲ Ιουλιανὸν ἀχαρίστως ἐνεχθέντα περὶ τὰς διὰ τῆς ἐμῆς βραχύτητος εἰς αὐτὸν σωρευθείσας τοσαύτας τοῦ θεοῦ εὐεργεσίας, καὶ οὕτως προπετῶς καὶ τολμηρῶς διαγενόμενον, ὥστε καὶ ἀπὸ νηπίας ἡλικίας ὑπ' ἐμοῦ βαπτισθέντα, καὶ καὶ διὰ πολλὴν ἔνδειαν ἐξ αὐτοῦ παρατεθέντα μοι, καὶ ἐπὶ πολλὰ ἐξ ἐμοῦ τραφέντα καὶ αὐξηθέντα, καὶ, ὡς εἶπον, ἐν τῇ ἐμῇ ἐκκλησίᾳ τῇ χειρὶ τῆς ἐμῆς μετριότητος βαπτισθέντα, καὶ δεικνύμενον ἐν τῇ τῶν Μαπαλιτῶν παροικίᾳ ἀναγνώστην γενόμενον, καὶ ἐπὶ δύο ἔτη ἐκεῖσε ἀναγινώσκοντα· τοῦτον οὐκ οἶδα ποίᾳ καταφρονήσει τῆς ἐμῆς μετριότητος ἀφαρπᾶσαι καὶ αὐτὸν Ιουλιανὸν, καὶ λέγειν πολίτην τοῦ διαφέροντος αὐτῷ Βαζαριτάνου τόπου, καὶ παρὰ τὴν ἐμὴν γνώμην τούτῳ κεχρῆσθαι. καὶ γὰρ διάκονον τοῦτον ἐχειροτόνησεν. τοῦτο εἰ ἔξεστιν, γνωθῇ ὑμῖν ἡ τοιαύτη ἄδεια, μακαριώτατοι ἀδελφοί· εἰ δὲ μήγε, τὸ οὕτως ἀναιδὲς κωλυθῇ, ἵνα μὴ ὁ λεχθεὶς Ιουλιανὸς ἐπικοινωνῇ ἀλλοτρίοις. Νουμήδιος ἐπίσκοπος εἶπεν. ἐὰν μὴ ἐρωτηθείσης μηδὲ αἰτηθείσης τῆς σῆς ἀξίας φανείῃ τοῦτο πράξας Ιουλιανὸς, κρίνομεν πάντες ἀδίκως γενόμενον καὶ μὴ ἀξίως. διὸ εἰ μὴ ὁ αὐτὸς Ιουλιανὸς διορθώσηται τὴν οἰκείαν πλάνην, καὶ μετὰ ἀποθεραπεύσεως τῷ ὑμετέρῳ λαῷ τὸν αὐτὸν ἀποκαταστήσῃ κληρικὸν, ὃν ἐτόλμησεν χειροτονῆσαι, κατὰ τὸ ὁρισθὲν τῇ συνόδῳ μὴ πράττων, καὶ χωρισθεὶς ἀφ' ἡμῶν, τῆς οἰκείας μονοτονίας ἀπενέγκοι τὴν κρίσιν. Επιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν. ὁ κατὰ τὴν κεῖραν πατὴρ, καὶ αὐτῇ τῇ προκοπῇ ἀρχαιότατος, ἐπαινετὸς ἀνὴρ, ὁ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἡμῶν Βίκτωρ τὴν αἴτησιν ταύτην γενικὴν βούλεται ἐπὶ πᾶσιν ἐκτελεσθῆναι.

CANON LVIII.

Quòd alieni Clerici ab aliis Episcopis nullo modo suscipiantur. Epigonius Episcopus dixit; Hoc in multis Synodis constitutum, nunc etiam adhuc à vestra prudentia confirmatum est, beatissimi fratres, ut nullus Episcopus alienum sibi Clericum vendicet, præter sententiam prioris ejus Episcopi. Refero autem Julianum ingratè in tot per meam parvitatem in eum congesta Dei beneficia se gessisse, & tam temere & confidenter versatum esse; ut qui à tenera ætate à me baptizatus est, propter multam inopiam mihi ab ipso commendatus, & multis annis à me nutritus & auctus, qui, ut dixi, in Ecclesia mea mediocritatis meæ manu baptizatus est, & in Mapalitanorum parœcia publicè Lector factus est, & duobus jam annis illic legit: eum, nescio quonam meæ mediocritatis contemptu, surripuit ipse Julianus, & dicit eum esse civem loci Basaritani ad eum pertinentis, eoque præter meam sententiam usus est. Eum enim Diaconum ordinavit. Hoc si licet, à vobis decernatur ejusmodi facultas, beatissimi fratres: Sin minùs, quod adeò impudens est prohibeatur, ne dictus Julianus aliena participet. Numidius Episcopus dixit; Si non consulta nec rogata tua dignitate hoc fecisse Julianum appareat, judicamus omnes id injustè indignéque factum esse. Quare nisi ipse Julianus proprium errorem correxerit, & cum satisfactione vestro populo eundem Clericum, quem ausus est ordinare, restituerit, convenienter ei quod Synodo constitutum est non faciens, & à nobis separatus, suæ pervicaciæ judicium referret. Epigonius Episcopus dixit; Qui ætate pater est, & ipso profectu antiquissimus, laudabilis vir, frater & noster in sacris comminister Victor generalem hanc petitionem vult in omnibus effici.

ΒΑΛΣ. Ο ἐπίσκοπος Επιγόνιος ἐδέξατο νεανίσκον τινὰ πένητα ἐξ ἀποστολῆς τινὸς ἐπισκόπου Ιουλιανοῦ καλουμένου, ὄντα ἀπὸ τόπου λεγομένου Βαζαριτανοῦ, καὶ ὑποκειμένου τῇ ἐνορίᾳ αὐτοῦ τοῦ Ιουλιανοῦ· καὶ ἐβάπτισεν αὐτὸν, καὶ ἀνέθρεψε, καὶ ἀναγνώστην ἐχειροτόνησεν εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν παροικίαν τῶν Μαπαλιτῶν. ὅτι δὲ μετὰ δύο ἔτη τῆς κληρώσεως τούτου ἥρπασεν αὐτὸν ὁ Ιουλιανὸς, καὶ παρὰ γνώμην τοῦ Επιγονίου διάκονον ἐχειροτόνησεν, ἀνήνεγκε τοῦτο αὐτὸ ὁ Επιγόνιος τῇ συνόδῳ· καὶ εἶπεν, ὅτι καὶ ἄλλαι σύνοδοι ὥρισαν μὴ δέχεσθαι ἐπίσκοπον ἀλλότριον κληρικὸν παρὰ γνώμην τοῦ κληρώσαντος αὐτὸν ἐπισκόπου. ἀλλὰ καὶ νῦν παρ' ὑμῶν ἐβεβαιώθη τοῦτο αὐτό. ἀναφέρω οὖν τὴν γενομένην πρὸς ἐμὲ καταφρόνησιν παρὰ

BALS. Episcopus Epigonius pauperem quendam adolescentulum, ab Episcopo Juliano missum, suscepit, qui erat ex loco Bazaritano dicto, & regioni ipsius Juliani subjecto: & ipsum baptizavit, & educavit, & Lectorem ordinavit in Parœcia Mapalitarum, quæ ei suberat. Quia autem post duos ejus creationis annos eum rapuit Julianus, & præter Epigonii mentem Diaconum ordinavit, hoc Epigonius ad Synodum retulit: & dixit, quòd aliæ quoque Synodi decreverunt, ut Episcopus alienum Clericum non admittat præter mentem Episcopi, qui eum Clericum effecit, sed etiam hoc ipsum quoque nunc à vobis confirmatum est. Refero ergo contemptum in me factum

Digitized by Google

à Juliano, qui à me beneficio affectus est, & quæro ut audax ejus incœptum corrigatur. Dixit ergo Numidius, quòd si te non permittente fecit hoc Julianus, injustum est: & si proprium errorem non corrigat, & Clericum restituat, à nobis separabitur, & ex sua obstinatione seu impudentia condemnationem suscipiet. Epigonius autem dixit, quòd, qui ætate pater est & temporis progressu antiquissimus Victor, vult hanc fieri generalem petitionem; scilicet ut hoc non adversus solum Julianum dicatur, sed communiter adversus omnes, qui alienos sibi Clericos vendicant. Ac præsens quidem Canon dicit Julianum à fraternitate separandum, & obstinationis condemnationem relaturum. Tu autem lege vigesimum sextum caput primi tituli præsentis operis, & Canones qui in ipso sunt: præcipuè autem Canones Synodi in Trullo. Scias autem, quod multum sæpe agitatum est in Constantinopolitanorum Ecclesiæ Synodo, an divini Canones, qui statuunt non suscipere debere Episcopos aliarum regionum Clericos, exaudiantur etiam in Laicos; & prohibeatur fortasse Athyræ Episcopus aliquem ordinare Laicum, qui sit ex regione Sylembriæ Episcopi, & ejus Canoni pœnisque subjectus sit, & pro uno ex ejus ovili habeatur. Dicebant enim nonnulli, quòd ex præsenti Canone, qui dixisse Epigonium se à Juliano missum suscepisse Laicum, ejus civem, & eum in sua diœcesi Clericum ordinasse differit, & ex eo quòd hoc prætextu uteretur Julianus, eum à se jure fuisse ordinatum Diaconum, ut qui à sua Bazaritanorum regione excesserit, ostenditur; quòd nec alterius regionis Laicum potest Episcopus ordinare præter Episcopi, qui eum obtinet, sententiam. Tanquam enim prohibita esset, ab Epigonio facta ordinatio ejus, qui ab illo educatus fuerat, quòd esset ipse alterius regionis, adjecit Epigonius; se Juliani voluntate eum accepisse, de quo agebatur, & propterea nec existimari debere eum esse illius Diœcesis: & disceptabant eum rectè à Juliano fuisse ordinatum Diaconum, ut qui ex ejus Diœcesi esset, ejusque civis reputaretur, & nec ad Epigonium reversus esset, nisi Julianus eum prius à sua regione abalienasset, externúmque fecisset, & ad Epigonium misisset. Et hæc quidem hi rectè, ut & mihi videtur, dicebant. Tu autem memoria tene Synodalem declarationem sanctissimi Patriarchæ domini Michaëlis, Philosophorum summi, quæ hæc ad verbum continet; Mense Novembri, die primo, Indictione quarta, præsidente sanctissimo domino nostro & universali Patriarcha domino Michaële in Alexiacis Catechumeniis, cum magna ejus sanctitate unà assidentibus sanctissimis Antistitibus, Stephano Cæsareæ, Nicolao Ephesi, Michaële Heracleæ, Joanne Cyzici, Leone Amaseæ, Niceta Melitenes, Basilio Neocæsareæ, Luca Mocesorum, Joanne Cretæ, Leone Adrianopolis, Constantino Euchaitorum, Georgio Alaniæ, Theodoro Methymnes, Joanne Bizyes & Romano Aprô, præsentibus etiam Dei amantissimis dominicis Magistratibus, Patrum terminos non transgredi, quos ii pulchrè & cum ea qua par est disquisitione ab initio posuerunt; sed nec fossas nec vallum transilire, qui externa à suis juribus divident, decretum est Ecclesiasticum & lex divina multis antè seculis statuta. Oportebat ergo hoc non ignorare eos, qui Ecclesiis, quæ sitæ sunt, ubique præsunt, & Synodalia decreta legúmque constitutiones se servaturos profitentur, & debent in eis permanere, & propria quidem jura retinere, ab alienis autem abstinere. Sed nescio quanam ratione quidam sanctiss. Antistites,

A ὃ Ιουλιανὸς ⁋ ἐνεργηθὲν ⓒ ὑπ' ἐμοῦ, καὶ ζητῶ διορθωθῆναι ὃ παρὰ τοῦτο τολμηθέν. εἶπεν οὖν ὁ Νουμίδιος, ὅτι ἐὰν σοῦ μὴ συγχωρήσαντος ὁ Ιουλιανὸς ἔπραξε τοῦτο, ἀδικόν ἐστι· καὶ εἰ μὴ διορθώσεται τὴν οἰκείαν πλάνην, καὶ ἀποκαλάσει ⓜ κληρικὸν, χωρισθήσεται ἀφ' ἡμῶν, καὶ ὑποστήσει τὴν κατάκρισιν ὑπὲρ τῆς οἰκείας μονοτονίας ἤγουν ἀναισχυντίας. ὁ δὲ Ἐπιγόνιος ἔφησεν, ὅτι ὁ κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ ὃ γήρας πατὴρ καὶ τῇ προκοπῇ ὃ χρόνου ἀρχαιότατος Βίκτωρ, βούλεται ἡμῶν ἡμᾶς τὴν αἴτησιν ταύτην, ἤγουν μὴ κατὰ μόνου τοῦ Ιουλιανοῦ τοῦτο ἐκφωνηθῆναι, ἀλλὰ κατὰ πάντων κοινῶς τῶν ἀλλοτρίους κληρικοὺς σφετερίζομένων. καὶ ὁ μὲν ἡμῶν χωρίζεσθαι φησὶ τὸν Ιουλιανὸν ἀπὸ τῆς ἀδελφότητος, καὶ μονοτονίας ἀποίσεσθαι κατάκρισιν. σὺ δὲ ἀνάγνωθι ὃ κϛ'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ κανόνας. ἐξαιρέτως δὲ τοὺς κανόνας τῆς ἐν Τρούλλῳ συνόδου. γίνωσκε δὲ, ὅτι λόγος ἐλήφθη πολλάκις πολὺς παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας, εἰ τὰ τῶν θείων κανόνων, τὸν διορίζομένων μὴ δέχεσθαί τινας ἐπισκόπους ἀλλοτρίων ἐνοριῶν κληρικοὺς, ἐξακούονται καὶ εἰς λαϊκούς· ⓒ κωλύεται τυχὸν ὁ ἐπίσκοπος Ἀθύρας χειροτονῆσαι λαϊκόν τινα, ἀπὸ τῆς ἐνορίας ὄντα τῆς Σηλυμβρίας, καὶ ὑποκείμενον τῷ κρίνοντι καὶ τοῖς ἐπιτιμίοις αὐτοῦ, καὶ λογίζομενον ἕνα τῶν τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ. εἶπον γάρ τινες, ὡς ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, παραλαμβάνοντος εἰπεῖν ⓜ Ἐπιγόνιον ἐξ ἀποστολῆς τοῦ Ιουλιανοῦ παραλαβεῖν ⓜ λαϊκὸν πολίτην ὄντα τούτου, καὶ χειροτονῆσαι αὐτὸν εἰς οἰκείαν ἐνορίαν κληρικὸν, καὶ ἀπὸ τοῦ προφασίζεσθαι ⓜ Ιουλιανὸν ἐυλόγως ὑπ' αὐτοῦ τοῦτον χειροτονηθῆναι διάκονον. ὡς ὡρισμένον ἀπὸ τῆς ἐνορίας αὐτοῦ ⁋ τῶν Βαζαριτανῶν πρίσεως, ὅτι οὐδὲ λαϊκὸν ἑτέρας ἐνορίας, δύναται ἐπίσκοπος χειροτονῆσαι παρὰ γνώμην τοῦ ἔχοντος τὸν ἐπισκοπήν. ὡς γὰρ ἔστις κεκωλυμένης τῆς παρὰ ⁋ Ἐπιγονίου γνωμένης χειροτονίας, εἰς ⓜ ὃν ἐκείνου ἀναγεγράφηται, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἀλλοτρίας B ἐνορίας, προεῖδε ὁ Ἐπιγόνιος καὶ γνώμην τοῦ Ιουλιανοῦ παραλαβεῖν ⓜ ὡς εἶχε ὁ λόγος, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ λογίζεσθαι τῆς ἐνορίας ἐκείνου εἶναι τοῦτον. καὶ ἐδικαιολογοῦντο, καλῶς παρὰ τοῦ Ιουλιανοῦ χειροτονηθῆναι ⓜ πιστὸν διάκονον, ὡς ἀπὸ τῆς ἐνορίας ὄντα αὐτοῦ, καὶ πολίτην τούτου λογιζόμενον, ⓒ ὡδὲ πρὸς ⓜ Ἐπιγόνιον ἀντιγράφη, εἰ μὴ προεφθάσεν ἀπὸ τῆς ἐνορίας αὐτοῦ τοῦτον ἀποξενῶσαι, καὶ ἀποστεῖλαι πρὸς ⓜ Ἐπιγόνιον. καὶ αὐτοὶ μὲν εἶπον ταῦτα καλῶς, ὡς καὶ ἐμοὶ δοκεῖ. σὺ δὲ ἔχε ὅπῃ μνήμης τὸ συνοδικὸν σημείωσιν ⁋ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Μιχαὴλ ⁋ γενομένου ὑπάτου τῶν φιλοσόφων, τάδε πρὸς ἔπος ⓒ λαμβάνουσαν· μηνὶ Νοεμβρίῳ ἡμέρᾳ πρώτῃ ἰνδικτιῶνος δ'. προκαθημένου τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Μιχαὴλ ἐν τοῖς Ἀλεξιακοῖς κατηχουμενείοις, συνεδριαζόντων τῇ μεγάλῃ ἁγιωσύνῃ αὐτοῦ ἱερωτάτων ἀρχιερέων, Στεφάνου Καισαρείας, Νικολάου Ἐφέσου, Μιχαὴλ Ἡρακλείας, Ἰωάννου Κυζίκου, Λέοντος Ἀμασείας, Νικήτα Μελιτινῆς, Βασιλείου Νεοκαισαρείας, Λουκᾶ Μυκηνῶν, Ἰωάννου Κρήτης, Λέοντος Ἀδριανουπόλεως, Κωνσταντίνου Εὐχαΐτων, Γεωργίου Ἀλανείας, Θεοδώρου Μεθύμνης, Ἰωάννου Βιζύης, καὶ Ρωμανοῦ Ἀπρεῶ, πανσεβασμίων, καὶ θεοφιλεστάτων δεσποτικῶν ἀρχόντων. ὅρια πατέρων μὴ ὑπερβαίνειν, ἃ καλῶς οὗτοι καὶ μὴ δεούσης δοκιμασίας ἀρχῆθεν ὥρισθεντο· ἀλλὰ μηδὲ ὑπὲρ τὰ ἐσπαρμένα καταβαίνειν, καὶ ἀριζήλιον ὑπερβαίνειν, διαιρετικὸν ὄντων τε καὶ οἰκείων δικαίων, ἐκκλησιαστικὸν δόγμα καὶ νόμος θεῖος ἀνέκαθεν κείμενος. ἔδει μὲν οὖν τοῦτο μὴ ἀγνοεῖν τοὺς τῶν ἀπόντων ταχὺ διαπεπυκασμένων προϊστάμενους ἐκκλησιῶν, καὶ ὃ ἐπάγγελμα ἔχοντας σωτήρησιν θεσπισμάτων κοσμικῶν καὶ νομικῶν διαταγμάτων· καὶ μᾶλλον καὶ ἐμμένειν τούτοις ὀφείλοντας, καὶ τῶν οἰκείων μὲν δικαίων ἀντέχεσθαι, τῶν δὲ ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι. ἀλλ' ἐσὺ οἶδ' ὅτι πάντες τινὲς τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων,

C

D

E

F

οἱ

Digitized by Google

οἱ γὲ μάλιστα ἔλαχον τῆς βασιλίδος ταύτης τῶν πόλεων τὰς ἀρχιερατικὰς θρόνους ἔλαχον, ἀσωτηρήτως ποιοῦντες χειροτονίας κληρικῶν καὶ ἱερέων μὴ ὑποκειμένων ταῖς ὑπ' αὐτὰς ἐνορίαις πολλάκις ἐάλωσαν, οἳ καὶ περὶ τούτου προσαχθέντες καὶ τῷ περὶ ἡμῶν ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ κυρῷ Λουκᾷ καὶ παρεγνωσθέντες παύσασθαι τοῦ τοιαῦτα ποιεῖν ἀκανόνιστα, φανερὰ δὴ ἦν χειροτονῶν ὑπόθεσις, καὶ τὰς ἐξ ἑτέρας ἐνορίας εἰς αὐτὰς ἀφιερωμένους δίχα ὑποτολῶς ὕτως χειροτονεῖν, ἀμνησίαν τῶν αὐτοῖς περὶ τούτου παρηγγελμένων σὺν ἐπαύσαντο μέχρι δήτε καὶ σήμερον. ὅπερ τοίνυν ἀναγγέλθη τῇ ἡμῶν μετριότητι παρὰ τοῦ ἡμετέρου θεοφιλεστάτου Χαρτοφύλακος, πολλοὺς τινας τῶν ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐνορίας παρὰ γνώμην αὐτοῦ πρὸς τὸν πέριξ ἑαυτοῦ τῆς μεγαλοπόλεως ἀπερχομένους ἐπισκόπους τε καὶ ἀρχιεπισκόπους, ἱερατικοῦ πρὸς αὐτοὺς ἀξιοῦσθαι χαρίσματος, εἶτ' αὖθις ἐπαναστρέφειν εἰς τὴνδε τὴν καθ' ἡμᾶς ἐνορίαν, μὴ δὴ τάχα καὶ γραμμάτων συστατικῶν· τί ποιητέον αὐτῷ ὅπη τούτοις ἐζήτει μαθεῖν παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος. ἀμφιβάλλειν γὰρ ἐφάσκε, μήποτε κρίμασιν ἀλλοτρίοις αὐτὸς ὑπηκροωνοίη, πρόχειρον ἱερέας οὓς αὐτὸς οὐκ ἐξήτασε, περὶ ὧν ἔτι μαρτύρων ὡς ἔθος αὐτῷ προσταξάντων ἐπύθετο, καὶ εἰ χρόνων εἶεν τῶν ὡρισμένων πεπληροφόρηνται, ἔτι δοκιμασίαν περὶ τοῦ βίου τούτων ποιοῖτο, καὶ ὃ πιθανὸν τῷ ἀξίους εἶναι ἐπαγγέλματος. οὐκ ἂν συναχράφω μαρτυρίαις τὸ κατ' ἐνδόμυχα τούτους ὠδινησάντων προέλθῃ· καὶ ταῦτα πολλάκις ὅπου τινῶν περφρόνως ἀναντιρρήτως ἔχοντα τὴν ὄψιν, περὶ τὸ τῶν χρόνων τὴν ἐντέλειαν, καὶ ὃ τριακοντέτους εἶναι ὀφείλοντα, πολλῷ δὲ τοιαύτης λείπεσθαι προθεσμίας, προσμαρτυρούσης περφανῶς, ἔκπαλαι τῆς κατὰ τὸ ἡλικίαν τοῦ σώματος φαινομένης. ἀτελοῦς καταστάσεως, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τῶν πώγωνος ἔτι ψιλώσεως· ἐφ' ὧν μὲν, ὐδ' ὅλως φαινομένης ὅπου τούτου τριχώσεως, ἐφ' ὧν δὲ βραχείας πάνυ καὶ ἀνδεεστέρας πολλῷ τοῦ προσήκοντος τριακοντούτου τριχώματος. ταῦτα λέγων, καὶ ἅμα ὑφέρπουσάν τινα ἀμφιβολίαν καὶ ἀπορίαν ὡς οὐκ ἀνδιλογον ἐξ ἔργων αὐτῷ προδήλωσε, θαυμάζομεν τῇ ἡμῶν μετριότητι, σωφρονικῶς προκαθημένῃ τῆς σήμερον, δύο καὶ τρεῖς ἔτους ἐχούσας ὄψεώς τε καὶ καταστάσεως, ἱερατικὴν προβιβασθείσας βαθμόν· ὧν μὲν παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου ὑπερτίμου Δέρκου, ὧν δὲ παρὰ τῶν θεοφιλῶν ὑπερτίμων τοῦ τε Περαμήτου καὶ Χαλκίδος· καὶ ἄλλους δὲ παρὰ διαφόρων ὕτω κεχειροτονημένους φάμενον εἶναι, καὶ διακρίδην συνέχειν, καὶ ἱερουργεῖν ἐνδέλεια ὡς ἱερεῖς· ὃ γοῦν τοιοῦτον τοῦ θεοφιλεστάτου ἡμῶν Χαρτοφύλακος ἀξιοζήτητον πρόβλημα σὺν ἡ μετριότης ἡμῶν καταλιπεῖν ἐνδέλουσα ἄλυτον, ὅπερ κοινοῦ συνδιασκεφθῆναι τῇ ἐνδημούσῃ θείᾳ καὶ ἱερᾷ ἐπιτρέψαι ἀδελφότητι. τοίνυν καὶ περὶ τοῦ προκειμένου διαγνωσθῆναι θέλοντες, διὰ κρίνηθλίαν πρότερον ἐζητήσαμεν, τίνα μὲν τὰ τοῦ ἁπάντων ἀρχιερέων εἰσὶ κοινότερα ἐνεργήματα, τίνα δ' ἰδικώτερα, τέτοι, ποῖα μὲν οἱ ἐγχώριοι τῶν ἀρχιερέων ὑ κωλύονται διαπράττεσθαι ὅπερ τοῖς ὁπουδήποτε σφίσι προσερχομένοις· τίνα δὲ ἀπείρηνται ποιεῖν ἐπιτρόπια. καὶ ὅπερ τὰ περὶ τούτου φυλοκρινοῦντες, ἐφεύρομεν, ὃ μὲν, ἀμήτους τῶν περὶ πίστεως λόγον διδάσκειν καὶ κατηχεῖν, εἶθ' οὕτω καὶ φωτίσματος ἀξιοῦν, ἀλλὰ καὶ τῆς περὶ θείων καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων μεταλήψεως μεταδιδόναι, τοῖς ἐξ οἱασοῦν ἐνορίας πιστοῖς, ἐνέργημα εἶναι, τοῦτο κοινότερον διεγνώκαμεν ὅπερ τε τῶν ἐκ τῆς οἰκείας ἐνορίας ὡρμημένων, ἀλλὰ καὶ ὅπερ τῶν ἐξ' ἀλλοδαπῆς ἐρχομένων· χειροθεσίας δὲ ἱερατικῆς ἀξιοῦν, οὐ τοὺς ἀπάντοθεν ἐρχομένους, ἀλλ' ἢ μόνους τοὺς ἐκ τῆς οἰκείας ἐνορίας ἑνὶ ἑκάστῳ ἀρχιερεῖ κεκανόνισται, ἵνα μὴ ἄτακτον τούτοις καὶ στασιώδες ἐμπολιτεύοιτο, ἐξ ὧν τὸ ἄτακτον καὶ τὸ τῆς εἰρήνης καλὸν καὶ τοῖς ἄλλοις ὀφείλεται κανονίζεσθαι. ἐπεὶ οὖν οὕτω ταῦτα ζητήσαντες εὕρομεν, τὸ μὲν πολλοὺς πάνυ προγεγονότων καταψηφίσασθαι, καὶ ἀκυροῦσαι τὰς ἤδη σφίσι προτελεσμένας ἱερατικὰς ἐνεργείας, ἅτε εἴτε ἀφορισμῷ τοὺς

qui etiam proximè hanc urbem Imperial. sedes Episcopales sortiti sunt, Diaconorum & Sacerdotum suis Diœcesibus non subjectorum ordinationes citra ullam observationem facere deprehensi sunt: qui etiam de hoc à sanctissimo Patriarcha domino Luca decessore nostro admoniti, & in mandatis habentes, ut hæc contra Canones facere desinerent, extra, inquam, suæ regionis limites ordinare, & iis qui ex aliena regione ad se veniunt tam liberè manus imponere, oblivione earum, quæ illis antè factæ erant, declarationum non cessaverunt usque in hodiernum diem. Quia autem nostræ mediocritati à nostro pio Chartophylace renunciatum est, multos ex nostra regione præter ejus voluntatem ad Episcopos & Archiepiscopos, qui sunt circum circa magnam hanc civitatem, accedentes, sacerdotali munere ab eis dignos haberi; deinde rursus reverti ad hanc nostram regionem, cum literis fortè commendatitiis: quid sibi agendum sit in iis, à nostra intelligere mediocritate postulavit. Dixit enim se non parum dubitare, ne ipse alienis fortè judiciis communicet, permittens eos ad sacra admitti, quos ipse quoque non examinavit, de quibus nec testes, ut ipsemos est, adstantes interrogavit, nec, an præfinitos annos compleverint, certior factus est, nec eorum vitam examinavit, nec fides sibi facta est ex scripto eorum testimonio, qui illos secundùm spiritum pepererunt, eos esse sua professione dignos; idque cùm sæpe in nonnullis manifestè adversetur aspectus, quod ad annorum complementum attinet, & qui trigesimos annos natus esse deberet, ab eo tempore longe illum abesse, ex imperfecta pro statura, corporis constitutione, qua cernitur, apertè testando, & ex ipsa adhuc barbæ raritate; cùm in aliis quidem pili nullo modo appareant, in aliis verò brevis & multò minor quàm triginta annos nati pilos esse oporteat. Hæc dicens, etiam ei occurrentem dubitationem non esse injustam factis ipsis ostendit, nostræ mediocritati, synodicè hodie præsidenti, duos vel tres, qui hoc erant aspectu & constitutione, & ad sacros ordines promoti erant, exhibens; hunc quidem à Dei amantissimo Derci Episcopo; illos verò à Dei amantibus Episcopis Præneti & Chalcidis: & dicens: alios à diversis sic ordinatos hîc esse & versari, & velle uti Sacerdotes sacra celebrare. Hanc ergo religiosissimi nostri Chartophylacis quæsitu dignam propositionem nostra mediocritas haud insolutam relinquere volens, communiter considerandam divinæ & sacræ, quæ hîc agit, fraternitati permisit. Ergo & de proposito disceptare volentes, priùs ut discernatur petivimus, quænam sunt Antistitum qui ubique sunt, communia munia, & quæ specialia, id est, quænam ejusdem regionis Episcopi peragere non prohibentur in iis, qui ad illos undecunque accedunt, & quænam extra suæ Diœcesis terminos facere prohibentur. Et quoniam de ea re sententiam ferre cupientes invenimus, eos quidem qui mysteriis non sunt initiani, fidei rationem docere & catechizare; deinde & sic etiam illuminatione dignari; quin & divina & vivifica mysteria fidelibus, ex quacunque tandem regione impertire, officium esse; hoc commune esse judicavimus, iis qui ex propria regione accedunt, & iis etiam qui ex aliena regione veniunt: Manus autem imponere & sacros ordines conferre, non iis qui undequaque veniunt, sed iis solis, qui sunt ejus Diœcesis, unicuique Antistiti Canone cautum est; ne inter eos confusio seditióque versetur, à quibus & ordo & pacis bonum aliis quoque certâ debet regulâ tradi. Quoniam ergo hæc quæsita sic invenimus, eos quidem, qui ante fuerunt, propemodum condemnare, & sacerdotalia munera quæ jam obierunt infirmare, & vel eos, qui

Digitized by Google

ordinarunt, segregationi subjicere, vel eos qui ordinati sunt, sacerdotali nudare dignitate, durum animo & inhumanum existimavimus: sed eos non ampliùs ferre, qui in nostrum præjudicium tam à ratione aliena fecerunt; & quæ priùs quidem facta sunt, humanè transmittere, id autem quod futurum est corrigendo tutum reddere, ut quod nobis ipsísque conferat, censuimus. Et deinceps unanimes omnes pronunciamus, ne quis deinceps ex finitimis audeat Antistitibus, nec ex ulterioribus, sive ex nostra sint, sive ex aliena Synodo, manum sacros ordines conferentem imponere alicui eorum, qui sunt hujus Imperatoriæ & magnæ civitatis Diœcesis, nec ullo sacratorum loco & gradu eos dignos judicare; sed sciat unusquisque sua, & iis vel solis sit contentus: Epicopalia autem jura, quæ ad alios pertinent, ne impudenter & omnino contemptim invadat. Cum debeant scire ii, qui à nobis sic canonicè constituta infirmare & negligere ausi fuerint, & qui ad eos accedunt, & sacerdotio digni habiti sunt; quòd ii quidem, qui præter Canones ordinati sunt, hîc nullum munus sacerdotale exercebunt, sed in illis regionibus securè sacra celebrabunt, in quibus etiam sacerdotii unctionem acceperunt: qui autem ordinaverunt, ex quacunque sint Synodo, non celebrandorum sacrorum pœnæ erunt deinceps obnoxii, ut qui nec post primam vel secundam admonitionem (primam autem dicimus eam, quæ à sanctissimo Patriarcha nostro prædecessore domino Luca synodaliter de eo facta est, scriptam denunciationem) ab ea actione, Canonibus repugnante sejungi voluerint. Quocirca etiam cautum est hanc emitti & dari declarationem. Segregationis autem pœnam ei imponimus, qui primus has non Canonicas ordinationes facientium, hæc à nobis definita cognoverit: nisi ea etiam finitimis suis Antistitibus tradiderit, & quæ decreta sunt, iis qui ignorant, nota fecerit. Quæ quidem in omnibus regionibus quæ sunt sub sanctissimis ubique Ecclesiis, vel Metropolibus, Archiepiscopatibus & Episcopatibus, vim suam sortientur, & immutabilia permanebunt. Et nemo eorum, qui deinceps sunt sacrandi, ad alium Antistitem ultra regionem accedet, & ab illo sacerdotali unctione dignus judicabitur. Abhinc enim obnoxii erunt utrique, tam qui ordinatur Sacerdos, quàm qui ordinavit eum Antistes, iis quæ de his jam priùs synodaliter statuimus. Ne autem sit prætextus, ísque satis elegans, iis qui nolunt hîc ordinari, ad religiosum nostrum Chartophylacem accedentibus, quòd majorem fortè subeant innovationem, quàm olim dari fuerit consuetudo; ei quoque rei nostra mediocritate hodie provisum est. Cautum est enim, ne antiqua in iis consuetudo transiliatur: sed illa sola dentur Episcopi ministris & religiosissimo pro tempore Chartophylaci, quæ ab iis, qui ordinantur, jam olim dari consuevêre.

ZONAR. Cum multæ Synodi statuerunt, ne cuiquam Episcopo alienum Clericum, absque illius, à quo in Clerum lectus est, Episcopi facultate, admittere liceat; tum vero idem, inquit, decretum à vobis quoque, fratres, in hac Synodo confirmetur: his tamen spretis, ac eorum, quibus à me plurimis ornatus est, beneficiorum immemor Julianus, temerè per impudentiam videlicet, hominem à me baptizatum, quem ad me ob multã inopiam, hoc est, vel rerum necessariam copia destitutum, vel ad me Clericorũ penuria laborantem, ipse allegarat, quem ego deniq; ipse Lectorem feci, arripuit, ac Diaconum consecravit. An hoc igitur fieri liceat, vos ipsi decernite: Si vero non licet, facinus adeo indignum atque impudens prohibete; ne per vos Juliano huic alienis communicare concessum sit.

A χειροθετήσαντας καθυποβαλεῖν, εἴτε τοὺς χειροτονηθέντας τῆς ἱερατικῆς ἀξίας ἀπογυμνῶσαι, ἐκληρόν τι καὶ ἀπηνὲς ὅλως ἐλογισάμεθα· ὃ δὲ οὐκ ἔτι ἀναχέσθαι τῶν ἐπὶ κρίματι σφετέρῳ τὰ τοιαῦτα διαπραξαμένων παράλογα, καὶ τὰ μὲν προτετυγμένα φιλανθρώπως παραδραμεῖν, ὃ δὲ μέλλον ἐπιδιορθωτικῶς ἀσφαλίσασθαι, ἅτε κοινῇ συμφέρον καὶ ἡμῖν καὶ αὐτοῖς, ἐπεκρίναμεν. λοιπὸν καὶ ὁμοφρονοῦντες ἀποφαινόμεθα ἅπαντες, μηκέτι τοῦτο ἀπὸ τοῦδε τολμῆσαι τινὰ τῶν πλησιοχώρων, εἴτε καὶ πορρωτέρων ἀρχιερέων, τῶν τε ἐκ τῆς ἡμητέρας συνόδου, τῶν τε ἐξ ἑτέρας, χεῖρα τελεστικὴν ἐπιθεῖναι ἐπί τινι τῶν τῆς ὑπὸ τὴν Βασιλίδα ταύ-
B την καὶ μεγαλόπολιν ὄντων ἐνορίας, καὶ οἱουδήτινος αὐτῶν ἀξιῶσαι τῶν ἱερωμένων τόπου τε καὶ βαθμοῦ, ἀλλ' ἕκαστον εἰδέναι τὰ ἑαυτοῦ δίκαια, καὶ τούτοις ἀρκεῖσθαι καὶ μόνοις. τῶν δ' ἄλλοις ἀνηκόντων ἀρχιερατικῶν δικαίων μὴ κατεπεμβαίνειν ἀναιδῶς καὶ ὃ ὅλον καταφρονητικῶς, εἰδέναι ὀφειλόντων, τῶν ἀθετῆσαι τολμησόντων τὰ οὕτω κανονικῶς παρ' ἡμῶν διατεταγμένα, ἀλλὰ καὶ τῶν προσερχομένων αὐτοῖς, καὶ ἱερωσύνης ἀξιουμένων, ὡς οὗτοι μὲν, ὡς παρὰ κανόνας χειροθετηθέντες, οὐδὲν ἱερατικὸν λειτούργημα ἐνταῦθα διενεργήσουσιν, ἀλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἐνορίαις ἀδεῶς ἱεράσονται, ἐν αἷς καὶ ὃ χρίσμα τῆς ἱερωσύνης ἐδέξαντο· οἱ δὲ
C χειροτονήσαντες, ἐξ οἵας ἂν εἶεν συνόδου, ἀλειτουργησίας ἐπιτιμίῳ ἀπεντεῦθεν ἔσονται ὑποκείμενοι, ὡς μηδὲ μετὰ πρώτην ἢ δευτέραν παραίνεσιν (πρώτην δὲ φαμεν τὴν καὶ παρὰ τοῦ πρὸ ἡμῶν ἁγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Λουκᾶ συνοδικῶς περὶ τούτου γενομένην ἔγγραφον ἐπιφώνησιν) ἀποχέσθαι τῆς τοιαύτης ἀκανονίστου θελήσαντες πράξεως. διὸ καὶ τετύπωται παρεκβληθῆναι καὶ δοθῆναι τὴν τοιαύτην σημείωσιν. ἀφορισμοῦ δὲ προσεπιτιθέαμεν ἐπιτίμιον καὶ τῷ ὃς ἂν πρῶτος τῶν τὰς τοιαύτας διενεργούντων ἀκανονίστους χειροτονίας, τὰ παρ' ἡμῶν διωρισμένα ταῦτα ἐπιγνώσεται· εἰ μὴ καὶ τοῖς πλησίον αὐτοῦ ἱερωτάτοις ἀρχιερεῦσι
D διαδόσιμα ταῦτα ποιήσειε, καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι τὰ ὁρισθέντα γνωρίσειεν. ἃ δὴ καὶ ἐπὶ πασῶν τῶν ἐνοριῶν, τῶν ὑπὸ τὰς ἁπανταχοῦ ἁγιωτάτας ἐκκλησίας, ἤγουν μητροπόλεις, ἀρχιεπισκοπάς τε καὶ ἐπισκοπὰς, ὃ ἔνεργόν τε καὶ ἀναλλοίωτον ἕξουσι. καὶ οὐδεὶς τῶν ἱερᾶσθαι τὸ ἀπὸ τοῦδε μελλόντων, εἰς ἕτερον ἀρχιερέα παρ' ἐνορίαν ἀφίξεται, καὶ παρ' ἐκείνου τοῦ τῆς ἱερωσύνης ἀξιωθήσεται χαρίσματος. ἀπεντεῦθεν γὰρ ὑπόδικοι ἔσονται καὶ ἀμφότεροι, ὅ τε χειροτονηθεὶς καὶ ὁ χειροτονήσας τοῦτον Ἀρχιερεὺς τοῖς οἷς περὶ τούτων ἤδη συνοδικῶς διωρισάμεθα φθάσαντες. ἵνα δὲ μὴ πρόφασις εἴη, καὶ τοῦτο δῆθεν εὐάφορμον, τοῖς μὴ βουλομένοις ἐνταῦθα χειρο-
E τονεῖσθαι, προσερχομένοις τῷ θεοφιλεστάτῳ ἡμῶν Χαρτοφύλακι, τὸ, καινοτομίαν ἴσως ὑφίστασθαι, πλείονα τῆς εἰωθείας συνηθείας ἔκπαλαι δίδοσθαι, καὶ τοῦτο παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος συνοδικῶς διῳκονόμηται σήμερον. διωρισάμεθα γὰρ τὸ ἀρχαῖον ἔθος ἐπὶ τούτοις μὴ παραβαίνεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνα δίδοσθαι μόνα τοῖς τε ἐπισκοπειανοῖς καὶ τῷ κατὰ καιροὺς θεοφιλεστάτῳ Χαρτοφύλακι, τὰ εἰωθότα παρὰ τῶν χειροτονουμένων ἀνέκαθεν καταβάλλεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Συνόδοις διαφόροις, φησὶν, ὥρισται
F τοῦτο, τὸ ἀλλότριον κληρικὸν μὴ δέχεσθαι ἄλλον ἐπίσκοπον παρὰ γνώμην τοῦ κληρώσαντος αὐτὸν ἐπισκόπου, ἀλλὰ καὶ νῦν παρ' ὑμῶν βεβαιωθείη ἀδελφοί· ὁ δὲ Ἰουλιανὸς καταφρονήσας τούτων, καὶ ἀχάριστος φανεὶς περὶ ἐμὲ εὐεργετήσαντα αὐτὸν, προπετῶς, ἀναιδῶς δηλαδὴ, ὃν ὑπ' ἐμοῦ βαπτισθέντα, ὃν αὐτός μοι παρέθετο διὰ πολλὴν ἔνδειαν, ἤγουν ἢ ὡς ἐπιδεῆ τῶν ἀναγκαίων, ἢ ὡς ἔνδειαν ἐμοὶ ἔχοντι κληρικῶν, ὃν καὶ αὐτὸς ἀναγνώστην πεποίηκα, ἀφήρπασε, καὶ διάκονον ἐχειροτόνησεν. εἰ γοῦν ἔξεστι τοῦτο γίνεσθαι, γνωσθήτω ὑμῖν· εἰ δ' οὐκ ἔξεστι, κωλυθήτω τὸ οὕτως ἀναιδὲς, ἵνα ὁ ῥηθεὶς Ἰουλιανὸς μὴ ἐπικοινωνῇ ἀλλοτρίοις.

τοῦτο

Digitized by Google

τοῦτο δὲ διττῶς νοεῖται, ἢ ἵνα μὴ τοὺς ἀλλοτρίους κληρικοὺς οἰκειῶται καὶ σφετερίζηται, ἢ ἵνα μὴ παρά τινων ἄλλων ἐπισκόπων εἰς κοινωνίαν δέχηται. πρὸς ταῦτα δὲ ὁ Νουμήδιος εἶπεν, ὅτι ἐὰν μὴ σοῦ παραχωρήσαντος ὁ Ἰουλιανὸς ἔπραξε τοῦτο, ἄδικός ἐστι, καὶ εἰ μὴ διορθώσεται τὴν οἰκείαν πλάνην, καὶ ἀποκαταστήσει τὸν κληρικὸν, ὡς πράττων κατὰ τῶν ὁρισθέντων τῇ συνόδῳ, ἤγουν ὡς ἀνατρέπων τὰ συνοδικῶς ὁρισθέντα, χωρισθήσεται ἀφ' ἡμῶν, ἀντὶ τοῦ ἀφορισθήσεται ἢ καὶ καθαιρεθήσεται, καὶ ὑποστήσεται τὴν κατάκρισιν ἐκ τῆς οἰκείας μονοτονίας, ἤγουν ἀναισχυντίας ἢ αὐτογνωμοσύνης. ὁ δὲ Ἐπιγόνιος ἔφη, ὅτι ὁ κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ ὁ γῆρας πατὴρ, καὶ τῇ προκοπῇ, τοῦ χρόνου δηλαδὴ, ἀρχαιότητος ἀνὴρ, βούλεται γενικὴν γενέσθαι τὴν αἴτησιν ταύτην, ἣν ᾐτήσατο ὁ τὴν ὑπόθεσιν εἰσαγαγὼν, ἤγουν μὴ κατὰ μόνου τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦτο ἐκφωνηθῆναι, ἀλλὰ κατὰ πάντων κοινῶς, τῶν ἀλλοτρίους κληρικοὺς σφετεριζομένων.

A Quod quidem duobus modis intelligi potest; vel ne alienos sibi Clericos arroget ac usurpet; vel ne ab ullis aliis Episcopis ad communionem admittatur. Ad hæc vero ita Numidius respondit; Si, te haud permittente, Julianus id fecit, iniquus est, ac si minus errorem correxerit, Clericúmque restituerit, quippe qui contra ea, quæ à synodo decreta sunt, faciat, hoc est, Synodicas constitutiones violet ac evertat, separabitur à nobis, hoc est, segregatione aut depositione punietur, suæque pervicaciæ, hoc est, impudentiæ ac pertinaciæ pœnas persolvet. Epigonius vero ita censuit; Hic vir, ait, senectute pater ac progressione, ætatis videlicet, antiquissimus, quod in hoc genere postulatum est ad omnes pertinere se velle demonstrat; ut ne scilicet in solum Julianum, sed communiter in omnes, qui alienos Clericos ad se traxerint, canonem hunc promulgatum esse intelligamus.

ΑΡΙΣΤ. Τὸν τοῦ Ἐπιγόνου ἀναγνώστην Ἰουλιανὸς χειροτονήσας διάκονον, εἰ μὴ πρὸς αὐτὸν αὐθεντίᾳ παραστήσοι, ὃ κατάκριμα τῆς ἰδίας μονοτονίας καταπλουτήσει.

ARIST. *Epigoni Lectorem cùm Julianus Diaconum ordinaverit, nisi potestatem ab eo acceptam exhibuerit, pœnas suæ contumaciæ augebit.*

Ἐν ὅλαις σχεδὸν ταῖς συνόδαις ὥρισται τοῦτο, ὃ μή τινα ἐπίσκοπον ἀλλότριον κληρικὸν προσλαμβάνεσθαι, παρὰ γνώμην τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, καὶ ἰδιοποιεῖσθαι αὐτόν. Διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ὁ ἐπίσκοπος τοῦτος Ἰουλιανὸς τοῦ τοῦ ἐπισκόπου Ἐπιγόνου δεξάμενος κληρικὸν, ἀναγνώστην ὄντα, καὶ διάκονον χειροτονήσας αὐτὸν, ὡρίσθη πάλιν ἀποκαταστῆσαι αὐτὸν τῇ ἐκκλησίᾳ, εἰς ἣν ὃ πρότερον ἐκληρώθη εἰ μὴ βούλεται ἀφωρισμένος εἶναι, κατὰ τοῦ εἰκοστὸν κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ὡς τοῖς κανόσιν ἐναντιούμενος, καὶ τοῦ ἰδίου θελήματος ἀντεχόμενος. ὁ δὲ ἑπτακαιδέκατος κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου, τοῦ δεξάμενον ἀλλότριον κληρικὸν, καὶ χειροτονήσαντα αὐτὸν, καθαιρεῖσθαι προστάττει, σὺν τῷ χειροτονηθέντι.

C In omnibus fere Synodis hoc decretum est, nullum Episcopum alienum Clericum recipere, præter proprii Episcopi sententiam, & eum sibi vendicare, suumque facere. Idcirco itaque & Episcopus hic Julianus cùm Epigoni Episcopi recepisset Clericum, qui Lector fuit, eumque Diaconum ordinasset, in mandatis habet eum Ecclesiæ, in quâ antea in Clerum cooptatus fuit, iterum restituere; nisi segregatus esse cupiat, juxta vigesimum Synodi Chalcedonensis canonem; utpote qui canonibus adversetur, & propriæ adhæreat voluntati. At decimus septimus sextæ in Trullo Synodi canon eum, qui alienum recipit Clericum, illumque ordinat, deponi jubet, unà cum eo qui ordinatus fuit.

ΚΑΝΩΝ νθ'.

D

Περὶ τοῦ, ἐξεῖναι τῷ ἐπισκόπῳ Καρχηδόνος, ὅθεν θέλει, κληρικὸν χειροτονεῖν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· τοῦ λόγον μοῦ προσδέξασθε ἀδελφοί. συνέβη πολλάκις αἰτηθῆναί με ἀπὸ ἐκκλησιαστικῶν ἐνδεομένων διακόνους ἢ πρεσβυτέρους ἢ ἐπισκόπους· καὶ ὅμως μεμνημένος τοῦ ὁρισθέντων τούτοις ἕπομαι, ὥστε συνελθεῖν με τῷ ἐπισκόπῳ αὐτοῦ τοῦ ζητουμένου κληρικοῦ, καὶ ταῦτα αὐτῷ ἐμφανίσαι, ὅτι κληρικὸν αὐτοῦ αἰτοῦνται οἱ τῆς οἱασδήποτε ἐκκλησίας. ἰδοὺ οὖν ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐκ ἀντιλέγουσιν· διὰ δὲ ὃ μήτε μετὰ ταῦτα συμβῆναι, τοῦτ' ἔστιν ἐναντιωθῆναί μοι τοῦτο ἐν τούτῳ τῷ πράγματι παρ' ἐμοῦ αἰτουμένους (ἐπεὶ οἴδατε πολλῶν ἐκκλησιῶν καὶ χειροτονιῶν φροντίδα με βαστάζειν) ᾡτινιδήποτε τοῦ συνιερέων συνέλθω μετὰ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων τῆς ὑμετέρας συγκληρώσεως, ἐὰν ἀκαθοσίωτος εὑρεθείη, δίκαιόν ἐστι κρῖναι τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, τί δεῖ ποιῆσαι. ἐγὼ γὰρ, ὡς ἴστε ἀδελφοὶ, κατὰ συγχώρησιν θεοῦ πολλῶν ἐκκλησιῶν φροντίδος ἀνέχομαι. Νουμήδιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἀεὶ ὑπῆρξεν ἡ αὐθεντεία αὕτη τῷ θρόνῳ τούτῳ, ἵνα ὅθεν θέλει, καὶ περὶ οἱουδήποτε προετράπη ὀνόματος κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἑκάστης ἐκκλησίας ἐχειροτόνει ἐπίσκοπον. Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἡ ἀγαθέλεια μεσάζει τὴν ἐξουσίαν· ἧττον γὰρ τολμᾷς, ἤπερ δύνῃ, ἀδελφὲ, ἐν τῷ, πᾶσιν ἑαυτὸν ἀποδεικνύειν ἀγαθὸν καὶ φιλάνθρωπον. ἔχεις γὰρ τοῦτο ἐν τῇ κρίσει σου, ὃ, ἀποθεραπεῦσαι ἑνὸς ἑκάστου ἐπισκόπου ὃ πρόσωπον· ἐν πρώτῃ δὲ καὶ μόνῃ συνελεύσει, εἰ συνίδῃς ὃ ἐπ' ἐξουσίας ταύτῃ τῇ καθέδρᾳ εἶναι ἐκδικητέον· ἐπεὶ ἀνάγκην ἔχεις αὐτὸς πάσας τὰς ἐκκλησίας ὑποστηρίζειν. ὅθεν ἐξουσίαν σοι ἡμεῖς οὐ δίδομεν, ἀλλ' ἐπισφραγίζομεν ταύτην τῇ σῇ προαιρέσει, ὥστε ἐξεῖναι ἀεὶ κρατεῖν ὧν ἂν θέλῃς, καὶ προχειρίζεσθαι προεστῶτας ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ τοὺς λοιποὺς

CANON LIX.

Ut Carthaginis Episcopo liceat, unde velit, Clericum ordinare. Aurelius Episcopus dixit; Sermonem meum audite fratres. Sæpe evenit, ut Ecclesiastici, qui indigent, Diaconos vel Presbyteros vel Episcopos à me petant: ego tamen, memor eorum quæ constituta sunt, illa sequor, ut conveniam Episcopum Clerici, qui petitur, & ea illi ostendam, quòd qui sunt cujusvis Ecclesiæ, ejus Clericum postulant. Ecce autem in præsentia non contradicunt: ne autem postea contingat, hoc est, ne mihi adversentur, qui in hoc negotio à me petuntur Clerici (quia scitis me multarum Ecclesiarum & ordinationum curam gerere) quemcunque Consacerdotum convenero cum duobus vel tribus testibus nostri conclericatus, si non impius & indevotus inventus fuerit, æquum est vestram dilectionem judicare quid facere oporteat. Ego enim, ut scitis fratres, Dei permissu multarum Ecclesiarum curam gero. Numidius Episcopus dixit; Hæc semper fuit huic throno auctoritas, ut unde vellet, & de quocunque nomine admonita fuerit, convenienter uniuscujusque Ecclesiæ desiderio ordinet Episcopum. Epigonius Episcopus dixit; Bona tua voluntas moderatur potestatem: minùs enim audes, quàm potes, in eo quòd teipsum omnibus, ô frater, bonum & humanum ostendas. Nam hoc quoque in tuo judicio situm est, ut uniuscujusque Episcopi personam corrigas: idque in primo & solo congressu, si intelligas in hujus esse cathedræ potestate punire; quoniam ipse necesse habeas omnes ecclesias fulcire. Unde nos tibi facultatem non damus, sed ea tua voluntate obsignamus, ut semper liceat ea obtinere quæ velis, & promovere qui præsint Ecclesiis, & reliquos qui

Digitized by Google

qui quæruntur, unde satius esse perspexeris. Postumetianus Episcopus dixit; Deinde si quis unum eúmque solum Presbyterum habeat, num debet etiam ipse unus ab eo auferri? Aurelius Episcopus dixit; Dei permissione potest unus Episcopus multos Presbyteros ordinare: Presbyter autem aptus Episcopatui difficulter invenitur. Quare si quis inventus fuerit unum solum habens Presbyterum, eúmque aptum Episcopatui, ipsum quoque unum debet dare ad ordinationem. Postumetianus Episcopus dixit; Ergo si alius Episcopus habeat Clericorum multitudinem, mihi debet alia multitudo convenire. Aurelius Episcopus dixit; Scilicet quomodo tu alii Ecclesiæ subvenisti, compelletur & qui plures habet Clericos, ex ipsis ad ordinationem tibi suppeditare.

A

B

Bals. Quia à sanctis Patribus decretum est, & in proximo canone, & in aliis, non licere Episcopo Clericum ex alia diœcesi accipere sine voluntate ipsius Episcopi; dixit Aurelius ad fraternitatem Synodi, quòd sæpe cùm Ecclesiastici, qui sunt ex alia regione mihi subjecta, à me Diaconos vel Presbyteros vel Episcopos ex aliena regione petivissent, cùm eis idoneorum hominum magna esset inopia, volui hoc facere: sed canonicarum constitutionum memor, quæ statuunt non esse auferendos Clericos præter Episcoporum voluntatem, & in aliam regionem tradendos, secutus sum ea, quæ sic constituta sunt, & cum Clerici qui quærebatur Episcopo de ea re communicavi. Et nunc quidem neminem inveni contradicentem: vereor autem ne quis in posterum mihi resistat Episcopus, & canone utatur. Hoc autem facio, non tanquam canonicis decretis repugnans; sed quia, ut vos quoque scitis, multarum mihi Ecclesiarum cura incumbit. Si ergo in idoneorum hominum inopia constitutus, ex alia regione Clericum petivero, & non fuero exauditus, & inde ad Episcopum, qui habet talem Clericum cum duobus vel tribus testibus ex nostro conclericatu seu Coëpiscopis, accedere coactus fuero, ut qui à me quæritur Clericus recipiatur, si non expiandus inveniatur, id est dignus, & quovis crimine superior: porrò ille ne sic quidem suum Clericum mihi dare persuadetur, statuite quid mihi sit faciendum. Respondit itaque Numidius; quòd Carthaginensium cathedra à multis antè seculis habet potestatem recipiendi Clericum ex qua velit Ecclesia, & eum ordinandi convenienter populi desiderio, qui eum in gradum seu in nomen elegit, quod ei oblatum est. Epigonius vero dixit Aurelio; etiamsi hoc tuo arbitratu facere potes: sed bona tua voluntas te moderatè quodammodo cogit tua uti potestate. Judicas enim ab offendiculo alienum esse fratres tuos beneficiis demereri, & non propria auctoritate, sed cum illorum voluntate Clericos eorum recipere. Si ergo per primum solúmque congressum, seu testimonium, Episcopi, à quo petitur Clericus, conscientia subjecta fuerit, hoc est, Clericum dederit, bene est: sin minùs, tuere thronum tuum per potestatem quæ illi jam multis antè seculis adest, scilicet accipe Clericum vel ejus nolente Episcopo. Necesse enim habes omnes Ecclesias canonicè stabilire. Ne qui autem eo offenderentur, utpote hoc de novo permittente, subjunxit; Hoc jus non tibi nunc datum est à nobis: sed tibi quidem priùs aderat, verùm à nobis obsignatur, hoc est, confirmatur. His autem sic discretis & distinctis, dixit Posthumetianus; Si quis autem Episcopus habeat unum Clericum, is quoque ab eo auferetur? Ad hoc autem respondit Aurelius; quòd Presbyterorum quidem ordina-

τοὺς ζητουμένους, ὅθεν συνίδῃς. Ποστουμετιανὸς ἐπίσκοπος εἶπεν· εἶτα, ἐάν τις ἕνα καὶ μόνον ἔχῃ πρεσβύτερον, μὴ ὀφείλει καὶ αὐτὸς ὁ εἷς ἐξ αὐτοῦ ἀφαιρεθῆναι; Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· κατὰ συγχώρησιν θεοῦ δύναται ὁ εἷς ἐπίσκοπος πολλοὺς χειροτονεῖν πρεσβυτέρους· πρεσβύτερος δὲ πρὸς ἐπισκοπὴν ἐπιτήδειος δυσχερῶς εὑρίσκεται. διὸ ἐάν τις εὑρεθῇ ἔχων ἕνα μόνον πρεσβύτερον, καὶ αὐτὸν τῇ ἐπισκοπῇ ἐπιτήδειον, καὶ αὐτὸν καὶ ἕνα ὀφείλει δοῦναι εἰς χειροτονίαν. Ποστουμετιανὸς ἐπίσκοπος εἶπεν· οὐκ οὖν ἐὰν ἄλλος ἐπίσκοπος ἔχῃ πλῆθος κληρικῶν, ὀφείλει μοι τὸ ἕτερον πλῆθος συνελθεῖν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· δηλαδὴ ὃν τρόπον σὺ τῇ ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ συνῆλθες, συνωθήσεται καὶ ὁ τοὺς πλείονας ἔχων κληρικοὺς ἐξ αὐτῶν εἰς χειροτονίαν σοι δαψιλεύσασθαι.

ΒΑΛΣ. Οτι ὡρίσθη παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, ἐν τε τῷ προσεχῶς γραφέντι κανόνι καὶ ἐν ἑτέροις, μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας ἐπίσκοπον ἐξ ἑτέρας ἐνορίας λαβεῖν κληρικὸν ἄνευ θελήσεως τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ, εἶπεν ὁ Αὐρήλιος πρὸς τὴν ἀδελφότητα τῆς συνόδου, ὅτι πολλάκις αἰτησάντων τινῶν ἐκκλησιαστικῶν ὄντων ἀπὸ ἑτέρας ἐνορίας ὑποκειμένης ἐμοὶ, διακόνους ἢ πρεσβυτέρους ἢ ἐπισκόπους ἀπὸ ἀλλοτρίας ἐνορίας, ὡς ἐχόντων ἐνδεῶς ἐκείνων ἱκανῶν ἀνθρώπων, ἠθέλησα τοῦτο ποιῆσαι· πλὴν μεμνημένος τῶν κανονικῶν διαταγμάτων τῶν διοριζομένων, παρὰ γνώμην τῶν ἐπισκόπων μὴ ἀφαιρεῖσθαι κληρικοὺς αὐτῶν, καὶ εἰς ἑτέραν ἐνορίαν δίδοσθαι, ἠκολούθησα τοῖς οὕτω διορισθεῖσι, καὶ ἀνεκοινωσάμην τὰ περὶ τούτου τῷ ἐπισκόπῳ τοῦ ζητουμένου κληρικοῦ. καὶ νῦν μὲν οὐχ εὗρον τινὰ ἀντιλέγοντα· ὑποπτεύω δὲ μήπως εἰς τὸ ἑξῆς ἀντιπέσῃ μοί τις ἐπίσκοπος, καὶ τῷ κανόνι χρήσηται. τοῦτο δὲ γίνεται παρ' ἐμοῦ, οὐχ ὡς ἐναντιουμένου τοῖς κανονικοῖς θεσπίσμασιν, ἀλλ' ὅτι, ὡς καὶ ὑμεῖς γινώσκετε ἐπίκειταί μοι φροντὶς πολλῶν ἐκκλησιῶν. εἰ γοῦν ἔχων ἔνδειαν ἱκανῶν ἀνθρώπων, ζητήσω ἐξ ἑτέρας ἐνορίας κληρικὸν, καὶ οὐκ εἰσακουσθῶ, κἀντεῦθεν ἀναγκασθῶ προσελθεῖν τῷ ἔχοντι καὶ τοιοῦτον κληρικὸν ἐπισκόπῳ μετὰ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων ἀπὸ τῆς ἡμετέρας συγκληρώσεως, ἤγουν ἀπὸ τῶν συνεπισκόπων, ἐφ' ᾧ ἀναλαβέσθαι καὶ ζητούμενον παρ' ἐμοῦ κληρικὸν, ἀκαθοσίωτον εὑρισκόμενον, ἤγουν ἄξιον καὶ παντὸς αἰτιάματος ὑπέρτερον, καὶ ἐκεῖνος οὐδὲ οὕτω πείθεται δοῦναί μοι καὶ κληρικὸν αὐτοῦ, κρίνατέ μοι τὸ ποιητέον. ἀπεκρίθη οὖν ὁ Νουμήδιος, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ἀνέκαθεν ἡ καθέδρα τῶν Καρχηδονίων ἀναλαμβάνεσθαι ἀφ' ἧς ἂν ἐθέλῃ ἐκκλησίας κληρικὸν, καὶ χειροτονεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ζητήσαντος τοῦτον λαοῦ, εἰς βαθμὸν ἤγουν εἰς ὄνομα οἷς ἂν καὶ προετράπη. ὁ δὲ Επιγόνιος ἔφησε πρὸς καὶ Αὐρήλιον, ὅτι εἰ καὶ δύνασαι τοῦτο ποιεῖν αὐθαιρέτως· ἀλλὰ τὸ ἀγαθοθελές σου μέσως πως ἀναγκάζει σε χρῆσθαι τῇ ἐξουσίᾳ. κρίνεις γὰρ ἀσκανδάλιστον εἶναι τὸ θεραπεύειν τοὺς συναδελφοὺς, καὶ μὴ αὐθεντικῶς, ἀλλὰ μετὰ γνώμης ἐκείνων ἀναλαμβάνεσθαι τοὺς κληρικοὺς αὐτῶν. εἰ μὲν οὖν διὰ πρώτης καὶ μόνης συνελεύσεως, ἤτοι διὰ μαρτυρίας, συνείδησις τοῦ ἐπισκόπου τοῦ ζητουμένου καὶ κληρικὸν ὑποταγῇ, τουτέστι, δώσει καὶ κληρικὸν, λόγος οὐδείς· εἰ δὲ μὴ, ἐκδίκησον καὶ θρόνον σου διὰ τῆς ἄνωθεν προσούσης αὐτῷ ἐξουσίας, ἤγουν ἀναλαβοῦ καὶ κληρικὸν καὶ μὴ βουλομένου τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ. ἔχεις γὰρ ἀνάγκην πάσας τὰς ἐκκλησίας στηρίζειν κανονικῶς. ἵνα δὲ μή τινες σκανδαλισθῶσι κατ' αὐτοῦ, ὡς ἐκ νέου ἐπιτρέποντος τοῦτο, ἐπήγαμεν, ὅτι τοῦτο δὲ τὸ δίκαιον οὐ δίδοταί σοι νῦν παρ' ἡμῶν, ἀλλὰ προῆν σοι, ἐπισφραγίζεται δὲ καὶ παρ' ἡμῶν τουτέστιν ἐπικυροῦται. οὕτω δὲ τούτων διευκρινηθέντων, εἶπεν ὁ Ποστουμετιανὸς, ἐὰν δὲ ἔχῃ τις ἐπίσκοπος ἕνα κληρικὸν, ἀφαιρεθήσεται καὶ οὗτος ἀπ' αὐτοῦ; ἀντέφησε δὲ πρὸς τοῦτον ὁ Αὐρήλιος, ὅτι ἡ μὲν χειροτονία τῶν πρεσβυτέρων

Digitized by Google

σβυτέρων εὐχερής ἐστι. πολλοὶ γὰρ εὑρεθήσονται πρὸς τοῦτο ἐπιτήδειοι καὶ χειροτονηθήσονται κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ ἤτοι κατ' εὐδοκίαν. ἡ δὲ προχείρισις τῶν ἐπισκόπων δυσχερής ἐστι καὶ ἀναγκαία. διδακτικὸν γὰρ καὶ ἀγχίνουν εἶναι δεῖ καὶ ἐπίσκοπον, ὅπερ δυσχερῶς εὑρίσκεται. διὸ ἐὰν παρά τινι ἐπισκόπῳ εὑρεθῇ τις τοιοῦτος ἱερεὺς, κἂν εἷς μόνος ἐστὶ παρ' αὐτῷ, ἀφαιρεθήσεται καὶ αὐτὸς, καὶ εἰς ὃ τῆς ἐπισκοπῆς ἀναχθήσεται ἀξίωμα, ὡς πάντως δυνατοῦ ὄντος καὶ εὐχεροῦς ἑτέρους χειροτονηθῆναι παρ' αὐτοῦ ἱερεῖς, καὶ ἀντὶ τούτου εἶναι καὶ ἱερουργεῖν. εἶτα ἐπήνεγκεν ἕτερος ἐπίσκοπος, ὅτι λοιπὸν ἐὰν ἄλλος ἔχῃ πολλοὺς κληρικοὺς, διδότω τῷ μὴ ἔχοντι· καὶ ὁ αὐτὸς Αὐρήλιος εἶπε πρὸς τοῦτον, ὅτι ὥσπερ σὺ ἀναγκάζῃ ἔχων κληρικὸν δοῦναι αὐτὸν εἰς χειροτονίαν ἐπισκόπου, οὕτω καὶ ὁ τοὺς πλείονας ἔχων συνωθήσεται, ἀντὶ τοῦ καὶ ἄκων ἀναγκασθήσεται, δοῦναί σοι ἕνα ἐξ αὐτῶν. ταῦτα τῶν κανόνος διοριζομένου, ἐρωτήσει τις, ὡς ἐπεὶ καὶ τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἐνεδόθη ἀπὸ τῆς γ'. Ιουστινιανείου νεαρᾶς, ἤγουν ἀπὸ τῶν β'. κεφ. τῶν β'. τίτλου τῶν γ'. βιβλ. τῶν βασιλικῶν, ὅπερ καὶ κατεστρώσαμεν ἔξωθεν τῶν κϛ'. κεφ. τῶν α'. τίτλ. τῶν παρόντος συντάγματος, ἀλλοτρίους κληρικοὺς ἀποκριματίσεως δέχεσθαι· ὡσαύτως καὶ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς πρώτης Ιουστινιανῆς ἤτοι τῷ Βουλγαρίας ἐφιλοτιμήθησαν ἀπὸ τῆς ρλγ'. Ιουστινιανείου νεαρᾶς τῆς κειμένης εἰς ὃ α'. κεφ. τῶν γ'. τίτλου τῶν ε'. βιβλ. τῶν βασιλικῶν, καὶ καταστρωθείσης παρ' ἡμῶν εἰς ὃ ϛ'. κεφ. τῶν α'. τίτλου τῶν παρόντος συντάγματος, τὰ δίκαια τῆς παλαιᾶς Ρώμης καὶ τῆς ἐκκλησίας Καρχηδόνος· ἔτι μὴν καὶ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς νέας Ιουστινιανείου πόλεως, ἤτοι τῷ Κύπρου, ἐδόθησαν διὰ τῶν λθ'. κανόνος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου τὰ προνόμια τῆς τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας· ἀναγκασθήσονται καὶ οὗτοι μετὰ εἰδήσεως τῶν ἐχόντων τοὺς κληρικοὺς ἐπισκόπων δέχεσθαι αὐτοὺς, καθὼς τοῦτο ποιεῖν καὶ καὶ ἐπίσκοπον Καρχηδόνος τετύπωται, ἢ οὔ; Λύσις. τινὲς εἶπον, ὡς ἐπεὶ ἀλλαστίκτως ἐξεχωρήθησαν οὗτοι δέχεσθαι ἀλλοτρίους ἐπισκόπους, οὐκ ἀναγκασθήσονται πρῶτον ποιεῖν παράγγελμα, καθὼς διὰ τῶν παρόντος κανόνος ὁ ἐπίσκοπος Καρχηδόνος ὡρίσθη ποιεῖν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ὀφείλειν καὶ τὰς τοιαύτας πρώτας κεφαλὰς κατὰ τὴν τῶν παρόντος κανόνος περίληψιν ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἀλλοτρίους κληρικοὺς, παρομοίως τῷ ἐπισκόπῳ Καρχηδόνος· ὅτι τε τοῦτό ἐστι ὃ ἀσκανδάλιστον καὶ φιλάδελφον· καὶ ὅτι ἡ ῥηθεῖσα ρλβ'. Ιουστινιάνειος νεαρὰ μεμνημένη καὶ τῆς ἐν Αφρικῇ Ιουστινιανῆς Καρχηδόνος ἐκκλησίας, ἐξισάζει ταύτας ὅσον τέως εἰς τὰ ἐπισκοπικὰ δίκαια. τῶν δὲ παρόντος κανόνος διοριζομένου, ἀναγκάζεσθαι καὶ ἔχοντα πλῆθος κληρικῶν διδόναι τῷ μὴ ἔχοντι, ἀναγκασθήσεται καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως τυχὸν διδόναι καὶ ἄκων, μετὰ ἐπιφώνησιν, τῷ Ηρακλείας τυχὸν κληρικὸν αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ χειροτονῆσαι τοῦτον ἱερέα, ἢ διάκονον, ἢ ἐπίσκοπον; Λύσις. οὐκ οἴομαι. τούτου γὰρ δοθέντος γενήσεται πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐξίσωσις, ὅσον εἰς τοῦτο ὃ κεφ. καὶ εἰς οὐδὲν κατανθήσει ὃ δοθὲν προνόμιον τῷ Καρχηδόνος καὶ τοῖς λοιποῖς. ὀφείλομεν οὖν εἰπεῖν, ὅτι οἱ μὲν προνομιάριοι ἐπίσκοποι, οὐ μόνον εἰς ἐπισκόπους, ἀλλὰ καὶ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, ἵνα χειροτονήσωσιν ἀλλοτρίους κληρικοὺς, κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ παρόντος κανόνος· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπίσκοποι ἐξ αὐτῶν οὐ ζητήσωσιν, οὐδὲ δέξωνται κληρικοὺς ἄλλως, εἰ μὴ ἐν χρείᾳ γένωνται τῶν χειροτονῆσαι τοῦτον ἐπίσκοπον. τοῦτο γὰρ καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος παρίσταται, λέγοντος μὴ τοσοῦτον εἶναι ἀναγκαίαν τὴν τῶν ἱερέων καὶ διακόνων χειροτονίαν, ὡς τὴν τῶν ἐπισκόπων· καὶ διὰ τοῦτο ἀφαιρεῖσθαι καὶ καὶ ἕνα καὶ εἰς ἐπισκοπὴν ἀνάγεσθαι. ἐὰν δὲ ὁ μετακαλούμενος κληρικὸς εἰς ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας τυχὸν τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν, οὐ καταδέχηται τὴν ψῆφον, ἀναγκασθήσεται παρὰ τοῦ πατριάρχου κατὰ καὶ παρόντα κανόνα καταδέξασθαι; Λύσις. οὐδαμοῦ. οὐ γὰρ ἀναγκάζεταί τις ἀρχιερεὺς γενέσθαι καὶ ἄκων. ἐκληπτέον οὖν τὰ τοῦ κανόνος εἰς καὶ ψηφισθέντα καὶ καταδεχόμενον μὲν τὴν ἐπισκοπὴν, μὴ παραχωρούμενον δέ.

A tio facilis est. Multi enim ad hoc apti invenientur & ordinabuntur ex Dei permissu seu bona voluntate. Episcoporum autem promotio difficilis est & necessaria. Docendi enim facultate præditum solertisque ingenii esse oportet Episcopum: quod difficilè invenitur. Quare si apud aliquem Episcopum fuerit inventus talis Sacerdos, etiam si unus solus est apud ipsum, ipse quoque auferetur, & ad Episcopatûs dignitatem provehetur, nempe cùm alios ordinare sacerdotes sit ei factu facile, qui ejus loco sint & sacra celebrent. Deinde intulit alius Episcopus; Deinceps si quis alius multos habet Clericos, det non habenti. Aurelius quo-
B que ipse dixit ad hoc; Quemadmodum tu, qui habes Clericum, cogeris dare ipsum ad ordinationem Episcopi; ita & qui habet plures compelletur, id est, cogetur vel invitus, dare tibi unum ex ipsis. Hæc cùm decernat canon, interrogaverit quispiam, cùm Constantinopoli concessum sit à iii. Justiniani novella, seu à ii. cap. ii. tit. iii. lib. Basil. quod extra quoque xxvi. cap. primi tit. præsentis operis posuimus, alienos Clericos sine præjudicio suscipi; similiter & Archiepiscopo primæ Justinianæ seu Bulgariæ à cxxxiii. Justiniani novel. quæ sita est in i. cap. iii. tit. v. lib. Basil. quæ à nobis posita est in vi. cap. i.
C tituli præsentis operis, antiquæ Romæ & Carthaginensis Ecclesiæ jura concessa sunt; Præterea autem & Archiepiscopo novæ Justinianopolis, seu Cypri, data sunt per xxxix. canonem Synodi in Trullo privilegio Constantinop. Ecclesiæ: cogentur & ii cum scientia Episcoporum Clericos habentium ipsos suscipere; quemadmodum Carthaginensem quoque Episcopum facere cautum est, an non? Solutio, Quidam dixerunt, quòd quoniam eis indistinctè permissum est alienos Clericos suscipere non cogentur primum denunciare, sicut præsenti canone Carthaginensem Episcopum facere oportere constitutum est. Mihi autem
D videtur debere hæc prima capita; quemadmodum præsenti canone continetur, alienos Clericos auferre, similiter ac Carthaginensis Episcopus: tum quia hoc est ab omni offensione alienum & fraternum; tum etiam quòd prædicta cxxxii. Justiniani novella mentionem faciens etiam Justinianæ Carthaginis Ecclesiæ, quæ est in Africa, quod ad Episcopale jus attinet, eas exæquat. Cùm autem præsens canon decernat, ut qui habet Clericorum multitudinem, cogatur dare ei qui non habet; cogetur etiam verbi gratia, Constantinopolitanus Episcopus dare vel invitus, post denunciationem, Heracleæ, verbi gra-
E tia, Episcopo, suum Clericum, ut eum Sacerdotem, vel Diaconum, vel Episcopum ordinet? Solutio. Non puto. Hoc enim concesso, fiet omnium Episcoporum exæquatio, quod ad hoc caput attinet: & ad nihilum redibit privilegium Episcopo Carthaginensi & reliquis datum. Debemus ergo dicere, quòd Episcopi quidem privilegiati; non solùm in Episcopos, sed etiam in Presbyteros & Diaconos, alienos Clericos ordinaverint, ut præsenti canone continetur: reliqui autem Episcopi ab ipsis non petent, nec Clericos aliter suscipient; nisi Episcopum ordinare ipsis opus fuerit. Hoc enim vel ex præsenti ca-
F none probatur, qui dicit, non esse adeò necessariam Sacerdotum & Diaconorum ordinationem, sicut Episcoporum: & propterea vel unum auferri, & in Episcopum promoveri. Si autem Clericus, qui ad Episcopalem dignitatem evocatur, ab Ecclesia, verbi gratia, Constantinopolitana, electionem non admittat, cogetur à Patriarcha secundùm præsentem canonem admitti? Solutio. Nequaquam. Neque enim cogetur quispiam vel invitus fieri Antistes. Hic ergo canon est accipiendus de eo, qui electus est, & Episcopatum quidem suscipit, sed ei non permittitur.

Digitized by Google

ZO'NAR. Cum ſuperiori canone, ne cuiquam Epiſcopo liceat alterius Episcopi Clericum ſibi vindicare, ordinibúſque inſignire, decretum ſit; in hanc ſententiam mox Aurelius ſermonem habuit, videlicet, Multarum ſibi Eccleſiarum curam eſſe commiſſam. Sæpe vero, inquit, ad me confluunt, Epiſcopum aut Presbyterum aut Diaconum, modo hunc, modo illum, ſibi dari poſtulantes. Cum vero hæc decreta noverim, pareo, Clericíque, qui à me poſcitur, Epiſcopum adeo, eíque Clericum ſuum ab hujus ſcilicet Eccleſiæ conventu efflagitari ſignifico, hoc eſt, indico, ac certiorem tota de re facio. Atque hactenus quidem, inquit, haud repugnant, & Clericos ſuos non inviti tradunt. Ne qui vero in póſterum forte refragentur aut obſtent, quominus expetitus aliquis ad Epiſcopatum aliumve in clero gradum eligatur; ſi Epiſcopum quempiam ego convenero, duobus præterea aut tribus ex noſtro numero, Epiſcoporum videlicet, adhibitis, iſque impius, hoc eſt, morigerus, ac pertinax fuerit inventus, quid mihi tunc faciendum putetis vos ipſi ſtatuite. Quæ quidem quamvis cum verborum ſignificatione minus conveniant; ſententia tamen hujus loci, atque orationis contextus, aliam explicationem non admittit. Ac Numidius quidem, Aurelii throno jam olim id prærogativæ conceſſum fuiſſe teſtatus, ut ex quacunque provincia quos voluiſſet ordinibus inſigniret, id ei conceſſit, ut clericos, undecunque collibitum eſſet, ad ſe vocatos ordinaret. Ad quæ tum Epigonius; Bonitas, inquit, tua temperat poteſtatem. Audes namque minus quam liceat, dum te omnibus probum ac humanum oſtendis. Quod autem dicit, ejuſmodi eſt. Cum tibi quidem, alienis Clericis ad te traductis conferre ordines omnino liceat; quandam tamen in uſu auctoritatis moderationem humanitas requirit, ut non pro poteſtate & imperio, ſed cum Epiſcopi quoque ſui facultate Clerici auferantur. In omnibus namque benignitatem & humanitatem oſtendere minus quiddam eſt, quam pro imperio ac poteſtate Clericos abducere. Id enim in tuo judicio poſitum eſt, ut uniuſcujuſque Epiſcopi perſonæ medicinam facias, hoc eſt, tibi quoque hoc propoſitum eſt, ut Epiſcopos omnes humanitate demulceas. In primo autem & ſolo congreſſu ſi jus huic cathedræ vindicandum eſſe perſpexeris, hoc eſt, ubi primum ſemel convento Epiſcopo conſilium de ejus Clerico abducendo, atque ad ordines promovendo, communicaris, ſi ſe ille minus obſequentem præbuerit, jus huic cathedræ datum, Clericos unde velit ſumendi, iiſque ordines conferendi, ipſe vindicabis. Deinde vero, ne cujuſquam offenſionem ſubiret, quaſi Clericos ab Epiſcopo ſuo vel invito abducendi initiandíque facultatem ipſe concederet; Non hanc, inquit, ipſi tibi largimur facultatem, ſed antea traditam confirmamus, illud videlicet tuo arbitrio relinquentes, ut nequaquam alienos Clericos pro imperio & poteſtate, ſed re prius cum ipſorum Epiſcopis communicata, vindices atque abducas. Cum jam conſtitutum eſſet, licere Aurelio alienos Clericos aſſumere eíſque ordines conferre; rogavit quidam, Quid ſi unum tantum Sacerdotem Epiſcopus habuerit, num eo quoque privabitur? Propoſitæ vero interrogationi Aurelius ita reſpondit, Poſſe ab uno Epiſcopo, Deo dante, multos Sacerdotes creari; hoc nimirum ſignificans; quamvis magna ſit Sacerdotii dignitas, omnemque humanam nobilitatem ac poteſtatem Sacerdotes creandi facultas ſuperet, tamen Deo permittente poſſe ab uno Epiſcopo multos ſacerdotes conſtitui: At vero hominem Epiſcopali muneri gerendo opportunum invenire perquam difficile eſt. Oportet enim Epiſcopum, ex Divi Pauli ſententia, præter cætera, amplecti eum, qui ſecundum doctrinam eſt, fidelem ſermonem, ut poſſit exhortari ſana doctrina, & eos qui contradicunt arguere; tum ejuſmodi eſſe, qui Eccleſiæ præeſſe nôrit, hoc eſt, tum fidelium curæ ſuſci-

ΖΩΝΑΡ. Τοῦ ἀνωτέρω κανόνος ὑφέσεως, μὴ ἐξεῖναι ἑτέρου ἐπισκόπου κληρικὸν οἰκειοῦσθαι, καὶ χειροτονεῖν αὐτὸν, ὁ Αὐρήλιος εἰσήγαγε λόγον, ὅτι πολλῶν ἐκκλησιῶν ἀναδέδεγμαι φροντίδα. δέονταί μου τινὲς αὐτῶν, χορήγουσαν ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου, ζητοῦσαι τόνδε ἢ τόνδε. εἰδὼς δὲ τὰ ὠφελοῦντα τοῦτο ποιῶ, καὶ ἕως τοῦ ἕτερον τὸν ζητουμένου κληρικοῦ, ἐμφανίζων αὐτῷ, ἀντὶ τοῦ, γνωρίζων αὐτῷ καὶ δηλῶν, ὅτι κληρικὸν αὐτοῦ αἰτοῦσιν οἱ τῆσδε τῆς ἐκκλησίας. καὶ νῦν μοί, φησιν, οὐκ ἀντιλέγουσιν, ἀλλὰ διδόασι τοὺς κληρικοὺς αὐτῷ. ἵνα δὲ μὴ μεταῦθις ἴσως τινὲς ἐναντιῶνται, μὴ διδόντες τοὺς ζητουμένους εἰς ἐπισκόπου χειροτονίαν ἢ κληρικοῦ, κρίναιμι, εἰ συμβάλλω τινὶ τῶν ἐπισκόπων, μετά τινων δύο ἢ τριῶν ἐκ τῆς ἡμετέρας συλλογῆς, ἤγουν τῆς ἡμῶν τῶν ἐπισκόπων μοίρας, ἐκεῖνος δὲ ἀκαθοσίωτος εὑρεθῇ ἀντὶ τοῦ ἀπειθὴς, ἀνένδοτος, τί δεῖ ποιῆσαι; καὶ σὺν οἰκείᾳ μὲν ταῦτα τῇ σημασίᾳ τῶν λέξεων. ὁ δὲ νοῦς τῆς ἀκολουθίας τοῦ λόγου τοιαύτην ἔννοιαν ἀπαιτεῖ. ὁ μὲν Νουμίδιος φερεμάρτυρήσας τῷ θρόνῳ τοῦ Αὐρηλίου φερομένῳ παλαιὸν χάρτην οὗς βούλεται ἐξ ἑκάστης ἐκκλησίας, δέδωκε τούτῳ δὲ λαμβάνειν ἀφ' οἱουδήποτε κληρικοὺς καὶ χειροτονῆσαι αὐτούς. ὁ δὲ Ἐπιγόνιος φησὶ πρὸς ταῦτα ἀντιφῆναι, ὅτι ἡ ἀγαθοτέλεια μεσάζει τῷ ἐξουσίᾳ. ἧττον γὰρ τολμᾷς ἅπαν δυνῇ, ὃν τῷ πᾶσιν ἑαυτὸν δεικνύειν ἀγαθὸν καὶ φιλάνθρωπον. ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι ἐξουσίαν μὲν ἔχεις λαμβάνειν ἀλλοτρίους κληρικοὺς καὶ χειροτονῆσαι· ἀλλὰ τὸ καθοσιωτέλες μέσως πῶς ἅπαντι χρᾶσθαι τῇ ἐξουσίᾳ, ὥστε μὴ αὐθεντικῶς ἀφαιρεῖσθαι αὐτούς, ἀλλὰ μὴ γνώμῃ τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν. ὃ γὰρ ἐν πᾶσι δεικνύειν ἑαυτὸν ἀγαθὸν ἀφ' τοῦ βουλεύεσθαι, ἧττόν ἐστι τοῦ μετ' ἐξουσίας τολμᾷν τινὰ ἀφαίρεσιν. ἔχεις γὰρ τοῦτο ἐν τῇ κρίσει σου, ὃ ἀποθεραπεῦσαι ἑνὸς ἑκάστου ἐπισκόπου ὃ πρόσωπον, τουτέστι, καὶ σὺ τοῦτο κρίνεις, ὃ πρῶτος τοὺς ἐπισκόπους θεραπεύειν. ἐν πρώτῃ δὲ καὶ μόνῃ συμβολῇ, εἰ συμβήσῃ ὃ ἐπ' ἐξουσίας ταύτῃ τῇ καθέδρᾳ ἔξ) ἐκδικητέον, φυτέσιν, ἅπαξ δὲ συμβαλὼν τῷ ἐπισκόπῳ ᾧ κληρικοῦ, ὃν μέλλεις ἀφελέσθαι καὶ χειροτονῆσαι, καὶ κοινωσάμενος αὐτῷ περὶ ᾧ κληρικοῦ αὐτοῦ, εἰ μὴ δύῃς ἐκεῖνον αὐτίκα πειθήνιον, ἐκδικητέον ὃ, ἔξ) ἐπ' ἐξουσίας ταύτῃ τῇ καθέδρᾳ, ὅθεν βούλεται λαμβάνειν κληρικὸν καὶ χειροτονεῖν αὐτόν. εἶτα ἵνα μὴ σκανδαλιθῶσι κατ' αὐτοῦ, ὡς ἐπιτρέποντος καὶ γνώμης ἄνωθεν τῶν ἐπισκόπων λαμβάνειν τοὺς κληρικοὺς αὐτῶν καὶ χειροτονεῖν, ἐπήγαγε, ὅτι οὐχ ἡμεῖς σοι διδόαμεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἀλλ' ὑπαρχούσῃν αὐτῷ, τῇ σῇ φερομένῃ δηλονότι διαπιστεύσεσι, ὃ μὴ μετ' ἐξουσίας λαμβάνειν ἕνα κληρικοὺς τῶν ἄλλων, καὶ φερχθείζεσθαι αὐτούς, ἀλλὰ μὴ βουλῆς τῶν ὑπισχόντων αὐτῷ. κωλυθέντος τοῦ λαμβάνειν Αὐρήλιον κληρικοὺς ἀλλοτρίους καὶ χειροτονῆσαι αὐτούς, ἠρώτησέ τις, ὅτι κἂν ἕνα ἔχῃ φρεσβύτερον ὑπισχνούμενος, κἀκεῖνος ἀφαιρεθήσεται ἐξ αὐτοῦ; πρὸς δὲ τὸ ἐρώτημα τοῦτο ὁ Αὐρήλιος ἀπεκρίθη, ὅτι δύναται εἰς ὑπισχνούμενος πολλοὺς πρεσβυτέρους χειροτονῆσαι καὶ συγχώρησιν θεοῦ, τοῦτο λέγων, ὅτι εἰ καὶ μέγα ἐστὶ τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα, καὶ ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν καὶ δύναμιν ὑπάρχει τὸ καθιστᾶν ἱερέας, ἀλλὰ καὶ συγχώρησιν θεοῦ δύναται εἰς ὑπισχνούμενος πολλοὺς ἱερεῖς χειροτονῆσαι· εἰς ὑπισχνουμένῳ δὲ ὑπισχνούμενον ἄνδρα δύρῃ δυσχερές ἐστι. ᾧ γὰρ ὑπισχνοῦν δεῖ κατὰ ᾧ μέγαν Παῦλον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἀντέχεσθαι τοῦ κατὰ διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν, καὶ προεστάναι εἰδότα τῆς ἐκκλησίας, ἤγουν καὶ τῶν πιστῶν ὑπομεμνῆσθαι ὑπισχνούμενον, καὶ τὰ προσήκοντα τῆς ἐκκλησίας οἰκονομεῖν·

Digitized by Google

οἰκονομεῖν καὶ θεοφιλῶς διοικεῖν. ἃ πάντα δὲ οὐ πάντα ὁμοίως ἀπαιτεῖται καὶ ὅτι πρεσβυτέρου. διὸ δοκιμαστέον, εἰ δύσκοιτο πρεσβύτερος ἐπιτηδεῖος εἰς ἐπίσκοπον, λαμβάνεσθαι καὶ πλείστων καὶ χειροτονεῖσθαι, κἂν ἕνα τοῦτον ἔχῃ ὁ ἐπίσκοπος αὐτῷ. εἶτα ἐπήνεγκεν ἕτερος, ὅτι λοιπὸν ἐὰν ἄλλος ἔχῃ πολλοὺς κληρικούς, διδόσθω τῷ μὴ ἔχοντι. καὶ ὁ Αὐρήλιος εἶπε πρὸς τοῦτον, ὅτι ὥσπερ σὺ ἀναλαμβάνῃ, ἔχων κληρικόν, δοῦναι αὐτὸν εἰς χειροτονίαν ἐπισκόπου· οὕτω καὶ ὁ τοὺς πλείονας ἔχων σωωθησόμενος, ἀντὶ τοῦ καὶ ἄκων ἀναλαμβανόμενος, δοῦναί σοι ἕνα ἐξ αὐτῶν. A piendæ ac gerendæ, tum Eccleſiæ negotiis prudenter ac pro arbitrio divinæ voluntatis adminiſtrandis ſit idoneus. Hæc vero non omnia pariter etiam à Sacerdotibus exiguntur. Ergo ſi quis Sacerdos ad Epiſcopale munus obeundum idoneus reperiatur, vel ſi alium neminem ipſius Epiſcopus habeat, eum nihilominus eligi conſecrarique neceſſe fuerit. Deinde alius quidam intulit; Si quis alius deinceps multos Clericos habuerit, det non habenti. Ad quem Aurelius, Quemadmodum, ait, tu Clericum, qui apud te eſt, ad Epiſcopale munus neceſſario transmittis: ita & cui plures fuerint, unum aliquem tibi ex illis reponere compelletur, hoc eſt, volens nolénſque cogetur.

B

ΑΡΙΣΤ. Ἐξέστω τῷ Καρχηδόνος πρεσβύτῳ ὃς ἂν ἐνδέλῃ, προχειρίζεσθαι πρεσβυτέρους ταῖς ἐκκλησίαις, κἂν μόνον ἕνα τις ἔχῃ πρεσβύτερον προσαξίαν ἄξιον. εἷς μὲν γὰρ ἐπίσκοπος πολλοὺς πρεσβυτέρους χειροτονῆσαι δύναται. δυσεύρετος δὲ ὁ πρὸς ἐπισκοπὴν ἐπιτήδειος.

ARIST. *Carthaginis præſidi liceat, quoſcunque velit, eligere præficiendos Eccleſiæ: etiamſi unum tantummodo Presbyterum præſidentiâ dignum quiſpiam habeat. Unus enim Epiſcopus poterit multos ordinare Presbyteros. Qui vero Epiſcopatui ſit idoneus difficulter invenitur.*

Ἡ συνοδος αὕτη, τοπικὴ οὖσα, μὴ οἰκουμενικὴ, ὁρίζει τινὰ ἐν Καρχηδόνι ὀφείλοντα κρατεῖν. ὁ γὰρ Αὐρήλιος Καρχηδόνος ἐπίσκοπος τοῖς νόμοις ἑπόμενος, καὶ παρὰ γνώμην ἐπισκόπου μὴ θέλων κληρικὸν αὐτοῦ ἀφαιρεῖσθαι, καὶ εἰς ἑτέραν πόλιν κληρῶσαι αὐτὸν, ἢ ἐπίσκοπον καθίσαι· εὐλαβούμενος μή ποτε πάλιν τινὲς τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων ἐν πρόφασι δοῦναί τινας τῶν κληρικῶν αὐτῶν, ἐπὶ ᾧ εἰς ἑτέραν πόλιν ἐνδεῶς πρεσβυτέρων ἢ διακόνων ἔχουσαν κληρωθῆναι, ἢ εἰς ἐπισκοπῆς βαθμὸν προαχθῆναι, ἀξίους εἰς τοῦτο κριθέντας· τῷ δοκεῖ τούτῳ τῇ συνόδῳ ἀνενκοινώσατο. καὶ ἐπεψηφίσαντο αὕτη, ἐπ' ἀδείας ἔχειν τὸν Καρχηδόνος προέδρου, διὰ τὸ πᾶσαν φροντίδα τῶν ἐκείσε ἐκκλησιῶν αὐτῷ ἐπικεῖσθαι, ὡς ἂν τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων κληρικοὺς εἰς προσασίαν ἐκκλησιῶν δύρησι ἀξίους, προχειρίζεσθαι αὐτούς· κἂν δὲ καὶ πολλούς τις μὴ ἔχῃ πρεσβυτέρους, ἀλλ' ἕνα τὸν μόνον, καὶ ἐπιτήδειον αὐτὸν εἰς ἐπισκοπὴν κρίνει, ἀνενδοιάστως καθίσαι αὐτόν· διὰ τὸ δυσχερὲς εἶναι εἰς ἐπισκοπὴν εὑρίσκεσθαι δόκιμον· καὶ δυατὸν ἕνα ἐπίσκοπον πολλοὺς πρεσβυτέρους χειροτονῆσαι. Hæc Synodus, cùm provincialis fuit, non Oecumenica, quædam debere Carthagine obtinere decernit. Nam Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis Canones ſequens, & præter Epiſcopi ſententiam Clericum illius auferre & in aliâ civitate eum in Clerum eligere aut Epiſcopum creare nolens: ſed metuens iterum, ne aliqui Epiſcoporum ipſi ſubjacentium, non perſuadeantur aliquos è Clericis ſuis dare, ut in aliâ civitate Presbyteris & Diaconis indigente in Clericorum numerum recenſeantur, aut, ſi eo judicentur digni, ad Epiſcopalem gradum promoveantur, hoc Synodo communicavit; & ea ſuffragio ſuo decrevit, Carthaginis præſidi licere, quia omnis Eccleſiarum, quæ ibi ſunt, ei committitur cura, quoſcunque Epiſcoporum ipſi ſubjectorum Clericos ad Eccleſiarum præſidentiam invenerit aptos, eos deligere. Licet vero & multos quiſpiam non habeat Presbyteros, ſed unum & ſolum, & eum Epiſcopatui idoneum judicet, haud dubiè eum conſtituere: quia difficile eſt quempiam Epiſcopatui invenire aptum; & poſſibile eſt unum Epiſcopum multos Presbyteros ordinare.

C

D

ΚΑΝΩΝ ξ.

CANON LX.

Περὶ τοῦ τοὺς ἐν ταῖς παροικίαις χειροτονουμένους ἐπισκόπους μή τινα ἑαυτοῖς ἐκδικεῖν διοικήσεις. Ονωρᾶτος καὶ Οὐρβανὸς οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· ἠκούσαμεν ὁρισθὲν, ἵνα αἱ παροικίαι μὴ ἀξίους λαμβάνειν ἐπισκόπους, εἰ μὴ τοῦ καὶ συναίνεσιν τούτου, ὑφ' οὗ καθίσαντο. ἐν δὲ τῇ χώρᾳ ἡμῶν, καὶ συγχώρησιν τῆς ἀρχῆς κατὰ χρόνους τοὺς διοικήσεως ἐπισκόπου, τινὲς εἰς ἄλλας παροικίας χειροτονηθέντες ἐπίσκοποι ἑαυτοῖς ἔτι μᾶλλον ἑτέρας διεκδικοῦσιν. τοῦτο δὲ κωλυθῆναι τῇ ἀγάπῃ τῆς ὑμετέρας κρίσεως, καὶ ἀναιρεῖσθαι τῆς λοιποῦ ὀφείλει. Ἐπίγονιος ἐπίσκοπος εἶπεν, ἑκάστῳ ἐπισκόπῳ ὃ πρέπον ἐφυλάχθη, ἵνα ἑκάστης τῆς συγκτήσεως τῆς παροικίας μηδὲν ἀποδρεφθείη πρὸς ὃ ἴδιον κλῆσαι ἐπίσκοπον, εἰ μὴ καὶ συναίνεσιν τοῦ ἐξουσίαν ἔχοντος. ἐὰν δὲ αὐτὸς ὅλα χωρήσῃ, ὥστε τὸ αὐτῷ διοικῆσαι ἐπιτραπεῖσθαι ἴδιον κτῆσαι ἐπίσκοπον, εἰς τὰς λοιπὰς τῆς περιειλημένης μὴ ἐπιβάλλειν διοικήσεις· ὅτι μία ἐκ τοῦ καθόλου τῆς πολλῶν ἀφαιρεθεῖσα, αὐτὴ καὶ μόνη ἠξιώθη τιμὴν ἰδίας ἐπισκοπῆς ἀναδέξασθαι. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν. οὐκ ἀμφιβάλλω τῇ πάντων ὑμῶν ἀγάπῃ ἀρέσκειν, ὥστε τὸ καὶ τὸ συγχώρησιν τοῦ πρεσβυτέρου ἐπισκόπου ἐν τῇ διοικήσει προχειριζόντα ἐπίσκοπον μόνον αὐτὸν κατέχειν τὸν λαὸν, εἰς ὃν ἐχειροτονήθη. ὅθεν οὖν πάντα νομίζω εἶναι πεπρακταισμένα, ἐὰν πάντα στοιχῇ τῷ λογισμῷ ὑμῶν, ταῦτα βεβαιώσατε τῇ ὑμετέρᾳ ἀκφωνήσει. πάντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· πᾶσιν ἡμῖν ταῦτα ἤρεσεν. καὶ τῇ ἡμετέρᾳ ὑπογραφῇ ταῦτα βεβαιοῦμεν. καὶ ὑπέγραψαν· Ut Epiſcopi qui in paræciis ordinantur, nullam ſibi diœceſin vendicent. Honoratus & Urbanus Epiſcopi dixerunt; Audivimus definitum, ne paræciæ dignentur Epiſcopos accipere, niſi ex conſenſu ejus, à quo conſtitutæ ſunt. In noſtra autem regione, ex permiſſione ejus qui ab initio diœceſes obtinet Epiſcopi, quidam in eiſdem paræciis ordinati Epiſcopi, adhuc etiam alias ſibi vendicant. Hoc veſtri judicii charitate & prohiberi & deinceps ſubverti debet Epigonius Epiſcopus dixit; Unicuique Epiſcopo, quod decet, ſervatum eſt, ut ex unaquaque paræciarum poſſeſſione nihil decerpatur ad proprium Epiſcopum habendum, niſi ex conſenſu ejus qui habet poteſtatem. Sin autem ille conceſſerit, ut ipſa permiſſa diœceſis proprium habeat Epiſcopum; is qui promotus eſt ad alias diœceſes manum non extendat; quoniam una ex multorum corpore ablata, vel ſola digna habita eſt, quæ proprii Epiſcopatûs honorem acciperet. Aurelius Epiſcopus dixit; Non dubito veſtrûm omnium dilectioni placere, ut Epiſcopus, qui ex prioris Epiſcopi in diœceſi permiſſione promotus eſt, eum ſolum populum obtineat, ad quem fuerat ordinatus. Quoniam ergo omnia eſſe tractata exiſtimo, ſi omnia rationi veſtræ congruant, ea veſtra ſententia confirmate. Omnes Epiſcopi dixerunt; Nobis omnibus hæc placuerunt, & noſtra ſubſcriptione confirmamus. Et ſubſcripſerunt;

E

F

Digitized by Google

Aurelius Eccleſiæ Carthaginenſis Epiſcopus præſenti decreto conſenſi, & lecto ſubſcripſi: Similiter & reliqui Epiſcopi ſubſcripſerunt.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας Καρχηδόνος τῷ παρόντι δεκρέτῳ συνήνεσα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα· ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

Bals. In aliquas, ut eſt veriſimile, parœcias, quæ non habebant Antiſtites, electi ſunt Epiſcopi voluntate Epiſcoporum qui eas habebant: utpote quæ eſſent fortaſſe populoſæ, & proprio Epiſcopo opus haberent. Sed cùm ii, qui ad eas ordinati fuerant, his, quæ illis obtigerant, non contenti eſſent, ſed etiam aliena ſibi jura vendicarent, dixerunt Honoratus & Urbanus Epiſcopi; quòd quoniam cautum eſt, Epiſcopos non aliter in parœciis eligi, niſi voluntate eorum, qui illas habent ab initio, hoc quoque ita factum eſt in regione ipſorum. Quia autem, qui ſunt ordinati, alias quoque parœcias ſua ſponte ſibi vendicant, debent ea quidem, quæ improbè vendicarunt, corrigi: quæ autem non canonicè ſunt vendicaturi, prohiberi. Ad hæc ergo Epigonius dixit; quòd à divinis canonibus unicuique Epiſcopo parœciarum regiones limitéſque attributi ſunt: & ex ipſarum parœciarum poſſeſſione nihil poteſt decerpi ſeu auferri ab aliquo. Sed nec ipſi parœciæ habitatores poſſunt ſibi ſua ſponte Epiſcopum conſtituere, niſi voluntate Epiſcopi qui habet poteſtatem in parœcia. Si autem ille quoque hoc permiſerit, non debet is, qui ordinatus eſt, propter jus hujus parœciæ ſe ad aliarum quoque parœciarum adminiſtrationem extendere. Sola enim quæ honorata eſt parœcia, erit ſub eo qui eſt ordinatus: reliquæ autem erunt ſub capite à quo ablatio facta eſt. Dixit ergo poſt hæc Aurelius; eorum fraternitatis eſſe admittendam ſententiam. Et ipſe eadem quoque ſtatuit: & propterea petivit, ut quæ conſtituta erant, ſubſcriberentur; quod etiam factum eſt. Et hæc quidem ita. Tu autem ſcias, quòd Epiſcoporum quidem regiones immotas manere, ut Canonicum ſervatur: fieri autem Epiſcopatus de novo in parœciis, quæ ſunt aliis Epiſcopis ſubjectæ, ſine regio mandato non permittitur; etiamſi millies conſenſerit qui eam habet Epiſcopus. Synodicè enim conſtitutum eſt, ut nec ipſa magna Synodus ſine juſſu regio poſſit novum conſtituere Epiſcopatum. Et de eo in alios Canones ſcriptum eſt.

ΒΑΛΣ. Εἰς τινὰς παροικίας, ὡς ἔοικε, μὴ ἐχούσας ἀρχιερεῖς ἐψηφίσαντο ἐπίσκοποι καὶ γνώμην τῶν ἐχόντων αὐτὰς ἐπισκόπων, ὡς ὑμένας τυχὸν πολυανθρώπους, καὶ δεομένας ἰδικοῦ ἐπισκόπου. μὴ ἀρκεσθέντων δὲ τῶν εἰς ταύτας χειροτονηθέντων ἐπὶ τῇ λαχούσαις αὐτοῖς, ἀλλὰ σφετεριζομένων καὶ ἀλλότρια δίκαια, εἶπον Ονώρατος καὶ Οὐρβανὸς οἱ ἐπίσκοποι, ὡς ἐπεὶ κεκανόνισται μὴ ἄλλως ψηφίζεσθαι ἐπισκόπους εἰς παροικίας, εἰ μὴ κατὰ θέλησιν τῶν ἐχόντων ἀρχῆθεν αὐτὰς ἐπισκόπων, γίνεσθαι τοῦτο οὕτω καὶ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. ὅτι δὲ οἱ χειροτονηθέντες καὶ ἄλλας παροικίας διεκδικοῦσιν αὐθαιρέτως, ὀφείλουσι τὰ μὲν καλῶς ἐκδικηθέντα δικαιωθῆναι· τὰ δὲ μέλλοντα ἀκρίτως ἐκδικεῖσθαι κωλυθῆναι. ἔφησε γοῦν πρὸς ταῦτα ὁ Επιγόνιος, ὅτι ἀπὸ θείων κανόνων ἑκάστῳ ἐπισκόπῳ ἐνορίαι παροικιῶν ἀπενεμήθησαν, καὶ ἀπὸ τῆς συλλήψεως ἤρξαν ἀπὸ τῆς παροικίας αὐτῶν, οὐδὲν δύνασθαι ἀποδρεφθῆναι ἤτοι ἐκκοπῆναι παρά τινος. ἀλλ' οὐδὲ αὐτοὶ οἱ οἰκήτορες τῆς παροικίας δύνανται αὐτοθελῶς ἐπίσκοπον ἑαυτοῖς καθίσαι, εἰ μὴ κατὰ θέλησιν τοῦ ἐξουσιάζοντος τῆς παροικίας ἐπισκόπου. ἐὰν δὲ καὶ οὗτος συγχωρήσῃ τοῦτο, οὐκ ὀφείλει ὁ χειροτονηθεὶς δικαίῳ ταύτης τῆς παροικίας παρεμβάλλειν ἑαυτὸν καὶ εἰς ἄλλων παροικιῶν διοικήσεις. ἡ γὰρ τιμηθεῖσα μόνη παροικία ἔσεσθαι ὑπὸ τὸν χειροτονηθέντα· αἱ λοιπαὶ δὲ ἔσονται ὑπὸ τὸν κεφαλὴν ἐξ ἧς ἡ ἀφαίρεσις γέγονεν. εἶπεν οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ Αὐρήλιος, ἀποδεκτέαν εἶναι καὶ αὐτῷ τὸν γνώμην τῆς ἀδελφότητος. καὶ ὥρισε καὶ αὐτὸς τὰ αὐτά, καὶ δι' αὐτοῦ τοῦτο ἐζήτησεν ὑπογραφῶν τὰ τυπωθέντα, ὃ καὶ γέγονε. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω. σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι τὸ μὲν φυλάττεσθαι τὰς ἐνοείας τῶν ἐπισκόπων ἀναβλαβεῖς, ὡς κανονικὸν συντηροῦσιν· τὸ δὲ γίνεσθαι ἐκ νέου ἐπισκοπὰς εἰς παροικίας ὑποκειμένας ἑτέροις ἐπισκόποις, χωρὶς βασιλικῆς προστάξεως οὐ συγχωροῦσι, κἂν μυριάκις συναινέσῃ ὁ ἔχων ταύτην ἐπίσκοπος. διεγνώσθη δὲ συνοδικῶς μηδὲ αὐτῷ τῷ μεγάλῃ σύνοδον χωρὶς προστάξεως βασιλικῆς δύνασθαι καινίζειν ἐπισκοπήν. καὶ προσεγράφη τὰ περὶ τούτου εἰς ἑτέρους κανόνας.

Zonar. Definitum eſt, inquiunt, ne in parœciis, regionibus videlicet parvis Epiſcopo ſubjectis, Epiſcopus quiſpiam, niſi eo, qui præeſt, Epiſcopo conſentiente, ſtatuatur. Quod ſi aliquem, cum ea nimirum approbatione creari contingat, ejus parœciæ finibus populóque contentus degat; neque alias ſibi arroget ſeu vindicet, ac velut ad ipſum ſpectantes invadat. Arzua enim, quæ ex Epiſcopi facultate digna Epiſcopatus honore habita eſt, ſola eum obtinere debet; non alia quoque decerpi, ſeu diſtrahi ac divelli, ut proprium habeat Epiſcopum, niſi eo qui illic præſidet Epiſcopo comprobante. Ad hæc Aurelius, ut eorum animos qui in Synodo aderant, ad aſſentiendum idoneè compararet; Non dubito, ait, quin hæc omnibus probentur; Et quia pertractata ſatis, hoc eſt, meditata, examinata, probata, omnia eſſe arbitror, ea vos quoque veſtra ſententia confirmate. Tum reliqui, Et nobis hæc placent, & noſtra omnium ſubſcriptione firmabimus.

ΖΩΝΑΡ. Ωρίσθη, φασὶν, ἐν ταῖς παροικίαις, ἤγουν ταῖς μικραῖς ἐνοείαις ταῖς ὑποκειμέναις ἐπισκόποις, μὴ γίνεσθαι ἐπισκοπὰς, εἰ μὴ γνώμῃ τῶν ἐχόντων αὐτὰς ἐπισκόπων. εἰ δέ ποτε γένωνται, κατ' οὐδεμίαν δηλονότι τῶν ἐπισκόπων, ἐκείναις μόναις ἀρκεσθαι ταῖς παροικίαις καὶ τοῖς ἐν αὐταῖς λαοῖς, καὶ μὴ ἑτέρας ἐκδικεῖν, ἤγουν οἰκειοῦσθαι, ἢ ζητεῖν, ὡς ἀρπάσας αὐτοῖς. ἡ γὰρ Αρζύα μόνῃ συγχωρεῖται τῷ ἐπισκόπῳ ἀξιωθεῖσα τιμῆς ἐπισκοπικῆς, ἐκείνη μόνη ταύτην ὀφείλει ἔχειν, ἑτέρα δὲ μὴ ἀποδρεφθείη, ἤγουν μὴ ἀποσπασθείη, μὴ ἀποτμηθείη, εἰς ὃ ἴδιον κτήσασθαι ἐπίσκοπον, εἰ μὴ συναινέσῃ τῷ ἐξουσιάζοντος αὐτῆς ἐπισκόπου. πρὸς ταῦτα ὁ Αὐρήλιος συγχαίρων συναινέσαι πᾶσιν τοῖς τῆς συνόδου, ἐπήγαγεν, ὅτι οὐκ ἀμφιβάλλω πᾶσιν ἀρέσκειν ταῦτα. καὶ ἐπεὶ πάντα νομίζω εἶναι πεπερασμένα, δηλονότι τὰ ἐσκεμμένα, δεδοκιμασμένα, ἐξητασμένα, πάντως βεβαιώσατε ταῦτα τῇ ὑμετέρᾳ ἀκροήσει. πάντες εἶπον, ἤρεσεν ἡμῖν πᾶσι ταῦτα καὶ τῇ ἡμετέρᾳ ὑπογραφῇ αὐτὰ βεβαιοῦμεν.

Arist. *Diœceſis ſi ejus qui poteſtatem habet ſententiâ proprium habere Epiſcopum permittatur, reliquas ille Diœceſis ne invadat.*

ΑΡΙΣΤ. Διοίκησις, ἐὰν καὶ γνώμην τοῦ τὴν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐπιτραπῇ ἴδιον σχεῖν ἐπίσκοπον, εἰς τὰς λοιπὰς διοικήσεις ὁ τοιοῦτος μὴ ἐπιβαλέσθω.

Decretum eſt, præter Primatis ſententiam in unaquâque Provinciâ, neminem Epiſcoporum fieri. Sed

Ωρίσθη, πλὴ γνώμην τοῦ πρωτεύοντος ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ, μή τινα τῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι· ἀλλὰ μηδὲ ἐν κώμῃ τινὶ,

Digitized by Google

ἢ καὶ βραχείᾳ πόλει, ἐν ᾗ καὶ εἷς πρεσβύτερος ἐπαρκεῖ ἐπίσκοπον καθίστασθαι, εἰ μὴ πληθυνθεῖσαι ἴσως αὗται, ἀξίαι κριθῶσιν ὀνομασθῆναι ἐπισκοπαί. εἰ γοῦν εἰς παροικίαν τινὰ, ἐν ᾗ δὲ πρὶν οὐκ ἦν ἐπίσκοπος, κατὰ γνώμην τοῦ τὴν ἐξουσίαν ἐν αὐτῇ ἔχοντος ἐπισκόπου ἐπίσκοπον γενέσθαι ἐπιτραπῇ, καὶ λαὸν μόνον, εἰς ὃν ἐχειροτονήθη, κατέχειν ὀφείλει, μὴ μέντοιγε καὶ ἑτέραν διεκδικεῖν παροικίαν.

Εν ταύτῃ τῇ συνόδῳ ὡρίσθη, ἵνα ἐπίσκοπος χωρὶς ἀπολυτικῆς μὴ πλεύσῃ. ἐπὶ Καισαρίου καὶ Αττικοῦ, τῶν λαμπροτάτων ὑπάτων, τῇ πρὸ ἓξ καλανδῶν Ιουλίων ἐν Καρχηδόνι ἤρεσεν μηδένα τῶν ἐπισκόπων πλέειν χωρὶς ἀπολυτικῆς τοῦ προτεύοντος. τὰ πεπραγμένα ὁ ζητῶν ἐν τοῖς αὐθεντικοῖς εὑρήσει.

ΖΩΝΑΡ. Απολυτικὴν λέγει τὴν εἰρηνικὴν ἐπιστολήν· προτεύοντα δὲ, καὶ πατριάρχην ἢ καὶ μητροπολίτην τῆς διοικήσεως· πλέειν δὲ δὲ διαποντίως ἀποδημεῖν.

Εκ τῆς συνόδου ταύτης τοποτηρηταὶ πρὸς βασιλέας ὑπογεγραμμένοι ἐπίσκοποι ἀποστέλλονται. μετὰ τὴν ὑπατείαν τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων, Ονωρίου Αὐγούστου τῷ τετάρτῳ, καὶ Εὐτυχιανοῦ τοῦ λαμπροτάτου, τῇ πρὸ πέντε καλανδῶν Μαίων, ἐν Καρχηδόνι εἰς δὲ σήκρητον τῆς Ρεστιτούτης ἐκκλησίας.

Πρᾶξις τρίτη.

Εν ταύτῃ τῇ συνόδῳ τοποτηρησίαν ἀνεδέξαντο Επιγόνιος καὶ Βικεντιανὸς οἱ ἐπίσκοποι· ἵνα νόμου ἀξιοθῶσιν παρὰ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων περὶ τῶν καταφευγόντων εἰς ἐκκλησίαν, καὶ οἱαισδήποτε ἐγκεκυλισμένων εὐθύναις, ὥστε μηδένα τολμᾶν αὐτοὺς ἀποσπᾶν. Εν ταύτῃ τῇ συνόδῳ πρεσβεία ἀποστέλλεται πρὸς τοὺς Ρώμης καὶ Μεδιολάνου ἐπισκόπους περὶ τῶν νηπίων τῶν παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς βαπτισθέντων· καὶ πρὸς καὶ βασιλέα δὲ περὶ τοῦ τὰ ἐγκαταλείμματα τῶν εἰδώλων ἀφαιρεθῆναι, καὶ περὶ ἄλλων δὲ πλείστων πραγμάτων.

Μετὰ τὴν ὑπατείαν Φλαβίου, Στελίχωνος τοῦ λαμπροτάτου, τῇ πρὸ δεκαὲξ καλανδῶν Ιουλίων, ἐν Καρχηδόνι εἰς δὲ σήκρητον τῆς Ρεστιτούτης ἐκκλησίας προκαθίσας ἅμα τοῖς συνεπισκόποις αὐτοῦ, παρεστώτων τῶν διακόνων, Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ, τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν τῶν Αφρων χώραν καθιδρυμένων, τὰς ἀνάγκας ἀκριβῶς, ἅμα ἐμοὶ ἐπίσταται ἡ ὑμετέρα ἀγάπη, ἁγιώτατοι ἀδελφοί· καὶ ἐπεὶ τῶν Κυρίου παρέχοντος κἂν ἐν μέρει συνήχθη ἡ παρουσία τῆς ὁσίας ὑμῶν συνελεύσεως, δοκεῖ μοι εἰς μέσον παρακομίσαι τὰς αὐτὰς, ὡς εἴρηται, ἀνάγκας, ἅς περ οἰκείᾳ φροντίδι ἠδυνήθην ἀνιχνεῦσαι· ἅς τινας ἡνίκα ἐπικυρώσῃ ἡ ὑμετέρα εἰλικρινότης, ἀκόλουθον ἔσται ἀποδείξασθαι, ἕνα ἱερέα ἐκ τῶν ἡμετέρου ἀριθμοῦ, τὸν ἀφείλοντα τῇ τῶν κυρίου βοηθείᾳ διὰ τῶν εὐχῶν ὑμῶν ταύτας αὐτὰς ἀνάγκας ἀναδέξασθαι, καὶ ἀνδρείως ἐξανυστέας ἀποκομίσαι πρὸς τὰ πραματικὰ τῆς Ιταλίας μέρη ὅστις δυνηθῇ αὐτήν τε τὴν ἀνάγκην καὶ καὶ πόνον καὶ τὴν ἔνδειαν ἡμῶν παραστῆσαι τοῖς ἁγιωτάτοις ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς ἡμῶν· τοῦτο μὲν, Αναστασίῳ τῷ προσκυνητῷ ἁγίῳ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας ἐπισκόπῳ· τοῦτο δὲ ἔτι μὴν καὶ τῷ ἁγιωτάτῳ ἀδελφῷ Βενερίῳ τῷ ἱερεῖ τῆς Μεδιολάνων ἐκκλησίας. ἐκ τούτων γὰρ τῶν θρόνων ἐκωλύθη, ὅπερ ἐπιγνοῖεν ἐν κοινῷ κινδύνῳ μεγάλως ὀφείλειν προνοηθῆναι· ὅτι τοσαύτη ἐστὶ κληρικῶν ἔνδεια, καὶ πολλαὶ ἐκκλησίαι οὕτως ὑπάρχουσιν ἔρημοι, ὡς μηδένα διάκονον κἂν ἀγράμματον ἔχειν εὑρίσκεσθαι. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἀνωτέσων βαθμῶν καὶ τάξεων σιωπητέον ὑπολαμβάνω. ἐπεὶ, ὡς εἶπον, ἐὰν ἡ τοῦ διακόνου ὑπουργία οὐκ εὐχερῶς εὑρίσκηται, πολλῷ πλέον περὶ τῶν ἀνωτέρων τιμῶν κατάδηλον ὑπάρχει. καὶ τοὺς καθημερινοὺς θρήνους τῶν διαφόρων καὶ σχεδὸν ἀποθνησκόντων λαῶν τοῦ λοιποῦ οὐχ ὑποφέρομεν· οἷς εἰ μηδέποτε θελήσωμεν βοηθῆσαι,

nec in vico aliquo aut parvâ civitate, in quâ & unus Presbyter sufficiat, constitui Episcopum; nisi forte illæ populo abundantes dignæ judicentur, quæ nominentur Episcopatus. Si itaque in Parœciâ aliquâ, in quâ antea non fuit Episcopus, per Episcopi in eo potestatem habentis sententiam Episcopus fieri permittatur, populum solum, in quem ordinatus fuit, retineer debet; non autem & aliam vendicare parœciam.

In hac Synodo constitutum est, ut Episcopus sine dimissoriis literis non naviget. Sub Cæsario & Attico, illustrissimis Consulibus, sexto Calendas Julias, Carthagini placuit, ut nullus Episcopus sine Primatis dimissoriis epistolis naviget.

Qui acta quærit, in Authenticis inveniet.

ZONAR. Dimissoriæ nomine pacificam Epistolam Primatis vero appellatione Patriarcham aut Metropolitanum intelligit. Navigare porro est maritimo itinere in alias oras peregrinari.

Ex hac Synodo Legati ad Imperatores, subscripti Episcopi mittuntur. Post consulatum gloriosissimorum Imperatorum, Honorii Augusti quarti & Eutychiani V. C. quinto Calendas Maias Carthagine in secreto Restitutæ Ecclesiæ.

ACTIO TERTIA.

In hac Synodo Legationem susceperunt Epigonius & Vincentianus Episcopi: ut legem ferre dignentur gloriosissimi Imperatores de iis, qui ad Ecclesiam confugerunt, & quibuscunque criminibus involuti tenentur, ut nemo possit eos avellere. In hac Synodo legatio mittitur ad Romanum & Mediolanensem Episcopos de infantibus qui ab hæreticis baptizati sunt: quin etiam ad Imperatorem, ut idolorum reliquiæ auferan- & de plurimis aliis rebus.

Post Consulatum Flavii Stilichonis illustrissimi, decimo sexto Calendas Julias Carthagine in secreto Restitutæ Ecclesiæ, præsidens simul cum suis coëpiscopis, adsistentibus Diaconis, Aurelius Episcopus dixit; Ecclesiarum Dei, quæ in tota Afrorum regione sitæ sunt, necessitates, unà mecum perfectè scit vestra dilectio, sanctissimi fratres: & quia Dominus præstitit, ut saltem ex parte congregata sit præsentia sancti vestri conventus; mihi easdem, ut dictum est, necessitates in medium afferre, quas propria sollicitudine investigare potui; quas quidem quando vestra confirmabit sinceritas, consequens erit, ut unum Sacerdotum ex nostro numero declaremus, qui Dei auxilio debet propter vestras preces easdem necessitates suscipere, & fortiter peragendo deferre in transmarinas Italiæ partes; qui hanc necessitatem, laborem & inopiam possit sanctissimis & sacrorum comministris fratribus nostris ostendere; partim quidem venerando sancto Apostolicæ Cathedræ Episcopo Anastasio; partim autem & sanctissimo fratri Venerio Sacerdoti Ecclesiæ Mediolanensis. Ab iis enim thronis prohibitum fuerat, quod communi periculo magnopere providendum, quia tanta est Clericorum inopia, & multæ Ecclesiæ adeò sunt desertæ, ut nullus possit Diaconus vel illiteratus inveniri. De reliquis autem superioribus ordinibus & gradibus tacendum esse existimo. Nam cùm, ut dixi, Diaconi ministerium non facilè inveniatur, de superioribus honoribus multò est apertius. Et quotidianas diversorum & ferè emorientium populorum lamentationes deinceps non sufferimus: quibus nisi auxilium ferre velimus,

Digitized by Google

gravissimum & inexcusabile propter perditas animas delictum nos apud Deum excipit.

Bals. Præsenti scripto vult Aurelius certiorem fieri Papam & Mediolanensem Episcopum, quòd Africanorum regiones sunt in magnas angustias adductæ, non solùm Sacerdotum & Episcoporum, sed etiam ipsorum Diaconorum; & ut curent aliquam fieri dispensationem seu provisionem in Christianorum auxilium.

Zonar. Quæ superiore oratiuncula continẽtur hæc sunt. Nostis fratres [inquit Aurelius] quibus malorum asperitatibus omnes Africanæ Ecclesiæ conflictentur. Et quoniam si minus universi, plures certe ad Syn. convenimus, quas ego quidem difficultates sollicitus investigavi, hoc est, multa cura ac diligentia adhibita conquisivi, eas hoc tempore in medium proferre constitui. Reliquum erit deinde, ut aliquem ex nostro numero delegatis, à quo hæc in Italiam deferantur, seu Papæ & Mediolanensium Episc. nostræ difficultates,, labor inopiáque significẽtur. Nempe tantam apud nos esse Clericorum paucitatem, ut multæ Eccl. ne Diaconũ quidem, vel illiteratum, habeãt. Quod si Diaconis, inquit, inveniendis usque adeo laboratur, quid de superioribus ordinibus, Sacerdotibus nimirum & Episc. futurum sit, cogitandum. Neque vero quotidianas populorum querimonias, dolore pene tabescentium, quod Episc. & Sacerdotum ministeriis destituti sint, diutius à nobis perferri posse. Quos quidem, inquit, nisi adjuvare nitamur, acerbissima supplicia, ob animarum pereuntium jacturam, nos à Deo manere putandum est.

Canon LXI.

Ut parvuli, qui à Donatistis baptizantur, in Catholica Ecclesia Clerici ordinentur. Proinde quoniam in superiore Synodo decretum esse unà mecum vestra meminit concordia, ut parvuli, qui à Donatistis baptizantur, erroris sui perniciem cognoscere non valentes, postquam ad ætatem rationis capacem pervenerint, agnita veritate, illorum improbitatem abhorrentes in universalem Dei Ecclesiam, quæ per universum mundum diffusa est, antiquo ordine, per manuum impositionem recipiantur quominus hujusmodi in Clericatûs ordinem provehantur erroris nomine impediri non debent: quando veram Ecclesiam suam propriam existimarunt ad fidem accedentes, & in ipsa Christo credentes Trinitatis sacramenta susceperunt: Quæ quidem omnia vera & sancta & divina esse clarum est, & in iis omnem spem animæ esse sitam. Et si maximè ergo etiam hæreticorum præcedens audacia ad quædam contraria sub nomine veritatis tradenda prompta sit; ea quoniam sunt simplicia, ut docet sanctus Apostolus, dicens; Unus Deus, una fides, unum baptisma; & quod debet semel dari, non licet rursus recipi; anathematizato erroris nomine, per manus impositionem in unam illam Ecclesiam suscipiantur, quæ ut dictum, est columba & sola mater Christianorum, in qua omnia sacramenta salutariter æterna & vivifica accipiuntur; quæ quidem iis, qui manent in hæresi, magnam præbent condemnationis pœnam, ut quod erat ipsis in veritate ad vitam æternam clarius sequendum, hoc sit eis in errore tenebricosius & magis condemnatum. Quæ quidem nonnulli vitarunt, & Ecclesiæ Catholicæ matris agnita veritate, omnia illa sancta mysteria à veritate illecti crediderunt & susceperunt. Iis quando bonæ vitæ probatio accesserit, non dubiè & integrè ad sacramentorum ministerium confirmabuntur: & maximè in tanta rerum necessitate nemo est qui hoc non concedat.

Βαρυζήτη ἡ ἀναπολόγητος αἰτία τῆς ἀπολλυμένων ψυχῶν ἐκδέχεται ἡμᾶς παρὰ τοῦ Θεοῦ.

Βαλσ. Διὰ τῆς παρούσης γραφῆς αἰτιοῖ ὁ Αὐρήλιος δυθυμίαν εἴδησιν τῷ Πάπᾳ καὶ τῷ Μεδιολάνων, ὅτι στενοχωρίαν μεγάλην ἔχουσιν αἱ χῶραι τῆς Αφρων, μὴ μόνον ἱερέων καὶ ὑπηρετῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς Διακόνων, καὶ φερούσης γνώμην οἰκονομίαν εἰς βοήθειαν τῆς Χριστιανῶν.

Ζωναρ. Τοῦτο ἡ παροῦσα λέγει γραφή· ὅτι ὑπισχνοῦνται ἀδελφοὶ ἡμῖν ἀνάγκαις, ἃς ἔχουσι πᾶσαι αἱ κατὰ τὴν Αφρικὴν ἐκκλησίαι. καὶ ἐπεὶ συνήχθη, εἰ καὶ μὴ πᾶσα ἡ συνόδος, ἀλλά γε κἂν ἐν μέρει, δοκεῖ μοι προθεῖναι εἰς μέσον τὰς τοιαύτας ἀνάγκας, ἃς ἐφεύρηται καὶ ἀνίχνευσα, ἤγουν ὑπομελῶς ἐζήτησα. ἀκήκοεν δὲ ἔσαι, ἐπελέξαμεν ἕνα ἐξ ἡμῶν, ὅστις ταύτας ἀποκομίσει πρὸς τὰ πέραν μέρη τῆς Ιταλίας, ἤγουν ἀπαγγελῇ τῷ Πάπᾳ καὶ τῷ Μεδιολάνων τὴν ἀνάγκην καὶ τὸν πόνον καὶ τὴν ἔνδειαν ἡμῶν, ὅτι τοσαύτη ἔστι κληρικῶν ἔνδεια, ὥστε πολλαὶ ἐκκλησίαι ὑπὸ ἕνα διάκονον, κἂν ἀγράμματον, ἔχουσιν. ἐὰν δὲ διάκονοι, φησιν, οὐκ εὐχερῶς διείσκωνται, σκοπητέον, εἰ οἱ ἀνώτεροι βαθμοί, ἤγουν πρεσβύτεροι καὶ ἐπίσκοποι, διρεθήσονται· ὅτι τοὺς ἀρίνους τοὺς καθημερινοὺς τοῦ λαοῦ, τοῦ σχεδὸν ἐκ τῆς λύπης θνησκόντων, ὑποφέρομεν. ἡ δὲ λύπη ἐκείνοις ἐστὶν ὅτι ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι οὐκ εἶχον, οἷς, φησιν, εἰ μὴ βοηθήσομεν, βαρυτάτη κόλασις ἐκδέχεται ἡμᾶς παρὰ τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῆς ἀπολλυμένων ψυχῶν.

Κανων ξα'.

Ὡστε τοὺς μικροὺς παρὰ τοῖς Δονατισταῖς βαπτιζομένους, ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ κληρικοὺς χειροτονεῖσθαι. διὸ ἐπεὶ ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ συνόδῳ ὁ ὁρισθεὶς μέμνηται ἅμα ἐμοὶ ἡ ὑμετέρα ὁμοψυχία, ὥστε τοὺς παρὰ τοῖς Δονατισταῖς μικροὺς βαπτιζομένους, μηδέπω δυναμένους γινώσκειν τῆς πλάνης αὐτῆς τὸ ὄλεθρον, μὴ δὲ καιρὸν λογισμοῦ δεκτικὸν παραλαμβάνειν, ἐπιγνωσθέντος τῆς ἀληθείας, τὸ φαυλότατον ἐκείνων βδελυττομένους πρὸς τὴν καθολικὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν, τὴν ἀνὰ πᾶσαν τὸν κόσμον διατεινομένην, τάξει ἀρχαίᾳ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἀναδεχθῆναι, τοὺς μιαίνεσθαι τὸ πλάνης ὀνόματος μὴ ὀφείλειν ἐμποδίζεσθαι εἰς τάξιν κληρώσεως, ὁπόταν τὴν ἀληθινὴν ἐκκλησίαν ἰδίαν αὐτῶν ἐλογίσαντο τῇ πίστει προσερχόμενοι, καὶ ἐν αὐτῇ τῷ Χριστῷ πεπιστευκότες τὰ ἁγιάσματα ὑπεδέξαντο. ἅ τινα πάντα ἀληθῆ καὶ ἅγια καὶ θεῖα εἶναι δῆλόν ἐστιν, καὶ ἐν τούτοις πᾶσαν τὴν ψυχῆς ἐλπίδα ὑπάρχειν. κἂν εἰ τὰ μάλιστα οὖν καὶ ἡ τῆς αἱρετικῆς προληφθεῖσα τόλμα τῷ ὀνόματι τῆς ἀληθείας ἐνδυτιμήματά τινα παραδιδόναι προπετεύεται, ταῦτα ὅπερ ἁπλῶς ἐστιν, ὡς διδάσκει ὁ ἅγιος Ἀπόστολος, λέγων, εἷς θεός, μία πίστις, ἓν βάπτισμα· καὶ ὃ ὀφλον προσάπαξ δίδοσθαι, ἐπαναληφθῆναι οὐκ ἔξεστιν, ἀναθεματιζομένου τῆς πλάνης ὀνόματος διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἀναδεχθῆναι εἰς τὴν μίαν ἐκκλησίαν, τὴν ὡς εἰρηται σωτηρίαν καὶ μόνην μητέρα τῶν Χριστιανῶν, ἐν ᾗ πάντα τὰ ἁγιάσματα σωτηρίως αἰώνια καὶ ζωτικὰ παραλαμβάνονται, ἅτινα τοῖς ἐπιμένουσιν ἐν τῇ αἱρέσει μειζόνως τὴν κατάκρισιν τὴν τιμωρίαν ποιεῖσθαι, ἵνα ὅπερ ἦν αὐτοῖς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν ἀκολουθητέον φωτεινότερον, τοῦτο ἦται αὐτοῖς ἐν τῇ πλάνῃ σκοτεινότερον καὶ πλέον καταδεδικασμένον. ὅπερ τινὲς ἔφυγον, καὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν καθολικὴν μηδὲν τὸ διάστημα ἐπιγνώντες, πάντα ἐκεῖνα τὰ ἅγια μυστήρια φίλτρῳ τῆς ἀληθείας πιστευθέντα καὶ ὑποδεξάμενοι. τοῖς τοιούτοις ὅπερ δοκιμὴ χρησοῦ βίου προσέλθοι, ἀναμφιβόλως καὶ ὁλοκλήρως πρὸς ὑπουργίαν τῶν ἁγίων προσευχθήσεται· καὶ μάλιστα ὅτε τῇ τοσαύτῃ τῶν πραγμάτων ἀνάγκῃ εὐθύς ἐστιν ὁ μὴ τοῦτο παραχωρῶν.

Digitized by Google

εἰ δέ τινες τῶν αὐτοῦ δόγματος κληρικοὶ μετὰ τῶν πλήθους A καὶ τῶν τιμῶν αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς ἐλθεῖν ποθήσουσιν, οἵ τινες τῷ ἔρωτι τῆς τιμῆς συμβουλεύουσι πρὸς ζωὴν καὶ κατέχουσι πρὸς σωτηρίαν, ἀλλὰ τοῦτο καταληπτέον κρίνω τῇ μείζονι κατανοήσει ψηφισθησόμενον τῶν προλεχθέντων ἀδελφῶν, ἵνα τῇ συνετωτέρᾳ αὐτῶν βουλῇ τῆς ἡμετέρας ἀναφορᾶς καὶ λόγον διαγνῶσι, καὶ ἡμᾶς βεβαιῶσαι καταξιώσωσιν, εἰς ὃ ὀφεῖλον περὶ τούτου τοῦ πράγματος πρὸς ἡμῶν τυπωθῆναι. μόνον δὲ περὶ τῶν ἐν νηπιότητι βαπτισθέντων ἀρκούμεθα, ἵνα εἰ ἀρέσκει αὐτοῖς τῇ ἡμετέρᾳ συναινέσωσι προαιρέσει περὶ τοῦ χειροτονεῖσθαι τούτους. πάντα τοίνυν, ἃ ἀνωτέρω συνηγάγομεν παρὰ B τοῖς ἁγιωτάτοις ἐπισκόποις, πρακτέα εἶναι δικαιοῖ ἅμα ἐμοὶ ἡ ἔντιμος ὑμῶν ἀδελφότης.

Si qui autem hujus dogmatis Clerici cum multitudine & eisdem honoribus ad nos venire desiderant, qui quidem propter honoris amorem ad vitam suadent, & ad salutem retinent: hoc utique majore prædictorum fratrum sententiam ferentium intelligentia comprehendendum esse existimo; ut sapientiore suo consilio nostræ relationis rationem discernant, & nos confirmare dignentur ad id quod à nobis de ea re statuendum est. Solùm autem de iis, qui in infantia baptizati sunt, satis habemus, ut, si ipsis placet, sententiæ nostræ consentiant de iis ordinandis. Omnia ergo, quæ superiùs apud sanctissimos Episcopos collegimus, facienda esse æquum censet unà mecum vestra veneranda fraternitas.

ΒΑΛΣ. καὶ ΖΩΝΑΡ. Δονᾶτός τις ὃ ὄνομα αἱρέσεως γέγονεν ἀρχηγὸς μὴ ἄλλως τῶν θείων μυστηρίων μεταλαμβάνειν διδάξας, εἰ μὴ ὀστοῦν κατέχων ἐν τῇ χειρὶ, τοῦτο πρότερον ἀσπάζοιτο, καὶ οὕτως μεταλαμβάνειν. οἱ οὖν ἐκείνου αἱρεσιῶται Δονατισταὶ ὀνομάζονται. περὶ τούτων οὖν, ὡς ἐν τῷ μζ'. κανόνι τῆς συνόδου ταύτης εἴρηται, ἔδοξε τοῖς πατράσιν ἐρωτῆσαι, εἰ τὰ νήπια αὐτῶν βαπτιζόμενα παρὰ τῶν γονέων αὐτῶν, Δονατιστῶν ὄντων, εἶτα προσερχόμενα τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, δεῖ προσδέχεσθαι καὶ ἐν κλήρῳ τάττειν ἢ μή; τοῦτο οὖν καὶ πάλιν ἡ σύνοδος εἰσάγει, καὶ δίδωσι γνώμην, ὥστε τοὺς παρὰ τοῖς Δονατισταῖς ἐν νηπιότητι βαπτιζομένους, ὡς μὴ δύνασθαι τότε γινώσκειν τῆς πλάνης καὶ ὄλεθρον, ὅτε εἰς ἡλικίαν ἔλθωσι δεκτικὴν λογισμοῦ, τουτέστι φρονήσεως. ὥστε δύνασθαι νοῆσαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ μισῆσαι τὴν ἐκείνων φαυλότητα, ἐὰν τῇ ἐκκλησίᾳ προσέλθωσιν, ἀναδέχεσθαι τούτους διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν κατά τινα τάξιν καὶ τύπον ἀρχαῖον, καὶ μὴ ἐμποδίζεσθαι εἰς τὸ κληρωθῆναι πιστεύσαντας καθαρῶς τῷ Χριστῷ, καὶ ὑποδεξαμένους τῆς ἁγίας τριάδος τὰ ἁγιάσματα, ἤτοι τὰ δῶρα τὰ θεῖα, ἅ τινα τὸ σῶμα καὶ αἷμα εἰσὶ τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος, καὶ ἀληθῆ καὶ ἅγια εἰσὶ παραδοθέντα ἡμῖν παρὰ τῶν Σωτῆρος, ὃς καὶ παρὰ τῶν πατρὸς ἀπεστάλη εἰς σωτηρίαν ἡμῶν, ἁγιαζόμενα δὲ τῇ ἐπιφοιτήσει τῶν ἁγίου πνεύματος. οὕτω γὰρ τῆς τριάδος λογίζονται ἁγιάσματα. ὅταν οὖν, φασὶ, πιστεύσωσι καὶ τὰ ἅγια δέξωνται, ἐὰν καὶ ὁ βίος αὐτῶν δοκιμασθεὶς χρηστὸς εὑρεθῇ, καὶ κληρωθήσονται. περὶ ταύτης οὖν ὑποθέσεως τῶν νηπίων ἐζήτησαν καὶ παρὰ τῶν Πάππα καὶ παρὰ τῶν Μεδιολάνων μαθεῖν, εἰ ἀρέσκονται τῇ γνώμῃ αὐτῶν. εἰ δέ τινες, φασὶ, κληρικοὶ τῶν Δονατιστῶν, μετὰ τοῦ παρ' αὐτοῖς λαοῦ καὶ τῶν τιμῶν αὐτῶν ἤγουν τῶν βαθμῶν αὐτῶν, θελήσουσι μετελθεῖν πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, οἵ τινες κληρικοὶ θέλοντες καὶ παρὰ τοῖς ὀρθοδόξοις διαμένειν ἐν τῇ τιμῇ αὐτῶν, συμβουλεύουσι τῷ ὑπ' αὐτοὺς λαῷ πρὸς ζωὴν καὶ σωτηρίαν, τί ποιητέον ἐπ' αὐτοῖς; ἀλλὰ τοῦτο, φασὶ, λυθήσεται παρὰ τῶν λεχθέντων ἀδελφῶν, ὥστε καὶ ἡμᾶς βεβαιῶσαι, τί ὀφείλομεν περὶ τούτου ποιεῖν.

Bals. & Zonar. Donatus quidam nomine fuit auctor hæresis, qui non aliàs divinorum esse mysteriorum participem docebat, nisi os in manum tenens hoc priùs salutaret, & sic communicaret. Illius ergo hæresin sequentes nominabantur Donatistæ. De iis ergo, ut in xlvii. canone hujus Synodi dictum est, visum est patribus interrogare, an infantes eorum, qui baptizati fuerant à parentibus, qui erant ipsi Donati- C stæ, deinde à catholica Ecclesia suscepti sunt, ad ordinationem quoque in Clero suscipiendi sint, an non? Hoc ergo rursus quoque introducit Synodus, & fert sententiam, quòd à Donatistis in infantia baptizati, ut qui tunc non potuerint erroris perniciem agnoscere; quando ad ætatem rationis, hoc est, prudentiæ, capacem pervenerint, ut possint veritatem intelligere, & illorum improbitatem odisse: si ad ecclesiam accesserint, ii per manuum impositionem suscipiantur ordine quodam & ex forma antiqua; & non impediantur quominus in clerum admittantur, Christo purè credentes, & sanctæ Trinitatis sacramenta seu dona di- D vina suscipientes, quæ sunt corpus & sanguis unius sanctæ Trinitatis, & vera & sancta nobis à Servatore tradita, qui etiam à Patre ad nostram salutem missus est, sanctificata autem adventu sancti Spiritus. Sic enim censentur Trinitatis Sacramenta. Quando ergo, inquiunt, crediderint, & sacramenta susceperint, si vita quoque ipsorum examinata bona inventa fuerit, Clerici etiam fient. De hac ergo infantium causa & à Papa & à Mediolanensium Episcopo petiverunt, an eis ita videatur. Si qui autem, inquiunt, Donatistarum Clerici, cum populo qui est apud ipsos, & iisdem honoribus seu gradibus, velint ad fidem orthodoxam E accedere; qui quidem Clerici volentes etiam apud orthodoxos in suo honore permanere, consulunt populo, qui eis subest, ea quæ ad vitam & salutem pertinent: quid eis faciendum est? Sed hoc, inquiunt, à dictis fratribus solvetur, ita ut & nos confirment, quod de hac re facere debemus.

ΑΡΙΣΤ. Διὰ τὴν ἔνδειαν οἱ τοῖς Δονατισταῖς νήπιοι βαπτισθέντες, εἰ μεταμεληθέντες, καὶ ἀναθέματι τὴν αἵρεσιν παραπέμψαντες, καὶ ἄλλως ἐπάξιοί εἰσι, χειροτονείσθωσαν.

Οὗτοι νήπιοι βαπτισθέντες παρὰ τῶν Δονατιστῶν, καὶ τῇ οἰκείᾳ γνώμῃ μηδὲν ἁμαρτήσαντες, ἐὰν τὴν ἰδίαν αἵρεσιν ἀναθεματίσωσι, καὶ τῇ καθολικῇ προσέλθωσιν ἐκκλησίᾳ, ἔχωσι δὲ καὶ βίον ἄμεμπτον εἰς ἱερατικοὺς βαθμοὺς προβιβασθήσονται, διὰ τὸ ἐνδεῶς ἔχειν τὴν Αφρικὴν κληρικῶν.

Arist. *Qui propter necessitatem parvuli à Donatistis sunt baptizati, si resipuerint, & hæresim anathemati subjecerint, & aliàs digni fuerint, ordinentur.* F

Alii infantes à Donatistis baptizati, & suâ voluntate nihil peccantes, si hæresim suam anathematizent, & ad Catholicam accedant Ecclesiam, vitam autem & inculpatam agant; ad Sacerdotales provehentur gradus, quia Africæ opus est Clericis.

Canon

Digitized by Google

A

Canon LXII.

De Idolorum reliquiis, & templis quæ debent deleri. Quamobrem à religiosissimis Imperatoribus petendum est, ut Idolorum reliquias, quæ sunt in omni Africa, omnino excindi jubeant (in multis enim locis maritimis, & diversis possessionibus, adhuc viget hujus erroris iniquitas) ut præcipiantur & ipsa aboleri, & templa ipsorum in agris & in occultis locis ornamentis spoliata omnibus modis jubeantur everti.

B

Bals. Per præsentem canonem volunt patres, ut reges evertant idola, quæ post Evangelii prædicationem remanserunt.

Zonar. Quamvis promulgato in omnes partes Evangelio, adhuc tamen etiam eliso capite, caudam draco nefarius agitabat. Adhuc enim quibusdam in locis idola eorumque templa supererant. De his igitur ad eos, qui rerum tunc temporis potiebantur, Synodus referri vult; ut idola omnia de medio tolli, ac ipsorum templa jam spoliata ornamentis omnibus everti jubeant. Hoc autem apposuit, non veluti discrimen aliquod statuens, quasi eas tantum, quæ ornatu carent deleri, reliquas autem servari velit; sed ut jam initium illorum ruinæ factum, ac ea spoliata omnibus ornamentis jam veluti semieversa esse declararet.

Arist. *Idolorum reliquiæ penitùs aboleantur.*

Pietate prævalente, è fundamentis suis eradicanda sunt idolorum fana, & nullæ omnino erroris istorum reliquiæ conserventur.

Canon LXIII.

Ut Clerici pro proprio ipsorum judicio non cogantur publicè testimonium dicere. Præterea petendum est, ut statuere dignentur, ut si qui in Ecclesia quamvis causam, jure Apostolico, quod in Ecclesiis situm est, agitare voluerint, & Clericorum decisio uni fortè parti displicuerit, non licere in judicium ad testimonium dicendum vocare Clericum illum, qui priùs rem ipsam examinavit, vel examinationi interfuit: ut nec quis ad personam Ecclesiasticam attinens in jus vocetur, ut ferat testimonium.

E

Bals. Quidam Clerici, cùm causam Ecclesiasticam jure Apostolico egissent, hoc est, dicto Apostolico consequenter, quod dicit; Audet quis vestrûm, habens negotium, sub iniquis judicio contendere, & non sub Sanctis? vel etiam, cùm in Ecclesiasticum judicium incidissent, à parte cui displicebat, ex iis qui judicaverant, ad judicem appellationis testimonii ferendi gratia trahebantur. Visum est ergo patribus, de iis ad Imperatores referre, ut ipsi statuerent, nihil esse ejusmodi in posterum faciendum: sed nec eum, qui genere vel aliquo alio modo ad aliquem Ecclesiasticum attinet, in testimonium esse trahendum. Ac in his quidem consistit canon. Nos autem aliqua scripturi eramus de iis qui litigârunt, & de iis qui sunt Clericis necessitudine conjuncti, quando trahi debent, & quando non. Quia autem hic canon non est decretum, sed consilium, ut Imperatores ejus admoneantur, non est autem prolata definitio, multa prætermisimus. Hoc autem solum ex præsenti canone notavimus; quòd judiciaria officia Ecclesiasticorum magistratuum præsens quoque Synodus agnovit, eo quòd dicat Clericos alicujus esse causæ judices.

ΚΑΝΩΝ ξβ'.

Περὶ τῶν ἐγκαταλειμμάτων τῶν εἰδώλων καὶ ναῶν τῶν ὀφειλόντων ἐξαλειφθῆναι. ὧν χάριν αἰτῆσαι δεῖ τοὺς θρησκευτικωτάτους βασιλεῖς, ὥστε τὰ ἐγκαταλείμματα τῶν εἰδώλων, τὰ κατὰ πᾶσαν τὴν Ἀφρικὴν, κελεῦσαι παντελῶς ἀνακοπῆναι. (καὶ γὰρ ἐν πολλοῖς τόποις παραθαλασσίοις καὶ διαφόροις κτήσεσιν ἀκμάζει ἔτι τῆς πλάνης ταύτης ἡ ἀδικία) ἵνα παραγγελθῶσι καὶ αὐτὰ ἀπαλειφθῆναι, καὶ οἱ ναοὶ αὐτῶν, οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ ἐν ἀποκεκρυμμένοις τόποις χωρίς τινος εὐκοσμίας καθεστῶτες, παντὶ τρόπῳ κελευσθῶσι καταστραφῆναι.

ΒΑΛΣ. Διὰ τοῦ παρόντος κανόνος ἀξιοῦσιν οἱ πατέρες τοὺς βασιλεῖς καταστραφῆναι τὰ μετὰ τὸ κήρυγμα εὐαγγελίου ἐναπομείναντα εἴδωλα.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ πλατυνθέντος τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἔτι τὸ οὐραῖον ὁ δράκων ἐκίνει, κἂν ἡ κεφαλὴ συνεθλάσθη αὐτοῦ. ἔτι γὰρ ἔν τισι τόποις περιελέλειπτο εἴδωλα, καὶ ναοὶ αὐτῶν περιῆσαν. καὶ περὶ τούτων οὖν ἡ σύνοδος αὕτη βουλεύεται ἀναφορὰν γενέσθαι πρὸς τοὺς κρατοῦντας, ἵνα ὁρίσωσι πάντα τὰ εἴδωλα ἀφανισθῆναι, καὶ τοὺς ναοὺς αὐτῶν καταστραφῆναι χωρίς τινος εὐκοσμίας καθεστῶτας· τοῦτο δὲ εἰπεῖν, οὐχὶ διαστέλλουσα, ὥστε τοὺς μὲν χωρὶς εὐκοσμίας ὄντας καθαιρεθῆναι, τοὺς δὲ κόσμον ἔτι ἔχοντας περισώζεσθαι, ἀλλὰ δεικνύουσα, ὅτι ἤδη ἤρξαντο καθαιρεῖσθαι, ἀφαιρεθέντες ὃν περιέκειντο κόσμον, καὶ οἷς ἡμικατάλυτοι γεγονότες.

ΑΡΙΣΤ. Τὰ ἐγκαταλείμματα τῶν εἰδώλων τέλεον ἀφανιζέσθωσαν.

Τῆς εὐσεβείας ἐπικρατούσης, ἐκ θεμελίων αὐτῶν ἐκριζωτέον τὰ τῶν εἰδώλων τεμένη· καὶ μηδέν τι τῆς πλάνης αὐτῶν ἐγκατάλειμμα περισωζέσθω.

D

ΚΑΝΩΝ ξγ'.

Περὶ τοῦ τοὺς κληρικοὺς, χάριν διαγνώσεως τῆς οἰκείας αὐτῶν κρίσεως, μὴ ἀναγκάζεσθαι δημοσίως μαρτυρεῖν. δεῖ αἰτῆσαι ἔτι μὴν, ἵνα ὁρίσαι καταξιώσωσιν, ὥστε ἐάν τινες ἐν ἐκκλησίᾳ οἱανδήποτε αἰτίαν ἀποστολικῷ δικαίῳ, τῷ ταῖς ἐκκλησίαις ἐπικειμένῳ, γυμνάσαι θελήσωσιν, καὶ ἴσως ἡ τομὴ τῶν κληρικῶν τῷ ἑνὶ μέρει ἀπαρέσοι, μὴ ἐξεῖναι πρὸς δικαστήριον εἰς μαρτυρίαν προσκαλεῖσθαι τοῦ κληρικὸν ἐκεῖνον, τὸν πρότερον τὸ αὐτὸ πρᾶγμα σκοπήσαντα ἢ καὶ σκοπουμένῳ παρατυχόντα· ἵνα μηδὲ προσώπῳ τις ἐκκλησιαστικῷ προσήκων ἐναχθῇ περὶ τοῦ ὀφείλειν μαρτυρεῖν.

ΒΑΛΣ. Τινὲς κληρικοὶ δικάσαντες ὑπόθεσιν ἐκκλησιαστικὴν ἀποστολικῷ δικαίῳ, τουτέστιν ἀκολούθῳ τῷ ἀποστολικῷ ῥητῷ, τῷ φάσκοντι, τολμᾷ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἁγίων; ἢ καὶ παρατυχόντες ἐπὶ κρίσει ἐκκλησιαστικῇ, εἵλκοντο παρὰ τῶν ἀπαρεσκομένου μέρους ἐκ τῶν δικασαμένων εἰς τοῦ ἐκκλητάριον δικαστὴν χάριν μαρτυρίας. ἔδοξεν οὖν τοῖς πατράσιν, ἵνα τὰ περὶ τούτου ἀνενέγκωσι τοῖς βασιλεῦσιν, ἐφ' ᾧ ὁρίσαι αὐτοὺς, μηδέν τι τοιοῦτον γενέσθαι ποτέ· ἀλλὰ μηδέ τινα προσήκοντα κατὰ γένος ἢ ἄλλως πως ἐκκλησιαστικῷ τινι ἕλκεσθαι εἰς μαρτυρίαν. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. ἡμεῖς δὲ ἐμέλλομεν γράψαι τινὰ περὶ τῶν δικασάντων καὶ περὶ τῶν προσῳκειωμένων τοῖς κληρικοῖς, πότε ὀφείλουσιν ἕλκεσθαι, καὶ πότε μή. ὅτι δὲ οὐκ ἔστι θέσπισμα ὁ κανὼν, ἀλλὰ συμβουλὴ χάριν τοῦ ὑπομνησθῆναι περὶ τούτων τοὺς βασιλεῖς, ὁρισμὸς δὲ οὐκ ἐξηνέχθη, παρήκαμεν τὰ πολλά. ἐσημειωσάμεθα δὲ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος τοῦτο μόνον, ὅτι τὰ δικαστικὰ ὀφφίκια τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων καὶ ἡ παροῦσα σύνοδος ἐπεγίνωσκεν, ἀπὸ τοῦ λέγειν κληρικοὺς διαιτῆσαι ὑποθέσει τινί.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Επ ἀναφορὰν βουλόμενοι ποιῆσαι πρὸς τὸυς βασιλῆς, ὥστε ἐάν τινες ἐν ἐκκλησίᾳ, ἤγουν ἐν κλήρῳ ἐκκλησιαστικῷ τεταγμένοι, οἱανδήποτε αἰτίαν, ἤτοι δίκλω, ὑποθεσιν γυμνάσωσιν ἀποστολικῷ δικαίῳ τῷ ταῖς ἐκκλησίαις ἐπικειμένῳ, ἤτοι ὡρισμένῳ, διαπεταγμένῳ, τουτέστι πρὸ τῆ ἐκκλησίᾳ δικάσωνται. ὁ γὰρ θεσπέσιος ἀπόστολος Παῦλος Κορινθίοις γράφων, φησὶ, τολμᾷ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἁγίων; τοῦτον οὖν ἀποστολικῷ δικαίῳ, φησὶ, προσήκειν ταῖς ἐκκλησίαις, ὡς τοῦ ἀποστόλου τοῦτον διεταξαμένου. ἐὰν οὖν κληρικοί, φησι, δικαιοῦσι πρὸς τῆ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀποφήσῃ ἑνὶ μέρει, ἡ τομὴ τῶν δικαζομένων, ἤτοι ἡ τέμνουσα τὸ δίκλω ἀπόφασις, ἵνα μὴ ἔχῃ τινὶ τῶν μερῶν ἔλκειν εἰς ὃ τὸ ἐκκλήτου δικαστήριον πρὸς μαρτυρίαν καὶ δοκιμάσωμεν πρότερον τῷ ὑποθέσιν, ἢ καὶ κρινομένης πρὸς τυχόντα, καὶ ἵνα μηδέ τις προσήκων, τουτέστιν, οἰκειωμένος ἐκ συγγενείας ἢ ἄλλως ἐκκλησιαστικῷ τινι, ἕλκηται εἰς μαρτυρίαν. τινὲς γὰρ ἀπειθοῦσι καὶ τοῖς πολιτικοῖς νόμοις ἐξηρουσευόμενοι, ὥστε μὴ ἄκοντες μαρτυρῆσαι, ὡς ἐν βιβλίῳ εὕρηται κα'. τίτ. α'. κεφαλαίοις διαφόροις.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς πρᾶγμα δικάσας, εἰ ἀποβήσει, μὴ καλείσθω πρὸς μαρτυρίαν εἰς δικαστήριον· καὶ ὅλως ἐκκλησιαστικὴν πρόσωπον μὴ ἀναγέσθω, πρὸς τὸ ὀφείλειν μαρτυρεῖν.

Εάν τινες παρά τινι τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικασθῶσιν ἡρετίσθησαν, καὶ τὸ τῆς ὑποθέσεως ἀνεκάλυψαν, εἶτα ὅτι τῇ διαγνώσει αὐτῶν ἀπηρέσθησαν, καὶ ἀπῆλθον εἰς ὃ πρόσφορον αὐτοῖς δικαστήριον· ἢ καλέσουσιν εἰς μαρτυρίαν καὶ δικάσθησαν τὸ κληρικὸν, ὃ μὲν, ὡς ἐξηρουσευσάμενον ἀπὸ τοῦ νόμου, καὶ μὴ ἀναγκαζόμενον ἀκουσίως μαρτυρῆσαι· οἱ γὰρ εἰς ἱερὰν λειτουργίαν ἀπηρτισμένοι, ἄκοντες ἐμαρτυροῦσι· ὃ δὲ, καὶ ὡς κωλυόμενον, ἐν ᾧ προσελήφθη πρᾶγματι παρὰ τῶν μερῶν, δικαστὴς, μαρτυρεῖν.

ZONAR. Præterea ad Imperatores referre conſtituunt, ut ſiqui in Eccleſia, hoc eſt, in clerum adſcripti, litem quamlibet, aut controverſiam, jure Apoſtolico Eccleſiis impoſito, hoc eſt, definito atque deſcripto, de judiciis nimirum apud Eccleſiam exercendis, perſequi velint, (Divinus namque Apoſtolus Paulus ad Corinthios ſcribens, Audet, inquit, aliquis veſtrum, negotium habens, ſub injuſtis judicio experiri, & non ſub ſanctis? Proindè hoc Apoſtolico jure Eccleſiæ deberi, tanquam Apoſtoli decreto ita conſtitutum, aſſerunt) Si igitur Clerici, inquiunt, apud Eccleſiam diſceptent, ac deciſio cauſæ, hoc eſt, ſententia, per quam controverſia deciditur, uni ex partibus minime probata fuerit, ne tamen alteri parti liceat eum, per quem cauſa prius examinata eſt, vel qui re judicatâ adfuit, ad provocationis forum teſtimonii dicendi cauſa trahere; neque præterea quiſquam ex cognatis, hoc eſt, Eccleſiaſtico homini propinquitate aut alia ratione conjunctus, ad dandum teſtimonium cogatur. Nam & legum civilium decreto quidam enumerantur; quos invitos ad teſtimonium dicendum compelli non ſinunt, ut in lib. xxi. tit. i. diverſis in capitibus inveniatur.

ARIST. *Clericus, qui cauſam judicavit, ſi diſplicet, ad dandum de eâ teſtimonium ad tribunal ne vocetur: & Eccleſiaſtica omnino perſona ad teſtimonium reddendum ne compellatur.*

Si qui à Clericorum aliquo judicari elegerunt, & cauſam ſuam indicarunt, poſtea in judicio ejus non acquieſcunt, ſed ad tribunal iis aptum accedunt: non vocabunt in teſtimonium Clericum iſtum qui judicavit; & ut excuſatum à lege, & non coactum invitè teſtimonium dare; (qui enim ſacro vacant miniſterio, inviti non teſtantur) & ut prohibitum in negotio, in quo à partibus acceptus erat judex, teſtimonium dicere.

ΚΑΝΩΝ ξγ'.

Περὶ τοῦ, ἀφελέσθαι τὰ τῶν Ἑλλήνων συμπόσια. κἀκεῖνο ἔτι μᾶλλον δεῖ αἰτῆσαι παρὰ τῶν Χριστιανῶν βασιλέων, ὅπως παρὰ τὰ θεῖα παραγγέλματα ἐν πολλοῖς τόποις συμπόσια οὕτως ἐπιτελῶνται, ἐκ τῆς ἐθνικῆς πλάνης προσενεχθέντα, ὡς καὶ Χριστιανοὺς τοῖς Ἕλλησι χάρα προσάγεσθαι δηλαδὴ τῇ τούτων πλεονεξίᾳ· ἵνα κωλύσωσι τὰ τοιαῦτα κωλύσεις, καὶ ἐκ τῶν πόλεων καὶ ἐκ τῶν κτήσεων· μάλιστα ὅτι καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἡμερησίοις τῶν μακαρίων μαρτύρων ἀνά τινας πόλεις καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἱερὰς τόπους τὰ τοιαῦτα πλημμελεῖν οὐκ ὑφορῶνται· ἐν αἷς ἡμέραις, ὅπου καὶ λέγειν αἰσχύνη ἐστὶν, ὀρχήσεις μυσαρὰς εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ εἰς τὰς πλατείας ἐκπλοῦσιν, ὥστε τῇ τῶν οἰκοδεσποινῶν τιμῇ, καὶ ἄλλων ἀναριθμήτων γυναικῶν τῇ αἰδοῖ τῶν σύλλογον εἰς τὴν ἁγίαν ἡμέραν προσαγομένων, λάγναις ὕβρεσιν ἐφορμᾶν· ὡς καὶ αὐτῆς τῆς ἁγίας πίστεως χάριν φεύγειν τὴν προσέλευσιν.

Ut auferantur Græcorum convivia. Illud præterea a Chriſtianis Imperatoribus petendum eſt; Quoniam præter divina mandata in multis locis convivia ſic peraguntur, ex gentili errore inducta, ut etiam Chriſtiani ad paganos clanculùm in eorum celebratione accedant: ut hæc jubeant & ex urbibus & ex poſſeſſionibus arceri; maximè, quia & in ipſis beatorum martyrum natalibus, in quibuſdam urbibus etiam in ipſis ſacris locis, ejuſmodi peccata committere non reformidant; in quibus diebus, vel pudor eſt dicere, execrandas ſaltationes in agris & plateis peragunt, ut matrum-familias honorem, & aliarum innumerabilium piarum mulierum, quæ ſancto die adſunt, verecundiam, laſcivis contumeliis aggrediantur; adeo ut etiam ipſius ſanctæ fidei propemodum aufugiant acceſſum.

ΒΑΛΣ. Ὡσπερ σήμερον ἐν μνήμαις ἁγίων, οὐ μόνον ἐν ταῖς πόλεσι, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐν ταῖς ἔξω χώραις, γίνονται πανηγύρεις καὶ χορεύσεις, καὶ ἄλλα τινὰ παίγνια, οὕτως, ὡς ἔοικεν, ἐπιτελοῦντο καὶ ἔκπαλαι· πλὴν ἐκεῖνα μυσερὰ ἦσαν. διὸ φασὶν οἱ πατέρες, ὡς ἐπεὶ ἐν πολλοῖς τόποις συμπόσια ἐπιτελοῦνται, ἀρχὴν ἐσχηκότα ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς πλάνης, ὥστε ἐν αὐτοῖς συνάγεσθαι καὶ Χριστιανοὺς, καὶ συνεπλεῖν ταῦτα τοῖς Ἕλλησι, δέον ἐστὶν ὑπομνησθῆναι τοὺς βασιλεῖς, ἵνα κωλύσωσι ταῦτα καὶ μᾶλλον ὅτι πλημμελοῦνται καὶ εἰς ἑτέρους τόπους. συμβαίνει γὰρ, ὥστε εἰς ἐκκλησίαν συνάγεσθαι τὰς δυσσεβεστέρας τῶν γυναικῶν, διὰ τὰ ἀτάκτως καὶ ἀσχημόνως τοιαῦτα γινόμενα, ὡς τὰ ταῦτα τολμῶντων

BALS. Sicut hodie in ſanctorum anniverſariis celebritatibus, non ſolùm in urbibus, ſed etiam in vicis & pagis, fiunt hominum conventus choreæque ducuntur, & alia quædam ludicra: ſic, ut eſt veriſimile, olim quoque peragebantur; ſed ea erant execranda. Et ideo dicunt Patres, quòd quoniam multis in locis convivia peraguntur, quæ à Græco errore habuerunt principium ut in eis etiam convenirent Chriſtiani, & eadem cum Græcis peragerent: admonendi ſunt Imperatores ut ea prohibeant; & eo magis, quòd etiam in ſacra loca peccant. Evenit enim, ut nec religioſiores mulieres in Eccleſiam conveniant, propter ea quæ turpiter & indecorè fiunt: nempe cùm ii, qui hæc audent, impuden-

Digitized by Google

ter & lascivè ejusmodi mulieres adgrediantur. Atque in his quidem est scopus canonis. Tu autem scias, quòd etiamsi hæc Imperiale decretum non vetuit: tamen Synodus, quæ in Trullo habita est, in eos, qui hæc audent, vehementer animadvertit.

ZONAR. In multis adhuc locis convivia celebrari, ducta ex Græcorum erroribus consuetudine Synodi Patres affirmant; adeo ut ad illa Christiani quoque conveniant, ac simul cum paganis eadem celebrent. Quinimò, inquiunt, & in anniversariis sanctorum martyrum celebritatibus quædam fiunt, quæ vel commemorari absque pudore non possunt: saltationes scilicet execrandæ, & alia quædam eousque, ut in mulieres honestas ad sanctorum delubra confluentes, illi scelerum artifices lascive impetum faciant, ut illæ propterea ab accessu fidei necessariò refugiant, hoc est, etiam ab Ecclesia, propter intemperantis nequitiæ facinora, procul abesse cogantur. De his igitur Imperatoria auctoritate tollendis cum ipso Imperatore precibus agendũ esse decernunt.

ARIST. *Convivia Græcanica, propter propriam inverecundiam, & quòd multos Christianorum seducunt, in diebus etiam, quibus Martyrum commemorationes celebrantur, fieri cessent.*

Saltationes enim abominandas, & alia quæcunque indecora, quæ Græcanici sunt erroris, nec in sacris locis ubi martyrum commemorationes celebrantur, nec alibi fieri concedit canon: sed istiusmodi convivia perfectè cessare mandat, ut quæ multos Christianos seducunt, & ad perditionem eos redigunt.

CANON LXIV.

Ne in dominico, & in reliquis sanctorum festis, spectacula ullo modo peragantur. Illud quoque præterea petendum est; ut theatralium ludicrorum spectacula in dominico & reliquis Christiana fidei diebus solennibus prohibeantur; maximè, quia in sancti Paschæ octavæ turbæ magis in hippodromum quàm in Ecclesiam conveniant: debere præfinitos ipsorum dies transferri, quando ita eveniat, nec ullum Christianum debere ad hæc spectacula cogi.

BALS. In dominicis, & in reliquis festis diebus, & in magnæ Paschæ hebdomada, fiebant equorum curricula, & reliqua spectacula. Cautum est ergo Imperatoribus suaderi, ut hæc prohiberentur: & quæ his diebus fiebant, in alios dies transferrentur. Lege & Syn. in Trullo, can. lxvi.

ZONAR. Illud etiam Synodus postulavit, ne spectacula videlicet Dominicis, aut festis diebus, neve equestres ludi Paschatis hebdomada præbeantur; verum in aliud tempus transferantur, ne his occupati ludicris ab Ecclesiis frequentandis homines Christiani desistant: tum ne fidelium aliquis in theatrali consessu adesse cogatur. Synodi quoque in Trullo lxvi. canone, universam Paschatis hebdomadam in Ecclesiis agere, tempúsque psalmis atque hymnis concinendis traducere, fideles jubentur, equorúmque certamina prohibentur.

ARIST. *Theatra Dominicis & festis diebus non celebrantur.*

In hilaribus enim diebus istis in Ecclesiâ Christianos convenire decet: & non oportet equiria in iis celebrari.

ἀναγδῶς καὶ κ τὴν λαγνείαν ἐφορμῶντων κ τῆς τοιούτων γυναικῆς. καὶ ὁ μὲν σκοπὸς τ κανόνος ἐν τούτοις. σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι καὶ ταῦτα βασιλικὸς ὁρισμὸς σὺν ἐκώλυσεν, ἀλλ' ὅμως ἡ ἐν τῷ Τρούλλῳ σύνοδος μεγάλως ἐκώλασε τοὺς τοιαῦτα τολμῶντας.

ΖΩΝΑΡ. Λέγουσιν οἱ τ συνόδου, ὅτι ἔτι ἐν πολλοῖς τόποις ὑπερπλοῶνται συμπόσια, τὸ ἀρχαῖον ἐρασθέντα ἐκ τ Ἑλληνικῆς πλάνης, ὥστε ἐν αὐτοῖς συνάγεσθαι καὶ Χριστιανοὺς, καὶ συμπλεῖν ταῦτα τοῖς Ἕλλησι. καὶ ἐν ταῖς μνήμαις δέ, φασι, τῶν ἁγίων μαρτύρων γίνονταί τινα, ἃ κ λέγειν αἰσχύνη ἔχει, ἤγουν ὀρχήσεις μυσαρὰς, καὶ ἄλλα τινὰ, ὥστε σεμνῶν γυναικῶν ἀκροχορδίων εἰς τὰς τῶν ἁγίων μνήμας, ὁρμᾶν κατ' αὐτῶν λάγνως τὸς τὰ μυσαρὰ ἐκεῖνα ποιοῦντας, ὡς ἀναγκὴν ἔχειν διὰ ταῦτα φεύγεσθαι τὸ φοβερὸν τ πίστεως, ἤγουν ἀναγκάζεσθαι μηδὲ εἰς ἐκκλησίαν συνάγεσθαι διὰ τὰ ἀτάκτως κ ἀσχημόνως γινόμενα. ταῦτα τοίνυν κωλυθῆναι ἐδέοντο παρὰ τ βασιλικῆς ἐξουσίας.

ΑΡΙΣΤ. Τὰ ἑλληνικὰ συμπόσια παύεσθω, διὰ τὸ οἰκείαν ἀσχημοσύνην, κ ὅ, πολλοὺς ἀφέλκεσθαι χριστιανῶν, κ ἐν ἡμέραις μνήμης μαρτύρων γίνεσθαι.

Ὀρχήσεις γὰρ μυσαρὰς, κ ἄλλα τινὰ ἀσχήμονα τ ἑλληνικῆς ὄντα πλάνης, ἔστι ἐν ἱεροῖς τόποις, ἔνθα μνήμαι μαρτύρων γίνονται, ὅπου ἄλλα χρὴ γίνεσθαι ὁ κανὼν συγχωρεῖ· ἀλλὰ πλέον τὰ τοιαῦτα φεύγειν συμπόσια παύεσθαι, ὡς πολλοὺς τῆς χριστιανῶν ἐφελκόμενα, καὶ ἀγωνία αὐτοὺς εἰς ἀπώλειαν.

ΚΑΝΩΝ ξδ'.

Περὶ θεωρίων, ἵνα ἐν τῇ κυριακῇ κ ἐν ταῖς λοιπαῖς τῶν ἁγίων ἑορταῖς μηδαμῶς ὑπερπλοῶνται. καὶ ἐκεῖνο ἔτι μὴν δεῖ αἰτῆσαι, ἵνα τὰ θεώρια τῆς θεατρικῆς παιγνίας ἐν τῇ κυριακῇ κ ἐν ταῖς λοιπαῖς φαιδραῖς τ τ Χριστιανῶν πίστεως ἡμέραις κωλύωνται· μάλιστα ὅτι ἐν τῇ ὀγδοάδι τοῦ ἁγίου πάσχα οἱ ὄχλοι μᾶλλον εἰς τὸ ἱπποδρόμιον ἢ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνέρχονται· ὀφείλειν μετενεχθῆναι τοὺς ὡρισμένας αὐτῶν ἡμέρας, ὅταν ἀπαντήσῃ, κ μὴ ὀφείλειν τινὰ τ Χριστιανῶν πρὸς τὰ θεώρια ταῦτα ἀναγκάζεσθαι.

ΒΑΛΣ. Ἐν ταῖς κυριακαῖς κ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἑορταῖς κ ἐν τῇ μεγάλῃ ἑβδομάδι τοῦ πάσχα, ἐγίνοντο ἱπποδρόμια καὶ λοιπὰ θεώρια. πιτύπωται οὖν παράκλησιν γενέσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, ἵνα τοῦτο κωλυθῇ, κ μετενεχθῶσι τὰ τῶν τοιούτων ἡμερῶν εἰς ἑτέρας ἡμέρας. ἀναγνωσθὶ κ τ ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου κανόνα ξς'.

ΖΩΝΑΡ. Μήτε θεώρια ἐν κυριακαῖς ἢ ἐν ἑορτασίμοις ἡμέραις γίνεσθαι, μήτε ἱπποδρομίας ἐν τῇ ἑβδομάδι τοῦ πάσχα, ἵνα μὴ ἐν αὐτοῖς χολάζωσιν οἱ Χριστιανοὶ καταλιμπάνοντες τὰς ἐκκλησίας, ἣ σύνοδος ἤτησε, μεταθῆναι δὲ τὰς ἡμέρας τ τῶν ἵππων ἀμίλλης, κ μηδένα τῶν πιστῶν ἀναγκάζεσθαι εἰς τὰ θέατρα ἀπάνειν. κ ὁ ξς'. δὲ τ ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου κανὼν τὴν ὅλην ἑβδομάδα τοῦ πάσχα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις χολάζειν ἀπαιτεῖ τοὺς πιστοὺς, ἐν ψαλμοῖς κ ὕμνοις, κ τὰς ἱπποδρομίας κωλύῃ.

ΑΡΙΣΤ. Θέατρα κυριακαῖς καὶ ἑορταῖς οὐ συνάγονται.

Ἐν γὰρ ταῖς φαιδραῖς ταύταις ἡμέραις εἰς τὴν ἐκκλησίαν πρέπον ἔχει συνάγεσθαι τοὺς χριστιανούς· καὶ οὐ δεῖ πλήθειν ἐν αὐταῖς ἱπποδρόμια.

ΚΑΝΩΝ

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ ξέ.

Περὶ τῶν καταδικαζομένων κληρικῶν. κἀκεῖνο δεῖ αἰτῆσαι, ἵνα ὁρίσαι καταξιώσωσιν, ὥστε κληρικὸν οἱασδήποτε τιμῆς τυγχάνοντα, ἐπ' οἱῳδήποτε ἐγκλήματι τῇ τοῦ ἐπισκόπων κρίσει καταδικασθέντα, μὴ ἐξεῖναι καὶ αὐτὸν εἴτε παρὰ τῆς ἐκκλησίας, ἧς ὑπῆρχεν, εἴτε ἀπὸ οἱουδήποτε ἀνθρώπου διεκδικεῖσθαι ποινῆς, ἢ ἐπὶ τούτῳ παρεντεθείσης ζημίας χρημάτων καὶ τιμῆς, ὅπως μηδὲ κεῖραν μηδὲ φύσιν ἀπολογητέαν εἶναι κελεύσωσιν.

B

ΒΑΛΣ. Κληρικοί τινες καταδικασθέντες ἐπὶ ἐγκληματικαῖς αἰτιάσεσι, καὶ μηδὲ βοήθειαν ἔχοντες ἐκκλήτου (οὕτω γὰρ ἐκκληπτέον τὰ τοῦ κανόνος) πάλιν ὤχλουν ἀποκαταστῆναι. ἤρεσε γοῦν τοῖς πατράσιν ὑπομνησθῆναι τοὺς βασιλεῖς, ἵνα ὁρίσωσιν ὑποκεῖσθαι ποίνῃ χρηματικῇ καὶ ἀφαιρήσει τιμῆς τοὺς ἐκδικοῦντας τούτους, ἐκκλησιαστικοὺς ἢ καὶ ἑτέρους, κἂν οἵας ὦσι κείρας ἤγουν ἡλικίας ἢ καὶ φύσεως.

ΖΩΝΑΡ. Ἠτησεν οἱ πατέρες ὁρισθῆναι καὶ ὃ μηδένα κληρικὸν καταδικασθέντα παρὰ τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ ἐπί τινι ἐγκλήματι διεκδικεῖσθαι ἢ παρὰ τῆς ἐκκλησίας, ἧς ὑπῆρχε κληρικὸς, ἢ παρά τινος ἀνθρώπου δυνάστου τυχὸν, καὶ ζημίαν ἠξίωσεν κατὰ τοῦ ἐκδικοῦντος αὐτὸν ὁρισθῆναι, καὶ εἰς χρήματα, καὶ εἰς τιμήν. ὥστε καὶ χρήματα καὶ τοῦτο ποιεῖν ἐπιχειροῦντα ζημιοῦν, καὶ εἰς τὴν τιμὴν αὐτοῦ κινδυνεύειν ἀτιμούμενον, καὶ μήτε ἡλικίαν τινὰ προβάλλεσθαι εἰς ὠφέλειαν, τυχὸν, ὅτι νέος ἦν ὁ ποιήσας τοῦτο, ἢ γέρων πάνυ, καὶ δέον αὐτὸν συγγνωσθῆναι διὰ τὴν ἡλικίαν (κεῖρα γὰρ ἡλικία ἐστὶν, ὡς πολλαχοῦ εἴρηται) μήτε διὰ τὴν φύσιν, οἷον ὅτι γυνὴ ἦν ἡ τοῦτο ποιήσασα. τὸ δὲ διεκδικεῖσθαι ἐνταῦθα, οὐχὶ τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ καταδικασθέντος ἐστὶ, λέγοντος ἀδικεῖσθαι καὶ ζητοῦντος ἔκκλητον ἴσως· εἰ γὰρ τοῦτο εἴποι τις, πολλοῖς κανόσιν ἐναντιωθήσεται, τοῖς διδοῦσι τοῖς κληρικοῖς ἔκκλητον αἰτιωμένοις τὰς ψήφους τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν· ἀλλὰ τὸ, δικαίως τοῦ κληρικοῦ καταδικασθέντος, κωλύειν τινὰ ἐκβιβασθῆναι τὴν ψῆφον τοῦ ἐπισκόπου χειρὶ χρώμενον.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς ἐπισκόπου κρίσει καταδικασθεὶς, παρὰ μηδενὸς ἐκδικείσθω.

Ὁ καταδικασθεὶς ἐπ' ἐγκλήμασι παρ' ἐπισκόπου κληρικὸς, εἰ μὲν οἴεται ἀδικεῖσθαι, ἐκκαλείσθω, αὐθεντικῶς δὲ μετ' ἐξουσίας μὴ παρά τινος ἐκδικείσθω.

ΚΑΝΩΝ ξϛ'.

Περὶ τῶν μίμων γινομένων Χριστιανῶν. περὶ τοιούτων μὴν αἰτῆσαι δεῖ, ἵνα ἐάν τις ἐξ οἱουδήποτε παιγνιώδους ἐπιτηδεύματος, πρὸς τὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ χάριν ἐλθεῖν θελήσῃ, καὶ ἐλεύθερος ἀπ' ἐκείνων τῶν σπίλων διαμεῖναι, μὴ ἐξὸν εἴη τινὶ τὸν τοιοῦτον πρὸς τὰ αὐτὰ γυμνάσματα πάλιν προτρέπεσθαι ἢ καταναγκάζειν.

ΒΑΛΣ. Τὸ παλαιὸν ἐτελοῦντο θέατρα μετὰ συνδοσίας τῶν δημοτῶν, καὶ διὰ τοῦτο εἶχον τινὰς σκηνικοὺς καὶ μίμους τὰ μέρη πολλάκις καὶ Ἕλληνας. ζητοῦσιν οὖν οἱ πατέρες ὁρίσαι τοὺς βασιλεῖς, ἵνα ἐάν τις τῶν τοιούτων Ἕλλην ὢν βαπτισθῇ, μὴ ἀναγκάζηται ὑπὸ τοῦ δήμου τὰ αὐτὰ ἐνδείκνυσθαι παίγνια.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς σκηνικοὺς καὶ μίμους, τοὺς τὰ παίγνια πράττοντας, οἱ πάλαι πατέρες ἐν τοῖς ἀποτροπαίοις ἐλογίζοντο. ἐὰν οὖν τις τῶν τοιούτων Ἕλλην ὢν προσέλθῃ τῷ Χριστιανισμῷ, καὶ ἐλεύθερος ἐκ τῶν σπίλων ἤγουν τῶν ῥυπαρῶν ἔργων ἐκείνων γένηται καταλιπὼν ταῦτα, αἰτοῦσι μὴ δύνασθαί τινα ἀναγκάζειν αὐτὸν πάλιν πρὸς τὰ παίγνια ἐκεῖνα ὑποστρέφειν, καὶ ἀνασχολεῖσθαι αὐτοῖς.

Canon LXV.

De Clericis, qui condemnantur. Illud quoque petendum est, ut statuere dignentur, ne liceat, Clericum quemcunque honorem obtinentem, in quocunque crimine Episcoporum judicio condemnatum, vel ab Ecclesia cujus fuit, vel ab ullo homine liberari à pœna; alioqui hunc pecunia & dignitate mulctari, nec ætatem nec naturam excusandam esse jubeant.

B

Bals. Clerici quidam in causis criminalibus condemnati, & nec appellationis auxilium habentes (ita enim est intelligendus Canon) restitui satagebant. Placuit ergo Patribus, Imperatores admoneri, ut statuant pœnæ pecuniariæ & privationi honoris eos subjici, qui illos defendunt ac liberant, sive sint Ecclesiastici, sive etiam alii, cujuscunque sint ætatis vel naturæ.

Zonar. Præterea ne quem Clericum à suo Episcopo ob crimen aliquod condemnatum, aut ab Ecclesia, cujus Clericus fuerat, aut ab alio viro, dynasta forte, absolvi liceat, Patres decerni voluerunt. Ac si quis hominem absolverit, eum & pecunia simul & dignitate mulctari; ita ut quicunque id aggressus fuerit, & pecunia mulctetur, & honore spoliatus dignitatem amittat. Neque vero, aut ætatis excusationem admitti; puta, quòd adolescens admodum, qui id fecit, vel affecta ætate sit, ac propterea crimen ætati condonari oporteat (κεῖρα namque ætatem significat, ut sæpe diximus) aut sexus, veluti quod à muliere id facinus patratum sit. Illud autem verbum διεκδικεῖσθαι, hoc loco, non pro eo sumitur, quod est alicujus, qui se injustè damnatum queratur, sibique provocationem dari postulet, patrocinium suscipere; id enim qui dixerit, multis Canonibus adversabitur, quibus, si minus Episcoporum sententiæ Clerici acquiescant, eisdem provocatio conceditur: sed est, justè condemnato Clerico, Episcopi sententiæ executionem vi quenquam & armis impedire.

Arist. *Clericus Episcopi judicio condemnatus, à nemine liberetur.*

Clericus, qui ob delicta ab Episcopo condemnatur, si sibi videtur injuriâ affectus, appellet, cum auctoritate autem & potestate à quopiam ne liberetur.

E

Canon LXVI.

De mimis, qui fiunt Christiani. De his præterea petendum est, ut si quis ex quocunque exercitio ludicro ad Christianismi gratiam venire voluerit, & purus ab illis maculis permanere; ne ulli liceat eum ad ejusmodi exercitium prorsus vel incitare vel cogere.

Bals. Spectacula antiquitùs cum populorum suppeditatione peragebatur, propterea scenicos quosdam & mimos, sæpe & magna ex parte Græcos habebant. Petunt ergo Patres, ut Imperatores decernant, si quis eorum, cùm Græcus sit, baptizetur, eum à populo eadem ludicra exhibere non cogi.

Zonar. Scenicos & mimos, ludorum artifices, antiqui Patres mirè aversabantur. Si quis horum igitur ex profana Græcorum superstitione Christiana sacra amplectatur, exutusque iis quibus notatus fuerat maculis, sordidum illud videlicet vitæ genus deseruerit, petunt ne hominem amplius cujusquam auctoritate ad ludicra illa iterum exercenda liceat compelli.

Digitized by Google

Siquidem in magnis urbibus theatra extabant, in quibus statis temporibus populi conventu ludi exhibebantur, ad eámque rem scenicorum opera & servitium, nulla excusatione admissa, ita flagitabatur, ut ad ea munia vel inviti traherentur.

ARIST. *Qui à ludicro exercitio ad honestam se convertit vitam, ad idem ne retrahatur.*

Qui scenicam relinquit vitam, & aliam vivendi rationem Christianis decentem amplectitur, ne compellatur in ludicro exercitio iterum versari. Erant enim quidam ludicris istiusmodi exercitiis ascripti, & graviter tulerunt ea consectari.

CANON LXVII.

De manumissionibus, quæ fiunt in Ecclesiis. De manumissionibus scilicet in Ecclesia proclamandis, si hoc nostri consacerdotes in Italia facere reperiantur, nostra quoque fiducia, manifestum est, eorum ordinem sequatur, missi Legati potestate palam data, ut quæcunque fide digna pro Ecclesiastico statu & animarum salute peragere potuerit, nos quoque ea omnia coram Domino laudabiliter suscipiamus. Si vestræ placeat dilectioni, dicite, ut & meam relationem firmam esse vobis ostendam; & nostrum omnium consensum vestra sinceritas jucundè accipiat. Ab omnibus Episcopis dictum est; Omnibus placent quæ sunt proposita, &, quæ sapienter à tua sanctitate sunt exposita, perfici debent.

BALS. Ut est verisimile, dubitabant nonnulli, an servi in Ecclesia manumitti debeant, vel aliqui alii, qui ad eam confugerunt, ut qui sint aliquibus delictis obnoxii, & auxilium quærant Ecclesiasticum. De his enim etiam hujus actionis principium tractat; atque etiam præsentis Canonis collocutio. Et propterea dixerunt Patres; Interrogentur per Legatos Italiæ Sacerdotes: & si illi quoque hoc faciant, seu proclament & faciant libertates, cum confidentia ipsi quoque ea, quæ sic fiunt, sequantur, ad animæ salutem respicientia, & ad jurium Ecclesiasticorum conservationem. Hoc autem sic proviso, fiet firma ad Imperatores quoque relatio, & ab eorum sinceritate suscipietur, quod communi consensu relatum fuerit. Ac quæ ad eos quidem spectant, qui ad Ecclesias confugiunt, præsens Canon Imperatori audienda remittit. Tu autem lege primi tituli quinti libri cap. decimum tertium, quod sic dicit; Statuimus nemini licere eos qui confugiunt, cujuscunque sint conditionis, ex sancta Ecclesia orthodoxæ fidei, extra hanc Imperialem civitatem extrudere. Si qui autem tale quid moliri vel facere ausi fuerint, sacrilegii crimini subjiciantur. Sed neque eos sic in venerabilibus Ecclesiis detineri vel constringi, ut illic à rebus esculentis, vel vestimentis, vel quiete, vel somno prohibeantur. Et undecimum caput quod dicit; Usque ad Ecclesiæ terminos, qui sunt ante forum publicum, tuti sint qui ad eam confugiunt, interioribus lavacris, vel hortis, vel aulis, vel cubiculis, vel porticibus utentes, & prohibeantur intra templum dormire vel comesse. Ne armis autem sibi securitatem parent, sed ea apud Episcopum deponant, vel persuasi primùm, vel postea ejecti jussu Episcopi & judicum. Et xii. caput; Servus cum armis confugiens statim ejiciatur: si autem resistat, majoribus viribus cogatur; & si pugnans ceciderat, dominus occidens non teneatur. Lege etiam iii. decretum decimi tertii capitis ejusdem tituli, quod dicit; Apud competentes judices litigare oportet eos qui confugiunt,

A ἐν γὰρ ταῖς μεγάλαις τῶν πόλεων θέατρα ἦσαν, καὶ κατὰ καιροὺς συνήγοντο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐτελοῦντο παίγνια, καὶ ὥσπερ τι λειτούργημα καὶ ἀπαραίτητον χρέως εἶχον, οἱ σκηνικοὶ δὲ ἐπιδείκνυσθαι ταῦτα εἵλκοντό τε καὶ μὴ βουλόμενοι.

ΑΡΙΣΤ. Ο ἀπὸ παιγνιώδους ἐπιτηδεύματος εἰς σπουδαῖον μετελθὼν βίον, μὴ ἑλκέσθω πρὸς αὐτό.

Ο καταλιπὼν τοῦ σκηνικὸν βίον, καὶ διαγωγὴν ἑτέραν χριστιανοῖς πρέπουσαν μετερχόμενος, οὐκ ἀναγκασθήσεται αὖθις δὲ παιγνιώδες ἐπιτήδευμα ἐνεργεῖν. ἦσαν γάρ τινες ἐναπογραφόμενοι εἰς τὰ παιγνιώδη ταῦτα ἐπιτηδεύματα, καὶ βάρος εἶχον δὲ μετέρχεσθαι ταῦτα.

B

ΚΑΝΩΝ ξζ.

Περὶ ἐλευθεριῶν τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γινομένων. περὶ ἐλευθεριῶν δηλαδὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κηρυκτέων, ἐὰν τοῦτο οἱ ἡμέτεροι συνιερεῖς φαίνωνται ποιοῦντες ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν· καὶ ἡ ἡμετέρα δῆλον πεποίθησις τῇ τούτων τάξει ἕπηται, δοθείσης φανερῶς ἀδείας πεμπομένου τοποτηρητοῦ, ἵνα οἱαδήποτε ἀξία πίστεως ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως καὶ τῆς τῶν ψυχῶν σωτηρίας ἐκτελέσαι δυνηθείη· καὶ ἡμεῖς ἐπαινετῶς ἐνώπιον τοῦ κυρίου ὑποδεξώμεθα ταῦτα πάντα. ἐὰν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ ἀρέσκῃ, ἐξείπατε, ἵνα καὶ τὴν ἐμὴν ἀναφορὰν βεβαίαν οὖσαν ὑμῖν ἐπιδείξω· καὶ τὰ παρὰ τῆς πάντων ἡμῶν συναινέσεως ἡ αὐτῶν εἰλικρινότης ἡδέως προσδέξηται. ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· πᾶσιν ἀρέσκει τὰ προτεθέντα, καὶ συνετῶς ἀπὸ τῆς σῆς ἁγιωσύνης ἐξηγηθέντα ὀφείλει ἐκτελεσθῆναι.

C

ΒΑΛΣ. Ὡς ἔοικεν, ἀμφέβαλόν τινες, εἰ ὀφείλουσιν ἐλευθεροῦσθαι δοῦλοι ἐπ' ἐκκλησίας, ἢ ἕτεροί τινες καταφεύγοντες ἐν αὐτῇ, ὡς ἐνεχόμενοι εὐθύναις τισὶ, καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζητοῦντες βοήθειαν. περὶ τούτων γὰρ καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς πράξεως ταύτης διαλαμβάνει· ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ διαλαλιὰ τοῦ παρόντος κανόνος. καὶ διὰ τοῦτο εἶπον οἱ πατέρες, ὅτι ἐρωτηθήτωσαν διὰ τοποτηρητῶν οἱ ἱερεῖς τῆς Ἰταλίας· καὶ ἐὰν ποιῶσι κἀκεῖνοι τοῦτο, ἤγουν κηρύττωσι καὶ πράττωσι τὰς ἐλευθερίας, μετὰ πεποιθήσεως καὶ αὐτοὶ ἵνα ἀκολουθήσωσι τοῖς οὕτω γινομένοις, εἰς σωτηρίαν ψυχικὴν ἀποβλέπουσι, καὶ εἰς συντήρησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαίων. τούτου δὲ οὕτω πολυπραγμονηθέντος, γενήσεται καὶ ἡ πρὸς βασιλεῖς ἀναφορὰ βεβαία, καὶ προσδεχθῇ παρὰ τῆς εἰλικρινότητος τούτων δὲ κατὰ συναίνεσιν κοινὴν ἀνενεχθέν. καὶ ὁ μὲν παρὼν κανὼν ἀνήρτησε τὰ τῶν προσφευγόντων τῆς ἐκκλησίαις εἰς ἀκρόασιν βασιλικήν· σὺ δὲ ἀνάγνωθι τοῦ α'. τίτλου τοῦ ε'. βιβλίου κεφ. ιγ'. λέγον, θεσπίζομεν, μὴ ἐξέστω τινὶ τοὺς πρόσφυγας, τοὺς οἱασδήποτε τύχης ὄντας, ἐκ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐκτὸς ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως ἐξεοῦν. εἰ δέ τινες τοιοῦτόν τι μηχανήσασθαι ἢ ποιῆσαι τολμήσουσι, τῷ τῆς ἱεροσυλίας ἐγκλήματι ὑποβαλλέσθωσαν. ἀλλὰ μηδὲ τούτους οὕτω κατέχεσθαι ἐν τῆς σεβασμίαις ἐκκλησίαις ἢ συσφίγγεσθαι, ἵνα αὐτόθεν ἢ τροφίμων πραγμάτων ἢ ἐνδυμάτων ἢ ἡσυχίας ἢ ὕπνου κωλύωνται. καὶ δὲ ια'. κεφ. λέγον, μέχρι τῶν πρὸ τῆς δημοσίας ἀγορᾶς τῆς ἐκκλησίας ὅρων δὲ ἀσφαλὲς ἐχέτωσαν οἱ προσφυγόντες, τοῖς ἐνδοτέροις λουτροῖς ἢ κήποις ἢ οἰκήμασιν ἢ αὐλαῖς ἢ στοαῖς χρώμενοι, καὶ κωλυέσθωσαν ἐντὸς τοῦ ναοῦ ὑπνοῦν ἢ ἐσθίειν. ὅπλοις δὲ μὴ ἀσφαλιζέτωσαν ἑαυτοὺς, ἀλλὰ ὑποτιθέτωσαν ταῦτα παρὰ τῷ ἐπισκόπῳ, ἢ πειθόμενοι πρῶτον, ἢ μετὰ ταῦτα ἐκβαλλόμενοι κατὰ κέλευσιν τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν δικαστῶν. καὶ κεφάλαιον ιβ'. μεθ' ὅπλων ὁ οἰκέτης προσφυγὼν εὐθὺς ἐκβαλλέσθω· ἀθιστάμενος δὲ, μείζονι βιαζέσθω δυνάμει· κἂν μαχόμενος τελευτήσῃ, ἀνεύθυνος ὁ ἐπελθὼν ἔσται δεσπότης. ἀνάγνωθι καὶ δὲ γ'. θέμα τοῦ ιγ'. κεφάλαιον τοῦ αὐτοῦ τίτλου, λέγον, παρὰ τοῖς προσφόροις δικάζεσθαι δικαστᾶις τοὺς πρόσφυγας,

D

E

F

καὶ

καὶ οὐχὶ παρὰ τῇ ἐκκλησίᾳ τοὺς ἀντιδίκους αὐτῶν μετακαλεῖσθαι. καὶ ὃ τελευταῖον θέμα τοῦ αὐτοῦ κεφ. λέγον, μεταξὺ δὲ τούτων τοῖς θεοσεβεστάτοις οἰκονόμοις εἴτε τοῖς ἐκδίκοις τῆς ἐκκλησίας φροντίδα καὶ σπουδὴν προσήκει ἔχειν, ὅπως ἑκάστου τῶν ἔνδον τῆς ἐκκλησίας προσφευγόντων τὰ ὀνόματα καὶ τὰς αἰτίας ἀνυπερθέτως ἐκζητῶσιν. ἔπειτα δὲ οἱ ἄρχοντες, ἢ ἐκεῖνοι πρὸς οὓς τὰ πράγματα καὶ τὰ πρόσωπα ἀνήκουσι, ταῦτα μανθάνοντες, τῇ ἐπιτηδείῳ εὐθύτητι ἐπιμελέστερον ἑαυτοῖς τὰ ἁρμόττοντα διατυπούτωσαν. ὥστε σημείωσαι, ὅτι οἱ μὴ ἀπογραφόμενοι οὐκ εἰσὶ πρόσφυγες.

A & non ad Ecclesiam eorum adversarios evocari. Et postremum responsum ejusdem capitis quod dicit; Interea autem pientissimos Oeconomos seu Ecclesiæ Defensores curam & diligentiam adhibere oportet, ut unuscujusque eorum, qui ad Ecclesias confugiunt, nomina & causas sine mora inquirant. Præterea autem magistratus, vel illi ad quos negotia & personæ pertinent, hæc scientes, ea qua par est rectitudine quæ illis conveniunt diligentiùs statuant. Quare nota, quòd qui non describuntur, non sunt ex eorum numero qui confugiunt.

ΖΩΝΑΡ. Αμφέβαλλον οἱ τῆς συνόδου, εἰ δεῖ ἐλευθερίας κηρύττεσθαι, ἤγουν ἐκφωνεῖσθαι, καὶ πράττεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίαις. διὸ εἰσήχθη γνώμη, σταλῆναι τοποτηρητὰς εἰς Ιταλίαν, καὶ εἰ οἱ ἐκεῖσε ἐπίσκοποι δέχονται τοῦτο γινόμενον, ἕπεσθαι αὐτοὺς τῇ ἐκεῖ συνηθείᾳ, δοξείσης φανερῶς ἀδείας τοῦτο γίνεσθαι, ὃ δὴ ἡ ἡμετέρα πεποίθησις τῇ τούτων τάξει ἕπεται, τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι καὶ ἡμεῖς θαῤῥήσομεν, ὡς καλῶς ὃ πρᾶγμα γεῖται, καὶ οὐκ ἔξω τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, καὶ ἐψόμεθα αὐτοῖς, καὶ δεξόμεθα ταῦτα, ὡς ἐπαινετῶς γινόμενα.

B ZONAR. Dubitabant Syn. Patres, an in Ecclesia manumissiones proclamari ac peragi oporteret. Propositum est igitur de Legatis in Italiam mittendis; ac si quidem, qui eo loci degunt Episcopi, rem probaverint, nos quoq; inquiunt, eam consuetudinem, data palam ejus rei gerendæ facultate, amplectimur. Illud autem [nostra fiducia eorum ordinem sequitur] ejusmodi est; Nos quoque, aiunt, nihil in ea re peccari, neque constitutionem Ecclesiasticam violari arbitrabimur, eorúmque judicium sequemur, ac institutum, quasi laude & commendatione dignum, probavimus.

ΑΡΙΣΤ. Αἰτητέον ἐκ βασιλέως περὶ τῶν ἐν ἐκκλησίαις γινομένων ἐλευθεριῶν.

C ARIST. *Ab Imperatore petendum est de manumissionibus, quæ in Ecclesiis fiunt.*

Νόμου ὃ τότε κρατοῦντος, τοὺς ἐλευθερομένους δούλους, μὴ ἀλλαχοῦ τὰς ἐλευθερίας λαμβάνειν, ἀλλ' ἢ ἐν τῇ στήλαις τῶν βασιλέων, δεηθῆναι ἡ σύνοδος αὕτη τῶν βασιλέως τοῖς παρ' αὐτῆς σταλεῖσι πρεσβυταῖς προετρέψατο, ὡς ἂν μὴ αἱ γινόμεναι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐλευθερίαι διὰ τοῦ νόμου τοῦτον ἀνατρέπωνται, ἀλλ' ἄδειαν φανερῶς ταύταις δοθῆναι τοῦτο πράττειν.

Lege tunc obtinente, ut servi manumissi nullibi libertatem acciperent, nisi in Imperatorum cippis: Syn. hæc legatos à se missos Imperatorem orare hortatur, ut manumissiones in Ecclesiis factæ per istam legem non everterentur; sed ut iis licentia illud faciendi manifestò concederetur.

ΚΑΝΩΝ ξη'.

CANON LXVIII.

Περὶ Αἰκυτίου ἐπισκόπου τοῦ καταδικασθέντος. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· τῶν Αἰκυτίου ἔτι μὴν, τῶν ἔκπαλαι κατὰ τὴν ἰδίαν ἀξίαν τῇ τῶν ἐπισκόπων γνώμῃ καταδικασθέντος, ὃ πρᾶγμα οὐκ οἶμαι παρεατέον τῇ πρεσβείᾳ· ἵνα ἐὰν τυχὸν τοῦτον εὕροι ἐν ἐκείνοις τοῖς μέρεσιν, ἔστω πρὸς φροντίδος τῷ αὐτῷ ἀδελφῷ ἡμῶν, ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, ὡς χρὴ καὶ ὅπου ἐξὸν εἴη, κατ' ἐκείνου διαπράξασθαι. ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· πολὺ ἀρέσκει καὶ αὕτη ἡ ἐξακολούθησις· μάλιστα, ὅτι ἔκπαλαι καταδεδίκασται ὁ αὐτὸς Αἰκύτιος, καὶ ἡ τούτου ἀναίσχυντος ἀνησυχία, ὑπὲρ τῆς καταστάσεως καὶ σωτηρίας τῆς ἐκκλησίας, μᾶλλον καὶ μᾶλλον παντάχου καταμαχητέα ἐστίν. καὶ ὑπέγραψαν· Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα. ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

D *De Equitio Episcopo condemnato. Aurelius Episcopus dixit; Equitii præterea, pro meritis jampridem Episcopali sententia condemnati, negotium non existimo esse legationi prætermittendum: ut si eum fortè in illis partibus invenerit, curæ sit ipsi fratri nostro, pro statu Ecclesiastico, ut oportet, & ubi licuerit, adversus illum peragere. Ab omnibus Episcopis dictum est; Multum placet hæc quoque consequentia: maximè quia jam olim condemnatus est hic Equitius, & impudens ejus inquietudo, pro statu & salute Ecclesiæ, magis & magis ubique est oppugnanda. Et subscripserunt; Aurelius Episcopus Carthaginensis Ecclesiæ præsenti decreto consensi, & lecto subscripsi. Similiter & reliqui Episcopi subscripserunt.*

ΒΑΛΣ. Ο Αἰκύτιος καθηρέθη καὶ οὐχ ἡσύχαζε. φησὶν οὖν ὁ Αὐρήλιος, ἵνα ἐὰν εὑρήσουσι τοῦτον οἱ τοποτηρηταὶ, φροντίσωσιν, ὡς δύναμις, ποιῆσαι τὶ εἰς τιμὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, διὰ τοῦ παυθῆναι αὐτόν. εἶπον δὲ καὶ πάντες, ὡς ἀρέσκει τοῦτο. ἡ γὰρ πολλὴ ἀναισχυντία καὶ ὄχλησις τοῦ Αἰκυτίου ἀντιμάχεται αὐτῷ, τουτέστι, ποιεῖ καὶ αὐτοὺς ἀσυμπαθεῖς.

BALS. Equitius fuit depositus, & non quievit. Dicit ergo Aurelius, quòd si eum Legati invenerint, curent, ut possunt, aliquid agere in honorem status Ecclesiastici, eum cessare faciendo. Dixerunt autem omnes, hoc eis placere. Multa enim impudentia & turba Equitii ei adversatur, hoc est, facit ut ipsi nulla ejus misericordia moveantur.

ΖΩΝΑΡ. Ο Αἰκύτιος κατεδικάσθη παρὰ τῶν ἐπισκόπων καὶ ἐγυμνώθη τῆς ἰδίας ἀξίας, ἤτοι καθηρέθη· ὁ δὲ οὐχ ἡσύχασεν, ἀλλ' ἐθορύβει. φασὶν οὖν, ὅτι ἔκπαλαι κατεδικάσθη κατὰ τὴν ἰδίαν ἀξίαν, ἤγουν ὡς ἦν ἄξιος, καὶ οὐ χρὴ παριδεῖν ὃ περὶ αὐτοῦ πρᾶγμα, ἤγουν περὶ αὐτοῦ πρᾶξιν καὶ τὴν ὑπόθεσιν, ἀλλ' ἐντείλασθαι τῷ στελλομένῳ ἐκεῖ εἰς πρεσβείαν, ἐὰν εὕρῃ αὐτὸν ἐν ἐκείνοις τοῖς μέρεσι, διὰ φροντίδος ποιῆσαι, ὡς χρὴ καὶ ὡς δύναται, κατ' ἐκείνου χωρῆσαι ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως,

ZONAR. Equitius ab Episcopis condemnatus, ac dignitate sua spoliatus, hoc est, depositione mulctatus fuit. Ille vero inquietus cuncta tumultu miscebat. Eum igitur jam olim, ut commeritus fuerat, damnatum fuisse asserunt, neque vero ipsius negotia, hoc est, actionem & causam ipsius esse negligendam, sed ei, qui legatus in illas oras profecturus est, præcipiendum, ut si hominem in iis regionibus invenerit, omni studio & conatu contra illum pro Ecclesiastica tranquillitate pugnet,

Digitized by Google

ne quis ab eo in Ecclesia tumultus existat. Cum enim illius, inquiunt, irrequieta fit impudentia, hoc est, cum propter impudentiam quietem agere nolit; tanto magis nobis faciendum est, ut contra eum pugnemus, hoc est illi obsistamus, ejusque conatibus refragemur.

ARIST. *Equitius jampridem Episcoporum judicio condemnatus, & impudenter se gerens contra Ecclesiasticam constitutionem, oppugnandus est.*

Episcopus condemnatus ob crimina, & depositus, si se injuriâ affectum judicat, ad majorem Synodum appellare debet. Sed impudenter se gerere, & Sacerdotium retinere cum auctoritate & vi conari, nihil aliud est quam Ecclesiasticæ constitutioni oppugnare. Hoc itaque faciens & Equitius iste Cathedræ Hipponensis Episcopus, post Episcoporum sententiam contra eum latam, ut Ecclesiasticæ constitutioni adversarius judicatus est.

ACTIO QUARTA.

In hoc conventu lectâ Anastasii Papæ Romani Epistolâ, de Donatistis ad Synodum scriptâ, ut ipsi recipiantur, & clementer cum iis agatur, Patres Deo & Papæ gratias agebant. In hoc Concilio leguntur literæ Anastasii Papæ Romani, de Donatistis Catholicos Episcopos admonentes. Sub Vincentio & Flavio clarissimis Consulibus, Idibus Septembris, Carthagine in secreto Restitutæ Ecclesiæ, ad Synodum congregati & Præsidentes ex omnibus in Africa Provinciis Episcopi, hoc est, Aurelius ejusdem Sedis Episcopus cum suis familiaribus, quos sua indicat subscriptio, dixit: Lectis literis beatissimi fratris & Consacerdotis nostri Anastasii, Romanorum Ecclesiæ Episcopi, per quas fraternæ, vel potiùs paternæ, dilectionis cura & sinceritate nos adhortatus est, ut de hæreticorum & schismaticorum & Donatistarum insidiis & impudentia, quæ in universa Afrorum regione Catholicam Ecclesiam graviter depopulatur, nullomodo dissimulemus; gratias agimus Deo Domino nostro, quòd piam hanc curam inspirare dignatus sit, excellentissimo & sanctissimo ejus Sacerdoti pro membris Christi; quæ etsi in diversis quidem terræ partibus, in una tamen corporis compage & harmonia constituta sunt.

CANON LXIX.

Ut cum Donatistis clementer agatur. Postea tractatis & consideratis omnibus, quæ ad utilitatem Ecclesiasticam concurrere videntur, annuente & inspirante divino Spiritu, satius esse duximus cum memoratis hominibus leniter & pacificè agere, etiamsi maximè à Dominici corporis unione inquieta dissensione se abscindant; ut, quantum est in nobis, omnibus omnino notum sit, qui illorum communione & familiaritate sunt irretiti in omnibus Africæ Provinciis, quam sunt miserabili errore illaqueati: fortè, ut dicit Apostolus, nobis in mansuetudine congregantibus eos, qui diversa sentiunt, dabit eis Deus pœnitentiam ad agnoscendam veritatem, & ut, qui Diaboli laqueis capti sunt, ab ipso ad ejus voluntatem deducantur.

BALS. Præsens Canon nihil aliud dicit, quàm Patres leniter & placidè debere in Donatistas agere, etiamsi ii à Dominici corporis unione se abscindāt. Domini autem corpus vel Ecclesiam intelligere oportet, cujus

A ἵνα μήτις ταραχὴ ἐξ ἐκείνου τῇ ἐκκλησίᾳ γίνηται. ἡ γὰρ τούτου ἀναίσχυντος, φασὶν, ἀνησυχία, τουτέστι τὸ μὴ θέλειν αὐτὸν ἡσυχίαν ἄγειν ἐξ ἀναισχυντίας, μᾶλλον καὶ μᾶλλον, ἀντὶ τοῦ πλείονος καταμαχητέα, ἤγουν ἀνθίστασθαι αὐτῷ καὶ ἀντιπράττειν ἄξιον.

ΑΡΙΣΤ. Αἰκότιος ἔκπαλαι καταδικασθεὶς τῇ τῶν ἐπισκόπων γνώμῃ, καὶ καταναισχυντῶν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, μαχητέος ἔστω.

Καταδικασθεὶς ἐπίσκοπος ἐπ' ἐγκλήμασι, καὶ καθαιρεθεὶς, εἰ οἴεται ἀδικεῖσθαι, πρὸς μείζονα σύνοδον ἐκκαλεῖσθαι ὀφείλει. B τὸ δὲ ἀναισχυντεῖν, καὶ τὴν ἱερωσύνην σπεύδειν κατέχειν αὐθεντικῶς καὶ βιαίως, οὐδέν τι ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ ἀντιμάχεσθαι τῇ ἐκκλησιαστικῇ καταστάσει. τοῦτο γοῦν ποιήσας καὶ ὁ Αἰκύτιος οὗτος, τῆς ἐν Ἱππῶνι καθέδρας ἐπίσκοπος, μετὰ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐξενεχθεῖσαν κρίσιν τῶν ἐπισκόπων ὡς ἐναντίος ἐκρίθη τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως.

Πρᾶξις τετάρτη.

Εν ταύτῃ τῇ συνελεύσει ἀναγνωσθείσης ἐπιστολῆς τοῦ πάπα Ρώμης Αναστασίου πρὸς τὴν σύνοδον περὶ τῶν Δονατιστῶν, ὥστε αὐτοὺς δέχεσθαι καὶ ἠπίως αὐτοῖς προσφέρεσθαι, C ηὐχαρίστησαν οἱ πατέρες τῷ θεῷ καὶ τῷ πάπᾳ. ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ γράμματα ἀναγινώσκονται Ανασταστίου τοῦ ἱερέως Ρώμης, περὶ τῶν Δονατιστῶν ὑπομιμνήσκοντα τοὺς καθολικοὺς ἐπισκόπους. ἐπὶ Βικεντίου καὶ Φλαβίου τῶν λαμπροτάτων ὑπάτων, εἰδοῖς Σεπτεμβρίαις, ἐν Καρχηδόνι εἰς τὸ σήκρητον τῆς Ρεστιτούτης ἐκκλησίας πρὸς σύνοδον συναχθέντες καὶ προκαθίσαντες οἱ ἐκ πασῶν τῶν ἐν Αφρικῇ ἐπαρχιῶν ἐπίσκοποι, τοῦτ' ἔστιν Αὐρήλιος ὁ τοῦ αὐτοῦ θρόνου ἐπίσκοπος, μετὰ τῶν ἑτέρων αὐτοῦ, οὓς δηλοῖ ἡ οἰκεία ὑπογραφὴ, εἶπεν· ἀναγνωσθέντων γραμμάτων τοῦ μακαριωτάτου ἀδελφοῦ καὶ συνιερέως ἡμῶν Ανασταστίου, τοῦ τῆς Ρω- D μαίων ἐκκλησίας ἐπισκόπου, δι' ὧν ἀδελφικῆς, μᾶλλον δὲ πατρικῆς, ἀγάπης μερίμνῃ καὶ εἰλικρινότητι ἡμᾶς προετρέψατο, ἵνα περὶ τῆς τῶν αἱρετικῶν καὶ σχισματικῶν Δονατιστῶν ἐπιβουλῆς καὶ ἀναισχυντίας, τῆς τὴν καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν Αφρων χώραν καθολικὴν ἐκκλησίαν βαρέως πορθούσης μηδαμῶς προσποιησώμεθα, χάριτας ὁμολογοῦμεν τῷ δεσπότῃ ἡμῶν θεῷ, ὅτι τοιαύτην εὐσεβῆ φροντίδα ἐμπνεῦσαι κατηξίωσεν τῷ οὕτως καλλίστῳ καὶ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ ἱερεῖ ὑπὲρ τῶν μελῶν τοῦ Χριστοῦ, τῶν κἂν ἐν διαφόροις τῆς γῆς μέρεσιν, ἀλλ' ἐν μιᾷ σώματος ἁρμονίᾳ καθισταμένων.

E

ΚΑΝΩΝ ξθ'.

Περὶ τοῦ, μετὰ τῶν Δονατιστῶν πρᾴως διαπράξασθαι. μετὰ ταῦτα ψηλαφηθέντων καὶ κατανοηθέντων πάντων τῶν τῇ ἐκκλησιαστικῇ χρησιμότητι συντρέχειν δοκούντων, ἐπινεύματος καὶ ἐνηχήσαντος τῶν πνεύματος θεοῦ, ἐπελεξάμεθα ἠπίως καὶ εἰρηνικῶς διαπράξασθαι μετὰ τῶν μνημονευθέντων ἀνθρώπων, κἂν εἰ τὰ μάλιστα ἐκ τῆς τῶν κυριακοῦ σώματος ἑνώσεως ἀνησυχάστῳ διχονοίᾳ ἀποσχίζωσιν, ἵνα ὅσον τὸ ἐν ἡμῖν πᾶσιν καθόλου γνωσθείη, τοῖς ἐκείνων κοινωνίᾳ καὶ ἑταιρίᾳ σαγηνευθεῖσιν ἀνὰ πάσας τὰς τῆς Αφρικῆς ἐπαρχίας, πῶς ἐλεεινῇ πλάνῃ κατεδέθησαν. ἴσως, F καθὼς λέγει ὁ ἀπόστολος, ἡμῶν ἐν ἡμερότητι συναγόντων τοὺς τὰ διάφορα φρονοῦντας, δώσει αὐτοῖς ὁ θεὸς μετάνοιαν πρὸς τὸ ἐπιγνῶναι τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἵνα ἀνασφήλωσιν οἱ ἐκ τῶν τοῦ διαβόλου βρόχων αἰχμαλωτισθέντες αὐτῷ εἰς τὸ αὐτοῦ θέλημα.

ΒΑΛΣ. Οὐδέν τι ἕτερον ὁ παρὼν κανὼν λέγει, ἀλλ' ἢ τὸ ἠπίως καὶ εἰρηνικῶς χρήσασθαι τοὺς πατέρας τοῖς Δονατισταῖς, κἂν αὐτοὶ ἀποσχίζωσιν ἐκ τῆς τοῦ κυριακοῦ σώματος ἑνώσεως. κυριακὸν δὲ σῶμα τὴν ἐκκλησίαν νοητέον, ἧς

κεφαλὴ

Digitized by Google

κεφαλὴ ὁ Χριστός ἐστιν· ἢ τὰ θεῖα μυστήρια, ὡς περὶ ταύτων A
ἐκείνων ἀφεστηκότων τῆς πίστεως, καθὼς προείρηται.

caput est Christus: vel divina mysteria, utpote illis à fidelibus in iis dissentientibus, ut antea dictum est.

ΖΩΝΑΡ. Ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ἀναφορὰν ἐποιήσατο ἡ συνοδος αὕτη πρὸς τὸν Ρώμης ἐπίσκοπον, καὶ δεξαμένη γράμματα ἐκείνου συνέθετο ἠπίως καὶ εἰρηνικῶς χρήσασθαι τοῖς Δονατισταῖς, κἂν τὰ μάλιστα ἀποχίζωσι, φασὶν, ὅτι τῆς καθολικοῦ σώματος ἑνώσεως. καθολικὸν δὲ σῶμα, ἢ τὴν ἐκκλησίαν νοητέον, ἤτοι δὲ τὴν ὀρθοδόξων ἄθροισμα, οὗ κεφαλὴ ἔγηται ὁ Χριστὸς, ἢ καθολικὸν σῶμα τὰ θεῖα μυστήρια, περὶ ταῦτα ἐκείνων διαφερομένων τοῖς πιστοῖς, καὶ μὴ οὕτω μετεχόντων αὐτοῖς, ὡς ἡ ἐκκλησία, ἀλλ' ἑτερόν πινα τρόπον, ὡς ἤδη προείρηται· ἵνα ὅσον ὃ ἐν ἡμῖν, ἀντὶ τοῦ, ὅσον πρὸς δύναμιν ἡμετέραν ἐστὶ, δῆλον γένηται πᾶσι τοῖς συναιρεσιώταις ἐκείνων, πῶς ἐλεεινῇ πλάνῃ κατεδεσμήθησαν, καὶ γνόντες τὴν ἀλήθειαν ἴσως ὑπανήφωσι. κέχρηνται δὲ καὶ ὑπολοιπαῖς ἐννοίαις καὶ ῥήμασι. B

ZONAR. Quemadmodum supra diximus, quædam ab hac Synodo ad Romanum Episcopum relata sunt, à quo postea literis acceptis, clementer & humanè cum Donatistis agendum esse statuit; quamvis se maxime, inquiunt, à Dominici corporis unitate sejungant. Dominicum vero corpus, aut Ecclesiam intellige seu orthodoxorum conventum, cujus caput Christus esse censetur, aut Dominici corporis sacrata mysteria, quod in iis videlicet maxime illi à fidelibus dissentirent, ac eis longe diversa ratione ab ea quam Ecclesia præscribit, ut jam anteà diximus, communicarent. Ut, quantum in nobis est, omnibus, qui illa hæresi tenentur, ìsit notum, quam miserabili versentur in errore, perspectáque veritate fortasse ad sanitatem redeant. Atque hæc quidem Apostolicis & sententiis & verbis explicavêre.

ΑΡΙΣΤ. Ἔδοξεν ἠπίως καὶ εἰρηνικῶς προσενεχθῆναι τοῖς Δονατισταῖς, καίτοι ἀποχίζουσιν ἑαυτοὺς τῆς ἐκκλησίας· εἴ πως αἰδεσθέντες τὴν πολλὴν ἡμῶν ἡμερότητα, τὴν αἰχμαλωσίας ἀπασφήλωσι.

ARIST. *Visum est, ut leniter & pacificè cum Donatistis agatur, etiamsi se ab Ecclesiâ separarunt: si fortè eximiam nostram reverentes lenitatem à captivitate liberentur.*

Δεῖ τοὺς τοῦ πραέος καὶ εἰρηνικοῦ χριστοῦ μαθητὰς ἀφεστηκότας πάθεσθαι τοὺς ἀποχίζοντας ἑαυτοὺς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, πρόθυμον ἀποδίδοσθαι θεραπείαν μὴ πραότητός τε καὶ ἡμερότητος, καὶ προσενοῦν αὐτοὺς αὖθις τῇ ἐκκλησίᾳ· μὴ μόνον τοι γε τὸ οἰκεῖον ζητοῦντας, καὶ τὴν τῶν ἄλλων σωτηρίαν καταφρονεῖν. διὰ τοῦτο γοῦν καὶ τοὺς Δονατιστὰς τοῦ κυριακοῦ σώματος ἀποσχίσματος ἑαυτοὺς, καὶ τῇ πλάνῃ καταδεδεσμένους, μηδ' ἡμερότητος ἡ συνοδος ὥρισε προσελθεῖν αὐτοῖς, καὶ παρακαλέσαι καταλιπεῖν τὴν πλάνην, καὶ τὴν ἀλήθειαν ὑπιγνῶναι· ἵν' ἴσως τὴν ἀγάπην τῶν παρακαλούντων καὶ τὴν πραότητα αἰδεσθέντες, ἀνασφήλωσι τὴν αἰχμαλωσίας. C D

Oportet mitis & pacifici Christi discipulos curam habere eorum qui se ab Ecclesiâ Catholicâ separarunt, & omnino studere cum lenitate & mansuetudine reducere, eosque Ecclesiæ iterum unire: non quidem suum tantum quærere, & aliorum salutem neglectui habere. Idcirco itaque & Donatistas, qui à Dominico corpore se abscíderunt, & errore detenti fuerunt, Synodus decrevit cum mansuetudine adire, & adhortari errorem deserere, & agnoscere veritatem; ut adhortantium charitatem & mansuetudinem forte reverentes, à captivitate liberentur.

ΚΑΝΩΝ ο'.

Περὶ γραμμάτων ὀφειλόντων τοῖς ἄρχουσιν Ἀφρικῆς ἀποσταλῆναι, ὥστε καταδηλα γενέσθαι τὰ μεταξὺ τῆς Δονατιστῶν καὶ Μαξιμιανιστῶν πραχθέντα. ἤρεσεν τοίνυν, ἵνα ἐκ τῆς ἡμετέρας συνόδου γράμματα πρὸς τοὺς τῆς Ἀφρικῆς ἄρχοντας δοθῶσιν, ἀφ' ὧν αἰτῆσαι ἁρμόδιον ἔδοξεν, πρὸς τὸ βοηθῆσαι τῇ κοινῇ μητρὶ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν οἷς ἡ τῆς ἐπισκόπων αὐθεντία ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονεῖται· τοῦτ' ἔστιν, ἵνα ἀρχοντικῇ δυνασείᾳ καὶ ὑπομελείᾳ καὶ Χριστιανικῇ πίστει ἀναζητήσωσι τὰ γεγόμενα ἐν ὅλοις τοῖς τόποις, ἐν οἷς οἱ Μαξιμιανισταὶ ἐκκλησίας κατέχουσι· ἔτι δὲ καὶ τὰς ἀπ' αὐτῶν ἀποχίσεις, καὶ δημοσίοις πράγμασι προσενεχθῆναι τὰ περὶ τούτων γνῶσιν βεβαίαν πᾶσιν ἀναγκαίως ποιήσωσιν ἐκπεδῶσαι. E

De literis, quæ mitti debent magistratibus Africæ, ut clara sint quæ inter Donatistas & Maximianistas acta sunt. Placuit ergo, ut ex nostra Synodo literæ ad Africæ Magistratus dentur, à quibus petere consentaneum visum est, ut communi matri catholicæ Ecclesiæ opem ferant, eo quòd Episcoporum auctoritas in civitatibus contemnitur; id est, ut sua potestate & auctoritate studióque & fide Christiana inquirant quæ in omnibus locis fiunt, in quibus Maximianistæ Ecclesias detinuerunt: præterea autem, ut qui ab ipsis abscissi sunt, omnibus firmam ac stabilem de iis cognitionem necessariò actis publicis inferi faciant.

ΒΑΛΣ. Τετύπωται ἐνταῦθοῖ γράμματα γενέσθαι συνοδικὰ πρὸς τοὺς ἐν Ἀφρικῇ ἄρχοντας, ὡς δὴ βοηθήσωσι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν οἷς ἡ τῆς ἐπισκόπων αὐθεντία καταφρονεῖται· καὶ διὰ τῶν δυνάμεως διορθωθῶσι τὰ παρὰ τῆς αἱρετικῆς τολμήματα, ἢ διὰ ὑπομνημάτων δημοσίᾳ γραφομένων ἢ διὰ φανερᾶς ἐκδικήσεως. F

BALS. Hic statuitur, literas synodales ad magistratus qui sunt in Africa dari, ut Ecclesiæ opem ferant, ubi Episcoporum auctoritas contemnitur; & per eorum potestatem corrigantur audacia Hæreticorum incepta, vel per acta publicè scripta, vel per manifestam punitionem.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ ἐπίσκοποι ἐδίδασκον τοὺς λαούς. εἰ δέ τινες ἦσαν ἄτακτοι καὶ στασιώδεις, θορυβοῦντες καὶ ταράσσοντες τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τῆς τοιούτων ἀρχοντικῆς ἐξουσίας ἐπεκαλοῦντο. τοῦτο τοίνυν καὶ ἐνταῦθα ποιῆσαι συνέθεντο, καὶ γράψαι τοῖς ἄρχουσι βοηθῆσαι τῇ κοινῇ μητρὶ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. μήτηρ δὲ τῆς πιστῶν λέγεται ἡ ἐκκλησία, ὡς ἐν αὐτῇ ἀναγεννωμένων ἡμῶν διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος γίνεσιν τὴν ἡμερινὴν καὶ ἐλευθέραν καὶ λυτικὴν παθῶν, καὶ πρὸς τὴν ἄνω ζωὴν ἐπιφερούσης. βοηθῆσαι δὲ

ZONAR. Munus Episcoporum fuit populum erudire. Quod si qui essent seditiosi ac importuni, qui tumultus ac perturbationes in Ecclesia concitarent, ad eos coërcendos auxilium à Magistratibus implorabant. Idem igitur hoc loco statuitur, ad eosque Magistratus, ut Ecclesiæ Catholicæ communis omnium parentis patrocinium suscipiant, literæ decernuntur. Parens verò fidelium communis Ecclesia dicitur, quòd in ea divino baptismatis munere initium vitæ duxerimus, ac ejus quidem vitæ, quam in divina luce ac libertate perturbationum vinculis soluti degimus, cujusque beneficio ad cælestis vitæ felicitatem pervenimus. Patrocinari verò illos

illos in iis rebus maxime volunt, in quibus auctoritas Episcoporum contemnitur; ut Magistratuum opibus adjuti in ea, quæ à Maximianistis patrantur, inquirant. Maximianistæ porro quidam erant ex hæresi Donatistarum, qui à gregalibus suis hæreticis secessione facta Orthodoxorum Ecclesias occupaverant. De his ergo Synodi Patres, ut inquiratur à Magistratibus, rogant, ac in publicis actis, sive, commentariis publicè scriptis, horum cognitionem omnibus necessariam, id est, utilem, ex qua videlicet ad omnes utilitas perventura sit, inscribi atque inseri postulant.

A αἰτῆσιν ἐν οἷς ἀυθεντία τῆς ἐπισκόπων καταφρονῆται, ἵνα ἀφ' ἑ ἀρχικῆς δυνάμεως ἐξετάσωσι τὰ ἡμόμβια τῶν τῆς Μαξιμιανιστῶν. οἱ Μαξιμιανισταὶ δὲ ἑ τῆς Δοναπισῶν ἔσθμ αἱρέσεως, οἳ ἀποχίσμπες ἑ τῆς αἱρεσιωτῆς ἀυτῆς μοίρας, κατέχον ὀρθοδόξων ἐκκλησίας. ὧδε τούτων οὖν ζητῆσαι τὰς ἄρχοντας ἀξιοῦσιν οἱ ἑ συνόδου, καὶ ἐν πράξεσι δημοσίαις, ἤγουν ἐν ὑπομνήμασι δημοσίᾳ γραφομένοις, ἐπιθῶαι καὶ ἐγγραφῶαι τὴν ὧδε τούτων γνῶσιν, ἀναγκαίαν πᾶσιν, ἀντὶ τοῦ λυσιτελῶς, ὡς ὠφέλιαν δυναμένην προξενῆσαι.

ARIST. *Literis Synodicis rogandum est magistratus, B ut communi matri Ecclesiæ Catholicæ opem ferant, inter eos quibus Episcoporum auctoritas despectui habetur.*

ΑΡΙΣΤ. Γεάμμασι συνοδικοῖς ἀξιωτέον τὰς ἄρχοντας βοηθῶαι τῇ κοινῇ μητρὶ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν οἷς ἡ τῆς ἐπισκόπων ἀυθεντία καταφρονεῖται.

Qui ratione & canonicis constitutionibus non persuadeantur, Magistratûs iis manu ad correctionem opus est. Idcirco itaque & hæc Synodus ad Africæ Magistratus scribere congruum judicabant, eosque postulare communi matri Ecclesiæ catholicæ opem ferre, in quibus Episcopi potestate Sacerdotali uti non possunt; despectui forsitan habiti ab hæreticis, vel etiam à fidelibus inmorigeris. C

Οἱ μὴ πειθόμενοι λόγῳ καὶ τοῖς κανονικοῖς ἐπιτάγμασιν, ἀρχοντικῆς χρείας δέονται πρὸς διόρθωσιν. Διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ἡ συνόδος αὕτη πρὸς τοὺς ἑ Αφρικῆς ἄρχοντας ἁρμόδιον ἔφανε γράψαι, καὶ ἀξιῶσαι αὐτοὺς βοηθῆσαι τῇ κοινῇ μητρὶ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν οἷς οἱ ἐπίσκοποι τῇ ἱερατικῇ ἐξουσίᾳ ἀ δυνάμενοι χρήσασθαι, καταφρονούμενοι ἴσως ὑπὸ αἱρετικῆς, ἢ καὶ πιστῶν ἀνυποτάκτων.

CANON LXXI.

ΚΑΝΩΝ οα'.

Ut Clerici Donatistarum in Catholicæ Ecclesiæ clerum recipiantur. Postea placuit, ut mittantur literæ ad fratres & Coëpiscopos nostros, & maximè ad Sedem Apostolicam, cui præsidet memoratus venerandus frater & Coëpiscopus noster Anastasius; quoniam scit Africam magnam habere necessitatem, ut propter Ecclesiæ pacem & utilitatem, & ipsorum quoque Donatistarum, qui quidem Clerici, mutato consilio, ad catholicam unionem transire voluerint, D secundum uniuscujusque catholici Episcopi voluntatem & consilium, qui in ipso loco Ecclesiam gubernat; si hoc Christianorum paci conferre visum fuerit, ipsi in propriis honoribus suscipiantur: quemadmodum in prioribus temporibus de eadem dissensione factum esse manifestum est; quod quidem multarum atque adeò ferè omnium in Africa Ecclesiarum, in quibus hic error exortus est, exempla testantur. Non ut Synodus, quæ de ea re facta est in transmarinis partibus, dissolvatur: sed ut illud maneat apud eos, qui sic volunt ad catholicam Ecclesiam transire, ut E nullam in eo unionis concisionem efficiat. Per quos autem omnibus modis effici & adjuvari Catholicam unionem, manifesto lucro fraternarum animarum, apparuerit, in iis locis in quibus degunt, ne eos impediat quod adversus eorum honores in transmarina Synodo constitutum est: quandoquidem salus nulli personæ exclusa est. Hoc est, ut qui fuerunt ordinati à parte Donatistarum, si ad Catholicam fidem correcti transire voluerint, non secundùm transmarinam Synodum non suscipiantur in propriis honoribus: sed si magis suscipiantur, per quos catholicæ unitati providetur. F

Περὶ τοῦ, τοὺς κληρικοὺς τῆς Δοναπισῶν ἐν τῷ κλήρῳ ἑ καθολικῆς ἐκκλησίας ἀναδέχεσθαι. εἰς ὕστερον ἤρεσεν, ἵνα γράμματα πεμφθῶσι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συνεπισκόπους ἡμῶν, καὶ μάλιστα πρὸς τὸν ἀποστολικὸν καθέδραν, ἐν ᾗ προκάθηται ὁ μνημονευθεὶς προσκυνητὸς ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἡμῶν Ἀναστάσιος· ὅπερ γινώσκει τὸν Αφρικὴν μεγάλην ἔχειν ἀνάγκην, ὥστε διὰ ἑ ἐκκλησίας εἰρήνην καὶ χρησιμότητα, καὶ αὐτῶν τῶν Δοναπισῶν, οἵ τινες δήποτε κληρικοὶ διορθουμένης ἑ βουλῆς πρὸς τὸν καθολικὴν ἑνότητα μεταθεῖν ἀπλήσιεν, κατὰ τὸν ἑνὸς ἑκάστου καθολικοῦ ἐπισκόπου προαίρεσιν καὶ βουλὴν, τοῦ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ κυβερνῶντος ἑ ἐκκλησίαν, ἐὰν τοῦτο συμβάλλεσθαι τῇ τῆς Χριστιανῶν εἰρήνῃ φανείη, ἐν ταῖς ἰδίαις τιμαῖς αὐτοὺς ἀναδεχθῆναι· καθὼς καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσιν χρόνοις ὧδε ἑ αὐτῆς διαφόρεως γεγενῆσθαι φανερόν ἐστιν· ὅπερ πολλῶν καὶ σχεδὸν πασῶν τῆς ἐν τῇ Αφρικῇ ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς ἡ τοιαύτη πλάνη ἀνεφύη, τὰ παραδείγματα μαρτύρονται. οὐχ ἵνα ἡ σύνοδος ἡ ἐν τοῖς πραμαπικοῖς μέρεσι ὧδε τοῦτο ἑ πράγματος γεγενημένη διαλυθῇ, ἀλλ' ἵνα ὑγιὲς μείνῃ ὧδε τοῖς οὕτως μεταθεῖν πρὸς ἑ καθολικὴν ἐκκλησίαν βουλομένοις, ὥστε μηδεμίαν ὑπὸ τούτων ἑ ἑνότητος συζυγίαν διεργάζεσθαι. διὸ ὧν δὲ τρόπῳ ὁπιτελεσθῶαι καὶ προσδοκηθῆναι ἡ καθολικὴ ἑνότης φανερῷ κέρδει ἑ ἀδελφικῶν ψυχῶν φανείη ἐν τοῖς τόποις, οἷς διάγουσιν, μὴ ἐμποδίσῃ τούτους ὅ ὁρισθὲν καὶ τῆς τιμῆς αὐτῶν ἐν τῇ πραμαπικῇ συνόδῳ, ὁπότερα ὅ σωθῆναι ὁτῳοῦν προσώπῳ ἀποκλεισθῆ, τοῦτ' ἔστιν, ἵνα οἱ χειροτονηθέντες ἐν τῷ τῆς Δοναπισῶν μέρει, ἐὰν πρὸς ἑ καθολικὴν πίστιν διορθωθέντες μεταθεῖν ἀπλήσιεν, μὴ καὶ ἑ πραμαπικὴν σύνοδον μὴ δεχθῶσιν ἐν ταῖς οἰκείαις τιμαῖς. ἀλλὰ μᾶλλον οὗτοι προσδεχθῶσιν, δι' ὧν τῇ καθολικῇ ἑνότητι ἡ πρόνοια.

BALS. Hic quoque canon est specialis. Placuit enim Patribus, ut qui ex Donatistis ad fidem orthodoxam accedunt, ita suscipiantur, ut suos sacros gradus obtineant: etiamsi aliter de eo visum sit in transmarina Synodo, seu in Italia.

ΒΑΛΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν ἰδικός ἐστιν. ἤρεσε γὰρ τοῖς πατράσι δέχεσθαι τοὺς ἀπὸ τῆς Δοναπισῶν προσερχομένους τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, ὥστε ἔχειν αὐτοὺς τοὺς οἰκείους ἱερατικοὺς βαθμούς, κἂν ἄλλως ἔδοξε τὰ ὧδε τούτου ἐν τῇ πραμαπικῇ συνόδῳ, ἤγουν τῇ ἐν Ιταλίᾳ.

ZONAR. De Donatistis hic quoque canon statuit. Et quidem, quamobrem in Italia habitæ Synodo adversetur, qua Donatistas, si ad fidem orthodoxam re-

ΖΩΝΑΡ. Περὶ Δοναπισῶν καὶ οὗτος ὁ κανὼν διατάττεται, πολλὰ μὲν διεξιὼν καὶ ἀπολογούμενος, ὅτι ἐναντίος τῇ ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Ιταλίας γενομένῃ συνόδῳ, καὶ ὁρισάσῃ μὲν δέ-

χεσθαι

Digitized by Google

χέσθαι τοὺς ἐκ τῆς αἱρέσεως τῶν Δονατιστῶν προσερχομένους τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, ὥστε ἔχειν αὖθις αὐτοὺς τοὺς οἰκείους ἱερατικοὺς βαθμούς. τυπῶν δὲ καὶ διαταττόμενος τοὺς χειροτονηθέντας ὑπὸ Δονατιστῶν κληρικοὺς, ἐὰν προσέλθωσι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, δέχεσθαι ἐν ταῖς οἰκείαις τιμαῖς, ὥστε δηλαδὴ ἔχειν ἐκείνους τοὺς οἰκείους βαθμοὺς, καὶ κατ' ἐκείνους τιμᾶσθαι, καὶ μὴ κατὰ τὴν πραματικὴν σύνοδον, μὴ δέχεσθαι τοὺς τοιούτους ἐν ταῖς τιμαῖς αὐτῶν. πραματικὴν δὲ σύνοδον λέγει τὴν ἐν Ιταλίᾳ γενομένην, ὡς εἴρηται. δεχομένων γάρ, φησι, τῶν Δονατιστῶν ἐν τοῖς οἰκείοις βαθμοῖς, πρόνοια γίνεται τῇ καθολικῇ ἑνότητι. πλειόνων δηλονότι οὕτω μεγόντων προσιέναι τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, καὶ ἑνότητος γενομένης τῶν πιστευόντων.

A verterentur, in sacrorum ordinum gradibus permanere vetitum fuerat, multis exponit & excusationem contexit. Tum vero ut Clerici, qui à Donatistis ordines suscepêre, si ad Ecclesiam Catholicam se conferant, in suis ordinibus maneant, eorúmque prærogativis, pro cujusque ordinis ratione, fruantur; neque vero iis spolientur, quemadmodum in transmarina Synodo constitutum fuerat, decernunt. Transmarinam vero Synodum, eam quæ in Italia, ut diximus, coacta est, nominat. Cum enim Donatistas, inquit, in suo quemque ordine suscipimus, Catholicæ simul unitati prospicimus. Ex hoc namque fiet, ut plures B Orthodoxam fidem amplectantur, ac proinde magis ac magis in dies credentium unitas coalescat.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ ὑπὸ τῶν Δονατιστῶν κεχειροτονημένοι, εἰ καὶ τῇ πέραθεν συνόδῳ μεταμεγόμενοι ἀποκέκληνται, ἀλλ' ἐπεὶ δὲ, σωθῆναι πάντας καλὸν, διορθούμενοι προσδεχέσθωσαν.

ARIST. *Qui à Donatistis ordinantur, etiamsi à Synodo transmarinâ resipiscentes exclusi sunt, cùm verò bonum sit ut omnes salventur, si se corrigant, recipiantur.*

Οὗτοι οἱ Δονατισταὶ μεταμελόμενοι, καὶ τὴν ἰδίαν ἀναθεματίζοντες αἵρεσιν, ἐπὶ τῆς ἰδίας τιμῆς μένειν συνεχωρήθησαν, καὶ τῷ κλήρῳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας συντάττεσθαι, διὰ δὲ τὴν Αφρικὴν πολλὴν ἔνδειαν κληρικῶν ἔχειν.

Hi Donatistæ pœnitentia acti, & propriam anathematizantes hæresim, in proprio honore manere permittuntur, & in Catholicæ Ecclesiæ clero collocari; quia Africa multâ laborat Clericorum egestate.

C

ΚΑΝΩΝ οβ'.

Περὶ τοῦ, πρεσβείαν πρὸς τοὺς Δονατιστὰς ἀποσταλῆναι χάριν τοῦ εἰς τὴν εἰρήνην συνθεῖναι. ἤρεσεν ἔπειτα, ὥστε τούτων πραχθέντων τοποτηρητὰς περὶ τοῦ κηρῦξαι εἰρήνην καὶ ἑνότητα, ἧς τινος χωρὶς ἡ τῶν Χριστιανῶν σωτηρία καθίστασθαι οὐ δύναται, πεμφθῆναι ἐκ τοῦ ἡμετέρου ἀριθμοῦ πρὸς τοὺς τῶν αὐτῶν Δονατιστῶν, εἴτε τινὰς ἔχουσιν ἐπισκόπους, εἴτε λαικούς· δι' ὧν τοποτηρητῶν πᾶσιν ἐν γνώσει γένηται, ὡς οὐδὲν ἔχουσιν εὔλογον κατὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· μάλιστα ἵνα φανερὸν πᾶσιν γένηται διὰ τῶν πολιχνιωτικῶν πεπραγμένων πρὸς πίστωσιν τῆς ἀποδείξεως, ὥσπερ αὐτοὶ περὶ τῶν Μαξιμιανιστῶν τῶν ἰδίων σχισματικῶν ἔπραξαν, ἔνθα αὐτοῖς θεόθεν ἀποδείκνυται, ἐὰν ἐπισκῆψαι θελήσοιεν, οὕτως ἀδίκως τότε αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἑνώσεως ἀποσχίσαντας, ὥσπερ κράζουσιν ἀδίκως ἀπ' αὐτῶν τοὺς Μαξιμιανιστὰς νῦν ἀποσχίσαι. ἐκ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τούτων, οὓς τινας φανερᾷ τῆς οἰκείας βουλῆς αὐθεντείᾳ κατεδίκασαν, μετὰ ταῦτα ἐν ταῖς ἰδίαις τιμαῖς ἀνεδέξαντο, καὶ δὲ βάπτισμα, ὃ οἱ παρ' αὐτοῖς καταδεδικασμένοι καὶ ἐκβεβλημένοι δεδώκασι, προσεδέξαντο, πρὸς δὲ δεξιθῆναι, πῶς μωρᾷ καρδίᾳ ἀντιτάσσονται τῇ εἰρήνῃ τῆς ἐκκλησίας, τῆς ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ διακεχυμένης. ταῦτα ποιοῦντες ὑπὲρ τοῦ μέρους τοῦ Δονάτου, καὶ μὴ λέγοντες ἑαυτοὺς μολύνεσθαι τῇ κοινωνίᾳ τῶν παρ' αὐτοῖς οὕτως διὰ δὲ ἀκούσιον τῆς εἰρήνης ἀναδεχθέντων· ἡμῖν δὲ φιλονεικοῦντες, τοῦτ' ἔστι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἔτι μὴν καὶ τῇ ἐν τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι τῆς γῆς καθεστώσῃ, διὰ τῆς μιασμένης τούτων κοινωνίας, ὧν τινων πρότερον κατηγιῶντο πάντες, ἐλέγξαι αὐτοὺς οὐκ ἠδυνήθησαν.

D

E

CANON LXXII.

Ut legatio mittatur ad Donatistas de componenda pace. Postea placuit, ut his actis ex nostro numero mittantur Legati pro prædicanda pace & unione, sine qua Christianorum salus non potest consistere, ad ipsorum Donatistarum, sive quos habent Episcopos, sive Laicos; per quos Legatos omnibus innotescat, quod nihil habent justum rationive consentaneum, quod dicant adversus Catholicam Ecclesiam: maximè ut manifestum sit omnibus per acta municipalia, ad fidem demonstrationi astruendam, sicut ii de Maximianistis propriis schismaticis fecerunt; ubi ipsis divinitùs ostenditur, si considerare voluerint, eos tam injustè tunc ab Ecclesiastica unione abscissos, quàm ipsi clamant injustè Maximianistas à se esse divulsos. Ex eorum autem numero, quos aperta proprii consilii auctoritate condemnaverunt, postea in propriis honoribus susceperunt: & baptismum, quem dedêre ii, qui apud ipsos condemnati & ejecti sunt, admiserunt, ut ostendatur quomodo stulto corde paci Ecclesiæ adversantur, quæ in universo orbe diffusa est. Hæc agentes pro parte Donati, & dicentes seipsos non pollui communione eorum, qui à se propter pacis necessitatem suscepti sunt: nobiscum autem contendentes, hoc est, cum Catholica Ecclesia, quæ vel in extremis partibus orbis consistit, per pollutam eorum communionem, quos priùs omnes accusabant, ipsos coarguere non potuerunt.

ΒΑΛΣ. Καὶ οὗτος ὁ παρὼν κανὼν περὶ τῶν Δονατιστῶν φησιν. ἔδοξε γὰρ σταλῆναι τινὰς πρὸς αὐτοὺς τοποτηρητὰς χάριν εἰρήνης καὶ ἑνώσεως, καὶ χάριν τοῦ ἀποδεῖξαι, ὅτι οὐ καλῶς ἀντιτάσσονται τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ὅτι καί τινες τῶν Μαξιμιανιστῶν τῶν ἀποσχισάντων ἀπ' αὐτῶν ἀδίκως, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, δέχονται καὶ συγκοινωνοῦσιν αὐτοῖς, καὶ οὓς αὐτοὶ ἐξ οἰκείας βουλῆς κατεδίκασαν, μετὰ ταῦτα ἐν ταῖς οἰκείαις τιμαῖς ἐδέξαντο, καὶ ὅτι οὓς αὐτοὶ, οἱ παρ' αὐτῶν καταδεδικασμένοι καὶ ἐκβεβλημένοι τῆς παρ' αὐτοῖς ἱερωσύνης, ἐβάπτισαν, παρεδέξαντο, καὶ ὅτι οὐδὲ λέγουσι μολύνεσθαι ταῦτα ποιοῦντες.

F

BALS. Hic quoque præsens canon de Donatistis loquitur. Visum est enim ut aliqui ad eos mitterentur Legati pro pace & unione, & ad ostendendum, quòd ii non rectè adversantur Catholicæ Ecclesiæ; & quòd aliqui etiam eos ex Maximianistis, qui ab eis injustè, ut ipsi dicunt, desciverunt, suscipiunt, & cum illis communicant; & quos suo proprio consilio condemnarunt, postea in propriis honoribus susceperunt; & quòd eos, quos qui ab ipsis sunt condemnati, & ab eo quod illis est sacerdotio ejecti, baptizaverunt, suscepêre; & quòd hæc agentes non se pollui dicunt.

Digitized by Google

ZONAR. Hæc quoque de Donatistis. Ad eos namque mitti è synodali conventu Legatos placuit, qui ipsos ad pacem, unitatemque cum Ecclesia Catholica firmandam hortarentur. Doceant eos præterea, minime recte facere, quòd Ecclesiasticæ quieti constitutionis adversentur; neque jure propter divisam ipsorum communionem cum Ecclesia Catholica contentionem habere. Quòd verò etiam ex Maximianistis quosdam suscipiunt, qui ab iis, ut ipsi asserunt, immeritò defecere, & cum iis communicant, quosque antea sua sententia damnarunt, postmodum honoribus eorum conservatis admiserunt; quod etiam alios ab iis baptizatos, quos ipsimet condemnarunt, ac eo, qui apud ipsos est, sacro ordine moverunt, non repudiant, nec ullam se ex hoc labem contrahere arbitrantur; in his quoque ipsos non mediocriter peccare demonstrent.

ARIST. *Placuit, ut Legati mittantur ad pacem & unionem Donatistis ad fidem orthodoxam conversis prædicandam.*

Patres hi non tantum judicarunt Donatistas ad Ecclesiam Catholicam accedentes admittendos esse, sed & legatos ad eos mittendos ad pacem Ecclesiarum & unitatem prædicandam, si ad orthodoxam fidem convertantur.

CANON LXXIII.

Quinam ex Clericis debeant ab uxoribus abstinere. Ad hæc autem dum de aliquorum Clericorum in suas uxores continentia mentio fieret, placuit, ut Presbyteri, Episcopi & Diaconi propriis terminis etiam à suis abstineant uxoribus; quod nisi fecerint, Ecclesiastico ordine moveantur: reliqui autem Clerici ad hoc non cogantur, sed debent uniuscujusque Ecclesiæ consuetudinem servare.

BALS. Quomodo debent se à suis uxoribus continere Episcopi & Presbyteri & Diaconi tempore vicis suæ, in xiii. can. Syn. in Trullo dictum est. Præsens quoque canon dicit eos deponendos, nisi tunc se continuerint. Hæc autem à reliquis Clericis non exigunt, ut qui sacramenta non contrectent, sed eos jubent servare Ecclesiæ consuetudinem. Lege & iii. canonem Archiepiscopi Alexandriæ Dionysii. Nota ergo, quòd tempore præsentis Syn. habebant Episcopi suas uxores sine præjudicio. Sic itaque hæc canone sancita sunt. Quomodo autem deponentur, qui forsitan non abstinent, cum res non sit manifesta. Quis enim contra sese confitebitur? vel quis eum convincere aggredietur? Quapropter mea est sententia, ut sacris initiati non perpetuo sacra celebrent. Propterea enim & in decimo Synodi in Trullo canone Patres de vicibus meminerunt. Et idcirco in magnis & Catholicis Ecclesiis sacratorum ministeria divisa sunt. Qui enim quotidie sacra celebrant canoni sunt obnoxii ex præsumptione, quod cum uxoribus cohabitant; & aperte populos offendunt. Propter hoc enim, ut mihi videtur; ne quis in multis Ecclesiis fiat Clericus prohibitum est, & etiam ne sacrorum celebratio & baptismata in oratoriis fiant, quæ sunt in domibus. Et hoc exolevit propter aliam rationem ex novellâ Domini Leonis Philosophi, quam etiam in diversorum canonum interpretationibus sitam legas vellem.

ZONAR. Hic etiam de continentia eorum, qui sacris initiati sunt, ab uxorum suorum commercio Patres decernunt. Episcopis ergo, Presbyteris & Diaconis, ab eis abstinendum esse præcipiunt; ac si qui con-

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ταῦτα περὶ Δονατιστῶν. τοποτηρητὰς γὰρ ἔδοξε σταλῆναι πρὸς αὐτοὺς ἐκ τῆς συνόδου, προσκαλουμένους αὐτοὺς εἰς τὸ εἰρηνεῦσαι καὶ ἑνωθῆναι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀποδείξοντας αὐτοῖς, ὅτι οὐ καλῶς ἀντιτάσσονται τῇ εἰρήνῃ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, οὐδὲ δικαίως φιλονεικοῦσι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς μεμερισμένης αὐτῶν κοινωνίας. ἐλέγχουσι δὲ αὐτοὺς μὴ καλῶς ποιοῦντας, καὶ ὅτι καί τινας τῶν Μαξιμιανιστῶν, τῶν ἀποσχισθέντων ἀπ' αὐτῶν ἀδίκως, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, δέχονται καὶ συγκοινωνοῦσιν αὐτοῖς, καὶ οὓς αὐτοὶ ἐξ οἰκείας βουλῆς κατεδίκασθαι, μεταταῦτα ἐν ταῖς οἰκείαις τιμαῖς ἐδέξαντο, καὶ ὅτι οὓς αὐτοὶ, οἱ παρ' αὐτῶν καταδεδικασμένοι καὶ ἐκβεβλημένοι τῆς παρ' αὐτοῖς ἱερωσύνης, ἐβάπτισθαι παρεδέξαντο, καὶ ὅτι οὐδὲ λέγουσι μολύνεσθαι ταῦτα ποιοῦντες.

ΑΡΙΣΤ. Ἤρεσε πρέσβεις ἀποσταλῆναι, κηρύξοντας τοῖς Δονατισταῖς εἰρήνην καὶ ἑνότητα, μετατιθεμένοις πρὸς τὸ ὀρθόδοξον.

Οὐ μόνον προσερχομένους τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ τοὺς Δονατιστὰς δέον ἔκριναν οἱ πατέρες οὗτοι παραδέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πρέσβεις πρὸς αὐτοὺς εἰρήνην τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἑνότητα, εἰ μετατεθῶσι πρὸς τὸ ὀρθόδοξον.

ΚΑΝΩΝ ογ'.

Περὶ τοῦ, ποῖοι ὀφείλουσι τῶν κληρικῶν γαμετῶν ἀπέχεσθαι. πρὸς ἐπὶ τούτοις ἐν τῷ περὶ ἐγκρατείας τῆς περὶ τὰς οἰκείας γαμετὰς τινων μνημονεύεσθαι κληρικῶν, ἤρεσεν, ὥστε τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους καὶ ἐκ τῶν ἰδίων ἔτι μὴν ἀπέχεσθαι γυναικῶν, ὅπερ εἰ μὴ ποιήσαιεν, ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποκινηθῶσι τάξεως· τοὺς δὲ λοιποὺς κληρικοὺς πρὸς τοῦτο μὴ ἀναγκάζεσθαι, ἀλλ' ὀφείλειν κατὰ τὴν ἑκάστης ἐκκλησίας συνήθειαν παραφυλάττεσθαι.

ΒΑΛΣ. Πῶς ὀφείλουσιν ἐγκρατεύεσθαι ἀπὸ τῶν ἰδίων γαμετῶν οἱ ἐπίσκοποι οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι, κατὰ καὶ καιρὸν τῆς ἐφημερίας αὐτῶν, εἴρηται ἐν τῷ ιγ'. κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου. καὶ ὁ παρὼν δὲ κανὼν φησὶ καθαιρεῖσθαι τούτους εἰ μὴ τηνικαῦτα ἐγκρατεύωνται. τοὺς δέ γε λοιποὺς κληρικοὺς ταῦτα οὐκ ἀπαιτοῦσιν, ὡς μὴ ψηλαφῶντας τὰ ἅγια, ἀλλὰ παρεγγυῶνται αὐτοῖς φυλάττειν κατὰ τὸ τῆς ἑκάστης χώρας ἔθιμον. ἀνάγνωθι καὶ καὶ γ'. κανόνα τοῦ ἀρχιεπισκόπου Αλεξανδρείας Διονυσίου. σημείωσαι οὖν, ὅτι κατὰ καὶ καιρὸν τῆς παρούσης συνόδου εἶχον ἀποκριματίστως τὰς οἰκείας γαμετὰς οἱ ἐπίσκοποι. οὕτω μὲν οὖν κεκόνισται ταῦτα· πῶς δὲ καθαιρεθήσονται οἱ ἴσως μὴ ἐγκρατευόμενοι ἀδήλου τοῦ πράγματος ὄντος· τίς γὰρ ὁμολογήσει καθ' ἑαυτοῦ; ἢ τίς πρὸς καὶ τούτου ἔλεγχον ἀποδύσεται; διὸ γνώμην δίδωμαι μὴ δι' ὅλου ἱερουργεῖν τοὺς ἱερωμένους. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἐν τῷ ι'. κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου ἐφημερίας ἐμνήσθησαν οἱ πατέρες. διὸ καὶ ἐν ταῖς μεγάλαις καὶ καθολικαῖς ἐκκλησίαις διῃρῆνται αἱ τῶν ἱερωμένων δουλείαι. οἱ γὰρ καθ' ἑκάστην λειτουργοῦντες ἔνοχοι γίνονται τῷ κανόνι, ἀπὸ προλήψεως διὰ τὸ συνοικεῖν γαμεταῖς· διόλου καὶ σκανδαλίζουσι τοὺς λαούς· οἶμαι γὰρ, ὅτι καὶ τὸ μὴ κληροῦσθαι τὴν αὐτὸν εἰς πολλὰς ἐκκλησίας διὰ τοῦτο ἐκωλύθη· ἔτι τε καὶ τὸ γίνεσθαι λειτουργίαν καὶ βαπτίσματα εἰς τὰ κατ' οἶκον εὐκτηρία. καὶ τοῦτο ἠπράκτησε δι' ἕτερον λόγον ἀπὸ νεαρᾶς τοῦ φιλοσόφου κυροῦ Λεόντος, ἣν καὶ ἀνάγνωθι καταστρωθεῖσαν ἐν ἑρμηνείαις διαφόρων κανόνων.

ΖΩΝΑΡ. Κἀνταῦθα οἱ πατέρες οὗτοι περὶ ἐγκρατείας τῆς πρὸς τὰς ἑαυτῶν γαμετὰς διατάττονται τοῖς ἱερωμένοις, καὶ φασὶ δεῖν τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους ἀπέχεσθαι καὶ ἐκ τῶν ἰδίων γαμετῶν κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους, ἤγουν

Digitized by Google

ἤγουν κατὰ τὰς ὡρισμένας ἡμέρας τῆς ἑκάστου ἐφημερίας, τοὺς δὲ μὴ τοῦτο ποιοῦντας, καθαιρεῖσθαι. ὅπερ τοὺς λοιποὺς κληρικοὺς παραφυλάττειν οὐκ ἀπαιτοῦσι, ποιεῖν δ' ἐκείνους ὁρίζουσι κατὰ τὴν τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ ἕκαστος ἐχειροτονήθη, συνήθειαν. ὅρα τοίνυν κἀνταῦθα τὸ ἔθος ὡς νόμον κρατοῦν. καὶ ὁ ιγ'. δὲ κεινὼν τῆς ἕκτης συνόδου πλατύτερον διέξεισι περὶ τῆς ἐγκρατείας τῶν ἰδίων γαμετῶν, ὥστε αὐτῶν ἀπέχεσθαι, κατὰ καιρὸν τὴν προσήκοντα, τοὺς ψηλαφῶντας τὰ ἅγια, ἀλλὰ καὶ ὁ γ'. κανὼν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Αλεξανδρείας Διονουσίου.

ΑΡΙΣΤ. Επίσκοποι πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι τῶν ἰδίων γαμετῶν ἀπεχέσθωσαν, ἢ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποκινείσθωσαν τάξεως. οἱ λοιποὶ δὲ κληρικοὶ πρὸς τοῦτο μὴ ἀναγκαζέσθωσαν· ἀλλ' ἡ συνήθεια φυλαττέσθω.

Οὗτος ὁ κανὼν περὶ πάντων ἀδιαστίκτως διατάττεται, ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, κατὰ τοὺς ἰδίους ὥρους, τῶν ἰδίων ἀπέχεσθαι γαμετῶν· ὁ δὲ δωδέκατος κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου οὐ συγχωρεῖ τοῖς ἐπισκόποις, μετὰ τὴν προελθοῦσαν ἐπ' αὐτοῖς τῆς ἐπισκοπῆς χειροτονίαν, ταῖς ἰδίαις συνοικεῖν γαμεταῖς· ἵνα μὴ πρόσκομμα τοῖς λαοῖς ἐντεῦθεν ὦσι τιθέντες καὶ σκάνδαλον. ὁ δὲ τρισκαιδέκατος τῆς αὐτῆς συνόδου κανὼν προστάττει τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους μὴ καθομολογεῖν, ἐν τῷ ἀξιοῦσθαι τῆς χειροτονίας, τῶν ἰδίων ἀφίστασθαι γαμετῶν, καθὼς ἐν τῇ Ρωμαίων ἐκκλησίᾳ ἐν τάξει κανόνος τοῦτο ἐκράτησε· ἀλλὰ συνοικεῖν αὐταῖς, καὶ μὴ ἀποστρεῖσθαι τῆς πρὸς ἀλλήλους κατὰ καιρὸν καὶ προσήκοντα ὁμιλίας. κρατοῦσιν οὖν οἱ κανόνες ἐκεῖνοι, καὶ κατ' αὐτοὺς σήμερον ἡ ἐκκλησία πολιτεύεται.

ΚΑΝΩΝ οδ'.

Περὶ τῶν τοὺς ἰδίους λαοὺς ἐγκαταλιμπανόντων. πάλιν ἤρεσεν, ὥστε μηδενὶ ἐξεῖναι ἐπισκόπῳ, καταλειφθείσης τῆς αὐθεντικῆς αὐτοῦ καθέδρας, πρός τινα ἐκκλησίαν ἐν διοικήσει καθεστῶσαν ἑαυτὸν ἀποφέρειν· ἢ ἐν οἰκείῳ πράγματι, ὑπὲρ ὃ χρὴ, ἐπιπολὺ ἀπασχολουμένῳ ἀμελεῖν τῆς φροντίδος καὶ τῆς συνεχείας τοῦ ἰδίου θρόνου.

ΒΑΛΣ. Τινὲς ἐπίσκοποι καταλιμπάνοντες τὰς πρωτοτύπους καθέδρας αὐτῶν, ἀπήρχοντο καὶ προσεκάθηντο εἴς τινας ἑτέρας ἐκκλησίας παροικιῶν ἀνηκουσῶν αὐτοῖς, πολυανθρωποτέρας ἴσως οὔσας ἢ καὶ πολυειροδοτέρας. ὥρισε οὖν οἱ πατέρες, μηδενὶ ἐπισκόπῳ ἐξεῖναι τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ μηδὲ χάριν ὑποθέσεως οἰκείας ἀπολιμπάνεσθαι ἐκ τῆς λαχούσης αὐτὸν ἐπὶ πολὺ, καὶ οὕτως ἀμελεῖν τοῦ συνεχῶς διδάσκειν καὶ οἰκεῖον λαόν. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. ἐρωτήσει δέ τις, εἰ τὰ τοῦ κανόνος ἔχουσι χώραν καὶ εἰς τοὺς ἀπολέσαντας ἀρχιερεῖς τὰς πρωτοτύπους καθέδρας αὐτῶν, ὡς καταχρεθείσας ὑπὸ ἐθνῶν· καὶ δύνανται οὗτοι ἀποκριματίσεως μεταπίπτειν εἰς ἐκκλησίας παροικιῶν αὐτῶν; λύσις. τινὲς εἶπον, δύνασθαι τοῦτο ποιεῖν καὶ ἐπίσκοπον αὐτοθελῶς. ἕτεροι εἶπον, δέεσθαι τοῦτον καὶ συνοδικῆς διαγνώσεως. ἄλλοι καὶ διὰ προστάξεως βασιλικῆς τοῦτο γίνεσθαι εἶπον. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὡς εἰ μὲν ὁ τοιοῦτος μητροπολίτης βούλεται μεταπεσεῖν εἰς θρόνον ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, διὰ δὲ καταχρεθῆναι παρὰ ἐθνῶν τὴν πρωτότυπον ἐκκλησίαν τούτου, ὀφείλει μετὰ βασιλικῆς προστάξεως καὶ συνοδικῆς διαγνώσεως ἐν ταύτῃ ἀποκαθίστασθαι· ὥσπερ γέγονε τοῦτο εἰς καὶ μητροπολίτην Νεοκαισαρείας, ἀντὶ καθίσματος ἔχοντα τὴν οἰκείαν ἐπισκοπὴν δὲ Οἴναιον· εἰς καὶ μητροπολίτην Πισιδίας, Αντιοχείας τὴν Σωζόπολιν λαβόντα εἰς κάθισμα. καὶ εἰς ἑτέρους πολλούς. εἰ δὲ ἡ παροικία οὐ τετίμηται διὰ θρόνου ἐπισκοπικοῦ διὰ μόνης συνοδικῆς διαγνώσεως, ἵνα ἐγκατασταθῇ εἰς αὐτὴν, καὶ οὐκ αὐτοθελῶς, ὥς τινες λέγουσιν· ἵνα μὴ ἐναντιωθῇ τῷ ἀποστολικῷ κανόνι, καὶ τοῖς λοιποῖς, τοῖς διορίζομένοις μηδέν τι καινοφανὲς ποιεῖν καὶ ἐπίσκοπον παρὰ γνώμην συνοδικήν.. ἔτι ἐρωτήσει τις, εἰ τοῦ κανόνος ταῦτα διορισαμένου δύναται ἐπίσκοπος,

tra fecerint depositione puniendos. Ab aliis verò Clericis nequaquam id exigunt; sed ab unoquoque Ecclesiæ suæ consuetudinem in ea re servari jubent. Atque hic quoque consuetudinem vim Legis obtinere animadverte. De continentia porro à propriis uxoribus servanda, ne cum iis per tempus aliquod conveniens rem habeant, qui sacra tractant, tertius decimus sextæ Synodi, quin & tertius Dionysii Alexandrini Archiepiscopi Canon, uberiùs disserunt.

ARIST. *Episcopi, Presbyteri, & Diaconi à propriis uxoribus abstineant vel ordine Ecclesiastico dimoveantur. Reliqui verò Clerici ad idem ne compellantur: sed consuetudo observetur.*

Hic Canon de omnibus sine distinctione statuit, Episcopis, Presbyteris, & Diaconis secundum propria tempora à suis abstinere uxoribus. At duodecimus sextæ in Trullo Synodi Canon Episcopis non permittit, postquam ad Episcopatum ordinati fuerunt, cum suis uxoribus cohabitare: ne offensionem & scandalum exinde populis darent. At xiii. ejusdem Synodi Canon mandat Presbyteris & Diaconis, cum ordinatione habeantur digni, à suis uxoribus secedere non profiteri; quemadmodum in Romanorum Ecclesiâ Canonis ad instar illud obtinuerat: sed cum iis habitare, & mutuâ convenienti tempore conversatione non privari. Prævalent itaque isti Canones, & secundum eos Ecclesia hodie gubernatur.

CANON LXXIIII.

De iis, qui proprios populos relinquunt. Rursus placuit, ut nulli liceat Episcopo, relicta sua Sede principali, ad aliquam Ecclesiam in Diœcesi constitutam seipsum conferre; vel de re propria plusquam oportet sollicito, propriæ sedis curam & sollicitudinem negligere.

BALS. Quidam Episcopi suas primitivas Cathedras relinquentes, in aliquas alias Ecclesias Parœciarum ad se pertinentium, quæ erant fortè magis populosæ aut majoris redditus, se conferebant, & illic sedebant. Statuerunt ergo Patres, nulli licere hoc facere: sed neque proprii negotii gratia discedere ab ea, quæ illum diu sortita est, & sic populum assiduè docendi curam non gerere. Et in his quidem versatur Canon. Interrogaverit autem quispiam, an quæ hoc Canone dicuntur locum habeant etiam in Antistitibus, qui suas primitivas Ecclesias perdiderunt, ut quæ à gentibus occupatæ fuerint: an ii possint citra præjudicium migrare in Ecclesias suarum parœciarum? Solutio. Quidam dixerunt, Episcopum ex propria voluntate hoc facere posse. Alii dicebant, eum etiam Synodali cognitione opus habere. Alii etiam per mandatum Imp. hoc fieri dicebant. Mihi autem videtur, quòd si is quidem Metropolitanus vult in sui Episcopatus Sedem migrare, eo quòd à gentibus sit occupata primitiva eorum Ecclesia, debet cum mandato Imperiali & Synodali cognitione in ea constitui: quemadmodum in Neocæsareæ Metropolitano factum est, qui pro Sede accepit proprium Episcopatum Oenæum; in Metropolitano Pisidiæ Antiochiæ, qui Sozopolin pro Sede accepit; & in multis aliis. Sin autem Sede Episcopali non fuit honorata parœcia per solam Synodalem cognitionem, ut in ea constituatur: nec ex propria voluntate, quemadmodum quidam dicunt; ne Canoni Apostolico adversetur, & reliquis, qui statuunt Episcopum nihil posse innovare præter Synodalem sententiam. Præterea interrogaverit quispiam, si cùm Canon hæc decernat, potest Episcopus

Digitized by Google

per mandatum Imperiale & Synodalem cognitionem, A à ſua Primitiva Sede migrare, licèt non à gentibus occupata, in Cathedram ſui Epiſcopatus, vel in Eccleſiam ſuæ parœciæ? Solutio. Cum Imperatoris mandato & Synodali cognitione utrumque Epiſcopo concedetur: aliàs autem, nullo modo. Propterea enim & Archiepiſcopus Derci, cùm ſæpe petiviſſet ut à Derco migrare liceret, in emporium quod dicitur Phileas, eò quòd id eſſet populoſius, non eſt exauditus. Porrò & alii diverſi Antiſtites, inopes quidem Eccleſias habentes, divites autem parœcias & populoſas, cùm hoc petiviſſent, non fuerunt exauditi propter præſentem Canonem. Nota hæc & memoria tene propter B tranſlationes quæ petuntur, ab Antiſtitibus, & fiunt in aliquibus. Quære Chalced. Syn. Can. xii. & xvii. qui dicunt, debere Eccleſiaſticos ſequi ea, quæ decernuntur à poteſtate Imperiali. Quia autem præſens Canon ſtatuit, non debere Epiſcopum peregrinari pluſquam oportet, ab ea quæ illum ſortitus eſt (eſt autem hoc incertum) lege decimum ſextum Canonem Synodi quæ habita eſt in æde ſanctorum Apoſtolorum, & interpretare præſentem Canonem ſecundùm leges quæ in ipſo ſunt poſitæ.

ZONAR. Ab Epiſcopis cum ipſa rei natura, tum decreta Canonum ea de re ſæpius edita, poſtulant, ut in ſua Epiſcopali ſtatione perpetuo degant, ac in populis erudiendis, atque ad rectam virtutis ſemitam dirigendis, laborent; non autem primaria ſua Sede relicta, in aliam Eccleſiam ſe conferant. Multi namque Epiſcopi in aliis ſuæ Diœceſis locis Eccleſias habent, quæ & parœciæ à Canonibus vocantur: quibus nulli peculiares Epiſcopi præfici conſuevêre. Igitur hic Canon in aliquam ejuſmodi Eccleſiam Epiſcopum proficiſci, ac in ea populi ſui cura neglecta diutius morari, vetat; ſed vel in ea Chorepiſcopum conſtituere, vel Presbytero procurationem ejus loci rerum mandare, D jubet: Epiſcopos vero in ſua quemque Eccleſia continenter obdurare, ac ne proprii quidem negotii tractandi cauſa diutius, quam par eſt abeſſe, curámve ſollicitè in Epiſcopali ſtatione permanendi, populúmque ſalutari doctrina informandi, deſerere. Atque illud quidem [diutius quam par eſt] hoc loco nulla circumſcriptione definitur: decimoſexto autem Canone in templo S. Apoſt. habitæ Synodi, quæ prima & ſecunda nominatur, ne ultra ſemeſtre tempus Epiſcopo à ſua Sede abeſſe liceat, divini Patres, pœna depoſitionis propoſita, conſtituerunt. Undecimus vero Sardic. E Synodi Canon, brevius adhuc ſpatium Epiſcopi abſentiæ, niſi neceſſaria cauſa aliqua intercedat, ut ex eo quod ibi affertur exemplo colligere eſt, videtur præfiniſſe. De diſceſſu Epiſcoporum à ſuis Eccleſiis ſtatuunt etiam diverſæ Novellæ, quæ in tertio Baſilic. libro titulo i. diverſis in capitibus reperiuntur.

ARIST. *Viſum eſt, ut nullus Epiſcopus principali ſuâ relictâ Sede, in aliam ſe conferat, vel de re propriâ ſollicitus, thronum ſuum negligat.*

Non tantum hoc, à civitate ad civitatem migrare F Epiſcopum, diverſis Canonibus prohibetur: ſed & illud, Eam, quæ proprie erat à principio, Cathedram Eccleſiæ ipſius relinquere, & ad aliam Eccleſiam in eâdem parœciâ tranſilire, & in eam transferre honorem, hic Canon non permittit. Sed nec in re propriâ ei pluſquam oportet ſollicito eſſe, & curam & inſtructionem populi negligere licet.

ἀπὸ βασιλικῆς προστάξεως καὶ συνοδικῆς ἀναγνώσεως, μεταπίπτειν ἀπὸ τῆς προτοτύπου καθέδρας αὐτοῦ, καὶ μὴ καλαχθείσης ὑπὸ ἐθνῶν, εἰς καθέδραν ὑπισκοπῆς αὐτοῦ, ἢ εἰς ἐκκλησίαν παροικίας τότε; Λύσις. μὴ βασιλικῆς προστάξεως καὶ συνοδικῆς ἀναγνώσεως καὶ ἀμφότερα τῷ ὑπισκόπῳ ἐγχωρησάσης· ἄλλως δὲ πως, ἀδαμοῦ. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Δέρκου ζητήσας πολλάκις μεταστῆναι ἀπὸ Δέρκου εἰς τὸ ἐμπόριον φίλων, διὰ τὸ πολυάνθρωπον εἶ τοῦτο, οὐκ εἰσηκούσθη. καὶ ἄλλοι γε ἀρχιερεῖς διάφοροι πλουσίας μὲν ἐκκλησίας ἔχοντες, πλουτοῦντες παροικίας πολυανθρώπους καὶ πλουσίας, καὶ ζητήσαντες τοῦτο, οὐκ εἰσηκούσθησαν, διὰ τὸ πρόσωπα κρίνα. σημείωσαι ταῦτα, καὶ ἔχε ὅτι μνήμης διὰ τὰς ζητουμένας μεταθέσεις καὶ γαμουμένας ὅτι ἀρχιερεῦσι πάσι. ζήτει τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου κανόνας ιβ'. καὶ ιζ'. λέγοντας ὀφείλειν τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἐπιτάττειν τοῖς διοικουμένοις ἀπὸ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας. ἐπεὶ γε ὁ πρῶτος κανὼν διορίζει, μὴ ἀποδημεῖν τὸν ἐπίσκοπον, πῶς ὁ χρή, ἀπὸ τὸ λαχούσης αὐτὸν (ἔστι γε τοῦτο ἄδηλον) ἀναγνῶναι τὸν ις'. κανόνα τὸν ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συγκροτηθείσης συνόδου, καὶ ἑρμηνεύειν τὸν τιθέντα κανόνα, καὶ τὰ καθεστῶτα νόμιμα ἐν αὐτῷ.

ZONAR. Τοὺς ἐπισκόπους, καὶ τὸ δίκαιον αὐτὸ, καὶ τὰ τῶν θείων κανόνων ἀκριβῆ, ἅπασι προσήκειν τὰς ἰδίας ἐπισκοπὰς, καὶ διδάσκειν τοὺς λαοὺς, καὶ κατατρίζειν αὐτοὺς, ἀλλὰ μὴ καταλιμπάνειν τὰς αὐθεντικὰς αὐτῶν καθέδρας, ἤγουν τοὺς προτοτύπους θρόνους αὐτῶν, καὶ πρὸς ἄλλην ἐκκλησίαν ἀπέρχεσθαι. πολλοὶ γὰρ τῶν ἐπισκόπων ἔχουσιν ἐκκλησίας ἐν ἄλλοις τόποις τῶν ὑπ' αὐτῶν διοικήσεων, ἃς καὶ παροικίας οἱ κανόνες καλοῦσιν, ἐν αἷς οὐκ εἰώθασιν ἐπίσκοποι προχείζεσθαι. μὴ οὖν ἐν τοιαύτῃ ἐκκλησίᾳ ἀπέναι, καὶ χειροτίζειν, καὶ ἐπίσκοπον ὁ κανὼν διατάττει, καὶ ἀμελεῖν τοῦ οἰκείου λαοῦ· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἢ χωρεπίσκοπον καθιστᾶν, ἢ πρεσβύτερον ποιεῖσθαι τὴν διοίκησιν τῶν ἐκεῖ· τοὺς δ' ἐπισκόπους ταῖς οἰκείαις προσκαρτερεῖν ἐκκλησίαις, καὶ μηδὲ διὰ οἰκεῖον πρᾶγμα ἀχολεῖσθαι ὑπὲρ ὃ χρὴ, καὶ ἀποδημεῖν τῆς τοῦ ἰδίου χρόνου συνεχείας, ἤτοι τοῦ χρόνου συνέχειαν καὶ ἀδιακόπως πρᾶγμάν τῇ ἰδίᾳ ἐπισκοπῇ, καὶ διδάσκειν τὸν λαόν. ὅ δὲ, ὑπὲρ ὃ χρὴ, ἐνταῦθα μὲν ἀορίστως κεῖται· ἐν ᾧ δὲ ἐκκαιδεκάτῳ κανόνι τῶν ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συνάσης συνόδου, τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας, μὴ πλέον μίαν ἢ ἀποδημεῖν τὸν ὑπισκοπον τῆς οἰκείας ὑπισκοπῆς οἱ ἐν ἐκείνῃ θεῖοι πατέρες ὡρίσαντο, ὅ δ' ἐπίμονον τοῦ μὴ τὸν κανόνα φυλάττοντος καθαίρεσίς ἐστιν. οἷα. ὁ κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου, ἐκ τοῦ προσδείγματος, ὃ ἐπάγει, εἰς ἐλάττονα καιρὸν ἔοικε συστέλλειν τὴν τῶν ὑπισκόπων ἀποδημίαν, εἰ μή τις αὐτῷ ἀνάγκη ὑπάκοι). περὶ ἀποδημίας ἐπισκόπων ἐκ τῶν οἰκείων ἐκκλησιῶν διατάττονται καὶ διάφοροι νεαραὶ, κείμεναι εἰς βιβλίον τῶν βασιλικῶν τρίτον πιτ. α'. ἐν διαφόροις κεφαλαίοις.

ARIST. Ἔδοξε μηδένα ὑπίσκοπον καταλιπόντα τὴν αὐθεντικὴν καθέδραν, πρὸς ἑτέραν μεταχωρεῖν, ἢ ἐν οἰκείῳ πράγματι ἀχολούμενον, τοῦ ἰδίου θρόνου ἀμελεῖν.

Οὐ μόνον δὲ, ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ὑπίσκοπον μεταβαίνειν, ἐκ διαφόρων κανόνων κεκώλυται· ἀλλὰ καὶ δὲ, τὴν καθ' ὅσον ἀρχὴν ἔσχεν καθέδραν τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ καταλιπεῖν, καὶ πρὸς ἑτέραν ἐκκλησίαν ἐν τῇ αὐτῇ παροικίᾳ ὅσον μεταθέσειν, καὶ τὴν τιμὴν ἐν αὐτῇ μεταθῆναι ὁ κανὼν ἔτι οὐ συγχωρεῖ· ἀλλ' ὀφεὶ ἐν οἰκείῳ πράγματι ἀχολεῖσθαι αὐτὸν ὑπὲρ ὃ χρὴ ἀνέχειν), καὶ τῆς φροντίδος καὶ τὴν διδασκαλίας ἀμελεῖν τοῦ λαοῦ.

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ οε'.

Περὶ νηπίων ὀφειλόντων βαπτίζεσθαι ὁσάκις ἀμφιβάλλεται περὶ αὐτῶν, εἰ ἄρα ἐβαπτίσθησαν. ὁμοίως ἤρεσεν περὶ τῶν νηπίων, ὁσάκις μὴ εὑρίσκονται βέβαιοι μάρτυρες, οἱ ταῦτα ἀναμφιβόλως βαπτισθέντα εἰπεῖν λέγοντες· καὶ οὕτω αὐτοῖς ἄνευ τῆς κείρας περὶ τὸ παραδοθείσης αὐτοῖς μυστηρίου ἀποκρίνεσθαι ἐπιτηδείως ἔχωσι, χωρὶς τινος προκοπτόντων ὀφείλειν ταῦτα βαπτίζεσθαι· μήποτε ὁ τοιοῦτος διασμὸς ἀποστερήσῃ αὐτὰ τοιαύτης τοῦ ἁγιασμοῦ καθάρσεως. ἐκ τούτου γὰρ οἱ τοποτηρηταὶ τοῦ Μαύρων ἀδελφοὶ ἡμῶν τοῦτο ἐβουλεύσαντο, ὅτι πολλοὺς τοιούτους ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἐξαγοράζονται. B

ΒΑΛΣ. Ἀναγνωθὶ ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου κανόνα, καὶ διήσεις τὸ τοῦ παρόντος κανόνος ἑρμηνείαν ἀπαραλλάκτως ἐκεῖ, καθὼς καὶ τὰ ῥήματα τοῦ κανόνος.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτον τὸν κανόνα ἄνευ ὀλίγων τινῶν ῥημάτων καὶ ἡ ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, ἡ λεγομένη ἕκτη, ἔχει ἀπαραλλάκτως, καὶ ἐξηγήσῃ ἐκεῖ.

ΑΡΙΣΤ. Τοὺς ἀμφιγνοουμένους, εἰ ἐβαπτίσθησαν, ἢ μή, ἤρεσε βαπτίζεσθαι· μήποτε τῷ διασμῷ στερηθῶσι τῆς θείας καθάρσεως. C

Τὸ μὲν δεύτερον τινα βαπτισθῆναι, εἰ μὴ παρὰ αἱρετικῶν ἐβαπτίσθη, διάφοροι κανόνες ἀπαγορεύουσιν. εἰ δέ τις ἀμφιβάλλει εἰ ἐβαπτίσθη, ὡς μήτε αὐτῷ τοῦτο εἰδότι. διὰ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν, μήτε ἑτέρων διαβεβαιουμένων καὶ μαρτυρούντων ἀναμφιβόλως αὐτὸν βαπτισθῆναι, χωρίς τινος ἀμφιβολίας βαπτισθῆναι ὀφείλει· ἵνα μὴ διὰ τὸ ἀμφίβολον στερηθῇ τῆς θείας καθάρσεως.

Canon LXXV.

De infantibus qui debent baptizari, quoties de iis dubitatur, an baptizati fuerint. Similiter placuit de infantibus, quoties non inveniuntur firmi teſtes, qui eos ſine controverſia baptizatos eſſe dicant; & nec ipſi propter ætatem de tradito eis myſterio aptè poſſunt reſpondere; ſine ulla offenſione poſſe eos baptizari. Nec unquam hæc dubitatio eos tali ſanctificationis luſtratione privabit. Hoc enim Maurorum Legati, fratres noſtri, ideo conſuluerunt, quod multos ejuſmodi à barbaris emant.

Bals. Lege Synodi in Trullo Can. & ibi præſentis Canonis interpretationem ſine ulla immutatione, quemadmodum & verba invenies.

Zonar. Hunc Canonem, pauculis quibuſdam exceptis verbis eundem prorſus apud Synodum in Trullo, quæ ſexta dicitur, ac ibidem explicatum, reperias.

Arist. *Illi de quibus ambigitur, utrum baptizati ſunt necne, placuit, ut baptizentur: ne propter ambiguitatem divinâ luſtratione deſtituantur.*

Secundo quidem baptizari quempiam, niſi ab impiis baptizatus fuerit diverſi Canones prohibent. Si quis autem ambigit, an baptizatus fuerit, utpote nec ipſo ob infantilem ætatem illud ſciente, nec aliis affirmantibus & teſtantibus eum haud dubie baptizatum fuiſſe; ſine ullâ dubitatione baptizari debet: ne propter dubitationem divinâ purgatione privetur.

D

ΚΑΝΩΝ οϛ'.

Περὶ τοῦ, τὴν ἡμέραν τοῦ πάσχα ἐν τῇ ἡμέρᾳ συνόδου ἀγγέλλεσθαι. ὁμοίως ἤρεσεν, ὥστε τὴν ἡμέραν τοῦ προκειμένου πάσχα διὰ τῆς τῶν πεπυρωμένων ὑπογραφῆς πᾶσιν ἐμφανίζεσθαι· ἡ δὲ τῆς συνόδου ἡμέρα ἡ αὐτὴ φυλαχθῇ, ἥτις ὡρίσθη ἐν τῇ ἐν Ἱππῶνι συνόδῳ, τοῦτ' ἔστιν, ἡ πρὸ δέκα καλανδῶν Σεπτεμβρίων. ὀφείλει γὰρ καὶ γραφῆναι πρὸς τοὺς πρωτεύοντας πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν, ἵνα ὅτε παρ' ἑαυτοῖς σύνοδον προσκαλῶνται, ταύτην τὴν ἡμέραν φυλάττωσιν. E

ΒΑΛΣ. Καὶ ἄλλοι διάφοροι κανόνες ὥρισαν, πότε ὀφείλει γίνεσθαι σύνοδον παρὰ τῶν ἐπαρχιωτῶν χάριν τοῦ λύεσθαι τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. φησὶ δὲ καὶ ὁ παρὼν κανὼν, καὶ ὅτι καιρὸν τῆς συνόδου (ἔστι δὲ αὕτη, ὁ πρὸ δέκα καλανδῶν Σεπτεμβρίων, ἤγουν κατὰ τοῦ Αὐγούστου μηνός· καλάνδας γὰρ αἱ πρῶτοι φασὶ λέγονται) τὴν ἡμέραν τοῦ πάσχα δηλοῦσθαι, ὥστε γινώσκεσθαι πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ἀφρικῇ. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. ἐπεὶ δὲ ἔστε ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος ἔστε ἀφ' ἑτέρου γινώσκεται ἡ ἐπισκόσια τοῦ ἡμέρας τοῦ πάσχα· (καὶ ὁ ζ'. γὰρ κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων μὴ τὸ ἐαρινὸν ἰσημερίαν διορίζεται τὸ πάσχα ἑορτάζειν ἡμᾶς, καὶ πλέον ἰδεῖν) δεῖ εἰπεῖν κατανοῆσαι μὲν διδάξαι τοὺς θέλοντας, διὰ τῆς τοῦ παρόντος κανόνος ἑρμηνείας, πῶς εὑρίσκεται ἡμέρα τοῦ νομικοῦ ἤτοι Ἰουδαϊκοῦ καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ πάσχα· ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ ἀποκρέα. εἰκὸς γὰρ ἔστι συμβαίνειν ὀρθόδοξόν τινα εἰς τόπους, ἔνθα τὰ τοιαῦτα ἀπολυσεσαρμονοῦνται σαφῶς γινώσκονται, καὶ ἐξ ἀγνοίας ἀποκρεῶσαι ἢ παρασῶσαι τοῦ καιροῦ προσήκοντα καιρὸν, ὅπερ ἔστιν F

Canon LXXVI.

Ut dies Paſchæ in die Synodi annuncietur. Hoc quoque ſimiliter placuit, ut dies venerandi Paſchæ per formatarum ſubſcriptionem omnibus oſtendatur: Dies autem Synodi idem ſervetur, qui in Hipponenſi Synodo fuit conſtitutus, id eſt, ante decimum Calendas Septembris. Debet enim etiam ſcribi ad Primates omnium Provinciarum, ut quando apud ſe concilium congregant, ab eo die abſtineant.

Bals. Alii quoque diverſi Canones ſtatuerunt, quando debeat fieri Synodus à Provincialibus, ut ſolvantur Eccleſiaſticæ quæſtiones. Dicit autem etiam præſens Canon, ut tempore Synodi (id eſt, ante x. Calend. Septembris, xxi. ſcilicet menſis Auguſti; Calendæ enim ſunt primus dies menſis) dies Paſchæ declaretur, ut cognoſcatur ab omnibus qui ſunt in Africa. Ac in his quidem conſiſtit Canon. Quia autem, nec à præſenti Canone, nec ab alio, cognoſcitur diei Paſchæ inſtitutio: (Nam vii. Canon ſanctorum Apoſtolorum ſtatuit, ut nos poſt vernum æquinoctium Paſcha celebremus, & nihil aliud) exiſtimavimus oportere nos per præſentis Canonis interpretationem docere eos, qui velint, quomodo inveniatur dies Legalis ſeu Judaici & Chriſtiani Paſchæ; quin & Carniſprivium. Fieri enim poteſt, ut orthodoxus quiſpiam in loca, ubi hæc non curantur nec cognoſcuntur, incidat, & per ignorantiam non convenienti tempore vel à carnibus abſtineat vel Paſcha celebret; quod non eſt condonandum. Ante omnia ergo ſciendum eſt, quòd niſi quis Legalis Paſchæ diem

Digitized by Google

noverit, non poteſt ſcire quando Chriſtianum Paſcha fieri debeat. Præterea ſciendum eſt, quòd Legale Paſcha fit à vigeſimo primo menſis Martii uſque ad decimum octavum Aprilis: Chriſtianum autem à vigeſimo tertio Martii uſque ad vigeſimum quintum menſis Aprilis. His autem ſic primùm conſideratis, ſi velis Judaici Paſchæ diem exactè ſcire, & itidem Chriſtiani, quære primùm & inveni Cyclum Lunæ, qui ſic invenitur. Numera annos à creatione mundi, & per novendecim eos divide, & qui remanſerint, Cyclum Lunæ declarabunt. Deinde etiam Cyclum Solis inveni hoc modo: Numera annos à creatione mundi, & eos divide per viginti octo, & qui reſtant dic eos Cyclum Solarem declarare. Cycli quidem Lunæ, qui ſunt novendecim, incipiunt à menſe Januario: Cycli autem Solis, qui ſunt viginti octo numero, incipiunt à menſe Octobri. Cùm ergo Cycli Lunæ & Solis ſic inveniantur, multiplica undecies tunc currentem Lunæ Cyclum; deinde adde uſque ad decimum ſextum Cyclum, pro ſeculis elapſis, ſex dies, qui Epactæ dicuntur; poſt decimum ſextum Cyclum uſque ad decimum nonum, adde ſimiliter ſeptem dies; Et poſtquam hos omnes dies in unam ſummam collegeris, divide eos per triginta, & cum veneris ad numerum triginta diebus minorem, eum ſume, & tot dies ex menſe Martio vel etiam Aprili illi adde, quot ſufficiant, ut fiat numerus quinquageſimus, & dic ſtatim in fine quinquagenarii debere eſſe Paſcha Legale. Ut autem quod dictum eſt, per exemplum fiat manifeſtius, labentis anni ſexies milleſimi ſexcenteſimi octogeſimi ſexti Paſchales dies quære, & dic ita; Cyclus Lunæ eſt eo anno ſeptendecim qui per undecim multiplicatus efficit dies centum octoginta ſeptem. Undecies enim ſeptemdecim ſunt centum octoginta ſeptem. His pro ſeculis, ut dictum eſt, diebus quoque ſeptem addictis, efficitur numerus dierum centum nonaginta quatuor. Quo quidem numero per triginta diviſo, relinquuntur dies quatuordecim: ſexies enim triginta ſunt centum octoginta. Ut ergo fiat numerus dierum quinquaginta, quò inveniatur dies Paſchæ Legalis, adde dictis quatuordecim diebus unum & triginta dies Martii & Aprilis dies quinque; & ſic cùm quinquaginta dierum numerum effeceris, dic debere fieri Paſcha Legale quinto die menſis Aprilis. Quia autem menſis quidem dies ſic comprehenditur; ſeptimanæ autem dies incertus eſt: opus eſt te quoque eam doceri. Et quoniam hoc anno Cyclus Solis eſt vigeſimus ſecundus, Cyclicum hunc numerum ſume, & pro unoquoque quadrienno propter Biſſextum diem unum ei adde, ſcilicet pro viginti duobus Cyclis dies quinque, qui etiam Epactæ dicuntur. Ita his adde, ſi quidem in menſe Martio Legale Paſcha invenitur, ratione præteritorum menſium, qui numerantur à menſe Octobri, dies undecim; ſcilicet pro Octobri dies tres, eo quòd habeat hic menſis dies triginta & unum; pro Novembri, duos dies, quòd is habeat dies triginta, & pro Decembri & Januario dies ſex, quòd unuſquiſque eorum habeat dies triginta & unum. Pro menſe autem Februario nihil addes, eo quòd ei deſit: Si autem invenitur Paſcha Legale menſe Aprili, ut fit in præſenti tempore: adde etiam tres alios dies pro menſe Martio; ut ſint pro menſibus dies quatuordecim. Legitimo ergo Paſchæ die invento, ut diximus, quinto menſis

A ἀσύγγνωστον. ἰστέον οὖν πρὸ πάντων, ὅτι εἰ μὴ γινώσκει τις τοῦ νομικοῦ πάσχα τὴν ἡμέραν, οὐ δύναται εἰπεῖν πότε ὀφείλει γενέσθαι τὸ Χριστιανικὸν πάσχα. ἔτι ἰστέον, ὅτι τὸ μὲν νομικὸν πάσχα γίνεται ἀπὸ τῆς κα'. τοῦ Μαρτίου μηνὸς μέχρι καὶ τῆς ὀκτωκαιδεκάτης τοῦ Ἀπριλλίου μηνός. τὸ δὲ χριστιανικὸν ἀπὸ τῆς κγ'. τοῦ μαρτίου μηνὸς μέχρι τῆς κε'. τοῦ Ἀπριλλίου μηνός. τούτων δὲ οὕτω προσθεωρηθέντων, εἰ θέλεις ἐξακριβώσασθαι τὴν ἡμέραν τοῦ Ἰουδαικοῦ Πάσχα καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ, ζήτησον πρῶτον καὶ εὑρὲ τὸν κύκλον τῆς σελήνης, ὃς καὶ εὑρίσκεται οὑτωσί. ἀρίθμησον τὰ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτη, καὶ ὕφελε αὐτὰ ἐπὶ τῶν ιθ'. καὶ τὰ ἐναπομείναντα
B εἰσὶ δηλωτικὰ τοῦ κύκλου τῆς σελήνης. εἶτα εὑρὲ καὶ τοῦ κύκλον τοῦ ἡλίου οὕτως· ἀρίθμησον τὰ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτη, καὶ ὕφελε αὐτὰ ἐπὶ τῶν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ τὰ περιλιμπανόμενα εἰπὲ δηλωτικὰ εἶναι τοῦ κύκλου τοῦ ἡλίου. οἱ μὲν τοι κύκλοι τῆς σελήνης, δεκαεννέα ὄντες, ἄρχονται ἀπὸ τοῦ Ἰαννουαρίου μηνός· οἱ δὲ κύκλοι τοῦ ἡλίου, εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ὄντες τοῦ ἀριθμὸν, ἄρχονται ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός. τοῦ γοῦν κύκλων τῆς σελήνης καὶ τοῦ ἡλίου οὕτως εὑρισκομένων, ἑνδεκαπλασίασον τοῦ τρέχοντα τηνικαῦτα κύκλον τῆς σελήνης· εἶτα πρόσθες μέχρι μὲν τοῦ ς'. κύκλου, χάριν τῶν παρελθόντων αἰώνων, ἡμέρας ἓξ τὰς λεγομένας ἐπακτάς. μετὰ δὲ
C τοῦ ις'. κύκλον μέχρι τοῦ ιθ'. πρόσθες ὑπὲρ ὁμοίου ἡμέρας ἑπτά· καὶ μετὰ τὸ ποιῆσαι τὴν τοιούτων ὅλων ἡμερῶν ἕνωσιν, ὕφελε αὐτὰς ἐπὶ τοῦ λ'. καὶ ὅταν καταντήσῃς εἰς ποσότητα ἥττονα τοῦ λ'. ἡμερῶν, καὶ κράτησον εἰς τὰς χεῖράς σου ταύτην καὶ ἕνωσον ἐπ' αὐτῇ ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἢ καὶ τοῦ Ἀπριλλίου ἡμέρας ὅσαι ἐξάρκουσιν εἰς τὸ συμποσωθῆναι πεντήκοντα. καὶ αὐτίκα εἰπὲ κατὰ τὸ τέλος τῆς πεντηκοντάδος ὀφείλειν γίνεσθαι τὸ νομικὸν πάσχα. ἵνα δὲ καὶ διὰ παραδείγματος σαφέστερον γένηται τὸ λεγόμενον, ζήτησον τὰς τοῦ τρέχοντος ςχπς'. ἔτους Πασχαλίου ἡμέρας, καὶ εἰπὲ οὕτως, ὁ κύκλος τῆς σελήνης κατὰ τὸ τοιοῦτον ἔτος ἐστὶν ἑπτακαιδέκατος, ὅστις
D ἑνδεκαπλασιαζόμενος ἀποτελεῖ ἡμέρας ρπζ'. ἑνδεκάη γὰρ δεκαεπτὰ ρπζ'. προστιθεμένων οὖν τούτοις χάριν τοῦ αἰώνων, ὡς εἴρηται, καὶ ἡμερῶν ἑπτὰ, ἀποτελεῖται ποσότης ἡμερῶν ρξδ'. ἧς δὴ ποσότητος ὑφελομένης ἐπὶ τῶν λ'. περιλιμπάνονται ἡμέραι ιδ'. ἑξάη γὰρ τριάκοντα, ρπ'. ἵνα τοίνυν ποσωθῶσι πεντήκοντα ἡμέραι, χάριν τοῦ εὑρεθῆναι τὴν ἡμέραν τοῦ νομικοῦ πάσχα, ἕνωσον ταῖς ῥηθείσαις δέκα πρὸς ταῖς τέσσαρσιν ἡμέραις τὰς τριάκοντα πρὸς τῇ μιᾷ ἡμέρας τοῦ Μαρτίου μηνὸς καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλλίου ἡμέρας πέντε καὶ οὕτω συμποσώσας ἡμέρας ν'. λέγε ὀφείλειν γενέσθαι τὸ νομικὸν πάσχα κατὰ τὴν πέμπτην τοῦ Ἀπριλλίου μηνός. ὅτι δὲ ἡ μὲν τοῦ μηνὸς
E ἡμέρα οὕτω καταλαμβάνεται, ἡ δὲ τῆς ἑβδομάδος ἡμέρα ἄδηλός ἐστι· χρεών ἐστι καὶ ταύτην ἀναδιδαχθῆναί σε. καὶ ἐπεί ἐστι κατὰ τὸ τοιοῦτον ἔτος ὁ κύκλος τοῦ ἡλίου κβ'. κράτησον εἰς τὰς χεῖράς σου τὴν τοιαύτην κυκλικὴν ποσότητα, καὶ ἕνωσον ταύτῃ ὑπὲρ ἑκάστης τετραετίας, χάριν τοῦ βισέξστου, ἡμέραν μίαν, ἤγουν ὑπὲρ τῶν κβ'. κύκλων ἡμέρας ε'. αἱ καὶ ἐπακταὶ λέγονται. ὡσαύτως ἕνωσον ταύταις, εἰ μὲν τὸ νομικὸν πάσχα εὑρίσκεται εἰς Μάρτιον μῆνα, λόγῳ τῶν προπαρελκόντων μηνῶν τοῦ ψηφιζομένων ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς, ἡμέρας ια'. ἤγουν ὑπὲρ τοῦ Ὀκτωβρίου, ἡμέρας γ'. διὰ τὸ ἔχειν τοῦ
F αὐτὸν μῆνα λ'. πρὸς τῇ μιᾷ· ὑπὲρ τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς, ἡμέρας β'. διὰ τὸ ἔχειν τοῦτον ἡμέρας τριάκοντα. καὶ ὑπὲρ τοῦ Δεκεμβρίου καὶ τοῦ Ἰαννουαρίου, ἡμέρας ἕξ, διὰ τὸ ἔχειν τούτους ἀνὰ τριάκοντα πρὸς τῇ μιᾷ ὑπὲρ δὲ τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς μηδὲν προσθήσεις, διὰ τὸ ἐλλιπῆ τοῦτον εἶναι. εἰ δὲ τὸ νομικὸν πάσχα εὑρίσκεται κατὰ τοῦ Ἀπρίλλιον μῆνα, ὥσπερ γίνεται κατὰ τὴν παροῦσαν ἐγχρονίαν, πρόσθες καὶ ἑτέρας ἡμέρας τρεῖς χάριν τοῦ Μαρτίου μηνὸς, ὡς εἶναι τὰς ὑπὲρ τῶν μηνῶν ἡμέρας δέκα πρὸς τοῦ τέσσαρσι. τοῦ γοῦν νομικοῦ πάσχα, ὡς εἴπομεν, εὑρισκομένου εἰς τὰς ε'.

τοῦ

τῦ Ἀπριλλίου μιλιὸς, ἔνωσον ζωύταις τὰς κβ'. ἡμέρας δ' ἡλιακοῦ κύκλου, τὰς δὸ τῦ βισέξτου πέντε, τὰς καὶ ἐπακτὰς λεγομένας, καὶ τὰς ιδ'. τῷ μιλιῶν, καὶ συμποσώσας ὅλας εἰς ἡμέρας μ'. καὶ αὖθις ἀναλύσας αὐτὰς εἰς ἑβδομάδας ἕξ, λοιπὰ δ' εἰσὶν οὕτως, ἑξάκις ἑπτὰ τεσσαράκοντα δύο, δύρησις ὠφελιμοποιομένας ἡμέρας τέσσαρας, ἵνα γίνεται ὁ νομικὸν πάσχα κ' πρὸ ε'. Ἀπριλλίου μιλιὸς, πρὸ αὐσμ ἡμέραν δ'. τ ἑβδομάδος. ὅπ οὖν ἀπόδοσις ἐστὶν ἐκκλησιαστικὴ μ' ὁ νομικὸν πάσχα γίνεται ὁ Χριστιανικὸν κ' μίαν κ' πρὸ αὐτοῦ ἑβδομάδα εἰς τετράδα ἡμέραν, εἰ πὲ ὀφείλειν γίνεται ἐξ ἀνάγκης ὁ Χριστιανικὸν πάσχα κ' πρὸ θ'. Ἀπριλλίου μηνός. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, ἐὰν ὑφέλῃς ἀπὸ τ παχαλίας ἡμέρας ν'. δύρησις πρὸ ἀποκρέαν. εἰ δὲ μὴ τῦτ θέλεις, ἤγουν ὁ γνῶναι πρὸ ἀποκρέαν μ' ὑφελμοῦ πεντήκοντα ἓξ ἡμερῶν, ἀλλὰ μ' πλείονος δύκολίας, ἐπεὶ ἀρτίως ἐστὶ βισέξτου, τρεῖς ἡμέρας δ'. καὶ εἰπὲ θ'. καὶ δ'. ιγ'. ὥστε ἔστι πρὸ ἀποκρέαν Φεβρουαρίου ιγ'. τῦτ δὲ γίνεται διὰ τ βισέξτου. εἰ γὰρ ὅτι ἐστὶ βισέξτου, ὑπετίθεντο ἡμέραι δ'. ἀλλὰ τρεῖς. ἐπεὶ δὲ ἐμνήσθημεν βισέξτου ἐν διαφόροις τόποις, ὀφειλὲς εἰδέναι, ὅτι ἕκαστος χρόνος ἔχει ἡμέρας τξέ. ὥρας ς'. οἱ γοῦν τὰ τῷ ἐνιαυτῷ καὶ τῷ μιλιῶν συμποσώσαντες, ὥρισαν προστίθεσθαι τῷ Φεβρουαρίῳ μιλιὶ τὰς περιττευούσας, ἐπέκεινα τῷ τετρακοσίων ἐξήκοντα πέντε ἡμερῶν ἓξ ὡρας. διὸ καὶ ἔχει ὁ Φεβρουάριος μιλιὶ μ' ἑκαστον πεντεκαιεικοσιτετράωρον ὑφιζόμενον ἀπὸ τῦ α'. ἡλιακοῦ κύκλου, ἡμέρας κθ'.

ΖΩΝΑΡ. Τὸν ἡμέραν τ πάσχα δηλοῦσθαι ταῖς ἐν Ἀφρικῇ χώραις ὥρισθη πρὸ τ μηνούσης γίνεσθαι ἐπισκοπὰς συνόδου· τὸν δὲ ἡμέραν τ συνόδου ὥρισται ἦν, τὸν πρὸ δέκα καλανδῶν Σεπτεμβρίων, ὡς ἦν αὐτὸν τ κα'. τ Αὐγούστου. καλάνδαι γὰρ, ὡς ἄνω που εἴρηται, λέγονται αἱ πρῶται τ μιλιὸς ἡμέραι. εἰ γοῦν τὰς πρὸ τούτων δέκα ἀφέλῃς, προλιμπάνονται εἰς τ Αὔγουστον, ἔχοντα λ'. πρὸ μίαν ἡμέραν, εἴκοσι πρὸ μία.

ΑΡΙΣΤ. Ηρεσε τῇ ἡμέρᾳ τ ἐτησίου συνόδου, ἤγουν τῇ πρὸ δέκα καλανδῶν σεπτεμβρίου, τὸν ἡμέραν τ ἁγίου πάσχα κηρύττεσθαι.

Διαφόρως πρὸ τοῦτο ἡ σύνοδος ὥρισε, ὅ τ ἡμέραν τ πάσχα γνωρίζεσθαι ἐν τῇ κατ' ἔτος γινομένῃ συνόδῳ ἐν Ἀφρικῇ.

ΚΑΝΩΝ οζ'.

Περὶ τ, μὴ ὀφείλειν ἐπίσκοπον ἐπιξενούμενον καθέζεσθαι ἐν τῇ καθέδρᾳ ἐπιξενοῦται. ὁμοίως ὥρισθη, ὥστε μηδενὶ ἐξῆναι μεσίτην τ καθέδραν κατέχειν, ἢ τινι μεσίτης δέδοται, διὰ οἱασδήποτε τῶν λαῶν συνοδῆς ἢ διχοστασίας· ἀλλὰ συνοδάζειν ἐντὸς ἐνιαυτῦ τοῖς αὐτοῖς προνοεῖσθαι ἐπίσκοπον. εἰ δὲ παρὰ τῦτο ἀμελήσει, μετὰ τ περαίωσιν τ ἐνιαυτ ἕτερος ψηφισθῇ μεσίτης.

ΒΑΛΣ. Τὸ παλαιὸν χηρευούσης ἐπισκοπῆς, ἐσέλλετό τις χάριν τ εἰρηνεύειν τ λαὸν, ὃν καὶ ὠνόμαζον μεσίτην. φησὶν οὖν ὁ κανὼν, μὴ ἰδιοῦσθαι τῦτον τ ἐπισκοπήν· ἀλλ' εἰ μὴ συνοδάσει μᾶλλον ἡγεῖται ἐπίσκοπον, μετακινεῖσθαι αὐτὸν ἀπὸ τ μεσιτείας, καὶ ἕτερον ψηφίζεσθαι. τὸ δὲ περὶ τῦ τοιούτου μεσίτου ἐπεὶ σήμερον οὐκ ἐνεργοῦσιν, ἀλλ' ἀνάγκη πᾶσα ἐστὶν ἀπεντεῦθεν, εἰ δυνατὸν, ψηφίζεσθαι τὰς ἐκκλησίας· διὸ καὶ ἡμῖν ἐγράφη πλέον τί. ὁ δὲ τοιῦτος μεσίτης ἐπίσκοπος ἦν, ὡς φαίνεται ἀπὸ τ ἐπιπλώσεως τ κανόνος.

ΖΩΝΑΡ. Ἔθος ἦν πάλαι, εἴποτε ἐπισκόπου ἐκήρευεν ἐκκλησία, κέλλεσθαί τινα ἐν αὐτῇ, ὃν ὠνόμαζον μεσίτην, καθιστῶντα τὸν λαὸν εἰρηνεύοντα ἴσως, ἢ καὶ

A Aprilis, his adde xxii. dies ſolaris Cycli, & ex Biſſexto quinque, qui etiam Epactæ dicuntur, & xiv. menſium; & eos omnes xlvi. dierum ſummam colli-
ge ac rurſus in ſex ſeptimanas reſolve, ſic dicendo, ſexties ſeptem quadraginta duo, invenies reliquos dies iv. fieri ſcilicet Paſcha Legale quinto die menſis Aprilis, qui eſt quartus dies ſeptimanæ. Quia ergo traditio eſt Eccleſiaſtica, poſt Paſcha Legale fieri Chriſtianum in una & eadem ſeptimana in primo die; dic debere neceſſariò fieri Paſcha Chriſtianum, ix. die April. His ergo ita ſe habentibus, ſi à die Paſchali dies lvi. ſubduxeris, invenies Carnisprivium. Si au-
B tem nolis cognoſcere Carnisprivium ſubductione lvi. dierum, ſed cum majori facilitate, quia nunc eſt Biſſextus, adde dies iv. & dic, ix. & iv. tredecim: ut ſit Carnisprivium Februarii xiii. Hoc autem fit propter Biſſextum. Si enim non eſt Biſſextus, non adjiciuntur dies iv. ſed tres. Quia autem in diverſis locis Biſſexti meminimus, debes ſcire, quòd unuſquiſque annus habet ccclxv. dies horas vi. Qui ergo annos & menſes in quantitatem redegerunt, ſtatuerunt ut menſi Februario adjiciantur vi. ſuperabundantes horæ ultra ccclxv. Et ideo habet menſis Februarius poſt unumquodque quadriennium, numeratum à primo
C Cyclo ſolari, dies xxix.

ZONAR. Paſchæ diem, per eam quæ ſingulis annis futura eſt ſynodum, Africæ regionibus declarari ſtatutum eſt: Tempus autem Synodi habendæ ante decimum diem Cal. Septembr. definivere, qui eſt Auguſti menſis primus & vigeſimus. Calendæ enim, ut antea dictum eſt, primi cujuſque menſis dies appellantur. Si ergo decem dies ante Calendas Septembris abſtuleris, Auguſto menſi, qui uno & triginta diebus ab-
D ſolvitur, unus & viginti nimirum reliqui fient.

ARIST. *Viſum eſt, ut Synodi anniverſariæ die, ſive decimo Kal. Septembrium, dies ſanctæ Paſchæ prædicetur.*

Et illud Synodus variè decrevit, ut Paſchæ dies in Synodo quotannis habitâ in Africâ ſignificaretur.

CANON LXXVII.

E *Non debere Epiſcopum interventorem ſedere in Cathedra, cui interventor datus eſt. Similiter placuit, ut nulli liceat interceſſori tenere Cathedram, cui interceſſor datus eſt, propter quodcunque populorum ſtudium vel diſſenſionem: ſed ſtudere eis intra annum Epiſcopum providere. Si autem præter hæc fecerit, poſt anni finem alius interceſſor eligatur.*

BALS. Cùm olim vacaſſet Epiſcopatus, pro pacificando populo mittebatur aliquis, quem etiam mediatorem nominabant. Dicit ergo canon eum non debere Epiſcopatum ſibi vendicare: Sed niſi potiùs ſtu-
F dium adhibuerit, ut fiat Epiſcopus, eum debere à mediatoris munere removeri, & alium eligi. Quæ autem de eo mediatore dicuntur quoniam hodie non ſunt in uſu; ſed omnino neceſſe eſt, ut, ſi fieri poteſt, mox eligant eccleſiæ: ideo nec nos plura ſcripſimus. Hic autem mediator erat Epiſcopus, ut apparet ex titulo canonis.

ZONAR. Antiqui moris fuit, ſiquando orbata Epiſcopo Eccleſia vacaret, mitti ad eam quem interceſſorem appellabant, vel ut ſeditionem forte aliquam populi

Digitized by Google

populi ſedaret, vel alias etiam ob cauſas. Ergo niſi unius anni ſaltem non intervallo Epiſcopum populo, apud quem agebat, dandum interceſſor curaſſet; ipſe quidem ab interceſſione amovebatur; tum alius, qui apud populum interceſſoris munus ejus loco obiret, ſubſtituebatur.

ARIST. *Viſum eſt, ut Epiſcopo ad interceſſionem dato, qualicunque populorum ſtudio aut diſſenſione, Cathedram, cujus eſt interceſſor, tenere non liceat: ſed intra annum Epiſcopum provideat, vel anno vertente, alius interceſſor eligatur.*

Si populo inter ſe diſſidente & diviſo, & ad diſſenſiones & pugnas accenſo, mittatur ad intercedendum quiſpiam Epiſcoporum, ut eos reconciliet, non debet illius civitatis cathedram, cui datus fuit Interceſſor, occupare. Sed conari intra annum ſeditionem coercere, & eos pacare, & perſuadere Epiſcopum accipere. Si autem intra annum nihil omnino efficere poſſet, ad populi utilitatem, poſt elapſum annum alius Interceſſor deligatur.

CANON LXXVIII.

De Defenſoribus Eccleſiarum qui ab Imperatoribus peti debent. Omnibus viſum eſt petere ab Imperatoribus, propter pauperum vexationem, quorum moleſtiis aſſiduè fatigatur Eccleſia: ut iis Defenſores cum Epiſcoporum providentia eligantur adverſus divitum tyrannidem.

BALS. Neceſſe habent omnino Epiſcopi eos, qui injuria afficiuntur, defendere. Quia autem nonnulli, ut eſt veriſimile, Epiſcopi, cùm de pauperibus & afflictis dicerent, non exaudiebantur: ſtatuerunt Patres ut Imp. admonerentur, ut cum Epiſcoporum electione ab eis darentur Defenſores pro reprimenda divitum tyrannide; ut ſic ceſſet aſſidua Eccleſiarum perturbatio, qua ab eis afficiuntur qui ad eas accedunt, quòd à potentioribus injuria affecti ſint. Ac in his quidem conſiſtit canon. Tu autem ſcias, quòd Defenſorum datio, qui ἔκδικοι Græcè dicuntur, ſive à præſenti canone cœpit initium, ſive etiam antea cognoſcebatur, per uniuſcujuſque urbis incolarum electionem fiebat. Eſt autem etiam Juſtiniani Novella xv. quæ eorum electionem ac promotionem deſcribat: & ſtatuit, ut in unaquaque civitate ab Epiſcopis & Clericis & civibus paulo melioris exiſtimationis, eligantur Defenſores ſufficientes ad quantitatem multitudinis civitatis, ut ipſi judicent uſque ad quantitatem triginta numiſmatum, & criminales cauſas leviores; nec permittant potentibus ut imbecilliores & pauperes opprimant; & reprimant publicorum exactores, qui plus quàm par eſt exigunt. Quinetiam hæc quoque Novella, quæ eis alia privilegia largitur, adjicit, ut poſt biennium deſiſtant qui hoc munus tanto tempore obierunt, & alii promoveantur. Hæc autem Novella hìc ſita non eſt, eo quòd non ſit in uſu: nec enim dicuntur eſſe in ulla civitate ejuſmodi Defenſores. A ſolo autem Conſtantinopolis Epiſcopo characterem ſuſcipiunt Defenſores, & qui Primi-defenſores dicuntur. A reliquis autem Antiſtitibus ſoli Primi-defenſores: atque ii quidem nullum habent privilegium ex iis quæ Novella continentur. Solus enim Primus-defenſor ſanctiſſimæ Dei magnæ Eccleſiæ, & qui ei ſubſunt Defenſores, ſolas libertatum cauſas judicant. Ipſe autem exiſtimo, quòd ex dicta Novella Primus-defenſor jus habet judicandi omnes, qui ad eum accedunt, de cauſis pecuniariis & criminalibus levioribus, cujuſcunque ſint ſtatus & conditionis actores & rei: & maximè

A δι' ἄλλας αἰτίας. εἰ οὖν ὄντος ἐνιαυτοῦ ὁ πρωτ(ος) μεσίτης οὐκ ἐπανώδυσεν ὑπόπτων ἡμῖν ἀπὸ αὐτοῦ; ἤγουν τῷ λαῷ, ἢ μεσίτης ἦν, μετεκινεῖτο τῆς μεσιτείας ἐκεῖν(ος), καὶ ἕτερος ἐδίδοτο τῷ λαῷ ἐκείνῳ μεσίτης.

ΑΡΙΣΤ. Ἐδοξε τῷ δεδέντι εἰς μεσιτείαν ὑποπτῳ, δι' οἵας δήποτε τῶν λαῶν ταραχὰς ἢ διχοστασίας, μὴ ἐξεῖναι τὴν καθέδραν κατέχειν, ἧς ἐστι μεσίτης· ἀλλ' ἐντὸς ἐνιαυτοῦ προνοεῖσθαι ὑποπτον, ἢ μὴ (ος) ἐνιαυτὸν ἕτερον μεσίτην ψηφίζεσθαι.

B Εἰ πλήθους λαοῦ πρὸς ἑαυτὸν στασιάσαντ(ος) καὶ διαιρεθέντ(ος), καὶ εἰς διχοστασίας καὶ μάχας ταραχθέντ(ος), καλῇ τις τῶν ὑποπτων εἰς μεσιτείαν, ὅτι τῷ καταλλάξαι αὐτὸς, οὐκ ὀφείλει καθέζειν καὶ τὴν καθέδραν τῆς πόλεως, ἧς ἐδόθη μεσίτης· ἀλλὰ ταραχάζειν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ καταπαῦσαι τὸ στάσιν, καὶ εἰρηνεῦσαι αὐτὸς, καὶ πεῖσαι λαβεῖν ὑπόπτον. εἰ δὲ οὐδέν τι μέχρις ἐνιαυτοῦ δράσας ἴσχυσεν εἰς ὠφέλειαν τοῦ λαοῦ, ἕτερος (ος) ἐνιαυτὸν ψηφιζέσθω μεσίτης.

ΚΑΝΩΝ οη'.

C Περὶ ἐκδίκων τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ὀφλόντων παρὰ τοῦ βασιλέως αἰτησθῆναι. σύμπασιν ἔδοξεν αἰτῆσαι ἀπὸ τῶν βασιλέων διὰ τὸ τῶν πενήτων κάκωσιν, ὧν ταῖς ἐπαλλήλοις αἰτήσεσι ἡ ἐκκλησία παρενοχλεῖται· ὥστε ἐκδίκους τούτοις μὴ τὸ τῶν ὑποπτων προνοίας ὑπολέγεσθαι καὶ τὸ τὰ πλουσίων τυραννίδος.

ΒΑΛΣ. Ἀνάγκη πᾶσι ὑπάρχειν τοῖς ὑποπτοις ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀδικουμένων. ἐπεὶ δέ τινες, ὡς ἔοικεν, ὑποποτοι, λέγοντες παρὰ πλουσίων καὶ καταπόνων ἡμῶν, οὐκ εἰσηκούοντο· πεπρώκασιν οἱ πατέρες ταραχὴν γενέσθαι D τοὺς βασιλῆς, ὥστε δυνῆναι παρὰ τούτων μὴ τὸ τῶν ὑποπτων ὑπολογῆς ἐκδίκους χάριν τοῦ ἀναστέλλεσθαι τὰς τῶν πλουσίων τυραννίδας, καὶ οὕτω παύσασθαι τὸ ἐπηνεγμένῳ ἄπαυστον ὄχλησιν τοῖς ἐκκλησίαις ὑπὸ τῶν προσερχομένων αὐταῖς διὰ τὸ ἀδικεῖσθαι ὑπὸ τῶν βιαζομένων. καὶ ὁ μὴ κανὼν ἐν τούτοις. σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι ἡ δόσις τῶν ἐκδίκων, τῶν καὶ δεφενσόρων λεγομένων, εἴτε ἀπὸ τοῦ πρόντ(ος) κανόν(ος) ἔλαβε τὴν ἀρχὴν, εἴτε καὶ πρὸ τούτου ἐπεγινώσκετο, διὰ ὑπολογῆς τῶν κατοίκων ἑκάστης πόλεως ἐγίνετο. ἔστι δὲ καὶ νεαρὰ Ἰουστινιάνου (ου) ιε'. ὑποτυποῦσα τὸ τάττων ὑπολογὴν καὶ ψηφίζουσα εἰς ἅπασαν πόλιν ὑπολέγεσθαι πρὸς τὸ ὑπόπτων καὶ τὸ κληρικῶν καὶ τὸ ἀξιολογωτέρων πολιτῶν ἐκδίκους πρὸς τὸ ποσότητα τοῦ πλήθους τῆς πόλεως ἀριθμῶσας, ὥστε δικάζειν αὐτοὺς μέχρι ποσότητ(ος) νομισμάτων τριακοσίων, καὶ ἐγκληματικὰς ὑποθέσεις ἐλαφροτέρας, καὶ μὴ παραχωρῶν τοῖς δυνάσταις καταπρέσβειν τῶν ἀσθενεστέρων καὶ πενήτων, ἀναστέλλειν δὲ καὶ τοὺς ἀπαιτητὰς τῶν δημοσίων παρεισαγόντους. καὶ ἄλλα δὲ προνόμια ἡ αὐτὴ νεαρὰ ὑπαφιλοτιμουμένη τούτοις, προσέθηκε, μὴ διετίαν παραστέλλεσθαι τοὺς ὅτι τοσούτῳ καιρῷ ὃ λειτούργημα τοῦτο ἀνύσαντας, καὶ ἄλλους προβάλλεσθαι. ἡ τοιαύτη δὲ νεαρὰ οὐ κατεσρώθη ἐνταῦθα, διότι οὐδὲ ἐνεργεῖ· οὐ γὰρ ὑπολέγονται ἔν τινι πόλει ἔκδικοι τοιοῦτοι. παρὰ μόνου δὲ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως σφραγίζονται ἔκδικοι καὶ πρωτέκδικοι. καὶ παρὰ τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων πρωτέκδικοι· καὶ οὗτοι μὲν οὐδὲν προνόμιον ἔχουσιν ἐκ τῶν προειρημένων τῇ νεαρᾷ. μόν(ος) γὰρ πρωτέκδικος τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν ἔκδικοι δικάζουσι μόνας τὰς περὶ ἐλαθυθερίων ὑποθέσεις. οἶομαι δὲ, ὅτι ἀπὸ τῆς ῥηθείσης νεαρᾶς ὁ πρωτέκδικος δικαιοῦται δικάζειν πάντας τοὺς προσερχομένους αὐτῷ περὶ χρηματικῶν ὑποθέσεων καὶ ἐγκληματικῶν ἐλαφροτέρων, καὶν οἵας ἂν αἴσι τύχῃς καὶ καταστάσεως οἱ ἐναγόντες καὶ οἱ ἐναγόμενοι· καὶ μᾶλλον ὅταν οὐχ ὑπαρξάμη

Digitized by Google

ὃ ποσὸν τ ἐπιδέησε τὰ τελέσηντα νομίσματα. ὡς εὐ- A
τως ἐφῆται αὐτῷ ἀνασέλλειν τὰς τ πρωτοδικῶν ὑβρεις τῶν ἐπὶ αὐτὸν ἀδικίας, καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δίκαια· ἐλκύσῃ δὲ καὶ εἰς ὃ κατ' αὐτὸν δικαστήριον πάντας τοὺς λεγομένους ἀδικεῖν τὰς πρόσφυγας τ ἐκκλησίας, καὶ οὐκ ἀναγκασθήσεται αὐτοὺς εἰς πολιτικὸν δικαστήριον πέμπειν, ὡς νῦν σήμερον. ἀλλὰ καὶ ὃ πρωτοδικικὸν βιβλίον, πολλὰ προνόμια δίδωσιν αὐτῷ· πλὴν οὐκ οἶδ' ὅπως τὰ πλείω ἀθετοῦνται.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ ἐπίσκοποι οὐ μόνον διδάσκειν ὀφείλουσι τοὺς ὑπ' αὐτοὺς λαοὺς, ἀλλὰ καὶ προΐστασθαι τούτων ἀδικουμένων, καὶ κατὰ δύναμιν ἐκδικεῖν. ἐπεὶ δέ τινες καὶ δυναστείαν τ ἐπισκόπων οὐκ ἐφέροντιζον, αἰτοῦσιν οἱ τ συνόδου ταύτης τὸν βασιλέα, δοθῆναί τινας ἐκδίκους, ὥστε μὴ τὴν ἐπισκόπων ἀνασέλλειν τὰς τ πλουσίων τυραννίδας, ἵνα μὴ ταῖς ἐπαρθείαις τ πενήτων, τουτέστι ταῖς ἐπενηνεγμέναις αὐτοῖς βαρείαις ἀδικίαις, διὰ ταῦτα ἡ ἐκκλησία, ἧττον ὀχλήσῃ ἔχῃ τ ἀδικουμένων προσιόντων καὶ ζητούντων ἐκδικεῖσθαι.

ΑΡΙΣΤ. Ἵνα μὴ ὁ ἐπίσκοπος ὀχληθῇ, ἔστωσαν ἔνδικοι.

Τῶν πενήτων ὑπὸ τ δυνατωτέρων κακώσει ὑφισαμένων, καὶ ὑπ' αὐτῶν διὰ ταῦτα τ ἐπισκόπων ἐνοχλουμένων, ἔδοξε τῇ συνόδῳ ἐκ βασιλέως αἰτῆσαι, μὴ τ τῶν ἐπισκόπων προνοίας, ἐπιλεγῆναι ἐκδίκους, ἵνα καὶ τ τῶν πλουσίων τυραννίδος κωλύσωνται, καὶ οἱ ἐπίσκοποι ὅσον ἐπὶ τέτοις ἀνενόχλητοι μένωσιν.

ΚΑΝΩΝ οθ'.

Περὶ τ μὴ ἀπαντώντων ἐν ταῖς συνόδοις ἐπισκόπων. ὡμοίως ἤρεσεν, ἵνα ὁσακισδήποτε συνόδου δεῖ συναχθῆναι, οἱ ἐπίσκοποι, οἵτινες οὔτε χεῖρα οὔτε ἀσθενείαν οὔτε τινὶ βαρυτέρᾳ ἀνάγκῃ ἐμποδίζονται ἁρμοδίως ἀπαντῶσιν, καὶ τοῖς πρωτεύουσιν ἑκάστης ἰδίας αὐτῶν ἐπαρχίας ἐμφανιζέτωσαν περὶ πάντων τ ἐπισκόπων, εἴτε δύο, εἴτε τρεῖς συναθροίσεις ποιούνται· καὶ ἀπὸ ἑκάστου δὲ ἀριθμοῦ εἰς ἀμοιβὴν ὁσουδήποτε ἐπιλεγῶσι πρὸς πλὴν ἡμέραν τ συνόδου ἐσχατικῶς ἀπαντήσωσιν. ἐὰν δὲ μὴ δυνηθῶσιν ἀπαντῆσαι, ἀθρόων τινῶν χρείᾳ, ὡς εἰκὸς, ἀναφυομένων, εἰ μὴ τὸν λόγον τῆς οἰκείου ἐμποδισμοῦ πρὸ τῆς οἰκείᾳ πρωτεύοντι ἀποδῶσωσιν, ὀφείλειν τοὺς τοιούτους τῇ κοινωνίᾳ τ ἰδίας αὐτῶν ἀρκεῖσθαι ἐκκλησίας.

ΒΑΛΣ. Τοὺς ἐπισκόπους ἑκάστης ἐπαρχίας ἀπαιτεῖ ὁ κανὼν συνέρχεσθαι εἰς τὰς τυπουμένας συνόδους, τοὺς μὴ διὰ κλίσιν ἤρωος ἡλικίαν καὶ γῆρας βαθὺ ἢ ἀσθένειαν ἢ ἄλλῃ ἀνάγκῃ ἐμποδιζομένους· καὶ συναχθέντας, εἴδησιν διδόναι τῷ μητροπολίτῃ τ ἐπαρχίας ἀφ' ἧς ἔστιν ἕκαστος, καὶ ἀφ' ἑκάστου ἀριθμοῦ, εἴτε δύο εἴτε τρεῖς συναθροίσεις ποιήσονται. (ἴσως γὰρ, ἵνα μήτε περὶ τὰς καταγωγὰς στενοχωρῶνται, μήτε μὴν περὶ τὰ χρειώδη, οὐκ εἰς μίαν πάντες συμπορεύονται πόλιν, ἀλλ' εἰς δύο ἢ τρεῖς πλησιαζούσας τῇ μητροπόλει.) ἐνσατικῶς δὲ ἀπάντων, ἤρωος ἀνυποθέτως, εἰς ἀμοιβὴν, τουτέστιν ἀμοιβαδόν. οὐ γὰρ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ αἱ συνοδοι ἐλύοντο, ἀλλ' ἐν πλείοσιν. ἐὰν δὲ μὴ δυνηθῶσιν ἀπαντῆσαι, διὰ ὀξείδιον ἀνάγκης, δίδοναι λόγους τῷ ἐμποδισμοῦ πρὸ τῆς πρωτεύοντι· εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσουσι, μόνῃ τῇ κοινωνίᾳ τῆς ἐκκλησίας ἰδίας ἀρκεῖσθαι, ἑτέρων αὐτοῖς μὴ συγκοινωνούντων. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τέτοις. σὺ δὲ σημείωσαι καινότερον ἀφορισμὸν ἐκ τέτου. ἄλλοι μὲν γὰρ κανόνες τὸν ἀφορισμὸν ἐκλαμβάνουσι, ὅσον πέως εἰς τοὺς ἐπισκόπους, εἰς ὃ μηδὲν ὅλως ἱερατικόν τι ἐνεργεῖν· ὁ δὲ πρὸν κανὼν οὐκ ἐμποδίζει τούτους ἐκ τῆς ἱερατελείας, ἀλλ' ἐκ τῆς κοινωνίας χωρίζει τῆς τ λοιπῶν ἀδελφῶν

quando causæ quantitas non excedit xxx. numismata. Et licet ei jure Ecclesiastico reprimere potentiorum injurias: quin & in suum forum trahete omnes, qui dicuntur injuria afficere eos qui ad Ecclesiam confugiunt; nec cogentur eos ad civile forum mittere, ut fit hodie. Sed & liber, qui πρωτοδικικὸς (seu de Primo-defensore) dicitur, dat ei multa privilegia: verum nescio quomodo pleraque negliguntur.

ZONAR. Episcopi non tantum populos ipsorum curæ commissos docere, sed eorum quoque patrocinium, si injustè lædantur, suscipere, ac illos pro viribus tueri debent. Quoniam vero aliqui, pollentes opibus, Episcoporum quoque auctoritatem contemnebant, postulant ab Imperatore hujus Synodi Patres, ut Defensores aliqui constituantur, qui simul cum Episcopis potentiorum tyrannidem reprimant, ne pauperum oppressionibus, hoc est, gravibus injuriis, quæ ipsis inferuntur, assiduè Ecclesia perturbetur; hoc est, ob pauperes ad ipsam confugientes, atque ab ea sibi opem implorantes, assiduis perturbationibus implicetur.

ARIST. *Ut Episcopus molestiâ non afficiatur, Defensores constituantur.*

Pauperibus à potentioribus vexatione affectis, & Episcopis ab iis propter eas vexationes perturbatis, visum est Synodo ab Imperatore petere, ut cum Episcoporum providentiâ eligantur Defensores, ut divitum tyrannidi resistant, & Episcopi, quantum ad eos, sine molestiâ permaneant.

CANON LXXIX.

De Episcopis, qui in Synodis se non sistunt. Similiter placuit, ut quotiescunque Synodum convenire oportuerit, Episcopi, qui nec senectute nec imbecillitate nec ulla gravissima necessitate impediuntur; ut par est, se sistant; & suæ cujusque provinciæ Primatibus de omnibus Episcopis significetur, sive duæ sive tres fiant congregationes: & ex unoquoque numero vicissim, quicunque electi fuerint, ad diem Synodi instantissimè se sistant. Sin autem se sistere non possint; cùm multæ simul (ut credibile est) exoriantur necessitates: nisi sui impedimenti rationem suo Primati reddiderint, debeant ii suæ esse Ecclesiæ communione contenti.

BALS. Uniuscujusque provinciæ Episcopos, qui non propter ætatem seu provectam senectutem vel valetudinem vel aliam necessitatem impediuntur, ad indictas Synodos convenire hic Canon jubet: & cùm congregati fuerint, Metropolitano provinciæ, in qua est unusquisque significare, & ex unoquoque numero, sive duæ sive tres fiant congregationes. (Fortè enim, ne vel de habitationibus vel de rebus necessariis in angustias adducerentur, non omnes in unam urbem convenerunt; sed in duas vel tres Metropoli propinquas.) Instantissimè autem se sistere, hoc est, sine ulla dilatione vicissim, id est, per vices. Neque enim in uno die solvuntur Synodi; sed in pluribus. Si autem se sistere non possint, quòd à repentina necessitate impediantur; Primati rationem impedimenti exponant: sin hoc non fecerint, sola suæ Ecclesiæ communione contenti sint; aliis unà cum ipsis non communicantibus. Et in his quidem consistit Canon. Tu autem hinc nota novum excommunicationis genus. Alii enim Canones accipiunt excommunicationem, quod quidem attinet ad Episcopos; ut nihil sacerdotale obeant: Præsens autem Canon eos à sacro ministerio non impedit, sed separat à reliquorum fratrum communione.

Digitized by Google

ZONAR. Uniuſcujuſque provinciæ Epiſcopos, quotieſcunque Synodus habenda ſit, niſi ætate jam affecta effœtâque ſenectute vel infirmitate corporis impediantur, vel gravi alia de cauſa detineantur, convenire omnino hic Canon jubet; & ubi primum advenerint, Metropolitano ſingulos, ex qua ſe ferant, provinciæ ſignificare; tum vero ex ſingulis claſſibus ſive duæ ſive tres inſtitutæ fuerint (etenim, ne vel inopia tecti premerentur, vel ad uſus vitæ neceſſaria deficerent, non in una forte omnes urbe conſidebant, ſed in duabus tribuſve Metropoli proximis) ad diem Synodo præfinitam inſtanter, hoc eſt, ſine ulla tergiverſatione aut mora properanter accedere viciſſim, hoc eſt; per vices. Neque enim uno die, ſed pluribus Synodi abſolvebantur: quod ex hac quoque colligere facile eſt, ex cujus actionum multiplicitate, pluribus eam diebus celebratam fuiſſe apparet. Per vices autem, hoc eſt, ut modo hic, modo alii, quicunque demum electi fuerint, ſe in Synodo ſiſtant. Si verò id minus poſſint, neceſſariis impedimentis, ex improviſo & inexpectato confertim obortis; ut quicunque non adfuerint, Metropolitano ſuo ſinguli, rationem reddant, exigit: qui vero id neglexerint, excluſi ab aliorum conſortio, Eccleſiæ ſuæ communione contenti ſint.

ARIST. *Qui in Synodo quotannis habitâ non conveniunt, niſi contra voluntatem impediantur, ſuæ ſint Eccleſiæ communione contenti.*

Quicunque ex Epiſcopis ad Synodum in unaquâque ipſorum Provinciâ habitam ſe non conferant, nec à ſenectute, nec ab infirmitate, nec aliâ graviſſimâ neceſſitate impediti; ſed è deſidiâ vel etiam contemptu illud facientes; decernitur, ut fraternis verbis caſtigentur. At præſens canon & ſpeciem reprehenſionis addit, mandans Coepiſcopos & confratres eorum cum iis non communicare, aut ſacra celebrare: ſed in ſolis propriis ſuis Eccleſiis acquieſcere, & in iis munus obire.

CANON LXXX.

De Creſconio. De Creſconio Balarecenſio hoc omnibus viſum eſt, ut hinc quoque Numidiæ Primati ſignificetur, quo ipſe ſciat ſe debere memoratum Creſconium ſuis literis ad conveniendum adhortari, ut non differat ſuam exhibere præſentiam proximæ univerſæ Synodo Africanæ: Sin autem venire neglexerit, ſciat eſſe adverſus ſe ferendam ſententiam.

BALS. Per Creſconium imponit Canon neceſſitatem Epiſcopis, ut in Synodis inexcuſabiliter conveniant: & iis, qui convenire negligunt, condemnationem comminatur. Ejus autem formam non exprimit. Sed vi. canon vii. Synodi, Magiſtratus quidem, qui impediunt quominus fiant annuæ Synodi, ſegregandos decernit: Metropolitanos autem, qui ſine juſta cauſa hæc negligunt, canonicis pœnis ſubjiciendos. Quales autem & quænam ſint eæ pœnæ, expreſsè ſcriptum non eſt. Ut eſt ergo veriſimile, eæ ſunt quæ in ſuperiore canone continentur. Lege & dictum vi. can. Syn. vii. & vi. can. Syn. in Trullo, & quæ in his ſcripta ſunt.

ZONAR. Hic quoque canon, quamvis de uno Epiſcopo editus, aliis omnibus ad Synodum ſine ulla prorſus tergiverſatione conveniendi neceſſitatem imponit, ac iis qui venire neglexerint, comminatur.

ΖΩΝΑΡ. Ἀναγκαίτατος ἅπαντι ὁ κανὼν, συνάγεσθαι τοὺς ἐπισκόπους ἑκάστης ἐπαρχίας, ὁσάκις χρεία ἔξι ἡμέραν συνόδου, εἰ μὴ ὀχλοῖ κείρων, ἢ γῆρως ἡλικίαν προφέροιτο, ἢ νόσος βαθὺ, ἢ ἀδύνειαν ἐμποδίζοιντο, ἢ τινὶ ἄλλῃ βαρείᾳ ἀνάγκῃ σπεύδοντος συνέχοιντο, καὶ συναλγοῦντας εἴδησιν διδόναι τῷ μητροπολίτῃ τῆς ἐπαρχίας, ἀφ' ἧς ἔξιν ἕκαστος, καὶ ἀφ' ἑκάστου ἀθροισμοῦ, εἴτε δύο εἴτε πλῆς συναθροίσοιτο γένωνται (ἴσως γὰρ, ἵνα μήτε πρὸς τὰς καταγωγὰς στενοχωρῶνται, μήτε μιᾷ πρὸς τὰ χρήσιμα, οὐκ εἰς μίαν πᾶσαι συμπίπτουσι πόλιν, ἀλλ' εἰς δύο ἢ πλῆς πλησιαζούσας τῇ μητροπόλει.) ἐναλλακτικῶς ἀπάντᾶν, ἀντὶ τοῦ ἀνυποφόρητον, ἀπροφασίστως πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς συνόδου, εἰς ἀμοιβὴν, τουτέστιν ἀμοιβαδὸν. οὐ γὰρ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ αἱ συνόδοι διελύοντο, ἀλλ' ἐν πλείοσι, καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τούτου τῆς συνόδου ἔξι. Διαφόρους γὰρ πραξεῖς δηλοῖ γίνεσθαι ἐν ἄλλαις καὶ ἄλλαις ἡμέραις. ἀμοιβαδὸν δὲ, ἤγουν ἄλλοτε ἄλλους ἀπάντᾶν, ὅσοι ὑπολειφθῶσιν. ἐὰν δὲ μὴ δυνηθῶσι ἀπάντησαι, ἀθρόον ἀναφυομένων, αἰφνιδίων δηλονότι καὶ ἀνελπίστως, αἰτιῶν ἀναγκαίων, ἅπασι τοῖς μὴ ἀπάντησιν λόγον ἀποδιδόναι, πρὸς τὴν μητροπολίτην αὐτοῦ ἕκαστον, ἢ μὴ ἀποδιδόντα, μόνῃ τῇ κοινωνίᾳ τῆς ἰδίας ἐκκλησίας ἀρκεῖσθαι, ἑτέρων αὐτὸν μὴ συγκοινωνούντων.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ μὴ ἀπάντῶντες ἐν τῇ κατ' ἐνιαυτὸν συνόδῳ, εἰ μὴ ἀβουλήτως κωλύοιντο, τῇ τῆς ἰδίας ἐκκλησίας ἀρκεσθήσονται κοινωνίᾳ.

Οσοι τῶν ὑπηκόων ἐν τῇ συνόδῳ ἑκάστης αὐτῶν ἐπαρχίας οὐκ ἀπαντήσουσι, μήτε κατὰ γῆρους, ἢ ἀσθενείας, εἴτε τινὸς βαρυτάτης ἀνάγκης ἐμποδιζόμενοι· ἀλλ' ἐκ ῥᾳθυμίας, ἢ καταφρονήσεως τῶν τοιούτων, ἀδελφικῶς ὑποδειχθήσονται. ὁ δὲ τρίτων κανὼν καὶ ὃ εἶδος τῆς ὑπερηφανείας τίθησι, προσάπτων τοὺς συνεπισκόπους καὶ συναδελφους αὐτῶν μὴ συγκοινωνεῖν αὐτοῖς καὶ συλλειτουργεῖν· ἀλλ' ἐν μόναις ταῖς ἰδίαις αὐτῶν ἐκκλησίαις ἀρκεῖσθαι, καὶ λειτουργεῖν ἐν αὐταῖς.

ΚΑΝΩΝ ϖ'.

Περὶ Κρεσκωνίου. Περὶ Κρεσκωνίου τοῦ Βηλαρεκτίου τοῦτο πᾶσιν ἔδοξεν, ἵνα ἐντεῦθεν ὁμοίως ἐμφανείη τῷ πρωτεύοντι τῆς Νουμιδίας, πρὸς ὃ εἰδέναι αὐτὸν, ὀφείλειν γράμμασιν οἰκείοις πρὸς συνέλευσιν προτρέψασθαι τὸν μνημονευθέντα Κρεσκώνιον· ὥστε μὴ ὑπερθέσθαι τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ τῇ πλησιαζούσῃ συμπάσῃ Αφρικανῇ συνόδῳ παραχεῖν· ἐὰν δὲ τοῦ ἐλθεῖν καταφρονήσῃ, ἔσεσθαι εἰδὼς κατ' αὐτοῦ ψῆφον κεκοινοποιημένην.

ΒΑΛΣ. Διὰ τοῦ Κρεσκωνίου ὑπέδησιν ὁ κανὼν ἀνάγκην τοῖς ὑπισκόποις ἐν ταῖς συνόδοις ἀπαραιτήτως συνέρχεσθαι· καὶ τοῖς καταφρονοῦσι τῆς συνελεύσεως ἀπειλῇ κατάκρισιν. Ὃ δὲ εἶδος ταύτης οὐ λέγει. ὁ μὲν τοι ς'. κανὼν τῆς ἑβδόμης συνόδου, τοὺς μὲν κωλύοντας ἄρχοντας γίνεσθαι τὰς ἐτησίους συνόδους ἀφορίζεσθαι ὀφείλειν, τοὺς δὲ χωρὶς λόγου προφάσεως ἀμελοῦντας τούτων μητροπολίτας τοῖς κανονικοῖς καθυποβάλλειν ὑπομείοις. ποῖα δὲ καὶ τίνα εἰσὶ τὰ ὑπόμεια ῥητῶς οὐ γέγραπται. ὡς ἔοικεν οὖν, τὰ ἐν τῷ ἀνωτέρω κανόνι περιεχόμενα εἰσίν. ἀνάγνωθι καὶ ὃ ῥηθέντα ς'. κανόνα τῆς ζ'. συνόδου, καὶ τὸ ἔχον τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν ἀφορᾷ τοῦ ἑνὸς τούτου ὑπισκόπου ἀνάγκην ὑπέδησι τοῖς ὑπισκόποις ἐν ταῖς συνόδοις ἀπαραιτήτως συνέρχεσθαι, καὶ τοῖς καταφρονοῦσι τῆς συνελεύσεως ἀπειλῆ.

ΑΡΙΣΤ.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Γεγράμμασι κληθεὶς εἰς τὴν συνοδον Κρεσκώνιος, εἰ μὴ παραγένηται, ἴστω ψῆφον κατ' αὐτὸν ἐκφωνηθησομένην. Σαφής.

A ARIST. *Crescónius literis ad Synodum vocatus, nisi se stiterit, sciat sententiam contra se edendam fore.* Perspicuus.

ΚΑΝΩΝ πα'.

Περὶ τῆς ἐν Ἱππῶνι φερουσῶν τὴς ἐκκλησίας. πάλιν ἤρεσεν, ἵνα ὅπως τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Ἱππῶνι φερουσῶν ἡ ἐκκατάληψις σὺκ ὀφειλῇ ὑπὸ πολὺ ἀμεληθῆναι, καὶ ὅπως αἱ τῆς ἐκκλησίας καθέχονται παρὰ τὸ τὴν ἄτοπον τοῦ Αἰκυτίου κοινωνίαν πραγματευμένων· πεμφθέντων ἐκ τῆς πρέσης συνόδου ἐπισκόπων, Ρηγίνου, Αλυπίου, Αὐγυστίνου, Ματέρνου, Θεασίου, Εὐοδίου, Πλακιάνου, Οὐρβάνου, Βαλερίου, Αμοιβίου, Φορτουνάτου, Κουοδβουλτδέου, Ονωράτου, Ιουνουαρίου, Απτου, Ονωράτου, Αμπελίου, Βικτοριάνου, Εὐαγγέλου καὶ Ρογατιάνου· καὶ συναθέντων καὶ διορθωθέντων τῶν ὅτι ψόγῳ μονονοὺ τὴν φυγὴν τοῦ αὐτοῦ Αἰκυτίου προσδοκητέαν λογισαμένων, μὴ τῆς πάντων εὐχῆς ἐπίσκοπος τούτοις χειροτονηθῇ. ἐὰν δὲ μὴ θελήσωσιν ἐκεῖνοι τὴν εἰρήνην καταμοῆσαι, μὴ ἐμποδίσωσι τῇ ἐπιλογῇ τοῦ προέδρου, πρὸς τὸ χειροτονηθῆναι εἰς χρησιμότητα τῆς ὅτι τοσοῦτον χρόνον ἐγκαταλελειμμένης ἐκκλησίας.

B *De curatoribus Ecclesiæ Hipponensis. Rursus placuit, quoniam Ecclesiæ Hipponensis curatorum destitutio non est diutius negligenda; & quia Ecclesiæ, quæ illic sunt, detinentur ab iis qui prodigiosam Æcytii communionem recusarunt: missis ex præsenti Synodo Episcopis, Rhegino, Alypio, Augustino, Materno, Theasio, Euodio, Placiano, Urbano, Valerio, Amæbio, Fortunato, Quod-vult-Deo, Honorato, Januario, Apto, Honorato, Ampelio, Victoriano, Evangelo & Rogatiano; & congregatis ac correctis iis, qui vituperabili pertinacia ejusdem Æcytii fugam expectandam esse existimaverunt, cum omnium votis iis Episcopus eligatur. Si autem nolint illi de pace cogitare, ne Præsulis electioni impedimentum afferant, quominus ordinetur ad utilitatem Ecclesiæ quæ tamdiu destituta est.*

ΒΑΛΣ. Δύο πόλεις εἰσὶν εἰς Αφρικὴν Ἱππῶνες καλέμεναι. τούτων ἐν μιᾷ Αἰκύτιος ἐπίσκοπος ἦν. καὶ ἐπεί τινες ἐπανέστησάν τε καὶ προσήσθοντο τῷ μὴ τούτου κοινωνίαν, τῷ καὶ ἄτυπον κληθεῖσθαι, ἤτοι αὐτόπλοον καὶ ἄδικον, ἔδοξε διά τινων ἀρχιερέων διασαλεῦσαι αὐτούς· εἰ δὲ τῷ εἰρήνην μὴ θελήσουσι, χειροτονῆσαι ἐπίσκοπον ἕτερον.

C BALS. Duæ sunt urbes in Africa, quæ Hippones vocantur. In una earum erat Equitius Episcopus. Et quia nonnulli adversus eum insurrexerunt, & cum eo communionem recusarunt, quæ incerta seu informis, atque adeò injusta dicitur; visum est ipsos per quosdam Antistites refrænari: Sin autem pacem nolint, alium eligi Episcopum.

ΖΩΝΑΡ. Ἱππὼν τῆς Νουμιδίας πολίς ἐστιν· ἡ δὲ Νουμιδία μοῖρα τῆς Αφρικῆς. δύο δὲ ὄντων ἐν αὐτῇ πόλεις Ἱππῶνες καλέμεναι, τούτων ἐν μιᾷ Αἰκύτιος ἐπίσκοπος ἦν, ᾧ ἐπανέστησάν τινες, οἷς καὶ πολλοὶ τοῦ λαοῦ συνεπήσθησαν, προσαγορεύοντες τῷ αὐτῷ κοινωνίαν, διὰ τὸ ἄτυπον ἡ σύνοδος ὠνόμασεν, ὡς μὴ ὁρισθεῖσάν τε καὶ τυπωθεῖσάν πω παρὰ συνόδου. Πρὸς ταύτην οὖν τὴν ταραχὴν κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἔδοξε καλεῖν τινας τῆς ἐπισκόπων, ἵνα, εἰ δυνατὸν εἴη, διορθώσωσι τὴν κατάστασιν· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, χειροτονήσωσι πως ἐπίσκοπον εἰς χρησιμότητα τῆς ἐν Ἱππῶνι ἐκκλησίας, ἤτοι χωρὶς ἐπισκόπου οὔσης.

D ZONAR. Hippon Numidiæ civitas est: Numidia vero Africæ regio. Cum autem duæ essent in Africa urbes, Hipponis nomine; in harum altera Equitius Episcopatum gerebat. Eum nonnulli, popularibus quoque studiis subnixi, vehementer insectabantur, illiúsque communionem, quam informem, propterea quod à Synodo minime decreta aut indicta esset, Synodus appellavit, rejiciebant. Ad eam ergo seditionem opprimendam quosdam Episcopos ex hoc loco mittendos esse censuerunt, ut, si fieri possit, tumultu sedato, dissidentes concilient; vel si id minus obtineant, Hipponensis Ecclesiæ utilitati consulentes, quæ jamdiu deserta, hoc est, à suo Antistite destituta est, aliquem interim in ea Episcopum constituant.

ΑΡΙΣΤ. Εδοξε μὴ τῷ Αἰκυτίῳ καθάπριζιν, μὴ τῆς πάντων εὐχῆς ἐπίσκοπον τῆς ἐν Ἱππῶνι προχειρισθῆναι, καὶ μηδαμῶς αὐτὸν ἐμποδίσαι εἰς τὸ χειροτονηθῆναι πρόεδρον τῇ ἐκκλησίᾳ.

ARIST. *Visum est, ut post Equitii condemnationem omnium votis Episcopus Hipponi præficiatur; & isti nequaquam impediant quin in Ecclesiâ Præsul ordinetur.*

E

Ηρεσε πᾶσιν εἰς τὴν ἐν Ἱππῶνι ἐκκλησίαν προχειρισθῆναι ἐπίσκοπον, τῷ ἐπισκόπῳ ταύτης τοῦ Αἰκυτίου καθαιρεθέντος, καὶ μή τινας τῶν ἀντιποιουμένων ἐκεῖνο ἐμποδίσαι εἰς τὸ χειροτονηθῆναι ἐπίσκοπον εἰς ὠφέλειαν τῆς ἐκκλησίας, τὸ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον χωρὶς ἐπισκόπου καταλειφθείσης.

Omnibus placuit, ut in Hipponis Ecclesiam ordinaretur Episcopus Episcopo illius Equitio deposito, & nullos eorum qui ei adversabantur impedire, quo minus ad Ecclesiæ, tamdiu Episcopo destitutæ, utilitatem Episcopus ordinetur.

ΚΑΝΩΝ πβ'.

Περὶ τῶν μὴ φροντιζόντων κληρικῶν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ πρᾶξαι ὃ ἴδιον πρᾶγμα. πάλιν ὠρίσθη, ἵνα ὁσάκις κληρικοὶ ἐλεγχθέντων, καὶ καταδεδυσμένοι τινὰ ἐγκλήματα, εἴτε ἀπὸ τοῦ τῆς ἐκκλησίας ὀνείδους, εἴτε ἀπὸ τοῦ εὐσεβείας, (ὧν χάριν τούτοις μᾶλλον φείδονται) εἴτε διὰ τὴν ἀλαζόνα τῶν αἱρετικῶν καὶ ἐθνικῶν ἐπαυρείαν, ἐὰν, ὡς εἰκὸς, ἐπαγωνίζωνται τῷ ἰδίῳ πράγματι, καὶ τῆς ἰδίας ἀβλαβείας φροντίσωσιν, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τοῦτο ποιήσουσιν· ἐὰν δὲ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τὸ πρᾶγμα αὐτῶν καθάρωσι καθαφρονήσουσιν, μηδεμία τούτων τοῦ λοιποῦ φωνὴ παντελῶς προσδεχθείη.

F *De Clericis, qui non curant suam intra annum causam agere. Rursum decretum est, ut quoties, Clericis accusatis, & aliquorum criminum in eos dicto testimonio, sive propter probrum Ecclesiæ, sive propter reverentiam (quibus nominibus eis parcitur) sive propter insolentem hæreticorum & gentilium exultationem, si, ut par est, causam suam defendere, & suæ probandæ innocentiæ curam gerere voluerint, hoc intra annum excommunicationis faciant: Sin autem intra annum causam suam purgare neglexerint, nulla eorum deinceps vox omnino admittatur.*

ΒΑΛΣ. Ο παρὼν κανὼν διορίζει τοὺς κληρικοὺς, τοὺς διά τινα ἐγκλήματα ἐλεγχθέντας, ἤτοι καταμαρτυρηθέντας

BALS. Præsens Can. statuit, ut Clerici, qui propter crimina sunt accusati, sive adversus quos testimonium

Digitized by Google

dictum est ex præsumptione, curent ut causæ adversus eos intra annum peragantur: Sin minus excludantur. Hæc autem hodie non sunt in usu: eo quòd ex diversis Novellis omnis criminalis causa in perpetuum tempus extendatur.

A

ἀπὸ προλήψεως, φροντίζειν τῆς παραπαθλιώσας τὰς κατ' αὐτῶν ὑποθέσεις ἐντὸς ἐνιαυτοῦ· εἰ δὲ μή, ἀποκλείεσθαι. Νῦν δὲ οὐκ ἐνεργοῦσι σήμερον, διὰ τὸ ἀπὸ διαφόρων νεαρῶν πᾶσιν ἐκκλησιαστικῷ ὑποθέσιν εἰς διηνεκῆ χρόνον ἐπεκτείνεσθαι.

Zonar. Si Clerici ob crimina, propter quæ Clero movendi sint, accusentur, ex quibus Ecclesiæ quoque, quasi flagitiosa sit Clericorum vita, ignominiæ aliqua labes aspergatur; exigit ab iis Canon, ut unius anni spatio se ab ea, quæ in ipsos confertur, culpa liberare contendant; idque vel ob reverentiã seu sacri ordinis dignitatem conservandam, quo nomine eis interea parcitur, ne qua sacro ordini infamiæ nota hæreat, vel ne hæretici insolenti vanitate efferantur, ex eóque sacerdotii contemnendi ansam accipiant: eoque anno à communione quoque abstinere jubet. Nam & eos propterea Canon initio convictos appellavit, non quia manifestò obnoxii criminibus tenerentur; convictos enim pœna depositionis illicò secuta esset: sed quod extarent indicia facinoris, ex quibus meritò communionis privatione mulctati sunt. Ergo si unius anni intervallo nulli se culpæ affines esse ostenderint, à mulcta quoque liberabuntur: sin minus eo elapso, ad causam agendam, vel si maxime velint, non admittentur.

B

ΖΩΝΑΡ. Ἐὰν κληρικοὶ κατηγορῶνται ἐπ' αἰτίαις ἐκβαλλέσαις αὐτοὺς τ῀ κλήρου, δι' ἃς κ῀ ὄνειδος τῆς ἐκκλησίας εἰσὶν, ὡς μὴ καλῶς βιοῶντες, ἀπαιτεῖ αὐτοὺς ὁ κανὼν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἐπαγωνίσασθαι καθαίρειν ἑαυτοὺς τῆς κατηγορίας, εἴτε διὰ τὸ αἰδεσιμότητα, ἤγουν ὃ ἔντιμον τ῀ βαθμ῀ τοῦ κλήρου, δι' ὃ κ῀ φείδονται, ἵνα μὴ ἀτιμάζηται ἡ ἱερωσύνη, ἢ διὰ δὲ μὴ καταπαίρεσθαι τοὺς αἱρετικοὺς ἐξ ἀλαζονείας, κ῀ καταφρονῆν τῆς ἱερωσύνης, καθ' ὃν ἑαυτῶν κ῀ ἀκινώνητοί εἰσι. Διὰ τοῦτο γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ κανὼν ἐλεγχθέντας αὐτοὺς ὠνόμασεν, οὐχ ὡς πλείως ἀποδεδειγμένων τῶν κατ' αὐτῶν εἰσαχθέντων· ἢ γὰρ ἂν κ῀ καθηρέθησαν, εἰ ἠλέγχθησαν· ἀλλ' ὡς προλήψεων κ῀ κατ' αὐτῶν δοθεισῶν, δι' ἃς κ῀ ἀκοινωνησίᾳ ἐπετιμήθησαν. εἰ μὲν οὖν διὰ τοῦ ἑνιαυτοῦ συστάσεις καθαροὺς ἑαυτοὺς ἀποδείξαι ἀπ' ἐγκλημάτων, κ῀ τοῦ ἐπιτιμίου κωλυθήσονται· εἰ δὲ μή, ἀπροσδέκτοι ἔσονται μεταλαβεῖν λόγον εἰσάγοντες.

C

Arist. Clericus crimine convictus, si se causam suam defensurum dicat, intra annum defendat: postea vero non admittatur.

ΑΡΙΣΤ. Ἐλεγχόμενος κληρικὸς ἐπ' ἐγκλήμασι, ἐὰν ἐπαγωνίσασθαι λέγῃ, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἐπαγωνιζέσθω· μ῀ δ῀ τοῦτο ἔξω ἀπροσδέκτος.

Criminibus accusatus & jam condemnatus Clericus, si adhuc dicat se jura sua proferre posse, & seipsum innocentem probare, intra annum litigare debet: Post annum autem nulla causæ suæ defensio admittetur, sed quantum ad ipsum judicium condemnatus erit. Et si vellet postea appellare, illud faciat.

Ἐλεγχόμενος ἐπ' ἐγκλήμασι κ῀ ἤδη καταδικαζόμενος κληρικὸς, ἐὰν ἔτι λέγῃ δύνασθαι δικαιολογησάσθαι κ῀ ἑαυτὸν ἀθῶον ἀποφῆναι, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ὀφείλει ἐπαγωνίσασθαι. μ῀ δὲ ἐν ἐνιαυτῷ ἐὰν δικαιολογία αὐτοῦ ἀποδειχθήσεται, εἰς δὲ δικαστήριον ὅσον αὐτὸ, ἀλλὰ καταδεδικασμένος ἔσται· κ῀ εἰ βέλεται ἔκκλητος γενέσθαι, ποιείτω τοῦτο.

Canon LXXXIII.

Κανὼν πγ΄.

D

Ut eos, qui ex alieno Monasterio suscepti sunt, nec Monasterii Præfectos, nec Clericos ordinare liceat. Similiter placuit, ut si quis ex alieno Monasterio aliquem susceperit, & vel ad Clericatum adducere, vel Monasterii sui Præfectum constituere voluerit, Episcopus, qui hoc facit, à reliquorum communione separatus, sit sola sui populi communione contentus: Ille autem nec Clericus nec Præfectus permaneat.

Ὡς τοὺς ἀπὸ ἀλλοτρίου μοναστηρίου ὑποδεχθέντας, μηδὲ ἡγουμένους τοῦ μοναστηρίου, μηδὲ κληρικοὺς ἐξάρσαι χειροτονῆσαι. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ἐάν τις ἀπὸ ἀλλοτρίου μοναστηρίου ὑποδέξηταί τινα κ῀ πρὸς κλῆρον, προσαγαγεῖν ἐνθελήσῃ, ἢ τοῦ ἰδίου μοναστηρίου ἡγούμενον καθίστησι, ὁ τοῦτο ποιῶν ἐπίσκοπος, ἀπὸ τ῀ τ῀ λοιπῶν κοινωνίας χωριζόμενος, τῇ τοῦ ἰδίου λαοῦ κοινωνίᾳ ἀρκεσθῇ μόνῃ· ἐκεῖνος δὲ μηδὲ κληρικὸς μηδὲ ἡγούμενος ὑπομεινάτω.

E

Βαλσ. Præsens Canon punit Episcopum, qui Monachum ex alieno Monasterio suscipit, & eum in Clerici gradum provehit, vel in sui Monasterii præfecturam: & ejusmodi Monachum, qui in Clerum admissus, vel etiam Monasterii Præfectus creatus est, Clero & præfectura expellit. Ne tibi autem his contrarius esse videatur quartus Canon Synodi quæ in sanctorum Apostolorum æde constituta est, statuens esse in Episcoporum potestate, non solùm Monachos ex hoc Monasterio in aliud transferre; sed etiam eos secularibus ædibus præficere. Sed dic, quòd hîc quidem prohibitum est Episcopo, ex aliena regione Monachum recipere, & eum etiam Præfectum vel Clericum constituere: illic autem Episcopo permissum est è propria regione Monachos, & ab hoc Monasterio in aliud tranferre, & in seculari etiam administratione constituere; quod præter mentem propriorum Episcoporum fieri nequit. Præsens autem Canon tunc locum habebit, quando ex aliena regione Monachus dimissorias literas Episcopi ejus non affert. Tunc enim citra impedimentum fiet in aliena regione Monasterii Præfectus & Clericus. Quod autem fit hodie à Monasteriorum Præfectis, qui à se detonsos cum literis dimittant, ut in alieno Monasterio Monachi esse possint, non est, ut mihi videtur, firmum & accuratum.

F

ΒΑΛΣ. Ὁ παρὼν κανὼν κωλύει μ῀ ἐπίσκοπον ὑποδεχόμενον ἀπὸ ἀλλοτρίου μοναστηρίου μοναχὸν, κ῀ προάγοντα τοῦτον εἰς βαθμὸν κληρικοῦ, ἢ εἰς ἡγουμενείαν ἰδίου μοναστηρίου· κ῀ τ῀ κληρωθέντα ἢ τοιοῦτον μοναχὸν, ἢ κ῀ γεγονότα ἡγούμενον ἐξωθεῖ τοῦ κλήρου κ῀ ἀπὸ τῆς ἡγουμενείας. μὴ ἐναντιωθῇ δέ σοι πρὸς ταῦτα ὁ δ΄. κανὼν τῆς ἐν τ῀ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συστάσης συνόδου, διορίζομενος, ἔχειν ἐπ' ἀδείας τοὺς ἐπισκόπους, μὴ μόνον ἀπὸ τῆς δὲ τῆς μονῆς μεταγαγεῖν εἰς ἑτέραν μονὴν μοναχοὺς, ἀλλὰ κ῀ εἰς κοσμικὴν οἰκιῶν προστασίαν αὐτοὺς καθιστᾶν. ἀλλ' εἰπὲ, ὅτι ἐνταῦθα μὲν κεκώλυται ὃ ἀπὸ ἀλλοτρίας ἐπαρχείας ἀναλαμβάνειν ἐπίσκοπον μοναχὸν, κ῀ καθιστᾶν τοῦτον ἡγούμενον ἢ κ῀ κληρικόν· ἐκεῖσε δ῀ ἐξεχωρήθη τῷ ἐπισκόπῳ ὃ ἀπὸ τ῀ οἰκείας ἐπαρχείας μοναχοὺς μεταπέμπεσθαι ἀπὸ τ῀ δὲ τ῀ μονῆς εἰς ἑτέραν, κ῀ εἰς κοσμικὴν προστασίαν καθιστᾶν· ὅπερ παρὰ γνώμην τῶν ἐπαρχείων ἐπισκόπων γενέσθαι οὐ δύναται. τότε δὲ τὰ τοῦ παρόντος κανόνος ἔξοισι χώραν, ὅταν ὁ ἀπὸ ἀλλοτρίας ἐπαρχείας μοναχὸς σὺν ἐπιφέρηται ἀπολυτικὰ γράμματα τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ. οὕτω καὶ τὰ δὲ ἀπροσκόπτως εἰς ἀλλοτρίαν ἐπαρχείαν ἡγούμενος γίνηται κ῀ κληρικός. ὃ μὴν τοι σήμερον γινόμενον παρὰ τῶν ἡγουμενευόντων, κ῀ ἀπολυόντων μ῀ γράφης τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἀποκαρέντας, ὥστε μοναάσαι εἰς ἑτέραν μονὴν, οὐκ ἔστιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀκριβές.

ἐπισκοπικῆς

ἐπισκοπικῆς γὰρ μᾶλλον ἀπολυτικῆς γραφῆς χρεία τῷ μεταπεσεῖν βουλομένῳ, ἢ τῆς τοῦ ἡγουμενίου· ὅτι καὶ τοῖς ἐπισκόποις μᾶλλον ὑποκεινται οἱ μοναχοὶ, ἢ τοῖς ἡγουμένοις. ταῦτα δὲ κρατήσουσιν εἰς τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους· ὁ μὲν γὰρ εἰς τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως. αὐτῷ γὰρ, ὡς πολλάκις εἴρηται, ἐνεδόθη ἀπὸ ἀλλοτρίων ἐνοριῶν ἀναδεμποδίστως δέχεσθαι μοναχούς τε καὶ κληρικοὺς, μὴ ὑποκειμένους πάντως τῷ τόπῳ αὐτοῦ. ὁ μὴ δὲ τῷ τόπῳ τοῦ Ἀντιοχείας ἢ τοῦ Ἱεροσολύμων ἢ ἄλλου.

A Episcopi enim dimissoriis magis opus est ei, qui migrare voluerit; non autem Monasterii Præfecti: quod Episcopis magis subjecti sunt Monachi, quàm Monasteriorum Præfectis. Hæc autem locum habebunt in cæteris Episcopis: non autem in Patriarcha Constantinopolitano. Ei enim, ut sæpe dictum, permissum est Monachos & Clericos ex regionibus alienis, nec ejus Sedi omnino subjectis, accipere. Sed non itidem Antiocheno throno, vel Hierosolymitano, vel alii.

ΖΩΝΑΡ. Ἀπὸ μοναστηρίου ὑποχωρήσαντα μοναχὸν δέχεσθαι παρ' ἑτέρου ἀπηγόρευται. ἐὰν οὖν ἐπίσκοπος, φησι, τοιοῦτον δέξηται μοναχὸν, καὶ ἢ κληρικὸν αὐτὸν καθιστήσῃ, ἢ ἡγούμενον μοναστηρίου ποιήσῃ, ὁ μὲν ἐπίσκοπος ἔσται τῇ ἰδίᾳ λαῷ μόνῃ κοινωνίᾳ ἀρκούμενος, ἑτέρων αὐτῷ μὴ συγκοινωνούντων· ὁ δὲ μοναχὸς καὶ τοῦ κλήρου καὶ τῆς ἡγουμενείας ἐκπεσεῖται.

B Zonar. Monachum, qui à Monasterio suo discesserit, ab alio quovis recipi vetitum est. Si igitur Episcopus, inquit, ejusmodi Monachum recipiat, eúmque vel Clericum vel Monasterii Præfectum constituat; Episcopus quidem aliorum consortio excluſus, solâ populi sui communione contentus erit: Monachus vero & è Clero ejicietur & Præfecturæ gradu excidet.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἐξ ἀλλοτρίας τινὰ μονῆς δεχόμενος, ἐὰν ἄγοι τοῦτον εἰς κλήρωσιν, ἢ τῆς οἰκείας μονῆς ἡγούμενον, ἔξει ἀκοινώνητον.

ARIST. *Qui quempiam ex alieno Monasterio suscipit, si eum ad Clericatum promoveat, aut suo præficiat Monasterio, aliorum communione privetur.*

Οἱ μοναχοὶ τῇ κατ' χώραν ἐπισκόπῳ ὀφείλουσιν ὑποτάσσεσθαι, καὶ προσκαρτερεῖν ἐν τοῖς μοναστηρίοις, ἐν οἷς ἀπεδέξαντο, καὶ μὴ καταλιμπάνειν αὐτὰ, εἰ μή τινα ἄρα ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου διὰ ἀναγκαίαν χρείαν ἐπιτραπῶσι· καθὼς ὁ τέταρτος κανὼν τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνόδου διαλαμβάνει. εἰ δέ τινα μοναχὸν ἐξ ἀλλοτρίας μονῆς ἐπίσκοπος προσδέξεται, καὶ ἢ κληρικὸν ποιήσει, ἢ τῆς ἰδίας μονῆς ἡγούμενον, ὡς πρὸς τοὺς λοιποὺς συναδελφοὺς καὶ συνεπισκόπους αὐτοῦ, ἔξει ἀκοινώνητον, καὶ μόνῃ τῇ τοῦ ἰδίου λαοῦ κοινωνίᾳ ἀρκεσθήσεται.

C Monachi regionis Episcopo subjici debent, & in Monasteriis, in quibus collocati sunt, perseverare, & ea non deserere, nisi forsitan à civitatis Episcopo propter negotium aliquod necessarium permittuntur: quemadmodum quartus Synodi Chalcedonensis Canon statuit. Si autem Monachum aliquem ex alieno Monasterio receperit Episcopus, & vel Clericum eum fecerit, aut proprii Monasterii Præfectum: quantum ad reliquos confratres & Coëpiscopos suos excommunicabitur, & solâ populi sui communione contentus erit.

KANΩN πδ'.

CANON LXXXIV.

D

Περὶ ἐπισκόπων τῶν αἱρετικοὺς ἢ Ἕλληνας κληρονόμους καταλιμπανόντων. ὁμοίως ὥρισται, ἵνα ἐάν τις ἐπίσκοπος κληρονόμους συγγενεῖς ἢ ἐκτὸς τῆς ἰδίας συγγενείας αἱρετικοὺς ἢ Ἕλληνας προτιμήσῃ τῆς ἐκκλησίας, καὶ μετὰ θάνατον ἀνάθεμα τῷ τοιούτῳ λελέχθαι, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μηδαμῶς ἐν τοῖς τοῦ θεοῦ ἱερεῦσιν ἀνενεχθῆναι. μηδὲ δυνηθῆναι ἀπολογήσασθαι, ἐὰν ἀγνοήσῃ ἀποθανών. ὅπερ ἡγούμενος ἐπίσκοπος, εἰκότως ὀφείλει τὰ πραγμάτων αὐτοῦ τὴν διάταξιν ἁρμοδίαν τῇ ἑαυτοῦ ἐπαγγελίᾳ ποιήσασθαι.

De Episcopis hæreticos vel Græcos hæredes relinquentibus. Similiter definitum est, ut si quis Episcopus hæreticos, aut Græcos, sive sint consanguinei, sive à consanguinitate alieni, hæredes Ecclesiæ prætulerit; etiam post mortem ei dicatur anathema, & nomen ejus inter Dei Sacerdotes minimè referatur. Nec possit excusari, si intestatus decesserit: quoniam cùm factus est Episcopus, justam debet facere rerum suarum dispositionem suæ professioni convenientem.

ΒΑΛΣ. Πᾶς ἐπίσκοπος ὀφείλει, μετὰ τὸ ψηφισθῆναι, ἀπογράφεσθαι τὰ οἰκεῖα πράγματα· καὶ ἐὰν τοῦτο ποιήσῃ κατὰ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα, ἔχει ἐπ' ἀδείας διατίθεσθαι ἐπ' αὐτοῖς κατὰ νόμους. φησὶν οὖν ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι ἐὰν ὁ ἀπογραψάμενος τὰ οἰκεῖα ἐπίσκοπος, ποιήσῃ τελευτῶν διαθήκην, καὶ γράψῃ κληρονόμους αἱρετικοὺς, κἂν συγγενεῖς αὐτοῦ ὦσι κἂν ἀλλότριοι, καὶ τὴν ἐκκλησίαν παραγκωνίσηται, ὑποκείσεται τῷ ἀναθέματι καὶ μετὰ θάνατον, καὶ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς μνήμης τῶν ἱερέων ἀπαλειφήσεται. καὶ αὐτὸς μὲν οὕτω κολασθήσεται· ἡ δὲ διαθήκη τότε ὡς παράνομος πεσεῖται, καὶ οἱ αἱρετικοὶ κληρονόμοι αὐτοῦ οὐδὲν λήψονται, ὡς τοῦ ἐπισκόπου διαθέτου δοκοῦντος τελευτῆσαι. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ, μηδὲ δυνηθεῖν ἀπολογήσασθαι ἐὰν ἀγνοήσῃ ἀποθανών, καὶ τὰ ἑξῆς, τυπτέον, ἐὰν ἡ διαθήκη αὐτοῦ, ὡς εἴρηται, πέσῃ, καὶ δυνήσεται ἀπολογίαν δοῦναι εἰς τὸ μὴ διαγνωσθῆναι καὶ τὸ αὐτοῦ βέλημα τὸ οἰκεῖα. ἤγουν, ἐὰν ἐν τοῖς ζῶσιν ὑπῆρχεν, οὐ μὴν αἰτιάσαιτο τὸν ἀθέτησιν τῆς διαθήκης αὐτοῦ. νομοθετεῖ γὰρ ὁ ἐπίσκοπος, ὤφειλε καὶ νόμους καὶ ἀξίωσιν τῷ ἐπαγγέλματι αὐτοῦ διαθέσθαι· οὐ μὴν παρανόμως καὶ ἀναξίως ἀρχιερέως. ποία γὰρ κοινωνία ὀρθοδόξῳ καὶ αἱρετικῷ; ὕτως ἑρμηνεύεται ὁ κανὼν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. καὶ ἀναγνωστέον καὶ κδ'. κανόνα

E Balsamon. Omnis Episcopus, postquam electus fuerit, debet res suas describere: & si hoc fecerit secundùm Canonem Apostolicum, potest secundùm leges de rebus suis disponere. Dicit ergo præsens Canon, quòd si Episcopus, qui res suas descripsit, moriens testamentum fecerit, & hæreticos hæredes suos subscripserit, sive sint ejus cognati, sive alieni, & Ecclesiam prætermiserit; anathemati etiam post mortem subjicietur, & nomen ejus è Sacerdotum memoria delebitur. Ac ipse quidem sic punietur: ejus autem testamentum, ut injustum & contra leges factum, infirmabitur, Et hæretici quoque hæredes nihil accipient, tanquam Episcopus videatur mori intestatus, & quæ sequuntur: hoc est, si ejus testamentum infirmetur, ut dictum est, non poterit invenire defensionem, ut non ex ejus voluntate sua administrentur. Videlicet, si in vivis esset, sui testamenti infirmationem non incusaret. Cùm enim factus esset Episcopus, debebat secundùm leges & pro suæ professionis dignitate disponere: non autem contra leges & dignitatem Antistitis. Quæ est enim communio Orthodoxo cum Hæretico? Hæc est Canonis interpretatio, ut mihi quidem videtur. Et lege xxiiii. Canonem Synodi

F

Digitized by Google

Antioch. & caput octavum tit. x. præſentis operis; & cap. x. tit. iii. lib. v. Baſilic. quod eſt cxxxi. Novella, quæ docet, ſi Epiſcopi & Clerici inteſtati moriantur, ad Eccleſias hæreditatem pertinere. Nec tibi repugnare videatur Novella Imperatoris domini Conſtantini Porphyrogennetæ, quæ tractat, eis, qui ſine liberis inteſtati moriuntur, non ſuccedere ex linea tranſverſa cognatos: ſed tertiam partem bonorum, eorum qui ſic moriuntur, ad pias animæque ſalutares elargitiones procedere; cum eo etiam collectis preciis ſervorum ejus qui mortuus eſt, utpote iis eo ipſo liberatis. Hæc enim Novella de ſolis Laicis loquitur, & in iis vim ſuam obtinere debet; ſicut prædicta Juſtiniani Novella locum habet in Epiſcopis & Clericis, qui inteſtati moriuntur.

τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου, καὶ κεφάλαιον ὄγδοον ✠ ι. τίτλου ✠ πρόνλου συντάγματος. καὶ κεφάλαιον ι. ✠ γ'. τίτλου ξ'. ε. βιβλίου τῆς βασιλικῆς, ὅπερ ἐστὶ ῥητὰ. νεαρὰ, διδάσκουσα τὸς ἀδιαθέτους τελευτῶντας ἐπισκόπους καὶ κληρικοὺς ✠ τὰ ἐκκλησιῶν κληρονομεῖν. καὶ μὴ ἐναντιώθῃ σοι ἡ νεαρὰ ✠ βασιλέως κυροῦ Κωνσταντίνου ✠ Πορφυρογεννήτου, λαμβάνουσα τὸς ἀδιαθέτους τελευτῶντας παίδων χωρὶς μὴ κληρονομείας ἀπὸ τῆς ἐκ πλαγίου συγγενῶν αὐτῆς. ἀλλὰ τὸ τρίτον τῆς ἐσίας τῆς ὅτως τελευτώντων φέρεσθαι εἰς ψυχικὰς διαδόσεις· σωζομένων τούτων καὶ τῆς τιμημάτων τὰ τελευτήσαντος, ὡς ἀπεντεῦθεν ἐλευθερουμένων. ἡ γὰρ νεαρὰ αὕτη εἰς τὸς λαϊκὸς ἐξεφωνήθη καὶ μόνους, καὶ ὀφείλῃ κρατεῖν εἰς τούτους, ὥσπερ εἰς τὸς ἀδιαθέτους ἐπισκόπους καὶ κληρικὸς ἐνεργείᾳ ἡ ῥηθεῖσα Ιουστινιάνειος νεαρά.

Zonar. Quadrageſimus Apoſt. Can. Manifeſtæ, inquit, ſint Epiſcopi res propriæ, manifeſtæ & Dominicæ: ut ſit in poteſtate morientis Epiſcopi propria, quibus vult, relinquere. Non diſſimilia xxiv. Antioch. Syn. Can. continentur. Hinc igitur licet Epiſcopo res ſuas quibuſcunque velit relinquere, modo fideles ſint & orthodoxi; non autem infidelibus & hæreticis, etiam cognatione conjunctis. Quòd ſi moriens aliquem ex illis hæredem ſcripſerit, is quidem etiam poſt mortem anathemate percutitur, ejuſque nomen è Sacerdotum faſtis & memoria eximitur. Atque hæc quidem, Epiſcopo hæreditatem hæreticis legante, ſic habebunt. Quæ vero in Can. deinceps ſequuntur, ea nec explicari, nec intelligi facilè poſſunt. Arbitror tamen illorum hanc eſſe ſententiam; nimirum ſi nullo facto teſtamento Epiſc. moriatur, nihil excuſationis ejus ſucceſſori relictum iri, niſi rerum ipſius propriarum procurationem rite ſuſcipiat. Ab eo namque, ut Epiſcopi demortui facultatum procurationem ſuſcipiat, deque illis, pro ea quam edidit voluntatis ſuæ profeſſione, conſtituat, poſtulatur. Quiſquis enim Epiſcopus renuntiatur, Canones ſe ſervaturum eſſe profitetur. Canones vero, paupertatis amantem, hoſpitalem, pecuniarum contemptorem Epiſcopum eſſe jubent. Centeſima porro trigeſima prima Novella lib. v. tit. iii. cap. x. Baſilic. ſitâ, ſi qui Epiſcopi & Clerici nullo facto teſtamento deceſſerint, neque legitimos ſucceſſores habuerint, ad Eccleſias, quas ante obtinuerant, hæreditatem pertinere decernitur.

ΖΩΝΑΡ. Ο πανσεβαστὸς τῆς ἁγίων ἀποστόλων κανόνων, ἔφη, φησὶ, φυσικὰ τὰ ἴδια τῆ ἐπισκόπου χρήματα, καὶ φυσικὸν τὸ κυριακὸν ἐξουσίαν ἔχει ὁ ἐπίσκοπος τελευτῆς, οἷς βούλεται καταλείψαι τὰ ἴδια. τὸ ὅμοια ὃ καὶ ὁ κδ'. τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου κανὼν διατάττει. ἔχει γὰρ ἐκ τούτων ἄδειαν ὁ ἐπίσκοπος τὰ ἑαυτῆ χρήματα καταλιμπάνειν οἷς βούλεται, πιστοῖς μὴτοι καὶ ὀρθοδόξοις, ἢ μὴ αἱρετικοῖς ἢ ἀπίστοις, ἀλλ' οὐδὲ συγγενέσιν αὐτῆ τοιούτοις. εἰ δὲ τοιούτους τινὰς κληρονόμους τελευτῆς χράψῃ, ἐκβάλλεται μὲν καὶ μὴ θάνατον ὑπαθεματίζει, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆ ἐκ τῆς μνήμης τῆς ἱερέων ἀπαλείφεται. ταῦτα μὲν, εἰ διαθέμενος αἱρετικὸς καταλείψῃ κληρονόμους. τὸ δ' ἑξῆς τοῦ κανόνος δύσφραστόν ἐστι, καὶ ἐντεῦθεν δυσνόητον. οἶμαι δὲ λέγειν, ὅτι ἐὰν ἀθεμάτιστος τελευτήσῃ ὁ ἐπίσκοπος, ἀναπολόγητος ἔσται ὁ μετ' αὐτὸν ἐπίσκοπος ἀναπολογίας σεσυλημένος, εἰ μὴ οἰκονομήσῃ τὰ ἰδικὰ αὐτῆ χρήματα εἰκότως, ἐπεὶ ὀφειλῇ καὶ χρέος ἔχει τῷ διατυπώσαντι ἤγουν τῷ οἰκονομίαν τῶν χρημάτων τοῦ τελευτήσαντος ἐπισκόπου ἁρμοδίαν ποιῆσαι, ἤτοι ἀξίαν τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ. ὁ γὰρ νόμιμος ἐπίσκοπος ἐπαγγέλλεται τὸς κανόνας φυλάττειν· οἱ δὲ κανόνες φιλόπτωχον αὐτὸν εἶναι καὶ φιλόξενον ἅπαντα, καὶ ἀφόβητον χρημάτων. ἡ δὲ ῥητὰ. νεαρὰ κειμήλιον εἰς βιβλίον τῆς βασιλικῆς, ε'. τίτ. γ'. κεφ. ί. τὸς ἐπισκόπους καὶ κληρικὸς ἀδιαθέτους τελευτῶντας, καὶ νομίμων διαδόχων χωρὶς φέρεσθαι τὰ ἐκκλησιῶν αὐτῶν κελεύει κληρονομεῖσθαι.

Aris t. *Epiſcopus, qui hæreticos aut Ethnicos hæredes ſcribit, ſit anathema.*

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοπος αἱρετικὸς, ἢ Ἕλληνας κληρονόμους γράφων, ἔστω ἀνάθεμα.

Hi etiam à legibus prohibentur adminiſtrare, & à teſtamento hæreditatem aut legatum accipere. Relicti itaque ab Epiſcopo hæredes, nihil ipſi lucri accipient, ſed publicum quæ iis relinquuntur recipiet: Qui eos autem ſcribunt hæredes, erunt hæredes anathematis.

Οὗτοι καὶ ἀπὸ νόμων κωλύονται διατίθεσθαι, καὶ ἀπὸ διαθήκης κληρονομίαν ἢ λεγάτον λαμβάνειν. καταλειφθέντες γοῦν κληρονόμοι τοῦ ἐπισκόπου, αὐτοὶ μὲν οὐδέν τι κερδήσουσιν· ἀλλ' ὁ δημόσιος λήψεται τὰ καταλειφθέντα αὐτοῖς· οἱ δὲ γράψαντες αὐτὸς κληρονόμους, κληρονομήσουσι τὸ ἀνάθεμα.

Canon LXXXV.

De manumiſſionibus. Similiter placuit, ut de manumiſſionibus, quæ fiunt in Eccleſia, ab Imperatore petatur.

ΚΑΝΩΝ πε'.

Περὶ ἐλευθερίων. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα περὶ τῶν ἐν τῆ ἐκκλησίᾳ γινομένων ἐλευθεριῶν, ἀπὸ τοῦ βασιλέως αἴτησις γίνηται.

Bals. Servi, propter aliquas cauſas ad Eccleſias accedentes, Epiſcopali cognitione manumittebantur. Sed quia eorum domini ipſos in ſervitutem redigere conabantur, viſum eſt, ut Imperator de iis admoneretur, ut reprimeretur dominorum potentia. Atque in his quidem conſiſtit Canon. Tu autem ſcias, quòd ex libro recondito in Primi-defenſoris ſecreto, qui habet ea quæ à claro ſanctiſſimæ magnæ Eccleſiæ extructore Imperatore Juſtiniano ſtatuta ſunt, multa habent privilegia, qui ex parte Eccleſiæ manumiſſi ſunt ſervi. Lege & vigeſimum ſextum tit. quadrageſimi octavi libri, qui docet de ſervis qui manumittuntur:

ΒΑΛΣ. Δοῦλοι διά τινας αἰτίας προσφοίτοντες τῆ ἐκκλησίας, ἠλευθεροῦντο καὶ διάγνωσιν ἐπισκοπικήν. ἐπεὶ δὲ οἱ δεσπόται τούτων ἐπεχείρουν αὐτὸς δουλαγωγεῖν, ἔδοξε περὶ τούτων ὑπομνησθῆναι τὸν βασιλέα, ὥστε ἀναχαλινῶσαι τὴν τῶν δεσποτῶν δυναστείαν. καὶ ὁ μὲν κεῖται ἐν τούτοις. σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι ἀπὸ τῆς βιβλίου τοῦ ἀποκειμένου ἐν τῷ σκρέτῳ ✠ πρωτεκδίκου, τοῦ ἔχοντος τὰ διατυπωθέντα παρὰ τοῦ ἀοιδίμου κτήτορος τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τοῦ βασιλέως Ιουστινιάνου, πολλὰ προνόμια ἔχουσιν οἱ παρὰ τὰ μέρους τῆς ἐκκλησίας ἐλευθερούμενοι δοῦλοι. ἀναγνῶθι καὶ τὸ κς'. τίτ. τοῦ μή. βιβλίου περὶ ἐλευθερουμένων διδάσκοντα, καὶ

Digitized by Google

καὶ τὴν νεαρὰν τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως κυροῦ Αλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, τὴν διορίζομένην μὴ ἔχειν χώραν τοὺς περὶ τῶν ἀντιπαραγωγῶν τῶν μαρτύρων νόμους, ὅταν περὶ ἐλευθερίας δικάζηταί τις· ἀλλὰ μόνην γίνεσθαι παραγωγὴν μαρτύρων παρὰ τοῦ δουλαγωγουμένου ἢ τῶν ἐλευθεροβοῶντος.

ΖΩΝΑΡ. Δοῦλοι διά τινας αἰτίας προσφεύγοντες ταῖς ἐκκλησίαις ἠλευθεροῦντο, τοῦτο τῶν ἐπισκόπων δίκαιον εἶναι δοκιμαζόντων, οὓς οἱ δεσπόται ἐπειρῶντο αὖθις εἰς δουλείαν ἕλκειν. περὶ τούτων οὖν ἔδοξεν ὑπομνησθῆναι καὶ βασιλέα.

ΑΡΙΣΤ. Περὶ τῶν ἐν ἐκκλησίαις γινομένων ἐλευθεριῶν, ἐκ βασιλέως αἴτησις γινέσθω.

Τὰ αὐτὰ τῷ ἑξηκοστῷ τετάρτῳ κανόνι διαλαμβάνει· καὶ ἡρμηνεύθη ἐκεῖσε.

ΚΑΝΩΝ πϛ'.

Περὶ τῶν πλαστῶν μνημείων τῶν μαρτύρων. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα πανταχοῦ ἀνὰ τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς ἀμπελῶνας θυσιαστήρια, ὡσανεὶ εἰς μνήμην μαρτύρων καθιστάμενα, ἐν οἷς οὐδὲ ἓν σῶμα ἢ λείψανον μαρτύρων ἀποκείμενον δείκνυνται, ἀπὸ τῶν ἐντοπίων ἐπισκόπων, εἰ ἔστι δυνατὸν, καταστρέφονται. εἰ δὲ τοῦτο θορύβοις δημοτικοῖς οὐ συγχωρεῖται, ὅμως τὰ πλήθη νουθετηθῶσι, μὴ ὀχλαγωγεῖν τοὺς τόπους ἐκείνους· καὶ ἵνα οἱ τὰ ὀρθὰ φρονοῦντες μηδεμιᾷ δεισιδαιμονίᾳ τῶν τοιούτων τόπων καταδεσμῶνται, καὶ μηδαμῶς μηδὲ μνήμη μαρτύρων ἐπιτελεσθῇ, εἰ μήπου ἢ σῶμα ἢ τινὰ λείψανα ὦσιν ἢ ἀρχαιογονία τινὸς οἰκέσεως ἢ κτήσεως ἢ πάθους πιστῇ ἀρχαιότητι παραδιδῶνται. ὅσα γὰρ δι' ἐνυπνίων καὶ ματαίων ἀποκαλύψεων ἀνθρώπων τινῶν ὁπουδήποτε καθίστανται θυσιαστήρια, παντὶ τρόπῳ τὰ τοιαῦτα ἀποδοκιμασθῶσιν.

ΒΑΛΣ. Κεκανόνισται μὴ ἄλλως εὐκτήριον οἶκον ἀνεγείρεσθαι ὁπουδήποτε, εἰ μὴ κατ' ἐπιτροπὴν ἐπισκοπικὴν ἢ καὶ παρουσίαν εὐχὴ θεμελίου τελεσθῇ κατὰ τόπον, καὶ σταυροπήγιον ἐντεθῇ, καὶ διὰ καταθέσεως ἁγίων λειψάνων μαρτυρικῶν καθιερωθῇ ὁ ναός. ἐπεὶ δέ τινες, ὡς ἔοικεν, ἀπὸ ὀνειράτων ἢ καὶ πεπλαστευμένων ἀποκαλύψεων ἀνήγειρον εἰς ἀγροὺς καὶ ἀμπελῶνας παρὰ γνώμην τῶν ἐπισκόπων θυσιαστήρια, καὶ διὰ παρασυνάξεων καὶ ψευδῶν ἐνυπνίων τοὺς ἁπλουστέρους πλανῶντες, τὴν ὀρθοδόξων πίστιν διέστρεφον, ἤρεσε τὰ τοιαῦτα θυσιαστήρια, τὰ εἰς μνήμην τάχα μαρτύρων καθιστάμενα, καὶ μὴ ἔχοντα σώματα ἢ λείψανα μαρτύρων, μηδὲ ἀρχῆθεν ἀνεργεθέντα διὰ τὸ οἰκῆσαι ἐν αὐτοῖς ὁσίους ἢ μάρτυρας, ἢ κτησείδια εἶναι τούτων, ἢ ἐν αὐτοῖς πάθη μαρτυρίου ὑποστῆναι, καὶ, ὡς εἴρηται, μὴ καθιερωθέντα παρὰ τῶν ἐγχωρίων ἐπισκόπων, καταστρέφεσθαι. εἰ δὲ οἱ δῆμοι, φασὶν, ἀνθίστανται θορυβοῦντες, νουθετεῖσθαι καὶ τούτους μὴ ὀχλαγωγεῖν τοὺς τόπους ἐκείνους, τουτέστι μὴ συνάγεσθαι τοὺς ὄχλους ἐκεῖ, μηδὲ τοὺς ὀρθοδόξους καταδεσμεῖσθαι τῇ τούτων δεισιδαιμονίᾳ, μηδὲ μνήμας μαρτύρων ἐν αὐτοῖς ἐπιτελεῖν. σημείωσαι καὶ παρόντα κανόνα, πολλὰ χρησιμεύοντα εἰς τὰς ἀγροικικὰς ἐκκλησίας. γίνονται γὰρ πολλὰ τοιαῦτα παρὰ χωριτικῶν ἀνδραρίων προσλαμβανόντων γυναῖκας ἐνθουσιώσας καὶ κατὰ δαιμονικὴν ἐπήρειαν προφοιβαζούσας τάχα τὰ μέλλοντα, καὶ ἄνδρας προσποιουμένους δαιμονᾶν, καὶ ποιοῦντας τινὰ μηδὲ λέγεσθαι ἄξια εἰς τὰς τοιαύτας ἐκκλησίας.

ΖΩΝΑΡ. Τινὲς εὐσεβεῖν δοκοῦντες, ἐν ἀγροῖς καὶ ἐν ἀμπελῶσιν ᾠκοδόμουν εὐκτήρια ἐπὶ μαρτύρων ὀνόμασιν, ὡς δι' ἐνυπνίων ταῦτα καὶ ἀποκαλύψεων ἀνεγείροντες. προστάσσει τοίνυν ὁ κανὼν τὰ τοιαῦτα, εἰ μήτε σώματα μαρτύρων ἔχοιεν αὐτοῖς ἐναποκείμενα, μήτε τινὰ λείψανα μαρ-

A & Novellam clari Imperatoris domini Alexii Comneni, quæ statuit non habere locum leges de contraria testium productione, quando quis contendit de libertate: sed solam fieri testium productionem ab eo, qui in servitutem ducitur, vel in libertatem proclamat.

ZONAR. Servi, certis quibusdam de causis ad Ecclesiam confugientes, si id Episcopus æquum statuisset, manumittebantur; quos domini rursum ad servitutem trahere niterentur. Ea de re igitur Imperatorem esse monendum visum est.

B ARIST. *De manumissionibus quæ in Ecclesiis fiunt, Imperatori petitio exhibeatur.*

Hic canon eadem ac sexagesimus quartus statuit; & ibi interpretatur.

CANON LXXXVI.

De fictis Martyrum monumentis. Similiter placuit, ut omnia per agros & vineta altaria, veluti in memoriam Martyrum constituta, in quibus nullum corpus aut reliquiæ Martyrum conditæ ostenduntur, à loci Episcopis, si possit fieri, subvertantur. Sin autem propter populares tumultus hoc non permittitur; plebs tamen admoneatur, ne iis in locis conventus agat; & ut qui rectè sentiunt nulla eorum locorum superstitione alligentur; & omnino nec Martyrum memoria peragatur, nisi utique vel corpus vel aliquæ sint reliquiæ, vel alicujus habitationis, aut possessionis, aut passionis origo fideli antiquitati tradita est. Quæcunque enim per somnia & vanorum hominum revelationes ubilibet constituuntur altaria, ea omni modo reprobentur.

D BALS. Canone cautum est, ne aliter usquam oratorium excitetur, nisi Episcopali permissione, vel etiam præsentia, eo in loco fundamenti oratio peracta & crucis fixio posita sit, & per sanctorum martyrum reliquiarum depositionem templum sit consecratum. Quia autem nonnulli, ut est verisimile, per somnia & fictas revelationes in agris & vinetis præter Episcoporum sententiam altaria excitabant, & per improbos hominum cœtus, & falsa somnia, simpliciores decipientes, fidem orthodoxam subvertebant: placuit, ut ejusmodi altaria, in memoriam fortè Martyrum constituta, & corpora vel reliquias Martyrum non habentia: neque à principio excitata, quòd sancti in eis habitarint aut Martyres, vel quòd sint eis possessiunculæ, vel quòd Martyrio ibi coronati sint; nec à regionis Episcopis, ut dictum est, consecrata; subvertantur. Si autem populi, inquiunt, tumultuantes resistant; admoneantur, ne in locis conventus agant, hoc est, ne illic turbas congregent; nec Orthodoxi eorum superstitione alligentur, neque in eis Martyrum memoriam celebrent. Nota præsentem canonem, qui est valde utilis ad rusticanas Ecclesias. Multa enim ejusmodi fiunt à vicanis homunculis, mulieres diabolico instructu bacchantes & futura fortè divinantes, hominésque, qui se dæmoniaco spiritu afflatos simulant, & quæ ne dicere quidem decet, in ejusmodi Ecclesiis faciunt assumentibus.

ZONAR. Nonnulli, se id piè facere existimantes, in agris & vinetis Martyrum ædiculas, quasi per somnia visáque admoniti, excitabant. Eas igitur, si nec Martyrum corpora ibi reposita, nec aliquæ illorum reliquiæ, asserventur, Episcoporum, qui

Digitized by Google

qui iis locis præsunt, auctoritate everti jubet Canon. Quod si multitudo, inquit, seditiosè repugnet, neque illas dirui patiatur: saltem, ne iis in locis populi conventus agant, hoc est, ne illic turbas congregent, nec aliqua eorum superstitione Orthodoxi alligentur, nec in iis Martyrum memoriam celebrent; si quidem nec Martyris corpus nec reliquiæ ibi recondita sint, neque jam ab antiquis temporibus altare illud sit exædificatum; publicè populum admonendum esse decernit. Quæcunque enim, quasi per somnia & revelationes à nonnullis constructa, repente extitêre, omnia, inquit, penitùs improbata damnentur.

A τύεων, ἀρὰ τῆς κῆ τόπους ὄπισθεν καταστρέφεσθαι. εἰ δὲ οἱ δῆμοι, φησιν, ἀνθίστανται θορυβοῦντες, κῆ σὺν ἐῶσι καθαιρεῖσθαι αὐτὰ, νουθετεῖσθαι τὰ πλήθη καλῶς, μὴ ὀχλαγωγεῖν τοὺς τόπους ἐκείνους, ἤγουν μὴ συνάγεσθαι τοὺς ὄχλους ἐκεῖ, μηδὲ τοὺς ὀρθοδόξους καταδεσμεῖσθαι τῇ τούτων δεισιδαιμονίᾳ, μηδὲ μνήμας μαρτύρων ἐν αὐτοῖς ὅπλῃ, εἰ μὴ σῶμα μάρτυρος μηδὲ λείψανα ἐκεῖ κεῖνται, ἢ ἐξ ἀρχαίων χρόνων ἰδίᾳ οἰκοδομημένον ὂ θυσιαστήριον ἐκεῖνο. ἃ γὰρ, φησι, συνέσησθε, ὡς ἐξ ἐνυπνίων κῆ ἀποκαλύψεων οἰκοδομησάμενα αὐτά τινων, πάντα ἀποδοκιμάζεσθε.

B

Arist. *Altare in agris aut vinetis, quibus nullæ sunt reliquiæ Martyris repositæ, extructum, nisi publicus excitetur tumultus, evertatur: & quæcunque per insomnia vanasque revelationes altaria eriguntur.*

ΑΡΙΣΤ. Θυσιαστήριον ἐν ἀγροῖς ἢ ἀμπελῶσι γενόμενον, ἐν οἷς ἃ λείψανον ἀπόκειται μάρτυρος, εἰ μὴ δημόθ. γίνεται θόρυβ., καταστρεφέσθω· καὶ ὅσα δὲ ἐνυπνίων καὶ ἀποκαλύψεων ματαίων συνίστανται θυσιαστήρια.

Quæcunque ædes oratoriæ per Episcoporum preces non constituuntur, nec Martyrum reliquiæ in iis reponuntur, profanæ sunt. Eapropter itaque & altaria, quæ in agris aut vinetis fiunt sine Episcopi precibus, & reliquiarum Martyrum depositione, si fieri potest, subvertantur: sin autem popularis tumultus hoc fieri prohibet, saltem admoneantur, popularis turbæ concitationes in iis non facere. Subvertantur autem & altaria per insomnia & vanas revelationes erecta. Cum diabolus enim sit tenebræ, lumen simulat: & pietatis nimirum prætextu hominum animas inescat.

Οἱ τῆς εὐκτηρίων οἴκων ἢ δι' εὐχῆς ὄπισθεν συνέστησθε, κῆ λείψανα μαρτύρων οὐτοις ἐναπετέθησθε, ἀνίερά εἰσι. Διὰ τοῦτο γοῦν κῆ τὰ ἐν ἀγροῖς ἢ ἀμπελῶσι γενόμενα θυσιαστήρια, χωρὶς εὐχῆς ὄπισθεν κῆ τῆς ἐναποτιθέσεως μαρτύρων λείψανα, εἰ δυνατὸν καταστρεφέσθωσθ. εἰ δὲ μὴ δημοτικὸς θόρυβ. τοῦτο κωλύει γίνεσθαι, κᾆν νουθεσίαν δεχέσθωσθ μὴ ποιεῖν ἐν αὐτοῖς ὀχλαγώγια. καταστρεφέσθωσθ δὲ κῆ τὰ δι' ἐνυπνίων κῆ ἀποκαλύψεων ματαίων συνιστάμενα θυσιαστήρια. σκότ. γὰρ ὢν ὁ διάβολ., φῶς ὑποκρίνεται· κῆ θεοφάσει δῆθεν εὐλαβείας τὰς τῆς ἀνθρώπων διαλεάζει ψυχάς.

C

Canon LXXXVII.

De reliquiis Idolorum radicitùs extirpandis. Similiter placuit peti à clarissimis Imperatoribus, ut reliquiæ idololatriæ, non solùm quæ sunt in simulachris, sed in quibusvis locis vel lucis vel arboribus, omnimodo deleantur.

ΚΑΝΩΝ ϖζ.

Περὶ τοῦ, τὰ λείψανα τῆς εἰδώλων ἐκριζωθῆναι. ὁμοίως ἤρεσεν αἰτηθῆναι ἀπὸ τῆς ἐνδοξοτάτων βασιλέων, ἵνα τὰ λείψανα τ εἰδωλολατρείας, μὴ μόνον τὰ ἐν ξοάνοις, ἀλλὰ κῆ ἐν οἱοισδήποτε τόποις ἢ ἄλσεσιν ἢ δένδροις, πάντη ζήτω ἐξαλιφθῆναι.

D

Bals. Patres Imperatores rogant, ut quæ adhuc relictæ sunt Idolorum imagines, & ubicunque eæ sint, aboleantur.

ΒΑΛΣ. Παρακαλοῦσιν οἱ πατέρες τοὺς βασιλῆς, τὰ ἔτι φειλιφθέντα ἀγάλματα τῆς εἰδώλων, κῆ ὁπουδήποτε ὄντα ἐξαλιφθῆναι.

Zonar. Quamvis Evangelio longe latéque propagato, adhuc tamen quædam ex idololatria reliquiæ superfuerant, & adhuc simulacra atque aræ pluribus in locis ac nemoribus servabantur. De iis igitur funditùs abolendis, ita ut nihil amplius ex iis reliquum fiat, Patres Imperatores monendos esse censuerunt.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τοῦ διαγγελικοῦ κηρύγματος πλατυνθέντος, ἔτι λείψανα τ εἰδωλολατρείας πνὰ ἦσαν ἐγκαταλείμματα φειλειμπάνοντο, ἐσώζοντο κῆ ἀγάλματα κῆ βωμοὶ ἐν διαφόροις τόποις κῆ ἄλσεσι. φεὶ τούτου ἔδοξε τοῖς πατράσιν ὑπομνησθῆναι τοὺς βασιλῆς, ἵνα ἐξαλιφθῶσιν, ὥστε μήτι φειλειφθῆναι αὐτῆς.

E

Arist. *Idololatriæ reliquiæ, sive in statuis, sive locis quibuslibet, vel lucis vel arboribus, deleantur.*

ΑΡΙΣΤ. Τὰ ἔτι ἐν ξοάνοις, ἢ τόποις τισὶν ἢ ἄλσεσιν, ἢ δένδροις λείψανα τ εἰδωλολατρείας, ἐξαλειφέσθω.

Non tantum Idolorum simulacra conteri oportet & deleri, & aras eorum everti: sed si quæ idololatriæ reliquiæ restent, vel in locis, vel lucis, aut arboribus (quid enim? quod nonnulla eorum honore prosecuti sunt Græci & in eis vaticinati, & errore expulso, vel Tripos vel manteum permanet,) aboleantur & illæ ut nec memoria iis supersit.

Οὐ μόνον τὰ τῆς εἰδώλων ξόανα δεῖ συντρίβεσθαί τε κῆ ἐκαλείφεσθαι, καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῆς καταστρέφεσθαι· ἀλλὰ κῆ ἔτι λείψανον τ εἰδωλολατρείας ὑπολειφθῆ, ἢ ἐν τόποις, ἢ ἄλσεσιν, ἢ δένδροις. (τί γὰρ, ὅτι πρὸ τούτων ἐτίμων οἱ ἕλληνες, ἢ ἐμαντεύοντο ἐν αὐτοῖς, κῆ τ πλάνης ἀπελαθείσης, ἢ ὁ τρίπους, ἢ ὁ μαντσῖν ἐναπέμενεν;) ἀφανιζέσθω κῆ τοῦτο, ὡς μηδὲ μνήμην αὐτῆς ὑπάρχειν.

F

Digitized by Google

A

ΚΑΝΩΝ πη'.

Ὥστε γράφεσθαι καὶ ὑπογράφεσθαι, ὁσάκις γένηται χρεία, ἐκ τοῦ ἐν Καρχηδόνι ἐπισκόπου ἐπ' ὀνόματι πάντων τῶν ἐπισκόπων, ἐπιστολάς. Ἀπὸ συμπάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη, ἵνα ἐὰν ἀρέσῃ τινὰ γράμματα ὀφείλειν ὑπαγορευθῆναι ἐν τῇ συνόδῳ, ὁ προσκυνητὸς ἐπίσκοπος ὁ ἐν τῷ θρόνῳ τούτῳ προκαθήμενος καταξιοῖ ἐπ' ὀνόματι πάντων ὑπαγορεύειν καὶ ὑπογράφειν ἐν οἷς ἤρεσεν· ἔτι μὴν τοῖς τοποτηρηταῖς ἐπισκόποις, τοῖς ὀφείλουσιν ἀποσταλῆναι εἰς τὰς τῆς Αφρικῆς ἐπαρχίας, ἕνεκεν τῶν Δονατιστῶν, γράμματα δοθῆναι, δύναμιν ἐντολικοῦ περιέχοντα, B ἣν δύναμιν μὴ παρεξέλθωσιν, καὶ ὑπέγραψαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς Καρχηδονίων ἐκκλησίας, τῷ παρόντι ψηφίσματι συνῄνεσα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα. ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

ΖΩΝΑΡ. Ἤρεσε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ συνόδῳ, ἵνα εἰ χρεία γένηται ἐπιστολὰς γραφῆναι πρός τινας ἐκ τῆς συνόδου, ὁ προκαθήμενος ἐν τῷ θρόνῳ τῆς Καρχηδονίων ἐκκλησίας, ὃν καὶ Πάπαν ἐν ἀρχῇ τῆς συνόδου ὠνόμασαν, ταύτας ὀνόματι πάντων τῶν ἐπισκόπων ὑπαγορεύῃ. ἤρεσε δὲ καὶ δοθῆναι γράμματα, ἐντολῆς δύναμιν ἔχοντα, καὶ C τυποῦντα τί ποιῆσαι ὀφείλουσι, τοῖς μέλλουσιν ἀπελθεῖν εἰς τὴν τῆς Αφρικῆς ἐπαρχίαν, ἕνεκεν τῶν Δονατιστῶν, ἵνα μὴ παρεξέλθωσι τὰ ἐνταλθέντα αὐτοῖς.

ΑΡΙΣΤ. Ἔδοξε, τὰ ὀφείλοντα παρὰ τῇ συνόδῳ γίνεσθαι γράμματα, παρὰ τοῦ ἐν Καρχηδόνι ἐπισκόπου, ἐπ' ὀνόματι πάντων, γράφεσθαι καὶ ὑπογράφεσθαι.

Ὡς γὰρ πρωτεύων τῶν ἐν Αφρικῇ πάντων τῶν ἐπισκόπων, τὰ παρὰ τῆς συνόδου ὀφείλοντα σταλῆναι γράμματα πρὸς τοὺς τῆς Αφρικῆς ἄρχοντας ἕνεκα τῶν Δονατιστῶν, D ἢ πρὸς ἑτέρους, γράψει καὶ ὑπογράψει. ᾠκονομήθη δὲ τοῦτο, διὰ τὸ δυσχερὲς εἶναι, καὶ φόρτον ὁλόκληρον, πάντας τοὺς τῆς συνόδου τοῖς στελλομένοις παρ' αὐτῶν πρὸς βασιλεῖς ἢ πρὸς ἄρχοντας γράμμασιν ὑπογράφειν.

Πρᾶξις πέμπτη.

Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ τὰ προλαβόντα ψηφίσματα κυροῦνται ἐπὶ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων Αρκαδίου καὶ Ονωρίου τῶν αὐγούστων ὑπάτων, τῇ πρὸ ἓξ καλανδῶν Σεπτεμβρίων, ἐν Μελιβεταμῇ πόλει εἰς τὸ σύκρητον τῆς ἐκκλησίας. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς Καρχηδονίων ἐκκλησίας προκαθίσας ἐν πάσῃ τῇ συνόδῳ παρεστώτων τῶν διακόνων εἶπεν· ἐπεὶ τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας ἓν σῶμα ὑπάρχει, καὶ πάντων τῶν μελῶν μία ἐστὶ κεφαλὴ, συνέβη, θέλοντος τοῦ θεοῦ καὶ τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν ἐνδυναμοῦντος, ὥστε πρὸς ταύτην τὴν ἐκκλησίαν ἐλθεῖν ἡμᾶς, ἀγάπης καὶ ἀδελφότητος χάριτι προτραπέντας· διὸ παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, (ἐπεὶ οὕτως ἐστὶν πιστευτέον, ὅτι ἡμετέρα παρ' ὑμῖν προσέλευσις, οὔτε περιττὴ οὔτε ἡδυτάτη πᾶσίν ἐστιν) ἵνα ἡ συναίνεσις πάντων ἡμῶν φανερωθῇ ὁμονοεῖν τοῖς συνδόξασι τῶν ψηφισμάτων τῶν πάλαι, εἴτε κατὰ τὴν ἐν Ἱππῶνι σύνοδον βεβαιωθέντων, εἴτε μετὰ ταῦτα τῇ F ἐν Καρχηδόνι κρείττονι συνόδῳ ὁρισθέντων, ὁμοίως δὲ καὶ νῦν κατὰ τάξιν ἡμῖν ἀναγινωσκομένων. τότε γὰρ τῆς ὑμετέρας ἀδελφότητος ἡ ὁμόνοια λαμπροτέρα τοῦ φωτὸς ἀναδειχθήσεται, ἐὰν τὰ παρ' ἡμῶν ἐν ταῖς ἀνωτέραις συνόδοις νομίμως ὁρισθέντα, μὴ μόνον ταῖς ἐν τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις συναινέσεσιν ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπογραφαῖς ἔτι μὴν φανερώσηται. Ξάντιππος ἐπίσκοπος τῆς πρώτης καθέδρας τῆς Νουμιδικῆς εἶπεν, πιστεύω, ὅτι πάσῃ τῇ ἀδελφότητι ἤρεσεν· ὑπογράφοντές τε ἡμεῖς τῇ ἰδίᾳ ὑποσημειώσει βεβαιοῦμεν ἀρέσαι.

CANON LXXXVIII.

Ut scribantur & subscribantur, quoties opus fuerit, ab Episcopo Carthaginensi, nomine omnium Episcoporum, Epistolæ. Ab omnibus Episcopis dictum est, ut, si placuerit, debere in Synodo dictari Epistolas, venerandus Episcopus in hoc throno præsidens dignetur sub nomine omnium dictare & subscribere quæ placuerint: Præterea Episcopis legatis, qui mitti debent in provincias Africæ, propter Donatistas, dari literas, quæ mandatum contineant; quam potestatem ne transgrediantur, & subscripserunt: Aurelius Episcopus Carthaginensium Ecclesiæ, præsenti decreto consensi, & lecto subscripsi. Similiter & reliqui Episcopi subscripserunt.

ZONAR. Omnibus qui in Synodo aderant placuit, ut si quas à Synodo Epistolas conscribi opus fuerit, qui in throno Carthaginensis Ecclesiæ præsidet, quem & Papam initio Synodi vocavêre, nomine Episcoporum omnium eas dictet. Illud etiam placuit, ut literæ mandati vim habentes, & quid fieri oporteat præscribentes, in Africanam provinciam Donatistarum causa profecturis darentur, nec iis quidquam, nisi ex illarum præscripto, transigere liceret.

ARIST. *Visum est, ut quæ à Synodo mittendæ sunt literæ, ab Episcopo Carthaginensi sub omnium nomine scribantur & subscribantur.*

Ut primas enim omnium in Africâ Episcoporum, literas, quæ à Synodo mitti debent ad Africæ magistratus Donatistarum gratiâ vel etiam ad alios, scribet & subscribet. Illud autem constitutum fuit, quia difficile est, & onus generale, ut omnes qui sunt in Synodo literis à se ad Imperatores & magistratus missis subscriberent.

ACTIO QUINTA.

In hac Synodo præcedentia decreta confirmantur, sub gloriosissimis Imperatoribus Arcadio & Honorio Augustis consulibus, A. D. vi. Cal. Septembris, in civitate Milevitana, in secreto Ecclesiæ. Aurelius Episcopus Carthaginensis Ecclesiæ, præsidens in universa Synodo, adsistentibus Diaconis, dixit; Quoniam sanctissimæ Ecclesiæ corpus unum est, & omnium membrorum unum est caput, accidit, Deo volente & nostram infirmitatem corroborante, ut nos ad hanc Ecclesiam accederemus, dilectionis & fraternitatis gratia persuasi: Et ideo vestram dilectionem adhortor (quoniam ita credendum est, nostrum ad vos adventum neque supervacaneum esse, neque omnibus lætum) ut nostrûm omnium consensus veterum decretorum placitis, quæ sive in Hipponensi Synodo confirmata, sive postea in Carthaginensi Synodo meliore definita, similiter autem & nunc nobis ordine lecta sunt, concordare manifestetur. Tunc enim vestræ fraternitatis consensus luce clarior apparebit, si ea, quæ à nobis in superioribus Synodis legitimè definita sunt, non solùm vestris in præsentibus actis consensibus, sed etiam subscriptionibus declarata fuerint. Xantippus primæ sedis Numidiæ Episcopus dixit; Credo, quod universæ fraternitati placuit: nos etiam nostro signo subscribentes placere confirmamus.

Digitized by Google

Et quæ decreta fuerant, propria manu confirmarunt. Nicetius Episcopus primæ cathedræ Mauritaniæ Sitifensis dixit; Statuta recitata, quoniam non carent ratione, & ab omnibus confirmata sunt, meæ quoque præterea parvitati placent, quæ propria subscriptione confirmabo.

A

καὶ τὰ ὁρισθέντα ἰδιοχείρως ἐβεβαίωσαν. Νικήτιος ἐπίσκοπος τῆς πρώτης καθέδρας Μαυριτανίας Σιτιφένσης εἶπεν· τὰ ἀναγνωσθέντα ψηφίσματα, ἐπεὶ λογισμοῦ οὐκ ἐστέρηνται, καὶ ἀπὸ πάντων ἐκυρώθησαν, ἔτι μὴν καὶ τῇ ἐμῇ βραχύτητι ταῦτα ἀρέσκουσι; ἅπερ τῇ οἰκείᾳ ὑπογραφῇ βεβαιώσω.

Bals. Cùm Aurelius Episcopus Carthaginensis æquum censuisset, ut omnes Episcopi iis, quæ decreta erant, consentirent, vel se consentire ostenderent; dixerunt omnes se ea recipere, quæ in diversis Synodis constituta sunt: & propterea propriis subscriptionibus ea confirmaverunt.

ΒΑΛΣ. Τοῦ Αὐρηλίου τοῦ ἐπισκόπου Καρχηδόνος ἀξιώσαντος συναινέσαι πάντας τοὺς ἐπισκόπους τοῖς ὁρισθεῖσι, καὶ δεῖξαι ὡς ὁμονοοῦσιν, εἶπον ἅπαντες ἀποδέχεσθαι τὰ θεσπίσματα ἐν διαφόροις συνόδοις· καὶ διὰ τοῦτο βεβαίωσαν αὐτὰ διὰ οἰκείων ὑπογραφῶν.

B

Zonar. Hoc loco Synodi Præses Aurelius ab Episcopis postulat, ut iis, quæ ante in Synodis, sive in Hipponensi urbe, sive Carthagine habitis, constituta fuerant, assensum ipsi præberent, & ostenderent, quòd unanimes illis consentiunt, & decreta subscriptionibus confirmant; quæ & suscribendo confirmârunt.

ΖΩΝΑΡ. Ἐνταῦθα ὁ προέχων τῆς συνόδου Αὐρήλιος ἀξιοῖ τοὺς ἐπισκόπους συναινέσαι τοῖς πάλαι δόξασιν ἐν συνόδοις, εἴτε ἐν Ἱππῶνι τῇ πόλει, εἴτε ἐν Καρχηδόνι γενομέναις, καὶ δεῖξαι ὡς ὁμονοοῦσιν ἐκείνοις συναινοῦντες, καὶ ὑπογραφαῖς βεβαιοῦντες τὰ ψηφισθέντα, ἃ καὶ ὑπογράψαντες ἐβεβαίωσαν.

Canon LXXXIX.

De ordine Episcoporum. Ut qui posteriùs ordinati sunt prioribus se non audeant præponere. Valentinus Episcopus dixit; Si vestræ patientiæ bonum permittat, ordine narrabo quæ priori tempore in Carthaginensium Ecclesia facta, & etiam dum fratrum subscriptionibus apertè confirmata sunt, & nos servaturos profitebor. Illud itaque scimus, inviolatam Ecclesiasticam semper servari disciplinam, ita ut nullus ex fratribus audeat unquam se iis præponere, qui ante ipsum fuerunt: sed & quæ charitatis ordinibus semper prioribus præbita sunt, ea consequentes libenter susceperunt. Hunc ergo ordinem jubebit vestra sanctitas meliùs nostris interlocutionibus roborari. Aurelius Episcopus dixit; Non oportebat nos hæc quidem repetere, nisi fortè minus intelligibiles quorundam cogitationes exortæ essent, quæ nostros sensus ad hæc decreta excitarent. Sed quia hæc communis causa est, quam nunc ostendit frater & coadjutor noster, ut unusquisque nostrum cognoscat ordinem sibi à Deo decretum, & ut posteriores prioribus deferant, & non audeant præter eorum sententiam aliquid unquam agere, propterea dico, quemadmodum mihi venit in mentem, qui contemnunt illos qui ante se sunt, & aliqua temere audent, eos convenienter ab omni Synodo coercendos esse. Xantippus Episcopus primæ cathedræ Numidiæ dixit; Audivit omnium fratrum præsentia prosecutionem fratris & Consacerdotis nostri Aurelii: quid ad hæc respondetur? Diatimius Episcopus dixit; Quæ ab antiquorum suffragio definita sunt, ea vestro consensui tradentur: ut quæ continentur in actis priorum Synodorum in Carthaginensi Ecclesia, vestro consensu plenè firmata apud omnes serventur. Omnes Episcopi dixerunt; Ipse ordo à Patribus & ab antiquis servatus est: & à nobis Dei permissione servabitur, servato utique jure Primatum Numidiæ & Mauritaniæ ex indice & matricula Numidiæ. Deinde placuit omnibus Episcopis, qui in hac Synodo subscripserunt, ut matricula & archetypum Numidiæ sit etiam in prima cathedra, & in Metropoli Constantinâ.

C

D

E

F

ΚΑΝΩΝ πθ'.

Περὶ τάξεως ἐπισκόπων. ὥστε τοὺς μεταγενεστέρως χειροτονηθέντας μὴ τολμᾷν ἑαυτοὺς προτιμᾷν τῶν προτέρων. Βαλεντῖνος ἐπίσκοπος εἶπεν· ὃ ἀγαθὸν τῆς ὑμετέρας ἀνεξικακίας ἐὰν ἐπιτρέπῃ, ἀκολούθως ἐξηγήσομαι τὰ ἐν ᾧ προλαβόντι χρόνῳ εἰς τὴν Καρχηδονίων ἐκκλησίαν πραχθέντα, καὶ ταῖς τῶν ἀδελφῶν ὑπογραφαῖς φανερῶς κυρωθέντα, καὶ ἡμᾶς ἔτι νῦν φυλάξοντας ὁμολογήσω. ἐκεῖνο τοίνυν ἐπιστάμεθα, ἀμίαντον ἀεὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν φυλάττεσθαι κατάστασιν οὕτως, ὡς μηδένα τῶν ἀδελφῶν τολμᾷν ἑαυτὸν προτιμᾷν ποτε τῶν πρὸ αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ ἃ ταῖς τῆς ἀγάπης τάξεσιν ἀεὶ παρεσχέθη τοῖς προτέροις· ἅπερ οἱ ἐπακολουθοῦντες χαριέντως κατεδέξαντο. ταύτην οὖν τὴν τάξιν κελεύσει ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη κρειττόνως ταῖς ἡμετέραις διαλαλιαῖς βεβαιῶσαι. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· οὐκ ἐχρῆν μὲν ταῦτα ἡμᾶς ἐπαναλαμβάνειν, εἰ μὴ τυχὸν ἀκατανόητοι διάνοιαί τινων ἀνεφύησαν, αἱ πρὸς τοὺς ὅρους τούτους τὰς ἡμετέρας αἰσθήσεις ὀξύνουσαι. ἀλλ' ἐπεὶ αὕτη κοινή ἐστιν αἰτία, ἣν νῦν ἐνεφάνισεν ὁ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἡμῶν, ὥστε ἕκαστον ἡμῶν ἐπιγινώσκειν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ ψηφισθεῖσαν αὐτῷ τάξιν, καὶ ἵνα οἱ μεταγενέστεροι τοῖς προτέροις ἀναφέρωσιν, καὶ μὴ τολμήσωσιν παρὰ γνώμην τούτων τί ποτε πράττειν· διὰ τοῦτο λέγω, καθὼς καὶ ἐμὸν ὑποτρέχει λογισμὸν, τοὺς καταφρονοῦντας τῶν πρὸ αὐτῶν, καί τινα ἀποτολμῶντας, κωλυτέους ἁρμοδίως εἶναι ἀπὸ πάσης τῆς συνόδου. Ξάνθιππος ἐπίσκοπος τῆς πρώτης καθέδρας τῆς Νουμηδίας εἶπεν· ἤκουσεν ἡ πάντων τῶν ἀδελφῶν παρουσία τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συνιερέως ἡμῶν Αὐρηλίου, τί πρὸς ταῦτα ἀποκρίνεται; Διατίμιος ἐπίσκοπος εἶπεν, τὰ παρὰ τῆς ψήφου τῶν ἀρχαίων ὁρισθέντα τῇ ὑμετέρᾳ συναινέσει ἐκδοθήσεται· ἵνα τὰ περιεχόμενα τοῖς πεπραγμένοις τῶν προτέρων συνόδων ἐν τῇ ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίᾳ καὶ τὴν ὑμετέραν συναίνεσιν πεπληρωμένως βέβαια παρὰ πᾶσι φυλαχθῶσιν. σύμπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· ἡ τάξις αὕτη ἀπὸ τῶν πατέρων καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἐφυλάχθη, καὶ ἀφ' ἡμῶν κατὰ συγχώρησιν θεοῦ φυλαχθήσεται, σωζομένου ἔτι μὴν τοῦ δικαίου τῶν προτεύοντων τῆς Νουμηδίας καὶ Μαυριτανίας, ἐκ τοῦ χαρτοθεσίου καὶ ματρικίου τῆς Νουμηδίας. ἔπειτα ἤρεσεν πᾶσιν τοῖς ἐπισκόποις τοῖς ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ ὑπογράψασιν, ἵνα ὃ ματρίκιον καὶ ἀρχέτυπον τῆς Νουμηδίας, καὶ εἰς τὴν πρώτην καθέδραν ᾖ, καὶ εἰς τὴν μητρόπολιν Κωνσταντίναν.

Bals. Ut videtur, nondum erant ordinati, nec tunc temporis constituti throni Ecclesiarum: & propterea statuerunt Patres eos præponi, qui priùs ordinati fuerant.

ΒΑΛΣ. Ὡς ἔοικεν, οὐκ ἐτάχθησαν ἔτι, οὐδὲ ὡρίσθησαν καὶ τότε καιρὸν οἱ θρόνοι τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ διὰ τοῦτο ὥρισαν οἱ πατέρες προτιμᾶσθαι τοὺς προγενεστέρως χειροτονηθέντας.

σήμερον

Digitized by Google

σήμερον δὲ τοῦτο οὐκ ἐνεργεῖ· ἀλλὰ κατὰ τὴν γενομένην ὑποτύπωσιν παρὰ τοῦ βασιλέως Κυροῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, τὴν καὶ ἐν τῷ Χαρτοφυλακίῳ τῆς ἁγιωτάτης τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ἀποκειμένην, οἱ θρόνοι τιμῶνται τῶν ἐκκλησιῶν. ὃ δὲ ἀπὸ τοῦ πρόντος κανόνος ἀναφαινόμενον δίκαιον τῆς προγενεσίας ἐνεργεῖ εἰς τὰ τῶν κληρικῶν τάγματα. τιμᾶται γὰρ ἕκαστος κατὰ τὴν προγενεσίαν τοῦ χρόνου τῆς οἰκείας χειροτονίας. ἐπὶ δὲ τῷ βαθμῷ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχοντικίων πῶς τοῦτο οὐ φυλάττεται, ἀλλὰ κατὰ τὴν προαίρεσιν τῶν σφραγιζόντων ἀρχιερέων ἡ στάσις φιλοτιμεῖται, καὶ ὁ μεταγενέστερος προτιμᾶται τοῦ προγενεστέρου, θαυμάζω.

A Hoc autem hodie locum non habet: sed secundùm declarationem factam ab Imperatore domino Leone sapiente, quæ in sanctissimæ magnæ Dei Ecclesiæ Chartophylacio reposita est, Ecclesiarum throni honorantur. Jus autem prioritatis, in præsenti Canone declaratum, in Clericorum ordinibus locum habet. Honoratur enim unusquisque, prout ordinatio ipsius est prior tempore. In gradu autem omnium Ecclesiasticorum officiorum quomodo hoc non servatur: sed ex voluntate Antistitum, qui eos ordinant, status eorum honoratur, & posterior præferatur antiquiori, miror.

B

ΖΩΝΑΡ. Οὔπω τότε πάσαις τῶν ἐκκλησίαις βαθμὸς καὶ τάξις ἐτέτακτο, μόναις δὲ τῶν ὑπερεχούσαις, ὡς ἔστιν εὑρεῖν ἐκ τοῦ τέλους τοῦ πρόντος κανόνος· οἱ δὲ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν ἐπίσκοποι πρὸς τοὺς χρόνους τῶν χειροτονιῶν αὐτῶν προετιμῶντο. τοῦτο οὖν οἱ τῆς συνόδου φυλάττεσθαι διατάττονται, ὥστε τοὺς προχειροτονηθέντας ἐπισκόπους τῶν μεταγενεστέρων προτετιμῆσθαι· ταῖς δὲ πρωτευούσαις ἐκκλησίαις τῆς Νουμηδίας καὶ Μαυριτανίας φυλαχθῆναι ὃ δίκαιον ἐκ τοῦ χαρτοθεσίου καὶ τοῦ ματρικίου τῆς Νουμηδίας. ἦν γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἐν τῇ Νουμηδίᾳ ἀπογραφή τις, (αὕτη γάρ ἐστι ὃ ματρίκιον) περιέχουσα τινὰ περὶ τάξεως καὶ βαθμοῦ τῶν εἰρημένων ἐκκλησιῶν. ἀποκεῖσθαι δὲ ἔδοξε ὃ ματρίκιον ὃ ἀρχαιότυπον εἰς τὴν πρώτην καθέδραν, καὶ εἰς μητρόπολιν Κωνσταντίναν.

C

Zonar. Nondum omnibus Ecclesiis tunc temporis dignitatis locus & ordo præfinitus erat, sed præcipuis solis; ut ex fine hujus Canonis facilè apparet: in aliarum verò Ecclesiarum Episcopis, ut quisque prius ad Episcopatus honorem electus fuerat, ita dignitate cæteris anteponebatur. Idem ergo Synodi Patres servari jubent, ut antiquiores scilicet Episcopi honore iis, qui post creati sunt, præferantur: Ecclesiis vero Primatibus Numidiæ Mauritaniæque sua jura in indice & matricula Numidiæ descripta servari volunt. Extabant enim, ut est verisimile, in Numidia commentarii (eos enim matriculæ nomine intelligimus) quibus aliqua de ordine inter eas Ecclesias retinendo continebantur. Servari porro matriculæ archetypum in prima Cathedra, & in Constantini Metropoli decreverunt.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ προτιμήσεις, τοῦ πρό σου σεαυτόν· ἀλλ' ἐπακολουθήσεις. ὁ δὲ περιφρονῶν τοὺς προτέρους, εὐκαταφρόνητος.

Ἐν τῇ Ἀφρικῇ τῷ τότε, οὐδὲ ἀλλαχοῦ, εἶχον αἱ ἐπισκοπαὶ διαφοράν τινα εἰς τὴν τοῦ θρόνου τιμὴν, ἀλλὰ πᾶσαι ἦσαν ἰσότιμοι. ὁ δὲ πρῶτος χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος, τοῦ μετ' αὐτὸν χειροτονηθέντος, ἔντε τῇ καθέδρᾳ καὶ ἐν τῶν λοιπαῖς ζητήσεσι ταῖς κανονικαῖς προετιμᾶτο· καὶ οὕτως οἱ ἐφεξῆς κατὰ τοὺς χρόνους τῶν χειροτονιῶν αὐτῶν ἐπηκολούθουν. ἐπὶ γοῦν μὴ κατὰ τὸν τύπον τοῦτον ποιοῦντα ἐπίσκοπον ἐν τῇ τῶν Ἀφρῶν χώρᾳ, ἀλλ' ἀπαυθαδιαζόμενον, καὶ τοὺς προτέρους περιφρονοῦντα, ὥρισεν ἡ σύνοδος εὐκαταφρόνητον εἶναι καὶ ἀπὸ πάσης συνόδου.

D

ARIST. *Teipsum ei, qui te præcessit, non antepones: sed sequeris. Qui autem priores contemnit; ipse magis est contemnendus.*

In Africâ tunc temporis, nec alibi, habuerunt Episcopatus ullam in throni honore differentiam, sed omnes æqualis erant honoris. Qui autem primus ordinatus fuit Episcopus, ei qui post ipsum ordinatus est, & in Cathedrâ & in aliis quæstionibus canonicis prælatus fuit: Et sic reliqui deinceps juxta ordinationum suarum tempora ordine sequebantur. Episcopum itaque, qui non fecerit secundum hanc formam in Afrorum regione, sed arroganter se gesserit, & illos qui ante se sunt contemptui habuerit, decrevit Synodus inprimis contemptui esse etiam toti Synodo.

ΚΑΝΩΝ ϛ'.

Περὶ Κουοδβουλτδέου ἔτι μὴν τοῦ Κεντυριάτου, ἐπεὶ τοῦ ἐναντίου αὐτοῦ αἰτήσαντος παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ εἰσενεχθῆναι συνόδῳ, ἐρωτηθεὶς, εἰ ἄρα βούλεται μετ' αὐτοῦ παρὰ τοῖς ἐπισκόποις ἀποπειραθῆναι, πρῶτον μὲν ὑπέσχετο, τῇ δὲ ἄλλῃ ἡμέρᾳ τοῦτο μὴ ἀρέσκειν αὐτῷ ἀπεκρίνατο, καὶ ἀνεχώρησεν· ἤρεσεν πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις, ἵνα μηδεὶς τῷ αὐτῷ Κουοδβουλτδέῳ κοινωνήσῃ, ἕως οὗ ὃ κατ' αὐτὸν πρᾶγμα περατωθῇ· τὴν γὰρ ἐπισκοπὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀφαιρεθῆναι, πρὸ τῆς ἐκβάσεως τοῦ κατ' αὐτὸν πράγματος, οὐδενὶ Χριστιανῷ δύναται δοκεῖν.

E

De Quod-vult-deo etiam Centuriato, quoniam, cùm adversarius ejus petivisset, ut ad nostram Synodum introduceretur, interrogatus, an velit cum ipso apud Episcopos experiri, primum quidem est pollicitus; alio autem die hoc ei non placere respondit, & recessit; placuit omnibus Episcopis, ut nemo ipsi Quod-vult-deo communicet, donec ejus negotium finem acceperit. Ei enim auferri Episcopatum, ante sui negotii exitum, nulli potest Christiano jure videri.

ΒΑΛΣ. καὶ ΖΩΝ. Κατηγόρησέ τις τοῦ ῥηθέντος ἐπισκόπου, καὶ ἠρωτήθη ὁ κατηγορηθεὶς, εἰ βούλεται παρὰ τῇ συνόδῳ μετὰ τοῦ κατηγόρου δικάσασθαι. ὁ δὲ ὑποσχόμενος, μετὰ μικρὸν παρητήσατο, καὶ ἀνεχώρησε· καὶ ἡ σύνοδος ἐψηφίσατο μηδένα αὐτῷ κοινωνῆσαι, ἕως οὗ δικασθῇ· τὴν δὲ ἐπισκοπὴν ἀπὸ τοῦ κατηγορηθέντος μὴ ἀφαιρεθῆναι. δείκνυται οὖν κἀκ τούτου, ὅτι κἂν ὑπὸ κατηγορίαν γένηταί τις ἢ καὶ ὑπὸ ἀφορισμὸν, ἕως οὗ λυθῇ ὃ κατ' αὐτοῦ δικαστήριον, ἐπίσκοπος ἐστὶ, καὶ τῆς ἐπισκοπῆς οὐκ ἐξωθεῖται.

F

Bals. & Zonar. Accusavit quispiam dictum Episcopum, Et accusatus interrogatus est, an velit cum adversario apud Synodum litigare. Is autem pollicitus, paulo pòst recusavit, & recessit: & Synodus decrevit neminem ei communicare, donec fuerit judicatus; Episcopatum autem ei accusato non auferri. Hinc itaque constat, quòd & si quis sub accusatione sit, vel etiam sub segregatione, donec fuerit solutum adversus eum judicium, Episcopus est, nec ex Episcopatu detruditur.

Digitized by Google

ARIST. *Quandoquidem Quod-vult-Deus, cum adversarius ejus, ut ad nostram Synodum introduceretur, petiisset, primò quidem venire pollicitus est, postea vero illud sibi displicere dicens, recessit, excommunicetur, usque dum causa determinetur. Ut enim ante sententiam latam deponatur, non est justum.*

Non oportet sacratos facile deponi & ob quamlibet causam. Licet enim Quod-vult-Deus hic Episcopus, à Synodo illâ judicari promisit, adversario ejus illud postulante, deinde recessit, utpote cui à Synodo eâ judicari displicuit; excommunicatus quidem erit, usquedum judicetur, & negotia ejus terminentur: Episcopatus tamen ei non auferetur; sed eam possidebit; quia non est justum, ut ante condemnationem quispiam deponeretur.

CANON XCI.

De Maximiano autem Episcopo Bagajensi, placuit literas dari ex Synodo, & ad ipsum, & ad populum, ut & ille cedat Episcopatu, & illi alium sibi quærant.

BALS. Hic Canon est personalis, & interpretatione non eget.

ZONAR. Hic Canon est personalis.

ARIST. *Maximianus Bagensius Ecclesiâ expellatur, & alius illius loco substituatur.* Perspicuus.

CANON XCII.

Ut Episcopi qui ordinantur, ab iis qui ipsos ordinant, epistolas accipiant, in quibus dies & Consul proferatur. Deinde placuit, ut qui posthac ordinantur per Africæ Provincias, ab iis qui illos ordinant literas accipiant, ipsorum manu subscriptas, Consulem & diem continentes: ut nulla de posterioribus vel prioribus controversia exoriatur.

BALS. Hic quoque Canon est inutilis, eo quòd prior creatio non adjuvet Episcopos: in aliis autem gradibus Ecclesiasticis est utilis. Fiunt enim, ut hoc Canone comprehenditur, iis qui ordinantur, pittacia cum mensium ac dierum supputatione ad prioris creationis declarationem.

ZONAR. Ut Episcopis pro temporis ratione quo creati sunt, suus cuique locus assignetur, hoc est, ut antiquiores dignitate cæteris præferantur, paulo ante constitutũ est. Ergo ne qua controversia de tempore, quo quisque renuntiatus fuit, existeret, Syn. placuit, ut Episcopi singuli ab iis, à quibus creati sunt, Episcopis literas subsignatas acciperent, quibus & Consulis nomen & dies adscriberetur. Quippe ex Consulibus tempora indicabantur, cum publicis monumentis consignata atque testata singulorum Consulum nomina extarent.

ARIST. *Qui in Africâ ordinatur, illius qui manum imposuit literas propriâ manu scriptas, diem Consulemque continentes, proferat.*

Ut nulla oriatur controversia de Episcopis priùs aut posterius ordinatis in Africâ, eos, qui ordinant illos, literas propriâ manu scriptas diem, quo ordinati fuerunt, & magistratum, qui ibi tunc præfuit, indicantes, dare illis oportet.

ΑΡΙΣΤ. Επειδὴ Κουοδϐουλτδαΐϑ., τῷ ἐνδυτὴν αὐτῷ αἰτήσαντος ϖρὸς τῇ ἡμετέρᾳ συνόδῳ εἰσενεχθῆναι, ϖρῶτα μὲν εἰσελθεῖν κατέθετο, ὕστερον δὲ ἀπαρέσκεσθαι εἰπὼν, ἀνεχώρησεν· ἕως ἀκοινώνητος, ἕως ὃ ϖρᾶγμα ϖρατωθῇ. καθαιρεθῆναι γὰρ ϖρὸ δίκης, οὐ δίκαιον.

Οὐκ δὴλός δεῖ τὺς ἱερατικὺς καθαιρεῖσθαι, ἐὰν ἀπὸ τυχούσης ϖροφάσεως· κἂν γὰρ ὁ Κουοδϐουλτδαΐϑ. ἔτος δέκατον παρὰ τῇ συνόδῳ ταύτῃ κριθῆναι κατέθετο, τῷ ἀντιδίκῳ αὐτῷ ταῦτο αἰτήσαντι, εἶτα ἀνεχώρησεν, ὡς ἀϖρεπὴς ϖρὸς αὐτὴν τὴν συνόδῳ κρίθωσαι, ἀκοινώνητος μὲν ἔσται, ἕως ἂν κριθῇ, τὰ δὲ κατ' αὐτὸν ϖέρας δέξῃ, τῷ δὲ ἐπισκοπὴν αὐτοῦ οὐκ ἀφαιρεθήσεται, ἀλλὰ καθεξῇ τούτῳ, ὅτι μηδὲ δίκαιον ϖρὸ καταδίκης καθαιρεθῶσί τινα.

ΚΑΝΩΝ ιά'.

Περὶ Μαξιμιανοῦ δὲ τοῦ Βαγαΐου, ἤρεσεν ἐκ τῆς συνόδου γράμματα δοθῆναι καὶ ϖρὸς αὐτὸν καὶ ϖρὸς τὸν λαόν, ἵνα κἀκεῖνος ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς ἀναχωρήσῃ, καὶ ἐκεῖνοι ἑαυτοῖς ἄλλον ἐπιζητήσωσιν.

ΒΑΛΣ. Οὗτος ὁ κανὼν ϖροσωπικός ἐστι, καὶ ἑρμηνείας οὐ δεῖται.

ΖΩΝΑΡ. Οὗτος ὁ κανὼν ϖροσωπικός ἐστιν.

ΑΡΙΣΤ. Μαξιμιανὸς ὁ Βαγήνσιος ἐξωθήτω τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἄλλος ἀντικαθιστήτω. Σαφής.

ΚΑΝΩΝ ιβ'.

Ὥστε τοὺς ϖρὸ τοῦ χειροτονηθέντας ἐπισκόπους ἀπὸ τῶν χειροτονούντων αὐτοὺς ἐπιστολὰς λαμβάνειν, ἐν αἷς ἥτε ἡμέρα καὶ ὁ ὕπατος ϖροσφέρεται. ἔπειτα ἤρεσεν, ἵνα οἵ τινες δήποτε μετὰ ταῦτα χειροτονῶνται ἀνὰ τὰς τῆς Αφρικῆς ἐπαρχίας, γράμματα λάβωσι ϖαρὰ τῶν χειροτονούντων αὐτοὺς, τῇ χειρὶ αὐτῶν ὑπογεγραμμένα, ϖροφέροντα καὶ ὕπατον καὶ τὴν ἡμέραν, ὥστε μηδεμίαν ἀμφισβήτησιν ϖερὶ ὑστέρων ἢ ϖροτέρων, ἀναφυῆναι.

ΒΑΛΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν ἀλυσιτελής ἐστι, διὰ δὲ τὴν ϖροχειρίαν μὴ ὠφελῆν τοὺς ἐπισκόπους· εἰς δὲ τοὺς ἄλλους ἐκκλησιαστικοὺς βαθμοὺς χρησιμεύει. γίνονται γὰρ καὶ τούτοις ϖρὸς τοῖς χειροτονουμένοις πιττάκια μετὰ μηνολογήματος εἰς δήλωσιν τῆς ϖροχειρίας.

ΖΩΝΑΡ. Εἶπεν ἀνωτέρω τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἐχειροτονήθησαν, τεταχθαι, ἤτοι ϖροτεθῆναι τοὺς ϖροχειροτονησαντας. ἵνα οὖν μή τινες ἀμφιβολίαν φύωνται ϖερὶ τοῦ καιροῦ τῆς ἑκάστου χειροτονίας, ὥρισεν ἡ συνόδος ἕκαστον τῶν χειροτονουμένων ϖαρὰ τῶν χειροτονούντων γράμματα λαμβάνειν ὑπογεγραμμένα, ϖερέχοντα καὶ ὕπατον καὶ τὴν ἡμέραν. καὶ ἐν τῷ ὑπάτῳ γὰρ ὁ χρόνος ἐδείκνυτο, ἐν δημοσίαις ἀπογραφαῖς ἑκάστου τῶν ὑπάτων δηλουμένου ϖότε ὑπατεύσαντος.

ΑΡΙΣΤ. Ο εἰς τὴν Αφρικὴν χειροτονηθεὶς, ἐπιφερέτω τῷ ἐπιτεθεικότι χεῖρα γραφὴν ἰδιόχειρον, τὴν ἡμέραν ἔχουσαν, καὶ καὶ ὕπατον.

Διὰ δὲ μή τινα ὑπῆναι ἀμφιβολίαν ϖερὶ τῶν ϖρῶτον ἢ ὕστερον χειροτονηθέντων ἐπισκόπων ἐν Αφρικῇ, δεῖ τοὺς χειροτονοῦντας αὐτοὺς γράμματα διδόναι αὐτοῖς οἰκειόχειρα, δηλοῦντα τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐχειροτονήθησαν, καὶ καὶ ἔκτῃ τὴν τότε ἄρχοντα.

ΚΑΝΩΝ

A

ΚΑΝΩΝ ϛγ'.

Περὶ τοῦ, τοὺς κἂν ἅπαξ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγνῶντας, μὴ δύνασθαι ὑπὸ ἄλλων προχειρίζεσθαι. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ὅστις δήποτε ἐν ἐκκλησίᾳ κἂν ἅπαξ ἀναγνῷ, ἀπ' ἄλλης ἐκκλησίας πρὸς κλήρωσιν μὴ κατέχηται. καὶ ὑπέγραψαν· Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα. ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

ΒΑΛΣ. Τινὲς μὲν λέγουσι περὶ τοῦ κανόνος τούτου, ὅτι βούλεται καὶ καταταγέντα κληρικὸν εἰς ἐκκλησίαν μὴ δέχεσθαι μηδὲ χειροτονεῖσθαι παρ' ἑτέρου ἐπισκόπου, κἂν ἅπαξ ἀνέγνω εἰς ἣν κατετάγη ἐκκλησίαν. προεβάλλοντο γάρ τινες, ὡς δικαιολόγημα, τὸ μὴ λογίζεσθαι κληρικὸν ἐκκλησίας καὶ ἅπαξ ἐν αὐτῇ ἀναγνόντα. ἕτεροι δὲ λέγουσιν, ὅτι τὸ τοιοῦτον δικαιολόγημα σαθρόν ἐστιν. ἀπὸ μόνου γὰρ τοῦ καταταταγῆναι καὶ σφραγισθῆναι κληρικός τις γίνεται, κἂν ἐπ' ἐκκλησίας οὐκ ἀναγνῷ. καὶ ἑρμηνεύουσι καὶ κανόνα εἰς τοὺς δεξαμένους μόνην ἐπικουρίδα παρὰ ἀρχιερέως, καὶ κατὰ τὴν συνήθειαν εἰπόντας, ὡς ἐν εἴδει ἀναγνώσματος, τὴν πρὸς Τιμόθεον ἀποστολικὴν ἐπιστολὴν, ἤγουν τὸ, τέκνον Τιμόθεε νῆφε ἐν πᾶσι· καὶ λέγουσι μηδὲ τούτους δύνασθαι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ σφραγίσαντος αὐτοὺς διὰ μόνης ἐπικουρίδος ἐπισκόπου μεταπίπτειν χωρὶς γνώμης ἐκείνου, καὶ εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν μεταβαίνειν. κἂν γὰρ οὐκ ἔφθασαν καταταγῆναι εἰς κλῆρον, ἀλλ' ὅμως σφραγῖδα ἐπισκοπικὴν ἐδέξαντο, καὶ λογίζονται μέρη τῆς ἐκκλησίας τοῦ χειροθετήσαντος αὐτούς. καὶ δοκοῦσί μοι μᾶλλον οὗτοι ἀκριβέστερον τὸν κανόνα ἑρμηνεύειν.

ΖΩΝΑΡ. Μυρίοι κανόνες εἰσὶν, οἱ κωλύοντες τοὺς κληρικοὺς μὴ καταλιμπάνειν τὰς οἰκείας ἐκκλησίας, καὶ προσέρχεσθαι ἄλλαις. τοῦτο οὖν καὶ ὁ παρὼν κανὼν μετὰ προσθήκης ὁρίζει. ἡ δὲ προσθήκη ἐστὶ τὸ, κἂν ἅπαξ ἀνέγνω ἐν ἐκκλησίᾳ, ὡς ἐκεῖσε καταταγεὶς, μὴ παραδέχεσθαι παρ' ἑτέρας ἐκκλησίας. ἔοικε γὰρ, ὅτι προεβάλλοντο τοῦτό τινες ὡς δικαιολόγημα, ὅτι οἱ κανόνες περὶ τῶν χρόνων τινὰ διαρκῆ ποιησάντων ἐν κλήρῳ φασίν· εἰ δέ τις ἅπαξ ἐν ἐκκλησίᾳ ἀνέγνω, ἐξέσται αὐτῷ, ὡς μηδενὸς καιροῦ γεγονότος, ἀναχωρεῖν ἐκεῖθεν. τοῦτο οὖν ἡ σύνοδος, ἀνατρέπουσα ἔφη, ὅτι κἂν ἅπαξ ἀνέγνω ἐν ἐκκλησίᾳ, ἀπρόσδεκτος ἔσται ἐκκλησίᾳ ἑτέρᾳ.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ κἂν ἅπαξ εἰς ἐκκλησίαν ἀναγνοὺς, ὑπ' ἄλλης μὴ δεχέσθω εἰς κλήρωσιν.

Τὸ ἀλλότριον κληρικὸν ὑφ' ἑτέρου παραδέχεσθαι ἐπισκόπου πᾶσαι αἱ σύνοδαι διεκώλυσε· κἂν γοῦν ἅπαξ εἰς ἐκκλησίαν ὁ κληρωθεὶς ἐν αὐτῇ τὰς ἱερὰς βίβλους τῷ λαῷ ὑπανέγνω, ὑφ' ἑτέρας εἰς κλῆρον παραδεχθῆναι οὐ συγκεχώρηται.

Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ ἐμφανίζονται τὰ πραχθέντα ὑπὸ τῶν πέραν τῆς θαλάσσης ἀποσταλέντων τοποτηρητῶν ἐπισκόπων, ἐπὶ τοῦ ἐνδοξοτάτου βασιλέως Θεοδοσίου τοῦ Αὐγούστου, καὶ Ρουμορίδου τοῦ λαμπροτάτου ὑπάτου, τῇ πρὸ ὀκτὼ καλανδῶν Σεπτεμβρίων ἐν Καρχηδόνι εἰς τὴν ἐκκλησίαν Σεκουνδοῦ.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος ἐν πάσῃ τῇ συνόδῳ προκαθίσας παρεστώτων τῶν διακόνων εἶπεν· Λόγου ἀπαιτήσαντος ἡ ὑμετέρα ἀδελφότης παρὰ τῆς ἐμῆς μετριότητος εἰς ταύτην τὴν σύνοδον προετράπη. ἔκπαλαι γὰρ, ὡς μέμνηται ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη, συνόδου λεχθείσης ἀπεστείλαμεν ἀδελφοὺς ἡμῶν πρὸς τὰ πέραν τῆς θαλάσσης τοποτηρητὰς, οὓς ἐχρῆν ἐν τῇ συνελεύσει τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης τὴν κίνησιν τὴν διηγήσασθαι τῆς ἐξανυθείσης πρεσβείας· καὶ κἂν ἐν τῇ χθεσινῇ ἡμέρᾳ περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος καθεσθέντες ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐπιμελῶς ἃ ἔπραξαν

CANON XCIII.

Ut qui vel semel in Ecclesia legerunt, non possint ab aliis promoveri. Similiter placuit, ut quicunque in Ecclesia vel semel legerit, ab alia Ecclesia ad Clericatum non detineatur. Et subscripserunt, Aurelius Episcopus Ecclesiæ Carthaginensis præsenti decreto consensi, & lecto subscripsi. Similiter & reliqui Episcopi subscripserunt.

BALS. Nonnulli dicunt de hoc Canone, quòd vult Clericum, qui in Ecclesia aliqua constitutus est, non admitti nec ordinari ab alio Episcopo, si vel semel tantùm in Ecclesia, in quâ constitutus est, legerit. Ad suam enim causam defendendam allegabant, quòd non existimaretur Clericus Ecclesiæ, qui in ea semel legit. Alii autem dicunt, hanc non esse satis firmam rationem. Ex eo enim quòd ordinatus fuerit & characterem susceperit, fit quispiam Clericus, etiamsi in Ecclesia non legerit. Et interpretantur Can. de iis, qui solam tonsuram ab Antistite acceperunt, & ex consuetudine, tanquam pro forma lectionis, dixerunt Apostolicam ad Timotheum Epistolam, seu, Fili Timothee sis sobrius in omnibus: & dicunt, ex præsenti Can. non posse eos, à manu ejus qui ipsos ordinavit, propter solam Episcopi tonsuram, sine ejus voluntate transire, & ad aliam Ecclesiam transilire. Etsi enim non sunt in Clerum ordinati, sed tamen Episcopalem tonsuram susceperunt, & existimantur esse pars Ecclesiæ ejus, qui illis manus imposuit. Et ii videntur mihi Canonem accuratiùs interpretari.

ZONAR. Innumerabiles extant Can. quibus Clerici suas Ecclesias relinquere, & ad alias se conferre prohibentur. Idem hic quoque Can. non sine aliquo etiam auctario, decernit. Auctariũ vero illud est, ut si vel semel tantũ in Ecclesia aliqua quispiam, quasi ejus Clero adscriptus, legerit, in alia ne admittatur. Videntur enim nonnulli eam excusationem veluti justam prætexuisse, Can. videlicet de iis, qui multum temporis in Clero egissent, esse intelligendos: si quis vero semel tantum in Ecclesia legisset, nihil obstare quominus illi, utpote nullo tempore ibi ab illo transacto, ab ea secedere liceret. Quamobrem hoc improbato, Synodus eum, qui vel semel tantum in una Ecclesia lectoris munus obierit, in alia recipi omnino vetat.

ARIST. *Qui etiam semel tantum in Ecclesiâ legit, ab aliâ in Clerum ne admittatur.*

Alienum Clericum ab altero admitti Episcopo omnes Synodi vetant. Quamvis itaque semel qui in Ecclesiâ Clericus fit, in eâ sacros libros populo legat, ab aliâ in Clerum recipi non permittitur.

In hac Synodo referuntur gesta Episcoporum, qui Legati ultra mare missi sunt, sub clarissimo Imperatore Theodosio Augusto, & Rumorido illustrissimo Consule, A. D. octavo Calendas Septembris Carthag. in Ecclesia Secundi.

Aurelius Episcopus toti Synodo præsidens, adstantibus Diaconis dixit; Ratione exigente vestra fraternitas à mea mediocritate in hanc Synodum deducta est. Jam olim enim, ut vestra meminit sanctitas, habita Synodo misimus fratres nostros ultra mare Legatos, quos oportebat in vestræ sanctitatis conventu perfunctæ legationis progressum narrare: Nam etsi hesterno die de re eadem sedentes, ex rebus Ecclesiasticis diligenter ea, quæ fecerunt,

Digitized by Google

tractavimus : oportet tamen hodie hesternæ diei tractatum actis Ecclesiasticis confirmare, propter Episcopos Provinciarum Africæ, qui in præsenti Synodo non aderant. Rerum itaque ordo exigit, ut in primis à fratribus & consacerdotibus nostris, qui ad hanc Synodum, sive ex Bizacio, sive ex Mauritania, accesserunt, quæramus, quomodo conferre statuant præsenti Synodo. Et cùm attulissent Philologius, Geta, Venustianus, Felicianus, Episcopi Byzacenæ Provinciæ, literas legationis, quæ & lectæ sunt; præterea autem cùm attulissent Lucianus & Silvanus, Legati Mauritaniæ regionis Sitifensis, literas legationis, eæque lectæ essent: Aurelius Episcopus dixit; Horum scriptorum contextus actis conjungatur. De Byzacii Episcopis Numidius Episcopus dixit; Animadvertimus Confratres & Coëpiscopos nostros Byzacenorum Provinciæ & Mauritaniæ Sitifensis ad Synodum Legatos misisse: nunc quæramus an Legati Numidiæ accesserunt, vel Tripolitanæ scilicet regionis, vel etiam Cæsarianæ Mauritaniæ. De Mauritaniæ Sitifensis Episcopis Lucianus & Sylvanus Episcopi Mauritaniæ Sitifensis regionis Legati dixerunt; Sero ad Fratres nostros Cæsarianæ Synodica Epistola pervenit, postquam illi venturi erant; omnino tamen venient: & de eorum animis confidimus, quòd si quid unquam in hac Synodo fiet, ipsi quoque sine dubio assentientur. De Numidiæ Episcopis Alipius Numidiæ Ecclesiæ Episcopus dixit; Nos quidem ex Numidia venimus, ego & sanctissimi fratres, Augustinus & Posidius: Sed & Legati è Numidia mitti non potuere, quòd maximos Tyronum tumultus Episcopi, propriis necessitatibus in suis civitatibus impediti, occupare præstolantur. Nam & vestræ sanctitatis Synodalem sanctissimo seni Xantippo postquam detuli, statuit pro præsenti quæstione Synodum indicere, ut plena legatio mitteretur ad hanc Synodum: Sed cùm ego binis ei literis id in memoriam revocassem, respondit per proprias literas de impedimento Tyronum, ut dixi. Aurelius Episcopus dixit; Non est dubium, quin prædicti Fratres & Coëpiscopi nostri ex Numidia, quando Synodi acta acceperint, statim quoque proprios consensus præbebunt, & ad finem reducere studebunt, quæcunque placuerint. Necesse est ergo hujus Sedis sollicitudine provideri, ut hoc prædictis fiat manifestum. De Fratribus nostris ex Tripoli cognoscere potui, quòd Dulcitium fratrem nostrum miserunt Legatum. Sed quia se sistere non potuit, quidam ex nostris filiis hoc affirmarunt, qui ex prædicta regione venerant, quòd prædictus Dulcitius navem ingressus est; & credendum est aliquam ei moram ex tempestate evenisse, quæ cogit eum tardiùs venire: tamen de eo quoque, si vestræ dilectioni placeat, eadem forma servetur, ut quæ Synodo visa fuerint ad eos mittantur. Ab omnibus Episcopis dictum est; Quæ à tua sanctitate definita sunt omnibus placent.

A ἐψηλαφήσαμεν· ὅμως πρέπει σήμερον τὴν ἀναζήτησιν τῆς χθεσινῆς ἡμέρας τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πεπραγμένοις ἐμβεβαιῶσαι, διὰ τοὺς ἐπισκόπους τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς, τοὺς μὴ παραγενομένους ἐν τῇ παρούσῃ συνόδῳ. ἡ τάξις οὖν ἀπαιτεῖ τῶν πραγμάτων, ἵνα ἐν πρώτοις παρὰ τῶν ἀδελφῶν, καὶ συνιερέων ἡμῶν, τῶν πρὸς ταύτην τὴν σύνοδον, εἴτε ἐκ τοῦ Βυζακίου εἴτε ἀπὸ Μαυριτανίας, παραγενομένων, ζητήσωμεν, πῶς συμφέρειν ψηφίζονται τῇ παρούσῃ συνόδῳ. καὶ προσενεγκόντων Φιλολογίου, Γέτα, Βενουστιανοῦ, Φιλικιανοῦ, τῶν ἐπισκόπων τῆς Βυζακινῆς χώρας, τὰ γράμματα τῆς τοποτηρησίας, τὰ καὶ ἀναγνωσθέντα, ἔτι δὲ προσενεγκόντων Λουκιανοῦ
B καὶ Σιλβανοῦ, τῶν τοποτηρητῶν τῆς Μαυριτανίας χώρας τῆς Σιτιφένσης, τὰ γράμματα τῆς τοποτηρησίας, καὶ τούτων ἀναγνωσθέντων, Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· τούτων τῶν ἐγγράφων ἡ ὑφὴ τοῖς πεπραγμένοις συζευχθείη. περὶ τῶν τῶν Βυζακίου ἐπισκόπων Νουμήδιος ἐπίσκοπος εἶπεν· προσέχομεν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συνεπισκόπους, ἡμῶν τοὺς τῆς Βυζακηνῶν χώρας καὶ Μαυριτανίας Σιτιφένσης εἰς τὴν σύνοδον τοποτηρητὰς ἀποστεῖλαι· νῦν ζητήσωμεν, ἐὰν τοποτηρηταὶ τῆς Νουμηδίας παρεγένοντο, ἢ δηλαδὴ τῆς Τριπολιτανῆς χώρας, ἢ τῆς Καισαριανῆς Μαυριτανίας. περὶ τῶν τῆς Μαυριτανίας Σιτιφένσης ἐπισκόπων Λουκιανὸς καὶ Σιλβανὸς ἐπίσκοποι τοποτηρηταὶ τῆς
C Μαυριτανίας Σιτιφένσης χώρας εἶπον· βραδέως πρὸς τοὺς τῆς Καισαριανῆς ἀδελφοὺς ἡμῶν ἡ συνοδικὴ ἦλθεν, ἐπεὶ κἀκεῖνοι λοιπὸν εἶχον φθᾶσαι, ὅμως πάντως ἐλεύσονται· καὶ θαῤῥοῦμεν περὶ τῶν ψυχῶν αὐτῶν, ὅτι εἴτι δήποτε ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ πραχθήσεται, καὶ αὐτοὶ ἀναμφιβόλως τὰς ἰδίας συναινέσεις παρέξοιεν. περὶ τῶν τῆς Νουμηδίας ἐπισκόπων Ἀλύπιος ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας Νουμηδίας εἶπεν· ἡμεῖς μὲν ἀπὸ τῆς Νουμηδίας ἤλθομεν, ἐγώ τε καὶ οἱ ἁγιώτατοι ἀδελφοὶ Αὐγουστῖνος καὶ Ποσείδιος· ἀλλ' οἱ ἀπὸ τῆς αὐτῆς Νουμηδίας τοποτηρηταὶ πεμφθῆναι οὐκ ἠδύνατο, ὅτι ἀκμὴν τῶν θορύβων τοῦ Τυρωνάτου οἱ ἐπίσκοποι ἰδίαις ἀνάγκαις ἐν
D τῆς πόλεσιν αὐτῶν ἀπασχολούνται ἐμποδιζόμενοι. ἐπεὶ καὶ τὴν συνοδικὴν τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης τῷ ἁγιωτάτῳ γέροντι Ξαντίππῳ ὡς ἀνήγαγον, συνεῖδεν περὶ τῆς παρούσης ζητήσεως σύνοδον καταμηνυθῆναι, ὅπως καταρτηθεῖσα τοποτηρησία πρὸς ταύτην ἀποσταλῇ τὴν σύνοδον· ἀλλὰ δευτέροις γράμμασιν ἐμοῦ ὧν αὐτὸν ἀναμνήσαντος, ἀπελογήσατο δι' οἰκείων γραμμάτων· περὶ τοῦ ἀπὸ τῶν Τιρώνων ἐμποδισμοῦ, ὡς ἀνωτέρω εἶπον. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· οὐκ ἔστιν ἀμφίβολον, ὅτι οἱ προλεχθέντες ἀδελφοὶ καὶ συνεπίσκοποι ἡμῶν, οἱ ἐκ τῆς Νουμηδίας, ὅτε τὰ πεπραγμένα τῆς συνόδου λάβωσιν, εὐθέως καὶ τὰς ἰδίας παρέξουσιν συναινέ-
E σεις, καὶ εἰς πέρας ἀγαγεῖν σπουδάσουσιν, ὁσαδήποτε ἀρέσουσιν. ἀνάγκη τοίνυν ἐστὶ τῇ φροντίδι τῆς καθέδρας ταύτης προνοηθῆναι, τοῦτο αὐτὸ τοῖς προλεχθεῖσιν ἐμφανὲς καταστῆναι. περὶ τῶν ἀπὸ Τριπόλεως ἀδελφῶν ἡμῶν τοῦτο ἠδυνήθην γνῶναι, ὅτι Δουλκίτιον ἀδελφὸν ἡμῶν ἀπέστειλαν τοποτηρητήν. ἀλλ' ἐπεὶ ἀπαντῆσαι οὐκ ἠδυνήθη, τοῦτό τινες τῶν τέκνων ἡμῶν διεβεβαιώσαντο ἐλθόντες ἐκ τῆς προλεχθείσης χώρας, ὅτι ὁ μνημονευθεὶς Δουλκίτιος εἰς πλοῖον εἰσῆλθεν· καὶ δεῖ πιστεῦσαί τινα παρολκὴν ἐκ τοῦ χειμῶνος αὐτῷ συμβῆναι, τὴν αὐτὸν ἀναγκάσασαν βραδύναι· ὅμως καὶ περὶ τούτου, ἐὰν ἀρέσκῃ τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, ὁ αὐτὸς τύπος φυλα-
F χθείη, ἵνα τὰ ἀρέσαντα τῇ συνόδῳ πρὸς αὐτοὺς ἀποσταλῶσιν. ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· τὰ ὁρισθέντα ὑπὸ τῆς σῆς ἁγιωσύνης πᾶσιν ἀρέσκει.

BALS. Multa quidem hæc scriptura persequitur de iis, qui Legatos ad Synodum non miserunt. Cùm autem aliqui pro eis respondissent, visum est eis veniam esse dandam, si illi quoque ea susceperint, quæ placent Syn.

ΒΑΛΣ. Πολλὰ μὲν ἡ γραφὴ αὕτη διέξεισι περὶ τῶν μὴ στειλάντων εἰς τὴν σύνοδον τοποτηρητάς. ἀπολογισαμένων δὲ ὑπὲρ ἐκείνων τινῶν, ἔδοξε συγγνωμονηθῆναι αὐτοὺς, εἰ κἀκεῖνοι δέξωνται ὅσα τῇ συνόδῳ ἀρέσκει.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Πολλὰ μὲν ἡ γραφὴ αὕτη διέξεισι περὶ τῶν μὴ στειλάντων εἰς τὴν συνοδον ταύτην τοποτηρητάς. ἀπολογησαμένων δὲ ὕστερον ὑπὲρ ἐκείνων τινῶν, ἔδοξε συγγνωμονηθῆναι αὐτοῖς, εἰ καὶ ἐκεῖνοι δέξονται ὅσα τῇ συνόδῳ ἀρέσῃ καὶ ψηφισθήσεται.

A

Zonar. Multa quidem superiore scripto de iis, qui Legatos ad hanc Synodum non miserant, disserunt. Sed cum illorum patrocinium quidam suscepissent, id ita eis condonari placuit; si modo Synodi decreta omnia ipsi quoque admitterent.

ΚΑΝΩΝ ϛδ'.

Canon XCIV.

Περὶ τοῦ, τῆς Δοναπισῶς συνελθεῖν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ὃ εἰς ψηλάφησιν ἐλθὸν τῆ ὑμετέρας ἀγάπης, λογίζομαι ὀφείλειν τῆς ἐκκλησιαστικῆς πεπραγμένοις βεβαιωθῆναι. ἡ γὰρ ὑποσχεσις πάντων ὑμῶν τοῦτο προεβάλετο, ὀφείλει ἕνα ἕκαστον ἡμῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ πόλει καθ' ἑαυτὸν συνελθεῖν τῆς ἀρχηγοῖς τῆς Δοναπισῶν, ἢ προσζεῦξαι ἑαυτῷ γείτονα ἕτερον, ἵνα ὁμοίως τοῖς τοιούτοις ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ τόπῳ ἅμα τῆς ἀρχόντων ἢ τῆς πρῶτα φερόντων ἐν τοῖς αὐλοῖς τόποις συνέλθωσιν. τοῦτο ἐὰν ἀρέσκῃ πᾶσι προσγραφθεῖη. ἀπὸ πάντων τῆς ὑπισκόπων ἐλέχθη· πᾶσιν ἀρέσκει καὶ πάντες τοῦτο τῇ ἡμετέρᾳ ὑπογραφῇ ἐκυρώσαμεν. αἰτούμεν ἔτι μόνον, ἵνα ταῖς ὑπισολαῖς, ταῖς ὀφειλούσαις ἐκ τῆς συνόδου πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἀποπεμφθῆναι, ὑπὲρ πάντων ἡ σὴ ὑπογράψῃ ἁγιωσύνη. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἐὰν δοκῇ τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, ὁ τύπος τῆς πρὸς ἐκείνους συνελεύσεως ἀναγνωσθείη, ὅπως τοῦτον καὶ τόνον τῆς ἐπακολουθήσεως πάντες, ἐὰν ἀρέσκῃ, κρατήσωμεν. ὑπὸ πάντων τῆς ὑπισκόπων ἐλέχθη· ἀναγνωσθείη. Λαῒτος νοτάριος ἀνέγνω.

A

B

C

D

Zonar. Multa quidem superiore scripto de iis, qui Legatos ad hanc Synodum non miserant, differuntur. Sed cum illorum patrocinium quidam suscepissent, id ita eis condonari placuit; si modo Synodi decreta omnia ipsi quoque admitterent.

De conveniendis Donatistis. Aurelius Episcopus dixit; Quod venit ad vestræ dilectionis tractationem, existimo debere Ecclesiasticis actis confirmari. Vestrum enim omnium promissio hoc proposuit, debere unumquemque nostrum in propria civitate per se cum Donatistarum principibus congredi, vel sibi alium vicinum adjungere, ut pariter eos in unaquaque civitate & loco per magistratus, vel eos qui primas partes ferunt, in iisdem locis conveniant. Hoc, si omnibus placet, edicatur. Ab omnibus Episcopis dictum est; Omnibus placet: & hoc omnes nostra subscriptione confirmavimus. Petimus prætered, ut Epistolis, quæ debent à Synodo mitti ad magistratus, tua pro omnibus sanctitas subscribat. Aurelius Episcopus dixit; Si videatur vestræ dilectioni, forma congressionis cum illis legatur, ut hunc prosecutionis tenorem omnes, si placet, teneamus. Ab omnibus Episcopis dictum est; Legatur. Lætus notarius legit.

ΒΑΛΣ. Ὁ τύπος τῆς πρὸς τοὺς Δοναπισὰς συνελεύσεως, ἃ δὲ ἐν τῇ παρούσῃ συνελεύσει λαληθέντα, ἰδικῶς εἰσι περὶ τῆς Δοναπισῶν.

Bals. Forma congressionis cum Donatistis, & quæ in præsenti Synodo dicta sunt, Donatistis specialiter conveniunt.

ΖΩΝΑΡ. Ἐδοξε τῇ συνόδῳ, ἕκαστον τῆς ὑπισκόπων ἐν τῇ ἰδίᾳ πόλει τοῖς προέχουσι τῆς Δοναπισῶν ὁμοῦ γενέσθαι, ἢ καὶ ἕτερον ἐπίσκοπον προσλαβέσθαι, καὶ ὁμιλῆσαι αὐτοῖς καὶ ἀκολουθῆσαι, ἢ ἀπὸ τῆς ἀρχόντων καὶ τῆς πρωτεύοντων ἐν ταῖς χώραις προσκαλέσθαι αὐτούς· τουτέστιν εἰ μὴ ἐκόντες συνέρχοιντο.

Zonar. Synodo item placuit, ut Episcopi omnes, in sua quisque urbe, adhibito etiam altero, si videretur, Episcopo, eos, qui se Donatistarum primos ferebant, convenirent; vel magistratuum, aut eorum, qui in regionibus præsidebant, auctoritate advocandos curarent, hoc est, nisi ipsi sponte suâ conveniant.

ΑΡΙΣΤ. Ἕκαστος τῆς ὑπισκόπων ἐν τῇ ἰδίᾳ πόλει τοῖς ἀρχηγοῖς τῆς Δοναπισῶν συνελθέτω, ἢ προσλαβέσθω καὶ γείτονα, ἵνα τοῖς αὐτοῖς συνέλθωσιν.

Arist. *Unusquisque Episcoporum in suâ civitate Donatistarum ductores conveniat: vel adsumat etiam vicinum, ut eos conveniant.*

Σπεύδοντες οἱ θεῖοι πατέρες προσενῶσαι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ τοὺς Δοναπισὰς, οἵ τινες ἐξ αὐτῆς κακῶς ἑαυτοὺς ἀπέχησαν, οὐ διέλειπον προσκαλούμενοι αὐτοὺς ἀποστῆναι τῆς παλαιᾶς πλάνης, καὶ τὴν ἀλήθειαν προσδέξασθαι. διὰ τοῦτο γοῦν ἔδοξεν αὐτοῖς καὶ ἔτι δέον εἶ ἕκαστον τῆς ὑπισκόπων τῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ πόλει καθ' ἑαυτὸν τοῖς τῆς Δοναπισῶν ἀρχηγοῖς προσελθεῖν, ἢ καὶ ἕτερον προσλαβέσθαι γείτονα, καὶ μετ' αὐτοῦ συνελθεῖν αὐτοῖς, καὶ πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν τὰ ὑπὸ τῆς ἑφεξῆς κανόνι ῥητῶς γεγραμμένα· καὶ εἰ μὴ πεισθῶσιν οὕτω προσκαλούμενοι, διὰ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας ἀπελαθῆναι τῆς ἐκκλησιῶν, ὧν ἐπέβησαν.

E

Omnem navantes operam divini Patres Donatistas Ecclesiæ Catholicæ adunare, qui se ab eâ pessimè abscederunt, non cessabant eos adhortari, ut ab antiquo errore desisterent, & veritatem amplecterentur. Idcirco visum est iis & adhuc necessarium esse, ut quisque Episcoporum per seipsum in propriâ civitate Donatistarum ductores adiret, vel etiam alium adjungeret vicinum, & cum eo istos conveniret, iisque indicaret quæ in sequente canone disertè scribuntur: & si sic admoniti non persuadeantur, per regiam potestatem ab Ecclesiis illis, quas invaserunt, abigantur.

ΚΑΝΩΝ ϛε'.

Canon XCV.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Ὃ παρὰ τῆς ἀυθεντίας ἐκείνης τῆς μεγίσης καθέδρας ἡμῖν ὑπῆρξε παρὰ αἰτοῦμεν τῆς ὑμετέραν τιμιότητα ἀναγνωσθῆναι, καὶ εἰς πέρας ἀχθῆναι κελεῦσαι. ἀναγνωσθείσης δὲ τῆς κελεύσεως καὶ τοῖς πεπραγμένοις συντεθειμένης, ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας εἶπεν· Ὃ διὰ τῆς ὑμετέρας τιμιότητος πρὸς τοὺς Δοναπισὰς ὀφλον ἀπενεχθῆναι ἐντολὴν, ἀκοῦσαι, καὶ πεπραγμένοις ἐμβαλεῖν, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀποκομίσαι καταξιώσατε, καὶ τὴν τούτων ἀπόκρισιν πάλιν διὰ τῆς ὑμετέρων πεπραγμένων ἡμῖν ἐμφανίσαι. σπεύδομεν ὑμᾶς αὐθεντικῶς ἀποσταλέντες ἐκ τῆς ἡμετέρας αὐθεντικῆς συνόδου, ἐπιθυμοῦντες χαρῆναι περὶ τῆς ὑμετέρας διορθώσεως.

F

Aurelius Episcopus dixit; *Quod ab auctoritate amplissimæ illius sedis nobis permissum sit, petimus à vestra veneratione ut legatur, eáque id ad effectum deduci jubeat. Lecta autem jussione, & actis conjuncta, dixit Episcopus universalis Ecclesiæ; Quod per vestram venerationem debet ad Donatistas deferri mandatum, audire, & actis inserere, & adipsos deportari curare velitis, & eorum rursus responsionem per vestra acta nobis ostendere. Convenimus eos authenticè, missi à nostra authentica Synodo, cupientes de vestra correctione lætari. Scimus enim dilectionem Domini, qui dixit; Beati pacifici, quoniam ipsi*

Digitized by Google

ipsi filii Dei vocabuntur. Nos quoque per prophetam admonuit, ut iis etiam, qui nolunt dici fratres nostri, dicamus; Fratres nostri estis. Hanc ergo nostram ex pacifica dilectione ad vos proficiscentem admonitionem pro nihilo ducere non debetis; ut si quid nos veritatis habere existimatis, id asserere ne dubitetis: id est, ut vestra coacta synodo eligatis ex vobis ipsis, quibus vestræ ejusmodi causæ probandæ negotium committi debeat; ut nos quoque hoc ipsum facere possimus, & ex nostra synodo eligantur, qui debent cum iis, qui ex vobis electi fuerint, statuto loco & tempore, quidquid ex controversiæ, quod nostram à vobis communionem separat, pacificè examinare; & tandem aliquando auxilio Domini Dei nostri antiquus error finem accipiat, ne utique propter hominum persuasionem imbecillæ animæ, & imperiti populi sacrilega aliqua separatione pereant. Si hoc enim fraternè admiseritis, veritas facilè apparebit: Sin id facere nolueritis, infidelitas vestra statim cognoscetur. Et cùm recitata esset hæc forma, ab omnibus Episcopis dictum est; Hoc valde placet; fiet. Et subscripserunt; Aurelius Episcopus Carthaginensis Ecclesiæ, præsenti decreto consensi, & lecto subscripsi. Similiter & reliqui Episcopi subscripserunt.

Hæc Synodus adversus Donatistas legatos ad Imperatores misit: clarissimo Imperatori Honorio Augusto sextùm consuli A. D. vi. Cal. Julias Carthagine in Ecclesia Basilicæ Secundæ. In hac Synodo legationem susceperunt Theasius & Evodius adversus Donatistas. In qua Synodo compositum est commonitorium.

Bals. Nec ea, quæ sunt in præsenti collocutione, interpretatione indigent. De Donatistis enim speciatim sunt.

Zonar. Postulatum est, ut ea, quæ per legatos Donatistis erant denuntianda, in Synodo legerentur; quæ quidem, prout à legatis proposita, erant ejusmodi. Ad vos, inquiunt, authenticè, hoc est, auctoritate à Synodo accepta, proficiscimur, vos convenire cupientes, ut de vestra emendatione lætamur. Scimus namque beatos, Domini voce, pacis conciliatores nominari. Et quamvis fratres nostri dici nolitis, à nobis separantes; fratres ipsi nihilominus vos appellamus. Quamobrem nostram hanc à dilectione profectam admonitionem, qua scilicet ea, in quibus decepti estis, memoriæ vestræ subjicimus, ne contemnite; verum si à vobis stare veritatem intelligitis, ejus vos quoque sectatores ac propugnatores fieri ne dubitetis. Aliquos porro ex vestro numero designate, qui cum delectis à nostra Synodo congrediantur, déque iis, quorum causa à nostra communione separati estis, colloquantur; ut serò quamvis, aliquando tamen finem antiquus error accipiat; ne propter aliquos, stulte nimis ac præfracte suæ sententiæ retinentes, imbecillæ animæ populique innumerabiles exitiosè perdantur (quamvis illud, ἄπειροι λαοὶ, vel ob multitudinem innumerabiles, vel ob simplicitatem ac rerum imperitiam intelligi liceat) ab Ecclesiæ Catholicæ consortio sacrilega separatione disjuncti. Animorum namque jacturam, qui sacrosancti sunt, divinóque munere homini dati, propter illud ab Ecclesia Catholica dissidium, sacrilegii nomine jure appellavere; quod sacræ animæ ab illis, qui eas decipiunt, quasi furto subtrahantur: vel etiam, quia contra Ecclesiasticæ traditionis institutum res sacras invadentes, eásque pro arbitrio contrectantes & administrantes, sacra diripiunt; cum nequaquam ex Domini voluntate ipsis utantur. Quicunque enim præter domini voluntatem alterius re utitur, eum Leges quoque civiles furti reum esse decernunt.

ὅπερ ἐλπίδα γὰρ πλὴ ἀγαπᾶν τῷ κυρίου ἀπόντων, μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί· ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται. ὑπέμνησεν δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, ὥστε ἔτι μᾶλλον καὶ τοῖς μὴ βουλομένοις λέγεσθαι ἀδελφοῖς ἡμῶν, λέγειν ἡμᾶς, ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐστέ. ζητῶ τοίνυν τὴν ἐξ ἀγάπης εἰρηνικῆς ἐρχομένην ἡμετέραν ἀνάμνησιν ἐξουθενῆσαι σὺν ὀφείλετε, ἵνα εἰ τί ποτε ἀληθείας ἔχειν ἡμᾶς οἴεσθε, ἀντιλαβέσθαι τούτου μὴ ἀμφιβάλητε· τοῦτ' ἔστιν, ἵνα συναχθείσης συνόδου ὑμῶν ὑπολέξασθε ἐξ ὑμῶν αὐτῶν τοὺς ὀφείλοντας ὃ πρᾶγμα ἐμπεδωθῆναι τὴν τοιαύτης ὑμῶν διαλογίας· ὅπως καὶ ἡμεῖς διαπεμψώμεθα ὃ αὐτὸ ποιήσαι· τοῦτ' ἔστιν, ἵνα ὅτε τὴν ἡμετέραν συνόδου ὑπολεγῶσιν οἱ ὀφείλοντες μὴ τῶν ἐξ ὑμῶν ὑπολεγομένων, ἐν ὡρισμένῳ τόπῳ καὶ καιρῷ, πᾶν ὅ τι ζητήσεως ἐχόμενον, ὅ τε ἡμετέραν ἀφ' ὑμῶν κοινωνίαν χωρίζον, εἰρηνικῶς ἐξετάσαι· καὶ κἂν ὀψέ ποτε τῇ βοηθείᾳ τοῦ κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν τέλος ἡ παλαιὰ δέξηται πλάνη, μήποτε ἀφ' πεῖσμα ἀνθρώπων ἀφρόνων ψυχαὶ καὶ ἄπειροι λαοὶ ἱερουλίῳ τινὶ χωρισμῷ ἀπόλωνται. ἐὰν γὰρ τοῦτο ἀδελφικῶς καταδέξησθε, δύχρως ἡ ἀλήθεια ἀφανίσεται· εἰ δὲ τοῦτο ποιῆσαι μὴ θελήσητε, ἡ ἀπιστία ὑμῶν δῆθεν γνωρισθήσεται. καὶ ἀναγνωσθέντος τοιούτου τύπου, ἀπὸ πάντων τῶν ὑπατευόντων ἐλέχθη, πάνυ ἀρέσκει· τοῦτο γενήσεται. καὶ ὑπέγραψεν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς Καρχηδόνων ἐκκλησίας, τῷ προκειμένῳ ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα. ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

Αὕτη ἡ συνοδος κατὰ τῶν Δονατιστῶν πρεσβείας πρὸς τὸν αὐτοκράτορας ἀπέστειλε· τῷ ἐνδοξοτάτῳ βασιλεῖ Ὁνωρίῳ Αὐγούστῳ τὸ ἕκτῳ ὑπάτῳ, τῇ πρὸ ἐξ καλανδῶν Ἰουλίων ἐν Καρχηδόνι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν βασιλικῆς Σεκουάδης. ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ τοποτηρησίαν ἀνεδέξαντο Θεάσιος καὶ Εὐόδιος κατὰ τῶν Δονατιστῶν. ἐν ᾗ συνόδῳ συνετάχθη κομμονιτώριον.

ΒΑΛΣ. Οὔτε τὰ ἐν τῇ παρούσῃ ὁμιλίᾳ ἑρμηνείας δέονται. ἰδικὰ γὰρ εἰσὶ περὶ Δονατιστῶν.

ΖΩΝΑΡ. Ἐξητήθη ἀναγνωσθῆναι τῇ συνόδῳ, ἃ ἔνετάλησαν εἰπεῖν οἱ ἀποσταλέντες πρὸς τοὺς Δονατιστάς. τὰ δὲ ἦσαν τοιαῦτα, ὡς ἀπὸ τῆς πρεσβείας λεγόμενα, ὅτι συνερχόμεθα ὑμῖν ἀνθενικῶς, ἤγουν ἐξουσίας λαβόντες παρὰ τῆς συνόδου, πρεσμελήσαι ὑμῖν βουλευόμενοι, χαρησόμενοι τῇ ὀρθώσει ὑμῶν. οἴδαμεν γὰρ τὸν κύριον μακαρίζοντα τοὺς εἰρηνοποιούς, καὶ μὴ θέλοντας ὑμᾶς καλεῖσθαι ἀδελφοὺς ἡμῶν, ἀλλὰ ἀποκρίνοντας ἀφ' ἡμῶν, ἡμεῖς λέγομεν, ὅτι ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐστέ. διὸ μὴ ἐξουθενήσητε τὴν ἐξ ἀγάπης εἰρηνικὴν ἀνάμνησιν ἡμῶν, τουτέστιν ὅτι ἀναμιμνήσκομεν ὑμᾶς τῶν σφαλμάτων ὑμῶν. ἀλλ' ἐὰν οἴεσθε ἀληθείας ἔχειν, ἀντιλαμβάνεσθαι ταύτης, ἤγουν συναγωνίσασθαι τὰ νομιζομένης ὑμῖν ἀληθείας μὴ ἀμφιβάλητε. ὑπολέξασθε δέ τινας ἐξ ὑμῶν, τοὺς ἀφαλεξθησομένους τοῖς ὑπολεγομένοις ὑπὸ τῆς ἡμετέρας συνόδου, περὶ τῶν χωριζόντων ὑμᾶς ὑπὸ τῆς ἡμῶν κοινωνίας· ἵνα κἂν βραδέως τέλος ἡ παλαιὰ δέξηται πλάνη, μήποτε ἀφ' πεῖσμα ἦτοι ἀφ' ματαίαν ἔνεκεν ἀνθρώπων ἀπόλωνται ἀθένεις ψυχαὶ καὶ ἄπειροι λαοὶ (ἄπειροι ἢ κατὰ πλῆθος, ἢ δι' ἁπλότητα καὶ ἄγνοιαν τοῦ καλοῦ) χωριζόμενοι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἱερουλίῳ χωρισμῷ. ὃ γὰρ ψυχῶν ἀνθρώπων, ἱερὸν οὖσαν καὶ θεῖον δῶρημα, ἀπόλλυσθαι ὑπὸ τοῦ χωρισμοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἱερουλίαν ὑπάλεσθαι, ὡς συλωμένων τῶν ἱερῶν ψυχῶν παρὰ τῶν ἀπάντων αὐτοὺς, ἢ ὅτι μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς ἐκκλησίας τὰ ἱερὰ μεπόντες, ὡς δὲ αὐτοῖς δοκοῦσιν αὐτὰ ψηλαφῶντες καὶ μεταχειριζόμενοι, συλῶσιν αὐτὰ, μὴ χρώμενοι αὐτοῖς κατὰ ὃ τῆς θεσπότου θέλημα· ὁ γὰρ παρὰ γνώμην τινὸς ψηλαφῶν πρᾶγμα αὐτοῦ, κλέπτης κρίνεται τοῖς τῆς πολιτείας θεσμοῖς.

ΑΡΙΣΤ.

Digitized by Google

ΑΡΙΣΤ. Ητω τὰ πρὸς τοὺς Δονατιστὰς λεχθησόμενα, τάδε. ἐπιθυμοῦμεν χαρῆναι ἐπὶ τῇ ὑμῶν διορθώσει· ἐκελεύσθημεν γὰρ καὶ πρὸς τοὺς μὴ ἀνεχομένους εἶναι ἡμῶν ἀδελφοὺς λέγειν, ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐστέ. διὸ συνερχόμεθα ὑμῖν, καὶ ὑπομιμνήσκομεν, ὡσὰν εἴ τινα δικαιολογίαν ἔχειν οἴεσθε, ἐπιλέξησθε τοὺς ταύτην πιστευθησομένους, ἀπαντῆσαι ὀφείλοντας ἐν ὡρισμένῳ τόπῳ καὶ καιρῷ· εἰ δὲ μὴ, ἡ ἀπιστία ὑμῶν ἐντεῦθεν γνωρισθῇ. Σαφής.

A ARIST. *Quæ ad Donatistas legenda, hæc sunt. Vestrâ gaudere correctione nobis in votis est: in mandatis enim accepimus, ut iis etiam qui nostri esse fratres ægre ferunt, dicamus, fratres nostri estis. Vos itaque convenimus, & admonemus, ut; si qua causæ vestræ defensio vobis superesse videatur, deligatis aliquos, quibus committatur, qui in condicto loco & tempore prodire debeãt: Alioquin infidelitas vestra exinde pateat.* Perspicuus.

ΚΑΝΩΝ ϟϛ'.

Τὸ Κομμονιτόριον, ὅπερ ἔλαβον οἱ κατὰ τῶν Δονατιστῶν πρεσβευταί. Κομμονιτόριον τοῖς ἀδελφοῖς, Θεασίῳ καὶ Εὐοδίῳ, τοῖς πεμφθεῖσι πρεσβευταῖς ἐκ τῆς ἐν Καρχηδόνι συνόδου, πρὸς τοὺς ἐνδοξοτάτους καὶ θρησκευτικωτάτους αὐτοκράτορας. ἡνίκα τὰ τῶν κυρίου βοήθειαν τοῖς εὐσεβεστάτοις προσελθοῦσι βασιλεῦσι, τούτοις ἐμφανίσουσιν, ποίῳ τρόπῳ τελείᾳ ἢ παρρησίᾳ κατὰ τὸν ἀνωτέρου ἐνιαυτοῦ σύνοδον οἱ πρωτεύοντες τῶν Δονατιστῶν τοῖς πολιχνιωτικοῖς πεπραγμένοις συνελθεῖν προετράπησαν, ἵνα εἰ ἐθαρρόυν τῶν οἰκείου δόγματος ἀντιλαβέσθαι, ἐπιλεγέντων τινῶν ἱκανῶν ἐκ τῶν αὐτοῦ ἀριθμοῦ, μεθ' ἡμῶν εἰρηνικῶς ἀμφέβαλλον, καὶ ἡμερότητι Χριστιανικῇ ἀναμφιβόλως εἶχον ἐπιδεῖξαι, εἴ τι ποτ' ἀληθείας μετεῖχον, ὅπως ἐκ τούτου ἡ καθολικὴ εἰλικρινότης, ἡ ἔκπαλαι τοῖς ἀνωτέρω διαλάμψασα χρόνοις, καὶ νῦν ὁμοίως διὰ τῆς ἀπειρίας καὶ μονοτονίας τῶν ἀντελεγόντων ἐγνωρίζετο. ἀλλ' ἐπεὶ οὐ μὴ θαρρεῖν συνείχοντο σχεδὸν, οὐδὲν ἐτόλμησαν ἀποκρίνασθαι. διὸ, ἐπεὶ ἐπισκοπικὴ καὶ εἰρηνικὴ τάξις περὶ τοὺς τοιούτους πεπλήρωται, κἀκεῖνοι τῇ ἀληθείᾳ μὴ δυνηθέντες ἀποκριθῆναι, εἰς ἀτόπους βίας μετεστράφησαν, ὡς πολλοὺς ἐπισκόπους καὶ πολλοὺς κληρικοὺς, ἵνα δὲ περὶ τῶν λαϊκῶν σιωπήσωμεν, ἐπιβουλαῖς συσχεῖν, καί τισι δὲ ἔτι μὴν ἐκκλησίαις ἐπέβησαν, καὶ ἄλλαις ἐπελθεῖν ὁμοίως ἐπειράθησαν, τῆς αὐτῶν φιλανθρωπίας λοιπόν ἐστι προνοήσασθαι, ἵνα ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ἡ αὐτοὺς θρησκευτικῇ Χριστῷ γεννήσασα γαστρὶ, καὶ τῇ βεβαιώσει τῆς πίστεως ἐκθρέψασα, τῇ αὐτῶν ἔτι μὴν προνοίᾳ ὀχυρωθῇ· μήποτε προπετεῖς ἄνθρωποι ἐπὶ τῶν εὐσεβῶν αὐτῶν χρόνων φόβῳ τινὶ τῶν ἀσθενῶν λαῶν καταδυναστεύσωσιν. ἐπεὶ ὑποπείθοντες τούτους, ἀποφαυλίσαι οὐ δύνανται· ἔγνωσται γὰρ καὶ πολλάκις τοῖς νόμοις ἐκβοᾶται τῶν παρασυναγόντων ἡ βδελυκτὴ πληθὺς, ποῖα διαπράττεται, ἅ τινα καὶ πολλάκις τοῖς θεσπίσμασιν αὐτῶν τῶν προλεχθέντων εὐσεβεστάτων αὐτοκρατόρων κατεδικάσθησαν. κατὰ οὖν τῆς ἐκείνων μανίας δυνάμεθα συμμαχίας θείας τυχεῖν, οὐκ ἀήθους δὲ, οὐδὲ ἀλλοτρίας, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἁγίων γραφῶν· ὁπόταν Παῦλος ὁ ἀπόστολος, ὡς τῶν ἀληθιναῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων δεδήλωται, τὴν σύμπνοιαν τῶν ἀτάκτων στρατιωτῶν ἀπεκίνησεν βοηθείᾳ. ἡμεῖς τοίνυν τοῦτο αἰτοῦμεν, ἵνα ταῖς καθολικαῖς τάξεσι τῶν ἐκκλησιῶν, ἀνὰ ἑκάστην πόλιν ἀνὰ διαφόρους τόπους τῶν γειτνευουσῶν ἑκάστων κτήσεων, ἀνυπερθέτως παραφυλακὴ παρασχεθῇ. ἅμα καὶ τοῦτο δεῖ αἰτῆσαι, ὥστε τὸν νόμον τὸν ἐκτεθέντα παρὰ τῶν τῆς εὐσεβοῦς μνήμης πατέρος αὐτῶν Θεοδοσίου, τὸν περὶ τῶν δέκα τῶν χρυσίου λιτρῶν, τὸν κατὰ τῶν χειροτονούντων καὶ χειροτονουμένων αἱρετικῶν φυλάξωσιν, ἔτι μὴν καὶ κατὰ τῶν κτητόρων παρ' οἷς ἡ ἐκείνων εὑρεθῇ συναγωγή· εἶθ' οὕτως βεβαιωθῆναι καὶ τοιοῦτον νόμον κελεύσωσιν, ὡς ἰσχύειν κατὰ τούτων, ὧν διὰ τὰς ἐπιβουλὰς οἱ τῆς καθολικῆς προτραπέντες διὰ μαρτυρίαν ἀπέθεντο· ἵνα κἂν τούτῳ τῷ φόβῳ ἐκ τῶν ποιεῖν σχίσματα καὶ ἀπὸ τῆς τῶν αἱρετικῶν φαυλότητος παύσωνται, οἱ τῇ κατανοήσει τῆς αἰωνίας κολάσεως καθαρθῆναι καὶ διορθωθῆναι ὑπερτιθέμενοι. κἀκεῖνο ἔτι μὴν αἰτῆσαι δεῖ, ἵνα τῇ αὐτῶν εὐσεβείᾳ ὁ καὶ μέχρι τῶν παρόντων νόμος ἐπαναληφθείη, ὁ τὴν εὐχέρειαν τῶν αἱρετικῶν ἀφαιρούμενος, τῶν εἴτε ἀπὸ χειροτονιῶν, εἴτε ἀπὸ διαθηκῶν τούτους δύνασθαι λαμβάνειν τί ποτε, ἢ καταλιμπάνειν, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, τοῦ εἴτε καταλιμπάνειν τι, εἴτε

CANON XCVI.

Commonitorium, quod acceperunt Legati contra Donatistas. Commonitorium fratribus, Theasio & Euodio, missis Legatis à Synodo Carthag. ad clarissimos & religiosissimos Imperatores. Quando Dei auxilio ad religiosissimos Imperatores accesserint, eis aperiat, quomodo plena libertate in superioris anni Synodo Donatistarum Primates ad acta civilia convenire admoniti fuere; ut si suum dogma tueri considerent, aliquibus idoneis ex eodem numero electis, nobiscum pacificè contenderent, & mansuetudine Christiana nobis citra dubitationem ostenderent, si quid veritatis tenerent: Ut ex eo Catholica sinceritas, quæ jam olim superioribus illuxit temporibus, nunc quoque similiter per contradicentium ignorantiam & pervicaciam cognoscatur. Sed quia non satis fidebant, ferè nihil ausi sunt respondere. Quare quoniam Episcopale & pacificum in eos impletum est officium, & illi veritati respondere non valentes, ad execrandas violentias conversi sunt, adeo ut multos Episcopos & multos Clericos, ut de Laicis taceam, insidiis appeterint, & præterea etiam aliquas Ecclesias invaserint, & alias invadere conati sint: eorum est deinceps humanitatis providere, ut Catholica Ecclesia, quæ eos pio in Christo utero genuit, & fide confirmatione aluit, eorum quoque providentia muniatur; ne fortè audaces & temerarii homines, in religiosis eorum temporibus, terrore aliquo in bonos populos dominatum obtineant; quoniam eos persuadentes corrumpere non possunt. Cognitum enim est, & legibus sæpe proclamatur, quænam eorum, qui separatam habent congregationem, execranda faciat multitudo, quæ etiam sæpe prædictorum religiosissimorum Imperatorum decretis condemnata sunt. Adversus ergo illorum insanias possumus divina auxilia consequi, non insueta, nec aliena, sed à sanctis scripturis: quando Paulus Apostolus, ut veris Apostolorum Actibus declaratum est, insolentium & factiosorum hominum conspirationem militari auxilio depulit. Nos ergo hoc petimus, ut universalibus Ecclesiarum ordinibus, in unaquaque civitate & in diversis locis, vicinarum quarumque possessionum, sine mora custodia & præsidium præbeatur. Simul hoc quoque petendum est, ut legem latam à piæ memoriæ eorum patre Theodosio, de decem libris auri adversus hæreticos qui ordinant & ordinantur, servent; præterea autem & adversus possessores, apud quos illorum inventa fuerit congregatio: deinde sic eam legem confirmari jubeant, ut adversus eos valeat, propter quorum insidias ii, qui Catholicæ Ecclesiæ curam gerebant, per testimonium depositi sunt; ut hoc saltem terrore à faciendis schismatibus, & ab hæreticorum improbitate cessent, qui æterni supplicii contemplatione purgari, & corrigi differunt. Illud præterea petendum est, ut eorum pietate lex quæ etiam hucusque duravit, renovetur, quæque sive ex donationibus, sive ex testamentis quidquam capiendi vel relinquendi, &, ut semel dicam, propria vel relinquere vel capere tollit potestatem Hæreticis, qui in propriæ

Digitized by Google

persuasionis insania excæcati sunt, & in Donatistarum errore volunt permanere. Eis autem, qui unionis & pacis contemplatione seipsos volunt corrigere, suprà positæ legis apertus sit sensus, ut accipiant hæreditatem; si iis adhuc ipsis in hæreticorum errore constitutis aliquid ex donatione vel hæreditate obvenit; exceptis scilicet illis, qui postquam in jus vocati fuerint, existimarunt se debere ad Catholicam Ecclesiam transire. De iis enim credendum est, eos non metu cælestis judicii, sed terrenæ amplitudinis insatiabili cupiditate, Catholicam unionem desiderasse. Adhæc autem omnia, auxilio opus est Dynastiarum uniuscujusque provinciæ. Porro & si quid aliud animadverterint Ecclesiasticæ utilitati conferre, hoc piragendi & perficiendi liberam decernimus legationem. Illud quoque adhæc placuit, ut literæ ex nostro conventu ad clarissimos Imperatores & supereminentes Potestates mittantur, quibus certiores fiant omnium nostrûm consensu ad beatissimum comitatum missos esse à nobis Legatos. Sed quia iisdem literis ab omnibus subscribi est tardissimum, uniuscujusque nostrûm subscriptionibus eædem literæ onerentur, petimus, frater Aureli, ut his tua dilectio nomine omnium subscribere dignetur. Et subscripserunt; Aurelius Episcopus Ecclesiæ Carthaginensis prædicto decreto consensi, & lecto subscripsi. Similiter & reliqui subscripserunt. Literæ præterea ad Magistratus mittendæ sunt, ut donec dominus voluerit Legatos ad nos redire, præsidium per ordines civitatum & possessores prædiorum universalis Ecclesiæ distribuant. Præterea adjungere quoque oportet de Equitio ut ejus impudentia & improbitas à diœcesibus extrudatur, quas à curatoribus Hipponensis Ecclesiæ sacerdotali jure sibi vendicat. Porrò literæ quoque ad Episcopum Romanæ Ecclesiæ commendatione Legatorum mittendæ sunt, & ad alios, ubi est Imperator. Et similiter subscripserunt. Aurelius Episcopus Carthaginensis Ecclesiæ præsenti decreto consensi, & lecto subscripsi: similiter & reliqui subscripserunt.

A B C D

λαμβάνειν τὰ ἐλλιφθέντα ἀφέλητα, τῆς τῆ μωρία τῆς ἰδίας πείσματος τυφλωθέντων, καὶ ἐν τῆ τῶν Δονατιστῶν πλάνη ἐπιμένειν βουλομένων. τοῖς δὲ τῆ καλλιμονήσει τὴν ἑνότητος καὶ εἰρήνης ἑαυτοὺς διορθώσασθαι βουλομένοις ὑπαφαιρεῖσθαι τοιούτου νόμου ἀνοιχθεῖσα ἡ ἀκεραιότης τὴν λαμβανομένην κληρονομίαν· εἰ καὶ ἔτι τούτοις αὐλοῖς ἐν τῆ τῶν αἱρετικῶν πλάνη καθεστῶσι διορισθήσεται τι ποτε ἀπὸ δωρεᾶς ἢ κληρονομίας, ἐξηρημένων ἐκείνων δηλαδὴ, οἵτινες μὴ δὲ εἰς δίκην ἀναχθῆναι ἐλογίσαντο ὀφείλειν πρὸς τὴν καθολικὴν μεταθεῖν. δεῖ γὰρ τοῖς τοιούτοις πιστευτέον ὄντιν, μὴ τῷ φόβῳ τῆς οὐρανίου κρίσεως, ἀλλὰ τῆ ἀπλησίᾳ τῆς γνώμης λιπαρείας, τὴν καθολικὴν ἑνότητα ἐπιποθῆσαι. πρὸς τούτοις δὲ πᾶσι τῆς βοηθείας χρεία ὄντι τῶν δυνατειῶν ἐκάστης ἐπαρχίας ἰδίας. καὶ ἄλλο δέ, εἴτι δήποτε καλλιμονήσωσι τῆ ἐκκλησιαστικῆ χρησιμότητι λιπαρῶν, τοῦτο ἀναβεβαίωσθαι καὶ ἐξανύειν αὐτεξούσιον ψηφιζόμεθα τοποτηρησίαν. καὶ ἕνδο δὲ πρὸς τούτοις ἤρεσεν, ἵνα γράμματα ἐκ τῆς ἡμετέρας συνελεύσεως πρὸς τοὺς ἐνδοξοτάτους βασιλέας καὶ τοὺς ὑπερεχούσας ἐξουσίας ἀποσταλῶσι, δι' ὧν πληροφορῆσαι, ὡς τῆ συναινέσει πάντων ἡμῶν δεῖ δὲ οὐτυχέστατον κομιστὸν τοὺς τοποτηρητὰς ὑμῶν ἡμῶν εἰς ἀποστολήν. ἀλλὰ δεῖ τοῖς αὐτοῖς γράμμασι πάντας ἡμᾶς ὑπογράψαι βεβαιότατον ὄντι, ἵνα μὴ τῆς ἐκείνου ἡμῶν ὑπογραφῆς τὰ αὐτὰ γράμματα φορτωθῶσιν, αἰτοῦμαι, ἀδελφὲ Αὐρήλιε, ἵνα ἐν τούτοις ἡ σὴ ἀγάπη ὑπογράψαι ἐπ' ὀνόματι πάντων ἡμῶν καταξιώσῃ. καὶ ὑπέγραψαν· Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ παραγνωσθέντι ὑπέγραψα· ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ὑπέγραψαν. γράμματα ἐπὶ μὲν πρὸς τοὺς ἄρχοντας πέμψαι δεῖ, ἵνα ἕως ἂν κύριος τοὺς τοποτηρητὰς ὑποστείλαι πρὸς ἡμᾶς αἰτήσωσι, φυλακὴν ἀνὰ τὰς τῶν πόλεων τάξεις καὶ κτήσεως τῶν χωρίων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπιμελείσωσιν. ἔτι μὴν δεῖ προσηκόντως καὶ περὶ τοῦ Αἰκουτίου, ἵνα ἡ ἀναίδεια αὐτοῦ ἐξωσθῇ ἀπὸ τῆς ἀγιωσύνης, ἃς ἐκ τῶν φερομένων τῶν ἐν Ἱππῶνι ἐκκλησιαστικῶν δικαίων πρὸς ἑαυτὸν διεκδικεῖ. καὶ γράμματα δὲ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας, περὶ τῶν καθεστώτων τοὺς τοποτηρητὰς, πεμφθῆναι ὀφείλουσιν, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δὲ, ὅπου ὄντιν ὁ βασιλεύς. καὶ ὑπέγραψαν ὁμοίως. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ παραγνωσθέντι ὑπέγραψα· ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ὑπέγραψαν.

Bals. In præsenti quoque sermone, quæ à Patribus adversus Donatistas statuta sunt, sunt specialia, & ad Ecclesiarum constitutionem non extenduntur. Et ideo nec interpretatione quidem indigent.

ΒΑΛΣ. Καὶ τὰ ἐν τῆ παρούσῃ ἁγιαλιᾷ τυπωθέντα παρὰ τῶν πατέρων κατὰ τῶν Δονατιστῶν ἰδικά εἰσι, καὶ μὴ ἐξανυόμενα εἰς τὴν ἐκκλησιῶν καθάστασιν. καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἑρμηνείας ἐδέησεν ἡμῖν χάριν τούτων.

E

Zonar. Cum Donatistæ legationem ad ipsos à Synodo missam rejecissent, conventu inter se habito Patres alteram legationem contra ipsos ad Imperatorem Honorium mittendam esse censuerunt; (Imperabat enim eo tempore Romæ & Occidenti Honorius) atque ut eorum quæ apud Imperatorem agenda forent facilius meminissent, omnia scriptis consignata Legatis tradidere, atque id scripti genus Commonitorium appellavere. Erant autem mandata ejusmodi. A nobis, inquiunt, magna animi fiducia ad congressum Donatistarum Primates vocati, atque ad sui dogmatis, si tantùm sperarent, propugnationem invitati fuere; ut hoc quoque tempore Catholicæ veritatis liquidissima puritas adversariorum tum imperitia tum pertinacia magis magisque innotesceret ac illustraretur. Nam eum congressum nisi recusassent, illos ex sola veri ignoratione stultáque obstinatione opinionibus suis pertinaciter insistere facile perspectum fuisset: Verùm quia suæ causæ haud satis fiderent, responsum fere nullum dedere. Quoniam igitur omnes Episcopalis officii partes sedato animo atque amico erga eos implevimus; illi vero ad vim atque insidias importune conversi sunt: Imperat. benignitatis esse arbitramur curare, ut Catholica Ecclesia, quæ ipsos in orthodoxæ veritatis

F

ΖΩΝΑΡ. Τῶν Δονατιστῶν μὴ δυξαμένων τὴν πρὸς αὐτοὺς τῆς συνόδου πρεσβείαν, οἱ πατέρες ἀθροισθέντες πάλιν πρεσβείαν στεῖλαι κατ' αὐτῶν πρὸς Ὁνώριον βασιλέα ἐβουλεύσαντο. ἦρχε γὰρ τότε τῆς Ῥώμης καὶ τῶν ἑσπερίων Ὁνώριος· καὶ τοῖς στελλομένοις ἔγραφον ὑπαλτήριον δεδώκασιν, εἰς ὑπόμνησιν ὧν ἔμελλον πρὸς τὸν βασιλέα εἰπεῖν, ὃ κομμονιτόριον ὠνόμασαν. ἦσαν δὲ τὰ ἐντεταλμένα τοιαῦτα, ὅτι μετὰ παῤῥησίας ἡμῶν προσκαλεσαμένων τοὺς προεστῶτας τῶν Δονατιστῶν συνελθεῖν, καὶ εἰ θαῤῥοῦσιν ἀντιλαβέσθαι τῆ οἰκείᾳ δόγματος, ὅπως καὶ νῦν ἐγνωρίζετο, ἀντὶ τοῦ καὶ νῦν ἐφάνεσθαι διὰ τῆς ἀπειρίας καὶ μονοτονίας, ἦγουν τῆς ἀμαθείας καὶ αὐθαδονόμου ἐνστάσεως τῶν ἀντιλεγόντων, ἡ καθολικὴ εἰλικρινότης, ἡ καθαρότης δηλαδὴ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας δοθείη. εἰ γὰρ συνῆλθον, φησιν, ἐγνώσθησαν ἂν ὅτι ἐξ ἀμαθείας καὶ ματαίας ἐνστάσεως ἐνίσανται περὶ ὧν δοξάζουσιν. ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐθαῤῥοῦσι, γνῶναι ἦν οὐκ ἀπεκρίθησαν· ἐπεὶ οὖν, ὅσα ἔδει ἡμᾶς ὡς ἐπισκόπους ποιῆσαι, εἰρηνικῶς ἐποιήσαμεν· ἐκεῖνοι δὲ εἰς ἀτόπους βίας μετεσάφησαν καὶ ἐπιβουλὰς, τῆς βασιλικῆς φιλανθρωπίας φασὶν εἶναι φροντίσαι, ἵνα ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ὀχυρωθῇ, ἡ τούτοις ἡνωμένη ὀρθοδοξία, καὶ ἐκβρέψασα ἐν

Digitized by Google

ἐν τῇ βεβαιώσῃ τῆς πίστεως, ἤγουν βεβαίαν αὐτοῖς τὴν πίστιν A
ᾠχηδυσα, μήποτε δυσιδεῖς ἄνθρωποι καταδυναστεύσωσι τῶν
λαῶν, φόβον αὐτοῖς ἐπάγοντες. πειθοῖ γὰρ τούτοις ἡ δύνα-
ται ἀποφαυλίσαι, ἀντὶ δὲ εἰς τὸ φαῦλα καὶ εἰς πλῆ ἑαυ-
τῶν κακίαν ἐλκύσαι. οἷα γὰρ οἱ συνάγοντες διατράτ-
τονται, ἔγνωσαι τοῖς νόμοις. αἰτεῖσιν οὖν τυχεῖν συμμαχίας,
οὐκ ἀσυνήθους, ἡ δὲ ἀλλοτρίας τῶν γραφῶν, ἀλλ' οἰκείας καὶ ἡ
θείας γραφῆ μεμνηται, καὶ πλῆ τῶν πράξεων βίβλον ᾠδάγ-
ουσι περὶ τοῦ ἁγίου Παύλου λέγοντος, ὅτι κἀκεῖνος τὴν σύμ-
πνοιαν τῆς ἀτάκτων στρατιωτικῆ βοηθείᾳ διεκρέπατο. σύμ-
πνοιαν δὲ τὴν ἀτάκτων, ἢ τῶν ἐν τῷ ἱερῷ συρόντων αὐτὸ λέ-
γουσιν, ὅτε ἠγνίσθη, καὶ οἱ ἐξ Ασίας Ιουδαῖοι ἐπέθεντο κατ' ἐκεί- B
νου ὁμοῦ λαὸν, ὅτε μὴ στρατιωτῶν καταβὰς ὁ χιλίαρχος ἐξήρ-
παζεν αὐτὸν τῶν ζητούντων αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἢ πλῆ συστρο-
φλῶ τῶν παστρεχόντα Ιουδαίων, οἱ ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς, μή-
τε φαγεῖν, μήτε πεῖν, ἕως ἂν ἀποκτείνωσι τὸν Παῦλον· καὶ τότε
γὰρ ὁ χιλίαρχος μαθὼν τῶν ἀφὶ στρατιωτῶν αὐτὸν Καισά-
ρειαν ἔστειλε πρὸς τὸν ἡγεμόνα Φήλικα, ἢ καὶ ἄμφω ταῦτα λέ-
γουσι. ζητεῖσιν οὖν ὁμοίως καὶ ὅτοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκκλησίαις,
καὶ ταῖς ἐν ἀφορίοις τόποις, ᾠδαχθῆναι φυλακὴν· φυλάττ-
εσθαι δὲ καὶ τὸν νόμον, τὸν ᾠδὲ τὸ μεγάλου Θεοδοσίου τεθέντα,
ὥστε δέκα χρυσίου λίτρας ζημιοῦσθαι τοὺς χειροτονοῦντας αἱρετικούς,
καὶ τοὺς χειροτονημένους, καὶ τοὺς ὑποδεχομένους αὐτοὺς ἐν κτήσε- C
οἰκείαις, κρατεῖν δὲ αὐτὸν καὶ κατὰ τὰ Δοναπιστῶν, ἵνα κἂν ἀφὸ
τὸν φόβον τοῦτον τῆς ζημίας παύσωνται ποιοῦντα κήματα οἱ αἱ-
ρετικοὶ, οἵ τινες τῇ φόβῳ τῆς αἰωνίου κωλάσεως ἀδιορθοῦνται.
αἰτοῦσι δὲ ἀνανεωθῆναι καὶ τὸν νόμον, τὸν ᾠδεσπίζοντα τοὺς αἱ-
ρετικοὺς μήτε κληρονομίαν λαμβάνειν, μήτε δωρεὰν, καὶ κρα-
τεῖν αὐτὸν καὶ κατὰ τῶν Δοναπιστῶν. εἰ δέ τινες ἐξ αὐτῶν διορ-
θώσονται, κατὰ τούτων τὰ νόμον χώραν μὴ ἔχειν. εἰ δὲ ᾠδέ κλη-
ρονομίας τινὲς τῶν Δοναπιστῶν εἰς δικαστήριον ἤδη ἐλκύσθησ,
ἐκκινουμένης ἐξ αὐτῶν ὡς αἱρετικῆς κληρονομίας, ἢ λαγά-
του, ἢ τινὸς κέρδους ᾠδιελθόντος αὐτοῖς, καὶ μὴ ὀναθῆναι
προσέλθωσι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ὅτοι, φασὶν, ἡ πι- D
στεύονται, ὅτι καταγνόντες τῆς αἱρέσεως αὐτῶν προσέρχονται,
ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ ζημιωθῆναι τὰ χρήματα· οὐδὲν οὖν ἐκ τοῦ
προσιέναι κερδήσουσι. χρεία δὲ, φασι, βοηθείας καὶ ἐκ τῶν δυνα-
στῶν ἐκάστης ἐπαρχίας, ἤγουν τῆ βοηθῆ τῆ ἐκκλησίαις τὰς ἐκά-
στης ἐπαρχίας ἄρχοντας. ὅτοι γὰρ εἰσὶν οἱ δυνάσται τῶν ἐπαρ-
χιῶν. ἐκχωροῦμεν δὲ, φασι, τοῖς στελλομένοις αὐτεξουσίαν το-
ποτηρησίαν, ὥστε καὶ ἄλλο εἴτι νοήσουσιν ἀναγκαῖον τῆ ἐκκλη-
σίαις, τοῦτο αἰτεῖν. ἔδοξε δὲ τῇ συνόδῳ γράμματα πλέσθαι
πρὸς βασιλέα, καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὥστε γνῶναι αὐ-
τοὺς, ὅτι συναινέσει τῶν τῆ συνόδου πατέρων ἐκάλεσε οἱ τοπο-
τηρηταὶ εἰς τὸ κομίζεσθαι, ἤγουν εἰς τὸ παλάτιον. δρησκυτι-
κωτάτους δὲ τοὺς βασιλεῖς ἐκάλεσεν, ἤτοι πιστοτάτους καὶ Χρι- E
στιανικωτάτους, ὡς τῆς δρησκείας τῶν Χριστιανῶν ἀντιποιου-
μένους. εἰς ἀναχαιτὴν τῆς βίας καὶ ἀταξίας τῶν Δοναπι-
στῶν γράψαι δέον τοῖς ἄρχουσι τῶν χωρῶν ἐκείνων ἔκπεμπαν,
ἵνα παρ' αὐτῶν φυλάσσωνται αἱ ἐκκλησίαι, καὶ οἱ ἔχοντες τὰ
χωρία, ἤγουν ὅσοι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας εἰσὶ· καὶ
περὶ τοῦ Αἰκωτίου, ἵνα ἐκδιωχθῇ, καὶ μή τι ὡς ἱερεὺς ἐκ-
δικῆ. καὶ πρὸς τὸν Ρώμης γράψαι τετύπωται, περὶ τοῦ πα-
καλέσαι τοὺς τοποτηρητὰς, ἤγουν συνῆσαι καὶ γνωρίσαι τῷ
βασιλεῖ, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους τῶν χωρῶν, ἐν αἷς
ἐνεδήμει τότε ὁ βασιλεύς.

gremio genuit, atque in fide bene firmatos educavit, à A
qua illi videlicet firma ac ſtabili fide imbuti ſunt, per
eoſdem munita ſit atque defenſa; ne forte nefarii homi-
nes, quos rationum momentis ad prava plenáque im-
probitatis ipſorum inſtituta ſuadendo traducere non po-
tuerunt, eos terrore ac periculi denuntiatione oppri-
mant. Quæ enim facinora iſti conventiculorum coactores
edant, ne ipſæ quidem leges ignoravêre. Auxilio igitur,
neque inſueto, neque ab iis, quorum ſacræ literæ me-
minêre, alieno juvari ſe poſtulant; librúmque actorum A-
poſtolicorum producunt, in quo ſe improborum conſpi-
rationem præſidio militum Divus Paulus depuliſſe teſta- B
tur. Conſpirationem vero improborum, aut eam intel-
ligunt, cum ei in templo, quod expiatus intraverat,
Aſiani Judæi manus injecerunt, multitudinémque in
eum concitaverunt; quo quidem tempore cum militi-
bus decurrens tribunus, illum de manibus eorum, qui
necem afferre conabantur, eripuit: Aut illam quadra-
ginta Judæorum collectionem, qui ſe diris omnibus
devovêre, ſi prius cibi aliquid aut potionis deguſtaſſent,
quàm Paulum è medio ſuſtuliſſent; Nam ea re cognita
tribunus, tunc quoque militum præſidio ſeptum, Cæ-
ſaream ad Fœlicem præfectum miſit: Aut utramque ſi-
mul ſignificare voluerunt. Eadem igitur ratione Syno-
di Patres Eccleſias, in urbibus aliiſque pluribus locis C
conſtitutas, præſidio militum cuſtodiri volunt: Legem
præterea à magno quoque Theodoſio conditam, ut qui
hæreticis ordines contulerint, quique eos ſuſceperint,
& qui illos exceperint hoſpitio, decem auri libris mul-
ctentur, ſervari, & contra Donatiſtas etiam valere po-
ſtulant; ut vel hoc pœnæ metu hæretici à ſchiſmate fa-
ciendo deterreantur, qui æterni ſupplicii terrore minime
coercentur. Legem quoque renovari, qua nec hæredita-
tem cernere, nec donationem adire; hæretici permittun-
tur; utque contra Donatiſtas quoque ſuum robur obti-
neat, petunt. Si qui tamen ex iis reſipiſcant, ejus legis pœ-
nis minime ſint obnoxii. At ſi Donatiſtarum aliqui de D
hæreditate in judicium vocati, ea hæreditate aut Legato
aut alio ad ipſos ſpectante emolumento hæreſeos nomine
privati fuerint, tum vero tranſacta re ſe Eccleſiæ Catho-
licæ rurſus adjunxerint; ii, inquiunt, non hæreſeos odio,
ſed detrimenti vitandi cauſa adducti, id concilii cepiſſe
exiſtimabuntur; nec proinde quidquam acceſſio illa ho-
mines adjuvabit. Ad hæc in unaquaque provincia auxilio
Magiſtratus (hi namque ſunt provinciæ dynaſtæ) Eccleſiis
opus eſſe denuntiant. Legatis porro, inquiũt, ſi quid aliud
Eccleſiaſticæ utilitati opportunum fore intellexerint, po-
ſtulandi liberam facultatem damus. Placuit præterea Syn.
literas ad Imper. ac regni proceres conſcribi, quibus con- E
ſenſu Patrum Legatos ad comitatum, hoc eſt, ad palatium
miſſos eſſe docerentur. Religioſiſſimos autem Imper. hoc
eſt, Chriſtianæ fidei nominíque apprime addictos, ac reli-
gionis Chriſtianæ vel maxime retinentes, appellavêre. Ad
compeſcendos Donatiſtarum furores & inſanias, Præfe-
ctis earum provinciarum mittendas eſſe literas decreve-
runt, ut Eccleſias, eóſque qui prædia poſſidebant, ſi illi ni-
mirum inter Catholicos cenſerentur, ipſi defenderent: De
Equitio quoq; ut extrudatur, nec ullam ſacerdotalis mu-
neris partem omnino attingat. Mittendas etiam literas ad
Romanum Epiſc. ut Legatos Imper. ſiſtat, hoc eſt, com-
mendet atque conciliet; Ac in eandem ſententiam ad ea- F
rum regionum Epiſcopos, in quibus tunc temporis Im-
perator diverſaretur, ſcribendum eſſe ſtatuerunt.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ πλυνηθέντες εὐσεβείᾳ, καὶ πίστ γραφέντες βασιλεῖς, χρεὼ παρέχειν ταῖς ἐκκλησίαις ὀφείλουσιν, ἐπεὶ καὶ Παύλου δεομένου στρατιωτικῆς χερὸς, τὴν τῶν ἀτάκτων διέλυσε σύμπνοιαν.

ARIST. *Qui in verâ religione nati, & in fide educati fuerunt Imperatores, manum auxiliatricem Eccleſiis exhibere debent: Quoniam & Paulo militaris manus indigente, hæc inſolentium conſpirationem diſſolvit.*

Τῆς τῶν εὐσεβῶν βασιλέων συμμαχίας καὶ βοηθείας αἱ ἐκκλησίαι ἀεὶ προσδέονται· καὶ ὀφείλουσιν ταύτην παρέχειν αὐταῖς ὡς τῆ πίστεως ὄντες προμαχοι· ἵνα μὴ ᾠδὲ τῶν αἱρετικῶν

Piorum Imperatorum auxilio & adjumento ſemper indigent Eccleſiæ: & debent illud iis præbere, ut-pote qui fidei ſunt propugnatores; Ne ab hæreticis

Digitized by Google

aut immorigeris despectui habentur. Etenim ipse quoque Paulus insolentium hominum conspirationem militari auxilio discussit.

A ἢ τῶν ἀτάκτων καταφρονῶνται. καὶ γὰρ καὶ ὁ Παῦλος τὴν τῶν ἀτάκτων σύμπνοιαν στρατιωτικῇ βοηθείᾳ διέλυσε.

Actio sexta.

Quæ in hac Synodo definita sunt brevis adjectio declarat. Sub Stelicone rursus & Anthemio, clarissimis Consulibus ad x. Cal. Septemb. Carthagine, in Ecclesia secundi climatis. Acta præsentis Synodi propterea integrè scripta non sunt, quoniam magis quæ erant pro tempore necessaria, quàm ulla generalia, constituta sunt; propter quæ brevis compositio eorum, quæ in hac Synodo studiosè acta sunt, expressa est.

Πρᾶξις ἕκτη.

Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ τὰ ὁρισθέντα ἡ βραχεία σαφηνίζει πρόσθεσις. ἐπὶ Στελίχωνος πάλιν καὶ Ἀνθεμίου, τῶν λαμπροτάτων ὑπάτων, τῇ πρὸ δεκάτῃ καλανδῶν Σεπτεμβρίων ἐν Καρχηδόνι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δευτέρου κλίματος. τὰ πεπραγμένα τῆς προύσης συνόδου διὰ τοῦτο ἐξολοκλήρου οὐκ ἐγράφησαν, ἐπεὶ μᾶλλον τὰ κατὰ τὸν καιρὸν ἀναγκαῖα ἥπερ τινὰ γενικὰ ὡρίσθησαν, δι' ὧν βραχεία σύνθεσις τῶν σπουδασμάτων τῆς αὐτῆς συνόδου διετυπώθη.

Canon XCVII.

Breviculum capitum. Ut libera legatio ex omnibus provinciis ad Synodum mittatur in Mizonium. Legati quoque literas mittere jussi sunt, quòd debeant emittere liberam legationem: ut quia Carthagine solùm unio facta est, literæ mittantur ad Magistratus, ut in aliis quoque provinciis & civitatibus ipsi Magistratus jubeant studium adhiberi unioni; ut gratiarum actiones ab Ecclesia Carthaginensi pro tota Africa de ejectis Donatistis cum literis Episcoporum in comitatum mittantur. Recitatæ sunt literæ Innocentii Papæ, ut Episcopi ad transmarina pergere facilè non debeant; Quod ipsum Episcoporum sententiis confirmatur: ut propter gratiarum actionem ob exclusos Donatistas duo Clerici Ecclesiæ Carthaginensis ad comitatum mittantur.

ΚΑΝΩΝ ϛζ'.

Τὸ βρέβιον τῶν κεφαλαίων. ἵνα ἐλευθέρα τοποτηρησία ἐκ πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὴν σύνοδον ἀποσταλῇ πρὸς Μιζόνιον. τοποτηρηταὶ καὶ γράμματα. ἀποσταλῆναι παρηγγέλθησαν, διὰ τὸ ὀφείλειν ἐλευθέραν ἐκπέμψαι τοποτηρησίαν· ἵνα ἐπεὶ ἐν Καρχηδόνι μόνον ἕνωσις ἐγένετο, πεμφθῶσι γράμματα πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὅπως καὶ ἐν τῆς ἄλλαις ἐπαρχίαις καὶ πόλεσιν οἱ αὐτοὶ ἄρχοντες σπουδὴν ἐπιχορηγηθῆναι κελεύσωσι τῇ ἑνότητι, ἵνα εὐχαριστίαι ἀπὸ τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας ὑπὲρ πάσης τῆς Ἀφρικῆς περὶ τοῦ ἀπελαθῆναι τοὺς Δονατιστὰς μετὰ γραμμάτων τῶν ἐπισκόπων ἐπὶ τὸ κομιτάτον πεμφθῶσιν. γράμματα ἀνεγνώσθησαν Ἰννοκεντίου τοῦ πάπα, ἵνα οἱ ἐπίσκοποι ὡς ἔτυχε πρὸς τὰ πραματικὰ ἀπιέναι μὴ δύνανται· ὅπερ τοῦτο αὐτὸ ταῖς γνώμαις τῶν ἐπισκόπων βεβαιοῦται· ἵνα διὰ τὴν εὐχαριστίαν περὶ τοῦ διωχθῆναι τοὺς Δονατιστὰς δύο κληρικοὶ τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας ἐπὶ τὸ κομιτάτον πεμφθῶσιν.

In hac Synodo quædam ex iis, quæ superiùs decreta sunt, corriguntur, sub clarissimis Imperatoribus, Honorio septimum, & Theodosio secundum, Augustis Consulibus, rursus Idibus Juliis Carthagine in Ecclesia Secundi climatis, Aurelio Episcopo simul cum suis Coëpiscopis præsidente, adsistentibus Diaconis: Quia olim statutum est in Hipponensi Synodo, ut singulis annis plena cogatur Synodus Africæ, non solum hîc Carthagine, sed & in diversis provinciis, proprio ipsarum ordine, & hoc servatum est; ut nos quidem aliquando eam in Numidiam indiceremus, aliquando autem in Byzacium, hoc omnibus fratribus laboriosum visum est.

Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ τινὰ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὁρισθέντων διορθοῦνται. ἐπὶ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων Ὀνωρίου τὸ ἕβδομον, καὶ Θεοδοσίου τὸ δεύτερον, αὐγούστων ὑπάτων, πάλιν εἴδοις Ἰουλίαις ἐν Καρχηδόνι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δευτέρου κλίματος, Αὐρηλίου ἐπισκόπου ἅμα τοῖς συνεπισκόποις αὐτοῦ προκαθίσαντος, παρεστώτων τῶν διακόνων. ἐπειδὴ πάλαι ὡρίσθη εἰς τὴν ἐν Ἱππῶνι σύνοδον, ὥστε καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν πλήρη συνάγεσθαι σύνοδον τῆς Ἀφρικῆς, μὴ μόνον ἐνταῦθα ἐν Καρχηδόνι, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ τὰς διαφόρους ἐπαρχίας τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν τάξει καὶ τοῦτο ἐφυλάχθη, ὥστε μηνύειν ἡμᾶς ποτὲ μὲν εἰς τὴν Νουμηδίαν, ποτὲ δὲ εἰς τὸ Βυζάκιον, καὶ τοῦτο ἐπίπονον πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς ἔδοξε.

Bals. & Zonar. Breve seu breviculum dicitur compendiosa scriptura. Nam brevio Latinis idem est, quod scindo, & brevitas, idem quod Compendium. Quæ autem in Canone sequuntur, ut quæ non sunt utilia, ne interpretatione quidem digna visa sunt.

ΒΑΛΣ. καὶ ΖΩΝ. Βρέβιον λέγεται ἡ κατ' ἐπιτομὴν σύντομος γραφή. βρεβίω γὰρ κατὰ Λατίνους τὸ τέμνω, καὶ βρεβίτα ἡ συντομία. τὰ δὲ ἑξῆς τῶν κανόνος, ὡς μὴ χρησιμεύοντα, οὐδὲ ἑρμηνείας ἠξιώθησαν.

Canon XCVIII.

Concilium commune & integrum, non nisi urgente necessitate faciendum esse. Placuit non esse ultra necesse fratres singulis annis conteri; sed quoties communis usus exegerit, id est, totius Africæ, undique datis literis ad hanc Cathedram, debere Synodum fieri in ea provincia, in qua usus & commoditas impulerit: causæ autem, quæ non fuerint communes, in propriis provinciis judicentur.

ΚΑΝΩΝ ϛη'.

Σύνοδον μὴ γίνεσθαι κοινήν τε καὶ ὁλοτελῆ, εἰ μὴ ἐξ ἀνάγκης. ἤρεσεν, ὥστε μὴ εἶναι παραιτέρω ἐνιαυσίαν ἀνάγκην τῶν συντρίβεσθαι τοὺς ἀδελφούς· ἀλλ' ὁσάκις ἂν κοινὴ χρεία καλέσοι, τοῦτ' ἔστι πάσης τῆς Ἀφρικῆς, γραμμάτων διδομένων ὁθενδήποτε πρὸς ταύτην τὴν καθέδραν, σύνοδον ὀφείλειν γίνεσθαι ἐν ταύτῃ τῇ ἐπαρχίᾳ, ἔνθα ἡ χρεία καὶ ἐπιτηδειότης συνωθήσῃ. αἱ δὲ αἰτίαι αἱ μὴ οὖσαι κοιναί, ἐν ταῖς ἰδίαις ἐπαρχίαις κριθῶσιν.

Bals. Cùm diversi Canones statuant quotannis fieri oportere Synodos, præsens Canon non esse necesse statuit iis, qui sunt sub Africæ Synodo annuatim

ΒΑΛΣ. Διαφόρων κανόνων διοριζομένων ἐτησίως γίνεσθαι συνόδους, ὁ παρὼν κανὼν παρακελεύεται μὴ πρὸς ἀνάγκης εἶναι τοὺς ὑπὸ τὴν σύνοδον τῆς Ἀφρικῆς ἐτησίως συνέρχεσθαι

Digitized by Google

συνέρχεσθαι ἐν Καρχηδόνι, ἀλλ' ὅτε χρεία κοινὴ καλέσῃ, γράμμασι κεκλημμένων τῶν ἐπισκόπων, ἵνα μὴ συντρίβωνται οἱ ἀδελφοί. ὥσπερ δέ τινος εἰπόντος, ἐκ ποίων λυθήσονται αἱ ἀνακύπτουσαι ἐκκλησιαστικαὶ ζητήσεις; φησὶν, ὡς εἰ μὲν κοιναί εἰσιν αὗται, δογματικαὶ δηλονότι, διὰ γραμμάτων κληθήσονται οἱ ἐπίσκοποι, καὶ συνόδου γενομένης λυθήσεται τὸ ἀμφίβολον· αἱ δὲ μὴ τοιαῦται, ἀλλ' ἰδικαὶ, τυχὸν μέσων κληρικῶν ἢ καὶ ἐπισκόπων ἀναφυσαι, ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ ζητηθήσονται. ὥστε σημείωσαι, ὅτι ἐπέρχεσθαι ὀφείλουσιν οἱ ἐπίσκοποι διὰ τὸ μέσον αὐτῶν συνέρχεσθαι ὁπόταις κληθῶσιν. ἀνάγνωθι καὶ ὃ ὅρον κανόνα τὸν ἐν τῇ Τρούλλῳ Συνόδου καὶ τὰ ἐν αὐτῷ.

A Carthaginem convenire; sed tum demum, quando usus communis exegerit, Episcopis per literas accersitis, ne conterantur fratres. Tanquam autem dixisset quispiam; A quibus autem solventur quæ emergunt Ecclesiasticæ quæstiones? dicit, Quòd si hæ sint quidem communes, scilicet dogmaticæ, Episcopi per literas accersentur & facta Synodo solvetur dubium: Sin autem non sint ejusmodi, sed speciales seu privatæ, ut quæ sunt fortassis exortæ inter Clericos & Episcopos, de iis in unaquaque provincia quæretur. Quare nota, quòd provinciales quidem Episcopi necesse habent ad suum Primatem convenire, quoties accersiti fuerint. Lege viii. Canon Syn. in Trullo, & quæ in eo sunt.

B

ΖΩΝΑΡ. Ἐδοξε μὴ κατ' ἐνιαυτὸν γίνεσθαι τῶν ἐπισκόπων σύνοδον ἐν Καρχηδόνι, ἵνα μὴ συντρίβωνται, φασιν, οἱ ἀδελφοί· ἀλλ' ὅτε χρεία κοινὴ καλέσῃ, γράμμασι κεκλημένων τῶν ἐπισκόπων. Τὰς δὲ μὴ ἅσας κοινὰς αἰτίας, ἐν ἐπαρχίᾳ ἑκάστῃ ζητεῖσθαι.

ZONAR. Synodum Episcoporum Carthagine quotannis haberi minime placuit, ne fratres, inquiunt, conterantur; sed cum id communis utilitas postulaverit, tum demum per literas Episcopi advocentur: quæ autem non sunt causæ communes in unaquaque provincia seorsim examinentur.

ΑΡΙΣΤ. Ἐδοξε γράμματα πεμφθῆναι πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὅπως ἀνυδρίαν ἐπιχορηγήσωσιν, ἀπελαθῆναι τοὺς Δονατιστάς. κοινῆς χρείας καλούσης, γράμμασι πρὸς τὸν ἀμυντικὸν πεμπόμενον καθέδραν, καὶ σύνοδος γινέσθω, ἔνθα δοκεῖ· αἱ δὲ μὴ κοιναὶ αἰτίαι ἐν ταῖς ἰδίαις ἐπαρχίαις κρινέσθωσαν.

ARIST. *Literas ad Magistratus mitti visum est, ut studium adhibeant, ut Donatistæ expellantur. Communi urgente necessitate, ad principalem Sedem literæ mittantur, & Synodus celebretur in loco convenienti. Causæ autem ordinariæ in propriis provinciis dijudicentur.* C

Τὸ μὲν ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ σύνοδον κατ' ἔτος τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς γίνεσθαι, καὶ τὰς παρεμπίπτουσας ἐν αὐταῖς ἰδικὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀμφιβολίας κοινωνικῶς ζητεῖν τε καὶ λύειν, καὶ ἡ σύνοδος αὕτη προστάττει· τὸ δὲ, πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς τοὺς ἐπισκόπους συνέρχεσθαι ἔν τινι τόπῳ, καὶ κοινὴν ποιεῖν σύνοδον, εἰ μὴ κοιναί εἰσιν αἱ αἰτίαι δι' ἃς ὀφείλουσι συνελθεῖν, ἄλλως γίνεσθαι οὐ συγχωρεῖ. ὁπηνίκα δέ τις κοινὴ αἰτία κοινῷ ἀπαιτῇ ἡμᾶς σύνοδον, πρὸς τὸν τῷ πρώτῳ καθέδραν ἔχοντα ἐπίσκοπον ὀφείλουσι πάντες τῶν ἐπισκόπων πέμπεσθαι γράμματα, καὶ ἔνθα ἂν ἐκεῖνος κρίνῃ ἐπιτήδειον εἶναι συνελθεῖν, ἐκεῖσε καὶ συναχθήσονται. D

In singulâ quidem provinciâ Synodum Episcoporum illius quotannis celebrari; & controversias proprie Ecclesiasticas in iis incidentes Canonicè quærere pariter ac solvere, & hæc etiam Synodus jubet. Omnium autem Africæ provinciarum Episcopos in aliquo loco convenire & communem facere Synodum, nisi communes sint causæ propter quas convenire debent, aliter fieri non permittit. Quando autem causa aliqua communis communem requirit celebrari Synodum, ad Episcopum, qui primam tenet Cathedram, literæ ab Episcopis mitti debent, ut ubi ille idoneum judicaverit convenire, ibi congregabuntur.

ΚΑΝΩΝ ϟθ'. CANON XCIX.

ἵνα αἱρετὸς δικαστὰς μὴ ἔχον εἴπῃ ἐκκαλέσασθαι. ἐὰν δὲ ἡττηθεὶς ἔκκλητος, καὶ ἐπιλέξῃ ὁ ἐκκαλεσάμενος δικαστὰς, καὶ μετ' αὐτοῦ κἀκεῖνος καθ' ὃν ἐξεκαλέσατο, τῷ λοιπῷ ἀπὸ τούτων μηδενὶ ἔξεστω ἐκκαλεῖσθαι. περὶ τοποτηρησίων ἐπαρχιῶν. ὑφ' ἓν τοποτηρησίαν ἐπαρχιῶν ἐμφωνισθείσαν χαριέντως προσεδέχθη· τοῦτ' ἔστι τῆς Νουμιδίων, τῶν Βυζακίων, τῶν Μαύρων Σιτιφενσιῶν, ὁμοίως δὲ καὶ Καισαριανῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπὸ Τριπόλεως. περὶ ἐκβιαστῶν τῆς ἐκκλησίας. ἤρεσεν πρὸς τούτοις, ὥστε ἐκβιαστὰς ἐν πᾶσι τοῖς τῆς ἐκκλησίας χρῄζουσι πέντε ἐπιλεγῆναι αἰτηθέντας, οἵτινες ἐν ταῖς διαφόροις ἐπιμεληθήσονται ἐπαρχίαις.

Ne ab electitiis Judicibus appellare liceat. Si autem emissa sit appellatio, & qui appellavit Judices elegerit, & cum illo is quoque, adversus quem appellavit, ab his deinceps nulli appellare liceat. De diversarum provinciarum Legationibus. Diversarum provinciarum Legationes simul representatæ lubenter admissæ sunt, hoc est, Numidiarum, Byzacenorum, Maurorum Sitifensium; Similiter autem & Cæsarianorum, & etiam Tripolitanorum. De Exactoribus Ecclesiæ. Placuit præterea, ut Exactores in omnibus, quæ fuerint Ecclesiæ necessaria, quinque eligi petantur, qui in diversis provinciis dividantur. E

ΒΑΛΣ. Τὰ μὲν ἄλλα τοῦ παρόντος κανόνος εἰσὶν ἀνυσιτελῆ. ὃ δὲ φησὶ περὶ αἱρετικῶν δικαστῶν, τοιοῦτόν ἐστιν· αἱρετικοί εἰσιν, οἳ καὶ αἱρετοὶ δικασταὶ λέγονται, οἱ καὶ θέλουσιν δικάζοντες τῶν δικαζομένων. φησὶν οὖν ὁ κανών, ὅτι ἐὰν κριθῇ τις, καὶ ἐκκαλεσάμενος ἔλῃται πρὸς τὸν δέ τινι τῶν ἐπισκόπων τὰ τῆς ἐκκλήτου γυμνάσαι, καὶ ᾖ ὁ ἀντίδικος πρὸς τοῦτον ἀντιπέσῃ, οὐδενὶ τούτων τῶν λοιπῶν ἔξεσται ἐκκαλεῖσθαι καὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστοῦ, ὃν ἄμφω οἱ ἀντίδικοι ᾑρέσαντο. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις, ἀκολούθως τοῖς πολιτικοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις ἐν τῷ δευτέρῳ πτύλῳ τοῦ ζ'. βιβ. τῶν βασιλικῶν, καὶ ἐξηρεζομένοις, καὶ τὸ ψῆφος τῶν αἱρετῶν δικαστῶν ἔκκλητον μὴ δίδοσθαι. μὴ εἴπῃς δὲ τοὺς τοιούτους αἱρετοὺς δικαστὰς καθίσασθαι μὴ δόσεως προστίμου καὶ τὴν φύσιν τῶν αἱρετῶν δικαστῶν. εἰ δέ τις

BALS. Alia quidem præsentis Canonis sunt inutilia: quod autem dicit de electitiis Judicibus, est ejusmodi. Electitii sunt Judices, qui etiam electi dicuntur, qui ex litigantium voluntate judicant. Dicit ergo Canon, quòd si quis fuerit judicatus, & cùm appellaverit, voluerit ab hoc, quisquis is sit, Episcopo de sua appellatione cognosci, & nec adversarius ei contradixerit, nulli eorum deinceps licebit appellare adversus sententiam Judicis, quem uterque adversarius elegit. Ac in his quidem consistit Canon, legibus civilibus convenienter, quæ sitæ sunt in ii. tit. vii. lib. Basilic. & quæ statuunt adversus electitiorum Judicum sententiam non dari appellationem. Ne dixeris autem hos electitios Judices constitui cum datione pœnæ instar arbitrorum. Si quis autem F

Digitized by Google

dixerit, quòd nisi pœnæ stipulatio interceſſerit, condemnatus citra ullum præjudicium ſententiæ non parebit; audiet, quòd ſi quis eum, qui juriſdictionem non habet, elegerit, nec pœnam promiſerit, ſi non ſtet ejus ſententiæ, ſine ullo præjudicio poterit ejus ſententiam pro nihilo ducere: qui autem Judicem elegit, ab ejus ſententia appellare non poteſt; ſicut id ex præſenti Canone oſtenditur. Hæc autem, ut mihi quidem videtur, ſervabuntur in cauſis Eccleſiaſticis, ut vult hic Canon. Lex enim civilis permittit ei, qui Judicem petiverit, vel aliquo alio modo elegerit, habentem juriſdictionem, à ſententia ejus appellare.

A

εἴπῃ, ὡς προστίμου μὴ ἐσφωνημένου, ἀκινδύνως ὁ καθαδικασθεὶς ὑ πειθαρχήσῃ τῇ ψήφῳ, ἀκούσῃ, ὅτι ⓜ μὴ ἔχοντα δικαιοδοσίαν ἐὰν αἱρετίσηταί τις, κ᾽ πρόστιμον ὂν ἐσφωνηθῇ, μὴ ἐμμένων τῇ ψήφῳ αὐτοῦ, ἀποκριματίζεως ἀθετήσῃ τ᾽ κατ᾽ αὐτοῦ ἀπόφασιν· ὁπλεξάμενος δὲ δικαστὴν ἐκκαλέσασθαι κ᾽ τ᾽ ψήφου αὐτοῦ ὑ δύναται, καθὼς τοῦτο παρεῖσα κ᾽ ἀπὸ τ᾽ παρόντος κανόνος. ταῦτα δὲ κρατήσουσιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, κ᾽ εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, κ᾽ ⓜ παρόντα κτήσονα. ὁ γὰρ πολιτικὸς νόμος ἐκχωρεῖ τῷ ζητήσαντι δικαστὴν, ἢ κ᾽ ἄλλως πως ὁπλεξαμένῳ, πλὴν ἔχοντα δικαιοδοσίαν, ἐκκαλεῖσθαι κ᾽ τῆς ψήφου αὐτοῦ.

B

Zonar. Ab arbitris civilium quoque legum decreto nulla datur provocatio. Idem ergo hic quoque Canon ſtatuit. Nam ſi quis, inquit, ab uno judice damnatus ad alterum provocaverit, eumque judicem, illo contra quem provocavit, adverſario nimirum ſuo, conſentiente, elegerit; neutri amplius ab ejus ſententia, quem uterque Judicem delegerit, licebit provocare. In illud, de diverſarum provinciarum Legatis. Legatos, quos Synodo affuturos ſperaverant, jam omnes ſimul advenientes, magna lætitiæ ſignificatione Synodi Patres excepêre. [In illud, de Exactoribus Eccleſiæ.] [Hæc quoque ad communem utilitatem mimine pertinent.]

ΖΩΝΑΡ. Κατὰ αἱρετῶν δικαστῶν κ᾽ τοῖς πολιτικοῖς νόμοις ὑ δίδοται ἔκκλησις. ἴσον οὖν κ᾽ ὁ κτήσων τοῦτο λέγει. ἐάν γὰρ κριθῇ τις, φησι, κ᾽ ἀκαλεσάμενος ἕλητα δικαστήριον ἐκκλητήριον, κ᾽ μετ᾽ αὐτοῦ κἀκεῖνος ἕλητο τοῦτον, καθ᾽ ὃ ἐξεκαλέσατο, ἤγουν ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ, ἑτέρου ἴσου τῶν ἕλλοιπον ἐξέσται ἐκκαλεῖσθαι κ᾽ τῆς ψήφου τοῦ δικαστοῦ, ὃν ἄμφω οἱ ἀντίδικοι ἠρετήσαντο. Οὓς ἔλπιζον ἐλθεῖν εἰς τὴν σύνοδον ἴσως τηρήσας, ὑφ᾽ ἓν ἤγουν ὁμοῦ ἐλθόντας μετὰ χαρᾶς προσεδέξαντο οἱ τῆς συνόδου. Καὶ ταῦτα δὲ εἰς κοινὴν οἰκονομίαν ὁρῶσιν.

C

Aʀɪsᴛ. Uno litigantium appellante, ſi ambo electitium judicem elegerint, ne amplius appellent.

Lex quidem civilis ſic ſentit de judicibus electitiis, ut non aliter electitium conſtituatur judicium, niſi prius quiſque litigantium pœnæ ſtipulationem proponat, quòd quicunque ex iis ſententiâ judicis ab ipſis electi non acquieſcit, pœnam illam alteri perſolvat, qui judicium admittit. Non enim coguntur ſententiam illius recipere; ſed illud apud eos ponitur. Propterea nec appellatio contra ejus ſententiam locum habet, quia & ſine appellatione ille, cui diſplicet, pœnam tantum perſolvens ab eâ poteſt recedere. Lex autem & illud dicit, quòd judex, qui in partes juriſdictionem habet, & per propriam auctoritatem eos judicare poteſt, judex Electitius non fiat. Canones autem non ita de judicibus electitiis ſtatuunt; ſed mandant, quod ſi litigantes Epiſcopi vel Clerici aliquos Epiſcoporum elegerint judices electitios, & ab eis judicari voluerint, condemnatus non amplius admittetur contra eorum provocare ſententiam; ſed ei etiam invitus acquieſcet. Cauſa autem, ut nobis quidem videtur propter quam contra judicium eorum appellare non permittitur, in decimo quinto Synodi præſentis Canone à nobis ſcribitur.

D

E

ΑΡΙΣΤ. Ἑνὸς τῶν ἀντικεινομένων ἐκκαλεσαμένου, ἂν ἄμφω αἱρετὸν ὁπλέξωνται δικαστὴν, μηκέτι ἐκκαλεῖσθαι.

Ο μὲν πολιτικὸς νόμος οὕτω φέρεται περὶ τῶν αἱρετῶν δικαστῶν, ὥστε μὴ ἄλλως αἱρετὸν συνίστασθαι δικαστήριον, εἰ μὴ πρότερον ἕκαστος τῶν κεινομένων προστίμου ἐπερωτηθῇ, ὡς οἷόν τε ἂν ἐξ αὐτῶν σὺν ἐμμείνῃ τῇ ἀποφάσει τ᾽ ὁπλεξάμενος παρ᾽ αὐτῶν δικαστοῦ, καταβαλεῖται τοῦτο ὃ πρόσιμον πρὸς ⓜ ἕτερον ⓜ δεχόμενον τὴν ἀθέτησιν. ἐπεὶ γὰρ ἀναγκαῖον δέχεσθαι τὴν ἧτταν αὐτοῦ· ἀλλὰ πρὸ αὐτοῖς ἔστω κεῖται. Διὰ τοῦτο σὺν ἐκκλητὸν κ᾽ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ χώραν ἔχει, ἐξὸν ὃ κ᾽ χωρεῖς ἐκκλήτου δύνασθαι ⓜ ἀπαρεσάμενον μόνον ὃ πρόσιμον καταβαλόντα, ὑπομαχωρεῖν αὐτοῦ. λέγει δὲ κ᾽ τοῦτο ὁ νόμος, ὡς ὁ πρόσφορος ὢν τοῖς μέρεσι δικαστὴς, κ᾽ δυνάμενος δικάζειν αὐτοῖς ἀπὸ ἐξουσίας ἰδίας αἱρετὸς δικαστὴς ὑ χρή. οἱ δὲ κτήσονες ὑχ οὕτω περὶ τῶν αἱρετῶν δικαστῶν διατάττονται, ἀλλὰ προστάττουσιν, ὡς ἐὰν οἱ ἀντικρινόμενοι ὁπόσοιποι, ἢ κληρικοὶ, ὁπλέξωνταί τινας τ᾽ ὁπισόπων αἱρετὰς δικαστὰς, κ᾽ παρ᾽ αὐτοῖς κριθῆναι θελήσωσιν, ὑκέτι ὁ καθαδικασθεὶς πρὸς δεχέσθω), κ᾽ τῆς ἀποφάσεως αὐτῶν ἐκκαλέσθω, ἀλλὰ στέρξει ἑαυτῷ κ᾽ ἄκων. ἡ δὲ αἰτία, κ᾽ ὃ ἡμῖν δοκῶ, δι᾽ ἣν ὑ συγχωρεῖται κ᾽ τῆς διαγνώσεως αὐτῶν ἐκκαλεῖσθαι, ἐγράφη πρὸ ἡμῶν ἐν τῷ πεντεκαιδεκάτῳ κτήσονι τῆς πρέσης συνόδου.

F

Canon C.

Ut ab Imperatoribus petatur Patronorum aſſumptio pro capitibus Eccleſiæ. Placuit præterea, ut nomine omnium provinciarum profecturi Legati, Vincentius & Fortunatianus, petant à glorioſiſſimis Imperatoribus, ut detur facultas conſtituendi Defenſores ſcholaſticos, quibus hoc ipſum munus negotiorum defendendorum curæ ſit: & ut tanquam provinciæ Sacerdotes iidem, Eccleſiarum defenſione ſuſcepta, facilè poſſint pro negotiis Eccleſiæ, quoties neceſſitas exegerit, ad reſiſtendum iis quæ urgent, & neceſſaria exponenda, ſecreta judiciorum ingredi.

ΚΑΝΩΝ ρ΄.

Ινα ἀπὸ τῶν βασιλέων αἰτηθῇ συνηγόρων ἀντίληψις ὑπὲρ τ᾽ κεφαλαίων τῆς ἐκκλησίας. ἤρεσεν ἔτι μὴν, ἵνα ἐξ ὀνόματος πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν οἱ πρεσβευσόμενοι πρεσβεύσωσι, Βικέντιος κ᾽ Φορτουνατιανὸς, αἰτήσωσιν ἀπὸ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων, ὥστε δοθῆναι ἄδειαν τ᾽ καταστῆσαι ἐνδίκους σχολαστικὰς, οἵτινες αὐτὸ τοῦτο τ᾽ ὄ λειτούργημα, τ᾽ ἐκδικεῖν τὰ πράγματα, ὑπεδέξαντο ἔχωσι· κ᾽ ἵνα ὡς ἱερεῖς τοῖς τ᾽ ἐπαρχίας οἱ αὐτοὶ, οἱ πρὸ ἐκδικήσαντες τ᾽ ἐκκλησιῶν ὑποδεξάμενοι, εὐχερῶς δυνηθῶσιν ὑπὲρ τ᾽ τ᾽ ἐκκλησίας πράγματος, ὁσάκις ἀνάγκη ἀπαιτήσῃ, πρὸς ὃ δύνηται τοῖς ἀνακώποισι, ⓒ ἀναφέρειν τὰ ἀναγκαῖα, κ᾽ εἰς τὰ σύκρητα τ᾽ δικαστηρίων εἰσιέναι.

ΒΑΛΣ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Αἰτῆσαι τῆς πρεσβυτὰς ἐντέλλον) ἀπὸ τ κρατούντων ἄδειαν τὲ καθαρῆσαι ἐκδίκους σχολαστικοὺς, τυτέστι σχολάζειν ὀφείλοντας καὶ ὑπεύθυνα ἔχειν, ἤγουν ἔργον, καὶ λειτούργημα, ἤτοι δουλείαν, ὃ ἐκδικεῖν τὰ πράγματα. καὶ ὅσα μὲν δύνωνται αὐτοὶ ἐκδικῆσαι, ἀπωθισάμενοι τοῖς ἀνακώποισι· τὰ δὲ λοιπὰ ἀνάφερειν ἤτοι ὑπομιμνήσκειν εἰς τὰ σύκρητα τῆς δικαστηρίων. σύκρητα δὲ τὸ κριτήρια τοῖς Λατίνοις ὠνόμασαι. σεκέρνω γὰρ παρ' ἐκείνοις ὁ Ἀφρικῖνος. A

ZONAR. Legatis mandant, ut ab Imperatoribus facultatem Defensores scholasticos constituendi petant, qui in eo videlicet occupati esse debeant, quorum illud sit studium, opus, ministerium, servitium, ut negotia defendant. Et quæ quidem ipsi poterunt, emergentia incommoda repellentes, tuebuntur: reliqua ad secreta judiciorum referant, ibique exponant. Est autem secretum Latinis exercendi judicii locus. Nam secernere apud illos dijudicare significat.

ΑΡΙΣΤ. Ἐκ Βασιλέως αἰτητέον συνηγόρων ἀντίληψις ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κεφαλαίων· οἵτινες ὑπεύθυνα ἔξουσι διεκδικεῖν τὰ πράγματα, καὶ ὡς ἱερεῖς περὶ τῶν ἀνακωπόντων δύνεσῶς ἀναφέρειν δυνήσονται. B

ARIST. *Ab Imperatore petatur Patronorum assumptio pro Ecclesiæ capitibus; qui quidem negotia defendere studium adhibebunt, & ut Sacerdotes ea quæ emergunt referre poterunt.*

Καὶ αὖθις ἔδοξε τῇ συνόδῳ, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑβδομηκοστῷ πέμπτῳ κανόνι ἤρεσεν, ἐκ βασιλέως αἰτήσαθαι, ὥστε δοθῆναι ἄδειαν καθαρῆσαι ἐκδίκους τῇ ἐκκλησίᾳ, τοῦτο αὐτὸ λειτούργημα καὶ ὑπεύθυνα ἔχοντας, ὃ πρὸς ἐκκλησίαν ἐκδικεῖν, καὶ ὡς ἱερεῖς ἀνθίστασθαι πρὸς τὰ ἀνακώποντα, ὁσάκις ἂν ἀνάγκη ἀπαιτήσῃ, καὶ δύνεσῶς δύνασθαι τῇ βασιλεῖ τοῦτο αὐτῆς ἀναφέρειν, καὶ ἐκεῖθεν πρὸς ὑποδοχὴν δέχεσθαι.

Et iterum Synodo visum est, ut & in septuagesimo quinto Canone placuit, ab Imperatore petere, ut liceret Defensores in Ecclesiâ constituere, idem illud ministerium studiumque habentes, Ecclesiam defendere, & ut Sacerdotes emergentibus occurrerent, quotiescunque necessitas exigit, & facile Imperatori ea referre possent, & illinc accipere conspirationem.

C

ΚΑΝΩΝ ρα'.

CANON CI.

Περὶ τοῦ, ἵνα ἐλεύθεραν πρὸς τοποτηρησίαν. ἤρεσεν, ὥστε αὐτεξούσιον πρὸς τοποτηρησίαν ἔχειν τὸν ὑπὸ ὅ κριθέντων πεμφθέντας ὑπολέκτους τοποτηρητάς.

Ut sit libera legatio. Placuit, ut liberam Legationem habeant, qui ad comitatum missi sunt delecti Legati.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ ἔχειν τοὺς τοποτηρητὰς ὅ αὐτεξούσιον, τυτέστι, ὅ μὴ μόνον ἃ ἐνετάλησαν λέγειν καὶ ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ ὅσα συνίδωσιν ἕτερα τῇ ἐκκλησίᾳ συμφέροντα.

ZONAR. Ut Legati liberam facultatem habeant, ita est intelligendum, nimirum ut non ea solum, quæ in mandatis habent; sed & quæcunque alia Ecclesiæ prodesse posse cognoverint, & verbis & reipsa exequi liceat.

Περμαρτυρία τῶν Μαυρεταυῶν ἱερέων περὶ Πριμόσου. πρὸς τύτοις δῆλον ὅτι πεμαρτυρημένους ἐν γράμμασιν ἰδίοις τοὺς Μαυρησίους καὶ Καισαρησίους, Πρίμοσον ἀπὸ τῶν δεχόντων τ Θιγαβενσίας πόλεως τὸν συνελθεῖν, ἵνα κατὰ τὰς βασιλικὰς διατυπώσεις ἐντελῶς παραχθῇ τῷ ἑαυτοῦ πρυσίαν· καὶ, ὡς ἐχρῆν, ἀναζητηθεὶς ὁ αὐτὸς Πρίμοσος οὐχ εὑρέθη, ὡς οἱ διάκονοι ἀνήγγειλαν. Ἀλλ' ὅπερ ἤτησεν οἱ αὐτοὶ Μαῦροι ἐκ πάσης τῆς συνόδου ὀφείλειν γράμματα ἀποσταλῆναι τῷ θεοσεβεστάτῳ ἀδελφῷ γέροντι Ἰννοκεντίῳ, ἤρεσεν πεμφθῆναι, ἵνα γνῷ ζητηθέντα καὶ Πρίμοσον ἐν τῇ συνόδῳ, καὶ μηδαμῶς εὑρεθέντα. D

Mauritanorum Sacerdotum de Primoso protestatio. Ad hæc manifestum est, Mauritanos & Cæsarianos suis esse literis testatos, Primosum per Thigavensis civitatis principales esse conventum, ut secundùm Imperiales constitutiones sui præsentiam exhiberet: &, ut oportuit, quæsitus ipse Primosus non inventus est, ut Diaconi renunciarunt. Sed quoniam iidem Mauri petiverunt, debere ex omni Synodo literas mitti venerabili fratri seni Innocentio, placuit mitti, ut sciat Primosum in Synodo quæsitum, & non inventum fuisse.

ΒΑΛΣ. Τὰ τῶν προκειμένων κανόνων ἀχρήσιμά εἰσιν, ὡς ἰδικά, καὶ διὰ τύτο οὐδὲ ἑρμηνεύθησαν. E

BALS. Quæ sunt in præsenti Canone, sunt inutilia, utpote specialia; & propterea non sunt explicata.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ Πρίμοσος κατηγορηθῆναι ἔοικε παρὰ τ Μαυρεσίων, ἐ ὑπφωνηθῆναι παρ' αὐτῶν διὰ τῶν περιεχόντων τῆς Θιγαβενσίας πόλεως συνελθεῖν εἰς τὴν σύνοδον, ζητηθῆναι δὲ ἐν τῇ συνόδῳ καὶ μὴ εὑρεθῆναι· διὸ ἤτησαν οἱ Μαῦροι δηλωθῆναι τῷ Πάπα Ἰννοκεντίῳ διὰ γραμμάτων τῆς συνόδου, ὅτι ζητηθεὶς ὁ Πρίμος ἐν τῇ Συνόδῳ οὐχ εὑρέθη.

ZONAR. Accusatum fuisse apparet à Mauritanis Primosum istum, ac ab eis per Thigavensis urbis Præfectos compellatum, ut se in Synodo sisteret; quæsitum autem in Synodo, nec inventum esse: id ergo non inventum scilicet Primosum in Synodo, cum quæsitus esset, ejusdem Synodi literis Innocentio Papæ significari Mauri voluerunt.

F

ΚΑΝΩΝ ρβ'.

CANON CII.

Περὶ τῶν λαῶν τῶν μηδέποτε ὑπισκόπους ἐχηκότων. ἤρεσεν καὶ τοῦτο, ἵνα οἱ ὄχλοι, οἱ μηδέποτε ἰδίους ἐχηκότες ἐπισκόπους, εἰ μὴ ἐκ πάσης τῆς Συνόδου ἑκάστης ἐπαρχίας καὶ ὃ παντὸς ὑπὸ τὸν διοίκησιν καθίσαται ἡ αὐτὴ ἐκκλησία, μηδαμῶς δέξωνται.

De populis, qui nunquam habuerunt Episcopos. Illud quoque placuit; ut populi, qui nunquam proprios Episcopos habuere, nisi ab universa Synodo uniuscujusque provinciæ & Primate fiat decretum, & consensu illius, sub cujus diœcesi constituitur hæc Ecclesia, nequaquam admittantur.

ΒΑΛΣ. Τὸ τὸ καὶ ἐν ἄλλοις κανόσι διαφόρων συνόδων ὡρίσθη, δηλονότι ὃ μὴ γίνεσθαι ἐπίσκοπον ἐν παροικίᾳ, ἐν ᾗ ἐκ τῶν ἔθος

BALS. Hoc in aliis quoque diversarum Syn. Can. decretum est; ne fiat scilicet Episc. in parœcia, in qua non consuevit

consuevit olim fieri, nisi Metropolitanus voluerit, (Is enim est Primas provinciæ) & Episcopus consenserit, ad quem fortè pertinet parœcia, ut quæ sit in ejus diœcesi; ac provinciæ quidem decernet Synodus.

ZONAR. Hoc in aliis quoque diversarum Synodorum Canonibus decretum est; ne fiat scilicet Episcopus in parœcia, in qua non consuevit olim fieri; nisi Metropolitanus voluerit, (is enim est Primas provinciæ) & Episcopus consenserit, ad quem forte pertinet parœcia, ut quæ sit in ejus diœcesi; ac de ea quidem provinciæ Synodus decernet.

ARIST. *Qui nunquam antehac proprium habuerant Episcopum, nisi universa provinciæ Synodus ejusque Primas juxta sententiam illius, cui subjecta est provincia in quâ Ecclesia est, subscripserit, aliter non habebunt.*

Si parœcia aliqua Episcopo subjecta fuerit, & multitudo in eâ proprium habere voluerit Episcopum, facile non exaudientur: sed cum approbatione totius provinciæ Synodi, illiusque Metropolitæ; & Episcopi etiam, cui parœcia illa subest, consensu illud fiet.

CANON CIII.

De populis & diœcesibus, quæ à Donatistis convertuntur. Ut scilicet illi populi, qui à Donatistis convertuntur, & præter Synodi sententiam Episcopos habuerunt, eos sine controversia habere digni censeantur: Qui autem populi Episcopum habuerunt, & eo mortuo proprium Episcopum habere noluerunt, sed ad alicujus alius Episcopi diœcesin recurrere; id non debet eis negari. Verumenimvero hoc quoque relatum est, quòd Episcopi, qui ante legem Imperatoriam de unione allatam populos ad Catholicam Ecclesiam convertunt, quos ipsi habebant, eos tenere debent: Post legem autem unionis & ultra, oportet omnes Ecclesias, & earum diœceses, & si ulla sint fortasse instrumenta, quæ ad ipsarum Ecclesiarum jura pertineant, à Catholicis Episcopis vendicari, qui sunt in illis locis in quibus ab hæreticis detinebantur; sive ad Catholicam Ecclesiam deinceps convertantur, sive non; Et si aliqua eorum post legem Imperatoriam usurparunt, debent & hæc restitui.

BALS. Eos qui à Donatistarum hæresi convertuntur, statuit Can. esse sub suis Episcopis, si ipsi etiam convertantur. Alia quoque dicit, quæ spectant ad salutem Donatistarum & suarum Ecclesiarum post correctionem.

ZONAR. Ut populi, qui se ab hæresi Donatistarum ad fidei veritatem convertunt, iisdem quibus antea, si modo illi quoque rectam fidem amplexi sunt, Episcopis subjiciantur, Syn. Patres constituunt; Utque iidem populi, si post suorum Episc. obitum alium Episcopum non obtinuerunt, sed alterius diœceseos Episcopo, ejus qui decessit finitimo, se adjunxere, quominus illum habeant minime impediantur; tum ut Episcopi Donatistarum, quicunque populos suos Ecclesiæ conciliarunt, eodem quo antea jure, in eosdem populos, Episcopi auctoritatem obtineãt. Post legem tamen de concordia latam (fuit enim lex ab Imper. de Ecclesiarum Africæ concordia eo tempore promulgata) Ecclesias omnes & diœceses, sive administrationes, aut regiones, tum jura quoque ad eas Ecclesias spectantia ab Episcopis Catholicis, asseri ac vindicari oportere decernunt. Catholicos vero Episcopos intelligit,

A ἔκπαλαι γίνεσθαι, εἰ μὴ ὁ μητροπολίτης θελήσει, (ἐπεὶ γάρ ἐστιν ὁ πρωτεύων τῆς ἐπαρχίας) καὶ ὁ ἐπίσκοπος συναινέσει, ᾧ ἴσως ἡ παροικία διαφέρει ὡς ἐνορία, καὶ ἡ τῆς ἐπαρχίας ψηφίσεται σύνοδος.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτο καὶ ἐν ἄλλοις κανόσι διαφόρων συνόδων ὡρίσθη, ὃ μὴ γίνεσθαι ἐπίσκοπον ἐν παροικίαις, ἐν αἷς οὐκ ἦν ἔθος ἔκπαλαι γίνεσθαι, εἰ μὴ ὁ μητροπολίτης θελήσει. ἐπεὶ γάρ ἐστιν ὁ πρωτεύων τῆς ἐπαρχίας, ἐν ᾗ αἱ παροικίαι ὑπόκεινται, καὶ ὁ ἐπίσκοπος συναινέσει, ᾧ ἴσως ἡ παροικία διαφέρει, ὡς ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτοῦ οὖσα, καὶ ἡ τῆς ἐπαρχίας ψη-
B φίσεται σύνοδος.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ μηδέποτε σχόντες ἴδιον ἐπίσκοπον, εἰ μὴ πᾶσα ἡ τῆς ἐπαρχίας σύνοδος καὶ ὁ πρωτεύων αὐτῆς γράψειε κατὰ γνώμην τοῦ, ὑφ' ὃν ἡ ἐπαρχία ἐν ᾗ ἡ αὐτὴ ἐκκλησία, ἄλλως οὐχ ἕξουσι.

Ἐὰν παροικία τις ἐτέλει ὑπὸ ἐπίσκοπον, καὶ ἠβουλήθη ὁ ἐν αὐτῇ ὄχλος ἴδιον σχεῖν ἐπίσκοπον, ὡς ἔτυχεν, οὐκ εἰσακουσθήσεται· ἀλλὰ μετὰ δοκιμασίας πάσης τῆς συνόδου τῆς ἐπαρχίας, καὶ τοῦ μητροπολίτου αὐτῆς, πρὸς δὲ καὶ συναινέσεως τοῦ ἐπισκόπου, ὑφ' ὃν ἡ τοιαύτη παροικία καθίσταται, τοῦτο γενήσεται.

C

ΚΑΝΩΝ ργ'.

Περὶ λαῶν καὶ διοικήσεων τῶν ἀπὸ Δονατιστῶν ἐπιστρεφόντων. ἵνα δηλαδὴ ἐκείνων οἱ λαοὶ, οἱ ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρέφοντες, καὶ ἐπισκόπους ἐσχηκότες παρὰ γνώμην τῆς συνόδου, τούτους ἀναμφιβόλως ἔχειν ἀξιωθῶσιν· οἵ τινες δὲ λαοὶ ἐσχήκασιν ἐπίσκοπον, καὶ τούτου τελευτήσαντος οὐκ ἠθέλησαν ἴδιον ἐπίσκοπον ἔχειν, ἀλλὰ πρὸς ἄλλου τινὸς ἐπισκόπου διοίκησιν ἀναδραμεῖν ἀνήκειν· τοῦτο μὴ ὀφείλειν τούτοις ἀρνηθῆναι. οὐ μὴν ἀλλὰ κἀκεῖνο ἀνηνέχθη, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι οἱ
D πρὸ τοῦ βασιλικοῦ νόμου, τοῦ περὶ ἑνότητος προκομιζομένου, οἵ τινες δήποτε πρὸς τὴν καθολικὴν ἐπιστρέφουσι τοὺς λαοὺς, οὓς εἶχον αὐτοὶ, τούτους κατέχειν ὀφείλουσιν· μετὰ δὲ τὸν νόμον τῆς ἑνότητος καὶ ἐπέκεινα χρὴ πάσας τὰς ἐκκλησίας καὶ διοικήσεις αὐτῶν, καὶ ἐάν τινα τυχὸν ὦσι δικαιώματα τοῖς δικαίοις ἀνήκοντα τῶν αὐτῶν ἐκκλησιῶν, διεκδικεῖσθαι ὑπὸ τῶν καθολικῶν ἐπισκόπων τῶν ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις ἐν οἷς κατείχοντο παρὰ τῶν αἱρετικῶν, εἴτε ἐπιστρεφόντων λοιπὸν πρὸς τὴν καθολικὴν, εἴτε μὴ ἐπιστρεφόντων. καὶ ἐὰν τὴν αἴσθησιν ἐκ τούτων κατεχρήσαντο μετὰ τὸν βασιλικὸν ὁρισμὸν, ὀφείλει ταῦτα ἀποκαθίστασθαι.

E

ΒΑΛΣ. Τοὺς ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρέφοντας διορίζεται ὁ κανὼν εἶναι ὑπὸ τοὺς ἐπισκόπους αὐτῶν, ἐὰν καὶ αὐτοὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἄλλα δέ τινά φησιν ἀποβλέποντα πρὸς σωτηρίαν τῶν Δονατιστῶν καὶ τῶν κατ' αὐτοὺς ἐκκλησιῶν, μετὰ διόρθωσιν.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ ἐπιστρέφοντες λαοὶ, φασὶν οἱ τῆς συνόδου, ἐκ τῆς αἱρέσεως τῶν Δονατιστῶν, ἵνα ἔχωσι τοὺς ἐπισκόπους, οὓς εἶχον, εἰ κἀκεῖνοι δηλαδὴ ἐπέστρεφον, εἰ δέ τινες τῶν ἐπιστρεφόντων, τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν τελευτησάντων, οὐκ ἔσχον ἄλλον ἐπίσκοπον, ἀλλ' ἑτέρας διοικήσεως ἐπισκό-
F πῳ τοῦτό που ἀνήκοντες ἐκείνῳ προσετέθησε, ἔστωσαν ὑπ' ἐκεῖνον, καὶ μὴ τοῦτο αὐτοῖς ἀρνηθείη, ἀντὶ τοῦ μὴ ἀπαγορευθείη, μὴ κωλυθείη, καὶ ὅσοι δὲ ἐπίσκοποι τῶν Δονατιστῶν τοὺς ὑπ' αὐτοὺς λαοὺς προσαγάγωσι τῇ ἐκκλησίᾳ, αὐτοὶ καὶ μετὰ τὴν προσαγωγὴν ἔστωσαν τούτων ἐπίσκοποι. μετὰ δὲ τὸν νόμον τῆς ἑνότητος (γέγονε γὰρ παρὰ τῶν κρατούντων τότε νόμος ἑνωθῆναι τὰς ἐκκλησίας τῆς Αφρικῆς) χρὴ, φασὶ, πάσας τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς διοικήσεις, ἤτοι τὰς οἰκονομίας ἢ τὰς ἐνορίας, καὶ τὰ δικαιώματα τῶν αὐτῶν ἐκκλησιῶν, διοικεῖσθαι ὑπὸ τῶν καθολικῶν ἐπισκόπων. καθολικοὺς δὲ ἐπισκόπους,

ἢ

Digitized by Google

ἢ τοὺς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐξάρχους ὄντας λέγει, ἢ τοὺς πρώτους, ἤγουν τοὺς μητροπολίτας, εἴτε ἐπιστρέφουσιν οἱ αἱρετικοὶ, εἴτε μή. εἰ δὲ καί τισιν ἐκ τῶν δηκαίων τῶν ἐκκλησιῶν κατεχρήσαντο οἱ αἱρετικοὶ μετὰ τὸν νόμον, ἀντὶ τοῦ ἐξεποιήσαντο, ὀφείλουσι καὶ ταῦτα ἀποκαθίστασθαι. προσφόρως δὲ ἐχρήσαντο τῇ λέξει τοῦ κατεχρήσαντο. κατάχρησις γάρ ἐστιν ἡ παρὰ τὸ δέον χρῆσις. καὶ οἱ ἐκποιούμενοι οὖν τὰ τῶν ἐκκλησιῶν καταχρῶνται αὐτοῖς· οὐ γὰρ ὡς δέον αὐτοῖς χρῶνται. ἀκουέτωσαν ταῦτα οἱ ἀδεῶς τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκποιούμενοι, καὶ οἱ συναινοῦντες αὐτοῖς.

A vel eos qui ab initio in Ecclesiæ Catholicæ partibus steterunt, vel Primates, hoc est, Metropolitanos, sive hæretici ad sanitatem redierint, sive non. Quòd si etiam rebus ad Ecclesiam pertinentibus hæretici post legem promulgatam abusi sint, hoc est, eas alienarint, restitui quoque illas oportebit. Appositè autem hoc loco abutendi verbum adhibuere. Est namque abuti, re aliqua præter id quod decet uti; quod proculdubio faciunt ii, à quibus Ecclesiastica res quocunque modo alienatur: non enim, ut oportet, his utuntur. Audiant hæc qui per summam licentiam Ecclesiæ bona distrahunt, quique se ejus consilii adscriptores laudatoresque non dubitant profiteri.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ ἀπὸ Δονατιστῶν ἐπιστρέψαντες, ἐχέτωσαν τοὺς ἰδίους ἐπισκόπους, εἰ καὶ παρὰ γνώμην τῆς συνόδου τούτους ἔσχον· καὶ τελευτῶντος ἐπισκόπου, εἰ μὴ βούλονται ἄλλον ἀντικαταστῆναι, ἀλλ' ἑτέρῳ προσχωρῆσαι, ἐξέστω· καὶ οἱ ἐπίσκοποι, οἱ πρὸ τῆς ἑνώσεως ἐπιστρέψαντες, τοὺς λαοὺς οὓς εἶχον, ἐχέτωσαν. μετὰ δὲ τὴν περὶ ἑνότητος βασιλικὴν κέλευσιν, ἑκάστη ἐκκλησία τὰ ἴδια δίκαια ἐκδικείτω.

B ARIST. *Qui à Donatistis conversi sunt, proprios retineant Episcopos, etsi præter Synodi sententiam eos habuerint; Et Episcopo vitâ defuncto, si alium ejus loco substitui noluerint, sed alteri adhærere, liceat; Et Episcopi, qui ante unionem conversi sunt populos quos habuerunt, habeant. Post Imperatorium vero de unione mandatum unaquæque Ecclesia propria sua iura defendat.*

Οἱ Δονατισταὶ ἀποσχίσαντες ἑαυτοὺς τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἰδίους ἔχοντες ἐπισκόπους, ὡρίσθησαν ὡς ἐὰν ἐπιστραφῶσιν αὐτοί τε, καὶ οἱ ἐπίσκοποι αὐτῶν πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, ἀναμφιβόλως αὐτοὺς πάλιν ἐπισκόπους ἔχειν, κἂν παρὰ γνώμην τῆς συνόδου γεγονάσιν. εἰ δὲ τελευτησάντων αὐτῶν δὴ τῶν ἐπισκόπων, οὐ θελήσουσιν ἑτέρους ἀντ' ἐκείνων σχεῖν ἐπισκόπους ἰδιαιτάτους, ἀλλ' ὑπὸ ἐξουσίαν τε καὶ διοίκησιν ἐκ ἄλλων τινῶν ἐπισκόπων γενέσθαι, ὥστε μὴ λογίζεσθαι αὐτοὺς αὖθις σχισματικοὺς καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἐθέλειν εἶναι, ἀλλ' ὑπὸ τὴν καθολικὴν τάττεσθαι ἐκκλησίαν. ἐξέσται τοῦτο ποιεῖν αὐτοῖς. ἀλλὰ καὶ οἱ τῶν Δονατιστῶν ἐπίσκοποι, οἱ πρὸ τοῦ βασιλικοῦ νόμου ὑποστρέψαντες, τοῦ κελεύσαντος ἃς κατέσχον οἱ Δονατισταὶ ἐκκλησίας καὶ διοικήσεις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν καθολικῶν ἐπισκόπων προσενωθῆναι, τῶν ἐν ἐκείνοις ὄντων τοῖς τόποις, τοὺς λαοὺς οὓς κατεῖχον πάλιν καθέξουσι, καὶ ἔσονται οἱ ἐπίσκοποι ἐν αὐτοῖς· μετὰ δὲ τὴν τοιαύτην βασιλικὴν κέλευσιν, κἂν τε ἐπιστρέψωσι πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, κἂν τε ἐκ μὴ, ἑκάστη ἐκκλησία διεκδικήσει τὰ οἰκεῖα δίκαια.

De Donatistis qui ab Ecclesiâ se absciderunt, & proprios habueruut Episcopos, decernitur, quod si C ipsi & ipsorum Episcopi ad Catholicam Ecclesiam convertantur, sine controversiâ illi iterum habeant Episcopos, quamvis præter Synodi sententiam facti fuere. Si autem cum Episcopi ipsorum mortem obierint, nolunt alios eorum loco Episcopos habere proprios, sed aliorum quorundam Episcoporum potestati & Diœcesi subesse, ut non putaretur eos schismaticos iterum & per seipsos esse velle, sed sub Catholica Ecclesiâ constitui; licebit eis illud facere. Sed & Donatistarum Episcopi, qui ante legem Imperatoriam, quæ mandavit, ut quas tenuerunt Donatistæ Ecclesias & Diœceses Episcoporum Catholico- D rum Ecclesiis quæ in istis sunt locis ordinarentur, conversi fuerunt, populos quos habuerunt iterum habeant, & iis erunt Episcopi: Post Regium autem illud mandatum, quamvis ad Catholicam redeant Ecclesiam, vel etiam non, quæque Ecclesia sua jura defendet.

ΚΑΝΩΝ ρδ'.

Περὶ τῆς ἀναφορᾶς Μαυρεντίου τοῦ ἐπισκόπου. κατὰ τὴν ἀναφορὰν καὶ αἴτησιν τοῦ ἐπισκόπου Μαυρεντίου, ἀναγνωσθέντος τοῦ σχεδαρίου, ὅπερ προσήνεγκε Πλακέντινος ὁ ἐπίσκοπος, ὁ δὲ πρόσωπον τοῦ τοποτηρητοῦ τῶν Νουμηδιῶν ἀναπληρῶν, ὅπερ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ αὐτοῦ Πλακεντίνου ἀνεγνώσθη ἐνώπιον τῶν ἐπισκόπων· καὶ ζητηθέντων πρὸ τῶν θυρῶν τῶν λεγομένων πρεσταναὶ διακόνων, τοῦτ' ἔστι τῶν γερόντων τῶν ἀπὸ τῆς νέας Γερμανοῦ, καὶ μηδαμῶς εὑρεθέντων, ἔκρινε διὰ τοῦτο ἡ ἁγία σύνοδος, ὥστε γράμματα πρὸς τὸν αὐτὸν γέροντα Ξάγκτιππον ἐκπεμφθῆναι, διὰ δὲ γνῶναι, ὅτι οὐ προαιρέσει τοῦ μνημονευθέντος λαοῦ ὕβρει ὑποπέπτωκεν ἐπίσκοπος. Μαυρέντιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἐπειδήπερ ἐζητήθησαν οἱ γέροντες οἱ ἀπὸ νέας Γερμανοῦ δεύτερον καὶ τρίτον, καὶ οὐχ εὑρέθησαν, οἷς ἦν παραγγελθὲν ἀπὸ τοῦ πρωτεύοντος πρὸς τὴν νῦν ἐν ταῖς εἰδοῖς γενομένην προσκυνητὴν σύνοδον ἀπαντῆσαι, τῆς νηστείας ἑαυτῶν ἅπαντες ἐφρόντισαν· ἐκ διὰ τοῦτο κρινεῖ ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη περὶ τούτου τοῦ πράγματος, ἀναιτίως μὴ συντριβῆναί με τῇ ἐπιμονῇ τῆς ἐκείνων συκοφαντίας. ἡ ἁγία σύνοδος ὥρισεν· ὀφείλειν μὲν κατὰ τὴν ἱερατικὴν κρίσιν ἐκ τῆς συνόδου ταύτης κατὰ τῶν μονοτονούντων ψῆφον ἐκφέρεσθαι· ἀλλ' ἐπεὶ ἡμερότητα ἐκκλησιαστικὴν δεῖ φυλάττειν ἐν ὅλοις τοῖς πράγμασι, ὑπεσχέθησαν γράμματα

CANON CIIII.

E *De relatione Maurentii Episcopi. Ad relationem & petitionem Episcopi Maurentii, lecta schedula, quam attulit Placentinus Episcopus, qui Numidiarum Legati personam sustinebat, quæ ex ipsius Placentini sententia coram Episcopis lecta est, & quæsitis pro foribus iis, qui dicebantur Diaconis, senibus scilicet ex nova Germania, & nequaquam inventis: propterea judicavit sancta Synodus, ut literæ ad ipsum Xantippum mittantur, quibus sciat, pro memorati populi voluntate Episcopum non fuisse contumelia affectum. Maurentius Episcopus dixit; Quoniam quæsiti sunt senes ex nova Germania semel atque iterum, & non sunt inventi, quibus erat à Primate denunciatum, ut ad venerandam Synodum, quæ Idibus nunc fieret, se sisterent, omnes suam absentiam procurarunt: & propterea vestra sanctitas de hac re judicabit, me non esse conterendum pervicacia illorum calumniæ. Sancta Synodus decrevit, debere quidem secundùm Sacerdotale judicium ab hac Synodo adversus contumaces ferri sententiam: sed quia mansuetudo Ecclesiastica omnibus in rebus*

Digitized by Google

ſervanda eſt, promiſſæ ſunt literæ ad ſenem Xantippum, ut cognoſcat judices electos à Synodo, qui deberent ſine mora rem examinare in civitate Thubersicense, ut ab eis conveniens rei ferretur ſententia. Maurentius Epiſcopus dixit; Judices peto ſanctiſſimum ſenem Xantippum, Auguſtinum ſanctiſſimum, Florentium, Theaſium, Sampſychium, Secundum & Poſidium: hoc mihi decerni jubete. Sancta Synodus judices petitos conceſſit: reliquos autem neceſſarios judices ad numeri complementum ab ipſis ex nova Germania ſenibus eligi decernit ſenex Xantippus.

A

τοὺς ἁγιωτάτους γέροντα Ξάνθιππον, ὅπως γνῷ κριτὰς ἐπιλεγμένους ἀπὸ τῆς Συνόδου, τοὺς ὀφείλοντας ἀνυποφθέτως σκοπῆσαι ἐν Θυβερσικένσῃ τῇ πόλει, πρὸς ὃ, ἁρμοδίαν ἐν πράγματι ποιήσεσθαι διάγνωσιν. Μαυρέντιος ὁ ἐπίσκοπος εἶπε· κρίνας αἰτῶ τὸν ἁγιώτατον γέροντα Ξάνθιππον, Αὐγουστῖνον τὸν ἁγιώτατον, Φλωρέντιον, Θεάσιον, Σαμψύχιον, Σεκοῦνδον καὶ Ποσείδιν· τοῦτο ψηφισθῆναί μοι κελεύσατε. ἡ ἁγία σύνοδος ἐπένευσεν τοὺς αἰτηθέντας κριτάς. τοὺς λοιποὺς δὲ ἀναγκαίους δικαστὰς πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῖς τοῖς ἀπὸ τῆς νέας Γερμανοῦ γέρουσιν ἐπιλέξασθαι ψηφίσατο ὁ γέρων Ξάνθιππος.

B

Bals. Quæ ſunt etiam in præſenti Canone, ſunt ſpecialia, & ideo non ſunt interpretata.

ΒΑΛΣ. Καὶ ἃ ἐν τῷ παρόντι κανόνι διῳλημμένα, ἰδικά εἰσι, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἡρμηνεύθησαν.

Zonar. Maurentium Epiſcopum quidam accuſaverant, atque ad Synodum, cum Epiſcopus ipſe, tum accuſatores quoque rejecti fuerant. Cùm vero citati accuſatores non apparerent; in eos judicium datum eſſe Synodus videbatur: quæ tamen, clementia ac lenitate uſa, literas ad Xantippum dandas eſſe decrevit. Illi etenim curæ fuit denuntiare accuſatoribus, eum qui accuſabatur Epiſcopum, ſatis probaſſe, quòd quidem ipſe contumelia ſit affectus, nulla id omnino populi voluntate factum fuiſſe. Contumeliæ porro nomine accuſationem intelligunt. Cum Maurentii Epiſcopi accuſatores quæſiti nuſquam extitiſſent, Synodus Maurentio diſcedendi poteſtatem fecit, quod accuſatores ipſius, quibus denuntiatum fuerat, ut ad Synodum convenirent, quæ Idibus Maii futura erat, nequaquam adfuiſſent. Sunt autem Idus extremi dies menſis, ut in aliâ Synodo antea explicavimus. Permiſſum porro Maurentio eſt, ut Judices, quibus ipſius cauſæ cognitio delegaretur, ex ea, in qua degebat, regione poſtularet. Cum autem ille Xantippum ac alios ſex poſtulaſſet, ut de ipſius accuſatione cognoſcerent; annuit Synodus, ac ab iis, quorum ille nomina ediderat, controverſiam examinari juſſit: reliquos Judices neceſſarios, qui numerum expleant, à Xantippo deligendos eſſe pronuntians. Neceſſarios porro Judices duodecim Epiſcopos intelligit, quos in Epiſcopi judicio adeſſe oportere, hujus Synodi xii. Canone conſtitutum eſt. Cùm ergo ſeptem à Maurentio Judices electi eſſent, ex illius Canonis præſcripto, explendo numero, quinque alios adjungi neceſſe fuit.

C

D

ΖΩΝΑΡ. Κατηγόρουν τινες τοῦ Μαυρεντίου, καὶ ἀπεκάλησαν πρὸς τὴν σύνοδον καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ ἐπίσκοπος. ζητηθέντες οὖν οἱ κατήγοροι, οὐχ ὑρέθησαν. ἔμελλεν οὖν ἡ Σύνοδος διάγνωσιν ποιεῖν αὐτῶν· ἀλλ' ἔτι φιλανθρωπουμένη γράμματα πρὸς τὸν Ξάνθιππον ὤρισε στεῖλαι. ἐκείνῳ γὰρ ἔοικεν ἐπιμεῖσθαι τοὺς κατηγόρους, καὶ τὸν κατηγορούμενον δηλοῦντα, ὅτι ὑπὸ προφάσεως τοῦ λαοῦ ὁ ἐπίσκοπος ὑβρίσθη, ὕβριν τὴν κατηγορίαν λέγοντες. ζητηθέντων τῶν κατηγόρων τοῦ ἐπισκόπου Μαυρεντίου, καὶ μὴ ὑρεθέντων, ἡ σύνοδος ἔκρινε μηκέτι προσκαρτερεῖν τὸν Μαυρέντιον, ὅτι οἱ κατήγοροι αὐτοῦ προμηνυθέντες ἐλθεῖν εἰς τὴν σύνοδον, τὴν ἐν ταῖς εἰδοῖς γινομένην, οὐκ ἀπαντήκασιν. εἰδοὶ δὲ λέγονται, αἱ πλησταὶ τοῦ μηνὸς ἡμέραι, ὡς καὶ ἐν ἑτέρᾳ συνόδῳ προείρηται. ἐπετράπη δὲ ὁ Μαυρέντιος αἰτῆσαι δικαστὰς, τοὺς κατὰ χώραν ἀρχιερεῖς μέλλοντας πρὸς τοῦ πράγματος· ἤτοι τῆς ὑποθέσεως, ὁ δὲ Μαυρέντιος τὸν Ξάνθιππον ἤτησε καὶ ἑτέρους ἐξ ἀρχιερωμένης τάξεως πρὸς τοὺς κατηγορίων αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡ σύνοδος ἐπένευσε, καὶ τοὺς αἰτηθέντας ὥρισε δοκιμάσαι τὴν ὑπόθεσιν, προειρημένον, ὅτι τοὺς λοιποὺς ἀναγκαίους δικαστὰς πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἀριθμοῦ ὁ Ξάνθιππος ἐπιλεγῶν ψηφίσεται. ἀναγκαίους δὲ λέγει δικαστὰς τοὺς δωδέκατον ἀναπληρώσαι μέλλοντας, ὡς τοῦ δωδεκάτου κανόνος τῆς πρώτης συνόδου ὄντος τοῦ ιβ'. ἐπισκόπων διατάσσοντος κρίνεσθαι. ἐπεὶ οὖν οἱ περὶ τοῦ Μαυρεντίου αἰτηθέντες ἑπτά εἰσιν, ἔδει ἀναγκαίως καὶ πέντε τοὺς ἑπτὰ προσλαμβάνειν, ἵν' εἴη καὶ ἀριθμὸς πληρέστατος.

Arist. *Subdiaconis, qui à novâ Germaniâ adeſſe dicuntur, ter quæſitis, & non inventis, ſententiam ferri oportet. Propter Eccleſiaſticam autem manſuetudinem mittantur nonnulli, qui negotium inſpiciant.*

E

Hi Subdiaconi, qui Epiſcopum Maurentium accuſarunt, & in mandatis habuerunt ad Synodum iſtam præſto eſſe, & proferre quæcunque introduxerant contra Epiſcopum delicta; deinde ſecundo & tertio quæſiti & non inventi, ut ſycophantæ condemnandi erant; ſed propter manſuetudinem Eccleſiaſticam decretum fuit, à Synodo Judices aliquos mitti, & in loco ipſo crimina examinare, etiam ipſorum accuſatorum præſentiâ, & actioni congruum exhibere judicium.

F

ΑΡΙΣΤ. Τῶν ἀπὸ τῆς νέας Γερμανοῦ πρεσβειῶν λεγομένων ὑποδιακόνων, περὶ ζητηθέντων, καὶ μὴ ὑρεθέντων, ψῆφον ἐκφέρειν ἔξενεχθῆναι· ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμερότητα, πεμφθήτωσάν τινες τοῦ πράγματος διαγνῶναι ὀφείλοντες.

Οὗτοι οἱ ὑποδιάκονοι τοῦ ἐπισκόπου Μαυρεντίου κατηγορήσαντες, καὶ προσκληθέντες εἰς τὴν σύνοδον ταύτην ἅπαντες, καὶ προφάσεις ἅτε εἰσῆγον κατὰ τοῦ ἐπισκόπου αἰτιάματα· εἶτα δεύτερον καὶ τρίτον ψηλαφηθέντες, καὶ μὴ ὑρεθέντες, ὡς συκοφάνται καταδικασθῆναι ἔμελλον· ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμερότητα ὠρίσθη καλῆναί τινας ἀπὸ συνόδου κριτὰς, καὶ κατὰ χώραν σκοπῆσαι τὰ αἰτιάματα, πρωτίστως καὶ αὐτῶν κατηγόρων, καὶ ἀρμοδίαν τῷ πράγματι ποιήσασθαι τὴν διάγνωσιν.

Canon CIV.

Ut pacificetur Romana Eccleſia & Alexandrina. Placuit præterea, ut de diſſentione Romanæ & Alexandrinæ Eccleſiæ ad ſanctiſſimum Papam Innocentium ſcribatur; ut utraque Eccleſia pacem inter ſe ſervent, quam Dominus præcipit.

ΚΑΝΩΝ ρδ'.

Περὶ τοῦ εἰρηνοποιηθῆναι τὰς ἐκκλησίας Ρώμης καὶ Αλεξανδρείας. ἤρεσεν ἔτι μὴν, ὥστε περὶ τῆς διχονοίας τῆς Ρωμαϊκῆς καὶ Αλεξανδρινῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν ἁγιώτατον Πάπαν Ιννοκέντιον γραφῆναι· ὅπως ἑκατέρα ἐκκλησία πρὸς ἀλλήλας εἰρηνίως φυλάξωσιν, ἃ ὁ κύριος παραγγέλλει.

ΒΑΛΣ.

Digitized by Google

ΒΑΛΣ. Διαφορά τις ἐγήνετο μέσον τῶν δύο ἐκκλησιῶν· καὶ ἐτυπώθη γενέσθαι εἰρήνην. A

BALS. Contentio quædam inter duas Ecclesias orta erat; & constitutum est ut pax fiat.

ΖΩΝΑΡ. Διαφορά τις, ὡς ἔοικεν, ἐγένετο τοῖς ἐν Ρώμῃ καὶ τοῖς ἐν Αλεξανδρείᾳ, περὶ ἧς ἔδοξε τῇ συνόδῳ ταύτῃ γράψαι τῷ Ιννοκεντίῳ τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας τότε προεστῶτι, ἵνα καταλύσωσι τὴν διαφοράν, καὶ εἰρηνεύσωσι πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ κυρίου παράγγελμα λέγοντος· εἰρήνην δίδωμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν, καὶ πάλιν, εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς καὶ πᾶσιν.

ZONAR. Inter Romanos atque Alexandrinos controversia quædam eo tempore videtur exorta. De ea re literas ad Innocentium tunc temporis Romanæ Ecclesiæ Præsulem mittere hæc Syn. statuit; ut controversiæ scilicet tollerentur, páxque inter eas Ecclesias ex præcepto Domini conciliaretur; Cujus illa sunt in Evangelio: Pacem meam do vobis, Pacem meam relinquo vobis; Et alibi, Pacem habete in vobis & omnibus.

ΑΡΙΣΤ. Εδοξε πεμφθῆναι γράμματα πρὸς Ιννοκέντιον, εἰρηνεύειν πρὸς ἀλλήλας τὴν Ρώμης καὶ Αλεξανδρῶν ἐκκλησίαν. B

ARIST. *Visum est, ut literæ ad Innocentium mittantur, ut Romana & Alexandrina Ecclesia pace inter se invicem fruantur.*

Διὰ τὰς παρεμπεσούσας παλαιὰν τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας καὶ τῆς Αλεξανδρινῶν διχονοίας, ἤρεσεν ὡς ἀπὸ τῆς Συνόδου γράμματα πρὸς τὸν Πάπαν τὸν Ιννοκέντιον σταλῆναι, ὥστε πρὸς ἀλλήλας εἰρήνην φυλάττειν ἑκατέρας τὰς ἐκκλησίας.

Propter incidentes inter Romanorum & Alexandrinorum Ecclesiam dissentiones, placuit ut à Synodo ad Papam Innocentium mitterentur literæ, ut utraque Ecclesia pacem inter se servarent.

ΚΑΝΩΝ ρέ.

CANON CV.

Περὶ τῶν τὰς ἄνδρας ἢ τοὺς γυναῖκας ἀπολυόντων, ἵνα ὕτως μείνωσιν. ἤρεσεν, ὥστε κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν καὶ ἀποστολικὴν διδασκαλίαν, μήτε ὁ ἀπὸ γυναικὸς ἐλθὼν, μήτε ἡ ἀπὸ ἀνδρὸς καταλειφθεῖσα, ἑτέρῳ συζευχθῆναι, ἀλλ' ἢ ὕτως μείνωσιν, ἢ ἑαυτοῖς καταλλαγῆναι· ἐὰν δὲ καταφρονήσωσιν, πρὸς μετάνοιαν καταναγκασθῆναι. ἐν ᾧ πράγματι νόμον βασιλικὸν ἐκτεθῆναι χρεὼν αἰτῆσαι. C

De iis, qui uxores aut quæ maritos dimittunt, ut sic maneant. Placuit, ut ex Evangelica & Apostolica disciplina, neque qui ab uxore relictus est, nec quæ à marito dimissa est, alii conjungantur; sed vel sic maneant, vel sibi reconcilientur: quòd si neglexerint, ad pœnitentiam cogantur. Qua in re Imperialem legem edi petendum est.

ΒΑΛΣ. Η μὲν παροῦσα σύνοδος, θεσπίζουσα μὴ ἑτέρῳ συνάπτεσθαι τὸν μεταστάντα ἀπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς· καὶ ὃ ἐναντίον, μηδὲ τὸν ἄνδρα μὴ ἑτέρᾳ συνοικεῖν, ἀλλ' ἢ ἄζυγας εἶναι, ἢ καταλλάττεσθαι πρὸς βασιλικοὺς περιστάσεις πείθειν οὕτω ποιεῖν. σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι ἡ ριζ'. Ιουστινιάνου νεαρὰ, ἡ κειμένη ὀν τῷ ζ'. τίτλῳ τοῦ ιη'. βιβλίου, ἄλλως περὶ τῶν λύσεων τῶν γάμων μεταπέπωκε. καὶ ἀναγνωθὴ τὸν πζ'. κανόνα τῆς ὀν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ τὰ ὀν αὐτῷ καὶ διορθώσῃς πολλὰ χάριν τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως. τὰ γὰρ ὀν τῷ παρόντι κρύνει περιεχόμενα, περιγεγηρακότα ὄντα καὶ λίαν παλαιὰ, παρῃτησάμην.

BALS. Præsens quidem Synodus, quæ statuit alii non esse conjungendam, quæ à suo conjuge discesserit, & contra, nec maritum cum alia cohabitare, sed vel conjugii expertes manere, vel reconciliari, suadet ut jussu Imperatorio omnes sic cogantur facere. Tu autem scias, quòd cxvii. Justiniani Novella, quæ sita est in septimo titulo xxviii. lib. aliter de matrimonii solutionibus statuit: & lege lxxxvii. Canonem Synodi in Trullo, & quæ in eo sunt; & multa de hoc argumento invenies. Quæ enim in hoc Canone continentur, cùm sint multo antiquiora, exoleverunt.

ΖΩΝΑΡ. Ο μὲν βασιλεὺς Ιουστινιανὸς πολλὰς αἰτίας ἔθετο τῆς τῶν γάμων λύσεως ὀν νεαρᾷ κειμένῃ εἰς βιβλίον τῶν βασιλικῶν κη'. τίτ. ζ'. ὧν ἄνευ μὲν λύειν γάμον ἐπέσπασεν. ἡ δὲ σύνοδος αὕτη περιγεγηρακέναι ὅσα πολλῷ τῷ Ιουστινιανοῦ, καὶ καθ' παλαιὸν ἔθος ὁμοῦ λυομένους τοὺς γάμους, ὅτε ἕκαστος τῶν συνοικούντων ἐβούλετο, ὥρισε τοὺς ἀπ' ἀλλήλων διϊσταμένους, ἢ καταλλάττεσθαι ἀλλήλοις, καὶ μένειν τὸν γάμον, ἢ ὕτω μένειν, ἀγάμους δηλαδὴ μὴ τολμᾶν. εἰ δὲ τούτου καταφρονήσωσι, πρὸς μετάνοιαν καταναγκασθῶσι, ἀντὶ τοῦ μεταμοῆσαι ἀνάγκην ἔξουσιν, ὡς ἡμαρτηκότες μοιχείαν, καὶ τῷ τοῦ κυρίου ἀποφάσει τῷ λέγουσῳ, ὅτι ὁ ἀπολύσας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ χωρὶς λόγου πορνείας ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι, καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται· ἔδοξε δὲ τῇ συνόδῳ καὶ αἰτῆσαι νόμον, περὶ τοῦ μὴ λύεσθαι τοὺς γάμους ἀναιτίως, γενέσθαι βασιλικόν. εὐαγγελικὴν δὲ καὶ ἀποστολικὴν ὑπομένειν τὴν τοῦ κυρίου διδαχὴν φασι, καὶ τὴν τοῦ μεγάλου Παύλου διδασκαλίαν. ὁ μὲν γὰρ κύριος, ὃς ὁ θεὸς συνέζευξέ, φησὶν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. ὁ δὲ μακάριος Παῦλος· δέδεσαι γυναικί; μὴ ζήτει λύσιν· λέλυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζήτει γυναῖκα. D

ZONAR. Justinianus Imp. in Novella, quæ lib. xxviii. tit. vii. Basilic. sita est, certas conjugii dissolvendi causas enumerat; quarum nulla intercedente, divortium nullo modo fieri licere constituit. Hæc vero Syn. quæ multo antiquior Justiniano fuit, cum ex veteri cõsuetudine passim, quotiescunque alteri conjugi libitum esset, divortio fieri animadverteret: eos, qui sic divisi essent, aut cõciliari rursum, & manere nuptias; aut sic manere, hoc est, nullo postea novo conjugii fœdere alligari licere decernit. Quod si neglexerint, ad pœnitentiam cogentur, hoc est, pœnitentiæ expiatione necessariò indigebunt, quippe qui se adulterio illigavêre; quemadmodum ex illis Domini verbis facile ostenditur, Qui, inquit, uxorem suam dimittit, excepta fornicationis causa, facit eam mœchari, & qui dimissam ducit, mœchatur. Ac de divortiis quidem, ne sine causa fiant, legis decretum ab Imper. postulandum esse, Syn. censuit. Evang. vero & Apost. disciplinam, Christi Domini præceptum, magnique Pauli doctrinam intelligit. Nam ille, Quos Deus, inquit, junxit, homo non separet. Beatus verò Paulus; Alligatus es uxori? noli quærere solutionem. Solutus es ab uxore? noli quærere uxorem.

ΑΡΙΣΤ. Τεμνόμενα συζυγία, εἰ μὴ καταλλάττοιντο, μενέτωσαν ὕτως· εἰ δὲ μὴ, πρὸς μετάνοιαν ἀναγκάζονται. E

ARIST. *Conjugia soluta, nisi concilientur, sic maneant: Alioquin ad pœnitentiam redigantur.*

Ηρεσε τῇ συνόδῳ ταύτῃ, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν καὶ ἀποστολικὴν διδασκαλίαν, μή τινα τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ῥᾳδίως ἀφιέναι ὡς

Placuit huic Synodo, juxta Evangelicam & Apostolicam doctrinam, ut nemo uxorem suam facile

Digitized by Google

dimitteret & ab eâ recederet. Si contigerit autem vel à viro vel à muliere discindi conjugium, & non reconcilientur, & rursus convenire vellent; eos ita solutos manere & alterum conjugium non contrahere; propterea quod & qui dimissam duxerit adulterium committit: Si autem conjungatur, vel vir alii mulieri, vel mulier alii viro, ad pœnitentiam ducantur, & adulterii pœnis subjiciantur. Quære & octogesimum septimum sextæ in Trullo Synodi Canonem, & Canonem Magni Basilii nonum, trigesimum quintum, quadragesimum octavum, & septuagesimum septimum.

A ἔτυχε, καὶ χωρίζεσθαι ταύτης· εἰ δὲ συμβῇ, ἢ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ἢ ἀπὸ τῆς γυναικὸς, διαπηδᾶναι τὴν συζυγίαν, καὶ μὴ καταλλαγῶσι, καὶ συνελθεῖν αὖθις θελήσουσι, μένειν ἵνα αὐτοὺς ἀπολύτους καὶ γάμον ἕτερον μὴ συναλλάττειν· διότι καὶ ὁ ἀπολελυμένου γαμήσας, μοιχᾶται· εἰ δὲ συζυγηθῇ ἢ ὁ ἀνὴρ ἑτέρᾳ γυναικὶ, ἢ ἡ γυνὴ ἑτέρῳ ἀνδρὶ, πρὸς μετάνοιαν ἀναχθήσονται, καὶ τοῖς τῆς μοιχείας ἐπιτιμίοις ὑποπεσοῦνται. καὶ ζήτει κανόνα ὀγδοηκοστὸν ἕβδομον τῆς ἐν τῷ πρώτῳ ἕκτης συνόδου, καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανόνα ἕνατον, τριακοστὸν πέμπτον, τεσσαρακοστὸν ὄγδοον, καὶ ἑβδομηκοστὸν ἕβδομον.

Canon CVI.

B

ΚΑΝΩΝ ρϛ'.

De precibus ad altare dicendis. Hoc quoque placuit, ut precationes quæ in Synodo confirmatæ sunt, sive præfationes, sive commendationes, sive manus impositiones, ab omnibus peragantur, & omnino aliæ adversus fidem nunquam proferantur: sed quæ à sapientioribus collectæ sunt, dicentur.

Περὶ τῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον ὀφειλουσῶν λέγεσθαι ἱκεσιῶν. ἤρεσεν καὶ τοῦτο, ὥστε τὰς κεκινημένας ἐν τῇ συνόδῳ ἱκεσίας, εἴτε προοίμια, εἴτε προσδέσεις, εἴτε τὰς τῶν χειρῶν ἐπιθέσεις, ἀπὸ πάντων ἐπιτελεῖσθαι, καὶ πρωτελῶς, ἄλλας τε τῆς πίστεως μηδέποτε προφέρεσθαι, ἀλλ' αἵ τινες δήποτε ἀπὸ τῶν συνετωτέρων συνήθησαν, λεχθήσονται.

Bals. Ut est verisimile, quidam Episcopi aggrediebantur dicere preces inusitatas, vel in præfationibus sive principiis doxologiarum, vel in commendationibus, seu in medio, vel etiam tempore manuum impositionis. Hoc ergo vetantes Patres, dicunt eas solas debere dici preces, quæ priùs constitutæ sunt, seu quæ sunt consuetæ. Et hæc quidem præsens Canon. In Synodo autem hujus reginæ urbium diversa fuerunt edicta, significantia eos sacrorum celebrandorum suspensioni esse obnoxios Antistites, qui in Nobilium & procerum defunctorum memoriis sacrificant, & dicunt laudatorias preces cum iambis, vel etiam soluta oratione. Multi enim hæc facere deprehensi sunt. Similiter & Synodali edicto excommunicati sunt Lectores quoque, qui in iisdem memoriis musica & organica cantica cantillant, & pro Epitaphio Epithalamium celebrant. Et isti quidem rectè excommunicati sunt. Qui autem cum pietate canunt, naturæ vim non afferentes, sed artem & fundamentum consequentes, injuste excommunicantur. Nec enim lugubriter, sed festivè ac panegyrice nunc dierum defunctorum memorias celebramus, Deo agentes gratias, qui dignatus est, ut mortuus in fide orthodoxa decederet, & ut nos eos, qui à nobis decedunt, palam & omni cum libertate sepeliamus, & non clam, quemadmodum antehac, eos tanquam cadavera dejiceremus. Quemadmodum dicit Gregorius Theologus in invectivis ejus adversus Julianum orationibus: quod etiamnum fit in iis, qui inter Musulmanos habitant, Christianis. Quapropter etiam cum lampadibus, & unguentis defunctum splendide concomitamur, ut qui per sacrum baptismum sanctificatus est. Idcirco etiam immaculatum plerumque canimus.

C

D

E

Βαλσ. Ὡς ἔοικέ, τινες ἐπιχειροῦσι λέγειν δυνάμεις ἀσυνήθεις, ἢ τὰ προοίμια τῶν θείων δοξολογιῶν, ἤγουν εἰς τὰς ἀρχὰς, ἢ τὰς προσδέσεις, ἤγουν ἐν τῷ μέσῳ, ἢ τὴν χειρῶν τῶν χειροτονιῶν. κωλύοντες οὖν τοῦτο οἱ πατέρες, φασὶ μόνας ἐκείνας τὰς δυνάμεις λέγεσθαι τὰς προκεκινημένας, ἤτοι τὰς συνήθεις. καὶ ὁ μὲν πρῶτον κανὼν ταῦτα, ἐν δὲ τῇ συνόδῳ τῆς βασιλευούσης ταύτης τῶν πόλεων διάφορα γεγόνασι σημειώματα, ἀφορισμῷ ἀλιτουργησίας καθυποβάλλοντα τοὺς ἐν τοῖς μνημοσύνοις τῶν ἀποκεκμένων συγκλήτων καὶ μεγιστάνων ἱερουργοῦντας ἀρχιερεῖς, καὶ λέγοντας ἐπαινετικοὺς δυνάμεις, μὴ ἰαμβεῖον ἢ καὶ λογοειδῶς. πολλοὶ γὰρ ἐφωράθησαν τοιαῦτα ποιοῦντες. ὡσαύτως ἀφωρίσθησαν διὰ συνοδικοῦ σημειώματος καὶ οἱ ἀναγνῶσται, οἱ τὰ αὐτὰ μνημόσυνα μουσικὰ λέγοντες καὶ ὀργανικὰ μινυρίσματα, καὶ ποιοῦντες ἀντὶ ἐπιτάφιον ἐπιγάμιον. καὶ αὐτοὶ μὲν καλῶς ἀφωρίσθησαν. οἱ δὲ μετ' εὐλαβείας ψάλλοντες, μὴ σχολιάζόμενοι πρὸ φύσιν, ἀλλ' ἐξακολουθοῦντες τῇ τέχνῃ καὶ τῷ ἐμμελίᾳ, κακῶς ἀφορίζονται. οὐδὲ γὰρ πενθικῶς ἀλλ' εὐφροσυνικῶς καὶ πανηγυρικῶς τελοῦμεν σήμερον τὰ τῶν ἀποκεκμένων μνημόσυνα, εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ, τῷ εὐδοκήσαντι μὴ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐκδημῆσαι καὶ τελευτῆσαντα, καὶ ἡμᾶς ἀφόβως ταφῆναι καὶ μετὰ παρρησίας ἀθείας τοὺς ἐξ ἡμῶν ἐκδημοῦντας, καὶ μὴ ῥίπτειν αὐτοὺς λαθραίως, ὡς πτώματα, καθὰ καὶ ὅ πρότερον. καθά φησιν ὁ θεόλογος Γρηγόριος, ἐν τοῖς κατὰ Ἰουλιανοῦ συγκλητικοῖς λόγοις αὐτοῦ· ὃ καὶ νῦν μάλιστα ἐν τοῖς μετὰ τῶν μουσουλμάνων οἰκοῦσι Χριστιανοῖς. διὸ καὶ λαμπάδων μυρεψῶν συμπομπεύομεν καὶ ἐξαποδυόμενον μετὰ λαμπάδων καὶ μύρων, ὡς ἡγιασμένον διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. διὸ καὶ ἄμωμον ψάλλομεν ὡς ὅτι πλεῖστον.

Zonar. Variæ à Sacerdotibus, inter quotidiana divinæ laudis officia, precationes adhiberentur. Initio quidem aliquæ, quas idcirco præfationes appellavêre; sub finem aliæ, persoluta videlicet hymnodia; quas, eo quod hymnis subjicerentur, iisque persolutis recitarentur, hypotheses dixêre; Paratheses alias, quippe quæ populum coram Domino constituerent, eíque offerrent. Quæ igitur in Synodo confirmatæ, ac à sapientioribus collectæ, quæcunque demum illæ forent, & quocunque nomine vocarentur, eas aliis omnibus rejectis adhiberi Synodus statuit. Per impositionem vero manuum preces in eos, qui ordinibus initiabantur, usurpatas intelligi voluit. Nam in ordinum collatione summus Sacerdos manibus, ejus, cui conferebat, capiti impositis, statas preces exequi solitus est. His ergo locis omnibus, preces jam à

Ζωναρ. Αἱ προσδέσεις τῶν ἱερέων λεγόμεναι δυνάμεις ἐν ταῖς πρὸς θεὸν ὑμνῳδίαις διάφοροί εἰσιν. αἱ μὲν γὰρ προλέγονται, ἃς καὶ προοίμια εἶπον· αἱ δὲ ἐπιλέγονται, μετὰ τὴν ὑμνῳδίαν, ἃς ὑποθέσεις ἐκάλεσαν, ὡς ὑποτιθεμένας τοῖς ὕμνοις, καὶ μετ' αὐτοὺς λεγομένας, τὰς δὲ παραθέσεις ὠνόμασαν, ὡς παρατιθεμένας τῷ λαῷ ἐν τῷ κυρίῳ. τὰς οὖν κεκινημένας ἐν τῇ Συνόδῳ λέγεσθαι ὁρίζει ἡ σύνοδος, ὁποῖαί ἂν εἶεν, καὶ ὡς ἂν καλοῖντο, καὶ μὴ ἑτέρας προσφέρεσθαι, ἀλλὰ τὰς παρὰ τῶν Συνετωτέρων Συναχθείσας λέγειν. διὰ δὲ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἐν χειροτονίᾳ εὐχῶν ἐμνημόνευσεν. ἐν μὲν γὰρ ταῖς χειροτονίαις ὁ ἀρχιερεὺς ἐπιτιθεὶς μόνα χεῖρα τῇ τοῦ χειροτονουμένου κεφαλῇ, ὅτων τὰς εὐχὰς ἐπιλέγει. ἐν πᾶσιν οὖν τοῖς εἰρημένοις ἐκείνας ὁρίζει λέγεσθαι, τὰς ἤδη κεκινημένας εὐχὰς, καὶ μὴ

μὴ νέας ἀφᾶ τινων εἰσαγομένας κῆ τῆς πίστεως. ἃ γὰρ οὐκ ἐδοκίμασαν οἱ πατέρες ἀμφίβολά εἰσι. φόβος δ' ὑποπρέχῃ ἐν τοῖς ζητουμένοις, μήποτε ἢ ἀσεβῆ ὦσί τινα κῆ κῆ τῆς πίστεως. διῸ ἢ ἀποβάλλεται τὰ νέα ἡ σύνοδος.

A Synodo confirmatas adhiberi; novas autem, quæ ab aliquibus contra fidem invehuntur, repudiari omnino jubet. Quæ enim Patrum judicio non sunt probata, dubia sunt; proindéque, ne aliquid à pietate fidéque alienum contineant, metuendum. Idcirco nova Synodus abrogavit.

ΑΡΙΣΤ. Ηρεσε τὰς κεκυρωμένας ἐν τῇ συνόδῳ ἱκεσίας ἀπὸ πάντων διπελθᾶναι, εἴ τε προοίμια, εἴ τε ἀφαιρέσεις, εἴ τε χειρῶν ἐπιθέσεις· κῆ πομπικῶς ἄλλως κῆ τῆς πίστεως μηδέποτε προενεχθῆναι.

ARIST. *Placuit, ut preces in Synodo confirmatæ ab omnibus peragantur, sive præfationes, sive commendationes, sive manuum impositiones: ac aliæ omnino adversus fidem nunquam proferantur.*

Τὰς ἀφᾶ τ' συνόδων κεκυρωμένας γραφὰς, κῆ τὰς εὐχὰς, ἃς ἡ ἐκκλησία ἀφέλαβε, πάντες ἐπιτελεῖν ὀφείλουσιν, ἤγουν τὰς ἄχρι τοῦ εὐαγγελίου ὑμνωδίας, κῆ ἀναγνώσεις τ' ἱερῶν γραφῶν, εἴ τε ἀφαιρέσεις, τυπτέσι τὰς ὅπ τοῖς κατηχουμένοις εὐχὰς, δι' ὧν αὐτὲς τῷ κυρίῳ ἀφατιθέμεθα· εἴ τε ἐπιθέσεις χειρῶν, ἤτοι ζῆς χυρομηίας προῒ ⁂ λαὸν εὐλογίας τῆ δ ὅπισκόπου χρεί.

Scripturas à Synodis confirmatas, & preces, quas à majoribus traditas accepit Ecclesia, omnes celebrare debent: nimirum hymnodias usque ad Evangelium, & sacrarum scripturarum lectiones, sive commendationes, hoc est, preces pro Cathecumenis factas per quas eos Domino commendamus, sive manuum impositiones vel benedictiones Episcopi manu ad populum factas.

ΚΑΝΩΝ ρζ'.

CANON CVII.

Περὶ τ τὴν ἀναγνῶσιν τ δημοσίων δικαστηρίων ἀπὸ τῦ βασιλέως αἰτουμένων. ἤρεσεν, ἵνα ὁστισδήποτε ἀπὸ τ βασιλέως ἀναγνῶσιν δημοσίων δικαστηρίων αἰτήσοι, τῆς ἰδίας τιμῆς στερηθείη· ἐὰν δὲ κρίσιν ἐπισκοπικὴν ἀπὸ τῦ βασιλέως αἰτήσῃ μηδὲν αὐτῷ ἐμποδίσοι.

De eis, qui publicorum seu secularium judiciorum cognitionem ab Imper. petunt. Placuit, ut quicunque publicorum seu secularium judiciorum cognitionem ab Imper. petiverit, proprio honore privetur; Sin autem Episcopale judicium ab Imperatore petiverit, nihil ei obstabit.

ΒΑΛΣ. Σαφὴς ἔστιν ὁ παρὼν κανών. διορίζεται καθαιρεῖσθαι τὲς παραιτημένους ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, κῆ ζητοῦντας ἀπὸ τῦ βασιλέως δικάσαι τὰς αὐτῶν ὑποθέσεις δημοσίους δικαστὰς ἤτοι πολιτικές· τὲς δὲ προστάξεις βασιλικὰς περιστάσεις χάριν τῦ δικάσαι ὑφὰ ἐπισκόποις, ὑ θέλει βλαπτεῖσθαι. ἀναγνῶναι κῆ ⁂ ιε'. κανόνα τῆς παρέσης συνόδου, κῆ τὸν αὐτῦ ἑρμηνείαν. λέγει γὰρ κῆ ἐκεῖ τὰ αὐτὰ πλατύτερον. κῆ σημείωσαι, ὅτι οὐδὲ μὴ βασιλικῆς προστάξεως δύναται ἱερωμένος παραιτεῖσθαι ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, ἀλλὰ ζῆτο ποιῶν καθαιρεῖται. τί δὲ, ἐὰν λαϊκὸς ἀφὰ προστάξεως βασιλικῆς ἑλκύσῃ ἱερωμένον εἰς πολιτικὸν δικαστήριον, προκριματισθήσεται; Λύσις. τινὲς λέγουσι μήτε προκριματίζεσθαι τῦτον, μήτε χώραν ἔχειν ἐνταῦθα τὸν τῦ φόρου ἀφαιρεσιν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ὁ ὕτως ἀναγαγὼν λαϊκὸς, ἤγουν ἀφὰ προστάξεως, ὑ προκριματισθήσεται μὲν, ὡς εἰς ἀπρόσφορον δικαστήριον ἑλκύσας ἢ ἱερωμένον· ἀναγκασθήσεται δ', εἴπερ ὑπόθεσίς ἔστιν ἐκκλησιαστικὴ, εἰς ὃ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον ἀπενεγκεῖν, ὅτι κῆ βασιλικὰ προστάγματα πρὸς νόμους κῆ κανόνας ὀκλαμβάνονται κῆ ἑρμηνεύονται. ὕτω νοεῖ μοι κῆ ὁ ιζ'. κεφ τῦ α'. τίτλου τῦ πρώτου βιβλίου, λέγον, ἀλλ' οὐδὲ ὑπέρ τινος χρηματικῆς ἢ ἐγκληματικῆς αἰτίας ἐπίσκοπον, πρὸς ἄρχοντα πολιτικὸν ἢ στρατιωτικὸν, ἄκοντα ἢ ἀφαιρέσει ἢ πρίσεως δίχα βασιλικῆς κελεύσεως συνερευσόμεθα.

Synodo confirmatas adhiberi; novas autem, quæ ab aliquibus contra fidem invehuntur, repudiari omnino jubet. Quæ enim Patrum judicio non sunt probata, dubia sunt; proindéque, ne aliquid à pietate fidéque alienum contineant, metuendum. Idcirco nova Synodus abrogavit.

ARIST. *Placuit, ut preces in Synodo confirmatæ ab omnibus peragantur, sive præfationes, sive commendationes, sive manuum impositiones: ac aliæ omnino adversus fidem nunquam proferantur.*

Scripturas à Synodis confirmatas, & preces, quas à majoribus traditas accepit Ecclesia, omnes celebrare debent: nimirum hymnodias usque ad Evangelium, & sacrarum scripturarum lectiones, sive commendationes, hoc est, preces pro Cathecumenis factas per quas eos Domino commendamus, sive manuum impositiones vel benedictiones Episcopi manu ad populum factas.

ΖΩΝΑΡ. Διάφοροι κανόνες ὥρισαν τὲς ἐπισκόπους ἀφὰ τῶν συνόδων τῶν ἐπαρχιῶν δικάζεσθαι, κῆ τὲς κληρικὲς ἀφὰ τοῖς ἐπισκόποις αὐτῶν. εἰ δέ τις, φησιν ὁ κανὼν ὕτω ἱερωμένων, προσέλθῃ τῇ βασιλεῖ αἰτῶν ἀναγνῶσιν δημοσίων δικαστηρίων, ἤτοι πολιτικῇ κῆ ἀρχοντικῇ, στερηθήσεται τ ἰδίας τιμῆς ἀντὶ τῦ, καθαιρεθήσεται· ἐὰν δὲ βασιλῆ προσελθὼν, ἐπισκοπικὸν αἰτήσῃ δικαστήριον, ἤγουν συνέλθυσιν ἐπισκόπων κῆ βασιλικὴν πρόσταξιν γνησομένων κῆ ἀναγνωμονήσειν, ὑ βλαβήσεται ὡσὶ πρὸς ἐπιτιμίαν. ἀνάγνωθι τῆς τετάρτης συνόδου κανόνα θ'.

ZONAR. Ut Episcopi à provinciali Synodo, Clerici à suis Episcopis judicentur, multorum Can. decreto constitutum est. Hic vero Can. Si quis, ait, sacro ordine initiatus Imperatorem adeat, ac suæ causæ cognitionem publicis judiciis, hoc est, politicis & secularibus Magistratibus, committi postulet, proprio honore privabitur, hoc est, deponetur: Si vero ad Imper. accedens, Episcopale ab eo judicium postulaverit; hoc est, causam suam in conventu Episcoporum Imperatoris auctoritate habendo cognosci velit, nullam dignitatis suæ jacturam ex ea re faciet. Vide quartæ Synodi Canonem nonum.

ΑΡΙΣΤ. Δημοσίαν κρίσιν ὁ ἀφὰ βασιλέως αἰτῶν, οὐκ ἔστιν ἐπίσκοπος.

ARIST. *Qui publicum judicium ab Imperatore postulat, non est Episcopus.*

Ἐπίσκοπος, ἢ κληρικὸς, ἐπ' ἐγκλήμασιν αἰτιώμενος, κῆ ὃ ἐκκλησιαστικὸν παραιτέμενος δικαστήριον, κῆ ἀφὰ βασιλέως αἰτῶν κοσμικὲς δικαστὰς, τῆς ἰδίας τιμῆς στερηθήσεται.

Episcopus vel Clericus criminibus accusatus & Ecclesiasticum recusans judicium, & ab Imperatore seculares judices petens honore suo privabitur.

Digitized by Google

A

Canon CVIII.

De iis qui in Africa non communicant, & volunt trans mare se subducere. Quicunque in Africa non communicans, in transmarinas partes ad communicandum se surripuerit, jacturam Clericatûs sustinebit.

Bals. Eos, qui ab Ecclesiis in Africa clanculùm defecerunt, & in transmarinis Ecclesiis, seu Romæ, sacrificant, deponi jubet Canon. Nota ergo, quòd qui sine commendatitiis & dimissoriis literis in aliena regione sacrificant, erunt excommunicati, id est, prohibebuntur celebrare.

Zonar. Si quis, inquit, in Africa, Episcopi sui communione repudiata, se illinc secretò subduxerit, atque in transmarinas regiones, communionis evitandæ causa, transmearit, Clericatu mulctabitur, hoc est, à Clero excidet, omnémque Clericalis dignitatis honorem amittet.

Arist. *Qui in Africâ communione privatur, ad transmarinas partes se surripiens, ut ibi communicet, Clero excidit.*

Episcopus vel Clericus in Africâ segregatus, si trans mare se conferens sive discedens, Episcopos ibi constitutos subdole alliciat, & ad communionem eum admittant, gradus sui jacturâ damnabitur.

Canon CIX.

Ut qui in comitatum proficiscuntur, & Carthaginensi & Romano Sacerdoti causam suam curent ostendere. Placuit, ut quicunque in comitatum proficisci voluerit, in dimissoria, quæ ad Ecclesiam Romanam mittitur, intimetur; & ut illinc præterea accipiat literas in comitatum. Quare si quis, accepta dimissoria ad Romam tantùm, prætermissa necessitate, propter quam oportet eum in comitatum proficisci, voluerit rectà ire in comitatum, communione movebitur: Sin autem illic Romæ repentina exorta fuerit necessitas eundi in comitatum, ipsam Romano Episcopo necessitatem ostendat, & deferat rescriptum ipsius Romæ Episcopi. Dimissoriæ autem, quæ à Primatibus vel quibuscunque Episcopis dantur propriis Clericis, diem Paschæ habeant: Si autem dies Paschæ ejus anni sit incertus, ejus quod præcessit adjungatur; quomodo solet scribi post Consulatum in iis quæ publicè gesta sunt. Placuit autem & illud, ut adversus Donatistas & Græcos, & eorum superstitiones, missi Legati ex hac venerabili Synodo quicquid utile animadverterent, ab illustrissimis Imperatoribus petant. Placuit præterea omnium Episcoporum rogatu, ut omnibus quæ dari debent ex hac Synodo Epistolis tua Sanctitas sola subscribat. Et subscripserunt. Aurelius Episcopus Carthaginensis Ecclesiæ præsenti decreto consensi, & lecto subscripsi. Similiter & reliqui Episcopi subscripserunt.

Bals. Præsens Canon decernit, cum literis dimissoriis Primatis seu Metropolitani proficisci Episcopos in comitatum, seu ubi est Comes vel Imperator. Quædam alia quoque decernit specialiter, & quæ non sunt in commune utilia; & propterea nec exposita quidem sunt.

ΚΑΝΩΝ ρη'.

Περὶ τῶν ἐν Αφρικῇ μὴ κοινωνούντων, καὶ θελόντων πέραν τῆς θαλάσσης ὑποσυρῆναι. ὁστισδήποτε μὴ κοινωνῶν ἐν τῇ Αφρικῇ, εἰς τὰ πραματικὰ πρὸς τὸ κοινωνεῖν ὑφερπύσει, τὴν ζημίαν τῆς κληρώσεως ἀναδέξεται.

ΒΑΛΣ. Τοὺς ἀποστάντας ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Αφρικῇ ἐκκλησιῶν, λάθρα καὶ εἰς τὰς πραματικὰς ἐκκλησίας, ἤγουν ἐν τῇ Ρώμῃ, ἱερουργοῦντας, καθαιρεῖσθαι ὁ κανών φησιν. ὥστε σημείωσαι, ὅτι οἱ δίχα συστατικῆς καὶ ἀπολυτικῆς γραφῆς ἱερουργοῦντες εἰς ἑτέρας ἐνορίας, ἀκοινώνητοι ἔσονται, τουτέστι κωλυθήσονται τῆς ἱερουργίας.

ΖΩΝΑΡ. Εὰν τίς, φησιν, ἀποστὰς τῆς κοινωνίας τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ ἐν τῇ Αφρικῇ ματαστῇ ἐκεῖθεν λάθρα, καὶ εἰς τὰ πέραν τῆς Αφρικῆς ἀπέλθοι, ἵνα μὴ ἀπαιτοῖτο συγκοινωνεῖν, ζημιωθήσεται περὶ τὴν κλήρωσιν αὐτοῦ, τουτέστιν, ἐκπεσεῖται τοῦ κλήρου καὶ τῆς διὰ τῆς κληρικὸς εἶναι τιμῆς.

ΑΡΙΣΤ. Ο ἐν τῇ Αφρικῇ ἀκοινώνητος, τοῖς πέραν ὑφέρπων πρὸς κοινωνίαν, ἀκλήρωτος.

Ο ἐν τῇ Αφρικῇ ἀφωρισμένος, ἐπίσκοπος, ἢ κληρικὸς, ἐὰν πέραν θαλάσσης ὑφέρπων, ἤγουν ἀπερχόμενος, τοὺς ἐκεῖσε ἐπισκόπους ὑποσύρῃ, καὶ εἰς κοινωνίαν αὐτὸν προσδέξωνται, καὶ βαθμὸν αὐτοῦ ζημιωθήσεται.

ΚΑΝΩΝ ρθ'.

Ινα οἱ ἐπὶ τὸ κομιτάτον πορευόμενοι, τὴν αἰτίαν ἑαυτῶν καὶ τῷ ἐν Καρχηδόνι καὶ τῷ Ρωμαϊκῷ ἱερεῖ σπουδάσωσιν ἐμφανίσαι. ἤρεσεν, ἵνα ὁστισδήποτε πρὸς τὸ κομιτάτον πορευθῆναι θελήσοι, ἐν τῇ ἀπολυτικῇ, τῇ ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ Ρώμης πεμπομένῃ, κατάδηλος γένηται, καὶ ἵνα ἐκεῖθεν ἔτι μὴν ἀπολυτικὴν λάβῃ ἐπὶ τὸ κομιτάτον. διὸ ἐὰν λαβὼν ἀπολυτικὴν πρὸς τὴν Ρώμην μόνον, σιωπήσας τὴν ἀνάγκην, δι' ἣν εἰς τὸ κομιτάτον αὐτὸν χρὴ πορευθῆναι, θελήσῃ εὐθέως εἰς τὸ κομιτάτον βαδίσαι, ἀποκινηθῇ τῆς κοινωνίας. ἐὰν δὲ ἐκεῖσε ἐν τῇ Ρώμῃ αἰφνιδία ἀνάγκη ἀναφυῇ τῆς ἀπελθεῖν εἰς τὸ κομιτάτον, ἐμφανίσῃ αὐτὴν τὴν ἀνάγκην τῷ ἐπισκόπῳ Ρώμης, καὶ παρακομίσῃ ἀντίγραφον τοῦ αὐτοῦ τῆς Ρώμης ἐπισκόπου. αἱ ἀπολυτικαὶ δὲ, αἱ ἀπὸ τῶν πρωτευόντων ἢ τῶν οἱωνδήποτε ἐπισκόπων τοῖς ἰδίοις κληρικοῖς διδόμεναι, σχῶσι τὴν ἡμέραν τῆς πάσχα· ἐὰν δὲ ἡμέρα τῆς πάσχα τῆς αὐτοῦ ἐνιαυτοῦ κατάδηλος οὐκ ἔστιν, ἡ τοῦ προηγησαμένου προσζευχθῇ· ὃν τρόπον εἴωθε μετὰ τὴν ὑπατείαν γράφεσθαι ἐν τοῖς δημοσίοις πεπραγμένοις. ἤρεσε δὲ κἀκεῖνο, ὥστε κατὰ τῶν Δονατιστῶν καὶ τῶν Ελλήνων, καὶ τῶν θρησκειῶν αὐτῶν, τοὺς πεμφθέντας τοποτηρητὰς ἐκ τῆς τιμίας ταύτης συνόδου, πανοτιοῦν χρήσιμον συνιδῶσιν, ἐκ τῶν ἐνδοξοτάτων αἰτήσασθαι βασιλέων. ἤρεσεν ἔτι μὴν τῇ αἰτήσει πάντων τῶν ἐπισκόπων, ἵνα πάσαις τοῖς ὀφειλούσαις δοθῆναι ἐκ τῆς συνόδου ἐπιστολαῖς ἡ σὴ ἁγιωσύνη μόνη ὑπογράψῃ. καὶ ὑπέγραψαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ παραναγνωσθέντι ὑπέγραψα. ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

ΒΑΛΣ. Ο παρὼν κανὼν θεσπίζει μετὰ ἀπολυτικῆς γραφῆς τοῦ πρωτεύοντος ἤτοι τοῦ μητροπολίτου ἀποδημεῖν τοὺς ἐπισκόπους εἰς τὸ κομιτάτον, ἤγουν ἔνθα ἐστὶν ὁ κόμης, ἤτοι ὁ βασιλεύς. καὶ ἄλλα δέ τινα ὁρίζει ἰδικῶς καὶ μὴ κοινῇ χρησιμεύοντα· καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἡρμηνεύθησαν.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ἄλλοι κανόνες διάφοροι, περὶ τοῦ μὴ A
δίδοσθαι τοῖς ἐπισκόποις, χωρὶς ἐπιστολῶν ἀπολυτικῶν τῶν πρωτευόντων αὐτῶν καὶ τῆς συνόδου τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, ἀπιέναι πρὸς βασιλέα, ὁρίζουσιν· αὕτη δὲ καί τι πλέον ὁρίζει, ὃ τὰς ἀπολυτικὰς ἐπιστολὰς καὶ τοῦ Πάπα Ρώμης ἐμφανίζεσθαι. καὶ ἔοικε τοῦτο τοῖς ἐν Αφρικῇ ἐπιτέτελεσθαι. ἵνα ἐμφανιζομένων τοῦ Πάπα τῶν ἀπολυτικῶν καὶ ὧν ἐκείνου λάβῃ ἀπολυτικὴν ὅτι ὁ κομιζόμενος. ἐὰν οὖν ὁ λαβών, φησιν, ἀπολυτικὴν ἀπὸ τῆς οἰκείας συνόδου, καὶ ἀπελθὼν εἰς τὴν Ρώμην, οὐκ εἴπῃ καιρῷ τινὶ αἰτίαν δι' ἣν ἄπεισι πρὸς τὸν βασιλέα, ἀλλὰ σιωπήσας ἀπέλθῃ, ἀφορισθήσεται. ἐὰν δέ τις τῇ Ρώμῃ ἐνδημοῦντι χρὴ ἀναγκαίαν ἀναφυείσης ἀφόρου αἰτίας ἀπελθεῖν εἰς τὸ κομιζόμενον, ἵνα τοῦ Ρώ- B
μης ἀρχιερεὺς δηλώσῃ τὴν αἰτίαν, καὶ λάβῃ γραφὴν τοῦ Ρώμης ἀπολυτικήν. αἱ δὲ τῶν πρωτευόντων, φησὶ, γινόμεναι ἀπολυτικαὶ τοῖς ἐπισκόποις, ἢ ἐκ τῶν οἱωνδήποτε ἐπισκόπων τοῖς κληρικοῖς αὐτῶν, ἐκτετυπώσθω τινὶ ἡμέραν τοῦ πάσχα· ἐὰν δὲ ἔτι ἄδηλός ἐστιν ἡ ἡμέρα τοῦ πάσχα ἐν ἑαυτῷ ἐκείνῳ, γραφέσθω ἡ τοῦ προκειμένου πάσχα ἡμέρα. τοῦτο δὲ οἶμαι ἔδοξεν ὅτως γίνεσθαι, ἵνα κηρύττοιτο ἡ ἡμέρα τοῦ πάσχα τοῦ ἑαυτῷ ἐκείνῳ. (ἤδη γὰρ καὶ ἐν τοῖς παλαιοῖς κανόσιν ἀπήτησεν ἡ συνοδος αὕτη ἐν τοῖς ἑτησίοις συνόδοις δήλους γίνεσθαι τὴν ἡμέραν τοῦ πάσχα ἑκάστου ἑαυτῷ) ἢ καὶ ἵνα ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἄπεισιν ὁ ἀπιὼν πρὸς τὸ βασιλεῖον, δῆλος ᾖ ὅτῳ, φησὶν, C
εἴωθε γίνεσθαι καὶ ὅτι τῶν δημοσίων πραξέων. ἐν γὰρ βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν κδ'. τίτλ. ι'. γέγραπται τὰ ἀγραφα συμβόλαια πρωτόκολλα ἔχειν, καὶ ἐν αὐτοῖς γεγράφθαι τὰ τῶν κρατούντων ἑκάστοτε βασιλέων ὀνόματα, καὶ τὰς ὑπατείας, καὶ ὅσα ἐκεῖ ἀπαιτεῖται. ἃ ἐφ' ἡμῶν, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις καταπεφρόνηται, ἐν δὲ τοῖς ἐμφυτευτικοῖς ἐγγράφοις ἔτι ἐσώζετο. ἐνεδόθη δὲ τοῖς στελλομένοις πρὸς τὸ βασιλέα, ὃ ἂν νοήσωσι χρήσιμον ἢ τοῖς πιστοῖς κατὰ τῶν Δοναπιστῶν καὶ τῶν Ελλήνων, αἰτεῖσθαι τοῦτο ἐκ τοῦ κρατοῦντος. ἔδοξε δὲ καὶ τὰ μέλλοντα γράφεσθαι γράμματα ἐκ τῆς συνόδου ὑπογεγράφθαι τῷ τοῦ ἐπισκόπου D
Αὐρηλίου.

ZONAR. Plures quoque alii Canones, ne absque dimissoriis Epistolis, à Primatibus & à Provinciali Synodo concessis, Episcopo cuiquam ad Imperatorem proficisci liceat, decrevêre: Hæc vero Synodus aliquid amplius statuit, nimirum ut Romano Papæ dimissoriæ illæ literæ ostendantur. Quod quidem Africanis idcirco videtur imperatum, ut traditis Papæ literis ab eo dimissoriam alteram in Comitatum accipiant. Si quis igitur, inquit, accepta à sua Synodo dimissoria, Romámque profectus, ibi quoque causam suæ ad Imperatorem itionis non indicaverit, sed silentio discesserit, segregatione punietur. Quòd si interea dum quis Romæ commoratur, exorta repentè causa, in Comitatum proficisci necesse habeat; re cum Antistite Romano communicata, dimissoriam ab eo epistolam accipiat. Quæ vero, inquit, literæ dimissoriæ Episcopis à suo Primate, aut Clericis ab Episcopo, conceduntur, in iis dies Paschæ sit inscripta: quæ si adhuc incerta sit: ejus loco superioris anni Paschæ dies reponatur. Id autem ea de causa institutum esse arbitror, ut ejus anni Paschæ dies evulgàretur (eam namque jam superiorum quoque Canonum decreto quotannis Synodico conventu edi hæc ipsa Synodus constituerat) vel etiam ut illius, qui ad Imperatorem proficiscitur, absentiæ tempus indicaretur; quod in Actis quoque publicis, inquit, eodem modo fieri solet. Nam lib. xxii. tit. x. Basilic. sancitum est, ut in forensibus tabulis protocolla adjiciantur; in quibus Imperatoris & Consulum ejus anni nomina, aliáque eo loco explicata, describantur. Quæ quidem nostris temporibus passim neglecta, in emphyteuticis tantummodo conventis adhuc servantur. Legatis demum, qui ad Imperatorem mittebantur, quidquid fidelibus contra Donatistas aut Græcos prodesse posse intellexerint, ab eo postulandi facta est facultas: quæque Synodi nomine literæ mitterentur, ut eæ Aurelii Episcopi chirographo munirentur, decretum est.

ΑΡΙΣΤ. Ο διὰ ἀνάγκην τινὰ πρὸς τὸ κομιζόν ἀπελθησόμενος, ἐμφανῆ ταύτῃ ποιείτω τῷ Καρχηδόνος ἱερεῖ, καὶ τῷ Ρώμης, καὶ ἀπολυτικὴν ἐπιστολὴν λαμβανέτω, ἢ ἀκοινώνητος ἔστω. πᾶν ὁπερ τοῖς τοποτηρηταῖς δόξαν χρήσιμον κατὰ Δοναπιστῶν, καὶ Ελλήνων, καὶ τῶν θρησκειῶν αὐτῶν, αἰτείσθω ἐκ βασιλέως.

ARIST. *Qui propter aliquam necessitatem ad comitatum abiturus est, eam Carthaginensi Sacerdoti ac Romano manifestam faciat, & dimissoriam accipiat Epistolam, aliter excommunicetur. Quodcunque Legatis utile videbitur contra Donatistas, aut Græcos, eorumque superstitiones, illud ab Imperatore petatur.*

Ο ἀπὸ Αφρικῆς διὰ ἀνάγκην τινὰ μέλλων ἀπελθεῖν ἐν τῷ κομιζόντῳ, τυγχάνει, ἔνθα ὁ βασιλεύς ἐστι, κἂν κληρικός ἐστι, κἂν ἐπίσκοπος, καταδηλον τὴν αἰτίαν ποιείσθω τῷ τοῦ Καρχηδόνος ἐπισκόπῳ, κἀκεῖθεν γράμματα λαμβάνων, καὶ πρὸς τὸν Ρώμης φοιτῶν, ἐμφανιζέτω ἑαυτὸν τῷ ἐπισκόπῳ Ρώμης, καὶ τὴν αἰτίαν λεγέτω δι' ἣν εἰς τὸ βασιλέα πορεύεται, καὶ τοῦ Ρώμης δοκιμάσαντος ταύτῃ, καὶ δίκαιον εἶναι κρίναντος, λαμβανέτω καὶ ἐξ ἐκείνου γράμματα, πρεσβείαν αὐτὸν πρὸς τὸ βασιλέα πορεύοντα. ὅστις δὲ ἢ τῶν ἐπισκόπων, ἢ τῶν κληρικῶν, ἄλλως πρὸς τὸ κομιζόν ἀπέλθῃ, ἀκοινώνητος ἔστω. καὶ ζήτει κανόνα ἑνδέκατον τῆς ἐν Αντιοχείᾳ συνόδου, καὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου κανόνα θ'. πρέσβεις ἐκ τῆς συνόδου πρὸς τὸ βασιλέα καλέντες ἐπίσκοποι κατὰ τῶν Ελλήνων, καὶ τὸ αἱρετικῶν, ἄδειαν ἔλαβον, πᾶν ὅτι ἂν συμφέρον τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ συνίδωσι, κατὰ τῆς θρησκείας τῶν Ελλήνων, καὶ τῶν Δοναπιστῶν, τοῦτο αἰτῆσαι ἐκ βασιλέως, κἂν μὴ ἰδικῶς αὐτὸ εἶχον ἐντεταλμένον.

ARIST. *Qui ab Africâ propter necessitatem aliquam in comitatum est abiturus, id est, ubi Imperator est, quamvis Clericus sit aut Episcopus, causam suam Episcopo Carthaginensi manifestam reddat, & ab eo literas accipiens, & ad Romæ Episcopum se conferens, Episcopo Romano se ostendat, & causam dicat quare ad Imperatorem proficiscitur: Et Episcopo Romano eam approbante, & justam esse judicante, accipiat & ab eo literas, dimissionem ejus ad Imperatorem exhibentes. Quicunque autem sive ex Episcopis sive è Clericis aliter in comitatum proficiscetur, excommunicatus erit. Quære etiam undecimum Synodi Antiochenæ Canonem, & Canonem Synodi Sardicensis nonum. Legati è Synodo ad Imperatorem missi Episcopi adversus Græcos & hæreticos, licentiam acceperunt quodcunque Ecclesiæ Catholicæ commodum fore cognoverint contra Græcorum & Donatistarum religionem, illud ab Imperatore petere, quamvis illud peculiariter mandatum non habuerunt.*

ΚΑΝΩΝ

Digitized by Google

A

CANON CX.

Synodus contra Græcos & Hæreticos. Sub Basso & Philippo, clarissimis Consulibus, A. D. xvi. Calendas Julias, Carthagin. in secreto Restitutæ Ecclesiæ. In hac Synodo Legationem suscepêre Restitutus & Florentinus Episcopi adversus Græcos & Hæreticos, in illo tempore, quo Severus & Macarius depositi sunt: & propter eorum causam Evodius, Theasius & Victor Episcopi cæsi sunt.

B

Synodus de cognitione Episcoporum. Sub gloriosissimis Imperatoribus, Honorio septimùm, & Theodosio tertiùm, Augustis Consulibus A. D. xvii. Calendas Julias, Carthagin. in Secundæ Ecclesia. In hac Synodo placuit, ut unus Episcopus non vendicet sibi cognitionem. Acta præsentis Syn. non sunt scripta, propterea quòd specialiter ob illam regionem, & non in commune peracta sunt.

C

BALS. Quæ in præsenti Can. scripta sunt, ut specialiter prolata, expositione non egent. Quod autem dictum est; Unum Episcopum sibi non debere vendicare cognitionem, est accipiendum secundùm Canonem xi. præsentis Synodi.

ZONAR. Ut de Clericorum Causis à suo cujusque Episcopo judicetur, nono iv. Syn. Can. constitutum est: si verò, vel Clericus cum Episcopo suo, vel duo inter se Episcopi quidpiam habeant controversiæ, penes Syn. ejus rei judicium esse. Idem hoc Can. videtur esse sancitum; ut si duo nimirum inter se Episcopi litigent, vel adversus Episcopum Clericus actionem intendat, ne sibi Episcopus quispiam ejus causæ cognitionem solus assumat; sed ea ad Synodi provincialis Conventum referatur.

D

ARIST. *Unus Episcopus cognitionem sibi ne vendicet.*

Non tantum unius Episcopi judicium, sed nec duo sufficiunt ad Presbyteri vel Diaconi depositionem. Sed si Episcopus sit accusatus, si multi Episcopi convenire non possunt, à duodecim minimùm Episcopis judicabitur; Si Presbyter autem, à sex Episcopis, & suo Episcopo; sin autem Diaconus, à tribus & suo Episcopo: quemadmodum duodecimus & vigesimus hujus Synodi Canon statuunt. Non igitur Episcopus unus, se judicem constituet in criminibus Presbyteri aut Diaconi, & suum defendet judicium, & ad opus illud perducet; nisi accusati sint è numero Clericorum, qui sunt intra Diaconos. De iis enim & unus solus Episcopus qui loco præest statuet, ut in fine vigesimi Canonis præsentis Synodi decernitur.

CANON CXI.

F

Synodus adversus Donatistas. Post Consulatum clarissimorum Impp. Honorii VIII. & Theodosii III. Augustorum, A. D. xviii. Cal. Jul. Carthag. in Ecclesia regionis Secundæ. In hac Synodo legationem susceperunt adversus Donatistas Florentius, Posidius & Venantius Episcopi. In hoc tempore Lex data est, ut libera electione unusquisque Christianitatis exercitationem suscipiat.

BALS. Duodecimus Can. Neocæsariensis Syn. eum, qui fuerit in periculo, & sic baptizatus est, non promoveri

ΚΑΝΩΝ ρι'.

Σύνοδος κατὰ τῶν ἑλλήνων καὶ αἱρετικῶν. ἐπὶ Βάσσου καὶ Φιλίππου, τῶν λαμπροτάτων ὑπάτων, τῇ πρὸ ἓξ καὶ δεκάτῃ καλανδῶν Ιουλίων, ἐν Καρχηδόνι εἰς τὸ σήκρητον τῆς Ρεστιτούτης ἐκκλησίας. ἐν ταύτῃ συνόδῳ πρεσβείαν ἀνεδέξαντο Ρεστιτοῦτος καὶ Φλορέντιος οἱ ἐπίσκοποι κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν αἱρετικῶν, ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ καθ' ὃν Σεβῆρος καὶ Μακάριος ἀνῃρέθησαν, καὶ διὰ τοῦτον αἰτίαν Εὐόδιος, Θεάσιος καὶ Βίκτωρ, οἱ ἐπίσκοποι, ἐσφάγησαν.

Σύνοδος περὶ διαγνώσεως ἐπισκόπων. ἐπὶ τῶν ἐνδοξωτάτων βασιλέων Ονωρίου τὸ ἕβδομον, καὶ Θεοδοσίου τὸ τρίτον, τῶν Αὐγούστων ὑπάτων, τῇ πρὸ δεκαεπτὰ καλανδῶν Ιουλίων, εἰς Καρχηδόνα ἐν τῇ Σεκουνδῆς ἐκκλησίᾳ. εἰς ταύτην τὴν σύνοδον ἤρεσεν, ὥστε ἕνα ἐπίσκοπον μὴ ἐκδικεῖν ἑαυτοῦ διάγνωσιν. τὰ πεπραγμένα τῆς παρούσης συνόδου διὰ τοῦτο οὐκ ἐγράφη, ἐπεὶ ἐπιχωρίως καὶ οὐ κατὰ κοινοῦ ἐπετελέσθησαν.

ΒΑΛΣ. Τὰ ἐν τῷ παρόντι κανόνι δηλωθέντα, ὡς ἰδικῶς ἐκφωνηθέντα, ἐξηγήσεως οὐ δέονται. τὸ δὲ ῥηθὲν χάριν τοῦ μὴ διεκδικεῖν ἕνα ἐπίσκοπον ἑαυτῷ διάγνωσιν, ἐκληπτέον κατὰ τὸν ἑνδέκατον κανόνα τῆς παρούσης συνόδου.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ ἔννατος κανὼν τῆς τετάρτης συνόδου τοὺς κληρικοὺς ὁρίζει παρὰ τοῖς οἰκείοις ἐπισκόποις δικάζεσθαι· εἰ δὲ κληρικὸς πρὸς τὸν ἐπίσκοπον αὐτοῦ ἔχει ὑπόθεσιν, ἢ ἐπίσκοπος πρὸς ἐπίσκοπον, παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας δικάζεσθαι. τοῦτο οὖν ἔοικε καὶ ὁ παρὼν κανὼν διατάττεσθαι, ὥστε ἐπισκόπων δύο δίκην ἐχόντων, ἢ κληρικοῦ κατὰ ἐπισκόπου ἐνάγοντος, μὴ ἕνα ἐπίσκοπον ζητεῖν τὴν περὶ αὐτῶν ποιεῖσθαι διάγνωσιν, ἀλλὰ τὴν σύνοδον τῆς ἐπαρχίας δικάζειν.

ΑΡΙΣΤ. Εἷς ἐπίσκοπος μὴ ἐκδικείτω ἑαυτῷ διάγνωσιν.

Οὐ μόνον ἑνὸς ἐπισκόπου διάγνωσις, ἀλλ' οὐδὲ δύο ἀρκέσουσιν εἰς καθαίρεσιν πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου. ἀλλ' εἰ μὲν ἐπίσκοπός ἐστιν ὁ κατηγορούμενος, εἰ μὴ δυνατὸν πολλοὺς συνελθεῖν ἐπισκόπους, παρὰ δώδεκα τὸ ἐλάχιστον ἐπισκόπων κριθήσεται· εἰ δὲ πρεσβύτερος, παρὰ ἓξ ἐπισκόπων, καὶ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου· εἰ δὲ διάκονος, παρὰ τριῶν, καὶ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου. ὡς ὁ δωδέκατος κανὼν, καὶ ὁ εἰκοστὸς τῆς συνόδου ταύτης διαλαμβάνουσιν. οὐκ οὖν ἐπίσκοπος εἰς δικαστὴν ἑαυτὸν ἐπ' ἐγκλήμασι καταστήσει πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου, καὶ τὴν οἰκείαν διεκδικήσει διάγνωσιν, καὶ εἰς ἔργον ταύτην ἀγάγῃ, εἰ μήπου τῶν λοιπῶν κληρικῶν εἰσιν οἱ κρινόμενοι τῶν ὑπὸ κάτωθεν διακόνων ὄντων· ἐπ' αὐτοῖς γὰρ καὶ μόνος ἐπίσκοπος εἷς, ὁ ἐντόπιος, διαγνώσεται, ὡς ἐν τῷ τέλει τοῦ εἰκοστοῦ κανόνος τῆς παρούσης συνόδου διείληπται.

ΚΑΝΩΝ ρια'.

Σύνοδος κατὰ τῶν Δονατιστῶν. μετὰ τὴν ὑπατείαν τῶν ἐνδοξωτάτων βασιλέων Ονωρίου τὸ ὄγδοον, καὶ Θεοδοσίου τὸ τρίτον, τῶν Αὐγούστων, πρὸ δεκαοκτὼ καλανδῶν Ιουλίων, ἐν Καρχηδόνι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν κλίματος Σεκουνδῆς. ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ τοποτηρησίαν ἐδέξαντο κατὰ τῶν Δονατιστῶν, Φλορέντιος, Ποσείδιος καὶ Βενάντιος, οἱ ἐπίσκοποι. ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ νόμος ἐδόθη, ἵνα ἐλευθέρᾳ προαιρέσει ἕκαστος τῆς Χριστιανότητος τὴν ἄσκησιν ἀναδέξηται.

ΒΑΛΣ. Οιβ'. κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου τὸν ἐν κινδύνῳ γενόμενον, καὶ οὕτω βαπτισθέντα, μὴ προάγεσθαι εἰς

Digitized by Google

εἰς ἱερωσύνην φησί. καὶ οἱ πατέρες δὲ οὕτω διέζουσιν ἐλευθέρᾳ προαιρέσει τοὺς ἐξ αἱρέσεων τῇ πίστει προσιέναι, ἀλλὰ μὴ βίᾳ, μηδὲ ἐξ ἀνάγκης· τὴν Χριστιανότητα δὲ εἰπὼν τὴν ἄσκησιν, ἐμφαίνων, ὅτι Χριστιανὸς, ὁ μὴ ἀσκήσας πάσῃ ἀρετῇ, ὀνόματι μόνῳ Χριστιανὸς λέγεται, ἀλλ' οὐ πράγματι.

A ad sacerdotium dicit. Hi quoque Patres decernunt, ut hæretici sponte liberáque electione ad fidem accedant; non autem vi, nec necessitate. Christianitatis vero dixit exercitationem, indicans, quòd Christianus, qui virtutem omnem non exercuit, nomine solo dicitur Christianus; sed non re.

ΖΩΝΑΡ. Αἱρετῷ δεῖ χρὴ τῷ ἀρετῷ, ἀλλ' οὐ βεβιασμένῳ, οὐδ' ἀκούσιον, ἀλλ' ἑκούσιον. διὸ καὶ τοὺς ἀναδεχομένους τὸν Χριστιανισμὸν, ἐλευθέρᾳ προαιρέσει καὶ αὐτεξουσίως ἐνομοθετήθη προσιέναι τῇ πίστει, ἀλλὰ μὴ βίᾳ, μηδ' ἐξ ἀνάγκης. τὰ γὰρ ἀναγκαστικῶς καὶ βιαίως γινόμενα, οὐ βέβαια οὐδὲ μόνιμα. διὸ καὶ ἐν τῷ ιϛ'. ἢ ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδος κεφάλαιόν φησι, τὸν ἐν κινδύνῳ γενόμενον, καὶ οὕτω βαπτισθέντα, μὴ προάγεσθαι εἰς ἱερωσύνην. τὴν Χριστιανότητα δὲ εἶπε τὴν ἄσκησιν ὁ κεφάλαιον, ἐμφαίνων, ὅτι τὸν Χριστιανὸν πᾶσαν δεῖ ἀσκεῖν ἀρετὴν, καὶ ἐγκρατῆ εἶναι, καὶ σώφρονα, καὶ ἀληθῆ, καὶ μετριόφρονα, καὶ περὶ τοὺς ἄλλων ἀγάπην πρὸς ἀπάλειαν ἐνδεικνύμενον, ὡς ὅ γε μὴ ταῦτα ἀσκήσας, ὀνόματι μόνον Χριστιανὸς λέγεται, ἀλλ' οὐ πράγματι.

Zonar. Virtutem libere & ex animo, non vi aut necessitate susceptam esse decet, sed voluntariam. Quicunque ergo Christiani religione initiandi forent, nisi sua sponte ac voluntate, non vi aut necessitate adacti accederent, nequaquam recipi decrevêre. Quæ enim B vi ac necessitate susceptа sunt, nec firma, nec diuturna esse possunt. Quamobrem Neocæsariana quoque Synodus, duodecimo canone, eum qui periculo demum urgente baptizatus est, sacro ordine insigniri vetat. Christianæ porro religionis exercitationem dixit, quasi in omnium virtutum exercitatione, continentiæ, temperantiæ, veritatis, modestiæ, ac in primis charitatis erga omnes, Christianum hominem occupatum esse oporteat; ut qui hæc neglexerit, nomine tenus Christianus, non re censendus sit.

ΑΡΙΣΤ. Ἐλευθέρᾳ προαιρέσει ἕκαστος τὴν ἄσκησιν ἀναδεχέσθω.

Arist. *Liberâ quisque voluntate pietatis exercitationem* C *suscipiat.*

Τὸ ἀγαθὸν ἑκουσίως τις ἐργάζεται, οὐ μὴν ἀναγκαστικῶς. διὰ τοῦτο ἕκαστος τὴν ἄσκησιν, καὶ τὸν Χριστιανισμὸν, οὐ χρὴ βίαν ἀπαιτήσεται ἀναδέξεσθαι, ἀλλ' αὐτοπροαιρέτῳ γνώμῃ καὶ ἐλευθέρᾳ.

Bonum voluntariè quispiam operari debet, non autem coactè. Propterea unusquisque & pietatis exercitationem & Christianismum per vim amplecti non requiretur; sed spontaneâ suâ & liberâ voluntate.

ΚΑΝΩΝ ριβ'.

Canon CXII.

Σύνοδος κατὰ τῆς αἱρέσεως Πελαγίου καὶ Κελεστίου. ὅτι τοῦ ἐνδοξοτάτων βασιλέων Ονωρίου Αὐγούστου τὸ δωδέκατον, καὶ Θεοδοσίου τὸ ὄγδοον, τοῦ ὑπάτων, καλανδῶν Μαΐων, εἰς Καρχηδόνα ἐν τῷ σκρήτῳ τῆς Φαύστου ἐκκλησίας, Αὐρηλίου τοῦ ὁσιωτάτου συμπάσῃ τῇ συνόδῳ προκαθισαμένου, πρεσβυτέρων τοῦ Λιβύνων, ἤρεσεν πᾶσι τοῖς ὁσιωτάτοις τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, ἁγίᾳ συνόδῳ καθεσῶσιν, ὧν τὰ ὀνόματα καὶ αἱ ὑπογραφαὶ ἐπετέθησαν, ὅτι Ἀδὰμ θνητὸς ἀπὸ τοῦ θεοῦ οὐκ ἐγένετο· ἵνα ὅστις δήποτε λέγῃ τὸν Ἀδὰμ τὸν πρωτόπλαστον ἄνθρωπον θνητὸν γεγόμενον οὕτως, ὡς εἴτε ἁμαρτήσει, εἴτε μὴ ἁμαρτήσει, τεθνήξασθαι ἐν τῷ σώματι, τοῦτ' ἔστιν ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ σώματος, μὴ τῇ ἀξίᾳ τοῦ ἁμαρτίας, ἀλλὰ τῇ ἀνάγκῃ τῆς φύσεως, ἀνάθεμα ἔστω.

Synodus adversus hæresin Pelagii & Celestii. Sub gloriosissimis Impp. Honorio Augusto xii. & Theodosio viii. consulib. Cal. Maiis, Carth. in secreto Fausti Ecclesiæ, Aurelio Episcopo universæ Syn. præsidente, adstantibus Diaconis: Placuit omnibus Episcopis Ecclesiæ Carthaginensis, in sanctâ Synodo constitutis, quorum nomina & subscriptiones insertæ sunt, quòd Adam mortalis à Deo factus non est: ut si quis dixerit Protoplastum Adam ita hominem factum esse mortalem, ut sive peccasset, sive non, esset in corpore moriturus, id est, è corpore excessurus, non propter meritum peccati, sed per naturæ necessitatem, sit anathema.

ΒΑΛΣ. καὶ ΖΩΝ. Τὸν Ἀδὰμ ὁ θεὸς οὐ θνητὸν ἔπλασεν, οὐδὲ μὴν ἀθάνατον, μέσον δὲ μεγέθους καὶ ταπεινότητος, καὶ αὐτεξούσιον ποιήσας αὐτὸν, ἔπλασεν, ὥστε ὁποτέρωσε νεύσει εἴτε πρὸς ἀρετὴν εἴτε πρὸς κακίαν, κληρώσασθαι αὐτὸν ἢ τὴν ἀθανασίαν ἢ τὴν θνητότητα. κἂν γὰρ σάρκα εἶχε καὶ τότε ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐχ οἵαν νῦν. καὶ τοῦτο φησὶν ὁ θεόλογος Γρηγόριος, λέγων· καὶ τοὺς δερματίνους ἀμφιέννυται χιτῶνας, ἴσως τὴν παχυτέραν σάρκα καὶ θνητὴν καὶ ἀντίτυπον. ὥστε πρὸ τῆς παραβάσεως οὔτε παχεῖα ἦν ἡ σὰρξ τοῦ Ἀδὰμ, οὔτε φύσει θνητή. ἦσαν δὲ οἱ λέγοντες, ὅτι θνητὸς ἐξ ἀρχῆς ἐπλάσθη καὶ θανεῖν ἔμελλε, κἂν μὴ παρέβη τὴν ἐντολὴν, καὶ οὐχὶ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐπεισῆλθεν ὁ θάνατος, ἀλλὰ διὰ τὴν φύσιν τοιαύτην γενομένην ἀρχῆθεν. διὸ οὖν ταῦτα φρονούντων οἱ τῆς συνόδου τούτης πατέρες κατεψηφίσαντο τὸ ἀνάθεμα.

Bals. & Zonar. Deus Adam nec mortalem fecit, nec immortalem, sed medium inter magnitudinem & humilitatem, & cùm eum suæ potestatis liberíque arbitrii compotem fecisset, dimisit: ut utrolibet, sive ad virtutem, sive ad vitium inclinasset, vel immortalitatem, vel mortalitatem sortiretur. Etsi enim carnem tunc quoque habebat homo: non tamen qualem nunc. Et hoc ait Gregorius Theologus, cùm dicit; Pelliceas quoque vestes induit, forte densiorem carnem & mortalem & resistentem. Quare ante transgressionem nec densa erat caro Adami, nec natura mortalis. Fuerunt autem qui dicerent eum, & mortalem ab initio factum esse, & moriturum fuisse, etiamsi mandatum non esset transgressus: & non propter peccatum ingressam esse mortem, sed propter naturam, quæ fuit talis ab initio. Eos ergo, qui ita sentiunt, hujus Syn. Patres anathemate damnarunt.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τὸν πρωτόπλαστον δογματίζων καὶ δίχα τῆς ἁμαρτίας πεθνηξόμενον, διὰ ἀνάγκην τῆς φύσεως, ἤτω ἀνάθεμα.

Arist. *Qui protoplastum etiam sine peccato per naturæ necessitatem moriturum fuisse asserit, Anathema sit.*

Digitized by Google

Canon CXII.

Quòd infantes in peccatorum remissionem baptizantur. Similiter placuit, ut quicunque parvos & recèns natos infantes ab utero matris baptizandos esse negat; vel dicit in remissionem peccatorum baptizari, non autem ex primi parentis Adam peccato quidquam trahere, quod debeat lavacro regenerationis purgari (unde est consequens, quòd in his forma baptismatis in remissionem peccatorum non vera, sed ficta intelligitur) sit anathema: quoniam non aliter intelligere oportet quod ab Apostolo dictum est, Per unum hominem peccatum introivit in mundum, & per peccatum mors, & sic in omnes homines pervasit, in quo omnes peccaverunt; nisi quemadmodum catholica Ecclesia, quæ ubique diffusa est & simplex, semper intellexit. Propter hanc enim fidei regulam infantes quoque, qui nullum ex se peccatum committere potuerunt, verè in peccatorum remissionem baptizantur; ut per regenerationem in eis verè mundetur, quod ab antiqua origine contraxerunt.

Bals. & Zonar. Dicebant quidam, recèns natos infantes in remissionem peccatorum non baptizari: eos enim non habere peccatum, cùm per naturam adhuc peccare non possint, ut qui bonum & malum discernere nequeant. Hoc ergo prohibet Syn. & eos, qui ita sentiunt, & dicunt illos, qui ab ipso descenderunt, nihil ex primi Parentis Adam peccato trahere, ut infantes ex sancto baptismi lavacro mundatione opus habeant, anathemati subjicit; dicens, quòd ex hoc consequens est intelligere, quòd forma baptismatis in remissionem peccatorum non est vera, sed ficta, in his scilicet infantibus. Deinde suam quoque rationem confirmat, ex magno Paulo sententiam adducens. Quomodo enim, inquit, aliter est intelligendum, quòd peccatum per unum hominem ingressum est in mundum, & per peccatum mors, & sic in omnes homines pervenit, in quo omnes peccaverunt; nisi quemadmodum hoc intellexit catholica Ecclesia, quæ ubique diffusa est & simplex, in toto scilicet mundo dispersa fidelium multitudo?

Arist. *Qui infantes recens natos & baptizatos nihil ex Adami peccato trahere, quod baptismate mundari debet, asserit, execrandus est: per unum enim & mors & peccatum universum mundum invasit.*

Canon CXIII.

Quòd Dei gratia non solùm largitur remissionem peccatorum, sed etiam præbet auxilium, ut non ampliùs peccetur. Similiter placuit, ut quicunque dixerit Dei gratiam, qua justificatur homo per Jesum Christum Dominum nostrum, valere ad solam jam commissorum peccatorum remissionem, & non præbere præterea auxilium, ut non deinceps peccetur, sit anathema. Quòd Dei gratia non præbet solam cognitionem eorum quæ oportet facere; sed dilectionem præterea nobis inspirat, ut quod cognoscimus, etiam implere valeamus. Similiter, quicunque dixerit eandem Dei gratiam, quæ est per Jesum Christum Dominum nostrum, ad hoc solum nos adjuvare, ne peccemus, quia per eam revelatur nobis & manifestatur cognitio peccati, ut sciamus quæ quæri & quæ vitari oporteat: non autem per eam præberi, ut quod faciendum cognovimus, etiam facere diligamus & valeamus, sit anathema. Cùm enim dicit Apostolus; Scientia inflat, charitas autem ædi-

ΚΑΝΩΝ ριβ'.

Οτι τὰ μικρὰ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν βαπτίζονται. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ὁστισδήποτε τὰ μικρὰ καὶ νεογνὰ ἐκ τῆς γαστρὸς τῆς μητρὸς βαπτιζόμενα ἀρνῆται, ἢ λέγῃ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν αὐτὰ βαπτίζεσθαι, μηδὲν δὲ ἐκ τοῦ τοῦ Ἀδὰμ ἕλκειν παραγονικῆς ἁμαρτίας ὃ ὀφεῖλον καθαρθῆναι τῷ λουτρῷ τῆς παλιγγενεσίας (ὅθεν λοιπὸν ἀκόλουθον, ὅτι ἐν τούτοις ὁ τύπος τοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν βαπτίσματος οὐκ ἀληθὴς, ἀλλὰ πλασὸς νοῆται, ἀνάθεμα εἴη· ὅπερ οὐκ ἄλλως δεῖ νοῆσαι ὃ εἰρημένον τῷ ἀποστόλῳ, δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος. καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους διῆλθεν, ἐν ᾧ πάντες ἥμαρτον, εἰ μὴ ὅν τρόπον ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ἡ πάντοτε διὰ κεχυμένη καὶ πλαμένη ἀεὶ ἐνόησεν. διὰ γὰρ τὸν κανόνα τοῦτον τῆς πίστεως καὶ οἱ μικροὶ, οἱ μηδὲν ἁμαρτημάτων εἰς ἑαυτοὺς ἐπὶ μιᾷ πλημμελῆσαι δυνάμενοι, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν ἀληθινῶς βαπτίζονται· ἵνα καθαρθῇ ἐν αὐτοῖς διὰ τῆς παλιγγενεσίας, ὅπερ ἥλκυσεν ἐκ τῆς ἀρχαιογονίας.

ΒΑΛΣ. καὶ ΖΩΝ. Ἔλεγον τινὲς τὰ νεογνὰ παιδία μὴ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν βαπτίζεσθαι· μηδὲ γὰρ ἔχειν αὐτὰ ἁμαρτίας, ἐπεὶ μηδὲ πεφύκασιν ἁμαρτάνειν, ἔτι μὴ ἔχοντα διάκρισιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ χείρονος. τοῦτο οὖν ἀπαγορεύει ἡ συνοδος, καὶ τοὺς φρονοῦντας οὕτω, καὶ λέγοντας μή τι ἐκ τῆς τοῦ Ἀδὰμ παραγονικῆς ἁμαρτίας ὀφείλειν τὰ ἐξ ἐκείνου, ὥστε καθάρσεως δέεσθαι τῆς ἐκ τοῦ θείου λουτροῦ τοῦ βαπτίσματος τὰ παιδία, ποιοῦσαν τὸ ἀνάθεμα, λέγουσα, ὅτι ἐκ τούτου ἀκολουθεῖ τὸ νοούμενον, ὡς ὁ τύπος τοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν βαπτίσματος οὐκ ἀληθὴς ἔστιν, ἀλλὰ πεπλασμένος, ἐν τούτοις τοῖς νεογνοῖς δηλαδή. εἶτα καὶ καταστοχάζει τὸ οἰκεῖον λόγον, χρησάμενη ἐκ τοῦ μεγάλου Παύλου φάσκουσα. πῶς γάρ, φησιν, ἄλλως νοητέον τὸ, δι' ἑνὸς ἀνθρώπου εἰσῆλθεν ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους διῆλθεν, ἐν ᾧ πάντες ἥμαρτον, εἰ μὴ ὡς ἐνόησε τοῦτο ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ἡ πανταχοῦ διακεχυμένη τε καὶ πλουμένη, ἤγουν ἡ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ ἐσκεδασμένη πλῆθος τῶν πιστῶν.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τὰ νεογνὰ καὶ βαπτιζόμενα λέγων μηδὲν ἕλκειν ἐκ τοῦ Ἀδὰμ ἁμαρτίας ὀφεῖλον καθαρθῆναι τῷ βαπτίσματι, ἐπάρατος· διὰ γὰρ ἑνὸς καὶ ὁ θάνατος καὶ ἡ ἁμαρτία παρῆκται.

ΚΑΝΩΝ ριγ'.

Οτι ἡ τοῦ θεοῦ χάρις οὐ μόνον ἄφεσιν χαρίζεται ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ καὶ βοήθειαν παρέχει τοῦ μηκέτι ἁμαρτάνειν. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ὁστισδήποτε εἴπῃ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἢ τινι δικαιοῦται διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, πρὸς μόνην ἄφεσιν ἁμαρτιῶν ἰσχύειν τῶν ἤδη πεπλημμεληκότων, καὶ μὴ παρέχειν ἐπὶ μιᾷ βοήθειαν πρὸς τὸ μὴ ἔτι πλημμελεῖσθαι, ἀνάθεμα εἴη. ὅτι ἡ χάρις τοῦ θεοῦ οὐ μόνον γνῶσιν παρέχει, ὧν δεῖ πράττειν, ἀλλὰ καὶ ἀγάπην ἐπὶ μιᾷ ἐμπνέει ἡμῖν, ἵνα ὃ ἐὰν ἐπιγινώσκωμεν, καὶ πληροῦσαι ἰσχύσωμεν. ὁμοίως, ὁστισδήποτε εἴπῃ τὴν αὐτὴν χάριν τοῦ θεοῦ, τὴν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, εἰς τοῦτο μόνον ἡμῖν βοηθεῖν, πρὸς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, ὅτι διὰ ταύτης ἡμῖν ἀποκαλύπτεται καὶ φανεροῦται ἡ γνῶσις τῶν ἁμαρτημάτων, ὥστε γινώσκειν ἃ δεῖ ὀπτᾶσθαι καὶ ἃ δεῖ ἐκκλίνειν, οὐ μὴν δι' αὐτῆς ἡμῖν παρέχεσθαι, ἵνα ὅπερ γνῶμεν ποιητέον, καὶ ποιῆσαι ἐπὶ μιᾷ ἀγαπήσωμεν καὶ ἰσχύσωμεν, ἀνάθεμα εἴη. τοῦ γὰρ ἀποστόλου λέγοντος, ἡ γνῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ, ἀσεβὲς πάνυ

Digitized by Google

ὄζι πεςδύειν, ωεὸς μὴ ὃ φισιοῦν ἡμᾶς ἔχειν τὸ A
χάειν τῦ θεοῦ, ωεὸς δὲ οἰκοδομὸν μὴ ἔχειν· ὁπό-
τεςον ἑκάτεςον δῶςόν ὄζι τῦ θεοῦ, καὶ ὃ εἰδέναι τί
ωοιῆν δεῖ, καὶ ὃ ἀγαπᾶν ὃ ἀγαθὸν ὁ δεῖ ωοιεῖν·
ἵνα τ ἀγάπης οἰκοδομήσης, ἡ γνῶσις φισιοῦν μὴ δυνη-
θῇ. ὥσωεὸ γὰς ὃκ τῦ Θεοῦ γέγςαπται, ὁ διδάσκων
ἄνθςωπον γνῶσιν· οὕτως ἔτι μᾶλλον γέγςαπται, ἡ ἀγά-
ωη ὃκ τῦ Θεοῦ ὄζιν.

ficat; valde impium est credere, ad nos quidem in-flandos habere nos Dei gratiam, ad ædificationem autem non habere: quando utrumque est donum Dei, & scire quid facere oporteat, & amare bonum quod facere oporteat; ut charitate ædificante, scientia inflare non valeat. Quemadmodum enim de Deo scriptum est, Qui docet hominem scientiam: sic etiam scriptum est, Charitas ex Deo est.

ΒΑΛΣ. καὶ ΖΩΝΑΡ. Τῶ ὲν τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι χορη-
γουμένῳ ἡμῖν χάειν διὰ τ κυείου ἡμῶν Ιησοῦ Χειςοῦ,
ωιςεύομεν μὴ μόνον ἄφεσιν δεδόναι τῶν ωεωεαγμένων ἡμῖν B
ἁμαςτημάτων, ἀλλὰ καὶ δύαμιν ωεὸς τὸ μὴ ωάλιν ἡμᾶς
ἁμαςτάνειν, εἰ μὴ ἡμεῖς διὰ ῥᾳθυμίαν ὑκ δῶμεν ἑαυτοὺς ἁ-
μαςτίαις· τοὺς δὲ μὴ οὕτω δοξάζοντας, ἀλλὰ μόνων τῶν ἁ-
μαςτημάτων λέγοντας ἄφεσιν δεδόναι τὸ θεῖον λοετςόν, μὴ
μέντοι καὶ ωεὸς τὸ μέλλον βοήθειαν, ἀναθέματι κατεδίκασαν
οἱ ωατέςες. καὶ τῦτο τινὲς ἔλεγον, ὅτι ἡ χάεις τῦ θεοῦ εἰς
τῦτο ἡμῖν βοηθεῖ, εἰς τὸ μὴ ἁμαςτάνειν· (δι' αὐτῆς γὰς γνώ-
σιν λαμβάνομεν τίνα δεῖ ωοιεῖν καὶ τίνα φεύγειν) οὐ μὴν καὶ
εἰς τὸ ἀγάωᾶν τῶν καλῶν καὶ τ ἀςετῆς ἐμωοιεῖν ἡμῖν, ἵνα C
ὅσωεο γνῶμεν καλὸν, τῦτο καὶ ἀγαωήσωμεν καὶ ωοιῆσαι ἰσχύσω-
μεν. τοὺς οὖν τοιαῦτα δοξάζοντας ἀναθεματίζει ἡ σύνοδος,
λέγουσα, ὅτι καὶ ἄμφω δῶςα εἰσὶ τῦ θεοῦ, ἥτε γνῶσις καὶ
ἡ ἀγάωη, καθὼς γέγςαπται, ὁ διδάσκων ἄνθςωωον γνῶσιν,
καὶ ωάλιν, ἡ ἀγάωη ὃκ τῦ θεοῦ ὄζιν. καὶ ἄλλως δὲ ἀσεβὲς
ὄζι τὸ λέγειν, ὅτι γινώσκειν μὲν τὸ καλὸν δίδωσιν ἡμῖν ἡ θεία
χάεις, ἀγάωᾶν δὲ αὐτὸ ὐκ ἐντίθησιν, ωεὶ ἐνδυναμοῖ ἡ-
μᾶς εἰς τὸ ἐργάζεσθαι τὸ ἀγαθὸν ἐν ἀγάωῃ αὐτῦ. καὶ ωεοφέρῃ
τὰ ἀωοστολικὰ ῥητὰ εἰς τὸν τῦ λόγου καταισχυνὸν, τὰ λέ-
γοντα, ἡ γνῶσις φισιοῖ, ἡ δὲ ἀγάωη οἰκοδομεῖ. ωῶς οὖν
ὐκ ἀσεβὲς τὸ λέγειν, ωεὸς μὲν τὸ φυσιοῦν, ἤγουν τὸ οἴησιν
ἐμωοιοῦν, συνεργεῖν ἡμῖν τὴν θείαν χάειν· ωεὸς δὲ τὸ
οἰκοδομεῖν μὴ ὑωουργεῖν.

BALS. & ZONAR. Gratiam quæ nobis in baptismate per Dominum nostrum Jesum Christum suppeditatur, credimus non solùm dare nobis remissionem peccatorum jam factorum, sed etiam potestatem ne ampliùs peccemus, nisi nos ipsos per socordiam peccatis tradiderimus: eos autem, qui non sic existimant, & dicunt peccatorum tantùm remissionem divinum dare lavacrum, non autem etiam auxilium ad futurum, anathemate condemnarunt Patres. Hoc quoque dicebant nonnulli, quòd Dei gratia nobis fert auxilium ad non peccandum, (Per eam enim cognitionem accipimus eorum quæ facere & fugere oportet) non autem etiam ad ingenerandam honesti virtutísque dilectionem, ut bonum quod cognoverimus, id & amemus & facere valeamus. Eos ergo, qui hæc opinantur, Synodus anathematizat, dicens, utrunque esse donum Dei, & scientiam & charitatem; quemadmodum scriptum est, Qui docet hominem scientiam; & rursus, Charitas ex Deo est. Alioqui impium est dicere, quòd bonum quidem nosse dat nobis Dei gratia, charitatem autem ejus non immittit, nec nobis dat vires nósque confirmat, ut bonum in ejus dilectione faciamus. Affert autem & in dicti sui confirmationem quod dicit Apostolus; Scientia inflat, charitas verò ædificat. Quomodo ergo non est impium dicere, ad inflandum quidem, seu ad vanam ingenerandum opinionem, divinam nobis gratiam conferre; sed ad ædificandum nihil dare auxilii.

ΑΡΙΣΤ. Ο δοξάζων τ τῦ θεοῦ χάειν μόνλω ἄφεσιν D
τῶν ἤδη ωεωλημμελημένων ἔχειν, ἀλλὰ μὴ καὶ τῶν
μελλόντων βοήθειαν· διασαθέατω.

ARIST. in Can. cxii. *Qui Dei gratiam solam eorum, quæ jam commisimus, peccatorum remissionem exhibere opinatur, non vero contra futura auxilium: bis execrandus est.*

ΑΡΙΣΤ. Ο λέγων, ὅτι ἡ χάεις τῦ θεοῦ εἰς τῦτο μό-
νον ἡμῖν βοηθῇ, ὃ εἰδέναι, τί δεῖ ωοιεῖν, καὶ τί ἐκκλί-
νειν· ἀλλ' οὐκέτι καὶ εἰς τὸ ἀγαωᾶν ὃ ὑωογνωσθὲν, καὶ ωοιεῖν
δυάσθαι, ἤτω ἀνάθεμα.

ARIST. in Can. cxiii. *Qui dicit, quòd Dei gratia ad hoc tantum nobis opitulatur, ut sciamus, quid facere oportet, & quid effugere; sed non etiam ut cognitum amemus, & perficere valeamus: sit Anathema.*

ΚΑΝΩΝ ριδ'.

CANON CXIV.

Οτι ἄνθ τ τῦ θεοῦ χάειτος ἐσὶν ἀγαθὸν δυνάμθα
ωληεοῦν. ὁμοίως ἤεεσεν, ἵνα ὁσωισθήωοτε εἴωοι, διὰ E
τῦτο τ χάειν ἡμῖν τ δικαιοσύνης δεδόσθαι, ἵνα ὅσω
ωοιῆν διὰ τῦ αὐτεξουσίου δυνάμθα, δυσχεεείας ωλη-
εοῦμεν διὰ τ χάειτος· ὡσανεὶ καὶ εἰ ἡ χάεις μὴ ἐδίδοτο, ὐκ
δυσχεῶς μέν, ἀλλ' ὅμως ἐδυνάμθα καὶ δίχα ἐκείνης ἔτι μᾶλλον
ωληεῶσαι τὰς θείας ἐντολάς· ἀνάθεμα εἴη. ὥσωεὶ γὰς τ κα-
ςωῶν τ ἐντολῶν ὁ κύειος ὐκ εἶωεν, χωεὶς ἐμῦ δυσχεῶς
δυνάσθε ωοιῆν· ἀλλ' εἶωεν, χωεὶς ἐμῦ οὐ δυνάσθε ωοιῆν.

Quòd sine Dei gratia nihil possumus perficere. Similiter placuit, ut quicunque dixerit, propterea datam esse nobis justificationis gratiam, ut quod per liberum arbitrium facere possumus, faciliùs per gratiam peragamus; perinde ac si, quamvis non data esset gratia, difficulter quidem, sed tamen etiam sine illa, divina præcepta exequi possumus: sit anathema. De fructibus enim mandatorum Dominus non dixit, sine me difficilius potestis facere: sed, sine me nihil facere potestis.

ΒΑΛΣ. Μυρίας δόξας διεςραμμένας ἴσμεν, ὧν μία καὶ
αὕτη ἡ λέγουσα, ὅτι αὐτεξουσίους ἡμᾶς ἐωοίησεν ὁ θεὸς, ἵνα
δυνώμθα καὶ τ θείας χάειτος ἄνθ ωληεοῦν τὰς ἐντολάς· F
ἡ δὲ θεία χάεις εἰς τὸ δυσχερέσεεον αὐτὰς ωληεῦσθαι ωῶς ἡ-
μῶν ωοιῆ. δυνώμθα γὰς καὶ τ θείας χάειτος μὴ συνεργύ-
σης ωληεοῦν ταύτας, δυσχερέσεεον δέ. τοῖς οὖν ταῦτα λέ-
γουσιν ἀνάθεμα ἐωάγει ἡ σύνοδος.

BALS. Innumerabiles erant perversæ opiniones, quarum una erat etiam quæ dicebat, quòd Deus dedit nobis liberum arbitrium, ut possemus etiam sine divina gratia Dei mandata complere: divina autem gratia ad ea faciliùs perficienda suum nobis præbet auxilium. Possemus enim illa etiam sine divina opem ferente gratiâ, sed difficiliùs, exequi. Iis ergo, qui hæc dicunt, anathema inducit Synodus.

ΖΩΝΑΡ. Μυρίας δόξας διεςραμμένας ἴσμεν, ὧν μία
καὶ αὕτη ἡ λέγουσα, ὅτι αὐτεξουσίους ἡμᾶς ἐωοίησεν ὁ θεὸς,
ἵνα δυνώμεθα καὶ τ θείας χάειτος ἄνθ ωληεοῦν τὰς ἐντο-
λάς. ἡ δὲ θεία χάεις εἰς τὸ δυσχερέσεεον αὐτῆς ωληεῦσθαι
ωῶς ἡμῶν συνεργεῖ. δυνώμεθα γὰς καὶ τ θείας χάειτος μὴ

ZONAR. Innumerabiles erant perversæ opiniones, quarum una erat etiam quæ dicebat, quòd Deus dedit nobis liberum arbitrium, ut possemus etiam sine divina gratia Dei mandata complere: divina autem gratia ad ea facilius perficienda suum nobis præbet auxilium.

Digitized by Google

Possemus enim illa etiam sine divina opem ferente gratia, sed difficilius, exequi. Iis ergo, qui hæc dicunt, anathema inducit Synodus, asserens, totum gratiæ esse divinæ, ac sine illa nihil à nobis recte agi posse. Profert autem & testimonium Domini, dicentis; Sine me nihil omnino potestis facere: neque dixit, inquit, facile facere non potestis; sed, nihil potestis facere.

ARIST. *Qui prædicat, quod & sine gratiâ difficilius quidem, sed tamen explemus mandata; ter execrandus est: Dicit enim Dominus, sine me nihil omnino facere potestis.*

Pelagio & Celestino & Nestorio absurda sapiente, consentientibus, & impiorum Manichæorum dogmata & ea quæ Synodus anathematizat sentientibus & prædicantibus, qui eadem sentit inter Christianos non collocatur; sed ex Ecclesiâ relegatur ut alienus, & ab eâ pariter & Deo segregabitur. Dicunt autem quidam impios illos, nempe Celestinum & Pelagium, nec Episcopos nec Presbyteros nec omnino de ordine Sacerdotali fuisse; sed quasi Monachos existentes, & civitates pertranseuntes & consentientes contra veritatem, in Ecclesiam autem insurgentes sub Theophilo Alexandriæ Episcopo & Innocentio Romæ, & post multa certamina ab ipsis etiam Episcopis scriptis fuisse condemnatos. Quicunque ergo Adamum à Deo mortalem factum fuisse docet, & per naturæ necessitatem moriturum, sive peccasset, sive non; aut infantes non in peccatorum remissionem baptizatos dicit, ut nihil à primitivo Adami peccato attrahentes; cùm Apostolus hæc clamet, quod per unum hominem peccatum in mundum venit, & per peccatum mors; vel etiam sentit baptismum peccatorum quidem remissionem largiri, non autem & præbere auxilium ne amplius peccetur, sed nostro solo conatu illud emendari; vel illud etiam admittit, & Dei gratiam nos ad mandata ipsius explenda adjuvare arbitratur; sed docet, quod & sine gratiâ ea perficere possumus, sed cum difficultate: sit anathema. Nec enim dixit Dominus, quod sine me ea difficulter potestis facere; sed quod sine me nihil potestis facere.

CANON CXV.

Quòd non solùm humilis, sed etiam vera est hæc vox sanctorum; Si dixerimus, quòd peccatum non habemus, nos ipsos seducimus. Similiter placuit, ut quod dixit sanctus Joannes Apostolus; Si dixerimus, quòd peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est; quicunque sic accipiendum existimaverit, ut dicat per humilitatem non debere dicere nos non habere peccatum, non quòd verè ita est, sit anathema. Prosequitur enim Apostolus, & sic subjungit; Sin autem peccata nostra confessi fuerimus, fidelis est & justus qui peccata nobis remittet, & purgabit nos ab omni injustitia. Ubi planè ostensum est, hoc non solùm humiliter, sed etiam verè dici. Poterat enim Apostolus dicere; Si dixerimus, quòd peccatum non habemus, nos ipsos extollimus, & humilitas non est in nobis: Sed cùm dixit, Nos ipsos seducimus, & non est in nobis veritas; apertè ostendit eum qui dicit, se non habere peccatum, non verum dicere, sed mentiri.

BALS. & ZONAR. Quidam id quod dicit Apostolus; Si dixerimus, quòd peccatum non habemus, nos ipsos seducimus; sic acceperunt, quòd per humilitatem hoc oportet dicere, non per veritatem. Eos ergo, qui Apostoli dictum sic interpretantur, anathemate con-

A συνεργούσης πληροῦν ταύτας, δυσχερέστερον δέ. τοῖς οὖν ταῦτα λέγουσιν ἀνάθεμα ἐπάγει ἡ σύνοδος, λέγουσα τὸ πᾶν τῆς θείας χάριτος εἶναι, καὶ ἄνευ ἐκείνης μηδὲν ἡμᾶς κατορθοῦν. φέρει δὲ καὶ μαρτυρίαν ἐκ τοῦ κυρίου, λέγοντος, χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν, καὶ οὐκ εἶπε, φησιν, οὐ δύνασθε εὐχερῶς ποιεῖν· ἀλλὰ οὐδὲν δύνασθε ποιεῖν.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ κηρύττων, ὅτι καὶ δίχα τῆς χάριτος δυσχερεστέρως, ἀλλὰ οὖν ἐκπληροῦμεν τὰς ἐντολὰς, τρισκατάρατος· χωρὶς γὰρ ἐμοῦ, φησὶν ὁ κύριος οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν.

B Τοῦ Πελαγίου, καὶ Κελεστίνου, καὶ Νεστορίου τοῦ ματαιόφρονος, ὁμοφρόνων γεγονότων, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν δυσσεβῶν Μανιχαίων φρονούντων καὶ δογματιζόντων, καὶ ταῦτα ἅπερ ἡ σύνοδος ἀναθεματίζει, οὔ ποτέ τις ταῦτα φρονήσας τοῖς χριστιανοῖς συνταχθήσεται, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας ἐξοστρακισθήσεται ὡς ἀλλότριος, καὶ χωρισμὸν ἀπὸ ταύτης καὶ τοῦ θεοῦ κληρώσεται. φασὶ δέ τινες τοὺς ἀνοσίους τούτους, τοῦ Κελεστῖνον δηλαδὴ, καὶ Πελάγιον, μήτε ἐπισκόπους, μήτε πρεσβυτέρους, μήτε ὅλως τοῦ ἱερατικοῦ γενέσθαι τάγματος· ἀλλὰ ὡσανεὶ μονάζοντας ὄντας, καὶ διερχομένους τὰς πόλεις, καὶ συμφωνοῦντας κατὰ τῆς ἀληθείας, C ἐπαναστάντας δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ Θεοφίλου τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἰνοκεντίου τοῦ Ῥώμης, καὶ μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας ὑπ' αὐτῶν δὴ τῶν ἐπισκόπων ἐγγράφως κατακριθέντας· ὅστις γοῦν ἢ τοῦ Ἀδὰμ θνητὸν ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι δογματίζει, καὶ διὰ ἀνάγκη τῆς φύσεως τεθνηξόμενον, κἄν τε ἥμαρτε, κἄν τε μή· ἢ τὰ νήπια λέγει μὴ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν βαπτίζεσθαι, ὡς μηδὲν ἐκ τῆς τοῦ Ἀδὰμ προγονικῆς ἁμαρτίας ἕλκοντα· καὶ ταῦτα τοῦ ἀποστόλου βοῶντος, ὡς δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τοῦ κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος· ἢ πάλιν φρονεῖ τὸ βάπτισμα τῶν μὲν ἤδη ἡμαρτημένων δωρεῖσθαι ἄφεσιν, μὴ παρέχειν δὲ βοήθειαν καὶ εἰς τὸ μηκέτι ἁμαρτεῖσθαι, ἀλλὰ ἐξ ἡμετέρας μόνης σπουδῆς τοῦτο καθορθοῦσθαι· D ἢ καὶ τοῦτο μὲν παραδέχεται, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ χάριν δοξάζει ἐνισχύειν ἡμᾶς εἰς τὸ τὰς ἐντολὰς ἐκπληροῦν· διδάσκει δὲ, ὡς καὶ δίχα τῆς χάριτος κατορθοῦν αὐτὰς ἠδυνάμεθα, πλὴν μετὰ δυσχερείας, ἤτω ἀνάθεμα. οὐδὲ γὰρ εἶπεν ὁ Κύριος· ὡς χωρὶς ἐμοῦ, δυσχερῶς δύνασθε ποιεῖν αὐτὰς ἀλλὰ, ὅτι, χωρὶς ἐμοῦ οὐδὲν δύνασθε ποιεῖν.

ΚΑΝΩΝ ριε'.

Ὅτι οὐ μόνον ταπεινὴ, ἀλλὰ καὶ ἀληθινὴ ἡ φωνὴ τῶν ἁγίων ἐστὶν αὕτη, ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ὅπερ εἶπεν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ ἀπόστολος· ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν, καὶ ἀλήθεια ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν· ὅστις δήποτε οὕτως παραληπτέον νομίσει, ὡς εἰπεῖν διὰ ταπεινοφροσύνην μὴ ὀφείλειν λέγεσθαι ἡμᾶς μὴ ἔχειν ἁμαρτίαν, οὐχ ὅτι ἀληθῶς οὕτως ἔστιν, ἀνάθεμα εἴη. ἐπακολουθεῖ γὰρ ὁ ἀπόστολος καὶ προσζεύγνυσιν οὕτως, ἐὰν δὲ ὁμολογήσωμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ὅστις ἀφήσει ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας, καὶ καθαρίσει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. ἔνθα πάνυ δεδήλωται τοῦτο μὴ μόνον ταπεινοφρόνως, ἀλλ' ἔτι μὴν ἀληθινῶς λέγεσθαι. ἠδύνατο γὰρ ὁ ἀπόστολος εἰπεῖν, ἐὰν εἴπωμεν, οὐκ ἔχομεν ἁμαρτίαν, ἑαυτοὺς ἐξυψοῦμεν, καὶ ταπεινοφροσύνη ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν· ἀλλ' εἰπὼν, ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν, καὶ ἀλήθεια ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστι, πάνυ ἀπέδειξεν τοῦ λέγοντα ἑαυτὸν μὴ ἔχειν ἁμαρτίαν, μὴ ἀληθεύειν, ἀλλὰ ψεύδεσθαι.

ΒΑΛΣ. καὶ ΖΩΝ. Τινὲς τὸ ἀποστολικὸν ῥητὸν, τὸ λέγον ἐὰν εἴπωμεν, ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν, οὕτως ἐξελαμβάνοντο, ὅτι διὰ ταπεινοφροσύνην δεῖ τοῦτο λέγειν, καὶ οὐ πρὸς ἀλήθειαν. τοὺς οὖν οὕτως ἑρμηνεύοντας τὰ εἰρημένα τῷ ἀποστόλῳ ἀναθέματι καταδικάζουσιν οἱ πατέρες, λέγοντες·

Digitized by Google

λέγοντες· ὅτι ἐκ τῆς ἑξῆς ῥημάτων τῆς ὑποτολῆς δείκνυται φανερόν, ὅτι ἀποστόλου ἡ ἔννοια ἐπάγοντος· ἐὰν δὲ ὁμολογήσωμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ ὅσα ἐφεξῆς. καὶ ὁ Δαβὶδ δὲ λέγει, ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσησέ με ἡ μήτηρ μου. εἰ μὴ γὰρ ὁ νόμος ἐπεκύρου τοῖς γάμοις, ἁμαρτία ἂν ἐλογίζετο ἡ μίξις, φιλοπαρκίαν καὶ ὄρεξιν σαρκικὴν ἔχουσα κινοῦσθαι εἰς αὐτήν, κἂν ἀφὸ παιδοποιΐαν γίνηται. διὸ καὶ ἐν ἁμαρτίαις, εἶπεν ὁ Δαβὶδ, ἐκίσησέ με ἡ μήτηρ μου. εἰ γὰρ αἰτίαν ἔχει τὴν σαρκὸς ὑπερθυμίαν τῆς σωμάτων ἡ γένεσις, τοιαῦτα πάντως καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς γινώμενα.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ, τῷ θεολογοῦντι· ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτία ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν, ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν, ὑπερμεμυδύων, ὅτι οὐκ ἀληθῶς, ἀλλὰ ταπεινοφρόνως εἴρηκε τοῦτο· ἀνάθεμα.

Ἐπειδὴ πάντες ἐν ἁμαρτίαις ἐσμὲν, καὶ οὐδεὶς καθαρὸς ἀπὸ ῥύπου οὐδὲ ἂν μία ἡμέρα ὅλος ὁ βίος αὐτοῦ ᾖ· ἀναθέματι ἔνοχος ὁ λέγων, ταπεινοφρόνως, καὶ μὴ ἀληθῶς φησὶ τοῦ ἀποστόλου εἰρηκέναι ὅ, ἐὰν γὰρ φησὶ ταπεινοφρονοῦντα τοῦτο εἰρηκέναι, οὐκ ἂν εἶπεν, ὅτι ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν, ἀλλὰ ὑφούμεθα· ἐκφέρεται γὰρ ἀπατᾷ ἑαυτὸν ὁ πλανώμενος καὶ ψευδόμενος, οὐ μᾶλλον ὁ τὴν ἀλήθειαν λέγων.

ΚΑΝΩΝ ριϛ'.

Ὅτι ἐν τῇ δεσποτικῇ εὐχῇ οἱ ἅγιοι ὑπὲρ ἑαυτῶν λέγουσιν· ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ὁστισδήποτε εἴποι, ἐν τῇ δεσποτικῇ εὐχῇ ἀφὲ τοῦτο λέγειν τοὺς ἁγίους, ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, μὴ ὅτι ὑπὲρ ἑαυτῶν τοῦτο λέγουσιν, ὅθεν αὐτοῖς λοιπὸν οὐκ ἔστιν ὠφέλιμα αὕτη ἡ αἴτησις, ἀλλ' ὅτι ὑπὲρ ἄλλων τῶν ὄντων ἐν τῷ λαῷ αὐτῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ μὴ λέγῃ ἕνα ἕκαστον τῶν ἁγίων, ἄφες μοι τὰ ὀφειλήματά μου, ἀλλ' ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν· ὡς ὑπὲρ ἄλλων τοῦτο μᾶλλον ἢ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ δίκαιον αἰτούμενα νοῆσαι· ἀνάθεμα εἴη. ἅγιος γὰρ καὶ δίκαιος ἦν Ἰάκωβος ὁ ἀπόστολος, ὅτε ἔλεγε, ἐν πολλοῖς γὰρ ἁμαρτάνομεν πάντες. ἐπεὶ ἀφὶ τί προσετέθη ὁ πάντες, εἰ μὴ ἵνα ἡ ἔννοια αὕτη ἁρμοσθῇ καὶ τῷ ψαλμῷ, ὅπου ἀναγινώσκεται, μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου ὅτι οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν; καὶ ἐν τῇ εὐχῇ τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος· οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, ὃς οὐχ ἥμαρτεν· καὶ ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ ἁγίου Ἰὼβ, ὃ ἐν χειρὶ πάντος ἀνθρώπου, σημαίνει, ὥστε εἰδέναι πάντα ἄνθρωπον τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ. ὅθεν ἔτι μᾶλλον ὁ ἅγιος Δανιὴλ, ἐν τῇ προσευχῇ πληθυντικῶς λέγων ὃ ἡμάρτομεν, ἠνομήσαμεν, καὶ τὰ λοιπὰ, ἃ οὐκ ταπεινοφρόνως καὶ ἀληθινῶς ὁμολογεῖ· ἵνα μὴ νομισθείη, ὥς τινες νοοῦσι, τοῦτο μὴ περὶ τῶν ἰδίων, ἀλλὰ περὶ τοῦ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ μᾶλλον λέγειν ἁμαρτιῶν, μὴ ταῦτα εἶπεν, ὅτι δυσχέρειαν καὶ ἐξομολογοῦμαι ταῖς ἁμαρτίαις μου καὶ ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ λαοῦ μου κυρίῳ τῷ θεῷ μου. οὐκ ἠθέλησεν εἰπεῖν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν, ἀλλὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ εἶπεν καὶ ἑαυτοῦ· ὅπερ μέλλοντας τοῦτο οὕτως κακῶς νοεῖν ὡσανεὶ προεῖδεν ὁ προφήτης.

ΒΑΛΣ. Ἀπόνοιά ἐστι τὸ λέγειν, ὅτι οἱ ἅγιοι δυσχέρειαν, ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, οὐχ ὑπὲρ ἑαυτῶν τοῦτο λέγουσιν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. διὸ καὶ τοὺς ταῦτα φρονοῦντας ἀναθεματίζουσιν οἱ πατέρες, λέγοντες, οὐχ ὑπὲρ τῶν ἄλλων μόνον τοὺς δικαίους αἰτεῖν τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν· καὶ μαρτυρίαις ὑποφέρουσι γραφικαῖς, μίαν μὲν τοῦ ὑποτολῆς τοῦ ἀδελφοθέου Ἰακώβου· τὰς δὲ λοιπὰς ἐκ τῆς παλαιοτέρας γραφῆς.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τοῦτο τοῦ αὐτοῦ ἀπονοίας ἐστὶ, τὸ λέγειν, ὅτι οἱ ἅγιοι δυσχέρειαν, ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, οὐχ ὑπὲρ ἑαυτῶν τοῦτο λέγουσιν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. διὸ καὶ τοὺς ταῦτα φρονοῦντας ποιοῦνται ὑπὸ ἀνάθεμα οἱ τῆς συνόδου ταύτης, λέγοντες, οὐχ ὑπὲρ τῶν ἄλλων μόνον

demnant Patres, dicentes, quòd ex proximè sequentibus Epistolæ verbis clarè ostenditur Apostoli sententia, subjungentis: Sin autem confiteamur peccata nostra, & quæ deinceps sequuntur. Jam verò David quoque dicit; In peccatis concepit me mater mea. Nisi enim lex nuptiis opem ferret, coitus peccatum existimaretur, libidinem carnísque appetitionem habens, quæ ipsum incitaret, etiam si liberorum gratia fieret. Et ideo, In peccatis, dixit David, concepit me mater mea. Si enim carnis cupiditatem causam habeat corporum generatio, talia sunt omnino & quæ ex ipsis generantur.

ARIST. *Qui, Theologo dicente, Si dixerimus, quod peccatum in nobis non est, nosmetipsos seducimus; interpretatur, ut non verè, sed humiliter hoc dixit: Anathema sit.*

Quandoquidem omnes sumus in peccatis, & nemo purus à sordibus, etiamsi unus dies tota sit illius vita: anathemati obnoxius est, qui dicit, humiliter & non verè, ab Apostolo dici; Quòd si dicimus, quòd peccatum non est in nobis, nosmetipsos seducimus. Si enim per humilitatem illud dixerit, non dixisset, quod nosmetipsos seducimus sed exaltamus: Ille enim seipsum seducit, qui hallucinatur & mentitur; non ille qui veritatem dicit.

CANON CXVI.

Quòd in oratione Dominica sancti pro seipsis dicunt; Dimitte nobis debita nostra. Similiter placuit, ut quicunque dixerit; In oratione Dominicâ propterea dicere sanctos, Dimitte nobis debita nostra, non quòd pro seipsis hoc dicant, quandoquidem ipsis deinceps non est necessaria talis petitio, sed quòd pro aliis peccatoribus, qui sunt in suo populo; & non dicat unusquisque sanctus, dimitte mihi debita mea, sed dimitte nobis debita nostra, tanquam pro aliis hoc magis quàm pro se justus intelligi postulet; sit anathema. Sanctus enim & justus erat Jacobus Apostolus, quando dixit; In multis enim offendimus omnes. Cur enim additum est illud, Omnes, nisi ut ea sententia psalmo quoque conveniat? ubi legitur, Ne introeas in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens; & in oratione sapientissimi Solomonis, Non est homo qui non peccaverit; & in libro quoque sancti Job, illud, In manu omnis hominis significat, ut omnis sciat homo imbecillitatem suam. Unde præterea sanctus quoque Daniel, cùm in oratione pluraliter diceret illud, Peccavimus, iniquè egimus, & reliqua, quæ illic humiliter & verè confitetur; ne existimaretur, ut quidam sentiunt, hoc non de propriis, sed de populi potiùs dicere peccatis, postea dixit; Oravi & confessus sum peccata mea, & peccata populi mei, Domino Deo meo. Noluit dicere peccata nostra, sed ipsius populi dixit & sua; quoniam futuros, qui illud sic malè intelligerent, veluti prævidit propheta.

BALS. Arrogantia est dicere, quòd sancti precantes, Dimitte nobis debita nostra, non pro seipsis hoc dicunt, sed pro populo. Et ideo eos, qui ita sentiunt, Patres anathemate feriunt; dicentes, justos non pro aliis solis petere remissionem peccatorum, sed etiam pro se ipsis: & adducunt testimonia sacræ Scripturæ; unum quidem ex epistola Jacobi fratris Domini; reliqua autem ex veteri testamento.

ZONAR. Hoc etiam est arrogantiæ dicere, quòd sancti precantes, Dimitte nobis debita nostra, non pro seipsis hoc dicunt, sed pro populo. Et ideo eos, qui ita sentiunt, hujus Synodi Patres anathemate feriunt, dicentes, justos non pro aliis solis petere

Digitized by Google

remissionem peccatorum, sed etiam pro seipsis: & adducunt testimonia sacræ scripturæ; unum quidem ex Epistola Jacobi fratris Domini; reliqua autem ex veteri testamento.

A τοὺς δικαίους αἰτεῖν τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν. καὶ μαρτυρίας ἐπιφέρουσι γραφικὰς, μίαν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἀδελφοθέου Ιακώβου, τὰς δὲ λοιπὰς ἐκ τῆς παλαιοτέρας γραφῆς.

ARIST. *Qui illud; Dimitte nobis debita nostra; quæ multorum sunt dicere, & non quæ singulorum & propria, exponit, Anathema sit: cum Danielem etiam cum multis dicentem videat; Confessus sum peccata mea, & peccata populi mei.*

ΑΡΙΣΤ. Ὁ παραφράζων δὲ, (ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν) τὰ τῶν πολλῶν λέγειν, καὶ οὐχ ἑκάστου καὶ τὰ οἰκεῖα, ἀνάθεμα· μετὰ πολλῶν καὶ Δανιὴλ βλέπων λέγοντα, ἐξωμολογούμην τὰς ἁμαρτίας μου, καὶ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ μου.

Qui perperam interpretatur, quòd sancti illud, Remitte nobis debita, dicentes, non pro seipsis precantes illud dicunt, ut non habentes peccatum, ac ideo precatione istâ non indigent; sed pro peccatoribus orationem istam Deo offerunt, anathema sit. Sanctus enim & justus erat Apostolus Jacobus, quando dixit, In multis enim peccamus omnes: & Daniel in oratione ejus numero plurali dicens, peccavimus, legem transgressi sumus & cætera; deinde & singulariter addens, Confessus sum peccata mea, & peccata populi mei Domino Deo meo.

B Ὁ παρερμηνεύων ὡς οἱ ἅγιοι δὲ, (ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα, λέγοντες, οὐχ ὑπὲρ ἑαυτῶν εὐχόμενοι τοῦτο λέγουσιν, ὡς μὴ ἔχοντες ἁμαρτίας, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ δεόμενοι τῆς αἰτήσεως ταύτης. ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν τὴν ἱκεσίαν ταύτην προσφέρουσι τῷ θεῷ, ἤτω ἀνάθεμα· ἅγιος γὰρ καὶ δίκαιος ἦν Ιάκωβος ὁ ἀπόστολος, ὅτε ἔλεγεν· ἐν πολλοῖς γὰρ ἁμαρτάνομεν πάντες. καὶ ὁ Δανιὴλ ἐν τῇ προσευχῇ αὐτοῦ πληθυντικῶς λέγων. ἡμάρτομεν, ἠνομήσαμεν, καὶ τὰ λοιπά· εἶτα καὶ ἰδικῶς ἐπάγων, ἐξωμολογούμην τὰς ἁμαρτίας μου, καὶ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ μου κυρίῳ τῷ θεῷ μου.

CANON CXVII.

ΚΑΝΩΝ ριζ'.

Quòd à sanctis verè dicitur, Dimitte nobis debita nostra. Similiter placuit, ut quicunque hæc verba orationis Dominicæ, ubi dicimus, Dimitte nobis debita nostra, sic volunt dici à sanctis, ut ea humiliter, non verè dicta sint; sint anathema. Quis enim ferat precantem, & non hominibus, sed Deo mentientem: qui labris dicat, velle sibi remitti; sed corde dicat, se non habere peccata, quæ sibi dimittantur?

C Ὅτι ἀληθῶς ἀπὸ τῶν ἁγίων λέγεται, δὲ, ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα οἵ τινες δήποτε αὐτὰ τὰ ῥήματα τῆς δεσποτικῆς εὐχῆς, ὅπου λέγομεν, ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, οὕτως βούλονται ἀπὸ τῶν ἁγίων λέγεσθαι, ὡς ταπεινοφρόνως καὶ οὐκ ἀληθῶς ταῦτα λεχθῆναι, ἀνάθεμα εἴη. τίς γὰρ ὑπενέγκοι καὶ εὐχόμενον καὶ μὴ ἀνθρώποις, ἀλλ' αὐτῷ τῷ κυρίῳ ψευδόμενον, καὶ τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ λέγοντα, θέλειν ἀφεθῆναι· τῇ δὲ καρδίᾳ λέγοντα, τὰς ὀφειλούσας ἀφεθῆναι ἁμαρτίας αὐτῷ, μὴ ἔχειν;

BALS. Præsens quoque canon est ejusdem sententiæ, cùm dicit, Quis enim eum feret, qui verbis quidem petit remissionem peccatorum, corde autem se non habere peccata existimet; & non hominibus, sed Deo mentitur?

D ΒΑΛΣ. Καὶ ὁ παρὼν κανὼν τῆς αὐτῆς ἐννοίας ἐστὶ, λέγων, τίς γὰρ ἀνέξεται καὶ τοῖς ῥήμασι μὲν ἄφεσιν σφαλμάτων αἰτοῦντα, τῇ δὲ καρδίᾳ μὴ ἔχειν λογιζόμενον ἁμαρτίας, καὶ οὐκ ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ κυρίῳ ψευδόμενον;

ZONAR. Præsens quoque canon est ejusdem sententiæ, & anathemati subjicit eum, qui ita sentit, dicens; Quis enim eum ferat hoc est, quis sustineat, & patiatur eum, qui verbis quidem petit remissionem peccatorum, corde autem se non habere peccata existimet; & non hominibus, sed Deo mentitur?

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ παρὼν κανὼν τῆς αὐτῆς ἐννοίας ἐστὶ, καὶ ἀναθέματι ἔνοχον ποιεῖται καὶ τὰ αὐτὰ δοξάζοντα, λέγων, τίς γὰρ ὑπενέγκοι, ἀντὶ τοῦ, τίς γὰρ ὑπομείνοι καὶ καταδέξηται καὶ τοῖς ῥήμασι μὲν ἄφεσιν σφαλμάτων αἰτοῦντα, τῇ δὲ καρδίᾳ μὴ ἔχειν λογιζόμενον ἁμαρτίας, καὶ οὐκ ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ κυρίῳ ψευδόμενον;

CANON CXVIII.

E

ΚΑΝΩΝ ριη'.

De populis, qui à Donatistis convertuntur. Similiter placuit, quoniam ante aliquot annos in hac Ecclesia plena Synodo definitum est, ut quæcunque Ecclesiæ, in diœcesi sitæ, ante leges de Donatistis editas catholicæ factæ fuerint, ad illas sedes pertinerent, per quarum Episcopos persuasæ catholicæ unioni communicarunt; post leges autem, quæcunque communicarunt, ad illas pertinerent, ad quas tunc quoque pertinebant, cum stabant à parte Donati; Et quoniam multæ contentiones de diœcesibus inter Episcopos postea exortæ sunt & exoriuntur, quibus tunc non perfectè provisum esse videtur: nunc huic sanctæ Synodo placuit, ut ubicunque fuit Catholica, & pars Donati, & ad diversas sedes pertinebant, quocunque tempore illic facta est vel erit unio, sive ante sive post leges, ad illam sedem pertineant, ad quam olim pertinebat, cùm esset Catholica.

F Περὶ τῶν λαῶν τῶν ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρεφόντων. ὁμοίως ἤρεσεν, ἐπεὶ πρό τινων ἐνιαυτῶν ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ πεπληρωμένῃ τῇ συνόδῳ ὡρίσθη, ἵνα οἱαιδήποτε ἐκκλησίαι, ἐν διοικήσει καθεστῶσαι, πρὸ τῶν νόμων τῶν περὶ τῶν Δονατιστῶν ἐντεθέντων καθολικαὶ γένωνται, ἐκείνοις τοῖς θρόνοις ἀνήκωσιν, ὧν τινῶν διὰ τῶν ἐπισκόπων προτραπεῖσαι τῇ καθολικῇ ἑνότητι ἐκοινώνησαν· μετὰ δὲ τοὺς νόμους οἱαιδήποτε ἐκοινώνησαν, ἐκείνοις ἀνήκωσιν, οἷς καὶ ὅτε ἦσαν εἰς δὲ μέρος τοῦ Δονάτου· καὶ ἐπεὶ πολλαὶ φιλονεικίαι ὕστερον μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων περὶ τῶν διοικήσεων ἀναφύησαν καὶ ἀναφύονται, οἷς τότε οὐ τελεία δοκεῖ γενέσθαι πρόνοια, νῦν ἐν ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ ἤρεσεν, ἵνα ὁπουδήποτε καθολικὴ ἐγένετο, καὶ δὲ μέρος τοῦ Δονάτου, καὶ διαφόροις θρόνοις ἀνήκουσαι ἦσαν, ἐν οἱῳδήποτε καιρῷ ἕνωσις ἐκεῖ ἐγένετο ἢ ἔσται, εἴτε πρὸ τῶν νόμων, εἴτε μετὰ τοὺς νόμους, ἐκείνῳ τῷ θρόνῳ ἀνήκωσιν, ᾧ τινι ἡ ἔκπαλαι ἐκεῖ ὑπάρξασα καθολικὴ ἀνῆκεν.

ΚΑΝΩΝ

Digitized by Google

ΚΑΝΩΝ ριθ'.

Περὶ τῶν, πῶς μεταξὺ ἀλλήλων μερίζονται τὰς διοικήσεις οἱ ἐπίσκοποι, τοῦτο μὲν οἱ καθολικοὶ, τοῦτο δὲ οἱ ἐκ τῶν Δονάτου ἐπιστρέψαντες· οὕτω δηλαδὴ, ἵνα εἴπερ ἐπίσκοποι ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν πρὸς τὴν καθολικὴν ἑνότητα ἐπέστρεψεν, ἐξίσου πρὸς ἀλλήλους διέλωσι τὰς οὕτως εὑρισκομένας διοικήσεις, ἔνθα ἦσαν ἀμφότερα τὰ μέρη· τοῦτ' ἔστιν, ἵνα ἄλλοι τόποι πρὸς ἐκεῖνον, καὶ ἄλλοι πρὸς ἐκεῖνον ἀνήκωσιν οὕτως, ἵνα ὁ παλαιότερος ἐν τῇ ἐπισκοπῇ μερίζῃ, καὶ ὁ ἥττων ἐπιλέγηται. εἰ δὲ τυχὸν εἷς ἔσται τόπος, ἐκείνῳ προσχωρήσῃ ᾧ τινι μᾶλλον γειτνιάζων εὑρίσκεται· ἐὰν δὲ ἀμφοτέροις τοῖς θρόνοις ἴσως γειτνιάζῃ, ἐκείνῳ παραχωρηθῇ, ὃν ὁ πλῆθος ἐπιλέξηται. εἰ δὲ τυχὸν οἱ ἀρχαῖοι καθολικοὶ ὦν ἴδιον θελήσουσι, καὶ οἱ ἐκ τῶν μέρους τῶν Δονάτου μεταστρέψαντες τὸ ἴδιον, τῶν πλειόνων ἡ γνώμη προτιμηθῇ τῶν ὀλιγωτέρων· εἰ δὲ τὰ μέρη εἰσὶν ἴσα, τῷ παλαιοτέρῳ ἐπισκόπῳ καταλογισθείη. ἐὰν δὲ οὕτως πλεῖστοι οἱ τόποι εὑρεσθῶσιν, ἐν οἷς ἀμφότερα τὰ μέρη εἰσὶν, ὡς μὴ δύνασθαι ἐξ ἴσου μερισθῆναι, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν αὐτῶν τόπων ἀνίσου ὑπάρχοντος, πρῶτον μερισθῶσιν οἱ ἴσοι ἀριθμοὶ, καὶ τῷ ἀπομένοντι τόπῳ τοῦτο φυλαχθῇ, ὅπερ ἀνωτέρω λέλεκται, ὅτε περὶ τῶν ἑνὸς ἐζητεῖτο τόπου.

ΒΑΛΣ. Ἐξηγηθῆναι τοὺς δύο τούτους κανόνας οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον, ὡς μηδὲ εἰς κοινὴν ἀφορῶντας οἰκονομίαν, ἀλλ' εἰς τοὺς ἐν Ἀφρικῇ ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν προσελθόντας ἐπισκόπους τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ τῶν Δονάτου αἱρεσιῶται πολλοὶ γενόμενοι, καὶ εἰς πλήθη συστάντες ἐν διαφόροις διοικήσεσιν ἥρπασαν ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἐνορίας, καὶ ταύτας κατεῖχον, καὶ οἰκειώσαντο. ἐπιστρεφόντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, ἀμφιβολίαι ἐγίνοντο περὶ τῶν ἐνοριῶν τῶν παρ' ἐκείνων πρώην κατεχομένων, τῶν ἐπισκόπων στασιαζόντων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἑκάστων εἰς ἑαυτοὺς ταύτας μεθελκόντων. περὶ τούτου οὖν τοῦ κεφαλαίου καὶ ἄμφω οἱ κανόνες οὗτοι ἐξεφωνήθησαν, τυποῦντες, πῶς χρὴ παρὰ τοῖς ἐπισκόποις μερίζεσθαι τοὺς τόπους, οὓς κατεῖχον οἱ Δονατισταί. ἐξηγηθῆναι δὲ τοὺς κανόνας κατὰ μέρος οὐκ ἀναγκαῖον, ὅτι τε οὐκ ἀσάφειαν ἔχουσι, καὶ ὅτι μηδ' εἰς κοινὴν ὁρῶσιν οἰκονομίαν, ἀλλὰ τοῖς ἐν Ἀφρικῇ μόνοις προσήρμοζον, κἀκείνοις κατὰ τὸν τότε καιρόν.

ΑΡΙΣΤ. Αἱ ὁτεδήποτε γενόμεναι τῶν Δονατιστῶν ἐπιστροφαὶ καὶ ἑνώσεις, ἐκείνῳ τῷ θρόνῳ ἀνηκέτωσαν, ᾧ καὶ ἡ ἔκπαλαι ἐκεῖσε καθολική.

Ἐπειδὴ πολλαὶ γεγόνασιν ἀμφιβολίαι περὶ τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρεφόντων, τίνι θρόνῳ οὗτοι προσκυρωθήσονται· πρὸ μὲν γὰρ τῶν νόμων τῶν βασιλικῶν, τῶν περὶ τῆς ἑνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν διατατομένων, ἐκείνῳ τῷ ἐπισκόπῳ ὑπέκειντο, δι' οὗ τῆς πλάνης ὑπέστρεψαν, καὶ τῇ καθολικῇ ἐκοινώνησαν ἐκκλησίᾳ. μετὰ δὲ τοὺς νόμους, ἐκείνοις τῶν ἐπισκόπων ἦσαν ἀνήκοντες, τοῖς πλησίον οὖσι τῶν τόπων, τῶν παρ' αὐτῶν δὴ τῶν Δονατιστῶν κατεχομένων. ὥρισεν ἡ σύνοδος, τὰς μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων ἀναφυομένας ἀμφιβολίας λύουσα, ἐκείνῳ τῷ θρόνῳ τούτους ἀνήκειν, ᾧ τινι καὶ ἡ ἔκπαλαι ἐκεῖσε ὑπάρξασα καθολικὴ ἐκκλησία διαφέρει.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ ἐπιστρέψαντες ἀπὸ Δονάτου, διελέσθωσαν τὰς διοικήσεις, καὶ ὁ μὲν παλαιότερος ἐπιμερίζοι, ὁ δὲ νέος ἐκλέγοιτο.

Ἐὰν οἱ τῶν Δονατιστῶν ἐπίσκοποι πρὸς τὴν καθολικὴν ἐπιστρέψωσιν ἐκκλησίαν, καὶ μεταξὺ αὐτῶν, ἢ καὶ ἑτέρων καθολικῶν ἐπισκόπων, παροικίαι τινὲς ἦσαν, ἐν αἷς καὶ ἀμφότεροι ἐπισκοπικὰ δίκαια εἶχον· γενέσθω ἡ διαίρεσις τῶν οὕτως ἀνακεκοινωμένων παροικιῶν καὶ διοικήσεων μεταξὺ αὐτῶν ἐπίσης, πλὴν οὕτως, ὥστε ὦν μὲν παλαιότερον

CANON CXIX.

Quomodo inter se diœceses divident Episcopi, partim quidem catholici, partim verò qui à Donato conversi sunt; sic videlicet, ut si quidem Episcopi à Donatistis ad Catholicam unionem conversi fuerint, ex æquo inter se invicem dividant, quæ sic inveniuntur diœceses, in quibus erant utræque partes; id est, ut alii loci ad illum, & illi ad hunc pertineant, sic ut antiquior in Episcopatu dividat, minor autem eligat. Sin autem unus fortasse fuerit locus, ad illum pertinebit cui vicinior reperitur: quòd si utrisque sedibus ex æquo sit vicinus, illi cedat quem populus elegerit. Sed si antiqui fortè catholici proprium voluerint, & qui erant ex parte Donati, conversi, proprium; plurium sententia præferatur sententiæ pauciorum: Sin autem sint partes æquales, antiquiori Episcopo adscribatur. Quòd si ita plurima loca inventa fuerint, in quibus sint utræque partes, ut non possint ex æquo dividi, cùm numerus ipsorum locorum sit inæqualis; primùm quidem dividantur æquales numeri; & in loco, qui restat, servetur id, quod superiùs dictum est, quando de uno loco quærebatur.

BALS. Exponere hos duos canones non est necessarium; ut qui nec ad communem œconomiam conferant, sed ad Episcopos, qui in Africa à Donatistis ad catholicam Ecclesiam accesserunt.

ZONAR. Cum eorum, qui ad Donati errores appulerant, ingens esset multitudo, conspiratione inter se facta, in multis diœcesibus Ecclesias, quin & ipsas quoque regiones invaserant, eásque quasi suæ ditionis effectas detinebant. Postea cum fidem orthodoxam denuò amplecterentur, controversiæ de iis, quas antea occupaverant, regionibus oriebantur, cum eas ad se trahere dissidentes Episcopi pro se quisque niterentur. In hanc ergo sententiam hi duo canones editi, ac per eos loca, quæ Donatistæ invaserant, dividendi forma Episcopis præfinita. Illos porro sigillatim exponere haud necessarium; tum quia nihil obscuritatis habent; tum quia ad communem œconomiam non conferunt; sed eorum tantum, qui in Africa per id tempus degerent, proprii sunt ac peculiares.

ARIST. in Can. cxviii. *Quandocunque factæ sunt Donatistarum conversiones & uniones, ad illum pertineant thronum, ad quem & Catholica Ecclesia, quæ olim ibidem fuit.*

Quandoquidem multæ controversiæ ortæ sunt de Donatistis conversis, cuinam throno illi adjudicarentur. Nam ante leges Imperatorias Ecclesiarum unionem præcipientes, illi Episcopo subjecti erant, per quem ab errore conversi sunt, & Catholicæ Ecclesiæ communicabant. At post leges, ad eos Episcopos pertinebant, qui proximi erant locis ab ipsis Donatistis detentis. Decrevit Synodus, controversias inter Episcopos ortas dirimens, ad illum thronum eos pertinere, ad quem & olim ibi constituta Ecclesia Catholica pertinebat.

ARIST. in Can. cxix. *Qui à Donato conversi sunt, diœceses dividant, & antiquior quidem distribuat, junior autem eligat.*

Si Donatistarum Episcopi ad Ecclesiam Catholicam redeant, & inter eos, vel etiam alios Catholicos Episcopos, quædam sint parœciæ, in quibus ambo jura habent Episcopalia; fiat divisio parœciarum sive diœcesium ita communicatarum, æqualiter inter eos; sed ita, ut antiquior Episcopus

Digitized by Google

Episcopus divisionem faciat, at qui post eum factus fuit electionem habeat. Si autem fortasse sit locus, in quo & Donatistæ habitabant & Orthodoxi, si vicinus sit Episcopo à Donatistis converso, ei integrè concedatur: Sin vero Episcopo Catholico vicinior sit, & pristini, qui in eo sunt, orthodoxi proprium habere vellent Episcopum; qui autem à Donato conversi sunt, etiam suum; plurium sententia prævaleat. Quòd si partes sint æquales, antiquiori Episcopo locus totus adjudicetur.

A ἐπίσκοπον ποιεῖσθαι ⁂ μερισμόν, ⁂ δι' ὑστέρων μετ' ἐκεῖνον ἡμόμενον ἔχειν τὸ ἐπιτήδειον. εἰ δὲ εἷς ἐξ τόπος, εἰς ὃν πᾶσιν ἡ Δονατιστῶν οἰκοῦντες ⁂ ὀρθόδοξοι, εἰ μὲν γειτνιάζει τῷ ἐπισκόπῳ τῷ ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρέψαντι, ἐκείνῳ κτ' ὃ ἀνώτερον ⁂ χωρηθῆ· εἰ δὲ μᾶλλον τῷ καθολικῷ ἐπισκόπῳ πλησιάζει, ⁂ οἱ ἐν αὐτῷ ὄντες ἀρχαῖοι ὀρθόδοξοι ⁂ ἴδιον διελήσουσιν ἔχειν ἐπίσκοπον, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Δονάτου μεταστρέψαντες πάλιν ⁂ ἴδιον, τῷ πλειόνων ἡ ψῆφος κρατείτω. εἰ δὲ τὰ μέρη ἴσα εἰσί, τῷ ἀρχαιοτέρῳ ἐπισκόπῳ ὁ τόπος ἅπας ⁂ προσνευθήσεται.

Canon CXX.

B

Ut si aliquam diœcesin ab hæresi Episcopus liberaverit, & triennio possederit, nemo eam repetat. Similiter placuit, ut si quis post leges locum aliquem ad catholicam unionem converterit, eúmque triennio, nullo repetente, detinuerit; deinceps ab eo ne repetatur; si quidem intra ipsum triennium fuerit Episcopus qui debebat repetere, & quievit: Sin autem non erat in matricula, præjudicium ei non afferatur; sed quando vacans locus Episcopum acceperit, liceat ei ab ipso die intra triennium repetere. Similiter autem & si à partibus Donati ad catholicam Ecclesiam conversus fuerit Episcopus, nullo præjudicio afficiatur in matricula de tempore præfinito; sed à quo die conversus est, facultatem habeat intra triennium repetendi loca, quæ ad suam sedem pertinent.

C

D

Περὶ ⁂, ἐάν τινα διοίκησιν ἐξ αἱρέσεως ἐλευθερώσῃ ἐπίσκοπος, καὶ ⁂ τριετίαν κατάσχῃ, μηδένα ταύτῃ ἀναζητεῖν. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ἐάν τις μετὰ τοὺς νόμους τόπον τινὰ ⁂ πρὸς τὴν καθολικὴν ἑνότητα μεταστρέψῃ, καὶ τὸν ἐπὶ τριετίαν, μηδενὸς ἀναζητοῦντος, κατάσχῃ, τοῦ λοιποῦ ⁂ αὐτῷ μὴ ἀναζητηθῇ· ἐὰν μόνον ἐντὸς τῆς αὐτοῦ τριετίας ὑπῆρχεν ἐπίσκοπος ὁ ὀφείλων ἀναζητῆσαι, καὶ ἡσύχασεν. εἰ δὲ μὴ ἦν, μὴ προκριμαπιδῇ ἐν τῇ μάτρικι, ἀλλ' ὅτε ὁ χηρεύων τόπος λάβῃ ἐπίσκοπον, ἐξὸν εἴη αὐτῷ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας ἐντὸς τριετίας ἀναζητῆσαι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐὰν ἐπίσκοπος ἐκ τοῦ τῶν Δονάτου μερῶν πρὸς τὸν καθολικὸν ἐπιστρέψῃ, μὴ προκριματιδεῖν ἐν μάτρικι τοῦ τοιούτου χρόνου, ἀλλ' ἐξ ἧς ἡμέρας ἐπέστρεψεν, ἐχέτω ἐξουσίαν ἀναζητεῖν ἐντὸς τριετίας τοὺς τόπους τῇ αὐτοῦ ἀνήκουσας καθέδρᾳ.

Bals. Ut est verisimile, leges de regionum finibus priùs latæ fuerant: sed quia postquam editæ sunt, controversiæ emersere, statuerunt Patres; ut si quis Episcopus ad fidem orthodoxam converterit locum aliquem seu paroeciam, quæ habet Hæreticos, & eam triennio detinuerit, idque vivo, qui in ea jus habet, Episcopo & tacente; de ea ne ampliùs turbetur. Sin autem in Episcopatu, ad quem dicitur locus pertinere, non erat Episcopus; lapsus triennii non impediet eum, qui postea electus est, quominus paroeciam suam revocet. Id ipsum autem servatur & in Donatistis, qui convertuntur. Ac in iis quidem consistit canon. Tu autem scias, quòd jura Ecclesiastica, quæ sunt scilicet de regionum finibus, & aliis, si adversus quidem Ecclesiam competunt, xxx. annis excluduntur: sin autem adversus personas, quadraginta annis. Et lege iii. caput iii. titul. v. lib. Basilic. & ultimum caput ii. tit. ejusdem libri; quod dicit, Omnis actio, quæ ad venerabiles domos pertinet, sive sit personalis, sive hypothecaria, xl. annos non excedit, convenientibus unicuique ejusmodi sanctæ domui temporalibus præscriptionibus sua tempora servantibus. Quamobrem quæ in præsenti canone continentur propter hæc capita, quæ ex Justiniani Novellis sunt, exoleverunt.

E

ΚΑΝΩΝ ρκ'.

Βαλς. Ως ἔοικεν, νόμοι προεκτεθέντος πρὸ τῶν ὁνωρείων. ἐπεὶ δὲ καὶ μετ' ὀλίγον τούτους ἐκφωνηθείσης ἀμφιβολίας ἀνέκυψεν, ὥρισαν οἱ πατέρες, ἵνα ἐάν ἐπίσκοπός τις μεταστρέψῃ πρὸς τὸ ὀρθόδοξον πίστιν, τόπον τινὰ ἤγουν παροικίαν ἔχουσαν αἱρετικούς, καὶ κατέχῃ αὐτὸν ἐπὶ τριετίαν, ζῶντος καὶ ταῦτα τοῦ διεκδικουμένου ἐπ' αὐτῇ ἐπισκόπου καὶ ἡσυχάζοντος, μηκέτι πρὸς ταύτης ἐγκληθῇ. ἐὰν δὲ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ, ἧ λέγεται διαφέρειν ὁ τόπος, οὐκ ἦν ἐπίσκοπος, ἡ πρόφασις τῆς τριετίας οὐκ ἐμποδίσει ⁂ μετὰ ταῦτα ψηφισθέντα ἀνακαλέσασθαι τὴν οἰκείαν. ὃ αὐτὸ δὲ κρατεῖν καὶ ἐπὶ τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρεφόντων. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι τὰ ἐκκλησιαστικὰ δίκαια, τὰ πρὸς τὴν οἰκείων διαφορὰν καὶ τὴν ἄλλων, εἰ μὲν κατὰ ἐκκλησίας ἀπορρίζοιτο, διὰ τριακονταετίας ἀπολείπονται· εἰ δὲ κατὰ προσώπων, διὰ τεσσαρακονταετίας. καὶ ἀνάγνωθι τὸ τρίτον κεφάλαιον τοῦ τρίτου τίτλου τοῦ ε'. βιβλίου τῶν Βασιλικῶν καὶ τὸ πολυτάγον κεφάλαιον τοῦ δευτέρου τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, λέγον, πᾶσα ἀγωγὴ προσήκουσα σεπτῷ οἴκῳ, εἴτε προσωπική εἴτε ὑποθηκαρία ἐστίν, οὐκ ὑπερβαίνῃ τὰ τεσσαράκοντα ἔτη, τῶν ἁρμοζόντων ἑκάστῳ οἴκῳ τοιούτῳ διαγεῖ προσηκόντων ἀβλαβῶν φυλαττουσῶν μόνοι γὰρ τοὺς οἰκείους χρόνους. ὥστε καὶ ⁂ πρόντος κανόνος ἐξῄρηται ὑπὸ τῶν τοιούτων κεφαλαίων, ἀπὸ νεαρῶν Ιουστινιανείων ὄντων.

F

Canon CXXI.

Ut Episcopus ad quem locus pertinet, non præjudicetur.

Placuit, ut si quis Episcopus ad fidem catholicam conversus, locum aliquem, regionem videlicet aut paroeciam, ejúsque loci populum, Ecclesiæ Catholicæ adjunxerit, eámque regionem triennii spatio nemine repugnante obtinuerit, ex eo tempore ipsius erit, hoc est, nemini, ut eum locum sibi vendicet, judicio experiri licebit. Si tamen ejus Episcopatûs, ad quem locus ille pertinere dicitur, nullus eo tempore Episcopus extabat illum vendicaturus, sed viduata Præfecto Ecclesia vacabat, non præjudicabitur in matriculâ; hoc est, quamvis in ejus Ecclesiæ tabulas, quæ eum triennio possedit, is locus relatus sit, non tamen ea res Epi-

ΚΑΝΩΝ ρκα'.

Περὶ τοῦ μὴ βλάπτεσθαι τὸν ἐπίσκοπον πρὸς ὃν ὁ τόπος ἀνήκει.

Ζωναρ. Ἐξ ὧν εἰρήκασιν οἱ τῆς συνόδου ταύτης πατέρες νόμοι ἐτέθησαν, οἶμαι, πρὸ τοῦ Ονωρείου ⁂ Βασιλέως· ἐκφυὲς γὰρ ἦν τότε τὸ ἐσπερίων. φησὶν οὖν ὁ κανών, ὡς εἰ μετὰ τοὺς νόμους ἐπιστρέψῃ τόπον τινά, ἤγουν παροικίαν, ἤτοι ⁂ ἐν αὐτῇ λαὸν, ἐπισκοπικὸν πρὸς τὴν ἑνότητα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ τὴν παροικίαν κατάσχῃ ἐν τριετίᾳ μηδενὸς ἀντιποιουμένου αὐτῆς, ἔκδηλα αὐτῷ ἔσται, ὥστε αὐτὸν ἐξέσται αὐτῷ ἀνενοχλήτως. ἐὰν δὲ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ, ἧ λέγεται διαφέρειν ὁ τόπος, οὐκ ἦν ἐπίσκοπος καὶ τὴν τριετίαν ἐκείνην, ὅστις ἔμελλεν ἀνακηρύσσειν αὐτὸν, ἀλλ' ἐχηρώθη ἡ ἐπισκοπὴ προεσῶτος, οὐ προκριμαπιδήσεται ἐν τῇ μάτρικι, ἀντὶ

τοῦ οὐ βλαβήσεται ἐκ τῆς καταγραφῆναι ἐν τῇ ἀπογραφῇ τῶν διαφερόντων τῇ ἐκκλησίᾳ, ἣ ἐπὶ τριετίαν ἐνεμήθη αὐτὸν, ἀλλ' ἐξέσται τῷ χειροτονηθησομένῳ ἐπισκόπῳ ζητῆσαι καὶ ἐκνικῆσαι αὐτὸν, ἐντὸς τριετίας ψηφιζομένης ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐγένετο. τοῦτο δὲ κρατεῖν καὶ ἐπὶ τῶν Δονατιστῶν, ὥστε ἐὰν ἐπίσκοπος αὐτῶν ἐπιστρέψῃ καὶ ἑνωθῇ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, οὗ τόπον τινὰ ἕτερος κατεῖχεν ἐπίσκοπος, ἔχειν αὐτὸν ἄδειαν ἐντὸς τριετίας, ψηφιζομένης ἐξότου ἐπέστρεψεν, ἀναζητεῖν τοὺς τόπους τοὺς ἀνήκοντας τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ.

A scopum, qui postea creatus fuerit, lædet; sed eum triennii spatio, ab eo die, quo Episcopus factus est, recensendo, repetere ac jure suo poterit vendicare. Quod quidem etiam in iis, quæ ad Donatistas spectant, servandum esse decernitur; ut si quis nimirum Episcopus ex eo numero se rursum ad Ecclesiæ Catholicæ unitatem aggregarit, cujus aliquam regionem alius Episcopus detinebat, loca ad Ecclesiam suam pertinentia, trium annorum intervallo, ex quo cum Ecclesia in gratiam rediit, repetendi habeat facultatem.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ μεταστρέφων εἰς ὀρθοδοξίαν, καὶ κατέχων ἐπὶ τριετίαν τὴν ἐπιστραφεῖσαν χώραν, ἔστω ἀνέγκλητος. καὶ ὁ μεταστρέφων ἐπίσκοπος ἀπὸ Δονάτου, εἰ ἐντὸς τριετίας ἀφ' οὗ ἐπέστρεψεν ἐνάγει, ἐναγέτω.

B

ARIST. *Qui regionem ad orthodoxam fidem convertit, & conversam per triennium detinet, sit extra culpam: & Episcopus à Donato conversus, si intra triennium, à quo conversus est, repetat, jure agat.*

Πρὸ μὲν τῶν βασιλικῶν νόμων, καθὼς καὶ ἐν τῷ ἑκατοστῷ ἑπτακαιδεκάτῳ κανόνι ἐγράφη, εἴ τις ἐπίσκοπος ἀπὸ αἱρέσεώς τινος εἰς ὀρθοδοξίαν μετέστρεψε παροικίαν τινὰ, κατεῖχε ταύτην ἀπεντεῦθεν, καὶ οὐκ ἠδύνατό τις τῶν ἐπισκόπων, ᾧ τινι ἡ τοιαύτη ἀνῆκε διοίκησις, ἀνακαλεῖσθαι αὐτήν. μετὰ δὲ τοὺς περὶ τούτου νόμους, ἤρεσε τῇ συνόδῳ, ὃς μεταστρέψαντα εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν χώραν τινὰ, καὶ ἐπὶ τριετίαν κατασχόντα αὐτὴν, μὴ παρά τινος ὀχληθέντα, ὡς ταύτην ἀναζητήσαντος, μένειν ἀνέγκλητον, καὶ μηκέτι ταύτην ἀναζητεῖσθαι ἀπ' αὐτοῦ, εἴπερ ἐντὸς τῆς τριετίας ὑπῆρχεν ἐπίσκοπος, ὁ μέλλων ἀναζητῆσαι αὐτὴν, καὶ ἡσύχασεν. εἰ γὰρ ἐχήρευεν Ἐπισκόπου ἡ ἐκκλησία, ἡ δικαιουμένη ἐπὶ τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ τῇ ἀπὸ τῆς αἱρέσεως μεταστραφείσης, ἔκτοτε ἡ παραδρομὴ τοῦ τριετοῦς χρόνου αὐτὸν βλάψει, μεθὸ γένηται ἐπ' αὐτῇ ἐπίσκοπος. ἀλλὰ καὶ παροικία τις ἐπισκόπου τῶν Δονωτιστῶν, ἐὰν πρὸς τὴν καθολικὴν μεταστρέψῃ ἐκκλησίαν, καὶ κατασχεθῇ ἐπὶ πολὺν χρόνον παρὰ τοῦ μεταστρέψαντος αὐτὴν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν· εἶτα προσέλθῃ τῇ ἑνότητι τῆς καθολικῆς πίστεως καὶ ὁ Δονατιστὴς ἐπίσκοπος, ἐξέσται αὐτῷ ἐντὸς τριετίας, ἀφ' οὗ ὑπέστρεψεν, ἀνακαλεῖσθαι τὴν ἀνήκουσαν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ παροικίαν.

C

D

Ante leges Imperatorias, quemadmodum & in centesimo decimo septimo canone scriptum est; Si quis Episcopus ab hæresi aliquâ ad fidem orthodoxam parœciam aliquam convertit, ab eo tempore eam possidebat, & non poterat quispiam Episcoporum, ad quem diœcesis illa pertinebat, eam revocare. At post leges de eo latas, Synodo placuit eum, qui regionem aliquam ad fidem orthodoxam convertit, & per triennium eam possedit, à nemine ut eam repente molestiâ affectum inculpatum manere, & eam ab isto non amplius repeti; si intra triennium extitit Episcopus, qui eam repeteret, & quievit. Si enim Ecclesia, quæ in regionem illam ab hæresi conversam, jus habet, Episcopo vacaverit, proinde triennalis cursus ei nocebit, postquam in eâ fit Episcopus. Sed & parœcia aliqua Donatistarum Episcopi, si ad Catholicam Ecclesiam convertatur, & ab eo qui ipsam ad fidem convertit orthodoxam diu detenta fuit; postea autem & ipse Donatista Episcopus ad fidei Catholicæ accedit unionem: licebit ei intra triennium, à quo conversus est, parœciam ad thronum suum pertinentem revocare.

ΚΑΝΩΝ ρκά.

Περὶ τῶν τοῖς λαοῖς, οὓς νομίζουσιν αὐτοῖς ἀνήκειν, ἐπιβαινόντων παρὰ γνώμην τῶν αὐτοὺς κατεχόντων. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα οἱοιδήποτε ἐπίσκοποι τὰ πλήθη, ἃ νομίζουσιν τῷ θρόνῳ αὐτῶν ἀνήκειν, μὴ οὕτως ἀναζητῶσιν, ὥστε ἄλλων ἐπισκόπων κρινόντων τοῦτο πράττειν, ἀλλ' ὑπὸ ἑτέρου κατεχομένοις ἐπέλθωσι τοῖς λαοῖς, εἴτε θέλουσιν, εἴτε μὴ θέλουσι, τῶν ἰδίου πράγματος τὴν ζημίαν ὑπομείνωσιν· καὶ οἵ τινες δήποτε τοῦτο ἐποίησαν, εἰ μὴ ἡ μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων συναίνεσις ἐπερατώθη, ἀλλ' ἀκμὴν περὶ τῶν αὐτοῦ φιλονεικοῦσιν, ἐκεῖνος ἀποστῇ ἐκεῖθεν, περὶ οὗ δειχθείη, ὅτι παρεάσας τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς δικαστὰς ἔφοδον ἐποίησεν. καὶ μὴ ἑαυτόν τις κολακεύσῃ, εἰ ἐκ τοῦ πρωτεύοντος γράμματα περὶ τῶν κατέχειν ἔλαβεν. ἀλλ' εἴτε γράμματα ἔχει, εἴτε οὐκ ἔχει, συνέλθῃ τῷ κατέχοντι, καὶ παρ' αὐτοῦ γράμματα λάβοι, ὥστε φανῆναι τοῦτον εἰρηνικῶς τὴν αὐτῷ ἀνήκουσαν κατέχειν ἐκκλησίαν· ἐὰν δὲ κἀκεῖνός τινα ζήτησιν ἀντεναγάγῃ, καὶ αὐτὴ παρατωθῇ μεταξὺ ἐπισκόπων κρινόντων, εἴτε οὓς ὁ πρωτεύων αὐτοῖς δῷ, εἴτε οὓς γειτνιῶντας κατὰ συναίνεσιν ἐπιλέξωνται.

E

F

CANON CXXI.

De iis qui invadunt populos, quos putant ad se pertinere, præter voluntatem eorum qui illos possident. Similiter placuit, ut quicunque Episcopi populos, quos ad suam sedem pertinere existimant, non ita repetant, ut aliis Episcopis judicantibus hoc agant; sed populos, qui ab aliis detinentur, invadant, sive velint sive nolint, causæ suæ jactura multentur: & quicunque utique hoc fecerunt, si non inter Episcopos consensu negotium finiatur, sed adhuc de eo contendant; is ab eo discedat, quem ostensum fuerit neglectis judicibus Ecclesiasticis in eum impetum fecisse. Nec sibi quispiam blandiatur, si à Primate de possidendo literas acceperit. Sed sive habeat literas, sive non, conveniat eum qui possidet, & ab eo literas accipiat; ut is videatur pacificè, quæ ad ipsum pertinet, Ecclesiam possidere: Sin autem ille contrariam quæstionem referat; ipsa quoque inter Episcopos judicantes finiatur, sive quos Primas ei dederit, sive quos ipsi vicinos consensu delegerint.

ΒΑΛΣ. Καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος διορίζεται ὃς ἀνάρχως τὸ ἴδιον ἀφελόμενον ἐκπίπτειν αὐτοῦ. καὶ ὁ παρὼν δὲ κανὼν διορίζεται τοὺς ἐπισκόπους, τοὺς νομίζοντας ἔχειν δίκαιον πλήθους ἤγουν ἐνορίας, μὴ αὐθεντικῶς ἐπιδράττεσθαι ταύτης, κἂν θέλωσι τοῦτο οἱ λαοὶ, κἂν μὴ θέλωσιν, ἀλλὰ ἐκνικᾶν τὰς κατεχομένας παρ' ἑτέρων ἐπισκόπων τοιαύτας ἐνορίας μετὰ κρίσεως ἐπισκοπικῆς· εἰ δὲ αὐτεκδίκητοι γένωνται, ζημίαν ὑπομένειν τῶν ἰδίου πράγματος, ἤγουν ἐκπίπτειν

BALS. Lex quoque civilis statuit, ut qui sine Magistratus auctoritate rem propriam abstulerit, is ab ea excidat. Præsens quoque canon decernit, ut qui se plebis vel regionis jus habere existimant, ne eam sua auctoritate apprehendant, sive hoc velint populi, sive nolint; sed quæ ab aliis Episcopis detinentur, ejusmodi regiones, cum episcopali judicio evincant: Sin autem sibiipsis jus dixerint, rei propriæ jacturam sustineant, scilicet à suo jure excidant.

Digitized by Google

Hoc quoque eis eveniet, qui post cœptum judicium Episcopalem sententiam non expectaverint, sed sua auctoritate regionem apprehenderint. Nec quis, inquit, sibi ipsi blandiatur, hoc est, seipsum decipiat, quòd à Primate seu Metropolitano literas acceperit loci possessionem ei concedentes. Sive enim habeat literas, sive non habeat, nisi ejus, qui populum de quo est controversia detinet, literas acceperit, per quas appareat se ex illius sententia eam, quæ ad ipsum pertinet, regionem pacificè obtinuisse, à jure suo excidet. Sin autem reus contrariam quæstionem inferat, hoc est, eum, qui in ipsum actionem intendit, reconveniat seu recriminetur, ut ipsa quoque causa finiatur judicantibus Episcopis: qui autem judicant, vel à Primate dabuntur, vel ex consensu adversariorum eligentur. Interrogaverit autem quispiam, cùm diversi canones definiant eos deponendos, qui in alienis diœcesibus episcopale quid exercent, præter sententiam eorum ad quos pertinent; quomodo præsens canon sola juris, quod fortè habet, privatione eum condemnat, qui invaserit? Solutio. Hîc suppone Episcopum, qui sibi jus dixit, jus habere diœcesis: & propterea depositioni quidem non subjicitur, sed proprio jure excidit. Si enim revera apparuerit alienam esse diœcesin, ex vexatione Episcopi, qui violentam invasionem passus est, deponetur qui se insolenter & superbè gessit. Præterea interrogaverit quispiam, cùm is qui invasit Episcopus jure suo ita exciderit, qui eam detinet, ritè tanquam in propria diœcesi Episcopatum geret, an punietur, ut qui prudens & sciens alienam diœcesin detinet, & in ea sacra celebrat? Solutio. Lex est quæ dicit, jubente Magistratu justè possidemus: & quia Episcopus, qui vim passus est, à canone jus accepit, utpote cùm is, qui se insolenter & immoderatè gessit, nullum jus in diœcesi habuisse reputatus sit; absque ullo præjudicio jura episcopalia exercebit in provincia quam detinet, etsi aliquando erat aliena. Quid verò, vis & insolentia condemnati Episcopi Ecclesiæ jura detrimento afficiet? & excludetur qui post eum ordinandus est Episcopus, quominus possit revocare jura Ecclesiæ suæ, an non? Solutio. Mihi videtur non ex eo lædi Ecclesiam, quòd peccet Episcopus; & propterea regionem ritè revocabit successor ejus qui invasit, etiamsi multum tempus præterierit. Tale quid autem dictum est tempore sanctissimi Patriarchæ domini Lucæ. Cùm enim quidam Episcopus magnæ Brysis litigaret cum Archiepiscopo parvæ Brysis, & protulisset scriptam transactionem antea defuncti Archiepiscopi, de non revocanda ab ipso regione, quæ ab Episcopo detinebatur; pronunciavit Synodus, non lædi Archiepiscopatum ex eo quod ejus Præsul præter sententiam suorum Clericorum & magnæ Synodi fecit. Fuerunt & multa hujusmodi alia synodalia judicia.

A τῦ οἰκείου δικαίου. τῦτο δὲ ἔσαι καὶ εἰς τοὺς μὴ προκαταρξὶν μὴ ἀναμείναντας τὴν ἐπισκοπικὴν δικαίωσιν, ἀλλὰ αὐθεντικῶς ἐπιλαβομένους τῆς ἐνορείας. καὶ μή τις, φησὶν, ἑαυτὸν καλακεύσῃ, ἀντὶ τῦ ἀπατήσῃ, ὅτι ὁπ᾽ ἀρτιδύοντος ἤτοι μητροπολίτου γράμματα ἔλαβεν ἐπιτρέποντα αὐτῷ τὴν τόπου κατάσχεσιν. εἴτε γὰρ ἔχῃ γράμματα, εἴτε σὐκ ἔχῃ, εἰ μὴ κατέχοντος λαὸν ἐκκεκωμωμένον λάβῃ γράμματα, δι᾽ ὧν φανήσεται καὶ γνώμην ἐκείνου εἰρηνικῶς καταχὼν τὴν ἀφαίρεσιν αὐτῷ ἐνορείαν, ἐκπεσεῖται τῦ δικαίου αὐτῦ. ἐὰν δὲ καὶ ἀναγόμενος ἀντενάγῃ, πυθέσιν ἀνταπαίσονται ἀναγόντα, ἵνα καὶ αὕτη ἡ ὑπόθεσις ἀφαπαθῇ κρινόντων ἐπισκόπων. οἱ δὲ κρίνοντες, ἢ παρὰ τοῦ ἀρτιδύοντος δοθήσονται, ἢ καὶ συναίνεσιν τῶν ἀντιδίκων ἐπιλεγήσονται. ἐρωτήσῃ δέ τις, ὡς ἀφορέων κανόνων διορισμένων καθαιρῆσθαι τοὺς ἐν ἀλλοτρίαις ἐνορείαις ἐπισκοπικόν τι ἐνεργοῦντας παρὰ γνώμην τῶν κατεχόντων αὐτάς, πῶς ὁ παρὼν κανὼν ὅτι μόνῃ ἐκπώσει τοῦ πρεσβύτου ἴσως δικαίου αὐτῷ κατακρίνῃ καὶ τὴν ἔφοδον ποιήσαντα; Λύσις. ἐνταῦθα ὑπόθυ δίκαια ἔχειν ἐνορείας καὶ ἀντονομάσαμεν ἐπίσκοπον, καὶ ἀφ᾽ τῦ καθαιρέσει μὲν οὐχ ὑπόκειται, ἐκπίπτει δὲ τῦ οἰκείου δικαίου. εἰ γὰρ φανῇ μὴ ἀληθείας ἕνεκα ἀλλοτρίαν τὴν τοιαύτην ἐνορείαν, ἐξ ὀχλήσεως τοῦ παθόντος τὴν ἔφοδον ἐπισκόπου, καὶ καθαιρεθήσεται ὁ ἀτακτήσας. ἐπὶ ἐρωτήσῃ τις, ὡς τῦ πεποιηκότος τὴν ἔφοδον ἐπισκόπου οὕτως ἐκπεσόντος τῦ ἐπισκοπικῦ δικαίου αὐτῦ, ἐνδιαιτώμενος ὡς ἐπὶ οἰκείᾳ ἐνορείᾳ ἐπισκοπεύσῃ ὁ κατέχων αὐτὴν, ἢ τιμωρηθήσεται, ὡς ἐν εἰδήσῃ ἀλλοτρίαν ἐνορείαν κατέχων καὶ ἱερουργῶν ἐν αὐτῇ; Λύσις. νόμος ἐστὶ λέγων, κελεύοντος ἄρχοντος δικαίως νεμόμθα, καὶ ἐπεὶ ὁ παθὼν τὴν ἔφοδον ἐπίσκοπος ἀπὸ τοῦ κανόνος δεδικαίωται, ὡς τὸν ἀτακτήσαντα λοιδορήτως μηδέποτε σχεῖν δίκαιον εἰς τὴν ἐνορείαν, ἀποκριματίσας ἐνεργήσει ἐπισκοπικὰ δίκαια εἰς ἣν κατέχει ἐνορίδα, κἂν ἣν ποτε ἀλλοτρία. τί δὲ, ἡ ἀταξία καὶ ἔφοδος τῦ κατακριθέντος ἐπισκόπου λυμήνηται τὰ δίκαια τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀποκλεισθήσεται ὁ μὴ τῦτον χειροτονηθησόμενος ἐπίσκοπος ἀνακαλέσθαι τὰ δίκαια τῆς ἐκκλησίας αὐτῦ, ἢ οὒ; Λύσις. ἐμοὶ δοκεῖ μὴ καταβλάπτεσθαι τὴν ἐκκλησίαν ἐξ ὧν ἁμαρτήσει ὁ ἐπίσκοπος. καὶ διὰ τῦτο ἐνδιαιτωμένως ἵνα ἀνακαλέσηται τὴν ἐνορίδα ὁ διαδεξάμενος ποιήσηται ἔφοδον, κἂν καὶ πολὺς παρέλθῃ καιρός. ἐλαλήθη δὲ τοιοῦτόν τι καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρων τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Λουκᾶ. τινὸς γὰρ ἐπισκόπου τῆς μεγάλης Βρύσεως διαζομένου μετὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς μικρᾶς Βρύσεως, καὶ προκομίσαντος ἀμάλυτον ἔγγραφον τοῦ προτελευτήσαντος ἀρχιεπισκόπου, χάριν τοῦ μὴ ἀνακαλέσθαι τῦτον ἐνορείαν κατεχομένην ὑπὸ τῦ ἐπισκόπου, ἡ συνοδος ἀπεφήνατο μὴ καταβλάπτεσθαι τὸν ἀρχιεπισκοπὴν ἐξ ὧν ὁ τοιῦτος προέδρος ἔπραξε παρὰ γνώμην τῶν οἰκείων κληρικῶν καὶ τῆς μεγάλης συνόδου. γεγόνασι δὲ καὶ ἄλλαι πολλαὶ τοιαῦται κρίσεις συνοδικαί.

B

C

D

E

Zonar. Si quis Episcopus alicujus populi curam ad se pertinere contendat, non illum sibi pro potestate arrogare, sed ad Episcoporum Concilium causam deferre, ac per eos, quæ ad Ecclesiam suam pertinere arbitretur, recuperare, canon decernit. Quod si quis in alicujus loci ab altero Episcopo detenti possessionem, sive à populo accersitus, sive eo repugnante, temere irruat; jus suum amittet, ac ejus rei, quam pro imperio occupare conatus est, etiamsi jus in eam habuit, possessione mulctabitur. Quod si nonnulli, inquit, hoc fecerunt; Hoc, quid? ut apud Episcopos nimirum controversiam suam de jure populi ambiguo disceptarent, neque tamen controversiæ aut judicii finem expectavêre; sed re adhuc inexplorata & incerta litigantium alter se ab Ecclesiastico judicio subtraxit, dubiámque adhuc possessionem invasit; jus suum is quoque amittet. Ne-

ΖΩΝΑΡ. Ἀπαγορεύει ὁ κανὼν ὅσα ὁ λέγοντα δίκαιον ἔχειν ἐπίσκοπον ἐπὶ λαῷ τινι, δυναστείᾳ χρᾶσθαι, καὶ ἐπέρχεσθαι αὐτοῖς, βούλεται δὲ εἰς κρίσιν ἐπισκόπων καταγῆν τὴν ὑπόθεσιν, καὶ οὕτως ἐκκινᾶν, ὃ οἴεται ἁφαίρειν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῦ. εἰ δὲ ἐπέλθῃ τις τοῖς λαοῖς τοῖς ὑπὸ ἑτέρου ἐπισκόπου κατεχομένοις, εἴτε βούλονται αὐτὸν οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι ἔχειν ἐπίσκοπον, εἴτε μὴ βούλονται, ἐκπεσεῖται τοῦ οἰκείου δικαίου, ζημιούμενος δυναστείᾳ ἁφαρπάσαι, ὥστε κἂν δίκαιον ἐπ᾽ ἐκείνῳ εἶχεν, ἀπολέσει αὐτό. εἰ δὲ καί τινές, φησι, τῦτο ἐποίησαν. τῦτο, ποῖον; ὅτι παρὰ ἐπισκόπων κριθῶν περὶ ὅτου ἀναζητουμένου λαοῦ, εἰ μὴ μέχρι πέρατος τῆς ὑποθέσεως ἐνέμειναν τῷ δικαστηρίῳ, ἀλλ᾽ ἔτι φιλονεικουμένου καὶ δικαζομένου περὶ τοῦ πράγματος ἐν τῷ δύο μερῶν ἀποστῆναι τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου, καὶ ἔφοδον ποιήσῃ κατὰ τοῦ ἐνικωμένου λαοῦ, κἀκεῖνο ἐκπεσεῖται τοῦ ἰδίου δικαίου. καὶ

F

Digitized by Google

κὴ μή τις, φησιν, ἑαυτὸν κολακεύσῃ, ἀντὶ τ ἀπατήσῃ. ἡ A γὰρ κολακεία ἀπάτη ἐστίν, ἐστὲν ὑγιὲς τ κολακεύοντ⊙, λέγοντ⊙, ἀλλὰ πάντα πρὸς χάριν κὴ θεραπείαν τ κολακευομένου. μή τις οὖν, φησιν, ἑαυτὸν ἀπατήσῃ, ὅτι ἐκ τ πρωτεύοντ⊙, ἤτοι τ μητροπολίτου τ ἐπαρχίας, γράμματα ἔλαβεν, ὑπογράφοντα αὐτῷ τὸν τ τόπου κατάσχεσιν. εἴτε γὰρ ἔχῃ γράμματα, εἴτε οὐκ ἔχῃ, εἰ μὴ τ κατέχοντος ⁂ λαὸν ⁂ ἐκκλησίαν λάβοι γράμματα, δι' ὧν φανήσεται κὴ γνώμῃ ἐκείνου εἰρηνικῶς κατασχὼν τὴν διαφέρουσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν, ἐκπεσεῖται τῆ δικαίου αὐτ· ἐὰν δὲ κὴ ὁ ἀναιρούμενος ἀντεπιφέρῃ, ζητήσιν, ἀνταγωνίσεται ⁂ ἐναγόντα, ἵνα κὴ αὕτη ἡ ὑπόθεσις παρὰ πάντων κρινόντων ὑπὸ τ πρώτου. οἱ δὲ B κρίνοντες, ἢ παρὰ τῆ πρωτεύοντ⊙ δοθήσονται, ἢ κὴ συναίνεσιν τ ἀντιδίκων ὑπολεγήσονται.

ΑΡΙΣΤ. Μηδεὶς ἑαυτῷ ἐκδικείτω ὃ νομιζόμενον διαφέρειν. Ἀλλ' ὑπὸ τ πρώτου δίκαιον, ἢ οὓς ὁ πρωτεύων δώσει, ἢ οἱ γειτνιῶντες ἐκ συναινέσεως· ὁ δὲ παρὰ τῆ πρωτεύοντ⊙ γράμμα περὶ τῆ κατασχεῖν λαὸν, ἑαυτὸν κολακεύει.

Εἴ τις ἐπίσκοπ⊙ οἴεται ἔχειν δίκαιον ἐπί τινι παροικίᾳ τ ἑτέρου ὑπὸ τ κατεχομένη, τοῖς πρωτόθροις αὐτῷ ὑπὸ τ τόπου καθήκει τ πρωτεύοντος ἐπιέναι, κὴ περὶ τούτου διεγκαλεῖν· οὐ μὴν αὐτοδίκητον γίνεσθαι, κὴ αὐθεντικῶς κατασχεῖν πειρᾶσθαι, ὅπερ οἴεται αὐτῷ διαφέρειν. εἰ δὲ κὴ γράμματα λάβῃ παρὰ τῆ κατασχεῖν ⁂ λαὸν, ⁂ ὑφ' ἑτέρου κατεχόμενον ὑπὸ τ τόπου, ἑαυτὸν ἀπατᾷ. οὐδὲ γὰρ ὠφεληθήσεταί τι ἐξ αὐτοῦ, εἰ μὴ ὁ κατέχων αὐτὸν εἰρηνικῶς ἀπελθεῖν ἀποσῆται, ἢ δικαστικῶς μετακινηθῶσι.

ΚΑΝΩΝ ρκβ'.

que verò sibi quisquam, inquit, blandiatur seu assentetur, id est, seipsum decipiat, (est namque quoddam genus fraudis assentatio, cum pro veritate nihil assentator loquatur, sed ad gratiam atque auribus serviens omnia proferat) ne quis ergo, inquit, seipsum decipiat, quòd à Primate, aut Metropolitano provinciæ, literas, quibus ei loci possessio permittatur, acceperit. Sive enim eas revera habeat, sive non habeat; nisi ab eo quoque Episcopo, qui in possessione quamvis incerta versatur, literas acceperit, quibus Ecclesiam ad illum pertinentem, se non sine illius approbatione pacatè obtinuisse demonstret; omnino causa cadet: Si verò is, qui deletus est, actori vicissim litem intendat; ea quoque controversia Episcoporum judicio definiatur. Judices porrò, vel à Metropolitano dabuntur, vel communi partis utriusque consensu deligentur.

ARIST. *Nemo sibi vendicet, quod ad se pertinere existimatur: Sed Episcopi judicent, vel quos Primas dabit, vel vicini ex consensu. Qui autem à Primate literas de detinendo accepit, sibi blanditur.*

Si quis Episcopus sibi videtur jus habere in parœciam aliquam ab alio Episcopo detentam, ad Episcopos, qui in ipsum jurisdictionem habent, accedere debet, & litem ei intendere: non autem suum esse ultorem, & cum authoritate conari possidere, quod existimat ad se pertinere. Quòd si & literas de populo, qui ab alio Episcopo detinetur, possidendo acceperit, semetipsum decipit. Nihil enim ex eo emolumenti accipiet, nisi qui eum detinet pacificè mallet desistere, quàm judicialiter amoveri.

Περὶ τῶν ἀμελουμένων τῶν αὐτοῖς ἀνηκόντων λαῶν. ὁμοίως D ἤρεσεν, ἵνα οἵ τινες δήποτε ἀμελοῦσι τῶν τόπων τῶν ἀνηκόντων τῆ αὐτῶν καθέδρᾳ, πρὸς τούτους καρδᾶναι εἰς τ καθολικὴν ἑνότητα, ἐκκληθῶσιν ὑπὸ τῶν γειτνιώντων αὐτοῖς ὑπαμελῶν ὑπισκόπων, ἐπὶ τῷ, μὴ ἀναβάλλεσθαι τοῦτο πράξαι. δεῖ ἐὰν ἐντὸς προθεσμίας μιᾶς ἐξ ἀπὸ τ ἡμέρας τ περὶ τούτου συνελεύσεως μηδὲν ἀνύσωσι, τῷ διωκομένῳ λοιπὸν τούτους καρδᾶναι προσκερδῶσιν· ὅτως μέντοι, ἵνα ἐὰν ἐκεῖνος, πρὸς ὃν δείκνυται ἀνήκει, οἱ τοιοῦτοι ἐξεπίτηδες διά τινα οἰκονομίαν ἔδοξεν ἀμελεῖν, τοῦτο τῶν αἱρετικῶν ὑπολεξαμένων, ὥστε ἀθορύβως αὐτοὺς προσδέξασθαι· κὴ ὂν τοσούτῳ ἡ αὐτοῦ ὑπομέλεια ὑπὸ ἑτέρου προελήφθη, ἢ τινι εἰ κατεχρήσαλο, τοὺς αὐτοὺς αἱρετικοὺς πλέον ἐκάκιζεν· τούτου μεταξὺ ὑπισκόπων κρινόντων διαγινωσκομένου, οἱ τόποι τῆ αὐτοῦ καθέδρᾳ ἀποκαταστάθωσιν. τῶν δὲ κρινόντων ὑπισκόπων ἐκ διαφόρων ὄντων ἐπαρχιῶν, ἐκεῖνος ὁ πρωτεύων τοὺς δικαστὰς δώσει, οὗ τινος ἐν τῆ χώρᾳ ὁ αὐτὸς ὑπάρχει τόπος, περὶ οὗ φιλονεικεῖται. ἐὰν δὲ κὴ κοινῇ συναίνεσιν γειτόνων ἐπιλέξωνται κριτὰς, ἢ εἷς ἐπιλεγῇ ἢ τρεῖς· κὴ ἐὰν τρεῖς ἐπιλέξωνται, ἢ τῇ τῶν ὅλων ψήφῳ ἐξακολουθήσουσιν, ἢ τῇ τῶν δύο.

ΒΑΛΣ. Ἄλλοι μὲν ἐξελάβοντο ⁂ κανόνα εἰς Ἐπισκόπους ἀμελεῖς διαπεπεμμένους ἐπὶ τῇ ἐκδικήσει τῶν ἀνηκόντων κὴ δεσποτείαν ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῶν τόπων. ἐγὼ δὲ πρὸς τ ὑπόθεσιν τ κανόνος ἑρμηνεύων αὐτὸν, φημὶ, ὅτι ἤρεσε τοῖς παλαιοῖς, ἵνα ἐάν ἐπίσκοποί τινες ἀμελῶσι τ διδάσκειν τοὺς ἐν ταῖς ἐνορίαις αὐτῶν, εἶτε κερδαίνειν τὰς ψυχὰς τούτων, ὀφείλωσιν εἰς τ καθολικὴν ἑνότητα, ἤγουν εἰς τ ἐτησίαν συνόδου ἐκκλῆσθαι, ἤγουν παρὰ τῶν γειτνιαζόντων ὑπομελῶν ὑπισκόπων διὰ τ μὴ ῥᾳθυμεῖν, ἀλλὰ διδάσκειν ⁂ ὑπ' αὐτοὺς λαόν. ἐὰν δὲ μὴ ὀφείλωσι τ παρακοὴν, ἤγουν παρακοὴν, ἢ ὀλοθρευθῶσιν οἱ ὑπηκουηθέντες κὴ εἰς διδασκαλίαν

De iis qui populos ad se pertinentes negligunt. Similiter placuit, ut quicunque negligunt loca, quæ ad suam cathedram pertinent, quod ad ea ad catholicam unionem lucrifacienda attinet, à vicinis eorum diligentibus Episcopis conveniantur, ne hoc facere differant. Quare si intra terminum sex mensium à die hujus conventionis nihil effecerint, ei deinceps, qui illos possit lucrifacere, assignentur: Sic tamen, si ille, ad quem ii pertinere ostenduntur, de industria propter aliquam œconomiam negligere visus sit, cùm hoc maluissent hæretici, ut ipsos absque ullo strepitu acciperet; & interea ejus diligentia ab alio prævenita sit; qua quidem si usus esset, ipsos hæreticos magis ad improbitatem incitasset: eo inter judicantes Episcopos cognito, loca ejus sedi restituantur. Cùm autem judicantes Episcopi sint ex diversis provinciis, Primas ille Judices dabit, in cujus regione est locus ille, de quo contenditur. Sin autem communi consensu vicinos Judices elegerint, vel unus eligatur, vel tres: & si tres elegerint, vel omnium sententiam sequentur, vel duorum.

BALS. Alii quidem acceperunt canonem de Episcopis, qui negligenter se gerunt in iis locis, quæ jure dominii ad Ecclesias suas pertinent, vendicandis. Ego verò secundum canonis titulum eum interpretans, dico, quod Patribus placuit, ut si Episcopi aliqui negligant eos docere, qui in suis sunt diœcesibus, ut eorum animas lucrifaciant, debent ad catholicam unionem, seu ad annuam Synodum evocari, seu denunciari, à vicinis diligentibus Episcopis, ne sint socordes, sed suum populum doceant. Sin autem postquam facta fuerit denunciatio interpellati non corrigantur, nec doctrinæ invigilent intra sex menses; tunc

Digitized by Google

debent ejusmodi loca alii vicino Episcopo assignari, qui possit eos lucrifacere, seu per doctrinam sibi familiares reddere. Si autem Episcopus, qui ante hunc eandem habuit diœcesin, dicat œconomia aliqua & quodam consilio se populum suum docere negligere; utpote quòd hæretici, qui in eo fortè sunt, velint sine ulla reprehensione converti, & æquum censeant ut veritatis rationem tacitè suscipiant; & propterea docere negligit, ne ea utens hæreticos magis ab improbitatem incitet, ut qui reprehendi ægre ferant; & hoc ipsum ab Episcopis verum cognitum fuerit: ad eundem Episcopum regio revertetur. Quia autem verisimile erat dicere aliquos, quinam hanc causam judicare debent: statuerunt Patres, eos Episcopos dari Judices à Primate provinciæ, seu Metropolitano, quos ipsi visum fuerit, utpote cùm is locus situs sit in ejus provincia. Sin autem qui de regione contendunt, ex vicinis Episcopis Judices elegerint, non multos eligant, sed unum, vel tres. Et si unus quidem electus fuerit, illius sententiam sequentur; cùm sit enim electus Judex, in eum non cadit appellatio: Sin autem sint tres, vel erunt concordes, & eorum sententia necessariò valebit; vel dissentient, & plurium valebit sententia. Atque hic quidem canon sic eos punit, qui non docent sibi subjectos populos. lviii. autem canon sanctorum Apostolorum sic expressè dicit; Episcopus vel Presbyter qui clerum vel populum negligit, & eos pietatem non docet, segregetur: in socordia autem permanens, deponatur. Et mihi magis videtur servandus canon Apostolicus. Iniquum enim est, propter Episcopi negligentiam Episcopatum ad se pertinente regione privari. Sed id, quod in Apostolico canone dicitur, fiet, postquam Episcopo denunciatum fuerit, ut vult hic præsens canon. Quæ autem in præsenti canone continentur pro dispensatione in aliis quoque justis & rationalibus causis accipe. Non enim negligens reputabitur Episcopus, qui ægrotat, vel qui in majoribus causis Ecclesiasticis versatur. Lege & ciii. can. præsentis Synodi, qui hujusmodi negligentem Episcopum communionis privatione, consequenter dicto canoni Apostolico, mulctat.

A ἐπαγρυπνήσωσιν, ἐντὸς μηνῶν ἓξ, ἔκτοτε ὀφείλουσιν οἱ τοιοῦτοι τόποι προσκυροῦσθαι ἑτέρῳ πλησιοχώρῳ ἐπισκόπῳ, τῷ δυναμένῳ τούτους κερδᾶναι, ἤγουν διὰ τῆς διδασκαλίας οἰκειώσασθαι ἐὰν δὲ ὁ ἐπίσκοπος, ὁ πρὸ τούτου τὴν τοιαύτην ἐνορίαν ἔχων, λέγῃ διά τινα οἰκονομίαν ἀμελῆσαι τῆς διδάσκειν τοὺς ἐν αὐτῇ λαὸν, ὡς τυχὸν τῶν ἐν ἐκείνῃ ὄντων αἱρετικῶν θελησάντων χωρίς τινος ἐλέγχου ἐπιστραφῆναι, καὶ ἀξιωσάντων σεσιγημένως τοὺς λόγον τῆς ἀληθείας παραδέξασθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἀμελῆσαι τῆς διδασκαλίας, ἵνα μὴ καταχρώμενος ταύτῃ τοὺς αἱρετικοὺς ἐπιπλέον εἰς κακίαν προξυνῇ διὰ τοὺς ἐλέγχους ὑβριοπαθοῦντας· καὶ τοῦτο αὐτὸ B διαγνωσθῇ παρ' ἐπισκόπων· ἀντιστραφήσεται ἡ ἐνορία πρὸς τοὺς αὐτὸν ἐπίσκοπον. ἐπεὶ δὲ εἰκὸς ἦν εἰπεῖν τινας, τίνες δικάσαι ὀφείλουσι τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν; ὥρισαν οἱ πατέρες, ἐκείνους δίδοσθαι δικαστὰς ἐπισκόπους παρὰ τῆς πρωτεύοντος τῆς ἐπαρχίας ἤτοι τῆς μητροπολίτου, οὓς ἂν αὐτὸς ὁρίσῃ, ἅτε καὶ τοῦ τόπου ὑπὸ τὴν ἐπαρχίαν τούτου διακειμένου. ἐὰν δὲ οἱ περὶ τῆς ἐνορίας δικαζόμενοι ἐπιλέξωνται δικαστὰς ἐκ γειτόνων ἐπισκόπους, μὴ πολλοὺς ἐπιλεγέσθωσαν, ἀλλ' ἢ ἕνα ἢ τρεῖς. εἰ μὲν γὰρ εἷς ἐπιλεγῇ, τῇ ψήφῳ ἐκείνου ἕψονται. αἱρετὸς γὰρ ὢν δικαστὴς ἐκκλήτῳ οὐχ ὑποπεσεῖται. εἰ δὲ τρεῖς εἰσιν, ἢ σύμψηφοι ἔσονται, καὶ ἐξ ἀνάγκης ἡ ψῆφος αὐ- C τῶν κρατήσει, ἢ μερισθήσονται, καὶ κρατήσει λοιπὸν ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος. καὶ εἶτα μὲν ὁ κανὼν οὕτω κολάζει τοὺς μὴ διδάσκοντας τοὺς ὑπ' αὐτοὺς λαούς. ὁ δὲ νῦν κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων φησὶν οὕτω ῥητῶς, ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἀμελῶν τοῦ κλήρου ἢ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ παιδεύων αὐτοὺς τὴν εὐσέβειαν, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ τῇ ῥᾳθυμίᾳ, καθαιρείσθω. καὶ δοκεῖ μοι μᾶλλον ὀφείλειν κρατεῖν τὰ τοῦ ἀποστολικοῦ κανόνος. ἄδικον γάρ ἐστι, διὰ τὴν ἀμέλειαν τοῦ ἐπισκόπου στερηθῆναι τὸν ἐπισκοπὴν τῆς ἀνηκούσης ταύτῃ ἐνορίας. πλὴν καὶ τὰ τοῦ ἀποστολικοῦ κανόνος γενήσεται μετὰ τὸ παραγγελθῆναι τοὺς ἐπίσκοπον, κατὰ τοὺς παρόντα κανόνα. τὰ δὲ D τῷ παρόντι κανόνι περιεχόμενα χάριν οἰκονομίας ἐκλαβοῦ καὶ εἰς ἑτέρας εὐλόγους αἰτίας. οὐ γὰρ ἀμελὴς λογισθήσεται ὁ ἐπίσκοπος νοσῶν, ἢ ἐκκλησιαστικαῖς μείζοσιν ἐνασχολούμενος ὑποθέσεσιν. ἀνάγνωθι καὶ τοὺς ἑκατοστὸν τρίτον κανόνα τῆς παρούσης συνόδου, ἀκοινωνησίᾳ καταδικάζοντα τοὺς τοιοῦτον ἀμελῆ ἐπίσκοπον ἀκολούθως τῷ ῥηθέντι ἀποστολικῷ κανόνι.

ZONAR. Si qui Episcopi, inquit canon, loca ad suas Ecclesias spectantia negligant, nec de iis recipiendis aut vendicandis laborent; ea de re apud Synodum, quam unitatis Catholicæ nomine, quod fidei vinculo in unum quasi corpus adscripta sit, explicavit, à vicinis Episcopis accusentur. Quòd si sex ab accusatione mensibus rei agendæ adhuc indormientes, loca Ecclesiis suis minime recuperaverint; ea alteri, qui lucrifacere, hoc est, sibi vendicare possit, adjudicabuntur. Verum si Episcopus, ad quem illa pertinent, non negligentia, sed consilio potiùs & de industria confestim repetendi curam seposuit, quia forte ab iis Episcopis ea loca detinebantur, qui cum hæretici essent, ea conditione, ne quis eos ulla molestia afficeret, Ecclesiæ Catholicæ se adjunxerant, ac eo propterea remissiùs agente ejus partes alter præripuit; tum loca illa, re per Episcopos cognita, ei ad quem pertinent Episcopo restituantur. Nam si ea Episcopus vendicare, ac ab hæreticis, à quibus detinebantur, eripere festinasset; pejores eos proculdubio effecisset, atque ad pravitatem morúmque perversitatem amplius concitasset. Qui autem hac de re cognoscant, à Primate provinciæ, cujus in ditione locus est, Episcopi Judices dabuntur. Quòd si ipsimet, qui inter se disceptant, eligere voluerint, aut unum, canon ait, aut tres certe controversiæ arbitros statuant. Nam si unus electus sit, valebit ejus sententia; cum in

ΖΩΝΑΡ. Εἰ τινες ἐπίσκοποι, φησιν ὁ κανὼν, ἀμελῶσι τῶν τόπων τῶν ἀνηκόντων ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῶν, πρὸς τὸ αὐτοὺς κερδᾶναι, ἀντὶ τοῦ, ὥστε αὐτοὺς ἐκνικῆσαι καὶ ἔχειν, E ἵνα αἰτιασθῶσιν εἰς τὴν καθολικὴν ἑνότητα, εἰς τὴν συνόδον δηλαδὴ τὴν ἡνωμένην τῇ καθολικῇ πίστει, ἐγκαλούντων αὐτοῖς περὶ τούτου τῶν γειτνιώντων τοῖς τόποις ἐπισκόπων. ἐὰν δὲ αἰτιασθέντες ἐντὸς μηνῶν ἓξ μετὰ αἰτίασιν ψηφιζομένων οὐδὲν ἀνύσωσιν εἰς ἐκδίκησιν τῶν διαφερόντων ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῶν ῥᾳθυμοῦντες, προσκυρωθήσονται τῷ δυναμένῳ κερδᾶναι αὐτοὺς, τουτέστιν ἐκνικῆσαι. ἐὰν δὲ ὁ ἐπίσκοπος, ᾧ ἀνῆκον οἱ τόποι, οὐ διὰ ῥᾳθυμίαν, ἀλλὰ δι' οἰκονομίαν ὑπερετίθετο, ἴσως τῶν κατεχόντων τοὺς τόπους αἱρετικῶν ἐπισκόπων ἑνωθέντων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ συμφωνίᾳ τῶν ἀθορύβους αὐτοὺς διατηρηθῆναι, καὶ διὰ τοῦτο ὑ- F περτιθεμένου τὴν ἐκνίκησιν τῶν ἐπισκόπου προέλαβεν ἄλλος, οἱ τόποι τῷ ἐπισκόπῳ, ᾧ διέφερον, ἀποκαταστήσονται, ἐπισκόπων περὶ τούτου διαγινωσκόντων. εἰ γὰρ ἐσπούδασεν ὁ ἐπίσκοπος ἐκνικῆσαι τοὺς τόπους ἀπὸ τῶν κατεχόντων αὐτοὺς αἱρετικῶν. πλέον ἂν ἐκάκιζεν αὐτοὺς, ἀντὶ τοῦ χείρονας ἂν ἐποίησεν αὐτοὺς, καὶ εἰς πλείονα κακίαν ἠρέθισεν ἄν. τοὺς δὲ περὶ τούτου μέλλοντας διαγνωμονεῖν ἐπισκόπους ὁ πρωτεύων τῆς ἐπαρχίας δώσει, ἐν ᾗ ὁ ἐκνικώμενος διάκειται τόπος. ἐὰν δὲ οἱ περὶ τῶν τόπων δικαζόμενοι αὐτοὶ ἐπιλέξωνται δικαστὰς, ἢ εἷς ἐπιλεγέσθω, φησὶν ὁ κανὼν, ἢ τρεῖς. εἰ μὲν γὰρ εἷς ἐπιλεγῇ, τῇ ψήφῳ ἐκείνου ἕψονται· αἱρετὸς γὰρ

Digitized by Google

γὰρ ὠὴ δικασὴς ἐκκλήτῳ οὐχ ὑποπεσεῖται· εἰ δὲ τρεῖς εἰσιν, ἢ σύμψηφοι ἔσονται, ἢ ἐξ ἀνάγκης ἡ ψῆφος αὐτῶν κρατήσῃ, ἢ μεριδήσονται αἱ γνῶμαι αὐτῶν, ὡς τὲς μὴ δύο ὁμογνωμονῆσαι, ⁂ δι' ἕτερον ἄλλης γνώσεως, καὶ κρατήσῃ λοιπῶν τῶν πλειόνων ἡ ψῆφος.

A Judicem electum non cadit appellatio. Sin autem tres fuerint; vel idem omnes decernent, ac eorum judicio necessariò stari oportebit; vel ita dissentient, ut duos tamen inter se convenire, uno tantummodo discrepante, necesse sit; ac tunc quoque id quod plures probaverint retinebitur.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ τῶν ἀννηκόντων ἀμελοῦντες ὑπομιμνησκέσθωσαν· καὶ εἰ μηδὲν ἐντὸς μηνῶν ἓξ δράσουσι, τῷ δυναμένῳ κερδᾶναι προσευρύσθωσαν. εἰ μήτοι οἰκονομικῶς κατημέλησαν, ὥστε μὴ θορυβεῖσθαι τὲς αἱρετίζοντας· καὶ τοῦτο δειχθῇ, κρινόντων ἐπισκόπων, τῶν ἢ δοθέντων ἢ ἐπιλεγέντων, τῇ καθέδρᾳ τέτων ἀποκαθισταέσθωσαν.

ARIST. *Qui ad se pertinentia negligunt, admoneantur: & si nihil intra sex menses fecerint, ei, qui lucrifacere potest, adjudicentur. Si autem œconomicè neglexerint, ne hæreticos irritarent, & hoc appareat, Episcopis sive datis sive electis judicibus, eorum Cathedræ restituantur.* B

Εάν τινες τῶν ἐπισκόπων τῶν ἀννηκόντων τόπων τῇ αὐτῶν καθέδρᾳ ἀμελήσωσι, καὶ ὑπομνηθέντες παρὰ τῶν γειτνιόντων αὐτοῖς ἐπισκόπων ἐπιμελῶν, ὥστε διεγερθῆναι εἰς ὅ πρυθύμως πᾶσαι τὲς ἐκεῖσε ὄντας αἱρετικὲς μεταστρέψαι πρὸς τὸ ὀρθοδοξέιν· καὶ ἐντὸς μηνῶν ἓξ μὴ τῷ αἰτίασιν σχεῖν τι ἀνύσωσιν, ἀλλ' ἐν τῇ αὐτῇ μείνωσι καθαφρονήσει καὶ ῥᾳθυμίᾳ· ἑτέρῳ ἐπισκόπῳ, τῷ δυναμένῳ τέτοις κερδᾶναι, προσευρυνθήσονται. εἰ μέν τοι, κατ' οἰκονομίας λόγον, οὐ διανέστησαν πρὸς ἐπιμέλειαν, ἵνα μὴ τὲς αἱρετικὲς ἴσως πρὸς ἀναίρεσιν μείζονα διεγείρωσιν· ἀλλ', ὡς ἐλπίζοντες αὐτὲς μᾶλλον καὶ μακροθυμίᾳ κερδᾶναι, ἡσύχασαν· καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἕτεροί τινες τῶν ἐπισκόπων τῷ ἐπιμελείᾳ αὐτῶν πρόσχωσι καὶ προσευρυνθήσονται ἐκείνοις τῶν αἱρετικῶν οἱ τόποι· καὶ τοῦτο δειχθῇ, κρινόντων ἐπισκόπων, τῶν, ἢ παρὰ τοῦ προτέροντος δοθέντων, ἢ τῶν ἀμφοτέρων τῶν ἐπισκόπων ἐπιλεγέντων, ὡς διὰ τοιαύτην οἰκονομίαν, ἢ διδασκαλίας δῆθεν αὐτῶν ἠμέλησαν· ἀποκαταστῶσιν αὖθις τῇ καθέδρᾳ αὐτῶν οἱ τοιοῦτοι τόποι.

Si qui Episcopi loca ad suas cathedras pertinentia neglectui habuerint, & à vicinis suis diligentibus admoniti Episcopis, ut summâ ope niterentur hæreticos, qui ibi sunt, ad fidem orthodoxam convertere; & intra sex menses post admonitionem nihil omnino effecerint, sed in eodem neglectu manserint & desidiâ: alii Episcopo, qui ea lucrifacere potest, adjudicentur. Si autem juxta administrationis rationem, se ad diligentiam non excitarunt ne forte hæreticos ad majorem proritarent impudentiam; sed ut ipse ducti eos patientiâ potiùs & longanimitate lucrifacere, quieverunt; & interim alii quidam Episcopi diligentiam eorum anticiparunt, & hæreticorum loca iis adjudicata sunt, & hoc evincatur, judicantibus Episcopis, vel à Primate datis, vel ab ambobus Episcopis electis, quòd propter talem nimirum œconomiam institutionem eorum negligebant: istiusmodi loca cathedræ eorum iterum restituantur. C

ΚΑΝΩΝ ρκγ'. CANON CXXIII.

Οτι οὐκ ὀφείλῃ τῶν ἐπιλεγομένων δικαστῶν ἡ γνώμη ἐξουδενοῦσθαι. ἀπὸ δὲ τῶν δικαστῶν, τῶν κοινῇ συναινεσάντων ἐπιλεγῆναι, μὴ ἐξεῖναι ἐκκαλεῖσθαι. ὅστις δὲ δήποτε ἀποδιδρᾶναι διὰ μονολονίαν μὴ θέλειν τοῖς δικασταῖς πειθαρχήσῃ, τοῦτο γινώσκων ὁ τῆς πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπος δώσει γράμματα, ὥστε μηδένα τῶν ἐπισκόπων αὐτῷ κοινωνῆσαι, ἕως ἂν πειθαρχήσῃ.

Quòd non debet electorum Judicum sententia nihili pendi. A judicibus autem, qui communi consensu electi sunt non licet appellare. Quicunque verò ostensus fuerit propter pervicaciam nolle Judicibus parere, hoc sciens primæ sedis Episcopus, dabit literas, ut nullus ei Episcopus communicet, donec paruerit. D

ΒΑΛΣ. Σαφὴς ὁ κανών. διορίζεται γὰρ, μὴ ἐκκαλεῖσθαί τινα κατὰ τῆς ψήφου τῶν ἐξ ἐπιλογῆς τῶν μερῶν δικαζόντων ἐπισκόπων· ὃν δὲ τοῦτο ποιήσωσιν, ἀκοινωνησίᾳ κατακρίνεσθαι παρὰ τοῦ προτέροντος, ἤγουν τοῦ μητροπολίτου. Ζητεῖται τοῦ κανόνος διορίζομένου, τινὲς μὲν εἶπον τοῦτο γίνεσθαι ἀκολούθως τῷ ιθ'. κεφ. τοῦ β'. τίτλου τοῦ ζ'. βιβλίου, τῷ λέγοντι, ὁ αἱρετὸς δικαστὴς ὃν δοκιμῶ αὐτῷ ψηφίζεται, καὶ ὑ πολυπραγμονῆ τὸ ψῆφον ὁ πραίτωρ. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, μὴ περὶ τοιούτων αἱρετῶν διδάσκειν ὁ κανών· κύρους γὰρ δόσις πρεσβύτερον καθίστησι δικαστὰς, ἰδιώτας ὄντας· ἀλλὰ περὶ ἐπισκόπων ἐχόντων δικαιοδοσίαν. ἴδιον δὲ ἰδικὸν τοῦτο εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις καὶ μόνας, ὥσπερ καὶ ἄλλα πολλά. οἱ γὰρ πολιτικοὶ νόμοι καὶ παντὸς δικαστοῦ ἐκκαλεῖσθαι ἐκχωροῦσι, κἂν ἐξ ἐπιλογῆς τῶν μερῶν κατέστη τις δικαστής.

BALS. Clarus est canon. Statuit enim, neminem appellare debere adversus sententiam Episcoporum, qui ex partium electione judicant: eum autem, qui hoc fecerit, excommunicatione condemnari à Primate seu Metropolitano. Hæc cùm à canone decernantur; dixerunt quidem nonnulli hoc fieri consequenter xix. capiti ii. tit. vii. libri, quod dicit; Electitius Judex, quod sibi videtur, decernit, nec Prætor ullam de ejus sententia curam gerit. Mihi autem videtur, non de ejusmodi electitiis loqui canonem; pœnæ enim datio eos Judices constituit, cùm sint privati; sed de Episcopis, qui habent jurisdictionem: esse autem hoc Ecclesiasticarum causarum, earúmque solarum, proprium, sicut & multa alia. Leges enim civiles ab omni Judice appellare permittunt, etiamsi quis ex partium electione constitutus fuerit. E

ΖΩΝΑΡ. Εἀν κοινῇ γνώμῃ οἱ δίκην ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους αἱρετήσωνται δικαστὰς, οὐκ ἔξεσται αὐτοῖς ἐκκαλεῖσθαι κατὰ τῆς ψήφου αὐτῶν. τοῦτο δὲ καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος οὕτω διατάττει ἐν βιβλίῳ ζ'. τίτλῳ β'. κεφαλ. ιθ'. λέγων, ὁ αἱρετὸς δικαστὴς ὃν δοκοίη αὐτῷ ψηφίζεται, καὶ ὑ πολυπραγμονῆ τὸ ψῆφον ὁ πραίτωρ. εἶτα ἐπάγει ὁ κανών· ὅστις δὲ διὰ μονολονίαν, ἤγουν ἰσχυρογνωμοσύνην, ἢ ἀναίδειαν, οὐ πειθαρχεῖ τοῖς δικασταῖς, ὁ τῆς πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπος ἐντελεῖται διὰ γραμμάτων τοῖς ἐπισκόποις μὴ συγκοινωνῆσαι αὐτῷ, ἕως οὗ πειθαρχήσῃ.

ZONAR. Si Judices communi consensu elegerint, qui litigant; eis ab illorum sententia ad alios Judices provocandi non dabitur facultas. Quod lex quoque civilis lib. vii. tit. ii. cap. ix. Basilic. ita decernit, dicens; Electitius Judex ex æquo & bono, quod sibi videtur, statuit; neque in ejus sententiam curiosè Prætor inquirit. Quod verò addit canon, ejusmodi est; ut si quis nimirum sui juris ac sententiæ nimium tenax atque præfractus Judicibus non obediat, primæ sedis Episcopus reliquis Episcopis literis denuntiet, ut ab ejus communione, quamdiu ille parere recusaverit, abstineant. F

ARIST. *Judex ab ambabus partibus electus recusari non potest.*

Nec Episcopi nec Clerici communi consensu Episcopos judices eligentes, & ab iis judicati, contra eorum sententiam appellare possunt: & hoc non hîc tantum, sed & in aliis præsentis Synodi canonibus decretum fuit.

ΑΡΙΣΤ. Ο ὑπ' ἀμφοῖν μερῶν αἱρεθεὶς κριτὴς ἀποδρᾶναι οὐ δύναται.

Οὔτε ἐπίσκοποι, οὔτε κληρικοὶ καὶ κοινῷ συναινέσει δικαστὰς ἐπισκόπους ἐπιλεξάμενοι, καὶ παρ' αὐτοῖς κριθέντες, καὶ τὴν ἀποφάσεως αὐτῶν διώκειν ἐγκαλεῖσθαι· καὶ τοῦτο οὐκ ἐνταῦθα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ἑτέροις κανόσι τῆς παρούσης συνόδου ὡρίσθη.

CANON CXXIV.

Ut Episcopus, qui propriam diœcesin contemnit, privetur communione. Si in matriculis seu in cathedris Episcopus negligens fuerit adversus hæreticos, admoneatur à vicinis diligentibus Episcopis: & ei propria ostendatur negligentia, ad hoc ne excusationem habeat. Si autem à quo die commonitus fuerit, intra sex menses in eadem provincia degens, non eorum, qui debent ad catholicam unionem converti, curam gesserit: cum eo non communicetur, donec id impleverit. Si autem Executor in iis locis non adfuerit, Episcopo ne adscribatur.

BALS. In cxxi. canone satis scripsimus de Episcopis, qui nullam curam gerunt docendorum suorum populorum: de quibus præsens quoque canon dicit, adjiciens consequenter canoni Apostolico, excommunicationi subjici eos, qui post denunciationem illos docere negligunt, qui in matriculis seu inter cathedrarum suarum aut Ecclesiarum jura sunt, hæreticos. Si autem Executor, inquit, ab Episcopo admonitus, ut ad locum accederet, & hæreticos vocaret, hoc non fecerit; culpæ non erit affinis Episcopus. Est enim hoc quoque rationabilis causa, sicut morbi, & cæteræ. Est autem Executor, vel regionis Exarchus, qui talia administrat, vel Magistratus regionis, qui in rebus ejusmodi necesse habet Episcopo opem ferre; & magis quàm Defensor regionis, de quo agitur in nonagesimo septimo canone præsentis Synodi.

ΚΑΝΩΝ ρκδ'.

Ὡστε καταφρονοῦντα τῆς ἰδίας διοικήσεως ἐπίσκοπον στερεῖσθαι τῆς κοινωνίας. ἐὰν ὲν τοῖς ματρικίοις, ἤγουν ἐν ταῖς καθέδραις ἐπίσκοπος ἀμελὴς γένηται καὶ πρὸς αἱρετικούς, ὑποµνησθεὶη ἀπὸ τῶν γειτνιώντων ἐπισκόπων ἐπιμελῶν, καὶ ὑποδεικνύεσθαι αὐτῷ ἡ ἰδία ῥᾳθυμία πρὸς τὸ μὴ ἔχειν ἀπολογίαν. ἐὰν δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας ὑποµνησθῇ, ἐντὸς μηνῶν ἓξ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ διάγων, μὴ πρὸς ὀφείλοντας πρὸς τὴν καθολικὴν ἕνοτητα ἐπιστροφὴν ποιήσηται τῷ τοιούτῳ μὴ συγκοινωνηθῇ, ἕως οὗ τοῦτο πληρώσῃ. εἰ δὲ ὁ ἐπεξεργαστὴς εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους μὴ παραγένηται, τῷ ἐπισκόπῳ μὴ ἐπιγραφῇ.

ΒΑΛΣ. Ἐν τῷ ρκα'. κανόνι ἀρκούντως ἐγράψαμεν περὶ τῶν ἀμελούντων ἐπισκόπων τῆς διδασκαλίας τῶν ὑπ' αὐτοὺς λαῶν· περὶ οὗ καὶ ὁ παρὼν κανὼν φησι, προστιθέμενος ἀκολούθως τῷ ἀποστολικῷ κανόνι, ἀφορισμῷ ἀκοινωνησίας καθυποβάλλεσθαι τοὺς μὴ προσγειλίαν ἀμελοῦντας ἢ διδάσκειν τοὺς ἐν τοῖς ματρικίοις ἤγουν τοῖς δικαίοις τῶν καθέδρων ἤτοι τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν ὄντας αἱρετικούς. εἰ δέ, φησιν, ὁ ἐπεξεργαστὴς ἐπιτραπεὶς παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τόπον ἀφικέσθαι καὶ μεταπαλέσασθαι τοὺς αἱρετικούς, οὐ ποιήσῃ τοῦτο, ἀκαταιτίατος ἔσται ὁ ἐπίσκοπος. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο αἰτία λόγος οἵα ἡ τοῦ νόσου καὶ αἱ λοιπαί. ἐπεξεργαστὴς δέ ἐστιν, ἢ ὁ ἐξάρχειος ἔξαρχος ὁ τοιαῦτα οἰκονομῶν, ἢ ὁ ἄρχων τῆς χώρας, ὁ πρὸς ἀνάγκης ἔχων βοηθεῖν τῷ Ἐπισκόπῳ ἐν τοιούτοις, καὶ μᾶλλον ἢ ὁ ἐξάρχειος ἔκδικος, ὁ δηλούμενος ἐν τῷ ϛζ'. κανόνι τῆς παρούσης συνόδου.

ZONAR. Suos Episcopos Donatistæ quoque habebant, suásque matriculas, hoc est tabulas, in quibus ea, quæ ad ipsorum Ecclesias spectabant, descripta continerentur. Si quis igitur orthodoxus Episcopus, cathedras ab hæreticis occupatas, locáque in eorum matriculis descripta, recuperare neglexerit, nec de iis laboraverit, qui ad Ecclesiam Catholicam converti debent; illum à vicinis Episcopis ea de re canon admoneri jubet: quòd si admonitus, sex mensium intervallo, si quidem in eis locis agat, negotium minimè susceperit; ejusdem communione omnibus interdictum esse decernit. Verum si ipse quidem, inquit, præsens adsit; Executor autem sive Præfectus regionis, qui opus ad exitum perducat, & à quo hæretici causam dicere vel inviti cogantur, vel alius ab Imperatore ex canonis xxvii. decreto munere præpositus, desideretur: ne ulli Episcopi indiligentiæ adscribatur, si tunc temporis aliquam ex Magistratus aut Defensoris absentia rebus ipsis moram afferri contigerit.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ Ἐπισκόπους ἰδίους εἶχον οἱ Δονατισταί, καὶ ματρίκια, ἤγουν ἀπογραφὰς τῶν καθαιρεθέντων τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν. λέγει οὖν ὁ κανών, ὅτι ἐὰν Ἐπίσκοπος ὀρθόδοξος ἀμελήσῃ ἐκνικῆσαι τὰς καθέδρας τῶν αἱρετικῶν, καὶ τὰ ἐν τοῖς ματρικίοις αὐτῶν, καὶ μὴ φροντίσῃ τῶν ὀφειλόντων πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ἀπογραφῆναι, ἵνα ὑπομνήσκηται περὶ τούτου ἐκ τῶν γειτόνων Ἐπισκόπων, καὶ μὴ τὴν ὑπόμνησιν, ἐὰν ἐντὸς μηνῶν ἓξ οὐ φροντίσῃ τῆς ὑποθέσεως ἐκ ἐνδημῶν, ἵνα μὴ συγκοινωνῇ αὐτῷ τις. εἰ δὲ ἐνδημεῖ, φησιν, οὐ πάρεστι δὲ ὁ ἐπεξεργαστὴς, ἤγουν ὁ ἄρχων τῆς χώρας, ὅστις ἐπεξεργάσασθαι δύναται τὴν ὑπόθεσιν, καὶ σφάσπαι καὶ ἀκοντίας τοὺς αἱρετικοὺς ἀπολογησομένους, ἢ ὁ ἐκ βασιλέως δοθεὶς ἴσως εἰς ἐκδίκησιν κ. ϖ κζ'. κανόνα, τῷ Ἐπισκόπῳ μὴ ἐπιγραφῇ εἰς ἀμέλειαν ἡ ὑπέρθεσις διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ ἄρχοντος ἢ τοῦ ἐκδίκου γενομένην.

ANTIST. Ἐπεὶ φερεφωνὸν ἐπίσκοπον τὸν ὑπὲρ τῆς αἱρετικῆς ἐπιμέλειαν, καὶ ὑποµνησκόμενος, εἰ ἐπὶ τῆς ἰδίας διαγωγῆς ἀφειδονήσεως ἐπὶ ἓξ μῆνας, καὶ μὴ φροντίσει τούτων τῆς ἐπιστροφῆς, ἤτοι ἀκοινώνητος.

ANTIST. *Episcopus hæreticorum curam gerere contemnens, & admonitus, si per sex menses in suo permanserit contemptu, eorumque conversio ei non curæ fuerit, excommunicetur.*

Antescriptus centesimus vigesimus primus canon Episcopum, qui in hæreticis corrigendis se negligenter gerit, & nec post admonitionem intra sex menses conversionis eorum cura eum tangit, condemnat, ut loca eorum alii Episcopo, qui eos ad fidem Catholicam potest convertere, assignarentur. At præsens canon excommunicatione eum mulctat & segregari

Ο μὲν προγραφεὶς ἑκατοστὸς πρῶτος κανὼν καταφρονητικῶς διατεθέντα Ἐπίσκοπον, περὶ τὴν τῆς αἱρετικῆς διόρθωσιν, καὶ μηδὲ μὴν τὴν ὑπόμνησιν τοῦτον ἐντὸς ἓξ μηνῶν φροντίσαντα, καταδικάζει, εἰς ὃ προσκυροῦν τοὺς τόπους αὐτῶν ἑτέρῳ Ἐπισκόπῳ, τῷ δυναμένῳ εἰς τὴν καθολικὴν πίστιν αὐτοὺς μεταστρέψαι. ὁ δὲ παρὼν κανὼν ἀκοινωνησίαν αὐτῷ ἐπάγει,

καὶ

καὶ ἀφωρισμένον εἰ φορσάτλει, ἕως ἂν ὁ ἀφῆκεν αὐτῷ ἔργον πληρώσει. καὶ δοκεῖ ὁ κανὼν οὗτος οἱονεὶ ἐναντιοῦσθαι τῷ ρκά. κανόνι, ἄλλο περὶ ἐκεῖνον ἐπάγων ἐπίμιον τῷ ἐπισκόπῳ, τῷ τὸ ἐπιτροφῆς τῶν αἱρετικῶν ἀμβλοῦπι· οὐκ ἔστι δὲ ἐναντίος, ἀλλ' ὅπερ μὴ εὑρίσκηται ἐπίσκοπος ἕτερος, τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἀναδεχόμενος, ἀφαιρεθήσεται ὁ καταφρονήσας τὸ σωτηρίας αὐτῶν ἐπίσκοπος, ὅπερ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς ἐπισκοπικὸν δίκαιον, καὶ φορσυρωθήσεται ἐκείνῳ. ὅπερ δὲ οὔτε ἄλλος τὴν φροντίδα αὐτῶν ἀναδέχηται, οὔτε αὐτὸς τὸ ἐπιτροφῆς τῶν ἐπιμελῆται, τὴν καὶ τῷ τὸ ἀκοινωνησίας ἐπιμίῳ ὑποβληθήσεται. εἰ δὲ μὴ ἀφορισμὸν τῇ τοιαύτῃ ῥαθυμίᾳ ἐπιμένει, καὶ καθαιρεθήσεται, καὶ πεντηκοστὸν ὄγδοον κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων. A jubet, usque dum opus ad se pertinens expleverit. Et videtur hic canon aliquo modo canoni cxxi. contrarius, diversum ab eo supplicium sumens de Episcopo, qui hæreticorum conversionem negligit. Non est autem contrarius; sed cum quidem alius inveniatur Episcopus, curam eorum in se suscipiens, auferetur Episcopo, qui saluti eorum parum consuluit, quicquid in eos habuit jus Episcopale, & illi adjudicabitur. Cum autem nec alius curam eorum suscipiet, nec ipse conversionem eorum in curâ habebit, tunc excommunicationis pœnæ subjicietur: Si vero post excommunicationem in istiusmodi desidiâ persistat, & B deponetur, juxta quinquagesimum octavum sanctorum Apostolorum canonem.

ΚΑΝΩΝ ρκε'.

Περὶ τῶν τὸς Δοναπισὰς κοινωνῆσαι ψδιδομένων ἐπισκόπων. ἐὰν δὲ ἀποδειχθῇ τοιοῦτον ψδισάμενον περὶ τὸ ἐκείνων κοινωνίας, ἐν τῷ λέγειν, αὐτοὺς κεκοινωνηκέναι, οὓς δείκνυται σωιδόντος αὐτῷ μὴ κοινωνῆσαι· καὶ τὴν ἐπισκοπὴν ἔπι μὴν ἀπολέσει.

Canon CXXV.

De Episcopis, qui mentiuntur Donatistas communicasse. Sin autem ostensum fuerit eum de illorum communione fuisse mentitum, dum dicit, eos communicasse, quos eo sciente non communicasse constiterit: Episcopatum quoque perdet.

ΒΑΛΣ. Διορισάμενοι οἱ πατέρες, ὅπως ὀφείλοισι κωλύεσθαι οἱ ἀμελοῦντες τῆς ἐπισκοπικῆς διδασκαλίας τὸς ἀπὸ τῆς ἐνορείαν αὐτῶν ὄντας αἱρετικοὺς, καὶ προσδέμενοι συγγινώσκεσθαι τὸς δι' ὅλου πρὸς τὸν ἐμποδιζόντας· νῦν ἐπάγοισι, ὡς ἐάν τινες ἐξ αὐτῶν εἴπωσιν ὁμιλῆσαι διδασκαλικῶς τοῖς οὖσιν ἐν τῇ τόπων ἐνορίᾳ αἱρετικοῖς, καὶ ἀποδειχθῶσι ψευδόμενοι, οὐ μόνον ἀφορισμῷ, ἀλλὰ καὶ καθαιρέσει καθυποβληθήσονται, διὰ τὴν ἄκραν αὐτῶν ἀμέλειαν καὶ δόλον. C

Bals. Cùm definiissent Patres, quomodo sint puniendi ii, qui negligunt per doctrinam convertere hæreticos, qui sunt in eorum diœcesi; & adjecissent, iis ignoscendum esse, qui justâ causâ in hoc impediti fuerunt: nunc inferunt, quòd si qui ex eis dixerint, se cum hæreticis, qui sunt in sua regione, docendi gratia communicasse, & ostensum fuerit eos mentiri; non solùm segregationi, sed etiam depositioni subjicientur, propter summam eorum negligentiam & fraudem.

ΖΩΝΑΡ. Ἐὰν δὲ αἰτιώμενος, ὅτι μὴ ἐξεκίνησε τὰ παρὰ τῶν αἱρετικῶν κατεχόμενα, λέγῃ κοινωνῆσαι τὸς αἱρετικοὺς τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διατοῦτο ἀμελῆσαι αὐτὸς τῆς ἐκκικήσεως, ἐλεγχθῇ δὲ ψευδόμενος μὴ κοινωνησάντων τῶν αἱρετικῶν, ἢ κοινωνησάντων μὲν ἴσως, μὴ σωειδήσει δὲ αὐτῷ, ἀντὶ τοῦ μὴ εἰδότος αὐτοῦ μηδὲ σωυδάσαντος, καὶ τῆς ἐπισκοπῆς ἐκπεσεῖται, ἤγουν καθαιρεθήσεται. D

Zonar. Si vero quòd ab hæreticis injustè possessa bona non eripuerit accusatus, eo se tueatur, quòd illos Ecclesiæ Catholicæ communicare asserat, propterea-que vendicationem bonorum ipse neglexerit; ac postea mendacii convictus fuit, cum illos vel nullo modo, vel certè non ejus scientia, id est, nec ipso laborante nec sciente, communicasse sit compertum: Episcopatu quoque privabitur, hoc est, deponetur.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ εἰπὼν κοινωνικὸν, ὃν οἶδεν ἀκοινώνητον, ἀποεπισκόπου.

Aris t. *Qui communicare dicit; quem non communicare novit, Episcopatu privatur.*

Ὅστις ἐπίσκοπος τὸς Δοναπισὰς οἶδε πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν μὴ ἐπιστρέψαντας, εἰ συγκοινωνήσει αὐτοῖς, λέγων, περὶ τὴν ὀρθοδοξίαν μεταστρέψαι αὐτούς, ὁ τοιοῦτος ὡς ψευδόμενος περὶ τὴν κοινωνίας αὐτῷ, καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ ἀπατήσας, ἔσται καθῃρημένος. E

Quicunque Episcopus Donatistas ad Catholicam Ecclesiam non conversos novit, si iis communicaverit, dicens eos ad orthodoxam fidem conversos esse: talis, ut de communione eorum mentiens, & Ecclesiam Dei decipiens, erit depositus.

ΚΑΝΩΝ ρκς'.

Περὶ πρεσβυτέρων καὶ κληρικῶν, ἵνα μὴ ἐκκαλῶνται, εἰ μὴ πρὸς τὰς τῆς Αφρικῆς συνόδους. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα πρεσβύτεροι, διάκονοι, καὶ οἱ λοιποὶ κατώτεροι κληρικοὶ, ἐν αἷς ἔχωσιν αἰτίαις, ἐὰν περὶ τῆς ψήφου τὰς ἰδίους ἐπισκόπους μέμφωνται, οἱ γειτνιῶντες ἐπίσκοποι τούτων ἀκροάσωνται, καὶ τὰ μεταξὺ τούτων διαπατώσωσιν οἱ παρ' αὐτῶν κτ συναίνεσιν τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπισκόπων προσλαμβανόμενοι· ἐὰν δὲ καὶ ἀπ' αὐτῶν ἐκκαλέσασθαι θελήσωσιν, μὴ ἐκκαλέσωνται, εἰ μὴ πρὸς τὰς τῆς Αφρικῆς συνόδους, ἢ πρὸς τὰς πρωτοθρονίας τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπαρχιῶν. πρὸς δὲ τὰ πέραν τῆς θαλάσσης ὁ βουλόμενος ἐκκαλεῖσθαι, ἀπὸ μηδενὸς ἐν Αφρικῇ δεχθείη εἰς κοινωνίαν. F

Canon CXXVI.

De Presbyteris & Clericis, ut non appellent nisi ad Synodos Africæ. Similiter placuit, ut Presbyteri, Diaconi, & reliqui inferiores Clerici, si in iis quas habent causis, de propriorum Episcoporum sententia querantur, vicini Episcopi eos audiant, & quæ inter eos sunt terminent ii, qui ab ipsis ex propriorum Episcoporum consensu assumuntur: Sin autem etiam ab eis appellare voluerint, ne appellent, nisi ad Synodos Africæ, vel ad suarum provinciarum Primates. Qui vero ad transmarina loca appellare voluerit, à nullo in Africa ad communionem admittatur.

ΒΑΛΣ. Φασὶν οἱ πατέρες, ὅτι ἐὰν οἱοσδήτις κληρικὸς καταδικασθῇ παρὰ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου, καὶ βαρύνηται, οὐκ ὀφείλει πρὸς σύνοδον ἑτέρας ἐπαρχίας πορρώτερον οὕτω ἐκκαλεῖσθαι· ἀλλὰ ἀνακαλεῖσθαι τῶν γειτνιόντων ἐπισκόπων ἀκροάσιν, καὶ μετὰ συναινέσεως τοῦ καταδικάσαντος

Bals. Dicunt Patres, quòd si quivis Clericus à proprio Episcopo condemnatus fuerit, & gravetur, non debet ad alterius provinciæ Synodum, quæ est longiùs appellare; sed vicinorum Episcoporum audientiam implorare; etiam cum consensu ejus qui condemnavit

Digitized by Google

condemnavit eum, Episcopi scilicet sui. Sin autem eorum quoque, ad quos appellavit, sententia ei displiceat, non debet ad transmarinas Synodos appellare, quæ Romæ scilicet fiunt; sed ad propinquiores, nempe ad Synodos Africæ, vel ad provinciarum Metropolitanos eorum qui primùm judicarunt Episcoporum. Si quis autem præter hæc fecerit, excommunicationis segregatione condemnabitur. Nota ergo ex hoc præsenti canone, quòd consequenter legi civili Patres quoque concesserunt bis appellare eos, qui condemnantur. Nota præterea, quòd tempore præsentis Synodi non habebant Metropolitani tale jus in suos Episcopos illisque subjectos Clericos, quale nunc habent. Poterant enim Clerici ab Episcopis condemnati vicinorum Episcoporum audientiam appellare: quod nunc non admittetur; propterea quòd in quarta Synodo provinciarum metropolibus provisum sit. Cùm autem lex dicat eos lædi, qui ad incompetentem Judicem provocârint; præsens canon damnum ad excommunicationem extendit.

ZONAR. Ut Clerici, qui Ecclesiasticas in se invicem controversias habent, ab ipsis, quibus subjiciuntur Episcopis judicentur, plurium canonum decreto constitutum est. Hoc vero canone de provocationibus statuitur, ut si nimirum Episcoporum suorum judicio litigantes Clerici stare nolint, à vicinis Episcopis audiantur, ac ab eis sententiæ æquitas examinetur. Judices porro isti provocationis à litigantibus, non sine Episcopi tamen adprobatione, deligentur. Quòd si ipsa quoque Episcoporum sententia, ad quos provocavere, non satisfecerit, ad Synodos in Africa habendas causa referetur, atque ad provinciarum Primates, qui scilicet aliis cum auctoritate præfecti sunt. Si quis autem ad transmarina judicia, hoc est, ad Italiæ Episcopos, vel ad Italiæ Synodum provocare velit, à communione, inquit, in Africæ Synodo excludatur.

ARIST. *Presbyter & Diaconus, qui de Episcopo suo conqueruntur, ad vicinos Episcopos appellent: at mare ne trajiciant. In Africâ enim excommunicabuntur.*

Hoc & in vigesimo octavo Synodi præsentis canone decretum est; ut nullus Presbyter, aut Diaconus, à suo Episcopo condemnatus, & judicium reprehendens, & contra illud appellare volens, Africæ Pelagus transeat, & ejus gratiâ Romam adeat: sed ad vicinos appellabit Episcopos, & iis appellationis causam indicabit: Sin minus, excommunicatum esse in Africâ. Hoc autem vetitum fuit, ut opinor, & propter maris pericula, & ut partes vexationes & innovationes non sustinerent, per longinquam ad regionem exteram peregrinationem.

CANON CXXVII.

De parvis virginibus adhuc velandis. Similiter placuit, ut quisquis Episcopus propter necessitatem virginalis pudicitiæ in periculum adducta, quando vel potens amator vel raptor aliquis suspectus fuerit, vel ipsa etiam propter mortiferum aliquod periculum compuncta fuerit, adhortantibus vel ejus parentibus, vel iis, qui ejus curam gerunt, ut non sine habitu moriatur, velaverit virginem vel velavit intra vicesimum quintum ætatis annum; nihil eum ladet de eo annorum numero constituta Synodus.

BALS. Consecrari quidem virgines tractat vi. canon præsentis Synodi, & xliv. ut in convenienti ætate ipsæ etiam Diaconissæ constituantur: habitum

A αὐτὸν οἰκείου ἐπισκόπου. ἐὰν δὲ καὶ ἐπὶ τῇ τῶν πρώτων ἐκκλησιῶν ἀποφάσει ἀπαρέσκηται, οὐκ ὀφείλει πρὸς τὰς πέραν τῆς θαλάσσης συνόδους ἐκκαλεῖσθαι, τὰς ἐν Ρώμῃ δηλαδὴ, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἐγγυτέρω οὔσας, ἤγουν ἢ πρὸς τὰς τῆς Ἀφρικῆς συνόδους, ἢ πρὸς τοὺς μητροπολίτας τῶν ἐπαρχιῶν τῶν πρώτως κρινάντων ἐπισκόπων. εἰ δὲ παρὰ ταῦτά τις ποιήσει, ἀφορισμῷ ἀκοινωνησίας κατακριθήσεται. σημείωσαι οὖν ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι ἀκολούθως τῷ πολιτικῷ νόμῳ καὶ οἱ πατέρες ἐξεχώρησαν δὶς ἐκκαλεῖσθαι τοὺς καταδικαζομένους. ἔτι σημείωσαι, ὅτι κατὰ μὲν τῆς πρώτης συνόδου οὐκ εἶχον οἱ μητροπολίται τοιαῦτα δί-

B καια κατὰ τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς κληρικῶν, οἷα ἔχουσι σήμερον. ἠδυνάντο γὰρ οἱ παρὰ ἐπισκόπων καταδικαζόμενοι κληρικοὶ πρὸ τῶν μητροπολιτῶν ἐφ' ἑαυτοῖς ἐπιδικαζόντων ἐπισκόπων ἀνακαλεῖσθαι ἀκρόασιν· ὅθεν ἀρτίως οὐ παραδεχθήσεται, διὰ τὸν ἡμομένην οἰκονομίαν εἰς τὰς τῶν ἐπαρχιῶν μητροπόλεις καὶ τὸν δ'. συνόδον. τῷ δὲ νόμου λέγοντι βλάπτεσθαι τοὺς ἐκκαλεσαμένους εἰς ἀπρόσφορον δικαστὴν, ὁ παρὼν κανὼν τὸν βλάβην εἰς ἀκοινωνησίαν ἐξελάβετο.

ZΩNAP. Τοὺς κληρικοὺς τῶν ἐκκλησιῶν δίκας ἐγκλήτους πρὸς ἀλλήλους παρὰ τοῖς ἐπισκόποις, οἷς ὑπόκεινται, δικάζεσθαι διάφοροι κανόνες ὡρίσαντο. ὁ δὲ παρὼν κανὼν

C περὶ ἐκκλήτων διαλαμβάνει, καὶ φησιν, ὅτι ἐὰν ἀπαρέσκωνται τῇ ψήφῳ τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν οἱ παρ' αὐτοῖς δικασάμενοι κληρικοὶ, οἱ γνησιώτατοι ἐπίσκοποι τῶν ἀκροάσονται, καὶ διαγνωσθήσονται περὶ τῆς ψήφου, εἰ ἔστιν ἀνεπισφαλής. ἔσονται δὲ ἐκκλητάριοι, οἵ τινες ἂν παρὰ τῶν δικαζομένων ἐπιλεγῶσι καὶ συναίνεσιν τοῦ ἐπισκόπου αὐτῶν. ἐὰν δὲ καὶ ἡ τῶν ἐκκλητηρίων ἐπισκόπων ἀπόφασις ἀπαρέσκῃ, παρὰ ταῖς ἐν Ἀφρικῇ συνόδοις δοκιμασθήσεται, καὶ παρὰ τοῖς πρωτεύουσι τῶν ἐπαρχιῶν, ἤγουν τοῖς μητροπολίταις τῶν ἄλλων. εἰ δέ τις, φησι, βουληθείη πέραν τῆς

D θαλάσσης ἐκκαλέσασθαι, ἤγουν πρὸς τοὺς τῆς Ἰταλίας ἐπισκόπους καὶ τὴν ἐκεῖ σύνοδον, ἀκοινώνητος, φησιν, ἔσται παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς Ἀφρικῆς.

ΑΡΙΣΤ. Πρεσβύτερον καὶ διάκονος, ὑπεμφόμενοι ἐπισκόπῳ, γένωσιν ἐπισκόποις ἐγκαλεῖτωσαν· ἀλλὰ μὴ τὸ πέλαγος διαφαίτωσαν. ἀκοινώνητοι γὰρ ἔσονται ἐν Ἀφρικῇ.

Τοῦτο καὶ ἐν τῷ εἰκοστῷ ὀγδόῳ κανόνι τῆς πρώτης συνόδου ὡρίσθη, ὅ, μή τινα πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, παρὰ τὸν ἴδιον ἐπίσκοπον καταδικασθέντα, καὶ τὴν κρίσιν ὑπομένοντα, καὶ

E τοῦτο ἐγκαλεῖσθαι βουλόμενον, ὃ πέλαγος τῆς Ἀφρικῆς διαπερᾶν, καὶ πρὸς ταύτης τῆς Ρώμης πορεύεσθαι, ἀλλὰ τοῖς γείτοσιν ἐγκαλεῖν ἐπισκόποις, καὶ παρ' αὐτοῖς γυμνάζειν τὸ ἔγκλητον· εἰ δὲ μή, ἀκοινώνητον εἶναι ἐν Ἀφρικῇ. τοῦτο δὲ ἐκωλύθη, ὡς οἶμαι, διά τε τοὺς καὶ θαλάσσαν κινδύνους, καὶ ὅ μὴ σωτηριώδες ὑφίστασθαι καὶ χρονοτριβὰς τοὺς μέρη, διά τὸ ἐπὶ ξένης μακρὰν ἀποδημίαν,

ΚΑΝΩΝ ρκζ'.

Περὶ παρθένων μικρῶν, ἔτι μὴ καλυπτέων. ὁμοίως ἔπρεσεν, ἵνα ὁστισδήποτε τῶν ἐπισκόπων, διὰ ἀνάγκην τῆς παρθενικῆς σωφροσύνης κινδυνευούσης, ὅτε ἢ ἐρασὴς δυνατὸς ἢ ἅρπαξ τίς ἐστιν ἐν ὑποψίᾳ, ἢ ἔτι μὴ ἀπό τινος θανατηφόρου κινδύνου αὐτὴ ἔσται νυγεῖσα, παρακαλούντων ἢ τῶν γονέων αὐτῆς, ἢ ὧν τῇ φροντίδι ἀνάκειται, μὴ δὲ μὴ χωρὶς τοῦ ἱματίου πλειωθῶσι, καλύψῃ παρθένον ἢ ἐκάλυψεν ἐντὸς πέντε ἐνιαυτῶν ἐκπεπτωκυῖαν, μηδὲν τοιοῦτον βλάπτῃ παρὰ τοῦτο τὸ ἀριθμοῦ τῶν ἐνιαυτῶν κατασταθεῖσα σύνοδος.

ΒΑΛΣ. Καθιερῶσθαι μὲν παρθένους ἀναμένει ὁ ἕκτος κανὼν τῆς πρώτης συνόδου, καὶ ὁ μδ'. ὥστε ἐν τῇ ἁρμοδίῳ ἡλικίᾳ καὶ διακονίσσας καθίστασθαι αὐτούς. μεταχειρίζεσθαι

Digitized by Google

μεταχηματίζεσθαι δὲ ἀπὸ τῶ πρόντος κανόνος μὴ δύνασθαι μ΄ ϗ κέ. ἐνιαυτόν. φασὶ γὰρ οἱ πατέρες, ἵνα ἐάν ὑπόπτως ἡ σκάλυψε, τουτέστι μετεχημάτισε, παρθένον ἀναπεθεῖσθαι θεῷ, ἢ καλύψει, πρὸ τῆς κείρας, ἤγουν πρὸ τῆς ἡλικίας τῶν κέ. ἐνιαυτῶν. (τυχὸν γὰρ ἐπεβουλεύσατο τῇ σωφροσύνῃ ταύτης ἐρασής δυνατός, ἢ ὑποπτεύεν ἁρπαγὴν αὐτῇ πρός τινος ἐρωτομανοῦντος, ἢ ὑπὸ θανατηφόρου νόσου καταλαβεῖσα ἠλπίζετο καταλύσαι ϗ βίον· καὶ ἵνα μὴ ἀτελείωτος μείνῃ, παράκλησις γίνεται πρὸς τῶν γονέων αὐτῆς ἢ τῶν ἄλλως τὰ κατ' αὐτὴν οἰκονομούντων, μὴ στερηθῆναι ταύτην τοῦ ἁγίου χήματος· καὶ ἵνα μὲν ἐπὶ τοιαύτας δι' λόγους αἰτίας καὶ πρὸ τοῦ νενομισμένου καιροῦ μετεχημάτισε ταύτην) κ΄ μηδὲν πρόκριμα πρὸς τὴν ὀφείλουσαν τηρῆσαι συνόδου τὸ τοιαύτης ὑποθέσεως, ὡς τάχα πρὸ τοῦ συμπληρώσεως τῶν κέ. ἐνιαυτῶν· μεταχηματίσας τὴν κόρην, καὶ παραβάτης τῶν κανόνων λογιζόμενος. καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. σὺ δὲ ἀναγνώσον ϗ μ΄. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου· καὶ κατ' ἐκεῖνον λέγε μεταχηματίζεσθαι τοὺς προσερχομένους τῷ θεῷ, κἂν ἄνδρες ὦσι, κἂν γυναῖκες, ἤγουν μ΄ ϗ δεκαετῆ χρόνον. μεταμέστερος γάρ ἐστι τῆς τε προύσης συνόδου καὶ τῶν κανόνων τῶν ἁγίου Βασιλείου. εἰ δὲ θέλεις κρατεῖν ϗ πρόντα κανόνα, εἰς ὃ μὴ προκριματίζεσθαι τοὺς ἐπισκόπους ἀφ' ὑλόγου αἰτίαν μεταχηματίζοντας τινὰς καὶ πρὸ τοῦ δεκαετοῦς χρόνου, ὁ κωλύων οὐδείς. σημείωσαι δὲ, ὅτι καὶ ἀπὸ τοῦ πρόντος κανόνος οὐκ ἐφθταί τινι μεταχηματίζειν ἀνθρώπους χωρὶς προγνώσεως ἐπισκοπικῆς.

A autem sumere post xxv. annum à præsenti canone discimus. Dicunt enim Patres, ut si Episcopus vel velavit, hoc est, induit, virginem Deo consecratam, vel velabit, ante ætatem xxv. annorum: (Fortè enim ejus pudicitiæ insidiabatur potens aliquis, vel periculum erat, ne raperetur ab aliquo, qui vesano ejus amore captus erat, vel mortifero morbo correpta, ne è vita migraret timebatur, &, ne non perfecta remaneret, adhortati sunt parentes, vel qui alioqui ejus curam gerebant, ne ea sancti habitu privaretur: Et propter ejusmodi justas causas eam ante justum tempus induit) nulla in re præjudicio afficiatur apud Synodum, quæ B hujusmodi causas debet observare, tanquam qui forte ante xxv. annos completos virginem induerit, & canonum transgressor reputetur. Et in his quidem consistit canon. Tu autem lege xl. canonem Syn. in Trullo; & dic secundùm illum eos, qui ad Deum accedunt, transformari habitúmque mutare, sive sint viri, sive mulieres, scilicet post decennium. Est enim ea Synodus præsenti posterior, & sancti etiam Basilii canonibus. Si autem velis præsentem canonem valere, ut non præjudicio afficiantur Episcopi, qui propter justam causam aliquos etiam ante decennium vestiunt; nemo est qui prohibeat. Nota autem, quòd etiam ex C hoc præsenti canone non permittitur alicui homines monastico vestitu induere sine Episcopali permissione.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν ἕκτῳ κανόνι τῆς συνόδου ταύτης ὥρισται καθιέρωσιν κορῶν ἀπὸ πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι, ϗ ἐν μθ΄. ὥστε τὰς ἱερὰς παρθένους, ὅτε παρὰ πατέρων χωρίζονται, ἐξ ὧν ἐφυλάττοντο, τῇ τοῦ ἐπισκόπου, ἢ αὐτοῦ ἀπόντος τῇ τῶ πρεσβυτέρου προνοίᾳ παρὰ τιμωτέραις γυναιξὶ παρατίθεσθαι. ἔθος γὰρ ἦν προσάγεσθαι τῇς ἐκκλησίας κόρας, ϗ καθιεροῦσθαι, ἀντὶ τῆς ἀναπέσθαι τῷ θεῷ ὑποσχνουμένας παρθενεύειν, ὥστε ἐν τῇ ἁρμοδίᾳ ἡλικίᾳ ϗ διακονίσσας χειροτονεῖσθαι ἀυξάς. εἰ οὖν τοιαύτης παρθένου ἀναπεθεμένης θεῷ τις ἐράσθη δυνατὸς, ἢ ὑποψίαν ἦν ἁρπαγὴν αὐτῇ παρά τινος ἀκολάστου, ϗ κίνδυνος ἐπήρτητο τῇ σωφροσύνῃ αὐτῆς, ἢ θανῆν ἐκινδύνευε, ϗ ἐδέετο ἐκείνη τε ϗ οἱ προσήκοντες αὐτῇ, μὴ χωρὶς τοῦ χήματος πλειωθῆναι αὐτῇ, ἄλλα ἐδόθη τοῖς ἐπισκόποις καλύπτειν τὴν παρθένον, ἤγουν ὃ χῆμα αὐτῇ ἐνδύειν ϗ πρὸ τῶ κέ. ἐνιαυτῶ, ἵνα· ἢ τὸν ἀκολάστους ἐκφύγῃ, ὡς πλεισθεῖσα, ἢ μὴ τῆς προύσης ἀπέλεσος ἐξέλθῃ ζωῆς, ϗ μὴ βλάπτεσθαι τὸν ἐπισκόπους ἐκ τῶ μὴ τηρηθῆναι ϗ χρόνον, ὃν περὶ τῶν τριούτων παρθένων ἡ συνόδος ὥρισεν.

ZONAR. Ne à Presbyteris consecrentur virgines, sexto hujus Synodi canone constitutum est: sacras autem puellas, ubi à Patribus discedunt, à quibus custodiebantur, curare Episcopum, vel si is abfuerit, Presbyterum, ut honestis mulieribus commendentur, quadragesimus quartus canon jubet. Moris enim fuit, templis offerri puellas consecrandas, hoc est, ut Deo dicatæ virginitatem profiterentur, ac postea opportuno D tempore in Diaconissarum ordinem legerentur. Ergo si virginis hujusmodi Deo dicatæ potens aliquis amore correptus est, vel à scelerato quopiam per vim abductum iri suspicio est, ex quo castitati illius periculum imminet, vel constitutæ in vitæ discrimine religiosum habitum indulgeri cum ipsamet, tum ipsius propinqui rogaverunt, ne ea sine habitu moriatur; eam licet vigesimoquinto anno nondum exacto, ut sceleratorum vim effugiat quippe consecrata, vel ne ex hac vita non initiata migret, velandi, hoc est, sacro ornatu induendi facultas Episcopis conceditur; eósque canon, quamvis ætatem à Synodo præfinitam non expectaverint, ab E omni tamen culpa immunes esse decernit.

ΑΡΙΣΤ. Ὅστις ἐκάλυψεν, ἢ καλύψει παρθένον πρὸ εἴκοσι πέντε ἐνιαυτῶν, τοῦτ' ἔστι, χῆμα ἐνέβαλεν, ἢ ἐνβάλοι δι' ἀνάγκην, οἵᾳ ἐράσθη δυνατὸν, ἅρπαγα, ἢ θανατηφόρον νόσον· παρακαλούντων, οἷς αὐτὸς μέλει· ἐστὶν ὑπὸ τὸν πρὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ συνόδου βλαβήσεται.

ARIST. *Quicunque velavit, vel velaverit virginem ante annos xxv. hoc est, habitum induit, sive induerit, propter necessitatem, ut amatorem potentem, vel raptorem, vel morbum mortiferum; iis, quibus illa curæ est, adhortantibus: nihil damni à Synodo de isto anno accipiet.*

Ο μὲν ὀκτωκαιδέκατος κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου περὶ τῆς προσαγούσης ἑαυτὴν τῷ κυρίῳ, ϗ ἀποτασσομένης τῷ γάμῳ, ϗ ϗ ἐν ἁγιασμῷ προτιμώσης βίον, ἀναλαμβάνει, ϗ προσάτλια μὴ παραδέχεσθαι, εἰ μὴ ὑπὲρ τὰ δεκαέξ, ἢ ϗ δεκαεπτὰ ἔτη ἡμῶν· τὰς γὰρ παιδικὰς φωνὰς ὅτι τῶν γριούτων βεβαίας οὐκ ὀφείλει λογίζεσθαι. ὁ δὲ πρὸν κανὼν περὶ τῆς ἤδη προσελθούσης, ϗ τῷ γάμῳ ἀποταξαμένης, ϗ τὴν παρθενίαν ἐπαγγελλομένης ἀναιρεῖ, ϗ ἀκατάστατον, κ΄ μηδέν τι βλάπτεσθαι ϗ ἐπίσκοπον, εἰ τὴν οὕτω προσαγαγοῦσαν ἑαυτὴν τῷ θεῷ παρέβαλεί ὃ χῆμα πρὸ τῆς εἴκοσιπέντε ἐνιαυτῶν, ϗ συγκαλύψει αὐτὴν τῷ ἱερατικῷ τούτῳ κόσμῳ, διὰ ἀνάγκην τῆς παρθενικῆς σωφροσύνης· τυχὸν γὰρ δυνατὸς

Decimus octavus magni Basilii canon de eâ, quæ Domino se offert, & matrimonio renuntiat, & vitam in sanctitate actam præfert, differt, jubetque eam non admitti, nisi sit plusquam sexdecim vel etiam septemdecim annos nata. Pueriles enim voces ad talia firmas reputari non permittit. Præsens autem canon de eâ, quæ jam accedit, & matrimonio renunciat, & virginitatem profitetur, præcipit, & decernit, Episcopum nullo affectum fore incommodo, si eam, quæ se Deo sic offert, habitu induit, ante annos viginti quinque, & ornamento illo sacerdotali eam velaverit, propter virginalis pudicitiæ necessitatem. Forsitan enim potens aliquis amore erga illam flagravit, & matri-

Digitized by Google

monium contrahere animo habuit; vel alius aliquis raptor eam rapere voluit; & ut isti ad concupiscentiæ suæ expletionem non prætenderent, quod adhuc sine habitu manet, dicerentque non patere, an Deo consecratur, Episcopus sacerdotali eam velare indumento festinavit; ne quis habeat quo ad apologiam confugiat, & denegationem, eam sponsam Dei non fuisse; vel sæpe & morti occubuit, & cognati illius Episcopum hortati sunt, ut etiam ante viginti quinque annos perficeretur, ne sine habitu è vitâ hâc emigraret.

A τις ἔσχεν ἔρωτα εἰς αὐτὴν καὶ συναλλάξαι γαμικὸν ἐβουλεύσατο συνοικέσιον· ἢ ἕτερός τις ἅρπαξ ἠβουλήθη ἁρπάσαι αὐτήν. καὶ διὰ τὸ μὴ προφασίσασθαι αὐτοὺς εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας, τὸ, ἔτι ἀσχημάτιστον μένειν, καὶ ἄδηλον εἶναι λέγειν, εἰ ἀνετέθη τῷ θεῷ, ἔσπευσεν ὁ ἐπίσκοπος συκαλύψαι αὐτὴν τῷ ἱερατικῷ ἀμφιάσματι, ἵνα μή τις ἔχῃ πρὸς ἀπολογίαν καταφυγεῖν, καὶ ἄρνησιν, τὸ μὴ νύμφην αὐτὴν γενέσθαι Θεοῦ. ἢ πολλάκις καὶ ἐτελεύτα, καὶ συγγενεῖς αὐτῆς παρεκάλεσαν τὸν ἐπίσκοπον, καὶ πρὸ τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν τελειωθῆναι, ἵνα μὴ ἀπέλθῃ χωρὶς τοῦ σχήματος.

CANON CXXVIII.

Ut Episcopi diu non detineantur in Synodo, ex unaquaque provincia tres judices eligantur. Similiter placuit universæ Synodo, ne Episcopi ad Synodum collecti universi detineantur, ex unaquaque provincia tres eligi Judices. Et electi sunt, ex Carthaginensi Ecclesiæ, Vincentius, Fortunatianus, & Clarus; ex Numidica provincia Alypius, Augustinus & Restitutus. Ex Byzacena provincia, cum sancto sene Donatiano Primate, Cresconius, Jucundus & Æmilianus; ex Mauritania Sitifensi, Severianus, Asiaticus & Donatus; ex Tripolitana provincia, Plautius, qui erat ex more in legationem missus: qui omnes cum sanctissimo sene Aurelio omnia considerabunt; à quo petivit universa Synodis, ut omnibus, sive actis, quæ jam perfecta erant, sive epistolis, ipse subscriberet. Et subscripsit; Aurelius Episcopus Carthaginensis Ecclesiæ præsenti decreto consensi, & lecto subscripsi. Similiter & omnes Episcopi subscripserunt.

B

ΚΑΝΩΝ ρκή.

Διὰ τὸ, μὴ τοὺς ἐπισκόπους ἐπιπολὺ ἐν τῇ συνόδῳ κατέχεσθαι, ἐξ ἑκάστης ἐπαρχίας τρεῖς ἐπιλέξωνται δικαστάς. ὁμοίως ἤρεσεν πάσῃ τῇ συνόδῳ, διὰ τὸ μὴ ἐπιπολὺ τοὺς πρὸς τὴν σύνοδον συναχθέντας ἐπισκόπους σύμπαντας κατέχεσθαι, ἐξ ἑκάστης ἐπαρχίας, ἀνὰ τρεῖς ἐπιλεγῆναι δικαστάς. καὶ ἐπελέγησαν ἐκ τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας Βικέντιος, Φουρτουνατιανὸς καὶ Κλάρος· ἐκ τῆς Νουμηδικῆς ἐπαρχίας, Αλύπιος, Αὐγουστῖνος καὶ Ρεστιτοῦτος· ἐκ τῆς Βυζακηνῆς ἐπαρχίας, μετὰ τοῦ ἁγίου γέροντος Δονατιανοῦ τοῦ πρωτεύοντος, Κρεσκώνιος, Ιουκουνδὸς καὶ Αἰμιλιανός· ἐκ τῆς Μαυριτανίας Σιτιφένσης, Σεβηριανὸς, Ασιατικὸς καὶ Δονάτος· ἐκ τῆς Τριπολιτανῆς ἐπαρχίας, Πλαύτιος, ὁ κατὰ τὸ ἔθος εἰς τοποτηρησίαν πεμφθείς· οἵτινες πάντες μετὰ τοῦ ἁγιωτάτου γέροντος Αὐρηλίου σύμπαντα σκοπήσουσιν· ἀφ' οὗ ᾔτησεν σύμπασα ἡ σύνοδος, ἵνα πᾶσιν, εἴτε πεπραγμένοις τοῖς ἤδη ἐκτελεσθεῖσιν, εἴτε ἐπιστολαῖς αὐτὸς ὑπογράψῃ. καὶ ὑπέγραψεν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ παραναγνωσθέντι ὑπέγραψα. ὁμοίως καὶ οἱ πάντες ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

C

ZONAR. Cum in hoc Concilio celebrando multum temporis congregati Episcopi consumpsissent, neque tamen adhuc quæstiones omnes explicatæ forent, ne diutiùs abesse cogerentur, tres ex unaquaque provincia eligi placuit, qui permanentes facta aliis discedendi potestate, ipsi quæ reliqua erant cum Aurelio cognoscerent ac constituerent.

D

ΖΩΝΑΡ. Εν τῇ συνελεύσει ταύτῃ χρονοτριβησάντων τῶν ἀθροισθέντων ἐπισκόπων, ἔτι δὲ τινῶν λοιπαζομένων ζητημάτων, καὶ ἐξετασθῆναι μελλόντων, ἵνα μὴ καὶ ἔτι κατέχωνται καὶ χρονίσωσιν ἐπὶ πλέον, ἔδοξεν ἐξ ἑκάστης ἐπαρχίας τρεῖς ἐπιλεγῆναι προσμενοῦντας, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀπελθεῖν· τοὺς δ' ἐπιλεγέντας μετὰ τοῦ Αὐρηλίου σκοπῆσαι σύμπαντα καὶ οἰκονομῆσαι.

ARIST. *Quandoquidem Episcopi, qui ad Synodum venerunt, diutiùs manere haud possunt, tres ex unaquaque Provinciâ eligantur.*

ΑΡΙΣΤ. Επὶ πολὺ μὴ δυναμένων περιμένειν τῶν εἰς τὴν σύνοδον ἐληλυθότων ἐπισκόπων, ἀνὰ τρεῖς ἐξ ἑκάστης ἐπαρχίας ἐπιλεγῶσι.

Multis canonicis quæstionibus propositis, & omnibus non solutis; placuit Synodo, omnes Episcopos in eâ congregatos diutius non detinendos esse; quoniam jam multum temporis præterlapsum fuisset: sed ut tres ex unaquâque provinciâ eligerent, & illi, una cum Aurelio Ecclesiæ Carthaginensis Episcopo, reliqua determinent.

E

Πολλῶν προτεθέντων κανονικῶν ζητημάτων, καὶ μήπω πάντων λυθέντων· ἤρεσε τῇ συνόδῳ, μὴ πάντας τοὺς συναθροισθέντας ἐν αὐτῇ ἐπισκόπους καὶ ἔτι προσκαρτερεῖν, διὰ τὸ ἱκανὸν ἤδη παραῤῥυῆναι καιρόν· ἀλλὰ ἀνὰ τρεῖς ἀφ' ἑκάστης ἐπαρχίας ἐπιλεγῶσι, καὶ συνάμα τῷ Αυρηλίῳ τῷ ἐπισκόπῳ τῆς ἐν Χαρχηδόνι ἐκκλησίας τὰ λείποντα περατῶσαι.

Rursus in hac Synodo aderat Romanæ Ecclesiæ legatio. Post consulatum clarissimorum Impp. Honorii xii. & Theodosii viii. August. A. D. iii. Kal. Junias Carthagine in secreto Restitutæ Ecclesiæ, cum Aurelius Episcopus simul cum Faustino Piceni Potentinæ Ecclesiæ, Italorum provinciæ, legato Romanæ Ecclesiæ, Vincentio Culusitano, Fortunatiano Neapolitano, Mariano Uzipantiota, Adeodato Simidicita, Pentadio Carpitano, Rufiano Muzuensiano, Prætextato Sicilibensita, Quodvultdeo Ucrensiano, Candido Abbiritano, Gallonio Uticensi, legatis proconsularis regionis; Alypio Thagavensino, Augustino Hipponeregiano, Posidio Calamensino, legatis Numidicæ provinciæ; Maximiano Acyrogensi, Jucun-

F

Πάλιν ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ παρῆν τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἡ τοποτηρησία. μετὰ τὴν ὑπατείαν τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων Ονωρίου τὸ δωδέκατον, καὶ Θεοδοσίου τὸ ὄγδοον, τῶν Αὐγούστων, τῇ πρὸ τριῶν καλανδῶν Ιουνίων ἐν Καρχηδόνι εἰς τὸ σήκρητον τῆς Ρεστιτούτης ἐκκλησίας, Αὐρηλίου τοῦ ἐπισκόπου, ἅμα Φαυστίνῳ Πικένου τῆς Ποτεντινῆς ἐκκλησίας τῆς Ιταλῶν χώρας, τοποτηρητῇ τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας, Βικεντίῳ Κουλουσιτανῷ, Φουρτουνατιανῷ Νεαπολίτῃ, Μαυριανῷ Ουζιπαντιώτῃ, Αδεωδάτῳ Σιμηδικίτῃ, Πενταδίῳ Καρπιτανῷ, Ρουφιανῷ Μουζουενσιανῷ, Πραιτεξτάτῳ Σικηλιβενσιώτῃ, Κουοδβουλτδέῳ Οὐκρενσιανῷ, Κανδίδῳ Αββιριτανῷ, Γαλλωνίῳ Οὐτικενσιώτῃ, τοῖς τοποτηρηταῖς τῆς Ανθυπατιανῆς χώρας· Αλυπίῳ Θαγαβενσινῷ, Αὐγουστίνῳ Ιππωνηρεγιανῷ, Ποσσειδίῳ Καλαμενσινῷ, τοῖς τοποτηρηταῖς

Digitized by Google

τηρηταῖς τῆς Νουμηδικῆς χώρας Μαξιμιανῷ Ακυρεγενσιώτῃ, Ιουκουνδῷ Σουφετουλενσιανῷ, Μαξιμιανῷ ἐκ τοῦ αὐτοῦ, καὶ Ιλαριανῷ τῷ ἀπὸ Ὀρρεοκελίων, τοῖς τοποτηρηταῖς τῆς Βυζακινῆς χώρας Νοβάτῳ Σιτιφενσιώτῃ, καὶ Λέοντι Οπτενσιανῷ, τοῖς τοποτηρηταῖς τῆς Μαυριτανῶν χώρας τῆς Σιτιφένσης· Νινέλλῳ Ρουσουρπενσιανῷ Λαυρεντίῳ Ικοσιτανῷ, καὶ Νουμεριανῷ Ρουσουγουνιώτῃ, τοῖς τοποτηρηταῖς τῆς Καισαριανῆς Μαυριτανῶν χώρας, ἐκ πάσης τῆς συνόδου κριταῖς ἐπιλεγεῖσιν, παρεστώτων τῶν διακόνων, προκαθίσαντος· καί τινων ἐξανυσθέντων, πολλῶν δὲ ἐπισκόπων ἐπὶ τοῖς λοιποῖς ἐξανυσθησομένοις παρέλκειν ὀδυρομένων, καὶ ὑποφέρειν μὴ δυναμένων, διὰ τὸ, πρὸς τὰς ἰδίας ἐπείγεσθαι ἐκκλησίας, ἤρεσεν συμπάσῃ τῇ συνόδῳ, ὥστε ἀπὸ πάντων ἐπιλεγῆναι ἐκ μιᾶς ἑκάστης ἐπαρχίας, τοὺς ὀφείλοντας ἀποκαθίσαι χάριν τῶν τὰ λοιπὰ περατῶσαι· καὶ ἐγένετο, ὥστε παρῆναι ὑπογραφαὶ τὴν αὐτῶν παρουσίαν μαρτύρονται.

A *do Suphetulentiano, Maximiano ex eodem; & Hilariano ex Orreoceliis, legatis Byzacenæ provinciæ; Novato Sitifensi & Leone Optensiano legatis Mauritanorum provinciæ Sitifensis; Ninello Rusurpensiano, Laurentio Icositano & Numeriano Rusuguniota, legatis Cæsariensis Mauritanorum provinciæ, ex universa Synodo electis Judicibus, adsistentibus Diaconis, præsideret; & nonnullis peractis, multi Episcopi ad reliqua peragenda rem extrahi ægrè ferrent, & sufferre non possent, eo quòd ad proprias Ecclesias festinarent: placuit universæ Synodo, ut ex omnibus eligerentur ex*
B *unaquaque provincia, qui residere deberent reliquorum finiendorum gratia; & factum est, ut ii adessent, quorum subscriptiones eos adfuisse testificantur.*

ΚΑΝΩΝ ρκθ'.

Ὅτι οἱ ἀπὸ κοινωνίας ὄντες, εἰς κατηγορίαν οὐκ ὀφείλουσιν προσδεχθῆναι. ἤρεσεν τοίνυν πᾶσιν, ἐπεὶ τοῖς ἀνωτέροις τῶν συνόδων ψηφίσμασι περὶ προσώπων κληρικῶν, τῶν μὴ ὀφειλόντων εἰς κατηγορίαν προσδεχθῆναι, ὡρίσθη, καὶ οὐκ ἐπεξεργάσθη, ποῖα πρόσωπα μὴ προσδεχθῶσιν, διὰ τοῦτο ὁρίζομεν τοῦτον ὀρθῶς εἰς κατηγορίαν μὴ εἰσδέχεσθαι, ὅστις μετὰ τὸ ἀπὸ κοινωνίας γενέσθαι, ἐν αὐτῷ ἔτι τῷ ἀφορισμῷ ὑπάρχει, εἴτε κληρικὸς εἴη, εἴτε λαϊκὸς, ὁ κατηγορῆσαι βουλόμενος.

Canon CXXIX.

Quòd qui communione moti sunt, admitti non debent ad accusationem. Placuit ergo omnibus; Quoniam superioribus Synodorum decretis de personis Clericorum, quæ non debent ad accusationem admitti, definitum est, & non pertractatum est, quænam personæ non admittantur; propterea hoc rectè statuimus, ut ad accusationem non admittatur, quisquis postquam communione motus fuerit, in eadem est adhuc segregatione, sive sit Clericus, sive Laicus, qui velit accusare.

ΒΑΛΣ. Ὁ ἕκτος κανὼν τῆς οἰκουμενικῆς δευτέρας συνόδου πλατύτερον διαλαμβάνει, τίνες εἰσὶ προσδεκτέοι εἰς κατηγορίαν ἐπισκόπου. ὁ γὰρ παρὼν κανὼν περὶ μόνων φησὶ τῶν ἀφωρισμένων ἐνιστώντων κατηγορίαν κατά τινος. ἀνάγνωθι οὖν καὶ ῥηθέντα κανόνα.

Bals. Sextus canon universalis secundæ Synodi fusiùs tractat, quinam sint admittendi ad accusationem Episcopi. Præsens enim canon de solis segregatis, accusationem adversus aliquem instituentibus,
D loquitur. Lege ergo dictum canonem.

ΖΩΝΑΡ. Οὐ πᾶσιν ἐνδέδοται κατηγορεῖν ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, ἀλλὰ τοῖς ὀρθοδόξοις καὶ ἀνεπιλήπτοις, καὶ μήτε ἀκοινωνήτοις, μήτε ὑπὸ κατηγορίαν ἐγκληματικὴν οὖσι, κατὰ καὶ ϛ'. κανόνα τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς συνόδου, ὃς πλατύτερον περὶ κατηγοριῶν τοιούτων διαλαμβάνει. ὁ δὲ γε παρὼν κανὼν περὶ μόνων ἀφωρισμένων διορίζεται, ὥστε εἰ μὴ τῶν ἀφορισμοῦ λυθῶσι, μὴ δύνασθαι ἑτέρων κατηγορεῖν, κἂν κληρικοὶ εἶεν οἱ κατηγοροῦντες, κἂν λαϊκοί. εἰ δὲ ἀκοινώνητοι κατηγορεῖν οὐ δύνανται, πολλῷ μᾶλλον οἱ τέλεον ἐκβεβλημένοι τῆς ἐκκλησίας, καὶ οἱ αἱρετικοὶ καὶ οἱ σχισματικοί. ζητητέον δὲ καὶ τὰ γραφέντα εἰς καὶ εἰρημένον ἕκτον κανόνα τῆς δευτέρας συνόδου.

Zonar. Episcopos aut Clericos accusare, non quibusvis concessum est, sed tantum Orthodoxis, qui ab omni prava suspicione alieni, & neque communione moti, neque judicii laqueis obstricti sunt: ut ex sexto canone secundæ œcumenicæ Synodi, in quo de accusationibus hujusmodi disseritur, facile licet animadvertere. Hoc vero canone de iis tantummodo qui sunt segregati statuitur, ut nisi prius à segregatione absoluti fuerint, alios accusandi, sive Clerici illi, sive Laici sint, facultate careant. Quod si segregatis accusationem suscipere
E haud licet; multo minus ii, qui ab Ecclesia penitus ejecti sunt, hæreticique ac schismatici, poterunt. Vide quæ in allatum secundæ Synodi canonem hac de re antea scripsimus.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ μαρτυρεῖ ὁ ἀφωρισμένος.

Arist. *Excommunicatus non dat testimonium.*

Ανεπίληπτον δεῖ εἶναι καὶ μαρτυροῦντα· διὰ τοῦτο οὖν οὔτε κληρικὸς οὔτε λαϊκὸς, ἀφωρισμένος, κατὰ ἐπισκόπου ἢ κληρικοῦ εἰς κατηγορίαν ἢ εἰς μαρτυρίαν παραδεχθήσεται.

Testem inculpatum esse oportet. Idcirco nec Clericus nec Laicus excommunicatus in accusationem aut testimonium contra Episcopum clericumve admittetur.

ΚΑΝΩΝ ρλ'.

F

Ὅτι δοῦλοι καὶ ἀπελεύθεροι καὶ πάντα τὰ ἠτιμωμένα πρόσωπα κατηγορεῖν οὐκ ὀφείλουσιν. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα πάντες οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ἴδιοι ἀπελεύθεροι εἰς κατηγορίαν μὴ προσδεχθῶσιν· καὶ πάντες, οὓς πρὸς κατηγορητέα ἐγκλήματα οἱ δημόσιοι νόμοι οὐ προσδέχονται· πάντες ἔτι μὴν οἱ τοῖς τῆς ἀτιμίας σπίλοις ἐρραντισμένοι, τοῦτ' ἔστιν μῖμοι, καὶ ὅσα τοῖς αἰσχρότησιν ὑποβέβληνται πρόσωπα· αἱρετικοὶ ἔτι μὴν, εἴτε Ελληνες εἴτε Ιουδαῖοι· πλὴν ὅμως πᾶσιν, οἷς ἡ τοιαύτη

Canon CXXX.

Quòd servi, & liberti, & omnes infames personæ accusare non debent. Similiter placuit, ut omnes servi & liberti proprii ad accusationem non admittantur; & omnes quos ad accusanda crimina leges civiles non admittunt; & omnes præterea infamiæ labe aspersi, hoc est, mimi, & quæcunque personæ turpitudini sunt obnoxiæ; præterea hæretici, sive Judæi, sive Græci: Sed tamen omnibus,

Digitized by Google

quibus hæc negatur accusatio, in propriis causis accusandi facultas non negetur.

BALS. Hic quoque canon ab iis, quæ in vi. canone secundæ Synodi scripta sunt, declaratur. Tractat enim non posse servos, & infames, & hæreticos, & omnes omnino quos leges prohibent, criminalia judicia instituere, & sacratos accusare: Sed hi omnes, inquit, si habeant quod privatim eorum interfit, non prohibebuntur criminale judicium movere adversus Episcopos & Clericos. Quamobrem crimina, quæ ad ipsos non pertinent, seu publica, à quolibet autem moveri possunt, ii intentare prohibentur: & nota hoc. Quia autem etiam libertorum meminit canon, scias quòd liberti de his adversus alios quidem criminalia judicia possunt intendere: adversus eos autem, qui illos manumiserunt, Patronos scilicet, non possunt. Et lege viii. ix. x. xi. cap. xxxiv. tit. lx. libri, & intelliges, quinam ii sunt, qui criminalia judicia movere prohibentur: & quomodo liberti de his adversus proprios patronos non agunt. Dicunt enim; Præter prohibitos alii possunt publica movere. Prohibentur autem aliqui propter naturam vel ætatem, ut mulier & impubes; & alii, ut qui in armis militant; alii, ut magistratus; alii, ut infames, vel turpis lucri captatores, & qui accipiunt, ut vel accusent, vel non accusent, & qui duas accusationes adversus alios inscripserunt; alii propter suam conditionem: ut liberti patronorum; alii propter calumniæ suspicionem, ut qui falsum testimonium dixerunt; alii propter paupertatem, ut quorum facultates quinquaginta aureos non valebant. Hi autem omnes proprias injurias & cognatorum cædem persequi non vetantur. Filii autem & liberti à patre vel liberto possessione vi ejecti non possunt de vi judicium movere, sed agunt de recuperandâ possessione. Nam & filius adversus matrem de suppositio partu agit, eo quod non habet cohæredem; non vero eam falsi accusat. Mimos autem illos dicit, qui personas induunt, servorum fortè, vel mulierum: non autem omnes Thymelicos. Illi enim, qui tractant instrumenta musica, bonæ sunt existimationis. Turpitudini autem sunt obnoxii, secundùm canonem, lenones, qui meretricibus præsunt, & alii ejusmodi. Infames verò sunt cum aliis & Bestiarii qui mercedem accipiunt, ut pugnent cum belluis, & pro lucro vitam suam projiciunt; non autem illi, qui virtutis ostentandæ gratia concertant cum bestiis. Non enim actio, sed animi propositum hîc punitur: quia & ipsi reges pugnant cum bestiis.

ZONAR. Nec accusare servi, nec testimonium dicere, nec alia quædam exercere, legibus permittuntur: liberti verò, alios quidem in judicium rei quoque capitalis vocare possunt; non tamen eos, à quibus manumissi, aut eorum liberos, nec ad quos hæreditate patronatûs jura pervenere. Est verò patronatus Latina dictio, à Græcis quoque usurpata, quæ jus quoddam auctoritatis in alium ac tutelæ indicat. Neque igitur servos ad Episcopi aut Clerici accusationem canon admittit, nec accusatorum libertos, nec aliquos alios, qui legum civilium constitutionibus ab accusatione criminali arcentur, neque infames, quales sunt mimi, quique cum bestiis pugnant vel qui gladiatoriam exercent. Per mimos verò scenicos omnes intellexit; quorum ex numero, qui quidem spectante Imperatore artis suæ specimen edunt, honesti à legibus existimantur: qui verò in foro coram imperita multitudine ludos exhibent, infames ducuntur. Similiter & ii, qui cum bestiis pugnant, qui etiam venatores dicuntur, ut & gladiatores; si quidem fortitudinis ostentandæ gloriæque comparandæ studio bestiarios agunt aut gladiatores, nulla hinc eos honoris jactura consequitur: sin mercede conducti, ignominia notantur. Nam quicunque vitæ suæ haud parcens, eam pretio venalem habet, mortémque causa lucri contemnit; quî fieri potest,

κατηγορία ἀρνῆται, ἐν τῇ ἰδίας αἰτίας τῆ τῇ κατηγορῆν ἄδειαν μὴ ὀφείλειν ἀρνεῖται.

ΒΑΛΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ ς'. κανόνι τῆ δευτέρας συνόδου γεγραμμένων σαφηνίζεται. Ἀλλαμβάνῃ γὰρ μὴ δύνασθαι δούλους καὶ ἀτίμους καὶ αἱρετικοὺς, καὶ πάντας ἁπλῶς ὅς καὶ οἱ νόμοι κωλύουσιν, ἐγκληματικὰ δικαστήρια ἐνίστασθαι, καὶ κατηγορῆν ἱερωμένων· πλὴν, φησὶν, ὅτοι πάντες οἰκεῖον διάφορον ἔχοντες, ἃ κωλυέτωσαν κινῆν ἐγκληματικὰ δικαστήρια τοῖς ἐπισκόποις καὶ κληρικοῖς. ὥστε τὰ μὴ αὐτοῖς διάφορα ἐγκλήματα ἔχουσι τὰ δημόσια, τὰ δὲ παντὸς δὲ κινῆσαι δύνασθαι, οἱ νιοῦτοι γυμνάζειν κεκώλυνται. καὶ σημείωσαι τοῦτο. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπελευθέρων μέμνηται ὁ κανών, γίνωσκε ὅτι οἱ ἀπελεύθεροι, τοῖς ἄλλων μὲν ἐγκληματικὸν δικαστήριον ἐνίστασθαι δύνανται· τοῖς δὲ τῶν ἐλευθερωσάντων αὐτοὺς, τοῖς καὶ λεγομένοις πατρώοις, ἐνίστασθαι οὐ δύνανται. καὶ ἀνάγνωθι ὃ ν'. θ'. ι'. ια'. κεφάλ. τοῦ λδ'. τίτλ. τοῦ ξ'. βιβλ. καὶ μάθῃ τίνες εἰσὶν οἱ κωλυόμενοι κινῆν ἐγκληματικὸν δικαστήριον· καὶ πῶς οἱ ἀπελεύθεροι τοῦ νιόθετοι καὶ τοῦ οἰκείων πατρώων οὐκ ἐνάγουσι. φασὶ γὰρ, χωρὶς τῶν κεκωλυμένων οἱ ἄλλοι δύνανται κινῆν τὰ δημόσια. κωλύονται δέ τινες ἀπὸ φύσιν ἢ ἡλικίαν, ὡς γυνὴ καὶ ἄνηβος, καὶ ἄλλοι, ὡς ἐνόπλως στρατευόμενοι, ἄλλοι ὡς ἄρχοντες, ἄλλοι, ὡς ἄτιμοι ἢ αἰσχροκερδεῖς, καὶ λαμβάνοντες δηλ. τῶ κατηγορῆσαι ἢ μὴ κατηγορῆσαι, καὶ οἱ δύο κατηγορίας καθ' ἑτέρων ἐγγραφάμενοι· ἄλλοι ἀπὸ τῆ αἱρέσιν αὐτῶν, ὡς ἀπελεύθεροι τοῦ πατρώων· ἄλλοι δὲ ὑποψίαν συκοφαντίας, ὡς οἱ ψευδομαρτυρήσαντες· ἄλλοι ἀπὸ πενίαν, ὡς μὴ ἔχοντες πεντήκοντα νομισμάτων οὐσίαν. ἔτι δὲ πάντες ἐγκλήματα ἴδια καὶ φόνον συγγενῶν ἐνδικεῖν δύνανται. παῖδες δὲ καὶ ἀπελεύθεροι βιαίως νομῆς ἐκβληθέντες παρὰ τοῦ παιδὸς ἢ τοῦ πατρώνος, ὃ μὲν ἔγκλημα τὸ βίας ὑ δύνανται κινεῖν· εἰς δὲ ὃ ἀναλαβεῖν τὴ νομὴν κινοῦσι. καὶ ὁ υἱὸς γὰρ καὶ μητρὸς ὡσὲ ὑποβολιμαίου κινεῖ, ἀλλὰ τὸ μὴ σχεῖν αὐτὸν συγκληρονόμον, ὑ μὲν ὃ ὡσεὶ πλαστογραφίας. μίμους μέντοι ἐκείνους λέγει, τοὺς προσωπεῖα ὑποδυομένους, δούλων τυχὸν ἢ καὶ γυναικῶν, καὶ μὴ πάντας τοὺς τὴ θυμέλης. ἐκεῖνοι γὰρ οἱ τὰ μουσικὰ ὄργανα μεταχειριζόμενοι ἔντιμοί εἰσιν. αἰσχύνονται δὲ ὑποβέβλητα καὶ τοὺς κανόνα οἱ προαγωγοὶ, οἱ πορνοβοσκῶν προϊσταμένοι, καὶ ἕτεροί τινες. καὶ ἄτιμοι δέ εἰσι σὺν ἄλλοις καὶ οἱ θηριομάχοι, οἱ μισθὸν λαμβάνοντες χάριν τῆ πολεμῆσαι θηρίον, καὶ ἀπὸ κέρδος τὴ οἰκείαν προδιδόντες ζωὴν, ὑ μὲν οἱ ἀπὸ ἐπιδείξιν ἀνδρείας θηριομαχοῦντες. οὐ γὰρ ἡ πρᾶξις, ἀλλὰ ἡ προαίρεσις ἐνέχειν κολάζεται· ὅτι καὶ βασιλεῖς θηριομαχοῦσιν.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ δοῦλοι τοῖς νόμοις ἀπροσδέκτοι εἰσὶν εἰς ὃ ἀνάγκην ἢ μαρτυρῆν καὶ εἰς ἕτερα· οἱ δὲ ἀπελεύθεροι, τοῖς μὲν ἄλλων δύνανται ἐνάγειν καὶ ἐγκληματικῶς, τοῖς δὲ τῶ ἐλευθερωτῶ αὐτῶ, ἢ τῶ παίδων αὐτῶ, ἢ τῶ κληρονόμων τῶ ἐχόντων κατ' αὐτῶ πατρωνικὰ δίκαια οὐ δύνανται. ἡ πατρωνία δὲ Ρωμαϊκὴ οὖσα λέξις καὶ ἐξελληνιζομένη, πρόσασία νοεῖται. οὔτε οὖν δούλους δέχεται κατηγορεῖν ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν ὁ κανὼν, οὔτε ἀπελεύθερους ἰδίους τῶν κατηγορουμένων, οὔτε τινὰς ἄλλους, οὓς οἱ πολιτικοὶ νόμοι κατηγορεῖν κωλύουσιν ἐπ' ἐγκλήμασιν, οὔτε ἀτίμους, οἷς μίμους καὶ θηριομάχους ἢ μονομάχους. Ἀπὸ δὲ τῶν μίμων τοὺς σκωπτικοὺς πάντας ἐδήλωσεν, ὧν οἱ μὲν εἰωθότες ἐνώπιον τοῦ βασιλέως τὰ ἑαυτῶν ἐνδείκνυσθαι ἐπιτηδεύματα, ἔντιμοι τοῖς νόμοις λογίζονται· οἱ δὲ ἐν πανηγύρεσι καὶ δημοτικαῖς συνελεύσεσι παίζοντες ἄτιμοι κρίνονται· ὁμοίως καὶ οἱ θηριομάχοι, οἳ καὶ κυνηγοὶ ὀνομάζονται, καὶ οἱ μονομαχοῦντες, εἰ μὲν δι' ἐπίδειξιν ἀνδρείας καὶ δόξης ἕνεκα θηριομαχοῦσιν, ἢ μονομαχοῦσιν, ἔντιμοί εἰσιν· εἰ δὲ ἀπὸ μισθὸν ἄτιμοι. ὁ γὰρ τῆς οἰκείας ζωῆς μὴ φειδόμενος, ἀλλὰ μισθοῦ προδιδοὺς αὐτὴν, καὶ θανάτου ἀπὸ κέρδος καταφρονῶν, πῶς ἂν τῆς οἰκείας φείσεται ὑπολήψεως

Digitized by Google

ψεως; ἀλλ' οὐδὲ αἱρετικοῖς ἢ ἀπίστοις δίδωσι κατηγορεῖν. εἰ δὲ ἰδίας οἱ τοιοῦτοι αἰτίας ἔχοιεν, καὶ περὶ τούτων ἀκούσονται, κἂν κατ' ὀπισθόπων ἢ κληρικῶν ἀκούσωσι. τὰ αὐτὰ δὲ διορίζεται καὶ ὁ ἕκτος κανὼν τῆς δευτέρας συνόδου. ἀναγνωστέον καὶ τὰ ἐν ἐκείνῳ γεγραμμένα.

ARIST. Καὶ ὁ δοῦλος, καὶ ὁ ἀπελεύθερος, καὶ ὁ προκατηγορηθεὶς ὅτι τι τῶν οὐ προσδεχομένων τῷ δημοσίῳ, καὶ ὁ μῖμος, καὶ ὁ Ἕλλην, καὶ ὁ αἱρετικὸς, καὶ ὁ Ἰουδαῖος.

Οὐ δεῖ ἀνεξετάστως τοὺς κατ' ὀπισθόπων ἢ κληρικῶν κατηγορίας ἢ μαρτυρίας προσδέχεσθαι· ἀλλὰ ἀνακρίνειν τοὺς κατηγοροῦντας ἢ μαρτυροῦντας, ὁποῖοί εἰσι κατὰ τὸν ἕκτον κανόνα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου· καὶ εἰ μὲν βίον ἔχουσιν ἄμεμπτον, καὶ τὴν θρησκείαν ὀρθόδοξον, προσίεσθαι αὐτούς· εἰ δὲ ἢ δοῦλοί εἰσιν (οὗτοι γὰρ καὶ ἀπὸ τῶν πολιτικῶν νόμων οὐδὲ καθ' οἱουδήποτε, ἐγκληματικῶς, ἢ χρηματικῶς, ἐνάγειν ἢ μαρτυρεῖν δύνανται.) ἢ ἀπελεύθεροι ἴδιοι τὸν κατηγορουμένου· (κωλύονται γὰρ καὶ οὗτοι ἀπὸ νόμων κατὰ τῶν ἐλευθερωσάντων αὐτοὺς ἐπ' ἐγκλήμασι μαρτυρεῖν, ἅμα δ' ἀπαιτεῖσθαι, τιμίους καὶ ἁγίους τοὺς πατρώνους αὐτῶν, ἤτοι τοὺς ἐλευθερωτὰς, λογίζεσθαι.) ἢ προκατηγορηθέντες καὶ μὴ φανέντες ἀνεύθυνοι, ἢ ἐν δημοσίῳ κατακριθέντες δικαστηρίῳ, καὶ μήπω ἀπὸ βασιλικῆς συνεργασίας εἰς τὴν οἰκείαν ἀποκαταστάντες τιμίαν, ἢ τὸν βίον ἐφύβριστον ἔχοντες, ὡς μῖμοι, καὶ σκηνικοί· ἢ τῆς ἡμετέρας θρησκείας ὄντες ἀλλότριοι, ὡς Ἰουδαῖοι, αἱρετικοί τε, καὶ Ἕλληνες· οὐ προσδεχθήσονται εἰς κατηγορίαν ἢ εἰς μαρτυρίαν ὀπισθόπων ἢ κληρικῶν. ἅμα δὲ μηδέν τι αὐτοὺς ἕτερον ἀποδύδειν, ἢ μᾶλλον καὶ σπίλον ταῖς ὑπολήψεσι προσάπτειν τῶν ἱερέων, καὶ ταραχὰς ἐπάγειν τῇ ἐκκλησίᾳ.

ut existimationi suæ honoríque parcat? Sed neque hæreticis aut infidelibus accusare datum est. Qui tamen omnes, si aliquid habeant privatæ controversiæ, ac de eâ sibi judicium dari velint, etiam adversus Episcopos & Clericos audientur. Eadem sextus quoque secundæ Synodi canon edicit. Tu quæ in eum scripta sunt vide.

ARIST. *Et servus, & libertus, & qui ante accusatur aliquo eorum criminum, ob quæ ad publicum judicium non admittitur, & mimus, & Græcus, & Hæreticus, & Judæus.*

Non oportet accusationes & testimonia contra Episcopos vel Clericos sine examinatione accipere: sed accusatores sive testes examinare, quales sint, juxta sextum Synodi Constantinopolitanæ canonem. Et si quidem vitâ sint inculpati, & religione orthodoxi, eos admittere: Sin autem vel servi sint; (hi enim & à legibus politicis contra neminem omnino in causâ, vel criminali vel pecuniariâ, accusationem ferre aut testimonium dare possunt) vel manumissi proprii accusati; (à legibus enim & isti prohibentur contra eos, qui ipsis manumiserunt, in criminibus testimonium dare; quia requiritur, ut patronos suos & liberatores honorandos sanctosque existiment) vel antea accusati & innocentes non visi; vel in publico condemnati judicio, & nondum ab Imperatoriâ beneficentiâ ad integrum suum statum restituti; vel vitam contumelioſam agentes; ut mimi & scenici; aut à nostrâ religione alieni; ut Judæi, Hæretici, & Græci: ad Episcoporum aut Clericorum accusationem sive testimonium non admittentur. Propterea quod isti nihil aliud in animo habent & conatu, quàm infamiam & maculam Sacerdotum opinionibus affigere, & Ecclesiæ perturbationes afferre.

ΚΑΝΩΝ ρλα'.

Ἵνα ὁ περὶ ἑνὸς ἐγκλήματος ἀποδεῖξαι μὴ δυνάμενος, περὶ ἕτερον μὴ εἰσδεχθῇ. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ὁσακισδήποτε κληρικοῖς ἀπὸ κατηγόρων πολλὰ ἐγκλήματα ὑποβάλλωνται, καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν, περὶ οὗ πρῶτον ἐπράχθη, ἀποδειχθῆναι οὐκ ἠδύνηθη, περὶ τὰ λοιπὰ μὴ ταῦτα μὴ προσδεχθῶσιν.

CANON CXXXI.

Ut qui unum crimen probare non potest, ad alterum non admittatur. Similiter placuit, ut quotiescunque Clericis ab accusatoribus multa crimina objecta fuerint, & unum ex iis, de quo primùm actum est, probari non potuerit, ad reliqua non admittantur.

ΒΑΛΣ. Ἐνεστάτο τις διάφορα ἐγκλήματα κατά τινος ἱερωμένου, καὶ ἐγύμνασεν ὀκ τῶν πολλῶν ἕν· μὴ δυνηθεὶς δὲ τοῦτο ἀποδεῖξαι, ἠβούλετο γυμνάσαι τὰ λοιπά. φησὶν οὖν ὁ κανὼν, ὅτι ὁ τοιοῦτος ἀπόδεκτός ἐστι, ζητῶν κατεξεταθῆναί τι ἕτερον ἀφ' ὧν προέθετο. καὶ εἰκότως τοῦτο πρὸς τῶν πατέρων ὠρίσθη. ὁ γὰρ μὴ ἀποδείξας ὃ προέθετο πρῶτον ἔγκλημα, κἀντεῦθεν καταδικασθεὶς, ἢ ἔφθασε δοῦναι ἐγγραφάς· καὶ ὑφίσταται τὰ τῆς ζωποπαθείας, ἤγουν ἀτιμοῦται, καὶ τὰ λοιπὰ πάσχει ὅπερ καὶ ὁ κατηγορηθεὶς ἔμελλε παθεῖν· εἰ δ' ἂν καταδικάσθη, καὶ διὰ τοῦτο γυμνάζειν ἐγκληματικὸν δικαστήριον οὐ δύναται ἤδη ἀτιμωθείς· ἢ οὐκ ἔφθασε δοῦναι ἐγγραφάς, καὶ πάλιν ἀτιμοῦται ὡς συκοφάντης. πλὴν τοῦτό τε καὶ ὁ παρὼν κανὼν χώραν ἔχει, ὡς οἶμαι, ὅταν ὁ δικάζων ἀποφήνηται κατὰ συκοφαντίαν προτεθεῖσαν περὶ τοῦ καταδικασθέντος ὃ πρῶτος λεχθὲν ἔγκλημα. εἰ γὰρ διαγνωσθείη, ὅτι οὐκ ἀπεδείχθη, ἐπεὶ οὐκ ἀτιμοῦται ὁ καταδικασθείς, καλῶς ἵνα γυμνάσῃ καὶ ἕτερον ἔγκλημα ἀφ' ὧν προέθετο. καὶ ἀνάγνωθι κεφάλ. ι'. τοῦ α'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου, λέγον, κατὰ ποῖόν τι ἡ συκοφαντία γίνεται, καὶ τριπλῶς ἡ ἐπεξέλευσις. ἢ γὰρ συκοφαντεῖ τις ὡς πλασμῶς κατηγορῶν, ἢ προδότης τῆς ἰδίας ὑποθέσεως γίνεται, τὰ ἀληθῆ ἐγκλήματα κρύπτων, ἢ φυγοδικεῖ πλείους ἀναχωρῶν τῆς κατηγορίας· οὐ πάντως δὲ συκοφάντης ἐστὶν ὁ μὴ ἀποδεικνὺς ὅπερ κατηγόρησεν, ἀλλ' ἐν τῇ κρίσει τοῦ δικαστοῦ ἐστί, μᾶλλον δὲ ἐλευθερωθεὶς καὶ κατηγορούμενον, ζη-

BALS. Adversus sacratum quendam diversa quis crimina intendit; & ex multis unum tractandum suscepit: cùm hoc autem probare non potuerit, reliqua quoque adgredi voluit. Dicit ergo canon eum non esse admittendum, dum vult de alio è propositis quæri, & hoc meritò à Patribus definitum est. Qui enim primum propositum crimen non probavit, & ex eo ipso est condemnatus; vel dedit priùs inscriptionem, & lege talionis punitus, scilicet fit infamis, & reliqua patitur, quæ etiam ille, qui accusatus est, erat passurus: Sin autem est condemnatus, criminale propterea judicium movere non potest, ut qui sit infamis; vel prius inscriptionem non dedit, & rursus fit infamis, ut calumniator. Sed hoc præsens quidem canon tunc locum habet, ut existimo, quando Judex pronunciarit crimen, de quo priùs actum est, fuisse condemnato sycophanticè objectum. Si enim prolatum fuerit, non esse probatum, quia condemnatus non fit infamis; rectè alterum quoque crimen eorum, quæ objecit, persequetur. Lege caput decimum primi tituli sexagesimi libri, quod dicit; Tribus modis fit calumnia, & tripliciter vindicta sumitur. Vel enim calumniatur quispiam, ut fictè accusans; vel fit suæ causæ proditor, vera crimina occultans; vel judicium perfectè deserit, ab accusatione desistens. Non est autem omnino calumniator, qui non probat quod intendit: sed est in potestate Judicis, postquam reum

Digitized by Google

absolverit, de eo quærere. Et si dixerit quidem, Non probasti, ei pepercit: Si vero dixerit, Calumniatus es; eum condemnavit, etiamsi de pœna nihil dixerit. Sequitur enim; Causæ enim inquisitio, non legis executio, Judici permissa est. Sin autem dixerit, temere vel lèviter fecisti, hoc est, non probasti; non facit ipsum calumniatorem, nec is pœnam subit.

Zonar. Si quis plura crimina Clerico vel Episcopo objiciat, nec unum aliquod ex iis, de quo primo actum est, hoc est, quod primo in quæstionem disquisitionémque est adductum, demonstrare potuerit, sed non demonstratum maneat: in aliis quoque deinceps ejus accusationem recipi canon vetat.

Arist. *Et qui multa objecit, & nihil probavit.*

Optima ratione & hic ad accusationem aut ad testimonium non admittetur; utpote qui calumniator videtur, & idcirco etiam infamis est; eo quod multas profert contra quemlibet accusationes, sed nihil probat.

Canon CXXXII.

Quos oportet ad testimonium admittere. Testes autem ad testimonium non admittendos, quos nec ad accusationem admitti præceptum est; vel præterea qnos ipse accusator è domo propria produxerit. Testimonium autem intra quatuordecim annorum ætatem non admittatur.

Bals. Postquam Synodi Patres de accusatoribus dixerunt, nunc etiam de testibus statuunt: & dicunt eos, qui adversus sacratos ferre volunt testimonium in causis criminalibus, tales esse debere, quales etiam canones ad accusationem admittunt. Eos autem, qui non admittuntur ad accusationem, nec ad testimonium admitti. Ad hæc domesticos quoque testes canon reprobat. Similiter & impuberes, qui sunt scilicet xiv. annis minores. Ac canon quidem hos & solos non esse ad testimonium admittendos dicit. Primus autem titulus xxi. lib. Basil. multos quoque alios à criminalis judicii testimonio repellit. Et lege eum titulum. Domestici autem testes accusatoris dicuntur, omnes qui cum eo habitant, & quibus ipse potest imperare. Dicit enim vi. caput primi titul. xxi. lib. Non est testis fide dignus, cui ego possum in accusando imperare; & cap. xxiv. Accusator testes domesticos non potest producere; & cap. xxvii. Domestica testimonia reprobantur. Et thema ii. xi. cap. li. tit. lx. lib. quod dicit; Furta domestica, si sint vilia, non sunt in publicam quæstionem referenda. Sunt autem domestica, quæ servi faciunt dominis, & liberti patronis, & mercenarii iis qui conduxerunt, apud eos degentes. Cùm autem præsens canon dicat, eos, qui sunt xiv. annis minores, non dicere testimonium, sed eos qui sunt ultra illam ætatem; & vigesimum caput primi tituli xxi. lib. dicat expressè; Non potest accusator vocare in testimonium enm qui publicè accusatur, nec eum qui est minor viginti annis: rogaverit quispiam, quid sit sequendum? Et mihi videtur lex esse magis sequenda. in testimonium enim causæ criminalis, qui minor est xx. annis, licèt sit major xiv. annis, non erit admittendus; ut qui nec firmum judicium, nec adhuc constantem prudentiam habeat. Est autem lex canone multò posterior; eo quòd longo tempore post hanc Synodum in Basilicorum repetitam prælectionem ille receptus sit. Lege sanctorum Apostolorum septuagesimum quintum canonem.

Zonar. Postquam de accusatoribus Synodi Patres dixerunt, nunc de testibus quoque statuunt, ac eos, qui accusare prohibentur, à testimonio quoque dicendo

A τῆσαι περὶ τούτου. καὶ εἰ μὲν εἴπῃ, οὐκ ἀπέδειξας, ἐφείσατο αὐτοῦ. εἰ δὲ εἴπῃ, ἐσυκοφάντησας, κατεδίκασεν αὐτὸν, κἂν μηδὲν εἴπῃ περὶ τῆς ποινῆς. ἐπακαλουθεῖ γάρ· ἡ μὲν γὰρ τῆς ὑποθέσεως ζήτησις ἐπιτιτέτραπται τῷ δικαστῇ, οὐ μὴν ἡ τοῦ νόμου ἐπεξέλευσις. εἰ δὲ εἴπῃ, προπετῶς ἐκίνησας, τουτέστιν οὐκ ἀπέδειξας, οὐ ποιεῖ αὐτὸν συκοφάντην, οὐδὲ ποινὴν ὑφίσταται.

ΖΩΝΑΡ. Ἐὰν διάφορά τις ἐγκλήματα προσθήσει κατὰ κληρικοῦ ἢ ἐπισκόπου, καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν εἰς πρᾶξιν, ἤτοι ζήτησιν καὶ ἐξέτασιν, προτεθῇ, καὶ μὴ ἀποδειχθῇ, ἀλλ' ἀναπόδεικτον μείνῃ, ἐπὶ τοῖς λοιποῖς καὶ κατηγόρον ἀπρόσδεκτον B εἰς διορίζεται ὁ κανών.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ ὁ κατηγορήσας πολλὰ, καὶ ἐλέγξας οὐδέν.

Εὐλόγως καὶ οὗτος εἰς κατηγορίαν ἢ εἰς μαρτυρίαν οὐ παραδέχεται, ὡς συκοφάντης φανεὶς, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἄτιμος ὢν, ἐκ τοῦ πολλὰ προσθεῖναι κατά τινος αἰτιάματα, καὶ μηδέν τι ἐλέγξαι.

ΚΑΝΩΝ ρλβ'.

Τίνας δεῖ προσδέχεσθαι εἰς μαρτυρίαν. μάρτυρας δὲ εἰς μαρτυρίαν μὴ εἰσδέχεσθαι, τοὺς μηδὲ πρὸς κατηγορίαν εἰσδεχθῆναι παραγγελθέντας, ἢ ἔτι μὴν οὓς αὐτὸς ὁ κατηγόρος ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου προσκομίσει. μαρτυρία δὲ ἐντὸς κείρας ἐνιαυτῶν δεκατεσσάρων μὴ προσδεχθείη.

ΒΑΛΣ. Εἰπόντες οἱ τῆς συνόδου περὶ τῶν κατηγόρων, νῦν καὶ περὶ μαρτύρων διατάττονται· καὶ φασι τοὺς θέλοντας καταμαρτυρεῖν ἱερωμένων, χάριν ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων, τοιούτους εἶναι, οἵους καὶ πρὸς κατηγορίαν οἱ κανόνες παραδέχονται. τοὺς δὲ μὴ παραδεχομένους εἰς κατηγορίαν, μηδὲ εἰς μαρτυρίαν παραδέχεσθαι. πρὸς τούτοις καὶ τοὺς οἰκειακοὺς D μάρτυρας ἀποδοκιμάζει ὁ κανών. ὡσαύτως καὶ τοὺς ἀνήβους ἥττονας δηλονότι τῶν ιδ'. ἐνιαυτῶν. καὶ ὁ μὲν κανὼν τούτους καὶ μόνους ἀπαραδέκτους πρὸς μαρτυρίαν εἶναι φησίν. ὁ δὲ α'. τίτλος τοῦ κα'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν καὶ ἑτέρους διαφόρους εἰς μαρτυρίαν ἐγκληματικοῦ δικαστηρίου ἀποπέμπεται. καὶ ἀνάγνωθι καὶ τοιοῦτον τίτλον. ἐκ τῶν οἴκου δὲ τῶν κατηγόρου λογίζονται μάρτυρες, οἱ συνοικοῦντες αὐτῷ πάντες, καὶ οἱ κελεύεσθαι παρὰ τούτου δυνάμενοι. φησὶ γὰρ ὁ ς'. κεφ. τῶν α'. τίτλου τῶν κα'. βιβλίου, οὐκ ἔστιν ἀξιόπιστος μάρτυς ὁ κελεύεσθαι δυνάμενος παρ' ἐμοῦ ἐπὶ τῷ μαρτυρῆσαι, καὶ κεφάλ. κδ'. ὁ κατηγόρος οἰκειακοὺς μάρτυρας οὐ δύναται παράγειν, καὶ κεφάλ. κζ'. αἱ οἰκειακαὶ μαρτυρίαι ἀποδοκιμάζονται. καὶ θέμα β'. τῶν ια'. κεφαλ. τῶν να'. τίτλου τῶν ξ'. βιβλίου, λέγον, τὰς οἰκειακὰς κλοπὰς εὐτελεῖς οὔσας οὐ δεῖ φέρειν εἰς δημοσίαν ἐξέτασιν. οἰκειακαὶ δέ εἰσιν, ἃς δοῦλοι ποιοῦσι δεσπότῃ, καὶ ἀπελεύθεροι τοῖς πάτρωσι, καὶ μίσθιοι τοῖς μισθωσαμένοις παρ' αὐτοῖς διάγοντες. τῶν δὲ παρόντος κανόνος λέγοντος, τοὺς ἥττονας τῶν ιδ'. ἐνιαυτῶν μὴ μαρτυρεῖν, ἀλλὰ τοὺς ἐπέκεινα τούτου τῶν χρόνου, καὶ τῶν κ'. κεφ. τῶν α'. τίτλ. τοῦ κα'. βιβλίου λέγοντος οὕτω ῥητῶς, ὁ κατηγόρος οὐ δύναται καλεῖν εἰς μαρτυρίαν καὶ δημοσίως κατηγορούμενον, οὔτε καὶ ἥττονα τῶν εἴκοσι ἐτῶν, ἐρωτήσει τὶς, τίνι F προσέχειν ὀφείλομεν; καὶ δοκεῖ μοι μᾶλλον τῷ νόμῳ. εἰς γὰρ μαρτυρίαν ἐγκληματικῆς ὑποθέσεως ὁ ἥττον τῶν εἴκοσι ἐνιαυτῶν καὶ ἐπέκεινα τῶν ιδ'. χρόνων ὑπάρχων, οὐκ ἔστι παραδεκτέος· ὡς μηδὲ βεβηκὸς ἔχων φρόνημα. ἔστι δὲ καὶ ὁ νόμος κατὰ πολὺ μεταγενέστερος τοῦ κανόνος, διὰ δὲ μετὰ χρόνους πολλοὺς τῆς παρούσης συνόδου δεχθῆναι τοῦτον εἰς τὴν τῶν Βασιλικῶν ἀνακάθαρσιν. ἀνάγνωθι τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανόνα οε'.

ΖΩΝΑΡ. Εἰπόντες οἱ τῆς συνόδου περὶ κατηγόρων, νῦν καὶ περὶ μαρτύρων διατάττονται, καὶ φασὶ τοὺς κωλυομένους ἐγκληματικῶς ἐνάγειν, μηδὲ εἰς μαρτυρίαν προσδέχεσθαι. καὶ τοὺς προσδέχεσθαι

Digitized by Google

προσδέχεσθαι δὲ ὀφείλοντας μὴ ἀνήβους εἶναι. οἱ γὰρ μήπω τὸ ιδ'. ἐνιαυτὸν τῆς ἡλικίας αὐτοῖς προβάλλοντες ἄνηβοί εἰσιν. ἀνήβοις δὲ, οἷς μήπω ὁ φρόνημα σαθηρὸν, μαρτυρεῖν ἐ δοθήσεται. Ἀλλὰ οὐδὲ οἰκειακοὺς μάρτυρας ⁂ κατήγορον ἐξαγαγεῖν δίδωσιν. οἰκειακοὶ δέ εἰσιν, οἱ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, οὐ πάντας δὲ τοὺς προύχοντας κωλύουσιν οἱ νόμοι μαρτυρεῖν, ἀλλά τινας, ἤγουν ὑποξουσίους αὐτοῦ ⁂ ἐξαγόντος. αὐτοὺς ἢ ὑποχείριους φύπλῆς, καὶ προσπάσσεσθαι δυναμένους, καὶ εἰ μὴ πείθοιντο κολάζομένους. εἰ δὲ ἀξιόλογοι εἶεν ὑποχείριοι, οἷς ἱερεῖς, ἢ διάκονοι, ἢ γραμματικοὶ, καὶ ὅσοι ὅμοιοι τούτοις, οὐκ ἀποδέκτοι ἔσονται πρὸς μαρτυρίαν.

A arceri jubent. Ad hæc impuberes quoque rejiciunt, qui quartumdecimum videlicet ætatis annum non excesserè; quibus, cum mentis constantia desit, testimonii quoque dicendi ratio haud constabit. Sed neque domesticos testes producendi potestas accusatori data est. Sunt vero domestici testes, qui ex ipsius accusatoris domo prodeunt: qui tamen non omnes testimonium dicere legibus prohibentur, sed aliqui tantum; ii nimirum, qui ipsos producentis potestati obnoxii, aliisve subjecti, viles sunt, quibus & imperari, & nisi imperio pareant, pœna infligi potest. Nam si honestiorem in familia locum obtineant, utpotè Sacerdotes, Diaconi, vel Gram-
B matici, & quicunque hujus generis, à testimonio dicendo nequaquam excludentur.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ ὁ μὴ ἐνιαυτῶν δεκατεσσάρων.

ARIST. *Et qui annos quatuordecim nondum transegit.*

Καὶ οὗτος εἰς μαρτυρίαν ἄδεκτος, διὰ τὴν τῆς ἡλικίας ἀτέλειαν· δεῖ γὰρ ⁂ μαρτυροῦντα, σὺν τῷ, ἔντιμον καὶ ὀρθόδοξον εἶναι, καὶ σαθηρότητα ἔχειν· ὁ δὲ ἄνηβος, ὀλισθηρός ἐστι τὴν διάνοιαν. Ὃ δὲ δεύτερον θέμα τοῦ ἑπτακαιδεκάτου κεφαλαίου ⁂ πρώτου τίτλου ⁂ εἰκοστοῦ α'. βιβλίου, οὐδὲ ⁂ ἥτλονα τῶν εἴκοσιν ἐτῶν εἰς μαρτυρίαν κατά τινος ἐπ' ἐγκλήμασι παραδέχεται.

Et hic ad testimonium non est admittendus, propter ætatis imperfectionem. Testem enim oportet, non tantum bonæ esse famæ & orthodoxum, sed & stabilitatem habere: At qui pubertatem nondum attigit, judicio lubricus est. At secundum Thema cap. xvii. tit. i. lib. xxi. nec viginti anni minorem ad testimonium contra quempiam in causâ criminali dandum admittit.

Ὁ κατήγορος ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου μάρτυρας οὐ κατίσησι. C *Accusator è propriâ domo testes non producit.*

Αἱ οἰκειακαὶ μαρτυρίαι ἀπόβλητοι καὶ ἀπὸ νόμων εἰσί· φησὶ γὰρ ὁ κα'. κεφαλαίου ⁂ πρώτου τίτλου ⁂ κα'. βιβλίου ῥητῶς οὕτως· ὁ κατήγορος οἰκειακοὺς αὐτοῦ μάρτυρας οὐ δύναται παράγειν. καὶ ὁ κε'. κεφάλαιον ⁂ αὐτοῦ τίτλου καὶ βιβλίου, ὡς αἱ οἰκειακαὶ μαρτυρίαι ἀποδοκιμάζονται. μάρτυρας δὲ οἰκειακοὺς νοήσεις, τοὺς ὑπὸ ἐξουσίαν τινὸς τελοῦντας, καὶ δυναμένους προσάγεσθαι ὑπ' αὐτοῦ· οἱ τοιοῦτοι γὰρ οὔτε ὑπ' αὐτοῦ, ἢ κατ' ἄλλου, κατηγοροῦντος αὐτοῦ, εἰς μαρτυρίαν παραδεχθήσονται, ἢ ἐπ' ἐγκληματικῇ, ἢ ὅτι D χρηματικῇ αἰτήσει. εἰ δὲ ἕτερός τις ἐνάγει, καὶ βούλεται ἄλλου οἰκειακὴ μαρτυρίαν χρήσασθαι, οὐ κεκώλυται. ἀπὸ γὰρ ἑνὸς οἴκου δύναται καὶ πατὴρ, καὶ υἱὸς ὑποξούσιος, καὶ δύο συνεξούσιοι υἱοὶ ἀδελφοὶ, καὶ καθ' ἑνός, καὶ ὑπέρ τινος μαρτυρεῖν. ὡς ὃ πεντεκαιδέκατον κεφάλαιον τοῦ αὐτοῦ πρώτου τίτλου ⁂ εἰκοστοῦ πρώτου βιβλίου δηλαμβάνει.

Testimonia domestica etiam à legibus sunt rejicienda. Nam cap. xxi. tit i. lib. xxi. sic expressè dicit; Accusator domesticos suos testes non potest producere: & cap. xxv. ejusdem tituli & libri; quòd testimonia domestica improbantur. Testes autem domesticos intelligas, qui potestati cujuslibet subjecti sunt, & quibus ipse mandare potest: tales enim, nec pro eo, nec contra alium, eo accusante, in testimonium recipientur, in causâ vel criminali vel pecuniariâ. Si alius autem quispiam accuset, & alius domestico testimonio uti vellet, non prohibetur. Nam ex unâ domo potest & pater & filius qui est sub potestate, & duo filii fratres simul sub potestate, vel contra aliquem vel pro aliquo testimonium dicere. Ut cap. xv. ejusdem lib. tit. i. lib. xxi. statuit.

ΚΑΝΩΝ ρλγ'.

Περὶ ἐπισκόπου τοῦ ἀπὸ κοινωνίας ποιοῦντος ⁂ αὐτῷ μόνῳ ὃ ἴδιον ἔγκλημα ὁμολογήσαντα. ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ἐάν ποτε ἐπίσκοπος λέγῃ τινὰ αὐτῷ μόνῳ ὃ ἴδιον ἔγκλημα ὁμολογῆσαι, καὶ ἐκεῖνος ἀρνῆται, μὴ λογίσηται ὁ ἐπίσκοπος εἰς ἰδίαν ὕβριν συντείνειν, ὅτι αὐτὸς μόνος οὐ πιστεύεται· εἰ καὶ τῷ σκανδαλισθῆναι τὴν ἰδίαν συνειδήσεως λέγῃ μὴ θέλειν ἑαυτὸν κοινωνῆσαι τῷ ἀρνουμένῳ.

Canon CXXXIII.

De Episcopo, qui eum à communione removit, qui sibi soli proprium crimen confessus est. Similiter placuit, ut si Episcopus dicat aliquem sibi soli proprium crimen esse confessum, & ille negat; ne existimet Episcopus id ad suam injuriam pertinere, quòd ei soli fides non habetur: etiamsi propriæ conscientiæ scrupulo dicat se nolle ei, qui negat, communicare.

ΒΑΛΣ. Ὡς ἔοικε, τις λαϊκὸς ἢ καὶ κληρικὸς ἐξομολογήσατο τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ περί τινος ὑπ' αὐτοῦ πραχθέντος ἁμαρτήματος. καὶ λελυπημένος τῇ ὑποθέσει ἐπὶ κοινοῦ, ὁ μὲν τὴν ἐξομολόγησιν ποιησάμενος ἠρνήσατο ὃ ἔγκλημα· ὁ δὲ ἐπίσκοπος ἤλεγχε τοῦτον. διὸ καὶ ἤθελε ⁂ ἐξομολογησάμενον τιμωρηθῆναι ὡς ὕβρεις αὐτῷ, διὰ μὴ καταμαθὼν εἰς τὰ λεγόμενα παρὰ τούτου. φησὶν οὖν ὁ κανὼν, ὅτι οὐκ ἔστιν ὕβρις ⁂ ἐπισκόπου, ὃ μὴ πιστεύεσθαι αὐτὸν καὶ μόνον λέγοντα κατασθέσθαι ὑπ' αὐτοῦ ὃ ἔγκλημα ⁂ κατηγορούμενον· κἂν λέγῃ ὁ ἐπίσκοπος, ὅτι οὐ θέλω προσδέξασθαι αὐτὸν εἰς κοινωνίαν, σκανδαλιζομένης ἐπ' αὐτῷ τῆς συνειδήσεώς μου, διὰ τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ ἁμαρτήματος. ἐρωτήσῃ δέ τις, ὡς τοῦ κανόνος ἀπαράδεκτον λογιζομένου τὴν τοῦ ἐπισκόπου μαρτυρίαν, ὡς ἀνθρώπου ἑνὸς, καὶ ⁂ νόμον ⁂ λέγοντα, ἑνὸς

BALS. Ut est verisimile, quidam Laicus, vel Clericus; proprio Episcopo confessus est de aliquo à se commisso peccato. Et cùm causa publicè acta esset, qui confessionem quidem fecerat crimen inficiabatur; Episcopus autem eum redarguebat. Et ideo volebat
F eum, qui confessus fuerit, puniri, tanquam qui ipsum injuriâ affecisset; eo quòd non annueret iis, quæ ab ipso dicebantur. Dicit ergo canon, Episcopum injuria non affici, si fides illi non adhibeatur soli dicenti, eum, qui accusatur, crimen sibi deposuisse: etiamsi dicat Episcopus, nolo eum ad communionem admittere, cùm mea in eo conscientia offendatur, propterea quòd crimen confessus est. Interrogabit autem quispiam, cùm canon non esse admittendum ducat Episcopi testimonium, tanquam unius hominis, secundùm legem quæ dicit; Non est

Digitized by Google

est unius admittendum testimonium, etiamsi sit senator: audieturne Episcopus, tanquam ei, qui accusatur, rectè non communicans, propter confessionem, an non? Solutio. Mihi videtur, quòd etiamsi revera confessus est, qui accusatur; ex eo solo non poterit Episcopus eum à communione separare, ut qui non sit condemnatus: Si autem hoc fecerit, ut qui sine ratione hominem à spirituali communione separaverit, separabitur & ipse à majori Antistite, eo, qui confessus est, absoluto. Nota ergo præsentem canonem propter Episcopos & Monachos, qui peccatorum hominum confessiones audiunt, & testimonium ferunt adversus eos, qui dicuntur fecisse apud ipsos confessionem criminis. Quòd autem non est admittendum unius testimonium, lege etiam lxxv. canonem sanctorum Apostolorum. Sanctissimus quidem certè Patriarcha dominus Lucas excommunicationis pœnæ subjecit monasterii Gerotrophii præfectum, qui fuerat Archiepiscopus Heracleæ, quòd tale testimonium tulisset adversus suum spirituale filium.

ZONAR. Quamvis Episcopus alicujus se crimina, ob quæ is communione movendus est, ipsius confessione cognovisse affirmet, qui tamen ejusmodi quidpiam confessum se esse neget; soli Episcopo in ea re fides non habebitur. Neque vero, inquiunt Patres, in eo injuriam sibi fieri Episcopus existimet, quòd soli sibi non creditur, quodque in posterum illius communionem admittere necesse habeat; quamvis ab ea communicatione se abstinere velle profiteatur, ex eaque conscientiam suam offendi causetur. Hîc enim per σκινδαλμόν, aut scandalum, aut conscientiæ confessione auditi facinoris concitatæ ac perturbatæ tumultum intellige.

ARIST. *Episcopo dicenti, quòd crimen mihi soli vicinus confessus est, si vicinus negaverit, facies non est facile habenda.*

Fides Episcopo non est habenda dicenti, quòd Clericus quispiam mihi soli crimen confessus est, & ob id gradu aut communione eum arceo. Si enim negat ille, quem confessum esse dicit, non debet eum condemnare; aut se injuriâ affectum existimare, quod ipsi soli non adhibetur fides.

CANON CXXXIV.

Ne Episcopus temere quempiam privet communione. Quamdiu segregato non communicat proprius Episcopus, eidem Episcopo alii non communicabunt Episcopi: ut magis caveat Episcopus, ne adversus aliquem dicat id, quod documentis probare apud alios non potest.

BALS. Quod superior canon prætermiserat, hic in apertum protulit. Id autem erat, Si noluit Episcopus ei communicare qui à se segregatus est, ut qui ipsi aliquod crimen dixerit: quid ei fiet Episcopo, qui injuria ante condemnationem hominem segregavit? Dicit ergo, quòd si aliquem injuria segregavit, quamdiu ei, qui segregatus est, non communicat, nec illi, qui segregavit scilicet, alii communicabunt Episcopi. Subjungit etiam causam, ne præcipites sint & inconsiderati [in accusatione & infligenda segregatione: & ne dicant adversus aliquos, quæ probare non possunt. Et à præsenti quidem canone sic punitur Episcopus, qui injustè segregavit. Ego autem existimo, quòd is Episcopus, non solùm sic punietur; sed & dicta segregatione majori Antistiti exposita, is quidem, qui est segregatus, à segregatione solvetur: qui autem segregavit, punietur secundùm Justiniani novellam, seu secundùm vigesimum quartum caput

μαρτυρία οὐκ ἔστι δεκτὴ, κἂν συγκλητικός ᾖ, ἀκουσθήσεται ὁ ἐπίσκοπος, ὡς δι' ὀλίγως μὴ συγκοινωνῶν τῷ κατηγορουμένῳ, ἀφ' ᾧ τὴν ἐξομολόγησιν, ἢ μή; Λύσις. ἐμοὶ δοκεῖ, ὡς κἂν τῇ ἀληθείᾳ ἐξωμολογήσατο ὁ κατηγορούμενος, ἀπὸ μόνου τούτου οὐ δυνήσεται αὐτὸν χωρίσαι τῆς κοινωνίας ὁ ἐπίσκοπος, ὡς μηδὲ καταδικασθέντα· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσῃ, ὡς ἀνομολόγως χωρίσας ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς πνευματικῆς κοινωνίας, χωρισθήσεται καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ μείζονος ἀρχιερέως, τοῦ ἐξομολογησαμένου λυομένου. σημείωσαι δὲ πρόντα κανόνα ἀφ' οὗ ἐπισκόπους καὶ τοὺς δεχομένους ἀνθρώπων λογισμοὺς μοναχοὺς, καὶ μαρτυρίας κατὰ τῶν λεγομένων ποιῆσαι πρὸς αὐτοὺς ἐξομολόγησιν τοῦ ἁμαρτήματος. ὅτι δὲ ἄδεκτός ἐστιν ἡ τοῦ ἑνὸς μαρτυρία, ἀνάγνωθι καὶ σὺ οἷ. κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων. ὁ μέντοι ἁγιώτατος πατριάρχης κυρὸς Λουκᾶς ἐπεμέλησε τῆς ἀλιτουργησίας καὶ ἐπέβαλε καταδεομένου τῆς μονῆς τοῦ γηροτρόφου, καὶ γενόντα ἀρχιεπίσκοπον Ἡρακλείας, νῦν τὸν τι μαρτυρήσαντα κατὰ πνευματικοῦ παιδὸς αὐτοῦ.

ΖΩΝΑΡ. Κἂν ἐπίσκοπος λέγῃ ἐξομολογήσασθαί μοι τινὰ ἁμάρτημα χωρίζον αὐτὸν τῆς κοινωνίας, ὁ δὲ ἀρνῆται, λέγων μὴ εἰπεῖν αὐτῷ τοιοῦτον ἁμάρτημα, οὐ πιστεύσεται μόνος ὁ ἐπίσκοπος. καὶ τοῦτο, φασὶν οἱ πατέρες, μὴ λογιζέσθω τῷ ἐπισκόπῳ εἰς ὕβριν, ὅτι οὐ πιστεύεται μόνος, καὶ λοιπὸν ἀναλήψεται συγκοινωνίαν ἐκείνῳ, κἂν λέγῃ ὁ ἐπίσκοπος, ὅτι οὐ θέλω προσδέξασθαι αὐτὸν εἰς κοινωνίαν, σκανδαλιζομένης ἐπ' αὐτῷ τῆς συνειδήσεώς μου. σκανδαλμὸν γὰρ ἢ σκάνδαλον νοητέον ἢ τὸν ὄχλον τῆς συνειδήσεως θορυβουμένης καὶ ταραττομένης ἀφ' ᾗ ἐξομολόγησιν ἢ ἁμαρτήματος.

ΑΡΙΣΤ. Λέγων ἐπίσκοπος, ὅτι ὁ ἔγκλημα κατὰ μόνας ὁ πέλας μοι ὡμολόγησεν, εἰ ὁ πέλας ἀρνεῖται, οὐκ εὔτιμος.

Οὐ χρὴ πιστεύεσθαι τῷ ἐπισκόπῳ λέγοντι, ὡς κατὰ μόνας ὁ δεῖνα κληρικὸς ἔγκλημά μοι ὡμολόγησεν, καὶ διὰ τοῦτο ἢ τοῦ βαθμοῦ ἢ τῆς κοινωνίας αὐτὸν ἀπείργω. εἰ γὰρ ἀρνεῖται ἐκεῖνος, ὃν ὁμολογοῦσαι λέγει, οὐκ ὀφείλει καταδικάζειν αὐτὸν ἢ ἰδίαν ὕβριν τοῦτο λογίζεσθαι, ὅτι αὐτὸς οὐ πιστεύεται μόνος.

ΚΑΝΩΝ ρλδ'.

Ἵνα μὴ, ὡς ἔτυχέν, τινα στερήσῃ τῆς κοινωνίας ἐπίσκοπος. ἐφ' ὅσον τῷ ἀφωρισμένῳ μὴ κοινωνῇ ὁ ἴδιος ἐπίσκοπος, τῷ αὐτῷ ἐπισκόπῳ ἄλλοι μὴ συγκοινωνήσουσιν ἐπίσκοποι· ὥστε μᾶλλον προφυλάττεσθαι τὸν ἐπίσκοπον μὴ λέγειν κατά τινος, ὅπερ ἀποδείξειν ἐλέγξαι παρ' ἑτέροις οὐ δύναται.

ΒΑΛΣ. Ὃ παρεσιώπησεν ὁ ἀνώτερος κανών, τοῦτο παρήνεγκεν εἰς φανερόν. τὸ δὲ ὅλον τοῦτο, ἐὰν μὴ θελήσῃ ὁ ἐπίσκοπος κοινωνῆσαι τῷ παρ' αὐτοῦ ἀφορισθέντι, ὡς ἐγκλήματί τι αὐτῷ ἐξαγορεύσαντι, τί ἐπὶ τῷ τοιούτῳ ἐπισκόπῳ γενήσεται ἀνομολόγως ἀφορίσαντι καὶ παρὰ κατάκρισιν ἄνθρωπον; φησὶ γοῦν, ὅτι ἐὰν ἀφορίσῃ τινὰ ἀνομολόγως, ἐφ' ὅσον χρόνον ἐκεῖνος οὐ κοινωνῇ τῷ ἀφορισθέντι, μηδὲ ἐκεῖνος τῷ ἀφορίσαντι δηλαδὴ, κοινωνήσουσιν οἱ ἄλλοι ἐπίσκοποι. ἐπάγει δὲ καὶ τὴν αἰτίαν, ἵνα μὴ ταχεῖς καὶ ἀπροσκέπτους ὦσι πρὸς κατηγορίας καὶ πρὸς ἀφορισμὸν, καὶ μὴ κατά τινων λέγωσιν ἃ ἐλέγξαι οὐ δυνάνται. καὶ ἀπὸ μιᾶς τοῦ πρόντος κανόνος οὕτω κολάζεται ὁ ἀνομολόγως ἀφορίσας ἐπίσκοπος. ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι οὐ μόνον ταῦτα κολασθήσεται ὁ τοιοῦτος ἐπίσκοπος, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀνομολόγου τούτου ἀφορισμοῦ καθαιρεθεὶς παρὰ μείζονι ἀρχιερεῖ, ὁ μὲν ἀφορισθεὶς λυθήσεται τοῦ ἀφορισμοῦ· ὁ δὲ ἀφορίσας τιμωρηθήσεται καὶ τὴν Ἰουστινιάνου νεαρὰν, ἤτοι κεφ. κδ'. πφάλ.

Digitized by Google

τῦ α'. πίτλυ τ γ'. βιβλίυ, ὁ ⁊ ἐν Διαφόροις κθμόσι κατεγρώθη, ⁊ κζ' ⁊ δ'. κθμόνα τ ζ'. συνόδου. ⁊ ἀναγνωσθήτω τοίνυν κθμόνα ⁊ τὸν νεαρᾶν κωλαζεσθείσθω εἰς τὸν ἑρμηνείαν αὐτῦ, ⁊ ⁊ ιδ'. κθμόνα τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδυ.

A primi tituli tertii libri, quod etiam in diversis Canonibus situm est; & secundùm quartum Canonem septimæ Synodi. Et lege hunc Canonem & Novellam sitam in ejus interpretatione; & xiiii. Can. Sardic. Syn.

ΖΩΝΑΡ. Ο προεσιώπησεν ὁ ἀνωτέρω κανών, τοῦτο προηγήσατο εἰς φανερόν. Ὅ δὲ λῶ ὅ, ἐὰν μὴ θέλῃ ὁ ἐπίσκοπος κοινωνῆσαι τῷ παρ' αὐτῦ ἀφορισθέντι, ὡς ἔγκλημά τι αὐτῷ ἐξαγορεύσαντι, τί χρὴ τοίνυν τὸν τοιοῦτον οἰκονομηθῆναι; φησὶ γοῦν, ὅτι ἐάν ἀφορίσῃ τινὰ ὁ δικαίως, ἐφ' ὅσον κρόνον ἐκεῖνος ὁ κοινωνεῖ τῷ ἀφορισθέντι, μηδὲ ἐκεῖνος, τῷ ἀφορίσαντι δηλαδή, κοινωνῶσιν οἱ ἄλλοι ἐπίσκοποι· ἐπάγει δὲ κὰ τὴν B αἰτίαν, ἵνα μὴ ταχεῖς κὰ ἀπερίσκεπτοι ὦσι πρὸς κατηγορίαν κὰ πρὸς ἀφορισμόν, κὰ μὴ κατά τινων λέγωσιν, ἃ ἐλέγξαι ὁ δύνανται.

Zonar. Quod silentio superior Canon texerat, hic in apertum protulit. Id autem erat ejusmodi; Si nolit Episcopus ei communicare, quem quasi crimina ipsi confessum segregavit, quid huic ipsi Episcopo fiet? Respondet igitur, quòd si aliquem injuria segregavit, quandiu ei, qui segregatus est, ipse non communicat; nec illi videlicet qui segregavit alii Episcopi communicabunt: causámque præterea subnectit; ne in accusatione segregationéque infligenda præcipites & inconsiderati sint, neve cuiquam objiciant ea, quæ postea probare non possint.

ΑΡΙΣΤ. Τὸν μὴ ἐλεγχθέντα, κοινωνίας στερήσας ἐπίσκοπος, στερεῖται κὰ αὐτὸς τῆς ἐπέρων ὁμοίως.

Arist. *Episcopus eum, qui non convictus est, communione privans, & ipse aliorum similiter communione privabitur.*

Εἴτις ἐπίσκοπος κληρικὸν αὐτῦ ἀφορίσῃ, μὴ ἐλεγχθέντα ὑπὸ πλαίσμασι, ἀλλ' ἐκ μόνης τ αὐτῦ κωλακευθέντα συνειδήσεως, ἀφορισθήσεται ⁊ κὰ αὐτὸς, ⁊ τ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων κοινωνίας ἀποστερηθήσεται· ὅσαν φυλάττηται ὅ, μὴ εὐκόλως κατά τινος λέγειν, ὅπερ ἀπελέγξαι ὁ δύναται. C

Si quis Episcopus Clericum suum segregaverit, criminum non convictum, sed suâ solâ condemnatum conscientiâ, segregabitur & ipse, & aliorum Episcoporum communione privabitur; ut illud observetur, ne facile contra quempiam dicat, quod probare non potest.

ΚΑΝΩΝ ρλέ'.

Canon CXXXV.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· κὰ τὰ ὁρισθέντα τῇ γνώμῃ πάσης τ συναθροισθείσης συνόδου, κὰ τῆς ἐμῆς μετριότητος, ἀρέσκει πάντων τῶν πραγμάτων τὰ προδηλωθέντος ὁλοτελῶς πίτλυ ποιῆσαι τὸ συμπέρασμα, κὰ τ συζήτησιν τῆς διατυπώσεως τῆς παρούσης ἡμέρας τὰ ἐκκλησιαστικὰ πεπραγμένα ἀναδέξωνται· ἅτινα δὲ ἀκμὴ οὐκ ἐπεξεργάσθησόμ, τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ διὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, Φαυστίνυ τῦ ἐπισκόπυ, Φιλίππυ κὰ Ασέλλυ τῶν πρεσβυτέρων, τῷ προσκυνητῷ ἀδελφῷ κὰ συλλειτουργῷ ἡμῶν Βονιφατίῳ ἀντιγράψομεν. κὰ ὑπέγραψαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τοῖς παροῦσι τῶν ὁρων πεπραγμένοις τοῖς παρ' ἡμῶν δεχομένοις ὑπέγραψα. D

Aurelius Episcopus dixit; Secundùm ea, quæ totius Synodi congregatæ meaque mediocritatis sententia definita sunt, placet omnium rerum priùs declarati perfecti tituli facere conclusionem, & præsentis diei constitutionis tractatum acta Ecclesiastica suscipiant: quæ autem nondum sunt pertractata, die sequenti per fratres nostros, Faustinum Episcopum, Philippum & Asellum Presbyteros, venerando fratri & Coëpiscopo nostro Bonifacio rescribemus. Et subscripserunt; Aurelius Episcopus his decretorum actis à nobis susceptis subscripsi.

Βαλεντῖνος τ πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπος τῆς Νυμιδικῆς χώρας τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Valentinus Episcopus primæ Cathedræ Numidicæ regionis his actis subscripsi.

Φαυστῖνος ἐπίσκοπος τῆς Ποτενσινῆς ἐκκλησίας, ἐπαρχίας Πικένυ, ἀποκρισιάριος τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Faustinus Episcopus Potentinæ Ecclesiæ, provinciæ Piceni, Legatus Romanæ Ecclesiæ, his actis subscripsi.

Αλύπιος ἐπίσκοπος Θυγατένσης, ἀποκρισιάριος τῆς Νυμιδικῆς χώρας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα. E

Alypius Episcopus Thagatensis, Legatus provinciæ Numidiæ, his actis subscripsi.

Αυγυστῖνος ἐπίσκοπος Ιππωνης, ἀποκρισιάριος τῆς Νυμιδικῆς ἐπαρχίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Augustinus Episcopus Hipponensis, Legatus provinciæ Numidiæ, his actis subscripsi.

Ποσίδιος ἐπίσκοπος Καλαμένσης, ἀποκρισιάριος τῆς Νυμιδικῆς ἐπαρχίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Possidius Episcopus Calamensis, Legatus provinciæ Numidiæ, his actis subscripsi.

Φορτυνατιανὸς Νεαπολίτης τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Fortunatianus Neapolitanus, his actis subscripsi.

Ρυφιανὸς Μυζυενσιανὸς, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Rufianus Muzuensianus, his actis subscripsi.

Πραιτεξτάτος Σικιλιβένσης, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα. F

Prætextatus Sicilibensis, his actis subscripsi.

Κουοδβυλτδέος Βερένσης, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Quod-vult-Deus Verensis, his actis subscripsi.

Κάνδιδος Γερμανίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Candidus Germaniæ, his actis subscripsi.

Κολώνιος Οὐτικένσης, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Colonius Uticensis, his actis subscripsi.

Μαξιμιανὸς Ακυρεγιῶτης τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Maximianus Acyrogensis, his actis subscripsi.

Ιουκοῦνδος Συφφετυλένσης, ἀποκρισιάριος τῆς Βυζακινῆς ἐπαρχίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Jucundus Suffetulensis, Legatus Provinciæ Byzacenæ, his actis subscripsi.

Digitized by Google

Maximianus Legatus provinciæ Byzacenæ, his actis subscripsi.

Hilarianus Horaiocellensis, Legatus provinciæ Byzacenæ, his actis subscripsi.

Ninellus Rusurrianita, Legatus provinciæ Cæsariensis, his actis subscripsi.

Laurentius Icositanus, Legatus provinciæ Cæsariensis, his actis subscripsi.

Numerianus Rusuguriensis, Legatus provinciæ Cæsariensis, his actis subscripsi.

Leo Moctensis, Legatus provinciæ Cæsariensis, his actis subscripsi.

Alius Leo, Legatus provinciæ Sitifensis, his actis subscripsi.

Et cæteri Episcopi ducenti & septemdecem similiter subscripserunt.

Philippus Presbyter, Legatus Ecclesiæ Romanæ, his actis à nobis relictis subscripsi.

Asellus Presbyter, Legatus Ecclesiæ Romanæ, his actis per nos missis subscripsi.

A Μαξιμιανὸς τοποτηρητὴς τῆς Βυζακηνῶν ἐπαρχίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Ἰλαριανὸς Ὡραιοκέλλος, τοποτηρητὴς τῆς Βυζακινῆς χώρας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Νινέλλος Ῥουσουῤῥηανίτης, τῆς Καισαριανῆς χώρας τοποτηρητὴς, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Λαβρέντιος Ἰκοσιτανὸς, τῆς Καισαριανῆς χώρας τοποτηρητὴς, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Νουμεριανὸς Ῥουσουγουριώτης, τῆς Καισαριανῆς χώρας τοποτηρητὴς, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Λέων ἀπὸ Μόκτης, τῆς Καισαριανῆς χώρας τοποτηρητὴς, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

B Ἄλλος Λέων, τῆς Σιτηφένσης ἐπαρχίας τοποτηρητὴς, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι διακοσιοιδεκαεπτὰ ὁμοίως ὑπέγραψαν.

Φιλίππος πρεσβύτερος, τοποτηρητὴς τῆς Ῥωμαικῆς ἐκκλησίας τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ἀφ' ἡμῶν ἀναγνωσθεῖσιν, ὑπέγραψα.

Ἀσέλλος πρεσβύτερος, τοποτηρητὴς τῆς Ῥωμαικῆς ἐκκλησίας τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις, τοῖς δι' ἡμᾶς ἀποσταλεῖσιν, ὑπέγραψα.

Incipit ab universa Africana Synodo ad Bonifacium Ecclesiæ Romanæ Episcopum, per Faustinum Episcopum, Philippum & Asellum Presbyteros, Romanæ Ecclesiæ Legatos, missa Epistola. Domino beatissimo & venerabilissimo fratri Bonifacio, Aurelius, Valentinus primæ Sedis Numidicæ provinciæ, & reliqui qui adfuerunt numero ccxvii. ex universa Africana Synodo. Quoniam Domino placuit, ut de iis, quæ nobiscum peregerunt sanctissimi fratres nostri, Faustinus Episcopus, & Compresbyteri Philippus & Asellus, non, beatæ memoriæ Zosimo Episcopo, à quo ad nos literas & mandata attulerunt, sed vestræ venerationi, quæ in illius locum divinitùs constituta est, humilitas nostra rescriberet: quæ utrorumque nostrûm concordia finita sunt, debemus ea paucis declarare; sed non ea, quæ prolixis actorum involucris detinentur, quæ servata quidem charitate, sed non sine parvo dubitationis labore deduximus; hoc agentes, ut quæ ad rem conferunt, actis inserantur. Ille enim si adhuc esset in hoc corpore, gratiùs acciperet quod magis paratè finitum videret, domine frater. Apiarius Presbyter, de cujus ordinatione & excommunicatione & appellatione exortum est, non solùm Siccensi, sed & universæ Africanæ Ecclesiæ, non parvum scandalum, de omnibus, in quibus erravit, petita venia, communioni restitutus est. Primus enim Coepiscopus noster Urbanus Siccæ, quidquid erat à se corrigendum, sine dubitatione correxit. Et quia Ecclesiasticæ paci & quieti, non solùm in præsens, sed in futurum etiam tempus, providendum est; quoniam multa ejusmodi præcesserunt, ut à similibus, vel etiam gravioribus, in posterum caveamus: placuit, ut Siccensi Ecclesia moveatur Presbyter Apiarius, ei scilicet servato gradus sui honore; & accipiens secundum Canones Epistolam, ubicunque alibi voluerit & potuerit, Presbyteri officium obeat & sacra celebret. Quod quidem ipsi Apiario, cùm id propriis literis petivisset, absque ulla difficultate concessimus. Antequam autem vel ipsa causa ita finiretur, inter alia, quæ assiduis disceptationibus versabamus,

C Ἀρχεται ἡ ἀπὸ πάσης τῆς ἐν Ἀφρικῇ συνόδου πρὸς Βονιφάτιον τοῦ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπον, διὰ Φαυστίνου ἐπισκόπου, Φιλίππου καὶ Ἀσέλλου πρεσβυτέρων, τῶν τοποτηρητῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἀποσταλεῖσα ἐπιστολή. δεσπότῃ μακαριωτάτῳ καὶ τιμιωτάτῳ ἀδελφῷ Βονιφατίῳ, Αὐρήλιος, Βαλεντῖνος τῆς πρώτης καθέδρας τῆς Νουμιδικῆς ἐπαρχίας, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ παραγενόμενοι τοῦ ἀριθμὸν διακόσιοι δεκαεπτὰ, ἐκ πάσης τῆς ἐν Ἀφρικῇ συνόδου. ἐπειδὴ τῷ κυρίῳ ἤρεσεν, ἵνα περὶ ὧν ἅμα ἡμῖν διεπράξαντο οἱ ἁγιώτατοι ἀδελφοὶ ἡμῶν, Φαυστῖνος ὁ συνεπίσκοπος, καὶ οἱ συμπρεσβύτεροι Φίλιππος καὶ Ἀσέλλος, μὴ, τῷ τῆς μακαρίας μνήμης Ζωσίμῳ τῷ ἐπισκόπῳ, ἀφ' οὗ πρὸς ἡμᾶς γράμματα καὶ ἐντολὰς ἤγαγον, D ἀλλὰ τῇ ὑμετέρᾳ τιμιότητι εἰς τὸν ἐκείνου τόπον θεόθεν κατασταθείσῃ ἡμετέρα βραχότης ἀντιγράψῃ, τὰ τῇ ἑκατέρων ἡμῶν ὁμονοίᾳ πεπρατωθέντα ὀφείλομεν διὰ βραχέων ἐμφανῆ καταστῆσαι, οὐ μὴν τὰ τοῖς ἐκτεταμένοις τῶν πεπραγμένων κυλίσμασι κατεχόμενα ἐν οἷς σωζομένης μὲν τῆς ἀγάπης, οὐ χωρὶς δὲ μικροῦ τῆς ἀμφισβητήσεως καμάτου παρειλκύσαμεν, σκεπτόμενοι τὰ εἰς τὸ πρᾶγμα συντείνοντα τοῖς πεπραγμένοις ἐνθεῖναι. κἀκεῖνος γὰρ, εἰ ἔτι ἦν ἐν τῷ σώματι τούτῳ, χαριεστέρως ἐδέχετο ὅπερ ἔβλεπεν εἰρηνικωτέρως πεπρατωθὲν, κύριε ἀδελφέ. Ἀπιάριος ὁ πρεσβύτερος, οὗ τινος καὶ περὶ τῆς χειροτονίας E καὶ τῆς ἀκοινωνησίας καὶ προκλήσεως ἀνεφύη, οὐ μόνον τῇ ἐν Σίκῃ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἐν πάσῃ τῇ Ἀφρικῇ ἐκκλησίᾳ, οὐ μικρὸν σκάνδαλον, περὶ πάντων ὧν ἐπλανήθη συγγνώμην αἰτήσας, τῇ κοινωνίᾳ ἀποκατέστη. πρῶτος γὰρ ὁ συνεπίσκοπος ἡμῶν Οὐρβανὸς ὁ τῆς Σίκης, ὅσον ἦν ἐν αὐτῷ διορθωτέον, ἀναμφιβόλως διωρθώσατο. ἐπεὶ δὲ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης καὶ ἡσυχίας οὐ μόνον πρὸς τὸ παρὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ἔδει πρόνοιαν ποιήσασθαι, ὅτι πολλὰ τοιαῦτα προηγήσαντο, ὅπως ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἢ καὶ βαρυτέρων τῶν μετὰ ταῦτα προσφυλαξώμεθα· ἤρεσεν ἡμῖν, ἵνα ἐκ τῆς ἐν Σίκῃ ἐκκλησίας ἀποκινηθῇ ὁ πρεσβύτερος Ἀπιάριος, φυλαττομένης αὐτῷ δηλονότι τῆς τιμῆς τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ· καὶ λαμβάνων κατὰ τοὺς κανόνας ἐπιστολὴν, ὁπουδήποτε ἀλλαχοῦ βουληθείη καὶ δυνηθείη, τῷ καθήκοντι τοῦ πρεσβυτερίου λειτουργήσῃ. ὅπερ τῷ αὐτῷ Ἀπιαρίῳ δι' οἰκείων γραμμάτων αἰτήσαντι χωρίς τινος δυσχερείας συνεχωρήσαμεν. πρὸ τῆς δὲ ἡ αἰτία αὕτη τῷ τοιούτῳ πέρατι παραδοθῇ, μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἅ τινα διηνεκέσιν διαγνώσεσιν ἀνεστρέφομεν, αὐτοῦ

Digitized by Google

ἀυτοῦ τοῦ λόγου ἀπαιτήσαντος, ὥστε τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς A
πεπραγμένοις, ζητῆσαι ἡμᾶς παρὰ τῶν ἀδελφῶν ἡ-
μῶν Φαυστίνου τοῦ συνεπισκόπου, καὶ Φιλίππου καὶ Ἀσέλλου
τῶν συμπρεσβυτέρων, ἵνα προενέγκωσιν εἰ τιδήποτε
ἦν αὐτοῖς ἅμα ἡμῖν πρακτέον ἐπιτραπὲν, τινὰ μὲν ἀ-
γράφως διὰ λόγων ἐπεξειργάσαντο· ἡμῶν δὲ ἀπαιτη-
σάντων ὅπερ ἐπεφέροντο ἔγγραφον κομμονιτόριον, τοῦτο
προήγαγον· ὅπερ ἀναγνωσθὲν παρ' ἡμῶν, τοῖς πεπρα-
γμένοις ἔτι μὴν ἐνετάγη, τοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς δι' αὐτῶν
ἐπὶ τοῦ παρόντος φερομένοις. ἐν ᾧ τέσσαρα αὐτοῖς τινα
ἅμα ἡμῖν πρακτέα ἐνετάγησαν· ἓν, περὶ ἐγκλήτων ἐπι-
σκόπων πρὸς τοῦ τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας ἱερέα· δεύτερον,
ἵνα ἐπὶ τὸ κομιτᾶτον ἐπίσκοποι, ὡς ἔτυχεν, μὴ πλεύ- B
σωσιν· τρίτον, περὶ τοῦ, τὰς αἰτίας τῶν πρεσβυτέρων καὶ
διακόνων ζητεῖσθαι παρὰ τοῖς ὁμόροις ἐπισκόποις, ἐὰν ἐκ τῶν
ἰδίων ἀπὸ κοινωνίας προπετῶς γένωνται· τέταρτον, περὶ Οὐρ-
βανοῦ τοῦ ἐπισκόπου ἀποκοινωνητέου, ἢ ἔτι μὴν ἐν Ρώμῃ κλη-
τέου, εἰ μὴ τὰ ὀφείλοντα διορθωθῆναι διορθώσῃ. ἐξ ὧν
πάντων περὶ τοῦ πρώτου καὶ τρίτου, τοῦτ' ἔστιν, ἵνα ἔξεστιν εἰς
Ρώμην τοῖς ἐπισκόποις ἐκκαλεῖσθαι, καὶ ὅτι αἱ τῶν κληρικῶν
αἰτίαι παρὰ τοῖς τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν ἐπισκόποις περατῶνται,
ἤδη ἐν τῷ προλαβόντι ἐνιαυτῷ γράμμασιν ἔτι μὴν ἡμε-
τέροις πεμφθεῖσιν τῷ αὐτῷ τῆς προσκυνητῆς μνήμης Ζωσί-
μῳ τῷ ἐπισκόπῳ ἐσπουδάσαμεν ἐμφανίσαι, ἵνα ταῦτα χω-
ρίς τινος ὕβρεως αὐτοῦ πρὸς ὀλίγον φυλάξωμεν, ἕως οὗ ζή- C
τησις γένηται τῶν ὅρων τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου. καὶ νῦν δὲ ἀπὸ
τῆς σῆς αἰτούμεθα ἁγιωσύνης, ἵνα, ὃν τρόπον ταῦτα τὰ ἐν
Νικαίᾳ ἀπὸ τῶν πατέρων ἐπράχθησαν, οὕτως αὐτὰ παρ' ἡμῶν
φυλαχθῆναι ποιήσῃς· καὶ αὐτόθι παρ' ὑμῖν τὰ ἐν τῷ αὐτῷ
κείμενα κομμονιτορίῳ γυμνασθῆναι ποιήσῃς· τοῦτ' ἔστιν,
ἐὰν ἐπίσκοπος κατηγορηθῇ, καὶ οἱ συνελθόντες ἐπίσκοποι τῆς
αὐτῆς ἐπαρχίας κρίνωσιν, καὶ ἐκ τῶν βαθμοῦ αὐτοῦ καθέλωσιν
αὐτὸν, ὅταν δόξῃ ἐκκαλεῖσθαι, καὶ πρὸς τοῦ μακαριώτατον
τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπον καταφύγῃ· ἐὰν συνίδῃ
αὐτὸν ἀκουσθῆναι, καὶ δίκαιον λογίσηται, ὥστε ἀνανεωθῆναι
τὴν κρίσιν, γράψαι καταξιώσῃ τοῖς ἐν τῇ ὁμόρῳ καὶ ἐγγι- D
ζούσῃ ἐπαρχίᾳ καθεστῶσιν ἐπισκόποις, ἵνα αὐτοὶ πάντα
ἐπιμελῶς ἀναζητήσωσιν, καὶ κατὰ τὴν πίστιν τῆς ἀληθείας
περατώσωσιν. ἐὰν δὲ καὶ ὁ παρακαλῶν τὴν αἰτίαν αὐτοῦ
ἄνωθεν ἀκουσθῆναι, ἰδίᾳ ἱκεσίᾳ κινήσῃ τοῦ Ρωμαϊκὸν ἐπί-
σκοπον, ἵνα ἐκ τῶν ἰδίου αὐτοῦ πλευροῦ πρεσβύτερον ἀποστεί-
λῃ, ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦτ' ἔστι, τοῦ ἐπισκόπου, τί βουληθῇ καὶ τί
κρίνῃ. καὶ ἐὰν ψηφίσηται τοὺς ὀφείλοντας μετὰ τῶν ἐπισκόπων
παρόντας κρῖναι, ἔχοντας τὴν αὐθεντείαν αὐτοῦ ἐξ οὗ ἀπε-
στάλησαν, ἔσται ἐν τῇ κρίσει αὐτοῦ· ἐὰν δὲ καὶ πιστεύσῃ ἀρκεῖν
τοὺς ἐπισκόπους πρὸς τὸ παρατῶσαι τὰ τοῦ πράγματος
ποιήσῃ ὅπερ τῷ σοφωτάτῳ αὐτῷ συνίδῃ βουλεύματι. ὁμοίως E
περὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ἐάν τις ἐπίσκοπος ὀργί-
λος, ὅπερ εἴη οὐκ ὀφείλει, ταχέως ἢ τραχέως κινηθῇ κατὰ
πρεσβυτέρου ἢ διακόνου ἰδίου, καὶ θελήσοι τοῦτον ἐκ τῆς
ἰδίας ἐξορίσαι ἐκκλησίας· προνοητέον ἐστὶν, ἵνα μὴ ἀναι-
τίως καταδικασθῇ ἢ ἀπολέσῃ τὴν κοινωνίαν. καὶ ἐχέτω ὁ ἐκ-
βληθεὶς ἐξουσίαν προσελθεῖν τοῖς ὁμοροῦσιν, καὶ ἡ αἰτία
αὐτοῦ ἀκουσθῇ, καὶ ἐπιμελέστερον ζητηθῇ· ὅτι οὐκ ὀφείλει
παρακαλοῦντι αὐτῷ ἡ ἀκρόασις ἀρνηθῆναι· κἀκεῖνος
δὲ ὁ ἐπίσκοπος, ὁ ἢ δικαίως ἢ ἀδίκως ἐκβαλὼν, ἀνε-
ξικάκως καταδέξηται τὰ τοῦ πράγματος ἐξετασθῆναι,
ἵνα ἢ κυρωθῇ ἢ διορθωθῇ ἡ γνώμη αὐτοῦ. ταῦτα δη- F
λονότι, ἕως τῆς παρουσίας τῶν ἀληθεστάτων ἐξέμπλων
τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, τοῖς πεπραγμένοις ἐνεβλή-
θησαν· ἅτινα ἐὰν ἐκεῖ, ὃν τρόπον ἐν αὐτῷ τῷ κομ-
μονιτορίῳ περιέχεται, τῷ ἡμῖν διὰ τῶν ἀποσταλέν-
των ἀδελφῶν ἐκ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας ἐμφανι-
σθέντι, καὶ παρ' ὑμῖν τῇ αὐτῇ τάξει ἐν Ἰταλίᾳ φυ-
λάττονται, οὐδαμῶς καὶ ἡμεῖς τῶν τοιούτων με-
μνῆσθαι βουλόμεθα, ἢ οὐχ ὑποφέρειν ἐπειγόμεθα,

cùm ipsa ratio postularet, ut à fratribus nostris, Faustino Coëpiscopo nostro, & Asello & Philippo Presbyteris, peteremus, ut Ecclesiasticis actis afferrent, si quid eis esset commissum, quod unà nobiscum esset agendum; nonnulla quidem sine scriptis verbis persecuti sunt. Cùm autem nos postulassemus Commonitorium, quod ab eis in scriptis proferebatur, id produxerunt; quod à nobis lectum, actis præterea insertum est, quæ etiam ad vos per eos in præsentia feruntur. In quo quatuor ab eis nobiscum agenda inserta erant; Unum de appellationibus Episcoporum ad Romanæ Ecclesiæ Sacerdotem; Secundum, ne Episcopi ad comitatum temere navigarent; Tertium autem, ut Presbyterorum & Diaconorum causæ à finitimis Episcopis examinentur, si à propriis temere communione moti fuerint; Quartum de Urbano Episcopo excommunicando, vel Romam citando; nisi quæ corrigi oportet, corrigat. Ex quibus omnibus de primo & tertio, id est, ut liceat Episcopis Romam appellare, & ut causæ Clericorum ab ipsarum provinciarum Episcopis finiantur, anno præcedente nostris quoque literis eidem venerandæ memoriæ Zosimo Episcopo datis ostendere studuimus, ut ea sine ulla illius injuria aliquantisper servaremus, donec Nicænæ Synodi decretorum facta esset inquisitio. Et nunc à tua sanctitate petimus, ut quomodo ea à Patribus Nicææ facta sunt, sic ea à nobis servari, & illic apud vos quæ sunt in ipso Commonitorio posita exerceri facias: hoc est, ut si Episcopus accusatus fuerit, & congregati ejusdem provinciæ Episcopi eum judicaverint, & è suo gradu deposuerint, quando appellare visum fuerit, & ad beatissimum Romanæ Ecclesiæ Episcopum confugerit; si eum esse audiendum censuerit, justumque esse duxerit, ut renovetur judicium, finitimis Episcopis, & in propinqua provincia constitutis scribere dignetur, ut ipsi omnia diligenter inquirant; & ex veritatis fide finiant. Sin autem is, qui causam suam à principio audiri rogat, sua supplicatione Romanum Episcopum moverit, ut ex proprio suo latere Presbyterum mittat; erit in potestate Episcopi quid velit & quid judicet. Et si statuerit, quinam debeant cum Episcopis præsentes judicare, habentes ejus auctoritatem à quo missi sunt; ejus judicio relinquetur: Sin autem crediderit sufficere Episcopos ad finiendum negotium; faciat quod sapientissimo suo concilio visum fuerit. Similiter de Presbyteris & Diaconis; Si quis Episcopus iracundus, quod esse non debet, celeriter aut asperè adversus Presbyterum vel Diaconum suum motus fuerit, & velit eum ex propria Ecclesia segregare; providendum est, ne sine causa condemnetur, vel perdat communionem. Et is qui ejectus est, potestatem habeat accedendi ad finitimos, & causa ejus audiatur, & diligentiùs examinetur; quia non debet ei roganti auxilium denegari: ille autem Episcopus, qui sive justè sive injustè ejecit, toleranter feret rem examinari; ut vel confirmetur vel corrigatur ejus sententia. Hæc scilicet, usque ad præsentiam verissimorum exemplarium Nicænæ Synodi, actis inserta sunt: quæ quidem si illic, quomodo in ipso Commonitorio continetur, quod nobis per fratres à Sede Apostolica missos ostensum est, apud vos quoque in eodem ordine in Italia servantur, nos eorum nequaquam meminisse volumus, vel non sufferre contendimus;

Digitized by Google

sed credimus, quòd adjuvante Domini Dei nostri misericordia, tua sanctitate Romanæ Ecclesiæ præsidente, hunc deinceps metum non suscipiemus. Servabuntur autem etiam erga nos, quæ nobis quoque tacentibus servari debent dilectione fraterna: quæ pro sapientia & justitia, quam tibi dedit Altissimus, ipse quoque sentis servari debere; si fortè aliter se habeant Canones Nicænæ Synodi. Nos enim, qui in plures libros incidimus; nunquam legimus in libris Romanis, in Synodum Nicænam, quemadmodum in prædicto Commonitorio isthinc transmissi sunt: tamen quia hic in nullo libro Græco hæc invenire potuimus, ex Ecclesiis Orientalibus, ubi ipsa decreta authentica dicuntur adhuc posse inveniri, ad nos illa deferri valde desideramus. Quare tuam etiam venerationem rogamus, ut ipse præterea scribere digneris ad illarum partium Antistites, id est, Antiochenæ, Alexandrinæ & Constantinopolitanæ Ecclesiæ, & ad alios, si tuæ sanctitati videatur, ut illinc ad nos Nicææ à sanctis Patribus constituti Canones mittantur; te præcipuè hoc beneficium Occidentalibus omnibus Ecclesiis Dei auxilio conferente. Quis enim dubitat exemplaria Synodi Nicææ congregatæ verissima esse in Græcis, quæ à tam diversis locis & insignibus Græcis Ecclesiis deportata & collata consentiunt? Quod quidem donec factum fuerit, quæ in dicto Commonitorio nobis allata sunt, de appellationibus Episcoporum ad Romanæ Ecclesiæ Sacerdotem, & de causis Clericorum, quæ debent à suarum provinciarum Episcopis finiri, nos etiam servaturos profitemur usque ad probationem: & vestram beatitudinem, Deo volente, nobis ad hoc auxilium laturam confidimus. Reliqua autem, quæ in nostra Synodo acta & confirmata sunt, quia prædicti fratres nostri Faustinus Coëpiscopus, Philippus & Asellus Presbyteri, secum deferunt, si vobis visum fuerit, ea vestræ sanctitati nota facient. Et subscripserunt; Dominus noster te nobis in multos annos conservet, beatissime frater. Subscripserunt quoque Alypius, Augustinus, Possidius, Marinus, & cæteri Episcopi.

A ἀλλὰ πιστεύομεν, ὅτι βοηθοῦντος τῶν ἐλέους κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, τῆς σῆς ἁγιωσύνης προεστώσης τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, οὐκέτι λοιπὸν ὑπομείνωμεν τὸν φόβον τοῦτον. φυλαχθῶσιν δὲ περὶ ἡμᾶς ἅτινα καὶ μὴ λαλούντων ἡμῶν ὀφείλουσιν φυλαχθῆναι ἀδελφικῇ ἀγάπῃ, ἅπερ κατὰ τὸν σοφίαν καὶ δικαιοσύνην, ἣν σοι ὁ ὕψιστος ἐδωρήσατο, καὶ αὐτὸς ἔτι μὴν συνορᾷς ὀφείλειν φυλαχθῆναι, ἐὰν τυχὸν ἀλλοίως ἔχωσιν οἱ κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου. ἡμεῖς γὰρ πλείστοις ἐντυχόντες βιβλίοις, οὐδαμοῦ ἀνέγνωμεν εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον ἐν Ῥωμαϊκοῖς βιβλίοις, ὃν τρόπον ἐν τῷ προλεχθέντι κομμονιτορίῳ αὐτόθεν ἀπεστάλησε· ὅμως, ἐπεὶ ἐν τῶν εἰς οὐδὲν βιβλίον Γραικὸν ταῦτα εὑρεῖν ἠδυνήθημεν, ἐκ τῶν ἀνατολικῶν ἐκκλησιῶν, B ἔνθα λέγονται τὰ αὐτὰ ψηφίσματα δύνασθαι τὰ αὐθεντικὰ ἔτι μὴν εὑρεθῆναι, ἡμῖν προσενεχθῆναι ταῦτα μᾶλλον πολοῦμεν. διὸ καὶ τὴν σὴν σεβασμιότητα δυσωποῦμεν, ἵνα γράψαι καὶ αὐτὸς ἔτι μὴν καταξιώσῃς πρὸς τοὺς ἐκείνων τῶν μερῶν ἱερεῖς, τοῦτ' ἔστιν, τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας, καὶ τῆς Ἀλεξανδρέων, καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἄλλοις δὲ, ἐὰν παραστῇ τῇ σῇ ἁγιωσύνῃ, ὅπως ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς οἱ ἐν Νικαίᾳ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ὁρισθέντες ἔλθωσιν κανόνες, σοῦ κατεξαίρετον τὴν εὐεργεσίαν ταύτην πάσαις τοῖς δυτικαῖς ἐκκλησίαις τῇ τῶν κυρίου βοηθείᾳ συνεισάγοντος. τίς γὰρ ἀμφιβάλλει τὰ ἴσα ἀληθέστατα εἶναι ἐν Γραικοῖς τῆς ἐν Νικαίᾳ συναθροισθείσης συνόδου ἅτινα ἀπὸ οὕτως διαφόρων τόπων καὶ ἐπισήμων Γραικῶν ἐκκλησιῶν προσενεχθέντα καὶ συγκριθέντα ὁμονοοῦσιν; ὅπερ ἕως οὗ γένηται, τὰ ἐν τῷ προλεχθέντι κομμονιτορίῳ ἡμῖν προσενεχθέντα, περὶ τῶν πρὸς τοῦ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἱερέα ἐκκλήτων τῶν ἐπισκόπων, καὶ περὶ τῶν αἰτιῶν τῶν κληρικῶν τῶν ὀφειλουσῶν περατοῦσθαι παρὰ τοῖς τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπαρχιῶν ἐπισκόποις, ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν καὶ φυλάξοντας ἕως τῆς ἐπικυρώσεως, καὶ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, θέλοντος τῶν θεοῦ, πρὸς τοῦτο ἡμῖν βοηθήσουσαν θαρροῦμεν. τὰ δὲ λοιπὰ, τὰ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ συνόδῳ πραχθέντα καὶ βεβαιωθέντα, ἐπεὶ οἱ προλεχθέντες ἀδελφοὶ ἡμῶν Φαυστῖνος ὁ συνεπίσκοπος, Φίλιππος καὶ Ἀσέλλος οἱ πρεσβύτεροι, μεθ' ἑαυτῶν ἐπιφέρονται, ἐὰν καταξιώσητε, γνωστὰ ποιήσουσιν τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιωσύνῃ. καὶ ὑπέγραψαν· ὁ κύριος ἡμῶν φυλάξει σε ἡμῖν ἐπὶ πλείστους χρόνους μακαριώτατε ἀδελφέ. ὑπέγραψαν ὁμοίως, Ἀλύπιος, Αὐγουστῖνος, Ποσσείδιος, Μαρῖνος, καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι.

Bals. Cùm Zosimus Papa Romanus, qui ad præsentem Synodum Legatos miserat, esset mortuus, Bonifacius ejus loco constitutus est, ad quem Synodus scribit, quæ in ipsa gesta sunt in compendium redigens. Declarat autem & quæ de Apiario Presbytero acta fuerant; atque etiam eos servaturos appellationes quæ petebantur ad Romanam Ecclesiam, donec allati fuerint Canones, qui à Nicæna Synodo editi fuêre.

ΒΑΛΣ. Ζωσίμου τῶν Πάππα Ῥώμης, τοῦ ἀποστείλαντος τοποτηρητὰς εἰς τὴν παροῦσαν σύνοδον, τελευτήσαντος, ὁ Βονιφάτιος πρὸς τοῦ ἐκείνου θρόνον κατέστη, πρὸς ὃν ἡ σύνοδος γράφει, ἀναφέρουσα τὰ ἐν αὐτῇ πραχθέντα κατ' ἐπιτομήν. E παραδηλοῖ δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦ Ἀπιαρίου τῶν πρεσβυτέρου· ἀλλὰ μὴν καὶ ὃ φυλάξαι τὰς πρὸς ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης ζητουμένας ἐκκλήτους, μέχρις ἂν προμισθῶσιν οἱ παρὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἐκτεθέντες κανόνες.

Zonar. Qui Roma missi Legati ad hanc Synodum convenêre, quorum nominatim epistola meminit, à Zosimo Papa Romano missi fuerant: qui cum interea diem suum obiisset, in ejus locum Bonifacius suffectus est: ad quem Synodus literas mittit, quæque acta decretaque fuerant, brevi sermonis compendio & concisè, non, quemadmodum gesta fuerant, longo orationis ambitu ac verborum involucris circuitionéque refert. Nuntiare porro se quæ utriusque partis consensu statuta fuerant Synodus asserit. Uterque autem de duobus intelligitur. Proinde, & qui Synodo aderant in duas partes divisos fuisse indicant; alteram quidem, quæ Africæ Episcopos; alteram vero, quæ Roma missos Legatos complecteretur. Quæ igitur, inquiunt, utriusque partis consilio decreta sunt, ea his tibi literis declaramus. Apiarius ob quædam crimina ab Episcopis Africæ segregatus, Romam profectus est. In Africam porro remissus à

ΖΩΝΑΡ. Οἱ σταλέντες ἐκ Ῥώμης πρὸς τὴν σύνοδον ταύτην τοποτηρηταὶ, ὧν πρὸς ὄνομα μέμνηται ἡ ἐπιστολὴ, παρὰ Ζωσίμου τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης ἐστάλησαν· ἐκείνου δὲ ἐν τῷ μέσῳ τελευτήσαντος, ὁ Βονιφάτιος εἰς τοῦ ἐκείνου θρόνον ἀντικατέστη, πρὸς ὃν ἡ σύνοδος γράφει, ἀναφέρουσα τὰ ἐν αὐτῇ πραχθέντα καὶ οἰκονομηθέντα, ἀναφέρει δὲ ταῦτα διὰ F βραχέων ἀντὶ τοῦ συντόμως, καὶ ἐν ἐπιτομῇ, οὐ μὴν ὡς ἐπράχθησαν διὰ μακρηγορίας καὶ ἐπιτεταμένων κυλισμάτων, ἤγουν μακρῶν περιόδων καὶ στροφῆς λόγων. ἀναφέρειν δὲ λέγει τὰ τῇ ἑκατέρων ὁμονοίᾳ περατωθέντα. ὃ δὲ ἑκατέρων ἐπὶ δύο νοεῖται. εἰς δύο οὖν μοίρας καὶ οὗτοι τοὺς τῆς συνόδου διεῖλεν· μίαν μὲν τὴν τῶν ἐξ Ἀφρικῆς ἐπισκόπων, ἑτέραν δὲ τὴν τῶν ἐκ Ῥώμης σταλέντων τοποτηρητῶν. ἃ γοῦν, φησι, παρ' ἑκατέρων τῶν μερῶν ᾠκονόμητο, φανερά σοι παριστῶμεν. Ὁ Ἀπιάριος διά τινα αἰτιάματα ἀφορισθεὶς παρὰ τῶν ἐν Ἀφρικῇ ἐπισκόπων, ἀπῆλθεν εἰς Ῥώμην. ἀναπεμφθεὶς δὲ παρὰ τοῦ

Πάπα

Digitized by Google

Πάπα εἰς Ἀρχικήν, ὡμολόγησε τὰ περὶ ὧν ἐπλανήθη. ἔοικε γὰρ λέγειν τινὰ παρὰ τὰς τῆς ἐκκλησίας θεσμούς. ταῦτα οὖν ὁμολογήσας, συγγνώμης ἠξίωτο, καὶ μᾶλλον μὲν ὅπως τῆς οἰκείας εἰάθη τιμῆς· ὅ μέντοι καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἦν, ἐν ᾗ καὶ πρότερον ἦν, ἀλλ' εἰς ἕτερον, ὅποι βέλοιτο, ἀπελθεῖν. καὶ περὶ τούτου τοῦ Πάπα ἡ συνοδος ἔγραψεν· ὁμοίως καὶ περὶ τῶν ἐνταλθέντων ἦν ἐν τῇ Ρώμῃ παλαιοτεροτάτοις, ἃς καὶ ἀπαιτήσουσι καὶ ὑπέσχοντο φυλάξαι ὅ τοῖς ἐκκλήτοις περὶ αὐτῶν ἀναφέρεσθαι, μέχρις ἂν οἱ παρὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ περὶ τῆς συνόδου προκομισθῶσιν αὐτοῖς κανόνες, ἵνα εἰ ἐκείνοις τοῖς παρεχὶ ταῦτα ἔδοξεν, ὕστερον γένηται. ἠξίωσάν δὲ γράψαι καὶ πρὸς Ⓜ Ἀντιόχειαν, Ⓒ Ⓜ Ἀλεξάνδρειαν καὶ Κωνσταντινουπόλεως, στεῖλαι αὐτοῖς τοὺς κανόνας τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ἵνα πληροφορηθῶσιν, εἰ τοῖς παρεοῦσιν ἐκείνοις κεκανόνισται ἀναφέρεσθαι τοὺς ἐκκλήτους τῶν ἐπισκόπων πρὸς τὴν Ρώμης ἐπίσκοπον· ἡμᾶς γάρ, φασὶ, πλείστας ἀναγνόντες βίβλους Ρωμαϊκὰς, τοιούτους κανόνας οὐχ εὕρομεν· Γραικὸν δὲ βιβλίον, ἤγουν Ἑλληνικῆς διαλέκτου, οὐχ εὕρομεν.

ΑΡΙΣΤ. Οὐρβανὸς ἐπίσκοπος Σίκκης, εἰ μὴ τὰ ὀφείλοντα διορθωθῇ, διορθώσεται, ἢ ἀποκοινωνητὸς ἔσται, ἢ ἐν Ρώμῃ κλητός.

Περὶ τοῦ τὰ ἀντίγραφα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου παρά τε τοῦ ἁγίου Κυρίλλου τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Ἀττικοῦ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου δέξασθαι βέβαια τῷ ἐν Καρθαγένῃ σύνοδον ταύτῃ, Ⓜ τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου κανόνα, περὶ τῶν ἐκκλήτων τῶν ἐπισκόπων πρὸς Ⓜ τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἐπίσκοπον, ὡς κανόνα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἐδέξαντο. καὶ διὰ τοῦτο καὶ Ⓜ ἐπίσκοπον Σίκκης Ⓜ Οὐρβανὸν ὥρισαν, εἰ μὴ διορθώσεται τὰ ὀφείλοντα παρ' αὐτοῦ διορθωθῆναι, ἢ ἀφορισμένον εἶναι· ἢ, εἰ ἀμφιβάλει περὶ τοῦ ἀφορισμοῦ, μεταληφθῆναι εἰς Ρώμην, καὶ τὰ περὶ τούτου παρὰ τοῦ Πάπα ἐξετασθῆναι.

Ἀρχὴ τῶν πρὸς τὴν ἐν Ἀφρικῇ σύνοδον ἀντίγραφα Κυρίλλου καὶ τῶν Ἀλεξανδρέων ἐπισκόπου· ἐν οἷς τὰ αὐθεντικὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἀπὸ Γραικῶν μεταβληθέντα διὰ Ἰννοκεντίου πρεσβυτέρου ἐπέστειλεν καὶ τοὺς κανόνας. αἵτινες ἐπιστολαὶ μετὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, διὰ τοῦ μνημονευθέντος Ἰννοκεντίου πρεσβυτέρου καὶ Μαρκέλλου ὑποδιακόνου τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, τῷ ἁγιωτάτῳ Βονιφατίῳ ἐπισκόπῳ τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας, τῇ πρὸ ἓξ καλανδῶν Δεκεμβρίων ἀπεστάλησαν.

Κύριλλος τιμιωτάτοις καὶ ἁγιωτάτοις ἀδελφοῖς καὶ συνεπισκόποις, Αὐρηλίῳ, Βαλεντίνῳ, καὶ πάσῃ τῇ ἐν Καρχηδόνι συναθροισθείσῃ ἁγιωτάτῃ συνόδῳ. ἀσπαζόμεθα ἐν κυρίῳ τῷ ὑμετέραν ἀγάπην. τὰ γραφέντα παρὰ τῆς ὑμετέρας τιμιότητος, πολλὴν ἔχοντα θρησκείαν, μετὰ πάσης χαρᾶς διὰ τέκνου ἡμῶν Ἰννοκεντίου πρεσβυτέρου ἐδεξάμην. τούτων δ' ὑπὲρ ἡμῶν ἐλπισθέντων, ὥστε ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας σκρινίου τὰ ἀληθέστατα ἴσα τῆς ἐν τῇ Νικαέων μητροπόλει τῆς Βιθυνίας αὐθεντικῆς συνόδου, τὰ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ὁρισθέντα καὶ βεβαιωθέντα ὑποκάτω τῆς ὁμολογίας τῆς ἡμετέρας πίστεως, τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ ἡμᾶς ἀποστεῖλαι· ἀναγκαῖον ἡγησάμην, κύριοι τιμιώτατοι ἀδελφοὶ, ἀσπασμοῦ προηγουμένου, διὰ τοῦ αὐτοῦ τέκνου ἡμῶν Ἰννοκεντίου πρεσβυτέρου τὰ πιστότατα ἴσα τὰ τῆς αὐθεντικῆς συνόδου τῆς ἐν τῇ Νικαέων πόλει τῆς Βιθυνίας ἐκκλησίας, τῇ ὑμετέρᾳ ἀποστεῖλαι ἀγάπῃ· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ ζητοῦντες εὑρήσετε. περὶ δὲ τοῦ πάσχα, ὡς ἐγράψατε, ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, τῇ πρὸ δεκαεπτὰ καλανδῶν Μαΐων ἡμᾶς ἐπιτελέσοντας τὴν ὑποφερομένην ἰνδικτιῶνι. ἡ ὑπογραφή. ὁ θεὸς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν τὸ ἅγιον ὑμῶν σύνοδον φυλάξοι· ὅπερ εὐχόμεθα τιμιώτατοι ἀδελφοί.

A Papa, ea in quibus aberraverat confitetur. Quædam enim illum contra Ecclesiasticos ordines locutum fuisse apparet; quæ culpam suam agnoscenti, veniamque postulanti condonata sunt, utque dignitatem retineret, indultum: non ita tamen ut Eccl. teneret, in qua antea fuerat; sed in aliam quamcunque voluisset, abiret. Ac de eo Syn. Papæ scripsit: Similiter & de iis, quæ Legati Roma missi in mandatis habebant; quæ etiã singula percensent, & servaturos se pollicentur, illud scilicet ut appellationes ad eum fiant, donec ad ipsos primæ Nicænæ Synodi Canones afferantur; ut huic consuetudini, si Patres illi ita censuerint, acquiescant. Per literas quoque cum Antiocheno, Alexandrino, Constantinopolitanóque Episcopo, de mittendis ad ipsos Nicænæ Synodi Canonibus agi postulavêre, ut, an inter illius Concilii decreta hoc quoque de provocationibus ad Romanum Episcopum concedendis, extet, certo queant cognoscere. Nos enim, inquiunt, in Latinis libris, quorum plures legimus, Canonem hunc nequaquam invenire potuimus: Græcum autem exemplar, hoc est, Græco idiomate exaratum, nullum habemus.

ARIST. *Urbanus Episcopus Siccæ, nisi quæ à se corrigenda sunt, correxerit, vel excommunicandus est, vel Romæ citandus.*

Antequam hæc Carthaginensis Synodus firma Synodi Nicænæ exemplaria à sancto Cyrillo Episcopo Alexandrino & Attico Episcopo Constantinopolitano accepisset, Canonem Synodi Sardicensis, de Episcoporum ad Romanæ Ecclesiæ Episcopum appellationibus, ut tanquam Synodi Nicænæ Canonem admiserunt. Et idcirco etiam Urbanum Siccæ Episcopum decreverunt, si non emendaret quæ ab eo emendari debuerunt, aut segregatum esse; aut, si de segregatione dubitet, Romam esse evocandum, & negotia sua à Papa examinari.

Incipiunt rescripta Cyrilli Alexandriæ Episcopi ad Africanam Synodum: in quibus Authentica Nicænæ Synodi è Græco translata per Innocentium Presbyterum misit & Canones: Quæ quidem Epistolæ cum Nicæna Synodo, per memoratum Innocentium Presbyterum & Marcellum Subdiaconum Ecclesiæ Carthaginensis, sanctissimo Bonifacio Romanæ Ecclesiæ Episcopo A. D. vi. Calend. Decembris missæ sunt.

Cyrillus dominis venerabilissimis & sanctissimis fratribus & Coëpiscopis, Aurelio, Valentino, & universæ sanctissimæ Synodo Carthagine congregatæ. Salutamus in Domino vestram dilectionem. Quæ à vestra reverentia scripta sunt, multam pietatem continentia, cum omni lætitia per filium nostrum Innocentium Presbyterum suscepi. Cùm hæc autem à nobis sperata fuerint, nos ex nostræ Ecclesiæ scrinio verissima exemplaria authenticæ Synodi, quæ habita fuit Nicææ, Bithynicæ Metropoli, ea quæ à sanctis Patribus definita & confirmata sunt, sub nostræ fidei professione, vestræ charitati missuros; necessarium duxi, domini fratres in primis venerabiles, salutatione præcedente, per eundem filium nostrum Innocentium Presbyterum fidelissima exemplaria authenticæ Synodi Nicææ, quæ Bithiniæ urbs est, habitæ, vestræ charitati mittere: quod etiam in Ecclesiastica historia quærentes invenietis. De Pascha autem, ut scripsistis, renuntiamus vobis, A. D. xvii. Cal. Maias sequente Indictione nos celebraturos. Subscriptio. *Deus & Dominus noster sanctam vestram Synodum custodiat. Quod oramus venerabilissimi fratres.*

Digitized by Google

A

INCIPIT EPISTOLA ATTICI

Episcopi Constantinopolitani ad eosdem. Dominis venerabilissimis & beatissimis fratribus & Coëpiscopis, Aurelio, Valentino, & reliquis qui in Africanâ Synodo convenerunt, Atticus Episcopus.

Per filium nostrum Marcellum Subdiaconum vestrum, literas vestræ dilectionis cum omni lætitia accepi, Deo gratias agens, quòd dignatus sum frui tantorum fratrum benedictione. Domini B *beatissimi fratres, scripsistis, ut verissimos Canones, qui Nicææ, quæ est Bithyniæ Metropolis, à Patribus constituti sunt, post fidei expositionem mittam. Et quis est, qui communem fidem, & decreta à Patribus constituta, propriis fratribus deneget? Unde per eundem filium nostrum Marcellum Subdiaconum vestrum valde festinantem, quemadmodum Canones Nicææ à Patribus definiti sunt, integrè, ut jussistis, misi; rogans vestram sanctam Synodum, ut pro me plurimum orare dignetur.* Subscriptio. *Dominus noster custodiat ve-* C *stram sanctitatem, quod oramus sanctissimi fratres.*

Incipiunt exemplaria Nicænæ Synodi A. D. sexto Calendas Decembris, post Consulatum Clarissimorum Imperatorum, Honorii XII. & Theodosii IX. Augustorum, Bonifacio Romano Episcopo missa. Credimus in unum Deum Patrem; Et deinceps sanctum Symbolum ut in prima Synodo scriptum est.

ZONAR. Huic Symbolo fidei, etiam exemplaria definitionum Nicæni Concilii ex memoratis Sacerdotibus adjuncta sunt, ut superius in omnibus continen- D tur: quæ nos nunc rursum eadem scribenda esse necesse non putavimus.

Rescripta Cyrilli Alexandriæ.

ARIST. *Quemadmodum ad nos scripsistis; nos fidissima exemplaria authenticæ Synodi Nicææ, quæ Bythyniæ urbs est, habitæ, vestræ charitati misimus.*

Attici Constantinopolis.

Synodi Nicænæ Canones, quemadmodum à Patribus decreti sunt, mittuntur, ut scripsistis. E

Credimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, visibilium pariter & invisibilium Creatorem: & in unum Dominum Jesum Christum, filium Dei, natum ex Patre unigenitum, hoc est, è substantia Patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, genitum non factum, Consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt; qui propter nos, & nostram salutem, descendit, incarnatus est, & homo factus, passus est, resurrexit, & ascendit in cælos, & iterum veniet judicare vivos & mortuos; & in Spiritum F *sanctum. Qui autem dicunt, erat tempus quando non erat, & quod ex non existentibus factus est, vel ex aliâ substantiâ aut essentiâ, vel mutabilis est aut convertibilis Dei filius: tales Catholica & Apostolica Ecclesia anathematizat.*

Ecce & exemplaria Synodi Nicænæ cum archetypis sive exemplaribus primigeniis in Ecclesiâ Alexandrinâ & Constantinopolitanâ repositis collata, & ab earum Episcopis, Cyrillo & Attico, confirmata, huic Synodo mittebantur.

ΑΡΧΕΤΑΙ Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΤΤΙΚΟΥ

τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, πρὸς τοὺς αὐτούς. τοῖς κυρίοις τιμιωτάτοις καὶ μακαριωτάτοις ἀδελφοῖς καὶ συνεπισκόποις, Αὐρηλίῳ, Βαλεντίνῳ καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν τῇ Αφρικῇ συνελθοῦσιν συνόδῳ, Αττικὸς ἐπίσκοπος.

ΔΙΑ τοῦ τέκνου ἡμῶν Μαρκέλλου, τοῦ ὑποδιακόνου ὑμῶν, γράμματα τῆς ὑμετέρας ἀγάπης μετὰ πάσης εὐχαριστίας ἐδεξάμην, τῷ κυρίῳ εὐχαριστῶν, ὅτι ἠξιώθην τοιούτων ἀδελφῶν εὐλογίας ἀπολαῦσαι. κύριοι μακαριώτατοι ἀδελφοὶ ἐγράψατε, ἵνα τοὺς ἀληθεστάτους κανόνας, τοὺς ἐν τῇ Νικαέων μητροπόλει τῆς Βιθυνίας παρὰ τῶν πατέρων ὁρισθέντας, μετὰ τὴν πίστεως ἔκθεσιν ἀποστείλω. καὶ τίς ἐστιν ὁ τὴν κοινὴν πίστιν, καὶ τοὺς ὅρους τοὺς ἀπὸ τῶν πατέρων βεβαιωθέντας, τοῖς ἰδίοις ἀδελφοῖς ἀρνούμενος; ὅθεν διὰ τοῦ αὐτοῦ τέκνου ἡμῶν Μαρκέλλου τοῦ ὑποδιακόνου ὑμῶν πάνυ σπεύδοντος, καθὼς οἱ ἐν Νικαίᾳ ἀπὸ τῶν πατέρων ὡρίσθησαν κανόνες, ἐν ὁλοκλήρῳ, ὡς ἐκελεύσατε, ἀπέστειλα, αἰτῶν τὴν ὑμετέραν ἁγίαν σύνοδον ὑπὲρ ἐμοῦ πλείστας εὔξασθαι καταξιῶσαι. ἡ ὑπογραφή. ὁ κύριος ἡμῶν φυλάξει τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην, ὅπερ εὐχόμεθα ἁγιώτατοι ἀδελφοί.

Αρχεται τὰ ἴσα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὰ ἀποσταλέντα τῇ πρὸ ἓξ καλανδῶν Δεκεμβρίων, μετὰ τὴν ὑπατείαν τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων, Ονωρίου τὸ δωδέκατον, καὶ Θεοδοσίου τὸ ἔννατον, τῶν Αὐγούστων, Βονιφατίῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ρώμης. Πιστεύωμεν εἰς ἕνα θεὸν πατέρα· καὶ ἐφεξῆς τὸ ἅγιον σύμβολον, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ ἐγράφη.

ΖΩΝΑΡ. Τῷ παρόντι συμβόλῳ τῆς πίστεως, καὶ τὰ ἴσα τῶν ὅρων τῆς αὐτῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἐκ τῶν μνημονευθέντων ἱερέων προσεζεύσθησαν, ὡς ἀνωτέρω ἐν πᾶσιν περιέχονται· ἅπερ ἡμεῖς ἐνταῦθα πάλιν τὰ αὐτὰ γραφῆναι ἀναγκαῖον οὐχ ἡγησάμεθα.

Αντίγραφα Κυρίλλου Αλεξανδρείας.

ΑΡΙΣΤ. Καθὼς ἡμῖν ἐγράψατε, τὰ πιστότατα ἴσα τῆς αὐθεντικῆς συνόδου τῆς ἐν Νικαέων πόλει τῆς Βιθυνίας, τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ ἀπεστείλαμεν.

Αττικοῦ Κωνσταντινουπόλεως.

Οἱ τῆς ἐν Νικαίᾳ κανόνες, καθὼς παρὰ τῶν πατέρων ὡρίσθησαν, ἀπεστάλησαν, ὡς ἐγράψατε.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ιησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς μονογενῆ, τουτέστιν, ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, θεὸν ἐκ θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ· γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα· ὁμοούσιον τῷ πατρί· δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· τὸν δι' ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα, σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, παθόντα, ἀναστάντα, καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ πάλιν ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. τοὺς δὲ λέγοντας, ἦν καιρὸς ὅτε οὐκ ἦν, καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως, ἢ οὐσίας, ἢ τρεπτὸν, ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ· τοὺς τοιούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία.

Ιδοῦ καὶ τὰ ἴσα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ἀντιβληθέντα μετὰ τῶν ἐναποκειμένων πρωτοτύπων τῇ ἐκκλησίᾳ Αλεξανδρέων καὶ τῇ Κωνσταντινουπόλει· καὶ βεβαιωθέντα παρὰ τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν, τοῦ τε Κυρίλλου καὶ τοῦ Αττικοῦ, τῇ συνόδῳ ταύτῃ ἐστάλησαν.

ΑΡΧΕ-

Digitized by Google

A

ΑΡΧΕΤΑΙ Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΕΝ Αφρικῇ συνόδου πρὸς Κελεστῖνον ΘΩ Πάπαν Ρώμης.

ΔΕσπότῃ ἀγαπητῷ καὶ τιμιωτάτῳ ἀδελφῷ Κελεστίνῳ Αὐρήλιος, Παλατῖνος, Αντωνῖνος, Τοῦτος, Σερβοὺς-Δέϊ, Τερέντιος καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐν πάσῃ τῇ συνόδῳ τῆς Καρχηδόνος εὑρεθέντες.

Ηυχόμεθα ἵνα ὃν τρόπον ἡ σὴ ἁγιωσύνη περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Απιαρίου χαρέντας ὑμᾶς ἐδήλωσεν, γραμμάτων πεμφθέντων διὰ τοῦ συμπρεσβυτέρου ἡμῶν Λέοντος· οὕτως καὶ ἡμεῖς ὁμοίως περὶ τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ αὐτοῦ τὰ παρόντα γράμματα μετὰ χαρᾶς ἀπεστείλαμεν. ἦν γὰρ δηλαδὴ καὶ ἡ ἡμετέρα καὶ ἡ ὑμετέρα προθυμία ἀσφαλεστέρα, καὶ οὐδὲ πευστικὴ ἐδόκει ἡ περὶ τοῦ ἀκμὴν ἀκουστέου ἤπερ ὡς περὶ ἀκουσθέντος προηγησαμένη. παραγενομένου τοίνυν πρὸς ἡμᾶς τοῦ ἁγιωτάτου ἀδελφοῦ καὶ συνεπισκόπου ἡμῶν Φαυστίνου, συνήξαμεν σύνοδον, καὶ ἐπιστεύσαμεν διὰ τοῦτο αὐτὸν μετ' ἐκείνου πεμφθέντα, ἵνα ὥσπερ οὗτος τῇ αὐτοῦ σπουδῇ τῷ πρεσβυτερίῳ ἀπεδόθη, οὕτως καὶ νῦν δυνηθῇ τῷ αὐτοῦ κόπῳ ἐκ τῶν ἀπὸ τῶν ἐν Θαβρακηναῖς ὑποβληθέντων τοσούτων ἐγκλημάτων καθαρθῆναι· οὗ τινος τὰ τοσαῦτα καὶ οὕτως παμμεγέθη ἀτοπήματα ἡ πληθὺς καταδραμοῦσα τῆς ἡμετέρας συνόδου εὗρεν, ὅτι καὶ τοῦ μνημονευθέντος τὴν πατρωνίαν μᾶλλον ἤπερ κρίσιν, καὶ τὴν ὡς ἐκδίκου σπουδὴν μᾶλλον ἤπερ διαγνώστου δικαιοσύνην ὑπερενίκησεν. πρῶτον μὲν γὰρ ἀντέστη μεγάλως πάσῃ τῇ συνόδῳ, διαφόρους ὕβρεις ἐπιφέρων, ὡσανεὶ τὰ πριβιλέγια τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας διεκδικῶν, καὶ θέλων αὐτὸν παρ' ἡμῶν εἰς κοινωνίαν δεχθῆναι, ὃν ἡ σὴ ἁγιωσύνη πιστεύσασα ἐκκαλεῖσθαι, ὅπερ ἀποδεῖξαι οὐκ ἠδυνήθη, τῇ κοινωνίᾳ ἀποδέδωκεν· ὅμως ἧττον αὐτῷ τοῦτο ἐξεγένετο, ὅπερ ἔτι μὴν τῇ ἀναγνώσει τῶν πεπραγμένων κρειττόνως γνοίης. τριημέρου μέντοι δίκης ἐπὶ μόχθου κινηθείσης, ἐν ὅσῳ τὰ διάφορα τῷ αὐτῷ ὑποβληθέντα συντριβόμενοι ἐζητοῦμεν, ὁ θεὸς ὁ δίκαιος κριτὴς, ὁ ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυμος, τάς τε παρολκὰς τοῦ συνεπισκόπου ἡμῶν Φαυστίνου, καὶ τὰς τριψεργίας τοῦ αὐτοῦ Απιαρίου, αἷς τὰς ἀθεμίτους αὐτοῦ αἰσχρότητας συγκαλύψαι ἐπηρείδετο, μεγάλῃ συντομίᾳ ἔτεμεν, τῆς σιχαντῆς δηλαδὴ καὶ δυσωδεστέρας ἐπιμονῆς καταργηθείσης, καὶ τῆς ἀναισχυντίας τῆς ἀρνήσεως, δι' ἧς τοῦ τοσούτων ἡδονῶν τὸν βόρβορον ἐβούλετο καταβυθίσαι. τοῦ γὰρ θεοῦ ἡμῶν τὴν συνείδησιν αὐτοῦ στενοχωρήσαντος, καὶ τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ κρυπτὰ, ὡς ἐν ἰλύϊ τῶν ἐγκλημάτων ἤδη καταδεδικασμένα, πᾶσιν ἔτι μὴν τοῖς ἀνθρώποις δημοσιεύσαντος, ἀφνιδίως εἰς ὁμολογίαν πάντων τῶν ὑποβληθέντων αὐτῷ ἐγκλημάτων ὁ δόλιος ἀρνητὴς ἐξέρρηξεν, καὶ μόλις ποτὲ περὶ πάντων τῶν ἀπιθάνων ὀνειδῶν ἑκοντὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἔλεγξεν, καὶ αὐτὴν ὁμοίως τὴν ἡμετέραν ἐλπίδα, ᾗ τινι καὶ ἐπιστεύσαμεν αὐτὸν, καὶ ηὐχόμεθα ἐκ τῶν οὕτως ἐπαισχυντέων σπίλων δύνασθαι, καθαρθῆναι, μετέστρεψεν εἰς στεναγμούς· εἰ μὴ ὅτι ταύτην ἡμῶν τὴν λύπην μιᾷ καὶ μόνῃ παραμυθίᾳ κατεπράϋνεν, ὅτι καὶ ἡμᾶς τοῦ ὀδυρμοῦ τοῦ διηνεκοῦς καμάτου εὐλύτωσεν, καὶ τοῖς ἰδίοις τραύμασιν ὁτεδήποτε ἴασεν, εἰ καὶ ἀκουσίως καὶ τῆς ἰδίας συνειδήσεως ἀντιμαχομένης ὁμολογήσας προενοήσατο, κύριε ἀδελφέ. ἐν προφάτῳ τοίνυν τοῦ καθήκοντος τῆς ὀφειλομένης προσκυνήσεως ἐκπληρουμένου, ἱκετεύομεν, ἵνα τοῦ λοιποῦ πρὸς τὰς ὑμετέρας ἀκοὰς τοὺς ἐντεῦθεν παραγινομένους εὐχερῶς μὴ προσδέχησθε· μηδὲ τοὺς παρ' ἡμῶν ἀποκοινωνητέους, εἰς κοινωνίαν τοῦ λοιποῦ θελήσητε δέξασθαι. ἐπεὶ τοῦτο καὶ τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ ὁρισθὲν εὐχερῶς εὕροι ἡ σὴ σεβασμιότης. εἰ γὰρ καὶ περὶ κατωτέρων κληρικῶν καὶ περὶ λαϊκῶν φαίνεται ἐκεῖ παραφυλάττεσθαι, πολλῷ μᾶλλον τοῦτο περὶ ἐπισκόπων βούλεται παραφυλαχθῆναι. μὴ οὖν οἱ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπαρχίᾳ ἀπὸ τῆς κοινωνίας ἀναρτηθέντες παρὰ τῆς

INCIPIT EPISTOLA SYNODI AFRICANÆ AD CELESTINUM Papam Romæ.

Domino dilecto & in primis venerabili fratri Celestino Aurelius, Palatinus, Antoninus, Tutus, Servus-Dei, Terentius & cæteri, qui in universali Carthaginensi Synodo interfuerunt.

Optaremus, ut quemadmodum tua sanctitas de Apiarii præsentia lætatos vos fuisse, missis per Compresbyterum nostrum Leonem literis declaravit: ita & nos similiter de ejusdem purgatione præsentes literas cum gaudio mitteremus. Esset profecto & nostra & vestra alacritas tutior, & nec percontatoria videretur, quæ de nunc audiendo, quam quæ tanquam de audito præcesserat. Cùm ergo ad nos accessisset sanctissimus frater & Coëpiscopus noster Faustinus, Synodum coëgimus; & credidimus ipsum propterea cum illo esse missum, ut quemadmodum ipsius studio Presbyterio antea erat redditus, sic & nunc ejusdem opera posset à tot criminibus illi in Thabracenis objectis purgari: cujus tot & tam magna scelera nostræ Synodi multitudo percurrens, invenit, ut & memorati patrocinium, potiùs quàm judicium, & tanquam defensoris studium, potiùs quàm cognitoris justitiam vicerit. Primùm enim toti Synodi valde restitit, varias contumelias ingerens, tanquam qui Romanæ Ecclesiæ privilegia defenderet, & vellet ipsum à nobis in communionem admitti; quem tua sanctitas, cùm credidisset appellare, quod quidem probare non potuit, communioni restituit: hoc tamen ei non processit, quod adhuc ex actorum lectione meliùs cognoveris. Triduano enim moto laborioso judicio, in quo diversa, quæ ei objiciebantur, afflictissimi quærebamus, Deus justus judex, fortis & longanimis, & Coepiscopi nostri Faustini dilationes, & ipsius Apiarii frustratorias in dicendo tergiversationes, quibus nefarias suas turpitudines velare conabatur, magno compendio amputavit; molesta scilicet & longe fœtidissima obstinatione compressa, negationisque impudentia, per quam tantum voluptatum cœnum obruere volebat. Cùm enim Deus noster ejus conscientiam in angustias deduxisset, & quæ occulta erant in corde peccata, tanquam in criminum cœno jam condemnata; omnibus etiam hominibus publicasset, repente ad confessionem omnium sibi objectorum criminum fraudulentus inficiator erupit, & vix tandem omnium incredibilium probrorum ipse seipsum sua sponte arguit; & ipsam similiter spem nostram, cui ipsum commiseramus & orabamus, ut à tam pudendis maculis posset purgari, convertit in luctus: nisi quod hanc nostram tristitiam uno eoque solo solatio mitigavit, quòd etiam nos à mœroris perpetuo labore liberavit, & suis vulneribus, etiamsi invitus & propria repugnante conscientia confessus, medelam qualemcunque providit, domine frater. In primis ergo officio debitæ venerationis impleto, supplices petimus, ne deinceps ad vestras aures eos, qui hinc veniunt, facilè admittatis: nec qui à nobis excommunicati fuerint, in communionem velitis ultrà recipere. Nam hoc quoque in Nicæna Synodo definitum vestra facilè inveniet beatitudo. Si enim etiam de inferioribus Clericis & Laicis illic servari videtur; hoc vult multo magis etiam de Episcopis servari.

Ne

Digitized by Google

Ne ergo, qui in propria provincia à communione suspensi sunt, à tua sanctitate, dedita opera, & ut non oportet, communioni restituti videantur. Presbyterorum autem similiter & consequentium Clericorum impudentes fugas, ut te dignum est, persequetur tua sanctitas. Nam neque per ullum Patrum decretum hoc Africanæ Ecclesiæ est prohibitum: & Nicænæ Synodi statuta, sive Clericos inferioris gradus, sive ipsos Episcopos, propriis Metropolitanis apertissimè commiserunt. Sapienter enim & justè perspexerunt, quæcunque fuerint exorta negotia, ea in propriis locis terminari debere. Neque enim unicuique providentiæ Sancti Spiritus gratiam deesse putarunt, per quam justitia à Christi Sacerdotibus & videtur prudenter, & firmiter tenetur: maximè quòd etiam unicuique concessum est, si ei videatur, de Judicum sententia ad Synodos propriæ provinciæ, vel præterea etiam ad universalem Synodum, appellare. Nisi utique sit aliquis, qui credat, unicuipiam, quicunque is sit, posse Deum nostrum judicii justitiam inspirare: innumerabilibus autem Sacerdotibus in Synodum congregatis negare. Quomodo ergo firmum erit hoc transmarinum judicium, ad quod testium necessariæ personæ, vel propter naturæ vel propter senii imbecillitatem, vel propter multa alia impedimenta, deduci non possunt? Nam de mittendis quibusdam, veluti à latere vestræ sanctitatis, à nulla Patrum Synodo constitutum invenimus. Quod olim enim per hunc ipsum Coëpiscopum nostrum Faustinum, tanquam ex parte Nicænæ Synodi, isthinc missum fuerat, in verioribus Nicænæ Synodi repertoriis, quæ à sanctissimo Cyrillo Alexandrinæ Ecclesiæ Coëpiscopo, & à venerando Attico Constantinopolis Episcopo, ex Authenticis missa accepimus; quæ quidem antehac per Innocentium Presbyterum & Marcellum Subdiaconum, per quos ad nos de illis missa fuerant, veneranda memoriæ Bonifacio Episcopo decessori vestro à nobis destinata sunt: nihil ejusmodi invenire potuerimus. Executores ergo vestros Clericos petentibus aliquibus ne velitis mittere, nec permittere, ut fumosum mundi fastum Christi Ecclesiæ inducere videamur; quæ simplicitatis lucem & humilitatis diem affert iis, qui Deum videre cupiunt. De deflendo enim Apiario, jam à fratre nostro Faustino pro suis nefariis nequitiis Christi Ecclesia moto, solliciti non sumus; quòd eum vestræ sanctitatis probatione & correctione in servanda fraterna charitate Africa nequaquam amplius sustinebit. Subscriptio. *Deus noster sanctitatem vestram in longissimum tempus custodiat, pro nobis orantem, domine frater.*

A B C D E

Bals. Apiario à Synodo Africana segregato, cùm is ad Papam Celestinum accessisset, & segregatio soluta esset, Faustinus unà cum illo Carthaginem missus est, negotium ejus examinaturus: decisa autem causa misit Synodus Celestino hanc Epistolam. Et primùm quidem accusavit Faustinum, quòd Apiarium præter rationem defenderet. Deinde subjunxit, quòd ex Apiarii confessione causa fuit decisa: & oravit, ut non facilè admitteret Celestinus eos, qui adversus Synodum dicunt, & ab ea segregati sunt. Adjecerunt autem, quòd nec Patres Nicænæ Synodi statuerunt, à Papa in Africam mittendos, qui causam simul cognoscerent; & nec hoc invenitur in missis ab Alexandrino & Constantinopolitano Episcopis.

F

τῆς ἀγιωσύνης, σπουδάζως, & καλῶς μὴ χρὴ, φαίνεσθαι ἀποκαθισαμένους τῇ κοινωνίᾳ. καὶ τῶν πρεσβυτέρων δὲ ὁμοίως καὶ τῶν ἑπομένων κληρικῶν τὰς ἀναιδεῖς ἀποφυγὰς, ὡς ἔστιν σε ἄξιον, ἀποδιώξῃ ἡ ἁγιωσύνη σου. ὅπερ καὶ ὁ ἁγιώτατος πάπας τῶν πατέρων τῶν ἀποστόρδου τῇ ἐν Ἀφρικῇ ἐκκλησίᾳ· καὶ τὰ ψηφίσματα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, εἴτε κληρικὰς τῶν καταπέρου βαθμοῦ, εἴτε αὐτοὺς τοὺς ἐπισκόπους, τοῖς ἰδίοις μητροπολίταις φανερώτατα κατεπέμψαν. συνετῶς γὰρ & δικαίως συνῆδεν, ἁπλαδήποτε πράγματα ἀναφύωσιν, ἐκεῖνα ἐν τοῖς ἰδίοις ὀφείλειν πρατεῖσθαι τόποις. ἔστι γὰρ μιᾷ ἑκάστῃ προνοίᾳ ἐλαχίστην ἐλλείπειν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος, δι' ἧς ἡ δικαιοσύνη ἀπὸ τῶν τοῦ Χριστοῦ ἱερέων καὶ ὁρᾶται φρονίμως, καὶ κατέχεται σαφῶς, μάλιστα, ὅπου καὶ ἑνὶ ἑκάστῳ συγκεχώρηται, ἐὰν πρὸς τῆς δίκης τοῦ μεγίστου πρόεδρος ἀυτὸς πρὸς τὰς συνέδρους τῆς ἰδίας ἐπαρχίας, ἢ ἐπὶ μεῖζον εἰς οἰκουμενικὴν σύνοδον, ἐκκαλέσῃ. εἰ μή ἄρα τίς ἐστιν, ὅστις ποτὲ δύναται πιστεύειν ἢ θεὸν ἡμῶν τὴν κρίσεως ἐμπνεῦσαι τῷ δικαιοσύνῃ, τοῖς δὲ ἀναριθμήτοις εἰς σύνοδον συνηθροισμένοις ἱερεῦσιν ἀρνεῖσθαι. πῶς δὲ ἄρα αὕτη ἡ πραγματικὴ κρίσις βεβαία ἔσται, πρὸς ὧν τῶν μαρτύρων τὰ ἀναγκαῖα πρόσωπα, ἢ διὰ τὴν φύσεως, ἢ διὰ τὸ γήρως ἀδένειαν, ἢ πολλοῖς ἄλλοις ἐμποδισμοῖς, ἐνεχθῆναι ἢ δύνανται; πρέπει γὰρ τέ, τινὰς ὡσφεὶ ἐκ τοῦ πλήθους τῆς ἁγιωσύνης πέμπειν, σύνεδρα τῶν πατέρων συνόδῳ ὁριάδην δι' εἰσκομιδῆς. ὅπερ ὥσπερ πάλαι διὰ τοῦ αὐτοῦ συνεπισκόπου ἡμῶν Φαυστίνου, ὡσανεὶ ἐκ μέρους τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, αὐτόθεν ἀπέσταλτο, ἐν τῇ ἀληθεστέρᾳ ἀποφάσει τῆς ἐν Νικαίᾳ, ἃς ἐδεξάμεθα ἀπὸ τοῦ ἁγιωτάτου Κυρίλλου, τοῦ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας συνεπισκόπου ἡμῶν, καὶ διὰ τοῦ περισκεπτοῦ Ἀττίκου τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπισκόπου, πεμφθείσας ἐκ τῶν αὐθεντικῶν· αἵ τινες ἔτι μὲν πρὸ τούτου διὰ Ἰννοκεντίου τοῦ πρεσβυτέρου καὶ Μαρκέλλου τοῦ ὑποδιακόνου, δι' ὧν πρὸς ἡμᾶς παρ' ἐκείνων ἀπεστάλησαν, τῷ τῆς προσκυνητῆς μνήμης Βονιφατίῳ τῷ ἐπισκόπῳ τῷ προηγησαμένῳ ὑμᾶς παρ' ἡμῶν ἐξεπέμφθησαν, ζοιῦτο πότε οὐκ ἠδυνήθημεν δίχα. ἐκβιάζας τοίνυν κλῆρικὰς ὑμῶν τινῶν αἰτέντων μὴ θέλετε ἀποστέλλειν, μήτε καθαχωρεῖν, ἵνα τὸ καπνώδη τύφον τοῦ κόσμου δοξωμεν εἰσάγειν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, ἥτις ὃ φῶς τῆς ἁπλότητος, καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης τὴν ἡμέραν τοῖς θεὸν ἰδεῖν ἐπιθυμοῦσιν προσφέρει. ὃ γὰρ κλαυσίμου Ἀπαρείου ἤδη ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Φαυστίνου καὶ τὰς ἰδίας ἀθεμίτους ἀρρησιουσίας ἐκ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἀποκινηθέντος ἀμέλειμνοι ἐσμὲν, ὅπως τοῦτον τῇ δοκιμῇ καὶ ῥυθμίζει τῆς σῆς ἁγιωσύνης ἐν τῷ σώζεσθαι τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην πρωτέρων ἡ Ἀφρικὴ οὐδαμῶς ὑπομείνῃ. ἡ ὑπογραφή. ὁ θεὸς ἡμῶν τὴν ἁγιωσύνην ὑμῶν ὅτι μάκιστον χρόνον φυλάξοι, ὑπὲρ ἡμῶν εὐχόμενον, κύριε ἀδελφέ.

ΒΑΛΣ. Τοῦ Ἀπαρείου ἀφοριθέντος ἐκ τῆς ἐν Ἀφρικῇ Συνόδου, καὶ προσελθόντος τῷ Πάπᾳ Κελεστίνῳ καὶ λυθέντος τοῦ ἀφορισμοῦ, ὁ ἐπίσκοπος Φαυστῖνος ἐξάλλη σὺν ἐκείνῳ εἰς Καρχηδόνα ἐξετάζων τὰ κατ' αὐτόν· λυθείσης δὲ τῆς ὑποθέσεως, ἐπέστειλε τῷ Κελεστίνῳ ἡ σύνοδος τὰ ὑπισχνεῖσθαι ταῦτα. καὶ πρῶτα μὲν ἠτιάσατο τὸν Φαυστῖνον, ὡς παραλόγως ἀντιποιηθέντος τοῦ Ἀπαρείου. εἶτα ἐπήγαγον, ὡς ἀπὸ ὁμολογίας τοῦ Ἀπαρίου ἐλύθη ἡ ὑπόθεσις· καὶ ἐκέλευσε μὴ ὀλιγωρῶς προσδέχεσθαι τὸν Κελεστῖνον τοὺς λέγοντας καὶ τὴν Συνόδου, καὶ ἀφορισθέντας παρ' αὐτῆς. προσέθεντο δὲ, ὡς οὐδὲ οἱ ἐν Νικαίᾳ πατέρες ὤρισε πέμπειν παρὰ τοῦ Πάπα εἰς Ἀφρικὴν συνεδρεύσοντας καὶ οὐδὲ εὑρίσκεται τοῦτο ἐν τοῖς πεμφθεῖσι παρὰ τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως.

ΖΩΝΑΡ.

Digitized by Google

ΖΩΝΑΡ. Τοῦ Ἀπιαρίου ἀφορισθέντος ὑπὸ τῆς ἐν Ἀφρικῇ συνόδου, καὶ προσελθόντος τῷ Πάπα Κελεστίνῳ, λυθέντός τε τοῦ ἀφορισμοῦ, ὁ ὅπατος Φαυστῖνος ἐστάλη σὺν ἐκείνῳ εἰς Καρχηδόνα ἐξετάσων τὸ κατ' ἐκείνου μὴ τῆς ἐκῆ συνόδου. γνωσθείσης δὲ τῆς πρᾶξεως, ἐπέστειλε τῷ Κελεστίνῳ ἡ σύνοδος τιμῶν ὑπηρετοῦντι ταύτῃ, δι' ἧς αἰτεῖται τὸν Φαυστῖνον, ὡς ἀντιποιούμενον τοῦ Ἀπιαρίου καὶ παρῳνίαν ἐπ' αὐτῷ ἐνδεξάμενον ἦγουν προστασίαν, βοήθειαν, ἀλλ' ὑ κρίσιν, καὶ σπουδὴν ἐκδικοῦντος, ἀλλ' ὑ δικαιοσύνῃ ἀγανώσοντος ἤτοι δικάζοντος, καὶ ἀνθιστάμενον τῇ συνόδῳ, καὶ εἰς ὕβρεις χωρήσαντα, ὡς δῆθεν τὰ τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας ἐκδικοῦντα προβιλέγια ἤτοι πρόνομια (καὶ ἡ παρῳνία ὅ καὶ τὸ προβιλέγια, λέξεις Ρωμαϊκαὶ ἤτοι πρὸς Λατίνων εἰσί) καὶ σπεύδοντα δεξιῶσαι αὐτὸν παρὰ τὴν συνόδου, ὃν ἐξεχύνετο αὐτῷ· ἀλλὰ ὁ θεὸς ζῇς προλήψεις Φαυστίνου, ζῇς ἀναβολάς, τὰς ὑποβιβασμὸς δηλαδὴ καὶ τὰς τεργιφρίας Ἀπιαρίου, ἴσυπερ ζῇς ὑποθέσεις, τὰς ὅπ τοῖς ἔργοις τειβὰς συντόμως ἐξέτεμε, ἀναπιθάσας αὐτὸν ὁμολογῆσαι τὰ κατ' αὐτὸν ἐγκλήματα. ταῦτα δὲ ὅπως ἐχθέντα καὶ λελεγμένα ἡ ὅπισθεν ἐπάγει. ἐν προφάτω τοίνυν, φησὶ δ' ἐν προοιμίοις, τὴν ἁρμόζουσάν σοι προσκύνησιν πληροῦντες (ταῦτα δὲ πρὸς τὸν Κελεστῖνον), ἱκετεύομεν μὴ εὐχερῶς προσδέχεσθαι τοὺς ἀφ' ἡμῶν γινομένους ἀκοινωνήτους, καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτῶν ὅπιμηθέντας ἀκοινωνησίας, μὴ σπουδαίως, φησὶ τὸν ταχέως, συντόμως, ἀποκαθισταθαι παρὰ σῦ τῇ κοινωνίᾳ. ἀλλὰ καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς λοιποὺς κληρικούς, τοὺς ἀποφεύγοντας ἀναιδῶς, ἦγουν αἰτίας δικόλογον χωρεῖς, διώκειν ζητοῦσι, καὶ ἀποκαθίσταθαι τοῖς ὅπισθεν αὐτῶν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ παρὰ τοῖς ὅπισθεν αὐτῶν δικάζεσθαι τοὺς κληρικοὺς αἰτοῦσι. μέμνηται ὅ καὶ κανόνων ὧδε τούτων τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, καὶ ὑδαμοῦ λέγουσιν ὀφείλειν πέμπεσθαι παρὰ τὸν Πάπα συναγωνώμονας καὶ ἐκβιβασθέντας ἐκ τοῦ πλούτου αὐτοῦ ἤτοι ἐγγίζοντας αὐτῷ κατὰ τιμὴν, ἀντὶ τοῦ ἐντιμοτέρους καὶ φιλουμένους αὐτῷ. φασὶ γὰρ δόγμά τι, φασὶ, τοιοῦτον ἐν τοῖς πεμφθεῖσιν ἡμῖν παρὰ τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικοῦ· μὴ οὖν θέλετε ταῦτα ποιεῖν, μηδὲ προχωρεῖν καὶ κατανώδη τύφον εἰσάγειν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, φησὶν ὡς καταγνοὺς ταχέως ἀφανιζομένην καὶ ἀφανιζομένην κενοδοξίαν· ὅπερ φασὶν, ἡ ἁπλότης καὶ ἡ ταπείνωσις, ὡς φῶς, προσφέρει φησὶν ἡμέραν τοῖς θέλουσιν ἰδεῖν τὸν θεόν· ἤγουν ὅπ, ὥσπερ τὸ φῶς λαμπρὸν φησὶν ἡμέραν ποιεῖ, καὶ δίδωσι τὸ ὁρᾶν τὰ αἰσθητά, οὕτως ἡ ἁπλότης καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη δίδωσιν ἔλλαμψιν τῷ νῷ εἰς τὸ ὁρᾶν τὸν θεόν, τυπίζειν, ὡς ἐφικτὸν καταλαβεῖσαι αὐτόν.

ΑΡΙΣΤ. Τοὺς πρὸ' ἡμῶν ἀποκοινωνήτους, εἰς κοινωνίαν τὸ λοιπὸν μὴ θελήσητε προσδέξασθαι· ὅσπερ καὶ τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ ὤρισται. ἰδοὺ γὰρ καὶ Ἀπιάριος, δεχθεὶς παρά σε, τῇ συνόδῳ ἀντέστη, καὶ ὕβριν ὑπομείνας, καὶ τέλος μετεγράφη, καὶ ἑαυτὸν ἤλεγξε, καταλήξας εἰς στεναγμούς.

Δεξάμενοι οἱ πατέρες ἤτοι τὰ ἴσα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἀναμφίβολά τε καὶ ἀληθέστατα, καὶ μὴ εὑρόντες ἐν τοῖς κανόσιν αὐτῆς ὠφελοῦν, ὃ παρὰ Πάπα τοῦ στέλλεσθαι ὑπηρέτας αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐκκλήτους τῶν ὅπισθεν ἢ κληρικῶν γυμνάζεσθαι πρὸ' αὐτοῖς· ἔγραψαν πρὸς τὸν Κελεστῖνον τὸν Πάπαν Ρώμης, μηκέτι τοὺς πρὸ' αὐτῶν ἀφορίζομένους εὐχερῶς δὴ, καὶ καθὼς ὑ χρὴ, εἰς κοινωνίαν ἀποκαθιστᾶν, ἢ τὰς ἐκκλήτους δέχεσθαι τῶν ὅπισθεν ἢ κληρικῶν, τῶν εἰς καθαίρεσιν πρὸ' αὐτῶν καταδικαζόντων· καὶ πρεσβυτέρους ἰδίους στέλλειν, καὶ πῶς τῆς ἐκκλήτου δοκιμασίαν ἀνάπτεσθαι αὐτοῖς· ἀλλ' ἕκαστον τῶν καταδικαζόντων πρὸς τὰς συνόδους τῆς ἰδίας ἐπαρχίας ἐκκαλεῖσθαι, εἰ βέλεται, ἢ ἐπὶ μᾶλλον πρὸς οἰκουμενικὴν σύνοδον· ἵνα μὴ κοσμικὸν τύφον τῇ τοῦ χριστοῦ ἐκκλησίᾳ εἰσάγειν δόξῃ. πρέσβεσιν δὲ τοῦτο,

A ZONAR. Cum Apiarius ab Africana Synodo segregatus ad Celestinum Papam confugisset; eum Celestinus segregationis vinculo liberavit, & cum illo, qui causam ejus cum Africana Synodo cognosceret, Faustinum Episcopum Carthaginensem misit. Qua re transacta, epistolam hanc Synodus ad Celestinum dedit; qua Faustinum, quòd Apiario faverit, ejusque patronum ac defensorem, non judicem egerit, ac advocati studium, non cognitoris æquitatem aperte indicarit, & quòd Synodo se adversarium sit professus, nec verò dum se Romanæ Ecclesiæ privilegiorum vindicem ostenderit, à contumeliis quoque abstinuerit, (sunt autem B privilegia & patronatus Romanæ sive Latinæ voces) vehementer accusat; quòdque, ut is à Synodo ad communionem admitteretur, nimia festinatione adproperarit. Non processit tamen, sed Deus, Faustini cunctationem, dilationes, protelationes scilicet frustratoriásque Apiarii tergiversationes, hoc est, procrastinationes, in negotiis gerendis moram, subitò dissolvit; eam mentem illi immittens, ut objecta crimina sponte confiteretur. His, ita ut acta sunt, in Epistola explicatis, deinde subjiciunt. Nos te, (ad Celestinum autem oratio dirigitur) in præcursu orationis, hoc est, procemii loco, ex merito venerati, ne in iis, qui à nobis segregati sunt, admittendis faciliorem te præbeas, neve qui in sua provincia C communione mulctæ nomine privati sunt, propere nimis ac festinè communioni restituas, obsecramus. Sed & Presbyteros, & alios è Clero, sese per impudentiam, absque ulla scilicet justa causa, proripientes expelli, suisque Episcopis reddi; quin & Clericos omnes à suo quemque Episcopo judicari postulant. Canonum etiam, qui hac de re in Nicæna Synodo editi sunt, meminêre: neque vero ut aliqui à Papæ latere, hoc est, qui illi dignitate proximi, ac apud eum honestiore loco haberentur, familiaritatéque conjuncti præter cæteros forent cognitores ac executores mitterentur, id usque de- D cretum extare affirmant. Neque enim, aiunt, aliquid simile in iis, quæ ab Alexandrino Cyrillo & Constantinopolitano Attico ad nos missa sunt, invenimus. Ne velitis igitur isto modo agere, nec inanis gloriæ fastum, fumi instar evanescentem, concedere Ecclesiæ Dei inferri. Simplicitas namque, aiunt, & demissio animi, instar lucis, iis, qui Deum intueri cupiunt, affert diem: hoc est, veluti diffusa lux diem efficit, ac per eam, quæ sensibus percipiuntur, videre licet; eodem modo simplicitas ac humilitas lucem immittit animo, qua illustratus Deum videre, hoc est, quantum homini fas est, cognoscere queat.

E

ARIST. *Eos, qui à nobis excommunicantur, posthac in communionem admittere ne velitis: quod & in Synodo Nicænâ decretum est. Ecce enim & Appiarius, à te admissus, Synodo restitit, & injuriam attulit, & tandem conversus est, & seipsum reprehendit, suspiriis desinens.*

Patres hi indubitata & verissima Synodi Nicænæ exemplaria recipientes, in Canonibus illius non invenientes decretum, ut à Papâ mitterentur ejus Ministri, & Episcoporum & Clericorum appellationes apud eos exercerentur: ad Celestinum Romæ Papam scripserunt, ut postea ab ipsis segregatos facile, & ut non decet, in communionem non restitueret, nec Episcoporum aut Clericorum ab ipsis ad depositionem condemnatorum appellationem reciperet, nec Presbyteros suos mitteret; & iis appellationis examinationem committeret; sed ut condemnatorum unusquisque ad propriæ provinciæ Synodos appellaret, si vellet, vel etiam ad Synodum Oecumenicam; ne secularem fastum in Christi Ecclesiam introducere videretur. Sed illud etiam

Digitized by Google

in medium producebant, quod ex istiusmodi operibus Ecclesia contumeliâ afficeretur. Nam Apiarium Presbyterum Siccæ Ecclesiæ ob justas causas amotum, deinde ad ipsum Celestinum Romæ Episcopum accedentem, & ab eo acceptum, & cum Faustino Episcopo ad Africam missum, ut Presbyterio ipse iterum redderetur, quæ autem ab ipsis Tharabracenis ei objecta fuerant crimina examinarentur, impudentissimum istum propere, & ut non oportebat, ad communionem recipi constituit, etiam Synodo contumelias affligentem, ut ab eâ non acceptum, eò quòd accusatores ejus coràm stabant, & eum convincebant, qui post multas contradictiones & impudentes denegationes, argumentis pariter & propriâ conscientiâ in angustias compulsus, crimina ei objecta publicè confessus, & in suspiria conversus est & lachrymas.

A ὃ ἐξ ἔργων αὐτῶν καὶ ὕβριν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπάγον· ὅθεν γὰρ πρεσβύτερον Ἀπιάριον, ἐκ τῆς ἐν Σίκκῃ ἐκκλησίας ἀποκινηθέντα δι' εὐλόγους αἰτίας, εἶτα αὐτῷ δὴ τῷ Κελεστίνῳ τῷ Ῥώμης προσελθόντα, καὶ παρ' αὐτοῦ δεχθέντα, καὶ μετὰ Φαυστίνου τοῦ ἐπισκόπου σταλέντα πρὸς τὴν Ἀφρικὴν, ἐπὶ τῷ ἀποδοθῆναι αὐτὸν αὖθις τῷ πρεσβυτερίῳ, κατεξετασθῆναι δὲ καὶ τὰ παρ' αὐτῶν δὴ τῶν θαραβρακηνῶν κατ' αὐτοῦ ἐπενεχθέντα ἐγκλήματα· ἀναισχυντότερον τοῦτον, ὃ σπουδαίως, καὶ ὡς οὐκ ἔδει, εἰς κοινωνίαν παραδεχθῆναι κατέστησε, καὶ τῇ συνόδῳ ὕβρεις ἐπάγοντα, ὡς μὴ δεχόμενον παρ' αὐτῆς, διὰ ὃ τοὺς κατηγόρους κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ἵστασθαι, καὶ
B ἀπελέγχειν αὐτὸν, καὶ μετὰ πολλὰς ἀντιλογίας καὶ ἀναισχύντους ἀρνήσεις στενοχωρηθέντα ὑπό τε τῶν ἐλέγχων, καὶ τῆς ἰδίας συνειδήσεως, δημοσίᾳ ὁμολογήσαντα τὰ κατ' αὐτοῦ προτεθέντα ἐγκλήματα, καὶ εἰς στεναγμοὺς μεταστραφέντα καὶ δάκρυα.

EX MONUMENTIS ACTORUM CONSTANTINOPOLI DE AGAPIO & Bagadio, utroque vendicante Episcopatum Bostræ.

C

IN Consulatu religiosissimorum & Dei amantissimorum Imperatorum nostrorum Fl. Arcadii Augusti tertium, & Honorii secundum, A. D. III. Calendas Octobris in Baptisterio sanctissimæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ, sedentibus sanctissimis Episcopis, Nectario Constantinopolitano, Theophilo Alexandrino, Flaviano Antiocheno, Palladio Cæsareæ Cappadociæ, Gelasio Cæsareæ Palæstinæ, Gregorio Nyssæ, Amphilochio Iconii, Paulo Heracleæ, Arabiano Ancyræ, Ammone Adrianopolis, Phalerio Tarsi, D *Lucio Hierapolis, Elpidio Laodicææ, Paulo Alexandrorum, Dioscoro Hermopolis, Probatio Beronices, Theodoro Mopsuestiæ, Bizo Seleuciæ, Epagatho Marcianopolis, Gerontio Claudianopolis, & aliis diversis Episcopis, & universo ordine Sacerdotali; Nectarius Episcopus Constantinopolitanus dixit; Sancta hac Synodo Dei gratia rursus in hoc sancto loco congregata, si eadem sanctorum fratrum & in sacris Comministrorum Synodus ita censet, quia adstare video eos, qui contendunt de Bostrenorum Episcopatu, fratres nostros Bagadium & Agapium,* E *hi sua inter se invicem jura incipiant proponere. Et postquam aliqua ab eis pro hac causa acta essent, & dicti Bagadii depositionem à duobus solis Episcopis jam tempore hujus Synodi mortuis factam ostensum esset; Arabianus Ancyræ Episcopus dixit; Non propter hanc litem, sed de tota deinceps vita id metuens, precor sanctam Synodum statuere; licétne à duobus Episcopis fieri depositionem, an non? & absente Metropolitano licet, an non? Præsenti quidem causæ nihil est præjudicii. Vereor autem, ne ex his actis aliqui potestate accepta talia audeant. Rogo ergo vos respondere.* F *Nectarius Episcopus Constantinopolitanus dixit; Pulchrè suasit religiosissimus Episcopus Arabianus: Equidem cum par causa accidere possit, præteritum non condemnantes, quod deinceps futurum est præmuniamus. Arabianus Ancyræ Episcopus dixit; Id quod est præteritum, beatorum Patrum, qui Nicææ convenerunt, damnat Synodus, jubens non esse pauciores tribus, qui ordinent, nec absente Metropolitano. De futuro autem veritus hæc interrogavi. Velim ergo vos apertè edicere, & nec suspensè,*

ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΑΧΘΕΝΤΩΝ ὑπομνημάτων ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου, ἑκατέρου ἀντεχομένου τῆς ἐπισκοπῆς Βόστρων.

ΕΠΙ ὑπατείας τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφιλεστάτων βασιλέων ἡμῶν Φλαβίου Ἀρκαδίου, Αὐγούστου τῷ τρίτῳ, καὶ Ὠνορίου τῷ δευτέρῳ, τῷ πρὸ τριῶν καλανδῶν Ὀκτωβρίων, ἐν τῷ φωτιστηρίῳ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, καθεσθέντων τῶν ἁγιωτάτων ἐπισκόπων, Νεκταρίου Κωνσταντινουπόλεως, Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, Φλαβιανοῦ Ἀντιωχείας, Παλλαδίου Καισαρείας Καππαδοκίας, Γαλασίου Καισαρείας Παλαιστίνης, Γρηγορίου Νύσσης, Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου, Παύλου Ἡρακλείας, Ἀραβιανοῦ Ἀγκύρας, Ἀμμωνος Ἀδριανουπόλεως, Φαλερίου Ταρσοῦ, Λουκίου Ἱεραπόλεως, Ἐλπιδίου Λαοδικείας, Παύλου Ἀλεξανδρῶν, Διοσκόρου Ἑρμουπόλεως, Προβατίου Βερονίκης, Θεοδώρου Μοψουεστίας, Βίζου Σελευκίας, Ἐπαγάθου Μαρκιανουπόλεως, Γεροντίου Κλαυδιανουπόλεως, καὶ ἑτέρων διαφόρων ἐπισκόπων, καὶ παντὸς τοῦ ἱερατείου, Νεκτάριος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπεν· τῆς ἁγίας ταύτης συνόδου κατὰ θεοῦ χάριν πάλιν ἐν τῷ ἁγίῳ τόπῳ τούτῳ συνειλεγμένης, εἰ δοκιμάζει ἡ αὐτὴ τῶν ἁγίων ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν σύνοδος, ἐπειδὴ καὶ ἑστῶτας ὁρῶ τοὺς διαφερομένους πρὸς ἑαυτοὺς περὶ τῆς τῶν Βοστρηνῶν ἐπισκοπῆς, τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν Βαγάδιον καὶ Ἀγάπιον, τῶν πρὸς ἀλλήλους ἐνάρξασθαι δικαίων. καὶ μετὰ ὃ πραχθῆναι τινὰ παρ' αὐτοῖς χάριν τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, καὶ ἐμφανισθῆναι καθαίρεσιν τοῦ ῥηθέντος Βαγαδίου γενομένην ὑπὸ δύο καὶ μόνων ἐπισκόπων τῶν καὶ τετελευτηκότων ἤδη κατὰ ὃν καιρὸν τῆς αὐτῆς συνόδου· Ἀραβιανὸς ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπεν· οὐ τῆς παρούσης ἕνεκα δίκης, ἀλλὰ τοῦ ὑφεξῆς βίου παντὸς δεδοικὼς τοῦτο, ἀξιῶ τὴν ἁγίαν σύνοδον διαλαλῆσαι, ἔξεστι γενέσθαι καθαίρεσιν παρὰ δύο ἐπισκόπων, ἢ οὔ; καὶ κατὰ ἀπόντος μητροπολίτου ἔξεστιν, ἢ οὔ; οὐδὲν πρόκριμα πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν. δέδοικα δὲ μὴ ἐκ τῶν ὑπομνημάτων τούτων τινὲς λαβόμενοι ἐξουσίας, τοιαῦτα τολμήσωσιν. ἀξιῶ οὖν ὑμᾶς ἀποκρίνασθαι. Νεκτάριος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπεν· ἐπαινετῶς εἰσηγήσατο ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀραβιανός· οὐ μὴν δυναμένης δίκης ἐξομοιοῦσθαι, ὃ παρελθὸν μὴ κατακρίναντες, ὃ ἑξῆς ἀσφαλισώμεθα. Ἀραβιανὸς ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· ὃ παρελθὸν ἡ τῶν μακαρίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ σύνοδος κατακρίνει, ἡ κελεύουσα μὴ ἐλάττους εἶναι τριῶν τοὺς χειροτονοῦντας, μηδὲ ἀπόντος τοῦ μητροπολίτου. τοῦ δὲ μέλλοντος ἕνεκεν δεδοικὼς ἐγὼ, τὴν ἐρώτησιν ἐποιησάμην. ἀξιῶ οὖν ὑμᾶς σαφῶς διαλαλῆσαι, καὶ μήτε ἡρτημένως

Digitized by Google

ἢρτημμένως, μήτε ἀμφιβόλως, ὥστε μὴ ἐξεῖναι ὑπὸ δύο ἀν- A
θρώπων μήτε χειροτονεῖσθαι μήτε καθαιρεῖσθαι ἐπίσκοπον, ἀκολούθως τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ. καὶ μετ' ἔπεσι, Θεόφιλος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας εἶπεν, ὅτι τῶν ἀπελθόντων ἡ δυνατὸν ψῆφον ἐκφέρειν ἀγανακτήσεως· ἐπειδήπερ μὴ παρόντες κατεκρίθησαν. εἰ μέντοι γε περὶ τῶν μελλόντων ἀφαιρεῖσθαί τις τὸ ὀφειλόντων καθελεῖν, φαίνεταί μοι μὴ μόνον τρεῖς παρεῖναι δεῖσθαι, ἀλλὰ εἰ δυνατὸν τοὺς πάντας ἐπαρχιώτας, ἵνα τῇ τῶν πολλῶν ψήφῳ, ἀκριβεστέρα ἡ κατάκρισις ᾖ τοῦ ἀξίου τῆς καθαιρέσεως ἀγωνίζηται παρόντος καὶ κρινομένου. Νεκτάριος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπε· νομίμων εἰσηγήσεων καὶ δογμάτων πραττομένων, ἀκόλουθον ἐν ἀφῇ πρόσωπόν τινος αἰτίας τὰ τοιαῦτα δογματίζεσθαι. πιεσθεὶς καθάπερ ὁ ἁγιώτατος ἐπίσκοπος Ἀραβιάνος εἰσηγήσατο, τὰ μέλλοντα ἀσφαλίσασθαι βουλόμενος· ἀκολούθως καὶ φιλανθρώπως ἡ τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Θεοφίλου ψῆφος διωρίσατο, μὴ χρῆναι πρὸς ὃ ἐξῆς, μηδὲ πρὸς τριῶν, μήτι γε πρὸς δύο, ἔτι δύνον δοκιμαζόμενον καθαιρεῖσθαι· ἀλλὰ πλείονος συνόδου ψῆφῳ καὶ πρὸς τῆς ἐπαρχίας, καθὼς καὶ οἱ ἀποστολικοὶ κανόνες διορίσαντο. Φλαβιανὸς ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας εἶπεν. ἅπαντα κατέθεντο οἱ περὶ τὸν ἁγιώτατον ἐπίσκοπον Νεκτάριον καὶ ἁγιώτατον καὶ ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Θεόφιλον, C
δῆλα. καὶ σεσημμένα πάντες οἱ ἐκκλησιαστικοί.

nec dubiè, ut à duobus hominibus, nec ordinari nec deposi Episcopum liceat, juxta Nicænam Synodum. Et post alia Theophilus Episcopus Alexandriæ dixit; Adversus eos, qui excesserunt, fieri non potest ut indignationis sententia feratur; quoniam præsentes non fuêre condemnati. Sed si quis de iis, qui in futurum debent deponere, consideret, mihi videtur non solùm tres debere accedere; sed, si fieri possit, omnes provinciales; ut multorum sententia accuratior condemnatio reddatur ejus, qui dignus est deponi, præsentis & judicati. Nectarius Episcopus Constantinopolitanus dixit; Cùm de legitimis institutis & decretis agitur, consequens est non propter personarum causas aliquas talia decerni. Quamobrem, sicut sanctissimus Episcopus Arabianus hortatus est, futura stabilire volens; consequenter & humanè sanctissimi Episcopi Theophili sententia decrevit; non licere in posterum, nec à tribus quidem, nedum à duobus, eum, qui reus examinatur, deponi: sed majoris Synodi & provinciæ Episcoporum sententia, sicut Apostolici definiêre Canones. Flavianus Episcopus Antiochiæ dixit; Quæ exposuerunt sanctissimus Episcopus Nectarius & sanctissimus & pientissimus Theophilus Episcopus, aperta sunt. Et omnes Ecclesiastici his acquievimus.

ΒΑΛΣ. Τοῦ ἐπισκόπου Βόστρων Βαγαδίου καθαιρεθέντος ὑπὸ δύο ἐπισκόπων καὶ μονομερῶς, λόγος ἐκινήθη παρὰ τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδῳ, περὶ τοῦ εἰ καλῶς γέγονεν ἡ τοιαύτη καθαίρεσις, ἀντιποιουμένου τοῦ ψηφισθέντος Ἀγαπίου ὑπὲρ τῆς κρίσεως· καὶ διεγνώσθη ἀκανόνιστον εἶναι τὴν καθαίρεσιν, ὡς μὴ ὀφειλόντων δύο, ἀλλὰ πολλῶν τηρεῖν τὰ κατὰ τῶν ἐπισκόπων λεγόμενα. σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι ἡ τοιαύτη διάγνωσις οὐκ ἔχει τὸ ἐνεργὸν σήμερον. ἀπὸ γὰρ τοῦ ιβ'. κανόνος D
τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, μεταγενεστέρας ἔστις κατὰ πολύ, τὰ κατὰ τῶν ἐπισκόπων ἐγκληματικὰ δικαστήρια παρὰ δώδεκα ἐπισκόπων γυμνάζοντα. καὶ ἀναγνωθι τὸν τοιοῦτον κανόνα. γίνωσκε δέ, ὅτι ἡ μὲν σύνοδος αὕτη ἐπὶ Ἀρκαδίου τοῦ βασιλέως γέγονεν· ἡ δὲ ἐν Καρχηδόνι, βασιλεύοντος Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ.

BALS. Cùm Bagadius Bostrorum Episcopus à duobus solis Episcopis depositus esset, agitatum est in Synodo Constantinopolitana, an ea rectè facta esset depositio, electo Agapio judicium tuente: & pronunciatum est, depositionem non fuisse canonicam, utpote cùm non duo, sed multi deberent ea, quæ adversus Episcopos dicuntur, dijudicare. Tu autem scias hanc constitutionem vim suam hodie non obtinere. A duodecimo enim Canone Carthaginensis Synodi, quæ est multo posterior, criminalia Episcoporum judicia à duodecim Episcopis exercentur. Et lege eum Canonem. Sciàs verò, quòd hæc quidem Synodus sub Arcadio Imperatore facta est: Carthaginensis verò, regnante Theodosio juniore.

ΖΩΝΑΡ. Ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐζητεῖτο περὶ τῆς τῶν Βόστρων ἐπισκοπῆς, δύο ταύτης ἀντεχομένων, Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου. ὧν μὲν γὰρ πρώτου ἐπίσκοπος ἐν αὐτῇ ὁ Βαγάδιος, ἀφ' ὧν δέ τινας αἰτίας παρ' ἐπισκόπων δύο καθαιρεθέντος αὐτοῦ, καὶ ζῶντος ἔτι, ὁ Ἀγάπιος κεχειροτόνητο εἰς τὸν ῥηθέντα ἐπισκοπήν· ἠτιᾶτο δὲ τὴν καθαίρεσιν ὁ Βαγάδιος. προτεθείσης οὖν εἰς ὃ μέσον τῆς συνόδου τῆς ὑποθέσεως, Ἀραβιανὸς Ἀγκύρας εἶπεν, ὅτι οὐ νῦν τοῦ παρεῖσθαι ὑπόθεσιν ἐρωτῶ, ἀλλὰ δεδικὼς περὶ τῶν ἐξῆς, ἵνα μὴ ἐν πάσῃ τοιαύτῃ ὑποθέσει κρατήσῃ, ὡς ἡμῶν ὃ γνωμοῦν, καὶ ἀξιῶ τοῦ συνόδου εἰπεῖν, εἰ ἔξεστι καθαίρεσιν γενέσθαι παρὰ δύο ἐπισκόπων, καὶ τὴν ψῆφον τοιαύτην κατ' ἀπόντος δοθῆναι. φοβοῦμαι γάρ, φησί, μή τινες τὰ ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ διείποντες ὑπομνήματα τοιαῦτα τολμῶσι. πρὸς ἣν τοῦ ἐρωτήσεως ταύτην ὁ Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος ἀπεκρίνατο. ὅτι ἐπεὶ οἱ περὶ Βαγάδιον καθαιρήσαντες δύο ἐπίσκοποι ἤδη τετελεύτηκασι, κατ' ἐκείνων ψηφίζεσθαι, ὡς μὴ καλῶς ποιησάντων, οὐ χρή· ἵνα μὴ καὶ ἡμεῖς αἰτιασθῶμεν, ὡς μὴ παρόντας αὐτοὺς κατακρίναντες· ὅπως ἂν ὃ μέλλον ἀσφαλισώμεθα, ὥστε μηκέτι τοιαῦτα γίνεσθαι, δοκεῖ μοί, φησίν, ὅτι οὐ μόνον τρεῖς ἐνδέχεται πρέσβεις ἐπισκόπους ἐπὶ καθαιρέσει ἐπισκόπου, ἀλλὰ εἰς δυνατὸν καὶ τοὺς πάντας ἐπαρχιώτας, ἤγουν τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἐπισκόπους, ἐν ᾗ καὶ ἡ ἐπισκοπὴ τοῦ καθαιρουμένου ἀφώρισται, ἵνα πολλῶν ὄντων τῶν κρινόντων, καὶ E

ZONAR. De Bostrensi Episcopatu controversia agitabatur, cum duo illum sibi, nimirum Agapius & Bagadius, vendicarent. Erat enim paulo ante Bagadius illius urbis Episcopus, sed cum nonnullas ob causas à duobus Episcopis esset depositus, idque illo absente, Agapius memorati Episcopatus ordinatus est Episcopus. Porro depositionem suam vitio factam esse Bagadius contendebat. Cum igitur in medio concilio proposita esset controversia, Arabianus Ancyræ dixit; Non tam ob præsentem causam interrogo, quàm quòd in posterum metuam ne forte in simili causa quavis, id quod gestum est tanquam regula vim obtineat; atque à concilio peto, ut declaret, num à duobus Episcopis depositionem fieri liceat, & ejusmodi sententiam adversus absentem propronunciari. Vereor enim, inquit, ne forte aliqui, cum in hujus causæ acta inciderint, talia audeant. Ad hanc igitur interrogationem Theophilus Alexandrinus respondit. Quandoquidem Episcopi duo, à quibus depositus est Bagadius, è vivis excesserunt, in eos ferri sententiam, quod non recte egerint, minime convenit; ne forte nos quoque reprehendamus, quod absentes illos damnaverimus: Ut autem in futurum provideamus, ne amplius talia quædam fiant, mihi videtur, inquit, non tres Episcopos tantum adesse debere ad unum de gradu dejiciendum Episcopum; sed, si fieri possit, etiam omnes provinciales sive provinciæ illius Episcopos, in qua illius Episcopatus est situs, qui de gradu dejicitur; ut cum multi extiterint Judices, ac sententiam tulerint præsente illo, qui accusatur, exactior

Digitized by Google

ac firmior sententia reddatur, qua damnatur is qui deponitur. Hanc igitur sententiam & Nectarius & Flavianus & cæteri ex concilio approbarunt. Atque hæc quidem isti Patres. Duodecimus autem Canon concilii Carthaginensis, quod tempore posterius est isto Nectario sedente congregato (quippe cum hoc imperante Arcadio coactum sit; Carthaginense vero Theodosio minori Imperante) si quis Episcopus, inquit, alicujus criminis factus sit reus, à duodecim Episcopis judicetur; si forte ob nimiam necessitatem plures congregari non possint. Legendus est igitur memoratus ille Canon, unà cum iis, quæ ad exponendum illum conscripta sunt.

A ἀποφαινομένων, παρόντος καὶ αὐτοῦ τοῦ αἰτιωμένου, ἀκριβεστέρα ἡ κατακρίνουσα ψῆφος καὶ καθαιρούμενον γίνηται. τῇ γοῦν γνώμῃ ταύτῃ καὶ ὁ Νεκτάριος, καὶ ὁ Φλαβιανὸς, καὶ οἱ λοιποὶ τῆς συνόδου ἠρέσθησαν. καὶ ταῦτα μὲν οἱ πατέρες οὗτοι. ὁ δὲ δωδέκατος κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, μεταγενεστέρας οὔσης παρὰ ταύτην τὴν ἐπὶ Νεκταρίου συναθροισθεῖσαν (αὕτη μὲν γὰρ ἐπὶ Αρκαδίου συνέστη, ἡδ' ἐν Καρθαγένῃ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ Βασιλεύοντος) ἐπισκόπου, φησὶν, ἐν ἐγκλήματι κατηγορουμένου, δώδεκα ἐπισκόπους δικάζειν, εἰ μὴ διὰ πολλὴν ἀνάγκην πλείονας συνελθεῖν δυνατόν. ἀναγνωστέον οὖν τὸν εἰρημένον κανόνα, καὶ τὰ ἐπ' ἐξηγήσει αὐτοῦ γεγραμμένα.

B

ARIST. *In posterum reum examinatum, nec à duobus nec tribus deponi oportet: sed majoris Synodi ac provincialium sententiâ. Quemadmodum & Apostolici Canones decreverunt.*

ΑΡΙΣΤ. Μὴ γρῆναι πρὸς τὸ ἑξῆς, μήτε παρὰ δύο, μήτε παρὰ τριῶν τοῦ ὑπεύθυνον δοκιμαζόμενον καθαιρεῖσθαι, ἀλλὰ πλείονος συνόδου ψήφῳ, καὶ τῶν τῆς ἐπαρχίας. καθὼς καὶ οἱ ἀποστολικοὶ κανόνες διωρίσαντο.

Quandoquidem Synodus hæc Bagadium Episcopum Bostrensem à duobus Episcopis depositum, ejusque loco Agapium ordinatum, invenit: timore perculsa, ne & in posterum illud fieret, futurum tutum reddidit, jussitque Episcopum criminibus accusatum, & ad depositionem redactum, non à duobus tribusve Episcopis judicari; sed ab omnibus, si fieri potest, provinciæ Episcopis, vel saltem à pluribus, ut illi non sint pauciores quam duodecim; quemadmodum duodecimus Synodi Sardicensis Canon statuit.

Ἐπειδήπερ εὗρεν ἡ σύνοδος αὕτη τοῦ ἐπίσκοπον Βοστρῆς Βαγάδιον ὑπὸ δύο ἐπισκόπων καθαιρεθέντα, καὶ ἀντ' αὐτοῦ τοῦ Αγάπιον χειροτονηθέντα. δειλιάσασα μή ποτε καὶ εἰς τὸ μετέπειτα τοῦτο γένηται, τὸ μέλλον ἐξησφαλίσατο, καὶ προσέταξε, τοῦ κατηγορούμενον ἐπίσκοπον ἐπ' ἐγκλήμασι, καὶ συνελαυνόμενον εἰς καθαίρεσιν, μὴ παρὰ δύο ἢ παρὰ τριῶν C ἐπισκόπων κρίνεσθαι, ἀλλὰ πάντων, εἰ δυνατὸν, τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων, ἢ καὶ παρὰ τῶν πλειόνων· ὥστε μὴ ἐλάττους αὐτοὺς τῶν δώδεκα εἶναι· καθὼς ὁ δωδέκατος κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου διαλαμβάνει.

D

E

F

Digitized by Google

Josephi Ægyptii

PROOEMIA & PARAPHRASIS ARABICA IN

Quatuor priorum Generalium Conciliorum CANONES.

Interprete *GVILIELMO BEVEREGIO.*

Digitized by Google

Digitized by Google

كتاب قوانين المجمع الثلثماية وثمانية عشر وهو الاول من الكبار وكان اجتماعهم
على اريوس في نيقية على عهد الملك الكبير قسطنطين
بحضور سلفسطرس بطريرك رومية والاسكندرس بطريرك الاسكندرية
ولربنا المجد الي ابد امين ،،

بسم الله الاب والابن والروح القدس الاله الواحد

مجمع الثلثماية والثمانية عشر اسقفا وهو المجمع
الاول من الكبار

LIBER CANONUM SYNODI Trecentorum Octodecim:

Eaque prima ex œcumenicis fuit, congregata contra Arium, in Urbe Nicæâ, tempore Constantini magni Imperatoris, in præsentiâ *Sylvestri* Patriarchæ Romani, & *Alexandri* Patriarchæ Alexandrini. Et Domino nostro gloria sit in æternum.

AMEN.

In Nomine Dei Patris & Filii & Spiritus Sancti unius Dei.

Synodus Trecentorum & Octodecim Episcoporum, eaque prima est ex œcumenicis Synodus.

هي الجماعة الاولي الابا القدسين
الدين اجتمعوا بمدينة نيقية
وهم الثلثماية وثمانية عشر
اسقفا وكان اجتماعهم بامر
الرب وتدبيره وناظروا اريوس
اللعين وقومه الذي قال عن المسيح ابن الله الذي هو
كلمة الله العزيزة وجدها الخالقة الغير مخلوقة انه
مخلوق حدّوا هولاي الابا القدّسين اقرارهم بالايمان عن
الابن المولود الذي هو كلمة الله الذي به خلق كل شي
الذي هو من جوهر الاب مولود غير مخلوق واحرموا
ولعنوا وقطعوا اريوس القسيس الاسكندراني وكان هذا
المجمع المقدس بنيقية علي يدي الملك قسطنطين باضط
ملك الروم وكان المروس في هذا المجمع الاكسندرس
بطريرك مدينة الاسكندرية ووكلا سلبسطرس بابا رومية
وبعده افسطاثيوس بطريرك انطاكية وماكاريوس
بطريرك بيت المقدس وحضر معهم يوليوس بطريرك
رومية وكان اجتماعهم علي اريوس المخالف وكان هذا
اريوس رجلا قسيسا من اهل الاسكندرية وكان قوله ان الاب

A

HÆC sancta est prima Synodus Sanctorum patrum, qui in Urbe Nicæa congregati sunt: quique erant Episcopi 318. Instituta est autem eorum congregatio jussu Domini & mandato ejus, & disputarunt contra maledictum Arium & gregales ejus, qui de Christo
B *Dei filio (qui potens est Dei verbum, cujus essentia creatrix est, non creata) dixit, quòd creatus fuit: & sancti hi patres professionem suam in fide de filio genito determinabant, qui est verbum Dei, per quem omnia creavit, & qui ex Patris substantiâ genitus est, non creatus: & anathemate percutiebant, & male dicebant, & segregabant Arium Alexandriæ Presbyterum. Celebratum est autem hoc concilium Nicææ, auspiciis regis Constantini Imperatoris Romani. Et Præses in hoc*
C *Concilio erat Alexander Patriarcha Civitatis Alexandriæ; & legati Sylvestri Papæ Romani: & post eum Eustathius Patriarcha Antiochenus, & Macarius Patriarcha Hierosolymitanus; quinetiam Julius Patriarcha Romanus cum iis aderat. Congregati sunt autem contra Arium hæreticum: qui Arius quidam erat Presbyter ex populo Alexandriæ, & opinio ejus erat, quòd Pater solus sit*

Digitized by Google

verus Deus, & quod Filius creatus sit, & factus, & quòd fuit aliquando tempus, quando ille non esset. Sanctus autem Alexand. Patriarcha Alexandrinus, qui & ejus Patriarcha erat, eum antehac ob improbam ejus opinionem admonuerat, eique prava ejus fidei professione sæpius interdixerat, eumque rogaverat ut ab eâ recederet. Cum autem hoc respuisset, & illi morem non gereret, nec à pravitate opinionis suæ rediret, Ecclesia eum abscindebat, & segregabat. Quocirca maledictus Arius ad Imperatorem Constantinum profectus est, auxilium ab eo implorans contra Alexandrum Patriarcham Alexandrinum, eique commemorans, ut injuria ipse affectus fuerat. Ob hanc igitur aliasque rationes congregata est hæc Synodus: & interea dum Arius unà cum sancto concilio supradicto coram Imperatore Constantino conveniret, dicebat Imperator Ario, Tu ad nostrum imperium venisti, opem implorans; nos autem neminem, qui ad nos venit de accepta injuria conquerens, dimittere solemus, nisi injuriam ei illatam prius inspexerimus. Quapropter explica nunc sententiam tuam, ut viri hi judices eam audiant, & quid inter vos intersit, perspectum habeamus. Arius igitur illico surgebat, & fidem suam enunciabat, sententiamque suam explicabat, dicens, Dico quod Pater fuit cum non esset filius, & deinde quod ipse postea de novo produxit filium, qui fuit illi verbum, nisi quod creatus sit & de novo productus; Deinde tradidit imperium huic filio, qui verbum ejus vocatur per concessionem, & ipse fuit conditor cœlorum, & terræ, & omnium quæ inter ea sunt; quemadmodum dicit ille, cujus potens est in sancto suo evangelio (cui sit gloria) verbum, Data est mihi hodie potestas super cœlos & terram. *Et ipse fuit eorum conditor ex eâ quæ ipsi data fuerat potestate. Deinde quod illud verbum corpus postea assumpsit ex Spiritu Sancto & ex Virgine Mariâ; factusque est per illud unus Christus. Christus autem duas nunc habet significationes, verbum & corpus, quæ tamen ambo creata sunt. Tum respondebat illico Alexander Patriarcha Alexandrinus, eique coram concilio dicebat, Dic modo nobis, quem nos oportet ex tua sententia potius colere, eum qui nos creavit, an eum qui nos non creavit; Resp. Arius, certe eum colere oportet qui nos creavit. Tum dixit ei Alexander Patriarcha, si Filius sit creatus, ut tibi videtur, nos autem ille creavit, & tamen ipse juxta te ex utraque parte creatus est, ut tu dixisti, tunc magis tenemur filium colere qui creatus est, quam colere patrem qui non est creatus, sed & cultus patris creatoris infidelitas erit, & cultus Filii creati fides; quæ omnium opinionum est absurdissima. Sancta igitur Synodus hæc à Papa Alexandrino dicta approbavit; Arii autem professionem fœdam judicarunt, ejusque opinio iis absurda visa est. Et unâ sententiâ sancta synodus in anathematisationem ejus ac segregationem consentiebat, ac proinde eum anathemate percusserunt, & segregarunt, & maledixerunt, & excommunicarunt. Et necessarium modo effecerunt, ut hæretici pravis de religione opinionibus imbuti amoveantur, & anathemate percutiantur, & segregentur; non autem occidantur. Eum igitur Imperatoris jussu segregabant, & usque ad interitum ejus segregatus manebat. Interiit autem & mortuus est ex delapsu viscerum ejus, quæ in ventre erant.*

وحدة الاله الحق وان الابن مخلوق مصنوع وقد A
كان ان لم يكن وكان الاكسندرس
القديس بطرك الاسكندرية الذي هو بطركه يعاتبه
علي سو مقالته قبل ذلك وينهيه عن سو معتقده
كثيرا ويساله النزول عنها فلما لم يشا ذلك
ولم يطيعه ولم يرجع عن سوراية قطعه وافرزه
وخرج اريوس اللعين الي قسطنطين الملك
مستعديا علي الاكسندرس بطريرك الاسكندرية ذاكرا B
له انه مظلوم فلهذا السبب وغيره اجتمع هذا المجمع
فعند ما اجتمع اريوس مع المجمع المقدس المذكور
بين يدي الملك قسطنطين قال الملك لاريوس
انت اتيت الي ملكنا مستعديا وليس سيعنا
فيمن جاء الينا متظلما الان ننظر في ظلامته
ولكن الان اشرح مقالتك حتي تسمعها القوم
الحكام وننظر فيما بينكم وقام اريوس عند ذلك C
وقال امانته شرح مقالته قايلا اقول ان الاب
كان ان لم يكن الابن ثم فيما بعد انه احدث
الابن فكان كلمة له الا انه مخلوق محدث ثم فوّض
الامر الي ذلك الابن المسمي كلمته بالموهبة فكان
هو خالق السموات والارض وما بينهما كما قال عز قوله
في انجيله المقدس له المجد وهب لي اليوم سلطانا علي
السموات والارض فكان هو الخالق لهما بما اعطيه D
من الموهبة ثم ان تلك الكلمة تجسدت بعد ذلك
من الروح القدس ومن مريم العذري وصار بذلك
مسيحا واحدا فالمسيح الان علي معنائين من كلمة
وجسد الا انهما جميعا مخلوقين فاجابه عند
ذلك الاكسندرس بطريرك الاسكندرية وقال له
بين يدي الجماعة اخبرنا الان ايما اوجب علينا
عندك عباده من خلقنا اوعباده من لم يخلقنا
قال اريوس بل عباده من خلقنا قال له
الاكسندرس البطريرك ان كان الابن المخلوق
كزعمك انه خلقنا وهو عندك مخلوق من كل
جهته كما زعمت انت فعبادة الابن المخلوق اذن اوجب
من عبادة الاب الذي ليس هو بمخلوق بل بصير عبادة
الاب الخالق كفرا وعبادة الابن المخلوق ايمانا وهذا
اشنع من الاقاويل وان فاستحسنت الجماعة المقدسة
ذلك من البابا الاكسندرس وشنعوا معتقد اريوس وسمج F
عندهم مقالته فاجتمع راي الجماعة المقدسة علي حرمه
وقطعه فاحرموه وقطعوه ولعنوه ونفوه وكانوا قد اوجبوا
علي المخالفين النظارين في الدّين الابعاد والحرم
والنفي لا القتل فانفوه بامر الملك فاقام منفيا حتي
هلك وكان هلاكه وموته بنزول احشاه الذي في جوفه
وكان

Digitized by Google

A وكان موته بعد حرمة بيسير بعد امدة سنتين من
نفية ثم انهم من وقتهم وساعتهم تلك اعلنوا
كارزين بتايين من الروح القدس الامانة الصحيحة
المقدسة التي مضمونها ان الابن من طبيعة الاب ومن
جوهره وقالوا هكذا نومن بالاه واحد اب ماسك
الكل صانع السماء والارض وكلما ايري وما لايري وبرب
واحد يسوع المسيح ابن اللة الوحيد المولود من الاب
B قبل كل الدهور نور من نور الاه حق من الاه حق
مولود ليس بمخلوق المساوي الاب في الجوهر الذي
به خلق كل شي الذي منجلنا نحن معشر البشر ومن
اجل خلاصنا نزل من السماء وتجسد من الروح القدس
ومن مريم العذري وتانس وصلب عنا علي عهد بيلاطس
البنطي وتالم وقبر وقام في اليوم الثالث كما هو
مكتوب وصعد الي السموات وجلس عن يمين الاب
C وايضا ياتي بمجده ليدين الاحيا والاموات الذي ليس
لملكه فناء وبروح القدس الي هاهنا انتهوا ولم يذكروا
غير هذا لان لم يكن هناك ذكر شي من الخلاف عن
الروح القدس ثم انهم اتفقوا بتايين الروح القدس علي
قول واحد واحرموا ولعنوا كل من لا يقول ان الابن
كان ان لم يكن ؛

وفي هذا المجمع رتبوا هولاء الاباء علي مدينة
D القسطنطينية مثروفانوس بطريرك لانه لم يكن عليها
حينين بطريرك فعمل عليها هذا مثروفانوس بامر
الملك وفي هذا المجمع ايضا نظروا في امر الفصح فقال
بعضهم ينبغي ان يصنع الفصح في اربعة عشر ليلة من
الهلال وهو الشهر الاول الذي يقال له نيسان في
اليوم الذي يفصحوا فيه اليهود علي سنة العتيقة
وقال بعضهم لا يكون كذلك لان هكذا يقول
E في العتيقة اذا كان ايام الفطير لا يوجد فيكم
شي من الخمير ومن وجد عنده شيا من
الخمير فتهلك تلك النفس من ساعتها الي الابد
وانما عني بذلك فطرة المسيح الاتي الذي هو
خروف ذبح الفصح والسنة الجديدة المختارة التي
تكون في ايامه واتفقوا جميعا ايضا بعد المفاوضات
الجزيلة والدرس الشديد والحجج الواضحة بان يكون
F الفصح المسيح في اليوم الذي قام فيه ربنا ايسوع
المسيح مخلصنا من بين الاموات وهو يوم الاحد
الذي بعد فصح اليهود الذي مثاله في الحساب
الذي ايسوه بروح القدس انه اذا كان فصح اليهود في
يوم الاحد الذي هو احد عيد الزيتونة المعروف
بالبابية الذي تفسيرها الشعنينة كان فصح

A *erant. Mors autem istius post anathema ei inflictum accidit: viz. post duos propeniodum annos à quo segregatus fuerat. Deinde ab istâ eorum horâ ac tempore Spiritus Sancti ope prædicantes, divulgarunt veram sanctamque fidei professionem, quâ continetur, Filium ex essentiâ patris esse, & è substantiâ ejus: sic enim dixerunt,* Credimus in unum Deum, patrem omnipotentem, cœli & terræ, & omnium quæ videntur, & quæ non videntur, creatorem: & in unum Dominum Jesum Christum, unicum Dei filium, genitum ex patre ante omnia secula, lumen
B ex lumine, Deum verum ex Deo vero, genitum non creatum, æqualem patri in substantiâ, per quem omnia creata sunt: qui propter nos hominum cœtum, & propter nostram salutem, de cœlo descendit, & corpus assumpsit ex spiritu sancto, & ex virgine Mariâ, & homo factus, & crucifixus est pro nobis tempore Pontii Pilati, & dolorem passus est, & sepultus: & tertiâ die resurrexit, sicut scriptum est, & ascendit ad cœlos, & sedit ad dextram patris, atque iterum in gloria sua veniet, ut vivos & mortuos
C judicet, cujus regni nullus erit finis; & in Spiritum Sanctum. *Hucusque pervenerunt, nec alia præterea commemorarunt: propterea quod nulla adhuc controversiæ de Spiritu sancto facta fuisset mentio. Tum demum in unam Spiritus Sancti ope sententiam convenerunt, & anathemate percusserunt, & maledixerunt omnes qui dicunt, quod ad filium, fuisse quando non erat.*

In hoc etiam Concilio Patres hi Metrophanem Patriarcham super urbem Constantinopolim ordinabant: quoniam nullus tunc temporis super
D *eam Patriarcha erat. Dictus autem Metrophanes Imperatoris jussu super eam constitutus est. In hâc etiam synodo controversiam de Paschate discutiebant. Nonnulli enim eorum dicebant, necessarium esse, ut pascha celebretur decimâ quartâ die à novilunio, & quidem primo mense, qui vocatur Nisan, ipso nimirum die, quo Judæi juxta veterem legem pascha suum peragunt. Alii autem dicebant, non ita faciendum esse, propterea quod in veteri testamento legimus,*
E *cum dies Azymorum ineunt, nihil inter vos fermenti invenietur, & apud quemcunque aliquid fermenti inveniatur, ista anima ab eo demum tempore usque ad æternum pereat: Per hoc autem significabatur infermentata natura Christi venturi, qui erat agnus paschalis mactandus; & lex nova selecta, quæ ejus diebus esset. Et omnes etiam post disertas rei explicationes, & disceptationes vehementes, & post perspicuas probationes, in hoc demum consentiebant, ut Pascha Christi ipso celebretur*
F *die, quo Dominus & Servator noster Jesus Christus è mortuis resurrexit; is autem est feria prima sive dies Dominicus qui Judaicum pascha sequitur, cujus etiam exemplar videre est in computo, cujus ipsi per Spiritum Sanctum jecerunt fundamentum, ut quando pascha Judaicum incidit in diem dominicum qui terminus est festi olivæ, dicti* Βαΐων, *hoc est, Festi Palmarum, pascha Christianum peragetur. dominico*

Digitized by Google

proximè ſequenti, vel cùm paſcha Judaicum in iſtâ hebdomade alio quovis die à Dominico olivæ uſque ad magnum Sabbatum celebratur, paſcha Chriſtianum peragetur dominico qui proximè eum ſequitur, quo Chriſtus, qui eſt paſcha noſtrûm qui credimus, reſurrexit. In illud itaque Synodus conſenſit: & juxtà hoc præſcriptus paſchatis celebrandi ordo ſemper procedit. Hoc autem nobis per Spiritum Sanctum vitæ auctorem conſtituerunt. Quare Domino, Deo, & ſervatori noſtro Jeſu Chriſto ſit gloria, majeſtas, & honor nunc & in æternum Amen.

المسيح الاحد الذي بعده او اذا كان فصح اليهود A
في هذه السبعة ايام من يوم الاحد الزيتونة
والي يوم السبت الكبير يكون فصح المسيح في
يوم الاحد الذي يليه الذي هو قيام المسيح فيه
الذي هو فصحنا نحن المومنين واتفقت
الجماعة علي ذلك وعلي هذا يجري رسم الفصح
ابدا ورتبوه لنا بروح القدس المحيي ولربنا والاهنا
ومخلصنا ايسوع المسيح المجد والتسبحة والوقار الان B
والي ابد ابدين آمين

Porro hìc ſequitur explicatio decretorum quæ conſtituerant Sancti patres, & Spirituales doctores, ſive Synodus trecentorum octodecim Epiſcoporum, qui in urbe Nicæâ congregati ſunt ad impium & maledictum Arium expellendum, poſtquam iſtum anathemate percuſſerint, & ſegregarint, & expoſitionem ſanctæ & divinæ fidei inſtituerint, quæ in omnibus ſacris per totum mundum recitatur, omnibus qui Chriſtianiſmo initiantur, & ritu baptiſmi. Et modò commemoravimus eos tres compoſuiſſe Canonum & ſtatutorum libros ex iis, quibus opus eſt fidelibus; & ſic quidem ſe res habet. Primus eſt, magnus iſte liber, qui ad hanc Synodum refertur, quique hunc librum ſequitur, propterea quod multi ſunt in eo Canones, iique ex iis quibus opus eſt Chriſtianis orientalibus, & tractant de terminis, intra quos præſules & ſacerdotes, & monaſteria eorumque monachi & religioſi, & Eremitæ ſe continere debent, & de omnibus quibus conſtringuntur ſacerdotes, in Matrimonio eorum, &c. & de conſtitutione Eccleſiarum, & quomodo ipſi adminiſtrari, & fideles in iis ſe gerere debent. Liber ſecundus hic præſens eſt quem ſub manibus habemus, quo ſtatuta quædam definiuntur, ſuntque viginti Canones. Tertius autem liber ad Reges refertur, eò quòd omnia, quibus opus eſt Regibus, aliiſque qui iis ſimiles ſunt & æquales, in eo continentur. Congregabantur autem hi patres anno ſexcenteſimo tricceſimo ſexto æræ Alexandri, menſe Haziran, anno decimo ſeptimo Imperii Conſtantini Imperatoris, qui in Epochâ à Patre noſtro Adamo computatâ cum anno quinquies milleſimo octingenteſimo octavo convenit: idque in præſentiâ beati Imperatoris Conſtantini, qui etiam conventui eorum præerat. Propitius ſit ei Deus per ipſorum preces. Amen. Hæc autem ſpiritus ſancti ope facta ſunt. Porro menſis hìc commemoratus Haziran, idem eſt qui Græcè vocatur Julius. Gloria Domino noſtro in æternum. Amen.

وهذه هي تفسير الحدود التي وضعتها الاباء
القديسين والمعلمين الروحانين اعني مجمع الاباء
الثلثماية وثمانية عشر اسقفا الذين اجتمعوا بمدينة
نيقية علي نفي اريوس الكافر الملعون بعد ان
احرموه وقطعوه وشرعوا في شرح الامانة المقدسة الالهية
التي تقال في جميع القدسات بكافة الدنيا لكل C
متقلدين النصرانية ودين المعمودية وقد كنا
ذكرنا انهم وضعوا ثلثة كتب قوانين واحكام
مما يحتاج اليها المومنين وذلك حقيقة فالكتاب
الاول هو الكتاب الكبير المنسوب الي مجمعهم
وهو الذي يلي هذا الكتاب لان فيه قوانين كثيرة
وهي مما يحتاج اليها نصاري اهل المشرق وهي
عن حدود الرؤساء والكهنة والديارات ورهبانها D
والحبسا وسكان البراري وكلما يحتاج اليه الكهنة
في زيجتهم وغيره وعن صلاح الكنايس وكيف تكون
اقامتها وقيام المومنين فيها والكتاب الثاني وهو
هذا الذي فيه حد محدود وهي عشرون قانونا
والكتاب الثالث وهو المنسوب الي الملوك لان فيه
كلما يحتاج اليه الملوك وغيرهم ممن هم تحت نظرايهم وفي
شرعهم وكان اجتماعهم في سنة ستماية وسنة وثلثون E
سني الاسكندر في شهر حزيران في السنة السابعة عشر
من تملك قسطنطين الملك الجارية في سني تاريخ
ابينا ادم سنة خمسة الاف وثمان ماية وثمانية وذلك
بحضور الملك المغبوط قسطنطين وهو الذي تولا مجمعهم
رضي الله عنه بصلواتهم امين وكان ذلك بتاييد من
الروح القدس وهذا الشهر الذي هو حزيران المذكور
فهو يدعا باليوناني يولس ولربنا المجد دايما امين F

القانون

Digitized by Google

A

CAN. I.

De Caſtratione & circumciſione.

QUicunque ſe caſtraverit aut circumciderit propter morbum qui iſto in loco ei accidit, & medici hoc ei præcipiunt, aut hoſtis aliquis eum vicit, & vi caſtravit vel circumcidit, in miniſterio altaris conſtituatur, ſi ſponte hoc cupiat, aut ab aliis eligatur, & eo dignus ſit, quin & ad gradum etiam præſulatûs evehatur: nihil enim in eo mali, nihil impedimenti eſt. Sin hoc ſponte fecerit, iſtud eligens, ſibique gratum habens, cum ſano ſit corpore; de hujuſmodi quidem viro præcipimus, quòd ſi ex altaris ſit miniſtris, ſacerdotio ſuo deponatur: & ſi ſit Laicus fidelis, ſegregetur, & nunquam omnino fiat ſacerdos, quamdiu vixerit; propterea quod ſibimet ſit hoſtis in eo quod Deus eum creavit. Et hoc de iſto dicimus, qui circumciſionem aut caſtrationem ſibimet machinatus eſt, eamque ſuâ voluntate cupit. Qui autem aliam antea quàm noſtram religionem coluit, & hoc vita inſtitutum elegit, illudque ſuâ ipſius voluntate factum eſt, ac poſtea baptizatus fuerit, & conſtans in eo pietas apparuerit, unà cum abſtinentiâ à vetito, & bonis operibus, & dignus fuerit ſacerdotio, ordinetur, nemine impediente, cùm in eo orthodoxa fides & bona opera eluceſcant, eoque dignus videatur: quod enim ab eo factum eſt, in priore ipſius religione falſa fuit.

القانون الاول

في الاخصاء والختانة

ايما رجل اخصا نفسه او اختتن لعلة
وجع عرض له في ذلك الموضع فامروه
الاطبا بذلك او قهره قاهرا من الاعدا فاخصاه او
ختنه فليصير في خدمة المذبح ان احب ذلك
B من نفسه او اختير من غيره وكان لذلك
اهلا فليصير الي حال الرياسة ولا باس عليه ولا مانع
وان كان فعل ذلك بنفسه اختيارا منه ورضاء
وهو صحيح الجسم فقد امرنا فيمن كان هذا
شانه ان كان من خدام المذبح فليقطع من
كهنوته وان كان علمانيا مومنا فلينفا ولا يصير كاهنا
البتة ما عاش حياته لانه صار عدوا لنفسه فيما خلقه
C الله وذلك نقوله فيمن احتال الختان والاخصا وهوي
ذلك بمشيته ومن كان فيما مضي من غير
مذهبنا واختار هذه السنة وبمشيته صارت ثم انه اعتمد
وكان قد ظهر منه بر وتقاء مع عفة وصلاح
واستحق الكهنوت فليصير بغير مانع اذا هو تبين
منه رشدا وصلاحا وكان لذلك اهلا لان ما كان
منه انما هو في دينه الاول الغير مستقيم

D

CAN. II.

De eo qui recens factus eſt Chriſtianus, & fit ſacerdos.

QUandoquidem nonnullos vidimus, qui neceſſitate ex ſe vel ex populo Eccleſiæ coacti, ſacerdotes faciunt, illoſque ſacerdotii gradum ſtatim ingredi urgent, cùm ſanam noſtram fidem vixdum ingreſſi ſunt, & ſic etiam cùm baptizati fuerunt, poſtquam exiguo tempore eruditi ſunt, priuſquam voluntas eorum ac intentiones exquiſitè cognoſcantur: Mandamus ut ab hoc demum tempore nihil iſtiuſmodi fiat: Oportet enim ut longo certoque tempore admoniti ſint, & ad religionem excitati, uſque dum fidei eorum ac intentionum integritas cognita fuerit: Et cum illi poſt admonitionem & excitationem baptizati ſunt, & id quod requiritur, ab iis cognitum eſt, oportet etiam ut converſatio eorum perſpicua experientia probetur. Divinus enim Apoſtolus ille Paulus ſic dicit, Non oportet ut ſacerdos fiat, qui recens eſt in religione ſuâ, aut in lege, ne ſui admiratione ſuperbiâ infletur, & ſit è ſociis Satanæ, *(quem ex præfecturæ ejus magnitudine ſuperbia ac inſolentia ſubierunt)* & in malum ejus laqueum incidat. *Si verò multo ei temporis elapſo, tunc demum peccatum animale, non corporale, in eo perſpicuè deprehendatur, veluti infirmitas religionis, aut neglectus ipſi incumbentis officii, aut hæreticorum, id eſt, contradicentium opinionis con-*

القانون الثاني

فيمن تنصر حديثا
وصار كاهنا

انا لما راينا من الناس من صير كاهنا بالضرورة
منه او من اهل كنيسة فاعجلوهم بالدخول في رتبة
الكهنوت حديثا وما كانوا دخلوا في اماناتنا الصحيحة
E وكذلك اذا اعمدوا من بعد ما وعظوا زمينا يسيرا قبل
ان يستقصا معرفة رغبتهم وديانتهم امرنا منذ الان ان لا يكون
من ذلك شيا لانه قد ينبغي ان يكون الموعوظين
المخوضين علي الدين زمانا طويلا معلوما حتي يعرف
صحة ايمانهم وديانتهم فاذاهم فيما بعد العظة
والاحتضاض عمدوا وعلم منهم ذلك المطلوب فقد ينبغي ان
يختبر سيرتهم اختبارا شافيا لان الرسول الالهي بولس
F قال هكذا لن ينبغي ان يكون كاهنا من كان حديثا
في دينه او في سنة ليلا يداخله العجب والعجرفة
فيصير من حرب الشيطان الذي تداخله العجرفة
والكبريا من عظم ولايته ويقع في مصيدته الخبيثة فان
كان قد مضي عليه زمانا طويلا ثم اتضحت عليه خطية
نفسانية لا جسدانية مثل ضعف دين او تهاون بما
يجب عليه او متابع لقول الاراسس اي

Digitized by Google

conſectatio, in nullo prorſus è ſacerdotii gradibus conſtituatur, vel ſi in eo recens modo conſtitutus eſt, eo deponatur. Quicunque autem noſtro hac in re decreto contradixerit, & præter ea quæ conſtituimus facere auſus fuerit, aut ſancto huic magnoque Concilio ſe oppoſuerit, injuriam quidem ſacerdotio fecit, eique detrimentum attulit. Et cùm hoc iſti crimen adhæreat, propterea condemnatur, & à Synodo noſtra expellitur, iſtique in poſterum nihil erit nobiſcum prorſus commercii in religionis noſtræ myſteriis, & ſancta hæc noſtra Synodus eum in perditionis foveam detruſit.

المخالفين فلا يصير في شي من درجات الكهنوت البتة وان كان قد صار فيها حديثا فليسقط منها وكلمن خالف امرنا في هذا وجسر علي ما حددناه وقاوم هذه الجماعة المقدسة الكبيرة فقد اساء بالكهنوت وقصر بها فوزر ذلك لازم له ومدان منجله وقد نفي من جماعتنا ولا شركة له معنا في اسرار ديانتنا البتة وجماعتنا المقدسة قد دحرته الي هوتة الهلاك ؛؛

CAN. III.

De cohabitatione cum mulieribus.

PRæcipit magna Synodus, ut quicunque fidelis eſt, & cum extranea ſibi muliere innuptâ ſine marito aut virgine cohabitat, ſegregetur, cum quod iniquum eſt ſibi propoſuerit, vel concupiſcentia in eam laboraverit, & eidem ſe expoſuerit. Iſtud autem nequaquam licitum eſt: quoniam nos præcipimus, ut tales unà cum ſegregatione etiam prohibeantur: & prohibemus conſortium eorum, & confabulationem, & familiaritatem cum iis: atque etiam ut nec Epiſcopus, nec Presbyter, nec Diaconus, nec monachus, nec qui cælibatum profeſſus eſt [hæc faciat,] niſi ſit mater ejus, aut ſoror ejus, aut matertera ejus, aut amita ejus, aut filiæ earum cùm ipſis priventur, nempe filiæ fratris, aut filiæ ſororis ejus, nec aliæ ab iis ex proximis cognatis, aut quæ illis propinquitate ſimiles ſunt, quæ propinquis ſuis prohibentur, quarum conſortium averſatur animus ob arctam, quæ inter illos eſt, cognationem: ut ſint immunes ab omni ſuſpicione, & fides fidelium per ſacerdotes non diminuatur, nec multi ab iis ipſorum cauſa diſcedant. Et ſic commatres etiam ab iis longius abſint, nec prorſus ad eos appropinquent. Maledictus enim ſatanas hujuſmodi rebus pugnare ſolet, propterea quod bene novit eam [commatrem] in Deo propinquam eſſe, eoſque tam ab illo, quam à ſacerdotali ipſorum gradu, removere flagitat.

القانون الثالث

منجل مساكنة النساء

امرت الجماعة الكبيرة بنفي كل من كان مومنا وبساكن امراة غريبة منه عزبة بلا زوج او بكر اذا كان غرضه للباطل او مطموع فيها وعرض نفسه لذلك فلا يجوز ذلك لانا امرنا مع نفية بمنع ايضا ومنعنا خلطتهم ومحادثتهم والانس بهم وايضا لا اسقف ولا قسيس ولا شماس ولا راهب ولا اعزب ما خلا ان تكون امه او اخته او خالته او عمته او بنيهما اذا كانا ايتاما منهم اعني بنات اخيه او بنات اخته لا غيرهم من اقرب الاقارب او ما اشبه ذلك من قرابة تحرم علي قريبها مما تقف النفس من الخلطة بهم للرحم المتصل بينهم ليكونا بريين من كل تهمة ولا يقل ايمان المومنين بالكهنة وتكثر الاقالة منهم بسببهم وكذلك الاشبينات ايضا يبتعد منهما ولا يقربهما البتة لان الشيطان اللعين موكل بالقتال في هذه الاشياء لانه يعلم انها قريبة من الله فيلتمس ابعادهم منه ومن رتبتهم الكهنوتية ؛؛

CAN IV.

De eo qui Epiſcopus fieri cupit.

CUm quiſpiam Epiſcopum conſtituere animo habuerit, quando is ſuper regionem, aut civitatem, aut pagum ſub Metropolitano conſtitui petit, Oportet ut ad conſtitutionem illius ſynodus Epiſcoporum provinciæ, qui circa eum ſunt ſub poteſtate metropolitæ ejus, aut Patriarchæ, congregetur: vel ſi illud iis difficile fuerit, ob notam aliquam neceſſitatem, aut res iis moleſta fuerit ob viæ timorem, aut locorum diſtantiam, tres omnino Epiſcopi ad eum conveniant, vel duo, vel unus ſaltem neceſſario. Cum autem Patriarcha eſt qui eum ordinat, ille his omnibus ſuperior erit, ut qui magnus eſt ille Pater, quem nulla obtrectatio attingat. Poſtquam Epiſcopi provinciæ

القانون الرابع

منجل من يريد ان يصير اسقفا

قد ينبغي ان يكون اذا اهتم في تصيير اسقف اذا اراد يصير علي كورة او مدينة او قرية من عمل مطروبوليط ان يجتمع لتصييره جماعة اساقفة ابرشية الذين حوله من تحت يدي مطروبوليطه او بطريركه فان عسر ذلك عليهم لضرورة معلومة او اضطرهم الامر لخوف الطريق او بعد الامكنة فلتجمع له ثلثة اساقفة او اثنين او واحد لا محالة فاما اذا كان البطرك الذي يصلحه فهو فوق هذا كله لانه هو الاب الكبير الذي لا يلحقه طعن ان يكتب اساقفة الابرشية الي

A الي المطرويوليط او البطريرك بانهم راضيين به وان
الذي يصلح معروفا قديم الكهنوت وجميع اساقفة
الابرشية عارفين به انه ليس في ديانته طعن ولا هو من
عبد صنم ولا ذبح للشياطين كما ذكرنا انفا
قبل هذا فعند ذلك يصيره اسقفا تاما فاما اذا
رضوه اهل بلده علي انفسهم فجايز للطران ان
يصلحه لهم فاما اصلاح البطريرك فالاختيار فيه الي
B اهل كرسية وجماعة مطارنته واساقفته ان يحضروا
اصلاحه كلهم فمن لم يحضر منهم وانقطع عن
الجماعة فليكتب خطة بالرضا بمن يصلح عليه ومن
كانت هذه صفته فلا يخالف عليه احد من الشعب
ولا الكهنة لانه قد صار برضاهم وليكون ذلك له
بعد اختبار صحة دينه والشرط علي نفسه بقيام الحقوق
الواجبة عليه وسنن البلد الذي يليه ولا يغير عليهم
C سنة قد اسسها غيره قبله ممن تقدم من الروساء
فان السلحيين الاخيار انما احترزوا في صحة
الدين والاباء القدما مثل ذلك ليلا يعودوا
الشعب الي الاديان النابية عنا التي ذكرناها
انفا فانه قد كان ذلك وعلمناه ورايناه وليفتقد
وليفتش عنه في كل وقت

ad Metropolitam, aut Patriarcham ſcripſerunt, quòd ipſi eum ſibi gratum habent, & quòd, qui ordinatur, notus ſit in presbyteratu olim fuiſſe, & omnes provinciæ Epiſcopi nihil mali de religione ejus dici poſſe, eumque idololatram non eſſe, nec diabolis ſacrificaſſe cognoſcunt, ut paulo ante diximus: & ab eo tempore illum Epiſcopum perfectum conſtituat. Cùm autem populus provinciæ eum ſibi præponi poſtulent, Metropolitano licet illum iis ordinare. Quinetiam càm patriarcha conſtituendus eſt, electio ejus ad throni ſui populum pertinet, & ad omnes Metropolitanos & Epiſcopos ſuos, qui ad conſtitutionem ejus præſentes adeſſe debent: & quicunque ex iis non adfuerit, & à Synodo ſe ſeparaverit, literas ſcribat indicantes quem ipſe ſibi præponi velit. Et cum quocunque ita ſe res habuerit, nullus è Laicis, nec è Sacerdotibus ei adverſetur, propterea quòd ipſorum voluntate conſtituus eſt. Hoc autem ei ſit poſt probatam ſinceram ipſius religionem, & conditionem de ſe præfinitam, quòd jura ad ſe pertinentia, & provinciæ cui præficitur inſtituta conſervabit, & alia non introducet inſtituta eorum loco, quæ alius è præſulibus præcedentibus ante eum ſtabilivit. Siquidem Apoſtoli electi de integritate religionis caverunt, & antiqui Patres ſimiliter, ne populi ad extraneas à nobis religiones, quas ante commemoravimus, redirent; & iſtud quidem ita aliquando fuit, noſque illud cognovimus & vidimus, ſed inſpiciatur in poſterum, & in iſtud omni tempore inquiratur.

القانون الخامس

منجل الذين يمتنعون من دخول الكنيسة من الكهنة والعلمانيين وينتقلون من بلد الي بلد

De iis è Sacerdotibus aut Laicis, qui Eccleſiam ingredi prohibentur, & ab unà provinciâ ad aliam migrant.

D ايما رجل امتنع من دخول الكنيسة
وخلطة المومنين او كاهن يمتنع من دخول
E المذبح فليعاتب علي ذلك وليمنع من ذلك
غاية المنع ويختبر امره علي ما ينبغي
حتي يوقف علي رايه في ذلك فان يكون
من علة شر بينه وبين انسان فليتوسط بينهم
ويصلح امرهم ولا يترك علي رايه ليلا يكون في ذلك
شك في الدين ولا يقبلن احد من الاساقفة
F رجل قد احرمه اسقف غيره بل ليسال عن علته
وعسي ان يكون الحكم حملة علي ذلك او
من ضغاين الشرور حملته علي ذلك اي
ترك الكنيسة او ادبه الاسقف عليه فيما يغتم
قلبه او الحاج الاسقف عليه في خدمة لا يطيقها
او لما يري من قلة خير ذلك
الاسقف وكثرة شره او من قلة

SI quis abſtinuerit ab Eccleſiæ ingreſſu & fidelium conſortio; aut ſi quis ſacerdos abſtinuerit ab ingreſſu ad altare, ob iſtud objurgetur, & ab eo, quantum fieri poteſt, cohibeatur, & in rem, ut par eſt, inquiratur, donec ejus hac in re animus perſpectus fuerit. Et ſi quis controverſiæ prætextus inter eum & alium hominem fuerit, arbiter inter eos intercedat, remque eorum componat; in ſua autem ſententia non relinquatur, ne ob illud ſit ſcandalum in religione. Unus autem Epiſcopus ne recipiat virum, quem alius Epiſcopus excommunicavit, ſed in cauſam ejus inquirat; fortaſſis enim obſtinatio eum ad hoc impulit, aut improba quædam ſimultas eum huc incitavit, ut Eccleſiam nimirum derelinqueret: vel Epiſcopus ei præpoſitus eum caſtigavit, quod corde ſuo ægre tulit; aut Epiſcopus eum ad miniſterium aliquod obeundum coegit, cui impar fuit: aut poſtquam parum boni & multum mali in iſto Epiſcopo, aut parum religionis in eo, ſed multum contemptûs ejus in ſe ipſum viderit, procul eo abeſſe cupivit: Cùmque Epiſcopus

CAN. V.

eum hoc modo se gerere intellexisset, prætextum in negotio ipsius efficere voluit, eumque Ecclesiâ expulit, ne ipsum ob peccatum suum reprehenderet, aut propter aliam, quæcunque ex omnibus istiusmodi rebus accidat, causam; hæc enim ab hominibus sæpe fiunt. Cumque rem ita se habere viderimus, statuimus ut omnes provinciæ Episcopi ad Metropolitanum, aut ad Patriarcham suum congregentur, idque bis in quovis anno: cumque congregati sunt, in omnes istiusmodi res inquirent, atque etiam in alias, quæ coram ipsis in synodo producentur; ut negotium ab illis unanimi consensu peragatur. Quoniam Dominus noster Christus, cui sit gloria, dicit, Quando duo è vobis aut tres in meo nomine congregati sunt, Ego etiam ibi sum. *Cumque congregati fuerint, juxta quod statuimus, & manifesto res contra unum eorum, sive Episcopum, sive adversarium probata fuerit, si adversarius injuriâ affecit Episcopum, summè & exquisitè castigetur, & ab ingressu in Ecclesiam, & à fidelium consortio repellatur. Sin Episcopus hominem injuria affecerit, seque supra eum extulerit, eumve oppresserit, statu quo est ne relinquatur, neque hoc in ejus sit potestate, & propterea castigetur secundum quod nos definivimus, & synodus eum reprehendat, eumque de peccato suo admoneat. Et si ipse istud confessus fuerit, ei condonetur; sin id malevolentia & vehementi indignatione fecerit, quo mentem suam sedet; gradu suo i. e. præsulatu, omnino decidat. Termini autem quibus anno quovis currente celebrandæ sunt hæ synodi, hi sint, Prima nimirum Synodus habeatur ante sanctum jejunium post festum φῶτα dictum, hoc est, festum Epiphaniæ: Secunda autem Synodus celebretur, post festum gloriosæ crucis, viz. in autumno. Eas autem istis temporibus fieri hic constituitur, ea quidem ratione, ut pax & concordia inter præsules, & sacerdotes, & populum conservetur, ut omnis transgressor, ac hæreticus, qui orthodoxæ religioni, contradicit, puniatur. Et prima quidem tempestas, quæ est ante magnum sanctumque jejunium constituitur, ut pax sit atque amicitia inter cœtum, quemadmodum diximus, sintque in cordibus suis à diabolicis cogitationibus puri, & Angelorum ad instar cordibus purorum sanctificati, & odia in sancto jejunio ex Ecclesia dei tollantur, & sic puras Deo oblationes offerant. Secunda autem tempestas, quæ est post festum crucis, synodo celebrandæ idcirco destinatur, quia tunc autumnum, & hyemem, & multos morbos, & pestilentiam lethalem futuram expectant, & hæc amicitia, & pax, & munera, & malorum amputatio ante mortem erunt, ut Christo obviam eant, cùm ipsi puri sunt cordibus, & corporibus impolluti: ut digni sint qui misericordiam, ab eo & remissionem accipiant, atque à judicio, gravique supplicio liberentur.*

A ذيته ومن كثرة محقرته به فاحب ان يتباعد منه
فلما راه الاسقف على مثل هذا احب ان يصير في امره
علة وينقيه من الكنيسة ليلا يبكته بخطاه او لاجل
ما يعرض من هذه الاشيا كلها فان هذا يكون
في الناس كثيرا ولما راينا الامر علي هذا راينا ان
تجتمع اساقفة كل صقع الي مطروبوليطهم او الي
بطريركهم ويكون ذلك في كل سنة مرتين فاذا اجتمعوا
ينظروا في هذه الاشيا كلها وفيما يحدث قبلهم في B
الجماعة من الاشيا ليكون الامر منهم مشترك بالراي
لان سيدنا المسيح له المجد يقول اذا اجتمع اثنان
منكم او ثلثة علي اسمي فانا اكون هناك فاذا اجتمعوا
على ما حكمنا وظهر علي احدهم اما الاسقف اما
الخصم ان لان الخصم اساء بالاسقف فليوديب الادب الجيد
البليغ وليمنع من دخول الكنيسة وخلطة المومنين
فان كان الاسقف اساء بالانسان واستعلا C
عليه او ظلمه فلا يترك علي ما هو عليه ولا يمكن
من ذلك وليوديب علي ذلك حسبما حددناه ولتبكته
الجماعة وتعظه علي خطاه فان هو اعترف بذلك
غفر له وان هو استعمل ذلك بالحقد والحنق
الشديد للتشفي به فلينزل عن رتبته اعني الرياسته
قول بت وليكون حدود هذه المجمعين في السنة
المجمع الاول قبل الصوم المقدس بعد عيد الغوطا الذي D
هو عيد الحميم والمجمع الثاني بعد عيد الصليب المجيد
اعني في الخريف والسبب في تصييرهما في هذه
الاوقات اولا للصلح والسلامة بين الرووسا والكهنة
والشعب لتعادب كل متعدي او المخالف يخالف
في امر الديانة المستقيمة اما المرة الاولي التي هي قبل
الصوم الكبير المقدس فليكون الصلح والمودة بين
الجماعة كما ذكرنا ويكونوا انقيا القلوب من E
افكار الشيطان ويكونوا مطهرين مثل الملايكة
النقيين القلوب ويرتفع عن كنيسة الله الضغاين
في الصوم المقدس ويقربون لله قرابين نقية واما المرة
الثانية التي هي بعد عيد الصليب فلاجل انهم مستقبلون
خريف وشتا وكثرة الامراض ووبا الموت فتكون
تلك الالفة والسلامة والمواهب وقطع الشرور قبل الموت
حتي يلقوا المسيح وهم انقيا القلوب والاجسام
ابرارا فيستحقون ويستوجبون منه الرحمة والمغفرة F
ويخلصوا من الدينونة والعذاب الشديد

القادون

Digitized by Google

A

CAN. VI.

De ordine civitatum & provinciarum, atque primatu aliarum ex iis super alias.

ANtiqua consuetudo, quam nos memoramus, quamque antiqui nostri patres commemorârunt, obtineat apud omnes qui sunt in Ægypto, B *& Libyâ, & Pentapoli, sive Barca, & Giebala, & reliquis istius civitatibus, quæ Episcopi Alexandrini potestati subjiciuntur: & necesse est ut ei morem gerant, & ipse super omnes eorum potestatem habeat, propterea quod ille præses est super Synodum. Quemadmodum etiam Episcopus Romæ huic consuetudini adhæret, & ei quoque necessarium est, ut potestatem habeat super regiones, ac provincias ejus, & quicquid etiam ei (Romæ) adjacet: ut ei sit* C *principatus super synodum in loquendo & præcipiendo super omnes istos præsules, atque in sedendo etiam supra eos; & sic etiam ad præfectum Antiochiæ pertinet, ut ipse præfecturam habeat super universas ipsius provincias, & sub ejus sint potestate centum quinquaginta tres Episcopi, & Metropolitani, quoniam præfectus est regioni Persiæ & orientis. Sic etiam Metropolitani præferantur omnibus suis Episcopis: & Episcopus ne fiat sine jussu Metropolitani, & desiderio ipsius ac voluntate. Quod si quis aliter factus fuerit, modo præcepimus, &* D *visum est synodo, ut omnino non sit, & ut Synodo ejiciatur, nisi P. archa negotium ejus susceperit, ut cui principatus est super synodum. Et quicunque Episcopus fiat juxta quod præcepimus, voluntate Metropolitani, & voluntate synodi, & de negotio ejus tumultus aut controversia in populo, & hominum turbâ oriatur, respectus habeatur ad majorem & illustriorem hominum partem, & eorum in negotio ejus sententia admittatur: & supra thronum relinquatur, aut throno moveatur, cum eum sibi* E *non gratum habet populus provinciæ, & ei adversatur, aut aliter se gerit. Et hoc institutum semper obtineat.*

CAN VII.

De honore Episcopi Hierosolymitani.

QUandoquidem antiqua obtinuit consuetudo de magnificiendo Episcopo Hierosolymitano, eoque honorando; hoc ei permaneat, dummodo ipse Metropolitano ad quem thronus pertinet, honorem, & primatum, & potestatem, & reverentiam suam conservet: quoniam ille dignior est principatu: quem etiam habuit, utpote qui ἔξαρχος fuit. Siquidem Patriarcha super istum thronum constitutus est, atque eo etiam nomine honoratur, ob F *nobilitatem locorum, quæ sub ejus sunt potestate. Et hoc notum fiat.*

القانون السادس

في ترتيب المدن والابرشيات

وتقديم بعضها علي

بعض

ولتلزم العادة الاولي التي ذكرناها وذكروها الابا الاولين لجميع من كان بمصر ولوبيا وبنطابولس اعني برقة والجبل وبقية مدنها الداخلة تحت حكم اسقف الاسكندرية ويجب ان يطيعوه وليكن له السلطان عليهم كلهم لانه هو الحاكم علي الجماعة كما ان اسقف رومية ايضا لازم لهذه العادة ويلتزم له ايضا ان يكون مستوليا علي كورها وصقعها وما والاها ايضا فان له الرياسة علي الجماعة في الكلام والامر فوق الروسا كلهم والجلوس فوقهم ايضا وكذلك ايضا لصاحب انطاكية ان يكون مستوليا علي اصقاعه كلها ويكون تحت يده مائة وثلثة وخمسون اسقفا ومطرانا لادة متوليا عمل فارس والمشرق كذلك يقدم المطرانة علي الساقفة كلهم ولا يصير اسقفا بغير امر مطروبوليطه وهواه ورضاه فان صار علي غير هذه الحال فقد امرنا ورات الجماعة ان لا يصير البتة وان ينفا عن الجماعة الا يكون النطريرك متولي امره فان له الرياسة علي الجماعة وايما رجل صار اسقفا علي ما امرنا به برضاء من المطروبوليط ورضاء الجماعة وكان في امره شغب او مقاومة في الشعب او نفر من الناس فلينظر الي الجمهور الاكثر والاجل من الناس فليقبل قولهم في امره وتركه علي الكرسي او عزله عن الكرسي اذا لم يرضوه اذا قاوم اهل ابشيتة او غير سننهم وذلك سنة دايمة ابدا ؛؛

القانون السابع

منجل كرامة اسقف اورشليم

منجل ان العادة تقدمت في تعظيم اسقف اورشليم وكرامته وتبجيله فليدوم له ذلك ان هو حفظ المطروبوليط الذي كان الكرسي له كرامته وتقدمته وسلطانه وتوقيره لانه هو احق الرياسة وهي كانت له وهو الاكسرخس واناصير علي الكرسي بطريرك واكرم بهذا الاسم ايضا منجل شرف المواضع المقدسة التي هي تحت يديه فليعلم ذلك ؛؛

Digitized by Google

A

CAN. VIII.

De hæreſi imbutis, qui vocantur Hæretici; ſuntq; certi quidam homines, qui pœnitentiam ab eo, qui à peccato ſuo convertitur, non admittent. Et ſunt iſti, quos vocant ſegregatores eorum, quibus nulla eſt ſpes.

B

NOn admittetur iſtorum, qui ſegregatores dicuntur, pœnitentia, niſi ſit ſub conditione ab ipſis ſignata; quoniam nonnulli ex iis, ad ſanctam Eccleſiam accedere, & in populi ejus cenſum referri cupiunt: & quoniam ſtem remiſſionis peccatorum à Deo exciderunt, ſuntque diſcipuli Satanielis, nobis propterea de iis viſum eſt, ut ſacras ſcripturas confiteri perpetuò cogantur, & omnia Eccleſiæ Catholicæ dogmata recipiant. Et recipient etiam pœnitentiam ab eo, qui duas uxores duxit, & cum iis congreſſus eſt, modo ab opere ſuo redeat, & ab iſto revertatur, ſive per mortem unius ex uxoribus, ſive per ejus repudiationem unius earum, & conſortium cum ejuſmodi viris inibunt, cùm ſinceram agunt pœnitentiam; & ſocietatem etiam conjungent cum iis, qui religionem perſecutionis & diſperſionis temporibus propter infirmitatem ferre non poterant, & ab eo revertuntur, idque confitentur, & in communionem venient cum iis qui fidem non denegârunt. Iſti enim dixerunt, nemini remiſſionem fore peccatorum quæ commiſit; ſeque puros eſſe, atque à peccato conſervatos. Deum etiam prædicârunt, non eſſe condonatorem peccatorum. Hoc autem ſignum eſt blaſphemiæ & infidelitatis, ſiquidem hæc ſunt nomina Dei, Miſericors, propitius, condonans peccata, & acceptam habens pœnitentiam: & ſub his nominibus ſe honoremque ſuum deſcripſit, cui ſit gloria & laus. Sin hi confeſſi fuerint quodcunque Eccleſia vult, deſiderat, & facit; tunc qui ex iis Presbyter fuit, aut Diaconus, ordinationem denuò recipiat: Si autem in vicis, aut in locis quibuſlibet ad eos pertinentibus, in quibus conveniunt, aut etiam in Eccleſiis ipſorum conſtituti fuerint, in iiſdem permaneant, ſtatu quo fuerant, dummodo Epiſcopo iſtius loci obedientiam præſtent. Qui autem ex iis Epiſcopus fuit, gradu ſuo decidat, hoc eſt, à gradu Epiſcopali ad Presbyterialem deponatur, niſi loci iſtius Epiſcopo viſum fuerit eum nomine Epiſcopi honorare, & ſuper iſtos Presbyterum præfectum conſtituere. Sin hoc non voluerit, nec admiſerit, eum Chorepiſcopum, hoc eſt, Epiſcopum vici conſtituet, ne opinio de nobis concipiatur, quòd præcepimus ut duo eſſent ſuper unam civitatem, aut unam Eccleſiam, aut unum populum Epiſcopi, quorum uterque poteſtatem habeat.

C

D

E

F

القانون الثامن

منجل الراسس الذين يقبال لهم الهراطقة وهم قوم لم يكونوا يقبلوا التوبة ممن يتوب من الخطاه وهم الذين يقال لهم القاطعين الذين ليس لهم رجاء

لا يقبل توبة هولاي الذين يقال لهم القاطعين الا ان يكون بشرط معذوق بهم لان منهم من يشتهي ان ياتي الكنيسة المقدسة ويدخل في عداد اهلها فلانهم كانوا منقطعين الرجا من مغفرة الذنوب من الله وهولاء هم تلاميذ سطانايل فانا راينا فيهم ان يومروا ابدا بالاقرار بالكتب المقدسة ويقبلون ايضا كلما تعالم الكنيسة الكثوليكية ويقبلون توبة من تزوج مرتين وجمع بينهم ورجعوا عن فعلهم وتابوا عن ذلك اما بموت احد المرتين او تنجليه احدها واستعمال الخلطة مع مثل هولاء اذا تابوا توبة حسنة وخلطة ايضا مع من ضعف عن حمل الدين في ازمنة الطرد والتشريد ورجعوا عن ذلك واعترفوا به واستعمال شركتهم مع من لم يكفر لان هولاء كانوا يقولوا انه ليس لاحد مغفرة من ذنب يعمله وكانوا اتقيا ومحترزين من الذنوب وكانوا ينسبوا الله الي انه ليس يغفر الذنوب وهذا هو الخبر التجديف والكفر لان هذه اسماء الله الرحمن الرحيم غفار الذنوب وقابل التوبات وبهذا وصف نفسه وكرمه فله المجد والتسبحة وان يقرون بكلما ارادته الكنيسة وهوته واستعملته ومن كان من هولاء قسيس او شماس فليعطا الشرطونية ثانية وان كانوا في قرا او في مواضع لهم مجتمعين فيها او في كنايس لهم ايضا فليقيموا بها كماهم علي ان يودوا الطاعة لاسقف ذلك الموضع ومن كان من هولاء اسقفا فليحط من درجته اي درجة الاسقفية التي القسيسية الا ان يري ذلك الاسقف ان يكرمه بالاسم الاسقفية ويصيره علي اولايك قسيسا مروسا فان لم يحب ذلك ولم يقبله فليصيره خوري ابسكوبس اي اسقف القري ليلا يظن بنا انا امرنا بان يكون اسقفين علي كورة واحدة او كنيسة واحدة او شعب واحد لكل واحد منهم حكم

القانون

Digitized by Google

A

CAN. IX.

De eo qui fit Presbyter sine inquisitione in eum, nec fuit antea ordinatus in diaconatu, aut alio Cleri gradu.

QUicunque Presbyter constituitur, sine examine, aut disquisitione in eum, aut fuit B *extraneus, sive incognitus in istâ provinciâ, nec priorem habuit ordinationem ante istud tempus, quo constitutus est, & de diversis criminibus magnisque peccatis suspectus, priora sua peccata confessus fuerit, eaque ex iis sunt peccatis, quæ ipsorum reos excommunicationi subjiciunt, & pro quibus severâ illi opus est pœnitentiâ, cujusmodi sunt, duas vel tres uxores ducere, aut eam quæ à viro discessit, vel qui Deum blasphemavit, aut hæreticus antea fuit, aut etiam Idolis sacerdos fuit, aut qui* C *sacrificia iis immolavit, aut oblationes obtulit, aut suffimenta iis adolevit, aut Astrologus fuit, aut hariolus, aut divinator, aut incantator, aut etiam qui magia, augurio, & divinatione usus est, vel aliâ aliquâ re à nobis prohibitâ. Qui igitur hoc modo factus fuerit Presbyter, statuta nostra eum non admittent; quoniam sancta Apostolica Ecclesia nullum admittit, nisi qui integer vitæ scelerisque purus, & à culpis, omnibusque hisce criminibus immunis est: nisi forsitan hujusmodi peccata ab eo perpetrata fuerint,* D *priusquam religionem atque ordinationem amplexus est; & hæ res de novo constitutæ sunt.*

القانون التاسع

منجل من صير قسيسا من غير بحث عنه ولم يكن له شرطونية قديمة في الشماسية او غيرها

ايما رجل صير قسيسا من غير بحث او فحص عنه وكان غريبا او غير معروفا في تلك البلدة ولم يكن له شرطونية متقدمة قبل ذلك الوقت الذي اصلح فيه واقرف بذنوب شتا وخطايا كبار واقر بخطاياه القديمة وكانت خطايا مما ينغي صاحبها ويلزمه منها التوبة لشدتها مثل تزويجة مرتين او ثلثة او ايضا تزويجة مرة ذيب او ممن كان قد جدف علي الله وكان ارانس قبل ذلك او كان كاهنا للاصنام او كان ممن ذبح لها الذبايح او قرب لها القرابين او بخر لها البخورات او منجما او عرافا او قاسوما او ساحرا او ممن ايضا يستعمل الرقا والزجر والفال وغير ذلك مما نهينا عنه فمن صير قسيس علي هذه الحال فلن تقبله حدودنا لان الكنيسة المقدسة الرسولية لا تقبل الا كل من كان مهذبا بريا بعيدا من اللوايم وكل هذه الذنوب الا ان يكون له سابقة قبل ذلك في الدين والشرطونية وهذه الاشيا فهي محدثة جدا

CAN. X.

De eo è sacerdotibus, qui metu pœnæ ab infidelibus Christum abnegavit, & postea reversus ad sacerdotium E suum restitui cupit.

QUicunque sacerdos Christum abnegavit, sive quòd statuta Ecclesiastica ignoravit, vel quòd infirmus fuit, vel etiam religionem vilipendit, aut despectui habuit eum, qui ipsum in gradu isto ordinavit, sive is novit istum, sive ignorans eum non repudiavit, hoc Canonibus & legibus detrimentum non affert, verùm deponetur, cùm hæc, quæ commemoravimus, de eo cognita fuerint. Si autem religiosus fuerit, excusatione dignus in istâ re apud Deum & apud F *homines, in statu suo relinquatur.*

القانون العاشر

منجل من كفر من الكهنة مخافة من العقان من الكفار ثم احب ان يقيم علي كهنوته في رجعة ذلك

ايما رجل كاهن كان قد كفر اما جهلا منه بحدود الكنيسة او لتواني او لتهاون منه بالدين او استخفافا لمن صيره في ذلك اما ان يكون عالما به او يجهل منه فليس قطعه ما يقصر بالحدود ايضا والسنة ولكنه يقطع اذا هو عرفت منه هذه الحالات التي ذكرناها وان كان دينا معتذرا عن ذلك عند الله وعند الناس فليترك علي حاله

CAN. XI.

De Laicis qui Christum abnegarunt.

QUandoquidem nonnulli è Laicis sine duritie, & sine oppressione, & sine violentiâ, & sine facultatum suarum ablatione, & sine commina-

القانون الحادي عشر

منجل من كفر من العلمانيين

منجل ان قوما كانوا قد كفروا من العلمانيين من غير شدة ولا اضطهاد ولا غصب ولا نهب لاموالهم

Digitized by Google

tione pœnæ, & sine metu etiam alicujus damni, A Christum abnegarunt, quemadmodum Licinii Imperatoris tempore factum est, visum est nobis ut hoc iis interdicamus, eosque recipiamus, cùm sincerè resipiscunt, & pœnitentiâ facti manifestò ducuntur: & quamvis non digni sint qui recipiantur, & vix congruum nobis videatur, ut eos recipiamus, tamen misericordia in eos commoti mandamus, ut tres annos inter laicos audientes transigant, & si fideles fuerint religione sani, septem etiam annos cum substratis, tunc duos annos communionem habebunt cum populo B in Ecclesiam introeundo, & in precibus, ita tamen ut sancta mysteria non participent: postea autem inter veros, puros, proboque fideles recensebuntur.

ولا تهديد عقاب ولا مخافة الضرورة ايضا مثل ما كان في زمان ليكينيوس الملك رايينا ان ننهاهم عن ذلك ونقبلهم اذاهم صحوا التوبة واظهروا الندامة علي ذلك وان لا كانوا يستوجبون ان يقبلوا ولا يحسن بنا ان نقبلهم بل نرحمهم ونامر ان يكونوا مع العلمانيين السماعين ثلثة سنين وان كانوا مومنين اصحا الدين فسبع سنين مع البوابين ثم يشاركون الجماعة في B دخول الكنيسة والصلات سنتين من غير ان ياخذون السراير المقدسة ثم انهم فما بعد يحسبون مع المومنين المحققين الاطهار الاخيار ؛

CAN. XII.

De eo, qui abstinentiam à mundo professus est, eique renunciavit, & Monachus factus est, postea C autem retroversus, religiosam vitam relinquit, & ad mundum redit.

QUicunque, Deo ei propitio adsistente, mundum reliquit, & ad abstinentiam ab eo properè se contulit, eique renunciavit, & omnes cupiditates ejus, & lucra etiam atque opera abdicavit, & monasticam vitam agere, Deoque servire, & se ab aliis separare expetivit: Postea autem, relicto Dei cultu, ad eadem in mundo re- D gressus est, à quibus priùs abstinuerat; quemadmodum canis ad vomitum suum redit: usque adeo ut nonnulli eorum pecuniâ demulserunt, & muneribus magnates provinciæ eò corruperunt, ut non punirentur ob ea quæ fecerant: utique nos mandamus, ut in gradu substratorum sint decem annos; at ante illud cum audientibus tres alios annos manebunt; & post illud oportet, ut in res ipsorum & conversationem etiam inquiratur, & ipsi examinentur, & si sinceram, bonam, E puramque pœnitentiam egerint, & malum exitum timuerint, & duritiem, atque expulsionem iis impositam patienter tulerint, cum intentione ad pristinum abstinentiæ statum reverà, & non verbo tantùm redeundi, postquam ita castigati fuerint, recipiantur, & cum fidelibus consortium habeant in precibus. Totum autem hoc negotium Episcopo provinciæ, cui ipsi subjacent, committimus, ut clementiâ & misericordiâ eos tractet, & si eos dignos viderit, aliquid de tempore definito iis detrahat: sin res aliter se habuerit, ante- F quam resipuerint, idque hypocriticè fecerint, sine intentione aut adhibitâ pœnitentiâ, cum substratis & audientibus tredecim annos maneant, juxta quod præcipimus.

القانون الثاني عشر

منجل من زهد في الدنيا وخلاها وترهب ورجع بدالة وقلع الرهبانية ورجع في الدنيا

ايما رجل انعم الله عليه بترك الدنيا والمسارعة الي زهد فيها وتركها ورفض بجميع شهواتها ومكاسبها ايضا واعماله ورغب في الرهبنة وعبادة الله والتفرد بنفسه ثم رجع فيما كان قد زهد فيه من الدنيا وعبادة الله كرجوع الكلب في قيه حتي ان بعضهم يصانع بالمال ويعطي الرشوة لعظماء الناحية علي ذلك ليلا يعاقبوا علي ما جاء منهم فانا نامره ان يكونوا في منزلة البوابين عشرة سنين وقبل ذلك يكون مع السماعين ثلثة سنين احروقد ينبغي بعد ذلك ان يفحص عن امورهم وسيرتهم ايضا ويتفقدوا فان هم تابوا توبة نصوحة حسنة نقية وخشيوا سوا العاقبة واعتبروا علي ما حل بهم من الجفا والنفي واضمار الرجوع الي ماكانوا عليه من الزهد بالحقيقة وليس بالقول فليقبلوا بعد ذلك الادب وليختلطوا في الصلاة مع المومنين وقد خولنا الامر في ذلك الي الاسقف بالناحية التي هم فيها ان يفعل فيهم بالرافة والرحمة وان راااهم مستاهلين لذلك فليخفف عنهم في الاجل المحدود وان كان علي غير ذلك من قبل ان يتوبوا ويغسلوا ذلك رياء من غير اضمار ولا وضع توبة فليقيموا علي ما حددناه مع البوابين والسماعين ثلثة عشر سنة ؛

القانون

Digitized by Google

A

CAN. XIII.

De eo qui excommunicatus est, & incidens in lethalem morbum Eucharistiam sibi concedi cupit.

QUicunque vicinus morti est, dum inter pœnitentes recensetur, tuncque offerre cupit, ne ab eo prohibeatur, cùm ad desperatum statum adductus est. Si autem morbo isto levetur, in precibus tantùm cum eo communicetur, & ad pœnitentium gradum ne revertatur. Et in summa mandamus, ut quicunque animam agens offerre cupit, Episcopus & Presbyter hoc ei indulgeat, cùm bonum ei propositum est. Nam Dominus noster Jesus Christus misericordiâ commotus peccatores admittit, & peccatis agnoscit.

CAN. XIV.

C

De istis è Catechumenis & admonitis, qui Christum abnegarunt, & reversi sunt.

VIsum est magnæ sanctæque synodo, ut quicunque ex istis Catechumenis fidem abnegarunt, cùm ad nos convertuntur, in audientium gradum reducantur, & cum iis maneant tres annos: postea se Catechumenis immisceant.

CAN. XV.

De eo, quòd non oportet sacerdotem ab unâ ad aliam Ecclesiam migrare: nec præsulem etiam idem facere.

DE tumultibus, contentionibus, aliisque malis quæ inter sacerdotes in Ecclesia oriuntur, & Presbyteri, Diaconique propterea locis suis emigrant, præcipimus, ut corrupta hæc consuetudo præcidatur, propterea quòd rectis institutis in Canonibus Dei legibus adversatur. Et nullus Episcopus eos ab altaribus suis, super quæ constituti sunt, ad aliud iniquè transferat: & quicunque hoc ausus fuerit, synodus provincialis eum anathemate percutiet. Præcipimus etiam, ut nec Episcopus ipse, nec Presbyter, nec Diaconus transiliat, nec migret è loco cui præpositus est, & nominatim assignatus, in alium, non sua nec alius voluntate. Si quis autem huic statuto repugnaverit, postquam à nobis mandatum fuerit, & ab uno ad alium locum transilierit, ei injungimus, ut ab opinione sua recedat, & se submittens ad suum locum redeat: & ne audeat Ecclesiæ repugnare, & legem nostram atque prohibitionem transgredi: nec enim securus erit à malo exitu à Deo immittendo, nec nè ab hominibus malè illi cedat. Nos enim eum sanctæ synodo ejusque anathemati modò subjicimus: & Ira Dei super eum citò descendet.

القانون الثالث عشر

فيمن كان محروم ووقع في علة الموت فسال ان يعفا عنه ويقرب

ايما رجل حضرته الوفاة وهو في عداد التوابين ثم طلب ان يتقرب فلا يمنع من ذلك اذا كان في حد الاياس منه فان هو برء من مرضه ذلك فليشركون معه في الصلات فقط ولا يعاد الي منزلة التوابين وبالجماعة نامر ان من حضرته الوفاة واراد ان يتقرب فليسمح له الاسقف والقس بذلك اذا كان حسن النية لان ربنا يسوع المسيح رحيم يقبل الخطاة وهو غفار الذنوب ؛؛

القانون الرابع عشر

منجل من كفر من الذين يخصصون ويعظون ويرجعون

رات الجماعة الكبيرة المقدسة ان قرن من كفر من هولاء المخصوصين عند رجوعهم الينا الي درجة السماعين ويكون معهم ثلثة سنين ثم يخالط الذين هم مخصوصين ؛؛

القانون الخامس عشر

منجل انه لا ينبغي للكاهن ان ينتقل من كنيسة الي كنيسة اخري ولا لرئيس ان يفعل ذلك ايضا

منجل الشغب والحكك والشرور التي تكون في الكنايس بين الكهنة فينتقلون من اجل ذلك القسا والشمامسة عن مواضعهم امرنا ان يقطع هذه العادة الردية لانها علي غير السنة المستقيمة في قوانين نواميس الله ولا يتعدا الاسقف في نقلهم عن منابرهم التي رسموا عليها الي غيرها فمن جسر فعل ذلك فجماعة السينودس تحرمه وامرنا ايضا ان لا يتعدا الاسقف في نفسه ولا القس ولا الشماس ان ينتقل عن موضعه الذي صير عليه ورسم باسمه الي غيره لا من ذاته ولا من ذات غيره وان خالف احدا هذه السنة من بعد ما امرنا بها وتحول من موضعه الي موضع اخر فقد اوجبنا عليه ان يرجع عن رايه ويعود الي موضعه صاغرا ولا يتجرا علي مقاومة الكنيسة والتعدي علي سنتنا وحرمنا فانه لا يامن سو العقبة من الله وسوا المنقلب من الناس وقد جعلناه تحت السينودس المقدس وحرمه وسياتي عليه سخط الله عاجلا ؛؛

Digitized by Google

A

CAN. XVI.

De eo qui ſacerdos etiam in Eccleſiâ aliquâ conſtitutus eſt, & poſtea ab eâ ad aliam migrat. Et de eo qui iſti in eâ re adhæret.

QUicunque præſul præſumpſerit ex ignorantiâ ſuâ contemnere Canones Eccleſiaſticos, & illud quod nos etiam definivimus, aut præ defectu timoris Dei, adeo ut mandatum noſtrum, & Spiritum Sanctum in nobis loquentem deſpectui habuerit, & auſus fuerit Presbyterum aut Diaconum ab unâ Eccleſiâ ad aliam transferre, aut eum à diaconatu ad Presbyteratum promovere, in alio quàm quo conſtitutus fuerat loco, & præcipuè ſi alius fuerit in iſtâ Eccleſiâ præſul; atque hoc fecerit illum prætermittens, & voluntatem ſuam ſtabilire quærens, iſte ſacerdos in alterâ Eccleſiâ omnino non recipiatur; ſed ſub pœna gravis anathematis ad locum ſuum redire cogatur. Et ſi aliud ei ſacerdotium collocatum fuerit, ab eo deponatur ipſe, & qui eum ordinavit, ob injuriam & ignorantiam ſtatutorum Sanctæ Eccleſiæ; & ad priorem ſuam Eccleſiam redeat. Quòd ſi redire noluerint, à filiorum Eccleſiæ ſocietate arceantur, & ſi quis præſulum jus alîus, quod ei non licitum eſt, ſibi arripere auſus fuerit, & illum conſtituerit ſacerdotem in aliâ aliquâ etiam ex ſuis Eccleſiis, ſine conſenſu Epiſcopi à quo migravit, ſciat iſte Sacerdotium ſuum irritum fieri, eique in miniſterio ſuo perſiſtere non licere.

القانون السادس عشر

منجل من صير كاهنا ايضا لكنيسة ثم انتقل عنها الي غيرها والذي يلزمه في ذلك

B ايما رئيس جسر بجهله فتهاون بقوانين الكنيسة وبما حددناه ايضا او لقلة خوفه من الله حتي انه تهاون بامرنا وبالروح القدس الناطقة فينا وجسر علي تحويل قسيس او شماس من كنيسة الي كنيسة او نقله من شماسية الي قسيسية في غير موضعه الذي كان مرسوما به وبالخاصة ان كان لتلك الكنيسة رئيسا غيره وفعل ذلك تعديا منه وطلب اقامة هواه فلا يقبلن ذلك الكاهن بتة في كنيسة اخري بل يضطر بالحرم الشديد C علي الرجوع الي موضعه وان كان صار عليه كهنوت اخر فلينزل عنه هو وعامله مفروزا بتعديه وجهله باحكام الكنيسة المقدسة وليرجعوا الي كنايسهم الاولي فان هم ابوا ان يرجعون فليمنعون من خلطة ابنا الكنيسة وان جسر احد من الروسا علي اغتصاب ما لا يحل له من حق اخر غيره وصيره كاهنا في كنيسة اخري من كنايسه ايضا D بغير علم اسقفه الذي كان تحول عنه فليعلم ان كهنوته باطلة لا يحل له ان يقوم بخدمته ؛؛

CAN. XVII.

De ſacerdotibus, qui uſuram accipiunt.

QUandoquidem multi è ſacerdotibus hujus mundi, turpiſque lucri concupiſcentiæ avide nimis ſe addicunt, & obliti ſunt verbi quod in libro Dei, cui ſit gloria, dicitur, non oportet eos, qui in Dei excelſi Domo habitant, pecunias ſuas in fœnus dare, & ab iis propterea, quibus pecunias ſuas mutuo dederunt, præter portionem ſuam, id eſt, pecuniæ ſuæ ſummam, incrementum etiam exiguunt: magnum ſanctumque Concilium præcipit, quod ſi quis ſacerdos, aut miniſter Eccleſiæ, aut aliquis iis inferior, pecunias ſuas fœnori dediſſe, & quod à nobis de eo ſtatutum eſt tranſiliiſſe, aut alio in hâc re aſtu uſum fuiſſe, aut pro dimidio uſuræ rem compoſuiſſe, aut aliud aliquid turpis, impuri, vetitique lucri gratia cogitaſſe poſt hanc diem deprehenſus fuerit, ſacerdotum numero ejiciatur, & abdicatus ſanctâ Dei Eccleſia expellatur.

القانون السابع عشر

منجل الكهنة الذين يقرضون بالربا

منجل ان كثيرين من الكهنة شرهت انفسهم الي المطامع الدنية والارباح النجسة ونسيوا ايضا ما قيل في كتاب الله سبحانة له ينبغي الساكنين E في بيت الله تعالي ان لا يقرضوا مالهم بالرباء وصاروا يطلبون ممن اقرضوهم اموالهم زيادة علي حصتهم اي اصل مالهم امرت الجماعة الكبيرة المقدسة انه ان وجد احد من الكهنة وخدام الكنيسة وما دونهم بعد اليوم وهو يقرض ماله بالرباء ويتعدا ما امرنا به في هذا او يحتال فية بحيلة غير هذة او F يصالح عن نصف الرباء ويحتال في الكسب الردي النجس الحرام فليقطع من عداد الكهنة وينفا مفزولا عن كنيسة الله المقدسة ؛؛

القانون

Digitized by Google

A

القانون الثامن عشر

في تفضيل القسيس علي غيرة

انه بلغ الجماعة الكبيرة المقدسة ان في بعض الاملكن والمدن ايضا ان من الشمامسة الشيوخ القدماء من يتعدا ويقرب القسيس الحدث السن وذلك من اجل شيخوخته وحدث سن القسيس B وهذا الامو غير جايز لانه لا يحل لمن لا يقدس القربان ولا له سلطان في ذلك ان يقرب القسا الذين هم المقدسون الذبيحة الطاهرة التي هي السرايو الالهية جسد ربنا يسوع المسيح ودمه المكرمين ؛

وبلغ الجماعة المقدسة ايضا ان نفرا من الشمامسة ياخذون القربان بايديهم مثل الاسقف والقسيس فامرنا بترك هذة العادة الردية وان يلزموا ايضا الشمامسة حدودهم ولا يتعدون المرسوم لهم ولا قدرهم C وليعلمون الكهنة ان طقسهم مثل طغمات الابورانية الذين هم الملايكة وان الاسقف دون المطران والمطران دون البطريرك وان القس دون الاسقف واسفل درجة منه والشماس اسفل درجة من القسا وامرنا ايضا ان لا ياخذون الشمامسة القربان المقدس الامن يد الاسقف او من يد القس لانهم دو نهم ولا يقربون D الشمامسة بعضهم بعض بل يقربهم الاسقف او القسيس ولا يحل لهم ايضا ان يجلسون بين يدي القسا في الخدمة الالهية لان ذلك ليس هو من القوانين الكنيسة وشرايعها فمن تعدا منهم احدا علي هذة الحدود وجسر علي ما حددناه فليقطع من درجت الا من يد ؛

واخبر ايضا المجمع المقدس الكبير ان في E بعض الاماكن قوم شمامسة مخالفون انهم يتجاسروا ويعطوا القربان المقدس بايديهم للقسا وهذا ما لا يوجبه قانون وا سنة ولا يعطي جسد المسيح ربنا الا الذي يقدسه وليس لهولاي سلطان علي ذلك وانهم ايضا يتناولون قبل الاساقفة والقسا وانا قد ابطلنا هذا جميعة وازلناه ولتثبت الشمامسة علي قدرهم للاسقف F ومراتبهم وليعلموا انهم خدام في المذبح المقدس والقسيس وان هم خالفوا هذه السنة فهم محرومين منفيين عن الجماعة بامرنا وحكمنا ؛

CAN. XVIII.

De præstantiâ Presbyteri super alios.

AD magnam sanctamque synodum pervenit, quòd in nonnullis locis atque etiam civitatibus, senior aliquis, priorque diaconus transgressus sit, & Eucharistiam Presbytero annis juniori dedit, idque suam propter senectutem, & Presbyteri juventutem. Hoc autem prorsus illicitum est: neque enim ei qui Eucharistiam non sanctificavit, nec eam sanctificandi potestatem habuit, illam Presbyteris dare licet, qui purum illud sacrificium consecrant, quod divinum est mysterium corporis sanguinisque honorandi, Domini nostri Jesu Christi.

Ad magnam etiam synodum pervenit, nonnullos Diaconos Eucharistiam, Episcopi instar & Presbyteri, manibus suis accipere, quam malam consuetudinem relinqui mandamus: atque etiam ut Diaconi inter limites suos se firmos contineant; nec transiliant quod iis assignatum est, nec quod ius definitum. Et sciant sacerdotes quod ordo ipsorum similis est ordinibus cœlestibus qui sunt Angeli: & quod Episcopus inferior est Metropolita, & Metropolita inferior Patriarcha, & quod Presbyter inferior est Episcopo, eoque humilior gradu: & Diaconus gradu humilior est Presbytero. Quare præcipimus quod Diconi sanctam Eucharistiam non accipient præterquam à manu Episcopi aut Presbyteri, quoniam iis inferiores sunt, neque etiam Diaconi sibi invicem Eucharistiam dabunt: sed Episcopus aut Presbyter iis illam impertietur: nec iis licebit coram Presbytero in divino ministerio sedere: quia hoc contra Canones Ecclesiæ est, atque leges ejus. Qui autem transgressus fuerit unum ex his statutis, & ausus fuerit contra quod decrevimus, gradu suo decidat.

Nunciatum est etiam sanctæ magnæque Synodo, quod quibusdam in locis Diaconi nonnulli contumaciter se gerunt; quoniam sanctam Eucharistiam suis manibus Presbyteris dare ausi sunt. Hoc autem nec Canon nec lex requirit: neque enim dare potest Corpus Domini nostri Jesu nisi qui illud consecravit. Hoc autem faciendi potestatem isti non habent. Sed & [nunciatum est] præterea, eos eucharistiam etiam accipere ante Episcopos, & Presbyteros. Hæc autem omnia nos rescindimus modò, atque abolemus: & mandamus ut Diaconi intra limites, ordinesque suos se firmos contineant: sciantque se ministros in sancto altari esse Episcopo, & Presbytero: & si isti legem hanc nostram transgressi fuerint, anathemate percussi sunt, & à synodo per præceptum nostrum, & judicium expulsi.

Digitized by Google

A

CAN. XIX.

De iis qui à Paulo Samosateno hæretico ad nostram religionem accedunt.

VIsum est sanctæ synodo, ut statutum & Canon fiat de iis omnibus qui, Pauli Samosateni hæresi imbuti sunt; & ab eâ decretum B *est, ut si quis ex iis ad nos accesserit, denuò baptizetur; quoniam baptismus eorum nihil est, nec rectè constituitur: & qui sacerdotes etiam ex iis fuerunt, cùm ad nos redeunt, nihili à nobis habetur sacerdotium eorum, propterea quòd non rectè constitutum est; quoniam investitura eorum corrupta est, & matrimonium etiam immundum. Et non decet, ut res ipsorum divulgentur. Et quicunque ex iis sincerè & humiliter sese gesserit, postquam baptismum à nobis acceperit, sacerdotium etiam ab Episcopo in* C *Ecclesia filii Dei viventis recipiat. Quòd si inquisitum postea in eos fuerit, & compertum eos vitiosos esse, & lapsos, & ad pristinas etiam impuritates redituros, & turpia in istis opera residere, ex iis quæ reos ipsorum segregationi subjiciunt, quale est matrimonium cum cognatis initum, cum matribus, materteris, & amitis, & earum filiabus, & cum uxoribus patruorum & filiabus eorum, & cum uxoribus avunculorum, & eorum filiabus, sed isti etiam multas habent concubinas; & in matrimonium* D *ducunt commatres suas, & commatrum suarum filias: & cùm aliquis eorum fœminam quæ virgo est ducit, eam liberam dimittit, ut exeat quocunque velit, & sibi eligat virum qui rem cum ipsa habeat septem dies, & postea ad maritum suum redeat. Et hæc quidem omnia sunt hæreticorum opera. Et quicunque aliquâ ex hisce rebus ei vetitis tenetur, eamque sæpius agit, gradu suo rursus etiam deponatur. Hæc autem statuta injungimus etiam Diaconis, cæterisque Ecclesiæ viventis Dei ministris: Sed Diaconissæ inter moniales, eo quòd in habitu tantummodo con-* E *stituuntur, & sacerdotium sibi collatum non habent, pro laicis habeantur, & sic etiam moniales quæ religiosam vitam susceperunt.*

CAN. XX.

De adoratione in diebus, quibus non perfectam, sed tantùm dimidiam incurvationem fieri oportet.

F

QUandoquidem ad nos pervenit, nonnullos diebus Dominicis, & à paschate ad festum dierum quinquagintâ sive Pentecosten adorare se humiliantes: In mandatis damus, ut una eademque in omnibus locis & provinciis consuetudo obtineat, & ut homines istis diebus omnino

القانون التاسع عشر

منجل من يدخل في ملتنا من اصحاب بولص الشميساطي المخالف

رات الجماعة المقدسة ان تصنع حدا وقانونا في امر كل من كان اراسس بولص الشميساطي فقالت انه ان دخل معنا احد منهم فليعمدون ثانية فان معموديتهم ليس هي شيا ولا هي علي الاستقامة ومن كان منهم كاهنا ايضا عند عودتهم الينا فليس كهنوتهم عندنا شيا لانه غير مستقيم لان تقليدهم تقليد ردي وزيجتهم ايضا نجسة فلا ينبغي ان يشرح من امرهم شيا فمن كان منهم حسن النية والاتضاع بعد قبوله المعمودية منا فليقبل ايضا والكهنوت من الاسقف في كنيسة ابن الله الحي فان بحث بعد ذلك عن امورهم فوجد لهم مناقص وعثرات واعادة الي ما كانوا فيه من نجاستهم ويكون فيهم من الاعمال القبيحة مما يجتنب اهلها مثل زيجة الاقارب من الاهل الامهات الخوات والعمات وبناتهم وبنا الاعمام وبناتهم والخال والخالات وبناتهم وكانوا ايضا يكثرون من السراري ويتزوجون اشابينهم وبنات اشابينهم واذا تزوج الرجل منهم البراة البكر بخليها تخرج الطريق وتحتال لنفسها من يفسق بها بسبعة ايام وتعود الي زوجها فان هذه كلها فعل المخالفين فمن كان فيه شيا من هذه الامور المحصورة منهم واستعملوها فيقطعوا من درجاتهم ثانية ايضا وقد الزمنا هذه الحدود ايضا للشمامسة وغيرهم من خدم كنيسة الله الحي فاما الشماسات من الرواهب فلانهن انما يصيرون بالزي وليس لهم كهنوت فليحسبون علمانيات ورواهب مترهبات ايضا ؛؛

القانون العشرون

منجل السجود في الايام التي لا يجب فيها مطانية تمام بل نصف مطانية

انه بلغنا بان قوم يسجدون في ايام الاحاد ومن الفصح الي عيد يوم الخمسين اي البنتيكوستي امرنا ان تكون السنة في كل مكان وصقع واحدة وان لا تسجدوا

Digitized by Google

A *non adorent, ſe ad terram uſque humiliantes, ſed adorent per flexionem tantummodo & inclinationem capitis, & in iſtis lætitiæ diebus Deo preces offeramus ſtantes, & ſumma lætitia geſtientes, quoniam iſti dies ſunt gaudii & hilaritatis. Domino noſtro gloria in æternum.*

لا تسجدوا في هذه الايام البتة الى الارض بل يسجدوا بانحناء فقط وركوع وتقرب لله الصلوات في هذه الايام الفرحة ونحن قيام مجتهدين فرحين جدا لانها ايام الفرح والسرور ولربنا المجد دايما ابدا

Finiti ſunt Canones ſanctorum purorumque

B trecentorum octodecim Patrum; & numerus eorum eſt viginti Canones; qui etiam ex magnis breves facti ſunt. Laus Deo in ſecula ſeculorum.

انقضت قوانين الاباء الاطهار الثلثماية وثمانية عشر المقدسة وعدتها عشرون قانونا وهي من الكبار المختصرة السبح لله دايما ابدا

Digitized by Google

كتاب المجمع الثاني من المجامع
الكبار

لان الاول قد تقدم وهو مجمع ديقية مجمع الثلثماية وثمانية عشر وهذا المجمع في تلوا
العدد يجب ان يكون الثاني وهو الذي صار بمدينة العظمي
القسطنطينية وحوي من الاباء القديسين ماية وخمسون اسقفا
وكان اجتماعهم بسبب ماكادنيوس عدوا الروح القدس
وابوللينارديوس ووضعوا ايضا اربعة قوانين وللرب رب
الجنود التسبحة والوقار دينا ابدا امين ٤

LIBER SECUNDI

Ex

Oecumenicis Conciliis.

Cum primum Concilium modo præceſſerit, quod Concilium fuit trecentorum & duodeviginti patrum, Nicææ habitum : hoc præſens in conſequentiâ numeri ſecundum ſit neceſſe eſt. Hoc autem idem eſt, quod in magnâ civitate Conſtantinopoli celebratum fuit, ubi è ſanctis patribus congregati ſunt centum quinquaginta Epiſcopi. Conventui eorum Macedonius hoſtis Spiritus Sancti & Apollinarius occaſionem præbuerunt. Et quatuor etiam Canones ab iis conſtituti ſunt. Domino Domino exercituum ſit gloria & honor in ſecula ſeculorum. Amen.

IN nomine Dei, unius in eſſentia, trini in perſonis, Patre, filio, & Spiritu ſancto. Hic liber eſt ſecundi è magnis Conciliis : quoniam primum modo præceſſit, quod erat Concilium trecentorum duodeviginti patrum, qui Conſtantini magni fidelis, filii Helenæ Rohenſis, tempore in civitate Nicæa congregati ſunt. Numerus autem Epiſcoporum præſentis ſancti Concilii erat centum quinquaginta, qui etiam quatuor ſanctos Canones ediderunt.

A اللة الموحد بالذات المثلث
بالصفات الاب الابن والروح
القدس هذا كتاب المجمع
الثاني من المجامع الكبار
لان المجمع الاول قد تقدم وهو
مجمع الثلثماية وثمانية عشر
الذين اجتمعوا بمدينة ديقية علي عهد الملك قسطنطين
الكبير المومن ابن هلانة الرهاوية وكان عدة اساقفة هذا B
المجمع المقدس ماية وخمسون اسقفا ووضعوا اربعة قوانين
مقدسة ٤

Hæc ſecunda eſt è ſynodis œcumenicis, quæ in urbi Conſtantinopoli congregata eſt; & numerus eorum erat centum quinquaginta Epiſcopi, patres ſancti. Congregati ſunt autem propter Macedonium Spiritus Sancti inimicum, & Apollinarium etiam, qui in Spiritum Sanctum blaſphemiam profudit, Arii blaſphemiæ non abſimilem. Hi autem dixerunt, Quod Dominus humanum intellectum non accepit. Verum ſancti patres hâc ſynodo congregati determinarunt, aſſeruerunt, ſuamque de fide ſententiam confirma-

هي الجماعة الثانية من الكبار التي اجتمعت
بمدينة القسطنطينية وعدتهم ماية خمسون اسقفا
اباء قديسين وكان اجتماعهم من اجل ماكادنيوس
عدو الروح القدس وابوللينارديوس ايضا الذي حاج C
ايضا بالتجديف علي روح القدس كمثل تجديف
اريوس وقولهم ان الرب لم يتخذ عقل انسي حدوا
بحقق اهولاء الجماعة القديسين وا واقروا بقولهم
بالايمان

Digitized by Google

A بالايمان ان روح القدس من الاب منبثق وهو رب محي
مثل الاب والابن لهم السجود والتسبحة والتمجيد واحرموا
ولعنوا وقطعوا ماكادونيوس المتعدي وابوللينار يوس
المتشبه باريوس وكان اجتماع هذا المجمع في زمان
ثاودوسيوس الكبير ملك الروم وتموا في هذا المجمع
الامانة المقدسة لان المجمع الاول انما قال الي روح
القدس فقط وقالوا هولاء الجماعة وبروح القدس الرب
B المحي وما يليه

runt nimirum quòd Spiritus Sanctus ex patre procedat, & quòd ipse sit dominus vivificans, non secus ac pater & filius, quibus sit adoratio, honor, & gloria. Et anathematizarunt, & maledixerunt, & segregârunt impium Macedonium, & Apollinarium Ario comparem. Congregatum fuit hoc Concilium tempore Theodosii Magni, Imperatoris Romani, & in eo sanctum fidei symbolum perfecerunt. Nam prima Synodus dixit tantummodo, In spiritum sanctum: *patres autem hujus synodi dixerunt,* & in spiritum sanctum, Dominum vivificantem, & *quæ sequuntur.*

اجتمع هذا المجمع الثاني المقدس من المجامع الكبار
في مدينة القسطنطينية وكان عدة الاساقفة الذين
اجتمعوا فيه مائة وخمسون اسقفا ابـاء قديسين وكان
ذلك علي يدي الملك الكبير ثاودوسيوس ملك الروم ابو
اركاديوس واونوريوس الملكين العظمين الصومنين وكان
المقدم في الجماعة تيموثاوس بطريرك مدينة الاسكندرية
C ومالاتيوس صاحب انطاكية وكيرللس بطريرك بيت
المقدس وحضر معهم وكلا بطريرك مدينة رومية وان هولاء
رتبوا علي مدينة القسطنطينية بطريرك يقال له نكطاريوس
من اعوان الملك وذلك بعد ان احرموا ماكادونيوس عدو
الروح القدس اجتمع هذا المجمع المقدس علي ماكادونيوس
وذلك انه كان بطريرك علي مدينة القسطنطينية وكان
قد تابع لاريوس الكافر علي قوله في الابن ثم انه كان
D يقول في روح القدس انه ليس بالاه بتة ولكنه مخلوق
مصنوع فلما اجتمع هذا المجمع عليه قالوا له ايها الرجل
الكافر ليس هو عندنا غير روح الله وليس روح الله
شيا غير حياته فاذا قلت ان روح القدس مخلوق
فقد قلت ان روح الله مخلوق واذا قلت ان روح
الله مخلوق فقد قلت ان حياته مخلوقة واذا قلت
ان حياته مخلوقة فقد زعمت انه غير حي واذا زعمت
E انه غير حي فقد كفرت به كفرا فظيعا فارجع
عن قولك هذا والا احرمناك وقطعناك فابا ان
يرجع عن ذلك فاحرموه وقطعوه واصرفوه عن بطركية
القسطنطينية وجعلوا مكانه نكطاريوس من اعوان
الملك بطركا كما ذكرنا بديا ثم وضعوا بعد
ذلك تمام صحيفة الامانة التي هي تذكر اليوم في
كل النصرنية وفي كل المسكونة وزادوا علي الامانة
F الاولي التي اثبتوا فيها ان روح القدس خالقة وجعلوه
تمام ثالوث الاب والابن والروح القدس كما قال الانجيل
المقدس وذلك ان الاباء القديسين الثلثماية وثمانية
عشر اصحاب نيقية انما قالوا هكذا نومن بالاب والابن
وما بقي من القول ثم صرخوا واكرروا بذلك
فاما روح القدس فلم يقولوا اكثر من هذا وبروح القدس

Congregatum est sanctum hoc secundum ex œcumenicis Conciliis in urbe Constantinopoli: & numerus Episcoporum qui, in eâ collecti sunt, erat centum quinquaginta Episcopi sanctique patres; idque coram Imperatore Theodosio magno, Imperatore Romano, Arcadii & Honorii, magnorum & fidelium Imperatorum, patre. Præsides in hoc Concilio fuerunt Timotheus Patriarcha Alexandrinus, & Meletius Antiochenus, & Cyrillus Patriarcha Hierosolymitanus: unà etiam cum iis intererant procuratores Patriarchæ Romani. Et hi quidem Patriarcham Nectarium dictum, unum ex Imperatoris ministris, super Constantinopolim ordinabant; idque postquam Macedonium Spiritûs sancti inimicum anathemate percussissent. Coacta est enim hæc Synodus contra dictum Macedonium, idque propterea quòd, cùm Patriarcha esset Constantinopolitanus, Arium infidelem in opinione ejus de Filio secutus est: & deinde quòd de Spiritu Sancto dixit, eum non omnino Deum esse, sed creatum, factum. Cùm autem congregatum esset contra eum præsens Concilium, dicebant ei, Oh vir infidelis, Spiritus sanctus nobis nihil aliud videtur esse, quàm Spiritus Dei, neque aliud est Spiritus Dei, quàm vita ejus. Ergo si dixeris Spiritum Sanctum creatum esse; dices etiam Spiritum Dei creatum esse, quod si affirmaveris Spiritum Dei creatum esse, affirmabis etiam vitam ejus creatam esse; & si dixeris vitam ejus creatam esse, eum sine vita esse autumabis; quòd si autumaveris eum esse sine vita, eum horrendum in modum abnegabis. Revertere igitur ab hac sententiâ tuâ, alioquin anathemate te feriemus, & Ecclesia abscindemus. Cùm igitur ab eâ redire noluerit, eum anathematizabant, segregabant, & Patriarchatu Constantinopolitano deponebant, ejusque loco Nectarium, unum ex Imperatoris ministris, Patriarcham constituebant, ut antea dictum est. Post hæc ediderunt perfectum fidei symbolum, quod, ubicunque Christiana religio colitur, & toto terrarum orbe, etiamnum recitatur. Nam primum fidei symbolum auxerunt, in quo confirmarunt Spiritum Sanctum esse creatorem. Statuerunt etiam perfectam trinitatem, Patrem, filium, & Spiritum Sanctum; quemadmodum dicit Sanctum Evangelium: idque quòd sancti patres trecenti octodecim Nicæni sic quidem dixerunt, Credimus in patrem & in filium, & *reliqua, quæ de iis dicta sunt. Et deinde clamârunt, & prædicârunt eadem; sed de Spiritu sancto nihil plus dixerunt, quàm hoc,* & in Spiritum Sanctum:

& finem ibi fecerunt, isteque terminus est symboli à primo Concilio editi. Cùm autem exortus est Macedonius, apertus Spiritûs Sancti inimicus, in sancto hoc secundo Concilio accessionem fecerunt, atque ita perfectum fidei symbolum ediderunt, & in Spiritum Sanctum Dominum vivificantem, qui procedit à patre, qui unà cum patre & filio adorandus à nobis & honorandus est, qui per prophetas locutus est; & in unam Ecclesiam Sanctam, Catholicam, Apostolicam; & confitemur unum baptisma ad peccatorum remissionem; & speramus resurrectionem mortuorum, & vitam ad secula seculorum permanentem, Amen. *Et decreverunt, ut nihil postea huic symbolo adjiceretur. Hæc autem, quæ sancti bonique patres dixerunt, argumento sunt, Spiritum Sanctum verum esse Deum, de essentia patris & filii. Ac proinde Sancta Ecclesia duobus hisce Conciliis consensit, dixitque honorandam esse Trinitatem in una essentia, unum esse Deum, unamque substantiam, & unam essentiam in tribus subsistentiis, & tribus personis, & tribus proprietatibus, Unitatem in Trinitate, & Trinitatem in unitate, unam essentiam in tribus personis. Secundùm hæc alios etiam nonnullos anathemate percusserunt hæreticos, quos inter fuit Sabellius Lybiæ Episcopus, eò quòd affirmaverat unam esse personam patri & filio & spiritui sancto. Postea maledixerunt etiam Apollinario, omnibusque iis qui impias ejus opiniones amplectuntur, & dictis assentiunt; & aliis nonnullis qui improba verba protulerant, aliasque res turpes perpetraverant, quas explicare non decet. Nonnulli autem dixerunt Dominum nostrum humanam assumpsisse naturam intellectûs expertem; & nihil inter hos & Arianos interest, nisi quòd Ariani affirmant corpus Domini non omnino animatum esse, sed divinitatem in eo animæ vicem supplere: at Apollinarii gregales asserunt, eum animam quidem assumpsisse, verùm non accepisse intellectum. Sancta autem Ecclesia turpibus istorum improbisque dictis citò rejectis, credidit unam Trinitatis personam, quod fuit verbum Dei glorioſum, corpus assumpsisse anima rationali, intelligenti præditum. Et illud confirmatum est.*

وقطعوا وهذا حد قولهم في المجمع الاول فلما حدث امر ماكادونيوس عدو الروح القدس زادوا في هذا المجمع الثاني المقدس وقالوا هكذا تمام الامانة وبروح القدس الرب المحيي الذي انبثق من الاب الذي بالاب والابن نسجد له ونمجده الذي تكلم بالانبيا وبالكنيسة الواحدة المقدسة الجامعة الرسولية ونقر بالمعمودية الوحدة لمغفرة الخطايا ونترجي قيامة الموتي والحياة المعدة الي دهر الداهرين امين وحددوا علي الامانة ان لا يزدان فيها شيا بعد وهذا القول من الاباء الاطهار الاخيار دليل علي ان روح القدس اله حق من طبيعة الاب والابن ولذلك وافقت الكنيسة المقدسة لهذين المجمعين وقالت مجدة ثلثة في طبيعة واحدة اله واحد وجوهر واحد وكيان واحد في ثلثة اقانيم وثلثة اوجه وثلثة خواص وحدية في تثليث وتثليث في وحدية كيان واحد في ثلثة اقانيم ثم لعنوا ايضا لقوم اخرين مخالفين منهم صابالیوس صاحب لوبية لانه كان يقول وجه واحد للاب والابن وروح القدس ثم لعنوا ايضا ابوللیناریوس وكل من يكفر بكفره ويقول بمقالته ولاقوام اخر كانوا يتكلمون بكلام قبيح واشياء اخر سمجة لا يجب شرحها وقوم كانوا يقولون ايضا ان الرب اتخذ بشر انسان بلا عقل ولم يكن بين هولاي وبين الاريانيين اختلاف الا هذا لان الاريانين كانوا يقولون ان جسد الرب ليس هو البتة بمتنفس وان اللاهوت فيه بدل النفس واما اصحاب ابوللیناریوس فقالوا نعم قد اتخذ نفسا ولكنه لم يتخذ عقلا فرمحت الكنيسة المقدسة مماجة اقوالهم ورذالتها واسرعت وامنت ان احد الثالوث الذي هو كلمة الله سبحانه اتخذ جسدا ذا نفس ناطقة عقلية وثبت ذلك

De ordine præsulum, eorumque gradibus & locis. *Honor etiam in hoc Concilio, & primatus Episcopo Romano concessus est, & factus est Primus; & Secundus Episcopus Constantinopolitanus; Tertius Alexandrinus; Quartus autem Antiochenus; & Quintus Hierosolymitanus. Adhæc in sancto hoc Concilio, nimirum Constantinopolitano, editi sunt quatuor Canones anno nono præfecturæ Gratiani, mense Ab, anno æræ Antiochenæ 429. Edidit hæc statuta synodus, quæ gratia Dei, (cujus nomen sanctificetur) ex omnibus locis Constantinopoli congregata est; quo Deo glorioso dilectus Theodosius imperator Romanus eos convocavit ad celebrandam Nectarii Episcopi istius loci ordinationem; quæque hæc quatuor statuta definivit.*

في ترتيب الروساء ودرجاتهم ومواضعهم دفعت الكرامة ايضا في هذا المجمع والتقدمة الي صاحب مدينة رومية وصار الاول وثانية صاحب مدينة القسطنطينية وثالثة صاحب مدينة الاسكندرية والرابع صاحب مدينة انطاكية والخامس صاحب بيت المقدس وفي هذا الجماعة المقدسة جماعة القسطنطينية وضعوا اربعة قوانين في سنة تسع لولاية اوجاروس في شهر اب لاربع ماية وتسعة وعشرين من حساب الانطاكيين حدث هذه الحدود الجماعة التي اجتمعت بنعمة الله تقدس اسمه من كل المواضع الي مدينة القسطنطينية حيث دعاهم المحب لله سبحانه ثاودوسيوس ملك الروم في شرطونية نكطاريوس اسقفها وحددت هذه الحدود الاربعة القانون

Digitized by Google

A

القانون الاول

وضع منجل الحدود التي وضعتها الاباء
القديسين الثلثماية عشر بمدينة
نيقية ان تثبت ومنجل
حرم الهراطقة اعني المخالفين
وحروجهم ؛؛

لا تغيروا الامانة ولا تتعدوا الحدود حدود الاباء
القديسين الثلثماية وثمانية عشر اسقفا الذين اجتمعوا
بمدينة نيقية ولتمكث صحيحة علي حالها ولتحرم كل
الهراطقة في اليوم الواجب لحرمهم وهو اليوم العظيم يوم
الخميس الكبير وبخاصة اصحاب اريوس الذين يقال
لهم الاريوسيين وهم حزب اوذكيادوس اولايك الذين لا
يومنون بروح القدس وكذلك اصحاب صابالیوس واصحاب
مكدونيوس وفوطينوس واصحاب ابوللیناريوس وغيرهم
من الراسس اي المخالفين الذين ابطلوا الدين ؛؛

القانون الثاني

منجل حسن تدبير الكنيسة المقدسة
والتقدمة التي تستحقها بلاد مصر
وانطاكية ولوبيوس ايضا
وما يليها ؛؛

لا يتعدا احدا من الاساقفة حد عمله الذي نصب له
طمعا في غصب ما ليس له من الحق والكنايس التي
علي القحوم فان في ذلك بلية الكنايس وفسادها بل
ليجرا الامر في ذلك علي السنة الاولي وهو ان يدبر
اسقف الاسكندرية جميع بلاد مصر ويدبر اسقف المشرق
بلاد المشرق كلها وليحفظوا التقدمة والكرامة التي
اعطوها ايضا روساء الاساقفة من جماعة نيقية وان
يدبر والانطاكيين واهل اسية اساقفتها وكذلك ايضا
فنطوس يدبرها اسقفها وبلاد تركة يدبرها اسقفها ايضا
ولا يتعدون الحدود التي لهم ولا يجورون عملهم الي
حدود غيرهم من اجل تدبير بعض الكنايس او
من اجل شرطونية يعملها هناك او منجل
غير ذلك من امور الكنيسة بل يحفظ السنة
كما هو مكتوب منجل رياسية البلدان وليكن
معلوما كلما للبلدان فان اساقفة ذلك الموضع
يورعونه علي ما يرون كما قد كتب في حدود
جماعة نيقية فاما الكنايس التي في الشعوب الغريبة
فقد ينبغي ان يورع فيها ما يكفيها علي العادة التي
جرت من ابائنا الاساقفة ويعمل من اموالها كمولیات

CAN. I.

Editus est hic Canon de statutis, quæ 318. sancti Patres Nicææ congregati ediderunt, ut firma maneant: & de anathematizandis & execrandis hæreticis, id est, contradicentibus.

B

Idem ne alteretis, nec statuta transgredia-mini, statuta nimirum sanctorum patrum trecentorum duodeviginti Episcoporum, qui Nicææ congregati sunt: sed integra maneant, quemadmodum edita sunt. Et anathemate feriantur omnes hæretici die anathematizationi eorum præstituto, isque magnus dies magna est quinta feria. Et præcipuè Socii Arii, qui dicuntur Ariani, sunt que ex parte istorum Eudoxianorum, qui non credunt in Spiritum Sanctum. Sic etiam sorii Sabellii, & Macedonii, & Photini, & Apollinarii, C *aliique ex hæreticis, sive contradicentibus, qui religionem corrumpunt.*

CAN. II.

De rectâ sanctæ Ecclesiæ administratione, & primatu qui provinciis Ægypti, & Antiochiæ, & Lybiæ etiam, & locis iis adjacentibus debetur.

D

NUllus Episcopus diœceseos suæ, quâ constitutus est, terminos transgredietur, desiderio arripiendi quod sibi jure non convenit, & Ecclesias quæ sunt ultra suos limites. Hoc enim exitio Ecclesiis erit, easque corrumpet. Verumenimvero hac res juxta legem antiquitùs institutam procedat, nimirum, ut Episcopus Alexandriæ omnes Ægypti provincias regat, & Episcopus orientis omnes orientis provincias adminis- E *tret, (conservatis interim primatu & honore primis Episcopis à Concilio Nicæno concessis) & ut tam Antiocheni quam Asiani ab Episcopis suis gubernentur. Et sic etiam Pontum suus administret Episcopus, & provinciæ Traciæ à proprio etiam Episcopo administrentur: & ne transiliant terminos ipsis constitutos, & ne ex suis provinciis in aliorum terminos transeant, ad aliquam Ecclesiasticam administrationem, aut ordinationem ibi celebrandam, aut ad quodcunque aliud Ecclesiasticum ne-* F *gotium; sed observetur regula quæ de provinciarum præfectura scripta est. Et notum sit quicquid ad provincias pertinet, siquidem Episcopi istius loci partientur illud, ut ipsis visum fuerit, quemadmodum in statutis Concilii Nicæni scriptum est. Quod autem ad Ecclesias spectat, quæ in barbaris sunt gentibus, oportet sanè ut in illis distribuatur, quantum eis satis est, juxta consuetudinem quæ à patribus nostris Episcopis processit. Et ex facultatibus earum fiant thesauri,*

Digitized by Google

& distribuantur Ecclesiis earum diversis, ut aqualiter omnibus communicentur. Adhac Episcopo Constantinopolitano honor, dignitas, & majestas deferantur; propterea quòd proximus post Episcopum Romanum sedet: quoniam urbs Constantinopolis hodie est nova Roma (in exemplaribus inveni scriptam, Novam Nicaam) & manifestum est, quòd usque ad nostra hac tempora nova Roma appelletur.

وتوزع في كنايسها عدة ليواسيها كلها وليصير لاسقف القسطنطينية من الكرامة والتبجيل والتعظيم ما اده يكون في المجلس بعد صاحب رومية لان مدينة القسطنطينية اليوم هي رومية الجديدة ووجدت مكتوبة في نسخ قديمة الجديدة والصحيح انها تدعا رومية الجديدة الي يومنا هذا ،،

CAN. III.

De ordinatione, quam Maximus injustè & impiè peregit.

DE Maximo, qui ordinationem Constantinopoli contra legem currentem celebravit, jubemus, ut in Episcoporum numerum non recenseatur. Et nec ille, qui ordines ab eo accepit, in quemlibet sacerdotii gradum admittatur; quoniam fidem erroneam, & ordinationem injustam introduxit. Quapropter quicquid ab eo in dicta ordinatione aut alia in re factum est, istud sancti patres occidentales pariter atque orientales irritum faciant: In posterum autem recipiatur omnis, qui unam divinitatem Patris & filii & Spiritus Sancti confitetur.

القانون الثالث

منجل الشرطونية التي عملها مكسيمس علي غير السنة والاستوي

منجل مكسيمس الذي عمل الشرطونية بمدينة القسطنطينية علي خلاف السنة الجارية امرنا به ان لا يعد في عداد الاساقفة ولا الذي قبل الشرطونية منه يقبل في شي من درجات الكهنوت لانه احدث امانة غير مستقيمة وشرطونية غير مستوية لان كلما كان منه من هذه الشرطونية او غير ذلك فقد ابطلته الاباء القديسون الغربيون والاطاليون ايضا وقد يقبل كل من اقر بلاهوت واحد للاب والابن والروح القدس ،،

CAN. IV.

Quod non oportet ejus, qui non cognoscitur, testimonium contra Episcopos admitti; sed eorum solummodo, qui iis similes sunt, & eandem religionem profitentur. Et à quonam accipi oportet.

QUandoquidem multi eorum, qui timorem Dei non habent, tam ex Episcopis quàm aliis, per superbiam, indignationem, & mutuas inimicitias res sanctæ Ecclesiæ subvertere studeant, ejusque leges corrumpunt, ac Episcopis sibi similibus crimina objectant, quibus non tenentur, idque propter inimicitiam & iniquo in eos animo, secus ac æquum & par est; in hoc nihil aliud sibi proponentes, quàm ut sacerdotium dedecore afficiant, & inter populos in pace degentes dissidium excitent, hisque opprobria inferant ex peccatis, quibus ipsi non tenentur, sed is tenetur, qui ea fecerit (Omnis enim homo propter suum peccatum morietur, nec quis alterius peccato tenetur. Hujusmodi autem homunciones dissidia inter populos pace degentes excitare conantur) idcirco nobis omnibus, in synodo Constantinopoli congregatis, visum est, ut nemo admittatur ex Episcopis, quos præfecit Spiritus Sanctus, prout voluit; nec quilibet, qui eos accusat, recipiatur, sine examine religionis ejus, vitæ atque familiæ; nec ad hoc respiciatur, cùm sint extranei & ignoti, quodcunque crimen objicerint;

القانون الرابع

في انه لا ينبغي ان تقبل شهادة من لا يعرف علي الاساقفة الا من نظرايهم وعلي ديانتهم ومن الذي ينبغي ان يقبل منه

منجل ان كثيرين ممن لا ورع لهم من الاساقفة وغيرهم يحبون ان يقلبوا امور الكنيسة المقدسة بالرياسة والتغضب والعداوة لبعضهم بعضا ويفسدون سننها فيقرفون اساقفة مثلهم بما لا يلزمهم وذلك بالعداوة لهم والتحامل عليهم بغير الحق ولا الجميل ليس يريدون بذلك الا ان يعيبوا الكهنوت ويلقوا الشقاق بين الشعوب الهاديين ويلزموا هولاء النقص في خطايا لا تلزمهم بل تلزم فاعلها لان كل انسان يموت بخطية نفسه ولا يلزم واحد خطية اخر ومثل هولاء يريدون يلقون الشقاق بين الشعوب الهاديين وانا نحن راينا باجمعنا الذين اجتمعنا في مدينة القسطنطينية ان لا يقبل في الاساقفة الذي قد اتمنهم روح القدس كما يشا ولا يقبل من كل من رفع عليهم من غير بحث ذلك في الاديان والسيرة والاحسام ولا ينظر الي ذلك اذا كانوا غربا مجهولين فليقلدوا ما يقلدوه لان

Digitized by Google

لان السيد المسيح الحاكم علي جماعتنا وهو A
الذي يعرف السرايز وما تخفيه الصدور وما
الذي حملهم علي شكية الاسقف اعني اسقف
من اساقفتهم الا يكون للحسد والبغي والردا ولا
يقبل من كل من رفع عليهم فيهم الا في
باب الامانة المستقيمة فان كان الرافع من
شعب الاسقف وكان ممن ظلمه ذلك الاسقف وتعدا
عليه فان الجماعة تنظلم منه فلا يتهاون به B
ولا يغي بل ينظر في ظلامته وحق الاسقف فلا
ينسا بل يبحث عن دينه ورايه وورعه وقد ينبغي ان
يكون الاسقف بريا مما رفع عليه فاما الذي
تظلم منه فينبغي ان ينظر في امره ولا يبالي من
اي ملة كان وليعدل عليه ولا يفارق فان كان
مما يرفع علي الاسقف انما هو في شي من امر الكنيسة
فقد ينبغي ان يبحث ايضا عن الذين يرفعون عليه فان C
كانوا هراطقة فليس يجوز لهم الرفع علي الاسقف ولا يقبل
ذلك منهم البتة والهراطقة عندنا فهم المنفيين من الكنيسة
المقدسة ثم احرمناهم نحن من بعد ذلك ومن يشاكل
هولاء ممن اقر بالامانة الصحيحة لكنه شاقق اولاد الكنيسة
ومرق عنهم وصير له جمعا وقاوموا الاسقف وناصبوه ومن
الناس ايضا من كان عدل عن الاشيا جات منه هذه فنغي
عن الكنيسة او منع من درجته والمقام فيها من الكهنة D
والعلمانيين ايضا فمثل هولاي لا يقبل منهم في الاسقف
البتة شكية ولا يجوز لهم ان يرفعوا عليه الا ان يكونوا قد
تابوا علي ما كان منهم ومثل هولاء ايضا من لا يقبل منه
وكل من كان من تباعهم او كان خالطهم في حال اساانهم
فاحرم معهم فلا يجوز لهم الرفيعة في اسقف او كاهن
حتي يعتدلون في اديانهم قبل ذلك ويتبرون مما كانوا
اعدلوا عنه وينتزعون عنه فان كان الذي يرفع علي الاسقف E
ليس هو ارانيقي ولا ممنوع من الكنيسة ولم يكون عدل
اساة جات منه ولا قرف بذنب ولا خطية جسدانية وادعوا
انهم يريدون مناظرة الاسقف في امور الكنيسة واحكامه
الجايرة فقد امرت جماعتنا ايضا ان يقبل قولهم وتسمع منهم
الاساقفة التي هي مطروبوليطة بمحضر المطروبوليط
وجماعتهم وينظروا فيما رفعوا علي الاسقف وهم يصلحون
ذلك بفضل رايهم فان استصعب عليهم اصلاح ذلك
فليرجعوا ويرفعوا الي الجماعة الكبيرة وذلك انه يبتدا
برييس تلك الناحية فيجمع الاساقفة التي تحت يديه
منجل هذا الشعب ولا يظهرون ذلك حتي يكتبوا ذلك في
كتاب ويحكون فيه كلما رفع به علي الاسقف ويقيموا علي
ذلك بينة فتنظر فيه الجماعة وتقضي فيه بما تراه علي احد
الفريقين فان جسر احدا علي تعدي هذه الحدود الذي

quoniam Dominus Christus potestatem habet in synodum nostram, & ille est qui secreta novit, & quicquid in pectoribus occultatur, & quid eos impulit ad crimen Episcopo (viz. cuilibet ex Episcopis suis) inferendum, an non ex invidia & injuriâ & malitia factum sit. Et nemo ex istis, qui eos accusant, admittatur, nisi quatenus fidei orthodoxæ consentaneum est. Quòd si accusator fuerit ex populo Episcopi, & quem Episcopus iste injuriâ affecit, & iniquus ei fuit, synodus utique accusationem admittat, eumque non despiciat, nec rejiciat, sed in injuriam ejus inquirat, atque etiam in jus Episcopi, & non negligatur, sed in religionem & opinionem & pietatem ejus inquiratur; oportet enim ut Episcopus immunis sit à crimine, quod ei objicitur. Et quidem in ejus, qui de acceptâ injuriâ conqueritur, causam inquirere oportet, & non respiciatur cujus sit religionis; sed quod justum est ei statuatur, nullâ adhibitâ distinctione. Si autem, quod Episcopo objicitur, Ecclesiasticum aliquod negotium fuerit, tunc eos, qui illum accusant, examinare oportet. Et si quidem hæretici fuerint, non licet eis Episcopum accusare, nec hoc ab iis omnino admittetur: Hæretici autem nobis sunt, qui sanctâ Ecclesiâ ejecti sunt, quosque nos postea anathematizavimus. Et qui istis similes sunt ex iis, qui sanam quidem fidem confitentur, sed inter filios Ecclesiæ schismata faciunt, & ab iis deflectunt, & conventicula sibi faciunt, & contra Episcopum insurgunt, eique resistunt. Ab iis etiam, qui ob res aliquas ab ipsis patratas reprehensi sunt, & Ecclesiâ ejecti, aut gradibus suis depositi, & in iis manere prohibiti, sive sacerdotes sint; sive etiam Laici; & ab istiusmodi viris querela contra Episcopum neutiquam accipiatur, nec istis eum accusare licet, nisi eos criminum suorum pœnituerit. Et ex iis etiam, qui hisce similes sunt, non recipientur. Quicunque etiam eos secuti sunt, aut cum iis consortium habuerunt, dum mala ista facerent, & unà cum iis anathematizati sunt, iis Episcopum aut sacerdotem accusare non licet, priusquam se rectos in religione ostenderint, & à criminibus sibi objectis purgârint, & ab eis destiterint. Quòd si quis Episcopum accusat, nec hæreticus sit, nec Ecclesiâ excommunicatus, nec ob mala aliqua, quæ perpetravit, reprehensus, nec crimine aliquo neque peccato corporali accusatus; & se velle cum Episcopo de rebus quibusdam Ecclesiasticis & injustis ejus judiciis litigare; jubet synodus nostra etiam ut admittatur quod dicant, & Episcopi qui sunt in provinciâ, in præsentiâ metropolitani & ipsorum synodi, eum audiant, & inquirant in illud quod Episcopo objiciunt, illique judicio suo præstanti rem componant. Quòd si illis difficile F fuerit rem istam componere, eam ad majorem rursus synodum referant: idque ita ut à Præsule istius provinciæ incipiatur, illeque Episcopos sibi subjectos hujus differentiæ gratiâ congreget; Sed palam illam non faciant, donec eam in libro scripserint, & in eodem retulerint quicquid Episcopo objicitur, illudque planè testatum faciant. Tunc autem synodus re inspectâ eam, ut sibi visum fuerit, in alterutram partem dijudicet. Si quis autem hæc statuta, quæ jam constituimus, transgredi

Digitized by Google

gredi ausus fuerit, aut ad Regem, aut principem aut judices rem retulerit, vel apud Episcopos calumnias effuderit, priusquam Episcopus coram Metropolitano suo ejusque Episcopis causam suam egerit, ab eo, qui ita se gerit, nihil ex iis quæ infert admittatur, quoniam adversatus est statutis, & decorum Sanctæ Ecclesiæ ordinem corrupit, in quo & sancti patres ante nos laborarunt.

A حددناها او رفع الي الملك او الي السلطان او الي
القضاة بذلك او شنع عند الاساقفة قبل ان يناظر
اسقف بين يدي مطروبوليطه واساقفته ايضا فلا
يقبل ممن كان هذا فعله شيا مما يرفعه لاده خالف
الحدود وافسد حسن نظام الكنيسة المقدسة وما تعبت
فيها الاباء القديسين قبلنا ايضا ؛؛

Finita est Synodus Constantinopolitana, eaque secunda fuit ex œcumenicis, fuitque Episcoporum centum quinquaginta. Finiti sunt etiam ipsorum Canones, numero quatuor.

Et Sanctæ Trinitati consubstantiali, Patri & Filio & Spiritui Sancto, sit gloria, & honor, nunc & in æternum.

B انقضت جماعة القسطنطينية وهو المجمع
الثاني من الكبار وهو مائة
وخمسون اسقفا وقوانينهم وعدتهم
اربعة وللثالوث الاقدس
المستاوي جوهرا الاب
والابن والروح القدس المجد
والاكرام الان
ودايما ؛؛

كستاب

كتاب المجمع الثالث من المجامع الكبار

وهو مجمع افسس وعدة اساقفته مايتي اسقف وكان اجتماعهم على دسطور المخالف وهذا المجمع يجب ان يكون في قلوا العدد العاشر من المجامع والسبح لله دايما ابدا،

بسم الله الاب والابن والروح القدس

LIBER TERTII.

Ex

Oecumenicis Conciliis.

Quod Concilium Epheſinum eſt, & numerus Epiſcoporum ejus erat 200. qui contra Neſtorium hæreticum congregati ſunt. Hæc autem ſynodus in conſequentiâ numeri ſynodorum decima ſit neceſſe eſt. Gloria Deo ſit in æternum.

In nomine Dei, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

المجمع الثالث من المجامع الكبار اجتمع بمدينة افسس وعدتهم مايتي اسقف اباء قديسين وكان اجتماعهم علي دسطور المخالف صاحب النسطورية مقدسة هي الجماعة الثالثة الذين اجتمعوا بمدينة افسس وعدتهم مايتي اسقف اباء قديسين وكان اجتماعهم اول مرة بسبب دسطور المخالف الذي افرق المسيح وقال انه طبيعتين واقنومين ولم يقر بالسيدة الطاهرة مرثمريم البتول انها والدة الاله حدوا وحققوا هولاء الجماعة واقروا جميعا بابن الله الموحد انه نزل من السماء وتجسد من روح القدس ومن مريم العذري ولبس بشرا وهو بطبيعتين في اقنوم واحد بذلك ولد من البتول مرثمريم واحرموا ولعنوا دسطور الكافر وكان هذا المجمع علي يدي ثاودوسيوس الملك الصغير بن اركاديوس وفي هذا المجمع لعن نسطوريوس لعنه كيرلس الاسكندراني اجتمع هذا

A *Oc tertium ex æcumenicis Conciliis Epheſi congregatum eſt, conſtans Epiſcopis, ſanctis patribus, numero ducentis, qui contra hæreticum Neſtorium, Neſtorianorum magiſtrum, congregati ſunt. Sancta, inquam, hæc tertia ſynodus à ducentis numero Epiſcopis, ſanctis Patribus, Epheſi celebrata, primâ quidem vice Neſtorii*
B *hæretici causâ convocata eſt, qui Chriſtum diviſit, dixitque in eo duas eſſe naturas, duaſque perſonas, & non confeſſus eſt Dominam immaculatam, beatam virginem Mariam, Dei genitricem fuiſſe. Determinârunt, confirmâruntque, ac uno ore confeſſi ſunt patres hâc ſynodo congregati, de unico Dei filio, eum è cœlis deſcendiſſe, & à Spiritu Sancto atque virgine Mariâ incarnatum eſſe, & humanâ naturâ veſtitum, eumque duas habere naturas in unâ perſonâ, quâ*
C *è virgine dominâ Mariâ natus eſt, & Neſtorium infidelem excommunicârunt & anathematizârunt. Habitum eſt hoc Concilium auſpiciis Imperatoris Theodoſii junioris filii Arcadii; & in eo anathematizatus eſt Neſtorius, cui Cyrillus Alexandrinus anathema indixit. Celebratum eſt*

Digitized by Google

tertium hoc Concilium Epheſi primâ vice, in quo ducenti numero Epiſcopi congregati ſunt auſpiciis imperatoris Theodoſii junioris Arcadii filii, filii Antiani, & præſes in eo erat Cyrillus Patriarcha Alexandrinus, & ipſe loci fuit Moderator, atque Conſtantinus Patriarcha Romanus, nec non Juvenalis patriarcha Hieroſolymitanus. Quinetiam Johannes Antiochenus iis adeſſe promiſerat. Cùm iſte autem ſe contineret, Cyrillus eum non expectabat; verùm congregatis, qui aderant, Epiſcopis, in Neſtorii ſententiam diligenter inquirebat. Cùm autem congregati eſſent, & conſediſſent ad judicium ferendum, Neſtorium quærebant, & inveniebant totum cœtum abſenti ei obtrectare: quoniam tunc temporis Epheſi aderat. Et quando ad eum mittebant, iſte ad illos non veniret, tunc ſecundò, & tertiò ad eum mittebant. Cùm autem ad eos venire noluerit, & ſynodum deſpectui habuerit, dicebat illico Cyrillus, Proferte opinionem ejus coram me; & eam proferebant in libro manu ipſius ſcripto: quæ cum ſynodo expoſita fuiſſet, in eâ deprehendebant, quicquid iſti objectum fuerat. Et opinionem propriâ ipſius manu ſcriptam cum ſententiâ Sanctorum Patrum comparabant, & eam iis contrariam inveniebant, quare eum anathematizârunt, & ſegregârunt. Hic autem Neſtorius Patriarcha erat Conſtantinopolitanus, & opinio ejus hæc erat, Dominam Mariam Deum reverà non peperiſſe, & ſic dicebat duos eſſe [Filios] quorum unus Deus eſſet, iſque à patre genitus, alter homo, iſque à Sanctâ Mariâ natus fuit: Dicebat etiam, hominem iſtum Chriſtum eſſe per unitionem & amorem cum Filio Dei unitum, ipſumque Deum & Filium Dei appellabat; at non revera, ſed per conceſſionem & nominum communionem honoris gratia, ſicut unus ex prophetis, qui ita appellantur. De ſcripto ejus. *Et hoc manu ipſius ſcriptum erat, opinionem ejus breviter comprehendens. Dicit Neſtorius, quòd Chriſtus perfectus ſit Deus, & perfectus homo, & quòd pater genuit Deum, ſed non genuit hominem, & quòd mater B. Maria hominem propriè peperit, ſed non peperit Deum.* Reſponſum Cyrilli. *Tunc Cyrillus dicebat, ſi res ita ſe habeat, ut Neſtorius aſſerit, tunc qui coluerit Chriſtum plurium Deorum aſſertor eſt & infidelis, quoniam colit eum, qui æternus eſt, & qui de novo exiſtit: & qui cultum ejus deſerit, ſummè infidelis eſt, quia ab ejus, qui æternus eſt, cultu recedit, quemadmodum recedit à cultu ejus, qui de novo productus eſt: & qui Deitatem citra hominem in eo colit, Chriſtum non colit; neque enim ab unâ parte ſine alterâ Chriſtus jure appellari poteſt. Et dicebat Cyrillus ſynodo, Nonne corrupta eſt nunc Neſtorii opinio, & ipſe dignus cui acerrimum infligatur anathema, quemadmodum ſocio ejus antea inflictum fuit? Reſpondit etiam ſynodus, dixitque, maximè. Et Cyrillus iis dicebat, ſi hoc neceſſarium vobis viſum fuerit, anathematizate eum. Et ſynodus eum anathematizavit, & à communione abſcidit, & anathema ejus in libro deſcripſit, & in eo præcepit, ut unà cum hæreticorum catalogo legeretur. Neſtorius certior de hoc factus, poſt anathema ei ſic inflictum, abiit properè viam ſuam capeſcens, & ſcientibus & doctoribus & ſapientibus dixit, ana-*

A المجمع الثالث بافسس اول مرة وكان عدة ما اجتمع
فيه من الاساقفة مايتي اسقف وكان اجتماعهم علي يدي
ثاودوسيوس الملك الصغير بن اركاديوس بن انطيادوس
وكان رييس هذا المجمع كيرللس بطريرك الاسكندرية
وهو كان مدبر الموضع وايضا قسطنطينوس بطريرك رومية
وبيناليوس بطريرك بيت المقدس وكان قد وعدهم يواش
بطريرك انطاكية ان يحضر معم فلما احتبس عليهم لم
B ينتظره كيرللس ولكنه جمع من حضر من الاساقفة ثم
فحص وفتش عن قول نسطور فلما اجتمعوا وجلس
للقضاء فطلبوا نسطور فوجدوه قد تغيب اليه الجماعة
باجمعها لانه ان ذلك كان حاضر بافسس فعند ما
ارسلوا اليه لم ياتي اليهم حينين ارسلوا اليه ثانية وثالثة
وانه اباء ان ياتي اليهم واستخف الجماعة فقال كيرللس
عند ذلك احضروا مقالته بين يدي فاحضروها في
C كتاب مكتوبة بخطه فاعرضت علي الجماعة وانهم نظروا
فيها كلما ذكروا عليه ومقالته مكتوبة بخطه واقاسوه
الي قول الاباء القديسين فوجدوه مخالف لهم فاحرموه
وقطعوه وكان هذا نسطور بطريرك علي مدينة
القسطنطينية وكانت مقالته هكذا ان مريم السيدة
ليس هي بوالدة الاله بالحقيقة وكذلك كان يقول
اثنان احدهما الاه وهو المولود من الاب والاخر انسان
D وهو المولود من مريم الطاهرة وكان يقول ايضا ان هذا
الانسان هو المسيح بالتحييد والمحبة متوحد مع ابن الاله
ويقول له الاه وابن الاله وليس بالحقيقة ايضا ولكن
بالموهبة وباتفاق الاسمين في الكرامة كشبه احد
الانبياء الذين سميوا بذلك خطه فكان خط يده هكذا
مختصرا مقالته يقول نسطور ان المسيح الاه تام وانسان
تام وان الاب ولد الاله ولم يلد انسان وان الام مرتمريم
E ولدت انسان مخص ولم تلد الاله جواب كيرللس فقال
كيرللس عند ذلك ان كان الامر علي ما قاله نسطور
فمن عبد المسيح ان كان مشركا وكافرا لانه يكون قد
عبد قديما ومحدثا ومن ترك عبادته فقد كفر كفرا
لانه يكون قد ترك عبادة القديم كما ترك عبادة المحدث
ومن عبد اللاهوت منه دون الانسان فلم يعبد المسيح ان
كان لا يستحق يقول له مسيحا من احدي جهتيه دون
F الاخري وقال كيرللس للجماعة اليس قد قبل قول نسطور
الان ولزمه الحرم القاطع كما لزم صاحبه من قبل فاجابته
الجماعة ايضا وقالوا نعم فقال لهم ان قد علمتم ان هذا
واجب فاحرموه فاحرموه الجماعة وقطعوه وكتبوا حرمه في
صحيفة وامروا بها ان تقري مع المخالفين فلما علم بذلك
خرج هاربا علي وجهه بعد الحرم الذي وقع عليه
وكان يقول للناس وللعلما وللمعلمين والحكما ان
جرمه

Digitized by Google

جرمة باطلا وانه منكر لما قالوه عليه وانه انما وقع به ذلك
لانه انكر دخول ابنة الملك المذبح وهي طامث وحايض
وكان قوله هكذا كذب لانه خطه مكتوب بخلاف هذا
وكان كيرللس بعد هذا يعاتبه بابسطوليكيات اي
رسايل في هذا الامر ويشير عليه بان يقر بان المسيح انه
حق وانسان حق وان مرثمريم المقدسة العذري هي والدة
الاله بالحقيقة وطالبه انه ان يرجع عن سو رايه فيقبله
ويحل الحرم فاجابه نسطور بجواب غير مطيعا لمشورته ثم
ان كيرللس عاد ايضا وكتب اليه كتابا يامره فيه
بتنحيا عن رايه النجس وذكر له في كتابه ايضا ان
المسيح من طبيعتين متوحدا في اقنوم واحد وهذا خلاف
قوله الخبيث لانه كان يقول انما التحيد اتفاق الوجهين
واما بالتحيد المستقيم فانه انما يكون اقنوما واحدا من
طبيعتين فاجابه نسطور مجاوبة اشد واعظم من الاولي ولم
يزول فيها عن كفره وسو رايه فجمع كيرللس بمدينة
الاسكندرية سينودس جميع اهل مصر من اساقفة
ومطارنة وكثالكة وكثالكة الحبشة ايضا والجزاير وجميع
روساء النوبة وكثوليكهم وكانوا يومين خلق
كبير وكتب بحضرة الجماعة الي نسطور كتابا
بالثاني واعاد عليه فيه القول ان المسيح من طبيعتين
متحدا باقنوم واحدا وكتب في الابسطوليكة اي الرسالة
اثني عشر فصلا معدودا هكذا بين له فيها
خواص المسيح وجوهريته وانه لم يوافقه علي الحق
الواجب فانه يمنع من مخالطته فعند ما تمادا
نسطور في الامر الذي كان فيه وكان مجمع ايضا
السينودس في افسس كما ذكرنا بدنا وفحصوا
امره جدا جدا في مدينة الاسكندرية الفلاسفة والكتاب
والحكما والمعلمين فاذا هو علي ما مضي من
كفره فلعن نسطور وقطع في كل المواضع
وهلك بعد الحرم الواقع عليه واندرست مقالاته
جدا جدا وبعد هذا قدم يوانس صاحب
انطاكية فلما وجدهم قد انفذوا الحكم قبل
قدومه حزن لذلك حزنا شديدا وغضب عند ما
قطعوا نسطور وانفذوا امره قبل قدومه ومن دون
حضوره ولما لم يكن به ذلك الا لما احقروه ولم
ينتظروه فجمع اساقفة المشرقيين الذين
قدموا معه وامر ان يقطع كيرللس وقطع
ايضا ممنون اسقف افسس وزعم انهما جميعا
علي غير الحق حكموا وغير شريعة الكنيسة
عملوا وبيس ما دبروا الجماعة فلما راو ايضا اهل
افسس هذا الامر القطيع واصحاب كيرللس وسو
صنيع صاحب انطاكية وثبوا عليهم واخرجوهم من

thema in ipsum sine causa esse; se enim negare id, quod illi de ipso dicerent; hoc autem sibi idcirco accidisse, quia Filiam Imperatoris menstrua patientem ad altare ingredi prohibuerat. Hoc autem, quod dicebat, falsum erat; ut ex ipsius scripto constat, huic contrarium prodente. Post hæc Cyrillus per Apostolicas, id est, Epistolas eâ de re cum eo expostulavit, eique consuluit confiteri, Christum verum esse Deum, & hominem verum, & sanctam virginem Dominam Mariam revera Deiparam fuisse, & ab eo postulavit, ut à pravitate opinionis rediret, & tum ipse eum reciperet, & anathemate solveret. Nestorius autem responsum ei dedit, quo se consilio ejus non obsecuturum significavit. Tunc Cyrillus ad eum rursus scripsit libellum, in quo eum à turpi ejus opinione recedere admonuit, eique in libello suo commemoravit etiam, Christum ex duabus naturis in unâ personâ unitis constare. Hoc autem contrarium fuit improbo ejus dicto; ipse enim dixit, unionem esse duarum personarum consensum: cùm per veram unionem una sit persona ex duabus naturis constans. Nestorius autem vehementiùs quàm antea & superbiùs ei responsum dedit, nec ab infidelitate suâ & pravitate opinionis recessit. Quapropter Cyrillus omnis Ægypti populi synodum Alexandriæ convocavit, ex Episcopis & Metropolitis & Catholicis, & Catholicis etiam Æthiopiæ & insularum, & ex omnibus Nubiæ præsulibus eorumque Catholicis; adeo ut magnus tunc temporis numerus conveniret, & in præsentiâ synodi ad Nestorium denuò scripsit, eique sententiam suam repetiit, Christum ex duabus naturis in unâ personâ unitis constare; & in Apostolicâ, id est, Epistolâ duodecim capita sic numerata scripsit, quibus proprietates Christi & substantialitatem ei exposuit, & quòd nisi ipse assensum in necessariâ sibi veritate præberet, à consortio ipsius arceretur. Interea autem dum Nestorius statu quo priùs perseverarit, synodus Ephesi celebrata est, quemadmodum ante diximus; quinetiam in urbe Alexandriâ Philosophi & docti & sapientes, & eruditi viri in negotium ejus diligenter inquirebant. Cùm ipse autem in priori suâ infidelitate persisteret, anathematizatus est Nestorius, & in omnibus locis excommunicatus; & post inflictum ei anathema periit, & opinio ejus omnino obliterata est. Posthæc Johannes Antiochenus advenit, qui cùm eos judicium ante sui adventum pronunciâsse invenisset, ægrè admodum & indignè ferebat, quòd Nestorium excommunicâssent, remque ejus affectam dederant, priusquam ipse adenervit, & cùm ipse non præsens fuerit. Cùm autem hoc ei non aliâ de causâ contigerit, quàm quòd eum contemptui habuerint, & non expectârint, ipse Episcopos orientales, qui cum ipso advenerant, congregabat, & præcipiebat ut Cyrillus excommunicaretur, & unà cum eo excommunicatus est Memnon Episcopus Ephesinus. Arbitratus est enim [Johannes] eos ambos injustè judicâsse, & contra Ecclesiasticas egisse leges, & pessimè synodum rexisse. Cùm autem populi Ephesini & Socii Cyrilli has absurdas res & pravitatem eorum, quæ fecerat Episcopus Antiochenus, vidissent, in eos irruebant, & summâ propterea cum ignominiâ Epheso ejiciebant. Cum hæc omnia inter eos in-

terceſſiſſent, Orientales & Graeci in duas par- A
tes diviſi ſunt. Sed Imperator eos demulcere non
deſtitit, donec pacem inter eos conciliaret, ta-
metſi orientales hoc ab iis contentionis, non veri-
tatis cauſa factum aſſeverarent. Librum etiam
reſponſorum ad hanc rem ſcripſerunt, in quo mani-
feſtum fecerunt ſanctam Dominam virginem Ma-
riam peperiſſe Deum, qui eſt Dominus noſter
Feſus Chriſtus, qui unius eſt cum patre naturæ,
qui cum patre eſt in natura divinitatis, & cum
hominibus in natura humanitatis. In eo etiam
crediderunt in duas naturas & unam perſonam, B
& Neſtorii ſegregationem etiam in eo ſummè per-
fecerunt. Hunc itaque libellum Paulus Epiſcopus
Emeſſenus ad magnam urbem Alexandriam por-
tavit, ubi Cyrillus Patriarcha eum libentiſſime re-
cepit, & ſummo propter eum gaudio repletus eſt,
& ſuum etiam aſſenſum præbuit iis quæ in iſto
ſcripta ſunt, quoniam vere ſcriptus eſt. Poſtea Cy-
rillus etiam libellum ad orientales ſcripſit, in eo
erat fides ejus quatenus veritati aſſentitur. In eo
ſcripſit etiam reſponſum libelli quem Paulus Epi-
ſcopus Emeſſenus attulit. Et in eo ſic ſcriptum C
eſt, Reſponſum à Cyrillo orthodoxo in nomine Feſu
Chriſti, Hac utique eſt fides mea in re, de qua
in libro veſtro ad me ſcripſiſtis; & hæc fuit
fides ejus cum Synodo, Feſus Chriſtus ſalvator me-
us in duabus utique naturis & una perſona cogni-
tus eſt. In hanc ſententiam ivit Cyrillus Patri-
archa Alexandrinus; & orientales etiam univerſi
hanc fidem aſſenſione ſua comprobarunt; quo fa-
ctum ut homines confirmentur, & populi Eccle-
ſiæ recta via inſiſtant; & Neſtorius perierit &
opinio ejus penitus extincta fuerit, uſque quo D
longo poſt tempore Barſuma eam reſuſcitaverit.
Fuit hic Barſama Metropolita Niſibinenſis, iſque
eam in oriente diſſeminavit, & idcirco plurimi
ſunt in oriente Neſtoriani, quibus nullus eſt Pa-
triarcha, ſed iis præfecti ſunt Catholici, qui iis
etiam ad hunc uſque diem præſunt. Qui autem
ad ſanctam nobiſcum Eccleſiam non accedunt, ab
ea ſegregati, arbitrantur Cyrillum, cum orien-
talium libellum legiſſet clanculùm, eum accceptum
improbâſſe, in eo quòd ibi dictum fuit, Domi-
num Chriſtum duas habere naturas in una hypo- E
ſtaſi. In hoc autem vani ſunt & mentiuntur.
Omnes enim Cyrilli libri hoc diſertè aſſerunt. De
hoc enim librum conſcripſit ad Ilarium Epiſcopum
Corinthi, & alium ad Acacium Malatenſem, &
ad complures alios Epiſcopos, eos certiores faci-
ens ſe orientales non culpare, (quippe qui eos an-
tea in hac fide ſuſcepiſſet) ſed omnes culpare, qui
eos culpant, ſeque ſententiam eorum & fidem
prædicare, eamque cum vera etiam fide convenire,
illoſque Neſtorio aſſenſum non præbuiſſe, ſed ei &
ſequacibus ejus maledixiſſe. Hoc autem ſtatutum
eſt Sancti Epheſini Concilii. Unicum enim edidit F
Canonem de fide ſanctæ Eccleſiæ. Decrevit ſancta
ſynodus, ut nulli è fidelibus liceat aliquid proferre,
quod contrarium eſt iis, in quæ ſancti patres con-
ſenſerunt, aut aliam ab ea, quam ſancti patres
expoſuerunt, fidem ſcribere, aut aliam ſcribere
fidem ab ea, quam ſancti trecenti duodeviginti
Patres in urbe Nicæa, Spiritûs Sancti ope edi-
derunt. Quòd ſi quis auſus fuerit aliam ab ea

انفسس علي ذلك بسوخروج وهم مباينين لهم ذلك كله
فصاروا المشرقيين والروم حزبين فلم يزل الملك يتلطف
حتي اصلح بينهم وان المشرقيين اقروا بان ذلك منهم كان
علي جهة المحاربة لاعلي جهة الحق وكتبوا صحيفة جواب
لذلك يناظرون فيها بان مرتمريم العذري القديسة ولدت
الاه الذي هو ربنا يسوع المسيح الذي هو مع الاب طبيعة
واحدة الذي هو مع الاب في طبيعة اللاهوت ومع الناس في
طبيعة الناسوت وامنوا فيها بطبيعتين واقنوم واحد واثبتوا
ايضا فيها قطع نسطور جدا وان بولس اسقف حمص اقبل
بهذا الصحيفة الي مدينة الاسكندرية العظمي فقبله
كيرللس البطريرك احسن قبول وفرح به فرحا شديدا
ووافقه علي ما فيها لانها بالحق كتبت ثم كتب ايضا
كيرللس الي المشرقيين صحيفة فيها اماتته بما يوافق
الحق وكتب فيها ايضا جواب الصحيفة التي اتاه بها
بولس صاحب حمص وكان فيها هكذا جواب من
كيرللس الهادي باسم يسوع المسيح ان امانتي هي علي
ما كتبتم به الي في كتابكم وهذه هي امانته مع الجماعة
يسوع المسيح مخلصي انه معروف ايضا بطبيعتين واقنوم
واحد وعلي هذا اتفق كيرللس بطريرك الاسكندرية
والمشرقيين اتفقوا جميعا علي هذه الايمان واستقامت
الناس وهدي بهذا شغب الكنيسة وهلك نسطور
وانحضت مقالته حتي احياها بعده بعد زمان طويل
برصوما وكان هذا برصوما مطران نصيبين فاته بثثها في
المشرق ولذلك كثرت النسطورية بالمشرق ولم يكن لهم
بطرك وكانوا قد رووسوا عليهم جاثليق وهو عليهم الي
هذه الغاية واليوم وان الذين لا يدخلون معنا الكنيسة المقدسة
المنفيين منها زعموا بان كيرللس لما قرا صحيفة المشرقيين
في غيبته وقبلها وبذاله فيما كان قال ان السيد المسيح
ايضا طبيعتين بوجه واحد وهم في ذلك مبطلين
كاذبين لان كتب كيرللس كلها تنطق بهذا انه
كتب صحيفة الي اولريادون اسقف كورنثية بذلك
وكتب ايضا الي اكاكيوس صاحب ملطية والي جماعة
اساقفة اخرين ايضا يعلمهم اباته ليس يلايم المشرقيين لانه
قدم حيث قبلهم علي هذه الاماتة بل انه يلوم كل من
يلومهم وانه اكرر قولهم واماتتهم وانها متفقة مع ايمان
الحق ايضا وانهم غير موافقين لنسطور ولعنوه ولعنوا تباعه
وهذه حدود جماعة اقنس المقدسة حدت قانون واحد في
اماتة الكنيسة المقدسة حدت الجماعة المقدسة ان لا يحل
لاحد من الناس المومنين ان يظهر شي خلاف ما اتفقت
عليه الاباء الاطهار او يكتب اماتة غير الاماتة التي
وضعتها الاباء الاطهار او يكتب اماتة غير الاماتة التي
وضعتها الاباء القديسون الثلثماية وثمانية عشر بمدينة
نيقية

Digitized by Google

A ديقية بتاييد روح القدس فان جسر احد ان يصنع امانة اخري غيرها او يظهر خلاف ايماننا او تقليدنا لمن اراد الدخول في ملتنا التي هي ملة الحق واصدق ومعرفة الحق من الحنفاء واليهود وغيرهم من كل الامم والراثقة فقد امرنا به ان كان الفاعل لهذا الامر اسقف او كاهن فليقطعون من درجاتهم وان كان علمانيا فليحرم حرما قاطعا تمت جماعة افسس ،،

fidem componere, aut aliquid fidei & constitutioni nostræ contrarium proferre, ei qui ex Ethnicis & Judæis & aliis gentibus & hæreticis quibuscunque ad nostram, quæ vera & recta est, religionem, & ad veritatis cognitionem accedere cupit; de isto præcipimus, quòd siquidem qui hoc facit Episcopus sit, aut sacerdos, gradu suo deponatur: sin Laicus sit, acuto anathemate percutiatur. Finita est Synodus Ephesina.

B

انقضي المجمع الثالث من المجامع الكبار وهو مجمع افسس وعدة اساقفته مايتي اسقف وكان اجتماعهم علي نسطور وثبتوا الامانة والسبح لله دايما ابدا ،،

Explicit tertium ex Oecumenicis Conciliis, idque Ephesinum Concilium fuit. Et numerus Episcoporum ejus erat ducenti, qui contra Nestorium congregati sunt, & fidem confirmàrunr. Laus Deo in secula seculotum.

كتاب

Digitized by Google

كتاب المجمع الرابع من الجامع الكبار الذي
اجتمع
في مدينة خلكيدونية وعدتهم ستمائة وثلثون اسقفا
بسبب اوتيخس وديسقورس في زمان
مركيان الملك
بسم الله الاب والابن والروح القدس
الاله الواحد

LIBER QUARTI

EX

Oecumenicis Conciliis,

Quod in urbe Chalcedone congregatum eſt, ex ſexcentis triginta numero Epiſcopis propter Eutychetem & Dioſcorum, tempore Imperatoris Marciani.

In nomine Dei Patris & Filii & Spiritus Sancti, Unius Dei.

A كتاب المجمع الرابع المقدس من الجامع الكبار المذكورة الذي اجتمع في مدينة خلكيدونية وعدتهم ستمائة وثلثون اسقفا اباء قديسين اخيار وكان اجتماعهم منجل افتيشيوس وديوسكورس الذين جحدوا ان المسيح C ليس بطبيعتين طبيعة اللاهوتية وطبيعة الناسوتية وحرروا وحققوا وصححوا هولاء الجماعة المقدسة واقروا بان المسيح بطبيعتين طبيعة اللاهوتية وطبيعة الناسوتية وهو باقنوم واحد لا ممتزج ولا مفترق واحرموا ولعنوا افتيشيوس وديوسكورس ومكاريوس وتيماريوس تلميذه وتباعهم في زمان مركيان اجتمع هذا المجمع المقدس بخلكيدونية على يدي مركيان الملك وكان عدتهم ستمائة وثلثون اسقفا اباء قديسين وكان المقدم فيه يومين اناطوليوس B بطريرك مدينة القسطنطينية ومكسيموس صاحب انطاكية وبنياليوس بطريرك مدينة اورشليم اعني بيت المقدس وكان في المجمع وكلا لاون بطريرك مدينة رومية وقالوا ان لاون هذا بطريرك مدينة رومية شهد هذا المجمع بنفسه في اخر الامر وكان سبب اجتماعهم منجل افتيشيوس المتغير العقل وما احدث من مقالة المخالفة لمقالة الارثدكسية

Hic Liber eſt ſancti Concilii quarti ex Oecumenicis commemoratis, quod in urbe Chalcedone ex triginta & ſexcentis Epiſcopis, ſanctis, electiſque patribus congregatum eſt. Inſtitutus eſt autem eorum conventus propter Eutychium & Dioſcorum, qui Chriſtum duas habere naturas, divinam & humanam, pertinaciter denegabant. Sed Patres ſanctâ hâc ſynodo congregati aſſeruerunt, confirmârunt, verum conſtituerunt, & onfeſſic ſunt duas in Chriſto naturas eſſe, naturamr divinam & naturam humanam: illumque in una perſona eſſe nec commixtum nec ſeparatum. Et anathematizârunt & maledictos pronunciârunt Eutychium & Dioſcorum & Macarium ac Thimarium diſcipulum ejus, & ſequaces eorum, tempore Marciani. Hoc enim Sanctum Concilium Chalcedone coram Imperatore Marciano congregatum eſt. Numero autem erant ſexcenti triginta Epiſcopi Patres Sancti. Præſides in eo tunc temporis erant Anatolius Patriarcha Conſtantinopolitanus, & Maximus Antiochenus, & Juvenalius patriarcha Hieroſolymitanus. Erant etiam in ſynodo procuratores Leonis patriarchæ Romani. Dicunt autem ipſum hunc Leonem Patriarcham urbis Romæ huic etiam ſynodo in fine ipſius præſentem adfuiſſe. Occaſionem huic convocando Concilio Eutychius mente alienatus præbuit, & opinio quam iſte orthodoxæ doctrinæ contrariam protulerat. De iſto autem Eutychio plura dicamus ne-

Digitized by Google

الارثدكسية وليس بد لنا من ان نتكلم في افتيشيوس A
وذلك ان افسابيوس اسقف ادرولية اتا الي افلابيانوس
بطريرك مدينة القسطنطينية وذلك قبل اجتماع هذه
السينودس المقدس فرفع اليه بان هذا افتيشيوس قبيح
الراي في المسيح ربنا ومخالف لكنيسة الله المقدسة
وساله ان يحضره حتي يبكته بسو رايه بين يديه فقبل
افلابيانوس القديس ما رفع اليه افسابيوس اسقفه من
ذلك وقال له البطريرك اري ان يكون تقريرك اياه B
بحضرة سينودس تجمعهم له فبعثوا حينين حتي جمعوا
هذا المجمع الرابع المقدس لينظروا في مقالة افتيشيوس
وكان اجتماعهم بمدينة القسطنطينية والملك يومين
مركيان فلما اجتمعوا ارسلوا الي افتيشيوس فامتنع
اولا من الحضور فلما ان تواترت اليه الرسل قدم في
الدعوة الرابعة فعند ما احضر وفتش عنه ظهر لهم سو رايه
لانه لم يكن يقول ان جسد المسيح سيدنا وربنا يسوع C
معنا لكياننا ولكنه كان يقول من طبيعتين
قبل التجسد ثم صار طبيعة واحدة بعد التجسد الا انه
حضر هو في وسط المجمع وسويل عن مذهبه في المسيح
من انجاعة فقال لهم انا اقول ان المسيح طبيعة واحدة
لا طبيعتين فاجابوه وقالوا له ان كان المسيح كما تزعم
طبيعة واحدة فالطبيعة القديمة انن هي في الطبيعة المحدثة
وان كان القديم هو المحدث فالذي لم يزل هو الذي D
لم يكن ولوجاز ان يكون القديم هو المحدث لكان
القايم هو القاعد والحار هو البارد والمعلم هو الصبي
وما اشبه ذلك من المحالات التي لا يجوز ان يتكلم
بها في جميع الناس فسكت ولم يجب بشي لانه
انقطع فقالوا له يا هذا ارجع عن
مقالتك فانها مقالة سو فابا ان يرجع
واقام عليها دايما فاحرموه وقطعوه من اجل E
هذا القول واقبل عصيانا زمانا حتي. انا
الي ثاودوسيوس الملك بارقادة فاستعدي
اليه وزعم انه مظلوم وانه قد تعدي عليه
في حرمه وساله ان يجمع له مجمعا ثانيا
لينظروا في امره فجمعوا له مجمعا ثانيا بافسس
وكان جماعة الاساقفة الذين اجتمعوا عندهم اربع
ماية وخمسون اسقفا وكان المروس في هذه الجماعة F
ديوسكورس بطريرك مدينة الاسكندرية ودمنس صاحب
انطاكية وهذا ديوسكورس كان المحرك للامر
كما يشاء وكانوا وكلا القديس صاحب مدينة رومية
في هذا المجمع فنظروا في قضية افلابيانوس وقطعه وحرمه
لافتيشيوس الذي احرمه بقولة اسقف ادرولية فوجدوا
ذلك صوابا فاعادوا بالحرم عليه ثانيا واراد ايضا نفيه

ceſſe eſt. Euſebius itaque Epiſcopus Dorilei ad Flavianum Patriarcham Conſtantinopolitanum venit (idque priuſquam ſancta hæc ſynodus cogeretur) eique retulit hunc Eutychium de Chriſto Domino noſtro malè ſenſiſſe, & Sanctæ Dei Eccleſiæ contradicere, & ab eo rogavit, ut iſtum adeſſe juberet, ut eum propter opinionis ejus prauitatem coram ipſo reprehenderet. Sanctus igitur Flavianus recipiebat quod Euſebius Epiſcopus ejus de iſto ipſi retulerat. Et dicebat ei Patriarcha, videſis ut tu in præſentiâ ſynodi ejus causâ congregatæ hoc confirmes. Tunc mittebant uſque quo quartum hoc Sanctum [Patrum] Concilium convocâſſent, qui Eutychii opinionem inſpicerent. Congregati ſunt autem Conſtantinopoli, Marciano tunc temporis imperante. In unum igitur congregati, nuncios mittebant ad Eutychium; hic autem primò apparere recuſabat. Cùm verò alii poſt alios ad eum miſſi fuiſſent nuncii, quartâ demum citatione advenichat: & interea dum in eum præſentem diligenter quæſitum eſſet, patebat iis opinionis iſtius prauitas. Quoniam non diceret corpus magiſtri Dominique noſtri Jeſu Chriſti nobiſcum noſtræ eſſentiæ eſſe, ſed dicebat eum duas habuiſſe naturas ante corporis aſſumptionem, & deinde poſt incarnationem unam factum eſſe naturam. Cùm enim in medio Concilii præſens eſſet, & à ſynodo rogatus ſententiam ſuam de Chriſto, reſpondebat eis, Ego dico unam ſolam, non duas in Chriſto naturas eſſe. Tunc reſpondentes dicebant ei, ſi Chriſtus, ut tu arbitraris, unica ſit natura, tum æterna equidem natura de novo facta eſſet: Quod ſi qui æternus fuit, de novo factus ſit, tum qui nunquam non eſt, idem aliquando non fuit. Et ſi admitti poteſt, ut quod æternum fuit idem de novo extiterit, etiam qui ſtat idem erit qui ſedet, calidum idem quod frigidum, præceptor idem qui puer; cum id genus abſurdis, quæ inter nullos homines effari licet. Iſte autem tacebat, & nihil reſpondebat; quoniam ad ſilentium redactus fuit. Dicebant igitur ei, Deus tu ab opinione tuâ recede; nam improba eſt opinio. Iſte autem redire noluit, ſed in eâ conſtanter perſtitit. Tunc eum anathematizabant & excommunicabant propter hoc dictum. Is autem ſe immorigerum diu gerebat; donec ad Imperatorem Theodoſium in Arcadiâ ſe contulit, & opem ab eo imploravit, prætendens ſe injuriâ affectum eſſe, & anathema ſibi immeritò inflictum; & eum rogavit, ut Concilium ſibi denuò congregaret, quod in negotium ipſius inſpiceret. Ei itaque Concilium Epheſi ſecundò congregârunt, in quo quadringenti quinquaginta Epiſcopi numerati ſunt. Præſes in hoc Concilio erat Dioſcorus Patriarcha Alexandrinus, necnon Domnus Antiochenus. Dictus autem Dioſcorus rem agitabat, quemadmodum ipſe voluit. Sed & procuratores Sancti Romani præſulis Concilio huic intererant, & inſpiciebant ſententiam à Flaviano latam, & ſegregationem atque anathematizationem ab eo inflictam Eutychio (quem propter dictum Epiſcopi Dorilei anathemate percuſſerat) Et inveniebant illud rectè factum, eumque anathemati denuò ſubjiciebant. Volebant etiam eum expellere, quemadmodum ex-

pulsi fuerant, qui eum præcesserunt. Verùm Dioscorus videns quid Flavianus Patriarcha Constantinopolitanus, nec non quid Eusebius Episcopus Dorylæi fecerat, [ipse & socii ejus] sententiam ab iis contra Eutychium latam improbabant. Tunc de Flaviano in Byzantio inquirebant, & quid factum fuerat in depositione Eutychii sibimet injurii, qui dicebat Corpus Domini Jesu Christi, cui sit gloria, nostris corporibus in naturâ haud simile esse, verùm eum ante corporis assumptionem ex duabus naturis constitisse, & post corporis assumptionem ex unâ naturâ, quoniam per corporis assumptionem numerus periit. Tum demum hi Flavianum Patriarcham Constantinopolitanum, & Eusebium Episcopum Dorilai iniquè excommunicabant, autumantes eos Eutychium injuriâ affecisse, & Flavianum cum legatis sancti Patriarchæ Romani prætextum quæsivisse, & sententiam (istam) sustulerunt, utpote quæ injusta fuerit, alta voce exclamantes, hanc sententiam iniquè latam esse. Verùm Dioscorus Patriarcha Alexandrinus eo quod fecerat non contentus fuit, donec etiam Domnum Antiochenum, & Theodoritum Ancyranum, & Abiam Rohensem aliosque complures segregaverat. Et hæc quidem omnia Dioscorus Patriarcha Alexandrinus propterea fecit, quòd ipse præsens non fuerit in primo concilio, præ animositate quod illud sine sui præsentiâ Eutychium excommunicaverat, & idcirco errorem pro veritate & veritatem pro errore habuit, resque sanctæ Ecclesiæ conturbavit. Verùm nec hoc ei satis visum est, usque quo ad Patriarcham Romanum miserat, eum rogans, ut illis Eucharistiâ interdiceret. Et in hoc statu ipse Epheso reversus est, postquam doctrinam sanctæ Ecclesiæ confuderat. Sed & aliud etiam ei in causâ fuit, quare hoc decerneret, Protectio nimirum Imperatoris, à quo munera captavit in Eutychetis negotio.

كما ذكر من كان قبله ونظر ديوسكورس الي ما A
صنع ايضا فلابيانوس بطريرك مدينة القسطنطينية وفيما
صنع افسابيوس صاحب ادرولية واذكروا من قضيتهما
علي افتيشيوس ثم فتشوا عند فلابيانوس في البرنطية وما
كان من قطع افتيشيوس الظالم لنفسه الذي كان
يقول ان جسد الرب يسوع المسيح له الجد ليس هو
كمثل اجسادنا في الطبيعة ولكنه من قبل التجسد من
طبيعتين وبعد التجسد طبيعة واحدة لاه عند التجسد B
ذكر الاعداد ثم تعدوا اوليك وقطعوا فلابيانوس بطريرك
مدينة القسطنطينية وافسابيوس اسقف ادرولية وزعموا
انهما ظلما افتيشيوس وان فلابيانوس ووكلا بطريرك
مدينة رومية القديس اعتلوا وشلوا القضية انها جور
وصاحوا باعلا اصواتهم بان هذه القضية بغير حق
كانت وان ديوسكورس بطريرك مدينة الاسكندرية لم
يكتفي بما صنع حتي قطع ايضا دمنس صاحب انطاكية C
وثاودريطس صاحب اذكرا وابيبا صاحب الرها
وايضا اخرين اخر غيرهم وهذا كله فعله ديوسكورس
بطريرك الاسكندرية منجل انه لم يكون حاضرا في
الجمع الاول جروا منه لما قطع افتيشيوس بغير حضرته
لصوب الخطاء وجعل الخطاء صواب وشوش امر الكنيسة
المقدسة وثم انه لم يكتفي بذلك حتي بعث الي
بطريرك مدينة رومية يسالة ايضا ان يمنع هولاء القربان D
وانه انصرف علي هذه الحال من افسس وقد خلط راي
الكنيسة المقدسة وكان ايضا له سبب اخر في
هذا قضا ذمام الملك لانه استر شاه علي حال
افتيشيوس ؛

Hoc itaque judicium fuit Eutychii & origo fidei ipsius. Iste autem Eutychius peritus fuit medicus, ac proinde cùm eum anathematizârant, non expellebant eum, quemadmodum anathematizatos expellere soliti sunt, idque quoniam medicina ejus illis opus esset. Unde relictus est in urbe Constantinopoli, ubi etiam constanter mansit usque ad mortem Imperatoris Martiani [Theodosii] cui Imperator Asterius successit. Hic autem Imperator in gravem morbum incidit, idque post duos annos ab inflicto Eutycheti anathemate, qui medicinam morbo ejus adhibuit, adeo ut istius opera sanitati restitutus fuerit. Tum dicebat ei Imperator, Pete à me quicquid tibi opus est. Et dicebat ei Eutychius, Petitio mea ad te, oh mi princeps, est, siquidem Eusebius Episcopus Dorylæi, inter quem & me magna orta est contentio, abiens ad Flaviani Patriarchæ Constantinopolitani sedem iniquè me detulit, eumque eo incitavit, ut synodum adversus me congregaret, meque injustè & iniquissimè excommunicaret, Petitio proinde ad te, Oh mi princeps, est, ut Synodum mihi convoces, quæ negotium meum & sententiam in me latam inspiciat, mihique adeo faveat, ut me anathemate

وهذه الان قضية افتيشيوس واصل اماناته وان
هذا افتيشيوس كان طبيبا حكيما واذه لما
احرموه لم ينفوه كما ينفوا المحرومين وكان E
ذلك لحاجتهم اليَ طبه فترك في مدينة القسطنطينية
ولم يزل مقيما بها حتي مات مركيان
الملك وقام بعده اصطيروس الملك فاعتل هذا
الملك علة شديدة وذلك ان من بعد سنين
من حرم افتيشيوس فعالجه من علته وبري
علي يديه فقال له الملك سالني كل حاجة لك
فقال له افتيشيوس حاجتي اليك يا سيدي F
ان افسابيوس اسقف ادرولية وقع بيني وبينه شر
شديد فذهب وبقا علي صفة افلابيانوس بطريرك
مدينة القسطنطينية وحمله الي ان جمع لي سينودس
واحرمني ظلما وعدوانا فحاجة اليك يا سيدي ان تجمع
لي مجمعا ينظروا في امري وقضي وتتطلف بي حتي
تحلوني

Digitized by Google

A حلوني فقال له الملك انا فاحل لك ذلك ان شا الله
تعالي فارسل الملك الي ديوسكورس بطريرك مدينة
الاسكندرية وبوانوس بطريرك مدينة انطاكية فامرهم ان
يحضروا عندهم فحضر ديوسكورس ومعه ثلثة عشر
اسقفا وابطا صاحب انطاكية ولم يحضر وامر الملك
ديوسكورس ان ينظر في امر افتيشيوس واذ يحله
من حرمه علي اي الجهات كان وقال له متواعدا
B انك ان حللته من حرمه بررتك بكل بر واحسنت
اليك وان لم تفعل ويحله قتلتك قتلا فاختار لنفسه
البر علي القتل فعمل هو مجلس وهولايك الثلثة
عشر اسقفا ومن حضر معهم ايضا فحسنوا قضيته
وحلوه من حرمه واحرموا افسابيوس اسقف ادرولية
وانصرفوا من مدينة القسطنطينية وقد خلطوا
راي الكنيسة المقدسة وبهذا السبب كان
C تعصب ديوسكورس لافتيشيوس وهوذا نحن قد
عرفناكم قضتهم كلها وكلما كان منهم فلما
كان من بعد وفاة اصطيروس الملك وقام
بعد ايضا مكسوذوس الملك وكان ذلك بعد وفاة
افتيشيوس اجتمع جماعة من الروسا الي مكسوذوس
الملك فقالوا له ايها الملك ان افسابيوس اسقف
ادرولية كان قديسا طاهرا وان افتيشيوس كان
D ارانس مخالف لدين الحق واحرمه افسابيوس القديس
لمخالفته للحق فاجتمعوا علي اسطيرس الملك
واستقروه وكان ذلك ايضا برضاه حتي جمع له
مجمعا ظلما وكان المروس فيه ديوسكورس بطريرك
مدينة الاسكندرية وهوذا هو باقي لم يمت الي هذه
الغاية فاحرم ذلك المجمع الظالم لافسابيوس القديس
وحلوا افتيشيوس الارانس فينبغي لك ايها الملك
E ان تحضر مجمعا للنظر في ذلك فجمع الملك
عند ذلك مجمعا قديسا واحرموا فيه ايضا
ديوسكورس علي سو فعاله وعمله بغير الحق فلما بلغ
ذلك ديوسكورس ايضا جمع هو ايضا مجمعا بمدينة
الاسكندرية واحرم الروم وزعم بان فعله هو كان
الصواب وان هذا افسبيوس كان مخطيا وافتيشيوس
كان مصيبا وان القول عنده هو قول افتيشيوس
F واعتقد ملة اليعقوبية وازعم عليها هو وتباعه الي
هذه الغاية ولذلك منجلة اليعقوبية ويزعم انه احد
اركانهم ثم سويروس بعده ويعقوب ايضا شاهد
المقالة وهم الذين قاما بها بعده وهما ايضا
اصحابها ببلاد الجزيرة وديوسكورس فهو اصلها
ببلاد مصر والنوبة وما والاها فقد فرغنا من معرفة
الارانس وما كانوا عليه ٤٤

solvat. Et dicebat ei Imperator, Hoc, volente Deo opt. max. tibi effectum dabo. Tunc mittebat Imperator ad Dioscorum Patriarcham Alexandrinum, & Johannem Patriarcham Antiochenum, iisque in mandatis dabat, ut coràm protinus adessent. Adveniebat itaque Dioscorus, & unà cum eo tredecim Episcopi; sed Præsul Antiochenus moram trahebat, & non præsens aderat. Quapropter Imperator Dioscoro mandabat Eutychii causam examinare, eumque anathemate quocunque demum modo solvere: Et B *ei insuper, tam minis quàm promissis insectans, dicebat, si illum anathemate solveris, omnimodis te beneficiis cumulabo, tibique benignus ero; sin hoc non feceris, nec eum solveris, certissimè te morte afficiam. Quamobrem eligens sibimet beneficia præ cæde, Iste consessum faciebat unà cum tredecim istis Episcopis, & qui cum iis etiam veniebant. Hi autem benignam ei, [Eutychio] sententiam ferebant, eumque anathemate suo solvebant; sed Eusebium Episcopum Dorylei excommunicabant: & tum demum* C *ab urbe Constantinopoli reversi sunt, postquam doctrinam sanctæ Ecclesiæ corruperant. Et hanc ob causam Dioscorus Eutychium adjuvit. Sic itaque nos modò explicuimus, quomodo habuit totum eorum negotium, & quicquid ab iis factum est. Verùm postquam mortuo Imperatori Asterio Marcianus in imperio successisset, (quod post mortem etiam Eutychii factum est) Synodus è præsulibus ad Imperatorem Marcianum congregata est, qui etiam ei dixerunt, oh Imperator, sanè Eusebius Episcopus Dorylei vir sanctus est & sceleris purus; Eutychius autem hæreticus fuit,* D *veræ religioni contradicens, eumque sanctus Eusebius ob hæresim ipsius excommunicavit; tunc congregati sunt ad Imperatorem Asterium (Eutychius & socii) opem ab eo implorantes; atque hoc ipsi adeo placuit, ut injustam ei synodum convocaret, cui præsidebat Dioscorus Patriarcha Alexandrinus. Ipse enim superstes adhuc erat, vitâ ad hoc usque tempus non functus. Istud autem iniquum Concilium Eusebium sanctum anathemate percussit, & Eutychium hæreticum solvit.* E *Quapropter te, O Imperator, oportet Concilium convocare, quod in hanc rem inspiciat. Imperator itaque sanctum Concilium illico congregabat, à quo Dioscorus propter ea, quæ malè & injustè fecerat, anathemate percussus est: de quo Dioscorus rtiocer factus ipse etiam synodum Alexandriæ cogebat, & Græcos excommunicabat, asserens hoc rectè à se factum esse, huncque Eusebium in errore fuisse, Eutychium autem rectè sensisse. Iste enim idem quod Eutychius asseruit, & Jacobitarum religionem professus est,* F *& ipse & sectatores ejus eandem ad hunc usque diem amplexi sunt; & propterea Jacobitæ de eo opinantur, quòd ipse unus ex iis esset, qui religionem ipsorum fundavit, & post eum Severus, & Jacobus etiam eidem opinioni testimonium præbuit: sed hi duo post illum orti sunt; & illi magistri illius [opinionis] fuerunt in provinciis Mesopotamiæ; Dioscorus autem in provinciis Ægypti & Nubiæ eum instituit, & in partibus eis adjacentibus. Sic modò absolvimus notitiam hæretici, & quicquid ad eum pertinet.*

Digitized by Google

Nunc autem in notitiam veritatis redeamus, & quomodo ipsa sese habuit. Cùm homines igitur secundæ hujus synodi Ephesi congregatæ injustitiam vidissent, consentiebant, ut Concilium Chalcedone conveniret: quod proinde congregatum est. Et præses in eo erat sanctus Anatolius Patriarcha Constantinopolitanus; quoniam Eusebius jam mortuus erat: & Maximus Patriarcha Antiochenus; nam Domnus etiam vitâ functus fuerat. Sed Juvenalius Patriarcha Hierosolymitanus adhuc in vitâ & præsens erat. Cùm hæc autem synodus congregata esset, Dioscorum Patriarcham Alexandrinum excommunicabat, propterea quòd Eutychium in veritate oppugnanda receperat. Tunc opinionem Eutychii infidelis & blasphemiam ejus in medium proferebant, & in eam diligenter inquirebant, sincerè de eâ differentes, & in utramque partem disputantes Concilium autem sanctum Nicææ, ut & alterum Constantinopoli habitum recipiebant; quoniam in duobus istis sanctis Conciliis fidem suam collocabant. Sed & primum etiam Concilium Ephesi celebratum admiserunt, quoniam ipsi [Patres] in eo etiam prædicârunt, Christum in personæ unitate duas habere naturas. Quinetiam consenserunt in fidem & receptionem duorum codicum sancti Cyrilli; quorum unus idem erat, quem ad Nestorium hæreticum conscripsit; alter autem is quem ad orientales scripsit. Et propterea eos duas synodos vocant; idque quia primus in synodo Ephesi primò habitâ lectus fuit, & synodus summo applausu eum excepit, & doctrinam in eo contentam approbavit. Is etiam, quem ad orientales scripsit, receptus est: namque synodus populi orientalis & Ægyptii eum summo etiam applausu excepit. Et Cyrillus illico hujus concilii præses constitutus est. Tunc etiam in hoc concilio lectus est liber Leonis Patriarchæ Romani, qui etiam summâ approbatione exceptus, & columna fidei orthodoxæ nominatus est. Item excommunicationem Nestorii confirmârunt. Tunc Eutychii & Dioscori opinionem rejiciebant, eosque anathemate percussos propter fidei ipsorum pravitatem excommunicabant. Porro orthodoxam etiam fidem ex adverso hæresi constituerunt, quâ exposuêre quod dicunt, Christum ante unionem duas habuisse naturas, & post unionem, unam habere naturam incarnatam; quoniam hæc est sanctorum Patrum sententia: & sic etiam Cyrillus dixit, hoc modo, & quòd Christus una est natura, incarnata; Sanctus autem per vocem, incarnata duas naturas indigitat. Neque enim parvi faciunt hanc vocem in numero, eo quòd unam naturam dicit. Et quicunque asserunt Christum unicam habere naturam, & de incarnatione mentionem non injiciunt, eos nos expellimus, anathematizamus & excommunicamus. Hæc autem ipsorum fides fuit, Credimus Dominum nostrum Jesum Christum unum esse, non duos Christos (quemadmodum opinatus est Nestorius, juxta sententiam quam protulit) & unam subsistentiam & unam personam in duabus naturis, & non unicam habere naturam (quemadmodum Eutychius & Dioscorus affirmârunt) eumque Deum esse ac hominem, de essentiâ Patris in divinitate suâ, & de essentiâ nostrâ in humanitate suâ.

A فنرجع الان الي معرفة الحق وكيف كان ذلك
فلما راو الناس ظلم هذا المجمع الثاني الذي
اجتمع بافسس وانهم اتفقوا علي ان يجتمعوا في مدينة
خلكيدونية فاجتمعوا لذلك وكان المروس في الجماعة
اناطوليوس القديس بطريرك مدينة القسطنطينية لان
افصابيوس قد كان مات ومكسيموس بطريرك
مدينة انطاكية وادمنس ايضا قد كان توفي
واما ينياليوس بطريرك بيت المقدس قد كان B
بالحياة وكان حاضرا فلما اجتمع هذا المجمع قطعوا
ايضا ديوسكورس بطريرك الاسكندرية لقبوله
افتيشيوس بخلاف الحق ثم انهم ابرزوا قول افتيشيوس
الكافر وتجديفه وتفحصوا عن ذلك فحصا شافيا
بالجدال والمناظرة وانهم قبلوا المجمع المقدس الذي
اجتمع في مدينة نيقية والمجمع الذي كان ايضا في مدينة
القسطنطينية لانهم وضعوا ايمانهم في هذين المجمعين C
المقدسين وقبلوا ايضا المجمع الاول الذي كان بافسس
لانهم اكرزوا ايضا فيه بان المسيح من طبيعتين بتحيين
اقنوم وايضا اتفقوا علي الايمان والقبول بصحيفتين
كيرللس القديس احدهما الذي كتبها الي نسطور
المخالف والاخري الذي كتبها الي اهل المشرق ولذلك
سموها الجامعتين وذلك ان الواحدة قريت علي المجمع
الاول الذي كان في افانس فقبلها المجمع احسن قبول D
واستصوبوا قوله فيها والذي كتبها الي المشرقيين قبلوها
ايضا لان جماعة اهل المشرق واهل مصر قبلوها ايضا
احسن قبول فعند ذلك كيرللس صير لهذا مرورسا ثم
قريت ايضا في هذا المجمع صحيفة لاون البطريرك الذي
لمدينة رومية فقبلت احسن قبول وسميت عمود الاستقامة
واثبتوا قطع نسطور ثم اخرجوا مقالة افتيشيوس
وديوسكورس واحرموهم وقطعوهم بسو ايمانهم E
ووضعوا ايضا امانة مستقيمة بحذا الاساس يعرفون
فيها الذي يقولون ان المسيح قبل الايتحاد طبيعتين ومن
بعد الايتحاد طبيعة واحدة متجسدة لان هذا القول هو
قول الابا القديسين وكذلك كان كيرللس يقول
هكذا وان المسيح طبيعة واحدة متجسدة وقد كان القديس
يعني بقوله متجسدة اي طبيعين ولا يستصغرون هذا
القول في الاعداد من اجل قوله طبيعة واحدة فكل من قال
المسيح طبيعة واحدة ولم يتبعوا ذلك بتجسدة فلعن F
طردة وحرمه ونقطه وهذا امانتهم وقولهم ان ربنا يسوع
المسيح واحد لا مسيحين كما يزعم نسطور علي قوله الذي
يقوله ووجد واحد واقنوم واحد بطبيعتين وليس طبيعة
واحدة كما قال افتيشيوس وديوسكورس وهو الاه وانسان
من كيان الاب في لاهوته ومن كياننا في ناسوته
وهي

Digitized by Google

A وهي الامانة الصحيحة ثم اكرزوا ايضا في هذا المجمع ان العذري القديسة الطاهرة ولدت الاه وان المجمع انما كان من اجل افتيشيوس واكرزوا ايضا بان المسيح في طبيعتين بلا اختلاط ولا تغيير ولا انفصال ولا افتراق معروف بلاهوته تام وبناسوته تام ايضا وذلك ان افتيشيوس كان يدخل الفساد في التجسد جدا وكل من لا يقول ان جسد

B الرب ايسوع المسيح من كيانا بعد الاتحاد فهو يفسد خواص الكيانين ولذلك قالوا طبيعتين غير متشبكتين لانه ما لم يتشبك لم يتغير في تحييده فهو محفوظا ماكن الاوسيا اثنين لا يدخل حد الفصول وليس على حد الافتراق ثم انه لا ينقسم البتة ولا ينفصل ولكنه يتحاميين في الاقنوم ويتم اقنوما واحدا فوضعوا هذا واحظوه ولم يفسدوا خواص الطبيعيين

C بل قالوا ان خواص كل واحدة من الطبيعتين محفوظا في وجه واحد واقنوم واحد وليس هو بمنقسم في وجهين ولا منفصل ايضا ،،

A Et hæc vera est fides. Deinde in hoc etiam concilio docuerunt, sanctam puramque virginem Dei genitricem fuisse. Et quoniam synodus propter Eutychium congregata est, prædicârunt etiam Christum duabus naturis constare, sine commistione, & sine commutatione., & sine disjunctione, & sine separatione, cognitum in divinitate suâ perfectum, & in humanitate etiam suâ perfectum; idque propterea quòd Eutychius corruptam valdè de incarnatione opinionem amplexus est. Et quicunque corpus Domini Jesu Christi de

B essentia nostra post unionem esse non dicet, iste duarum essentiarum proprietates corrumpit; ac proinde dixerunt duas naturas inconfusas esse; quoniam quod non confunditur, in unione suâ non alteratur: ipsumque conservatum esse duarum substantiarum compotem, nec disjunctionis nec separationis rationem subeuntem, deinde nec divisum omnino esse nec separatum; verùm per unionem esse in personâ & unam personam perficere. Hoc itaque explicitè posuerunt, & proprietates naturarum non corruperunt; sed proprietates utriusque ex duabus istis naturis conservatas esse in

C unâ personâ & unâ hypostasi, eumque nec divisum esse in duabus personis neque etiam separatum, asseruerunt.

والخارجين الكنيسة يشهدوا بان جميع حدود الخلكيدونية لا عيب فيها حيث اوقفوها على ما قالت ابايهم بقرية لانهم لا يقولون ان فعل الطبيعتين وخواصهما محفوظا بعد الاتحاد فاذا الفصلين محفوظين فهذا معروف

D ان اوسيامها محفوظة ومن بعد الاتحاد فاذا الاوسيا الذي في الطبيعتين من بعد التحيين والتحيين محفوظين كما يكون خلاف ذلك لان الطبيعتين ان لم يكونا فليس هناك فصول لان الفصول لا يكون الا للطبايع وكيف تكون فصول اذا لم تكن طبايع قابلة ثم ان جماعة الخلكيدونية بعد ما ناولوا بالامانة قبلوا

E ثاون وريطس وابيا من بعد ما فتشوا عنهما بالفحص الشديد ولعنوا نسطور الذي كان قديما يقبلاه لانهم كانا نسطورية وكتبا خطوط ايديهما في اسفل القرطاس الذي فيه الامانة وقد كان ديوسكورس امتنع من ذلك البتة ولم يجب لقبولهم لانه قد كان قبل افتيشيوس من غير ان يتوب وسماه ارثدكسي يعني به مستقيم الامانة فهذا ما سارت به الامانة الذي اتفقت في الخلكيدونية من الاباء وان جماعة من الناس حزنوا

F من اجل قطع ديوسكورس الا انه لم يكن في ايديهم حجة اكثر من انهم انعصبوا معه وجهلوا وتنحوا عصابا لان الذين يشقون كنيسة الله هم غير مفلحين فاما كنيسة الله المقدسة قادها صارت يقبل الاربعة مجامع ويكرر رايهم المستقيم ولا يدع مما وضعوه شيا بل تتبع المجمع الذي كان بنيقية وقبلت قوله بان الابن

Et quidem, qui extra Ecclesiam sunt, testantur nihil vitii in omnibus synodi Chalcedonensis statutis esse, ubi ea decreverunt, juxta quæ Patres ipsorum ferè locuti sunt; sed non dicent actiones duarum naturarum & proprietates ipsarum

D post unionem conservatas esse. Quòd si duæ partes post conserventur, hoc cognitum est, essentias ipsarum etiam post unioncm conservatas esse. Et si essentiæ, quæ sunt duæ naturæ, post unionem & in unione conserventur, quomodo aliter esse potest? Si duæ non sint naturæ, neque divisio ibi esse potest, quoniam divisio non est nisi naturarum; ac proinde quomodo divisio esse potest, si non sint naturæ ejus capaces? Postquam itaque synodus Chalcedonensis fidem promulgasset, Theodoretum & Abiam recepit, postquam accu-

E rato scrutinio in eos inquisivisset, iique Nestorio maledixerant, quem antea admiserant, (fuerant enim Nestoriani) & propriis manibus ad imum chartæ subscripserant, in quâ fides continebatur: sed Dioscorus hoc omnino renuit, neque eorum receptioni annuere voluit; quoniam ille Eutychium, licet non conversum, jam receperat, eumque Orthodoxum, hoc est, rectè in fide institutum, nominaverat. Sic itaque fides, in quam patres Chalcedonenses consenserunt, processit. Verùm multi homines Dioscori depositionem ægrè tulerunt: sed plura iis

F non præsto erant argumenta, quàm quòd ei firmiter adhæsissent, & stultè agentes in partes secessissent. Qui enim Ecclesiam Dei rescindunt, successu fœlices non erunt. Sancta autem Ecclesia Dei quatuor concilia recipiebat, & orthodoxam eorum fidem prædicabat, & nihilo recedit ab iis, quæ illa constituerunt; sed sequitur concilium Nicæ habitum, & fidem ejus amplectitur, quod Filius sit patri coessen-

Digitized by Google

tialis, Lumen ex lumine, Deus verus ex vero Deo. Tunc etiam maledixit Ario & ſociis ejus, atque etiam iis qui poſt eum eandem fidem profiterentur. Deinde recipit etiam Synodum Conſtantinopolitanam, & univerſam illius doctrinam de eo, quòd Spiritus Sanctus Deus eſt, prædicat, & ſic dicit, quòd Pater & Filius & Spiritus Sanctus unus eſt Deus, tres hypoſtaſes, proprietates, & perſonæ, perfectæ proprietatis actus perfecti, in ſe ſubſiſtentes, numero ſolùm, non divinitate diſtincti, Tres perſonæ in unâ eſſentiâ, unâ divinitate. Neque enim tres eſſentias, nec tres naturas in Trinitate aſſerimus, neque unam hypoſtaſim, nec unam perſonam, omnibus unam; Quoniam unitas in eſſentiam duntaxat ac naturam cadit, Trinitas autem in hypoſtaſes & perſonas. Poſtea eadem etiam ſynodus maledixit Macedonio Spiritûs Sancti inimico, & ſociis ejus, qui blaſphema etiam in ſpiritum verba profuderant; & quoniam iſti etiam divinitatem cum Sabellio confundunt, ſed non etiam cum Ario eam dividunt. Porro Eccleſia recipit etiam concilium Epheſinum primum, quo teſtati ſunt Filium, qui eſt verbum Dei, unam fuiſſe in Trinitate perſonam ante mundum ex patre [genitam,] eumque Patri & Spiritui Sancto coeſſentialem eſſe: atque inſuper illum ultimis diebus in humanitate natum eſſe ex Sancta virgine Domina B. Maria, & non unitum eſſe cum homine ſubſiſtente, ſed in utero puræ virginis humanitatem ſibi aſſumpſiſſe cum anima mente prædita, rationali, intelligenti; eumque Deum verum eſſe, ipſum Deum perfectum, & hominem perfectum, unam hypoſtaſim, unam perſonam. Tradidit etiam Dolores ejus verè dolores fuiſſe, & opera ejus verè miracula, & quòd ille unus fecit, quæ facere Deo convenit, & fecit etiam, quæ homini facere convenit; & propterea dicit duas ei progenerationes fuiſſe, unam ex Patre ante ſecula, alteram ex utero in ultimis diebus. Deinde teſtata eſt etiam Chriſtum duas habere naturas, & dicit eum unam eſſe perſonam: & maledixit Neſtorio, & improbæ ejus opinioni, & omnibus unà cum eo hæreticis. Veruntamen libri hæreticorum & libri ſanctæ Eccleſiæ omnes collecti fuerunt ad conſtituendam Dioſcori excommunicationem. Et cùm ab iis nonnulli receſſerint, ſecundum admiſerunt concilium Epheſi celebratum; ſed in eo Eutychius acceptus fuit dicens, corpus Chriſti non eſſe ejuſdem cum nobis eſſentiæ, & dicebat etiam eum duabus conſtitiſſe naturis ante unitionem, & poſt unitionem unam habere naturam. Et quicunque iſtud concilium admittit, idem omnia admittat neceſſe eſt, quæcunque iſti dixerint. Quòd ſi contradixerint, ſibimet quidem contradicent; cùm enim iſtud admittant in operibus, quomodo in verbis etiam non admittent?

مع الاب في الكيان نور من نور الاه حق من الاه حق
ثم لعنت لاريوس ولمن معه ولمن كان بعده ايضا علي
امانته ثم قبلت ايضا مجمع القسطنطينية واكرزت كلما
اكرز بان روح القدس الاه وكذلك قالت ان الاب
والابن وروح القدس الاه واحد ثلثة وجوه خواص
واقنوم تام خواص الفعل التام به قوامه بالعدد انقسامه
فقط ليس بللاهوت ثلثة اقاديم في كيان واحد
لاهوت واحد وليس نقول ثلثة كيانات ولا ثلثة طبايع
علي الثالوث ولا وجها واحدا ولا اقنوما واحدا لكل واحد
لان الوحدة انما تقع علي الكيان والطبيعة والتثليث
علي الوجوه والاقانيم ثم انها ايضا لعنت لماكادونيوس عدو
روح القدس ولاصحابه المجدفين ايضا علي الروح القدس
ولانهم ايضا يخلطوا اللاهوت مع صابالليوس ولا ايضا
يفصلوها مع اريوس وهم يقبلون مجمع افسس الاول الذين
يشهدون فيه ان الابن هو كلمة الاله الاقنوم الواحد قبل
العالم من الاب بالثالوث وهو مع الاب وروح القدس في
الكيان مع انه في اخر الايام ولد بالبشرية من المقدسة
العذري السيدة مرتمريم ولم يتحد في انسان مقيما ولكن
في رحم العذري الطاهرة اخذ له بشرا بنفس عاقلة ناطقة
معقلية وانه الاله الحق هو هو الاه تام وانسان تام ووجه واحد
واقنوم واحد وشهدت ايضا ان الاوجاع اوجاعه وان العجايب
في عملة وهو هو واحد يعمل ما يشبه الاله ان يعمله
ويعمل ما يشبه الانسان ان يعمله ولذلك قالت ان له
مولدتين احدهما من الاب قبل الدهور والاخر من الرحم
في اخر الايام ثم ايضا شهدت ان المسيح طبيعتين وقالت
انه قنوما واحدا ولعنت لنسطور ولسو رايه ولكل
المخالفين معه الا كتب المخالفين وكتب الكنيسة
المقدسة كانت كلها مجتمعة لحال قطع ديوسكورس
فاما تنحوا منها قوم قبلوا المجمع الثاني الذي كان
في افسس وقد كان قبل فيه افتيشيوس الفايل ان
جسد المسيح ليس هو معنا في الكيان وكان يقول
انه من طبيعتين قبل الايتحاد ومن بعد الايتحاد طبيعة
واحدة فكل من قبل ذلك المجمع فلا بد له ضرورة
من ان يقبل كل شي يقولوه وان كانوا مخالفين
فانما يخالفوا انفسهم لانهم اذا قبلوه بالاعمال فكيف
لا يقبلوه ايضا بالكلام ؛

Porro Eutychius, poſt ſecundum iſtud Epheſinum concilium, alias res depoſuit; verùm Sancta Eccleſia concilium iſtud Epheſinum ſecundum non recipit, ſed ea recipit concilium Chalcedonenſe, & concilium Nicænum, & Conſtantinopolitanum, & Epheſinum primum. Deinde Eutychium ſegregavit, & omnes iſtius libros rejecit, & prædicavit virginem Dominam B. Mariam ſanctam

ثم ان افتيشيوس من بعد المجمع الثاني بافسس وضع
اشيا اخر فاما الكنيسة المقدسة فليس تقبل مجمع افسس
الثاني ولكنها تقبل مجمع الخلكيدونية ومجمع نيقية
ومجمع القسطنطينية ومجمع افسس الاول ثم قطعت
افتيشيوس وطرحت كتبه كلها واكرزت بان العذري
السيدة

Digitized by Google

السيدة مرثمريم القديسة والدة الاله وان المسيح وجها
واحدا واقنوما واحدا الاه تام وانسان تام هو هو في
الكيان مع الاب في اللاهوتة وهو هو معنا في الكيان
في الناسوت ثم اكرزت بان المسيح بطبيعتين تعرف
باللاهوت تاما وبالناسوت تاما فاذا قالت بطبيعتين
فانما تقول علي وجه الفصول وليس علي الاتصال
فليقولون الذين يرون هذا الراي اعني الاجتماع بعد
الايتحاد يحفظ ام لا يحفظ ولسنا نشك انهم لا يقولون
ذلك فان كان محفوظا دايما فهو طبيعتين لا محالة
علي حد الفصول وليس علي حد الاتصال فهوذا قد بينا
كلما كان في هذا الجمع مما له ومما عليه ولم نخلف
شيا البتة وان الجماعة التي اجتمعت بالخلكيدونية حدت
هذه الحدود وهي سبعة وعشرون قانونا في خمسة وعشرون
يوما مضت من شهر تشرين الاول سنة سبع ماية
وثلثة وستون سنة لملك الاسكندر الروم وهم هذه

A *fuisse Dei genitricem; & Christum unam esse hypostasim, & personam unam, ipsum perfectum Deum & perfectum hominem; eundemque Patri coessentialem esse in divinitate, & eundem etiam nobis coessentialem esse in humanitate. Tum prædicavit Christum duabus constare naturis, quæ divinitatis perfectæ, & humanitatis perfectæ [notionibus] dignoscuntur. Cùm autem duas naturas asserit, id sanè dicit per modum distinctionis, & non conjunctionis. Qui autem hanc amplexi sunt sententiam viz. coalitionis post unionem, dicant mihi an conservetur? Aut non conservetur? Nulli dubitamus,*
B *quin [ultimum] hoc non dicent. Quòd si perpetuò conservetur, ille ex duabus naturis procul dubio ratione distinctionis, non ratione conjunctionis, constat. Sic itaque explicuimus modò quicquid ad hoc Concilium pertinet, tam quod pro eo, quàm quod contra illud fuit, nec quicquam omnino mutavimus. Synodus autem Chalcedoni congregata hæc statuta constituit, quæ sunt viginti septem Canones vicesimo quinto die Tishrin prioris anno Alexandri Imperatoris Græci septingentesimo*
C *sexagesimo tertio; suntque hi qui sequuntur.*

القانون الاول

كل قانون وضعته الابا قبلنا في جميع المجامع
فليحفظ جدا وليعمل به ولا يخالف في
شي منها

Can. I.

OMnes Canones, quos Patres nostri ante nos in omnibus Conciliis constituerunt, diligenter observentur, & opera juxta eos instituantur, & nihil in iis violetur.

القانون الثاني

D ايما اسقف اباع شيا من الشرطونية بالمال او اخذ
عليها رشاء فان علم بذلك بعد زمان انه اخذ علي
الشرطونية مال ممن اراد ان يصيره اسقف او
خليفة اسقف او قسيسا او شماسا او غير ذلك من
درجات الكهنوت ممن يعد في خدمة الكنيسة
او ارتشا من رجل ثم صيره اقنوم الكنيسة
او غير ذلك من امور الكنيسة او صير الكنيسة
E والشرطونية تجارة يتجر فيها حتي بلغ من امره انه
ينادي علي الشرطونية فمن راد اخذ مثل بعض
الراسس وفعله فمن ظهر ذلك عليه فليقطع من
تجارته ومن درجته ايضا هو ومن قبل منه
الشرطونية ولا ينتفع به لانه صير ذلك تجارة بل يلقا
من درجته التي صارت له بالرشوة فمن كان
دخيلا في هذه الاشيا النجسة التي لا تحل فليقطع من
F درجته ان كان كاهنا وان كان علمانيا
او ذيراني فليحرم لانه اباع كهنوت الله سبحانه
بالثمن وتجر علي ذلك

Can. II.

QUicunque Episcopus aliquid in ordinatione pecuniâ vendit, aut munus pro eâ accipit, si quidem post aliquod temporis id cognitum fuerit, eum pecuniam pro ordinatione ab eo accepisse, quem Episcopum constituere voluit, aut Chorepiscopum, aut Presbyterum, aut Diaconum, aut in alio aliquo è gradibus sacerdotii, ex iis qui in Ecclesiæ ministerio recensentur; aut eum muneribus à viro corruptum fuisse, & tum eum constituisse Oeconomum Ecclesiæ, vel alium aliquem ex Ecclesiæ præpositis; vel Ecclesiam & ordinationem mercaturam fecisse, quâ negotietur, donec eò res pervenit, ut ipse proclamet ordinationem celebrandam esse; & quicunque voluit accepit, more nonnullorum hæreticorum & ipsorum operum: Contra quemcunque id apparuerit, mercaturâ suâ atque etiam gradu excidat ipse, & qui ordinationem ab eo accepit, nihil etiam exinde fructus percipiat, quoniam eam mercaturam fecit, sed gradu suo dejiciatur, quo per munera constitutus est. Et quicunque sordidis hujusmodi rebus, quæ non sunt licitæ, sese injecerit, gradu suo deponatur, si sacerdos sit: sin Laicus aut Monachus, anathematizetur; quoniam Sacerdotium Dei Opt. Max. pretio vendidit, & mercaturam eo exercuit.

Digitized by Google

CAN. III.

PErlatum est ad sanctam Synodum, quòd nonnulli ex iis, qui in Ecclesiæ ministerio constituuntur, se villis alienis conducendis immisceant, & propter turpis lucri amorem mundanis negotiationibus se exercent, & à Dei, cujus nomen sanctificetur, ministerio recedunt, & ad Laicos accedunt, & eorum procurationibus & possessionibus se immittunt propter pecuniæ amorem. Et propterea [Patres] hoc statutum ediderunt, & decreverunt, ut nec Episcopus, nec Sacerdos, nec Monachus præsumat in se suscipere possessiones, mercaturas & procurationes: præterquam nisi ei placuerit curatorem esse puerorum, qui orphani sunt, ut hæreditas eorum apud ipsum deponatur, eosque sua tutelæ commissos habeat, & inter eos versetur in metu & timore Dei usque dum ad virilem ætatem pervenerint; siquidem hoc illi à præfecto mandatum fuerit, ab eo ut excusetur obtinere non potest; aut Episcopus civitatis hoc præceperit, ut opes Ecclesiæ custodiat, aut opes orphanorum aut opes viduarum, quibus nemo est qui negotia ipsorum curet, aut curam gerat facultatum miseri alicujus viri, cui opus est auxilio ipsius, timore Dei Opt. Max. ab eo mercedem suam petens. Si quis autem ausus fuerit transgredi quod nos constituimus & decrevimus, anathematizetur.

CAN. IV.

QUicunque solitariam elegerunt vitam, & Monachi facti sunt, laude, veneratione & honore afficiantur. Quoniam autem quidam iis solo habitu similes vestimenta lanea induunt, ut eo artificio reverentiam sibi concilient, atque hoc facientes Ecclesiam perturbant, & in civitatibus circumcursant, atque ædes sacras, id est, Monasteria aut claustra ædificare studeant, propriis suis facultatibus, vel, si nihil ipsis suppetat, facultatibus fidelium, & eadem habitare invitos adigunt. Nobis igitur visum est, ut nemo in quavis provinciâ ædificet, nec monasterium sibi constituat in civitatibus, nimirum in medio civitatum, in vicinio mulierum; Hoc enim iis non licet. Neque conveniant etiam in domo ad precandum, ne civitates in schismata trahant; neque fratres unà congregentur sine præcepto Episcopi & permissione ejus. Sed Monachi, qui sunt in civitatibus & vicis, Episcopis suis ausculteut, & eorum potestati subjiciantur, & iis in omnibus quæ faciunt obsequantur, & quietem & vacationem eligant, & in jejunio & oratione constantes maneant; & eo loco perseverent, quo Monachi constituti sunt; neque rebus Ecclesiæ, nec mundi negotiationibus sese ingerant; neque monasterio suo emigrent, nisi accidens aliquod iis contigerit, & Episcopus suus propterea exire jusserit. Nec in ullo monasterio recipiatur vir, monasticam vitam agere cupiens, qui servus est sub Dominio, nisi Domini sui voluntate & lubenti animo. Qui autem hoc statutum, quod in libro hoc nostro edidimus, violare

القانون الثالث

رفع الي الجماعة المقدسة ان قوما ممن هم في
خدمة الكنيسة قد يدخلون في قبالات القري التي
ليست لهم بحق وهم ايضا يتعاطون تجارات
العالم من اجل حب الارباح النجسة ويتولون عن
خدمة الله تقدس اسمه ويدنون الي العلمانيين
ويدخلون في قهرمتهم وقبالاتهم منجل حب المال
فلذلك حدوا هذا الحد وامروا الا يكون اسقف او
كاهن او ديراني يقبل على نفسه الدخول في
القبالات والتجارات والقهرمة ما خلا ان يرضا به ان يكون
قهرمانا علي صبيان يتاما ليكون ميراثهم مودوع
عنده ويكون وصي عليهم ويكون بينهم بخشية الله
وخوفه الي ان يبلغوا مبلغ الرجال فاذ ان امر
بذلك من الرئيس لم يقدر ان يستعفي منه او امره
اسقف مدينة ان يحفظ مال الكنيسة او مال اليتاما
او مال الارامل الذي ليس لهم من يقوم بشانهم او
يقوم بمال رجل ضرير محتاج الي معونته بخشية الله
سبحانه ومن اجله يلتمس الاجر فيه وان جسر احدا علي
تعدي ما وضعناه وحددناه فهو محروم

القانون الرابع

ايما قوم اختاروا الوحدة وصاروا ديرانيون فليكرموا
ويبجلوا ويعظموا فاما من تشبه بهم في الزي
فقط ولبسوا ثياب الصوف تصنعا ليعملوا لانفسهم هيبة
وكان فاعل هذا مشغبا في الكنيسة وطوافا في المدن
فلتحتالون ان يبنون اعمارا اي ديارات او قلالي
من اموالهم واموال المومنين ان لم يكن لهم
شيا ويجبروا علي سكناها فقد راينا ان لا يبنا
في شي من البلدان ولا يعمل لهم ديرا في
المدن اعني في وسط المدن في جوار النساء لان
ذلك غير جايز لهم ولا يجتمعون ايضا في بيت
للصلوة ليلا يشقون المدن ولا تجتمع الاخوة بغير امر
الاسقف واذنه وليسمعون الديرانيون الذين في المدن والقري
لساقفتهم وليكونوا من تحت ايديهم ويطيعوهم في كل
امر يعملوه وليختاروا السكون والهدو وليوصبوا في الصام
والصلاة وليقيموا في الموضع الذي صاروا فيه رهبان ولا
يدخلون في امور الكنيسة او تجارات العالم ولا ينتقلوا عن
ديرهم الا ان يعرض عارض فيهم ولهم فيامره اسقفه ان يخرج
لذلك ولا يقبلن في شي من الديارات رجل اراد ان
يترهب وهو عبد مملوك الا بهواء مولاه وطيبة نفسه فمن
جسر علي تعدي هذا الحد الذي وضعناه في كتابنا هذا
فانا

A فاذا تامر بامر ان يمنع من دخول الكنيسة ليلا يلزم العار سنتنا وليكون الاسقف يتعاهد الديارات ويعتني بها على ما ينبغي ٭

ausus fuerit, strictè præcipimus, ut Ecclesiam ingredi prohibeatur; ne probra in religionem nostram jaciantur. Episcopus autem monasteria visitet, eaque, ut par est, in cura habeat.

القانون الخامس

Can. V.

مستحيل انه لا ينبغي ان يتحول خدام الكنيسة وكهنتها من كنيسة الي كنيسة امرنا ان تثبت B الحدود التي وضعتها الابا الاطهار قبلنا وليوخذ بها وليتلزم حدودها كلها ٭

De eo, quòd ministros Ecclesiæ & sacerdotes ejus ab unâ ad aliam Ecclesiam migrare non oporteat. Præcipimus ut firma maneant statuta, quæ sancti Patres ante nos constituerunt, & ut ista recipiantur, & omnia eorum præcepta firmiter obtineant.

القانون السادس

Can. VI.

لا يقبلن احد الشرطونية من غير ان يعرف له موضع ومستقر لا قسيس ولا شماس ولا غيرهما ولا من كان من دونهم ايضا بل ليعرف موضعه ويثبت فيه وان كان C انتقل عنه فليرد اليه ثم يكون دايما لذلك الموضع الذي صير له اما لكنيسة مدينة او قرية او بيت شاهد او دير ايضا فليكون في وقت تصييره اول الشرطونية يناديا عليه تجاه الجماعة وبين ايديهم ليعرفوه فان قبل احدا الشرطونية مهملا من غير ان يعرف موضعه فلتكون كهنوته باطلة ولا يحل لهولاء ان يخدمون درجاتهم في موضع من المواضع لتوبيخ ذلك الذي يصيرهم او لعادة تجري على كنيسة الله ٭ D

Nemo ordinationem accipiat, nisi declaretur ei locus & sedes ubi resideat; non Presbyter, nec Diaconus, nec alius ab iis, neque qui istis inferior est; sed locus ejus declaretur, & in eo constans maneat; & si ab eo translatus fuerit, eidem restituatur: Et deinceps in eo perpetuò sit loco, cui ordinatus est, sive sit Ecclesia civitatis, aut pagi, aut martyrii, vel etiam monasterii; & tempore, quo primos suscipit ordines, eundem locum divulget in facie synodi, & coram iis, ut ipsi eum cognoscant: Et siquis ordinationem susceperit absolutè, loco ejus non declarato, irritum sit sacerdotium ejus, neque ei quovis in loco gradûs sui ministerium exercere liceat, ad ejus, qui eum ordinavit, opprobrium, vel ob consuetudinem, quæ in Ecclesiâ Dei processit.

القانون السابع

Can. VII.

ايما رجل صار في خدمة الكنيسة او في خدمة دير ايضا ليكون ديرانيا فقد امرنا ان لا يصير في الجند او لا في شي من امر السلطان ولا ولاية برانية ولا في شي من التجارات ايضا الذي شبه البرانيين فان جسر احدا علي امرنا او تعداه ايضا ولم يتوب E علي ما كان منه توبة نصوحة ويندم ايضا ويرجع الي ما كان فيه اولا من خدمة الله سبحانه فليكونوا محرومين منفيين من كنيسة الله المقدسة ٭

Quicunque in ministerio Ecclesiæ constitutus est, vel in monasterii etiam ministerio, ut frat Monachus; de eo præcipimus, ut non constituatur in militiâ, neque in aliquo magistratûs civilis negotio, nec in externâ administratione, neque etiam in ullâ negotiatione, quæ secularibus similis est. Et si quis ausus fuerit transgredi quod præcipimus, & sinceram facti sui pœnitentiam non egerit, nec respuerit, & ad pristinum suum statum in ministerio Dei opt. max. redierit, anathemate percutiatur, & sanctâ Dei Ecclesiâ ejiciatur.

القانون الثامن

Can. VIII.

ايما رجل من الكهنة كان في شي من امر المساكين واليتاما او بالديارات او ببيوت الشهدا فليخضعوا للاسقف الذي علي المدينة التي موضعهم من F عملها علي ما سنت الاباء القديسين ولا يجسرون علي معصية اسقفهم وترك طاعتهم له فان هو جسر او تسبب بسبب من الاسباب علي ابطال ما امرنا به ولم يطيعوا اساقفتهم فما كان منهم ديرانيا او علمانيا فليمنعوا من دخول الكنيسة المقدسة ٭

Quicunque sacerdos in ullis est rebus pauperum, aut orphanorum, vel in monasteriis aut martyriis, Episcopo civitatis, in cujus territoriis locus ejus situs est, subjiciatur, juxta quod sancti Patres statuerunt; neque præsumat Episcopo suo immorigerum esse, nec obedientiam suam ei præstandam relinquere: Et si ipse ausus fuerit, vel aliquam violandi ea, quæ præcipimus, occasionem dederit, & Episcopo suo non obtemperaverit, si Monachus est, aut Laicus, Sanctam Ecclesiam ingredi prohibeatur.

Digitized by Google

A

CAN. IX.

SI contentio inter Sacerdotes acciderit, aut ipsi in aliquâ re sibi invicem adversarii fuerint, Episcopos suos non relinquant, & opem à Principe aut judicibus implorent: sed Episcopum de rebus suis certiorem faciant, & arbitros inter se constituant, jussu Episcopi; deinde acquiescant in eo, quod ipse de illis statuerit. Si quis eorum autem contra fecerit ac à nobis constituitur, gradu suo decidat. Si vero sacerdos querelam habuerit contra Episcopum suum, aut Episcopum alium, querela ista ad synodum Episcoporum apud Metropolitanum istius loci congregatam referatur. Verùm si querela contra Metropolitam fuerit, ab eo ad Exarchum cui subest veniat, & ad Patriarcham in Imperiali civitate Constantinopoli, & ei querelam suam declaret, & jus suum accipiat.

القانون التاسع

ان كانت بين الكهنة خصومة او تشاروا بعضهم
في بعض في امر من الامور فلا يدعون اساقفتهم
ويستعدون الي السلطان والقضاة فليخبرون الاسقف بامورهم
وليتخذوا بينهم حكام بامر الاسقف ثم يرتضون بما حكم
عليهم فان فعل احد منهم بخلاف ما امرنا به فليقطع من
درجته فان كان لكاهن ظلامة عند اسقفه او عند B
اسقف اخر فليرفع ظلامته الي جماعة الاساقفة التي تجتمع
عند المطروبوليط الذي يكون في ذلك الموضع فان كانت
ظلامته عند المطروبوليط ومنه فلياتي للاكسرخس الذي
يدده عليه والي البطريرك الذي في مدينة ملك
القسطنطينية ويخبره بظلامته وياخذ له حقه ؛

CAN. X.

C

NOn licet cuivis ex Ecclesiæ ministris duabus Ecclesiis ministrare, sed in eâ cujus ministerio separatus est; & si parva fuerit, in aliâ ipsâ majore: propter desiderium inanis Gloriæ & laudis ab hominibus, non ministrabit: Et si quis à propriâ suâ Ecclesiâ migrare ausus fuerit, eidem restituatur, & in eâ ministret. Quòd si sacerdos aliquis ab unâ Ecclesiâ ad aliam migraverit, sic ut canonis hujus authoritatem minuat, eumque contemptui exponat, ei ne liceat attingere rem aliquam prioris Ecclesiæ, à quâ migravit, nec rem aliquam Martyriorum, nec domorum eorum, qui morbis & invaletudine affliguntur, neque etiam attingat nosocomia quæ sunt in isto loco. Quicunque autem violaverit quod synodus nostra præcipit, & aggressus fuerit, quæ nos prohibuimus, mandamus modò, ut gradu suo deponatur.

القانون العاشر

لا تحل لاحد من خدم الكنيسة ان تخدم كنيستين
الا التي افرد لخدمته وان كانت صغيرة ولا تخدم في اخري
اكبر منه لطاب البريقاديا والمديح من الناس فان هو
جسر احدا علي التحويل من كنيسة فليرجع اليها
ويخدمها فان كان احد من الكهنة تحول من الكنيسة
الي غيرها ليضع من قدر هذا القانون ويفسله فلا تحل له
ان يتعرض الي شي من امر الكنيسة الاولي التي تحول D
منها ولا في شي من امر بيوت الشهدا ولا بيوت المبتلايين
بالاسقام والامراض ايضا ولا يتعرض لبيت المرستان الذي
في ذلك الموضع فمن خالف ما امرت به جماعتنا هذه
ودخل فيما نهينا عنه فقد امرنا بان يقطع من
درجته ؛

CAN. XI.

F

DE omnibus pauperibus, qui eleemosynas rogant, mandamus modò, ut scribantur eis Epistolæ, cùm inquisitum fuerit in res eorum, & quod illi digni sint eleemosynis, & quod necessaria iis deficiant. Et hæ Epistolæ in ipsorum manibus sint, ut fideles etiam eas videant, & misericordiâ in eos commoveantur; sintque similes literis, quæ in sacerdotum gratim scribuntur; quoniam literæ istæ iis duntaxat, qui bonæ sunt famæ, & bonæ conversationis, & melioris notæ, scribuntur.

القانون الحادي عشر

كل المساكين الذين يسالون الصدقة فقد امرنا ان يكتب
لهم منشورات اذا بحث عن امرهم وانهم محقين للصدقة
وان حاجتهم تنقص فلتكون تلك المناشير في ايديهم
ليروها المومنين ايضا ويرحموهم وليكون مثل الكتب
الذي يكتب بها للكهنة لان هذه الكتب انما تكتب الا
لمن له ذكرا حسنا وتدبيرا حسنا ايضا وسيماء
جميلة ؛

E

CAN. XII.

القانون الثاني عشر

DE eo quòd non oporteat Episcopum fieri Metropolitanum per literas Imperatoris, & favorem ejus. *Pervenit ad sanctam synodum, quod quidam violâtis sanctæ Ecclesiæ ritibus, & implorato principis auxilio, nonnullas metropoles in duas secuerunt partes, & provincias Impera-*

منجل انه لا ينبغي ان يصير الاسقف مطروبوليط بكتوب
الملك وعنايته رفع الي الجماعة المقدسة ان قوما ما خالفوا
سنة الكنيسة المقدسة واستجاروا بالسلطان وانهم قطعوا
بعض عمل المطروبوليط نصفين وشقوا الابرشيات بامر الملك
ليكون

Digitized by Google

A ليكون في بلاد واحد مطروبوليطين ولا رييسين في موضع واحد فقد حدت الجماعة المقدسة منذ الان الا يفعل مثل هذا الفعل احد من الاساقفة فان جسر احد علي مخالفتنا وتعدي علي هذا الحد فليقطع من درجته واما المدن الذي اكرمت بامر الملك بكرامة المطروبوليط فليكون لها كرامة الاسم فقط وكذلك ايضا يكون الاسقف الذي يخدم الموضع وليعرف الحق والكرامة B بالحقيقة المدينة التي هي مدينة المطروبوليط حقا ،،

toris jussu sciderunt, ut in unâ provinciâ duo sint Metropolitani, etsi non sint duo præsules in eodem loco. Quapropter statuit sancta synodus, ut nullus in posterum Episcopus quippiam huic simile faciat; & si quis nobis contradicere, & hoc decretum transgredi ausus fuerit, gradu suo dejiciatur: Civitates autem, quæ per Imperatoris præceptum metropoleon honorem adeptæ sunt, solum honoris nomen habeant. Sic etiam erit Episcopus, qui in isto loco ministrat, & agnoscat jus & honorem isti civitati debitum, quæ reverà Metropolitani civitas est.

القانون الثالث عشر

منجل الكهنة الذين يخرجون من بلادهم ايما رجل من خدم الكنيسة او من الكهنة الغربا خرج عن بلاده الي غيرها فلا يقومن بشي من درجة خدمته التي هي له ادبا له الا ان يكون معه كتابا منشورا من اسقفه بالاذن له ان C يمر حيث يشاء من بلاد الله فيكرم بذلك ،،

Can. XIII.

DE Sacerdotibus, qui ex provinciâ suâ egrediuntur. *Quicunque vir ex Ecclesiæ ministris aut sacerdotibus peregrinis ex provinciâ suâ ad aliam emigrat, ne consistat in aliquo gradu ministerii sui ei collato, pro pœnâ ei, nisi secum habeat literas patentes ab Episcopo suo, quibus ei permittitur, ut transeat quocunque velit ex provinciis Dei, & ibi honoretur.*

القانون الرابع عشر

منجل ان في بعض البلدان مثل ما جرت به العادة ان يتركون القري والمزمرون الذين يعمرون الكنيسة اي الاسنوديس ان يكونوا متزوجين ويوذن لهم في ذلك فهو لهم جايز غير محظورا حدت الجماعة المقدسة ان لا يحل D لاحد منهم ان يتزوج بامراة من بنات الهراطقة كانت فمن كان منهم قد تزوج فيما مضي من الهراطقة وولد لهم اولادا منهم ثم اعمدوهم عند الهراطقة ايضا فلياتوا بهم الي كنيسة الله المقدسة ويرسموهم فيها فان لم يكونوا اعمدوهم بعد فلن يحل لهم ان يعمدوهم عند الهراطقة ولا يزجونهم منهم ولا من اليهود ولا من الحنفا الا ان يضمن ذلك الذي يتزوج منهم ان يصير من حزبنا ومعنا هو E وولده منهم ويومن بامانتنا الصادقة فمن جسر علي تعدي هذا الحد فليكون محروم مفروز مقطوع ،،

Can. XIV.

QUandoquidem in nonnullis provinciis hujusmodi obtinuit consuetudo, ut Lectoribus & Cantoribus, qui in Ecclesia degunt, id est συνῳδοῖς, permittatur uxores ducere, & cum hoc iis conceditur, licitum iis est, non illicitum; Statuit sancta synodus, ut non liceat cuivis eorum uxorem ducere, quæ sit ex hæreticorum filiabus; & quicunque ex iis uxorem ex hæreticis antehac duxerunt, & nati sunt ipsis ex iis liberi, quos etiam apud hæreticos baptizârunt, eos ad sanctam Dei Ecclesiam adducant, & in eâ istos signent; quòd si eos non baptizaverint, posthæc non licebit iis illos apud Hæreticos baptizare: neque cum iis matrimonium inibunt, nec etiam cum Judæis, nec cum Ethnicis; nisi persona, cui matrimonio quis conjungitur, spospondérit se à parte nostrâ staturam, unà cum liberis suis, nobiscum fore, seque in orthodoxa nostra fide credituram esse. Qui autem hoc statutum transilire ausus fuerit, anathematizatus, segregatus, excommunicatus sit.

القانون الخامس عشر

لا تصيرن امراة خدامة للكنيسة من قبل ان يمضي لها اربعين سنة ولا تصيرن الا بعد بحث كثير حثيث انها قد ارتفع عنها الطمث وانها لا طمع فيها للشهوة فان F هي تزوجت بعد ما قبلت عطية الله سبحانه وخدمة هذه الدرجة الشريفة فالواجب ان تحرم هي والذي تزوج بها جميعا ،،

Can. XV.

MUlier Ecclesiæ ministra ne constituatur, priusquam anni quadraginta ei elapsi fuerint; neque etiam constituatur, nisi post multum & accuratum scrutinium quòd menstrua ei cessârunt, & quòd ipsa concupiscentiâ non laborat. Quòd si nupserit, postquam donum Dei Opt. Max. & eminentis hujus gradûs ministerium suscepit; & ipsa, & qui eam duxit, anathemate simul devoveantur, oportet.

Digitized by Google

A

CAN. XVI.

QUaecunque virgo seſe Deo Opt. Max. obtulerit; & ſic etiam de juvenibus dicimus, qui monaſticam vitam agere, & monaſteria ingredi cupiunt; ne liceat iis, ut ad matrimonium redeant; & quicunque ex iis hoc feciſſe deprehenſus fuerit, Eccleſiam ingredi prohibeatur. Sed viſum eſt nobis, ut res ipſorum Epiſcopo provinciae ſuae committatur, & ipſe miſericordiam & clementiam iis adminiſtret, eoſque recipiat, quemadmodum ipſi viſum fuerit.

القانون السادس عشر

ايما عذري قربت نفسها لله سبحانه وكذلك ايضا نقول للاحداث الذين يريدون الرهبانية ودخول الديارات فلن نحل لهما ان يرجعون الي التزويج فمن وجد منهما بفعل ذلك فليمنعوا من دخول الكنيسة وقد رأينا ان يفوض امرهما الي اسقف بلادهم فيتولا الرحمة والرافة لهما وقبولهم علي قدر ما يراه ؛؛

CAN. XVII.

PRaecipimus, ut in omni provinciâ termini ejus firmi ſerventur, & ut omnis provincia conſtanter maneat in poteſtate Epiſcopi ſui, adeo ut nunquam moveatur; praeſertim ſi iſta provincia in manibus fuerit alicujus Epiſcopi, qui eam triginta annos gubernavit, & negotia ejus adminiſtravit, juxta quod neceſſarium, conveniens, & licitum fuit; & nemo cum eo litigavit de aliquâ re ad Eccleſias ejus pertinente, atque eam ſecurè tenuerit, & in ea fidus habitus fuerit, hoc etiam ei concedatur, ut poſt annoſitatem ejus & conſuetudinem nihil ei immutetur. Quòd ſi in iſtis triginta annis controverſia ſapius mota fuerit, de ſpurcitia factorum ejus, & de pravo ejus Eccleſiarum regimine, & judiciorum ejus iniquitate; tum ei, qui injuriâ ſe ab Epiſcopo affectum conqueritur, permittatur querelam ſuam ad ſynodum iſtius provinciae deferre, ut eam inſpiciat. Et ſi Metropolitanus Epiſcopo alicui injurius fuerit, deferatur querela ad Patriarcham, qui in illâ eſt diœceſi, & ad Epiſcopum urbis Conſtantinopoleos, ſicut ante dictum eſt. Et ſi Imperator praeceperit, gradus ejus ei auferatur, vel aliae ejus res poſtea capiantur. Et firmi maneant cum Epiſcopo ejus limites, qui in Imperatoris ſenatu conſtituti ſunt,

B

القانون السابع عشر

حددنا ان تثبت في كل بلاد حدودها وليقر كل بلاد في يدي اسقفها علي ما لم تزل وبخاصة ان كانت تلك البلاد في يدي رجل من الاساقفة قد وليها ثلثون سنة ودبر امرها علي ما يجب ويجوز C ونحل اولم يخاصمه احد في شي من امور كنايسها وكان متمن عليها ثقة مامون فيها فله ذلك ان لا يغير عليه شيا بعد كبرة ودربته وان كان قد خوصم في تلك الثلثون سنة مرات كثيرة في تلويث امره وسو تدبيره للكنايس وسو احكامه ايضا فقد يوذن فيمن تظلم من الاسقف الي رفع ظلامته الي الجماعة التي تكون لتلك البلاد لينظروا فيها فان كان D احد من الاساقفة يظلمه مطروبوليط فليرفع ظلامته الي البطريرك الذي في تلك الناحية والي اسقف مدينة القسطنطينية كما قد قيل من قبل وان كان الملك قد امر فاخذت مرتبته منه او اخذت اخراه من بعدها ايضا فليثبت حدودها مع اسقفها التي هي محدودة له في ديوان الملك ؛؛

E

القانون الثامن عشر

منجل انه لا يجوز لاحد من الكهنة ان يحلف كاذبا ولا صادقا او يكون ممن يجمع الجموع والحسة او يفعل فعال قبيحة الاجتماع علي المعصية والايمان الكاذبة الذي قد نهي عنها السنة البرادية فكيف بسنة الكنيسة المقدسة ينبغي ان ينفا ذلك فايما رجل من الكهنة او من الديراديين اعني الرهبان الذين يسكنون الديارات او F جماعة منهم اجتمعوا او تحالفوا كلهم علي ان يقاوموا اسقفهم في شي من السنين او روساء دياراتهم واحتلوا بالحيل ليزيلوه عن درجته فيكونوا محرومين مقطوعين ؛؛

CAN. XVIII.

DE eo, quòd nulli ſacerdoti vel falsò vel verè jurare liceat, neque ſodalitates congregare, neque turpia facta perpetrare, congregando ad rebellionem & falſam fidem promovendam; quod quidem leges externae prohibent, quanto magis ſanctae Eccleſiae leges iſtud vetare oportet. Quapropter quicunque ſacerdos, aut Monachus ſive religioſus, ex iis qui monaſteria inhabitant, aut multitudo eorum ſe congregaverint, vel fœdus jurejurando omnes eorum inter ſeſe ſanxerint, quòd Epiſcopum ſuum in aliquâ lege vel monaſterii ſuis praefectum opponent, & fraudulenter machinati fuerint eum gradu ſuo movere, anathematizati ſint & ſegregati.

القانون

Digitized by Google

A

القانون التاسع عشر

من اجل ان قد ينبغي ان تجتمع الاساقفة مرتين في السنة عند مطرانهم او بطريركهم لافتقاد والنظر في امورهم رفع الي الجماعة انه ليس تجتمع جماعة الاساقفة من كل بلاد الي مطروبوليطها او بطريركها كما امروا الاباء الاولين وانه قد دخل علي الكنيسة هذه العلة فساد كثير من الرايسس B من اجل التواني منهم مما يجب عليهم من تفقدها فقد راينا ان تتفق الجماعة وتجتمع في كل سنة مرتين الي حيث يراه المطروبوليط ويامر به فيهم حتي يصلح ما رفع اليه من فساد كما امرت به الاباء القديسين قبلنا فان تعدا ذلك احد من الاساقفة ولم ياتي الجماعة وبخاصة اذا كان حاضرا مدينته وهو صحيحا في بدنه فلتعتزله جماعة اخوته C علي تقصيره بامر الكنيسة ؛

القانون العشرون

من اجل انه لا يحل لاحد من الكهنة يتحول من مدينة الي مدينة اخري ليس يحل لاحد من كهنة الكنيسة ان يخرجون الي مدينة اخري ويكتتبوا في عدان الكهنة اي كهنة تلك المدينة علي ما حررت به D السنة بل ليقيمون في الكنايس التي فيها رسموا او عليها صيروا وبها يخدمون الا ان تكون الضرورة ازعجتهم من بلادهم من جهة سلطان قاهر وتعصب كفر بالدين فاتوا كنيسة اخري لهذه الجهة فلا جناح عليهم فان نحن وجدنا احدا من الاساقفة بعد اليوم يقبل احدا من الكهنة الذين هم من عمل غيره فقد راينا ان نمنع من القيام بشي من خدمة درجته هو والذي E قبله حتي يرجع ذلك الشخص الي كنيسته ؛

القانون الحادي والعشرون

ايما رجل من الكهنة والعلمانيين رفع علي اسقف او كاهن بشي الاشياء فلا يقبلن ما رفعه فيه قبل ان يبحث عنه بحث شديدا فان كان هو ممن يستاهل ان يصدق فيما رفع لحسن دينه وورعه نظر فيما رفع فيه وان F كان علي خلاف ذلك لم يقبل منه البتة قوله في ذلك ؛

القانون الثاني والعشرون

من اجل انه لا يجوز للكهنة عند موت اسقفهم ان يستولون علي ماله ولا ينهبون متاعه الا ما خلفه لهم بوصيته لا يحل للكهنة ان يستولون علي مال اسقفهم

CAN. XIX.

DE eo quòd Episcopos oporteat bis in anno apud Metropolitanum suum aut Patriarcham suum congregari, ut ipse eos examinet, & negotia eorum inspiciat. *Pervenit ad synodum, quòd non congregatur synodus Episcoporum ex omni provinciâ ad Metropolitanum suum, aut Patriarcham suum, quemadmodum antiqui patres statuerunt; & quòd hâc corruptionis causâ multæ hæreses in Ecclesiam introductæ sunt, propterea quòd illi in eas, quâ debuerunt diligentiâ, inquirere neglexerunt: Quamobrem visum est nobis, ut synodus conveniat, & bis quotannis congregetur, ubi Metropolitano visum fuerit, & ipse iis mandaverit; ut corrigantur quæcunque ad eum corruptiones delatæ sunt, quemadmodum sancti patres ante nos præceperunt. Et si quis Episcopus hoc transgressus fuerit, & ad synodum non venerit, & præcipuè cùm præsens est in civitate suâ, & corpore suo sanus, synodus fratrum suorum eum ob neglectum ejus in Ecclesiæ negotiis reprehendunt.*

CAN. XX.

DE eo quòd non liceat cuilibet sacerdoti ab unâ ad aliam civitatem migrare. *Nullis licet Ecclesiæ sacerdotibus ad aliam exire civitatem, & in sacerdotum catalogum referri, sacerdotum videlicet illius civitatis, juxta quod lege descriptum est: sed in Ecclesiis illis persistant, in quibus ordinati sunt, aut super eas constituti, & in iis ministrent; nisi necessitas eos è provinciâ ipsorum moveat ex parte principis victoris, & religionem negare cogentis; & si propter hanc ipsi causam ad aliam se conferant Ecclesiam, nullum est in iis crimen. Quòd si nos Episcopum aliquem post hunc diem invenerimus, sacerdotem aliquem ad aliam provinciam pertinentem suscepisse, visum est nobis, ut prohibeatur aliquid ad gradûs sui ministerium spectans exequi, & ipse & quem suscepit, donec ea persona ad suam Ecclesiam regressa fuerit.*

CAN. XXI.

QUicunque vir è sacerdotibus & Laicis Episcopum, aut sacerdotem aliquâ re accusat, non admittatur ab eo accusatio ejus, priusquam accurato scrutinio in eum inquisitum fuerit; & si ille dignus sit, cui fides habeatur in eo quod refert, propter bonam ejus religionem & pietatem, examinetur quod defert: sin aliter se habuerit, nec omnino ab eo admittatur quod de illo dicit.

CAN. XXII.

De eo quòd non liceat sacerdotibus post mortem Episcopi sui res ejus usurpare, nec bona ejus diripere, nisi quæ per testamentum suum reliquit. *Non licet sacerdotibus Episcopi sui divitias usurpare,*

Digitized by Google

pare, quas post se reliquit, cum mortem obiit, Dei Opt. Max. jussu, qui vitam & mortem infert, ipse autem vivus est, qui non moritur; neque res ejus usurpabunt, nisi eas, de quibus Patres locuti sunt & mandatum ediderunt: Et si quis eorum istud fecerit, gradu ejiciatur.

الذي يخلفه اذا هو توفي بامر الله سبحانه الذي A
يحي ويميت وهو الحي الذي لا يموت فلا يستولون علي
ماله الا ما قالته الاباء وامرت به فان فعل ذلك منهم
احد فليقطع من درجته ٭

CAN. XXIII.

القانون الثالث والعشرون

DE eo quòd oporteat, ut ex urbe Constantinopoli expellatur omnis sacerdos, aut religiosus, aut Monachus, qui nec munus nec certum in eâ locum sibi assignatum habet. *Ad sanctam synodum relatum est, quòd nonnulli è sacerdotibus & Monachis, quos Episcopi ipsorum ob necessaria eorum negotia dudum miserunt, sed & multi eorum excommunicati ad urbem Constantinopolim veniunt, & in eâ commorantur longo tempore, & rescindunt resecantque Ecclesiæ ordinem, & in fidelium etiam domibus frequentes sunt, ut eos sibi amicitiâ conjungant, & diligunt liberos eorum, uxores etiam atque filias eorum, iisque se applicant, idque hoc animo ut eo modo magnas sibi opes acquirant, aut facile obtineant, quicquid velint, ex rebus sibi necessariis. Quocirca sanctæ synodo visum est, ut omnes, qui hoc modo vel ei similiter se habent, Defensor, cui Ecclesia Constantinopolitana subest, ad eos prius accedat, & urbe exire præcipiat. Quòd si exire nolunt, sed etiam post dictam ejus admonitionem iis factam commorantur, vi & contemptu illic ejiciantur, ut ad loca sua redeant.*

منجل اذه قد ينبغي ان يطرد من مدينة القسطنطينية B
كل كاهن او راهب او ديراني ليس له فيه رتبة ولا
موضع مقال رفع الي الجماعة المقدسة ان قوم من الكهنة
والديرانيين ممن قد بعث بهم اساقفتهم في حوائجهم
بل اكثرهم محرومين ياتون الي مدينة القسطنطينية
فيقيمون بها زمانا طويلا ويشقون ويقطعون نظام الكنيسة
ويدمنون في بيوت المومنين ايضا فيوصلونهم ويحبون
اولادهم ونسايهم وبناتهم ويلحقون بانفسهم اليهم وذلك
طمعا ان يصير لهم بذلك مالا كثيرا او يقرب لما
يريده من حوائجهم فرات الجماعة المقدسة ان كل من C
كان علي هذه الحالة ومثلها ان يتقدم اليهم الا الاغالا
يكوس الذي يكون كنيسة القسطنطينية في يده
ويامرهم بالخروج من المدينة فان هم ابوا ان يخرجون
واقاموا بعد قوله لهم ذلك فليطردهم منها بالسلطة
والاستخفاف حتي يرجعون الي مواضعهم ٭

CAN. XXIV.

القانون الرابع والعشرون

D

DE eo quòd monasteria Laicorum domicilia fieri non debeant. *Monasteria, quæ Deo Opt. Max. separantur, & Episcopi mandato consecrantur, atque etiam ipsius consilio, perpetuò sint monasteria, & opes ipsorum ex frugibus & votis & nummis iis conserventur, neque Laicorum habitationes fiant: & quicunque monasterium aliquod sibi domicilium constituerit, aut illud cognoverit & non mutaverit, anathematizatus sit & maledictus.*

منجل انه لا يجوز ان يكون الديارات منزل
العلمانيين الديارات التي افردت لله سبحانه وقدست
بامر الاسقف ورايه ايضا فلتكون ديارات ابدا فليحفظ
مالها من الغلات والنذور والاموال ولا تكون مسكنا
للعلمانيين فمن صير شيا منها له منزلا او علم بذلك
ولا يغيره فليكون محروم ملعون ٭

E

CAN. XXV.

القانون الخامس والعشرون

DE eo quòd non oporteat Ecclesiam longo reliuqui tempore sine Episcopo, nec provinciam sine Metropolitano, neque sine Patriarchâ. *Quandoquidem nonnulli Metropolitani, ex lucri & populi sibi congregandi aviditate, Episcoporum ordinationes differunt; visum est synodo, ut Episcopi ordinationem non differant ultra tres menses à morte decessoris; nisi causa aliqua necessaria contigerit, quæ evitari nequit, & necesse sit ut Episcopi ordinatio ulteriùs differatur; Et quicunque huic decreto adversatus fuerit, synodus eum reprehendat, & quodcunque sibi visum fuerit, judicium in eum statuat. Omnes autem istius Ecclesiæ reditus in Ecclesiæ Procuratoris sive Oeconomi manibus maneant, ut ipse eos conservet.*

منجل انه لا يجوز ان تبقي الكنيسة زمانا طويلا
بغير اسقف ولا الابرشية بغير مطران ولا بطريرك منجل
ان قوما من المطروبوليطيين من رغبتهم الي المنافع وجمع
الشعب اليهم يبطون بشرطنة الاساقفة رات الجماعة الا
يبطوا بشرطنة الاسقف من بعد ثلثة اشهر من موت
الماضي الا ان تحدث علة ضرورة ليس لها مدفع F
فلا يكون بدا من ابطا امر الاسقف فمن خالف ذلك
فليلومه الجماعة ولتحكم عليه بما رات من الحكم وكلما
لتلك الكنيسة من الغلات فلتكون في ايدي قهرمان
الكنيسة اي الاقنوم ليحفظ بها ٭

القانون

Digitized by Google

A

CAN. XXVI.

PErvenit ad ſanctam ſynodum, quòd nonnullæ ſint Eccleſiæ, quibus nullus eſt Oeconomus, & quòd pauci ſint Epiſcopi, qui opes Eccleſiæ accipiunt. [Quamobrem] præcipimus, ut omnis Eccleſia, quæ habet Epiſcopum, Oeconomum etiam habeat è ſacerdotibus ejuſdem Eccleſiæ, & quidem ſelectiſſimis; & ut ipſe ſit, qui pecuniam pro Eccleſiâ expendat Epiſcopi mandato, juxta quod Epiſcopus voluerit aut ei præceperit. Verumtamen Epiſcopus Eccleſiæ expenſis inſpiciat, neque ſine ipſius teſtimonio fiant; ne opes Eccleſiæ perdantur, & ſacerdotes propterea reprehendantur. Quicunque autem hoc tranſilierit, anathematizatus ſit, ſegregatus, excommunicatus.

CAN. XXVII.

DE eo, quòd non oporteat matrimonium inter homines per vim fieri, ſed ut animo lubente & electione ſui invicem fiat. *Pervenit ad ſanctam ſynodum, quòd nonnulli ex iis, quibus ſecta eſt potens, fœminas ſibimet in matrimonium rapiunt ſine ipſarum voluntate. Quocirca quicunque liberam mulierem matrimonii causâ ſibi violenter arripuerit, aut opem ei tulerit, qui eo nomine rapit, aut unà cum eo rapuerit, præcipit modò ſancta ſynodus, ut qui id fecerit, ſi ſacerdos ſit, ſacerdotio ſuo deponatur, & gradu excidat; ſin laicus, à congregatione expellatur, & ab Euchariſtiâ arceatur.*

Explicit quartum ex œcumenicis Conciliis, unà cum canonibus ejus, quod in urbe Chalcedone congregatum fuit; & numerus Epiſcoporum erat 630. qui Eutychii & Dioſcori gratiâ convenerunt.

Intelligentiæ datori gratiæ, prout ipſe meruit, agantur.

القانون السادس والعشرون

رفع الي الجماعة المقدسة ان من الكنايس ما ليس
لها اقنوم وان الاساقفة القليلين الذين ياخذون مال
الكنيسة امرنا ان يكون لكل كنيسة لها اسقف ان يكون
لها اقنوم ايضا من كهنة تلك الكنيسة واخيارهم وليكون
هو الذي ينفق علي الكنيسة بامر الاسقف علي ما
B يهواه الاسقف ويامره به ولكن يكون نفقات الكنيسة
يشرف عليها الاسقف ولا تكون بغير شهاده ليلا يضيع مال
الكنيسة ويلام علي ذلك الكهنة فمن تعدا ذلك
فليكون محروم مفروز مقطوع ؛

القانون السابع والعشرون

من اجل انه لا ينبغي ان يكون التزويج بين الناس بالقهر
C بل يكون بطيبة النفس واختيار بعضهم لبعض رفع الي
الجماعة المقدسة ان قوما ممن لهم شيعة سلطانية يغصبون
النساء علي انفسهم بالتزويج بغير رضاهم فايما رجل
غصب امراة حرة علي نفسها بسبب التزويج قهرا وكان
معين لمن يغصب علي ذلك او يتغصب معه فقد امرت
الجماعة المقدسة ان الذي فعل ذلك ان كاهنا فليتحل
من كهنوته ويسقط من درجته وان كان علمانيا
D فليفنا من الجماعة ويمنع من القربان

تجز المجمع الرابع من المجامع الكبار وقوانينها الذي
اجتمع بمدينة خلكيدونية وعدة اساقفته ستماية
وثلثون اسقفا وكان اجتماعهم
من اجل افتيشيوس
وديوسكورس ؛

ولواهب العقل الشكر كما هو
مستحق ؛

BIBLIOTECA

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google